PIIPILI lSƆ TƆM

TAKƎLAƴA

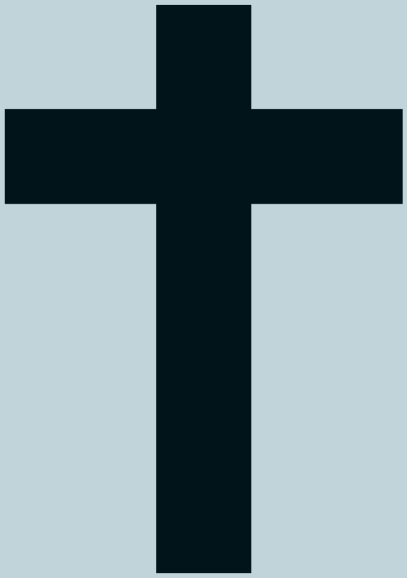

Portions of the Holy Bible in the Lokpa language of Benin

PIIPILI ƖSƆ TƆM TAKƎLAƳA
Portions of the Holy Bible in the Lokpa language of Benin

copyright © 1999 SIM

Language: Lokpa (Lukpa)

Translation by: SIM

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
ef14191a-91f7-51c1-ac89-7b93dd7c4377

Contents

FRT 1
Kancaalaɣa 2
Luu 12
Lefii 27
Kukaluɣu 45
Kusəsutu Lɛluɣu 83
Yosuwee 95
Paasənlaa 100
Luuti 119
Samiyɛɛlɪ I 123
Samiyɛɛlɪ II 156
Awulaa I 186
Awulaa II 220
Kutɔɔsutu I 253
Kutɔɔsutu II 286
Isətəlasɪ 324
Nehemii 336
Isətɛɛ 354
Soopu 362
Yontu 417
Atuwa 555
Ləmaɣasɛɛ tu 583
Yontu Taa Yontu 592
Isayii 601
Selemii 668
Wula 672
Isekiyɛɛlɪ 683
Taniyɛɛlɪ 738
Osee 753
Sowɛɛlɪ 769
Amɔɔsɪ 773
Apitiyaasɪ 785
Yonaasɪ 787
Misee 790
Nahum 799
Hapakuku 804
Sofoni 809
Asee 814
Sakalɪ 816
Malasi 829
Matiyee 832
Maləkɪ 878
Luku 907
Yohaanɪ 955
Tillaa Təmlɛ 972
Lom 986
Kəlɛntɪ I 997
Kəlɛntɪ II 1015
Kalatɪ 1027

Ifeesu 1034
Filipʊ 1041
Kolosi 1046
Tɛsalonikɪ I 1051
Tɛsalonikɪ II 1055
Timotee I 1058
Timotee II 1062
Titʊ 1066
Filemɔŋ 1069
Hepəla 1071
Saakɪ 1086
Piyɛɛ I 1091
Piyɛɛ II 1097
Yohaanɪ I 1101
Yohaanɪ II 1106
Yohaanɪ III 1107
Yuti 1108
Kukulutu 1110
OTH 1132

Piipili lsɔ Tɔm Takəlaɣa
Portions of the Holy Bible in the Lokpa language of Benin
[dop]

© 1999 SIM

Piipili lsɔ Tɔm Takəlaɣa
Portions of the Holy Bible in the Lokpa language of Benin
[dop]

Traduction par
© 1999 SIM

Premiére édition imprimée
1999, SIM

Édition électronique
2017, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

www.ScriptureEarth.org

License Creative Commons
Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 non transposé (CC BY-NC-ND 4.0).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fr

KANCAALAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Kancaalaɣa takəlaɣa taa cənɛɣɛ tə naakı pə təna pə kancaalaɣa. Antulinya na ı taa nyəm ŋmav kancaalaɣa, na yəlaa ŋmav kancaalaɣa, na lsɔ yəlaa lsɛɣɛlı nyə́ma kancaalaɣa. Pə waalı ılɛ, ısənaɣa tıı pəsı na tə́ cɛkəna antulinya wei ı taa tə wɛ ısəntɔ tɔ, na yʊlʊ lonte ntɛ́ leɣe antulinya taa? Pepe tɔɔ kɛ́ antulinya yəlaa fɛı təma na leleŋ? Yəlaa ká pəsı na pá taɣanı antulinya? Pə waalı kɛ́ lsɔ taɣana ısəna pıı ya antulinya yəlaa nyɔɔŋ tɔ, na í yaa lsɛɣɛlı nyə́ma caa Apəlaham. Ini ı sıına lsɔ piitim na lsɔ sɛɛtʊ kite.

lsəna pa faɣa Kancaalaɣa takəlaɣa tɔ:

Antulinya na kancaalaɣa yəlaa ŋmav titite *1–2*
Kancaalaɣa yəlaa kpɛɛnav na Kayini na Apɛɛlı pa tɔm titite *3–5*
Lʊm waasʊɣʊ kɛ Nowee waatʊ titite *6–10*
Papɛɛlı kutuluɣu sɔsɔɔv ŋmav titite *11*
lsɔ yaawa lsɛɣɛlı nyə́ma caa Apəlaham titite *12:1–25:18*
Apəlaham pəyalʊ lsaaka na ı saalı Yakɔpʊ pa tɔm titite *25:19–37:1*
Yosɛɛfʊ tɔm na Yakɔpʊ na ı nyə́ma kɛ Icipiti titite *37:2–50:26*

PƎ TƎNA PƎ KANCAALAƔA

Isɔ lapʊ kɛ antulinya na yəlaa

1 Waatʊ wei lsɔ caala ısɔtɔnʊɣʊ na tɛtʊ kɛ lapʊ təcəcı tɔ.

2 Tɛtʊ ntı tıı wɛ kpɛtɛ kɛ́ tə fɛı tapʊɣʊ tə fɛı nɔɣɔ, na teŋku lumaŋ nyəŋ waasa pə tɔɔ na səkpɛtʊɣʊ nyalaa, na pá kaası na lsɔ heelim náá makı lʊm tɔɔ. 3 Ntɛna lsɔ tó sı: Pá naakı, ılɛna pá sʊʊ nav. 4 lsɔ laŋlɛ hɛɛna pə naakʊɣʊ mpʊ tɔ, ılɛna í faɣa-wı na səkpɛtʊɣʊ. 5 Mpʊɣʊlɛ lsɔ ha pə naakʊɣʊ mpʊ tɔɣɔ hətɛ sı ilim taa, na í ha səkpɛtʊɣʊ sı ahoo. Pə kpaɣa tanaŋ na pá sıına taanaɣa, na pá kpaɣa ahoo na pá nyaalı tɔ, pə kpɛnta kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ.

6 Ilɛna lsɔ tó sı: Patəma í wɛɛ ısɔtaa, ılɛna pá faɣa ısɔtɔnʊɣʊ taa lʊm na atɛ nyəm. 7 Ilɛna pá lá mpʊ. 8 Ntɛna í ha patəma ınəɣı hətɛ sı ısɔtɔnʊɣʊ. Pə kpaɣa tanaŋ na pá sıına taanaɣa, na pá kpaɣa ahoo na pá nyaalı tɔ, pə kpɛnta kʊyakʊ naalɛ nyəŋkʊ.

9 Ḿpúɣú lsɔ tɔma sı: Atɛ lʊm í kpɛntı lona paɣalɛ taa na pá yele puɣulaɣa tɛtʊ. Ilɛna pá lá mpʊ. 10 Kɛlɛna lsɔ ha-təɣı hətɛ sı tɛtʊ, na í yaa lʊmnaa mpɛ sı teŋkunaa, na ı laŋlɛ hɛɛ. 11 Ntɛna lsɔ tó sı: Tɛtʊ í lʊləsı kʊnyɔnyɔm mpi pə wɛ təlɛkʊlɛkʊ tɔɣɔ waanı waanı ısıı tıiŋ na nyıtʊ na pá lʊləɣı pə pee na á wɛ nyɔʊ. Ilɛna pá lá mpʊ. 12 Ḿpúɣú tɛtʊ lʊləsa-wəɣı waanı waanı, na lsɔ laŋlɛ hɛɛ. 13 Pə kpaɣa tanaŋ na pá sıına taanaɣa, na pá kpaɣa ahoo na pá nyaalı tɔ, pə kpɛnta kʊyakʊ tooso nyəŋkʊ.

14 Mpʊɣʊlɛ lsɔ tɔma sı: Kɔkɔsı í wɛɛ ısɔtaa na sí faɣa ilim na ahoo, na kʊyɛɛŋ na pısı na lʊŋlɛ na yoluma, 15 na sí naakı tɛtʊ, ılɛna pá lá mpʊ. 16 Kɔkɔsı sɔsɔɔnsı naaleɣe ı lapa, na kʊkəlaɣa tókı kawulaɣa kɛ ilim na naalɛ nyəŋka kɛ ahoo. Na í la ısɔtʊlʊŋası tɔtɔ. 17 Ḿpúɣú lsɔ tú sı təna ɣa ısɔtaa na sí naakı tɛtʊ tɔɔ, 18 na sí tɔkı kawulaɣa kɛ ilim na ahoo, na sí faɣa ilim na səkpɛtʊɣʊ. 19 Pə kpaɣa tanaŋ na pá sıına taanaɣa, na pá kpaɣa ahoo na pá nyaalı tɔ, pə kpɛnta kʊyakʊ liɣiti nyəŋkʊ.

20 Ḿpúɣú lsɔ tɔma sı: Weesuɣu nyəm í sú lʊmnaa taa na suması náá kʊləɣı ısɔtaa. 21 Ilɛna lsɔ lá lʊm taa tɔɣɔləŋ na pə taa weesuɣu nyəmnaa kɛ waanı waanı, na suması təna, na ı laŋlɛ hɛɛ, 22 na í kooli-təɣı kʊpantʊ na í tó sı: I lʊlı na í huki na í sú teŋkunaa, na suması náá huki tɛtʊ tɔɔ. 23 Pə kpaɣa tanaŋ na pá sıına taanaɣa, na pá kpaɣa ahoo na pá nyaalı tɔ, pə kpɛnta kʊyakʊ kakpası nyəŋkʊ.

24 Ḿpúɣú Iso toma si: Tetu í luləsi weesuɣu nyəm tənaɣa waani waani isii tola
na taale wontu na ate nyamanyamanaa təna, ilena pá lá mpu. 25 Wontunaa mpe
pa tənaɣa i lapa, paa tola paa taale wontu paa ate nyamanyamanaa, na i laŋle hee.
26 Ḿpúɣú Iso toma si: Tá ŋmá yulu na í wee isii tá tətеŋeleŋ na í toɣo kawulaɣa ke
wontu təna too, paa tiina paa sumasi paa nti. 27 Kelena í ŋmá yulu isii i maɣamaɣa
i wee to. Apalu na alu ke i ŋmá-we isii i weu to 28 na í kooli-weɣe kupantu. Ilena
í heeli-we si: I luli na í huki na í sú tetu na í pəsi-ti na í toɣo kawulaɣa ke tiina
na sumasi na ate wontu təna too na í paasəna-ti. 29 Mə toɣonaɣa nté kunyonyom
na tiiŋ təna pee. 30 Wontu na sumasi na weesuɣu nyəm təna toɣonaɣa nté nyiitu
kulekəlekətu təna. Ilena pá lá mpu. 31 Mpuɣule Iso nyənaa na i laŋle hee səsəm.
Pə kpaɣa tanaŋ na pá siina taanaɣa, na pá kpaɣa ahoo na pá nyaali to, pə kpenta
kuyaku naatoso nyəŋku.

2

1 Isəna Iso lapa isətaa na ate na pə taa weesuɣu nyəmnaa təna toɣole. 2 Kuyaku
naatoso nyəŋku wule ke Iso teesa i təma, ilena í heesi naatosompoɣolaɣa nyəŋku
wule. 3 Pə too ké Iso koola-kuɣu kupantu na í faɣasi-ku na ku mpaa si ku ké i
nyəŋku. 4 Isəna Iso lapa isətonuɣu na ate toɣole.

Iso tiiŋ taale

Waatu wei Tacaa Iso lapa ate na isətonuɣu to, 5 nyiitu taa tiika nakəli ka taa fei
tetu too, pácó nyiilaɣa nakəli ka taa nyooki. Mpi to, Tacaa Iso táá yeləta si teu í nii.
Pəyele yulu noɣolu i taa fei si í hala tetu. 6 Ama nikaɣa kpaakaɣana na pá niɣitiɣi
tetu təna.

7 Ḿpúɣú Tacaa Iso kpaɣa tetu na í lá yulu, ilena í woso yulu miina tee ké weesuɣu
heelim. Tənaɣale yulu suu feesuɣu. 8 Ilena í lá tiiŋ taale ke Iteni taa ké ilim təliile
too, na í sii yulu inəɣi tə taa. 9 Ntena Tacaa Iso yele na tiiŋ kupaŋ nyo Iteni taa
tənaɣa waani waani na i pee toɣou na leleŋ. Na tuɣu ŋku ku pee haaki weesuɣu
to, na kupantu na isaɣatu pə cekənau nyəŋku ka səŋa heku taa.

10 Na poɣo nakəli kele ká faɣa Iteni taa na ká niɣitiɣi tiiŋ taale na ká hela pusi
liɣiti ke Iteni waali. 11-12 Kancaalaɣa nyəŋka həte nté Pisoŋ, kele ka coona Hafila
tetu nti tə taa wula kupaŋ na tulaalu kupaŋ na liɣitee pəle kukpeetəle pə wee to.
13 Poɣo naale nyəŋka həte nté Kihoŋ na kele ka coona Kusi tetu təna. 14 Na tooso
nyəŋka həte nté Tikili, kele ka kpeŋna na ilim təliile too ké Asilii tetu taa. Poɣo
liɣiti nyəŋka həte nté Ifəlati.

15 Ḿpúɣú Tacaa Iso sii yulu ke Iteni taale ńté tə taa si í hala na í paasəɣəna-té.
16 Kelena í tó yulu si: N pəsəɣi na ń toɣo taale tiiŋ təna pee. 17 Ama kupantu na
isaɣatu pə cekənau tuɣu pee paasi ké n kaa təŋ. Pəpətu fei leleŋ, kuyaŋku ń toɣo-ye
isii n səpa.

18-20 Tetu ke Tacaa Iso ka lapa taale wontu təna, na sumasi təna, na í lá na tá
polo yulu kiŋ si í nyi həla nna i ká ha-ti to, na anəɣi pa yaaki-ti. Ḿpúɣú yulu hawa
tola tənaɣa həla, na taale wontu na sumasi təna. Ama i ta hiki sənlu wei i munа-
i to. Ḿpúɣú i toma si: Pə fei si yulu í caɣa i tike ke mpu. 21 Ilena Tacaa Iso lá na
tom kpa yulu na í too isii í səpa, na í ləsi i səntaaɣa leŋka na í waasi nantu ke ka
lonte. 22 Ntena í məŋna səntaaɣa ŋka i ka ləsa apalu taa to na í ŋmana alu na í
cela-i. 23 Tənaɣale yulu toma si:

Aŋhaa, má na ine tə kaana nantu na muwa.
Mpi to, ma taa ké pa ləsa-i, ílé i həte nté alu.

24 Pə too ké apalu ka yele i caa na i too na í na i alu pá caɣa na pá pəsi yulu kulum.
25 Yulu na i alu pa təŋaɣa kpela ke pa naaleɣe, pácó feele natəli tə fei-we.

3

Ɩsɔ tɔɣɔnvɣv kɛ Atam na ɪ alv

1 Taalɛ wontu nti tə tənа Tacaa Ɩsɔ lapa mpv tɔ, tvm kələna tə tənaɣa acilaɣatv.
Mpvɣvlɛ kvyakv nakəlɪ tvm pɔɔsa alv sɪ: Ɩlɛ tampana Ɩsɔ yɔɣɔtaa sɪ í taa tɔɣɔ taalɛ
tɪɪŋ tənа pee yaa?
2 Kɛlɛna alv náá cɔ sɪ: Aaɪ, tə tɔ́kɪ haləm tɪɪŋ tənа pee kɛ́. 3 Ama pə kaasvɣv
tvɣv ŋku kv wɛ haləm hɛkv taa tɔ kv pee tɔ, Ɩsɔ tɔma sɪ: Ɩ taa təŋ-yɛ, pə́cɔ́ í taa
tokina-yɛ́ɣɛ́ tokinav maɣamaɣa, pə́ taa kɔɔ na í sí.
4 Mpvɣvlɛ tvm nɔɣɔ təkpav sɪ: Ɩɪ səkɪ se. 5 Ama Ɩsɔ nyə́má sɪ kvyakv ŋku í təŋa-
yɛ, mə ɪsɛ kuliɣi kɛ́ ɪsɪɪ ɪnɪ ɪ wɛv tɔ, na í nyə́má kvpantv na ɪsaɣatv.
6 Alv nawa sɪ tvɣv ŋkv kv nyənvɣv wɛ teu, pə́cɔ́ kv pee wɛ ɪsɛsɛɛmlɛ na a kuliɣi
yəlaa ɪsɛ. Ntɛna í kooli-kú na í tɔɣɔ, na í kaasɪ na í cɛla ɪ paalv na ílɛ́ í tɔɣɔ tɔtɔ.
7 Tənaɣalɛ pə kula pa naalɛyɛ mpv pa ɪsɛ na pá cɛkəna sɪ pa wɛ tapakpɛla. Ɩlɛna
pá caa hatv kvwalətv natəlɪ na pá təɣəlɪ.
8 Pə kɛɛsa taanaɣa ɪlɛ Ɩsɔ Tacaa pola ɪ taalɛ tɔɔ kɛ́ cɔɔv ntɛ́ na pá nɪɪ ɪ nɔɣɔ. Ɩlɛna
yvlv na ɪ alv pá sé na pá ŋmɛlɪ taalɛ tɪɪŋ hɛkv taa. 9 Ama Ɩsɔ Tacaa yáá yvlv sɪ: Leɣe
n wɛna ye?
10 Ḿpúɣó ɪ cɔwa sɪ: Ma nɪɪ nyá nɔɣɔ kɛ taalɛ taa ɪlɛna sɔɣɔntv kpa-m na má sé
na má ŋmɛlɪ. Mpi tɔ, ma wɛ tapakpɛtɛ. 11 Tənaɣalɛ Ɩsɔ Tacaa nɔɣɔ təkpav sɪ: Awe
heelina-ŋ sɪ n wɛ kpɛtɛ? N tɔɣɔ tvɣv ŋku ɪnɪ maa kisina-ŋ tɔɣɔ?
12 Kɛlɛna yvlv sɪ: Ma tɔɣaa yáá, ɪlɛ alv wei ɪnɪ n ha-m tɔ ɪnɪ ɪ cɛlənа-m na má
tɔɣɔ.
13 Ntɛna Ɩsɔ Tacaa pɔɔsɪ alv sɪ: Pepe tɔɔ kɛ́ nyá lapa mpv? Alv nɔɣɔ təkpav sɪ:
Tvm tvsəna-m na má tɔɣɔ.
14 Ḿpúɣó Tacaa tɔma tvm sɪ:
Timpi n lapa mpv tɔ, pɪɪ kpatɪ nyá yule tɔɔ kɛ́
kpaakpaalɛ na pə́ kəlɪ wontu tənа,
nyá lotu tɔɔ kɛ́ n ká tuuki nɔɔnɔɔ na ḿ tɔ́kɪ tɛtv,
haləna nyá səm.
15 Maa tó patɪɪlɛ kɛ nyá na alv mə hɛkv,
na nyá lvlvɣv nyə́ma na ɪ lvlvɣv nyə́ma pa hɛkv,
paa naŋtɪ nyá nyvɣv na nyáá ló pɛlɛ pa nɔɔkikite.
16 Ɩlɛna Ɩsɔ tó alv sɪ:
Maa sɔɔsɪ-ŋ wvsasɪ kɛ nyá ahontotv waatv,
na nsəɣɪ n ká lvləna, na n ká nyɪɪləɣɪ nyá paalv kɛ́ teu.
Ama ílɛ́ ɪ ká la nyá sɔsɔ.
17 Ɩlɛna í pəsəna apalv tɔɔ sɪ: Timpi n nɪɪna nyá alv na ḿ tɔɣɔ tvɣv ŋku maa
kisina-ŋ tɔ.
Ma təŋsəɣɪ tɛtv kɛ mpusi kɛ́ nyá maɣamaɣa nyá tɔɔ.
Wahala na wahala kɛ́ na pə́cɔ́ ḿ hiki nyá tɔɣɔnaɣa haləna nyá səm.
18 Nyɪɪtv ɪsaɣatv kɛ n ká hala na pə́cɔ́ ḿ hiki nyá hatəmvtv.
19 Ye haŋaɣa ta sɔ-ŋ, n kaa hiki ɪcavtɛ na ḿ mvlɪ.
Haləna kvyakv ŋku paa pi-ŋ tɛtv nti paa ŋmana-ŋ tɔ tə taa tɔ.
Mpi tɔ, n kɛ́ tɛtv kɛ́, pə́cɔ́ n ká taɣanɪ kvlvmtv ntəɣɪ pəsvɣv tɔtɔ.
20 Mpvɣvlɛ Atam ha ɪ alv sɪ Ifa. Mpi tɔ, ɪnəɣəlɛ yəlaa tənа too. 21 Ɩlɛna Ɩsɔ Tacaa
kv wontu natəlɪ na í liti-tɪ na í tɔɣəlɪ Atam na ɪ alv. 22 Tənaɣa Ɩsɔ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Nɔɔnɔɔ yvlv pəsa ɪsɪɪ tá taa nɔɣəlvɣvlɛ kvpantv na ɪsaɣatv pə nyəm tɔm taa. Pə tɔɔ
tɔ, tə́ taa yele na í tɔɣɔ weesuɣu tvɣv pəle na í wɛɛna weesuɣu kɛ tam tɔɔ. 23 Ɩlɛna
Ɩsɔ tɔɣɔnɪ-ɪ Ɩteni taalɛ taa sɪ í svv haləm kɛ tɛtv nti pa ŋmana-ɪ tɔ. 24 Mpv pə lapəna
na í tɔɣɔnɪ Atam na í sɪɪ ɪsɔtaa taŋlaa na pá taŋ taalɛ mpaav na pá ŋmɛləsəɣɪ pa
laɣalɛɛ na á mvɣv kəkɔsɪ kɛ ŋmɛlɛv ŋmɛlɛv sɪ nɔɣəlv í taa kpətəna weesuɣu tvɣv.

4

Kayini na Apɛɛlı pa tɔm

1 Ḿpúɣó Atam nyəmá ı alʊ Ifa na ílé í lá teu na í lʊlı Kayini. Ilɛna í tó sı: Ma hika
apalʊpəyaɣa na Tacaa toŋ. 2 Pəlɛ pə waalı ké ı lʊla ı neu Apɛɛlı.
Apɛɛlı ka ké tiikilu na Kayini kɛ hátú. 3 Ḿpúɣó kʊyaku nakʊlı taalʊ ləsa ı
hatəmʊtʊ taa na í lá Tacaa kɛ kɔtaɣa. 4 Ilɛna neu náá kpa ı heeŋ taa ké kancaalaɣa
kʊlʊləŋ nim nyəŋ na í lá kɔtaɣa tɔtɔ. Ilɛna Tacaa nyənı Apɛɛlı kɔtaɣa na pə́
kɛɛsəna-ı. 5 Ama ı kisa Kayini nyəŋka. Tənaɣalɛ pə haŋa-ı teu ısıı nɔəhəlɛ taa
kɔkɔ, na ı ısɛntaa səŋ. 6 Ilɛna Tacaa pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké nyá ısɛntaa səŋaa? 7 Ye
kʊpantʊ kɛ n lakı, nyá ısɛntaa í hɛtı. Ama ye ısaɣatʊ kɛ n lakı, kʊlʊmtʊ ntı tə
papəna ntɛɣɛ nyá nɔnɔɣɔ tɛɛ ısıı tɔɣɔlʊɣʊ na tə́ taŋa-ŋ, na tə́ caa-ŋ kəlʊɣʊ. Ama
pəsı-tı na ń kəlı-tı.
8 Tənaɣa Kayini tɔma ı neu sı: Tə́ kpa taalɛ, ılɛna Kayini kʊlı ı tɔɔ ké təna na í
kʊ-ı.
9 Mpʊɣʊlɛ Tacaa pɔɔsa Kayini sı: Nyá neu Apɛɛlı wele? Ilɛna í cɔ sı: Ma nyəmá
timpi ı wɛɛ tɔ? Ma ké ma neu taŋlʊ na?
10 Ilɛna Tacaa pɔɔsı-ı sı: Pepe lapa mpʊ? Ma naWa nyá neu caləm kɛ atɛ, na pə
wɛɛ sı má lɛɛtı-ŋ. 11 Nɔənɔɔ tɛtʊ ká təŋsı-ŋ mpusi ké timpi n yelaa na tə́ haa nɔɣɔ
na tə́ li nyá neu caləm kɛ nyá niŋ taa tɔ. 12 Paa n ká hala-təɣı ısəna, n kaa waa
pʊlʊ. N ká la yem cɔɔlʊ, n kaa wɛɛna təyaɣa.
13 Mpʊɣʊlɛ Kayini cɔWa Tacaa sı: Ma salәka kəla-m. 14 Nyənı, saŋa ń tɔɣɔnəɣı-
m tɛtʊ kʊpantʊ tənɛ tə taa kɛlɛ, ma kaa tasa nyá ısəpəle taa ké loosuɣu. Maa pəsı
yem cɔɔlʊ, ma kaa wɛɛna təyaɣa, na wei í hika-m ı kʊ-m.
15 Tənaɣalɛ Tacaa nɔɣɔ təkpau sı: Aaı, ye wei í kʊWa Kayini, ısıı ma fɛla pʊntʊ
kɛ pə tɔm naatosompɔɣɔlaɣa.
Ilɛna Tacaa yʊsı Kayini sı ye wei í na-ı í taa kʊ-ı. 16 Ntɛna í se Tacaa na í polo ı
caɣa timpi pa yaa sı Yemcɔɔlaatɛ tɔɣɔ Iteni ilim təlıulɛ tɔɔ.

Kayini lʊlʊɣʊ nyɘma

17 Ḿpúɣó Kayini nyəmá ı alʊ na í lá teu na í lʊlı Henɔkı. Ilɛna í ŋmá ıcatɛ na
í ha-tɛɣɛ ı pəyalʊ hətɛ. 18 Ḿpúɣó Henɔkı lʊla Ilaatı na Ilaatı lʊlı Mehuyaɣɛɛlı na
Mehuyaɣɛɛlı lʊlı Metusaɣɛɛlı, ılɛna Metusaɣɛɛlı lʊlı Lemɛkı.
19 Alaa naalɛ kɛ Lemɛkı kpaɣaa, kancaalaɣa nyəŋ hətɛ ntɛ́ Ata, naalɛ nyəŋ sı
Sila. 20 Ḿpúɣó Ata lʊla Yapaalı. Yapaalı ını ílé ı piitim ntɛ́ mpa pa tiikiɣi kaləkəŋ
na pá sʊʊkı coka taa tɔ. 21 Ilé ı neu hətɛ ntɛ́ Yupaalı. Yupaalı ını ı piitim ntɛ́ mpa
pa makı saŋkʊnaa na pá hʊləɣı həsı tɔ. 22 Sila ílé ı lʊləna ntɛɣɛ Tupaalı-Kayini,
wei ı luki nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ na nyəɣəlʊɣʊ maɣamaɣa wontu tɔ. I neu kɛ pa
yaakaɣa sı Naama.
23 Ḿpúɣó Lemɛkı tɔma ı alaa Ata na Sila sı:
Ma alaa mɛ, í nıı ma tɔm yoo.
Mə taa lɛlʊ paalʊ cətəla-m ké na má kʊ-ı.
24 Tɔm naatosompɔɣɔlaɣa kɛ paa lɛɛtı Kayini kʊlʊ.
Ilɛna pá lɛɛtı ma kʊlʊ kɛ tɔm nııtoso na naanʊWa na naatosompɔɣɔlaɣa.
25 Atam pa tasa apalʊpəyaɣa kɛ lʊlʊɣʊ ılɛna Ifa ha-kɛɣɛ hətɛ sı Sɛɛtı, sı Tacaa ha
ınəɣı apalʊpəyaɣa lɛŋka kɛ Apɛɛlı wei Kayini kʊWa tɔ ı lonte.
26 Sɛɛtı ná lapa yʊlʊ na í lʊlı apalʊpəyaɣa na í ha-kɛ sı Inɔɔsı. Waatʊ ınəɣı yəlaa
caala Isɔ ké sɛɛʊ sı Tacaa.

5

Atam lʊlʊɣʊ nyɘma

1 Atam lʋlʋɣʋ nyáma həla ntɔ cənɛ. Waatʋ wei lsɔ ŋmá yʋlʋ tɔ, ɪ ŋma-ɪ ké ɪsɪɪ ɪ
wɛɛ tɔ. 2 Apalʋ na alʋ kɛ ɪ ŋmawa na í ha-wɛ sɪ yəlaa na í kooli-wɛɣɛ kʋpantʋ.
3 Atam pɪsɪ lapa nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa (130) ké ɪlɛna í lʋlɪ pəyaɣa na
ká kpaɣa-ɪ tətɛŋɛlɛŋ na í ha-kɛɣɛ hətɛ sɪ Sɛɛtɪ. 4 Sɛɛtɪ lʋlʋɣʋ waalɪ Atam tɔɣɔ pɪsɪ
nasənaasa (800) na sɪ taa ké ɪ tasa apalʋpiya na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ. 5 Atam pɪsɪ təna
yoosa nasənaasa na nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa (930) ɪlɛna í sí.
6 Sɛɛtɪ pɪsɪ lapa nɪɪnʋwa na kakpasɪ (105) ɪlɛna í lʋlɪ lnɔɔsɪ. 7 lnɔɔsɪ lʋlʋɣʋ waalɪ
Sɛɛtɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasənaasa na naatosompɔɣɔlaɣa (807) na sɪ taa ké ɪ tasa apalʋpiya
na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ. 8 Sɛɛtɪ pɪsɪ təna yoosa nasənaasa na nɪɪnʋwa na naanʋwa
na naalɛ (912) ɪlɛna í sí.
9 lnɔɔsɪ pɪsɪ lapa nɪɪnaasa na naanʋwa ɪlɛna í lʋlɪ Kenaŋ. 10 Kenaŋ lʋlʋɣʋ
waalɪ lnɔɔsɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasənaasa na naanʋwa na kakpasɪ (815) na sɪ taa ké ɪ tasa
apalʋpiya na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ. 11 lnɔɔsɪ pɪsɪ təna yoosa nasənaasa na nɪɪnʋwa
na kakpasɪ (905) ɪlɛna í sí.
12 Kenaŋ pɪsɪ lapa nɪɪtoso na naanʋwa ɪlɛna í lʋlɪ Malalɛlɪ. 13 Malalɛlɪ lʋlʋɣʋ
waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasənaasa na nɪɪlɛ (840), na sɪ taa ké ɪ tasa apalʋpiya na alʋpiya
kɛ lʋlʋɣʋ. 14 Kenaŋ pɪsɪ təna yoosa nasənaasa na nɪɪnʋwa na naanʋwa (910) ɪlɛna
í sí.
15 Malalɛlɪ pɪsɪ lapa nɪɪtoso na kakpasɪ ɪlɛna í lʋlɪ Yɛlɛtɪ. 16 Yɛlɛtɪ lʋlʋɣʋ waalɪ
Malalɛlɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasənaasa na hiu na naanʋwa (830), na sɪ taa ké ɪ tasa apalʋpiya
na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ. 17 Malalɛlɪ pɪsɪ təna yoosa nasənaasa na nɪɪnaasa na
naanʋwa na kakpasɪ (895) ɪlɛna í sí.
18 Yɛlɛtɪ pɪsɪ lapa nɪɪnʋwa na nɪɪtoso na naalɛ (162) ɪlɛna í lʋlɪ Henɔkɪ.
19 Henɔkɪ lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasənaasa (800), na sɪ taa ké ɪ tasa apalʋpiya
na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ. 20 Yɛlɛtɪ pɪsɪ təna yoosa nasənaasa na nɪɪnʋwa na nɪɪtoso
na naalɛ (962) ɪlɛna í sí.
21 Henɔkɪ pɪsɪ lapa nɪɪtoso na kakpasɪ ɪlɛna í lʋlɪ Metusalɛm. 22 Metusalɛm
lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa (300), na sɪ taa ké ɪ təŋa lsɔ ké teu
na ílé í wɛ ɪ waalɪ, na í tasa apalʋpiya na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ. 23 l pɪsɪ təna yoosa
ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa na nɪɪtoso na kakpasɪ (365). 24 Henɔkɪ ka təŋa lsɔ ké teu ké
na lsɔ wɛ ɪ waalɪ. Pə kɔma na pə kɛɛsɪ ɪlɛna lsɔ kpaɣa-ɪ na ɪ ɪsɛ, nɔɣəlʋ ta tasa-ɪ
nav.
25 Metusalɛm pɪsɪ lapa nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa na naatosompɔɣɔlaɣa (187) ɪlɛna
í lʋlɪ Lemɛkɪ. 26 Lemɛkɪ lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasətoso na nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa
na naalɛ (782), na sɪ taa ké ɪ lʋla apalʋpiya na alʋpiya. 27 Metusalɛm pɪsɪ təna
yoosa nasənaasa na nɪɪnʋwa na pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪɪtoso na naanʋwa (969) ɪlɛna í sí.
28 Lemɛkɪ pɪsɪ lapa nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa na naalɛ (182) ɪlɛna í lʋlɪ apalʋpəyaɣa
29 na í ha-kɛ sɪ Nowee. Mpi tɔ, ɪ tɔmaɣa sɪ ɪnɛ ɪnɪ ɪ ká hɛɛsəna tá laŋa kɛ ta ɪkaalɛnaa
na tá wahala təma taa ké tɛtʋ nti ɪnɪ Tacaa təŋsa mpusi ké tá tɔɔ tɔ tə taa cənɛ.
30 Nowee lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasəlɛ na nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa na naanʋwa na
kakpasɪ (595) na sɪ taa ké ɪ lʋla apalʋpiya na alʋpiya. 31 Lemɛkɪ pɪsɪ təna yoosa
nasətoso na nɪɪnʋwa na nɪɪtoso na naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa (777) ɪlɛna í
sí.
32 Nowee pɪsɪ lapa nasəlɛ na nɪɪnʋwa (500) ɪlɛna í lʋlɪ Sem na Kam na Yɛfɛtɛ.

6

Yʋlʋ ɪsaɣatʋ

1 Yəlaa kɔma na pá huki tɛtʋ tɔɔ na pá lʋlɪ pɛɛlaa. 2 Ḿpúɣú ɪsɔtaa yəlaa naWa
sɪ pɛɛlaa mpɛ pa tewa, ɪlɛna pá kpaɣa pa taa mpa pa sɔɔlaa tɔɣɔ alaa. 3 Ntɛna
í tó sɪ: Ma feesuɣu kaa caɣa yʋlʋ taa ké tam. Mpi tɔ, ɪ ké yʋlʋ ké. Pə tɔɔ tɔ pə
kpaɣav pənɛntɛ tə ɪ weesuɣu təna taɣaləŋ ntɛ́ pɪsɪ nɪɪnʋwa na hiu (120). 4 Waatʋ

wei pa lʊla pa piya mpɛ tɔ pa lapa tookonaa ké na pá kɔɔ na pá tasa tookonaa mpɛɣɛ lʊlʊɣʊ, na mpɛ pa lapəna lɔŋtaa akanaa na pa hətɛ yaa. 5 Ḿpúɣú Tacaa nawa sɪ yəlaa ɪsaɣatʊ tɛl̃əsa mpəle kɛ tɛtʊ taa, na ɪsaɣaləmaɣasəlɛ tike kɛ pa wɛna paa ɪfemle nte.

6 Ḿpúɣú Tacaa laŋlɛ wakəlaa na pá wɪɪ-ɪ sɔsɔm kɛ mpi pə tɔɔ ɪ ŋmá yʊlʊ tɔ. 7 Ntɛna í tó sɪ: Ɩsɪ ma kpiisa yəlaa mpa ma ŋmawa tɔɣɔ tɛtʊ təna tɔɔ, pə kpaɣau yʊlʊ na pá polo tɔtɛ tɔ, na sumasɪ, na atɛ nyamanyamanaa təna tɔ. Ma laŋlɛ wakələna pa ŋmau ké. 8 Ama Nowee tike kɛ Tacaa laŋlɛ hɛɛnaa.

Nowee waasʊɣʊ

9-10 Nowee na ɪ nyə́ma pa tɔm ntɔ. Nowee ka wɛna piya tooso ké, Sem, na Kam, na Yɛfɛtɛ. Ɩ ka ké kʊpaŋ ké na í siɣisaa na í təŋəɣɪ Ɩsɔ ké teu kɛ ɪ waatʊ taa na Ɩsɔ wɛ ɪ waalɪ.

11 Yəlaa ka wakəlaa ké, na pá lakɪ təmaɣa mʊsʊŋ kɛ Ɩsɔ ɪsɛntaa. 12 Ɩsɔ nyəna tɛtʊ ɪlɛna í ná sɪ yəlaa təna wakəlaa ké. 13 Mpʊɣʊlɛ Tacaa heela Nowee sɪ: Ma tó ma taa sɪ maa wakəlɪ yəlaa təna, mpɛ pa suulina ɪsaɣatʊ kɛ antulinya taa. Pə tɔɔ tɔ maa kpiisi pa tənaɣa tɛtʊ tɔɔ. 14 Caa tʊɣʊ kʊpaŋkʊ nakʊlɪ na ń saakɪ nyá təɣɪ atakaa pɔɣɔlʊɣʊ sɔsɔɔʊ[a] na ń tala kʊ taa ké naŋsi naŋsi, na ń taa-kʊɣʊ tʊɣʊ cələm kɛ kʊ taa na kʊ waalɪ. 15 Ɩsəna n ká la-kʊ tɔɣɔlɔ, kʊ taɣaləŋ ká wɛɛ mɛɛtələnaa nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na naanʊwa (150) na kʊ waŋ kɛ mɛɛtələnaa hiu na kakpasɪ na kʊ kʊŋkʊlʊməŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʊwa na kakpasɪ. 16 Na ń tʊlɪ-kʊɣʊ pətote kɛ mpiiŋ naalɛ kɛ lɔpʊtʊ luɣu tɛɛ na nɔnɔɣɔ kɛ kʊ kɔŋkɔŋ taa. Na ń la-kʊɣʊ atɛ na ɪsɔ kutuluŋ kɛ tooso. 17 Ɩlɛna máá yele na lʊm sɔsɔɔm watɪ tɛtʊ tɔɔ, na má kú pə təna mpi pə feesiɣi tɔ. Tɛtʊ tɔɔ nyəm təna ká səna. 18 Ama má na nyá tɪɪ pɛɛlɪ nɔɣɔ sɪ maa waasɪ-ŋ. Na nyana nyá alʊ na nyá pəyalaa na nyá poolaa í ká sʊʊ kʊ taa. 19-20 Na ń ləsɪ wontu təna taa ké apalʊ na alʊ, na sumasɪ taa ké mpʊ na atɛ nyamanyamanaa taa ké mpʊ tɔtɔ, na tə́ sʊʊ nyá kiŋ kɛ atakaa pɔɣɔlʊɣʊ taa na pá ya tə piitim. 21 Kpaɣa tɔɣɔnasɪ nsi nsi mə na wontunaa mpɛ í ká tɔkɪ tɔ. 22 Mpʊ ɪnəɣɪ Nowee təŋaa na í lá pə təna mpi Ɩsɔ tʊ́-ɪ tɔ.

7

Nowee sʊʊ atakaa pɔɣɔlʊɣʊ taa

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Nowee sɪ: Nyana nyá təyaɣa təna í sʊʊ atakaa pɔɣɔlʊɣʊ taa. Mpi tɔ, nyá tike kɛ ma nawa wei ɪ nɪɪkəna-m tɔɣɔ yəlaa panɛ pa hɛkʊ. 2 Ləsɪ wontu nti pa pəsəɣɪ pá lá kɔtaɣa tɔɣɔ apalʊ na alʊ ké tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. Ɩlɛna ń ləsɪ nti tə fɛɪ kɔtaɣa lapənau tɔɣɔ apalʊ na alʊ tike. 3 Na ń ləsɪ sumasɪ taa ké apalʊ na alʊ ké tɔm naatosompɔɣɔlaɣa, na ń waasɪ sɪ piitim na sɪ taa tɛ tɛtʊ tɔɔ. 4 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pə kaasa wɛɛ naatosompɔɣɔlaɣa ké na má yele na tɛʊ nɪɪ ilim na ahoo kɛ kʊyɛɛŋ nɪɪlɛ təcu, na lʊm kpiisi yəlaa na wontu təna. 5 Ɩlɛna Nowee la pə təna ɪsɪɪ Tacaa heela-ɪ tɔ.

Lʊm sɔsɔɔm watʊɣʊ

6 Pənaɣa ŋka lʊm waasa tɛtʊ tɔ Nowee wɛna ɪsɪɪ pɪɪsɪ nasətoso (600). 7 Ɩlɛna í na ɪ alʊ na ɪ pəyalaa na ɪ poolaa pá sʊʊ atakaa pɔɣɔlʊɣʊ taa na pá fiti lʊm kúwáásəm mpɪ. 8 Ḿpúɣú wontu nti pa pəsəɣɪ pá lá kɔtaɣa tɔ na nti tə fɛɪ kɔtaɣa lapənau tɔ na sumasɪ na atɛ nyamanyamanaa təna 9 sʊʊ atakaa pɔɣɔlʊɣʊ taa ké apalʊ na alʊ ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu Nowee tɔ. 10 Kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɛɛwa ɪlɛna lʊm watɪ tɛtʊ təna.

11-12 Nowee lʊlʊɣʊ pənaɣa nasətoso nyəŋka ɪsɔtʊ naalɛ nyəŋ kʊyɛɛŋ naanʊwa na naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule kɛ tɛʊ anaam nɔɣɔlʊ í pəla ilim na ahoo,

---

[a] **6:14** atakaa pɔɣɔlʊɣʊ sɔsɔɔʊ: Tə ta caa sɪ tə tɛləsɪ sɪ kpɪɪlʊɣʊ mpi tɔ, pə taɣa Nowee caa sɪ í na ɪ samaa pá sʊʊ na pá tɛsɪ lʊm.

halәna kʋyeeŋ nɪɪlɛ tәcu. Pә caɣa ké ɪsɪɪ ɪsɔtɔnʋɣʋ yawa na atɛ seelaa náá tʋlɪ ɪsɪɪ pɔɔŋ sɔsɔɔŋ. 13 Kʋyakʋ ŋkʋ kʋ maɣamaɣa kɛ Nowee na ɪ alʋ na ɪ pәyalaa Sem na Kam na Yɛfɛtɛ na ɪ poolaa tooso pa sʋʋ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ. 14 Pá na wontu tәnaɣa piitim piitim. Pә kpaɣau tɔla, na taalɛ wontu, na sumasɪ, na atɛ nyamanyamanaa tәna. 15-16 Ḿpúɣú wontu tәna súú atakaa pɔɣɔlʋɣʋ taa ké apalʋ na alʋ ɪsɪɪ Isɔ ka heeluɣu Nowee tɔ. Ilɛna Tacaa tәkɪ pa tɔɔ.

17 Kʋyeeŋ nɪɪlɛ tәcu ké tɛʋ nɪɪwa, ɪlɛna lʋm kpa na pá kɛlɪ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ, na pá kpaasɪ-kʋɣʋ ɪsɔtaa. 18 Lʋm tɔɔwa sɔsɔm na pá sú tɛtʋ tɔɔ na atakaa pɔɣɔlʋɣʋ náá wɛ pә tɔɔ tәhʋŋlɛɛ. 19 Pә tɔŋna suɣu na pá puki halәna pá waasɪ pɔɔŋ sɔsɔɔŋ ɪnɪ ɪ tәna kɛ antulinya tәna taa. 20 Lʋm kpawa na pá tɛɛ pɔɔŋ kɛ kʋŋkʋlʋmәŋ kɛ mɛɛtәlәnaa kakpasɪ. 21-22 Antulinya taa weesuɣu nyәm tәna sәpәna, pә kpaɣau yәlaa na wontunaa tɔ. 23 Ḿpúɣú Tacaa kpiisa weesuɣu nyәm tәnaɣa tɛtʋ tɔɔ. Nowee na ɪ nyáma mpa paa wɛ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ taa tɔ pa tike kɛ pә yelaa.

Lʋm kúwáásәm nyɔɔʋ

24 Ḿpúɣú lʋm suwa tɛtʋ tɔɔ ké kʋyeeŋ nɪɪnʋwa na nɪɪlɛ na naanʋwa (150) tәcu.

8

1 Isɔ tá sɔɔ Nowee na wontunaa mpa paa wɛ ɪ kiŋ kɛ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ taa tɔ pa tɔɔ. Ilɛna í yele na heelim má na lʋm nyɔɔ. 2 Na atɛ seelaa tәkɪ na ɪsɔtɔnʋɣʋ nyala na tɛʋ fɛɛ kʋ ta tasa nɪɪʋ. 3 Ilɛna lʋm nyɔɔ tɛtʋ tɔɔ. Kʋyeeŋ nɪɪnʋwa na nɪɪlɛ na naanʋwa (150) taa ké lʋm caala pasʋɣʋ. 4 Ḿpúɣú atakaa pɔɣɔlʋɣʋ polaa na kú caɣa Alalaa pʋɣʋ nyʋɣʋ taa ké ɪsɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyәŋ kʋyeeŋ naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa nyәŋkʋ wule. 5 Na lʋm pasәɣɪ mpʋ, halәna ɪsɔtʋ naanʋwa nyәŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyәŋkʋ wule nte pә nyɪɪ pɔɔŋ nyɔɔŋ tɔ.

6 Kʋyeeŋ nɪɪlɛ teewa ɪlɛna Nowee tʋlɪ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ pәtote 7 na í lәsɪ katәkatʋɣʋ na kú cɔɔkɪ ɪsɔtaa ké yem, halәna lʋm nyɔɔ tɛtʋ tɔɔ. 8 Ilɛna í lәsɪ alukuku sɪ ɪ naa sɪ lʋm pasa tɛtʋ tɔɔ yáá ɪsәna. 9 Ama alukuku laŋa timpi í tɪɪ sopi sopuɣu maɣamaɣa tɔ, ɪlɛna í mәlәna Nowee tɔɔ. Mpi tɔ, lʋm ká waasa tɛtʋ tәna tɔɔ ké. Na Nowee siisi na í kpa alukuku na í mәlәna-ɪ ɪ kiŋ. 10 Nowee tasa taŋʋɣʋ tɔtɔɣɔ kʋyeeŋ naatosompɔɣɔlaɣa ɪlɛna í lәsɪ alukuku kɛ tɔm naalɛ nyәm. 11 Taanaɣa taanaa ɪlɛna ílé ɪ mәlәna Nowee tɔɔ na tʋɣʋ hatʋ kʋnɛɣɛtәtʋ tʋʋna ɪ nɔɣɔ. Tәnaɣalɛ Nowee cɛkәnaa sɪ lʋm pasa tɛtʋ tɔɔ. 12 Nowee tasa taŋʋɣʋ kɛ kʋyeeŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɔtɔ, ɪlɛna í tasa alukuku kɛ lәsʋɣʋ kɛ tɔm tooso nyәm. Ama alukuku ta tasa mәlʋɣʋ.

13 Pәnaɣa nasәtoso na kʋlʋmaɣa nyәŋka ɪsɔtʋ kancaalaɣa nyәŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyәŋkʋ kɛ lʋm nyɔɔwa tɛtʋ tɔɔ. Nowee kɔɔla atakaa pɔɣɔlʋɣʋ lɔpʋtʋ ɪlɛna í ná sɪ tɛtʋ wʋlaa. 14 Isɔtʋ naalɛ nyәŋ kʋyakʋ hiu wule kɛ tɛtʋ tɔɔ wʋlaa tәwaɣaWaɣa.

15 Mpʋɣʋlɛ Isɔ tɔma Nowee sɪ: 16 Nyana nyá alʋ na nyá pәyalaa na nyá poolaa í lɪɪ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ taa. 17 Na ń kpɛnna wontunaa ntɪ tә tәna. Pә kpaɣau tɔla na sumasɪ na atɛ nyamanyamanaa tәna tɔ, tá lʋlɪ na tá huki na tá yá tɛtʋ tɔɔ. 18-19 Ilɛna Nowee-wɛ na wontu tәna pá lɪɪ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ taa.

20 Ḿpúɣú Nowee ŋmá Tacaa kɛ kɔtaɣa tәlatɛ, ɪlɛna í lәsɪ wontu tәna nti tә mʋna kɔtaɣa lapʋ tɔ na sumasɪ nsi sɪ mʋna kɔtaɣa lapʋ tɔ sɪ tәna sɪ taa ké kʋlʋm kʋlʋm ɪsɪɪ tә piitimnaa wɛɛ tɔ na í lá Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tәna tɔ. 21 Tacaa nɪɪ kɔtaɣa ŋkɛ ka sɔɔsʋŋ na ɪ laŋlɛ hɛɛ na í tó sɪ: Ma kaa tasa tɛtʋ kɛ mpusi tәŋsʋɣʋ kɛ yʋlʋ ɪsaɣatʋ tɔɔ ɪsɪɪ maa lapʋ tɔ, na ma kaa tasa weesuɣu nyәm tәnaɣa wakәlʋɣʋ. Mpi tɔ, yʋlʋ lәmaɣasәlɛ ké ɪsaɣalɛ kɛ hatoo ɪ hɔɔʋ tɛɛ ké.

22 Tuutu na kʋmtʋ, watʋ na haŋaɣa, lʋŋlɛ na yoluma,
ilim na ahoo pә kaa yele lapʋ halәna antulinya polo na í kʋlɪ.

9

Nowee na lsɔ pa nɔɣɔ pɛɛlvɣv

1 Ḿpúɣú lsɔ koola Nowee na ı piya kɛ kvpantv sı: ɬ lvlı na í huki na í sú tɛtv.
2 Ma tú mə niŋ taa ké wontunaa tənaɣa, paa atɛ nyəntv, na suması, na tiina, na
atɛ nyamanyamanaa. Pə tɔɔ ké wontu ntı tıı wɛɛna mə sɔɣɔntv kɛ sɔsɔm. 3 ɬ
pəsəɣı na í tɔɣɔ wontunaa mpɛ ısıı í təkvɣv kvnyɔnyɔm tɔ. 4 Ama kvlvmtv ké sı
ye ı caa kpəntɛ kɛ tɔɣɔv, í lɛntı na calәm lıı na pácó. Mpi tɔ, calәm taa ké weesuɣu
wɛɛ. 5 Ye wei í kvwa yvlv, maa lɛɛtı pvntv, paa yvlv paa wontuɣu.
6 Ye nɔɣɔlv kvwa ı tɔɣɔntəlɛ,
yvlv tɔtɔ ká kvna pvntv.
Mpi tɔ, lsɔ ŋmá yvlv ké ısıı ı maɣamaɣa ı wɛɛ tɔ.
7 Mɛ mıı lvlı na í huki na í yá tɛtv təna taa.

8 Ḿpúɣú lsɔ tasa Nowee na ı pəyalaa kɛ heeluɣu sı: 9 Má na-mɛ tıı pɛɛlı nɔɣɔ
na ká wɛɛ mpv halәna mə lvlvɣv nyáma kɛ mə waalı. 10 Na pá kpɛnna wontu
təna nti tə líí atakaa pɔɣɔlvɣv taa tɔ. 11 Ma sıakı ma nɔɣɔ sı ma kaa tasa weesuɣu
nyəm kpiisuɣu kɛ tɛtv tɔɔ na lvm. Pácó lvm kúwáásəm mpı pə kaa tasa kɔntɛ na
pá wakəlı tɛtv. 12-13 ɬlɛna lsɔ tasa sı: Ma tvɣı kaɣalv na í húláýí tam tɔɔ ké nɔɣɔ ŋka
má na-mɛ na weesuɣu nyəm təna na mə waalı lvlvɣv nyáma tə pɛɛlaa tɔ. 14 Má
kɔma na má kpeɣela ŋmvntv kɛ ısɔtaa, kaɣalv ka kaɣa ké, 15 ılɛna pá tɔɔsı-m nɔɣɔ
ŋka ma sıı mə na weesuɣu nyəm təna sı lvm kúwáásəm mpı pə kaa tasa kɔntɛ
na pá kpiisi weesuɣu nyəm. 16 lsɔtɔnvɣv taa ké kaɣalv ká kaɣa, na má nyəna-ı ılɛ
pə tɔɔsı-m nɔɣɔ ŋka ma sıı weesuɣu nyəm təna tɔ. 17 Mpi pə hvləɣı nɔɣɔ ŋka ma
sıı-wı tɔɣɔlɛ.

Nowee na ı pəyalaa pa tɔm

18 Nowee na ı pəyalaa mpa pa lıı atakaa pɔɣɔlvɣv taa tɔɣɔlɛ Sem na Kam na
Yɛfɛtɛ. Kam ílé í lvlәna Kanaaŋ. 19 Nowee piya mpɛ pa piitim hukina antulinya
təna.
20 Ḿpúɣú Nowee nika tɛtv halәm na í caalı lɛsɛŋnaa sɔv. 21 ɬlɛna í nyɔɔ pə svlvm
na pá kú-ı na í wɔɣɔsı ı wontu na pá yele-ı tapakpɛtɛ kɛ cokəle taa. 22 Mpvɣvlɛ
Kanaaŋ caa Kam nawa ı caa tapakpɛtɛ, na í nyəna, ılɛna í polo na í taɣası ı taalvnaa
kɛ awalı. 23 Ntɛna Sem na Yɛfɛtɛ pá kpaɣa kpaı na pá hɔɣɔlı-ı na pá tɔna waalı
waalı na pá takı pa caa. ɬlɛ pa ta na ı tapakpɛtɛ. Mpi tɔ, waalı waalı ké pa tɔmnaa.
24 Nowee svlvm kɔma na pá cé ı ısɛntɔɔ na í nıı nti ı pəyalv səkpelu nyəŋ Kam
lapa tɔ. 25 ɬlɛna í tó sı:
Mpusi í təŋ Kam pəyalv Kanaaŋ
na pá lapı-ı ı taalvnaa yom təkpapa.
26 Ma sama Sem lsɔ Tacaa.
Pá la Kanaaŋ kɛ Sem-wɛ pa yom.
27 lsɔ í waləsı Yɛfɛtɛ təhikile,
na í caɣa Sem té,
na pá lá Kanaaŋ kɛ pa yom.
28 Pıısı ŋmvnvɣv na nıınvwa na nıılɛ na naanvwa (350) ké Nowee tasa tɔɣɔv
kɛ lvm waasvɣv waalı. 29 ɬ pıısı təna yoosa nasənaasa na nıınvwa na nıılɛ na
naanvwa (950) ılɛna í sí.

10

Nowee pəyalaa lvlvɣv nyáma

1 Nowee piya Sem na Kam na Yɛfɛtɛ pa lvla piya mpaɣa lvm waasvɣv waalı tɔ
pa həla ntɔ.

2 Yɛfɛtɛ ílé í piya ntɔ. Komɛɛ, na Makɔkı, na Matayi, na Yafaŋ, na Tupaalı, na
Mesɛkı, na Tilaa. 3 Komɛɛ ílé í piya ntέ Asəkənaası, na Lifa, na Tokaama. 4 Yafaŋ
piya ntέ, Ilisa, na Taası, na Kitim, na Lutanim. 5 Mpɛ ını pa hukina tɛtʊ nti lʊm
cɔɔnaa tɔ tə taa ısıı tə naakʊɣʊ-wɛ na paa wei na ı nsəmlɛ na ı lʊlʊɣʊ tɔ.
6 Kam ílé í piya ntέ Kusi, na Misilayim, na Puti na Kanaaŋ. 7 Kusi piya ntέ
Sepa, na Hafila, na Sapəta, na Lakəma, na Sapəteka. Lakəma piya ntέ, Sapaa, na
Tetaŋ. 8 Kusi lʊləna tɔtɔɣɔ Nimloti, ını ı caaləna tɛtʊnaa kɛ tɔɣɔʊ. 9 Tacaa səna-ı
kέ na í pəsı yɛllaa taa yɛllʊ. Pə tɔɔ kέ pa tukaɣa ıtuule kɛ waatʊ ını sı: Tacaa í yele
na ń pəsı yɛllaa taa yɛllʊ ısıı Nimloti. 10 Acalɛɛ wena a tɔɔ Nimloti tɔɣɔ kawulaɣa
tɔɣɔlɛ Papɛɛlı, na Ilɛkı, na Akatı, na Kalәne kɛ Papiloni tɛtʊ taa. 11 Tɛtʊ ntı tə taa
kέ ı lıwa na í polo Asilii na í ŋmá Ninifi, na Lehopoti-Hiili, na Kela, 12 na Lɛsaŋ
kɛ Ninifi na Kela ıcatɛ səsɔɔlɛ pa hɛkʊ.
13 Misilayim ná lʊlәna ntɛɣɛ Lutı nyέma, na Anem nyέma, na Lehapı nyέma,
na Nafutu nyέma, 14 na Patələsı nyέma, na Kasulu nyέma, na Kafətɔɔ nyέma.
Tənaɣa Filiisi nyέma ná lıwa.
15 Kanaaŋ ílé í kancaalaɣa pəyaɣa ntέ Sitɔŋ na naalɛ nyəŋ ntέ Hɛtı, 16 na ı lʊlʊɣʊ
nyέma tɔtɔɣɔlɛ Yepusi nyέma, na Amolii nyέma, na Kilikası nyέma, 17 na Hifi
nyέma, na Aləki nyέma na Sini nyέma, 18 na Aləfatı nyέma, na Semalii nyέma,
na Hamatı nyέma. Pə waalı kέ Kanaaŋ lʊlʊŋ nyέma ná yawa. 19 Na pa tɛtʊ toosi
ntέ pə kpaɣaʊ Sitɔŋ kɛ Keelaa kɔŋkɔŋ taa na pά polo Sɔtɔm na Kɔmɔɔ na Atəma
na Sepoyim halәna Lesa. 20 Kam ını ı piya ntέ, na pά kɛɛsəna ısıı pa lʊlʊŋ na pa
nsəma na pa tɛtʊ na pa piitimnaa.
21 Yɛfɛtɛ pa taalʊ Sem ílé ı lʊla piya tɔtɔ na kʊlʊm ınəɣəlɛ Ipɛɛ na ı lʊlʊŋ nyέma
caa. 22 I piya mpɛɣɛlɛ Ilam, na Asuu, na Aləpasatı, na Lutı, na Alam. 23 Alam ílé
í piya ntɛ, Usi, na Huuli, na Ketɛɛ, na Macı. 24 Aləpasatı ná lʊla Sela na ílé ı lʊlı
Ipɛɛ. 25 Ipɛɛ ná lʊla piya naalɛɣɛ, kancaalaɣa nyəŋka hətɛ ntέ Pelɛkı, yaʊ kɛ pa yaa
mpʊ na pa té taa. Mpi tɔ, waatʊ ınəɣı antulinya piitimnaa yawa. Ilέ í neu hətɛ
ntέ Yɔkətaŋ. 26 Yɔkətaŋ ná lʊlәna Aləmotatı, na Selɛfı, na Hasamafɛtı, na Yela,
27 na Hatolam, na Wusaalı, na Tikəla, 28 na Opalı, na Apimayɛlı, na Sapa, 29 na
Ofii, na Hafila, na Yopapı. Yɔkətaŋ piya ntέ pa tənaɣa mpʊ. 30 Pa təcaɣalɛ ntέ pə
kpaɣaʊ Mesa na pulası hɔɣɔlʊɣʊ ŋku pa yaa sı Sefaa tɔ na ilim təlıılɛ tɔɔ. 31 Sem
ını ı piya ntέ na pά kɛɛsəna pa lʊlʊŋ na pa nsəma na pa tɛtʊ na pa piitimnaa.
32 Nowee piya lʊlʊŋ ntέ na pά kɛɛsəna pa lʊlʊŋ loosi, na pa piitim na mpɛ ını
pa taa kέ piitimnaa lıwa na pά yά antulinya taa kέ lʊm waάsʊɣʊ waalı.

11

Papɛɛlı atɛ na ısɔ kutuluɣu anaam ŋmaʊ

1 Waatʊ ını ı taa yəlaa təna yɔɣɔtaɣa nsəmlɛ kʊlʊmtəlɛ. 2 Ilɛna pά lıı ilim təlıılɛ
tɔɔ na pά tala Papiloni tɛtɛkəlɛ səsɔɔlɛ taa na pά siki təna. 3 Mpʊɣʊlɛ pa heela
təma sı: I kɔɔ na tά loo pilikinaa na tά wɔ-wɛɣɛ kɔkɔ. Ilɛna pά lana pilikinaa kɛ
pɛɛ lonte na pά lana kaaloo kέ somtu lonte. 4 Na pά tasa yɔɣɔtʊɣʊ sı: I kɔɔ na tά
ŋmá atɛ na ısɔ kutuluɣu anaam na kύ yoosina ısɔtɔnʊɣʊ na tά hətɛ yaa. Ile tə kaa
tasa yaʊ kɛ yem kέ tɛtʊ təna taa.
5 Mpʊɣʊlɛ Tacaa tiiwa sı ı naakı ıcatɛ na atɛ na ısɔ kutuluɣu ŋku yəlaa piya
ŋmawa tɔ. 6 Ilɛna Tacaa tό sı: I nawa, pa təna ısəntɔ pa kέ yəlaa kʊlʊmaa kέ, na
pa kaa nsəmlɛ kʊlʊmtəlɛ. Pa caalʊɣʊ ısəntɔ tə pʊlʊpʊ kaa kaɣatı-wɛɣɛ mpi paa
hɔkɔ sı pa lakı tɔ pə taa. 7 Ile maa tii na ma liɣiti pa nsəmlɛ na pά taa nıkı təma
kʊyɔɣɔtʊtʊ. 8 Ntɛna Tacaa yası-wɛɣɛ antulinya təna taa na pά yele pa ıcatɛ ŋmaʊ.
9 Mpʊ pə yelina na pά ha ıcatɛ ntɛɣɛ hətɛ sı Papɛɛlı. Mpi tɔ, tənaɣa Tacaa liɣita
yəlaa nsəmlɛ, na í yası-wɛɣɛ antulinya təna taa.

Sem lʋlʋɣʋ nyɔ́ma

10 Sem lʋlʋɣʋ nyɔ́ma həla ntɔ cənɛ. Ɪ lʋlʋɣʋ pɪsɪ nɪɪnʋwa (100) nyəŋka taa,
lʋm waasʋɣʋ waalɪ pənaɣa naalɛ nyəŋka taa kɛ́ ɪ lʋla Aləpasatɪ. 11 Aləpasatɪ lʋlʋɣʋ
waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasəlɛ na nɪɪnʋwa (500) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya na alʋpiya
kɛ lʋlʋɣʋ.
12 Aləpasatɪ pɪsɪ lapa hiu na naanʋwa na kakpasɪ ɪlɛna í lʋlɪ Sela. 13 Sela lʋlʋɣʋ
waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ nasəlɛ na tooso (403) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya na alʋpiya kɛ
lʋlʋɣʋ.
14 Sela pɪsɪ lapa hiu na naanʋwa ɪlɛna í lʋlɪ Ɪpɛɛ. 15 Ɪpɛɛ lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ tɔɣɔ pɪsɪ
nasəlɛ na tooso (403) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ.
16 Ɪpɛɛ pɪsɪ lapa hiu na naanʋwa na liɣiti ɪlɛna í lʋlɪ Pelɛkɪ. 17 Pelɛkɪ lʋlʋɣʋ
waalɪ Ɪpɛɛ tɔɣɔ pɪsɪ nasəlɛ na hiu na naanʋwa (430) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya
na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ.
18 Pelɛkɪ pɪsɪ lapa hiu na naanʋwa kɛ́ ɪlɛna í lʋlɪ Leu. 19 Leu lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ
tɔɣɔ pɪsɪ pɔɣɔlaɣafɛɪ ŋmʋnʋɣʋ na naanʋwa (209) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya na
alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ.
20 Leu pɪsɪ lapa hiu na naanʋwa na naalɛ kɛ́ ɪlɛna í lʋlɪ Selu. 21 Selu lʋlʋɣʋ waalɪ
Leu tɔɣɔ pɪsɪ ŋmʋnʋɣʋ na naatosompɔɣɔlaɣa (207) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya
na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ.
22 Selu pɪsɪ lapa hiu na naanʋwa ɪlɛna í lʋlɪ Nahoo. 23 Nahoo lʋlʋɣʋ waalɪ ɪ tɔɣɔ
pɪsɪ ŋmʋnʋɣʋ (200) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa apalʋpiya na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ.
24 Nahoo pɪsɪ lapa pɔɣɔlaɣafɛɪ hiu na naanʋwa kɛ́ ɪlɛna í lʋlɪ Tela. 25 Tela
lʋlʋɣʋ waalɪ Nahoo tɔɣɔ pɪsɪ pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪɪnʋwa na hiu (119) na sɪ taa kɛ́ ɪ tasa
apalʋpiya na alʋpiya kɛ lʋlʋɣʋ.
26 Tela pɪsɪ lapa nɪɪtoso na naanʋwa kɛ́ ɪlɛna í lʋlɪ Apəlam na Nahoo na Halaŋ.
27 Tela lʋlʋɣʋ nyɔ́ma həla ntɔ cənɛ. Ɪ lʋla Apəlam, na Nahoo, na Halaŋ. Ɪlɛna
Halaŋ náá lʋlɪ Lɔɔtɪ. 28 Ama Halaŋ ná səpa Uu ɪcatɛ taa timpi pa lʋla-ɪ tɔɣɔ
Papiloni tɛtʋ taa na ɪ caa Tela ta səta. 29 Ɪlɛna Apəlam náá kpaɣa Salaɪ, na Nahoo
náá kpaɣa Ɪsika caa Halaŋ pɛɛlɔ Milika. 30 Salaɪ ílɛ́ í ka kɛ́ kaalʋlaɣa kɛ́ ɪ fɛɪ pəyaɣa.
31 Ḿpʋ́ɣʋ́ Tela kpaɣa ɪ pəyalʋ Apəlam na ɪ saalɪ Lɔɔtɪ na ɪ poolu Salaɪ na pá lɪɪ
Uu kɛ Papiloni sɪ pa puki Kanaaŋ tɛtʋ taa. Pa tala Halaŋ ɪcatɛ taa ɪlɛna pá caɣa
tənа. 32 Tela pɪsɪ tənа yoosa ŋmʋnʋɣʋ na kakpasɪ (205) ɪlɛna í sí tənа.

APƎLAHAM TƆM

12

Apəlam lɪʋ kɛ ɪ tɛtʋ taa

1 Ḿpʋ́ɣʋ́ kʋyakʋ nakʋlɪ Tacaa heela Apəlam sɪ: Lɪɪ nyá tɛtʋ taa kɛ́ nyá nyɔ́ma
hɛkʋ kɛ nyá caa təyaɣa taa, na ń polo tɛtʋ nti maa hʋlɪ-ŋ tɔ tə taa. 2 Maa yele na
nyá piitim la səsɔəm na má kooli-ŋ kʋpantʋ, na nyá hətɛ yaa, na ń pəsɪ kʋpantʋ
tiipiiu. 3 Maa kooli kʋpantʋ kɛ nyá kʋpantʋ koollaa na ma sʋkɪ mpusi kɛ́ mpa
pɛlɛ paa sʋkɪ-ŋ mpusi tɔ. Nyá tɔɔ kɛ́ atɛ piitimnaa ká hiki nyʋleleŋ na pə́ kooli-
wɛɣɛ koolee kʋpana.
4-5 Mpʋɣʋlɛ Apəlam kpaɣa ɪ alʋ Salaɪ na ɪ taalʋ pəyaɣa Lɔɔtɪ na ɪ wɛnaʋ tənа na
ɪ təmlɛ nyɔ́ma mpa ɪ hika Halaŋ tɔ na í lɪɪ tənа ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu-ɪ tɔ na í tɛɛ
Kanaaŋ tɛtʋ taa.

Apəlam pola Kanaaŋ na Icipiti pə tɛtʋnaa taa

Waatʋ ɪnɪ ɪ pɪsɪ ka wɛ nɪɪtoso na naanʋwa na kakpasɪ. Ɪ tapa tɛtʋ ntɪ ɪlɛna 6 í
faɣa tə taa na í polo Molee tɪɪŋ səsɔəŋ tɛɛ kɛ́ timpi pa yaa sɪ Sikɛm tɔ. Waatʋ ɪnɪ
Kanaaŋ nyɔ́ma ká wɛnna həɣəlʋɣʋ ŋkʋ kʋ taa.

ISƐƔƐLI NYƎMA
LIIU
TƆM TAKƎLAƔA
Kvtvlvtv

Takəlaɣa kanɛ ka hətɛ hvləɣəna ɪsəna Isɔ ləsa ɪ yəlaa kɛ Icipiti yomle taa tɔ. Toma sɔsɔɔna kɛ ɪ ləsəna-wɛ, n a í lá kɔkɔlɔ nyəmnaa na piti təma. Ḿpúɣó ɪ tana-wɛɣɛ tɛtv kvpantv taa. Haləna í cɛla ɪ yvlv Moisi kɛ kvsəsɪtv kɛ naanvwa ké wvlaɣa tɛtv taa. Sɪ pá tɔ́kɪ-tɪ na pə́ hólí sɪ pa sɔɔla pa caa Isɔ wei ɪ ləsa-wɛɣɛ yomle taa tɔ.

Isəna pa faɣa Liiv takəlaɣa tɔ:

Isɔ kpawa Moisi kɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma tiikilu, na Icipiti nyə́ma yele-wɛ sɪ pá tɛɛ, titite *1:1–15:21*
Isɛɣɛlɪ nyə́ma tapa wvlaɣa tɛtv taa, Isɔ kentuɣu kɛ pa tɔɔ, titite *15:22–18:27*
Isɔ na ɪ yəlaa Isɛɣɛlɪ nyə́ma pa nɔɣɔ pɛɛlvɣv kɛ Holɛpv wvlaɣa tɛtv taa, na kvsəsɪtv naanvwa, titite *19–24*
Isɔ hvla Moisi kɛ cokəle sikuɣu, titite *25–31*
Isɛɣɛlɪ nyə́ma luŋuɣu kɛ naule na Isɔ pááná, titite *32–34*
Isɔ caɣalɛ kɛ cokəle taa, titite *35–40*

ISƆ LƎSƎƔI ISƐƔƐLI NYƎMA KƐ ICIPITI TƐTV TAA

Isɛɣɛlɪ nyə́ma yomle tɔɣɔv kɛ Icipiti

1 Yakɔpv wei pa cuɣusaa sɪ Isɛɣɛlɪ tɔ, í na ɪ pəyalaa mpa pa pola Icipiti kɛ caɣalvtv tɔ, pa lvlvŋ loosi na pa həla ntɔ. 2 Lupɛŋ, na Simiyɔŋ, na Lefii, na Yuta, na 3 Isakaa, na Sapvlɔŋ, na Pɛncamɛɛ, 4 na Taŋ, na Nɛfətali, na Katɪ, na Asɛɛ. 5 Yakɔpv pəyalaa na ɪ saaləna mpɛ pa təna paa wɛ yvlvnyɔɔŋ nɪɪtoso na naanvwa (70) ké. Ile ɪ pəyalv lelv Yosɛɛfv ná laala-wɛɣɛ Icipiti kɛ pote. 6 Pə waalɪ ké Yosɛɛfv na ɪ taalvnaa mpa paa pola Icipiti tɔ pa səpa pa təna. 7 Paa na mpv Isɛɣɛlɪ nyə́ma mpɛ pa huka teu təyomyom na pá sú tɛtv na pa toŋ fɛɪna saala.

8 Ḿpúɣó wulav kvfalv nɔɣəlv ná tɔɣɔ kawulaɣa. Ama ílé ɪ ta nyɪ Yosɛɛfv. 9 Ntɛna í koti ɪ yəlaa na í tɔ-wɛ sɪ: I nyəni, Isɛɣɛlɪ nyə́ma kəla-tvɣv samaa na toŋ, pa wɛ-tvɣv asola ké. 10 Mpv tɔ, pə wɛɛ sɪ tá pɛɛkɪ yaasi wei tɪɪ pasəna-wɛ tɔ. Pá taa kɔɔ na pə́ yoosi tá na tá kolontunaa na mpɛ pá sɛɛna pa tɔɔ na pá kəlɪ-tv. Ilɛna pá se na pá tɛɛ.

11 Tənaɣalɛ Icipiti nyə́ma tvwa Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ yomle təma wahala nyəna. Na pá kpa a feŋlaa na pɛlɛ pá tvɣv-wɛɣɛ-yɛ. Halɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma mpɛ pa ŋmana acalɛɛ wena pa yaa sɪ Pitom na Lamsɛsɪ tɔ. Tənaɣa Icipiti wulav[a] sɪɪkɪ ɪ wontu. 12 Paa na pa təma anəɣɪ mpv tɔ, pa tɔŋna hukuɣu ké na pá suɣi tɛtv. Ilɛna Icipiti nyə́ma tɛɛ náá svvkəna-wɛɣɛ sɔsɔm. 13-14 Ḿpúɣó pa tv-wɛɣɛ yomle təma. Ilɛna pɛlɛ pá lɪɪ pa təɣɪ luɣu. Mpi tɔ, cvɣv kɛ pa casaɣa na pá ŋmaakɪ pilikinaa, na pá lakɪ tawa təma təna. Pa tvkaɣa-wɛɣɛ-yɛɣɛ ḿpúɣó na mvsvŋ.

Icipiti wulav kvɣv kɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma piya

15 Hepəla nyə́ma ka wɛna alaa lvləsəlaa kɛ naalɛɣɛ. Pa yaa lɛlv sɪ Sifəla na lɛlv sɪ Puwa. Mpvɣvlɛ Icipiti wulav yaa-wɛ na í heeli-wɛ sɪ: 16 I feŋiɣi Hepəla alaa təlvllɛ na í kvɣɪ apalvpiya kɛ saav taa ké kpakpaa. Ama í yeki alvpiya.

17 Lvləsəlaa mpɛ pɛlɛ pa nyaŋaɣana Isɔ. Ilɛna pá kisi wulav tɔm ntɪ. Ile pa ta kv apalvpiya. 18 Tənaɣalɛ wulav yaa-wɛ na í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Pepe tɔɔ ké ɪɪ kvɣɪ

---

a **1:11** Icipiti wulav: Pa yaakvɣv sɪ Icipiti wulav tɔ pə taɣa hətɛ. Pə hvwɛɛ ntɛ́ sɪ Icipiti wulav na pɛlɛ pa tɔm taa. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sɪ táá tó sɪ wulav yaa Icipiti wulav.

apalupiya mpɛ? 19 Ntɛna luləsəlaa mpɛ sɪ: Hepəla alaa faɣana Icipiti nyáma kɛ yoo. Pa apalutu wɛ sɔɣɔntu. Pa luləɣɪ pa piya ké na pácá táá takɪ.

20-21 Ḿpúɣú Isɔ koola luləsəlaa mpɛɣɛ kupantu, na í lá na pa piitim taɣalɪ. Mpi tɔ, pa nyaŋaɣana-ɪ tɔ pə tɔɔ. Ilɛna Isɛɣɛlɪ nyáma náá hukiɣi na pá nyɔɔkɪ toŋ. 22 Ḿpúɣú Icipiti wulau tuwa Icipiti nyáma təna sɪ: Ye Hepəla alu lula apalupəyaɣa í təŋsɪ-kɛɣɛ Nili pɔɣɔ lum. Ama í yeki alupiya.

2

Moisi lulɣu na ɪ pəcaatu

1 Ḿpúɣú Lefii tu nɔɣɔlu ɪ kpaɣa Lefii alu nɔɣɔlu. 2 Ilɛna alu ɪnɪ í lá teu na í lulɪ apalupəyaɣa. Ka lapa-ɪ teu kɛ səsəm. Ilɛna í maɣasɪ-kɛɣɛ ŋmɛsuɣu kɛ ɪsətunaa tooso. 3 I nawa sɪ ɪ kaa pəsɪ na í ŋmɛsɪ-kɛ, ɪlɛna í caa kowusaɣa na í taa-kɛɣɛ kaaloo, na tuɣu nakulɪ ku cələm sɪ lum í taa suu. Ḿpúɣú ɪ hɪɪsa pəyaɣa kɛ pə taa na í pona kowusaɣa ŋkɛ na í sɪɪ pɔɣɔ taa, ké kuteŋ luɣu tɛɛ, ké səsəncaasɪ taa. 4 Na pəyaɣa ŋkɛ ka kɔɣɔ səŋa táálə́ḿ tɔɔ sɪ ɪ naakɪ mpi ɪ neu ká tɛna tɔ.

5 Pə pamna Icipiti wulau pɛɛlɔ tii lum sɔu, na ɪ taapalaa sɪɪ-ɪ na pɛlɛ pá málə́ɣí kuteŋ. Ile Icipiti wulau pɛɛlɔ loosa kowusaɣa ntɛ́ səsəncaasɪ tɛɛ ké lum taa. Ilɛna í tili ɪ yomaa taa lɛlu sɪ í polo í kpaɣa. 6 I kulaa ɪlɛ ɪ maɣana apalupəyaɣa ntɛ́ na ká wiiki. Ka tɔm lapa-ɪ pətɔɔtəlɛ ɪlɛna í pəsəna sɪ: Cənɛ ɪnɪ, Hepəla nyáma pəyaɣa ké.

7 Ka kɔɣɔ ka səŋa təna, tənaɣa ɪ nɔɣɔ təkpau sɪ: N caa sɪ má polo má pɛɛkɪ-ŋ Hepəla alu wei ɪ ká musəsɪ-ké tɔ? 8 Ntɛna pɛɛlɔ ɪnɪ í cɔ sɪ: Polo.

Kɔɣɔ tɛɛwa ɪlɛna í kɔna ahulum ɪnɪ ɪ too kululu. 9 Ḿpúɣú Icipiti wulau pɛɛlɔ tɔma alu ɪnɪ sɪ: Kpaɣa pəyaɣa kanɛ na ń musəsɪ-m- kɛ, maa fɛlɪ-ŋ.

Ilɛna toto kpaɣa-kɛ na í tɔɔ-kɛ.

10 Pəyaɣa kɔma na ká cé hətɛ ɪlɛna ka too pona-kɛ na í cɛlɛ-kɛɣɛ Icipiti wulau pɛɛlɔ na ká caɣa ɪ kiŋ ɪsɪɪ ka too kululu. Ntɛna ílé í ha-kɛɣɛ hətɛ sɪ, Moisi. Lum apalu kɛ pa yaa mpu na pa té taa. Mpi tɔ, lum taa ké ɪ ləsa-ɪ.

Moisi sewa na ɪ pote kɛ Matiyaŋ tɛtu taa

11 Moisi lapa səsə ɪlɛna kuyaku nakulɪ í polo sɪ ɪ naakɪ ɪ nyáma Hepəla nyáma. Na ɪ nawa tətɔɣɔ wahala təma wena Icipiti nyáma tukaɣa-wɛ tɔ. Halə́na í ná tətɔɣɔ Icipiti tu nɔɣɔlu ɪ kuɣɪ Hepəla tu. 12 I caa ɪsɛ kɛ ɪ taa na ɪ waalɪ ɪ ta na nɔɣɔlu, ɪlɛna í kú Icipiti tu na í ŋmɛsɪ-ɪ kanyəŋa tɛɛ. 13 Tɛu fema na í məlɪ, ɪlɛna í maɣana Hepəla nyáma na pá makɪ təmaɣa pa taa pa tike. I lola-wɛ ɪlɛna í pɔɔsɪ musuŋtu sɪ: Pepe tɔɔ ké n lakɪ nyá tɛɛtu kɛ nyəməŋ kɛ mpu? 14 Mpuɣulɛ ílé ɪ pəsəna-ɪ sɪ: Awe kpa-ŋ tá wulau yaa tá tɔm huulu ye? N caa sɪ n ku-m ɪsɪɪ n kuɣu Icipiti tu tɔ yɛɛ?

Moisi cɛkənaa sɪ yəlaa nyəmá-tɪ ɪlɛna sɔɣɔntu kpa-ɪ. 15 Icipiti wulau maɣamaɣa ná nɪɪ mpu na ílé ɪ tɔŋna pɛɛkuɣu sɪ ɪ ləsəɣɪ ɪ luɣu tɛɛ. Ntɛna Moisi suu nyɪɪtu na í polo Matiyaŋ tɛtu taa ké cɔɔsuɣu. I tala təna ɪlɛna í caɣa lɔkɔ nɔɣɔlu ɪ nɔɣɔ.

16 Kɔtulu nɔɣɔlu ɪ ka wɛ təna na pá yaakɪ-ɪ sɪ, Yetulo. I wɛna pɛɛlaa naatosompɔɣɔlaɣa. Ḿpúɣú pɛɛlaa mpɛ pa pola lum luɣu sɪ pa suuliɣi pəlona na pa caa tɔla nyɔɔ. 17 Pə tasaa ɪlɛ, tiikilaa napəlɪ pa kɔmaɣalɛ na pá tɔɣɔnɪ-wɛ. Moisi ná mpu ɪlɛna í sɛɛna pɛɛlaa mpɛ pa tɔɔ, na pa kaləku nyɔɔ. 18 Pa məla təyaɣa ɪlɛna pa caa pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Isənaɣa pə lapa na saŋa í kɔɔ lɔŋ kɛ mpu? 19 Ntɛna pá cɔ-ɪ sɪ: Icipiti tu nɔɣɔlu ɪ waasəna-tu. Halə́na í lu tá kaləku kɛ lum na kú nyɔɔ. 20 Kɛlɛna pa caa nɔɣɔ təkpau sɪ: Na apalu ɪnɪ ɪ wɛ le? I tá suuna-ɪ təyaɣa suwe? Tɔu, í polo na í yaa-ɪ na í kɔɔ na tá na-ɪ tə tɔɣɔ.

21 Ḿpúɣú Moisi tisaa na í caɣa apalu ɪnɪ ɪ tɛ. Halə́na ílé ɪ ha-ɪ ɪ pɛɛlɔ Sefola na í lá alu. 22 Alu ɪnɪ ɪ lapa teu, ɪlɛna í lulɪ apalupəyaɣa na ka caa ha-kɛɣɛ hətɛ sɪ Kɛɛsəm. Macɔɔsaa ké pɛlɛ pa yaa mpu na pa té taa.

Isɔ lapa Moisi kɛ Isɛɣɛlı nyáma waasvlv

23 Mpúɣú pə taaŋa səsəm, ılɛna Icipiti wulav sí. Yomle nuwa Isɛɣɛlı nyáma ılɛna pá wiiki na pá tekiɣi Isɔ sı í waası-wɛ na ílé ı nuı. 24 Na í təɔsı nɔɣɔ ŋka ı ka sıı pa caanaa caanaa Apəlaham na Isaaka na Yakɔpv tɔ ka təɔ. 25 Na í nyənı Isɛɣɛlı nyáma na í paasəna pa təm.

3

1 Waatv ını tɔ na Moisi náá təŋna ı yətı Matiyaŋ kɔtvlv Yetulo təla tiikuɣu. Mpúɣú kvyakv nakvlı ı tiikaa na í tala Isɔ pvɣv ŋku pa yaa sı Holɛpv təɣɔ wvlaɣa tɛtv waalı. 2 Tənaɣa Tacaa tillu luı ı təɔ ké tiika kvlɔpaɣa ŋka ka mvɣı kɔkɔ tɔ ka taa. I paasəna teu, ılɛna í ná sı kɔkɔ mvɣı yáá. Ama tiika maɣamaɣa ıı nyakı. 3 Ntɛna í tó ı taa sı ı ká kpətəna teu na í ná piti təm ntı sı ısənaɣa pə lapa na kɔkɔ mvɣı tiika na kaa nyakı. 4 Isɔ nawa sı ı caa kpətənav, ılɛna í yaa kɔkɔ ŋkɛ ka taa sı: Moisi Moisi. Na Moisi cɔ sı: Ma nuwa. 5 Mpvɣvlɛ Isɔ təma-ı sı: Taa kpətəna tiika ŋkɛ yoo. Wɔɣɔsı nyá ntankpala. Mpi tɔ, Isɔ tɛtv təɔ ké n səŋa mpv. 6 Maɣalɛ nyá caanaa caanaa Apəlaham na Isaaka na Yakɔpv pa Isɔ.

Sɔɣɔntv kpa Moisi, ılɛna í takı ı ısɛntəɔ sı í taa na Isɔ. 7 Ntɛna Isɔ tɔ sı: Ma nawa ısəna ma yəlaa təkı kvnyɔŋ kɛ Icipiti tɔ. Pəyəle ma nuwa wula nna pa ŋmakəllaa tvɣv-wɛ tɔ. Ma nyəmá pa wahalanaa təɔ. 8 Pə təɔ ké ma tiiwa sı ma cɛkı-wɛɣɛ Icipiti nyáma niŋ taa, na má pona-wɛɣɛ tɛtv kvpantv nti tə walaa na təɣɔnaɣa na kvpantv tənа tɔla yem təhɔ tɔ tə taa. Kanaaŋ nyáma, na Hiti nyáma, na Amolii nyáma, na Filiisi nyáma, na Hifi nyáma, na Yepusi nyáma, pa caɣana tə taa. 9 Ma nuwa Isɛɣɛlı nyəma wula, pəyele ma nawa yaasi wei Icipiti nyáma ŋmakələɣəna-wɛ tɔ. 10 Mpv tɔ, ma tiliɣi-ŋ Icipiti wulav té sı ń polo na ń ləsı ma yəlaa Isɛɣɛlı nyáma kɛ Icipiti taa.

Isɔ hvləɣı ı təɣı Moisi

11 Mpvɣvlɛ Moisi cɔwa Isɔ sı: Maɣalɛ awe na halı máá puki Icipiti wulav kiŋ sı ma ləsəɣı Isɛɣɛlı nyáma kɛ Icipiti taa? 12 Kɛlɛna Isɔ sı: Maa wɛɛ nyá waalı. Na mpi n ká nyəna sı má tiliɣina-ŋ təɣɔlɛ sı, n ká ləsı Isɛɣɛlı nyáma kɛ Icipiti na nyana-wɛ í kɔɔ na í sɛɛ-m pvɣv kvnɛ kv təɔ cənɛ. 13 Ntɛna Moisi sı: Pə wɛ teu, ye ma polaa na má maɣana-wɛ, na má heeli-wɛ sı pa caanaa Isɔ tilina-m pa waalı. Ilɛ paa pɔɔsı-m nyá hətɛ, ılɛna má cɔ-wɛ suwe?

14 Mpvɣvlɛ Isɔ cɔ-ı sı: Ma hətɛ ntɛ́ Mawɛtam. Mpv tɔ, ń polaa ılɛ n heeli-wɛ sı: Tamwɛɛlv tilina-m mə waalı. 15 Na ń cuɣusi sı: Mə caanaa caanaa Apəlaham na Isaaka na Yakɔpv pa Isɔ Tacaa tilina-m mə waalı. Ma hətɛ ntɛ́, halənа antulinya polo na í kvlı. Hətɛ ntɛɣɛ yəlaa ká yaakı-m paa waatv wei. 16 Tɔv, polo pənɛntaa na ń koti Isɛɣɛlı sɔsaa na ń heeli-wɛ sı: Mə caanaa caanaa Apəlaham na Isaaka na Yakɔpv pa Isɔ Tacaa luı ma təɔ na í heeli-m sı ı na-mɛ na ı nyáma ısəna pa ŋmakələɣı-mɛ tɔ. 17 Na ı tó ı taa sı ı ləsəɣı-mɛɣɛ wahala tɛtv taa cənɛ na í pona-mɛɣɛ Kanaaŋ nyáma, na Hiti nyáma, na Amolii nyáma, na Filiisi nyáma, na Hifi nyáma, na Yepusi nyáma pa tɛtv taa, timpi təɣɔnaɣa na kvpantv tənа tɔla yem təhɔ tɔ. 18 Ye pa nuı mpv paa mv-təɣı. Ilɛna ń kpaɣa-wɛ na í polo í maɣana Icipiti wulav na í heeli-ı sı Hepəla nyáma tá, tá Isɔ Tacaa luı tá təɔ. Mpv tɔ, ha-tvɣv mpaav na tə́ polo wvlaɣa tɛtv taa na tə́ lapı-ı kɔtası. Puı maɣana ısuı kvyɛɛŋ tooso tɔntɛ. 19 Ma nyəmá sı ye pə ta haŋ wulav ı kaa yele-mɛ na í tɛɛ. 20 Pə təɔ ké maa hɔ Icipiti nyáma ŋkpaŋŋ na yaasinaa mpa too pa ta nata tɔ na halı wulav təɣɔnı-mɛɣɛ kvtəɣɔnv na í tɛɛ. 21 Halı má yele na Icipiti nyáma la-mɛɣɛ kvpantv na í taa luı niŋ kakpası. 22 Paa Isɛɣɛlı alv wei ı ká sələmı Icipiti alaa mpa pa ké ı asəmaa na ı cəlɔ nyáma təɣɔ nyəɣətv kvpantv wontu, na wvla nyəntv, na wontu kvsusuutu, na í tó mə piya təɔ. Mpúɣú í ká svsəna Icipiti nyáma kɛ kvnyɔŋ.

4

Isɔ hʋlɔ́ɣí ɪ toŋ kɛ Moisi

1 Ḿpúɣú Moisi pɔɔsa Isɔ Tacaa sɪ: Na ye ɪsɪɪ Isɛɣelɪ nyɔ́ma ta tʋna ma tɔm na
pá kisi-m nɪɪnaʋ na pá tɔ-m sɪ Tacaa ta lɪɪ ma tɔɔ ké tiili se? 2 Ntɛna Tacaa tɔmɪ-ɪ
sɪ: Pepeɣe n tɔka nyá niŋ taa? Mpʋɣʋlɛ sɪ: Kpátúɣú. 3 Kɛlɛna Isɔ sɪ: Pɛtɪ-kʋɣʋ atɛ.
Moisi pɛta-kʋ, ɪlɛna kú pəsɪ tʋm. Tənaɣa ɪ ŋmaawa təyaɣaʋ. 4 Ḿpúɣú Tacaa heela-ɪ
sɪ: Siisi na ń kpa ɪ suka taa.

Moisi siisaa na ɪ kpa tʋm ɪnɪ təcaʋ, ɪlɛna tʋm taɣanɪ kpátúɣú kɛ pəsʋɣʋ kɛ ɪ niŋ
taa. 5 Ilɛna Isɔ sɪ: Mpi n ká hʋlənа Isɛɣelɪ nyɔ́ma sɪ pa caanaa Apəlaham na Isaaka
na Yakɔpʋ pa Isɔ Tacaa má ma lɪɪ nyá tɔɔ tɔɣɔlɛ. 6 Ḿpúɣú Isɔ tasa Moisi kɛ heeluɣu
sɪ: Nyəkɪ nyá niŋ kɛ nyá laŋlɛ taa ké nyá toko tɛɛ.

Moisi nyəka ɪ niŋ kɛ mpʋ na í kʋsɪ-ɪ, ɪlɛ ɪ tuta tɔnʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtɔŋ[a] waasa ɪ
niŋ tənaɣalɛ na í sɛɛwa təhaii. 7 Kɛlɛna Isɔ sɪ: Mələnа nyá niŋ kɛ nyá laŋlɛ taa.

Moisi kɔma na í kʋsɪ ɪ niŋ ɪlɛ ɪ məlaa kɛlɛ təmammam ɪsɪɪ ɪ ka wɛʋ tɔ. 8 Mpʋɣʋlɛ
Tacaa tɔma sɪ: Ye Isɛɣelɪ nyɔ́ma ta tʋna-ŋ, na ń kisi na ń la piti təmlɛ kancaalaɣa
nyəntɛ na pá tá mʋ nyá tɔm. Ń́ lapa naalɛ nyəntɛ tənɛ ɪsɪɪ pa mʋ-tɪ. 9 Ye pə kpɛŋna
piti təma anɛ a naalɛ na pá ká nyʋɣʋ na pá kisiɣi nyá tɔm na paa nɪɪkəna-ŋ, ɪlɛ ń
cosi Nili pɔɣɔ lʋm na ń pəlɪ-wəɣɪ tɛtʋ tɔɔ na pə́ pəsɪ calə̀m.

Isɔ kpawa Alɔŋ kɛ Moisi waalɪ tʋ

10 Ḿpúɣú Moisi sɪ: Pə kaa la, ma ta nyɪ yɔɣɔtaɣa. Paa hatoo n caala-m yɔɣɔtənaʋ
tɔ ma taa nyɪ yɔɣɔtʋɣʋ. Paa na nɔɔnɔɔ ɪsəntɔ kʋlʋmtʋ ntəɣɪ, pə ta laɣasɪ.

11 Kɛlɛna Isɔ nɔɣɔ təkpaʋ sɪ: Pə taɣa ma tʋna yʋlʋ kɛ nɔɣɔ taa? Na ye ma nɔkaa
ma lapɪ-ɪ kamumuka yaa ntam. Pəyele má nɔkaa ma yele na í naakɪ yaa í yʋlʋmɪ.
12 Mpʋ tɔ, tɛɛ nɔɔnɔɔ. Maa wɛɛ nyá waalɪ na maa tú nyá nɔɣɔ taa ké tɔm pee wena
n ká yɔɣɔtɪ tɔ. 13 Mpʋɣʋlɛ Moisi sɪ: Haɪ, Tacaa, ma kpa nyá yule, tili wei n caa tɔ,
yele ma tɔm.

14 Tənaɣalɛ Moisi tɔm lapa Tacaa kɛ páánáná na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Nyá taalʋ Lefii tʋ Alɔŋ
wɛɛ. Halɪ ílé ɪ tɪɪ lɪɪna ntɛɣɛ nyá səŋʋɣʋ, na í loosa-ŋ ɪ laŋhʋlʋmlɛ ká wɛɛ sɔɣɔntʋ.
15 N ká tɛləsɪ-ɪ nti nti ɪ ká yɔɣɔtəɣɪ tɔ. Na máá wɛɛ mə waalɪ na má hʋlí-mɛɣɛ mə
kʋlapəlɛ. 16 Nyá pəsa ɪsɪɪ Isɔ kɛlɛ, na ń tɛləsəɣɪ-ɪ nti ɪ ká heeliɣi samaa na nyá nɔɣɔ
tɔ. 17 Tɔkɪ nyá kpátúɣú kɛ nyá niŋ taa na ń lakəna-kʋɣʋ piti təma.

Moisi məlʋɣʋ kɛ Isɛɣelɪ nyɔ́ma kiŋ

18 Ḿpúɣú Moisi məla ɪ yətɪ Yetulo cəlɔ na í heeli-ɪ sɪ: Ma mələ̀ɣɪ Icipiti na má
ná Isɛɣelɪ nyɔ́ma alaafəya. Ntɛna ílé sɪ pə wɛ teu, polo.

19 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi kɛ Matiyaŋ tɛtʋ taa təna sɪ: Taa nyana Icipiti
məlʋɣʋ. Mpi tɔ, mpa pa lʋkaɣa-ŋ kʋɣʋ tɔ pa səpa pa təna.

20 Ilɛna Moisi caɣasɪ ɪ alʋ na ɪ piya kɛ kpaŋasɪ na pá tɛɛ Icipiti, na í tɔka kpátúɣú
ŋku Isɔ ka heela-ɪ sɪ í kpaɣa tɔɣɔ ɪ niŋ taa. 21 Ilɛna Tacaa tasa-ɪ heeluɣu sɪ: Ma ha-
ŋ toŋ sɪ ye n tala Icipiti, n la piti təma anɪ a təna na Icipiti wulaʋ ná. Ama maa
tʋ-ɪ laŋkpɪɪsəŋ na ɪ kaa yele Isɛɣelɪ nyɔ́ma na pá tɛɛ. 22 Na ń heeli-ɪ sɪ maɣa Isɔ
Tacaa ké. Isɛɣelɪ nyɔ́ma wɛ ké ɪsɪɪ ma apalʋ pəyaɣa kancaalaɣa nyəŋka. 23 Timpi
ma tɔma sɪ í yele ma kancaalaɣa pəyaɣa na ká polo ká sɛɛ-m na í kisi tɔ, pə tɔɔ ké
maa kú ɪnɪ ɪ apalʋ pəyaɣa kancaalaɣa nyəŋka.

24 Ḿpúɣú Moisi pa sʋʋ tiiliɣi ahoo naalɪ. Ilɛna Isɔ kpipi-ɪ sɪ ɪ kʋɣɪ. 25-26 Tənaɣalɛ
ɪ alʋ Sefola kpaɣa kpantanyaalʋɣʋ na í pɛlɪ pəyaɣa hənnɔɣɔ na í tokina-kɛɣɛ Moisi
tɛɛ na í tɔ sɪ: N kɛ-m calə̀m apalʋ ké. Pɛlʋɣʋ tɔm kɛ Sefola yɔɣɔtəna mpʋ. Ilɛna Isɔ
yele Moisi.

---

[a] **4:6** asilima kʋtɔŋ: Mpi Ləkpa taa pa yaa sɪ kʋtɔŋ kʋsɛɛmʋɣʋ tɔɣɔ pa yaa cənɛ sɪ tɔnʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtɔŋ.

27 Ḿpúɣú Iso heela Alǝŋ si í sǝŋ Moisi kɛ wulaɣa tɛtu taa.
Alǝŋ tɛɛwa ulɛna í suli ı neu Moisi kɛ Iso puɣu kiŋ, na pá kpi tǝma na pá sɛɛ tǝma. 28 Na Moisi náá kɛɛsi-ı tǝm nti Iso heela-ı na piti tǝma nna ı ka hula-ı to. 29 Ntɛna pa naalɛ pá tǝŋ tǝma na pá polo Icipiti na pá koti Isɛɣɛli sǝsaa. 30 Ḿpúɣú Alǝŋ kɛɛsa-wɛɣɛ nti nti Iso ka heela Moisi to, na pá lá piti tǝma anı na Isɛɣɛli nyɤ́ma ná. 31 Pɛlɛ pa ná mpu, ulɛna pá tisi si Iso lakǝna. Pa cɛkǝnaa si Iso naWa pa kunyǝntǝɣǝlɛ ké na í kǝǝ si í waasi-wɛ. Ulɛna pá hǝnti-ı atɛ na pá sɛɛ-ı.

5

Moisi na Alǝŋ pa pote kɛ Icipiti wulau té

1 Pǝlɛ pǝ waali ké Moisi na Alǝŋ pa pola Icipiti wulau té na pá heeli-ı si: Isɛɣɛli nyɤ́ma ta, tá Iso Tacaa si tɤ́ heeli-ŋ si ń yele-tu na tɤ́ polo pooluŋ na tɤ́ lapi-ı tǝmlɛ pǝyaɣa nakǝli. 2 Tǝnaɣalɛ Icipiti wulau nǝɣǝ tǝkpau si: Aweɣe Iso Tacaa ye? Ma ta nyi puntu. Ule ma fɛi si ma nuki ı tǝm na má yele Isɛɣɛli nyɤ́ma si pá polo tiili.
3 Mpuɣule Moisi na Alǝŋ pa cǝwa si: Hepǝla nyɤ́ma tá, tá Iso Tacaa liina tá tǝǝ na í heeli-tuɣu mpu. Pǝ tǝǝ to yele-tu na tɤ́ tɤ́ kuyɛɛŋ tooso na tɤ́ polo pooluŋ na tɤ́ lá kǝtasi. Ye pǝ taɣa mpu ı ká ku-tu na kutǝŋ yaa yoou. 4 Ḿpúɣú wulau holina Moisi na Alǝŋ si: Mɛ, pepe tǝǝ ké í tusǝɣi Isɛɣɛli nyɤ́ma si pá yele pa tǝma ye? Miı mǝli mǝ nyǝna taa. 5 Nǝǝnǝǝ taa yǝlaa panɛ pa hukaa ké isii pa tǝma ka polo isɛntaa, ulɛna í caaki si í mǝŋna-yɛɣɛ waali yɛɛ?

Wahala tǝma sǝǝsuɣu

6 Kuyaku ŋkuɣu Icipiti wulau heela Icipiti nyɤ́ma mpa pa ké wahala tǝma feŋlaa sǝsaa to, na mpa pa ké feŋlaa sǝkpema kɛ Isɛɣɛli nyɤ́ma taa to 7 si: I taa tasa-wɛɣɛ pilikinaa kasaaloka cɛluɣu kɛ faalaa. Pa maɣamaɣa paa pukina na pá kuŋ. 8 Pɤ́cɔ́ pǝ fɛi si pa pikilinaa í sɛki isii pa tii ŋmaaki to. Felentunaa kɛ-wɛɣɛ. Pǝ tǝǝ ké pa kǝma ma kiŋ si má ha-wɛɣɛ mpaau na pá polo pá lá pa Iso ké kǝtasi. 9 I tu-wɛɣɛ tǝma toŋ nyǝna. Ule pa kaa hiki tapasopǝle si pá paasǝɣǝna pa pɔpɔtu tǝmnaa mpɛ.

10 Ḿpúɣú feŋlaa sǝsaa na sǝkpema pa lii Icipiti wulau té na pá polo pa heeli Isɛɣɛli nyɤ́ma si: Wulau si, tɤ́ taa tasa-mɛɣɛ kasaaloka cɛluɣu. 11 Si mǝ maɣamaɣa í ká yɛlǝna na í kú. Pǝyele mǝ pilikinaa kaa sɛki isii í tii ŋmaaki to.
12 Mpu pǝ yelina na Isɛɣɛli nyɤ́ma ya Icipiti tɛtu taa si pá kuŋ kasaaloka. 13 Na feŋlaa sǝsaa náá caaleɣi-wɛ na toŋ si pǝ wɛɛ si pá tɛŋ paa ifemle nte tǝ pilikinaa kɛ teitei, isii too paa cɛlaɣa-wɛɣɛ kasaaloka kɛ kucɛlu to. 14 Halǝna feŋlaa sǝsaa mpɛ pá maki sǝkpema mpa paa kpawa Isɛɣɛli nyɤ́ma taa to. Si pepe tǝǝ ké nǝǝnǝǝ samaa ii laki pilikinaa, na pɤ́ taki isii too paa siiu to.

15 Ḿpúɣú feŋlaa sǝkpema mpɛ pa pola Icipiti wulau kiŋ si pa húlǝ́yí-ı pa wahala na pá wiina-ı si: Hai, tá caa, pepe tǝǝ ké n naasǝɣi-tuɣu mpu? 16 Nyǝni, ani tá maɣamaɣa tǝ kuŋna tá kasaaloka. Pǝyele pa caaleɣi-tu si tá pilikinaa í taa sɛki isii tii ŋmaakaɣa to. Pɤ́cɔ́ pa tǝŋna-tuɣu mapu nto. Nyá yǝlaa tǝm sǝpaɣa. 17 Tǝnaɣalɛ Icipiti wulau nǝɣǝ tǝkpau si: I ké felentunaa kpitikpitinaa ké, pǝ maɣamaɣa pǝ tǝǝ ké í waakǝna si í puki Iso ké kǝtaɣa lapu. 18 I kuli na í tɛɛ mǝ tǝma taa. Nǝɣǝlu kaa cɛla-mɛɣɛ kasaaloka kɛ faalaa. Pǝyele í ká ŋmá pilikinaa kɛ teitei ké isii í tii ŋmaaki to.

19 Ḿpúɣú feŋlaa mpɛ pa laŋá wakǝlaa. Mpi to, pa heela-wɛ si paa ŋmaaki pilikinaa kɛ paa ifemle nteɣe tǝcuŋŋ isii paa siiwa to. 20 Mpɛ pa liikaɣa ule pa maɣana Moisi na Alǝŋ pa taŋa-wɛɣɛlɛ. 21 Ilɛna pá tuu pɛlɛ si: Iso ká kpati mǝ yule tǝǝ ké kpaakpaalɛ. Mpi to, mǝ lapǝna na Icipiti wulau na ı waali nyɤ́ma pa luɣu lii-tu. Mǝ tekina tá luɣu si pá lɛnti.

22 Ḿpúɣú Moisi tasa Tacaa kɛ sələmʊɣʊ tətə sɪ: Haɪ, Tacaa, pepe təɔ ké n lakɪ nyá yəlaa taɣa ɪsaɣatʊ? Na pepe təɔ ké n tɪɪ tila-m pa waalɪ? 23 Hatoo kʊyaŋku ma heela Icipiti wulaʊ kɛ nyá təm tə, ɪ sɔɔsa Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ wahala ké. Pəyele nyá suma, nn lʊkɪ sɪ ń waasɪ-wɛ.

6

1 Ḿpúɣú Tacaa cəwa Moisi sɪ: N ká ná ɪsəna maa la Icipiti wulaʊ tə. Toŋ kɛ maa lana-ɪ na í yele-mɛ na í tɛɛ. Halɪ ɪ maɣamaɣa ɪ ká tɪɪ təɣɔnna-mɛɣɛ ɪ tɛtʊ taa sɪ í tɛɛ lɔŋ na í wɛsɪ-ɪ.

Isə sɪɪ Moisi kɛ nəɣə sɪ ɪ ká waasɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma

2 Ilɛna Isə tasa Moisi kɛ heeluɣu sɪ: Ma ké Tacaa ké. 3 Halɪ ma hʊlá ma təɣɪ Apəlaham na Isaaka na Yakɔpʊ sɪ maɣalɛ Isə Toma təna tʊ. Ama pa ta nyɪ sɪ ma hətɛ tətəɣəlɛ Mawɛtam. 4 Ma na-wɛ tə pɛɛla nəɣə na má sɪɪ-wɛ sɪ maa ha-wɛɣɛ Kanaaŋ tɛtʊ nti tə taa pa caɣa caɣalʊtʊ kɛ ɪsəntə tə. 5 Pənɛntɛ ma nɪɪ yomle nte Icipiti nyə́ma tʊɣɪ-wɛ na pá wiiki tə. Haləna pə́ təɔsɪ-m nəɣə ŋka ma na-wɛ tɪɪ pɛɛlaa tə. 6 Pə təɔ ké ma tʊ Moisi sɪ í heeli-mɛ sɪ maɣalɛ Tacaa. Maa cɛ-mɛɣɛ mə yomle na mə wahala təma taa na má waasɪ-mɛ. Na ma hɔ́ Icipiti nyə́ma ŋkpaŋʊɣʊ na ma toŋ sɔsɔɔŋ. 7 Maa nyənɪ-mɛɣɛ ma yəlaa na míí nyənɪ maɣa mə Isə. Waatʊ ɪnəɣɪ ɪ ká nyɪ sɪ mə Isə Tacaa má ma hɛtəɣəna-mɛɣɛ Icipiti nyə́ma wahala təma anɪ a taa. 8 Pəlɛ pə waalɪ maa pona-mɛɣɛ tɛtʊ nti maa sɪɪ Apəlaham na Isaaka na Yakɔpʊ kɛ nəɣə na tuunaʊ sɪ maa ha-mɛ na tá pəsɪ mə nyəntʊ tə tə taa. Mpi tə, maɣa Tacaa ké.

9 Ḿpúɣú Moisi kpaɣa təm ntɪ na í tɛləsɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma ɪlɛna pá kisi tə mʊɣʊ. Mpi tə, pa yomle təma kəla-wɛɣɛ pɪɪʊ.

10 Ilɛna Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sɪ: 11 Polo Icipiti wulaʊ kiŋ na ń heeli-ɪ sɪ pə wɛɛ sɪ ń yele Isɛɣɛlɪ nyə́ma na pá lɪɪ nyá tɛtʊ taa.

12 Ntɛna Moisi nəɣə təkpaʊ sɪ: Isɛɣɛlɪ nyə́ma maɣamaɣa ná tá nɪɪna-m kacaŋfana Icipiti wulaʊ? Halɪ maa tɪɪ pəsəɣɪ yəɣətaɣa kɛ ɪsəntə tə, pə tɪɪ tɛɛsaa kɛlɛ.

13 Kɛlɛna Tacaa tʊ Moisi na Alɔŋ sɪ: Ɪ polo mə naalɛ na í maɣana Isɛɣɛlɪ nyə́ma na Icipiti wulaʊ na í heeli-wɛ sɪ, pə wɛɛ sɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma í lɪɪ Icipiti taa.

Moisi na Alɔŋ pa caanaa caanaa həla

14 Isɛɣɛlɪ nyə́ma lʊlʊŋ loosi nyə́ma cəsənaa həla ntə.

Yakɔpʊ pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ Lupɛŋ pəyalaa nté Hanəkɪ na Palu na Hɛsələŋ na Kaami, pɛlɛɣɛlɛ Lupɛŋ lʊlʊɣʊ loosi nyə́ma cəsənaa.

15 Simiyɔŋ ílé ɪ pəyalaa nté, Yemuwɛlɪ, na Yamɛŋ, na Ohatɪ, na Yakɛŋ, na Sohaa, na Sawuli. Ɪ alʊ Kanaaŋ nyəŋ lʊləna-ɪ ɪ pəyalʊ kantəkaɣa nyəŋ ɪnɛ. Simiyɔŋ lʊlʊɣʊ loosi nyə́ma cəsənaa nté.

16 Lefii pəyalaa mpa pa ké ɪ lʊlʊɣʊ loosi nyə́ma cəsənaa tə pa wɛ yəlaa tooso ké.

Pa həla nté Kɛɛsəŋ, na Kehatɪ, na Melali. Lefii ɪnɪ ɪ lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ nté nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa na naatosompəɣəlaɣa (137). 17 Kɛɛsəŋ pəyalaa nté Lipini na Simeyi, pɛlɛɣɛlɛ Kɛɛsəŋ lʊlʊɣʊ loosi nyə́ma cəsənaa. 18 Kehatɪ ílé ɪ pəyalaa nté, Aməlam, na Isaa, na Hepələŋ, na Usiyɛlɪ. Kehatɪ lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ nté nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa na tooso (133). 19 Melali ílé ɪ pəyalaa nté Malii na Musi. Pɛlɛɣɛlɛ Lefii nyə́ma lʊlʊŋ loosi nyə́ma cəsənaa.

20 Aməlam ílé ɪ kpaɣa ɪ caa neu Yəkəpɛtɪ ké na í lʊlɪ-ɪ apalʊpiya kɛ naalɛ, Alɔŋ na Moisi. Aməlam ɪnɪ ɪ lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ nté nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa na naatosompəɣəlaɣa (137).

21 Isakaa ílé ɪ pəyalaa nté Kolee, na Nekɛfɪ, na Sikəli. 22 Usiyɛlɪ pəyalaa nté Mikayɛɛlɪ, na Ilisafaŋ, na Sitili.

23 Aminatapı pɛɛlɔ Ilisepa wei ı ké Nasɔŋ neu tɔɣɔ Alɔŋ kpaɣaa na í lvlı Natapı, na Apihu, na Ilasaa, na Itamaa.
24 Kolee ílé ı pəyalaa nté Asii, na Ilikana, na Apiyasafı. Pɛlɛɣɛlɛ Kolee lvlvɣv loosi nyáma cɔsɔnaa.
25 Putiyɛlı pɛɛlɔ nɔɣɔlv kɛ Alɔŋ pəyalv Ilasaa ná kpaɣaa na ílé í lvlı Pɛŋhası.
Lefii lvlvɣv nyáma loosi nyáma cɔsɔnaa həla nté.
26 Na Alɔŋ na Moisi mpɛɣɛ Tacaa tɔma sı pá ləsı Isɛɣɛlı nyáma kɛ Icipiti taa ké nɔɣɔ kvlvmaɣa. 27 Mpɛ ını pa tɛləsəna Icipiti wulav kɛ nti Isɔ yɔɣɔtaa sı í yele Isɛɣɛlı nyáma na pá lıı ı tɛtv taa tɔ.

Isɔ lɛləɣı nɔɣɔ ŋka ı ka sıı Moisi tə

28 Mpúɣú kvyakv nakvlı Isɔ yɔɣɔtəna Moisi kɛ Icipiti tɛtv taa na í heeli-ı sı: 29 Ma ké Tacaa ké, polo ń heeli Icipiti wulav kɛ tə təna nti ma yɔɣɔtəna ma nɔɣɔ tɔ.
30 Mpvɣvlɛ Moisi cɔ-ı sı: Icipiti wulav kaa nıına-m. Mpi tɔ, ma ta nyı yɔɣɔtaɣa kɛ paa pəcɔ pəcɔ.

7

1 Mpúɣú Tacaa heela Moisi sı: Maa tv-ŋ toŋ sɔsɔɔŋ na ń pəsı ısıı Isɔ ké Icipiti wulav ısɛntaa na Alɔŋ náá tɛləsəɣı-ı nyá tɔm. 2 N ká kɛɛsı Alɔŋ kɛ tə təna nti máá heeli-ŋ tɔ, na ílé í tɛləsı-təɣı Icipiti wulav sı í yele Isɛɣɛlı nyáma na pá lıı ı tɛtv taa. 3 Paa na mpv tɔ, maa la Icipiti wulav kɛ laŋkpıısəŋ. Paa na piti təma na kvhvlvm mpi pə təna maa la Icipiti taa tɔ, 4 ı kaa nıına-mɛ. Halı waatv ınəɣı maa nyəŋsı Icipiti nyáma ısɛ kɛ teu kɛ ısəna pə wɛɛ tɔ. Ilɛna má ləsı ma yəlaa Isɛɣɛlı nyáma kɛ nɔɣɔ kvlvmaɣa kɛ tɛtv tənɛ tə taa. 5 Saa ınəɣı pıı cɛ Icipiti nyáma ısɛntɔɔ na pá nyí sı ma ké Tacaa.
6 Mpúɣú Moisi na Alɔŋ pa lapa teitei ısıı Tacaa ka heeluɣu-wɛ tɔ. 7 Waatv wei pa yɔɣɔtaɣana wulav kɛ mpv tɔ, Moisi pıısı ka wɛ nıınaasa na Alɔŋ nyənsı kɛ nıınaasa na tooso.

Icipiti wulav kisa Moisi na Alɔŋ kɛ nıınav

8 Mpúɣú Isɔ Tacaa heela Moisi na Alɔŋ sı: 9 Ye Icipiti wulav tɔma-mɛ sı í la piti təmlɛ natəlı, ılɛ Moisi heeli Alɔŋ sı í pɛtı ı kpátúɣú kɛ atɛɣɛ wulav ısɛntaa, na kıı pəsı tvm.
10 Tənaɣa Moisi na Alɔŋ pa tɛɛwa na pá lá teitei ısıı Isɔ Tacaa kɛɛsvɣv-wɛ tɔ. Alɔŋ pɛta ı kpátúɣú kɛ atɛɣɛ Icipiti wulav na ı waalı nyáma pa ısɛntaa na kú pəsı tvm. 11 Mpúɣú wulav kota Icipiti tvwaa na pə topotopo nyáma na pɛlɛ pá lá mpv tɔtɔ, na pa topotopotv taa. 12 Pa təna pa pɛta pa kpatəŋ kɛ atɛ na í pəsı tvmaa. Tənaɣa Alɔŋ kpátúɣú tvm kvlaa na í li panɛ pa nyəŋ tvmaa təna. 13 Paa na mpv Icipiti wulav lapa laŋkpıısəŋ na í kisi nti Moisi na Alɔŋ pa pola-ı sələmvɣv tɔɣɔ teitei ısıı Tacaa ka yɔɣɔtvɣv tɔ.

Wahala kancaalaɣa nyəŋ

14 Mpúɣú Isɔ Tacaa tɔma Moisi sı: Ntəŋ Icipiti wulav kama nyvɣv kɛ ı laŋkpıısəŋ taa na í kisi Isɛɣɛlı nyáma kɛ yeluɣu sı pá tɛɛ yɛɛ? 15 Tɔv, cele kv fema n lıı lɔŋ na ń kpaɣa nyá kpátúɣú ŋku kıı pəsa tvm tɔ, na ń polo ı tɛɣɛ saa wei ı tiiki pɔɣɔ tɔ, na ń taŋı-ı kvteŋ tɔɔ. 16 Ilɛna ń heeli-ı sı: Hepəla nyáma tá, tá Isɔ Tacaa tilina-m sı má heeli-ŋ sı ń yele ı yəlaa na pá polo pooluŋ na pá sɛɛ-ı, na halәna saŋa nyaa saŋ. 17 Pə tɔɔ ké Tacaa sı má tɛləsı-ŋ sı n tɔma sı n ta nyəmı-ı tɔ pənɛntaa ké n ká nyəmı-ı. Kpátúɣú kvnɛɣɛ maa ma Nili pɔɣɔ lvm tɔɔ, ılɛna Isɔ yele na pə təna pá pəsı calәm, 18 na tiina sí na lvm səŋ na halı Icipiti nyáma kpisi pə nyɔɔv.
19 Mpúɣú Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sı: Heeli Alɔŋ sı kpaɣa nyá kpátúɣú na ń húlí-kvɣv Icipiti nyáma lvm təkpentenaa na pusi na lɔɔŋ pə tɔɔ na pá kpɛŋna

lucaɣamnaa na tuŋ na kukpaməŋ pə pɔɔŋ taa lumnaa, na pə́ pəsi caləm. Waatu uni caləm ká waasi tetu təna təpai.

20 Mpúɣú Aləŋ kusa kpátúɣú na í má pɔɣɔ lum tɔɔ isiu Tacaa ka kɛɛsuɣu-wɛ tɔɣɔ Icipiti wulau na i waali nyə́ma pa isɛntaa, na lum təna pəsi caləm. 21 Ulɛna pɔɣɔ təna tiina sí, na ka lum səŋ haləna Icipiti nyə́ma kpisi pə nyɔɔu. Na paa timpiɣi n tala tetu təna taa caləm waasəna.

22 Mpúɣú Icipiti tuwaa lapa teitei isiu Moisi-wɛ na pa topotopotu taa. Ulɛna Icipiti wulau la laŋkpiusəŋ isiu Tacaa ka tɛm yɔɣɔtuɣu tɔ, na í kisi nɔɣɔ ŋka paa sələma-i tɔ. 23 I ta kpaɣa-ti na í yaa pulu. Ulɛna í ha lumaɣa na í suu i təyaɣa. 24 Tənaɣa Icipiti nyə́ma təna suu hila laasuɣu na pá maləɣi pɔɣɔ si pá hiki lum kunyɔnyɔɔm. Mpi tɔ, pɔɣɔ nyəm taa fei nyɔɔu.

25 Kuyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa təcu ké lum pəsa caləm.

Wahala naalɛ nyəŋ

26 Pə waali ké Tacaa təma Moisi si: Polo Icipiti wulau kiŋ na ń heeli-i si yele ma yəlaa na pá polo pá la-m təmlɛ. 27 Ye n kisa mpu maa yele na salɛɛ liu nyá tetu təna taa. 28 A ká huki təyomyom kɛ pɔɣɔ taa. Ulɛna á kpa na á suu wulau nyá nyá kawulaɣa təyaɣa taa, na nyá naŋ kuhəntuɣu taa. A ká kpa nyá kato tɔɔ maɣamaɣa. A ká suu tətɔɣɔ nyá waali nyə́ma tɛɛsi taa na samaa nyənsi taa na tətəsəlɛ na mutu tiisi taa tətɔ. 29 Hali a ká kpa Icipiti wulau nyá nyá maɣamaɣa nyá tɔɔ, na samaa təna tɔɔ, na pə kpɛŋna təmlɛ nyə́ma tɔɔ tətɔ.

8

1 Mpúɣú Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu tətɔ si heeli Aləŋ si: Húlí nyá kpátúɣú na pusi na lɔɔŋ na lucaɣamnaa tɔɔ na salɛɛ liu Icipiti.

2 Aləŋ ná húlá i kpátúɣú kɛ mpu, ilɛna salɛɛ liu Icipiti lumnaa taa na á waasi tetu təna. 3 Mpúɣú Icipiti tuwaa ná lapa mpu na pa topotopotu taa tətɔ, na salɛɛ liu na á kpa tetu təna taa. 4 Ntɛna Icipiti wulau yaa Moisi na Aləŋ na í tɔ-wɛ si: I wiina Tacaa na í hatələna salɛɛ anəɣi má na má yəlaa. Pə waali ile maa yele Iseɣeli nyə́ma na pá polo pá lá Isɔ ké kɔtasi.

5 Tənaɣalɛ Moisi cɔ Icipiti wulau si: Ta caa, ləsi nyá maɣamaɣa kɛ saa wei n sɔɔlaa si má sələmi Isɔ ké mə tɔɔ na í kú salɛɛ kɛ nyana nyá samaa na nyá təmlɛ nyə́ma mə tɛɛsi taa na á məli pɔɣɔ taa tike tɔ. 6 Kɛlɛna wulau si: Cele kɛ ma caaki si ń sələmi Isɔ. Ntɛna Moisi si: Tɔu, pə wɛ teu. Maa la mpu, ilɛna pə́có ń cɛkəna si tá Isɔ Tacaa fɛina saala. 7 Pɔpɔtu fei leleŋ, salɛɛ ká liu nyana nyá samaa na nyá təmlɛ nyə́ma mə tɛɛsi taa na á məli pɔɣɔ taa tike.

8 Mpúɣú Moisi na Aləŋ pa liu Icipiti wulau té. Ulɛna Moisi sələmi Isɔ ké salɛɛ ani a tɔɔ. 9 Ulɛna Tacaa la isiu i sələmuɣu tɔ, na salɛɛ si tɛɛsi taa na taasi tɔɔ na tawa taa. 10 Mpúɣú pa kota-yɛɣɛ huwa huwa. Ulɛna icatɛ təna səŋ pə fei teu.

11 Icipiti wulau nawa si i wahala pasaa, ilɛna í lá laŋkpiusəŋ na í kisi Moisi na Aləŋ kɛ niinau kɛ teitei isiu Tacaa ka yɔɣɔtuɣu tɔ.

Wahala tooso nyəŋ

12 Mpúɣú Tacaa təma Moisi si heeli Aləŋ si: Ma nyá kpátúɣú kɛ tetu tɔɔ, na musuɣu pəsi pətu na tə́ kpa Icipiti tetu təna taa.

13 Ntɛna Moisi na Aləŋ pá lá teitei isiu Tacaa heela-wɛ tɔ. Ulɛna musuɣu pəsi pətu na tə́ waasi yəlaa na təla pa tɔɔ ké tetu təna taa. 14 Ulɛna Icipiti tuwaa maɣasi isiu paa la mpu na pa topotopotu taa na pá kpisi. Na pətu náá wɛ təla na yəlaa pa tɔɔ. 15 Tənaɣalɛ tuwaa heela Icipiti wulau si: Isɔ mpəle kɛ cənɛ inəɣi yoo.

Paa na mpu Icipiti wulau təka i laŋkpiusəŋ na í kisi Moisi na Aləŋ kɛ niinau kɛ teitei isiu Tacaa ka yɔɣɔtuɣu tɔ.

Wahala liɣiti nyəŋ

16 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sɪ: Cele kʋlɪ lɔŋ kɛ tanaŋ kʋpaŋkʋ tɛɛ, na ń katɪ
Icipiti wulaʋ kɛ waatʋ wei ɪ tiiki pɔɣɔ tɔ na ń heeli-ɪ sɪ Tacaa má, ma tɔma sɪ yele
ma yəlaa na pá polo pá la-m təmlɛ. 17 Ye n kisaa sɪ n kaa yele-wɛ, ɪlɛ ma yele na
kacɔsɪ kʋnaasasɪ nasəlɪ sɪ lɪɪ na sí sú Icipiti nyɛ́ma tɛɛsɪ taa kɛ́ tɛtʋ tənа taa, na
sí nyasəɣɪ nyana yəlaa na nyá təmlɛ nyɛ́ma tənа. 18 Ama kacɔsɪ nsɪ sɪ kaa wiili
Kosɛŋ tɛtʋ taa timpi ma yəlaa wɛɛ tɔ. Tənaɣa Icipiti wulaʋ ka nyəna sɪ Tacaa má,
ma wɛ Icipiti taa cənɛ. 19 Maa kenti mə tɔɔ kɛ́ kpantɛ kɛ cele, na í kaa na wahala
ɪnɛ.
20 Ḿpúɣú Tacaa yelaa na kacɔsɪ kʋnyasasɪ nasəlɪ lɪɪ tuutuuma na sí watɪ Icipiti
wulaʋ na ɪ təmlɛ nyɛ́ma pa tɛɛsɪ taa, na sí wakəlɪ tɛtʋ tənа. 21 Tənaɣalɛ Icipiti
wulaʋ yaa Moisi na Alɔŋ na í tɔ-wɛ sɪ: Ɪ polo í lá mə Isɔ kɛ́ kɔtasɪ. Ilɛ Icipiti tɛtʋ
taa kɛ́ pə wɛɛ sɪ í la-sɪ. 22 Kɛlɛna Moisi na Alɔŋ pa cɔ sɪ: Tə kaa la-səɣɪ cənɛ. Mpi
tɔ, Icipiti nyɛ́ma ká nyənɪ-səɣɪ acaalətʋ na pá yaɣa-tʋɣʋ pɛɛ. 23 Pə wɛɛ kɛ́ sɪ tɛ́ tɔ
kʋyɛɛŋ tooso na tɛ́ polo pooluŋ. Ilɛna tɛ́ lá tá Isɔ Tacaa kɛ kɔtasɪ ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu-
tʋ tɔ. 24 Ntɛna Icipiti wulaʋ sɪ: Maa yele-mɛ na í polo. Ilɛ í taa hatəlɪ pooluŋ kɛ́.
Aaɪyee sɪ, í sələ́mə́na-m.
25 Mpʋɣʋlɛ Moisi nɔɣɔ təkpaʋ sɪ: Ye ma lɪɪ cənɛ, maa sələ́mɪ Tacaa na cele ɪ ká
hatələna nyá na nyá təmlɛ nyɛ́ma na nyá yəlaa kɛ kacɔsɪ sənɛ. Ama kʋlʋmtʋ kɛ́
sɪ ń taa nɛɛtɪ-tʋ na ń taɣanɪ Iseɣelɪ nyɛ́ma taɣa taŋʋɣʋ sɪ tə taa polo na tə lá Isɔ kɛ́
kɔtasɪ.
26 Moisi lɪɪ Icipiti wulaʋ té ɪlɛna í sələ́mɪ Tacaa, 27 na ílé ɪ ləsɪ kacɔsɪ tənа na sí
yele Icipiti wulaʋ na ɪ təmlɛ nyɛ́ma na ɪ yəlaa, pə ta sɔɔ paa kʋlʋmaɣa. 28 Ḿpúɣú
Icipiti wulaʋ lapa laŋkpɪɪsəŋ tɔtɔ na í kisi sɪ Iseɣelɪ nyɛ́ma í taa lɪɪ.

9

Wahala kakpasɪ nyəŋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: Polo Icipiti wulaʋ kiŋ na ń heeli-ɪ sɪ Hepəla
nyɛ́ma Isɔ Tacaa má, ma tɔma sɪ yele ma yəlaa na pá polo pá la-m təmlɛ. 2 Ye n
wɛɛ na n kisiɣi na n kaŋ nyʋɣʋ na ń taŋəɣɪ-wɛɣɛ mpʋ, 3 maa yele na kʋsəkʋ ɪsaɣaʋ
nakʋlɪ kʋ kpa Icipiti nyɛ́ma tɔla, na kú kʋ kpaɣanəŋ na kpaŋasɪ na yooyoonaa,
na naaŋ, na heeŋ, na pə́ŋ. 4 Ama Tacaa ká faɣasɪ Iseɣelɪ nyɛ́ma nyəna na a taa
natəlɪ nyʋɣʋ kaa holi-tɛ.
5 Pəlɛ pə paasi ɪlɛna Isɔ Tacaa sɪɪ sɪ cele kɛ ɪnɪ ɪ ka la kɔkɔlə ɪnəɣɪ Icipiti taa.
6 Tɛʋ fema ɪlɛna Tacaa yele na kʋsəkʋ naŋ Icipiti nyɛ́ma tɔla tənaɣa kʋpampəlɛ
ɪsɪɪ ɪ ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. Ama Iseɣelɪ nyɛ́ma nyəna taa natəlɪ tə nyʋɣʋ ta holi-tɛ.
7 Ḿpúɣú Icipiti wulaʋ pɔɔsaa na í nɪɪ sɪ Iseɣelɪ nyɛ́ma tɔla taa natəlɪ tə ta sí. Paa
na mpʋ pəlɛ pə ta lapɪ-ɪ pʋlʋ. Ɪ kama nyʋɣʋ kɛ ɪ laŋkpɪɪsəŋ taa na í kisi Isɔ yəlaa
kɛ yeluɣu sɪ pá tɛɛ.

Wahala naatoso nyəŋ

8 Pə waalɪ kɛ Tacaa tasa Moisi na Alɔŋ kɛ heeluɣu tɔtɔ sɪ: Ɪ cosi məsaɣa taa
tɔlʋma kɛ mə ŋkulee taa. Ilɛna í polo wulaʋ té, na Moisi ŋmɪɪsɪ-yɛɣɛ ɪsɔtaa na
Icipiti wulaʋ nyənəɣɪ. 9 A ká yá tɛtʋ tənа taa na á lʋlɪ yəlaa na tɔla kɛ mʋla naalɪ,
na á pəsɪ səmola.
10 Mpʋɣʋlɛ Moisi na Alɔŋ pa cosa tɔlʋma, ɪlɛna pá polo wulaʋ tɛ na Moisi
ŋmɪɪsɪ-yɛɣɛ ɪsɔtaa, na á lʋlɪ yəlaa na tɔla kɛ mʋla na á pəsɪ səmola. 11 Mʋla anɪ
a kpɛnna Icipiti tʋwaa tɔtəɣɔ na á kpa-wɛɣɛ teitei ɪsɪɪ yəlaa tənа. Halə́na pa kpisi
Moisi-wɛɣɛ kpətənaʋ. 12 Ḿpúɣú Tacaa yelaa na Icipiti wulaʋ sɔɔsɪ nyʋɣʋ kam kɛ
ɪ laŋkpɪɪsəŋ taa na í kisi Moisi na Alɔŋ kɛ nɪɪnaʋ kɛ teitei ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu Moisi
tɔ.

Wahala naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ

13 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sı: Cele kʋlı lɔŋ kɛ tanaŋ kʋpaŋkʋ tɛɛ na ń maɣana
Icipiti wulaʋ na ń heeli-ı sı Hepəla nyáma lsɔ Tacaa má, ma tɔma sı: Yele ma
yəlaa na pá polo pa la-m təmlɛ. 14 Ama pənɛntaa ma tʋ ma taa ké sı maa la
wahalanaa mpɛ pa tənaɣa nyana nyá təmlɛ nyáma na nyá yəlaa. Ilɛna páca ń
nyí sı nɔɣɔlʋ ta nəɣəsəna-m antulinya təna taa. 15 Ye maa sɔɔlaa maa kʋwa nyana
nyá yəlaa na yʋlʋkʋsəkʋ na í saalı yem ké tɛtʋ taa. 16 Ama ma yela-ŋ na nyá ısɛ kɛ
ḿpúɣú sı ń nyí sı ma wɛna toŋ. Ilɛna ma hətɛ sɔɔsı yaaʋ kɛ tɛtʋ təna taa. 17 Paa na
mpʋ, n wɛɛ na ń hɔŋ nyá tı na ń kisiɣi sı ma yəlaa í taa tɛɛ. 18 Pə tɔɔ ké cele ısəntɔ
waatʋ, maa yele na tɔmpɛɛ tɛʋ ŋku too Icipiti tʋ nɔɣɔlʋ ta nata tɔ kú nıı. 19 Mpʋ
tɔ, kpeɣeli nyá tɔla na ń cɔɔsı-yɛɣɛ tiili. Ye yəlaa na tɔla pa caɣa taalɛ kɛ yem na
pa ta cɔɔsı, tɔmpɛɛ ká kʋ-wɛ.
20 Wulaʋ təmlɛ nyáma taa lɛlaa mʋ Tacaa tɔm ntəɣı niŋ naalɛ, na pá heeli pa
təmlɛ nyáma sı pa na tɔla pá cɔɔsı timpi tɔmpɛɛ anı a kaa na-wɛ tɔ. 21 Ama lɛlaa
ná tá nyana Tacaa tɔm ntı na pá yele pa təmlɛ nyáma na pa tɔla kɛ tawa taa.
22 Pə waalı ké Tacaa heela Moisi sı: Hólí nyá kpátúɣú na ısɔtaa na tɔmpuŋ hoti
Icipiti tɛtʋ yəlaa na tɔla tɔɔ na pa tawa taa kʋhaləm təna taa.
23 Moisi kpaasa ı kpátúɣú na ısɔtaa kɛ mpʋ, ılɛna Tacaa yele na tɛʋ holiɣi na kú
nasəɣı kpaŋŋ kpaŋŋ. Ilɛna tɔmpuŋ lukəna ısɔ na í hotiɣi tɛtʋ təna tɔɔ. 24 Hatoo pə
caalʋɣʋ Icipiti tɛtʋ kɛ sıuʋ tɔ nɔɣɔlʋ ta nata tɔmpuŋ ını ı taka na pə tɛʋ nyəɣəsʋɣʋ
kɛ mpʋ. 25 Ḿpúɣú tɔmpuŋ wakəla pə təna mpi pu wɛ tawa taa tɔ, paa yəlaa paa
tɔla. Pə kaası na á pʋɣʋtı kʋhaləm na á caatı tuŋ kɛ yem yem. 26 Kʋsɛŋ timpi
lsɛɣɛlı nyáma wɛɛ tɔ təna tike kɛ tɔmpuŋ ta cətəlı pʋlʋ. 27 Tənaɣalɛ Icipiti wulaʋ
yáá Moisi na Alɔŋ na í heeli-wɛ sı: Pənɛntɛ má lapəna ısaɣatʋ. Má na ma yəlaa
ntɛ́ tasəkəlɛ nyáma. lsɔ tike ntɛ́ tampana təŋlʋ. 28 Haı, í wiina lsɔ na tɔmpɛɛ hɛɛsı
mpʋ. Maa yele-mɛ na í tɛɛ, maa tasəɣı-mɛɣɛ taŋʋɣʋ.
29 Tənaɣalɛ Moisi nɔɣɔ təkpaʋ sı: Ye ma luwa ıcatɛ waalı maa tɛɣɛ lsɔ ké niŋ na
tɛʋ hola na kʋ tɔmpɛɛ hɛɛsı. Ilɛna páca ń cɛkəna sı Tacaa tənna antulinya təna.
30 Pəna pə mpʋ tɔ, ma naa ké sı nyana nyá yəlaa í seeki lsɔ ké acɛsaacɛsaa sewa
ké, í tá té mə taa.
31 Waatʋ wei tɔmpɛɛ kɔma mpʋ tɔ a sulina pa té kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ nti
pa yaa sı lɛŋ tɔ tə hɛtʋ tʋɣʋ, na pa tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka tʋlʋɣʋ ntɛ́, na á wakəlı-yɛ.
32 Ama pə kaasa pa tɔɣɔnası lɛnsənaa tɔ pə ta wakəlı səlɛ. Mpi tɔ, səlɛ sı taa kʋlətа
saa ını.
33 Moisi luwa ıcatɛ waalı ılɛna í tɛɣɛ lsɔ ké niŋ na í wiina-ı tɔmpɛɛ anı a tɔm.
Ilɛna tɛʋ na kʋ hola na tɔmpɛɛ pə́ té.
34 Icipiti wulaʋ paasənaa sı pə təna pə hɛɛwa ılɛna í na ı təmlɛ nyáma pá məlı
pa nyəŋ ını ı taa ısıı too ılɛ. 35 Ḿpúɣú pa kisaa təsaɣasaɣa sı mpɛ pa kaa yele lsɛɣɛlı
nyáma na pá luı tɛtʋ taa ké teitei ısıı Tacaa ka heeluɣu Moisi tɔ.

10

Wahala pəlefɛı nyəŋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sı: Məlı Icipiti wulaʋ té, má yelina sı í na ı təmlɛ
nyáma pá la laŋkpusəŋ kɛ mpʋ na má lá kɔkɔlɔ nyəm təna na pá ná. 2 Ma lapa
ḿpúɣú sı n ká kɛɛsı nyá piya na nyá saalənaa kɛ ısəna ma lapa Icipiti taa ké kɔkɔlɔ
nyəm tɔ. Tənaɣa í ká nyəna sı ma ké Tacaa.
3 Ḿpúɣú Moisi na Alɔŋ pa pola Icipiti wulaʋ té na pá heeli-ı sı: Hepəla nyáma
tá, tá lsɔ Tacaa tɔma-tʋ sı tá kɔɔ tá pɔɔsı-ŋ sı pəlee ké n ká lɔ́ nyá laŋkpusəŋ na
ń yele ı yəlaa na pá polo pá lapı-ı təmlɛ? 4 Ye n kama nyʋɣʋ kɛ pə taa, cele ı
ká kɔna kʋtoloŋ kɛ nyá tɛtʋ təna taa. 5 Kuı wáásı tɛtʋ tɔɔ təwisiwisi, na kú kuɣuli

kvnyɔnyɔm na tuŋ wei tɔmpɛɛ ka fɛɛwa tɔ. 6 Kvtoloŋ ká maɣalı nyana nyá tɔmlɛ
nyámа na Icipiti nyámа tɔna tɛɛsı taa tɔpampam. Too tɔ, nyá caanaa na pɛlɛ pa
caanaa ta keesita kɔkɔlɔ ını ı taka halɔna saŋa.
Moisi tɛma mpv ılɛna í lıı Icipiti wulav té.
7 Icipiti wulav tɔmlɛ nyámа kotaa na pá tɔmı-ı sı: Ta caa, yvlv ınɛ ı ka cɔɔsı-tv
yoo. Pə tɔɔ tɔ, yele-wɛ na pá polo pá lá pa lsɔ Tacaa kɛ tɔmlɛ. Ye pə taɣa mpv
Icipiti nyámа tɔna ká sı.
8 Tɔnaɣalɛ pa taɣana Moisi na Alɔŋ kɛ yaav kɛ Icipiti wulav té na ílé ı heeli-wɛ
sı: ł polo í lá mə lsɔ Tacaa kɛ tɔmlɛ. l taa ı taa ılɛ sı: Awe na awe paa pona?
9 Ntɛna Moisi sı: Ta tɔna tıı pona. Pə kpaɣav ıfepiya na tá kvkpatɔlaa na tá
pəyalaa na tá pɛɛlaa tɔ. Na tá kpɛŋna tá tɔla tɔna. Mpi tɔ, Tacaa acima kɛ tə puki
tɔɣɔv.
10 Mpvɣvlɛ Icipiti wulav pəsɔna-wɛ sı: Mə taa sı maa yele mə na mə piya na í
tɛɛ yɛɛ? lsɔ í sıı-mɛ yaa. Ma nyəmá mə taa laɣatv ké té. 11 Pə kaa la mpv. Apalaa
mɛ, mə tike í ká pona na í lá mə lsɔ ké tɔmlɛ. Mpi ı ka səlɔmı tɔɣɔlɛ.
Ilɛna pá tɔɣɔnı Moisi na Alɔŋ kɛ Icipiti wulav tɛ, na pɛlɛ pá lıı.
12 Tɔnaɣa Tacaa tɔma Moisi sı: Húlí nyá kpátúɣú kɛ Icipiti tɛtv tɔɔ na kvtoloŋ
lıı na kv wáásı-tı na kú tɔɣɔ kvnyɔnyɔm tɔna mpi tɔmpɛɛ ka fɛɛwa tɔ.
13 Ḿpúɣú Moisi hvla ı kpátúɣú kɛ Icipiti tɛtv tɔna tɔɔ. Ilɛna Tacaa yele na heelim
lıına tɛv kite na pá má ilim mpı na ahoo tɔna. Pə kɔma na pá nyaalı ılɛ kvtoloŋ
tapaɣalɛ. 14 Kv kɔma tuutuuma ké, na kv wáásı tɛtv tɔna tɔɔ. Too tɔ, pa ta nata
kvtoloŋ ısıı mpv pə taka. Pácó pa kaa tasa kv taka ké nav tɔtɔ. 15 Kv waasa tɛtv
tɔnaɣa na tá məlı piliŋ, na kú tɔɣɔ nyıtv na tıuŋ wei tɔmpɛɛ ka yelaa tɔ ı pee tɔna.
Pə ta sɔɔ tvɣv nakvlı kv hatv yaa nyıuliya.
16 Ḿpúɣú Icipiti wulav yaa Moisi na Alɔŋ kɛ lɔŋ na í heeli-wɛ sı: Ma wakələna
mə lsɔ Tacaa na mə maɣamaɣa tɔtɔ. 17 Haı, ma wiikina-mɛ sı í tasa-m suulu
hvlvɣv kɛ tɔm kvlvm. ł səlɔmı mə lsɔ sı í hatələna-m səm pənɛ.
18 Moisi lıı Icipiti wulav té ılɛna í wiina lsɔ ké kvtoloŋ tɔm. 19 Ḿpúɣú Tacaa
kɛɛ heelim na pá makəna toŋ na ilim tətvlɛ tɔɔ na pá paalı kvtoloŋ na pá pəlı kv
tɔnaɣa səsəncaası teŋku taa. Pə ta sɔɔ paa kvlvmvɣv kɛ Icipiti tɛtv tɔɔ. 20 Ḿpúɣú
Tacaa tv Icipiti wulav kɛ laŋkpıusəŋ na í kisi sı lsɛɣelı nyámа í taa tɛɛ.

Wahala pəɣəlaɣafɛı nyəŋ

21 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sı: Kvsı nyá kpátúɣú na ısɔtaa na səkpɛtvɣv taa
səkpɛtvɣv nyala Icipiti tɛtv tɔna taa. Halɔna yəlaa tokiɣina-kv.
22 Moisi kvsa-kvɣv mpv ılɛna səkpɛtvɣv yuŋ nyəŋkv nakvlı kv nyala Icipiti tɛtv
tɔna tɔɔ ké kvyɛɛŋ tooso təcu. 23 Kvyɛɛŋ tooso ını ı taa nɔɣɔlv ta keesi ı tɔɣɔntəlɛ.
Pəyele nɔɣɔlv ta laɣası lonte. Ama kv taa fɛı lsɛɣelı nyámа hɔɣɔlvɣv. 24 Ḿpúɣú
Icipiti wulav yáá Moisi na í heeli-ı sı: Maa yele-mɛ na í polo í sɛɛ mə lsɔ ısıı ı
səlɔmvɣv tɔ. Na í tıı nɔkaa í kpɛnna mə alaa na mə piya. Ama mə tɔla tike kaa
lıına həm. 25 Mpvɣvlɛ Moisi sı: Ilɛna ń cɛlɛ-tvɣv tɔla nna tıı la Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka
kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ na ciikuɣu nyənsı na? 26 Pə wɛɛ ké sı tá kpaɣa ta tɔla tɔna,
tə kaa sɔɔ hvntvɣv. Tıı tala tɔna tɔɣɔ tıı nyı tɔla ısəna, na nna á taka tá lsɔ caa sı
tá lapı-ı kɔtaɣa tɔ. 27 Ilɛna Tacaa tasa Icipiti wulav kɛ laŋkpıusəŋ kɛ tvɣv na í kisi
sı lsɛɣelı nyámа í taa tɛɛ. 28 Halɔna í tɔɣɔnı Moisi kɛ kvtɔɣɔnv sı í lıı ını ı tɛ. Na í
tɔmı-ı sı: La laakalı, ye pə cəpa-ŋ na ń tasa cənɛɣɛ məlvɣv maa kv-ŋ. 29 Mpvɣvlɛ
Moisi sı: Awusa, n tıı yɔɣɔtaa ké, maa tasəɣı məlvɣv.

11

Wahala kantəkaɣa nyəŋ

1 Mpvɣvlɛ Tacaa heela Moisi sı: Pə kaasa-m wahala kantəkaɣa nyəŋ. Pə waalı
ké paa yele-mɛ na í tɛɛ. Halı paa tıı təɣənı-mɛɣɛ kvtəɣənv ké na í lıı cənɛ. 2 Mpv tə
heeli lsɛɣɛlı nyámа apalaa na alaa sı pá sələmı pa asəmaa Icipiti nyámа kɛ wvla
na lixitee nyəɣətv pə wontu.
3 Mpúɣú Tacaa lapa na lsɛɣɛlı nyámа kpaɣa Icipiti nyámа na nyvɣv. Pácó pəlɛ
pə paasi, Moisi maɣamaɣa nyvɣv ka kvlaa ké, na Icipiti wulav təmlɛ nyámа na
Icipiti yəlaa təna tvkaɣana-ı.
4 Moisi ka tɛma Icipiti wulav kɛ heeluɣu sı Tacaa təma sı ı ká cəə Icipiti tɛtv təə
kɛ ahoo hɛka 5 na tɛtv taa kancaalaɣa piya təna ká sı. Pə kpaɣav wulav nyá, nyá
pəyaɣa kancaalaɣa nyəŋka na pá polo yom alv nyəŋ wei ı naŋəɣı tə ı kancaalaɣa
pəyaɣa, na pá kpɛŋna təla nyənsı. 6 Na yəlaa ka wii ləyaɣa wula wena too nɔɣəlv
ta wiita tə. Pəyele nɔɣəlv kaa tıı wii a taka tətə. 7 Ama pə kaasvɣv lsɛɣɛlı nyámа
hɔɣəlvɣv taa tə, haɣa maɣamaɣa kaa tıı kpesi. Tənaɣa í ká nyəna sı Tacaa má,
ma fakı Icipiti nyámа na lsɛɣɛlı nyámа. 8 Ilɛna Moisi tasa sı: Waatv ınəɣı Icipiti
wulav təmlɛ nyámа panɛ pa təna paa kɔə na pá luŋ ma tɛɛ ké akula sı má na ma
yəlaa tá lıı. Ilɛna máá lıı kpakpaa ını.
Pə waalı ké Moisi lıına páánáá sɔsɔɔna kɛ Icipiti wulav tɛ.
9 Mpvɣvlɛ Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sı: Ye Icipiti wulav ta nıına-mɛ, ılɛ maa
tasa kɔkɔlɔ nyəm paɣalɛ lapv kɛ Icipiti tɛtv taa.
10 Pəyele Moisi na Alɔŋ paa tɛma-wəɣı lapv kɛ təm paɣalɛ na Icipiti wulav ná.
Paa na mpv lsɔ ká tv-ı laŋkpıısəŋ ké, na í kisi sı lsɛɣɛlı nyámа í taa lıı.

12

Tɛɛv acima təɣɔv

1 Mpúɣú Tacaa heela Moisi na Alɔŋ kɛ Icipiti taa sı: 2 lsɔtv wei ı taa í wɛ ısəntɔ
tə, ı ká wɛɛ-mɛɣɛ pənaɣa taa ısɔtv kancaalaɣa nyəŋ ké. 3 Mpv tə, í polo na í heeli
lsɛɣɛlı nyámа təna sı paa təyaɣa yaa paa waav ŋku kú caa ıwəyaɣa yaa pinaɣa kɛ
ısɔtv ınɛ ı kvyɛɛŋ naanvwa wule. 4 Ye waav nawa sı kv kaa tɛ kpəntɛ, ılɛ kv na
lɛŋkv pa kaa na pá nyí kpəntɛ nte paa təɣɔ na pa tɛ tɔ. 5 lwəyaɣa yaa pinaɣa ŋka
paa caa tɔ, kaa wɛɛ apalv nyəŋka ŋka ka sika pənaɣa kvlvmaɣa təɣɔ, na ká tewa,
ka tiili tá caamı. 6 Na pá tala ısɔtv kvyɛɛŋ naanvwa na lixiti wule taanaɣa, ılɛna
paa lsɛɣɛlı tv wei í lɛntı ı kpəntɛ. 7 Ilɛna paa mpa pá lii pa kpəntɛ caləm na pá
taa təyaɣa ŋka ka taa paa təɣɔ tə ka nənəkeelası kampv kpatəŋ təə na ısɔtaa təə.
8-9 Pa wvsəɣı kpəntɛ tənaɣa. Pə kpaɣav nyvɣv na nəŋkpaası na lotu tə. Pá taa
təɣɔ-tı na tə lɛŋ yaa pá təsı-tı. Pá təɣɔ-tı na potopotonaa mpa pa taa kvkvsvm fɛı
tə, na tuusi hatv nyaŋ nyəntv. 10 Ye pa təɣaa na pá kpisa mpi na pə́ fe-wı pa wɔ
kɔkɔ. 11 Waatv wei pa təkı pə təɣənaɣa tə, na pá suu pa mpaav wontu ké, na pa
ntaŋkpala kɛ pa nəəhɛɛ taa, na pa kpatəŋ kɛ pa niŋ taa, na pá təɣɔ cavcav. Mpi tə,
pə ké Tacaa Tɛɛv acima ké.
12 Ilɛna Tacaa tasa sı: Saŋa ahoo anɛɣɛ maa cəə Icipiti tɛtv təə na má kú tə
kancaalaɣa piya təna. Pə kpaɣav yəlaa piya na pə́ polo təla nyəŋsı tə. Pəyele maa
kú Icipiti nyámа tıiŋ təna nyɔɔŋ təŋaŋnaŋ. Ilɛna paa wei í nyí sı má kɛna Tacaa.
13 Pə kaasvɣv lsɛɣɛlı nyámа mɛ tə, mə kampvnaa təə caləm ká yvsəna mə tɛɛsı. Ye
ma na-wı ma tɛɛ mə təə. lsəna maa kenti mə təə na ma kaa wakəlı-mɛ ısıı Icipiti
nyámа təɣɔlɛ.
14 Mpúɣú Tacaa tasaa sı: I ka təəsəɣı kvyakv kvnɛ kv təə ké paa pənaɣa ŋkaɣa,
na í lakı-m acima səsɔɔna na ı nyəni-yɛɣɛ kətaɣa kɛ mə waalı nyámа təə.

Kvkvsvm fɛı potopotonaa acima

15 Kvyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa təcu ké í ká təɣɔ potopotonaa mpa pa taa
kvkvsvm fɛı tə pə acima. Mpv tə, pə kpaɣa kvkvsvm fɛı potopotonaa acima

kuyaku kancaalaya nyəŋku wule tɔ, pə fɛi sɪ kukusum í wɛɛ mə taa nɔɣɔlu təyaɣa taa. Ye nɔɣɔlu tɔɣɔ-wəɣɪ kuyɛɛŋ ɪnɪ ɪ taa, ɪsɪɪ pa kpiisa puntu kɛ Iseɣelɪ nyámа taa. 16 I ká koti kuyaku kancaalaya nyəŋku na naatosompɔɣɔlaya nyəŋku wule ké na í sɛɛ-m. Kuyaŋku tɔ, pə fɛi sɪ í la təmlɛ natəlɪ. Ye pə taɣa mə tɔɣɔnasɪ saau paasi.

17 Paa pənaɣa ŋkaɣa ɪ ka tɔkɪ kukusum fɛi potopotonaa acima anɛɣɛ mə waalɪ nyámа tɔɔ. Na á pəsɪ-mɛɣɛ kɔtaɣa ŋka kaa tɔɔsɪ-mɛɣɛ kuyaŋku ma ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɛtu taa kɛ nɔɣɔ kulumaɣa tɔ. 18 I ká tɔkɪ kukusum fɛi potopotonaa kɛ ɪsɔtu kancaalaya nyəŋ ɪnɪ ɪ kuyaku naanuwa na liɣiti nyəŋku wule taanaɣa, na pá polo kuyaku hiu na kulumuɣu wule taanaɣa. 19-20 Ye pə tala waatu ɪnɪ pə fɛi sɪ mə taa nɔɣɔlu í tɔɣɔ kukusum tɔɣɔnaɣa, yaa pá tɪɪ wɛɛ puntu təyaɣa taa. Paa Iseɣelɪ tu yaa caɣalu, ɪsɪɪ pa kpiisa-ɪ mə taa.

Tɛɛu acima taɣanuɣu

21-22 Ḿpúɣú Moisi kota Iseɣelɪ nyuɣu nyámа na í heeli-wɛ sɪ: I polo í caa Tɛɛu acima ɪwɛɛsɪ, yaa pinasɪ na í lɛntɪ-sɪ na í tiɣisi caləm na í lii pə taa ké saŋ na í taa nɔnɔɣɔ kampu kpatəŋ tɔɔ na ɪsɔtaa tɔɔ. Ye pə tɛma mpu, nɔɣɔlu í taa tasa təyaɣa ŋkɛ ka taa ké lɪɪu sɪ ɪ puki tiili, halɔna pá nyaalɪ. 23 Mpi pə tɔɔ tɔ, Tacaa ka cɔɔ Icipiti nyámа wakəluɣu. Ile ye ɪ naWa caləm kɛ mə tɛɛsɪ kampunaa kpatəŋ tɔɔ, ɪ kaa yele sɪ wakəllu í suu sɪ taa. 24 Mə na mə waalɪ nyámа í ká tókəna kɔtaɣa kanɛɣɛ tam tɔɔ. 25 Paa waatu wei í ká suu tɛtu nti Tacaa ha-mɛ tɔ tə taa tɔ, í ká tókɪ-kɛɣɛ ḿpúɣú. 26 Ye mə piya í pɔɔsa-mɛ sɪ pə nyuɣu suwe, ile 27 í ká cɔ-wɛ sɪ: Tacaa Tɛɛu acima kɔtaɣa nté. Iseɣelɪ nyámа tá, tɪɪ wɛu Icipiti taa tɔɣɔ kuyaku nakulɪ Isɔ cɔɔ pa tɛtu taa na í wakəlɪ-wɛ. Ama ɪ tɛɛ tá tɔɔ na í waasɪ-tu.

Iseɣelɪ nyámа nɪɪ mpu, ilɛna pá luŋ na pá sɛɛ Tacaa. 28 Pa tɛma mpu, ilɛna pá tɛɛ na pá niki nti Tacaa ka heela Moisi na Alɔŋ tɔɣɔ lapu.

Wahala naanuwa nyəŋ

29 Pə kɔma ɪsɪɪ ahoo hɛka ilɛna Isɔ Tacaa ku Icipiti taa apalupiya kancaalaɣa nyənsɪ təna. Halɔna pá kpɛŋna Icipiti wulau sɔsɔ apalupəyaɣa kancaalaɣa nyəŋka ŋka kaa lɛɛtɪ ɪ kawulaɣa kumte tɔɔ tɔ. Na pá polo salɔka nyámа apalupiya kancaalaɣa nyənsɪ, na tɔla kancaalaɣa piya apalu nyənsɪ tɔtɔ. 30 Ahoo anɪ tɔ, Icipiti wulau na ɪ waalɪ nyámа na Icipiti nyámа təna femaɣa na pá casəɣɪ kapusi. Mpi tɔ, təyaɣa fɛi na ka taa laŋa sətu. 31 Tənaɣa wulau yaa Moisi na Alɔŋ kɛ ahoo anɪ na í tɔ-wɛ sɪ: Mə na mə Iseɣelɪ yəlaa təna í lɪɪ lɔŋ kɛ ma tɛtu taa na í tɛɛ. I polo na í sɛɛ Tacaa ɪsɪɪ í ka sələmuɣu tɔ. 32 Paa mə tɔla í kpaɣa pə təna ɪsɪɪ í ka yɔɣɔtuɣu tɔ na í tɛɛ í fɛɛ-m. Ama í sələmɪ mə Isɔ ké sɪ í koolu-m kupantu.

33 Icipiti nyámа ka tɛma pa taa ké sɪ pa təna paa səna. Ntɛna pá tuli Iseɣelɪ nyámа kɛ kutulu sɪ: I lɪɪ lɔŋ kɛ ta tɛtu taa. 34 Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké Iseɣelɪ nyámа kpɛŋna pa potopotonaa somtu na tá ta nyəŋta na pá hɔkɔ taɣalɔŋ wei ɪ taa pa huɣutiɣi-wɛ tɔɣɔ pa kpaɪnaa taa, na pá səɣəlɪ na pá tɛɛ.

35 Ḿpúɣú Iseɣelɪ nyámа lapa teitei ɪsɪɪ Moisi ka heeluɣu-wɛ tɔ. Pa sələma Icipiti nyámа kɛ wontu nti pa lupina wula na liɣitee nyəɣətu tɔ, na wontu kususuutu. 36 Ḿpúɣú Tacaa lapa na pa nyuɣu tena Icipiti nyámа na pɛlɛ pá cɛlɛ-wɛɣɛ mpi mpi paa sələma-wɛ tɔ. Timpi Iseɣelɪ nyámа kuuna Icipiti nyámа wɛnau tɔɣɔlɛ.

37 Iseɣelɪ nyámа kula Lamsɛsɪ, ilɛna pá tɛɛ Sukɔtɪ, na pa taa apalaa ka wɛ ɪsɪɪ yəlaa iyisi nasətoso (600000) kɛ mpu. Alaa na kukpatəlaa na piya paasi. 38 Pa lɪɪu mpu tɔ pə kpɛŋna yəlaa mpa pa ta kɛ Iseɣelɪ nyámа tɔɣɔ tuutuuma ké na pá təŋ-wɛ. Pə kaasɪ heeŋ na páŋ na naaŋ kaləkəŋ taa fɛi nyənuɣu. 39 Pa lɪɪ mpaau ilɛna pá tú pɛtɛpɛtasɪ kɛ pa somtu nti paa kpaɣana Icipiti na tá ta kpata tɔ. Mpi tɔ, Icipiti nyámа ka tɔɣɔna-wɛɣɛ kutɔɣɔnu ké. Pa taa yele sɪ pa somtu í kpa. Pəyele pa taa kpaɣa mpaau tɔɣɔnaɣa.

40 Puisi nasəlɛ na hiu na naanʊwa (430) kɛ Isɛɣɛli nyáma caɣa Icipiti taa. 41 Pə waali ké pa liuwa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa. 42 Teitei ɪsɪi Tacaa keeluɣu ɪ tom kɛ ahoo anɪ na í ləsɪ-wɛ tɔ. Mpʊ tətɔɣɔ mpɛ na pa lʊlʊŋ paa keeliɣi pa tom kɛ ɪ tɔɔ ké tam ké paa pənaɣa ŋka.

Tɛɛv acima təɣɔv kʊsəsɪʊtʊ

43 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi na Alɔŋ sɪ: Tɛɛv acima kʊsəsɪʊtʊ ntɔ, pə fɛɪ sɪ caɣalʊ wei ɪ ta kɛ Isɛɣɛli tʊ tɔ í tɔɣɔ Tɛɛv acima tɔɣɔnaɣa. 44 Ye ɪsɪi Isɛɣɛli tʊ yapa piitim lɛmpɪ tʊ kɛ yom na í pɛlɪ-ɪ ɪ pəsəɣɪ na í tɔɣɔ pə tɔɣɔnaɣa. 45 Pə fɛɪ sɪ piitim lɛmpɪ mʊʊlʊ yaa apaa tʊ í tɔɣɔ pə tɔɣɔnaɣa. 46 Pə kaasɪ ılɛ, təyaɣa ŋka ka taa pa wʊsa nantʊ ntɪ tɔɣɔ paa tɔɣɔ-tɪ, pa kaa liɪna-təɣɪ awalɪ. Pəyele pə fɛɪ sɪ pá yɔkɪ kpəntɛ nte pa kʊwa mpʊ tɔ tə mʊwa. 47 Pə wɛɛ sɪ Isɛɣɛli nyáma təna təpaɪ ká tɔɣɔna Tɛɛv acima anɪ. 48 Ye ɪsɪi caɣalʊ nyɪɪləna sɪ ɪ ka tɔɣɔ Tacaa Tɛɛv acima anɪ, pə wɛɛ ké sɪ pá pɛlɪ í na ɪ təyaɣa taa apalʊpiya təna na pácó. Ilɛ ɪ pəsa ɪsɪi Isɛɣɛli tʊ ntɛ́, ɪ pəsəɣɪ na í tɔɣɔ-ɪ. Təfɔ ye pa ta pɛlɪ wei, pə fɛɪ sɪ í kpətəna.

49 Isɛɣɛli tʊ í ta pɛlɪ, í na caɣalʊ pa kiiu kʊlʊmʊɣʊ ké.

50 Ḿpúɣú Isɛɣɛli nyáma lapa teitei ɪsɪi Tacaa ka heeluɣu Moisi na Alɔŋ tɔ. 51 Kʊyakʊ ŋkʊ kʊ maɣamaɣa kɛ Tacaa ləsa Isɛɣɛli nyáma kɛ Icipiti taa ké nɔɣɔ kʊlʊmaɣa.

13

Tɛɛv acima tɔɔ kʊsəsɪʊtʊ lɛntənaa

1 Ḿpúɣú Tacaa yáá Moisi na í tɔmɪ-ɪ sɪ: 2 Isɛɣɛli taa kancaalaɣa apalʊpiya təna ké ma nyənsɪ ké. Pə kpaɣav yəlaa piya na pá polo tɔla nyənsɪ tɔ, má tənna-sɪ. Ɪ nyənəɣɪ-səɣɪ ma nyəm.

3 Ntɛna Moisi heeli samaa sɪ: Pə fɛɪ sɪ í sɔɔ kʊyakʊ kʊnɛ ɪnɪ kʊ tɔɔ yoo. Mpi tɔ, kʊ wule kɛ Tacaa ləsa-tʊ na toŋ sɔsɔɔŋ kɛ tá yomle taa ké Icipiti tɛtʊ taa. Mpʊ tɔ, ye í tɔɔsəɣɪ kʊyakʊ kʊnɛ ɪnɪ kʊ tɔɔ í taa tɔɣɔ potopoto wei ɪ taa wɛ kʊkʊsʊm tɔ. 4 Isɔtʊ wei pa yaa sɪ Apiipi tɔ, ɪ kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule kɛ í liuwa. 5 Waatʊ wei í ká sʊʊ Kanaaŋ, na Hiti, na Amolii, na Hifi, na Yepusi pə nyáma tɛtʊ nti tə taa tɔɣɔnaɣa tɔla təhɔ tɔ. Tɛtʊ ntəɣɪ Tacaa ka yɔɣɔtəna tuunav sɪ ɪ ká ha məna mə caanaa. Ilɛ paa pənaɣa ŋkaɣa í ká tɔkɪ Tɛɛv acima kɛ ɪsɔtʊ ɪnɛ ɪ taa. 6 Kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa kɛ í ká tɔɣɔ kʊkʊsʊm fɛɪ potopotonaa. Naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule ılɛna í sɛɛ Tacaa. 7 Pə fɛɪ sɪ pá tɪɪ keesi kʊkʊsʊm kɛ mə taa nɔɣɔlʊ ɪ tɛɣɛ kʊyɛɛŋ ɪnɪ ɪ taa ké mə tɛtʊ təna taa. Halɪ ḿpúɣú pɪɪ la pə potopoto. 8 Ye í kɔma na í tɔkɪ acima anɪ, í kɛɛsɪ mə piya sɪ mpi Tacaa lapa-mɛɣɛ kʊyaŋku í lɪɪ Icipiti tɔ, pə tɔɔ ké í tɔkɪ-yɛ. 9 Ɪ ká tɔkɪ Tɛɛv acima anəɣɪ sɪ pá tɔɔsəɣɪ-mɛɣɛ kʊyakʊ kʊnɛ ɪnɪ kʊ tɔɔ ké teitei ɪsɪi kʊyʊsʊm mpi í teŋ mə tokuŋ na í tamsəɣɪ mə ŋkpalasɪ taa, sɪ pá tɔɔsəɣɪ-mɛ, na í kaləɣɪ Tacaa kʊsəsɪʊtʊ kɛ tam na í nyɪ-tɪ tɔ. Tɛɛv acima təɣɔv mpɪ pɪɪ tɔɔsəɣəna-mɛ sɪ Tacaa ləsəna-mɛɣɛ Icipiti taa na ɪ toŋ sɔsɔɔŋ. 10 Paa pənaɣa ŋka, ye pə ɪsɔtʊ í lɪɪwa, í lakɪ nti ɪnɪ ma tʊ-mɛɣɛ ɪsəntɔ tɔ.

11 Ḿpúɣú Moisi tasaa tətɔ sɪ: Ye pə kɔma na Tacaa tana-tʊɣʊ Kanaaŋ tɛtʊ nti ɪ ka yɔɣɔtəna tuunav sɪ ɪ ká ha tá na tá caanaa tɔ. 12 Ilɛ tɪɪ ha-ɪ apalʊpiya kancaalaɣa nyənsɪ təna. Paa tɔla kancaalaɣa piya apalʊ nyənsɪ təna, ɪnɪ ɪ tənna-sɪ. 13 Ye kpaŋaɣa kancaalaɣa pəyaɣa apalʊnyəŋka, ılɛ í laɣasɪ-kɛ na ɪwəyaɣa yaa pinaɣa, yaa í mələntɪ ka luɣu na ká sɪ. Ye pə kaasa yʊlʊ kancaalaɣa pəyaɣa apalʊnyəŋka ılɛ í laɣasɪ-kɛ na ɪwəyaɣa. 14 Ye kʊyakʊ nakʊlɪ mə piya pɔɔsa-mɛ sɪ pepe tɔɔ ké í lakɪ mpʊ. Ilɛ ɪ cɔ-wɛ sɪ: Tɪɪ wɛ ɪsɪi yomaa kɛ Icipiti ké, ılɛna Isɔ ləsɪ-tʊ na ɪ toŋ sɔsɔɔŋ. 15 Halɪ pə təm taa, Icipiti wulav kisaa ké təsaɣasaɣa sɪ tá taa nyəɣələna tiili. Ilɛna Isɔ náá kú Icipiti nyáma apalʊpiya kancaalaɣa nyənsɪ təna, na pá kpɛnna tɔla nyənsɪ təna. Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ pə wɛɛ sɪ tá lakɪ kɔtasɪ kɛ kancaalaɣa piya

apalu nyənsı təna. Ama ye yəlaa nyənsı ılɛ, təla kɛ tə layasəɣəna. 16 Kɔtası nsı sıı təɔsəɣəna-tuɣu nti ını Tacaa tu-tuɣu ısəntə təɣɔ teitei ısıı kuyusum mpi tıı teŋ tá tokuŋ na tə́ tamsəɣı tá ŋkpalası taa tɔ. Pə tənaɣa mpu pıı təɔsəɣəna-tu sı Tacaa ləsəna-tuɣu Icipiti taa na ı toŋ sɔsɔɔŋ.

Isɔ hulugu kɛ ı yəlaa kɛ mpaau

17 Waatu wei Icipiti wulau yela Isɛɣelı nyə́ma na pá tu mpaau tɔ, Isɔ tá tisi sı pá təŋ Metitelanee teŋku mpaau, na pá faɣana Filiisi nyə́ma tɛtu taa. Paa na kıı topilaa tɔ. Ɩ lapa ḿpúɣú sı pə́ taa kɔɔ na Filiisi nyə́ma lıı pa təɔ na sɔɣɔntu kpa-wɛ na pá cukı pa taa na pá məlı Icipiti. 18 Pə təɔ ké Isɔ yelaa na pá kɛɛ na pá faɣana wulaɣa tɛtu taa na pá polo pá lıı səsəncaası teŋku. Isɛɣelı nyə́ma mpɛ pa ta lıı yem yem. Pa lıı nɔɣɔ kulumaɣa ké. 19 Pa lukaɣa mpu ılɛna Moisi kuu Yoseefu muwa na í kpɛnna. Mpi tɔ, ı ka heela ı tɛɛtunaa ké na ısəlɛ kusɛɛmlɛ sı Isɔ í ləsa-wɛɣɛ Icipiti taa pá kpɛnna ı muwa.

20 Ḿpúɣú Isɛɣelı nyə́ma lıı Sukɔtı na pá polo Ɩtam kɛ wulaɣa tɛtu kiŋ.

LEFII
KƆTƎLAA TƆM TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké tə kaləɣı sı, lsɔ yaawa ı yulu Moisi kɛ lsɔ təseɛlɛ taa, na í na-ı pá yɔɣɔtı. Pə taa tənɛ ını lsɔ sıwa nəɣɔ sı, ye wei í tóka ı təm ntı pʊntʊ ká hiki weesuɣu. lsɔ sɛɣɛsa ı yəlaa kɛ ısəna pə wɛɛ sı pá la kətası kɛ ısəna lsɔ ını ı sıwa tɔ. Pə wɛɛ tətɔ sı pá hatələna asilima nyəm təna, na pá wɛɛ tənaŋŋ ısıı pa lsɔ ını.

lsəna pa faɣa Lefii takəlaɣa tɔ:

Kətası lataa í təŋ ısəna lsɔ sıwa tɔ, titite *1–7*
Pə wɛɛ sı pá tʊna kətəlaa, na pɛlɛ pá wɛɛna yaasi kʊpaŋ, titite *8–10*
Paa lsɔ sɛɛlʊ wei í se tənʊɣʊ təɔ asilima, titite *11–16*
Pə wɛɛ sı pá se kpaı nyəntʊ na lsɔ sɛɛʊ ısaɣam, titite *17–27*

lSƆ KƆTASI NA PƎ KUHAANŊ

Isɔ kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ

1 Ḿpúɣó Tacaa lsɔ yaa Moisi na cokəle[a] nte pa lapəna pɔɔŋ, na lsɔ na ı yəlaa pá suliɣi tə taa tɔ. Ilɛna í təmı-ı sı: 2 Tɛləsı lsɛɣɛlı nyáma sı, ye pa taa nəɣəlʊ caa-m kʊhaʊ kɛ kɔnaʊ, ı pəsəɣı na í kɔna naʊ yaa heu yaa páŋ.

3 Ye naʊ kɛ yʊlʊ caa lapʊ kɛ kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Ilɛ apalʊ nyəŋ wei ı tiili tá caamı təɣɔ ı ká ha na Tacaa mʊ. Cokəle nte tə taa lsɔ na yəlaa pa suliɣi tɔ tə nɔnəɣɔ kɛ ı ká pona. 4 Ilɛna í tənı ı niŋ kɛ kpəntɛ nte kɔkɔ lusiɣi mpʊ tɔ tə nyʊɣʊ təɔ. Tacaa ka mʊ ı kətaɣa na í hıısı ı ısaɣatʊ. 5 Ilɛna pʊntʊ lɛntı kpəntɛ kɛ təsulle cokəle kiŋ təna. Alɔŋ lʊlʊɣʊ nyáma kətəlaa taa nəɣəlʊ ká hʊlı kpəntɛ caləm kɛ Tacaa. Ilɛna í ŋmıısı-wəɣı lsɔ kətaɣa təlatɛ kɔŋkɔməŋ təɔ ké cokəle nɔnəɣɔ. 6 Saa wei kətaɣa latʊ litiɣi kpəntɛ na í fakı-tɛɣɛ piliŋası 7 təɣɔ kətəlaa ná taɣanəɣı kɔkɔ kɛ kətaɣa təlatɛ təɔ. 8 Ilɛna pá tənı nantʊ cəkəŋ kɛ kɔkɔ təɔ tətetete, na nyʊɣʊ na nim cəlɔ nim cəlɔ tətɔ. 9 Kpəntɛ lotu na tə nɔŋkpaası tɛŋ nyaalʊɣʊ, ılɛna kətʊlʊ nyaɣası pə tənaɣa kətaɣa təlatɛ təɔ. Kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna təɣɔlɛ. Ka sɔɔsʊŋ kɛ Tacaa caakı.

10 Ye ısıı heu yaa páŋ kɛ yʊlʊ caakı lapʊ kɛ kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Ilɛ apalʊnyəŋ wei ı tiili tá caamı təɣɔ ı ká kɔna. 11 Ilɛna í lɛntı-ı lsɔ cokəle kɔŋkɔŋ taa, kɛ kətaɣa təlatɛ ilim ntəɣɔŋ təɔ. Ilɛna Alɔŋ lʊlʊɣʊ nyáma kətəlaa taa nəɣəlʊ ŋmıısı caləm kɛ kətaɣa təlatɛ kɔŋkɔməŋ təɔ. 12 Ilɛna kətaɣa latʊ faɣa nantʊ kɛ tilima. Na í sɛtı nyʊɣʊ, na í ləsı nim cəlɔ nim cəlɔ. Ilɛna kətʊlʊ tənı nantʊ ntəɣı kətaɣa təlatɛ kɔkɔ ŋkɛ ka təɔ tətetete. 13 Kpəntɛ lotu na tə nɔŋkpaası tɛŋ nyaalʊɣʊ, ılɛna kətʊlʊ hʊlı kətaɣa ŋkɛyɛ Tacaa, na í nyaɣası pə tənaɣa kətaɣa təlatɛ təɔ. Kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna təɣɔlɛ. Ka sɔɔsʊŋ kɛ Tacaa caakı.

14 Ye sumaɣa kɛ yʊlʊ caakı lapʊ kɛ kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, ıhokaɣa yaa alukuku kɛ ı ká kɔna. 15 Ilɛna kətʊlʊ pona sumaɣa ŋkɛyɛ lsɔ kətaɣa təlatɛ kiŋ, na í cɛ ka nyʊɣʊ na í nyaɣası-kʊɣʊ kətaɣa kɔkɔ taa. Ilɛna í nyaası alukuku caləm na í taana-wəɣı lsɔ kətaɣa təlatɛ kɔŋkɔməŋ təɔ. 16 Ilɛna í ləsı luɣuticɛcɛkʊ na kʊ təɣɔnaɣa, na í pɛtı-kʊɣʊ təlʊma nim nyəna təlɔlɛ, kɛ lsɔ kətaɣa təlatɛ kɔŋkɔŋ taa, na ilim təlıulɛ təɔ. 17 Ilɛna í təkı alukuku keŋ taa na í hɔ na í cəlı. Ilɛ pə taa yaalı. Ilɛna í nyaɣası-ı lsɔ kətaɣa təlatɛ kɔkɔ taa. Kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna təɣɔlɛ. Ka sɔɔsʊŋ kɛ Tacaa caakı.

---

[a] **1:1** cokəle: Cokəle nte tə təm pa yɔɣɔta cənɛ tɔ tə ta kɛ taalɛ cokəle kɛ yem. Pɔɔŋ kɛ pa lʊʊwa na pa saakı pə kpatəŋ. Pa pəsəɣı na pa hɛtı-tɛ na pa kpili na pa səɣəlı na pa pona tiili na pa taɣanı-tɛɣɛ sikuɣu.

2

Təɣɔnaɣa kʋhaʋ

1 Ye ɪsɪɪ yʋlʋ caa ɪ kɔna Tacaa kɛ təɣɔnaɣa kʋhaʋ, mʋlʋm kʋpam kɛ ɪ caakɪ. Ɪ
pəlәɣɪ pə tɔɔ ké nim, na í tənɪ tulaalʋ. 2 Ɪlɛna í pona Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyáma kɔtəlaa.
Pa taa nɔɣɔlʋ cosiɣi nim mʋlʋm mpəɣɪ ŋkute na í nyaɣasɪ pə na tulaalʋ tənaɣa
kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. Mpɪ pə kɛna kʋtɔɔsəm sɪ Tacaa tənna pə təna. Kɔtaɣa ŋka kɔkɔ
lusa ka təna təɣɔlɛ. Ka sɔɔsʋŋ kɛ Tacaa caakɪ. 3 Kʋhaʋ ŋkʋ kʋ kakaasaɣa pəsəɣɪ
kɔtəlaa nyəm ké. Mpi tɔ, pə ké katɛ taa katɛ pʋlʋpʋɣʋ. Pə taɣa pʋlʋ, pə ké kɔtaɣa
ŋka pa lapa Tacaa tɔ, ka kakaasaɣa ké.
4 Ye pə ké ɪsɪɪ potopotonaa looŋa taa kʋkʋsʋm fɛɪ təɣɔnaɣa nakəlɪ, ɪlɛ pa caa
mʋlʋm kʋpam na pá nuɣutina nim, na pá tʋ kakalasɪ yaa pɛtɛpɛtasɪ taka, nsi sɪ
tɔɔ pa yɔɣɔla nim tɔ.
5 Ye ɪsɪɪ pɛtɛpɛtaɣa maɣamaɣa, ŋka pa tʋɣɪ nyəɣəlʋɣʋ kʋwalʋɣʋ tɔɔ tɔ. Ɪlɛ
mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim, na pə taa fɛɪ kʋkʋsʋm təɣɔlɛ pa tʋɣɪ. 6 Pa pʋtʋtəɣɪ
pɛtɛpɛtaɣa ŋkɛ, ɪlɛna pá sɔɔsɪ pə taa ké nim tɔtɔ. Ḿpúɣú pə wɛɛ sɪ, pá la təɣɔnaɣa
kʋhaʋ təm taa.
7 Ye ɪsɪɪ təɣɔnaɣa ŋka pa toŋaa tɔ ka kʋhaʋ ɪlɛ, mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim
təɣɔlɛ pa caakɪ.
8 Pa taɣanəɣɪ-kɛɣɛ, ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ tɔ. Ɪlɛna pá pona təsulle cokəle taa. Pa cɛləɣɪ
kɔtʋlʋ, na ílé ɪ pona Ɪsɔ kɔtaɣa təlatɛ kiŋ. 9 Ɪlɛna í cosi na í nyaɣasɪ tə tɔɔ sɪ, pá la
kʋtɔɔsəm sɪ, Tacaa tənna pə təna. Kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna təɣɔlɛ, ka sɔɔsʋŋ
kɛ Tacaa caakɪ. 10 Kʋhaʋ ŋkʋ kʋ kakaasaɣa pəsəɣɪ kɔtəlaa nyəm ké. Mpi tɔ, pə ké
katɛ taa katɛ pʋlʋpʋɣʋ. Pə taɣa pʋlʋ, pə ké kʋhaʋ ŋkʋ pa ha Tacaa tɔ kʋ kakaasaɣa
ké.
11 Ye pa taɣanəɣɪ Tacaa maɣa təɣɔnaɣa kʋhaʋ sɪ, pa nyaɣasɪ-kʋɣʋ kɔkɔ kɛ ma
hətɛ taa, pə fɛɪ sɪ pá tʋ pə taa ké kʋkʋsʋm yaa tɪɪŋ. 12 Pa pəsəɣɪ na pá ha-m tɪɪŋ na
kʋkʋsʋm kɛ waatʋ wei pa pukina-m təɣɔnaɣa kalaalaɣa tɔ. Ama tɪɪŋ na kʋkʋsʋm
mpəɣɪ pə fɛɪ sɪ, pá nyaɣasɪ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ sɪ, Tacaa má, má nɪɪ pə sɔɔsʋŋ.
13 Ye pa haakɪ Tacaa maɣa təɣɔnaɣa kʋhaʋ, pə wɛɛ sɪ pá tʋ́ təm ké. Mpi tɔ, mpɪ
pə hʋləɣəna sɪ nɔɣɔ ŋka ma na-mɛ tə pɛɛlaa tɔ, ka wɛ tam tɔɔ. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sɪ
pá tʋɣɪ təm kɛ paa təɣɔnaɣa kʋhaʋ ŋkʋ kʋ taa.
14 Ye yʋlʋ ləsəɣɪ ɪ taWa kancaalaɣa kʋlʋlʋm kʋhaʋ, ɪ wɔkɪ[a] pá na pə lɔɔtʋ ké, na
í yɔtɪ. 15 Pə waalɪ, ɪlɛna í pəlɪ pə tɔɔ ké nim na í təni tulaalʋ. Ḿpúɣú pə wɛɛ sɪ pa lá
təɣɔnaɣa kʋhaʋ təm taa. 16 Ɪlɛna kɔtʋlʋ náá cosi pee kʋyɔtɛɛ anɪ, na í nyaɣasɪ pə
na tulaalʋ təna. Mpɪ pə kɛna kʋtɔɔsəm sɪ Tacaa tənna pə təna. Təɣɔnaɣa kʋhaʋ
ŋkʋ pa nyaɣasa Tacaa təɣɔlɛ.

3

Nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtaɣa

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ: Ye nɔɣɔlʋ caa ɪ la-m nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtaɣa kɛ
nav. Pə wɛɛ sɪ, apalʋnyəŋ yaa alʋ nyəŋ wei ɪ tiili tá caamɪ təɣɔ ɪ ká kɔna. 2 Ɪlɛna
í təni ɪ niŋ kɛ kpəntɛ nyʋɣʋ taa, na í lɛntɪ-tɛɣɛ təsulle cokəle nɔnɔɣɔ. Ɪlɛna Alɔŋ
lʋlʋɣʋ nyáma kɔtəlaa taa nɔɣɔlʋ ŋmɪɪsɪ tə calәm kɛ Ɪsɔ kɔtaɣa təlatɛ kɔŋkɔməŋ tɔɔ.
3 Ɪlɛna pá nyaɣasɪ Tacaa kɛ nim təna, mpi pə pama lotu tɔɔ tɔ, 4 na timpee naalɛ
na a nim, na kɔŋkɔməŋ taa nyəm. Ɪsɪɪ pa ləsʋɣʋ hɔɔlɛ, na pə́ kpɛnna timpee tɔ.
5 Ɪlɛna kɔtəlaa təni nantʋ ntəɣɪ Ɪsɔ kɔtaɣa təlatɛ kɔkɔ tɔɔ. Na pá nyaɣasɪ-tɪ na kʋhaʋ
ŋkʋ kɔkɔ lusaa tɔ. Kɔtaɣa ŋka pa nyaɣasa Tacaa təɣɔlɛ. Ka sɔɔsʋŋ kɛ ɪ caakɪ.
6 Ye ɪsɪɪ heu yaa pə́ŋ́ kɛ yʋlʋ lakɪ Tacaa kɛ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtaɣa.
Apalʋ yaa alʋ nyəŋ wei ɪ tiili tá caamɪ təɣɔ ɪ ká kɔna. 7 Ye ɪsɪɪ heu, ɪlɛ ɪ pona-ɪ

---

a **2:14** wɔkɪ: Wɔpʋ mpi pa yɔɣɔtəɣɪ cənɛ tɔ, pə nəɣəsəna kɛ ɪsɪɪ pa wɔkʋɣʋ məsɪ kɛ Ləkpa taa na pa ŋmaɣaləɣɪ tɔ.

təsulle cokəle kiŋ, 8 na í təni ı niŋ kɛ heu nyʊɣʊ taa, na í lɛntı-ı tə kiŋ təna. Ilɛna kətəlaa taa nəɣəlʊ ŋmuısı heu caləm kɛ Isə kətaɣa təlatɛ kəŋkəməŋ təə. 9-10 Ilɛna pá nyaɣasi Tacaa kɛ nim təna mpi pə pama lotu təə tə. Na timpee naalɛ na a nim na kəŋkəməŋ təə nyəm. Isıı pa ləsʊɣʊ həəlɛ na pá kpɛnna timpee tə, na suka təna. 11 Ilɛna kətʊlʊ nyaɣasi pə tənaɣa kəkə kɛ Isə kətaɣa təlatɛ təə. Təɣənaɣa kətaɣa ŋka pa nyaɣasa Tacaa təɣəlɛ.

12 Ye páŋ́ kɛ yʊlʊ lakı kətaɣa, ılɛ ı pona-ı təsulle cokəle kiŋ, 13 na í təni ı niŋ kɛ ı nyʊɣʊ təə, na í lɛntı-ı təna. Ilɛna kətəlaa ŋmuısı ı caləm kɛ Isə kətaɣa təlatɛ kəŋkəməŋ təə. 14 Ilɛna pá nyaɣasi Tacaa kɛ nim təna mpi pə pama lotu təə tə, 15 na timpee naalɛ na a nim, na kəŋkəməŋ təə nyım. Isıı pa ləsʊɣʊ həəlɛ na pá kpɛnna timpee tə. 16 Ilɛna kətʊlʊ nyaɣasi pə tənaɣa kəkə kɛ kətaɣa təlatɛ təə. Təɣənaɣa kətaɣa ŋka pa nyaɣasa Tacaa təɣəlɛ. Ka səəsʊŋ kɛ ı caakı.

Tacaa tənna nim cələ nim cələ təna. 17 Pə təə ké paa timpiɣi Isɛɣɛlı nyə́ma ká wɛɛ, paa waatʊ wei te, pə wɛɛ sı pá təkı kʊsəsıutʊ tənɛɣɛ. Pə fɛı sı pá təɣə kpəntɛ nantʊ nim, yaa tə caləm.

4

Kətʊlʊ səsə ısaɣatʊ huısʊɣʊ səəsı

1 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sı: 2 Tɛləsı Isɛɣɛlı nyə́ma sı, ye pə yʊkəna nəɣəlʊ na í lá mpi Tacaa kisaa tə, na í yəkı kiiu. Isəna pʊntʊ ká la təɣələ.

3 Ye kətʊlʊ səsə pəntəna, ılɛna ı tasəkəlɛ taana yəlaa təna. Pə wɛɛ sı í la Tacaa kɛ ısaɣatʊ huısʊɣʊ kətaɣa kɛ nav apalʊ nyəŋ wei ı tiili ta caamı tə. 4 I pukina nav ınəɣı təsulle cokəle nənəɣə. Ilɛna í təni ı niŋ kɛ ı nyʊɣʊ taa, na í lɛntı-ı Tacaa kiŋ təna. 5 Ilɛna kətʊlʊ səsə kpaɣa kpəntɛ caləm na nyənaɣa na í sʊʊna cokəle taa. 6 I liiki pə taa ké mpəle, ılɛna í ŋmuısı təm naatosompəɣəlaɣa, kɛ Tacaa kiŋ tənaɣa cokəle pʊʊɣʊ kʊkaɣav təə, na pə təə pə təə cənɛ. 7 Ilɛna í taa caləm mpı tətəɣə tulaalʊ təwətɛ hələŋasi təə ké cokəle taa təna. Pə waalı, ılɛna í pəlı caləm kʊkaasəm kɛ kətaɣa təlatɛ nte tə wɛ cokəle nənəɣə tə tə tɛɛ. 8 Ilɛna í kəəlı kpəntɛ nim cələ nim cələ təna. Pə kpaɣav pə təna mpi pə pama pə taa lotu təə tə, 9 na timpee naalɛ na a nim, na kəŋkəməŋ taa nyəm. Isıı pa ləsʊɣʊ həəlɛ na pá kpɛnna timpee tə. 10 Lona kʊlʊmɛɛ anəɣı pa sɛtəɣı nəɣə kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kətaɣa kpəntɛ təə. Ilɛna kətʊlʊ səsə nyaɣasi nantʊ ntəɣı kətaɣa təlatɛ təə. 11-12 Pə kaasəɣı nantʊ lɛntı, na tənʊɣʊ na nyʊɣʊ, na nəŋkpaası, na lotu na pə taa nyəm təna. Ilɛna pá luna təsikile waalı, kɛ lonte nte pa ləsəna tə mpaa na pá ləəkı təlʊma nim nyəna tə. Na pá nyaɣasi-təɣı kəkə kɛ təlʊma huɣule təə.

Isɛɣɛlı nyə́ma təna ısaɣatʊ huısʊɣʊ səəsı

13 Ye ısıı Isɛɣɛlı nyə́ma təna təpaı ké pə yʊkənaa, na pá la mpi Tacaa kisaa tə, na pá yəkı ı kiiu na pa təna pa təm sı. 14 Ilɛna pə́ kəə na pá cɛkəna. Pə wɛɛ sı pá ləsı nav apalʊ nyəŋ kɛ ısaɣatʊ huısʊɣʊ kətaɣa ké. Pa pukina-ı təsulle cokəle nənəɣə, 15 ılɛna pa nyʊɣʊ nyə́ma tənı pa niŋ kɛ kpəntɛ nyʊɣʊ taa. Na pá lɛntı-tɛɣɛ cokəle nənəɣə təna. 16 Ilɛna kətʊlʊ səsə cosi tə caləm na í sʊʊna təsulle cokəle taa. 17 I liiki pə taa ké mpəle, ılɛna í ŋmuısı təm naatosompəɣəlaɣa, kɛ Tacaa kiŋ tənaɣa cokəle pʊʊɣʊ kʊkaɣav na pə təə pə təə cənɛ. 18 Ilɛna í taa caləm mpı tətəɣə tulaalʊ təwətɛ hələŋasi təə ké cokəle taa təna. Pə waalı, ılɛna í pəlı caləm kʊkaasəm kɛ kətaɣa təlatɛ nte tə wɛ cokəle nənəɣə tə tə tɛɛ. 19 Ilɛna í sɛtı nim cələ nim cələ na í wə kətaɣa təlatɛ təə. 20 Teitei ısıı ı ka lapʊ ı maɣamaɣa ı ısaɣatʊ huısʊɣʊ kətaɣa nav təɣə ı ká lana ınɛ. Ilɛna í la Isɛɣɛlı nyə́ma tənaɣa ısaɣatʊ huısʊɣʊ kətaɣa, na Isə taɣanı-wɛɣɛ-tı. 21 Pə waalı ılɛna í pona kpəntɛ kakaasaɣa kɛ təsikile waalı, na í nyaɣasi-tɛɣɛ kəkə, ısıı ı ka lapʊ ı maɣamaɣa ı ısaɣatʊ huısʊɣʊ kpəntɛ kətaɣa tə. Kətaɣa ŋka ka huısəɣı Isɛɣɛlı nyə́ma təna ısaɣatʊ təɣəlɛ.

Nyʊɣʊ tʊ sɔɔsɪ

22 Ye ɪsɪɪ nyʊɣʊ tʊ nɔɣɔlʊɣʊ pə yʊkənaa, na í la mpi ɪ Caa lsɔ kisaa tɔ. lsɪɪ ɪ yɔka ɪ kiiu na ɪ tɔm sí. 23 llɛna pə́ kɔɔ na í cɛkəna ɪ ɪsaɣatʊ. Pə wɛɛ sɪ, í la pəŋtʊlʊɣʊ ŋku kʊ tiili tá caamɪ tɔɣɔ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa. 24 l tənəɣɪ ɪ niŋ kɛ kpəntɛ nyʊɣʊ taa kɛ́. llɛna í lɛntɪ-tɛɣɛ təsulle cokəle kiŋ, kɛ timpi pa lɛntəɣɪ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusaa tɔ sɪ tɔla tɔ. Kɔtaɣa ŋka ka hɪɪsəɣɪ ɪsaɣatʊ tɔɣɔlɛ. 25 llɛna kɔtʊlʊ lii ɪ mpəle kɛ calәm taa, na í taa-wəɣɪ lsɔ kɔtaɣa tәlatɛ hәlәŋasɪ tɔɔ, na í pәlɪ kʊkaasәm kɛ tə tɛɛ. 26 llɛna í wɔ nim cɔlɔ nim cɔlɔɣɔ kɔtaɣa tәlatɛ tɔɔ. lsɪɪ pa lakʊɣʊ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa kpəntɛ tɔ. llɛna í la nyʊɣʊ tʊ ɪnəɣɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa na lsɔ taɣanɪ-ɪ-tɪ.

Icatɛ tʊ kɛ yem sɔɔsɪ

27 Ye ɪsɪɪ yʊlʊ kɛ yem kɛ́ pə yʊkənaa, na í la mpi Tacaa kisaa tɔ. lsɪɪ ɪ yɔka ɪ kiiŋ taa nakʊlɪ, na ɪ tɔm sí. 28 llɛna pə́ kɔɔ na í cɛkəna, pə wɛɛ sɪ í la ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa kɛ pə́ŋ́ alʊ nyəŋ wei ɪ tiili tá caamɪ tɔ. 29 l tənəɣɪ ɪ niŋ kɛ kpəntɛ nyʊɣʊ taa kɛ́, ɪlɛna í lɛntɪ-tɛɣɛ timpi pa lɛntəɣɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusaa tɔ ka tɔla tɔ. 30 llɛna kɔtʊlʊ lii ɪ mpəle kɛ calәm taa, na ɪ taa lsɔ kɔtaɣa tәlatɛ hәlәŋasɪ tɔɔ. llɛna í pәlɪ kʊkaasәm kɛ tə tɛɛ. 31 llɛna pá sɛtɪ kpəntɛ nim cɔlɔ nim cɔlɔ. lsɪɪ pa lakʊɣʊ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa tɔtɛ tɔ, na kɔtʊlʊ nyaɣasɪ nantʊ ntəɣɪ kɔkɔ, na Tacaa nɪɪ pə sɔɔsʊŋ. llɛna í lá pəntʊlʊ kɛ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa na lsɔ taɣanɪ-ɪ-tɪ.

32 Ye heu kɛ ɪ sɔɔla ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa lapʊ ɪlɛ ɪ kɔna alʊnyəŋ wei ɪ tiili tá caamɪ tɔ. 33 l tənəɣɪ ɪ niŋ kɛ kpəntɛ nyʊɣʊ taa ɪlɛna ɪ lɛntɪ-tɛɣɛ timpi pa lɛntəɣɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusaa tɔ ka tɔla tɔ. 34 llɛna kɔtʊlʊ lii ɪ mpəle kɛ calәm taa, na í taa kɔtaɣa tәlatɛ hәlәŋasɪ tɔɔ. Na í pәlɪ kʊkaasәm kɛ tə tɛɛ. 35 llɛna pá sɛtɪ kpəntɛ nim cɔlɔ nim cɔlɔ. lsɪɪ pa lakʊɣʊ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa heu tɔ. llɛna kɔtʊlʊ nyaɣasɪ-təɣɪ kɔkɔ na kɔtaɣa nyəntʊ lɛntɪ. llɛna í lá pəntʊlʊ kɛ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa na lsɔ taɣanɪ-ɪ-tɪ.

5

Saa wei pə wɛɛ sɪ pá la ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ sɔɔsɪ tɔ

1 Saa wei pə wɛɛ sɪ pá la ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ sɔɔsɪ tɔɣɔlɔ: Ye ɪsɪɪ yʊlʊ nɪɪwa pa yɔɣɔtəna tuunaʊ sɪ, í ləsɪ aseeta kɛ tɔm nti ɪ naWa na ɪ nyəma tɔ. llɛna í kisi tə yɔɣɔtʊɣʊ, pə ɪsaɣatʊ wɛ ɪ nyʊɣʊ taa kɛ́.

2 Lɛntɪ ɪlɛ, ye ɪsɪɪ pə yʊkəna yʊlʊ, na í tokina asilima pʊlʊpʊ. Paa kpəntɛ kʊsəpəlɛ. Təyaɣa nyəntɛ, yaa taalɛ nyəntɛ, yaa nyamanyama nɔɣɔlʊ, ɪ tɔm səpaɣa, na í pəsɪ asilima tʊ.

3 Ye ɪsɪɪ pə yʊkəna nɔɣɔlʊ, na í tokina yʊlʊ asilima naalɪ, na pə́ pilisi-ɪ. llɛna í kɔɔ í cɛkəna, ɪ tɔm səpaɣa.

4 Yaa pə yʊkəna nɔɣɔlʊɣʊ tanaaʊ taa, na í tuuna kʊpantʊ yaa ɪsaɣatʊ. llɛna í kɔɔ í cɛkəna, ɪ tɔm səpaɣa.

5 Ye wei ɪ lapa ɪsaɣatʊ nti pa kɛɛsa ɪsəntɔ tɔ tə taa natəlɪ, pə wɛɛ sɪ pʊntʊ í hʊlɪ-təɣɪ kɔtʊlʊ, na í tisi sɪ ɪ tɔm səpa. 6 Na í kɔna heu yaa pə́ŋ́ na ɪ la ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa. llɛna kɔtʊlʊ lapɪ-ɪ pə sɔɔsɪ.

Kʊnyɔntʊnaa sɔɔsɪ

7 Ye yʊlʊ wɪɪ heu yaa pə́ŋ́ sɪ í lana ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa. l pəsəɣɪ na í caa ɪhokasɪ naalɛ yaa alukukunaa naalɛ, na í pona Tacaa təyaɣa taa. llɛna í lá lɛlʊ kɛ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa, na lɛlʊ kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusaa tɔ. 8 l cɛləɣɪ kɔtʊlʊ kɛ pa naalɛ, na ílé í húlí lsɔ kɛ́ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ nyəŋ na í yɔkɪ ɪ lumaɣa. Ama ɪɪ cɛkɪ nyʊɣʊ. 9 llɛna í cosi calәm na í ŋmɪɪsɪ-wəɣɪ kɔtaɣa tәlatɛ kɔŋkɔməŋ tɔɔ. llɛna í pәlɪ kʊkaasәm kɛ tə tɛɛ. Ḿpúɣú pə wɛɛ sɪ í la ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa tɔm taa. 10 Pə waalɪ kɛ́ kɔtʊlʊ lakɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔɣɔ alukuku naalɛ nyəŋ, ɪsɪɪ pa sɪɪʊ tɔ. llɛna í lá pəntʊlʊ kɛ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa, na lsɔ hɪɪsɪ-tɪ.

11 Ye yʋlʋ fɛɪna alukukunaa naalɛ, yaa ɪhokasɪ naalɛ. Ɪ pəsəɣɪ na í pona mʋlʋm
kiloonaa tooso na í lá ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kətaɣa. Ama pə fɛɪ sɪ í siti nim, yaa í təni pə
təɔ ké tulaalʋ ké. Mpi tɔ, pə ké ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kətaɣa ké, pə taɣa təɣɔnaɣa nyəŋka.
12 Ɪ pukina mʋlʋm mpəɣɪ kətʋlʋ, ɪlɛna ílé í cosi-wəɣɪ ŋkute. Ńté tə kɛna kʋtɔɔsəm
sɪ Tacaa tənna pə təna. Ɪlɛna í nyaɣasɪ pə na kətasɪ lɛnsɪ nsi sɪ wɛ kətaɣa təlatɛ
təɔ təɣɔ Tacaa. Ḿpúɣú pə wɛɛ sɪ pá la ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ sɔɔsɪ. 13 Ɪlɛna kətʋlʋ la pʋntʋ
kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kətaɣa na Ɪsɔ hɪɪsɪ-ɪ-tɪ. Ɪlɛna kʋkaasəm pəsɪ kətʋlʋ nyəm, ɪsɪɪ
təɣɔnaɣa kʋhaʋ sɔɔsɪ təm taa.

Taɣanʋɣʋ sɔɔsɪ

14 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sɪ:
15 Ye pə yʋkəna yʋlʋ, na í sɔɔ Tacaa kɛ cɛlʋɣʋ kɛ ɪ nyəm, pə wɛɛ sɪ í kɔna ɪwaaʋ
ŋku kʋ tiili tá caamɪ tɔ, na í lá taɣanʋɣʋ kətaɣa. Ɪ ləsəɣɪ-kʋɣʋ kaləkʋ taa ké, na í
maɣasɪ na í ná sɪ kʋ liɣitee tala ɪsɪɪ pa sɪɪwa təsulle cokəle taa tɔ. 16 Ɪlɛna í fɛlɪ Ɪsɔ ké
kəmlɛ, na í sɔɔsɪ paa kakpasɪ wei í təɔ ké kʋlʋm. Mpi tɔ, ɪ wakələna Ɪsɔ təyaɣa, ɪlɛna
í cɛla pə tənaɣa kətʋlʋ. Ɪlɛna ílé ɪ lɛntɪ kpəntɛ, na í la pəntʋlʋ kɛ ɪsaɣatʋ taɣanʋɣʋ
kətaɣa, na Ɪsɔ hɪɪsɪ-ɪ-tɪ.
17 Paa pə yʋkəna yʋlʋ ké na í yɔkɪ Tacaa kʋsəsɪɪtʋ, ɪ səɣəlaa tətɔɣɔ. 18 Pə wɛɛ
sɪ í ləsɪ kaləkʋ taa ké ɪwaaʋ ŋku kʋ tiili tá caamɪ təɣɔ. Ɪ maɣasɪ na í ná sɪ kʋ
liɣitee tala ɪsɪɪ pa sɪɪwa tɔ. Ɪlɛna kətʋlʋ lapɪ-ɪ ɪsaɣatʋ nti pə yʋkəna-ɪ na ɪ la tɔ,
tə taɣanʋɣʋ kətaɣa, na Ɪsɔ hɪɪsɪ-ɪ-tɪ. 19 Tasəkəlɛ taɣanʋɣʋ kətaɣa nté. Mpi tɔ, yʋlʋ
ɪnɪ ɪ ka wakələna Tacaa ké.
20 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sɪ:
21-22 Ye ɪsɪɪ pa cɛla yʋlʋ kɛ pʋlʋpʋ sɪɪʋ, yaa ɪ kənta-wɪ, yaa ɪ ŋmɪɪla-wɪ, yaa ɪ
muɣulaa ké na í hiki-wɪ, yaa ɪ tɪɪ hii-wɪ na í kpɛɛsɪ. Ɪlɛna í looli na í tuu, na í
takɪ ɪsaɣatʋ ɪsɪɪ mpʋ pə taka, ɪ wakələna Tacaa ké, na ɪ təm səpa. 23-24 Ye kʋyakʋ
ŋku pə kula ɪ waalɪ, pə wɛɛ sɪ í məŋna, yaa í fɛlɪ kpəntɛ tʋ ké. Haləna í sɔɔsɪ paa
kakpasɪ wei ɪ təɔ ké kʋlʋm, na í kpɛntɪ na í cɛlɛ-ɪ. 25 Pəlɛ pə waalɪ, pə wɛɛ sɪ í pona
kətʋlʋ kɛ ɪsaɣatʋ taɣanʋɣʋ kətaɣa ɪwaaʋ ŋku kʋ tiili tá caamɪ tɔ. Ɪ maɣasɪ na í ná sɪ
kʋ liɣitee tala ɪsɪɪ pa sɪɪwa tɔ. 26 Ɪlɛna kətʋlʋ la pʋntʋ ɪnəɣɪ ɪsaɣatʋ taɣanʋɣʋ kətaɣa
kɛ Tacaa kiŋ. Na ílé í hɪɪsɪ-ɪ-tɪ, paa tə ké nti.

6

Kətaɣa ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔ ka təɔ kʋsɔɔsʋtʋ

1 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 2 Tɛləsɪ Aləŋ na ɪ lʋlʋɣʋ nyáma kɛ kətasɪ nsi kəkɔ
lusaa tɔ, sɪ təɔ kʋsəsɪɪtʋ.
Pə wɛɛ sɪ, kətaɣa ŋka ma kəkɔ lusa mpʋ tɔ, ká wɛɛ kətaɣa təlatɛ taa ké ahoo
tənaɣa, kəkɔ ɪ taa te. 3 Tɛʋ feŋ tanaŋ ɪlɛna kətʋlʋ təɣɔlɪ kponkpontu toŋ nyəntʋ
kəmsa, na í suu pə capa, na í kuu kətaɣa ŋkɛ ka təlʋma nim nyəna na í huti-yɛyɛ
kəŋkəŋ taa təna. 4 Ɪlɛna í layasɪ wontu na í lɪɪna təlʋma anəɣɪ təsikile waalɪ. Lonte
ntɛyɛ pa ləsəna tə mpaa na pá ləakɪ təlʋma nim nyəna. 5-6 Pə fɛɪ sɪ kətaɣa təlatɛ
kəkɔ í te. Paa ɪfemle nteɣe kətʋlʋ ka nyɔtəɣɪ taasɪ kʋfasɪ. Ɪlɛna pɔ́cɔ́ í təni kətaɣa
ŋka kəkɔ lusaa tɔ ka nantʋ, na nəɣɔ kʋlʋmaɣa kətaɣa kpəntɛ nim cəlɔ nim cəlɔ kɛ
pə təɔ.

Təɣɔnaɣa kʋhaʋ təɔ kʋsɔɔsʋtʋ

7 Ye təɣɔnaɣa kʋhaʋ təm taa, ɪlɛ pə kʋsəsɪɪtʋ ntɔ. Pə wɛɛ sɪ Aləŋ lʋlʋɣʋ nyáma
taa kətʋlʋ nəɣəlʋ, ká ponna-kɛyɛ Tacaa kɛ kətaɣa təlatɛ kiŋ. 8 Ɪlɛna í cosi mʋlʋm
mpi pa sita nim təɣɔ ŋkute na tulaalʋ təna, na í nyaɣasɪ kətaɣa təlatɛ təɔ. Mpʋ pə
kɛna kʋtɔɔsəm sɪ Tacaa tənna pə təna, na ɪ caakɪ pə sɔɔsʋŋ. 9 Kətəlaa ká təɣɔna pə
kʋkaasəm mpəɣɪ Ɪsɔ lonte taa kɛ təsulle cokəle kataɣa taa təna. Ama pə fɛɪ sɪ pá
təsɪ pə təɣɔnaɣa na kʋkʋsʋm ké. 10 Mpi tɔ, kʋhaʋ ŋku pa ha Ɪsɔ ma tɔ, kʋ taa ké ma

cɛla-wɛɣɛ pa paa tete. Pə ké katɛ taa katɛ pulʊɣʊ, ɪsɪɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ, yaa taɣanʊɣʊ kətasɪ nantʊ. 11 Ile Alɔŋ lulʊɣʊ nyáma apalʊ nyáma tike ká təkəna pə təɣɔnaɣa ŋkɛ. Mpi tɔ, kətaɣa ŋka pa kɔna Tacaa kɛ mpʊ tɔ, ka hɔɣɔlʊɣʊ ké pa nyəm kɛ tam təɔ ké. Pə təɔ ké ye yulʊ kpaɪ tʊ wei ɪ ta kɛ Alɔŋ lulʊɣʊ tʊ tɔ, ɪ tokinaa, ɪsɪɪ ɪ səpa.

12 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ:

13 Ye pa kpawa Alɔŋ na ɪ pəyalaa kɛ kətəlaa, na pá pəlɪ-wɛɣɛ nim, pə wɛɛ sɪ pá kɔŋna-m kʊhaʊ kɛ mʊlʊm kiloonaa toosoɣo paa kʊyakʊ ŋku. Hɔɣɔlʊɣʊ kɛ tanaŋ na lɛŋkʊ kɛ taanaɣa. 14 Paa nuɣuti mʊlʊm mpəɣɪ na nim, na pá tú pə pɛtɛpɛtaɣa kɛ nyəɣəlʊɣʊ kʊwalʊɣʊ təɔ. Pə waalɪ ɪlɛna pá pʊtətɪ-kɛ na pá pona kətaɣa təlatɛ təɔ, na Tacaa laŋlɛ hɛɛna kətaɣa ŋkɛ ka sɔɔsʊŋ.

15 Ye waatʊ nɔɣɔlʊ pa kpa Alɔŋ lulʊɣʊ nyáma taa nɔɣɔlʊɣʊ kətʊlʊ sɔsɔ sɪ, í lɛɛtɪ kʊpəŋ lonte. Kʊhaʊ kʊlʊmʊɣʊ ŋkʊɣʊ ɪ ká kɔna, na í nyaɣasɪ pə tənaɣa Tacaa má. Pə ké ma kiiu tam təɔ nyəŋkʊ ké. 16 Ye kətʊlʊ kɔnna ɪ maɣamaɣa ɪ təɣɔnaɣa kʊhaʊ, pə wɛɛ sɪ pá nyaɣasɪ pə tənaɣa, pə taa pʊlʊ fɛɪ təɣɔʊ.

Isaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kətaɣa təɔ kʊsɔɔsʊtʊ

17 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 18 Tɛləsɪ Alɔŋ na ɪ pəyalaa kɛ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kətasɪ kʊsəsɪɪtʊ.

Lonte nte tə taa pa lɛntəɣɪ kətasɪ nsi kɔkɔ lusaa tɔ, sɪ təla təɣɔ paa lɛntɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ nyəntɛ tətɔ. Pə nantʊ kɛ katɛ taa katɛ pʊlʊpʊɣʊ. 19 Kətʊlʊ wei ɪ lapa pə təmlɛ tɔ, təsulle cokəle kataɣa taa ké pə wɛɛ sɪ í təɣɔ-təɣɪ lonte nte tə wɛna tə mpaa tɔ tə taa. 20 Ye yʊlʊ kɛ yem í tokinaa, ɪ lepa. Tə caləm ɪ yawa pʊʊɣʊ təɔ, lonte kʊlʊmtəlɛ ńté tə taa ké paa nyaalɪ-wɪ. 21 Ye cʊɣʊ tiipile taa ké pa təsa pə nantʊ, ye pa tɛma pə wɛɛ sɪ pá yɔkɪ-tɛɣɛ. Ama ye nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ nyəntɛ taa, ɪlɛ pá nyaalɪ-tɛɣɛ teu, na pá kilisina lʊm kɛ səsɔm. 22 Kətəlaa na pa tɛɛsɪ taa apalaa tike ká təɣɔna nantʊ ntɪ. Pə taɣa pʊlʊ, tə ké katɛ taa katɛ pʊlʊpʊɣʊ. 23 Ama ye pa sʊʊna kpəntɛ ntɛ tə caləm kɛ təsulle cokəle taa, na pá lana ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kətaɣa kɛ Isɔ təyaɣa taa, tə nantʊ fɛɪ təɣɔʊ tətɔ. Pə wɛɛ sɪ pá nyaɣasɪ-təɣɪ kɔkɔ ké.

7

Taɣanʊɣʊ səəsɪ təɔ kʊsɔɔsʊtʊ

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ: Taɣanʊɣʊ səəsɪ kʊsəsɪɪtʊ ntɔ. Tə ké katɛ taa katɛ pʊlʊɣʊ. 2 Lonte nte tə taa pa lɛntəɣɪ kətasɪ nsi kɔkɔ lusaa tɔ, sɪ təla təɣɔ paa lɛntɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ səəsɪ nyəntɛ tətɔ. Ilɛna kətʊlʊ ŋmɪɪsɪ tə caləm ké kətaɣa təlatɛ kəŋkɔməŋ təɔ. 3 Ilɛna pá kəalɪ kpəntɛ nim cɔlɔ nim cɔlɔ təna. Pə kpaɣau pə təna mpi pə pama pə taa lotu təɔ tɔ, 4 na timpee naalɛ na a nim, na kəŋkɔməŋ taa nyəm. Isɪɪ pa ləsʊɣʊ həɔlɛ na pá kpɛnna timpee tɔ. 5 Ilɛna kətʊlʊ nyaɣasɪ pə tənaɣa kətaɣa təlatɛ təɔ. Taɣanʊɣʊ kətaɣa ntɛ. 6 Kətəlaa tɛɛsɪ taa apalaa tike ká təɣɔna nantʊ ntəɣɪ lonte nte tə wɛna tə mpaa tɔ tə taa. Mpi tɔ, tə ké katɛ taa katɛ pʊlʊɣʊ. 7 Taɣanʊɣʊ kətaɣa na ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ nyəŋka pə kʊsəsɪɪtʊ wɛ kʊlʊmtʊ ké. Kətʊlʊ wei ɪ lapa pə təmlɛ tɔ, ɪnɪ ɪ tənna pə nantʊ kʊkaasətʊ.

Kətəlaa nyəm

8 Ye ɪsɪɪ nɔɣɔlʊ kɔna kpəntɛ sɪ ɪ lakɪ kətaɣa ŋka kɔkɔ lusaa tɔ. Kətʊlʊ wei ɪ lapa pə təmlɛ tɔ, ɪnɪ ɪ tənna tənʊɣʊ. 9 Ye pa kɔna Isɔ kɛ təɣɔnaɣa kʊhaʊ, ɪsɪɪ potopoto, yaa kakalasɪ, yaa pɛtɛpɛtaɣa, yaa kʊtoŋəm, ɪlɛ kətʊlʊ wei ɪ lapa pə təmlɛ tɔ, ɪnɪ ɪ tənna. 10 Ama pə kaasa təɣɔnaɣa kʊhaaŋ lɛləŋ tɔ. Paa nim kʊsitaɣa yaa kpɛtɛ nyəŋka, kətəlaa taləɣəna pə tənaɣa teitei.

Nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kətasɪ təɔ kʊsɔɔsʊtʊ

11 Nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kətasɪ nsi pa lakɪ Tacaa tɔ sɪ kʊsəsɪɪtʊ ntɔ.

12 Ye sɛɛtʊ kɔtaɣa kɛ pa lapa, pa pukina tɔtɔɣɔ kʊkʊsʊm fɛı kakalası nsi pa sita
nim tɔ, pə pɛtɛpɛtası nsi sı tɔɔ pa taa-wı tɔ, na mʊlʊm kʊpam mpi pa nuɣutina-wı
tɔ pə kakalası. 13 Pəlɛ pə paasi, pa sɔɔsəɣı kʊkʊsʊm potopoto kɛ sɛɛtʊ kɔtaɣa ŋkɛ
ka tɔɔ. 14 Ilɛna pá ləsı kakalası nsı sı tɔm tooso tɔɔ ké kʊlʊmaɣa kʊlʊmaɣa, na pá
kpaası ısɔtaa kɛ Isɔ kɔtaɣa təlatɛ kiŋ. Ilɛna kɔtʊlʊ wei ı ŋmıısa kpəntɛ caləm kɛ tə
kɔŋkɔməŋ tɔɔ tɔ, í kpaɣa səlɛ. 15 Ye sɛɛtʊ kɔtaɣa kpəntɛ nantʊ ılɛ, pə wɛɛ sı kʊyakʊ
ŋkʊ kʊ maɣamaɣa kɛ paa tɔɣɔ-tı, pə fɛı sı tá fe tɛʊ.
16 Ye ısıı nɔɣɔlʊ lapa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ sɔɔsı, yaa ı ka sıı nɔɣɔ, ılɛna ı la
pə sɔɔsı, pa pəsəɣı na pá tɔɣɔ pə nantʊ kɛ kʊyakʊ ŋkʊ, na pá tɔɣɔ pə kʊkaasətʊ kɛ
pə tɛʊ kʊfemuɣu. 17 Ye tə tala kʊyakʊ tooso nyəŋkʊ wule, ılɛ pə wɛɛ sı pá wɔ-təɣı
kɔkɔ. 18 Wei í tɔɣɔ pə nantʊ kɛ kʊyakʊ tooso nyəŋkʊ wule, Tacaa kaa mʊ ı kɔtaɣa.
Pəyele ı kɔtaɣa kaa waası tɔtɔ. Pə pəsa kʊsɔɣɔtʊ pʊlʊpʊ ké. Ye wei ı tɔɣaa pə məlı
ı nyʊɣʊ taa. 19 Ye pə nantʊ í tokina asilima pʊlʊpʊ, tə fɛı tɔɣɔʊ tɔtɔ. Kɔkɔ kɛ paa
nyaɣası-tı.
Pə wɛɛ sı mpa pa fɛına asilima tɔ, pa tike paa tɔɣɔna pə nantʊ. 20 Ye ısıı nɔɣɔlʊ
wɛ asilima taa, na pá la Tacaa kɛ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa na pʊntʊ tɔɣɔ,
pə wɛɛ sı pá ləsı-ı Isɛɣɛlı kpekəle taa. 21 Mpʊ tɔtɔɣɔ ye nɔɣɔlʊ tokina asilima tʊ,
paa yʊlʊ, paa kpəntɛ. Ilɛna pʊntʊ tɔɣɔ kɔtaɣa ŋkɛ ka nantʊ. Paa ləsı-ı tɔtɔɣɔ Isɛɣɛlı
kpekəle taa.

Isɔ kisina ı yəlaa kɛ nantʊ nim na tə caləm tɔɣɔʊ

22 Ḿpúɣó Tacaa tɔma Moisi sı: 23 Tɛləsı Isɛɣɛlı nyáma sı: Pə fɛı sı í tɔɣɔ pʊlʊpʊ
nantʊ nim. Paa naʊ yaa heu yaa páŋ. 24 Kpəntɛ kʊsəpəlɛ, yaa nte pə kpawa na
pə cəlı tɔ, tə nim fɛı tɔɣɔʊ. Ama í pəsəɣı na í lana-wəɣı paa mpi. 25 Ye nɔɣɔlʊ tɔɣɔ
təla nna pa lakı Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusaa tɔ ka nantʊ cəka nim nyəŋka, pə
wɛɛ sı pá ləsı-ı Isɛɣɛlı kpekəle taa ké. 26 Mpʊ tɔtɔɣɔ paa timpiɣi í ká caɣa, pə fɛı sı
í tɔɣɔ sumaɣa yaa wontuɣu nakʊlı kʊ caləm. 27 Ye wei ı tɔɣɔ caləm pə wɛɛ sı pá
ləsı-ı Isɛɣɛlı kpekəle taa ké.
28 Ḿpúɣó Tacaa tɔma Moisi sı: 29 Tɛləsı Isɛɣɛlı nyáma kɛ kʊsəsıtʊnaa panɛ sı:
Ye yʊlʊ lapa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa, pə wɛɛ sı, í ləsı Tacaa paa tete ké,
na í cɛlɛ-ı. 30 I maɣamaɣa ı niŋ ká tɔkəna na í pona Tacaa kɛ nantʊ nim cəlɔ nim
cəlɔ, na laŋlɛ sı pá nyaɣası kɔkɔ. Ilɛna í ha laŋlɛ ntɛɣɛ Tacaa kɛ Isɔ kɔtaɣa təlatɛ
kiŋ. 31 Alɔŋ na ı pəyalaa pa tətɔɣɔlɛ ntɛ́. Ilɛna kɔtʊlʊ nyaɣası nantʊ nim nyəntʊ kɛ
kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. 32 Pə wɛɛ sı pá ləsı nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa yule ntɔɣɔŋ
nyəntɛ na pá cɛla kɔtʊlʊ. 33 Kɔtəlaa taa wei ı pukina kpəntɛ caləm na tə nim kɛ
kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ tɔ ı paa tete ntɛ́. 34 Tacaa maɣamaɣa heelina Isɛɣɛlı nyáma mɛ
sı, í ləsı nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kɔtaɣa kpəntɛ yule, na pə laŋlɛ na í cɛla kɔtʊlʊ
Alɔŋ na ı lʊlʊɣʊ nyáma. Mpi tɔ, nantʊ ntı tə ké pa paa nyəm kɛ tam tɔɔ ké.
35 Mpi mpi pa kɔɔla Tacaa kɔtası tɔɔ tɔ, pə pəsəɣı Alɔŋ na ı pəyalaa pa nyəm kɛ
kʊyaŋku pa kpa-wɛɣɛ Tacaa kɔtʊɣʊ təmlɛ taa tɔɣɔ. 36 Tacaa tʊna Isɛɣɛlı nyáma sı,
pá cɛla-wɛɣɛ kʊyaŋku pa kpaa-wɛɣɛ kɔtəlaa na pá pəlı pa nyɔɔŋ taa ké nim tɔ. Pə
wɛɛ sı í tɔkı kʊsəsıtʊ tənɛɣɛ tam tɔɔ ké.
37 Kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, na tɔɣɔnaɣa nyəŋka, na ısaɣatʊ hıısʊɣʊ
nyəŋka, na tasəkəlɛ taɣanʊɣʊ nyəŋka, na kɔtəlaa təmlɛ taa sʊʊʊ nyəŋka, na nɔɣɔ
kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ pə kɔtası kiiŋ ntɛ́. 38 Tacaa sıına kiiŋ ınəɣı Moisi kɛ pʊɣʊ ŋku
pa yaa sı Holɛpʊ tɔ kʊ taa. Kʊyakʊ ŋkʊ tɔtɔɣɔ ı tʊwa Isɛɣɛlı nyáma kɛ wʊlaɣa tɛtʊ
taa sı, pá lakı-ı kɔtası nsı.

KƆTƎLAA KANCAALAƔA NYƎMA TƎMLƐ TAA Sʊʊʊ

8

Kɔtəlaa təmlɛ taa sʊʊʊ kɔtaɣa

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Yaa Alɔŋ na ɪ pəyalaa kɛ təsulle cokəle nɔnɔɣɔ. Ilɛna ń yele na pá kɔna kɔtaɣa wontu kususuutu, na pə nim mpi pa pəlәɣɪ nyʊɣʊ taa tɔ. Na pá kɔna ɪsaɣatʊ hɪsʊɣʊ kɔtaɣa nav apalʊ nyəŋ, na ɪwaaŋ naalɛ, na potopotonaa mpa pa taa kʊkʊsʊm fɛɪ tɔɣɔ cɛkəlaɣa. 3 Ilɛna ń koti Isɛɣɛlɪ nyáma kpekəle tənа tɔtɔɣɔ lonte ńtɛ́ tə taa.

4 Ḿpúɣú Moisi lapa ɪsɪɪ Tacaa tʊɣʊ-ɪ tɔ, na Isɛɣɛlɪ nyáma kpekəle koti təsulle cokəle nɔnɔɣɔ. 5 Ilɛna í heeli-wɛ sɪ nti Tacaa sɪɪwa tɔɣɔlɔ. 6 Ntɛna Moisi yele na Alɔŋ na ɪ pəyalaa pá kɔɔ na í sɔ-wɛɣɛ kɔtaɣa lʊm. 7 Ilɛna í suu Alɔŋ kɛ pətɛɛ toko, na í ləlɪ-ɪ tampala, na í suu-ɪ capa. Ilɛna í paa-ɪ kɔtaɣa pɛntɛ takaᵃ, na í tamsɪ ɪ ŋmɪɪsɪ kɛ ɪ siɣile taa. nɔɣɔlʊɣʊ, na pá paakɪ pa laŋa taa ɪsɪɪ kukunaa paakɪ saalaɣa ŋka tɔ pə taka. 8 Ilɛna í paa-ɪ laŋlɛ huluɣu, na í tú kʊ taa ké wala pee takaᵃ kɛ naalɛ. Anəɣɪ pa maɣasaɣana na pá nyəŋ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ. 9 Ntɛna í temɪ-ɪ nyʊɣʊ saalaɣa, na í matɪ ka tɔɔ ké Isɔ kʊyʊsʊɣʊ. Kʊlɛ kʊ ké wʊla ké, na kʊ wɛ ɪsɪɪ tʊɣʊ hɛtʊɣʊ. I ɪsɛntaa tɔɔ ké ɪ matəna kʊyʊsʊɣʊ ŋkʊ, ɪsɪɪ Tacaa ka kɛɛsʊɣʊ-ɪ tɔ.

10 Ḿpúɣú Moisi kpaɣa kɔtaɣa nim, na í fɛɛnɪ təsulle cokəle, na tə taa wontu tənа, na tá pəsɪ Isɔ nyəm. 11 Ilɛna í ŋmɪɪsɪ kɔtaɣa nim kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa kɛ kɔtaɣa təlatɛ na tə wontunaa tɔɔ. Lʊm kʊsaŋəm cɛmsɛ sɔsɔ na pə kpete tɔɔ ké ɪ ŋmɪɪsa nim mpɪ sɪ wontu ntɪ tá pəsɪ Isɔ nyəm. 12 Na í pəlɪ Alɔŋ nyʊɣʊ taa ké kɔtaɣa nim, na í pəsɪ Isɔ nyəŋ. 13 Pəlɛ pə waalɪ ké ɪ yelaa na Alɔŋ pəyalaa kpətəna, na í suu-wɛɣɛ pa capanaa, na í ləlɪ-wɛɣɛ pa tampalanaa. Ilɛna í pa-wɛɣɛ pa kahusi kɛ teitei ɪsɪɪ Tacaa ka sɪɪv tɔ.

14 Ḿpúɣú Moisi yelaa na pá kɔna ɪsaɣatʊ hɪsʊɣʊ kɔtaɣa nav apalʊnyəŋ. Ilɛna Alɔŋ na ɪ pəyalaa pá təni niŋ kɛ ɪ nyʊɣʊ tɔɔ. 15 Ḿpúɣú Moisi lɛnta-ɪ, na í lii mpəle kɛ ɪ caləm taa, na í nyɔtɔ Isɔ kɔtaɣa təlatɛ ŋkuluŋasɪ taa həlәŋasɪ tɔɔ, na pá taɣanɪ-tɛ. Ilɛna í pəlɪ caləm kʊkaasəm kɛ kɔtaɣa təlatɛ tɛɛ. Isəna ɪ lapa na kɔtaɣa təlatɛ pəsɪ Isɔ nyəntɛ na pá lakəna-tɛɣɛ ɪsaɣatʊ hɪsʊɣʊ kɔtasɪ tɔɣɔlɛ. 16 Ḿpúɣú Moisi kɔɔla nim tənа, mpi pə pama kpəntɛ lotu tɔɔ tɔ. Paa timpee naalɛ na a nim, na í sɛtɪ hɔɔlɛ nɔɣɔ, na í nyaɣasɪ pə tənaɣa Isɔ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. 17 Pə kaasəɣɪ nav ɪnɪ ɪ tɔnʊɣʊ na ɪ nantʊ na pə taa lotu, ɪlɛna pá lɪɪna pə tənaɣa tesikile waalɪ, na pá nyaɣasɪ kɔkɔ, ɪsɪɪ Tacaa ka sɪɪv tɔ.

18 Ḿpúɣú pa kɔna kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tənа tɔ ka ɪwaav, na Alɔŋ na ɪ pəyalaa pá təni pa niŋ kɛ kʊ nyʊɣʊ tɔɔ. 19 Moisi lɛnta-kʊ, ɪlɛna ɪ ŋmɪɪsɪ kʊ caləm kɛ kɔtaɣa təlatɛ kəŋkəməŋ tɔɔ. 20 Ilɛna ɪ faɣa-kʊɣʊ piliŋasɪ, na í nyaɣasɪ pə na pə nyʊɣʊ na pə nim. 21 Ilɛna í nyaalɪ lotu na nəŋkpaasɪ kɛ lʊm, na í nyaɣasɪ pə na nantʊ nti tə kaasaa tɔɣɔ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. Kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusaa tɔɣɔlɛ. Ka sɔɔsʊŋ kɛ Tacaa caakɪ.

22 Ḿpúɣú Moisi yelaa na pá kɔna ɪwaav naalɛ nyəŋkʊ ŋkʊ paa la kɔtaɣa na pá sʊsɪ Alɔŋ na ɪ pəyalaa kɛ kɔtəlaa təmlɛ taa tɔ. Ilɛna pá təni pa niŋ kɛ kʊ nyʊɣʊ tɔɔ. 23 Ḿpúɣú Moisi lɛnta ɪwaav ŋkʊ, ɪlɛna í lii kʊ caləm na í taa-wəɣɪ Alɔŋ ŋkpaŋʊɣʊ ntɔɣɔŋ nyəŋkʊ nɔɣɔ taa. I taa-wɪ tɔtɔɣɔ ɪ apalʊmpəle ntɔɣɔŋ nyəntɛ tɔɔ, na ɪ apalʊnɔmpəle ntɔɣɔŋ nyəntɛ tɔɔ tɔtɔ. 24 Ilɛna í yele na Alɔŋ pəyalaa kɔɔ na í taa caləm tɔtɔɣɔ pa ntɔɣɔŋ ŋkpaŋŋ nɔɔsɪ taa, na pa ntɔɣɔŋ apalʊmpee na apalʊnɔmpee tɔɔ. Ilɛna í ŋmɪɪsɪ caləm kʊkaasəm kɛ kɔtaɣa təlatɛ kəŋkəməŋ taa. 25 Ḿpúɣú Moisi kpaɣa ɪwaav nantʊ nim nyəntʊ. Isɪɪ suka, na lotu taa nim, na hɔɔlɛ nɔɣɔ, na timpee naalɛ na a nim, na yule ntɔɣɔŋ nyəntɛ. 26 Ilɛna í ləsɪ kʊkʊsʊm fɛɪ potopotonaa mpa pa ha Isɔ tɔ, pa tɔkʊ taa ké pə kakalaɣa kʊlʊmaɣa, na nim nyəŋka, na tinte paɣalɛ, na í sɪɪ nantʊ nim nyəntʊ na ntɔɣɔŋ yule pə tɔɔ. 27 Ilɛna í tú pə tənaɣa Alɔŋ na ɪ pəyalaa pa niŋ taa, na í heeli-wɛ sɪ pá ha-təɣɪ Tacaa.

ᵃ **8:7** kɔtaɣa pɛntɛ taka: Wontuɣu ŋku pa yaa sɪ kɔtaɣa pɛntɛ tɔ, kʊ kɛ kɔtəlaa toko ᵃ **8:8** wala pee taka: Pə ké kɔtaɣa wontu nti pa naakaɣana Isɔ luɣu nyəntʊ tɔɣɔ. Tə ta nyɪ ɪsəna pa lakaɣana-tɪ tɔ.

28 Pə waalı ké Moisi mʊ kʊhaaŋ ınəɣı pa niŋ taa na í nyaɣası-ı kətaɣa təlatɛ təɔ ké kətası nsi kəkɔ lusaa tɔ sı təɔ. Kətəlaa təmlɛ taa sʊvʊ kətaɣa ntɛ. Pə kətaɣa ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔɣɔlɛ. Pə sɔɔsʊŋ kɛ Tacaa caakı. 29 Ḿpúɣú Moisi kpaɣa kətəlaa təmlɛ taa sʊvʊ kətaɣa kpəntɛ laŋlɛ, na í ha Tacaa kɛ kətaɣa təlatɛ kiŋ. Ulɛna nantʊɣʊ ŋkʊ kʊ pəsı Moisi nyəŋkʊ ısıı Tacaa ka sıʊ tɔ.

30 Pə waalı ké ı kpaɣa kətaɣa nim, na caləm mpi pıı wɛ Isɔ kətaɣa təlatɛ təɔ tɔɣɔ pəcɔ, na í ŋmıısı Alɔŋ na ı wontu təɔ. Na ı pəyalaa na pɛlɛ pa nyəntʊ təɔ tətɔ. Ulɛna Alɔŋ na ı pəyalaa na pa wontu kʊsusuutu pa pəsı Isɔ nyəm.

31 Ḿpúɣú Moisi heela Alɔŋ na ı pəyalaa sı: I təsı heu apalʊ naalɛ nyəŋ nantʊ kɛ təsulle cokəle nɔnɔɣɔ. Ulɛna í tɔɣɔ-təɣı tənaɣa mə maɣamaɣa, na potopotonaa mpa pa lapa kətaɣa təɔ tɔ. Isıı ma kɛɛsʊɣʊ-mɛ tɔ. 32 Ye pə kaasa nantʊ yaa potopoto, pə wɛɛ sı í ká wɔ kəkɔ. 33 I ká caɣa təsulle cokəle nɔnɔɣɔ kɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. Pə fɛı sı í lıı təna. Halənа mə təmlɛ taa sʊvʊ kətaɣa kʊyakʊ kancaalaɣa na kantəkaɣa nyəŋkʊ wule. 34 Tacaa maɣamaɣa sıına sı pá la ısıı pə lapʊ saŋa ısəntɔ tɔ. Ulɛna páćó pá hıısı mə ısaɣatʊ. 35 I caɣa təsulle cokəle nɔnɔɣɔ kɛ ilim na ahoo kɛ wɛɛ naatosompɔɣɔlaɣa ını na í təkı Tacaa kʊsəsıutʊ. Ule í kaa sí. Moisi sı: Nti Isɔ heela-m tɔɣɔlɛ.

36 Ḿpúɣú Alɔŋ na ı pəyalaa pa lapa nti Tacaa ka heela Moisi na í tɛləsı-wɛ tɔ.

9

Alɔŋ na ı pəyalaa pa kancaalaɣa kətası

1 Ḿpúɣú kʊyakʊ pəlefɛı naanʊwa nyəŋkʊ wule, Moisi yaa Alɔŋ na ı pəyalaa na Isɛɣɛlı səsaa tətɔ. 2 Ulɛna í heeli Alɔŋ sı: Caa naʊle nte tə tiili tá caamı na paa la-tɛɣɛ ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kətaɣa tɔ. Na heu apalʊ wei ı tiili tá caamı na paa lapı-ı kətaɣa ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔ, na ń kɔna pə naalɛɣɛ Tacaa kiŋ. 3 Pə waalı, ılɛna ń tʊ Isɛɣɛlı nyáma na pá kɔna pəŋtʊlʊɣʊ ŋku paa la ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kətaɣa tɔ. Na pənaɣa kʊlʊmaɣa naʊle na pə ıwəyaɣa mpa pa tiili tá caamı, na paa la-wɛɣɛ kətaɣa ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔ. 4 Na naʊ na heu apalʊ nyəŋ wei paa la nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ kətaɣa tɔ. Na təɣɔnaɣa kʊhaʊ ŋku pa nuɣutina nim tɔ. Mpi tɔ, saŋa maɣamaɣa kɛ Tacaa ká hʊlı-mɛɣɛ ı tı.

5 Waatʊ wei pa kɔna təsulle cokəle nɔnɔɣɔ kɛ mpi mpi pə həla Moisi yaawa tɔ ılɛna Isɛɣɛlı nyáma tənа kpətəna cokəle ńté na pá səŋ Isɔ təyaɣa kiŋ. 6 Ulɛna Moisi tɔ sı: Nti Tacaa tʊ-mɛ tɔɣɔlɛ. I la-tı, na Isɔ teeli wɛɛ mə hɛkʊ.

7 Ḿpúɣú Moisi təma Alɔŋ sı: Kpətəna Isɔ kətaɣa təlatɛ na ń ləsı tə təɔ ké ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kətaɣa, na ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔ. Ulɛna ń la ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kətaɣa kɛ ı na yəlaa pa nyɔɔŋ təɔ. Pə waalı, ılɛna ń la yəlaa nyɔɔŋ təɔ ké kətaɣa, na ń la-wɛɣɛ ısaɣatʊ hıısʊɣʊ nyəŋka, ısıı Tacaa sıʊ tɔ.

8 Ḿpúɣú Alɔŋ kpətəna Isɔ kətaɣa təlatɛ, na í lɛntı naʊle na í la-tɛɣɛ ı ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kətaɣa. 9 Ulɛna ı pəyalaa pona-ı tə caləm na í lii pə taa ké mpəle. Ulɛna í taa Isɔ kətaɣa təlatɛ hələŋası təɔ, na í pəlı-wəɣı tə tɛɛ. 10 Kɛlɛna í nyaɣası tə təɔ ké kpəntɛ nim cɔlɔ nim cɔlɔ. Na timpee na hɔɔlɛ, ısıı Tacaa tʊɣʊ Moisi tɔ. 11 Pə yela nantʊ na tənʊɣʊ, ılɛna pá lıına təsikile waalı na pá nyaɣası kəkɔ.

12 Ḿpúɣú Alɔŋ lɛnta heu apalʊ nyəŋ wei kəkɔ lusiɣi ı təna tɔ. Ulɛna ı pəyalaa cɛlɛ-ı kpəntɛ caləm na í ŋmıısı-wəɣı kətaɣa təlatɛ kəŋkəməŋ taa. 13 Na pá cɛlɛ-ı tətəɣɔ tə nyʊɣʊ na tə nantʊ na pá sɛta-təɣı tilima, na í nyaɣası-təɣı Isɔ kətaɣa təlatɛ təɔ. 14 Ulɛna í nyaalı pə taa lotu na nɔŋkpaası na í nyaɣası-təɣı nantʊ lɛntı təɔ.

15 Pə waalı ké Alɔŋ lapa Tacaa kɛ yəlaa kətası. I kpaɣa pəŋtʊlʊɣʊ ŋku yəlaa ka kɔna pa ısaɣatʊ hıısʊɣʊ təɔ tɔ. Ulɛna í lɛntı-kʊ, na í lá-kʊɣʊ kətaɣa ısıı ı ka lapʊ naʊle tɔ. 16 Ḿpúɣú ı lapa kpəna naalɛ ınəɣı kətaɣa ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔ, ısıı pa sıʊ tɔ.

17 Ilɛna í pona təɣənaɣa kuhau, na í cosi ŋkute na í nyaɣasɪ-tɛɣɛ kətaɣa tələatɛ təɔ, na í kpɛnna paa kuyaku ŋku ku kətaɣa ŋka kəkə nyaɣa ka təna tə. 18 Mpúɣú ɪ lɛnta nau na heu apalu wei yəlaa ka kənaa sɪ pa lakɪ nəɣə kulumaɣa kpɛntuɣu kətaɣa tə. Ilɛna ɪ pəyalaa cɛlɛ-ɪ kpəna anɪ a caləm na í ŋmuɪsɪ Isə kətaɣa tələatɛ kəŋkəməŋ təɔ. 19 Na pá cɛlɛ-ɪ tətəɣə nau apalu nyəŋ nantu nim nyəntu, na heu apalu nyəŋ suka, na pə taa lotu təɔ nim na timpee na həɔlɛ. 20 Ilɛna í tənɪ nim cələ nim cələ nantunaa mpɛɣɛ kpəna anɪ a naalɛ a laŋa təɔ. Ilɛna Aləŋ nyaɣasɪ nantu nim nyəntu ntəɣɪ kəkə kɛ kətaɣa tələatɛ təɔ. 21 Na í ha Tacaa kɛ laŋa anɪ na ntəɣəŋ yule kɛ Isə kətaɣa tələatɛ kiŋ kɛ teitei ɪsɪu Moisi ka kɛɛsuɣu-ɪ tə.

22 Waatu wei Aləŋ tɛma ɪsaɣatu huɪsuɣu kətasɪ na nsi kəkə lusa sɪ təna tə na nəɣə kulumaɣa kpɛntuɣu nyəŋsɪ kɛ lapu, ɪlɛna í kpaasɪ ɪ niŋ na yəlaa təɔ na í təŋsɪ-wɛɣɛ nəɣə kupaŋka. Ilɛna í lɪɪ Isə kətaɣa tələatɛ təɔ na í tii.

23 Mpúɣú Moisi na Aləŋ pa suuu təsulle cokəle taa. Waatu wei pa lɪɪwa, ɪlɛna pá təŋsɪ yəlaa kɛ nɔɔsɪ kupaŋsɪ. Ilɛna Tacaa teeli na yəlaa təna hɛku. 24 Tənaɣa kəkə kulaa na ká nyaɣa kətaɣa ŋka kəkə lusa ka təna tə, na nantu nim nyəntu. Yəlaa təna ná mpu, ɪlɛna pá yaɣa laŋhulumlɛ kakiisasɪ na pá hoti pa ɪsɛntəɔ ké atɛ.

10

Láyáɣa təɔ kusəsɪutu

1 Mpúɣú Aləŋ pəyalaa naalɛ, Natapɪ na Apihu, pa kpaɣa pa tulaalu cofolonaa na pá hee kəkə na pá tú tulaalu ké ka təɔ. Ilɛna pá lá Tacaa kɛ tulaalu kətaɣa kpaɪ nyəŋka. Pa ta təŋ ɪsəna Isə ka sɪɪwa tə. 2 Tənaɣa kəkə nakəlɪ lɪɪna cokəle taa, na ká nyaɣa-wɛɣɛ kpakpaa na pa ɪsɛ. 3 Mpuɣule Moisi təma Aləŋ sɪ: Tacaa tɛma-mɛɣɛ-təɣɪ kpaaluɣu kɛ saa wei ɪ təŋaɣa sɪ:
Ma caakɪ ké sɪ mpa pa kpətəɣəna-m tɔ,
pá nyana ma tənaŋŋ wɛɛtu, na pá tu-m teeli kɛ yəlaa təna kiŋ.
Ilɛna səɣəntu anaam pɪɪ Aləŋ na ɪ su təkulum.

4 Mpúɣú Moisi yaa Aləŋ caa taalu Wusiyɛlɪ pəyalaa, Mikayɛɛlɪ na Ilisafaŋ sɪ: I polo í kpaɣa mə tɛɛtunaa mpa pa səpa təɣə cokəle kiŋ, na í lɪɪna na í hatələna təsikile. 5 Ilɛna pá polo pa ləsɪ sətaa mpɛ, na pa capanaa kɛ tesikile waalɪ, ɪsɪu Moisi yəɣətuɣu tə. 6 Mpúɣú Moisi heela Aləŋ na ɪ pəyalaa lɛlaa naalɛ, Ilasaa na Itamaa sɪ: I taa yele mə nyəəsɪ sɛɣɛluɣu, yaa í cəlɪ mə wontu kɛ láyáɣa təɔ. Pá taa kəɔ na í kəna mə təɔ ké səm, na Tacaa mu Isɛɣɛlɪ kpekəle təna na pááná. I yele mə tɛɛtunaa Isɛɣɛlɪ nyáma na pá caɣa mpa Isə kuna kəkə tə pa láyáɣa. 7 Aləŋ pa maɣamaɣa pá taa hatələna təsulle cokəle nənəɣə təna. Pá taa kəɔ na pá sí. Pə taɣa pulu, kətaɣa nim mpi pa pəla-mɛ tə, pə pəsa-mɛɣɛ Tacaa təmlɛ nyáma ké.

Mpúɣú Aləŋ na ɪ pəyalaa pa muwa Moisi təm ntɪ.

Sulum toŋ nyəm təɔ kusəsɪutu

8 Mpúɣú Tacaa təma Aləŋ sɪ: 9 Pə fɛɪ sɪ nyana nyá pəyalaa mə taa nəɣəlu í nyəɔ sulum, yaa kukukum napəlɪ, na pácó í suu təsulle cokəle taa. Ye í lapa mpu, í ká sɪ. Kiiu ŋku pə wɛɛ sɪ mə na mə lulуɣu nyáma í ká təkɪ tam təɔ təɣəlɛ. 10 Ilɛna pácó í pəsɪ na í faɣasɪ Isə nyəm na kpaɪ nyəm, na asilima na kupam. 11 I taa nyəə-wɪ tətəɣə waatu wei ɪ sɛɣɛsəɣɪ Isɛɣɛlɪ nyáma kɛ kiiŋ wei ɪ təna Tacaa ka hula Moisi na í tɛləsɪ-mɛ tə.

Kətaɣa nantu təɔ kusəsɪutu

12 Mpúɣú Moisi heela Aləŋ na ɪ pəyalaa naalɛ, Ilasaa na Itamaa mpa pə kaasa-ɪ tə sɪ: I kpaɣa Tacaa təɣənaɣa kuhau ŋku kəkə nyaɣaa na kú kaasɪ tə. Ilɛna í tú kukusum fɛɪ kakalasɪ, na í təɣə-səɣɪ Isə kətaɣa tələatɛ kiŋ. Mpi tə, pə ké katɛ taa katɛ təɣənaɣa ké. 13 Isə lonte katɛ nyəntɛ taa ké í ká təɣə-ké. Tacaa təɣənaɣa kuhau

ŋku ɪ ha Alɔŋ na ɪ piya kɛ pa paa tete ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu-m tɔɣɔlɛ. 14 Tɔla wena lsɛɣɛlɪ
nyɛ́ma lakɪ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtaɣa, na pá ha laŋlɛ na yule kɛ Tacaa kɛ
lsɔ kɔtaɣa tɔlatɛ kiŋ tɔ, tə pəsa mə paa nyəm ké. Ulɛ nyana nyá pəyalaa na mə alaa
nyɛ́ma í ká tɔɣɔna-təɣɪ lonte naŋŋ nyəntɛ taa. 15 Pə wɛɛ sɪ lsɛɣɛlɪ nyɛ́ma í kɔna
yule na laŋlɛ, na pá sɔɔsəna nim cɔlɔ nim cɔlɔ nantʋ. Tɔlɛɣɛ kɔtɔlaa wɔkɪ kɔkɔ
kɛ kɔtaɣa tɔlatɛ tɔɔ ké waatʋ wei pa tɛma-təɣɪ Tacaa kɛ hau kɛ kɔtaɣa tɔlatɛ kiŋ tɔ.
Ulɛna tá pəsɪ nyana nyá pəyalaa mə nyəntʋ kɛ tam tɔɔ ɪsɪɪ Tacaa yɔɣɔtʋɣʋ tɔ.

16 Ḿpúɣú Moisi pɛɛka pəŋtʋlʋɣʋ ŋku pa lapa kɔtaɣa kɛ yəlaa ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ tɔɔ
tɔ kʋ təm. Ulɛna í nɪɪ sɪ pa nyaɣasa-kʋɣʋ kɔkɔ. Ntɛna í mʋ páánáná Alɔŋ pəyalaa
Ulasaa na Itamaa. Ḿpúɣú í pɔɔsa-wɛ sɪ: 17 Pepe tɔɔ ké í tá tɔɣɔ kɔtaɣa ŋkɛ ka nantʋ
kɛ lonte katɛ nyəntɛ taa? Mpi pə tɔɔ tɔ, pə ké katɛ taa katɛ tɔɣɔnaɣa ké. Tacaa
ka hana-mɛɣɛ kpəntɛ ńté sɪ í waasɪ lsɛɣɛlɪ kpekəle kɛ pa kawalaɣa. Ulɛna í lá pa
nyɔɔŋ tɔɔ ké ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa. 18 I kpəntɛ caləm ta polo lsɔ təyaɣa taa, pɪɪ wɛɛ
ké sɪ í tɔɣɔ tə nantʋ kɛ lonte katɛ nyəntɛ taa, ɪsɪɪ maa heeluɣu-mɛ tɔ.

19 Mpʋɣʋlɛ Alɔŋ cɔwa Moisi sɪ: Nyəna, saŋa kɛ ma pəyalaa lapa pa ɪsaɣatʋ
hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa, na ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Pəcɔ n nyəma laŋwakəllɛ nte tə
maɣana-m tɔ. Maa pəsɪ na má tɔɣɔ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa kpəntɛ nantʋ na? Tacaa
laŋlɛ ká hɛɛna-m?

20 Moisi nɪɪwa təm ntɪ, ɪlɛna ɪ mʋ-tɪ.

MPI PƎ KƐ ASILIMA NA MPI PƎ KƐ KUPAM TƆ PƎ TƆM

11

Tɔla asilima nyəna na kʋpana pə təm

1 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi na Alɔŋ sɪ: 2 I tɛləsɪ lsɛɣɛlɪ nyɛ́ma sɪ, atɛ tɔla taa, nna
nna í ká tɔɣɔ tɔɣɔlɛ, 3 nna a acʋwa faɣaa, na á wɛna talasɪ tɔ. 4-6 Ama pə fɛɪ sɪ í tɔɣɔ
yooyoo, na pʋɣʋ namaɣa, na kpaca. Tɔla anɪ a wɛna talasɪ yaa, ɪlɛ a acʋwa ta faɣa
ké. 7 Pə fɛɪ sɪ í tɔɣɔ afa tɔtɔ. Mpi tɔ, paa ɪ acʋwa faɣaa tɔ, ɪ fɛɪna talaɣa. 8 Pə wɛɛ
sɪ í nyəna tɔla anəɣɪ asilima nyəna ké. I taa tɔɣɔ-yɛ. Pácó í taa tokina a kʋsəpɛɛ kɛ
tokinaʋ maɣamaɣa.

9 Ye pə kaasa lʋm taa wontu ɪlɛ, í tɔɣɔ tiina wena a wɛna lʋm yaaləŋ na sɛtʋ
tɔ. I kii wena a fɛɪna mpʋ tɔ. 10 Pə kaasʋɣʋ lʋm təna taa wontu lɛntɪ, yaa pə
nyamanyamanaa mpa pa fɛɪna lʋm yaaləŋ na sɛtʋ tɔ, pə ké-mɛɣɛ acaaləʋ ké. 11 I
nyəna-təɣɪ asilima, í taa tɔɣɔ-tɪ, yaa í tokina tə kʋsəpətʋ. 12 I kii lʋm taa wontu
təna nti tə fɛɪna lʋm yaaləŋ na sɛtʋ tɔ.

13-19 Sumasɪ nsi pə wɛɛ sɪ í nyəna asilima na í kii sɪ tɔɣɔʋ tɔɣɔlɛ: Yepeleku, na
kpimle, na hɛkəlɛ, na katəkatʋɣʋ, na taataa, na tɔɣɔnakpeluɣu, na kʋlaalʋɣʋ, na
tintɔkəlaɣa, na sɛmʋɣʋ, na sɪ piitimnaa təna.

20 Pə wɛɛ sɪ í nyəna asilima kɛ nyamanyamanaa mpa pa təna pa wɛna keŋ na
nɔɔhɛɛ liɣiti tɔ. 21 Ama í tɔɣɔ pa taa mpa pa wɛna keŋ na nɔɔhɛɛ liɣiti na nɔŋkpaasɪ
na pá ŋmaakɪ tɛtʋ tɔɔ tɔ pa təna. 22 Pa taa mpa í ká tɔɣɔ tɔɣɔlɛ cələŋ na ɪ looŋa təna,
na kʋtoloŋ na kʋ looŋa təna. 23 Pə kaasa lɛntɪ nti tə wɛna keŋ na nɔɔhɛɛ liɣiti tɔ,
í nyəna-təɣɪ asilima pʋlʋ.

Tɔla na wontu nti tə kʋsəpətʋ tokinaʋ pilisiɣi yʋlʋ tɔ

24-25 Wontu lɛntɪ wɛɛ, ye yʋlʋ í kpaɣa tə kʋsəpətʋ, yaa ɪ tɪɪ tokina-tɪ, pə pilisa-
ɪ ké. Pə wɛɛ sɪ í cɔtɔ ɪ wontu kʋsususuutu, na í caɣa ḿpúɣú asilima taa, haləna
taanaɣa. 26-28 Nti nti pə wɛɛ sɪ í nyəna asilima tɔɣɔlɛ nti tə acʋwa ta faɣa, na tə
fɛɪna talasɪ tɔ. Na nɔɔhɛɛ liɣiti nyəntʋ təna nti tə wɛna səkpaŋ tɔ. Ye wei í kpaɣa
tə kʋsəpətʋ pə wɛɛ sɪ í cɔtɔ ɪ wontu na í caɣa asilima taa, haləna taanaɣa.

29-30 Wontunaa mpa í ká nyəni asilima kɛ nti nti tə təŋ tə lotu təɔ təɣəlɛ
kʊtʊntʊlʊkpanaa camna[a], na mpiiu, na cimlee, na a piitimnaa, na caŋasi.
31 Wontu səkpetu nti tə taa nti í ká nyəni asilima təɣəlɛ. Ye wei ɪ tokina tə taa
kʊsəpʊɣʊ, ɪ ká wɛɛ asilima taa kɛ́, halәna taanaɣa. 32 Ye tə kʊsəpʊɣʊ hota wontu
nti pa lakәna tɔ tə taa nakʊlɪ taa, kʊlɛ kʊ pəsa asilima kɛ́. Paa kʊsaakəm, paa
wontu kʊsususuutu, yaa tənʊɣʊ pʊlʊpʊ, yaa huluɣu. Paa wontuɣu ŋku te, pə wɛɛ
si pá nyaalɪ-kʊɣʊ na lʊm na kʊ caɣa asilima taa, halәna taanaɣa. Pə waalɪ kɛ paa
nyəni-kʊɣʊ kʊpaŋkʊ. 33 Ye cʊɣʊ tiyaɣa taa kɛ́ tə taa nakʊlɪ hotaa. Tiyaɣa na ka taa
nyəm təna, pəsəɣɪ asilima kɛ́. Pə wɛɛ si pa yɔkɪ-kɛ. 34 Ye pa pəla tiyaɣa ŋkɛ ka taa
lʊm kɛ təɣɔnaɣa kʊpaŋka təɔ, kɛlɛ ka pəsəɣɪ asilima kɛ́. Yaa pɪɪ kɛ kʊnyɔnyɔɔm
kʊpam, pə pəsəɣɪ asilima tətəɣɔ. Paa tiyaɣa ka kɛ́ ŋka. 35 Paa mpi pə təɔ kɛ́ wontu
tənɛ tə taa kʊsəpʊɣʊ hotaa, pɪɪ pəsɪ asilima kɛ́. Ye pə kɛ́ potopotonaa məsaɣa,
yaa məsaɣa kʊtəsaɣa taa kɛ kʊ hotaa, pə wɛɛ si pá yɔkɪ-kɛɣɛ. Mpi tɔ, pə kɛ-mɛɣɛ
asilima kɛ́, na í ká nyəni-wəɣɪ asilima. 36 Ama ye ɪsɪɪ hite yaa lɔkɔ taa kɛ́ wontuɣu
kʊsəpʊɣʊ hotaa, lʊm kaa pilisi. Ɪlɛ wei ɪ ka tokina-kʊ təɣəlɛ asilima tʊ. 37 Ye ɪsɪɪ
pee wena pa sɪɪwa si pa tuuki tɔ, a təɔ kɛ́ wontuɣu ŋkʊ kʊ kʊsəpʊɣʊ hotaa, a kaa
pilisi. 38 Ama ye kʊtətəɣɔna kɛ pa wʊsa lʊm, na wontu ntɪ tə taa nakʊlɪ kʊsəpʊɣʊ
hoti pə taa, ɪlɛ a pilisaa kɛlɛ.
39 Ye ɪsɪɪ kpəntɛ nte pa ha-mɛɣɛ mpaa si í təɣɔ tɔ, tə səpa, na nɔɣəlʊ tokina-tɛ, ɪ
ká wɛɛ asilima taa kɛ́, halәna taanaɣa. 40 Wei ɪ səɣəla kpəntɛ ntɛ́, yaa ɪ tɪɪ təɣɔ-tɛ,
ɪ ká cətɔ ɪ wontu kɛ́, na í wɛɛ asilima taa, halәna taanaɣa.
41 Pə wɛɛ si í kii nyamanyamanaa mpa pa təŋ tɛtʊ təɔ təɣɔ, na í nyəni-wɛɣɛ
acaalətʊ. 42 Paa mpa pa tuuki, yaa pa təŋ nɔɔhɛɛ liɣiti, yaa nɔɔhɛɛ paɣalɛ tɔ. Pa
kɛ-mɛɣɛ acaalətʊ kɛ́, pa fɛɪ təɣɔʊ. 43 Ɪ taa pilisi mə tɪ na nyamanyamanaa mpɛ pa
təna. Ɪ taa tɛləsɪ mə təɣɪ pa asilima. Pəyele í taa yele na pa asilima tɛɛ-mɛ. 44 Mpi
pə təɔ tɔ, maɣalɛ Tacaa mə Isɔ. Pə wɛɛ si í faɣasɪ mə tɪ na í wɛɛ tənaŋŋ. Pə taɣa
pʊlʊ, ma wɛɛ kɛ́ tənaŋŋ. Ɪ taa pilisi mə tɪ na nyamanyamanaa mpa pa təŋ tɛtʊ təɔ
tɔ. 45 Maɣalɛ Tacaa, má ləsəna-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa sɪ ɪ nyənəɣɪ-m mə Isɔ. Mpʊ tɔ,
í wɛɛ tənaŋŋ. Mpi tɔ, ma wɛɛ kɛ́ tənaŋŋ.
46 Kʊsəsɪtʊ nti í ka təkɪ təla na sumasɪ na lʊm taa wontu na tɛtʊ təɔ
nyamanyamanaa təm taa təɣəlɛ. 47 Ntɪ tɪɪ faɣasəna-mɛɣɛ wontu kʊpantʊ na
asilima nyəntʊ, na nti tə wɛ təɣɔʊ na nti tə fɛɪ təɣɔʊ tɔ.

12

Asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa kɛ alʊ lʊlʊɣʊ waalɪ

1 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 2 Heeli Isɛɣɛlɪ nyáma sɪ, ye alʊ lapa teu, na í
lʊlɪ apalʊpəyaɣa. Ɪ asilima kʊyɛɛŋ ntɛ́ naatosompəɣəlaɣa, kɛ teitei ɪsɪɪ ɪ ɪsɔtʊ naʊ
kʊyɛɛŋ. 3 Ɪlɛna pá pɛlɪ pəyaɣa kɛ kʊyakʊ pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋkʊ wule. 4 Pə waalɪ,
ɪlɛna alʊ caɣa kʊyɛɛŋ hiu na naanʊwa na tooso, na í taɣanəɣɪ ɪ caləm asilima. Pə
fɛɪ sɪ í wiili təsulle taa, yaa í tokina Isɔ pʊlʊpʊ. Halәna ɪ asilima kʊyɛɛŋ tɛm.
5 Ye alʊpəyaɣa kɛ alʊ lʊlaa, ɪlɛ ɪ caɣa asilima taa kɛ́ cimaasənaa naalɛ, ɪsɪɪ ɪ ɪsɔtʊ
naʊ waatʊ. Pə waalɪ, ɪlɛna í la kʊyɛɛŋ nɪɪtoso na naatoso tɔtɔ na í taɣanəɣɪ ɪ caləm
asilima.
6 Paa apalʊpəyaɣa, yaa alʊpəyaɣa kɛ alʊ lʊlaa. Ɪ asilima kʊyɛɛŋ tɛŋ mpʊ, ɪlɛna
í caa pə́náɣá kʊlʊmaɣa ɪwəyaɣa si pá la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna təɣɔ ɪsaɣatʊ
hɪsʊɣʊ kɔtaɣa. Yaa alukuku, yaa ɪhokaɣa. 7 Kɔtʊlʊ tɛŋ kɔtasɪ nsəɣɪ Tacaa kɛ lapʊ
ɪlɛna í la alʊ kɛ asilima hɪsʊɣʊ kɔtaɣa. Ɪlɛna Isɔ taɣanɪ ɪ caləm asilima.
Paa alʊ lʊla apalʊpəyaɣa yaa alʊpəyaɣa kʊsəsɪtʊ nti paa təkɪ təɣəlɛ.

---

[a] **11:29-30** kʊtʊntʊlʊkpanaa camna: Pɛlɛ pa tɛ mpiiu nɔɣəlʊɣʊ, ɪ wɛɛtʊ na ɪ yaasi wɛ teitei ɪsɪɪ fɪɪ. Ama ɪ
təəməŋ wɛ ɪsɪɪ mpiiu.

8 Ye asɔnʊɣʊ kaa pəsɪ na kʊ hiki ɪwəyaɣa ɪlɛ, kʊ caa ɪhokasɪ naalɛ yaa alukukunaa naalɛ. Ɪlɛna pá la sumaɣa lɛŋka kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, na lɛŋka kɛ ɪsaɣatʊ hɪsʊɣʊ nyəŋka. Na kɔtʊlʊ lapɪ-ɪ asilima kɛɛlʊɣʊ sɔɔsɪ, ɪlɛ pə taɣana-ɪ kɛlɛ.

13

Yʊlʊ tənʊɣʊ tɔɔ kʊtəməŋ təm

1 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi na Aləŋ sɪ: 2 Ye mʊlaɣa, yaa kaaʊ, yaa tʊlʊŋa lɪɪ yʊlʊ tənʊɣʊ tɔɔ, na pá pəsɪ tənʊɣʊ tɔɔ asilima kʊtɔŋ. Ɪlɛ pa pona pʊntʊ kɛ kɔtʊlʊ Alɔŋ, yaa ɪ pəyalaa taa nɔɣɔlʊ kiŋ. 3 Na ílé í wiila-ɪ na í ná təwɪlɛ ńté tə taa limaa na nyɔɔsɪ hʊlʊmɪ, ɪlɛ kʊtɔŋ asilima nyəŋkʊ ntέ. Ɪlɛ kɔtʊlʊ kpaalɪ kpakpaa sɪ ɪ ké asilima tʊ. 4 Ye pə ké tʊlʊŋa yaa taɣaŋmatɛ, na təwɪlɛ ta lim na nyɔɔlaɣa kʊhʊlʊmaɣa fɛɪ, ɪlɛ kɔtʊlʊ sɪɪ kʊtɔntʊ na ɪ mpaa kɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 5 Kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ sikiɣi ɪlɛna í tasa kʊtɔntʊ kɛ wiiluɣu, ye ɪ naWa sɪ təwɪlɛ ńté tə wɛ mpʊ tə ta laɣasɪ, ɪlɛ ɪ tasa-ɪ sɪɪʊ na ɪ mpaa kɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɔtɔ. 6 Kʊyɛɛŋ ɪnɪ í tɛɛWa ɪlɛ kɔtʊlʊ tasa-ɪ wiiluɣu kɛ təm naalɛ nyəm, ye təwɪlɛ ńté tə sala yem tə ta sɔɔsɪ ɪlɛ ɪ hʊlɪ sɪ pə taɣa kʊtɔŋ, pə ké lɪɪtʊ ké, pə tɔɔ tə ɪ fɛɪ asilima. Ɪlɛna í cɔtɔ ɪ wontu na í pəsɪ kʊpaŋ. 7 Ama ye kʊtɔntʊ təwɪlɛ ńté tə sʊʊ waŋ kɛ pəlɛ pə waalɪ ɪlɛ ɪ taɣanɪ məlʊɣʊ kɛ kɔtʊlʊ kiŋ. 8 Ye ílé ɪ tasa-ɪ wiiluɣu na í ná sɪ təwɪlɛ walaa ɪlɛ ɪ hʊlɪ sɪ asilima kʊtɔŋ wɛnna-ɪ. Ɪlɛ ɪ ké asilima tʊ ntέ.

9 Ye kʊtɔŋ kʊsɛɛmʊɣʊ taka kpa yʊlʊ, pa pukina-ɪ kɔtʊlʊ tɛɣɛ. 10 Ye ɪ wiila-ɪ na í maɣana tute kɛ ɪhʊlʊmaʊ na tə tɔɔ na hiŋ na tə nyɔɔsɪ hʊlʊmaa 11 ɪlɛ asilima kʊtɔŋ maɣamaɣa kɛlɛ, pə fɛɪ sɪ pá tasa-ɪ sɪɪʊ kɛ kpeeŋa sɪ pa naakɪ tɔtɔ. Kɔtʊlʊ ká kpaalɪ ké sɪ asilima tʊ. 12 Ama ye asilima kʊtɔŋ lʊla pee kɛ yʊlʊ tənʊɣʊ təna kɛ pə kpaɣaʊ ɪ nyʊɣʊ na pá polo ɪ nɔɔhɛɛ tɔ, 13 ɪlɛ kɔtʊlʊ wiili kʊtɔntʊ kɛ teu, ye ɪ naWa sɪ kʊ waasa ɪ tənʊɣʊ təna ɪlɛ ɪ hʊlɪ sɪ pə ta kɛ asilima. Mpi tɔ, ɪ tənʊɣʊ təna hʊlʊmaa tɔ. 14 Ama kʊyakʊ ŋkʊ pá naWa ɪ tɔɔ ké hiŋ ɪlɛ ɪ pəsa asilima tʊ ntέ. 15 Kɔtʊlʊ ká wiilina-ɪ na í kpaalɪ sɪ ɪ ké asilima tʊ. Mpi tɔ, ɪnɪ ɪ hʊləɣəna sɪ ɪ wɛna asilima kʊtɔŋ, na pə ké asilima ké. 16 Ye hiŋ mələɣɪ hʊlʊməŋ ɪlɛ kʊtɔntʊ məlɪ kɔtʊlʊ kiŋ. 17 Ɪlé ɪ wiiliɣi-ɪ na í ná sɪ hiŋ hʊlʊma tampana ɪlɛna í hʊlɪ sɪ ɪ ta kɛ asilima tʊ.

18 Ye mʊtɛ kpa yʊlʊ na tá waa 19 na pá yele təwɪlɛ na tá wɛ ɪhʊlʊmaʊ yaa ɪsɛɛʊ, pə wɛɛ sɪ í ná kɔtʊlʊ. 20 Ɪlé ɪ ká wiili-ɪ na ye ɪ maɣana pə lapa təwɪlɛ kɛ lonte na pə nyɔɔsɪ hʊlʊmaa, ɪlɛ asilima kʊtɔŋ lɪɪkəna ntɛɣɛ mʊtɛ taa. Kɔtʊlʊ ká hʊlɪ sɪ ɪ ké asilima tʊ. 21 Ama ye kɔtʊlʊ í wiila-ɪ na í ná sɪ təwɪlɛ mʊkaa na pá məlɪ hʊlʊməŋ na nyɔɔsɪ kʊhʊlʊmasɪ fɛɪ ɪlɛ ɪ sɪɪ kʊtɔntʊ na ɪ mpaa kɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 22 Ye pə sɔɔsaa ɪlɛ kɔtʊlʊ hʊlɪ sɪ ɪ wɛ asilima, saa ɪnɪ ɪlɛ asilima kʊtɔŋ ntέ. 23 Ye təwɪlɛ ntέ tə ta sɔɔsɪ ɪlɛ pə ké mʊtɛ tɔntɔəlʊɣʊ ntέ. Pə wɛɛ sɪ kɔtʊlʊ í hʊlɪ sɪ ɪ ta ké asilima tʊ.

24 Ye kɔkɔ nyaɣa yʊlʊ na pə lonte taa wɛɛ ɪhʊlʊmaʊ yaa ɪsɛɛʊ, 25 pə wɛɛ sɪ kɔtʊlʊ ka wiili-ɪ, ye ɪ naWa sɪ təwɪlɛ limaa na pə nyɔɔsɪ hʊlʊmɪ ɪlɛ asilima kʊtɔŋ sʊʊna ntɛɣɛ kɔkɔ tənyaɣalɛ təna. Kɔtʊlʊ ká hʊlɪ sɪ ɪ ké asilima tʊ. Asilima Kʊtɔŋ ntέ. 26 Ama ye kɔtʊlʊ wiila-ɪ na í tá ná nyɔɔsɪ kʊhʊlʊmasɪ kɛ pə lonte taa. Pácɔ́ lonte ta lim sɪ pə tɔŋna tɛm ɪlɛ kɔtʊlʊ sɪɪ-ɪ na ɪ mpaa kɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 27 Kɔtʊlʊ ka wiili-ɪ kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule ye ɪ naWa sɪ təwɪlɛ wala ɪ tənʊɣʊ tɔɔ, ɪlɛ ɪ hʊlɪ sɪ ɪ ké asilima tʊ. Asilima kʊtɔŋ kʊsɛɛmʊɣʊ ntέ. 28 Ama ye təwɪlɛ ntέ tə saala mpʊ tə ta walɪ tənʊɣʊ tɔɔ, tə pasa kʊpasʊ, ɪlɛ kɔkɔ hiŋ tɔntɔəlʊɣʊ ntέ. Kɔtʊlʊ ká hʊlɪ sɪ ɪ ta kɛ asilima tʊ. Mpi tɔ, pə ké tɔntɔəlʊɣʊ ké.

29 Ye ɪsɪɪ kaav yaa lɪɪtvᵃ kpawa apalv yaa alv nyvɣv yaa ɪ tamaɣa, 30 kɔtvlv
ka wiili hiŋ ɪnɪ na ye ɪ nawa sɪ təwɪɪlɛ limaa na pə nyɔɔsɪ sɛɛwa atalla, na sí
tá yasəlɪ ɪlɛ ɪ hvlɪ sɪ kvtəntv ké asilima tv. Kaav ntɛ́. Ḿpúɣú pa yaa sɪ nyvɣv
yaa tamaɣa pə asilima kvtəŋ. 31 Ye kɔtvlv nawa sɪ kaav hiŋ ta lim pɔ́cɔ́ nyɔɔsɪ
pilaa ɪlɛ ɪ sɪɪ kvtəntv na ɪ mpaa kɛ kvyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 32 Kɔtvlv ka
wiili-ɪ kvyakv naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkv wule ye ɪ nawa sɪ kaav ta sɔɔsɪ, pəyele
nyɔɔsɪ kvsɛɛmasɪ fɛɪ na hiŋ ta lim 33 ɪlɛ kvtəntv looli ɪ nyvɣv na í sɛkɪ timpi taa
kvtəŋ wɛɛ tɔ na kɔtvlv tasa-ɪ sɪɪv kɛ təm naalɛ nyəm na ɪ mpaa tətɔɣɔ kvyɛɛŋ
naatosompɔɣɔlaɣa. 34 Kvyɛɛŋ ɪnɪ ɪ tɛŋ ɪlɛna í tasa-ɪ wiiluɣu tətɔ. Ye pə ta sɔɔsɪ
ɪlɛ ɪ hvlɪ sɪ kvtəntv fɛɪ asilima. I wontu tike kɛ ɪ ká cɔtɔ ɪlɛna ɪ pəsɪ asilima fɛɪ tv.
35 Ama ye pəlɛ pə waalɪ kɛ kaav svv walvɣv 36 ɪlɛ ɪ tasa-ɪ wiiluɣu na ye ɪ nawa sɪ
kaav tɔŋna walvɣv kɛ tampana, ɪlɛ kvtəntv ké asilima tv ntɛ́ pə fɛɪ sɪ í nɔkɪ pɛɛkvɣv
kɛ nyɔɔsɪ kvsɛɛmasɪ. 37 Ye təwɪɪlɛ ntɛ́ tə taa tá sɔɔsɪ na nyɔɔsɪ kvkpɛɛtasɪ wɛɛ, ɪlɛ
kvtəŋ tɛmaɣalɛ, pvntv fɛɪ asilima tətɔ. Pə wɛɛ ké sɪ kɔtvlv í hvlɪ sɪ ɪ fɛɪ asilima.
38 Ye apalv yaa alv nawa ɪ tənvɣv tɔɔ ké tvlvŋasɪ kvhvlvmasɪ 39 ɪlɛ kɔtvlv wiili-ɪ,
ye sɪ ta sɛɛ teu ɪlɛ pə taɣa kvtəŋ ɪsaɣav ntɛ. Pvntv ta kɛ asilima tv tətɔ.
40-41 Ye yvlv nyvɣv lɛɛsaa, paa kv taa yaa ɪ tokuɣu taa, ɪ ta kɛ asilima tv
nyvŋlɛɛsvɣv ntɛ́. 42 Ama ye təlɛɛsəlɛ taa tənaɣa pə lapa mvlaɣa na ka hvlvmɪ ɪsɛɛv
ɪlɛ asilima kvtəŋ ntɛ́. 43 Ye kɔtvlv wiila mvlaɣa ŋkɛ na í ná ka hvlvma ɪsɛɛv kɛ
tampana ɪsɪɪ asilima kvtəŋ 44 ɪlɛ yvlv ɪnɪ ɪ wɛna asilima kvtəŋ ntɛ́, ɪ ké asilima tv
na pə wɛɛ sɪ kɔtvlv í hvlɪ mpv. I nyvɣv taa kɛ́ kvtəŋ ŋkv kv kpawa.
45 Wontu kvcələtv kɛ pə wɛɛ sɪ asilima kvtəŋ tv í suu na í yele ɪ nyvɣv kɛ
taɣanvɣv, na í takɪ ɪ tantəŋ tɔɔ na í kpaaləɣɪ sɪ: Asilima yoo, asilima. 46 Ye asilima
kvtəŋ í wɛna wei ɪ pəsa asilima tv ké, na pə wɛɛ sɪ í hatələna yəlaa na í caɣa
tesikile waalɪ kɛ ɪ tike.

Wontu kvsusuutu tɔɔ hvŋkpvsvlaɣa

47 Ye hvŋkpvsvlaɣa yaɣa tvlvŋasɪ kɛ heeŋ hvntv wontu kvsusuutu yaa
kpoŋkpontu toŋ nyəntv tɔɔ, 48 yaa pə pɔɔŋ yaa pə kuntunaa yaa kɔŋa yaa tənəŋ
wontu tɔɔ. 49 Ilɛna tvlvŋasɪ nsɪ sɪ wɛ atɔntɔɔtɛ taka yaa ɪsɛɛv, ɪlɛ pə wɛɛ sɪ
kɔtvlv í wiili-sɪ. 50 I tɛŋ sɪ wiiluɣu ɪlɛna í sɪɪ hvŋkpvsvlaɣa tvlvŋa wontuɣu ŋkv
na kv mpaa kɛ kvyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 51 Ye kɔtvlv tasa wiiluɣu kɛ kvyakv
naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkv wule na í ná sɪ tvlvŋa sɔɔsa waŋ ɪlɛ pə kɛ́ hvŋkpvsvlaɣa
ŋka pa kaa pəsɪ na pá lá na ká té tɔɣɔlɛ. Wontuɣu ŋkv kv pəsa asilima pvlvpvɣvlɛ.
52 Pə wɛɛ sɪ kɔtvlv í nyaɣasɪ kɔkɔ kɛ wontuɣu ŋku ɪnɪ kv tɔɔ wɛ hvŋkpvsvlaɣa tɔɣɔ.
Mpi tɔ, pa kaa pəsɪ na pá la na ká té. Pə tɔɔ tɔ pə wɛɛ sɪ pá nyaɣasɪ-kvɣv kɔkɔ ké.
53 Ama ye kɔtvlv wiilaa na í maɣana sɪ tvlvŋa ta sɔɔsɪ waŋ kɛ wontuɣu ŋkv kv tɔɔ,
54 ɪlɛ ɪ yele na pá cɔtɔ-kv na pá sɪɪ-kv na kv mpaa kɛ təm naalɛ nyəm tətɔɣɔ kvyɛɛŋ
naatosompɔɣɔlaɣa. 55 Ye ɪ tasa-kvɣv wiiluɣu kɛ kv cɔtvɣv waalɪ na í ná sɪ tvlvŋa
ta laɣasɪ yaasi, paa ka ta walɪ, paa nyənɪ-kvɣv asilima ké na pá nyaɣasɪ-kvɣv kɔkɔ.
Mpi tɔ, lonte kvlvmtəlɛ kɛ pə tɔɣɔ wontuɣu taa na kv waalɪ. 56 Ye waatv wei
kɔtvlv wiilaa tɔ ɪ nawa sɪ kv cɔtvɣv waalɪ tvlvŋa salaa ɪlɛ ɪ kɛɛsəna ka lonte taa na
í sɛtɪ. 57 Ama ye tvlvŋa taɣana lɪɪv kɛ wontuɣu ŋkv kv tɔɔ, pə wɛɛ sɪ kvtəŋ təŋna
pɪɪv ntɛ́. Mpv tɔ, wontuɣu ŋkvɣv paa nyaɣasɪ kɔkɔ.
58 Ye pa cɔta tvlvŋa wontuɣu na ká hɪɪsɪ, pə wɛɛ sɪ pá tasa kv cɔtvɣv kɛ təm naalɛ
nyəm ké na pɔ́cɔ́ kv asilima té.
59 Ye hvŋkpvsvlaɣa yaɣa tvlvŋasɪ kɛ heeŋ hvntv wontu kvsusuutu yaa
kponkpontu toŋ nyəntv yaa pə pɔɔŋ yaa pə kuntunaa yaa kɔŋa yaa tənəŋ wontu
tɔɔ. Kvsəsɪɪtv nti paa təŋ na pá hvləna sɪ tə ké asilima nyəntv yaa kvpantv tɔɣɔlɛ.

ᵃ **13:29** kaav yaa lɪɪtv: Cənɛ pə paasəna kvtəməŋ wei ɪ kpaakɪ yvlv tənvɣv tɔɔ tɔ ɪ tike kɛ. Ɪsɪɪ kaav na lɪɪtv
na pə looŋa təna.

14

Polom asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Kʊsəsɪɪtʊ nti í ká tɔkɪ kʊyakʊ ŋku í lakɪ polom
kɛ ɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa tɔɣɔlɔ. Ɪ pukina-ɪ kɔtʊlʊ, 3 ɪlɛna ílé ɪ lɪɪ təsikile taa na í
wiili-ɪ, ye ɪ maɣanaa sɪ pə tɛma kʊtɔntʊ, 4 ɪlɛ ɪ tʊ-ɪ na í caa sumasɪ nsi sɪ wɛna sɪ
ɪsɛ na sí fɛɪna asilima tɔɣɔ naalɛ na tʊɣʊ səsɔɔʊ nakʊlɪ kʊ taasɪ na heeŋ hʊntʊ nti
pa lii akpaayala kʊsɛɛm tɔ na nyɪɪlʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ hisɔpʊ tɔ kʊ piliŋa. 5 Pə waalɪ
ɪlɛna í yele na pá lɛntɪ sumasɪ nsɪ sɪ taa lɛŋka kɛ sɛɛlʊ lʊm hɛɛʊ tɔɔ. 6 Ye pə kaasa
sumaɣa ɪsɛ nyəŋka ɪlɛ ɪ kpaɣa kɛlɛ na tʊɣʊ səsɔɔʊ nakʊlɪ kʊ taasɪ, na heeŋ hʊntʊ
nti pa lii akpaayala kʊsɛɛm tɔ na hisɔpʊ piliŋa na í ŋmilisi pə tənaɣa sumaɣa ŋka
pa kʊwa sɛɛlʊ lʊm hɛɛʊ tɔɔ tɔ ka caləm taa. 7 Ɪlɛna í ŋmɪɪsɪ wei ɪnɪ ɪ kʊtɔŋ tɛma
mpʊ tɔ ɪ tɔɔ ké tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. Ɪ tɛŋ hʊlʊɣʊ sɪ ɪ fɛɪna asilima ɪlɛna í yele
sumaɣa ɪsɛ nyəŋka na ká sʊʊ nyɪɪtʊ. 8 Ɪlɛna ɪnɪ í cɔtɔ ɪ wontu na í hʊ ɪ tɔnʊɣʊ tɔɔ
nyɔɔsɪ, na í sɔ lʊm ɪlɛna ɪ asilima té. Pə waalɪ ké ɪ sʊʊkɪ təsikile. Ama ɪ kaa sʊʊ ɪ
cokəle taa ké, halənа kʊyakʊ siki. 9 Naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule kɛ ɪ looliɣi ɪ
nyʊɣʊ na ɪ tantʊɣʊ na ɪ ɪsəhutu na ɪ nyɔɔsɪ tɔna, na í cɔtɔ ɪ wontu na í sɔ lʊm. Ɪlɛ ɪ
asilima kɛɛlaa kɛlɛ.
10 Pə takɪ kʊyakʊ pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋkʊ wule ɪlɛna kʊtɔntʊ wei pə waawa
mpʊ tɔ í caa ɪwɛɛsɪ apalʊ nyəŋsɪ nsi sɪ tiili tá caamɪ tɔɣɔ naalɛ na alʊnyəŋka ŋka ka
tiili ta caamɪ tɔɣɔ kʊlʊmaɣa, na kʊhaʊ mʊlʊm mpi pa nuɣutina nim tɔɣɔ kiloonaa
pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʊwa, na nim liitili titite. 11 Kɔtʊlʊ wei ɪnɪ ɪ lakɪ asilima kɛɛlʊɣʊ
kɔtaɣa tɔ ɪ ká sɪɪ yʊlʊ ɪnɪ na kʊhaaŋ kɛ təsulle cokəle nɔnɔɣɔ kɛ Tacaa kiŋ. 12 Ɪlɛna
í kpaɣa ɪwɛɛsɪ nsɪ sɪ taa lɛŋka na í lana-kɛyɛ taɣanʊɣʊ kɔtaɣa na nim liitili titite.
Ɪlɛna í ha Tacaa kɛ pə naalɛyɛ ḿpúɣú kɔtaɣa tələtɛ kiŋ. 13 Ɪlɛna í kʊ ɪwəyaɣa kɛ
Ɪsɔ lonte taa timpi pa kʊɣɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ yaa kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ
ka kpəntɛ tɔ. Kɔtʊlʊ tənna taɣanʊɣʊ kɔtaɣa kpəntɛ ɪsɪɪ pə wɛʊ ɪsaɣatʊ taɣanʊɣʊ
kɔtaɣa tɔm taa tɔ. Pə ké katɛ taa katɛ pʊlʊɣʊ. 14 Ɪlɛna kɔtʊlʊ lii kpəntɛ caləm taa
na í taa wei ɪ taɣanəɣɪ ɪ tɪ tɔ ɪ ŋkpaŋʊɣʊ ntɔɣɔŋ nyəŋkʊ nɔɣɔ taa, na ɪ niŋ ntɔɣɔŋ
apalʊmpəle na ɪ apalʊnɔmpəle ntɔɣɔŋ nyəntɛ tɔɔ. 15 Ɪlɛna í kpaɣa nim liitili titite
ńté na í pəlɪ ɪ niŋ mpətəŋ taa. 16 Na í lii ɪ ntantakʊ taa nim mpɪ pə taa ké mpəle
ntɔɣɔŋ nyəntɛ na í ŋmɪɪsɪ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa kɛ Ɪsɔ kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ. 17 Ɪlɛna
í taa nim mpi pə kaasa ɪ niŋ mpətəŋ taa tɔɣɔ wei ɪnɪ ɪ taɣanəɣɪ ɪ tɪ tɔ ɪ ŋkpaŋʊɣʊ
ntɔɣɔŋ nyəŋkʊ, na ɪ ntɔɣɔŋ apalʊmpəle, na ɪ apalʊnɔmpəle tɔɔ timpi paa tɛma
ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kpəntɛ caləm kɛ taaʊ tɔ. 18 Ɪlɛna í pəle ɪ niŋ taa nim kʊkaasəm kɛ
wei ɪ taɣanəɣɪ ɪ tɪ tɔ ɪ nyʊɣʊ taa na í lapɪ-ɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa kɛ Ɪsɔ kiŋ. 19 Ɪlɛna
kɔtʊlʊ ləsɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kʊcɔɔʊ na í lá pə kɔtaɣa kɛ wei ɪ taɣanəɣɪ ɪ tɪ tɔ ɪ tɔɔ. Pə
waalɪ ɪlɛna í kú kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ ka kpəntɛ. 20 Ɪlɛna kɔtʊlʊ la Ɪsɔ
kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ ké kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ na kʊhaʊ nyəŋka. Pə waalɪ
ɪlɛna í lá yʊlʊ ɪnəɣɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa na ɪ asilima té.

Polom kʊnyɔntʊ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa

21 Ḿpúɣú Tacaa tasa yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Ye polom ké kʊnyɔntʊ na í fɛɪna səsɔm, ɪlɛ ɪ
caa asilima kɛɛlʊɣʊ ɪwəyaɣa kʊlʊmaɣa ŋka paa ha Tacaa má na pə́ kɛɛlɪ kʊtɔntʊ
asilima tɔ. Na í caa mʊlʊm kʊpam mpi pa nuɣutina nim tɔɣɔ kiloonaa tooso
na nim liitili titite, 22 na ɪhokasɪ naalɛ yaa alukukunaa naalɛ. Pə taa mpi ɪ ka
hiki tɔ. Na pá lana lɛlʊ kɛ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa, na lɛlʊ kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa
ka təna tɔ. 23 Pə takɪ kʊyakʊ pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋkʊ ɪlɛna í pona kʊhaaŋ ɪnəɣɪ
kɔtʊlʊ kɛ təsulle cokəle nɔnɔɣɔ kɛ Tacaa kiŋ. 24 Ɪlɛna kɔtʊlʊ kpaɣa ɪwəyaɣa na
nim na í ha Tacaa. 25 Kɔtʊlʊ tɛŋ asilima kɛɛlʊɣʊ ɪwəyaɣa kɛ lɛntʊɣʊ ɪlɛna í lii
caləm taa na í taa asilima tʊ ŋkpaŋʊɣʊ ntɔɣɔŋ nyəŋkʊ nɔɣɔ taa, na í taa tɔtɔɣɔ ɪ
niŋ ntɔɣɔŋ apalʊmpəle na ɪ apalʊnɔmpəle ntɔɣɔŋ nyəntɛ tɔɔ. 26 Ɪlɛna kɔtʊlʊ pəlɪ

nim kɛ ɪ ntantakʊ mpətəŋ nyəŋkʊ taa, 27 na í lii pə taa ké ɪ ntɔɣɔŋ mpəle na í ŋmɪɪsɪ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ ké təm naatosompɔɣɔlaɣa. 28 Ɪlɛna í taa ɪ niŋ taa nim mpəɣɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa latʊ ntɔɣɔŋ ŋkpaŋʊɣʊ nɔɣɔ taa, na í taa-wɪ tɔtɔɣɔ ɪ apalʊmpəle ntɔɣɔŋ nyəntɛ na ɪ apalʊnɔmpəle ntɔɣɔŋ nyəntɛ pə tɔɔ kɛ lona nna a taa paa taawa ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa kpəntɛ caləm tɔ. 29 Ɪlɛna kɔtʊlʊ pəlɪ ɪ niŋ taa nim kʊkaasəm kɛ yʊlʊ ɪnɪ ɪ nyʊɣʊ taa, na í lapɪ-ɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa kɛ Tacaa kiŋ. 30 Pə waalɪ ɪlɛna kɔtʊlʊ kpaɣa ɪhokasɪ yaa alukukunaa mpa kʊtɔntʊ pəsaa na í kɔna tɔ pa taa ké kʊlʊm 31 na í lapɪ-ɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa na lɛŋka kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ na pə tɔɣɔnaɣa kʊhaʊ. Ɪlɛna kɔtʊlʊ la yʊlʊ ɪnəɣɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa kɛ Tacaa kiŋ.

32 Kʊsəsɪɪtʊ nti pə wɛɛ sɪ polom kʊnyɔntʊ í təkɪ ɪ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa lapʊ taa tɔɣɔlɛ.

Kutuluŋ tɔɔ hʊŋkpʊsʊlaɣa

33 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi na Alɔŋ sɪ:

34 Ye í kɔma na í sʊʊ Kanaaŋ tɛtʊ nti ma ha-mɛ tɔ tə taa, ɪlɛna kʊyakʊ nakʊlɪ í ná ma yelaa na hʊŋkpʊsʊlaɣa tʊlʊŋa yaɣa mə kutuluɣu nakʊlɪ kʊ koluŋa tɔɔ ké tɛtʊ nti ɪnɪ tɪɪ pəsɪ mə nyəntʊ kɛ mpʊ tɔ tə taa təna. 35 Ɪlɛ təyaɣa tʊ polo na í heeli kɔtʊlʊ sɪ ɪ nawa pʊlʊɣʊ ɪ təyaɣa taa na pə́ nəɣəsəna ɪsɪɪ asilima kʊtɔŋ tʊlʊŋa. 36 Ɪlɛna kɔtʊlʊ yɔɣɔtɪ na pá laasɪ kutuluɣu ŋkʊ kʊ taa wontu təna na pə́cə́ ɪ polo tʊlʊŋa ŋkɛɣɛ maɣasʊɣʊ. Ɪlɛ kutuluɣu ŋkʊ kʊ taa wontu təna kaa pəsɪ asilima pʊlʊpʊ. Pə waalɪ ké kɔtʊlʊ mələɣɪ na í tasa kutuluɣu ŋkʊ kʊ tʊlʊŋa kɛ maɣasʊɣʊ. 37 Ye ka wɛ atəntɔɔtɛ yaa ɪsɛɛʊ na ká tawa kutuluɣu kɛ lonte, 38 ɪlɛ kɔtʊlʊ lɪɪna kutuluɣu ŋkʊ kʊ nɔnɔɣɔ na í təkɪ-kɛɣɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 39 Kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ sikiɣi ɪlɛna kɔtʊlʊ məlɪ na í tasa maɣasʊɣʊ, ye ɪ nawa sɪ tʊlʊŋa ŋkɛ ka sɔɔsa waŋ kɛ kutuluɣu koluŋa tɔɔ 40 ɪlɛ kɔtʊlʊ yele na pá ləsɪ pɛɛ wena tʊlʊŋa ŋkɛ ka hikaa tɔ na pá lɔ-yɛɣɛ ɪcatɛ waalɪ kɛ hute taa. 41 Ɪlɛna kɔtʊlʊ yele na pá kaalɪ pə taa tɔɔ kɛ timpi paa taawa tɔ na pa lɔ pə tɛtʊ kɛ hute taa ké ɪcatɛ waalɪ. 42 Pə waalɪ ɪlɛna pá caa pɛɛ kʊfana na pá lɛɛtɪ kancaalaɣa nyəna lona, na pá lá tɛtʊ na pá taɣanɪ kutuluɣu kɛ taaʊ.

43 Ye kutuluɣu taɣanʊɣʊ waalɪ kɛ tʊlʊŋa tasa lɪɪʊ, 44 ɪlɛ kɔtʊlʊ ká məlɪ na í tasa maɣasʊɣʊ, ye ɪ nawa sɪ tʊlʊŋa ŋkɛ ka sɔɔsaa ɪlɛ asilima kʊtɔŋ kʊtɛtɛɛʊ ntɛ́. Pá nyəɪ kutuluɣu ŋkʊɣʊ asilima. 45 Pə wɛɛ sɪ pá yɔkɪ kutuluɣu ŋkʊ, na kʊ pɛɛ na kʊ lɔpʊtʊ, na tɛtʊ nti paa taawa-kʊ tɔ na pá kuu na pá pona ɪcatɛ waalɪ kɛ hute taa na pá lɔ.

46 Ye wei í sʊʊ kutuluɣu ŋkʊ kʊ taa ké kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ taa pa təka-kʊɣʊ mpʊ tɔ, pʊntʊ ké asilima tʊ ké halənа taanaɣa. 47 Wei í hənta kʊ taa, yaa ɪ caɣaa na í tɔɣɔ pʊlʊ, pə wɛɛ sɪ í cɔtɔ ɪ wontu ké.

48 Ye kɔtʊlʊ məla kutuluɣu ŋkʊ kʊ taa ké kʊtɔŋ maɣasʊɣʊ na í ná sɪ pə kpaɣaʊ saa wei pa taa-kʊ tɔ tʊlʊŋa ta tasa lɪɪʊ, ɪlɛ kɔtʊlʊ hʊlɪ sɪ kutuluɣu fɛɪ asilima. Mpi tɔ, kʊtɔŋ tɛma.

49 Təyaɣa taɣanʊɣʊ təm taa ɪlɛ, kɔtʊlʊ ká caa sumasɪ naalɛ, na tʊɣʊ səsɔɔʊ nakʊlɪ kʊ taasɪ, na heeŋ hʊntʊ nti pa lii akpaayala kʊsɛɛm tɔ, na tʊɣʊ ŋku pa yaa hisɔpʊ tɔ kʊ piliŋa. 50 Pə waalɪ ɪlɛna í yele na pá lɛntɪ sumasɪ nsɪ sɪ taa lɛŋka kɛ sɛɛlʊ lʊm hɛɛʊ tɔɔ. 51 Pə waalɪ ɪlɛna í kpaɣa tʊɣʊ səsɔɔʊ taasɪ na hisɔpʊ piliŋa, na heeŋ hʊntʊ nti pa lii akpaayala kʊsɛɛm tɔ, na sumaɣa lɛŋka, na í lii pə tənaɣa sumaɣa ŋka pa kʊwa tɔ ka caləm taa na sɛɛlʊ lʊm taa, na í ŋmɪɪsɪ kutuluɣu ŋkʊ kʊ tɔɔ kɛ təm naatosompɔɣɔlaɣa. 52 Ɪlɛ ɪ kpiisa kutuluɣu ŋkʊ kʊ asilima ntɛ́ na wontunaa

mpɛ[a]. 53 Ilɛna í yele sumaɣa ısɛ nyəŋka kɛ ıcatɛ waalı na ka svv nyıtv. Ilɛna í lá asilima kɛɛlvɣv kətaɣa kɛ kutuluɣu təɔ, ıle kv pəsa ŋku kv fɛına asilima təɣəlɛ.
54 Kvsəsıtv nti paa təkı asilima kvtəŋ na kaav na pə loonja taa nyəŋ təna 55-56 na hiŋ na lıtv na tvlvŋası nsi sı teeki kəkɔ tɔ, yaa hvŋkpvsvlaɣa tvlvŋası nsi sı lıkı wontu kvsusuutu na kutuluŋ taa tɔ. 57 Asilima kvtəŋ kvsəsıtvnaa ntɛ́, ntı tıı hvləna saa wei asilima wɛɛ na saa wei a fɛı tɔ.

15

Apalv apalvtv asilima

1 Mpúɣó Tacaa təma Moisi na Alɔŋ sı: 2 I tɛləsı Isɛɣɛlı nyɔ́ma sı ye casaɣa kpa apalv, lvm mpi pə kpeŋna-ı tɔ pə kɛ́ asilima kɛ́. 3 Ká tıı laalaa na ká kpa-ı te, paa pə kpeŋna-ı yaa pıı kpeŋna-ı ı kɛ́ asilima tv kɛ́. 4 Kvhəntəŋ wei ı təna ı təɔ apalv ını ı ká həntı yaa kvcacaɣam təna mpi pə təɔ ı ká caɣa tɔ pə pilisaa kɛ́. 5-6 Ye wei í tokina ı kvhəntvɣv ŋkv yaa ı caɣa ı təcaɣalɛ, pə wɛɛ sı í cɔtɔ ı wontu kɛ́ na í sɔ lvm na í caɣa asilima taa haləna taanaɣa. 7-11 Ye wei ı tokina kvtəntv ını yaa ílɛ́ ı tokina-ı na í ta saŋ, yaa ı tó nɔɣəlv təɔ kɛ́ ntaɣama yaa pvntv tokina pvlv mpi pə təɔ kvtəntv caɣaa tɔ yaa ı tıı səɣəla-wı, pə wɛɛ sı í cɔtɔ ı wontu kɛ́ na í sɔ lvm na í caɣa asilima taa haləna taanaɣa. Paa kpaɣanvkpete nte tə təɔ kɛ́ ı caɣaa na í polo ıcatɛ tə pəsa asilima pvlv kɛ́. 12 Ye cvɣv wontuɣu kɛ kvtəntv ını ı tokinaa pə wɛɛ sı pá yɔkı-kvɣv. Ama ye tvɣv nyəŋkv ıle pa nyaalı-kvɣv lvm kɛ teu.
13 Ye pə tɛma kvtəntv ını, ıle ı taŋ kvyɛɛŋ naatosompɔɣəlaɣa na í cɔtɔ ı wontu na í sɔ sɛɛlv lvm, ıle ı kɛɛla asilima ntɛ́. 14 Kvyakv pəlefɛı naanvwa nyəŋkv takı ılɛna í caa ıhokası naalɛ yaa alukukunaa naalɛ na í pona təsulle cokəle nɔnɔɣɔ na í cɛla kətvlv. 15 Na ílɛ́ ı ləsı sumaɣa lɛŋka kɛ ısaɣatv hıisvɣv kətaɣa, na lɛŋka kɛ ŋka kəkɔ lusa ka təna tɔ. Ilɛna í lapı-ı asilima kɛɛlvɣv kətaɣa kɛ ı kvtəŋ təɔ.
16 Ye yvlv apalvtv kpema pə wɛɛ sı í sɔ lvm kɛ́ na í nyəni ı təɣı asilima tv haləna taanaɣa. 17 Ye pə taana ı wontu kvsusuutu yaa ı tənvɣv təɔ pvlv, pə wɛɛ sı í cɔtɔ kɛ́ na í nyəni ı təɣı asilima tv haləna taanaɣa.
18 Ye apalv na alv pa kpɛntaa pə wɛɛ sı pá sɔ lvm kɛ́, na pá nyəni pa təɣı asilima nyɔ́ma haləna taanaɣa.

Alv alvtv asilima

19 Ye alv naakı ısətv ı pəsa asilima tv kɛ́ haləna kvyɛɛŋ naatosompɔɣəlaɣa. Ye wei ı tokina-ı waatv ını pvntv pəsa asilima tv tətɔɣɔ haləna taanaɣa. 20 Paa nyaalvɣv kɛ ı həntaa yaa kpete təɔ kɛ́ ı caɣaa, tə pəsəɣı asilima nyəntɛ kɛ́. 21-22 Ye wei ı tokina nyaalvɣv ŋkv yaa kpete ntɛ́ ı ka cɔtɔ ı wontu kɛ́ na í sɔ lvm na í nyəni ı təɣı asilima tv haləna taanaɣa. 23 Ye pvlvpv tokina kvhəntvɣv ŋkv yaa kpete ntɛ́, ılɛna nɔɣəlv náá tokina-wı ı pəsa asilima tv kɛ́ haləna taanaɣa. 24 Ye yvlv həntəɣəna ı alv na pá pana sı ílɛ́ ı ısətv nav kvyakv ntɛ́, na pá lıı na pá tokəna apalv, pə wɛɛ sı apalv ını í nyəni ı təɣı asilima tv tətɔɣɔ, haləna kvyɛɛŋ naatosompɔɣəlaɣa. Paa kvhəntvɣv ŋku kv təɔ kɛ́ paa wɛɛ, kvlɛ kv pəsa asilima kɛ́.
25 Ye alv ısətv nav kvyɛɛŋ kəla ısıı ı tıı naakı tɔ, yaa caləm kpeŋna-ı yem na pá tá kɛ́ ı ısətv nav kvyɛɛŋ, ı kɛ́ asilima tv tətɔɣɔ wɛɛ anı a taa kɛ́. 26 Kvhəntəŋ wei ı təna ı təɔ alv ını ı ká həntı yaa kvcacaɣam təna mpi pə təɔ ı ká caɣa tɔ pə pilisaa kɛ́. 27 Ye wei ı tokina nyaalvɣv ŋkv yaa kvcacaɣam mpı, pə wɛɛ sı í cɔtɔ ı wontu kɛ́ na í sɔ lvm na í nyəni ı təɣı asilima tv haləna taanaɣa.
28 Ye caləm lvv səŋaa ılɛ, ı taŋ kvyɛɛŋ naatosompɔɣəlaɣa, ılɛ ı asilima tɛmaɣalɛ. 29 Kvyakv pəlefɛı naanvwa nyəŋkv takı ılɛna í pona kətvlv kɛ ıhokası naalɛ yaa alukukunaa naalɛɣɛ təsulle cokəle nɔnɔɣɔ. 30 Ilɛna kətvlv ləsı sı taa lɛŋka kɛ

[a] **14:52** Kvkalətv tənɛ tə topilaa tɔ, ta lapəna mpv sı pə səna kallv. Mpi tɔ, tə tɛma pə təna ısəntɔ pə həla yaav kɛ kvkalətv 51 taa. Ye tə taɣana kpaɣav kɛ mpv pə kalvɣv fɛı leleŋ.

ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa, na lɛŋka kɛ ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ. Pə waalɪ ɪlɛna í la alʊ kɛ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa kɛ Tacaa kɪŋ tɔna na pə́ kɛɛlɪ ɪ asilima.

31 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasa Moisi na Alɔŋ kɛ heeluɣu sɪ: Ɩ tɛlɔsɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ í taa kpɔtɔna tɔsulle cokɔle kɛ mə asilima waatʊnaa. Pə́ taa kɔɔ na má kʊ-mɛ sɪ í pilisa ma tɔcaɣalɛ nte tə wɛ mə hɛkʊ taa tɔ.

32-33 Ye kʊtɔŋ kpana apalʊ na lʊm kpeŋna-ɪ, yaa ɪ apalʊtʊ kpemna, yaa alʊ naakɪ ɪsɔtʊ yaa kʊtɔŋ kpa-ɪ na calɔm kpeŋna-ɪ, yaa í na apalʊ pa kpɛnta ɪ saŋʊɣʊ waatʊ. Kʊsəsɪɪtʊnaa mpa í ká tɔkɪ tɔɣɔlɛ.

16

Ɩsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kʊyakʊ sɔsɔɔʊ tɔm

1 Waatʊ wei Alɔŋ pəyalaa naalɛ kɔna kɔtaɣa tulaalʊ kpaɪ nyəŋ na pá sí tɔ, pə waalɪ ké Tacaa tɔma Moisi sɪ:

2 Heeli nyá taalʊ Alɔŋ sɪ í taa sʊʊkɪ yem yem ké pʊʊɣʊ kʊkakaɣau waalɪ ké katɛ taa katɛ tɔcaɣalɛ taa ké timpi Ɩsɔ atakaa wɛɛ tɔ. Pə́ taa kɔɔ na í sí saa wei Ɩsɔ tiiki atakaa pəle tɔɔ ké ɪsɔŋmʊntʊ taa tɔ.

3 Pə tɔɔ tɔ, ye ɪ caakɪ katɛ tɔcaɣalɛ taa ké sʊʊʊ pə wɛɛ sɪ í caa ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa latɔcɛ kʊfalʊ na kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ pə ɪwaau. 4 Ilɛna í sɔ lʊm na í suu kɔtaɣa wontu. Ɩsɪɪ kponkpontu toŋ nyəntʊ kɔmsa, na pə toko, na pə tampala, na pə nyʊɣʊ saalaɣa. 5 Ɩsɛɣɛlɪ kpekəle nyə́ma ka cɛlɛ-ɪ tɔtɔɣɔ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ pəŋtʊlʊŋ kɛ naalɛ, na kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusiɣi ka tɔna tɔ ka ɪwaau.

6 Ilɛna Alɔŋ kɔna latɔcɛ na í la kɔtaɣa kɛ ɪ maɣamaɣa ɪ ɪsaɣatʊ tɔɔ. Ɩ tɛŋ mpʊ ɪlɛna í la ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa kɛ ɪ nyʊɣʊ tɔɔ na ɪ təyaɣa nyə́ma nyɔɔŋ tɔɔ. 7 Pə waalɪ ɪlɛna Alɔŋ pona pəŋtʊlʊŋ ɪnɪ ɪ naalɛ na í sɪɪ-ɪ Tacaa ɪsɛntaa kɛ tɔsulle cokɔle nɔnɔɣɔ. 8 Ilɛna Alɔŋ tɔ tɛtɛ ké pəŋtʊlʊŋ ɪnɪ ɪ naalɛ ɪ tɔɔ na pə́ hʊlɪ-ɪ Tacaa nyəŋkʊ na ɪlɔɣɔʊ Asasɛɛlɪ[a] nyəŋkʊ. Ɩɛlaa sɪ lonte wʊlaɣa nyəntɛ tələ̀ɣɪ pa yaa mpʊ. Lɛlaa sɪ ɪlɔɣɔʊ ɪsaɣau nɔɣɔlʊ wei ɪ cakɪ timpi pə wɛ sɔɣɔntʊ tɔɣɔ. 9 Ilɛna í lə̀sɪ pəŋtʊlʊɣʊ ŋku tɛtɛ tɔɣaa sɪ kʊ ké Tacaa nyəŋkʊ tɔɣɔ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa. 10 Pə kaasə̀ɣɪ pəŋtʊlʊɣʊ ŋku tɛtɛ tɔɣaa sɪ ɪlɔɣɔʊ nyəŋkʊ ɪlɛna í lá ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa, na í sɪɪ-kʊɣʊ Tacaa kɪŋ na kʊ ɪsɛ na samaa ɪsaɣatʊ mə̀lɪ kʊ nyʊɣʊ taa, ɪlɛna pá pona-kʊɣʊ wʊlaɣa tɛtʊ taa na pá tisi-kʊɣʊ ɪlɔɣɔʊ Asasɛɛlɪ.

---

[a] **16:8** Asasɛɛlɪ: Ilɔɣɔʊ wei ɪnɪ ɪ tɔm pa yɔɣɔta cɔnɛ tɔ tə ta nyəmɪ-ɪ,

KUKALUƔU
TAKƎLAƔA
Kʋtʋlʋtʋ

Pa yaakı takəlaɣa kanɛ sı, kʋkalʋɣʋ takəlaɣa. Mpi tɔ, ka taa ké ɩsɔ heela Alɔŋ na Moisi sı pá kala ɩsɛɣɛlı kpeka yəlaa. Tɔm naalɛɣɛ pa kala ɩsɛɣɛlı nyə́ma. Kʋkalʋɣʋ lɛŋkʋ kɛ Holɛpʋ pʋɣʋ kiŋ, na pə́cɔ́ pá pukina tɛtʋ nti ɩsɔ ha-wɛ tɔ tə taa. Pa ta tala tənа. Ilɛna sɔɣɔntʋ la-wɛ na tɛtʋ ntı tə taa sʋvʋ. Mpúɣú ɩsɔ caala-wɛ na pá cɔɔ yem ké pɩusı nɩɩlɛ təcu ké wʋlaɣa tɛtʋ taa. Pa cɔɔ mpʋ ılɛna pá tala Mowapʋ tɛtʋ taa. Tənaɣa ɩsɔ tɔma Moisi sı, í kala ɩsɛɣɛlı nyə́ma tɔtɔ. Mpúɣú pa taa lɛlaa ná saala Yaatanı pɔɣɔ na ilim təlıılɛ tɔɔ. Ilɛna lɛlaa náá taɣanəɣı pa tı sı pa tɛsəɣı Yaatanı pɔɣɔ ŋkɛ na pá polo tɛtʋ nti ɩsɔ ha-wɛ tɔ tə taa. ɩsɔ sɛɣɛsa-wɛɣɛ sɔsɔm tɔtɔɣɔ waatʋ ını.

Ɩsəna pa faɣa Kʋkalʋɣʋ takəlaɣa tɔ:

Ɩsɛɣɛlı nyə́ma taɣanəɣı pa tı sı pa puki Kanaaŋ tɛtʋ, titite *1:1–10:10*
Pa cɔɔ yem ké pɩusı nɩɩlɛ kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa, titite *10:11–21:35*
Ɩsɛɣɛlı nyə́ma sʋvʋ kɛ Kanaaŋ tɛtʋ taa, titite *22–36*

ƗSƐƔƐLƗ NYƎMA KƐ HOLƐPU WULAƔA TƐTU TAA

Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kpeka kʋkalʋɣʋ

1 Waatʋ wei ɩsɛɣɛlı nyə́ma lıı Icipiti taa, ılɛna pənaɣa siki. Pə tala naalɛ nyəŋka ısɔtʋ naalɛ nyəŋ, kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ wule, ılɛna Tacaa heeli Moisi kɛ ɩsɔ na ı yəlaa pa təsulle cokəle nte pa lɔpəna pɔɔŋ tɔ tə taa ké Sinayi wʋlaɣa tɛtʋ taa sı: 2 Nyá na Alɔŋ í kala ɩsɛɣɛlı yəlaa, na í tʋ́ pa həla kɛ takəlası taa. Na pə́ kɛɛsəna pa lʋlʋŋ na pa tɛɛsı. 3 Pə kpaɣaʋ ıfepiya mpa pa wɛna pɩusı hiu na waalı, na pá mʋna pa polo yoou tɔ. Na pə́ kɛɛsəna ɩsɛɣɛlı yoolaa tintika. 4 Paa kpekəle nte tə lʋlʋŋ nyʋɣʋ tʋ í sɔɔsı mə tɔɔ na pá səna-mɛ. 5 Mpɛ ını pa həla ntɔ: Lupɛŋ kpekəle taa nyəŋ ntɛ́ Setewu pəyalʋ Ilisuu. 6 Simiyɔŋ nyəntɛ taa ké Sulisataı pəyalʋ Seluməyɛlı. 7 Yuta nyəntɛ taa ké Aminatapı pəyalʋ Nasɔŋ. 8 ɩsakaa nyəntɛ taa ké Suwaa pəyalʋ Netaneyɛlı. 9 Sapulɔŋ nyəntɛ taa ké Helɔŋ pəyalʋ Iliyapı. 10 Yosɛɛfʋ pəyalʋ Ifəlayim nyəntɛ taa ké Amihuti pəyalʋ Ilisama. Yosɛɛfʋ pəyalʋ naalɛ nyəŋ Manasee nyəntɛ taa ké Petasuu pəyalʋ Kamliyɛlı. 11 Pɛncamɛɛ nyəntɛ taa ké Kitoni pəyalʋ Apitaŋ. 12 Taŋ nyəntɛ taa ké Amisataı pəyalʋ Ahiyesɛɛ. 13 Asɛɛ nyəntɛ taa ké Okəlaŋ pəyalʋ Pakiyɛlı. 14 Katı nyəntɛ taa ké Teuwɛlı pəyalʋ Iliyasafı. 15 Nɛfətali nyəntɛ taa ké ɩnaŋ pəyalʋ Ahila.

16 ɩsɛɣɛlı lʋlʋŋ nyʋɣʋ nyə́ma mpa pa ləsa mpʋ tɔɣɔlɛ yoolaa nyʋɣʋ nyə́ma tɔtɔ. 17 Mpúɣú Moisi na Alɔŋ pa sɔɔsa apalaa naanʋwa na naalɛ ınəɣı pa tɔɔ sı pá səna-wɛ. 18 Pá koti yəlaa tənaɣa ısɔtʋ naalɛ nyəŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ. Pá tʋ́ apalaa mpa pa wɛna pɩusı hiu na waalı tɔ pa həla kɛ takəlaɣa taa, na pə́ kɛɛsəna pa lʋlʋŋ na pa tɛɛsı. 19 Holɛpʋ wʋlaɣa tɛtʋ taa ké Moisi kala kʋkalʋɣʋ ŋkʋ, ısıı Tacaa ka kɛɛsʋɣʋ-ı tɔ.

20-43 Mpúɣú pa kala paa ɩsɛɣɛlı kpekəle nte tə lʋlʋɣʋ, na tə tɛɛsı nyə́ma. Na pá tʋ́ apalaa mpa pa tala pɩusı hiu na waalı, na pá mʋna yoou pote tɔ pa həla kɛ takəlaɣa taa. Yakɔpʋ pəyalʋ sɔsɔ Lupɛŋ kpekəle kɛ pa caalənaa. Pa nyʋɣʋ ntɔ:
Lupɛŋ kpekəle nyə́ma wɛ iyisi nɩɩlɛ na naatoso na nasəlɛ na nɩɩnʋwa (46500).
Simiyɔŋ nyə́ma nyəntɛ kɛ iyisi pɔɣɔlaɣafɛı nɩɩtoso na ŋmʋnʋɣʋ na nɩɩnʋwa (59300).
Katı nyə́ma nyəntɛ kɛ iyisi nɩɩlɛ na kakpası na nasətoso na nɩɩlɛ na naanʋwa (45650).
Yuta nyə́ma nyəntɛ kɛ iyisi nɩɩtoso na naanʋwa na liɣiti na nasətoso (74600).
ɩsakaa nyə́ma nyəntɛ kɛ iyisi nɩɩlɛ na naanʋwa na

liɣiti na nasəlɛ (54400). Sapulɔŋ nyáma nyəntɛ kɛ iyisi nɩlɛ na naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa na nasəlɛ (57400). Yosɛɛfʋ pəyalʋ lfəlayim nyáma nyəntɛ kɛ iyisi nɩlɛ na nasəlɛ na nɩnʋwa (40500). Yosɛɛfʋ pəyalʋ lɛlʋ Manasee nyáma nyəntɛ kɛ iyisi hiu na naanʋwa na naalɛ na ŋmʋnʋɣʋ (32200). Pɛncamɛɛ nyáma nyəntɛ kɛ iyisi hiu na naanʋwa na kakpasɩ na nasəlɛ (35400). Taŋ nyáma nyəntɛ kɛ iyisi nɩtoso na naalɛ na nasətoso na nɩnʋwa (62700). Asɛɛ nyáma nyəntɛ kɛ iyisi nɩlɛ na kʋlʋm na nasəlɛ na nɩnʋwa (41500). Nɛfətali nyáma nyəntɛ kɛ iyisi nɩlɛ na naanʋwa na tooso na nasəlɛ (53400).

44 Moisi na Alɔŋ, na lsɛɣɛlɩ kpeka naanʋwa na naalɛ lʋlʋŋ nyʋɣʋ nyáma, pa kala yəlaa na pə́ lɩɩ ɩsəna tɔɣɔlɛ. 45 lsɛɣɛlɩ apalaa mpa pa wɛna pɩsɩ hiu na waalɩ, na pá mʋna yoou pote tɔ, 46 pa kpɛnta iyisi nasətoso na tooso na nasəlɛ na nɩnʋwa na nɩlɛ na naanʋwa (603550).

Lefii kpekəle nyáma təmlɛ

47 Pa taa kpɛnna Lefii kpekəle nyáma na pá kala. 48 Tacaa ka kisina Moisi ké sɩ, 49 í taa kpɛntɩ-wɛɣɛ lsɛɣɛlɩ yoolaa tɔɔ na í kala. 50 Ama í yelina-wɛɣɛ lsɔ cokəle na tə taa wontu təna na pá paasəɣəna. Mpɛ paa kpakəɣəna cokəle na tə taa wontu na pá laɣasəɣɩ lona, na pá sikiɣi na pá cɔɔkəna-tɛ. 51 Ye lsɛɣɛlɩ nyáma laɣasəɣɩ lonte, Lefii nyáma mpɛ paa hɛtəna-tɛ, na pá pona timpi paa siki tɔ. Kpaɩ tʋ í kpətənaa ɩsɩ pa kʋ-ɩ. 52 Paa lsɛɣɛlɩ tʋ wei, ɩ yoolaa kpekəle cɔlɔɣɔ ɩ ka siki ɩ tuuta kiŋ. 53 Ama Lefii nyáma tike ká sikina na pá cɔɔ cokəle. Na pá feŋiɣi tə tɔɔ, lsɛɣɛlɩ nyáma í taa kpətəna-tɛɣɛ sɔsɔm, na má mʋna-wɛ na pááná.

54 Ḿpúɣú pa lapa teitei ɩsɩ Tacaa ka tʋɣʋ Moisi tɔ.

2

lsɛɣɛlɩ kpeka nyáma pɩla pa coka na pə́ kɛɛsəna pa lʋlʋŋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi na Alɔŋ sɩ: 2 Pə wɛɛ sɩ paa lsɛɣɛlɩ tʋ wei na ɩ yoolaa pá siki pa kpekəle tuuta kiŋ, na pá cɔɔna lsɔ cokəle na pə́ hatələna-tɛɣɛ maɣana.

3-8 Yuta yoolaa tintiɣile ká wɛɛna ilim təlɩlɛ tɔɔ ké pa tuuta kite. Mpa pa mʋna yoou pote tɔ, pa sɔsɔ ntɛ́ pa kpekəle nyʋɣʋ tʋ Aminatapɩ pəyalʋ Nasɔŋ. Na ɩ yoolaa kɛ iyisi nɩtoso na naanʋwa na liɣiti na nasətoso (74600). lsakaa nyáma yoolaa nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Suwaa pəyalʋ Netaneyɛlɩ. I yoolaa wɛ iyisi nɩlɛ na naanʋwa na liɣiti na nasəlɛ (54400). Sapulɔŋ nyáma yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Helɔŋ pəyalʋ lliyapɩ. I yoolaa wɛ iyisi nɩlɛ na naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa na nasəlɛ (57400). 9 Yuta yoolaa tintiɣile təna kpɛnta iyisi nɩnʋwa na nɩnaasa na naatoso na nasəlɛ (186400). lsɛɣɛlɩ yoolaa looŋa kancaalaɣa nyəŋka ntɛ́.

10-15 Lupɛŋ nyáma yoolaa tintiɣile ká wɛɛna ilim mpətəŋ tɔɔ ké pa tuuta kite. Mpa pa mʋna yoou pote tɔ, pa sɔsɔ ntɛ́ pa kpekəle nyʋɣʋ tʋ Setewu pəyalʋ llisuu. I yoolaa wɛ iyisi nɩlɛ na naatoso na nasəlɛ na nɩnʋwa (46500). Simiyɔŋ nyáma yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Sulisatai pəyalʋ Seluməyɛlɩ. I yoolaa wɛ iyisi pɔɣɔlaɣafɛɩ nɩtoso na ŋmʋnʋɣʋ na nɩnʋwa (59300). Katɩ nyáma yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Teuwɛlɩ pəyalʋ lliyasafɩ. I yoolaa wɛ iyisi nɩlɛ na kakpasɩ na nasətoso na nɩlɛ na naanʋwa (45650). 16 Lupɛŋ nyáma yoolaa tintiɣile təna kpɛnta iyisi nɩnʋwa na nɩlɛ na naanʋwa na kʋlʋm na nasəlɛ na nɩlɛ na naanʋwa (151450). lsɛɣɛlɩ yoolaa looŋa naalɛ nyəŋka ntɛ́.

17 Pəlɛ pə waalɩ ké Lefii nyáma ná təŋəɣəna lsɔ cokəle kɛ lɔlɔ loosi naalɛ, na waalɩ nyənsɩ naalɛ hɛkʋ taa. Mpɛ pa maɣamaɣa paa tɔ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa ké. Paa wei ké ɩ lonte taa. Na í təŋəɣɩ ɩ lʋlʋɣʋ nyáma tuuta.

18-23 lfəlayim yoolaa tintiɣile ká wɛɛna ilim tətʋlɛ tɔɔ ké pa tuuta kite. Mpa pa mʋna yoou pote tɔ pa sɔsɔ ntɛ́ pa kpekəle nyʋɣʋ tʋ Amihuti pəyalʋ llisama. I yoolaa wɛ iyisi nɩlɛ na nasəlɛ na nɩnʋwa (40500). Manasee yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Petasuu pəyalʋ Kamliyɛlɩ. Yoolaa wɛ iyisi hiu na naanʋwa na

naalɛ na ŋmʋnʋɣʋ (32200). Pɛncamɛɛ yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Kitoni pəyalʋ Apitaŋ. I yoolaa wɛ iyisi hiu na naanʋwa na kakpasɪ na nasəlɛ (35400). 24 Ifəlayim nyə́ma yoolaa tintiɣile təna kpɛnta iyisi pəlefɛɪ nɪɪnʋwa na naanʋwa na yʋlʋpee nɪɪnʋwa (108100). Looŋa tooso nyəŋka kanɛ kaa təŋna ntɛɣɛ Lefii kpekəle.

25-30 Taŋ nyə́ma yoolaa tintiɣile ká wɛɛna ilim təlɪlɛ mpətəŋ təɔ kɛ́ pa tuuta kite. Mpa pa mʋna yoou pote tɔ, pa sɔsɔ ntɛ́ pa kpekəle nyʋɣʋ tʋ Amisatai pəyalʋ Ahiyesɛɛ. I yoolaa wɛ iyisi nɪɪtoso na naalɛ na nasətoso na nɪɪnʋwa (62700). Asɛɛ nyə́ma yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Okəlaŋ pəyalʋ Pakiyɛlɪ. I yoolaa wɛ iyisi nɪɪlɛ na kʋlʋm na nasəlɛ na nɪɪnʋwa (41500). Nɛfətali nyə́ma yoolaa tintiɣile nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Inaŋ pəyalʋ Ahila. I yoolaa wɛ iyisi nɪɪlɛ na naanʋwa na tooso na nasəlɛ (53400). 31 Taŋ nyə́ma yoolaa tintiɣile təna kpɛnta iyisi nɪɪnʋwa na nɪɪlɛ na naanʋwa na naatosompɔɣəlaɣa na nasətoso (157600). Isɛɣɛlɪ yoolaa looŋa kantəkaɣa nyəŋka ntɛ́. Paa kpekəle nte tɪɪ wɛɛ tə tuuta waalɪ kɛ́ na tə́ təŋ.

32 Isɛɣɛlɪ kpeka na pa yoolaa mpa pa kalaa tɔ, pa kpɛnta iyisi nasətoso na tooso na nasəlɛ na nɪɪnʋwa na nɪɪlɛ na naanʋwa (603550). 33 Pa ta kpɛŋna Lefii nyə́ma na pá kala. Teitei ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu Moisi tɔ.

34 Isɛɣɛlɪ nyə́ma lakaɣa teitei kɛ́ ɪsɪɪ Tacaa ka kɛɛsʋɣʋ Moisi tɔ. Paa mpa pa sikaɣa pa tuuta cɔlɔɣɔ. Na pá təŋ ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ pa kpeka na pa lʋlʋŋ tɔ.

3

Lefii kpekəle nyə́ma təma

1 Waatʋ wei Tacaa yəɣətəna Moisi kɛ Holɛpʋ pʋɣʋ taa tɔ, ɪ na ɪ taalʋ Alɔŋ paa wɛna piya mpa təɣɔlɔ. 2 Alɔŋ pəyalaa ka wɛ liɣiti kɛ́. Pa sɔsɔ ntɛ́ Natapɪ, na pá fɛɛ Apihu, na Ilasaa, na Itamaa. 3 Paa tɛma-wɛɣɛ kətəlaa kpaʋ kɛ́. Halə́na pá pəlɪ-wɛɣɛ kətaɣa nim kɛ pa nyɔɔŋ taa. 4 Ama Natapɪ na Apihu pa səpa cokəle kiŋ kɛ Holɛpʋ wʋlaɣa tɛtʋ taa. Waatʋ ɪnəɣɪ pa kə́na kəkɔ kpaɪ nyəŋka kɛ kətaɣa təlatɛ təɔ. Ile pa taa wɛɛna apalʋpiya. Ilasaa na Itamaa paa wɛnna pa caa Alɔŋ kiŋ na pá lakɪ kətʋɣʋ təmlɛ.

5 Mpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 6 Yaa Lefii nyə́ma na ń sɔɔsɪ-wɛɣɛ kətʋlʋ Alɔŋ təɔ, na pá sə́na-ɪ. 7 Paa lakɪ pa təma nna pə tʋ pá na samaa təɣɔ tam kɛ́ cokəle kiŋ, na pá lakɪ tə təmlɛ. 8 Na pá taɣanəɣɪ tə taa wontunaa. Pá lakɪ tə təma na Isɛɣɛlɪ nyə́ma nɔɣɔ. 9 N ká cɛla Lefii nyə́ma kɛ Alɔŋ na ɪ pəyalaa kɛ́. Na pá pəsɪ ɪsɪɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma tillaa. 10 Na ń feŋ na Alɔŋ na ɪ pəyalaa pa tike pá lakɪ kətʋɣʋ təmlɛ. Ye wei í sʋʋ pə taa, na í tá kɛ́ kətʋlʋ ɪsɪɪ pa kʋ-ɪ.

11 Mpúɣú Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sɪ: 12 Ma maɣamaɣa ma ləsə́na Lefii nyə́ma kɛ Isɛɣɛlɪ yəlaa lɛlaa təna taa sɪ, pá pəsɪ ma təmlɛ nyə́ma. Na pá lɛɛtɪ Isɛɣɛlɪ kancaalaɣa apalʋpiya lonte. 13 Kʋyaŋku ma kʋ́ Icipiti nyə́ma kancaalaɣa apalʋpiya tə́na tɔ, ma sɪɪ ma təɣɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma na pa təla kancaalaɣa apalʋ nyənsɪ kɛ́. Maɣalɛ Tacaa.

Lefii kpekəle kʋkalʋɣʋ

14 Mpúɣú Tacaa təma Moisi kɛ Holɛpʋ wʋlaɣa tɛtʋ taa sɪ: 15 Kala Lefii nyə́ma na ń kɛɛsə́na pa lʋlʋŋ na pa tɛɛsɪ. Pə kpaɣaʋ apalʋpiya nsi sɪ wɛna ɪsətʋ kʋlʋm na waalɪ tɔ.

16 Ilɛna Moisi la mpʋ.

17 Lefii pəyalaa hə́la ntɛ́ Kɛɛsɔŋ, na Kehatɪ, na Melali. 18 Kɛɛsɔŋ nyə́ma ntɛ́ Lipini na Simeyi. Mpɛ ɪnɪ pa pəsə́na pa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma na pá yaakɪ-wɛɣɛ pa hə́la. 19 Kehatɪ nyə́ma ntɛ́ Amə́lam na Isaa na Hepələŋ na Wusiyɛlɪ. Mpɛ ɪnɪ pa pəsə́na pa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma. 20 Melali nyə́ma ntɛ́ Malii na Musi. Mpɛ ɪnəɣəlɛ pa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma. Mpɛ pa kɛna Lefii kpeka nyə́ma na pá kɛɛsə́na pa lʋlʋŋ.

21 Kɛɛsəŋ luluŋ nyámа faɣa təm naaleɣɛ. Lipini nyəŋku na Simeyi nyəŋku.
22 Kukaluɣu waatu, pa hika apalaa na apalupiya mpa pa wɛna ɪsɔtu kulum na
waalɪ təɣɔ, iyisi naatosompɔɣɔlaɣa na nasəlɛ na nuɪnuwa (7500). 23 Mpɛ ɪnɪ pa
sikaɣana cokəle waalɪ na ilim tətulɛ tɔɔ. 24 Layelɪ pəyalu Iliyasafɪ kɛlɛ pa nyuɣu
tu. 25 Kulumaa mpɛ pa paasaɣana cokəle taa na tə waalɪ tɔɔ. Na tə tɔɔ kutakuɣu,
na tə nɔnɔɣɔ puuɣu kukakaɣau. 26 Na kalaa wei ɪ cɔɔna cokəle na kɔtaɣa təlatɛ tɔ ɪ
pɔɔŋ na ɪ nɔnɔɣɔ nyəŋ na pə ŋmuɪsɪ. Mpɛ pa paasaɣana pə tənaɣa mpu.
27 Kehatɪ luluŋ nyámа faɣa təm liɣiti ké. Aməlam nyámа, na Isaa nyámа, na
Hepəlɔŋ nyámа, na Wusiyelɪ nyámа. 28 Pa kala pə kpaɣau apalaa, na apalupiya
mpa pa wɛna ɪsɔtu kulum na waalɪ tɔ. Pa wɛ iyisi pəlefɛɪ na nasətoso (8600).
Pa nyəntɛ ntɛ́ Isɔ cokəle taa wontunaa paasənau. 29 Cokəle ilim mpətəŋ tɔɔ ké
pa sikaa. 30 Pa nyuɣu tu ntɛ́ Wusiyelɪ pəyalu Ilisafaŋ. 31 Pɛlɛ pa paasəɣənana
Isɔ atakaa, na taapəlɪ, na fətəlanaa təsɪulɛ, na kɔtaɣa təlatɛnaa. Na cokəle taa
wontunaa mpa pa lakəna tɔ. Na pə taa puuɣu kukakaɣau.
32 Lefii nyuɣu nyámа taa sɔsɔ ntɛ́ kɔtulu Alɔŋ pəyalu Ilasaa. Inɪ ɪ feŋiɣina cokəle
paasənlaa tɔɔ.
33 Melali luluŋ nyámа faɣa təm naaleɣɛ: Malii nyámа, na Musi nyámа. 34 Pa
kala pə kpaɣau apalaa na apalupiya, mpa pa wɛna ɪsɔtu kulum na waalɪ tɔ. Na
pa kpɛntɪ iyisi naatoso na ŋmunuɣu (6200). 35 Pa nyuɣu tu ntɛ́ Apihayili pəyalu
Suluyelɪ. Na mpɛ ɪnɪ pa sikaɣana cokəle ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ. 36 Melali nyámа təmlɛ
ntɛ́ sɪ pá paasəna cokəle kpatəŋ kuwaləŋ, na kukaɣaŋ na tesikasɪ, na sɪ tapəŋ tɛɛ
nyəɣətu kutemtu, na pə wontu. Na pə tənа mpi pa lakəna tɔ. 37 Na kalaa tesikasɪ,
na sɪ tapəŋ tɛɛ nyəɣətu kutemtu, na pə kaŋkanasɪ na pə ŋmuɪsɪ.
38 Cokəle ilim təlulɛ tɔɔ ké Moisi na Alɔŋ na ɪ pəyalaa paa sikaa. Mpɛ pa
paasaɣana cokəle na Isɛɣelɪ nyámа tənа nɔɣɔ. Ye kpaɪ tu ɪ kpətənaa ɪsɪɪ pa ku-ɪ.
39 Lefii nyámа tənа, pə kpaɣau apalaa na apalupiya mpa pa wɛna ɪsɔtu kulum
na waalɪ tɔ. Pa kpɛnta ɪsɪɪ iyisi hiu na naalɛ (22000). Isɪɪ Tacaa ka kɛɛsuɣu Moisi
na Alɔŋ tɔ. Ḿpúɣú pa kala-wɛ na pá kɛɛsəna pa luluŋ.

Pa sɪɪ Lefii nyámа kɛ kancaalaɣa apalupiya lona

40 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: Kala Isɛɣelɪ nyámа kancaalaɣa apalupiya tənа.
Pə kpaɣau mpa pa wɛna ɪsɔtu kulum na waalɪ tɔ. Ilɛna ń tú pa həla kɛ takəlaɣa
taa. 41 Sɪɪ Lefii nyámа na pa mpaa kɛ Isɛɣelɪ apalupiya kancaalaɣa nyənsɪ lonte
taa. Na ń sɪɪ Lefii nyámа təla na a mpaa kɛ Isɛɣelɪ nyámа təla kancaalaɣa apalu
nyəna lona taa. Tacaa má ma nyəm ntɛ́.
42 Ḿpúɣú Moisi kala Isɛɣelɪ nyámа kancaalaɣa apalupiya tənа, ɪsɪɪ Tacaa tuɣɪ-
ɪ tɔ. 43 Pə kpaɣau mpa pa wɛna ɪsɔtu kulum na waalɪ tɔ, na pá tú pa həla kɛ
takəlaɣa taa. Pa wɛ iyisi hiu na naalɛ na ŋmunuɣu na nuɪtoso na naanuwa na
tooso (22273). 44 Ilɛna Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sɪ: 45 Sɪɪ Lefii nyámа na pa
mpaa, na pá pəsɪ ma nyámа kɛ Isɛɣelɪ kancaalaɣa apalupiya lonte taa. Na ń la
mpu tɔtɔɣɔ Lefii nyámа təla, kɛ Isɛɣelɪ nyámа təla kancaalaɣa apalupiya lonte
taa. Mayalɛ Tacaa. 46 Isɛɣelɪ apalupiya ŋmunuɣu na nuɪtoso na naanuwa na tooso
(273) paɣatəna ntɛɣɛ Lefii nyámа. Na mpɛ ɪnəɣɪ pə wɛɛ sɪ pá ya pa nyɔɔŋ. 47 Na
pá tú paa wei ɪ nyuɣu tɔɔ ké liɣitee nyəɣətu kakpasɪ. Na pá kɛɛsəna Isɔ cokəle taa
liɣitee maɣasuɣu. Paa nyəɣəluɣu ŋku ku yuŋ ka wɛ cacaasɪ naanuwa. 48 Ilɛna pa
cɛla-yɛɣɛ Alɔŋ na ɪ pəyalaa, na pá yana kancaalaɣa apalupiya kupaɣatasɪ nyɔɔŋ.
49-50 Ḿpúɣú Moisi mu Isɛɣelɪ nyámа kancaalaɣa apalupiya mpa pa paɣata mpu
tɔ. Pa liɣitee wena pa yapəna-wɛ, ɪsɪɪ pa maɣasuɣu Isɔ cokəle taa tɔ, a lɪɪ nyəɣətu
iyaɣa na ŋmunuɣu na nuɪnuwa na nuɪtoso na kakpasɪ (1365). 51 Ḿpúɣú pa cɛla-yɛɣɛ
Alɔŋ na ɪ pəyalaa ɪsɪɪ Tacaa ka sɪɪu tɔ.

4

Kehatı lulun nyáma təma

1 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi na Alən sı: 2-3 Ɩ ŋmaa Lefii kpekəle tu Kehatı lulɣu
nyáma mpa pa pusı tala hiu na naanuwa, na pá polo nule na naanuwa tə pa həla.
Pá kpa mpa pa pəsəɣı na pá la təmlɛ kɛ Ɩsə cokəle taa tə. 4 Na pá paasəɣəna katɛ
taa katɛ wontu. 5 Ye pa caa təsikile kɛ laɣasuɣu, ule Alən na ı pəyalaa pa kəə na pá
tisi puuɣu kukaɣau na pá takı Ɩsə atakaa təə. 6 Ɩlɛna pá tənı pə təə ké tənuɣu teelən
nyəŋku nakulı. Na pá waası-ı heeŋ huntu puuɣu ŋku pa lii akpaayala tə, na pá
susı ı kpatəŋ kutəkəŋ. 7 Na pá takı heeŋ huntu puuɣu ŋku pa lii akpaayala təɣə Ɩsə
potopotonaa taapəlı təə. Na pá sıu nyənası, na kəpunaa, na poosiyanaa, na fusi
nsi pa liisiɣina sulum tə. Na pá sıu tətəɣə potopotonaa mpa pa haakı Ɩsə ké tam təə
tə. 8 Ɩlɛna pá waası-ı heeŋ huntu puuɣu ŋku pa lii akpaayala tə na pá tənı pə təə ké
tənuɣu teelən nyəŋku nakulı. Ɩlɛna pá lɛɛ taapəlı kɛ kpatəŋ wei pa kpakəɣəna-ı tə.
9 Na pá waası puuɣu pooku kɛ fətəlanaa təsiulɛ na tə fətəlanaa. Na wontu təna təə,
ısıı kpətəlası na təlума nyənası na nim fusi. 10 Ɩlɛna pá tú pə tənaɣa tənuɣu teelən
nyəŋku nakulı ku taa, na pá sıı kpatəlɛ nte pa kpakəɣəna wontu tə tə təə. 11 Na
pá takı akpaayala puuɣu kɛ wula kətaɣa təlatɛ təə. Na pá waası-tɛɣɛ tənuɣu teelən
nyəŋku, na pá susı kpatəŋ wei pa kpakəɣəna-tɛ tə. 12 Ɩlɛna pa koti ısə seeu wontu
təna, nti pa lakəna cokəle taa təɣə akpaayala puuɣu taa. Na pá waası tənuɣu teelən
nyəŋku na pá tənı kpatəlɛ nte pa kpakəɣəna-tı tə tə təə. 13 Na pá hasa kətaɣa təlatɛ
təə təlума, na pá pə puuɣu kusɛɛmuɣu. 14 Na pá tənı pə təə ké wontunaa mpa pa
lakəna kətaɣa təlatɛ tə. Ɩsıı cofolonaa kela ləɣəlası, na səsəənsı nsi pa kuukina
təlума tə. Na poosiyanaa na wontu kulapənatu təna. Na pá takı tənuɣu teelən
nyəŋku kɛ pə təə. Ɩlɛna pá susı kpatəŋ wei pa kpakəɣəna-tɛ tə. 15 Ye pə tala teeu,
pə wɛɛ sı Alən na ı pəyalaa pá tɛ pə tənaɣa takuɣu. Ɩlɛna Kehatı nyáma kəə na pá
kpaɣa. Mpi tə, pə fɛı sı pá tokina Ɩsə wontuɣu nakulı na pá kəə na pá sı. Pɛlɛ pa
təmlɛ ntɛ́ cokəle wontu kpaɣau. 16 Kətulu Alən pəyalu Ɩlasaa təmlɛ ntɛ́ fətəla səsə
nim na tulaalu wəpu. Na paa ıfemle nte tə təɣənaɣa kuhau na kətaɣa nim, na Ɩsə
cokəle taa wontu təna paasənau.

17 Ḿpúɣú Tacaa tasa Moisi na Alən kɛ heeluɣu sı: 18-19 Ɩ feŋ Kehatı nyáma kɛ
teu, kɛ waatu wei pa paasəɣəna Ɩsə wontu tə. Pə taa kəə na pá kpiisi-wɛɣɛ Lefii
nyáma hɛku. Mpi tə, pə wɛɛ sı Alən na ı pəyalaa pá suuna-wɛɣɛ cokəle taa, na pá
huləɣı paa wei kɛ wontu nti ı ká kpaɣa tə. 20 Ye pa suuwa, na pá loosi loosuɣu
maɣamaɣa kɛ Ɩsə wontu, na pá ta həkəta-tı paa sı.

Kɛɛsəŋ lulun nyáma təma

21 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sı: 22 Kala Kɛɛsəŋ lulɣu nyáma na pa tɛɛsı yəlaa.
23 Ɩlɛna ń ŋmaa apalaa mpa pa pusı tala hiu na naanuwa na pá polo nule na
naanuwa na pá pəsəɣı na pá la Ɩsə cokəle taa kɛ təmlɛ tə pa həla. 24 Təma wena
paa tu-wɛ na pá lakı təɣəlɛ, 25 pəəŋ wei pa takəɣı Ɩsə cokəle təə tə. Na ıwaaŋ
tənəŋ, na tənuɣu teelən nyəŋku ŋku ku waasa pə təna pə təə tə. Na cokəle nənəɣə
puuɣu. 26 Na kalaa puuɣu na ı nənəɣə nyəŋku na pə ŋmusı, na pá lakı pə taa wontu
təna təmlɛ. 27 Alən na ı pəyalaa pa huləɣəna Kɛɛsəŋ nyáma kɛ pa kulapəm na pa
kukpaɣam təna na pa paasəɣəna-wı. 28 Kɛɛsəŋ nyáma təma ntɛ́ Ɩsə cokəle taa.
Kətulu Alən pəyalu Ɩtamaa ka feŋiɣina pa təmlɛ təə.

Melali lulun nyáma təma

29 Ḿpúɣú Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sı: Kala tətəɣə Melali lulɣu nyáma na pa
tɛɛsı nyáma kɛ 30 pə kpaɣau apalaa mpa pa pusı tala hiu na naanuwa na pá polo
nule na naanuwa tə pa həla na ń kpa mpa pa pəsəɣı na pá la təmlɛ kɛ Ɩsə cokəle taa
tə. 31 Pa təma kulapɛɛ ntɛ́ cokəle kpatəŋ kuwaləŋ, na kukaɣaŋ, na tesikası, na sı

tapəŋ tɛɛ nyəɣətʋ kʋtemtu, 32 na kalaa tesikasɪ na sɪ tapəŋ tɛɛ nyəɣətʋ kʋtemtu, na kaŋkanasɪ, na pə ŋmɪɪsɪ na pə wontunaa tənа. Kətəlaa ká ŋmaana wontuɣu ŋku paa wei ɪ ka səɣəlɪ təɣə takəlaɣa taa. 33 Təma wena pə tʋ Melali lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ lsə cokəle taa təɣəlɛ, na kətʋlʋ Aləŋ pəyalʋ ltamaa náá feŋiɣi pa təə.

Lefii kpekəle təmlataa kʋkalʋɣʋ

34-49 Mpúɣú Moisi na Aləŋ na lsɛɣɛlɪ kpekəle nyʋɣʋ nyə́ma kala Lefii kpekəle nyə́ma Kehatɪ, na Kɛɛsəŋ, na Melali, pa lʋlʋŋ, na pa tɛɛsɪ apalaa mpa pa tala pɪɪsɪ hiu na naanʋwa, na pə́ polo nɪɪlɛ na naanʋwa tə pa həla. Na pá tʋ paa wei kɛ təmlɛ kɛ lsə cokəle taa. Mpúɣú Moisi kala-wɛ ɪsɪɪ Tacaa tʋɣɪ-ɪ tə. Ilɛna Kehatɪ nyə́ma kpɛntɪ iyisi naalɛ na nasətoso na nɪɪnʋwa na nɪɪlɛ na naanʋwa (2750). Kɛɛsəŋ nyə́ma kɛ iyisi naalɛ na nasətoso na hiu na naanʋwa (2630). Melali nyə́ma kɛ iyisi tooso na ŋmʋnʋɣʋ (3200). Ilɛna pa təna pa kpɛntɪ iyisi pəlefɛɪ naanʋwa na nasəlɛ na nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa (8580). Mpúɣú pa hʋla paa Lefii tʋ wei ké ɪ təma kʋlapɛɛ, na ɪ kʋsəɣələm kɛ teitei, ɪsɪɪ nti Tacaa ka tʋ Moisi tə.

5

Asilima nyə́ma ləsʋɣʋ kɛ tesikile

1 Mpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 2 Heeli lsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ ye kʋtəŋ ŋku kʋ pilisiɣi yʋlʋ tə kʋ kpa nəɣəlʋ yaa pə wɪɪkɪ yʋlʋ apalʋtʋ yaa ɪ alʋtʋ na lʋm kpeŋna-ɪ. Yaa pʋntʋ tokina sətʋ, pə wɛɛ sɪ pá ləsɪ-ɪ təsikile ké. 3 Paa ɪ ké apalʋ yaa alʋ. Pə́ taa kəə na í pilisi lsə tesikile. 4 Mpúɣú lsɛɣɛlɪ nyə́ma nɪɪ Moisi təm ntɪ na pá təɣənɪ asilima nyə́ma təna.

Isayatʋ tayanʋɣʋ

5 Mpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 6 Tɛləsɪ lsɛɣɛlɪ yəlaa sɪ, ye yʋlʋ pəntəna ɪ təɣəntəlɛ ɪ wakələna Tacaa ké. 7 Pə wɛɛ sɪ í tisi ɪsaɣatʋ nti ɪ lapa mpʋ tə. Na í tayanɪ mpi ɪ wakəlaa təɣə kancaalaɣa, pə waalɪ ɪlɛna í səəsɪ pə təm kakpasɪ taa kʋlʋm. 8 Ye kpəntɛ tʋ səpa na í fɛɪna kəɣəpu, ɪlɛ pa cɛla-tɛɣɛ kətʋlʋ na ílé ɪ cɛla Tacaa. Ilɛna pəntʋlʋ caa ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ ɪwaaʋ na kətʋlʋ la pə səəsɪ. 9 Ye lsɛɣɛlɪ nyə́ma kəna Tacaa kɛ kʋhaʋ ŋku na pá cɛla kətʋlʋ wei, ɪnɪ ɪ tənna. 10 Yʋlʋ í ha mpiɣi Tacaa, pa cɛləɣɪ kətʋlʋ ké. Na ye pa cɛla kətʋlʋ kɛ mpi, ɪ pəsəɣɪ na í sɪɪna ɪ tɪ.

Alʋ wei ɪ təə pa kpekiɣi wasaŋkalətʋ tə pə kiiŋ

11 Mpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 12 Tɛləsɪ lsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ, ye ɪsɪɪ alʋ lakɪ yem yem. 13 lsɪɪ í na apalʋ nəɣəlʋ pa ŋmɛləɣɪ na pá həntəɣɪ. Ilɛ nəɣəlʋ ta kpəlɪ-wɛ. 14 Ye apalʋ lakəna ɪ alʋ kɛ ɪsɛsɛɛmlɛ, na ɪ kpekiɣi ɪ təə sɪ ɪ lapa wasaŋkalətʋ, na pəyele ílé ɪ fɛɪ pə taa. 15 Ile apalʋ ka pona ɪ alʋ kɛ kətʋlʋ, na í kpɛnna mʋlʋm kiloonaa tooso. Mʋlʋm mpi pə taa pa ta yəɣəlɪ nim yaa tulaalʋ tə. Mpi tə, pə ké ɪsɛsɛɛmlɛ kətaɣa ŋka ka təəsəɣɪ ɪsaɣatʋ təɣə. 16 Ilɛna kətʋlʋ yaa alʋ ɪnɪ na í səŋ Tacaa ɪsɛntaa. 17 Na í cosi lsə lʋm kɛ nyənaɣa taa, na ɪ cosi cokəle taa tɛtʋ na í tʋ́ pə taa. 18 Ilɛna í kəəlɪ alʋ saalaɣa kɛ ɪ nyʋɣʋ taa. Ilɛna í tʋ́ ɪ niŋ taa ké ɪsɛsɛɛmlɛ kətaɣa mʋlʋm mpi ɪ paalʋ kənaa tə. Na kətʋlʋ təka lʋm nyaŋ nyəm mpi pə kəŋna mpusi tə. 19 Ilɛna í yele na alʋ tuuna. Ilɛna kətʋlʋ təmɪ-ɪ sɪ: Ye nyana nəɣəlʋ í tá həntɪ, na ń pilisi nyá tɪ. Ile lʋm nyaŋ nyəm pənɛ pə mpusi í taa tii nyá təə. 20 Ama ye n puɣusa nyá paalʋ na n la wasaŋkalətʋ. 21 Ile mpusi lʋm pənɛ, pə́ sʋʋ nyá taa na pə́ haɣasɪ nyá lotu na pə́ ŋmələsɪ nyá alʋtʋ na ń pəsɪ kaalʋlaɣa. Na nyá taapalaa tukuɣuna-ŋ na ɪtuule. 22 Ilɛna alʋ náá cə sɪ: Pə́ la ɪsɪɪ n yəɣətʋɣʋ tə. 23 Ilɛna kətʋlʋ ŋmaa mpusi təm ntɪ, na í nyaalɪ ŋmaatʋ na lʋm nyaŋ nyəm mpɪ. 24 Ilɛna í cɛla alʋ kɛ lʋm nyaŋ nyəm mpi pə kəŋna mpusi tə na ɪ nyəə. Na lʋm mpɪ pə́ tʋ ɪ taa ké laŋwakəllɛ. 25 Ama kətʋlʋ mʋɣɪ alʋ niŋ taa ké ɪsɛsɛɛmlɛ kətaɣa, na pə́có í paɣalɪ-kɛɣɛ Tacaa, ɪsɪɪ kətəlaa lakɪ tə. Na í sɪɪ kətaɣa təlatɛ. Na í cosi ŋkute nte tə hʋləɣɪ sɪ Tacaa tənna pə tənа tə, na í

wɔ kɔkɔ. 26 Pɔlɛ pɔ waalɪ ké ɪ yeki na alu nyɔɔ lum mpɪ. 27 Ye tampana sɪ ɪ nawaɣa na í nyɔɔ-wɪ, pɔ haɣasɔɣɪ ɪ lotu ké na pá ŋmɔlɔsɪ ɪ alutu na í pɔsɪ kaalulaɣa. Na ye nɔɣɔlu caa sɪ ɪ tɔŋsɪ yɔlaa kɛ mpusi, alu ɪnɪ ɪ tɔm kɛ ɪ ká yɔɣɔtɪ. 28 Ama ye í ta ná, pɪɪ lakɪ-ɪ pulu. Ɩ pɔsɔɣɪ na í lulɪ piya tɔtɔ. 29-30 Ye apalu kpekiɣi ɪ alu tɔɔ ké yem yem lakasɪ taa, pɔ kɔtaɣa nté. 31 Waatu ɪnɪ apalu kiŋ kaa wɛɛ natɔlɪ. Ye alu wakɔlaa, ɪnɪ ɪ ka nana pɔ nau.

6

Mpa pa ha pa tɔɣɪ Ɩsɔ tɔ pa kiiŋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Tɛlɔsɪ Ɩsɛɣɛlɪ yɔlaa sɪ, ye apalu yaa alu í sɪɪ nɔɣɔ sɪ ɪ haakɪ ɪ tɔɣɪ Ɩsɔ tɔmlɛ natɔlɪ tɔ taa, 3 pɔ wɛɛ sɪ í kii sulum. Paa lɛsɛŋ sulum toŋ nyɔm. Pɔyele í taa tɪɪ tɔŋ lɛsɛŋ pee lum nyɔna yaa kuwulɛɛ. 4 Pɔ tɪɪ fɛɪ sɪ í tɪɪ tɔŋ lɛsɛŋ pulupu. 5 Pɔ́cɔ́ hunuɣu kaa kpa ɪ nyuɣu taa, yaa ɪ tantuɣu tɔɔ. Pɔ tɔna pɪɪ su ḿpúɣú, halɔna pɔ kuyɛɛŋ sɪɪ tɔnaɣa. 6 Pɔ fɛɪ sɪ í kpɔtɔna sɔtu nɔɣɔluɣu waatu ɪnɪ ɪ taa. 7 Paa ɪ caa, yaa ɪ too, yaa ɪ taalu. Mpi tɔ, ɪ tɛma ɪ tɔɣɪ Tacaa tɔmlɛ taa ké hau ké. Na ḿpúɣú ɪ nyɔɔsɪ kutaɣalasɪ hulɔɣɪ. 8 Ɩ pɔsa Ɩsɔ nyɔŋ kɛ ɪ nɔɣɔ sɪɪu waatu tɔnaɣa. 9 Ye sɔm tuta nɔɣɔluɣu ɪ kɔŋkɔŋ taa, na pá pilisi ɪ nyɔɔsɪ yeluɣu mpɪ kuyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ɪ cakɪ, ɪlɛna í looli ɪ nyuɣu. 10 Tɛu feŋ ɪlɛna, í kɔna kɔtulu kɛ ɪhokasɪ, yaa alukukunaa naalɛɣɛ Ɩsɔ cokɔle nɔnɔɣɔ. 11 Ɩlɛna kɔtulu la lɛlu kɛ ɪsaɣatu huɪsuɣu kɔtaɣa, na lɛlu kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ. Na í lapɪ-ɪ pɔ kɔtaɣa na pá huɪsɪ ɪ tɔɔ ké sɔtu asilima. Ɩlɛ ɪ asilima tɛmaɣalɛ kuyaŋku. 12 Ɩlɛna puntu tasa ɪ nɔɣɔ sɪɪu, na í la pɔnaɣa kulumaɣa ɪwɔyaɣa kɛ tasɔkɔlɛ taɣanuɣu kɔtaɣa. Pɔ fɛɪ sɪ í kalɔna kancaalaɣa kuyɛɛŋ kɛ ílé ɪ ka pilisaa tɔ pɔ tɔɔ.

13 Wei ɪ sɪɪ ḿpúɣú nɔɣɔ tɔ, ye kuyaŋku ɪ kuyɛɛŋ tɛma, ɪ puki Ɩsɔ cokɔle nɔnɔɣɔ ké. 14 Na í la Tacaa kɛ kɔtaɣa kɛ ɪwaau kulumuɣu, na pɔnaɣa kulumaɣa ɪwɛɛsɪ nsi sɪ tiili ta caamɪ tɔɣɔ naalɛ. Apalu nyaŋka kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ, na alu nyaŋka kɛ ɪsaɣatu huɪsuɣu kɔtaɣa. Na ɪwaau ŋku ku tiili ta caamɪ tɔɣɔ ciikuɣu nyaŋka. 15 Na í kɔna kukusum fɛɪ kakalasɪ nsi sɪ somtu pa nuɣutina nim, na pá tu tɔ. Na nsi sɪ tɔɔ pa yɔɣɔla nim tɔɣɔ tɔku. Na tɔɣɔnaɣa kuhau na pɔ sulum mpi paa liisi tɔ. 16 Ɩlɛna kɔtulu pona pɔ tɔnaɣa ḿpúɣú Tacaa, na í lá ɪsaɣatu huɪsuɣu kɔtaɣa, na ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ. 17 Na ɪwaau kɛ ciikuɣu nyaŋka, na pɔ kukusum fɛɪ kakalasɪ tɔku. Pɔ waalɪ ké tɔɣɔnaɣa kɔtaɣa na sulum. 18 Ɩlɛna nɔɣɔ sɪɪlu looli ɪ nyuɣu kɛ cokɔle nɔnɔɣɔ tɔna, na í tú ɪ nyɔɔsɪ kɛ ciikuɣu kɔtaɣa kɔkɔ taa. 19 Pɔ waalɪ ɪlɛna kɔtulu kpaɣa ɪwaau hamuɣu ŋku pa tɔsaa tɔ. Na kukusum fɛɪ kakalasɪ waanɪ waanɪ kɛ tɔm naalɛ, na í tú nɔɣɔ sɪɪlu niŋ taa kɛ waatu wei ɪ tɛma ɪ nyuɣu looluɣu tɔ. 20 Ɩlɛna kɔtulu taɣanɪ-tɔɣɪ Ɩsɔ ké paɣaluɣu ɪsɪɪ kɔtɔlaa lakɪ tɔ. Na tɔɣɔnasɪ nsɪ sɪ pɔsɪ ɪ nyɔnsɪ. Na pá sɔɔsɔna laŋlɛ na yule. 21 Yulu wei ɪ sɪɪkɪ nɔɣɔ sɪ ɪ haakɪ ɪ tɔɣɪ Ɩsɔ tɔ pɔ sɔɔsɪ nté. Ɩ nɔkaa ɪ sɔɔsɪ pɔ tɔɔ. Ama pɔ wɛɛ ké sɪ í la mpi pɔ tɔna ɪ ka sɪɪwa tɔ.

Koolee kupana

22 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 23 Kɛɛsɪ Alɔŋ na ɪ pɔyalaa sɪ, koolee nna paa kooliɣi Ɩsɛɣɛlɪ nyáma tɔɣɔlɛ sɪ:
24 Tacaa í kooli-mɛɣɛ kupantu na í kenti mɔ tɔɔ.
25 Na í nyɔnɪ-mɛɣɛ teu na í lakɪ-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.
26 Na í wɛɛ mɔ waalɪ na pá caɣana-mɛ.
27 Ḿpúɣú paa yaakɪ ma hɔtɛ kɛ Ɩsɛɣɛlɪ yɔlaa tɔɔ. Ɩlɛna máá kooliɣi-mɛɣɛ kupantu.

7

Nyuɣu nyáma kɔtasɪ

1 Kʋyaŋku Moisi tɛma lsɔ cokəle sikuɣu, ılɛna í fɛɛnı tá na tə taa wontu kɛ
kɔtaɣa nim, na kɔtaɣa təlatɛ na tə wontu. 2 Ḿpúɣú lsɛɣɛlı kpeka nyʋɣʋ nyáma
mpa paa səna kʋkalʋɣʋ waatʋ tɔ, pa kɔna pa kʋhaaŋ 3 kɛ naaŋ naanʋwa na naalɛ
na kɛɛkɛnaa naatoso. Na pá waasa pa tɔɔ. Pə lıwa sı nyɔɔŋ nyáma naalɛ caawa
naaŋ naalɛ na kɛɛkɛ kʋlʋm ntɛ́. 4 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sı: 5 Mʋ pa kʋhaaŋ ını,
na ń cɛla Lefii nyáma, na pá kɛɛsəna paa mpa pa təmlɛ, na pá kpakəɣəna cokəle
wontu. 6 Ilɛna Moisi mʋ naaŋ na kɛɛkɛnaa mpɛ na í cɛla Lefii kpekəle nyáma
7 Kɛɛsɔŋ lʋlʋɣʋ nyáma kɛ kɛɛkɛnaa naalɛ, na naaŋ liɣiti. Na pá kɛɛsəna paa wei ı
təmlɛ, 8 na Melali nyáma kɛ kɛɛkɛnaa liɣiti na naaŋ pəlefɛı naanʋwa. I cɛla-wɛɣɛ,
na í kɛɛsəna pa təma. Alɔŋ pəyalʋ Itamaa paasəɣənana-wɛ. 9 Kehatı nyáma ná
paasaɣana kɔtaɣa wontunaa ké. Ile ı ta cɛla-wɛɣɛ kɛɛkɛ, yaa nav. Mpi tɔ, pıı wɛɛ
sı pá hɔɣɔləɣı-təɣı.

Kɔtaɣa təlatɛ tʋlʋɣʋ kʋcɔɔŋ

10 Kʋyaŋku pa fɛɛnaɣa kɔtaɣa təlatɛ, ılɛna lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyáma kɔna tɔtɔɣɔ pa
kʋcɔɔŋ sı pa tʋləɣəna-tɛ. 11 Ḿpúɣú Tacaa heela Moisi sı: Nyʋɣʋ nyáma ká kɔɔ
kʋlʋm kʋlʋm ké kʋyakʋ kʋyakʋ na pá ha pa kʋcɔɔŋ.

12-83 Isəna pa təŋa təma na pá kɔɔ tɔɣɔlɔ:
Yuta kpekəle tʋ Aminatapı pəyalʋ Nasɔŋ kɛlɛ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ. Isakaa
nyəntɛ tʋ Suwaa pəyalʋ Netaneyɛlı kɛ kʋyakʋ naalɛ nyəŋkʋ. Sapulɔŋ nyəntɛ
tʋ Helɔŋ pəyalʋ Iliyapı kɛ kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ. Lupɛŋ nyəntɛ tʋ Setewu
pəyalʋ Ilisuu kɛ kʋyakʋ liɣiti nyəŋkʋ. Simiyɔŋ nyəntɛ tʋ Sulisataı pəyalʋ
Seluməyɛlı kɛ kʋyakʋ kakpası nyəŋkʋ. Katı nyəntɛ tʋ Teuwɛlı pəyalʋ Iliyasafı kɛ
kʋyakʋ naatoso nyəŋkʋ. Ifəlayim nyəntɛ tʋ Amihuti pəyalʋ Ilisama kɛ kʋyakʋ
naatosomopɔɣɔlaɣa nyəŋkʋ. Manasee nyəntɛ tʋ Petasuu pəyalʋ Kamliyɛlı kɛ
kʋyakʋ pəlefɛı naanʋwa nyəŋkʋ. Pɛncamɛɛ nyəntɛ tʋ Kitoni pəyalʋ Apitaŋ
kɛ pɔɣɔlaɣafɛı naanʋwa nyəŋkʋ. Taŋ nyəntɛ tʋ Amisataı pəyalʋ Ahiyesɛɛ
kɛ naanʋwa nyəŋkʋ. Asɛɛ nyəntɛ tʋ Okəlaŋ pəyalʋ Pakiyɛlı kɛ naanʋwa na
kʋlʋmʋɣʋ nyəŋkʋ. Nɛfətali nyəntɛ tʋ Inaŋ pəyalʋ Ahila kɛ naanʋwa na naalɛ
nyəŋkʋ. Mpi mpi pa kɔnaa tɔɣɔlɔ:
Liɣitee nyəɣəlʋɣʋ nyənaɣa ŋka ka yuŋ wɛ kiloo kʋlʋm na cacaası ŋmʋnʋɣʋ na
nıınʋwa tɔ (1300). Na pə poosiya wei pa ŋmıısəɣəna caləm tɔ. Ilé ı cacaası wɛ
nasətoso na nıınʋwa (700). Isəna pa maɣasaɣa lsɔ cokəle taa ké liɣitee tɔɣɔ pa
kɛɛsənaa. Na pá suuli nyənası nsı sı naalɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɔtaɣa mʋlʋm mpi pa
nuɣutina nim tɔ. Wʋla kɔpʋ, kɛ cacaası nıınʋwa (100). Na tulaalʋ kʋwɔpʋ kɛ
kɔpʋ ını ı ləpam. Na latəcɛ, na ıwaav, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ıwəyaɣa sı, pa lakəna
kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Na pəŋtʋlʋɣʋ sı pa lakı ısaɣatʋ hıısʋɣʋ nyəŋka.
Naaŋ naalɛ na ıwaaŋ kɛ kakpası, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ıwɛɛsı kɛ kakpası sı pa
lakəna ciikuɣu kɔtaɣa.

84 Isɛɣɛlı kpeka nyɔɔŋ nyáma hawa kʋcɔɔŋ wei kɛ kɔtaɣa təlatɛ tʋlʋɣʋ wule
tɔɣɔlɛ. Liɣitee nyəɣətʋ nyənası kɛ naanʋwa na naalɛ. Na poosiyanaa mpa pa
ŋmıısəɣəna caləm təɣɔ naanʋwa na naalɛ. Na wʋla kɔpʋnaa kɛ naanʋwa na
naalɛ. 85 Paa nyənaɣa ŋka ka yuŋ wɛ kiloo kʋlʋm na cacaası ŋmʋnʋɣʋ na nıınʋwa
(1300). Na paa poosiya wei ké cacaası nasətoso na nıınʋwa (700). Pə kpɛnta
liɣitee nyəɣətʋ kiloonaa hiu na liɣiti. Isıı pa maɣasʋɣʋ lsɔ cokəle taa tɔ. 86 Paa
wʋla kɔpʋ wei ı ka wɛ cacaası nıınʋwa (100) ké. Pə kpɛnta kiloo kʋlʋm na cacaası
ŋmʋnʋɣʋ (1200). Kɔpʋnaa mpɛ paa suna tulaalʋ kʋwɔpʋ ké. 87 Pə kaası latəcɛnaa
naanʋwa na naalɛ, na ıwaaŋ kɛ mpʋ. Na pənaɣa kʋlʋmaɣa ıwɛɛsı kɛ mpʋ tɔtɔ.
Sı pa lakəna kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ na pá sɔɔsəna tɔɣɔnaɣa kɔtaɣa, na
ısaɣatʋ hıısʋɣʋ kɔtaɣa pəŋtʋlʋŋ kɛ naanʋwa na naalɛ. 88 Na latəcɛnaa kɛ hiu na

liɣiti. Ɩwaaŋ kɛ nɩɩtoso, pəŋtulʊŋ kɛ mpʊ. Na pənaɣa kulʊmaɣa ɩwɛɛsɩ kɛ mpʊ tɔtɔ. Sɩ pa lakɩ ciikuɣu kɔtasɩ. Kʊcɔɔŋ wei pa haWa kɔtaɣa tɔlatɛ tulʊɣʊ tɔɔ tɔɣɔlɛ.
89 Waatʊ wei Moisi sʊʊ cokəle taa ké Ɩsɔ yɔɣɔtənaʊ tɔ, ɩ nɩɩkaɣa Ɩsɔ nɔɣɔ kɛ ɩsɔtaa taŋlaa mpa pa wɛ Ɩsɔ atakaa pile tɔɔ tɔ pa hɛkʊ ké. Na í yɔɣɔtəɣəna-ɩ.

8

Fətəlanaa sɩw

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɩ: 2 Tɛləsɩ Alɔŋ sɩ waatʊ wei n sɩɩkɩ fətəla sɔsɔ kɔkɔsɩ naatosompɔɣɔlaɣa ɩnɩ tɔ, paasəna na pə́ naakɩ fətəla sɔsɔ ɩnɩ ɩ lɔlɔ. 3 Ɩlɛna Alɔŋ lá ɩsɩɩ Tacaa kɛɛsʊɣʊ Moisi tɔ. 4 Wʊla tike kɛ Moisi lapa na pá lu fətəlanaa təsɩɩlɛ təna. Pə kpaɣaʊ tə tapʊɣʊ, halənа tə tomle nte tə nəɣəsəna ɩsɩɩ tʊɣʊ hɛtʊ tɔ. Ɩsɩɩ Tacaa ka hʊla-ɩ tɔ.

Lefii nyə́ma təmlɛ taa sʊvv kɔtaɣa

5 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɩ: 6 Faɣa Lefii nyə́ma na pa mpaa. La-wɛɣɛ nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa. 7 Nmɩɩsɩ pa tɔɔ ké kɔtaɣa lʊm, na pá hʊ pa tɔɔ hʊntʊ təna. Na pá cɔtɔ pa wontu, ɩlɛna pə́ kɛɛlɩ pa nyɔɔŋ tɔɔ asilima. 8 Ɩlɛna pá kpaɣa latəcɛ na kɔtaɣa mʊlʊm mpi pa nuɣutina nim tɔ. Na Moisi náá kpaɣa ɩsaɣatʊ hɩɩsʊɣʊ latəcɛ naalɛ nyəŋ. 9-10 Na í koti Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma təna na Lefii nyə́ma kpətəna Ɩsɔ cokəle nɔnɔɣɔ. Na Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma tənɩ pa tɔɔ ké niŋ. 11 Ɩlɛna Alɔŋ hʊlɩ Lefii nyə́ma kɛ Ɩsɔ na hɔɣɔləŋ təna, ɩsɩɩ Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma lakʊɣʊ Ɩsɔ nyəm tɔ. Ɩlɛna pɛlɛ pa lakɩ Ɩsɔ kɛ təmlɛ. 12 Pə waalɩ ɩlɛna Lefii nyə́ma tənɩ pa niŋ kɛ latəcɛnaa naalɛ tɔɔ na Alɔŋ la-m lɛlʊ kɛ ɩsaɣatʊ hɩɩsʊɣʊ kɔtaɣa, na lɛlʊ kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Ɩlɛ Lefii nyə́ma ɩsaɣatʊ hɩɩsaa kɛlɛ. 13 Ɩlɛna ń sɩɩ Lefii nyə́ma kɛ Alɔŋ na ɩ pəyalaa pa ɩsɛntaa. Na ń hʊlɩ-wɛ na hɔɣɔləŋ təna ɩsɩɩ Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma lakɩ tɔ. 14 Na Lefii nyə́ma pəsɩ Ɩsɔ nyə́ma na pə́ faɣa pa na pa tɛɛtʊnaa. 15 Pəlɛ pə waalɩ ké paa caalɩ pa təmlɛ kɛ cokəle taa. Ɩsəna í ká la Lefii nyə́ma kɛ nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa, na í hʊlɩ-wɛ na hɔɣɔləŋ təna ɩsɩɩ Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma lakɩ tɔɣɔlɛ. 16 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɩ: Mə kɛna ma nyəm. Mpi tɔ, ma lɛɛta-mɛɣɛ Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma kancaalaɣa apalʊpiya lona ké. 17 Kʊyakʊ ŋku ma kʊwa Icipiti taa yəlaa kancaalaɣa apalʊpiya tɔ, pə kpaɣaʊ waatʊ ɩnɩ tɔ kancaalaɣa apalʊpiya təna pəsa ma nyəm ké. Paa yəlaa nyənsɩ, paa tɔla nyənsɩ. 18 Lefii nyə́ma kɛ ma lɛɛta Ɩsɛɣɛlɩ kancaalaɣa apalʊnyənsɩ lonte. 19 Na samaa tilina-wɛɣɛ Alɔŋ na ɩ pəyalaa pa kiŋ na pá lakɩ təma na pa nɔɣɔ kɛ cokəle taa, na Tacaa hɩɩsɩ samaa ɩsaɣatʊ. Pə́ taa kɔɔ na pá kpətəna Ɩsɔ cokəle na í wakəlɩ-wɛ. 20 Ḿpúɣú Moisi na Alɔŋ na Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma təna, pa lapa teitei ɩsɩɩ Tacaa ka kɛɛsʊɣʊ-wɛɣɛ Lefii nyə́ma tɔm tɔ. 21 Pa cɔta pa wontu na pá sɔ lʊm. Na Alɔŋ hʊlɩ-wɛɣɛ Ɩsɔ na hɔɣɔləŋ təna ɩsɩɩ Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma lakɩ tɔ. Na í la-wɛɣɛ ɩsaɣatʊ hɩɩsʊɣʊ kɔtaɣa, na asilima kɛɛlʊɣʊ nyəŋka. 22 Pə waalɩ ké Lefii nyə́ma caala pa təmlɛ kɛ Ɩsɔ cokəle taa. Na Alɔŋ na ɩ pəyalaa pá feŋiɣi-wɛ. Ɩsəna pa lapa nti Tacaa ka heela Moisi tɔɣɔlɛ. 23 Ḿpúɣú Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sɩ: 24 Mpi pə ké Lefii nyə́ma nyəntʊ tɔɣɔlɔ. Paa Lefii tʊ wei, ye ɩ wɛna pɩɩsɩ hiu na kakpasɩ na waalɩ kɛ mpʊ, waatʊ ɩnəɣɩ ɩ ka caalɩ Ɩsɔ cokəle taa təmlɛ. 25 Ɩlɛna pá cɛpɩ-ɩ ɩ pɩɩsɩ nɩɩlɛ na naanʊwa nyəŋka taa. 26 Ye pa cɛpa wei, ɩ pəsəɣɩ na í səna ɩ tɛɛtʊnaa kɛ Ɩsɔ cokəle təmlɛ yaa. Ama pa kaa tʊ-ɩ ɩ maɣamaɣa ɩ nyəntɛ ké. Ɩsəna Moisi ká lakɩ Lefii nyə́ma təmlɛ tɔm taa tɔɣɔlɛ.

9

Tɛɛv acima tɔɣɔv kɛ Holɛpʊ wʊlaɣa tɛtʊ taa

1 Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma Icipiti taa lɩɩ pənaɣa naalɛ nyəŋka ɩsɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ taa, Tacaa tɔma Moisi kɛ Holɛpʊ wʊlaɣa tɛtʊ taa sɩ: 2 Pə wɛɛ sɩ, Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma í tɔɣɔ Tɛɛv acima kɛ kʊyakʊ ŋku ma sɩɩwa tɔ. 3 Ɩsɔtʊ ɩnɛ ɩ kʊyakʊ naanʊwa na liɣiti nyəŋkʊ

wule taanaɣa kɛ í ká tɔɣɔ-yɛ, ɪsɪ pa sɪɪʋ pə kiiŋ na pə kʋsəsɪʋtʋ tɔ. 4 Ilɛna Moisi
tɛləsɪ tɔm ntəɣɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma. 5 Mpúɣú pa tɔɣɔ Tɛɛʋ acima kɛ kʋyakʋ ŋkʋɣʋ Holɛpʋ
wʋlaɣa tɛtʋ taa kɛ teitei ɪsɪ Tacaa ka kɛɛsʋɣʋ Moisi tɔ. 6 Ama napəlɪ pa tokina səʋ
na pə́ pilisi-wɛɣɛ kʋyakʋ ŋkʋ. Ile pa ta pəsɪ na pá tɔɣɔ Tɛɛʋ acima, na pá polo na
pá kɛɛsɪ Moisi na Alɔŋ sɪ: 7 Tə pilisa ta tɪ na səʋ tɔ, pɪɪ kaɣatɪ-tʋ sɪ tə pona Tacaa
kɛ kʋhaʋ, ɪsɪ lɛlaa kɛ kʋyakʋ ŋku pa sɪɪwa tɔ, kʋ wule na? 8 Ntɛna Moisi sɪ: I yele
na Tacaa hʋlɪ-m ɪsəna pə wɛɛ sɪ í la tɔ na pə́cɔ́.
9 Mpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 10 Tɛləsɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ, pə kpaɣaʋ saŋa na pə́
puki tɔ, ye nɔɣɔlʋ tokina səʋ na pə pilisi-ɪ, yaa ɪ pola mpaaʋ kɛ acima wule, 11 ile
ɪ tɔɣɔ-yɛɣɛ ɪsɔtʋ naale nyəŋ kʋyakʋ naanʋwa na liɣiti wule taanaɣa, na kɔtaɣa
ɪwəyaɣa na kʋkʋsʋm fɛɪ kakalasɪ na tuusi nyaŋ nyənsɪ. 12 Pə tɔɣɔnaɣa í taa fe
tɛʋ. Pəyele í taa yɔkɪ kpəntɛ mʋɣʋlɛ. Pə wɛɛ sɪ í təŋ Tɛɛʋ acima kɔtasɪ kɛ teitei
ké. 13 Ama ye nɔɣɔlʋ lapa Tɛɛʋ acima kʋyakʋ ŋkʋɣʋ awusa, na pə́ tá ké sɪ asilima
naalɪ, yaa ɪ təŋ mpaaʋ ɪ tɔm səpaɣa. Paa ləsɪ-ɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma taa ké mpi pə tɔɔ ɪ ta
kɔna ɪ kʋhaʋ kɛ pə kʋyakʋ wule tɔ. 14 Ye mə ɪcatɛ taa caɣalʋ tɔkɪ, ɪ ká təŋ a kiiŋ ké
na a kʋsəsɪʋtʋ. Kʋlʋmtʋ ntəɣɪ Isɛɣɛlɪ tʋ na caɣalʋ paa tɔkɪ.

Isɔŋmʋntʋ waasa Isɔ cokəle tɔɔ

15-16 Kʋyakʋ ŋku pa sika nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ wontu cokəle tɔɣɔ ɪsɔŋmʋntʋ sʋʋ waasʋɣʋ
kɛ tə tɔɔ kɛ tam. Na tə́ mʋɣɪ kɔkɔ kɛ paa ahoo nna, halənа pə nyaaləɣɪ. 17 Ye í caakɪ
lonte laɣasʋɣʋ ile ɪsɔŋmʋntʋ kɛɛlɪ Isɔ cokəle tɔɔ na í tɛma ile tə məlɪ. 18-19 Tacaa
hʋləɣəna Isɛɣɛlɪ nyə́ma mɛɣɛ waatʋ wei í ká kpɛsɪ tɔ, na waatʋ wei í ka siki tɔ. Ye
ɪsɔŋmʋntʋ leela Isɔ cokəle tɔɔ, Isɛɣɛlɪ nyə́ma nɪkəna Isɔ ké. Paa laɣasəɣɪ lonte.
20 Paa pə kaasa-təɣɪ kʋyɛɛŋ kɛ pə́cɔ́ pa wɛ mpúɣú. Tacaa ka kɛɛlɪ-təɣɪ na pə́cɔ́ pá
kpɛsɪ. 21 Wulee wulee ilɛna ɪsɔŋmʋntʋ caɣa lonte kʋlʋmtəle kɛ taanaɣa, halənа
pə nyaalɪ. Yaa kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ na ahoo kʋlʋmɛɛ. Ye tə kɛɛla kpakpaa ile Isɛɣɛlɪ
nyə́ma tɛɛ. 22 Ama ye tə nyala mpúɣú Isɔ cokəle tɔɔ ké kʋyɛɛŋ naale, yaa ɪsɔtʋ,
yaa pə tɛɛ mpʋ. Isɛɣɛlɪ nyə́ma wɛ mpúɣú, halənа tə́ kɛɛlɪ na pə́cɔ́. 23 Ye pa sikaa
na Tacaa ta tɔ́ sɪ pá kʋlɪ, paa kʋləɣɪ. Mpúɣú pa lakaɣa pa təma nna Tacaa tʋ-wɛ na
Moisi nɔɣɔ tɔ.

10

Liɣitee nyəɣətʋ akantɛɛ

1 Mpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Lu liɣitee nyəɣətʋ kɛ akantɛɛ naale. Anəɣɪ paa
hʋlɪ na samaa kpeɣeli, yaa kpeka tʋ mpaaʋ. 3 Waatʋ wei pá hʋla a naale, ile
Isɛɣɛlɪ samaa koti ɪ cɔlɔɣɔ cokəle nɔnɔɣɔ. 4 Ye kʋlʋmtəle kɛ pa hʋlaa, ile nyʋɣʋ
nyə́ma tike koti. 5-6 Ye pa hʋla akantəlɛ na kakiisasɪ, ile tɛɛʋ ntɛ́. Pa hʋləɣɪ tɔm
kancaalaɣa nyəm, ilɛna Isɛɣɛlɪ kpekəle nte tɪɪ sikina cokəle ilim təlɪɪle tɔɔ tɔ, tə́
tʋ́ mpaaʋ. Pa tasəɣɪ naale nyəm, ilɛna ilim mpətəŋ nyəntɛ náá təŋ. 7 Ye pə ké sɪ
yəlaa kotuɣu, pa kaa hʋləna kakiisasɪ. 8 Alɔŋ pəyalaa kɔtəlaa tike ka hʋləɣəna
akantɛɛ anɪ. Pə wɛɛ sɪ mə na mə piya piya, í ká tɔkɪ kʋsəsɪʋtʋ tənɛɣɛ tam tɔɔ ké.
9 Ye ɪ pola mə kolontunaa kɛ yoonaʋ na pa kʋləɣɪ mə tɔɔ, ile í hʋlɪ akantɛɛ na
kakiisasɪ ilɛna Tacaa mə Isɔ má, ma tɔɔsɪ mə tɔɔ na má waasɪ-mɛ. 10 Mpʋ tɔtɔɣɔ í
ka hʋləɣɪ-yɛɣɛ mə aɣɔɔla kʋyɛɛŋ, na mə acima nyəŋ, na mə ɪsɔtʋnaa kancaalaɣa
kʋyɛɛŋ, kɛ waatʋ wei ɪ lakɪ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ na ciikuɣu nyənsɪ. Ilɛna
má tɔɔsɪ mə tɔɔ. Maɣalɛ Tacaa mə Isɔ.

HOLƐPʋ NA PƎ POLO MOWAPʋ TƐTʋ TONŊA

Isɛɣɛlɪ nyə́ma kʋlʋɣʋ kɛ Holɛpʋ pʋɣʋ luɣu

11 Isɛɣɛlɪ nyə́ma Icipiti lɪɪʋ pənaɣa naale nyəŋka, ɪsɔtʋ naale nyəŋ kʋyakʋ hiu
nyəŋkʋ kɛ ɪsɔŋmʋntʋ kɛɛla Isɔ cokəle tɔɔ. 12 Mpúɣú Isɛɣɛlɪ nyə́ma kʋla Holɛpʋ

wulaɣa tɛtu taa. Ulɛna ɪsɔŋmuntu tii Palaŋ wulaɣa tɛtu taa. 13 Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kula tɔm kancaalaɣa nyɔm pɔnɛɣɛ, ɪsɪɪ Tacaa kɛɛsuɣu Moisi tɔ.

14 Yuta yoolaa tintiɣile na pa tuuta kɛlɛ nɔɣɔ tɔɔ. Aminatapɪ pɔyalu Nasɔŋ kɛlɛ pa nyuɣu tu. 15 Ɪsakaa nyáma nyuɣu tu ntɛ́ Suwaa pɔyalu Netaneyɛlɪ. 16 Sapulɔŋ nyáma nyɔŋ ntɛ́ Helɔŋ pɔyalu Uliyapɪ.

17 Ḿpúɣú pa hɛta cokɔle, na Kɛɛsɔŋ na Melali pa pɔyalaa kpaɣa-tɛ.

18 Ulɛna Lupɛŋ yoolaa tintiɣile, na pa tuuta pá tú pa waalɪ. Pɛlɛ pa nyuɣu tu ntɛ́ Setewu pɔyalu Ulisuu. 19 Simiyɔŋ nyáma nyuɣu tu ntɛ́ Sulisatai pɔyalu Seluməyɛlɪ. 20 Katɪ nyáma nyɔŋ ntɛ́ Teuwɛlɪ pɔyalu Uliyasafɪ.

21 Ulɛna Lefii tu Kehatɪ lulugu nyáma mpa pa sɔɣɔla ɪsɔ sɛɛu wontu tɔ pá tɔŋ. Na Lefii nyáma lɛlaa náá tɔŋa cokɔle sikuɣu na pá taŋa-wɛ.

22 Ulɛna Ifɔlayim yoolaa tintiɣile na pa tuuta pá tú pa waalɪ. Pɛlɛ pa nyuɣu tu ntɛ́ Amihuti pɔyalu Ulisama. 23 Manasee nyáma nyɔŋ ntɛ́ Petasuu pɔyalu Kamliyɛlɪ. 24 Pɛncamɛɛ nyáma nyɔŋ ntɛ́ Kitoni pɔyalu Apitaŋ.

25 Pə waalɪ kɛ́ Taŋ yoolaa tintiɣile nte tə kɛ́ waalɪ taŋlaa tɔ, tá na tə tuuta tə tú mpaau. Amisatai pɔyalu Ahiyesɛɛ kɛlɛ pa nyuɣu tu. 26 Asɛɛ nyáma nyɔŋ ntɛ́ Okɔlaŋ pɔyalu Pakiyɛlɪ. 27 Nefɔtali nyáma nyɔŋ ntɛ́ Ɪnaŋ pɔyalu Ahila.

28 Ɪsɔna Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kpɛsa pa tɔsikile na pá tú mpaau tɔɣɔlɛ.

Tacaa maɣamaɣa tiikiɣi ɪ yɔlaa

29 Ḿpúɣú Moisi tɔma ɪ yɔtɪ Matiyaŋ tu Lewɛlɪ pɔyalu Hopapɪ sɪ: Tɛtu nti Tacaa sɪɪ nɔɣɔ sɪ ɪ haakɪ-tu tɔ, tə taa kɛ́ tə puki. Ulɛ tɔŋ-tu na tɪɪ talɔna-ŋ kupantu nti ɪ lakɪ-tu tɔ. 30 Ntɛna ílé ɪ kisi sɪ ɪ mɔlɔɣɪ ɪ tɛtu taa. 31 Mpuɣulɛ Moisi sɪ: Taa lɔ-tu. Mpi tɔ, nyá nyɔmna wulaɣa tɛtu taa timpi timpi tɪɪ siki tɔ, tɔŋ-tu na ń hulɪ-tu. 32 Ye n tɔŋa-tu, tɪɪ talɔna-ŋ kupantu nti Tacaa ka la-tu tɔ.

33 Ḿpúɣú tə kula Tacaa puɣu cɔlɔ, na tá tó kuyɛɛŋ tooso. Na Ɪsɔ atakaa kɛ́ ta nɔɣɔ tɔɔ sɪ ɪ pɛɛkəɣɪ-tuɣu timpi tɪɪ siki na tá hɛɛsɪ tɔ. 34 Ilim taa kɛ tə kulaa, na ɪsɔŋmuntu wɛ ta nyɔɔŋ taa. 35 Tə tɛɛkaɣana Ɪsɔ atakaa ɪlɛna Moisi yɔɣɔtɔna nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ: Tacaa sɔŋ nyá naasɪ taa, na nyá kolontunaa na mpa paa caa-ŋ tɔ pá yá. 36 Waatu wei pa sɪɪkaɣa Ɪsɔ atakaa, ɪlɛna Moisi tasa sɪ: Tacaa kɔɔ, na ń caɣa Ɪsɛɣɛlɪ nyáma ta ta hɛku. Mpi tɔ, tə wɛ paɣalɛ kɛ́, tə fɛɪ kaluɣu.

11

Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kɛ Tapela

1 Ḿpúɣú kuyaku nakulɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kuntɔna Tacaa, na páánáá kpa-ɪ. Na í tisi kɔkɔ na ká nyaɣa tisikile kɛ pəcɔ. 2 Ntɛna samaa wiina Moisi tɔkpɛɛ, na ílé ɪ sɔlɔmɔna-wɛɣɛ Tacaa na kɔkɔ te. 3 Ulɛna pá ha lonte ntɛɣɛ hɔtɛ sɪ Tapela. Nyaɣau kɛ pa yaa mpu na pa tɛ taa. Mpi tɔ, tɔnaɣa Tacaa ka nyaɣasa pa tɔsikile.

Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kuntəɣɔna Tacaa

4 Ḿpúɣú kuyaku nakulɪ luluɣu kpawa caɣalaa. Ulɛna pə kpɛnna Ɪsɛɣɛlɪ nyáma maɣamaɣa na pá taɣanəɣɪ kuntuɣu sɪ: Tɪɪ hiki nantu ntɛ́ na tá tɔɣɔ? 5 Aa kaɪ, yɔlaa tɔɣɔ Icipiti taa kɛ́ tiina kɛ faalaa. Na kaama maɣamaɣa na a nəɣəsɔlɛnaa mpa pa tɔkəna lɛŋ tɔ, na kaapənaa kɛ waanɪ waanɪ. 6 Ama pə taa pulu fɛɪ cənɛ. Manna ɪnəɣɔlɛ Manna, na tá tɛŋ taasɪ.

7 Manna ɪnɪ ɪ ka nəɣəsəna kɛ́ ɪsɪɪ pee kuhulumɛɛ naalɪ, ɪ wɛ ɪsɪɪ tuɣu nakulɪ ku cələm. 8-9 Ahoo kɛ cɔlɔu kpaakɪ tɔsikile, ɪlɛna Manna hoti. Pə nyaaləɣɪ, ɪlɛna samaa cɔɔ na pá kuuki, na pá naŋəɣɪ yaa pá sɔkɪ, na pá təsəɣɪ, yaa pá tuɣɪ kakalasɪ. I leleŋ wɛ kɛ ɪsɪɪ nim kakalaɣa.

10 Mpuɣulɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kota pa tɛɛsɪ nɔnɔɔɔsɪ na pá kuntəɣɪ, na Moisi nɪɪ. Ulɛna Tacaa páánáá huu. 11 Na Moisi laŋlɛ wakəlɪ, na í pɔɔsɪ Ɪsɔ sɪ: Pepe tɔɔ kɛ́ ma

nyʋɣʋ səpəna-ŋ, na ń tʋ-m yəlaa panɛ pa paasənaʋ na ń cɔɔsəɣı-m mpʋ? 12 Anı pə taɣa ma lʋləna-wɛ. Na ń təŋ sı má nʋkı-wɛ ısıı asɔnʋɣʋ na má pona-wɛɣɛ tɛtʋ nti n ka sıı pa caanaa kɛ nɔɣɔ na tuunaʋ sı, n ká ha-wɛ tɔ. 13 Yaa leɣe ma kpələɣı nantʋ na má cɛla samaa ınɛ na í tɔɣɔ? Mpi tɔ, pa wiikina-m sı má cɛla-wɛɣɛ nantʋ na pá tɔɣɔ. 14 Ma tike ma kaa pəsı pa səɣəla, a tɛɛ-m. 15 Ye tampana sı n caa ń la-m kʋpantʋ, pə kəla teu sı ń kʋ-m na mpi n ka lakı-m ısəntɔ tɔ. Má taa na ma kʋnyɔntɔɣɔlɛ.

16 Ntɛna Tacaa cɔ Moisi sı: Koti yəlaa mpa lɛlaa tʋɣʋna na pá ké nyʋɣʋ nyə́ma tɔɣɔ nııtoso na naanʋwa. Ilɛna nyana-wɛ í kɔɔ ı səŋ Isɔ cokəle nɔnɔɣɔ. 17 Ile maa tii na má na-ŋ tá yɔɣɔtı təna, na má tʋ-wɛɣɛ nyá ləmaɣasəlɛ. Ilɛna pá səna-ŋ na ń taa səɣəlı samaa səɣəla kɛ nyá tike. 18 Ilɛna ń tɛləsı yəlaa sı, í taɣanı mə təɣı cele tɔɔ. Maa ha-mɛɣɛ nantʋ na í tɔɣɔ. Mpi tɔ, ma nıı ısəna lulun pıı-mɛ, na í kʋntəɣı, na í təŋ sı mə nııkaɣa leleŋ kɛ Icipiti tɔ. 19 Pə taɣa kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ yaa naalɛ yaa kakpası yaa naanʋwa tike kɛ í ká tɔɣɔ-tı. 20 Ama ısɔtʋ təcu ké, halənа tə lıı-mɛɣɛ səŋ. Mpi pə tɔɔ í ləwa Tacaa ma wei ma wɛ mə hɛkʋ, na í kʋntəɣı mə Icipiti taa lıuɣ tɔɔ tɔ.

21 Tənaɣalɛ Moisi nɔɣɔ təkpaʋ sı: Yoolaa panɛ pa ta sɛkı iyisi nasətoso (600.000). Na ń maɣasəɣı sı n ká cɛla-wɛɣɛ nantʋ kɛ ısɔtʋ na? 22 Paa tə kʋwa ta naaŋ, na ta heeŋ, na ta pə́ŋ təna. Yaa tə kpawa teŋku taa tiina təna pıı haŋəɣəna-wɛ.

23 Ntɛna Tacaa sı: Ma toma ta tɔɔ? N ká nana nyá ısəpəle kɛ nɔɔnɔɔ sı, pıı la mpʋ yaa pə kaa la?

Isɔ hawa ı ləmaɣasəlɛ kɛ sɔsaa nııtoso na naanʋwa

24 Mpúɣú Moisi lııwa na í tɛləsı Isɛɣɛlı nyʋɣʋ nyə́ma nııtoso na naanʋwa, na í pıılı-wɛ na ı cɔɔna Isɔ cokəle. 25 Ilɛna Tacaa tii ısəŋmʋntʋɣʋ taa, na í yəɣətəna Moisi, na í tú nyʋɣʋ nyə́ma mpɛ pa taa ké Moisi ləmaɣasəlɛ. Na pá sʋʋ yɔɣɔtʋɣʋ ısıı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa. Ile pə ta leeli ké.

26 Ama nyʋɣʋ nyə́ma mpɛ pa taa naalɛ, Ilətа na Meta pa ta polo Isɔ cokəle kiŋ. Ama təsikile taa ké pa saalaa. Na Isɔ tó ı ləmaɣasəlɛ kɛ pa taa na pá yəɣətəɣı, ısıı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa. 27 Ntɛna ıfepu nɔɣəlʋ í kpaɣa asewa na í polo í heeli Moisi kɛ nti Ilətа na Meta pa lakı tɔ.

28 Mpʋɣʋlɛ Nuŋ pəyalʋ Yosuwee wei ı lakaɣa Moisi təmlɛ kɛ tuu ı pəcaatʋ tɔ, ı təma sı: Ma cɛ heeli-wɛ sı pá su.

29 Ntɛna Moisi sı: N lakı-m ısɛsɛɛmlɛ ké? Halı pə caɣa maɣa ısıı Tacaa í tú ı ləmaɣasəlɛ kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma təna taa, na pá la Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa.

30 Ilɛna Moisi na Isɛɣɛlı nyʋɣʋ nyə́ma mpɛ pá məlı təsikile.

Tacaa kɔna lɛɛsı

31 Mpúɣú Tacaa kʋsa heelimuɣu na teŋku tɔɔ. Na pá kɔna lɛɛsı tuutuuma kɛ təsikile hɔɣolʋɣʋ, na pá polo ısıı kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ tɔntɛ, na pá cɔɔ təsikile. Na sí kaa huɣule ısıı mɛɛtəlı kʋlʋm. 32 Ntɛna samaa kuu-səɣı kʋyakʋ ŋkʋ, na pə ahoo na pə tɛʋ kʋfemuɣu. Paa wei ı ka tɔɔsa pəcɔ tɔ, pə lıukı-ı kiloonaa iyisi iyisi ké. Mpúɣú pa lema-səɣı ilim na pə cɔɔna təsikile. 33 Ama Tacaa mʋ páánáná na í kú Isɛɣɛlı nyə́ma kɛ ısaɣakʋɣʋ, kɛ waatʋ wei pa suukaɣa nantʋ kɛ pa nɔɔsı taa tɔ. 34 Ntɛna pá ha lonte ntɛɣɛ hətɛ sı Kipəloti-Taafa. Pə hʋwɛɛ ntɛ́ sı luluɣu pəlaaʋ na pa tɛ taa. Mpi tɔ, tənaɣa pa pima yəlaa mpa luluɣu kʋwa tɔ.

35 Isɛɣɛlı nyə́ma lıı Kipəloti-Taafa ılɛna pá tɛɛ Haselətı na pá siki.

12

Kʋtəŋ ŋku kʋ pilisiɣi yʋlʋ tɔ kʋ kpa Maləyam

1 Moisi ka kpaɣa Kusi alʋ nɔɣɔlʋɣʋ. Ilɛna Malɔyam na Alɔŋ pá caɣana-ɪ
akpaɣalɛ ntɛ́ tɔ tɔm. 2 Halɔna pá tó sɪ: Tacaa yɔɣɔtɔɣɔna tá tɔtɔɣɔ. Pɔ taɣa Moisi
tike kɛ ɪ yɔɣɔtɔɣɔna.
Ilɛna Isɔ náá nɪɪ-tɪ. 3 Ama Moisi ná tá cɔ natɔlɪ. Mpi tɔ, ɪ ka tɛɛwa atɛ yɔlaa
tɔnaɣa suulu kɛ́. 4 Mpúɣú Tacaa yaa í na Alɔŋ na Malɔyam, na pá suli cokɔle kiŋ.
5 Na í tii ɪsɔŋmʋntʋɣʋ taa kɛ́ cokɔle nɔɣɔ. Na í yaa Alɔŋ na Malɔyam na pa naalɛ
pa polo. 6 Na Tacaa tɔ-wɛ sɪ: I nɪɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ teu yoo. Ye ma kʋyɔɣɔtʋtʋ
tɛlɔsɔlʋ í wɛ mɔ hɛkʋ ma hʋlɔɣɪ-ɪ ma tɔɣɪ. Na má lɪɪkɪ ɪ tɔɔ na ma yɔɣɔtɔɣɔna-ɪ
toosee taa. 7 Ama ma yʋlʋ Moisi ná nɪɪna-m teu kɛ́, na í lakɪ ɪ tɔmlɛ kɛ ma tɔyaɣa
tɔna taa. 8 Ma na-ɪ tɔ yɔɣɔtɔɣɔna tɔmaɣa tɔcɛɪcɛɪ. Ma hʋlɔɣɪ-ɪ ma tɪ na í naakɪ ma
wɛɛtʋ. Ilɛ pepe tɔɔ kɛ́ mɔ tá nyana-ɪ, na halɔna í caɣana-ɪ?
9 Mpúɣú Tacaa mʋ páánáná na í tɛɛ. 10 Waatʋ wei ɪsɔŋmʋntʋɣʋ kɛɛla cokɔle tɔɔ ɪlɛ,
kʋtɔŋ ŋku kʋ pilisiɣi yʋlʋ tɔ kʋ waasa Malɔyam tɔɔ kɛlɛ, na í hʋlʋmaa tɔloiloi ɪsɪɪ
kponkpomʋlʋm. Mpúɣú Alɔŋ ná mpʋ. 11 Ilɛna í tɔ Moisi sɪ: Haɪ, suulu Tacaa, tá
tɔm sɔpaɣa. Ilɛ taa lɛɛtɪ-tʋɣʋ tá kʋmɛlɛntʋ salɔka. 12 Malɔyam í taa wɛɛ ɪsɪɪ pɔyaɣa
sɔkʋɣʋ ka too lotu taa, na pá lʋlɪ-kɛ na ka tɔnʋɣʋ fetiliɣi ɪsɔna tɔ.
13 Tɔnaɣalɛ Moisi wiina Tacaa sɪ: Haɪ, Tacaa, Suulu, waasɪ.
14 Ntɛna Isɔ sɪ: Ye ɪsɪɪ ɪ caa ka tɔwa ɪ ɪsɛntaa kɛ́ ntaɣama, pɔ taɣa kʋyakʋ na kʋ
ɪsikile kɛ ɪ cakɪ fɛɛlɛ taa? Mpʋ tɔ, pɔ wɛɛ sɪ pá lɔsɪ-ɪ tɔsikile kɛ kʋyakʋ na kʋ ɪsikile
kɛ́. Pɔ waalɪ ɪlɛna pá taɣanɪ-ɪ yaaʋ.
15 Mpúɣú pa lɔsa Malɔyam kɛ tɔsikile taa kɛ́ kʋyakʋ na kʋ ɪsikile. Pa mɔlɔna-ɪ
tɔɣɔ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma tʋ́ mpaaʋ. 16 Na pá polo pa siki Palaŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa.

13

Feŋlaa naanʋwa na naalɛ tilʋɣʋ kɛ Kanaaŋ

1 Mpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Lɔsɪ Isɛɣɛlɪ kpeka nyʋɣʋ nyɔ́ma taa kɛ́ yʋlʋ yʋlʋ.
Na n tili-wɛ na pá feŋ Kanaaŋ tɛtʋ nti ma haakɪ-mɛ tɔ.
3 Ilɛna Moisi kʋsɪ Isɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyɔ́ma kɛ Palaŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa, ɪsɪɪ Tacaa
kɛɛsʋɣʋ-ɪ tɔ. Na pá polo Kanaaŋ tɛtʋ feŋʋɣʋ. 4 Feŋlaa mpɛ pa kpeka na pa hɔla
ntɔ: Lupɛŋ kpekɔle taa nyɔŋ ntɛ́ Sakuu pɔyalʋ Samuwa. 5 Simiyɔŋ nyɔntɛ taa
nyɔŋ ntɛ́ Holi pɔyalʋ Safatɪ. 6 Yuta nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Yefune pɔyalʋ Kalɛpʋ.
7 Isakaa nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Yoseefʋ pɔyalʋ Ikaalɪ. 8 Ifɔlayim nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́
Nuŋ pɔyalʋ Hosee. 9 Pɛncamɛɛ nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Lafu pɔyalʋ Palɔti. 10 Sapulɔŋ
nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Soti pɔyalʋ Katɔyɛlɪ. 11 Yoseefʋ pɔyalʋ Manasee nyɔntɛ taa
nyɔŋ ntɛ́ Susi pɔyalʋ Katɪ. 12 Taŋ nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Kemali pɔyalʋ Amiyɛlɪ.
13 Asɛɛ nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Mikayɛɛlɪ pɔyalʋ Setuu. 14 Nɛfɔtali nyɔntɛ taa nyɔŋ
ntɛ́ Fofɔsi pɔyalʋ Napi. 15 Katɪ nyɔntɛ taa nyɔŋ ntɛ́ Maki pɔyalʋ Kuwɛlɪ.
16 Mpa Moisi tila Kanaaŋ tɔ pa hɔla ntɛ́. Nuŋ pɔyalʋ Hosee kɛ Moisi cuɣusa
hɔtɛ sɪ Yosuwee.
17 Mpúɣú Moisi kʋsa-wɛ na í heeli-wɛ sɪ: I kpaɣa ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ mpaaʋ, na ɪ
sʋʋ pulasɪ hɔɣɔlʋɣʋ taa. 18 Na ɪ feŋ tɛtʋ ntɪ na tɔ yɔlaa kɛ teu, na í na pa paɣalɛ na
pa toŋ tɔnaɣa. 19 Na í na sɪ pa wɛna koloosi acalɛɛ yaa pa fɛɪna. Na tɛtʋ wɛ mʋsʋŋ
yaa tɔ sɔpa. Na hɔtʋ wɛɛ yaa tɔ fɛɪ. 20 I pona apalʋtʋ na í kɔna pa tɛtʋ kʋlʋlʋm.
Waatʋ ɪnɔɣɪ tɛtʋ ntɪ tɔ tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋnaa tɔ ɪ kancaalaɣa nyɔ́ma pɪɪkɪ.
21 Mpúɣú apalaa mpɛ pa tɛɛwa na pá feŋ tɛtʋ kɛ pɔ kpaɣaʋ Siŋ wʋlaɣa tɛtʋ,
halɔna Lehopɪ, kɛ Lepo-Hamatɪ. 22 Ilɛna pá sʋʋ tɛtʋ ntɪ tɔ taa, na ilim mpɔtɔŋ
tɔɔ. Na pá tala Hepɔlɔŋ kɛ Anakɪ lʋlʋɣʋ nyɔ́ma tookonaa tɛ. Pa hɔla ntɛ́, Ahimaŋ
na Sesaɪ na Talɔmayi. Paa ŋmawa Hepɔlɔŋ ɪcatɛ kɛ́, na pɪɪsɪ naatosompɔɣɔlaɣa
siki, ɪlɛna pá ŋmá Sowaŋ nyɔntɛ kɛ Icipiti tɛtʋ taa. 23 Pa tala lɛsɛŋ tɛtɛkɔlɛ taa,
ɪlɛna pá sɛtɪ pɔ tuku, na piliŋa, na pá hɔɣɔlɪ yɔlaa naalɛ. Na pá kooli tɪɪŋ wei pa

yaa sɪ fiki na kəlenaatɪ tɔ ɪ pee tɔtɔ. 24 Ḿpúɣú pa ha tɔna ɪnəɣɪ hətɛ sɪ, lɛsɛŋ tɛtɛkəlɛ kɛ tuku ŋku lsɛɣɛlɪ nyə́ma ka sɛtaa tɔ kʋ tɔɔ.

Feŋlaa kɛɛsəɣɪ pa mpaav tɔm

25 Kʋyɛɛŋ sika nɪʋlɛ, ɪlɛ feŋlaa tɛmaɣalɛ, na pá məlɪ. 26 Moisi na Alɔŋ na lsɛɣɛlɪ samaa kiŋ kɛ pa məla Katɛɛsɪ kɛ Palaŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa. Na pá kɛɛsɪ-wɛɣɛ pə tɔna mpi pa naWa tɔ pə tɔm. Na pá hʋlɪ-wɛɣɛ tɛtʋ kʋlʋlʋm na pa heeli-wɛ sɪ: 27 Kʋpantʋ na tɔɣɔnaɣa tɔna tɔla tə taa ké təhɔ. Halə́na pá hʋlɪ-wɛɣɛ tə kʋlʋlʋm. 28 Ama kʋlʋmtʋ ké sɪ tə yəlaa ké toŋtʋnaa ké. Na pa ŋmaWa koloosi acalɛɛ sɔsɔɔna. Halɪ tə naWa tə taa ké tooko Anakɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma. 29 Amaleke nyə́ma ná caɣana ntɛɣɛ ilim mpətəŋ tɔɔ, na Hiti nyə́ma na Yepusi nyə́ma na Amolii nyə́ma kɛ pulasɪ həɣəlʋɣʋ. Na Kanaaŋ nyə́ma kɛ Metitelanee teŋku na Yaatanɪ pɔɣɔ nɔɣɔ.

30 lsɛɣɛlɪ nyə́ma caakaɣa Moisi kɛ kʋntənaʋ. Ilɛna Kalɛpʋ sumsi-wɛ, na í yɔɣɔtəna toma sɪ: Tá polo tə mʋ tɛtʋ ntɪ, tə wɛna pə toma.

31 Ama ɪ taapalaa ná tɔma sɪ: Tə kaa pəsɪ na tá kpa yəlaa mpɛ pa tɔɔ, pa tɛɛ-tʋɣʋ toŋ.

32 Tənaɣalɛ pa sʋʋ kɛɛsʋɣʋ kɛ mpi pa naWa tɛtʋ ntɪ tə taa na pá la-wɛɣɛ sɔɣɔntʋ tɔ pə tɔm sɪ: Tɛtʋ ntɪ tə ké nti tə kʋɣɪ tə yəlaa tɔɣɔ. Tə taa yəlaa ké tookonaa ké. 33 Ilɛna pá tɪɪ kələna Anakɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma. Tá wɛ ɪsɪɪ tɔɔlaa kɛ pa kiŋ ké, na pɛlɛ pá nyənəɣɪ-tʋɣʋ mpʋ.

14

Samaa kisa kanaaŋ tɛtʋ taa sʋʋʋ

1 Ḿpúɣú lsɛɣɛlɪ nyə́ma mapa kapusi kɛ ahoo tɔna. 2 Na pá kʋntəna Moisi na Alɔŋ, na pá tɔŋ sɪ: Ye tɪɪ səpa Icipiti tɛtʋ taa tɔna, pɪɪ lapa sana. 3 Pepe tɔɔ ké Tacaa ká pona-tʋɣʋ tɛtʋ ntɪ tə taa, na tə sɪ yoou taa. Na kolontunaa kuu ta alaa na ta piya. Pə kəla teu sɪ tá məlɪ Icipiti. 4 Halə́na pá maɣasɪ sɪ pa kpaakɪ wulaʋ, na pá məlɪ Icipiti.

5 Tənaɣalɛ Moisi na Alɔŋ, pa hota pa nɔɔsɪ tɔɔ ké lsɛɣɛlɪ nyə́ma ɪsɛntaa. 6 Ḿpúɣú feŋlaa taa naalɛ, Nuŋ pəyalʋ Yosuwee, na Yefune nyəŋ Kalɛpʋ, pa cəla pa wontu na laŋwakəllɛ. 7 Na pá tó samaa sɪ tɛtʋ ntɪ tə teu wɛ sɔɣɔntʋ. 8 Kʋpantʋ na tɔɣɔnaɣa tɔla tə taa ké təhɔ. Ye Tacaa laŋlɛ hɛɛna-tʋ, ɪ ká sʋsɪ-tʋɣʋ tə taa ké na í ha-tʋɣʋ-tɪ. 9 Pə tɔɔ tɔ, í taa kpa Tacaa tɔɔ. Yaa í wɛɛna tɛtʋ ntɪ tə yəlaa sɔɣɔntʋ. Pa tɪɪŋ ká lɔ-wɛɣɛ, na táá təlakɪ-wɛɣɛ tɔm kʋlʋm tɔɔ. Mpi tɔ, ta lsɔ wɛ tá waalɪ ké. Mpʋ tɔ, tə taa nyana-wɛ.

10 Ḿpúɣú samaa yɔɣɔtaa sɪ pá kʋ-wɛ na pɛɛ. Tənaɣa Tacaa teeli ná pa ɪsɛntaa ké kpakpaa kɛ cokəle tɔɔ.

Moisi səlaməɣɪ sɪ lsɔ í hʋsɪ samaa ɪsaɣatʋ

11 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: Ma hʋla lsɛɣɛlɪ nyə́ma na yaasinaa paɣalɛ ntɛ́ ma toŋ. Paa na mpʋ pa tɔŋna-m kisuɣu. Paa lakɪ-m naani. Ilɛ paa laɣasɪ? 12 Maa kpiisi-wɛ na yʋlʋkʋsʋkʋ. Ilɛna má lá na Moisi lʋlɪ na í pəsɪ piitim sɔsɔɔm na toŋ nyəm, na pá kəlɪ lsɛɣɛlɪ nyə́ma.

13 Ntɛna Moisi sɪ Icipiti nyə́ma cɛkənaa sɪ, nyá toŋ kɛ n ləsəna lsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ pa tɛtʋ taa. 14 Pa kaa laŋ-təɣɪ taɣasʋɣʋ kɛ tɛtʋ tənɛ tə nyə́ma. Pɛlɛ pa nyə́ma sɪ n wɛ tá waalɪ ké, na ń hʋləɣɪ-tʋɣʋ nyá tɪ. Na tá naakɪ nyá təma na ń kentiɣi tá tɔɔ. Mpi tɔ, n wɛ tá nɔɣɔ tɔɔ ké ɪsɔŋmʋntʋɣʋ taa ké, na ahoo ɪlɛna ń wɛɛ ɪsɔŋmʋntʋɣʋ ŋku kʋ mʋɣɪ kɔkɔ tɔ kʋ taa. 15 Ye nɔɔnɔɔ n kpiisa-tʋɣʋ tɔm kʋlʋm, piitimnaa mpa pa nɪɪwa pə tɔna mpi n lapa tɔ, paa tɔ sɪ, 16 n kpisa nyá yəlaa ponaʋ kɛ tɛtʋ kʋpantʋ taa, ɪsɪɪ n ka sɪɪʋ tɔ. Pə tɔɔ ké n kʋ-wɛɣɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa. 17 Ilɛ haɪ, Tacaa, ma wiikina-ŋ sɪ ń hʋlɪ nyá toŋ na ń lá ɪsɪɪ n ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ sɪ: 18 Maɣalɛ Tacaa, ma

wɛna suulu ké na ma kʋpantʋ fɛı tənaɣa. Ma wiiki ısaɣalataa na kpɛɛnlaa. Ama maa haakı tasəkəlɛ tʋ kɛ tampana. Ma həŋ asaɣaa ŋkpaŋŋ ké na má kpɛnna pa lʋlʋŋ loosi tooso yaa liɣiti nyəŋka. 19 Tacaa nyá kʋpantʋ təɔwa səsɔm. Wii nyá yəlaa, ısıı too n ləsʋɣʋ-tʋɣʋ Icipiti na n lakı tɔ. 20 Mpʋɣʋlɛ Isɔ nɔɣɔ təkpau sı: Maa wii-mɛ, ısıı n sələmʋɣʋ tɔ. 21 Paa na mpʋ timpi ma ké weesuɣu tʋ, na ma teeli su tɛtʋ tənа tɔ, ma tuukina ma tı sı, 22-23 mə taa nɔɣɔlʋ kaa sʋʋ tɛtʋ ntı tə taa. Pə taɣa pʋlʋ, í naWa ma teeli na ma təma sɔsɔɔna nna ma lapa Icipiti na wʋlaɣa tɛtʋ taa cənɛ tɔ. Paa na mpʋ í tɔŋa-m maɣasʋɣʋ sı, í naakı ma waalı. Pəyele íí nuikəna-m. Pə tɔɔ ké mə taa nɔɣɔlʋ kaa keesi tɛtʋ nti maa suWa sı maa ha mə caanaa tɔ. Mpi tɔ, mə tənа í lɔna-m. 24 Ama ma təmlɛ tʋ Kalɛpʋ ná wɛna ləmaɣasəlɛ kʋpantɛ. Ɩ ta lɔ ma tɔm. Ɩ ká sʋʋ tɛtʋ nti ı feŋaa tɔ tə taa. Maa ha-təɣı ı lʋlʋɣʋ nyáma. 25 Amaleke na Kanaaŋ nyáma wɛnna tɛtɛkəlɛ taa. Pə tɔɔ tɔ, cele í məlı mə nɔɔhɛɛ tɔɔ na í faɣana wʋlaɣa tɛtʋ taa kɛ səsəncaası teŋku tɔɔ.

Tacaa həm kɛ yəlaa ŋkpaŋvɣʋ

26 Ḿpúɣú Tacaa tasa Moisi na Alɔŋ kɛ heeluɣu tɔtɔ sı: 27 Ma nuWa Isɛɣelı nyáma kʋntəɣəna-m. Yəlaa katɛ nyáma mɛ í kaa hɛɛsı pə lapʋ. 28 Ɩ tɛləsı-wɛ sı, ma ké weesuɣu tʋ ké. Ma tuukina ma tı sı maa la-mɛ ısıı í yɔɣɔtaa tɔ. 29 Ama mə tənа mpa pa kalaa na í wɛna ısıı puSı hiu na waalı tɔ, í ká sı. Mpi pə tɔɔ í kʋntəɣəna-m tɔ. 30 Kalɛpʋ na Yosuwee pa paasi, nɔɣɔlʋ kaa sʋʋ tɛtʋ nti maa tuuWa sı maa ha mə caanaa tɔ tə taa. 31 Ye pə kaasa mə piya mpa ı tɔŋaɣa sı kolontunaa ká kuu tɔ. Pɛlɛ paa tɔɣɔna tɛtʋ nti ı footaa tɔ. 32-33 Puısı nulɛ təcu ké mə pəyalaa ká paasəna pa kaləkəŋ. Na pá tɔɣɔ mə kaanutʋ saləka tɔtɔ. Ama wʋlaɣa tɛtʋ taa cənɛyɛ mə looŋa tənа ká sı. 34 Kʋyɛɛŋ nulɛ kɛ í feŋa tɛtʋ. Ule puSı nulɛ kɛ í ká tɔɣɔ mə ısaɣatʋ saləka. Pə luWa ısıı kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ pənaɣa kʋlʋmaɣa ntɛ́. Waatʋ ınəɣı í ká cɛkəna mpi ma tɔɔ kʋlʋɣʋ hʋləɣı tɔ. 35 Isəna ma yɔɣɔtaa tɔ, ḿpúɣú maa la laŋkpusəŋ nyáma mɛ. Mpi tɔ í kʋla ma tɔɔ. Isıı mə nɔɣɔ na mə suka ı səpa wʋlaɣa tɛtʋ taa cənɛ.

36 Mpa ını Moisi ka tila tɛtʋ feŋuɣu na pá footi-tı, na pá yele na samaa kʋntəɣəna-m tɔ, 37 Tacaa kʋ-wɛyɛ kpakpaa na wahala kɛ pə tɔɔ ké. 38 Yosuwee na Kalɛpʋ pa tike pa ta səna yəlaa mpa pa pola tɛtʋ feŋuɣu tɔ pa taa.

Maanyəma wɛ waalı ké

39 Ḿpúɣú Moisi kɛɛsa Isɛɣelı nyáma kɛ tɔm ntı. Na pa laŋa wakəlı tətɔɣɔtɔɣɔ. 40 Pə tɔɔ ké pə fema tanaŋ təhulu, na pá pukina pulası hɔɣɔlʋɣʋ, na pá tɔŋ sı: Tá tɔm səpa. Ule pənɛntɛ tá sɔɔlʋ puWa sı tə polo timpi Tacaa hʋla-tʋ tɔ. 41 Ntɛna Moisi sı: Pepe tɔɔ ké í kisiɣi Tacaa kʋsəsıtʋ, í kaa waa. 42 Ɩ fɛı mə waalı yoo. Ule ı taa nɔkı pote sı í yookina mə kolontunaa. 43 Amaleke na Kanaaŋ yoolaa ntɛ́ mə nɔɣɔ tɔɔ tənа. Pɛlɛ paa kpiisi-mɛyɛ. Timpi ı kisa Tacaa tɔ, úlé ı kaa wɛɛ mə waalı.

44 Ḿpúɣú pa lapa kaŋkana sı pa kpaakı pʋɣʋ hɔɣɔlʋɣʋ. Ama Moisi na Tacaa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ atakaa pa saala təsikile. 45 Tənaɣa Amaleke na Kanaaŋ yoolaa mpa paa wɛ pɔɔŋ taa tənа tɔ, pa tiiWa na pá tɔɣɔnı-wɛ na pá kʋ-wɛ, halənа Hooma.

15

Mʋlʋm na nim na sʋlʋm pə kɔtaɣa

1 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sı: 2 Tɛləsı Isɛɣelı nyáma sı, waatʋ wei í ká sʋʋ tɛtʋ nti ma haakı-mɛ tɔ, tə taa sı í cakı tɔ, 3 ye í lakı kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tənа tɔ yaa ciikuɣu nyənsı yaa nɔɣɔ sıuŋ nyənsı. Yaa luɣu kʋlʋmʋɣʋ nyənsı yaa acima nyənsı. Nav yaa heu yaa páŋ́ kɛ í ká lana pə kɔtaɣa. Na ma laŋlɛ hɛɛna pə səəsʋŋ. 4 Ye wei ı kɔna ı kpəntɛ, ı ká təni tə tɔɔ ké tɔɣɔnaɣa kɔtaɣa. Isıı mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim liitili kʋlʋm na titite tɔɣɔ kiloonaa tooso. 5 Na í liisi sʋlʋm kɛ liitili kʋlʋm na titite kɛ paa ıwəyaɣa ŋka ka kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tənа tɔ, yaa ciikuɣu nyəŋka

tɔɔ. 6 Ye pə ké ɪwaaʋ, ɪlɛ í sɔɔsɪ mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim liitilinaa naalɛ tɔɣɔ
kiloonaa naatoso. 7 Na sʋlʋm kɛ liitilinaa naalɛ, na Tacaa laŋlɛ hɛɛna pə sɔɔsʋŋ.
8 Ye ɪsɪɪ naʋ kɛ í lakɪ-m kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, yaa ciikuɣu nyəŋka, yaa
nɔɣɔ sɪɪʋ nyəŋka. 9 Ɩ tənɪ kpəntɛ tɔɔ ké mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim liitilinaa
tooso, tɔɣɔ kiloonaa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa. 10 Na sʋlʋm kɛ liitilinaa tooso, na
Tacaa laŋlɛ hɛɛna pə sɔɔsʋŋ. 11 Ye í lakɪ naʋ yaa ɪwaaʋ yaa ɪwəyaɣa yaa pinaɣa
kɛ kɔtaɣa, ḿpúɣú í ká la. 12 Paa tɔla ɪsənaɣa í ká la kɔtaɣa. Ɩ ká tənɪ paa nte tə
tɔɔ ké ḿpúɣú. 13-14 Yaasi ɪnəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í ká təŋ na í lakɪ kɔtasɪ sɔɔsʋŋ
nyənsɪ. Na pə́ kpɛnna mə tɛtʋ taa caɣalaa təna. Mpa pa leelaa na mpa pa ta leeli
tɔ. 15-16 Kʋsəsɪʋtʋ kʋlʋmtʋ ntəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma na caɣalaa í ka tɔkɪ teitei, na pə́
polo mə piya piya. Tacaa má maa faɣasəɣɪ.

Kakalasɪ kancaalaɣa nyənsɪ kɔtaɣa

17 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 18 Tɛləsɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ, ye waatʋ wei í tala tɛtʋ
nti tə taa ma pukina-mɛ tɔ, 19 ɪlɛ í kpaɣa tə tɔɣɔnaɣa na í la-m kɔtaɣa. Ɪlɛna pə́cə́
í tɔɣɔ. 20 Ɪlɛna í cosi mə kancaalaɣa somtu taa na í tʋ́ kakalaɣa. Na í kpaasɪ-m-kɛ
na ɪsɔ, ɪsɪɪ pa lakʋɣʋ kancaalaɣa pee wena pa mapa tɔ. 21 Na í la-m kɔtaɣa kɛ pə
kakalaɣa kancaalaɣa nyəŋka. Ɩ ká tɔkɪ kʋsəsɪʋtʋ tənɛɣɛ tam tɔɔ ké.

Ɩsaɣatʋ nti tə yʋkəna yʋlʋ tɔ tə kɔtaɣa

22-23 Ḿpúɣú Moisi tɔma sɪ: Ye kʋyakʋ nakʋlɪ pə yʋkəna mɛ, yaa mə piya piya
kɛ waatʋ nɔɣɔlʋ, ɪlɛna pʋntʋ yɔkɪ kʋsəsɪʋtʋ nti ma tɛləsa-mɛ ɪsəntɔ tə tə taa natəlɪ,
ɪlɛ í taɣanɪ-tɪ na kɔtaɣa. 24 Ye pə ké ɪsaɣatʋ nti tə yʋkəna yʋlʋ tɔ na samaa ta nyɪ pə
tɔm, ɪlɛ í caa latəcɛ na í la-m kɔtaɣa sɔɔsʋŋ nyəŋka ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Na í
tənɪ ka tɔɔ ké mʋlʋm, na sʋlʋm, na ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa pəŋtʋlʋɣʋ. 25 Kɔtʋlʋ ká la
ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa kɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma təna, na pə́ hɪɪsɪ mə ɪsaɣatʋ. Mpi tɔ, pə ké
ɪsaɣatʋ nti tə yʋkəna-mɛ tɔɣɔ. Na pə tɔɔ ké í kɔna-m kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna
tɔ. Na ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ nyəŋka. 26 Pɪɪ hɪɪsɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma təna ɪsaɣatʋ kɛ. Na caɣalaa
mpa pa wɛ mə hɛkʋ tɔ pɛlɛ pa nyəntʋ. Mpi tɔ, pə kɛ ɪsaɣatʋ nti tə yʋkəna-mɛ tɔɣɔ.
27 Ye yʋlʋ kʋlʋm kɛ pə yʋkənaa na í la ɪsaɣatʋ, ɪlɛ pənaɣa kʋlʋmaɣa pə́ŋ́ kɛ ɪ
ká kɔtəna. 28 Ɪlɛna kɔtʋlʋ la ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa, kɛ wei ɪnɪ pə yʋkənaa na í lá
ɪsaɣatʋ kɛ mpʋ tɔ. Ɩ tɛŋ mpʋ ɪlɛna ɪ ɪsaɣatʋ hɪɪsɪ. 29 Paa Ɩsɛɣɛlɪ tʋ yaa caɣalʋ kɛ pə
yʋkənaa na í pəntɪ, kʋsəsɪʋtʋ kʋlʋmtʋ tənɛ ɪnəɣɪ í ká tɔ́kɪ.
30 Ama ye Ɩsɛɣɛlɪ tʋ yaa caɣalʋ pəntəna təfaa, ɪsɪɪ pa kpiisa-ɪ tɛtʋ taa. 31 Ɩ nyʋɣʋ
taa ké ɪ kpiisuɣu ká məlɪ. Mpi tɔ, ɪ foota Tacaa tɔm, na í wakəlɪ ɪ kʋtʋtʋtʋ.

Kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wakəlʋɣʋ tɔm

32 Ḿpúɣú waatʋ wei Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tala wʋlaɣa tɛtʋ taa, ɪlɛna kʋyakʋ nakʋlɪ pá
kpəlɪ pa taa nɔɣɔlʋ na í caakɪ taasɪ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule. 33 Ɪlɛna pá pona-ɪ
Moisi na Aləŋ na samaa təna kiŋ. 34 Na pá sɪɪ-ɪ na pá taŋa nti Ɩsɔ ka heeli-wɛ sɪ pá
lana-ɪ tɔ. 35 Ntɛna Tacaa heeli Moisi sɪ: Pə wɛɛ sɪ samaa təna í kʋ́ pʋntʋ ɪnəɣɪ na
pɛɛ, kɛ təsikile waalɪ. 36 Kɛlɛna pá lɪɪna-ɪ na pá kʋ-ɪ na pɛɛ, ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu
Moisi tɔ.

Tokonaa səsaa atʋɣʋsa

37 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 38 Tɛləsɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ, mə na mə lʋlʋŋ nyə́ma
í ká kɔɔkɪ mə tokonaa sɔsaa ntompee kɛ atʋɣʋsa ké, na ɪ tamsəɣɪ-yɛɣɛ akpaayala
kponkpontu. 39-40 Ntəɣɪ í ká nyənəɣɪ na í tɔɔsəɣɪ ma kʋsəsɪʋtʋ tɔɔ, na ɪ tɔkəɣɪ-tɪ.
Ɪlɛ ɪ kaa nyɪʋlɪ tɪɪŋ waanɪ waanɪ laaʋ kɛ mə hʋwɛɛ w taa. Tənaɣa í ká hʋləna sɪ í ké
ma nyə́ma. 41 Maɣalɛ Tacaa mə Ɩsɔ, ma ləsəna-mɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa sɪ má wɛɛ mə
Ɩsɔ.

16

Kolee nyə́ma kʋlʋɣʋ kɛ Moisi tɔɔ

1-2 Ḿpúɣú Lefii kpekəle tʋ Kehatı lʋlʋɣʋ tʋ Isaa pəyalʋ Kolee tʋsa Lupɛŋ nyə́ma tooso. Iliyapı pəyalaa Tataŋ, na Apilam, na Pelee pəyalʋ Oŋ na pə́ sɔɔsəna Isɛɣelı nyə́ma kʋpaɣalaa mpa pa həla yaawa na pə́ kotiɣi kotuŋ tɔɣɔ ŋmʋnʋɣʋ na nule na naanʋwa (250) na pə́ kʋlı Moisi tɔɔ. 3 Ilɛna pa kotina Moisi na Alɔŋ na pa koo-wɛ sı: Wooo, mə nyəntʋ ná wɔpa. Samaa təna ké Tacaa nyə́ma ké, na í wɛ pa waalı. Ile pepe tɔɔ ké mə hɔŋ mə tı sı í tɛɛ lɛlaa?

4 Moisi nıı mpʋ, ılɛna í hoti ı ısɛntɔɔ. 5 Na í tó Kolee na ı waalı nyə́ma sı: Cele tanaŋ Tacaa ká húlí mpa pa ké ı nyə́ma tɔ. Na í yele na ı kʋləsaa kpətəna-ı. 6 Mpʋ tɔ, Kolee, nyana nyá waalı nyə́ma í kpaɣa cofolonaa. 7 I tú pa taa ké mamala na í wɔ Tacaa kɛ tulaalʋ. Ile tıı ná wei í ká ləsı sı ı ké ı nyəŋ tɔ. Ama Lefii piya mɛ mə nyəntʋ wɔpəna.

8 Ḿpúɣú Moisi heela Kolee tətɔ sı: Lefii nyə́ma mɛ í nıı yoo. 9 Isəna Tacaa ləsa-mɛɣɛ Isɛɣelı nyə́ma taa sı, í kpətəna-ı, na í paasəna ı təcaɣalɛ naŋŋ nyəntɛ, na í sɛɛkəna-wɛɣɛ Isɔ tɔ, pə ta tɔɔ mɛ? 10 Kolee, Tacaa tʋna nyana nyá tɛɛtʋnaa kɛ təmlɛ. Ilɛna mıı pɛɛkəɣı sı pá sɔɔsı-mɛɣɛ kɔtəlaa nyəna. 11 Ile Tacaa tɔɔ ké í kʋləɣı, pə taɣa Alɔŋ. Ilé ı ta kɛ pʋlʋ.

12 Ḿpúɣú Moisi tilaa sı pá yaa Tataŋ na Apilam. Ilɛna pá kisi pote na pá tɔ sı: 13 N ləsa-tʋɣʋ tɛtʋ nti tə taa kʋpantʋ na təɣɔnaɣa təla yem təhɔ tɔ, na ń kɔna-tʋɣʋ wʋlaɣa tɛtʋ taa. Paa na mpʋ, pə ta tɔɔ-ŋ na ń caa sı tə́ nyənəɣı-ŋ tá wulaʋ. 14 Anı kʋpantʋ na təɣɔnaɣa ta təlı cənɛ. Pə́cə́ n ta tala-tʋɣʋ paa wei na ı tɛtʋ, na lɛsɛŋ tawa. Taa nyənı-tʋɣʋ yʋlʋmaa, tıı puki.

15 Ḿpúɣú pááná huu Moisi taa, na pa təm ntı. Ilɛna í heeli Tacaa sı: Taa tasa pa kɔtası kɛ mʋɣʋ. Ma ta ŋmakələta pa taa nəɣəlʋ. Pəyele ma ta mʋta pa taa nəɣəlʋ kpaŋaɣa.

Kolee na ı waalı nyə́ma pa saləka

16 Ḿpúɣú Moisi təma Kolee sı: Cele tanaŋ, nyana nyá waalı nyə́ma ı kɔɔ Tacaa ısɛntaa, na Alɔŋ tətɔ. 17 Ilɛna í na pa ŋmʋnʋɣʋ na nule na naanʋwa (250) pá kpaɣa cofolonaa, na pá wɔ Tacaa kɛ tulaalʋ.

18 Kolee na ı nyə́ma pá tɛŋ mpʋ, ılɛna pá tuusi na pá səŋ Isɔ cokəle nənɔɣɔ. Na Moisi na Alɔŋ pɛlɛ pá polo tətɔ. 19 Ntɛna Kolee sɔɔsı Isɛɣelı samaa tənaɣa ı tɔɔ ké Isɔ cokəle nənɔɣɔ.

Ḿpúɣú Tacaa teeli ná pa tɔɔ. 20 Ilɛna Isɔ tó Moisi na Alɔŋ sı: 21 I hatələna-wɛ, ma caa-wɛɣɛ kpiisuɣu kɛ təm kʋlʋm tɔɔ ké. 22 Tənaɣalɛ Moisi na Alɔŋ pa hota pa nɔɔsı tɔɔ ké kpakpaa. Na pá má kapuka sı: Haı, yəlaa təna ŋmalʋ Isɔ. Kʋlʋm wakəlaa, ılɛna ń mʋɣı samaa təna na pə́áná na? 23 Ntɛna Tacaa cɔ Moisi sı: 24 Heeli samaa na pá hatələna Kolee na Tataŋ na Apilam pa təcaɣalɛ.

25 Ḿpúɣú Moisi pola Tataŋ na Apilam pa cɔlɔ. Na Isɛɣelı nyʋɣʋ nyə́ma kɛ ı waalı. 26 Na í heeli samaa sı: I hatələna asaɣaa mpɛ pa coka. Ye wei í tokina pa pʋlʋpʋ pa ısaɣatʋ ká kʋ-ı.

27 Ntɛna samaa hatələna Kolee pa coka. Waatʋ ını Tataŋ na Apilam pa alaa, na pa lʋlʋɣʋ nyə́ma lɛlaa paa tɛma lıʋ, na pá səŋ pa nɔnɔɔsı. 28 Mpʋɣʋlɛ Moisi təma sı: I ká cɛkəna teu sı maa lakı pʋlʋ na ma maɣamaɣa ma toŋ. Ama Tacaa tilina-m. 29 Ye yəlaa panɛ pa səpa pa maɣamaɣa pa səm, ılɛ pə taɣa Tacaa tilina-m. 30 Ama ye ı lapa piti təmlɛ na tɛtʋ haa nɔɣɔ, na tə́ li pá na pa nyəm təna, na pá tii atɛtəlɛ taa na pa ısɛ, ılɛ pəlɛɣɛlɛ í ká tʋna sı pa woŋa Isɔ.

31 Moisi nɔɣɔ ta tıı tiita atɛɣɛ, na tɛtʋ faɣa yem kɛ pa nɔɔhɛɛ tɛɛ. 32 Na tə́ li pá na pa alaa, na pa piya. Na Kolee waalı nyə́ma na pa nyəm təna. 33 Na pá tii

atɛtəlɛ taa. Ɩsɛɣɛlı nyə́ma ta tasa-wɛɣɛ nav. 34 Lɛlaa mpa pa kpətəna-wɛ tɔ, pa nıı pa kakiisası ılɛna pa se. Mpi tɔ, pa nyaŋaɣa sı tɛtʊ í taa kɔɔ na tá li mpɛ tɔtɔ. 35 Ḿpúɣú Ɩsɔ tisa kɔkɔ na ká nyaɣa yəlaa ŋmʊnʊɣʊ na nıılɛ na naanʊwa (250) wei ı lakaɣa tulaalʊ kɔtaɣa tɔ.

17

Kolee waalı nyə́ma cofolonaa

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sı: 2 Tɛləsı Alɔŋ pəyalʊ kɔtʊlʊ Ɩlasaa sı, ləsı cofolonaa kɛ kɔkɔ taa na ń yası mamala. Pa ké ma nyəm ké. 3 Cofolonaa mpɛ pa ké Ɩsɔ nyə́ma ké. Mpi tɔ, pa tɛma-m-wɛɣɛ kɔtaɣa lapənav. Ama mpa pa tı-wɛ tɔ pa səpa pa ısaɣatʊ tɔɔ. Pə tɔɔ tɔ, pə wɛɛ sı pá hɛɛ-wɛ na pá waası kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ. Ɩlɛna pá pəsı Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kɛ pʊlʊ kʊyʊsʊm.

4 Ḿpúɣú kɔtʊlʊ Ɩlasaa kpaɣa yəlaa mpa kɔkɔ nyaɣa mpʊ tɔ, pa nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ cofolonaa. Na í lu-wɛ na í waası kɔtaɣa tələtɛ. 5 Mpʊ pə hʊləɣəna Ɩsɛɣɛlı nyə́ma sı, Alɔŋ lʊlʊɣʊ nyəma paasi kpaı tʊ nɔɣəlʊ ı fɛına mpaav sı í tasa Tacaa kɛ tulaalʊ wɔpʊ. Ye wei í lapa mpʊ, səm mpi Kolee na ı waalı nyə́ma pa səpa tɔ, mpı pıı kʊna-ı. Ɩsıı Tacaa ka kpaalʊɣʊ Alɔŋ na Moisi nɔɣɔ tɔ.

Yəlaa caɣanav kɛ Moisi na Alɔŋ

6 Tɛʊ fema ılɛna Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna naalı Alɔŋ na Moisi kɛ caɣanav sı: Ɩ kʊwa Tacaa yəlaa.

7 Ḿpúɣú samaa kotina Moisi na Alɔŋ. Saa wei pa nyənna Ɩsɔ cokəle tɔɔ, ılɛna pá ná nyɔɔsı nyala timpi Tacaa teeli naakı tɔ. 8 Ɩlɛna Moisi na Alɔŋ pá polo tə ısɛntaa. 9 Ɩlɛna Tacaa tɔ Moisi sı: 10 Hatələna yəlaa mpɛ, na má kpiisi-wɛɣɛ tɔm kʊlʊm. Tənaɣa Moisi na Alɔŋ pa hota pa ısɛntɔɔ. 11 Na Moisi tɔ ı taalʊ sı: Polo təcav na ń kpaɣa nyá cofolo na ń hee kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ kɔkɔ. Tú tulaalʊ ké pə tɔɔ, na ń la samaa kɛ ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kɔtaɣa. Mpi tɔ, Tacaa mʊ páánáká halı ı tɛma niŋ tʊɣʊ.

12 Ḿpúɣú Alɔŋ kpaɣa cofolo, ısıı Moisi heeluɣu-ı tɔ. Ɩlɛna í cɔɔ samaa taa, na í ná sı pa tɔŋna səpʊ. Ɩlɛna í wɔ tulaalʊ, na í la-wɛɣɛ ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kɔtaɣa. 13 Ḿpúɣú ı səŋa mpa pa tɛma səpʊ tɔ, na ısɛ nyə́ma pa hɛkʊ taa. Ɩlɛna səm hɛɛ. 14 Kolee waalı nyə́ma mpa pa səpa lɔŋ tɔ pa paasi yəlaa iyisi naanʊwa na liɣiti na nasətoso na nıınʊwa (14.700) səpəna tɔtɔ. 15 Ntɛna Alɔŋ məlı Moisi kiŋ kɛ Ɩsɔ cokəle nɔnɔɣɔ kɛ saa wei səm hɛɛwa tɔ.

Alɔŋ kpátúɣú

16 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sı: 17 Heeli Ɩsɛɣɛlı kpeka nyɔɔŋ nyə́ma sı paa wei í kɔna kpátúɣú. Pə kpɛntəɣı kpatəŋ naanʊwa na naalɛ kɛlɛ. Ɩlɛna í ŋmaa paa mpa pa kpekəle hətɛ kɛ pa nyəŋkʊ tɔɔ. 18 Ama Alɔŋ hətɛ kɛ í ká ŋmaa Lefii nyə́ma nyəŋkʊ tɔɔ. Ɩlɛna paa kpekəle tʊ wei í wɛɛna ı nyəŋkʊ. 19 Ɩlɛna Tacaa sı: Moisi sıı kpatəŋ ınəɣı Ɩsɔ cokəle taa ké atakaa kiŋ, kɛ timpi má na-mɛ tə suliɣi tɔ. 20 Na má ləsa wei, ílé ı kpátúɣú nɛɣɛtəɣəna ntɛ́. Ɩlɛna má sıı tənaɣa kɛ kʊntənav mpi Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kʊntəɣəna-mɛ tɔ.

21 Mpʊɣʊlɛ Moisi tɛləsa Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kɛ tɔm ntı. Na kpeka nyɔɔŋ nyə́ma kɔna-ı pa kpatəŋ na Alɔŋ nyəŋkʊ ka wɛ hɛkʊ taa. Ɩlɛna pá lıı kpatəŋ naanʊwa na naalɛ. 22 Ɩlɛna Moisi sıı kpatəŋ ınəɣı Ɩsɔ cokəle taa ké atakaa ısɛntaa. 23 Tɛʊ fema, na Moisi sʊʊ tə taa, ılɛ ı maɣana Lefii kpekəle tʊ Alɔŋ kpátúɣú nɛɣɛtaa kɛlɛ. Na kú tú hɛtʊ. Haləna kú lʊlı pee na á pııwa. 24 Ḿpúɣú Moisi kuu kpatəŋ təna, na í pona Ɩsɛɣɛlı nyə́ma na paa wei í na. Ɩlɛna paa nyʊɣʊ tʊ wei í kpaɣa ı nyəŋkʊ. 25 Ntɛna Tacaa tasa Moisi kɛ heeluɣu sı: Polo ń sıı Alɔŋ kpátúɣú kɛ atakaa kiŋ, na pə́ tɔɔsı

Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kɛ pa kaanıatʋ. Ilɛna pa kʋntʋɣʋ sıı tənaɣa. Ilɛ pa kaa tasa səm.
26 Mpʋ́ɣʋ́ Moisi lapa teitei ké mpʋ.

Lefii nyə́ma na kətəlaa pa kʋlapəlɛ

27 Mpʋ́ɣʋ́ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təma Moisi sı: Nyənı ısəna ta təna tə səkı na tə́ tɛŋ tɔ.
28 Tá taa wei í kpətəna Ɩsɔ təcaɣalɛ, ílé ı sı. Tá təna tıı səna ntɛ́?

18

1 Mpʋ́ɣʋ́ Tacaa təma Alɔŋ sı: Ye nyana nyá lʋlʋɣʋ nyə́ma na nyá tɛɛtʋnaa Lefii
nyə́ma lɛlaa, í wakəla Ɩsɔ cokəle taa təmlɛ na mə kɔtʋɣʋ nyəntɛ, mə nyɔɔŋ taa ké
pıı tɛ. 2 Waatʋ wei í sʋʋkı tə taa ké təmlɛ, ılɛna í yaa mə tɛɛtʋnaa Lefii nyə́ma na
pá wɛɛ mə waalı nyə́ma, na pá səŋna-mɛ. 3 Paa la pə təna mpi n ká kɛɛsı-wɛɣɛ
cokəle paasənaʋ təm taa tɔ. Ama pə fɛı sı pá tokina Ɩsɔ pʋlʋpʋ yaa kɔtaɣa təlatɛ.
Pə́ taa kɔɔ na mpɛ yaa mə taa nɔɣɔlʋ sı. 4 Pa tike paa səŋna-mɛɣɛ Ɩsɔ cokəle təmlɛ
taa. Caɣalʋ nɔɣɔlʋ ı kaa kpətəna. 5 Ilɛna mıı paasəna tə na kɔtaɣa təlatɛ. Ilɛ ma
páánáá kaa tasa huuu kɛ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma tɔɔ. 6 Ma ləsa mə taa ké mə tɛɛtʋnaa Lefii
nyə́ma. Ilɛna ma taɣanı-mɛɣɛ wɛɣɛ hav sı, pá la təmlɛ kɛ Ɩsɔ cokəle taa. 7 Ama
Alɔŋ, nyana nyá lʋlʋɣʋ nyə́ma mıı la mə kɔtʋɣʋ təmlɛ kɛ katɛ taa katɛ təcaɣalɛ
taa, ké pʋʋɣʋ kʋkaɣaʋ waalı. Má haakəna-mɛɣɛ lonte ntɛ́. Ye yʋlʋ kɛ yem kpətəna
təna, ısıı pa kʋ-ı.

Kɔtəlaa tətɔɣɔlɛ

8 Mpʋ́ɣʋ́ Tacaa təma Alɔŋ sı: Nyana nyá lʋlʋɣʋ nyə́ma í tənna kɔtası nsi Ɩsɛɣɛlı
nyə́ma hʋlaa sı sı ké ma nyənsı tɔɣɔ tam tɔɔ. 9 Katɛ taa katɛ nyəm mpi pa ta
nyaɣası kɔkɔ, na pıı pəsı mə nyəm kɛ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kʋcɔɔʋ, na pa kʋhaʋ, na pa
ısaɣatʋ hıısʋɣʋ kɔtaɣa, na pa tasəkəlɛ taɣanʋɣʋ nyəŋka təna ŋka paa la-m tɔɣɔlɔ.
Wontu katɛ nyəntʋ ntı tə pəsəɣı mə na mə piya mə nyəm ké. 10 Ilɛ mə taa
apalaa nyə́ma tike ká tɔɣɔna kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa ŋkɛɣɛ Ɩsɔ lonte taa. 11-13 Na pá
sɔɔsəna kʋcɔɔŋ wei Ɩsɛɣɛlı nyə́ma paɣala-m, na pá kpaası-m na ısɔ na pá ha-m
tɔ. Paa nim kʋpam, paa sʋlʋm kʋpam, paa tɔɣɔnaɣa pee kʋpana nna a ké tɛtʋ
kʋlʋlʋm kancaalaɣa nyəm tɔ. Nyana nyá piya piya mə nyəm ntɛ́ tam tɔɔ. Na
mə taa apalaa, na alaa mpa pa wɛ tənaŋŋ tɔ, pa pəsəɣı na pá tɔɣɔ. 14 Na pə təna
mpi pə ké ma nyəm tɔ, pə taɣanəɣı mə nyəm kɛ pəsʋɣʋ tətɔɣɔ. 15 Yəlaa na təla
kancaalaɣa apalʋpiya nsi pa ha-m tɔ sı pəsa ma nyənsı ké. Ilɛ í ká taɣanı yapʋ
kɛ yəlaa nyənsı na təla nna a ta mʋna kɔtaɣa tɔ a nyənsı. 16 Apalʋpəyaɣa ŋka ka
wɛna ısɔtʋ kʋlʋm tɔ, ka liɣitee ká wɛɛ nyəɣətʋ kakpası ké na pə́ kɛɛsəna ısəna
pa maɣasʋɣʋ Ɩsɔ cokəle taa tɔ. 17 Pə fɛı sı, í taɣanı yapʋ kɛ nav yaa heu yaa pəŋ
kancaalaɣa apalʋpəyaɣa. Təla anı a ké ma nyəm ké təsiɣisiɣi. Ɩ ká ŋmıısı a caləm
kɛ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ ké. Na í wɔ nim cɔlɔ nim cɔlɔɣɔ kɔkɔ. Na ma laŋlɛ hɛɛna pə
sɔɔsʋŋ. 18 Ilɛna a nantʋ pəsı mə nyəntʋ. Teitei ısıı pa lakʋɣʋ ciikuɣu kɔtaɣa, na
pá hʋləɣı-m laŋlɛ na yule ntɔɣɔŋ nyəntɛ, na hɔɣɔləŋ təna ısıı Ɩsɛɣɛlı nyə́ma lakı
tɔ.
19 Pə təna mpi Ɩsɛɣɛlı nyə́ma hʋləɣı-m na hɔɣɔləŋ təna sı kʋcɔɔʋ naŋŋ nyəŋkʋ
tɔ. Kʋ pəsa nyana nyá pəyalaa na nyá pɛɛlaa mə nyəŋkʋ ké. Pə ké tam tɔɔ nyəntʋ
kɛ mə na mə lʋlʋɣʋ nyə́ma ké, tə fɛı laɣasʋɣʋ.
20 Mpʋ́ɣʋ́ Tacaa tasa Alɔŋ kɛ heeluɣu tətɔ sı: N kaa hiki tɛtʋ ısıı Ɩsɛɣɛlı nyə́ma
lɛlaa. Ama maɣalɛ nyá taalɛ na nyá wɛnav.

Lefii nyə́ma nyəm

21 Hɔɣɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ ŋkʋ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kɔŋna Tacaa tɔɣɔ maa cɛla
Lefii nyə́ma mpa pa lapa Ɩsɔ cokəle taa ké təmlɛ tɔ. 22 Samaa kaa kpətəna cokəle.
Pə́ taa kɔɔ na pá pəntı na pá sı. 23 Lefii nyə́ma tike ka lakəna cokəle taa təmlɛ. Ye
pa pəntaa pə́ wɛɛ pa nyɔɔŋ taa. Pa kaa wɛɛna tɛtʋ ısıı kpeka lɛnna. Ɩ tɔkı kʋsəsıtʋ

tənɛgɛ tam tɔɔ. 24 Ama maa cɛla-mɛgɛ hatəmʋtʋ hɔgɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋgʋ, ŋku lsɛgɛli nyámа lapa-m kɔtaga na pá kpaasi-m na isɔ tɔ. Pə tɔɔ ké ma heela-mɛ si, í kaa hiki tɛtʋ isii kpeka lɛnna.

25 Ḿpúgú Tacaa tɔma Moisi si: 26 Tɛləsi Lefii nyáma si, ye lsɛgɛli nyáma kɔna-mɛgɛ pa hatəmʋtʋ hɔgɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋgʋ ŋku ma ha-wɛ tɔ, ile mii ləsi pə taa ké hɔgɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋgʋ tɔtɔ na í cɛlɛ-m. 27 Na pá wɛɛ isii mə tɛɛtʋnaa ləsʋgʋ pa hatəmʋtʋ na pa lɛsɛŋnaa tɔɔ tɔ. 28 Tənaga mə hikigina mə kʋhaʋ na í kɔna-m na í cɛləgi Alɔŋ-wɛ. 29 Kʋcɔɔŋ wei ı təna í hikigi tɔ, ı taa ké í ká ləsi təpantɛ na í cɛlɛ-m. 30 Ye í tɛma ləsʋgʋ kɛ ma nyəm, ile í sii mə təgi kʋkaasəm. Isii mə tɛɛtʋnaa kaasʋgʋ pa təgi hatəmʋtʋ na lɛsɛŋnaa tɔ. 31 Təmlɛ nte ı laki cokəle taa tɔ tə kʋfɛlʋgʋ ntɛ́. Ile paa timpigi mə nəkaa məna mə tɛɛsi nyáma í pəsəgi na í təgɔ pə təgɔnaga. 32 Ye í tá ləsi-m təpantɛ, ilɛna pácó í təgɔ kʋkaasəm, í pilisa lsɛgɛli nyáma kɔtaga ké. Mə tɔm ká si na pá pona-mɛgɛ səm taa.

19

Nav kʋsɛɛm kɔtaga təlʋma

1 Ḿpúgú Tacaa tɔma Moisi na Alɔŋ si: 2 I tɛləsi samaa kɛ kʋsəsitʋ tənɛ si, í caa nav kʋsɛɛm wei ı tiili tá caami, pácó pa ta tʋta-ı kpátúgú kʋhalʋgʋ tɔ. 3 Na í cɛla kɔtʋlʋ Ilasaa, na ílé í liina-ı təsikile waali na pá lɛnti-ı ma isɛntaa. 4 Ilɛna kɔtʋlʋ lii calam taa ké mpəle kɛ tɔm naatosompɔgɔlaga na í ŋmiisəgəna cokəle nɔnɔgɔ. 5 Na pá wɔ nav tənaga kɔtʋlʋ isɛntaa. Pə kpagau kɔŋlɛ, na nantʋ, na calam, na pə taa lotu tɔ. 6 Na kɔtʋlʋ kpaga tʋgʋ ŋku pa yaa si sɛɛtəli tɔ kʋ taasi, na tʋgʋ ŋku pa yaa si hisɔpʋ tɔ kʋ piliŋa, na heeŋ hʋntʋ nti pa lii akpaayala tɔ, na í pɛti timpi nav tɔŋa nyagau kɛ mpʋ tɔ. 7 Pə waali ilɛna, í cɔtɔ ı wontu na í sɔ lʋm na pácó í sʋʋ təsikile taa. Na í wɛɛ asilima taa, halana taanaga. 8 Nav wɔtʋ ká cɔtɔ ı wontu na í sɔ lʋm na í caga asilima taa tɔtɔ, halana taanaga. 9 Ilɛna yʋlʋ wei ı fɛi asilima taa tɔ, í kuu nav təlʋma na í pona lonte kʋpantɛ taa ké təsikile waali. Na í sii-yɛ na pá lá asilima kɛɛlʋgʋ kɔtaga lʋm. Kɔtaga ŋkɛ ka wɛ isii isagatʋ hiisʋgʋ nyəŋka ké. 10 Pə wɛɛ si təlʋma kuulu í cɔtɔ ı wontu tɔtɔgɔ. Ilɛna í wɛɛ asilima taa, halana taanaga. Isɛgɛli nyáma na cagalaa paa tɔkəna kɔtaga kanɛgɛ tam tɔɔ.

Asilima kɛɛlʋgʋ kɔtaga lʋm lapənav

11 Ye wei í tokina sətʋ, ı ká caga asilima taa ké. Halana kʋyakʋ na kʋ isikile. 12 Ilɛna í ŋmiisi ı təgi asilima kɛɛlʋgʋ kɔtaga lʋm mpəgi kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ, na naatosompɔgɔlaga nyəŋkʋ. Ilɛna í wɛɛ təŋaŋŋ. Ye ı ta la mpʋ, ı wɛ asilima taa ké. 13 Pəyele ı pilisa Tacaa təyaga ké. Na ı asilima wɛ tam ké ı ta ŋmiisi ı təgi kɔtaga lʋm tɔ pə tɔɔ.

14 Ye yʋlʋ səpa kutulugu taa, na nɔgɔlʋ sʋʋ ı kiŋ. Yaa pʋntʋ ka tii wɛ təna. I pəsa asilima tʋ ké halana kʋyakʋ na kʋ isikile. 15 Paa fulaga, yaa pʋlʋpʋ wɛ təna na pá tá pá teu. Pə taa nyəm pilisaa tɔtɔgɔ. 16 Ye pa kʋ yʋlʋ, yaa ı səpa ı səm kɛ nyiitʋ taa. Ilɛna nɔgɔlʋ tokina paa ı mʋwa yaa ı pəlaav. Pʋntʋ pəsa asilima tʋ ké, halana kʋyakʋ na kʋ isikile. 17 Ye pa caaki asilima tʋ kɛ nyaalʋgʋ, nav ini ı təlʋma kɛ pa cosigi. Na pá tú pʋlʋpʋ taa na pá pəli lʋm kʋpam. 18 Ilɛna wei ı fɛi asilima tɔ, ı caa tʋgʋ ŋku pa yaa si hisɔpʋ tɔ kʋ piliŋa na í lii lʋm mpi pə taa. Na í ŋmiisi cokəle nte tə taa yʋlʋ səpa mpʋ tɔ. Na pá kpɛnna tə yəlaa, na pə wontu, na wei ı tokina sətʋ, yaa ı mʋwa, yaa ı pəlaav tɔ. 19 Kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ, na naatosompɔgɔlaga nyəŋkʋ kɛ paa lapi-ı mpʋ. Pə waali ilɛna, í cɔtɔ ı wontu na í sɔ lʋm. Taanaga ntɛ́ ı asilima tɛŋ.

20 Ye asilima tʋ ta la mpʋ, paa ləsi-ı lsɛgɛli kpekəle taa. Mpi tɔ, ı pilisa Tacaa cokəle ké. Pácó ı pəsa asilima tʋ.

21 Ɪsɛɣɛlɪ nyáma ká tɔkɪ kɔtaɣa kanɛɣɛ tam tɔɔ ké. Ye wei ɪ ŋmɪɪsa kɔtaɣa lʋm, pə wɛɛ sɪ í cɔtɔ ɪ wontu ké. Na wei ílé í tokina-wɪ, í wɛɛkɪ asilima taa ké halɔna taanaɣa. 22 Ye asilima tʋ í tokina mpi, ɪ pilisa-wəɣɪ. Na wei ílé í tɪɪ tokina asilima tʋ, pʋntʋ pəsa asilima tʋ ké, halɔna taanaɣa.

20

Melipa lʋm tɔm
(Lɪɪʋ 17:1-7)

1 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ nyáma tala Siŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa ké ɪsɔtʋ kancaalaɣa nyəŋ taa, na pá siki Katɛɛsɪ. Tənaɣa Maləyam səpa na pá pimi-ɪ.
2 Waatʋ wei samaa laŋa lʋm, ɪlɛna pá kotina Moisi na Alɔŋ 3 na pá kuuki Moisi nɔɣɔ sɪ: Ye Ɪsɔ ka kpɛnta ta na ta tɛɛtʋnaa kɛ kʋɣʋ, pɪɪ kəla teu. 4 Pepe tɔɔ ké ɪ kɔna Ɪsɔ yəlaa taɣa wʋlaɣa tɛtʋ tənɛ tə taa cənɛ sɪ, tá na tá kaləkəŋ tə sɪ? 5 Ɪ tɪɪ ləsa-tʋɣʋ Icipiti, na í kɔna-tʋɣʋ lonte ɪsaɣalɛ tənɛ tə taa suwe? Pə fɛɪ haləm, pə́cɔ́ yʋlʋ kaa hiki tɪɪŋ kʋlʋləŋ, ɪsɪɪ fikinaa yaa lɛsɛŋnaa, yaa tʋɣʋ nakʋlɪ. Anɪ lʋm kʋnyɔnyɔɔm maɣamaɣa ná tɪɪ fɛɪ kɔlɔ.
6 Ḿpúɣú Moisi na Alɔŋ pa hatələna samaa, na pá polo Ɪsɔ cokəle nɔnɔɣɔ. Na pá hoti pa ɪsɛntɔɔ kɛ atɛ, na Ɪsɔ teu na pa tɔɔ. 7 Ɪlɛna Tacaa tɔ Moisi sɪ: 8 Kpaɣa nyá kpátúɣú, na nyana Alɔŋ í koti samaa. Ɪlɛna n yɔɣɔtəna kʋkpamʋɣʋ kʋnɛɣɛ pa ɪsɛntaa, na lʋm lɪɪ na Ɪsɛɣɛlɪ nyáma na pa kaləkəŋ pá nyɔɔ.
9 Ntɛna Moisi polo na í kpaɣa ɪ kpátúɣú ɪsɪɪ Tacaa yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. 10 Na í na Alɔŋ pá koti samaa kɛ kʋkpamʋɣʋ ŋku Ɪsɔ hʋlaa tɔ kʋ kiŋ, na pá tɔ sɪ: Yəlaa tɔɔ kʋllaa mɛ, í tʋ ŋkpaŋŋ. Tɪɪ pəsɪ na tá ləsɪ kʋkpamʋɣʋ taa ké lʋm na?
11 Ɪlɛna Moisi kʋsɪ kpátúɣú na í ma kʋkpamʋɣʋ kɛ tɔm naalɛ na lʋm kpe sɔsɔm. Na pa na pa kaləkəŋ pá nyɔɔ na pá nyəɣəsɪ. 12 Tənaɣalɛ Tacaa kalɔna Moisi na Alɔŋ sɪ: Timpi í tá tɛ-m na mə taa, na í faɣasɪ-m na ma mpaa kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyáma taa tɔ, ɪ kaa sʋsɪ samaa ɪnɛɣɛ tɛtʋ nti ma haa-mɛ tɔ tə taa.
13 Yaasi ɪnɛ ɪ kɔnna ntɛɣɛ Melipa lʋm tɔm. Yoou kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa. Mpi tɔ, Ɪsɛɣɛlɪ nyáma ka pɛɛka Tacaa na yoou ké. Ɪlɛna í faɣasɪ ɪ tɪ na ɪ mpaa kɛ pa taa.

Ɪtɔm nyáma taŋʋɣʋ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyáma

14 Ḿpúɣú Moisi kʋsa tillaa kɛ Katɛɛsɪ, na í tili-wɛɣɛ Ɪtɔm wulaʋ kiŋ. Sɪ pá heeli-ɪ sɪ: N nyəmá wahalanaa mpa nyá kɔɣɔpiya Ɪsɛɣɛlɪ nyáma tá tə tɔɣaa tɔ. 15 Ta cɔsɔnaa ka polɔna Icipiti na pá leeli tɔna. Na pɛlɛ pá tʋ-wɛɣɛ wahala. 16 Ɪlɛna tə wiina Tacaa sɪ í waasɪ-tʋ. Ɪlɛna Ɪsɔ tili ɪsɔtaa tillu na í ləsɪ-tʋɣʋ tɔna. Saŋa tə tala nyá tɛtʋ toŋa tɔɔ kɛlɛ Katɛɛsɪ. 17 Ɪlɛ ha-tʋɣʋ mpaaʋ na tá faɣana nyá tɛtʋ taa. Tə kaa hɛlɪ nyá haləm yaa nyá lɛsɛŋnaa taa. Pə́cɔ́ tə kaa nyɔɔ nyá lɔkɔnaa lʋm. Tɪɪ siɣisi hapəlɛ kɛ ḿpúɣú, halɔna tá tɛsɪ nyá tɛtʋ. 18 Ntɛna Ɪtɔm wulaʋ sɪ: Ye í sʋʋ ma tɛtʋ taa, maa lɪɪ mə yoonaʋ.
19 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ nyáma tasaa sɪ: Haɪ, hapəlɛ kɛ tɪɪ təŋ. Ye tá yaa tá kaləkəŋ luɣu wɛ lʋm, tɪɪ ya-wəɣɪ. Mpaaʋ tike kɛ tə wiikina-ŋ sɪ ń ha-tʋ na tá faɣana nyá tɛtʋ taa. 20 Ama Ɪtɔm wulaʋ ta tisi.
Halɔna yoolaa tuutuuma lɪɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyáma tɔɔ, na pa yoou wontu sɔsɔɔntʋ. 21 Ɪlɛna Ɪtɔm nyəma kisina Ɪsɛɣɛlɪ nyəma sɪ pá taa faɣana pa tɛ. Ɪlɛna pɛlɛ pá kɛɛna hɔɣɔlʋɣʋ lɛŋkʋ.

Alɔŋ səm

22 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kʋla pa tɔna na pá polo Hoo pʋɣʋ luɣu, 23 kɛ Ɪtɔm tɛtʋ toŋa tɔɔ. Tənaɣa Tacaa heela Alɔŋ na ɪ neu sɪ: 24 Alɔŋ nyá səm wʋsaa. N kaa tala tɛtʋ nti ma haakɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyáma tɔ tə taa. Mpi tɔ, n ta nɪɪna-m Melipa lʋm cɔlɔ. 25 Ɪlɛna í tó Moisi sɪ: Kpaɣa Alɔŋ na ɪ pəyalʋ Ɪlasaa na ń kpaana-wɛɣɛ Hoo pʋɣʋ

tɔɔ. 26 N ká wɔɣɔsɪ Alɔŋ kɔtʋɣʋ wontu na ń suu-təɣɪ ɪ pəyalʋ ɭasaa. Tənaɣa Alɔŋ
ká sɪ.
27 Ḿpúɣú Moisi lapa ɪsɪɪ Tacaa yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. ɭɛna pá təŋ təmaɣa pa tooso na
pá kpá pʋɣʋ ŋkʋ kʋ tɔɔ ké ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma tənа ɪsɛntaa. 28 ɭɛna Moisi wɔɣɔsɪ Alɔŋ
wontu, na í suu-təɣɪ ɪ pəyalʋ. Ḿpúɣú Alɔŋ səpa, na Moisi na ɭasaa pá məlɪ
tiiu. 29 ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma nɪɪwa sɪ Alɔŋ səpa, ɪlɛna pá caɣa ɪ ləyaɣa kɛ kʋyɛɛŋ hiu na
naanʋwa.

21

ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma kəlʋɣʋ kɛ Kanaaŋ nyə́ma

1 Ḿpúɣú Kanaaŋ nyə́ma awulaa taa lɛlʋ, wei ɪ wɛ Alatɪ kɛ ilim mpətəŋ tɔɔ tɔ,
ɪ nɪɪwa sɪ ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma təŋa kɔntɛ na Atalim mpaaʋ. ɭɛna pá tii pa tɔɔ na pá
kpá pa taa lɛlaa kɛ salәka nyəma. 2 Ntɛna ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪɪ Tacaa kɛ nɔɔsɪ sɪ: Ye n
tʋ-wɛɣɛ ta niŋ taa, tɪɪ kpiisi pa acalɛɛ tənaŋnaŋ.
3 ɭɛna Tacaa mʋ pa kʋsələmʋtʋ, na pá kpiisi pa acalɛɛ anɪ a təna. ɭɛna pá ha
hɔɣɔlʋɣʋ ŋkʋɣʋ hətɛ sɪ Hooma. Ncaalɛ kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa.

Tʋmaa asaɣaa tɔm

4 Ḿpúɣú ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma kʋla Hoo pʋɣʋ, na pá kpaɣana səsəncaasɪ teŋku hɔɣɔlʋɣʋ
mpaaʋ sɪ pa cɔlәɣɪ ɭtɔm tɛtʋ. Ama pa kpisa kantəlʋɣʋ kɛ mpaaʋ taa. 5 ɭɛna pá niki
ɭsɔ na Moisi kɛ kʋntənaʋ sɪ pepe tɔɔ ké pɛlɛ pa ləsa-wɛɣɛ Icipiti taa sɪ, pá sɪ wʋlaɣa
tɛtʋ taa? Tɔɣɔnaɣa yaa lʋm fɛɪ, pəyele wahala kʋtɔɣɔʋ Manna ná lɪɪ-wɛɣɛ sɔŋ.
6 Ḿpúɣú Tacaa tʋwa ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ tʋmaa asaɣaa, na pə́ nyasa pa paɣalɛ na pá
sɪ. 7 Tənaɣalɛ yəlaa lɛlaa polaa na pá tɔ Moisi sɪ: Tə pəntəna nyana Tacaa kɛ timpi
tə kʋntəna-mɛ tɔ. Mpʋ tɔ, wiina-ɪ na í hatələna-tʋɣʋ tʋmaa mpɛ. ɭɛna Moisi naa
sʋʋ-wɛɣɛ səlәmənaʋ. 8 Ntɛna Tacaa sɪ: Ɪ lu tʋm lɛɛsʋɣʋ kɛ nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ,
na í siki kpátúɣú kʋtaɣalʋɣʋ nyʋɣʋ taa. Ye pə nyasa wei na í kʋsɪ ɪsɛ na í nyəni-kʋ,
pɪɪ waa-ɪ.
9 Ḿpúɣú Moisi lapa ɪsɪɪ Tacaa yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. Na pə́ nyasa wei na í nyəna-kʋ pə
waa-ɪ.

ɭsəna pa təma tɔ halәna Pisika pʋɣʋ

10 Ḿpúɣú ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma tʋ mpaaʋ halәna Opoti. 11 Pa kʋla təna, ɪlɛna pá polo
Yɛ-Apalim kɛ Mowapʋ ilim təlɪɪlɛ tɔɔ wʋlaɣa tɛtʋ taa. 12 Pa lɪɪ tənaɣa na pá polo
Selɛtɪ lɔɔʋ nɔɣɔ. 13 Pa kʋla tənaɣa na pá polo Alənɔŋ pɔɣɔ ŋka ka nyʋɣʋ wɛ Amoni
nyə́ma tɛ, na ká fakɪ wʋlaɣa tɛtʋ hɔɣɔlʋɣʋ, na pə́cə́ ká takɪ Mowapʋ nyə́ma na
Amolii nyə́ma pa toŋa tɔ. 14 Pə tɔɔ ké pa yɔɣɔta Tacaa yoou takəlaɣa taa sɪ: Fahɛpɪ
kɛ Sufa tɛtʋ taa, na Alənɔŋ lɔɔŋ 15 na lɔɔŋ wei ɪ wɛ Alənɔŋ hɔɣɔlʋɣʋ tɔɔ ké Mowapʋ
toŋa tɔɔ tɔ. 16 Pa lɪɪ tənaɣa ɪlɛna pá polo Lɔkɔ cɔlɔɣɔ timpi Tacaa tɔma Moisi sɪ:
Kpeɣeli samaa, na má ha-wɛɣɛ lʋm tɔ.
17 Waatʋ ɪnəɣɪ ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma mapa kawəyaɣa sɪ:
Lɔkɔ lʋm í lɪɪna kawilitasɪ.
18 Awulaa na kasaɣampiya hulina-ɪ na pa kawulaɣa kpatəŋ.
Pa lɪɪ wʋlaɣa tɛtʋ taa, ɪlɛna pá tala Matana. 19 Pa lɪɪ təna na pá polo Nahaliyɛlɪ,
təna waalɪ ké Pamɔtɪ. 20 Pa lɪɪ təna, ɪlɛna pá polo Mowapʋ tɛtʋ tɛtɛkəlɛ kɛ
Pisika pʋɣʋ nyʋɣʋ taa na wʋlaɣa tɛtʋ tɔɔ.

ɭsɛɣɛlɪ kəlʋɣʋ kɛ Sihoŋ na Oki

21 Ḿpúɣú ɭsɛɣɛlɪ nyə́ma tilaa na pá heeli Amolii nyə́ma wulaʋ Sihoŋ sɪ: 22 Yele
na tə faɣana nyá tɛtʋ taa. Hapəlɛ kɛ tɪɪ siɣisi, halәna tə́ tɛsɪ nyá tɛtʋ. Tə kaa hɛlɪ
halәm yaa lɛsɛŋnaa taa, yaa tə́ nyɔɔ lʋm.

23 Ama Sihoŋ ta tisi. Ḿpúɣó í kuu ı yoolaa təna, na í katı Ise ɣelı nyáma kɛ
Yahası wulaɣa tetu taa. 24 Ḿpúɣú Iseɣelı nyáma yoona-ı. Na pá leekı ı tetu tənaɣa
pə kpaɣau Alənəŋ na pətɛɛ təɔ, na Yapɔkı na ısətaa təɔ, ké Amoni nyáma toŋa
koluŋa na ilim təlulɛ təɔ. 25 Na pá leekı Hɛsəpɔŋ ıcatɛ, na pə cɔlɔ nyəna səkpena
na pá caɣa. 26 Hɛsəpɔŋ tənaɣa Amolii nyáma wulau Sihoŋ ka wɛɛ. I ka yoona
Mowapu wulau kupəŋ ké, na í leekı ı tetu təna. Halәna pə yoosina Alənəŋ. 27 Halı
yonyoolaa tu-tɛ na yontu sı:
I kɔɔ Hɛsəpɔŋ na í ŋmá Sihoŋ ıcatɛ na tə koluŋa.
28 Kɔkɔ yawa Hɛsəpɔŋ.
Ka tula Sihoŋ ıcatɛ taa.
Ka nyaɣa Aa kɛ Mowapu tetu taa.
Ka kpɛnna Alənəŋ ısətaa səsaa.
29 Mowapu, nyá tɔm wɛ waıyo.
Tuɣu Kemәsı laalaa mɛ, mə lepa.
Mə pəyalaa sewa, na Amolii wulau Sihoŋ
náá kpa mə alaa kɛ yomle.
30 Tə tɔwa Amolii nyáma kɛ nyəmá.
Tə wakəla Hɛsəpɔŋ tetu təna, halәna Tipɔŋ.
Halәna pá polo Nofa na Mɛtəpa tɔ, tə kpiisa pa tənaɣa.
31 Ḿpúɣú Iseɣelı nyáma tɔɣɔ Amolii nyáma tetu. 32 Na Moisi kusı fenlaa na pá cɔɔ
Yasɛɛ ıcatɛ. Yoolaa leeka-tɛ na tə acalɛɛ səkpena. Pa tɔɣɔna Amolii nyáma. 33 Pə
waalı ké pa laɣasa mpaau na pá məŋna Pasaŋ təɔ. Ḿpúɣú təna wulau Oki ná ləsa
ı yoolaa təna na pá polo Iseɣelı nyáma yoonau kɛ Itəlei. 34 Ḿpúɣú Tacaa heela
Moisi sı: Taa nyana-ı. Maa tu í na ı yoolaa na ı tetu tənaɣa nyá niŋ taa, na ń lana-ı
ısıı n lapəna Amolii nyáma wulau Sihoŋ wei ı ka wɛ Hɛsəpɔŋ tɔ. 35 Na Iseɣelı
nyáma ku Oki na ı pəyalaa, na ı yoolaa təna. I ta yele paa kulum na ı weesuɣu.
Ilɛna pá leekı tetu.

ISƐƔƐLI NYƎMA KƐ MOWAPU TƐTU TƐTƐKƎLƐ TAA

22

Tuu Palaam na wulau Palakı pa tɔm

1 Ḿpúɣú Iseɣelı nyáma teewa na pá siki Yaatanı kutesuɣu təɔ ké Mowapu tetekəlɛ
taa ké Yeliko ısɛntaa.
2-4 Tənaɣa Sipɔɔ pəyalu Palakı wei ı tɔkaɣa kawulaɣa kɛ Mowapu kɛ waatu ını
tɔ, ı nuwa ısəna Iseɣelı nyáma lapa Amolii nyáma tɔ. Ilɛna sɔɣɔntu kpa í na ı
samaa na pá seliɣi sı, Iseɣelı nyáma kəla paɣalɛ. Mpuɣulɛ Mowapu nyáma tɔma
Matiyaŋ nyáma kupaɣalaa sı: Iseɣelı nyáma caa pə tənaɣa kpiisuɣu ké, na pá
cɔɔna-mɛ, ısıı naaŋ kuntuɣu nyıutu tɔ.
5 Ilɛna wulau tili ı yəlaa kɛ Peyɔɔ pəyalu Palaam wei ı ka wɛ Petɔɔ kɛ Ifəlatı pɔɣɔ
tɔɔ tɔ ı kiŋ sı, pá heeli-ı sı: Yəlaa napəlı pa luna Icipiti na pá kɔɔ na pá waası ma
tetu təɔ. 6 Haı, kɔɔ na ń təŋsı-wɛɣɛ mpusi. Pa kəla-m toŋ. Ntanyı n ká pəsı na
ń tɔɣɔnı-wɛɣɛ ma tetu taa. Mpi tɔ, ma nyəma sı, ye n təŋsa yulu kɛ mpusi, yaa
n koola-ı kupantu, pə lakı ké. 7 Ḿpúɣú Mowapu na Matiyaŋ kupaɣalaa kpɛnna
mpi paa felı pee nalu Palaam tɔ. Na pá polo ı tɛ na pá heeli-ı Palakı kusəlәmutu.
8 Ntɛna Palaam sı: I suu ma tɛ, na ku fema, ılɛ ma teləsı-mɛɣɛ nti Tacaa heela-m
tɔ. 9 Ilɛna Tacaa pɔɔsı-ı sı: Muulaa mpa pa wɛnna nyá tɛ? 10 Ntɛna Palaam cɔ-ı
sı: Mowapu wulau Palakı tilina yəlaa sı pá heeli-m sı 11 napəlı pa luna Icipiti
na pá watı-m. Ilɛ kɔɔ na ń təŋsı-wɛɣɛ mpusi, na ma pəsı-wɛ na má tɔɣɔnı-wɛ.
12 Mpuɣulɛ Isɔ tɔma Palaam sı: Taa təŋ-wɛ sı n təŋsəɣı Iseɣelı nyáma kɛ mpusi
yoo. Mpi tɔ, ma tɛma-wɛɣɛ kupantu kooluɣu.

13 Tɛʊ fema ılɛna Palaam tɔ Palakı tillaa sı: Ɩ kpe mə tɛ. Tacaa kisaa sı má taa
təŋ-mɛ.
14 Ilɛna Mowapʊ kʊpaɣalaa mpɛ pá məlı na pá heeli Palakı sı: Palaam kisa-
tʊɣʊ təŋʊɣʊ. 15 Ḿpúɣó Palakı kʊsa tillaa kʊfama na pa taa ké ı waalı nyáma. Pɛlɛ
pa kəla kancaalaɣa nyáma kɛ paɣalɛ na sɔsɔɔntʊ. 16 Na pá polo pa heeli Palaam
sı wulaʊ tɔma sı: Ma kpa nyá yule. Paa pə caala-ŋ ısəna, polo na nyana-ı í ná.
17 Pəyele ye n təŋsa mpɛ ınəɣı mpusi, maa kʊsı nyá nyʊɣʊ na má ha-ŋ pə təna
mpi n sɔɔlaa tɔ.
18 Ntɛna Palaam cɔ tillaa mpɛ sı: Paa ı ká ha-m ı liɣitee na pə wʊlanaa təna, pə
fɛı sı má lıı həm, na má pəntəna ma Ɩsɔ Tacaa. 19 Ilɛ paa na mpʊ, í sʊʊ cənɛɣɛ ahoo
anɛ na má ná nti Ɩsɔ ká tasa-m heeluɣu tɔ. 20 Ḿpúɣó Tacaa tɔma Palaam kɛ ahoo
taa sı: Ntɔŋ nyá waalı ké yəlaa mpɛ pa kɔma? Təŋ-wɛ, ılɛ nti maa hʊlı-ŋ tɔ, tə tike
kɛ n ká la.
21 Tɛʊ fema tanaŋ, ılɛna Palaam kpɛɛlı ı kpaŋaɣa na í təŋ Mowapʊ nyáma.

Palaam na ı kpaŋaɣa pa təm

22 Tɛʊ fema tanaŋ, ılɛna Palaam kpɛɛlı ı kpaŋaɣa alʊnyəŋka. Na ı təmlɛ nyáma
kɛ naalɛ, na pá təŋ Mowapʊ nyáma. Ama Tacaa mʊ páánáná ı tɛɛʊ mpı. Ilɛna
ısɔtaa tillu taŋı-ı mpaaʊ taa. 23 Kpaŋaɣa nawa ısɔtaa tillu kɛ mpaaʊ hɛkʊ taa na í
kpɛɛwa ı laɣatɛ na í tɔka ı niŋ taa, ılɛna ká hɛlı. Na Palaam ma-kɛ na í məlәna
mpaaʊ taa. 24 Ḿpúɣó ısɔtaa tillu tuusa lɔlɔ, na í səŋ mpaaʊ taa ké lɛsɛŋ tawa
koloosi hɛkʊ. 25 Kpaŋaɣa na-ı ılɛna ká tiili ka tı na koluŋa na pá kú Palaam
nɔɔhəlɛ. Ilɛna í sʊʊ-kɛɣɛ mapʊ. 26 Ḿpúɣó ısɔtaa tillu tasa pote na í səŋ timpi
koloosi kpıula teu na pá fɛı hɛlʊɣʊ na ntɔɣɔŋ yaa mpətəŋ tɔ. 27 Kpaŋaɣa na-ı,
ılɛna ká həntı. Tənaɣa páánápa Palaam na í hɔɔkı-kɛɣɛ kpátúɣó. 28 Mpʊɣʊlɛ
Tacaa kula kpaŋaɣa nɔɣɔ na ká tó Palaam sı: Pepeɣe ma lapa-ŋ na ń ma-m halı
tɔm tooso təna? 29 Ntɛna Palaam cɔ sı: N nyəna-m yem ké te. Ye maa tɔka laɣatɛ
ısəntɔ maa tɛma-ŋ kʊɣʊ kɛ kpakpaa. 30 Kɛlɛna kpaŋaɣa sı: Anı ma ké nyá kpaŋaɣa
ké, na ń cakı-m tam. Too tɔ, ma tɛma-ŋ ḿpúɣó lapʊ na? Paalam sı: Aaı yoo.
31 Ḿpúɣó Tacaa kula Palaam ısɛ na í ná ısɔtaa tillu səŋa mpaaʊ hɛkʊ taa, na ı
laɣatɛ kɛ ı niŋ taa. Tənaɣalɛ ı hota ı lotu tɔɔ ké atɛ. 32 Ntɛna ısɔtaa tillu pɔɔsı-ı sı:
N mapa nyá kpaŋaɣa kɛ tɔm tooso suwe? Ma kɔmaɣa sı ma kakı-ŋ mpaaʊ. Mpi
tɔ, ma nyəmá sı n puki tələte ké. 33 Ama nyá kpaŋaɣa na-m na ká hɛlı-m tɔm
tooso. Ye pə taɣa mpʊ maa kʊ-ŋ na ma yele-kɛ na ka weesuɣu. 34 Ḿpúɣó Palaam
tɔma ısɔtaa tillu sı: Ma taa nyı sı n taŋa-m mpaaʊ taa sı má taa polo. Ma tɔm
səpa. Ye nyá laŋlɛ ta hɛɛna ma pote ńté ma məlәɣı nɔɔnɔɔ. 35 Ilɛna ısɔtaa tillu sı:
Təŋ-wɛ. Ama nti ma heeliɣi-ŋ tɔ, tə tike kɛ ń ká yɔɣɔtı. Ntɛna Palaam təŋ tillaa
mpɛ.

Palaam na Palakı pa suluɣu

36 Waatʊ wei Palakı nııwa Palaam kɔntɛ ılɛna í polo ı səŋʊɣʊ kɛ Mowapʊ ıcatɛ
nte tə wɛ tɛtʊ toŋa kɛ Alənɔŋ lɔɔʊ nɔɣɔ tɔ. 37 Na Palakı pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké n ta
kɔɔ kpakpaa kɛ waatʊ wei ma tila tɔm kancaalaɣa nyəm tɔ? Yaa n hʊʊkı sı ma
kpisiɣi nyá nyʊɣʊ kʊsʊɣʊ? 38 Ḿpúɣó Palaam cɔwa sı: Tɔʊ pənɛntɛ ma kɔma yaa.
Ama maa lakı ma luɣu nyəntʊ ké. Nti Ɩsɔ ká tʊ-m tɔ tə tike kɛ maa yɔɣɔtı.
39 Ḿpúɣó pa naalɛ pa pola Kiliyatı-Husoti. 40 Na Palakı laa naaŋ na heeŋ na í
ha ı waalı nyáma na Palaam.

Palaam təlası kʊpantʊ kooluɣu kancaalaɣa nyəm

41 Tɛʊ fema ılɛna Palakı na Palaam pá kpa Paməti-Paalı timpi pə loosiɣi ısɛɣɛlı
təsikile hɔɣɔlʊɣʊ tɔ.

23

1 Ḿpúɣú Palaam təma Palakı sı: Nma-m təfɛɛnlɛ kɛ təm naatosompɔɣɔlaɣa. Na
ń cɛlɛ-m latəcɛnaa na ıwaaŋ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa mpɔɣɔlaɣa. 2 Ilɛna Palakı la
mpʊ, na pa naalɛ pá laa latəcɛ na ıwaaʊ kɛ paa lonte nte tə taa. 3 Na Palaam tɔ
Palakı sı:
Səŋ təfɛɛnlɛ cənɛ na má hatəlı. Ntanyı Tacaa ká lıı ma tɔɔ na í heeli-m natəlı
na ma tɛləsı-ŋ. Ilɛna í kpa tontoŋlɛ tɔɔ. 4 Tənaɣa Tacaa lıı ı tɔɔ, na Palaam tɔ sı:
Ma ŋmawa təfɛɛnlɛ kɛ təm naatosompɔɣɔlaɣa, na má laa latəcɛ na ıwaaʊ kɛ paa
təfɛɛnlɛ nte tə tɔɔ.
5 Ilɛna Tacaa hʊlı Palaam kɛ təm nti ı ka yɔɣɔtı tɔ. Na í təmı-ı sı: Məlı Palakı kiŋ.
6 Ḿpúɣú ı məla Palakı na ı waalı nyámа pa cɔlɔ na pá səŋ təfɛɛnlɛ təna. 7 Kawəyaɣa
ŋka Palaam mapa tɔɣɔlɔ:
Mowapʊ wulaʊ Palakı yaana-m
ilim təlıulɛ pɔɔŋ taa kɛ Silii,
sı má nyaası Isɛɣɛlı nyámа.
Na má təŋsı Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyámа kɛ mpusi.
8 Ile ısənaɣa maa təŋsı mpusi kɛ wei
Tacaa ta təŋsı mpusi tɔ?
Yaa ısənaɣa maa nyaası yəlaa
mpa ı ta nyaası tɔ?
9 Pɔɔŋ tɔɔ ké ma wɛɛ, na má loosiɣi yəlaa mpɛ.
Pulası tɔɔ ké ma wɛɛ na má nyənəɣı-wɛ.
Pa faɣana piitimnaa lɛmpa kɛ,
na pa təcaɣalɛ wɛna tə mpaa.
10 Aweɣelɛ Isɛɣɛlı samaa kallʊ?
Yaa ı cɛkəna ı lʊlʊɣʊ nyámа nyʊɣʊ?
Ma sɔɔla má na siɣisilaa mpɛ tá kpɛntı səm ké,
na pá la-m ısıı mpɛ.
11 Mpʊɣʊlɛ Palakı pɔɔsa Palaam na piti sı: Wetiɣilɛ n lapa-m mpʊ? Ma kɔna-ŋ
ké sı ń təŋsı ma kolontunaa kɛ mpusi ılɛna nyaa məlı na ń kooliɣi-wɛɣɛ kʊpantʊ
na?
12 Ntɛna Palaam cɔ sı: Təlası ké sı ma yɔɣɔtı nti Tacaa tʊ ma nɔɣɔ taa tɔ.

Palaam koolee naalɛ nyəna

13 Mpʊɣʊlɛ Palakı təma Palaam sı: Kɔɔ na tá laɣası timpi n ká ná Isɛɣɛlı nyámа
təna tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, pəcɔ tike kɛ n naakı. Tənaɣa n ká təŋsı-m-wɛɣɛ mpusi.
14 Ilɛna í pona Palaam kɛ Pisika pʊɣʊ luɣu təfeŋle, na í ŋma təfɛɛnlɛnaa tɔtɔɣɔ
naatosompɔɣɔlaɣa. Na í laa latəcɛ na ıwaaʊ kɛ paa təfɛɛnlɛ nte tə tɔɔ. 15 Na í tó
Palakı sı: Səŋ təna na má polo na má na Isɔ tá suli.
16 Ilɛna Tacaa tʊ Palaam nɔɣɔ taa ké təm sı í məlı na í heeli Palakı. 17 Palaam
məla wulaʊ na ı waalı nyámа pa kiŋ, ılɛna ílé ı pɔɔsı-ı sı: Wentiɣilɛ Tacaa heela-
ŋ?
18 Ḿpúɣú Palaam kpaɣa kawəyaɣa sı:
Sipɔɔ pəyalʊ Palakı kʊlı na n ke ŋkpaŋŋ.
19 Isɔ tá ké yʊlʊ sı ı looliɣi, yaa í laɣası ı kʊsəsıtʊ.
Nti ı sıuwa tɔɣɔ ı lakı tətetete.
20 Tacaa koolina yəlaa mpɛɣɛ kʊpantʊ,
na máá tɛɛsəɣı,
21 maa pəsəɣı na má laɣası pʊlʊ.
I wɛ pa waalı ké ı ta na pa ısaɣatʊ, yaa pa tasəkəlɛ.
I ké pa wulaʊ ké na pá wilitiɣi-ı na laŋhʊlʊmlɛ.
22 Ini ı ləsəna-wɛɣɛ Icipiti taa

na tomiŋ ɪsɪɪ taalɛ nav.
23 Tɪɪtʋ na pee pɔɔsʋɣʋ ɪɪ lakɪ lsɛɣɛlɪ nyámа kɛ pʋlʋ.
Pə tɔɔ ké pa nyənəɣɪ lsɛɣɛlɪ na pa tɔŋ sɪ:
lɪ naakɪ mpi lsɔ lapa-wɛ tɔ.
24 Yəlaa mpɛ pa wɛ toŋ ké ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa
ŋka ka cələɣɪ ka tɔɣɔnaɣa,
na ká nyɔɔkɪ ka kʋkʋkʋm caləm,
na pácɔ́ ká həntəɣɪ tɔ.
25 Ntɛna Palakɪ tɔ Palaam sɪ: Ye n kaa təŋsɪ-wɛɣɛ mpusi, ɪlɛ taa kooli-wɛɣɛ kʋpantʋ.
26 Kɛlɛna Palaam sɪ: Anɪ ma tɛma-ŋ heeluɣu sɪ nti Tacaa tʋɣʋ ma nɔɣɔ taa tɔɣɔ ma yɔɣɔtəɣɪ.

Palaam koolee tooso nyəna

27 Mpúɣú Palakɪ yaa palaam sɪ: Tə́ laɣasɪ lonte lɛntɛ. Ntanyɪ lsɔ ká tisi na ń təŋsɪ-m yəlaa mpɛɣɛ mpusi. 28 Ilɛna í kpaana-ɪ Peyɔɔ pʋɣʋ tɔɔ timpi yəlaa naakɪ wʋlaɣa tɛtʋ tɔ. 29 Na Palaam tɔ Palakɪ sɪ: Nma-m təfɛɛnlɛnaa kɛ naatosompɔɣɔlaɣa, na ń caa-m latəcɛnaa kɛ naatosompɔɣɔlaɣa na heeŋ kɛ mpʋ tɔtɔ. 30 Ilɛna Palakɪ la mpʋ na í laa latəcɛ na ɪwaav kɛ paa təfɛɛnlɛ nte tə tɔɔ.

24

1 Mpúɣú Palaam cɛkənaa sɪ Tacaa sɪɪwaɣa sɪ ɪ kooliɣi lsɛɣɛlɪ nyámа kɛ kʋpantʋ. Ilɛ ɪ ta tasa pɛɛkʋɣʋ sɪ ɪ suliɣi lsɔ ɪsɪɪ ɪ tɪɪ lakɪ tɔ. Ntɛna ɪ kɛɛsɪ kpakpaa na wʋlaɣa tɛtʋ tɔɔ. 2 I kʋsa ɪsɛ na í ná lsɛɣɛlɪ nyámа kɛ pa təsikile, ɪlɛna lsɔ Feesuɣu tii ɪ tɔɔ.
3 Na í ma kawəyaɣa sɪ:
Peyɔɔ pəyalʋ Palaam má, ma kʋkpaaləʋ ntɔ.
Pə kula ma ɪsɛ ké.
4 Ma nɪɪkɪ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ ké,
na má paasəɣəna nti Toma təna tʋ hʋləɣɪ-m tɔ.
Ye ma sɛɛkɪ-ɪ ɪ hʋləɣɪ-m ɪ təɣɪ.
5 lsɛɣɛlɪ yəlaa Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ nyámа mɛ,
mə coka tewaɣa pə tɪɪ fɛɪ.
6 Pə caɣa ké ɪsɪɪ lɔɔŋ wei ɪ kpeŋ tɔ,
yaa pɔɣɔ kʋtemiŋ tɔɔ haləm.
Yaa tɪɪŋ kʋpaŋ wei Tacaa tuuwa pɔɣɔ nɔɣɔ tɔ.
7 Pə caɣa ɪsɪɪ lʋm sukuɣu na pə watəɣɪ tɪɪŋ tɛɛ tɔ.
Pa wulav ká kəlɪ Akakɪ na pa kawulaɣa tɛɛ toŋ.
8 lsɔ ləsəna-wɛɣɛ Icipiti taa, na tomiŋ ɪsɪɪ taalɛ nav.
Na pá yɔkəɣɪ pa kolontunaa mʋwa
na pá cʋtətəɣɪ-wɛɣɛ nyəmá.
9 Pa luŋiɣi ké ɪlɛna pa həntɪ ɪsɪɪ tɔɣɔlasɪ.
Awe pəsəɣɪ na í kʋsɪ-wɛ na toŋ?
lsɛɣɛlɪ, pə́ kooli kʋpantʋ kɛ nyá kʋpantʋ koollu.
Pə́ təŋsɪ mpusi kɛ nyá mpusi təŋsəlaa.
10 Tənaɣalɛ pááná kpa Palakɪ na í kaləɣɪ na í fiisiɣi niŋ na í toŋ sɪ: Ma kɔna-ŋ ké sɪ ń təŋsɪ ma kolontunaa kɛ mpusi. Tɔm tooso nyəm ntɔ n kooliɣi-wɛɣɛ kʋpantʋ.
11 Polo ń kpe. Maa sɪɪwa sɪ maa kʋsɪ nyá nyʋɣʋ ké. Ama Tacaa kisaa.

Palaam kɛɛsəɣɪ ɪsəna lsɛɣɛlɪ nyámа ka wɛɛ teu tɔ

12 Mpúɣú Palaam cɔwa Palakɪ sɪ: Anɪ maa tɛma nyá tillaa kɛ heeluɣu sɪ, 13 paa n ká cɛlɛ-m nyá kawulaɣa taa liɣitee na wʋla təna, pə fɛɪ sɪ má kpɛɛsəna Tacaa. Nti tə tike í ká tʋ ma nɔɣɔ taa tɔɣɔ maa yɔɣɔtɪ. 14 Tɔʋ, nɔɔnɔɔ maa məlɪ ma yəlaa

kiŋ. Ilɛ kɔɔ na má hʋlı-ŋ mpi Isɛɣelı nyə́ma ká wakəlı nyá yəlaa kɛ kʋyakʋ nakʋlı tɔ. 15 Ntɛna í má kawəyaɣa sı:
Peyɔɔ pəyalʋ Palaam má, ma kʋkpaalətʋ ntɔ.
Pə kula ma ısɛ ké.
16 Ma nuıkı Isɔ nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ ké,
na má paasəɣəna nti n hʋləɣı-m tɔ.
Ye ma sɛɛkı-ŋ n hʋləɣı-m nyá təɣı.
17 Ma loosiɣi mpi pu tɛ na pə́ lá tɔ, na má nyənəɣı-wı.
Isɔtʋlʋŋa ká lıı Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ taa.
Wulaʋ ka lıı Isɛɣelı taa
na í má Mowapʋ nyə́ma ləkpaɣasaɣa
na Sɛɛtı lʋlʋɣʋ nyə́ma nyɔɔŋ taa.
18 Isɛɣelı nyə́ma ká lɛɛkı pa kolontunaa
Itɔm nyə́ma tɛtʋ Seyii na pá pəsı akanaa.
19 Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma kpila pa kolontunaa.
Pa kpiisiɣi mpa pə kaasaa tɔɣɔ pa acalɛɛ taa.

Palaam kɛɛsʋɣʋ kɛ Isɛɣelı kolontunaa ncaa tɔm

20 Mpúɣú Palaam nawa Amaleke nyə́ma, na í tɔ sı:
Amaleke nyə́ma kɛ piitim sɔsɔɔm ké.
Ama ncaalɛ təkpataa kɛ paa tɛɛsəna.
21 I nawa Keni nyə́ma, ılɛna ı tɔ sı:
Pə caɣana-mɛɣɛ mə tɛtʋ taa ké ısıı
Tantɛ pusuɣuna kʋkpamʋɣʋ tɔ.
22 Paa na mpʋ kɔkɔ ká niisina mə təcaɣalɛ,
na Asilii nyə́ma náá kuu-mɛɣɛ yomle.
23 Mpúɣú Palaam tasaa sı:
Ye Isɔ tʋ niŋ, awe wɛɛna weesuɣu?
24 Sipili kʋteŋ kɛ Asilii ŋmakəllaa lıkəna,
na pá wakəlı-wɛ na pə́ kpɛŋna Hepɛɛ lʋlʋɣʋ nyə́ma.
Ama pɛlɛ pa tɛɛsəɣəna ncaalɛ tətɔɣɔ.
25 Palaam tɛma tɔmnaa mpɛɣɛ yɔɣɔtʋɣʋ ké, ılɛna í kpaɣa mpaaʋ na í məlı ı tɛtʋ taa, na Palakı náá məlı ílé ı tɛ.

25

Isɛɣelı nyə́ma sʋʋʋ kɛ laatʋ taa

1 Mpúɣú Isɛɣelı nyə́ma caɣa Sitim na pá na Mowapʋ alaa pá sʋʋ yem yem lakası taa. 2 Na pɛlɛ pá sʋsı-wɛɣɛ tuŋ laaʋ taa, na halı pá təkı pə təɣɔnaɣa na pa luŋiɣi 3 tʋɣʋ Paalı kɛ Peyɔɔ pʋɣʋ taa. Ilɛna Tacaa pááná náá huuna-wɛ. 4 Ntɛna Isɔ tɔ Moisi sı: Koti Isɛɣelı nyʋɣʋ nyə́ma təna, na ń̀ pusi tasəkəlɛ nyə́ma na tuŋ kɛ ma ısɛntaa kɛ ilim taa, na pə́cɔ́ má kú ma pááná kɛ pa tɔɔ.

5 Mpúɣú Moisi tɔma Isɛɣelı hʋʋlaa sı: Paa wei í kú Peyɔɔ pʋɣʋ taa tʋɣʋ Paalı luŋlaa mpɛ.

6 Waatʋ wei Moisi na lɛlaa pa kota Isɔ cokəle nɔnɔɣɔ na pá wiiki, ılɛ Isɛɣelı tʋ nɔɣɔlʋ ı kɔna Matiyaŋ alʋ ńté pa ısɛntaa təna, na í pona ı tɛ. 7 Mpúɣú Ilasaa pəyalʋ kɔtʋlʋ Pɛŋhası wei ı ké Alɔŋ saalı tɔ, ı kʋla samaa taa təna na í co ŋmantaaɣa, 8 na í təŋ apalʋ na alʋ ını pa waaləɣı cokəle taa, na í sɔ pa naalɛ pa lotu taa kɛ ŋmantaaɣa na pá sí. Ilɛna yʋlʋkʋsʋkʋ kɛɛlı Isɛɣelı nyə́ma tɔɔ. 9 Ilɛ sətaa tɛma iyisi hiu na liɣiti (24.000) kɛ yoosuɣu.

10 Mpʋɣʋlɛ Tacaa tɔma Moisi sı: 11 Ilasaa pəyalʋ kɔtʋlʋ Pɛŋhası wei ı ké Alɔŋ saalı tɔ, ı kɛɛla ma pááná kɛ timpi ı sɛɛsa ısəlɛ kɛ Isɛɣelı nyə́ma taa ısıı má tɔ. Pə

tɔɔ ké ma ta kpiisi-wɛ. 12 Mpʋ tɔ, heeli-ɪ sɪ, má na-ɪ tɪɪ pɛɛlɪ hɛɛsʋɣʋ nɔɣɔ. 13 Na ká wɛɛ í na ɪ piya piya pa tɔɔ, na pá pəsɪ kɔtəlaa kɛ tam. Mpi tɔ, ɪ sɛɛsa ɪsəlɛ na ma təmlɛ, na í hɪɪsɪ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma ɪsaɣatʋ.

14 Isɛɣɛlɪ tʋ wei na ɪ alʋ Matiyaŋ tʋ pa kʋwa mpʋ tɔ, ɪ ka ké Salu pəyalʋ Simili ké. Simiyɔŋ kpekəle taa nyʋɣʋ tʋ ntɛ́. 15 Na pá yaakɪ ɪ alʋ sɪ Kosipi, na alʋ ɪnɪ ɪ caa sɪ Suuu. Ile ɪ ka ké Matiyaŋ lʋlʋŋ paɣalɛ nyʋɣʋ tʋ ké.

16 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 17 Tii Matiyaŋ nyɔ́ma tɔɔ, na ń̀ kpiisi-wɛ. 18 Pa pəsa mə kolontunaa kɛ. Mpi tɔ, pa tʋsa-mɛ na acilaɣatʋ kɛ Paalɪ, na pa nyʋɣʋ tʋ lɛlʋ pɛɛlɔ Kosipi tɔm taa. Inəɣɪ pa kʋwa yʋlʋkʋsəkʋ waatʋ taa.

26

Isɛɣɛlɪ kpeka kʋkalʋɣʋ tɔm naalɛ nyɔm

1 Waatʋ wei yʋlʋkʋsəkʋ ŋkʋ kʋ tɛɛwa, ɪlɛna Tacaa tɔ Alɔŋ pəyalʋ kɔtʋlʋ Ilasaa sɪ: 2 Kala Isɛɣɛlɪ yəlaa na pá kɛɛsəna pa lʋlʋŋ, kɛ pə kpaɣaʋ apalaa mpa pa tala pɪɪsɪ hiu na pá mʋna yoou pote tɔ. 3 Ḿpúɣú Moisi na Ilasaa pa heela Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma kɛ Mowapʋ tɛtɛka taa ké Yaatanɪ nɔɣɔ kɛ Yeliko ɪsɛntaa 4 sɪ: Tacaa tʋwa Moisi sɪ í kala yəlaa mpa pa təna pa wɛna pɪɪsɪ hiu na waalɪ tɔ.

Isɛɣɛlɪ kpeka nna a lɪɪwa Icipiti taa tɔ a həla ntɔ:

5 Yakɔpʋ pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ Lupɛŋ kpekəle, na ílé ɪ lʋlʋɣʋ nyɔ́ma ntɛ́ Hanɔkɪ nyɔ́ma na Pula nyɔ́ma. 6 Na Hɛsəlɔŋ nyɔ́ma na Kaami nyɔ́ma. 7 Lupɛŋ kpekəle nyɔ́ma ntɛ́, na pa taa ké apalaa iyisi nɪɪlɛ na tooso na nasətoso na nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa (43.730). 8 Palu pəyalʋ Iliyapɪ, 9 pəyalaa ntɛ́ Nemuwɛlɪ na Tataŋ na Apilam. Na Tataŋ na Apilam paa kɛna nyʋɣʋ nyɔ́ma, kɛ samaa wei ɪ kʋla Moisi na Alɔŋ pa tɔɔ tɔ. Kolee waalɪ nyɔ́ma ntɛ́ mpɛ ɪnɪ. Waatʋ ɪnəɣɪ pɛlɛ pa kʋla Tacaa tɔɔ. 10 Ḿpúɣú tɛtʋ haa nɔɣɔ na tə́ li-wɛ na tə́ kpɛnna Kolee. Kɔkɔ nyaɣa lɛlaa na pa ɪsɛ kɛ ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪlɛ na naanʋwa (250). Mpʋ ɪnɪ pə hʋla lɛlaa mpa pə kaasaa tɔɣɔ lɔŋ ké. 11 Paa na mpʋ Kolee pəyalaa ta sɪ.

12 Simiyɔŋ kpekəle nyɔ́ma lʋlʋŋ həla ntɔ: Nemuwɛlɪ nyɔ́ma, na Yamɛŋ nyɔ́ma, na Yakɛŋ nyɔ́ma, 13 na Sela nyɔ́ma, na Sawuli nyɔ́ma. 14 Pa taa apalaa wɛ yəlaa iyisi hiu na naalɛ na ŋmʋnʋɣʋ (22.200).

15 Katɪ kpekəle nyɔ́ma lʋlʋŋ həla ntɔ: Sefoŋ nyɔ́ma na Haki nyɔ́ma na Suni nyɔ́ma, 16 na Osini nyɔ́ma na Ili nyɔ́ma 17 na Aloti nyɔ́ma na Aleli nyɔ́ma. 18 Pa taa apalaa wɛ yəlaa iyisi nɪɪlɛ na nasəlɛ na nɪɪnʋwa (40.500).

19-21 Yuta kpekəle nyɔ́ma lʋlʋŋ ntɔ: Sela nyɔ́ma na Pɛlɛsɪ nyɔ́ma na Selaɪ nyɔ́ma. Pɛlɛsɪ nyɔ́ma ntɛ́ na Hɛsəlɔŋ nyɔ́ma na Hamuli nyɔ́ma. Yuta pəyalaa naalɛ Ili na Onaŋ paa səpa Kanaaŋ tɛtʋ taa. 22 Pa taa apalaa wɛ iyisi nɪɪtoso na naanʋwa na naatoso na nasəlɛ na nɪɪnʋwa (76500).

23 Isakaa kpekəle nyɔ́ma lʋlʋŋ ntɔ: Tola nyɔ́ma na Pufa nyɔ́ma 24 na Yepusi nyɔ́ma na Similoŋ nyɔ́ma. 25 Na pa taa apalaa kɛ iyisi nɪɪtoso na liɣiti na ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa (64300).

26 Sapulɔŋ kpekəle lʋlʋŋ nyɔ́ma ntɔ: Selɛtɪ nyɔ́ma na Iloŋ nyɔ́ma na Yaleyɛlɪ nyɔ́ma. 27 Na pɛlɛ pa taa apalaa kɛ iyisi nɪɪtoso na nasəlɛ na nɪɪnʋwa (60500).

28 Manasee na Ifəlayim pa kpeka nyɔ́ma ntɛ́ Yosɛɛfʋ lʋlʋŋ nyɔ́ma təna. 29 Manasee kpekəle nyɔ́ma lʋlʋŋ ntɔ: Makii nyɔ́ma na ílé ɪ pəyalʋ Kalaatɪ nyɔ́ma. 30 Kalaatɪ lʋlʋŋ nyɔ́ma ntɛ́ na Yesɛɛ nyɔ́ma na Helɛkɪ nyɔ́ma 31 na Asəliyɛlɪ nyɔ́ma na Sekem nyɔ́ma, 32 na Semita nyɔ́ma, na Hefɛɛ nyɔ́ma. 33 Hefɛɛ pəyalʋ Selofatɪ ná lʋla alʋpiya tike ké. Mpɛɣɛlɛ Mala na Nowa na Hokəla na Milika na Tiisa. 34 Na pa taa apalaa kɛ iyisi nɪɪlɛ na naanʋwa na naalɛ na nasətoso na nɪɪnʋwa (52700).

35 Ifəlayim kpekəle lʋlʋŋ nyámə ntɔ: Sutela nyámə na Pekɛɛ nyámə na Tahaŋ nyámə. 36 Sutela pəyalʋ Ilaŋ lʋlʋgʋ nyámə ntɛ ilaŋ nyámə. 37 Pə taa apalaa wɛ iyisi hiu na naanʋwa na naalɛ na nasəlɛ na nɪɪnʋwa (32500). Yosɛɛfʋ lʋlʋgʋ nyámə ntɛ́ kpeka anɪ a naalɛ.

38 Pɛncamɛɛ kpekəle lʋlʋŋ nyámə ntɔ: Pela nyámə, na Asepɛlɪ nyámə na Ahilam nyámə 39 na Sufam nyámə na Hufam nyámə. 40 Pela lʋlʋgʋ nyámə ntɛ́ na Aatɪ nyámə na Naamaŋ nyámə. 41 Pə taa apalaa wɛ iyisi nɪɪlɛ na kakpasɪ na nasətoso (45600).

42 Taŋ kpekəle lʋlʋgʋ nyámə ntɛ́ Suham nyámə. 43 Pɛlɛ pə taa apalaa wɛ iyisi nɪɪtoso na liɣiti na nasəlɛ (64400).

44 Asɛɛ kpekəle lʋlʋgʋ nyámə ntɛ́: Iməna nyámə na Isefi nyámə na Peliya nyámə. 45 Peliya lʋlʋgʋ nyámə ntɛ́ na Hepɛɛ nyámə na Maləkəyɛlɪ nyámə. 46 Asɛɛ ka wɛna pɛɛlɔ na pá yaakɪ-ɪ sɪ Sela. 47 Pɛlɛ pə taa apalaa wɛ iyisi nɪɪlɛ na naanʋwa na tooso na nasəlɛ (53400).

48 Nɛfətali kpekəle lʋlʋgʋ nyámə ntɛ́: Yasiyɛlɪ nyámə na Kuni nyámə 49 na Yesɛɛ nyámə na Sikɛm nyámə. 50 Pə taa apalaa ka wɛ iyisi nɪɪlɛ na kakpasɪ na nasəlɛ (45400).

51 Isɛɣɛlɪ apalaa təna mpa pə kalaa tɔ, pə kpɛnta iyisi nasətoso na kʋlʋmaɣa na nasətoso na nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa (601730).

Tɛtʋ talʋgʋ tɔm

52 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 53 Pə wɛɛ sɪ ń tala tɛtʋ kɛ Isɛɣɛlɪ kpeka na pá kɛɛsəna a samaa. 54-56 Tɛtɛ kɛ paa tɔ na pá talәna paa kpekəle nteɣe tə tɛtʋ. Ilɛna pá cɛla kpeka sɔsɔɔna kɛ tɛtʋ sɔsɔɔntʋ na səkpena kɛ səkpetu.

Lefii nyámə kʋkalʋgʋ naalɛ nyəŋkʋ

57 Lefii kpekəle taa lʋlʋŋ wei wei pə kalaa tɔɣɔlɛ Kɛɛsɔŋ nyámə na Kehatɪ nyámə na Melali nyámə. 58 Pə lʋlʋŋ taa səkpeŋ ntɛ́ Lipini nyámə na Hepəlɔŋ nyámə na Malii nyámə na Musi nyámə na Kolee nyámə. Aməlam caa kɛlɛ Kehatɪ. 59 Aməlam kpaɣana Lefii pɛɛlɔ Yɔkəpɛtɪ wei pə lʋla Icipiti tɔ. Na ílé ɪ lʋlɪ-ɪ Alɔŋ na Moisi na Maləyam pə tooso. 60 Alɔŋ piya ntɛ́ Natapɪ, na Apihu, na Ilasaa, na Itamaa. 61 Ama Tacaa kʋwa Natapɪ na Apihu kɛ waatʋ wei pə pona-ɪ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ kɛ tulaalʋ kpaɪ nyəŋ tɔ. 62 Pə taa apalaa na alʋpiya mpa pə tala ɪsɔtʋnaa naalɛ tɔ pə wɛ iyisi hiu na tooso (23000). Pə taa kaləna-wɛ na Isɛɣɛlɪ nyámə lɛlaa. Mpi tɔ, pə fɛɪ sɪ pá talәna-wɛɣɛ tɛtʋ.

Kʋkalʋgʋ kʋtəkətʋ

63 Isəna Moisi na kɔtʋlʋ Ilasaa pə kala Isɛɣɛlɪ nyámə kɛ Mowapʋ tɛtɛkəlɛ taa kɛ́ Yaatanɪ nɔɣɔ kɛ Yeliko ɪsɛntaa tɔɣɔlɛ. 64 Mpə Moisi na kɔtʋlʋ Alɔŋ paa kala tɔm kancaalaɣa nyəm kɛ Holɛpʋ wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ pə fɛɪ nɔɔnɔɔ nyámə taa. 65 Tacaa ka tɛma-wɛɣɛ heeluɣu sɪ pə təna paa sɪ wʋlaɣa tɛtʋ taa. Ye pə taɣa Yefune pəyalʋ Kalɛpʋ na Nuŋ pəyalʋ Yosuwee pə tike kɛ pə kaasaa.

27

Mpə pə mʋna pá tɔɣɔ kpancoou tɔ

1 Ḿpúɣú Yosɛɛfʋ pəyalʋ Manasee, na Manasee pəyalʋ Makii, na Makii pəyalʋ Kalaatɪ na Kalaatɪ pəyalʋ Hefɛɛ, na Hefɛɛ pəyalʋ Selofatɪ. Selofatɪ ɪnɪ ɪ pɛɛlaa Mala na Nowa na Hokəla na Milika na Tiisa pə polәna 2 Moisi na kɔtʋlʋ Ilasaa na Isɛɣɛlɪ kʋpaɣalaa təna kiŋ kɛ Isɔ cokəle nɔnɔɣɔ na pá tɔ sɪ: 3 Tá caa səpa wʋlaɣa tɛtʋ taa kɛ́ ɪ ɪsaɣatʋ tɔɔ, ɪ ta yele apalʋpəyaɣa. Ama ɪ fɛɪ Kolee na ɪ waalɪ nyámə mpa pə kʋla Tacaa tɔɔ kɛ́ wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ pə taa. 4 Mpʋ tɔ, í ha tá na tá caa yəlaa kɛ tɛtʋ. Pə taa kɔɔ na ɪ hətɛ saalɪ yem. Mpi tɔ, alʋpiya tike kɛ ɪ lʋlaa. 5 Ḿpúɣú Moisi hʋla

Tacaa kɛ pa kʋsələmʋtʋ ntɪ. 6 Na ílé ɪ tó sɪ: 7 Pɛɛlaa mpɛ pa kʋsələmʋtʋ wɛ teu. Ɪ cɛlɛ-wɛɣɛ pa caa tɛtʋ kɛ ílé ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma nyəntʋ kiŋ. 8 Pə wɛɛ sɪ ń tɛləsɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ ye alʋpiya tike kɛ yʋlʋ lʋlaa na í sɪ, pá cɛlɛ-səɣɪ ɪ kpancoou. 9 Ye ɪ fɛɪna alʋpəyaɣa, ɪlɛ pa cɛla ɪ kpancoou kɛ ɪ neu yaa ɪ taalʋ. 10 Yaa ye ɪ fɛɪna neu yaa taalʋ, ɪlɛ pa cɛla ɪ kpancoou kɛ ɪ caa taalʋ yaa ɪ neu. 11 Yaa ye ɪ caa fɛɪna taalʋ yaa neu, ɪlɛ pa cɛla ɪ kpancoou kɛ ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma taa wei ɪ kəla-ɪ kpətənaʋ tɔ. Pə ké Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ kʋsəsɪʋtʋ ké ɪsɪɪ ma kɛɛsʋɣʋ-wɛ tɔ.

Yosuwee lɛɛtʋɣʋ kɛ Moisi lonte

12 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: Kpa Apalim pʋɣʋ tɔɔ na ń loosi tɛtʋ nti ma haakɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. 13 N ká na-tɪ yaa. Ama n ká sɪ teitei ké ɪsɪɪ nyá taalʋ Alɔŋ. 14 Pə taɣa pʋlʋ, í tá tɔkɪ ma tɔm kɛ Siŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa ké waatʋ wei samaa yookaɣana-m tɔ. Ɪ tá faɣasɪ-m na ma mpaa kɛ waatʋ wei í sələmaɣa lʋm tɔ. Yoou lʋm mpi pa yaana pa tɛ taa sɪ, Melipa kɛ Siŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa ké Katɛɛsɪ tɔ pə tɔm kɛ ɪ yɔɣɔtəɣɪ.

15 Mpʋɣʋlɛ Moisi cɔwa Tacaa sɪ: 16 Haɪ, Ɪsɔ Tacaa nyá wei n haakɪ weesuɣu tɔ, kpa yəlaa panɛ pa nyʋɣʋ tʋ, 17 wei ɪ ka pəsɪ na í paasəna-wɛɣɛ paa waatʋ wei tɔ, na pá taa wɛɛ ɪsɪɪ kaləkʋ ŋku kʋ laŋa tiikilu tɔ.

18 Mpʋɣʋlɛ Tacaa tɔma Moisi sɪ: Nuŋ pəyalʋ Yosuwee ké yʋlʋ wei ɪ taa ma Feesuɣu haɣaa tɔɣɔ. Yaa-ɪ na ń tʋ-ɪ təmlɛ ntɛ́. 19 Pona-ɪ kɔtʋlʋ Ilasaa kiŋ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma təna ɪsɛntaa, na ń lapɪ-ɪ wei ɪ ka lɛɛtɪ nyá lonte taa tɔ. 20 Pasa-ɪ nyá sɔsɔɔntʋ hɔɣɔlʋɣʋ. Ilɛna Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma nyana-ɪ. 21 Kɔtʋlʋ Ilasaa ká pɛɛkəɣəna-ɪ Tacaa luɣu nyəntʋ na kɔtaɣa wontu nti pa yaa sɪ wulim na tumim[a] tɔ. Ilɛna ɪnɪ na Ɪsɛɣɛlɪ samaa pá təŋəɣɪ-tɪ. 22 Ḿpúɣú Moisi mʋwa Tacaa tɔm, na í yaa Yosuwee kɛ kɔtʋlʋ Ilasaa kiŋ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma təna ɪsɛntaa. 23 Na Moisi tənɪ niŋ kɛ Yosuwee tɔɔ, na í lapɪ-ɪ ɪ lonte taa lɛɛtʋlʋ ɪsɪɪ Tacaa kɛɛsʋɣʋ-ɪ tɔ.

28

Paa kʋyakʋ ŋku kʋ nyəntʋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Tɛləsɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ í paasəna na í wɔkɪ-m tɔɣɔnaɣa kɔtasɪ nsi sɪ sɔɔsʋŋ ma caakɪ tɔɣɔ pə waatʋnaa mpa ma sɪɪwa tɔ. 3 Paa ɪfemle nte í ká la Tacaa maɣa kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔɣɔ. Ilɛ pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ nsi sɪ tiili ta caamɪ tɔɣɔ í ká la-m kɔtaɣa ŋkɛ. Na pá wɛɛ ḿpúɣú tam tɔɔ. 4 Lɛŋka kɛ tanaŋ, na lɛŋka kɛ taanaɣa. 5 Na pá sɔɔsəna mʋlʋm kiloonaa tooso, wei pa nuɣutina Olifi nim liitili kʋlʋm na titite tɔ. 6 Kɔtaɣa ŋkɛɣɛ í ká tɛma-m lapʋ kɛ Holɛpʋ pʋɣʋ tɔɔ. Ka sɔɔsʋŋ kɛ ma caakɪ. 7 Ilɛna í tənɪ tanaŋ kɔtaɣa ɪwəyaɣa tɔɔ kɛ sʋlʋm liitili kʋlʋm na titite, na í liisi pəlɛɣɛ cokəle taa.

8 Ilɛna í la taanaɣa nyəŋka kɛ teitei ɪsɪɪ tanaŋ tɛɛ nyəŋka. Sɔɔsʋŋ wei ma caakɪ tɔ ɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔɣɔlɛ.

Kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ nyəntʋ

9-10 Pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ naalɛ nsi sɪ tiili tá caamɪ tɔɣɔ í ká la kɔtaɣa ŋkɛɣɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule, na pə sʋlʋm na mʋlʋm kiloonaa naatoso, wei pa nuɣutina nim tɔ. Na pá sɔɔsəna paa kʋyakʋ ŋku kʋ nyəŋka.

Ɪsɔtʋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ nyəntʋ

11 Paa ɪsɔtʋ wei ɪ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ ŋku, í ká la Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔɣɔ latəcɛnaa kʋfama naalɛɣɛ, na ɪwaaʋ kʋlʋmʋɣʋ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ naatosompɔɣɔlaɣa nsi sɪ tilli tá caamɪ tɔ. 12 Ɪ ká sɔɔsɪ paa latəcɛ wei ɪ tɔɔ ké mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim tɔɣɔ kiloonaa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa. Na kiloonaa naatoso kɛ paa ɪwaaʋ ŋku kʋ tɔɔ. 13 Na kiloonaa toosoɣo paa ɪwəyaɣa

a **27:21** wulim na tumim: Ɪsɔ kɔtaɣa wontu nti pa naakaɣana ɪ luɣu nyəntʋ tɔɣɔ pa yaakɪ mpʋ.

ŋka ka tɔɔ. Kɔtaɣa ŋka ka sɔɔsʋŋ ma caakɪ tɔɣɔlɛ. 14 Paa latɔcɛ wei ɪ tɔɔ ké sʋlʋm liitilinaa tooso, na paa ɪwaav ŋku kʋ tɔɔ kɛ sʋlʋm liitilinaa naalɛ, na paa ɪwɔyaɣa ŋka ka tɔɔ ké liitili kʋlʋm na titite. Kɔtasɪ nsi í ká la paa pɔnaɣa ŋkaɣa ɪsɔtʋ kancaalaɣa kʋyɛɛŋ taa tɔɣɔlɛ. 15 Ilɛna í lá pɔŋtʋlʋɣʋ kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa. Na pá sɔɔsɔna paa kʋyakʋ ŋku kʋ kɔtaɣa na pɔ sʋlʋm.

Tɛɛv acima nyɔntv

16 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ: Paa pɔnaɣa kʋfalaɣa ŋka ka ɪsɔtʋ kancaalaɣa nyɔŋ, kʋyɛɛŋ naanʋwa na liɣiti wule í ká tɔɣɔ Tɛɛv acima na ma hɔtɛ taa. 17 Ilɛna ɪsɔtʋ kʋlʋm ɪnɪ ɪ kʋyɛɛŋ naanʋwa na kakpasɪ wule í tɔɣɔ kʋkʋsʋm fɛɪ kakalasɪ acima kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 18 Acima anɪ a kʋyakʋ kancaalaɣa nyɔŋkʋ wule, Isɔ sɛɛtʋ kɛ í ká koti. I kaa la tɔmlɛ natɔlɪ. 19 I ká la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔɣɔ tɔla wena a tiili tá caamɪ tɔ. Isɪɪ latɔcɛnaa kʋfama naalɛ, na ɪwaav na pɔnaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa. 20 I ká tɔnɪ paa kpɔntɛ nte tɔ tɔɔ ké kɔtaɣa mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim tɔ, paa latɔcɛ kʋfalʋ wei ɪ tɔɔ ké kiloonaa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa, na kiloonaa tooso ké paa ɪwaav ŋku kʋ tɔɔ. 21 Na í tɔnɪ paa ɪwɔyaɣa ŋka ka tɔɔ ké kiloonaa tooso. 22 Ilɛna í lá pɔŋtʋlʋɣʋ kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa. Na kɔtʋlʋ la-mɛɣɛ pɔ kɔtaɣa. 23 Kɔtasɪ nsɪ sɪ tɔna sɪ sɔɔsɔɣɔna paa tanaŋ ŋku kʋ nyɔŋsɪ tɔɔ. 24 Acima kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɔcu ké maa nɪɪ paa kʋyakʋ ŋku kʋ tɔɣɔnaɣa na sʋlʋm na kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ ka sɔɔsʋŋ. 25 Ma sɛɛtʋ tike kɛ í ká koti kʋyakʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyɔŋkʋ ŋkʋ kʋ wule. I kaa la tɔmlɛ natɔlɪ.

Kʋmtʋ acima nyɔntv

26 Ḿpúɣú Moisi tɔma sɪ: Pɔ takɪ kʋmtʋ acima wule, ɪlɛna í kɔna Tacaa kɛ tɔɣɔnaɣa kʋfalaɣa kɔtasɪ. I sɛɛtʋ tike kɛ í ká koti kʋyakʋ ŋkʋ kʋ wule. I kaa la tɔmlɛ natɔlɪ. 27 I ká la Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna na í caakɪ ka sɔɔsʋŋ tɔɣɔ latɔcɛnaa kʋfama naalɛ, na ɪwaav na pɔnaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ naatosompɔɣɔlaɣa. 28-29 Na í tɔnɪ paa kɔtaɣa ŋka ka tɔɔ ké tɔɣɔnaɣa kɔtaɣa, ɪsɪɪ paa ɪsɔtʋ wei ɪ kʋyakʋ kancaalaɣa nyɔŋkʋ nyɔŋka. 30 Ilɛna í lá pɔŋtʋlʋɣʋ kɛ kɔtaɣa, na pá la-mɛɣɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa. 31 Kɔtasɪ sɔnɛ sɪ tɔnaɣa í sɔɔsɔɣɪ paa kʋyakʋ ŋku kʋ nyɔŋka tɔɔ, na pɔ tɔɣɔnaɣa, na pɔ sʋlʋm. Pɔ wɛɛ sɪ tɔla nna a tiili tá caamɪ tɔɣɔ í lakɪ kɔtasɪ.

29

Kawilitasɪ kʋyakʋ nyɔntv

1 Ḿpúɣú Moisi tɔma sɪ: Tacaa sɛɛtʋ tike kɛ í ká koti ɪsɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyɔŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyɔŋkʋ wule. I kaa la tɔmlɛ natɔlɪ. Na pɪɪ la-mɛɣɛ kawilitasɪ acima. 2 Ilɛna í lá Tacaa kɛ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ tɔna tɔ, sɪ sɔɔsʋŋ nyɔnsɪ kɛ tɔla wena a tiili tá caamɪ tɔ. Isɪɪ latɔcɛ kʋfalʋ kʋlʋm, na ɪwaav kʋlʋmʋɣʋ, na pɔnaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa. 3 I ká sɔɔsɪ paa kpɔntɛ nte tɔ tɔɔ ké kɔtaɣa mʋlʋm mpi pa nuɣutina nim tɔ. Paa latɔcɛ kʋfalʋ wei ɪ tɔɔ ké kiloonaa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa, na ɪwaav tɔɔ ké kiloonaa naatoso. 4 Na í tɔnɪ paa ɪwɔyaɣa ŋka ka tɔɔ ké kiloonaa naatoso. 5 Na í lá Tacaa kɛ pɔŋtʋlʋɣʋ kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa, na pá la-mɛɣɛ pɔ kɔtaɣa. 6 I ká sɔɔsɪ kɔtasɪ sɔnɛ sɪ tɔnaɣa paa kʋyakʋ ŋku kʋ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ tɔna tɔ. Na paa ɪsɔtʋ wei ɪ kʋyakʋ kancaalaɣa nyɔŋkʋ nyɔnsɪ na pɔ sʋlʋm na pɔ tɔɣɔnaɣa nyɔnsɪ tɔɔ, ɪsɪɪ Tacaa ka sɪɪv tɔ. Kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna na Tacaa caakɪ ka sɔɔsʋŋ tɔɣɔlɛ.

Isaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kʋyakʋ sɔsɔɔv nyɔntv

7 Ḿpúɣú Moisi tasaa sɪ: Isɔ sɛɛtʋ tike kɛ í ká koti ɪsɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyɔŋ kʋyakʋ naanʋwa nyɔŋkʋ wule, na nɔhɔkʋtʋ. Tɔmlɛ natɔlɪ tɔ fɛɪ lapʋ. 8 Na í lá kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna na ká wɛna sɔɔsʋŋ tɔɣɔ tɔla wena a tiili tá caamɪ tɔ. Isɪɪ latɔcɛ kʋfalʋ na ɪwaav na pɔnaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ naatosompɔɣɔlaɣa.

9-10 Na í tənɪ paa kɔtaɣa ŋka ka tɔɔ ké tɔɣɔnaɣa nyəŋka. Ɩsɪɪ paa ɪsɔtʋ wei ɪ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ nyəŋka. 11 Ɩlɛna í lá pəŋtʋlʋɣʋ kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa. Na í sɔɔsɪ lɛŋkʋ kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kʋyakʋ sɔsɔɔŋkʋ nyəŋka. Na pɔ́ kaasɪ paa kʋyakʋ ŋkʋ kʋ kɔkɔ nyənsɪ na pə tɔɣɔnaɣa na pə sʋlʋm.

Coka acima nyəntʋ

12 Ḿpúɣú Moisi tasaa sɪ: Ɩsɔ sɛɛtʋ tike kɛ í ká koti ɪsɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ kʋyakʋ naanʋwa na kakpasɪ nyəŋkʋ wule. Təmlɛ natəlɪ tə fɛɪ lapʋ. Na í tɔɣɔ Tacaa acima kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 13 Ɩlɛna í lapɪ-ɪ tɔla wena pə ta caamɪ tɔɣɔ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna na ka wɛ sɔɔsʋŋ tɔɣɔ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ wule. Ɩsɪɪ latəcɛnaa kʋfama naanʋwa na tooso, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti. 14-15 Na í tənɪ paa kɔtaɣa ŋka ka tɔɔ ké tɔɣɔnaɣa nyəŋka. 16 Ɩlɛna í lá pəŋtʋlʋɣʋ kɛ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ nyəŋka. Na pɔ́ sɔɔsəna paa kʋyakʋ ŋkʋ kʋ kɔkɔ nyənsɪ na pə tɔɣɔnaɣa na pə sʋlʋm.

17-34 Pə kpaɣaʋ kʋyakʋ naalɛ nyəŋkʋ na pɔ́ polo naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʋ tɔ. Ɩ ká la paa kʋyakʋ ŋkʋ kʋ kɔtaɣa kɛ tɔla wena a tiili tá caamɪ tɔɣɔ. Na pɔ́ sɔɔsəna pə tɔɣɔnaɣa na pə sʋlʋm. Mpi í ká la kɔtasɪ kɛ kʋyakʋ naalɛ nyəŋkʋ tɔɣɔlɛ, latəcɛnaa naanʋwa na naalɛ, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti, na pəŋtʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ.

Kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ wule kɛ latəcɛnaa naanʋwa na kʋlʋm, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti na pəŋtʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ. Kʋyakʋ liɣiti nyəŋkʋ wule kɛ latəcɛnaa naanʋwa, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti, na pəŋtʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ. Kʋyakʋ kakpasɪ nyəŋkʋ wule kɛ latəcɛnaa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti, na pəŋtʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ. Kʋyakʋ naatoso nyəŋkʋ wule kɛ latəcɛnaa pəlefɛɪ naanʋwa, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti, na pəŋtʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ. Kʋyakʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʋ kɛ latəcɛnaa naatosompɔɣɔlaɣa, na ɪwaaŋ naalɛ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naanʋwa na liɣiti, na pəŋtʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ.

35 Acima sɔsɔɔna kɛ í ká koti na í tɔɣɔ kʋyakʋ pəlefɛɪ naanʋwa nyəŋkʋ wule. Təmlɛ natəlɪ tə fɛɪ lapʋ. 36 Ɩ ká la Tacaa kɛ kɔtaɣa sɔɔsʋŋ nyəŋka kɛ latəcɛ, na ɪwaaʋ, na pənaɣa kʋlʋmaɣa ɪwɛɛsɪ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa. Pə fɛɪ sɪ tɔla anɪ a tiili í caamɪ. 37 Na í tənɪ paa tɔtɛ nte tə tɔɔ ké kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa, na pə sʋlʋm mpi pa lakəna tam tɔ. 38 Na í la tɔtɔɣɔ ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ kɔtaɣa na í sɔɔsɪ pə tənaɣa paa kʋyakʋ ŋkʋ kʋ kɔkɔ kɔtasɪ tɔɔ, na pə tɔɣɔnaɣa na pə sʋlʋm.

39 Kɔtasɪ nsi pə wɛɛ sɪ í sɔɔsɪ kɔkɔ na tɔɣɔnaɣa na sʋlʋm na ciikuɣu na luɣu kʋlʋmʋɣʋ pə nyənsɪ tɔɔ ké Tacaa acima kʋyakʋ wule tɔɣɔlɛ.

30

1 Ḿpúɣú Moisi tɛləsa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ tə təna nti Tacaa tʋ-ɪ tɔ.

Nɔɔsɪ sɪɪʋ tɔɔ kʋsəsɪɪtʋ

2 Pə waalɪ ké ɪ tasa kpeka nyɔɔŋ nyə́ma kɛ tɛləsʋɣʋ kɛ Tacaa kʋyɔɣɔtʋtʋ lɛntənaa tɔtɔ sɪ: 3 Ye yʋlʋ sɪɪ nɔɣɔ sɪ ɪ lakɪ Tacaa kɛ kɔtaɣa. Yaa ɪ kisiɣi pʋlʋpʋɣʋ Ɩsɔ tɔɔ. Pə fɛɪ sɪ í sɛkɪ pə lapʋ. Pə wɛɛ sɪ í la pə təna mpi pə lɪɪna ɪ nɔɣɔ tɔ. 4 Ye ɪsɪɪ pɛɛlɔ wɛ ɪ caa təyaɣa taa, na í sɪɪ ɪ nɔɣɔ kɛ Ɩsɔ ɪsɛntaa sɪ, ɪ ká la pʋlʋ, 5 na cɛcɛ nɪɪ, na í tá kisina-ɪ. Pə wɛɛ ké sɪ í təŋ teitei ɪsɪɪ ɪ sɪɪʋ tɔ. 6 Ama ye ɪ kisina-ɪ kʋyakʋ ŋkʋɣʋ kpakpaa, ɪlɛ ɪ yele pə tɔm. Tacaa kaa pɔɔsɪ-ɪ. Mpi tɔ, ɪ caa kisina-ɪ.

7 Ye ɪsɪɪ pɛɛlɔ hulina nɔɣɔ sɪɪʋ na pɔ́cɔ́ ɪ saa. 8 Ɩlɛna ɪ paalʋ nɪɪ-tɪ na í tá kisina-ɪ pə wɛɛ sɪ ɪ la ɪsɪɪ ɪ sɪɪʋ tɔ. 9 Ama ye ɪ kisina-ɪ kʋyakʋ ŋkʋɣʋ kpakpaa, ɪlɛ ɪ yele pə tɔm. Tacaa kaa pɔɔsɪ-ɪ. 10 Ye ɪsɪɪ alʋ leelu, yaa wei na ɪ paalʋ pa yaWa tɔ, ɪ sɪɪ nɔɣɔ. Pə wɛɛ sɪ í la-kɛɣɛ. 11 Mpʋ tɔ, ye ɪsɪɪ alʋ wei ɪ wɛna paalʋ tɔ ɪ sɪɪ nɔɣɔ sɪ í ká la pʋlʋ,

12 na ɪ paalʋ tá kisina-ɪ. Ɩsɪɪ ɪ lapa ɪsəna ɪ sɪɪwa tɔ. 13 Ye ɪ paalʋ kisina-ɪ kʋyakʋ
ŋkʋɣʋ kpakpaa, ɪlɛ ɪ yele pə tɔm. Tacaa kaa pɔɔsɪ-ɪ. Mpi tɔ, apalʋ kisina-ɪ. 14 Mpʋ
tɔ, ye ɪsɪɪ alʋ caa ɪ sɪɪ nɔɣɔ sɪ ɪ lakɪ pʋlʋpʋ, ɪ paalʋ wɛna mpaaʋ sɪ í tisina-ɪ, yaa í
kisina-ɪ. 15 Ama ye ɪ nɪɪwa na í tá kisina-ɪ kʋyakʋ ŋkʋɣʋ kpakpaa. Ɩlɛ ɪ hʋləna ɪ
sum ntɛ́ sɪ ɪ tisaa. 16 Ama ye waalɪ waalɪ ké ɪ laŋlɛ ta hɛɛna ɪ alʋ sɪ í taa la ɪsɪɪ ɪ sɪɪwa
tɔ. Ɩlɛ Tacaa kaa pɔɔsɪ alʋ, ɪ paalʋ nyʋɣʋ taa ké pɪɪ məlɪ. 17 Kʋsəsɪɪtʋ nti Tacaa sɪɪwa
alaa na pɛɛlaa pa nɔɔsɪ sɪɪʋ tɔm taa tɔɣɔlɛ.

31

Matiyaŋ nyə́ma yoonaʋ kɛ pa ɪsaɣatʋ tɔɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 2 Polo na ń hɔ Matiyaŋ nyə́ma ŋkpaŋʋɣʋ kɛ
ɪsaɣatʋ nti pa lapa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ tə tɔɔ. Pə waalɪ ké n ká kpe nyá nyə́ma cɔlɔ.
3 Mpʋɣʋlɛ Moisi tɔma samaa sɪ: Mə taa lɛlaa í suu pa yoou wontu na pá polo
na pa yoona Matiyaŋ nyə́ma, na pá lɛɛtɪ-wɛ ɪsɪɪ Tacaa sɪɪʋ tɔ. 4 Mpʋ tɔ, í ləsɪ paa
kpekəle nte tə taa ké yoolaa iyaɣa (1000).

5 Ḿpúɣú pa ləsa paa Ɩsɛɣɛlɪ kpekəle nte tə taa ké yoolaa iyaɣa (1000). Ɩlɛna pə́
kpɛntɪ iyisi naanʋwa na naalɛ (12000). 6 Na pá tilina pa tənaɣa yoou. Ɩlɛna kɔtʋlʋ
Ɩlasaa pəyalʋ Pɛŋhasɪ kpɛnna Ɩsɔ wontu na tutuuŋ wei paa hʋlɪ na pá caalɪ yoou
tɔ. 7 Ḿpúɣú pa tii Matiyaŋ nyə́ma tɛtʋ tɔɔ, ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu Moisi na í tɛləsɪ-
wɛ tɔ, na pá kpiisi apalaa təna. 8 Pa kʋwa tɔtɔɣɔ Matiyaŋ awulaa kakpasɪ: Ɩfi, na
Lekem, na Suuu, na Huuu, na Lepa, na pə kpɛnna Peyɔɔ pəyalʋ Palaam. 9 Na pá
kpa salə́ka kɛ pa alaa, na pa piya, na pá kuu pa tɔla na pa kalə́kəŋ na pa wɛnaʋ
təna. 10 Na pá sɔ pa acalɛɛ na pa cacakəŋ kɛ kɔkɔ. 11 Ḿpúɣú pa tɛɛna wontu na
yəlaa na tɔla nna pa kuuwa tɔ. 12 Ɩlɛna pá pona pə tənaɣa pa təsikile kɛ Mowapʋ
tɛtɛkəlɛ taa, kɛ Yaatanɪ pɔɣɔ nɔɣɔ, kɛ Yeliko ɪsɛntaa. Na pá húlí Moisi na kɔtʋlʋ
Ɩlasaa na Ɩsɛɣɛlɪ kpekəle təna.

13 Ḿpúɣú Moisi na Ɩlasaa, na Ɩsɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyə́ma lɛlaa pa lɪɪwa təsikile na pá
suli-wɛ. 14 Tənaɣalɛ Moisi mʋ pááná na yoolaa nyɔɔŋ nyə́ma. Ɩsɪɪ iyisi iyaɣa
(1000) nyɔɔŋ nyə́ma, na nɪɪnʋwa (100) nyɔɔŋ nyə́ma mpa pa lɪɪna yoou tɔ. 15 Na
í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Pepe tɔɔ ké í tá kú alaa? 16 Pəyele í nyə́ma teu sɪ, Matiyaŋ alaa mpɛɣɛ
Palaam puɣusaa, na pá sʋsɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ ɪsaɣatʋ sɔsɔɔntʋ taa, na pá wakə́lə́na
Tacaa kɛ Peyɔɔ tɔm taa. Mpʋ pə kɔnna yʋlʋkʋsəkʋ kɛ Ɩsɔ yəlaa tɔɔ. 17 Pə tɔɔ tɔ, í
kú apalʋpiya na alaa mpa pa tɛma saaʋ tɔ. 18 Ye í nɔkaa, ɪlɛ í sɪɪ mə təɣɪ yomaa kɛ
pɛɛlaa mpa pa ta nyənta apalaa tɔ. 19 Pə kaasa mə taa mpa pa kʋwa yəlaa, yaa pa
tokina sətaa tɔ, paa caɣa təsikile waaləɣɪ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa ké. Ɩlɛna pá
la asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa kɛ kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ wule. Na pə́ kpɛŋna pa yomaa
mpa pa sɪɪ pa tɪ tɔ. 20 Na pá la asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa tɔtɔɣɔ wontu kususuutu na
tənəŋ nyəntʋ, na pə́ŋ hʋntʋ nyəntʋ, yaa nti pa saaka taasɪ tɔ.

21 Pə waalɪ ké kɔtʋlʋ Ɩlasaa tɔma apalaa mpa pa pola yoou tɔ sɪ kʋsəsɪɪtʋ nti
Tacaa tɛləsa Moisi tɔɣɔlɛ sɪ: 22-23 Pə kpaɣaʋ wontu nti tɪɪ nyakɪ kɔkɔ tɔ, ɪsɪɪ wʋla
na liɣitee nyəɣətʋ, na nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ, na nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa, na nyəɣətʋ
lɛntɪ. Na wontu nti tə yɔkəɣɪ, ɪsɪɪ somtu tɔ. Ɩ ká nyaalɪ-tɪ na kɔkɔ ké na í lii-təɣɪ
kɔtaɣa lʋm taa. Ye kɔkɔ kʋnyaɣatʋ, ɪlɛ í lii təlɛɣɛ kɔtaɣa lʋm taa tike. 24 Ye í cɔta
mə wontu kɛ kʋyakʋ naatosompɔɣɔlaɣa wule, ɪlɛ mə asilima kɛɛlaa kɛlɛ. Ɩ sʋʋ
təsikile taa.

Yoou taa wontu kukukuutu talʋɣʋ

25 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 26 Nyana Ɩlasaa, na Ɩsɛɣɛlɪ nyɔɔŋ nyə́ma, í kala
pə təna mpi í kpawa yoou taa tɔ. Pə kpaɣaʋ yəlaa na pə tɔla tɔ. 27 Ɩlɛna í tala pə
taa ké calɪ. Yoou potaa kɛ hɔɣɔlʋɣʋ, na lɛlaa kɛ lɛŋkʋ. 28 Na í ləsɪ yoolaa nyəm tɔɔ
ké mpi pə ké ma tətɔɣɔlɛ tɔɣɔ yʋlʋ kʋlʋm kɛ yəlaa nasəlɛ na nɪɪnʋwa (500) tɔɔ, na

tɔla kɛ mpu tɔtɔ. 29 Na í cɛla kɔtulu llasaa. 30 Ye pə kaasa lsɛɣɛlı nyámа lɛlaa nyəm,
ule í ləsı mpi pə wɛɛ sı, pɛlɛ pá ləsı tɔɣɔ yəlaa nule na naanuwa tɔɔ ké yulu kulum.
Na tɔla kɛ mpu tɔtɔ, na í cɛla pə tənaɣa Lefii nyámа mpa pa paasəɣəna lsɔ cokəle
tɔ.
31 Mpúɣú Moisi na llasaa pa lapa teitei ısıı Tacaa heeluɣu-wɛ tɔ. 32 Tɔla wena
pa kuuwa kolontunaa té tɔ, a kaasa heeŋ na pán kɛ iyisi nasətoso na nutoso
na naanuwa na kakpası (675000) 33 na naaŋ kɛ iyisi nutoso na naanuwa na
naalɛ (72000) 34 na kpaŋası kɛ iyisi nutoso na kulum (61000) 35 na pɛɛlaa mpa
pa ta nyənta apalaa tɔɣɔ iyisi hiu na naanuwa na naalɛ (32000). 36 Heeŋ na
pán wei pa cɛla yoolaa tɔ, ı kpɛnta iyisi ŋmunuɣu nunuwa na hiu na naanuwa
na naatosompɔɣɔlaɣa na nasəlɛ nunuwa (337500). 37 Na pá ləsı Tacaa nyəna
kɛ nasətoso na nutoso na naanuwa na kakpası (675). 38 Naaŋ kɛ iyisi hiu na
naanuwa na naatoso (36000) na Tacaa nyəŋ kɛ nutoso na naanuwa na naalɛ.
39 Kpaŋası kɛ iyisi hiu na naanuwa na nasəlɛ nunuwa (30500). Tacaa nyənsı kɛ
nutoso na kulum. 40 Yəlaa kɛ iyisi naanuwa na naatoso (16000). Tacaa nyámа
kɛ hiu na naanuwa na naalɛ. 41 Mpúɣú Moisi cɛla lsɔ nyəm kɛ kɔtulu llasaa, ısıı
Tacaa ka heeluɣu-ı tɔ. 42-43 Mpi pa cɛla lsɛɣɛlı nyámа lɛlaa tɔ, pə na yoolaa nyəm
pə kulum ké. Heeŋ na pán ka wɛ iyisi ŋmunuɣu na nunuwa na hiu na naanuwa
na naatosompɔɣɔlaɣa na nasəlɛ na nunuwa (337500). 44 Naaŋ kɛ iyisi hiu na
naanuwa na naatoso (36000). 45 Kpaŋası kɛ iyisi hiu na naanuwa na nasəlɛ na
nunuwa (30500), 46 na pɛɛlaa kɛ iyisi naanuwa na naatoso (16000). 47 Mpúɣú
Moisi ləsa pɛɛlaa tɔɔ ké yulu kulum kɛ nulɛ na naanuwa tɔɔ, na tɔla kɛ mpu tɔtɔ,
ısıı Tacaa ka heeluɣu-ı tɔ, na í cɛla Lefii nyámа mpa pa paasaɣana lsɔ cokəle tɔ.

Luɣu kulumuɣu kuhaaŋ

48 Mpúɣú yoolaa iyisi iyaɣa (1000) nyɔɔŋ nyámа, na nunuwa (100) nyɔɔŋ
nyámа, pa kota Moisi kiŋ, 49 na pá heeli-ı sı: Tə kala yoolaa səkpema, pa wɛ
pa nɔɣɔ taa, nɔɣɔlu ta la asaala. 50 Pə tɔɔ ké tə kɔŋna Tacaa kɛ kuhaaŋ kɛ wula
alukpalisi, na pə kpası, na kukuwee, na ŋkpanyapəlası, na lutu, nti tə hikaa tɔ sı
pá husı ta ısaɣatu. 51 Ilɛna Moisi na kɔtulu llasaa pá mu wula wontu nti pa kɔnaa
tɔ. 52 Wontu nti yoolaa mpɛ pa kɔnaa tɔ, tə kpɛnta kiloonaa nunuwa na nutoso
na naanuwa. 53 Pə kaasa yoolaa səkpema, ulɛna paa wei í suna ı təɣı wontu nti ı
kuuwa tɔ. 54 Mpúɣú Moisi na llasaa pa sıı wula wontu nti yoolaa hawa tɔɣɔ lsɔ
cokəle taa sı, Tacaa í taa sɔɔ lsɛɣɛlı nyámа tɔɔ.

32

Kpeka tooso caɣalɛ kɛ Yaatanı ilim təluɛ tɔɔ

1 Lupɛŋ na Katı pə yəlaa ka wɛna kaləkəŋ sɔsɔɔŋ kɛ tuutuuma ké. Ilɛna pá
cɛkəna sı Yasɛɛ tɛtu hɔɣɔluɣu, na Kalaatı tɛtu ka munа tɔla tɔɔu. 2 Pə tɔɔ ké pa polaa
na pá maɣana Moisi na kɔtulu llasaa na kpeka nyɔɔŋ nyámа na pá heeli-wɛ sı:
3 Atalətı, na Tipɔŋ, na Yasɛɛ, na Nimla, na Hɛsəpɔŋ, na llale, na Sepam, na Nepo,
na Peyoŋ pə acalɛɛ ké 4 Tacaa səna lsɛɣɛlı nyámа na pá mu tɛtu nti tɔ, tə nyámа
ké. Tɛtu ntı tə munа tɔla tətɔɔlɛ. Pácó tá maɣamaɣa tə wɛna kaləkəŋ. 5 Ilɛna pá
sələmı Moisi sı ı ha-wɛɣɛ tɛtu ntı. I taa tɛsəna-wɛɣɛ Yaatanı waalı tɔɔ.
6 Mpuɣulɛ Moisi pɔɔsa-wɛ sı: lsənaɣalɛ mpu? Mə tɛɛtunaa ná puki yoou ntɛ
na mu caɣa cənɛ təpamm na? 7 Ye mu caɣana cənɛ pu yɔɔlı pɛlɛ pa apalutu, pa
kaa polo tɛtu nti Tacaa ha-wɛ tɔ tə taa. 8 Yaasi kulum unəɣı mə caanaa tɛma lapu
kɛ waatu wei ma kusa-wɛɣɛ Katɛɛsı-Paaneya sı, pá polo pa feŋ Kanaaŋ tɛtu tɔ.
9 Pa pola lsəkɔɔlı tɛtɛkəlɛ taa na pá cɔɔ-tɛ, na pá məlı. Ilɛna pá yɔɔlı lsɛɣɛlı nyámа
apalutu sı, pá taa suu tɛtu nti Tacaa ka ha-mɛɣɛ hatoo lɔŋ tɔ tə taa. 10 Halı Tacaa
mu páánáá kɛ kuyaku ŋku na í tuu sı: 11 Mə tənа mpa í lıı Icipiti na í wɛna puısı hiu

na waalı tɔ, í kaa na tɛtʊ nti ma sıuwa sı ma haakı Apəlaham na Isaaka na Yakɔpʊ tɔ. Mpi tɔ, í tá nıına-m teu. 12 Ye pə taɣa Kenası lulʊɣu tʊ Yefune pəyalʊ Kalɛpʊ, na Nuŋ pəyalʊ Yosuwee pa tike paa sʊʊna. Pə taɣa pʊlʊ, mpɛ ını pa nıına-m teu ké. 13 Pə tɔɔ ké Tacaa mʊ páánáná na Isɛɣelı nyə́ma na pá tɔɣɔ pusı nıle təcu kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa. Haləna mpa ını Isɔ taa kpana mpʊ tɔ, pá saalı yem ké təna. 14 Ilɛna asaɣaa mɛ, í caa sı í təŋ mə caanaa ıkpatɛ na í kʊsı Tacaa páánáná kɛ mə tɔɔ. 15 Ye Lupɛŋ na Katı nyə́ma mɛ, í tá nıına Tacaa, ílé ı yeki ké na mə kʊyɛɛŋ taɣalı wʊlaɣa tɛtʊ taa. Ile í wakəla Isɛɣelı nyə́ma nté.

16 Mpʊɣʊlɛ apalaa mpɛ pa kpətəna Moisi na pá tɔ sı: Aaı yoo, tıı ŋmá tá kaləkəŋ kɛ təcaɣalɛ, na tá tɛɛsı nyə́ma kɛ koloosi acalɛɛ. 17 Ilɛna tá yəlaa cɔɔsı təna. Tɛtʊ nyə́ma í taa pəsı-wɛ. Pə waalı ılɛna tə́ co tá yoou wontu təcaʊ na tə́ tɛɛ tá tɛɛtʊnaa kɛ nɔɣɔ na tə́ pona-wɛɣɛ tɛtʊ nti pa ha-wɛ tɔ tə taa. 18 Paa Isɛɣelı tʊ wei ı ká caɣa ı tɛtʊ tɔɔ ké na pə́có tə məlı tá té. 19 Ye tə hika tɛtʊ na pɔɣɔ na cənɛ tɔɔ, pá taa tasa-tʊɣʊ tɛtʊ hau na pɔɣɔ na waalı tɔɔ. 20 Ntɛna Moisi sı: Ye ı tɔka ısıı ı yɔɣɔtʊɣʊ tɔ, na í suu mə yoou wontu, na í tɛsı Yaatanı na í polo mə kolontunaa tɔɔ, na Tacaa tʊ-wɛɣɛ mə niŋ taa, 21-22 ılɛ tɛtʊ təna pəsı mə nyəntʊ. Waatʊ ını Tacaa yaa mə tɛɛtʊnaa taa kaa kpana-mɛ. Pəyele Isɔ ká yelina-mɛɣɛ mə tɛtʊ tənɛ na pɔɣɔ na cənɛ tɔɔ. 23 Ama ye í tá lá mpʊ, í ká pəntəna Tacaa, na pə́ məlı mə nyɔɔŋ taa. 24 Pə wɛ teu, í ŋmá mə nyə́ma kɛ tɛɛsı na mə tɔla tətəkəlɛ. Ama í taa sɔɔ nti ma yɔɣɔtaa na má sıı tɔɣɔ tɔkʊɣʊ ké. 25 Mpʊɣʊlɛ Lupɛŋ na Katı pə nyə́ma cɔwa Moisi sı: Tıı la ısıı n sıuu tɔ. 26 Tıı yele tá alaa na tá piya na tá kaləkəŋ kɛ Kalaatı acalɛɛ taa, 27 na tə́ kpaɣa tá wontu na tə́ polo Tacaa yoou, ısıı n yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.

28 Mpúɣú Moisi heela pa tɔm kɛ kɔtʊlʊ ılasaa, na Nuŋ pəyalʊ Yosuwee, na Isɛɣelı kpeka nyɔɔŋ nyə́ma. 29 Ilɛna í tɔ-wɛ sı: Ye Katı na Lupɛŋ nyə́ma kpaɣa yoou wontu, na mə na-wɛ í tɛsı mə kolontunaa waalı, ısıı Tacaa yɔɣɔtʊɣʊ tɔ, na í kəlı-wɛ, ılɛ mıı cɛlɛ-wɛɣɛ Kalaatı tɛtʊ. 30 Ama ye pa kisa mpʊ ılɛ Kanaaŋ tɛtʊ kɛ mə təna í ká tala.

31 Mpúɣú Katı na Lupɛŋ pə nyə́ma tasa yɔɣɔtʊɣʊ sı: Tıı la nti Tacaa heela-tʊ tɔ. 32 Tıı kpaɣa tá wontu na tə́ polo Tacaa yoou, na pá cɛlɛ-tʊɣʊ tá tɛtʊ na Yaatanı na cənɛ tɔɔ.

33 Mpúɣú Moisi cɛla Katı na Lupɛŋ pa kpeka na Yosɛɛfʊ pəyalʊ Manasee nyəntɛ hɔɣɔlʊɣʊ kɛ Amolii wulaʊ Sihoŋ, na Pasaŋ nyəŋ Oki pa tɛtʊ na pa acalɛɛ.

34 Mpúɣú Katı nyə́ma ŋmawa koloosi kɛ Tipɔŋ na Ataləti na Alowɛɛ 35 na Atələtı-Sofaŋ na Yasɛɛ na Yokpaha 36 na Pɛtı-Nimla na Pɛtı-Halaŋ pə acalɛɛ. Na pá ŋmá tətɔɣɔ pa tɔla tətəkəlɛ.

37 Ilɛna Lupɛŋ nyə́ma ŋma Hɛsəpɔŋ na Ilale na Kiliyatayim 38 na Nepo na Paalı-Meyɔŋ na Sipəma na pá ha-yɛɣɛ həla.

39 Mpúɣú Manasee pəyalʊ Makii nyə́ma ná yoona Kalaatı nyə́ma, na pá tɔɣɔnı Amolii nyə́ma na pá caɣa. 40 Pə tɔɔ ké Moisi ná yelina-wɛɣɛ-tı. 41 Ilɛna Manasee pəyalʊ Yayii nyə́ma náá lɛɛkı Amolii nyə́ma acalɛɛ lɛnna, na pá ha-yɛ sı Yayii acalɛɛ. 42 Pə waalı ké Nopa ná lɛɛka Kena ıcatɛ na pəcɔlɔ nyəna, na í ha-yɛɣɛ ı hətɛ sı Nopa.

33

Isəna Isɛɣelı nyə́ma tɔma pa Icipiti luw waalı tɔ

1 Waatʊ wei Moisi na Alɔŋ pa ləsa Isɛɣelı nyə́ma kɛ caası caası tɔ, ısəna pa tɔma tɔɣɔlɔ: 2 Tacaa ka heela Moisi ké sı ŋmaa timpi timpi í səŋaa tɔ, halı lona anı a həla ntɔ.

3 Pənaɣa ısɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyakʊ naanʊwa na kakpası wule, kɛ Isɛɣelı nyə́ma kʊla Tɛɛʊ acima tɛʊ kʊfemuɣu kɛ Lamsɛsı na pá tɛɛkı Icipiti nyə́ma ısɛntaa təkaa sı, pə cɛpa-wɛ. 4 Na pɛlɛ pá tɔŋa pa kancaalaɣa piya mpa Tacaa

kʋwa tɔɣɔ pim. 5 I lapa ḿpúɣú sɪ pa nyɪ sɪ ɪ kəla pa tɪɪŋ kɛ toŋ. 5 Pa kʋla Lamsɛsɪ,
ɪlɛna pá siki Sukɔtɪ. 6 Pa kʋla Sukɔtɪ, ɪlɛna pá siki Itam kɛ wʋlaɣa tɛtʋ nɔɣɔ tɔɔ. 7 Pa
kʋla Itam, ɪlɛna pá polo Pi-Hahilotɪ kɛ Paalɪ-Sɛfʋŋ ɪsɛntaa, na pá siki Mikitɔɔlɪ
pətɛɛ. 8 Pa kʋla Mikitɔɔlɪ, ɪlɛna pá tɛsɪ teŋku na pá sʋʋ wʋlaɣa tɛtʋ na pá tó kʋyɛɛŋ
toosoɣo Itam wʋlaɣa tɛtʋ taa, na pá tala Mala. 9 Mala kɛ pa kʋlaa, na pá polo
Iliim, timpi hila naanʋwa na naalɛ, na paaŋ nɪɪtoso na naanʋwa ka wɛɛ tɔ na pá
siki. 10 Pa kʋla Iliim, ɪlɛna pá siki teŋku kʋsɛɛm nɔɣɔ. 11 Pa kʋla teŋku nɔɣɔ, ɪlɛna
pá siki Siŋ wʋlaɣa tɛtʋ taa. 12 Pa kʋla wʋlaɣa tɛtʋ taa, ɪlɛna pá siki Təfəka. 13 Pa
kʋla Təfəka, ɪlɛna pa siki Alusi. 14 Pa kʋla Alusi, ɪlɛna pá siki Lefitim timpi pa
laŋa lʋm kʋnyɔnyɔɔm tɔ.

15 Pa kʋla Lefitim, ɪlɛna pá siki Holɛpʋ wʋlaɣa tɛtʋ taa. 16 Pa kʋla Holɛpʋ, ɪlɛna
pá siki Kipəloti-Taafa. 17 Pa kʋla Kipəloti-Taafa, ɪlɛna pá siki Haselɔtɪ. 18 Pa kʋla
Haselɔtɪ, ɪlɛna pá siki Litima. 19 Pa kʋla Litima, ɪlɛna pá siki Limɔŋ-Pɛlɛsɪ. 20 Pa
kʋla Limɔŋ-Pɛlɛsɪ, ɪlɛna pá siki Lipina. 21 Pa kʋla Lipina, ɪlɛna pá siki Lisa. 22 Pa
kʋla Lisa, ɪlɛna pá siki Kehalata. 23 Pa kʋla Kehalata, ɪlɛna pá siki Sefɛɛ pʋɣʋ. 24 Pa
kʋla Sefɛɛ pʋɣʋ, ɪlɛna pá siki Halata. 25 Pa kʋla Halata, ɪlɛna pá siki Makelo. 26 Pa
kʋla Makelo, ɪlɛna pá siki Tahatɪ. 27 Pa kʋla Tahatɪ, ɪlɛna pá siki Tela. 28 Pa kʋla
Tela, ɪlɛna pá siki Mitika. 29 Pa kʋla Mitika, ɪlɛna pá siki Hasemona. 30 Pa kʋla
Hasemona, ɪlɛna pá siki Moseloti. 31 Pa kʋla Moseloti, ɪlɛna pá siki Pene-Yakaŋ.
32 Pa kʋla Pene-Yakaŋ, ɪlɛna pá siki Hoo-Kitəkatɪ. 33 Pa kʋla Hoo-Kitəkatɪ, ɪlɛna
pá siki Yotəpata. 34 Pa kula Yotəpata, ɪlɛna pá siki Apəlona. 35 Pa kʋla Apəlona,
ɪlɛna pá siki Isiyoŋ-Kepɛɛ. 36 Pa kʋla Isiyoŋ-Kepɛɛ, ɪlɛna pá siki Katɛɛsɪ kɛ Siŋ
wʋlaɣa tɛtʋ taa. 37 Pa kʋla Katɛɛsɪ, ɪlɛna pá siki Hoo pʋɣʋ, kɛ Itɔm tɛtʋ toŋa tɔɔ.

38-39 Ḿpúɣú Tacaa yelaa na kɔtʋlʋ Alɔŋ kpa Hoo pʋɣʋ taa. Ilɛna í sí tənaɣa ɪsɔtʋ
kakpasɪ nyəŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ wule, kɛ ɪ pənaɣa nɪɪnʋwa na hiu na
tooso (123) nyəŋka taa. Pa Icipiti taa lɪɪʋ pənaɣa nɪɪlɛ nyəŋka ntɛ́. 40 Waatʋ ɪnəɣɪ
Kanaaŋ wulaʋ wei pa yaa sɪ, Ala na ɪ ka wɛ ilim təlɪɪlɛ mpətəŋ tɔɔ tɔ, ɪ nɪɪwa Isɛɣɛlɪ
nyə́ma tatɛ.

41 Isɛɣɛlɪ nyə́ma kʋla Hoo pʋɣʋ ɪlɛna pá siki Saləmona. 42 Pa kʋla Saləmona,
ɪlɛna pá siki Punoŋ. 43 Pa kʋla Punoŋ, ɪlɛna pá siki Opoti. 44 Pa kʋla Opoti,
ɪlɛna pá siki Ye-Apalim kɛ Mowapʋ toŋa tɔɔ. 45 Pa kʋla Ye-Apalim, ɪlɛna pá siki
Tipoŋ-Katɪ. 46 Pa kʋla Tipoŋ-Katɪ, ɪlɛna pá siki Aləmoŋ-Tipəlatayim ɪsɛntaa. 47 Pa
kʋla Aləmoŋ-Tipəlatayim, ɪlɛna pá siki Apalim pulasɪ taa ké Nepo pʋɣʋ ɪsɛntaa.
48 Pa kʋla Apalim pulasɪ, ɪlɛna pá siki Mowapʋ tɛtɛka taa ké Yaatanɪ kiŋ kɛ Yeliko
ɪsɛntaa. 49 Tənaɣa pa sika pa coka kɛ Pɛtɪ-Yesimətɪ na Apɛɛlɪ-Sitim pə hɛkʋ taa.

Nti Tacaa sɪɪwa Kanaaŋ tɛtʋ talʋɣʋ tɔɔ tɔ

50 Ḿpúɣú Tacaa tʋwa Moisi kɛ Mowapʋ tɛtɛka taa ké Yaatanɪ pɔɣɔ nɔɣɔ kɛ Yeliko
ɪsɛntaa sɪ: 51 Tɛləsɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ ye í tɛsa Yaatanɪ na í sʋʋ Kanaaŋ nyə́ma tɛtʋ
taa. 52 Pə wɛɛ sɪ í tɔɣɔnɪ tɛtʋ nyə́ma tənа na í yɔkɪ pɛɛ yaa nyəɣətʋ lɛɛsəŋ wei í
laakɪ tɔ, na pə təkɔtəlɛnaa. 53 Na í lɛɛkɪ pa tɛtʋ ntɪ na í caɣa. Mpi tɔ, ma ha-mɛɣɛ
təɣɪ. 54 Tɛtɛ ké í ká tɔ na í talənа tɛtʋ ntəɣɪ mə kpeka na mə lʋlʋŋ, na í kɛɛsəna
mə paɣalɛ. 55 Pə wɛɛ sɪ í tɔɣɔnɪ tɛtʋ nyə́ma tənaɣa. Tɔfɔ kʋkaasaa mələɣɪ mə
kolontunaa ké na pá naasəɣɪ-mɛ, ɪsɪɪ sɔwa kɛ ɪsəpee taa, na nyəmá təpila kɛ mə
kɔŋkɔməŋ taa. 56 Ile mɛɣɛ maa lana, ɪsɪɪ maa sɪɪʋ sɪ maa la-mɛ tɔ.

34

Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɛtʋ toosi

1 Ḿpúɣú Tacaa təma Moisi sɪ: 2 Tɛləsɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ, waatʋ wei í ká sʋʋ
Kanaaŋ tɛtʋ nti ma haakɪ-mɛ tɔ tə taa tɔ, tə toosi ntɛ́ 3 Siŋ wʋlaɣa tɛtʋ na Itɔm
nyəntʋ na pətɛɛ tɔɔ. Na ká kpaɣa teŋku kʋsəpʋ, 4 na ká mələnа pəcɛsɪ pulasɪ

tontoŋle pətɛɛ tɔɔ. Ilɛna ká polo Siŋ, na ká tiina Katɛɛsɪ-Paaneya pətɛɛ tɔɔ. Na
ká məlɪ Hasaa-Ataa na Asəməŋ. 5 Na ká kɛɛ na ká yoosina Icipiti lɔɔʋ, na ká lɪɪ
Metitelanee teŋku. 6 Ilim tətʋlɛ tɔɔ toŋa ntɛ́ Metitelanee teŋku ɪnɪ. 7 Ilim təlɪʋlɛ
mpətəŋ tɔɔ nyəŋka ntɛ́ teŋku kʋlʋm ɪnɪ, na Hoo pʋgʋ pə hɛkʋ taa. 8 Ilɛna ká lɪɪ
Lepo-Hamatɪ na Seta, 9 na ká polo Sifəloŋ, na ká lɪɪ Hasaa-Inaŋ.
10 Ilim təlɪʋlɛ tɔɔ nyəŋka ntɛ́ pə kpagau Hasaa-Inaŋ na Sefam tɛtʋ hɔgɔlʋgʋ tɔɔ.
11 Ilɛna ká məlana Lipəla kɛ Ayiŋ ilim təlɪʋlɛ tɔɔ, na ká tɛɛ pooluŋ na ká polo ka
yoosina Kenasalɛtɪ kʋteŋ, 12 na ká polo ka lɪɪ Yaatanɪ lɔɔŋ, na teŋku kʋsəpʋ. Mə
tɛtʋ tənasɪ ntɛ́.
13 Mpúgú Moisi tɛləsa tə tənagɛ Isɛgɛlɪ nyáma na í tasa-wɛgɛ heelugu sɪ:
Tɛtʋnaa mpa Tacaa tɔma sɪ í tó tɛtɛ na í tala Isɛgɛlɪ kpeka pɔgɔlagafɛɪ naanʋwa na
hɔgɔlʋgʋ tɔgɔlɛ. 14-15 Mpi tɔ, Lupɛŋ na Katɪ pa lʋlʋgʋ nyáma na Manasee kpekəle
hɔgɔlʋgʋ lɛŋkʋ ná tɛma pɛlɛ pa nyəntʋ hikugu kɛ Yeliko ɪsɛntaa kɛ Yaatanɪ waalɪ
na ilim təlɪʋlɛ tɔɔ.

Tɛtʋ tallaa nyɔɔŋ nyáma həla

16 Mpúgú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 17 Kɔtʋlʋ Ilasaa na Nuŋ pəyalʋ Yosuwee paa
paasəna tɛtʋ talʋgʋ. 18 Pá kpa paa kpekəle nte tə taa ké nyʋgʋ tʋ wei ɪ ká paasəna-
wɛ tɔ. 19 Mpa mpa paa kpa mpʋ tɔ pa həla ntɔ: Yuta kpekəle taa nyəŋ ntɛ́
Yefune pəyalʋ Kalɛpʋ. 20 Simiyɔŋ nyəntɛ taa nyəŋ ntɛ́ Amihuti pəyalʋ Semuwɛlɪ.
21 Pɛncamɛɛ nyəntɛ taa nyəŋ ntɛ́ Kisiloŋ pəyalʋ Ilitatɪ. 22 Taŋ nyəntɛ taa nyəŋ
ntɛ́ Yokili pəyalʋ Puki. 23 Yosɛɛfʋ pəyalʋ Manasee nyəntɛ taa nyəŋ ntɛ́ Ifoti
pəyalʋ Hanəyɛlɪ. 24 Yosɛɛfʋ pəyalʋ naalɛ nyəŋ Ifəlayim nyəntɛ taa nyəŋ ntɛ́
Sifitaŋ pəyalʋ Kemuwɛlɪ. 25 Sapulɔŋ nyəntɛ taa nyəŋ ntɛ́ Paanakɪ pəyalʋ Ilisafaŋ.
26 Isakaa kpekəle taa nyəŋ ntɛ́ Asaŋ pəyalʋ Palətəyɛlɪ. 27 Asɛɛ nyəntɛ taa nyəŋ
ntɛ́ Selomitɪ pəyalʋ Ahihuti. 28 Nefətali nyəntɛ taa nyəŋ ntɛ́ Amihuti pəyalʋ
Petayɛlɪ.
29 Mpa Tacaa ləsaa sɪ pá tala Kanaaŋ tɛtʋ kɛ Isɛgɛlɪ kpeka nyáma tɔgɔlɛ.

35

Lefii nyáma acalɛɛ

1 Mpúgú Tacaa yɔgɔta Moisi kɛ Mowapʋ tɛtɛkəlɛ taa, kɛ Yaatanɪ pɔgɔ nɔgɔ kɛ
Yeliko ɪsɛntaa sɪ: 2-3 Tʋ Isɛgɛlɪ nyáma sɪ pá cɛla Lefii nyáma kɛ acalɛɛ nna pa
ləsa pa tɛtʋnaa taa tɔ, na pə nɔnɔkila. Na pá cagɛ acalɛɛ taa na pá tiikigɪ pa təla
kɛ haləmnaa taa. 4-5 Isəna í ká magasɪ nɔnɔkila anɪ a waŋ tɔgɔlɔ: Pə sɪnaʋ ɪcatɛ
koloosi na pá pukina ilim təlɪʋlɛ tɔɔ tɔgɔ mɛɛtələnaa nasəlɛ na nɪnʋwa (500), na
ilim tətʋlɛ tɔɔ ké mpʋ. Pə mpətəŋ na pə ntɔgɔŋ tɔɔ tətɔgɔ mpʋ. Ilɛna í magasɪ
paa hɔgɔlʋgʋ ŋku kʋ tɔɔ ké mɛɛtələnaa igagɛ (1000) ɪgagɛ (1000) kɛ tɔm ligiti na
pá cɔɔ ɪcatɛ na pá ta. 6 Na pá cɛla Lefii nyáma kɛ acalɛɛ naatoso. A taa ké ye pə
gukəna gulʋ na í kʋ ɪ tɔgɔntəlɛ ɪ ká tʋ kpʋlʋgʋ. Na pá sɔɔsɪ acalɛɛ nɪlɛ na naalɛ tɔtɔ.
7 Pə kpɛnta acalɛɛ pəlefɛɪ naanʋwa na pə nɔnɔkila. 8 Paa kpekəle nte tɪɪ ha Lefii
nyáma ké na pá kɛɛsəna tə tɛtʋ tɔɔʋ.

Gʋlʋkʋlaa kpʋlʋgʋ tətʋlɛ acalɛɛ

9 Mpúgú Tacaa tɔma Moisi sɪ: 10 Tɛləsɪ Isɛgɛlɪ nyáma sɪ, ye í tɛsa Yaatanɪ na í
sʋʋ Kanaaŋ tɛtʋ taa, 11 ɪlɛ í ləsɪ acalɛɛ wena í ká la gulʋkʋlaa mpa pə gukənaa tɔ pa
kpʋlʋgʋ tətʋlɛ tɔ. 12 Na pɛlɛ pa gəlaa ɪ taa lɛɛtɪ-wɛ na pá tá hʋʋta pa tɔm. 13 Acalɛɛ
naatoso kɛ í ká ləsɪ. 14 Tooso na Yaatanɪ ilim təlɪʋlɛ tɔɔ, na tooso kɛ Kanaaŋ tɛtʋ
taa. 15 Ye Isɛgɛlɪ tʋ yaa cagalʋ kɛ pə gukənaa na í kʋ́ gulʋ, ɪlɛ pʋntʋ se na í polo a
taa natəlɪ tə taa, na í tʋ́ kpʋlʋgʋ.
16-18 Ye nɔgɔlʋ mapa ɪ tɔgɔntəlɛ kɛ nyəgəlʋgʋ yaa kpátʋ́gʋ́, yaa ɪ yagɛ-ɪ pəlɛ na
í sɪ. I ké gulʋkʋlʋ ké, pə wɛɛ sɪ pá kʋ-ɪ. 19 Sətʋ gulʋ sigisigɪ ká pɛɛkəna kʋlʋ na í

lɛɛtɪ-ɪ. 20-21 Ye kʋlʋ ka tɔkəna-ɪ na natəlɪ kɛ ɪ taa, yaa pa wɛna təma na kolʊŋa, ɪlɛna í mapɪ-ɪ ŋkumle, yaa í tusi-ɪ, yaa í yaɣa-ɪ pʋlʋ na í sí. I ké yʋlʋkʋlʋ ké, pə wɛɛ sɪ lɛɛtəlʋ í hika-ɪ í kʋ-ɪ.
22-23 Ntanyɪ pə yʋkəɣəna yʋlʋ na í tusi lɛlʋ, yaa pəlɛ, yaa pʋlʋ fiti ɪ niŋ taa na pə́ yaɣa-ɪ. Pə́cɔ́ pa taa yoo, yaa ɪ tɔka-ɪ na ɪ taa. 24 Ile hʋʋlaa ka təŋ pə kʋsəsɪʊtʋ ké, na pá hʋʋ pa tɔm ntɪ. 25 Na pá kenti kʋlʋ tɔɔ na pá məŋna-ɪ ɪ kpəlʋɣʋ tətʋlɛ, na í saalɪ tənа.
Halənа kɔtʋlʋ sɔsɔ wei ɪ lakɪ təmlɛ kɛ waatʋ ɪnɪ tɔ ɪ səm. 26 Ama ye ɪ lɪɪwa ɪcatɛ ntɛ tə taa na í tɛsɪ tə toŋa 27 na lɛɛtʋlʋ hiki-ɪ, í nɔkaa ɪ kʋɣʋ-ɪ ké na ɪ tɔm ta sɪ. 28 Pə nyʋɣʋ ntɛ́ sɪ kʋlʋ ɪ caɣa kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ tənа, halənа kɔtʋlʋ sɔsɔ səm. Pəlɛ pə waalɪ ké ɪ pəsəɣɪ na í lɪɪ na í məlɪ ɪ tɛ.
29 Paa leɣe í wɛɛ, yaasi ɪnəɣɪ mənа mə piya piya í ká tɔkɪ.
30 I kaa mʋ yʋlʋ kʋlʋm aseeta na í kʋna yʋlʋkʋlʋ tɔm. Pə wɛɛ sɪ pá tala naalɛ. 31 Pə fɛɪ sɪ í mʋ kʋhaʋ na í yele yʋlʋkʋlʋ kɛ kʋɣʋ. Pə wɛɛ sɪ í kʋ-ɪ ké. 32 Pə fɛɪ tɔtɔ sɪ í mʋ kʋhaʋ na í tʊ́ yʋlʋkʋlʋ kɛ kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ na kɔtʋlʋ sɔsɔ sí, ɪlɛna í mələnа-ɪ ɪ tɛ.
33 Yʋlʋkʋlɛ pilisiɣi tɛtʋ ké. Ile pə fɛɪ sɪ í pilisi tɛtʋ nti tə taa í wɛɛ tɔ. Ye yʋlʋ kʋwa ɪ tɔɣɔntəlɛ, pə wɛɛ sɪ pá kʊ́ ɪnəɣɪ na pə́cɔ́ pá kpiisi pə asilima. 34 Pə fɛɪ sɪ í pilisi mə tɛtʋ. Mpi tɔ, Tacaa má, ma wɛ mə hɛkʋ ké.

36

Pɛɛlaa mpa pa tɔkɪ pa nyəma kpancoou tɔ pa tɔm

1 Mpʊ́ɣʊ́ Yosɛɛfʋ pəyalʋ Manasee, na Manasee pəyalʋ Makii, na Makii pəyalʋ Kalaatɪ lʋlʋɣʋ nyɔɔŋ nyə́ma pola Moisi na Iseɣelɪ kpeka nyɔɔŋ nyə́ma kiŋ 2 na pá tɔ sɪ: Waatʋ wei Tacaa tʋwa Moisi sɪ í tɔ tɛtɛ na í tala Iseɣelɪ nyə́ma kɛ tɛtʋ tɔ, ɪ sɪɪwa tɔtɔ sɪ, í cɛla tá tɛɛtʋ Selofatɪ tɛtʋ kɛ ɪ pɛɛlaa. 3 Ama ye pa saawa kpekəle lɛntɛ taa, pa tɛtʋ pasəɣɪ tá kpekəle nyəntʋ tɔɔ ké na pá sɔɔsɪ lɛntɪ tɔɔ. 4 Na pá kɔma na pá tala cɛpʋ pənaɣa, pa nyəntʋ lɪɪ təkpataa ké tá kpekəle tɔɔ na pá sɔɔsɪ pa nyəntɛ kʋfatɛ tɔɔ.
5 Mpʊɣʊlɛ Tacaa heela Moisi sɪ: Tɛləsɪ Iseɣelɪ nyə́ma sɪ Yosɛɛfʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma wɛna tampana. 6 Ye pa sɔɔla wei pa saa-ɪ. Ama pɪɪ wɛɛ pa kpekəle taa tʊ́ ké. 7-9 Ile paa kpekəle nte tə tɛtʋ ká caɣa tə təcaɣalɛ, tə kaa sɔɔsɪ lɛntɛ nyəntʋ tɔɔ. Mpʊ tɔtɔɣɔ ye kpekəle natəlɪ tə alʋ nɔɣɔlʋ ɪ wɛna tɛtʋ pə wɛɛ sɪ í saa ɪ caa kpekəle lʋlʋɣʋ tʊ ké.
10-11 Mpʊ́ɣʊ́ Selofatɪ pɛɛlaa Mala na Tiisa na Hokəla na Milika na Nowa pa saawa pa caa taalʊnaa pəyalaa kɛ pa kpekəle taa, ɪsɪɪ Tacaa ka kɛɛsʊɣʊ Moisi tɔ. 12 Yosɛɛfʋ pəyalʋ Manasee lʋlʋɣʋ nyə́ma ntɛ́. Ilɛna pa tɛtʊnaa nti pa hikaa tɔ tá saalɪ pa caa kpekəle taa.
13 Kiiŋ na kʋsəsɪʊtʋ nti Tacaa tɛləsa Iseɣelɪ nyə́ma, na Moisi nɔɣɔ kɛ Mowapʊ tɛtɛkəlɛ taa, ké Yaatanɪ nɔɣɔ kɛ Yeliko ɪsɛntaa tɔɣɔlɛ.

KUSƎSIITU LƐLUƔU
TAKƎLAƔA
Kʋtʋlʋtʋ

Takəlaɣa kanɛ ka taa kɛ́ Moisi lɛla kʋsəsɪɪtʋnaa mpa Isɔ ka tʋwa Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ Lɪɪʋ takəlaɣa taa tɔ. Ka taa tətɔ wɛ tɔmnaa mpa Moisi heela Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. I tɔɔsa-wɛ sɪ Isɔ sɔɔla-wɛɣɛ sɔsɔm. Halәna í na-wɛ pá pɛɛlɪ nɔɣɔ kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa, na í kenti pa tɔɔ. I hʋla-wɛ tətɔ sɪ Isɔ tike ntɛ́ Isɔ, nɔɣɔlʋ ɪ fɛɪ tətɔ, í ká sɔɔlɪ-ɪ kɛ́ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na mə ləsaɣa sʋʋ-ɪ təmammam, na mə toma tәna (6:4-5).

Isәna pa faɣa Kʋsəsɪɪtʋ Lɛlʋɣʋ takəlaɣa tɔ:

Moisi faaci kancaalaɣa nyəŋ, titite *1:1–4:43*
Moisi faaci naalɛ nyəŋ, titite *4:44–28:68*
Moisi faaci tooso nyəŋ, titite *28:69–30:20*
Yosuwee lɛɛtʋɣʋ kɛ Moisi lonte, titite *31*
Moisi kawəyaɣa, titite *32*
Moisi koola Isɛɣɛlɪ nyə́ma tənaɣa kʋpantʋ, titite *33*
Moisi səm tɔm, titite *34*

MOISI KUYƆƔƆTUTU KANCAALAƔA NYƎNTU

1 Tɔmnaa mpa mpa Moisi heela Isɛɣɛlɪ yəlaa tənaɣa wʋlaɣa tɛtʋ taa, na pə́cɔ́ pá tɛsəɣɪ Yaatanɪ pɔɣɔ kɛ Sufɪ ɪsɛntaa, na Palaŋ na Tofɛlɪ na Lapaŋ na Hasalɔti na Ti-Sahapɪ pa hɛkʋ taa tɔɣɔlɔ. 2 Pa lɪɪʋ Holɛpʋ[a] na pá kpaɣa ltɔm pʋɣʋ mpaaʋ tɔ, kʋyɛɛŋ naanʋwa na kʋlʋmʋɣʋ kɛ pa lapa, halәna Katɛɛsɪ-Paaneya. 3 Pa Icipiti lɪɪʋ pənaɣa nɪɪlɛ nyəŋka, ɪsɔtʋ naanʋwa na kʋlʋm nyəŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ taa kɛ́ Moisi heela Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ nti Tacaa ka tʋ-ɪ sɪ í tɛləsɪ-wɛ tɔ. 4 Waatʋ wei ɪ yoowa na í kəlɪ Amolii nyə́ma wulaʋ Sihoŋ wei ɪ ka wɛ Hɛsəpɔŋ ɪcatɛ taa tɔ, na Pasaŋ nyəŋ Oki wei ɪ tɔkaɣa kawulaɣa kɛ Asetaloti na Itəlei pa acalɛɛ tɔɔ tɔ.

5 Saa wei pa wɛ Mowapʋ tɛtʋ taa, na pá ta tɛsəta Yaatanɪ pɔɣɔ tɔɣɔ Moisi caala kʋsəsɪɪtʋ tənɛ tə tɔm kɛ sɛɣɛsʋɣʋ sɪ:

Isɔ ha Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ nɔɣɔ sɪ pá tɛɛ

6 Waatʋ wei tɪɪ wɛ Holɛpʋ pʋɣʋ kiŋ tәna tɔɣɔ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ, tə taaŋa tәna təcam. 7 Pə tɔɔ tɔ, tá kpɛsɪ na tá polo pulasɪ hɔɣɔləŋ taa timpi Amolii nyə́ma wɛɛ tɔ. Na pə cɔlɔ Kanaaŋ nyə́ma tɛtʋnaa taa kɛ́ pə kpaɣaʋ Yaatanɪ kacəka, na pulasɪ hɔɣɔlʋɣʋ, na tɛtɛkəlɛ, na Nekɛfɪ, na teŋku Metitelanee ɪmalaʋ kɛ Kanaaŋ nyə́ma tɛtʋ taa tɔ. Na Lipaŋ, halәna pɔɣɔ sɔsaɣa lfəlatɪ. 8 I nawaa, mə niŋ taa kɛ́ ma tʋ́ tɛtʋ tәna. Mpʋ tɔ, í polo na í mʋ-tɪ. Tacaa ka yɔɣɔtәna tuunaʋ kɛ́ sɪ ɪ ká ha-təɣɪ mə caanaa Apəlaham na Isaaka na Yakɔpʋ, na pɛlɛ pa lʋlʋɣʋ nyə́ma tənaɣa pa waalɪ.

Moisi kpaʋ kɛ hʋʋlaa

9 Ḿpʋ́ɣʋ́ Moisi tɔma sɪ: Maa heela-mɛɣɛ Holɛpʋ pʋɣʋ kiŋ sɪ maa pəsəɣɪ na má paasəna-mɛɣɛ ma tike. 10 Mpi tɔ, Tacaa mə Isɔ lapaɣa na í huki, na saŋa taa í wɛ paɣalɛ ɪsɪɪ ɪsɔtʋlʋŋasɪ. 11 Mə caanaa Isɔ Tacaa í yele na í sɔɔsɪ hukuɣu kɛ tɔm iyaɣa (1000). Na í kooli-mɛɣɛ kʋpantʋ ɪsɪɪ ɪ ka sɪɪʋ nɔɣɔ tɔ. 12 Isənaɣa maa pəsɪ ma tike na má səɣəlɪ mə səɣəla na mə wahalanaa na mə yooŋ? 13 I ləsɪ mə kpeka taa kɛ́ ləmaɣasɛɛ nyə́ma na mpa pa nyə́ma yaasi na pa hətɛ yaawa tɔ, na má kpa-wɛɣɛ mə nyʋɣʋ nyə́ma. 14 Halɪ í cɔ-m sɪ ma kʋmaɣasətʋ ntɪ tə wɛ teu. 15 Ḿpʋ́ɣʋ́ ma kpa mpɛ ɪnɪ pa taa ləmaɣasɛɛ nyə́ma mpa pa həla yaawa tɔɣɔ yəlaa iyaɣa (1000) nyʋɣʋ nyə́ma, na nɪɪnʋwa (100) nyʋɣʋ nyə́ma, na nɪɪlɛ na naanʋwa nyʋɣʋ nyə́ma, na

[a] **1:2** Holɛpʋ: Holɛpʋ na Sinayi hətɛ kʋlʋmtəlɛ kɛ.

naanʋwa nyʋɣʋ nyə́ma. Na má kpa mpa pə kaasaa tɔ pa taa ké paa kpekəle nte
tə akewenaa. 16 Ilɛna má tʋ́ mə tɔm hʋʋlaa sɪ ye tɔm maɣana mə tɛɛtʋnaa kɛ pa
taa pa tike, yaa mə na caɣalaa, í welisi tə taa ké teu na í təŋ ɪsəna tampana səŋaa
tɔ, na í hʋʋ-tɪ. 17 I taa faɣasɪ yəlaa kɛ mə hʋʋlɛnaa taa. Paa toŋtʋ paa kʋnyɔntʋ,
pə wɛɛ sɪ í nɪɪna-wɛɣɛ. I taa see yəlaa. Mpi tɔ, Isɔ hətɛ taa ké í hʋʋkəna. Nti tə́
wɛ-mɛɣɛ katɛ ɪlɛ í kɔna-tɪ na má nɪɪ. 18 Waatʋ ɪnəɣɪ ma tʋ-mɛɣɛ nti nti í ká la tɔ.

Feŋlaa tiluɣu ké Kanaaŋ tɛtʋ taa

19 Pə waalɪ ké tə kʋla Holɛpʋ pʋɣʋ ɪsɪɪ Tacaa ká heeluɣu-tʋ tɔ, na tə́ faɣa wʋlaɣa
tɛtʋ anaam asola nyəntʋ ntɪ, ɪsɪɪ í nyəm tɔ. Amolii nyə́ma pʋɣʋ mpaaʋ kɛ tə
kpaɣaa na tə́ tala Katɛɛsɪ-Paaneya.
20 Halɪ ma heela-mɛ sɪ í tapa Amolii nyə́ma pʋɣʋ ŋku tá Isɔ Tacaa ha-tʋ tɔɣɔlɛ.
21 Isɔ tʋwa tɛtʋ tənaɣa mə niŋ taa ké. I kʋlɪ na í mʋ-tɪ na tə́ pəsɪ mə nyəntʋ, ɪsɪɪ
mə caanaa Isɔ Tacaa ka heeluɣu-mɛ tɔ. I taa nyá. Pəyele mə laŋa í taa ŋmaa paa
pəcɔ.
22 Tənaɣa mə təna í kɔma ma kiŋ na í təŋ sɪ: Tə́ tili apalaa kɛ tá nɔɣɔ tɔɔ, na
pá feŋ tɛtʋ ntɪ na pá hʋ́lí-tʋɣʋ mpaaʋ ŋku tɪɪ kpaɣa tɔ. Na acalɛɛ nna nna tɪɪ tala
tɔ. 23 Mpʋ́ɣʋ́ ma sama mə ləmaɣasɛɛ anɪ. Ilɛna má ləsɪ mə kpeka taa ké yʋlʋ yʋlʋ
ké yəlaa naanʋwa na naalɛ. 24 Mpɛ ɪnɪ pa tɛɛna na pá faɣana pʋɣʋ taa. Haləna
Isəkɔɔlɪ tɛtɛkəlɛ na pá feŋ-tɪ. 25 Mpʋ́ɣʋ́ pa koola tɛtʋ ntɪ tə taa kʋlʋlʋm na pá
kpɛŋna. Na pá kɛɛsɪ-tʋ sɪ tɛtʋ kʋpantʋ kɛ tá Isɔ Tacaa haakɪ-tʋ. 26 Paa na mpʋ
tɔ, í lapa laŋkpɪɪsəŋ na í kisi tə taa ké pote ɪsɪɪ mə Isɔ Tacaa ka heeluɣu-mɛ tɔ.
27 Haləna í sʋʋ kʋntʋɣʋ kɛ mə coka taa sɪ: Tacaa ɪɪ caakɪ-tʋ tɔɣɔ ɪ ləsa-tʋɣʋ Icipiti
na í kɔna-tʋɣʋ Amolii nyə́ma tɛtʋ taa sɪ pɛlɛ pá wakəlɪ-tʋ. 28 Ilɛna í tasəɣɪ sɪ tə
polo le? Mə tɛɛtʋnaa ná yɔɔla mə apalʋtʋ sɪ: Tɛtʋ ntɪ tə yəlaa taɣalaa ké. Pəyele
pa kəla-tʋ, na pa acalɛɛ ké səsɔɔna na a koloosi kaləsəna ɪsɔtɔnʋɣʋ. Halɪ tə tɪɪ ná
a taa ké Anakɪ tooko lʋlʋɣʋ nyə́ma.
29 Ma heeliɣi-mɛ sɪ í taa seliɣina-wɛ. Pa tɔm í taa kpa-mɛɣɛ sɔɣɔntʋ. 30 Tacaa
mə Isɔ wei ɪ wɛ mə nɔɣɔ tɔɔ tɔ, ɪ maɣamaɣa ɪ ká yoona mə nɔɣɔ. Isɪɪ ɪ tɛm lapʋ
na í nana mə ɪsɛ kɛ Icipiti 31 na wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ. Tənaɣa ɪ paasəna-mɛ ɪsɪɪ yʋlʋ
nʋkʋɣʋ ɪ pu tɔɣɔ mə mpaaʋ təna taa. Haləna mə tatɛ kɛ cənɛ. 32 Paa na mpʋ tɔ, í
tá tʋ́ naani ké Tacaa mə Isɔ. 33 Pəyele ɪnɪ ɪ ka tɔŋaɣana mə nɔɣɔ tɔɔ. Na ɪ pɛɛkəɣɪ-
mɛɣɛ təsʋʋlɛnaa kɛ mə tɔntɛ waatʋ. Na í hʋləɣɪ-mɛɣɛ kɔkɔ kɛ ahoo, na í naakɪ
mpaaʋ. Ilim ɪlɛna í wɛɛ ŋmʋntʋɣʋ taa na míí təŋəɣɪ.
34 Tacaa níí mə kʋntʋɣʋ, ɪlɛna páánáá kpa-ɪ na í yɔɣɔtɪ na í tuu sɪ: 35 Yəlaa mɛ í
kəla ɪsaɣatʋ. Pə tɔɔ ké pa lʋlʋɣʋ looŋa kanɛ, ka taa nɔɣɔlʋ kaa sʋʋ tɛtʋ kʋpantʋ nti
ma tuuwa sɪ maa ha mə caanaa tɔ. 36 Ye pə taɣa Yefune pəyalʋ Kalɛpʋ paasi. I
na ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ máá ha tɛtʋ nti í feŋa mpʋ tɔɣɔ timpi ɪ nɪɪna-m teu tɔ.
37 Tacaa mʋna Moisi maɣa pááná kɛ mə tɔɔ, haləna í tɔ sɪ ma kaa fɛlɪ nɔɔhəlɛ
kɛ tɛtʋ ntɪ tə taa. 38 Ama Nuŋ pəyalʋ Yosuwee wei ɪ ké ma təmlɛ tʋ tɔ ɪ tike ɪ ká
pona. Maa sɔɔsɪ-ɪ apalʋtʋ. Mpi tɔ ɪnɪ ɪ ká yelina na tɛtʋ ntɪ tə́ pəsɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma
nyəntʋ. 39 Mə piya mpa pa ɪsɛ ta nyaaləta ɪsəntɔ, na í təŋ sɪ kolontunaa ká pááná
tɔ, mpɛ páá sʋʋna tə taa. Mpi tɔ, mpɛɣɛ máá ha-tɪ, na tə́ pəsɪ pa nyəntʋ. 40 Ama
míí kɛɛsɪ ɪsɛ na í faɣana wʋlaɣa tɛtʋ taa, na í polo teŋku kʋsɛɛm.
41 Tənaɣa í cɔwa sɪ: Haɪ, tá tɔm səpəna Tacaa. Pənɛntɛ tɪɪ kpa pa tɔɔ na tə́ yoona-
wɛ ɪsɪɪ tá Isɔ yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. Mpʋɣʋlɛ paa mə taa wei ɪ kpaɣa ɪ yoou wontu na í ləlɪ
na í maɣasɪ mə taa sɪ í ká kpa pulaɣa təlɛʋ. 42 Kɛna Tacaa sɪ má heeli-mɛ sɪ: I taa
kpa mə kolontunaa tɔɔ sɪ í yookina-wɛ. Mpi tɔ, ma fɛɪ mə hɛkʋ. I taa yele na pɛlɛ
pá kʋ-mɛ. 43 Maa tɛma-mɛɣɛ-təɣɪ heeluɣu. Ama í tá ké ŋkpaŋʋɣʋ, na í kisi Tacaa
tɔm na í kpa pʋɣʋ nyʋɣʋ taa təkaa. 44 Kɛna Amolii nyə́ma mpa ɪnɪ paa wɛ pʋɣʋ
taa təna tɔ pá lɪɪ mə tɔɔ, na pá tʋ́ mə waalɪ ɪsɪɪ tɪɪŋ. Na pá kʋ-mɛɣɛ pə kpaɣaʋ Itɔm

tɔ, halənа Hoomа. 45 Ɪ kɔmа nа í məlɪ nа í wiinа Tacaa ɪlɛnа, ílé ɪ kisi nɪɪʊ. 46 Mpʊ pə́ yelinа nа í cаɣа Katɛɛsɪ-Paaneyа nа pə́ taaŋɪ sɔsɔm.

2

1 Ḿpúɣú tə məlaa nа tə́ kpаɣа teŋku kʋsɛɛm mpaaʊ ŋku kʊ pukinа wʊlаɣа tɛtʊ taa tɔ, ɪsɪɪ Tacaa ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Na tə́ cɔɔ ɪtɔm pʊɣʊ taa na pə́ taaŋɪ.

Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔntɛ kɛ ilim təlɪɪlɛ tɔɔ tɛtʊnaa taa

2 Kɛlɛna kʊyaku nakʊlɪ Tacaa tɔ-m sɪ: 3 Amа í tɪɪ cɔɔwа pʊɣʊ kʊnɛ təcam. Pə tɔɔ tɔ, í ha mə ɪsɛ nа ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ. 4 Ɪ heeli yəlaa sɪ í təŋna mə kɔɣɔpiyа Ɪsaʊ nyə́ma mpa pa wɛ Ɪtɔm[a] tɔ pa tɛtʊ toŋa tɔɔ. Pɛlɛ pa tɛɛ ká sʊʊna-mɛ yáá. Amа í la-wɛ nа laakalɪ, 5 í taa kpa pa tɔɔ. Ma kaa ha-mɛɣɛ tɛtʊ ntəɣɪ paa hɔɣɔliim sɪ í fɛlɪ nɔɔhəlɛ maɣamaɣa. Mpi tɔ, ma tɛma Ɪtɔm pʊɣʊ ŋkʊɣʊ Ɪsaʊ kɛ haʊ sɪ kú pəsɪ ɪ pʊlʊ. 6 Pə wɛɛ sɪ í yana mə liɣitee kɛ tɔɣɔnaɣa nа lʊm mpi í ká tɔɣɔ nа í nyɔɔ tɔ. 7 Mpi tɔ, Tacaa mə Ɪsɔ koola-mɛɣɛ kʊpantʊ kɛ mə niŋ təma təna taa ké. Pəyele ɪ nyə́ma tɔntɛ nte í tɔŋ wʊlаɣа tɛtʊ anaam ɪnɛ ɪ taa tɔ tə tɔɔ. Pəntɔ taa, pɪɪsɪ nɪɪlɛ kɛlɛ mə Ɪsɔ Tacaa ɪnɪ ɪ wɛ mə waalɪ, na í tá la-ŋ pʊlʊ.

8 Ḿpúɣú tə cɔla Ɪsaʊ nyə́ma mpɛɣɛ Ɪtɔm na tɛtɛkəlɛ mpaaʊ na Ɪlatɪ na Ɪsəyɔŋ-Kepɛɛ nyəŋku tɔtɔ. Ɪlɛna tə́ tɛɛ na tə́ təŋna Mowapʊ wʊlаɣа tɛtʊ tɔɔ. 9 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sɪ: Ɪ taa kpa Mowapʊ nyə́ma tɔɔ sɪ məna-wɛ í yoo. Mpi tɔ, ma kaa ha-mɛɣɛ pʊlʊɣʊ pa tɛtʊ taa. Lɔɔtɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma Mowapʊ nyə́ma kɛ ma hawa Aa ɪcatɛ sɪ pá nyənəɣɪ pa pʊlʊpʊ.

10 Ɪmim nyə́ma ka caɣana ɪcatɛ ńté tə taa ké hatoo ləŋ. Paa wɛ paɣalɛ ké na pá ké tookonaa ɪsɪɪ Anakɪ nyə́ma, na pá wɛ toŋ. 11 Lɛlaa ná nyənaɣa-wɛɣɛ Lefayi nyə́ma ké ɪsɪɪ Anakɪ nyə́ma. Amа Mowapʊ nyə́ma ná yaakaɣa-wɛɣɛ Ɪmim nyə́ma. 12 Holi nyə́ma ka caɣana Ɪtɔm ɪcatɛ taa ké hatoo ləŋ taa. Ɪlɛna Ɪsaʊ nyə́ma náá kpiisi-wɛ na pá mʊ pa tɛtʊ, ɪsɪɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma ka mʊɣʊ pa nyəntʊ nti Tacaa ha-wɛ tɔ.

13 Pənɛntɛ í kʊlɪ nа tə́ tɛsɪ Selɛtɪ lɔɔʊ ɪsɪɪ Tacaa ká heeluɣu-tʊ tɔ. Ɪlɛna tə tɛsɪ Selɛtɪ lɔɔʊ. 14 Tə kʊlʊɣʊ Katɛɛsɪ-Paaneyа tɔ pɪɪsɪ pəlefɛɪ nɪɪlɛ kɛ tə tʊwa, na pə́cɔ́ tə́ tɛsɪ Selɛtɪ lɔɔʊ ŋku. Pə lapa ḿpúɣú sɪ pa tənа mpa pa ké yoolaa kɛ waatʊ ɪnɪ tɔ, pə́ ləsɪ pa looŋa tənа na pá sí ɪsɪɪ Tacaa ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. 15 Ḿpúɣú Tacaa tʊ yoolaa mpɛɣɛ niŋ nа í kʊ-wɛ. Halənа pa kpekəle tənа tɛ.

16 Yoolaa mpɛ pa səpa pa tənaɣa pa kpekəle taa, 17 ɪlɛna Tacaa heeli-m sɪ: 18 Nɔɔnɔɔ ké í ká tɛsɪ Mowapʊ tɛtʊ toŋa, na í təŋna Aa ɪcatɛ, 19 na í kpətənа Amoni nyə́ma tɛtʊ. Amа í taa kpa Mowapʊ nyə́ma tɔɔ sɪ mə na-wɛ í yoo. Mpi tɔ, ma kaa ha-mɛɣɛ pʊlʊɣʊ pa tɛtʊ taa. Lɔɔtɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma Amoni nyə́ma kɛ ma ha-tɪ sɪ pá nyənəɣɪ pa pʊlʊpʊ.

20 Yəlaa nyənaɣa tɛtʊ ntəɣɪ Lefayi nyə́ma nyəntʊ ké. Mpi tɔ, mpɛ ɪnɪ paa wɛnna tə taa ké hatoo ləŋ na Amoni nyə́ma yaakɪ-wɛɣɛ Samsumi nyə́ma. 21 Paa wɛ paɣalɛ ké na pá ké tookonaa, ɪsɪɪ Anakɪ nyə́ma, na pá wɛ toŋ. Ḿpúɣú Tacaa kpiisa-wɛ na Amoni nyə́ma nɔɣɔ na pá lɛɛtɪ pa lonte. 22 Ḿpúɣú Tacaa ka lapa Ɪsaʊ lʊlʊɣʊ Ɪtɔm nyə́ma mpa paa wɛ Seyii tɔ. Waatʊ ɪnəɣɪ ɪ kpiisa Holi nyə́ma na pa nɔɣɔ na í tɔɣɔnɪ-wɛ na í sɪɪ Ɪtɔm nyə́ma kɛ pa lonte kɛ halənа saŋa. 23 Ḿpúɣú Kafətɔɔ Filiisi nyə́ma ná lɪɪwa na pá tɔɣɔnɪ Afi nyə́ma mpa paa caɣa acalisi taa halənа Kasa kɛ Metitelanee teŋku nɔɣɔ tɔ, na pá lɛɛtɪ pa lona taa.

24 Pə waalɪ ké Tacaa tɔma sɪ: Ɪ kʊlɪ nа í tɛsɪ Alənɔŋ lɔɔʊ. Ma tʊɣɪ Amolii tʊ Sihoŋ wei ɪ ké Hɛsəpɔŋ nyə́ma wulaʊ tɔ, na ɪ tɛtʊ kɛ mə niŋ taa. Ɪ yoona-ɪ na í lɛɛkɪ ɪ tɛtʊ. 25 Pə kpaɣaʊ saŋa tɔ, maa yele na antulinya piitimnaa nɪɪkɪ mə sɔɣɔntʊ na pá nyaŋna-mɛ. Ye pa nɪɪ mə taŋ pa sʊʊ seluɣu na laŋwakəllɛ.

---

a **2:4** Ɪtɔm: Seyii na Ɪtɔm həte kʊlʊmtəlɛ ké.

Wulaʋ Sihoŋ tɛtʋ lɛɛkʋɣʋ

26 Ketemətɪ wʋlaɣa tɛtʋ taa ké ma tila Hɛsəpɔŋ wulaʋ Sihoŋ kiŋ na aɣɛɛnɛɛ tɔm sɪ: 27 Ha-tʋɣʋ nɔɣɔ na tá təŋ mpaaʋ kʋlʋmʋɣʋ na tá faɣana nyá tɛtʋ taa, tə kaa hɛlɪ tiili. 28 Ta liɣitee kɛ tɪɪ yana tɔɣɔnaɣa na lʋm mpi tɪɪ nyɔɔ təna tɔ na tá tɛɛ. 29 Ɩsaʋ nyə́ma mpa pa wɛ Ɩtɔm hɔɣəlʋɣʋ taa tɔ na Mowapʋ nyə́ma mpa pa wɛ Aa nyəŋkʋ taa tɔ pa ha-tʋɣʋ mpaaʋ na tá faɣana pa tɛtʋ taa. Pə waalɪ ké tɪɪ tɛsɪ Yaatanɪ pɔɣɔ na tá polo tɛtʋ nti Tacaa ta Ɩsɔ haakɪ-tʋ tɔ tə taa. 30 Ama Tacaa lapa wulaʋ Sihoŋ kɛ laŋkpɪsəŋ na í kisi sɪ tá taa təŋna ɪ tɛ. Ɩsɔ lapa-ɪ ḿpúɣú sɪ í tʋ-ɪ tá niŋ taa na tá tɔɣɔ ɪ tɛtʋ ɪsɪɪ pə wɛʋ saŋa ɪsəntɔ tɔ. 31 Ḿpúɣú Ɩsɔ heela-m sɪ: Saŋa waalɪ ma tʋwa wulaʋ Sihoŋ na ɪ tɛtʋ kɛ mə niŋ taa ké, í lɛɛkɪ-tí. 32 Ɩlɛna Sihoŋ na ɪ yoolaa təna pá lɪɪ sɪ pa yookina-tʋɣʋ Yahasɪ. 33 Ama Tacaa tá Ɩsɔ tʋ-ɪ tá niŋ taa na tá kú ɪ na ɪ piya na ɪ yəlaa təna. 34 Ɩlɛna tá lɛɛkɪ ɪ acalɛɛ təna, na tá kpiisi apalaa na alaa na piya. Mpi tɔ, Tacaa təŋsa-wɛɣɛ mpusi ké. 35 Ama tɔla na acalɛɛ nna tə lɛɛka mpʋ tɔ a taa wontunaa kɛ tá kpaɣaa na tá sɪɪna tá tɪ. 36 Pə kpaɣaʋ Alʋwɛɛ kɛ Alənəŋ lɔɔʋ nɔɣɔ na ɪcatɛ nte tə wɛ tɛtɛkəlɛ taa tɔ, halənа Kalaatɪ tɔ, tə ta kpisi koluŋa ɪcatɛ natəlɪ. Tacaa tá Ɩsɔ tʋ a tənaɣa tá niŋ taa ké. 37 Ama tə ta tokina Amoni nyə́ma tɛtʋ ké. Paa nti tə mala Yapɔkɪ lɔɔʋ na pʋɣʋ taa acalɛɛ, na lona nna a təna ta Ɩsɔ Tacaa kisina-tʋ tɔ.

3

Wulaʋ Oki tɛtʋ lɛɛkʋɣʋ

1 Ḿpúɣú tə kpaɣa mpaaʋ na tá kpana Pasaŋ tɔɔ. Ɩlɛna təna wulaʋ Oki na ɪ yəlaa təna pa lɪɪ ta tɔɔ sɪ pa yookina-tʋɣʋ Ɩtəlei. 2 Ntɛna Tacaa heeli-m sɪ: Ɩ taa nyana-ɪ. Ma tʋɣɪ í na ɪ yəlaa na ɪ tɛtʋ tənaɣa mə niŋ taa. Ɩ lana-ɪ ɪsɪɪ í lapəna Amolii nyə́ma wulaʋ Sihoŋ wei ɪ ka wɛ Hɛsəpɔŋ ɪcatɛ taa tɔ. 3 Tampam pəlɛ na tá Ɩsɔ Tacaa tasa wulaʋ Oki na ɪ yəlaa tənaɣa tá niŋ taa ké tʋɣʋ, na tá kʋ-wɛ. Pa taa nɔɣəlʋ ta fiti. 4 Ḿpúɣú tə lɛɛka pa acalɛɛ təna, paa kʋlʋmtəlɛ tə ta fiti. A ka wɛ acalɛɛ nʋtoso ké. Pə kpaɣaʋ Aləkɔpɪ hɔɣəlʋɣʋ təna tɔ na Pasaŋ tɛtʋ taa timpi Oki təkaɣa kawulaɣa tɔ. 5 Paa ŋmawa acalɛɛ anəɣɪ teu ké, na a koloosi kʋlaa na a Kampʋnaa kɛ nyəɣətʋ. Pá kaasa lɛnna tətɔɣɔ tuutuuma, a fɛɪ koloosi. 6 Ḿpúɣú tə kpiisa pa təna ɪsɪɪ tə lapʋ Hɛsəpɔŋ wulaʋ Sihoŋ acalɛɛ taa tɔ. Na tá kú apalaa na alaa na piya. Mpi tɔ, Tacaa ka təŋsa-wɛɣɛ mpusi ké. 7 Ama pə yela tɔla na acalɛɛ taa wontu ɪlɛna táá kpaɣa na tá sɪɪna tá tɪ.

Kalaatɪ tɛtʋ talʋɣʋ

8 Ḿpúɣú pə lapa waatʋ ɪnɪ ɪ taa, na tá lɛɛkɪ Amolii awulaa naalɛ tɛtʋ. Mpɛ ɪnɪ paa wɛna Yaatanɪ ilim təlɪʋlɛ tɔɔ ké. Pa tɛtʋ ntɛ́ pə kpaɣaʋ Alənəŋ lɔɔʋ tɔ, halənа Hɛɛməŋ pʋɣʋ. 9 Sitəŋ nyə́ma ná yaakaɣa-kʋɣʋ sɪ Siliyoŋ. Na Amolii nyə́ma náá yaakɪ-kʋ sɪ Senii. 10 Oki kawulaɣa acalɛɛ nna tə lɛɛkaa tɔɣɔlɛ pulasɪ taa tɛtɛkəlɛ acalɛɛ təna. Na Kalaatɪ na Pasaŋ tɛtʋ təna halənа Saləka na Ɩtəlei pə tɛtʋ. 11 Wulaʋ Oki tike ka kɛna Lefayi nyə́ma kakaasaɣa. Ɩ sətʋ atakaa ké nyəɣəlʋɣʋ ké, na ɪ taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa liɣiti na hɔɣəlʋɣʋ, na ɪ waŋ kɛ mɛɛtələnaa naalɛ. Halɪ ɪ wɛ Amoni nyə́ma ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ Lapa taa.

12 Waatʋ wei tə lɛɛka tɛtʋ ntɪ ɪlɛna má ha Lupɛŋ na Katɪ nyə́ma kɛ pá kpaɣaʋ Alʋwɛɛ tɛtʋ, na pá cɔɔ Alənəŋ lɔɔʋ tɔ, na pá kpɛŋna Kalaatɪ pʋɣʋ hɔɣəlʋɣʋ acalɛɛ. 13 Ɩlɛna má cɛla Manasee kpekəle hɔɣəlʋɣʋ lɛŋkʋ kɛ Kalaatɪ tɛtʋ kʋkaasətʋ na Oki kawulaɣa nyəntʋ təna kɛ Pasaŋ tɛtʋ taa. Pá yaakaɣa Aləkɔpɪ nyəntʋ na Pasaŋ nyəntʋ kɛ Lefayi nyə́ma tɛtʋ ké. 14 Ḿpúɣú Manasee kpekəle taa tʋ Yayii lɛɛka Aləkɔpɪ tɛtʋ kɛ Pasaŋ taa. Halənа Kesuli nyə́ma na Maakatɪ nyə́ma pa tɛtʋ toŋa. Ɩlɛna pá laɣasɪ-yɛɣɛ hətɛ sɪ Yayii acalɛɛ, na pá yaakɪ-yɛɣɛ ḿpúɣú halənа saŋa. 15 Ntɛna má há Manasee kpekəle tʋ Makii lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ Kalaatɪ hɔɣəlʋɣʋ. 16 Na

Lupɛŋ na Katɪ pə nyə́ma kɛ Alənɔŋ na Kalaatɪ pə hɛkʋ hɔɣɔlʋɣʋ. Tə tɔŋa ntɛ́ Alənɔŋ lɔɔʋ na pə tɛɛ tɔɔ. Tə na Amoni nyə́ma pa nyəŋka ntɛ́ Yapɔkɪ lɔɔʋ. 17 Ilim
təʋlɛ tɔɔ tɔŋa ná mala Yaatanɪ tɛtɛkəlɛ kɛ Kenesalɛtɪ lʋcaɣam na teŋku kʋsəpʋ
pə hɛkʋ taa ké. Haləna ilim təlɪʋlɛ tɔɔ ké Pisika pʋɣʋ luɣu.
18 Waatʋ ɪnɪ ɪ taa ké Moisi heela-wɛ sɪ: Mə lsɔ Tacaa tʋ mə niŋ taa ké Yaatanɪ
ilim təlɪʋlɛ tɛtʋ sɪ tə́ pəsɪ mə nyəntʋ. Ilɛ mə taa yoolaa təna í kpaɣa mə yoou
wontu na í tɛɛ lsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ nɔɣɔ. 19 Mə alaa na mə piya na mə kaləkəŋ tike ká
caɣana acalɛɛ nna ma ha-mɛ ɪsəntɔ tɔ a taa. Mpi tɔ, mə nyə́ma sɪ í wɛna kaləkəŋ
tuutuuma. 20 Pə wɛɛ sɪ í səna mə tɛɛtʋnaa kɛ ḿpúɣú. Haləna lsɔ yele na pɛlɛ pá
hiki pa tɛtʋ ɪsɪɪ mə hikuɣu mə nyəntʋ kɛ Yaatanɪ pɔɣɔ na waalɪ cənɛ tɔ. Waatʋ
ɪnəɣɪ paa mə taa wei ɪ ká məlɪ ɪ maɣamaɣa ɪ tɛtʋ nti Tacaa ha-ɪ tɔ tə taa.
21 Ḿpúɣú Moisi tɔma Yosuwee sɪ: N nana nyá ɪsəpee kɛ pə təna mpi Tacaa mə
lsɔ lapəna Amolii awulaa naalɛ ɪnɪ tɔ. Mpʋ ɪnɪ tətɔɣɔ Tacaa ka lana awulaa mpa
pa təna n ka yoona pɔɣɔ waalɪ tɔ. 22 I taa nyana-wɛ. Mpi tɔ, Tacaa mə lsɔ ká
yoona na mə nɔɣɔ.

Moisi kaa sʋʋ Kanaaŋ tɛtʋ taa

23 Waatʋ ɪnɪ ɪ taa ké ma wiikaɣana Tacaa sɪ: 24 lsɔ Tacaa, nyá tɔŋ na nyá
sɔsɔɔntʋ kɛ n hʋla nyá təmlɛ tʋ má. Mpi tɔ, paa ɪsɔtaa yaa atɛ, nyá saala nɔɣɔlʋ
ɪ fɛɪ sɪ ɪ kɛɛkəna nyá təma sɔsɔɔna, yaa nyá kɔkɔlɔ nyəmnaa panɛ. 25 Ilɛ haɪ lsɔ, ma
kpa nyá yule. Yele na má tɛsɪ Yaatanɪ na má na tɛtʋ kʋpantʋ ntɪ, na tə pulasɪ na
Lipaŋ pɔɔŋ. 26 Ḿpúɣú Tacaa taa kpana-m mə maɣamaɣa mə nyʋɣʋ tɔɔ, na í kisi-
m nɪɪnaʋ. Haləna í tɔ-m sɪ: Ma kawa. Taa tasa-m yɔɣɔtənaʋ kɛ tɔm ntɪ. 27 Kʋlɪ na
ń kpa Pisika pʋɣʋ nyʋɣʋ taa na ń kʋsɪ ɪsɛ na ń nyəni na ń cɔɔ. Ama ma kaa yele
na ń tɛsɪ Yaatanɪ kɛ tɛsʋɣʋ maɣamaɣa ké. 28 Ama tɛləsɪ Yosuwee kɛ ma kʋlapəlɛ
na ń sɔɔsɪ-ɪ apalʋtʋ. Mpi tɔ, ɪnɪ ɪ ká tʋna yəlaa panɛɣɛ nɔɣɔ na í tana-wɛɣɛ tɛtʋ nti
n ka naWa mpʋ tɔ.
29 Pə kpaɣaʋ waatʋ ɪnɪ tɔɣɔ tə caɣa tɛtɛkəlɛ taa tənaɣa Pɛtɪ-Peyɔɔ ɪsɛntaa.

4

Moisi sɛɣɛsəɣɪ lsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ pá tɔ́kɪ lsɔ kʋsəsɪʋtʋ

1 Ḿpúɣú Moisi tasaa sɪ: Pənɛntɛ lsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í nɪɪ kʋsəsɪʋtʋ na kʋtʋtʋtʋ nti
ma sɛɣɛsəɣɪ-mɛ tɔ. I lakɪ-tɪ na pá ha-mɛɣɛ weesuɣu. Ilɛna í mʋ tɛtʋ nti mə caanaa
lsɔ Tacaa haakɪ-mɛ tɔ. 2 Ama pə wɛɛ ké sɪ í tɔ́kɪ Tacaa mə lsɔ kʋsəsɪʋtʋ ɪsɪɪ ma
kɛɛsʋɣʋ-mɛɣɛ-tɪ tɔ. I taa sɔɔsɪ yaa í pasa pʋlʋɣʋ tə tɔɔ. 3 I nana mə ɪsəpee kɛ mpi
Tacaa lapa yəlaa mpa pa luŋa tʋɣʋ ŋku pa yaa sɪ Paalɪ-Peyɔɔ tɔ. I ta yele-wɛ na
pa weesiŋ. 4 Ama mə nyɔkələna Tacaa mə lsɔ, ɪlɛna í yele-mɛ na mə weesiŋ kɛ
haləna saŋa.
5 Ma sɛɣɛsa-mɛɣɛ kʋsəsɪʋtʋ na kʋtʋtʋtʋ ɪsɪɪ Tacaa lsɔ tʋ-m tɔ sɪ, í tɔkɪ-tɪ na í lakɪ
tɛtʋ nti í puki mʋɣʋ tɔ tə taa. 6 Ye í tɔka-tɪ na í lakɪ-tɪ, piitimnaa lɛlaa mpa paa nɪɪ
tə tɔm tɔ páá nyəni-mɛɣɛ ləmaɣasɛɛ nyə́ma na laɣatʋnaa na pá tɔŋ-mɛ sɪ: Ama
piitim sɔsɔɔm pənɛ pə wɛna ləmaɣasɛɛ na laɣatʋ. 7 Pɔpɔtʋ fɛɪ leleŋ piitim sɔsɔɔm
napəlɪ pə fɛɪ na pá wɛna tʋɣʋ na kʋ́ nɪɪkəna-wɛ ɪsɪɪ tá lsɔ Tacaa nɪɪkʋɣʋna taɣa saa
wei tə wiikina-ɪ tɔ. 8 Yaa piitim sɔsɔɔm mpi pə wɛna kʋtʋtʋtʋ na kʋsəsɪʋtʋ na tə
təŋa teu ɪsɪɪ nti ma tɔŋna-mɛɣɛ tɛləsʋɣʋ kɛ saŋa ɪsəntɔ tɔ?

Holɛpʋ pʋɣʋ tɔɔ tɔm kukulutu

9 Ama kʋlʋmtʋ ké sɪ í feŋ teu na í tɔ́kɪ pə təna mpi í nana mə ɪsəpee tɔ. I taa
sɔɔ tə taa kʋlʋmʋɣʋ. Ama í kɛɛsɪ-təɣɪ mə piya na mə saaləna. 10 I tɔɔsɪ kʋyakʋ
ŋku í səŋa mə lsɔ Tacaa ɪsɛntaa ké Holɛpʋ pʋɣʋ kiŋ na ílé ɪ heeli-m sɪ má koti mə
təna, na ílé í tɛləsɪ-mɛɣɛ ɪ tɔm na í kpɛləmɪ ɪ nyamnaʋ na í sɛɣɛsɪ ḿpúɣú mə lʋlʋɣʋ
nyə́ma tɔ. 11 Ḿpúɣú í tuusaa na í kpətəna pʋɣʋ luɣu, na kʋlɛ kʋ́ tɔŋna kɔkɔ mʋɣʋ

kɛ kemkem. Na ɪsəŋmʋntʋ susaa na səkpɛtʋɣʋ nyalaa. 12 Tacaa yɔɣɔtaɣana-mɛɣɛ kɔkɔ ŋkɛ ka taa ké, na í nɪɪkɪ ɪ nɔɣɔ. Ama ɪɪ naakɪ-ɪ, ɪ nɔɣɔ tike kɛ í nɪɪkaɣa. 13 Ḿpúɣú ɪ hʋla-mɛɣɛ mə na-ɪ mə nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ na í tʋ-mɛ sɪ í tɔkɪ ɪ kʋsəsɪɪtʋ naanʋwa. Na í ŋmaa-təɣɪ pɛɛ kpaatanaa naalɛ tɔɔ.

14 Waatʋ ɪnɪ í taa ké Tacaa tʋ-m sɪ má hʋlɪ-mɛɣɛ kʋsəsɪɪtʋ na kʋtʋtʋtʋ, na í tɔkəɣɪ-təɣɪ teu kɛ tɛtʋ nti tə taa í sʋvkɪ sɪ tá pəsɪ mə nyəntʋ tɔ.

Tɪɪŋ təm laakalɪ lapənav

15 Ɪ taa sɔɔ sɪ kʋyaŋku Tacaa yɔɣɔtaɣana-mɛɣɛ Holɛpʋ pʋɣʋ tɔɔ tɔ ɪ nɔɣɔ tike kɛ í nɪɪwa, í ta na ɪ maɣamaɣa. 16 Ɪlɛ pə taa kɔɔ na í wakəlɪ mə tɪ na tʋɣʋ nakʋlɪ kʋ lupu, paa apalʋ yaa alʋ lɛɛsʋɣʋ. 17 Paa atɛ kpəntɛ natəlɪ, yaa sumaɣa. 18 Paa tɛtɛ wontu, yaa tinte natəlɪ tə lɛɛsʋɣʋ sɪ í sɛɛkɪ. 19 Ɪ feŋ teu, pá taa kɔɔ na í kʋsɪ mə ɪsɛ sɪ í tekiɣi ilim, yaa ɪsɔtʋ, yaa ɪsɔtʋlʋŋasɪ pə taa pʋlʋ, yaa í laa-wɪ. Antulinya yəlaa lɛlaa kɛ mə Ɪsɔ Tacaa yela təlɛ tə taa. 20 Ama mɛ ɪlɛ, ɪnɪ ɪ ləsəna-mɛɣɛ Icipiti mamala taa sɪ, í pəsɪ ɪ yəlaa təsiɣisiɣi ɪsɪɪ í wɛʋ saŋa ɪsəntɔ tɔ.

21 Ɪlɛna í mʋna maɣa páánáá kɛ mə nyʋɣʋ tɔɔ. Haləna í tuu sɪ ma kaa tɛsɪ Yaatanɪ na má fɛlɪ nɔɔhəlɛ kɛ tɛtʋ kʋpantʋ nti ɪ haakɪ-mɛ sɪ tá pəsɪ má nyəntʋ tɔ tə taa. 22 Ye ma ɪlɛ Yaatanɪ pɔɣɔ na cənɛ tɔɔ ké maa sɪ ma kaa tɛsɪ-kɛ. Ama mɪɪ tɛsɪ na tɛtʋ kʋpantʋ ntɪ tá pəsɪ mə nyəntʋ. 23 Mpʋ tɔ, í feŋ mə təɣɪ teu na í taa kɔɔ na í sɔɔ nɔɣɔ ŋka mə na mə Ɪsɔ Tacaa í pɛɛlaa tɔ. Na pá kɔɔ na nɔɣəlʋ lu tʋɣʋ na í laɣasɪ Ɪsɔ lonte sɪ í luŋiɣi. Mpi tɔ, Ɪsɔ kisina-mɛɣɛ pə tənaɣa ḿpúɣú. 24 Tacaa mə Ɪsɔ wɛ ké ɪsɪɪ kɔkɔ ŋka ka nyakɪ pə təna təmɛlɛmɛlɛ tɔ. Pácó ɪ kisa pa kpɪ ɪ na tʋɣʋ nakʋlɪ.

25 Ye í taaŋa tɛtʋ ntɪ tə taa na í lʋlɪ piya na saaləna, ɪ taa wakəlɪ mə tɪ na tɪɪŋ lupu yaa mpi Tacaa kisaa tɔɣɔ lapʋ, na pá kpaasɪ ɪ páánáá. 26 Ɪsɔtɔnʋɣʋ na tɛtʋ nté ma aseeta nyámá. Ye í lapa mpʋ, ɪsɪɪ səm kpiisa-mɛɣɛ lɔŋ kɛ tɛtʋ nti tə taa í puki caɣalɛ kɛ Yaatanɪ waalɪ tɔ, í kaa taaŋɪ təna. 27 Tacaa ká yasɪ-mɛɣɛ piitimnaa taa ké, na pá kaasɪ-mɛɣɛ pəciiu tike kɛ təna. 28 Tənaɣa í ká luŋiɣi yəlaa saaka taasɪ na pɛɛ wenaɣa tɪɪŋ tɔ. Pácó tɪɪŋ ɪnɪ ɪɪ naakɪ, ɪɪ nɪɪkɪ, ɪɪ tɔkɪ, ɪɪ nɪɪ pʋlʋpʋ səəsʋŋ. 29 Təna tɔtɔɣɔ í ká pɛɛkɪ Tacaa mə Ɪsɔ. Ama ye í pɛɛkəna-ɪ na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ na mə ləsaɣa sʋʋ-ɪ təmamam í ká na-ɪ. 30 Pə təna mpi ma kɛɛsa-mɛ ɪsəntɔ tɔ, ye pə maɣana-mɛ na í sʋʋ laŋwakəllɛ taa, ɪlɛ ɪ taɣanɪ Tacaa mə Ɪsɔ ké nɪɪnav. 31 Mpi tɔ, ɪ ké pətəətəlɛ tʋ ké. Ɪ kaa lɔ-mɛ yaa í wakəlɪ-mɛ, yaa ɪ səɔ nəəsɪ nsi ɪ ka sɪɪ mə caanaa na tuunav tɔ sɪ tɔɔ.

Ɪsɛɣɛlɪ nyáma nyʋlelɛŋ

32 Ɪ maɣasɪ mə taa na í na sɪ, too Ɪsɔ lapʋ yʋlʋ kɛ tɛtʋ tɔɔ na pá sɪɪna saŋa tɔ, í pɛɛkɪ antulinya təna taa na í na sɪ, kɔkɔlɔ nɔɣəlʋ ɪ tɛma lapʋ ɪsɪɪ ɪnɛ ɪ taka na nɔɣəlʋ nɪɪ? 33 Yəlaa napəlɪ pa tɛma Ɪsɔ nɔɣɔ nɪɪw kɛ kɔkɔ taa ɪsɪɪ mə nɪɪkʋɣʋ ɪsəntɔ tɔ, na pʋntʋnaa wɛna weesiŋ na? 34 Too tɔ, tʋɣʋ nakʋlɪ kʋ tɛma piitim napələɣɪ ləsʋɣʋ kɛ lɛmpɪ hɛkʋ na maɣasəŋ na kɔkɔlɔ təma na piti nyəna na sɔɣəntʋ nyəna na yoou ɪsɪɪ Tacaa mə Ɪsɔ lapʋ-mɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa na í nana mə ɪsəpee tɔ? 35 Mə tɪɪ kɛna pə tənaɣa mpʋ pə aseeta nyámá. Mpi tɔ, í cɛkənaa sɪ Tacaa tike kɛna mə Ɪsɔ pə ta kaasɪ nɔɣəlʋ. 36 Hatoo ɪsɔtaa ké í sɛɣɛsəna-mɛ sɪ í nyɪ. Ɪlɛna í húlí-mɛɣɛ ɪ kɔkɔ sɔsaɣa kɛ tɛtʋ tɔɔ na í nɪɪ ɪ nɔɣɔ kɛ ka taa. 37 Ɪ sɔɔla mə caanaa ké na í ləsɪ pa lʋlʋɣʋ nyámá kɛ pa waalɪ na í ləsɪ-mɛɣɛ ɪ maɣamaɣa kɛ Icipiti taa na ɪ toŋ sɔsɔɔŋ. 38 Ɪ tɔɣɔnəna mə nɔɣɔ kɛ piitimnaa mpa pa kəla-mɛɣɛ paɣalɛ na toma tɔ. Na í kpa-mɛ na í lɛɛtɪ pɛlɛ pa lona taa, sɪ pa tɛtʋ í pəsɪ mə nyəntʋ ɪsɪɪ í naakʋɣʋ saŋa ɪsəntɔ tɔ. 39 Ɪ nyɪ saŋa kʋyakʋ kʋnɛ na í tɔkɪ mə taa sɪ Tacaa tike ntɛ́ Ɪsɔ ké ɪsɔtaa na atɛ, nɔɣəlʋ ɪ fɛɪ tɔtɔ. 40 Na í təŋəɣɪ ɪ kʋsəsɪɪtʋ na ɪ kʋtʋtʋtʋ ɪsɪɪ ma hʋlʋɣʋ-mɛɣɛ saŋa ɪsəntɔ tɔ. Ɪlɛna pácó məna mə piya í nɪɪ leleŋ na mə weesuɣu taɣalɪ teu ké tɛtʋ nti ɪ haakɪ-mɛɣɛ ɪsəntɔ tə taa.

Yʋlʋkʋlaa kpəlʋɣʋ tətʋlɛ

41 Ḿpúɣú Moisi ləsa acaleɛ tooso na Yaatanı ilim təlıulɛ təɔ. 42 Ilɛna pá pəsı-yɛɣɛ
yəlaa mpa pə yʋkəɣəna na pá kʋɣı pa təɣɔntəlɛnaa tɔ pa kpəlʋɣʋ tətʋlɛ. 43 Lupɛŋ
nyə́ma kpəlʋɣʋ tətʋlɛ ntɛ́ Pesɛɛ ıcatɛ kɛ wʋlaɣa tɛtʋ tontoŋlɛ təɔ. Katı nyə́ma
nyəntɛ ntɛ́ Lamətı kɛ Kalaatı tɛtʋ taa. Manasee nyə́ma nyəntɛ ntɛ́ Kolaŋ kɛ Pasaŋ
tɛtʋ taa.

MOISI KUƳƆƔƆTUTU NAALƐ NYƎNTU

44-45 Kiiŋ na kʋtʋtʋtʋ na kʋsəsıatʋnaa mpa Moisi tɛləsa lseɣelı nyə́ma kɛ pa
Icipiti taa lıuʋ waalı təɣəlɔ. 46 Yaatanı pɔɣɔ na ilim təlıulɛ təɔ ké tɛtɛkəlɛ taa ké Pɛtı-
Peyɔɔ ısɛntaa ké pə tənaɣa mpʋ pə lapa. Amolii nyə́ma wulaʋ Sihoŋ wei Moisi-
wɛ pa ŋmakəlaa tɔ ı tɛtʋ taa kɛlɛ. 47 Ilɛna pá leɛkı ı tɛtʋ na pá kpɛŋna Pasaŋ wulaʋ
Oki nyəntʋ. Awulaa mpɛ pa naalɛ paa wɛnna Yaatanı pɔɣɔ waalı na ilim təlıulɛ
təɔ. 48 Pa tɛtʋ ka pɔna ḿpúɣú pə kpaɣaʋ Alʋwɛɛ kɛ Alənɔŋ lɔɔʋ nɔɣɔ tɔ. Halәna
Siyɔŋ pʋɣʋ ŋku pa yáá sı Hɛɛmɔŋ tɔ. 49 Ntəɣəlɛ mpʋ na Yaatanı pɔɣɔ na ilim təlıulɛ
təɔ. Halәna teŋku kʋsəpʋ, na pá polo pʋɣʋ Pisika luɣu.

5

Kʋsəsıatʋ naanʋwa

1 Ḿpúɣú Moisi kota lseɣelı nyə́ma tənа na í tɔ-wɛ sı: I nıı kʋsəsıatʋ na kʋtʋtʋtʋ
nti ma tɛləsəɣı-mɛɣɛ saŋa ısəntɔ tɔ. I kpɛləmı-tı na í tɔ́kı-təɣı teu na í lakı. 2 Tá
na Tacaa tá lsɔ tə pɛɛla nɔɣɔ ké hatoo Holɛpʋ pʋɣʋ. 3 Na ka ta kɛ tá caanaa mpa
pa tɛma səpʋ tɔ pa tike pa təm. Ama na tá mpa tə wɛna tá ısɛ kɛ saŋa ısəntɔ tɔ
tá nyəntʋ tətɔɣɔ. 4 Tənaɣa kɔkɔ mʋkaɣa pʋɣʋ, na Tacaa yɔɣətəna-mɛɣɛ ka taa na í
nıukı ı nɔɣɔ. 5 Halәna í na-kɛ na sɔɣɔntʋ kpa-mɛ na í kpisi kʋ təɔ ké kpaʋ. Ilɛna má
səŋ mə na Tacaa mə hɛkʋ, na má tɛləsı-mɛɣɛ nti Tacaa yɔɣɔtaa tɔ sı: 6 Maɣalɛ mə
lsɔ Tacaa, má ləsəna-mɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa ké mə yomle taa. 7 I taa nyəni nɔɣɔlʋɣʋ
lsɔ tɔtɔ. 8 Pə́có́ í taa lu pʋlʋ leɛsʋɣʋ sı í laakı. Paa mpi pə wɛ hatoo ısɔtaa yaa atɛ
cənɛ yaa lʋm tɛɛ tɔ. 9 I taa luŋ tuŋ ını, yaa í lapı-ı təmlɛ natəlı. Mpi pə təɔ tɔ,
maɣalɛ mə lsɔ Tacaa. Ma kisaa sı í taa kpı má na tʋɣʋ nakʋlı. Ye wei í kisa-m, ma
leɛtəɣı-ı na má kpɛŋna ı piya, na pa saalənaa. Na pá polo pa lʋlәŋ loosi ısıı tooso
yaa liɣiti. 10 Ama wei ı caakı-m na í təkəɣı ma təm tɔ, ma kooliɣi ılɛɣɛ kʋpantʋ
ké na pá polo ı lʋlʋŋ loosi iyisi iyisi. 11 I taa yaakı mə lsɔ Tacaa má ma hətɛ kɛ
yem yem. Mpi tɔ, ma kaa yele wei ı yaakı ma hətɛ kɛ yem yem təɣɔ salәka tʋɣʋ.
12 I paasəna kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ kɛ teu na í nyəni-kʋɣʋ ma nyəŋkʋ ısıı ma heela-
mɛ tɔ. 13 Mə təmlɛ kʋyɛɛŋ ntɛ́ naatoso, na ı taa ké í ká la mə təma tənа. 14 Ama
naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʋ kɛna mə lsɔ Tacaa kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ. Təmlɛ natəlı tə
fɛı lapʋ kɛ kʋ wule. Paa mə maɣamaɣa, yaa mə pəyalaa yaa mə pɛɛlaa, yaa mə
yomaa, yaa mə mʋʋlaa maɣamaɣa. Paa mə naaŋ yaa mə kpaŋası, yaa mə tɔla taa
natəlı. Pə wɛɛ sı mə yomaa í hɛɛsı kʋyakʋ ŋkʋɣʋ ısıı mɛ. 15 I təɔsı sı mə maɣamaɣa
í ka ké yomaa kɛ Icipiti tɛtʋ taa ké ḿpúɣú, na mə lsɔ Tacaa ını í ləsı-mɛ na ı toŋ
sɔsɔɔŋ. Pə təɔ ké ma tʋ-mɛ sı í tɔkı kʋyakʋ Kʋhɛɛsʋɣʋ ŋkʋ. 16 I seeki mə caanaa
na mə toonaa ısıı mə lsɔ Tacaa tʋ-mɛ tɔ. Ilɛna mə weesuɣu taɣalı na í caɣana mə
təɣı tɛtʋ nti ı ha-mɛ tɔ tə taa. 17 I taa kʋ yʋlʋ. 18 I taa la wasaŋkalətʋ. 19 I taa ŋmıulı.
20 I taa yɔɣətı nti í tá ná təɣɔ nɔɣɔlʋ təɔ. 21 I taa nyıulı mə təɣɔntəlɛ alʋ, yaa ı təyaɣa,
yaa ı taalɛ, yaa ı yom yaa ı nav yaa ı kpaŋaɣa, yaa ı pʋlʋpʋ.

22 Saa wei pʋɣʋ mʋkaɣa kɔkɔ, na ısɔŋmʋntʋ na səkpɛtʋɣʋ nyalaa tɔ, kʋsəsıatʋ
tənɛɣɛ Tacaa sıkaɣana nɔɣɔ səsaɣa kɛ ka taa, na mə samaa tənа nıı, ı ta sɔɔsı natəlı.
Ilɛna í ŋmaa-təɣı pɛɛ kpaatanaa naalɛ təɔ, na í cɛlɛ-m.

Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Moisi

23 Waatʋ wei í nıı lsɔ nɔɣɔ ŋkɛɣɛ səkpɛtʋɣʋ tɛɛ, na pʋɣʋ náá tɔŋna kɔkɔ kɛ mʋɣʋ
tɔ, mə lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma na mə taa sɔsaa tənа kpətəna-m, na pá yɔɣɔtı sı: 24 Ta

Ɪsɔ Tacaa hʋlá-tʋɣʋ ɪ teeli na ɪ sɔsɔɔntʋ na tə nɪɪ ɪ nɔɣɔ kɛ kɔkɔ taa. Saŋa ntɛ́ tə naWa sɪ Ɪsɔ yɔɣɔtəɣəna yʋlʋ na í tá sí. 25 Ɪlɛ nɔɔnɔɔ pepe tɔɔ ké pə wɛɛ sɪ tá sɪ? Mpi tɔ, kɔkɔ sɔsaɣa kanɛ kaa nyaɣa-tʋɣʋ, ye ta Ɪsɔ tɔŋna-tʋɣʋ yɔɣɔtənaʋ ɪsɪɪ tə səpa. 26 Tampana tɔɔ, yʋlʋ wei ké Ɪsɔ weesuɣu tʋ tɛma yɔɣɔtənaʋ kɛ kɔkɔ taa ɪsɪɪ ta nɪɪkʋɣʋ ɪsəntɔ tɔ na pʋntʋ wɛna weesuɣu? 27 Pə tɔɔ tɔ, Moisi, kpətəna Tacaa na ń nɪɪ ɪ kʋyɔɣɔtʋtʋ, na ń tɛləsɪ-tʋ na tá mú na tá lá.

28 Ḿpúɣú Tacaa cɔWa sɪ: Ma nɪɪWa yəlaa mpɛ pa kʋsələmʋtʋ. Pa wɛna tampana. 29 Ɪlɛ ye páá wɛ́ɛ́ná ləmaɣasəlɛ tənɛ ɪnəɣɪ tam na pá nyaŋna-m na pá tɔkəɣɪ ma kʋsəsɪʋtʋ, halɪ pá na pa piya paa hɛɛsa tam tɔɔ. 30 Mpʋ tɔ, Moisi polo na ń heeli-wɛ sɪ: Paa wei í məlɪ í cacakʋ tɛɛ. 31 Ama Moisi nyaa caɣa ma kiŋ na má kɛɛsɪ-ŋ tə təna nti ma caa sɪ ń tʋ-wɛ tɔ, na kʋtʋtʋtʋ na kʋsəsɪʋtʋ nti n ká sɛɣɛsɪ-wɛ tɔ, na pá tɔkɪ-təɣɪ tɛtʋ nti ma ha-wɛ tɔ tə taa.

32 Ḿpúɣú Moisi tɔma sɪ: Ɪ paasəna teu na í lakɪ nti nti pə sɪɪ-mɛɣɛ mpʋ tɔ. Ɪ taa hɛləna ŋwaaŋ yaa mpəlɛ. 33 Mpaaʋ ŋku Tacaa mə Ɪsɔ húlá-mɛ tɔ kʋ taa ké í ká tɔŋ teitei. Ɪlɛna mə weesiŋ taɣalɪ na í hɛɛsɪ tɛtʋ nti ɪ haakɪ-mɛ tɔ tə taa.

6

Kʋsəsɪʋtʋ taa sɔsɔɔntʋ

1 Mə Ɪsɔ Tacaa kiiŋ na kʋsəsɪʋtʋ na kʋtʋtʋtʋ nti ɪ tɔma sɪ má sɛɣɛsɪ-mɛ tɔɣɔlɔ. Ntəɣɪ í ká tɔkɪ tɛtʋ nti pə ha-mɛ tɔ tə taa na í lakɪ. 2 Mpʋ pɪɪ yelina na í nyaŋna-ɪ na mə na mə piya na mə saaləna í tɔkɪ ɪ kʋsəsɪʋtʋ na ɪ kʋtʋtʋtʋ təna na mə weesiŋ taɣalɪ. 3 Mpʋ tɔ, Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í nɪɪ-tɪ na í lakɪ-tɪ. Ɪ ká caɣana mə tɪ na í lʋlɪ na í huki sɔsɔm ɪsɪɪ mə caanaa Ɪsɔ Tacaa ka heeluɣu-mɛ tɔ. Saa ɪnəɣɪ ɪ tɔma sɪ í ká ha-mɛɣɛ tɛtʋ nti tə taa tɔɣɔnaɣa na kʋpantʋ təna tɔlaa təhɔ tɔ.

4 Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í nɪɪ. Tacaa tike ntɛ́ tá Ɪsɔ, nɔɣɔlʋ fɛɪ tɔtɔ. 5 Ɪ ká sɔɔlɪ-ɪ ké na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na mə ləsasɪ sʋʋ-ɪ təmammam, na mə toma təna. 6 Ɪ taa sɔɔ ɪ kʋsəsɪʋtʋ nti ma tʋɣʋ-mɛɣɛ saŋa ɪsəntɔ tɔ, tə taa kʋlʋmʋɣʋ. 7 Ɪ hʋləɣɪ-təɣɪ mə piya, pə́cɔ́ paa í wɛ təyaɣa, yaa í təŋ mpaaʋ, yaa í həntaa, yaa í kʋlaa, í kpɛləməɣɪ-tɪ. 8 Ɪ tamsɪ-təɣɪ mə niŋ taa na mə tokuŋ taa, na ɪ taa sɔɔ-tɪ. 9 Ɪ ŋmaa-təɣɪ mə kutuluŋ kampʋnaa na mə acalɛɛ nɔnɔɔsɪ tɔɔ.

Pə fɛɪ sɪ Ɪsɛɣɛlɪ í sɔɔ ɪ Ɪsɔ tɔɔ

10 Tacaa mə Ɪsɔ ká sʋsɪ-mɛɣɛ nɔɔnɔɔ ké tɛtʋ nti ɪ ka heela mə caanaa Apəlaham na Ɪsaaka na Yakɔpʋ sɪ ɪ ka ha-wɛ tɔ. Na í təyɔ acalɛɛ sɔsɔɔna kɛ faalaa, 11 na a taa tɛɛsɪ na sɪ taa suWa wontunaa kʋpama mpa í tá suuli tɔ. Na lɔkɔnaa mpa í tá huli tɔ, na lɛsɛŋ na Olifi tɪɪŋ wei í tá tuu tɔ ɪ taWa. 12 Waatʋ wei í ká təyɔ na í haɣa tɔ í la laakalɪ na í taa sɔɔ Tacaa wei ɪ ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa kɛ yomle taa tɔ ɪ tɔɔ. 13 Tacaa mə Ɪsɔ ké í ká nyaŋna, ɪnəɣɪ í ká lakɪ təmlɛ na í tuukina ɪ hətɛ. 14 Pə fɛɪ sɪ í təŋ yəlaa mpa pa hɛkʋ taa í wɛ mpʋ tɔ pa tɪɪŋ. 15 Mpi tɔ, mə Ɪsɔ Tacaa kisa kpəpʋ. Ɪ páánáká huuna-mɛ na í kpiisi-mɛɣɛ tɛtʋ tɔɔ. 16 Ɪ taa maɣasɪ Tacaa mə Ɪsɔ sɪ í naakɪ ɪ waalɪ ɪsɪɪ í ká lapʋ Masa tɔ. 17 Ɪ təŋ ɪ kiiŋ na ɪ kʋsəsɪʋtʋ na ɪ kʋtʋtʋtʋ nti ɪ tʋ-mɛ tɔ 18 na tampana na í lakɪ mpi pə wɛ-ɪ teu tɔ. Ɪlɛna ɪ nɪɪ leleŋ na ɪ təyɔ tɛtʋ kʋpampantʋ nti ɪ heelina mə caanaa na tuunaʋ sɪ ɪ ka ha-mɛ tɔ. 19 Haləna í təyɔnɪ mə kolontunaa təna kɛ mə nɔɣɔ tɔɔ ɪsɪɪ ɪ yɔɣɔtʋɣʋ tɔ.

20 Ye kʋyakʋ nakʋlɪ mə piya pɔɔsa-mɛ sɪ: Pepe tɔɔ ké ta Ɪsɔ Tacaa sɪɪ-mɛɣɛ kiiŋ na kʋsəsɪʋtʋ na kʋtʋtʋtʋ tənɛ? 21 Ɪlɛ í ká cɔ-wɛ sɪ: Icipiti wulaʋ ka tɔkəna-tʋɣʋ yomaa kɛ ɪ tɛtʋ taa, ɪlɛna Tacaa cɛ-tʋ na ɪ toŋ. 22 Tə naWa piti təma sɔsɔɔna na kɔkɔlɔ nyəna sɔɣɔntʋ nyəna nna ɪ cɔɔsəna Icipiti nyə́ma na Icipiti wulaʋ na ɪ yəlaa təna tɔ. 23 Ɪlɛna í ləsɪ-tʋɣʋ təna na í pona tɛtʋ nti tə taa ɪ ka heela tá caanaa na tuunaʋ sɪ ɪ ká ha-tʋ tɔ. 24 Ḿpúɣú ɪ tʋ-tʋ sɪ tá tɔkɪ ɪ kʋsəsɪʋtʋ təna na tá nyaŋna-ɪ

na tə́ nɪʋkɪ leleŋ kɛ tam. Ɪlɛna í sɪʋ tá weesiŋ ɪsɪʋ ɪ lapʋ saŋa ɪsəntɔ tɔ. 25 Ye tə təŋəɣɪ ɪ kʋsəsɪʋtʋ tənaɣa teu ɪsɪʋ ɪ sɪʋʋ tɔ, ɪ laŋlɛ ká hɛɛna ta təntɛ ké.

7

Isɛɣɛlɪ nyə́ma ké Isɔ yəlaa

1 Ḿpúɣó Moisi tasaa sɪ: Waatʋ wei Tacaa ká təɣɔnɪ piitimnaa səsɔɔm toŋ nyəm naatosompɔɣɔlaɣa, ɪlɛna í cɛlɛ-mɛɣɛ pa tɛtʋ. Ntəɣəlɛ Hiti na Kilikasɪ na Amolii na Kanaaŋ na Peliisi na Hifi na Yepusi pə tɛtʋnaa. 2 Ɪ ká tó piitimnaa mpɛɣɛ mə niŋ taa na í kəlɪ-wɛ, na í kpiisi-wɛ. Pə fɛɪ sɪ í wɛɛna pa pətɔɔtəlɛ na mə na-wɛ í pɛɛlɪ nɔɣɔ nakəlɪ. 3 Mə na-wɛ í taa kpɛntɪ akpaɣalɛ taa. Ɪ taa ha mə pɛɛlaa kɛ pa pəyalaa, yaa í caa pa pɛɛlaa kɛ mə pəyalaa. 4 Mpi tɔ, ye ɪ lapa mpʋ, ɪsɪʋ pa tolisa mə piya na pɛlɛ pá təŋ tɪɪŋ. Ɪlɛna Tacaa mʋ-mɛ na pááná na ɪ kʋ-mɛɣɛ kpakpaa. 5 Ama pə wɛɛ ké sɪ í wakəlɪ pa təlaalɛnaa, na í yɔkɪ pɛɛ kʋlalaana, na í sɛtɪ pa tesikasɪ na í nyaɣasɪ pa tɪɪŋ kɛ kɔkɔ. 6 Mə Isɔ Tacaa nyənəɣɪ-mɛɣɛ ɪ nyə́ma ké. Ɪnɪ ɪ ləsəna-mɛ sɪ í pəsɪ ɪ yəlaa kɛ antulinya piitimnaa hɛkʋ.

Isɔ təka teu kɛ ɪ nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ

7 Pə taɣa ɪsɪʋ í tɛɛ piitimnaa tənaɣa paɣalɛ tɔɣɔ Tacaa luɣu sʋʋ-mɛ na í ləsɪ-mɛ. Halɪ mɛɣɛlɛ piitim səkpem kɛ lɛmpɪ taa. 8 Ama ɪ luɣu wɛ-mɛɣɛ na í sɔɔlɪ sɪ í təkɪ nɔɣɔ ŋka ɪ ka sɪʋ mə caanaa tɔ. Na í cɛ-mɛɣɛ Icipiti wulaʋ yomle taa na ɪ toŋ sɔsɔɔŋ na í ləsɪ-mɛ.

9 Pə wɛɛ sɪ í nyɪ sɪ Tacaa tike ntɛ́ Isɔ. Ɪ təka ɪ nɔɣɔ sɪʋʋ ké na í paasəɣəna mpa pa sɔɔləɣɪ-ɪ na pá təkəɣɪ ɪ kʋsəsɪʋtʋ tɔ halənа pa lʋlʋŋ loosi iyaɣa (1000). 10 Ama ɪ hɔŋ mpa paa caa-ɪ tɔ pa ŋkpaŋŋ kɛ kpakpaa, na í kpiisiɣi-wɛ. 11 Mpʋ tɔ, í təkɪ kiiŋ na kʋsəsɪʋtʋ na kʋtʋtʋtʋ nti ma tʋ-mɛɣɛ saŋa ɪsəntɔ tɔ na í lakɪ-tɪ.

12 Ye í nɪʋkɪ Tacaa kʋtʋtʋtʋ na ɪ təkəɣɪ-tɪ na í lakɪ-tɪ Tacaa mə Isɔ ká təkɪ nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ na kʋpantʋ nti ɪ ka sɪʋ mə caanaa na tuunaʋ tɔ. 13 Ɪ ká sɔɔlɪ-mɛ na í kooli-mɛɣɛ kʋpantʋ kɛ tɛtʋ nti ɪ ka heelina mə caanaa na tuunaʋ sɪ ɪ ká ha-mɛ tɔ tə taa. Ɪlɛna mə na mə təla í huki. Na tə́ lʋlɪ-mɛɣɛ təɣɔnaɣa pee na nim na sʋlʋm. 14 Isɔ ká kooli-mɛɣɛ kʋpantʋ na pə́ kəlɪ piitimnaa tənа. Pa kaa na mə tɛɣɛ kaalʋlaɣa, paa apalʋ yaa alʋ yaa tɔtɛ. 15 Tacaa ká hatələna-mɛɣɛ Icipiti taa kʋtɔməŋ ɪsaɣaŋ ɪnɪ ɪ tənа. Ama ɪ ká tʋ-ɪ mpa paa caa-mɛ tɔ.

16 Ɪ ká kpiisi piitimnaa tənа mpa Tacaa ká tó mə niŋ taa təɣɔ, í taa wɛɛna pa pətɔɔtəlɛ. Pə́cɔ́ pə fɛɪ sɪ í təŋ pa tɪɪŋ, təfɔ pə kpaa-mɛ ɪsɪʋ katɔka na pə́ kʋ-mɛ.

Tacaa kentiɣi ɪ yəlaa

17 Ntanyɪ í ká maɣasɪ mə taa sɪ piitimnaa mpɛ pa tɛɛ-mɛɣɛ paɣalɛ. Ɪ kaa nyɪ ɪsəna í ká la na í təɣɔnɪ-wɛ tɔ. 18 Ɪ taa nyana-wɛ. Ɪ tɔɔsɪ pə tənа mpi mə Isɔ Tacaa lapa Icipiti wulaʋ na Icipiti tɛtʋ tənа tɔ. 19 Ɪ nána mə ɪsəpəle kɛ wahalanaa mpa ɪ tʋ-wɛ tɔ, na piti təma na kɔkɔlɔ nyəna wena ɪ lapa na í ləsɪ-mɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa na toma tɔ. Mpʋ ɪnɪ tətəɣɔ ɪ ká lana piitimnaa mpa pa sɔɣɔntʋ ɪ wɛna mpʋ tɔ. 20 Tacaa mə Isɔ ká tʋ-wɛɣɛ tʋntʋnyaməŋ, na paa pa taa lɛlaa ká fiti na pá ŋmɛlɪ, ɪ ká kʋ pa tənа. 21 Pə tɔɔ ɪlɛ, í taa nya-wɛ, mə Isɔ sɔsɔ wei pa nyaŋna tɔ ɪ wɛ mə waalɪ ké. 22 Ɪ ka təɣɔnɪ piitimnaa mpɛɣɛ pəcɔ pəcəɣɔ. Ɪ kaa kpiisi-wɛɣɛ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa. Pə́ taa kɔɔ na taalɛ wontu huki tɛtʋ taa na tə́ kʋlɪ mə tɔɔ. 23-24 Mə Isɔ ká tʋ́ pa na pa awulaa kɛ mə niŋ taa, na pa tɛɛ sʋʋkəna-mɛ, halənа í kpiisi-wɛ. Pa kaa kpaɣa mə tɔɔ ké nyɪɪlʋɣʋ. Pəyele nɔɣɔlʋ kaa tasa pa awulaa mpɛ pa həla kɛ tɔɔsʋɣʋ. 25 Ɪ ká wɔ pa tɪɪŋ kʋsaakəŋ kɛ kɔkɔ. Ama í taa nyɪɪlɪ pə tɔɔ wʋla na liɣitee kɛ kɔɔlʋɣʋ. Mpi tɔ, pə ké mə Isɔ Tacaa kɛ mpusi ké. Pɪɪ kpa-mɛɣɛ ɪsɪʋ katɔka na pə́ kʋ-mɛ. 26 Pə fɛɪ sɪ í sʋʋna mpusi nyəm mpɪ pə taa pʋlʋɣʋ mə tɛɛsɪ taa, na pə́ pəsɪ-mɛɣɛ mpusi nyə́ma. Pə wɛɛ sɪ í nyənɪ-wəɣɪ acaaləʋ ké na í kisi-wɪ na í wakəlɪ-wɪ.

8

Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma laɣatʊ tasʊɣʊ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa

1 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa sɪ: Pə wɛɛ sɪ í təkɪ ma kʋsəsɪʊtʊ nti ma sɪɪ-mɛɣɛ saŋa ɪsəntə
tə na í lakɪ-tí. Mpʊ píí lana na í wɛɛna weesuɣu na í huki. Na í təɣə tɛtʊ nti ma
heela mə caanaa na tuunaʊ sɪ maa ha-mɛ tə. 2 Ɩ təəsɪ təntɛ nte mə Ɩsə Tacaa ma
ma tʊ-mɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu tə tə təə. Ma tʊ-mɛɣɛ kʋnyəŋ ŋkʊɣʊ
sɪ ma naakɪ sɪ í caakɪ ma kʋsəsɪʊtʊ təkʊɣʊ yáá ɪ caakɪ. 3 Kʋnyəŋ ŋkʊ kʊ waalɪ ké
nyəɣəsɪ líí-mɛ, halənа ma təə-mɛ na manna. Mə caanaa yaa mə taa nəɣəlʊ taa nyɪ
təɣənaɣa ŋkɛ. Ma lapa ḿpʊ́ɣʊ́ sɪ í cɛkəna sɪ pə taɣa təɣənaɣa tike kɛ yʊlʊ ka hikina
weesuɣu. Ama na təm nti tə lɪɪkəna Ɩsə nəɣə taa tətəɣə. 4 Na mə təntɛ katatələaɣa
ŋkɛɣɛ pɪɪsɪ nɪɪlɛ ɪnɪ, mə wontu kʋsususuutu ta cəlɪ. Pə́cɔ́ mə nəəhɛɛ ta mʊlɪ. 5 Pə
wɛɛ ké sɪ í cɛkəna ké sɪ mə Ɩsə Tacaa ma ma həŋ mə ŋkpaŋʊɣʊ ké ɪsɪɪ yʊlʊ sɛɣɛsʊɣʊ
ɪ pəyaɣa tə. 6 Ɩ tɔ́kɪ ma kʋsəsɪʊtʊ na í təŋ ɪsɪɪ ma caakɪ tə, na í nyaŋna-m.

Ɩsə kpaaləɣɪ ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ pá təlʊ ɪ təm kɛ tɛtʊ kʊpantʊ taa

7 Mpi tə, mə Ɩsə Tacaa ma maa yele na í sʊʊ tɛtʊ kʊpantʊ taa. Pusi kpeŋ tə taa ké
na lʊm sɛɛlaa hɪɪkɪ yem ké tɛtɛka na pulasɪ taa. Na lɪɪna kɛ paa timpi. 8 Na tə taa
tətəɣə təɣənaɣa na tɪɪŋ kʊlʊlʊŋ ɪsɪɪ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋnaa na fikinaa na kələnatiyee
na olifinaa tə pə tawa na tɪɪŋ nim. 9 Tənaɣa í ká təɣə na í haɣa. Ɩ kaa laŋ pʊlʊpʊ.
Na í ləsəɣɪ nyəɣətʊ kɛ pɛɛ taa, na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ kɛ pulasɪ taa. 10 Ɩ wɛɛkəna
təɣənaɣa kɛ ḿpʊ́ɣʊ́ atələfɔ, ɪlɛna í sɛɛkɪ mə Ɩsə Tacaa kɛ í na təmlɛ kɛ tɛtʊ kʊpantʊ
nti ɪ ha-mɛɣɛ mpʊ tə tə təə.

11 Ɩ la laakalɪ pə taa kɔə na í sɔə Tacaa mə Ɩsə ma ma təə, na í yele ma kiiŋ na
ma kʊsəsɪʊtʊ na ma kʊtʊtʊtʊ nti ma hʊla-mɛɣɛ saŋa ɪsəntə təɣə lapʊ. 12 Ɩ ká kɔə
na í wɛɛna mə tɪ na í tɔ́kɪ na í hakɪ. Halənа í ŋmá tɛɛsɪ kʊpaŋsɪ na í caɣa. 13 Mə
tələ tənа ká huki na í wɛɛna liɣitee, na wʊlanaa, na mə wɛnaʊ tənа sɔɔsəɣɪ tam.
14 Ɩ kpa mə tɪ, na pá taa kɔə na í lá kalampaanɪ na í sɔə Tacaa ma ma təə. Pə́cɔ́
ma cɛpəna-mɛ na ma ləsɪ-mɛɣɛ Icipiti yomle taa. 15 Má tiikina-mɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ
anaam ɪsaɣaʊ ɪnɛ ɪ taa ké pəcɛŋnaa na pəcɛsɪ hɛkʊ taa. Ɩ kɔma na í tala wʊlaɣa
taa na lʊm fɛɪ tə, má tʊlənа sɛɛlʊ təə ké kʊkpamʊɣʊ toŋ nyəŋkʊ taa. 16 Ma caləna-
mɛɣɛ manna wei mə caanaa taa nyɪ tə. Ma tʊ-mɛɣɛ kʊnyəŋ ŋkʊɣʊ sɪ ma naakɪ mə
waalɪ. Ɪlɛna ma la-mɛɣɛ kʊpantʊ. 17 Pə fɛɪ sɪ í maɣasɪ mə taa sɪ mə toŋ na mə niŋ
kɛ í lapənaa na ɪ hiki wɛnaʊ mpɪ. 18 Ɩ təəsɪ sɪ mə Ɩsə Tacaa hana-mɛɣɛ toŋ na í hiki
pə tənа. Na nti ɪ lakɪ-mɛɣɛ saŋa ɪsəntə tə ntɪ tə sɔɔsəɣəna toŋ kɛ nəɣə ŋka ɪ na mə
caanaa paa pɛɛlaa tə.

19 Ye í sɔɔwa Tacaa Ɩsə má ma təə na í təŋəɣɪ tɪɪŋ na í lakɪ-ɪ təmlɛ na í luŋiɣi-ɪ,
ma heeliɣi-mɛ təfoo kɛ saŋa sɪ í lepaɣa. 20 Pəpətʊ fɛɪ leleŋ ye í kisa mə Ɩsə Tacaa
kɛ nɪɪnaʊ, í leki ké ɪsɪɪ piitimnaa mpa ɪ təŋa kʊɣʊ kɛ mə ɪsɛntaa ɪsəntə tə.

9

Ɩsə təəsəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kaanɪʊtʊ təə

1 Ḿpʊ́ɣʊ́ Moisi təma sɪ: Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ, í ke nkpaŋŋ. Saŋa í tɛsəɣɪ Yaatanɪ
ké sɪ í təɣənɪ piitimnaa mpa pa kəla-mɛɣɛ paɣalɛ na toŋ tə. Ɪlɛna í təɣə pa acalɛɛ
səsɔɔna wena a koloosi kaləsəna ɪsətaa tə. 2 Tɛtʊ ntɪ tə yəlaa kiiwaɣa na pa ké
tookonaa. Mpɛɣɛlɛ Anakɪ nyə́ma mpa pa pʊɣʊləɣɪ sɪ nəɣəlʊ ta tala í yoona-wɛ tə.
3 Ama í cɛkəna teu sɪ mə Ɩsə Tacaa ká tɛɛna-mɛɣɛ nəɣə kɛ ɪ maɣamaɣa, ɪsɪɪ kɔkɔ
mʊkʊɣʊ nyɪɪʊ tə. Na í wakəlɪ-wɛ na pá hʊʊ. Ɪlɛna míí ŋmili pa təə na í təɣənɪ-wɛ
na í kʊ-wɛɣɛ kpakpaa ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu-mɛ tə.

4 Waatʊ wei mə Ɩsə Tacaa ká təɣənɪ piitimnaa mpɛɣɛ mə nəɣə təə tə, í taa maɣasɪ
mə taa sɪ mə siɣisuɣu təə ké Ɩsə haakɪ-mɛɣɛ tɛtʊ tənɛ. Mpi tə, piitimnaa mpɛ
pa ɪsaɣatʊ təə ké Ɩsə təɣənəɣɪ-wɛɣɛ mə nəɣə təə. 5 Pə taɣa mə siɣisuɣu na mə

tampana təŋʊɣʊ tɔɔ kɛ í mʊɣɪ pa tɛtʊ. Ama piitimnaa mpɛ pa ɪsaɣatʊ tɔɔ ké Tacaa tɔɣənəɣɪ-wɛɣɛ mə nɔɣɔ tɔɔ. Ɩsɔ lapa ḿpúɣú sɪ pə́ la ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu na tuunaʊ kɛ mə cɔsɔnaa Apəlaham na Ɩsaaka na Yakɔpʊ tɔ. 6 Ɩ nyɪ teu sɪ, pə taɣa mə tampana təŋʊɣʊ tɔɔ ké ɪ ha-mɛɣɛ tɛtʊ kʋpantʊ tənɛ sɪ tə́ pəsɪ mə nyəntʊ. Mpi tɔ, mə maɣamaɣa í wɛ kaŋkana ké.

Wʋla navle lɛɛsʋɣʊ

7 Ɩ tɔɔsɪ teu kɛ ɪsəna í kpaasa Tacaa páánáá kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ. Hatoo mə lɪʊ kɛ Icipiti haləna mə tatɛ kɛ cənɛ tɔ, í kʊləɣɪ Tacaa tɔɔ ké. 8 Holɛpʊ pʊɣʊ luɣu kɛ í kpaasa Tacaa páánáá na ílé ɪ taa huuna-mɛ na í maɣasɪ sɪ ɪ kʋɣɪ-mé. 9 Waatʊ ɪnəɣɪ ma kpa pʊɣʊ taa sɪ Tacaa cɛləɣɪ-m pɛɛ kpaatanaa mpa pa tɔɔ í ŋmaa nɔɔsɪ nsi mə na-ɪ ɪ pɛɛlaa tɔ pə tɔm tɔ. Haləna má saalɪ tənaɣa kʋyɛɛŋ nɪʊlɛ təcu ma ta tɔɣɔ ma ta nyɔɔ. 10 Ḿpúɣú Tacaa cɛla-m pɛɛ kpaatanaa naalɛ mpa pa tɔɔ ɪ maɣamaɣa ɪ ka ŋmaawa kʋsəsɪʊtʊ təna nti ɪ heela-mɛɣɛ kɔkɔ taa ké kʋyakʊ ŋku í kota pʊɣʊ luɣu tɔ.

11 Kʋyɛɛŋ nɪʊlɛ waalɪ ké Tacaa cɛla-m nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ pɛɛ kpaatanaa mpɛ pa naalɛ. 12 Ɪlɛna í tɔ-m sɪ: Kʋlɪ təwaka na ń tii ləŋ. Mpi tɔ, ma yəlaa mpa ma ləsa Icipiti taa tɔ pa wakəlaa. Pa ta taaŋɪ mpaaʊ ŋku ma hʊla-wɛ tɔ kʊ taa. Haləna pa lu nyəɣəlʊɣʊ kɛ tʊɣʊ na pá tɔŋna laaʊ. 13 Ḿpúɣú Tacaa tasa yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Ma naakɪ sɪ yəlaa panɛ pa ké kaŋkana nyə́ma ké. 14 Yele na má kʊ-wɛ na ma hɪʊsɪ pa həte kɛ tɛtʊ taa. Na má lá na ń huki na ń pəsɪ piitim sɔsɔɔm na ń kəlɪ-wɛɣɛ paɣalɛ na toŋ. 15 Ḿpúɣú ma məla tiiu na pʊɣʊ mʊɣɪ kɔkɔ kɛ mpʊ, na nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kpaatanaa mpɛɣɛ ma niŋ taa. 16 Ma kʊsa ɪsɛ, ɪlɛna má ná sɪ tampana í pəntəna mə Ɩsɔ Tacaa. Ɩ tá leeli mpaaʊ ŋku ɪnɪ ma hʊla-mɛ tɔ kʊ taa. Haləna í lu nyəɣəlʊɣʊ kɛ naʊle na í luŋiɣi. 17 Tənaɣa ma pɛta pɛɛ kpaatanaa mpɛɣɛ atɛ na pá yɔkɪ mə ɪsɛntaa.

Moisi wiikina Ɩsɔ kɛ wʊla navle tɔm taa

18 Ḿpúɣú ma hota Tacaa tɛɛ na má saalɪ tənaɣa kʋyɛɛŋ nɪʊlɛ. Ma ta tɔɣɔ ma ta nyɔɔ, kɛ ɪsaɣatʊ təna nti Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lapa Ɩsɔ na pə́ kpaasɪ ɪ páánáá tɔ tə tɔɔ. 19 Pə taɣa pʊlʊ, waatʊ wei má naWa Tacaa paana huu mə tɔɔ, haləna má maɣasɪ sɪ ma kʊɣɪ-mɛ tɔ sɔɣɔntʊ kpa-m. Ama Tacaa nɪɪ ma kʊsələmʊtʊ tɔtɔ na í lá ɪsɪɪ ma sələmaa tɔ. 20 Tacaa mʊ Alɔŋ na páánáá tɔtɔɣɔ, halɪ ɪ caakaɣa ɪ kʊ-ɪ. Ɪlɛna má wiina-ɪ ílé ɪ tɔɔ. 21 Ḿpúɣú ma pɛta mə ɪsaɣatʊ kʊlʊlʊm naʊle ntɛɣɛ kɔkɔ taa, na má naŋ-tɛ na má pəlɪ tə mʊlʊm kɛ lɔɔʊ ŋku kʊ kpeŋ pʊɣʊ taa tɔ kʊ taa.

22 Mpʊ tɔtɔɣɔ í ka kpaasa Tacaa páánáá kɛ Tapeela na Masa na Kipəloti-Taafa. 23 Pə kɔma na í kʊsɪ-mɛ sɪ í polo Katɛɛsɪ-Paaneya na í tɔɣɔ tɛtʊ nti ɪ ha-mɛ tɔ. Ɪlɛna í kʊlɪ ɪ tɔɔ na í kisi ɪ nɔɣɔ kɛ nɪʊ. Pə́cə́ í tá tʊ-ɪ naani. 24 Hatoo saa wei ma nyəma-mɛ tɔ, í kʊləɣɪ Tacaa tɔɔ ké, ɪɪ nɪɪkəna-ɪ.

25 Tacaa caakaɣa-mɛɣɛ kpiisuɣu, ɪlɛna má hoti ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ ké kpakpaa kɛ kʊyɛɛŋ nɪʊlɛ təcu. 26 Na má wiina-ɪ sɪ: Haɪ Tacaa Ɩsɔ, taa kʊ-wɛ. Pa ké nyá yəlaa mpa n yapəna nyá toŋ səsɔɔŋ na ń ləsɪ-wɛɣɛ Icipiti taa na nyá niŋ tɔɣɔ. 27 Tɔɔsɪ nyá təmlɛ nyə́ma Apəlaham na Ɩsaaka na Yakɔpʊ pa tɔɔ. Taa nyəni yəlaa panɛ pa kaanɪʊtʊ na pa nyaŋ na pa ɪsaɣatʊ. 28 Pə́cə́ pə taa kɔɔ na Icipiti nyə́ma tə́ sɪ: Tacaa ɪɪ pəsəɣɪ sɪ í tana-wɛɣɛ tɛtʊ nti ɪ ka síí ɪ nɔɣɔ sɪ ɪ ká ha-wɛ tɔ tə taa. Yaa ɪ taa caakɪ-wɛ tɔɣɔ ɪ ləsa-wɛ sɪ ɪ pukina wʊlaɣa tɛtʊ taa na í kú. 29 Pə́cə́ pa ké nyá yəlaa mpa n ləsa Icipiti tɛtʊ taa na nyá toŋ səsɔɔŋ tɔɣɔ.

10

Ɩsɔ hʊla suulu kɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma

1 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sɪ: Saakɪ pɛɛ kpaatanaa kɛ naalɛ, ɪsɪɪ kancaalaɣa nyə́ma, na má kpaana pʊɣʊ taa ké ɪ kiŋ, na má ká pə atakaa ké taasɪ. 2 Tɛləsɪ kancaalaɣa

nyə́ma mpa ma yɔkaa tɔ pa tɔɔ tɔm kɛ kʋfama tɔɔ ɪlɛna má sɪɪ-wɛɣɛ atakaa taa. 3 Ḿpúɣú ma caa kpeŋkpelasɪ toŋ nyənsɪ na má ká atakaa, na má saakɪ pɛɛ kpaatanaa, na má kpaana-wɛɣɛ pʋɣʋ taa. 4 Ilɛna Tacaa tɛləsɪ pa tɔɔ ké kʋsəsɪɪtʋ naanʋwa wei ɪ ka kɛɛsa kɔkɔ taa ké kʋyaŋku mə tənа í kota pʋɣʋ luɣu tɛɛ tɔ, na í cɛlɛ-m. 5 Ilɛna má tii na má tú pɛɛ kpaatanaa mpɛɣɛ atakaa wei ma saaka mpʋ tɔ ɪ taa. Na á wɛ tənа ɪsɪɪ Tacaa ka heela-m tɔ.

6 Ḿpúɣú Isɛɣɛlɪ nyə́ma kʋla Pene-Yakaŋ lɔkɔnaa cɔlɔ na pá tɛɛ Mosela. Tənaɣa Alɔŋ səpa na pá pimi-ɪ na ɪ pəyalʋ Iliyasaa kpaɣa ɪ kɔtʋɣʋ təmlɛ. 7 Pa kʋla tənа, ɪlɛna pá tɛɛ Kukota. Pa líí tənа na pá polo Yopəta. Tɛtʋ ntɪ tə taa ka wɛ lʋm ké. 8 Waatʋ ɪnəɣɪ Tacaa faɣa Lefii lʋlʋɣʋ nyə́ma na pa mpaa, na í tú-wɛ sɪ pá səɣələɣɪ Isɔ atakaa na pá sʋʋkɪ ɪ cokəle taa na pá lakɪ-ɪ təmlɛ na pá kooliɣi yəlaa kɛ kʋpantʋ na ɪ hətɛ kɛ halənа saŋa. 9 Mpʋ pə yelina na Lefii nyə́ma fɛɪna haləm ɪsɪɪ pa tɛɛtʋnaa. Ile Tacaa ka heela-wɛɣɛ sɪ ɪnəɣəlɛ pa nyəm.

10 Ḿpúɣú ma caɣa pʋɣʋ taa tɔtɔɣɔ kʋyɛɛŋ nɪɪlɛ, na Tacaa tasa mʋɣʋ kɛ nti ma sələma-ɪ tɔ, na í lɔ mə kʋɣʋ tɔm. 11 Halənа í tɔ-m sɪ má polo na má tɛɛ samaa kɛ nɔɣɔ na pá tɔɣɔ tɛtʋ nti ɪ ka heela pa caanaa na tuunaʋ sɪ ɪ ká ha-wɛ tɔ.

Mpi Tacaa caana ɪ yəlaa tɔ

12 Isɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ, mpi Tacaa caakɪ tɔɣɔlɛ sɪ í nyana-ɪ na í təŋ ɪ mpaaŋ tənа taa ké teitei na í sɔɔlɪ-ɪ na í lapɪ-ɪ təmlɛ na mə lotu tənа na mə ləsaɣa tənа. 13 Tacaa caa ké sɪ í tɔ́kɪ ɪ kʋsəsɪɪtʋ na ɪ kiiŋ wei ma hʋla-mɛɣɛ saŋa ɪsəntɔ tɔ. Na pə́ yele na í caɣana mə tɪ təpɛlɛkɛtɛɛ. 14 Ini ɪ tənna ɪsɔtɔnəŋ ɪnɪ ɪ tənа, na tɛtʋ na pə tənа mpi pə wɛ tə taa tɔ. 15 Pə́cɔ́ mə caanaa tike kɛ Tacaa luɣu sʋʋwa. Pə waalɪ ké pa piya mɛ, ɪlɛna í ləsɪ-mɛɣɛ piitimnaa tənа taa, ɪsɪɪ í naakʋɣʋ saŋa ɪsəntɔ tɔ. 16 Mpʋ tɔ, í laɣasɪ hatoo mə nyama taa təkpataa, í taa tasa laŋkpɪɪsəŋ. 17 Mpi tɔ, Tacaa kɛlɛ sɔsaa taa sɔsɔ, na ɪ tike ntɛ́ Isɔ. I ké toŋtʋ wei pa nyɔkəɣɪ tɔɣɔ. Ii faɣasəɣɪ yəlaa. Pəyele ɪ paa fɛɪna kʋhaʋ ɪsɪɪ yʋlʋ na pə́cɔ́ ɪ ha tampana. 18 Ini ɪ taɣanəɣəna sulaʋ na leelu pa tɔm. Pəyele ɪ sɔɔla mʋʋlʋ ké na í caləɣɪ-ɪ na í suuki-ɪ wontu. 19 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sɪ mɛ tɔtɔ míí sɔɔlɪ mʋʋlaa. Mpi tɔ, mə maɣamaɣa í ka ké mʋʋlaa kɛ Icipiti tɛtʋ taa ké.

20 Tacaa mə Isɔ ké í ká nyana, na ɪ tike kɛ í ká sɛɛ na mə ləsaɣa sʋʋ-ɪ, na í sɪɪkɪ mə nɔɔsɪ na ɪ hətɛ. 21 I tike ntɛ́ mə Isɔ, ɪnəɣɪ í ká saŋ. Pə́cɔ́ ɪnɪ ɪ lapəna-mɛɣɛ təma sɔsɔɔna sɔɣɔntʋ nyəna wena ɪ nana mə ɪsəpee tɔ. 22 Mə cɔsɔnaa tiiwa Icipiti tɔ pa wɛ yʋlʋnyɔɔŋ nɪɪtoso na naanʋwa tike ké. Ama Tacaa lapa na í huki.

11

Isɔ sɔsɔɔntʋ

YOSUWEE
TƎMA TAKƎLAƔA
Kʋtʋlʋtʋ

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa kɛɛsəɣı ısəna Moisi waalı tʋ Yosuwee pona Isɛɣɛlı nyə́ma na pá lɛɛkı Kanaaŋ tɛtʋ tɔ. Isɔ ka tɛma yɔɣɔtʋɣʋ na í sıı Isɛɣɛlı nyə́ma caanaa caanaa sı, ı ká ha pana pa waalı nyə́ma kɛ tɛtʋ ntı. Pə tɔɔ ké Isɔ wɛ pa waalı na pá yoona pa kolontunaa. Na pa na Yosuwee pá lɛɛkı Kanaaŋ tɛtʋ.

Takəlaɣa taa looŋa səsaɣa ŋka pə wɛɛ sı paa wei ı təkı təɣɔlɛ titite 24:15... Ɩ ləsı wei í caa í sɛɛ təɣɔ saŋa... Təfɔ ye pə kaasa ma na ma waav nyə́ma ılɛ, Tacaa kɛ táá sɛɛ. Yosuwee yɔɣɔtəna təm tənɛ.

Ɩsəna **p**a **f**aɣa **Yosuwee takə**laɣa **t**ɔ**:**

Isɛɣɛlı nyə́ma taɣanəɣı pa tı sı pa sʋvkı Kanaaŋ tɛtʋ taa, titite *1–5*
Kanaaŋ tɛtʋ lɛɛkʋɣʋ, titite *6–12*
Tɛtʋ talʋɣʋ kɛ Isɛɣɛlı kpeka nyə́ma, titite *13–22*
Yosuwee kʋyɔɣɔtʋtʋ kantəkaɣa nyəntʋ, titite *23–24*

Yosuwee lɛɛtʋɣʋ kɛ Moisi lonte

1 Mpúɣú kʋyakʋ nakʋlı Isɔ təmlɛ tʋ Moisi səpa. Tənaɣa Tacaa tɔma Moisi waalı tʋ Yosuwee, wei ı ké Nuŋ pəyalʋ tɔ sı: 2 Nyəni, Moisi səpa. Ilɛ pənɛntɛ nyaa kʋlı, na ń tú yəlaa panɛɣɛ nɔɣɔ, na í tɛsı Yaatanı pɔɣɔ kanɛ. Na í sʋv tɛtʋ nti ma ha Isɛɣɛlı nyə́ma mɛ tɔ tə taa. 3 Isıı maa sıı Moisi kɛ nɔɣɔ tɔ, ye mə nɔɔhəlɛ í fɛla timpi mə tɛtʋ ké. 4 Mə tɛtʋ ntɛ́ pə sınav wʋlaɣa tɛtʋ, na pá polo Lipaŋ pɔɔŋ tɔ. Na pá kpaɣa Ifəlatı pɔɣɔ səsaɣa, na pá kpɛŋna Hiti nyə́ma tɛtʋ təna tɔ. Na pá yoosina Metitelanee teŋku. 5 Kolontunaa təna ka seeki-ŋ ké, haləna ń sʋv pʋ́ʋɣʋ́. Mpi tɔ, maa wɛɛ nyá waalı ké, ısıı maa wɛ Moisi kiŋ tɔ. Ma kaa lɔ-ŋ, pəyele ma kaa hatələna-ŋ paa pəcɔ. 6 Mpʋ tɔ, təɣɔ apalʋtʋ, na ń nyɔɔ toŋ. Pə taɣa pʋlʋ, nyaa yelina na yəlaa panɛ pá təɣɔ tɛtʋ nti maa heela mə caanaa na tuunav sı maa ha-mɛ tɔ. 7 Ama kʋlʋmtʋ ké sı, nyaa təɣɔ apalʋtʋ, na ń nyɔɔ toŋ te. Təkı ma kʋsəsıtʋ təna nti ma təmlɛ tʋ Moisi tɛləsa-ŋ təɣɔ teu təcʋŋŋ, na ń lakı-tı tətetete. Taa nyənna ŋwaaŋ yaa mpəlɛ. Waatʋ ınəɣı n ká waa nyá kʋlapəm təna taa. 8 Kʋsəsıtʋ takəlaɣa kanɛ ká taa fɛtɛ nyá nɔɣɔ təɔ. Kaləɣı ka taa təm kɛ ilim na ahoo, na ń təŋ-təɣı teu. Waatʋ ınəɣı pıı lana-ŋ. Pácó n ká waa pə təna mpi n lakı tɔ pə taa. 9 Matɔŋ ma heela-ŋ sı ń təɣɔ apalʋtʋ na ń nyɔɔ toŋ na? Mpʋ tɔ, taa nyá. Pəyele taa sele paa pəcɔ tətɔ. Pə taɣa pʋlʋ, nyá Isɔ má, maa wɛɛ nyá waalı ké paa timpiɣi.

Yosuwee taɣanəɣı Yaatanı tɛsvɣʋ təm

10 Mpúɣú Yosuwee tɔma Isɛɣɛlı nyʋɣʋ nyə́ma sı: 11 Ɩ sʋv təsikile taa, na í heeli samaa sı pá caa mpaav təɣɔnası. Mpi tɔ, kʋyɛɛŋ tooso í tɛɛwa tıı tɛsı Yaatanı, na tá polo na tá lɛɛkı tɛtʋ nti Tacaa ta Isɔ ha-tʋ tɔ. 12 Mpʋɣʋlɛ Yosuwee heela Lupɛŋ nyə́ma, na Katı nyə́ma, na Manasee yəlaa hɔɣɔlʋɣʋ lɛŋkʋ nyə́ma sı: 13 Ɩ təɔsı nti Moisi ka heela-mɛ tɔ sı, hɛɛsʋɣʋ kɛ Tacaa caakəna-mɛ, na í ha-mɛɣɛ tɛtʋ tənɛ. 14 Ilɛ mə alaa, na mə piya, na mə təla tike ká caɣana pɔɣɔ na cənɛ təɔ. Ama pə kaasʋɣʋ apalaa yoolaa mɛ tɔ, pə wɛɛ sı mıı tɛsı mə tɛɛtʋnaa cəlɔɣɔ na í tɛɛ-wɛɣɛ nɔɣɔ na í səna-wɛ. 15 Haləna waatʋ wei mə Isɔ Tacaa ká yele na pɛlɛ pá hɛɛsı ısıı mɛ na tɛtʋ tənɛ ını tá pəsı mə təna mə nyəntʋ tɔ. Pə waalı ké í ká məlı mə tɛtʋ nti Tacaa təmlɛ tʋ Moisi ha-mɛ ısəntɔ tɔ tə taa ké Yaatanı ilim təlıılɛ təɔ cənɛ.

16 Mpúɣú pa cɔwa Yosuwee sı: Tıı la teitei ısıı n tʋɣʋ-tʋ tɔ. Paa timpiɣi n tila-tʋ, tıı polo ké. 17 Pəyele tıı nıına-ŋ teu ké, ısıı tıı nıkaɣana Moisi tɔ. Isɔ í wɛɛ nyá

waalı, ısıı ı ka wɛv Moisi waalı tɔ. 18 Ye pə cəpa wei na í lá kaŋkantɛ, na í tɔ sı ı kaa təŋ nti n tv-tv tɔ ısıı pa kv-ı. Ama nyaa nyɔɔ toŋ ké na ń tɔɣɔ apalvtv.

2

Yosuwee tiliɣi feŋlaa naalɛ kɛ Yeliko

1 Ḿpúɣú Yosuwee kvsa feŋlaa naalɛyɛ mukaɣa kɛ Sitim timpi paa sikaa tɔ sı: ɪ polo na í feŋ Kanaaŋ tɛtv ntı na Yeliko ıcatɛ. Pa tala ıcatɛ ntɛ́, ılɛna pá svv apalaa təna alv nɔɣɔlv ı tɛyɛ ahoo. Pa yaa alv ını sı Lahapı. 2 Mpvɣvlɛ yəlaa taɣasa Yeliko wulav sı: Ɩsɛyɛlı yəlaa kɔmna ntɛyɛ tɛtv feŋuɣu. Haləna pá svv cənɛyɛ ahoo anɛ. 3 Tənaɣa, wulav tilaa na í heeli Lahapı sı: Yəlaa mpa ını pa wɛ nyá tɛyɛ mpv tɔ, pa ké tɛtv feŋlaa ké. Mpv tɔ, ləsı-wɛyɛ cənɛ.

4 Mpvɣvlɛ alv ını í ŋmɛsa apalaa mpɛ pa tɔɔ, na í cɔ wulav tillaa sı: Tampana yaa, yəlaa mpɛ pa tala ma tɛ. Ama ma ta nyı-wɛ sı le nyáma tɔ. 5 Ahoo yuwa na pá təkəɣı ıcatɛ nɔnɔɣɔ, ılɛna pá lıı. Ma ta nyı ŋku pa təŋaa tɔ. Ye í təŋa pa waalı kɛ lɔŋlɔŋ, í ká hiki-wɛ.

6 Pəyele Lahapı ka kpaasa feŋlaa mpɛyɛ ı kutuluɣu pata tɔɔ ké, na í ŋmɛsı-wɛyɛ ŋmvntv nti pa yaa sı lɛŋ[a] tɔ tə tɛɛ. yaa sı lɛŋ. Pa lvvkı-təɣı pɔɔŋ ké Ɩsıı kponkpontu, na pə pɔɔŋ na pə tokonaa ké liɣitee wontu ké. 7 Mpvɣvlɛ wulav tillaa kpaɣa mpaav ŋku pa tɛsəɣəna Yaatanı pɔɣɔ tɔ, na pá se feŋlaa waalı. Ilɛna taŋlaa taɣanı ıcatɛ nɔnɔɣɔ kɛ təkvɣv. 8 Pə waalı ké Lahapı kpa feŋlaa cɔlɔ na pɛ́cɔ́ pá too, na í tɔ-wɛ sı: 9 Ma nyəmá sı Tacaa tvwa tɛtv tənɛyɛ mə niŋ taa. Mə sɔɣɔntv svv ıcatɛ tənɛ tə nyáma ké na pá seliɣi. 10 Tə nııwa ısəna, waatv wei í lıı Icipiti taa tɔ, Ɩsɔ faɣa Səsəncaası teŋku lvm taa, na mıı tɛɛ puɣulaɣa tɔɔ tɔ. Tə nııwa tɔtɔɣɔ, ısəna í kvwa Amolii nyáma awulaa sɔsaa Sihoŋ na Oki, na í wakəlı pa nyəm tənaɣa pɔɣɔ waalı tɔ. 11 Tə nıı-tı, ılɛna ta apalvtv le-tv, na tá tɛɛ svvkəna-mɛ. Mpi tɔ, mə Ɩsɔ Tacaa tike ntɛ́ ısɔtaa na atɛ pə tv. 12 Pənɛntɛ ma wiikina-mɛ sı, í tuuna Tacaa sı í ká hʊ́lí ma caa təyaɣa kɛ suulu ısıı ma hvlvɣv-mɛ tɔ. 13 Ɩ la mpi pıı tv-m naani sı ı kaa kv ma caa, na ma too, na ma taalvnaa, na ma kɔɣɔnaa, na ma newaa na pa nyəmanaa təna tɔ.

14 Mpvɣvlɛ apalaa mpɛ pa cɔ-ı sı: Ye n ta taɣası tá tɔm tá sɔɔlv pııwaɣa sı tá sı mə səm, na pá kɔma na Tacaa tv tá niŋ taa ké tɛtv tənɛ tıı la-ŋ kvpantv ké, tə kaa kpalı nyá kvcɔɔv.

15 Mpvɣvlɛ Lahapı tisa apalaa mpɛ na ŋmənaɣa na ı kutuluɣu pətote. Mpi pə tɔɔ tɔ, kıı wɛ ıcatɛ koluŋa tɔɔ ké. 16 Ilɛna í heeli-wɛ sı: Ɩ təŋ pvɣv mpaav, pá taa kɔɔ na mpa pa sewa mə waalı tɔ pá suli-mɛ. Ɩ ŋmɛlı pvɣv taa tənaɣa kvyɛɛŋ tooso na mə waalı selaa təna tɛ məlvɣv. Pəlɛ pə waalı, ılɛ í ká tʊ́ mə mpaav.

17 Ntɛna apalaa mpɛ pa tɔmı-ı sı: Nyəni, ısəna n ká la na tá tɔkəna tuunav mpi n yelaa na tá tuuna tɔɣɔlɔ. 18 Waatv wei tıı svv tɛtv tənɛ tə taa tɔ, tá maɣana n tvwa ŋmənaɣa kvsɛɛmaɣa na nyá pətote nte n tisina-tv ısəntɔ tɔ. Na ń kota nyá caa, na nyá too, na nyá taalvnaa na nyá newaa, na nyá caa lvlvɣv nyáma tənaɣa nyá təyaɣa taa. 19 Ama ye pə cəpa pa taa wei na í lıı nyá təyaɣa taa, pvntv səm ká wɛɛ ı nyvɣv tɔm ké, pə taɣa tá nyəntv. Tɔfɔ, ye mpɛ ını pa taa nɔɣɔlv nyvɣv hola-ı, ılɛ pə ké ta tɔm. 20 Ama ye n taɣasa ta tɔm, ılɛ ta kaa tɔkı tá nɔɣɔ sıuv tɔtɔ. 21 Ilɛna alv ını ı cɔ sı: Pə la ısıı í yɔɣɔtvɣv tɔ.

Ilɛna alv yele feŋlaa na pá tɛɛ. Ḿpúɣú ı tv ŋmənaɣa kvsɛɛmaɣa na ı pətote. 22 Apalaa mpɛ pa tala pɔɔŋ taa, ılɛna pá ŋmɛlı tənaɣa kvyɛɛŋ tooso. Haləna mpa paa sewa pa waalı tɔ, pá pɛɛkı-wɛyɛ hɔɣɔlvɣv ŋkv kv təna kv taa, pa ta na-wɛ. Ilɛna pá məlı kpɛtɛ. 23 Ḿpúɣú feŋlaa mpɛ pa məlaa na pá tii pvɣv, na pá tɛsı Yaatanı. Ilɛna pá kpe na pá kɛɛsı Yosuwee kɛ pə təna mpi pə maɣana-wɛ tɔ. 24 Na pá yɔɣɔtı

[a] **2:6** lɛŋ: Lɛŋ, pa tɛ ŋmvntv toŋ nyəntv natələɣı pá

tɔtɔ sɪ, pɔpɔtʊ fɛɪ leleŋ, Tacaa tʊwa tɛtʊ tənaɣa ta niŋ taa ké. Halɔna tə yɔlaa tɔna tɛɛ sʊʊkɔna-tʊɣʊ.

3

Yaatanɪ pɔɣɔ tɛsʊɣʊ

1 Tɛʊ fema tanaŋ tɔhulu, ɪlɛna Yosuwee na Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma pá kʊlɪ Sitim, na pá tii Yaatanɪ nɔɣɔ, na pá caɣa tɔna na pá taŋ saa wei paa tɛsɪ tɔ. 2 Kʊyɛɛŋ tooso tɛɛwa, ɪlɛna Yosuwee tɔ nyʊɣʊ nyɔ́ma sɪ: I cɔɔ tɔsikile, 3 na í heeli samaa sɪ ye pə kɔma na í ná kɔtɔlaa sɔɣɔla Isɔ Tacaa nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ atakaa, ɪlɛ paa wei í lɪɪ na í hu ɪ waalɪ. 4 Ama í taa suli-ɪ kpɔtɔnaʊ ké, mə na-ɪ í hatɔlɔna tɔma ɪsɪɪ kilomɛɛtɔlɪ kʊlʊm. Ini í ká hʊlɔɣɔna-mɛɣɛ mpaaʊ. Mpi tɔ, í ta tɔŋta-kʊ.

5 Mpʊɣʊlɛ Yosuwee heela yɔlaa sɪ: I la nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa kɛ cele tɔɔ. Mpi tɔ, Tacaa ka la-mɛɣɛ piti tɔma.

6 Tɛʊ fema, ɪlɛna Yosuwee heeli kɔtɔlaa sɪ: I sɔɣɔlɪ Isɔ atakaa na í tɛɛ samaa kɛ nɔɣɔ. Ilɛna pɛlɛ pá la mpʊ. 7 Mpúɣú Tacaa tɔma Yosuwee sɪ: Saŋa kɛ maa caalɪ nyá nyʊɣʊ kʊsʊɣʊ kɛ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma ɪsɛntaa. Ilɛna pɔ́cɔ́ pá nyɪ sɪ maa wɛɛ nyá waalɪ, ɪsɪɪ maa wɛʊ Moisi waalɪ tɔ. 8 Ile heeli kɔtɔlaa mpa pa sɔɣɔla Isɔ atakaa tɔ sɪ: Ye í tala Yaatanɪ, ɪlɛ í tisi mə nɔɔhɛɛ kɛ lʊm taa na í sɔŋ mpʊ.

9 Tɔnaɣa Yosuwee tɔma Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma sɪ: I tuusi na í kɔɔ na í nɪɪ Tacaa tɔm. 10 Mpúɣú í ká nyɔna sɪ Weesuɣu tʊ Isɔ wɛ mə hɛkʊ taa, na ɪnɪ ɪ ká tɔɣɔnɔɣɔna Kanaaŋ nyɔ́ma, na Hiti nyɔ́ma, na Hifi nyɔ́ma, na Peliisi nyɔ́ma, na Kilikaa nyɔ́ma, na Amolii nyɔ́ma, na Yepusi nyɔ́ma. 11 I nyɔnɪ, tɛtʊ tɔna tʊ Tacaa Isɔ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ atakaa ká tɛɛ mə nɔɣɔ tɔɔ, na í tɛsɪ Yaatanɪ pɔɣɔ kɛ mə ɪsɛntaa. 12 I lɔsɪ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma kpeka naanʊwa na naalɛ taa ké yʊlʊ yʊlʊ. 13 Pá kɔma na kɔtɔlaa mpa pa sɔɣɔla tɛtʊ tɔna tʊ Tacaa atakaa tɔ pá lii pa nɔɔhɛɛ kɛ lʊm taa, pɪɪ faɣa, na pá yele kpente. Na ɪsɔtaa tɔɔ nyɔm kɔɔ na pá su sɔsɔm.

14 Mpúɣú yɔlaa lɪɪ tɔsikile sɪ, pa tɛsɔɣɪ pɔɣɔ. Na kɔtɔlaa mpa paa sɔɣɔla Isɔ atakaa tɔ pɛlɛ pa wɛ lɔlɔ. 15 Paa pɔnaɣa ŋka kʊmtʊ waatʊ tɔnaɣa pɔɣɔ suɣi na ká watɔɣɪ kʊtemiŋ. Pə kɔma na kɔtɔlaa mpa ɪnɪ pa sɔɣɔla Isɔ atakaa tɔ pa nɔɔhɛɛ tii lʊm taa, 16 ɪlɛna pá cé. Na mpi pə lɪɪkaɣana ɪsɔtaa tɔɔ tɔ pá sɔŋ, na pá su sɔsɔm kɛ Atam tɛ[a] timpi pa yaa sɪ Saataŋ tɔ pə kɔŋkɔŋ taa. Ilɛna lʊm mpi pɔlɛ pə kpeŋaɣana teŋku kʊsɔpʊ tɔɔ tɔ, pɔlɛ pə cɛ. Na yɔlaa tɛsɔna Yeliko tɔɔ tɔɔ. naalɪ a hɔla ké. Ile nɔɔnɔɔ a lona cɛkɔnaʊ wɛ katɛ. 17 Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma tɔŋna tɛsʊɣʊ kɛ ḿpúɣú wʊlaɣa tɔ, na atakaa sɔɣɔllaa náá sɔŋa ḿpúɣú tɛtʊ puɣulaɣa nyɔntʊ tɔɔ ké pɔɣɔ pɔle taa. Halɔna pa tɔna pá té tɛsʊɣʊ.

4

Pɛɛ naanʊwa na naalɛ kuluɣu

1 Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma tɔna tɛma Yaatanɪ kɛ tɛsʊɣʊ kɛ mpʊ, ɪlɛna Tacaa tɔ Yosuwee sɪ: 2 Lɔsɪ pa kpeka loosi taa ké yʊlʊ yʊlʊ. 3 Ilɛna ń heeli-wɛ sɪ: I kuli pɔlɛ pɔlɛ kɛ timpi ɪnɪ kɔtɔlaa sɔŋa ɪsɔntɔ tɔca tɔ. Na í kpɛŋna timpi í ka sʊʊ saŋa ahoo anɛ tɔ.

4 Mpʊɣʊlɛ Yosuwee yaawa yɔlaa naanʊwa na naalɛ ɪnɪ. 5 Ilɛna í tɔ-wɛ sɪ: I polo Isɔ Tacaa atakaa nɔɣɔ tɔɔ ké pɔɣɔ taa, na í kuli pɔlɛ pɔlɛ kɛ mə nyɔɔŋ tɔɔ. 6 Pɛɛ anɪ a ká tɔɔsɔɣɔna-mɛɣɛ mpi Isɔ lapa-mɛɣɛ ɪsɔntɔ tɔ. Ye pə kɔma na mə piya pɔɔsɪ-mɛ sɪ pɛɛ anɛ a lakɪ we? 7 I ká cɔ-wɛ sɪ waatʊ nɔɣɔlʊ kɔtɔlaa tɛsaɣana Isɔ atakaa ké Yaatanɪ na Tacaa yele na lʊm cɛ na pá tɛsɪ. Ile pɛɛ anɛ a ka tɔɔsɔɣɔna-mɛɣɛ pə tɔm kɛ tam tɔɔ.

8 Mpʊɣʊlɛ apalaa naanʊwa na naalɛ ɪnɪ ɪ lapa teitei ɪsɪɪ Yosuwee ka kɛɛsʊɣʊ-wɛ tɔ. Pa kula pɔlɛ pɔlɛ kɛ pa kpeka nyɔɔŋ tɔɔ, ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu-wɛ tɔ. Ilɛna pá

---

a **3:16** Atam tɛ: Atam tɛ na Saataŋ pə ké acalɛɛ kʊpɔnɛɛ

kpɛŋna-yɛ na pá sɪı timpi paa siki ahoo anɪ tɔ. 9 Ḿpúɣú Yosuwee caa pɛɛ naanʊwa na naalɛ tɔtɔ, na í kaa kaŋmaaɣa kɛ pɔɣɔ pile taa, timpi kɔtɔlaa ka sɔɣɔla lsɔ atakaa na pá sɔŋaa tɔ. Na a wɛ tɔnaɣa halɔna saŋa.

10 Ḿpúɣú lsɔ atakaa sɔɣɔllaa sɔŋa pɔɣɔ taa ké mpʊ. Halɔna yɔlaa tɛ nti lsɔ Tacaa ka heela Yosuwee sɪ í tɛlɔsɪ-wɛ tɔ tɔ lapʊ, ɪsɪı Moisi ka kɛɛsʊɣʊ-ɪ tɔ. Pɔ tɛma mpʊ, ɪlɛna samaa tɛsɪ lɔŋlɔŋ. 11 Pɔ kɔma na samaa tɔna tɛ tɛsʊɣʊ, ɪlɛna lsɔ atakaa sɔɣɔllaa ŋmaa pa nɔɣɔ tɔɔ. 12 Ḿpúɣú Lupɛŋ na Katɪ nyɔ́ma, na Manasee kpekɔle hɔɣɔlʊɣʊ nyɔ́ma, tɛɛ samaa nɔɣɔ tɔɔ na pá tɔka pa yoou wontu, ɪsɪı Moisi ka heeluɣu-wɛ tɔ. 13 Ḿpúɣú lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma yoolaa lɪıwa Tacaa ɪsɛntaa, ɪsɪı yɔlaa iyisi nɪılɛ (40000) na pá suuwa yoou wontu. Na pá pukina Yeliko tɔɔ ké timpi tɛtʊ wɛ ɪhɔntau tɔ. 14 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ Tacaa tʊwa Yosuwee kɛ teeli kɛ lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma tɔna ɪsɛntaa. Ilɛna pá nyaŋna-ɪ, halɔna ɪ sɔm. lsɪı pa nyaŋaɣana Moisi tɔ.

15 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Yosuwee sɪ: 16 Heeli kɔtɔlaa mpa pa sɔɣɔla lsɔ atakaa tɔ sɪ pá lɪı pɔɣɔ taa.

17 Ilɛna Yosuwee náá heeli-wɛɣɛ mpʊ. 18 Too ɪsɪı lsɔ atakaa sɔɣɔllaa kpɛsʊɣʊ pa nɔɔhɛɛ kɛ pɔɣɔ pɔle taa na pá sɪı kʊteŋ tɔɔ, ɪlɛna lʊm mɔlɪ kpakpaa na pɔ́ su na pɔ́ watɪ pɔɣɔ kʊtemiŋ, ɪsɪı pɪı wɛʊ tɔ. 19 Pa ɪsɔtʊ kancaalaɣa nyɔŋ kʊyɛɛŋ naanʊwa wule kɛ lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma lɪı pɔɣɔ taa, na pá polo pá siki timpi pa yaa sɪ Kilikaa tɔɣɔ Yeliko ɪcatɛ na ilim tɔlɪılɛ tɔɔ.

20 Kilikaa tɔnaɣa Yosuwee ŋmawa pɛɛ naanʊwa na naalɛ wei paa kula pɔɣɔ taa tɔ. 21 Mpʊɣʊlɛ ɪ heela lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma sɪ: Ye kʊyakʊ ŋkʊ mɔ piya pɔɔsa-mɛ sɪ pɛɛ anɛ a nyʊɣʊ suwe? 22 Ilɛ í ká kɛɛsɪ-wɛ sɪ tɪı tɛsa Yaatanɪ kɛ wʊlaɣa ké. 23 Pɔpɔtʊ fɛɪ lelɛŋ, kʊyakʊ nakʊlɔɣɪ Tacaa ta lsɔ lapa na Yaatanɪ nyɔɔ na tɔ́ tɛsɪ, ɪsɪı ɪ ka tɛm lapʊ kɛ Sɔsɔncaasɪ teŋku taa tɔ. 24 Tacaa lapa ḿpúɣú sɪ atɛ yɔlaa tɔna í nyɪ sɪ ɪ wɛna toma. Ilɛna taa nyaŋna-ɪ tam.

5

1 Tɛtʊ nti pa yaakɪ sɪ Amolii tɔ, tɔ awulaa tɔna mpa pa wɛna Yaatanɪ ilim tɔtʊlɛ tɔɔ tɔ, na Kanaaŋ awulaa mpa pa kpɔtɔna Metitelanee teŋku tɔ. Pa tɔna pa kɔma na pá nɪı sɪ Tacaa lapa na pɔɣɔ nyɔɔ na pá tɛsɪ. Ilɛna pa apalʊtʊ yɔɔlɪ-wɛ, na lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma tɔm la-wɛɣɛ sɔɣɔntʊ kɛ katatɔlaɣa.

lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma pɛlʊɣʊ kɛ Kilikaa

2 Mpʊɣʊlɛ Tacaa tɔma Yosuwee kɛ waatʊ ɪnɪ ɪ taa sɪ: Caa pɛɛ sɛɛsɪ na ń̀ pɛlɪ lsɛɣɛlɪ piitim kʊfam pɔnɛ.

3 Ntɛna Yosuwee pɛlɪ-wɛɣɛ teitei, ɪsɪı Tacaa ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔɣɔ pulaɣa ŋka pa yaa sɪ: Pɛlʊɣʊ pulaɣa tɔ ka tɔɔ. 4-5 Waatʊ wei lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma lɪıwa Icipiti tɔ pa pɛla apalʊpiya tɔna mpa pa tala yoou pote tɔ. Ama pɛlɛ pa tɔnaɣa mpʊ pa sɔpa wʊlaɣa tɛtʊ taa. Pɔlɛ pɔ waalɪ pa tasa apalʊpiya mpaɣa lʊlʊɣʊ tɔ pa ta pɛlɪ pɛlɛ. Mpi pɔ tɔɔ Yosuwee pɛla-wɛ tɔɣɔlɛ. 6 Mpi tɔ, lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma kisa lsɔ ké nɪınaʊ ké, ɪlɛna pá cɔɔ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké pɪısɪ nɪılɛ tɔcu, na pa taa apalʊpiya mpa paa tala yoou pote kɛ pa Icipiti lɪıʊ waatʊ tɔ pá sí pa tɔna. Mpʊ ɪnɔɣɪ Tacaa ka yɔɣɔtɔna tuunaʊ sɪ pa taa nɔɣɔlʊ kaa keesi tɛtʊ kʊpantʊ nti tɔ taa tɔɣɔnaɣa tɔla yem tɔhɔ tɔ. Tɔnaɣa ɪ ka sɪıwa pa caanaa kɛ nɔɣɔ sɪ ɪ ká ha-wɛ. 7 Ilɛ pa piya kɛ lsɔ lɛɛta pa lonte. Pɔ tɔɔ ké Yosuwee pɛla-wɛ. Mpi tɔ, pa taa pɛlɪ-wɛɣɛ mpaaʊ taa. 8 Pa tɛma pa looŋa tɔnaɣa pɛlʊɣʊ, ɪlɛna pá caɣa pa tɔcaɣalɛ, halɔna pɔ́ waa-wɛ. 9 Ntɛna Tacaa tɔ Yosuwee sɪ: Saŋa nté ma kɛɛla mɔ nyɔɔŋ tɔɔ ké mɔ Icipiti fɛɛlɛ.

Ilɛna pá ha tɔnɛ ɪnɔɣɪ hɔtɛ sɪ Kilikaa (Pakɛɛlaa). Na pá yaakɪ-tɛɣɛ ḿpúɣú halɔna saŋa.

Tɛɛv acima kancaalaɣa nyɔna tɔɣɔv kɛ Kanaaŋ

10 Mpʊɣʊlɛ Iseɣeli nyə́ma sika Kilikaa kɛ timpi tɛtʊ wɛ ihəntaʊ təɣɔ Yeliko kiŋ. Ilɛna pá təɣɔ Tɛɛʊ acima kɛ tənaɣa isɔtʊ kʊyɛɛŋ naanʊwa na liɣiti wule taanaɣa. 11 Tɛɛʊ acima tɛʊ kʊfemuɣu kɛ pa caala tɛtʊ təɣɔnaɣa kɛ təɣɔʊ, na potopotonaa mpa pa taa kʊkʊsʊm fɛi tɔ. Ilɛna pá wɔ təɣɔnaɣa pee na pá salı tɔtɔ. 12 Kʊyaŋkuɣu manna yela hotuɣu pa ta tasa-ı naʊ. Pə kpaɣaʊ waatʊ ını təɣɔ Iseɣeli nyə́ma sʊʊ tɛtʊ təɣɔnaɣa kɛ təɣɔʊ.

Tacaa yoolaa nyʊɣʊ tʊ

13 Kʊyakʊ nakʊlı Yosuwee wɛ Yeliko cɔlɔ, na í kʊsı ısɛ, ılɛ ı ná apalʊ nəɣɔlʊɣʊlɛ na ı niŋ taa ké layatɛ. Ḿpúɣú ı pola ı kiŋ na í pɔɔsı-ı sı: N ké tá nyəŋ yaa tá kolontu? 14 Mpʊɣʊlɛ apalʊ ını ı nəɣɔ təkpaʊ sı: Aaı, ma ké Tacaa yoolaa nyʊɣʊ tʊ ké, nɔɔnɔɔ ké ma kɔma.

Tənaɣalɛ Yosuwee hota ı tɛɛ, na í sɛɛ-ı na í pɔɔsı-ı sı: Na wentiɣilɛ n kɔmnaa?

15 Kɛlɛna Tacaa yoolaa nyʊɣʊ tʊ tɔ Yosuwee sı: Wɔɣɔsı nyá ntaŋkpala. Mpi tɔ, timpi taa n səŋa mpʊ tɔ, pə wɛ katɛ ké.

Ilɛna Yosuwee la mpʊ.

6

Iseɣeli nyə́ma lɛɛkʊɣʊ kɛ Yeliko ıcatɛ

1 Yeliko nyə́ma ka təka pa ıcatɛ ké na pá kaləsı Iseɣeli nyə́ma tɔɔ. Nəɣəlʊ ıı sʊʊkı, pə́cɔ́ nəɣəlʊ ıı lıkı. 2 Ḿpúɣú Tacaa heela Yosuwee sı: Ma tʊɣı ıcatɛ tənɛ tə wulaʊ na tə yoolaa apalaa tənaɣa nyá niŋ taa. 3 Mpʊ tɔ, yoolaa mɛ, í tɔ na í cɔɔna ıcatɛ ntɛɣɛ tɔm kʊlʊm. Ilɛna í lakı ḿpúɣú paa kʊyakʊ ŋku. Haləna kʊyɛɛŋ naatoso təcu. 4 Kɔtəlaa naatosompɔɣɔlaɣa ká tɛɛ Isɔ atakaa səɣəllaa nəɣɔ tɔɔ. Na paa wei na ı tutuɣu. Pə takı kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule, ılɛna í cɔɔ ıcatɛ kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. Na kɔtəlaa náá təŋna pa tutuuŋ hʊlʊɣʊ. 5 Pá kɔma na í nıı tutuuŋ wiiwa na í cuɣusi, ılɛ yəlaa təna kpɛntı na pá yaɣa apalʊkakiisası na ıcatɛ koluŋa ti. Ilɛna paa Iseɣeli tʊ wei í tii pa tɔɔ ké kpakpaa.

6 Mpʊɣʊlɛ Yosuwee kota kɔtəlaa na í heeli-wɛ sı: I kpaɣa Isɔ atakaa na mə taa yəlaa naatosompɔɣɔlaɣa náá təkı paa wei na ı tutuɣu na í tɛɛ nəɣɔ.

7 Ilɛna Yosuwee heeli samaa sı: I tɔ na í cɔɔ ıcatɛ. Na yoou wontu təkəlaa kɛ Isɔ atakaa nəɣɔ tɔɔ.

8 Yosuwee tɛma yəlaa kɛ ḿpúɣú heeluɣu, ılɛna kɔtəlaa naatosompɔɣɔlaɣa ını í naalı tɔntɛ, na pá hʊləɣı pa tutuuŋ. Na Isɔ atakaa ké pa waalı. 9 Ilɛna yoou wontu təkəlaa kɛ tutuuŋ hʊllaa nəɣɔ tɔɔ. Na waalı nyə́ma təŋəɣı Isɔ atakaa na pə́ haŋa mpʊ. 10 Ilɛna Yosuwee heeli samaa sı: I taa kiisi, pə́cɔ́ mə taa nəɣəlʊ nəɣɔ taa í taa lıı paa fəŋ maɣamaɣa. Haləna kʊyaŋku maa heeli-mɛ sı í kiisi tɔ. 11 Mə na Isɔ atakaa ı ká cɔɔ ıcatɛ kɛ tɔm kʊlʊm. Ilɛna í məlı tesikile na í həntı.

ISƐƔƐLI PAASƎNLAA TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké tə naaki isəna Isɛɣɛli nyámə yela Isɔ ké Kanaaŋ tɛtu taa tɔ. Pa nɔɣɔ tɔɔ tu Yosuwee səpa. Ile pa fɛina paasənlu. Paa wei i lakaɣa isəna i caaki tɔɣɔ. Ama waatu wei pa niiki pa isaɣatu sɔŋ ilɛna pá kɛɛsəna Isɔ tɔɔ na pá wii. Isɔ naaki pa pətɔɔtəlɛ, ilɛna í ləsəɣi paasənlaa na pá waasəɣi-wɛ.

Isəna pa faɣa Paasənlaa takəlaɣa tɔ:

Isɛɣɛli nyámə suuu kɛ Kanaaŋ na Yosuwee səm, titite *1:1–2:10*
Isɛɣɛli paasənlaa, titite *2:11–16:31*
Isɛɣɛli nyámə liɣituɣu, titite *17–21*

Isɛɣɛli nyámə caɣau kɛ Kanaaŋ tɛtu taa

1 Yosuwee səm waali ké Isɛɣɛli nyámə pɔɔsa Tacaa si pa nyəŋ pa kpeka taa nte tii yoonna Kanaaŋ nyámə kɛ kancaalaɣa tɔ. 2 Ntɛna Tacaa si: Yuta nyəntɛ ké. Mpi tɔ, pɛlɛ pa niŋ taa ké ma tu tɛtu.

3 Mpuɣulɛ Yuta kpekəle nyámə təma Simiyɔŋ kpekəle nyámə si: Ɩ kɔɔ na í səna-tu na tá yoona Kanaaŋ nyámə na tá lɛɛki tɛtu nti Tacaa ká ha-tu tɔ. Ye tə tɛma təna, ile táá kɔɔ na tá səna-mɛ na tá lɛɛki mə nyəntu.

Mpuɣulɛ Simiyɔŋ nyámə polaa na pá sɔɔsi Yuta nyámə tɔɔ, 4 na pá tɛɛ yoou. Ilɛna Tacaa tu Kanaaŋ nyámə na Peliisi nyámə kɛ pa niŋ taa, na pá kú yəlaa iyisi naanuwa (10000) ké Peseke icatɛ taa. 5 Ḿpúɣú pa maɣana wulau Atoni-Peseke kɛ Peseke icatɛ taa, na pá yoona-i. Isəna pa kələna Kanaaŋ nyámə na Peliisi nyámə tɔɣɔlɛ. 6 Ilɛna wulau se na pá tɔɣɔni-i na pá kpa-i na pá sɛti i apaluмpee na i apaluнɔmpee. 7 Mpuɣulɛ wulau ini i təma si: Ma maɣamaɣa maa sɛta yəlaa niitoso na naanuwa apaluмpee na pa apaluнɔmpee kɛ ḿpúɣú, na má tɔki na cəɣəlasi hotiɣi na pá caləsəɣi. Mpi maa lapa tɔɣɔ pə fɛləɣi-m.

Ilɛna pá pona Atoni-Peseke kɛ Yosalɛm na í caŋ na í si təna.

8 Ḿpúɣú Yuta nyámə yoona Yosalɛm nyámə, na pá ku-wɛ na pá sɔ icatɛ kɛ kɔkɔ na pá lɛɛki-tɛ. 9 Pə waali ké pa polaa na pá yoona Kanaaŋ nyámə mpa paa wɛ pulasi taa, na ilim mpətəŋ tɔɔ ké tɛtɛkəlɛ taa tɔ. 10 Ilɛna pá polo na pá yoona Kanaaŋ nyámə mpa pa wɛ Hepəlɔŋ timpi pa yaakaɣa si Alapa tɛ tɔ. Na pá ku Sesayi nyámə, na Ahimaŋ nyámə, na Taləmayi nyámə. 11 Pa tɛma təna, ilɛna pá polo pá yoona Tepii timpi pa yaakaɣa si Kiliyati-Sefɛɛ tɔ pə nyámə. 12 Ḿpúɣú Kalɛpu təma si: Ye wei i yoona Kiliyati-Sefɛɛ nyámə na í kəli-wɛ maa ha-i ma pɛɛlɔ Akəsa na í la alu. 13 Tənaɣalɛ Kalɛpu neu tənuɣu nyəŋ Kenasi pəyalu wei pa yaa si Otiniyɛɛ tɔ, i yoona icatɛ ntɛ́ tə nyámə na Kalɛpu ha-i i pɛɛlɔ Akəsa na í la alu. 14 Akəsa saawa, ilɛna í tɔ i paalu si: Maa sələmi ma caa kɛ tɛtu natəli. Alu ini i tiina i kpaŋaɣa tɔɔ, ilɛna i caa pɔɔsi-i si: Alaafəya kɛlɛ? 15 Mpuɣulɛ alu nɔɣɔ təkpau si: Hai, la-m kupantu na ń ha-m hila. Mpi tɔ, tɛtu nti n ha-m ḿpúɣú ilim mpətəŋ tɔɔ tɔ tə fɛi lum.

Ilɛna i caa Kalɛpu náá ha-i hila wena a wɛ pə tɛɛ tɔ, na isətaa nyəna.

16 Ḿpúɣú Moisi yəti lulуɣu nyámə Keni nyámə na Yuta nyámə pa liiwa Yeliko, na pá polo pá caɣa Yuta Alaati ilim mpətəŋ tɔɔ ké wulaɣa tɛtu taa ké Amaleke nyámə tɛtu taa.

17 Mpuɣulɛ Yuta nyámə, na Simiyɔŋ nyámə pa polaa na pá yoona Kanaaŋ nyámə mpa pa wɛ Sefati tɔ na pá tɔɣɔ pa tɛtu, na pá yɔki icatɛ tənaŋnaŋ. Na pá

ha-tɛ sɪ Hooma. Ncaalɛ kɛ pa yaa mpʊ na pa tɛ taa. 18 Pəlɛ pə waalɪ ké Yuta nyáma mpɛ pa tasa Kasa, na Asəkaləŋ, na Ikoloŋ acalɛɛ kɛ lɛɛkʊɣʊ, na pá kpɛnna wena a cɔɔna-yɛ tɔ. 19 Tacaa ka wɛ pa waalɪ ké haləna pá lɛɛkɪ pulasɪ tɛtʊ tənа. Ama tɛtʊ ɪhəntaʊ taa nyáma kɛ pa ta pəsɪ. Mpi tɔ, pɛlɛ paa wɛna yoou kɛɛkɛnaa nyəɣətʊ nyáma ké. 20 Ilɛna pá ha Kalɛpʊ kɛ Hepələŋ ɪcatɛ, ɪsɪɪ Moisi ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Mpi tɔ, ɪnɪ ɪ təɣɔnna Anakɪ lʊlʊŋ nyáma tooso wei ɪ ka wɛ tənа tɔ. 21 Pɛncamɛɛ nyáma ta pəsɪ na pá təɣɔnɪ Yepusi nyáma mpa paa wɛ Yosalɛm tɔ, pá na-wɛ pa wɛnna mpʊ.

22-23 Ḿpúɣú Ifəlayim kpekəle na Manasee nyəntɛ pa polaa na pá yoona Petɛɛlɪ timpi pa yaakaɣa Lusi tɔ, na Tacaa səna-wɛ. Feŋlaa kɛ paa caaləna tiluɣu kɛ Petɛɛlɪ taa. 24 Pɛlɛ pa talaa na pá sulina apalʊ nəɣəlʊ, ɪlɛna pá təmɪ-ɪ sɪ: Hʊlɪ-tʊɣʊ timpi təɔ ɪcatɛ koloosi topilinaa tɔ, tɪɪ nyɪ nyá təɔ.

25 Ḿpúɣú apalʊ ɪnɪ ɪ hʊla-wɛɣɛ təsʊʊlɛ. Ilɛna pá sʊʊ na pá kú ɪcatɛ yəlaa tənа. Ama pa yela apalʊ ɪnɪ na ɪ təyaɣa nyáma tənа. 26 Pə waalɪ ké apalʊ ɪnɪ ɪ pola Hiti nyáma tɛtʊ taa, na í ŋmá ɪcatɛ na í yaa-tɛ sɪ Lusi, na pá yaakɪ-tɛɣɛ ḿpúɣú haləna saŋa.

27 Manasee nyáma ná tá pəsɪ na pá təɣɔnɪ Pɛtɪ-Seyaŋ nyáma, na Taanakɪ nyáma, na Təɔɔ nyáma, na Ipeleyam nyáma, na Mekito nyáma, na pə acalɛɛ wena a cɔɔna-yɛ tɔ. Kanaaŋ nyáma ka wɛ tənaɣa tam ké. 28 Paa na waatʊ wei Isɛɣɛlɪ nyáma kɔma na pá yoo toŋ kɛ teu tɔ pa ta pəsɪ na pá lɛɛkɪ pa koloosi acalɛɛ. Ye pə taɣa səkpena paasi.

29 Ifəlayim nyáma ná tá pəsɪ na pá təɣɔnɪ Kanaaŋ nyáma mpa pa wɛ Kesɛɛ tɔ, pa na-wɛ pa wɛnna.

30 Sapuləŋ nyáma ná tá pəsɪ na pá təɣɔnɪ Kanaaŋ nyáma mpa pa wɛ Kitələŋ na Nahalalɪ tɔ. Ama təma ké pa tʊ-wɛ na pá na-wɛ pa wɛ mpʊ.

31 Asɛɛ nyáma ná tá pəsɪ na pá təɣɔnɪ Ako nyáma, na Sitəŋ nyáma, na Alapʊ nyáma, na Akəsipɪ nyáma, na Heləpa nyáma, na Afikɪ nyáma, na Lehopɪ nyáma. 32 Pə təɔ ké pá na Kanaaŋ nyáma pa caɣa pɛlɛ pa tɛtʊ taa.

33 Nɛfətali nyáma ta pəsɪ na pá təɣɔnɪ Kanaaŋ nyáma mpa pa wɛ Pɛtɪ-Sɛmɛsɪ na Pɛtɪ-Anatɪ tɔ. Ama təma kɛ pa tʊ-wɛ na pá na-wɛ pá wɛɛ.

34 Ḿpúɣú Amolii nyáma təɣɔna Taŋ nyáma, na pá kpa pulasɪ taa. Pa ta yele-wɛ na pá caɣa tɛtʊ ɪhəntaʊ taa. 35 Ilɛna Amolii nyáma saalɪ Haa-Hɛlɛsɪ pʊɣʊ taa na Ayaləŋ na Saaləpim. Ama waalɪ waalɪ ké Ifəlayim nyáma, na Manasee nyáma ŋmakəla-wɛ na pá tʊ-wɛɣɛ təma. 36 Itɔm nyáma tɛtʊ toŋa faɣana Pəcɛsɪ tontoŋle təɔ ké Sela na ilim təlʊlɛ təɔ.

2

Tacaa kaləɣəna ɪ yəlaa

1 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Tacaa ɪsɔtaa tillu lɪɪna Kilikaa, na í polo timpi pa yaa sɪ Pokim tɔ. Na í tó Isɛɣɛlɪ nyáma sɪ: Ma ləsa-mɛɣɛ Icipiti na má pona-mɛɣɛ tɛtʊ nti tə taa maa heela mə caanaa na tuunaʊ sɪ maa ha-mɛ tɔ. Halɪ má yɔɣɔtɪ na má sɪɪ sɪ ma kaa yɔkɪ má na mɛ ta nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ. 2 Na ma heela-mɛ sɪ mə na tɛtʊ tənɛ tə nyáma í taa pɛɛlɪ nɔɣɔ nakəlɪ. Pə wɛɛ ké sɪ í yɔkɪ pa tɪɪŋ. Paa na mpʊ tɔ, í tá nɪɪ ma təm. Ilɛ pepe təɔ ké í lapa mpʊ? 3 Pə maɣamaɣa pə təɔ ké ma heeliɣi-mɛ təfoo sɪ ma kaa təɣɔnəɣɪ tɛtʊ tənɛ tə yəlaa na mɪɪ təŋəɣɪ. Ama mə na-wɛ í ká wɛɛna mpʊ, na pa tɪɪŋ pəsɪ-mɛɣɛ katɔsɪ.

4 Waatʊ wei Tacaa ɪsɔtaa tillu tɛma təm ntəɣɪ yɔɣɔtʊɣʊ, ɪlɛna Isɛɣɛlɪ nyáma tʊlɪ nɔɔsɪ na pá wiiki. 5 Pə təɔ ké pa ha lonte ntɛɣɛ hətɛ sɪ Pokim. Wiilaa tɛɣɛ pa yaa mpʊ na pa tɛ taa. Ḿpúɣú pa lapa Tacaa kɛ kɔtasɪ.

Yosuwee səm

6 Waatʊ wei Yosuwee taa sətə tɔ, ḿpʊ́ɣʊ́ ɪ yela Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ Sikɛm, ɪlɛna paa
wei í məlɪ ɪ tɛtʊ nti ɪ hikaa tɔ tə taa. 7 Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lapa Tacaa təmlɛ ké, haləna
Yosuwee səm. Na pá sɛɛsɪ ɪsəlɛ kɛ mpʊ, na nyʊɣʊ nyə́ma mpa pa nana pa ɪsəpəle
kɛ təma sɔsɔɔna wena Tacaa lapa-wɛ tɔ, pɛlɛ pa polo pa sɪ tɔtɔ. 8 Tacaa təmlɛ tʊ
Yosuwee pɪɪsɪ yoosa nɪɪnʊwa na naanʊwa (110) ɪlɛna í sí. 9 Ɩlɛna pá pimi-ɪ tɛtʊ
nti pa ha-ɪ tɔ, tə taa ké Timnatɪ-Helɛsɪ kɛ Ɩfəlayim pulasɪ taa ké Kaasɪ pʊɣʊ taa
ké ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ. 10 Ḿpʊ́ɣʊ́ Yosuwee pɔɔlɛ nyə́ma təna səpa tɔtɔ. Ama kʊfalaŋ
yəlaa ná táá cɛkəna Tacaa, na təma sɔsɔɔna wena ɪ ka lapa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ.

Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lɔwa Ɩsɔ sɛɛv

11 Ḿpʊ́ɣʊ́ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Pa laakaɣa tɪɪŋ wei pa yaa
sɪ Paaləna tɔɣɔ. 12 Pa lɔwa pa caanaa Ɩsɔ Tacaa wei ɪ ləsa-wɛɣɛ Icipiti tɔ. Ɩlɛna
pa laakalɪ məlɪ piitimnaa mpa pa hɛkʊ pa wɛ mpʊ tɔ pa tɪɪŋ tɔɔ, na pá luŋiɣi-ɪ.
Tənaɣa pa kʊsəna Tacaa páánáˊ. 13 Pa lɔ-ɪ ké na pá laakɪ tɪɪŋ apalʊ nyəŋ wei pa
yaakɪ sɪ Paaləna tɔ, na alʊ nyəŋ wei pa yaa sɪ Asətatənaa tɔ. 14 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa taa
huuna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma, na í yele-wɛ na lɛɛkəlaa lɛɛkɪ pa nyəm təna. Na í tʊ-wɛɣɛ
pa kolontunaa niŋ taa na pá kəlɪ-wɛ. 15 Paa waatʊ wei ké pa sula yoou Tacaa
yeki ké na pɛlɛ pá tɔɣɔnɪ-wɛ. Ɩsɪɪ ɪ ka tɛm-wɛɣɛ heeluɣu na tuunaʊ tɔ. Tənaɣalɛ
pa laŋa wakəlaa tətɔɣɔtɔɣɔ. 16 Kɛna Tacaa náá kpaakɪ pa taa ké paasənlaa sɪ pɛlɛ
pá waasɪ-wɛɣɛ lɛɛkəlaa mpɛ pa niŋ taa. 17 Ama Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kisa pɛlɛɣɛ nɪɪnaʊ
na pá laakɪ tɪɪŋ na pá luŋiɣi-ɪ. Tənaɣa pa yelina pa caanaa mpa pa təŋaɣa Ɩsɔ
kʊsəsɪɪtʊ tɔ pa mpaaʊ kɛ lɔŋ, na pá kisi-wɛɣɛ kɛɛnaʊ. 18 Paa waatʊ wei ké Tacaa
kpa-wɛɣɛ paasənlʊ, ɪ wɛ pʊntʊ ɪnɪ ɪ waalɪ ké na í yakɪ-wɛɣɛ pa kolontunaa niŋ
taa, haləna ɪ səm. Pɔpɔtʊ fɛɪ leleŋ, ye pə kɔma na pa ŋmakəllaa nyəŋsəɣɪ pa ɪsɛ na
pá saləməɣɪ, pa pətɔɔtəlɛ kpaakɪ Tacaa ké. 19 Ama pə kɔŋ na paasənlʊ sɪ, ɪlɛna pá
taɣanɪ ɪsaɣatʊ taa ké məlʊɣʊ, na pə́ kəlɪ pa caanaa. Na pá laakɪ tɪɪŋ na pa luŋiɣi-ɪ.
Na pá tɔka tam ké pa kaŋkantɛ, na pa yaasi ɪsaɣaʊ.

Tacaa maɣasəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ ɪ naa pa waalɪ

20 Ḿpʊ́ɣʊ́ kʊyakʊ nakʊlɪ Tacaa taa huuna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma na í tɔ́ sɪ: Yəlaa panɛ
pa yɔka ma nɔɣɔ ŋka ma na pa caanaa tɪɪ pɛɛlaa tɔ, na pá kisi-m nɪɪnaʊ. 21 Mpʊ
tɔ, ma kaa tɔɣɔnɪ piitimnaa mpa Yosuwee taa té tɔɣɔnʊɣʊ na pə́cə́ í səkɪ tɔ, pa taa
kʊlʊm. 22 Piitimnaa mpɛɣɛ maa nana Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma waalɪ sɪ paa nɪɪna-m na pá
təŋ ma luɣu nyəntʊ ɪsɪɪ pa caanaa lapʊ tɔ yaa ɪsəna.

23 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa yela piitimnaa mpa ɪ taa tʊ Yosuwee niŋ taa sɪ í tɔɣɔnɪ tɔ na pá
hɛɛsɪ. Ɩ ta hulina pa tɔɣɔnʊɣʊ.

3

1 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa yela piitimnaa mpɛɣɛ tɔɣɔnʊɣʊ sɪ ɪ maɣasəɣəna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma
mpa pa taa nyɪ pá na Kanaaŋ nyə́ma pa yooŋ təna tɔ. 2 Tacaa caakaɣa ké sɪ mpa
ɪnɪ pa taa nyɪ yoou kɛ mpʊ tɔ, pá nyɪ-kʊ. 3 Piitimnaa mpa pɪɪ kaasa tɔɣɔnʊɣʊ
tɔɣɔlɛ Filiisi nyə́ma acalɛɛ kakpasɪ, na Kanaaŋ nyə́ma təna, na Sitəŋ nyə́ma, na
Hifi nyə́ma mpa pa wɛ Lipaŋ pʊɣʊ taa ké pə kpaɣaʊ Paalɪ-Hɛɛməŋ pʊɣʊ na pə́
polo Lepo-Hamatɪ tɔ. 4 Mpɛ ɪnəɣɪ Tacaa caakaɣa sɪ ɪ naakəna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma waalɪ
sɪ paa tɔkɪ kʊsəsɪɪtʊ nti ɪ ka yelaa na Moisi tʊ pa caanaa tɔ yaa pa kaa tɔkɪ. 5 Mpʊ
pə yelina na Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma wɛ Kanaaŋ nyə́ma na Hiti nyə́ma na Amolii nyə́ma
na Peliisi nyə́ma na Hifi nyə́ma na Yepusi nyə́ma pa hɛkʊ. 6 Pɛlɛ pa haakaɣana-
wɛɣɛ pa pɛɛlaa na pá lakɪ alaa, na mpɛ pá haakɪ pɛlɛɣɛ pa nyə́ma, na pá laakɪ pa
tɪɪŋ.

ƗSƐƔƐLƗ PAASƎNLAA

Otiniyɛɛ

7 Ḿpúɣú Isɛɣɛlɪ nyə́ma lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Pa kisa Isɔ ké sɛɛv na pá laakɪ tɪɪŋ wei pa yaakɪ sɪ Paaləna na Aselanaa tɔ. 8 Mpʊɣʊlɛ Tacaa taa huuna-wɛ na í tʊ-wɛɣɛ Mesopotami wulav Kusaŋ-Lisatayim niŋ taa. Na ílé ɪ ŋmakəlɪ-wɛɣɛ pɪɪsɪ pəlefɛɪ təcu. 9 Kɛlɛna pá wiina Tacaa sɪ í ya-wɛ. Ilɛna ílé ɪ ləsɪ Kalɛpʊ neu tənʊɣʊ nyəŋ Kenasɪ pəyalʊ Otiniyɛɛ sɪ í waasɪ-wɛ. 10 Ḿpúɣú Tacaa Feesuɣu tii ɪ tɔɔ, na í polo í yoona wulav Kusaŋ-Lisatayim na í kəlɪ-ɪ. 11 Ilɛna Isɛɣɛlɪ nyə́ma hɛɛsɪ pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu. Pə waalɪ ké Otiniyɛɛ səpa.

Ihuti

12 Ḿpúɣú Isɛɣɛlɪ nyə́ma tasa lapʊ kɛ mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ntɛna ílé ɪ yele na Mowapʊ wulav Ikoloŋ kʊlɪ pa tɔɔ. 13 I polaa ké na í səɔsɪ Amoni nyə́ma na Amaleke nyə́ma pa tɔɔ, na pá yoona-wɛ na pá lɛɛkɪ Yeliko ɪcatɛ. 14 Pɪɪsɪ pəlefɛɪ hiu təcu ké Mowapʊ wulav ŋmakəla-wɛ. 15 Pa wiina Tacaa, ɪlɛna í kpa Pɛncamɛɛ kpekəle taa tʊ Kelaa pəyalʊ mpʊtʊ Ihuti sɪ í waasɪ-wɛ.

Kɛlɛna Isɛɣɛlɪ nyə́ma cɛla Ihuti kɛ kʊcɔɔv sɪ í pona Mowapʊ wulav. 16 Ntɛna Ihuti caa laɣatɛ nte tə wɛ lɔŋ kɛ taa na waalɪ, na tá taɣala ɪsɪɪ mpiiŋ naalɛ tɔ, na í sʊsɪ-tɛɣɛ ɪ tokonaa tɛɛ na ɪ ntɔɣɔŋ tɔɔ. 17 Mpʊɣʊlɛ ɪ cɛla wulav kɛ ɪ kʊcɔɔv. Apalʊ ɪnɪ ɪ ka kɛ kʊyasʊlʊ kɛ təmam. 18 I tɛma-ɪ cɛlʊɣʊ kɛ mpʊ, ɪlɛna í na yəlaa mpa paa kɔna kʊcɔɔv ŋkʊ tɔ pá lɪɪ. 19 Pa kɔma na pá tala pɛɛ wena pa sika Kilikaa cɔlɔ na pá laakɪ tɔ, ɪlɛna Ihuti mələ́na ɪ waalɪ, na í polo wulav kiŋ sɪ: Haɪ, tá caa, maa wɛna faaciya nakəlɪ sɪ ma naakɪ-ŋ má na-ŋ tá tike.

Ilɛna wulav ləsɪ təmlɛ nyə́ma tənə. 20 Atɛ na ɪsɔ naŋ ŋku kʊ niɣita teu tɔ kʊ taa ké ɪ ka wɛɛ. Ntɛna Ihuti kpətəna-ɪ na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Tacaa heela-m tɔm sɪ má heeli-ŋ.

Tənaɣalɛ wulav kʊla ɪ təcaɣalɛ. 21 Ilɛna Ihuti kpɛɛ ɪ laɣatɛ na mpʊtʊ na í sɔ wulav lotu taa. 22 Na tá sʊv tə təna, na pá kpɛŋna kpátúɣú, na í yele-tɛɣɛ mpʊ na nim waasɪ tə tɔɔ. 23 I tɛma mpʊ, ɪlɛna í lɪɪna waalɪ tɔɔ, na í təkɪ na í kaləsɪ. 24 I tɛɛwa ɪlɛna təmlɛ nyə́ma polo pa maɣana pə kaləsa mpʊ. Ilɛna pá tʊ pa taa sɪ wulav lɪɪkɪ ɪ awalɪ ké. 25 Ḿpúɣú pa taŋaa na pá ká ɪ fɛɪ tʊlʊɣʊ. Ilɛna pá polo pá tʊlɪ pa maɣamaɣa na pá maɣana pa caa hənta atɛ na ɪ səpa. 26 Waatʊ wei pa taŋa mpʊ tɔɣɔ Ihuti sewa na í tɛɛ pɛɛ təyɔkəlɛ, na í polo í ŋmɛlɪ Seyila. 27 I tala Ifəlayim pɔɔŋ taa, ɪlɛna í yaɣa apalʊ tutuɣu, na í koti Isɛɣɛlɪ nyə́ma na í tʊ-wɛɣɛ nɔɣɔ na pá tii pulasɪ. 28 Ilɛna í tɔ-wɛ sɪ: I təŋ ma waalɪ. Mpi tɔ, Tacaa tʊ mə niŋ taa ké mə kolontunaa Mowapʊ nyə́ma ké.

Ilɛna pá polo na pá nyala-wɛɣɛ Yaatanɪ tətɛsəlɛ, nɔɣɔlʊ ta fiti. 29 Kʊyaŋku pa kʊ Mowapʊ yoolaa taa yoolaa kɛ yəlaa iyisi naanʊwa (10000) ké nɔɣɔlʊ ta tʊlɪ. 30 Pə kpaɣav waatʊ ɪnɪ tɔɣɔ Isɛɣɛlɪ nyə́ma ŋmakəla Mowapʊ nyə́ma na tɛtʊ hɛɛsɪ pɪɪsɪ nɪɪnaasa təcu.

Samkaa

31 Anatɪ pəyalʊ Samkaa lɛɛtəna Ihuti lonte taa. Ini ɪ kʊna Filiisi nyə́ma kɛ yəlaa nasətoso (600) na nav kpátúɣú. Ilé ɪ waasa Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔtɔɣɔ.

4

Tepola na Palakɪ

1 Ihuti səpa, ɪlɛna Isɛɣɛlɪ nyə́ma tasa lapʊ kɛ mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. 2 Ḿpúɣú Tacaa tʊ-wɛɣɛ Kanaaŋ nyə́ma wulav Yapɛŋ wei ɪ tɔkaɣa kawulaɣa kɛ Hasɔɔ tɔ ɪ niŋ taa. I yoou wulav kɛ pa yaakaɣa Sisela na í wɛ Halose-Koyim. 3 Yapɛŋ ɪnɪ ɪ yoou kɛɛkɛnaa ka wɛ nasənaasa na nɪɪnʊwa (900) ké. Ḿpúɣú ɪ nyəŋsa Isɛɣɛlɪ nyə́ma ɪsɛ kɛ pɪɪsɪ hiu təcu. Ilɛna pɛlɛ pá wiina Tacaa sɪ í waasɪ-wɛ.

4 Lapitɔtɪ alʊ Tepola ka kɛna Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ na í hʊvkɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ pa tɔmnaa kɛ waatʊ ɪnɪ ɪ taa. 5 Petɛɛlɪ na Lama pa hɛkʊ taa timpi pa yaa sɪ Tepola Paav kɛ Ifəlayim pʊɣʊ taa tɔɣɔ alʊ ɪnɪ ɪ pukaɣa na í cakɪ, na í taɣanəɣɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma

təmnaa. 6 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlı Tepola ını ı tila Apinowam pəyalʋ Palakı kiŋ kɛ Ketɛɛsı kɛ Nɛfətali tɛtʋ taa, na í heeli-ı sı: Ɩsɛɣɛlı Ɩsə Tacaa təma sı ń ləsı Nɛfətali na Sapuləŋ pə nyə́ma taa ké apalaa iyisi naanʋwa (10000) na ń pona-wɛɣɛ Tapəə pʋɣʋ təə. 7 Maa yele na Yapɛŋ yoolaa wulaʋ Sisela kuu ı yoolaa na ı kɛɛkɛnaa nyəɣətʋ nyə́ma na pá lıı Kisəŋ ləəʋ taa sı pa yookina-ŋ, ılɛna má tʋ-wɛɣɛ nyá niŋ taa.

8 Tənaɣalɛ Palakı cəwa Tepola sı: Ye ma na-ŋ tıı pona, ılɛ maa polo. Ama ye n kaa polo, ılɛ maa puki. 9 Mpʋɣʋlɛ Tepola sı: Ma na-ŋ tıı polo yaa. Ama paa n tala timpi nəɣəlʋ kaa sa-ŋ ké. Mpi tə, alʋ niŋ taa ké Tacaa ká tʋ Sisela.

Ɩlɛna Tepola kʋlı na í na Palakı pá tɛɛ Ketɛɛsı. 10 Ḿpúɣú Palakı kpeɣela Nɛfətali na Sapuləŋ nyə́ma, na yəlaa iyisi naanʋwa (10000) tisi sı paa təŋı-ı, na Tepola maɣamaɣa náá polo tətə. 11 Keni tʋ Hepɛɛ ka faɣana Keni nyə́ma lɛlaa mpa pa ké Moisi yətı Hopapı pəyalaa təɣə. Ɩlɛna í polo í siki Saananim tıŋ səsəəŋ tɛɛ ké Ketɛɛsı kiŋ.

12 Ḿpúɣú Sisela nııwa sı Apinowam pəyalʋ kpawa Tapəə pʋɣʋ təə. 13 Ɩlɛna í koti ı yoolaa nasənaasa na nıınʋwa (900) ké Halose na pá tɛɛ Kisəŋ ləəʋ taa. 14 Ntɛna Tepola tə Palakı sı: Polo pa təə, saŋa kɛ Tacaa tʋɣı Sisela kɛ nyá niŋ taa, na ı maɣamaɣa ı ká wɛɛna nyá waalı.

Ḿpúɣú Palakı tiiwa Tapəə pʋɣʋ na ı waalı ké yoolaa iyisi naanʋwa (10000). 15 Pa nika yoou, ılɛna Tacaa yele na Sisela yoolaa na ı kɛɛkɛnaa pá kuu-tɛ. Haləna Sisela lıı ı kɛɛkɛ taa, na í se nəəhɛɛ. 16 Ɩlɛna Palakı tʋ ı kolontunaa na pa kɛɛkɛnaa waalı, na í tana-wɛɣɛ Halose. Na í hɛɛlı pa yoolaa təna pə ta səə paa ıləɣəʋ pəyaɣa.

17 Ḿpúɣú Sisela sewa na í polo Keni tʋ Hepɛɛ alʋ Yayɛɛ tɛ. Mpi tə, wulaʋ Yapɛŋ yəlaa na Hepɛɛ nyə́ma paa wɛ təma na leleŋ ké. 18 Ɩlɛna Yayɛɛ lıı na í səŋ Sisela na í təmı-ı sı: Ta caa, sʋʋ ma tɛ cənɛ, taa nyana pʋlʋ.

Sisela sʋʋwa Yayɛɛ cokəle taa, ılɛna í həntı na alʋ ını í waası ı təə ké pʋʋɣʋ. 19 Ḿpúɣú apalʋ ını ı təma-ı sı: Lʋkɔtʋ təka-m ké, ha-m lʋmaɣa na má nyəə.

Ɩlɛna alʋ cosi naaləm kɛ huluɣu taa na í ha-ı na ı nyəə, na í taɣanı-ı pʋʋɣʋ waasʋɣʋ.

20 Mpʋɣʋlɛ Sisela təma alʋ ını sı: Səŋ cokəle nənəɣə, na wei í pəəsa-ŋ sı nəɣəlʋ wɛ cənɛ? Ɩlɛ n cə sı, aaı.

21 Sisela ka kawaɣa tətəɣətəɣə, ılɛna í too ısıı ı səpa. Ḿpúɣú Yayɛɛ kpaɣa pəəŋ cokəle kaŋkanaɣa na kaŋkanʋɣʋ, na í kpətəna-ı təhɛɛ na í kɛɛsəna ı ləkpaɣasaɣa təə na í ká na í kpəna tɛtʋ na Sisela sı. 22 Pə waalı ké Palakı sewa Sisela waalı na í tala Yayɛɛ tɛ na Yayɛɛ lıı na í təmı-ı sı. Kəə, maa hʋlı-ŋ yʋlʋ wei n pɛɛkəɣı tə.

Palakı sʋʋ cokəle taa, ılɛna í maɣana ı hənta atɛ təcəmm, na kpátúɣú tʋʋ ı ləkpaɣasaɣa taa na í səpa.

23 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ Ɩsə yelaa na Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kəlı Kanaaŋ wulaʋ Yapɛŋ. 24 Ḿpúɣú Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kaasa pa təɣı teu na təhɛɛ təhɛɛ pá kəə pá tɛɛsəna Kanaaŋ wulaʋ kɛ kʋɣʋ.

5

Tepola pa akaıtʋ kawəyaɣa

1 Kʋyakʋ ŋku Tepola na Apinowam pəyalʋ Palakı pa kəla Sisela təɣə pa mapa kawəyaɣa sı:

2 Ɩsɛɣɛlı nyʋɣʋ nyə́ma pona samaa kɛ yoou.
Ɩ sa Tacaa.
Samaa yoona luɣu kʋlʋmʋɣʋ.
Ɩ sa Tacaa.
3 Awulaa səsaa mɛ, í nıı yoo.
Awulumpiya mɛ, mıı welisi yoo.

Ma saŋ Ɩsɛɣɛlı Ɩsɔ Tacaa.
4 Tacaa lıına Seyii pʊɣʊ,
ılɛna tɛtʊ sʊʊ seluɣu.
Ɩ lıı Ɩtɔm tɛtʊ taa,
ılɛna tɛʊ náá nıı.
5 Sinayi pʊɣʊ sela sɔsɔm kɛ Tacaa ısɛntaa,
pɔɔŋ selaa təpəŋŋ kɛ Tacaa ısɛntaa.
6 Anatı pəyalʊ Samkaa pɔɔlɛ taa
yəlaa caası ya yem ké tɛtʊ taa ké.
Yayɛɛ pɔɔlɛ taa,
tɔntaa təŋaɣa mpaaŋ kpaı nyəŋ ké.
7 Ɩsɛɣɛlı nyámа taa fɛına nyʊɣʊ tʊ,
kɛna Tepola kʊlı ı naası taa.
Pa taa fɛına aka nɔɣɔlʊ
ılɛna pa too Tepola kʊlı.
8 Tıın kɛ Ɩsɛɣɛlı nyámа ləsaa
ılɛna yoou náá tii təkpili.
Yoolaa tuutuuma mɛ, kpálúɣú fɛı.
Yoolaa samaa mɛ, ŋmantaaɣa fɛı.

9 Ɩsɛɣɛlı nyʊɣʊ nyámа mɛ, ma sama.
Luɣu kʊlʊmʊɣʊ yoolaa mɛ, ma sama.
Ɩ sa Tacaa.
10 Awulaa sɔsaa mɛ, í pəsəna laakalı.
Apila mɛ, í pəsəna laakalı.
Kʊnyɔntʊnaa mıı pəsəna laakalı.
11 Lʊm lulaa í sa Ɩsɔ ké ı kʊpantʊ tɔɔ.
Ɩ samı-ı kʊpantʊ nti ı lapa Ɩsɛɣɛlı tɔ tə tɔɔ.
Ɩsɛɣɛlı caɣa təpamm tɔ í samı-ı.

12 Tepola, Tepola kʊlı na ń waası.
Kʊlı na ń ma kawəyaɣa.
Apinowam pəyalʊ Palakı kʊlı.
Kʊlı, na ń cɛ Ɩsɛɣɛlı saləkatʊnaa.
13 Kaasəlaa ná kəla akanaa.
Tacaa yelaa na má kəlı akanaa.
14 Ɩfəlayim nyámа pola tɛtɛkəlɛ taa.
Pɛncamɛɛ nyámа pola tɛtɛkəlɛ taa.
Awulaa sɔsaa lıına Makii.
Yoolaa akewenaa ná lıına Sapulɔŋ.
15 Ɩsakaa nyʊɣʊ nyámа təŋa Tepola na Palakı.
Ɩsakaa yoolaa sɔɔsa Tepola pa tɔɔ,
pa kpɛnta tɔntɛ na pá polo tɛtɛkəlɛ taa.

Pə na pə mpʊ tɔ, Lupɛŋ nyámа ná paasəna təmnaa hɔm ké.
16 Lupɛŋ nyámа paasəna kaləkəŋ wula nıʊ suwe?
Pa paasəna təmnaa hɔm ké.
17 Katı nyámа ta kɔɔ, pa saala Yaatanı waalı.
Taŋ nyámа ta kɔɔ, pa saala kpıuləŋ taa.
Asɛɛ nyámа ta kɔɔ, pa saala teŋku nɔɣɔ.

18 Sapulɔŋ nyámа ná tisaa na pá mʊ səm.
Nɛfətali nyámа ná tisaa na pá polo təyoole.

19 Awulaa sɔsaa lıı yoou.
Kanaaŋ awulaa lıı yoou.
Pa lııwa sı pa yookina Tanakı.
Pa yookina Tanakı kɛ Mekito lʊm nɔɣɔ.
Pa laŋa wontu.
Pa wıı liɣitee.
20 Ɩsɔtʊlʊŋası maɣamaɣa ná yoowa,
hatoo sı mpaaŋ taa ké sı yoona Sisela.
21 Kisɔŋ lɔɔʊ tɔɣɔ kolontunaa.
Lɔŋtaa Kisɔŋ lɔɔʊ kpiisa-wɛ.
Tə kaası ta tı na tá nyɔɔ toŋ.
22 Selaa tʊwa casəlɛ.
Pa kpaɣanəŋ acʊwa wiina ntɛɣɛ kpakatam kpakatam.

23 Tacaa ısɔtaa tillu sı pá təŋsı Melosi ıcatɛ kɛ mpusi.
Sı pá təŋsı tə yəlaa kɛ mpusi,
pa ta lıı Tacaa yoou.
Pa ta kɔɔ sı pa səŋna Tacaa yoolaa taa yoolaa.
24 Pá kooli Yayɛɛ kɛ kʊpantʊ.
Pá kooli Keni tʊ Hepɛɛ alʊ kɛ kʊpantʊ.
Pá kooli-ı kʊpantʊ kɛ coka taa alaa taa.
25 Sisela sələma Yayɛɛ kɛ lʊm na ílé ı cɛlɛ-ı naaləm.
Tete naaləm kɛ ı ha-ı kalaʊ taa.
26 Yayɛɛ kpaɣa kaŋkanaɣa na mpəlɛ,
na í co kaŋkanʊɣʊ na ŋwaaŋ,
na í ka Sisela nyʊɣʊ na í tʊlı púúɣú.
Ɩ kamaɣa na í yɔkı nyʊmpɔɣɔlaɣa.
27 Sisela yela ı tı na ı hoti alʊ tɛɛ təmaai.
Ɩ hənta atɛ təcɔmm na í səpa.

28 Sisela too taŋaa na í nyənəɣəna pətote.
Na í nəɣəsəɣı sı: Pepe tɔɔ ké
Sisela kɛɛkɛ ta tala lɔŋ?
29 Alaa ləmaɣasɛɛ nyámа ná cɔ-ı.
Ɩnı ı lɛla pa kʊcɔcʊtʊ ntı sı:
30 Ɩsəntɔ yoolaa kuu wontuŋ ké,
na pá talaɣı, ınɛɣɛ pɛɛlɔ yaa pɛɛlaa naalɛ.
Sisela kɛ pʊʊɣʊ kʊpaŋkʊ yaa pɔɔŋ naalɛ.
Na máá paa pʊʊɣʊ kʊsɔpʊɣʊ
yaa pɔɔŋ naalɛɣɛ ma luɣu tɛɛ.

31 Tacaa kolontunaa í səkı mpʊ.
Ɩ taapalaa náá teeki kɔkɔ ısıı ilim lıkʊɣʊ tɔ.
Pəlɛ pə waalı Ɩsɛɣɛlı tɛtʊ hɛɛsa pıısı nıılɛ təcu.

6

Matiyaŋ nyámа cɔɔsəɣı Ɩsɛɣɛlı nyámа

1 Mpúɣú Ɩsɛɣɛlı nyámа tasa lapʊ kɛ mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ɩlɛna ílé ı tʊ-wɛɣɛ
Matiyaŋ nyámа niŋ taa ké pıısı nıılɛ təcu. 2 Matiyaŋ nyámа cɔɔsa-wɛɣɛ sɔsɔm ké.
Ɩlɛna Ɩsɛɣɛlı nyámа se na pá cɔɔsı pulası taa, na kʊkpaməŋ pɔɔŋ taa. 3 Ye Ɩsɛɣɛlı
nyámа í tuuki pa tawa, ılɛ Matiyaŋ nyámа, na Amaleke nyámа, na ilim təlıılɛ
tɔɔ tɔntaa pa kpɛntı na 4 pá watı-wɛ, na pá wakələɣı pa kʊhaləm, haləna pá tala

timpi pa yaa sı Kasa tɔ. Paa kaasəɣı pulu sı pɛlɛ pá tɔɣɔ. Na pá kpɛŋna pa tɔla na pá kpaakı. 5 Pa kɔŋaɣana pa kaləkəŋ na pa coka ké. Pa na pa yooyoonaa paa wɛ paɣalɛ ké ısıı kutolonj, pa fɛı kaluɣu. Pa watəɣı Isɛɣelı tetu ké na pá wakələɣı-tı.

6-7 Isɛɣelı nyámа tɔɣɔna pa təɣı teu kɛ Matiyaŋ nyámа niŋ taa ké. Ilɛna pá wiina Tacaa sı í waası-wɛ. 8 Ntɛna Tacaa kpa-wɛɣɛ Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu, na ílé ı heeli-wɛ sı: Isɛɣelı Isɔ Tacaa yɔɣɔtaa sı ma ləsəna-mɛɣɛ Icipiti yomle taa. 9 Má waasəna-mɛɣɛ Icipiti nyámа niŋ taa, na má tɔɣɔnı mpa pa cɔɔsaɣa-mɛ tɔ, na má ha-mɛɣɛ pa tɛtu. 10 Haləna má heeli-mɛ sı, maɣalɛ mə Isɔ Tacaa. Ilɛ í taa nyana Amolii nyámа mpa pa tɛtu taa í wɛ ısəntɔ tɔ pa tuŋ. Ama í ta nuna-m.

Tacaa ləsa Ketiyɔŋ sı í waası Isɛɣelı nyámа

11 Ḿpúɣú Tacaa ısɔtaa tillu kɔma Ofəla na í caɣa Apiyesɛɛ lulugu tu Yowası halәm taa ké tuɣu nakulı ku tɛɛ. Na Yowası pəyalu Ketiyɔŋ ŋmɛla lɛsɛŋ tənyaasəlɛ, na í makı tɔɣɔnaɣa sı Matiyaŋ nyámа í taa na-ı. 12 Tənaɣalɛ ısɔtaa tillu lıı ı tɔɔ na í tɔmı-ı sı: Yoolaa taa aka nyá, Tacaa wɛ nyá waalı.

13 Kɛlɛna Ketiyɔŋ nɔɣɔ təkpau sı: Aaı, ma cɛ, ye Tacaa ka wɛ tá waalı, pepe tɔɔ ké tə tɔkı wahalanaa panɛ? Na leɣe piti təma nna a tɔm tá caanaa kɛɛsa-tu sı ı lapa-wɛɣɛ waatu wei ı ləsa-wɛɣɛ Icipiti tɔ a wɛɛ? Pɔpɔtu fɛı lelenj, Tacaa lɔ-tuɣu, na í tu-tuɣu Matiyaŋ nyámа niŋ taa.

14 Mpuɣulɛ Tacaa pəsəna Ketiyɔŋ tɔɔ na í tɔmı-ı sı: Pona toma wena n wɛna mpu tɔ, na ń waası Isɛɣelı nyámа kɛ Matiyaŋ nyámа niŋ taa. Ma maɣamaɣa ma tiliɣina-ŋ. 15 Ntɛna Ketiyɔŋ sı: Haı, Tacaa, maa waası Isɛɣelı nyámа na ma we? Mpi tɔ, tá təyaɣa ta kɛ pulugu Manasee lulugu nyámа taa. Pácó ma tıı ké pəyaɣa ntɔ.

16 Mpuɣulɛ Tacaa sı: Maa wɛɛ nyá waalı ké, na ń tələkı Matiyaŋ nyámа ısıı yulu kulum.

17 Ilɛna Ketiyɔŋ sı: Ye mpu la na má nyı təkelekele sı Tacaa nyá, nyá yɔɣɔtəɣənana-m. 18 Səŋ na má kɔna-ŋ kucɔɔu na pácó ń tɛɛ.

Tacaa sı: Polo na ń kɔɔ.

19 Ketiyɔŋ polaa, ılɛna í kú pəfatɛ na í təsı na í tu potopotonaa mpa pa taa kukusum fɛı tɔɣɔ sɔsɔm. Ilɛna í kuuli nantu kɛ tokiya taa, na yom kɛ nyanaɣa taa na í pona Isɔ ısɔtaa tillu kɛ tuɣu sɔsɔɔŋku ŋku ku tɛɛ. 20 Ilɛna ısɔtaa tillu tɔmı-ı sı: Polo na ń sıı nantu na potopotonaa kɛ kukpamuɣu kunɛ ku tɔɔ na ń pɔ yom.

Ilɛna Ketiyɔŋ la mpu. 21 Ḿpúɣú Tacaa ısɔtaa tillu tokina nantu na potopotonaa mpɛ na ı kpátúɣú. Ilɛna kɔkɔ lıı kukpamuɣu taa na ká nyaɣa pə tɔna. Na ısɔtaa tillu náá muki yem. 22 Tənaɣalɛ Ketiyɔŋ cɛkənaa sı Tacaa ısɔtaa tillu ké. Ilɛna í yaɣa kapuka sı: Haı, ma tɔm tɛma. Ma nawa Isɔ ısɔtaa tillu ısɛntaa.

23 Ama Tacaa ná tɔma-ı sı: Nyá laŋlɛ í taa wakəlı, n kaa sí se.

24 Mpuɣulɛ Ketiyɔŋ ŋmawa Tacaa kɛ kɔtaɣa tələtɛ, na í ha-tɛɣɛ hətɛ sı Tacaa hɛɛsəɣəna laŋa. Kɔtaɣa tələtɛ ntέ tə wɛ haləna saŋa kɛ Apiyesɛɛ nyámа ıcatɛ Ofəla taa.

Ketiyɔŋ yɔka tuɣu Paalı təlaalɛ

25 Ḿpúɣú Tacaa heela Ketiyɔŋ kɛ ahoo anı sı: Kpa nyá caa latəcɛ kufalu, na ń tasa naalɛ nyəŋ wei ı wɛna puısı naatosompɔɣəlaɣa tɔ. Ilɛna ń yɔkı nyá caa tələalɛ na ń kpɛsı tesika ŋka pa laakı tɔ. 26 Ilɛna ń ŋma-m kɔtaɣa tələtɛ kɛ puɣu kunɛ ku nyuɣu taa na ń kpaɣa tesika ŋkɛ ka taası na ń lana kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ na latəcɛ naalɛ nyəŋ.

27 Ilɛna Ketiyɔŋ ləsı ı təmlɛ nyámа kɛ naanuwa, na í lá ısıı Tacaa kɛɛsa-ı tɔɣɔ ahoo. Mpi tɔ, ı nyaŋaɣana ı caa təyaɣa nyámа na ıcatɛ yəlaa ké. 28 Pə fema na ıcatɛ nyámа kulı tanaŋ tɛɛ təhulu, ılɛna pá maɣana pa yɔka tuɣu na pá kpɛsı tesika. Na pá lá latəcɛ naalɛ nyəŋ kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔɣɔ kɔtaɣa tələtɛ nte pa ŋmawa tɔ tə tɔɔ. 29 Mpuɣulɛ pa pɔɔsa təma sı: Awe maɣamaɣa lapəna mpu?

Ɩcatɛ nyə́ma cɛkənaa sɪ Ketiyɔŋ lapəna mpʊ. 30 Ɩlɛna pá tó ɪ caa Yowasɪ sɪ: Ləsɪ nyá pəyalʊ na tə́ kʊ-ɪ. Mpi tɔ, ɪ yɔka təlaalɛ, na í kpɛsɪ pəcɔlɔ tesika.
31 Mpʊɣʊlɛ apalʊ ɪnɪ ɪ cɔwa mpɛ ɪnɪ sɪ: Mə nyəntʊ suweɣe tʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɔm taa? Ye pə cəpa wei sɪ ɪ sɛɛkəna kʊ tɔɔ, ɪsɪɪ pʊntʊ səpa na pə́cə́ pə nyaalɪ. Ye kʊ kɛ tʊɣʊ, kʊ yoo kʊ maɣamaɣa kʊ yoou. Mpi tɔ, kʊ təlaalɛ kɛ pa yɔkaa.
32 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ pa ha Ketiyɔŋ kɛ həte sɪ: Yelupaalɪ. Pə nyʊɣʊ ntɛ́ sɪ: Paalɪ í yoo ɪ tɪ yoou. Ɩ təlaalɛ kɛ pa yɔkaa.

Ketiyɔŋ pɛɛkəɣɪ Ɩsɔ luɣu nyəntʊ

33 Mpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Matiyaŋ nyə́ma, na Amaleke nyə́ma, na ilim təlɪʊlɛ tɔɔ tɔntaa kotaa, na pá tɛsɪ Yaatanɪ na pá polo pá pɪʊlɪ Sisilee tɛtɛkəlɛ taa. 34 Ɩlɛna Ɩsɔ Feesuɣu tii Ketiyɔŋ tɔɔ na í yaɣa apalʊ tutuɣu sɪ Apiyesɛɛ lʊlʊɣʊ nyə́ma í tʊ ɪ waalɪ. 35 Na í tili tətɔɣɔ Manasee nyə́ma kiŋ sɪ apalaa í lɪɪ na pá tʊ ɪ waalɪ, na í yaa Asɛɛ nyə́ma, na Sapulɔŋ nyə́ma, na Nɛfətali nyə́ma, na pa təna pá səɔsɪ ɪ tɔɔ.
36 Mpʊɣʊlɛ Ketiyɔŋ tɔma Ɩsɔ sɪ: Ye tampana sɪ nyá toŋ kɛ maa waasəna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma ɪsɪɪ n ka yɔɣətuɣu tɔ. 37 Tɔʊ, maa pɔ heu kɔŋlɛ kɛ Kataɣa taa. Ye cɔlɔʊ kpa-tɛɣɛ ahoo na atɛ náá wʊlaa, ɪlɛ tənaɣa maa nyəna sɪ nyá toŋ kɛ maa waasəna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma.
38 Ɩlɛna pə́ la mpúɣú teitei. Tɛʊ fema tanaŋ na Ketiyɔŋ nyaasɪ kɔŋlɛ ńté, ɪlɛna lʊm lɪɪ na pə́ su poosiya. 39 Ntɛna í tɔ Ɩsɔ sɪ: Haɪ, yele má tasa-ŋ natələɣɪ pɔɔsʊɣʊ. Taa mʊ-m na pááná. Ma caa sɪ ń tasa-m pʊlʊɣʊ hʊlʊɣʊ kɛ tɔm kʊlʊm. Pənɛntɛ cɔlɔʊ í kpa tɛtʊ tɔɔ tike, na kɔŋlɛ náá wʊlaa.
40 Ɩlɛna Ɩsɔ mʊ Ketiyɔŋ nɔɣɔ kɛ ahoo anɪ na kɔŋlɛ náá wʊlɪ na cɔlɔʊ kpa tɛtʊ tɔɔ tike.

7

Ketiyɔŋ yoolaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa (300) tɔm

1 Mpúɣú Ketiyɔŋ na ɪ yoolaa pa kʊla lɔŋ kɛ tanaŋ nakʊlɪ na pá polo pá pɪʊlɪ Halotɪ hite nɔɣɔ, na Matiyaŋ nyə́ma náá pɪʊlana ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ ké Molee pulaɣa cɔlɔ.
2 Ɩlɛna Tacaa tɔ Ketiyɔŋ sɪ: Nyá yoolaa kəla tɔɔʊ, ma kaa tʊ Matiyaŋ nyə́ma kɛ nyá niŋ taa, na pə́ kɔɔ na ń sa nyá tɪ sɪ nyá toŋ ké n lapənaa. 3 Mpʊ tɔ, heeli-wɛ sɪ, sɔɣɔntʊnaa í məlɪ təyaɣa.
Mpʊɣʊlɛ yəlaa iyisi hiu na naalɛ (22000) məlaa, na pə́ kaasɪ yəlaa iyisi naanʊwa (10000) tike. 4 Mpúɣú Tacaa tɔma Ketiyɔŋ sɪ: Nyá yoolaa kəla tɔɔʊ tətɔ. Tiina-wɛɣɛ lɔɔʊ nɔɣɔ, na ma maɣamaɣa má tɔɔsɪ potaa na caɣalaa.
5 Yoolaa tii təna, ɪlɛna Tacaa heeli-ɪ sɪ: Faɣa mpa paa tí lʊm na niŋ ɪsɪɪ hasɪ tɔ, na pa mpaa. Na mpa paa luŋ akula na pá nyɔɔ tɔ na pa mpaa.
6 Mpúɣú pa taa yəlaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa (300) tiwa lʊm ɪsɪɪ hasɪ. Pə kaasa mpa ɪlɛna pɛlɛ pá luŋ akula na pá nyɔɔ. 7 Ntɛna Tacaa heeli Ketiyɔŋ sɪ: Yoolaa ŋmʊnʊɣʊ nɪɪnʊwa wei ɪ tiwa lʊm tɔ mpɛ pa niŋ taa ké maa tʊ Matiyaŋ nyə́ma na pá waasɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma. Pə kaasa mpa tɔ, paa wei í məlɪ ɪ tɛ.
8 Mpúɣú Ketiyɔŋ sɪɪwa yəlaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa (300) ɪnɪ na í mʊ kpentaa təɣɔnasɪ, na pa tutuuŋ na pɛlɛ pá məlɪ təyaɣa.
Na Matiyaŋ nyə́ma náá sika tɛtɛkəlɛ taa ké mpɛ pa pətɛɛ.

Pə hʊla Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ paa la akanaa

9 Mpúɣú Tacaa heela Ketiyɔŋ kɛ ahoo anɪ sɪ: Kʊlɪ na ń tii Matiyaŋ nyə́ma tesikile taa. Mpi tɔ, ma tʊ-wɛɣɛ nyá niŋ taa ké. 10 Ye sɔɣɔntʊ wɛ-ŋ na tiiu, ɪlɛ n kpɛnna nyá təmlɛ tʊ Pula. 11 N ká nɪɪ pa kʊyɔɣətʊtʊ, ɪlɛna pə́ səɔsɪ-ŋ apalʊtʊ.
Ntɛna í na Pula pá cɛŋ na pá polo pá tala tətaŋlɛ kancaalaɣa nyəntɛ. 12 Na Matiyaŋ nyə́ma, na Amaleke nyə́ma, na ilim təlɪʊlɛ tɔɔ tɔntaa pilina tɛtɛkəlɛ

təna ısıı kʋtolonŋ, na pa yooyoonaa náá wɛ ısıı lʋm nɔɣɔ kanyəŋa, pa fɛı kalʋɣʋ.
13 Ketiyɔŋ pa tala mpʋ, ılɛ nɔɣɔlʋ kɛɛsəɣı ı taapalʋ ntɛ́ toosee sı: Ma toosaa kɛlɛ sı
ma ná potopoto nɔɣɔlʋ[a] na í pilimiɣi tá tesikile na í yoona cokəle na í pəsı-tɛɣɛ
kpɛntəlasıı.
14 Mpʋɣʋlɛ ı taapalʋ nɔɣɔ təkpaʋ sı: Ɩsəna Ɩsɛɣɛlı tʋ Ketiyɔŋ ká kəlı-tʋ tɔɣɔ n na
mpʋ. Ɩsɔ tɛma ı taa kɛ́ sı ı tʋɣı tá tənaɣa ı niŋ taa.
15 Ketiyɔŋ nıı toosee anı a kʋsɛɣɛsətʋ, ılɛna í həntı atɛ na í sɛɛ Ɩsɔ. Ilɛna í məlı ı
yoolaa kiŋ na í tɔ sı: Ɩ nyəkı na í kʋlı. Tacaa tʋwa Matiyaŋ nyə́ma kɛ mə niŋ taa
kɛ́.

Matiyaŋ nyə́ma sewa yem yem

16 Ḿpúɣú Ketiyɔŋ faɣa yoolaa ŋmʋnʋɣʋ na nıınʋwa (300) ınəɣı kpeka tooso, na
í cɛla-wɛɣɛ tutuuŋ na hɛɛŋ sı pá pa kahulasıı tɔɔ. 17 Ilɛna í tɔ-wɛ sı: Ɩ nyənəɣəna-m
yoo. Ye tə tala pa təsikile na má lapa ısəna mpi ılɛ í la mpʋ. 18 Ye í nııwa má na
ma həɣɔlʋɣʋ nyə́ma tə hʋla tá tutuuŋ, ılɛ mıı hʋlı mə nyəŋ tɔtɔ na pə́ cɔɔ na pə́
ta. Na í kpɛntı na ı yɔɣɔtəna nɔɣɔ səsaɣa sı: Tacaa na Ketiyɔŋ pa nyə́ma ntɛ́ tá.
19 Pə tapa ahoo hɛka kɛ waatʋ wei taŋlaa laɣasəɣı təma ılɛ Ketiyɔŋ na ı yoolaa
nıınʋwa (100) kpekəle, pa tala kolontunaa təsikile tənaɣa tɔɔ kɛlɛ. Ilɛna pá hʋlı
pa tutuuŋ na pá yɔkı pa hɛɛŋ. 20 Ḿpúɣú kpeka naalɛ wei pə kaasaa tɔ, ílé ı lapa
mpʋ tɔtɔ, na pá tɔkı kahulasıı na niŋ mpətəŋ na tutuuŋ kɛ niŋ ntɔɣɔŋ taa, na pá
yɔɣɔtəna nɔɣɔ səsaɣa sı: Tacaa na Ketiyɔŋ paa tɔɣɔna.
21-22 Ḿpúɣú pa tənа pa tama kolontunaa təsikile na pá səŋa pa təsəŋlɛnaa kɛ
mpʋ, na pá tɔŋna tutuuŋ hʋlʋɣʋ. Ilɛna Tacaa lá na acufu sʋʋ Matiyaŋ nyə́ma
yoolaa taa, na pá sʋʋ kiisuɣu, na pá kʋɣı təmaɣa pa taa pa tike. Ḿpúɣú pa yawa
na pá se na lɛlaa məlәna Pɛtı-Sita kɛ Seleta tɔɔ. Halәna pá tala timpi pa yaa sı
Apɛɛlı-Mehola kɛ Tapaa cɔlɔ tɔ.
23 Ilɛna pá yaa Ɩsɛɣɛlı kpeka lɛnna, Nɛfətali nyə́ma, na Asɛɛ nyə́ma, na
Manasee nyə́ma təna na pá tɔɣɔnı Matiyaŋ nyə́ma. 24 Ḿpúɣú Ketiyɔŋ tilaa na
pá heeli Ifəlayim nyə́ma kɛ pɔɔŋ taa sı: Ɩ tii lɔŋ na í cɛ Matiyaŋ nyə́ma na í taŋ-
wɛɣɛ Yaatanı tətɛsəlɛ halәna Pɛtı-Pala.
Ilɛna Ifəlayim nyə́ma náá la mpʋ. 25 Ilɛna pá kpa Matiyaŋ awulaa naalɛ Olɛpı
na Sɛpı. Na pá kʋ Olɛpı kɛ Olɛpı kʋkpamʋɣʋ tɔɔ, na pá kʋ Sɛpı ılɛɣɛ Sɛpı tənyaasəlɛ.
Ilɛna pá taɣanı kolontunaa waalı kɛ tʋɣʋ. Ḿpúɣú pa pona Ketiyɔŋ kɛ awulaa mpɛ
pa nyɔɔŋ kɛ Yaatanı waalı.

8

Ifəlayim nyə́ma páánáá mʋɣʋ

1 Ḿpúɣú Ifəlayim nyə́ma pɔɔsa Ketiyɔŋ na páánáá sı: Waatʋ wei n pukaɣa
Matiyaŋ nyə́ma yoonaʋ tɔ pə lapa ısəna na ń ta yaa-tʋ?
Halәna pá na-ı pá yoo tə tɔɔ kɛ́ səsəm. 2 Mpʋɣʋlɛ ı pɔɔsa-wɛ sı: Pepe taa kɛ́ má
na-mɛ tə kɛɛsəɣı? Tʋɣʋ pee kancaalaɣa nyəna ıı takı leleŋ kɛ kantəkaɣa nyəna.
Pə tapʋɣʋ ntɛ́ sı: Mpi mıı lapa tɔ, pə tɛɛ mpi tá lapa tɔ təcaɣacaɣa. 3 Ɩsɔ yelaa na í
kʋ Matiyaŋ awulaa Olɛpı na Sɛpı. Mpʋ tɔ, pepe taa kɛ́ má na-mɛ tə kɛɛsəɣı?
Ketiyɔŋ yɔɣɔta mpʋ, ılɛna Ifəlayim nyə́ma páánáá hɛɛ.

Ketiyɔŋ kɛ Yaatanı ilim təlulɛ tɔɔ

4 Ḿpúɣú Ketiyɔŋ pa tɛsa Yaatanı na pá kawa tətɔɣɔtɔɣɔ. Paa na mpʋ na pá
taɣanı pa kolontunaa waalı kɛ tʋɣʋ. 5 Pa tala Sukɔtı, ılɛna Ketiyɔŋ tɔ ıcatɛ nyə́ma

[a] **7:13** potopoto nɔɣɔlʋ: Potopoto nɔɣɔlʋ, pɛlɛ pa tɛ tɔɣɔnaɣa pee naalı a potopotonaa kɛ pa kɛɛsəɣı cənɛ.

sı: Ɩ ha ma yoolaa kɛ təɣɔnaɣa, pə nıı-wɛɣɛ. Mpi tɔ, tə təŋna Matiyaŋ awulaa Sepa na Saləmuna kɛ təɣɔnʊɣʊ ké.

6 Mpʊɣʊlɛ ıcatɛ nyʊɣʊ nyámа pɔɔsa-ı sı: Pepe tɔɔ ké n caa sı tá cɛlɛ-ŋ təɣɔnaɣa na ń ta kpata Sepa na Saləmuna? 7 Tənaɣalɛ Ketiyɔŋ nɔɣɔ təkpau sı: Tacaa í tʊwa Sepa na Saləmuna kɛ ma niŋ taa, maa cəlı-mɛ na wʊlaɣa tɛtʊ taa sɔwa na sɔsɔʊnaa.

8 Ɩlɛna pá tɛɛna Penuwɛlı, na Ketiyɔŋ sələmı kʊlʊmtʊ ntəɣı ıcatɛ nyámа, na pɛlɛ pá cɔ-ı teitei ısıı Sukɔtı nyámа. 9 Mpúɣú Ketiyɔŋ heela-wɛ sı: Ye ma lapa aka na má məlaa, maa yɔkı mə ıcatɛ taa atɛ na ısɔ kutuluɣu sɔsɔɔʊ.

10 Sepa na Saləmuna pa yoolaa paa wɛ Kaləkɔɔ, na pá kaasa-wɛɣɛ iyisi naanʊwa na kakpası (15000). Ɩsəna pıı kaasa ilim təlıulɛ tɔntaa tɔɣɔlɛ. Mpi tɔ, Ketiyɔŋwɛ pa tɛma yəlaa iyisi nıınʊwa na hiu (120000) kɛ kʊɣʊ. 11 Ɩlɛna Ɩsɛɣɛlı nyámа kɛlı mpaau ŋku ilim təlıulɛ tɔntaa təŋəɣı tɔɣɔ Nopa na Yopowa pə ilim təlıulɛ tɔɔ, na pá kpəlı pa kolontunaa. Pácó pɛlɛ paa nyámа sı pa lıı-təɣı. 12 Ɩlɛna Matiyaŋ awulaa Sepa na Saləmuna pá se. Ama Ɩsɛɣɛlı nyámа tɔɣɔna-wɛ na pá kpa-wɛ na kolontunaa kpekəle təna laŋa pəsı.

13 Ketiyɔŋ pa lıına yoou na pá kpeŋ, ılɛna pá kpaɣa Hɛlɛsı ıkpakpau mpaau. 14 Mpúɣú ı kpa Sukɔtı ıfepu nɔɣɔlʊ na í pɔɔsı-ı, ılɛna ílé í ŋmaa-ı ıcatɛ ńté tə nyʊɣʊ nyámа həla. Pa wɛ yəlaa nııtoso na naanʊwa na naatosompɔɣɔlaɣa. 15 Pə waalı ké Ketiyɔŋ polaa na í maɣana Sukɔtı nyámа na í tɔ-wɛ sı: Ɩ tɔɔsı nti í ka tʊʊ-m sı paa pə nıı ma yoolaa í kaa ha-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa sı ma ta kpata Sepa na Saləmuna tɔ. Tɔʊ, mpɛɣɛlɔ ma kpa cənɛ.

16 Ɩlɛna í caa wʊlaɣa tɛtʊ taa sɔwa na sɔsɔʊnaa na í hɔna Sukɔtı nyʊɣʊ nyámа ŋkpaŋŋ. 17 Ɩlɛna í yɔkı Penuwɛlı ıcatɛ taa atɛ na ısɔ kutuluɣu na í kú yəlaa.

18 Pə waalı ké Ketiyɔŋ pɔɔsa Sepa na Saləmuna sı: Yəlaa mpa pa kʊwa Napɔɔ tɔ pa wɛ ısəna tɔɔ? Ɩlɛna pá cɔ sı: Pa nəɣəsəna-ŋ ké. Pa caɣa ké ısıı wulau piya. 19 Mpʊɣʊlɛ Ketiyɔŋ sı: Ma taalʊnaa ké, ma na-wɛ ta too kʊlʊm. Ma tuukina Tacaa sı ye í taa kú mpɛ ını, ma maɣamaɣa ma taa kʊ-mɛ tətɔ.

20 Ɩlɛna í tɔ ı pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ Yetɛɛ sı: Polo ń kʊ-wɛ.

Ama pəyaɣa ta pəsı na ká kʊsı ka laɣatɛ. Mpi tɔ, kaa kəla kɔɔsʊɣʊ, ılɛna sɔɣɔntʊ wɛ-kɛ. 21 Ntɛna Sepa na Saləmuna pá tɔ Ketiyɔŋ sı: Kʊ-tʊɣʊ nyá maɣamaɣa, yʊlʊkpasʊ təmlɛ ké.

Mpúɣú Ketiyɔŋ kʊwa awulaa mpɛ pa naalɛ, na í wɔɣɔsı pa yooyoonaa luuŋ tɛɛ kawulaɣa wʊla təlanaa.

Ketiyɔŋ səm

22 Mpúɣú Ɩsɛɣɛlı nyámа tɔma Ketiyɔŋ sı: Tɔɣɔ tá tɔɔ ké kawulaɣa, nyá waalı ké nyá piya na pɛlɛ pa piya. Mpi tɔ, nyá yapəna-tʊɣʊ Matiyaŋ nyámа niŋ taa. 23 Ntɛna Ketiyɔŋ sı: Aaı, pə taɣa má yaa ma pəyaɣa nakəlı kaa təɣɔna mə tɔɔ ké kawulaɣa. Ama Tacaa kɛlɛ mə wulau.

24 Ɩlɛ nti ma sələməɣı-mɛ tɔɣɔlɛ sı paa mə taa wei í ha-m kukuule nte ı hika kolontunaa tɛ tɔ.

Matiyaŋ nyámа ka ké Ɩsəmayɛlı nyámа, ılɛ paa wɛna kukuwee ké. 25 Ɩlɛna pá tisi sı paa cɛlɛ-ı na luɣu kʊlʊmʊɣʊ.

Mpúɣú Ketiyɔŋ pɔwa toko na pá pɛtəɣı pa ŋkpaŋyapəlası nsəɣı pə tɔɔ. 26 Na kukuwee anı á lıı ısıı kiloonaa hiu. Na pácó pá kaası kacɔka kukuwee ısıı ŋkpaŋyapəlası, na tokonaa kʊsɛɛmaa kʊpama mpa Matiyaŋ awulaa suukaɣa tɔ, na pa yooyoonaa təlanaa. 27 Ɩlɛna Ketiyɔŋ lʊʊ kətəlaa toko wei pa pɔɔsəɣəna Tacaa kɛ tɔm tɔ na í tú wʊlanaa mpɛɣɛ ı tɔɔ, na í sıı Ofəla ıcatɛ taa. Mpúɣú Ɩsɛɣɛlı nyámа sʊʊ toko ınəɣı laau na í pəsı Ketiyɔŋ na ı təyaɣa nyámа kɛ katɔka.

28 Pə kpaɣau waatʊ ını təɣɔ Ɩsɛɣɛlı nyámа ŋmakəla Matiyaŋ nyámа, pa ta tasa pa təɣı hikuɣu. Ɩlɛna tɛtʊ hɛɛsı pıısı nıılɛ təcu. Haləna Ketiyɔŋ na ı səm.

29 Ḿpúɣú Ketiyɔŋ məla ɪ tɛ na í caɣa tənа. 30 Ɩ pəyalaa ka wɛ nɪɪtoso na naanʊwa
kɛ́. Mpi tɔ, ɪ ka wɛna alaa paɣalɛ kɛ́. 31 Ɩ alʊ səkpelu nyəŋ wei ɪ ka wɛ Sikɛm tɔ ɪ lʊla-
ɪ apalʊpəyaɣa, pa yaa-kɛ sɪ Apimelɛkɪ. 32 Kpatəlaɣa kʊpaŋka kɛ Ketiyɔŋ səpənaa
na pá pimi-ɪ ɪ cɔsɔ sɔsɔ Apiyesɛɛ pəlaaʊ taa kɛ timpi paa pima ɪ caa Yowasɪ tɔɣɔ
Ofəla ɪcatɛ taa.
33 Ketiyɔŋ səpa mpʊ, ɪlɛna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma taɣanɪ tɪɪŋ laaʊ taa kɛ́ məlʊɣʊ, na pá
laakɪ pa tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ Paalɪ-Poli tɔ. 34 Pa ta tɔɔsɪ pa Ɩsɔ wei ɪ yapa-wɛɣɛ
kolontunaa mpa pa cɔɔna-wɛ tɔ pa niŋ taa tɔ. 35 Paa na Ketiyɔŋ ka lʊpa pa tɔɔ
kɛ́ teu tɔ, pa taa nɔɣɔlʊ ta tɔɔsɪ ɪ təyaɣa nyə́ma tɔɔ.

9

Apimelɛkɪ pəsa Sikɛm wulaʊ

1 Ḿpúɣú Ketiyɔŋ pəyalʊ Apimelɛkɪ pola ɪ ɪkpenaa kɛ Sikɛm na í tɔ pá na ɪ too
lʊlʊɣʊ nyə́ma tənа sɪ, 2 pá pɔɔsɪ ɪcatɛ nyə́ma sɪ: Ɩ caa sɪ Ketiyɔŋ piya nɪɪtoso na
naanʊwa í tɔɣɔna mə tɔɔ kɛ́ kawulaɣa yaa yʊlʊ kʊlʊm? Ɪlɛ í tɔɔsɪ sɪ maɣalɛ mə
kɔɣɔpu.
3 Ntɛna ɪ ɪkpenaa polo na pá heeli tɔm ntəɣɪ Sikɛm ɪcatɛ nyʊɣʊ nyə́ma. Ɪlɛna
pɛlɛ pá tʊ pa taa sɪ paa sɛɛna ɪ tɔɔ. Mpi tɔ, ɪ kɛ́ pa yʊlʊ kɛ́. 4 Ɪlɛna pá ləsɪ pa tʊɣʊ ŋku
pa yaa sɪ Paalɪ-Peli tɔ kʊ kutuluɣu taa kɛ́ liɣitee nyəɣətʊ nɪɪtoso na naanʊwa na
pá ha-ɪ. Anəɣɪ ɪ fɛla tɛtɛlataa, na mʊsʊŋtʊnaa, na pá tú ɪ waalɪ.
5 Ɪlɛna pá polo ɪ caa tɛɣɛ Ofəla, na í kú ɪ tɛɛtʊnaa nɪɪtoso na naanʊwa ɪnɪ ɪ tənaɣa
kʊkpamʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ tɔɔ. Pa taa səkpelu kʊlʊm Yotam tike sena na í ŋmɛlɪ. 6 Ɪlɛna
Sikɛm na yoolaa tɛ yəlaa tənа koti na pá polo ɪcatɛ tʊɣʊ kʊlalaaʊ tɛɛ, na pá kpaalɪ
sɪ Apimelɛkɪ pəsa wulaʊ yoo.

Yotam sɛɛ yəlaa kɛ ɪsɔ

7 Yotam nɪɪ mpʊ, ɪlɛna í kpa pʊɣʊ Kalisim nyʊɣʊ taa na í kiisi sɪ: Sikɛm nyə́ma
mɛ, ye í caakɪ sɪ Ɩsɔ í nɪɪna-mɛ, ɪlɛ í ke ŋkpaŋŋ.
8 Kʊyakʊ nakʊləɣɪ tɪɪŋ tʊwa sɪ ɪ kpaakɪ wulaʊ. Ɪlɛna í tɔ tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ Olifi
tɔ sɪ: Tɪɪ kpa-ŋ tá wulaʊ. 9 Tənaɣalɛ Olifi tɔma ɪ taapalaa sɪ: Ma yeki nim mʊlʊɣʊ
ntɛ́ na Ɩsɔ na yəlaa pa laŋa hɛɛna-m ɪlɛna má kʊɣɪ ma tɪ sɪ ma tɔkɪ tɪɪŋ tɔɔ kɛ́
kawulaɣa na? 10 Mpʊɣʊlɛ tɪɪŋ yaa ŋku pa yaa sɪ fiki tɔ sɪ: Kɔɔ na tə́ kpa-ŋ tá wulaʊ.
11 Tənaɣalɛ fiki sɪ: Ma yeki ma pee leleŋ nyəna anəɣɪ lʊlʊɣʊ ntɛna má kʊɣʊ ma tɪ
sɪ ma tɔkɪ tɪɪŋ tɔɔ kɛ́ kawulaɣa na? 12 Ɪlɛna í yaa tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ sɪ: Nyaa
kɔɔ na tə́ kpa-ŋ tá wulaʊ. 13 Ntɛna kʊlɛ kʊ cɔ sɪ: Ma yeki sʊlʊm puuu ntɛ́ sɪ Ɩsɔ
na yəlaa pá yɔɔlənа-m, ɪlɛna má kʊɣʊ ma təɣɪ yem sɪ ma tɔkɪ tɪɪŋ tɔɔ kɛ́ kawulaɣa
na? 14 Pə waalɪ kɛ́ tɪɪŋ tənа kpɛntaa na í maɣana sɔwa hotiya na í tɔ́-kɛ́ sɪ: Kɔɔ na
tə́ kpa-ŋ tá wulaʊ. 15 Ntɛna sɔwa hotiya tɔ-wɛ sɪ: Ye tampana sɪ í caa má la mə
wulaʊ, í kɔɔ na í cɔɔsɪ mə tənaɣa ma ɪsotom taa. Ye pə taɣa mpʊ kɔkɔ ká lɪɪna ma
sɔwa taa, na ká nyaɣa na ká kpɛntəna Lipaŋ tɪɪŋ sɔsɔɔŋ.
16 Ḿpúɣú Yotam tasaa sɪ: Ɩsɪɪ mə kpaalʊɣʊ sɪ Apimelɛkɪ kɛlɛ mə wulaʊ tɔ
tampana ntɛ́? Ketiyɔŋ lapa-mɛɣɛ təma sɔsɔɔna wena tɔ í tɔɔsa a tɔɔ na í la í na
ɪ təyaɣa nyə́ma kɛ kʊpantʊ na? 17 Ma caa yoo mə yoou na í sɪ mə səm na í waasɪ-
mɛɣɛ Matiyaŋ nyə́ma niŋ taa. 18 Ɪlɛna saŋa mɪɪ lɪɪ ɪ nyə́ma waalɪ, halənа í kʊ́ ɪ
piya nɪɪtoso na naanʊwa kɛ kʊkpamʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ tɔɔ. Ɪlɛna í kpa Apimelɛkɪ kɛ
Sikɛm wulaʊ sɪ ílɛ́ ɪ kɛ́ mə kɔɣɔpu. Pácɔ́ Ketiyɔŋ yom alʊ nyəŋ pəyaɣa ntɛ́. 19 Ama
ye kʊpantʊ kɛ ɪ lapa Ketiyɔŋ na ɪ təyaɣa nyə́ma, ɪlɛ Apimelɛkɪ í hɛɛsɪ mə laŋa na
mɪɪ hɛɛsɪ ɪ nyəntɛ. 20 Ye pə taɣa mpʊ kɔkɔ í lɪɪna Apimelɛkɪ taa na ká nyaɣa Sikɛm
na yoolaa tɛ yəlaa, na kɔkɔ lɪɪ pɛlɛ pa kiŋ na ká nyaɣa Apimelɛkɪ.
21 Yotam tɛma mpʊ, ɪlɛna í se ɪ tɛɛtʊ Apimelɛkɪ na í polo í ŋmɛlɪ Peela.

Sikɛm nyə́ma kʊla Apimelɛkɪ tɔɔ

22 Apimelɛkı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Iseɣelı kɛ pıusı tooso. 23 Pə waalı ké Isɔ yelaa na
Sikɛm nyámɑ taa kpɛntəna təma. Ilɛna Sikɛm nyámɑ kulı Apimelɛkı tɔɔ. 24 Pə
lapa ḿpúɣú sı ı tɛɛtunaa mpa Sikɛm nyámɑ ka sənɑ-ı na pá ku tɔ, pa səm í məlı
í na-wɛ pa nyɔɔŋ taa, na pá lɛɛtı-ı. 25 Pa caakaɣa sı pá hiki Apimelɛkı, ılɛna pá
pona yəlaa kɛ pulası taa na pá papı təna, na mpaau tɔntu wei í tɛɛkı, ılɛ pa lɛɛkı ı
wontu. Ḿpúɣú wulau nıı-tı.

26 Ḿpúɣú kuyaku nakulı Ipɛtı pəyalu Kaalı na ı tɛɛtunaa pa pola Sikɛm, na ıcatɛ
nyámɑ la-wɛɣɛ naani. 27 Ilɛna pá polo pá kóólí tıuŋ wei pa yaa sı lɛsɛŋnaa tə na pá
lá pə sulum na pá nyɔɔ, na pá ŋmaalı. Na pá suu pa tuɣu kutuluɣu taa, na pá tɔɣɔ na
pá nyɔɔ tətɔ. Ilɛna pá tuu Apimelɛkı. 28 Haləna Kaalı tɔ sı mpaɣa Sikɛm nyámɑ?
Na pepe tɔɔ ké tıı nyana Apimelɛkı? Awe nyəma-ı? Ntɔŋ Ketiyɔŋ pəyalu kɛlɛ?
Sepuli kɛlɛ ıcatɛ nyuɣu tu, ta kaa nıına-ı. Mə cɔsɔ Hamoo wei ı ké mə kpekəle
nyuɣu tu tɔɣɔ pə wɛɛ sı í se. 29 Ye maa kɛna ıcatɛ nyuɣu tu, maa tɔɣɔna Apimelɛkı
ké. Apimelɛkı í tayanı ı yoolaa na í kɔna na ma na-wɛ tə yoo.

30 Icatɛ nyuɣu tu Sepuli nıı Kaalı təm ntı, ılɛna ı páánáhuu. 31 Na í tili mukaɣa
na í heeli Apimelɛkı sı: Kaalı na ı tɛɛtunaa pa kɔma Sikɛm na pá yoosiɣi nyá na
ıcatɛ nyámɑ. 32 Mpu tɔ, pə wɛɛ sı nyá na nyá yəlaa í polo ahoo na í papı-ı tawa
taa. 33 Na cele tanaŋ í tii ıcatɛ tɔɔ ké ilim lıuu waatu, na í na ı nyámɑ pá lıukı nyá
tɔɔ, ılɛna ń nyı ısəna ń ká lana-wɛ tɔ.

34 Ḿpúɣú Apimelɛkı faɣa ı yəlaa kɛ təm liɣiti na pá polo pá papı Sikɛm ıcatɛ
waalı. 35 Waatu wei Kaalı lıuwa na í səŋ ıcatɛ nɔnɔɣɔ, ılɛna Apimelɛkı na ı yəlaa
pá lıu təŋmɛllɛ. 36 Kaalı na-wɛ, ılɛna í heeli Sepuli sı: Nyənı, yəlaa watuɣu pulaɣa
na pá tiiki yee. Ntɛna Sepuli nɔɣɔ təkpau sı: Pulaɣa ısotom kɛ n yaa sı yəlaa na?

37 Kaalı ta tisi, ılɛna í tɔ sı: Nyənı, yəlaa tiikina na hɛku taa pulaɣa tɔɔ. Na
tintiɣile lɛntɛ ná tɛsəɣı pee pɔɔsəlaa tuɣu kulalaau mpaau.

38 Ilɛna Sepuli tɔ sı: Tasa kpesuɣu ılɛ. Matɔŋ n tɔŋaɣa cənɛ sı: Aweɣe pa yaa
Apimelɛkı na táá nıikəna-ı? Tɔu, ı na ı yəlaa mpa n tuukaɣa tɔ pa kɔŋna ntɛ́. Polo
nyá na-ı í yoo ılɛ.

39 Mpuɣulɛ Kaalı tɛɛwa Sikɛm nyámɑ kɛ nɔɣɔ na pá na Apimelɛkı pá naalı
yoou. 40 Apimelɛkı suu ı tɛɛ, ılɛna ını í kuu-tɛ na pá tu təma waalı, na pá ku yəlaa
kɛ sɔsɔm na pácó pá takı ıcatɛ nɔnɔɣɔ. 41 Ilɛna Apimelɛkı polo na í caɣa Aluma
na Sepuli náá tɔɣɔnı Kaalı na ı tɛɛtunaa sı pá taa məlı Sikɛm taa.

42 Tɛu fema, ılɛna Sikɛm nyámɑ tayanı pa tı sı pa puki tawa taa na pá tayası-təɣı
Apimelɛkı. 43 Ilɛna í faɣa ı yoolaa kɛ kpeka tooso, na pá papı təna. Waatu wei ı
ná Sikɛm nyámɑ lıu ıcatɛ nɔnɔɣɔ, ılɛna í tii pa tɔɔ ké kpakpaa. 44 Ntɛna Apimelɛkı
na kpekəle lɛntɛ pá polo na pá taŋ ıcatɛ nɔnɔɣɔ sı kolontunaa í məlı ıcatɛ taa, na
kpekəle naalɛ nyəntɛ náá nyala yəlaa kɛ tawa taa, na pá ku-wɛɣɛ səsɔm. 45 Na
Apimelɛkı yona ıcatɛ kɛ ilim na pə tɛm, na í ku tə yəlaa, na í wakəlı-tɛ na í lɛɛkı-
tɛ. Ilɛna í ŋmuısı tə taa ké təm.

46 Waatu wei Sikɛm atɛ na ısɔ kutuluɣu yəlaa ná mpu, ılɛna pá polo pa təna na
pá suu tuɣu Paalı-Peli koloŋa kutuluɣu taa. 47 Ilɛna Apimelɛkı nıı sı pa polaa na
pá ŋmɛlı təna. 48 Ḿpúɣú ı pona ı yoolaa kɛ Salumɔŋ pulaɣa tɔɔ, na í kpaɣa laalɛ na
í sɛtı tuɣu piliŋa na í hɔɣɔlı-kɛ. Ilɛna í heeli-wɛ sı: I la ısıı ma lapu tɔɣɔ lɔŋ. 49 Ilɛna
paa wei í sɛtı ı piliŋa na pá tu ı waalı na pá pona taası na pá kaa tuɣu kutuluɣu
nɔɣɔ, na pá tu kɔkɔ. Isəna Sikɛm atɛ na ısɔ kutuluɣu yəlaa səpa tɔɣɔlɛ. Apalaa na
alaa mpa pa səpa təna tɔ pa tala ısıı yəlaa iyaɣa (1000) kɛ mpu.

Apimelɛkı səm

50 Apimelɛkı lıu təna, ılɛna í polo Tɛpɛɛsı ıcatɛ na í nyala-tɛ na í lɛɛkı-tɛ. 51 Tə taa
ka wɛ atɛ na ısɔ kutuluɣu toŋ nyəŋku nakulı. Ilɛna ıcatɛ apalaa na alaa na nyuɣu
nyámɑ polo na pá suu ku taa na pá təkı nɔnɔɣɔ, na pá kpa nyuɣu taa na pá caɣa.

52 Ḿpúɣó Apimelɛkı kpətəna kutuluɣu ŋkʊ kʊ nɔnɔɣɔ sı ı tʊɣʊ kɔkɔ. 53 Ilɛna alʊ nɔɣɔlʊ ı yaɣa ı nyʊɣʊ taa ké nem na kú tʊlı. 54 Mpʊɣʊlɛ ı təma ı yoou wontu təkʊlʊ sı: Kpɛɛ nyá laɣatɛ na ń tɛɛsı-m. Pá taa kɔɔ na pá yɔɣɔtı sı alʊ kʊna-m.

Ilɛna ıfepu ını ílé ı sɔ Apimelɛkı kɛ laɣatɛ na í sí. 55 Isɛɣelı nyə́ma naWa sı ı səpa. Ilɛna paa wei í məlı ı tɛ.

56 Isəna Isɔ fɛləna Apimelɛkı kɛ ısaɣatʊ nti ı lapa ı caa, na í kʊ ı tɛɛtʊnaa nııtoso na naanʊWa tɔɣɔlɛ. 57 Pəyele Isɔ yelaa na pə́ fɛlı Sikɛm nyə́ma kɛ pa ısaɣatʊ kɛ teitei ısıı Yotam ka təŋsʊɣʊ-Wɛɣɛ mpusi tɔ.

10

Isɛɣelı nyə́ma paasənlaa lɛlaa: Tola na Yayii

1 Apimelɛkı səpa, ılɛna Isakaa kpekəle taa tʊ Puwa pəyalʊ Tola náá kʊlı. Toto saalı kɛlɛ. Tola ını ı waasəna Isɛɣelı nyə́ma. Samii ıcatɛ taa ké ı ka wɛ Ifəlayim pɔɔŋ nyɔɔŋ taa. 2 Pıusı hiu na tooso təcu ké Tola paasəna-wɛ. I səpa, ılɛna pá pimi-ı Samii ıcatɛ taa.

3 Ḿpúɣó Kalaatı tʊ Yayii ná lɛɛta Tola lonte na í paasəna Isɛɣelı nyə́ma kɛ pıusı hiu na naalɛ. 4 I pəyalaa ka wɛ yʊlʊ nyɔɔŋ hiu na naanʊWa ké. Paa wei na ı kpaŋaɣa na ı ıcatɛ kɛ Kalaatı hɔɣɔlʊɣʊ taa. Halı pa təŋna təna-wɛɣɛ yaau sı Yayii acalɛɛ. 5 I səpa ılɛna pá pimi-ı Kaməŋ ıcatɛ taa.

Amoni nyə́ma yookina Isɛɣelı nyə́ma

6 Ḿpúɣó Isɛɣelı nyə́ma tasa lapʊ kɛ mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Pa sʊʊ Paaləna na Asətatənaa kɛ laav. Pa laa tətɔɣɔ Silii nyə́ma, na Sitəŋ nyə́ma, na MoWapʊ nyə́ma, na Amoni nyə́ma, na Filiisi nyə́ma pa tıŋ. Pa ləWa Tacaa ké təkpataa, paa tasəɣı-ı seu. 7 Ntɛna Tacaa mʊ-wɛ na pə́á́ná na í tʊ-wɛɣɛ Filiisi nyə́ma na Amoni nyə́ma niŋ taa. 8 Pə kpaɣau waatʊ ını tɔɣɔ pa sʊʊ Isɛɣelı nyə́ma mpa pa wɛ tɛtʊ nti tə taa Amolii nyə́ma ka wɛ Kalaatı kɛ Yaatanı waalı tɔɣɔ nuɣutuɣu, na pá tʊɣʊ-wɛɣɛ wahala. 9 Halı Amoni nyə́ma tɛsı Yaatanı na pá yoona Yuta nyə́ma na Pɛncamɛɛ nyə́ma na Ifəlayim nyə́ma. Ntɛna Isɛɣelı nyə́ma laŋlɛ wakəlı səsəm. 10 Ḿpúɣó pa wiina Tacaa sı: Ta Isɔ, tə wakələna-ŋ ké. Mpi tɔ, tə yela-ŋ na tə́ laakı Paaləna.

11 Ilɛna Tacaa náá pəəsı-wɛ sı: Waatʊ wei Icipiti nyə́ma, na Amolii nyə́ma, na Amoni nyə́ma, na Filiisi nyə́ma, 12 na Sitəŋ nyə́ma, na Amaleke nyə́ma, na MaWəŋ nyə́ma, pa tʊ-mɛɣɛ wahala na í wiina-m tɔ, ma ta waası-mɛ? 13 Paa na mpʊ mə lɔ-m na í laakı tıŋ pə təɔ ké ma kisaa sı maa tasəɣı-mɛɣɛ waasʊɣʊ. 14 I polo na í yaa tıŋ wei í ləsaa na í laakı tɔ, na ílé í waası-mɛɣɛ mə laŋwakəllɛ waatʊ.

15 Ḿpúɣó Isɛɣelı nyə́ma tasaa sı: Haı, Tacaa, tə wakələna-ŋ ké. Lana-tʊɣʊ ısəna n səəlaa tɔ. Ama waası-tʊɣʊ saŋa tətɔ.

16 Mpʊɣʊlɛ pa ləWa pa tıŋ wei paa laakaɣa tɔ, na pá məlı pa Isɔ sɛɛʊ taa. Ilɛna pa wahalanaa təm la Isɔ ké pətɔɔtəlɛ.

17 Ḿpúɣó Amoni nyə́ma polaa na pá pıılı Kalaatı nyə́ma hɔɣɔlʊɣʊ taa. Na Isɛɣelı nyə́ma náá təŋna ḿpúɣó lapʊ kɛ Misipa. 18 Ilɛna kpeka yəlaanaa na pa nyʊɣʊ nyə́ma mpa pa wɛ Kalaatı tɔ pá pəəsı təma sı: Tá taa awe ká téénáá-tʊɣʊ nɔɣɔ, na í yoona Amoni nyə́ma? Wei í polaa pʊntʊ ká pəsı Kalaatı nyə́ma nyʊɣʊ tʊ.

11

Yɛfɛtɛ pəsa Isɛɣelı nyə́ma nyʊɣʊ tʊ

1 Yoolaa taa yoolu nɔɣɔlʊ ı ka wɛnna Kalaatı, pa yaa-ı sı Yɛfɛtɛ, na ı caa sı Kalaatı, ı too kɛ apalaa təna alʊ. 2 I caa ını ı alʊ lɛlʊ ka lʊla-ı apalʊpiya tətɔɣɔ. Səlɛ sı kɔma na sí lá yəlaa ılɛna sí tɔɣɔnı Yɛfɛtɛ sı: N kaa na ta caa kpancoou. Mpi tɔ, n ké ta caa nyıtʊ taa pəyaɣa ké.

3 Ḿpúɣú Yɛfɛtɛ sewa ɪ newaa mpɛ na í polo na í caɣa Təpʊ tɛtʊ taa. Ulɛna yəlaa
mpa pa wɛ ɪsɪɪ ɪnɪ tə pá koti ɪ kiŋ na í na-wɛ pá lɪɪkɪ kʊlɪɪʊ.
4 Pə taaŋaa, ulɛna Amoni nyə́ma kɔɔ na pá yookina Isɛɣɛlɪ nyə́ma. 5 Yoou kɔma
na kú haŋ ulɛna Kalaatɪ sɔsaa polo Yɛfɛtɛ waalɪ ké Təpʊ tɛtʊ taa 6 sɪ: Kɔɔ na ń tɛɛ-
tʊɣʊ nɔɣɔ na tə́ polo tə yoona Amoni nyə́ma.
7 Tənaɣalɛ Yɛfɛtɛ sɪ: Matəŋ mə taa kpana-m na í təɣənɪ-m ma tɛ? Ulɛna
laŋwakəllɛ maɣana-mɛ na í kɔŋ ma waalɪ suwe?
8 Ntɛna sɔsaa sɪ: Tə kɔmaɣa sɪ ń kɔɔ na ń tɛɛ-tʊɣʊ nɔɣɔ na tə́ yoona Amoni
nyə́ma na ń la tá na Kalaatɪ nyə́ma tá nyʊɣʊ tʊ.
9 Kɛlɛna í cɔ-wɛ sɪ: I mələnа-m sɪ tə́ yoona Amoni nyə́ma na Tacaa í tʊ-wɛɣɛ
ma niŋ taa, maa la mə nyʊɣʊ tʊ na?
10 Mpʊɣʊlɛ sɔsaa sɪ: Yɛɛ, tɪɪ la mpʊ. Tacaa kɛlɛ tá aseeta tʊ.
11 Ḿpúɣú Yɛfɛtɛ təŋa Kalaatɪ sɔsaa na yəlaa kpa-ɪ pa nyʊɣʊ tʊ, na pá tʊ yoolaa
tənaɣa ɪ niŋ taa. Ulɛna Yɛfɛtɛ lɛlɪ tə təna nti ɪ na sɔsaa pa yɔɣɔtaa na pá sɪɪ tɔɣɔ
Tacaa ɪsɛntaa.

Təmnaa mpa Yɛfɛtɛ heela Amoni nyə́ma tə

12 Ḿpúɣú Yɛfɛtɛ tilaa na í pɔɔsɪ Amoni wulaʊ sɪ: Ma na-ŋ suwe na ń kɔɔ na ń
yookina ma yəlaa?
13 Ntɛna ílé í cɔ sɪ: Isɛɣɛlɪ nyə́ma lɪɪʊ Icipiti tɔ pa lɛɛka ma tɛtʊ kɛ pə kpaɣaʊ
Alənɔŋ tɔ. Halənа pə́ polo Yapɔkɪ na Yaatanɪ.
14 Ḿpúɣú Yɛfɛtɛ tasa tiluɣu na pá heeli Amoni nyə́ma wulaʊ sɪ: 15 Pə taɣa
Mowapʊ nyə́ma na Amoni nyə́ma tɛtʊ kɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma lɛɛkaa. 16 Mpi tɔ, Isɛɣɛlɪ
nyə́ma lɪɪʊ Icipiti tɔ, wʊlaɣa tɛtʊ taa ké pa tɔma, halənа pá tala Səsəncaasɪ Teŋku.
Pə waalɪ ké pa mələnа Katɛɛsɪ. 17 Tənaɣa pa tilaa na pá sələmɪ ItɔM wulaʊ sɪ: Ha-
tʊɣʊ mpaaʊ na tə faɣana nyá tɛtʊ taa. Ama ílé ɪ kisaa. Ulɛna pá sələmɪ Mowapʊ
nyə́ma na pɛlɛ pá kisi mpʊ tɔtɔ. Ulɛna pá saalɪ Katɛɛsɪ. 18 Pəlɛ pə waalɪ ké pa
kpaɣa wʊlaɣa tɛtʊ mpaaʊ na pá cɔɔlɪ Mowapʊ na ItɔM pa tɛtʊ na pá lɪɪ Mowapʊ
ilim təlɪɪlɛ tɔɔ. Ulɛna pá siki Alənɔŋ lɔɔʊ nɔɣɔ tənа, pa ta sʊʊ Mowapʊ tɛtʊ taa. Mpi
tɔ, pɛlɛ pa tɛtʊ toŋa ntɛ́ pɔɣɔ ŋkɛ. 19 Ulɛna Isɛɣɛlɪ nyə́ma tili na pá heeli Amolii
wulaʊ Sihoŋ wei ɪ tɔkaɣa kawulaɣa kɛ Hɛsəpɔŋ tɔtɔ tɔ sɪ í yele-wɛ na pá faɣana
ɪ tɛtʊ taa na pá tɛɛ timpi pa puki tɔ. 20 Sihoŋ ná tá lá Isɛɣɛlɪ kɛ naani sɪ í yele-wɛ
na pá faɣana ɪ té. Ulɛna í koti ɪ yoolaa na pá yoona-wɛ. 21 Ulɛna Isɔ Tacaa tʊ-wɛɣɛ
Isɛɣɛlɪ nyə́ma niŋ taa na pɛlɛ pá kəlɪ-wɛ na pá lɛɛkɪ pa tɛtʊ tənaɣa hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ kʊ
taa. 22 Pə kpaɣaʊ Alənɔŋ tɛtɛkəlɛ na pə́ polo Yapɔkɪ lɔɔʊ tɔ, na pə́ kɛlɪ ilim təlɪɪlɛ
tɔɔ wʊlaɣa tɛtʊ halənа pə́ polo Yaatanɪ. 23 Isɛɣɛlɪ nyə́ma Isɔ Tacaa hana ɪ yəlaa
taɣa nɔɣɔ sɪ tə́ lɛɛkɪ Amolii nyə́ma tɛtʊ. Ulɛna nyaa caakɪ sɪ n taɣanɪ-təɣɪ lɛɛkʊɣʊ
na? 24 Tɛtʊ nti nyá tʊɣʊ Kɛməsɪ ha-ŋ tɔ nyá kisa-tɪ? Mpʊ tɔtɔɣɔ tá wɛna mpaaʊ
sɪ tə́ tɔɣɔ tɛtʊ nti ta Isɔ Tacaa ha-tʊ tɔ. 25 Sipɔɔ pəyalʊ Palakɪ wei ɪ ké Mowapʊ
nyə́ma wulaʊ sɔsɔ tɔ, ílé ɪ wɛnna toŋ. Pəyele ɪ ta yoona Isɛɣɛlɪ nyə́ma. Na aweɣe
nyaɣa tənа. 26 Pɪɪsɪ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa (300) kɛlɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma caɣa Hɛsəpɔŋ
na Alowɛɛ na pəcɔlɔ acalɛɛ taa na acalɛɛ nna a wɛ Alənɔŋ lɔɔʊ nɔɣɔ tɔ a taa. Ulɛ
pepe tɔɔ ké í taa lɛɛkɪ-wɛɣɛ tɛtʊ ntəɣɪ waatʊ ɪnɪ ɪ taa? 27 Pə taɣa má pəntənana-ŋ.
Ama nyá wakələna na má, halənа ń yookina-m. Tacaa wei ɪ hʊʊkəna yəlaa kɛ
tɔm tɔ, í hʊʊ ta na-mɛ ta tɔm kɛ saŋa.
28 Paa na mpʊ Amoni wulaʊ ta yaa Yɛfɛtɛ tɔm ntəɣɪ pʊlʊ.

Yɛfɛtɛ sɪɪ nɔɣɔ

29 Ḿpúɣú Tacaa Feesuɣu tii Yɛfɛtɛ tɔɔ, na í cɔɔ Kalaatɪ na Manasee tɛtʊ. Pə waalɪ
ké ɪ pola Misipa kɛ Isɔ kiŋ kɛ Kalaatɪ tɛtʊ taa, na í tɛɛ Amoni nyə́ma kɛ yoonaʊ.
30 Ulɛna í sɪɪ Tacaa kɛ nɔɣɔ sɪ: Ye n tʊ Amoni nyə́ma kɛ ma niŋ taa, 31 kancaalaɣa
yʊlʊ wei ɪ ká lɪɪ ma səŋʊɣʊ tɔɣɔ maa la-ŋ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka tənа tɔ.

32 Ḿpúɣú Yɛfɛtɛ ŋmaa Amoni nyáma toŋa na í yoona-wɛ na Tacaa tʋ-wɛɣɛ ɪ niŋ
taa. 33 Ilɛna í kəlɪ-wɛ na í lɛɛkɪ acalɛɛ hiu kɛ pə kpaɣau Alowɛɛ, na pá cɔɔ Mini tɔ.
Haləna Apɛɛlɪ-Kəlanim. Isɛɣɛlɪ nyáma kʋ-wɛɣɛ sɔsɔm ké, ɪlɛna pá tii təfɛ.
34 Waatʋ wei Yɛfɛtɛ məlaɣa ɪ tɛ Misipa, ɪlɛna ɪ pɛɛlɔ lɪɪ ɪ səŋʋɣʋ na í makɪ akilima
na í paakɪ. I tike kɛ ɪ ka lʋlaa, ɪ fɛɪna apalʋpiya yaa alʋpiya lɛnsɪ tɔtɔ. 35 I loosa-ɪ,
ɪlɛna ɪ laŋlɛ wakəlɪ. Haləna í cəlɪ ɪ wontu na ɪ tɔ sɪ: Haɪ, ma pu, n kɔŋna ma nyʋɣʋ
taa ké mpusi na ń pəsəɣɪ ma laakalɪ suwe? Ma tɛma ma nɔɣɔ sɪɪʋ kɛ Tacaa, pə fɛɪ
sɪ maa tuli tapəŋ.
36 Mpʋɣʋlɛ ɪ pɛɛlɔ cɔwa sɪ: Ye n ka sɪɪ Tacaa kɛ nɔɣɔ, lana-m ɪsɪɪ n ka sɪɪʋ tɔ. Mpi
tɔ, Isɔ ná lapa ílé ɪ nyəntʋ na í lɛɛtɪ nyá kolontunaa Amoni nyáma na nyá nɔɣɔ.
37 Ilɛna í sələmɪ ɪ caa sɪ: Yele na má na ma taapalaa tə́ kpá pulaɣa taa ké ɪsɔtʋnaa
naalɛ na má wii. Mpi tɔ, ma səkɪ na má ta saata.
38 Ilɛna Yɛfɛtɛ tisi sɪ í polo na í la ɪsɔtʋnaa naalɛ. Ḿpúɣú í na ɪ taapalaa pa kpa
pulasɪ taa na í wii. Mpi tɔ, ɪ səkɪ na í ta saata. 39 Isɔtʋnaa naalɛ tɛma, ɪlɛna í məlɪ
ɪ caa kiŋ na ílé ɪ lana-ɪ ɪsɪɪ í ká sɪɪʋ nɔɣɔ tɔ, na í sí na í ta nyənta apalʋ. Pə kpaɣau
waatʋ ɪnɪ tɔɣɔ Isɛɣɛlɪ alaa sʋʋ wula kɛ 40 paa pənaɣa ŋkaɣa kʋyɛɛŋ liɣiti liɣiti ké
Kalaatɪ tʋ Yɛfɛtɛ pɛɛlɔ tɔɔ.

12

Ifəlayim nyáma na Yɛfɛtɛ pa yoou

1 Ḿpúɣú Ifəlayim nyáma kʋlaa na pá tɛsɪ Yaatanɪ na pá polo Safɔŋ, na pá tɔ́
Yɛfɛtɛ sɪ: Pepe tɔɔ ké n polaa na ń yoona Amoni nyáma kɛ nyá tike na ń tá yaa-
tʋ sɪ tə́ tʋ-ŋ niŋ? Mpʋ tɔ, tɪɪ sɔ nyá təyaɣa kɛ kɔkɔ.
2 Ilɛna Yɛfɛtɛ cɔ-wɛ sɪ: Amoni nyáma caakaɣa ma na ma yəlaa na yoou ké.
Haləna tə́ yaa-mɛ sɪ í kɔɔ na í səna-tʋ na í kisi. 3 I kisa mpʋ, ɪlɛna ma sɪ ye səm
səm. Ilɛna má tɛsɪ toŋa na má yoona Amoni nyáma na Tacaa tʋ-wɛɣɛ ma niŋ taa.
Tɔʋ, pepe tɔɔ ké í kɔma-m yoonau kɛ pənɛntɛ?
4 Ifəlayim nyáma ka tʋʋ Yɛfɛtɛ-wɛɣɛ sɪ: I sewa tá tɛɣɛ na í cɔɔsɪ Manasee nyáma
kiŋ. Tənaɣalɛ Yɛfɛtɛ kpeɣela Kalaatɪ nyáma na pá polo pá yoona-wɛ na pá kəlɪ-
wɛ. 5 Ilɛna Kalaatɪ nyáma cɛ-wɛɣɛ timpi timpi pa tɛsəɣəna Yaatanɪ tɔ. Ye nɔɣɔlʋ
kɔma na í nəɣəsəna Ifəlayim tʋ, ɪlɛ pa pɔɔsɪ-ɪ sɪ: N ké Ifəlayim tʋ kɛ?
Ye ɪ cɔwa sɪ aaɪ. 6 Ile pa təmɪ-ɪ sɪ: Mpʋ tɔ, yɔɣɔtɪ sɪ cipolɛtɪ. Ilɛna ílé í pəntɪ sɪ
sipolɛtɪ. Mpi tɔ, pɛlɛ paa pəsəɣɪ hətɛ ntɛ tə yaau kɛ teitei. I pəntəɣɪ mpʋ, ɪlɛna pá
kʋ-ɪ kpakpaa kɛ Yaatanɪ tətɛsəlɛ təna. Ifəlayim yəlaa iyisi nɪɪlɛ na naalɛ (42000)
səpəna tənaɣa waatʋ ɪnɪ.
7 Ḿpúɣú Yɛfɛtɛ paasəna Isɛɣɛlɪ nyáma kɛ pɪɪsɪ naatoso. Ilɛna í sí na pá pimi-ɪ ɪ
ɪcatɛ kʋlʋllɛ Kalaatɪ taa.

Isɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyáma lɛlaa: Ipəsaŋ na Ilɔŋ na Apətɔŋ

8 Yɛfɛtɛ waalɪ ké Pɛtəlɛhɛm tʋ Ipəsaŋ ná paasəna Isɛɣɛlɪ nyáma. 9 I lʋla
apalʋpiya kɛ hiu na naanʋwa na alʋpiya kɛ hiu na naanʋwa. Ḿpúɣú ɪ hawa ɪ
pɛɛlaa kɛ kpeka lɛnna nyáma na í caa ɪ pəyalaa kɛ alaa kɛ kpeka lɛnna nyáma
tɔtɔ. Pɪɪsɪ naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ɪ tiika Isɛɣɛlɪ nyáma. 10 Pə waalɪ ké ɪ səpa na pá
pimi-ɪ Pɛtəlɛhɛm.
11 Ipəsaŋ waalɪ ké Sapulɔŋ tʋ Ilɔŋ ná paasəna Isɛɣɛlɪ nyáma kɛ pɪɪsɪ naanʋwa.
12 I səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Ayalɔŋ kɛ Sapulɔŋ tɛtʋ taa.
13 Ilɔŋ waalɪ kɛ Pilatɔŋ tʋ Hilili pəyalʋ Apətɔŋ ná paasəna Isɛɣɛlɪ nyáma tɔtɔ.
14 I lʋla apalʋpiya nɪɪlɛ na ɪ saaləna kɛ hiu na naanʋwa na pá cakɪ kpaŋasɪ nɪɪtoso
na naanʋwa. Ilɛna Apətɔŋ paasəna Isɛɣɛlɪ nyáma kɛ pɪɪsɪ pəlefɛɪ naanʋwa. 15 I
kɔma na í sí, ɪlɛna pá pimi-ɪ Pilatɔŋ ɪcatɛ taa kɛ Ifəlayim hɔɣɔlʋɣʋ taa ké Amaleke
nyáma tɛtʋ taa.

13

Samsəŋ lvlvɣv

1 Ḿpúɣó Isɛɣɛlı nyə́ma tasa lapv kɛ mpi pə ta maɣa Tacaa tə. Pə təɔ ké ílé ı tv-
wɛɣɛ Filiisi nyə́ma niŋ taa ké pusı nuɪɛ təcu.
2 Taŋ lvlvɣv taa tv nəɣəlv ı ka wɛnna Sola, na pá yaakı-ı sı Manvwa. I alv ka ké
kaalvlaɣa ké ı fɛı pəyaɣa. 3 Ḿpúɣó kvyakv nakvlı Tacaa ısətaa tillu lıı alv ını ı təɔ,
na í təmı-ı sı: Ma nyə́ma sı n ké kaalvlaɣa, ıɪɛ n fɛı pəyaɣa. Paa na mpv tə, n ká
la teu na ń lvlı apalvpəyaɣa. 4 Mpv tə, pə kpaɣav pənɛntɛ tə, taa nyəɔ svlvm yaa
kvnyənyəɔm kvkvkvm napəlı. Pəyele taa təɣə mpi Isə kisina-mɛ tə. 5 Mpi tə, n ka
la teu na ń lvlı apalvpəyaɣa. Hvnvɣv kaa kpa ka nyvɣv taa. Pə taɣa pvlv, hatoo ka
too lotu taa ké ka ké Isə nyəŋka, na ŋkɛ kaa caaləna Isɛɣɛlı nyə́ma hɛtvɣv kɛ Filiisi
nyə́ma niŋ taa.
6 Ilɛna alv polo na í kɛɛsı ı paalv sı: Isə yvlv nəɣəlv ı lıına ntɛɣɛ ma təɔ, ı nyənvɣv
wɛ səɣəntv ké ısıı Isə ısətaa tillu. Ma ta pəəsı-ı timpi ı lıınaa tə. Pə́cə́ ílé ı ta tıı heeli-
m ı hətɛ. 7 Halı ı heela-m sı maa la teu, na má lvlı apalvpəyaɣa. Ilɛ pə kpaɣav
pənɛntɛ tə, má taa tasa svlvm kɛ nyəɔv, yaa kvnyənyəɔm kvkvkvm napəlı. Pə́cə́
má taa təɣə mpi Isə kisina-tv tə. Mpi tə, pəyaɣa ŋkɛ ka ké Isə nyəŋka kɛ hatoo ka
too lotu taa ké, haləna ka səm.
8 Mpvɣvlɛ Manvwa sələma Tacaa sı: Haı, Tacaa, ma wiina-ŋ sı ń mələna nyá
yvlv wei n tila tá kiŋ tə na í sɛɣɛsı-tvɣv nti nti tıı təŋ pəyaɣa ŋka ını tıı lvlı tə ka
təm taa tə.
9 Ilɛna Isə mv Manvwa kvsələmvtv, na í mələna ısətaa tillu kɛ alv ını ı kiŋ, na
pá pana ı wɛ ı tike kɛ taalɛ, ı paalv fɛı. 10 Ilɛna í ləɣə ı təɣı ı paalv kiŋ na í yaa-ı sı:
Kəɔ ləŋ, yvlv wei ını ı ka lııwa ma təɔ ké kvyakv nakvlı tə, ı taɣana məlvɣv tətə.
11 Ilɛna Manvwa təŋ ı alv na pá polo yvlv ını ı kiŋ na í təmı-ı sı: Tete waalı nyá
yəɣətəna na ma tɛ alv na? Ilɛna ílé sı: Nn maɣa.
12 Ntɛna Manvwa sı: Ye pə kəma na pá la mpv, pepe na pepeɣe tıı la pəyaɣa
ŋkɛ ka təm taa, na tə yele we?
13 Kɛlɛna Tacaa ısətaa tillu sı: Pə wɛɛ ké sı nyá alv í kii mpi na mpi ma kisina-ı
tə. 14 Pə fɛı sı í təɣə lɛsɛŋ pvlv. Pə́cə́ í taa nyəɔ svlvm yaa kvnyənyəɔm kvkvkvm
napəlı. Pəyele í taa təɣə mpi Isə kisina-mɛ tə. I təŋ pə təna mpi ma tv-ı mpv tə.
15-16 Manvwa taa cɛkəna sı Tacaa ısətaa tillu, ıɪɛna í təmı-ı sı: Caɣa na tá la-ŋ
pəfatɛ kɛ mvvllɛ. Ntɛna ílé sı: Paa ma caɣaa ma kaa təɣə təɣənaɣa. Ilɛ ye n səəlaa
n la Tacaa kɛ kətaɣa ŋka kəkə nyaɣa ka təna tə. 17 Ilɛna Manvwa təmı-ı sı: Heeli-
tvɣv nyá hətɛ, na pá kəma na təm nti n heela-tv tə tá la, ıɪɛ tıı sa-ŋ.
18 Kɛlɛna ısətaa tillu sı: Ma hətɛ wɛ piti ké. Pepe təɔ ké n caa tə nyəm?
19 Ḿpúɣó Manvwa kpawa pəfatɛ na ı kvhav na í lá Tacaa wei ı lakı piti təma təɣə
kətaɣa kɛ kvkpamvɣv təɔ. I na ı alv pa təŋna nyənvɣv kɛ mpv, na 20 kəkə náá mvɣı
kətaɣa təlatɛ, ıɪɛ pa ná Tacaa ısətaa tillu ntɛ́ na í təŋəɣı kəkə ŋkɛ na í kpaakı. Ilɛna
pá hoti atɛɣɛ pa ısɛntəɔ. 21 Waatv ınəɣəlɛ Manvwa na ı alv pa cɛkənaa sı Tacaa
ısətaa tillu. Ilɛ ı ta tasa pa təɔ ké lıuv tətə. 22 Ntɛna Manvwa heeli ı alv sı: Hei, Isə
ké tə nawa yoo, ısıı tə səpa.
23 Mpvɣvlɛ ı alv cə-ı sı: Ye Tacaa ka caakaɣa-tvɣv kvɣv, ı taa mv ta kətaɣa ŋka
kəkə nyaɣaa tə na təɣənaɣa nyəŋka. Pəyele ı taa hvlı-tvɣv pvlv na í heeli-tvɣv
natəlı.
24 Ḿpúɣó Manvwa alv lvla apalvpəyaɣa, na í ha-kɛɣɛ hətɛ sı: Samsəŋ. Pəyaɣa
təŋna pıuv na Tacaa kooliɣi-kɛɣɛ kvpantv. 25 Ḿpúɣó Tacaa Feesuɣu tiiwa ı təɔ ké
təm kancaalaɣa nyəm kɛ waatv wei ı ka wɛ Taŋ təsikile kɛ Sola na Isətawəlı pa
hɛkv tə.

14

Samsəŋ kookalı kancaalaɣa nyəŋ

1 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlı Samsəŋ pola Timna, na í ná Filiisi pɛɛlə nɔɣəlʋ na ı luɣu
sʋʋ-ı. 2 Ɩ kpema, ılɛna í heeli ı nyə́ma kɛ ı təm sı: Ma naWa Filiisi pɛɛlə nɔɣəlʋɣʋ
Timna, ma caa sı í caamı-ı.
3 Mpʋɣʋlɛ ı nyə́ma cɔ-ı sı: Ɩsıı n ta na pɛɛlɔ ntɛ́ nyá piitim nyə́ma taa na nyá
yəlaa taa, na ń puki sı n caakı Filiisi nyə́ma mpa pa ta nyı Ɩsɔ tɔ?
Tənaɣalɛ Samsəŋ sı: Ɩnı ı wɛnna-m teu. Mıı caamı-ı te.
4 Ama ı nyə́ma ná tá nyı sı Tacaa niŋ wɛ pə taa sı pa pəyaɣa í hikina Filiisi
nyə́ma na tənа. Mpi tɔ, pɛlɛ paa ŋmakəla Ɩsɛɣɛlı nyə́ma kɛ waatʋ ınəɣı.
5 Ḿpúɣú Samsəŋ na ı nyə́ma pa pola Timna, pa kɔma na pá tala ıcatɛ nyə́ma
lɛsɛŋ tıŋ taWa, ılɛ tɔɣəlaɣa kʋfalaɣa nyıısaa kɛlɛ na í hɛlı sı ı naakı. Ulɛna ká tili ı
waalı. 6 Ḿpúɣú Tacaa Feesuɣu tii Samsəŋ tɔɔ na í kpa-kɛ, na í cəlı təkpıı ısıı pinaɣa.
Pə́cɔ́ ı tɔŋaɣa niŋ kpɛtɛ kɛ́. Ɩ ta heeli ı nyə́ma kɛ mpi ı lapa tɔ. 7 Ulɛna í polo na í
na pɛɛlɔ pá lá faaci. Pɛɛlɔ ını ı ka wɛ-ı teu kɛ́. 8 Pə lapa wɛɛ naalɛ, ılɛna Samsəŋ
mələɣı Timna sı ı kpakəɣı ı taŋ, na í hɛlı sı ı naakı tɔɣəlaɣa ŋka ı ka kʋWa tɔ. Ulɛna
í maɣana tıŋ sɛsɛkʋ kɛ tɔɣəlaɣa ŋkɛ ka taa na sɛtası. 9 Ulɛna í cosi sɛtaɣa kɛ ı niŋ
taa na í tɔkı na í tɛɛkı na í katı ı nyə́ma na í ha-wɛ na pá tɔɣɔ. Ama ı ta heeli-wɛ sı
tɔɣəlaɣa kʋsəpaɣa taa kɛ́ ı hika tıŋ ını.

Samsəŋ sʋ Filiisi nyə́ma kɛ ısəsulɛ

10 Ḿpúɣú cɛcɛ pola pɛɛlɔ tɛ, na Samsəŋ la akpaɣalɛ acima kɛ tənа, ısıı ıfepiya
lakı tɔ. 11 Filiisi nyə́ma na-ı, ılɛna pá yaa ıfepiya kɛ hiu na naanʋWa sı pá
na-ı pa cakı. 12 Mpʋɣʋlɛ Samsəŋ sı: Ma sıukı-mɛɣɛ ısəsıulɛ. Ye í pəsaa na í
kpeɣe-tɛɣɛ acima kʋyɛɛŋ naatosompɔɣəlaɣa ınɛ ı taa, maa ha paa wei kɛ toko
kʋcaɣanaʋ na acima nyəŋ. 13 Ye pə taɣa mpʋ paa mə taa wei ı ka hana maɣa
toko kʋcaɣanaʋ na acima nyəŋ. Ntɛna pɛlɛ pá cɔ-ı sı: Sıı nyá ısəsıulɛ na tá nıı.
14 Ulɛna Samsəŋ sı:
Kʋtɔtɔɣɔm lıına tɔɣəlʋ taa.
Na leleŋ nyəm lıına toŋ tʋ taa.
Pepeɣelɛ?

Halənа kʋyɛɛŋ tooso siki ıfepiya ta nyənta kʋcɔcɔtʋ. 15 Ḿpúɣú pa tɔma
Samsəŋ alʋ kɛ kʋyakʋ liɣiti nyəŋkʋ wule sı: Puɣusi nyá paalʋ na í heeli-tʋɣʋ
kʋkpekpeɣetʋ, təfɔ tıı sɔ nyá na nyá caa təyaɣa nyə́ma kɛ kɔkɔ. Pə taɣa í yaa-tʋɣʋ
sı í hʋləsəɣı-tʋ.
16 Kɛlɛna Samsəŋ alʋ polo ı kiŋ na wula na í tɔmı-ı sı: Nyá luɣu ta sʋʋ-m. Pə́cɔ́
nn tıı caakı-m. Pə tɔɔ kɛ́ n sıı ma nyə́ma kɛ ısəsıulɛ na ń tá heeli-m kʋkpekpeɣetʋ.
Mpʋɣʋlɛ Samsəŋ sı: Haı, paa ma nyə́ma maɣamaɣa ma ta heeli pɛlɛ, kacaŋfana
nyá na?
17 Mpʋɣʋlɛ alʋ mıısəna-ı na ısəlʋm kɛ ḿpúɣú acima kʋyɛɛŋ tənа. Pə nıı-ı, ılɛna
í heeli-ı kʋyakʋ naatosompɔɣəlaɣa nyəŋkʋ wule. Ulɛna alʋ náá taɣası ı tɛ ıfepiya
kɛ kpakpaa. 18 Mpʋɣʋlɛ ıfepiya polaa na pá heeli Samsəŋ kɛ kʋkpekpeɣetʋ na
pə́cɔ́ ilim tʋ sı:
Pepe kəla tıŋ nim kɛ leleŋ?
Na pepe kəla tɔɣəlaɣa kɛ toŋ?
Ulɛna ı cɔ sı:
Ye í taa haləna ma alʋ kɛ naʋ nyəm,
í taa nyı kʋkpekpeɣetʋ ntı.
19 Tənaɣalɛ Tacaa Feesuɣu tii Samsəŋ tɔɔ na í tɛɛ Asəkalɔŋ na í kʋ apalaa hiu
na naanʋWa na í wɔɣɔsı pa tokonaa, na pa acima wontu, na í cɛla mpa pa kpeɣa

ɪsəsɪɪlɛ tɔ. Ɪlɛna í məlɪ ɪ caa tɛ na páánά. 20 Mpʊɣʊlɛ pa ha Samsɔŋ alʊ kɛ ɪfepu wei
ɪ səna Samsɔŋ kɛ ɪ akpaɣalɛ taa tɔ.

15

Samsɔŋ lɛɛtəɣɪ Filiisi nyə́ma

1 Pəlɛ pə waalɪ kɛ́ Samsɔŋ pola ɪ alʊ naʊ kɛ kʊmtʊ waatʊ, na í kpɛnna-ɪ pəfatɛ.
Ɪlɛna í tɔ sɪ: Ma sʊʊkɪ ma alʊ naŋ taa. Ama ɪ yətɪ kisina-ɪ, 2 na í tɔ sɪ: Ma hʊʊwa sɪ
nyá taa kpana-ɪ kɛ́. Ɪlɛna má ha-ɪ nyá taapalʊ. Ɪlɛ ɪ neu ta kəlɪ-ɪ teu? Kpaɣa ɪlɛɣɛ
kɔɣɔ lonte.
3 Tənaɣalɛ Samsɔŋ pəsənaa sɪ: Ye ma lɛɛta Filiisi nyə́ma kɛ ɪsaɣatʊ kɛ pənɛntaa
pá taa tɔ sɪ ma caala-wɛ yoo.

LUUTI
TƆM TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Ɩsɛɣɛlı nyə́ma paasənlaa waatʊ taa ké Luuti tɔm lapa. Tə kaləɣı takəlaɣa taa sı Luuti wei ını ı ka ké piitim lɛmpı tʊ tɔ, ı sʊʊwa Ɩsɔ piitim taa. Ɩ lapa Ɩsɔ ké kʊpantʊ na ı paalʊ səlʊ piitim nyə́ma tɔtɔ. Ɩsɔ lɛɛtəɣı kʊpantʊ kɛ mpa pá lakı-təɣı lɛlaa tɔɣɔ. Yaasi ını ı lapa na Luuti na ı paŋ pá caɣana pa tı. Tɔm tənɛ tə́ hʊləɣəna-tʊɣʊ ısəna Ɩsɔ ləsa piitim lɛmpı tʊ na í sʊsı-ı Yuta piitim nyə́ma taa tɔ. Halı piitim lɛmpı tʊ ını ı lʊləna na pə́ lʊlı Ɩsɛɣɛlı wulaʊ sɔsɔ Tafiiti na tá Waasʊlʊ sɔsɔ Yesu Kilisiti.

Ɩsəna pa faɣa Luuti takəlaɣa tɔ:

Noyomii tʊwa ı taa sı í mələɣı Pɛtəlɛhɛm, titite *1*
Luuti na Poosi pa sulaa, titite *2–3*
Poosi hɔma Luuti kɛ leelu, titite *4*

Ilimɛlɛkı na ı nyə́ma pa wahala

1 Ḿpúɣú nyɔɣɔsı anaam nɔɣɔlʊ ı lııwa Ɩsɛɣɛlı tɛtʊ taa ké waatʊ wei Paasənlaa nyənaɣa yəlaa tɔɔ tɔ. Mpʊ pə lapəna na Yuta tɛtʊ ıcatɛ Pɛtəlɛhɛm apalʊ nɔɣɔlʊ na ı alʊ na ı pəyalaa naalɛ pa polo Mowapʊ tɛtʊ taa na pá cɔɔsı təna. 2 Pa yaakaɣa apalʊ ını sı Ilimɛlɛkı na ı alʊ sı Noyomii, na ı pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ sı Malɔŋ na naalɛ nyəŋ sı Kiliyoŋ. Paa ké Ifəlata lʊlʊɣʊ nyə́ma ké.

3 Tənaɣa Noyomii paalʊ Ilimɛlɛkı səpa na pə́ yele ı na ı pəyalaa naalɛ. 4 Ḿpúɣú pɛlɛ pa kpaɣa Mowapʊ alaa. Pa yaa lɛlʊ sı Opa, na lɛlʊ sı Luuti. Pa caɣa təna ısıı pıısı naanʊwa. 5 Ɩlɛna Malɔŋ na Kiliyoŋ pɛlɛ pa sı tɔtɔ, na pə́ yele Noyomii kɛ ı tike.

Luuti təŋʊɣʊ kɛ ı paŋ

6-7 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlı Noyomii nııwa Mowapʊ taa sı Tacaa paasəna Ɩsɛɣɛlı nyə́ma na í ha-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa. Ɩlɛna í kʊlı sı ı kpeŋ. Ɩ na ı poolaa naalɛ pa tʊ mpaaʊ sı pa mələɣəna Yuta tɛtʊ taa. 8 Ntɛna Noyomii tɔ ı poolaa mpɛ sı: Paa wei í kpe ı calaɣa. Tacaa í la-mɛɣɛ kʊpantʊ ısıı mə lapʊ ma na ma səlʊnaa tɔ. 9 Ɩsɔ í ha-mɛɣɛ apalaa na í hɛɛsı pa tɛɛsı taa.

Ɩlɛna Noyomii la-wɛɣɛ pəlapa wulee na pɛlɛ pá tʊlı nɔɔsı na pá wii təkpoo. 10 Ḿpúɣú pa tɔma pa paŋ sı: Aaı yoo, tıı təŋı-ŋ ké na tə́ polo nyá nyə́ma tɛ.

11 Tənaɣa Noyomii cɔwa sı: Ɩ məlı ma pɛɛlaa. Pepe tɔɔ ké í təŋəɣı-m? Piya ta kaası ma taa sı í ká saa-sı. 12 Mpʊ tɔ, í məlı. Ma sula pıʊ, ma kaa tasa saaʊ. Na ye ma tıı tɛɛləɣı pəyaɣa ntɛna má kpətəna apalʊ kɛ ahoo anɛ a maɣamaɣa, na má lʊlı apalʊpiya, 13 ılɛ í yele apalaa saaʊ ntɛ́ na í taŋ mpɛ ını na pá la yəlaa na í saa-wɛ? Aaı, ma pɛɛlaa, ma laŋlɛ wakələna-mɛɣɛ. Mpi pə tɔɔ tɔ Tacaa hʊla-m mpəle ké.

14 Ɩlɛna Noyomii poolaa mpɛ pa tasa nɔɔsı tʊlʊɣʊ tɔtɔ na pá wii sɔsɔm. Ḿpúɣú wei pa yaa sı Opa tɔ ı lapa ı paŋ ké pə lapa wulee na í məlı kpente. Ama Luuti ná nyɔkələna Noyomii.

15 Tənaɣalɛ Noyomii tɔma Luuti sı: Nyəni, nyá taapalʊ məla ı nyə́ma na ı atɛtʊnaa pa cələ, nyaa məlı mpʊ tɔtɔ.

16 Ntɛna Luuti cɔ-ı sı: Taa caalı-m sı má yele-ŋ na má məlı. Nyá təpote ma təpote, nyá təcaɣalɛ ma nyəntɛ, nyá piitim ká wɛɛ ma nyəm, nyá Ɩsɔ ká wɛɛ ma nyəŋ. 17 Timpi n ka sı tɔ tənaɣa maa sı na pá pi-m. Ye ma na-ŋ tə yawa na pə́ tá kɛna səm paasi. Tacaa í lana-m ısəna ı səəlaa tɔ.

18 Noyomii nawa sı Luuti sɛɛsa ısəlɛ sı ı ká təŋı-ı ké ı ká təŋı-ı, ılɛna í yele-ı caalʊɣʊ.

19 Ilɛna pá kpɛntɪ na pá tɛɛ Pɛtəlɛhɛm. Noyomii pa talaa ɪlɛna ɪcatɛ təna alaa
yəpələɣɪ ɪ təm sɪ: Ɪsɪɪ Noyomii kɛlɛ? 20 Ntɛna ɪ nɔɣɔ təkpav sɪ: Ɪ taa yaa-m
Noyomii, í yaa-m Mala. Mpi tɔ, Toma təna tv wakəla ma laŋlɛ kɛ sɔsɔm ké. 21 Ma
tɛɛkaɣa waatv wei tɔ pə caɣana-m ké. Ilɛna Tacaa mələɣəna-m ma niŋ kakpasɪ,
ɪ laŋlɛ ta hɛɛna-m. Toma təna tv mapa-m kpátýý, ɪlɛ pepe tɔɔ ké í tasəɣɪ-m
Noyomii kɛ yaav?
22 Ɪsəna Noyomii na ɪ poolu Mowapv tv Luuti pa məlvɣv lapa tɔɣɔlɛ. Pa tala
Pɛtəlɛhɛm taa ɪlɛ pa caaləɣɪ kvmtv ntɛ́.

2

Luuti caləsvɣv kɛ kumkum

1 Noyomii paalv yvlv nɔɣɔlv ɪ ka wɛnna. Apalv ɪnɪ ɪ svv toŋ ké na í wɛna nyvɣv.
Pa yaakaɣa-ɪ sɪ: Poosi na ɪ ké Ilimɛlɛkɪ lvlvɣv tv. 2 Mpýý kvyakv nakvlɪ Luuti
təma Noyomii sɪ: Maa kpa taalɛ na má caləsɪ kumkum ké kvpaŋ nɔɣɔlv ɪ haləm
taa. Ntɛna í cɔ-ɪ sɪ: Polo, ma pɛɛlɔ.
3 Ilɛna Luuti kpa taalɛ natəlɪ tə taa na í təŋəɣɪ kvntaa na í caləsəɣɪ. Sɛsɛ ɪlɛ Poosi
taalɛ ntɛ́.
4 Mpýý kvyakv ŋkv Poosi kpa taalɛ kɛ kvntaa cəlɔ na í sɛɛ-wɛ sɪ: Tacaa í wɛɛ
mə waalɪ. Na pɛlɛ pá tisi sɪ: Ɪsɔ í kooli-ŋ kvpantv.
5 Mpvɣvlɛ Poosi pɔɔsa təmlɛ tv wei ɪ feŋiɣi kvntaa tɔɔ tɔ sɪ: Le tv kɛ asaalv ɪnɛ?
6 Kɛlɛna təmlɛ tv cɔ-ɪ sɪ: Mowapv tv ké, í na Noyomii pa kɔmna. 7 Ɪ sələma-tvɣv
sɪ ɪ təŋəɣɪ kvntaa na í caləsɪ na í tɔɔsəɣɪ lɔɔtv nti nti pə sɔɔwa tɔ. Hatoo tanaŋ tɛɛ
ɪ kɔm na í luŋ tɔ nɔɔnɔɔ tike ntɛ́ ɪ hɛɛsa tɔm kvlvm.
8 Ilɛna Poosi tasa Luuti kɛ laɣatv sɪ: Taa kvlɪ sɪ ń puki nɔɣɔlv taalɛ taa kɛ
caləsvɣv. Caɣa ma təmlɛ nyáma alvnyəma kiŋ cənɛ. 9 Nyənəɣɪ timpi pa kvŋ tɔ
na ń təŋ pa waalɪ. Ma heela ma təmlɛ nyáma apalvnyəma sɪ pá taa kaɣatɪ-ŋ. Ye
lvkɔtv í kpa-ŋ n polo həyaɣa taa na ń nyɔɔ lvm mpi pá luwa tɔ.
10 Tənaɣalɛ Luuti hənta Poosi kɛ atɛ na í tɔ sɪ: Ɪsənaɣa pə lapa na ń paasəɣəna-
m na ń lakɪ-m kvpantv, anɪ maɣa mvvlv?
11 Kɛlɛna Poosi cɔ-ɪ sɪ: Pa kɛɛsa-m pə təna mpi n lapa nyá paŋ ké nyá paalv
səm waalɪ tɔ. Na ɪsəna n yela nyá caa na nyá too na nyá tɛtv nti tə taa pa lvla-ŋ
tɔ, na ń polo yəlaa mpa n taa nyɪ tɔ pa tɛ tɔ. 12 Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ Tacaa wei n kɔma sɪ n
tvɣɪ kpvlvɣv tɔ í lɛɛtɪ-ŋ mpi n lapa tɔ təcivcɪv.
13 Ilɛna Luuti cɔ sɪ: Haɪ, ma cɛ n paasəna-m teu ké. Mpi tɔ, nyá hɛɛsəna ma
laŋlɛ na ń yɔɣɔtəna-m ɪsɪɪ n ka nyəma-m. Paa na mpv tɔ, ma ta haŋna nyá təmlɛ
tv nɔɣɔlv.
14 Pə kɔma na pə́ tala tɔɣɔv ɪlɛna Poosi tɔ Luuti sɪ: Kɔɔ tə tɔɣɔ. Cosiɣi tɔɣɔnaɣa
na ń liiki tuusi taa.
Ilɛna Luuti caɣa kvntaa cəlɔ, na pá cosi-ɪ pee wena pa toŋaa tɔ na í tɔɣɔ na í
haɣa na pə́ kaasɪ na í sɪɪ. 15 Ilɛna í kvlɪ caləsvɣv, na Poosi heeli ɪ təmlɛ nyáma sɪ: Ɪ
yele na Luuti caləsɪ camnaa kila tɔtɔ, í taa taŋɪ-ɪ. 16 Ɪ yeki lɔɔtv lɛntɪ na í tɔɔsəɣɪ,
í taa kaləna-ɪ.
17 Mpýý Luuti caləsa taalɛ ńtɛ́ tə taa halənа taanaɣa. Ilɛna í má na pee maɣana
ɪsɪɪ kiloonaa hiu na naanvwa. 18 Na í kpaɣa na í kpeena na í hvlɪ ɪ paŋ. Ilɛna í ləsɪ
tɔɣɔnaɣa ŋka kaa kaasaa tɔ na í cɛlɛ-ɪ tɔtɔ. 19 Mpýý Noyomii pɔɔsa-ɪ sɪ: Leɣe n
caləsa saŋa? Awe taalɛ kɛ n kpawa? Ɪsɔ í kooli kvpantv kɛ wei ɪnɪ ɪ paasəna-ŋ tɔ.
Ilɛna Luuti sɪ: Pa yaa-ɪ sɪ Poosi. 20 Mpýý Noyomii təma sɪ: Ma nyáma sɪ Tacaa
lapa weesiŋ nyáma taɣa kvpantv na ta sətaa tɔtɔ. Ɪsɔ í kooli apalv ɪnəɣɪ kvpantv.
Apalv ɪnɪ ɪ ké tá lvlvɣv nyáma taa lɛlv wei ɪ pəsəɣɪ na í paasəna-tv tɔɣɔ.
21 Kɛlɛna Luuti sɪ: Halɪ apalv ɪnɪ ɪ heela-m ké sɪ má təŋəɣɪ ɪ təmlɛ nyáma na má
caləsəɣɪ, halənа ɪ kvmtv na tə tɛm.

22 Ntɛna Noyomii sɪ: Pə wɛ teu ma pɛɛlɔ, təŋ mpɛ. Ye nɔɣɔlʊ taalɛ taa pa
tɔɣɔnəɣɪ-ŋ ké.
23 Ḿpúɣú Luuti saala Poosi təmlɛ nyə́ma kiŋ kɛ mpʊ na í calɔsəɣɪ, halɔna kʊmtʊ
té. Na í na ɪ paŋ pá wɛ mpʊ.

3

Noyomii taɣanvɣv kɛ Luuti asasaalɛ

1 Ḿpúɣú Noyomii tɔma ɪ poolu sɪ: Ma pɛɛlɔ, ma caa ké sɪ ń hiki təcaɣalɛ na ń
hɛɛsɪ. 2 Ntɔŋ ń nyəmá sɪ nyana Poosi wei ɪnɪ ɪ təmlɛ nyə́ma í kʊma tɔ ɪ ké tá yʊlʊ
ké. Taanaɣa kanɛ pa makɪ ɪ tɔɣɔnaɣa kɛ kataɣa taa. 3 Mpʊ tɔ, sɔ lʊm, tʊ tulaalʊ,
suu nyá wontu kʊpantʊ. Ulɛna ń tii kataɣa taa. Ama yele na í tɛ tɔɣɔʊ ulɛna í na-ŋ.
4 Pəlɛ pə waalɪ ulɛna ń feŋ na ń ná ɪ təhəntəlɛ, ulɛna ń kɛɛlɪ[a] ɪ nɔɔhɛɛ tɔɔ na ń həntɪ.
I maɣamaɣa ɪ ká heelina-ŋ nti ń ka la tɔ. caakɪ sɪ Poosi í hɔmɪ-ɪ leelu.

5-6 Ḿpúɣú Luuti cɔwa sɪ: Maa la ɪsɪʊ n heeluɣu-m tɔ. Ulɛna í tɛɛ. 7 Poosi tɔɣaa
na í nyɔɔ na ɪ laŋlɛ hʊlʊmɪ, ulɛna í polo í həntɪ tɔɣɔnaɣa huɣule kite. Ntɛna Luuti
polo təhɛɛ kɛ waatʊ wei ɪ toowa tɔ na í kɛɛlɪ ɪ nɔɔhɛɛ tɔɔ na í həntɪ. 8 Apalʊ ɪnɪ ɪ
nyama na í fe ahoo hɛka na í nyənɪ ulɛna í maɣana alʊ hənta ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ. 9 Ulɛna í
pɔɔsɪ sɪ: Aweɣe-ɪ?

Ntɛna Luuti cɔ sɪ: Maɣa nyá pɛɛlɔ Luuti ké. Haɪ, waasɪ-m. Mpi tɔ, nyá wɛnna
mpaaʊ sɪ ń ya-m.
10 Ulɛna Poosi tɔmɪ-ɪ sɪ: Tacaa í kooli-ŋ kʊpantʊ, ma pɛɛlɔ. Nyá yaasi kantəkaɣa
nyəŋ ɪnɛ ɪ hʊləɣəna ɪsəna n matəna nyá paŋ yəlaa tɔ na pə́ kəlɪ kancaalaɣa nyəŋ.
Mpi tɔ, n ta pɛɛkɪ ɪfepiya liɣitee nyə́ma yaa kʊnyɔntʊnaa. 11 Mpʊ tɔ, ma pɛɛlɔ taa
nəɣəsɪ. Mpi n caakɪ tɔ mpəɣɪ maa la-ŋ. Mpi tɔ, ɪcatɛ yəlaa təna nyə́ma sɪ n ké alʊ
kʊpaŋ. 12 Tampana pə wɛɛ sɪ má ya-ŋ yaa, ulɛ nɔɣɔlʊ na nyá paŋ pa lʊlʊɣʊ kəla
kaaʊ kɛ ma. 13 Sʊʊ cənɛ, ye pə fema maa pɔɔsɪ-ɪ na má ná sɪ ɪ ká ya-ŋ yaa ɪsəna?
Ye ɪ luɣu fɛɪ ulɛ, ma tuukina Tacaa sɪ maa ya-ŋ. Həntɪ mpʊ na pə nyaalɪ.
14 Ulɛna Luuti həntɪ ḿpúɣú Poosi nɔɔhɛɛ tɛɛ. Poosi taa caakɪ sɪ nɔɣɔlʊ í nyɪ sɪ
Luuti kɔma kataɣa taa. Pə tɔɔ ké ɪ kʊsa-ɪ saa wei pə wɛ təŋmɛntɛŋmɛntɛ tɔ sɪ
nɔɣɔlʊ í taa nyəmɪ-ɪ. 15 Ulɛna Poosi tɔmɪ-ɪ sɪ: Hɛtɪ nyá tɛkɛntɛ na ń təkɪ-ɪ teu.
Ulɛna í maɣasɪ tɔɣɔnaɣa pee ɪsɪʊ kiloonaa naanʊwa na kakpasɪ na í sʊkɪ-ɪ. Ulɛna
ɪnɪ ɪ kpa ɪcatɛ taa. 16 Luuti məla ɪ paŋ cɔlə ulɛna í pɔɔsɪ-ɪ ɪ mpaaʊ alaafəya tɔɔ.

Ḿpúɣú Luuti kɛɛsa-ɪ ɪsəna apalʊ ɪnɪ ɪ paasəna-ɪ tɔ. 17 Na í tasa sɪ: Halɪ ɪnɪ ɪ hana-
m tɔɣɔnaɣa pee anɛ a təna sɪ pə fɛɪ sɪ má məlɪ nyá kiŋ kɛ niŋ kakpasɪ.
18 Tənaɣalɛ Noyomii sɪ: Ma pɛɛlɔ caɣa təpamm, na ń ná ɪsəna pɪɪ tɛɛsəna tɔ.
Mpi tɔ, ye apalʊ ɪnɛ ɪ ta na tɔm tənɛ tə tənaɣa kɛ saŋa ɪɪ hɛɛsəɣɪ.

4

Poosi həŋ Luuti kɛ leelu

1 Ḿpúɣú Poosi lɪɪ nənɔɣɔ timpi pa hʊʊkɪ tɔm tɔ na í caɣa. Ule Ilimɛlɛkɪ lʊlʊɣʊ tʊ
wei ɪ tɔm ɪ ka yɔɣɔtaa sɪ pɪɪ wɛɛ sɪ í waasɪ sətʊ təyaɣa yəlaa tɔ ɪ tɛɛ kɛlɛ. Ulɛna í yaa-ɪ
sɪ: Apaŋ nyá, kɔɔ ń caɣa.

Ulɛna apalʊ ɪnɪ ɪ polo. 2 Ḿpúɣú Poosi səŋsa ɪcatɛ sɔsaa kɛ naanʊwa. Pa kɔma na
pá caɣa 3 ulɛna í tɔ wei ɪnɪ pɪɪ wɛɛ sɪ ɪ waasɪ sətʊ təyaɣa yəlaa tɔ sɪ: Noyomii wei ɪ
lɪɪna Mowapʊ tɔ ɪ pɛɛtəɣɪ tá yʊlʊ Ilimɛlɛkɪ tɛtʊ. 4 Ule ma heeliɣi-ŋ sɪ, ń ya-təɣɪ ɪcatɛ
nyə́ma na sɔsaa pa ɪsɛntaa. Ye n ka ya-tɪ ule n ya-tɪ. Ye nyá luɣu fɛɪ ulɛ n heeli-m
na má cɛkəna. Mpi pə tɔɔ tɔ, nyaɣalɛ nɔɣɔ tʊ, nyá waalɪ ké má.

---

[a] **3:4** kɛɛlɪ: Kɛɛlɪ nɔɔhɛɛ tɔɔ hʊwɛɛ ntɛ́ sɪ Luuti

Ntɛna ílé ı cɔ-ı sı: Tɔv, ma nuwa. 5 Kɛlɛna Poosi sı ye n ka ya-təɣı Noyomii niŋ taa ule n kpɛnna sɔlv ını ı leelu Mowapv tv Luuti na ń hɔ. Pá taa kɔɔ na sətv hətɛ saalı na ı tɛtv pəsı nɔɣɔlv nyəntv.

6 Mpvɣvlɛ apalv ını sı: Ye mpv ma maɣamaɣa ma kaa pəsı na má ya-tı. Pá taa kɔɔ na ma wɛnav saalı. Mpv tɔ, ya-tı na ma nɔɣɔ, ma kaa pəsı.

7-8 Ulɛna í wɔɣɔsı ı ntaŋkpatɛ na í cɛla Poosi. Pıı wɛ lɔŋtaa ké Isɛɣɛlı nyáma kiŋ tɔ, ye pa yapa pvlv yaa pa laɣasa tɛtv ḿpúɣú pa lakaɣa sı pá húlí sı pə tɛma. 9 Ntɛna Poosi tɔ sɔsaa na samaa sı: Mɛɣɛlɛ ma aseeta nyáma kɛ saŋa sı ma yapa Noyomii niŋ taa ké pə tənа mpi pə ké Ilimɛlɛkı na ı pəyalaa Kiliyoŋ na Malɔŋ pa nyəm tɔ, 10 na má kpɛnna Malɔŋ leelu Mowapv tv Luuti na má hɔ na má kvsı sətv hətɛ. Pá taa kɔɔ na tá saalı yem ké ı ıcatɛ kvlvllɛ na ı yəlaa taa. Mɛɣɛlɛ aseeta nyáma kɛ saŋa.

11 Mpvɣvlɛ nɔnɔɣɔ yəlaa na sɔsaa pa tɔma sı: Tə ké aseeta nyáma. Tacaa í kooli kvpantv kɛ alv wei ı svvkı nyá təyaɣa kɛ ısəntɔ tɔ, na í nəɣəsəna ısıı Lasɛɛlı na Leyaa mpa pa lvla Isɛɣɛlı piitim yəlaa tɔ. Húlí nyá toŋ kɛ nyá lvlvɣv taa na ń la na nyá hətɛ yaa Pɛtəlɛhɛm. 12 Piitim mpi Tacaa ká hana-ŋ na asaalv ınɛ tɔ, pə huki na pá nəɣəsəna ısıı Yuta na ı alv Tamaa pa pəyalv Pɛlɛsı təyaɣa.

Poosi kpaɣav kɛ Luuti

13 Ḿpúɣú Poosi kpaɣa Luuti na í na-ı pá kpətı na Tacaa yele na í la teu na í lvlı apalvpəyaɣa. 14 Ḿpúɣú Pɛtəlɛhɛm ıcatɛ alaa sɛɛ Noyomii na pá tɔŋ sı: Tə sama Isɔ ısıı ı ha-ŋ yvlv wei ı ka waası-ŋ tɔ. Pəyele ı hətɛ ká yaa Isɛɣɛlı taa. 15 Pəyaɣa kanɛ kaa kpaasəna nyá toŋ na ká te-ŋ nyá kpatəlaɣa waatv. Pə taɣa pvlv, nyá poolu wei ı sɔɔla-ŋ teu na í tɛɛ-ŋ apalvpiya naatosompɔɣɔlaɣa tɔ ını ı lvlvna-kɛ.

16 Ulɛna Noyomii mv-kɛ na í nvkı-kɛ na í paasəna-kɛ ısıı ı kvlvlaɣa. 17 Mpvɣvlɛ pa cəlɔ alaa ha-kɛɣɛ hətɛ sı: Opɛtı, na pá tɔŋ sı pa lvla Noyomii kɛ apalvpəyaɣa. Tafiiti caa Sesee caa kɛlɛ Opɛtı.

Tafiiti cɔsɔnaa həla

18 Tafiiti caanaa lvlvɣv nyáma ntɔ, pə kpaɣav Pɛlɛsı tɔ. Pɛlɛsı lvlvna Hɛsəlɔŋ, 19 na Hɛsəlɔŋ lvlı Lam, na Lam lvlı Aminatapı, 20 na Aminatapı lvlı Nasɔŋ, na Nasɔŋ lvlı Salәma, 21 na Salәma lvlı Poosi, na Poosi lvlı Opɛtı, 22 na Opɛtı lvlı Sesee, na Sesee lvlı Tafiiti.

SAMIYƐƐLI
TƆM TAKƎLAƴA KANCAALAƴA NYƎŋKA
Kʊtʊlʊtʊ

Samiyɛɛlɪ wei ɪ hətɛ pa ha takəlaɣa kanɛ tɔ, ɪ ka ké lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ké. Təma sɔsɔɔna naaleɣɛ lsɔ cɛla-ɪ: Tɛtʊ tɔkʊɣʊ tɔm, na ɪsəna ɪ ká sɛɣɛsɪ lsɛɣɛlɪ nyə́ma na pá sɛɛ lsɔ tike tɔ pə tɔm. Ulɛna pə́ kaasɪ ɪsəna paa nyəɲɪ lsɔ tike kɛ pa wulaʊ maɣamaɣa tɔ. Ama lsɛɣɛlɪ nyə́ma kisaa na pá kpa awulaa. Kancaalaɣa nyəŋ ntɛ Sayuli. Ulé ɪ waalɪ ké Tafiiti.

lsəna pa faɣa Samiyɛɛlɪ I takəlaɣa tɔ:

Samiyɛɛlɪ paasənaʊ kɛ lsɛɣɛlɪ nyə́ma, titite *1–7*
Sayuli tɔɣɔʊ kɛ kawulaɣa, titite *8–10*
Sayuli ta tɔ teu ɪlɛna lsɔ kisi-ɪ, titite *11–15*
Tafiiti na Sayuli pa tɔm, titite *16–30*
Sayuli na ɪ pəyalaa pa səm kɛ yoou taa, titite *31*

Samiyɛɛlɪ too Ana tɔm

1 Apalʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛnna Sufɪ tɛtʊ taa ké lfəlayim pʊɣʊ taa, na pá yaakɪ-ɪ sɪ Uləkana. Pa yaa Uləkana caa sɪ Yelowam, na Yelowam caa sɪ Ilihu, na Ulihu caa sɪ Tohu, na Tohu caa sɪ Sufɪ. Ulɛyɛ lfəlayim tʊ. 2 Uləkana ɪnɪ ɪ alaa ka wɛ naaleɣɛ. Pa yaakɪ lɛlʊ sɪ Ana na lɛlʊ sɪ Penina. Penina ka wɛna piya. Ama Ana ná fɛɪna.

3 Apalʊ ɪnɪ ɪ kpaakaɣa lsɔ sɛɛʊ kɛ Silo kɛ paa pənaɣa ŋkaɣa, na í haakɪ Toma təna tʊ Tacaa kɛ kʊhaaŋ. Na Ilii pəyalaa Hofini na Pɛnhasɪ paa kɛna Tacaa kɔtəlaa kɛ waatʊ ɪnɪ. 4 Ye kʊyaŋku Uləkana í lapa kɔtaɣa, ɪ haakɪ ɪ alʊ Penina na ɪ pəyalaa na ɪ pɛɛlaa kɛ cəka cəka ké. 5 Ulɛna í ha Ana ulɛyɛ cəkasɪ naalɛ. Mpi tɔ, paa na Tacaa lapa-ɪ kaalʊlaɣa tɔ, ɪ luɣu ka sʊʊ-ɪ ké. 6 I yɔtəŋ ná tʊʊkaɣa-ɪ ké sɪ pə́ haŋɪ-ɪ sɪ Tacaa lapa-ɪ kaalʊlaɣa. 7 Ḿpúɣú pɪɪ wɛ paa pənaɣa ŋka. Paa waatʊ wei ké pa kpaakɪ Tacaa təyaɣa taa te, Penina tʊʊkaɣa-ɪ ḿpúɣú.

Ulɛna í wiiki na ɪɪ saŋ tɔɣɔʊ. 8 Na ɪ paalʊ Uləkana náá tɔmɪ-ɪ sɪ: Pepe tɔɔ ké nyá laŋlɛ wakələɣɪ, na ń wiiki na ń kisiɣi tɔɣɔnaɣa kɛ mpʊ? Ma ta kəlɪ-ŋ piya naanʊwa?

9 Pa tɛma tɔɣɔʊ na nyɔɔʊ kɛ Silo, ɪlɛna Ana kʊlɪ na í kpətəna kɔtʊlʊ Ilii. Ulé ɪ ká caɣa kpelaɣa tɔɔ ké lsɔ təyaɣa nənəkpete ké. 10 Ana laŋlɛ ka wakəla səsəm ké tətɔɣɔtɔɣɔ. Ulɛna í sələmɪ Tacaa na wula, 11 na í sɪɪ nɔɣɔ sɪ: Toma təna tʊ Tacaa, ye n nyəna nyá təmlɛ tʊ má, ma wahala, na ń tɔɔsɪ ma tɔɔ na ń ha-m apalʊpəyaɣa, maa ha-ŋ-kɛɣɛ haləna ka səm. Hʊnʊɣʊ kaa kpa ka nyʊɣʊ taa. 12 I taaŋa ḿpúɣú lsɔ təsələməlɛ, ɪlɛna Ilii nyəɲɪ ɪ nɔɣɔ təpiŋŋ. 13 Ana sələmaɣa ɪ luɣu tɛɛ ké, na ɪ ntompee nyəpətəɣɪ, ɪlɛ ɪ nɔɣɔ ɪɪ nɪɪkɪ. Ilii nyə́ma sɪ sʊlʊm kʊɣʊna-ɪ. 14 Ulɛna í tɔmɪ-ɪ sɪ: Pəlee ké nyá sʊlʊm ká cɛ nyá tɔɔ? La na nyá sʊlʊm cɛ nyá tɔɔ. 15 Ntɛna Ana sɪ: Haɪ, ma cɛ, ma ta nyɔɔ sʊlʊm napəlɪ. Ama ma laŋlɛ wakələna sɔsɔm na má húlə́yí Tacaa kɛ ma lotu. 16 Taa nyəɲɪ nyá pɛɛlɔ maɣa tɛtɛlatʊ. Ma nəɣəsɛɛ na ma wahala tɛləsəna mpəle, na má yɔɣɔtəɣɪ ḿpúɣú haləna saŋa.

17 Ntɛna Ilii sɪ: lsɔ í hɛɛsɪ nyá laŋlɛ na í mʊ nyá sələmʊtʊ. 18 Ulɛna Ana sɪ: Na nyá toŋ taa.

Ntɛna Ana polo na í tɔɣɔ na ɪ ɪsɛntaa hɛtɪ.

19 Tɛʊ fema, ɪlɛna Uləkana pá kʊlɪ lɔŋ na pá sɛɛ lsɔ, ɪlɛna pá kpe Lama.

Samiyɛɛlɪ lʊlʊɣʊ na ɪ pəcaatʊ

Ḿpúɣú Uləkana nyəmá ɪ alʊ Ana na Tacaa mʊ ɪ sələmʊɣʊ. 20 Ulɛna Ana la teu na í lʊlɪ apalʊpəyaɣa, na í ha-kɛɣɛ hətɛ sɪ Samiyɛɛlɪ. Sɪ Tacaa kɛ ɪnɪ ɪ sələma-ɪ.

21 Pənaɣa sikaa, ılɛna ılləkana na ı nyə́ma təna pá polo Silo sı, ı lakı paa pənaɣa
ŋka ka kətaɣa na í la ısıı ı ka sıuv ı nɔɣɔ tɔ. 22 Ana kisa pote na í tɔ ı paalu sı: Ye
pəyaɣa cɛpa hətɛ, ılɛ maa pona-kɛ na má hulı-kɛɣɛ Tacaa na ká saalı tənaɣa tam
tɔɔ. 23 Mpuɣulɛ ı paalu cɔ-ı sı: Pə wɛ teu. La ısəna pə ha-ŋ tɔ. Yele na ká cɛ hətɛ
na pə́cɔ́. Ama Tacaa í la ısəna ı ka sıuwa tɔ.
Ilɛna alu caɣa na í paasəna ı pəyaɣa na ká kɔɔ na ká cɛ hətɛ.
24 Pə waalı ké ı kpaɣa-kɛ na í caa latəcɛ wei ı wɛna pıusı tooso tɔ, na mulum
cɛmsɛ, na sulum huluɣu, na í pona Silo kɛ Tacaa təyaɣa taa. Waatu ını tɔ pəyaɣa
kɔɔsaa ké. 25 Ḿpúɣú pa ku latəcɛ na pá pona Ilii kɛ pəyaɣa. 26 Ilɛna Ana sı: Kaafala
ma cɛ, n tɔɔsa ma tɔɔ? Maa kɔma nyá kiŋ cənɛ na má sələmı Tacaa. 27 Pəyaɣa
kanɛɣɛ ma sələmaɣa na Tacaa mu ma kusələmutu. 28 Tɔu, ma caa maa cɛlɛ-ı Tacaa
kɛ halə́na ı səm.
Ilɛna ılləkana təyaɣa nyə́ma təna həntı ısɔ kɛ atɛ na pá sɛɛ-ı.

2

Ana sɛɛkı Tacaa

1 Ḿpúɣú Ana sama ısɔ sı:
Ma yɔɔləɣəna Tacaa wei ı waasa-m tɔ.
I hulə́sa ma laŋlɛ.
I kusa ma nyuɣu, na í ha-m toma.
Na ma nɔɣɔ kuliɣina ma kolontunaa.
2 Tacaa tike wɛnna tənaŋŋ.
I tike ntɛ́ kentulu
ı paasi ısɔ nɔɣɔlu ı fɛı tɔtɔ.
3 I yele kalampaanı,
na í yele ısəcau tɔm.
Tacaa nyəmá pə tənaɣa.
Iı yeki ısaɣatu natəlı.
4 Tacaa cɛpa toŋtunaa tɔɔŋ.
Ama acamaa ná nyɔɔ toŋ.
5 I tu haɣalaa sı pá pɛɛkı mpi paa yana tɔɣɔnaɣa tɔ,
na í susı kunyɔntunaa kɛ toŋ.
I lapa na kaalulaɣa lulı təm naatosompɔɣɔlaɣa.
Ilɛna alullu náá laŋ.
6 Tacaa kuɣuna, ını ı feesiɣina.
Inı ı tisiɣina atɛtəlɛ taa, na í ləsəɣı.
7 Inı í tuɣuna kunyɔntutu yaa toŋ.
Inı í tisiɣina lɛlaa na í kusəɣı lɛmpa.
8 Tacaa kusəɣı laŋlu kɛ atɛ musuɣu taa,
na í kusı kunyɔntu kɛ hute taa,
na í caɣası pá na səsaa,
na pá kaa teeli kumte.
Inı ı tənna tɛtu kite,
na tə tɔɔ ké ı siuwa antulinya.
9 I tiikiɣi ı yəlaa na í kentiɣi pa tɔɔ.
Ama ı yeki na asaɣaa leki səkpɛtuɣu tɛɛ.
Isɔ akaıtu paa fɛına tənuɣu taa alaafəya.
10 Tacaa ka tisi ı kolontunaa tɔɔ ké calanaa,
pa kɔŋ saaluɣu kɛ yem ké.
Inəɣəlɛ kateŋa təna huulu sɔsɔ.
I ká kpa wei ı ləsaa tɔɣɔ wulau, na í tu-ı toŋ.

11 Ḿpúɣó llәkana pa mәla kpente, na pәyaɣa náá saalı Tacaa tәmlɛ taa ké kɔtulu
Ilii kiŋ.

Kɔtulu Ilii pәyalaa ısaɣatunaa

12 Ilii pәyalaa ka ké tɛtɛlataa ké, pa ta paasәna lsɔ ké paa pәcɔ. 13 Nti nti pa
lakaɣa samaa tɔɣɔlɔ: Ye nɔɣɔlu ha lsɔ ké kuhau, kɔtulu tәmlɛ tu puki saa wei pa
tәsa kuhau nantu tɔɣɔ, na ́ tɔka kela tooso lɔɣɔlaɣa sɔsaɣa. 14 I takı ılɛna ́ sɔ tiipee
taa, na pә sɔpa nantu kɛ ısәna, ı lәsәɣı ké na ́ pona kɔtulu. Ḿpúɣó pa lakaɣa lsɛɣɛlı
nyámа tәna mpa pa pukaɣa Silo tɔ.

15 Halı tәmlɛ tu puki kɛna páćó pá wɔ tɔtɛ nim, na ́ tó wei ı lapa kɔtaɣa tɔ sı:
Cɛla kɔtulu kɛ ı nantu na ı toŋ ı tı. Iı caa kutәsәtu. Lɛŋ kɛ ı caakı. 16 Ye kɔtaɣa latu
tɔma sı: Yele na pá wɔ kpәntɛ nim ılɛna ń cosi timpi n caakı tɔ. Ile tәmlɛ tu cɔ sı:
Aaı, ye n ta cɛlɛ-m nɔɔnɔɔ, maa lɛɛkәna toŋ. 17 lsaɣatu sɔsɔɔntu ntәɣı Ilii pәyalaa
kukaɣana pa tı tɔm kɛ lsɔ ısɛntaa. Mpi tɔ, pa nyәnaɣa Tacaa kɔtaɣa kɛ yem ké.

18 Paa na Samiyɛɛlı ka kɔɔsaa tɔ, ı lakaɣa lsɔ tәmlɛ ké na ́ suuwa kɔtәlaa tokiya
taka ŋka pa luuwa kponkpontu toŋ nyәntu tɔ.

Samiyɛɛlı nyámа

19 Ye pәnaɣa sikaa na Ana pa puki kɔtaɣa lapu, ı nyalәɣı toko ké na ́ kpɛŋna
Samiyɛɛlı. 20 Halәna Ilii kooliɣi Ana na ı paalu kɛ kupantu sı: Tacaa ́ la na ń hiki
piya na sí lɛɛtı ŋka n ha-ı ısәntɔ tɔ ka lonte.

Ilɛna pá mәlı pa tɛ. 21 Tacaa wɛ Ana waalı, ılɛna ́ la teu na ́ lulı apalupiya kɛ
tooso, na alupiya kɛ naalɛ.

Na pәyaɣa Samiyɛɛlı náá tɔŋna puu kɛ lsɔ tәmlɛ taa.

Ilii kalәna ı pәyalaa asaɣaa

22 Ilii ka kpatәlaa ké tәkuŋkuŋku. Na ́ nuıkı mpi mpi ı pәyalaa lakaɣana lsɛɣɛlı
nyámа tәna tɔ. Na ısәna pa hәntaɣana alaa mpa pa lakaɣa tәmlɛ kɛ lsɔ tәyaɣa
nɔnɔɣɔ tɔ. 23 Ilɛna ́ tɔ-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké ı lakı yaasinaa mpɛ pa takanaa? Yәlaa
taɣasәɣı-m mә ısaɣatunaa ké. 24 Aaı, ma pәyalaa, ́ yele mpu, mә tɔmnaa mpa
lsɛɣɛlı yәlaa heeliɣi-m mpu tɔ pa fɛı teu. 25 Ye yulu pәntәna ı tɔɣɔntәlɛ, ntanyı lsɔ
ka wii puntu. Ama ye Tacaa kɛ puntu pәntәnaa, ılɛ awe sɛɛna ı tɔɔ?

Ama pa ta nuına pa caa nɔɣɔ. Mpi tɔ, Tacaa ka sɔɔlaa sı ı kuɣı-wɛɣɛ.

26 Na pәyaɣa Samiyɛɛlı náá tɔŋna puu, na ı wɛ yәlaa na lsɔ ké teu.

Isɔ yɔɣɔta Ilii tәyaɣa nyámа salәka tɔm

27 Ḿpúɣó lsɔ yulu nɔɣɔlu ı pola Ilii kiŋ na ́ heeli-ı sı: Tacaa yɔɣɔtaa sı ma hula
ma tәɣı mә cɔsɔ Alɔŋ, kɛ waatu wei ́ na ı nyámа paa wɛ Icipiti wulau tɛɣɛ yomle
taa tɔ. 28 I na ı lulуɣu nyámа kɛ ma lәsa lsɛɣɛlı kpeka tәna taa sı, pá la ma kɔtәlaa,
na pá suuki kɔtәlaa toko na pá kpaakı ma kɔtaɣa tәlatɛ tɔɔ na pá wɔkı tulaalunaa.
Halәna má hulı-ı timpi ı ká cosi kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka tәna tɔ ka kpәntɛ tɔɔ
na ́ tɔɣɔ tɔ. 29 Pepe tɔɔ ké ́ nyәnәɣı yem kɛ ma kɔtası na ma kuhau ŋku ma suıwa
sı pá lakәna ma tәyaɣa taa tɔ? Ile ısәnaɣa pә lapa sı Ilii ń seeki nyá piya na pá
kәlı ma? Na ́ tɔkı lsɛɣɛlı nyámа tɔɣɔnası kupaŋsı nsi pa lapa kɔtası tɔ, na ́ yooki
cәncәmәŋ? 30 Nyәnı lsɛɣɛlı lsɔ Tacaa ma, maa suıwa sı, nyá caa tәyaɣa na nyá
lulуɣu nyámа tәna ká lakәna ma kɔtuɣu tәmlɛ kɛ tam tɔɔ. Ama pәnɛntɛ ma kú tәlɛ.
Mpi tɔ, wei ı tuɣu-m teeli tɔɣɔ maa tu teeli, na má nyәnı yem ké wei ı kpɛɛna-m
tɔ. 31 Nn naakı kuyɛɛŋ tɔŋna kɔntɛ, wei ı taa maa kpiisi nyá ıfepiya na nyá lulуɣu
taa nyámа. Halı akpatulu kaa wɛɛ nyá tәyaɣa taa. 32 N ká ná kolontu kɔma na ́
caɣa ma tәcaɣalɛ, na ́ paalәna kupantunaa mpa Tacaa lapa lsɛɣɛlı tɔ. Nyá tәyaɣa
ká taaŋәna akpatulu. 33 Paa na mpu maa yele nyá nyámа taa nɔɣɔlu na ı ısɛ kɛ ma
kɔtaɣa tәlatɛ, na ́ tɔɣɔ nyá ısɛ na ́ wakәlı nyá laŋlɛ. Ama nyá tәyaɣa nyámа tәna
ká sәkәna pa toŋ ké.

34 Kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ kɛ nyá pəyalaa Hofini na Pɛnhasɪ paa sɪ. Ilɛ tənaɣa ń ká
nyəna sɪ tampana kɛ ma yɔɣətəɣɪ. 35 Maa kpa ma təɣɪ kɔtʋlʋ kʋpaŋ, wei ɪ təŋəɣɪ
ma luɣu tɛɛ nyəntʋ kɛ teitei tɔ, na má ha-ɪ lʋlʋɣʋ kʋpaŋkʋ, na í lakɪ wulaʋ wei ma
ləsaa tɔɣɔ təmlɛ kɛ tam tɔɔ. 36 Ye pə tɪɪ kaasa wei ké nyá lʋlʋɣʋ taa, pʋntʋ ká həntɪ
kɔtʋlʋ ɪnəɣɪ atɛɣɛ sɪ: Ha-m liɣitee na tɔɣɔnaɣa. Halɪ í sələmɪ-ɪ tətɔ sɪ: Tʋ-m kɔtʋɣʋ
təmlɛ natəlɪ tə taa, na má hikina ma tɔɣɔnaɣa na tənа.

3

1 Pəyaɣa Samiyɛɛlɪ ka wɛ kɔtʋɣʋ təmlɛ taa ké Ilii kiŋ ké.

Isɔ kpa Samiyɛɛlɪ kɛ ɪ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ

Waatʋ ɪnɪ Tacaa taa yɔɣɔtəɣəna yəlaa kɛ teitei. Pəyele ɪ taa húláýí yəlaa kɛ mpi
pɪɪ tɛ na pə́ lá tɔɣɔ kotokoto.

2 Waatʋ ɪnɪ tɔ, Ilii ɪsɛ caakaɣa yʋlʋmʋɣʋ ntɛ́, ɪɪ naakɪ teitei. Mpúɣú ɪ həntа ɪ
təhəntəlɛ kɛ ahoo naalɪ. 3 Na Samiyɛɛlɪ həntа Isɔ atakaa cɔlɔ, na pá ta teesita
fətəlanaa kɛ tefemle. 4 Mpúɣú Tacaa yaawa sɪ: Samiyɛɛlɪ, na Samiyɛɛlɪ cɔ sɪ:
Maɣalɔ. 5 Ilɛna í kpaɣa asewa na í polo Ilii kiŋ, na í tɔ sɪ: N yaa-m tɔ maɣalɔ.
Ntɛna Ilii sɪ: Ma ta yaa-ŋ se. Polo ń həntɪ.

Ilɛna Samiyɛɛlɪ məlɪ na í həntɪ. 6 Mpúɣú Tacaa tasa-ɪ yaaʋ sɪ: Samiyɛɛlɪ. Ilɛna í
polo Ilii kiŋ na í tɔ sɪ: N yaa-m tɔ, maɣalɔ. Ntɛna Ilii sɪ: Ma ta yaa-ŋ se. Ma pəyalʋ,
polo ń həntɪ. 7 Samiyɛɛlɪ ta nyɪ sɪ Tacaa yaakəna-ɪ. Mpi tɔ, ílé ɪ ta yɔɣətətana-ɪ.

8 Mpúɣú Tacaa tasa Samiyɛɛlɪ kɛ yaaʋ kɛ tɔm tooso nyəm. Ilɛna Samiyɛɛlɪ polo
Ilii kiŋ sɪ: N yaa-m tɔ maɣalɔ.

Tənaɣalɛ Ilii cɛkənaa sɪ Tacaa yaakəna pəyaɣa. 9 Ilɛna í heeli-ɪ sɪ: Polo na n
həntɪ. Ye pə tasa-ŋ yaaʋ, ilɛ n tɔ sɪ: Tacaa, yɔɣɔtɪ, nyá pəyaɣa má, ma nɪɪkɪ.

Ilɛna Samiyɛɛlɪ məlɪ na í həntɪ.

10 Mpʋɣʋlɛ Tacaa polaa na í yaa-ɪ ɪsɪɪ ɪ tɪɪ yaakɪ tɔ sɪ: Samiyɛɛlɪ, kɛlɛna í cɔ sɪ:
Tacaa, yɔɣɔtɪ, nyá pəyaɣa má, ma nɪɪkɪ.

11 Ilɛna Tacaa tɔ sɪ: Maa kɔna wakəlʋɣʋ nakʋləɣɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma, na paa wei í
nɪɪ-tɪ pɪɪ sʋsɪ-ɪ watʋ. 12 Kʋyaŋkuɣu maa caalɪ Ilii təyaɣa nyə́ma ɪsɛ kɛ nyəŋsʋɣʋ.
Halənа má tʋ́ nyʋɣʋ kɛ teitei ɪsɪɪ maa yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. 13 Ma heela-ɪ təfoo sɪ maa tʋ ɪ
təyaɣa kɛ tam tɔɔ salәka, kɛ timpi ɪ piya wakəla ma hətɛ, na í nyə́ma pə tɔɔ na í
tá kisina-wɛ tɔ. 14 Pə tɔɔ ké ma yɔɣɔtəɣəna tuunaʋ sɪ, paa pa lapa kɔtasɪ na pá ha
kʋcɔɔŋ, ma kaa hɪɪsɪ pa təyaɣa ɪsaɣatʋ.

15 Ilɛna Samiyɛɛlɪ həntɪ na pə́ nyaalɪ, na í tʋlɪ Tacaa təyaɣa nɔnɔɔsɪ. Ama ɪ
nyaŋaɣana mpi ɪ nawa mpʋ tɔ pə tɔm heeluɣu kɛ Ilii. 16 Mpúɣú Ilii yaa-ɪ sɪ: Ma
pu Samiyɛɛlɪ. Na í cɔ sɪ: Maɣalɔ. 17 Ilɛna í pɔɔsɪ sɪ: Tɔm ntiɣi Tacaa heela-ŋ? Ye n
ŋmɛsa-m tə taa natəlɪ, Tacaa í la-ŋ na ń tɔɣɔ na ń haɣa.

18 Ntɛna Samiyɛɛlɪ kɛɛsɪ-ɪ tə tənа, ɪ ta ŋmɛsɪ-ɪ natəlɪ. Kɛlɛna Ilii sɪ: Tacaa ké, í la
ɪsəna pə maɣa-ɪ tɔ.

19 Samiyɛɛlɪ tɔŋna pɪɪʋ na Tacaa wɛ ɪ waalɪ, ɪ ta yele na ɪ tɔm natəlɪ tə́ tii atɛɣɛ
yem. 20 Isɛɣɛlɪ nyə́ma tənа mpa paa wɛ pə kpaɣaʋ Taŋ na pə́ polo Pɛɛsepa tɔ, pa
nyə́ma sɪ Tacaa kpa Samiyɛɛlɪ kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlʋ. 21 I lɪɪkaɣa Samiyɛɛlɪ tɔɔ
ké Silo ké, na í heeliɣi-ɪ tɔmnaa.

4

1 Na í tɛləsəɣɪ-təɣɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma na pá nɪɪkəna-ɪ.

Kolontunaa lɛɛka Isɔ atakaa

Waatʋ ɪnɪ ɪ taa ké Filiisi nyə́ma kotaa sɪ, pa yookina Isɛɣɛlɪ nyə́ma, ɪlɛna pá pɪɪlɪ
Afeka. Mpúɣú Isɛɣɛlɪ nyə́ma ná lɪɪwa na pá pɪɪlɪ Ipene-Isɛɛ. 2 Tənaɣa Filiisi nyə́ma
kʋla pa tɔɔ na pá yoo na pá kəlɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma, na pá kʋ-wɛ ɪsɪɪ yəlaa iyisi liɣiti

(4000). 3 Ilɛna Isɛɣelı nyáma məlı pa təsikile na nyʊɣʊ nyáma tə sı: Pepe təɔ ké Tacaa yelaa na Filiisi nyáma kʊ-tʊɣʊ saŋa? Tá polo tá kɔna Isɔ atakaa na Tacaa wɛɛ ta waalı, na í waası-tʊɣʊ ta kolontunaa niŋ taa.

4 Ḿpúɣó pa tila Silo na pá kɔna Tacaa Toma təna tʊ atakaa wei ı təɔ Isɔ wɛ ıŋmɛlaʊ kɛ ısɔtaa taŋlaa naalɛ hɛkʊ taa tɔ. Ilii pəyalaa naalɛ, Hofini na Pɛnhası pa kɔnna atakaa ını. 5 Waatʊ wei pa sʊsa Isɔ atakaa kɛ təsikile, ılɛna Isɛɣelı nyáma təna yaɣa laŋhʊlʊmlɛ apalʊkakiisası, halәna tɛtʊ sele.

6 Filiisi nyáma nıı pa kakiisası nsı sı taŋ, ılɛna pá tɔ sı: Hepәla nyáma təsikile taa kakiisası nsı sı hʊwɛɛ suwe?

Filiisi nyáma nııwa sı Tacaa atakaa ké pa kɔna Isɛɣelı nyáma təsikile. 7 Ilɛna sɔɣɔntʊ kpa-wɛ na pá tɔ sı: Pa Isɔ kɔmna pa təsikile. Ye mpʊ tá tɔm tɛmaɣa. Too tɔ, yaasi ınɛ ı taka ta lata. 8 Awe ka ya-tʊɣʊ tıŋ sɔsɔɔŋ ınɛ ı niŋ taa? Pa tıŋ ını ı kʊna Icipiti nyáma təsɔɣɔsɔɣɔ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa. 9 Filiisi nyáma mɛ, í nyɔɔ toŋ na í la apalaa. Pá taa kɔɔ na Hepәla nyáma ŋmakәlı-mɛ ısıı tıı lapʊ-wɛ tɔ. Ɩ la apalaa na í yoo.

10 Ḿpúɣó pa kʊla Isɛɣɛlı nyáma təɔ na pá kәlı-wɛ. Na paa wei í se na í kpe ı tɛ. Pa kәla-wɛɣɛ tənaŋnaŋ, na pá hɛɛlı pa taa yoolaa kɛ yәlaa iyisi hiu na naanʊwa (30000). 11 Na pá lɛɛkı Isɔ atakaa, na pá kʊ Ilii pəyalaa naalɛ Hofini na Pɛnhası.

Kɔtʊlʊ Ilii sәm na ı poolu pa tɔm

12 Ḿpúɣó Pɛncamɛɛ tʊ nɔɣɔlʊ ı lıı təyoole kɛ kʊyakʊ ŋkʊ, na í se na í polo Silo na laŋwakәllɛ na í cәla ı wontu, na í pәla ı nyʊɣʊ taa ké tɛtʊ. 13 Waatʊ ını tɔ na Ilii caɣa kpelaɣa təɔ, na í taŋaa na í nəɣəsəɣı Isɔ atakaa tɔm. Ilɛ apalʊ ını ı tana tɔm ntəɣәlɛ na ıcatɛ təna ma kapusi. 14 Ilii nıı kapusi nsı, ılɛna í pɔɔsı sı: Pepe kɔkɔtɛ nté mpʊ? Ilɛna apalʊ ını í kpaɣa asewa na í polo í heeli-ı tɔm ntı. 15 Waatʊ ını Ilii pıısı ka wɛ pәlefɛı nıınʊwa ké. Na ı ısɛ nyənəɣı yem təhelele, aa naakı teu. 16 Mpʊɣʊlɛ apalʊ ını ı heela Ilii sı: Təyoole kɛ ma sewa na má kɔɔ saŋa. Ntɛna Ilii sı: Pepe lapa ma pəyalʊ? 17 Ntɛna apalʊ ını sı: Filiisi nyáma hɛɛla Isɛɣelı nyáma kɛ sɔsɔm na Isɛɣɛlı nyáma se. Halı nyá pəyalaa naalɛ Hofini na Pɛnhası pa səpa. Pəyele pa lɛɛka Isɔ atakaa.

18 Mpi sı apalʊ ını ı ka kɛɛsəɣı-ı Isɔ atakaa tɔm, ılɛ Ilii pəsa nyaɣaı kɛlɛ na kpelaɣa kɛ nɔnɔɣɔ təna, na ı luɣu pɛlı na í sı. Mpi tɔ, ı ka kpatәlaa ké na í yasәlaa. Pıısı nıılɛ təcu kɛ ı paasәna Isɛɣɛlı nyáma.

19 Ilii pəyalʊ Pɛnhası alʊ ka wɛ hɔɣɔ ké, na í pııwa tətoɣotoɣo. Waatʊ wei ı nııwa Isɔ atakaa lɛɛkʊɣʊ tɔm, na ı paŋ na ı paalʊ pa səm, ılɛna lʊlʊɣʊ wʊsası tuti-ı kpakpaa na í sopi na í lʊlı. 20 Ɩ caakaɣa tənʊɣʊ kpisuɣu ılɛna ı kiŋ alaa təmı-ı sı: Təkı nyá tı, apalʊpu kɛ n lʊlaa.

Ama alʊ ta cɔ, pəcɔ ı ta tıı paasәna. 21 Pə waalı ké ı ha-kɛɣɛ hətɛ sı: Ikapətı.

Hətɛ ntɛ tə hʊwɛɛ ntɛ sı: Isɔ teu kʊla Isɛɣɛlı. Mpi tɔ, pa lɛɛka Isɔ atakaa, páćó ı paŋ na ı paalʊ pa səpa. 22 Mpʊɣʊlɛ sı: Pa lɛɛka Isɔ atakaa tɔ Isɔ teu kʊla Isɛɣɛlı taa ké.

5

Isɔ atakaa wɛ Filiisi nyáma tɛ

1 Ḿpúɣó Filiisi nyáma kpaɣa Isɔ atakaa kɛ Ipene-Isɛɛ, na pá pona-ı Asәtətı. 2 Pa kpaɣa-ı mpʊ, ılɛna pá sıı-ı pa tʊɣʊ Takɔŋ kɔŋkɔŋ taa ké kʊ kutuluɣu taa. 3 Tɛʊ fema tanaŋ təhulu, ılɛ Asәtətı nyáma maɣana pa tʊɣʊ Takɔŋ hota ı ısɛntɔɔ kɛlɛ Isɔ atakaa kite, na pá kpaɣa-ı na pá mәlәna-ı ı təcaɣalɛ. 4 Tɛʊ fema tətɔ, ılɛna pá maɣana Takɔŋ tasa hotuɣu kɛ ı ısɛntɔɔ ké Isɔ atakaa kite na ı nyʊɣʊ na ı niŋ pə pɛlaa, na pá wɛ nɔnɔkpete, na pá kaası ı pilimile. 5 Pə təɔ ké halәna saŋa Takɔŋ

kətəlaa, na kʊ laalaa tənа mpa pa wɛ Asətətı tɔ, ye pa sʊʊkı tʊɣʊ kutuluɣu ŋkʊ kʊ taa, paa fɛləɣı nənɔkpete.

6 Ḿpúɣú Tacaa tʊwa Asətətı nyə́ma kɛ niŋ na í wakəlı-wɛ na caləmpaɣa. 7 Pa naWa mpʊ, ılɛna pá tɔ sı: Isɛɣelı Isɔ atakaa kaa caɣa tá tɛ. Mpi tɔ, ını ı tʊna ta na ta tʊɣʊ kɛ niŋ.

8 Ḿpúɣú Asətətı nyə́ma tilaa na pá yaa Filiisi nyə́ma awulaa kakpası na pá pɔɔsı-wɛ sı: Isənaɣa tıı lana Isɛɣelı Isɔ atakaa? Ntɛna pɛlɛ sı: Ɨ pona-ı Katı.

Ilɛna Asətətı nyə́ma pona Isɔ atakaa kɛ Katı. 9 Pa tɛma Isɔ atakaa kɛ ponaʊ kɛ Katı, ılɛna Tacaa tʊ ıcatɛ tənа tɔɔ ké niŋ, na sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ kpa-wɛ. Ɨ wakəla ıcatɛ yəlaa tənа na caləmpaɣa. Pə kpaɣaʊ sɔsaa na pə́ polo piya tɔ. 10 Ḿpúɣú pa pona Isɔ atakaa ké Ikoloŋ, ılɛna pɛlɛ pá sʊʊ kapusi mapʊ sı: Pa kɔna Isɛɣelı Isɔ atakaa ké tá té sı í kʊ ta tənа.

11 Ḿpúɣú Ikoloŋ nyə́ma na tasa tiluɣu na pá koti Filiisi awulaa tənа na pá tɔ-wɛ sı: Ɨ məŋna Isɛɣelı Isɔ atakaa kɛ ı təcaɣalɛ. Ɨ taa kʊ tá na ta yəlaa.

Mpi tɔ, Tacaa ka tʊwa Ikoloŋ nyə́ma kɛ niŋ na toŋ ké, na səm sɔɣɔntʊ pıı ıcatɛ tənа yəlaa. 12 Lɛlaa ta sı yaa, ılɛ caləmpaɣa tɔka-wɛyɛ. Ilɛna ıcatɛ tənа tʊlı nɔɣɔ, na tə́ wii təkpoo na pə́ kpa ısɔtaa.

6

Isɔ atakaa kpeenaʊ

1 Isɔtʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa kɛ Isɔ atakaa caɣa Filiisi nyə́ma tɛtʊ taa. 2 Ilɛna pá yaa pa kətəlaa, na pa nalaa na pá pɔɔsı-wɛ sı: Isənaɣa tıı lana Tacaa atakaa? Pepeɣe tıı kpeenna-ı? 3 Ntɛna pa kətəlaa na pa nalaa tɔ sı: Ye í mələɣəna Isɛɣelı Isɔ atakaa, í taa məŋna-ı kpɛtɛ. Ama í ha Isɔ ké ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kʊcɔɔʊ. Ilɛ waatʊ ınəɣı í ká nyı mpi pə tɔɔ ı ta kʊsəta ı niŋ kɛ mə tɔɔ tɔ, na í waası-mɛ. 4 Ḿpúɣú Filiisi nyə́ma pɔɔsaa sı: Pepenaa kɛ tıı ha-ı?

Ilɛna pa kətəlaa na nalaa sı: Wʊla paɣa kakpası, na wʊla mpiyaa kakpası na pə́ kɛɛsəna Filiisi awulaa kakpası. Mpi tɔ, kʊtɔŋ kʊlʊmʊɣʊ kpana mə na mə awulaa. 5 Pə wɛɛ sı, í la caləmpaɣa lɛɛsəŋ, na mpiyaa mpa pa tɔkı mə taWa tɔ pa lɛɛsəŋ, na pə́ ná sı í cɛkəna Isɔ toŋ. Ntanyı ı kaa tasa mə na mə tuŋ na mə tɛtʊ kɛ niŋ tʊɣʊ. 6 Pepe tɔɔ ké mə́ caa sı í la kaŋkana, ısıı Icipiti wulaʊ na Icipiti nyə́ma paa lapʊ tɔ? Tacaa tʊ-wɛyɛ wahala ké. Haləna pá yele Isɛɣelı nyə́ma na pá tɛɛ. 7 Tɔʊ, pənɛntɛ í saakı kɛɛkɛ kʊfalʊ, na í caa naaŋ totonaa naalɛ wei ı wɛna piya tɔ. Pə́ wɛɛ naaŋ wei pa ta haləna tɔ. Ɨ tʊ-ı kɛɛkɛ ını, na í kpeena ı naWee kɛ təyaɣa. 8 Ilɛna í kpaɣa Tacaa atakaa na í tʊ kɛɛkɛ taa. Ilɛna pə́ kaası na í tʊ atakiya nakəlı ka taa ké wontunaa mpa í lapa sı í lakı Isɔ ké kʊcɔɔʊ kɛ mə ısaɣatʊ tɔɔ tɔ. Ilɛna í sıı Isɔ atakaa kɔŋkɔŋ taa, na í yele naaŋ na í tɛɛ. 9 Ilɛna í nyənəɣəna-ı, ye ı kpaɣa toŋa mpaaʊ na Pɛtı-Sɛmɛsı tɔɔ, ılɛ Tacaa lapəna ntɛyɛ-tʊɣʊ ısaɣatʊ ntı. Ye pə taɣa mpʊ, ılɛ tə nyəmaɣalɛ sı pə maɣana-tʊɣʊ yem kɛlɛ, pə taɣa Isɔ lapəna.

10 Mpʊɣʊlɛ pa caa naaŋ totonaa na pá tʊ kɛɛkɛ. Ilɛna pá təkı ı naWee kɛ təyaɣa. 11 Ilɛna pá tú Isɔ atakaa kɛ kɛɛkɛ taa, na pá tú atakiya taa ké wʊla mpiyaa, na pə paɣa, na pá sıı atakaa kɔŋkɔŋ taa.

12 Tənaɣalɛ naaŋ kpaɣa Pɛtı-Sɛmɛsı mpaaʊ kɛ kpakpaa, na í tɔŋ na í wiiki ı ta hɛləna ntɔɣɔŋ yaa mpətəŋ. Ilɛna Filiisi awulaa təŋ ı waalı haləna Pɛtı-Sɛmɛsı toŋa. 13 Pɛtı-Sɛmɛsı nyə́ma ka wɛ tɛtɛkəlɛ taa na pá kʊŋ. Pa loosa Isɔ atakaa, ılɛna pa laŋa hʊlʊmı.

14-15 Kɛɛkɛ tala Yosuwee haləm kɛ Pɛtı-Sɛmɛsı, ılɛna í səŋ kʊkpamʊɣʊ nakʊlı kʊ kiŋ kɛ tənа. Ilɛna Lefii nyə́ma tisi Tacaa atakaa na atakiya ŋka ka taa ka wɛ wʊla wontu tɔ, na pá sıı pə tənaɣa kʊkpamʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɔɔ. Ḿpúɣú pa faɣa kɛɛkɛ kpatəŋ na pá lá Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka tənа tɔ na naaŋ ını. Ilɛna Pɛtı-Sɛmɛsı

nyə́ma la Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka təna tɔ na kɔtası lɛnsı. 16 Filiisi awulaa kakpası ná mpʋ, ılɛna pá məlı Ikoloŋ kɛ kʋyakʋ ŋkʋ kʋ maɣamaɣa.

17-18 Wʋla paɣa kakpası kɛ pa ha Tacaa kɛ kʋcɔɔʋ kɛ pa ısaɣatʋ tɔɔ, na pə́ kɛɛsəna pa acalɛɛ nyʋɣʋ. Paa koloŋa acalɛɛ, paa nna a fɛına koloosi tɔ. Asətɔtı kɛ kʋlʋmtəlɛ, na Kasa kɛ kʋlʋmtəlɛ, na Asəkalɔŋ kɛ kʋlʋmtəlɛ, na Katı kɛ kʋlʋmtəlɛ, na Ikoloŋ kɛ kʋlʋmtəlɛ. Kʋkpamʋɣʋ ŋku kʋ tɔɔ pa sıı Tacaa atakaa kɛ mpʋ tɔɣɔlɛ pə təna mpi pə lapa tɔ pə aseeta tʋ. Kʋ wɛ Yosuwee halə́m taa ké halə́na saŋa kɛ Pɛtı-Sɛmɛsı.

19 Mpúɣú Tacaa kʋwa Pɛtı-Sɛmɛsı nyə́ma kɛ yəlaa nıitoso na naanʋwa. Mpi pə tɔɔ tɔ, pa nyəna Isɔ atakaa taa. Ilɛna pá wakəlı ıcatɛ nyə́ma laŋa kɛ sɔsɔm, na pá caɣa ləyaɣa. 20 Tənaɣalɛ Pɛtı-Sɛmɛsı nyə́ma tɔma sı: Awe pəsəɣəna na í səŋ Tacaa Isɔ naŋŋtʋ ını ısɛntaa? Leɣe tıı pona atakaa ını na í hatələna-tʋ? 21 Mpúɣú pa tilaa na pá heeli Kiliyatı-Yeyalim nyə́ma sı: Filiisi nyə́ma kɔna Tacaa atakaa. I kɔɔ na í kpaɣa-ı na í pona mə tɛ.

7

1 Mpúɣú Kiliyatı-Yeyalim nyə́ma polaa na pá kpaɣa Tacaa atakaa na pá pona-ı na pá sıı Apinatapı təyaɣa taa ké pulaɣa tɔɔ. Na í kɔtı ı pəyalʋ Ilasaa sı í paasəna-ı.

Samiyɛɛlı paasənav kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma

2 Hatoo kʋyaŋku pa sıuʋ Tacaa atakaa kɛ Kiliyatı-Yeyalim tɔ, pə leelaa ké. Pıısı hiu təcu sikina. Mpúɣú Isɛɣɛlı nyə́ma təna wiina Tacaa kɛ pıısı nsı sı taa sı í waası-wɛ. 3 Mpʋɣʋlɛ Samiyɛɛlı tɔma Isɛɣɛlı nyə́ma təna sı: Ye lotu kʋlʋmtʋ kɛ í mələ́na Tacaa kiŋ, ılɛ ı yele tʋɣʋ Asətatı laav na í lɔ tuŋ wei ını í ceela mpʋ tɔ. Ilɛna í pona mə ləmaɣasɛɛ kɛ Tacaa tɔɔ na lotu kʋlʋmtʋ, na í la ı tike kɛ təmlɛ. Ilɛ ı ká hɛtı-mɛɣɛ Filiisi nyə́ma niŋ taa.

4 Ntɛna Isɛɣɛlı nyə́ma lɔ tuŋ kʋceeliŋ Paalənaa na Asətatı wei pa laakaɣa tɔ na pá sɛɛ Tacaa tike. 5 Mpúɣú Samiyɛɛlı yaa Isɛɣɛlı nyə́ma sı: I koti Misipa na má sələ́mə́na-mɛɣɛ Isɔ.

6 Ntɛna pá koti Misipa təna kɛ kʋyakʋ ŋkʋ. Ilɛna pá hɔkɔ nɔɔsı na pá tɔ sı: Tə wakələna Tacaa. Mpúɣú pa lu lʋm na pá pəlı-wəɣı Tacaa ısɛntaa sı pə́ hʋlı sı Isɔ ka hıısı pa ısaɣatʋ. Ilɛna Samiyɛɛlı taɣanı pa tɔmnaa.

7 Mpúɣú Filiisi nyə́ma nıiwa sı Isɛɣɛlı nyə́ma kota Misipa, ılɛna pa awulaa kakpası kpeɣeli pa yoolaa na pá polo-wɛɣɛ yoonav. Isɛɣɛlı nyə́ma nıi mpʋ, ılɛna sɔɣɔntʋ kpa-wɛ na pá tɔ Samiyɛɛlı sı: 8 Taa hɛɛsı Tacaa sələ́mʋɣʋ kɛ ta tɔɔ, halə́na í ya-tʋɣʋ Filiisi nyə́ma niŋ taa.

9 Ilɛna Samiyɛɛlı kpa heu ıfatɛ na í la Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, na í sələ́mı-ı sı í waası Isɛɣɛlı nyə́ma na ílé ı mʋ. 10 Saa wei Samiyɛɛlı lakaɣa Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ ılɛna Filiisi nyə́ma polo na pá niki-wɛɣɛ yoonav. Tənaɣa Tacaa yelaa na tɛʋ nası-wɛ na pá se yem yem. Mpúɣú Isɛɣɛlı nyə́ma kəla-wɛ. 11 Mpúɣú pa lıı Misipa na pá tɔɣɔnı Filiisi nyə́ma na pá kʋ-wɛ. Halə́na Pɛtı-Kaa pə tɛɛ. 12 Ilɛna Samiyɛɛlı sıı pəlɛ kɛ Misipa na Seŋ pa hɛkʋ taa, na í tɔ sı: Tacaa tɔŋna-tʋɣʋ waasʋɣʋ kɛ halə́na saŋa. Ilɛna í yaa-tɛ sı Ipene-Isɛɛ. Pəlɛ kʋwaasəlɛ kɛ pa yaa mpʋ.

13 Tənaɣa Isɔ tisina Filiisi nyə́ma təfɛ. Tacaa kaɣataɣa-wɛɣɛ, pa ta tasa Isɛɣɛlı nyə́ma tɔɔ ké kpaʋ halə́na Samiyɛɛlı səm. 14 Mpúɣú Isɛɣɛlı nyə́ma lɛɛka pa acalɛɛ nna Filiisi nyə́ma ka tɔɣaa tɔ. Pə kpaɣaʋ Ikoloŋ na pə́ sıına Katı tɔ, na pə tɛtʋnaa təna. Ilɛna hɛɛsʋɣʋ sʋʋ Isɛɣɛlı nyə́ma na Amolii nyə́ma pa hɛkʋ.

15 Samiyɛɛlı paasəna Isɛɣɛlı nyə́ma kɛ mpúɣú halə́na ı səm. 16 I cɔɔkaɣa paa pənaɣa ŋkaɣa Petɛɛlı na Kilikaa na Misipa ké na í hʋʋkı pa tɔmnaa. 17 Ilɛna í

mələɣı ı tɛ Lama timpi ı ŋma Tacaa kɛ kɔtaɣa tələtɛ tɔ, na í paasəɣəna Ɩsɛɣelı nyə́ma lɛlaa.

8

Ɩsɛɣelı nyə́ma caakı wulav

1 Waatv wei Samiyɛɛlı kpatələaa, ılɛna í kpa ı pəyalaa kɛ Ɩsɛɣelı paasənlaa. 2 Samiyɛɛlı pəyalv kancaalaɣa nyəŋ hətɛ ntɛ́ Sowɛɛlı, na naalɛ nyəŋ sı Apiya. Pɛɛsepa kɛ paa wɛɛ na pá lakı pa təmlɛ. 3 Pɔɣɔlaɣa ısəlɛ taa kɛ́ Samiyɛɛlı pəyalaa mpɛ pa nyənaɣa. Pa ta təŋ ı ıkpatɛ. Na pá mvɣı kvcɔɔŋ na pá kɛɛkı tampana. 4 Mpúɣú Ɩsɛɣelı nyvɣv nyə́ma kotaa na pá polo Samiyɛɛlı kiŋ kɛ Lama. 5 Na pá tɔmı-ı sı: Nyənı, n kpatələaa. Pəyele nyá pəyalaa ıı təŋəɣı nyá ıkpatɛ. Pə tɔɔ tɔ, pənɛntaa kpa-tvɣv wulav, na í hvvkı tá təm ısıı piitimnaa paɣalɛ wɛna tɔ.

6 Ɩsıı pa yɔɣɔtvɣv sı: Kpa-tvɣv wulav na í hvvkı ta təm tɔ, Samiyɛɛlı laŋlɛ ta hɛɛna-tı. Ilɛna í sələmı Tacaa. 7 Mpvɣvlɛ Tacaa cɔ-ı sı: Nıına yəlaa kɛ tə təna nti pa yɔɣɔtəɣı tɔ. Mpi tɔ, pə taɣa nyaɣa pa lɔɔkı. Ama maɣa pa lɔɔkı sı má taa tɔɣɔ pa tɔɔ kɛ́ kawulaɣa. 8 Ɩsıı pa lakvɣv-m hatoo kvyaŋku ma ləsa-wɛɣɛ Icipiti na pá sıına saŋa tɔ. Mpúɣú pa lakı nyá tɔtɔ. Pa lɔ-m kɛ́, na pá laakı tıŋ. 9 Mv pa kvsələmvtv. Ama kpaalı-wɛɣɛ teu na ń la na pá cɛkəna mpi pə wɛɛ sı paa la pa wulav na mpi ílé ı ka la-wɛ tɔ.

Mpi mpi yəlaa ka la wulav tɔ

10 Mpvɣvlɛ Samiyɛɛlı lapa ısıı Tacaa kɛɛsvɣv-ı tɔ. 11 Mpúɣú Samiyɛɛlı heela samaa sı: Wulav ını ı ka la-mɛɣɛ mpi mpi tɔɣɔlɔ. Ɩ ká kpaɣa mə pəyalaa na í la-wɛɣɛ ı yoolaa, na pá paasəɣəna ı yoou kɛɛkɛnaa. Ilɛna lɛlaa kɛ kpaɣanəŋ caɣalaa, na lɛlaa kpakəɣı asewa kɛ ı nɔɣɔ tɔɔ kɛ́ waatv wei ı lıkı tɔ. 12 Ɩ ká kpa lɛlaa kɛ yoolaa iyaɣa (1000) nyvɣv nyə́ma, na lɛlaa kɛ nıılɛ na naanvwa nyvɣv nyə́ma. Lɛlaa ka haləɣı ı tawa na pá kvŋ, na lɛlaa náá luki yoou wontu na pə kɛɛkɛnaa. 13 Ɩ ká la mə pɛɛlaa kɛ mvtv saalaa, na potopotonaa tvlaa, na tulaalvnaa lataa. 14 Ɩ ka kpaɣa mə tawa kvpana na í cɛla ı təmlɛ nyə́ma. 15 Na í kpaɣa mə kvhaləm na mə lɛsɛŋ tıŋ kvlvlvm hɔɣɔləŋ naanvwa taa kvlvmvɣv, na í cɛla ı waalı nyə́ma na ı təmlɛ nyə́ma. 16 Ɩ ká kpaɣa mə təmlɛ nyə́ma apalv nyə́ma, na alv nyə́ma, na mə tɔla wena í lakəna təma tɔ na í lakəna. 17 Ɩnı ı ka kpaɣana mə hvntv wontu hɔɣɔləŋ naanvwa taa kvlvmvɣv, na mıı pəsı ı yomaa. 18 Waatv ınəɣı í ká wiikina Tacaa kɛ mə wulav ını ı təm. Ama ílé ı kaa nıı.

19 Mpúɣú samaa kisa Samiyɛɛlı təm ntı na pá tɔ sı: Aaı, pə wɛɛ sı tə́ wɛɛna wulav kɛ́. 20 Na tə́ wɛɛ ısıı piitimnaa lɛlaa. Ɩ ka hvvkı tá təm na í tɛɛkı-tvɣv nɔɣɔ na í la tá yoolaa wulav.

21 Ilɛna Samiyɛɛlı tɛləsı təm ntəɣı Tacaa. 22 Ntɛna Tacaa sı: Nıına-wɛ na ń kpa-wɛɣɛ wulav. Pəlɛ pə waalı kɛ́ Samiyɛɛlı təma Ɩsɛɣelı nyə́ma sı paa wei í kpe.

9

Sayuli na kpaŋası kvlepası pa təm

1 Pɛncamɛɛ tv nɔɣɔlv ı ka wɛnna, na pá yaa-ı sı, Kisi, na ı caa sı Apiyɛlı. Ilé ı cɔsɔnaa ntɛ́ Selo na Pekolatı na Afiya. Apalv ını ı ka wɛna alaafəya kɛ́ na kpelikpeka. 2 Ɩ ka wɛna pəyalv na pá yaa-ı sı Sayuli. Ɩ səŋa ıfepu kɛ́, na ı tɛɛ Ɩsɛɣelı ıfepiya tənaɣa teu. Pə́cɔ́ ı tɛɛ-wɛɣɛ nyvɣv.

3 Mpúɣú kvyakv nakvlı Kisi kpaŋası alvnyənsı toolaa. Ilɛna í tɔ ı pəyalv Sayuli sı: Kpaɣa təmlɛ tv nɔɣɔlv na nyá na-ı í pɛɛkı kpaŋası nsı. 4 Mpúɣú pa faɣana Ɩfəlayim pvɣv taa, na pá tɛsı Salisa tɛtv, pa ta na-sı. Ilɛna pá polo Saalim tɛtv taa, sı fɛı tənа. Na pá cɔɔ Pɛncamɛɛ tɛtv, kpɛtɛ. 5 Pa kɔma na pá tala Sufı tɛtv taa,

ılɛna Sayuli tɔ ı tɔmlɛ tu sı: Kɔɔ tá mɔlı, pɔ taa kɔɔ na ma caa sɔɔ kpaŋası tɔm na í nɔɣɔsɔɣı ta nyɔntu.

6 Kɛlɛna tɔmlɛ tu tɔ Sayuli sı: Ɩsɔ yulu nɔɣɔlu ı wɛ ıcatɛ tɔnɛ tɔ taa cɔnɛ. Ɩ nyuɣu kulaa ké, na tɔ tɔna nti ı yɔɣɔtɔɣı tɔ tɔ lakı ḿpúɣó. Tá polo na tá na-ı. Ntanyı ı ká hulı-tuɣu mpaau ŋku tıı tɔŋ tɔ. 7 Ntɛna Sayuli pɔɔsı-ı sı: Na ye tɔ puki, pepeɣe tıı kpɛŋna na tá ha Ɩsɔ yulu ını? Mpi tɔ, kutɔɣɔu tɛma ta huluŋ taa. Pɔyele tɔ fɛına kuhau nakulı sı tıı cɛlɛ-ı. Yaawe? 8 Ḿpúɣó tɔmlɛ tu cɔwa sı: Ma tɔka ma tɔɔ cɔnɛɣɛ liɣitee nyɔɣɔliya. Maa ha-kɛɣɛ Ɩsɔ yulu na í hulı-tuɣu tá mpaau.

9-11 Ḿpúɣó Sayuli nɔɣɔ tɔkpau sı: Kupam ké, tɔ polo.

Ilɛna pá tɛɛ ıcatɛ nte tɔ taa Ɩsɔ yulu ka wɛɛ tɔ. Pa kpaakaɣa ıcatɛ tɔɔ, ılɛ pa sula pɛɛlaa ntɛ́ na pá tiiki pɔɣɔ. Ntɛna pá pɔɔsı pɛlɛ sı: Nalu wɛ ıcatɛ taa?

(Pıı wɛ lɔŋtaa tɔ, pa yaakaɣa Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsulu ké sı nalu. Na paa waatu wei ké nɔɣɔlu caa Ɩsɔ ké pɔɔsuɣu kɛ natɔlı, pa tɔŋ ké sı, tá polo nalu tɛ).

12 Ilɛna pɛɛlaa mpɛ sı: Ɛɛ, ı wɛ ıcatɛ taa. Mpi tɔ, saŋa kɛ ı kɔma sı yɔlaa lakı kɔtaɣa kɛ tontoŋle tɔɔ. Ɩ polo lɔŋ. 13 Ɩ ká maɣana-ı na pɔ́cɔ́ í kpa tɔɣɔu. Pɔ taɣa pulu, pa taŋa-ı ké sı í tɔŋsı kɔtaɣa kɛ nɔɣɔ kupaŋka. Ilɛna pɔ́cɔ́ mpa pa yaawa tɔ pá tɔɣɔ. Ɩ polo tɔkpıu, í ká maɣana-ı na pɔ́cɔ́ í tɛɛ.

Sayuli na Samiyɛɛlı pa suluɣu

14 Ilɛna Sayuli pá tɛɛ. Pa suu ıcatɛ taa, ılɛ Samiyɛɛlı lıwaɣalɛ sı ı kpaakı tɔkɔtɔlɛ kɛ tontoŋle tɔɔ, na pá sulina-ı.

15 Kuyaku ŋku ku yakaɣa na pɔ feŋ na Sayuli takı tɔ, Tacaa ka cɔpa Samiyɛɛlı kɛ sɔkpaluɣu sı: 16 Cele waatu ınɛɣɛ maa yele na Pɛncamɛɛ tu nɔɣɔlu í kɔɔ, na ń kpa-ı ma yɔlaa Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma wulau na ń pɔlı-ı nim, na í waası-wɛɣɛ Filiisi nyɔ́ma niŋ taa. Mpi tɔ, ma nıı pa kapusi, ılɛna má nyɔnna pa tɔɔ. 17 Pɔ kɔma na Samiyɛɛlı loosi Sayuli kɛ kpakpaa, ılɛna Tacaa heeli-ı sı: Wei ını ı tɔm maa heela-ŋ sı ı ká tɔɣɔ ma yɔlaa tɔɔ ké kawulaɣa tɔɣɔlɛ.

18 Ḿpúɣó Sayuli kpɔtɔna Samiyɛɛlı kɛ nɔnɔɣɔ na í tɔmı-ı sı: Haı, la suulu na ń hulı-m nalu tɔyaɣa. 19 Mpuɣulɛ Samiyɛɛlı sı: Maɣalɛ nalu. Tɛɛ-m nɔɣɔ na tá kpa tɔkɔtɔlɛ kɛ tontoŋle tɔɔ, na má na-mɛ tá tɔɣɔ. Ku fema, ılɛ ma cɔ-ŋ nyá kupɔɔsutunaa, ılɛna í kpe. 20 Saŋa kuyɛɛŋ tooso kɔlɔ nyá kpaŋası lepa tɔ. Taa nɔɣɔsı sı tɔm, pa hii-sı. Ama sɔsɔɔntu nté sı nyá na nyá caa tɔyaɣa kɛ Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma tɔna tɛɛlɔɣı.

21 Ntɛna Sayuli cɔ sı: Ma kpekɔle kɛna sɔkpete kɛ Ɩsɛɣɛlı taa. Pɔ́cɔ́ ma lulуɣu nyɔ́ma ta niina ısɔlɛ kɛ Pɛncamɛɛ kpekɔle taa. Ilɛ pepe tɔɔ ké n heeliɣi-m mpu?

22 Mpuɣulɛ Samiyɛɛlı kpaɣa Sayuli na ı tɔmlɛ tu na í suuna-wɛɣɛ kutuluɣu taa, na í sıı-wɛɣɛ tɔcaɣalɛ kupantɛ kɛ tɔyɔlaa hɛku taa. Pɛlɛ paa wɛ ısıı yɔlaa hiu na naanuwa kɛ mpu. 23 Ilɛna Samiyɛɛlı tɔ mutu saalu sı: Kɔna cɔka ŋka maa heela-ŋ sı ń sıına ka mpaa tɔ. 24 Mpuɣulɛ mutu saalu lɔsa yule tɔcu na í tu Sayuli. Ntɛna Samiyɛɛlı tɔ sı: Tɔɣɔ-tı, nyaɣa pa sııwa saa wei ma yaa samaa tɔ.

Ilɛna pá kpɛntı na pá tɔɣɔ kuyaku ŋku. 25 Pa lıı tɔkɔtɔlɛ kɛ tontoŋle tɔɔ na pá tii ıcatɛ taa, ılɛna pá lá faaci kɛ kutuluɣu pata tɔɔ.

Samiyɛɛlı kpa Sayuli kɛ Ɩsɛɣɛlı wulau

26 Ku fema, ılɛna Samiyɛɛlı kulı tanaŋ tɛɛ ké saa wei haɣa yuɣı ka tu tɔ, na í yaa Sayuli sı: Kulı na má lɔsı-ŋ mpaau.

Ilɛna pá tó mpaau kɛ pa naalɛ. 27 Pa lıkaɣa ıcatɛ, ılɛna í tɔmı-ı sı: Heeli nyá tɔmlɛ tu sı í tɛɛ-tuɣu nɔɣɔ.

Tɔmlɛ tu tɛɛwa, ılɛna Samiyɛɛlı tɔ Sayuli sı: Pɔnɛntaa sɔŋ na má heeli-ŋ Tacaa tɔm ılɛ.

10

1 Mpʊɣʊlɛ Samiyɛɛlı ləsa nim na kpalipiya, na í pəlı Sayuli nyʊɣʊ taa, na í waɣalı-ı na í tɔ sı: Tacaa ləsəna-ŋ sı ń la Isɛɣɛlı nyə́ma wulaʊ. 2 N yekuɣu-m saŋa ısəntɔ tɔ, n ká maɣana apalaa naalɛ kɛ Lasɛɛlı pəlaaʊ kiŋ kɛ Pɛncamɛɛ nyə́ma toŋa tɔɔ kɛ Sɛləsa. Paa heeli-ŋ sı pa naWa kpaŋası nsi n pɛɛkaɣa tɔ. Halı nyá caa yela kpaŋası tɔm na ı nəɣəsı mə tɔm na í tɔŋ sı: Isənaɣa maa la ma pəyalʊ tɔm? 3 Ɩ lıkı təna na í tala Tapɔɔ tʊɣʊ sɔsɔɔʊ tɛɛ, ılɛna í sulina apalaa tooso na pá puki kɔtaɣa lapʊ kɛ Petɛɛlı. Lɛlʊ tɔka pinası tooso, na lɛlʊ kɛ potopoto kakalası tooso, na lɛlʊ náá tɔka sʊlʊm huluɣu. 4 Paa pɔɔsı nyá alaafəya tɔɔ, na pá ha-ŋ potopotonaa naalɛ, na ń mʊ pa niŋ taa. 5 N lıkı təna na n tala Isɔ pulaɣa, kɛ timpi Filiisi nyə́ma yoolaa təsikile Wɛɛ tɔ, ısı n sʊvkı ıcatɛ tɔ, n ká sulina Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kpekəle na pá lıına təkɔtəlɛ kɛ tontoŋle tɔɔ, na pá makı cəməŋ na akilima na pá hʊləɣı həsı na pá paakı na pá saŋ Isɔ. 6 Tacaa Feesuɣu ka tii nyá tɔɔ, na nyá na-Wɛ í kpɛntı na í paa na í sa Isɔ, na pá laɣası-ŋ na ń Wɛɛ ısı yʊlʊ kʊfalʊ. 7 Ye yaasinaa panɛ pa tɛɛ nyá tɔɔ, ılɛ ń la nti tə Wɛ lapʊ tɔ. Mpi tɔ, Tacaa Wɛ nyá waalı ké. 8 Pəlɛ pə waalı, ılɛna ń tɛɛ-m nɔɣɔ na ń polo Kilikaa na má səŋ nyá waalı na má lá kɔtası nsi kɔkɔ nyaɣa sı təna tɔ na ciikuɣu nyəŋka. Ilɛna ń taŋ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa na má kɔɔ na má hʊlı-ŋ nti n ká la tɔ.

9 Too ısıı Sayuli haʊ siɣile sı ı tɛɛkı tɔ, Isɔ Feesuɣu laɣasa-ı kɛlɛ, na í ná pə təna ɣa kʊyakʊ ŋkʊ, ısıı Samiyɛɛlı ka kɛɛsʊɣʊ-ı tɔ. 10 Pa tala Kipeya, ılɛ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa caŋa lıı ı səŋʊɣʊ ntɛ́, na Isɔ Feesuɣu tii í tɔɔ na í sʊʊ paalɛ kɛ pa hɛkʊ təna na í saŋ Isɔ. 11 Yəlaa mpa paa nyə́ma-ı hatoo lɔŋ tɔ, pa ná í na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa pa lakı mpʊ, ılɛna pá pɔɔsəɣı təmaɣa yəlaa taa sı: Pepe maɣana Kisi pəyalʊ Sayuli ye? Ílé í paakı na í saŋ Isɔ tɔtɔɣɔ? 12 Mpʊɣʊlɛ Kipeya tʊ nɔɣɔlʊ nɔɣɔ təkpaʊ sı: Na aWeɣelɛ pa caa? Ilɛna pá pəsı yəlaa kɛ ıtuule sı: Sayuli na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa pa paakəna na pá saŋ Isɔ?

13 Sayuli tɛma paalɛ na Isɔ sam kɛ mpʊ, ılɛna í kpa təkɔtəlɛ kɛ tontoŋle tɔɔ. 14 Ḿpúɣú ı caa səkpelu nɔɣɔlʊ ı pɔɔsa ı na təmlɛ tʊ sı: Leɣe í ka polaa ye? 15 Kɛlɛna í cɔ sı: Tə pola kpaŋası pɛɛkʊɣʊ tə ta keesi-sı, ılɛna tá polo Samiyɛɛlı kiŋ. Ntɛna ílé sı: Kɛɛsı-m nti Samiyɛɛlı heela-ŋ tɔ. 16 Mpʊɣʊlɛ sı: Ɩ heela-tʊɣʊ təfoo sı pa naWa kpaŋası.

Ama ı ta heeli ı caa səkpelu kɛ nti Samiyɛɛlı ka heela-ı sı ı ká tɔɣɔ kawulaɣa tɔ.

Tɛtɛ kpa Sayuli sı í tɔɣɔ kawulaɣa

17 Ḿpúɣú Samiyɛɛlı kota Isɛɣɛlı nyəma kɛ Isɔ təyaɣa taa ké Misipa. 18 Na í heeli-Wɛ sı Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa yɔɣɔtaa sı: Má ləsəna Isɛɣɛlı nyə́ma mɛɣɛ Icipiti, na má ya-mɛɣɛ pa na piitimnaa mpa pa ŋmakəla-mɛ tɔ, pa niŋ taa. 19 Na saŋa mə lɔɔkı mə Isɔ ma wei, ma yapa-mɛɣɛ mə cɔɔsɛɛnaa na mə wahalanaa taa tɔ. Haləna í tɔŋı-m sı má kpa-mɛɣɛ wulaʊ. Tɔʊ, pənɛntɛ í lıı Tacaa ısɛntaa ısıı mə kpeka na mə lʊlʊŋ Wɛɛ tɔ.

20 Mpʊɣʊlɛ Samiyɛɛlı yaa Isɛɣɛlı kpeka tənaɣa kʊlʊm kʊlʊm. Ilɛna pá kpa Pɛncamɛɛ nyəntɛ. 21 Ntɛna í yaa Pɛncamɛɛ kpekəle kɛ lʊlʊɣʊ lʊlʊɣʊ, na pá kpa Matili nyəŋkʊ. Pə waalı ké ı yaa yʊlʊ yʊlʊ, na pá kpa Kisi pəyalʊ Sayuli, na pá pɛɛkı-ı pa ta na-ı. 22 Ḿpúɣú pa tasa Tacaa kɛ pɔɔsʊɣʊ sı: Na pʊntʊ ını ı kɔma cənɛ? Ilɛna Tacaa sı: Ini ı ŋmɛləna ntɛɣɛ wontu huɣule waalı.

23 Ḿpúɣú yəlaa kpaɣa sewa na pá polo pá kpɛɛ Sayuli təna. Pa tana-ı samaa taa tɔ, ı tɛɛ pa tənaɣa nyʊɣʊ ké.

24 Mpʊɣʊlɛ Samiyɛɛlı heela yəlaa təna sı: Ii naakı wei ını Tacaa ləsaa tɔɣɔlɔ. Ɩ na nɔɣɔlʊ pa ta nəɣəsı ta taa cənɛ.

Ilɛna yəlaa təna wiliti sı: Mə na tɛtʊ. 25 Ḿpúɣú Samiyɛɛlı kɛɛsa samaa kɛ pa na wulaʊ pa təma, haləna í ŋmaa-təɣı takəlaɣa taa, na í sıı-təɣı Isɔ atakaa kiŋ. Pə

waalɪ, ɪlɛna í yasɪ yəlaa na paa awe kpe ɪ tɛ. 26 Ḿpúɣú Isɔ tʊ yoolaa kpelikpeka
nyə́ma napəlɪ pa taa, na pá wɛɛ Sayuli waalɪ na í kpe ɪ tɛ Kipeya təta. 27 Paa
na mpʊ tɛtɛlataa ka wɛɛ na pá təŋ sɪ: Isənaɣa ɪnɛ ílé ɪ ká la na í waasɪ-tʊ? Na pá
footiɣi-ɪ. Pə́cɔ́ pa ta ha-ɪ kʊcɔəʊ nakʊlɪ. Ama Sayuli ná tá kpaɣa-tɪ na í yaa sɪ pʊlʊ.

11

Sayuli yoona Amoni nyə́ma na í kəlɪ-wɛ

1 Ḿpúɣú waatʊ nɔɣɔlʊ Amoni wulaʊ Nahasɪ na ɪ yoolaa, pa polaa na pá siki
Yapɛɛsɪ kɛ Kalaatɪ. Mpʊɣʊlɛ Yapɛɛsɪ nyə́ma təna tɔma-ɪ sɪ: Tá na-ŋ tá pɛɛlɪ nɔɣɔ
na tá lakɪ-ŋ təmlɛ. 2 Tənaɣalɛ Nahasɪ tɔma sɪ: Ye í tisaa na má wɔɣɔsɪ mə təna mə
ntɔɣɔŋ ɪsɛ na pə́ tʊ Isɛɣɛlɪ tənaɣa fɛɛlɛ, ɪlɛ má na-mɛ tə pɛɛlɪ nɔɣɔ.
3 Kɛlɛna Yapɛɛsɪ nyʊɣʊ nyə́ma tɔ sɪ: Ha-tʊɣʊ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa na tá
tili Isɛɣɛlɪ tɛtʊ təna taa. Ye nɔɣɔlʊ fɛɪ sɪ í waasɪ-tʊ, ɪlɛ tə ha-ŋ tá tɪ.
4 Ḿpúɣú tillaa pola Sayuli tɛɣɛ Kipeya na pá heeli-təɣɪ yəlaa. Ilɛna pá tʊlɪ nɔɔsɪ
na pá wii təkpoo. 5 Ile Sayuli lɪɪna taalɛ ntɛ́ na í wɛ ɪ naaŋ waalɪ, na í pɔɔsɪ sɪ:
Pepe lapa na yəlaa wiiki mpʊ? Ilɛna pá kɛɛsɪ-ɪ nti Yapɛɛsɪ tillaa yɔɣɔtaa tɔ. 6 I
nɪɪwa mpʊ, ɪlɛna Isɔ Feesuɣu tii ɪ tɔɔ na ɪ páánáá huu sɔsɔm. 7 Tənaɣa ɪ kpa naaŋ
naalɛ na í sɛtɪ-ɪ tilima, na ɪ tilina Isɛɣɛlɪ tɛtʊ təna taa sɪ: Ye pə cəpa wei na í tá təŋ
Sayuli na Samiyɛɛlɪ pa waalɪ kɛ yoou taa, ḿpúɣú paa lana pʊntʊ naaŋ.
Ilɛna Tacaa sɔɣɔntʊ kpa yəlaa, na pa təna pá tɛɛ yoou kɛ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa, ɪsɪɪ yʊlʊ
kʊlʊm. 8 Ḿpúɣú Sayuli kala ɪ yoolaa kɛ Peseke, na Isɛɣɛlɪ nyə́ma lɪɪ iyisi ŋmʊnʊɣʊ
na nɪɪnʊwa (300000) na Yuta nyə́ma kɛ iyisi hiu na naanʊwa (30000). 9 Ḿpúɣú ɪ
tilaa sɪ pá heeli Yapɛɛsɪ nyə́ma sɪ, cele ilim sikuɣu kɛ paa na nyʊɣʊ. Tillaa heela
tɔm ntəɣɪ Yapɛɛsɪ nyə́ma, ɪlɛna pɛlɛ pa laŋa hɛɛ. 10 Na pá heeli Amoni nyə́ma sɪ:
Cele tɪɪ pɛtɪ-mɛɣɛ tá tɪ na í lana-tʊɣʊ ɪsəna pə ha-mɛ tɔ.
11 Ḿpúɣú Sayuli faɣa ɪ yoolaa kɛ tɔm toosoɣo tefemle, na pá watɪ Amoni
nyə́ma təsikile kɛ waatʊ wei haɣa yʊɣɪ ka tʊ tɔ, na pá kʊ-wɛɣɛ ḿpúɣú halə́na ilim
sikuɣu. Pə sɔɔ mpa mpa ɪlɛna pɛlɛ pá ya yem yem. 12 Pa tɔɣɔ akaɪtʊ kɛ mpʊ, ɪlɛna
yəlaa pɔɔsɪ Samiyɛɛlɪ sɪ: Awe təŋaɣa sɪ Sayuli kaa tɔɣɔ tá tɔɔ ké kawulaɣa ye? I
ləsɪ yəlaa mpɛ na tə́ kʊ-wɛ.
13 Ntɛna Sayuli sɪ pá taa kʊ nɔɣɔlʊɣʊ saŋa. Mpi tɔ, kʊyakʊ kʊnɛɣɛ Tacaa waasa
Isɛɣɛlɪ nyə́ma.
14 Ḿpúɣú Samiyɛɛlɪ yaa-wɛ sɪ: I kɔɔ na tá polo Kilikaa na tə́ sɪɪ kawulaɣa.
15 Ilɛna pa təna pá polo təna, na pá kpa Sayuli kɛ wulaʊ kɛ Isɔ atakaa kiŋ, na
pá la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka təna tɔ na ciikuɣu kɔtaɣa. Ilɛna Sayuli na Isɛɣɛlɪ
nyə́ma təna pa la acima sɔsɔɔna.

12

Samiyɛɛlɪ lapa Isɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ faaci

1 Mpʊɣʊlɛ Samiyɛɛlɪ tɔma Isɛɣɛlɪ nyə́ma sɪ: Ma nɪɪwa mə kʊsələmʊtʊ na má
kpa-mɛɣɛ wulaʊ. 2 Pənɛntɛ ɪɪ naakɪ mə wulaʊ wei ɪ ka tɛɛkɪ-mɛɣɛ nɔɣɔ tɔɣɔlɛ. Ma
ɪlɛ ma kpatələaa, ma hʊlʊsa nyɔɔsɪ, ma pəyalaa lapa sɔsaa. Hatoo ma ɪwaasətʊ kɛ
ma lapa mə nyʊɣʊ tʊ halə́na saŋa. 3 Má səŋna ntɛɣɛ cənɛ, ye ma wakələna nɔɣɔlʊ,
yaa ma lɛɛka pʊntʊ naʊ, yaa ɪ kpaŋaɣa. I yɔɣɔtɪ-təɣɪ Tacaa na wulaʊ wei ɪ ləsaa
tɔ pa ɪsɛntaa cənɛ. Mə taa aweɣe ma muɣulaa, yaa mə taa aweɣe ma ŋmakələa?
Awe cɛlə́na-m kʊhaʊ na má takɪ ɪ waalɪ? Pʊntʊ í yəɣɔtɪ na má fɛlɪ-ɪ.
4 Ilɛna yəlaa cɔ Samiyɛɛlɪ sɪ: Aaɪ, n ta muɣuli-tʊ, n ta ŋmakəlɪ-tʊ. Pə́cɔ́ n ta mʊ
nɔɣɔlʊ kʊhaʊ na ń takɪ ɪ waalɪ.
5 Ilɛna Samiyɛɛlɪ tasa sɪ: Tacaa na wei ɪ ləsaa sɪ ɪ kpaa-mɛɣɛ wulaʊ tɔɣɔlɛ tá
aseeta nyə́ma kɛ saŋa, sɪ ma ta tɔɣɔ mə taa nɔɣɔlʊ pʊlʊ cəcəka. Ilɛna pá cɔ-ɪ sɪ: Ɛɛ,

mpɛɣɛlɛ ta aseeta nyáma. 6 Ilɛna Samiyɛɛlɪ sɪ: Tacaa wei ɪ yelaa na Moisi na Alɔŋ
pá ləsɪ mə caanaa kɛ Icipiti taa tɔɣɔlɛ aseeta tʊ. 7 Tɔʊ, pənɛntɛ í kɔɔ na má kɛɛsɪ-
mɛɣɛ kʊpantʊnaa mpa ɪ lapa mə caanaa tɔ, na má taɣanɪ mə tɔm. 8 Yakɔpʊ na ɪ
nyáma pa pola Icipiti tɔ, pə waalɪ ké tənа nyáma ŋmakəla-wɛ. Ilɛna mə caanaa
mpɛ pá wiina Tacaa sɪ í waasɪ-wɛ. Ntɛna ílé ɪ ləsɪ Moisi na Alɔŋ na í tili-wɛ na
pá ya-wɛɣɛ Icipiti taa, na pá kɔna-wɛɣɛ tɛtʊ tənɛ tə taa cənɛ. 9 Pəlɛ pə waalɪ ké
mə caanaa mpɛ pa sɔɔ Tacaa tɔɔ, na ílé ɪ tʊ-wɛɣɛ Filiisi nyáma na Hasɔɔ yoolaa
wulaʊ Sisela, na Mowapʊ wulaʊ pa niŋ taa na pá yoona-wɛ. 10 Ḿpúɣú pa wiina
Tacaa tətɔ sɪ: Tə wakələna-ŋ. Mpi tɔ, tá lɔ-ŋ na tá laakɪ Paalənaa na Asətatənaa.
Ya-tʊɣʊ ta kolontunaa niŋ taa, na tá la-ŋ təmlɛ. 11 Ilɛna Tacaa ləsɪ Ketiyɔŋ na
Petaŋ na Yɛfɛtɛ, na maɣa waalɪ waalɪ, na tá ya-mɛɣɛ mə kolontunaa niŋ taa na í
caɣa təpamm na hɛɛsʊɣʊ. 12 Waatʊ wei Amoni wulaʊ Nahasɪ yookaɣana-mɛ tɔɣɔ
í tɔma-m sɪ má kpa-mɛɣɛ wulaʊ. Pəyele Tacaa mə Isɔ kɛlɛ mə wulaʊ kɛ waatʊ ɪnɪ.
13 Iɪ naakɪ mə wulaʊ wei í pɛɛkaa na í ləsɪ tɔɣɔlɛ Tacaa kpa-mɛ. 14 Ye í nyaŋna
Tacaa na í lakɪ-ɪ təmlɛ na í nɪɪkəna-ɪ, na í ta kpɛɛsəna nti ɪ tʊ-mɛ tɔ, na mə na mə
wulaʊ í təŋəɣɪ-ɪ mə laŋa ká hɛɛ. 15 Ama ye ɪɪ nɪɪkəna-ɪ na í kpɛɛsa ɪ tɔm ɪ ká tʊ-
mɛɣɛ niŋ ɪsɪɪ ɪ ká tʊɣʊ mə caanaa tɔ. 16 Tɔʊ, pənɛntɛ í səŋ mpʊ, na í ná piti təmlɛ
nte Tacaa ká la mə hɛkʊ taa tɔ. 17 Pə taɣa lʊŋlɛ taa ké tə wɛ ɪsəntɔ? Mpʊ tɔ, maa
sələmɪ Tacaa na í yele na tɛʊ holi na kʊ nɪɪ. Waatʊ ɪnəɣɪ í ká nyɪ sɪ timpi ɪ sələma
wulaʊ tɔ, mə tɔm səpəna Tacaa ké.
18 Tənaɣalɛ Samiyɛɛlɪ sələma Tacaa na tɛʊ holi na kʊ nɪɪ kʊyakʊ ŋkʊ kʊ
maɣamaɣa. Ilɛna Tacaa na Samiyɛɛlɪ pa tɔm la samaa kɛ sɔɣɔntʊ. 19 Mpʊɣʊlɛ
samaa tɔma-ɪ sɪ: Sələmɪ nyá Isɔ Tacaa kɛ ta tɔɔ na pá taa kɔɔ na tá sɪ. Mpi tɔ, tə
naWa sɪ tə sɔɔsa tasəkəlɛ kɛ ta ɪsaɣatʊ tɔɔ ké timpi tə sələma wulaʊ tɔ. 20 Ntɛna
Samiyɛɛlɪ sɪ: Ɪ taa nyá, paa na í lapa ɪsaɣatʊ ntɪ tɔ, pə taa cɪ-mɛ sɪ í kisiɣi Tacaa ké.
Ɪ lapɪ-ɪ təmlɛ na mə lotu tənа. 21 Ɪ taa təŋ tɪɪŋ. Mpi tɔ, ílé ɪ kaa pəsɪ na í waasɪ-mɛ
yaa í tɪɪ səna-mɛ. Pə taɣa pʊlʊ, ɪ fɛɪna ɪ tɪ. 22 Tacaa ná kaa lɔ-mɛ. Mpi tɔ, ɪ hətɛ kɛ
sɔsɔɔlɛ ké, ɪ tʊ ɪ taa ké sɪ ɪ pəsəɣɪ-mɛɣɛ ɪ yəlaa. 23 Ye ma yela mə tɔɔ kɛ sələmʊɣʊ
mpusi í təŋɪ-m. Maa sɛɣɛsɪ-mɛɣɛ mpi pə wɛ teu na pá siɣisaa tɔ na í la. 24 Ɪ nyaŋna
Tacaa, na í lapɪ-ɪ təmlɛ kɛ teu na lotu kʊlʊmtʊ. Mə maɣamaɣa í naWa toma wena
ɪ hʊləɣɪ mə hɛkʊ tɔ. 25 Ama ye í tɔka mə ɪsaɣatʊ, mə na mə wulaʊ í ká sɪ.

13

Sayuli yoona Filiisi nyáma na ɪ liɣituɣu

1 Waatʊ wei Sayuli tɔɣɔ kaWulaɣa tɔ ɪ pɪɪsɪ ka wɛ... Pəyele ɪ ka tɛma kaWulaɣa
tɔɣɔʊ kɛ pɪɪsɪ naalɛɣɛ Isɛɣɛlɪ taa.[a] tɔm. Ama Piipilinaa lɛlaa ná tʊWa sɪ Sayuli pɪɪsɪ
ka wɛ nɪɪlɛ. 2 Ḿpúɣú Sayuli ləsa yoolaa iyisi toosoɣo (3000) Isɛɣɛlɪ taa. Ilɛna í sɪɪ ɪ
kiŋ kɛ pa taa yəlaa iyisi naalɛɣɛ (2000) Mikimasɪ na Petɛɛlɪ pʊɣʊ taa. Ilɛna í cɛla
yəlaa iyaɣa (1000) kɛ ɪ pəyalʊ Sonataŋ kɛ Kipeya kɛ Pɛncamɛɛ taa. Pə kaasa mpa
ɪlɛna í yasɪ pɛlɛ na paa wei í məlɪ ɪ tɛ.
3 Ḿpúɣú Sonataŋ yɔka Filiisi yoolaa təsikile kɛ Kipeya, ɪlɛna pɛlɛ pá nɪɪ. Ntɛna
Sayuli tili na pá hʊlɪ tutuuŋ kɛ Isɛɣɛlɪ tənа taa sɪ Hepəla nyáma í lɪɪ yoou. 4 Isɛɣɛlɪ
nyáma tənа nɪɪWa sɪ Sayuli yɔka Filiisi yoolaa təsikile. Ilɛna Filiisi nyáma taa
kpaakəna-wɛ. Ilɛna yəlaa lɪɪ yoou na pá koti Sayuli kiŋ kɛ Kilikaa. 5 Ḿpúɣú
Filiisi nyáma kotaa sɪ pa yookina Isɛɣɛlɪ nyáma, na pa yoou kɛɛkɛnaa kɛ iyisi
hiu na naanʊWa (30000) na pa kpaɣanəŋ caɣalaa kɛ iyisi naatoso (6000). Pa
yoolaa ka wɛ paɣalɛ ké ɪsɪɪ lʊm nɔɣɔ kanyəŋa, pa fɛɪ kalʊɣʊ. Ḿpúɣú pa polaa na
pá pɪɪlɪ Mikimasɪ kɛ Pɛtɪ-Afɛŋ ilim təlɪɪlɛ tɔɔ. 6 Ḿpúɣú Isɛɣɛlɪ nyáma laŋa wakəlaa
tətɔɣɔtɔɣɔ. Mpi tɔ, pa kolontunaa tɛɛ-wɛɣɛ paɣalɛ təyamyam. Ilɛna pa taa lɛlaa

[a] **13:1** pɪɪsɪ: Hepəla taa ɪlɛ, lonte tənɛ tə taa pa ta yɔɣɔtɪ pɪɪsɪ

ŋmɛlɪ kʋkpaməŋ pɔɔŋ taa, na lɛlaa kɛ lɔkɔnaa taa, na lɛlaa kɛ pulasɪ taa, na lɛlaa kɛ hɔtʋ taa. 7 Ilɛna lɛlaa náá tɛsɪ Yaatanɪ na pá polo Katɪ na Kalaatɪ.

Waatʋ ɪnɪ tɔ na Sayuli náá wɛ Kilikaa, na yəlaa mpa paa wɛ ɪ kiŋ tɔ pa seliɣi. 8 Ḿpúɣú Sayuli taŋa wɛɛ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa, ɪsɪɪ Samiyɛɛlɪ ka heeluɣu-ɪ tɔ. Paa na mpʋ Samiyɛɛlɪ ta kɔɔ lɔŋ. Ilɛna yəlaa sʋʋ yaʋ. 9 Tənaɣalɛ Sayuli tɔma sɪ: I kɔnam kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka təna tɔ na ciikuɣu nyəŋka wontu. Ilɛna í la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka təna tɔ. 10 I kɔma ɪsɪɪ ɪ tɛɛsəɣɪ, ɪlɛ Samiyɛɛlɪ tapaɣalɛ. Na Sayuli polo ɪ səŋʋɣʋ. 11 Mpʋɣʋlɛ Samiyɛɛlɪ pɔɔsa-ɪ sɪ: Pepeɣe n lapa ye?

Ilɛna Sayuli cɔ sɪ: Ma nawa sɪ samaa tɔŋa yaʋ. Pácó n ta kɔɔ ɪsɪɪ n ka sɪɪwa tɔ. Pəyele Filiisi nyámá ná sika Mikimasɪ. 12 Kɛlɛna má maɣasɪ ma taa sɪ, Filiisi nyámá ka tii ma tɔɔ kɛ Kilikaa cənɛ, na má ta sələmətа Tacaa. Pə tɔɔ ké pə caalam sɪ má la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka təna tɔ. 13 Tənaɣa Samiyɛɛlɪ tɔma Sayuli sɪ: N lapa kʋmɛlɛntʋ ké. N ta tɔkɪ nti Tacaa nyá Isɔ sɪɪ-ŋ tɔ. Tɔfɔ, Tacaa ka nyəmaɣa sɪ nyá kawulaɣa ká wɛɛ tam tɔɔ ké Iseɣɛlɪ taa ké. 14 Ama pənɛntɛ ka kaa tasa leeluɣu. Tacaa ləsa ɪ luɣu tɛɛ nyəŋ na í kpa-ɪ wulaʋ kɛ ɪ yəlaa tɔɔ. Mpi tɔ, n ta tɔkɪ mpi ɪ ka tʋ-ŋ tɔ.

15 Pə waalɪ kɛ Samiyɛɛlɪ kʋla Kilikaa, na í polo Kipeya kɛ Pɛncamɛɛ tɛtʋ taa. Ḿpúɣú Sayuli kala yəlaa mpa paa wɛ ɪ kiŋ tɔ, na pá lɪɪ yəlaa nasətoso (600). 16 I na ɪ pəyalʋ Sonataŋ na pa cɔlɔ yəlaa paa sika Kepa kɛ Pɛncamɛɛ tɛtʋ taa ké. Ilɛna Filiisi nyámá náá siki Mikimasɪ. 17 Ḿpúɣú Filiisi yoolaa mpa pa wakələɣɪ lɛlaa wontu tɔ, pa lɪɪ tintika tooso. Ḿpúɣú kancaalaɣa nyəntɛ mələna Ofəla tɔɔ ké Suwaalɪ tɛtʋ taa. 18 Ilɛna naalɛ nyəntɛ náá mələna Pɛtɪ-Holoŋ tɔɔ, na tooso nyəntɛ náá kpaɣa toŋa mpaaʋ ŋku kʋ tiiki Sʋnsʋməŋ tɛtɛkəlɛ taa kɛ wʋlaɣa tɛtʋ tɔɔ tɔ.

19 Waatʋ ɪnɪ tɔ, koolu fɛɪ Iseɣɛlɪ nyámá tɛ. Mpi tɔ, Filiisi nyámá taa tisiɣi sɪ Hepəla nyámá í lu laɣalɛɛ na ŋmantaasɪ. 20 Filiisi nyámá tɛɣɛ pa pukaɣa na pá kpaləɣɪ akuŋ, na pa cikanaa, na pa lawa, na pa tɛtʋ kʋcasəŋ 21 kɛ waatʋ wei wontunaa mpɛ pa lɔŋ səkɪ tɔ. Pa kpalaɣa ké na pá fɛləɣɪ liɣitee nyəɣəlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ kɛ wontu səkpetu tɔɔ, na nyəɣələŋ naalɛɣɛ sɔsɔɔntʋ tɔɔ. 22 Kʋyakʋ ŋku yoou tiiwa tɔ, Sayuli na ɪ pəyalʋ Sonataŋ pa tike paa wɛnna yoou wontu. Pə kaasa yəlaa mpa paa wɛ pa kiŋ tɔ, pɛlɛ pa taa nɔɣɔlʋ fɛɪna ŋmantaaɣa yaa laɣatɛ.

23 Ḿpúɣú Filiisi yoolaa polaa sɪ pa taŋəɣɪ Mikimasɪ mpaaʋ.

14

Sonataŋ lɪʋ kɛ Filiisi yoolaa kpekəle tɔɔ

1 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlɪ Sonataŋ tɔma ɪfepu wei ɪ tɔkəɣɪ ɪ yoou wontu tɔ sɪ: Kɔɔ na tá tɛsɪ Filiisi yoolaa təsikile nte tə wɛnna too cənɛ tɔɔ tɔ.

Ama Sonataŋ ta yele na ɪ caa nɪɪ-tɪ. 2 Na Sayuli náá caɣa Kipeya toŋa tɔɔ ké tʋɣʋ nakʋlɪ kʋ tɛɛ ké Mikələŋ. Na yoolaa mpa paa wɛ ɪ kiŋ tɔ, pa tala ɪsɪɪ yəlaa nasətoso (600) kɛ mpʋ. 3 Ahitupi pəyalʋ Ahiya ka kɛna kɔtʋlʋ kɛ waatʋ ɪnɪ. Na í suu kɔtəlaa toko wei pa pɔɔsəɣəna Tacaa kɛ tɔm tɔ. Tacaa kɔtʋlʋ Ilii wei ɪ ka wɛ Silo tɔ ɪ pəyalʋ kɛlɛ Pɛnhasɪ, na ílé ɪ lʋləna Ikapɔtɪ. Ikapɔtɪ neu ntɛ́ Ahitupi. Ilɛ yəlaa ta nyɪ sɪ Sonataŋ pola tiili.

4-5 Mpaaʋ ŋku Sonataŋ təŋaɣa sɪ í puki Filiisi nyámá yoolaa təsikile tɔ, kʋ wɛ kʋkpaməŋ naalɛ hɛkʋ ké. Lɛŋkʋ nɔɣɔ kɛɛsəna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ ké Mikimasɪ ɪsɛntaa. Pa yaakɪ-kʋ sɪ Posee. Lɛŋkʋ nɔɣɔ náá kɛɛsəna ilim mpətəŋ tɔɔ ké Kepa ɪsɛntaa, na pá yaakɪ kʋlɛ sɪ Sene. 6 Ḿpúɣú Sonataŋ tɔma ɪ yoou wontu tɔkʋlʋ sɪ: Kɔɔ na tá tɛsɪ Filiisi nyámá ma ta nyɪ ɪsɔnaa mpɛ pa təsikile. Ntanyɪ Tacaa ká yoona tá nɔɣɔ. Mpi tɔ, pə fɛɪ Tacaa kɛ katɛ sɪ í yoona samaa tuutuuma nɔɣɔ, yaa yəlaa pəcɔ nɔɣɔ. 7 Kɛlɛna Sonataŋ yoou wontu tɔkʋlʋ tɔ sɪ: La ɪsəna pə maɣa-ŋ tɔ. Polo tə polo, ma wɛ nyá waalɪ ké. 8 Mpʋɣʋlɛ sɪ: Tɔʋ, tə pukuɣuna pa tɔɔ ɪsəntɔ

tɔ paa na-tʊ. 9 Ilɛ ye pa tɔma sı: Ɩ caɣa tɛna na tə́ kɔɔ. Ilɛ tə sɛŋ tá tɛsɛŋlɛ tɛkpi.
10 Ama ye pa tɔma-tʊ sı: Ɩ tɔ na í kɔɔ. Ilɛ táá kpa pa tɔɔ. Mpi tıı nyɛna sı Tacaa
tʊ-wɛɣɛ tá niŋ taa tɔɣɔlɛ.
11 Ilɛna pá yele na Filiisi nyə́ma na-wɛ na pá tɔ sı: Ɩ nyɛnı, Hepəla nyə́ma lıına
ntɛɣɛ pʊ́ʊ́ɣʊ́ ŋku kʊ taa paa ŋmɛlaa tɔ. 12 Mpʊɣʊlɛ pa tasaa sı: Ɩ kɔɔ cənɛ na tə́ la-mɛ
na í tɔɣɔ na í haɣa.
Ntɛna Sonataŋ tɔ ı yoou wontu tɔkʊlʊ sı: Tɛŋ ma waalı. Mpi tɔ, Tacaa tʊ-wɛɣɛ
Isɛɣɛlı nyə́ma niŋ taa ké.
13 Ilɛna pá tɔ pa niŋ tɔɔ na pá kpa. Mpʊ́ɣʊ́ Sonataŋ na kpiita-wɛ na í pɛtəɣı.
Ilɛna yoou wontu tɔkʊlʊ náá tɛɛsəɣı na í tɛŋəɣı. 14 Yəlaa hiu kɛ Sonataŋ pa kʊwa
pa kancaalaɣa yoou ŋkʊ kʊ taa ké pəlɛ nyʊɣʊ taa tənaɣa kelikiya kʊlʊmaɣa taa.
15 Mpʊ́ɣʊ́ sɔɣɔntʊ kpa Filiisi nyə́ma mpa paa wɛ tawa taa tɔ. Ilɛna təsikile taa
yoolaa na mpa pa wakələɣı lɛlaa wontu tɔ, pá sʊʊ seluɣu. Mpʊ́ɣʊ́ tɛtʊ selaa, na
kaniŋa kpa yəlaa.
16 Mpʊ́ɣʊ́ Sayuli feŋlaa mpa paa wɛ Kipeya kɛ Pɛncamɛɛ tɛtʊ taa tɔ, pa na acufu
tiiwa Filiisi nyə́ma taa, na pá seeki yem yem. 17 Tənaɣa Sayuli tɔma ı yoolaa
mpa paa wɛ ı kiŋ tɔ sı: Ɩ kala yəlaa na tə́ ná sı awe fɛına tá taa.
Pa kala yəlaa ılɛna pá maɣana sı Sonataŋ na ı yoou wontu tɔkʊlʊ pa fɛına.
18 Ntɛna Sayuli tɔ kɔtʊlʊ Ahiya sı: Heeli na pá kɔna Isɔ atakaa.
(Mpi tɔ, ílé ı ka wɛ kʊyakʊ ŋkʊyʊ Isɛɣɛlı nyə́ma kiŋ ké).
19 Sayuli tɔŋna yɔɣɔtʊɣʊ kɛ mpʊ tɔ na acufu kɔkɔtɛ tɔŋna sɔɔsʊɣʊ ké. Ilɛna í tɔ
kɔtʊlʊ sı: Sɛŋ na pə́cɔ́.
20 Mpʊ́ɣʊ́ Sayuli na yoolaa pa kpeɣelaa na pá polo təyoole. Ilɛna pá maɣana
acufu tiiwa Filiisi nyə́ma taa, na pá loŋ təmaɣa laɣalɛɛ. 21 Tənaɣa Hepəla nyə́ma
mpa paa wɛ Filiisi yoolaa taa na pa sɛŋna-wɛ tɔ, pa sewa na pá məlı Sayuli na
Sonataŋ pa kiŋ.
22 Mpʊ́ɣʊ́ Isɛɣɛlı nyə́ma mpa pa ŋmɛla Ifəlayim pʊɣʊ taa tɔ, pɛlɛ pa nııwa Filiisi
nyə́ma sewa təm. Ilɛna pa tʊ pa waalı ké təyoole taa. 23 Isəna Tacaa yelaa na
Isɛɣɛlı nyəma la akanaa kɛ kʊyakʊ ŋkʊ tɔɣɔlɛ.

Isɛɣɛlı yoolaa waasəɣı Sonataŋ

Ayuli pa yoowa mpʊ́ɣʊ́ halɛna Pɛtı-Afɛŋ waalı. 24 Mpʊ́ɣʊ́ nyɔɣɔsı pıı Isɛɣɛlı
nyə́ma kɛ kʊyakʊ ŋkʊ. Mpi tɔ, Sayuli ka yɔɣɔtaa ké na í tuu sı: Ye wei ı tɔɣɔ pʊlʊ kɛ
saŋa, na ma ta lɛɛtəta ma kolontunaa, mpusi ká təŋ pʊntʊ. Pə tɔɔ ké pa taa nɔɣɔlʊ
ta təŋ pʊlʊɣʊ ilim na pə tɛm. 25 Mpʊ́ɣʊ́ yəlaa tɛna tala hɔtʊɣʊ ŋku kʊ taa tıŋ nim
wɛ atɛɣɛ yem tɔ. 26 Tıŋ ka tʊwa sɛtası kɛ hɔtʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa ké na nim kpeŋ. Ama
nɔɣɔlʊ ta kpaasəna ı nɔɣɔ kiŋ. Mpi tɔ, yəlaa seekaɣa nɔɣɔ ŋka pa sııwa tɔ. 27 Ama
Sonataŋ ná táá nyı sı ı caa kisina yəlaa, na tuunau sı nɔɣɔlʊ í taa tɛŋ pʊlʊ. Mpʊ́ɣʊ́ ı
lii ı kpátʊ́ɣʊ́ kɛ tıŋ nim taa na í niisi na pə́ cɛ ısɛntɔɔ. 28 Mpʊɣʊlɛ samaa taa nɔɣɔlʊ
tɔma-ı sı: Hei, nyá caa yɔɣɔtaa na í tuu sı: Ye pə cəpa wei na í tɔɣɔ saŋa mpusi
wɛ ı tɔɔ ké. Pə́cɔ́ nyɔɣɔsı tıı nıı tá tənaɣa.
29 Sonataŋ nııwa mpʊ, ılɛna í cɔ sı: Ma caa wakəla yəlaa ké. Ɩ nyɛnı ma tɛŋʊɣʊ
tıŋ na pə́ cɛ ma ısɛntɔɔ təkelekele tɔ. 30 Ye ısıı saŋa yəlaa ka tɔɣɔ mpi pa lɛɛka pa
kolontunaa niŋ taa tɔ, pa táá kʊ Filiisi nyə́ma na pə́ kəlı ısəntɔ?
31 Mpʊ́ɣʊ́ pa kʊ-wɛɣɛ kʊyakʊ ŋkʊyʊ pə kpaɣaʊ Mikiması na pə́ polo Ayalɔŋ tɔ.
Na nyɔɣɔsı pıı Isɛɣɛlı nyə́ma kɛ sɔsɔm. 32 Ilɛna pá tii kolontunaa təla tɔɔ, na pá
lɛntı-yɛ na pá sɛŋ a calɛm tɔɔ na pá tɔɣɔ a nantʊ. 33 Mpʊ́ɣʊ́ pa taɣasa-təɣı Sayuli sı:
N nawa yəlaa wakələna Tacaa tɔ. Pa tɔɣɔ nantʊ na tə calɛm. Ntɛna í tɔ sı: Ɩ lapa
kʊtakɛɛsətʊ ké. Mpʊ tɔ, í pilimi pıʊ na ma tɔɔ cənɛ. 34 Mpʊ́ɣʊ́ ı tasaa sı pá cɔɔ pa

heeli samaa sı: Paa wei í kɔna ı nav yaa ı heu na í kú cənɛ na í tɔɣɔ. Tɔfɔ ı taa tɔɣɔ nantv na tə caləm kɛ mpv na í wakələna Tacaa.

Ḿpúɣú paa wei ı lapa ḿpúɣú ahoo anı. 35 Ilɛna Sayuli ŋma Tacaa kɛ ı kancaalaɣa kɔtaɣa təlatɛ.

36 Mpvɣvlɛ ı tɔma yəlaa sı: Tá polo Filiisi nyámа waalı na ahoo na tá kú pa təna na tá kuu pa wontu halәna pə nyaalı. Tá taa sɔɔ paa kvlvm. Ilɛna pɛlɛ pa cɔ sı: La ısəna pə maɣa-ŋ tɔ.

Ntɛna kɔtvlv sı: Tá səlәmı Isɔ ké cənɛ na páćó.

37 Ḿpúɣú Sayuli pɔɔsa Isɔ sı: Ye tə təŋa Filiisi nyámа waalı n ká tv-wɛɣɛ tá niŋ taa?

Ama Tacaa ta cɔ waatv ını. 38 Ilɛna Sayuli tɔ nyvɣv nyámа sı: Mə təna í koti cənɛ na tá pɛɛkı na tá ná wei ı lapa ısaɣatv tənɛɣɛ saŋa tɔ. 39 Ma tuuna Tacaa wei ı waasəɣı Isɛɣɛlı nyámа tɔ sı, paa ma pəyalv wakələna. Isıı ı səpa.

Ama nɔɣɔlv ta cɔ-ı sı pvlv. 40 Ilɛna í tɔ samaa sı: Mə təna í mələna hɔɣɔlvɣv kvnɛ na pá kaası má na Sonataŋ na cənɛ tɔɔ. Ilɛna pɛlɛ pa cɔ sı: La mpi pə maɣa-ŋ tɔ.

41 Ḿpúɣú Sayuli səlәma Tacaa sı: Isɛɣɛlı Isɔ, hvlı-tvɣv tampana.

Ilɛna pá tɔ tɛtɛ na pá kpa í na ı pəyalv. 42 Mpvɣvlɛ sı: I tɔ má na ma pəyalv tá tɔɔ ké tɛtɛ.

Ilɛna pá kpa ı pəyalv. 43 Ntɛna Sayuli sı: Heeli-m mpi n lapa tɔ.

Ntɛna Sonataŋ cɔ sı: Ma təŋa tuŋ nim kɛ pəcɔ. Maɣalɔ, ma sɔɔlv pıwa sı má sı. 44 Kɛlɛna Sayuli tɔ sı: Sonataŋ, ye n ta sı Tacaa í lana-m ısəna ı sɔɔlaa tɔ.

45 Ntɛna samaa tɔ Sayuli sı: Pepee, Sonataŋ ká sı yaa? Aaı yoo, mpusi ı polo pooluŋ. Pə fɛı sı ı nyvɣv taa nyɔɔlaɣa kvlvmaɣa maɣamaɣa í le. Mpi tɔ, ı nɔɣɔ kɛ Tacaa waasəna Isɛɣɛlı nyámа kɛ saŋa.

Isəna samaa yapa Sonataŋ na í tá sı tɔɣɔlɛ. 46 Ilɛna Sayuli yele Filiisi nyámа kɛ tɔɣɔnvɣv, na pɛlɛ pá məlı pa tɛ.

Sayuli kəlvɣv na ı təyaɣa nyámа pə tɔm

47 Sayuli tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlı taa. Ilɛna í yoona ı kolontunaa tənaɣa hɔɣɔləŋ təna taa. Paa Mowapv nyámа, paa Amoni nyámа, paa Itɔm nyámа, na Sopa awulaa, na Filiisi nyámа. Paa timpiɣi ı talaa te, ını ı tɔkəna akaıtv. 48 I hvla toŋ na í yoona Amaleke nyámа. I fita Isɛɣɛlı nyámа kɛ mpa pa wakəlaɣa-wɛ tɔ pa niŋ taa.

49 Sayuli pəyalaa ntέ Sonataŋ na Isefi na Maləkisuwa. I pɛɛlaa wɛ naalɛ, kancaalaɣa nyəŋ ntέ Melapı na səkpelu sı Mikaalı. 50 I alv ntέ Ahimaası pɛɛlɔ Ahinowam. I yoolaa sɔsɔ ntέ ı caa səkpelu Nɛɛ pəyalv Apənɛɛ. 51 Sayuli caa Kisi na Nɛɛ caa Apənɛɛ pɛlɛ pa caa kɛlɛ Apəyɛlı.

52 Sayuli yoona Filiisi nyámа kɛ ḿpúɣú na toŋ na toŋ, halәna ı səm. Ye ı loosa yvlv toŋ tv yaa kpelikpeka tv, ı tvɣv-ı ı yoolaa taa ké.

15

Isɔ lɔv kɛ Sayuli

1 Ḿpúɣú Samiyɛɛlı tɔma Sayuli sı: Maɣa Tacaa tilaa, na má kpa-ŋ Isɛɣɛlı nyámа wulav na má pəlı-ŋ nim. Mpv tɔ, ke ŋkpaŋŋ na ń nıı. 2 Tacaa Toma təna tv yɔɣɔtaa sı ını ı ká lɛɛtı Amaleke nyámа kɛ pa caanaa ısaɣatv. Mpi tɔ, paa təka Isɛɣɛlı nyámа kɛ mpaav kɛ waatv wei pɛlɛ pa lıına Icipiti tɔɣɔ. 3 Pə tɔɔ tɔ, polo na ń kú Amaleke nyámа na ń kpiisi pa nyəm təna. Taa sɔɔ pa pvlvpv cəcəka. Paa apalaa, paa alaa, paa piya, na ahvlvmnaa na təla təna.

4 Mpvɣvlɛ Sayuli kota ı yəlaa na í kala-wɛɣɛ Telayim. Ilɛna Isɛɣɛlı yoolaa nɔɔhɛɛ tɔntaa lıı yəlaa iyisi ŋmvnvɣv (200000) na Yuta nyámа kɛ iyisi naanvwa (10000).

5 Ilɛna pá polo Amaleke nyámа ıcatɛ na pá papı-wɛɣɛ tɛtɛkəlɛ taa. 6 Ḿpúɣú pa

tilaa na pá heeli Keni nyámа sɪ pá lɪɪ Amaleke nyámа tɛ. Pá taa kɔɔ na pá kʊ na pá kpɛŋna-wɛ. Mpi tɔ, pa caanaa nyʊgʊ ka tena Ɪsɛgɛlɪ nyámа kɛ waatʊ wei pɛlɛ pa lɪɪna Icipiti tɔgɔ. Ulɛna Keni nyámа lɪɪ. 7 Ḿpúgú Sayuli yoona Amaleke nyámа kɛ pə kpagau Hafila tɔ, na pá polo Suuu kɛ Icipiti ilim təlɪulɛ tɔɔ. 8 Ilɛna í kpa pa wulau Akakɪ na ɪ ɪsɛ na í kʊ yəlaa təna təcagacaga. 9 Ḿpúgú Sayuli na ɪ yoolaa pa yela wulau na ɪ ɪsɛ, na tɔla kʊpampana, na wontu kʊpantʊnaa. Ama mpi pə taa fɛɪ teu na tɔla acamisi tike kɛ pa kʊwa.

10 Ḿpúgú Tacaa heela Samiyɛɛlɪ sɪ: 11 Ma laŋlɛ wakələna Sayuli kawulagа kpau ké. Mpi tɔ, ɪ lɔ-m na í kisi ma tɔm kɛ tɔkʊgʊ.

Kɛlɛna Samiyɛɛlɪ laŋlɛ wakəlɪ tətɔgɔtɔgɔ, na í wiina Tacaa kɛ ahoo təna.

12 Tɛʊ fema tanaŋ, ulɛna Samiyɛɛlɪ kʊlɪ sɪ ɪ puki Sayuli kɛ səŋʊgʊ. Ntɛna pá heelɪ-ɪ sɪ: Sayuli pola Kamɛɛlɪ na í ŋma akele nɔgɔlʊ sɪ pá tɔɔsəgɪ-ɪ ɪ akaɪtʊ tɔɔ. Pə waalɪ, ulɛna í tɛɛna Kilikaa. 13 Samiyɛɛlɪ təŋa ɪ waalɪ ké təna, ulɛna Sayuli sɛɛ-ɪ sɪ: Tacaa í koolɪ-ŋ kʊpantʊ. Na í tasa sɪ: Ma lapa teitei ké ɪsɪɪ Ɪsɔ ka yɔgɔtʊgʊ tɔ. 14 Mpʊgʊlɛ Samiyɛɛlɪ pɔɔsa-ɪ sɪ: Na naaŋ na heeŋ wula nna ma nɪɪkɪ ɪsəntɔ tɔ, leye alɛ a lɪɪnaa? 15 Ntɛna Sayuli sɪ: Yəlaa tɔɔsəna Amaleke nyámа tɔla kʊpana taa sɪ pa lakɪ nyá Ɪsɔ Tacaa kɛ kʊcɔɔʊ. Pə kaasa mpi tɔ, tə kpiisa pəlɛ pə təna. 16 Ḿpúgú Samiyɛɛlɪ tɔma sɪ: Su, na ma heeli-ŋ nti Tacaa heela-m ahoo anɛ tɔ. Ulɛna Sayuli sɪ: Yɔgɔtɪ.

17 Mpʊgʊlɛ Samiyɛɛlɪ sɪ: Paa na n ka nyənagа nyá təgɪ pəyagа tɔ, Tacaa ləsa-ŋ na í kpa-ŋ Ɪsɛgɛlɪ nyámа wulau na í pəlɪ-ŋ nim. 18 Tacaa tɔmna-ŋ sɪ, ń polo na ń yoona Amaleke asagaa mpɛ, na ń kpiisi-wɛ. 19 Ule pepe tɔɔ ké n ta nɪɪna ɪ nɔgɔ, na ń kpagа pa wontunaa təkɛʊ na ń pəsɪ ɪsagau kɛ ɪ ɪsɛntaa? 20 Ntɛna Sayuli cɔ sɪ: Ma nɪɪna ɪ nɔgɔ kɛ teu kɛ, na má yoona Amaleke nyámа ɪsɪɪ ɪ ka yɔgɔtaa tɔ. Ma kpiisa-wɛ na má kɔna pa wulau na í ɪsɛ. 21 Ama yəlaa tɔɔsəna pa tɔla taa ké kʊpana sɪ, pa lakɪ Tacaa nyá Ɪsɔ ké kɔtagа kɛ Kilikaa.

22 Ntɛna Samiyɛɛlɪ sɪ: Tacaa ta sɔɔlɪ kɔtasɪ nsi kɔkɔ nyagа sɪ təna tɔ ɪsɪɪ ɪ sɔɔlʊgʊ sɪ yulʊ í nɪɪna-ɪ tɔ se. Ɪ tɔm nɪɪnau kəla-ɪ teu kɛ ɪwaaŋ kʊpaŋ kɔtasɪ lapʊ. 23 Mpi tɔ, kpɛɛnau ké Ɪsɔ ké ɪsagatʊ kɛ teitei ké ɪsɪɪ tɪɪtʊ. Ɪ nyənəgɪ kaŋkantɛ kɛ teitei ɪsɪɪ tɪɪŋ laau. Timpi nyá lɔ Ɪsɔ Tɔm tɔ, ílé ɪ ka lɔ-ŋ tɔtɔgɔ na ń laŋ kawulagа. 24 Mpʊgʊlɛ Sayuli cɔwa sɪ: Tampana ma wakələna Ɪsɔ. Mpi tɔ, ma wakəla nti ɪ tʊ-m tɔ. Pácó ma ta nɪɪna nyá tɔm. Ule yəlaa kɛ ma sewa na má nɪɪna-wɛ. 25 Haɪ, pənɛntɛ ma wiina-ŋ sɪ ń tagанɪ ma ɪsagatʊ na ń məlɪ na má həntɪ Tacaa kɛ atɛ. 26 Ntɛna Samiyɛɛlɪ sɪ: Maa mələgɪ. Mpi tɔ, ń lɔ Tacaa tɔm. Ulé ɪ lɔ nyagа, n ta kɛ Ɪsɛgɛlɪ wulau tɔtɔ.

27 Samiyɛɛlɪ ha siɣile sɪ ɪ tɛɛkɪ, ulɛna Sayuli kpa ɪ capa ntompəle na tá cɛ. 28 Kɛlɛna Samiyɛɛlɪ sɪ: Aŋha, ḿpúgú Tacaa lapa nyá kawulagа kɛ saŋa, na í ha wei ɪ kəla-ŋ teu tɔ. 29 Tacaa kɛlɛ Ɪsɛgɛlɪ toŋ. Ɪ ta kɛ yulʊ sɪ ɪ looliɣi, yaa ɪ lagasəgɪ. 30 Ntɛna Sayuli tasa sɪ: Ma wakəlaa yaa, ulɛ haɪ, ma wiikina-ŋ sɪ ń kʊsɪ ma nyʊgʊ kɛ Ɪsɛgɛlɪ nyámа na pa sɔsaa pa ɪsɛntaa. Haɪ, məlɪ na má həntɪ nyá Ɪsɔ Tacaa kɛ atɛ.

31 Mpʊgʊlɛ Samiyɛɛlɪ məlaa na Sayuli həntɪ Tacaa kɛ atɛ.

32 Ulɛna Samiyɛɛlɪ tɔ sɪ: Ɪ kɔna-m Amaleke nyámа wulau Akakɪ. Akakɪ tɔŋna pote na laŋhulʊmlɛ, na í magasəgɪ ɪ taa sɪ: Pɔpɔtʊ fɛɪ leleŋ, səm sɔgɔntʊ yawa. 33 Mpʊgʊlɛ Samiyɛɛlɪ tɔma sɪ:

Ɪsɪɪ nyá lagatɛ pɛm alaa kɛ piya tɔ.
Mpʊ ɪnɪ tɔtɔgɔ nyá too ká laŋ pəyagа kɛ alaa taa.

Ulɛna Samiyɛɛlɪ sɛtɪ-ɪ təpʊtʊpʊtʊ kɛ kɔtagа tɔlatɛ ɪsɛntaa ké Kilikaa.

34 Ḿpúgú Samiyɛɛlɪ məla ɪ tɛgɛ Lama, na Sayuli náá kpe Kipeya. 35 Samiyɛɛlɪ na ɪ səm ɪ ta tasa məlʊgʊ sɪ ɪ naakɪ Sayuli. Mpi tɔ, ɪ wiikagа ɪ tɔɔ ké timpi Tacaa laŋlɛ wakələna ɪ kawulagа kpau tɔgɔ.

16

Samiyɛɛlı kpa Tafiiti kɛ kawulaɣa na í pəlı-ı nim

1 Ḿpúɣó Tacaa təma Samiyɛɛlı sı: N kaa yele Sayuli təɔ ké wula kɛ mpʋ? Ma
lɔ-ı ké. Ɩ ta kɛ Ɩsɛɣɛlı nyáma wulaʋ təto. Suuli nyá həlʋɣʋ kɛ nim, na má tili-ŋ
Pɛtəlɛhɛm tʋ Sesee tɛ. Ma naWa ı pəyalaa taa ké wei maa kpa wulaʋ tɔ. 2 Ntɛna
Samiyɛɛlı sı: Ɩsənaɣalɛ maa la na má polo mpʋ? Sayuli í nɩɩWa ı ká kʋ-m. Kɛna
Tacaa sı: Kpɛŋna naʋ ɩfatɛ, ń talaa, ɩlɛ n tɔ sı: Ma kɔmaɣa sı ma lakı Tacaa kɛ
kɔtaɣa. 3 Yaa Sesee kɛ kɔtaɣa təlatɛ. Ɩlɛ maa hʋlı-ŋ wei n ka kpa wulaʋ na ń pəlı
nim tɔ.
4 Ḿpúɣó Samiyɛɛlı tɛɛ Pɛtəlɛhɛm ısıı Tacaa ka kɛɛsʋɣʋ tɔ. Ɩcatɛ sɔsaa na-ı na
sɔɣɔntʋ kpa-Wɛ. Ɩlɛna pá kpaɣa asewa na pá səŋı-ı na pá pɔɔsı-ı sı: Alaafəya kɛlɛ
n kɔma? 5 Ɩlɛna í cɔ sı: Ɛɛ alaafəya ké. Ma kɔmaɣa sı ma lakı Tacaa kɛ kɔtaɣa. Ɩ
taɣanı mə tı na í kɔɔ kɔtaɣa təlatɛ.
Ḿpúɣó ı yaa Sesee na ı pəyalaa sı pá taɣanı pa tı na pá kɔɔ kɔtaɣa təlatɛ. 6 Apalʋ
ını ı təyaɣa nyáma sʋʋ kpakpaa, na Samiyɛɛlı na ı pəyalʋ Iliyapı, ılɛna í maɣası ı
taa sı: Ɩsəntɔ wei Tacaa ləsaa tɔɣɔlɔ cənɛ. 7 Kɛlɛna Tacaa tɔ Samiyɛɛlı sı: Taa nyənı
tɔɔ, na taɣaləŋ. Pə taɣa ınəɣı ma ləsaa, maa paasəɣəna təɔ ısıı yʋlʋ. Ama lotu taa
ké ma nyənəɣı.
8 Ḿpúɣó Sesee yaa Apinatapı na í kɔɔ. Ɩlɛna Samiyɛɛlı tɔ sı: Pə taɣa ınəɣı Tacaa
ləsaa.
9 Na Sesee yaa Samma, ılɛna Samiyɛɛlı tasa sı: Tacaa ta ləsı ını tətɔ.
10 Ḿpúɣó ı yaa ı pəyalaa naatosompɔɣɔlaɣa ını ı təna, na Samiyɛɛlı tɔ sı: Tacaa
ta ləsı pa taa nɔɣɔlʋ.
11 Ɩlɛna Samiyɛɛlı pɔɔsı Sesee sı: Nyá pəyalaa təna ntɛ́? Ḿpúɣó sı pə kaasa
təmʋɣʋ, kʋlɛ kʋ pola ntiɣile ké. Ntɛna Samiyɛɛlı sı: Tili ı waalı. Mpi tɔ, tə kaa
caalı kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa tɔɣɔʋ na í ta kɔnta.
12 Ntɛna pá tili ı waalı. Ɩ ısɛntaa ka hɛtaa ké na pə́ lııWa, na ı wɛna alaafəya.
Ntɛna Tacaa tɔ Samiyɛɛlı sı: Ɩnəɣəlɛ, kʋlı na ń pəlı-ı nim ılɛ. 13 Ḿpúɣó Samiyɛɛlı
kpaɣa nim na həlʋɣʋ na í pəlı-ı ı taalʋnaa ısɛntaa. Tənaɣa Tacaa Feesuɣu tii Tafiiti
tɔɔ ké pə kpaɣaʋ kʋyaŋku tɔ na pə́ puki.
Ɩlɛna Samiyɛɛlı náá kʋlı na í məlı ı tɛ Lama.
14 Ḿpúɣó Tacaa ləsa ı Feesuɣu kɛ Sayuli taa, na í tʋ-ı ləmaɣasəlɛ ısaɣalɛ na tə́
cɔɔsəɣı-ı. 15 Ntɛna ı təmlɛ nyáma təmı-ı sı: Nyənı, Tacaa tʋ nyá taa ké ləmaɣasəlɛ
ısaɣalɛ na tə́ cɔɔsəɣı-ŋ. 16 Mpʋ tɔ, wulaʋ, yele na tə́ pɛɛkı-ŋ yʋlʋ wei ı nyəmá
cəmʋɣʋ mapʋ kɛ teu tɔ. Ye ləmaɣasəlɛ ısaɣalɛ í kʋla nyá tɔɔ, ılɛ ı ma-ŋ cəmʋɣʋ na
pə́ hɛɛsı nyá laŋlɛ. 17 Mpʋɣʋlɛ Sayuli sı: Pə wɛ teu. Ɩ pɛɛkı-m kʋpaŋ na í kɔna.
18 Tənaɣalɛ təmlɛ nyáma taa nɔɣɔlʋ təma sı: Ma naWa Pɛtəlɛhɛm tʋ Sesee
pəyalaa taa nɔɣɔlʋ, na í nyámá cəmʋɣʋ mapʋ kɛ teu. Pácó ı kii ıfepu ké na í wɛ
kpelikpeka, na ı nyəmá yoou təm. Pəyele ı nyəmá təm yɔɣɔtʋɣʋ ké. Ɩı yɔɣɔtəɣı
yem yem, na ı ısɛntaa lıWa, na Tacaa wɛ ı waalı.
19 Mpʋɣʋlɛ Sayuli tilaa na ı heeli Sesee sı: Kɔna-m nyá pəyalʋ Tafiiti wei ı
tiikiɣi heeŋ tɔ. 20 Ntɛna Sesee caa kpaŋaɣa, na í sʋkı-kɛɣɛ tɔɣɔnaɣa, na sʋlʋm
huluŋ, na pəfatɛ na í tilina Tafiiti sı í pona Sayuli. 21 Tafiiti talaa na í sʋʋ Sayuli
təmlɛ taa, ılɛna ílé ı luɣu lapı-ı na í kpa-ı ı yoou wontu təkʋlʋ. 22 Ntɛna Sayuli tili
na pá heeli Sesee sı: Ma luɣu lapa nyá pəyalʋ ını, yelina-m-ı.
23 Waatʋ wei ləmaɣasəlɛ ısaɣalɛ í kɔma Sayuli taa, ılɛ Tafiiti kpaɣa cəmʋɣʋ na í
mapı-ı na pə́ cɛ ı təɔ na ı laŋlɛ hɛɛ.

17

Koliyatı na Tafiiti pa təm

1 Ḿpúɣó Filiisi yoolaa kotaa, na pá pılı Soko kɛ Yuta tɛtʊ taa, na Aseka pa hɛkʊ
taa ké Ifɛsı-Tamim sı, pa yookina Isɛɣelı nyáma. 2 Na Isɛɣelı yoolaa na pa caa
Sayuli, pá koti na pá pılı Ila tɛtɛkəlɛ taa sı, pa yookina pa kolontunaa. 3 Pʊɣʊ
luɣu kɛ Filiisi nyáma ka pılaa, na Isɛɣelı nyáma kɛ pʊɣʊ lɛŋkʊ luɣu na tɛtɛkəlɛ kɛ
pa hɛkʊ taa.
4 Ḿpúɣó Filiisi yoolaa taa yoolu nɔɣɔlʊ ı lıwa na í səŋ hɛkʊ taa. I tɛɣelɛ Katı na
pá yaakı-ı sı Koliyatı. I taɣaləŋ wɛ ısıı mɛɛtələnaa tooso kɛ mpʊ. 5 Nyəɣəlʊɣʊ
kʊsɛɛmʊɣʊ yoou kahuka kɛ ı pama, na í suu kʊ toko. Toko ını ı yuŋ wɛ ısıı
kiloonaa nııtoso kɛ mpʊ. 6 Pə kaası na í suu-kʊɣʊ ı nɔɔhɛɛ tɔɔ, na í hɔɣɔla pə
ŋmantaaɣa səkpelaɣa. 7 Na ı ŋmantaaɣa sɔsaɣa kpátúɣó yuŋ wɛ ısıı saɣata kpatəlɛ.
Na ŋmantaaɣa kakpaŋa yuŋ ısıı kiloonaa naatosompɔɣɔlaɣa. Na ı kpalʊɣʊ tɔkʊlʊ
náá tɔŋ ı nɔɣɔ tɔɔ. 8 Mpʊɣʊlɛ ı səŋaa na í holiɣina Isɛɣelı yoolaa tintika sı: Pepe tɔɔ
ké í lıwa na í pılı yoou? I ta nyı taa sı, maɣa Filiisi tʊ, na mɛɣɛ Sayuli yomaa? I
ləsı apalʊ na má na-ı tá suli. 9 Ye í pəsaa na í kʊ-m, tə pəsı mə yomaa. Ama ye ma
pəsa-ı na má kʊ-ı, í ká la tá yomaa. 10 Na ı tasa sı: Saŋa kɛ maa tʊʊ Isɛɣelı nyáma.
I ləsı yʊlʊ na má na-ı tá yoo.
11 Sayuli na ı yoolaa pa nıı mpʊ, ılɛna pá nyá na sɔɣɔntʊ anaam nɔɣɔlʊ í kpa-wɛ.
12-14 Yuta Pɛtəlɛhɛm Ifəlayim kpekəle tʊ wei pa yaa sı Sesee tɔ, ı kpatəla teu
kɛ Sayuli waatʊ taa ké. I ka wɛna pəyalaa pəlefɛı naanʊwa na pa taa sɔsaa tooso.
Iliyapı na Apinatapı na Samma paa təŋa Sayuli kɛ yoou. Pa yaakaɣa pa tənʊɣʊ sı
Tafiiti. 15 I lıkaɣa Sayuli tɛɣɛ na í puki Pɛtəlɛhɛm na í tiikiɣi ı caa heeŋ.
16 Koliyatı səŋaɣa hɛkʊ taa ké tanaŋ na taanaɣa ké, kʊyɛɛŋ nıılɛ təcu na í
holiɣina Isɛɣelı nyáma sı pá ləsı apalʊ na í na-ı pá yoo.
17 Ḿpúɣó kʊyakʊ nakʊlı Sesee tɔma Tafiiti sı: Mʊ pee kʊtoŋee maɣasəlaɣa kanɛ,
na potopotonaa naanʊwa ınɛ, na ń pona nyá taalʊnaa kɛ təyoole təcaʊ. 18 Ye pə
kaasa waakasənaa naanʊwa ınɛ, ılɛ n cɛla yoolaa iyaɣa (1000) nyʊɣʊ tʊ. Na ń
ná nyá taalʊnaa na pá cɛla-ŋ pʊlʊ mpi maa lana naani sı pa wɛna pa weesiŋ tɔ.
19 Pa na Isɛɣelı nyáma lɛlaa na Sayuli pa wɛnna Ila tɛtɛkəlɛ taa, sı pa yookina
Filiisi nyáma.
20 Ḿpúɣó Tafiiti yelina ı heeŋ kaləkʊ kɛ taŋlʊ. Ilɛna í kʊlı tanaŋ kʊpaŋkʊ tɛɛ na í
kpaɣa ı səɣəla na í tɛɛ, ısıı ı caa ka kɛɛsʊɣʊ-ı tɔ. I tala təyoole, ılɛ yoolaa lıwaɣalɛ sı
pa pıləɣı na pá yoo, na pa kiisi yoou kakiisası. 21 Mpʊɣʊlɛ Filiisi nyáma na Isɛɣelı
nyáma pa pılaa na pá nyənəɣı təma. 22 Ilɛna Tafiiti nyɔtɔ mpi ı ka kɔnaa tɔyɔ
wontu feŋlu. Ilɛna í kpaɣa asewa na í sʊʊ yoolaa loosi taa na í sɛɛ ı taalʊnaa. 23 I
tɔŋna-wɛyɛ yɔɣɔtənaʊ kɛ mpʊ, ılɛ yoolaa taa yoolu Koliyatı lıwaɣalɛ na í holiɣina
Isɛɣelı nyáma kɛ kʊlʊmtʊ ntı na Tafiiti nıı. 24 Isɛɣelı nyáma təna na-ı, ılɛna sɔɣɔntʊ
kpa-wɛ na pá tuliɣi tapəŋ. 25 Ḿpúɣó yəlaa yɔɣɔtaa sı: I nawa apalʊ ını ı lıkʊɣʊ
ısəntɔ tɔ, Isɛɣelı nyáma taɣa ı kɔŋ kʊtʊɣʊ. Ye wei í pəsa-ı na í kʊ-ı, wulaʊ ká sʊsı
pʊntʊ kɛ toŋ. I ka ha-ı ı pɛɛlɔ. Pəyele ı ká cɛ ı təyaɣa tənaɣa lampuu.
26 Ḿpúɣó Tafiiti pɔɔsa ı cɔlə nyáma sı: Ye wei ı kʊwa Filiisi tʊ ını na í kɛɛlı Isɛɣelı
nyáma fɛɛlɛ pepeɣe paa lapı-ı yee? Ilɛ Filiisi ma ta nyı ısɔ ını ı kɛ we na í tʊʊkı Isɔ
weesuɣu tʊ yoolaa tintika kɛ mpʊ?
27 Ḿpúɣó yəlaa lɛla təm kʊlʊmtʊ ntı. 28 I taalʊ sɔsɔ Iliyapı nıı ı yɔɣɔtəɣəna yəlaa.
Ilɛna ı taa huu kpakpaa na í təmı-ı sı: N caa weɣe cənɛ ye? Aweɣe n yelina nyá
kaləkiya kɛ nyıtʊ taa? N ké tɛtɛlatʊ na kalampaanı tʊ ké. Ntɔŋ yoou kɛ n kɔma
feŋuɣu yaa? 29 Kɛlɛna Tafiiti sı: Ha, ma lapa we? Pə ta mʊna sı má pɔɔsı mpʊ?
30 Ilɛna ı yele ílé, na í ŋmaa lɛlʊ, na pá cɔ-ı teitei ısıı təm kancaalaɣa nyəntʊ.
31 Mpʊɣʊlɛ pa tɛləsa Tafiiti kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ Sayuli, na ílé ı tili na pá yaa-ı. 32 Ntɛna
Tafiiti tɔ sı: Ta caa, nɔɣɔlʊ laŋlɛ í taa tɔna Filiisi tʊ ını. Maa polo na má na-ı tá
yoo. 33 Kɛlɛna Sayuli tɔ sı: Aaı, n kɔɔsa pəyaɣa, n kaa pəsı na ń yoona Filiisi tʊ

ını. Mpi tɔ, ílé ı təmlɛ ntɛ́ yoou kɛ too ı kʋlʋɣʋ tɔ. 34 Tafiiti sı: Ta caa, waatʋ wei ma tiikaɣa ma heeŋ tɔ, ye tɔɣɔlaɣa yaa wontuɣu nakʋlı kʋ lıwa na kʋ́ kpa heeŋ, 35 ma tɔɣɔnəɣı-kʋɣʋ, na má kpa-kʋ, na má ma-kʋ, na má lɛɛkı heu kɛ kʋ nɔɣɔ taa. Ye kʋ tila ma waalı, ılɛ ma ləlı kʋ luɣu tɛɛ na má kʋ́. 36 Mpúɣú ma kʋkaɣa tɔɣɔlası na wontunaa lɛntı. Mpʋ ını tɔtɔɣɔ maa la Filiisi ma ta nyı ısɔ ınɛɣɛ timpi ı tʋʋ Isɔ weesuɣu tʋ yoolaa tintiɣile tɔ. 37 Ilɛna Tafiiti tasa sı: Tacaa wei ı yapa-m taalɛ wontu səkpaŋ taa tɔ, ı ka ya-m tɔtɔɣɔ Filiisi tʋ ınɛ ı niŋ taa. Kɛlɛna Sayuli tɔ sı: Tɔʋ, polo, Tacaa í wɛɛ nyá waalı.

38 Mpúɣú Sayuli suu Tafiiti kɛ ı yoou wontu, na í pamı-ı nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kahuka. 39 Ilɛna í kpaɣa Sayuli laɣatɛ na í ləlı na í mayası tɔntɛ. Mpi tɔ, too tɔ ı ta suuta wontu ntı. Mpúɣú ı tɔma sı: Ta caa, maa pəsəɣı wontu tənɛ. Ma ta malənа-tı. Ilɛna í wɔɣɔsı. 40 Ilɛna í kpaɣa ı kpátúɣú, na ı pəntɔlʋɣʋ, na í tɔɔsı pɛɛ kʋsotee kakpası kɛ lɔɔʋ taa, na í tʋ ı ntiɣile huluɣu taa. Ilɛna í tɛɛ Koliyatı waalı. 41 Mpʋɣʋlɛ Koliyatı kpətəna Tafiiti kɛ pəcɔ pəcɔ. Na ı kpalʋɣʋ tɔkʋlʋ kɛ ı nɔɣɔ tɔɔ. 42 I ná Tafiiti kɛ teu, ılɛna í kpɛɛna-ı ı taa ısıı pəyaɣa ŋka ka səŋa teu na ka ısɛntaa lıwa tɔ. 43 Mpúɣú ı kpɛɛsa-ı sı: Ma kɛ́ haɣa yaa we na ń kɔŋ ma kiŋ na kpatəŋ? I tɛma ı tıŋ kɛ yaaʋ, na ı təŋsı Tafiiti kɛ mpusinaa, ılɛna 44 í tɔmı-ı sı: Kɔɔ cənɛ na má tʋ nyá nantʋ kɛ kpeliŋ na taalɛ wontu. 45 Mpúɣú Tafiiti cɔ-ı sı: Laɣatɛ na ŋmantaası kɛ nyá tɔkaa na ń kɔŋna ma waalı. Ama ma kɔŋ nyá waalı na Tacaa Toma təna tʋ Isɛɣɛlı yoolaa Isɔ wei n tʋʋwa tɔ ı toŋ taa kɛ́. 46 Saŋa, ı ká tʋ-ŋ ma niŋ taa, na má kʋ-ŋ, na ma sɛtı nyá nyʋɣʋ. Na má tʋ Filiisi yoolaa nantʋ kɛ kpeliŋ na taalɛ wontu. Ilɛna tɛtʋ təna nyı sı Isɛɣɛlı nyə́ma wɛna Isɔ na í waasəɣı-wɛ. 47 Na samaa ınɛ ı təna ı cɛkəna tɔtɔ sı pə taɣa laɣatɛ yaa ŋmantaaɣa tike kɛ Tacaa yakəna. Mpi tɔ, ınəɣəlɛ akanaa caa. I ka tʋ-mɛɣɛ tá niŋ taa.

48 Koliyatı hɔma ı tı sı ı sʋʋkı Tafiiti tɛɛ, ılɛna ílé í kpaɣa asewa kɛ lɔŋ na í səŋı-ı. 49 Na Tafiiti ləsı pəlɛ kɛ huluɣu taa, na í tʋ pəntɔlʋɣʋ taa na í tó. Mpúɣú ı yaɣa Koliyatı tokuɣu taa, na tə́ caŋ na ı fala ı nɔɣɔ tɔɔ təmʋlʋ.

50 Pə lapa Tafiiti kəla Koliyatı na pəntɔlʋpəlɛ ntɛ́ na í kʋ-ı. Pəyele ı ta tɔkı laɣatɛ.

51 Mpúɣú Tafiiti kpaɣa asewa na í polo Koliyatı kiŋ. I kpɛɛ ı laɣatɛ ılɛna í tɛɛsı-ı, na í sɛtı ı nyʋɣʋ. Filiisi nyə́ma nawa sı pa aka səpa, ılɛna pá kuu-tɛ. 52 Mpúɣú Yuta na Isɛɣɛlı nyə́ma yaɣa yoou kakiisası, na pá tɔɣɔnı-wɛ na pá tiina-wɛɣɛ tɛtɛkəlɛ taa. Haləna pá sʋʋ Ikoloŋ nyə́ma nɔnɔɔsı tɛɛ. Na pá kʋ-wɛɣɛ mpʋ na Salayim mpaaʋ, haləna Ikoloŋ na Katı pə acalɛɛ.

53 Kɛlɛna Isɛɣɛlı nyə́ma məlı Filiisi nyə́ma təsikile na pá kuu wontunaa. 54 Mpúɣú Tafiiti pona Koliyatı nyʋɣʋ kɛ Yosalɛm. Ilɛna í sıı ı təɣı ı yoou wontu.

Sonataŋ na Tafiiti pa hɔka taapallɛ

55 Waatʋ wei Tafiiti pukaɣa Koliyatı yoonaʋ tɔ, Sayuli pɔɔsa ı yoolaa wulaʋ Apənɛɛ sı: Awe pəyalʋ kɛ ıfepu ınɛ ını ye? Ntɛna ílé sı: Haı, ta caa, na má səŋna ntɛɣɛ cənɛ, ma ta nyı. 56 Mpʋɣʋlɛ Sayuli sı: Pɔɔsı na ń nyı ı caa.

57 Tafiiti tɛma Koliyatı kɛ kʋɣʋ na í kpaɣa nyʋɣʋ na í məlı. Ilɛna Apənɛɛ kpaɣa-ı na í pona Sayuli kiŋ. 58 Ilɛna ı pɔɔsı-ı sı: Ifepu nyá, awe pəyalʋ kɛ-ŋ? Mpʋɣʋlɛ Tafiiti sı: Ma caa kɛlɛ nyá pəyalʋ Pɛtəlɛhɛm tʋ Sesee.

18

1 Too ısıı Tafiiti tɛma Sayuli kɛ yɔɣɔtənaʋ kɛ mpʋ tɔ, Sonataŋ luɣu sʋʋ-ı kɛlɛ ısıı yem na kpɛtɛ. 2 Kʋyakʋ ŋkʋ kʋ maɣamaɣa kɛ Sayuli sıı Tafiiti kɛ ı təyaɣa taa. Tafiiti ta tasa ı caa tɛɣɛ məlʋɣʋ. 3 Mpúɣú Tafiiti na Sonataŋ pa pɛɛla nɔɣɔ sı pa taapallɛ ı wɛɛ tam tɔɔ. Mpi tɔ, Sonataŋ luɣu ka sʋʋ Tafiiti kɛ teu kɛ́. 4 Mpúɣú

Sonataŋ ha Tafiiti kɛ ı kpaı, na ı tokonaa. Na í ha-ı tətɔɣɔ ı laɣatɛ na ı tɔɔv na ı tampala.

5 Ḿpúɣó Sayuli kpa Tafiiti kɛ yoolaa nyʊɣʊ tʊ. Mpi tɔ, paa timpiɣi ı tila-ı yoou, ı lakı aka ké. Ilɛna yəlaa təna na wulav waalı nyámа luɣu la Tafiiti.

Sayuli cɛŋəɣı Tafiiti na kvɣv

6 Waatʊ wei Tafiiti ka kʊwa Koliyatı tɔ, ḿpúɣó lsɛɣɛlı nyámа lıına yoou, ılɛna pa acalɛɛ təna taa alaa lıı Sayuli səŋʊɣʊ. Ilɛna pá makı wontu, na pá yooki yontu na pá paakı, na pá wilitiɣi. 7 Ḿpúɣó pa tʊ kawəyaɣa sı:
Sayuli kʊwa yəlaa iyaɣa (1000) kɛ huɣule.
Tafiiti kɛ iyisi naanʊwa (10000) kɛ huɣule.

8 Ḿpúɣó yontu ntı tə ta maɣa Sayuli na pááná kpa-ı sɔsɔm. Mpi pə tɔɔ tɔ pa yooki sı, Tafiiti kʊwa na pə tɛɛ-ı. Ye mpʊ kawulaɣa kpátúɣó tike ntɛ́ pə kaasa-ı mʊɣʊ. 9 Pə kpaɣav hatoo kʊyakʊ ŋkʊ na pə puki tɔ, Sayuli sʊv Tafiiti kɛlɛ ısɛ cılʊɣʊ.

10 Tɛv fema ılɛ, ləmaɣasəlɛ ısaɣalɛ nte Tacaa tʊ Sayuli tɔ, tə kʊləna-ı kɛlɛ. Ilɛna í yɔɣɔtəɣı yem yem kɛ təyaɣa taa ısıı kpaŋtʊ, na ı ŋmantaaɣa kɛ ı niŋ taa. Tafiiti ná makaɣa cəmʊɣʊ ısıı ı tıı lakı-ı tɔ. 11 Ḿpúɣó Sayuli maɣasa ı taa sı: Isıı ma kama-ı ŋmantaaɣa na kutuluɣu. Ilɛna í lɔɣɔ-ı-kɛɣɛ təm naalɛ, na Tafiiti náá fɛɛkı-kɛɣɛ mpʊ. 12 Ilɛna Sayuli sʊv Tafiiti kɛ nyamnav. Mpi tɔ, Tacaa ka yela Sayuli ké na í wɛɛ Tafiiti waalı. 13 Ntɛna Sayuli ləsı Tafiiti kɛ ı təyaɣa taa na í kpa-ı yoolaa iyaɣa (1000) nyʊɣʊ tʊ, na ı pukina-wɛɣɛ yoou. 14 Na Tacaa wɛ Tafiiti waalı na í waakı ı yoou təna taa. 15 Sayuli ná mpʊ, ılɛna sɔɣɔntʊ sɔɔsı-ı kpav. 16 Ama lsɛɣɛlı na Yuta pə nyámа luɣu ka wɛ Tafiiti kɛ teu. Mpi tɔ, ını ı ka kɛna pa nyʊɣʊ tʊ, na í pukina-wɛɣɛ yoou na í lakı aka.

Tafiiti kpaɣa Sayuli pɛɛlɔ Mikaalı

17 Ḿpúɣó Sayuli təma Tafiiti sı: Ye n lapa ma təmlɛ kɛ teu na kpelikpeka na ń yooki Tacaa yoou. Maa ha-ŋ ma pɛɛlɔ kancaalaɣa nyəŋ Melapı na ń la alʊ. Na Sayuli yɔɣɔtəɣı ı taa sı: Tənaɣa Filiisi nyámа ká kʊna-ı. Ma niŋ kaa kpa ı tɔɔ. 18 Tənaɣalɛ Tafiiti cɔwa sı: Maɣalɛ awe? Na ma caa təyaɣa ntɛ́ ŋkaɣa lsɛɣɛlı taa? Na halı máá lakı wulav yətı?

19 Pə tala waatʊ wei sı Tafiiti kpakəɣı Melapı, ılɛna pá ha-ı Apɛɛlı-Mehola tʊ Atələyɛlı.

20 Mpʊɣʊlɛ Sayuli pɛɛlɔ naalɛ nyəŋ Mikaalı luɣu sʊv Tafiiti. Ilɛna pá taɣası wulav na pə́ maɣa-ı teu. 21 Ḿpúɣó ı tʊ ı taa sı: Ma haakı-ı Mikaalı kɛ́. I kiŋ kɛ pıı kpana-ı katɔka nyəm, na Filiisi nyámа hiki-ı na pá kʊ-ı. Ḿpúɣó Sayuli tasa Tafiiti kɛ heeluɣu kɛ təm naalɛ nyəm sı: Saŋa n ká pəsı ma yətı. 22 Na í səsı ı waalı nyámа sı: I heeli Tafiiti kɛ mukaɣa sı, wulav laŋlɛ hɛɛna-ŋ teu kɛ́. Pácɔ́ ı waalı nyámа luɣu sʊv-ŋ. Pə tɔɔ tɔ, kpaɣa ı pɛɛlɔ ınəɣı pənɛntɛ.

23 Pa heela Tafiiti kɛ mpʊ, ılɛna ílé ı tɔ sı: Sı yʊlʊ í la wulav yətı tɔ, pə wɛ nyʊɣʊ kɛ́. Ama ma ta tala pʊlʊ, pácɔ́ ma kɛ kʊnyɔntʊ kɛ́.

24 Ḿpúɣó pa kɛɛsa wulav kɛ nti Tafiiti cɔwa tɔ. 25 Ntɛna í tɔ sı: Mpi ma caa sı Tafiiti í suu ma pɛɛlɔ tɔɔ tɔɣɔlɛ sı, í kú Filiisi nyámа kɛ nıınʊwa (100). Ilɛna í kɔna-m pa hənnɔɔsı, na pá lɛɛtı ma kolontunaa.

Na Sayuli lʊkı kɛlɛ sı ntanyı pa hiki Tafiiti na təna na pá kʊ-ı. 26 Wulav waalı nyámа heela Tafiiti kɛ mpʊ, ılɛna ílé ı tisi sı ı ká la wulav yətı. 27 Ḿpúɣó Tafiiti kpaɣa ı yoolaa na í polo na í kʊ Filiisi nyámа kɛ yəlaa ŋmʊnʊɣʊ (200), na kʊyakʊ ŋkʊ pa sııwa tɔ kʊ ta tata. Na í pona pa hənnɔɔsı na í kala-sı təcʊŋŋ na í cɛla wulav kɛ teitei ısıı ılɛ ı caakaɣa tɔ, na í pəsı ı yətı. Ilɛna wulav ha-ı ı pɛɛlɔ Mikaalı na tələsı.

28 Ḿpúɣú Sayuli cɛkənaa təfoo sı Tacaa wɛ Tafiiti waalı. Pə kaası Mikaalı ná
səəla-ı teu. 29 Ilɛna í nyaŋna Tafiiti, na í pəsı ı kolontu kɛ halənа ı səm.
30 Filiisi awulaa lıikaɣa Isɛɣelı nyə́ma kɛ kvlıv ké, na Tafiiti ka kvkaɣana-wɛ
na pə́ kəlı Sayuli yoolaa nyvɣv nyə́ma lɛlaa. Ilɛna ı hətɛ təŋna yaav na pə́ puki.

19

Sayuli təɣənvɣv kɛ Tafiiti

1 Ḿpúɣú Sayuli təma ı waalı nyə́ma tənа, na ı pəyalv Sonataŋ sı pá kú Tafiiti.
Ama Sonataŋ luɣu ná svv Tafiiti kɛ teu, ılɛna ı taɣası-ı sı: 2 Ma caa lvkı sı í kv-ŋ
yoo. Mpv tɔ, cele tanaŋ la laakalı, kpa taalɛ na ń ŋmɛlı. 3 Má lıwa maa polo ma
caa kiŋ kɛ taalɛ nte tə taa n wɛ mpv tɔ, na má yɔɣɔtəna-ı nyá təm, í yɔɣɔtaa suwe
ılɛ ma kɛɛsı-ŋ.
4-5 Ḿpúɣú Sonataŋ sama Tafiiti kɛ ı caa Sayuli kiŋ sı: Paapa, nyá kvlvkv kɛ
Tafiiti ını ı lvkaɣa. Halənа í la ı weesuɣu kɛ awusa na í kv Koliyatı. Ɩ lapa na Isɛɣelı
nyə́ma kəlı pa kolontunaa təcaɣacaɣa, na nyá maɣamaɣa n na mpv na nyá laŋlɛ
hvlvmı. Mpv tɔ, pepe təɔ ké n ka kv-ı mvsvŋ kɛ yem kɛ mpv? Taa wakələna-ı.
Mpi tɔ, ílé ı ta wakələna nyá.
6 Mpvɣvlɛ Sayuli nıına ı pəyalv na í yɔɣɔtı na í tuuna Tacaa sı: Ma kaa kv Tafiiti.
7 Ilɛna Sonataŋ yaa Tafiiti na í kɛɛsı-ı pə tənа. Ilɛna í məŋna-ı Sayuli kiŋ na í
lakı təma nna tuu ı lakaɣa tɔ.

Mikaalı waasa Tafiiti

8 Ḿpúɣú yoou tasa kvlvɣv kɛ Isɛɣelı nyə́ma na Filiisi nyə́ma hɛkv taa. Ntɛna
Tafiiti yoona-wɛ na í kəlı-wɛ təcaɣacaɣa, na í təɣənı.
9 Ilɛna Tacaa tv Sayuli kɛ ləmaɣasəlɛ ısaɣalɛ na í caɣa ı təyaɣa taa. Na í tɔka
ŋmantaaɣa kɛ ı niŋ taa, 10 na Tafiiti náá təŋna-ı cəmvɣv mapv. Ḿpúɣú ı maɣasaa
sı ı yakı Tafiiti kɛ ŋmantaaɣa na í kpəna kutuluɣu. Ama ílé ı fɛɛ-kɛ. Ilɛna ká yaɣa
kutuluɣu, na Tafiiti se ahoo anı. 11 Mpvɣvlɛ Sayuli tila yəlaa sı pá feŋ Tafiiti
təyaɣa. Ye kv fema tanaŋ, ılɛ pa kv-ı. Kɛna ı alv Mikaalı heeli-ı sı: Ye n ta se ahoo
anɛ, cele ısəntɔ n səpa.
12 Ilɛna Mikaalı ləsı Tafiiti na pətote na í se. Pə lapa ı tvlaa kɛlɛ. 13 Pə waalı ké
Mikaalı kpaɣa yvlv lɛɛsvɣv ŋku pa saakaa tɔ, na í hısı kato təɔ na í tv pə́ŋ́ tənvɣv
kɛ nyvɣv cɔlɔ, na í takı pvvɣv. 14 Pə kəma na Sayuli tili sı pá kpa-ı, ılɛna Mikaalı
heeli-wɛ sı pə wıikı-ı. 15 Mpvɣvlɛ Sayuli mələnа tillaa sı pá polo pá na-ı, na pá
kəna-ı na ı kvhəntvɣv na ını í kv-ı.
16 Yəlaa mpɛ pa məlaa ılɛ sɛsɛ yvlv lɛɛsvɣv ntɛ́, na pá tv pə́ŋ́ hvntv kɛ kv nyvɣv.
17 Ntɛna Sayuli tɔ Mikaalı sı: Pepe təɔ ké n puɣusa-m na ń yele na ma kolontu
fiti?
Kɛna Mikaalı nəɣə təkpav sı: Tafiiti təma-m ké sı ye ma ta yele-ı ı ká kv-m.

Tafiiti na Sayuli kɛ Nayətı

18 Mpv pə lapəna na Tafiiti se na í polo Samiyɛɛlı kiŋ kɛ Lama na í kɛɛsı-ı pə
tənа mpi Sayuli lapa-ı tɔ. Ilɛna í təŋ Samiyɛɛlı kɛ Nayətı na í caɣa tənа. 19 Mpvɣvlɛ
pa taɣasa Sayuli sı: Tafiiti wɛ Nayətı kɛ Lama cɔlɔ. 20 Ilɛna í tili sı pá kpa-ı. Ḿpúɣú
tillaa maɣana Isə kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa kpekəle kɛ tənа na Samiyɛɛlı kɛ pa nyvɣv
tv. Tənaɣa Isə Feesuɣu tii tillaa mpɛ pa təɔ, na pá svv paalɛ na Isə sam. 21 Ḿpúɣú
pa taɣasa Sayuli kɛ təm ntı. Ilɛna í tili kvfama, na pɛlɛ pá paakı na pá saŋ Isə. Na
í tasa lɛlaa kɛ tiluɣu kɛ təm tooso nyəm, na pɛlɛ pá paakı na pá saŋ Isə. 22 Ḿpúɣú
Sayuli kpɛsa ı maɣamaɣa na í polo Lama. Ɩ tala lɔkɔ sɔsɔ wei ı wɛ Seku cɔlɔ tɔ
ılɛna í pəəsı sı: Leɣe Samiyɛɛlı na Tafiiti pa wɛɛ? Ntɛna pá cɔ-ı sı: Pa wɛ Nayətı.

23 Sayuli kpaɣa Nayɔtı mpaav, ılɛna Isɔ Feesuɣu tii ı tɔɔ, na í tɔŋ na í paakı na
í saŋ Isɔ, halɔna í tala tɔna. 24 I tala Samiyɛɛlı pa kiŋ, ılɛna í wɔɣɔsı wontu na í
paakı na í saŋ Isɔ kɛ mpʋ. Halɔna í hɔntı atɛɣɛ ilim na pɔ tɛm na ahoo tɔna. Pɔ
tɔɔ ké yɔlaa pɔɔsɔɣı tɔma sı: Sayuli ná wɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsɔlaa taa tɔtɔɣɔ?

20

Sonataŋ sɛɛkɔna Tafiiti tɔɔ

1 Ḿpúɣú Tafiiti sewa Nayɔtı kɛ Lama kiŋ na í polo í maɣana Sonataŋ na í pɔɔsı-ı
sı: Ma lapa we? Pepeɣe ma wakɔlaa? Isaɣatʋ ntiɣi ma lapa nyá caa na í pɛɛkɔɣı
ma weesuɣu? 2 Tɔnaɣalɛ Sonataŋ cɔwa sı: Isɔ í pona pooluŋ. Pɔpɔtʋ ké, n kaa sı.
Ma caa ıı lakı pʋlʋ cɔcɔka na í ŋmɛsı-m. Ilɛ pɔ fɛı sı í la mpʋ na má tá nıı. 3 Mpʋɣʋlɛ
Tafiiti cɔwa sı: Nyá caa cɛkɔnaa sı n caakı ma tɔm kɛ teu. Ntanyı ı maɣasa ı taa
ké sı ń taa nıı-tı na pɔ́ kɔɔ na nyá laŋlɛ wakɔlı. Mpʋ tɔ, ma tuukina Tacaa na nyá
maɣamaɣa sı pɔ kaasa-m pɔcɔɣɔ na má sı. 4 Ḿpúɣú Sonataŋ tɔma-ı sı: Maa la-ŋ
pɔ tɔna mpi n sɔɔlaa tɔ. 5 Ntɛna Tafiiti sı: Cele nté ısɔtʋ kʋfalʋ acima. Pıı wɛɛ sı
ma na wulav tɔ́ tɔɣɔna. Paa na mpʋ tɔ, yele ma kpa taalɛ na má ŋmɛlı. Halɔna
kʋyakʋ tooso nyɔŋkʋ taanaɣa. 6 Ye nyá caa pɔɔsa ma tɔɔ, ılɛ n heeli-ı sı: Tafiiti
wiina-m sı má yele-ı na í lɔɣɔ ı tɔɣı ı tɛ Pɛtɔlɛhɛm. Pa lakı ı tɔyaɣa taa ké pɔnaɣa
kɔtaɣa. 7 Ye ı tɔma sı pɔ wɛ teu, ılɛ nyá pɔyalʋ má, ma kaa nyana pʋlʋ tɔtɔ. Ama
ye ı pááná huuwa, ılɛ nyı kpakpaa sı nyá caa tɛma ı taa kɛlɛ sı ı lakı-m ısaɣatʋ.
8 Mpʋ tɔ, la-m kʋpantʋ kɛ teitei ısıı n ka sıuv nyá nɔɣɔ kɛ Tacaa ısɛntaa tɔ. Na ye
ma tıı lapa ısaɣatʋ natɔlı, kʋ-m nyá maɣamaɣa. Pepe tɔɔ ké n ká nɔkı-m nyá caa
kiŋ kɛ ponav?

9 Kɛlɛna Sonataŋ sı: Mpusi í polo pooluŋ, na mpi maa nıı sı ma caa lʋkı nyá
weesuɣu lɔsʋɣʋ na má ŋmɛsı-ŋ tɔ. 10 Ḿpúɣú Tafiiti pɔɔsa-ı sı: Ye nyá caa laŋlɛ ta
hɛɛ awe ka heeli-m? 11 Ntɛna Sonataŋ yaa-ı sı: Kɔɔ na tá lıı na tá kpa taalɛ.

Ilɛna pa naalɛ pa kpa taalɛ. 12 Ḿpúɣú Sonataŋ tɔma Tafiiti sı: Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa
kɛlɛ ma aseeta tʋ. Ilɛ maa na ma caa kɛ cele, yaa celeŋkufe. Ye ı laŋlɛ hɛɛna-ŋ na
má tá tili na pá heeli-ŋ, 13 Tacaa í kʋ-m. Paa ı tʋ ı taa sı ı ká tıı la-ŋ ısaɣatʋ maa
heeli-ŋ. Pɔ́cɔ́ maa yele-ŋ tɔtɔ, na ń tɛɛna alaafɔya. Tacaa í wɛɛ nyá waalı, ısıı ı
ka wɛʋ ma caa waalı tɔ. 14 Na ye maa wɛɛna weesuɣu, ılɛ n la-m kʋpantʋ nti Isɔ
lapa-ŋ tɔ na paa ma tıı sɔpa, 15 na pɔ́ kɔɔ na Tacaa kpiisi nyá kolontunaa tɔnaɣa
kʋlʋm kʋlʋm, taa yele ma tɔyaɣa kɛ kʋpantʋ lapʋ.

16 Pɔ taɣa pʋlʋ, Sonataŋ na Tafiiti paa sıı nɔɣɔ ké na ye Tafiiti na ı tɔyaɣa nyɔ́ma
pa yɔka-kɛ Tacaa ká yele na ı kolontunaa lɛɛtı-wɛ. 17 Ḿpúɣú pa tasa tɔmaɣa nɔɔsı
sıuv. Mpi tɔ, Sonataŋ ka sɔɔla-ı ké ısıı yem na kpɛtɛ.

18 Na Sonataŋ tɔmı-ı sı: Cele nté ısɔtʋ kʋfalʋ acima. Pıı ná sı n fɛı. Mpi tɔ,
nyá tɔcaɣalɛ ká wɛɛ kpɛtɛ. 19 N ká polo kʋyakʋ tooso nyɔŋkʋ wule na ń ŋmɛlı
kaŋmaaɣa ŋka ka kiŋ n ka tɛma ŋmɛlʋɣʋ tɔ. 20 Maa tɔ nyɔ́ma tooso, na pɔlɛ nté
tɔ kiŋ tɔɔ, ısıı ma na pʋlʋ. 21 Ilɛna má tili ıwaasɔlɛ natɔlı sı tɔ́ pɛɛkı-yɛ. Ye ma
heela-tɛ sı nyɔmá nté ma tɔɔ ma tɔɔ cɔnɛ. Kpaɣa-yɛ na ń kɔna. Ilɛ n kɔɔ, taa nyá,
natɔlı tɔ fɛı kɛlɛ. Na Isɔ, maa looliɣi. 22 Ama ye ma tɔma ıwaasɔlɛ sı nyɔmá nté
nyá nɔɣɔ tɔɔ, ılɛ n tɛɛ. Tacaa tɔɣɔnɔɣı-ŋ kɛlɛ. 23 Tacaa kɛlɛ má na-ŋ tá aseeta tʋ kɛ
tam tɔɔ, kɛ tɔm nti tɔ yɔɣɔta ısɔntɔ tɔ tɔ taa.

Tafiiti sewa

24-25 Ḿpúɣú Tafiiti sewa na í ŋmɛlı taalɛ. Pɔ tala ısɔtʋ kʋfalʋ acima taanaɣa ılɛna
wulav caɣa ı tɔcaɣalɛ kɛ koluŋa kite kɛ tɔɣɔv. Apɔnɛɛ ná caɣa ı kɔŋkɔŋ taa, na
Sonataŋ kɛ ısɛntaa, na Tafiiti tɔcaɣalɛ kɛ kpɛtɛ. 26 Wulav ta yɔɣɔtı sı pʋlʋɣʋ kʋyakʋ
ŋkʋ. Mpi tɔ, ı hʋvkaɣa sı ntanyı ısaɣatʋ natɔlı tɔ maɣana-ı ké na ı kaa kɔɔ acima.

27 Tɛu fema ısɔtu kufalu kuyaku naalɛ nyəŋku wule na Tafiiti fɛı tɔtɔ. Ulɛna Sayuli
pɔɔsı ı pəyalu sı: Pepe tɔɔ ké Sesee pəyalu ını ı ta kɔɔ tɔɣɔu kɛ tete na saŋa?
28 Ntɛna Sonataŋ sı: I sələma-m sı yele-m na má polo Pɛtəlɛhɛm. 29 Ma taalu
heela-m sı ma nyáma lakı kɔtaɣa kɛ ta tɛ. Ye n ké ma taapalu yele-m na má lɔɣɔ
ma tı na má ná ma taalunaa. Pə tɔɔ ké ı fɛı tətɔɣɔlɛ cənɛ.
30 Tənaɣalɛ Sayuli páána huuwa na í tɔ sı: Alu tɛtɛlatu pəyaɣa nyá. Ma ta nyı
taa sı nyá camna kɛlɛ Sesee pəyalu? Nyá na nyá too mə fɛɛlɛ ké. 31 Nyı sı ye
Tafiiti wɛna ı weesuɣu, asola taa ké nyá na nyá kawulaɣa í wɛɛ. Mpu tɔ, tili na
pá kɔna-mı-ı, pə wɛɛ sı í sı ké. 32 Mpuɣulɛ Sonataŋ pɔɔsa ı caa sı: I lapa we na pá
kuɣu-ı?
33 Ulɛna Sayuli lɔɣɔ Sonataŋ kɛ ŋmantaaɣa. Tənaɣalɛ Sonataŋ cɛkənaa sı ı caa
tɛma ı taa sı ı kuɣı Tafiiti. 34 Ḿpúɣú ı yela tɔɣɔu kɛ ısɔtu kufalu kuyaku naalɛ nyəŋku
ŋku na í kuləna páána. Mpi tɔ, ı laŋlɛ wakələna Tafiiti kɛ sɔsɔm kɛ mpi pə tɔɔ ı
caa tuu-ı tɔɣɔ.
35 Tɛu fema tanaŋ, ulɛna Sonataŋ na ıwaasəlɛ natəlı pá polo timpi ı na Tafiiti
paa yɔɣɔtaa na pa sıı tɔ. 36 Ulɛna í heeli ıwaasəlɛ sı: Polo na ń tɔɔsı nyəmá nna
maa tó tɔ.
Iwaasəlɛ tɛɛwa, ulɛna Sonataŋ tɔ nyəmá kɛ tə nɔɣɔ tɔɔ. 37 Iwaasəlɛ tɔma ısıı tə
takı nyəmlɛ cɔlɔ, ulɛna Sonataŋ kpɛɛsı-tɛ sı: Isıı hatoo nyá nɔɣɔ tɔɔ ké nyəmlɛ wɛɛ?
38 La lɔŋ taa səŋ.
Ḿpúɣú ıwaasəlɛ tɔɔsa nyəmá na tá kɔna. 39 Sonataŋ na Tafiiti pa naalɛ pa
nyəmna mpi pə lakı tɔ, ıwaasəlɛ ná tá nyı. 40 Ulɛna Sonataŋ cɛla ıwaasəlɛ kɛ ı yoou
wontu sı tá kpeena. 41 Iwaasəlɛ tɛɛwa, ulɛna Tafiiti lıı ı təŋmɛllɛ kɛ kaŋmaaɣa
waalı, na í həntı Sonataŋ kɛ atɛɣɛ tɔm tooso. Ḿpúɣú pa kpipa təma na pá wii
təkpoo, na Tafiiti wula wɔ.
42 Ulɛna Sonataŋ tɔmı-ı sı: Polo, Isɔ í wɛɛ nyá waalı. Ulɛna í yele na má na-ŋ na
ta lulɔɣu nyáma tá təkı nɔɣɔ ŋka tá sıuwa tɔɣɔ tam tɔɔ.

21

1 Ḿpúɣú Tafiiti kulaa na í tɛɛ na Sonataŋ náá məlı ıcatɛ taa.

Tafiiti pote kɛ kɔtulu Ahimelɛkı tɛ

2 Ḿpúɣú Tafiiti pola Nopı kɛ kɔtulu Ahimelɛkı tɛ. Ulé ı loosa-ı, ulɛna í kpaɣa
asewa na sɔɣɔntu na í səŋı-ı na í pɔɔsı-ı sı: Alaafəya kɛlɛ na ń tɔ nyá tike kɛ mpu,
na nɔɣɔlu fɛı nyá waalı?
3 Ntɛna Tafiiti sı: Wulau kusəna-m na tɔm kuŋmɛsətu natəlı. Ye pə kaasa ma
yəlaa ulɛ, má na pɛlɛ tə nyəmá tá suluɣu waatu. 4 Kutətɔɣɔm napəlı pə fɛı? Ha-m
potopotonaa kakpası, yaa tɔɣɔnaɣa ŋka n wɛna tɔ. 5 Ntɛna kɔtulu sı: Ma fɛına
potopotonaa napələɣı yem. Isɔ nyáma wɛnna. Ye nyá yəlaa ı ta tokina alaa, ulɛ
ma cɛlɛ-ŋ pɛlɛ.
6 Ntɛna Tafiiti nɔɣɔ təkpau sı: Paa tə luıkı ta lıu ma yəlaa wɛ tənaŋŋ ké. Halı
saŋa tá lıu pənɛ pə ta kɛ səkpem ısəntɔ tə pə tɛɛsaa kɛlɛ.
7 Ulɛna kɔtulu ha Tafiiti kɛ potopotonaa. Mpi tɔ, pa tike pa wɛnna na mpɛɣɛ pa
ləsaa sı pa laɣasəɣı kufama.
8 Pə pamna Sayuli tiikilaa nyuɣu tu nɔɣɔlu ı ka wɛ təna. Pa yaakı apalu ını sı
Towɛkı. I ké Itɔm tu, na pa təka ı tɔɔ sı í la Isɔ sɛɛu kɔtaɣa nakəlı.
9 Ḿpúɣú Tafiiti pɔɔsa Ahimelɛkı sı n wɛna ŋmantaaɣa yaa laɣatɛ na ń cɛlɛ-m?
Mpi tɔ, wulau tilitu tɔm kpɛtəla-m, ulɛ ma ta kpaɣa laɣatɛ yaa yoou wontuɣu
nakulı. 10 Ntɛna kɔtulu sı: Filiisi tu Koliyatı wei n kuwa Ula tɛtɛkəlɛ taa tɔ, ı laɣatɛ
kɛ pa mɛɛla saalaɣa, na pá sıı kɔtulu toko waalı. Ye n caa n kpaɣa-tɛ, tə tike tə
wɛna cənɛ. Ntɛna Tafiiti sı: Cɛlɛ-m-tɛ tə fɛına saala.

Tafiiti pote kɛ Katı

11 Ḿpúɣó Tafiiti taɣana sewa kɛ kʋyakʋ ŋkʋ, na í polo wulaʋ Akisi tɛɣɛ Katı.
12 Ntɛna Akisi waalı nyáma tɔ sı: Ɩsıı tɛtʋ wulaʋ Tafiiti kɛlɛ ınɛ ını? Pə taɣa ı na
Sayuli kɛ pa tʋna yontu na pá paakı sı:
Sayuli kʋwa yəlaa iyaɣa (1000) kɛ huɣule,
na Tafiiti náá kʋ iyisi naanʋwa (10000) kɛ huɣule.
13 Tafiiti maɣasa tɔm ntəɣı ı taa. Ɩlɛna wulaʋ Akisi tɔm lapı-ı sɔɣɔntʋ kɛ sɔsɔm.
14 Ḿpúɣó ı pəsa ısıı kpaŋtʋ, na í lakı yem yem ké pa ısɛntaa, na í ŋmaakı kampʋnaa
tɔɔ na í yele na ı ntaɣama kpeŋ ı tantʋɣʋ tɔɔ. 15 Kɛlɛna Akisi tɔ ı waalı nyáma sı: Ɩ
naWaɣa sı pə lakı yulʋ ınəɣı yɛlɛyɛlɛ. Ɩlɛ pepe tɔɔ ké í kpaɣa-ı na í kɔŋna-m? 16 Ɩsıı
ma laŋa kpaŋtʋnaa ntɛ́ na í kɔŋna-m ınɛ ını sı í lakı yem yem na má naakı-ı? Ɩ ta
mʋna í sʋʋ ma təyaɣa taa.

22

Tafiiti pəsa yəlaa kpekəle nyʋɣʋ tʋ

1 Ḿpúɣó Tafiiti sewa Katı, na í polo na í ŋmɛlı Atulam kʋkpamʋɣʋ púúɣó taa.
Mpʋɣʋlɛ ı tɛɛtʋnaa na ı təyaɣa yəlaa təna nuwa. Ɩlɛna pá polo ı kiŋ. 2 Pə kpaɣaʋ
mpa pa laŋa wakəlaa tɔ, na kəma nyáma, na nəɣəsɛɛ nyáma, pa kotina ı kiŋ, ısıı
yəlaa nasəlɛ (400) kɛ mpʋ, na í pəsı pa nyʋɣʋ tʋ.
3 Tənaɣa Tafiiti luwa na í polo Misipa kɛ Mowapʋ tɛtʋ taa, na í sələmı təna
wulaʋ sı: Yele na ma caa na ma too pá kɔɔ na pá cɔɔsı nyá tɛ. Haləna má cɛkəna
mpi Tacaa ká la-m tɔ.
4 Ḿpúɣó Tafiiti pona ı nyáma mpɛɣɛ Mowapʋ wulaʋ kiŋ. Ɩlɛna pá caɣa tənaɣa
waatʋ wei ını ı tɔŋna cɔɔsʋɣʋ tɔ.
5 Ḿpúɣó Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Katı heela Tafiiti sı: Luı təcɔɔsəlɛ təna na ń polo
Yuta tɛtʋ taa.
Ɩlɛna í se na í polo Hɛlɛtı hɔtʋɣʋ taa.

Sayuli kʋɣʋ kɛ Nopı kɔtəlaa

6 Ḿpúɣó kʋyakʋ nakʋlı Sayuli caɣa Kipeya tontoŋle tɔɔ ké tʋɣʋ nakʋlı kʋ tɛɛ.
Ɩ ŋmantaaɣa kɛ ı niŋ taa, na ı waalı nyáma tənaɣa ı kiŋ. 7 Tənaɣa ı tɔma-wɛ sı:
Ntɔŋ Pɛncamɛɛ nyáma mɛ, í tɛŋ mə taa sı Sesee pəyalʋ Tafiiti ká ha mə tənaɣa
tuŋ tawa, na í kpa mə tənaɣa nyʋɣʋ nyáma yɛɛ? 8 Ye pə taɣa mpʋ, pepe tɔɔ ké
mə təna təpaı í kpɛnta nɔɣɔ kɛ ma tɔɔ. Mə taa nɔɣɔlʋ ıı tuı cəkı-m səkpalʋɣʋ kɛ
ma pəyalʋ na Tafiiti pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ tɔm? Pepe tɔɔ ké mə taa nɔɣɔlʋ kaa tuı tɔɣɔ
ma wahala. Na í kɛɛsı-m ısəna ma pəyalʋ yoosiɣi ma na ma təmlɛ tʋ tɔ. Halı ílé í
nyəkı-m katɔsı ısıı ı tɔŋna lapʋ kɛ haləna saŋa tɔ.
9 Pə pamna Towɛkı Ɩtɔm tʋ ka wɛ Sayuli waalı nyáma taa. Mpʋɣʋlɛ ı cɔwa sı:
Ma naWa Tafiiti pola Nopı kɛ Ahitupi pəyalʋ Ahimelɛkı kiŋ. 10 Halı ílé ı pɔɔsı
Tacaa sı, pepeɣe Tafiiti ká la. Na Ahimelɛkı ha Tafiiti kɛ tɔɣɔnaɣa na í cɛlɛ-ı
Koliyatı laɣatɛ.
11 Ḿpúɣó Sayuli tila Nopı na pá yaa kɔtʋlʋ Ahimelɛkı, na ı təyaɣa kɔtəlaa təna
na pá polo. 12 Ɩlɛna í tɔ Ahimelɛkı sı: Ke ŋkpaŋŋ. Na ílé ı tɔ sı: Ma nuwa, ta caa.
13 Ḿpúɣó ı tɔma sı: Pepe tɔɔ ké nyá na Tafiiti í kpɛnta nɔɣɔ kɛ ma tɔɔ? Haləna ń
ha-ı tɔɣɔnaɣa, na laɣatɛ. Na ń yɔɣɔtəna Tacaa kɛ ı tɔm, na í kʋlı ma tɔɔ na í nyəkı-m
katɔsı, ısıı í tɔŋna lapʋ kɛ saŋa ısəntɔ tɔ?
14 Ntɛna kɔtʋlʋ cɔ sı: Nyá waalı nyáma taa awe ká kɛɛsəna ı təɣı nyá yətı Tafiiti.
Ɩ nukəna-ŋ na ı nyʋɣʋ kʋla nyá təyaɣa taa ké. 15 Pə taɣa saŋa kɛ ma caala Tacaa
kɛ yɔɣɔtənaʋ kɛ ı tɔm. Ye ma na-ı tá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ tɔm, taa sʋkı təlɛɣɛ má na ma

təyaɣa nyáma tá taa nəɣəlu ı nyuɣu taa. Ma ta nyı-təɣı paa pəcə. 16 Ḿpúɣú Sayuli
təma Ahimelɛkı sı: Ɩsıı ma kuwa nyá na nyá caa təyaɣa nyáma təna.
17 Ilɛna Sayuli tə ı yoolaa mpa paa səŋa ı kiŋ tə sı: Ɩ ku Tacaa kətəlaa. Mpi tə, pa
nyáma teu sı Tafiiti seekaɣa ké. Ilɛna pá na-ı pá lá nəɣə kulumaɣa na pá kisi-m
heeluɣu.
Ama pɛlɛ pa kisa Tacaa kətəlaa kɛ kuɣu. 18 Ntɛna Sayuli tə Towɛkı Ittəm tu sı:
Nyaa ku-wɛ.
Ilɛna Towɛkı ku kətəlaa mpɛ pa nuunaasa na kakpası, na pá suuwa kətaɣa
wontu. 19 Ḿpúɣú Sayuli kuwa tətəɣə Nopı ıcatɛ yəlaa təna. Pə kpaɣau apalaa,
na alaa, na piya təna, na ahulumnaa na təla tə. 20 Ama Ahitupi pəyalu Ahimelɛkı
pəyalu Apiyataa ŋmɛlaa na í se na í polo Tafiiti kiŋ. 21 Ḿpúɣú ı taɣasa-ı sı: Sayuli
kuwa Tacaa kətəlaa. 22 Ḿpúɣú Tafiiti təma sı: Kuyaŋku ma nawa Towɛkı kɛ təna
tə, maa nyəma mpu sı ı kaa laŋ Sayuli kɛ taɣasuɣu. Má yelina ntɛyɛ pa ku nyá caa
təyaɣa nyáma təna. 23 Caɣa ma kiŋ cənɛ, taa nyá. Ye wei ı pɛɛkəɣı nyá weesuɣu
pə wɛ ısıı ma nyəŋku kɛ puntu pɛɛkəɣı, maa paasəna-ŋ.

23

1 Ḿpúɣú pa taɣasa Tafiiti sı: Filiisi nyáma yoona Keila nyáma na pá kuu
təɣənaɣa kɛ kpeeŋ taa. 2 Mpuɣulɛ Tafiiti sələma Tacaa na í pəəsı-ı sı: Pə wɛɛ sı
má polo má yoona Filiisi nyáma mpɛ? Ntɛna Tacaa sı: Ɛɛ, polo na ń yoona-wɛ,
na ń waası Keila nyáma.
3 Mpuɣulɛ Tafiiti yəlaa pəəsa-ı sı: Yuta cənɛɣɛlɛ tə wɛɛ tə ta kisi caɣau na
səɣəntu. Halı ḿpúɣú tu puki Keila kɛ Filiisi nyáma suluɣu na?
4 Tafiiti tasa Tacaa kɛ yəɣətənau, ılɛna Tacaa cə sı: Kulı na ń tɛɛ Keila. Mpi tə,
ma tu Filiisi nyáma kɛ nyá niŋ taa ké.
5 Ḿpúɣú ı kpaɣa ı yəlaa na í polo Keila na í yoona Filiisi nyáma. Ɩ ku-wɛyɛ səsəm
na í kəlı-wɛ, na í lɛɛkı pa təla. Pə lapa Tafiiti waasa-wɛyɛlɛ.
6 Pácó waatu wei Ahimelɛkı pəyalu Apiyataa ka sewa na í maɣana Tafiiti tə, na
í təka kətəlaa toko wei pa pəəsəɣəna Tacaa kɛ təm təɣə.
7 Sayuli nuıwa sı Tafiiti pola Keila, ılɛna í tə sı: Ɩsə caa ı tu-ı ma niŋ taa ké. Mpi tə,
ı kəma na í təkı ı təɣı ıcatɛ nte tə wɛna koluŋa na kampunaa na kukaləsəŋ kupaŋ
tə tə taa.
8 Ntɛna Sayuli koti ı yoolaa təna na pá polo Keila sı pa nyala Tafiiti na ı
yəlaa. 9 Tafiiti nuı ısaɣatu nti Sayuli təŋna maɣasuɣu kɛ ı taa ké mpu, ılɛna í tə
kətulu Apiyataa sı: Kəna toko wei pa pəəsəɣəna Tacaa kɛ təm tə. 10 Ilɛna Tafiiti
sələmı Ɩsɛɣɛlı Ɩsə Tacaa na í pəəsı-ı sı: Ma nuıwa sı Sayuli kəŋ ıcatɛ yəkuɣu kɛ ma
maɣamaɣa ma nyuɣu təə. 11 Ɩ ká kəə tampana ısıı ma nuu tə? Ye ı kəma Keila
nyáma ká tu-m ı niŋ taa? Hai, Ɩsɛɣɛlı Ɩsə Tacaa, la suulu na ń heeli-m. Ntɛna
Tacaa sı: Ɛɛ, ı ká kəə. 12 Ilɛna Tafiiti sı: Ilɛ Keila nyáma ká tu ma na ma yəlaa kɛ ı
niŋ taa? Tacaa sı: Ɛɛ, paa tu-mɛ.
13 Ḿpúɣú Tafiiti na ı yəlaa pa lıı Keila kɛ kpakpaa na pá tɛɛ tiili. Pa wɛ ısıı
yulunyəəŋ nasətoso (600) kɛ mpu. Sayuli nuıwa sı Tafiiti sewa, ılɛ ı ta tasa pote
təta.
14 Ilɛna Tafiiti saalı puɣu taa ké kukpamuɣu púúɣú taa na Sifı wulaɣa tɛtu təə.
Sayuli pɛɛkaɣa-ı tam ké. Ama Ɩsə ta tu-ı ı niŋ taa. 15 Ḿpúɣú Tafiiti nawa sı Sayuli
pɛɛkəɣı sı í ku-ı. Ilɛna í saalı Sifı wulaɣa tɛtu hətuɣu taa.
16-17 Waatu ınəɣı Sonataŋ pola Tafiiti kiŋ kɛ təna na í səəsı-ı apalutu sı: Taa
nyana pulu, Ɩsə wɛ nyá waalı, na ma caa kaa tokina-ŋ. Ɩ nyəmá teu tətə sı nyaa
təɣəna Ɩsɛɣɛlı nyáma təə ké kawulaɣa, na maɣalɛ nyá waalı nyəŋ.
18 Ilɛna pa naalɛ pá kpɛntı na pá pɛɛlı nəɣə kɛ Tacaa ısɛntaa. Ḿpúɣú Tafiiti saala
hətuɣu taa, na Sonataŋ náá kpe ı tɛ.

Sayuli tɔɣɔnəɣı Tafiiti

19 Mpʊɣʊlɛ Sifı nyə́ma pola Sayuli kiŋ kɛ Kipeya na pá heeli-ı sı: Tafiiti ŋmɛla
ta tɛyɛ Hakila pʊɣʊ hɔtʊɣʊ taa, ké kʊkpaməŋ taa ké wʊlaɣa tɛtʊ ilim mpətəŋ tɔɔ.
20 Tə nyəmá sı n caa n kpa-ı. Mpʊ tɔ, kɔɔ tə́ kpa-ı na tə́ cɛlɛ-ŋ. 21 Tənaɣalɛ Sayuli
tɔma sı: Timpi í wɛna ma pətɔɔtəlɛ kɛ ısəntɔ tɔ, Tacaa í kooli-mɛyɛ kʊpantʊ.
22 Mpʊ tɔ, í polo na í tasa pɛɛkʊɣʊ kɛ timpi ı wɛɛ tɔ, na wei ı maɣamaɣa ı na-ı
tɔ. Mpi tɔ, pa heela-m sı ı acilaɣatʊ wɛ sɔɣɔntʊ. 23 Ɩ pɛɛkı teu na í cɛkəna lona nna
nna a taa ı ŋmɛləɣı tɔ. Ɩ wɛɛna naani, ılɛna í kɔɔ na má na-mɛ tə́ polo. Ye tɛtʊ taa
cənɛyɛ ı wɛɛ, maa pɛɛkı Yuta nyə́ma tənа taa na má na-ı.

24 Ilɛna pá tɛɛ Sayuli kɛ nɔɣɔ na pá polo Sifı. Ama Tafiiti na ílé ı nyə́ma pa
wɛ Mawɔŋ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké tɛtɛkəlɛ taa ké Yuta wʊlaɣa tɛtʊ ilim mpətəŋ tɔɔ.
25 Mpúɣú Sayuli na ı yəlaa pa pola Tafiiti pɛɛkʊɣʊ. Ilɛna nɔɣɔlʊ taɣası-təɣı Tafiiti
na í tii pʊɣʊ na í polo í caɣa Mawɔŋ wʊlaɣa tɛtʊ taa. Sayuli nıı mpʊ, ılɛna í təŋ ı
waalı ké tənа. 26 Na í na ı nyə́ma pa wɛ pʊɣʊ hɔɣɔlʊɣʊ tɔɔ, na Tafiiti na ı nyə́ma
na lɛŋkʊ tɔɔ. Mpúɣú pa sewa kpakpaa sı pa fitiɣi Sayuli. Ama ílé na ı yəlaa paa
tɛma Tafiiti-wɛyɛlɛ tam sı pa kpaakı-wɛ. 27 Tənaɣa tillu kɔma na í heeli Sayuli sı:
Kɔɔ lɔŋ, Filiisi nyə́ma wata tɛtʊ.

28 Ntɛna í məlı Filiisi nyə́ma waalı. Pə tɔɔ ké pa ha tənaɣa hətɛ sı pa ya təma
kʊkpamʊɣʊ.

24

Tafiiti kisa Sayuli kɛ kʊɣʊ

1 Mpúɣú Tafiiti kʊla tənа na í polo Aŋ-Ketii kʊkpamʊɣʊ púúɣú taa na í caɣa tənа.
2 Sayuli lıına Filiisi nyə́ma tətɔɣɔnlɛ, ılɛna pá taɣası-ı sı Tafiiti wɛ Aŋ-Ketii wʊlaɣa
tɛtʊ taa. 3 Mpúɣú Sayuli tɔɔsa yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi tooso (3000) kɛ Ɩsɛɣɛlı
tɛtʊ tənа taa, na í polo Tafiiti pɛɛkʊɣʊ. Halənа í tala taalɛ pəŋtʊlʊŋ kʊkpamʊɣʊ.
4 Mpúɣú pa tala heeŋ tətəkəlɛ nte tə wɛ mpaaʊ nɔɣɔ tɔ. Kʊkpamʊɣʊ púúɣú nakʊlı
kıı wɛ tənа. Ntɛna Sayuli sʊʊ kʊ taa sı ı lıkı həm, na Tafiiti na ı yəlaa pa ŋmɛla
lɔlɔ kɛ púúɣú kʊlʊmʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa. 5 Tənaɣalɛ Tafiiti yəlaa wɛlətа-ı sı: Nyʊleleŋ
ntɛ́ yaa, Tacaa ka tɛma-ŋ heeluɣu sı ı ká tʊ nyá kolontunaa kɛ nyá niŋ taa. Tɔʊ,
lana-ı ısəna n caa tɔ.

Ilɛna Tafiiti kʊlı təhɛɛ na í cooli Sayuli capa ntompəle. 6 Mpúɣú ı laŋlɛ ŋmaawa
mpi pə tɔɔ ı lapa mpʊ tɔ. 7 Ilɛna Tafiiti tɔ ı yəlaa sı: Ɩsɔ í taa yele na má tokina ma
sɔsɔ. Mpi tɔ, Tacaa ləsəna-ı na í kpa-ı wulaʊ.

8 Tɔm ntəɣı Tafiiti taŋna ı yəlaa sı pá taa kʊ Sayuli. Pə waalı ké Sayuli lııwa na
í tʊ ı mpaaʊ. 9 Mpúɣú Tafiiti pɛlɛ pa lııwa tɔtɔ, na pá kpɛɛsı Sayuli sı: Haı, ma caa
wulaʊ.

Sayuli pəsa ı waalı, ılɛna Tafiiti həntı-ı atɛ. 10 Na í pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké n nıkı
nti yəlaa looliɣi sı ma caakı nyá wakəlʊɣʊ tɔ ye? 11 Pə taɣa mpʊ se. Mpi tɔ, saŋa
n nana nyá ısəpəle ntɛ́ ısəna Tacaa tʊ-ŋ ma niŋ taa tɔ. Yəlaa sɔsa-m sı má kʊ-ŋ.
Ama má kisina sı pə fɛı sı má tʊ ma sɔsɔ tɔɔ ké niŋ. Mpi tɔ, Tacaa ləsəna-ŋ na
í kpa-ŋ wulaʊ. 12 Tɔʊ, ma caa, nn naakı nyá toko ntompəle ntɛ́ ma niŋ taa, ye
maa nɔkaa maa kʊ-ŋ. Ama timpi ma coola nyá toko tike na má tá kʊ-ŋ tɔ, nyı sı
ma taa ıı kpaakəna-ŋ. Pəyele ma ta sɔɔləna-ŋ ısaɣatʊ. Ama nyá nyəkəna-m katɔsı
sı n caa ń ləsı ma luɣu tɛɛ. Pəyele ma ta wakələna-ŋ natəlı. 13 Tacaa ká hʊʊna
má na-ŋ ta tɔm na í lɛɛtı-ŋ. Ama ma kaa kpaası nyá tɔɔ ké niŋ. 14 Pa tuka ıtuule
sı: Ɩsaɣalataa lakəna ısaɣatʊ. Mpʊ ını, tɔtɔɣɔ ma kaa tokina-ŋ. 15 Ma ta tıı talʊ
haɣa kʊsəpaɣa, yaa ıpɛɛlaʊ, na halı Ɩsɛɣɛlı wulaʊ taka tɔɣɔnəɣı-m mpʊ. 16 Tacaa
ká hʊʊna má na-ŋ tá tɔm na í sɛɛna ma tɔɔ. Ɩ ká ha-m tampana, na í ya-m nyá niŋ
taa.

17 Tafiiti tɛma yɔɣɔtʊɣʊ kɛ mpʊ, ılɛna Sayuli pɔɔsı sı: Ilɛ ma pəyalʊ Tafiiti nɔɣɔ kɛ ma nuıkı mpʊ?

Ilɛna Sayuli tʊlı nɔɣɔ na í wii təkpoo. 18 Na í tɔ sı: Nyaɣalɛ tampana tʊ, ma təm səpəna. Mpi tɔ, má lapəna-ŋ ısaɣatʊ na ń lɛɛtı-m kʊpantʊ. 19 Kʊpantʊ nti n lapa-m tɔɣɔ n kɛɛsa saŋa ısəntɔ. Mpi tɔ, Tacaa tʊ-m nyá niŋ taa na ń kisi-m kʊɣʊ. 20 Ye yʊlʊ sula ı kolontu ı kʊɣʊ-ı ké, ıı yeki-ı. Tacaa í lɛɛtı-ŋ kʊpantʊ nti n lapa-m saŋa kʊyakʊ kʊnɛ tɔ. 21 Pənɛntɛ ma nyə́ma sı nyaɣalɛ wulaʊ. Isɛɣelı kawulaɣa təna ká wɛɛ nyá niŋ taa. 22 Mpʊ tɔ, yɔɣɔtı na ń tuuna Tacaa sı, n kaa kʊ ma lʊlʊɣʊ nyə́ma kɛ ma səm waalı. Pəyele n kaa kpiisi ma hətɛ kɛ ma caa təyaɣa taa.

23 Ilɛna Tafiiti tuuna mpʊ. Mpʊɣʊlɛ Sayuli məla kpente. Ilɛna Tafiiti náá məlı ı kʊkpamʊɣʊ pʊ́ʊ́ɣʊ́ taa.

25

Napaalı lɛɛv

1 Mpʊ́ɣʊ́ kʊyakʊ nakʊlı Samiyɛɛlı səpa. Ilɛna Isɛɣelı nyə́ma koti na pá caɣa ı ləyaɣa, na pá pimi-ı ı tɛ Lama. Waatʊ ınəɣı Tafiiti kʊlaa na í polo Palaŋ wʊlaɣa tɛtʊ taa.

2-3 Kalɛpʊ lʊlʊɣʊ taa apalʊ toŋ tʊ nɔɣɔlʊ ı ka wɛnna Mawɔŋ. Ilɛna ı təmlɛ nyə́ma náá wɛ Kamɛɛlı na pá laku ı təmlɛ. I heeŋ ka wɛ iyisi tooso (3000) na pə́ŋ́ kɛ iyaɣa (1000). Apalʊ ını ı hətɛ ntɛ́ Napaalı, na ı alʊ sı Apikaalı. Alʊ ını ı ka wɛ ləmaɣasɛɛ ké na ı ısɛntaa luıwa. Ama ı paalʊ ná ké yʊlʊ nyəməŋ tʊ na ısaɣau. Kamɛɛlı kɛ paa wɛ waatʊ ını na pá kɔɔkı pa heeŋ hʊntʊ.

4 Tafiiti pɛlɛ paa wɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa. Ilɛna Tafiiti nuı sı Napaalı kɔɔkı ı heeŋ hʊntʊ. 5 Ilɛna í kʊsı ıfepiya naanʊwa sı, pá polo Kamɛɛlı kɛ Napaalı tɛ, na pá sɛɛ-ı sı: Ma sɛɛ-ŋ. 6 Isɔ í ha nyá təyaɣa na nyá nyəm tənaɣa alaafəya. 7-8 I heeli-ı tɔtɔ sı: Ta na nyá tiikilaa tuı wɛnna Kamɛɛlı. Tə ta la-wɛyɛ ısaɣatʊ natəlı. Pə́cɔ́ pa tɔla taa natəlı tə ta le. Ye n caa, n pɔɔsı-təɣı nyá təmlɛ nyə́ma na ń na. Tɔʊ, ma nuıwa sı pa tɔŋna nyá heeŋ hʊntʊ kɔʊ tɔ, laŋhʊlʊmlɛ kʊyakʊ kɛ ma nyə́ma pola nyá tɛ. Ma wiikina-ŋ sı ń ha má na ma nyə́ma kɛ mpi n wɛna sı n haakı-tʊ tɔ.

9 Ifepiya mpɛ pa tala Napaalı tɛ, ılɛna pá kɛɛsı-ı Tafiiti tɔmnaa mpɛ na pá taŋa ı kʊcɔcɔtʊ. 10 Tənaɣalɛ Napaalı holaa sı: Tafiiti yaa. Ma ta nyı wei pa yaa mpʊ tɔ. Kaɣana yomaa mpa pa seeki pa caanaa na pá cɔɔkı yem tɔ pa wiisa paɣalɛ ké. 11 Ile ma kaa kpaɣa təɣɔnaɣa na lʊm na nantʊ nti ma lapa təkpɛtɛkpɛtɛ kɛ ma təmlɛ nyə́ma tɔ, na má cɛləɣı yem cɔɔlaa.

12 Tənaɣalɛ Tafiiti pəyalaa pəsəna pa waalı. Pa kpema ılɛna pá kɛɛsı-ı tɔmnaa mpɛ pa təna. 13 Ntɛna Tafiiti sı: Paa wei í ləlı ı laɣatɛ kɛ ı tənaɣa taa.

Ilɛna Tafiiti pəyalaa ləlı pa laɣalɛɛ na ı maɣamaɣa í co ı laɣatɛ tɔtɔ. Yəlaa ısıı nasəlɛ (400) tʊna ı waalı, na pə kaası yəlaa ŋmʊnʊɣʊ (200) na pɛlɛ pa taŋa wontu.

Apikaalı səŋʊɣʊ kɛ Tafiiti

14 Mpʊ́ɣʊ́ Napaalı pəyalaa taa nɔɣɔlʊ cəpa ı alʊ Apikaalı kɛ səkpalʊɣʊ sı: Tafiiti kʊsəna ntɛyɛ ı pəyalaa kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa sı pá kɔɔ pá sɛɛ ta caa. Ntɛna í nyaası-wɛ. 15 Pə́cɔ́ waatʊ wei tana yəlaa mpɛ tuı wɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ, pa lapa-tʊɣʊ kʊpantʊ kɛ teu ké. Pa ta la-tʊɣʊ ısaɣatʊ natəlı. Pə́cɔ́ ta pʊlʊpʊ ta le. 16 Mpɛ pa kentina ta tɔɔ ké tam na tə́ tiikiɣi ta kaləkəŋ. 17 Mpʊ tɔ, nyı ısəna n ká la tɔ. Mpi tɔ, pa tɛma ta caa na ı nyəm təna pə tomle tam ké. Pəyele ı nyəməŋ katatəlaɣa tɔɔ, paa ta taa nɔɣɔlʊ yɔɣɔtəna-ı ı kaa nuı.

18 Tənaɣalɛ Apikaalı kpaɣa potopotonaa kɛ ŋmʊnʊɣʊ (200). Ilɛna ı kpaɣa sʊlʊm huluŋ naalɛ, na heeŋ wei pa tɛma təsʊɣʊ təɣɔ kakpası. I kpaɣa tɔtɔɣɔ pee kʊtoŋee ısıı saakı, na lɛsɛŋ paɣa kɛ nuınʊwa (100), na fikinaa paɣa kɛ ŋmʊnʊɣʊ (200), na í hɔkɔ kpaŋası tɔɔ. 19 Ilɛna í tɔ ı təmlɛ nyə́ma sı: I tɛɛ-m nɔɣɔ na má təŋ mə waalı.

Ama Apikaalı ta heeli ı paalu ké natəlı. 20 Ḿpúɣó ı kpa ı kpaŋaɣa təɔ na í kpaɣa pulası mpaav. Ulɛna ı na Tafiiti na úlé ı nyáma pá suli kpakpaa.
21 Na páánáá kpa Tafiiti na í maɣası ı taa sı: Isıı ma taŋuɣu apalu ınɛ ı nyəm tənaɣa wulaɣa tɛtu taa tɔ, ma ıwuɛ təna tu-m lum ntέ yem. Pəyele ı nyəm taa pulu ta le. Ulɛna í felı-m ısaɣatu kɛ ma kupantu lonte. 22 Ye pə nyaalaa na má ta kpiisita ı na ı yəlaa təna Isɔ í ku-m.
23 Apikaalı loosa Tafiiti, ulɛna í tii ı kpaŋaɣa təɔ kɛ lɔŋ, na í həntı-ı atɛ. 24 Ulɛna í tasa ı nɔɔhɛɛ tɛɛ ké hotuɣu na í tɔ sı: Haı, ma cɛ, má wakələna. Ule yele na nyá pɛɛlɔ má, má yɔɣɔtı na ń nıı. 25 Taa kpaɣa ma paalu ını ı təm na n yaa-tı sı pulu. Pa yaakuɣu-ı sı Napaalı tɔ, pə nyuɣu ntέ sı kpaŋtu. Ḿpúɣó ı tıı wɛ teitei. Má tá nana mpa n tilaa tɔ na pá lá mpu. 26 Ma cɛ, Tacaa kpana nyá niŋ sı ń taa lɛɛtı nyá kolontunaa. Ma tuuna nyá na Tacaa sı Isɔ ká wakəlı nyá kolontunaa na nyá ısaɣalataa kɛ ısıı Napaalı. 27 Haı, ma cɛ, mu kucɔɔu ŋku ma kɔna-ŋ ısəntɔ tɔ na ń tala nyá yəlaa. 28 Taa nyənı ma ısaɣatu, Tacaa ká tu-ŋ kawulaɣa na ká wɛɛ tam. Mpi tɔ, nyá paasəɣəna na Tacaa yoou. Pácó nɔɣɔlu kaa ku nyá təm. 29 Isɔ ká ŋmɛsı nyá weesuɣu kɛ təkulakula. Ye nɔɣɔlu kula nyá təɔ sı ı kuɣu-ŋ ı kaa na-ku. Ama ı ká lɔ nyá kolontunaa ké ısıı pa tɔɔkuɣu pəntɔlupɛɛ tɔ. 30 Ye pə kɔma na Tacaa la-ŋ kupantu nti ı ka sıı-ŋ tɔ, na í kpa-ŋ Iseɣelı nyáma wulau, 31 ule n kaa wii nyá tı sı n kuwa tulum, yaa n lɛɛta nyá təɣı nyá kolontunaa. Haı, ma cɛ, ye pə kɔma na Isɔ la-ŋ kupantu, ule n tɔɔsı ma tɔɔ.
32 Mpuɣule Tafiiti təma Apikaalı sı: Ma sama Iseɣelı Isɔ Tacaa wei ı kusa-ŋ na ń səŋı-m saŋa ısəntɔ tɔ. 33 Na má sɛɛ nyá tətɔɣɔ ısəna n lapa ləmaɣasɛɛ, na ń kpa ma niŋ na má tá ku na má lɛɛtı tɔ. 34 Ma tuukina Tacaa wei ı kpa ma niŋ sı má taa la-mɛɣɛ ısaɣatu tɔ sı, ye n taa səŋı-m lɔŋ, mpi sı pıı nyaalaɣa tɔ, pə taa kaası Napaalı na ı yəlaa taa nɔɣɔlu.
35 Ulɛna Tafiiti mu Apikaalı niŋ taa ké mpi ı ka ha-ı tɔ. Ulɛna í təmı-ı sı: Taa nyá, məlı nyá tɛ, ma nıı nyá təm, ma hula-ŋ suulu.

Napaalı səm

36 Apikaalı məla təyaɣa, ule ı maɣana ı paalu təkı kɛle na í nyɔɔkı ısıı wulau, na sulum ku-ı na í ŋmaaləɣı. Ule ı ta heeli-ı natəlı təfı, halәna pə fe tanaŋ. 37 Tɛu fema na ı sulum cɛ ı təɔ, ulɛna ı alu kɛɛsı-ı pə təna. Ḿpúɣó ı laŋle cɛpa katatəlaɣa, na pá məlı-ı tuulugu. 38 Kuyɛɛŋ lapa ısıı naanuwa, ulɛna Tacaa yele na í tɛɛsı səpu.
39 Ḿpúɣó Tafiiti nuwa sı Napaalı səpa. Ulɛna í tɔ sı: Ma sɛɛ Tacaa wei ı sɛɛna ma təɔ ké ısaɣatu nti Napaalı lapa-m tɔ tə taa tɔ. Isɔ ını ı kpana ma niŋ sı má taa wakəlı, na í lɛɛtı Napaalı kɛ ı maɣamaɣa.
Pə waalı ké Tafiiti tilaa sı ı həŋ Apikaalı kɛ leelu. 40 Tillaa tala alu ını ı tɛyɛ Kamɛɛlı, ulɛna pá heeli-ı sı: Tafiiti tilina-tuɣu nyá kiŋ sı ı həŋı-ŋ leelu.
41 Mpuɣule Apikaalı hənta-wɛɣɛ atɛ na í tɔ sı: Maa pəsı ta caa yom, na má kɔɔkı ı təmle nyáma nɔɔhɛɛ kɛ lum.
42 Ulɛna Apikaalı kulı kpakpaa na í kpa ı kpaŋaɣa təɔ. Na ı pɛɛlaa kakpası wei ı lakaɣa-ı təmle tɔɣɔ ı waalı, na ı təŋ Tafiiti təmle nyáma na í pəsı Tafiiti alu.
43 Tafiiti ka tɛma Sisilee tu Ahinowam kɛ kpaɣau kɛ alu. I alaa lapa naale. 44 Pə kaasa ı kancaalaɣa alu Mikaalı tɔ, úlé ı caa Sayuli ka lɛɛka-ı ké na í ha Kalim tu Layisi pəyalu Palәti.

26

Tafiiti kisa Sayuli kuɣu tɔtɔ

1 Ḿpúɣó kuyaku nakulı Sifı nyáma pola Sayuli kiŋ kɛ Kipeya na pá heeli-ı sı: Tafiiti polaa na í ŋmɛlı Hakila pulaɣa təɔ ké wulaɣa tɛtu ısɛntaa.

2 Tənaɣalɛ Sayuli kʋlaa, na í kpaɣa Isɛɣɛlı yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi tooso (3000)
na pá polo Tafiiti pɛɛkʋɣʋ kɛ Sifı wʋlaɣa tɛtʋ taa. 3 Pa talaa, ılɛna pá siki Hakila
pulaɣa tɔɔ ké mpaaʋ nɔɣɔ. Ḿpúɣú Tafiiti nuwa sı Sayuli təŋa ı waalı ké təna.
4 Ilɛna í tili feŋlaa na pá maɣana sı tampana. 5 Ḿpúɣú Tafiiti pola pa təsikile
tənaɣa kpakpaa. Ilɛna í ná Sayuli na ı yoou wulaʋ Apənɛɛ pa təhəntəlɛ. Sayuli
na həntaɣa hɛkʋ taa ké, na yoolaa náá həntaa na pá cɔɔna-ı.
6 Ḿpúɣú Tafiiti pɔɔsa Hiti tʋ Ahimelɛkı, na Seluya pəyalʋ Sowapı neu Apəsayi
sı: Mə taa awe caa sı ma na-ı tá polo Sayuli pa təsikile? Ntɛna Apəsayi cɔ-ı sı: Maa
təŋı-ŋ.
7 Mpʋɣʋlɛ pa kʋla ahoo anı na pá polo pa maɣana Sayuli həntа hɛkʋ taa na
í tooki. I ŋmantaaɣa ka sika ı nyʋɣʋ tɔɔ ké, na Apənɛɛ na yoolaa pa həntaa na
pá tamı-ı kotaɣa. 8 Tənaɣalɛ Apəsayi tɔma Tafiiti sı: Saŋa ntɛ́ Tacaa tʋwa nyá
kolontu kɛ nyá niŋ taa. La suulu na ń yele na má kamı-ı ŋmantaaɣa kɛ tɔm
kʋlʋm tike təkoŋ na má kpəna tɛtʋ. 9 Ntɛna Tafiiti sı: Taa kʋ-ı yoo. Ye yʋlʋ kʋwa
Tacaa kʋləsʋ, Isɔ ıı yeki pʋntʋ. 10 Ma tuukina sı, Tacaa tike wɛnna mpaaʋ sı í kʋ-ı.
Ntanyı ı kʋyakʋ ká tala na í sí ı səm, yaa pá kʋ-ı təyoole. 11 Sı má tó niŋ kɛ Tacaa
kʋləsʋ tɔɔ tɔ, Isɔ í pona mpusi kɛ pooluŋ. Ilɛ kpaɣa ı ŋmantaaɣa na ı lʋm fulaɣa
na tá tɛɛ.
12 Tafiiti pa kpaɣa wontu ntı na pá tɛɛ tɔ, nɔɣɔlʋ ta fe na í nıı pa taŋ yaa í na-wɛ.
Mpi tɔ, Tacaa lapaɣa na pá too ısıı pa səpa. 13 Ḿpúɣú Tafiiti pa pola pooluŋ na pá
kpa pulaɣa lɛŋka tɔɔ. 14 Ilɛna í kpɛɛsı Apənɛɛ na yoolaa lɛmpa sı: He hee, ı nıı
taa? Ntɛna Apənɛɛ sı: Nyaɣa aweɣe na ń holiɣi wulaʋ tɔɔ ké mpʋ ye? 15 Kɛlɛna
Tafiiti cɔ-ı sı: Nyana awe í maɣa apalʋtʋ kɛ Isɛɣɛlı taa? Pepe tɔɔ ké n ta feŋ nyá
caa wulaʋ tɔɔ ké teu? Tɔʋ, nɔɣɔlʋ polaa sı í kʋɣı-ı. 16 Ama nti n lapa mpʋ tɔ tə ta
kɛɛsı yoo. Ma tuukina Tacaa sı timpi í tá feŋ mə caa wei Tacaa ləsaa tɔ ı tɔɔ tɔ,
í mʋna səm kɛ mə tənaɣa. Nyənı, wulaʋ ŋmantaaɣa na ı lʋm fulaɣa ŋka kaa wɛ ı
nyʋɣʋ tɔɔ tɔɣɔlɔ cənɛ.
17 Ḿpúɣú Sayuli nyəmá Tafiiti nɔɣɔ na í pɔɔsı sı: Ma pəyalʋ Tafiiti nɔɣɔ kɛ ma
nukı mpʋ? Ilɛna í cɔ sı: Haı, ma caa wulaʋ, ma nɔɣɔ ké.
18 Ta caa, pepe tɔɔ ké n tɔɣɔnəɣı-m mpʋ? Ma lapa-ŋ we? Ntiɣi ma pəntəna-ŋ?
19 Haı, ta caa, ke ŋkpaŋŋ na ń nıı ma tɔm. Ye Tacaa tʋna-ŋ sı ń tɔɣɔnı-m, ılɛ kʋhaʋ
ka hɛɛsı ı laŋlɛ. Ama ye yəlaa sɔsəɣəna-ŋ, Tacaa í təŋsı-wɛɣɛ mpusi. Mpi tɔ, pa
tɔɣɔnəɣı-m ké sı má lıı Isɔ tɛtʋ taa, na má polo tuŋ təlaalɛ. 20 Ama maa caakı sı
ma sı lɛlaa té. Pepe tɔɔ ké n pɛɛkəɣı-m ısıı ısɛsəlaʋ, yaa ısıı pa tɔɣɔnʋɣʋ ləyaɣa kɛ
pulası taa tɔ?
21 Mpʋɣʋlɛ Sayuli cɔwa sı: Ma wakəlaa ké. Məlı ma pəyalʋ. Ma kaa tasa-ŋ
ısaɣatʋ kɛ lapʋ. Mpi tɔ, n ta kʋ-m. Má lapəna ısaɣatʋ sɔsɔɔntʋ ısıı kʋmɛləmʋɣʋ.
22 Kɛlɛna Tafiiti sı: Ta caa, nyá ŋmantaaɣa ntɔ cənɛ. Nyá yəlaa taa nɔɣɔlʋ í kɔɔ í
mʋ. 23 Tacaa í fɛlı mpa pa təŋa siɣisuɣu na pá lá kʋpantʋ tɔ. Mpi tɔ, saŋa ı tʋ-ŋ ma
niŋ taa ké. Ilɛna má kisi sı ma taa tokina wulaʋ wei Tacaa ləsaa na í kpa tɔ. 24 Isıı
saŋa ma yela-ŋ kʋɣʋ tɔ, Tacaa í la maɣa mpʋ tɔtɔ, na í fiti-m wahalanaa təna taa.
25 Ntɛna Sayuli sı: Ma pəyalʋ, Isɔ í kooli-ŋ kʋpantʋ na ń waa pə təna pə taa.
Ḿpúɣú Sayuli məla kpente na Tafiiti náá tɛɛ ı nyəŋkʋ.

27

Tafiiti kpʋlʋɣʋ tʋɣʋ kɛ Filiisi nyəma tɛ

1 Ḿpúɣú Tafiiti maɣasa ı taa sı: Kʋyakʋ nakʋlı Sayuli tɛŋ na í kʋ-m yoo. Ilɛ
sana kɛlɛ sı má polo má tʋ kpʋlʋɣʋ kɛ Filiisi nyəma tɛtʋ taa. Waatʋ ınəɣı ı ká
yele-m pɛɛkʋɣʋ kɛ Isɛɣɛlı tɛtʋ taa cənɛ. Ilɛ ma fita ı niŋ taa kɛlɛ. 2 Pə tɔɔ ké ı na ı
yəlaa nasətoso (600), pa kʋlaa. Ḿpúɣú pa təŋna Mawɔkı pəyalʋ Akisi wei ı ké Katı

nyɔ́ma wulav tɔ ɪ tɛ. 3 Ilɛna pá kpaɣa pa alaa, na pa piya, na pá polo pá caɣa tɔna. Paa na Tafiiti na ílé ɪ alaa naalɛ, Sisilee tv Ahinowam, na Kamɛɛlɪ tv Apikaalɪ wei ɪ ké Napaalɪ leelu tɔ. 4 Sayuli nɪɪwa sɪ Tafiiti tv kpvlvɣv kɛ Katɪ, ɪlɛna í yele-ɪ pɛɛkvɣv.

5 Ḿpúɣú kvyakv nakvlɪ Tafiiti tɔma wulav Akisi sɪ: Haɪ, ta caa, ye n lapa-m naani, ɪlɛ n nyɔnɪ ɪcaliya nakɔlɔɣɪ nyá tɛtv taa cɔnɛ na má caɣa tɔna. Tɔfɔ pɔ fɛɪ sɪ má na-ŋ tá caɣa nyá kawulaɣa ɪcatɛ taa ké mpv?

6 Ilɛna Akisi hvlɪ-ɪ ɪcatɛ nte pa yaa sɪ, Sikɔlakɪ tɔɣɔ kvyakv ŋkv kv maɣamaɣa. Pɔ tɔɔ ké ɪcatɛ ntɛ́ tɔ pɔsa Yuta nyɔ́ma wulav nyɔntɛ kɛ halɔna saŋa.

7 Pɔnaɣa na ɪsɔtvnaa liɣiti tɔcu kɛ Tafiiti caɣa Filiisi nyɔ́ma tɛtv taa. 8 Tafiiti pa lɪɪkaɣa kvlɪɪv kɛ Kesuli nyɔ́ma, na Kiiisi nyɔ́ma, na Amaleke nyɔ́ma ké. Mpi tɔ, piitimnaa mpɛ paa caɣana hatoo lɔŋ taa ké Suli kɔŋkɔŋ taa. Halɔna pɔ́ polo Icipiti tɛtv taa. 9 Pa kvkaɣa yɔlaa tɔnaɣa hɔɣɔlvɣv ŋkv kv taa ké. Pɔ kpaɣav apalaa na alaa tɔ. Ilɛna pá kpakɔɣɪ pa tɔla na pa nyɔm na pá pukina Akisi. 10 Ye ílé ɪ pɔɔsa-ɪ sɪ: Leɣe ɪ pola mɔ kvlɪɪv kɛ saŋa? Ilɛ ntanyɪ ɪ looli sɪ Yuta tɛtv ilim mpɔtɔŋ tɔɔ. Yaa ɪ tɔ sɪ Yelameli tɛtv taa, yaa Keni tɛtv taa ké tɔ polaa. 11 Tafiiti ɪɪ yeki apalv yaa alv na ɪ weesuɣu, sɪ pɔ́ taa kɔɔ na pá taɣasɪ Akisi kɛ nti ɪ lakɪ tɔ. Isɔna Tafiiti lakaɣa saa wei ɪ ka wɛ Filiisi nyɔ́ma tɛtv taa tɔɣɔlɛ. 12 Akisi ka lapa Tafiiti kɛ naani ké teu ké na í tɔŋ sɪ: Nɔɔnɔɔ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma taa kpaana Tafiiti. Mpv tɔ, tɔlasɪ ɪ ká pɔsɪ ma tɔmlɛ tv kɛ tam tɔɔ ké.

28

1 Ḿpúɣú Filiisi nyɔ́ma kota pa yoolaa tintika sɪ pa yookina Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma. Ilɛna Akisi pɔɔsɪ Tafiiti sɪ: Ntɔŋ n nyɔ́ma sɪ nyana nyá yɔlaa ɪ ka sɔna-m na tɔ́ yoona Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma na? 2 Ntɛna Tafiiti cɔ-ɪ sɪ: N ká nana nyá ɪsɔpɔle kɛ nti maa la tɔ. Kɛlɛna Akisi sɪ: Waatv ɪnɔɣɪ maa yele na ń taŋɔɣɪ ma maɣamaɣa kɛ tam tɔɔ.

Sayuli kɔɣɔnaŋ svsvɣv

3 Samiyɛɛlɪ ka tɛma sɔpv na Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma pimi-ɪ ɪ tɛ Lama. Halɪ pá caɣa ɪ lɔyaɣa. Pɔyele Sayuli ka tɔɣɔna kɔɣɔnamɔŋ svsɔlaa, na pee pɔɔsɔlaa tɔnaɣa ɪ tɛtv taa ké.

4 Ḿpúɣú Filiisi yoolaa kotaa na pá siki Sunem, na Sayuli náá koti Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma tɔna na pá siki Kilipvwa. 5 Sayuli nawa kolontunaa yoolaa paɣalɛ, ɪlɛna sɔɣɔntv kpa-ɪ na í seliɣi ɪsɪɪ lvm taa kpatɛ. 6 Ilɛna í yɔɣɔtɔna Tacaa. Ama ílé ɪ ta cɔ-ɪ. Paa toosee taa, paa kɔtɔlaa maɣasvɣv taa. Pɔyele Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa nɔɣɔlv ɪ ta heeli-ɪ sɪ pvlv. 7 Ntɛna í tó nɔɣɔ sɪ pá pɛɛkɪ-ɪ alv wei ɪ svsɔɣɪ kɔɣɔnamɔŋ tɔ na ɪnɪ ɪ polo ɪ kiŋ. Ilɛna ɪ waalɪ nyɔ́ma heeli-ɪ sɪ: Alv nɔɣɔlv ɪ wɛ An-Tɔɔɔ na í svsɔɣɪ.

8 Ahoo yuwa ɪlɛna Sayuli layasɪ wontu, na í kpaɣa apalaa naalɛ na pá polo alv ɪnɪ ɪ kiŋ. Ḿpúɣú Sayuli tɔma-ɪ sɪ: Ma caa sɪ ń yaa-m atɛtv wei maa kɛɛsɪ-ŋ tɔ na í heeli-m ma nyvɣv tɔm. 9 Ḿpúɣú alv pɔɔsa-ɪ sɪ: Ntɔŋ n nyɔmá sɪ Sayuli tɔɣɔna kɔɣɔnamɔŋ svsɔlaa, na pee pɔɔsɔlaa tɔnaɣa ɪ tɛtv taa? Ilɛ pepe tɔɔ ké n nyɔkɪ-m katɔka sɪ ń kpa-m na pá kv-m. 10 Ntɛna Sayuli yɔɣɔtɪ na ɪ tuu sɪ: Na Isɔ, pvlv kaa la-ŋ. 11 Ntɛna alv pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Aweɣe n caa sɪ má yaa? Sayuli sɪ yaa Samiyɛɛlɪ.

12 Waatv wei alv nawa Samiyɛɛlɪ, ɪlɛna í má kapuka na í tó Sayuli sɪ: Hei, sɛsɛ nyaɣalɛ Sayuli na ń puɣusu-m mpv? 13 Ntɛna wulav nɔɣɔ tɔkpav sɪ: Nyá laŋlɛ í taa tɔ. N na pvlvɣv? Ntɛna alv sɪ: Atɛtv nɔɣɔlvɣv ma naakɪ na í lɪɪkɔna tɛtv tɛɛ. 14 Ilɛna í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: I ɪsɛntaa wɛ ɪsɔna tɔɔ? Alv sɪ: Kvkpatvlv ké, na í suu capa.

Tɔnaɣa Sayuli cɛkɔnaa sɪ Samiyɛɛlɪ, na í hɔntɪ-ɪ atɛ. 15 Mpvɣvlɛ Samiyɛɛlɪ pɔɔsa Sayuli sɪ: Pepe tɔɔ ké n caalɔɣɪ-m mpv? Ntɛna Sayuli sɪ: Ma tɔm tɛmaɣa. Mpi tɔ, Filiisi nyɔ́ma kɔma-m yoonav. Pɔyele Isɔ ɪɪ tasɔɣɪ-m yɔɣɔtɔnav. Paa toosee taa, paa Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa ɪɪ heeliɣi-wɛɣɛ ma tɔm. Pɔ tɔɔ ké ma yaa-ŋ sɪ ń heeli-m nti pɔ wɛɛ sɪ maa la tɔ. 16 Ntɛna Samiyɛɛlɪ pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa lɔ-ŋ na í pɔsɪ

nyá kolontu, ılɛna ń yaakı má suwe? 17 Ɩsıı Tacaa ka heela-ŋ na ma kɛɛsı-ŋ tɔyɔ ı lakı-ŋ. Ɩ lɛɛka nyá kawulaya na í ha-kɛyɛ Tafiiti. 18 N ta tɔkı Tacaa tɔm na ń kpiisi Amaleke nyɔ́ma. Mpʋ pə tɔɔ ké Tacaa lakı-ŋ ḿpúɣú saŋa. 19 Cele ı ká tʋ nyana Ɩsɛyɛlı nyɔ́ma tɔna kɛ Filiisi nyɔ́ma niŋ taa, na nyana nyá piya ı ká la sɔlʋnaa.

20 Ḿpúɣú Samiyɛɛlı tɔm ntı tə sʋsa Sayuli kɛ watʋ na í yele ı tı na í fala atɛ tɔmʋlʋ ısıı taaʋ. Mpi tɔ, ı taa tɔyɔ pʋlʋyʋ kʋyakʋ ŋkʋ na ahoo tɔna, ılɛ ı tɔnʋyʋ ka hoowaya. 21 Mpʋyʋlɛ alʋ ını ı pola Sayuli kiŋ na í mayana-ı na sɔyɔntʋ pıı-ı ḿpúɣú katatəlaya. Ɩlɛna í tɔmı-ı sı: Ta caa, nyá pɛɛlɔ má, ma nıına-ŋ teu na má mʋ səm na má lá nti n heela-m tɔ. 22 Mpʋ tɔ, yele má ha-ŋ tɔyɔnaya kɛ pəcɔ na ń tɔyɔ, na pə́ cɛ nyá ısɛntɔɔ na ń tú nyá mpaaʋ.

23 Ɩlɛna Sayuli kisi sı ı kaa təŋ pʋlʋ. Ḿpúɣú Sayuli waalı nyɔ́ma na alʋ ını pa kaana-ı, halәna í kɔɔ ı kʋlı atɛ na í cayа kʋhɔntʋyʋ tɔɔ. 24 Ḿpúɣú alʋ kpa naʋ ıfatɛ nte tə yasəla teu tələpələpı tɔyɔ lɔŋ, na í kʋ na í tʋ pɛtɛpɛtası. 25 Ɩlɛna í cɛla Sayuli na ı waalı nyɔ́ma na pá tɔyɔ. Ḿpúɣú pa kʋla ahoo anı na pá kpe.

29

Filiisi nyɔ́ma tɔyɔnʋyʋ kɛ Tafiiti

1 Ḿpúɣú Filiisi nyɔ́ma kota pa yoolaa kɛ timpi pa yaakı sı, Afeka tɔ na Ɩsɛyɛlı nyɔ́ma náá koti pa nyɔ́ma kɛ Sisilee hite nɔyɔ. 2 Ɩlɛna Filiisi awulaa na yoolaa nıınʋwa (100) kpekəle, na iyaya (1000) kpekəle pa tó na pá tɛɛ. Pə kaasa Tafiiti na ílé ı nyɔ́ma na Akisi kɛ waalı. 3 Ntɛna Filiisi yoolaa sɔsaa pɔɔsı Akisi sı: Hepəla nyɔ́ma mpɛ pa caa weye cənɛ?

Kɛlɛna Akisi sı: Ɩsɛyɛlı wulaʋ təmlɛ tʋ Tafiiti ké té. Ɩ wɛʋ ma kiŋ tɔ pə taaŋaa ké. Pə́có ma ta keesi-ı na ısayatiya nakələyı halәna saŋa.

4 Tənaya pa mʋ Akisi na pá́á́ná na pá tɔmı-ı sı: Məlәna-ı lonte nte tə taa n ka hʋla-ı sı í caya tɔ. Ɩ taa təŋ tá waalı kɛ təyoole, na pə́ kɔɔ na yoou haŋ ılɛna í pəsı ta kolontu. N ta nyı taa sı ta yəlaa panɛyɛ ı ká kʋ, ılɛna pə́ ciiki í na ı caa? 5 Matɔŋ Tafiiti ınəyı paa yookayana yontu na paalɛ sı:
Sayuli kʋwa yəlaa iyaya (1000) kɛ huyule.
Tafiiti náá kʋ iyisi naanʋwa (10000) kɛ huyule.

6 Mpʋyʋlɛ Akisi yaa Tafiiti na ı tɔmı-ı sı: Ma tuuna Tacaa sı n ké tampana təŋlʋ ké, na ma nyıləyı sı má na-ŋ tá puki yoou. Mpi tɔ, hatoo n kɔm ma kiŋ na pə́ sıına saŋa tɔ, ma ta nata ısayatiya nakələyı nyá kiŋ. Ama Filiisi awulaa lɛlaa ıı caakəna-ŋ. 7 Mpʋ tɔ, məlı təhɛɛ, pə taa kɔɔ na ń la mpi pə ta maya-wɛ tɔ.

8 Ntɛna Tafiiti sı: Ta caa, wulaʋ, ılɛ pepeye ma lapa? Tuu ma kɔm nyá kiŋ cənɛ na pə́ sıına saŋa tɔ, ısayatʋ ntiyi n nawa ma kiŋ na pə fɛı sı má na-ŋ tá polo yoou? 9 Mpʋyʋlɛ Akisi sı: Natəlı tə fɛı ma kiŋ, halı n tıı wɛ maya teu ké ısıı Ɩsɔ tillu. Ama awulaa səkpema mpɛ pa tɔmna sı pə fɛı sı tá na-ŋ tá polo yoou. 10 Mpʋ tɔ, nyá na mpa í lıı Sayuli kiŋ na í kɔɔ tɔ, cele tanaŋ ye pə nyaalaa í kʋlı lɔŋ na í tɛɛ.

11 Tɛʋ fema, ılɛna Tafiiti-wɛ pá kʋlı lɔŋ na pá məlı timpi paa wɛɛ tɔ. Ɩlɛna Filiisi nyɔ́ma náá polo Sisilee.

30

Tafiiti yoonaʋ kɛ Amaleke nyɔ́ma

1 Ḿpúɣú Tafiiti na ı yəlaa pa tala pa təcayalɛ kɛ kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ wule. Ɩlɛna pá mayana Amaleke nyəma wata Yuta na ilim mpətəŋ tɔɔ, na pá sɔ Sikəlakı ıcatɛ. 2 Ɩlɛna pá kpa alaa na sɔsaa na piya mpa paa wɛ tə taa tɔ. Pa kuu pa tənaya na pá tʋna mpaaʋ. Ama pa ta kʋ pa taa nɔyɔlʋ. 3 Tafiiti na ı yəlaa pa tala ıcatɛ taa, ılɛna pá mayana pa sɔpa-tɛyɛ kɔkɔ. Ḿpúɣú pa kpa pa alaa na pa alʋpiya na pa

apalʊpiya kɛ yomle. 4 Ḿpúɣú pa tʊla nɔɔsı na pá wii təkpoo ısıı pa səkı pa səkı.
5 Pa kpɛŋna Tafiiti alaa naalɛyɛ na pá kpaɣa. Sisilee tʊ Ahinowam na Kamɛɛlı tʊ
Apikaalı wei ı ké Napaalı leelu tɔ.

6 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti laŋlɛ pəsa katatəlaɣa. Mpi tɔ, ı yəlaa ka wɛna-ı na hʊwɛɛ nyaŋ
nyəna kɛ pa piya tɔɔ ké. Halı pá kʊlı sı pa yakı-ı pɛɛ. Ilɛna Tacaa sɔɔsı-ı apalʊtʊ.

7 Ilɛna Tafiiti tɔ Ahimelɛkı pəyalʊ Apiyataa wei ı ké kɔtʊlʊ tɔ sı: Kɔna-m kɔtəlaa
toko wei pa pɔɔsəɣəna Tacaa kɛ tɔm tɔ.

Apiyataa pona-ı, 8 ılɛna í pɔɔsı Tacaa sı: Ye ma təŋa kolontunaa mpɛ maa hiki-
wɛ? Tacaa sı: Tɔɣɔnı-wɛ n ká hiki-wɛ na ń waası yəlaa mpɛ.

9 Ilɛna Tafiiti na ı yəlaa nasətoso (600) pá tʊ pa waalı. Pa tala Pesɔɔ lɔɔʊ 10 ılɛna
yəlaa ŋmʊnʊɣʊ (200) saalı təna. Mpi tɔ, pa sula kaʊ. Pə kaasa nasəlɛ (400), ılɛna
pɛlɛ na Tafiiti pá tʊɣʊtı. 11 Ḿpúɣú pa sula Icipiti tʊ nɔɣɔlʊ, na pá pona-ı Tafiiti
kiŋ na pá ha-ı tɔɣɔnaɣa na lʊm. 12 Pa ha-ı tɔtɔɣɔ fiki pee kʊwʊlɛɛ paɣalɛ, na lɛsɛŋ
kʊwʊlʊ paɣa kɛ naalɛ, na í tɔɣɔ na í lá alaafəya. Mpi tɔ, kʊyɛɛŋ tooso kɛ ı ta tɔɣɔ ı ta
nyɔɔ. 13 Ntɛna Tafiiti pɔɔsı-ı sı: Awe təna-ŋ na leɣe n lıınaa? Kɛlɛna ílé sı: Ma ké
Icipiti tʊ ké, Amaleke tʊ nɔɣɔlʊ ı ka tɔkəna-m yomle. Saŋa taa kʊyɛɛŋ tooso kɔlɔ
pə wıikaɣa-m na í lɔ-m tɔ. 14 Ta watəna Kəletı nyə́ma tɛtʊ ilim mpətəŋ hɔɣɔlʊɣʊ
tɔɔ ké Yuta tɛtʊ taa, na Kalɛpʊ tɛtʊ, na tə́ sɔ Sikəlakı ıcatɛ. 15 Ntɛna Tafiiti sı: N ka
pona-m yoolaa mpɛ ını pa kiŋ na?

Kɛlɛna yom cɔ sı: Tuuna Isɔ hətɛ sı n kaa kʊ-m. Pəyele n kaa cɛlɛ-m ma caa,
ılɛna pə́cɔ́ má pona-ŋ pa kiŋ.

Tafiiti kʊwa Amaleke nyə́ma

16 Apalʊ ını ı kpaɣa Tafiiti na í pona-ı na pá maɣana Amaleke nyə́ma kɛ sɔsɔm
kɛ təna, na pá tɔkı na pá nyɔɔkı na pá paakı. Wontu nti paa lɛɛka Filiisi nyə́ma
na Yuta nyə́ma tɔ tə tɔɔ ké pa lakaɣa mpʊ. 17 Ḿpúɣú Tafiiti kʊ-wɛɣɛ tanaŋ ŋkʊ.
Halə́na tɛʊ kʊfemuɣu taanaɣa, pa taa nɔɣɔlʊ ta fiti. Ye pə taɣa ıfepiya nasəlɛ (400)
wei ı caɣa yooyoonaa na í se tɔ. 18 Ḿpúɣú ı lɛɛka pa təna mpa Amaleke nyə́ma ka
kpawa tɔ, na ı alaa naalɛ. 19 Tafiiti lɛɛka pa piya tənaɣa təcɛıcɛı, na pa wontunaa
mpa kolontunaa ka kuuwa tɔ. 20 Na í lɛɛkı Amaleke nyə́ma tɔla təna na a tiikilaa
yɔɣɔtəɣı sı: Tafiiti tɔla ntɔ cənɛ.

21 Pa kɔma pa tala yəlaa ŋmʊnʊɣʊ (200) ŋku kıı kawa na kú saalı Pesɔɔ lɔɔʊ nɔɣɔ
tɔ, ılɛna pɛlɛ pá polo-wɛɣɛ səŋʊɣʊ, na Tafiiti kpətəna-wɛ na í sɛɛ-wɛ. 22 Mpʊɣʊlɛ
mpa paa təŋa Tafiiti tɔ, pa taa tɛtɛlataa na asaɣaa pa tɔma sı: Timpi panɛ pa ta
pəsı na pá polo kolontunaa təkʊlɛ tɔ, ta kaa ha-wɛɣɛ mpi tə hika təna tɔ pə taa
pʊlʊ. Ama pa alaa na pa piya tike kɛ paa kɛlı na pá tɛɛ.

23 Ntɛna Tafiiti sı: Apalaa mɛ, í taa la mpʊ. Mpi tɔ, Tacaa yapəna-tʊ na í tú tá
niŋ taa ké ta kolontunaa na í ha-tʊɣʊ pə təna ısəntɔ. 24 Nɔɣɔlʊ kaa mʊ mə tɔm ntı.
Ilɛ pə wɛɛ ké sı mpa pa pola təyoole tɔ,
na mpa pa taŋa wontu tɔ pá tala wontunaa mpɛɣɛ teitei.

25 Pə kpaɣaʊ kʊyakʊ ŋkʊ na pə́ puki tɔɣɔ Isɛɣɛlı nyə́ma sʊʊ ḿpúɣú lapʊ, na pə́
pəsı ısıı kiiu.

26 Pa məla Sikəlakı, ılɛna Tafiiti cosi kolontunaa wontu nti pa hika mpʊ tɔ tə
taa, na í ha Yuta nyʊɣʊ nyə́ma na ı taapalaa sı: Tacaa kolontunaa kɛ tə lɛɛkaa na
tə́ cosi na tə́ ha-mɛ. 27 Mpa mpa ı hawa tɔɣɔlɛ, Petɛɛlı nyə́ma, na Lama nyə́ma kɛ
Nekɛfı wʊlaɣa tɛtʊ taa, na Yatii nyə́ma, 28 na Alʊwɛɛ nyə́ma, na Sifimɔtı nyə́ma
na Isətemʊwa nyə́ma, 29 na Lakaalı na Yelameli acalɛɛ nyə́ma na Keni nyə́ma,
30 na Hooma nyə́ma na Pɔɔ-Asaŋ nyə́ma na Atakı na Hepəlɔŋ nyə́ma, 31 na timpi
timpi Tafiiti na ı yəlaa paa cɔɔsaa tɔ pə nyə́manaa.

31

Sayuli səm

1 Waatʊ ını ı taa kɛ́ kʊyakʊ nakʊlı, Filiisi nyə́ma yoona lsɛɣɛlı nyə́ma, na pá
tɔɣɔnı-wɛ na pá kʊ-wɛɣɛ Kilipʊwa pʊɣʊ taa. 2 llɛna pá tʊ́ Sayuli pa waalı na pá
kʊ ı pəyalaa Sonataŋ na Apinatapı na Maləkisuwa. 3 Mpúɣú pə wiisina Sayuli
na pá yaɣa-ı nyə́ma kɛ teu. 4 llɛna í tɔ ı yoou wontu tɔkʊlʊ sı: Kpɛɛ nyá laɣatɛ
na ń tɛɛsı-m. Pə́ taa kɔɔ na Filiisi ma ta nyı ısɔnaa mpɛ pá kɔɔ pá tɛɛsı-m na pá
paana-m.

Ama sɔɣɔntʊ kpa yoou wontu tɔkʊlʊ na í kisi. Tənaɣalɛ Sayuli sika ı laɣatɛ na
í yele ı tı na í hoti tə tɔɔ. 5 Yoou wontu tɔkʊlʊ ná mpʊ, ılɛna ílé í hoti ı nyəntɛ tɔɔ
kɛ́ mpʊ tɔtɔ na í sı.

6 Sayuli na ı pəyalaa tooso, na ı yoou wontu tɔkʊlʊ, na ı yəlaa təna pa səpəna
kʊyakʊ ŋkʊ.

7 Mpúɣú lsɛɣɛlı nyə́ma mpa paa wɛ Sisilee lɔɔʊ waalı, na Yaatanı pɔɣɔ waalı tɔ,
pa nıwa sı Sayuli na ı pəyalaa pa səpa na lsɛɣɛlı yoolaa seeki. Tənaɣa pɛlɛ pa lıı
pa acalɛɛ taa na pá se tɔtɔ. llɛna Filiisi nyə́ma polo na pá caɣa təna.

8 Tɛʊ fema, ılɛna Filiisi nyə́ma polo sı pa kpakəɣı sətaa wontu. Mpúɣú pa
maɣana Sayuli na ı pəyalaa tooso pa səpa Kilipʊwa pʊɣʊ taa. 9 llɛna pá sɛtı Sayuli
nyʊɣʊ na pá wɔɣɔsı ı yoou wontu. Pə waalı kɛ́ pa yasa tɔm kʊpantʊ ntəɣı Filiisi
nyə́ma tɛtʊ taa, na pa tıŋ kutuluŋ taa na yəlaa təna nıı. 10 llɛna pá sıı Sayuli
wontu kɛ tʊɣʊ Asətatı kutuluɣu taa. Mpúɣú pa kama Sayuli maɣamaɣa kɛ ıcatɛ
nte pa yaa sı Pɛtı-Seyaŋ tɔ tə koluŋa tɔɔ.

11 Waatʊ wei Yapɛɛsı nyə́ma nııwa ısəna Filiisi nyə́ma lapa Sayuli tɔ. 12 Mpúɣú
apalaa taa apalaa kotaa, na pá tɔ ahoo təna na pá polo Pɛtı-Seyaŋ na pá ləsı
Sayuli na ı pəyalaa, na pá pona-wɛɣɛ Yapɛɛsı na pá wɔ-wɛɣɛ kɔkɔ. 13 llɛna
pá ləsı pa mʊwa na pá pi tʊɣʊ nakʊlı kʊ tɛɛ. llɛna pá hɔkɔ nɔɔsı kɛ kʊyɛɛŋ
naatosompəɣəlaɣa.

SAMIYƐƐLƗ
TƆM TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA
Kʊtʊlʊtʊ

Samiyɛɛlɪ takəlaɣa naalɛ nyəŋka taa ké pa kɛɛsəɣɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ səsə təm. Ɪnɪ ɪ tɛɛna awulaa tənaɣa nyʊɣʊ kʊlʊɣʊ na toŋ. Pa kɛɛsa tətəɣə ɪ ɪcantʊ, na ɪsəna ɪ hota ɪsaɣatʊ səsəəntʊ taa tə. Ɩ səsəəntʊ lɛntɪ ntɛ́, ɪ cɛkəna ɪ ɪsaɣatʊ ntɪ tə təm. Ʊlɛna í tisi sɪ tə fɛɪ teu, na í sələmɪ lsə ké suulu, na ílɛ́ ɪ wii-ɪ.

lsəna pa faɣa Samiyɛɛlɪ II takəlaɣa tə:

Tafiiti pəsa Yuta kpekəle wulaʊ, titite *1–4*
Tafiiti kawulaɣa kɛ lsɛɣɛlɪ nyə́ma təna təɔ, titite *5–20*
Tafiiti kawulaɣa kantəkaɣa pɪsɪ, titite *21–24*

Tafiiti nɪɪ Sayuli səm

1 Sayuli səm waalɪ ké Tafiiti lɪɪna Amaleke nyə́ma təkʊlɛ na í məlɪ Sikəlakɪ na í caɣa tənaɣa kʊyɛɛŋ naalɛ. 2 Kʊyakʊ tooso nyəŋkʊ wule kɛ nəɣəlʊ sewa Sayuli pa təsikile na í cəla ɪ wontu na laŋwakəllɛ, na í pəla ɪ nyʊɣʊ taa ké tɛtʊ. Ɩ tala Tafiiti, ɪlɛna í həntɪ-ɪ atɛ. 3 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti pəəsa-ɪ sɪ: N lɪɪna le? Ɪlɛna Selu cə sɪ: lsɛɣɛlɪ nyə́ma təsikile kɛ ma sewa. 4 Ntɛna Tafiiti sɪ: Heeli-m mpi pə lapa tə. Kɛlɛna Selu sɪ: lsɛɣɛlɪ nyə́ma sewa pa kolontunaa na pa taa paɣalɛ səpa. Halɪ Sayuli na ɪ pəyalʊ Sonataŋ pɛlɛ pa səpa təta. 5 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti pəəsa ɪfepu wei ɪnɪ ɪ kəna-ɪ təm ntɪ tə sɪ: Sayuli na Sonataŋ pa səpa yaa, awe heela-ŋ? 6 Ntɛna ɪfepu ɪnɪ sɪ: Ma maɣana Sayuli səŋna ɪ ŋmantaaɣa kɛ Kilipʊwa pʊɣʊ taa ké na kolontunaa yoou kɛɛkɛnaa kpɛɣɛtəna-ɪ. 7 Ɩ pəsa ɪ waalɪ na í na-m ɪlɛna í yaa-m na má polo. 8 Ntɛna í pəəsɪ-m sɪ: N ké le tʊ? Ma sɪ: Ma ké Amaleke tʊ. 9 Kɛlɛna í tə-m sɪ: Paa na ma təŋna feesuɣu tə kəə ń tɛɛsɪ-m. Ma ɪsɛntəə təŋna piluɣu ké. 10 Təʊ, ta caa, ma nawa sɪ paa ma yela-ɪ ɪ kaa la weesuɣu, ɪlɛna maa kʊ-ɪ. Kɛna má wəɣəsɪ ɪ ntenuɣu na ɪ kpalaɣa na má kəna-ŋ.

11 Tənaɣalɛ Tafiiti kpa ɪ təɔ wontu kʊsusuutu na í cələna laŋwakəllɛ na ɪ cələ nyə́ma náá la mpʊ təta. 12 Ḿpúɣú pa wii Sayuli na Sonataŋ, na lsɛɣɛlɪ nyə́ma caɣa pa ləyaɣa na pá həkə nəəsɪ halənа taanaɣa. 13 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti tasa ɪfepu wei ɪ kəna-ɪ təm ntɪ təɣə pəəsʊɣʊ sɪ: Nyá sɪ n ké le tʊ yee? Ɩlɛ́ sɪ: Ma caa ké Amaleke tʊ ké na í caɣa caɣalətʊ kɛ lsɛɣɛlɪ. 14 Kɛlɛna Tafiiti sɪ: lsənaɣa pə lapa na ń ma kaŋkantɛ na ń kú lsə kʊləsʊ.

15 Ḿpúɣú ɪ yaa ɪ yəlaa taa nɔɣəlʊ na í heeli-ɪ sɪ: Kʊ Amaleke tʊ ɪnɪ. Ɩlɛna ílɛ́ ɪ kʊlɪ na í kʊ-ɪ. 16 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti sɪ: Nyá səm í wɛɛ nyá təm. Mpi tə, nyá nəɣə pɛɛtəna-ŋ, timpi n yəɣətaa sɪ n kú Tacaa kʊləsʊ tə.

Tafiiti wiiki Sayuli na Sonataŋ pa səm

17-18 Ləyaɣa wula nna Tafiiti wiiwa Sayuli na ɪ pəyalʊ Sonataŋ pa təɔ na pá ŋmaa-yɛɣɛ Siɣisuɣu Təŋlʊ takəlaɣa taa təɣələ. Tafiiti caakɪ sɪ paa Yuta tʊ wei í nyɪ-yɛ.

19 lsɛɣɛlɪ yoolaa taa yoolaa kpisa nantʊ kɛ pulasɪ taa.
Halɪ akanaa taa akanaa hotina ntɛ́.

20 Ɩ taa heeli-təɣɪ Katɪ nyə́ma.
Pəyele í taa yəɣətɪ-təɣɪ Asəkaləŋ mpaaŋ taa.
Pə fɛɪ sɪ Filiisi ma ta nyɪ ɪsənaa alaa na pa pɛɛlaa
í ŋmaaləna-tɪ.

21 Kilipʊwa pulasɪ kaa tasa ɪhunte kɛ naʊ.
Pəyele sɪ kaa na tɛʊ tɔtɔ.
Sɪ tɛtʊ təna í sɪ.
Tənaɣa akanaa kpaləŋ wakəlaa.
Pa kaa tasa Sayuli kpalʊɣʊ kɛ nim salʊɣʊ.

22 Sonataŋ ɪɪ tɔɔkɪ nyəmlɛ na í tii atɛ.
Pəyele Sayuli náá kpɛɛkɪ laɣatɛ na tə́ məlɪ yem.
Pa kʊwa kolontunaa tuutuuma kɛ́.

23 Sayuli na Sonataŋ pa luuŋ ka sʊʊ təmaɣa.
Pa kpɛnta kʊlʊm kɛ ḿpʊ́ɣʊ́ haləna pa səm.
Pa lɔŋlɔŋ lapʊ tɛɛ ŋmakəlɛ.
Pəyele pa kəla tɔɣɔlasɪ kɛ toŋ.

24 Ɪsɛɣɛlɪ alaa mɛ, í wii Sayuli.
Ɪnɪ ɪ suukaɣana-mɛɣɛ wontu kʊpantʊ,
na ɪ tʊɣɪ mə tɔɔ kɛ́ kacɔka nyəmnaa.

25 Akanaa taa akanaa hota təyoole.
Sonataŋ kpisa tɔnʊɣʊ kɛ pulasɪ taa.

26 Ma ceu Sonataŋ, nyá səm tɔm wɪɪ-m kɛ́.
N ka sɔɔla-m kɛ́ na pə kəlɪ ɪsɪɪ alʊ,
na n hɛɛsəɣɪ ma laŋlɛ.

27 Yoolaa taa yoolaa səpa.
Akanaa lepa yem.

2

Pa kpa Tafiiti kɛ Yuta wulaʊ kɛ Hepələŋ

1 Pəlɛ pə waalɪ kɛ́ Tafiiti pɔɔsa Tacaa sɪ: Má məlɪ Yuta? Tacaa sɪ: Ɛɛ, məlɪ. Na
ɪcatɛ nte tə taa kɛ́ maa caɣa? Ntɛna Tacaa sɪ: Polo Hepələŋ.
2 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tafiiti kpaɣa ɪ alaa naalɛ, Sisilee tʊ Ahinowam na Kamɛɛlɪ tʊ Apikaalɪ
wei ɪ kɛ́ Napaalɪ leelu tɔ na í kpɛŋna. 3 Na ɪ yəlaa mpa paa wɛ ɪ kiŋ tɔ, na pa alaa
na pa piya na pá polo pá caɣa Hepələŋ. 4 Ɪlɛna Yuta nyə́ma polo na pá kpa Tafiiti
kɛ wulaʊ kɛ Yuta taa.
Ḿpʊ́ɣʊ́ pa heela Tafiiti sɪ Yapɛɛsɪ Kalaatɪ nyə́ma pimna Sayuli. 5-6 Ntɛna í tili
sɪ pá heeli-wɛ sɪ: Tacaa í kooli-mɛɣɛ kʊpantʊ na í fɛlɪ-mɛɣɛ timpi í pima mə caa
Sayuli tɔ. Ɪlɛ maa sɔɔsɪ-mɛɣɛ kʊpantʊ lapʊ. 7 Mpʊ tɔ, Yapɛɛsɪ nyə́ma í kaasɪ mə tɪ
na í nyɔɔ toŋ. Mpi tɔ, mə caa Sayuli səpa tɔ maɣa Yuta nyə́ma sɪɪ ɪ lonte kɛ Yuta
taa.

Pa kpa Ɪsəpaalɪ kɛ kawulaɣa kɛ Ɪsɛɣɛlɪ tɔɔ

8 Ama Nɛɛ pəyalʊ Apənɛɛ wei ɪ kɛ́ Sayuli yoolaa nyʊɣʊ tʊ tɔ ɪ seena Sayuli
pəyalʊ Ɪsəpaalɪ na í pona-ɪ Mahanayim, 9 na í kpa-ɪ wulaʊ kɛ Kalaatɪ nyə́ma na
Asɛɛ nyə́ma na Sisilee nyə́ma na Ɪfəlayim nyə́ma na Pɛncamɛɛ nyə́ma tɔɔ. Ɪsɛɣɛlɪ
tɛtʊ təna wulaʊ kɛ í kpa-ɪ. 10 Waatʊ wei pa kpa Ɪsəpaalɪ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma wulaʊ
tɔ ɪ pɪɪsɪ ka wɛ nɪɪlɛ. Ɪlɛna í tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pɪɪsɪ naalɛ. Yuta kpekəle nyə́ma
tike ka wɛnna Tafiiti waalɪ. 11 Pɪɪsɪ naatosompɔɣɔlaɣa na ɪsɔtʊnaa naatoso təcu
kɛ Tafiiti tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yuta kpekəle nyə́ma tɔɔ kɛ́ Hepələŋ ɪcatɛ taa.

Yuta nyə́ma na Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma pa yoou kɛ Kapawɔŋ

12 Ḿpúɣó Nɛɛ pəyalu Apənɛɛ na Isəpaalı pa yəlaa lıı timpi pa yaa sı Mahanayim
tɔ na pá polo Kapawɔŋ nyáma tɔɔ. 13 Mpuɣulɛ Seluya pəyalu Sowapı na Tafiiti
yəlaa pa tu mpaau, na pá polo pá suli Kapawɔŋ lıulɛ nɔɣɔ, lɛlaa na kuteŋ kunɛ lɛlaa
na kunɛ. 14 Ntɛna Apənɛɛ tɔ Sowapı sı: Ta ıfepiya taa napəlı pá suli na pá yoo na
tá nyənı. Sowapı sı: Ɛɛ, pá polo.
15 Ilɛna Pɛncamɛɛ ıfepiya naanuwa na naalɛ lıı Isəpaalı yəlaa taa, na naanuwa
na naalɛɣɛ Tafiiti nyáma taa. 16 Ilɛna pá suli naalɛ naalɛ na paa awe təkı ı
tɔɣɔntəlɛ nyuɣu na pá sɔ təma kəŋkɔməŋ taa ké layalɛɛ na pá hoti na pá sı.
Mpuɣulɛ pa ha Kapawɔŋ cəlɔ tənɛ ınəɣı hətɛ sı: Layalɛɛ kusɛŋtɛɛ té.
17 Pəlɛ pə waalı ké acufu tiiwa na halı Tafiiti yəlaa ku Apənɛɛ pa yəlaa kɛ teu.
18 Sowapı na ı newaa Apəsayi na Asayɛɛlı paa wɛ pa təna, na Asayɛɛlı ka pəsa
sewa ké ısıı nam. 19 Ḿpúɣó ı tu Apənɛɛ waalı sı ı kuɣı-ı. 20 Ntɛna Apənɛɛ pəsı na í
pɔɔsı sı: Asayɛɛlı tɔɣɔnəɣəna-m mpu? Ilɛna í cɔ sı: Ɛɛ, maɣa. 21 Mpuɣulɛ Apənɛɛ
sı: Tú nyá ntɔɣɔŋ yaa nyá mpətəŋ tɔɔ ıfepiya taa nɔɣəlu waalı na ń kpa-ı na ń lɛekı
ı wontu.
Ama Asayɛɛlı ta tisi mpu. 22 Ilɛna Apənɛɛ tasa-ı yɔɣɔtuɣu sı: Məlı ma waalı yoo.
Tɔfɔ, ye ma ku-ŋ maa heeli nyá taalu Sowapı suwe?
23 Paa na mpu tɔ Asayɛɛlı ta nıı. Tənaɣalɛ Apənɛɛ cula-ı ŋmantaaɣa kɛ ı lotu taa,
na waalı tɔɔ na ká lıı na í sí kpakpaa. Ḿpúɣó pa təna mpa pa tala Asayɛɛlı təsətɛ
təna tɔ pa səŋaa.
24 Ilɛna Sowapı na Apəsayi pá tú Apənɛɛ waalı, pə kɔma ısıı ilim tuɣı ule pa tala
Kipeya-Amma tontoŋle nte tə wɛ Kiya ısɛntaa kɛ Kapawɔŋ wulaɣa tɛtu mpaau
taa tɔɣɔlɛ. 25 Mpuɣulɛ Pɛncamɛɛ nyáma tasa kotuɣu kɛ Apənɛɛ kiŋ kɛ pulaɣa
nakəlı ka nyuɣu taa. 26 Ntɛna Apənɛɛ kpɛɛsı Sowapı sı: Kuɣu kaa sıı tənaɣa kɛ
mpu? N ta nyı taa sı pə kaa tɛɛsəna kupantu? Heeli nyá yəlaa kɛ lɔŋ sı pá yele pa
tɛɛtunaa kuɣu kɛ mpu. 27 Kɛlɛna Sowapı tuuna Tacaa na í yɔɣɔtı sı: Ye n taa yɔɣɔtı
ısəntɔ, yəlaa ka tɔɣɔna-mɛɣɛ ḿpúɣó halənа pə fe.
28 Ḿpúɣó Sowapı hula tutuɣu na yoolaa səŋ na pá yele Isɛɣelı nyáma kɛ
tɔɣɔnuɣu na yoonau. 29 Ilɛna Apənɛɛ na ı yəlaa pá tɔ ḿpúɣó ahoo tənaɣa tɛtɛkəlɛ
taa na pá tɛsı Yaatanı na pá faɣana Pitəlɔŋ taa halənа pá tala Mahanayim.
30 Sowapı lıına Apənɛɛ tətɔɣɔnlɛ na í kala yoolaa ılɛna í maɣana yəlaa pɔɣɔlaɣafɛı
hiu fɛı Tafiiti yəlaa taa na pá səɔsəna Asayɛɛlı. 31 Ama Tafiiti nyáma ka kuwa
yəlaa ŋmunuɣu na nıınuwa na nıitoso (360) kɛ Pɛncamɛɛ na Apənɛɛ pa yoolaa taa.
32 Ḿpúɣó Sowapı-wɛ pa kpaɣa Asayɛɛlı na pá pimi-ı ı caa pəlaau taa ké Pɛtəlɛhɛm.
Ilɛna pá tɔ ahoo tənа, pə kɔma ısıı pə nyaaləɣı ule pa tala Hepəlɔŋ.

3

1 Tafiiti yəlaa na Sayuli nyáma pa yoou taaŋa səsəm ké, na Tafiiti na ı nyáma
pa toŋ səɔsəɣı na Sayuli yəlaa toŋ náá səkı.

Tafiiti piya nsi ı lula Hepəlɔŋ tɔ
(Kutɔɔsutu I 3:1-4)

2 Piya mpa Tafiiti alaa lula-ı Hepəlɔŋ taa tɔ pa həla ntɔ, pa yaa kancaalaɣa
nyəŋ sı Amənɔŋ ı too kɛlɛ Tafiiti alu Sisilee nyəŋ wei pa yaa sı Ahinowam tɔ.
3 Naalɛ nyəŋ sı Kiliyapı, ílé ı too kɛlɛ Kamɛɛlı tu Napaalı leelu Apikaalı. Tooso
nyəŋ sı Apəsalɔm, ílé ı too kɛlɛ Kesuli wulau Taləmayi pɛɛlɔ Maaka. 4 Liɣiti nyəŋ
sı Atoniya, ílé ı too kɛlɛ Hakiti. Kakpası nyəŋ sı Sefatiya, ílé ı too kɛlɛ Apitalı.
5 Naatoso nyəŋ sı Itəleyam, ílé ı too kɛlɛ Ikəla. I piya nsi ı lula Hepəlɔŋ tɔɣɔlɛ.

Pə yoosa Apənɛɛ na Isəpaalı

6 Tafiiti yəlaa na Sayuli nyáma pa yoou taa ké Apənɛɛ ná tayana ı təyı teu kɛ
Sayuli təyaya taa na í nyɔɔ toŋ. 7 Ḿpúyú kuyaku nakulı Isəpaalı kaləna Apənɛɛ sı:
Pepe tɔɔ ké n suuna Aya pɛɛlɔ Lisipa wei ma caa Sayuli ka kpayaa tɔ?
8 Tənayalɛ páánáá kpa Apənɛɛ kɛ sɔsɔm na í tɔ sı: Ma ta kɛ mənaafiki tu sı ma
lukı Sayuli yəlaa waalı se. Ma təŋna kupantu lapu kɛ nyá caa Sayuli nyáma na ı
taapalaa. Ma ta tu-ŋ Tafiiti niŋ taa. Ilɛna saŋa ń kaləyəna-m sı ma lapa ısayatu kɛ
alu tɔm taa. 9-10 Ma tuukina Isɔ sı ısıı ma lapa teitei ısıı Tacaa ka heeluyu Tafiiti
na tuunau sı ı ká cɛlɛ-ı Sayuli kawulaya na í kpa-ı Isɛyɛlı na Yuta pə wulau kɛ pə
kpayau Taŋ na pá sıuna Pɛɛsepa tɔ. Ye pə taya mpu Isɔ í ku-m.
11 Isəpaalı ta cɔ Apənɛɛ kɛ paa təmuyu kulumuyu. Mpi tɔ, ı nyaŋayana-ı ké.

Apənɛɛ təŋuyu kɛ Tafiiti

12 Ḿpúyú Apənɛɛ tilaa na pa heeli Tafiiti sı: Nyá niŋ taa ké pə tu tɛtu. Mpu tɔ,
tá pɛɛlı nɔyɔ. Maa sənа-ŋ na tá kɛɛsı Isɛyɛlı nyáma təna ısɛ na nyá tɔɔ. 13 Mpuyulɛ
Tafiiti sı: Pə wɛ teu, ma na-ŋ tıı pɛɛlı nɔyɔ yaa. Ama kulumtu ké sı ye n ta kɔna ma
alu Mikaalı n kaa keesi ma ısəlɛ taa ké. 14 Ilɛna Tafiiti tili na pá heeli Isəpaalı sı í
cɛlɛ-ı ı alu Mikaalı wei ı tɔɔ ı suu Filiisi nyáma hənnɔɔsı nuunuwa (100) tɔ. 15 Ntɛna
Isəpaalı tili na pá mu alu kɛ ı paalu Layisi pəyalu Patiyɛɛlı kiŋ. 16 Na ı paalu təŋəyı
ı alu waalı na wula, halәna timpi pa yaa sı Pahulim tɔ. Kɛlɛna Apənɛɛ tɔyɔnı-ı sı:
Polo ń məlı. Ilɛna í məlı.
17 Mpuyulɛ Apənɛɛ na Isɛyɛlı nyuyu nyáma pa cayaa na í tɔ-wɛ sı: Hatoo lɔŋ
Tafiiti kɛ í caakaya sı í kpa mə wulau, 18 pə tala ı kpau nté. Mpi tɔ, Tacaa yɔyɔtaa
sı: Ma təmlɛ tu Tafiiti niŋ kɛ maa fitina Isɛyɛlı nyáma kɛ pa kolontunaa na Filiisi
nyáma niŋ taa.
19 Ilɛna Apənɛɛ heeli-təyı Pɛncamɛɛ nyáma na í tɛləsı Tafiiti kɛ nti nti Isɛyɛlı
nyáma na Pɛncamɛɛ kpekəle təna pa cayaa na pá mayası tɔ. 20 Apənɛɛ tala Tafiiti
tɛ tɔ na yəlaa hiu kɛ ı waalı ké, na ílé í la-wɛyɛ muullɛ kɛ teu. 21 Mpuyulɛ Apənɛɛ
təma Tafiiti sı: Haı, ta caa, maa polo na má kpeyeli Isɛyɛlı nyáma təna na má
kɔna na nyá na-wɛ í pɛɛlı nɔyɔ, ılɛna ń tɔyɔ kawulaya kɛ tɛtu təna tɔɔ ısıı n caakı
tɔ.
Ilɛna Tafiiti cɛ Apənɛɛ na ı kpeena laŋhulumlɛ.

Sowapı kuwa Apənɛɛ

22 Ḿpúyú Sowapı na Tafiiti yoolaa pa lıına kulıu na pá kuuwa kolontunaa
wontu kɛ sɔsɔm. Ile pa ta mayana Apənɛɛ kɛ Hepəlɔŋ. Tafiiti tɛma-ı yeluyu na í
tɛɛna laŋhulumlɛ. 23 Sowapı na yoolaa pa talaa, ılɛna pa tayası-ı sı: Apənɛɛ kɔma
wulau kiŋ na wulau yele-ı na í kpena laŋhulumlɛ. 24 Kɛlɛna Sowapı polo wulau
kiŋ na í pɔɔsəyı-ı sı: Ta caa, Apənɛɛ kɔma nyá kiŋ na ń yele-ı na í kpe yaa? 25 Anı
n nyáma ı tɔɔ, ı kɔma-ŋ feŋuyu ké sı ı nyəŋ nyá layatu na pə təna mpi n lakı tɔ.
26 Sowapı lıı Tafiiti tɛ, ılɛna í tili Apənɛɛ waalı kɛ kpakpaa na pá hiki-ı Sila lɔkɔ
kiŋ na pá məŋna-ı, Tafiiti ná tá nyı pə taa pulu. 27 Apənɛɛ talaa ılɛna Sowapı hɔmı-
ı na í lıına kpeeŋa ısıı ı wɛlətəyı-ı tɔm, na í sɔ ı lotu taa ké səyaya na í sı. I lɛɛta-ı
kuyu mpi ı ka ku ı neu Asayɛɛlı tɔyɔlɛ.
28 Tafiiti nıı-tı ılɛna í tɔ sı: Tacaa nyáma sı Nɛɛ pəyalu Apənɛɛ səm tɔm fɛı má
na ma kawulaya tá tɔɔ tɔtɔ. 29 I səm tɔm í wɛɛ Sowapı na ı caa təyaya nyáma pa
tɔm. Pə tɔɔ tɔ Sowapı lulуyu taa kaa laŋ casaya tu, yaa tənuyu tɔɔ asilima kutəŋ tu,
yaa ıcam, yaa wei ı səpəna layatɛ tɔ, yaa nyɔyɔtu.
30 Apənɛɛ ka kuwa Sowapı na Apəsayi pa neu Asayɛɛlı kɛ Kapawɔŋ kɛ yoou
taa tɔyɔ pɛlɛ pa lɛɛta-ı.
31 Tənayalɛ Tafiiti tɔma Sowapı na ı waalı yəlaa təna sı: I cəlı mə wontu na
laŋwakəllɛ na í suu fɔlətɔnaa taka na ı wii Apənɛɛ səm.

Pa pukaɣana-ı pim, ılɛna Tafiiti təŋ na í polo pəlaav təɔ. 32 Pa pima Apənɛɛ kɛ
Hepəlɔŋ, ılɛna wulav Tafiiti tvlı nɔɣɔ na í wii ı pəlaav təɔ təkpoo, na yəlaa təna wii
mpv tətɔ. 33 Mpvɣvlɛ wulav tasa-ı wula sı:
Apənɛɛ n səpa mpv ısıı kvmɛlɛŋ suwe?
34 Anı pa ta hɔkɔ nyá niŋ kɛ ŋmuısı.
Pəyele pa ta hɔkɔ nyá nɔɔhɛɛ kɛ alukpala.
Pácó n hotaa ısıı ısaɣav.

Mpúɣú yəlaa təna tasa-ı wula 35 na pá pona Tafiiti kɛ təɣɔnaɣa kɛ ilim taa.
Tənaɣalɛ Tafiiti tuuwa sı: Ye ma təŋa pvlv na ilim ta tvta Isɔ í kv-m.
36 Yəlaa nıı wulav kvlapvtv ntı ılɛna pa laŋa hɛɛna-tı. 37 Ilɛna Isɛɣelı yəlaa
cɛkəna kvyakv ŋkv sı pə taɣa wulav yelina na pá kú Apənɛɛ. 38 Mpvɣvlɛ Tafiiti
heela yəlaa sı: Isɛɣelı nyáma voolaa wulav səsɔ hotina saŋa ısəntɔ. 39 Paa na Isɔ
ləsa-m sı má la wulav tɔ, ma ké ıcam ké, na Seluya pəyalaa mpɛ pa kəla ısaɣatv.
Isɔ í fɛlı-wɛ na pá kɛɛsəna pa ısaɣatv.

4

Paana na Lekapii pa kvwa Isəpaalı

1 Sayuli pəyalv Isəpaalı nuıwa sı Apənɛɛ səpa Hepəlɔŋ, ılɛna pá yɔɔlı-ı na Isɛɣelı
nyáma təna laŋa pəsı katatəlaɣa.
2 Isəpaalı ka wɛna ı kvlıuv nyvɣv nyáma kɛ naalɛ ké. Pa yaa lɛlv sı Paana na lɛlv
sı Lekapii pa caa kɛlɛ Pɛncamɛɛ tv Limɔŋ wei ı wɛ Pelɔtı tɔ. Mpi tɔ, ıcatɛ ntɛ́ pa
nyənaɣa-tɛɣɛ Pɛncamɛɛ nyáma nyəntɛ ké. 3 Pelɔtı nyáma ka sewa na pá cɔɔsı
Kitayim na pá pəsı təna nyáma halana saŋa. 4 Sayuli pəyalv Sonataŋ ka wɛna
apalvpəyaɣa na pa yaa-kɛ sı Mefipaalı. Kvyakv ŋku ka caa Sonataŋ na Sayuli pa
səpa tɔɣɔ ka nvkvlv seekaɣana-kɛ na ká hoti ka nɔɔhɛɛ təɔ na pá kaanı-ké. Waatv
ını tɔ, kaa wɛna puısı kakpası.

5 Ḿpúɣú Lekapii na Paana pa pola Isəpaalı təyaɣa kɛ ilim taa ké waatv wei
Isəpaalı ná həntaa sı ı hɛɛsəɣı tɔ. 6-7 Pa kɛɛsəna ilim hɛka ké na pá cɛsı na pá svv
təyaɣa ısıı pa pola təɣɔnaɣa pee kpaɣav, na Isəpaalı həntа naŋ taa na í hɛɛsəɣı.
Ilɛna pá kv-ı na pá sɛtı ı nyvɣv na pá kpaɣa-kv na pá faɣana Yaatanı tɛtɛkəlɛ taa
ké ahoo təna. 8 Ḿpúɣú pa pona-kvɣv Tafiiti kɛ Hepəlɔŋ na pá heeli-ı sı: N naakı
nyá kolontu Sayuli wei ı pɛɛkaɣa-ŋ kvɣv tɔ ı pəyalv Isəpaalı nyvɣv ntɔ? Haı, ta
caa wulav, Isɔ lɛɛtəɣəna Sayuli na ı lvlvɣv nyáma na nyá nɔɣɔ. 9 Mpvɣvlɛ Tafiiti
cɔwa sı: Ma tuuna Tacaa wei ı yapa-m asola anı a nɔɣɔ taa tɔ sı, 10 yvlv wei ı ka
kɔma na í heeli-m Sayuli səm, na ílé ı maɣasəɣı ı taa sı ma laŋlɛ ká hɛɛna-tı tɔ, ma
yelaa ké na pá kpa-ı na pá kv-ı. Ma sı ı tɔm heeluɣu kasəyaɣa ntɛ́. 11 Halı ḿpúɣú
asaɣaa ka polo na pá maɣana yvlv kɛ ı təyaɣa taa ké ı təhəntəlɛ na pá kv-ı tulum
na? Isənaɣa pıı la na má kaa lɛɛtı-wɛ na má kpiisi-wɛɣɛ tɛtv təɔ?
12 Ntɛna Tafiiti tɔ ı yəlaa sı: I kv-wɛ. Ilɛna pá sɛtı pa niŋ na pa nɔɔhɛɛ na pá
pusi-wɛɣɛ tuŋ təɔ ké Hepəlɔŋ luılɛ nɔɣɔ. Na pá pi Isəpaalı nyvɣv kɛ Apənɛɛ pəlaav
taa ké Hepəlɔŋ.

5

Tafiiti pəsa Isɛɣelı na Yuta pə wulav
(Kvtɔɔsvtv I 11:1-3)

1 Ḿpúɣú Isɛɣelı kpeka təna kota Tafiiti kiŋ kɛ Hepəlɔŋ na pá tɔmı-ı sı: Ta na-ŋ
ta calam kvlvmam ké. 2 Paa hatoo waatv wei Sayuli ka ké ta wulav tɔ, kvlvm nyá
ını n paasaɣana Isɛɣelı yoolaa. Tacaa ka tɛma-ŋ heeluɣu kɛ ḿpúɣú sı ń paasəna
Isɛɣelı nyáma na ń lá pa wulav.

3 Ḿpúɣú Ilsɛɣɛlı sɔsaa kota Tafiiti kiŋ kɛ Hepəlɔŋ na pá na-ı pá pɛɛlı nɔɣɔ kɛ
Tacaa ısɛntaa na pɛlɛ pá pəlı-ı nim na í pəsı Isɛɣɛlı wulau. 4 Tafiiti puısı ka wɛ hiu
na naanuwa kɛ waatu wei pa kpa-ı wulau tɔ. Ḿpúɣú ı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ puısı nuɩɛ.
5 I tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Hepəlɔŋ kɛ Yuta nyə́ma tɔɔ ké puısı naatosompɔɣɔlaɣa na
ısɔtunaa naatoso, na Yosalɛm kɛ Yuta na Isɛɣɛlı pá kukpɛntuɣu tɔɔ ké puısı hiu na
naanuwa na tooso.

Tafiiti lɛɛka Yosalɛm
(Kutɔɔsutu I 11:4-9; 14:1-2)

6 Ḿpúɣú waatu nɔɣɔlu Tafiiti na ı yoolaa pa pola Yosalɛm kɛ Yepusi nyə́ma mpa
pa ké tɛtu nyə́ma tɔ pa yoonau. Tənaɣalɛ pɛlɛ pa tɔma-ı sı: N kaa pəsı na ń suu ta
ıcatɛ taa. Paa yulumaa na kaakalası paa pəsı na pá taŋ-mɛ. Pə nyuɣu ntɛ́ sı ıcatɛ
wɛ toŋ, Tafiiti kaa pəsı na í suu tə taa. 7 Ama Tafiiti lɛɛka koloŋa sɔsaɣa ıcatɛ na í
kanta na pá ha-tɛɣɛ hətɛ sı Tafiiti tɛ.
8 Kuyaku ŋkuɣu Tafiiti tɔma ı yoolaa sı: Ye wei ı caa sı í yoona Yepusi nyə́ma
puntu í təŋ lum sılu ɣu na í kú ma kolontunaa kaakalası na yulumaa mpa pa
woŋaɣa-m tɔ. Pə tɔɔ ké pə pəsa ıtuule sı: Kaakalaɣa yaa yulum kaa suu Tafiiti
təyaɣa taa.
9 Ḿpúɣú Tafiiti lɛɛka koluŋa sɔsaɣa ıcatɛ ntɛ́ na í caɣa tə taa na í ha-tɛ sı: Tafiiti
tɛ. Ilɛna í ŋmá koluŋa na Milo na í sɔɔsı kutuluŋ na pə taa tɔɔ.
10 Ilɛna Tafiiti toŋ sɔɔsəɣı na pá puki na Tacaa Isɔ Toma təna tu wɛ ı waalı.
11 Ḿpúɣú Tiii wulau Hilam pona Tafiiti kɛ təmlɛ nyə́ma na kpoŋkpolonaa
kupama na kaafəntanaa na pɛɛ saakəlaa na pá ŋmá Tafiiti kɛ kawulaɣa təyaɣa.
12 Tənaɣa ı cɛkənaa sı Tacaa kpa-ı Isɛɣɛlı nyə́ma wulau. Pəyele ı kusa ı kawulaɣa
nyuɣu kɛ ı ka sɔɔla ı yəlaa Isɛɣɛlı nyə́ma tɔ pə tɔɔ.

Tafiiti piya mpa ı lula Yosalɛm tɔ
(Kutɔɔsutu I 3:5-9; 14:3-7)

13 Tafiiti tala Yosalɛm ılɛna í kpaɣa alaa na pɛlɛ pá lulı-ı piya kɛ təna. 14 Pa həla
ntɛ́ Samuwa na Sopapı na Nataŋ na Saluməŋ 15 na Ipaalı na Ilisuwa na Nefɛkı na
Yafiya 16 na Ilisama na Iliyata na Ilifɛlɛtı.

Tafiiti kəluɣu kɛ Filiisi nyə́ma
(Kutɔɔsutu I 14:8-16)

17 Ḿpúɣú Filiisi nyə́ma nuıwa sı pa kpa Tafiiti kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma wulau. Ilɛna pá
polo pa tənaɣa ı waalı. Tafiiti nuı mpu, ılɛna í suu koloŋa ıcatɛ taa. 18 Filiisi nyə́ma
talaa, ılɛna pá watı Lefayim tɛtɛkəlɛ taa. 19 Ilɛna Tafiiti pɔɔsı Tacaa sı: Má polo
Filiisi nyə́ma waalı? N ká tu-wɛɣɛ ma niŋ taa? Tacaa sı: Ɛɛ, polo, maa tu-wɛɣɛ
nyá niŋ taa.
20 Ḿpúɣú Tafiiti pola Filiisi nyə́ma kiŋ kɛ timpi pa yaa sı Paalı-Pelasim tɔ na í
ku-wɛ. Ilɛna í tɔ sı: Tacaa hɛɛ-m mpaau kɛ ma kolontunaa caŋa taa ısuı lum fakuɣu
akula sɔsɔɔna tɔ.
Pə tɔɔ ké ı ha lonte ntɛɣɛ hətɛ sı Isɔ mpaau təfaɣalɛ. 21 Filiisi nyə́ma sewa na
pa yele pa tuıŋ ılɛna Tafiiti na ı yəlaa pa kpaɣa na pá wɔ kɔkɔ.
22 Ḿpúɣú Filiisi nyə́ma tasa watuɣu kɛ Lefayim tɛtɛkəlɛ sı pa yookina Isɛɣɛlı
nyə́ma. 23 Tafiiti pɔɔsa Tacaa, ılɛna Tacaa heeli-ı sı: Taa pona pa ısɛntaa tɔɔ. Cɛ
na ń luna pa waalı tɔɔ ké tuluŋa kɛ tuıŋ taalɛ ısɛntaa. 24 Ye n kɔma na ń nuı yəlaa
nɔɔhɛɛ kɛ tuıŋ ını ı taa ısuı yoolaa nɔɔhɛɛ, ılɛ n tii pa tɔɔ ké kpakpaa. Mpi tɔ, Tacaa
tɛɛna-ŋ nɔɣɔ sı ı yookina Filiisi nyə́ma.
25 Ḿpúɣú Tafiiti lapa ısuı Tacaa heela-ı tɔ, na í kú ı kolontunaa kɛ pə kpaɣau
Kepa tɔ halana Kesɛɛ.

6

Tacaa atakaa ponav kɛ Yosalɛm
(Kvtɔɔsvtv I 13:4-14)

1 Ḿpúɣú Tafiiti tasa lsɛɣɛlı yoolaa taa yoolaa kɛ kpeɣeluɣu kɛ yəlaa ısıı iyisi hiu
na naanvwa (30000). 2 llɛna pá tɛɛ timpi pa yaa sı Paala təɣɔ Yuta sı pa kpakəɣı lsɔ
atakaa. Tacaa Toma təna tv tənna atakaa ını na ı təkı kawulaɣa kɛ ısɔtaa taŋlaa tɔɔ.
3-4 Ḿpúɣú pa kpaɣa lsɔ atakaa ké Apinatapı tɛɣɛ pulaɣa tɔɔ na pá tv-ı kɛɛkɛ kvfalv
taa, na Apinatapı pəyalaa Ahiyo kɛ lɔlɔ na Yusa kɛ kɔŋkɔŋ tɔɔ na pá paasəɣəna-ı.
5 Na pá makı wontu na həsı na Tafiiti na ı nyɘma pá paakı. 6 Pa tala təfallɛ nte tə
wɛ timpi pa yaa sı Nakɔŋ tɔ, ılɛna naaŋ kpilisi kɛɛkɛ na lsɔ atakaa taŋ hotuɣu na
Yusa temi-ı. 7 Tənaɣalɛ Tacaa mv-ı na páánáná ı kv-ı tənaɣa atakaa kite kɛ mpi
pə tɔɔ ı ta nyana lsɔ atakaa tokinav tɔ.
8 Ama Tafiiti laŋlɛ ta hɛɛna Yusa kvɣv mpı, na pá ha lonte ntɛɣɛ hətɛ sı Yusa
təkvlɛ. Na pá yaakı-tɛɣɛ ḿpúɣú halәna saŋa. 9 Ḿpúɣú sɔɣɔntv kpa wulav na í tɔ sı:
Ye mpv maa pəsı ma pona lsɔ atakaa kɛ ma tɛɣɛlɛ?
10 llɛna Tafiiti kisi lsɔ atakaa ponav kɛ ı tɛ na í pona-ı Katı tv wei pa yaa sı Opɛtı-
ltɔm tɔ ı tɛ. 11 Na atakaa caɣa apalv ını ı tɛɣɛ ısɔtvnaa tooso. llɛna Tacaa náá kooli
ílé na ı təyaɣa nyɘma tənaɣa kvpantv.

Isɔ atakaa ponav kɛ Yosalɛm
(Kvtɔɔsvtv I 15:25–16:3)

12 llɛna pá taɣası Tafiiti sı Tacaa koola Opɛtı-ltɔm na ı nyɘma tənaɣa kvpantv
kɛ lsɔ atakaa tɔɔ. Ntɛna wulav polo Opɛtı-ltɔm tɛ na ı kpaɣa lsɔ atakaa na pá pona
ı tɛ na aŋmaala. 13 Atakaa səɣəllaa í kpɛsa nɔɔhɛɛ naatoso na alaafəya, ılɛ kɔtəlaa
la nav na navle nim nyəntɛ kɛ kɔtaɣa. 14 llɛna Tafiiti fɛlı paalɛ kɛ teu kɛ atakaa
ısɛntaa na í suuwa kɔtəlaa toko tike. 15 Ḿpúɣú ı na lsɛɣɛlı nyɘma təna pa pona
Tacaa atakaa kɛ Yosalɛm na akantɛɛ na laŋhvlvmlɛ kakiisası.
16 Pa təŋna lsɔ atakaa svvnav kɛ wulav ıcatɛ taa, ılɛ Tafiiti alv Mikaalı Sayuli
pɛɛlɔ səŋna pətote ntɛ́ na í ná ı paakı na í ŋmaakı atakaa ısɛntaa. Ḿpúɣú Mikaalı
tvv Tafiiti kɛ ı taa. 17 Pa tana lsɔ atakaa ılɛna pá sıı-ı ı lonte taa ké cokəle nte Tafiiti
ka lapa tɔ tə taa, na pá lá kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ na ciikuɣu nyənsı. 18 Pa
tɛma kɔtası nsəɣı lapv ılɛna Tafiiti kooli yəlaa tənaɣa kvpantv kɛ Toma təna tv
Tacaa həte taa. 19 llɛna Tafiiti tala apalaa na alaa mpa paa kota təna təɣɔ tɔɣɔnaɣa.
Paa wei kɛ potopoto, na nantvɣv, na svlvm, na pá kpe.
20 Tafiiti məla təyaɣa sı ı kooliɣi ı nyɘma kɛ kvpantv, ılɛna Mikaalı lıı na í
səŋı-ı na í təmı-ı sı: Ama lsɛɣɛlı wulav teeli ınɛɣɛ saŋa pɔpɔtv ké. N wɔɣɔsa nyá
kawulaɣa wontu na ń paakı nyá waalı nyɘma yomaa alv nyɘma ısɛntaa ısıı yvlv
kɛ yem.
21 Ntɛna Tafiiti cɔ-ı sı: Tacaa wei ı kisa nyá caa na í ləsı-m sı má la lsɛɣɛlı nyɘma
wulav tɔ ı ısɛntaa ké ma paawa. 22 Ma caa ma pasa ma tı na má pəsı kpɛtɛ na pə́
kəlı mpv. Paa na mpv tɔ, ma nyvɣv ká kvlı yomaa alv nyɘma mpa n yɔɣɔtəɣı tɔ
pa ısɛntaa ké.
23 Sayuli pɛɛlɔ Mikaalı na ı səm tɔ ı ta lvlı pəyaɣa.

7

Isɔ sıuwa nɔɣɔ kɛ Tafiiti na ı təyaɣa nyɘma
(Kvtɔɔsvtv I 17:1-15)

1 Tacaa yapa wulav kɛ ı kolontunaa niŋ taa, ılɛna í məlı ı kawulaɣa təyaɣa
kvfalaɣa taa na hɛɛsvɣv. 2 Ḿpúɣú kvyakv nakvlı ı tɔma lsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv
Nataŋ sı: Pə ta mvna sı máá wɛɛ kutuluɣu kvpaŋkv taa na lsɔ atakaa náá wɛ

cokəle taa. 3 Ntɛna Nataŋ cɔ wulav sɪ: Polo na ń la pə təna mpi n maɣasəɣɪ nyá taa tɔ. Mpi tɔ, Tacaa wɛ nyá waalɪ ké.

4 Ahoo yuwa ɪlɛna Tacaa tɔ Nataŋ sɪ: 5 Polo na ń heeli ma pəyalv Tafiiti sɪ pə taɣa ɪnɪ ɪ ka ŋmana-m təyaɣa ŋka ka taa maa caɣa tɔ. 6 Hatoo ma ləsvɣv Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma kɛ Icipiti taa na pə́ sɪna saŋa tɔ ma ta svvta kutuluɣu taa. Cokəle taa ké ma wɛ mpv. 7 Too ma na Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma tə lɪɪv tɔ, ma ta pɔɔsəta pa nyvɣv nyɘma mpa ma ləsaa tɔ pa taa nɔɣolv sɪ pepe tɔɔ ké pa ta ŋma-m kutuluɣu kvpaŋkv.

8 Mpv tɔ, heeli ma pəyalv Tafiiti sɪ Toma təna tv Tacaa má, ma yɔɣɔtaa sɪ ntiɣile taa ké ma kpaɣa-ɪ heeŋ waalɪ sɪ í la ma Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma wulav 9 na máá wɛ ɪ waalɪ ké ɪ tɔntɛ təna taa. Ɪlɛna má kpiisi ɪ kolontunaa təna na má kvsɪ ɪ nyvɣv ɪsɪɪ atɛ sɔsaa lɛlaa. 10 Ɪlɛna má ha ma Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma kɛ təcaɣalɛ sɪ pá caɣa teu na pvlv í taa peɣeli-wɛ. Yəlaa asaɣaa í taa tɔɣɔ pa ɪsɛ, 11 ɪsɪɪ saa wei maa kpa paasənlaa kɛ ma yəlaa Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma tɔɔ tɔ. Pəyele ma yapa-ɪ ɪ kolontunaa təna niŋ taa sɪ í hɛɛsɪ. Tacaa sɪ: Pvntv ɪnɪ ɪ ka sɪɪna-m təyaɣa, pə taɣa Tafiiti ká ŋmana-kɛ. 12 Ye pə tala nyá kvyakv na n səpa ɪlɛ maa ləsɪ nyá piya mpa n lvləna nyá tapvɣv tɔ pa taa nɔɣolv na má kpa-ɪ wulav. 13 Ɪnɪ ɪ ká ŋmana-m təyaɣa na maa yele na ɪ kawulaɣa kumte wɛɛ tam tɔɔ. 14 Ɪ ká nyənəɣɪ-m ɪ caa na maa nyənəɣɪ-ɪ ma pəyaɣa. Ye ɪ pəntəna-m maa hɔ ɪ kpaŋvɣv ɪsɪɪ pa lakvɣv pəyaɣa tɔ. 15 Ama ma kaa yele-ɪ pɛɛlɛɛ hvlvɣv ɪsɪɪ ma lapv Sayuli na má lɔ-ɪ na má lɛɛtɪ-ŋ ɪ lonte tɔ. 16 Nyá kawulaɣa na nyá kumte na nyá piitim pɪɪ wɛɛ tam tɔɔ ké.

17 Nti nti Ɪsɔ heela Tafiiti na Ɪsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv Nataŋ nɔɣɔ tɔɣɔlɛ.

Tafiiti sɛɛv kɛ Ɪsɔ
(Kvtɔɔsvtv I 17:16-27)

18 Mpvɣvlɛ Tafiiti pola Ɪsɔ cokəle taa na í yɔɣɔtəna Ɪsɔ sɪ: Haɪ, Tacaa ta Ɪsɔ, má na ma təyaɣa tə ké we na ń kɔŋna-m timpi taa ma wɛ ɪsəntɔ tɔ? 19 Pəlɛ pə paasi na ń tasəɣɪ ma təyaɣa sɪɪv tɔm na? Ye pə taɣa Ɪsɔ, yvlv kaa pəsɪ na í yɔɣɔtɪ mpv pə taka. 20 Wentiɣi ma taka ma wɛna sɪ ma heeliɣi-ŋ? N nyəma-m ké. 21 Nyá maɣamaɣa n sɔɔləna na ń la təma sɔsɔɔna anɛ, na ń kuli-m tɔm tənɛ tə tɔɔ ɪsɪɪ n ka yɔɣɔtvɣv tɔ. 22 Tacaa Ɪsɔ n ké Sɔsɔ ké. Mpi tɔ, nɔɣolv ta nəɣəsəna-ŋ. Ye tə kɛɛsəna nti ɪnɪ tə nɪɪna ta ŋkpaŋŋ tɔ nɔɣolv ɪ fɛɪ ɪsɪɪ nyá. 23 Piitim napəlɪ pə fɛɪ na pə́ nəɣəsəna nyá yəlaa Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma mpa n kɔma na ń ya sɪ tə pəsɪ nyá nyɘma na nyá hətɛ yaa na ń la-tvɣv piti təma na kɔkɔlɔ nyəm na ń ya-tvɣv Icipiti taa na ń təɣənɪ piitimnaa lɛlaa na pa tɪɪŋ. 24 Na tə pəsɪ nyá nyɘma kɛ tam tɔɔ, na nyaa pəsɪ ta Ɪsɔ. 25 Mpv tɔ, Tacaa Ɪsɔ yele na tɔm nti n yɔɣɔta ma na ma təyaɣa tá tɔɔ tɔ tá la na tá wɛɛ ḿpúɣú tam tɔɔ. 26 Nyá hətɛ í wɛɛ sɔsɔɔlɛ na yəlaa pvɣvləɣɪ tam sɪ: Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma Ɪsɔ kɛlɛ Toma təna tv Tacaa na ń paasəɣəna ma təyaɣa. 27 Mpi tɔ, Tacaa Ɪsɛɣɛlɪ nyɘma Ɪsɔ, nyá tvna nyá tɔm kɛ ma ŋkpaŋŋ taa sɪ n ká sɪɪ ma təyaɣa. Pə tɔɔ ké ma kaasa ma tɪ na má sələmɪ-ŋ sələmvɣv kvnɛ. 28 Tacaa Ɪsɔ, n ké Ɪsɔ ké. Na ń yɔɣɔta nti n lakɪ-təɣɪ. Nyá kɛɛsəna-m nyá kvpantv tənɛ tə tɔm. 29 Kooli ma təyaɣa kɛ kvpantv na ká wɛɛ tam tɔɔ ɪsɪɪ n yɔɣɔtvɣv tɔ, na kvpantv ntɪ tá wɛɛ ka tɔɔ ké tam.

8

Tafiiti kəla ɪ kolontunaa lɛlaa
(Kvtɔɔsvtv I 18:1-13)

1 Pəlɛ pə waalɪ ké Tafiiti tasa Filiisi nyɘma kɛ yoonav na í ŋmakəlɪ-wɛ na í lɛɛkɪ pa ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ nte pɛlɛ paa təɣaa tɔ. 2 Ḿpúɣú Tafiiti yoona Mowapv nyɘma na í kpa-wɛɣɛ yomle. Ɪlɛna í hɪɪsɪ-wɛɣɛ atɛ, na pá kala yəlaa tooso, ɪlɛ pa kv naalɛ. Pá kala yəlaa tooso, pa kv naalɛ. Pə kaasa mpa ɪlɛna pɛlɛ pá lakɪ Tafiiti kɛ təmlɛ na pá fɛləɣɪ-ɪ lampuu. 3 Ḿpúɣú Tafiiti yoona Lehopɪ pəyalv Hatəsɛɛ wei ɪ ké

Sopa wulav tɔ na í kəlı-ı waatv wei ílé ı kvlaa sı ı mvɣı lfəlatı pəɣɔ nəɣɔ tɛtv tɔ.
4 Ilɛna Tafiiti lɛɛkı ı kpaɣanəŋ caɣalaa iyaɣa na nasətoso na nuuvwa (1700) na
yoolaa nɔɔhɛɛ təntaa kɛ iyisi hiu (20000), na í sɛtı kpaɣanəŋ təna nɔɔhɛɛ hola
na pə́ kaası ısıı yoou kɛɛkɛnaa nuuvwa (100) kpaɣanəŋ tike. 5 Mpúɣú Taması
Silii nyə́ma pola wulav kɛ sənav, ılɛna Tafiiti kv pɛlɛɣɛ yoolaa iyisi hiu na naalɛ
(22000). 6 Na í pona yoolaa kɛ Taması Silii taa, na ıcatɛ nyə́ma lakı-ı təmlɛ na pá
fɛləɣı-ı lampuu. Paa timpiɣi Tafiiti polaa, Tacaa kentaɣaa ı tɔɔ ké. 7 Ilɛna Tafiiti
kpaɣa Hatəsɛɛ yoolaa kpaləŋ wvla nyəŋ na í pona Yosalɛm. 8 Mpúɣú Tafiiti kuu
nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv nyəɣətv kɛ sɔsɔm kɛ Hatəsɛɛ acalɛɛ nna pa yaa sı Peta na
Pelotayi tɔ a taa.
9 Mpvɣvlɛ Hamatı wulav Tou nuwa sı Tafiiti kvwa Hatəsɛɛ yoolaa təna.
10 Ntɛna í tili ı pəyalv Yolam kɛ Tafiiti tɛ sı: Polo na ń sɛɛ-ı na ń samı-ı timpi ı pəsaa
na í kpili Hatəsɛɛ na ı nyə́ma na í kv-wɛ tɔ. Mpi tɔ, Tou yookaɣana Hatəsɛɛ ké.
Ilɛna Solam pona liɣitee nyəɣətv na wvla na nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kɛ hɛɛsı hɛɛsı.
11 Mpúɣú Tafiiti sıı nyəɣətv ntəɣı Tacaa ısıı ı ka sıuv liɣitee nyəɣətv na wvlanaa
mpa ı lɛɛka piitimnaa mpa ı yoonaa na í kəlı tɔ. 12 Isıı Silii nyə́ma na Mowapv
nyə́ma na Amoni nyə́ma na Filiisi nyə́ma na Amaleke nyə́ma na Sopa wulav
Hatəsɛɛ na ı nyə́ma. 13 Isəna Tafiiti lapa na ı nyvɣv kvlı tɔɣɔlɛ.
Tafiiti kəla Silii nyə́ma na í məlaɣı kpente, ılɛna í kv ltɔm nyə́ma kɛ yəlaa iyisi
pəlefɛı hiu (18000) kɛ timpi pa yaa sı Tɔm tɛtɛkəlɛ taa tɔ. 14 I kəla ltɔm nyə́ma
ılɛna í sıı yoolaa kɛ pa tɛtv təna taa na ıcatɛ nyə́ma lakı-ı təmlɛ. Paa timpiɣi Tafiiti
polaa, Tacaa kentaɣaa ı tɔɔ ké.

Tafiiti waalı nyə́ma həla
(Kvtɔɔsvtv I 18:14-17)

15 Tafiiti tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma təna tɔɔ ké na í təŋəɣı tampana na í
paasəɣəna-wɛ. 16 Seluya pəyalv Sowapı kɛlɛ yoolaa nyvɣv tv, na Ahiluti pəyalv
Yosafatı kɛlɛ takəlası sıılv. 17 Ahitupi pəyalv Satɔkı na Apiyataa pəyalv Ahimelɛkı
kɛlɛ kɔtəlaa. 18 Selaya kɛlɛ takəlası ŋmaalv na Yoyata pəyalv Penaya kɛlɛ yoolaa
mpa pa taŋaɣa wulav tɔ pa nyvɣv tv. Tafiiti pəyalaa ntɛ́ sɔpaapənaa.

9

Mefipaalı pote kɛ Tafiiti tɛ

1 Mpúɣú kvyakv nakvlı Tafiiti pɔɔsaa sı pə ta kaası Sayuli təyaɣa tv nɔɣɔlv na
má lapı-ı kvpantv kɛ Sonataŋ tɔɔ?
2 Sayuli təyaɣa təmlɛ tv nɔɣɔlv ı ka wɛ təna na pá yaakı-ı sı Sipa. Mpvɣvlɛ pa
kpaɣa apalv ını na pá pona-ı Tafiiti kiŋ. Ilɛna wulav pɔɔsı-ı sı: Nyaɣa pa yaakı
sı Sipa? Apalv ını ı tisaa, 3 ılɛna wulav pɔɔsı-ı sı: Pə ta kaası Sayuli təyaɣa tv
nɔɣɔlv na má lapı-ı kvpantv kɛ Isɔ tɔɔ? Ntɛna apalv ını sı Sonataŋ pəyalv wɛɛ
na pə́ kaana-ı. 4 Ntɛna wulav sı: I wɛ le? Sipa sı: I wɛ Amiyɛlı pəyalv Makii tɛɣɛ
timpi pa yaa sı Lo-Tapaa tɔ.
5 Ilɛna wulav tili na pá kɔna-ı. 6 Sonataŋ pəyalv Mefipaalı tala Tafiiti tɛ ılɛna í
həntı-ı atɛ. Mpúɣú ı yaa ı hətɛ ılɛna ı sɛɛ sı: Maɣalɔ ta caa. 7 Ntɛna wulav sı: Taa
nyá, ma caa ma la-ŋ kvpantv kɛ nyá caa Sonataŋ tɔɔ. Maa cɛlɛ-ŋ nyá cɔsɔ Sayuli
tɛtvnaa təna na má na-ŋ tıı tɔkəna təntəmlɛ kɛ tam.
8 Mpúɣú Mefipaalı tasa həntvɣv kɛ atɛ na í tɔ sı: Haı, ta caa, maɣalɛ awe, ma wɛ
ısıı haɣa kvsəpaɣa ké na ń paasəɣəna-m mpv ını?
9 Kɛlɛna wulav yaa Sipa na í heeli-ı sı: Ma cɛləɣı nyá caa Sayuli na ı təyaɣa
nyə́ma nyəm tənaɣa Mefipaalı. 10 Nyá na nyá piya na nyá təmlɛ nyə́ma ı ká
haləɣı-ı ké na í taa laŋ kvhaləm. Ilɛ ma na-ı tıı tɔkəna təntəmlɛ kɛ tam.

Pəyele Sipa ka wɛna piya naanʋwa na kakpasɪ ké, na təmlɛ nyə́ma kɛ hiu.
11 Ntɛna Sipa cɔ wulaʋ sɪ: Ta caa, maa la teitei ké ɪsɪı n heela-m tɔ. Ilɛna Mefipaalɪ
sʋʋ wulaʋ kiŋ kɛ tɔɣɔʋ ɪsɪı ɪ maɣamaɣa ɪ kʋlʋlʋ.
12 Mefipaalɪ ka wɛna pəyaɣa səkpelaɣa nakəlɪ na pá yaa-kɛ sɪ Mika. Mpúɣú Sipa
təyaɣa nyə́ma təna pəsa ɪ təmlɛ nyə́ma. 13 Yosalɛm kɛ ɪ ka wɛɛ. Mpi tɔ, ɪ na wulaʋ
pa tɔkaɣana. Pəyele pɪı kaana Mefipaalɪ nɔɔhɛɛ naalɛɣɛ.

10

Tafiiti kəlʋɣʋ kɛ Amaleke nyə́ma na Silii nyə́ma (Kʋtɔɔsʋtʋ I 19:1-5)

1 Pəlɛ pə waalɪ ké Amoni wulaʋ Nahasɪ səpa na ɪ pəyalʋ Hanuŋ lɛɛtɪ ɪ lonte taa.
2 Mpʋɣʋlɛ Tafiiti tɔma sɪ: Maa lɛɛtɪ Hanuŋ kɛ kʋpantʋ kɛ nti ɪ caa ka lapa-m tɔ.
Ilɛna í tili sɪ pá sɛɛ-ɪ ɪ caa ləyaɣa. Təmlɛ nyə́ma tala Amoni nyə́ma tɛtʋ taa, 3 ɪlɛna
tɛtʋ ntɪ tə awulaa səkpema tɔ pa wulaʋ Hanuŋ sɪ: N nyə́ma sɪ ləyaɣa sɛɛʋ tɔɔ ké
Tafiiti tila ɪ yəlaa na? I tila-wɛɣɛ sɪ pá feŋ ta ɪcatɛ na pá nyɪ-tɛ na pá wakəlɪ-tɛ.
4 Tənaɣalɛ Hanuŋ kpa Tafiiti tillaa mpɛ na í hʋ pa tantəŋ kɛ nnyɛnyɛkəŋ, na í
sɛtɪ pa tokonaa na pə́ kpa pa tapanɔɔsɪ. Ilɛna ɪ yele-wɛ. 5 Mpúɣú fɛɛlɛ kpa-wɛɣɛ
sɔsɔm. Tafiiti nɪı mpi pa lapa-wɛ tɔ, ɪlɛna í tili sɪ pá saalɪ Yeliko halənа pa tantəŋ
nyɔ, ɪlɛna pə́cɔ́ pá kpe.

Amoni nyə́ma na Silii nyə́ma pa yoonaʋ (Kʋtɔɔsʋtʋ I 19:6-19)

6 Mpúɣú Amoni nyə́ma cɛkənaa sɪ Tafiiti haɣa-wɛ na pááná kɛ pa ɪsaɣatʋ ntɪ tə
tɔɔ. Ilɛna pá polo Pɛtɪ-Lehopɪ na Sopa Silii nyə́ma kiŋ na pá kpaɣa yoolaa apaa
nyə́ma kɛ iyisi hiu (20000), na Maaka wulaʋ tɛɣɛ yoolaa iyaɣa (1000), na Topi
nyə́ma tɛɣɛ yoolaa iyisi naanʋwa na naalɛ (12000). 7 Tafiiti nɪı mpʋ, ɪlɛna í tili ɪ
yoolaa nyʋɣʋ tʋ Sowapɪ na yoolaa apalaa təna. 8 Mpʋɣʋlɛ Amoni nyə́ma lɪıwa na
pá pɪılɪ pa ɪcatɛ nɔnɔɣɔ, na Sopa na Pɛtɪ-Lehopɪ Silii nyə́ma na Topi na Maaka pə
yəlaa náá wɛ tawa taa na pa mpaa. 9 Ilɛna Sowapɪ cɛkəna sɪ ɪ ká yoo taa na waalɪ.
Mpúɣú ɪ ləsa Isɛɣɛlɪ yoolaa taa yoolaa na pɛlɛ pá yookina Silii nyə́ma. 10 Pə kaasa
mpa ɪlɛna í yelina pɛlɛɣɛ ɪ neu Apisayi sɪ pɛlɛ pá yoona Amoni nyə́ma. 11 Na í
heeli-ɪ sɪ: Ye Silii nyə́ma í kpila-m, ɪlɛ n kɔɔ na ń səna-m, yaa ye Amoni nyə́ma
kpilina nyá, ɪlɛ máá kɔɔ na má səna-ŋ. 12 Tɔɣɔ apalʋtʋ na tə́ kaasɪ ta təɣɪ ta yəlaa
na ta Isɔ acalɛɛ tɔɔ. Ile Tacaa í la ɪ luɣu nyəntʋ.
13 Mpúɣú Sowapɪ na ɪ yəlaa pa sʋʋ Silii nyə́ma tɛɛ sɪ pá yookina-wɛ na pɛlɛ pá
tʋ casəlɛ. 14 Amoni nyə́ma ná nawa sɪ Silii nyə́ma sewa, ɪlɛna pɛlɛ pá tʋ-tɛ na pá
sʋʋ ɪcatɛ. Ilɛna Sowapɪ məlɪ na í kpe Yosalɛm.
15 Silii nyə́ma nawa sɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma kəla-wɛ, ɪlɛna pá koti pa yoolaa tɔtɔ.
16 Mpúɣú wulaʋ Hatəsɛɛ tilaa na pá yaa Ifəlatɪ pɔɣɔ waalɪ Silii nyə́ma lɛlaa na ɪ
yoolaa wulaʋ Sopakɪ kpaɣa-wɛ na pá tɛɛ Helam. 17 Pa heela-təɣɪ Tafiiti, ɪlɛna í
koti Isɛɣɛlɪ yoolaa təna na pá tɛsɪ Yaatanɪ na pá polo Helam. Mpúɣú Silii nyə́ma
taɣana pa tɪ na pá na Tafiiti pá suli na pá yoo. 18 Ama pa kuu-tɛɣɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma
ɪsɛntaa, na Tafiiti kʋ yoou kɛɛkɛnaa nasətoso na nɪınʋwa (700) paasənlaa na
kpaɣanəŋ caɣalaa kɛ iyisi nɪılɛ (40000) na í kʋ pa yoou wulaʋ Sopakɪ.
19 Mpúɣú Hatəsɛɛ waalɪ awulaa səkpema naWa sɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma kʋ pa yəlaa kɛ
sɔsɔm, ɪlɛna pá polo na pá na-wɛ pá ciiki na pá lakɪ-wɛɣɛ təmlɛ. Silii nyə́ma ta
pəsɪ tɔtɔ sɪ pá səna Amoni nyə́ma.

11

Tafiiti na Pasepa pa tɔm

1 Pənaɣa sikaa na pə́ tala waatʊ wei awulaa tɛɛkɪ yoou tɔ, ɪlɛna Tafiiti kʊsɪ ɪ yoolaa wulaʊ Sowapɪ na Isɛɣɛlɪ yoolaa təna sɪ pá polo pá kʊ Amoni nyə́ma təna na pá lɛɛkɪ Lapa ɪcatɛ. Ama Tafiiti maɣamaɣa ta polo.

2 Mpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Tafiiti lɪɪna təhəntəlɛ kɛ taanaɣa, na í cɔɔkɪ kutuluɣu pata tɔɔ. Ilɛ ɪ loosa alʊ nɔɣɔlʊ ɪ sɔɔkɪ lʊm ntɛ, na ɪ ɪsɛntaa lɪɪwa pə tɪɪ fɛɪ. 3 Mpúɣú ɪ tilaa na pá pɔɔsɪ ɪ tɔɔ. Ilɛna pá cɔ-ɪ sɪ Iliyam pɛɛlɔ Pasepa ké. I paalʊ kɛlɛ Hiti tʊ Yulii. 4 Ntɛna í tili na pá pona-ɪ alʊ ɪnɪ na í sʊʊna-ɪ na ílé í məlɪ ɪ tɛ. Pəyele ɪ ka tɛma ɪsɔtʊ naʊ ntɛ́ kpakpaa na í la asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa.

5 Alʊ naWa ɪ tɪ na teu ɪlɛna í tili na í heeli Tafiiti.

6 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti tilaa na í heeli Sowapɪ sɪ í yele Hiti tʊ Yulii na í kɔɔ.

Ilɛna Sowapɪ náá yele Yulii. 7 Yulii kɔma ɪlɛna Tafiiti pɔɔsɪ-ɪ Sowapɪ na yoolaa na yoou pa alaafəya tɔɔ. 8 Mpúɣú Tafiiti heela Yulii sɪ: Polo nyá tɛ na ń hɛɛsɪ.

Yulii lɪɪwa ɪlɛna wulaʊ lapɪ-ɪ kʊcɔɔʊ na pá pona-ɪ. 9 Ama ílé ɪ ta sʊʊ ɪ tɛ. I na wulaʊ taŋlaa pa həntəna nɔnɔɣɔ tɛɛ. 10 Mpúɣú pa taɣasa-təɣɪ wulaʊ na ílé ɪ pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Anɪ n lɪɪna mpaaʊ ké. Ilɛ pepe tɔɔ ké n ta sʊʊ təyaɣa? 11 Mpúɣú Yulii cɔ-ɪ sɪ: Isɔ atakaa na Yuta na Isɛɣɛlɪ nyə́ma təna həntəɣɪ coka taa ké. Ma caa Sowapɪ na ɪ waalɪ nyə́ma ná wɛ nyɪɪtʊ taa. Ilɛna máá sʊʊ ma təyaɣa taa na má tɔɣɔ na má nyɔɔ, na má həntəna ma alʊ na? Ma tuuna-ŋ sɪ ma kaa la mpʊ. 12 Ntɛna Tafiiti heeli-ɪ sɪ: Tɔʊ, hɛɛsɪ saŋa, cele ɪlɛ maa yele na ń məlɪ.

Ilɛna Yulii caɣa. 13 Mpúɣú Tafiiti yaa-ɪ ɪ tɛ na í tɔɣɔ na í nyɔɔ na pə́ kʊ-ɪ. Paa na mpʊ, ahoo yuWa tɔ, ɪ ta polo ɪ tɛ, í na taŋlaa pa həntəna.

14 Tɛʊ fema ɪlɛna Tafiiti ŋmaa Sowapɪ kɛ takəlaɣa na í tilina-kɛɣɛ Yulii maɣamaɣa 15 sɪ pá tɛləsɪ-ɪ timpi yoou haŋa teu tɔ na pá yele-ɪ na pá kʊ-ɪ.

Pasepa paalʊ Yulii səm

16 Sowapɪ nyala ɪcatɛ, ɪlɛna í pona Yulii kɛ timpi yoolaa taa yoolaa taŋaa tɔ. 17 Mpúɣú ɪcatɛ nyə́ma lɪɪwa na pá yoona Sowapɪ na ɪ nyə́ma na pá kʊ Tafiiti yoolaa paɣalɛ na pá kpɛŋna Yulii na pá kʊ tətɔ. 18 Ilɛna Sowapɪ ŋmaa Tafiiti kɛ takəlaɣa na í kɛɛsɪ-ɪ pə təna mpi pə lapa təyoole tɔ. 19 Mpúɣú Tafiiti lɛla tillu kɛ heeluɣu sɪ: Ye ń kɛɛsa wulaʊ kɛ ta cakəlɛ tɔm kɛ cənɛ, 20 ntanyɪ páánáá ka kpa-ɪ na í yɔɣɔtɪ sɪ pepe tɔɔ ké tə sʊʊ ɪcatɛ tɛɛ sɪ tə yookina-tɛ. Anɪ tə nyəmaɣa sɪ ɪcatɛ nyə́ma tɔɔkɪ nyə́má. 21 Mpúɣú alʊ ka kʊna Ketiyɔŋ pəyalʊ Apimelɛkɪ. Tɛpɛɛsɪ ɪcatɛ tɛɛ ké ɪ ka sʊʊ mpʊ na alʊ yaɣa-ɪ namlɛ hɔɣɔlʊɣʊ na koluŋa nyʊɣʊ taa. Ilɛ pepe tɔɔ ké tá kpətəna koluŋa kɛ mpʊ? Ilɛ n cɔ-ɪ sɪ nyá pəyalʊ Yulii ná səpa tətɔ.

22 Mpúɣú tillu kɛɛsa Tafiiti kɛ nti Sowapɪ kɛɛsa-ɪ tɔ sɪ: 23 Kolontunaa mpɛ pa kpila-tʊɣʊ. Pa lɪɪ-tʊɣʊ kʊlɪʊ kɛ taWa taa na taa təɣɔnɪ-wɛ na tə́ tana-wɛɣɛ pa ɪcatɛ nɔnɔɣɔ. 24 Ilɛna koluŋa tɔɔ səŋlaa náá tɔ-tʊɣʊ nyə́má na pá kʊ ta taa paɣalɛ. Halɪ nyá pəyalʊ Yulii ná səpa tətɔ.

25 Tənaɣalɛ Tafiiti cɔWa tillu sɪ: Polo na ń heeli Sowapɪ sɪ, paa pə kʊWa ɪ yəlaa tɔ pə taa kəlɪ-ɪ caalʊɣʊ. Pə wɛɛ ké sɪ í polo ɪcatɛ tɔɔ na toŋ na í kəlɪ-tɛ. Nyaa polaa ń tasa-ɪ mpúɣú apalʊtʊ.

26 Yulii alʊ nɪɪWa sɪ ɪ paalʊ səpa, ɪlɛna í wii-ɪ. 27 Ləyaɣa tɛma, ɪlɛna Tafiiti tili na í kpaɣa alʊ na í lʊlɪ-ɪ apalʊ pəyaɣa. Mpúɣú Tafiiti kʊlapətʊ ntɪ tə ta maɣa Tacaa.

12

Nataŋ heeliɣi Tafiiti kɛ ɪ salə́ka tʊɣʊ tɔm

1 Mpúɣú Tacaa tila Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Nataŋ kɛ Tafiiti kiŋ na í heeli-ɪ sɪ: Apalaa napəlɪ paa wɛna naalɛ kɛ ɪcatɛ kʊlʊmtəlɛ taa, lɛlʊ kɛ toŋ tʊ na lɛlʊ kɛ kʊnyɔntʊ. 2 Toŋ tʊ ɪnɪ ɪ ka wɛna naaŋ na heeŋ kɛ sɔsɔm pə fɛɪ nyənʊɣʊ. 3 Hewaɣa kʊlʊmaɣa kɛ kʊnyɔntʊ náá wɛna na í tɔɔkɪ, na ká na ɪ piya pa wɛɛ na pá tɔkɪ na

pá nyɔɔkı təntəmlɛ, na ká həntəɣı ı tatɛ taa na í nyənəɣı-kɛ ısıı ı pɛɛlɔ. 4 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlı ıkɔm kɔma toŋ tʋ ını na í la ı tɔla pətɔɔtəlɛ, na í kisi a taa ké ləsʋɣʋ sı ı lakəna ıkɔm ınəɣı mʋʋllɛ. Na í kpa kʋnyɔntʋ hewaɣa ŋkɛ na í kʋ-ı.

5-6 Tənaɣalɛ Tafiiti páánáá huuwa kpakpaa təfaa na í tɔ sı: Ma tuuna Tacaa sı yʋlʋ wei ını ı lapa mpʋ tɔ pə wɛɛ sı í fɛlı heeŋ lıɣiti kɛ yaasi wei ı lapa mpʋ na í fɛına pətɔɔtəlɛ tɔ. Pəyele pə tıı mʋna pá kʋ-ı ké. 7 Ntɛna Nataŋ sı: Nyaɣalɛ yʋlʋ ını. Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa yɔɣɔtaa sı ını ı kpana-ŋ Isɛɣɛlı nyáma wulaʋ na í ya-ŋ Sayuli niŋ taa 8 na í ha-ŋ təyaɣa na alaa na í tʋ nyá niŋ taa ké Isɛɣɛlı nyáma na Yuta nyáma. Ye n ka heela-ı sı pəlɛ pə ta tɔɔ-ŋ ı ka sɔɔsa-ŋ. 9 Pepe tɔɔ ké n nyəna Tacaa tɔm kɛ yem na ń la mpi pə ta maɣa-ı tɔ? N kʋ Yulii na Amoni nyáma laɣatɛ, na ń kpaɣa ı alʋ. 10 Timpi n nyəna-ı yem kɛ mpʋ na ń kpaɣa Yulii alʋ tɔ, yoou kaa hatələna nyá təyaɣa tɔtɔ. 11 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı: Maa yele na nyá piya taa nɔɣɔlʋ wakəlı nyá laŋlɛ. Maa ha nɔɣɔlʋɣʋ nyá alaa kɛ nyá ısɛntaa na ílé ı sʋʋna-wɛ na ilim na pə ısəlɛ. 12 Nyá ŋmɛlaa ké na n la nɔɣɔlʋ ta na. Ama ilim taa ké maa la ma nyəntʋ na Isɛɣɛlı nyáma təna na.

13 Tənaɣa Tafiiti tɔma sı: Ma wakələna Tacaa ké. Ilɛna Nataŋ náá tɔmı-ı sı: Tacaa hʋısa nyá ısaɣatʋ, n kaa tasa səm. 14 Ama timpi n yelaa na Tacaa kolontunaa kpa ı tɔɔ na pá nı pʋntʋ tɔ, pəyaɣa ŋka pə lʋla-ŋ tɔ ŋkɛ kaa səna.

15 Ḿpúɣú Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Nataŋ kpema ı tɛ.

Pasepa pəyaɣa səm

Ḿpúɣú Tacaa yelaa na kʋtɔŋ sɔsɔɔʋ nakʋlı kʋ kpa Yulii leelu pəyaɣa ŋkɛ. 16 Ḿpúɣú Tafiiti hɔka nɔɣɔ na í sələmı Tacaa kɛ pəyaɣa ŋkɛ ka tɔɔ. Atɛyɛ ı həntaɣa paa ahoo nna, nyaalʋɣʋ fɛı. 17 Ilɛna ı təyaɣa sɔsaa kaana-ı sı í kʋlı atɛ ı ta tisi. Páćɔ́ ı kisa tɔɣɔʋ. 18 Ilɛna pəyaɣa sı kʋyakʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʋ wule. Ama Tafiiti waalı nyáma nyamna-ı ka səm tɔm kɛ heeluɣu. Mpi tɔ, pa maɣasaɣa pa taa ké sı, wʋsası taa kɛlɛ tə yɔɣɔtaɣana-ı ı ta cɔ, ka laalaa na ká sí ısəntɔ tɔ ye tə heela-ı ı laŋlɛ ká tɛɛsı wakəlʋɣʋ tətɔɣɔtɔɣɔ. 19 Ilɛ Tafiiti nuıwa pa wɛlətəɣı təmaɣalɛ, ılɛna í cɛkəna sı pəyaɣa səpa. Ntɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Ka səpaɣa? Pɛlɛ sı: Ɛɛ.

20 Tənaɣalɛ Tafiiti kʋla atɛ na í sɔ lʋm na í laɣası wontu. Ilɛna í sʋʋ Tacaa təyaɣa taa na í həntı-ı atɛ. I məla təyaɣa ılɛna í yɔɣɔtı na pá kɔna-ı tɔɣɔnaɣa na í tɔɣɔ. 21 Mpʋɣʋlɛ ı waalı nyáma pɔɔsa-ı sı: Wenti n lapa mpʋ tɔ, tə tapʋɣʋ suweɣelɛ? Pə tɔka pəyaɣa kɛ kʋtɔkʋ ka ta səta ılɛna ń məlı n wiiki na ń kisiɣi tɔɣɔʋ. Pə məlaa na pəyaɣa sı ılɛna ń kʋlı na ń naalı tɔɣɔʋ na? 22 Ntɛna Tafiiti cɔ-wɛ sı: Ma wiikaɣa na má həkəɣı nɔɣɔ kɛ mpʋ tɔ na má tɛɛləɣı ké sı ntanyı Tacaa ká ná ma pətɔɔtəlɛ na í waa-kɛ. 23 Tɔʋ, nɔɔnɔɔ ka səpa tɔ, pepe tɔɔ ké maa tasa nɔɣɔ həkʋɣʋ? Anı ma kaa pəsı na má taɣanı-kɛyɛ kʋsʋɣʋ. Ama máá tɛna na má polo ka kiŋ. Tɔfɔ ka fɛı sı ka tasəɣı məlʋɣʋ kɛ ma kiŋ tɔtɔ.

Salʋməŋ lʋlʋɣʋ

24 Ḿpúɣú Tafiiti hɛɛsa ı alʋ Pasepa laŋlɛ na í kpətəna-ı na í lʋlı apalʋpəyaɣa na í ha-kɛyɛ hətɛ sı Salʋməŋ, na Tacaa luɣu sʋʋ-kɛyɛ teu. 25 Ilɛna Tafiiti cɛlɛ-kɛyɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Nataŋ na ílé ı ha-kɛyɛ hətɛ sı Tacaa sɔɔla-ı.

Lapa ıcatɛ lɛɛkʋɣʋ
(Kʋtɔɔsʋtʋ I 20:1-3)

26 Tafiiti yoolaa wulaʋ Sowapı ka tama Amoni nyáma ıcatɛ sɔsɔɔlɛ Lapa. Waatʋ wei ı lɛɛka-tɛ 27 ılɛna í tili na pá heeli Tafiiti sı: Ma tɛɛsa lʋm hɔɣɔlʋɣʋ ıcatɛ kɛ lɛɛkʋɣʋ. 28 Mpʋ tɔ, kpeɣeli yoolaa mpa pə kaasaa tɔ na ŋ́ kɔɔ na ŋ́ mʋ-tɛ. Pə taa kɔɔ na má sʋʋ tə taa na pá məlı-m sam. 29 Ḿpúɣú Tafiiti kpeɣela yoolaa na pá kpa Lapa tɔɔ na pá lɛɛkı-tɛ. 30 Ilɛna Tafiiti kuli tə wulaʋ kawulaɣa ntenuɣu. Wʋla kɛ pa lupa-kʋ, kʋ yuŋ wɛ ısıı kiloonaa hiu na naanʋwa na lıɣiti kɛ mpʋ, na pá tʋ kʋ

tɔɔ ké liɣitee pɛɛ. Ḿpúɣú pa tema-kʋɣʋ Tafiiti nyʋɣʋ na í kuu ɩcatɛ taa ké wontu tuutuuma tɔtɔ. 31 Pə kaasa ɩcatɛ yəlaa ɩlɛna í tʋ lɛlaa kɛ kaafəntanaa təmlɛ na lɛlaa kɛ nyəɣətʋ halənaʋ na lɛlaa kɛ taWa təma na lɛlaa kɛ pilikinaa wɔpʋ. Ḿpúɣú Tafiiti lapəna Amoni ɩcatɛ tənа. Ilɛna í na ɩ yəlaa pá məlɩ Yosalɛm.

13

Tafiiti piya acaalətʋ

1 Pəlɛ pə waalɩ acaalətʋ lapa wulaʋ tɛ. Tafiiti pəyalʋ Apəsalɔm ka wɛna neu alʋ nyəŋ nɔɣəlʋ na pá yaakɩ-ɩ sɩ Tamaa na ɩ ɩsɛntaa lɩɩWa teu. Mpʋɣʋlɛ Apəsalɔm neu yɔtɔtɛ nyəŋ wei pa yaa sɩ Amənɔŋ tɔ ɩ luɣu sʋʋ Tamaa ɩnɩ. 2 Amənɔŋ ka sɔɔla ɩ neu ɩnəɣɩ haləna í caŋ í tʋ ɩ təɣɩ kʋtɔŋ kɛ ɩ tɔm taa. Mpi tɔ, pɛɛlɔ ɩnɩ ɩ taa nyɩ apalʋ, ɩlɛ pɩɩ wɛ Amənɔŋ kɛ katɛ sɩ í tokina-ɩ. 3 Amənɔŋ taapalʋ ntέ Tafiiti taalʋ Samma pəyalʋ Yonatapɩ. Ilέ ɩ ka ké yʋlʋ laɣatʋ ké. 4 Ḿpúɣú ílé ɩ pɔɔsa-ɩ sɩ: Pepe tɔɔ ké halɩ nyaɣa wulaʋ pəyalʋ taka na paa tanaŋ ŋku ń tɛŋ taasɩ kɛ mpʋ? Mpʋɣʋlɛ sɩ: Ma sɔɔla ma taalʋ Apəsalɔm neu Tamaa ké. 5 Ntɛna Yonatapɩ sɩ: Cɛsɩ ɩsɩɩ pə wɩɩkɩ-ŋ, na nyá caa í kɔma-ŋ wiiluɣu, ɩlɛ n tɔmɩ-ɩ sɩ í yele na nyá neu Tamaa kɔɔ na í lá tɔɣɔnaɣa kɛ nyá ɩsɛntaa na í tʋ-ŋ na ń tɔɣɔ.

6 Ḿpúɣú Amənɔŋ cɛsaa sɩ pə wɩɩkɩ-ɩ na í həntɩ na wulaʋ polo-ɩ wiiluɣu. Ilɛna Amənɔŋ sələmɩ wulaʋ sɩ: Hai, ma caa sɩ ma neu Tamaa í kɔɔ cənɛ na í tʋ-m kakalasɩ naalɛ na í cɛlɛ-m na má tɔɣɔ.

7 Ntɛna Tafiiti tili na pá heeli Tamaa sɩ í polo ɩ taalʋ Amənɔŋ naŋ taa na í lapɩ-ɩ tɔɣɔnaɣa.

8 Ḿpúɣú Tamaa pola Amənɔŋ naŋ taa na í maɣana Amənɔŋ həntaa, na Tamaa la somtu na í huɣuti na í tʋ kakalasɩ, 9 kɛ tənɛ ɩnɩ na í kuuli na í sɩɩ Amənɔŋ na í kisi tɔɣɔʋ. Ilɛna Amənɔŋ tɔ Tamaa sɩ: Ləsɩ yəlaa tənа, na pa tənа pá lɩɩ. 10 Mpʋɣʋlɛ Amənɔŋ tɔma Tamaa sɩ: Kɔna-m tɔɣɔnaɣa ŋkɛɣɛ naŋ taa na má tɔɣɔ ɩlɛ.

Ilɛna Tamaa kpaɣa kakalasɩ nsɩ na í pona Amənɔŋ naŋ taa. 11 Pɛɛlɔ sɩɩ-ɩ tɔɣɔnaɣa, ɩlɛna Amənɔŋ tɔkɩ ɩ niŋ taa na í tɔmɩ-ɩ sɩ: Ma neu, kɔɔ tə sʋʋ. 12 Ntɛna pɛɛlɔ sɩ: Aai, taa wakəlɩ-m ma taalʋ. Isɛɣɛlɩ nyáma ɩɩ lakɩ mpʋ. Ile taa la acaaləʋ ntɩ. 13 Ye n lapa mpʋ leɣe maa sɩɩ ma fɛɛlɛ? Pəyele nyáá pəsɩ Isɛɣɛlɩ taa acaaləŋ taa lɛŋkʋ. Polo ń sələmɩ wulaʋ, paa pə la ɩsəna ɩ ka tisi na má saa-ŋ.

14 Ama Amənɔŋ ta nɩɩna-ɩ. Ḿpúɣú ɩ kpipa Tamaa na toŋ na í wakəlɩ-ɩ. 15 Tənaɣa Amənɔŋ luɣu lɩɩ-ɩ na ɩ taa kpana-ɩ na pá kəlɩ ɩsɩɩ ɩ ka sɔɔla-ɩ tɔ, na í tɔɣɔnɩ-ɩ sɩ í lɩɩ. 16 Ntɛna pɛɛlɔ ma kapuka sɩ: Ha, n tɔɣɔnəɣɩ-m mpʋ tɔ n sɔɔsəɣɩ ɩsaɣatʋ kɛ nti n tɛma-m lapʋ tɔ tə tɔɔ ké.

Ama Amənɔŋ ta nɩɩ. 17 Ḿpúɣú ɩ yaa təmlɛ tʋ na í heeli-ɩ sɩ: Tɔɣɔnɩ alʋ ɩnɛ na í lɩɩ na ń kaləsɩ nɔnɔɣɔ.

18 Ilɛna təmlɛ tʋ ləsɩ-ɩ aWalɩ na í təkɩ na í kaləsɩ.

Pɛɛlɔ ɩnɩ ɩ ka suu ŋkpalasɩ capa kʋcɔɔcɔlʋ ké ɩsɩɩ aWulaa pɛɛlaa mpa pa ta saata tɔ pa suuki tɔ. 19 Tənaɣalɛ Tamaa cəla ɩ capa na í tʋ ɩ nyʋɣʋ taa ké təlʋma na í te nyʋɣʋ na í makɩ kapusi na í tɛɛkɩ. 20 Tamaa taalʋ Apəsalɔm na-ɩ, ɩlɛna í pɔɔsɩ-ɩ sɩ: Nyá taalʋ Amənɔŋ wakəla-ŋ kɛ? Ma neu, su. Taa suli təm ntəɣɩ kpaɣau na ń yaa-təɣɩ pʋlʋ, nyá taalʋ ké.

Ilɛna Tamaa saalɩ Apəsalɔm təyaɣa taa ɩsɩɩ kataɣəlaɣa. 21 Ḿpúɣú wulaʋ nɩɩ pə tənaɣa mpʋ na páánά kpa-ɩ səsɔm. 22 Ilɛna Apəsalɔm haɣa Amənɔŋ na ɩ taa. Iɩ tasəɣɩ-ɩ yɔɣɔtənaʋ kɛ mpi pə tɔɔ ɩ wakəla ɩ neu tɔ.

Apəsalɔm kʋwa Amənɔŋ

23 Pɩɩsɩ naalɛ sikaa ɩlɛ pa kɔɔkɩ Apəsalɔm heeŋ hʋntʋ ntέ timpi pa yaa sɩ Paalɩ-Hasɔɔ tɔɣɔ Ifəlayim. Ilɛna Apəsalɔm yaa wulaʋ pəyalaa tənaɣa tɔɣɔʋ. 24 Ḿpúɣú ɩ polaa na í heeli wulaʋ sɩ: Ta caa, pa kɔɔkɩ ma heeŋ hʋntʋ. Ilɛ ma caakɩ sɩ nyana

nyá waalı nyáma təna í kɔɔ na tá təɣɔ pə acima. 25 Ilɛna wulav tɔ sı: Aaı, ma pəyalv, ta təna tə kaa polo, pə taa kɔɔ na tá svkı-ŋ səɣəla kɛ yem.

Ḿpúɣú Apəsaləm caala-ı, ılɛna wulav kisi təsaɣasaɣa na í lapı-ı pə lapa wulee. 26 Ntɛna Apəsaləm sı: Ile yele na ma neu Amənɔŋ təŋ-tv. Wulav sı: Pepe tɔɔ ké n caa sı í polo nyá tɛ?

27 I caala wulav kɛ teu, ılɛna ílé ı yele na ı pəyalaa təna polo. Haləna pá kpɛŋna Amənɔŋ maɣamaɣa.

28 Ḿpúɣú Apəsaləm heela ı təmlɛ nyáma sı í paasəna teu, na pá kɔma na Amənɔŋ haɣa svlvm na má heeli-mɛ sı í kv-ı, ılɛ í kv-ı, í taa nyá, ma heelina-mɛ. Mpv tɔ, í kaası mə tı na í təɣɔ apalvtv.

29 Waatv wei Amənɔŋ haɣa svlvm, ılɛna Apəsaləm təmlɛ nyáma la teitei ısıı ı ka heeluɣu-wɛ tɔ. Na wulav pəyalaa təna kvlı na paa wei í kpa ı kpaŋaɣa tɔɔ na í se.

30 Ḿpúɣú pa taɣasa wulav kɛ kpakpaa sı Apəsaləm kvwa ı pəyalaa təna pə ta kaası paa kvlvm. Pəyele pɛlɛ pa wɛ mpaav na pá təŋa kpente. 31 Tənaɣalɛ wulav kvla kpakpaa na laŋwakəllɛ na í cəlı ı wontu na í həntı atɛ na ı waalı nyáma náá cəlı pɛlɛ pa nyəntv tətɔ. 32 Ḿpúɣú Tafiiti taalv Samma pəyalv Yonatapı təma sı: Ta caa, Amənɔŋ tike kɛ pa kvwa, pə taɣa nyá pəyalaa təna. Apəsaləm ka haɣa-ı na ı taa ké timpi ı ka wakəla ílé ı neu təɣɔ. 33 Ile wulav, taa huɣuti lotu sı nyá pəyalaa təna səpəna, Amənɔŋ tike ké. 34 Ḿpúɣú Apəsaləm sewa.

Wulav taŋlv kvsa ısɛ kɛ kpakpaa, ılɛ ı na samaa na ı waalı tɔɔ kɛlɛ pvɣv cəlɔ mpaav taa.

35 Tənaɣalɛ Yonatapı təma sı: Aŋha, wulav, nyá pəyalaa tapəna ntɛ́ ısıı ma heeluɣu-ŋ tɔ.

36 Yonatapı nɔɣɔ ta tiita atɛ, ılɛ wulav pəyalaa tapaɣalɛ, na pá tvlı nɔɔsı na pá wii təkpoo na wulav na ı waalı nyáma pɛlɛ pa luki ısəlvm.

37-38 Apəsaləm ka sewa tɔ Amihuti pəyalv Taləmayi wei ı ka ké Kesuli wulav tɔ ı tɛɣɛ ı ka polaa na í caɣa pıısı tooso. Na Tafiiti náá wiiki ı pəyalv Amənɔŋ tɔɔ ké tam. 39 Wulav kɔma na í hɛɛsı ı tı laŋlɛ kɛ Amənɔŋ səm tɔɔ, ılɛna í yele Apəsaləm kvɣv tɔm kɛ pɛɛkvɣv.

14

Apəsaləm məlvɣv kɛ Yosalɛm

1 Ḿpúɣú Tafiiti yoolaa nyvɣv tv Sowapı cɛkənaa sı wulav haɣa Apəsaləm na páánáá. 2 Ilɛna í tili timpi pa yaa sı Tɛkvwa tɔ na pá kɔna-ı alv laɣatv nɔɣɔlv na í heeli-ı sı: Cɛsı ısıı nyá laŋlɛ wakəlaa na ń suu ləyaɣa wontu ısıı yvlv cakvɣv ləyaɣa na pá taaŋı tɔ, ılɛ taa saɣalı nim. 3 Na í kɛɛsı-ı təm nti ı ka yɔɣɔtı wulav kiŋ tɔ. 4 Ḿpúɣú alv ını ı pola wulav tɛ na í hoti ı tɛɛ na í tɔ sı: Haı, ta caa, ya-m. 5 Ntɛna wulav sı: Pepe lapa ye? Ntɛna alv sı: Haı, ta caa, ma paalv səpaɣa na pá yele-m leelu. 6 Pəyele maa wɛna apalvpiya kɛ naalɛ. Ḿpúɣú sı yoo taalɛ, nɔɣɔlv fɛı sı í loli-sı. Ilɛna lɛlv kv ı taapalv. 7 Tənaɣalɛ ma nyáma təna kvlaa na pá səŋ ma tɔɔ sı má yele na pá kv kvlv. Sı paa kvlv ını ı ka kpaɣana ı caa wɛnav, ısıı pa kv-ı. Isəlɛ kvlvmtəlɛ nte tıı kaasa-m təɣɔlɛ pa tɛɛsəɣı naŋtvɣv. Pə kaa kaası ma paalv ké pəyaɣa ŋka paa yaakəna ı hətɛ təɣɔ tɛtv taa.

8 Ntɛna wulav sı: Kpe nyá tɛ na má paasəna nyá təm. 9 Mpvɣvlɛ alv cɔ-ı sı: Paa mpi pə lapa pá wɛɛ ma na ma caa təyaɣa ta təm pə taa wɛɛ nyá na nyá təyaɣa mə nyəntv. 10 Mpvɣvlɛ wulav təma sı: Ye nɔɣɔlv lakı nyá təm kɛ təm ntı tə taa, ılɛ n kɔna-ı ma kiŋ, ı kaa tasa-ŋ tokinav. 11 Ntɛna alv tasa sı: Ta caa wulav, tuuna nyá Isɔ Tacaa sı yvlv lɛɛtvlv ını ı kaa kv ma pəyaɣa na pá yele ncaalɛ. Ḿpúɣú wulav ná tuuwa sı: Na Isɔ, nɔɣɔlv kaa kpaɣa nyá pəyalv tɔɔ ké nyılvɣv.

12 Mpʊɣʊlɛ alʊ sı: Haı, Tacaa, yele na má tasa tɔmʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ kɛ yɔɣɔtʊɣʊ.
Ilɛna wulaʊ sı: Yɔɣɔtı. 13 Kɛlɛna alʊ tɔ sı: Na pepe tɔɔ ké n caa n wakəlı Isɔ yəlaa
kɛ mpʊ? Mpi tɔ, nyá kʊna nyá tı tɔm kɛ timpi nn caakı sı ń mələna nyá pəyaɣa
ŋka n tɔɣɔnaa tɔ. 14 Ta tənа tıı sı teitei ké ısıı pa pəlʊɣʊ lʊm kɛ atɛ na pá fɛı kpaʊ tɔ.
Ama Isɔ naa kʊɣı, ílé ı caakı ké sı pá húlí suulu kɛ wei pa lɔwa tɔ na pá mələnа-ı.
15 Tacaa, nɔɔnɔɔ ma kɔm ısəntɔ tɔ, ma ta kɔɔ yem, nyá yəlaa nyaasəna-m. Pə tɔɔ
ké ma kɔma sı má yɔɣɔtəɣəna-ŋ na ntanyı n ka tisi. 16 N ká mʊ ma tɔm na ń ya-m
mpa pa lʊkı sı pá kpiisi ma na ma pəyaɣa sı tə taa na Isɔ kpancoou tɔ pa nin taa.
17 Ma tʊ ma taa sı nyá tɔm ka yele na má hɛɛsı. Mpi tɔ, Tacaa, n wɛɛ ké ısıı Isɔ
ısɔtaa tillu. N fakı kʊpantʊ na ısaɣatʊ. Nyá Isɔ Tacaa í wɛɛ nyá waalı.

18 Ḿpúɣó wulaʊ tɔma alʊ sı: Taa ŋmɛsı-m nti ma pɔɔsəɣı-ŋ ısəntɔ tɔ. Alʊ sı: Yɛɛ,
yɔɣɔtı ma cɛ. 19 Ilɛna wulaʊ sı: Isəntɔ Sowapı nɔɣɔ fɛı tɔm tənɛ tə taa? Ntɛna
alʊ sı: Haı ta caa wulaʊ, ma tuukina-ŋ sı ntɔŋkpɛɛsaɣa fɛı. Tampana yaa, nyá
təmlɛ tʊ Sowapı tʊna-m təmlɛ tənɛ na í heeli-m tə tənа nti ma yɔɣɔtəɣı ısəntɔ tɔ.
20 Sowapı tuka ıtuule kɛ ḿpúɣó sı n ká cɛkəna na ń mələnа Apəsalɔm. Mpi tɔ, n
ké ləmaɣasəlɛ tʊ ké na ń nyəmá pə tənа mpi pə lakı tɔ ısıı Isɔ ısɔtaa tillu.

21 Pəlɛ pə waalı ké wulaʊ tɔma Sowapı sı: Tɔm ntı tə tɛma, polo na ń kɔna
Apəsalɔm.

22 Tənaɣalɛ Sowapı hota wulaʊ nɔɔhɛɛ tɛɛ ké kpakpaa na í kooli-ı kʊpantʊ.
Ilɛna í tɔ sı: Haı, Tacaa, saŋa ntɛ́ ma naWa sı n hʊla-m suulu kɛ timpi n tisuɣu
ma tɔm tənɛ tɔ.
23 Mpʊɣʊlɛ Sowapı tɛɛ Kesuu na í kɔna Apəsalɔm kɛ Yosalɛm. 24 Kɛlɛna wulaʊ
sı: Apəsalɔm í caɣa ı təyaɣa taa, má na-ı ta ısɛ í taa suli.
Ilɛna Apəsalɔm məlı ı təyaɣa, ı na wulaʊ paa naakı təma.

Tafiiti na Apəsalɔm pa ciikuɣu

25 Nɔɣɔlʊ ta haŋna Apəsalɔm kɛ teu kɛ Isɛɣelı tənа taa. I ŋmatʊ tənа ka tewaɣa,
ı tiili fɛı paa kpətiya maɣamaɣa. 26 I ka wɛna nyɔɔsı kɛ sɔsɔm ké, na pıı wɛɛ sı
pá hʊmı-ı paa pənaɣa ŋka. Mpi tɔ, ı nyɔɔsı í kɔma sı wɛ yuŋ ké. Ye pa hʊma-ı sı
yuŋ wɛɛkı kiloonaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ ısıı wulaʊ maɣasəlaɣa wɛʊ tɔ. 27 Apəsalɔm
lʊla apalʊpiya tooso na alʊpəyaɣa kʊlʊmaɣa. Pa yaa-kɛ sı Tamaa, ka ısɛntaa ka
lııWaɣa.

28 Ḿpúɣó Apəsalɔm caɣa pıısı naalɛɣɛ Yosalɛm. Ilɛ í na wulaʊ paa keesiɣi təma.
29 Ilɛna í yaa Sowapı sı ı tiliɣi-ı wulaʊ kiŋ na ílé ı kisi, na í tasa-ı yaaʊ kɛ tɔm naalɛ
nyəm na ílé ı kisi tətɔ. 30 Ntɛna Apəsalɔm tɔ ı təmlɛ nyə́ma sı: Sowapı taalɛ ntɛ́
ma nyəntɛ kɔŋkɔŋ taa, í polo na í sɔ-tɛɣɛ kɔkɔ.
Ilɛna pɛlɛ pa polo na pá sɔ-tɛɣɛ kɔkɔ. 31 Mpʊɣʊlɛ Sowapı pola Apəsalɔm təyaɣa
taa na í pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké nyá təmlɛ nyə́ma sɔpa ma taalɛ kɛ kɔkɔ? 32 Kɛlɛna
Apəsalɔm sı: Ma tila nyá waalı ké tɔm paɣalɛ sı ń kɔɔ na má tili-ŋ wulaʊ kiŋ na
ń pɔɔsı-ı sı pepe tɔɔ ké ı tila ma waalı kɛ Kesuu? Pıı kəla teu sı má saalı tənа. Ma
caa sı ma na wulaʊ tá ná na ye ma lapa-ı ısaɣatʊ nti ı kʊ-m.

33 Ḿpúɣó Sowapı ná polaa na í heeli-təɣı wulaʊ. Ilɛna wulaʊ yaa Apəsalɔm na
í kɔɔ na í həntı wulaʊ kɛ atɛ na ílé ı waɣalı-ı.

15

Apəsalɔm kʊlʊɣʊ kɛ wulaʊ tɔɔ

1 Pəlɛ pə waalı kɛ́ Apəsalɔm hika yoou kɛɛkɛ na kpaɣanəŋ na taŋlaa kɛ nıılɛ
na naanʊWa (50). 2 Tanaŋ tanaŋ kɛ Apəsalɔm lıkaɣa ləŋ na í puki ıcatɛ nɔnɔɣɔ
sɔsaɣa mpaaʊ kpeeŋa, ye nɔɣɔlʊ hika tɔm sı ı puki wulaʊ tɛɣɛ hʊvlɛ, ılɛ ı yaa-ı
na í pɔɔsı-ı sı: Icatɛ nteɣe n lıına? Ye ílé ı cɔ-ı sı: Ma kɛ́ Isɛɣelı kpekəle tənɛ tə tʊ

3 ılɛ ı tɔmı-ı sı: Nyɔnı, n wɛna tampana ké. Pácɔ́ ye n pola wulau tɛ nɔɣɔlu kaa paasɔna-ŋ.
4 Kasa, ye maa kɛna hʋʋlʋ ntɔ, ma kiŋ ntɛ́ tɔm nyɔ́ma ka kɔŋaɣa na ma taɣanɔɣı pa tɔmnaa.
5 Ye yʋlʋ í kpɔtɔɣɔna-ı sı ı hɔntɔɣı atɛ ılɛ ı kpipi-ı na í waɣalı-ı.
6 Mpúɣú Apɔsalɔm lakaɣa Isɛɣɛlı nyɔ́ma tɔna mpa pa pukaɣana tɔmnaa kɛ wulau tɛ tɔ. Na Isɛɣɛlı nyɔ́ma laŋa hɛɛkaɣana-ı ké.
7 Pɔnaɣa liɣiti nyɔŋka taa ké Apɔsalɔm tɔma wulau sı: Tacaa, yele na má polo Hepɔlɔŋ na má lá kɔtaɣa ŋka maa sıı Tacaa kɛ nɔɣɔ sı maa lapı-ı tɔ. 8 Mpi tɔ, waatʋ wei maa wɛ Kesuu tɔɣɔ ma sıı Tacaa kɛ nɔɣɔ sı ye ı yelaa na má mɔlı Yosalɛm, ınɔɣı maa la tɔmlɛ. 9 Ntɛna wulau sı: Polo.
Ilɛna Apɔsalɔm kʋlı na í tɛɛ Hepɔlɔŋ. 10 Mpʋɣʋlɛ Apɔsalɔm tila tillaa kɛ mukaɣa kɛ Isɛɣɛlı tɛtʋ tɔna taa sı ye pa nıı tutuɣu ılɛ pa yɔɣɔtı sı: Apɔsalɔm kɛlɛ wulau na í wɛ Hepɔlɔŋ. 11 Yosalɛm nyɔ́ma ka sıı-ı yɔlaa ŋmʋnʋɣʋ (200) pɛlɛ pa nıına-ı teu ké, pa ta cɛkɔna nti ı hɔkaa tɔ.
12 Waatʋ wei Apɔsalɔm lakaɣa kɔtası, ılɛna í tili na pá yaa Kilo tʋ Ahitofɛlı wei ı ka ké Tafiiti sɔpaapı tɔ. Mpúɣú samaa huka sɔsɔm kɛ ı kiŋ na pá tɔŋna wulau acaɣa kɛ caɣau.

Tafiiti sewa kɛ Yosalɛm

13 Mpúɣú nɔɣɔlʋ kɔma na í cı Tafiiti kɛ sɔkpalʋɣʋ sı: Isɛɣɛlı yɔlaa kɛɛsa ısɛ na Apɔsalɔm tɔɔ. 14 Ilɛna Tafiiti yɔɣɔtı ı waalı nyɔ́ma tɔna mpa paa wɛ ı kiŋ kɛ Yosalɛm tɔ sı: I kʋlı na tá se, tɔfɔ Apɔsalɔm ıı yeki-tʋ. I la tɔcau, ye pɔ taɣa mpʋ ı ká tuti-tʋ na í kʋ ıcatɛ nyɔ́ma tɔna. 15 Ntɛna wulau waalı nyɔ́ma tɔ sı: Ɛɛ, Tacaa tıı la tɔ tɔna nti n heeliɣi-tʋ tɔ.
16 Mpúɣú wulau na ı tɔyaɣa nyɔ́ma tɔna pa lııwa, na í kaası alaa naanʋwa sı pɛlɛ pá taŋ tɔyaɣa.
17 Wulau lıı mpʋ ılɛna ı yɔlaa tɔna tʋ ı waalı na pá sɔŋ tɔyaɣa kantɔkaɣa nyɔŋka kiŋ. 18 Mpúɣú ı tɔmlɛ nyɔ́ma tɔna na ı taŋlaa tɔna tʋ-ı hɛkʋ, na Katı yoolaa náá kɔɔ yɔlaa nasɔtoso (600) na pá tɛɛ-ı nɔɣɔ. 19 Mpúɣú wulau pɔɔsa Katı yoolaa nyʋɣʋ tʋ Itayi sı: Pepe tɔɔ ké mɔ kɔma ta kiŋ tɔtɔ? I mɔlı Apɔsalɔm cɔlɔ. Mpi tɔ, mɔ ké cɔɔsɔlaa ké ı ta ké tɛtʋ nyɔ́ma. 20 Anı nɔɔnɔɔ kɛlɛ ı tapa, ılɛna máá kpakɔɣı-mɛɣɛ kpakpaa na má cɔɔkɔna. Pácɔ́ ma maɣamaɣa ma ta nyı ma tɔpote. Mpʋ tɔ, í mɔlı. Tacaa í paasɔna-mɛ na í la-mɛɣɛ kʋpantʋ.
21 Tɔnaɣalɛ Itayi cɔ wulau sı: Ma tuuna Isɔ na nyá sı: Timpi n ka polo tɔ tɔnaɣa tıı polo, paa sɔm maɣamaɣa tıı sı. 22 Ntɛna wulau tɔ Itayi sı: Ye mpʋ tɛɛ nɔɣɔ.
Ilɛna Itayi na ı yɔlaa tɔna na ı piya tɔna pá tɛɛ nɔɣɔ. 23 Mpúɣú wulau na ı yɔlaa pa tʋ mpaau na pá tɛɛkı. Ye ı tala ıcatɛ nte, tɔlɛ tɔ yɔlaa pɔlı ısɔlʋm na pá makı kapusi. Ilɛna wulau náá tɛɛ Setɔlɔŋ lɔɔʋ na ı yɔlaa náá tɔŋna wʋlaɣa tɛtʋ tɔɔ tɔɔ. 24 Kɔtʋlʋ Satɔkı na Lefii nyɔ́ma mpa pa sɔɣɔlaɣa Isɔ atakaa tɔ paa wɛ tɔnɛ ını tɔtɔ. Mpúɣú pa sıı Isɔ atakaa na Apiyataa sɔŋaa na yɔlaa tɔŋa lıʋ kɛ ıcatɛ taa. 25 Ilɛna wulau tɔ Satɔkı sı: Mɔŋna Isɔ atakaa kɛ ıcatɛ taa. Ye Tacaa ká hʋlı-m suulu, ı ká mɔlɔna-m na maa tasa-ı nau kɛ ı lonte taa. 26 Ama ye ı ka tɔ sı: Aaı, maa caakı-ŋ, ılɛ í la-m ısɔna ı caakı tɔ.
27 Mpúɣú wulau tasa Satɔkı kɛ heeluɣu sı: Nyana nyá pɔyalʋ Ahimaası na Apiyataa pɔyalʋ Yonataŋ í mɔlɔna laŋhʋlʋmlɛ kɛ ıcatɛ taa na í feŋiɣi. 28 Tıı taŋ wʋlaɣa tɛtʋ pɔɣɔ tɔtɛsɔlɛnaa, na má nıı ıcatɛ alaafɔya tɔm.
29 Mpúɣú Satɔkı na Apiyataa pa mɔlɔna Isɔ atakaa kɛ Yosalɛm na pá caɣa tɔna.

Tafiiti tila feŋlu

30 Ḿpúɣú Tafiiti taka ı ısɛntɔɔ kɛ saalaɣa na í wiiki na í kpaakı Olifinaa pulaɣa tɔɔ ké nɔɔhɛɛ kpɛtɛ. Na ı waalı nyə́ma náá takı pɛlɛ pa ısɛntɔɔ na pá wiiki mpʊ tɔtɔ. 31 Ilɛna pá kɔɔ pá heeli wulaʊ sı Ahitofɛlı təŋa Apəsaləm. Ntɛna Tafiiti sı: Haı, Tacaa, wakəlı Ahitofɛlı laɣatʊ.

32 Waatʊ wei Tafiiti tala pulaɣa nyʊɣʊ taa timpi pa sɛɛkı Isɔ tɔ, ılɛ ı taapalʊ na ı laɣatʊ tasʊlʊ Akii tʊ Husayi kɔmaɣalɛ na laŋwakəllɛ na ı capa cəlaa na ı nyʊɣʊ na tɛtʊ. 33 Ntɛna Tafiiti sı: Ye n təŋəɣı-m pə kaa waası-m. 34 Məlı ıcatɛ taa na ń heeli Apəsaləm sı n ka ké ma təmlɛ tʊ kɛ lɔŋ ké, ılɛ nɔɔnɔɔ n caa sı ń nyənəɣı ınəɣı nyá caa. Waatʊ ınəɣı n ka wakəlı laɣatʊ nti Ahitofɛlı tasəɣı-ı tɔ. 35 Pəlɛ pə paasi kɔtəlaa Satɔkı na Apiyataa pa wɛ tənaɣa. Ye n nıı ntiɣi Apəsaləm pa tɔɔ n polo ń heeli-wɛ. 36 Pa pəyalaa Ahimaası na Yonataŋ pa wɛ tənaɣa, n ka tili-wɛ na pá kɔɔ pa heeli-m.

37 Ḿpúɣú Tafiiti taapalʊ Husayi məla ıcatɛ taa ké waatʊ wei Apəsaləm kɔma tɔ.

16

Tafiiti taapalaa na ı kolontunaa

1 Waatʊ wei Tafiiti tɛɛ Olifinaa pulaɣa nyʊɣʊ taa ké pəcɔ, ılɛ Mefipaalı təmlɛ tʊ wei pa yaa sı Sipa tɔ ı kata-ı kɛlɛ na ı kpaŋası naalɛ. Na pá hɔka sı tɔɔ ké potopotonaa ŋmʊnʊɣʊ (200) na lɛsɛŋ kʊwʊlʊ paɣa kɛ nıınʊwa (100) na tıŋ pee lʊm nyəna kɛ tukuŋ nıınʊwa (100) na sʊlʊm huluɣu. 2 Ḿpúɣú wulaʊ pɔɔsa-ı sı: Pepeɣe n lakəna? Ntɛna Sipa sı: Nyá təyaɣa nyə́ma ka cakı kpaŋası. Ifepiya tɔɣɔnaɣa ntɛ́ potopotonaa na tıŋ pee anɛ. Mpa pá kawa wʊlaɣa tɛtʊ taa, ılɛ pa kʊna sʊlʊm pənɛɣɛ lʊkɔtʊ.

3 Ḿpúɣú Tafiiti pɔɔsa-ı sı: Leɣe Mefipaalı wɛɛ? Mpʊɣʊlɛ sı: Mefipaalı pola Yosalɛm sı Isɛɣɛlı nyə́ma í cɛlɛ-ı ı cɔsɔ Sayuli kawulaɣa kɛ pənɛntɛ. 4 Ntɛna wulaʊ tɔmı-ı sı: Mefipaalı nyəm təna pəsa nyá nyəm.

Mpʊɣʊlɛ Sipa hənta Tafiiti kɛ atɛ na ı tɔ sı: Haı, tá caa wulaʊ, ma sama, hʊlʊ-m suulu kɛ mpʊ.

Simeyi təŋsəɣı Tafiiti kɛ mpusi

5 Tafiiti tala Pahulim ılɛ Sayuli lʊlʊɣʊ tʊ wei pa yaa sı Kelaa tɔ ı pəyalʊ Simeyi lıwaɣalɛ na í təŋsəɣı-ı mpusi. 6 Ilɛna í lɔɣɔ í na ı waalı nyə́ma tənaɣa pɛɛ. Pəyele ílé ı yəlaa na ı yoolaa ka tʊ-ı hɛkʊ ké. 7 Simeyi nyaasaɣa Tafiiti ké sı: Polo polo ń tɛɛ, yʊlʊkʊlʊ na ısaɣaʊ nyá. 8 Tacaa í məŋna Sayuli wei ı kawulaɣa n lɛɛkaa tɔ ı na ı təyaɣa nyə́ma pa səm tɔm kɛ nyá nyʊɣʊ taa. Pə tɔɔ ké Isɔ lɛɛka nyá kawulaɣa na í cɛla-kɛɣɛ nyá pəyaɣa. N pəsʊɣʊ yem ké ısəntɔ na ń cɔɔkı tɔ nyá ısaɣatʊ fɛləɣəna-ŋ. Mpi tɔ, n ké yʊlʊkʊlʊ ké.

9 Ḿpúɣú Seluya pəyalʊ Apisayi tɔma wulaʊ sı: Pepe tɔɔ ké haɣa kanɛ ka tʊʊkı tá caa wulaʊ kɛ mpʊ? La suulu na ń yele na má sɛtı ı nyʊɣʊ. 10 Ntɛna wulaʊ sı: Sowapı na ı neu Apisayi mə tɔm suwe? Ye ı tʊʊkı-m Isɔ heelina-ı sı í tʊʊ-m. Ilɛ awe ká kpɛɛsəna-ı sı pepe tɔɔ? 11 Mpʊɣʊlɛ Tafiiti tɔma ı waalı nyə́ma təna na Apisayi sı: Ma tapʊɣʊ tɛɛ pəyaɣa ná tá kisi ma weesuɣu kɛ pɛɛkʊɣʊ, halı ḿpúɣú Pɛncamɛɛ tʊ na? Ɩ yele-ı na í tʊʊ-m. Tacaa hana-ı pə mpaaʊ. 12 Ntanyı Tacaa ká ná ma wahala na í lɛɛtı-m kʊpantʊ kɛ mpusi ınɛ ı lonte.

13 Ḿpúɣú Tafiiti na ı yəlaa pa tʊɣʊta pa mpaaʊ na Simeyi náá wɛ pʊɣʊ kɔŋkɔŋ tɔɔ na í təŋna wulaʊ mpusi təŋsʊɣʊ na í lɔkı-ı pɛɛ na í kʊsəɣı mʊsʊɣʊ na ı tɔɔ. 14 Wulaʊ na ı yəlaa pa tala Yaatanı nɔɣɔ ılɛna pá hɛɛsı təna.

Husayi təŋa Apəsaləm

15 Ḿpúɣú Apəsaləm na Ɩsɛɣɛlı samaa təna pa sʊʊ Yosalɛm taa na Ahitofɛlı kɛ ı waalı. 16 Waatʊ wei Tafiiti taapalʊ Husayi tala Apəsaləm ılɛna í sɛɛ-ı sı: Mə na tɛtʊ, mə na tɛtʊ.

17 Ntɛna Apəsaləm pɔɔsı-ı sı: Anı nyá taapalʊ ntɛ́ ma caa. Pepe təɔ ké n ta təŋ ílé?

18 Ntɛna Husayi cɔ sı: Wei Tacaa na yəlaa panɛ na Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna ləsaa təɣɔ ma caa təŋʊɣʊ. 19 Pə tıı wɛɛ sı ı pəyalʊ nyaɣa maa la təmlɛ kɛ teitei ısıı maa lapʊ nyá caa kɛ təmlɛ tɔ. Ḿpúɣú maa la nyá.

Apəsaləm na Tafiiti alaa pa təm

20 Ḿpúɣú Apəsaləm təma Ahitofɛlı sı: Ɩ maɣası na tə́ ná mpi pə wɛ lapʊ tɔ.

21 Kɛlɛna Ahitofɛlı sı: Sʊʊna nyá caa alaa mpa ı yelaa sı pá taŋ təyaɣa tɔ. Waatʊ ınəɣı Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna ká ná sı n pəsa nyá təɣı nyá caa kolontu. Ɩlɛna nyá waalı nyə́ma náá nyɔɔ toŋ.

22 Ḿpúɣú pa sika Apəsaləm kɛ cokəle kɛ kawulaɣa təyaɣa pata təɔ. Na í na ı caa alaa pá sʊʊ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna ısɛntaa.

23 Laɣatʊ nti Ahitofɛlı tasaɣa Apəsaləm kɛ waatʊ ını tɔ tıı wɛ teitei ké ısıı Ɩsɔ yɔɣɔtəɣəna. Paa Tafiiti maɣamaɣa ḿpúɣú pıı wɛɛ.

17

Husayi na Ahitofɛlı pa laɣatʊ tasʊɣʊ faɣav

1 Ḿpúɣú Ahitofɛlı təma Apəsaləm sı: Yele na má ləsı yoolaa kɛ yəlaa iyisi naanʊwa na naalɛ (12000) na má tʊ Tafiiti waalı kɛ ahoo anɛ. 2 Ntanyı maa kpəlı-ı tiili na í kawa na ı yəlaa ya, ılɛna má kʊ-ı ı tike. 3 Ɩlɛna má kuu yəlaa təna na má kɔna-ŋ. Nyá kolontu í səpa, pa təna pa mələɣı nyá kiŋ ké na yəlaa hɛɛsı.

4 Ḿpúɣú Apəsaləm na Ɩsɛɣɛlı sɔsaa təna pa laŋa hɛɛna təm ntı. 5 Ama Apəsaləm sisa tə taa, ılɛna í tɔ sı: Ɩ yaa Husayi na tə nıı ílé ı nyəntʊ.

6 Husayi kɔma, ılɛna í heeli-ı Ahitofɛlı kʊyɔɣɔtʊtʊ na í pɔɔsı-ı sı: Tıı la mpʊ yaa ısəna? Nyáá yɔɣɔtı nyá nyəntʊ.

7 Ntɛna Husayi sı: Ahitofɛlı kʊyɔɣɔtʊtʊ tənɛ tə ta təŋ pənɛntɛ. 8 Nyá maɣamaɣa n nyə́ma sı nyá caa na ı yəlaa pa ké apalaa ké. Pə́cə́ pa wɛ páánáká ké ısıı yʊlʊ kpakʊɣʊʊ təɣəlaɣa pəyaɣa na ká wɛ ısəna tɔ. Nyá caa ké yoolu ké. Ɩı həntəɣı yem ké ahoo. 9 Pə nɔkaa ısəntɔ ı ŋmɛla lɔɔv yaa tiili taa ké, na ye pa kʊ tá taa lɛlaa, yəlaa í nuwa paa tɔ sı Apəsaləm waalı nyə́ma kpisaa. 10 Halı sɔɣɔntʊ kpa tá taa apalaa mpa pa wɛ apalʊtʊ ısıı təɣəlası tɔ. Mpi tɔ, Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna nyə́ma sı nyá caa ké aka. Pəyele ı wɛna yoolaa taa yoolaa. 11 Mpʊ tɔ, ma tasəɣı-ŋ laɣatʊ sı ń koti Ɩsɛɣɛlı nyə́ma tənaɣa tuutuuma. Pə kpaɣav Taŋ na pá polo Pɛɛsepa tɔ. Ɩlɛna nyana wɛ í polo nyá caa kɛ yoonav. 12 Tıı maɣana-ı tiili na tə́ hoti ı təɔ ısıı tɛv. Ɩlɛ í na ı yəlaa pa taa nɔɣəlʊ kaa fiti. 13 Ye pa sewa, na pá sʊʊ ıcatɛ natəlı tə taa, ılɛ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna pona ŋmıısı na pá tuu ıcatɛ ntɛ́ na pá tiina lɔɔv. Halı pə kaa kaası kolonjiya.

14 Ḿpúɣú Apəsaləm na Ɩsɛɣɛlı yəlaa təna təma sı: Husayi nyəntʊ lapa sana na Ahitofɛlı nyəntʊ.

Pəyele Tacaa ná tʊ ı taa ké sı ı wakələɣı Ahitofɛlı laɣatʊ tasʊɣʊ mpəɣı na pə kɔna mpusi kɛ Apəsaləm təɔ.

Tafiiti sewa na í tɛsı Yaatanı pɔɣɔ

15 Ḿpúɣú Husayi polaa na í heeli kɔtəlaa Satɔkı na Apiyataa kɛ laɣatʊ nti Ahitofɛlı tasa Apəsaləm na Ɩsɛɣɛlı sɔsaa tɔ, na laɣatʊ nti ını ı tasa-wɛ tɔ. 16 Sı pá tili lɔŋ na pá heeli Tafiiti sı í taa sʊʊ ahoo anɛɣɛ Yaatanı tɛtɛkəlɛ taa təna. Pə́ taa kɔɔ na ı na ı waalı nyə́ma təna pá wɛɛ asola taa.

17 Yonataŋ na Ahimaası pɛlɛ pa wɛ hite nɔɣɔ kɛ ıcatɛ waalı sı nɔɣɔlʊ í taa na-wɛ.
Ḿpúɣú təmlɛ tʊ alʊ nyəŋ nɔɣɔlʊ ı polaa na í heeli-wɛ sı: Ɩ polo mə maɣamaɣa na í
heeli-təɣı wulaʊ Tafiiti. 18 Ama ıfepu nɔɣɔlʊ ná na-wɛ na í polo ı taɣası Apəsalɔm.
Mpɛ pa cɛkənaa sı pa na-wɛ, ılɛna pá se lɔŋ na pá polo Pahulim ıcatɛ kɛ apalʊ
nɔɣɔlʊ ı tɛ na pá ŋmɛlı ı lɔkɔ taa. 19 Ḿpúɣú alʊ nɔɣɔlʊ kpaɣa pʊʊɣʊ na í takı lɔkɔ tɔɔ
na í le kʊtɔɣɔʊ pee, sı nɔɣɔlʊ í taa cɛkəna sı pʊlʊpʊ wɛ təna. 20 Ntɛna Apəsalɔm
təmlɛ nyə́ma sʊʊ təyaɣa ŋkɛ ka taa na pá pɔɔsı alʊ kɛ Ahimaası na Yonataŋ pa tɔɔ.
Alʊ sı: Pa tɛsa lɔɔʊ.
Təmlɛ nyə́ma pɛɛkaa pa ta na pʊlʊ, ılɛna pá məlı Yosalɛm. 21 Pa tɛɛwa, ılɛna
Ahimaası na Yonataŋ pá lıı lɔkɔ taa na pá polo pá heeli Tafiiti sı: Kʊlı na ń tɛsı
pɔɣɔ kɛ lɔŋ, na pá kɛɛsı-ı nti Ahitofɛlı kɛɛsa Apəsalɔm sı pá la Tafiiti-wɛ tɔ.
22 Tənaɣa Tafiiti na ı yəlaa pa kʊla kpakpaa na pá tɛsı Yaatanı. Pə kɔma sı pə
nyaaləɣı tɔ pə ta kaası nɔɣɔlʊ. Pa tɛsa pa təna.
23 Ahitofɛlı naWa sı pa ta mʊ ı tɔm, ılɛna í kʊlı na í kpɛɛlı ı kpaŋaɣa na í kpe ı tɛ.
Ɩ heela ı təyaɣa nyə́ma kɛ nti tə wɛ lapʊ tɔ, ılɛna í tʊ́ ı təɣı ŋmənaɣa na í sí na pá
pimi-ı ı caa pəlaaʊ taa.

Tafiiti kɛ Mahanayim

24 Tafiiti pa tala Mahanayim, ılɛ Apəsalɔm na Ɩsɛɣɛlı yəlaa mpa pa təŋaɣa ı
waalı tɔ pa tɛsa Yaatanı kɛlɛ. 25 Apalʊ wei pa yaa sı Amasa tɔɣɔ Apəsalɔm lɛɛta
yoolaa wulaʊ Sowapı lonte. Amasa ını ı caa ké Ɩsɛɣɛlı tʊ ké na pá yaa-ı sı Yetɛɛ. Ɩ
too kɛlɛ Nahası pɛɛlɔ Apikaalı, ílé ı neu nté Sowapı pa too Seluya.
26 Ḿpúɣú Apəsalɔm-wɛ pa sika Kalaatı tɛtʊ taa.
27 Tafiiti pa tala Mahanayim, ılɛna Amoni tɛtʊ ıcatɛ Lapa tʊ Nahası pəyalʊ Sopi,
na Lo-Tapaa tʊ Amiyɛlı pəyalʊ Makii, na Kalaatı tɛtʊ ıcatɛ Lokelim tʊ Paasilayi
28 pa pona Tafiiti-wɛɣɛ kʊhəntəŋ na cɛmsɛnaa na hɛɛsı, na təɣɔnaɣa pee, na
mʊlʊm, na pee kʊtoŋee, na soona kɛ loosi naalɛ. 29 Na tıŋ nim na naanim na
heeŋ, na waakasənaa. Mpi tɔ, pa təŋaɣa ké sı ıkaalɛ na nyəɣɔsı na lʊkɔtʊ pə pıı-
wɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké.

18

Apəsalɔm na ı yoolaa pa kpisuɣu

1 Ḿpúɣú Tafiiti kota ı yoolaa na í kpa pa taa ké yoolaa iyaɣa (1000) nyʊɣʊ nyə́ma
na nıınʊwa (100) nyʊɣʊ nyə́ma. 2 Ilɛna í cɛla Sowapı kɛ tintiɣile, na Sowapı
neu kɛ tintiɣile, na Katı tʊ Ɩtayi kɛ tintiɣile na í tɔ sı: Má na-mɛ tıı pona yoou.
3 Tənaɣalɛ samaa tɔma-ı sı: Aaı, pə fɛı sı ń lıı. Mpi tɔ, paa pə kəla-tʊ na tá se
nɔɣɔlʊ ıı paasəɣəna-tʊ. Paa ta taa yəlaa hɔɣɔlʊɣʊ səpəna awusa. Ama nyá wɛ ké
ısıı ta taa yəlaa iyisi naanʊwa (10000). Mpʊ tɔ, pə kəla teu sı ń saalı ıcatɛ taa na
pá kəla-tʊ ılɛ n səna-tʊ. 4 Ntɛna wulaʊ sı: Tɔʊ, maa la nti tə maɣa-mɛɣɛ teu tɔ.
Ɩlɛna wulaʊ səŋ nɔnɔɣɔ na yəlaa lıkı iyisi iyisi na nıınʊwa nıınʊwa. 5 Ḿpúɣú
wulaʊ təma Sowapı na Apisayi na Ɩtayi sı: Ɩ nyənı ma ısɛntaa na í la ma pu
Apəsalɔm təpamm.
Ɩlɛna yəlaa təna nıı mpʊ.
6 Ḿpúɣú Tafiiti yəlaa polaa sı pa yookina Apəsalɔm-wɛɣɛ Ifəlayim hɔtʊɣʊ
taa. 7 Yəlaa iyisi hiu (20000) təcu kɛ Tafiiti nyə́ma kʊwa Apəsalɔm nyə́ma taa.
8 Ḿpúɣú yoou yaWa tɛtʊ təna taa. Hɔtʊɣʊ tɔɣɔ yəlaa mpaɣa kʊyakʊ ŋkʊ tɔ pə kəla
mpa laɣatɛ tɔɣaa tɔ.

Sowapı kʊwa Apəsalɔm

9 Ḿpúɣú Apəsalɔm tuta ı təɣı Tafiiti yəlaa taa na í caɣa kpaɣanʊ. Ɩlɛna kpaɣanʊ
seena-ı na í sʊsı-ı tʊɣʊ sɔsɔɔʊ nakʊlı kʊ piliŋası taa, na ı nyɔɔsı hɔkəna-sı na í susi

na kpaɣanʊ náá tɛɛ. 10 Nɔɣɔlʊ ná mpʊ, ılɛna í heeli Sowapı sı: Ta caa, ma naWa Apəsalɔm na í susina tʊɣʊ. 11 Ntɛna í tɔmı-ı sı: N na-ı ılɛ pepe tɔɔ ké n ta kʊ-ı tənaɣa kpakpaa. Halı maa ha-ŋ liɣitee nyəɣətʊ naanʊWa kɛlɛ na tampala.

12 Ḿpúɣó apalʊ ını ı cɔWa sı: Paa liɣitee nyəɣətʊ iyaɣa (1000) kɛ n tıı ha-m ma niŋ kaa kpa wulaʊ pəyalʊ tɔɔ. Mpi tɔ, tə nııWa nti wulaʊ heela nyá na Apisayi na ltayi sı í la laakalı na ını ı pəyalʊ Apəsalɔm tɔ. 13 Paa maa lapa kaanıtʊ na má kʊ-ı, wulaʊ ka nıı-təɣı. Nyá maɣamaɣa n taa waası-m.

14 Ntɛna Sowapı sı: Maa səŋəɣı nyá kiŋ kɛ yem.

Ilɛna í kpaɣa ŋmantaası tooso na í polo í yaɣa-səɣı Apəsalɔm fulaɣa tɔɔ. Mpi tɔ, ílé ı taa səta. 15 Ḿpúɣó yoolaa naanʊWa wei ı tɔkaɣa Sowapı yoou wontu tɔ pa tama Apəsalɔm na pá tɛɛsı-ı kʊɣʊ.

16 Ḿpúɣó Sowapı hʊla tutuɣu na yəlaa koti na pá hɛɛsı pa kolontunaa tɔɣɔnʊɣʊ. 17 Ilɛna pá kpaɣa sətʊ na pá pɛtı púúɣó nakʊlı kʊ taa ké hɔtʊɣʊ taa na pá kaa ı tɔɔ ké kaŋmaaɣa təkelem, na Apəsalɔm yoolaa təna se na paa wei í məlı ı tɛ.

18 Waatʊ wei Apəsalɔm ka wɛna ı ısɛ tɔɣɔ ı yelaa na pá ŋma-ı akele kɛ wulaʊ tɛtɛkəlɛ taa ké Yosalɛm kiŋ, na í yaa-ı sı Apəsalɔm akele, sı ını ı fɛı apalʊpəyaɣa tɔ paa yaakəna ı hətɛ. Na pá yaakı-ı ḿpúɣó halәna saŋa.

Tafiiti nııWa Apəsalɔm səm

19 Ḿpúɣó Satɔkı pəyalʊ Ahimaası tɔma sı: I yele na má lɔɣɔ ma tı na má pona wulaʊ kɛ tɔm kʊpantʊ sı Tacaa ha-ı tampana na í yapı-ı ı kolontunaa niŋ taa. 20 Ntɛna Sowapı tɔ sı: Pə taɣa nyaa heelina wulaʊ kɛ tɔm kʊpantʊ kɛ saŋa. Mpi tɔ, ı pəyaɣa səpəna. 21 Ilɛna Sowapı tɔ ltiyopii tʊ sı: Polo na ń heeli wulaʊ kɛ mpi n naWa tɔ.

Ntɛna ltiyopii tʊ həntı-ı atɛ na í tú casəlɛ. 22 Ḿpúɣó Ahimaası tasa Sowapı kɛ tɔm sı: Paa pıı la ısəna yele na má se ltiyopii tʊ waalı. Sowapı sı: Ma pəyalʊ, pepe nyʊɣʊ tɔɔ ké n caa pote? N kaa waa pə taa se. 23 Ahimaası sı: Paa pıı la ısəna pə wɛɛ sı má polo ké. Ilɛna Sowapı sı: Tɔʊ, polo.

Ḿpúɣó Ahimaası kpaɣa tɛtɛkəlɛ mpaaʊ na í polo í laalı ltiyopii tʊ.

24 Waatʊ ını Tafiiti ka caɣa nɔnɔɔsı naalɛ hɛkʊ na í taŋaa. Ḿpúɣó taŋlʊ kpa nɔnɔɣɔ nyʊɣʊ taa, ılɛna ı loosi nɔɣɔlʊ ı seeki ı tike na í kɔŋ. 25 Ilɛna í má kapuka na í heeli wulaʊ, na apalʊ ını ı tɔŋna sewa na í kɔŋ. Ntɛna wulaʊ sı: Ye ı tike ı seekina tɔm kʊpantʊ kɛ ı kɔŋna. 26 Ḿpúɣó taŋlʊ tasa lɛlʊ kɛ naʊ na í seeki na í kɔŋ. Ilɛna í má kapuka na í heeli nɔnɔɣɔ taŋlʊ sı: Nɔɣɔlʊ ná kɔŋna ntɛyɛ ı tike təkoŋ tətɔ. Wulaʊ sı: Tɔm kʊpantʊ tətɔɣɔ ílé ı kɔŋna.

27 Mpʊɣʊlɛ taŋlʊ sı: Kancaalaɣa nyəŋ sewa nəɣəsəna Ahimaası sewa ké. Ntɛna wulaʊ sı: Yʊlʊ kʊpaŋ ké, na tɔm kʊpantʊ kɛ ı kɔŋna.

28 Ahimaası talaa, ılɛna í má kapuka sı: Alaafəya ké yoo, ta caa.

Ilɛna Ahimaası həntı wulaʊ kɛ atɛ na í tɔmı-ı sı: Nyá lsɔ Tacaa wei ı yapa-ŋ nyá kolontunaa mpa pa kʊlaɣaa nyá tɔɔ tɔɣɔlɛ teeli tʊ. 29 Ntɛna wulaʊ pɔɔsı-ı sı: Apəsalɔm wɛna alaafəya?

Ahimaası sı: Ma naWa samaa tuutuuma kɛ waatʊ wei Sowapı tila-tʊ tɔ, ılɛ ma ta nyı mpi pa lakaɣa tɔ. 30 Wulaʊ sı: Nyáá səŋna kpeeŋa tɔɔ cənɛ.

Ilɛna Ahimaası kɛɛ na í səŋ. 31 ltiyopii tʊ tala kpakpaa, ılɛna í tɔ sı: Ta caa, tɔm kʊpantʊ kɛ ma kɔŋna-ŋ. Saŋa Tacaa ha-ŋ tampana na í ya-ŋ mpa pa kʊlaɣaa nyá tɔɔ tɔ pa niŋ taa. 32 Ntɛna wulaʊ pɔɔsı-ı sı: Na Apəsalɔm wɛna alaafəya? Ilɛna í tɔ sı: Ta caa, nyá kolontunaa təna na mpa pa lʊkəna-ŋ asalaʊ tɔ pá wɛɛ ısıı Apəsalɔm.

19

Tafiiti laŋwakəllɛ

1 Ḿpúɣú wulav laakalı pəsaa na í kpaakı atɛ na ısətaa kutuluɣu taa na í wiiki na
í yɔɣɔtəɣı sı: Haı, ma pu Apəsaləm, ma pu Apəsaləm. Ye maa səpəna nyá lonte
pə taa kəlı teu? Ma pu Apəsaləm, haı, ma pu.
2 Ḿpúɣú pa polaa na pá heeli Sowapı sı wulav wiikina ntɛ́ na í huɣutiɣi lotu kɛ
Apəsaləm təɔ. 3 Ilɛna kvyakv ŋkv kv laŋhvlvmlɛ pəsı ləyaɣa kɛ yəlaa taa. Mpi tɔ,
yəlaa nıkaɣa pa yɔɣɔtəɣı sı wulav caɣa ı pəyaɣa ləyaɣa. 4 Fɛɛlɛ lapa yəlaa na yoou
ŋku pa yoowa tɔɣɔ, ılɛna pá svv ıcatɛ taa təhɛɛ. 5 Na wulav náá hɔka ı ısɛntəɔ ké
saalaɣa na í kiisiɣina nɔɣɔ sɔsaɣa sı: Haı, ma pu Apəsaləm, haı, ma pu, haı, ma
pu.
6 Ḿpúɣú Sowapı svv wulav kiŋ kɛ naŋ taa na í təmı-ı sı: Saŋa n tvɣı fɛɛlɛ kɛ nyá
təmlɛ nyɘ́ma mpa pa yapa nyá na nyá pəyalaa na nyá pɛɛlaa na nyá alaa tɔɣɔ.
7 Mpa paa caakı-ŋ tɔɣɔ n səɔlaa na nyá taa kpaakəna mpa pa caakı-ŋ tɔ. N lakvɣv
ısəntɔ tɔ pə hvləɣı ké sı n nyənəɣı nyá yoolaa na pa nyvɣv nyɘ́ma kɛ yem. Pə
lakı-m ısıı ye taa səpəna na Apəsaləm wɛna ı weesuɣu pıı kəla-ŋ teu. 8 Mpv tɔ,
kvlı na ń lıı na ń yɔɣɔtəna yəlaa na pa laŋa hɛɛ. Ma tuukina Tacaa sı ye n ta lıı pə
kaa kaası paa yvlv kvlvm kɛ nyá kiŋ kɛ ahoo anɛ. Na mpi pə tɛma-ŋ maɣanav kɛ
hatoo nyá pəcaatv tɔ pıı la sana na nɔɔnɔɔ nyəntv.
9 Ḿpúɣú wulav kvlaa na í caɣa nɔnɔɣɔ. Na pá heeli yəlaa sı ı lıwa na í caɣa
nɔnɔɣɔ. Ilɛna pa təna pá polo ı kiŋ.

Tafiiti məlvɣv kɛ Yosalɛm

Waatv ını ı taa Apəsaləm nyɘ́ma ka tɛma sewa na paa wei í məlı ı tɛ. 10 Ḿpúɣú
Isɛɣelı tɛtv yəlaa kpeka təna laŋa ta hɛɛ na pá tɔŋ sı: Wulav yapa-tvɣv tá
kolontunaa na Filiisi nyɘ́ma niŋ taa na nɔɔnɔɔ í seeki ıcatɛ kɛ Apəsaləm təɔ?
11 Apəsaləm wei tə ləsaa na tə kpa wulav tɔ, ílé ı səpa yoou taa, ılɛ pepe təɔ ké tə
kaa mələ́na Tafiiti?
12 Ḿpúɣú wulav Tafiiti nıı tə təna nti Isɛɣelı nyɘ́ma yɔɣɔtəɣı tɔ. Ilɛna í tili kɔtəlaa
Satɔkı na Apiyataa sı pá pɔɔsı Yuta nyvɣv nyɘ́ma sı: Pepe təɔ ké pa wɛɛ na pá
niɣitiɣi ma mələ́nav tɔm taa? 13 Anı mɛɣɛlɛ ma yəlaa na má na-mɛ tá kaa calə́m.
Ilɛ pepe təɔ ké lɛlaa ŋmaakı ta təɔ? 14 I heeli Amasa tɔtɔ sı má na-ı tə kaana calə́m,
na ını ı ka lɛɛtəna Sowapı lonte taa na í pəsı yoolaa wulav. Ye pə ta la mpv Isɔ í
kv-m.
15 Ḿpúɣú Tafiiti pəsa Yuta nyɘ́ma təna na pá wɛɛ ısıı yvlv kvlvm. Ilɛna pɛlɛ pá
tili na pá heelı-ı sı í na ı nyɘ́ma pá məlı. 16 Ḿpúɣú wulav məlaa na í tala Yaatanı
pɔɣɔ.

Tafiiti kentiɣi Simeyi təɔ

Ilɛna Yuta nyɘ́ma polo Kilikaa na pá səŋı-ı na pá tɛsəna-ı Yaatanı pɔɣɔ.
17 Ḿpúɣú Pɛncamɛɛ tv Simeyi wei ı ká tvv wulav na í wɛ timpi pa yaa sı
Pahulim tɔ, ı lɔɣɔ ı tı na í na Yuta nyɘ́ma pá polo wulav Tafiiti səŋvɣv. 18 I
waalı ka wɛ Pɛncamɛɛ nyɘ́ma kɛ yəlaa iyaɣa (1000) na Sayuli təmlɛ tv Sipa, na
ı pəyalaa naanvwa na kakpası, na ı təmlɛ nyɘ́ma kɛ hiu, na pá tɛsı Yaatanı kɛ
wulav ısɛntaa. 19 Kpılvɣv ŋku paa cɛla wulav sı ı tɛsəna tɔ kvlɛ kv təŋna ı təyaɣa
nyɘ́ma kɛ tɛsənav.
Waatv wei Tafiiti caakaɣa tɛsvɣv, ılɛ Simeyi kɔmaɣalɛ na í həntı-ı atɛ. 20 Na í tɔ
sı: Haı, tá caa wulav, taa tɔkı ısaɣatv nti maa lapa-ŋ kvyakv ŋku n lıkaɣa Yosalɛm
taa tɔ. Haı, kv-təɣı nyá taa. 21 Ma nyɘ́ma sı ma wakəla-ŋ. Pə təɔ ké ma caala lıvv
kɛ Yosɛɛfv kpeka taa na má kɔɔ-ŋ səŋvɣv.
22 Ntɛna Apisayi cɛ Tafiiti nɔɣɔ təɔ sı: Pə wɛɛ sı pá kv Simeyi ké. Mpi tɔ, ı ka
təŋsa Tacaa kvləsv kɛ mpusi.

23 Ḿpúɣú Tafiiti pɔɔsa Apisayi na ı taalu Sowapı sı: Mə tɔm suwe? Pepe tɔɔ ké ı caaləɣı-m mpu? Ma taɣana Isɛɣelı kawulaɣa taa ké məluɣu ké. Ule pə fɛı sı pá ku nɔɣɔluɣu saŋa.
24 Ulɛna wulau heeli Simeyi na tuunau sı: N kaa sı.

Tafiiti na Mefipaalı pa ciikuɣu

25 Ḿpúɣú Sayuli saalı Mefipaalı pola wulau səŋuɣu tətə. I laŋle ka wakəla Tafiiti sewa tɔɔ ké, ule ı ta paasəna ı nɔɔhɛɛ yaa ı tantuɣu. Pəyele ı ta cətə ı wontu kɛ pə kpaɣau kuyaku ŋku wulau lıı Yosalɛm ıcatɛ taa na pə sıına kuyaku ŋku ı məlaa tə.
26 Wulau kɔma, ulɛna í pɔɔsı-ı sı: Mefipaalı, pepe tɔɔ ké n taa təŋı-m? 27 Ulɛna í tə sı: Haı, ta caa, ma təmle tu pəntəna-m. Ma sı í kpɛɛlı-m ma kpaŋaɣa sı ma ké ıcam, na má caɣa-kɛ na má təŋı-ŋ. 28 Ulɛna í la-m kələmətə kɛ nyá kiŋ. Nyá tıı wɛ ısıı Isɔ ısətaa tillu ké, la mpi pə wɛ-ŋ teu tɔ. 29 Pɔpətu fɛı leleŋ, ma caa təyaɣa təna munа səm ké. Paa na mpu n yelaa na má wɛɛ nyá na mpa í təkı tə pa hɛku. Ma fɛına mpaau sı má pɔɔsı natəlı se. 30 Mpuɣule wulau sı: N kələɣı yɔɣətuɣu. Ma tɛma sıuı sı nyá na Sipa í ká tala tɛtu ule. 31 Ntɛna Mefipaalı sı: Sipa ı tıı kpaɣa pə təna. Ma caa wulau n mələɣı nyá təyaɣa taa ule ma paa ye.

Tafiiti lakı Paasilayi kɛ kupantu

32 Ḿpúɣú Kalaatı tu Paasilayi kɔmna Lokelim na í sıı wulau na pá tɛsı Yaatanı.
33 Paasilayi ını ı puısı ka wɛ nıınaasa ké. I ka səna wulau kɛ waatu wei ı ka wɛ Mahanayim təɣɔ na təɣɔnaɣa. Mpi tɔ, ı ka wɛna liɣitee kɛ sɔsɔm ké. 34 Mpuɣule wulau təma Paasilayi sı: Ma na-ŋ tə polo Yosalɛm na má tɔɔ-ŋ təna. 35 Tənaɣalɛ Paasilayi pɔɔsa wulau sı: Pə kaasa-m puısı ısəna na má sí na má təŋəɣı-ŋ Yosalɛm? 36 Saŋa taa, ma puısı wɛ nıınaasa ké. Maa pəsəɣı na má nyı təɣɔnaɣa yaa kunyɔnyɔɔm leleŋ. Pəyele maa nyəŋ yonyoolaa apalaa na alaa pa yontu faɣau. Ule pepe tɔɔ ké maa kɔɔ na pá tuɣu-ŋ səɣəla kɛ yem. 37 Pepe tɔɔ ké n lakı-m kupantu ntı tə taka? Maa tasa-ŋ sıuı na má tɛsəna Yaatanı. 38 Mpi ma caa sı ń la-m təɣɔle sı má məlı na má sı ma ıcatɛ taa timpi pa pima ma caa na ma too tɔ. Ama kpaɣa ma pəyalu Kimham na í pəsı nyá nyəŋ na ń lapı-ı kupantu nti n caakı tɔ. 39 Ntɛna wulau sı: Pə wɛ teu, Kimham í təŋı-m na ń heeli-m pə təna mpi n caana-ı tɔ na má lapı-ı.
40 Tafiiti yəlaa təna tɛsa Yaatanı pɔɣɔ, ulɛna wulau náá tɛsı na í waɣalı Paasilayi na í kooli-ı kupantu, na ílé ı məlı ı tɛ. 41 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma na Isɛɣelı hɔɣɔluɣu sıı wulau na í na ı yəlaa na Kimham pá tɛɛ.

Yuta nyə́ma na Isɛɣelı nyə́ma pa yoou

42 Ntɛna Isɛɣelı nyə́ma təna kotina wulau na pá pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké tá tɛɛtunaa Yuta nyə́ma ŋmıula nyá na nyá yəlaa na pá mələna-mɛ?
43 Mpuɣule Yuta nyə́ma təna ná cɔwa sı: Mpi tɔ, ta yulu ké. Ule pepe maɣamaɣa haŋəɣəna-mɛɣɛ pə taa? Wulau ta tɔɔ-tu. Pəyele ı ta ha-tuɣu pulu.
44 Tənaɣalɛ Isɛɣelı nyə́ma cɔwa sı: Paa ı ké mə nyəŋ tɔ, tə kəla-mɛɣɛ təm naanuwa. Mpi tɔ, tá caaləna maɣasuɣu sı tá wulau í məlı. Ule pepe tɔɔ ké ı nyəna-tuɣu yem ké mpu?
Ama Yuta nyə́ma ná holaa na pə́ kəlı Isɛɣelı nyə́ma.

20

Sepa kulуɣu kɛ Tafiiti tɔɔ

1 Waatu ını ı taa ké Pɛncamɛɛ apalu tɛtɛlatu nɔɣɔlu ı ka wɛnna Kilikaa na pá yaa-ı sı Sepa, na ı caa sı Pikili. Ḿpúɣú kuyaku nakulı ı hula apalututuɣu na í tɔ sı: Tá na Tafiiti tə ta kaa.
Pə́cɔ́ ı kaa ha-tuɣu pulu.

Paa Isɛyɛlı tʋ wei í məlı ı cokəle taa.

2 Mpʋyʋlɛ Isɛyɛlı nyə́ma təna sewa Tafiiti na pá tʋ Sepa waalı. Ama Yuta
nyə́ma ná tá lıı pa wulaʋ waalı. Pa na-ı pa təmna ḿpʋ́yʋ́ hatoo Yaatanı, haləna
Yosalɛm.
3 Ḿpʋ́yʋ́ wulaʋ məla ı təyaya taa ké Yosalɛm, na í kuu alaa mpa ı ká yelaa sı pá
taŋ təyaya tə na í təkı-wɛyɛ kutuluyu nakʋlı kʋ taa na pá taŋ-wɛ, na pá paasəna-
wɛ. Ama ıı kpətəyəna-wɛ. Pa təka-wɛyɛ ḿpʋ́yʋ́ na pá wɛɛ ısıı leelaa haləna pa
səm.

Sowapı kʋyʋ kɛ Amasa

4 Ḿpʋ́yʋ́ wulaʋ təma Amasa sı: Pıı lakı kʋyɛɛŋ tooso tə, yaa-m Yuta nyə́ma na
nyá na-wɛ í kɔɔ.
5 Ilɛna Amasa tɛɛ. Ama kʋyɛɛŋ wei wulaʋ ka tʋ-ı tə ı tɛɛwa na pə́cɔ́ í məlı.
6 Tənayalɛ wulaʋ təma Apisayi sı: Sepa ka la-tʋyʋ ısayatʋ na pə́ kəlı Apəsaləm.
Pə tɔɔ tə kpaya ma yəlaa na ń təŋ ı waalı. Pə taa kɔɔ na í tala acalɛɛ toŋ nyəna na
í fiti-tʋ.
7 Ḿpʋ́yʋ́ Apisayi kpaya Sowapı yoolaa na wulaʋ taŋlaa na yoolaa taa yoolaa
təna na pá tʋ Sepa waalı.
8 Pa kɔma na pá kpɛyɛtəna Kapawəŋ pıuʋ ılɛ Amasa səŋa-wɛyɛlɛ. Na Sowapı
ləla ı layatɛ kɛ ı tokonaa tɔɔ na tə́ wɛ tə suyute taa. I təŋaya mpʋ ılɛna layatɛ
hoti*fa*.[a] kpɛɛ layatɛ. 9 Ḿpʋ́yʋ́ Sowapı sɛɛ-ı sı: N wɛ alaafəya apaŋnya?
Ilɛna Sowapı kpa Amasa tantʋyʋ na ı niŋ ntɔyɔŋ sı ı waya ləyı-ı. 10 Amasa ta
paasəna layatɛ nte tıı wɛ ı niŋ lɛləŋ taa tə. Ilɛna Sowapı sɔ-tɛyɛ ı lotu taa ké təm
kʋlʋm na ı taa pʋntʋ luli atɛ na í sı kpakpaa.

Sepa kʋlʋyʋ kɛ Tafiiti tɔɔ sıı tənaya

Ḿpʋ́yʋ́ Sowapı na ı neu Apisayi pa tʋ Sepa waalı. 11 Ilɛna Sowapı yoolaa taa
nɔyɔlʋ caya Amasa kiŋ təna na í təŋ sı: Mpa pa wɛ Sowapı na Tafiiti pa tɔɔ tə
pʋntʋnaa í təŋ Sowapı.
12 Na Amasa náá təŋna ı caləm taa kɛ pilimuyu kɛ hapəlɛ tɔɔ. Yoolu ını ı nawa
sı yəlaa təna kɔŋ na pá səŋəyı ılɛna í tuli Amasa na í pona hapəlɛ kpeeŋa na í
takı-ı pəcɛkəlɛ. 13 I ləsa-ı mpaaʋ taa təna ılɛna pa təna pá təŋ Sowapı na pá tɔyɔnı
Sepa.
14 Ilɛna Sowapı faya na Isɛyɛlı kpeka təna taa na í mələyəna timpi pa yaa sı
Apɛɛlı-Pɛtı-Maaka na ı caa lʋlʋyʋ nyə́ma təna koti na pá tʋ́ ı waalı. 15 Ḿpʋ́yʋ́
Sowapı-wɛ pa tama Sepa kɛ ıcatɛ ntɛ́ tə taa na pá ŋmá pʋlʋ na pə́ kʋlı ısıı koluŋa.
Ilɛna yəlaa təna casa ıcatɛ koluŋa kite tɛɛ sı pa pɛtəyı-kɛ.
16 Mpʋyʋlɛ alʋ kpelikpeka tʋ nɔyɔlʋ mapa kapuka na koluŋa taa sı: Haı, haı,
ma wiikina-mɛ sı í heeli Sowapı sı ma caa ma heeli-ı təm.
17 Sowapı kpətəna-ı ılɛna alʋ pɔɔsı-ı sı: Nyaya pa yaa Sowapı? Sı yɛɛ maya. Alʋ
sı: Haı, nıı ma təm. Sowapı sı: Yɔyɔtı.
18 Ntɛna alʋ sı: Pə tıı wɛ ləŋtaa ılɛ ye nɔyɔlʋ wɛna təm ı kɔŋ Apɛɛlı ıcatɛ taa
cənɛyɛ na ıcatɛ nyə́ma tasa-ı layatʋ ılɛ pə tɛma. 19 Mpi tə, tá ıcatɛ wɛ teu ké na tə
taa wɛ təpamm kɛ Isɛyɛlı təna taa. Ilɛna nyaa caakı sı n wakəlı Isɛyɛlı taa acalɛɛ
too? Pepe tɔɔ ké n caa sı n wakəlı kpancoou ŋku Tacaa ha-tʋ tə? 20 Ntɛna Sowapı
sı: Mpusi í polo pooluŋ, maa pɛɛkəyı ıcatɛ tənɛ tə wakəlʋyʋ se. 21 Aaı, pə fɛı mpʋ.
Ama Ifəlayim pʋyʋ taa tʋ wei pa yaa sı Sepa tə ını ı kʋləna wulaʋ Tafiiti tɔɔ. I cɛlɛ-
m ınıını ı tike ılɛna má yele mə ıcatɛ na má tɛɛ. Ntɛna alʋ ını sı: Paa lɔyɔ-ŋ ı nyʋyʋ
na koluŋa.

---

[a] **20:8** Layatɛ hoti: Hepəla Piipili taa pa tɛləsaa sı layatɛ hotaa. Kəlɛɛkı Piipili taa ná wɛɛ sı: ...ılɛna ı

22 Mpʊɣʊlɛ alʊ pola ıcatɛ nyə́ma kiŋ na laɣatʊ na pá sɛtı Sepa nyʊɣʊ na pá lɔɣɔ-
kʊɣʊ Sowapı na koluŋa. Tənaɣalɛ Sowapı hʊla tutuɣu na í yası yəlaa na paa awe
kpe ı tɛ na ını ı məlı Yosalɛm kɛ wulaʊ kiŋ.

Tafiiti waalı nyə́ma həla

23 Sowapı kɛlɛ Isɛɣɛlı yoolaa təna nyʊɣʊ tʊ. Yoyata pəyalʊ Penaya kɛlɛ wulaʊ
taŋlaa nyʊɣʊ tʊ. 24 Atolam kɛlɛ lampuu mʊlaa nyʊɣʊ tʊ, na Ahiluti pəyalʊ Yosafatı
kɛlɛ Takəlası sıulʊ, 25 na Sefa kɛlɛ sı ŋmaalʊ. Satɔkı na Apiyataa kɛlɛ kɔtəlaa. 26 Na
Yayii tʊ Ila kɛlɛ Tafiiti Sɔpaapı.

21

Kapawɔŋ nyə́ma na Sayuli təyaɣa nyə́ma tɔm

1 Mpúɣú nyɔɣɔsı lıuwa pıusı tooso kɛ Tafiiti waatʊ taa. Ilɛna Tafiiti pɔɔsı Tacaa
ılɛna Tacaa tɔ sı: Sayuli na ı təyaɣa nyə́ma pa yʊlʊkʊlɛ tɔɔ ké. Mpi tɔ, pa kʊwa
Kapawɔŋ nyə́ma.

2 Mpúɣú wulaʊ yaa Kapawɔŋ nyə́ma sı ı yɔɣɔtəɣəna-wɛ. Pa taa ké Isɛɣɛlı nyə́ma,
Amolii nyə́ma kakaasaɣa ké. Ilɛ Isɛɣɛlı nyə́ma ka sıuwa pa nɔɣɔ ké sı pa kaa kʊ-
wɛ. Paa na mpʊ Sayuli ka nyaŋaɣa ké sı pá taa kɔɔ na pá pəsı Isɛɣɛlı nyə́ma na
Yuta nyə́ma pa kolontunaa. Ilɛna í lʊ sı ı kʊɣı-wɛ. 3 Mpúɣú Tafiiti pɔɔsa Kapawɔŋ
nyə́ma sı: Isənaɣa pə wɛɛ sı má taɣanı na pə́cɔ́ í kooli Tacaa yəlaa kɛ kʊpantʊ?

4 Mpʊɣʊlɛ Kapawɔŋ nyə́ma cɔwa sı: Liɣitee yaa wʊla kaa taɣanı tá na Sayuli
na ı təyaɣa nyə́ma ta tɔm. Pəyele taa caakı sı ń kú Isɛɣɛlı tʊ nɔɣɔlʊ. Ntɛna wulaʊ
sı: Ilɛ pepe maɣamaɣa kɛ í tıı caakı má la-mɛ təkpem?

5 Ilɛna pá cɔ sı: Timpi Sayuli wakəla-tʊɣʊ sɔsɔm na í tú ı taa sı ı kpiisiɣi-
tʊ təkpataa kɛ Isɛɣɛlı tɛtʊ taa tɔ, 6 mpʊ tɔ, pá cɛla-tʊɣʊ ı piya taa ké yəlaa
naatosompɔɣɔlaɣa na tə́ pusi-wɛ na tıuŋ kɛ Tacaa ısɛntaa kɛ Sayuli ıcatɛ taa.
Ntɛna wulaʊ sı: Maa cɛlɛ-mɛɣɛ-wɛ.

7 Mpúɣú wulaʊ kisa Sayuli saalı Mefipaalı tɔɔ ké nɔɔsı nsi í na ílé ı caa Sonataŋ
paa pɛɛla Tacaa ısɛntaa tɔ sı tɔɔ. 8 Ilɛna wulaʊ kpa Aya pɛɛlɔ Lisipa ka lʊla
piya nsiɣi Sayuli tɔ. Pa yaa lɛlʊ sı Aləmoni na lɛlʊ sı Mefiposɛtı, na pə́ sɔɔsəna
piya kakpası wei Sayuli pɛɛlɔ Mikaalı ka lʊla Apɛɛlı-Mehola tʊ Paasilayi pəyalʊ
Atiliyɛɛlı tɔ, 9 na í cɛlɛ-wɛɣɛ Kapawɔŋ nyə́ma na pá pusi-wɛɣɛ tıuŋ tɔɔ ké Tacaa
ısɛntaa ké pulaɣa tɔɔ, na pá sí pa naatosompɔɣɔlaɣa ınəɣı saa wei pa caaləɣı
kʊmtʊ tɔ.

10 Mpúɣú Sayuli leelu Lisipa kpaɣa fɔlətɔ taka na laŋwakəllɛ na í pɔ kʊkpamʊɣʊ
tɔɔ ké sətaa cɔlɔ kɛ kʊmtʊ caalʊɣʊ waatʊ halәna tɛʊ nıuʊ, na í tɔɣɔnəɣı suması kɛ
ilim sı sí taa tɔɣɔ-wɛ. Na í tɔɣɔnəɣı mpúɣú taalɛ wontu kɛ ahoo.

11 Mpúɣú pa heela Tafiiti kɛ mpi Lisipa lapa tɔ. 12 Ntɛna Tafiiti tili Yapɛɛsı
nyə́ma tɛɣɛ Kalaatı tɛtʊ taa na pá cɛlɛ-ı Sayuli na ı pəyalʊ Sonataŋ pa mʊwa. Mpɛ
ını paa ŋmıuləna-yɛɣɛ Pɛtı-Seyaŋ nyə́ma kataɣa taa timpi Filiisi nyə́ma ka kʊ-
wɛɣɛ Kilipʊwa na pá pusi tɔ. 13 Pa kpaɣa Sayuli na Sonataŋ pa mʊwa kɛ təna
ılɛna pá kuu yəlaa naatosompɔɣɔlaɣa ını ı nyəna tɔtɔ. 14 Ilɛna pá pi Sayuli na ı
pəyalʊ pa mʊwa kɛ Sela ıcatɛ taa ké Pɛncamɛɛ tɛtʊ taa ké Sayuli caa Kisi pəlaaʊ
taa.

Mpúɣú yəlaa lapa pə təna mpi wulaʊ tʊ-wɛ sı pá la tɔ. Pəlɛ pə waalı ké Isɔ páánáá
hɛɛwa tɛtʊ nyə́ma tɔɔ.

Filiisi nyə́ma yoonaʊ
(Kʊtɔɔsʊtʊ I 20:4-8)

15 Mpúɣú Filiisi nyə́ma yoona Isɛɣɛlı nyə́ma tɔtɔ. Ilɛna Tafiiti na ı yoolaa pá
polo na pá yoona-wɛ na ıkaalɛ kpa-ı. 16 Ntɛna tooko wei pa yaakaɣa Isipi-Penɔpı
tɔ í maɣası ı taa sı í kú Tafiiti. Paa lupa ı ŋmantaaɣa kɛ nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ ké na

ka yuŋ sɛka kiloonaa liɣiti ké pəcɔ, na í ləla ı tənaɣa taa ké laɣatɛ kʋfatɛ. 17 Ḿpúɣú
Seluya pəyalʋ Apisayi pola Tafiiti waasʋɣʋ na í kʋ Filiisi tʋ. Tənaɣalɛ Tafiiti yəlaa
kisina-ı na tuunaʋ sı: Pə fɛı sı ń tasa-tʋɣʋ təŋʋɣʋ kɛ yoou. Pə taa kɔɔ na pá kʋ
lsɛɣɛlı nyáma nəɣə tɔɔ tʋ.
18 Pə waalı ké pa na Filiisi nyáma pa tasa yoou kɛ Kəpı. Tənaɣa Hosa tʋ
Sipekaa kʋwa tooko Safi. 19 Ḿpúɣú pa na Filiisi nyáma pa tasa yoou tətəɣə kəpı
na Pɛtəlɛhɛm tʋ Yalii pəyalʋ llanaŋ kʋ Katı tʋ Koliyatı wei ı ŋmantaaɣa ka wɛ ısıı
saɣata kpatəlɛ tɔ. 20 Pa tasa yoou kɛ Katı na tooko nɔɣəlʋ ı ka wɛ təna na ı mpee
na ı nɔmpee wɛ naatoso naatoso, pə kpɛnta hiu na liɣiti. 21 Ḿpúɣú ı tʋʋ lsɛɣɛlı
nyáma, ılɛna Tafiiti taalʋ Samma pəyalʋ Sonataŋ kʋ-ı.
22 Apalaa mpɛ paa ké Katı tookonaa ké. Tafiiti na ı yoolaa pa kʋna-wɛ.

22

Tafiiti kawəyaɣa
(Yontu 18)

1 Waatʋ wei Tacaa yapa Tafiiti kɛ Sayuli na ı kolontunaa lɛlaa niŋ taa təɣə
Tafiiti sama lsɔ na yontu sı:
2 Tacaa kɛlɛ ma kʋkpamʋɣʋ
na ma təcɔɔsəlɛ toŋ nyəntɛ,
nyá waasəɣəna-m.
3 Nyaɣalɛ ma lsɔ na má cɔɔsəɣəna-ŋ.
Nyaɣalɛ ma kpalʋɣʋ na toŋ wei ı waasəɣı-m tɔ.
Na ma təcɔɔsəlɛ nte tə wɛ pʋɣʋ taa tɔ,
na ma kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ.
N ké ma waasʋlʋ, n yakı-m mʋsʋntʋnaa niŋ taa.
4 Ma sama Tacaa na kawilitaɣa.
Nyá yapəna-m kolontunaa niŋ taa.
5 Səm tama-m ké ısıı lʋm sɔsɔɔm hola,
na pá nyaasəɣı-m ısıı pusi sɔsɔɔnsı.
6 Atɛtəlɛ ka həka-m tə ŋmıısı ké.
Na səm náá tuti-m na pə puluɣu.
7 Ma yaa Tacaa kɛ ma laŋwakəllɛ waatʋ
sı ń waası-m.
Ma kiisaa na ń nıı ma nəɣə kɛ nyá təyaɣa taa.

8 Páánáá kpa lsɔ na tɛtʋ sele,
na ısɔtɔnʋɣʋ kite ciɣiti,
na pɔɔŋ náá sele ı kila tɛɛ.
9 Kɔkɔ nyɔɔsı lıına lsɔ nyá mıına tɛɛ,
na ń tɔ kɔkɔ mamala na nəɣɔ.
10 N lumsa ısɔtɔnʋɣʋ na ń tii,
na nyá nɔɔhɛɛ tɛɛ ké ısɔŋmʋntʋɣʋ kpıısəŋ nyəŋkʋ.
11 lsɔtaa taŋlʋ kpaɣana-ŋ na ń kʋləɣı hʋntʋ,
na heelim tɛɛkəna-ŋ.
12 N taka nyá təɣı səkpɛtʋɣʋ,
na ŋ wɛ tɛʋ ŋmʋntʋɣʋ tɛɛ.
13 Nyá nyalaməlɛ tɛɛ-ŋ nəɣə
na tə tɔɔkı mamacəɣəlası.
14 lsɔtaa lsɔ Sɔsɔ nəɣə nıı
ısɔtaa ké ısıı tɛʋ hola.
15 N tɔ ma kolontunaa kɛ nyəmá na ń yası-wɛ.

N tisa pa tɔɔ kɛ́ calanaa na pá se yem yem.
16 Tacaa ń mʊ pááná na ń woso nyá mɪɪna tɛɛ,
na teŋku tɛtʊ nyɪ na pə́ ná antulinya kite.

17 Ilɛna ń tisi nyá niŋ na ɪsɔtaa
na ń ləsɪ-m lʊm sɔsɔɔm taa.
18 Na ń ya-m kolontunaa toŋ nyə́ma
mpa ɪnɪ pa tɛɛ-m tɔ pa niŋ taa.
19 Ma wahala wule kɛ pa tuta-m.
Ilɛna Tacaa waasɪ-m.
20 N sɔɔla-m tɔɣɔ n waasa-m sɪ má caɣana ma tɪ.

21 Ma təŋa tampana tɔɣɔ n lapa-m mpʊ,
ma kʊsiɣisim lapʊ kasəyaɣa ntɛ́.
22 Ma təŋa Tacaa tɔm kɛ́,
ma ta wakələna-ŋ.
23 Ma təŋa nyá kʊsəsɪɪtʊ tɔɣɔ.
Ma ta yɔkɪ nyá kiiu nakʊlɪ.
24 Ma luɣu fɛɪ taalɪ nɔɣɔlʊ,
tɔɣɔ ma kpa ma təɣɪ ɪsaɣatʊ tələtɛ.
25 Ilɛna Tacaa fɛlɪ-m ma tampana təŋʊɣʊ tɔɔ.
Ma kʊsiɣisim lapʊ kasəyaɣa ntɛ́.

26 Kʊpantʊ kɛ Tacaa n fɛləɣɪ tə latʊ,
na ń təŋ tampana na ń lana a təŋlʊ.
27 Yʊlʊ í wɛ tənaŋŋ ḿpúɣó n lakɪ-ɪ,
ɪlɛna ń kisi ɪsaɣaʊ.
28 N waasəɣɪ təpasəlaa,
ɪlɛna ń tisiɣi kalampaanɪ nyə́ma na ɪsɛ cɪlʊɣʊ.
29 Tacaa kɛlɛ ma nyaaləm,
na ń kɛɛləɣɪ ma səkpɛtʊɣʊ.
30 Nyá toŋ kɛ ma ŋmaakəna
kolontunaa koloosi na má sʊʊkɪ.

31 Tacaa nyá kʊlapʊtʊ wɛ kɛ́ təcʊŋŋ,
na nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ fɛɪ sika.
N kentiɣi mpa pa cɔɔsəɣəna-ŋ tɔ ɪsɪɪ kpálúɣú.
32 Tacaa nyá tike təkoŋ ntɛ́ Isɔ.
Ta Isɔ tike təkoŋ ntɛ́ kʊkpamʊɣʊ
ŋku kʊ kentiɣi-tʊ tɔ.
33 Nyaɣalɛ ma koluŋa ɪcatɛ toŋ nyəŋka.
Na ń tiikiɣi-m mpaau kʊsiɣisuɣu taa.
34 Na ń yeki na má pəsəɣɪ sewa kɛ pulasɪ tɔɔ
ɪsɪɪ nam na naani.
35 N faləsa ma niŋ na yoou,
na má nyɪ tɔɔʊ toŋ nyəŋkʊ tɔʊ.
36 N yapa ma nyʊɣʊ na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ kʊkentuɣu.
Na ma pəsɪ sɔsɔ kɛ nyá kʊpantʊ tɔɔ.
37 Nyá hasəɣəna ma nɔɔhɛɛ tɛɛ.
Pʊlʊpʊ ɪɪ tuuliɣi-m.
38 Ma tɔɣɔnəɣɪ ma kolontunaa na má
wakələɣɪ-wɛ.

Ye ma ta kpiisi-wɛ maa mələɣı.
39 Ma wakələɣı-wɛɣɛ na má kpiisi-wɛ,
na pá wɛɛ ma nɔɔhɛɛ tɛɛ, paa tasəɣı kvlvɣv.
40 Nyá haakəna-m yoou toŋ,
na ń yeki na ma kolontunaa həntəɣı-m atɛ.
41 N yeki na pá seeki-m,
na má wakələɣı-wɛ tənaŋnaŋ.
42 Pa caakı pa taa na pa waalı paa naa waasvlv.
Ilɛna pa wiina Tacaa na ílé ı kisi cɔv.
43 Ma nuɣutiɣi-wɛ na pá pəsı mvsvɣv.
Na má fɛlı-wɛ na pá pəsı ısıı mpaav afəla.

44 N yapa-m ma yəlaa nɔɔhɔntɛ taa,
na ń sıı-m kateŋası yəlaa nyvɣv tv.
Yəlaa mpa ma taa nyı tɔ pa lapa-m təmlɛ.
45 Kpaı nyɔ́ma piya seekina-m,
na má nyəna-wɛɣɛ ısəlɛ pa nuıkı kɛ́.
46 Pa nantv tiliɣi kɛ́,
na pá luıkəna pa təŋmɛllɛ na seluɣu.

47 Tacaa wɛnna.
Nyaɣalɛ ma kvkpamvɣv ŋku kv kentiɣi-m tɔ
maa sa-ŋ.
Ma tala ma lsɔ ma waasvlv.
48 Nyá lɛɛtəɣəna na ma nɔɣɔ.
Na ń tisiɣi piitimnaa kɛ ma tɛɛ.
49 Nyá fitiɣina-m ma kolontunaa niŋ taa,
na ń lakı na má kələɣı-wɛ,
na ń yakı-m mvsvŋtv niŋ taa.
50 Pə tɔɔ kɛ́ maa sa-ŋ piitimnaa taa
na má pvɣvlı nyá hətɛ.
51 N tvɣı nyá wulav kɛ akaıtv sɔsɔɔntv.
Na ń la kvpantv kɛ nyá kvləsv na Tafiiti,
na ílé ı piitim nyɔ́ma kɛ tam tɔɔ.

23

Tafiiti kantəkaɣa kvyɔɣɔtvtv

1 Yontu nti Tafiiti təkəna yoou tɔɣɔlɔ:
I nıı Sesee pəyalv Tafiiti nɔɣɔ.
Tacaa kvsəna ma nyvɣv.
Yakɔpv lsɔ ləsəna-m na í kpa-m wulav.
Maɣalɛ lsɛɣɛlı yəlaa yonyoolu kvpaŋ.
2 Tacaa Feesuɣu tvwa kv tɔm kɛ ma taa
na ma yɔɣɔtəna kv nɔɣɔ.
3 lsɛɣɛlı lsɔ yɔɣɔtaa.
lsɛɣɛlı nyɔ́ma kentulu nyá nyá heelina sı:
Wulav wei ı təŋəɣı tampana
na í tɔkı yəlaa tɔɔ kɛ́ kawulaɣa
na lsɔ sɔɣɔntv tɔ,
4 ı wɛ teitei kɛ ısıı ısɔtɔnvɣv cɛkvɣv tanaŋ
na ilim lıı təyɛıyɛı tɔ.
Na pə́ lakı na kvnyɔnyɔm nyɔɔkı

tɛu nıuu waalı.

5 Ḿpúɣú Isɔ n koola ma təyaɣa kɛ kupantu.
Ma na-ŋ tə pɛɛla tam tɔɔ nɔɣɔ ké,
na ń taɣanı-kɛɣɛ teu na ń nyámá ka tɔɔ.
N ka ya ma nyuɣu na ń la-m kupantu təna.
6 Ama Isɔ nyá footilaa ná wɛ ısıı sɔwa
kulələna ké.
Paa tokiɣina-yɛɣɛ niŋ kpɛtɛ.
7 Kpátúɣú yaa ŋmantaaɣa kɛ pa kpakəɣəna-yɛ
na pá wɔ-yɛɣɛ kɔkɔ kɛ a lonte taa.

Tafiiti yoolaa sɔsaa hala (Kutɔɔsutu I 11:10-47)

8 Tafiiti yoolaa sɔsaa mpa pa lakaɣa ı təmlɛ tɔ pa hala ntɔ. Ɩ yoolaa sɔsaa tooso taa sɔsɔ ntɛ́ Hakəmoni tu Isəpaalı. Ini ı kuna yoou kulumuɣu taa ké yoolaa nasənaasa (800).
9 Isəpaalı waalı ké Tooto pəyalu Ahowa saalı Iliyasaa. Isɛɣɛlı yəlaa tooso wei na Tafiiti paa tama Filiisi nyámá na pá yoona-wɛ na Isɛɣɛlı yoolaa náá seeki kulum kulum tɔ pa taa lɛlu. 10 Iliyasaa ku Filiisi nyáma kɛ kuyaku nakuləɣı katatəlaɣa ké, halənа ı niŋ nyɔkələna laɣatɛ. Kuyaku ŋkuɣu Tacaa yapa Isɛɣɛlı nyáma kɛ teu na apalu ını ı nɔɣɔ. Halənа Isɛɣɛlı yoolaa təŋəɣı ı waalı na pá tɔɔsəɣı sətaa yoou wontu.
11 Iliyasaa waalı ké Halaa tu Akee pəyalu Samma. Ḿpúɣú Filiisi nyáma kota timpi pa yaa sı Lehii tɔ sı pa yoona Isɛɣɛlı nyáma, ılɛna pɛlɛ pa se. 12 Ama Samma suu soona naalı a taalɛ taa ké təna na í yoona Filiisi nyáma na í ku-wɛ na Tacaa ya Isɛɣɛlı nyáma kɛ teu.

13 Ḿpúɣú yoolaa hiu na naanuwa wei ı təŋaɣa Tafiiti tɔ pa taa tooso pola ı kiŋ kɛ Atulam kukpamuɣu púúɣú taa kɛ kumtu waatu. Na Filiisi yoolaa náá sika Lefayi nyáma tɛtɛkəlɛ taa. 14 Na Tafiiti náá wɛ koluŋa ıcatɛ taa na Filiisi yoolaa náá sika Pɛtəlɛhɛm. 15 Mpuɣulɛ Tafiiti təma sı: Ma nyıula Pɛtəlɛhɛm ıcatɛ nɔnɔɣɔ hite taa lum ké ısıı yem na kpɛtɛ.
16 Tənaɣalɛ yoolaa sɔsaa tooso ını pa faɣana Filiisi nyáma təsikile na pá lu Pɛtəlɛhɛm hite ńté tə taa lum na pá pona Tafiiti. Ama ı kisa pə nyɔɔu na í mələnа-wı na í liisi Tacaa. 17 Ilɛna í tɔ sı: Haı, Tacaa, pə fɛı sı má nyɔɔ lum pənɛ. Mpi tɔ, pə wɛ ısıı yoolaa panɛ pa caləm ké. Pa weesiŋ kɛ pa lapa awusa.
Ilɛna Tafiiti kisi lum mpı pə nyɔɔu.
Təmlɛ sɔsɔalɛ nte yoolaa tooso ını ı lapa təɣalɛ.
18 Sowapı neu Apisayi kɛlɛ yoolaa hiu na naanuwa ını ı taa nyuɣu tu. Ini ı kuna kolontunaa ŋmunuɣu nuınuwa (300) na ŋmantaaɣa, ılɛna ı nyuɣu kulı. 19 Ini ı ka tɛɛna pa hiu na naanuwa taa halı ı la pa nyuɣu tu. Paa na mpu ı ta tala kancaalaɣa yoolaa tooso.
20 Ḿpúɣú Kapəseli tu Yoyata pəyalu Penaya, apalu ını ı nyuɣu ka kula ı kookalənaa tɔɔ ké. Ini ı ka kuna Mowapu yoolaa sɔsaa naalɛ. Kuyaku lɛŋku ı tii hite taa na í ku təɣɔlaɣa kɛ watu waatu. 21 Kuyaku nakulı ı na Icipiti yoolu tooko nɔɣɔlu pa sulina na ını í təka kpátúɣú na ılɛyɛ ŋmantaaɣa. Ḿpúɣú ı lɛɛka tooko ını ı ŋmantaaɣa na í kuna-ı. 22 Mpi Penaya lapa na ı nyuɣu kulı yəlaa tooso ını ı taa təɣalɛ. 23 Ini ı tɛɛna pa hiu na naanuwa ını. Ama ı ta tala tooso kancaalaɣa nyəŋ ké. Ḿpúɣú Tafiiti kpa-ı ı taŋlaa nyuɣu tu.
24 Yoolaa sɔsaa hiu na naanuwa taa lɛlaa ntɛ́ Sowapı neu Asayɛɛlı, na Pɛtəlɛhɛm tu Tooto pəyalu Ilanaŋ, 25 na Halotı nyáma Samma na Ilika, 26 na Pelɛtı

tʊ Helɛsı, na Tekʊwa tʊ Ikɛsı pəyalʊ Ila, 27 na Anatətı tʊ Apiyesɛɛ, na Husa tʊ Mepunayi, 28 na Ahowa tʊ Salʊməŋ, na Netofa tʊ Malayi, 29 na Netofa tʊ Paana pəyalʊ Helɛpı, na Pɛncamɛɛ tʊ Lipayi pəyalʊ Itayi kɛ Kipeya, 30 na Pilatəŋ tʊ Penaya, na Hitayi kɛ Kaası ləəʊ nəɣə 31 na Pɛtı-Alapa tʊ Apiyaləpəŋ, na Pahulim tʊ Asəmafɛtı, 32 na Saaləpəŋ tʊ Iliyapa, na Yasɛɛ pəyalʊ lɛlʊ Yonataŋ, 33 na Halaa tʊ Samma na Halaa tʊ Salaa pəyalʊ Ahiyam, 34 na Makatı tʊ Ahasəpayi pəyalʊ Ilifɛlɛtı, na Kilo tʊ Ahitofɛlı pəyalʊ Iliyam, 35 na Kamɛɛlı tʊ Hɛsəlayi, na Alapʊ tʊ Paalayi, 36 na Sopa tʊ Nataŋ pəyalʊ Ikaalı, na Katı tʊ Pani, 37 na Amoni tʊ Selɛkı, na Pelətı tʊ Nalayi mpa pa təkaɣa Sowapı yoou wontu tə, 38 na Yetɛɛ nyə́ma Ila na Kalɛpʊ, 39 na Hiti tʊ Yulii. Tafiiti yoolaa səsaa təna kpɛnta yəlaa hiu na naanʊwa na naatosompəɣəlaɣa.

24

Kʊkalʊɣʊ na yʊlʊkʊsəkʊ
(Kʊtəəsʊtʊ I 21:1-6)

1 Mpúɣú Tacaa páánáta sa Isɛɣɛlı nyə́ma kɛ huunaʊ, na í tú Tafiiti taa sı í kala Isɛɣɛlı nyə́ma na Yuta nyə́ma. 2 Ilɛna Tafiiti tə ı yoou wulaʊ Sowapı sı: Cəə Isɛɣɛlı kpeka təna kɛ pə kpaɣaʊ Taŋ na pə́ polo Pɛɛsepa tə na ń kala yəlaa na má nyı pa nyʊɣʊ.

3 Mpʊɣʊlɛ Sowapı sı: Tacaa í la na Isɛɣɛlı yəlaa huki təm nuunʊwa (100) na ń ná. Ile pepe təə ké n tuı kaləɣı yəlaa?

4 Ntɛna wulaʊ sı: Sowapı í kala kɛ í kala. Ilɛna Sowapı polo na í kala Isɛɣɛlı yəlaa. 5 Mpúɣú ı tɛsa Yaatanı na í polo ı siki timpi pa yaa sı Alʊwɛɛ təɣə ıcatɛ nte tə wɛ Katı tɛtɛkəlɛ taa tə tə ntəɣəŋ təə kɛ Yasɛɛ cələ. 6 Mpúɣú pa pola Kalaatı tɛtʊ taa na pá polo Hiti nyə́ma tɛtʊ taa na Katɛɛsı na Taŋ-Yaaŋ kɛ Sitəŋ cələ, 7 na pá polo Tiii koluŋa ıcatɛ taa na Hifi nyə́ma na Kanaaŋ nyə́ma pa acalɛɛ taa na pá tɛɛsəna Yuta ilim tətʊlɛ ntəɣəŋ təə ké Pɛɛsepa. 8 Mpúɣú pa cəə tɛtʊ təna na pá məlı Yosalɛm. Ile pə yoosa ısətʊnaa pəɣəlaɣafɛı naanʊwa, na kʊyɛɛŋ hiu. 9 Ilɛna Sowapı heeli wulaʊ sı: Isɛɣɛlı yoolaa wɛ yəlaa iyisi nasənaasa (800000) na Yuta nyə́ma kɛ yoolaa iyisi nasəlɛ na nuunʊwa (500000).

Isə həma Tafiiti ŋkpaŋʊɣʊ
(Kʊtəəsʊtʊ I 21:7-17)

10 Tafiiti tɛma kʊkalʊɣʊ ŋkʊ ılɛ ı laŋlɛ wakəlaa kɛlɛ na í tə sı: Tacaa, ma lapa mpʊ tə ma wakəlaa ké, ile wii-m ma ısaɣatʊ ntı. Ma lapa kʊmɛlɛntʊ ké.

11 Mpúɣú Tacaa heela Tafiiti laɣatʊ tasəlʊ Isə kʊyəɣətʊtʊ tɛləsʊlʊ Katı sı: 12-13 Polo ń heeli Tafiiti sı ma sıı wahalanaa tooso sı í ləsı wei ı səəlaa tə. Nyəɣəsı í lıı-ı puısı naatosompəɣəlaɣa, yaa í se ı kolontunaa kɛ ısətʊnaa tooso, yaa yʊlʊkʊsəkʊ í lıına kʊyɛɛŋ tooso? Wulaʊ í cə-m na má heeli Tacaa. Tafiiti fema tanaŋ tɛɛ ılɛna Isə kʊyəɣətʊtʊ tɛləsʊlʊ kəə.

14 Ntɛna Tafiiti cə-ı sı: Ma laŋlɛ pəsaa ké. Ile Tacaa kɛ tə pɛta ta tı. Sana ını í hə ta ŋkpaŋŋ na mpi yʊlʊ ka həmı-ı tə. Mpi tə, Tacaa pətəətəlɛ təəwaɣa.

15 Mpúɣú Tacaa yelaa na yʊlʊkʊsəkʊ sʊʊ Isɛɣɛlı taa ké hatoo tanaŋ tɛɛ na pə́ polo waatʊ wei ı sıwa təɣə pə kpaɣaʊ Taŋ na pə́ polo Pɛɛsepa tə, na yəlaa iyisi nuutoso na naanʊwa (70000) sı. 16 Isətaa tillu tiikaɣa Yosalɛm ıcatɛ təə sı ı wakələɣı-tɛ, ılɛna Tacaa yele ı páánána í heeli-ı sı: Yele mpʊ, pə maɣanaa.

Waatʊ ını tə na ısətaa tillu wɛ Yepusi tʊ Alafəna təfallɛ. 17 Tafiiti nawa ısətaa tillu na í kʊɣı yəlaa ılɛna í tə Tacaa sı: Haı, má wakələna, yəlaa mpɛ pa ta la pʊlʊ. Kʊ má na ma caa təyaɣa nyə́ma.

Tafiiti ŋmá Tacaa kɛ kətaɣa tələtɛ
(Kʊtəəsʊtʊ I 21:18-26)

18 Ḿpúɣú Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ polɑ Tɑfiiti kiŋ kɛ kʋyɑkʋ ŋkʋ nɑ í tɔmı-ı sı: Polo Alɑfənɑ təfɑllɛ nɑ ń ŋmá Tɑcɑɑ kɛ kɔtɑɣɑ təlɑtɛ.

19 Ɩlɛnɑ Tɑfiiti polo ısıı Tɑcɑɑ heeluɣu-ı tɔ. 20 Ḿpúɣú Alɑfənɑ lııwɑ nɑ í loosi wulɑʋ nɑ ı wɑɑlı nyə́mɑ nɑ pá puki ı tɛ, ılɛnɑ í polo nɑ í həntı-ı ɑtɛ. 21 Ɩlɛnɑ í pɔɔsı wulɑʋ sı: Hɑı, tá cɑɑ, ɑlɑɑfəɣɑ kɛlɛ? Kɛlɛnɑ wulɑʋ sı: Mɑ kɔŋ ké sı mɑ yɑkı nyá təfɑllɛ nɑ má ŋmá Tɑcɑɑ kɛ kɔtɑɣɑ təlɑtɛ nɑ mpusi ınɛ í kɛɛlı yəlɑɑ tɔɔ. 22 Ntɛnɑ Alɑfənɑ sı: Tɑ cɑɑ, kpɑɣɑ-tɛ nɑ ń lɑ kɔtɑsı nsi n nəkɑɑ tɔ. Kpɑɣɑ nɑɑŋ ınɛ nɑ ń hɛtı ɑkuɣu kpɑtəŋ nɑ ń lɑ kɔtɑɣɑ ŋkɑ kɔkɔ lusɑɑ tɔ. 23 Pə tənɑɣɑ ı hɑ wulɑʋ nɑ í tɔmı-ı sı: Nyá Ɩsɔ Tɑcɑɑ í mʋ nyá sələmʋɣʋ.

24 Tənɑɣɑlɛ wulɑʋ cɔ-ı sı: Ɑɑı, mɑɑ yɑnɑ liɣitee ké, mɑ kɑɑ hɑ Tɑcɑɑ kɛ mpi pə tɔɔ mɑ tɑ wıı tɔ.

Ɩlɛnɑ Tɑfiiti fɛlı təfɑllɛ nɑ nɑɑŋ pə tɔɔ ké liɣitee nyəɣətʋ nıılɛ nɑ nɑɑnʋwɑ. 25 Ḿpúɣú ı ŋmɑwɑ kɔtɑɣɑ təlɑtɛ nɑ í lɑ Tɑcɑɑ kɛ kɔtɑɣɑ ŋkɑ kɔkɔ lusɑɑ tɔ nɑ ciikuɣu nyənsı. Ɩlɛnɑ Tɑcɑɑ páánɑ́ hɛɛ nɑ mpusi kɛɛlı Ɩsɛɣɛlı tɛtʋ tɑɑ.

AWULAA
TƆM TAKƎLAƔA KANCAALAƔA NYƎŋKA
Kʊtʊlʊtʊ

Awulaa takəlaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa ké pa kɛɛsəɣɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Tafiiti pəyalʊ Salʊməŋ kawulaɣa təɣɔʊ təm. Kancaalaɣa taa, ɪ təŋa Ɪsɔ luɣu nyəntʊ ké na ɪ kawulaɣa la teu pə tɪɪ fɛɪ. Ama alaa hɛləsa-ɪ tɪɪŋ laaʊ təm taa ké waalɪ waalɪ. Ɪlɛna Ɪsɔ faɣa ɪ kawulaɣa kɛ təm naalɛ. Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ həɣəlʊɣʊ na Selopʊwam kɛlɛ pa wulaʊ. Na Yuta nyə́ma kɛ həɣəlʊɣʊ na Lʊpʊwam kɛlɛ pa wulaʊ.

Ɪsəna **p**a **f**aɣa **Awul**aa **I t**a**kə**laɣa **t**ɔ**:**

Tafiiti kawulaɣa tɛm, titite *1:1–2:12*
Salʊməŋ kawulaɣa təɣɔʊ, titite *2:13–11:43*
Salʊməŋ kawulaɣa faɣaʊ, titite *12:1–14:20*
Ɪsɛɣɛlɪ awulaa naalɛ yoou na pa ciikuɣu, titite *14:21–22:53*

Atoniya nyɪləɣɪ kawulaɣa

1 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Tafiiti kpatəlaa təkuŋkuŋku, na pá takəɣɪ-ɪ pɔɔŋ pɪɪ haŋəɣɪ-ɪ. 2 Ntɛna wulaʊ waalɪ nyə́ma tɔ sɪ: Tá caa wulaʊ, tɪɪ caa-ŋ pɛɛlɔ wei ɪ ta nyənta apalʊ tɔ na í paasəna-ŋ, na í həntəɣɪ nyá kɔŋkɔŋ taa. Pɪɪ haŋɪ-ŋ.

3 Ɪlɛna pá pɛɛkɪ Ɪsɛɣɛlɪ tɛtʊ təna taa ké pɛɛlɔ telu, na pá hiki Sunem tʊ nɔɣɔlʊ. Pa yaa-ɪ sɪ Apisakɪ. Ɪlɛna pá pona-ɪ wulaʊ. 4 Pɛɛlɔ ɪnɪ ɪ ɪsɛntaa ka lɪɪwaɣa təkpapa. Ḿpúɣú ɪ paasəna wulaʊ. Ama wulaʊ ta nyəmɪ-ɪ apalʊ na alʊ.

5-6 Ḿpúɣú Hakii pəyalʊ Atoniya, Apəsalɔm neu yɔtɔtɛ nyəŋ lapa kalampaanɪ, sɪ ɪnɪ ɪ ká təɣɔna kawulaɣa. Ɪ ɪsɛntaa ka lɪɪwaɣa. Pə́cɔ́ too ɪ kʊlʊɣʊ tɔ, ɪ caa ta kaləna-ɪ paa təm kʊlʊm sɪ pʊlʊ. Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ ɪ caa yoou kɛɛkɛnaa, na kpaɣanəŋ caɣalaa, na ɪ taŋlaa kɛ nɪɪlɛ na naanʊwa. 7 Ḿpúɣú ɪ nawa Sowapɪ, na kɔtʊlʊ Apiyataa, na pɛlɛ pa laŋa hɛɛna ɪ təm ntɪ. 8 Ama kɔtʊlʊ Satɔkɪ, na Yoyata pəyalʊ Penaya na Ɪsɔ kʊyəɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Nataŋ, na Simeyi, na Leyi, na Tafiiti taŋlaa fɛɪ Atoniya tɔɔ.

Nataŋ na Pasepa pa yəɣətəɣɪ Salʊməŋ kawulaɣa təm

9 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Atoniya yelaa na pá kʊ heeŋ, na naaŋ kʊfaŋ nim nyəŋ kɛ Solɛɛtɪ pəlɛ nte tə wɛ hite kɔŋkɔŋ taa tɔ tə tɔɔ. Na í lá acima. Ɪlɛna í yaa ɪ newaa na Yuta nyə́ma mpa pa lakɪ wulaʊ kɛ təmlɛ təɣɔ təɣɔʊ. 10 Ama Atoniya ta yaa ɪ neu yɔtɔtɛ nyəŋ Salʊməŋ, na Ɪsɔ kʊyəɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Nataŋ na Penaya na wulaʊ taŋlaa.

11 Mpʊɣʊlɛ Nataŋ polaa na í pɔɔsɪ Salʊməŋ too Pasepa sɪ: N nɪɪwa sɪ Hakii pəyalʊ Atoniya pəsa wulaʊ na? Pəyele tá caa Tafiiti ná tá nyɪ-tɪ. 12 Mpʊ tɔ, yele ma tasa-ŋ laɣatʊ kɛ ɪsəna n ká ya nyana nyá pəyalʊ Salʊməŋ mə nyɔɔŋ tɔ. 13 Polo ń ná wulaʊ kɛ ləŋ, na ń pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Haɪ, tá caa wulaʊ, ɪsɪɪ n heela-m na tuunaʊ sɪ, nyá pəyalʊ Salʊməŋ ká təɣɔna kawulaɣa, na í lɛɛtɪ nyá kumte tɔɔ? Ɪlɛ pepe tɔɔ ké Atoniya tɔkɪ kawulaɣa?

14 Ɪlɛ ma maɣamaɣa maa kɔɔ waatʊ ɪnəɣɪ mə kiŋ, na má sɔɔsɪ nyá təm tɔɔ.

15 Mpʊɣʊlɛ Pasepa sʊʊ wulaʊ naŋ taa. Wulaʊ ka kpatəla sɔsɔm ké, na Sunem tʊ Apisakɪ paasəɣəna-ɪ. 16 Ɪlɛna Pasepa həntɪ wulaʊ kɛ atɛ. Na wulaʊ pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Alaafəya kɛlɛ? 17 Ntɛna Pasepa cɔ sɪ: Ɛɛ alaafəya ké. Haɪ, tá caa, n ka heela-m na ń tuuna nyá Ɪsɔ Tacaa sɪ, ma pəyalʊ Salʊməŋ ká təɣɔna kawulaɣa, na í lɛɛtɪ nyá kumte tɔɔ ɪlɛ? 18 Tɔʊ, nɔɔnɔɔ Atoniya tɔkəna ntɛ́, pə́cɔ́ n ta nɪɪ. 19 Ɪ lapa kɔtaɣa kɛ naaŋ, na heeŋ, na naaŋ kʊfaŋ nim nyəŋ kɛ sɔsɔm. Na í lá acima, na í yaa

nyá pəyalaa təna, na kɔtulu Apiyataa, na yoolaa wulau Sowapı. Ama ı ta yaa nyá pəyalu Saluməŋ. 20 Haı, tá caa, nyaɣa Isɛɣelı nyáma təna nyənəɣı sı ń hulı-wɛɣɛ wei ı ká leɛtı nyá kumte tɔɔ ké nyá səm waalı tɔ. 21 Ye pə taɣa mpu, waatu wei n kəŋ n sı tɔ, yəlaa ká lıı ma na ma pəyalu Saluməŋ kɛ koloŋa.

22-23 Waatu wei alu ını ı təŋa ḿpúɣú yɔɣɔtuɣu təɣɔ pa heela wulau sı Nataŋ kɔma. Ilɛna Nataŋ suu na í həntı wulau kɛ atɛ. 24 Na Nataŋ pɔɔsı wulau sı: Tá caa, nyá heelina Atoniya sı í təɣɔ kawulaɣa na í caɣa nyá kumte tɔɔ? 25 Mpi tɔ, saŋa ı kɔma na í lá kɔtaɣa kɛ naaŋ, na heeŋ, na naaŋ kufaŋ nim nyəŋ kɛ sɔsɔm. I yaa nyá pəyalaa təna, na yoolaa nyuɣu nyáma na kɔtulu Apiyataa, na pá na-ı pá təɣɔ na pá nyɔɔ na pá wilitiɣi sı: Atoniya nyana tɛtu. 26 Ama ı ta yaa kɔtulu Satɔkı, yaa Yoyata pəyalu Penaya, yaa nyá pəyalu Saluməŋ. 27 Ile, tá caa nyá heelina-ı sı ı ká təɣɔ kawulaɣa kɛ nyá səm waalı na ń ŋmɛsı-tu?

Tafiiti kpa Saluməŋ kɛ kawulaɣa

28 Ntɛna wulau tɔ sı: I yaa-m Pasepa.

Ilɛna Paseya məlı. 29 Ḿpúɣú wulau təma sı: Ma tuukina Tacaa wei ı waasa-m ma laŋwakəllɛ təna taa tɔ. 30 Saŋa maɣamaɣa maa la nti maa tɛma yɔɣɔtuɣu na má sıı Isɛɣelı Isɔ Tacaa ısɛntaa sı, nyá pəyalu Saluməŋ ká təɣɔna kawulaɣa, na í caɣa ma kumte tɔɔ ké ma səm waalı tɔ.

31 Ilɛna Pasepa həntı wulau kɛ atɛ na í tó sı: Haı, tá caa, nyana tɛtu.

32 Mpuɣulɛ wulau Tafiiti tilaa na pá yaa-ı kɔtulu Satɔkı, na Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu Nataŋ, na Yoyata pəyalu Penaya na pá kɔɔ. 33 Na wulau tɔ-wɛ sı: I koti yoolaa mpa pa lapa-m naani tɔ na í caɣası Saluməŋ kɛ ma kawulaɣa kpaŋaɣa tɔɔ na í pona-ı Kihəŋ hite. 34 Tənaɣa kɔtulu Satɔkı na Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu Nataŋ paa pəlı-ı nim, na pá kpa-ı Isɛɣelı nyáma wulau. Ilɛna pá húlı tutuɣu na pá wiliti sı: Saluməŋ, mə na tɛtu. 35 Ilɛna muı təŋ ı waalı, na Saluməŋ kɔɔ í caɣa ma kawulaɣa kumte tɔɔ, na í təɣɔ kawulaɣa kɛ ma lonte. Inəɣı ma kpawa Isɛɣelı na Yuta pə wulau.

36 Tənaɣalɛ Penaya cɔwa sı: Isɔ í kɔna mpu. Nyá Caa Isɔ yɔɣɔtəna-tı na nyá nɔɣɔ. 37 Ile Isɔ í wɛɛ Saluməŋ waalı, ısuı ı ka wɛu nyá waalı tɔ. Na í kusı Saluməŋ nyuɣu na pə́ kəlı-ŋ.

Pa kpa Saluməŋ kɛ kawulaɣa
(Kutɔɔsutu I 29:21-25)

38 Ḿpúɣú Satɔkı na Nataŋ na Penaya na wulau taŋlaa pa caɣasa Saluməŋ kɛ kawulaɣa kpaŋaɣa tɔɔ, na pá pona-ı Kihəŋ hite. 39 Ilɛna Satɔkı kpaɣa nim na həluɣu kɛ Isɔ cokəle taa, na í pəlı-wəɣı Saluməŋ, na í kpa-ı wulau. Ḿpúɣú pa hula tutuɣu, ılɛna yəlaa təna wiliti sı: Saluməŋ nyana tɛtu. 40 Ilɛna yəlaa təna tu ı waalı na pá kpeena-ı na həsı, na pá kiisiɣina laŋhulumlɛ. Haləna tɛtu nyamsəɣı.

Saluməŋ huləɣı Atoniya kɛ suulu

41 Atoniya na ı nyáma pɛlɛ pa tɛɛsaɣa təɣɔu, ılɛ pa nuı Saluməŋ pa kɔkɔtɛ ntɛ́. Na Sowapı nuı tutuɣu, na í pɔɔsı sı: Pepe tɔɔ ké ıcatɛ cukaa na kɔkɔtɛ nyala mpu?

42 Pa təŋna yɔɣɔtaɣa kɛ mpu, ılɛ Apiyataa pəyalu Yonataŋ tapaɣalɛ. Ilɛna Atoniya təmı-ı sı: Suu, mpi tɔ, n kɛ yulu wei ı wɛna nyuɣu təɣɔ. Isəntɔ təm kupantu kɛ n kɔnaa. 43 Kɛlɛna Yonataŋ sı: Aaı yoo, tá caa wulau tuna Saluməŋ kɛ kawulaɣa. 44 I təma Satɔkı, na Nataŋ, na Penaya, na taŋlaa sı, pá caɣası Saluməŋ kɛ kawulaɣa kpaŋaɣa tɔɔ. 45 Na Satɔkı na Nataŋ pá pəlı Saluməŋ kɛ nim kɛ Kihəŋ hite, na pá kpa-ı wulau. Tənaɣa ıcatɛ yəlaa lıınaa, na pá kiisiɣina laŋhulumlɛ. Mpi pə cuka ıcatɛ taa təɣɔlɛ. 46 Halı Saluməŋ ná tɛma kawulaɣa kumte tɔɔ ké caɣalɛ ké. 47 Ilɛna wulau Tafiiti waalı nyáma polo na pá sɛɛ-ı, na pá tɔ sı: Tá caa, nyá Isɔ í kusı Saluməŋ nyuɣu na pə́ kəlı ısuı nyá. I kawulaɣa í kəlı nyá nyəŋka. Ilɛna

wulav həntɪ lsɔ ké atɛɣɛ ɪ kato tɔɔ. 48 Na í tó sɪ: Ma sɛɛ lsɛɣɛlɪ lsɔ Tacaa, wei ɪ yelaa sɪ má ná ma lonte taa lɛɛtəlv tɔ.
49 Tənaɣalɛ sɔɣɔntv kpa Atoniya yəlaa təna, na pá kvlɪ na pá ya yemyem.
50 Ilɛna Salvməŋ tɔm kpa Atoniya kɛ sɔɣɔntv, na í polo na í tv kɔtaɣa təlatɛ kɛ kpvlvɣv sɪ, pá taa lɛɛtɪ-ɪ. 51 Ḿpúɣó pa polaa na pá heeli Salvməŋ sɪ: Nyá tɔm kpa Atoniya kɛ sɔɣɔntv kɛ sɔsɔm, na í polo í tv kɔtaɣa təlatɛ kɛ kpvlvɣv. I tɔma sɪ: Ye Salvməŋ ta tuuna sɪ ɪ kaa kv-m, ma kaa lɪɪ cənɛ.
52 Ntɛna Salvməŋ sɪ: Ye ɪɪ həŋ ɪ tɪ, pvlvpv kaa tokina-ɪ paa pəcɔ. Ama ye ɪ lakɪ kalampaanɪ, ɪsɪɪ ɪ səpa.
53 Ḿpúɣó wulav Salvməŋ tila yəlaa na pá ləsɪ-ɪ təna. Ilɛna Atoniya polo í həntɪ Salvməŋ kɛ atɛ, ɪlɛna wulav tɔmɪ-ɪ sɪ: Kpe nyá tɛ.

2

Tafiiti kantəkaɣa kvyɔɣɔtvtv na ɪ səm

1 Pə kpɛɣɛtəna wulav Tafiiti səm, ɪlɛna í heeli ɪ pəyalv Salvməŋ sɪ: 2 Ma wvlɛ pvwa. Mpv tɔ, kaasɪ nyá tɪ na ń lá ɪsɪɪ yvlv. 3 Tɔkɪ Tacaa nyá lsɔ tɔm kɛ teu. Lakɪ ɪ luɣu nyəntv kɛ tam, na ń təŋəɣɪ ɪ kvsəsɪɪtv, na ɪ kvtvtvtv, ɪsɪɪ pa ŋmaav Moisi kiiŋ takəlaɣa taa tɔ. Waatv ɪnəɣɪ n ká waa pə təna mpi n lakɪ tɔ pə taa. 4 Ilɛna Tacaa lá ɪsɪɪ ɪ ka sɪɪ-m tɔ sɪ, ye ma piya tɔŋna laakalɪ, na pá təŋəɣɪ ma kvsəsɪɪtv na lotu kvlvmtv, na pa ləsaɣa svv-ɪ teu, mpɛ paa tɔkəna ma kawulaɣa kɛ tam ké ma səm waalɪ ké lsɛɣɛlɪ taa.
5 Pəlɛ pə paasi, n nyəmá nti Seluya pəyalv Sowapɪ lapa-m tɔ. Isəna ɪ kvwa lsɛɣɛlɪ yoou nyvɣv nyámа Nɛɛ pəyalv Apənɛɛ, na Yetɛɛ pəyalv Amasa tɔ. Yoou hɛɛv waatv kɛ ɪ kvwa yəlaa mpɛ, na pə́ kú ɪ yoou nyvɣv. 6 Mpv tɔ, lana nyá laɣatv. Taa yele-ɪ na í sí səm kvpam. 7 Pə kaasa Kalaatɪ tv Paasilayi pəyalv tɔ, tɔkɪ pɛlɛɣɛ teu, na ń caləsəɣɪ-wɛ. Ḿpúɣó pɛlɛ pa paasaɣana maɣa waatv wei nyá taalv Apəsalɔm tɔɣɔnaɣa-m tɔ. 8 Kelaa pəyalv Simeyi wei ɪ wɛ Pahulim kɛ Pɛncamɛɛ tɛtv taa tɔ, ílé ɪ təŋsa-m mpusi ké teu kɛ kvyakv ŋku ma pukaɣa Mahanayim tɔɣɔ. Pə waalɪ ké ɪ səŋa-m Yaatanɪ nɔɣɔ kɛ ma məlaɣa tɔ, na má tuuna Tacaa sɪ ma kaa kv-ɪ. 9 Pənɛntɛ taa hvlɪ-ɪ suulu. N ké yvlv laɣatv ké. N nyəmá ɪsəna n ká lá na paa ɪ kpatəlaa tɔ, í sí səm ɪsaɣam tɔ.

Tafiiti səm na ɪ pəyalv lɛɛtvɣv kɛ ɪ lonte
(Kvtɔɔsvtv I 29:26-28)

10 Pə waalɪ ké wulav Tafiiti səpa, na pá pimi-ɪ timpi pa yaa sɪ, Tafiiti tɛ tɔ. 11 Pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu ké Tafiiti tɔɣɔ kawulaɣa kɛ lsɛɣɛlɪ təna tɔɔ. I tɔɣɔ pɪɪsɪ naatosompɔɣɔlaɣa kɛ Hepəlɔŋ, na Yosalɛm kɛ pɪɪsɪ hiu na naanvwa na tooso.
12 Ḿpúɣó Salvməŋ lɛɛta ɪ caa Tafiiti lonte na ɪ kawulaɣa la teu pə tɪɪ fɛɪ.

Atoniya səm

13 Ḿpúɣó Hakii tv pəyalv Atoniya pola Salvməŋ too Pasepa kiŋ, na Pasepa pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Alaafəya kɛlɛ? Na í cɔ sɪ: Ɛɛ. 14 Na í tasa sɪ: Faaci nɔɣɔlvɣv ma kɔmnaa. Ntɛna alv sɪ: Yɔɣɔtɪ.
15 Ilɛna Atoniya tó sɪ: Ntɔŋ n nyəmá sɪ má tənna kawulaɣa ŋkɛ, na maɣa lsɛɣɛlɪ təna kpaakaɣa wulav. Ama ma laŋaa na pə́ məlɪ ma neu tɔɔ. Mpi tɔ, Tacaa cɛlənа-ɪ ké. 16 Pənɛntaa ma sələməɣɪ-ŋ pvlv. Ilɛ taa pɛ-m-wɪ. Alv sɪ yɔɣɔtɪ. 17 Mpvɣvlɛ sɪ: Heeli wulav Salvməŋ sɪ í ha-m Sunem tv Apisakɪ na má lá alv. Ye nyaa yɔɣɔtəna ɪ kaa kisi. 18 Ilɛna Pasepa tó sɪ: Pə wɛ teu, maa heeli-ɪ.
19 Ḿpúɣó Pasepa pola wulav kiŋ sɪ ɪ heeliɣi-ɪ Atoniya tɔm. Wulav na-ɪ, ɪlɛna í kvlɪ na í səŋɪ-ɪ, na í həntɪ-ɪ atɛ. Ilɛna í məlɪ ɪ kumte tɔɔ. Na pá sɪɪ toto ké kawulaɣa kpelaɣa, na wulav ntɔɣɔŋ tɔɔ na toto caɣa. 20 Ntɛna toto sɪ: Ma kɔma-ŋ natələɣɪ

sələmʊɣʊ kɛ pəcɔɣɔ, taa kisina-m. Salʊmɔŋ sɪ: Haɪ, nyaa sələmɪ, ma kaa kisi.
21 Mpʊɣʊlɛ sɪ: Yele na nyá taalʊ Atoniya kpaɣa Sunem tʊ Apisakɪ.
22 Mpʊɣʊlɛ Salʊmɔŋ sɪ: Pepee? Pepe tɔɔ kɛ nyá caa sɪ í kpaɣa-ɪ? Aŋha, ɪlɛ sana
n ka sələmaa sɪ má cɛlɛ-ɪ kawulaɣa. Ɪ ké ma taalʊ kɛ te. Mpi Apiyataa na Sowapɪ
pa kooliɣi tɔɣɔlɛ.
23 Tənaɣalɛ wulaʊ Salʊmɔŋ yɔɣɔtaa na ɪ tuu sɪ: Ye ma ta kʊ Atoniya kɛ tɔm
tənɛ tə tɔɔ, Tacaa í kʊ-m. 24 Ma tuuna Tacaa wei ɪ tʊ má na ma təyaɣa nyə́ma
kɛ kawulaɣa, na í lɛɛtɪ-m ma caa lonte tɔ sɪ, ɪsɪɪ saŋa ma kʊwa Atoniya. 25 Ɪlɛna
Salʊmɔŋ tili Yoyata pəyalʊ Penaya na í kʊ Atoniya.

Salʊmɔŋ tɔɣɔnəɣɪ Apiyataa kɛ Yosalɛm

26 Ye Apiyataa, wulaʊ heela ɪlɛɣɛ sɪ: Kpe nyá tɛ Anatɔtɪ. N mʊna səm yaa, ɪlɛ
ma kaa kʊ-ŋ saŋa ké. Mpi tɔ, n paasəna Ɪsɔ atakaa ké ma caa Tafiiti waatʊ taa.
Halɪ nyá na ma caa Tafiiti í tɔɣɔna pə wahala.
27 Mpúɣú Salʊmɔŋ ləsa Apiyataa kɛ kɔtʊɣʊ təmlɛ taa. Ɪlɛna pə la ɪsɪɪ Tacaa ka
yɔɣɔtʊɣʊ Ɪlii təyaɣa nyə́ma tɔɔ ké Silo tɔ.

Salʊmɔŋ yelaa na pá kʊ́ Sowapɪ

28 Waatʊ wei Sowapɪ nɪɪwa Atoniya səm na Apiyataa tɔɣɔnʊɣʊ, ɪlɛna í se na í
sʊʊ Ɪsɔ cokəle taa, na í tʊ́ kpʊlʊɣʊ kɛ kɔtaɣa tələtɛ kiŋ. Mpi tɔ, ɪ ka wɛ Atoniya tɔɔ
ké. Ama ɪ taa təŋ Apəsalɔm ké. 29 Ɪlɛna pá taɣasɪ wulaʊ sɪ Sowapɪ sʊʊ Ɪsɔ cokəle
taa, na í tʊ́ kpʊlʊɣʊ kɛ kɔtaɣa tələtɛ.
Ntɛna wulaʊ tili Yoyata pəyalʊ Penaya sɪ: Polo na ń kʊ-ɪ.
30 Penaya polaa, ɪlɛna í tʊ́ Sowapɪ sɪ: Wulaʊ tɔma sɪ ń lɪɪ. Ntɛna Sowapɪ sɪ: Haɪ,
cənɛɣɛ ma caa sɪ má sɪ.

Mpúɣú Penaya məlaa na í heeli wulaʊ kɛ nti Sowapɪ yɔɣɔtaa tɔ. 31 Kɛlɛna wulaʊ
sɪ: Polo na ń kʊ-ɪ təna ɪsɪɪ ɪ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ, na ń pimi-ɪ. Ɪlɛ n kɛɛla má na ma caa təyaɣa
ta nyʊɣʊ tɔɔ ké yəlaa mpa ɪ kʊwa mʊsʊŋ tɔ, pa mpusi kɛlɛ. 32 Ɪ nyʊɣʊ taa ké Tacaa
ká məŋna yəlaa kʊpama naalɛ wei ɪ kʊwa tɔ pa səm tɔm. Paa Ɪsɛɣɛlɪ yoolaa wulaʊ
Apənɛɛ, na Yuta yoolaa wulaʊ Amasa. 33 Mpɛ ɪnɪ pa səm tɔm ká məlɪ Sowapɪ na
ɪ piitim nyə́ma pa nyɔɔŋ taa ké tam tɔɔ ké. Ama Tacaa ká yele na Tafiiti lʊlʊɣʊ
nyə́ma, na ɪ təyaɣa nyə́ma mpa paa lɛɛtəɣɪ ɪ kawulaɣa taa tɔ, pá hɛɛsɪ tam tɔɔ.
34 Mpúɣú Penaya kʊwa Sowapɪ na í kpeena-ɪ ɪ cacakʊ tɛɛ, na í pimi-ɪ. 35 Ɪlɛna
wulaʊ kpa Penaya kɛ yoolaa wulaʊ kɛ Sowapɪ lonte. Na í kpa Satɔkɪ kɛ kɔtʊlʊ kɛ
Apiyataa lonte.

Salʊmɔŋ yelaa na pá kʊ́ Simeyi

36 Mpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ wulaʊ yaa Simeyi na í təmɪ-ɪ sɪ: Nma təyaɣa kɛ Yosalɛm
taa na ń caɣa. Pə fɛɪ sɪ ń lɪɪ sɪ ń puki tiili. 37 Ye kʊyakʊ ŋkʊ pə cəpa-ŋ na ń lɪɪ, na
ń tɛsɪ Setəlɔŋ lɔɔʊ, na ń hika mpi, n yapa.
38 Ntɛna Simeyi sɪ: Haɪ, tá caa wulaʊ, maa la ɪsɪɪ n yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.
Ɪlɛna Simeyi caɣa Yosalɛm taa na pə́ leeli. 39 Pɪɪsɪ tooso sikaa, ɪlɛna Simeyi
təmlɛ nyə́ma naalɛ se na pá polo Katɪ wulaʊ Maaka pəyalʊ Akisi té. 40 Waatʊ wei
Simeyi nɪɪwa sɪ ɪ təmlɛ nyə́ma wɛ Katɪ, ɪlɛna í kpɛɛlɪ ɪ kpaŋaɣa na í polo ɪ təmlɛ
nyə́ma waalɪ na í kɔna-wɛ. 41 Mpúɣú pa taɣasa Salʊmɔŋ sɪ Simeyi pola Katɪ na í
kɔɔ. 42 Ntɛna wulaʊ yaa-ɪ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ɪsɪɪ má kisina-ŋ təsaɣasaɣa, na má yele
na ń tuuna Tacaa sɪ, ye kʊyaŋku ń lɪɪwa na ń polo tiili n ká sɪ na? Haləna ń cɔ-m
sɪ, pə wɛ teu n nɪɪwa? 43 Pepe tɔɔ ké n ta tɔkɪ nyá tuunaʊ na ń kpɛɛna nti má
kisina-ŋ tɔ? 44 N nyəmá nyá taa ké ɪsaɣatʊ nti n lapa ma caa Tafiiti tɔ, Tacaa ká
lɛɛtəna-ŋ. 45 Ɪlɛna í kooli maɣa kʊpantʊ na í sɪɪ Tafiiti təyaɣa kɛ tam tɔɔ.
46 Mpúɣú wulaʊ kʊsa Penaya na í kʊ́ Simeyi.
Ɪlɛna kawulaɣa náá sʊʊ toŋ sɔɔsʊɣʊ kɛ Salʊmɔŋ niŋ taa.

3

Salʋmǝŋ kpakǝɣı Icipiti wulaʋ pɛɛlɔ

1 Ḿpúɣó Salʋmǝŋ kpaɣa Icipiti wulaʋ pɛɛlɔ. Ulɛna akpaɣalɛ ntɛ́ tá kpɛntı awulaa mpɛ pa naalɛ. Ntɛna Salʋmǝŋ pona alʋ ını na í sıı-ı Tafiiti tɛɣɛ Yosalɛm. Halǝna í tɛɛsı kawulaɣa tǝyaɣa, na Isɔ tǝsɛɛlɛ na ıcatɛ koluŋa kɛ ŋmaʋ.

2-3 Salʋmǝŋ ka sɔǝla Tacaa kɛ́ na í tǝŋǝɣı ı caa Tafiiti ıkpatɛ. Paa na mpʋ tɔ, lona paɣalɛ taa kɛ́ ı na yǝlaa pa lakaɣa pa kɔtası kɛ waatʋ ını. Mpi tɔ, pa ta ŋmata Tacaa kɛ ı tǝsɛɛlɛ.

Salʋmǝŋ sǝlǝmǝɣı Isɔ kɛ́ lǝmaɣasɛɛ (Kʋtɔɔsʋtʋ II 1:2-13)

4 Ḿpúɣó kʋyakʋ nakʋlı Salʋmǝŋ pola Kapawǝŋ kɛ kɔtaɣa lapʋ. Tɛtʋ tǝna taa kɔtaɣa tǝlatɛ sɔsɔɔlɛ ntɛ́ tǝna. Halı Salʋmǝŋ lapa tǝnaɣa kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tǝna tɔ. 5 Kapawǝŋ tǝnaɣa Tacaa lıı Salʋmǝŋ tɔɔ kɛ́ ahoo kɛ toosee taa, na ı tǝmı-ı sı: Sǝlǝmı-m mpi n caa tɔ.

6 Ntɛna Salʋmǝŋ sı: Kʋpantʋ sɔsɔɔntʋ kɛ n lapa ma caa Tafiiti, kɛ timpi ı tǝŋa tampana na lotu kʋlʋmtʋ, na í lakı kʋpantʋ tɔ. Halı n ha-ı apalʋpǝyaɣa, na kɛlɛ ká lɛɛtı ı lonte taa, ısıı pǝ wɛʋ saŋa ısǝntɔ tɔ. 7 Haı ma Isɔ Tacaa, maɣalɛ n kpaɣaa na ń lɛɛtı ma caa lonte taa. Anı ma kɛ́ pǝyaɣa kɛ́ na hǝlǝm na nɔɣɔ. 8 Pǝyele nyá yǝlaa kʋlǝsaa mpa pa tɔɔ ma tɔkı kawulaɣa tɔ, pá wɛ tuutuuma kɛ́ pa fɛı kalʋɣʋ. 9 Mpʋ tɔ, ha-m layatʋ, na kʋpantʋ na ısaɣatʋ pǝ cɛkǝnaʋ. Ulɛna má pǝsı na má paasǝna nyá yǝlaa samaa tuutuuma ınɛ.

10 Ḿpúɣó Tacaa laŋlɛ hɛɛna Salʋmǝŋ sǝlǝmʋɣʋ ŋkʋ. 11 Ntɛna í tó sı: Timpi n sǝlǝma layatʋ sı n tǝŋǝɣǝna tampana, n ta sǝlǝmı weesuɣu kʋtaɣalʋɣʋ, yaa wɛnaʋ, yaa nyá kolontunaa í sı tɔ. 12 Maa tʋ-ŋ layatʋ na nyǝm mpi too nɔɣɔlʋ ta hikita tɔ. Pácó nɔɣɔlʋ kaa tasa-wǝɣı hikuɣu tɔ. 13 Pǝlɛ pǝ paasi, maa ha-ŋ mpi n ta sǝlǝmı tɔ. Wɛnaʋ na teeli, wulaʋ nɔɣɔlʋ ı kaa nǝɣǝsǝna-ŋ, halǝna nyá sǝm. 14 Ye n tǝŋ ma mpaaŋ taa, na n tɔka ma kʋtʋtʋtʋ na ma kʋsǝsıtʋ, ısıı nyá caa Tafiiti, ılɛ maa yele na nyá weesuɣu taɣalı.

15 Salʋmǝŋ fema, ılɛ sɛsɛ toosee ntɛ. Ulɛna í mǝlı Yosalɛm, na í lá ı waalı nyǿma tǝnaɣa acima.

Salʋmǝŋ hʋʋkǝna lǝmaɣasɛɛ

16 Ḿpúɣó kʋyakʋ nakʋlı apalaa tǝna alaa napǝlı pa pola wulaʋ tɛɣɛ naalɛ. 17 Ulɛna pa taa lɛlʋ tɔ sı: Haı, má la-ŋ kaafala tá caa. Ma na alʋ ınɛ tǝ wɛnna tǝyaɣa kʋlʋmaɣa taa, na má lʋlı apalʋpǝyaɣa. 18 Kʋyɛɛŋ naalɛ tɛɛwa, ılɛna ını í lʋlı apalʋ tɔtɔ. Na ta naalɛ tǝ wɛɛ mpʋ. Kpaı tʋ nɔɣɔlʋ ta sɔɔsı ta tɔɔ. 19 Ḿpúɣó ı hǝnta ı pǝyaɣa tɔɔ kɛ́ ahoo na ká sí. 20 Ulɛna í kpaɣa ma pǝyaɣa na í huısı ı kǝŋkǝŋ taa, na í huısı kʋsǝpaɣa kɛ ma kǝŋkǝŋ taa, na máá tǝŋna tom. 21 Pǝ nyaalaa sı má cɛlǝɣı pǝyaɣa kɛ hǝtɛ, ılɛna má maɣana sǝtʋ. Ma nyǝna-kɛɣɛ teu, ılɛna má cɛkǝna sı pǝ taɣa ma nyǝŋka.

22 Tǝnaɣalɛ alʋ lɛlʋ sı: Aaı yoo, ma pǝyaɣa ntɛ́ weesuɣu nyǝŋka, nyá nyǝŋka ntɛ́ kʋsǝpaɣa.

Ntɛna kancaalaɣa nyǝŋ sı: Pɔpɔtʋ kɛ́. Nyá pǝyaɣa sǝpǝna, ma nyǝŋka ntɛ́ weesuɣu nyǝŋka.

Ulɛna pá naalı ḿpúɣó hǝm kɛ wulaʋ ısɛntaa tǝna. 23 Ntɛna wulaʋ tó sı: Lɛlʋ ná tǝŋ sı, ma pǝyaɣa ntɛ́ weesuɣu nyǝŋka, nyá nyǝŋka ntɛ́ kʋsǝpaɣa. Inɛ ílɛ́ sı, pɔpɔtʋ kɛ́, nyá pǝyaɣa ntɛ́ kʋsǝpaɣa, ma nyǝŋka ntɛ́ weesuɣu nyǝŋka. 24 Tɔʋ, ye mpʋ í kɔna-m layatɛ.

Pa pona wulaʋ kɛ layatɛ, 25 ılɛna í tɔ sı: I faɣa weesuɣu nyǝŋka kɛ calı na í tala-wɛɣɛ hɔɣɔlʋɣʋ hɔɣɔlʋɣʋ.

26 Tənaɣalɛ pə lapa weesuɣu pəyaɣa too taa ké pulуɣu ı pəyaɣa tɔm, na í tɔ sı: Haı, wulau cɛlɛ-ı pəyaɣa ŋkɛ, taa ku-kɛ.

Ntɛna alu lɛlu sı: Yɛɛ, sɛtı-kɛ, na ta naalɛ tə laŋ.

27 Ḿpúɣú wulau sı: I cɛla kancaalaɣa nyəŋ kɛ pəyaɣa, í taa ku-kɛ, ka too kɛlɛ.

28 Ḿpúɣú Isɛɣɛlı nyáma təna nıı wulau huulɛ ntɛ́, na pá ná sı, Tacaa tu-ı laɣatu, na í təŋəɣı tampana na í huukəna. Ilɛna pá nyaŋna wulau.

4

Salumən taɣanəɣı ı kawulaɣa

1 Isɛɣɛlı təna tɔɔ ké wulau Salumən təkaɣa kawulaɣa. 2 I waalı nyáma həla na pa təma ntɔ. Satɔkı pəyalu Asaliya kɛlɛ kɔtulu. 3 Sisa pəyalu Iliholɛfı na Ahiya pɛlɛɣɛlɛ takəlası ŋmaalaa. Ahiluti pəyalu Yosafatı kɛlɛ takəlası sıulu. 4 Yoyata pəyalu Penaya kɛlɛ yoolaa wulau. Satɔkı na Apiyataa kɛlɛ kɔtəlaa. 5 Nataŋ pəyalu kancaalaɣa nyəŋ Asaliya kɛlɛ kumataŋnaa nyuɣu tu. Naalɛ nyəŋ Sapu kɛlɛ wulau kupaɣalu. 6 Ahisaa kɛlɛ kawulaɣa təyaɣa nyuɣu tu. Apita pəyalu Atonilam kɛlɛ təlası təma nyuɣu tu.

7 Salumən ka wɛna kumataŋnaa nyuɣu nyáma kɛ naanuwa na naalɛɣɛ Isɛɣɛlı tɛtu təna taa ké. Pə wɛɛ sı paa wei í cɛla wulau na ı kawulaɣa təyaɣa nyáma pa ısɔtu kulum tɔɣɔnaɣa kɛ pənaɣa taa. 8 Halı pa həla na pa tɛtunaa həla ntɔ. Huuu pəyalu ké Ifəlayim pɔɔŋ taa. 9 Teke pəyalu ké Makatı, na Saaləpim, na Pɛtı-Sɛmɛsı, na Ilɔŋ-Pɛtı-Hanaŋ tɛtu taa. 10 Hɛsɛtı pəyalu ké Alupotı ıcatɛ taa. Ilé ı ka tənna Soko na Hefɛɛ tɛtu təna. 11 Apinatapı pəyalu ka tənna ntɛɣɛ Tɔɔɔ pɔɔŋ hɔɣɔluɣu təna. Ilé ı ka kpaɣana Salumən pɛɛlɔ Tafa. 12 Ahiluti pəyalu Paana ka tənna Taanakı, na Mekito, na Pɛtı-Seyaŋ tɛtu təna. Hɔɣɔluɣu ŋku ku kpətəna Saataŋ kɛ Sisilee tapuɣu tɛɛ ké pə kpaɣau Pɛtı-Seyaŋ tɔ, na pá polo Apɛɛlı-Mehola, haləna Yɔkəneyam. 13 Lamətı tu Kepɛɛ pəyalu ka tənna Kalaatı tɛtu təna, na Manasee pəyalu Yayii acalisi tənaɣa Kalaatı tɛtu taa, na Aləkɔpı hɔɣɔluɣu kɛ Pasaŋ, na pə koloosi acalɛɛ sɔsɔɔna nutoso, wena pa təka nyəɣətu kusɛɛmtu tɔ. 14 Itoo pəyalu Ahinatapı tənna Mahanayim tɛtu. 15 Asimaatı tənna ntɛɣɛ Nɛfətali tɛtu, ílé ı kpaɣa tətɔɣɔ Salumən pɛɛlɔ lɛlu Pasəmatı. 16 Husayi pəyalu Paana tənna Asɛɛ na Peyalətı pə tɛtu. 17 Paluya pəyalu Yosafatı tənna ntɛɣɛ Isakaa tɛtu. 18 Ila pəyalu Simeyi kɛlɛ Pɛncamɛɛ nyəntu. 19 Ulii pəyalu Kepɛɛ kɛlɛ Kalaatı tɛtu na pá kpɛnna Amolii nyáma wulau Sihoŋ, na Pasaŋ wulau Oki pa tɛtu. Pə́cə́ pá kaası kumataŋnaa nyuɣu tu lɛlu kɛ Yuta tɛtu taa.

20 Yuta na Isɛɣɛlı pə yəlaa ka wɛ paɣalɛ ké ısıı kanyəŋa, na pá tɔkı na pá nyɔɔkı na pa laŋa hɛɛwa.

5

1 Salumən ka ŋmakələna tɛtu tənaɣa waatu ını. Pə kpaɣau Ifəlatı pɔɣɔ, na pá yoosina Filiisi nyáma tɛtu, haləna Icipiti tɛtu toŋa tɔ. Na tɛtu ntı tə nyáma fɛləɣı Salumən kɛ lampuunaa, haləna ı səm.

2 Paa ıfemle nte tɔɣɔnaɣa ŋka Salumən na ı təyaɣa nyáma pá tɔkı tɔɣɔlɔ. Mulum kunyaaləm tɔɔnənaa pɔɣɔlaɣafɛı naanuwa, na mulum kukpəsəm kɛ tɔɔnənaa pəlefɛı hiu. 3 Na naaŋ wei pa tu tɔɣɔnaɣa kupaŋka na í lá nim tɔɣɔ naanuwa, na naaŋ wei pa ləsa ntiɣile taa tɔɣɔ hiu, na heeŋ kɛ nunuwa (100). Pə́cə́ pá kaası naməŋ waanı waanı kɛ təm tooso, na kampee kupana.

4 Salumən ŋmakəlaɣana pɔɣɔ Ifəlatı ilim tətulɛ tɛtu təna. Pə kpaɣau Tifəsa na pá polo Kasa tɔ, na pa awulaa təna. Ilɛna í caɣana ı təɣı tɛtunaa mpa pa cɔɔna-ı tɔ pa taa. 5 Yuta na Isɛɣɛlı nyáma təna ka caɣana pa təɣı, na paa wei í haləɣı tuŋ wei pa yaa sı lɛsɛŋnaa na fikinaa tɔɣɔ ısəna ı caakı tɔ, haləna Salumən səm.

6 Salʊmǝŋ ka wɛna yoou kɛɛkɛnaa kpaɣanǝŋ kɛ iyisi nɪlɛ (40000) na kpaɣanǝŋ kʊcacaɣaŋ kɛ iyisi naanʊwa na naalɛ (12000).
7 Kʊmataŋnaa nyʊɣʊ nyɔ́ma naanʊwa na naalɛ ka paasaɣanana wulaʊ tǝyaɣa tǝɣǝnaɣa tǝm. Paa wei na ɪ ɪsǝtʊ, pʊlʊ taa laŋǝɣɪ. 8 Pa kǝŋaɣana tǝɣǝnaɣa pee, na camtʊ kɛ kpaɣanǝŋ, na tǝla wena a lakɪ tǝma tǝɣɔ timpi wulaʊ ka wɛɛ tǝɣɔ teitei ké ɪsɪɪ paa kɛɛsa-wɛ tɔ.

Salʊmǝŋ tɛɛ yǝlaa tǝnaɣa lǝmaɣasɛɛ

9 Mpúɣó Ɪsɔ ha Salʊmǝŋ kɛ nyǝm na laɣatʊ sǝsǝǝntʊ na í nyɪ yaasinaa kɛ waanɪ waanɪ, pǝ fɛɪ kalʊɣʊ. 10 Ɪ ká kǝla ilim tǝlɪlɛ tǝɔ laalupunaa na Icipiti nyɔ́ma tǝnaɣa nyǝm ké. 11 Ɪ na yʊlʊ nɔɣɔlʊ pa taa kɛɛsǝɣɪ nyǝm. Halɪ ɪ tɛɛ Ɪsǝlahi tʊ Ɪtaŋ na Mahǝɔlɪ pǝyalaa Hemaŋ na Kaləkɔlɪ na Taata. Ɪ hǝtɛ yaaWa piitimnaa mpa pa cǝǝna-ɪ tɔ pa taa ké. 12 Atuwa iyisi toosoɣo (3000) Salʊmǝŋ tukaa na í lu yontunaa iyaɣa (1000). 13 Salʊmǝŋ yɔɣǝta tɪɪŋ sǝsǝǝŋ kʊpampaŋ tǝm, na í kpɛnna nyɪlisi nsi sɪ nyɔɔkɪ kutuluŋ kila tɔ sɪ tǝm na í yɔɣǝtɪ. Na í yɔɣǝtɪ tǝla, na taalɛ wontu, na sumasɪ na atɛ nyamanyamanaa na tiina pǝ tǝm. 14 Antulinya awulaa yǝlaa tǝna kǝŋaɣa ké na pá nɪɪkɪ Salʊmǝŋ nyǝm tǝm.

Ɪsɔ tǝsɛɛlɛ ŋmaʊ tǝm taɣanʊɣʊ
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 2:2-15)

15 Tiii wulaʊ Hilam nɪɪWa sɪ Salʊmǝŋ kɛ pa kpa kaWulaɣa, na pá lɛɛtɪ ɪ caa Tafiiti lonte, ɪlɛna Hilam tili ɪ waalɪ nyɔ́ma sɪ pá sɛɛ-ɪ. Mpi tɔ, ɪ ceu ntɛ́ Tafiiti. 16 Mpʊɣʊlɛ Salʊmǝŋ tilaa na pa heeli Hilam sɪ:
17 Ma caa Tafiiti ta pǝsɪ na í ŋmá Ɪsɔ Tacaa kɛ tǝsɛɛlɛ. Mpi tɔ, ɪ kolontunaa ka tama-ɪ ké, na pá yookina-ɪ tam. Haləna Ɪsɔ yele na í kǝlɪ-wɛ. 18 Ama pǝnɛntɛ ma Ɪsɔ Tacaa yelaa na ma hɛɛsɪ pǝ tǝna pǝ taa. Ma fɛɪ kolontu, pɛ́có mpusi nɔɣɔlʊ ɪ fɛɪ. 19 Halɪ má maɣasɪ ma taa sɪ maa ŋmá Ɪsɔ Tacaa kɛ tǝsɛɛlɛ. Mpúɣó Ɪsɔ ka heela ma caa sɪ: Nyá pǝyaɣa ŋka kaa lɛɛtɪ nyá lonte tɔ ŋkɛ kaa ŋmana-tɛ. 20 Mpʊ tɔ, yele na ma tǝmlɛ nyɔ́ma maɣana nyá nyɔ́ma, na pá sɛtɪ-m tɪɪŋ sǝsǝǝŋ wei ɪ wɛ Lipaŋ tɔ. Ɪlɛna n heeli-m ɪsǝna maa fɛlɪ nyá tǝmlɛ nyɔ́ma tɔ. Mpi tɔ, nɔɣɔlʊ ta nyɪ tɪɪŋ sɛtʊɣʊ, ɪsɪɪ Fenisii nyɔ́ma mpɛ.
21 Hilam nɪɪ mpʊ, ɪlɛna ɪ laŋlɛ hʊlʊmɪ sǝsǝm na í sa Ɪsɔ sɪ: Tacaa kɛlɛ teeli tʊ. Ɪnɪ ɪ hana Tafiiti kɛ pǝyaɣa nyǝntʊ ɪnɛ sɪ, í tǝɣɔ kaWulaɣa. 22 Ɪlɛna í tili na í heeli Salʊmǝŋ sɪ:
Ma nɪɪWa nti n tilaa sɪ pá heeli-m tɔ. Maa la teitei ɪsɪɪ n caa tǝɣɔ tɪɪŋ sǝsǝǝŋ ɪnɪ ɪ tǝm taa. 23 Ma tǝmlɛ nyɔ́ma ká kpaɣa-ɪ na pá tiina teŋku nɔɣɔ. Ɪlɛ kɛɛsɪ-m timpi n caa-ɪ tɔ. Na má tʊ-ɪ lʊm taa, na í tala tǝna, ɪlɛna ń kpaɣa. Mpi ma caa sɪ ń fɛlɪ-m tǝɣǝlɛ ma kaWulaɣa tǝyaɣa nyɔ́ma tǝɣǝnaɣa.
24 Mpúɣó Hilam haWa Salʊmǝŋ kɛ tɪɪŋ sǝsǝǝŋ kʊpaŋ ɪnǝɣɪ ɪsǝna Salʊmǝŋ caakɪ tɔ. 25 Ɪlɛna Salʊmǝŋ náá haakɪ-ɪ paa pǝnaɣa ŋkaɣa tǝɣǝnaɣa pee kɛ tǝǝnǝnaa kɛ iyisi naatoso (6000) na olifinaa nim kʊpam kɛ liitilinaa iyisi pǝlefɛɪ naanʊwa (8000).
26 Tacaa ka haWa Salʊmǝŋ kɛ nyǝm ké ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu-ɪ tɔ. Ɪlɛna hɛɛsʊɣʊ kɔɔ í na Hilam pa hɛkʊ na pá pɛɛlɪ nɔɣɔ.

Salʊmǝŋ taɣana tǝlasɪ tǝma
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 1:18; 2:1,16-17)

27 Mpúɣó Salʊmǝŋ lǝsa Ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma tǝna taa ké tǝmlɛ lataa kɛ yǝlaa iyisi hiu na naanʊwa (30000). 28 Na pá puki Lipaŋ kɛ yǝlaa iyisi naanʊwa naanʊwa (10000) ké ɪsǝtʊ ɪsǝtʊ, na pá lakɪ tǝmlɛ kɛ pa nyʊɣʊ tʊ Atonilam kiŋ. Ɪlɛna pá kpeŋ pa tɛɣɛ ɪsǝtʊnaa naalɛ naalɛ na pá hɛɛsǝɣɪ. 29 Pǝ kaasa sǝɣǝllaa kɛ yǝlaa iyisi nɪɪtoso na naanʊwa (70000) na pɛɛ saakǝlaa kɛ yǝlaa iyisi nɪɪnaasa (80000) ké pʊɣʊ taa.

30 Pácó pá kaasɪ kʋmataŋnaa sɔsaa waalɪ nyáma kɛ iyisi tooso na ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa (3300). Salʋmɔŋ ka sɪɪna-wɛ sɪ pá feŋiɣi tɔmlɛ nyáma tɔɔ. 31 Ḿpúɣú wulaʋ tɔma sɪ pá lɔsɪ pɛɛ sɔsɔɔna kʋpana nna pa saakaa tɔ, na pá sɪɪna lsɔ tɔseɛlɛ kite. 32 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ tɔmlɛ nyáma, na Hilam tɔmlɛ nyáma, na Pipɔlɔsɪ ɪcatɛ nyáma pá saaka pɛɛ anɪ na kpoŋkpolonaa mpa paa ŋmana lsɔ tɔseɛlɛ tɔ.

6

Isɔ tɔseɛlɛ ŋmaʋ
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 3:1-14)

1 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ caala lsɔ tɔseɛlɛ ŋmaʋ tɔmlɛ kɛ lsɛɣɛlɪ nyáma Icipiti taa lɪɪʋ pɔnaɣa nasɔlɛ na nɪɪnaasa (480) nyɔŋka taa. Salʋmɔŋ kawulaɣa pɔnaɣa liɣiti nyɔŋka ntɛ́ na ɪsɔtʋnaa naalɛ.

2 Kutuluɣu ŋku Salʋmɔŋ ŋmá Tacaa tɔ kʋ taɣalɔŋ wɛ mɛɛtɔlɔnaa hiu na naanʋwa, na kʋ waŋ kɛ mɛɛtɔlɔnaa naanʋwa, na kʋ kʋŋkʋlʋmɔŋ kɛ mɛɛtɔlɔnaa naanʋwa na kakpasɪ. 3 Naŋ sɔkpeluɣu ŋku n takɪ na pácó ń tɛɛ lsɔ tɔseɛlɛ maɣamaɣa taa tɔ, kʋlɛ kʋ taɣalɔŋ wɛ mɛɛtɔlɔnaa naanʋwa kɛ́ teitei ɪsɪɪ lsɔ tɔseɛlɛ waŋ wɛʋ tɔ. Na kʋ waŋ tɔɔ kɛ́ mɛɛtɔlɔnaa kakpasɪ. 4 Na pá tú kʋ pɔtolee kɛ nyɔɣɔtʋ. 5 Ḿpúɣú ɪ maləsɔna lsɔ tɔseɛlɛ, na ɪ naŋ lɔlɔ nyɔŋkʋ koloosi na awalɪ tɔɔ kɛ́ atɛ na ɪsɔ kutuluɣu na pá cɔɔ. Kʋ kutuluŋ wɛ naalɛ, atɛ nyɔŋkʋ paasi. 6 Atɛ na ɪsɔ kutuluɣu atɛ nyɔŋkʋ waŋ wɛ mɛɛtɔlɔnaa naalɛ na hɔɣɔlʋɣʋ. Kancaalaɣa nyɔŋkʋ kɛ mɛɛtɔlɔnaa tooso. Pɔ tɔɔ nyɔŋkʋ kɛ mɛɛtɔlɔnaa tooso na hɔɣɔlʋɣʋ. lsɔ tɔseɛlɛ koluŋa yasɔlaɣa fɛɪ kʋlʋmaɣa. Ka yasɔla pɔ tɛɛ kɛ́ na ká ŋmɪɪkɔna ɪsɔ. Pa ŋma-kɛɣɛ ḿpúɣú na pá sɛkɔɣɪ sɪ pá hiki lona wena a taa paa tɔnɪ atɛ na ɪsɔ kutuluŋ patanaa kpatɔŋ tɔ. 7 Paa tɛma pɛɛ wena pa ŋmaakaɣana lsɔ tɔseɛlɛ kɛ mpʋ tɔɣɔ saakʋɣʋ kɛ́. Pɔ tɔɔ kɛ́ pa ta lana laalɛ, yaa maalɔtoo, yaa nyɔɣɔlʋɣʋ nakʋlɔɣɪ ŋmaʋ waatʋ. 8 lsɔ tɔseɛlɛ ilim mpɔtɔŋ tɔɔ kɛ́ atɛ na ɪsɔ kutuluɣu atɛ nyɔŋkʋ nɔnɔɔsɪ ka wɛnnaa. Na tɔnaɣa pa lapa atɛ na ɪsɔ kutuluŋ ɪnɪ ɪ tɔkpalɛ nte yʋlʋ kpaakɪ na í cɔɔkɪ kilikite tɔ. 9 Pa tɛma-ɪ ŋmaʋ, ɪlɛna pá tú ɪ patanaa kɛ tɪɪŋ kʋpaŋ kpeŋkpelasɪ. 10 Atɛ na ɪsɔ kutuluɣu ŋku pa maləsɔna lsɔ tɔseɛlɛ koloosi kɛ mpʋ, na pá cɔɔ tɔ, kʋ kʋŋkʋlʋmɔŋ ka wɛ mɛɛtɔlɔnaa naalɛ na hɔɣɔlʋɣʋ hɔɣɔlʋɣʋ. Ḿpúɣú pa tɔna patanaa kpatɔŋ kɛ lsɔ tɔseɛlɛ koluŋa tɔɔ.

11 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Salʋmɔŋ sɪ: 12 lsɪɪ n ŋmaakʋɣʋ-m lsɔ tɔseɛlɛ tɔnɛ ɪsɔntɔ tɔ, ye n tɔŋa ma kiiŋ, na ń tɔkɔɣɪ ma kʋtʋtʋtʋ, na ma kʋsɔsɪɪtʋ, maa la-ŋ nti maa sɪɪ nyá caa Tafiiti tɔ. 13 Maa kɔɔ na má caɣa ma yɔlaa lsɛɣɛlɪ nyáma hɛkʋ, ma kaa lɔ-wɛ.

Isɔ tɔseɛlɛ taa taɣanʋɣʋ

14 Pa tɛma lsɔ tɔseɛlɛ ŋmaʋ, ɪsɪɪ Salʋmɔŋ ká kɛɛsʋɣʋ-wɛ tɔ. Ilɛna 15 pá matɪ kpeŋkpelasɪ toŋ nyɔnsɪ kɛ kutuluɣu koloosi tɔɔ na pɔ taa tɔɔ kɛ́ pɔ kpaɣaʋ atɛ na pá yoosina pata tɔ, na pá pɔ-sɪ tɔtɔɣɔ atɛ. 16 Ilɛna pá cosi lsɔ tɔseɛlɛ kɛ mɛɛtɔlɔnaa naanʋwa na pá kaɣa kpeŋkpelasɪ toŋ nyɔnsɪ sɪ pa sɪɪkɪ lsɔ atakaa. Ilɛna pá ha tɔnaɣa hɔtɛ sɪ tɔcaɣalɛ katɛ taa katɛ nyɔntɛ. 17 Ilɛna pɔ́ kaasɪ lsɔ tɔseɛlɛ maɣamaɣa kɛ mɛɛtɔlɔnaa hiu. 18 Kpeŋkpelasɪ toŋ nyɔnsɪ tike waasɔna lsɔ tɔseɛlɛ taa tɔɔ. Pɪɪ naakɪ pɛɛ wena pá ŋmana-tɛ tɔ. Ilɛna pá lɔsɪ kpeŋkpelasɪ tɔɔ kɛ́ yaayenaa na tɪɪŋ nɪɪlɪ ɪ pee fotoonaa. 19 Ilɛna pá taɣanɪ katɛ taa katɛ tɔcaɣalɛ ńtɛ́ sɪ pa sɪɪkɪ lsɔ atakaa. 20-21 Kutuluɣu ŋku kʋ taɣalɔŋ na kʋ waŋ ka wɛ mɛɛtɔlɔnaa naanʋwa naanʋwa kɛ́. Na pá pɔ wʋla kɛ kʋ taa, na lsɔ tɔseɛlɛ taa tɔtɔ. Ilɛna pá kaɣa wʋla alukpala kɛ kʋ nɔɣɔ. Na pá sɪɪ tɔna tɔtɔɣɔ kɔtaɣa tɔlatɛ nte pa kama taasɪ na pá waasɪ-tɛɣɛ wʋla tɔ. 22 lsɔ tɔseɛlɛ tɔna na kɔtaɣa tɔlatɛ kɛ pa pɔwa wʋla.

23-26 Ḿpúɣú pa saaka tʋɣʋ ŋku pa yaa sɪ Olifi tɔɣɔ ɪsɔtaa taŋlaa mpa pa yaa sɪ Selupɛŋnaa tɔ pa lɛɛsɔŋ naalɛ na pɔ kʋŋkʋlʋmɔŋ kɛ mɛɛtɔlɔnaa kakpasɪ sɪ pa sɪɪkɪ

Ɩsɔ atakaa cɔlɔ. Paa wei ɪ keŋ naalɛ taɣalәŋ kpɛntәɣɪ mɛɛtәlәnaa kakpasɪ kakpasɪ.
27 Ḿpúɣú pa sɪɪ-wɛɣɛ katɛ taa katɛ kutuluɣu hɛkʊ taa, na pá hɛtɪ pa keŋ na pa
kenɔɔsɪ naalɛ suli hɛkʊ taa. Na ɪnɛ ɪ nyәŋka yoosina kutuluɣu na cәnɛ, na ɪnɛ na
cәnɛ. 28 Ɩlɛna pá waasɪ-wɛɣɛ wʊla.

29 Ḿpúɣú pa lәsa ɪsɔtaa taŋlaa, na paaŋ fotoonaa na yaayenaa kɛ kutuluɣu
koloosi tәna taa na sɪ waalɪ. 30 Na pá waasɪ wʊla kɛ Ɩsɔ tәsɛɛlɛ na katɛ taa katɛ
tәcaɣalɛ pә atɛ.

31 Ɩlɛna pá saakɪ Olifi tʊɣʊ kɛ Ɩsɔ atakaa kutuluɣu nɔnɔɣɔ kampʊ kɛ kʊtәkәŋ
naalɛ. Paa saaka-ɪ tuusola kakpasɪ ké, na í wɛ ɪsɛntaa na ɪsɔtaa tɔɔ. 32 Ḿpúɣú
pa lәsa ɪ tɔɔ ké ɪsɔtaa taŋlaa, na paaŋ fotoonaa, na yaayenaa, na pá waasɪ ɪsɔtaa
taŋlaa na paaŋ kɛ wʊla. 33 Tʊɣʊ ŋkʊ ɪnɪ tɔtɔɣɔ pa saaka Ɩsɔ tәsɛɛlɛ kampʊ. Ɩlɛ
tuusola liɣiti tike kɛ pa tú ílé. 34 Kʊtәkәŋ naalɛɣɛ pa saaka-ɪ. Paa kʊtәkʊɣʊ ŋku
kʊ kpiliɣi tɔm naalɛ. 35 Ɩlɛna pá lәsɪ pә tɔɔ ké ɪsɔtaa taŋlaa, na paaŋ fotoonaa na
yaayenaa, na pá waasɪ pa tɔɔ ké wʊla.

36 Pә waalɪ ké pa ŋmá Ɩsɔ tәsɛɛlɛ taɣa koluŋa na pɛɛ kʊsaakɛɛ loosi tooso, na
kpeŋkpelasɪ toŋ nyәnsɪ kɛ looŋa kʊlʊmaɣa na pә cɔɔ na pә tá.

37 Salʊmɔŋ kawulaɣa pәnaɣa liɣiti nyәŋka kɛ pa ɪsɔtʊ naalɛ nyәŋ taa ké pa sɪɪ
Tacaa Ɩsɔ tәsɛɛlɛ kite. 38 Salʊmɔŋ kawulaɣa pәnaɣa naanʊwa na kʊlʊmaɣa nyәŋka
ɪsɔtʊ pәlefɛɪ naanʊwa nyәŋ taa ké pá tɛɛsa Ɩsɔ tәsɛɛlɛ ŋmaʊ. Na tә wɛ teitei ɪsɪɪ paa
kɛɛsa-wɛɣɛ tә tɔm tɔ.

Ɩsɔ tәsɛɛlɛ ŋmaʊ pɪɪsɪ kpɛnta naatosompɔɣɔlaɣa ntέ.

7

Salʊmɔŋ kawulaɣa tәyaɣa ŋmaʊ

1 Ḿpúɣú Salʊmɔŋ ŋmawa ɪ maɣamaɣa ɪ tәyaɣa. Pɪɪsɪ sika naanʊwa na tooso, ɪlɛ
ɪ tɛma-kɛɣɛlɛ. 2 Kutuluɣu ŋku pa yaakaɣa sɪ, Lipaŋ hɔtʊɣʊ tɔɣɔ Salʊmɔŋ caalәna
ŋmaʊ. Kʊ taɣalәŋ wɛ mɛɛtәlәnaa nɪɪlɛ na naanʊwa na kʊ waŋ kɛ mɛɛtәlәnaa hiu
na kakpasɪ. Kʊ kʊŋkʊlʊmәŋ kɛ mɛɛtәlәnaa naanʊwa na kakpasɪ. Paa tema kʊ
pata kpeŋkpelasɪ toŋ nyәnsɪ na tesikasɪ kʊpaŋsɪ kɛ loosi liɣiti tɔɣɔ pa yaakaɣa-
kʊɣʊ mpʊ. 3 Kpeŋkpelasɪ toŋ nyәnsɪ nɪɪlɛ na kakpasɪ kɛ pa kaɣaa, ɪlɛna pá tәnɪ
pata kpatәŋ. Paa looŋa ŋkaɣa kpeŋkpelasɪ naanʊwa na kakpasɪ, na sí lɪɪ loosi
tooso na sí tәna tesikasɪ tɔɔ. 4 Pә kaasɪ na pá tʊlɪ pәtolee loosi tooso tooso
ké kutuluɣu ŋkʊ kʊ kɔŋkɔmәŋ naalɛ tɔɔ, na á nyәnәɣɪ tәma. 5 Ɩlɛna pá túlí kʊ
kɔŋkɔmәŋ naalɛ tɔɔ ké nɔɔnɔɔsɪ kootanaa nyәnsɪ kɛ tooso tooso na sí nyәnәɣɪ
tәma.

6 Ɩlɛna pá ŋmá akelenaa kutuluɣu na kʊ taɣalәŋ kɛ mɛɛtәlәnaa hiu na kakpasɪ,
na kʊ waŋ kɛ mɛɛtәlәnaa naanʊwa na kakpasɪ. Kʊ na kʊ akelenaa na kʊ sakaɣa.
Kʊ wɛ ké ɪsɪɪ kutuluɣu ŋku pa yaa sɪ Lipaŋ hɔtʊɣʊ tɔ.

7 Ḿpúɣú pa ŋmawa kawulaɣa kpaaŋ tɔtɔ. Tәnaɣa Salʊmɔŋ hʊʊkaɣa tɔm na í
húlάɣí tampana. Ɩlɛna pá pɔ kʊ tәnaɣa kpeŋkpelasɪ toŋ nyәnsɪ, kɛ pә kpaɣaʊ atɛ
tɔ, na pά yoosina pata.

8 Pa ŋmawa ɪ kutuluɣu kʊsʊsʊʊ kɛ ḿpúɣú teitei ké Lipaŋ hɔtʊɣʊ kutuluɣu
waalɪ na waaʊ lɛŋkʊ taa.

Ɩlɛna Salʊmɔŋ ŋmá kutuluɣu lɛŋkʊ kɛ ḿpúɣú teitei ké ɪ alʊ Icipiti wulaʊ pɛɛlɔ.
9 Pɛɛ kʊsaakɛɛ kʊpampana kɛ pa ŋmawa pә tәnaɣa mpʊ, na pә koloosi kɛ too
kite tɛɛ halәna kʊ ɪmaalɛ. Pa saaka-yɛɣɛ a taa na a waalɪ ké teitei ké ɪsɪɪ paa kɛɛsaa
tɔ. 10 Kʊkpaməŋ kʊpaŋ wei ɪ taɣalәŋ wɛ mɛɛtәlәnaa kakpasɪ kakpasɪ na liɣiti
liɣiti tɔɣɔ pa sɪɪna kite. 11 Ɩlɛna pá ŋmana pɛɛ kʊsaakɛɛ na kpeŋkpelasɪ toŋ nyәnsɪ.
12 Ɩlɛna pá ŋmá koluŋa sɔsaɣa na pɛɛ loosi tooso, na kpeŋkpelasɪ looŋa kɛ teitei
ɪsɪɪ pa ŋmaʊ taɣa ŋka n takɪ na ń tɛlәsɪ Ɩsɔ tәsɛɛlɛ taa tɔ, na pә taa tɔɔ koluŋa.

Koolu Hilam təma
(Kvtɔɔsvtv II 2:12-13)

13-14 Koolu nɔɣolv ɪ ka wɛnna na pá yaakɪ-ɪ sɪ Hilam, ɪ caa kɛ Tiii tv, na ɪ too kɛ Nɛfətali kpekəle taa tv, ɪlɛ ɪ too ɪnɪ ɪ ka ké leelu. Apalv ɪnɪ ɪ ka nyəmá nyəɣətv kvsɛɛmtv lupu kɛ teu ké. Pə tɔɔ ké wulav Salvməŋ tilaa sɪ í kɔɔ na í lupi-ɪ wontunaa.

Nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv akelenaa
(Kvtɔɔsvtv II 3:15-17)

15 Hilam lupəna nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv akelenaa kɛ naalɛ. Pa kvŋkvlvməŋ wɛ mɛɛtələnaa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanvwa. Pa yasəlaɣa kɛ mɛɛtələnaa naatoso. 16 Ilɛna í lu kahusi taka ké nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv ŋkv na í tənɪ akelenaa mpɛ pa nyɔɔŋ taa. Paa ŋku kv wɛna mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣolvɣv. 17 Na Hilam lu caŋəm wontu kɛ təm naalɛ. Lɛntɪ wɛ ɪsɪɪ puluɣu, lɛntɪ ɪsɪɪ yɔm na atvɣvsa, na í tó paa akele wei ɪ kahuka tɔɔ ké naatosompɔɣɔlaɣa. 18 Ilɛna í lu caŋəm wontu, ɪsɪɪ tvɣv nakvlɪ kv pee taka, na í tv-yɛɣɛ akelenaa kahusi puluŋ ɪnɪ ɪ tɔɔ ké loosi naalɛ na pə́ takɪ. 19 Na pá tasa caŋəm wontu naalɛɣɛ lupu, tə nəɣəsəna ɪsɪɪ yaayenaa, na tə taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa naalɛ naalɛ, na pá tənɪ paa akele wei ɪ tɔɔ. 20 Paa lapa caŋəm pvlvpvnaa kɛ kpaɣama kpaɣama kɛ akele kahuka tɔɔ ké puluɣu na tɪɪŋ pee lɛɛsəŋ ŋmvnvɣv (200) loosi naalɛ. 21 Ḿpúɣú pa sika akelenaa mpɛɣɛ Isɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ. Lɛlv na ntɔɣɔŋ tɔɔ, na pá ha-ɪ həte sɪ Yakɛŋ. (Pə nyvɣv nté sɪ Isɔ nyɔɔsəɣɪ na pa tɛ taa). Na pá ha mpətəŋ tɔɔ nyəŋ kɛ həte sɪ Poosi. (Pə nyvɣv nté sɪ ɪnəɣəlɛ toŋ tv, na pa tɛ taa).

22 Ilɛ Hilam tɛma akelenaa mpɛ pa lupu nté.

Nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv nyampaani
(Kvtɔɔsvtv II 4:2-5)

23 Ḿpúɣú pa lupa nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kɛ nyampaani anaam taka ké ɪkulutav, na pá pələɣɪ lvm, ɪsɪɪ lɪɪlɛ. Nyampaani ɪnɪ ɪ waŋ wɛ mɛɛtələnaa kakpasɪ na ɪ kvŋkvlvməŋ kɛ mɛɛtələnaa naalɛ na titite. Na ɪ ɪkulutav tɔɔ wɛ mɛɛtələnaa naanvwa na kakpasɪ. 24 Na pá ləsɪ nyɪɪtv natəlɪ tə pee fotoonaa kɛ nyampaani tɔɔ ké ɪ lupu waatv, na pə́ cɔɔ na pə́ tá. Paa mɛɛtəlɪ wei ké pee hiu. 25 Ilɛna pá lu nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kɛ naaŋ lɛɛsəŋ naanvwa na naalɛ, na pá pɪɪlɪ-ɪ tooso tooso kɛ təm liɣiti. Lɛləŋ nyənəɣəna ilim təlɪɪlɛ, lɛləŋ na pə tətvlɛ, lɛləŋ na pə ntɔɣɔŋ na lɛləŋ na pə mpətəŋ. Ilɛna pá tənɪ nyampaani ɪnəɣɪ naaŋ lɛɛsəŋ ɪnɪ ɪ tɔɔ. 26 Nyampaani ɪnɪ ɪ kpɪɪsəŋ wɛ ké ɪsɪɪ yvlv ntantakv waŋ. Na ɪ ntompee ɪsɪɪ poosiya, na á nəɣəsəna ɪsɪɪ yaayenaa. Nyampaani ɪnɪ ɪ təkɪ ɪsɪɪ lvm liitilinaa iyisi nɪɪnaasa (80000).

Nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kɛɛkɛnaa

27 Ḿpúɣú pa lupa nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kɛ lvm kɛɛkɛnaa kɛ naanvwa. Pa taɣaləŋ na pa waŋ kɛ mɛɛtələnaa naalɛ naalɛ. Pa kvŋkvlvməŋ kɛ mɛɛtəlɪ kvlvm na hɔɣolvɣv. 28 Pa lupa nyəɣətv ké, ɪlɛna pá tənɪ tə tɔɔ ké lɛntɪ. 29 Na pá ləsɪ təlɛ tə tɔɔ ké tɔɣɔlasɪ na latəcɛnaa na ɪsɔtaa taŋlaa fotoonaa. Na pá la mpv tətɔɣɔ lɛntɪ tɔɔ, na pá susi caŋəm atvɣvsa taka ké fotoonaa mpɛ pa pətɛɛ na pa ɪsɔtaa. 30 Paa kɛɛkɛ wei ɪ ka wɛna nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kpatəŋ naalɛɣɛ, na tə tɔɔ ké pɔpɔlɛɛ liɣiti. Na pa tamsəna kpatəŋ ɪnəɣɪ nyəɣətv liɣiti ɪsɪɪ nɔɔhɛɛ taka ké ŋkvlvŋasɪ taa. Ilɛ nɔɔhɛɛ anɪ na kɛɛkɛ pɪɪ ké nyəɣəlvɣv kvlvmvɣv ké. Ama a ta tɛɛ atvɣvsa kɛ taɣaləŋ. 31 Ilɛna pá lá pvlvpv ɪsɪɪ pɔpɔtɛ taka na tə tapvɣv kɛ koota na tə́ kvlaa na pá tənɪ nyampaani. Tə waŋ sɛka pəcɔ sɪ pə́ la mɛɛtəlɪ kvlvm. Ilɛna pá ləsɪ tə tɔɔ ké fotoonaa. 32 Kɛɛkɛ tɛɛ ké ɪ pɔpɔlɛɛ liɣiti wɛɛ. A kvŋkvlvməŋ kɛ mpiiŋ tooso, na a nyəɣətv kpatəŋ na kɛɛkɛ pə tamsa kvlvm. 33 Paa lupa kɛɛkɛ ɪnɪ ɪ pɔpɔlɛɛ kɛ teitei ké ɪsɪɪ yoou kɛɛkɛ nyəna. Pə́ kpaɣav a maɣamaɣa na akpatəŋ,

na a nyəɣəlʊkpataSı, na a tiipee tɔ, nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ kɛ pa lupa. 34 Nyəɣətʊ nti tə wɛ ısıı kɛɛkɛ nɔɔhɛɛ taka ké ı ŋkuluŋası taa tɔ, pə kpɛnta nyəɣəlʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ ké. 35 Paa kɛɛkɛ wei ı tɔɔ ka wɛ pɔpɔtɛ taka, na tə waŋ kɛ mpiiu kʊlʊmʊɣʊ. Na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ kʊkʊtʊŋ na kʊ hɔɣɔlası tɔka-tɛ. Nyəɣətʊ ntı na kɛɛkɛ maɣamaɣa pə kpɛnta kʊlʊm. 36 Ilɛna pá ləsı ısɔtaa taŋlaa, na tɔɣɔlası, na paaŋ fotoonaa kɛ kʊkʊtʊŋ na nyəɣətʊ hɔɣɔlası nsı sı tɔɔ. Na pá ləsı atʊɣʊsa fotoonaa na pə́ cɔɔ na pə́ tá. 37 Pa lupa kɛɛkɛnaa mpɛ pa naanʊwa ké teitei ké. Paa wei ké nyəɣəlʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ ıtamsaʊ, na pa waŋ na pa taɣaləŋ na pa wɛɛtʊ wɛ teitei.

38 Ḿpúɣú pa lupa cɛmsɛnaa sɔsaa kɛ naanʊwa na pá tənı kɛɛkɛnaa mpɛ pa tɔɔ. Paa cɛmsɛ wei ı kʊŋkʊlʊməŋ wɛ mɛɛtələnaa naalɛ, na paa wei ı tɔkı lʊm tonoonaa pəlefɛı naanʊwa. 39 Ilɛna pá sıı lʊm kɛɛkɛnaa kakpası kɛ Isɔ təsɛɛlɛ na ilim mpətəŋ ŋkuluŋa hɔɣɔlʊɣʊ taa.

Isɔ təsɛɛlɛ nyəɣətʊ wontu
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 4:7–5:1)

40 Ḿpúɣú Hilam tɛma cɛmsɛnaa na cɛmsisi nsi pa ŋmıısəɣəna caləm tɔ, na təlʊma lɔɣɔlası, na pə təna mpi Salʊməŋ ká tʊ-ı sı, í la Isɔ təsɛɛlɛ taa tɔ.
41-42 Pə kpaɣaʊ akelenaa naalɛ, na pa kahusi na sı
caŋəm wontu, ısıı sı tɔɔ puluŋ təm naalɛ, na puluŋ ını ı tɔɔ
tʊɣʊ pee nasəlɛ (400). Paa akele wei ké loosi naalɛ.
43 Na lʊm kɛɛkɛnaa naanʊwa, na pa tɔɔ cɛmsɛnaa
naanʊwa tɔtɔ.
44 Na nyampaani anaam wei pa təna latəcɛnaa naanʊwa
na naalɛ tɔɔ tɔ.
45-47 Na wontu nti pa kuukina təlʊma tɔ, na pə
lɔɣɔlası na poosiyanaa mpa pa ŋmıısəɣəna caləm tɔ.
Nɔɣɔlʊ ta nyı nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ tuutuuma wei Hilam lupa Isɔ təsɛɛlɛ wontunaa mpɛ na í sotiti tɔ, tə nyʊɣʊ. I lapa-təɣı teitei ké ısıı Salʊməŋ kɛɛsa-ı tɔ. Yaatanı tɛtɛkəlɛ taa acalɛɛ nna pa yaa sı Sukɔtı na Saataŋ tɔ a hɛkʊ taa ké pa lupatı, na pá tú-təɣı Tacaa təsɛɛlɛ taa.

48 Ḿpúɣú Salʊməŋ lapa na pá lu wʊla nyəmnaa na pá tú Tacaa təsɛɛlɛ taa:
Isıı tulaalʊnaa təwɔtɛ,
na taapəlı wei ı tɔɔ pa sıakı Isɔ potopotonaa tɔ.
49-50 Na fətəlanaa kpelee naanʊwa, na pá sıı-wɛɣɛ
katɛ taa katɛ kutuluɣu ısɛntaa. Kakpası na ntɔɣɔŋ
tɔɔ, kakpası na mpətəŋ tɔɔ. Na pá lu fətəlanaa
maɣamaɣa na pa tɔɔ caŋəm na pa kpətələŋ təm
naalɛ. Na pá lu cɛmsɛnaa na poosiyanaa mpa pa
ŋmıısəɣəna caləm tɔ, na kɔpʊnaa, na cofolonaa, na
kampʊnaa mpa pa təka təcaɣalɛ katɛ taa katɛ nɔnɔɣɔ
tɔ, pa nyəɣətʊ na Isɔ təsɛɛlɛ kampʊnaa nyəntʊ tɔtɔ.

51 Waatʊ wei Salʊməŋ tɛma Tacaa təsɛɛlɛ ŋmaʊ, ılɛna í kpaɣa mpi ı caa Tafiiti ka sıʊwa Tacaa tɔ na í tʊ pə tənaɣa Isɔ təsɛɛlɛ kpancoou kutuluɣu taa. Pə kpaɣaʊ wʊla, na liɣitee nyəɣətʊ, na wontu lɛntənaa kɛ mpʊ.

8

Isɔ atakaa sıʊ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 5:2–6:2)

1 Waatʊ wei Salʊməŋ tɛma Isɔ təsɛɛlɛ kɛ ŋmaʊ, ılɛna í koti Isɛɣɛlı kʊpaɣalaa, na pa kpeka, na pa lʊlʊŋ nyʊɣʊ nyə́ma kɛ Yosalɛm sı, pá kpaɣa Isɔ atakaa kɛ Tafiiti tɛ, timpi pa yaa sı Siyɔŋ tɔ, na pá pona Isɔ təsɛɛlɛ taa. 2 Ḿpúɣú Isɛɣɛlı nyə́ma təna kota wulaʊ tɛɣɛ pa ısɔtʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ kɛ coka acima tɔɣɔʊ. 3 Ilɛna Isɛɣɛlı

kʋpaɣalaa sɪ kɔtɔlaa mpa pa sɔɣɔla lsɔ atakaa tɔ. 4 Ḿpúɣú kɔtɔlaa na Lefii nyɘ́ma pa kpaɣa lsɔ atakaa, na pɔ cokɔle, na pɔ wontu. 5 Ilɛna wulaʋ Salʋmɔŋ na lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma mpa paa kotina lsɔ atakaa tɔ, pá lá kɔtaɣa kɛ heeŋ na naaŋ tuutuuma pɔ fɛɪ kalʋɣʋ.

6-7 Pɔ waalɪ ké kɔtɔlaa sʋʋna-ɪ katɛ taa katɛ tɔcaɣalɛ kɛ ɪ lonte kɛ ɪsɔtaa taŋlaa keŋ tɛɛ, na pɘ́ kenti ɪ na ɪ kpatɔŋ wei pa kpakɔɣɔna-ɪ tɔ ɪ tɔɔ. 8 Kpatɔŋ ɪnɪ ɪ ka taɣalaa ké. Halɔna ye n wɛ lsɔ tɔsɛɛlɛ taa, n naakɪ-ɪ ké. Ama ye awalɪ tɔɔ, ɪlɛ nn naakɪ-ɪ. Ḿpúɣú pɔ wɛ halɔna saŋa. 9 Moisi kʋsɔsɪɪtʋ pɛɛ kpaatanaa naalɛ wei lsɔ ka cɛla-ɪ Holɛpʋ pʋɣʋ tɔɔ tɔ, pa tike pa wɛnna pɔ taa. Waatʋ ɪnɔɣɪ í na lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma paa pɛɛla nɔɣɔ kɛ pa Icipiti lɪɪʋ waalɪ.

10 Waatʋ wei kɔtɔlaa lɪɪna Tacaa tɔsɛɛlɛ taa, ɪlɛna ɪsɔŋmʋntʋ haɣa kutuluɣu taa. 11 Halɪ kɔtɔlaa ta pɔsɪ kɔtʋɣʋ tɔmlɛ. Mpi tɔ, Tacaa teu ka suna lsɔ tɔsɛɛlɛ. 12 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ mapa kapuka sɪ:

Halɪ Tacaa nyaa tɔmna sɪ,
sɔkpɛtʋɣʋ taa ké n ká caɣa.
13 Ama ma ŋma-ŋ lsɔ tɔsɛɛlɛ
nte tɔ taa n ká caɣa tam tɔɔ tɔ.

lsɔ tɔsɛɛlɛ tʋlʋɣʋ faaci
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 6:3-11)

14 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ kɛɛsɔna kotilaa tɔɔ na í sɛɛ-wɛ. 15 Ilɛna í tɔ́ sɪ: Ma sɛɛ lsɛɣɛlɪ lsɔ Tacaa. Mpi tɔ, n lapa teitei ké ɪsɪɪ n ka sɪɪʋ ma caa Tafiiti kɛ nɔɣɔ tɔ sɪ, 16 hatoo kʋyakʋ ŋku ɪnɪ n lɔsʋɣʋ nyá yɔlaa lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma kɛ Icipiti taa tɔ, n ta lɔsɔta pa acalɛɛ taa natɔlɪ sɪ pá ŋma-ŋ nyá tɔsɛɛlɛ na ń caɣa. Ama Tafiiti kɛ n lɔsaa sɪ í la pa wulaʋ. 17 Halɪ ílé ɪ maɣasaɣa sɪ ɪ ŋmaakɪ-ŋ tɔsɛɛlɛ. 18 Ama lsɔ nyá n tɔma-ɪ sɪ: N maɣasʋɣʋ mpʋ tɔ, pɔ wɛ teu yaa, 19 ɪlɛ nyá pɔyaɣa maɣamaɣa ká ŋmana-m, pɔ taɣa nyá. 20 Mpʋɣʋlɛ Tacaa tɔka ɪsɔna ɪ ka sɪɪwa tɔ, na má lɛɛtɪ ma caa lonte taa ké lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma kawulaɣa kumte tɔɔ, na má ŋmá lsɔ tɔsɛɛlɛ tɔnɛ. 21 Halɔna má la nyá atakaa tɔcaɣalɛ. I taa ké nɔɣɔ ŋka nyá na ta caanaa í pɛɛla pa Icipiti taa lɔsʋɣʋ waatʋ tɔ, ka pɛɛ kpaatanaa wɛɛ.

Salʋmɔŋ sɔlɔmʋɣʋ sɔsɔɔʋ
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 6:12-40)

22 Pɔ waalɪ ké Salʋmɔŋ sɔŋa kɔtaɣa tɔlatɛ kite kɛ lsɛɣɛlɪ samaa ɪsɛntaa na í kpaasɪ ɪ niŋ na í sɔlɔmɪ lsɔ sɪ: 23 Haɪ, Tacaa, lsɛɣɛlɪ lsɔ. lsɔ nɔɣɔlʋ ɪ fɛɪ ɪsɪɪ nyá. Paa ɪsɔtɔnʋɣʋ taa ké hatoo ɪsɔtaa, paa tɛtʋ tɔɔ ké atɛ cɔnɛ. N sɔɔla mpa pa lakɪ nyá tɔmlɛ na lotu kʋlʋmtʋ tɔɣɔ, na ń lakɪ-wɛɣɛ ɪsɔna n ka sɪɪwa tɔ. 24 Mpʋ ɪnɔɣɪ n lapa mpi n ka sɪɪ ma caa Tafiiti tɔɣɔ saŋa. 25 Haɪ Tacaa lsɛɣɛlɪ lsɔ, la tɔtɔɣɔ nɔɣɔ ŋka n ka sɪɪ-ɪ tɔ sɪ, ye ɪ lʋlʋɣʋ nyɘ́ma tɔma teu ɪsɪɪ ɪnɪ ɪ tɔm tɔ, mpɛ paa tɔkɔna kawulaɣa kɛ ɪ waalɪ ké tam na pá kaasɔɣɪ tɔmaɣa lsɛɣɛlɪ yɔlaa tɔɔ. 26 Haɪ, ma wiikina-ŋ sɪ ń la nɔɣɔ ŋka n ka sɪɪ ma caa tɔ.

27 Ilɛ tampana lsɔ pɔsɔɣɪ na í caɣa atɛɣɛlɛ? Mpi tɔ, paa ɪsɔtɔnʋɣʋ na kʋ tɔɔmɔŋ tɔ, ɪ ta maɣa kʋ taa. Pɔyele lsɔ tɔsɛɛlɛ nte ma ŋma-ŋ tɔ, tɔ ta haŋna mpʋ. 28 Haɪ, Tacaa, paa na mpʋ kɛɛsɪ nyá ɪsɛ na ma tɔɔ, na ń nɪɪ ma wiinaʋ na ma yaaʋ mpi ma yaakɪ-ŋ saŋa ɪsɔntɔ tɔ. 29 Kuli nyá ɪsɛ na ń paasɔna kutuluɣu kʋnɛɣɛ ilim na ahoo. Mpi tɔ, tɔnaɣa n tɔma sɪ n ká caɣa. Ilɛ nɪɪ ma kʋsɔlɔmʋtʋ. 30 Nɪɪ yaaʋ mpi ma na nyá yɔlaa lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma tɔ yaakɪ-ŋ cɔnɛ tɔ. Haɪ, nɪɪ ta kʋsɔlɔmʋtʋ kɛ ɪsɔtaa timpi n wɛɛ tɔ, na ń hɪɪsɪ tá ɪsaɣatʋ.

31 Ye nɔɣɔlʋ pɔntɔna ɪ tɔɣɔntɔlɛ, ɪlɛna pa yaa-ɪ sɪ í kɔɔ lsɔ tɔsɛɛlɛ tɔnɛ tɔ taa na í tuuna kɔtaɣa tɔlatɛ ɪsɛntaa sɪ ɪ ta na. 32 Haɪ, Tacaa, nɪɪ pa tɔm kɛ hatoo ɪsɔtaa, na ń faɣasɪ-wɛ, na ń kʋ tasɔkɔlɛ tʋ tɔm, na ń húlí tampana tʋ.

33 Yaa ye pə kɔma na lsɛɣɛlı nyáma wakələna-ŋ, ılɛna pa kolontunaa kəlı-wɛ, na pá kɔɔ lsɔ təsɛɛlɛ taa cənɛ sı, ń taɣanı-wɛ, na pá sɛɛ-ŋ na pá wiina-ŋ. 34 Ilɛ haı, Tacaa, nıı pa tɔm kɛ hatoo ısɔtaa, na ń taɣanı pa ısaɣatʋ, na ń məŋna-wɛɣɛ pa tɛtʋnaa mpa ń ka ha pa caanaa tɔ. Mpi tɔ, pa ké nyá yəlaa ké.

35 Yaa ye pa wakələna-ŋ na ń yele na tɛʋ wʋlı-wɛ na pá cɛkəna mpʋ. Ilɛna pá kɛɛsəna lsɔ təsɛɛlɛ tənɛ tə tɔɔ, na pá sələmı-ŋ, na pá sɛɛ-ŋ, na pá pasa pa tı, na pá taɣanı timpi pa wakələna-ŋ tɔ. 36 Ilɛ Tacaa, nıı pa tɔm kɛ hatoo ısɔtaa, na ń hıısı pa ısaɣatʋ. Mpi tɔ, pa ké nyá yəlaa ké, na nyá təmlɛ nyáma. Pə waalı, ılɛ hʋlı-wɛɣɛ ısəna paa tɔ teu tɔ. Ilɛna ń yele na tɛʋ nıı tɛtʋ nti n ha-wɛ sı tá pəsı pa nyəntʋ tɔ tə tɔɔ.

37 Yaa ye yʋlʋkʋsəkʋ lıına, yaa kʋtɔɣɔʋ məɔnaa, yaa kʋ səpa, yaa kʋtoloŋ yaa nyɔɣɔsı lıına, yaa kolontunaa sʋʋna lsɛɣɛlı nyáma koloosi acalɛɛ taa na pá ŋmakələɣı-wɛ. Paa wahala nɔɣəlʋ, yaa kʋtɔŋ nakʋlı kʋ tıı kɔmna, 38 na pə́ haŋ nyá yəlaa lsɛɣɛlı nyáma, na pa taa nɔɣəlʋ nıı ı ısaɣatʋ sɔŋ na í kɛɛsəna nyá təsɛɛlɛ tənɛ tə tɔɔ na í wiina-ŋ, na í tɛɣɛ-ŋ niŋ. 39 Ilɛ haı, Tacaa, nıı ı tɔm kɛ nyá təcaɣalɛ kɛ hatoo ısɔtaa, na ń taɣanı paa wei ı təwakəllɛ na ń kɛɛsəna ı tɔntɛ. Mpi tɔ, nyá nyəmna paa wei ı lotu. 40 Lakı-wɛɣɛ mpʋ, ılɛna pɛlɛ pá seekı-ŋ tam ké tɛtʋ nti n ha pa caanaa tɔ tə taa.

41-42 Yaa ye kpaı nyáma nıı nyá hətɛ teu tɔm, na toma sɔsɔɔna wena n lakəna tɔ, na pá lıı pa tɛ na pá sɔɔsı lsɛɣɛlı nyáma tɔɔ, na pá kɔɔ lsɔ təsɛɛlɛ taa cənɛ na pá sələmı-ŋ. 43 Ilɛ Tacaa, nıı pa tɔm kɛ nyá təcaɣalɛ kɛ hatoo ısɔtaa, na ń la-wɛɣɛ pa kʋsələməm. Mpʋ pıı yelina na atɛ yəlaa təna nyı-ŋ, na pá seekı-ŋ ısıı nyá yəlaa lsɛɣɛlı nyáma seekuɣu-ŋ tɔ. Paa nyı tɔtɔ sı lsɔ təsɛɛlɛ nte ma ŋma-ŋ tɔ, tə ké nyá nyəntɛ təkpataa.

44 Yaa ye ń tʋ nyá yəlaa lsɛɣɛlı nyáma sı pá yoona pa kolontunaa, na pá kɛɛsəna nyá ıcatɛ kʋləsəlɛ tənɛ na lsɔ təsɛɛlɛ nte ma ŋma-ŋ ısəntɔ tɔ, pa tɔɔ na pá sələmı-ŋ. Ilɛ haı, Tacaa 45 nıı pa wiinaʋ kɛ hatoo ısɔtaa na ń waası-wɛ.

46 Yaa ye pə kɔma na pá wakələna-ŋ. Mpi tɔ, yʋlʋ nɔɣəlʋ ı fɛı sı ıı wakələɣı. Ntanyı n ká mʋ-wɛ na pááná, na ń yele na pa kolontunaa kəlı-wɛ, na pá kpa-wɛɣɛ yomle, na pá pona-wɛɣɛ pa acalɛɛ taa ké pəcɔlɔ pəcɔlɔ yaa pooluŋ taa. 47 Ilɛna pá pəsəna laakalı kɛ təna sı pa wakələna-ŋ, pa lapa ısaɣatʋ, pa tɔm səpa. 48 Ilɛna pá sələmı-ŋ na pa lotu tənaɣa timpi ını pa wɛ mpʋ tɔ. Na pá kɛɛsı pa ləmaɣasɛɛ na nyá ıcatɛ tənɛ na lsɔ təsɛɛlɛ nte ma ŋma-ŋ ısəntɔ tɔ pa tɔɔ, kɛ tɛtʋ nti n ha pa caanaa tɔ tə taa cənɛ. 49 Ilɛ haı, Tacaa, nıı pa wiinaʋ kɛ nyá təcaɣalɛ kɛ hatoo ısɔtaa, na ń waası-wɛ. 50 Ilɛna ń taɣanı timpi pa wakələna-ŋ tɔ, na ń yele na pa kolontunaa na pa pətɔɔtəlɛ. 51 Pɔpɔtʋ fɛı, pa ké nyá piya kɛ hatoo kʋyaŋku n ləsa-wɛɣɛ Icipiti wahala sɔsɔ taa tɔɣɔ.

52 Haı, Tacaa lsɔ, nıukı sələməŋ wei má na nyá yəlaa tıı sələməɣı-ŋ paa waatʋ wei tɔ. 53 Mpi tɔ, nyá ləsəna-tʋɣʋ piitimnaa təna hɛkʋ sı tá pəsı nyá nyáma ısıı n yeluɣu na nyá təmlɛ tʋ Moisi heeli-wɛɣɛ saa wei n ləsa ta caanaa kɛ Icipiti taa tɔ.

Salʋməŋ kooliɣi samaa kɛ lsɔ koolee

54 Kɔtaɣa təlatɛ kite kɛ Salʋməŋ ka luŋaa, na í kpaası ı niŋ na ısɔtaa, na í wiikina Tacaa. I tɛma, ılɛna í kʋlı 55 na í kooli samaa wei ı ka kota təna tɔɣɔ kʋpantʋ sı: 56 Ma sɛɛ Tacaa nyá wei n yelaa na nyá yəlaa lsɛɣɛlı nyáma hɛɛsı, ısıı n ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. Pɔpɔtʋ fɛı leleŋ, n lapa teitei ké ısıı n ká sıʋ nyá nɔɣɔ kʋpaŋka na nyá təmlɛ tʋ Moisi nɔɣɔ tɔ. 57 Ta lsɔ Tacaa wɛɛ ta waalı, ısıı n ka wɛʋ ta caanaa caanaa waalı tɔ. Taa lɔ-tʋ. Pə́cə́ taa yele-tʋɣʋ waasʋɣʋ. 58 Yele na tá nıukəna-ŋ tam, na tá tɔŋ nyá mpaaŋ taa ısıı n caakı tɔ, na tá təkı nyá kiiŋ, na nyá kʋsəsıtʋ, na nyá kʋtʋtʋtʋ nti n ka tʋ ta caanaa caanaa tɔ. 59 Tacaa lsɔ tɔɔsəɣı ma wiinaʋ pənɛ pə tɔɔ ké ilim na ahoo, na n səŋna nyá yəlaa taɣa paa kʋyakʋ ŋku. 60 Ḿpúɣú atɛ yəlaa təna ká nyəna

sı, Tacaa tike ntέ Isɔ, nɔɣɔlʊ fɛı tɔtɔ. 61 Na mə ləsası náá sʊʊ-ı teu təmammam na
í tɔkəɣı ı kiiŋ, na ı kʊsəsıtʊ, ısıı í lakʊɣʊ saŋa ısəntɔ tɔ.

Kɔtası nsi pa lapa Tacaa tɔ
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 7:4-10)

62 Ḿpúɣú wulaʊ Salʊmɔŋ na Isɛɣɛlı nyámа tɔna mpa paa kota tɔna tɔ, pa lapa
Tacaa kɛ 63 ciikuɣu kɔtası kɛ naaŋ iyisi hiu na naalɛ (22000) na heeŋ na páŋ
kɛ iyisi nuınʊwa na hiu (120000) kɛ Tacaa təsɛɛlɛ tʊlʊɣʊ tɔɔ. 64 Kɔtası ta maɣa
nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ ké kʊyakʊ ŋkʊ. Ilɛna Salʊmɔŋ yele na pá lá
kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tɔna tɔ na tɔɣɔnaɣa nyənsı na ciikuɣu nyənsı nim cɔlɔ nim
cɔlɔ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taɣa tɔɔ.

65 Waatʊ ını ı taa ké Salʊmɔŋ na Isɛɣɛlı samaa tuutuuma wei ı luına tɛtʊ tɔna
taa tɔ. Pə kpaɣau Lepo-Hamatı halɔna pá sıına Icipiti lɔɔʊ tɔ, pa tɔɣɔ coka acima
kɛ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 66 Kʊyakʊ pəlefɛı naanʊwa nyəŋkʊ wule kɛ wulaʊ
yasa Isɛɣɛlı nyámа. Ilɛna pá polo pá sɛɛ-ı, na paa wei í kpe ı tɛ na laŋhɛɛlɛ. Mpi
tɔ, Tacaa lapa ı təmlɛ tʊ Tafiiti na ı yəlaa Isɛɣɛlı nyámа kɛ kʊpantʊ.

9

Tacaa lıı Salʊmɔŋ tɔɔ ké tɔm naalɛ nyəm
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 7:11-22)

1 Waatʊ wei wulaʊ Salʊmɔŋ tɛma Isɔ təsɛɛlɛ na ı kawulaɣa təyaɣa na pə tɔna
mpi ı caakaɣa tɔɣɔ ŋmaʊ tɔ. 2 Ilɛna, Tacaa lıı ı tɔɔ ké tɔm naalɛ nyəm kɛ teitei ısıı
ı ka lıʊ ı tɔɔ ké Kapawɔŋ tɔ. 3 Na í yɔɣɔtı sı: Ma nuıwa nyá wiinaʊ, ılɛ Isɔ təsɛɛlɛ
nte n ŋmá ısəntɔ tɔ tə pəsa ma nyəntɛ. Maa wɛɛ tə taa ké tam na má paasəna-tɛ,
na má lakı-mɛɣɛ kʊpantʊ kɛ tam. 4 Ye nyaa tɔma teu na lotu kʊlʊmtʊ, ısıı nyá caa
Tafiiti, na ń təŋəɣı ma kiiŋ na ń tɔkəɣı ma kʊtʊtʊtʊ nti ma tʊ-ŋ tɔ, 5 ılɛ maa yele
na nyá kawulaɣa nyɔɔ toŋ kɛ tam tɔɔ ké Isɛɣɛlı nyámа taa. Ḿpúɣú maa sıı nɔɣɔ kɛ
nyá caa Tafiiti sı, ı lʊlʊɣʊ taa nyámа ká tɔkəna Isɛɣɛlı nyámа tɔɔ ké kawulaɣa kɛ
ı səm waalı. 6 Ama ye nyana nyá yəlaa na nyá lʊlʊɣʊ nyámа í lɔ-m, na í kisi ma
kʊsəsıtʊ na ma kiiŋ wei ma tʊ-mɛ tɔ, na í mələna tuıŋ tɔɔ na í laakı-ı. 7 Ilɛ maa
kpiisi-mɛɣɛ tɛtʊ nti ma ha-mɛ ısəntɔ tɔ tə tɔɔ, na má lɔ́ Isɔ təsɛɛlɛ nte ma pəsa ma
nyəntɛ ısəntɔ tɔ, na yəlaa təna woŋ-mɛ na pá paana-mɛ. 8 Waatʊ ınəɣı yəlaa ka
təŋəɣəna Isɔ təsɛɛlɛ nte tuı te teu kɛ mpʊ tɔ tə kiŋ, na sɔɣɔntʊ kpa-wɛ na pá la-
wɛɣɛ piti, na pá pɔɔsəɣı pa tı sı: Ilɛ pepe tɔɔ ké Tacaa lapa tɛtʊ tənɛ na Isɔ təsɛɛlɛ
tənɛɣɛ mpʊ? 9 Ilɛna pá cɔ-wɛ sı: Isɛɣɛlı nyámа lɔwa pa Isɔ Tacaa. Ini ı ləsəna pa
caanaa kɛ Icipiti tɛtʊ taa. Ilɛna pá təŋəɣı tuıŋ. Pə tɔɔ ké Isɔ təŋsa-wɛɣɛ mpusinaa
mpɛ pa tɔna.

Salʊmɔŋ təma
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 8:1-18)

10-11 Tiii wulaʊ Hilam ka hana wulaʊ Salʊmɔŋ kɛ taası kʊpaŋsı tɔna, na
wʊlanaa tɔna mpa ı nyulaɣa sı ı ŋmaakəna tɔ. Puısı sika hiu na Salʊmɔŋ tɛ Isɔ
təsɛɛlɛ na ı kawulaɣa təyaɣa kɛ ŋmaʊ. Ilɛna í ha Hilam kɛ acalɛɛ hiu kɛ Kalilee
tɛtʊ taa. 12 Ḿpúɣú ı lıı Tiii na í kɔɔ acalɛɛ anəɣı naʊ. Ama ı laŋlɛ ta hɛɛ. 13 Ntɛna í tɔ
sı: Ma taapalʊ Salʊmɔŋ, acalɛɛ nna n ha-m ısəntɔ tɔ a ta nii ısəlɛ. Pə tɔɔ ké halɔna
saŋa pa sʊʊ hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊɣʊ yaaʊ sı: Tɛtʊ ta nii ısəlɛ. 14 Pəyele wʊla tɔɔnənaa tooso
na hɔɣɔlʊɣʊ kɛ Hilam ka tilina Salʊmɔŋ.

15 Təlası təma kɛ wulaʊ Salʊmɔŋ ka tʊwa yəlaa na pá ŋmá Isɔ təsɛɛlɛ na ı
kawulaɣa təyaɣa, na Milo, na Yosalɛm koloosi. Ilɛna pá ŋmá Hasɔɔ na Mekito na
Kesɛɛ pə acalɛɛ. 16 Icipiti wulaʊ ka yoona Kesɛɛ ıcatɛ ké, na í kú Kanaaŋ nyámа
mpa paa wɛ tə taa tɔ na í sɔ-tɛɣɛ kɔkɔ. Pə waalı ké Icipiti wulaʊ pɛɛlɔ saa wulaʊ

Salʋmǝŋ ılɛna Icipiti wulaʋ ha Salʋmǝŋ kɛ ıcatɛ ntɛ. 17 Pǝ tɔɔ ké Salʋmǝŋ taɣana-
tɛɣɛ ŋmaʋ, na í ŋmá tɔtɔɣɔ Pɛtı-Holoŋ-Pǝtɛɛ nyǝŋ, 18 na Paala na Tamaa kɛ wʋlaɣa
tɛtʋ hɔɣɔlʋɣʋ taa. 19 Na acalɛɛ wena a taa ı sıkaɣa ı tɔɣɔnasi tɔ. Na wena a taa ı
sıkaɣa yoou kɛɛkɛnaa, na kpaɣanǝŋ tɔ. Na Salʋmǝŋ ŋmá pǝ tǝna mpi ı caa tɔɣɔ
Yosalɛm ıcatɛ taa maɣamaɣa, na Lipaŋ pʋɣʋ taa na ı tɛtʋ tǝna taa.

Isǝna Salʋmǝŋ ka taɣana tǝlasi tǝma anı tɔɣɔlɔ. 20 Waatʋ ını ı taa, yǝlaa mpa pa
taa ké Iseɣelı nyáma tɔ pa wɛ tɛtʋ taa ké. Isıı Amolii nyáma, na Hiti nyáma, na
Peliisi nyáma, na Hifi nyáma, na Yepusi nyáma. 21 Iseɣelı nyáma taa pǝsi na pá
kʋ-wɛ tɔɣɔ pa kaasaa. Mpɛɣɛ Salʋmǝŋ tʋwa tǝlasi tǝma, na pá lakı ḿpúɣú halǝna
saŋa. 22 Ama pǝ kaasa Iseɣelı nyáma tɔ, wulaʋ ta tʋ pɛlɛɣɛ tǝma kɛ mpʋ. Pɛlɛɣɛlɛ
ı waalı nyáma, na ı yoolaa sɔsaa, na sǝkpema, na yoou kɛɛkɛnaa na kpaɣanǝŋ
paasǝnlaa. 23 Ḿpúɣú tǝmlɛ paasǝnlaa kpa tǝma lataa kpeka nyʋɣʋ nyáma kɛ
nasǝlɛ na nıınʋwa na nıılɛ na naanʋwa (550) na pá feŋiɣi Salʋmǝŋ tǝmlɛ lataa.

24 Waatʋ wei Salʋmǝŋ alʋ Icipiti nyǝŋ lıı Tafiiti tɛ, na í sʋʋ tǝyaɣa ŋka ı paalʋ
ŋma-ı tɔ ka taa, ılɛna wulaʋ taɣanı lonte ntɛ́ na í ŋmá taɣa ŋka pa yaana pa tɛ taa
sı Milo tɔ.

25 Paa pǝnaɣa ŋka tǝm toosoɣo Salʋmǝŋ lakaɣa Tacaa kɛ kɔtasi nsi kɔkɔ lusa
sı tǝna tɔ, na ciikuɣu nyǝnsı kɛ kɔtaɣa tǝlatɛ nte ı ŋma-ı tɔ tǝ tɔɔ. Ḿpúɣú ı lakaɣa
tǝma wena a tɔɔ pá ŋmá Isɔ tǝsɛɛlɛ ntɛ́ tɔ.

26 Ilɛna Salʋmǝŋ yele, na pá saakı kpıılǝŋ kɛ Isǝyɔŋ-Kepɛɛ, kɛ Ila cɔlɔɣɔ teŋku
kʋsɛɛm nɔɣɔ kɛ Itǝm tɛtʋ taa. 27 Ḿpúɣú Hilam pona Salʋmǝŋ kɛ kpıılǝŋ saalaa
kʋpama, na pá sǝŋna ı nyáma. 28 Ilɛna pa tǝna pá polo Ofii tɛtʋ taa na pá kpaɣa
wʋla kɛ kiloonaa iyisi naanʋwa na naalɛ (12000) na pá pona Salʋmǝŋ.

10

Sapa wulaʋ alʋ nyǝŋ pola Salʋmǝŋ wiiluɣu
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 9:1-12)

1 Ḿpúɣú Sapa tɛtʋ wulaʋ alʋ nyǝŋ nııwa Salʋmǝŋ hǝtɛ yaaʋ. Ilɛna í polo sı ı
pɔɔsǝɣı-ı tǝmnaa katɛ nyǝntʋ, na í ná ı nyǝm tǝnaɣa. 2 Alʋ ını ı tala Yosalɛm taa
tɔ, na ı yomaa kɛ tuutuuma, na yooyoonaa náá sǝɣǝla tulaalʋnaa, na wʋlanaa,
na lıɣitee pɛɛ kɛ tuutuuma. Ilɛna í pɔɔsi Salʋmǝŋ kɛ tǝmnaa mpa pa tǝna ı ka
taɣanaa tɔ. 3 Na Salʋmǝŋ cɔ tǝ tǝna, ı ta sɔɔ kʋlʋmʋɣʋ. 4 Ḿpúɣú alʋ ını ı nıına ı
ŋkpaŋʋɣʋ kɛ salʋmǝŋ nyǝm tǝm, na í sa ı kawulaɣa tǝyaɣa ŋka ı ŋmawa tɔ. 5 Na
tǝɣɔnaɣa ŋka pa saakaɣa tɔ. Na yaasi wei Salʋmǝŋ ka taɣanna ı waalı nyáma na
pá lakı tǝma tɔ. Na kʋtǝɣɔʋ na kʋnyɔnyɔɔm tallaa wontu. Na kɔtasi nsi pa lakaɣa
Tacaa kɛ Isɔ tǝsɛɛlɛ taa tɔ, na pá la Sapa wulaʋ ınǝɣı piti na pá mǝtı ı nɔɣɔ.

6-7 Ntɛna wulaʋ alʋ nyǝŋ ını ı tɔ sı: Pa kɛɛsa-m nyá nyǝm tǝm kɛ hatoo ma
tɛ. Ama ma ısɛ taa nata, ılɛ ma ta mʋ-tı. Ama nɔɔnɔɔ ma nawa sı tampana kɛ
pa heela-m tǝcʋŋŋ. Nyá nyʋɣʋ kʋlʋɣʋ na nyá nyǝm tɛɛwa ısıı paa kɛɛsa-m tɔ
tǝyamyam. 8 Nyá waalı nyáma na nyá tǝyaɣa taa yǝlaa tǝna lapa nyʋleleŋ ké.
Mpi tɔ, pa wɛ nyá kiŋ na pá nıkı nyǝm tǝm kɛ tam. 9 Ma sama nyá Isɔ Tacaa wei
ı lǝsa-ŋ sı ń tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Iseɣelı taa tɔ. Isɔ sǝǝla ı yǝlaa kɛ tam tɔɔ tɔɣɔ ı kpa-ŋ
pa wulaʋ, na í tʋ-ŋ sı ń tǝŋ tampana na ń lakı kʋsiɣisim.

10 Pǝlɛ pǝ waalı ké Sapa wulaʋ ını ı hawa Salʋmǝŋ kɛ wʋla tɔɔnǝnaa tooso na
hɔɔlʋɣʋ na tulaalʋ kɛ sɔsɔm, na lıɣitee pɛɛ tǝtɔ. Too tɔ, nǝɣǝlʋ ta nata tulaalʋ ısıı
ḿpúɣú Iseɣelı taa.

11 Ḿpúɣú wulaʋ Hilam kpıılǝŋ pola Ofii tɛtʋ taa na pá kɔna wʋla, na
kpeŋkpelasi kʋpaŋsi nasǝlı na lıɣitee pɛɛ. 12 Kpeŋkpelasi nsǝɣı Salʋmǝŋ yelaa
na pá kaɣa Isɔ tǝsɛɛlɛ taa na ı kawulaɣa tǝyaɣa taa tǝtɔ. Ilɛna pǝ́ kaasi na pá saakı

yonyoolaa kɛ saŋkʋnaa. Too tɔ, nɔɣɔlʋ ta nata lsɛɣɛlı taa ké kpeŋkpelası na sı tɔɔʋ tala mpʋ pə taka.

13 Mpúɣó Salʋməŋ hawa alʋ ınəɣı pə tənа mpi ı nawa na í sələmı tɔ. Na í lapı-ı kʋcɔɔŋ tətɔɣɔ ısəna ı pəsaa tɔ. Ilɛna wulaʋ alʋ nyəŋ ını na ı waalı nyámа pá məlı pa tɛtʋ taa.

Salʋməŋ toŋ təm
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 1:14-17; 9:13-28)

14 Paa pənaɣa ŋka wʋla kiloonaa iyisi hiu (20000) kɛ pa kɔŋna wulaʋ Salʋməŋ. 15 Ilɛna pácó pá kaası mpi mpi taatəlaa fɛlaɣa-ı wontunaa tɔɔ tɔ, na lampuunaa mpa ı kʋmataŋnaa sɔsaa, na Laalupunaa awulaa fɛlaɣa-ı tɔ.

16 Mpúɣó wulaʋ Salʋməŋ yelaa na pá lu wʋla kpaləŋ kɛ ŋmʋnʋɣʋ (200). Paa ŋku kʋ tɔɣɔ wʋla kiloonaa naatoso. 17 Kpaləŋ səkpeŋ kɛ ŋmʋnʋɣʋ nınʋwa (300). Paa ŋku kʋ tɔɣɔ wʋla kiloo kʋlʋm na titite. Na pá sıı kutuluɣu ŋku pa yaa sı Lipaŋ hɔtʋɣʋ tɔ kʋ taa.

18 Na wulaʋ yele na pá saakı kawulaɣa kpelaɣa na tuu kela, na pá tú ka tɔɔ ké wʋla. 19 Mpúɣó pa lapa təkpalɛ kɛ kumlee naatoso kɛ təma tɔɔ, na pá sıı kpelaɣa ŋké. Paa saaka-kɛɣɛ na pá tʋ təteesile kukulukulle, na pá tú tɔɣɔlası lɛɛsəŋ kɛ ŋkpalası təsıılɛ. 20 Na tɔɣɔlası lɛɛsəŋ naanʋwa na naalɛɣɛ kumlee anı a tɔɔ. Naatoso kɛ ntɔɣɔŋ tɔɔ, na naatoso kɛ mpətəŋ tɔɔ. Wulaʋ nɔɣɔlʋ ı ta saakəta kawulaɣa kpelaɣa ŋkɛ ka taka.

21 Wʋla kɛ paa lupa Salʋməŋ təyaɣa taa lʋm poosiyanaa tənа, na Lipaŋ hɔtʋɣʋ kutuluɣu taa wontunaa kʋtəsətʋ. 22 Wulaʋ ka wɛna ı maɣamaɣa ı kpıuləŋ ké. Na ı na Hilam nyəŋ pá puki pooluŋ. Paa pıusı tooso wei, pa kɔŋna wʋla na liɣitee nyəɣətʋ, na tuu kela, na təkpaaləŋ na kacɔka suması sɔsɔɔnsı nasəlı.

23 Salʋməŋ ka tɛɛ antulinya tənа awulaa tənaɣa toŋ ké na nyəm. 24 Pɔpɔtʋ fɛı leleŋ, lsɔ ka ha-ı nyəm ké na yəlaa lıkəna paa timpi na pá kɔŋı-ı tɔmnaa pɔɔsʋɣʋ. 25 Paa pənaɣa ŋka, yəlaa mpɛ pa kɔŋaɣana-ı kʋcɔɔŋ kɛ liɣitee wontu, na wʋla, na wontu kʋsusuutu, na yoou wontu, na tulaalʋnaa, na kpaɣanəŋ, na kpaŋası.

26 Mpúɣó Salʋməŋ kpeɣela ı yoou kɛɛkɛnaa, na pə kpaɣanəŋ, na pá lıı kɛɛkɛnaa iyaɣa na nasəlɛ (1400), na kpaɣanəŋ iyisi naanʋwa na naalɛ (12000). Ilɛna Salʋməŋ cosi pə taa na í sıı ı kiŋ kɛ Yosalɛm. Pə kaasa nti ılɛna pá sıı təlɛɣɛ timpi timpi paa taɣanaa sı paa sıı-tı tɔ. 27 Salʋməŋ kawulaɣa waatʋ, liɣitee ka wɛ Yosalɛm taa ké ısıı pɛɛ. Na pá kaası na kpeŋkpelası kʋpaŋsı náá təlı yem ısıı tıŋ kpaı nyəŋ wei ı nyɔɔkı tɛtɛkəlɛ taa tɔ. 28 Icipiti na Silisii pə acalɛɛ taa ké paɣatəlaa pukaɣa na pá yakı wulaʋ kɛ kpaɣanəŋ na pá kɔŋna. 29 Liɣitee nyəɣətʋ nasətoso (600) kɛ pa yakaɣa Icipiti yoou kɛɛkɛnaa. Ilɛna pá ya kpaɣanəŋ kɛ nyəɣətʋ nınʋwa na nıılɛ na naanʋwa (150). Paɣatəlaa kʋlʋmaa mpɛ pá yakaɣana na pá pukina Hiti awulaa na Silii nyámа.

11

Salʋməŋ ta təŋ lsɔ luɣu nyəntʋ
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 11:18–12:1)

1 Icipiti wulaʋ pɛɛlɔ paasi, Salʋməŋ tasa piitimnaa kpaı nyəm paɣalɛ alaa kɛlʋɣʋ ké. Paa Mowapʋ nyámа, paa Amoni nyámа, paa ltəm nyámа, paa Sitəŋ nyámа, paa Hiti nyámа. 2 Pəyele Tacaa ka tɛma lsɛɣɛlı nyámа kɛ kisinaʋ kɛ piitim kpaı nyəmnaa mpɛ pa təm ké sı, pá na wɛ pá taa kpaɣa təma pácó pa taa saa təma. Pə taa kɔɔ na pɛlɛ pá sʋsı-wɛɣɛ pa tıŋ laaʋ taa. Ama Salʋməŋ luɣu ná sʋʋ piitim kpaı nyəm mpı pə alaa ké. 3 Halәna í kpaɣa awulumpiya alaa kɛ nasətoso na nıınʋwa (700), na alaa lɛlaa kɛ ŋmʋnʋɣʋ na nıınʋwa (300). Mpɛ ını pa tolisina-ı sɔsɔm. 4 Tampana tɔɔ pə kɔma na Salʋməŋ kpatəlı, ılɛna ı alaa mpɛ pá sʋsı-ı

tuŋ laav taa. Halәna í yele ı Isɔ Tacaa kɛ sɔɔlʊɣʊ na lotu kʊlʊmtʊ ısuı ı caa Tafiiti.
5 Ḿpúɣó Salʊmɔŋ laa Sitɔŋ nyáma tʊɣʊ alʊ nyɔŋkʊ Asɔtatı na Amoni nyáma tʊɣʊ
ısaɣav Milikom. 6 Tənaɣa ı lapәna mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Mpi tɔ, ıı tasəɣı-ı
nuunav kɛ teu ısuı ı caa Tafiiti. 7 Waatʊ ını ı taa ké Salʊmɔŋ ŋmá Mowapʊ nyáma
tʊɣʊ ısaɣav Kɛməsı kɛ kutuluɣu kɛ pulaɣa tɔɔ ké Yosalɛm ısɛntaa, na í ŋmá Amoni
nyáma tʊɣʊ ısaɣav Milikom kutuluɣu tɔtɔ. 8 Na í ŋmá mpʊ tɔtɔɣɔ ı alaa mpa pa
ta nyı Isɔ tɔ pa tuŋ sı pá wɔkı-ı tulaalʊnaa, na pá laakı-ı. 9-10 Tɔm naaleɣɛ Tacaa
Iseɣelı Isɔ ká lıı Salʊmɔŋ tɔɔ, na í heeli-ı tәsiɣisiɣi sı: Taa luŋ tuŋ. Ama Salʊmɔŋ tá
nuuna Tacaa, ılɛna Tacaa náá mʊ-ı na páánáá. 11 Na í yɔɣɔtı-ı sı: Timpi ń tɔma mpʊ
pə taka na ń kisi ma kʊsəsuıtʊ na ń yɔkı ma na-ŋ ta nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ təfaa tɔ, maa leekı
nyá kawulaɣa na má cɛla-kɛɣɛ nyá waalı nyáma taa nɔɣɔlʊ. 12 Paa na mpʊ nyá
caa Tafiiti tɔɔ ma kaa la-ŋ mpʊ, halәna nyá səm. Ama nyá pəyaɣa kɛ maa leekı
kawulaɣa. 13 Tafiiti kʊlʊm ını na Yosalɛm ıcatɛ nte má ləsaa tɔ, pa tɔɔ tɔtɔɣɔ maa
kaası-ı kpekәle kʊlʊmtәlɛ.

Salʊmɔŋ kolontunaa

14 Ḿpúɣó Tacaa lapa na Itɔm awulumpu Hatatı lıı Salʊmɔŋ kɛ koloŋa.
15-16 Waatʊ nɔɣɔlʊ Tafiiti ká yoona Itɔm nyáma na í kәlı-wɛ. Ilɛna ı yoolaa
wulav Sowapı na ı yoolaa pá polo Iseɣelı nyáma mpa pá sәpa təyoole tɔɣɔ pim.
Ḿpúɣó pá caɣa tənaɣa ısɔtʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa, na pá kʊ Itɔm apalaa na pá
kpɛnna apalʊpiya. 17 Waatʊ ını Hatatı ka ké pəyaɣa. Ḿpúɣó ı na ı caa təmlɛ nyáma
Itɔm nyáma napәlı pá sewa na pá polo Icipiti. 18 Pa kʊla Matiyaŋ, ılɛna pá faɣana
Palaŋ wʊlaɣa tɛtʊ taa. Pa kpɛŋna apalaa napәlı na pá pona Icipiti. Ntɛna Icipiti
wulav ha Hatatı kɛ təyaɣa na tɛtʊ, na í heeli-ı sı: Maa tɔɔ-ŋ. 19 Icipiti wulav lapa
Hatatı kɛ kʊpantʊ ké. I ha-ı ı alʊ Tapənɛsı neu na í la alʊ. 20 Ḿpúɣó alʊ ını ı lʊla
apalʊpəyaɣa na Hatatı ha-kɛɣɛ hətɛ sı Kenupa. Ka cɛpa hətɛ, ılɛna Tapənɛsı mʊ-
kɛ na í tɔɔ-kɛɣɛ wulav təyaɣa taa.
21 Waatʊ wei Hatatı nuwa sı Tafiiti na ı yoolaa wulav Sowapı pá sәpa, ılɛna í
sәlәmı Icipiti wulav sı: Yele na má mәlı ma tɛtʊ taa.
22 Ntɛna Icipiti wulav pɔɔsı Hatatı sı: Pepeɣe ń laŋa ma kiŋ na ń nyıuləɣı
kpente? Mpʊɣʊlɛ sı: Ma ta laŋ pʊlʊ yaa. Ile yele-m na má mәlı te.
23 Ḿpúɣó Isɔ yelaa na Salʊmɔŋ weena kolontu lɛlʊ. Ileɣɛlɛ Iliyata pəyalʊ Lesɔŋ
wei ı ka sewa ı caa Hatatəsɛɛ wei ı kɛ Sopa wulav tɔ. 24 Waatʊ wei Tafiiti ka kʊwa
Hatatəsɛɛ yoolaa tɔɣɔ Lesɔŋ kota tɛtɛlataa kɛ ı kiŋ, na í pəsı pa nyʊɣʊ tʊ na pá polo
Taması na pá caɣa tənaɣa, na í caŋ ı tɔkı kawulaɣa 25 kɛ Silii tɛtʊ taa. I lapa Iseɣelı
nyáma kolontu kɛ Salʊmɔŋ kawulaɣa puısı tənaɣa, na í footiɣi-wɛ na í lakı-weɣɛ
ısaɣatʊ ısuı Hatatı.

Solopʊwam kʊlʊɣʊ kɛ wulav tɔɔ (Kʊtɔɔsʊtʊ II 9:29-31)

26-27 Salʊmɔŋ ka wɛna təmlɛ tʊ nɔɣɔlʊ na pá yaakı-ı sı Solopʊwam. I tɛɣɛlɛ
Seleta kɛ Ifәlayim tɛtʊ taa. Pa yaa ı caa sı Nepa, na ı too sı Seluya, ı too ını ı ké
leelu. Ḿpúɣó kʊyakʊ nakʊlı, Solopʊwam kʊla Salʊmɔŋ tɔɔ.
Waatʊ wei Salʊmɔŋ ŋmaakaɣa Milo*fa* na Tafiiti tɛ koluŋa tɔ, [a] sɔɔsı tɔɣɔ pa
yaa mpʊ. 28 Solopʊwam ka ké ıfepu kʊpaŋ ké. Wulav paasәna mpʊ sı ı lakı ı
təmlɛ kɛ teu, ılɛna í kpa-ı Ifәlayim na Manasee pa kpeka tәlası təmlɛ nyáma feŋlu.
29 Ḿpúɣó kʊyakʊ nakʊlı, Solopʊwam lıına Yosalɛm, na í na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsʊlʊ
wei ı wɛ Silo na pá yaakı-ı sı Ahiya tɔ pá suli mpaav taa ké pa naaleɣɛ nyıutʊ taa,
na Ahiya suu kpaı kʊfalʊ. 30 Tənaɣalɛ Ahiya cәla ı kpaı kɛ hɔɣәlası naanʊwa na
naalɛ. 31 Pə waalı ké í tɔma Solopʊwam sı: Mʊ hɔɣәlası naanʊwa. Mpi tɔ, Iseɣelı

[a] **11:26-27** Milo: Pulası hɛkʊ taa lʊmpʊɣʊ ŋku pa suulaa sı Yosalɛm patәma í

Ɩsɔ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: Ma tɔŋna Salʊmɔŋ kawulaɣa lɛɛkʊɣʊ sɪ, ma cɛlaɣɪ-ŋ na ń tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Ɩsɛɣɛlɪ kpeka naanʊwa tɔɔ. 32 Kpekəle kʊlʊmtəlɛ kɛ maa kaasɪ-ɪ ma təmlɛ tʊ Tafiiti na Yosalɛm ɪcatɛ pa tɔɔ. Mpi tɔ, tə tike kɛ ma ləsa Ɩsɛɣɛlɪ tɛtʊ tənа taa. 33 Mpi pə tɔɔ ma lakɪ mpʊ tɔ, Ɩsɛɣɛlɪ nyɘ́ma lɔ-m na pá luŋ Sitɔŋ nyɘ́ma tʊɣʊ alʊ nyəŋkʊ Asətatɪ, na Mowapʊ nyɘ́ma tʊɣʊ Kɛməsɪ, na Amoni nyɘ́ma tʊɣʊ Milikom. Ɩsɛɣɛlɪ nyɘ́ma kisa mpaaʊ ŋkʊ maa hʊla-wɛ tɔɣɔ təŋʊɣʊ. Pa ta la nti tə kɛɛsəna-m tɔ. Pəyele pa ta təkɪ kʊsəsɪɪtʊ na nti nti ma tʊ-wɛ tɔ, ɪsɪɪ Tafiiti lakaɣa tɔ. 34 Paa na mpʊ ma kaa lɛɛkɪ Salʊmɔŋ niŋ taa ké kawulaɣa. Maa nyənəɣɪ-ɪ ɪ yəlaa wulaʊ kɛ tam ké, halənа ɪ səm. Maa la ḿpúɣó ma təmlɛ tʊ Tafiiti wei ma ləsaa, na í təkɪ ma kiiŋ na ma kʊtʊtʊtʊ tɔ ɪ tɔɔ. 35 Ama Salʊmɔŋ pəyalʊ ké maa lɛɛkɪ awulumpiitu, na má cɛla nyá, na ń tɔɣɔ Ɩsɛɣɛlɪ kpeka naanʊwa tɔɔ ké kawulaɣa. 36 Paa na mpʊ maa yelina ɪ pəyalʊ ké kpekəle kʊlʊmtəlɛ. Ɩlɛ pɪɪ la na Tafiiti təyaɣa tʊ wɛɛ kawulaɣa taa ké Yosalɛm ɪcatɛ nte ma ləsaa sɪ pá sɛɛ-m tɔ tə taa.

37 Ḿpúɣó Tacaa tasaa sɪ: Solopʊwam, maa cɛlɛ-ŋ kawulaɣa ɪsɪɪ n sɔɔlaa tɔ, na ń tɔɣɔ Ɩsɛɣɛlɪ kpeka naanʊwa tɔɔ. 38 Ye ń təkəɣɪ ma kʊyɔɣɔtʊtʊ, na ń təŋəɣɪ mpaaʊ ŋkʊ ma hʊləɣɪ-ŋ tɔ, na ń lakɪ mpi pə kɛɛsəna-m tɔ, na ń təŋəɣɪ ma kiiŋ na ma kʊtʊtʊtʊ, ɪsɪɪ ma təmlɛ tʊ Tafiiti. Ɩlɛ maa wɛɛ nyá waaləɣɪ tam na nyá lʊlʊɣʊ nyɘ́ma ká təkɪ kawulaɣa kɛ tam, ɪsɪɪ Tafiiti nyɘ́ma. Maa cɛlɛ-ŋ Ɩsɛɣɛlɪ kpeka naanʊwa na naalɛ, 39 na pá ná na pə́ wɪɪ-wɛ. Ama pə kaa wɛɛ ḿpúɣó tam.

40 Ḿpúɣó Salʊmɔŋ pɛɛkaa sɪ ɪ kʊɣʊ Solopʊwam. Ɩlɛna Solopʊwam se na í polo Icipiti wulaʊ Sisakɪ tɛ na í tʊ-ɪ kpʊlʊɣʊ. Halənа Salʊmɔŋ səm.

41 Pa kɛɛsa Salʊmɔŋ tɔm lɛntənaa na ɪ kʊlapəm tənа, na ɪ nyəm tənaɣa takəlaɣa ŋka pá yaa sɪ, Salʊmɔŋ Tɔm takəlaɣa tɔ ka taa. 42 Pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu ké Salʊmɔŋ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyɘ́ma tənа tɔɔ kɛ Yosalɛm. 43 Salʊmɔŋ kɔma na í sí, ɪlɛna ɪ pəyalʊ Lʊpʊwam lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

12

Ɩsɛɣɛlɪ nyɘ́ma kotuɣu kɛ Sikɛm (Kʊtɔɔsʊtʊ II 10:1-15)

1 Ḿpúɣó kʊyakʊ nakʊlɪ, Ɩsɛɣɛlɪ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ kpeka kota Sikɛm, ɪlɛna Lʊpʊwam polo, sɪ pá kpaakɪ-ɪ wulaʊ. 2 Waatʊ ɪnɪ tɔ, Nepa pəyalʊ Solopʊwam wei í ká sewa wulaʊ Salʊmɔŋ na í cɔɔsɪ Icipiti tɔ, ɪ wɛ tənaɣa tam. Ɩ nɪɪwa Sikɛm kotuɣu ŋkʊ kʊ tɔm, ɪlɛna í tʊ́ ɪ taa sɪ, ɪ ká saalɪ tənа. 3 Ama pa tila ɪ waalɪ, na í kɔɔ na í na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ kpeka pá yɔɣɔtɪ Lʊpʊwam sɪ: 4 Nyá caa ka tʊ-tʊɣʊ təlasɪ təma ké, na tə́ fɛləɣɪ-ɪ lampuunaa. Ɩlɛ ye nyaa waasɪ-tʊ na ń sʊkɪ-tʊɣʊ tá səɣəla anɪ, tá sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ tə́ nyənɪ-ŋ tá wulaʊ. 5 Mpʊɣʊlɛ Lʊpʊwam sɪ: Ɩ yele má maɣasɪ ma taa, na cele na kʊ fe í kɔɔ na má na-mɛ tə́ ná.

Ɩlɛna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ kpeka nyɘ́ma tɛɛ. 6 Ntɛna Lʊpʊwam pɔɔsɪ sɔsaa mpa paa wɛ ɪ caa cɔlɔɣɔ waatʊ wei ílɛ́ í ká wɛna ɪ weesuɣu tɔ sɪ: Suweɣe má cɔ yəlaa mpɛ?

7 Sɔsaa sɪ: Ye n hʊla-wɛ sɪ nyá sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ n ká paasəna-wɛ, na ń yɔɣɔtəna-wɛɣɛ tɔm kʊpantʊ, nyaɣa paa nyənɪ pa wulaʊ kɛ tam tɔɔ.

8 Ama Lʊpʊwam ta mʊ sɔsaa tɔm ntɪ. Ɩlɛna Lʊpʊwam polo í pɔɔsɪ ɪ malanaa ɪfepiya mpa pa wɛ ɪnɪ ɪ kiŋ tɔ sɪ: 9 Yəlaa mpɛ sɪ má pasa-wɛɣɛ səɣəla nna ma caa ka sʊka-wɛ tɔ. Ɩlɛ má cɔ-wɛ suwe?

10 Mpʊɣʊlɛ ɪ ɪfepu tɔɣɔntəlɛnaa mpɛ pá tɔma sɪ: Cɔ-wɛ sɪ, mpalʊm ta kisi-wɛɣɛ tɔɣɔʊ, kacaŋfana pɔɣɔ na? 11 Səɣəla wena maa sʊkɪ-mɛ tɔ, a ká kəlɪ ma caa nyəna. Pə́có təpila kɛ ma caa ka casa-mɛ. Ama alukpala kɛ maa casa-mɛ.

12 Ḿpúɣó Solopʊwam na yəlaa pa məla Lʊpʊwam kiŋ kɛ kʊyɛɛŋ tooso wule, ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu-wɛ tɔ. 13 Mpʊɣʊlɛ wulaʊ kisa laɣatʊ nti sɔsaa ka tasa-ɪ tɔ. Ɩlɛna í holina 14 samaa, ɪsɪɪ ɪ ɪfepu tɔɣɔntəlɛnaa ká sɛɣɛsa-ɪ tɔ sɪ: Ɛɛ, ma caa ká sʊka-mɛɣɛ

səɣəla yuŋ nyəna. Ama maa sʊkɪ-mɛɣɛ wena a tɛɛ mpʊ tɔ. Pɑ́cɔ́ təpila kɛ ma caa ka casa-mɛ. Ama alukpala kɛ máá casa-mɛ.

15 Ilɛna Lʊpʊwam kisi samaa kɛ nɪɪnaʊ. Ilɛ Tacaa ka lapəna mpʊ sɪ pə́ la teitei ɪsɪɪ ɪ ká heeluɣu Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Ahiya kɛ Silo sɪ í tɛləsɪ Solopʊwam tɔ.

Kawulaɣa faɣaʊ
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 10:16–11:4)

16 Waatʊ wei Isɛɣɛlɪ nyə́ma cɛkənaa sɪ wulaʊ kisa pa tɔm kɛ mʊɣʊ, ɪlɛna pá tɔmɪ-ɪ sɪ:
Tana Tafiiti tə fɛɪna natəlɪ.
Tana-ɪ tə kaa we?
Isɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ,
míí kɔɔ taa məlɪ tá té.
Tafiiti lʊlʊɣʊ tʊ nyá,
nyaa tɔɣɔ nyá kawulaɣa.
Ilɛna pá yá. 17 Yuta tɛtʊ yəlaa tike nyənaɣana Lʊpʊwam kɛ pa wulaʊ. 18 Paa na mpʊ, na í tili təlasɪ təma nyʊɣʊ tʊ Atolam kɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma mpa pa wɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ pa kiŋ. Ilɛna pɛlɛ pá yaɣa Atolam kɛ pɛɛ na pá kó. Mpúɣú Lʊpʊwam kpa ɪ kɛɛkɛ taa ké kpakpaa na í se na í polo Yosalɛm. 19 Isəna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ Isɛɣɛlɪ nyə́ma kisina Tafiiti lʊlʊɣʊ nyə́ma kawulaɣa tɔɣɔlɛ. Na mpúɣú pə wɛ haləna saŋa.

20 Waatʊ wei pa nɪɪwa sɪ Solopʊwam məlaa, ɪlɛna pá koti pa taa pa tike. Na pá yaa-ɪ na pá kpa-ɪ Isɛɣɛlɪ kpeka təna wulaʊ. Yuta kpekəle tike ta lɪɪna Tafiiti təyaɣa nyə́ma waalɪ.

21 Waatʊ wei Lʊpʊwam tala Yosalɛm, ɪlɛna í koti Yuta na Pɛncamɛɛ pə yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi nɪɪnʊwa na nɪɪnaasa (180000) sɪ: I polo na í yoona Isɛɣɛlɪ nyə́ma na pá məŋna-m ma kawulaɣa. 22 Ama Isɔ heela ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Semaya sɪ: Polo ń heeli 23 Lʊpʊwam na Yuta na Pɛncamɛɛ pə yəlaa sɪ: 24 Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: I taa polo Isɛɣɛlɪ nyə́ma yoonaʊ. Mpi tɔ, pa ké mə tɛɛtʊnaa ké. Má yelina sɪ pə́ la ɪsɪɪ pə lapʊ tɔ.

Paa wei í məlɪ ɪ tɛ. Pa nɪɪ Isɔ Təm ntɪ, ɪlɛna pá hɛɛ.

25 Mpúɣú Solopʊwam ŋmá koloosi na í cɔɔna Ifəlayim pulasɪ taa ɪcatɛ Sikɛm na í caɣa. Pəlɛ pə waalɪ ké ɪ kʊla Sikɛm na í ŋmá koloosi na í cɔɔna Penuwɛlɪ ɪcatɛ.

Solopʊwam ɪsaɣatʊ

26-27 Mpúɣú Solopʊwam maɣasa ɪ taa sɪ: Ye Yosalɛm kɛ yəlaa təna ká puki na pá lakɪ kɔtasɪ kɛ Tacaa təseelɛ taa, pə kɔŋ na ma kawulaɣa yəlaa luuŋ sʊʊ pa caa kʊpəŋ Yuta wulaʊ Lʊpʊwam. Ilɛna pa kʊ-m na pá təŋɪ-ɪ. 28 Mpúɣú ɪ yelaa na pá lupi-ɪ wʊla nawee lɛɛsəŋ naalɛ, na í hʊlɪ ɪ yəlaa sɪ: Hatoo í poluɣu Yosalɛm kɛ Isɔ sɛɛʊ tɔ pə taaŋaa təcam. Ilɛ ɪɪ naakɪ mə Isɔ wei ɪ ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa tɔɣɔlɔ.

29 Ilɛna pá siki lɛɛsʊɣʊ lɛŋkʊ kɛ Petɛɛlɪ, na lɛŋkʊ kɛ Taŋ. 30 Isəna Solopʊwam tolisa yəlaa na pá la ɪsaɣatʊ tɔɣɔlɛ. Na yəlaa tuutuuma náá pona lɛɛsʊɣʊ naalɛ nyəŋkʊ kɛ Taŋ.

31 Ilɛna Solopʊwam yele na pá ŋmá tɪɪŋ kutuluŋ, na í kpa yəlaa kpaɪ nyə́ma mpa pa ta kɛ Lefii nyə́ma tɔɣɔ kɔtəlaa. 32 Na pá sɪɪ acima kɛ pa ɪsɔtʊ pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋ kʊyɛɛŋ naanʊwa na kakpasɪ wule, ɪsɪɪ acima wena pa təkaɣa Yuta tɔ. Na ɪ maɣamaɣa í lá kɔtasɪ kɛ wʊla nawee lɛɛsəŋ wei ɪ yepa na pá lu tɔ ɪ tɔɔ. Na í tó kɔtəlaa mpa ɪ kpawa tɔɣɔ təkɔtəlɛnaa. Mpi ɪ lapa Petɛɛlɪ tɔɣɔlɛ.

Petɛɛlɪ kɔtaɣa təlatɛ mpusi təŋsʊɣʊ

33 Mpúɣú waatʊ nɔɣɔlʊ Solopʊwam ləsa ɪsɔtʊ pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋ kʊyɛɛŋ naanʊwa na kakpasɪ nyəŋkʊ wule, na í lá Isɛɣɛlɪ yəlaa kɛ acima kɛ Petɛɛlɪ. Na í lá kɔtasɪ kɛ ɪ maɣamaɣa kɛ acima anɪ a tɔɔ.

13

1 Ḿpúɣú Ɩsɔ kʋsa ɪ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ nɔɣɔlʋ kɛ Yuta tɛtʋ taa, na í tala Petɛɛlɪ kɛ waatʋ wei Solopʋwam ɪsəlɛ sɛɛna kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔɣɔ lapʋ tɔ. 2 Ḿpúɣú Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ təŋsa kɔtaɣa təlatɛ kɛ mpusi wei Tacaa ká heela-ɪ sɪ í təŋsɪ-tɛ tɔ sɪ: Kɔtaɣa təlatɛ nyá, kɔtaɣa təlatɛ nyá, nɪɪ. Ɩsɔ yɔɣɔtaa sɪ, paa lʋlɪ apalʋpəyaɣa kɛ Tafiiti lʋlʋɣʋ taa, na pá ha-kɛɣɛ hətɛ sɪ Sosiyasɪ. Kaa wɔ kɔtaɣa təlatɛ nyá nyá tɔɔ ké tɪɪŋ kɔtəlaa mpa pa wɔkaɣa tulaalʋnaa kɛ nyá tɔɔ tɔ, na ká kpɛnna yəlaa mʋwa na ká wɔ.

3 Ḿpúɣú Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ tasaa sɪ: Kɔtaɣa təlatɛ ká yɔkɪ na tə tɔɔ tɔlʋma yaasɪ. Waatʋ ɪnəɣɪ í ká nyɪ sɪ Tacaa yɔɣɔtəna tampana.

4 Waatʋ wei wulaʋ Solopʋwam nɪɪwa nti Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ yɔɣɔta Petɛɛlɪ kɔtaɣa təlatɛ tɔm tɔ, ɪlɛna í húlí Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kɛ mpəle, na í má kapuka sɪ: Ɩ kpa apalʋ ɪnɪ.

Tənaɣa Solopʋwam ŋkpalaɣa tʋʋlaa na ká saalɪ mpʋ. Ɩ tá pəsɪ na í kooti-kɛ. 5 Ḿpúɣú kɔtaɣa təlatɛ yɔka kpakpaa ɪnɪ, na tɔlʋma yaasɪ teitei ɪsɪɪ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ká kɛɛsʋɣʋ tɔ. 6 Ntɛna wulaʋ tɔ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kɛ tənɛ ɪnɪ sɪ: Haɪ, la suulu na ń wiina Tacaa nyá Ɩsɔ sɪ, í hɪɪsɪ ma ɪsaɣatʋ, na í waa-m ma ŋkpalaɣa.

Ɪlɛna Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ wiina Tacaa, na wulaʋ ŋkpalaɣa məlɪ ɪsɪɪ kaa wɛʋ tɔ. 7 Mpʋɣʋlɛ wulaʋ tɔma Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ sɪ: Kɔɔ na tá polo təyaɣa na ń nyɔɔ lʋm, na má la-ŋ ɪkɔntʋ.

8 Ɪlɛna Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ cɔ wulaʋ sɪ: Ma sama. Ama ma nɔɔhəlɛ kaa fɛlɪ nyá tɛ. Ḿpúɣú pɪɪ la sɪ ma təŋa pʋlʋ. Paa nyá wɛnaʋ hɔɣɔlʋɣʋ kɛ ń ha-m ma kisaa. 9 Pəlɛ pə paasi Tacaa kisina-m sɪ má taa tɔɣɔ. Pácó má taa nyɔɔ pʋlʋɣʋ cənɛ. Pəyele ye má kʋla kpente, má taa təŋ ŋku maa təŋaa na má kɔɔ tɔ.

10 Ɪlɛna Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kpaɣa mpaaʋ kʋfalʋɣʋ na í məlɪ kpente.

Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ lɪɣɪtʋɣʋ na ɪ səm

11 Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kʋkpatʋlʋ nɔɣɔlʋ ɪ ká wɛnna Petɛɛlɪ. Ḿpúɣú ɪ pəyalaa polaa na pá kɛɛsɪ-ɪ pə təna mpi Yuta Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kɔma na í lá pa tɛ tɔ. Na mpi í na wulaʋ pá tɛɛsənaa tɔ. 12 Mpʋɣʋlɛ cɛcɛ pɔɔsa-wɛ sɪ: Lé tɔɔ ké ɪ kpemnaa?

Ntɛna Petɛɛlɪ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ pəyalaa polo na pá cɛkəna timpi tɔɔ í tɛɛnaa tɔ. 13 Ɪlɛna pa caa sɪ: Ɩ kpɛɛlɪ-m kpaŋaɣa.

Ɪlɛna pá kpɛɛlɪ-ɪ na í kpa. 14 Ḿpúɣú ɪ kpaɣa mpaaʋ kʋlʋmʋɣʋ ŋku Yuta Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ká təŋaa tɔ, na í hiki-ɪ. Mpi tɔ, ílé ɪ ká hɛɛsaɣa tʋɣʋ sɔsɔɔʋ nakʋlɪ kʋ tɛɛ ké. Ɪlɛna í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyaɣalɛ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ wei ɪ lɪɪna Yuta tɔ? Ɪlé sɪ: Yɛɛ, maɣa.

15 Mpʋɣʋlɛ sɪ: Tá məlɪ na ń nyɔɔ lʋm. 16 Kɛlɛna ílé ɪ cɔ-ɪ sɪ: Pə fɛɪ sɪ má məlɪ na má tɔɣɔ pʋlʋɣʋ tənа. 17 Ɩsɔ kisina-m ké təkpataa sɪ, ma taa təŋ pʋlʋɣʋ tənа. Pácó pə fɛɪ sɪ má təŋ mpaaʋ kʋlʋmʋɣʋ ŋkʋ na má kpe.

18 Ntɛna Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kʋkpatʋlʋ caalɪ-ɪ sɪ: Ma maɣamaɣa ma ké Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ tɔtɔɣɔ ɪsɪɪ nyá. Tacaa tilina ɪ tillu na í heeli-m sɪ má məlәna-ŋ na má la-ŋ ɪkɔntʋ.

Sɛsɛ ɪlɛ kaloolaɣa ntɛ́. 19 Ḿpúɣú Yuta Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ɪnɪ í təŋa-ɪ na pá məlɪ.

Yuta Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ səm tɔm

20 Pa təŋna tɔɣɔʋ, ɪlɛna Tacaa heeli Petɛɛlɪ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kʋkpatʋlʋ ɪnəɣɪ tɔm. Ɪlɛna 21 í má kapuka na ɪ tɔ ɪ mʋʋlʋ sɪ: Tacaa yɔɣɔtaa sɪ, n kisa nti ma tʋ-ŋ tɔɣɔ tɔkʋɣʋ. 22 Mpi tɔ, n kɔma cənɛ na ń tɔɣɔ na ń nyɔɔ. Pácó maa kisina-ŋ ké sɪ pʋlʋpʋ í taa kpa nyá nɔɣɔ taa. Pə tɔɔ ɪlɛ, n ká sɪ haɣa səm.

23 Pa tɛma tɔɣɔu na nyɔɔu, ulɛna kukpatulu uni í kpɛɛli ı taapalu kɛ kpaŋaɣa, 24 na
ílé ı tu mpaau. Ḿpúɣú tɔɣɔlaɣa lıı ı tɔɔ na ká ku-ı na ká pɛtı mpaau taa, na ká na
kpaŋaɣa pá tu-ı hɛku. 25 Mpatɔntaa maɣana mpu na pá tala Petɛɛlı ıcatɛ taa, ulɛna
pá yɔɣɔtı. Kukpatulu 26 wei ı ká yaa Yuta lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlәsulu kɛ tɔɣɔu tɔ ı nıı
mpu, ulɛna í tó sı: Yuta lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlәsulu ké. Ini ı kisina Tacaa kusәsıtu kɛ
tɔkuɣu. Pә tɔɔ ké lsɔ yelaa na tɔɣɔlaɣa ku-ı teitei ısıı ı ká heela-ı tɔ.

27 Ilɛna kukpatulu tó ı pәyalaa sı: I kpɛɛlı ma kpaŋaɣa.

Ilɛna 28 í kpaɣa-kɛ na í polo na í maɣana sәtu kɛ mpaau taa. Na kpaŋaɣa na
tɔɣɔlaɣa kɛ pa lona taa. Ama ka tá tɔɣɔ-ı, pәyele ka ta kpa kpaŋaɣa. 29-30 Ilɛna
kukpatulu ını í kpaɣa-ı na í tәnı ı kpaŋaɣa tɔɔ, na í mәŋna Petɛɛlı, na í pimi-ı pa
tәyaɣa pәlaau taa, na pá lá lәyaɣa. Ilɛna ı na ı piya pa wii-ı sı: Aa, kasa, sәm ta nyı.

31 Lәyaɣa tɛma, ulɛna kukpatulu heeli ı pәyalaa sı: Ye ma sәpa í pi-m tá tәyaɣa
pәlaau ŋku ku taa tәna. 32 Mpi tɔ, Tacaa tila-ı na nɔɣɔ ısaɣaa ŋka sı í tәŋsı Petɛɛlı
kɔtaɣa tәlatɛ, na Samalii acalɛɛ tәkɔtәlɛ waanı waanı tɔ, ı nɔɣɔ ŋkɛ kaa tɔɣɔ ké.

33 Paa na pa kpaala Solopuwam tɔ, ı ta nıı. Pácó ı ta yele kpau kɛ kpaı kɔtәlaa
mpa pa sɔɔla kɔtuɣu tәmlɛ tɔ. 34 Solopuwam yaasi ını, ı susa ı tәyaɣa nyámа tәnaɣa
ısaɣatu taa ké. Pә tɔɔ ké pә kpiisa pa tәna tәcaɣacaɣa kɛ tɛtu tәna taa.

14

Solopuwam I kawulaɣa tɛm

1 Ḿpúɣú Solopuwam pәyalu Apiya hәnta wusası kɛ waatu ını ı taa. 2 Ilɛna
wulau tɔ ı alu sı: Yusı nyá tı pa taa nyı-ŋ, na ń polo Silo na ń maɣana lsɔ
kuyɔɣɔtutu tɛlәsulu Ahiya wei ı ká kpa-m kawulaɣa kɛ lsɛɣɛlı yәlaa tɔɔ tɔ. 3 Kpaɣa
potopotonaa kɛ naanuwa na kakalası, na tuŋ nim hɛɛu na ń kpɛntәna-ı. I ká
heeli-ŋ nti tá pәyaɣa ká tɛna tɔ.

4 Ilɛna alu la ısıı ı paalu heeluɣu-ı tɔ, na í polo lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlәsulu Ahiya tɛɣɛ
Silo. Ilé ı ka kpatәla teu ké, halәna í yulumı. 5 Ama Tacaa yepa na lsɔ kuyɔɣɔtutu
tɛlәsulu wɛɛna pә nyәm, na í heeli-ı nti nti ı ká cɔ alu ını tɔ.

6 Ahiya nıı ı taŋ, ulɛna í tó sı: Suu yoo, Solopuwam alu. Pepe tɔɔ ké n nɔkaa na ń
lakı ısıı pә taɣa nyá? Ma tıı wɛna laŋwakәllɛ tәm natәlı sı ma heeliɣi-ŋ. 7 Mәlı na
ń heeli nyá paalu sı, lsɛɣɛlı lsɔ Tacaa yɔɣɔtaa sı: Waatu wei ma kpa-ŋ ma yәlaa
lsɛɣɛlı nyámа wulau tɔ, n wɛ teitei ké ısıı paa yulu wei. 8 Tafiiti tәyaɣa kawulaɣa
kɛ ma muwa na má cɛlɛ-ŋ. Ama n ta la ma luɣu nyәntu. Pácó n tá tɔkı ma kutututu
na ń lakı ma tәmlɛ na luɣu kulumuɣu ısıı Tafiiti. 9 N lapa ısaɣatu na pá kәlı mpa
pa laala-ŋ kawulaɣa tɔɣɔu tɔ, na ń ha-m siɣile na ń kusı ma páánáná na tuŋ wei n
lupa tɔ. 10 Pә tɔɔ ké maa yele na mpusi suu nyá tәyaɣa taa. Maa kpiisi nyá lulуɣu
nyámа apalaa tәna. Pә kpaɣau sɔsaa na piya tɔ, na pá saalı yem. Isıı pa hasuɣu
nyıutu na saŋ tɔ. 11 Ye nyá tәyaɣa tu wei í sәpa tәyaɣa, hası ká tɔɣɔna-ı. Na wei í
sәpa taalɛ, kpeliŋ náá tɔɣɔ. Nti Tacaa yɔɣɔtaa tɔɣɔlɛ.

12 Ilɛna lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlәsulu tasa alu ınәɣı heeluɣu sı: Nyaa kulı na ń mәlı
tәyaɣa. N ká kɔɔ ısıı n suukı ıcatɛ ule pәyaɣa ká sı. 13 Nkɛ ka tike kaa nyәna pәlaau
kɛ Solopuwam lulуɣu taa. Ka tike ka lәyaɣa kɛ lsɛɣɛlı nyámа ká caɣa. Mpi tɔ, ka
tike kɛ Tacaa naWa sooci tu. 14 Pәlɛ pә paasi maa kpa lsɛɣɛlı wulau kufalu. Ilé ı ká
kpiisina Solopuwam lulуɣu nyámа. Ntı ını tә kɔmna ntɛɣɛ saŋa ısәntɔ. 15 Tacaa
ká hɔ lsɛɣɛlı nyámа ŋkpaŋuɣu, na paa sele, ısıı lum taa sәsәncaŋa. I ká lɛɛkı-wɛɣɛ
tɛtu kupantu nti í ha pa caanaa tɔ, na í yası-wɛ na pá tɛsı Papiloni pɔɣɔ lfәlatı
waalı. Mpi tɔ, pa sika tuŋ kulalaaŋ ké na pá kpaası Tacaa páánáná. 16 Pә taɣa pulu,
Solopuwam lapa ısaɣatu nti na í tusi yәlaa kɛ tә taa tɔ tә kufɛluɣu ntɛ́.

17 Ḿpúɣú wulav alv məla Tiisa. I svv təyaɣa nɔnɔkeelasɪ ɪlɛ ɪ pəyalv hɛɛwaɣalɛ.
18 Ilɛna pá pimi-ɪ na Isɛɣɛlɪ nyə́ma təna caɣa ɪ ləyaɣa kɛ teitei ɪsɪɪ Tacaa ká
yɔɣɔtəna Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv Ahiya nɔɣɔ tɔ.
19 Pa kɛɛsa Solopvwam tɔmnaa lɛntɪ kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa takəlaɣa taa. Ka taa ké
pa kɛɛsa ɪsəna ɪ yoowa, na ɪsəna ɪ təɣɔ ɪ kawulaɣa tɔ. 20 I təɣɔ kawulaɣa kɛ pɪɪsɪ
hiu na naalɛ ɪlɛna í sɪ. Ḿpúɣú ɪ pəyalv Natapɪ lɛɛta ɪ lonte taa.

Yuta wulav Lvpvwam kawulaɣa
(Kvtɔɔsvtv II 12:1-16)

21 Waatv wei Salvməŋ pəyalv Lvpvwam təɣɔ kawulaɣa tɔ, ɪ lvlvɣv pɪɪsɪ wɛ nɪɪlɛ
na kvlvmaɣa. I too ka ké Amoni tv na pá yaa-ɪ sɪ Naama. Pɪɪsɪ naanvwa na
naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ɪ təɣɔ ɪ kawulaɣa kɛ Yosalɛm kɛ Yuta tɛtv taa. Tənaɣa Isɔ
ka ləsaa sɪ paa sɛɛkɪ-ɪ. 22 Ḿpúɣú Yuta kpekəle nyə́ma tasa lapv kɛ mpi pə ta maɣa
Tacaa tɔ. Pa lapa ɪsaɣatv na ɪ pááná kvlɪ, na pə́ kəlɪ ɪsɪɪ pa cɔsɔnaa ka lapv tɔ. 23 Pɛlɛ
pá ŋmá təkɔtəlɛ tɔtɔɣɔ, na pá siki pɛɛ, na pa ká kaŋkanasɪ kɛ pulasɪ nyɔɔŋ taa hɔtv
tɛɛ. 24 Halɪ alaa na apalaa ka lakaɣa wasaŋkalətv kɛ lona anɪ a taa ké, na acaalətv
ɪsɪɪ piitimnaa mpa Tacaa tɔɣɔnaa na mpɛ pá caɣa tɔ.
25 Lvpvwam kawulaɣa pənaɣa kakpasɪ nyəŋka taa ké Icipiti wulav Sisakɪ
polaa na í yoona Yosalɛm. 26 Ḿpúɣú Sisakɪ koosa Isɔ təsɛɛlɛ na kawulaɣa təyaɣa
kpancoou təna. Ilɛna pə tíí kələna wvla kpaləŋ wei Salvməŋ ka lupa tɔ. 27 Ḿpúɣú
wulav Lvpvwam lupa nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv kpaləŋ, na í lɛɛtɪ wvla nyəŋ ɪnɪ ɪ
lonte, na í cɛlɛ-ɪ kawulaɣa təyaɣa taŋlaa nyvɣv nyə́ma. 28 Ye wulav í puki Isɔ
təsɛɛlɛ, ɪlɛ taŋlaa sɪɪ-ɪ na kpaləŋ ɪnɪ. Ye pa tɛma, ɪlɛ pa məŋna-ɪ ɪ təcaɣalɛ.
29 Pá kɛɛsa Lvpvwam tɔm lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 30 I na
Solopvwam pa yookaɣa tam ké. 31 I səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ pa təyaɣa pəlaav taa ké
Tafiiti tɛ. I ɪkpenaa ntɛ́ Amoni nyə́ma. Pa yaakɪ ɪ too sɪ Naama. I pəyalv Apiyam
lɛɛtəna ɪ lonte taa.

15

Yuta wulav Apiyam tɔm
(Kvtɔɔsvtv II 13:1-3,22-23)

1-2 Isɛɣɛlɪ wulav Solopvwam kawulaɣa pənaɣa pəlefɛɪ hiu nyəŋka taa ké
Apiyam təɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm, kɛ Yuta tɛtv taa ké pɪɪsɪ tooso. Pa yaakaɣa
ɪ too sɪ Maaka. I too ɪnɪ ɪ ka ké Apisalɔm pɛɛlɔ. 3 Ḿpúɣú Apiyam təŋa ɪ caa nɔɔhɛɛ
taa. I ta təŋ ɪ cɔsɔ Tafiiti ɪkpatɛ. Pə́cɔ́ ɪ ta sɔɔlɪ ɪ Isɔ Tacaa na lotu kvlvmtv. 4 Paa
na mpv Tacaa ha-ɪ pəyaɣa ŋka kaa lɛɛtɪ ɪ lonte tɔ, sɪ Tafiiti təyaɣa í taa saalɪ yem.
Pəyele Yosalɛm í wɛɛ tam ké kawulaɣa ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ kɛ Tafiiti tɔɔ. 5 Mpi tɔ, ɪnɪ ɪ
lapəna mpi pə maɣa Tacaa kɛ teu tɔ. I ta wakəlɪ Isɔ kvsəsɪɪtv natəlɪ. Ye pə taɣa
Hiti tv Yulii təm taa.
6 Lvpvwam ná yookaɣana Solopvwam kɛ tam ké.
7 Pa kɛɛsa Apiyam təm lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. Ɪlɛ́ ɪ maɣamaɣa ɪ
yoona Solopvwam tɔtɔɣɔ. 8 I səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Tafiiti tɛ na ɪ pəyalv Asa lɛɛtɪ ɪ
lonte taa.

Yuta wulav Asa tɔm
(Kvtɔɔsvtv II 14:1-2; 15:16-19; 16:1-6,11-14)

9 Isɛɣɛlɪ wulav Solopvwam kawulaɣa pənaɣa hiu nyəŋka taa ké Asa pəsa Yuta
wulav. 10 I təɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm kɛ pɪɪsɪ nɪɪlɛ na kvlvmaɣa. I nese kɛlɛ
Apisalɔm pɛɛlɔ Maaka. 11 Ḿpúɣú Asa lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ cɔsɔ Tafiiti.
12 I təɣɔna apalaa na alaa mpa pa lakɪ wasaŋkalətv kɛ təkɔtəlɛnaa təɣɔ tɛtv taa. I
wakəla tɪɪŋ kvlalaaŋ wei ɪ cɔsɔnaa ká lupa tɔ. 13 Haləna í ləsɪ ɪ nese Maaka kɛ ɪ
alvkawulaɣa taa. Mpi tɔ, ílɛ́ ɪ ka sika tvɣv ɪsaɣav ŋku pa yaa sɪ Asela təɣɔ. Ḿpúɣú

Asa tɔma sɪ pá kpɛsɪ tʋɣʋ ŋkʋ na pá wɔ-kʋɣʋ Setəlɔŋ lɔɔʋ nɔɣɔ. 14 Paa na wulaʋ ɪnɪ ɪ sɔɔla Tacaa na lotu kʋlʋmtʋ tɔ, ɪ ta wakəlɪ təkɔtəlɛnaa mpa paa wɛ tɛtʋ taa tɔ. 15 Ama ɪ yelaa na pá kɔna lsɔ təsɛɛlɛ taa ké wʋla, na liɣitee nyəɣətʋ, na wontunaa lɛmpa mpa ɪ na ɪ caa paa hawa Tacaa kɛ kʋcɔɔʋ tɔ.

16 Asa yookaɣana lsɛɣelɪ wulaʋ Pasa kɛ tam ké. 17 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlɪ Asa polaa na í niki Yuta kɛ yoonaʋ. Ilɛna í ŋmaakɪ Lama ɪcatɛ kɛ koluŋa sɪ Asa na Yuta nyə́ma pa taa yɛlə́na hɔɣɔlʋɣʋ ŋkʋɣʋ ɪsə́na pa sɔɔlaa tɔ. 18 Ḿpúɣú Asa koosa lsɔ təsɛɛlɛ na kawulaɣa təyaɣa kpancoou wʋlanaa tə́na, na í tilina ɪ waalɪ nyə́ma, sɪ pá pona Silii wulaʋ Tapilimoŋ pəyalʋ Pɛnɪ-Hatatɪ. Ilé ɪ cɔsɔ kɛlɛ Hesiyo. Sɪ pá cɛlɛ-ɪ na pá heeli-ɪ sɪ: 19 Ma ha-ŋ kʋcɔɔʋ ŋkʋɣʋ sɪ ma na-ŋ tá pɛɛlɪ nɔɣɔ, na nyana lsɛɣelɪ wulaʋ í ya, na ílé í ləsɪ ɪ yoolaa kɛ ma tɛtʋ taa. 20 Ḿpúɣú Pɛnɪ-Hatatɪ mʋ Asa tɔm ntɪ, na í kʋsɪ ɪ yoolaa na pá polo pá yoona lsɛɣelɪ nyə́ma, na pá lɛɛkɪ pa acalɛɛ, Yoŋ, na Taŋ, na Apɛɛlɪ-Pɛtɪ-Maaka, na Kinelee hɔɣɔlʋɣʋ na Nɛfətali tɛtʋ kʋkaasətʋ tə́na. 21 Pasa nɪɪ mpʋ, ɪlɛna í yele Lama ɪcatɛ koluŋa ŋmaʋ na í məlɪ na ɪ caɣa Tiisa. 22 Ḿpúɣú Asa kota Yuta nyə́ma tə́na, pə ta sɔɔ ɪlɔɣɔʋ pəyaɣa, na pá kuu pɛɛ na taasɪ nsi Pasa ka kaawa sɪ ɪ ŋmaakə́na Lama ɪcatɛ koluŋa tɔ sɪ, pa taɣanəɣə́na timpi pa yaa sɪ, Pɛncamɛɛ-Kepa na Misipa pa acalɛɛ tɔ.

23 Pa kɛɛsa Asa tɔm lɛntə́naa, na ɪ apalʋtʋ tɔm, na pə tə́na mpi ɪ lapa tɔ. Na acalɛɛ wena ɪ taɣanaa tɔ, pə tɔm kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. Pə kpɛɣɛtə́na ɪ səm, ɪlɛna kʋtɔŋ kpa ɪ nɔntaalə́ŋ. 24 Ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ pa təyaɣa pəlaaʋ taa ké Tafiiti tɛ. Ḿpúɣú ɪ pəyalʋ Sosafatɪ lɛɛta ɪ lonte.

lsɛɣelɪ wulaʋ Natapɪ tɔm

25 Yuta wulaʋ Asa kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka taa ké Solopʋwam pəyalʋ Natapɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ lsɛɣelɪ taa ké pɪsɪ naalɛ. 26 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ɪ tɔma tɔntɛ ɪsaɣalɛ kɛ teitei, ɪsɪɪ ɪ caa wei ɪ tʋsa lsɛɣelɪ nyə́ma kɛ ɪsaɣatʋ taa tɔ. 27 Ilɛna lsakaa kpekəle tʋ Ahiya pəyalʋ Pasa caɣa lsɛɣelɪ wulaʋ Natapɪ acaɣa na í kʋ-ɪ. Waatʋ ɪnəɣɪ Natapɪ na ɪ yoolaa pá nyala Filiisi nyə́ma ɪcatɛ Kipetɔŋ. 28 Ilɛna Pasa náá pəsɪ wulaʋ, na Asa wɛ ɪ kawulaɣa pənaɣa tooso nyəŋka kɛ Yuta. 29 Ɪ tɔɣɔ-kɛɣɛ kpakpaa, ɪlɛna í yele na pá kú Solopʋwam təyaɣa nyə́ma tə́na. Ɪ tá yele paa kʋlʋm kɛ ɪ lʋlʋɣʋ taa kɛ teitei ɪsɪɪ Tacaa ká yɔɣɔtə́na lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Ahiya nɔɣɔ kɛ Silo tɔ. 30 Solopʋwam lapa ɪsaɣatʋ na í tɛləsɪ-təɣɪ lsɛɣelɪ nyə́ma tɔɣɔ pə kpaasa Tacaa páánáá kɛ sɔsɔm.

31 Pa kɛɛsa Natapɪ tɔm lɛntə́naa kɛ lsɛɣelɪ awulaa takəlaɣa taa.

32 Yuta wulaʋ Asa yookaɣana lsɛɣelɪ nyəŋ Natapɪ kɛ tam ké.

lsɛɣelɪ wulaʋ Pasa tɔm

33 Yuta wulaʋ Asa pənaɣa tooso nyəŋka taa ké Ahiya pəyalʋ Pasa tɔɣɔ lsɛɣelɪ tə́na tɔɔ ké kawulaɣa. Tiisa ɪcatɛ taa ké ɪ tɔɣɔ-kɛɣɛ pɪsɪ hiu na liɣiti. 34 Ḿpúɣú ɪ maɣamaɣa ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔɣɔ teitei ɪsɪɪ Solopʋwam ka tusuɣu lsɛɣelɪ nyə́ma kɛ tɪɪŋ laaʋ taa tɔ.

16

1 Ḿpúɣú Tacaa kʋsa Hanani pəyalʋ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Yehu sɪ í polo í heeli Pasa sɪ: 2 Ma kpa-ŋ ma yəlaa lsɛɣelɪ nyə́ma wulaʋ tɔ, n ké yʋlʋ kɛ yem ké. Ama n təŋa Solopʋwam ɪkpatɛ na n tusi lsɛɣelɪ nyə́ma kɛ tɪɪŋ laaʋ taa na pə́ kʋsɪ ma páánáá. 3 Pə tɔɔ ké maa yele na nyá na nyá təyaɣa nyə́ma í saalɪ yem. Isɪɪ maa lapʋ Nepatɪ pəyalʋ Solopʋwam na ɪ nyə́ma tɔ. 4 Ye nyá təyaɣa tʋ wei ɪ səpa təyaɣa, hasɪ ká tɔɣɔna-ɪ, na wei ɪ səpa taalɛ, kpeliŋ náá tɔɣɔ.

5 Pa kɛɛsa Pasa tɔm lɛntɔnaa na ɪ apalʊtʊ tɔm na pə tɔna mpi ɪ lapa tɔ. Pə tɔm
wɛ Isɛɣɛlɪ awulaa takəlaɣa taa. 6 I səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Tiisa, na ɪ pəyalʊ Ila məlɪ
ɪ lonte taa.
7 Waatʊ wei Tacaa ka kʊsa Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Yehu tɔ, tɔm naalɛɣɛ í heela-ɪ
sɪ í polo í tɛləsɪ Pasa. Kancaalaɣa ɪlɛ, Pasa lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, na pá
kʊsɪ ɪ páánáká kɛ teitei ɪsɪɪ Solopʊwam na ɪ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma. Naalɛ nyəntʊ ntɛ́ ɪsəna
Pasa ka kʊɣʊ Solopʊwam təyaɣa nyɔ́ma tɔ.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Ila tɔm

8 Yuta wulaʊ Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na naatoso nyəŋka taa ké Pasa pəyalʊ
Ila ná tɔɣɔ ɪ nyəŋka kɛ Isɛɣɛlɪ taa ké pɪsɪ naalɛ. 9 Ḿpúɣú ɪ yoolaa səsaa taa lɛlʊ
Simili, wei ɪ paasəɣəna yoou kɛɛkɛnaa hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ tɔ, ɪ kʊla wulaʊ tɔɔ. Na
wulaʊ wɛ kawulaɣa təyaɣa nyʊɣʊ tʊ Aləsa tɛɣɛ Tiisa na í nyɔɔkɪ na pá kʊɣɪ-ɪ.
10 Ḿpúɣú Simili polaa na í kʊ-ɪ na í lɛɛkɪ kumte. Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na
naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka taa ké pə lapa mpʊ. 11-12 Waatʊ wei ɪ mʊ-kɛɣɛ mpʊ,
ɪlɛna í kʊ Pasa təyaɣa nyɔ́ma tɔna. I ta sɔɔ nɔɣɔlʊ, paa sɔsɔ paa pəyaɣa. Paa
ɪ nyɔ́ma yaa ɪ taapalaa taa nɔɣɔlʊ. Pə lapa teitei ké ɪsɪɪ Tacaa ká heeluɣu Isɔ
kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Yehu na í yɔɣɔtɪ tɔ. 13 Pasa na ɪ pəyalʊ Ila pá tusa Isɛɣɛlɪ yəlaa
kɛ tɪɪŋ laaʊ taa na pá kpaasɪ Isɔ Tacaa páánáká tɔɣɔ pá lapa na Simili kʊ-wɛɣɛ mpʊ.
14 Pa kɛɛsa Ila tɔm lɛntɔnaa kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa takəlaɣa taa.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Simili tɔm

15 Yuta wulaʊ Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na naatosompɔɣɔlaɣa taa, Simili tɔɣɔ
Isɛɣɛlɪ taa ké kawulaɣa kɛ Tiisa ɪcatɛ taa ké kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. Waatʊ
ɪnəɣɪ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma polaa sɪ pa yookina Filiisi nyɔ́ma ɪcatɛ Kipetɔŋ. 16 Ntɛna
yoolaa nɪɪ sɪ Simili kʊla wulaʊ tɔɔ, na halənaká kʊ-ɪ. Tənaɣa pa kpɛnta nɔɣɔ kɛ
təyoole tɔna na pá kpa yoolaa nyʊɣʊ tʊ Omili kɛ Isɛɣɛlɪ wulaʊ kɛ kpakpaa. 17 Ilɛna
Omili na ɪ yoolaa pá kʊlɪ Kipetɔŋ na pá polo pá nyala Tiisa. 18 Simili naWa sɪ
pa lɛɛka ɪcatɛ, ɪlɛna í sʊʊ kawulaɣa təyaɣa kutuluɣu nakʊlɪ kʊ taa na í tʊ-kʊɣʊ
kɔkɔ na ká nyaɣa-ɪ kʊ taa tɔna. 19 Simili lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔɣɔ. I təŋa
Solopʊwam wei ɪ ká tusa Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma kɛ tɪɪŋ laaʊ taa tɔ ɪ ɪkpatɛ taa, pə tɔɔ ké pə
lapa mpʊ.
20 Pa kɛɛsa Simili tɔm lɛntɔnaa, na ɪsəna ɪ kʊla wulaʊ tɔɔ tɔɣɔ Isɛɣɛlɪ awulaa
takəlaɣa taa.
21 I səm waalɪ ké Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma faɣa tɔm naalɛ. Lɛlaa sɪ pá kpa Kinatɪ pəyalʊ
Tipini kɛ wulaʊ. Lɛlaa sɪ Omili kɛ paa kpa. 22 Ama Omili yəlaa kəla tɔɔʊ kɛ Tipini
nyɔ́ma. Pá kɔma na Tipini sí, ɪlɛna Omili náá tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma
tɔna tɔɔ.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Omili tɔm

23 Yuta wulaʊ Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na naanʊWa na kʊlʊmaɣa nyəŋka taa
ké Omili tɔɣɔ Isɛɣɛlɪ taa ké kawulaɣa kɛ pɪsɪ naanʊWa na naalɛ. Tiisa kɛ ɪ caaləna
caɣaʊ kɛ pɪsɪ naatoso. 24 Pə waalɪ ké ɪ pola Seme kiŋ na í ya Samalii pulaɣa kɛ
liɣitee nyəɣətʊ iyisi naatoso (6000) na í ŋma ɪcatɛ na í ha-tɛɣɛ tə tʊ Seme hətɛ sɪ
Samalii. 25 Ama Omili lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, na pá tɛɛ awulaa mpa mpa
pa laala-ɪ tɔ. 26 I tɔma Solopʊwam wei ɪ tusa Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma kɛ tɪɪŋ laaʊ taa tɔ, ɪ
ɪkpatɛ taa ké teitei ké na pá kʊsɪ Tacaa paana.
27 Pa kɛɛsa Omili tɔm lɛntɔnaa, na í kʊlapəm na ɪ apalʊtʊ nti ɪ hʊlaa tɔ, pə tɔm
kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa takəlaɣa taa. 28 Waatʊ wei ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Samalii. Ilɛna
ɪ pəyalʊ Akapɪ lɛɛtɪ ɪ lonte.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Akapɪ tɔm

29 Yuta wulaʊ Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na naanʊWa na kʊlʊmaɣa nyəŋka taa
ké Omili pəyalʊ Akapɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Samalii, kɛ Isɛɣɛlɪ təna tɔɔ ké pɪsɪ hiu na

naalɛ. 30 Ḿpúɣú ı lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, na pə́ kəlı awulaa mpa pa laala-ı tɔ. 31 Pə taɣa Solopʊwam ısaɣatʊ tike kɛ Akapı kɛɛnaa. I pola Sitɔŋ nyə́ma tɛɣɛ na í kpaɣa tənа nyə́ma wulaʊ lpaalı pɛɛlɔ Sesapɛɛlı kɛ alʊ. Halənа í luŋ pɛlɛ pa tʊɣʊ Paalı na í laa-kʊ. 32 Ilɛna í ŋmá Samalii ıcatɛ taa ké kʊ kutuluɣu na pə təkɔtəlɛ. 33 Na í siki kʊ alʊnyəŋkʊ. I kʊsa Tacaa lsɛɣɛlı lsɔ páánа ké na ı kʊlapʊtʊ, na pə́ kəlı awulaa mpa pa tənа pa laala-ı tɔ.

34 Waatʊ ını ı taa ké apalʊ nɔɣɔlʊ wei pa yaa sı, Hiyɛlı kɛ Petɛɛlı tɔ ı ŋmawa Yeliko ıcatɛ. Ama nti Tacaa ka yɔɣɔtəna Nuŋ pəyalʊ Yosuwee nɔɣɔ tɔ, tə lapa ḿpúɣú teitei ké. Hiyɛlı pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ Apilam səpa waatʊ wei pa hula ıcatɛ ntɛ́ tə kutuluŋ kila tɔ. Ilɛna ı pəyalʊ naalɛ nyəŋ Seku náá sí waatʊ wei pa tʊ tə kampʊnaa tɔ.

17

Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Ilii kpaaləɣı wʊlaɣa tɔm

1 Apalʊ nɔɣɔlʊɣʊ pa yaakaɣa Ilii. I ké lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ, na í wɛ Tisipe ıcatɛ taa kɛ Kalaatı tɛtʊ taa. Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlı, ı heela wulaʊ Akapı sı: Ma tuuna lsɛɣɛlı lsɔ Tacaa wei ı təmlɛ ma lakı tɔ. Cɔlɔʊ kaa kpa pʊsı nsi sı kɔŋ tɔ sı taa. Ḿpúɣú pʊ la sı tɛʊ ká nʊ. Halənа má taɣanı sələmʊɣʊ na pə́có.

Ilii kɛ Keli lɔɔʊ nɔɣɔ

2 Pə waalı kɛ Tacaa tɔma Ilii sı: 3 Se na ń polo ilim təlʊlɛ tɔɔ ké Yaatanı pɔɣɔ waalı, ké Keli lɔɔʊ nɔɣɔ na ń ŋmɛlı tənа. 4 N ká hiki lʊm kɛ lɔɔʊ taa tənа na ń nyɔɔ. Maa heeli katəkatəŋ na í kɔna-ŋ tɔɣɔnaɣa.

5 Ḿpúɣú Ilii tɛɛ Keli lɔɔʊ nɔɣɔ tənа, ısʊ Tacaa ka heela-ı tɔ, na í caɣa. 6 Ilɛna katəkatəŋ kɔŋna-ı tɔɣɔnaɣa na nantʊ kɛ tanaŋ na taanaɣa na í tɔkı na í nyɔɔkı lɔɔʊ lʊm.

Ilii na Salɛpəta leelu pa tɔm

7 Pə kɔma na pə́ kɛɛsı, ılɛna lɔɔʊ lʊm nyɔɔ. Mpi tɔ, tɛʊ ta nʊ tɛtʊ tənа taa. 8 Ntɛna Tacaa tɔ Ilii sı: 9 Polo Salɛpəta ıcatɛ taa ké Sitɔŋ cɔlɔ, na ń caɣa tənа. Ma heela tənа leelu sı í la-ŋ tɔɣɔnaɣa.

10 Ḿpúɣú Ilii tʊ Salɛpəta mpaaʊ. I kɔma ısʊ ı sʊʊkı ıcatɛ, ılɛ ı maɣana alʊ leelu nɔɣɔlʊɣʊlɛ na í caakı taası. Ilɛna í yaa-ı, na í sələmı-ı sı: Ha-m lʊm kʊnyɔnyɔɔm.

11 Alʊ tɛɛ lʊm waalı, ılɛna Ilii taɣanı-ı yaaʊ na í tɔmı-ı sı: La suulu kpɛntəna-m tɔɣɔnaɣa kɛ pəcɔ. 12 Ntɛna alʊ sı: Ma tuuna Tacaa nyá lsɔ sı ma fɛına tɔɣɔnaɣa. Mʊlʊmaɣa kaasəna-m ŋkute taa ısəntɔɣɔ nyənaɣa taa, na nim kɛ heeu taa. Ma kɔmaɣalɛ sı ma caakı tuputu na má tɛɛsı caləsʊɣʊ. Ilɛna má na ma pəyaɣa tə́ tɔɣɔ na tə́ taŋ səm. 13 Ntɛna Ilii sı: Taa nəɣəsı, polo na ń la ısʊ n yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Ama caaləna-m tɔɣɔnaɣa kɛ pəcɔ na ń kɔna-m. Pə waalı, ılɛna ń la nyá na nyá pəyaɣa mə nyəŋka. 14 Pɔpɔtʊ fɛı leleŋ, Tacaa lsɛɣɛlı lsɔ sıwaɣa sı nyá mʊlʊmaɣa na nyá nimaɣa pə kaa tɛ. Halənа í yele na tɛʊ nʊ tɛtʊ tɔɔ.

15 Ḿpúɣú alʊ polaa na í la ısʊ Ilii ka heela-ı tɔ. Na pá tɔɣɔ na pə́ kaası-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɛ tampana na pə́ leeli. 16 Mʊlʊmaɣa ŋkɛ ka tá té nyənaɣa taa, pə́có nimaɣa ná tá té heeu taa tɔtɔ. Teitei ısʊ Tacaa ká heela-ı na lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ nɔɣɔ tɔ.

Ilii feesuɣu kɛ leelu pəyaɣa

17 Pəlɛ pə waalı kɛ pə wʊ alʊ leelu pəyaɣa ŋkɛɣɛ teu, halənа ká caŋ ká sí. 18 Mpʊɣʊlɛ ka too tɔma Ilii sı: lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ, pepe tɔɔ ké ń lapa-m mpʊ? N kɔma na ń kuli ma ısaɣatʊ tɔɔ na ń húlí lsɔ, na pə́ kú ma pəyaɣa.

19 Na pəyaɣa wɛ alʊ niŋ taa. Kɛlɛna lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ sı: Cɛlɛ-m-ké.

Ilɛna Ilii kpaana-kɛɣɛ ɪsɔtaa kutuluɣu taa timpi ɪ hɔntəɣɪ tɔ, na í huɪ-kɛɣɛ ɪ kato tɔɔ. 20 Ilɛna í sələmɪ Tacaa sɪ: Haɪ, Tacaa, ma Isɔ, alʊ ɪnɛ ɪ mʊ-m ɪ tɛɣɛ niŋ naalɛɣɛ. Ilɛ n caa sɪ n kʊ ɪ pəyaɣa na ń lɛɛtɪ-ɪ laŋwakəllɛ na?

21 Ḿpúɣú Ilii hənta ka tɔɔ ké tɔm tooso, na í tasa sɪ: Haɪ, Tacaa, ma Isɔ, ma wiikina-ŋ sɪ ń ha pəyaɣa kanɛɣɛ weesuɣu.

22 Ḿpúɣú Tacaa mʊ Ilii kʊsələmʊtʊ, na í feesi pəyaɣa ŋkɛ. 23 Ilɛna Ilii məŋna-kɛɣɛ alʊ kɛ pətɛɛ kutuluɣu taa na í tɔ sɪ: Nyá pəyaɣa fema.

24 Ntɛna alʊ sɪ: Pənɛntɛɣɛlɛ ma cɛkənaa sɪ n ké Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ. Na nti nti n yɔɣɔtəɣɪ tɔ, Tacaa heeliɣina-ŋ-tɪ.

18

Ilii kpaalaa sɪ wʊlaɣa tɛŋ

1 Wʊlaɣa leela sɔsɔm, na ká tala ka pənaɣa tooso nyəŋka. Ilɛna Tacaa heeli Ilii sɪ: Polo wulaʊ Akapɪ tɛ na ń heeli-ɪ sɪ, maa yele na tɛʊ nɪɪ.

2 Ḿpúɣú Ilii pola wulaʊ tɛɣɛ Samalii, na nyɔɣɔsɪ haŋa teu kɛ waatʊ ɪnɪ. 3 Ilɛna wulaʊ yaa kawulaɣa təyaɣa nyʊɣʊ tʊ Opatiya. Apalʊ ɪnɪ ɪ sɛɛkaɣa Isɔ ké teu ké. 4 Waatʊ wei wulaʊ alʊ Sesapɛɛlɪ kʊkaɣa Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa tɔ, Opatiya ɪnɪ ɪ ka waasəna pa taa nɪɪnʊwa (100), na í ŋmɛsɪ-wɛɣɛ kpeka nɪɪlɛ na naanʊwa kɛ kʊkpaməŋ pɔɔŋ taa. Na í cɛləɣɪ-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa na lʊm. 5 Ḿpúɣú Akapɪ yaa Opatiya na í tó sɪ: Tá cɔɔ tɛtʊ təna taa hila na lɔɔŋ tɔɔ. Ntanyɪ tɪɪ ná tiiliɣi nyɪɪtʊ na tá tú tá kpaɣanəŋ na tá kpaŋasɪ. Ilɛ tə kaa kʊ tá tɔla.

6 Ilɛna pá húlí timpi timpi paa wei ɪ ká cɔɔ tɔ. Na Akapɪ náá tɛɛ ílé ɪ hɔɣɔlʊɣʊ. Na Opatiya náá tɛɛ ɪ nyəŋkʊ. 7 Opatiya lɪɪ mpaaʊ, ɪlɛna í sulina Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Ilii kɛ kpakpaa, na í nyəmɪ-ɪ. Ilɛna í həntɪ-ɪ atɛ, na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa, nyaɣalɛ Ilii? 8 Ilii sɪ: Ɛɛ, maɣa. Polo ń heeli nyá caa Akapɪ sɪ n na-m. 9 Ntɛna Opatiya sɪ: Ilɛ ɪsaɣatʊ ntiɣi ma lapa na ń tʊɣʊ-m Akapɪ niŋ taa? Səm taa ké n tiliɣi-m mpʊ. 10 Ma tuuna nyá Isɔ Tacaa sɪ Akapɪ tila yəlaa kɛ antulinya piitimnaa təna taa, sɪ pá pɛɛkɪ-ŋ. Ye pa tala mpa pa tɛ, na pɛlɛ pá tó sɪ pa ta na-ŋ, ɪlɛ ɪ tɔ sɪ pɛlɛ pa wulaʊ í tuuna Isɔ. 11 Ilɛna nɔɔnɔɔ nyaa tasəɣɪ sɪ má polo ma heeli-ɪ sɪ n kɔŋ yaa? 12 Ama ye ma hatələna-ŋ, Tacaa Feesuɣu ká kpaɣa-ŋ na kú tɛɛna timpi ma ta nyɪ tɔ. Ilɛna máá polo na má kɛɛsɪ-təɣɪ Akapɪ. Pa kaa na-ŋ, ɪlɛ paa kú má. Pəyele ma sɛɛkɪ Isɔ ké teu kɛ hatoo ma pəcaatʊ ké. 13 Tacaa, pa ta kɛɛsɪ-ŋ ɪsəna ma ŋmɛsa Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa nɪɪnʊwa (100) kɛ kpeka nɪɪlɛ na naanʊwa kɛ kʊkpaməŋ pɔɔŋ taa tɔ? Haləna má cɛlɛ-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa na lʊm kɛ waatʊ wei Sesapɛɛlɪ kʊkaɣa-wɛ tɔ. 14 Ilɛna nɔɔnɔɔ ń tɔŋ sɪ má polo má heeli Akapɪ sɪ ma na-ŋ tɔ, ɪ ká kʊ-m ké. 15 Ntɛna Ilii sɪ: Ma tuuna Tacaa Toma təna tʊ wei ɪ təmlɛ ma lakɪ tɔ, sɪ saŋa maɣamaɣa maa polo Akapɪ tɛ.

Ilii pote kɛ Akapɪ tɛ

16 Ḿpúɣú Opatiya polaa na í kɛɛsɪ Akapɪ kɛ tə təna. Ilɛna Akapɪ polo Ilii səŋʊɣʊ. 17 Akapɪ na-ɪ, ɪlɛna í tɔ sɪ: Nyá kənna Isɛɣɛlɪ yəlaa tɔɔ ké mpusi.

18 Ntɛna Ilii sɪ: Pə taɣa má, nyaɣa. Mpi tɔ, nyana nyá təyaɣa nyə́ma í kisa Tacaa kʊtʊtʊtʊ kɛ tɔkʊɣʊ, na í laakɪ Paaləna. 19 Ama tili nɔɔnɔɔ na pá koti Isɛɣɛlɪ yəlaa kɛ ma kiŋ kɛ Kamɛɛlɪ pʊɣʊ tɔɔ, na pə́ kpɛnna tʊɣʊ Paalɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa nasəlɛ na nɪɪlɛ na naanʊwa (450) na kʊ alʊnyəŋkʊ nyə́ma nasəlɛ (400) mpa Sesapɛɛlɪ tɔɔkɪ tɔ.

Ilii na Paalɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kɛ Kamɛɛlɪ pʊɣʊ taa

20 Ḿpúɣú Akapɪ kota Isɛɣɛlɪ kpeka təna, na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kɛ Kamɛɛlɪ pʊɣʊ tɔɔ. Pa kotaa, ɪlɛna 21 Ilii lɪɪ samaa ɪsɛntaa na í tɔ sɪ: Pəlee ké í ká hɛɛsɪ yɛlɛyɛlɛ

ɪnɛ? Ye Tacaa Isɔ maɣamaɣa kɛ í sɛɛkɪ, í sɛɛ-ɪ. Yaa ye tʊɣʊ Paalɪ kɛ í caakɪ, ɪlɛ í laa kʊlɛ.

Ama samaa taa nɔɣɔlʊ ta cɔ. 22 Ntɛna Ilii tasa sɪ: Ma tike tɔkoŋ ma kɛna Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlɔsʊlʊ. Ama tʊɣʊ Paalɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlɔsɔlaa ná wɛ nasɔlɛ na nɪlɛ na naanʊwa (450). 23 Pá kɔna ma na-wɛɣɛ latɔcɛ latɔcɛ, na mpɛ pá kú pa nyɔŋ na pá tɔnɪ kɔtaɣa tɔlatɛ taasɪ tɔɔ. Ama pá taa mʊsɪ kɔkɔ. 24 Ɪlɛna pá sɔlɔmɪ pa tʊɣʊ, na máá sɔlɔmɪ ma Isɔ tɔtɔ. Wei ɪ nyɔŋ ká tisi kɔkɔ na ká nyaɣa kɔtaɣa ŋkɛ tɔɣɔlɛ sɔsɔ.

Ɪlɛna samaa tɔna tisi sɪ, pə wɛ teu.

25 Ntɛna Ilii tɔ Paalɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlɔsɔlaa sɪ: Ɪ lɔsɪ latɔcɛnaa mpɛ pa taa lɛlʊ na í caalɪ. Mpi tɔ, mə kɔlɔna paɣalɛ. Pə waalɪ, ɪlɛna í sɔlɔmɪ mə tʊɣʊ na kú tisi kɔkɔ.

26 Ḿpúɣú pa mʊ latɔcɛ na pá kú, na pá hiisi, na pá tú kɔtaɣa tɔlatɛ tɔɔ, na pá sɔlɔməɣɪ pa tʊɣʊ sɪ: Haɪ, Paalɪ, cɔ-tʊ. Na pá paakɪ na pá cɔɔkɔna pa kɔtaɣa tɔlatɛ, halɔna ilim sikuɣu. Ama Paalɪ ta cɔ-wɛɣɛ paa tɔmʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ. 27 Ilim sikuɣu waalɪ ké Ilii woŋa-wɛ sɪ: Ɪ kiisi sɔsɔm, ɪsɔntɔ kʊ hʊwɛɛ tɛɛna tiiliɣi, yaa ɪsɔntɔ pʊlʊpʊ tɔm caalɔna-kʊ. Yaa ntanyɪ kʊ pola mpaaʊ, yaa kʊ tooki, ɪlɛ í feesi-kʊ.

28 Ḿpúɣú pa sɔɔsa koou, na pá sɔkɪ pa tɔɣɪ pa laɣalɛɛ, na pa ŋmantaasɪ, ɪsɪɪ pa tɪɪ lakɪ tɔ. Halɔna calɔm kpeŋ. 29 Ilim sikaa, ɪlɛna pá sɔɔsɪ koou ɪsɪɪ kpaŋtʊnaa, na pá yaakɪ pa tʊɣʊ, halɔna ilim kpiluɣu kɔtasɪ lapʊ waatʊ. Ama pə ta cɔ-wɛɣɛ paa tɔmʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ. Pácó pə ta húlí-wɛɣɛ yaasi nɔɣɔlʊ.

30 Ḿpúɣú Ilii kota yəlaa kɛ ɪ kiŋ. Ɪlɛna í taɣanɪ Tacaa kɔtaɣa tɔlatɛ nte pa yɔkaa tɔ. 31 Ḿpúɣú ɪ kula pɛɛ naanʊwa na naalɛ, na pə́ kɛɛsɔna Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma. Yakɔpʊ ɪnəɣɪ Tacaa ka heelaa sɪ, paa yaa-ɪ sɪ Iseɣɛlɪ. 32 Pɛɛ anəɣɪ ɪ ŋmana Tacaa kɛ kɔtaɣa tɔlatɛ. Na í hɛɛ lonte na í cɔɔna-tɛ. Lonte ntɛ́ tə tɔkɪ ɪsɪɪ lʊm liitilinaa hiu na naanʊwa ké mpʊ. 33 Ḿpúɣú ɪ taɣana taasɪ kɛ kɔtaɣa tɔlatɛ tɔɔ, na í hiisi latɔcɛ na í tɔnɪ. 34 Ɪlɛna í tó mpa paa wɛ tɔna tɔ sɪ: Ɪ lu lʊm hɛɛsɪ liɣiti na í pɔlɪ nantʊ na pə taasɪ tɔɔ.

Pa lapa mpʊ, ɪlɛna Ilii sɪ: Ɪ lɛlɪ tɔm naalɛ nyəm. Ilii sɪ: Ɪ tasa tɔm tooso nyəm.

Ɪlɛna pá lu lʊm na pá pɔlɪ mpʊ. 35 Ɪlɛna lʊm kpe. Halɔna pə́ su lonte nte ɪ ka hɛɛwa na í cɔɔna kɔtaɣa tɔlatɛ tɔ.

36 Pə kɔma na pə tala waatʊ wei pa lakɪ ilim kpiluɣu kɔtasɪ tɔ, ɪlɛna Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlɔsʊlʊ Ilii kpətəna kɔtaɣa tɔlatɛ na í tɔ sɪ: Haɪ, Tacaa Apɔlaham na Isaaka na Yakɔpʊ pa Isɔ. Hʊlɪ saŋa sɪ nyaɣalɛ Iseɣɛlɪ nyɔ́ma Isɔ, na maɣalɛ nyá tɔmlɛ tʊ. Nyá tɔmna sɪ má la ɪsɔntɔ. 37 Tacaa, mʊ ma sɔlɔmʊɣʊ. Haɪ, mʊ ma sɔlɔmʊɣʊ. Yɔlaa panɛ pá nyɪ sɪ, nyaɣalɛ Isɔ Tacaa. Nyá caakɔna sɪ ń məŋna-wɛɣɛ tampana nna pa təŋaɣa hatoo lɔŋ tɔ a taa.

38 Ḿpúɣú Tacaa tisa kɔkɔ na ká nyaɣa kɔtaɣa nantʊ, na pə taasɪ, na pɛɛ, na tɛtʊ, na ká kpɛnna lonte taa lʊm. 39 Iseɣɛlɪ nyɔ́ma ná mpʊ, ɪlɛna pá həntɪ pa tənaɣa atɛ na pá má kapusi sɪ: Hei, Tacaa kɛlɛ Isɔ maɣamaɣa. Ɪnəɣəlɛ Isɔ maɣamaɣa. 40 Ḿpúɣú Ilii tɔma-wɛ sɪ: Ɪ kpa Paalɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlɔsɔlaa tɔna, nɔɣɔlʊ ɪ taa fiti.

Pa kpa-wɛ, ɪlɛna pá tiina-wɛɣɛ Kisɔŋ lɔɔʊ nɔɣɔ na í lɛntɪ-wɛɣɛ tɔna.

Tɛʊ kɔntɛ

41 Pə waalɪ ké Ilii tɔma Akapɪ sɪ: Polo ń tɔɣɔ na ń nyɔɔ. Mpi tɔ, ma nɪɪkɪ tɛʊ taŋ.

42 Wulaʊ tɛɛwa, ɪlɛna Ilii kpa Kamɛɛlɪ pʊɣʊ nyʊɣʊ taa, na í həntɪ Tacaa kɛ atɛ. Ɪlɛna í tʊ́ ɪ nyʊɣʊ kɛ ɪ yoo taa. 43 Ḿpúɣú ɪ tɔma ɪ waalɪ təŋlʊ sɪ: Kpa na ń nyənna teŋku hɔɣɔlʊɣʊ tɔɔ.

Ɪ waalɪ təŋlʊ kpawa na í kɔɔ, ɪlɛna í heelɪ-ɪ sɪ: Pʊlʊ fɛɪ.

Tɔm naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ɪ tila-ɪ mpʊ, na í nyənəɣɪ. 44 Naatosompɔɣɔlaɣa nyəm kɛ təmlɛ tʊ mɔlaa na í yɔɣɔtɪ sɪ: Ma naWa ɪsɔŋmʊntiya lɪɪna teŋku taa, na ká kpaakɪ, ka ta kɔlɪ yʊlʊ ntantakʊ.

Ntɛna Ilii tɔmɪ-ɪ sɪ: Polo ń heeli Akapɪ sɪ í kpɛɛlɪ ɪ kpaɣanəŋ na í tii lɔŋ, tɛv ɪ taa
tɔkɪ-ɪ.
45 Ilɛna tɛv kpa teu, na kó hɪɪkɪ sɔsɔm na wulav wɛ ɪ kɛɛkɛ taa na ɪ kpeŋ Sisilee.
46 Ḿpúɣó Ilii lɔla ɪ tampala na Tacaa ha-ɪ toma. Ilɛna í kpaɣa asewa kɛ Akapɪ kɛɛkɛ
nɔɣɔ tɔɔ, halɔna pá svv ɪcatɛ.

19

Ilii apalvtv lɔv

1 Ḿpúɣó Akapɪ kɛɛsa ɪ alv Sesapɛɛlɪ kɛ pə tɔna mpi Ilii lapa tɔ. Na ɪsɔna ɪ kvwa
Paalɪ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa tɔ. 2 Ilɛna Sesapɛɛlɪ tili na pá heeli Ilii sɪ: Ye cele ɪsɔntɔ
taka ma ta kv-ŋ teitei ɪsɪɪ n kvɣv Paalɪ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa mpɛ tɔ, tɪɪŋ í hɔ ma
ŋkpaŋvɣv na wahala sɔsɔ nɔɣɔlv. 3 Ḿpúɣó sɔɣɔntv kpa Ilii, na í kpaɣa ɪ təmlɛ tv na
pá se na pá polo Pɛɛsepa kɛ Yuta tɛtv taa, na í yele ɪ təmlɛ tv kɛ tɔna. 4 Ilɛna í tɔ
kvyakv kvlvmvɣv kɛ wvlaɣa tɛtv taa na í caɣa tiikasɪ nasəlɪ sɪ tɛɛ, na í sələmɪ səm
sɪ: Haɪ, Tacaa, pə nɪɪ-m, kpaɣa-m mpv. Mpi tɔ, ma ta kəlɪ ta caanaa kɛ teu.
5 Ilɛna Ilii həntɪ tɔna na í too. Na ɪsɔtaa tillu nɔɣɔlv ɪ kɔɔ na í ma ɪ tɔɔ, na í feesi-ɪ
sɪ: Kvlɪ na ń tɔɣɔ.
6 Ilii fema, ɪlɛna í maɣana pɛtɛpɛtaɣa pɪɪwa pəlɛ tɔɔ, na lvm fulaɣa. I tɛma tɔɣɔv
na nyɔɔv, ɪlɛna í taɣanɪ həntvɣv. 7 Ḿpúɣó Tacaa tillu kɔma na í má ɪ tɔɔ na í tɔmɪ-ɪ
sɪ: Kvlɪ na ń tɔɣɔ. Mpi tɔ, nyá mpaav taɣalaa ké.
8 Ilii kvlaa na í tɔɣɔ, ɪlɛna í hiki alaafəya na í tó ilim na ahoo kɛ kvyɛɛŋ nɪɪlɛ təcu.
Halɔna í tala Isɔ pvɣv Holɛpv.

Ilii apalvtv nyɔɔv

9 Ilii tala Holɛpv pvɣv taa, ɪlɛna í svv kvkpamvɣv pvvɣv taa ké ahoo, na Tacaa
pɔɔsɪ-ɪ sɪ: N lakɪ weɣe cənɛ?
10 Ḿpúɣó Ilii sɪ: Haɪ, Tacaa Isɔ, Toma tɔna tv, ma sɛɛsa ɪsəlɛ na nyá təmlɛ ké.
Ama Isɛɣɛlɪ nyə́ma yɔkəna nyana-wɛ mə nɔɣɔ pɛɛlvɣv. Na kɔtaɣa təlatɛnaa, na
pá kó nyá kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa. Ma tike kɛ pə sɔɔwa, na pa tɪɪ tɔŋna pɛɛkvɣv sɪ pá
kv-m. 11 Ntɛna Tacaa sɪ: Lɪɪ na ń kpa pvɣv tɔɔ na ń səŋ ma ɪsɛntaa, na má tó na
má tɛɛ.
Pə tasaa ɪlɛ heelumuɣu nakvlɪ kv hɔkaa kɛlɛ na kv fakɪ pɔɔŋ. Ama Tacaa fɛɪ pə
taa. Pəlɛ pə waalɪ ké tɛtv selaa, Tacaa fɛɪ pə taa tɔtɔ. 12 Tɛtv seluɣu mpɪ pəlɛ pə
waalɪ ké kɔkɔ ná hɔkaa. Tacaa fɛɪ kɛlɛ ka taa tɔtɔ. Pə waalɪ ké heelimaɣa nakəlɪ ka
fɛtaa, na Ilii nɪɪ ka taŋ. 13 Ilɛna í takɪ ɪ ɪsɛntɔɔ ké ɪ kpaɪ na í lɪɪ na í səŋ kvkpamvɣv
púúɣó nɔɣɔ. Na í nɪɪ pə tasa-ɪ pɔɔsvɣv sɪ: Ilii n lakɪ weɣe cənɛ?
14 Ntɛna í cɔ sɪ: Haɪ, Tacaa Isɔ, Toma tɔna tv, ma sɛɛsa ɪsəlɛ na nyá təmlɛ ké.
Ama Isɛɣɛlɪ nyə́ma yɔkəna nyana-wɛ mə nɔɣɔ pɛɛlvɣv na kɔtaɣa təlatɛnaa, na pá
kó nyá kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa. Ma tike kɛ pə sɔɔwa, na pa tɪɪ tɔŋna pɛɛkvɣv sɪ pá
kv-m.
15 Ḿpúɣó Tacaa tɔma Ilii sɪ: Məlɪ nyá nɔɔhɛɛ tɔɔ. Polo Tamasɪ na ń kpa Hasayɛlɪ
kɛ Silii nyə́ma wulav. 16 Ilɛna ń polo na ń kpa Nimsi pəyalv Yehu kɛ Isɛɣɛlɪ
nyə́ma wulav. Na ń kpa Safa pəyalv Ilisee kɛ Apɛɛlɪ-Mehola kɛ Isɔ kvyɔɣɔtvtv
tɛlɔsvlv wei ɪ ká lɛɛtɪ nyá lonte taa tɔ. 17 Hasayɛlɪ í kpisa mpa pa tɔm, ɪlɛ Yehu
náá kó pɛlɛ. Yehu í kpisa mpa, ɪlɛ Ilisee náá kó pɛlɛ. 18 Ama maa yele yəlaa
iyisi naatosompɔɣɔlaɣa (7000) mpa pa ta luŋ tvɣv Paalɪ na pá mvsɪ-kv tɔ, na pa
weesiŋ.

Ilii ləsvɣv kɛ ɪ waalɪ təŋlv Ilisee

19 Ilii kvla tɔna, ɪlɛna í polo í maɣana Safa pəyalv Ilisee na pa haləɣəna naaŋ
naanvwa na naalɛ. Na Ilisee tɔka naanvwa na naalɛ nyəŋ. Ilɛna Ilii kpətəna-ɪ na
í lɔɣɔ ɪ tɔɔ ké kpaɪ. 20 Ḿpúɣó Ilisee lɔ akuɣu təya, na í kpaɣa Ilii waalɪ ké asewa na

í tɔmɪ-ɪ sɪ: Haɪ, yele-m, na má polo na má lá ma caa na ma too kɛ pə lapa wulee. Ilɛna má kɔɔ na má təŋɪ-ŋ. Ntɛna Ilii sɪ: Polo. Ma ta taŋɪ-ŋ se. Ń kɔɔ.

21 Ilɛna Ilisee məlɪ ɪ naaŋ kuhaləŋ cɔlɔ, na í kpa-ɪ na í la kɔtaɣa, na í kpaɣa akuɣu kpatəŋ na í taɣanəna kɔkɔ na í təsɪ nantu. Ilɛna í ha ɪ cɔlɔ nyə́ma na pá tɔɣɔ. Ilɛna í təŋ Ilii, na í pəsɪ ɪ pəyalu.

20

Silii nyə́ma na Samalii nyə́ma pa yoou

1 Ḿpúɣú kuyaku nakulɪ, Silii wulau Pɛnɪ-Hatatɪ kpeɣela ɪ yoolaa, na pa kpaɣanəŋ, na pa yoou kɛɛkɛnaa. Na pa cɔlɔ awulaa hiu na naanuwa na naalɛ. Na pá polo Samalii nyə́ma kɛ yoonau. 2 Ḿpúɣú Silii wulau tilaa na pá heeli Iseɣelɪ wulau Akapɪ sɪ: 3 Cɛlɛ-m nyá liɣitee, na nyá wula, na nyá alaa na nyá piya mpa pa kəla alaafəya tɔ. 4 Ntɛna Iseɣelɪ wulau tili sɪ pa heeli-ɪ sɪ: Má sama. Ilɛ ma maɣamaɣa kɛ maa ha-ŋ, na pə́ kpɛnna ma kuwɛnam. 5 Ḿpúɣú Pɛnɪ-Hatatɪ tasa tiluɣu kɛ tɔm naalɛ nyəm. Na pá polo pá heeli Akapɪ sɪ: Pɛnɪ-Hatatɪ sɪ pə taɣa nyá liɣitee na nyá wula na nyá alaa na nyá piya tike kɛ ɪ caakɪ. 6 Akapɪ nyɪ teu sɪ cele ɪsəntɔ waatu maa tili ma yəlaa na pá yasɪ nyá kawulaɣa təyaɣa, na nyá waalɪ nyə́ma nyəŋsɪ taa, na pá kpaɣa nyá wontunaa kupantu.

7 Ḿpúɣú Iseɣelɪ wulau kota tɛtu nyuɣu nyə́ma təna na í tɔ-wɛ sɪ: Mə maɣamaɣa í nawa təkpataa sɪ ɪsaɣatu kɛ ɪnɛ ɪnɪ ɪ pɛɛkəɣəna-tu. Pə tɔɔ ké ɪ tilaa sɪ má cɛlɛ-ɪ ma alaa, na ma piya, na ma liɣitee, na ma wula. Pə́cɔ́ ma ta tɪɪ kisina-ɪ pulu.

8 Ntɛna nyuɣu nyə́ma na ɪcatɛ təna yəlaa tɔ sɪ: Taa tisi na ń nɪɪna-ɪ.

9 Ḿpúɣú Akapɪ heela Pɛnɪ-Hatatɪ tillaa sɪ: I heeli-ɪ sɪ ma cɛlaɣa-ɪ mpi ɪ ka sələ́ma kancaalaɣa tɔɣɔ. Ama mpi ɪ pɛɛkəɣɪ nɔɔnɔɔ tɔ, ma kisaa yoo.

Ilɛna tillaa náá polo na pá heeli Pɛnɪ-Hatatɪ kɛ mpu. 10 Mpuɣulɛ Pɛnɪ-Hatatɪ tasa tillaa tooso nyə́ma kɛ tiluɣu na pá heeli Akapɪ sɪ: Ye ma ta yɔkɪ Samalii ɪcatɛ təmuɣumuɣu, na ma yoolaa cosi tə tɛtu kɛ pa ŋkulee taa na pá kpeena. Tɪɪŋ í tu-m wahala. 11 Kɛlɛna Iseɣelɪ wulau sɪ: Pa tuka ɪtuule sɪ, pa kuɣɪ tɔɣɔlaɣa ké na pə́cɔ́ pá paana ka kɔŋlɛ.

12 Pa pona Pɛnɪ-Hatatɪ kɛ tɔm ntɪ tɔ na pá maɣana ɪ na awulaa lɛmpa kɛ coka taa ké na pá nyɔɔkɪ sulum. Ḿpúɣú ɪ təma ɪ yoolaa sɪ: I taɣanɪ mə tɪ na í niki yoou. Ilɛna pɛlɛ pá la mpu.

Akapɪ akaɪtu

13 Ḿpúɣú Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu nɔɣɔlu ɪ polaa na í maɣana Iseɣelɪ wulau Akapɪ, na í tɔ sɪ: Tacaa sɪ má heeli-ŋ sɪ yoolaa tuutuuma wei n naakɪ ɪsəntɔ tɔ, maa tu-wɛɣɛ nyá niŋ taa ké saŋa maɣamaɣa. Ilɛna pə́cɔ́ ń nyɪ sɪ maɣalɛ Tacaa.

14 Ntɛna Akapɪ pɔɔsɪ sɪ: Awe toŋ taa ké pɪɪ tuna-wɛɣɛ ma niŋ taa? Tacaa sɪ: Yoolaa kufama mpa kumataŋnaa səsaa kpaɣaa tɔ mpɛ pa toŋ taa ké.

Akapɪ sɪ: Na awe ká caaləna yoou? Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu sɪ: Nyaɣa.

15 Ḿpúɣú Akapɪ kala yoolaa mpɛ, pa wɛ yəlaa ŋmunuɣu na hiu na naanuwa na naalɛ (232). Ilɛna í kala Iseɣelɪ yoolaa təna. Pɛlɛ pa wɛ yəlaa iyisi naatosompɔɣəlaɣa (7000). 16-17 Ilɛna yoolaa mpɛ pá tii kolontunaa tɔɔ ké ilim sikuɣu waatu. Pɛnɪ-Hatatɪ na ɪ awulaa pa təŋna sulum lipu kɛ coka taa. I kusa feŋlaa sɪ pá ná mpi pə lakɪ tɔ. Ilɛna pɛlɛ pá heeli-ɪ sɪ: Samalii yoolaa tɛma lɪɪu ké. 18 Ntɛna í yɔɣɔtɪ sulum tɔm sɪ: Ye ciikuɣu kɛ pa kɔŋ, ɪlɛ í kpa-wɛ na pa ɪsɛ. Yaa ye yoou kɛ pa tɪɪ kɔŋ í kpa-wɛ na pa ɪsɛ tɔtɔ.

19 Ḿpúɣú yoolaa kufama mpɛ na Iseɣelɪ yoolaa, pa lɪɪ ɪcatɛ taa, 20 na paa wei ɪ ku kolontu. Ama Silii nyə́ma kuu-tɛ na Iseɣelɪ nyə́ma tu pa waalɪ. Ilɛna Pɛnɪ-Hatatɪ

na lɛlaa pá caɣa kpaɣanəŋ na pá se. 21 Isəna Isɛɣɛlı wulau yoona Silii nyáma na í kpiisi pa kpaɣanəŋ na í wakəlı pa yoou kɛɛkɛnaa, na í pɛlı pa niŋ kɛ səsəm təɣəlɛ.

22 Ḿpúɣú Isə kuyəɣətutu tɛləsulu məlaa na í heeli Isɛɣɛlı wulau sı: Kaası nyá tı na ń maɣası teu kɛ mpi n ká la tə. Mpi tə, Silii wulau na ı yoolaa paa məlı pənte ısəntə waatu sı pa yookina-ŋ.

Akapı akaıtu tətə

23 Ḿpúɣú kuyaku nakulı, Silii wulau waalı nyáma təma-ı sı: Isɛɣɛlı nyáma Isə kɛ pəəŋ nyəŋ ké. Pə təə ké pa kəla-tu. Mpu tə, tá polo tá yoona-wɛɣɛ tɛtɛkəlɛ taa. Isıı tə kəla-wɛ. 24 Ləsı awulaa mpɛ na ń lɛɛtı pa lona taa ké kufənɛɛnaa. 25 Ilɛna ń kpaɣa yoolaa kufama ısıı mpa pa səpa tə, na ń caa kpaɣanəŋ na yoou kɛɛkɛnaa, ısıı ləŋ nyáma. Ilɛna tá suli Isɛɣɛlı nyáma kɛ tɛtɛkəlɛ taa. Isıı tə kəla-wɛ.

Ḿpúɣú Pɛnı-Hatatı mu mpɛ ını pa təm ntı. 26 Pənaɣa sikaa ısıı mpu, ılɛna í kala ı yoolaa na í kpaɣa-wɛ na í pona Afɛkı kɛ Isɛɣɛlı nyáma yoonau. 27 Ḿpúɣú Akapı ná kala ı yoolaa, na pá polo pa kolontunaa kɛ yoonau. Na pá siki kpeka naalɛ, ısıı páŋ́ kalakisi. Na Silii nyáma náá waasa tɛtu təna. 28 Mpuɣulɛ Isə kuyəɣətutu tɛləsulu məla Isɛɣɛlı wulau kiŋ na í tə sı: Tacaa yəɣətaa sı timpi Silii nyáma təma sı, maɣa pəəŋ taa Isə tə, maa tu-wɛɣɛ nyá niŋ taa. Ilɛna pá nyı sı maɣalɛ Tacaa. 29 Ḿpúɣú pa sika təma kiŋ kɛ kuyɛɛŋ naatoso təcu na pá nyənəɣı təma. Ilɛna pá yoo naatosompəɣəlaɣa nyəŋku wule. Ḿpúɣú Isɛɣɛlı ku Silii yoolaa kɛ iyisi nuınuwa (100000) kɛ kuyaku kulumuɣu. 30 Pə kaasa yoolaa iyisi hiu na naatosompəɣəlaɣa (27000) wei ılɛna pɛlɛ pa kuu-tɛ. Ilɛna pá suu Afɛkı ıcatɛ taa, na ıcatɛ koluŋa ti na pá nyəkı-wɛ.

Akapı yela Silii wulau kɛ kuɣu

Ama Pɛnı-Hatatı ná pəsaa na í se na í ŋmɛlı ıcatɛ taa kutuliya nakəlı ka taa. 31 Ḿpúɣú ı waalı nyáma polaa na pá heeli-ı sı: Tə nuıwa sı Isɛɣɛlı awulaa wɛna yəlaa pətəətɛɛ ké. Ilɛ tıı takı fələtənaa na tá tú ta luuŋ tɛɛ ké ŋmuısı, na tá polo tá maɣana Isɛɣɛlı wulau, ntanyı ı kaa ku-ŋ.

32 Mpuɣulɛ pa taka pa laŋwakəllɛ wontu ntı, na pá tu pa luuŋ tɛɛ ké ŋmuısı na pá polo Isɛɣɛlı wulau cələ na pá heeli-ı sı: Nyá yom Pɛnı-Hatatı wiikina-ŋ sı ń taa ku-ı. Ntɛna Akapı sı: Ha, ı ta sı taa? Həə, ma taapalu ké te.

33 Tənaɣalɛ Silii wulau tillaa mapa kapuka sı: Ha, nyá taapalu kɛ? Akapı sı: Ɩ polo í kəna-ı.

Ilɛna Pɛnı-Hatatı lıı na í kəə, na Akapı kpaası-ı ı kɛɛkɛ taa. 34 Ilɛna í tó Akapı sı: Maa məlәna-ŋ acalɛɛ wena ma caa ká lɛɛka nyá caa tə. Ye n nəkaa n pɛɛtəna Taması nyáma kɛ nyá tɛtu kululum ısıı ma caa pɛɛtaɣana Samalii nyáma tə. Ilɛna Akapı sı: Ilɛ má na-ŋ tıı pɛɛlı nəɣə, na má yele-ŋ na ń kpe.

Pa tɛma nəɣə pɛɛluɣu ılɛna Akapı yele Pɛnı-Hatatı na í tɛɛ.

Isə laŋlɛ ta hɛɛna Akapı yaasi

35 Ḿpúɣú Isə kuyəɣətutu tɛləsəlaa taa nəɣəlu təma ı təɣəntəlɛ sı: Tacaa yəɣətaa sı ń ma-m. Ama ílé ı ta tisi. 36 Ntɛna í tə sı: Timpi ń kpɛɛna Isə kuyəɣətutu tə, ye n kula kpente, təɣəlaɣa ká katı-ŋ na ká ku-ŋ.

Kupampəlɛ na í tɛɛ na í suli təɣəlaɣa na ká ku-ı. 37 Ḿpúɣú kulum ını ı pola lɛlu kiŋ, na í təmı-ı sı: Ma-m.

Ilɛna ílé í mapı-ı na calәm lıı. 38 Ilɛna í həkə saalaɣa kɛ ı nyuɣu na í polo í ŋmɛlı mpaau ŋku akapı ká təŋ tə ku nəɣə. 39 Waatu wei wulau tɛɛkaɣa, ılɛna Isə kuyəɣətutu tɛləsulu ma kapuka sı: Haı, Tacaa, ma ısəlɛ ka sɛɛna yoou ké. Ilɛna nəɣəlu lıı na í kəna-m yom sı má təkı-ı. Na í heeli-m sı ye ı fitaa paa ku-m. Yaa ma fɛlı-ı liɣitee nyəɣətu iyisi tooso (3000). 40 Təu, pə kəma na ma ısəlɛ sɛɛ teu, ılɛna yom náá se. Ntɛna Isɛɣɛlı wulau sı: Ha, n ku nyá tı təm ké té.

41 Tənaɣa apalʊ ɪnɪ ɪ kɔɔla ɪ ɪsɛntɔɔ saalaɣa, na wulaʊ cɛkəna sɪ ɪ ké Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
tɛləsəlaa taa nɔɣɔlʊ. 42 Mpʊɣʊlɛ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ sɪ, Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: Timpi
ma tɔma sɪ pá kú yʊlʊ, na Akapɪ ń yele-ɪ na í tɛɛ tɔ, nyaa səna ɪ lonte, na Ɪsɛɣɛlɪ
yəlaa sɪ yʊlʊ ɪnɪ ɪ nyə́ma lonte.
43 Ḿpúɣú wulaʊ Akapɪ laŋlɛ ta hɛɛna tɔm ntɪ, na í məlɪ ɪ tɛ na páánáá.

21

Akapɪ yelaa na pá kʊ Napɔtɪ

1 Pəlɛ pə waalɪ, apalʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛna Sisilee, na pá yaa-ɪ sɪ Napɔtɪ. Ɪ wɛna tɪɪŋ
wei pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ ɪ taalɛ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ təyaɣa cɔlɔ. 2 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ
wulaʊ tɔma Napɔtɪ sɪ: Cɛlɛ-m nyá lɛsɛŋ taalɛ nte tə wɛ ma təyaɣa cɔlɔ tɔ, na má
hala tuusi. Maa laɣasɪ-ŋ nte tə kəla mpʊ tɔ. Yaa ye n tɪɪ sɔɔlaa, ma fɛlɪ-ŋ pə lɪɣɪtee.
3 Ntɛna Napɔtɪ sɪ: Tacaa í pona mpusi ké pooluŋ, na mpi maa cɛlɛ-ŋ kpancoou
ŋku ma caanaa yelina-m tɔ.
4 Ḿpúɣú Akapɪ laŋlɛ ta hɛɛna Napɔtɪ tɔm ntɪ, na í haɣa páánáá, na í polo í həntɪ ɪ
kato tɔɔ, na í ha yəlaa kɛ sɪɣile na í kisi təɣɔʊ. 5 Ntɛna ɪ alʊ pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Pepe lapa na
ń kisi təɣɔʊ? 6 Mpʊɣʊlɛ sɪ: Ma yɔɣɔta Napɔtɪ kɛ Sisilee ké sɪ í cɛlɛ-m ɪ lɛsɛŋ taalɛ,
na ma fɛlɪ-ɪ lɪɣɪtee, yaa ye ɪ caakɪ ma laɣasɪ-ɪ kʊfatɛ na í kisi.
7 Kɛlɛna Sesapɛɛlɪ sɪ: Pʊwɛ, ntɔŋ n sɔɔkɪ sɪ ń ké Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ na? Kʊlɪ na ń təɣɔ.
Maa cɛlɛ-ŋ Napɔtɪ taalɛ.
8-10 Ɪlɛna alʊ ɪnɪ ɪ ŋmaa Sisilee ɪcatɛ nyʊɣʊ nyə́ma kɛ lɛɛtələnaa na Akapɪ hətɛ
taa sɪ: Ɪ koti samaa kɛ nɔhɔkʊtʊ kotuɣu, na í tʊ Napɔtɪ sɪ í paasəna kotuɣu ŋkʊ.
Ɪlɛna í pona tɛtɛlataa napələɣɪ ɪ kiŋ na pá suu-ɪ tɔm sɪ, ɪ təŋsa Ɪsɔ na wulaʊ kɛ
mpusi. Ɪlɛna pá lɪɪna-ɪ ɪcatɛ waalɪ na pá kʊ-ɪ na pɛɛ. Ɪ tɛma mpʊ, ɪlɛna í tʊ wulaʊ
kʊyʊsʊm, na í tilina Sisilee ɪcatɛ nyʊɣʊ nyə́ma, na pə sɔsaa sɪ pá paasəna-tɪ.
11 Ɪlɛna pɛlɛ pá lá teitei ɪsɪɪ Sesapɛɛlɪ tʊɣʊ-wɛɣɛ ɪ lɛɛtələnaa taa tɔ. 12 Pa kota
samaa kɛ nɔhɔkʊtʊ kotuɣu na pá tó Napɔtɪ sɪ í paasəna-kʊ. 13 Ḿpúɣú tɛtɛlataa
naalɛ kɔma kotuɣu taa təna, na pá tó sɪ: Napɔtɪ təŋsa Ɪsɔ, na wulaʊ kɛ mpusi.
Tete ɪsɪɪ saŋa tɔ, pa lɪɪna-ɪ ɪcatɛ waalɪ na pá yaɣa-ɪ pɛɛ na pá kú. 14 Ḿpúɣú nyʊɣʊ
nyə́ma tilaa na pá heeli Sesapɛɛlɪ sɪ pa kʊwa Napɔtɪ na pɛɛ. 15 Waatʊ wei alʊ ɪnɪ
ɪ nɪɪ mpʊ, ɪlɛna í heeli ɪ paalʊ sɪ: Polo ń kpaɣa taalɛ nte Napɔtɪ ka kisa-ŋ pɛɛtənaʊ
tɔ. Ɪ səpa.
16 Ḿpúɣú Akapɪ pola kpakpaa, na ɪ kpaɣa taalɛ ńté.

Akapɪ na ɪ alʊ pa səm tɔm

17 Ḿpúɣú Tacaa heela Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Ilii wei ɪ ké Tisipe ɪcatɛ tʊ tɔ sɪ:
18 Polo Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ tɛɣɛ Samalii. Ɪ wɛ Napɔtɪ taalɛ nte ɪ lɛɛkaa tɔ tə taa. 19 Ye
n talaa ɪlɛ n tɔmɪ-ɪ sɪ: Tacaa yɔɣɔtaa sɪ n kú yʊlʊ ntɛ́, na ń kɔɔ ɪ wontu təɣɔʊ na?
Timpi taa hasɪ niisa Napɔtɪ calɔm tɔ, tənaɣa sɪɪ niisi nyá nyɔm tɔtɔ.
20 Ilii tala Akapɪ kiŋ ɪlɛna í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ma kolontu n kɔmaɣa? Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
tɛləsʊlʊ sɪ: Yɛɛ ma kɔma. Timpi nyá laŋlɛ hɛɛna mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ pə lapʊ
tɔ. 21 Ɪ tɔma sɪ: Maa kpiisi nyana nyá lʊlʊɣʊ nyə́ma təna. Pə kpaɣaʊ sɔsaa na piya
tɔ. 22 Maa la nyá təyaɣa nyə́ma kɛ teitei ɪsɪɪ maa lapʊ Solopʊwam na Pasa pa
nyəŋsɪ tɔ. Mpi tɔ, n kəla ɪ páánáá kɛ kʊsʊɣʊ. Pə́cɔ́ n tusa Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ laatʊ taa.
23 Ḿpúɣú Ilii tasaa sɪ: Nyá alʊ Sesapɛɛlɪ nyəntʊ wɛɛ tɔtɔ. Hasɪ ká tɔɣɔna-ɪ Sisilee
kolonja kite. 24 Pəlɛ pə paasi, ye nyá təyaɣa tʊ wei í səpa təyaɣa, hasɪ ka tɔɣɔna-ɪ.
Na wei í səpa taalɛ, kpeliŋ təɣɔ ílé.
25 Too tɔ, nɔɣɔlʊ ta lata mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ Akapɪ. Ɪ alʊ Sesapɛɛlɪ
tʊsəna-ɪ. 26 Ɪ na nɔɣɔlʊ pa ta maɣa acaalətʊ. Mpi tɔ, ɪ laakaɣa tɪɪŋ kɛ teitei ké ɪsɪɪ
Amolii nyə́ma, mpa Tacaa tɔɣɔnaa na pə́ fɛɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ.

Akapı laŋlɛ wakələna ı yaasi

27 Akapı nıı mpʋ, ılɛna ı laŋlɛ wakəlı səsəm. Na í cəlı ı wontu na laŋwakəllɛ,
na í suu fɔlətɔnaa taka na í həntəɣəna. Na í həkɔ nɔɣɔ, na í tɔŋ nɔɔhəlɛ nɔɔhəlɛ.
28 Mpʋɣʋlɛ Tacaa heela Ilii sı: 29 Timpi akapı laŋlɛ wakəla katatəlaya kɛ ısəntɔ tɔ.
Maa tasəɣı mpusi kɔnaʋ kɛ ı təyaɣa tɔɔ ké ı kawulaɣa waatʋ. Ama ı pəyalʋ waatʋ
taa ké maa la mpʋ.

22

Lamətı ıcatɛ lɛɛkʋɣʋ tɔm
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 18:1-3)

1 Ḿpúɣó pıusı naalɛ tɛɛwa, yoou ta kɔɔ Isɛɣɛlı na Silii nyáma pa hɛkʋ. 2 Pənaɣa
tooso nyəŋka taa ké Yuta wulaʋ Sosafatı pola Isɛɣɛlı wulaʋ Akapı kɛ naʋ. 3 Pəyele
Akapı ka tɛma ı waalı nyáma kɛ heeluɣu sı: I nyámá teu sı tá tənna Lamətı ıcatɛ
kɛ Kalaatı tɛtʋ taa. Ilɛ pə fɛı sı í la sika na tə lɛɛkʋɣʋ kɛ Silii nyáma. 4 Mpʋɣʋlɛ
Akapı pɔɔsa Sosafatı sı: N kaa kɔɔ na ń səna-m na tá lɛɛkı-tɛ?
Sosafatı sı má na ma yoolaa na ma kpaɣanəŋ ta səəlʋ pıwa sı tıı səna-ŋ.

Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa pəpətʋnaa kaloolaɣa
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 18:4-11)

5 Paa na mpʋ, ılɛna Sosafatı sı: Pɔɔsı Tacaa na páców.
6 Mpʋɣʋlɛ Isɛɣɛlı wulaʋ kota ı Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa. Pa wɛ yʋlʋnyɔɔŋ nasəlɛ
(400) kɛ mpʋ, na ı pɔɔsı-wɛ sı: Pə wɛɛ sı má polo má lɛɛkı Lamətı ıcatɛ kɛ Kalaatı
tɛtʋ taa yaa má yele? Ntɛna Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa sı: Polo, Tacaa ká tʋ-wɛɣɛ nyá
niŋ taa.
7 Paa na mpʋ Sosafatı ta nyələ-tı. Ilɛna í pɔɔsı sı: Pə ta kaası Isə kʋyəɣətʋtʋ
tɛləsʋlʋ nəɣəlʋ, wei ı ká yəɣətəna-tʋɣʋ Tacaa tɔ? 8 Ntɛna Akapı sı: Teu, Imila
pəyalʋ Misee wɛɛ. Ama maa caakı-ı ké. Mpi tɔ, ısaɣatʋ kɛ ı heeliɣi-m tam.
Ntɛna Sosafatı ma kapuka sı: Paa yəɣətəɣı Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsʋlʋ kɛ mpʋ.
9 Ḿpúɣó Akapı yaa kawulaɣa təyaɣa təmlɛ tʋ nəɣəlʋ, na ı tili-ı sı: Polo na ń yaa
Misee kɛ ləŋ.
10 Awulaa mpɛ pa naalɛ pa suu pa kawulaɣa wontu ké, na pá caɣa pa kpelası
tɔɔ ké Samalii tɔm təhʋʋlɛ cələ. Ilɛna Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa kpaaləɣı pa tɔmnaa.
11 Kenaana pəyalʋ wei pa yaakaɣa sı Setekiya tɔ, ı ka ké pa taa lɛlʋ ké. I ka lupa
ı təɣı nyəɣəlʋɣʋ həŋ ké na í tɔŋ sı: Həŋ ınɛ ı hʋləɣəna toŋ wei n ká kələna Silii
yoolaa tɔ.
12 Ḿpúɣó Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa lɛlaa ná yəɣəta tɔm kʋlʋmtʋ ntı tətə sı: Ta caa,
polo ń lɛɛkı Lamətı ıcatɛ kɛ Kalaatı tɛtʋ taa. Tacaa ká tʋ-tɛɣɛ nyá niŋ taa ké na ń
pəsı-tɛ.

Misee kpaala Akapı kpisuɣu
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 18:12-27)

13 Ḿpúɣó tillu wei ı pola Misee waalı tɔ ı heela-ı sı: Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa təna
kpɛnta nəɣə ké, na pá heeliɣi wulaʋ sı ı ká la aka. Pə tɔɔ tɔ, nyana-wɛ í kpɛntı nəɣɔ.
14 Ntɛna Misee sı: Ma tuuna Tacaa sı, nti Isə ká heeli-m təɣɔ maa yəɣətı.
15 I tala wulaʋ kiŋ, ılɛna wulaʋ pɔɔsı-ı sı: Misee, tá polo na tá lɛɛkı Lamətı ıcatɛ
yaa tə taa polo? Ntɛna Misee sı: Ma ta taŋı-ŋ se. Polo, Tacaa ká tʋ-tɛɣɛ nyá niŋ
taa ké.
16 Mpʋɣʋlɛ wulaʋ sı: Aweɣe n sıwa sı í pɔɔləɣı-ŋ na páców ń tɛləsı-m tɔm nti
Tacaa heela-ŋ tɔ?
17 Ntɛna Misee sı:
Ma nawa Isɛɣɛlı yoolaa yawa yem ké pɔɔŋ taa,
ısıı heeŋ wei ı fɛına tiikilu tɔ.

Ilɛna Tacaa yɔɣɔtɪ sɪ, pa fɛɪna wulav.
Yoou tɛma, paa wei í kpe.
18 Kɛlɛna Akapɪ pəsəna Sosafatɪ təɔ sɪ: Ntɔŋ maa heela-ŋ sɪ ɪsaɣatv tike kɛ ɪ heeliɣi-m tam?
19 Ḿpúɣó Misee tasaa sɪ: Təv, nɪɪ Tacaa təm. Ma na-ɪ na í caɣa ɪ kawulaɣa kumte təɔ, na ɪ ɪsɔtaa tillaa səŋaa na pá tv-ɪ hɛkv. 20 Ilɛna í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Awe ká polo na í tvsɪ Akapɪ sɪ ɪ lɛɛkɪ Lamɔtɪ ɪcatɛ na pá kv-ɪ? Ɪnɛ sɪ ɪ nyəntv ntɔ. Ɪnɛ ílé sɪ ílé ɪ nyəntv ntɔ. 21 Mpvɣvlɛ feesuɣu nakvlɪ kv kvlaa sɪ ŋkv kɪɪ polo. Tacaa sɪ: Ɪsənaɣa n ká la? 22 Ḿpúɣó sɪ ŋkv kɪɪ tv Akapɪ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa taa ké pɔpɔtv. Tacaa sɪ: Təv, polo na ń la mpv. 23 Ilɛna Misee tasa sɪ: Ntəɣəlɛ, Tacaa yelina sɪ pə́ tó nyá kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa taa ké pɔpɔtv. Tɔfɔ mpusi ké ɪ caa ɪ kɔna-ŋ.
24 Tənaɣalɛ Sitekiya kpətəna Misee, na í mapɪ-ɪ kataŋa na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa Feesuɣu lɪɪna ma taa, na kú kɔɔ na kú heeli-ŋ yaa?
25 Mpvɣvlɛ Misee sɪ: Kvyakv ŋku ń ká se na ń ŋmɛlɪ nyá naŋ lɔkətələkaɣa taa ɪlɛ, kvyaŋkvɣvlɛ n ká tisi.
26 Ilɛna Akapɪ tɔ ɪ təmlɛ nyə́ma taa nɔɣɔlv sɪ: Kpa Misee na ń cɛla ɪcatɛ nyvɣv tv Amoŋ, na wulav pəyalv Yowasɪ. 27 Heeli-wɛ sɪ ma tɔma sɪ í tv-ɪ salɔka, na í haakɪ-ɪ potopoto hɔɣɔliya na lvm. Halɔna má kɔnna təyoole na alaafəya.
28 Mpvɣvlɛ Misee cɔ-ɪ sɪ: Ye sɪ ń kɔmna alaafəya, ɪlɛ pə taɣa Tacaa heelina-m təm sɪ má yɔɣɔtɪ.

Wulav Akapɪ səm
(Kvtɔɔsvtv II 18:28-34)

29 Ḿpúɣó Ɪsɛɣɛlɪ wulav na Yuta nyəŋ pa pola Lamɔtɪ kɛ yoonav. 30 Ilɛna Akapɪ tɔ Sosafatɪ sɪ: Ma yvsəɣɪ ma tɪ na má polo yoou. Ama nyaa suu nyá kawulaɣa wontu.
Ilɛna Akapɪ la mpv. 31 Pəyele Silii wulav ka heela ɪ yoou kɛɛkɛnaa nyvɣv nyə́ma hiu na naanvwa na naalɛ ké sɪ, pá taa paasəna yoolaa səkpema yaa sɔsaa. Ama pá pɛɛkɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulav. 32 Pə tɔɔ ké waatv wei Silii yoolaa nyvɣv nyə́ma mpɛ pa na Sosafatɪ, ɪlɛna pá tó ɪ waalɪ. Ḿpúɣó ɪ mapa kapuka. 33 Ilɛna pɛlɛ pá cɛkəna sɪ pə taɣa Akapɪ, na pá məlɪ.
34 Ḿpúɣó Silii yoolaa taa nɔɣɔlv ɪ tó nyəmlɛ kɛ yem. Ilɛna tə́ polo na tə́ yaɣa Akapɪ kɛ timpi taa ɪ yoou toko fɛɛwa tɔ. Ilɛna í tó ɪ kɛɛkɛ saalv sɪ: Kɛɛ na tə́ məlɪ, pə hika-m.
35 Ama kvyakv ŋkv yoou lapa toŋ ké, na kolontunaa tɔŋa-ɪ yoonav. Ilɛna nɔɣɔlv naa tɔka Akapɪ, na calɔm kpeŋ ɪ kɛɛkɛ taa. Pə taanaa ɪlɛna Akapɪ hɛɛ. 36 Ilim tvkaɣa, ɪlɛna pá yaɣa kakiisaɣa kɛ tesikile taa sɪ paa wei í kpe. 37 Mpi tɔ wulav fɛɪ.
Ilɛna pá kpeena Akapɪ kɛ Samalii na pá pimi-ɪ. 38 Waatv wei pa nyaalaɣa wulav kɛɛkɛ ké lɪɪlɛ taa, ɪlɛna hasɪ niisi ɪ calɔm, na apalaa tɔna alaa náá sɔɔkɪ tɔna, ɪsɪɪ Tacaa ka kpaalaa tɔ.
39 Pa kɛɛsa Akapɪ tɔm lɛntənaa, na ɪ kvlapəm kɛ Ɪsɛɣɛlɪ awulaa takəlaɣa taa, paa ɪsəna í ŋmá kawulaɣa təyaɣa na í lá caŋəm kɛ pə taa na tuuŋ kela tɔ. Na ɪsəna ɪ ŋmá ɪ təɣɪ acalɛɛnaa tɔ. 40 Akapɪ səpa, ɪlɛna ɪ pəyalv Ahasiya lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

Yuta wulav Sosafatɪ təm
(Kvtɔɔsvtv II 20:31–21:1)

41 Akapɪ kawulaɣa pənaɣa liɣiti nyəŋka taa ké Asa pəyalv Sosafatɪ təɣɔ kawulaɣa kɛ Yuta. 42 Sosafatɪ lvlvɣv pɪɪsɪ ka wɛ hiu na naanvwa na kakpasɪ kɛ waatv ɪnɪ. Ḿpúɣó ɪ təɣɔ kawulaɣa kɛ pɪɪsɪ hiu na kakpasɪ kɛ Yosalɛm. I too kɛlɛ Sili pɛɛlɔ Asupa. 43 Sosafatɪ təntɛ ka siɣisaa ké, na í kɛɛkəna ɪ caa Asa, na í lakɪ

mpi Tacaa caakı tɔ. 44 Ama ı ta wakəlı təkɔtəlɛnaa. Yəlaa pukaɣa kɛ́ na pá lakı
tɔla kɛ kɔtaɣa na pə tulaalʊnaa. 45 Sosafatı na Isɛɣɛlı wulaʊ paa wɛ leleŋ kɛ́.
46-47 Pa kɛɛsa Sosafatı tɔmnaa lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. Paa ısəna
ı lapa apalʊtʊ tɔ, na ı yooŋ. Na ısəna ı tɔɣɔna apalaa, na alaa mpa paa kaasa ı caa
waatʊ taa, na pá lakı wasaŋkalətʊ kɛ təkɔtəlɛnaa taa tɔ. 48 Waatʊ ını ı taa, wulaʊ
taa fɛı Itɔm tɛtʊ taa. Ama Yuta wulaʊ kpaakaɣana-wɛɣɛ kʊmataŋ sɔsɔ. 49 Ḿpúɣú
Sosafatı saaka kpıuləŋ sɔsɔɔŋ kɛ Isiyɔŋ-Kepɛɛ sı pá puki Ofii kɛ wʊlanaa cɔlɔ. Ama
lʊm tɔɣɔ kpıuləŋ kɛ Isiyɔŋ-Kepɛɛ kiŋ ılɛ pa ta pəsı pa təmlɛ. 50 Ḿpúɣú Akapı pəyalʊ
Ahasiya tɔma Sosafatı sı: Ma kpıuləŋ saalaa ká təŋəɣı nyá nyɔ́ma. Ama Sosafatı
ta tisi. 51 Sosafatı səpa, ılɛna pá pimi-ı pa təyaɣa pəlaaʊ taa kɛ́ Tafiiti tɛ. Na ı
pəyalʊ Solam lɛɛtı ı lonte.

Isɛɣɛlı wulaʊ Ahasiya tɔm

52 Yuta wulaʊ Sosafatı kawulaɣa pənaɣa, naanʊwa na naatosompɔɣɔlaɣa
nyəŋka taa kɛ́, Akapı pəyalʊ Ahasiya tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlı taa kɛ́ Samalii kɛ
pıusı naalɛ. 53 Ḿpúɣú ı lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. I kɛɛna ı caa na ı too, na
Solopʊwam wei ı tʊsa Isɛɣɛlı nyɔ́ma kɛ tuŋ laaʊ taa tɔ. 54 I luŋa tʊɣʊ Paalı kɛ́ na í
laa-kʊ, na í kpaası Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa páánáásuı ı caa.

AWULAA
TƆM TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA
Kʊtʊlʊtʊ

Yuta nyə́ma na Isɛɣɛlı nyə́ma tɔm kɛ pa kɛɛsəɣı takəlaɣa kanɛ ka taa. Pa kɛɛsəɣı ka taa ké ısəna Isɔ yəlaa lɔ Isɔ na pa sʊʊ tuŋ laatʊ taa tɔ. Ulɛna Isɔ náá yele na Asilii nyə́ma yoona-wɛ. Kolontunaa kuu pa yəlaa na pa wɛnaʊ təna na pa acalɛɛ pəsı ncaa. Pə yela Yuta nyə́ma tike ılɛna pɛlɛ pa taɣanı laatʊ taa ké hɛlʊɣʊ tɔtɔ. Mpúɣó Papiloni wulaʊ na kɔma na í kuu pɛlɛ na í tɛɛna.

Isəna pa faɣa Awulaa II takəlaɣa tɔ:

Wulaʊ Salʊməŋ kawulaɣa faɣaʊ, titite *1–17*
Yuta kawulaɣa tɔm, titite *18–24*
Papiloni wulaʊ yɔkʊɣʊ kɛ Yosalɛm Isɔ təsɛɛlɛ, titite *25*

Ahasiya səm tɔm heeluɣu

1 Waatʊ wei Akapı səpa, ılɛna Mowapʊ nyə́ma kisi sı Isɛɣɛlı nyə́ma í taa tasa kawulaɣa tɔɣɔʊ kɛ pa tɔɔ.

2 Mpúɣó kʊyakʊ nakʊlı, wulaʊ Ahasiya lıı ı kawulaɣa atɛ na ısɔ kutuluɣu nyʊɣʊ taa, na í hoti na pə́ kʊ-ı sɔsɔm. Ulɛna í tili sı: Ɩ polo í yaa Ikoloŋ nyə́ma tʊɣʊ Paalı-Sepu. Ɩ pɔɔsı-kʊ sı maa sı yaa maa kʊlı? 3 Ntɛna Tacaa ısɔtaa tillu nɔɣɔlʊ ı kʊsı Ilii sı: Polo na ń pɔɔsı wulaʊ tillaa mpɛ sı, ısıı Isɛɣɛlı Isɔ fɛı kɛlɛ na í puki Ikoloŋ nyə́ma tʊɣʊ kɛ pɔɔsʊɣʊ na? 4 Pə tɔɔ, ısıı wulaʊ səpa, ı kaa kʊlı.

Ulɛna Ilii náá polo ısıı Tacaa kʊsʊɣʊ-ı tɔ. 5 Mpúɣó tillaa məla kpakpaa. Ulɛna wulaʊ pɔɔsı-wɛ sı: Ɩ məlaa suwe? 6 Ntɛna pɛlɛ sı: Apalʊ nɔɣɔlʊ ı katəna-tʊ sı, tə́ məlı na tə́ heeli-ŋ sı Tacaa pɔɔsəɣı-ŋ sı: Isıı Isɛɣɛlı Isɔ fɛı kɛlɛ na ń puki Ikoloŋ nyə́ma tʊɣʊ kɛ pɔɔsʊɣʊ na? Pə tɔɔ tɔ, ısıı n səpa n kaa kʊlı.

7 Kɛlɛna wulaʊ sı: Apalʊ wei ı heela-mɛɣɛ tɔm ntı tɔ, ısəna tɔɔ ké ı wɛɛ?

8 Mpúɣó tillaa mpɛ sı: Yooyoonaa hʊntʊ toko kɛ ı suuwa, na í ləla tampala kɛ ı tənaɣa taa.

Ntɛna wulaʊ ma kapuka sı: Hei, Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Ilii ké.

Ahasiya maɣasəɣı sı í kpa Ilii

9 Mpʊɣʊlɛ wulaʊ kʊsa yoolaa nıılɛ na naanʊwa, na pa nyʊɣʊ tʊ sı: Ɩ kpa hatoo pʊɣʊ nyʊɣʊ taa, timpi Ilii ka wɛɛ tɔ, na í kpa-ı. Pɛlɛ pa tala ı kiŋ, ılɛna pa nyʊɣʊ tʊ tɔ sı: Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ yoou, wulaʊ sı ń tii lɔŋ.

10 Ntɛna Ilii sı: Timpi ma ké Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ tɔ, ma sələ́məɣı sı, kɔkɔ í lıına ısɔtaa, na ká nyaɣa nyana nyá yoolaa.

Ulɛna kɔkɔ tiina ısɔ, na ká nyaɣa-wɛ. 11 Mpúɣó wulaʊ tasa kʊsʊɣʊ kɛ yoolaa lɛlaa nıılɛ na naanʊwa, na pa nyʊɣʊ tʊ sı: Ɩ polo Ilii waalı. Ulɛna nyʊɣʊ tʊ tɔmı-ı sı: Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ yoou, wulaʊ sı ń tii lɔŋ təcaʊ.

12 Ntɛna Ilii sı: Timpi ma kɛ́ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ tɔ, ma sələ́məɣı sı kɔkɔ í lıına ısɔtaa, na ká nyaɣa nyana nyá yoolaa.

Ulɛna Isɔ tisi kɔkɔ kɛ kpakpaa, na ká nyaɣa-wɛ. 13 Mpúɣó wulaʊ tasa yoolaa nıılɛ na naanʊwa kʊsʊɣʊ kɛ tɔm tooso nyəm, na pa nyʊɣʊ tʊ. Nyʊɣʊ tʊ tala Ilii kiŋ, ılɛna ı luŋ akula na í wiina-ı sı: Haı, Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ, kenti má na ma yəlaa ta tɔɔ. 14 Ma nyəmá sı kɔkɔ lıına ısɔtaa na ká nyaɣa yoolaa kancaalaɣa nyə́ma na pa nyʊɣʊ nyə́ma naalɛ. Ule haı, taa kɔna taɣa mpusi ını.

15 Mpúɣó Isɔ ısɔtaa tillu heela Ilii sı: Təŋ-wɛ, taa nyá.

Ilɛna Ilii təŋ-wɛ na í tii. 16 Na í tɔ wulav sı: Tacaa yɔɣɔtaa sı, timpi n kvsa tillaa sı, pá polo pá pɔɔsı Ikoloŋ nyáma tvɣv Paalı-Sepu kɛ tɔm, ısıı Isɔ fɛı Isɛɣɛlı taa tɔ, n kaa kvlı, ısıı n səpa.

17 Ḿpúɣú Ahasiya səpa tampana ısıı Tacaa ka heeluɣu Ilii tɔ. Ama ı taa fɛına apalvpəyaɣa. Ilɛna ı neu Solam lɛɛtı ı lonte. Yuta wulav Sosafatı pəyalv Solam kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka taa kɛlɛ.

18 Pa kɛɛsa wulav Ahasiya tɔm lɛntənaa tənaɣa Isɛɣɛlı awulaa takəlaɣa taa.

2

Isɔ kpaɣa Ilii na Ilisee lɛɛtı ı lonte

1 Waatv wei pə kɔma na Tacaa kpaɣa Ilii na kacuculaɣa tɔ, ısəna pə lapa tɔɣɔlɔ.

Kvyakv nakvləɣı Ilii na Ilisee pa lıı Kilikaa na pá təŋəɣı təma. 2 Pə kɔma na pə kɛɛsı ılɛna Ilii tɔ Ilisee sı: Tacaa tiliɣi-m Petɛɛlı. Caɣa cənɛ, na má kɔɔ.

Ntɛna Ilisee sı: Ma tuukina Tacaa sı ma kaa yele-ŋ.

Ilɛna Ilii na Ilisee pá polo Petɛɛlı. 3 Ḿpúɣú təna Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa pɔɔsa Ilisee sı: Saŋa Tacaa kpakəɣı nyá caa tɔ, n nyəmá mpv? Ilisee sı: Ɛɛ, ma maɣamaɣa ma nyəmá mpv. Mıı taa heeli-m.

4 Ḿpúɣú Ilii tasa tɔm sı: Tacaa tiliɣi-m Yeliko. Ilɛ caɣa cənɛ, na má kɔɔ.

Ntɛna Ilisee tuu sı: Ma tuuna Tacaa sı, ma kaa yele-ŋ.

Ilɛna Ilii na Ilisee pa təna pá tɛɛ Yeliko. 5 Kɛlɛna təna Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa pɔɔsı Ilisee sı: Saŋa Tacaa kpakəɣı nyá caa tɔ, n nyəmá mpv? Ilisee sı: Ɛɛ, ma nyəmá mpv. Mıı taa heeli-m.

6 Ḿpúɣú Ilii tasa-ı heeluɣu sı: Tacaa tiliɣi-m Yaatanı nɔɣɔ. Caɣa cənɛ, na má kɔɔ.

Ntɛna Ilisee tuuna Tacaa sı: Ma kaa yele-ŋ.

Ilɛna Ilii na Ilisee pá tɛɛ təna pa təna. 7 Ḿpúɣú Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa ısıı nıulɛ na naanvwa təŋa-wɛ, na pá səŋ taaləm. Na Ilii na Ilisee pɛlɛ pa wɛ kvteŋ tɔɔ. 8 Ilɛna Ilii wɔɣɔsı ı kpaı na í ma lvm tɔɔ, na pə́ hɛɛ mpaav. Na pá tó kanyəŋa tɔɔ na pá tɛsı.

9 Pa naalɛ pa tɛsaa, ılɛna Ilii pɔɔsı Ilisee sı: Pepeɣe n caa sı má la-ŋ na pə́có Tacaa kpaɣa-m?

Ntɛna Ilisee sı: Ma caa sı má hiki nyá feesuɣu toma kɛ tɔm naalɛ. 10 Mpvɣvlɛ Ilii sı: Mpi pə wɛ katɛ tɔɣɔ n sələməɣı. Paa na mpv tɔ, ye Tacaa yelaa sı ń ná ma təkpaɣalɛ, ılɛ n hika mpi n sələməɣı tɔɣɔlɛ. Ama ye pə taɣa mpv, ılɛ n laŋaa kɛlɛ.

11 Ilii na Ilisee pa təŋna mpv, ılɛ kɔkɔ kɛɛkɛ na pə kpaɣanəŋ pə yasa-wɛɣɛlɛ. Na kacuculaɣa kpaɣa Ilii kɛ kpakpaa. 12 Ilisee ná mpv, ılɛna í svv kapusi mapv sı: Haı, ma caa, haı, ma caa. Isɛɣɛlı kɛɛkɛ na ı saalv tɛɛwa.

Ilii tɛɛwa na pə saalı ılɛna Ilisee cəlı ı wontu kɛ tɔm naalɛ na laŋwakəllɛ. 13 Pə waalı ké ı kpaɣa kpaı wei Ilii pɛta-ı tɔ, na í məlı na í səŋ Yaatanı pɔɣɔ nɔɣɔ. 14 Ḿpúɣú Ilisee mapa kpaı ınəɣı lvm tɔɔ, na í kiisi sı: Ilii Isɔ Tacaa wɛ le?

Ilɛna lvm faɣa, na Ilisee tɛsı. 15 Mpvɣvlɛ Yeliko Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa mpa paa səŋa taaləm tɔ, pa loosa mpi Ilisee lapa mpv tɔ. Ilɛna pá tɔ sı: Toma wena a ka wɛ Ilii taa tɔ, nɔɔnɔɔ a məla Ilisee kiŋ. Ilɛna pá səŋı-ı, na pá luŋı-ı, 16 na pá tɔ sı: Tə wɛna yəlaa apalvtv nyáma nıulɛ na naanvwa. Tıı tili-wɛ na pá pɛɛkı nyá caa. Ntanyı Tacaa Feesuɣu kpaɣa-ı mpv tɔ, kv pɛta-ı pvɣv nakvlı kv nyvɣv taa, yaa tɛtɛkəlɛ taa ké tiiliɣi.

Ilɛna Ilisee kisi sı pá taa tili. 17 Pa caala-ı teu, ılɛna í caŋ na í tisi, na pá tili pa yəlaa nıulɛ na naanvwa na pá pɛɛkı Ilii kɛ kvyɛɛŋ tooso, pa ta na-ı. 18 Pa məlaa na pá maɣana Ilisee kɛ təna, ılɛna í tó sı: Maa heela-mɛ sı í taa polo.

Ilisee taɣanəɣı Yeliko lvm

19 Ḿpúɣú Yeliko nyáma təma Ilisee sɪ: Haɪ, ta caa, ta ɪcatɛ wɛ teu. Ama tə lʊm wakələɣɪ alaa, na pá lakɪ na təla hələsəɣɪ*fa*. [a] 20 Ntɛna Ilisee sɪ: Ɪ tʊ təm kɛ nyanaɣa kʊfalaɣa taa, na í kɔna-m.

Ḿpúɣú pa kɔna-ɪ. 21 Ilisee mʊwa təm mpɪ ɪlɛna í polo na í tʊ-wəɣɪ hite taa na í tɔ sɪ: Tacaa sɪ ma taɣana mə lʊm. Pə kaa tasa mə yəlaa na mə təla kɛ wakəlʊɣʊ.

22 Ilɛna lʊm mpɪ pá la teu kɛ haləna saŋa ké teitei ɪsɪɪ Ilisee yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.

Piya tʊʊwa Ilisee na sí sí

23 Ḿpúɣú Ilisee lɪɪ Yeliko na í kpaakɪ Petɛɛlɪ. Ilɛna piya lɪɪ ɪcatɛ taa na sí tʊʊkɪ-ɪ sɪ: Nyʊnlɛɛsʊɣʊ kpa, nyʊnlɛɛsʊɣʊ kpa.

24 Ntɛna Ilisee pəsɪ na í təŋsɪ-səɣɪ mpusi, na taalɛ wontu ɪsaɣatʊ nti pa yaa sɪ Wusi tɔ, tá lɪɪ naalɛ na tá cəlɪ piya nɪlɛ na naalɛ. 25 Pəlɛ pə waalɪ ké Ilisee kpawa Kamɛɛlɪ pʊɣʊ taa. Ɪ lɪɪ təna, ɪlɛna í məŋna Samalii.

3

Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Solam tɔm

1 Yuta wulaʊ Sosafatɪ kawulaɣa pənaɣa, pəlefɛɪ hiu nyəŋka taa ké, Akapɪ pəyalʊ Solam tɔɣɔ ɪ kawulaɣa kɛ Ɪsɛɣɛlɪ taa ké Samalii, kɛ pɪɪsɪ naanʊwa na naalɛ. 2-3 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ɪ kɛɛna Solopʊwam wei ɪ tusa Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kɛ tɪɪŋ laaʊ taa tɔ. Ama ɪ ɪsaɣatʊ ta tala ɪ caa na ɪ too pa nyəntʊ ké. Mpi tɔ, ɪ kpɛsa pəlɛ kʊlalaalɛ nte ɪ caa ka sika tʊɣʊ Paalɪ tɔ.

Ɪsɛɣɛlɪ na Mowapʊ pa yoou

4 Mowapʊ wulaʊ Mesa ka tɔɔkaɣa heeŋ kɛ tuutuuma ké. Paa pənaɣa ŋka pə wɛɛ sɪ í fɛlɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ kɛ lampuu kɛ ɪwɛɛsɪ iyisi nɪɪnʊwa (100000), na ɪwaaŋ kɛ iyisi nɪɪnʊwa (100000) na ɪ hʊntʊ. 5 Ama waatʊ wei Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Akapɪ səpa na Solam lɛɛtɪ ɪ lonte taa, ɪlɛna Mesa kʊlɪ ɪ tɔɔ. 6 Ḿpúɣú Solam cɔɔ Ɪsɛɣɛlɪ tɛtʊ təna, na í kala ɪ yoolaa. 7 Ilɛna í tili na í heeli Yuta wulaʊ Sosafatɪ sɪ: Mowapʊ wulaʊ kʊla ma tɔɔ. Kɔɔ ń səna-m na tá yoona-ɪ. Sosafatɪ sɪ: Má na ma yoolaa na ma kpaɣanəŋ tá sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ tɪɪ səna-ŋ. 8 Ilɛna Sosafatɪ tili na pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Le tɔɔ ké tɪɪ təŋna? Mpʊɣʊlɛ sɪ: Tá təŋna Ɪtɔm wʊlaɣa tɛtʊ taa.

9 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ na Yuta na Ɪtɔm pa awulaa tʊ mpaaʊ, na pá tó kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. Ilɛna pá laŋ lʊm sɪ pá cɛla pa yoolaa na pa kpaɣanəŋ. 10 Ntɛna Solam ma kapuka sɪ: Hei, ta tɔm tɛmaɣa. Ɪsɔ kɔnna ta toosoɣo cənɛ sɪ ɪ tʊɣʊ-tʊɣʊ Mowapʊ nyáma niŋ taa.

11 Ḿpúɣú Sosafatɪ pɔɔsaa sɪ: Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ nɔɣɔlʊ ɪ fɛɪ cənɛ sɪ í pɔɔsɪ-tʊɣʊ Tacaa kɛ təm?

Ilɛna ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ yoolaa nyʊɣʊ tʊ nɔɣɔlʊ ɪ cɔ sɪ: Ilisee wei na Ilii paa təŋaɣa təma tɔ, ɪ wɛ cənɛ. 12 Kɛlɛna Sosafatɪ sɪ: Pə wɛ teu, apalʊ ɪnɪ ɪ ka kɛɛsəna-tʊɣʊ mpi Tacaa caana-tʊ tɔ.

Ḿpúɣú awulaa tooso ɪnɪ ɪ pola Ilisee kiŋ kɛ kpakpaa. 13 Ntɛna Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ pɔɔsɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ sɪ: Pepe tɔɔ ké n kɔma na ń caaləɣɪ-m mpʊ? Polo na ń pɔɔsɪ nyá caa kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa yaa nyá too nyáma. Kɛlɛna wulaʊ sɪ: Aaɪ, Tacaa kɔnna ta toosoɣo cənɛ sɪ ɪ tʊɣʊ-tʊɣʊ Mowapʊ nyáma niŋ taa.

14 Mpʊɣʊlɛ Ilisee tasaa sɪ: Ma tuuna Tacaa Toma təna tʊ wei ɪ təmlɛ ma lakɪ tɔ sɪ, Yuta wulaʊ Sosafatɪ tɔɔ ké ma cɔɔkɪ, tɔfɔ ma taa kena-ŋ. 15 Tɔʊ, í kɔna-m yonyoolu nɔɣɔlʊ kɛ nɔɔnɔɔ.

Yonyoolu sʊʊ ɪ cəmʊɣʊ mapʊ, ɪlɛna Ɪsɔ toma tii Ilisee tɔɔ 16 na í tɔ sɪ: Tacaa yɔɣɔtaa sɪ í huli hila paɣalɛ kɛ lɔɔʊ kʊnɛ kʊ taa. 17 Ɪ kaa nɪɪ tɛʊ yaa kʊ heelim pə taŋ. Pácɔ́ lʊm ká su lɔɔʊ kʊnɛ. Na mənа mə yoolaa na mə kalakəŋ na mə təla

[a] **2:19** hələsəɣɪ: Piipilinaa lɛlaa na tɛləsaa sɪ: Lʊm ké ɪsaɣam na tɛtʊ kɛ kaalʊlaɣa.

wena a səɣələɣı wontu tɔ í nyɔɔ. 18 Ilɛ pəcɔɣɔlɛ tənа. Halı Tacaa ká tú mə niŋ taa
ké Mowapu tɛtu. 19 I ká yɔkı pa koloosi acalɛɛ kupana, na í sɛtı pa tuŋ kululun
tənа. I ká suuli pa hila tənа, na í lɔɣɔ pɛɛ kɛ pa taWa taa, na í wakəlı pa kuhaləm.
20 Tɛu fema ısuı waatu wei pa lakı tanaŋ kɔtası tɔ. Ilɛ pa naWa lum luna Itɔm
kɛlɛ, na pə́ wataa na pə́ kɔŋ.
21 Waatu wei Mowapu nyə́ma ná nuWa sı, awulaa mpɛ pa tooso kɔŋ-wɛɣɛ
yoonau, ulɛna pá suu apalaa tənа mpa pa munа yoou pote tɔ, na pá suı-wɛɣɛ tɛtu
toŋa tɔɔ. 22 Tɛu fema, ulɛ pa ná ilim ulɛɛmuɣu kɛ lum mpı pə taa kɛlɛ na pə sɛɛWa
ısuı caləm. 23 Ilɛna pá má kapuka sı: Heıyeiyei, awulaa tooso ını pa yoona təmaɣa
pa taa pa tike ké na pá kú təma na pa caləm kpe, í loosi yee. Tə́ polo tə́ kuu pa
wontunaa.
24 Waatu wei pa tala Isɛɣelı nyə́ma təsikile, ulɛna pɛlɛ pá lıu pa tɔɔ, na pá ku-wɛ,
na lɛlaa se. Ulɛna pá təŋ pa waalı na pá suu pa tɛtu taa na pá la-wɛɣɛ naŋanaŋa.
25 Mpúɣú pa yɔka pa acalɛɛ, na pá lɔɣɔ pa taWa taa ké pəlɛ pəlɛ, na pə wakəlı pa
kuhaləm. Na pá suuli pa hila, na pá sɛtı pa tuŋ kululun tənа.
Ama Kii-Helɛsı ucatɛ tike kɛ pa ta tokina. Paa na mpu, ulɛna pəntələŋ lɔɣɔlaa
polo na pá ta-tɛɣɛ kotaɣa. 26 Mowapu wulau cɛkənaa sı ı kaa tulı-tı, ulɛna í kpeɣeli
ı laɣalɛɛ yoolaa nasətoso nuıntuWa (700) sı, pá faɣana Itɔm tɔɔ na pá lıu. Ama pa
ta pəsı. 27 Mpúɣú Mowapu wulau yaa ı pəyalu kancaalaɣa nyəŋ, wei pu Wɛɛ sı í
lɛɛtı ı lonte tɔ na ı ku-ı, na ı la ı tuɣu kɛ kɔtaɣa kɛ ucatɛ koluŋa tɔɔ. Isɛɣelı nyə́ma
ná mpu, ulɛna sɔɣɔntu kpa-wɛɣɛ katatəlaɣa, na pá məlı pa tɛ.

4

Ilisee waasəɣı alu leelu

1 Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu nɔɣɔlu ı ká səpəna na í yele leelu. Mpúɣú kuyaku nakulı
ı pola Ilisee kiŋ na í tɔmı-ı sı: Ta caa, ma paalu ka ké Isɔ təmlɛ tu ké. I səpa, ulɛna ı
kəmlɛ tu kɔɔ sı ı kpakəɣı ta piya naalɛ kɛ yomaa. Ilɛ haı, sənа-m.
2 Ntɛna Ilisee pɔɔsı-ı sı: Pepeɣe n caa sı má la-ŋ? Heeli-m mpi n wɛna tɔ. Alu
sı: Ma fɛına pulu cəcəka. Nimaɣa kaasəna-m nyanaɣa taa. 3 Kɛlɛna Ilisee sı: Tɔu,
polo nyá asəmaa cɔlɔ na ń kəntı pa kiŋ kɛ nyanası kɛ sɔsɔm. 4 Ulɛna nyana nyá
piya í suu mə naŋ taa, na í təkı mə tɔɔ, na ń pələɣı nimaɣa ŋkeɣɛ nyanası taa na
pə́ suɣi na ń sukı.
5 Mpúɣú alu tɛɛWa na í polo na í na ı piya pá təkı pa tɔɔ. Na ı piya cɛləɣı-ı nyanası,
na í suuliɣi nim. 6 Pə kɛɛsaa, ulɛna í tó ı pəyaɣa lɛŋka sı: Cɛlɛ-m nyanaɣa.
Ama nyanası tənа suWa. Ulɛna pəyaɣa tɔ sı: Pə ta kaası nakəlı. Ulɛna nim náá
yele luu. 7 Ulɛna alu polo na í heeli Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu kɛ mpi pə lapa tɔ. Na ílé
ı tɔ sı: Polo na ń pɛɛtı nim mpı na ń fɛlı nyá kəma. Ye pə kaasa-ŋ wena, ulɛ nyana
nyá piya í tɔɣɔ.

Ilisee kɛ Sunem alu toŋ tu tɛ

8 Mpúɣú waatu nɔɣɔlu Ilisee təŋna Sunem ucatɛ taa. Alu toŋ tu nɔɣɔlu ı ka wɛ
tənа. Ulɛna alu ını í caalı-ı sı í polo ı tɛ na í nyɔɔ lum. Pə tɔɔ ké ye Ilisee ı təŋna tənа
tɔɔ, ı hɛləɣı alu ını ı tɛ na í təkı.
9 Kɛlɛna kuyaku nakulı alu ını í tɔ ı paalu sı: Ma nyəmá teu sı apalu wei ını ı kɔŋ
tá tɛ tɔ, ı ké Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu sɔsɔ ké. 10 Tə́ ŋma-ı kutuluɣu kɛ ta nyəŋku pata
tɔɔ. Tə́ suı-ı kuhəntuɣu, na taapəlı, na kpelaɣa, na fətəla. Ye kuyaŋku í tɛɛna cənɛ,
ı hɛlı na í suu.
11 Mpúɣú kuyaku nakulı Ilisee tɛɛkaɣa na í hɛlı kutuliya ŋkɛ ka taa na í suu.
12 Ulɛna í tili ı təmlɛ tu Kehasi sı: Polo ń yaa alu təyaɣa tu ını. Alu kɔma na í səŋ
kutuluɣu nɔɣɔ. Ulɛna 13 Ilisee tɔ Kehasi sı tɛləsı-ı sı: N lapa-tuɣu kupantu kɛ sɔsɔm,

ılɛ pepeɣe taa la-ŋ? Tə yɔɣɔtı nyá tɔm kɛ wulav yaa yoolaa nyʊɣʊ tʊ kiŋ na? Alʊ sı: Ma sama. Ilɛ ma ta laŋ pʊlʊɣʊ ma nyáma taa.

14 Ntɛna Ilisee pɔɔsı Kehasi sı: Pepeɣe tıı lapı-ı? Kehasi sı: I fɛına apalʊpəyaɣa. Pəyele ı paalʊ kpatəlaa. 15 Mpʊɣʊlɛ Ilisee sı: Tɔʊ, yaa-ı.

Alʊ məlaa 16 ılɛna Ilisee tɔ sı: Pənaɣa ká sikiɣi ısıı ısəntɔ taka teitei tɔ, n ká nʊkı apalʊpəyaɣa.

Ntɛna alʊ ma kapuka sı: Hei, Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ, taa puɣusu-m yoo.

17 Ḿpúɣú alʊ ını ı lapa teu, na í lʊlı apalʊpəyaɣa, kɛ waatʊ wei teitei Ilisee ká kɛɛsaa tɔ.

Sunem alʊ pəyaɣa fem

18 Ḿpúɣú pəyaɣa ŋkɛ ká lapa yʊlʊ. Ilɛna kʊyakʊ nakʊlı ká təŋ ka caa waalı ké taalɛ kɛ təkʊntɛ. 19 Pə tasaa, ılɛ ka mapa kapuka ntέ sı: Waaı, paapa, ma nyʊɣʊ, ma nyʊɣʊ.

Ntɛna cɛcɛ kʊsı ı təmlɛ nyáma taa nɔɣɔlʊ sı: Pona-kɛɣɛ ka too kiŋ.

20 Təmlɛ tʊ tana pəyaɣa kɛ ka too, na toto nʊkı-kɛɣɛ ı nɔɔhɛɛ tɔɔ. Pə kɔma ilim sikuɣu, ılɛna ká hɛɛ. 21 Ilɛna í kpaana-kɛɣɛ kutuluɣu ŋku kʊ taa Ilisee kɔŋ na í həntəɣı tɔ. Na í hʊsı-kɛɣɛ Ilisee kato tɔɔ, na í təkı nɔnɔɣɔ. Ilɛna í kpa taalɛ 22 na í tɔ ı paalʊ sı: Cɛlɛ-m təmlɛ tʊ na kpaŋaɣa alʊnyəŋka. Ma lɔkı ma təɣı Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ tɛ, na má kɔɔ.

23 Ntɛna ı paalʊ pɔɔsı-ı sı: Alaafəya kɛlɛ n puki Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ tɛɣɛ saŋa na? Anı pə taɣa ısɔtʊ kʊfalʊ acima, yaa kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ. Ntɛna alʊ sı: Alaafəya ké.

24 Ilɛna alʊ tó təmlɛ tʊ sı: Polo tə polo. Ye ma ta tó sı ń səŋ, taa səŋ yoo.

25 Mpʊɣʊlɛ pá tú Kamɛɛlı mpaaʊ, na pá polo Ilisee té. Waatʊ wei Ilisee loosa-ı pooluŋ, ılɛna í heeli ı təmlɛ tʊ Kehasi sı: Alʊ wei ı lakı-tʊɣʊ ıkɔntʊ kɛ Sunem tɔɣɔlɛ. 26 Səŋı-ı na ń pɔɔsı í na ı paalʊ, na ı pəyaɣa, pa alaafəya tɔɔ.

Kehasi səŋa-ı, ılɛna alʊ cɔ-ı sı: Alaafəya ké. 27 Alʊ tala Ilisee kiŋ kɛ pʊɣʊ taa, ılɛna í hoti Ilisee tɛɛ, na í kpa ı nɔɔhɛɛ, na Kehasi maɣası ısıı ı tɔɣɔnəɣı-ı. Ntɛna Ilisee sı: Yele-ı, ı laŋlɛ wakəlaa ké. Ama Tacaa ta yele sı ma nyı mpi pə tɔɔ tɔ.

28 Mpʊɣʊlɛ alʊ mapa kapuka kɛ kpakpaa sı: Ta caa, ntɔŋ ma taa sələmı-ŋ pəyaɣa? Halı maa tıı kisaa ké sı ń taa puɣusu-m.

29 Ntɛna Ilisee tɔ Kehasi sı: Kpaɣa ma kpátúɣú na ń lɔɣɔ nyá təɣı Sunem təcaʊ. Taa səŋ mpaaʊ taa sı n sɛɛkı nɔɣɔlʊ, yaa pʊntʊ sɛɛkı-ŋ. Ye n talaa, ılɛ n tənı kpátúɣú kɛ pəyaɣa ısɛntɔɔ.

30 Ḿpúɣú pəyaɣa too tɔma Ilisee sı: Ma tuukina Tacaa sı ye n ta kʊlı, maa mələɣı ma tike.

Ilɛna Ilisee kʊlı na í təŋı-ı. 31 Kehasi ná laala-wɛ, ılɛna í tənı Ilisee kpátúɣú kɛ pəyaɣa ısɛntɔɔ. Ama pəyaɣa ta tıı kʊɣʊlı kʊɣʊlʊɣʊ maɣamaɣa. Ḿpúɣú Kehasi məlaa na í heeli Ilisee sı: Pəyaɣa ta fe.

32-33 Ilisee talaa na í sʊʊ kutuluɣu taa, na í maɣana pa hʊsa-kɛɣɛ ḿpúɣú ı kato tɔɔ na ka səpa. Ilɛna í təkı ı tɔɔ na í sələmı Isɔ. 34 Ilɛna í papı pəyaɣa tɔɔ, na pa nɔɔsı na pa ısɛ na pa niŋ kɛ təma tɔɔ, na ka tənʊɣʊ taɣanı haŋʊɣʊ. 35 Ilɛna Ilisee kʊlı na í təŋ na í cɔɔkəna kutuluɣu, na í taɣanı ka tɔɔ ké luŋuɣu. Ḿpúɣú pəyaɣa cimsa kpakpaa kɛ tɔm naatosompəɣɔlaɣa, na ká kuli ısɛ. 36 Tənaɣa Ilisee tila Kehasi sı: Polo ń yaa pəyaɣa too.

Toto kɔma, ılɛna Ilisee tɔmı-ı sı: Kɔɔ ń mʊ nyá pəyaɣa.

37 Ḿpúɣú alʊ hənta Ilisee kɛ atɛ. Ilɛna í kpaɣa ı pəyaɣa na í tɛɛ.

Tuusi nsi sı fɛı təɣɔʊ tɔ

38 Ḿpúɣú nyɔɣɔsɪ waatʊ taa, kʊyakʊ nakʊlɪ Ilisee kɔma Kilikaa, na í koti lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kɛ ɪ kiŋ. Ulɛna í tɔ ɪ təmlɛ tʊ sɪ: Təsɪ tiyaɣa sɔsaɣa na ń hili-wɛɣɛ tuusi.

39 Ḿpúɣú pa taa lɛlʊ yɛla tuusi kɛ haləm taa, na í maɣana aloolaɣa nakəlɪ, na í kooli ka pee, na í hɔkɔ ɪ toko taa, na í kɔɔ na í pɛlɪ-yɛ na ɪ təsɪ. Ama nɔɣɔlʊ ta nyɪ-yɛ. 40 Tuusi pɪɪwa na pá tʊ yəlaa na pá təŋ. Ulɛna pá má kapusi sɪ: Hei, lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ, tuusi nsɪ sɔtʊ ké.

Nɔɣɔlʊ ta pəsɪ na í tɔɣɔ. 41 Ḿpúɣú Ilisee tɔma sɪ: I kɔna mʊlʊm. Pa kɔnaa, ulɛna í tú tuusi nsɪ sɪ taa na sí lá tɔɣɔʊ. Ulɛna Ilisee heeli ɪ təmlɛ tʊ sɪ: Tʊ yəlaa.

Tiipile taa tuusi ta kɛ sɔtʊ tɔtɔ.

lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa nɪɪnʊwa (100) caləsʊɣʊ

42 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ, apalʊ nɔɣɔlʊ ɪ lɪɪna Paalɪ-Salisa. Na í kpɛnna lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ kɛ ɪ kʊhaləm kalaalasɪ. lsɪɪ tɔɣɔnaɣa pee potopotonaa kɛ hiu, na pee kʊtoŋee kɛ huluɣu taa. Ḿpúɣú Ilisee tɔma ɪ təmlɛ tʊ sɪ: Tala pa tənaɣa tɔɣɔnaɣa ŋkɛ. 43 Ntɛna təmlɛ tʊ sɪ: Ma talaɣɪ kanɛ ɪnəɣɪ yəlaa nɪɪnʊwa (100) na pə́ tala pa le? Ilisee sɪ: Nyaa tala-wɛ te. Tacaa yɔɣɔtaa ké sɪ, paa tɔɣɔ na pá haɣa na pə́ kaasɪ.

44 Ḿpúɣú təmlɛ tʊ tala tɔɣɔnaɣa ŋkɛɣɛ ɪ taapalaa. Na pá tɔɣɔ na pá haɣa na pə́ kaasɪ, ɪsɪɪ Tacaa ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.

5

Asilima kʊtəŋ tʊ Naamaŋ waav

1 Silii tɛtʊ wulaʊ ka wɛnna ɪ yoolaa nyʊɣʊ tʊ, na pá yaakɪ-ɪ sɪ Naamaŋ. Apalʊ ɪnɪ ɪ ka ké yoolu ké. I na ɪ yoolaa pa toŋ taa ké Tacaa ka yelaa, na Silii nyə́ma kəlɪ. Haləna pa wulaʊ saŋɪ-ɪ. Ama asilima kʊtəŋ ka wɛnna-ɪ. 2 Pə́cə́ waatʊ nɔɣɔlʊ, Silii nyə́ma ka lɪɪ lsɛɣɛlɪ nyə́ma ké kʊlɪɪʊ. Ulɛna pá kpa lsɛɣɛlɪ pɛɛliya nakəlɪ na Naamaŋ alʊ tiliɣi. 3 Mpʊɣʊlɛ kʊyakʊ nakʊlɪ pɛɛliya ŋkɛ ka heela ka too sɪ: Haɪ, kasa. Ye ɪsɪɪ ta caa ka pola Samalii lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ cəlɔ, ílé ɪ ká waa-ɪ asilima kʊtəŋ ŋkʊɣʊ ləŋ ké.

4 Ḿpúɣú Naamaŋ heela wulaʊ kɛ pɛɛliya ŋkɛ ka tɔm ntɪ. 5 Wulaʊ sɪ: Tɔʊ, pə wɛ teu. Maa cɛlɛ-ŋ lɛɛtəlɪ na ń kpɛnna lsɛɣɛlɪ wulaʊ.

Naamaŋ tɛɛkaɣa, ulɛna í kpɛnna liɣitee nyəɣəlʊɣʊ kɛ kiloonaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa (300). 6 Ḿpúɣú ɪ pona lɛɛtəlɪ, na í cɛla lsɛɣɛlɪ wulaʊ. Pa ŋmaa ɪ taa sɪ: Má kʊsəna ma yoolaa nyʊɣʊ tʊ Naamaŋ na takəlaɣa kanɛ sɪ, ń waa-ɪ ɪ asilima kʊtəŋ. 7 lsɛɣɛlɪ wulaʊ tɛma-kɛɣɛ kalʊɣʊ, ulɛna í cəlɪ ɪ wontu, na í má kapuka sɪ: Ha, ulɛ ma ké lsɔ na má kʊɣɪ yəlaa na má feesiɣi-wɛ? I nawa Silii wulaʊ kɔna-m kʊtəntʊ sɪ má waa-ɪ tɔ. Ma nɔɣɔ kɛ ɪ pɛɛkəɣɪ mpʊ yoo.

8 Waatʊ wei lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ nɪɪwa sɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ cəla ɪ wontu, ulɛna í tili sɪ pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Pepe tɔɔ ké pə caala-ŋ mpʊ pə taka? Yele-ɪ na í kɔɔ ma kiŋ, na í nyɪ sɪ tampana lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ wɛ lsɛɣɛlɪ taa.

9 Ḿpúɣú Naamaŋ kpaɣa ɪ kɛɛkɛ, na ɪ kpaɣanəŋ, na í polo í səŋ Ilisee təyaɣa nɔɣɔ. 10 Ntɛna Ilisee tili nɔɣɔlʊ sɪ pá heeli-ɪ sɪ: Polo ń ŋmilisi nyá təɣɪ Yaatanɪ pɔɣɔ taa ké tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. Pɪɪ tɛ-ŋ təkpatakpata.

11 Tənaɣalɛ Naamaŋ tʊ mpaaʊ na pááná, na í tɔŋ sɪ: Pʊwɛ, maa nyəmá sɪ lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ká lɪɪ ɪ maɣamaɣa ké, na í səŋ ma ɪsɛntaa, na í sələmɪ ɪ lsɔ Tacaa, na í tokina timpi taa kʊtəŋ wɛɛ tɔ na í waa-m. 12 Ulɛ Tamasɪ pusi Apana na Paapaa pa ta kəlɪ lsɛɣɛlɪ lɔɔŋ. Ye ma caakɪ maa yaakɪ təna na pə́ waa-m?

Ilɛna Naamaŋ ha siɣile na í tɛɛkəna páánáˊ. 13 Mpʊɣʊlɛ ɪ təmlɛ nyɔ́ma se ɪ waalɪ na pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ta caa, ye Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ka tʊ-ŋ təmlɛ sɔsɔɔlɛ natəlɪ sɪ ń la, n ká kpisaa? Ilɛ pepe tɔɔ kɛ́ ɪ tɔma sɪ ń ya lʊm na pə́ waa-ŋ, na ń kisiɣi?

14 Ilɛna Naamaŋ tisi na í tii Yaatanɪ pɔɣɔ lʊm taa, na í ŋmilisi ɪ təɣɪ tɔm naatosompɔɣəlaɣa, ɪsɪɪ Ilisee heela-ɪ tɔ. Ilɛna ɪ kʊtɔŋ tɛ, na ɪ tɔnʊɣʊ məlɪ təsotosoto, ɪsɪɪ pəyaɣa səkpelaɣa. 15 Mpúɣú Naamaŋ na ɪ nyɔ́ma pa məla kpakpaa kɛ Ilisee tɛ, na í tɔ́ sɪ: Pənɛntɛ ma nyəmá sɪ Isɔ nɔɣəlʊ fɛɪ tɛtʊ taa kɛ́ tiili, ɪsɪɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ. Ilɛ ma sɛɛkəna-ŋ na wontu tənɛ.

16 Ama Ilisee tuuwa sɪ: Na Isɔ wei ɪ təmlɛ ma lakɪ tɔ, ma kaa mʊ pə taa pʊlʊ.

Mpúɣú Naamaŋ caala-ɪ, ɪlɛna Ilisee kisi. 17 Ilɛna Naamaŋ tasa sɪ: N kisa ma kʊhaham tɔ, yele na má cosi mə tɛtʊ kɛ pəcɔ, ɪsɪɪ kpaŋasɪ naalɛ səɣəla. Mpi tɔ, Isɛɣɛlɪ Isɔ tike kɛ maa lakɪ ciikuɣu kɔtaɣa na kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. 18 Ama kʊlʊmtʊ kɛ ma sələməɣɪ sɪ Tacaa í wii-m. Ye ma caa Silii wulaʊ sʊʊkɪ ɪ tʊɣʊ Limɔŋ kutuluɣu taa sɪ ɪ laakɪ, maa sɪɪ-ɪ. Haɪ, Tacaa taɣanɪ-m ntɪ ɪnɪ.

19 Mpʊɣʊlɛ Ilisee sɪ: Kpe, Isɔ í sɪɪ-ŋ.

Ilɛna Naamaŋ tʊ mpaaʊ.

Kehasi kʊpəntʊɣʊ

Naamaŋ tɛɛwa ɪ ta tɪɪ hatələta səsɔm. Ilɛna 20 Kehasi maɣasɪ ɪ taa sɪ: Ma caa kisa Silii toŋ tʊ ɪnɪ ɪ wontu ntɛ́ yem. Na Isɔ, ɪsɪɪ ma se ɪ waalɪ na má mʊ pʊlʊpʊ. 21 Ntɛna í se apalʊ ɪnɪ ɪ waalɪ. Naamaŋ pəsaa na í na-ɪ mpʊ, ɪlɛna í lɪɪ ɪ kɛɛkɛ taa na í ŋmaa atɛ. Ilɛna í səŋɪ-ɪ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Alaafəya kɛlɛ? 22 Mpúɣú sɪ: Alaafəya kɛ́. Ma caa kʊsəna-m sɪ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kpekəle nyɔ́ma naalɛ lɪɪna Ifəlayim pulasɪ taa, na pá kɔɔ ɪ tɛ. Sɪ ń ha-wɛɣɛ liɣitee nyəɣətʊ kiloonaa hiu na naanʊwa, na acima wontu kɛ naalɛ. 23 Ntɛna Naamaŋ sɪ: Yele ma cɛlɛ-ŋ kiloonaa nɪɪtoso.

Ilɛna Naamaŋ kaana Kehasi na Naamaŋ tʊ nyəɣətʊ ntəɣɪ huluŋ taa na í hɔkɔ. Na í cɛlɛ-ɪ tɔtɔɣɔ acima wontu, na í sʊkɪ ɪ təmlɛ nyɔ́ma naalɛ na pá təŋna Kehasi. 24 Pa tala pulaɣa nakəlɪ, ɪlɛna Kehasi mʊ huluŋ na wontu na í sʊʊna ɪ tɛ. Ilɛna Naamaŋ təmlɛ nyɔ́ma náá məlɪ.

25 Waatʊ wei Kehasi məla ɪ caa kiŋ, ɪlɛna Ilisee pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Leɣe n lɪɪnaa? Mpʊɣʊlɛ sɪ: Ta caa, ma ta polo tiili se.

26 Ntɛna Ilisee sɪ: Saa wei apalʊ ɪnɪ ɪ na-ŋ na í lɪɪ ɪ kɛɛkɛ taa na í ŋmaa atɛ tɔ, pə hʊla-m kɛ́ te. Ilɛ pə ta tata sɪ ń hiki wontu kʊpantʊ na liɣitee, na ń yana Olifinaa na lɛsɛŋnaa tawa, na təla na yomaa apalʊnyəma na alʊnyəma. 27 Pə tɔɔ tɔ, Naamaŋ kʊtɔŋ ká məlɪ nyana nyá lʊlʊɣʊ nyɔ́ma mə tɔɔ kɛ́ tam tɔɔ.

Waatʊ wei Kehasi lɪɪ Ilisee kiŋ ɪlɛna asilima kʊtɔŋ waasɪ ɪ tɔnʊɣʊ təna na í hʊlʊmɪ təlaɪlaɪ ɪsɪɪ kponkpomʊlʊm.

6

Laalɛ kʊlepile hiiu

1 Mpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kpekəle nyɔ́ma pola Ilisee kiŋ na pá təmɪ-ɪ sɪ: Ta caa, ta kutuluɣu ŋku kʊ taa tə kotiɣi tɔ kɪɪ takɪ-tʊ. 2 Ilɛ yele na tə́ tii Yaatanɪ pɔɣɔ nɔɣɔ, na paa wei í sɛtɪ taaʊ, na tə́ siki kutuluɣu lɛŋkʊ. Ilisee sɪ: Ɪ polo.

3 Mpʊɣʊlɛ pa taa lɛlʊ pəsənaa sɪ: Ta caa, ta na-ŋ tɪɪ pona. Mpúɣú sɪ: Pə wɛ teu, maa təŋ-mɛ.

4 Ilɛna pa təna pá tii Yaatanɪ pɔɣɔ nɔɣɔ na pá sɛtɪ tɪɪŋ. 5 Pa taa lɛlʊ sɛtaɣaa ɪ taaʊ, ɪlɛna laalɛ holi na tə́ hoti lʊm taa. Ntɛna apalʊ ɪnɪ í má kapuka sɪ: Hei ta caa, ma lepa. Laalɛ kʊkəntəlɛ kɛ́.

6 Mpúɣú Ilisee pɔɔsa-ɪ sɪ: Le taa kɛ́ tə hotaa?

Apalʊ ɪnɪ ɪ hʊla-ɪ, ɪlɛna í sɛtɪ tʊɣʊ piliŋa na í lɔɣɔ tɔna ɪnɪ, na laalɛ kpa lʊm tɔɔ ké kpakpaa. 7 Ntɛna Ilisee sɪ: Kpaɣa-tɛ.
Ilɛna apalʊ ɪnɪ í siisi na í kpaɣa-tɛ.

Ilisee kpa Silii yoolaa

8 Waatʊ wei Silii wulaʊ yookaɣana lsɛɣɛlɪ nyámatɔ. Mpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ, í na yoolaa nyʊɣʊ nyámatɔ, pa caɣaa na pá lɔsɪ timpi paa siki tɔ. 9 Ama Ilisee tilaa na pá kɛɛsɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ kɛ lona nna nna a taa pɔ fɛɪ sɪ pá polo tɔ, sɪ Silii yoolaa wɛ tɔna.
10 Ilɛna lsɛɣɛlɪ wulaʊ tili ɪ yoolaa na pá feŋ lona anɪ.
Tɔm paɣalɛ kɛ pɔ lapa mpʊ, na Ilisee náá kɛɛsɔɣɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ, na ílé í nyɔŋ ɪ tɔntɛ. 11 Mpúɣú pɔ haŋa Silii wulaʊ, na í koti ɪ yoolaa nyʊɣʊ nyámatɔ, na í tɔ-wɛ sɪ: Mɔnaafiki wɛ ta taa, na í taɣasɔɣɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ. I kuli ɪ waalɪ.
12 Ntɛna ɪ yoolaa nyʊɣʊ nyámatɔ taa lɛlʊ sɪ: Mɔnaafiki fɛɪ tá taa yoo. Ama Ilisee tɛlɔsɔɣɔna wulaʊ, kɛ nti nti n yɔɣɔtɔɣɪ nyá naŋ kʊhɔntʊɣʊ taa tɔ.
13 Kɛlɛna Silii wulaʊ tɔ-wɛ sɪ: I polo na í nyɪ timpi Ilisee wɛɛ tɔ, na í kpa-ɪ.
Pɛlɛ pa kɔma ɪlɛna pá heeli-ɪ sɪ ɪ wɛ Totaŋ. 14 Mpúɣú Silii wulaʊ tila yoolaa tuutuuma, na kɛɛkɛnaa, na kpaɣanɔŋ, na pá polo pá nyala ɪcatɛ.
15 Tɛʊ fema tanaŋ tɔhulu, na Ilisee tɔmlɛ tʊ lɪʊ, ɪlɛna í ná yoolaa, na kɛɛkɛnaa, na kpaɣanɔŋ tama ɪcatɛ. Ilɛna í má kapuka sɪ: Hei, ta caa, tɔ lepa. Tɪʊ tɔŋ ŋku? 16 Mpʊɣʊlɛ Ilisee sɪ: Taa nyá. Mpa pa wɛ ta waalɪ tɔ pa kɔla-wɛɣɛ paɣalɛ.
17 Pɔ waalɪ, ɪlɛna í sɔlɔmɪ lsɔ sɪ: Haɪ, Tacaa, kuli ɪ ɪsɛ na í ná.
Mpúɣú Tacaa kula ɪ ɪsɛ, na í ná kɔkɔ kɛɛkɛnaa, na pɔ kpaɣanɔŋ waasa pulaɣa tɔɔ.
18 Mpúɣú Silii yoolaa sʊʊ tɔntɛ, na pá tiikina Ilisee tɔɔ. Ilɛna Ilisee sɔlɔmɪ lsɔ sɪ: Yʊlʊsɪ pa ɪsɛ.
Ntɛna Silii yoolaa yʊlʊmɪ ɪsɪɪ Ilisee sɔlɔmʊɣʊ tɔ. 19 Ilɛna Ilisee tɔ-wɛ sɪ: I toolaa ké, pɔ taɣa cɔnɛɣɛ pa hʊla-mɛ. I tɔŋɪ-m na má pona-mɛɣɛ wei í pɛɛkɔɣɪ tɔ ɪ kiŋ.
Mpúɣú Ilisee pona-wɛɣɛ Samalii. 20 Pa sʊʊ ɪcatɛ taa, ɪlɛna í sɔlɔmɪ sɪ: Tacaa kuli pa ɪsɛ na pá ná ɪlɛ.
Silii yoolaa ɪsɛ kulaa, ɪlɛna pá cɛkɔna sɪ Samalii ɪcatɛ taa ké pa wɛɛ.
21 Waatʊ wei lsɛɣɛlɪ wulaʊ nawa yoolaa mpɛ, ɪlɛna í pɔɔsɪ Ilisee sɪ: Ma kʊ-wɛɣɛ, ma caa? 22 Ilisee sɪ: Aaɪ, yoo. Pɪʊ wɛɛ tɔ, ye yoolaa kpawa yomaa, paa kʊɣʊ-wɛ. Ilɛ calɪ-wɛ na pá tɔɣɔ na pá nyɔɔ, ɪlɛna ń yele-wɛ na pá mɔlɪ pa wulaʊ kiŋ.
23 Mpúɣú lsɛɣɛlɪ wulaʊ lapa-wɛɣɛ mʊʊllɛ tɔkpɛtɛkpɛtɛ, na pá tɔɣɔ na pá nyɔɔ. Ilɛna í yele-wɛ na pá mɔlɪ pa caa tɛ. Pɔ kpaɣaʊ hatoo waatʊ ɪnɪ tɔɣɔ yoolaa ŋmɪlaa yela lsɛɣɛlɪ tɛtʊ taa ké sʊʊʊ.

Samalii nyɔɣɔsɪ

24 Mpúɣú waatʊ nɔɣɔlʊ, Silii wulaʊ Pɛnɪ-Hatatɪ kpeɣela ɪ yoolaa, na pá polo pá nyala Samalii ɪcatɛ. 25 Ilɛna nyɔɣɔsɪ anaam lɪʊ tɔ taa. Na halɪ pá pɛɛtɔɣɪ kpaŋaɣa nyʊɣʊ kɛ liɣitee nyɔɣɔtʊ nɪɪnaasa na pa tɛ tɔɣɔnaɣa pee naalɪ a ŋkute kɛ liɣitee nyɔɣɔtʊ kakpasɪ.
26 Mpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ tɔŋaɣa ɪcatɛ koluŋa tɔɔ. Ilɛna alʊ nɔɣɔlʊ í má kapuka sɪ: Haɪ, ta caa waasɪ-m.
27 Ntɛna wulaʊ sɪ: Ye Tacaa ta waasɪ-ŋ, maa pɔsɔɣɪ. Pɔ ta kaasɪ pʊlʊ, paa tɔɣɔnaɣa pee paa sʊlʊm.
28 Pepeɣe n caa?
Alʊ sɪ: N naWa alʊ ɪnɛ? Tete waalɪ ké ɪ tɔma sɪ: Tá tɔɣɔ ma pɔyaɣa, ye pɔ fema, ɪlɛ tɪ tɛɛsɪ ɪ nyɔŋka. 29 Mpúɣú tɔ tɔsa ma pɔyaɣa ŋkɛ na tá tɔɣɔ. Tɛʊ fema na má tɔmɪ-ɪ sɪ, í kɔna ɪ nyɔŋka na tá tɔɣɔ, ɪlɛna í ŋmɛsɪ-kɛ.

30 Wulav nıı alv tɔm ntı, ılɛna í cəlı ı wontu na laŋwakəllɛ kɛ koluŋa tɔɔ təna. Ilɛna yəlaa ná sı ı ka suu fɔlətɔnaa taka ké pə tɛɛ. 31 Ilɛna wulav má kapuka sı: Ye ma ta sɛtı Ilisee nyʊɣʊ kɛ saŋa lsɔ í tʊ-m wahala sɔsɔ.

Ilisee kpaala nyɔɣɔsı tɛm

32 Ilisee na ıcatɛ sɔsaa pa wɛ ı tɛ na pá tɔŋna kotuɣu. Ilɛ wulav kʊsa nɔɣɔlʊɣʊlɛ, na ını ı təŋəɣı waalı. Tillu ta tıı tata, ılɛna Ilisee heeli sɔsaa mpɛ sı: Yʊlʊkʊlʊ ílé ı kʊsəna ntɛɣɛ nɔɣɔlʊ sı í kɔɔ í sɛtı ma nyʊɣʊ. ł təkı nɔnɔɣɔ, í taa yele na í sʊv. Iı tıı nıʊkı ı maɣamaɣa ı nɔɔhɛɛ taŋ kɛ tillu waalı.

33 Ilisee nɔɣɔ ta tiita atɛ, ılɛ wulav yɔɣɔtaa kɛlɛ sı: Tacaa kɔnna-tʊɣʊ mpusi ınɛ. Ilɛ pepeɣe tıı tasa tɛɛlʊɣʊ kɛ ı kiŋ?

7

1 Ḿpúɣú Ilisee cɔwa sı: Tacaa yɔɣɔtaa sı cele ısəntɔ taka, liɣitee nyəɣəlʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ kɛ paa ya mʊlʊm kiloonaa naanʊwa na naalɛ, yaa tɔɣɔnaɣa pee kiloonaa hiu na liɣiti kɛ Samalii kʊyakʊ taa.

2 Ḿpúɣú lsɛɣɛlı wulav yoou wontu tɔkʊlʊ nɔɣɔ təkpav sı: Paa Tacaa ká tʊlı ısɔtɔnʊɣʊ kɛ pɔɔŋ na kʊtɔɣɔv pee luli, pıı la ısıı n yɔɣɔtʊɣʊ tɔɣɔlɛ? Ntɛna Ilisee sı: N ká ná ná nyá ısəpəle. Ama n kaa waa pə taa ké.

Silii yoolaa sewa, na nyɔɣɔsı tɛm

3 Asilima kʊtɔŋ nyáma liɣiti nɔɣɔlʊ ı ká wɛnna Samalii ıcatɛ nɔnɔɣɔ, na awalı tɔɔ. Mpʊɣʊlɛ pa tɔma təma sı: Ye tə caɣa cənɛ, ısıı tə səpa yem. 4 Tɔv, anı ye tə tɔma sı tə sʊvkı ıcatɛ taa, tıı sı nyɔɣɔsı ké, tɔɣɔnaɣa fɛı. Tá tıı caɣa cənɛ, pə taa pə taa ınəɣı. Pə tɔɔ ılɛ, tá tii kolontunaa təsikile. Ye pa tıı kʊ-tʊ awusa.

5 Pə taanaa, ılɛna pá tii Silii nyáma təsikile pa ta nıı nɔɣɔlʊ taŋ.

6 Silii yoolaa ká nııwa kɔkɔtɛ natələɣı, ısıı yoolaa tuutuuma, na pa kɛɛkɛnaa na pə kpaɣanəŋ taŋ. Ntɛna pá heeli təma sı: Isəntɔ Isɛɣɛlı wulav fɛla Icipiti na Hiti pə nyáma kɛ liɣitee ké, na pá kɔŋ-tʊɣʊ yoonav. 7 Ilim tʊkaɣa, ılɛna Silii yoolaa se na pá yele pa coka, na pa kpaɣanəŋ na pa kpaŋası.

8 Asilima kʊtɔŋ nyáma liɣiti ını ı tala Silii nyáma təsikile na pá sʊv cokəle natəlı tə taa, na pá tɔɣɔ na pá nyɔɔ. Ilɛna pá kuu liɣitee na wʊla na wontu kususuutu, na pá polo pá ŋmɛsı tiili. Ilɛna pá məlı na pá sʊv lɛntɛ taa, na pá kpaɣa wontunaa kʊpantʊ kɛ waanı waanı, na pá polo pá ŋmɛsı tɔtɔ.

Asilii yoolaa sewa na nyɔɣɔsı tɛ

9 Ḿpúɣú pa tɔma sı: Isıı tə hikuɣu tɔm kʊpantʊ kɛ saŋa ısəntɔ na tá sıına ta tı tɔ pə fɛı teu. Ye tə yelaa sı pə nyaalı na pácó tá heeli-tı, lsɔ ká hɔ ta ŋkpaŋʊɣʊ. Tá polo tá heeli-təɣı wulav tɛ.

10 Ḿpúɣú asilima kʊtɔŋ nyáma mpɛ pa sʊv ıcatɛ taa, na pá yaa yoolaa mpa pa taŋəɣı ıcatɛ nɔnɔɣɔ tɔ, na pá heeli-wɛ sı: Tə pola Silii yoolaa təsikile ntɛ́ tə ta na nɔɣɔlʊ. Pácó tə ta tıı nıı yʊlʊ nɔɣɔlʊ taŋ. Kpaɣanəŋ na kpaŋası tike ké pa tamsaa, na coka wɛ kpɛtɛ.

11 Ilɛna ıcatɛ nɔnɔɣɔ taŋlaa mpɛ pá yaa nɔɣɔlʊ, na pá tilina-ı tɔm ntəɣı wulav tɛ.

12 Mpʊɣʊlɛ wulav kʊla ahoo hɛka, na í tó ı waalı nyáma sı: Ma nyəmá Silii nyáma mpɛ pa taa laɣatʊ. Pa nyəmá sı nyɔɣɔsı pıı-tʊ. Pə tɔɔ ké pa lıı pa təsikile na pá polo pá ŋmɛlı tawa taa sı, ye tá lıı ıcatɛ taa, ılɛ pa kpa-tʊ na tá ısɛ. Na pá sʊv ıcatɛ taa tɔtɔ.

13 Ḿpúɣú wulav waalı nyáma taa nɔɣɔlʊ ná tɔma sı: Tá ləsı kpaɣanəŋ kakpası na tá tilina yəlaa napəlı, na tá ná mpi pə lakı təna tɔ. Paa tə tıı yela-wɛ, paa sı teitei ké ısıı ıcatɛ taa yəlaa təna.

14 Ilɛna wulav cɛla yoou kɛɛkɛnaa naalɛɣɛ yoolaa, na pá polo Silii nyə́ma kɛ
pɛɛkvɣv sɪ pa naa. 15 Mpúɣú pa təŋa pa nɔɔhɛɛ, halə́na Yaatanɪ pɔɣɔ. Na pá hiiki
wontunaa tuutuuma wei Silii nyə́ma lɔna mpaav sɪ, pə́ kaasɪ-wɛ təfaɣafaɣa na
pá se lɔŋlɔŋ tɔ. Ilɛna pɛlɛ pá məlɪ na pá heeli-təɣɪ wulav.

16 Mpúɣú ɪcatɛ nyə́ma lɪɪ kpakpaa, na pá tii Silii nyə́ma təsikile, na pá kuu
wontu. Halə́na yəlaa pɛɛtɪ mvlvm kiloonaa naanvwa na naalɛ, yaa təɣɔnaɣa pee
kiloonaa hiu na liɣiti kɛ liɣitee nyəɣəlvɣv kvlvmvɣv, ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu-wɛ tɔ.
17 Mpúɣú wulav kvsa ɪ yoou wontu təkvlv wei ɪ təŋaɣa-ɪ tam tɔ, sɪ í polo na í feŋ
na í ná mpi pə lakɪ kvyakv taa ké ɪcatɛ nɔnɔɣɔ tɔ. Ama samaa wei ɪ ka wɛ tə́na
tɔ, ɪ paa-ɪ nɔɔhɛɛ na í sí. Mpúɣú Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlə́svlv Ilisee ka yɔɣɔta waatv wei
Isɛɣɛlɪ wulav kɔma na í maɣana-ɪ tɔ.

18 Waatv wei Ilisee ká heela wulav sɪ: Cele ɪsə́ntɔ waatv paa pɛɛtɪ təɣɔnaɣa pee
kiloonaa hiu na liɣiti, yaa mvlvm kiloonaa naanvwa na naalɛɣɛ liɣitee nyəɣəlvɣv
kvlvmvɣv kɛ Samalii kvyakv taa tɔ. 19 Yoou wontu təkvlv ɪnɪ ɪ cɔna sɪ: Paa Tacaa
ká tvlɪ ɪsɔtɔnvɣv kɛ pɔɔŋ na kvtəɣɔv pee luli, pɪɪ la ɪsɪɪ n yɔɣɔtaa təɣɔlɛ? Halɪ Ilisee
təmɪ-ɪ sɪ: N ká ná ná nyá ɪsəpəle, ɪlɛ n kaa waa pə taa ké. 20 Na tampana mpúɣú
pə lapa. Icatɛ nɔnɔɣɔ samaa fɛla-ɪ ké na í sí.

8

Sunem alv təm tənaɣa

1 Mpúɣú kvyakv nakvlɪ, Ilisee təma Sunem alv wei ɪ pəyaɣa ɪ ka feesaa tɔ sɪ:
Nyana nyá təyaɣa nyə́ma, í lɪɪ cənɛ. I polo timpi í caakɪ tɔ na í caɣa. Mpi tɔ, Tacaa
caa ɪ kɔna nyɔɣɔsɪ kɛ Isɛɣɛlɪ tɛtv taa ké pɪɪsɪ naatosompɔɣɔlaɣa.

2 Ilɛna alv ɪnɪ na ɪ nyə́ma pá polo pá caɣa Filiisi nyə́ma tɛtv taa. Pɪɪsɪ
naatosompɔɣɔlaɣa kɛ pa caɣaa ɪsɪɪ Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlə́svlv ka heeluɣu-ɪ tɔ. 3 Pɪɪsɪ
nsɪ sɪ sikaa, ɪlɛna pá məlɪ pa tɛtv taa. Ilɛna pá pɔɔsɪ wulav kɛ pa təyaɣa na pa tawa
təm.

4 Waatv ɪnɪ ɪ taa ké wulav yɔɣɔtaɣana Ilisee təmlɛ tv Kehasi. Na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Kɛɛsɪ
piti təma nna Ilisee ka lapa tɔ. 5 Ilɛna í kɛɛsəɣɪ-ɪ pəyaɣa ŋka Ilisee ka feesaa tɔ ka
təm. Ilɛ alv na ɪ pəyaɣa ŋkɛ pa tala wulav tɛɣɛlɛ, na pá pɔɔsəɣɪ-ɪ pa təyaɣa na pa
tawa təm. Ntɛna Kehasi sɪ: Aŋhaa, ta caa, alv ɪnɛ ɪ pəyaɣa kanɛɣɛ Ilisee ka feesaa.

6 Mpúɣú wulav pɔɔsa alv na alv kɛɛsɪ-ɪ pə tə́na. Ilɛna í heeli ɪ yəlaa taa wei ɪ
wɛna naani kɛ teu tɔ sɪ: Paasə́na alv ɪnɪ ɪ təm ntɪ. Pá məŋna-ɪ ɪ nyəm tə́na. Pá
cɛlɛ-ɪ ɪ tawa kvlvlvm kasəyaɣa kɛ pə kpaɣav too ɪ fɛɪ tɔ.

Ilisee na Hasayɛlɪ pa təm

7 Mpúɣú waatv nɔɣɔlv, Ilisee pola Tamasɪ. Ilɛna pə́ pana pə́ wɪɪkaɣa Silii wulav
Pɛnɪ-Hatatɪ. Ilɛna í nɪɪ sɪ Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlə́svlv kɔma ɪcatɛ taa. 8 Ilɛna í kvsɪ ɪ waalɪ
tv Hasayɛlɪ sɪ: Pona Ilisee kɛ kvcɔɔv. Pɔɔsə́na-ɪ sɪ: Maa sɪ yaa maa kvlɪ?

9 Mpúɣú Hasayɛlɪ səɣəla Tamasɪ taa kvpampam ké yooyoonaa nɪɪlɛ sɪ ɪ haakɪ
Ilisee. I tala Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlə́svlv kiŋ, ɪlɛna í tɔ sɪ: Nyá pəyalv Silii wulav Pɛnɪ-
Hatatɪ kvsə́na-m sɪ, má kɔɔ má pɔɔsɪ-ŋ sɪ ɪ ká sɪ yaa ɪ ká kvlɪ?

10 Ntɛna Ilisee sɪ: Polo na ń heeli-ɪ sɪ, ɪ ká kvlɪ. Ama Tacaa hvla-m sɪ, paa pɪɪ la
ɪsə́na ɪ ká sɪ.

11 Mpúɣú Ilisee ɪsɛntaa laɣasa kpakpaa, na í nyə́nɪ Hasayɛlɪ təpiŋŋ na í naalɪ
wula. 12 Ntɛna Hasayɛlɪ sɪ: Pepe lapa ta caa?

Mpvɣvlɛ Ilisee sɪ: Ma tɛma nav kɛ ɪsə́na ń ká sɔ kɔkɔ kɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma koloosi
acalɛɛ tɔ. N ká lɛntɪ pa ɪfepiya, na ń fɛlɪ pa piya kɛ nɔɔhɛɛ, na ń yɔkɪ ahusitonaa
lotu. 13 Kɛlɛna Hasayɛlɪ sɪ: Haɣa kvhvlvmaɣa má, leɣe ma naWa pə toŋ? Ilisee
sɪ: Tacaa heela-m sɪ n ká pəsɪ Silii nyə́ma wulav.

14 Ḿpúɣú Hasayɛlı kpema, ılɛna wulau pɔɔsı-ı sı: Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu heela-ŋ suwe? Mpuɣulɛ sı: Ɩ heela-m ké sı n ká kulı.
15 Ama tɛu fema, ılɛna Hasayɛlı lii kunti kɛ lum na í takı wulau ısɛntɔɔ na í sí. Ɩlɛna ını ı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ı lonte.

Yuta wulau Solam tɔm
(Kutɔɔsutu II 21:2-20)

16-17 Ɩsɛɣɛlı wulau Akapı pəyalu Solam kawulaɣa pənaɣa kakpası nyəŋka taa ké Yuta wulau Sosafatı pəyalu Solam, ná tɔɣɔ Yuta kawulaɣa kɛ Yosalɛm taa ké pıusı pəlefɛı naanuwa. Ɩ lulugu puısı wɛ hiu na naanuwa na naalɛ kɛ waatu ını. 18 Ḿpúɣú ı tɔma teitei ısıı Ɩsɛɣɛlı awulaa Akapı wɛ. Halı ını ı tıı kpaɣana ílé ı pɛɛlɔ, na í la mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. 19 Paa na mpu Tacaa ta tisi na í wakəlı Yuta kawulaɣa. Mpi tɔ, ı ka tɛma ı təmlɛ tu Tafiiti kɛ heeluɣu ké sı, nyá lulugu nyáma ká tɔkı kawulaɣa kɛ Yosalɛm kɛ tam na pá kaasəɣı təma.
20 Yuta wulau Solam ını ı waatu taa ké Ɩtɔm nyáma kula ı tɔɔ, na pá kpa pa təɣı pa wulau. 21 Ḿpúɣú Solam na ı yoolaa na pa yoou kɛɛkɛnaa, pa pola-wɛɣɛ yoonau kɛ Sayii tɛtu taa. Ɩlɛna pɛlɛ pá ta-wɛɣɛ kotaɣa. Ama ahoo naalı mpɛ pa tii Ɩtɔm nyáma mpa paa tama-wɛɣɛ kotaɣa tɔ pa tɔɔ na pá yoona-wé. Ɩlɛna Yuta yoolaa se na pá kpé. 22 Pə kpaɣau waatu ını tɔɣɔ Ɩtɔm nyáma lıı Yuta nyáma nin taa, na pá wɛɛ pa tı tɔɔ.
Ḿpúɣú Lipina ıcatɛ nyáma ná lapa mpu tɔtɔɣɔ waatu ını ı taa.
23 Pa kɛɛsa Solam tɔmnaa lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 24 Waatu wei ı səpa, ılɛna pá pimi-ı pa təyaɣa pəlaau taa ké Tafiiti tɛ.

Yuta wulau Ahasiya tɔm
(Kutɔɔsutu II 22:1-6)

25-26 Ɩsɛɣɛlı wulau Akapı pəyalu Solam kawulaɣa pənaɣa naanuwa na naalɛ nyəŋka taa ké Yuta wulau Solam pəyalu Ahasiya ná pəsa wulau kɛ Yosalɛm kɛ pənaɣa kulumaɣa tike. Ɩ lulugu puısı ka wɛ hiu na naalɛ kɛ waatu ını ı taa. Ɩ too ka ké Ɩsɛɣɛlı wulau Omili lulugu taa tu, pa yaakı-ı sı Atalii. 27 Ɩlɛna í tó ısaɣatu taa ké teitei ısıı ı alu lulugu nyáma Akapı wɛ. Na í lá mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ.
28 Ḿpúɣú Solam na Ahasiya pa lapa nɔɣɔ kulumaɣa, na pá polo Silii wulau Hasayɛlı kɛ yoonau kɛ Lamətı ıcatɛ kɛ Kalaatı tɛtu taa, na pə́ kú Solam. 29 Ɩlɛna í məlı Sisilee sı pá lapı-ı kɔɔlɛ. Ḿpúɣú Yuta wulau Ahasiya pola-ı sɛɛu.

9

Pa kpa Yehu kɛ kawulaɣa

1 Ḿpúɣú kuyaku nakulı, Ilisee yaa Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa taa səkpelu nɔɣɔlu, na í tɔmı-ı sı: Mu nim katɛ nyəm pənɛ, na ń lɔɣɔ nyá tı təcau kɛ Lamətı kɛ Kalaatı tɛtu taa. 2 Na ń maɣana Sosafatı pəyalu Yehu, ını ı kɛna Nimsi saalı. Ye n talaa ılɛ n yaa-ı ı tike kɛ naŋ nakulı ku taa. 3 Ɩlɛna ń pəlı nim kɛ ı nyugu taa. Ɩlɛna ń heeli-ı sı: Ma kpa-ŋ Ɩsɛɣɛlı wulau. Ń tɛma mpu, n tulı nɔnɔɣɔ na ń se kpakpaa.
4 Ḿpúɣú Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu səkpelu ını ı tɛɛwa Lamətı kɛ Kalaatı tɛtu taa. 5 Ɩ tala təna, ılɛna í maɣana Ɩsɛɣɛlı yoolaa nyugu nyáma kotaa. Ntɛna í tó sı: Ta caa, ma caa ma na-ŋ tɔm. Ɩlɛna Yehu sı: Ta taa awe? Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu sı: Nyá maɣamaɣa.
6 Ḿpúɣú Yehu kulaa na í pona-ı təyaɣa, na Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu pəlı ı nyugu taa ké nim. Na í tɔmı-ı sı: Ɩsɛɣɛlı Ɩsɔ Tacaa yɔɣɔtaa sı, má kpana-ŋ sı ń pəsı ma yəlaa Ɩsɛɣɛlı nyáma wulau. 7 Na ń kú nyá caa kupəŋ Akapı lulugu nyáma təna. Ɩlɛ pə lɛɛta Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa na ma təmlɛ nyáma mpa mpa Sesapɛɛlı kuwa tɔ pa səm ntɛ́. 8 Maa ku Akapı təyaɣa apalaa tənaɣa. Paa piya paa sɔsaa. 9 Maa

lana ɪ yəlaa ké ɪsɪɪ ma lapəna Nepatɪ pəyalʊ Solopʊwam na Ahiya pəyalʊ Pasa pa nyáma tɔ. 10 Pə kaasa Sesapɛɛlɪ tɔ, nɔɣɔlʊ kaa pimi-ɪ. Hasɪ ká tɔɣɔna-ɪ Sisilee halәm taa.

Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsʊlʊ tɛma ḿpúɣú yɔɣɔtaɣa, ɪlɛna í tʊlɪ nɔnɔɣɔ na í se.

11 Ḿpúɣú Yehu lɪɪwa na í mәlɪ ɪ taapalaa kiŋ, na pɛlɛ pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Pʊlʊpʊ lapaɣa? Wentiɣi kpaŋtʊ ɪnɪ ɪ caakәna-ŋ ye? Yehu sɪ: Ɔɔ, pə taɣa natәlɪ se. Anɪ í nyәmá Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsәlaa mpɛ pa tɔɔ. 12 Ɩ taapalaa sɪ: N cɛsәɣɪ ké. Heeli-tʊɣʊ nti ɪ heela-ŋ tɔ. Yehu sɪ: Ɩ heela-m tɔmnaa paɣalɛ ké. Ilɛna í heeli-m ma maɣamaɣa ma nyәntʊ sɪ, Tacaa tɔma sɪ ɪ kpa-m Ɩsɛɣɛlɪ wulaʊ.

13 Tәnaɣalɛ pa tәna pa wɔɣɔsa pa kpaɪnaa, na pá pɔ-wɛɣɛ kumte tɔɔ na Yehu caɣa, na pá hʊlɪ akantәlɛ na pa tәna pá wiliti na pá tɔ sɪ: Yehu, mə na tɛtʊ.

Yehu kʊɣʊ kɛ Solam na Ahasiya

14-15 Waatʊ nɔɣɔlʊ Ɩsɛɣɛlɪ yoolaa tәna ka taŋa Lamɔtɪ ɪcatɛ kɛ Silii wulaʊ Hasayɛlɪ tɔɔ. Halɪ pá kú Solam na í polo Sisilee na pá fɛkɪ-ɪ.

Yosafatɪ pəyalʊ kɛlɛ Yehu, pəyele Nɛmsi saalɪ kɛlɛ. Pa tɛma Yehu kɛ kawulaɣa kpaʊ, ɪlɛna í kʊlɪ Solam tɔɔ. Na í tó ɪ taapalaa sɪ: Ye í wɛ ma tɔɔ, ɪlɛ í taa yele na nɔɣɔlʊ fiti na í polo Sisilee, na í heeli nti tə lapa cənɛ tɔ.

16 Ɩ tɛma mpʊ, ɪlɛna í kpa ɪ kɛɛkɛ tɔɔ na í tɛɛ Sisilee. Tənaɣa Solam hәntaa, na Yuta wulaʊ Ahasiya polo-ɪ wiiluɣu. 17 Ḿpúɣú Sisilee kutuluɣu sɔsɔɔu nyʊɣʊ taa taŋlʊ loosa Yehu na napәlәɣɪ ɪ waalɪ. Ilɛna í tili na pá heeli wulaʊ sɪ: Ma loosa napәlɪ na pá kɔŋ. Ntɛna wulaʊ sɪ: Tili kpaɣanʊ caɣalʊ na í sәŋ-wɛ na í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Alaafәya kɛlɛ?

18 Ntɛna kpaɣanʊ caɣalʊ náá tɛɛ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Wulaʊ sɪ má pɔɔsɪ-mɛ sɪ alaafәya kɛlɛ? Ntɛna Yehu pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyá tɔm suweɣe pə taa? Tʊ ta waalɪ.

Mpʊɣʊlɛ kutuluɣu sɔsɔɔu taŋlʊ sɪ: Tillu sula-wɛ na í saalɪ tәna.

19 Ilɛna Solam tili kpaɣanʊ naalɛ nyәŋ na í suli-wɛ, na í pɔɔsɪ-wɛ tɔtɔ sɪ wulaʊ sɪ: Alaafәya kɛlɛ? Ntɛna Yehu pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyá tɔm suweɣe pə taa? Tʊ ta waalɪ.

20 Ilɛna taŋlʊ sɪ: Tillu naalɛ nyәŋ sula-wɛ, na í saalɪ tәna. Pəyele pa nɔɣɔ tɔɔ tʊ caɣa ɪ kɛɛkɛ ké ɪsɪɪ kpaŋtʊ, pə kaa laŋ Yehu.

21 Tənaɣalɛ wulaʊ yelaa na pá kpɛɛlɪ ɪ kɛɛkɛ na í kpa. Na Yuta wulaʊ Ahasiya naa kpa ɪ nyәŋ tɔɔ tɔtɔ. Ilɛna pá suli Yehu kɛ Napɔtɪ halәm kiŋ kɛ Sisilee.

Yuta wulaʊ Solam sәm

22 Mpʊɣʊlɛ wulaʊ pɔɔsa Yehu sɪ: Alaafәya wɛɛ? Ntɛna Yehu sɪ: Anɪ n nyәmá teu sɪ nyá too Sesapɛɛlɪ wɛɛ na í tɔŋa tɪɪŋ laaʊ na topotopo tәma. Ilɛna ń pɔɔsәɣɪ-m sɪ: Alaafәya wɛɛ?

23 Tənaɣa Solam pәsaa na í seeki na í kiisiɣi sɪ: Ahasiya se yoo, ɪ lɪɪkɪ ma waalɪ ké.

24 Ḿpúɣú Yehu yela nyәmlɛ kɛ kpakpaa, na í yaɣa-tɛɣɛ Solam asәŋkpekiŋ hɛkʊ taa, na í tʊlɪ ɪ fulaɣa. Ilɛna í hoti ɪ kɛɛkɛ taa tәkpilim. 25 Ntɛna Yehu yɔɣɔtɪ ɪ sәnlʊ Pitikaa sɪ: Kpaɣa-ɪ na ń pɛtɪ Napɔtɪ halәm taa. Tɔɔsɪ nti Tacaa ka heela ɪ caa Akapɪ kɛ kʊyaŋku ta naalɛ tə caɣa kpaɣanәŋ na tə sɪɪkɪ-ɪ tɔ 26 sɪ: Tete ma nawa ɪsәna n kʊwa Napɔtɪ na ɪ pəyalaa tɔ. Ilɛ ma tuuki sɪ, ɪsɪɪ ma hɔma Solam ŋkpaŋʊɣʊ kɛ taalɛ ntɛ́ tə taa. Ilɛna Yehu tasa sɪ: Pə tɔɔ tɔ, kpaɣa-ɪ na ń pɛtɪ taalɛ ntɛ́ tə taa ké teitei ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu-ɪ tɔ.

Yuta wulaʊ Ahasiya sәm
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 22:7-9)

27 Waatʊ wei Yuta wulaʊ Ahasiya naWa Solam sәm, ɪlɛna í seeki na í mәlәɣәna Pɛtɪ-Kaa hɔɣɔlʊɣʊ tɔɔ. Na Yehu náá tó ɪ waalɪ, na í tó ɪ taapalaa sɪ: Ɩ kú ílé tɔtɔ. Ḿpúɣú pa yaɣa-ɪ nyәmá, na í wɛ kɛɛkɛ taa, na í kpaakɪ Kuuli kɛ Ipәleyam cɔlɔ.

Paa na mpʋ, na Ahasiya se na í tala Mekito na í sí təna. 28 Ilɛna ɪ təmlɛ nyə́ma tʋ-ɪ kɛɛkɛ taa, na pá pona-ɪ Yosalɛm. Na pá pimi-ɪ pa təyaɣa pəlaaʋ taa ké Tafiiti tɛ.

29 Akapɪ pəyalʋ Solam kawulaɣa pənaɣa naanʋwa na kʋlʋm nyəŋka taa ké Ahasiya ka pəsa Yuta wulaʋ.

Sesapɛɛlɪ səm

30-31 Mpúɣú Sesapɛɛlɪ nɪɪwa tə təna nti tə lapa tɔ. Ilɛna í lʋʋ ɪ nyɔɔsɪ, na í tʋ́ kacɔka wontu, na cəlaʋnaa. Yehu talaa na í sʋʋkɪ ɪcatɛ taa na alʋ ɪnɪ ɪ na-ɪ, ɪlɛna í má kapuka sɪ: Wulaʋ kʋlʋ Simili nyá. Alaafəya wɛɛ?

32 Yehu kʋsa ɪsɛ, ɪlɛna ɪ ma kapuka sɪ: Awe wɛnna ma tɔɔ?

Mpúɣú kawulaɣa təyaɣa taa apalaa naani nyə́ma napələɣɪ naalɛ, na tooso nyənna pətote. 33 Ntɛna Yehu tɔ-wɛ sɪ: I lɔɣɔ alʋ ɪnɪ na pətote.

Ilɛna apalaa mpɛ pá tusi Sesapɛɛlɪ, na í hoti na Yehu təŋ ɪ tɔɔ na kɛɛkɛ. Na caləm ya koloŋa na kpaɣanəŋ tɔɔ.

34 Mpúɣú Yehu sʋʋ kawulaɣa təyaɣa taa, na í tɔɣɔ na í nyɔɔ, na í tɔ ɪ taapalaa sɪ: I pi alʋ mpusi tʋ ɪnɪ. Mpi tɔ, ɪ ka ké wulaʋ pɛɛlɔ.

35 Pa lɪɪwa Sesapɛɛlɪ pim, ɪlɛna pá maɣana nyʋmpɔɣɔlaɣa na ntantakəŋ na nɔntaaləŋ tike. 36 Pa məlaa na pa heeli-təɣɪ Yehu, ɪlɛna í tó sɪ: Mpúɣú Tacaa ka heela Tisipe Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Ilii na ɪ yɔɣɔtɪ sɪ: Hasɪ ká taɣamɪ Sesapɛɛlɪ kɛ Sisilee haləm taa. 37 Na pa lɔ ɪ timpi wɛ kaasaa tɔɣɔ haləm taa, ɪsɪɪ pa hutuɣu hute tɔ. Nɔɣɔlʋ kaa nyəmɪ-ɪ.

10

Akapɪ təyaɣa nyə́ma kʋɣʋ

1 Akapɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma ka wɛ nɪɪtoso na naanʋwa ké Samalii taa ké. Mpúɣú Yehu ŋmaa lɛɛtəlɪ kɛ ɪcatɛ nyʋɣʋ nyə́ma na tə sɔsaa, na mpa pa tʋwa sɪ pa sɛɣɛsəɣɪ Akapɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma mpɛ tɔ sɪ: 2 Mə paasəɣəna na wulaʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma piya. Na í wɛna kɛɛkɛnaa, na kpaɣanəŋ, na yoou wontu na í wɛ koluŋa ɪcatɛ taa. Mpʋ tɔ, ye í hika takəlaɣa kanɛ, 3 ɪlɛ í nyəni wulaʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma mpɛ pa taa, na í kpa wulaʋ kɛ wei ɪ pəsəɣɪ, na í mʋna kawulaɣa tɔ na í kentiɣi í na ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma pa tɔɔ.

4 Mpʋɣʋlɛ sɔɣɔntʋ kpa pa təna na pa tɔŋ təma sɪ: Taɣalɛ mpa? Awulaa naalɛ ná tá pəsɪ-ɪ kacaŋfana tá na? 5 Ilɛna wulaʋ təyaɣa nyʋɣʋ tʋ, na ɪcatɛ sɔsɔ na sɔsaa, na sɛɣɛsəlaa pa heeli Yehu sɪ: Tə ké nyá təmlɛ nyə́ma ké. Ilɛ nti n ká tʋ-tʋ tɔɣɔ tɪɪ la. Tɪɪ tasəɣɪ nɔɣɔlʋɣʋ kpaʋ. La mpi pə maɣa-ŋ tɔ.

6 Mpúɣú Yehu ŋmaa-wɛɣɛ lɛɛtəlɪ naalɛ nyəŋ sɪ: Ye í ká wɛɛ ma waalɪ na í tɔkəɣɪ ma kʋtʋtʋtʋ, ɪlɛ í sɛtɪ wulaʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma təna nyɔɔŋ, na í kɔna-m cele ɪsəntɔ teitei.

Pəyele Samalii wulaʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma nɪɪtoso na naanʋwa ka wɛ ɪcatɛ yəlaa sɔsaa kiŋ na pá tɔkɪ-wɛ.

7 Waatʋ wei sɔsaa mpɛ pa naWa Yehu lɛɛtəlɪ, ɪlɛna pá koti wulaʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma nɪɪtoso na naanʋwa ɪnɪ. Na pá siki pa nyɔɔŋ kɛ tɔkəŋ taa, na pá pona Yehu kɛ Sisilee. 8 Mpúɣú tillu heela Yehu sɪ: Pa kɔna nyɔɔŋ ɪnɪ. Ilɛna Yehu tó sɪ: I kaa-ɪ huwa naalɛɣɛ ɪcatɛ nɔnɔɣɔ. Haləna pə́ nyaalɪ. 9-10 Tɛʋ fema tanaŋ, ɪlɛna í lɪɪ ɪcatɛ nɔnɔɣɔ, na í tó samaa sɪ: Mə paa fɛɪ təm tənɛ tə taa, maɣalɛ təm tʋ. Mpi tɔ, má kʋləna Solam tɔɔ na má kʋ-ɪ. Ama panɛ pa təna ɪsəntɔ, awe ná kú pɛlɛ? Mpʋ tɔ, ma caa sɪ í nyɪ sɪ nti Tacaa yɔɣɔta Akapɪ na ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma tɔɔ tɔ, tə ta saalɪ yem. I yoosa-təɣɪ ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Ilii na í yɔɣɔtɪ tɔ.

11 Mpúɣú Yehu kʋwa Akapɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma mpa pə kaasaa na pá wɛ Sisilee tɔ. Paa ɪ waalɪ nyə́ma təna, na ɪ lʋlətanaa, na ɪ kɔtəlaa, ɪ ta yele paa kʋlʋm.

Yuta awulumpiya kvgv (Kvtɔɔsvtv II 22:8)

12 Ḿpúɣú Yehu tv Samalii mpaav, na í tala Tiikilaa təsikile. 13 Ilɛna í suli Yuta
wulav Ahasiya lvlvɣv nyə́ma na í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Ɪ ké le nyə́ma kɛ ye? Pɛlɛ sɪ: Tə ké
Ahasiya lvlvɣv nyə́ma ké. Tə kɔma Sesapɛɛlɪ piya na pa lvlvɣv nyə́ma mpa pə́
kaasaa tɔɣɔ sɛɛv ké. 14 Tənaɣalɛ Yehu mapa kapuka sɪ: Ɪ kpa-wɛ na pa ɪsɛ.

Ilɛna Yehu taapalaa kpa-wɛ, na pá lɛntɪ-wɛɣɛ Tiikilaa təsikile lɔkɔ kiŋ, na pá
pɛtɪ-wɛɣɛ lɔkɔ ɪnɪ ɪ taa. Pa wɛ yəlaa nɪɪlɛ na naalɛ, nɔɣɔlv ta fiti.

Yehu suluɣu kɛ Yonatapɪ

15 Ḿpúɣú Yehu tɔma pəcɔ, ɪlɛna í ná Lekapii pəyalv Yonatapɪ na í kɔŋna ɪ tɔɔ.
Ilɛna í sɛɛ-ɪ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: N wɛ ma tɔɔ ɪsɪɪ ma wɛv nyá tɔɔ tɔ? Ilé sɪ: Ɛɛ. Yehu sɪ:
Ye mpv tə ha təmaɣa niŋ.

Pa tɛma təmaɣa niŋ hav, ɪlɛna Yehu kpaɣa-ɪ kɛɛkɛ taa 16 na í tó sɪ: Təŋɪ-m na ń
ná ɪsəna ma luɣu svv Tacaa təmlɛ lapv tɔ.

Ilɛna Yehu kpaɣa-ɪ ɪ kɛɛkɛ taa. 17 Waatv wei pa tala Samalii ɪlɛna Yehu tɛɛsɪ
kvɣv kɛ Akapɪ lvlvɣv nyə́ma, mpa paa kaasa təna tɔ. Ɪ kv-wɛɣɛ teitei ké ɪsɪɪ Tacaa
ka heeluɣu Ɪsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv Ilii tɔ.

Yehu kvgv kɛ Paalɪ laatv

18 Ḿpúɣú Yehu kota Samalii nyə́ma na í tó sɪ: Wulav Akapɪ ka laawa tvɣv Paalɪ
ké. Ama maa laa-ɪ na pə́ kəlɪ mpv. 19 Ilɛna Yehu tó sɪ: Ɪ koti Paalɪ ɪnɪ ɪ kɔtəlaa,
na ɪ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa, na laalaa tənaɣa ma kiŋ. Pə́ taa sɔɔ nɔɣɔlv. Ma lakɪ tvɣv
ŋkvɣv acima ké. Mpv tɔ, ye wei ɪ fɛɪ ɪsɪɪ pa kv-ɪ.

Acilaɣatv kɛ Yehu lakaɣa mpv sɪ í hiki tvɣv ŋkv kv laalaa təna. 20 Pə tɔɔ ké ɪ kota
yəlaa kɛ Paalɪ kotuɣu sɔsɔɔv. 21 Ilɛna pá tili Ɪsɛɣɛlɪ təna taa na kv laalaa koti, pə ta
sɔɔ paa kvlvm. Na pá su kutuluɣu. 22 Ḿpúɣú Yehu tɔma tvɣv ŋkv kv paasənlaa sɪ:
Ɪ cɛla laalaa tənaɣa pa wontu kvsusuutu. 23 Pə waalɪ ké Yehu na Lekapii pəyalv
Yonatapɪ pa svv tvɣv kutuluɣu taa, na pá pɔɔsɪ kv laalaa təna sɪ: Ntəŋ í wɛna naani
ké teu sɪ Ɪsɛɣɛlɪ ɪsɔ sɛɛlv nɔɣɔlv ɪ ta siti mə taa cənɛ?

24 Mpv tɔ, na Yehu sɪɪ yoolaa nɪɪnaasa na awalɪ tɔɔ. Na í heela-wɛ sɪ: Maa tó
tvɣv laalaa tənaɣa mə niŋ taa. Ye wei ɪ yela kvlvm na í fiti pvntv ká sɪ ɪ lonte.
Ḿpúɣú ɪ na Yonatapɪ pa polaa na pá la ciikuɣu kɔtaɣa na kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka
təna tɔ. 25 Pa tɛma mpv, ɪlɛna Yehu heeli yoolaa na pa nyvɣv nyə́ma sɪ: Ɪ svv na í
kú pa təna. Nɔɣɔlv í taa fiti na í lɪɪ.

Ḿpúɣú pa kv-wɛ na pá lɔ-wɛ na awalɪ tɔɔ. Ilɛna pá svv kutuluɣu ŋkv kv naŋ lɔlɔ
nyəŋkv taa 26 na pá ləsɪ tesikasɪ kvlalaasɪ na awalɪ, na pá wɔ kɔkɔ. 27 Na pá yɔkɪ
pəlɛ kvsikile na kutuluɣu, na pə́ pəsɪ ɪcatɛ hute kɛ halənа saŋa.

Ɪsɛɣɛlɪ wulav Yehu tɔm

28 Ḿpúɣú Yehu kpiisa tɪɪŋ laav kɛ Ɪsɛɣɛlɪ kawulaɣa taa. 29 Paa na mpv tɔ, ɪ lapa
ɪsaɣatv kɛ teitei ɪsɪɪ Solopvwam. Solopvwam ka tusina Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma na pá laa
wvla nawee kɛ Petɛɛlɪ na Taŋ.

30 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Yehu sɪ: Ma sama, n lapa nti maa sɪɪwa sɪ maa hɔna Akapɪ
na ɪ təyaɣa nyə́ma pa ŋkpaŋvɣv tɔ. Pə tɔɔ ké nyá piya piya ká lɛɛtɪ nyá lonte taa,
na pá tɔkɪ kawulaɣa na pá kaasəɣɪ təma. Haləna pa lvlvŋ loosi kɛ liɣiti.

31 Ama Yehu ta təŋ Ɪsɔ Tacaa kiiŋ kɛ teu na lotu kvlvmtv. Ɪ ta lɔ tɪɪŋ laav mpi
pə taa Solopvwam ka tusa Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ.

32 Waatv ɪnɪ ɪ taa ké Tacaa yelaa na Silii wulav Hasayɛlɪ svv Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɛtv
tɔɣɔv. 33 Na pá lɛɛkɪ Yaatanɪ ilim təlɪlɛ tɔɔ na Alvwɛɛ tɛtv na ilim ntɔɣəŋ tɔɔ
nyəntv. Pə kpaɣav Kalaatɪ na Pasaŋ pa tɛtv nti tə taa Lupɛŋ na Katɪ na Manasee
pə nyə́ma ka wɛɛ tɔ.

34 Pa kɛɛsa Yehu tɔmnaa lɛntɛnaa, na ɪ kʋlapɛm, na ɪ apalʋtʋ tɔm kɛ Yuta awulaa takɛlaɣa taa. 35-36 Ɩ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pɪsɪ pɛlefɛɪ hiu kɛ Samalii kɛ Ɩsɛɣɛlɪ taa. Ɩ sɛpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Samalii. Ɪlɛna ɪ pɛyalʋ Sowakasɪ lɛɛtɪ ɪ lonte.

11

Yuta wulav alv nyəŋ Atalii təm
(Kvtəəsvtv II 22:10-12)

1 Waatʋ wei Yuta wulaʋ Ahasiya too Atalii nɪɪwa sɪ ɪ pɛyalʋ Ahasiya sɛpa, ɪlɛna í kʋ́ wulaʋ tɛyaɣa nyɛ́ma tɛna. 2 Pa kʋkaɣa mpʋ, ɪlɛna Solam pɛɛlɔ Yosepa, Ahasiya neu, la kookalɪ na í ŋmɪɪlɪ ɪ taalʋ pɛyaɣa Sowasɪ. Na í seena na í ŋmɛsɪ í na ɪ nʋkʋlʋ kɛ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ naŋ kʋhɛntʋɣʋ nakʋlɪ kʋ taa. Atalii ta nyɪ ka tɔɔ, halɛna ká fiti kʋlaa mpɛ. 3 Ḿpʋ́ɣʋ́ pa saala Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ taa tɛnaɣa pɪsɪ naatoso, na Atalii tɔkɪ kawulaɣa.

Pa kpa Sowasɪ kɛ kawulaɣa
(Kvtəəsvtv II 23:1-21)

4 Pɛnaɣa naatosompɔɣɔlaɣa nyɛŋka taa kɛ́ kɔtʋlʋ Yoyata kota wulaʋ taŋlaa, na taŋlaa lɛlaa nyʋɣʋ nyɛ́ma, na í pona-wɛɣɛ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ taa. Na í na-wɛ pá pɛɛlɪ nɔɣɔ na tuunaʋ, na í hʋlɪ-wɛɣɛ wulaʋ pɛyalʋ. 5 Ɪlɛna í tɔ-wɛ sɪ: Ɩ faɣa mə taa mpa pa lakɪ tɛmlɛ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ, pa taa kɛ́ kpeka tooso. Kancaalaɣa nyɛntɛ í taŋ wulaʋ tɛyaɣa. 6 Naalɛ nyɛntɛ kɛ Suuu nɔnɔɣɔ, na tooso nyɛntɛ kɛ taŋlaa waalɪ nɔnɔɣɔ tɔtɔ. Kpeka anɪ a tooso, á ká taŋɛɣɛna wulaʋ tɛyaɣa, na á kaasɛɣɪ tɛma. 7 Pə kaasa mə kpeka sɔsɔɔna naalɛ, wei ɪɪ lakɪ tɛmlɛ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ. Pɛlɛ paa taŋna Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ kɛ timpi wulaʋ kʋfalʋ wɛɛ tɔ. 8 Yoolaa tɛna ká tɔkɪ pa yoou wontu kɛ pa niŋ taa kɛ́, na wulaʋ í wɛ timpi, pa wɛ ɪ waalɪ. Ye yʋlʋ kpaɪ tʋ í kpətɛna-wɛ pá kʋ-ɪ.

9 Ḿpʋ́ɣʋ́ taŋlaa nyʋɣʋ nyɛ́ma lapa teitei ɪsɪɪ kɔtʋlʋ Yoyata ká heeluɣu-wɛ tɔ. Pa kota yoolaa mpa pa lakɪ tɛmlɛ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ, na mpa paa lakɪ kʋyakʋ ŋkʋɣʋ tɛmlɛ tɔ, na pá polo Yoyata kiŋ. 10 Ḿpʋ́ɣʋ́ Yoyata cɛla-wɛɣɛ wulaʋ Tafiiti ŋmantaasɪ, na ɪ kpalɛŋ wei ɪ ka wɛ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ taa tɔ. 11 Ɪlɛna yoolaa pɪɪlɪ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ ɪsɛntaa ŋkuluŋa kanɛ, na pə́ polo lɛŋka, na pá taŋa wulaʋ. 12 Ḿpʋ́ɣʋ́ Yoyata lɛsa Sowasɪ na pá temi-ɪ kawulaɣa ntenuɣu. Na pá cɛlɛ-ɪ kiiŋ takɛlaɣa, na pá pəlɪ ɪ nyʋɣʋ taa kɛ́ nim, na pá kpa-ɪ wulaʋ. Ɪlɛna yəlaa tɛna sʋʋ pa niŋ taa kɛ́ mapʋ na pá wilitiɣi na pá sɛɛkɪ-ɪ sɪ: Mə na tɛtʋ wulaʋ.

13 Waatʋ wei Atalii nɪɪ taŋlaa na samaa kɔkɔtɛ ńté, ɪlɛna í polo pa kiŋ kɛ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ taa. 14 Ḿpʋ́ɣʋ́ ɪ loosa pɛyaɣa kɛ awulaa tɛsɛŋlɛ. Na wulaʋ waalɪ nyɛ́ma, na akantɛɛ hʋllaa sɛŋa ka kiŋ, na pá hʋlɛɣɪ akantɛɛ na samaa náá ŋmaaleɣɪ. Tɛnaɣa Atalii cəla ɪ wontu, na í ma kapuka sɪ: Waalɪ lɪɪʋ ntɛ́, waalɪ lɪɪʋ ntɛ́.

15 Yoyata ta sɔɔlɪ sɪ pá kʋ-ɪ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ taa. Pə tɔɔ kɛ́ ɪ tɔma nyʋɣʋ nyɛ́ma sɪ: Ɩ lɛsɪ-ɪ kpeeŋa, na wei í tɛŋa-mɛ, ɪlɛ í kʋ́ pʋntʋ.

16 Ɪlɛna pá lɛsɪ Atalii na pá pona-ɪ kawulaɣa tɛyaɣa kpaɣanɛŋ nɔnɔɣɔ na pá kʋ-ɪ.

17 Ḿpʋ́ɣʋ́ Yoyata lapa na Tacaa, na wulaʋ, na samaa, pa pɛɛlɪ nɔɣɔ sɪ, pə́ la na pá pɛsɪ ɪ nyɛ́ma. Na í la tɔtɔ na wulaʋ na samaa pá pɛɛlɪ nɔɣɔ lɛŋka. 18 Ḿpʋ́ɣʋ́ samaa polaa na pá yɔkɪ tʋɣʋ Paalɪ kutuluɣu, na kɔtasɪ tɛlatɛnaa na pə lɛɛsɛŋ. Na pá kʋ́ pə kɔtʋlʋ Mataŋ kɛ kɔtasɪ tɛlatɛnaa kiŋ. Pə waalɪ kɛ́ Yoyata kpawa mpa paa taŋ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ tɔ.

19 Ḿpʋ́ɣʋ́ Yoyata kota yoolaa nyʋɣʋ nyɛ́ma, na wulaʋ taŋlaa, na taŋlaa lɛlaa, na samaa tɛna sɪ pá kpaɣa wulaʋ kɛ Ɩsɔ tɛsɛɛlɛ taa, na pá sɪɪ-ɪ na pá tɛŋna taŋlaa nɔnɔɣɔ, na pá pona-ɪ kawulaɣa tɛyaɣa taa. Waatʋ wei Sowasɪ caɣa kawulaɣa kumte tɔɔ, 20 ɪlɛna pa tɛna pa ŋmaaləŋa laŋhʋlʋmlɛ.

Ɪlɛna ɪcatɛ caɣa tɛpamm kɛ Atalii sɛm waalɪ.

12

Yuta wulav Sowasɪ tɔm
(Kvtɔɔsvtv II 24:1-3)

1-2 Ɩsɛɣɛlɪ wulav Yehu pənaɣa naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka taa ké Sowasɪ lvlvɣv pɪsɪ ná yoosa naatompɔɣɔlaɣa tɔtɔ. Ɩlɛna í tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm ɪcatɛ taa ké Yuta tɛtv taa kɛ pɪsɪ nɪɪlɛ. Ɩ too ka ké Pɛɛsepa tv ké, na pá yaakɪ-ɪ sɪ Sipiya. 3 Ḿpúɣú Sowasɪ lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔɣɔ halәna ɪ səm. Mpi tɔ, Yoyata ka sɛɣɛsa-ɪ teu ké. 4 Paa na mpv ɪ ta wakəlɪ təkɔtəlɛnaa, yəlaa pukaɣa tam ké na pá laakɪ na pá wɔkɪ tulaalvnaa.

Sowasɪ tayana Ɩsɔ təsɛɛlɛ
(Kvtɔɔsvtv II 24:4-14)

5-6 Ḿpúɣú kvyakv nakvlɪ Sowasɪ tɔma kɔtəlaa mpɛ sɪ: Pə wɛɛ ké sɪ, liɣitee paasənlaa í kpeɣeli liɣitee nna pa kɔŋna Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa sɪ pá lana təmlɛ tɔ. Yaa Ɩsɔ təsɛɛlɛ lampuu, yaa wena pa hana luɣu kvlvmvɣv tɔ, na pá taɣanna timpi timpi pə nəɣəsənaa tɔ.

7 Halәna pá tala Sowasɪ kawulaɣa pənaɣa hiu na tooso nyəŋka, kɔtəlaa ta taɣanəta Ɩsɔ təsɛɛlɛ tiili. 8 Ḿpúɣú wulav yaa kɔtvlv Yoyata, na ɪ taapalaa na í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Pepe tɔɔ ké ɪ tá taɣanɪ Ɩsɔ təsɛɛlɛ? Pə tɔɔ tɔ, liɣitee paasənlaa kaa tasa-mɛɣɛ-yɛɣɛ cɛlvɣv. Paa sɪɪ-yɛɣɛ na pá taɣanna Ɩsɔ təsɛɛlɛ ntɛ́.

9 Ḿpúɣú kɔtəlaa tisaa sɪ pa kaa tasa liɣitee mvɣv kɛ paasənlaa kiŋ. Pə́cɔ́ pa kaa paasəna Ɩsɔ təsɛɛlɛ taɣanvɣv.

10 Ḿpúɣú kɔtvlv Yoyata caa atakaa nɔɣɔlv, na í tvlɪ-ɪ púúɣú na í sɪɪ kɔtaɣa təlatɛ kiŋ kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ ntɔɣɔŋ tɔɔ. Ɩlɛna í tú kɔtəlaa nɔnɔɣɔ taŋlaa sɪ ye wei í kɔna Ɩsɔ təsɛɛlɛ liɣitee, ɪlɛ pa tv-yɛɣɛ atakaa ɪnɪ ɪ taa. 11 Pə́ suwa ɪlɛ pa yaa wulav takəlasɪ ŋmaalv, na kɔtəlaa nyvɣv tv, na pá maɣasɪ-yɛ. 12 Pá nyə́má wena a nyvɣv, ɪlɛ pa cɛla-yɛɣɛ təma lataa tɔɔ fenlaa, na pɛlɛ pá fɛlɪ taɣanlaa, na kaafəntanaa, 13 na tɛtv ŋmalaa, na pɛɛ saakəlaa. Ɩlɛna pá yana taasɪ na pɛɛ kvsaakɛɛ, na pá fɛlɪ kəma lɛnna nna pa tɔɣɔ pə tɔm taa tɔ.

14 Pa ta kpaɣa liɣitee anɪ a taa, na pá luna Ɩsɔ təsɛɛlɛ cɛmsɛnaa yaa sɛɛsɪ, yaa nyanasɪ nsi pa ŋmɪsəɣəna calәm tɔ, yaa akantɛɛ, yaa pá lú wvla pvlvpv, yaa liɣitee nyəɣəlvɣv pvlv. 15 Təmlataa nyvɣv nyə́ma kɛ pa cɛləɣɪ, na pɛlɛ pá lakəna mpi pə wɛ lapv tɔ. 16 Yəlaa mpa pa fɛləɣɪ təmlɛ nyə́ma tɔ, paa fenɪiɣi-wɛ. Mpi tɔ, pa lakɪ teu ké.

17 Liɣitee nna yəlaa kɔŋna pa kvpəntəŋ kɔtaɣa lonte tɔ, kɔtəlaa kɛ pa cɛləɣɪ alɛ, paa tvɣv-yɛɣɛ atakaa ɪnɪ ɪ taa.

Sowasɪ kawulaɣa tənaɣa
(Kvtɔɔsvtv II 24:23-27)

18 Waatv ɪnɪ ɪ taa ké Silii wulav Hasayɛlɪ polaa, na í yoona Katɪ ɪcatɛ na í lɛɛkɪ-tɛ. Ɩlɛna í maɣasɪ ɪ taa sɪ ɪ kpaakɪ Yosalɛm tɔɔ. 19 Tənaɣalɛ Sowasɪ kpeɣela ɪnɪ na ɪ cɔsɔnaa Yuta awulaa, ɪsɪɪ Sosafatɪ na Solam, na Ahasiya, paa lapa mpiɣi Tacaa kɛ kvcɔɔv tɔ, na wvla wei pa sɪɪwa Ɩsɔ təsɛɛlɛ na kawulaɣa təyaɣa kpancoon taa tɔ, na í tilina na pá cɛla Hasayɛlɪ. Ɩlɛna ílé ɪ yele Yosalɛm kɛ yoonav.

20 Pa kɛɛsa Sowasɪ tɔmnaa lɛntənaa tənaɣa Yuta awulaa takəlaɣa taa. 21-22 Ḿpúɣú ɪ waalɪ nyə́ma kvla ɪ tɔɔ, na pa taa naalɛ Simeyatɪ pəyalv Yosapatɪ, na Somee pəyalv Yehosapatɪ pa kv-ɪ Pɛtɪ-Milo kɛ Sila mpaav taa. Ɩlɛna pá pimi-ɪ pa təyaɣa pəlaav taa ké Tafiiti tɛ. Ɩlɛna ɪ pəyalv Amasiya lɛɛtɪ ɪ lonte.

13

Ɩsɛɣɛlɪ wulav Sowakasɪ tɔm

1 Yuta wulav Ahasiya pəyalv Sowasɪ kawulaɣa pənaɣa hiu na tooso nyəŋka taa
ké, Yehu pəyalv Sowakasɪ təɣɔ Ɩsɛɣɛlɪ kawulaɣa kɛ Samalii, kɛ pɪsɪ naanvwa na
naatosompɔɣɔlaɣa. 2 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ɩ kɛɛna Solopvwam
wei ɪ tusa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ laatv taa tɔ ɪ ɪsaɣatv. 3 Ɩlɛna Tacaa mv-wɛ na pááná, na
í tv-wɛɣɛ Silii wulav Hasayɛlɪ niŋ taa. Pə waalɪ, na í tasa-wɛɣɛ tvɣv kɛ Hasayɛlɪ
pəyalv Pɛnɪ-Hatatɪ niŋ taa tɔtɔ, na pə́ taaŋɪ sɔsɔm.
4 Ama Sowakasɪ sələ́ma Tacaa sɪ í kv ɪ pááná. Ɩlɛna Ɩsɔ nyənɪ ɪsə́na Silii wulav
cɔɔsa-wɛ tɔ, 5 na í kvsɪ waasvlv nɔɣɔlv na í hɛtɪ-wɛɣɛ pa niŋ taa. Pə kpaɣav waatv
ɪnɪ təɣɔ pa caɣana hɛɛsvɣv ɪsɪɪ too paa wɛv tɔ. 6 Paa na mpv, pa kɛɛna Solopvwam
na ɪ təyaɣa nyə́ma pa tɪɪŋ laav, na pá yele tvɣv alvnyəŋkv tesika kvlalaaɣa kɛ
Samalii ɪcatɛ taa.
7 Silii wulav ka naŋa Sowakasɪ yoolaa tənaɣa, na pə́ kaasɪ-ɪ pəcɔ tike.
Kpaɣanəŋ caɣalaa nɪɪlɛ na naanvwa, na kɛɛkɛnaa kɛ naanvwa, na yoolaa kɛ iyisi
naanvwa (10000).
8 Pa kɛɛsa Sowakasɪ tɔm lɛntənaa, na ɪ kvlapəm na ɪ apalvtv tɔm kɛ Yuta awulaa
takəlaɣa taa. 9 Waatv wei ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Samalii na ɪ pəyalv Sowasɪ lɛɛtɪ ɪ
lonte.

Ɩsɛɣɛlɪ wulav Sowasɪ tɔm

10 Yuta wulav Sowasɪ kawulaɣa pənaɣa hiu na naanvwa na naatosompɔɣɔlaɣa
nyəŋka taa ké, Sowakasɪ pəyalv Sowasɪ pəsa Ɩsɛɣɛlɪ wulav kɛ Samalii taa. Na í
təɣɔ pɪsɪ naanvwa na naatoso. 11 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ɩ kɛɛna
Solopvwam wei ɪ tusa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ tɪɪŋ laav taa tɔ.
12 Pa kɛɛsa Sowasɪ tɔm lɛntənaa kɛ Ɩsɛɣɛlɪ awulaa takəlaɣa taa. Pə kpaɣa ɪ
kvlapəm na ɪsə́na ɪ yoona Yuta wulav Ahasiya na apalvtv tɔ. 13 Waatv wei ɪ səpa,
ɪlɛna pá pimi-ɪ Samalii kɛ Ɩsɛɣɛlɪ awulaa pəlaav taa. Ɩlɛna ɪ pəyalv Solopvwam
lɛɛtɪ ɪ lonte.

Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlə́svlv Ilisee səm

14 Ḿpúɣú kvtəŋ nakvlɪ kv kpa Ilisee. Ɩ caakaɣa səm, ɪlɛna Ɩsɛɣɛlɪ wulav Sowasɪ
polo ɪ wiiluɣu, na í luŋ ɪ təɔ na í wiiki, na í má kapuka sɪ: Haɪ, ma caa, Ɩsɛɣɛlɪ
kɛɛkɛ na ɪ saalv.
15 Ntɛna Ilisee sɪ: Caa tɔɔv na nyəmá.
Ɩlɛna wulav caa na í kɔna. 16-17 Ntɛna Ilisee sɪ: Tvlɪ ilim təlɪɪlɛ tɔɔ pətote.
Ɩlɛna wulav tvlɪ. Ilisee sɪ: Kpaasɪ nyá tɔɔv.
Wulav kpaasa ɪ tɔɔv ɪlɛna Ilisee tənɪ ɪ niŋ kɛ wulav nyəŋ tɔɔ, na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Tɔ́.
Wulav tɔwa, ɪlɛna Ilisee ma kapuka sɪ: Nyəmlɛ tənɛ tə hvləɣəna ɪsə́na ń ká kəlɪ
Silii yoolaa na ń kv-wɛɣɛ Afɛkɪ tɔ.
18 Ḿpúɣú Ilisee tasa wulav kɛ heeluɣu sɪ: Kpaɣa nyəmá lɛnna.
Wulav kpaɣa nyəma, ɪlɛna Ilisee sɪ: Tɔ́ atɛ.
Ɩlɛna wulav tɔ́ atɛyɛ tɔm tooso, na í yele mpv. 19 Ntɛna pááná kpa Ilisee na í
tɔ sɪ: Aa, kasa, ye n ká tɔwa tɔm kakpasɪ, yaa naatoso n ká kəla Silii nyə́ma ntɛ́
tənaŋnaŋ. Tɔv, tɔm tooso tike ńtɛ́ ń ká kəlɪ-wɛ.
20 Ḿpúɣú Ilisee səpa na pá pimi-ɪ.
Pənaɣa sikaa, ɪlɛna Mowapv yoolaa ŋmɪlaa svvkɪ Ɩsɛɣɛlɪ tɛtv taa. 21 Kvyakv
nakvlɪ napəlɪ pa səɣəla pa sətv na pá pukina pim. Ɩlɛ pa sulina ŋmɪlaa mpɛ pa
kpekəle natələɣəlɛ. Ɩlɛna pá lɔɣɔ pa sətv kɛ Ilisee pəlaav taa na pá se. Sətv hota
Ilisee mvwa tɔɔ, ɪlɛna sətv fe na í kvlɪ na í səŋ.

Silii nyə́ma kəlvɣv

22 Silii wulav Hasayɛlɪ ka ŋmakəla Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ Sowakasɪ kawulaɣa waatv
tənaɣa. 23 Ama Tacaa nyəna pa pətɔɔtəlɛ kɛ nɔɣɔ ŋka ɪ na Apəlaham, na Ɩsaaka,

na Yakɔpʊ paa pɛɛlaa tɔ ka tɔɔ, na í yele-wɛɣɛ kpiisuɣu. Waatʊ ɪnɪ tɔ, ɪ ta yelita sɪ kolontunaa í kpa-wɛ na pá pona poolunŋ tiili.

24 Silii wulaʊ Hasayɛlɪ sɔpa, ɪlɛna ɪ pɔyalʊ Pɛnɪ-Hatatɪ lɛɛtɪ ɪ lonte taa. 25 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Sowasɪ lɛɛka Ɪsɛɣɛlɪ acalɛɛ nna Hasayɛlɪ ka tɔɣɔ Sowakasɪ tɔ. Tɔm toosoɣo Sowasɪ yoona Pɛnɪ-Hatatɪ, na í lɛɛkɪ ɪ acalɛɛɛ tɔna.

14

Yuta wulaʊ Amasiya tɔm
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 25:1-4,11-12,17-28; 26:1-2)

1 Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Sowakasɪ pɔyalʊ Sowasɪ kawulaɣa pɔnaɣa naalɛ nyɔŋka taa ké, Yuta wulaʊ Sowasɪ pɔyalʊ Amasiya, ná lɛɛta ɪ caa lonte taa. 2 Ɪ lʊlʊɣʊ pɪsɪ ka wɛ hiu na kakpasɪ. Ḿpúɣú ɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pɪsɪ pɔɣɔlaɣafɛɪ hiu na naanʊwa, kɛ Yosalɛm kɛ Yuta taa. Ɪ too tɛɣɛlɛ Yosalɛm tɔna, na pá yaakɪ-ɪ sɪ Yowataŋ. 3 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pɔ maɣa Tacaa tɔ. Ɪlɛ ɪ ta tala ɪ cɔsɔ Tafiiti ké. Ɪ lapa teitei ké ɪsɪɪ ɪ caa Sowasɪ. 4 Ɪ ta wakɔlɪ tɔkɔtɔlɛnaa, yɔlaa tɔŋa pote ké na pá laakɪ na pá wɔkɪ tulaalʊnaa.

5 Waatʊ wei Amasiya lapa na ɪ kawulaɣa caɣa teu, ɪlɛna í kú ɪ waalɪ nyɔ́ma mpa paa kʊwa ɪ caa Sowasɪ tɔ. 6 Ama ɪ yela kʊlaa piya, ɪsɪɪ Tacaa yepu na pá ŋmaa Moisi kiiu taa tɔ sɪ: Pa kaa kʊ pɔyaɣa kɛ ka caa ɪsaɣatʊ tɔɔ. 7 Amasiya kʊlʊm ɪnɪ ɪ kʊna Ɪtɔm yoolaa iyisi naanʊwa (10000) ké tɔm tɛtɛkɔlɛ taa, na í lɛɛkɪ Sela ɪcatɛ. Na í ha-tɛɣɛ hɔtɛ sɪ Yɔkɔtɛɛlɪ. Na pá yaakɪ-tɛɣɛ ḿpúɣú halɔna saŋa.

8 Ḿpúɣú ɪ tilaa na í heeli Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Sowakasɪ, wei ɪ ké Yehu saalɪ tɔ sɪ: Kɔɔ na tɔ suli yoou. 9 Ntɛna Sowasɪ cɔ-ɪ sɪ: Lipaŋ pʊɣʊ tɔɔ tiika sɔwa nyɔŋka ka sɔlɔma tʊɣʊ sɔsɔɔʊ sɪ kú ha ɪ pɔyalʊ ké kʊ pɛɛlɔ. Ḿpúɣú taalɛ wontuɣu nakʊlɪ kʊ tɔma sɔsɔʊ tɔɔ na kú pʊɣʊtɪ-ɪ. Ɪlɛna Sowasɪ tasa sɪ: 10 N nyɔmá sɪ n kɔla Ɪtɔm nyɔ́ma tɔɣɔlɛ n tɔkɪ nyá tantɔŋ yɛɛ? Tɔʊ, caɣana tɔlɛ tɔ tike yaa. Tɔfɔ, ye má na-ŋ tɔ sulaa, pɪɪ kɔna nyana nyá yɔlaa mɔ tɔɔ ké pulaɣa.

11 Ama Amasiya ta mʊ Sowapɪ tɔm ntɪ. Ḿpúɣú Sowasɪ kpaɣa ɪ yoolaa, na Amasiya náá kpaɣa ɪ nyɔ́ma na pá suli Pɛtɪ-Sɛmɛsɪ kɛ Yuta tɛtʊ taa. 12 Ɪlɛna Ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma kɔlɪ Yuta nyɔ́ma, na pá se na pá kpe. 13 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Sowasɪ kpa Yuta wulaʊ Amasiya kɛ Pɛtɪ-Sɛmɛsɪ na í tɔkɪ-ɪ. Ɪlɛna í polo Yosalɛm na í kú koloŋa kɛ púúɣú kɛ mɛɛtɔlɔnaa ŋmʊnʊɣʊ (200) ké Ɪfɔlayim nɔnɔɣɔ kiŋ. Halɔna ŋkuluŋa taa nɔnɔɣɔ. 14 Ḿpúɣú ɪ kuu wʊla na liɣitee nyɔɣɔtʊ na wontunaa kʊpama mpa paa wɛ Ɪsɔ tɔsɛɛlɛ na kawulaɣa tɔyaɣa pɔ kpancooŋ taa tɔ, na í kpa yɔlaa na í pona Samalii.

15 Pa kɛɛsa Sowasɪ tɔm lɛntɔnaa kɛ Ɪsɛɣɛlɪ awulaa takɔlaɣa taa. Pɔ kpaɣau ɪ kʊlapɔm na ɪ apalʊtʊ na ɪsɔna ɪ yoona Yuta wulaʊ Amasiya tɔ. 16 Sowapɪ sɔpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Samalii kɛ Ɪsɛɣɛlɪ awulaa pɔlaau taa, na ɪ pɔyalʊ Solopʊwam lɛɛtɪ ɪ lonte.

17 Pɪɪsɪ naanʊwa na kakpasɪ kɛ Yuta wulaʊ Amasiya tasa tɔɣɔʊ, kɛ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Sowasɪ sɔm waalɪ. 18 Pa kɛɛsa Amasiya tɔm lɛntɔnaa kɛ Yuta awulaa takɔlaɣa taa.

19 Ḿpúɣú waatʊ nɔɣɔlʊ yɔlaa kʊla Amasiya tɔɔ ké Yosalɛm taa, na í se na í polo Lakisi. Ama pɛlɛ pa tɔŋa-ɪ tɔna na pá kʊ-ɪ. 20 Ɪlɛna pá kɔna-ɪ na kɛɛkɛ na kpaɣanɔŋ paɣalɛ, na pá pimi-ɪ pa tɔyaɣa pɔlaau taa ké Tafiiti tɛ. 21 Ntɛna Yuta nyɔ́ma kpa Amasiya pɔyalʊ Asaliya kɛ wulaʊ, na í lɛɛtɪ ɪ caa lonte taa. Asaliya lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ ka wɛ naanʊwa na naatoso kɛ waatʊ ɪnɪ. 22 Asaliya ɪnɪ ɪ lɛɛkɔna Ɪla ɪcatɛ, kɛ ɪ caa sɔm waalɪ, na í taɣanɪ-tɛɣɛ ŋmaʊ.

Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Solopʊwam II, tɔm

23 Yuta wulaʊ Amasiya kawulaɣa pɪɪsɪ naanʊwa na kakpasɪ nyɔŋka taa, Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Sowasɪ pɔyalʊ Solopʊwam pɔsa wulaʊ kɛ Samalii. Na í tɔɣɔ kawulaɣa kɛ

pɪsɪ nɪlɛ na kvlvmaɣa. 24 Ḿpúɣú Solopʊwam lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. I wɛ laatʊ nti tə taa ɪ akpele tusa Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. 25 Ilɛna í lɛɛkɪ Isɛɣɛlɪ tɛtʊ tənaɣa pə kpaɣaʊ Lepo-Hamatɪ, halə́na pə́ polo Lʊcaɣam teŋku kɛ teitei, ɪsɪɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa ka heeluɣu Amitayi pəyalʊ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlə́sʊlʊ Yonaasɪ kɛ Katɪ-Hefɛɛ tɔ. 26 Ḿpúɣú Tacaa naWa ɪsə́na pə kə́la Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. Pə́cə́ paa yʊlʊ kʊlʊm təkoŋ, fɛɪ sɪ ɪ ká waasɪ-wɛ. 27 Ama ɪ taa sɔɔlɪ sɪ í kpiisi-wɛ. Pə tɔɔ ké ɪ yelaa na Sowasɪ pəyalʊ Solopʊwam waasɪ-wɛ.

28 Pa kɛɛsa Solopʊwam tɔm lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takə́laɣa taa. Pə kpaɣaʊ í kʊlapə́m, na ɪ apalʊtʊ kɛ yoou taa, na ɪsə́na ɪ lɛɛka Tamasɪ na Hamatɪ pə acalɛɛ tɔ. 29 Waatʊ wei ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Samalii kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa pəlaaʊ taa, na ɪ pəyalʊ Sakalɪ lɛɛtɪ ɪ lonte.

15

Yuta wulaʊ Asaliya tɔm (Kʊtɔɔsʊtʊ II 26:3-4,21-23)

1 Isɛɣɛlɪ wulaʊ Solopʊwam kawulaɣa pənaɣa hiu na naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka taa, Amasiya pəyalʊ Asaliya pəsa Yuta wulaʊ 2 kɛ Yosalɛm taa na í tɔɣɔ pɪsɪ nɪlɛ na naanʊwa na naalɛ. Waatʊ ɪnɪ, ɪ lʊlʊɣʊ pɪsɪ ka wɛ naanʊwa na naatoso. I too ka ké tənа tʊ, na pá yaakɪ-ɪ sɪ Yekoliya. 3 Asaliya lapa Tacaa luɣu tɛɛ nyəntʊ ké, ɪsɪɪ ɪ caa Amasiya. 4 Paa na mpʊ tɔ, ɪ ta wakəlɪ təkɔtəlɛnaa, yəlaa tɔŋa pote ké, na pá laakɪ na pá wɔkɪ tulaalʊnaa.

5 Ḿpúɣú Tacaa hɔma wulaʊ ŋkpaŋʊɣʊ na asilima kʊtɔŋ. Ilɛna pá sɪɪ-ɪ kpeeŋa kɛ tiili, halə́na ɪ səm. I pəyalʊ Yotam wei ɪ ka ké kawulaɣa təyaɣa nyʊɣʊ tʊ tɔ, ɪnɪ ɪ ka paasaɣana na kawulaɣa.

6 Pa kɛɛsa Asaliya tɔm lɛntənaa tənа kɛ Yuta awulaa takə́laɣa taa. 7 Waatʊ wei ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ pa təyaɣa pəlaaʊ taa ké Tafiiti tɛ, na ɪ pəyalʊ Yotam lɛɛtɪ ɪ lonte.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Sakalɪ tɔm

8 Yuta wulaʊ Asaliya pənaɣa pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋka taa ké Solopʊwam pəyalʊ Sakalɪ pəsa Isɛɣɛlɪ wulaʊ kɛ Samalii kɛ ɪsɔtʊnaa naatoso. 9 I lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔɣɔ teitei, ɪsɪɪ ɪ cɔsɔnaa, na í wɛ tam ké laatʊ nti tə taa Nepatɪ pəyalʊ Solopʊwam tusa Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. 10 Ḿpúɣú apalʊ wei pa yaa sɪ Yapɛɛsɪ tɔ, ɪ pəyalʊ Salum kʊ-ɪ Ipəleyam, na í lɛɛkɪ kawulaɣa.

11 Pa kɛɛsa Sakalɪ tɔm lɛntənaa kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa takə́laɣa taa.

12 Pə lapa teitei kɛlɛ ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu Yehu tɔ sɪ, ɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma ká tɔkɪ kawulaɣa kɛ ɪ waalɪ, na pə́ tala pa lʊlʊɣʊ loosi liɣiti.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Salum tɔm

13 Yuta wulaʊ Asaliya pənaɣa pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪlɛ nyəŋka taa ké Yapɛɛsɪ pəyalʊ Salum pəsa Isɛɣɛlɪ wulaʊ kɛ ɪsɔtʊ kʊlʊm kɛ Samalii taa. 14 Ḿpúɣú apalʊ wei pa yaa sɪ Kati tɔ, ɪ pəyalʊ Menahem lɪɪna Tiisa na í kɔɔ Samalii, na í kʊ-ɪ na í lɛɛkɪ ɪ kawulaɣa.

15 Pa kɛɛsa Salum tɔm lɛntənaa kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa takə́laɣa taa. Paa ɪsə́na ɪ kʊla Sakalɪ tɔɔ tɔ.

16 Ḿpúɣú Menahem yoona Tapuwa nyə́ma, na í kpiisi pa na Tiisa hɔɣɔlʊɣʊ nyə́ma. Na í yɔkɪ ahusitonaa lotu sɪ, pa ta tʊlɪ-ɪ ɪcatɛ nɔnɔɣɔ.

Isɛɣɛlɪ wulaʊ Menahem tɔm

17 Yuta wulaʊ Asaliya pənaɣa pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪlɛ nyəŋka taa ké Kati pəyalʊ Menahem pəsa Isɛɣɛlɪ wulaʊ kɛ Samalii kɛ pɪsɪ naanʊwa. 18 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi

pə ta maɣa Tacaa tɔ, halənа ı səm. I wɛ tam kɛ́ laatʋ nti tə taa Nepatı pəyalʋ Solopʋwam ka tusa Isɛɣelı nyə́ma tɔɣɔ.
19 Waatʋ nɔɣɔlʋ Asilii wulaʋ Puli sʋʋ Isɛɣelı tɛtʋ taa. Ilɛna Menahem ha-ı liɣitee nyəɣətʋ kɛ tɔɔnənaa hiu na naanʋwa sı, ílé í sənа-ı na í nyɔɔsı ı kawulaɣa kɛ teu.
20 Lampuu kɛ ı tʋwa Isɛɣelı nyə́ma kɛ fɛlʋɣʋ, na toŋtʋnaa tʋ liɣitee nyəɣətʋ nıılɛ na naanʋwa naanʋwa, na pə́cɔ́ í hiki-yɛ. Pa tɛma Asilii wulaʋ kɛ fɛlʋɣʋ, kɛ ısənа ílé ı caakı tɔ, ılɛna í kpe.
21 Pa kɛɛsa Menahem tɔm lɛntənaa kɛ Isɛɣelı awulaa takəlaɣa taa. 22 Waatʋ wei ı səpa tɔ, ı pəyalʋ Pekahiya lɛɛtəna ı lonte taa.

Isɛɣelı wulaʋ Pekahiya tɔm

23 Yuta wulaʋ Asaliya kawulaɣa pənaɣa nıılɛ na naanʋwa nyəŋka taa, kɛ́ Menahem pəyalʋ Pekahiya pəsa Isɛɣelı wulaʋ kɛ Samalii kɛ pıusı naalɛ. 24 Mpúɣú ı lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. I wɛ tam kɛ́ laatʋ nti tə taa Nepatı pəyalʋ Solopʋwam tusa Isɛɣelı nyə́ma tɔɣɔ. 25 Ilɛna apalʋ wei pa yaa sı Lemaliya tɔ, ı pəyalʋ Peka wei í paasaɣana Pekahiya yoolaa tɔ, í kpaɣa Kalaatı yoolaa kɛ nıılɛ na naanʋwa, na pá polo pa kʋ-ı kawulaɣa təyaɣa kutuluɣu nakʋlı kʋ taa. Ilɛna Peka lɛɛkı kawulaɣa.
26 Pa kɛɛsa Pekahiya tɔm lɛntənaa kɛ Isɛɣelı awulaa takəlaɣa taa.

Isɛɣelı wulaʋ Peka tɔm

27 Yuta wulaʋ Asaliya kawulaɣa pənaɣa nıılɛ na naanʋwa na naalɛ nyəŋka taa, Lemaliya pəyalʋ Peka pəsa Isɛɣelı wulaʋ kɛ Samalii kɛ pıusı hiu. 28 Mpúɣú ı lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. I wɛ laatʋ nti tə taa Nepatı pəyalʋ Solopʋwam ka tusa Isɛɣelı nyə́ma tɔ.
29 Peka kawulaɣa waatʋ taa kɛ́ Asilii wulaʋ Tekəla-Falasaa lɛɛka Yoŋ na Apɛɛlı-Pɛtı-Maaka na Yanʋwa, na Ketɛɛsı na Hasɔɔ, na í tɔɣɔ Kalaatı na Kalilee na Nɛfətali pə tɛtʋnaa tənа, na í kpa pə yəlaa kɛ yomle. 30 Mpúɣú apalʋ wei pa yaa sı Ila tɔ, ı pəyalʋ Osee kʋla Peka tɔɔ na í kʋ-ı, na í lɛɛkı kawulaɣa kɛ Yuta wulaʋ Asaliya pəyalʋ Yotam kawulaɣa pənaɣa hiu nyəŋka taa.
31 Pa kɛɛsa Peka tɔm lɛntənaa tənа kɛ Isɛɣelı awulaa takəlaɣa taa.

Yuta wulaʋ Yotam tɔm
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 27:1-3,7-9)

32 Isɛɣelı wulaʋ Lemaliya pəyalʋ Peka kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka taa kɛ́, Yuta wulaʋ Asaliya pəyalʋ Yotam lɛɛta ı caa lonte. 33 Ilɛna í la pıusı naanʋwa na naatoso kɛ Yosalɛm taa. Waatʋ ını ı lʋlʋɣʋ pıusı wɛ hiu na kakpası. I too kɛlɛ Satɔkı pɛɛlɔ Yelusa. 34 Mpúɣú Yotam lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ısıı ı caa Asaliya.
35 Pəyele ı ta wakəlı təkɔtəlɛnaa. Yəlaa pukaɣa tam kɛ́ na pá laakı, na pá wɔkı tulaalʋnaa.
Yotam ŋmana Isɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ sɔsaɣa.
36 Pa kɛɛsa Yotam tɔm lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 37 I kawulaɣa waatʋ kɛ Tacaa yelaa, na Silii wulaʋ Lesɛɛ na Isɛɣelı wulaʋ Peka pá yoona Yuta nyə́ma. 38 Yotam səpa, ılena pá pimi-ı pa təyaɣa pəlaaʋ taa kɛ́ Tafiiti tɛ. Na ı pəyalʋ Ahası lɛɛtı ı lonte taa.

16

Yuta wulaʋ Ahası tɔm
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 28:1-27)

1 Isɛɣelı wulaʋ Lemaliya pəyalʋ Peka kawulaɣa pənaɣa naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka taa kɛ́, Yotam pəyalʋ Ahası pəsa Yuta wulaʋ. 2 Ilɛna í lá pıusı naanʋwa na naatoso kɛ Yosalɛm. Waatʋ ını ı wɛna pıusı hiu. Ama ı ta la mpi Tacaa sɔɔlaa tɔ, ısıı ı lɔŋcɛ Tafiiti. 3 I məlaa kɛ́ na í kɛɛna Isɛɣelı awulaa

kʋlapəlɛ ɪsaɣalɛ. Halənа í caŋ na í laa ɪ pəyalʋ ké tʋɣʋ kɛ teitei ɪsɪɪ acaalətʋ nti tɛtʋ nyə́ma lakaɣa ləŋ na Tacaa təɣənɪ-wɛ na pə́ fɛɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. 4 Na pá laakɪ tɔla na pá wɔkɪ pə tulaalʋnaa kɛ təkɔtəlɛnaa, na pulasɪ nyɔɔŋ taa hɔtʋ tɛɛ.

5 Mpúɣú waatʋ nɔɣɔlʋ Silii wulaʋ Lesɛɛ, na Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ Peka pa polaa na pá yoona Yuta wulaʋ Ahasɪ, na pá nyala Yosalɛm ɪcatɛ. Ama pa ta pəsɪ-ɪ. 6 Waatʋ kʋlʋm ɪnɪ ɪ taa ké Silii wulaʋ ɪnɪ ɪ tɔɣɔna Yuta nyə́ma kɛ Ila ɪcatɛ taa. Na í ha-tɛɣɛ Ɪtɔm nyə́ma, na pɛlɛ pá caɣa tənaɣa halənа saŋa.

7 Mpúɣú Ahasɪ tilaa na í heeli Asilii wulaʋ Tekəla-Falasaa sɪ: Haɪ, kɔɔ na ń ya-m Silii na Ɪsɛɣɛlɪ pa awulaa niŋ taa. Mpi tɔ, ma wɛ ké ɪsɪɪ nyá təmlɛ tʋ yaa nyá pəyaɣa. 8 Mpúɣú ɪ kuu Ɪsɔ təsɛɛlɛ na kawulaɣa təyaɣa kpancooŋ taa ké wʋla na liɣitee nyəɣətʋ, na í la Asilii wulaʋ kɛ kʋcɔɔʋ. 9 Ntɛna Asilii wulaʋ la teitei, ɪsɪɪ Ahasɪ sələ́ma-ɪ tɔ. I polaa na í yoona Tamasɪ ɪcatɛ, na í lɛɛkɪ-tɛ, na í kpa tə yəlaa na í pona Kiii. Pə yela wulaʋ Lesɛɛ, ɪlɛna í kú ílé.

10 Mpúɣú Ahasɪ pola Tamasɪ kɛ Tekəla-Falasaa nav. Ntɛna í ná kɔtaɣa təlatɛ kɛ Tamasɪ tʋɣʋ kutuluɣu taa, na í ləsɪ tə fotoo na tə wɛɛtʋ kɛ teitei, na í pona Yosalɛm kɔtʋlʋ Wuliya. 11 Ilɛna Wuliya ŋmá kɔtaɣa təlatɛ kʋfatɛ kɛ teitei ɪsɪɪ Ahasɪ tilina-ɪ tɔ, na í té na pə́cɔ́ wulaʋ məlɪ Yosalɛm. 12 Waatʋ wei wulaʋ lɪɪna Tamasɪ, ɪlɛna í polo ɪ maɣamaɣa na 13 í la ciikuɣu na təɣənaɣa pə kɔtasɪ na kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusaa tɔ. Na í liisi sʋlʋm, na í ŋmɪɪsɪ pə calə́m kɛ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. 14 Pə waalɪ ké wulaʋ laɣasa Tacaa kɔtaɣa təlatɛ nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ nyəntɛ nte tɪɪ wɛ kʋfatɛ na Ɪsɔ təsɛɛlɛ pa hɛkʋ taa ké nɔnɔɣɔ tɔ. Ilɛna í sɪɪ-tɛɣɛ kʋfatɛ ńté tə waalɪ na ilim ntəɣəŋ tɔɔ. 15 Ilɛna wulaʋ tɔ kɔtʋlʋ Wuliya sɪ: Saŋa waalɪ, kɔtaɣa təlatɛ kʋfatɛ tɔɔ ké ń ká lakɪ tanaŋ na taanaɣa pə kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusaa tɔ, na pə təɣənaɣa na pə sʋlʋm nyənsɪ, na ń ŋmɪɪsəɣɪ pə calə́m. Paa wulaʋ kɔtasɪ, paa samaa nyənsɪ. Ye pə kaasa nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɔtaɣa təlatɛ kʋpəntɛ tɔm ɪlɛ, təlɛɣɛ maa pɛɛkəɣəna Ɪsɔ luɣu nyəntʋ.

16 Mpúɣú kɔtʋlʋ Wuliya lapa teitei ɪsɪɪ Ahasɪ yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. 17 Ilɛna wulaʋ hɛtɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ lʋm kɛɛkɛnaa nyəɣətʋ na pa lʋm cɛmsɛnaa. Na í tisi lʋm nyampaani anaam wei ɪ ka wɛ latəcɛnaa naanʋwa na naalɛ lɛɛsəŋ tɔɔ tɔ na í sɪɪ atɛ. 18 Mpúɣú wulaʋ yɔka ɪ təcaɣalɛ nte pa yaa sɪ, kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ kumte təɣɔ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa, na í təkɪ pə nɔnɔɣɔ ŋka í sʋʋkəna tɔ sɪ, pə́ la Asilii kɛ teu.

19 Pa kɛɛsa Ahasɪ tɔm lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 20 Waatʋ wei ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ pa təyaɣa pəlaav taa ké Tafiiti tɛ. Na ɪ pəyalʋ Ɪsekiyasɪ lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

17

Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ Osee tɔm na Samalii lɛɛkʋɣʋ

1 Yuta wulaʋ Ahasɪ kawulaɣa pənaɣa naanʋwa na naalɛ nyəŋka taa ké, Ila pəyalʋ Osee pəsa Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ kɛ Samalii taa. Ilɛna í təɣɔ pɪɪsɪ pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa. 2 Mpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. Ama ɪ nyəntʋ ta tala Ɪsɛɣɛlɪ awulaa mpa pa laala-ɪ tɔ. 3 Waatʋ nɔɣɔlʋ Asilii wulaʋ Saləmanasaa yoona-ɪ na í kpili-ɪ, na í fɛləɣɪ-ɪ lampuu kɛ paa pənaɣa ŋka. 4 Ama pə kɛɛsaa, ɪlɛna í kʋlɪ Asilii wulaʋ tɔɔ, na í kisi-ɪ lampuu fɛlʋɣʋ. Ilɛna ɪ tili Icipiti wulaʋ kiŋ kɛ Sayii sɪ ílé í səna-ɪ. Pə kɔma na Saləmanasaa cɛkəna mpʋ, ɪlɛna í kpa Osee na í tú salə́ka. 5 Pə waalɪ ké ɪ na ɪ yoolaa pa wata Samalii, na pá tamɪ-ɪ kotaɣa kɛ pɪɪsɪ tooso. 6 Osee kawulaɣa pənaɣa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa nyəŋka taa ké Asilii wulaʋ lɛɛka Samalii. Na í pona Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ ɪ tɛ, na í sɪɪ-wɛɣɛ Hala na Kosaŋ pa hɔɣələŋ taa ké Hapɔɔ pɔɣɔ nɔɣɔ, na Metii acalɛɛ taa.

Mpi pə wakəla Ɪsɛɣɛlɪ kawulaɣa tɔ

7 Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma pəntəna Ɩsɔ Tacaa wei ɪ waasa-wɛɣɛ Icipiti wulav niŋ taa, na í
ləsɪ-wɛɣɛ ɪ tɛtʊ taa tɔɣɔ, na pá laa tɪɪŋ. 8 Pa mʊ piitimnaa mpa Tacaa tɔɣɔnaa na
pə fɛɛ-wɛ tɔ pa kʊlapəlɛ, na yaasinaa asaɣaa mpa Ɩsɛɣɛlɪ awulaa kpaɣaa tɔ. 9 Ɩsɪɪ
nti nti pa Ɩsɔ kisaa tɔ tə yɔɣɔtʊɣʊ. Halɪ pa ŋmá pa təkɔtəlɛnaa kɛ paa timpiɣi. Pə
kpaɣav acalisi taa, na pa koloosi acalɛɛ sɔsɔɔna taa tɔ. 10 Pa sika pɛɛ na tesikasɪ
kʊlalaasɪ kɛ pulasɪ nyɔɔŋ taa hɔtʊ tɛɛ. 11 Na pá laakɪ tɪɪŋ kɛ teitei ɪsɪɪ piitimnaa
mpa Tacaa tɔɣɔnaa na pə́ fɛɛ mpɛ tɔ. Ɩsaɣatʊ ntəɣɪ pá lapa, ɪlɛna pááná kpa Ɩsɔ.
12 Paa na ɪ ká kisina-wɛɣɛ tɪɪŋ laav tɔ pa ta nɪɪ təlɛ.
13 Pəyele Tacaa ka kpaala Ɩsɛɣɛlɪ na Yuta nyə́ma na Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
waanɪ waanɪ nɔɔsɪ kɛ sɪ: Pá yele pa ɪsaɣatʊ mpaaŋ na pá mʊ ɪ kʊsəsɪʊtʊ na nti nti ɪ
tʊ-wɛɣɛ ɪ Tɔm taa tɔ. Ntəɣɪ ɪ ka cɛla ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa na pá heeli pa ləŋcɛnaa.
14 Paa na mpʊ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kisa nti Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa heela-wɛ tɔɣɔ nɪɪv,
na pá lá laŋkpɪɪsəŋ kɛ teitei, ɪsɪɪ pa ləŋcɛnaa ka kisuɣu pa Ɩsɔ Tacaa kɛ naani tʊɣʊ
tɔ. 15 Pa lɔ Ɩsɔ kiiŋ na nɔɣɔ ŋka ɪ na pa cɔsɔnaa paa pɛɛlaa tɔ, na kpaalʊɣʊ mpi
ɪ ka kpaala-wɛ tɔ. Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma matəna kpaɪ nyə́ma tɪɪŋ, na pa maɣamaɣa pá
pəsɪ kpaɪ nyə́ma. Na pá təŋ piitimnaa mpa Ɩsɔ ka kisina-wɛ tɔ pa ɪkpatɛ. 16 Pa
lapa awusa kɛ pa Ɩsɔ Tacaa kiiŋ, na pá lú nawee naalɛ lɛɛsəŋ, na pá siki tesika
kʊlalaaɣa, na pá luŋiɣi ɪsɔtʊlʊŋasɪ, na tʊɣʊ Paalɪ. 17 Haləna pá laa pa piya kɛ tɪɪŋ,
na pá lakɪ topotopo təma, na pá ha pa təɣɪ mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ pə taa, na pə́
kpaasɪ ílé ɪ pááná. 18 Pə tɔɔ ké Tacaa taa huuna Ɩsɛɣɛlɪ yəlaa. Ɩ ta sɔɔlɪ sɪ í tasa-wɛɣɛ
nav kɛ ɪ ɪsɛntaa. Ɪlɛna pə́ yele Yuta kpekəle tike.
19 Ama Yuta nyə́ma ná kisa pa Caa Ɩsɔ kiiŋ na pá kpaɣa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma yaasi.
20 Pə tɔɔ ké Ɩsɔ kpɛnta Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma təna na í lɔ, na í tʊ-wɛɣɛ kolontunaa niŋ taa,
na pɛlɛ pá kuu-wɛ na pá hatələna-ɪ.
21 Waatʊ wei Tacaa ka faɣa Yuta nyə́ma na Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ Solopʊwam kɛ pa
kpawa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma wulav. Ɪlɛna Solopʊwam kisi Tacaa, na í tusi-wɛɣɛ ɪsaɣatʊ
sɔsɔɔntʊ taa. 22 Pə kpaɣav waatʊ ɪnɪ tɔɣɔ pa sʊv Solopʊwam ɪsaɣatʊ kɛ kɛɛnav.
23 Pə tɔɔ ké Tacaa ta sɔɔlɪ sɪ í tasa-wɛɣɛ nav. Ɪlɛna í yele na Asilii nyə́ma kuu-wɛ
na pá wɛ təna. Ɪlɛna pə la teitei ɪsɪɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.

Samalii caɣalaa tɔm

24 Mpúɣú Asilii wulav kɔna Papiloni, na Kuta, na Afa, na Hamatɪ, na Sefafayim
pə yəlaa, na í sɪɪ-wɛɣɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lonte kɛ Samalii, na pɛlɛ pá caɣa. 25 Waatʊ
wei yəlaa mpɛ pa sʊv təna tɔ, paa sɛɛkɪ Tacaa. Ɪlɛna Tacaa pona tɔɣɔlasɪ na sí kʊ́
pa taa yəlaa paɣalɛ. 26 Mpúɣú pa heela Asilii wulav sɪ: Yəlaa mpa n pona Samalii
tɔ, pa ta nyɪ tɛtʊ ntɪ tə Ɩsɔ kɛ sɛɛv. Ɪlɛna Ɩsɔ pona tɔɣɔlasɪ na sí kʊ-wɛ. 27 Ntɛna
wulav sɪ: Ɩ məŋna Ɩsɛɣɛlɪ kɔtəlaa taa nɔɣɔlʊɣʊ Samalii, na í húlí yəlaa mpɛɣɛ Ɩsɔ
sɛɛv. 28 Kɛna Samalii kɔtʊlʊ nɔɣɔlʊ í məlɪ Petɛɛlɪ, na í sɛɣɛsɪ təna yəlaa kɛ Tacaa
sɛɛv.
29 Mpúɣú Samalii taa caɣalaa mpɛ, paa wei ɪ lupa ɪ tɛ tʊɣʊ, na pá sɪɪ acalɛɛ
wena a taa paa caɣaa tɔ a təkɔtəlɛnaa mpa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma ká ŋmawa tɔ pa taa.
30 Papiloni nyə́ma ná Saaka pa tʊɣʊ Sukɔtɪ-Penoti lɛɛsʊɣʊ, na Kuta nyə́ma kɛ pɛlɛ
pa nyəŋkʊ Nɛɛkaalɪ, na Hamatɪ nyə́ma kɛ pa nyəŋkʊ Asima. 31 Afa nyə́ma kɛ pa
nyəŋkʊ Nipasɪ na Taatakɪ. Haləna Sefafayim nyə́ma náá laa pa piya kɛ pa tɪɪŋ
Atəlamelɛkɪ, na Anamelɛkɪ. 32 Pəyele Tacaa sɛɛlaa ntɛ́. Ɪlɛna pá kpa pa taa lɛlaa
kɛ pa tɪɪŋ kɔtəlaa na pá paasəɣəna pa kɔtasɪ. 33 Kʊlʊmaa mpɛɣɛlɛ Ɩsɔ sɛɛlaa. Pəyele
paa wei ɪ tɔŋna ɪ tɛ tʊɣʊ kɛ laav.
34 Haləna saŋa ɪsəntɔ, laatʊ ntəɣɪ pɛlɛ pa tɔkaa, paa sɛɛkɪ Tacaa. Pəyele paa
təŋəɣɪ ɪ kiiŋ, yaa ɪ kʊsəsɪʊtʊ nti nti ɪ ká tʊwa Yakɔpʊ wei ɪ cuɣusaa sɪ Ɩsɛɣɛlɪ tɔ, ɪ
lʊlʊɣʊ nyə́ma tɔ. 35 Paa na mpʊ tɔ, Tacaa na Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyə́ma pa pɛɛla nɔɣɔ
ké. Na í sɪɪ-wɛɣɛ kiiŋ sɪ pá taa laa tɪɪŋ. Pəyele pa taa luŋ ɪ tɛɛ. Pá taa lapɪ-ɪ təmlɛ

natəlı. 36 Tacaa ma wei ma ləsa-mɛɣɛ Icipiti taa, na ma toŋ sɔsɔɔŋ tɔ, ma tike kɛ í ká sɛɛ na í lakı kɔtası. 37-38 Paa ıfemle nteɣe í ká tɔkəɣı ma kʋsəsıtʋ, na ma kʋtʋtʋtʋ, na ma kiiŋ wei ma ŋmaa-mɛ tɔ. I taa sɔɔ nɔɣɔ ŋka má na mɛ tə pɛɛlaa tɔ. Na pá tıı kələna tıŋ laaʋ tɔm. 39 Mə Isɔ Tacaa má ma tike kɛ í ká sɛɛ. Mpi tɔ, ma tike ma pəsəɣəna na má waası-mɛɣɛ mə kolontunaa niŋ taa.

40 Ama yəlaa mpɛ pá kisa nıʋ, na pá lakı ısıı too paa lakaɣa tɔ. 41 Ḿpúɣú pa kpəkaɣa Isɔ na tıŋ laaʋ, na pa piya təna náá wɛ pə taa ké halәna saŋa.

18

Yuta wulaʋ Isekiyası tɔm
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 29:1-2; 31:1)

1 Isɛɣɛlı wulaʋ Ila pəyalʋ Osee kawulaɣa pənaɣa tooso nyəŋka taa ké, Ahası pəyalʋ Isekiyası pəsa Yuta wulaʋ. 2 Ilɛna í tɔɣɔ pıusı pɔɣɔlaɣafɛı hiu na naanʋwa kɛ Yosalɛm taa. Waatʋ ını ı pıusı ka wɛ hiu na kakpası. I too kɛlɛ Sakalı pɛɛlɔ Api. 3 Ḿpúɣú Isekiyası lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔɣɔ teitei, ısıı ı lɔŋcɛ Tafiiti. 4 Ilɛna í wakəlı tɔkɔtəlɛnaa, na í yɔkı pɛɛ kʋsikee, na í sɛtı tesikası kʋlalaası. Na í yɔkı nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ tʋm wei Moisi ka lupa tɔ. Mpi tɔ, halәna waatʋ ını, Isɛɣɛlı nyáma laakaɣa tʋm ınəɣı, na pá yaakı-ı sı: Nehukətaa. 5 Ḿpúɣú Isekiyası lapa Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa kɛ naani, na pə kəlı ısıı Yuta awulaa mpa paa laala-ı na mpa pa təŋa ı waalı tɔ. 6 I tamsəna Tacaa kɛ ḿpúɣú, ı ta hɛlı. Na í təŋəɣı kiiŋ wei Isɔ ka tʋwa Moisi tɔ. 7 Isɔ ka wɛ ı waalı ké, na í waakı ı kʋlapəm təna taa. I kʋla Asilii nyáma tɔɔ, na í fiti pa niŋ taa. 8 Pəlɛ pə paasi, na í tɔɣɔnı Filiisi nyáma, na í tana-wɛɣɛ Kasa tɛtʋ taa, na í lɛɛkı pa koloosi acalɛɛ na pa təfeŋlenaa.

Samalii ıcatɛ lɛɛkʋɣʋ tɔm

9 Yuta wulaʋ Isekiyası kawulaɣa pənaɣa liɣiti nyəŋka, na Isɛɣɛlı wulaʋ Osee kawulaɣa pənaɣa naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka taa ké, Asilii wulaʋ Saləmanasaa kɔma, na í nyala Samalii ıcatɛ. 10 Pıusı tooso sikaa, ılɛna í lɛɛkı ıcatɛ ńté. Isekiyası kawulaɣa pənaɣa naatoso nyəŋka taa kɛlɛ. Pəyele Osee kawulaɣa pənaɣa pɔɣɔlaɣafɛı naanʋwa taa kɛlɛ. 11 Ilɛna Asilii wulaʋ pona Isɛɣɛlı nyáma kɛ ı tɛ, na í sıı-wɛɣɛ Hala, na Kosaŋ hɔɣɔləŋ taa ké pɔɣɔ Hapɔɔ nɔɣɔ, na Metii acalɛɛ taa. 12 Isɛɣɛlı nyáma mɛ í kisa nti mə Isɔ Tacaa má ma tʋ-mɛ tɔ, na í wakəlı ma na-mɛ ta nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ, na í kisi kiiŋ wei maa cɛla Moisi kɛ tɔkʋɣʋ tɔ. Pə tɔɔ ké ma yelaa na pə təna ısəntə pá maɣana-mɛ.

Asilii nyáma watʋɣʋ kɛ Yosalɛm
(Isayii 36:1; Kʋtɔɔsʋtʋ II 32:1)

13 Isekiyası kawulaɣa pənaɣa naanʋwa na liɣiti nyəŋka taa ké Asilii wulaʋ Senakelipi kɔma, na í yoona Yuta koloosi acalɛɛ təna, na í lɛɛkı-yɛ.

14 Ntɛna Isekiyası tiili na pá heeli Asilii wulaʋ kɛ Lakisi sı: Ma tɔm səpəna-ŋ, taa yoona-m, ye n caa maa fɛlı-ŋ.

Ilɛna Asilii wulaʋ sı Isekiyası í fɛlı-ı liɣitee nyəɣətʋ kiloonaa iyisi pɔɣɔlaɣafɛı naanʋwa (9000) na wʋla kiloonaa kɛ nasənaasa na nıınʋwa (900). 15 Ḿpúɣú Isekiyası kuu Isɔ təsɛɛlɛ na kawulaɣa təyaɣa kpancooŋ təna. 16 Halәna í kɔɔlı wʋlanaa mpa paa lapəna Isɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɔsı kɛ caŋəm tɔ, na í cɛla pə tənaɣa Asilii wulaʋ.

Asilii yoolaa nyʋɣʋ tʋ faaci
(Isayii 36:2-22; Kʋtɔɔsʋtʋ II 32:9-16)

17 Ḿpúɣú Asilii wulaʋ kʋsa Lakisi kɛ yoolaa nyʋɣʋ nyáma sɔsɔ, na yoou wontu paasənlʋ, na yoolaa paasənlʋ, na yoolaa kpekəle sɔsɔɔlɛ na í tili-wɛɣɛ Yuta wulaʋ Isekiyası kiŋ kɛ Yosalɛm. Pa talaa, ılɛna pá səŋ lıılɛ lɔɔʋ ısɔtaa nyəŋkʋ kiŋ kɛ

cətəlaa taalɛ hapəlɛ təɔ, 18 na pá pɔɔsɪ sɪ: Tə caa tə ná wulav. Ilɛna kawulaɣa təyaɣa nyʋɣʋ tʋ Hilikiya pəyalʋ Iliyakim, lɪɪ pa səŋʋɣʋ, na ɪ waalɪ ké takəlasɪ ŋmaalʋ Sepəna, na wulav təm yɔɣɔtʋlʋ Asafɪ pəyalʋ Yowa. 19 Ḿpúɣú Asilii yoolaa nyʋɣʋ tʋ təma sɪ: I heeli Isekiyasɪ sɪ Asilii wulav səsə pɔɔsəɣɪ-ɪ sɪ: Pepeɣe n lakɪ na ń taakɪ? 20 Aweɣe ń taakɪ na ń kʋləɣɪ ma təɔ? N ta nyɪ sɪ kokoole ɪɪ tʋləɣɪ tənʋɣʋ? 21 Icipiti wulav kɛ ń tɛɛləɣɪ yaa? Ilé ɪ wɛ ké ɪsɪɪ kpatɛ yaakʋɣʋ, na paa wei í kpawa pə hɛɛ-ɪ tɔ.

22 Paa pɪɪ la ɪsəna, n ká cɔ-m ké sɪ mə Isɔ Tacaa kɛ n lakɪ na ń taakɪ. Pəyele Isekiyasɪ kʋlʋm nyá n wakələna təkɔtəlɛnaa, na təlaalɛnaa, na ń heeli Yuta yəlaa sɪ Yosalɛm kɔtaɣa təlatɛ təɔ tike kɛ pá sɛɛ-ɪ.

23 Pə təɔ tɔ, nyá na ma caa Asilii wulav í sɪɪ nɔɔsɪ. Ye n ká hiki kpaɣanəŋ caɣalaa, ɪlɛ ma ha-ŋ kpaɣanəŋ iyisi naalɛ (2000). 24 Icipiti nyáma kɛ n tɛɛləɣɪ sɪ pɛlɛ paa ha-ŋ kpaɣanəŋ na kɛɛkɛnaa. Pəyele n kaa pəsɪ ma caa yoolaa nyʋɣʋ nyáma taa səkpelu maɣamaɣa. 25 Pəlɛ pə paasi Asilii wulav ta kɔnta cənɛ, na í yoona tɛtʋ tənɛ na í wakəlɪ-tɪ na pá tá ké Tacaa luɣu nyəntʋ. Halɪ Isɔ maɣamaɣa tɪɪ hana-ɪ pə mpaav.

26 Ḿpúɣú Iliyakim, na Sepəna, na Yowa pa cɛpa Asilii yoolaa paasənlʋ nɔɣɔ təɔ sɪ: Taa yɔɣɔtəna-tʋɣʋ Hepəla təm. Yɔɣɔtəna-tʋɣʋ Alaamee təm, na ɪcatɛ koluŋa təɔ yəlaa í taa nɪɪ.

27 Ntɛna yoolaa paasənlʋ pɔɔsɪ sɪ: N nyəmá sɪ mə na mə wulav Isekiyasɪ mə tike mə təɔ ké ma caa yɔɣɔtəɣɪ təm tənɛ? Ama na mpa pa wɛ koluŋa təɔ, na mə na-wɛ í ká tɛ na í təɣɔ mə pʋntʋ, na í nyɔɔ mə həm təɣɔ.

28 Ilɛna yoolaa paasənlʋ náá kpətəna yəlaa na í yɔɣɔtəna Hepəla təm taa sɪ: I ke ŋkpaŋŋ na í nɪɪ yoo. Asilii wulav səsə yɔɣɔtaa sɪ: 29 I taa yele na Isekiyasɪ tʋsɪ-mɛ yoo. I kaa pəsɪ na í ləsɪ-mɛɣɛ ma niŋ taa. 30 Tacaa kɛ í tɛɛləɣɪ sɪ ɪ ká la na má taa pəsɪ mə ɪcatɛ, ɪlɛ mɪɪ taa nɪɪ. 31 I taa nɪɪna Isekiyasɪ yoo. Ama í nɪɪ Asilii wulav nyəntʋ, na í pɛtɪ-ɪ mə tɪ. Ile paa wei ɪ ká təɣɔ ɪ lɛsɛŋ na ɪ fikinaa tawa. Na í nyɔɔ ɪ lɔkɔ lʋm. 32 Halɪ ɪ ká tɛ na í kɔɔ na í kpaɣa-mɛ, na í pona-mɛɣɛ mə tɛtʋ kʋpantʋ tənɛ tə nəɣəsəlɛ taa. Tənaɣa təɣɔnaɣa na sʋlʋm na nim na tɪɪŋ pə wɛ səsəm. Ile í kaa sɪ cənɛɣɛ yem. Mpʋ tɔ, í taa nɪɪna Isekiyasɪ kɛ timpi ɪ təŋʋɣʋ sɪ Tacaa ká waasɪ-mɛ tɔ, ɪ tʋsəɣɪ-mɛɣɛ. 33 Icatɛ natəlɪ tə tʋɣʋ ta pəsɪ na kú waasɪ kʋ yəlaa kɛ ɪ niŋ taa. 34 Hamatɪ, na Aapa, na Sefafayim, na Hena, na Afa pa tɪɪŋ waasa-wɛɣɛ we? Awe pəsaa na í taŋ-tʋɣʋ Samalii təlɛɛkəlɛ? 35 Tɪɪŋ ɪnɪ ɪ təna ɪ taa nakʋlɪ kʋ ta kpa ɪ niŋ kɛ kʋ tɛtʋ təɔ. Ile ɪsənaɣa Tacaa ká pəsɪ na í taŋɪ-ɪ sɪ í taa lɛɛkɪ Yosalɛm?

36 Pa təna mpa paa wɛ təna tɔ pa taa nɔɣəlʋ ta cɔ paa fəŋ. Isɪɪ wulav Isekiyasɪ ka heeluɣu-wɛ tɔ. 37 Ḿpúɣú Iliyakim, na Sepəna, na Yowa pa cəla pa wontu na laŋwakəllɛ. Ilɛna pá polo wulav kiŋ na pá kɛɛsɪ-ɪ pə təna mpi Asilii yoolaa paasənlʋ yɔɣɔtaa tɔ.

19

Wulav tila Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kiŋ (Isayii 37:1-7)

1 Ḿpúɣú waatʋ wei Isekiyasɪ nɪɪ təm ntɪ, ɪlɛna í cəlɪ ɪ wontu tətɔ na laŋwakəllɛ. Na í suu ləyaɣa nyəntʋ, ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka, na í polo Isɔ təsɛɛlɛ taa. 2 Tənaɣa ɪ kʋsa Iliyakim, na Sepəna, na kɔtəlaa taa sɔsaa sɪ pá polo Amɔtɪ pəyalʋ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Isayii tɛ, na pa ləyaɣa wontu kɛ mpʋ. 3 Na pá heeli-ɪ sɪ: Wulav Isekiyasɪ kʋsəna-tʋ sɪ tá kɔɔ sɪ, saŋa pə hɔma ɪnɪ ɪ ŋkpaŋʋɣʋ, na ta laŋa wakəlɪ tətɔɣɔtɔɣɔ. Tə wɛɛ kɛ ɪsɪɪ lʋlʋɣʋ takʋɣʋ alaa sɪ pa lʋlɪ, ɪlɛ toma fɛɪ sɪ pa lʋlʋna pa piya tɔ. 4 Asilii wulav kʋsəna ntɛɣɛ ɪ yoolaa paasənlʋ sɪ í kɔɔ na í tʋʋ Isɔ weesuɣu tʋ. Haɪ, ye

Tacaa, nyá Isɔ ká nɪɪ ɪ kʋtʋɣʋ ŋkʋ, na í hɔ ɪ ŋkpaŋʋɣʋ. Nyaa sələmɪ-ɪ ɪ yəlaa mpa pa kaasaa tɔ pa tɔɔ.

5 Waatʋ wei Isekiyasɪ tillaa heela Isayii kɛ mpʋ, 6 ɪlɛna Isayii cɔ-wɛ sɪ: I polo na
í heeli mə caa sɪ, Tacaa yɔɣɔtaa sɪ nyá laŋlɛ ɪ taa ŋmaana kʋtʋɣʋ ŋku Asilii wulaʋ
waalɪ nyə́ma tʋʋ-m tɔ. 7 Maa yele na pá yaa-ɪ na tɔm natəlɪ, na í kpe. Ilɛna nɔɣɔlʋ
kʋ-ɪ.

Senakelipi nyaasʋɣʋ lɛmpɪ
(Isayii 37:8-13; Kʋtɔɔsʋtʋ II 32:17)

8 Ḿpúɣú Asilii yoolaa paasənlʋ nɪɪwa sɪ ɪ caa kʋla Lakisi na í polo í nyala Lipina.
Ilɛna í polo ɪ kiŋ kɛ təna. 9 Tənaɣa pa heela Asilii wulaʋ sɪ Itiyopii wulaʋ Tilaka
pola-ɪ yoonaʋ. Ntɛna Asilii wulaʋ tilina Isekiyasɪ kɛ lɛɛtəlɪ sɪ pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: 10 N
taakɪ Isɔ sɪ ɪ ká kaɣatɪ-m Yosalɛm təlɛɛkəlɛ yaa? N ká tʋsɪ nyá tɪ yoo. 11 Anɪ n
nɪɪwa teu kɛ ɪsəna ma kpiisa tɛtʋnaa tɔ. Ilɛna ń hʋʋkɪ sɪ n ká tʋlɪ-tɪ? 12 Awulaa
mpa pa kaasa-m tɔ, waatʋ wei pɛlɛ pa kʋkaɣa Kosaŋ, na Halaŋ, na Lesɛfɪ, na
Iteni nyə́ma ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ Telasaa tɔ, mpɛ ɪnɪ pa tɪɪŋ ta pəsɪ na í kenti pa acalɛɛ.
13 Tɔɔsɪ mpi pə maɣana Hamatɪ, na Aapatɪ, na Layii, na Sefafayim, na Hena, na
Afa awulaa tɔ.

Isekiyasɪ Isɔ sələ́mʋɣʋ
(Isayii 37:14-20)

14 Waatʋ wei Isekiyasɪ tɛma Asilii wulaʋ lɛɛtəlɪ ɪnəɣɪ kalʋɣʋ, ɪlɛna í pona-ɪ Isɔ
təsɛɛlɛ taa, na í hʋlɪ-ɪ Tacaa. 15 Ilɛna í sələ́mɪ Isɔ sɪ: Haɪ, Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa, wei nyá
n caɣa ɪsɔtaa taŋlaa kɛ kpaɣanʋ tɔ, nyá tike ntɛ́ Isɔ ké antulinya təna taa. Nyá
lapəna ɪsɔtaa na atɛ. 16 Haɪ, Tacaa, ke ŋkpaŋŋ na ń nɪɪ na ń paasəna kʋtʋɣʋ ŋku
Senakelipi tillaa tʋʋ weesuɣu tʋ nyá tɔ. 17 Tampana Asilii awulaa kʋwa piitim
lɛmpɪ, na pá kpiisi pa tɛtʋ təna, 18 na pá wɔ pa tɪɪŋ kɛ kɔkɔ. Mpi tɔ, taasɪ yaa
pɛɛ kɛ yəlaa ka saaka kʋsaakʋ pə taɣa Isɔ nyá. 19 Ile haɪ, Tacaa, ta Isɔ waasɪ-tʋɣʋ
Senakelipi niŋ taa. Ilɛna antulinya awulaa təna nyɪ sɪ nyá tike ntɛ́ Isɔ.

Isayii tɛləsəɣɪ wulaʋ kɛ Tacaa tɔm
(Isayii 37:21-35)

20 Ḿpúɣú Isayii polaa na í tɛləsɪ Isekiyasɪ sɪ: Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa sɪ, ma nɪɪwa
sələ́mʋɣʋ ŋku n sələ́ma-m Asilii wulaʋ Senakelipi tɔm taa tɔ. 21 Ile tʋ ŋkpaŋŋ
na ń nɪɪ:
Yosalɛm ɪcatɛ kpɛɛna-ŋ ké,
na tá paakəna-ŋ.
22 Halɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ Naŋŋtʋ maɣalɛ
n kpesinaa, na n tʋʋ
na n toosi ɪsɛ na?
23 N tila tillaa
na pá tʋʋ Tacaa má.
Halɪ n tɔ sɪ nyá yoou kɛɛkɛnaa
tuutuuma tɔɔ ké n kpawa Lipaŋ pʋɣʋ,
na ń sɛtɪ Lipaŋ tɪɪŋ sɔsɔɔŋ kʋpaŋ.
Aaɪyee sɪ, n ká kpa comcom nɔɣɔ taa
kɛ hɔtʋɣʋ kʋpaŋkʋ taa.
24 Nyá sɪ n hula lɔkɔ, pə́cə́ n nyɔɔ lɛlaa lʋm.
Nyá yoolaa ká fɛlɪ Icipiti tɛtʋ tɔɔ ké
nɔɔhɛɛ na pa pusi nyɔɔ.
25 Senakelipi, n ta nyɪ taa sɪ
má lapəna yaasinaa panɛ na má sɪɪ too lɔŋ.
Ilɛna má təŋəɣɪ na má lakɪ nɔɔnɔɔ.

Má tʋna-ŋ sɪ ń la na koloosi acalɛɛ pəsɪ ncaa.
26 Sɔɣɔntʋ pɪɪ a taa yəlaa,
na pá pəsɪ ɪsɪɪ ŋkpalətitilee nyə́ma.
Pa nəɣəsəna ké ɪsɪɪ taWa nyɪɪtʋ,
ɪsɪɪ tɛtɛka taa nyɪɪtʋ kʋlɛkəlɛkətʋ.
Yaa kutuluŋ tɔɔ nyɪɪtʋ nti tə wʋləɣɪ
na tə́ ta tɛnta nyɔʋ tɔ.

27 Ilɛ ma nyəma-ŋ ké təyelele.
Ye n caɣaa, yaa n lɪɪkɪ, yaa n sʋʋkɪ, ma nyəmá.
Ye n mʋ-m na páánáá ma nyəmaɣa.
28 N tɪɪ mʋ-m na páánáá ntɔ,
na ń lakɪ-m na kalampaanɪ.
Pə tɔɔ ké maa ŋmakəlɪ-ŋ ɪsɪɪ
pa tʋkʋɣʋ wontuɣu mɪɪna tɛɛ ké
kukuule, yaa kpaɣanʋkpasɪ tɔ.
Mpaaʋ ŋku n təŋaa na n kɔɔ tɔɣɔ
maa kpeenana-ŋ.
29 Isekiyasɪ, maa heeli nyaɣa mpi maa la tɔ. Tɔɣɔnaɣa pee alɛɛla kɛ í ká tɔɣɔ
pəntɔ na pənte. Ama pənaɣa tooso nyəŋka taa ké í ká pəsɪ na í tuu tɔɣɔnaɣa na í
kʊ́-ké. Na í hala mə lɛsɛŋnaa, na í kooli-wɛ. 30 Pɪɪ kaasɪ mpa na pa ɪsɛ kɛ Yuta taa
tɔ, pɛlɛ paa wɛɛ ké ɪsɪɪ tʋɣʋ kaŋʋɣʋ kʋ lila kɛ tɛtʋ taa na kʊ́ lʋləɣɪ teu tɔ. 31 Pɔpɔtʋ
fɛɪ leleŋ, pɪɪ kaasɪ Yosalɛm taa ké ɪsɛ nyə́ma.

Ḿpʊ́ɣʊ́ Isayii tasaa sɪ: Isəna Tacaa ká lana ɪ səəlʋɣʋ sɔsɔɔŋkʋ tɔɣɔlɛ. 32 Tacaa sɪ,
Asilii wulaʋ kaa pəsɪ na í lo hapəlɛ, na í səŋ tə tɔɔ na í kenti ɪ kpalʋɣʋ, na í tʊ́
nyə́má kɛ ɪcatɛ taa, na í sʋʋ tə taa. 33 Tacaa má, ma yɔɣɔtəɣəna sɪ ye ɪ təŋa mpaaʋ
ŋku na ɪ kɔɔ cənɛ, ŋkʋɣʋ ɪ ka təŋ na í kpe, ɪ kaa sʋʋ cənɛ. 34 Maa kenti Yosalɛm tɔɔ,
na má waasɪ-ɪ ma təmlɛ tʋ Tafiiti tɔɔ, na pə́ kʋsɪ ma nyʋɣʋ.

Asilii yoolaa sewa, Senakelipi səm
(Isayii 37:36-38; Kʋtɔɔsʋtʋ II 32:21-22)

35 Ahoo yuwa, ɪlɛna Isɔ ɪsɔtaa tillu tii Asilii yoolaa təsikile, na í kʊ́ yoolaa iyisi
nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa na kakpasɪ (185000). Tɛʋ fema, ɪlɛna ɪsɛ nyə́ma maɣana
sətaa sɛlətaa. 36 Ḿpʊ́ɣʊ́ Senakelipi kpɛsa təsikile, na í polo ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ Ninifi taa,
na í caɣa təna. 37 Ilɛna kʋyakʊ nakʋlɪ, í sʋʋ ɪ tʋɣʋ Nisələkɪ kutuluɣu taa kɛ laatʋ, na
ɪ pəyalaa taa naalɛ, Atəlamelɛkɪ na Saləsɛɛ pa kʊ-ɪ. Ilɛna pá se na pa polo Alalaa
tɛtʋ taa. Ilɛna ɪ piya taa lɛŋka Asahatəŋ lɛɛtɪ ɪ lonte.

20

Isekiyasɪ wʋsasɪ na ɪ waav
(Isayii 38:1-8; Kʋtɔɔsʋtʋ II 32:24)

1 Ḿpʊ́ɣʊ́ kʋtəŋ sɔsɔɔʋ nakʋlɪ kʊ kpa Isekiyasɪ kɛ waatʊ nɔɣɔlʊ. Ilɛna Isɔ
kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Isayii polo ɪ wiiluɣu na í heeli-ɪ sɪ: Tacaa yɔɣɔtaa sɪ, n kaa
kʋlɪ. Ile taɣanɪ nyá tɪ.
2 Ntɛna Isekiyasɪ kɛɛsɪ ɪsɛ na kolonja tɔɔ na í sələmɪ Isɔ sɪ: 3 Haɪ, Tacaa, tɔɔsɪ sɪ
ma tɔma nyá ɪsɛntaa ké na lotu kʋlʊmtʊ. Na má lakɪ tam ké mpi pə wɛ-ŋ teu tɔ.
Ilɛna Isekiyasɪ tʋlɪ nɔɣɔ na í wii təkpoo. 4 Isayii kʋla wulaʋ kiŋ ɪsɪɪ ɪ ká lɪɪ taɣa
tɔɔ, ɪlɛna Tacaa tɔmɪ-ɪ sɪ: 5 Məlɪ ma yəlaa wulaʋ Isekiyasɪ kiŋ na ń heeli-ɪ sɪ: Nyá
cɔsɔ Tafiiti Isɔ Tacaa má ma nɪɪwa nyá kʋsələmʊtʊ, na má ná nyá ɪsəlʊm. Pə tɔɔ
tɔ, celeŋkufe maa waa-ŋ, na halɪ ń tasa Isɔ təsɛɛlɛ taa ké pote. 6 Maa sɔɔsɪ-ŋ pɪɪsɪ

naanʊwa na kakpasɪ, na má fiti nyá na Yosalɛm nyámа kɛ Asilii nyámа niŋ taa. Na má kenti ɪcatɛ tənɛɣɛ ma təmlɛ tʊ Tafiiti tɔɔ, na pá kʊsɪ ma nyʊɣʊ.

7 Ḿpúɣó Isayii naŋa fiki pee, na í taa wulaʊ timpi wɪukɪ-ɪ tɔ na pá waa-ɪ.

8 Ntɛna wulaʊ pɔɔsɪ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ sɪ: Pepeɣe Tacaa ká hʊlɪ-m, na má nyəna sɪ celeŋkufe pɪɪ waa-m, na má polo Isɔ təsɛɛlɛ taa?

9 Isayii sɪ: Tacaa ká la pʊlʊ, na í hʊlənа-ŋ sɪ, ɪ ká la nti ɪ sɪɪwa tɔ. Ile n caa sɪ ɪsotom waaci í polo təkpalɛ ɪsɛntaa, yaa pá məlɪ waalɪ? 10 Ḿpúɣó Isekiyasɪ sɪ: Isotom pote kɛ ɪsɛntaa fɛɪ katɛ. Ma caa ké sɪ pá məlɪ waalɪ.

11 Ntɛna Isayii sələmɪ Tacaa na í mələnа ɪsotom na waalɪ waalɪ kɛ təkpalɛ kumlee naanʊwa.

Papiloni wulaʊ tillaa kɔntɛ kɛ Isekiyasɪ tɛ (Isayii 39)

12 Ḿpúɣó Papiloni wulaʊ Melotakɪ-Palataŋ nɪɪwa Isekiyasɪ wʊsasɪ. Ilɛna í tilina ɪ waalɪ nyámа kɛ kʊcɔɔʊ na lɛɛtəlɪ sɪ pá ponа-ɪ. 13 Na Isekiyasɪ mʊ-wɛ na í cɔɔna-wɛɣɛ kutuluŋ wei ɪ taa pa sɪɪkɪ wontunaa kʊpantʊ tɔ. Isɪɪ liɣitee nyəɣətʊ, na wʊla, na tulaalʊnaa, na sɔɔsʊŋ nimnaa tɔ. Na í húlí-wɛɣɛ ɪ yoou wontu təsɪɪlɛ, na pə tənа mpi pə wɛ tənа tɔ. I ta ŋmɛsɪ-wɛɣɛ pʊlʊ. Paa ɪ kawulaɣa tənа, yaa ɪ təyaɣa taa.

14 Pə waalɪ ké Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Isayii polaa na í pɔɔsɪ Isekiyasɪ sɪ: Leɣe yəlaa mpɛ pa lɪɪnaa? Na weɣe pa caakɪ? Isekiyasɪ sɪ: Pa lɪɪna hatoo Papiloni ké. 15 Isayii sɪ: Pepeɣe pa nawa nyá kawulaɣa təyaɣa taa? Isekiyasɪ sɪ: Ma hʊla-wɛɣɛ pə tənaɣa. Ma ta ŋmɛsɪ-wɛɣɛ ma kpancoou.

16 Ntɛna Isayii sɪ: Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: 17 Pə tənа mpi awulaa mpa pa laala-ŋ tɔ, pa kaasaa na ń maɣana tɔ, kʊyakʊ nakʊlɪ Papiloni nyámа ká kɔɔ na pá kuu-wɪ. Pə kaa kaasɪ-ŋ pʊlʊ. 18 Halɪ paa kpa nyá lʊlʊɣʊ nyámа napəlɪ, na pá la-wɛɣɛ yəlaa kataasɪ, na pá tʊ-wɛɣɛ Papiloni wulaʊ kawulaɣa təyaɣa təmlɛ taa.

19 Ḿpúɣó Isekiyasɪ cɔwa sɪ: Ma sama.

Ilɛna Isekiyasɪ tasa sɪ: Isɔ í tɪɪ nyəntɪ na í kenti tá tɔɔ, na tə́ caɣana hɛɛsʊɣʊ, halənа ma səm te.

20 Pa kɛɛsa Isekiyasɪ tɔm lɛntɪ kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. Paa ɪ apalʊtʊ tɔm, na ɪsəna ɪ lapa lɪɪlɛ, na í huli lɔɔʊ na í kɔna Yosalɛm ɪcatɛ taa ké lʊm tɔ. 21 Waatʊ wei ɪ səpa, ɪlɛna ɪ pəyalʊ Manasee lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

21

Yuta wulaʊ Manasee tɔm (Kʊtɔɔsʊtʊ II 33:1-10,18-20)

1 Manasee lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ naanʊwa na naalɛ nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulaʊ. Ilɛna í lá pɪɪsɪ nɪɪlɛ na naanʊwa na kakpasɪ kɛ Yosalɛm. Pa yaakaɣa ɪ too sɪ Hefisi-Pa. 2 Ḿpúɣó Manasee lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. I kɛɛna piitimnaa mpa Tacaa tɔɣɔnaa na pá fɛɛ-wɛ tɔ, pa lakasɪ ɪsaɣasɪ. 3 Halɪ í taɣanɪ ŋmaʊ kɛ təkɔtəlɛnaa mpa ɪ caa Isekiyasɪ náá yɔkaa tɔ. I ŋmá tʊɣʊ Paalɪ tələalɛnaa, na í saakɪ tesika kʊlalaaɣa, ɪsɪɪ Isɛɣɛlɪ wulaʊ Akapɪ lapʊ tɔ, na í luŋiɣi ɪsɔtʊlʊŋasɪ. 4 Na í ŋmá tələalɛnaa lɛmpa kɛ Yosalɛm Isɔ təsɛɛlɛ nte Tacaa ka tɔma sɪ ɪnɪ ɪ ká caɣa tɔ tə taa. 5 Na í siki ɪsɔtʊlʊŋasɪ tələalɛnaa kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taasɪ naalɛ tɔɔ. 6 Halənа í laa ɪ pəyalʊ kɛ tʊɣʊ, na í lá topotopo təma anɪ a tənа, na í sʊsɪ kɔɣɔnaməŋ. Mpi pə ta maɣa Tacaa tɔɣɔ ɪ lakaɣa tam. Ilɛna pə kpa ɪlɛɣɛ páánáá. 7 Na í saakɪ tʊɣʊ alʊnyəŋkʊ Asela lɛɛsʊɣʊ na í sɪɪ Isɔ təsɛɛlɛ taa. Pəyele Tacaa ka tɛma Tafiiti na ɪ pəyalʊ Salʊməŋ kɛ heeluɣu sɪ: Yosalɛm ɪcatɛ nte ma ləsa Isɛɣɛlɪ kpeka naanʊwa na naalɛ taa tɔ tə Isɔ təsɛɛlɛ taa ké maa caɣa tam kɛ ma yəlaa hɛkʊ. 8 Ye Isɛɣɛlɪ yəlaa təkəɣɪ ma kʊsəsɪtʊ, na ma kiiŋ wei ma təmlɛ tʊ Moisi cɛla-wɛ tɔ, ma kaa yele na pá tɔɣɔnɪ-wɛɣɛ tɛtʊ nti ma

ha pa cɔsɔnaa tɔ tə taa. 9 Ama Yuta nyáma kisa Tacaa kɛ nɪɪnav. Halɪ Manasee
ná yelaa ké na pa ɪsaɣatv kəlɪ, ɪsɪɪ piitimnaa mpa Tacaa kpiisaa na pá fɛɛ mpɛ tɔ.
10 Ḿpúɣú Tacaa heela ɪ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa sɪ pá heeli Manasee sɪ: 11 N lapa
acaalətv. N təma ɪsaɣatv taa na pá kəlɪ ləŋ Amolii nyáma. Haləna ń tusi Yuta
nyáma kɛ tɪɪŋ laav taa. 12 Pə tɔɔ ké maɣa Tacaa Isɛɣɛlɪ Isɔ, maa kɔna alaamali
nɔɣɔlvɣv Yosalɛm na Yuta nyáma. Paa wei í nɪɪ-tɪ pɪɪ svsɪ-ɪ watv. 13 Maa hɔ
Yosalɛm nyáma ŋkpaŋvɣv, ɪsɪɪ ma lapv Samalii na Akapɪ lvlvɣv nyáma tɔ. Maa
kpiisi ɪcatɛ yəlaa, ɪsɪɪ pa nyaalvɣv nyanaɣa təcɛɪcɛɪ na pá pá tɔ. 14 Maa lɔ yəlaa
mpa pə kaasaa tɔ. Maa tv-wɛɣɛ kolontunaa niŋ taa, na pɛlɛ pá kuu pa na pa
wontu. 15 Ḿpúɣú maa la. Mpi tɔ, hatoo kvyaŋku mə cɔsɔnaa lɪɪ Icipiti tɔ, haləna
saŋa, pa ta yele mpi pə fɛɪ teu təɣɔ lapv, na ma páánáá kpaasvɣv.
16 Ḿpúɣú Manasee lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, na í tusi Yuta nyáma kɛ laatv
taa, na ma yəlaa kvpama tuutuuma tətɔɣɔ ɪcatɛ təna taa.
17 Pa kɛɛsa Manasee təm lɛntɪ kɛ Yuta awulaa takəlasɪ taa. Paa ɪ kvlapəm na ɪ
tɪɪŋ laav təm. 18 Waatv wei Manasee səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ kawulaɣa təyaɣa haləm
mpi pa yaa sɪ Wusa haləm tɔ pə taa, na ɪ pəyalv Amoŋ lɛɛtɪ ɪ lonte.

Yuta wulav Amoŋ təm
(Kvtɔɔsvtv II 33:21-25)

19 Amoŋ lvlvɣv pɪɪsɪ hiu na naalɛ nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulav. Ilɛna í təɣɔ
pɪɪsɪ naalɛɣɛ Yosalɛm. I too kɛlɛ Yopa tv Halu pɛɛlɔ Mesuleme. 20 Ḿpúɣú ɪ lapa
mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ caa Manasee. 21 I kɛɛna-ɪ teitei ké, na í laakɪ tɪɪŋ ɪsɪɪ
ílé ɪ ka lapv tɔ. 22 Amoŋ ləwa ɪ cɔsɔnaa Isɔ Tacaa maɣa, ɪ ta tɔ ɪsɪɪ ma caakɪ tɔ.
23 Ḿpúɣú kvyakv nakvlɪ Amoŋ waalɪ nyáma kvla ɪ tɔɔ, na pá kv-ɪ ɪ kawulaɣa
təyaɣa taa. 24 Ama Yuta nyáma ná kú mpa pa kv-ɪ tɔ. Ilɛna pá kpa ɪ pəyalv Sosiyasɪ
kɛ wulav.
25 Pa kɛɛsa Amoŋ təm lɛntɪ kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 26 Ḿpúɣú pa pima-ɪ ɪ
pəlaav taa ké Wusa haləm taa. Na ɪ pəyalv Sosiyasɪ lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

22

Yuta wulav Sosiyasɪ təm
(Kvtɔɔsvtv II 34:1-2)

1 Sosiyasɪ lvlvɣv pɪɪsɪ pəlefɛɪ naanvwa nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulav kɛ
Yosalɛm taa ké pɪɪsɪ hiu na naanvwa na kvlvmaɣa. I too kɛlɛ Posika tv Ataya
pɛɛlɔ Yetita. 2 Ḿpúɣú Sosiyasɪ lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔ. I təma teitei ké ɪsɪɪ ɪ
ləŋcɛ Tafiiti, ɪ ta lɪɪ ɪ ɪkpatɛ taa.

Kətvlv səsə hii kiiu takəlaɣa
(Kvtɔɔsvtv II 34:8-18)

3 Ḿpúɣú kvyakv nakvlɪ Sosiyasɪ kvsa takəlasɪ ŋmaalv Asaliya pəyalv Safaŋ,
Mesulam saalɪ kɛlɛ sɪ: Polo Isɔ təsɛɛlɛ, 4 na ń heeli kətvlv səsə Hilikiya sɪ kala
Isɔ təsɛɛlɛ liɣitee wena kətəlaa nənəɣɔ taŋlaa kpeɣelaa tɔ. 5-6 Na ń cɛla-yɛɣɛ təma
lataa tɔɔ feŋlaa, mpa pa taɣanəɣɪ Isɔ təsɛɛlɛ tɔ, na pá fɛlɪ saakəlaa, na tɛtv ŋmalaa,
na təma lataa lɛlaa. Ilɛna pá yana taasɪ na pɛɛ kvsaakɛɛ wena paa taɣanna tɔ. 7 Taa
pɔɔsɪ-wɛ sɪ pá kɛɛsɪ mpi pa lapənaa tɔ. Mpi tɔ, yəlaa mpɛ pa lakɪ teu ké.
8 Kətvlv səsə nɪɪ mpv, ɪlɛna í heeli Safaŋ sɪ: Ma hika kiiu takəlaɣa kɛ Isɔ təsɛɛlɛ
taa. Ilɛna kətvlv cɛla Safaŋ kɛ takəlaɣa ŋkɛ, na ílé ɪ kala. 9 Ilɛna Safaŋ məlɪ na
í heeli wulav sɪ: Kətəlaa koosa Isɔ təsɛɛlɛ atakaa taa liɣitee na pá cɛla təmlataa
feŋlaa.
10 Ilɛna Safaŋ tasa sɪ: Kətvlv səsə Hilikiya cɛləna-m takəlaɣa kanɛ.
Ḿpúɣú Safaŋ kala takəlaɣa ŋkɛɣɛ wulav.

Sosiyasɪ pɔɔsa Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ alʋnyәŋ Hulәta
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 34:19-28)

11 Waatʋ wei wulaʋ nɪɪ kiiu takәlaɣa ŋkɛ ka tɔm, ɪlɛna ɪ laŋlɛ wakәlɪ na í cәlɪ ɪ wontu. 12 Ḿpúɣú ɪ yaa kɔtʋlʋ sɔsɔ Hilikiya, na Safaŋ pәyalʋ Ahikam, na Mikaya pәyalʋ Akәpɔɔ, na takәlasɪ ŋmaalʋ Safaŋ, na ɪ waalɪ nyɘ́ma taa lɛlʋ wei pa yaa sɪ Asaya tɔ, na í tɔ-wɛ sɪ: 13 Ɪ polo í pɔɔsɪ Tacaa kɛ má na Yuta yәlaa ta tɔm, na takәlaɣa ŋka pa hii ɪsәntɔ tɔ ka kʋyɔɣɔtʋtʋ tɔɔ. Pɔpɔtʋ fɛɪ leleŋ, ta cɔsɔnaa ta tɔkɪ kʋsәsɪɪtʋ nti pa ŋmaa ka taa tɔ. Pә tɔɔ kɛ́ Tacaa páánáá ka huuna-tʋɣʋ sɔsɔm.

14 Ḿpúɣú apalaa kakpasɪ ɪnɪ ɪ pola Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ alʋnyәŋ Hulәta tɛɣɛ Yosalɛm kpekәle kʋfatɛ taa. Alʋ ɪnɪ ɪ paalʋ kɛlɛ Tifa pәyalʋ Salum, Hala saalɪ. Ɪlɛ́ ɪ paasaɣanana kɔtәlaa wontu kususuutu. Ḿpúɣú apalaa mpɛ pa kɛɛsa pa tɔm kɛ Hulәta. 15 Ntɛna Hulәta tɔ-wɛ sɪ, pá tɛlәsɪ wulaʋ sɪ Tacaa tɔma sɪ: 16 Maa yele na mpusi kɔɔ Yosalɛm na ɪ yәlaa pa tɔɔ, ɪsɪɪ pa ŋmaaʋ takәlaɣa kanɛ ka taa tɔ. 17 Mpi tɔ, pa lɔ-m na pá laakɪ tɪɪŋ. Ɪlɛna pa lakasɪ nsɪ sɪ kpa-m páánáá. Pә tɔɔ kɛ́ ma páánáá huuna ɪcatɛ tәnɛɣɛ sɔsɔm, a ta tiita. 18 Ye pә kaasa wulaʋ ɪlɛ, Ɪsɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa heeliɣi-ɪ sɪ, ɪsɪɪ ɪ nɪɪʋ takәlaɣa ŋkɛ ka taa tɔm kɛ teu, 19 na nti ma yɔɣɔta Yosalɛm na ɪ yәlaa pa tɔm tɔ, tɪɪ tɛɛsәna sɔɣɔntʋ. Halɪ tɘ́ pәsɪ mpusi tɔm. Ɪlɛ ma naWa ɪsәna nyá laŋlɛ wakәlaa na ń cәlɪ nyá wontu na ń pәlɪ ɪsәlʋm tɔ, maa mʋ nyá kʋsәlәmʋtʋ. 20 Pә tɔɔ kɛ́ maa yele na ń sɪ sәm kʋpam, na pá pi-ŋ nyá pәlaaʋ taa. N kaa na mpusi wei maa kɔna Yosalɛm nyɘ́ma tɔɔ tɔ.

Sosiyasɪ na Isɔ pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 34:29-32)

Ḿpúɣú kɔtʋlʋ sɔsɔ Hilikiya na ɪ taapalaa, pa polaa na pá heeli tɔm ntәɣɪ wulaʋ Sosiyasɪ.

23

1 Ḿpúɣú wulaʋ kota Yuta na Yosalɛm pә nyʋɣʋ nyɘ́ma tәnaɣa ɪ kiŋ kɛ kpakpaa. 2 Na pá na pa samaa pá polo Isɔ tәsɛɛlɛ. Pә kpaɣaʋ kɔtәlaa, na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsәlaa na yәlaa tәna, paa mpa. Ɪlɛna wulaʋ kala-wɛɣɛ kiiu takәlaɣa ŋka pa hiiwa tɔ. 3 Pәlɛ pә waalɪ kɛ́ wulaʋ sәŋa ɪ kumte tɔɔ kɛ Isɔ tәsɛɛlɛ taa. Ɪlɛna í na Tacaa pá pɛɛlɪ nɔɣɔ, na samaa tisi sɪ mpɛ paa tɔkɪ Tacaa kiiŋ, na ɪ kʋsɛɣɛsәtʋ, na ɪ kʋtʋtʋtʋ, na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na lotu kʋlʋmtʋ. Na pá lakɪ pә tәna mpi pa ŋmaa takәlaɣa ŋkɛ ka taa tɔ.

Isɔ sɛɛv taɣanvɣv kɛ Yuta taa
(Kʋtɔɔsʋtʋ II 34:3-5)

4 Pәlɛ pә waalɪ kɛ́ wulaʋ tɔma kɔtʋlʋ sɔsɔ Hilikiya, na ɪ waalɪ nyɘ́ma, na kɔtәlaa mpa pa taŋәɣɪ Isɔ tәsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ tɔ sɪ: Ɪ lɔ tʋɣʋ Paalɪ na Asela na ɪsɔtʋlʋŋasɪ wontu kʋlalaatʋ tәna. Ɪlɛna pá wɔ-tәɣɪ kɔkɔ kɛ Yosalɛm ɪcatɛ waalɪ kɛ Setәlɔŋ tɛtɛkәlɛ taa, na pá cosi pә tɔlʋma na pá pona Petɛɛlɪ. 5 Ḿpúɣú Sosiyasɪ tɔɣɔna tɪɪŋ kɔtәlaa mpa Yuta awulaa ká kpawa tɔ. Mpɛ pa fɛɛnәɣәna tәkɔtәlɛnaa mpa pa wɛ acalɛɛ nna a cɔɔna Yosalɛm tɔ a taa tɔ. Mpi tɔ, tʋɣʋ Paalɪ, na ilim, na ɪsɔtʋ, na ɪsɔtʋlʋŋasɪ waanɪ waanɪ tәnaɣa pa fɛɛnaɣaa. 6 Ɪlɛna pá lәsɪ Isɔ tәsɛɛlɛ taa kɛ́ Asela tesika kʋlalaaɣa, na pá wɔ-kɛɣɛ Yosalɛm waalɪ kɛ Setәlɔŋ tɛtɛkәlɛ taa, na pә́ nyaɣa tәkpataa. Ɪlɛna pá ŋmɪɪsɪ pa tɔlʋma kɛ pәlaaŋ taa. 7 Ḿpúɣú Sosiyasɪ yɔka Isɔ tәsɛɛlɛ cɔlɔ kutuluŋ wei ɪ taa pa lakɪ wasaŋkalәtʋ tɔ. Tәnaɣa alaa ná lʋʋkɪ tʋɣʋ Asela kɔtaɣa wontu.

8 Pә waalɪ kɛ́ Sosiyasɪ kɔna Yuta acalɛɛ kɔtәlaa tәna, na í wakәlɪ pa tәkɔtәlɛnaa mpa pa taa pa fɛɛnaɣaa na pá wɔkɪ tulaalʋnaa tɔ. Pә kpaɣaʋ Kepa na pә polo Pɛɛsepa tɔ. Na pá yɔkɪ tәlaalɛnaa mpa paa wɛ Yosalɛm ɪcatɛ nɔnɔɔsɪ tɔ. Na tәlaalɛ nte tɪɪ wɛ ɪcatɛ nyʋɣʋ tʋ Yosuwa nɔnɔɣɔ tɔ. Ye ń sʋʋkɪ ɪcatɛ nyá niŋ mpәtәŋ tɔɔ. 9 Ama kɔtәlaa mpa pa fɛɛnaɣaa tɪɪŋ tәkɔtәlɛnaa tɔ, pa ta ha-wɛɣɛ mpaaʋ sɪ pá la

kɔtasɪ kɛ Tacaa kɔtaɣa tɔlatɛ tɔɔ kɛ́ Yosalɛm. Ama pá na kɔtɔlaa lɛlaa pa tɔkaɣana potopotonaa mpa pa taa kʋkʋsʋm fɛɪ tɔ.

10 Ḿpúɣú Sosiyasɪ wakɔla tɔlaalɛ Tofe timpi yɔlaa wɔkaɣa pa piya kɛ tʋɣʋ Molɛkɪ kɛ Hinom tɛtɛkɔlɛ taa tɔ. 11 Na í wakɔlɪ tɔtɔɣɔ kpaɣanɔŋ lɛɛsɔŋ wei Yuta awulaa ka hawa na pá sɪɪ Isɔ tɔsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ kutuluɣu taa kɛ́ akewe Netaŋ-Melɛkɪ tɔyaɣa cɔlɔ tɔ. Na Sosiyasɪ wɔ ɪ kɛɛkɛnaa kɛ kɔkɔ tɔtɔ. 12 Na í yɔkɪ tɔlaalɛnaa mpa Yuta awulaa ka ŋmawa Ahasɪ kutuluɣu pata tɔɔ tɔ tɔpʋtʋpʋtʋ. Na mpa wulaʋ Manasee ŋmawa Isɔ tɔsɛɛlɛ taasɪ naalɛ tɔɔ tɔ. Na í lɔ pɔ hɔɣɔlasɪ kɛ Setɔlɔŋ tɛtɛkɔlɛ taa. 13 Na Sosiyasɪ wakɔlɪ tɔkɔtɔlɛnaa mpa Salʋmɔŋ ka ŋmawa Olifinaa pulaɣa ilim mpɔtɔŋ tɔɔ hɔɣɔlʋɣʋ kɛ Yosalɛm ɪsɛntaa tɔ. Paa Sitɔŋ nyɛ́ma tʋɣʋ alʋnyɛŋkʋ ɪsaɣaʋ Asɔtatɪ, na Mowapʋ nyɛ́ma tʋɣʋ ɪsaɣaʋ Kɛmɔsɪ, na Amoni nyɛ́ma tʋɣʋ ɪsaɣaʋ Milikom. 14 Na Sosiyasɪ yɔkɪ pɛɛ kʋsikee, na í sɛtɪ tesikasɪ, na í waasɪ tɔlaalɛnaa tɔɔ kɛ́ yɔlaa mʋwa.

Isɔ sɛɛv taɣanʋɣʋ kɛ Isɛɣɛlɪ taa (Kʋtɔɔsʋtʋ II 34:6-7)

15 Ḿpúɣú Sosiyasɪ wakɔla Petɛɛlɪ tɔkɔtɔlɛ, nte Nepa pɔyalʋ Solopʋwam ka ŋmawa na í tusi Isɛɣɛlɪ nyɛ́ma kɛ laatʋ taa tɔ. Sosiyasɪ wɔpa tesika kɛ kɔkɔ, na í yɔkɪ tɔlaalɛ tɔnaŋnaŋ.

16 Sosiyasɪ tɔŋna ḿpúɣú lapʋ tɔɣɔ ɪ loosa pɔlaaŋ kɛ pulaɣa tɔɔ, na í tili yɔlaa na pá kuu mʋwa na pá wɔ-yɛɣɛ kɔkɔ kɛ tɔkɔtɔlɛ na tɛ́ pilisi, ɪsɪɪ Tacaa kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsʋlʋ ka kpaalʋɣʋ tɔ. 17 Mpʋɣʋlɛ Sosiyasɪ tasa pɔɔsʋɣʋ sɪ: Pɔlaaʋ pɔlɛ nteɣe ma loosiɣi ɪsɔntɔ?

Ilɛna ɪcatɛ yɔlaa cɔ sɪ: Yuta Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsʋlʋ wei ɪ ka kpaala nti tɔ tɔna n lapa tɔkɔtɔlɛ tɔnɛ tɔ ɪ pɔlaaʋ kɛ́.

18 Ntɛna Sosiyasɪ sɪ: I yele Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsʋlʋ ɪnɪ ɪ pɔlaaʋ ŋkʋ. Nɔɣɔlʋ í taa tokina-kʋ.

Mpʋ pɔ lapɔna na pá yele Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsʋlʋ ɪnɪ na Samalii nyɔŋ pa mʋwa.

19 Ḿpúɣú wulaʋ Sosiyasɪ yɔka tɔkɔtɔlɛnaa, mpa Isɛɣɛlɪ awulaa ka ŋmawa Samalii acalɛɛ taa, na pá laakɪ na pɛ́ kʋsɪ Tacaa páánáá tɔ. Teitei ɪsɪɪ ɪ lapʋ Petɛɛlɪ tɔ. 20 Na í lɛntɪ pa kɔtɔlaa mpa pa fɛɛnaɣa tɔkɔtɔlɛnaa mpɛ tɔ. Na í wɔ pɔ tɔɔ kɛ́ yɔlaa mʋwa.

Pɔ waalɪ kɛ́ Sosiyasɪ mɔla Yosalɛm.

Yuta nyɛ́ma tɔɣɔʋ kɛ Tɛɛv acima (Kʋtɔɔsʋtʋ II 35:1,18-19)

21 Ḿpúɣú Sosiyasɪ tɔma Yuta nyɛ́ma tɔna sɪ: I tɔɣɔ mɔ Isɔ Tacaa Tɛɛv acima. Isɪɪ paa kɛɛsʋɣʋ nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ takɔlaɣa taa tɔ. 22 Pɔpɔtʋ fɛɪ leleŋ, pɔ kpaɣaʋ hatoo paasɔnlaa waatʋ, na pɛ́ polo Yuta na Isɛɣɛlɪ pa awulaa waatʋ tɔ, pa ta tɔɣɔta Tɛɛv acima ɪsɪɪ mpʋ pɔ taka. 23 Sosiyasɪ kawulaɣa pɔnaɣa pɔlefɛɪ hiu nyɔŋka taa kɛ́ pa tɔɣɔ-ɪ ḿpúɣú Yosalɛm taa.

Sosiyasɪ kawulaɣa kʋtɔkɔtʋ (Kʋtɔɔsʋtʋ II 35:20-27; 36:1)

24 Ḿpúɣú Sosiyasɪ kpiisa Yosalɛm na Yuta tɔna taa kɛ́ pee pɔɔsɔlaa, na kɔɣɔnaŋ sʋsɔlaa. Na í wakɔlɪ kʋlalaam, na lɛɛsɔŋ, na laatʋ wontu lɛntɔnaa, ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ kiiŋ takɔlaɣa ŋka kɔtʋlʋ Hilikiya hiiwa Isɔ tɔsɛɛlɛ taa tɔ, ka taa tɔ.

25 Too tɔ, wulaʋ nɔɣɔlʋ ɪ ta caɣata ɪsɪɪ Sosiyasɪ, na í sɔɔla Tacaa na lotu kʋlʋmtʋ na ɪ lɔsaɣa sʋʋ-ɪ tɔmammam. Isɪɪ pa kɛɛsa Moisi kiiu taa tɔ. Pɔyele pa kaa na wulaʋ nɔɣɔlʋɣʋ mpʋ tɔtɔ.

26 Isɔna Manasee ka kʋsa Tacaa páánáá kɛ Yuta tɔɔ tɔ a ta tii. 27 Pɔ tɔɔ kɛ́ Isɔ tɔma sɪ: Isɪɪ ma yeluɣu na kolontunaa kuu Isɛɣɛlɪ nyɛ́ma tɔ. Mpʋ tɔtɔɣɔ maa yele na

pá kuu Yuta, ma taa na-wɛyɛ ma ɪsɛntaa. Maa lɔ Yosalɛm ɪcatɛ nte maa ləsaa tɔ, na Ɪsɔ təsɛɛlɛ nte maa tɔma sɪ paa sɛɛkɪ-m tə taa tɔ.

28 Pa kɛɛsa Sosiyasɪ tɔm lɛntɪ kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 29 Sosiyasɪ waatʊ taa ké Icipiti wulaʊ Neko na ɪ yoolaa pa pukaɣa Asilii nyɔ́ma waasʊɣʊ kɛ Ɪfəlatɪ kiŋ. Ḿpúɣú Sosiyasɪ kʊlaa sɪ ɪ kaɣatəɣɪ-wɛ. Ulɛna pá kʊ Sosiyasɪ kɛ Mekito kɛ yoou kancaalaɣa nyəŋkʊ taa. 30 Ḿpúɣú ɪ waalɪ nyɔ́ma tʊ-ɪ kɛɛkɛ taa, na pá pona-ɪ Yosalɛm na pá pimi-ɪ ɪ pəlaaʊ taa. Pə waalɪ ké Yuta nyɔ́ma kpawa Sosiyasɪ pəyalʊ Sowakasɪ kɛ wulaʊ, na í lɛɛtɪ ɪ caa lonte taa.

Yuta wulaʊ Sowakasɪ tɔm
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 36:2-4)

31 Sowakasɪ lʊlʊɣʊ pənaɣa hiu na kakpasɪ nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulaʊ. Ulɛna í la ɪsɔtʊnaa tooso kɛ Yosalɛm taa. Ɪ too kɛlɛ Lipina tʊ Ulimeya pɛɛlɔ Hamutalɪ. 32 Ḿpúɣú Sowakasɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ cɔsɔnaa. 33 Ulɛna Icipiti wulaʊ Neko kpa-ɪ na í pona yomle kɛ Lipəla kɛ Hamatɪ tɛtʊ taa, na ɪ kawulaɣa sɪɪ tənaɣa. Ḿpúɣú Neko tʊ Yuta nyɔ́ma sɪ pá fɛlɪ-ɪ lampuu kɛ liɣitee nyəɣətʊ kiloonaa iyisi tooso (3000), na wʊla kɛ kiloonaa hiu na naanʊwa.

34 Pə waalɪ ké Icipiti wulaʊ Neko kpa Sosiyasɪ pəyalʊ Uliyakim sɪ í lɛɛtɪ ɪ caa lonte. Na í laɣasɪ-ɪ hətɛ sɪ Sowakim. Pə kaasa Sowakasɪ, ulɛna í pona-ɪ Icipiti na í sí tənа. 35 Ḿpúɣú Sowakim tʊwa ɪ yəlaa na pá fɛləɣɪ lampuunaa na pə́ kɛɛsəna pa kʊhikim. Ulɛna Sowakim naa fɛlɪ Icipiti wulaʊ kɛ mpi í pɔɔsaa tɔ. Ye tɛtʊ tʊ í fɛla ɪ nyəm, ulɛ Sowakim náá pona Icipiti wulaʊ kɛ liɣitee na wʊla wei Icipiti wulaʊ pɔɔsəɣɪ tɔ.

Yuta wulaʊ Sowakim tɔm
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 36:5-8)

36 Sowakim lʊlʊɣʊ pənaɣa hiu nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulaʊ kɛ Yosalɛm. Ɪ too kɛlɛ Luma tʊ Petaya pɛɛlɔ Seputa. 37 Sowakim lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ cɔsɔnaa.

24

1 Sowakim kawulaɣa waatʊ kɛ Papiloni wulaʊ Nepukanɛsaa, na ɪ yoolaa pa wata Yuta tɛtʊ na pá ŋmakəlɪ Sowakim. Ama pɪsɪ tooso sikaa, ulɛna í kʊlɪ pa tɔɔ. 2 Ḿpúɣú Tacaa kɔna Sowakim kɛ Papiloni, na Silii, na Mowapʊ, na Amoni yoolaa, na pá wakəlɪ na pá ŋmɪulɪ Yuta nyɔ́ma. Ɪsɪɪ Ɪsɔ ka heeluɣu ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa na pá yɔɣɔtɪ tɔ. 3-4 Pə taɣa pʊlʊ, Manasee ka wakəla sɔsɔm ké. Ɪ kʊ́ yəlaa kʊpiŋ kɛ mʊsʊŋ, na ɪsaɣatʊ sʊʊ Yosalɛm taa ké sɔsɔm. Ulɛna Tacaa náá kisi-wɛyɛ suulu hʊlʊɣʊ, na í yele na mpusinaa mpɛ pa kɔŋ-wɛ. Mpi tɔ, ɪ taa caakɪ sɪ í tasa-wɛyɛ ɪ ɪsɛntaa ké naʊ.

5 Pa kɛɛsa Sowakim tɔm lɛntənaa kɛ Yuta awulaa takəlaɣa taa. 6 Waatʊ wei Sowakim səpa, ulɛna ɪ pəyalʊ Sowakɛŋ lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

7 Ama Icipiti wulaʊ ná tá nɔkɪ lɪɪʊ. Mpi tɔ, Papiloni wulaʊ ka lɛɛka-ɪ tɛtʊnaa mpa í ká tɔɣɔ lɔŋ tɔɣɔ. Pə kpaɣaʊ Icipiti tɛtʊ toŋa na pə́ sɪɪna Ɪfəlatɪ pɔɣɔ tɔ.

Yuta wulaʊ Sowakɛŋ tɔm: Yəlaa kuuu kancaalaɣa nyəm
(Kʊtɔɔsʊtʊ II 36:9-10)

8 Sowakɛŋ lʊlʊɣʊ pɪsɪ pəle fɛɪ hiu nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulaʊ. Ulɛna í lá ɪsɔtʊnaa toosoɣo Yosalɛm. Ɪ too kɛlɛ Yosalɛm tʊ Ulənataŋ pɛɛlɔ Nehuseta. 9 Ḿpúɣú Sowakɛŋ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ caa.

10 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké Papiloni wulaʊ Nepukanɛsaa yoolaa polaa na pá nyala Yosalɛm ɪcatɛ. 11 Ḿpúɣú ɪ maɣamaɣa ɪ kɔma saa wei ɪ yoolaa nyala ɪcatɛ kɛ mpʊ tɔ. 12 Ulɛna wulaʊ Sowakɛŋ, na ɪ too, na ɪ waalɪ nyɔ́ma, na ɪ akewenaa, na ɪ yəlaa

mpa ɪ wɛna naani tɔ, pá lɪɪ na pá polo pá ha Nepukanɛsaa kɛ pa tɪ. Ilɛna ílé ɪ la-wɛyɛ yomaa kɛ ɪ kawulaya pənaya pəlefɛɪ naanʊwa nyəŋka taa.

13 Ḿpúɣú Nepukanɛsaa kuu Isɔ təsɛɛlɛ na kawulaya təyaya pə kpancooŋ təna. Na í yɔkɪ wʊla wontu nti Salʊmɔŋ ka lupa na pá lakəna Isɔ təsɛɛlɛ taa tɔ, ɪsɪɪ Tacaa ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. 14 Na pá kuu Yosalɛm nyɘ́ma təna, na akewenaa sɔsaa na nyʊɣʊ nyɘ́ma. Na pá lɪɪ yəlaa iyisi naanʊwa (10000). Pa ta kaləna caŋəm təma lataa na koolaa. Na pə́ yele kʊnyɔntʊnaa tike. 15 Na í kpaya tɔtɔyɔ Sowakɛŋ, na ɪ alaa, na ɪ yəlaa mpa ɪ wɛna naani tɔ, na Yuta nyʊɣʊ nyɘ́ma na í pona Papiloni. 16 Yəlaa kʊpama iyisi naatosompɔɣɔlaya (7000) kɛ ɪ kpayaa. Na caŋəm təma lataa, na koolaa kɛ yəlaa iyaya (1000). Mpa pa mʊna yoou tɔɣɔ ɪ kpaya mpʊ na í pona Papiloni.

17 Pə waalɪ ké Nepukanɛsaa kpa Sowakɛŋ ɪkpele Mataniya kɛ wulaʊ. Na í layasɪ-ɪ hətɛ sɪ Setesiyasɪ.

Yuta wulaʊ Setesiyasɪ tɔm
(Selemii 52:1-3; Kʊtɔɔsʊtʊ II 36:11-12)

18 Setesiyasɪ lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ hiu na kʊlʊmaya taa ké ɪ pəsa Yuta wulaʊ. Ilɛna í lá pɪɪsɪ naanʊwa na kʊlʊm kɛ Yosalɛm. I too kɛlɛ Lipina tʊ Iləmeya pɛɛlɔ Hamutalɪ. 19 Ḿpúɣú wulaʊ ɪnɪ ɪ lapa mpi pə ta maya Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ caa Sowakim.

20 Ilɛna Tacaa mʊ páánáá na í kɔna mpusi kɛ Yuta na Yosalɛm pə nyɘ́ma tɔɔ, na í lɔ-wɛyɛ pooluŋ.

25

Nepukanɛsaa lɛɛkʊɣʊ kɛ Yosalɛm
(Selemii 39:1-7; 52:3-11)

Ḿpúɣú Setesiyasɪ kʊla Papiloni wulaʊ Nepukanɛsaa tɔɔ. 1 Ilɛna Papiloni wulaʊ Nepukanɛsaa na ɪ yoolaa, pá polo Yosalɛm na pá ta-tɛyɛ kotaya. Pa loma hapəlɛ taka ké na pá cɔɔ-tɛyɛ Setesiyasɪ kawulaya pənaya pɔɣɔlayafɛɪ naanʊwa nyəŋka, ɪsɔtʊ naanʊwa nyəŋ kʊyakʊ naanʊwa nyəŋkʊ wule. 2 Na pə́ polo ɪ kawulaya pɪɪsɪ naanʊwa na kʊlʊm nyəŋka.

3-4 Ḿpúɣú nyɔɣɔsɪ anaam lɪɪwa Yosalɛm ɪcatɛ taa. Yəlaa ɪɪ naakɪ tɔɣɔnaya. Ilɛna Papiloni nyɘ́ma tʊlɪ ɪcatɛ koluŋa kɛ púúɣú, kɛ ɪsɔtʊ liɣiti nyəŋ kʊyakʊ pɔɣɔlayafɛɪ naanʊwa nyəŋkʊ wule. Paa na Papiloni nyɘ́ma ka tama Yosalɛm tɔ, Setesiyasɪ na ɪ yoolaa pa pəsaa na pá təŋna wulaʊ haləm nɔnɔɣɔ kɛ koloosi naalɛ hɛkʊ. Na pá kpaya Yaatanɪ tɛtɛkəlɛ mpaaʊ, na pá se ahoo. 5 Ama Papiloni nyɘ́ma tʊ Setesiyasɪ waalɪ na pá kpa-ɪ Yeliko tɛtɛkəlɛ taa. Ilɛna ɪ yoolaa yele-ɪ ɪ tike. 6 Ḿpúɣú pa kpa-ɪ yomle na pá pona-ɪ Papiloni wulaʊ kiŋ kɛ Lipəla. Tənaya pa hʊʊna-ɪ tɔm. 7 Na pá kú ɪ piya kɛ ɪ ɪsɛntaa. Pəlɛ pə waalɪ, ɪlɛna pá wɔɣɔsɪ ɪ ɪsɛ, na pá hɔkɔ-ɪ na pá pona-ɪ Papiloni.

Yosalɛm nyɘ́ma kuuu naalɛ nyəm
(Selemii 39:8-10; 52:12-30; Kʊtɔɔsʊtʊ II 36:17-21)

8 Ḿpúɣú Papiloni wulaʊ taŋlaa nyʊɣʊ tʊ, wei ɪ ké wulaʊ waalɪ nyəŋ na pá yaakɪ-ɪ sɪ Nepusalataŋ tɔ, ɪ sʊʊ Yosalɛm taa ké Nepukanɛsaa kawulaya pənaya pɔɣɔlayafɛɪ naanʊwa nyəŋka, ɪsɔtʊ kakpasɪ nyəŋ, kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaya nyəŋkʊ wule. 9 Ilɛna í nyayasɪ Isɔ təsɛɛlɛ na kawulaya təyaya. Na pə́ tɪɪ kələna nyʊɣʊ nyɘ́ma nyəŋsɪ. 10 Na ɪ yoolaa yɔkɪ Yosalɛm ɪcatɛ.

11 Pə waalɪ ké Nepukanɛsaa tɛɛsa kuuu kɛ ɪcatɛ taa yəlaa, mpa paa hawa Papiloni nyɘ́ma kɛ pa tɪ tɔ, na caŋəm təma lataa mpa pɪɪ kaasaa tɔ. 12 Ilɛna Nepukanɛsaa yele kʊnyɔntʊnaa sɪ pɛlɛ pá haləɣɪ tɔɣɔnaya na lɛsɛŋnaa.

13 Ḿpúɣú Papiloni nyáma yɔka akelenaa mpa paa wɛ Isɔ təseɛlɛ nɔnɔɣɔ tɔ, na
pá kɔɔlɪ nyəɣəlʊɣʊ kʊseɛmʊɣʊ. Na pá kpaɣa pə lʊm kɛɛkɛnaa, na pə nyampaani
anaam wei pa sɪɪ Isɔ təseɛlɛ taɣa tɔɔ tɔ, na pá tɛɛna Papiloni. 14 Na pá kpɛŋna
tɔtɔɣɔ nyəɣəlʊɣʊ kʊseɛmʊɣʊ wontu nti pa lakəna Isɔ təseɛlɛ taa tɔ. Isɪɪ nti pa
kuukina təlʊma tɔ, na pə lɔɣɔlasɪ na kpətələŋ na kɔpʊnaa. 15 Ḿpúɣú wulaʊ taŋlaa
nyʊɣʊ tʊ kpaɣa wʊla na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ wontu. Na cofolonaa na cɛmsɛnaa mpa
pa ŋmɪɪsəɣəna caləm tɔ.
16 Nyəɣəlʊɣʊ kʊseɛmʊɣʊ ŋku Salʊmɔŋ ka lapəna Isɔ təseɛlɛ wontu, na tə
maɣamaɣa tə nyəntʊ tɔ. Isɪɪ lʊm nyampaani anaam, na lʊm kɛɛkɛnaa tɔ, kʊ
tɔɔwa sɔsɔm ké. 17 Akelenaa mpɛ pa kʊŋkʊlʊməŋ ka wɛ mɛɛtələnaa pəɣɔlaɣafɛɪ
naanʊwa naanʊwa ké. Paa wei ɪ nyʊɣʊ taa ké nyəɣəlʊɣʊ kʊseɛmʊɣʊ caŋəm
kahuka kɛ mɛɛtəlɪ kʊlʊm na titite. Na pə puluɣu na kʊ tɔɔ ké tʊɣʊ nakʊlɪ kʊ pee
taka.
18 Ḿpúɣú Papiloni taŋlaa nyʊɣʊ tʊ kpa kɔtʊlʊ Selaya, na ɪ waalɪ tʊ Sefaniya,
na kɔtəlaa mpa pa taŋəɣɪ Isɔ təseɛlɛ nɔnɔɣɔ tɔ. 19 Na í kpa tɔtɔɣɔ yoolaa nyʊɣʊ
tʊ, na wulaʊ təyaɣa nyáma napələɣɪ kakpasɪ. Na takəlasɪ ŋmaalʊ wei ɪ kpakəɣɪ
yoolaa kʊfama tɔ, na Yuta ɪcatɛ nyáma kɛ nɪɪtoso. Pa tənaɣa mpʊ Yosalɛm taa
ké paa wɛɛ. 20 Ilɛna Napusalataŋ pona-wɛɣɛ Papiloni wulaʊ kiŋ kɛ Lipəla. 21 Na
Papiloni wulaʊ kʊ-wɛɣɛ kpakpaa kɛ Hamatɪ tɛtʊ taa təna.
Isəna pa pona Yuta nyáma kɛ hatoo Papiloni tɔɣɔlɛ.

Yuta tɛtʊ nyʊɣʊ tʊ Ketaliya tɔm
(Selemii 40:7–41:18)

22 Ḿpúɣú Papiloni wulaʊ Nepukanɛsaa kaasa Yuta yəlaa kɛ pəcɔɣɔ tɛtʊ taa.
Ilɛna í kpa Ahikam pəyalʊ Ketaliya, Safaŋ saalɪ kɛ pa nyʊɣʊ tʊ. 23 Yuta yoolaa
nyʊɣʊ nyáma, na pa yəlaa mpa pa ta ha pa təɣɪ Papiloni nyáma tɔ, pa nɪɪ nti
Nepukanɛsaa tʊ ɪ taa kɛ mpʊ tɔ. Ilɛna pá polo Ketaliya kiŋ kɛ Misipa. Nyʊɣʊ
nyáma mpɛɣɛlɛ Netaniya pəyalʊ Isəmayɛlɪ, na Kaleya pəyalʊ Yohanaŋ na Netofa
tʊ Tanehumɛtɪ pəyalʊ Selaya na Maaka tʊ Yasaniya. 24 Ḿpúɣú Ketaliya tɔma pa
təna na tuunaʊ sɪ: Ɪ taa nyana Papiloni nyáma. Ɪ caɣa tɛtʊ taa na í nɪɪkəna-wɛ te,
í ká waa.
25 Isɔtʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa sikaa, ɪlɛna awulumpu Nataniya pəyalʊ
Isəmayɛlɪ, Ilisama saalɪ kɛlɛ. Ḿpúɣú Isəmayɛlɪ kpaɣa yəlaa naanʊwa na í polo
Misipa na í kú Ketaliya na Yuta nyáma na Papiloni nyáma mpa paa wɛ ɪ kiŋ tɔ.
26 Mpʊɣʊlɛ sɔɣɔntʊ kpa ɪcatɛ nyáma na Papiloni tɔm, na nyʊɣʊ nyáma tó sɪ pá taa
kɔɔ na pá lɛɛtɪ-wɛ. Ilɛna pá se na pá polo Icipiti.

Sowakɛŋ saləka tʊlʊɣʊ
(Selemii 52:31-34)

27 Yuta wulaʊ Sowakɛŋ saləka pənaɣa hiu na naanʊwa na naatosompɔɣɔlaɣa
nyəŋka sikaa, ɪlɛna Ifilɪ-Melota pəsɪ Papiloni wulaʊ. Ḿpúɣú ɪ tʊla Sowakɛŋ kɛ pə
ɪsɔtʊ naanʊwa na naalɛ nyəŋ kʊyakʊ hiu na naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ. 28 Ilɛna
í lapɪ-ɪ kʊpantʊ. Ɪ kpa-ɪ awulaa lɛmpa mpa pa wɛ Papiloni tɔ pa nyʊɣʊ tʊ. 29 Na
pá wɔɣɔsɪ ɪ saləka wontu, na ɪ na Papiloni wulaʊ pá təkɪ təntəmlɛ. 30 Na Papiloni
wulaʊ paasəɣəna-ɪ paa kʊyakʊ ŋku, halәna ɪ səm.

KUTƆƆSUTU
TAKƎLAƔA KANCAALAƔA NYƎŋKA
Kʋtʋlʋtʋ

Kʋtɔɔsʋtʋ takəlaɣa kancaalaɣa nyəŋka kanɛ ka taa ké pa kɛɛsəɣɪ lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma lʋlʋŋ loosi tɔm na Tafiiti kawulaɣa tɔɣɔʋ tɔm. Pa kɛɛsəɣɪ ka taa tɔtɔɣɔ lsɔ təyaɣa ŋmaʋ taɣanʋɣʋ tɔm tɔtɔ. Takəlaɣa ŋmaalʋ hʋləɣɪ-tʋ sɪ lsɔ sɛɛtʋ ńté pə tənа pə kite.
lsəna pa faɣa Kʋtɔɔsʋtʋ I takəlaɣa tɔ:

Atam lʋlaa na pə lʋlɪ Tafiiti, titite *1–9*
Tafiiti kawulaɣa tɔɣɔʋ tɔm, titite *10–29*

LULUŋ LOOSI TAMSUƔU

Pə kpaɣaʋ Atam na pá polo lsaʋ lʋlʋɣʋ tɔ

1 Atam pəyalʋ kɛlɛ Sɛtɪ, Sɛtɪ pəyalʋ kɛlɛ Inɔɔsɪ. 2 Inɔɔsɪ pəyalʋ kɛlɛ Kenaŋ, Kenaŋ pəyalʋ kɛlɛ Malaleyɛlɪ, Malaleyɛlɪ pəyalʋ kɛlɛ Yelɛtɪ. 3 Yelɛtɪ pəyalʋ kɛlɛ Henɔkɪ, Henɔkɪ pəyalʋ kɛlɛ Matusalɛm, Matusalɛm pəyalʋ kɛlɛ Lemɛkɪ. 4 Lemɛkɪ pəyalʋ kɛlɛ Nowee, Nowee pəyalaa ntɛ́ Sem na Kam na Yɛfɛtɛ.

5 Yɛfɛtɛ pəyalaa ntɛ́ Komɛɛ, na Makɔkɪ, na Matayi, na Yafaŋ, na Tupaalɪ, na Mesɛkɪ, na Tilasɪ. 6 Komɛɛ pəyalaa ntɛ́ Asəkənaasɪ, na Tifatɪ, na Tokaama. 7 Yafaŋ pəyalaa ntɛ́ Ilisa na Taasisi, na Kitim, na Lotanim.

8 Kam pəyalaa ntɛ́ Kusi, na Misilayim, na Puti, na Kanaaŋ. 9 Kusi pəyalaa ntɛ́ Sepa, na Hafila, na Sapəta, na Lakəma, na Sapəteka. Lakəma pəyalaa ntɛ́ Sapa, na Tetaŋ. 10 Tɛtʋ taa wulaʋ kancaalaɣa nyəŋ Nemloti caa kɛlɛ Kusi tɔtɔ. 11-12 Lutɪ, na Anem, na Lehapɪ, na Nafutu, na Patələsɪ, na Kasulu, na Kafətəə nyɔ́ma mpa pa kɛ́ Filiisi nyɔ́ma tɔ pa cɔsɔ kɛlɛ Misilayim. 13-15 Kanaaŋ pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Sitɔŋ. Sitɔŋ waalɪ kɛ́ Hɛtɪ. Pəyele Yepusi nyɔ́ma, na Amolii nyɔ́ma, na Kilikasɪ nyɔ́ma, na Hifi nyɔ́ma, na Aləkitɪ nyɔ́ma, na Sini nyɔ́ma 16 na Afatɪ nyɔ́ma, na Semalii nyɔ́ma, na Hamatɪ nyɔ́ma cɔsɔ kɛlɛ.

17 Sem pəyalaa ntɛ́ Ilam, na Asuu, na Aləpasatɪ, na Lutɪ, na Alam, na Usi, na Huulɪ, na Ketɛɛ, na Mesɛkɪ. 18 Aləpasatɪ pəyalʋ kɛlɛ Sela, Sela pəyalʋ kɛlɛ Ipɛɛ. 19 Piya naalɛyɛ Ipɛɛ lʋlaa, pa yaa kancaalaɣa nyəŋka sɪ Pelɛkɪ. Pə nyʋɣʋ ntɛ́ sɪ faɣaʋ. Mpi tɔ, ɪ waatʋ taa kɛ́ atɛ yəlaa faɣaa. Pa yaa Pelɛkɪ neu sɪ Yɔkətaŋ. 20 Yɔkətaŋ pəyalaa ntɛ́ Aləmotatɪ, na Selɛfɪ, na Hasamafɛtɪ, na Yela. 21 Na Hatolam, na Usalɪ, na Tikəla, 22 na Ipaalɪ, na Apimayɛlɪ, na Sapa. 23 Na Ofii, na Hafila, na Yopapɪ. Yɔkətaŋ pəyalaa ntɛ́ pa tənaɣa mpʋ.

24 Sem pəyalʋ kɛlɛ Aləpasatɪ, Aləpasatɪ pəyalʋ kɛlɛ Sela. 25 Sela pəyalʋ kɛlɛ Ipɛɛ, Ipɛɛ pəyalʋ kɛlɛ Pelɛkɪ, Pelɛkɪ pəyalʋ kɛlɛ Lewu. 26 Lewu pəyalʋ kɛlɛ Selu, Selu pəyalʋ kɛlɛ Nahoo, Nahoo pəyalʋ kɛlɛ Tela. 27 Tela pəyalʋ kɛlɛ Apəlam wei pá kɔma na pá cuɣusi sɪ Apəlaham tɔ.

28 Apəlaham pəyalaa ntɛ́ Isaaka na Isəmayɛlɪ. 29 Pa lʋlʋŋ nyɔ́ma həla ntɔ.

Isəmayɛlɪ pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Nepayɔtɪ, Nepayɔtɪ waalɪ kɛ́ Ketaa, na Atəpelɛlɪ, na Mipisam. 30 Na Misema, na Tuma, na Masa, na Hatatɪ, na Tema. 31 Na Yetuu, na Nafisi, na Ketəma. Isəmayɛlɪ nyɔ́ma ntɛ́.

32 Apəlaham alʋ naalɛ nyəŋ Ketula ná lʋla-ɪ Similaŋ na Yɔkəsaŋ na Metaŋ, na Matiyaŋ, na Isepakɪ, na Suwa. Yɔkəsaŋ pəyalaa ntɛ́ Sapa na Tetaŋ. 33 Matiyaŋ piya ntɛ́ Ifa na Ifɛɛ, na Hanɔkɪ, na Apita na Iləta. Ketula lʋlʋɣʋ nyɔ́ma ntɛ́ pa tənaɣa mpʋ.

34 Apəlaham lʋlʋna Isaaka. Isaaka ná lʋla Isaʋ na Isɛɣɛlɪ. 35 Isaʋ pəyalaa ntɛ́ Ilifasɪ na Lewɛlɪ na Yewusi na Yayelam na Kola. 36 Ilifasɪ pəyalaa ntɛ́ Temaŋ

na Omaa na Sefi na Katam na Kenasɪ na Timna na Amaleke. 37 Lewɛlɪ pəyalaa ntɛ́ Nahatɪ na Sela na Samma na Misa. 38 Seyii pəyalaa ntɛ́ Lotaŋ na Sopalɪ na Sipeyoŋ na Ana na Tisɔŋ na Ɩsɛɛ na Tisaŋ. 39 Lotaŋ pəyalaa ntɛ́ Holi na Homam na ɪ neu alʋnyəŋ ntɛ́ Timna. 40 Sopalɪ pəyalaa ntɛ́ Aliyaŋ, na Manahatɪ, na Ɩpaalɪ, na Sefi, na Onam. Sipiyɔŋ pəyalaa ntɛ́ Aya, na Ana. 41 Ana pəyalʋ kɛlɛ Tisɔŋ, Tisɔŋ pəyalʋ kɛlɛ Haməlaŋ, na Ɩsepaŋ, na Ɩtəlaŋ, na Kelaŋ. 42 Ɩsɛɛ pəyalaa ntɛ́ Pilehaŋ, na Safaŋ, na Yakaŋ. Tisaŋ pəyalaa ntɛ́ Usi, na Alaŋ.

Ɩtɔm nyə́ma awulaa na pa nyʋgʋ nyə́ma (Kancaalaya 36:31-43)

43-50 Awulaa mpa pá təkaya kawulaya kɛ Ɩtɔm tɛtʋ taa na pá kaasəyɪ təma, na pə́cɔ́ Ɩsɛyɛlɪ nyə́ma təkɪ pa kawulaya tɔ pa həla ntɔ. Tinapa tɛtʋ tʋ Peyɔɔ pəyalʋ Pela. Pela səpa, ɪlɛna Posola tɛtʋ tʋ Sela pəyalʋ Yopapɪ náá tɔgɔ. Pəlɛ pə waalɪ kɛ́ Temaŋ tɛtʋ tʋ Husam na Afi tɛtʋ tʋ Petatɪ pəyalʋ Hatatɪ. Ɩnɪ ɪ yoonna Matiyaŋ tɛtʋ nyə́ma kɛ Mowapʋ tɛtʋ taa na í kəlɪ-wɛ. Na Masələka tɛtʋ tʋ Saməla na Lehopoti tɛtʋ tʋ Sawuli kɛ pɔgɔ nɔgɔ. Na Akəpɔɔ pəyalʋ Paalɪ Hanaŋ, na Payi tɛtʋ tʋ Hatatɪ wei í kpaya Matəlɛtɪ pɛɛlɔ Matapeeli tɔ, Me-Sahapɪ saalɪ kɛlɛ.

51 Wulaʋ Hatatɪ səm waalɪ kɛ́ lʋlʋŋ nyʋgʋ nyə́ma təkaya kawulaya kɛ Ɩtɔm tɔɔ. Halɪ pɛlɛ pa həla ntɛ́ Timna, na Aləfa, na Yetɛtɪ, 52 na Oholipama, na Ila, na Pinoŋ. 53 Na Kenasɪ, na Temaŋ, na Mipisaa, 54 na Makətəyɛlɪ na Ilam. Ɩtɔm lʋlʋŋ nyʋgʋ nyə́ma ntɛ́.

2

Yakɔpʋ pəyalʋ Yuta lʋlʋgʋ nyə́ma

1 Yakɔpʋ wei pá cuɣusaa sɪ Ɩsɛyɛlɪ tɔ, ɪ pəyalaa həla ntɔ. Lupɛŋ, na Simiyɔŋ, na Lefii, na Yuta, na Ɩsakaa, na Sapulɔŋ. 2 Na Taŋ, na Yosɛɛfʋ, na Pɛncamɛɛ, na Nɛfətali, na Katɪ, na Asɛɛ.

3 Yuta ná hika apalʋpiya tooso na Kanaaŋ tɛtʋ tʋ Suwa pɛɛlɔ. Pɛlɛyɛlɛ Ɛɛlɪ, na Onaŋ, na Sela. Ama kancaalaya tʋ Ɛɛlɪ lapa mpi pə ta maya Tacaa kɛ paa pəcɔ tɔ. Ilɛna Ɩsɔ kʋ-ɪ. 4 Pə waalɪ kɛ́ Yuta hikina ɪ poolu Tamaa kɛ apalʋpiya naalɛ tətɔ. Pɛlɛsɪ, na Sela. Ɩ pəyalaa təna kpɛnta kakpasɪ. 5 Pɛlɛsɪ pəyalaa ntɛ́ Hɛsələŋ, na Hamuli. 6 Sela pəyalaa ntɛ́ Simili, na Ɩtaŋ, na Hemaŋ, na Kaləkɔtɪ, na Tala. Pa kpɛnta kakpasɪ. 7 Kaami pəyalʋ kɛlɛ Akaa. Ɩnɪ ɪ ká kpaɣana mpi Tacaa ká kisaa sɪ pá taa sɪɪ pa tɪ tɔ. Ilɛna Ɩsɔ náá təŋsɪ-wɛyɛ mpusi. 8 Ɩtaŋ pəyalʋ kɛlɛ Asaliya. 9 Hɛsələŋ pəyalaa ntɛ́ Yelameyɛlɪ, na Lam, na Kalɛpʋ.

10 Lam pəyalʋ kɛlɛ Aminatapɪ, Aminatapɪ lʋləna Yuta kpekəle nyʋgʋ tʋ Nasɔŋ. 11 Nasɔŋ pəyalʋ kɛlɛ Saləma, Saləma pəyalʋ kɛlɛ Poosi. 12 Poosi pəyalʋ kɛlɛ Opɛtɪ, Opɛtɪ pəyalʋ kɛlɛ Sesee. 13 Ilɛna Sesee náá lʋlɪ piya naatosompɔgɔlaya. Halɪ pa həla ntɔ, ɪsɪɪ pa təŋa təma tɔ. Iliyapɪ, na Apinatapɪ, na Samma, 14 na Netaneyɛlɪ, na Latayi, 15 na Osɛm, na Tafiiti. 16 Pa newaa alʋnyəma ntɛ́ Seluya, na Apikaalɪ. Seluya pəyalaa ntɛ́ Apisayi, na Sowapɪ, na Asayɛɛlɪ. Pa kpɛnta tooso. 17 Pəyaya kʋlʋmaya kɛ Apikaalɪ ná lʋlaa, pa yaa-kɛ sɪ Amasa. Ka caa kɛlɛ Ɩsəmayɛlɪ tʋ Yetɛɛ.

18 Hɛsələŋ pəyalʋ Kalɛpʋ ná hika piya liɣiti na ɪ alʋ Asupa. Kancaalaya nyəŋka kɛ alʋpəyaya, pa yaa-kɛ sɪ Yeliyətɪ. Kɛlɛ ka waalɪ kɛ́ apalʋpiya tooso. Yesɛɛ, na Sopapɪ, na Atəŋ. 19 Asupa səpaya, ɪlɛna Kalɛpʋ kpaya Ifəlata kɛ alʋ, na í lʋlɪ-ɪ apalʋpəyaya, na í ha-kɛ sɪ Huuu. 20 Ḿpúyú Huuu ná lʋla Ulii, na Ulii lʋlɪ Pəsalɛlɪ.

21 Hɛsələŋ lʋlʋgʋ pɪɪsɪ sika nɪɪtoso, ɪlɛna í kpaya Kalaatɪ caa Makii pɛɛlɔ, na í lʋlɪ apalʋpəyaya na í ha-kɛ sɪ Sekupɪ. 22 Sekupɪ ɪnɪ ɪ pəyalʋ kɛlɛ Yayii. Yayii ka tənna acalɛɛ hiu na toosoyo Kalaatɪ tɛtʋ taa. 23 Ama Kesuu na Alam pə awulaa lɛɛka Yayii acalɛɛ na Kena ɪcatɛ səsɔɔlɛ, na pə cəlɔ acalɛɛ na á kpɛntɪ nɪɪtoso. Makii lʋlʋgʋ nyə́ma ka wɛnna tənɛ ɪnɪ. 24 Apiya paalʋ Hɛsələŋ səpəna, ɪlɛna Kalɛpʋ tasa

Ifəlata ké kpətənav na í lʋlı apalʋpəyaɣa na í ha-kɛ sı Asuu. Asuu ını ı ŋmana Tekʋwa ıcatɛ.
25 Mpúɣó Hɛsəlɔŋ pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ Yelameyɛlı lʋla piya paɣalɛ. Sɔsɔ
nyəŋ ntɛ́ Lam. Lam waalı ké Puna, na Olɛnı, na Osɛm, na Ahiya. 26 Ilɛna
Yelameyɛlı kpaɣa Atala tɔtɔ, na í lʋlı Onam. 27 Lam pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ
Yelameyɛlı piya ntɛ́ Maası, na Yamɛŋ, na Ikɛɛ. 28 Onam pəyalaa ntɛ́ Sammayi, na
Yata. Sammayi pəyalaa ntɛ́ Natapı, na Apisuu. 29 Mpúɣó Apisuu kpaɣa Apihayili
na ílé ı lʋlı-ı Apaŋ na Molitı. 30 Natapı pəyalaa ntɛ́ Selɛtı, na Apayim. Ama Selɛtı
ná səpa ı fɛına pəyaɣa. 31 Apayim pəyalʋ kɛlɛ Iseyi, Iseyi pəyalʋ kɛlɛ Sesaŋ, Sesaŋ
pəyalʋ kɛlɛ Alayi. 32 Sammayi taalʋ Yata pəyalaa ntɛ́ Yetɛɛ, na Yonataŋ. Ama
Yetɛɛ ná səpa ı fɛına pəyaɣa. 33 Yonataŋ piya ntɛ́ Pɛlɛtı, na Sasa. Yelameyɛlı lʋlʋɣʋ
nyɔ́ma ntɛ́.
34-35 Alʋpiya tike kɛ Sesaŋ ká lʋlaa. Ilɛna í ha ı pɛɛlɔ lɛlʋ kɛ ı yom Icipiti tʋ
Yaaha, na ílé ı lʋlı apalʋpəyaɣa na í ha-kɛ sı Atayi. 36 Atayi pəyalʋ kɛlɛ Nataŋ,
Nataŋ pəyalʋ kɛlɛ Sapatı, 37 Sapatı pəyalʋ kɛlɛ Ifəlalı, Ifəlalı pəyalʋ kɛlɛ Opɛtı.
38 Opɛtı pəyalʋ kɛlɛ Yehu, Yehu pəyalʋ kɛlɛ Asaliya. 39 Asaliya pəyalʋ kɛlɛ Helɛsı,
Helɛsı pəyalʋ kɛlɛ Ilasa. 40 Ilasa pəyalʋ kɛlɛ Sisimayi, Sisimayi pəyalʋ kɛlɛ Salum.
41 Salum pəyalʋ kɛlɛ Yekamiya, na Yekamiya pəyalʋ kɛlɛ Ilisama.
42 Yelameyɛlı taalʋ Kalɛpʋ pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Mesa, Mesa pəyalʋ kɛlɛ
Sifı. Naalɛ nyəŋ ntɛ́ Malesa, Malesa pəyalʋ kɛlɛ Hepəlɔŋ. 43 Hepəlɔŋ pəyalaa
ntɛ́ Kola, na Tapuwa, na Lekem, na Sema. 44 Sema pəyalʋ kɛlɛ Laham, Laham
pəyalʋ kɛlɛ Yɔɔkowam, Lekem pəyalʋ kɛlɛ Sammayi. 45 Sammayi pəyalʋ kɛlɛ
Mawɔŋ, Mawɔŋ pəyalʋ kɛlɛ Pɛtı-Suu. 46 Mpúɣó Kalɛpʋ tasa Ifa kɛ kpaɣav na í lʋlı
Halaŋ, na Mosa, na Kasɛsı. Ilɛna Halaŋ náá lʋlı apalʋpəyaɣa na í ha-kɛɣɛ hətɛ
tɔtɔ sı Kasɛsı. 47 Yatayi pəyalaa ntɛ́ Lekem, na Yotam, na Kesaŋ, na Pɛlɛtı, na Ifa,
na Saafʋ. 48 Mpúɣó Kalɛpʋ tasa Maaka kɛ kpaɣav tɔtɔ, na í lʋlı Sepɛɛ, na Tilana.
49 Pəlɛ pə waalı ké ı tasa Saafı kɛ lʋlʋɣʋ. Ilɛna Saafʋ náá lʋlı Matəmana, na Sefa.
Sefa pəyalaa ntɛ́ Makəpena, na Kipeya. Pəlɛ pə paasi Kalɛpʋ lʋla alʋpəyaɣa na í
ha-kɛ sı Akəsa.
50 Kalɛpʋ lʋlʋɣʋ nyɔ́ma lɛlaa həla ntɔ, ı pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ Huuu alʋ Ifəlata
pəyalaa wɛ tooso ké. Sopalı wei ı ŋmawa Kiliyatı-Yeyalim ıcatɛ tɔ, 51 na Saləma
wei ı ŋmá Pɛtəlɛhɛm ıcatɛ tɔ, na Halefı wei ı ŋmá Pɛtɛ-Ketɛɛ nyəntɛ tɔ. 52 Sopalı
lʋlʋɣʋ nyɔ́ma ntɛ́ Halowe nyɔ́ma, na Menuhoti nyɔ́ma taa lɛlaa. 53 Kiliyatı-
Yeyalim lʋlʋɣʋ nyɔ́ma ntɛ́ Iti tɛtʋ nyɔ́ma, na Puti tɛtʋ nyɔ́ma, na Sumatı tɛtʋ
nyɔ́ma, na Miselayi tɛtʋ nyɔ́ma mpa pa caɣa mpúɣó Sola na Isətawəlı hɔɣələŋ
taa tɔ.
54 Saləma lʋlʋɣʋ nyɔ́ma ntɛ́ Pɛtəlɛhɛm nyɔ́ma, na Netofa nyɔ́ma, na Atələtı-
Pɛtı-Yowapı tɛtʋ nyɔ́ma, na Manaha tɛtʋ nyɔ́ma lɛlaa, na Sola tɛtʋ nyɔ́ma lɛlaa.
55 Na pá sɔɔsəna takəlasi nyəntaa lʋlʋŋ nyɔ́ma mpa pa wɛ Yapɛɛsı ıcatɛ taa tɔ. Isıı
Tilati tɛtʋ nyɔ́ma, na Simati tɛtʋ nyɔ́ma. Mpɛ ını pa ké Lekapii tɛtʋ nyɔ́ma cɔsɔ
Hamatı lʋlʋɣʋ nyɔ́ma Keni tɛtʋ nyɔ́ma ké.

3

Tafiiti lʋlʋɣʋ nyɔ́ma

1 Tafiiti pəyalaa mpa ı lʋla Hepəlɔŋ tɔ pa həla ntɔ. I alʋ Sisilee tʋ Ahinowam
pəyalʋ Amənɔŋ kɛlɛ kancaalaɣa tʋ. Amənɔŋ waalı ké ı alʋ Kamɛɛlı tʋ Apihayili
pəyalʋ Taniyɛɛlı. 2 Tooso nyəŋ ntɛ́ ı alʋ Maaka, Kesuu tɛtʋ wulav Taləmayi pɛɛlɔ
pəyaɣa Apəsalɔm. Liɣiti nyəŋ ntɛ́ ı alʋ Hakii tɛtʋ tʋ pəyalʋ Atoniya. 3 Kakpası
nyəŋ ntɛ́ ı alʋ Apitalı pəyalʋ Sefatiya. Naatoso nyəŋ ntɛ́ ı alʋ Ikəla pəyalʋ
Itəleyam. 4 Pıısı naatosompɔɣɔlaɣa na hɔɣɔlʋɣʋ ŋku ı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Hepəlɔŋ
tɔɣɔ ı lʋla-wɛ. Pəlɛ pə waalı kɛ́ ı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm kɛ pıısı hiu na naanʋwa

na tooso. 5 I lʋla tənaɣa piya tɔtɔ. I alʋ Pasepa Amiyɛlı pɛɛlɔ ná lʋla-ı apalʋpiya liɣiti. Pɛlɛɣɛlɛ Sima, na Sopapı, na Nataŋ, na Salʋməŋ. 6-8 Ḿpúɣú ı lʋla piya pɔɣɔlaɣafɛı naanʋwa tɔtɔ. Pɛlɛɣɛlɛ Ipaa, na Ilisuwa, na Ilipelɛtı, na Noka, na Nefɛkı, na Yafiya, na Ilisama, na Iliyata, na Ilifelɛtı. 9 Pəlɛ pə paasi ı alaa lɛlaa ná lʋla-ı apalʋpiya tɔtɔ, na alʋpəyaɣa pa yaa kɛlɛ sı Tamaa.

10 Salʋməŋ kʋlʋlaa siɣisiɣi kɛlɛ Lʋpʋwam, na Apiya, na Asa, na Sosafatı. 11 Na Solam, na Ahasiya, na Sowası, 12 na Amasiya, na Asaliya, na Yotam. 13 Na Ahası, na Isekiyası, na Manasee, 14 na Amɔŋ, na Sosiyası. 15 Sosiyası pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Yohanaŋ, naalɛ nyəŋ ntɛ́ Sowakim, tooso nyəŋ ntɛ́ Setesiyası, na liɣiti nyəŋ ntɛ́ Salum. 16 Sowakim pəyalaa ntɛ́ Yekoniya na Setesiyası.

17 Yekoniya wei Papiloni nyɔ́ma kuuwa tɔ ı pəyalaa ntɛ́ Seyatiyɛlı, 18 na Maləkilam, na Petaya, na Senasaa, na Yekamiya, na Hosama, na Netapiya. 19 Petaya pəyalaa ntɛ́, Solopapɛɛlı na Simeyi. Solopapɛɛlı pəyalaa wɛ naalɛɣɛ. Mesulam, na Hananiya, na alʋpəyaɣa, pa yaa kɛlɛ sı Selomitı. 20 Pɛlɛ pa waalı kɛ́ piya kakpası tɔtɔ. Hasupa, na Ohɛlı, na Pelekiya, na Hasatiya, na Yusapu-Hesɛtı.

21 Hananiya pəyalaa ntɛ́ Pelatiya, na Yesaya na pá sɔɔsəna Lefaya, na Alənaŋ, na Opatiya, na Sekaniya, pa pəyalaa. 22 Piya naatoso kɛ Sekaniya ná lʋlaa, mpɛɣɛlɛ Semaya, na Hatusi, na Ikaalı, na Paliya, na Neyaliya, na Safatı. 23 Neyaliya ná lʋla piya tooso, Iliyohenayi, na Hisikiya, na Asəlikam. 24 Iliyohenayi ná lʋla piya naatosompɔɣɔlaɣa. Hotafiya, na Iliyasipı, na Pelaya, na Akupi, na Yohanaŋ, na Telaya, na Anani.

4

Yuta lʋlʋŋ nyɔ́ma lɛlaa həla

1 Yuta lʋlʋŋ nyɔ́ma lɛlaa həla ntɛ́ Pɛlɛsı na Hɛsələŋ, na Kaami, na Huuu, na Sopalı. 2 Sopalı pəyalʋ Leyaya pəyalʋ kɛlɛ Yahatı. Na Yahatı náá lʋlı Ahumayi, na Lahatı. Sola lʋlʋŋ nyɔ́ma cɔsɔnaa ntɛ́.

3-4 Ifafɔla pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ Huuu wei ı ŋmá Pɛtəlɛhɛm ıcatɛ tɔ ı pəyalaa ntɛ́ Itam, na Sisileyɛlı, na Isema, na Itəpası, na alʋpəyaɣa, pa yaa-kɛ sı Hasəleponi. Pəlɛ pə waalı kɛ́ ı lʋla Penuwɛlı wei ı ŋmá Ketɔɔ ıcatɛ tɔ na Isɛɛ wei ı ŋmá Husa nyəntɛ tɔ.

5 Asehuu wei ı ŋmá Tekʋwa ıcatɛ tɔ ı ka wɛna alaa naalɛ kɛ́. Kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Hela, naalɛ nyəŋ kɛ Naala. 6 Naala lʋla-ı apalʋpiya liɣiti kɛ́. Ahusam, na Hefɛɛ, na Temini, na Ahasetali. 7 Hela ná lʋla-ı apalʋpiya tooso kɛ́. Selɛtı, na Sohaa, na Itənaŋ.

8 Kɔɔsı pəyalaa ntɛ́ Anupi, na Sopepa. Kʋlʋm ınəɣəlɛ Halum pəyalʋ Ahalehelı lʋlʋŋ nyɔ́ma cɔsɔ.

9 Yapɛɛsı nyʋɣʋ ká kʋlaa kɛ́ na pá kəlı ı taalʋnaa. Pəyele ı too nawa wahala kɛ ı lʋlʋɣʋ waatʋ kɛ́. Ilɛna í ha-ı sı Yapɛɛsı. 10 Ḿpúɣú ı sələma Isɔ sı: Isɛɣɛlı Isɔ, koolu-m kʋpantʋ na ń sɔɔsı ma kʋwɛnam na ń kenti ma tɔɔ kɛ́ nyá niŋ na ń hatələna-m mpusi na wahala. Ḿpúɣú Isɔ ha-ı mpi ı sələmaa tɔ.

11 Supa taalʋ Kelupı pəyalʋ kɛlɛ Mehii. Mehii nyəŋ ntɛ́ Isetɔŋ. 12 Na Isetɔŋ nyɔ́ma ntɛ́ Pɛtı-Lafa, na Paseya, na Tehina. Tehina ŋmana Nahasi ıcatɛ. Ilɛna pɛlɛ pa lʋlʋɣʋ nyɔ́ma caɣa Leka.

13 Kenasi pəyalaa ntɛ́ Otiniyɛɛ, na Selaya. Otiniyɛɛ nyɔ́ma ntɛ́ Hatatı na Meyonotayi. 14 Meyonotayi pəyalʋ kɛlɛ Ofəla. Selaya pəyalʋ kɛlɛ, caŋəm təma lataa cɔsɔ Yopapı wei ı ká wɛ caŋəm nyɔ́ma tɛtɛkəlɛ taa tɔ.

15 Yefune pəyalʋ Kalɛpʋ nyɔ́ma ná wɛ tooso. Ilu, na Ila na Naam. Kenasi caa kɛlɛ Ila.

16 Yahalelɛlı pəyalaa ntɛ́ Sifı, na Sifa, na Tiliya, na Asalɛlı.

17-18 Ɩsəla pəyalaa ntέ Yetɛɛ, na Melɛtɩ, na Ifɛɛ, na Yalɔŋ. Mpúɣó Melɛtɩ kpaɣa Icipiti wulaʊ pɛɛlɔ Pitiya, na í lʊlɩ Miləyam, na Sammayi, na Ɩsepa wei ɩ ŋmawa Ɩsɛtamʊwa ɩcatɛ tɔ. Melɛtɩ ka wɛna Yuta alʊ wei ɩ lʊla-ɩ Yelɛtɩ wei ɩ ŋmá Ketɔɔ ɩcatɛ tɔ, na Hepɛɛ wei ɩ ŋmawa Soko ɩcatɛ tɔ, na Yekotiyɛlɩ wei ɩ ŋmawa Sanʊwa ɩcatɛ tɔ.

19 Mpúɣó Hotiya kpaɣa Naham neu nɔɣɔlʊ. Pa lʊlʊɣʊ nyέma ntέ Kaami nyέma mpa pa huka Keila, na Maakati nyέma mpa pa huka Ɩsətemʊwa tɔ.

20 Simɔŋ pəyalaa ntέ Amənɔŋ na Linna na Pɛnɩ-Hanaŋ, na Tilɔŋ. Ɩseyi lʊlʊɣʊ nyέma ntέ Sohɛtɩ na ɩ pəyalʊ.

21 Yuta pəyalʊ Sela lʊlʊɣʊ nyέma ntέ Ɛɛlɩ wei ɩ ŋmá Leka ɩcatɛ tɔ, na Layeta wei ɩ ŋmawa Malesa ɩcatɛ tɔ, na kpoŋkpontu toŋ nyəntʊ pɔɔŋ lʊʊlaa mpa pa wɛ Pɛtɩ-Asepeya tɔ. 22 Sela kɛlɛ Yokim na Kosepa nyέma na Yowasɩ na Salafi nyέma mpa pa kpaɣa Mowapʊ alaa na pάcό pá məlɩ Lehem tɔ pa cɔsɔ. Tɔm tənɛ tə pənaa kέ. 23 Pa lʊlʊɣʊ nyέma ntέ tiisi ŋmalaa mpa paa wɛ Netayim na Ketela na pá lakɩ wulaʊ kɛ təmlɛ tɔ.

Simiyɔŋ lʊlʊɣʊ nyέma

24 Simiyɔŋ pəyalaa ntέ, Menuwɛlɩ na Yamɛŋ, na Yalipɩ, na Sela, na Sawuli. 25 Sawuli lʊlʊɣʊ nyέma siɣisiɣi kɛlɛ Salum na Mipisam, na Misema. 26 Misema nyέma ntέ Hamuwɛlɩ na Sakuu, na Simeyi. 27 Simeyi ná lʊla apalʊpiya naanʊwa na naatoso na alʊpiya naatoso. Ama ɩ taalʊnaa ná tá lʊlɩ sɔsɔm. Pə tɔɔ kέ Simiyɔŋ kpekəle nyέma ta tala Yuta nyέma kɛ paɣalɛ.

28-32 Pa acalɛɛ sɔsɔɔna, na pəcɔlɔ səkpena wena a taa paa wɛɛ na pάcό Tafiiti tɔkɩ ɩ kawulaɣa tɔ a həla ntέ Pɛɛsepa, na Molata, na Hasaa-Suwalɩ, na Pila, na Ɩsɛm, na Tola, na Petuyɛlɩ. Na Hooma, na Sikəlakɩ, na Pɛtɩ-Maləkapɔtɩ, na Hasaa-Susim, na Pɛtɩ-Pili, na Salayim. Pa acalɛɛ lɛnna ntέ Ɩtam, na Ayɛŋ, na Limɔŋ, na Tokɛŋ, na Asaŋ. 33 Na pəcɔlɔ acalɛɛ, halәna Paalatɩ. Pa acalɛɛ ntέ na pa lʊlʊŋ.

34-38 Simiyɔŋ lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyέma həla ntɔ. Mesopapɩ, na Yaməlɛkɩ, na Amasiya pəyalʊ Yosaŋ, na Sowɛɛlɩ, na Selaya pəyalʊ Yosipiya pəyalʊ Yehu. Asiyɛlɩ saalɩ kɛlɛ, na Ɩliyohenayi, na Yakopa, na Yesohaya, na Asaya, na Atiyɛlɩ. Na Yesimiyɛlɩ, na Penaya, na Yetaya lʊlʊɣʊ tʊ Alloŋ saalɩ Sifeyi pəyalʊ Sisa, na Simili, na Semaya. Pa huka sɔsɔm kέ. 39 Ɩlɛna pá yá na pá polo tɛtɛkəlɛ ilim təlɩulɛ tɔɔ kέ Ketɔɔ cɔlɔɣɔ pa heeŋ tiikuɣu. 40 Mpúɣó pa maɣana nyɩtʊ kʊpantʊ na tɛtʊ walaa, na pá caɣana pa tɩ. Kam lʊlʊɣʊ nyέma ka caɣana tɛtʊ ntɩ tə taa kέ hatoo lɔŋ. 41 Yuta wulaʊ Ɩsekiyasɩ pɔɔlɛ taa kέ mpɛ ɩnɩ pa kɔma na pá yoona Kam nyέma na pá kpiisi-wɛ tənaŋnaŋ, na mpɛ pá caɣa tənaɣa halәna saŋa. Mpi pə tɔɔ tɔ, nyɩtʊ ka wɛ tənaɣa sɩ pa tɔla í tɔɣɔ.

42 Simiyɔŋ lʊlʊɣʊ nyέma lɛlaa ɩsɩɩ yəlaa nasəlɛ na nɩɩnʊwa (500) ná kpawa Ɩtɔm pʊɣʊ taa. Mpɛɣɛlɛ Ɩseyi pəyalaa liɣiti Pelatiya, na Neyaliya, na Lefaya, na Usiyɛlɩ. 43 Mpúɣó pa kʊwa Amaleke nyέma mpa pɩɩ kaasaa na pá cɔɔsɩ təna tɔ, na mpɛ pá caɣa na pa lʊlʊɣʊ nyέma wɛ tənaɣa halәna saŋa.

5

Lupɛŋ lʊlʊɣʊ nyέma

1-2 Lupɛŋ ká kɛna Yakɔpʊ pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ. Ama waatʊ wei ɩ sʊʊna ɩ caa alaa taa lɛlʊ, ɩlɛna ɩ neu Yosɛɛfʊ pəsɩ kancaalaɣa tʊ. Paa na mpʊ Lupɛŋ neu Yuta lʊlʊɣʊ nyέma ntέ sɔsaa. Halɩ pɛlɛ pa taa lɛlʊ tɔɣɔna Ɩseɣɛlɩ kawulaɣa.

3 Lupɛŋ pəyalaa ntέ, Hanɔkɩ, na Palu, na Hɛsəlɔŋ, na Kalimi.

4 Sowɛɛlɩ pəyalaa ntέ Semaya, na Kɔkɩ, na Simeyi, 5 na Mika, na Leyaya, na Paalɩ, 6 na Peela. Kantəkaɣa nyəŋ ɩnəɣəlɛ Lupɛŋ nyέma nyʊɣʊ tʊ wei Asilii wulaʊ Tekəla-Falasaa ka kpaɣaa na í pona ɩ tɛ tɔ.

7 Peela tɛɛtʋnaa mpa pa ké pa lʋlʋŋ nyʋgʋ nyámа na pá tʋ-wɛgɛ takəlaga taa tɔ pa həla ntɔ. Kancaalaga nyəŋ ntέ Yeiyɛlı, naalɛ nyəŋ kɛ Sakalı, 8 tooso nyəŋ ké Sowɛɛlı saalı kʋlɛlʋgʋ Sema, na Sema saalı Anası pəyalʋ Pela.

Lupɛŋ nyámа ka wɛnna tɛtʋ nti tə wɛ Alʋwɛɛ na ilim mpətəŋ na Nepo pʋgʋ na Paalı-Meyɔŋ ıcatɛ na ilim ntɔgɔŋ tɔɔ tɔ. 9 Pa təcagalɛ na ilim təlıılɛ tɔɔ kɛlɛ pə kpagau Papiloni pɔgɔ lfəlatı nɔgɔ kɛ timpi wʋlaga tɛtʋ caaləgı tɔ. Mpi tɔ, pa təla ka tɔɔwa sɔsɔm kɛ Kalaatı tɛtʋ taa ké. 10 Paa yoona Hakili nyámа kɛ Sayuli pɔɔlɛ taa ké na pá kəlı-wɛ. Ilɛna pá polo pá cagа Kalaatı ilim təlıılɛ hɔgɔlʋŋ təna taa.

Katı lʋlʋgʋ nyámа

11 Katı lʋlʋgʋ nyámа ka cagana Lupɛŋ nyámа kɔŋkɔŋ taa ké ilim ntɔgɔŋ tɔɔ ké Pasaŋ tɛtʋ taa, halәna Salika tɛtʋ ilim təlıılɛ tɔɔ. 12 Sowɛɛlı lʋlʋŋ nyámа ntέ kancaalagа nyámа. Naalɛ nyámа ntέ Safaŋ lʋlʋŋ nyámа, pɛlɛ pa waalı ké Yanayi, na Safatı. 13 Pəlɛ pə paasi pə kaasa lʋlʋŋ naatosompɔgɔlagа nyɔɔŋ nyámа. Pɛlɛgɛlɛ Mikayɛɛlı, na Mesulam, na Sepa, na Yolayi, na Yakaŋ, na Siya, na Ipɛɛ. 14 Paa ké Apihayili lʋlʋgʋ nyámа ké. Apihayili cɔsɔnaa siɣisiɣi hәla ntέ Huli, na Yalʋwa, na Kalaatı, na Mikayɛɛlı, na Yesisayi, na Yato, na Puusı. 15 Pa nyʋgʋ tʋ ntέ Kuni saalı Apitiyɛlı pəyalʋ Ahi. 16 Katı lʋlʋgʋ nyámа ka cagana Kalaatı na Pasaŋ pa tɛtʋnaa na pə hɔgɔlәŋ taa na pá sıına Salɔŋ tətiikile tənagа.

17 Yuta wulaʋ Yotam na Isɛgɛlı nyəŋ Solopʋwam pa pɔɔlɛ taa ké pa tʋwa Katı kpekəle nyámа panɛ pa həla kɛ takəlagа taa.

18 Lupɛŋ na Katı pa kpeka na Manasee kpekəle hɔgɔlʋgʋ ka wɛna yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi nıılɛ na liɣiti na nasətoso na nıınʋwa na nııtoso (44760) kpekəle. Pa nyəmá kpálәŋ na lagalɛɛ yaa tɔɔŋ tɔm kɛ teu. Na pa sɔɔlʋ pııwa sı pá yoo. 19 Ḿpúgú pa yoona Hakili nyámа na Yetuu na Nafisi na Notapı pa lʋlʋŋ nyámа. 20 Ilɛna pá wiina Isɔ na naani sı í waası-wɛ. Ilɛna Isɔ mʋ pa sələmʋgʋ na pá kəlı Hakili nyámа, na pa cɔlɔ nyámа. 21 Na pá kuu pa təla, yooyoonaa kɛ iyisi nıılɛ na naanʋwa (50000) na heeŋ na páŋ kɛ iyisi ŋmʋnʋgʋ na nıılɛ na naanʋwa (250000). Kpaŋası kɛ iyisi naalɛ (2000) na pá kpa yəlaa iyisi nıınʋwa (100000) ké salәka. 22 Na Isɔ sәna-wɛ na pá kú kolontunaa pagalɛ tətɔ. Ilɛna mpɛ pá cagа Hakili nyámа tɛtʋ taa. Halәna waatʋ wei kolontunaa kpagа mpɛ pa magamagа tɔ.

Manasee lʋlʋgʋ nyámа mpa pa wɛ Yaatanı waalı tɔ

23 Manasee kpekəle hɔgɔlʋgʋ lɛŋkʋ nyámа ka cagana tɛtʋ taa ké pə kpagau Pasaŋ halәna Paalı-Hɛɛmɔŋ. Na pá polo Senii na Hɛɛmɔŋ pʋgʋ tɔ, paa wɛ pagalɛ ké. 24 Pa lʋlʋŋ nyʋgʋ nyámа hәla ntέ Ifɛɛ na Iseyi, na Iliyɛlı, na Asəliyɛlı, na Iləmeya, na Hotafiya, na Yatiyɛlı. Pa tənagа mpʋ paa ké yoolaa kʋpama ké na pa nyʋgʋ kʋlaa.

25-26 Ḿpúgú Manasee kpekəle hɔgɔlʋgʋ lɛŋkʋ nyámа mpɛ, na pá sɔɔsәna Lupɛŋ na Katı kpeka nyámа, pá lɔwa pa caanaa caanaa Isɔ na pá laakı piitimnaa mpa Isɔ tɔgɔnaa na mpɛ pá kɔɔ na pá cagа tɔ pɛlɛ pa tıuŋ. Pə tɔɔ ké Isɔ yelaa na Asilii nyámа wulaʋ wei pa yaa sı Puli na pá cuɣusi-ı sı Tekəla-Falasaa tɔ, í na ı yoolaa pá watı kpeka anı a tɛtʋ na pá kuu-wɛ na pá pona Halası kɛ Hapɔɔ pɔgɔ nɔgɔ kɛ Hala tɛtʋ kɛ Kosaŋ tɛtɛkəlɛ taa. Tənagа pa wɛ halәna saŋa.

Lefii kɔtəlaa sɔsaa lʋlʋŋ nyámа

27 Lefii pəyalaa ntέ Kɛɛsɔŋ na Kehatı, na Melali. 28 Kehatı nyámа ntέ Amәlam, na Isaa, na Hepəlәŋ, na Usiyɛlı. 29 Apalʋpiya naalɛ na alʋpəyagа kʋlʋmagа kɛ Amәlam lʋlaa. Mpɛgɛlɛ Alɔŋ, na Moisi, na Malәyam. Alɔŋ pəyalaa ntέ, Natapı, na Apihu, na Ilasaa, na Itamaa. 30 Ilasaa pəyalʋ kɛlɛ Pɛnhası, Pɛnhası pəyalʋ kɛlɛ Apisuwa, 31 Apisuwa pəyalʋ kɛlɛ Puki, Puki pəyalʋ kɛlɛ Usi. 32 Usi pəyalʋ kɛlɛ Selaya, Selaya pəyalʋ kɛlɛ Melayɔtı. 33 Melayɔtı pəyalʋ kɛlɛ Amaliya, Amaliya

pəyalʊ kɛlɛ Ahitupi. 34 Ahitupi pəyalʊ kɛlɛ Satɔkɪ, Satɔkɪ pəyalʊ kɛlɛ Ahimaasɪ. 35 Ahimaasɪ pəyalʊ kɛlɛ Asaliya, Asaliya pəyalʊ kɛlɛ Yohanaŋ. 36 Yohanaŋ pəyalʊ kɛlɛ Asaliya. Na Asaliya ɪnɪ ɪ ka kɛna kɔtʊlʊ kɛ Yuta nyɔ́ma Isɔ təsɛɛlɛ nte Salʊmɔŋ ŋmawa tɔ tə taa. 37 Asaliya pəyalʊ kɛlɛ Amaliya, Amaliya pəyalʊ kɛlɛ Ahitupi. 38 Ahitupi pəyalʊ kɛlɛ Satɔkɪ, Satɔkɪ pəyalʊ kɛlɛ Salum. 39 Salum pəyalʊ kɛlɛ Hilikiya, Hilikiya pəyalʊ kɛlɛ Asaliya. 40 Asaliya pəyalʊ kɛlɛ Selaya, Selaya pəyalʊ kɛlɛ Yosatakɪ. 41 Inɪ na Yuta na Yosalɛm pə yəlaa kɛ Isɔ yelaa na Nepukanɛsaa pá kuu na pá tɛɛna pa tɛ.

6

Lefii lʊlʊɣʊ nyɔ́ma lɛlaa

1 Lefii pəyalaa ntɛ́ Kɛɛsɔŋ, na Kehatɪ, na Melali. 2 Kɛɛsɔŋ pəyalaa ntɛ́ Lipini na Simeyi. 3 Kehatɪ pəyalaa ntɛ́ Amələm, na Isaa, na Hepələŋ na Usiyɛlɪ. 4 Melali pəyalaa ntɛ́ Malii, na Musi. Lefii kpeka wena a kpeɣelaa na pɔ́ kɛɛsəna pa caanaa tɔɣɔlɛ.

5 Kɛɛsɔŋ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma siɣisiɣi kɛlɛ Lipini, na Yahatɪ, na Simma, 6 na Yowa, na Itoo, na Sela, na Yeyatəlayi.

7 Kehatɪ pəyalaa ntɛ́ Aminatapɪ, na Kolee, na Asii, 8 na Iləkana, na Apiyasafɪ, na Asii. 9 Na Tahatɪ, na Uliyɛlɪ, na Osiyasɪ, na Sawuli.

10 Iləkana pəyalaa ntɛ́ Amasayi, na Ahimətɪ. 11 Ahimətɪ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma ntɛ́ Iləkana, na Sofayi, na Nahatɪ, 12 na Iliyapɪ, na Yelowam, na Iləkana. 13 Samiyɛɛlɪ pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Sowɛɛlɪ, na naalɛ nyəŋ ntɛ́ Apiya.

14 Melali lʊlʊɣʊ nyɔ́ma siɣisiɣi kɛlɛ Malii, na Lipini, na Simeyi, na Usa, 15 na Sima, na Hakiya, na Asaya.

16 Ḿpúɣú Tafiiti kpawa Lefii lʊlʊɣʊ nyɔ́ma lɛlaa kɛ yonyoolaa kɛ pə kpaɣaʊ waatʊ wei pa sɪɪ Isɔ atakaa kɛ cokəle taa kɛ Yosalɛm tɔ. 17 Cokəle ntɛ́ tə nɔnɔɣɔ tənaɣa mpɛ ɪnɪ pa yookaɣa pa yontu, ɪsɪɪ paa sɪɪ-wɛ tɔ, na pɔ́cɔ́ Salʊmɔŋ ŋmaakɪ Yuta nyɔ́ma Isɔ təsɛɛlɛ kɛ Yosalɛm.

18 Mpa paa kɛ́ təmlɛ lataa tɔ pana pa pəyalaa ntɛ́. Kehatɪ lʊlʊɣʊ tʊ ntɛ́ yonyoolu Hemaŋ na Hemaŋ caa kɛlɛ Sowɛɛlɪ na Sowɛɛlɪ caa kɛlɛ Samiyɛɛlɪ. 19 Samiyɛɛlɪ caa kɛlɛ Iləkana, Iləkana caa kɛlɛ Yelowam, Yelowam caa kɛlɛ Iliyɛlɪ, Iliyɛlɪ caa kɛlɛ Towa. 20 Towa caa kɛlɛ Sufɪ, Sufɪ caa kɛlɛ Iləkana, Iləkana caa kɛlɛ Mahatɪ, Mahatɪ caa kɛlɛ Amasayi. 21 Amasayi caa kɛlɛ Iləkana, Iləkana caa kɛlɛ Sowɛɛlɪ, Sowɛɛlɪ caa kɛlɛ Asaliya, Asaliya caa kɛlɛ Sefaniya. 22 Sefaniya caa kɛlɛ Tahatɪ, Tahatɪ caa kɛlɛ Asii, Asii caa kɛlɛ Apiyasafɪ, Apiyasafɪ caa kɛlɛ Kolee. 23 Kolee caa kɛlɛ Isaa, Isaa caa kɛlɛ Kehatɪ, Kehatɪ caa kɛlɛ Lefii, Lefii caa kɛlɛ Yakɔpʊ.

24 Yonyoolaa kpekəle naalɛ nyəntɛ nyʊɣʊ tʊ Asafɪ ka wɛnna Hemaŋ ntɔɣɔŋ tɔɔ. I caa kɛlɛ Pelekiya, Pelekiya caa kɛlɛ Sima. 25 Sima caa kɛlɛ Mikayɛɛlɪ, Mikayɛɛlɪ caa kɛlɛ Paseya, Paseya caa kɛlɛ Maləkiya. 26 Maləkiya caa kɛlɛ Itəni, Itəni caa kɛlɛ Sela, Sela caa kɛlɛ Ataya. 27 Ataya caa kɛlɛ Itaŋ, Itaŋ caa kɛlɛ Simma, Simma caa kɛlɛ Simeyi. 28 Simeyi caa kɛlɛ Yahatɪ, Yahatɪ caa kɛlɛ Kɛɛsɔŋ, Kɛɛsɔŋ caa kɛlɛ Lefii.

29 Yonyoolaa kpekəle tooso nyəntɛ nyʊɣʊ tʊ Melali lʊlʊɣʊ tʊ Itaŋ ká wɛnna pa mpətəŋ tɔɔ. Itaŋ caa kɛlɛ Kisi, Kisi caa kɛlɛ Apiti, Apiti caa kɛlɛ Malukɪ. 30 Malukɪ caa kɛlɛ Hasapiya, Hasapiya caa kɛlɛ Amasiya, Amasiya caa kɛlɛ Hilikiya. 31 Hilikiya caa kɛlɛ Amsi, Amsi caa kɛlɛ Pani, Pani caa kɛlɛ Semɛɛ. 32 Semɛɛ caa kɛlɛ Malii, Malii caa kɛlɛ Musi, Musi caa kɛlɛ Melali, Melali caa kɛlɛ Lefii.

33 Pa tɛɛtʊnaa Lefii nyɔ́ma lɛlaa ká lakaɣana təma lɛnna tənaɣa Yuta nyɔ́ma Isɔ təsɛɛlɛ taa.

34 Alɔŋ na ɪ lʋlʊɣʊ nyámа pa təmlɛ ntɛ́ tɔla na tulaalʊnaa pə kɔtasɪ lapʊ. Mpɛ pa
tike pa paasaɣana na Isɔ wontu kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa, na pá lakɪ Isɛɣɛlɪ nyámа ɪsaɣatʊ
taɣanʊɣʊ kɔtasɪ kɛ teitei ɪsɪɪ Isɔ təmlɛ tʊ Moisi ka sɪɪʊ tɔ. 35 Alɔŋ pəyalʊ kɛlɛ Ilasaa,
Ilasaa pəyalʊ kɛlɛ Pɛnhasɪ, Pɛnhasɪ pəyalʊ kɛlɛ Apisuwa. 36 Apisuwa pəyalʊ kɛlɛ
Puki. Puki pəyalʊ kɛlɛ Usi, Usi pəyalʊ kɛlɛ Selaya. 37 Selaya pəyalʊ kɛlɛ Melayɔtɪ,
Melayɔtɪ pəyalʊ kɛlɛ Amaliya, Amaliya pəyalʊ kɛlɛ Ahitupi. 38 Ahitupi pəyalʊ
kɛlɛ Satɔkɪ, Satɔkɪ pəyalʊ kɛlɛ Ahimaasɪ.

Lefii nyámа acalɛɛ

39 Tɛtʊ hɔɣɔləŋ wei ɪ taa Alɔŋ piitim nyámа mpa pa kɛ́ Kehatɪ lʋlʊɣʊ nyámа
tɔ paa wɛɛ tɔɣɔlɔ. Mpɛɣɛ pa tɔwa tɛtɛ na pá caalɪ-wɛɣɛ pa tɛtʊ cɛlʊɣʊ. 40 Pa cɛla-
wɛɣɛ Yuta tɛtʊ ɪcatɛ Hepəlɔŋ na tə nɔnɔkila tətiikile. 41 Ama Yefune pəyalʊ Kalɛpʊ
kɛ paa tɛma cɛlʊɣʊ kɛ taWa taa acalɛɛ na pə haləmnaa. 42-45 Alɔŋ lʋlʊɣʊ nyámа
yʋlʊkʋlaa təcɔɔsəlɛnaa na pə nɔnɔkila tətiikilenaa mpa paa hikaa tɔɣɔlɛ Hepəlɔŋ,
na Lipina, na Yatii, na Isətemʊwa, na Hileŋ, na Tepii, na Akaŋ, na Pɛtɪ-Sɛmɛsɪ.
Pɛncamɛɛ kpekəle hɔɣɔlʊɣʊ taa nyámа həla ntɛ́ Kepa, na Alemɛtɪ, na Anatɔtɪ. A
kpɛnta acalɛɛ naanʊwa na tooso.

46 Pa tɔwa tɛtɛ na pá ha Kehatɪ lʋlʊŋ yəlaa lɛlaa kɛ acalɛɛ naanʊwa wei tɔɣɔlɛ.
Ifəlayim, na Taŋ, na Manasee kpekəle hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ ŋkʊ kʊ wɛnna ilim tətʊlɛ
tɔɔ tɔ. 47 Na Kɛɛsɔŋ lʋlʊŋ yəlaa náá hiki acalɛɛ naanʊwa na tooso tɔtɔɣɔ Isakaa
nyámа, na Asɛɛ nyámа, na Nɛfətali nyámа, na Manasee kpekəle hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ
nyámа mpa pa wɛ Pasaŋ tɔ pa tɛtʊ taa. 48 Tɛtɛ kɛ́ pa tɔwa na pá ha Melali lʋlʊŋ
yəlaa kɛ acalɛɛ naanʊwa na naalɛ. Lupɛŋ nyámа na Katɪ nyámа na Sapulɔŋ
nyámа pa tɛtʊnaa taa kɛ́ a wɛɛ. 49 Lefii lʋlʊŋ nyámа kɛ Isɛɣɛlɪ nyámа haWa acalɛɛ
anɪ na a nɔnɔkila haləmnaa. 50 Tɛtɛ kɛ́ pa tɔwa na pá talənа Yuta na Simiyɔŋ na
Pɛncamɛɛ pa tɛtʊnaa taa acalɛɛ nna a tɔm paa yɔɣɔtaa tɔ.

51-55 Yʋlʊkʋlaa təcɔɔsəlɛnaa acalɛɛ nna Kehatɪ lʋlʊŋ yəlaa hikaa tɔ a həla ntɔ.
Ifəlayim tɛtʊ taa nyámа ntɛ́ Sikɛm kɛ pulasɪ hɔɣɔlʊɣʊ taa, na Kesɛɛ na Yɔkəneyam
na Pɛtɛ-Holoŋ na Ayalɔŋ, na Katɪ-Limɔŋ. Manasee kpekəle hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ nyəna
ntɛ́ Anɛɛ na Pileyam. Acalɛɛ anɪ na a nɔnɔkila haləmnaa kɛ pá cɛla-wɛ.

56-61 Acalɛɛ nna Kɛɛsɔŋ kpekəle yəlaa hikaa tɔɣɔlɔ, Manasee kpekəle hɔɣɔlʊɣʊ
lɛŋkʊ taa nyəna ntɛ́ Kolaŋ na Asətalɔtɪ kɛ Pasaŋ taa. Isakaa tɛtʊ taa nyəna ntɛ́
Ketɛɛsɪ na Tapəlatɪ na Lamɔtɪ, na Anem. Asɛɛ tɛtʊ nyəna ntɛ́, Masaalɪ, na Apətɔŋ,
na Hukɔkɪ, na Lehopɪ. Nefətali tɛtʊ taa nyəna ntɛ́ Ketɛɛsɪ kɛ Kalilee taa na
Hammɔŋ na Kiliyatayim. Acalɛɛ anɪ na a nɔnɔkila haləmnaa kɛ pa haWa.

62-66 Lefii tʊ Melali lʋlʊŋ nyámа lɛlaa ná hika acalɛɛ nna tɔɣɔlɔ. Sapulɔŋ tɛtʊ taa
nyəna ntɛ́ Limmono na Tapɔɔ. Lupɛŋ tɛtʊ taa nyəna nna a wɛ Yaatanɪ pɔɣɔ waalɪ
kɛ Yeliko ɪsɛntaa tɔɣɔlɛ. Pesɛɛ kɛ wʋlaɣa tɛtʊ hɔɣɔlʊɣʊ taa, na Yahasɪ, na ketemɔtɪ,
na Mefaatɪ. Katɪ tɛtʊ taa nyəna ntɛ́ Lamɔtɪ kɛ Kalaatɪ taa, na Mahanayim na
Hɛsəpɔŋ na Yasɛɛ. Acalɛɛ anɪ na a nɔnɔkila haləmnaa kɛ pa haWa.

7

Isakaa lʋlʊɣʊ nyámа

1 Apalʊpiya liɣiti kɛ́ Isakaa lʋlaa. Mpɛɣɛlɛ, Tola, na Pufa, na Yasupi, na Similoŋ.
2 Tola lʋlʊŋ na pa nyɔɔŋ nyámа ntɛ́, Usi, na Lefaya, na Yeliyɛlɪ, na Yamayi, na
Ipəsam, na Semuwɛlɪ. Paa kɛ́ kpelikpeka nyámа kɛ pa yəlaa taa kɛ́. Na paa
wɛ iyisi hiu na naalɛ na nasətoso (22600) kɛ Tafiiti waatʊ taa. 3 Usi pəyalʊ kɛlɛ
Isəlahiya. Isəlahiya pəyalaa Mikayɛɛlɪ, na Opatiya, na Sowɛɛlɪ, na Isiya paa kɛ́
lʋlʊŋ nyɔɔŋ nyámа. 4 Yoolaa nyɔɔŋ nyámа ka wɛ apalaa iyisi hiu na naanʊwa
na naatoso (36000) kɛ́, na pa faɣa-wɛ na pə́ kɛɛsəna pa lʋlʊŋ na pa tɛɛsɪ. Pəyele
paa wɛna alaa na piya paɣalɛ kɛ́.

5 Isakaa kpeka yəlaa kpelikpeka nyə́ma lɛlaa mpa pa həla wɛ kʋkalʋɣʋ
takəlaɣa taa tɔ pa wɛ yʋlʋnyɔɔŋ iyisi nɪɪnaasa na naatosompɔɣɔlaɣa (87000) ké.

Pɛncamɛɛ na Nɛfətali pa lʋlʋɣʋ nyə́ma

6 Apalʋpiya tooso kɛ Pɛncamɛɛ lʋlaa. Mpɛɣɛlɛ Pela, na Pekɛɛ, na Yetiyaɣɛlɪ.
7 Pela náá wɛna piya kakpasɪ ké. Mpɛɣɛlɛ, Isəpɔŋ, na Usi, na Usiyɛlɪ, na Yelimətɪ,
na Ili. Paa ké kpelikpeka nyə́ma ké. Mpɛ pa pəsəna pa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma.
Na pa həla wɛ kʋkalʋɣʋ takəlasɪ taa ké yʋlʋnyɔɔŋ iyisi hiu na naalɛ na hiu na
naanʋwa na liɣiti (22034). 8 Pekɛɛ piya ntɛ́, Semila, na Yowasɪ, na Iliyesɛɛ, na
Iliyohenayi, na Omili, na Yelemətɪ, na Apiya, na Anatətɪ, na Alemɛtɪ. Pa tənaɣa
mpʋ 9 paa ké kpelikpeka nyə́ma ké. Mpɛ pa pəsəna pa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma.
Pa həla wɛ kʋkalʋɣʋ takəlasɪ taa ké yʋlʋnyɔɔŋ iyisi hiu na ŋmʋnʋɣʋ (20200).
10 Yetiyaɣɛlɪ pəyalʋ kɛlɛ Pilehaŋ. Pilehaŋ piya ntɛ́ Yewusi, na Pɛncamɛɛ, na Ihuti,
na Kenaana, na Setaŋ, na Taasisi, na Ahisaha. 11 Yaɣɛlɪ piya mpɛ pa təna, paa ké
kpelikpeka nyə́ma ké. Mpɛ pa pəsəna pa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma na pa taa ka wɛ
yoolaa iyisi naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa na ŋmʋnʋɣʋ (17200). Na pa sɔɔlʋ
pɪɪwa sɪ pá yoo.
12 Iii*fa* pəyalaa ntɛ́ Supim na Hupim. Ahɛɛ pəyalʋ kɛlɛ Husim. [a]
13 Nɛfətali pəyalaa ntɛ́ Yasiyɛlɪ, na Kuni, na Yesɛɛ, na Salum. Pila saaləna ntɛ́.

Manasee lʋlʋɣʋ nyə́ma

14 Manasee piya ntɛ́ Asəliyɛlɪ, na Makii. Mpɛɣɛ ɪ alʋ naalɛ nyəŋ Silii tʋ lʋla-ɪ.
Ilɛna Makii náá lʋlɪ Kalaatɪ. 15 Mpúɣú Makii cáá alaa kɛ Hupim na Supim. I ká
wɛna neu ké na pá yaakɪ-ɪ sɪ Maaka. Makii ká wɛna pəyalʋ naalɛ nyəŋ na pá
yaakɪ-ɪ sɪ Selofatɪ. Alʋpiya kɛ Selofatɪ ná lʋlaa. 16 Mpúɣú Makii alʋ Maaka tasa
apalʋpəyaɣa kɛ lʋlʋɣʋ na í yaa-kɛ sɪ Pɛlɛsɪ. I tasa lɛŋka, ɪlɛna í yaa kɛlɛ sɪ Sɛlɛsɪ.
Ntɛna Sɛlɛsɪ náá lʋlɪ Ulam na Lekem. 17 Ulam pəyalʋ kɛlɛ Petaŋ.
Makii pəyalʋ Kalaatɪ wei ɪ ké Manasee saalɪ tɔ ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma ntɛ́.
18 Kalaatɪ neu alʋ nyəŋ Hammoleketɪ ná lʋləna ntɛɣɛ Isotɪ na Apiyesɛɛ, na
Mala. 19 Semita pəyalaa ntɛ́ Ahiyaŋ, na Sekem, na Liki, na Aniyaŋ.

Ifəlayim Lʋlʋɣʋ nyə́ma

20 Ifəlayim kʋlʋlaa ntɛ́ Sutela, na Pelɛtɪ, na Tahatɪ, na Ilata, na Tahatɪ, 21 na
Sapatɪ, na Sutela. Ifəlayim pəyalaa lɛlaa ntɛ́ Isɛɛ na Ilatɪ. Mpɛ paa maɣasəna sɪ
pa lɛɛkəɣɪ Katɪ hɔɣəlʋɣʋ taa nyə́ma kaləkəŋ na pɛlɛ pá kʋ-wɛ. 22 Mpúɣú Ifəlayim
caɣa ləyaɣa na pə́ leeli na ɪ nyə́ma kɔɔ ɪ puɣusuɣu. 23 Pəlɛ pə waalɪ í tasa ɪ alʋ kɛ
nyəm na í lʋlɪ apalʋpəyaɣa na í ha-kɛ sɪ Peliya*fa*. Mpi tɔ, ɪ təyaɣa ka wɛ wahala
taa ké. [a] 24 I lʋla alʋpəyaɣa tətɔ, pá yaa-kɛ sɪ Sela. Nkɛ ká ŋmana Pɛtɪ-Holoŋ ɪsətaa
na pətɛɛ na Usaŋ-Sela. 25 Peliya kʋlʋlaa ntɛ́ Lefa, na Lesɛfɪ, na Tela, na Tahaŋ,
26 na Lataŋ, na Amihuti, na Ilisama, 27 na Nuŋ, na Yosuwee.
28 Acalɛɛ nna Ifəlayim nyə́ma hikaa sɪ pá caɣa təɣɔlɛ Petɛɛlɪ na pə cɔlɔ acalɛɛ.
Na Naalaŋ na ilim təlʋlɛ tɔɔ, na Kesɛɛ na pə cɔlɔ acalɛɛ na ilim tətʋlɛ tɔɔ. Na
Sikɛm, na Aya pə hɛkʋ taa hɔɣəlʋɣʋ na pə cɔlɔ acalɛɛ.
29 Manasee lʋlʋɣʋ nyə́ma acalɛɛ ntɛ́ Pɛtɪ-Seyaŋ, na Taanakɪ, na Mekito, na
Tɔɔɔ, na pə cɔlɔ acalɛɛ.
Yakɔpʋ pəyalʋ Yosɛɛfʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma acalɛɛ ntɛ́.

Asɛɛ lʋlʋɣʋ nyə́ma

30 Asɛɛ pəyalaa ntɛ́ Imənа, na Isefa, na Isefi, na Peliya. Pa neu alʋ nyəŋ ntɛ́
Sela. 31 Peliya pəyalaa ntɛ́ Hepɛɛ na Maləkəyɛlɪ. Maləkəyɛlɪ ŋmana Piisayitɪ ɪcatɛ.
32 Hepɛɛ pəyalaa ntɛ́ Yafəlɛtɪ, na Semɛɛ, na Hotam, na pa neu alʋ nyəŋ Suwa.

---

[a] **7:12** Iii: Pə caɣa ɪsɪɪ yʋlʋ kʋlʋm ɪnəɣɪ pa yaa sɪ Ili kɛ Kʋtɔɔsʋtʋ I 7:7 taa. [a] **7:23** Peliya: Peliya həte hʋwɛɛ ntɛ sɪ: I təyaɣa wɛ wahala taa.

33 Yafəlɛtı pəyalaa ntɛ́ Pasakı, na Pimalı, na Asefatı. 34 Semɛɛ pəyalaa ntɛ́ Ahi, na
Loka, na Hupa, na Alam. 35 Ɩ neu Hotam pəyalaa ntɛ́ Sofa, na Ɩməna, na Selɛsı,
na Amalı. 36 Sofa pəyalaa ntɛ́ Suwa, na Haanefɛɛ, na Suwaalı, na Peeli, na Ɩməla.
37 Pesɛɛ, na Hotı, na Samma, na Silesa, na Ɩtəlaŋ, na Peela. 38 Ɩtəlaŋ pəyalaa ntɛ́
Yefune, na Pisepa, na Ɩla.
39 Ulla pəyalaa ntɛ́ Ala, na Hanəyɛlı, na Lisiya.
40 Asɛɛ lʋlʋgʋ nyə́ma ntɛ́ pa tənaga mpʋ. Paa kɛ́ nyɔɔŋ nyə́ma kʋpampama kɛ́,
na pá wɛna kpelikpeka. Pa ŋmaa pa həla kɛ yoolaa kʋkalʋgʋ takəlaga taa sı pa
taa wɛ yoolaa yʋlʋnyɔɔŋ iyisi hiu na naatoso (26000).

8

Pɛncamɛɛ lʋlʋgʋ nyə́ma lɛlaa həla

1 Pɛncamɛɛ pəyalaa ka wɛ kakpası kɛ́. Kancaalaga nyəŋ ntɛ́ Pela, Pela waalı kɛ́
Asəpɛɛlı, Asəpɛɛlı waalı kɛ́ Ala, 2 Ala waalı kɛ́ Noha, Noha waalı kɛ́ Lafa. 3 Pela
pəyalaa ntɛ́ Ataa, na Kelaa, na Apihutı. 4 Na Apisuwa, na Naamaŋ, na Ahowa,
5 na Kelaa, na Sefufaŋ, na Hulam.
6 Ɩhutı pəyalaa ntɛ́ Kepa ıcatɛ nyə́ma tɛɛsı nyɔɔŋ nyə́ma. Ḿpʋ́gʋ́ pa pona-wɛgɛ
Manahatı na toŋ. Pa həla ntɛ́, 7 Naamaŋ, na Ahiya, na Kelaa. Usa na Ahihuti pa
caa kɛlɛ Kelaa. Ɩnı ı tiikina-wɛgɛ pa kuuu waatʋ.
8 Ḿpʋ́gʋ́ Salayim tɔgɔna ı alaa naalɛ, Husim, na Paala. Pə waaləgı ı kpaga
Mowapʋ 9 tɛtʋ taa kɛ́ alʋ lɛlʋ, pa yaa-ı sı Hotɛsı. Ɩlɛ́ ı lʋlʋna Yopapı, na Sipiya,
na Mesa, na Maləkam, 10 na Yewusı, na Sakiya, na Miima. Ɩ pəyalaa pəsəna
lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma. 11 Salayim alʋ Husim ka lʋla-ı piya naalɛgɛ kancaalaga kɛ́.
Mpɛgɛlɛ, Apitupı, na Ɩləpaalı. 12 Ɩləpaalı pəyalaa ntɛ́ Hepɛɛ, na Misam, na Semɛtı.
Semɛtı ŋmana Ono, na Lotı pə acalɛɛ na pə cɔlɔ nyəna.
13 Ḿpʋ́gʋ́ Ayalɔŋ lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma Peliya, na Sema pa tɔgɔna Katı nyə́ma.
14-16 Peliya pəyalaa ntɛ́ Ahiyo, na Sasakı, na Yelemɔtı, na Sepatiya, na Alatı, na
Ɩtɛɛ, na Mikayɛɛlı, na Ɩsepa, na Yoha.
17-18 Ɩləpaalı pəyalaa ntɛ́ Sepatiya, na Mesulam, na Hisəki, na Hepɛɛ, na
Ɩsemelayi, na Ɩsəliya, na Yopapı.
19-21 Simeyi pəyalaa ntɛ́ Yakim, na Sikəli, na Sapəti, na Ɩliyenayi, na Siletayi,
na Ɩliyɛlı, na Ataya, na Pelaya, na Similatı.
22-25 Sasakı pəyalaa ntɛ́, Ɩsepaŋ, na Ɩpɛɛ, na Ɩliyɛlı, na Apətɔŋ, na Sikəli, na
Hanaŋ, na Hananiya, na Ɩlam, na Anetotiya, na Ɩfəteya, na Penuwɛlı.
26-27 Yelowam pəyalaa ntɛ́ Sameselayi, na Sehaliya, na Ataliya, na Yalesiya,
na Ɩliya, na Sikəli.
28 Pa kpeka lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma ntɛ́ na pə kɛɛsəna pa waatʋnaa, na pá wɛ
Yosalɛm taa.
29 Kapawɔŋ ıcatɛ ŋmalʋ na ı alʋ Maaka paa cagа Kapawɔŋ ıcatɛ ntɛ́ tə taa kɛ́. 30 Ɩ
pəyalʋ kancaalaga nyəŋ hətɛ ntɛ́ Apətɔŋ. Ɩ pəyalaa lɛlaa həla ntɛ́ Suuu, na Kisi,
na Paalı, na Natapı, 31 na Ketɔɔ, na Ahiyo, na Sekɛɛ, 32 na Mikələtı. Sima caa kɛlɛ.
Panɛ ını pa cagа pa nyə́ma kiŋ kɛ Yosalɛm kɛ́ ısıı pa tɛɛtʋnaa.

Sayuli lʋlʋgʋ nyə́ma
(Kʋtɔɔsʋtʋ I 9:39-44)

33 Nɛɛ pəyalʋ kɛlɛ Kisi, na Kisi pəyalʋ kɛlɛ Sayuli. Sayuli pəyalaa ntɛ́ Sonataŋ,
na Maləkisuwa, na Apinatapı, na Ɩsepaalı. 34 Sonataŋ pəyalʋ kɛlɛ Melipaalı.
Melipaalı nyəŋ ntɛ́ Mika. 35 Mika pəyalaa ntɛ́ Pitɔŋ, na Melɛkı, na Taleya, na
Ahası. 36 Ahası pəyalʋ kɛlɛ Yowata. Yowata pəyalaa ntɛ́ Alemɛtı, na Asəmafɛtı,
na Simili. Simili pəyalʋ kɛlɛ Mosa. 37 Mosa pəyalʋ kɛlɛ Pineya, Pineya pəyalʋ
kɛlɛ Lafa, Lafa pəyalʋ kɛlɛ Ɩlasaa, Ɩlasaa pəyalʋ kɛlɛ Asɛɛlı. 38 Asɛɛlı pəyalaa wɛ

naatoso, pa həla ntέ Asəlikam, na Pokulu, na Isəmayɛlı, na Seyaliya, na Opatiya, na Hanaŋ. 39 Asɛɛlı neu ntέ Isɛkı. Isɛkı pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ ntέ Ulam, naalɛ nyəŋ ntέ Yewusi, tooso nyəŋ ntέ Ilifelɛtı. 40 Ulam pəyalaa kɛ kpelikpeka nyɔ́ma ké na tətəlaa. Pa wɛna piya na saaləna kɛ sɔsɔm. Pa təna pa wɛ yʊlʊnyɔɔŋ nıınʊwa na nıılɛ na naanʊwa (150).

Pɛncamɛɛ nyɔ́ma taa ké pa təna ısəntɔ pa wɛɛ.

9

1 Ḿpúɣú pa tʊ Isɛɣɛlı nyɔ́ma həla kɛ pa awulaa takəlası taa ısıı pa kpeka təŋa təma tɔ.

Yosalɛm nyɔ́ma təm

Yuta nyɔ́ma wakələna Isɔ, ılɛna Papiloni nyɔ́ma kuu-wɛ. 2 Isɛɣɛlı nyɔ́ma kɛ yem, na kɔtəlaa, na Lefii nyɔ́ma, na Isɔ təsɛɛlɛ taa təmlataa caaləna məlʊɣʊ kɛ pa ıcatɛ taa, na pá mʊ pa tɛtʊnaa.

3 Yuta nyɔ́ma, na Pɛncamɛɛ nyɔ́ma, na Ifəlayim nyɔ́ma, na Manasee nyɔ́ma taa yəlaa məlәna Yosalɛm taa na pá caɣa.

4 Yuta kpekəle tʊ Utayi ka wɛɛ, Utayi caa kɛlɛ Amihuti, Amihuti caa kɛlɛ Omili, Omili cɔsɔ kɛlɛ Imili, Imili cɔsɔ cɔsɔ kɛlɛ Pɛlɛsı kpekəle tʊ Pani. 5 Sela kpekəle tʊ Asaya wei ı ké pa lʊlʊɣʊ kancaalaɣa pəyaɣa tɔ í na ı pəyalaa paa wɛɛ. 6 Na kpekəle ntέ tə tʊ Yeuwɛlı ka wɛɛ tətɔ. Yuta nyɔ́ma mpa paa wɛ Yosalɛm tɔ paa wɛ yʊlʊnyɔɔŋ nasətoso na nıınaasa na naanʊwa (690).

7 Pɛncamɛɛ kpekəle taa tʊ Salu ka wɛɛ. Salu ını ı caa kɛlɛ Mesulam. Mesulam caa kɛlɛ Hotafiya, Hotafiya cɔsɔ kɛlɛ Hasenuwa. 8 Na Yelowam pəyalʊ Ipəneya, na Usi pəyalʊ Ila. Mikili saalı kɛlɛ. Na Sefatiya pəyalʊ Mesulam, Lewɛlı saalı kɛlɛ. Pácó Ipəna saalı kʊlɛlʊɣʊ tətɔɣəlɛ. 9 Pa təna paa ké pa lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyɔ́ma ké. Pɛncamɛɛ nyɔ́ma mpa pa wɛ Yosalɛm tɔ pa wɛ yʊlʊnyɔɔŋ nasənaasa na nıınʊwa na nıılɛ na naanʊwa na naatoso (956).

10 Kɔtəlaa looŋa taa nyɔ́ma ntέ Yetaya, na Yoyalipı, na Yakɛŋ, 11 na Yuta nyɔ́ma Isɔ təsɛɛlɛ paasənlʊ Asaliya. Asaliya cɔsɔnaa ntέ Hilikiya, na Mesulam, na Satɔkı, na Melayɔtı, na Ahitupi, 12 na Ataya. Ataya cɔsɔnaa ntέ Yelowam, na Pasehuu, na Maləkiya, na pə́ kaası tətɔɣɔ Masayi. Masayi cɔsɔnaa ntέ Atiyɛlı, na Yasela, na Mesulam, na Mesilemitı, na Imɛɛ. 13 Na pə́ sɔɔsəna kɔtəlaa lɛlaa na pa lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyɔ́ma. Pa wɛ yʊlʊnyɔɔŋ iyaɣa na nasətoso na nıınʊwa na nııtoso (1760). Pa tənaɣa mpʊ pa ké kpelikpeka nyɔ́ma ké, na pá paasəɣəna Yuta nyɔ́ma Isɔ təsɛɛlɛ təmlɛ.

14 Lefii nyɔ́ma looŋa taa tʊ ntέ Semaya, na ı cɔsɔnaa ntέ Hasupı, na Asəlikam, na Melali kpekəle tʊ Hasapiya. 15 Na pə́ kaası tətɔɣɔ Pakəpakaa, na Hɛlɛsı, na Kalalı, na Mataniya. Mataniya cɔsɔnaa ntέ Mika, na Sikəli, na Asafı. 16 Ilɛna pə́ kaası tətɔɣɔ Opatiya, na ílé ı cɔsɔnaa Semaya, na Kalalı, na Yetutuŋ. Na Asa pəyalʊ Pelekiya, wei ı ké Ilәkana saalı, na í wɛ hɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ tamsəna Netofa ıcatɛ tɔ kʊ taa tɔ.

17 Nɔnɔɔsı taŋlaa taa ka wɛ nyʊɣʊ tʊ Salum na ı newaa Akupi, na Taləmɔŋ, na Ahimaŋ. 18 Pa lʊlʊɣʊ nyɔ́ma lakəna təmlɛ kɛ halәna saŋa kɛ wulaʊ nɔnɔɣɔ ŋka ka wɛ ilim təlıılɛ tɔ. Pa cɔsɔnaa ka taŋaɣana Lefii nyɔ́ma təsikile nɔnɔɔsı. 19 Kolee pəyalʊ Salum, Apiyasafı saalı wei ı ké Kolee saalı kʊlɛlʊɣʊ tɔ, na Kolee ını ı təyaɣa nyɔ́ma lɛlaa pá feŋaɣana təsulle nɔnɔɣɔ ısıı pa cɔsɔnaa ká feŋuɣu Tacaa yəlaa təsikile tɔ. 20 Ilasaa pəyalʊ Pɛnhası ka kɛna pa nyʊɣʊ tʊ kɛ lɔŋ. Mpi tɔ, Tacaa ká wɛ ı waalı ké. 21 Meselemiya pəyalʊ Sakalı ka kɛna təsulle nɔnɔɣɔ taŋlaa taa lɛlʊ tətɔ.

22 Nɔnɔɔsı taŋlaa mpa paa ləsaa tɔ pa kpɛnta yʊlʊnyɔɔŋ ŋmʊnʊɣʊ na naanʊwa na naalɛ (212). Paa ŋmaawa pa həla kɛ pa acalɛɛ taa ké. Na Tafiiti na Isɔ

kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Samiyɛɛlı pa lapəna-wɛɣɛ naani na pá tʋ-wɛɣɛ təma anı.
23 Ḿpúɣú pa tɔka Tacaa təsɛɛlɛ nɔnɔɔsı taŋʋɣʋ təmlɛ na pá tɛləsəɣı təma.
24 Ulɛna pá sıı taŋlaa nyʋɣʋ nyə́ma kɛ Isɔ təsɛɛlɛ kɔŋkɔməŋ liɣiti nɔnɔɔsı tɔɔ.
Paa ilim təlıulɛ hɔɣɔlʋɣʋ na pə tətʋlɛ nyəŋkʋ, na pə ntɔɣɔŋ nyəŋkʋ na pə mpətəŋ
nyəŋkʋ. 25 Taŋlaa lɛlaa náá wɛ pa acalɛɛ taa ké na pá kɛɛsəɣı na pá kɔŋ waatʋ
waatʋ na pá sɔɔsəɣı pa tɔɔ na pá səŋna-wɛɣɛ taŋʋɣʋ kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa
mpɔɣɔlaɣa. 26 Taŋlaa nyʋɣʋ nyə́ma liɣiti ka wɛ tam ké tətaŋlɛ. Mpɛɣɛlɛ Lefii
nyə́ma mpa pa paasaɣana Yuta nyə́ma Isɔ təsɛɛlɛ kutuluŋ lɛləŋ na pə kpancooŋ
tɔ. 27 Isɔ təsɛɛlɛ kiŋ kɛ pa həntaɣa. Mpi tɔ, mpɛ pa feŋiɣina-tɛ na pá tʋləɣı tə
nɔnɔɔsı kɛ paa tanaŋ ŋku.
28 Lefii taŋlaa lɛlaa təmlɛ ntɛ́ Isɔ sɛɛʋ wontu nti pa kɔŋaɣana na nti pa kpakaɣaa
tɔ tə kalʋɣʋ. 29 Lɛlaa paasaɣana nyanası kʋkaasası na kɔtaɣa wontu na mʋlʋm na
sʋlʋm na nim na tulaalʋnaa pə tɔm. 30 Ama kɔtəlaa tike sitaɣana tulaalʋnaa.
31 Kolee kpekəle tʋ Lefii tʋ Salum pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ Matitiya kɛlɛ
təɣɔnaɣa kʋhaʋ kakalası tʋlʋ. 32 Kehatı kpekəle taa Lefii nyə́ma lɛlaa tʋkaɣana
kɔtaɣa potopotonaa, mpa pa haakı Isɔ ké paa kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ ŋku tɔ.
33 Lefii lʋlʋɣʋ nyɔɔŋ nyə́ma mpa pa paasaɣana yontu tɔ pa tɛɛsı ka wɛ Yuta
nyə́ma Isɔ təsɛɛlɛ kutuluŋ lɛləŋ taa ké. Pa fɛına təmlɛ lɛntɛ. Mpi tɔ, ilim na ahoo
kɛ pa lakaɣa təmlɛ.
34 Lefii lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma ntɛ́ na pə́ kɛɛsəna pa waatʋnaa, na Yosalɛm taa kɛ
páá wɛɛ.

Sayuli təyaɣa nyə́ma
(Kʋtɔɔsʋtʋ I 8:29-38)

35 Kapawɔŋ ıcatɛ ŋmalʋ Yeiyɛlı na ı alʋ Maaka paa caɣa Kapawɔŋ ıcatɛ taa ké.
36 I pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ hətɛ ntɛ́ Apətɔŋ. I pəyalaa lɛlaa ntɛ́ Suuu, na Kisi, na
Paalı, na Nɛɛ, na Natapı, 37 na Ketɔɔ, na Ahiyo, na Sakalı, na Mikələtı. 38 Simam
caa kɛlɛ Mikələtı. Panɛ ını pa caɣa pa nyə́ma kiŋ ké Yosalɛm ké, ısıı pa kpeka
yəlaa.
39 Nɛɛ pəyalʋ kɛlɛ Kisi, Kisi pəyalʋ kɛlɛ Sayuli, Sayuli pəyalaa ntɛ́ Sonataŋ,
na Maləkisuwa, na Apinatapı, na Isepaalı. 40 Sonataŋ pəyalʋ kɛlɛ Melipaalı,
Melipaalı pəyalʋ kɛlɛ Mika. 41 Mika pəyalaa ntɛ́ Pitɔŋ, na Melekı, na Taleya.
42 Ahası pəyalʋ kɛlɛ Yayela, Yayela pəyalaa ntɛ́ Mosa 43 na Mosa pəyalʋ kɛlɛ
Pineya, Pineya pəyalʋ kɛlɛ Lefaya, Lefaya pəyalʋ kɛlɛ Ulasaa, Ulasaa pəyalʋ kɛlɛ
Asɛɛlı. 44 Asɛɛlı pəyalaa wɛ naatoso. Pa həla ntɛ Asəlikam, na Pokulu, na
Isəmayɛlı, na Seyaliya, na Opatiya, na Hanaŋ.

ISƐƔƐLI WULAU TAFIITI TƆM

10

Sayuli səm
(Samiyɛɛlı I 31:1-13)

1 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlı Filiisi nyə́ma yoona Isɛɣɛlı nyə́ma, na pá tɔɣɔnı-wɛ. Na
pá kú pa taa paɣalɛ kɛ Kilipʋwa pʋɣʋ taa, na lɛlaa náá se. 2 Ulɛna pá tó Sayuli
pa waalı na pá kú ı pəyalaa Sonataŋ na Apinatapı, na Maləkisuya. 3 Ḿpúɣú pə
wiisina Sayuli na tətɔlaa kpəlı-ı na pá yaɣa-ı nyəmá. 4 Ulɛna í tó ı yoou wontu
təkʋlʋ sı: Kpɛɛ nyá layatɛ na ń tɛɛsı-m. Pə taa kɔɔ na Filiisi nyə́ma mpa pa ta nyı
Isɔ tɔ pá kɔɔ pa tɛɛsı-m na pá paana-m.
Ama sɔɣɔntʋ kpa ı yoou wontu təkʋlʋ na í kisi. Tənaɣalɛ Sayuli sika ı layatɛ
na í yele ı tı na í hoti tə tɔɔ. 5 Yoou wontu təkʋlʋ nawa sı ı caa səpa, ılɛna í hoti ı
nyəntɛ tɔɔ tətɔ na í sí.

6 Ɩsəna Sayuli na ɪ pəyalaa tooso pa kpɛnta səm tɔɣɔlɛ. Na kawulaɣa təyaɣa
nyə́ma sɪı təna ɣa. 7 Mpúɣú Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mpa paa wɛ tɛtɛkəlɛ taa tɔ, pa nɪıwa sɪ
Sayuli na ɪ pəyalaa pa səpa, na yoolaa ya. Ɩlɛna pá se na pá yele pa acalɛɛ na
Filiisi nyə́ma polo na pá caɣa.
8 Tɛʋ fema na Filiisi nyə́ma polo sətaa wontu tɔɔsʋɣʋ. Ɩlɛna pá maɣana Sayuli
na ɪ piya tooso kɛ Kilipʋwa pʋɣʋ taa. 9 Mpúɣú pa kpaɣa Sayuli yoou wontu na
pá sɛtɪ ɪ nyʋɣʋ na pá kpeena. Ɩlɛna pá yasɪ pə tɔm kɛ pa tɛtʋ taa, na pa tɪıŋ tɛɛ, na
yəlaa taa. 10 Pə waalɪ ké pa sɪı ɪ yoou wontu kɛ pa tɪıŋ taa nakʋlɪ kʋ kutuluɣu taa.
Ɩlɛna pá pusi ɪ nyʋmpɔɣɔlaɣa kɛ pa tʋɣʋ Takɔŋ kutuluɣu taa.
11 Mpúɣú Yapɛɛsɪ nyə́ma kɛ Kalaatɪ tɛtʋ taa nɪıwa pə təna mpi Filiisi nyə́ma
lapa Sayuli tɔ. 12 Ɩlɛna ɪcatɛ taa apalaa lɪı na pá polo pá kpaɣa í na ɪ piya
na pá kɔna Yapɛɛsɪ na pá pi-wɛyɛ tʋɣʋ sɔsɔɔʋ tɛɛ na pá hɔkɔ nɔɔsɪ kɛ kʋyɛɛŋ
naatosompɔɣɔlaɣa.
13-14 Sayuli ta tɔkɪ Tacaa kʋsəsɪıtʋ pəyele ɪ yela Ɩsɔ ké yɔɣɔtənaʋ na í sʋsɪ kɔɣɔnaŋ
na í yɔɣɔtəna atɛ tʋ tɔɣɔ ɪ səpa. Tacaa kʋ-ɪ mpúɣú, ɪlɛna í cɛla kawulaɣa kɛ Sesee
pəyalʋ Tafiiti.

11

Tafiiti kawulaɣa kpav
(Samiyɛɛlɪ II 5:1-3)

1 Mpúɣú Ɩsɛɣɛlɪ yəlaa təna kota Tafiiti kiŋ kɛ Hepəlɔŋ na pá tɔmɪ-ɪ sɪ: Tə ké
caləm kʋlʋməm na tɔɣɔnʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ ké. 2 Hatoo waatʋ wei Sayuli ka ké wulaʋ
tɔ, nyaa kɛna Ɩsɛɣɛlɪ yoolaa nyʋɣʋ tʋ. Halɪ Tacaa nyá Ɩsɔ tó sɪ, nyaa tɔɣɔna ɪ yəlaa
Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔɔ ké kawulaɣa.
3 Mpúɣú Ɩsɛɣɛlɪ sɔsaa təna pola Tafiiti kiŋ kɛ Hepəlɔŋ na pá na-ɪ pá pɛɛlɪ nɔɣɔ
kɛ Tacaa kiŋ. Ɩlɛna pá kpa Tafiiti kɛ Ɩsɛɣɛlɪ wulaʋ kɛ teitei ɪsɪı Ɩsɔ ka heeluɣu
Samiyɛɛlɪ na í yɔɣɔtɪ tɔ.

Tafiiti lɛɛkʋɣʋ kɛ Yosalɛm
(Samiyɛɛlɪ II 5:6-10)

4 Mpúɣú Tafiiti na Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma təna pa polaa sɪ pa nyaləɣɪ Yosalɛm. Pa
yaakaɣa ɪcatɛ ntɛ́ sɪ Yepusi, na Yepusi nyə́ma ka wɛnna tə taa. 5 Ntɛna pá tó Tafiiti
sɪ: N kaa sʋʋ tá ɪcatɛ taa.
Paa na mpʋ na Tafiiti náá lɛɛkɪ Siyɔŋ koluŋa ɪcatɛ. Ɩlɛna pá ha-tɛyɛ hətɛ sɪ
Tafiiti tɛ. 6 Tafiiti ka yɔɣɔtaa ké sɪ: Ye wei ɪ laala Yepusi tʋ kɛ kʋyʋ pʋntʋ ká lana
yoolaa nyʋɣʋ tʋ. Ntɛna Seluya pəyalʋ Sowapɪ laalɪ yoonaʋ, na í pəsɪ yoolaa nyʋɣʋ
tʋ.
7 Ɩlɛna Tafiiti caɣa koluŋa ɪcatɛ taa. Pə tɔɔ ké pa ha-tɛ sɪ Tafiiti tɛ. 8 Mpúɣú ɪ
ŋmawa na í cɔɔ ɪcatɛ kɛ pə kpaɣaʋ Milo tɔ na pá cɔɔ na pə ta. Ɩlɛna Sowapɪ náá
taɣanəɣɪ ɪcatɛ kakaasaɣa.
9 Ɩlɛna Tafiiti toŋ sɔɔsəɣɪ na pá puki. Mpi tɔ, Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ ka wɛ ɪ waalɪ ké.

Tafiiti yoolaa
(Samiyɛɛlɪ II 23:8-39)

10 Ɩsɛɣɛlɪ yəlaa təna ka kpana Tafiiti kɛ wulaʋ, ɪsɪı Tacaa ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. Ɩlɛna
pɛlɛ pá nɪına-ɪ teu kɛ ɪ kawulaɣa waatʋ təna. Halɪ ɪ yoolaa sɔsaa həla ntɔ. 11 Ɩ
yoolaa ntɛ́: Yoolaa hiu na naanʋwa kpekəle nyʋɣʋ tʋ Hakəmoni tʋ pəyalʋ Ɩsepaalɪ.
Kʋyakʋ nakʋlɪ ɪnɪ ɪ ká sulina yəlaa ŋmʋnʋɣʋ na nɪınʋwa (300) na ŋmantaaɣa kɛ
yoou kʋlʋmʋɣʋ taa, na í kú pa təna.
12 Ɩsepaalɪ waalɪ ké Ahʋwa tʋ Toto pəyalʋ Ɩlasaa. Ɩlasaa ka kɛna kpelikpeka
nyə́ma tooso taa lɛlʋ. 13 Ɩnɪ ɪ ka wɛnna Tafiiti kiŋ kɛ Pa-Tamim kɛ waatʋ
wei Filiisi nyə́ma lɪıwa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ yoonaʋ na pɛlɛ pá se kolontunaa tɔ.

Tɔɣɔnaɣa pee taalɛ natɔlɪ tɪɪ wɛ tɔna. 14 Na í na ɪ yoolaa pá sɔŋ halɔm hɛkʋ taa, na pá yoona Filiisi nyámа, na Tacaa yele na Ɩsɛɣɛlɪ nyámа kɔlɪ pa kolontunaa.

15 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlɪ yɔlaa hiu na naanʋwa kpekɔ̀le yɔlaa tooso pola Atulam kʋkpamʋɣʋ púúɣú cɔlɔ, na pá maɣana Tafiiti. Mpi tɔ, Filiisi nyámа ka pɪula Lefayi nyámа tɛtɛkɔ̀lɛ taa ké. 16 Na Tafiiti náá wɛ koluŋa ɪcatɛ taa ké ɪ tɔŋmɛllɛ na Filiisi nyámа nyʋɣʋ tʋ sɔsɔ wɛ Pɛtɔlɛhɛm. 17 Ḿpúɣú lʋkɔtʋ kpa Tafiiti na í tɔ sɪ: Awe kɔŋna-m Pɛtɔlɛhɛm ɪcatɛ nɔnɔɣɔ lɔkɔ lʋm na má nyɔɔ?

18 Ntɛna yoolaa tooso faɣana Filiisi nyámа yoolaa taa na pá polo pá cosi lɔkɔ ɪnɪ ɪ taa lʋm na pá pona Tafiiti. Ama ɪ kisa pə nyɔɔʋ, na í pəlɪ-wəɣɪ atɛɣɛ Tacaa. 19 Ɩlɛna í tɔ sɪ: Ma Ɩsɔ, ma fɛɪna mpaaʋ sɪ má nyɔɔ lʋm pənɛ.

Pə wɛ ɪsɪɪ mpa pa lapa pa weesiŋ kɛ awusa na pa polo pə luɣu tɔ pa calɔm ké.

Kookalɪ wei yoolaa tooso ɪnɪ ɪ lapa tɔɣɔlɛ.

20 Yɔlaa hiu na naanʋwa kpekɔ̀le nyʋɣʋ tʋ Sowapɪ neu Apisayi. Kʋyakʋ nakʋlɪ ɪnɪ ɪ yoonna kolontunaa ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa (300) na ŋmantaaɣa na í kʋ-wɛ. Tɔnaɣa ɪ hikina nyʋɣʋ kɛ yɔlaa hiu na naanʋwa kpekɔ̀le taa. 21 Tɔm naalɛɣɛ ɪ nyʋɣʋ kʋlaa. Halɔna í pəsɪ pa nyʋɣʋ tʋ. Ama ɪ ta haŋna yɔlaa tooso kpekɔ̀le ké.

22 Na Kapəseli tʋ Yoyata pəyalʋ Penaya. Yoolaa taa yoolu wei ɪ lapa kookalɔnaa paɣalɛ tɔ ɪ saalɪ. Ɩnɪ ɪ ka kʋna Mowapʋ yoolaa sɔsaa naalɛ. Ḿpúɣú kʋyakʋ lɛŋkʋ ɪ tii hite taa ké watʋ waatʋ kɛ saa wei tɛʋ tɔmpɛɛ kpaakpaacaʋ hotaɣa tɔ na í kʋ tɔɣɔlaɣa. 23 Ɩnɪ ɪ ka kʋna Icipiti tooko nɔɣɔlʋ. Tooko ɪnɪ ɪ taɣalɔŋ wɛ mɛɛtɔlɔnaa naalɛ na hɔɣɔlʋɣʋ kɛ mpʋ. Ɩ ŋmantaaɣa yasɔlaɣa wɛ ɪsɪɪ kpalantaaʋ. Ḿpúɣú Penaya yoona tooko ɪnɪ na kpátúɣú, na í lɛɛkɪ ɪ ŋmantaaɣa kɛ ɪ niŋ taa na í kʋna-ɪ. 24 Kookalɔnaa mpa Penaya lapa tɔɣɔlɛ na ɪ nyʋɣʋ kʋlɪ yoolaa hiu na naanʋwa taa. 25 Paa na Penaya nyʋɣʋ kʋla yoolaa hiu na naanʋwa kpekɔ̀le taa tɔ, ɪ ta haŋna yɔlaa tooso kancaalaɣa nyəŋ kpekɔ̀le. Ɩlɛna Tafiiti sɪɪ Penaya kɛ kawulaɣa təyaɣa taŋlaa nyʋɣʋ tʋ.

26 Ɩlɛna pá kaasɪ yoolaa lɛlaa, ɪsɪɪ Sowapɪ neu Asayɛɛlɪ na Pɛtɔlɛhɛm tʋ Toto pəyalʋ Ɩlanaŋ 27 na Haloo tʋ Samɔtɪ na Palɔŋ tʋ Helɛsɪ, 28 na Tekʋwa tʋ Ɩkɛsɪ pəyalʋ Ɩla. Na Anatɔtɪ tʋ Apiyesɛɛ, 29 na Husa tʋ Sipikayi, na Ahʋwa tʋ Ɩlayi. 30 Na Netofa nyámа Malayi na Paana pəyalʋ Helɛtɪ, 31 na Pɛncamɛɛ tɛtʋ Kipeya tʋ Lipayi pəyalʋ Ɩtayi, na Pəlatɔŋ tʋ Penaya. 32 Na Kaasɪ lɔɔʋ taa tʋ Hulayi na Pɛtɪ-Alapa tʋ Apiyɛlɪ, 33 na Pahulim tʋ Asəmafɛtɪ, na Saaləpɔŋ tʋ Ɩliyapa. 34 Na Hasem pəyalʋ Kisɔŋ, na Halaa nyámа Sakee pəyalʋ Yonataŋ, 35 na Halaa tʋ Sakaa pəyalʋ Ahiyam, na Uu pəyalʋ Ɩlifalɪ. 36 Na Mekela tʋ Hefɛɛ, na Palɔŋ tʋ Ahiya, 37 na Kamɛɛlɪ tʋ Hɛsəlo, na Ɩsəpayi pəyalʋ Naalayi, 38 na Nataŋ neu Sowɛɛlɪ, na Hakili tʋ pəyalʋ Mipaa. 39 Na Amoni tʋ Selɛkɪ, na Pelɔtɪ tʋ Nala wei ɪ tókaɣa Seluya pəyalʋ Sowapɪ yoou wontu tɔ, 40 na Yetɛɛ təyaɣa nyámа Ɩla na Kalɛpʋ. 41 Na pá kaasɪ Hiti tʋ Ulii na Alayi pəyalʋ Sapatɪ, na 42 Lupɛŋ kpekɔ̀le nyʋɣʋ nyámа taa lɛlʋ Sisa pəyalʋ Atina, na pá sɔɔsəna yoolaa hiu na naanʋwa. 43 Na Maaka pəyalʋ Hanaŋ, na Meteŋ tʋ Yosafatɪ, 44 na Asətalɔtɪ tʋ Usiya, na Alowɛɛ tʋ pəyalaa Sama, na Yeiyɛlɪ. 45 Na Simili pəyalaa Yetiyayɛlɪ, na ɪ neu Tisɪ tʋ Yoha, 46 na Mahafa tʋ Ɩliyɛlɪ, na Ɩlənam pəyalaa Yelipayi, na Yosafiya, na Mowapʋ tʋ Ɩtəma, 47 na Sopa nyámа Ɩliyɛlɪ, na Opɛtɪ, na Yasiyɛlɪ.

12

Tafiiti camnanaa kancaalaɣa nyámа kɛ Sikɔ̀lakɪ

1 Waatʋ wei ɪ taa Tafiiti seekaɣa Kisi pəyalʋ Sayuli na í ŋmɛlɔɣɪ tɔ, yoolaa taa yoolaa napəlɪ pa pola ɪ kiŋ na pá səŋna-ɪ. 2 Pá na pa tɔɔŋ na pa pəntɔlɔŋ. Pa nyəmá pə tɔʋ na ŋwaaŋ na mpəlɛ.

Sayuli cɔsɔ Pɛncamɛɛ kpekəle taa nyámа mpa pa pola Tafiiti kiŋ tɔɣɔlɛ
3 Kipeya tʋ Sema pəyalʋ nyʋɣʋ tʋ Ahiyesɛɛ. Na ɪ neu Yowasɪ, na Asəmafɛtɪ
pəyalaa Yesiyɛlɪ, na Pele, na Anatɔtɪ ɪcatɛ nyámа Pelaka, na Yehu. 4 Na yoolaa
hiu na naanʋwa kpekəle nyʋɣʋ nyámа taa lɛlʋ Kapawɔŋ tʋ Ɪsəmaya. 5 Na Ketela
nyámа Ɪləmeya, na Yasiyɛlɪ, na Yohanaŋ, na Yosapatɪ. 6 Na Halufu nyámа Ɪlusayi,
na Yelimɔtɪ na Peyaliya, na Semaliya, na Sefatiya. 7 Na Kola lʋlʋɣʋ nyámа
Ɪləkana, na Ɪsiya, na Asalɛlɪ, na Yowesɛɛ, na Yasopam. 8 Na pá sɔɔsəna Ketɔɔ tʋ
Yelowam pəyalaa Yowela, na Sepatiya.

9 Ḿpúɣú lɛlaa ná líí Katɪ kpekəle taa, na pá polo Tafiiti kiŋ kɛ ɪ təŋmɛllɛ kɛ
wʋlaɣa tɛtʋ taa. Paa ké yoolaa kʋpama mpa pa nyəmá yoou tɔɣɔ, na pá nyəmá
kpaləŋ na ŋmantaasɪ pə tɔm. Pa wɛna apalʋtʋ ɪsɪɪ təɣɔlasɪ, na pá nyəmá lɔŋlɔŋ
lapʋ ɪsɪɪ namən kɛ pʋɣʋ taa. 10-14 Paa wɛ yəlaa naanʋwa na naaleɣɛ. Halɪ pa həla
ntɛ́ Ɪsɛɛ, na Opatiya, na Ɪliyapɪ na Misemana, na Ɪləmeya, na Atayi, na Ɪliyɛlɪ, na
Yohanaŋ, na Ɪləsapatɪ, na Ɪləmeya, na Makəpanayi. 15 Katɪ kpekəle nyámа ntɛ́.
Paa ké yoolaa nyʋɣʋ nyámа ké. Pa taa səkpelu ka wɛ ké ɪsɪɪ yəlaa nɪɪnʋwa (100)
na sɔsɔ ɪsɪɪ yəlaa iyaɣa (1000). 16 Mpɛ paa tɛsəna Yaatanɪ pɔɣɔ kɛ pənaɣa ɪsɔtʋ
kancaalaɣa nyəŋ taa. Waatʋ ɪnɪ ka su teu ké na ká lɪɪ. Ɪlɛna pá polo na pá tɔɣɔnɪ
mpa paa caɣa ilim təlɪlɛ na pə tətʋlɛ tɔɔ tɛtɛka taa tɔ.

17 Ḿpúɣú Pɛncamɛɛ na Yuta kpeka nyámа pola Tafiiti təŋmɛllɛ na pá maɣana-ɪ.
18 Ntɛna í səŋ-wɛ na í tɔ-wɛ sɪ: Ye ləmaɣasəlɛ kʋpantɛ kɛ í kɔŋna ma kiŋ sɪ í səŋna-
m, ɪlɛ má mʋ-mɛ na lotu kʋlʋmtʋ. Ama ye í kɔŋ ma kɔlɔmətɔ lapʋ ké sɪ í tʋ-m ma
kolontunaa niŋ taa. Pəyele ma ta wakəlɪ pʋlʋ. Ɪlɛ ta cɔsɔnaa Ɪsɔ í wɛɛ ta aseeta tʋ
na í hʋʋ ta tɔm.
19 Mpʋɣʋlɛ Ɪsɔ Feesuɣu tii yoolaa hiu na naanʋwa kpekəle nyʋɣʋ tʋ Amasayi
tɔɔ na í má kapuka sɪ:
Sesee pəyalʋ, tá na-ŋ ké.
Tə wɛ nyá waalɪ ké.
Nyana mpa pa səŋna-ŋ tɔ.
Ɪ wɛ alaafəya taa ké.
Mpi tɔ, nyá Ɪsɔ səŋna-ŋ.

Ḿpúɣú Tafiiti mʋ-wɛ na í tʋ-wɛɣɛ nyʋɣʋ nyámа təma kɛ ɪ kpekəle taa.

20 Ḿpúɣú Manasee kpekəle nyámа pola Tafiiti kiŋ kɛ waatʋ wei ɪ məla Filiisi
nyámа tɔɔ sɪ pa yookina Sayuli tɔ. Ɪlɛ tampana tɔɔ, Tafiiti na ɪ yoolaa pa ta səna
Filiisi nyámа. Filiisi nyámа ka tɔɣɔna Tafiiti-wɛɣɛ sɪ pá taa kɔɔ na Tafiiti məlɪ ɪ
caa kʋpəŋ tɔɔ na í tʋ mpɛɣɛ ílé ɪ niŋ taa. 21 Waatʋ wei Tafiiti pukaɣa Sikəlakɪ tɔɣɔ
Manasee nyámа ná pola ɪ kiŋ. Pa həla ntɛ́ Atəna, na Yosapatɪ, na Yetiyaɣɛlɪ, na
Mikayɛɛlɪ, na Yosapatɪ, na Ɪlihu, na Manasee yoolaa iyaɣa nyʋɣʋ tʋ Siletayi. 22 Pa
tənaɣa mpʋ paa ké yoolaa kʋpama ké. Ɪlɛna pá lá Tafiiti yoolaa nyʋɣʋ nyámа na
pá səna-ɪ teu. 23 Paa kʋyakʋ ŋkuɣu yəlaa kɔŋaɣa na pá sɔɔsəɣɪ Tafiiti yoolaa tɔɔ
na pá səŋna-ɪ. Mpʋ pə lapəna na ɪ yoolaa tɔɔ sɔsɔm ɪsɪɪ Ɪsɔ yoolaa.

Mpa mpa pa pola Tafiiti sənav kɛ Hepəlɔŋ tɔ

24 Yoolaa kʋpama mpa pa pola Tafiiti kiŋ kɛ Hepəlɔŋ sɪ pa cɛləɣɪ-ɪ Sayuli
kawulaɣa, ɪsɪɪ Tacaa ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ pa nyɔɔŋ ntɔ.

25 Yuta kpekəle taa yoolaa wɛ iyisi naatoso na nasənaasa (6800) na pa kpaləŋ
na pa ŋmantaasɪ. 26 Simiyɔŋ nyámа kɛ yoolaa kʋpama iyisi naatosompɔɣɔlaɣa
na nɪɪnʋwa (7100). 27 Lefii nyámа kɛ iyisi liɣiti na nasətoso (4600). 28 Alɔŋ lʋlʋɣʋ
tʋ nyʋɣʋ tʋ Yoyata na ɪ waalɪ nyámа kɛ iyisi tooso na nasətoso na nɪɪnʋwa (3700).
29 Ɪlɛna pá kaasɪ ɪfepu Satɔkɪ wei ɪ ka ké yoolu kʋpaŋ tɔ, na ɪ mayamaya ɪ lʋlʋɣʋ
nyɔɔŋ nyámа hiu na naalɛ. 30 Na Pɛncamɛɛ kpekəle nte tə ké Sayuli nyəntɛ tɔɣɔ
iyisi tooso (3000). Pa taa paɣalɛ lakaɣa Sayuli lʋlʋɣʋ nyámа kɛ təmlɛ. 31 Ɪfəlayim

kpekəle taa ké yoolaa kʋpama iyisi hiu na nasənaasa (20800). Pa təna pa nyɔɔŋ kʋla pa lʋlʋŋ taa ké. 32 Manasee kpekəle hɔɣɔlʋɣʋ ŋku kʋ wɛna ilim tətʋlɛ tɔɔ tɔɣɔ iyisi pəlefɛı hiu (18000). Paa ləsa yəlaa mpɛɣɛ kʋləsʋ ké sı pá polo pá kpa Tafiiti kɛ wulaʋ. 33 Ɩsakaa nyə́ma taa ké yoolaa nyʋɣʋ nyə́ma kɛ ŋmʋnʋɣʋ (200), na pa waalı nyə́ma. Pa təna pa nyəmá ısəna Ɩsɛɣɛlı nyə́ma lakı tɔ. 34 Sapulɔŋ nyə́ma taa ké yəlaa mpa pa nyəmá yoou kɛ teu tɔɣɔ iyisi nıılɛ na naanʋwa (50000). Pa wɛna yoou wontu təna, na pá lakı teu. 35 Nɛfətali nyə́ma kɛ nyʋɣʋ nyə́ma iyaɣa (1000) na pá yoolaa kɛ iyisi hiu na naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa (37000) na pá tɔka kpaləŋ na ŋmantaası. 36 Na Taŋ nyə́ma taa ké yoolaa mpa pa sɔɔlʋ pıwa sı pá pulı yoou tɔɣɔ iyisi pəlefɛı hiu na naanʋwa na nasətoso (28600). 37 Na Asɛɛ nyə́ma taa ké yoolaa mpa pa nyəmá yoou kɛ teu na pa sɔɔlʋ pıwa tɔɣɔ iyisi nıılɛ (40000). 38 Kpeka wena a wɛ Yaatanı ilim təlıılɛ tɔɔ, ısıı Lupɛŋ, na Katı, na Manasee hɔɣɔlʋɣʋ lɛŋkʋ nyə́ma tɔɣɔ yoolaa iyisi nıınʋwa na hiu (120000) na pá wɛna yoou wontu təna.

39 Yoolaa mpɛ pa təna pa polәna Hepəlɔŋ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na pá kpa Tafiiti kɛ Ɩsɛɣɛlı wulaʋ. Ɩsɛɣɛlı nyə́ma lɛlaa laŋlɛ hɛɛwa sı í tɔɣɔ kawulaɣa ŋké. 40 Ḿpúɣú pa caɣa Tafiiti kiŋ kɛ kʋyɛɛŋ tooso, na pá tɔɣɔ na pá nyɔɔ mpi pa taapalaa lapa tɔ. 41 Pəlɛ pə paasi, pəcɔlɔ pəcɔlɔ kpeka, ısıı Ɩsakaa na Sapulɔŋ na Nɛfətali pə nyə́ma ná səɣəlaɣana mʋlʋm, na kakalası, na tıŋ wei pa yaa sı fiki na lɛsɛŋ tɔ ı pee kʋwʋlɛɛ, na sʋlʋm na nim na pá kɔŋna. Halәna pá kɔna tɔtɔɣɔ naaŋ na heeŋ. Mpi tɔ, tɛtʋ təna taa yəlaa təna laŋa ka hʋlʋmaa ké.

13

Ɩsɔ atakaa ponaʋ kɛ Yosalɛm (Samiyɛɛlı II 6:1-11)

1 Ḿpúɣú Tafiiti na yəlaa iyaɣa (1000) nyʋɣʋ nyə́ma, na nıınʋwa (100) nyʋɣʋ nyə́ma, na nyʋɣʋ nyə́ma lɛlaa pa lapa kotuɣu. 2 Na Tafiiti heeli pa təna sı: Ye pə maɣa-mɛ, na Tacaa laŋlɛ hɛɛwa, ılɛ tá tili lɔŋ kɛ ta nyə́ma mpa pa kaasa Ɩsɛɣɛlı tɛtʋ taa tɔ pa waalı. Ilɛna pá tıı kələna kɔtəlaa na Lefii nyə́ma mpa pa wɛ hɔɣɔləŋ wei ı cɔɔna-tʋ tɔ ı taa tɔ. Tá yaa-wɛ na pá kɔɔ. 3 Ilɛna tá kɔna Ɩsɔ atakaa ké tá tɛ. Mpi tɔ, tə taa paasəna ı tɔm kɛ Sayuli waatʋ.

4 Ḿpúɣú tɔm ntı tə maɣa yəlaa təna na pa təna pa tisi sı pá la mpʋ. 5 Ilɛna Tafiiti koti Ɩsɛɣɛlı tɛtʋ təna yəlaa kɛ pə kpaɣau Icipiti tɛtʋ toŋa na ilim mpətəŋ tɔɔ tɔ. Halәna Lepo-Hamatı kɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ sı, pá polo pá kpaɣa Ɩsɔ atakaa ké Kiliyatı-Yeyalim. 6 Ḿpúɣú Tafiiti na Ɩsɛɣɛlı nyə́ma pa pola Paala timpi pa cuɣusaa sı, Kiliyatı-Yeyalim tɔɣɔ Yuta tɛtʋ taa sı pa kpakəɣı Ɩsɔ atakaa. Atakaa ını ı tɔɔ ka wɛ ısɔtaa taŋlaa lɛɛsəŋ. Atakaa ını ı ısɛntaa ké pa sɛɛkaɣa Ɩsɔ. 7 Apinatapı tɛɣɛ atakaa ını ı ka wɛɛ. Ḿpúɣú pa tʋ-ı kɛɛkɛ kʋfalʋ taa na Usa na Ahiyo pá hɔŋı-ı. 8 Ilɛna Tafiiti na Ɩsɛɣɛlı nyə́ma təna pa hʋlı pa laŋhʋlʋmlɛ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na pá yooki yontu na cəməŋ, na saŋkʋnaa, na akilimanaa, na kpɛŋkpɛŋnaa, na akantɛɛ. 9 Waatʋ wei pa tala Kitɔŋ təfallɛ, ılɛna naaŋ cɛɛ Ɩsɔ atakaa kɛ pɛtʋɣʋ. Tənaɣa Usa siisaa na í te Ɩsɔ atakaa. 10 Mpʋɣʋlɛ Tacaa mʋ Usa na pááná kɛ timpi ı mapa laŋlɛ na í tokina Ɩsɔ atakaa tɔ, na í kʋ-ı tənɛ ınəɣı kpakpaa.

11 Ḿpúɣú Tafiiti laŋlɛ ta hɛɛna ısəna mpi Tacaa kʋɣʋ Usa kɛ mpʋ tɔ. Ilɛna í ha lonte ntɛɣɛ hətɛ sı Pɛlɛsı-Usa. Usa təkʋlɛ kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa. Na pá yaakı-tɛɣɛ ḿpúɣú halәna saŋa. 12 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ Ɩsɔ tɔm lapa Tafiiti kɛ səɣɔntʋ na í tɔ sı: Pə fɛı sı má pona Ɩsɔ atakaa ké ma tɛ.

13 Tafiiti ta pona Ɩsɔ atakaa ké ı tɛɣɛ kʋyakʋ ŋkʋ, Katı tʋ Opɛtı-Ɩtɔm tɛɣɛ ı sıı-ı. 14 Na atakaa caɣa tənaɣa ısɔtʋnaa tooso. Ilɛna Tacaa kooli apalʋ ını na ı təyaɣa na ı nyəm tənaɣa kʋpantʋ.

14

Tafiiti cayalɛ kɛ Yosalɛm
(Kʋtɔɔsʋtʋ I 3:5-9; Samiyɛɛlı II 5:11-16)

1 Ḿpúɣú Tiii wulaʋ Hilam kʋsa yəlaa na pá polo Tafiiti kɛ sɛɛʋ, na í hana-ı kpeŋkpelası kʋpaŋsı na pɛɛ saakəlaa, na kaafəntanaa, sı pá ŋma-ı kawulaɣa təyaɣa. 2 Ilɛna Tafiiti cɛkəna sı Tacaa maɣamaɣa kpana-ı Isɛɣelı wulaʋ. Na ı kawulaɣa toŋ təŋna sɔɔsʋɣʋ kɛ Isɔ yəlaa tɔɔ.

3 Ḿpúɣú Tafiiti kpaɣa alaa lɛlaa kɛ Yosalɛm na í lʋlı apalʋpiya na alʋpiya. 4 Halı ı pəyalaa mpa ı lʋla təna tɔ pa həla ntɔ: Samʋwa, na Sopapı, na Nataŋ, na Salʋməŋ, 5 na Ipaa, na Ilisuwa, na Iləpelɛtı, 6 na Noka, na Nefɛkı, na Yafiya, 7 na Iləsama, na Peeliyata, na Iləfelɛtı.

Tafiiti kəlʋɣʋ kɛ Filiisi nyə́ma
(Samiyɛɛlı II 5:17-25)

8 Filiisi nyə́ma nɪɪwa sı Tafiiti tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣelı təna tɔɔ, ılɛna pá polo-ı yoonaʋ. Tafiiti ná níí mpʋ, ılɛna í səŋ-wɛ. 9 Ḿpúɣú Filiisi nyə́ma wata Lefayi nyə́ma tɛtɛkəlɛ. 10 Ilɛna Tafiiti pɔɔsı Isɔ sı: Má polo má yoona Filiisi nyə́ma na? N ká tʋ-wɛɣɛ ma niŋ taa? Ntɛna Tacaa sı: Polo na ń yoona-wɛ. Maa tʋ-wɛɣɛ nyá niŋ taa.

11 Ḿpúɣú Filiisi nyə́ma tuusaa na pá tala Paalı-Pelasim. Tənaɣa Tafiiti kʋ-wɛ na í tɔ sı: Tacaa hɛɛ ma kolontunaa taa ké ıkpatɛ na ma niŋ. Isıı lɔɔʋ fakʋɣʋ hapəlɛ tɔ.

Pə tɔɔ ké pa ha tənɛ ınəɣı hətɛ sı: Paalı-Pelasim. Pə nyʋɣʋ ntέ sı akpaa hɛɛlʋ, na pa tɛ taa. 12 Filiisi nyə́ma seekaɣa, ılɛna pá yele pa lɛɛsəŋ kʋlalaaŋ. Ḿpúɣú Tafiiti tɔma sı pá sɔ lɛɛsəŋ kʋlalaaŋ ınəɣı kɔkɔ.

13 Ḿpúɣú Filiisi nyə́ma taɣana Lefayi tɛtɛkəlɛ kɛ wátúɣú. 14 Ntɛna Tafiiti tasa Tacaa kɛ yɔɣɔtənaʋ, na Isɔ cɔ-ı sı: Taa polo pa tɔɔ na pa waalı tɔɔ. Ama cɛ-wɛ na ń kpətəna-wɛɣɛ tuŋ taalɛ hətʋɣʋ nɔɣɔ. 15 Ye n nɪɪwa yəlaa nɔɔhɛɛ kɛ tuŋ nyɔɔŋ taa, ılɛ n tii pa tɔɔ ké kpakpaa. Mpi tɔ, waatʋ ınəɣəlɛ ma kɔma sı ma yookina Filiisi nyə́ma kɛ nyá nɔɣɔ tɔɔ.

16 Mpʋɣʋlɛ Tafiiti lapa teitei ısıı Tacaa heeluɣu-ı tɔ, na Isɛɣelı nyə́ma yoona Filiisi nyə́ma kɛ pə kpaɣaʋ Kapawɔŋ tɔ, halə́na Kesɛɛ. 17 Pə kpaɣaʋ waatʋ ını tɔɣɔ Tafiiti hətɛ yaawa tɛtʋnaa tənа taa, na Tacaa yele na piitimnaa tənа nyaŋna-ı.

15

Isɔ atakaa ponaʋ kɛ Yosalɛm

1 Ḿpúɣú Tafiiti ŋmawa tɛɛsı kɛ timpi pa yaa sı Tafiiti tɛ tɔ. Ilɛna í taɣanı lonte natəlı na í siki Isɔ cokəle sı paa sıı Isɔ atakaa. 2 Ilɛna í kpaalı sı: Lefii nyə́ma tike təkoŋ ká səɣələna Isɔ atakaa. Mpɛɣɛ Isɔ ləsaa sı paa paasəɣəna-ı tam tɔɔ.

3 Ḿpúɣú Tafiiti kota Isɛɣelı nyə́ma tənaɣa Yosalɛm sı pá pona Isɔ atakaa kɛ timpi pa taɣana ı lonte tɔ. 4 Ilɛna í koti Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyə́ma kɔtəlaa na Lefii nyə́ma. 5 Kehatı lʋlʋɣʋ nyə́ma ka wɛ yəlaa nɪɪnʋwa na hiu (120) ké, pa nyʋɣʋ tʋ ntέ Uliyelı. 6 Melali lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ ŋmʋnʋɣʋ na hiu (220), pa nyʋɣʋ tʋ kɛ Asaya. 7 Kɛɛsɔŋ lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa (130), pa nyʋɣʋ tʋ ntέ Sowɛɛlı. 8 Iləsafaŋ lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ ŋmʋnʋɣʋ (200), pa nyʋɣʋ tʋ ntέ Semaya. 9 Hepəlɔŋ lʋlʋɣʋ nyə́ma kɛ nɪɪnaasa, pa nyʋɣʋ tʋ ntέ Iləyelı. 10 Usiyelı lʋlʋɣʋ nyə́ma wɛ nɪɪnʋwa na naanʋwa na naalɛ (112), pa nyʋɣʋ tʋ ntέ Aminatapı. 11 Ḿpúɣú Tafiiti yaa kɔtəlaa Satɔkı, na Apiyataa, na Lefii nyʋɣʋ nyə́ma, Uliyelı, na Asaya, na Sowɛɛlı, na Semaya, na Iləyelı, na Aminatapı. 12 Na í tɔ-wɛ sı: Mpa mɛ, í ké Lefii nyʋɣʋ nyə́ma tɔ, mə na mə waalı nyə́ma í la nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa na í

polo na í kpaɣa lsɛɣɛlı lsɔ atakaa na í kɔna-ı lonte nte tə taa ma taɣana-ı tɔ. 13 Mpi tɔ, mə taa fɛı, waatʋ wei tə pola ı kpaɣau kɛ kancaalaɣa tɔ. Pəyele tə ta tıı pɔɔsı Tacaa sı pʋlʋ, ısıı pıı mʋnaa tɔ. Pə tɔɔ ké lsɔ kú tá taa yʋlʋ.

14 Ḿpúɣú kɔtəlaa na Lefii nyʋɣʋ nyə́ma pa lapa nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa, na pá polo sı pa kpakəɣı lsɔ atakaa. 15 Ilɛna Lefii nyə́ma kpaɣa ı kpatəŋ taa, na pá hɔɣɔlı pa asəŋkpekiŋ tɔɔ ké teitei ısıı Tacaa ka kɛɛsʋɣʋ Moisi tɔ. 16 Ilɛna Tafiiti heeli Lefii nyʋɣʋ nyə́ma sı: I pıılı mə tɛɛtʋnaa waalı. Pɛlɛ paa yoona yontu na Saŋkʋnaa na cəməŋ na kpɛŋkpɛŋnaa na laŋhʋlʋmlɛ səsɔɔlɛ. 17 Ntɛna Lefii nyə́ma pıılı Sowɛɛlı pəyalʋ Hemaŋ, na ílé ı taapalʋ Pelekiya pəyalʋ Asafı, na pa tɛɛtʋ Melali lʋlʋɣʋ tʋ Kusaya pəyalʋ Itaŋ pa waalı. 18 Pá kaası pɛlɛ pa waalı nyə́ma Lefii nyə́ma lɛlaa mpa pa ké nɔnɔɔsı paasənlaa tɔ, ısıı Sakalı, na Pɛnı, na Yasiyɛlı, na Semilaməti, na Yehiyɛlı, na Uni, na Iliyapı, na Penaya, na Maaseya, na Matitiya, na Ilifəlehu, na Mikineya, na Opɛtı-Itɔm, na Yeiyɛlı. 19 Yonyoolaa Hemaŋ, na Asafı, na Itaŋ, pɛlɛ pa makaɣana ntɛɣɛ nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kpɛŋkpɛŋnaa mpa pa wiiki teu tɔ. 20 Sakalı, na Asiyɛlı, na Semilaməti, na Yehiyɛlı, na Uni, na Iliyapı, na Maaseya, na Penaya pɛlɛ pa makı cəməŋ wei ı wɛ nɔɔsı kʋyʋllası tɔ. 21 Matitiya, na Ilifəlehu, na Mikəneya, na Opɛtı-Itɔm, na Yeiyɛlı, na Asasiya pɛlɛ pa makaɣana ntɛɣɛ ŋmuısı pəlefɛı naanʋwa saŋkʋnaa na yonyoolaa yooki yontu. 22 Lefii nyə́ma nyʋɣʋ tʋ Kenaniya kɛlɛ lsɔ atakaa kpaɣau sɔsɔ na í paasəɣəna. Mpi tɔ, ı nyəmá pə tɔm kɛ teu. 23 Na Pelekiya na Iləkana pɛlɛɣɛlɛ nɔnɔɔsı taŋlaa, na pə wɛɛ sı pá səŋ atakaa kite. 24 Na nɔnɔɔsı taŋlaa lɛlaa Opɛtı-Itɔm na Yehiya. Pə kaasa kɔtəlaa Sepaniya na Yosafatı na Netaneyɛlı na Amasayi na Sakalı na Penaya na Iliyesɛɛ tɔ, pɛlɛ pa hʋlaɣana ntɛɣɛ akantɛɛ kɛ lsɔ atakaa nɔɣɔ tɔɔ.

Isɔ atakaa tatɛ kɛ Yosalɛm
(Samiyɛɛlı II 6:12-19)

25 Ḿpúɣú Tafiiti na lsɛɣɛlı sɔsaa na yoolaa nyʋɣʋ nyə́ma pa kpaɣa lsɔ atakaa kɛ Opɛtı-Itɔm tɛ na laŋhʋlʋmlɛ. 26 lsɔ kentaɣaa Lefii nyə́ma mpa pa səɣəla lsɔ atakaa tɔɣɔ. Ilɛna pá la kɔtaɣa kɛ latəcɛnaa naatosompɔɣɔlaɣa, na ıwaaŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 27 Tafiiti na Lefii nyə́ma mpa pa səɣəla atakaa tɔ, na wontu mataa, na səɣəllaa nyʋɣʋ tʋ Kenaliya paa suu kponkpontu toŋ nyəntʋ wontu ké. Pə kaası na Tafiiti suu kɔtəlaa capa kɛ pətɛɛ. 28 Ḿpúɣú lsɛɣɛlı nyə́ma təna kpaana lsɔ atakaa, na pá makı niŋ taa, na kpɛŋkpɛŋnaa, na saŋkʋnaa, na cəməŋ, na pá hʋləɣı tutuuŋ na akantɛɛ.

29 Pa tɔŋna lsɔ atakaa kɛ sʋʋnau kɛ wulau ıcatɛ taa, ılɛ Tafiiti alʋ Mikaalı, Sayuli pɛɛlɔ səŋna pətote ntɛ́, na í ná Tafiiti paakəna laŋhʋlʋmlɛ. Ḿpúɣú ı nyəna-ı yem ké ı taa.

16

1 Ḿpúɣú pa pona lsɔ atakaa na pá sıı-ı cokəle nte Tafiiti ka sikaa tɔ tə taa. Ilɛna pá lá lsɔ kɛ́ kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ na nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ nyənsı. 2 Tafiiti tɛma kɔtası nsı sı lapʋ ılɛna í kooli samaa kɛ kʋpantʋ na Tacaa hətɛ taa. 3 Ilɛna í tala apalaa na alaa kɛ tɔɣɔnaɣa. Paa wei kɛ potopoto kʋkulutu na nantʋɣʋ na tʋɣʋ ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ kʋ pee kʋwʋlɛɛ kakalaɣa.

Lefii nyə́ma lsɔ samtʋ yontu
(Yontu 96; 105:1-15; 106:1,47-48)

4 Ḿpúɣú Tafiiti tʋwa Lefii təmlɛ nyə́ma kɛ təmlɛ kɛ lsɔ atakaa kiŋ sı pá sɛɛ lsɛɣɛlı lsɔ na pá tʋ-ı teeli na pá samı-ı. 5 Asafı kɛlɛ pa paasənlʋ na Sakalı náá səŋna-ı. Yasiyɛlı na Semilaməti na Yehiyɛlı na Matitiya na Iliyapı na Penaya na Opɛtı-Itɔm na Yeiyɛlı pɛlɛ pa makaɣana ntɛɣɛ cəməŋ na saŋkʋnaa, na Asafı náá makı

kpɛŋkpɛŋnaa. 6 Na kɔtəlaa Penaya na Yasiyɛlı pɛlɛ pá hʊləɣı akantɛɛ kɛ tam ké
lsɔ atakaa nɔɣɔ tɔɔ. 7 Kʊyakʊ ŋkʊ kʊ wule kɛ Tafiiti caala Asafı na ı taapalaa kɛ
tʊɣʊ sı pá sa Tacaa. Ilɛna pá samı-ı sı:
8 l sa Tacaa, í yaa ı hətɛ.
l tɛləsı piitimnaa tənaɣa ı kookaləna a.
9 l yoo-ı yontu na cəməŋ.
l yɔɣɔtı ı təma kʊpana tɔm.
10 Mə laŋa í hɛɛna lsɔ naŋŋtʊ ını ı hətɛ.
Mɛ mpa í pɛɛkəɣı-ı tɔ, mə laŋa í hʊləmı.
11 l kéésáná Tacaa Toma təna tʊ tɔɔ.
l pɛɛkəɣı tam sı í sɛɛ-ı.
12-13 Tacaa təmlɛ tʊ lsɛɣɛlı lʊlʊɣʊ nyáma mɛ.
Yakɔpʊ piya mɛ mpa lsɔ ləsaa tɔ.
l tɔɔsı ı təma sɔsɔɔna tɔɔ.
Na kɔkɔlɔ nyəmnaa mpa ı lapa tɔ,
na ı hʊʊlɛ pə tɔɔ.

14 lnəɣəlɛ Tacaa, ınəɣəlɛ tá lsɔ.
lnəɣəlɛ tɛtʊ təna hʊʊnlʊ.
15 l tɔɔsı ı nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tam nyəŋka tɔɔ.
l nɔɣɔ sıu wɛ ḿpúɣú,
halı lʊlʊŋ loosi iyaɣa.
16 Nɔɣɔ ŋkɛɣɛ ı sıı Apəlaham.
Na í heeli-təɣı lsaaka na tuunaʊ.
17 l sıı-təɣı lsɛɣɛlı nyáma ké ısıı kʊsəsıtʊ.
Na tə wɛɛ-wɛ ısıı nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tam tɔɔ nyəm.
18 lsıı ı ka heeluɣu-wɛ tɔ sı,
ı ká ha-wɛɣɛ Kanaaŋ tɛtʊ.
Pa na pa lʊlʊɣʊ nyáma pa kpancoou ntɛ́.
19 Waatʊ ını ı taa tɔ,
pa taa fɛı paɣalɛ,
pəyele paa ké caɣalaa kɛ tɛtʊ taa ké.
20 Pa lıkaɣa piitimnaa taa ké na pá puki lɛmpı kiŋ.
Na pá lıkı kawulası taa na pá puki yəlaa lɛlaa kiŋ.
21 Ama lsɔ ta yele sı nɔɣəlʊ í tʊ-wɛɣɛ wahala.
Halı lsɔ kaləna awulaa kɛ pa nyʊɣʊ tɔɔ sı:
22 Laakalı na yəlaa mpa ma ləsaa tɔ,
na mpa pa tɛləsəɣı ma kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔ pa tokinaʊ.

23 Antulinya təna yəlaa mɛ, í yoo Tacaa kɛ yontu.
l kpaaləɣı paa ıfemle nte sı Tacaa kɛlɛ waasʊlʊ.
24 l heeli yəlaa tənaɣa ı teeli tɔm,
na í yɔɣɔtı ı təma kʊpana tɔm kɛ yəlaa kiŋ.
25 Tacaa kəla akɔnna tənaɣa sɔsɔɔntʊ.
l fɛına saala.
26 Piitimnaa tıiŋ təna wɛ kpɛtɛ ké.
Ama Tacaa lapəna ısɔtɔnʊɣʊ.
27 l teu na ı sɔsɔɔntʊ wɛ sɔɣɔntʊ.
l wɛ toŋ kɛ ı təcaɣalɛ taa na í haakı laŋhʊlʊmlɛ.
28 Tɛtʊ təna yəlaa, í kɔɔ na í sa Tacaa.
l hʊ́lí ı teu na ı toma.
29 l kɔɔ na í sa ı teu na í kɔna-ı mə kʊhaaŋ.

Ɩ hɔntɪ Tacaa kɛ atɛɣɛ saa wei ɪ hʋ́lə́ɣí ɪ
tənaŋŋ wɛɛtʋ tɔ.
30 Antulinya tɔna yɔlaa mɛ í seliɣina-ɪ.
Tɛtʋ caɣa teu ké tɪɪ nyɔɣɔlɔɣɪ.
31 Ɩsɔtɔnʋɣʋ laŋlɛ í hʋlɔmɪ,
na tɛtʋ náá yɔɔlɪ.
Na pá heeli yɔlaa tɔna sɪ Tacaa kɛlɛ wulaʋ.
32 Teŋku na ɪ taa nyɔm tɔna í kala kɔkɔtɛ.
Tawa na a nyɔm tɔna, í yɔɔlɪ.
33 Hɔtʋ taa tɪɪŋ, í kiisina laŋhʋlʋmlɛ kɛ Tacaa kiŋ.
Mpi tɔ, ɪ kɔŋ kawulaɣa tɔɣɔʋ kɛ tɛtʋ taa.

34 Tacaa ké kʋpaŋ ké, í samɪ-ɪ.
Pəyele ɪ sɔɔlʋɣʋ fɛɪ tənaɣa.
35 Ɩ wiikina-ɪ sɪ:
Tacaa waasʋlʋ Ɩsɔ, haɪ, waasɪ-tʋ.
Ya-tʋɣʋ piitimnaa kpaɪ nyɔm niŋ taa.
Kpeɣeli-tʋ na tə́ yaa nyá hɔtɛ naŋŋ nyɔntɛ.
Na ta laŋa hɛɛna nyá samtʋ.
36 Ɩ sɛɛ Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ Tacaa kɛ tam.
Ɩlɛna samaa tɔna tisi sɪ Ɩsɔ í kɔna mpʋ. Ɩ sa Tacaa.

37 Ḿpúɣó Tafiiti tɔma Asafɪ na ɪ taapalaa tɔna sɪ: Ɩ caɣa Ɩsɔ atakaa kiŋ, na í lakɪ
mə yontu tɔma kɛ tam ké paa kʋyakʋ ŋku, ɪsɪɪ pə sɪɪʋ tɔ, í taa yele. 38 Ɩlɛna í
ləsɪ Opɛtɪ-Ɩtɔm na ɪ lʋlʋɣʋ taa ké yɔlaa pəlefɛɪ nɪɪtoso na naanʋwa, na pə́ sɔɔsɔna
Yetutuŋ pəyalʋ Opɛtɪ-Ɩtɔm, na Hosa, na pá lakɪ nɔnɔɔsɪ taŋʋɣʋ təmlɛ.

39 Ḿpúɣó Tafiiti tʋ́ kɔtʋlʋ Satɔkɪ na ɪ lʋlʋɣʋ taa kɔtəlaa sɪ: Ɩ paasɔna Ɩsɔ cokəle
nte tə wɛ Kapawɔŋ təkɔtəlɛ tɔ. 40 Mə təmlɛ ntɛ́ sɪ í lakɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka
tɔna tɔɣɔ tanaŋ na taanaɣa. Na í lakɪ kɔtasɪ nsi pa kɛɛsa kiiu ŋku Tacaa hawa
Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ kʋ taa tɔ. 41 Mə na Hemaŋ, na Yetutuŋ, na lɛlaa mpa pa ləsaa sɪ
pá saŋ Tacaa kɛ ɪ sɔɔlʋɣʋ tam nyəŋkʋ tɔɔ tɔ. 42 Hemaŋ na Yetutuŋ pa təmlɛ ntɛ́
akantɛɛ hʋlʋɣʋ na kpɛŋkpɛŋnaa mapʋ. Na wontu lɛntənaa nti pa yookaɣana Ɩsɔ
Tɔm yontu tɔ. Ɩlɛna Yetutuŋ pəyalaa kɛ nɔnɔɔsɪ taŋlaa.
43 Pə waalɪ ké paa wei ɪ kpema ɪ tɛ. Na Tafiiti náá kpe na í sɛɛ ɪ nyə́ma.

17

Nataŋ na Tafiiti pa tɔm
(Samiyɛɛlɪ II 7:1-17)

1 Tafiiti caɣa ɪ kawulaɣa taa, ɪlɛna kʋyakʋ nakʋlɪ í tɔ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ
Nataŋ sɪ: Pə ta mʋna sɪ má wɛɛ kutuluɣu ŋku pa lapəna kpeŋkpelasɪ kʋpaŋsɪ tɔ
kʋ taa, na Tacaa atakaa náá wɛ cokəle nte pa lapəna pɔɔŋ tɔ tə taa. 2 Ntɛna Nataŋ
cɔ wulaʋ sɪ: Polo na ń lá pə tɔna mpi n maɣasəɣɪ nyá taa tɔ. Mpi tɔ, Tacaa wɛ nyá
waalɪ ké.
3 Ahoo yuwa, ɪlɛna Tacaa tɔ Nataŋ sɪ: 4 Polo na ń heeli ma pəyalʋ Tafiiti sɪ, pə
taɣa ɪnɪ ɪ ka ŋmana-m təyaɣa ŋka ka taa maa caɣa tɔ. 5 Hatoo ma ləsʋɣʋ Ɩsɛɣɛlɪ
nyə́ma kɛ Icipiti taa, na pə́ sɪɪna saŋa tɔ, ma ta caɣata kutuluɣu nakʋlɪ kʋ taa.
Cokəle taa ké ma wɛɛ na má laɣasəɣɪ lona. 6 Pəlɛ pə paasi too ma wɛʋ Ɩsɛɣɛlɪ
nyə́ma waalɪ tɔ, Paasənlaa paɣalɛ kɛ ma tʋ́ ma yɔlaa paasənaʋ. Pəyele ma ta
kaləna pa taa nəɣɔlʋ sɪ ɪ ta ŋma-m kutuluɣu kʋpaŋkʋ.
7 Mpʋ tɔ, heeli ma təmlɛ tʋ Tafiiti sɪ: Toma tɔna tʋ Tacaa má, ma yəɣɔtaa sɪ,
ntiɣile taa ké ma kpa-ŋ heeŋ waalɪ sɪ ń la ma Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma wulaʋ. 8 Na má wɛ
nyá waalɪ ké nyá tɔntɛ tɔna taa, na má kpiisi nyá kolontunaa tɔna na má kʋsɪ nyá

nyʊɣʊ ɪsɪı atɛ sɔsaa lɛlaa. 9 Ilɛna má ha ma Isɛɣɛlı nyáma kɛ təcaɣalɛ sı pá caɣa teu na pʊlʊ í taa peɣeli-wɛ, na yəlaa asaɣaa í taa tɔɣɔ pa ɪsɛ. 10 Isɪı saa wei maa kpa Paasənlaa kɛ ma yəlaa Isɛɣɛlı nyáma tɔɔ tɔ. Maa tisi mə kolontunaa təna təfɛ. Ma heeliɣi-ŋ sı Isɔ ma, maa yele na ń wɛɛna lʊlʊɣʊ nyáma kɛ nyá waalı. 11 Ye pə tala nyá kʋyakʊ na ń səpa, ılɛ maa ləsı nyá piya mpa n lʊlənа nyá tapʊɣʊ tɔ pa taa nɔɣɔlʊ, na má kpa-ı wulaʊ. 12 Ini ı ka ŋmana-m təyaɣa na má yele na ı kawulaɣa kumte wɛɛ tam tɔɔ. 13 I ká nyənəɣı-m ı caa, na máá nyəŋəɣı-ı ma pəyalʊ. Ma kaa lɔ-ı, ɪsɪı ma lɔʊ wulaʊ wei ı laala-ŋ tɔ. 14 Máá kpana-ı ma yəlaa wulaʊ kɛ tam tɔɔ ké ma təyaɣa taa na ma kawulaɣa taa, na ı təyaɣa kawulaɣa toŋ kaa ciɣiti.

15 Nti nti Isɔ heela Tafiiti na Nataŋ nɔɣɔ tɔɣɔlɛ.

Tafiiti sələmʊɣʊ
(Samiyɛɛlı II 7:18-29)

16 Mpʊɣʊlɛ wulaʊ Tafiiti pola Isɔ cokəle taa, na í yɔɣɔtəna Isɔ sı: Haı, Tacaa Isɔ má na ma təyaɣa tə ké we na ń kɔŋna-m timpi taa ma wɛ ɪsəntɔ tɔ? 17 Pəlɛ pə paasi na ń yɔɣɔtəɣı ɪsəna ma təyaɣa ka tɛɛsəna cele tɔ pə tɔm? N lakı-m ké ɪsɪı ma ké yʊlʊ sɔsɔ nɔɣɔlʊ, ma Isɔ Tacaa. 18 Ma fɛına kʋyɔɣɔtʊtʊ kɛ teeli wei n tʊ-m tɔ ı tɔɔ. Mpi tɔ, ma ké nyá təmlɛ tʊ ké, na ń nyəma-m. 19 Tacaa, n sɔɔla-m tɔɣɔ n lapa kʊpantʊnaa panɛ pa təna sı nyá sɔsɔɔntʊ tam tɔɔ nyəntʊ í ná. 20 Tacaa nɔɣɔlʊ ta nəɣəsəna-ŋ. Ye tə kɛɛsəna nti ını tə nɪına ta ŋkpaŋŋ tɔ, Isɔ nɔɣɔlʊ ı fɛı ɪsɪı nyá. 21 Piitim napəlı pə fɛı na pá nəɣəsəna nyá yəlaa Isɛɣɛlı nyáma mpa tá n kɔma na ń ya Icipiti nyáma ŋmakəlʊɣʊ taa na ń la-tʊɣʊ nyá yəlaa tɔ. Lakası kʊpaŋsı na sɔɣɔntʊ nyənsı kɛ n tɔɣɔnna piitimnaa kɛ nyá yəlaa tá ta nɔɣɔ tɔɔ na nyá hətɛ yaa, na pá waası-tʊ. 22 Na tá pəsı nyá nyáma kɛ tam tɔɔ, na nyaa pəsı tá Isɔ. 23 Pənɛntɛ Tacaa la ɪsɪı n yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Yoosi nɔɣɔ ŋka n sɪı má na ma təyaɣa nyáma tɔɣɔ tam. 24 Pá la teitei, ɪsɪı n yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Ilɛna nyá hətɛ la sɔsɔɔlɛ kɛ tam tɔɔ na yəlaa yɔɣɔtəɣı sı: Tacaa Toma təna tʊ ntɛ́ Isɛɣɛlı nyáma Isɔ. Yele na nyá təmlɛ tʊ ma ma təyaɣa nyɔɔ toŋ. 25 Mpi tɔ, ma Isɔ, nyá hʊlənа-m sı n ká ha-m lʊlʊɣʊ nyáma na pá lɛɛtı kawulaɣa taa. Pə tɔɔ ké ma pəsaa na má səlaməɣı nyá kiŋ. 26 Haı, Tacaa, nyaɣalɛ Isɔ, nyá sɪına nyá təmlɛ tʊ maɣa nɔɣɔ kʊpaŋka ŋkɛ. 27 Nyá koolina ma təyaɣa nyáma kɛ kʊpantʊ sı ma lʊlʊɣʊ nyáma ká tɔkı kawulaɣa kɛ tam kɛ nyá ɪsɛntaa. Ile nyá koolee anı a ka təŋ-wɛɣɛ tam tɔɔ.

18

Tafiiti tɔɣɔ piitimnaa lɛlaa tɛtʊ
(Samiyɛɛlı II 8:1-14)

1 Pəlɛ pə waalı ké Tafiiti yoona Filiisi nyáma na í kəlı-wɛ na í lɛɛkı Katı ıcatɛ na pə cɔlɔ nyáma. 2 Na í yoona Mowapʊ nyáma tɔtɔ na í kəlı-wɛ na pá fɛləɣı-ı lampuu. 3 Ḿpúɣú ı yoona Silii wulaʊ Hatatəsɛɛ wei ı wɛ Sopa na í tɔkı ı kawulaɣa kɛ Hamatı hɔɣɔlʊɣʊ tɔɔ tɔ. Waatʊ ınəɣı Hatatəsɛɛ caakaɣa sı ı tɔkı Ifəlatı hɔɣɔlʊɣʊ tɛtʊ. 4 Na Tafiiti lɛɛkı yoou kɛɛkɛnaa iyaɣa (1000) na kpaɣanəŋ caɣalaa kɛ iyisi naatosompɔlaɣa (7000) na yoolaa nɔɔhɛɛ nyáma kɛ iyisi hiu (20000) na í sɪı ı tı ɪsɪı kpaɣanəŋ nɪınʊwa (100). Pə kaasa wei ılɛna í sɛtı ı təna ı nɔɔhɛɛ hola. 5 Ḿpúɣú Taması Silii nyáma pola wulaʊ kɛ sənaʊ. Ilɛna Tafiiti kʊ pɛlɛɣɛ yoolaa iyisi hiu na naalɛ (22000). 6 Ilɛna Tafiiti sɪı yoolaa kpeka kɛ Taması kɛ Silii taa na í tɔkı pa tɔɔ na pá fɛləɣı-ı lampuu. Na Tacaa kentiɣi Tafiiti tɔɔ ké timpi timpi ı pukaɣa tɔ. 7 Ilɛna í kpaɣa Silii wulaʊ Hatatəsɛɛ taŋlaa wʊla kpaləŋ na í pona Yosalɛm. 8 Ḿpúɣú Tafiiti kuu nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ nyəɣətʊ kɛ sɔsɔm kɛ Hatatəsɛɛ acalɛɛ nna pa yaa sı Tipatı na Kuŋ tɔ a taa. Nyəɣətʊ ntəɣı Salʊməŋ kpaɣa waalı waalı na í lu lʊm nyampaani anaam, ɪsɪı lɪılɛ na akelenaa na Isɔ təsɛɛlɛ taa wontu lɛntənaa.

9 Mpʋɣʋlɛ Hamatı wulav Tou nııwa sı Tafiiti kʋwa Sopa wulav Hatatəsɛɛ
yoolaa. 10 Ilɛna í tili ı pəyalʋ Hatolam sı í sɛɛ wulav Tafiiti na í samı-ı. Isəna ı
yoona Hatatəsɛɛ na í kəlı-ı tɔ. Ḿpúɣó Hatolam kpɛŋna Tafiiti kɛ wʋla wontu na
liɣitee nyəɣətʋ na nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ nyəntʋ. 11 Ilɛna Tafiiti sıı Tacaa kɛ wʋla
na liɣitee nyəɣətʋ nti pa lɛɛka piitimnaa lɛmpanaa kiŋ tɔ. Isıı Itəm na Mowapʋ
na Amoni na Filiisi na Amaleke pə nyáma.

12 Ḿpúɣó Seluya pəyalʋ Apisayi yoona Itəm nyáma kɛ Təm tɛtɛkəlɛ taa, na í kú
pa taa yəlaa iyisi pəlefɛı hiu (18000). 13 Na í sıı yoolaa kpeka kɛ Itəm nyáma tɛ
na Tafiiti təkı pa təɔ na Tacaa kentiɣi ı təɔ ké timpi timpi ı pukaɣa tɔ.

Tafiiti waalı nyáma həla
(Samiyɛɛlı II 8:15-18)

14 Tafiiti təɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlı nyáma təna təɔ ké na í təŋəɣı tampana na í
hʋvkəna yəlaa təna. 15 Seluya pəyalʋ Sowapı kɛlɛ yoolaa nyʋɣʋ tʋ. Ahiluti pəyalʋ
Yosafatı kɛlɛ takəlası sıulʋ. 16 Ahitupi pəyalʋ Satəkı na Apiyataa pəyalʋ Apimelɛkı
kɛlɛ kɔtəlaa. Safesa kɛlɛ takəlası ŋmaalʋ. 17 Yoyata pəyalʋ Penaya kɛlɛ wulav
taŋlaa nyʋɣʋ tʋ. Tafiiti pəyalaa maɣamaɣa ntɛ́ ı sənlaa sɔsaa.

19

Tafiiti tillaa fɛɛlɛ tʋɣʋ
(Samiyɛɛlı II 10:1-5)

1 Ḿpúɣó waatʋ nɔɣɔlʋ Amoni nyáma wulav Nahası səpa na ı pəyalʋ lɛɛtı ı lonte.
2 Mpʋɣʋlɛ Tafiiti təma sı: Maa lɛɛtı Nahası pəyalʋ Hanuŋ kɛ kʋpantʋ nti ı caa ka
lapa-m tɔ. Ilɛna Tafiiti tili tillaa sı pá polo pá sɛɛ-ı ı caa ləyaɣa. Tafiiti tillaa tala
Amoni nyáma tɛtʋ taa. 3 Ilɛna tɛtʋ ntı tə awulaa səkpema tɔ Hanuŋ sı: N hʋv sı
ləyaɣa sɛɛʋ təɔ ké Tafiiti tila ı yəlaa na? I tila-wɛɣɛ sı pá feŋ tɛtʋ na pá nyı-tı na pá
lɛɛkı-tı.

4 Ntɛna Hanuŋ kpa Tafiiti tillaa na í looli pa tantəŋ, na í sɛtı pa wontu kɛ hatoo
pa tapanɔɔsı kiŋ. Ilɛna í təɣɔnı-wɛ, 5 na pá tɛɛna fɛɛlɛ. Ḿpúɣó Tafiiti nıı ı tillaa təm
ntı. Ilɛna í kʋsı yəlaa sı: I səŋ-wɛ na í heeli-wɛ sı pá saalı Yeliko na pa tantəŋ nyɔ,
ılɛna pəcɔ pá tala təyaɣa.

Isɛɣɛlı nyáma yoonav kɛ Amoni nyáma na Silii nyáma
(Samiyɛɛlı II 10:6-19)

6 Ḿpúɣó Amoni nyáma na pa wulav Hanuŋ pa cɛkəna fɛɛlɛ nte pa tʋ Tafiiti
tɔ. Ilɛna pá kpaɣa Mesopotami ısɔtaa Silii nyáma, na Maaka na Sopa nyáma, pə
yoolaa kɛ apaa, na pa yoou kɛɛkɛnaa na pa kpaɣanəŋ caɣalaa. Ilɛna pa fɛlı-wɛɣɛ
liɣitee nyəɣətʋ kɛ tɔɔnənaa hiu na naanʋwa. 7 Na pá caa yoou kɛɛkɛnaa kɛ iyisi
hiu na naanʋwa na naalɛ (32000). Ilɛna pá kpaɣa Maaka wulav na ı yoolaa kɛ
apaa. Ḿpúɣó pɛlɛ pa polaa na pá pıulı Metepa cɔlɔ. Na Amoni nyáma náá lıı pa
acalɛɛ taa, na pá pıulı yoou.

8 Tafiiti nıı mpʋ, ılɛna í kʋsı ı yoolaa wulav Sowapı na ı yoolaa taa yoolaa təna.
9 Mpʋɣʋlɛ Amoni nyáma lııwa na pá pıulı ıcatɛ səsəɔlɛ nɔɣɔ. Na awulaa mpa
pa kɔma-wɛɣɛ sənav tɔ pɛlɛ pá pıulı hɔɣɔlʋɣʋ lɛŋkʋ kɛ tawa taa. 10 Ilɛna Sowapı
cɛkəna sı ı ká yoo taa na waalı. Ḿpúɣó ı ləsa Isɛɣɛlı yoolaa taa yoolaa na pɛlɛ pá
yookina Silii nyáma. 11 Pə kaasa yoolaa kpekəle lɛntɛ, ılɛna í cɛlɛ təlɛɣɛ ı neu
Apisayi na pɛlɛ pá pıulı Amoni nyáma ısɛntaa. 12 Na Sowapı heeli Apisayi sı: Ye
Silii nyáma í kpila-m, ılɛ n kɔɔ na ń səna-m. Yaa ye Amoni nyáma kpilina nyá,
ılɛ máá kɔɔ na má səna-ŋ. 13 Təɣɔ apalʋtʋ na tə́ kaası ta təɣı ta yəlaa na ta Isɔ acalɛɛ
təɔ. Ilɛ Isɔ í la ı luɣu nyəntʋ.

14 Ḿpúɣú Sowapı na ı yəlaa pa sʋʋ Silii nyə́ma tɛɛ sı pá yookina-wɛ na Silii
nyəma tú casəlɛ. 15 Amoni nyə́ma nawa Silii nyə́ma tʋ casəlɛ. Ilɛna pɛlɛ pá se
Sowapı neu Apisayi na pá sʋʋ ıcatɛ. Ilɛna Sowapı náá məlı Yosalɛm.
16 Silii nyə́ma nawa sı Isɛɣelı nyə́ma kəla-wɛ. Ilɛna pá kʋsı tillaa sı pá polo pá
ləsı pa tɛɛtʋnaa mpa pa wɛ Ifəlatı pɔɣɔ waalı tɔ. Pa nyʋɣʋ tʋ nté Hatatəsɛɛ yoolaa
nyʋɣʋ tʋ sɔsɔ Sofakı. 17 Pa heela-təɣı Tafiiti, ılɛna í koti Isɛɣelı yoolaa təna na pá
tɛsı Yaatanı, na pá kpətəna-wɛ na pá pıılı pa ısɛntaa. Ḿpúɣú Silii nyə́ma tii pa
tɔɔ. 18 Ama Isɛɣelı nyə́ma ná tú pa waalı na pá se. Ilɛna Tafiiti na ı nyə́ma pá
kú kpaɣanəŋ na ı kɛɛkɛnaa kɛ iyisi naatosompɔɣəlaɣa (7000) na yoolaa nɔɔhɛɛ
nyə́ma kɛ iyisi nʋılɛ (40000) na pá kú yoolaa nyʋɣʋ tʋ Sofakı tɔtɔ.
19 Waatʋ wei awulaa mpa Hatatəsɛɛ ka ŋmakəlaa tɔ pa naWa sı Isɛɣelı nyə́ma
kəla-wɛ, ılɛna pá polo na pá na Tafiiti pá ciiki na pá cɛlɛ-ı pa tı. Pə kpaɣaʋ waatʋ
ını tɔ Silii nyə́ma ıı caakı Amoni nyə́ma kɛ sənaʋ.

20

Sowapı lɛɛkʋɣʋ kɛ Lapa ıcatɛ
(Samiyɛɛlı II 11:1; 12:26-31)

1 Pənaɣa sikaa na pə́ tala waatʋ wei awulaa tɛɛkı yoou tɔ. Ḿpúɣú Sowapı kuu
yoolaa na pá polo pá kʋ Amoni nyə́ma. Na pá tá Lapa ıcatɛ sı pa yookina-tɛ. Na
Tafiiti náá caɣa Yosalɛm.

Ḿpúɣú Sowapı yoona Lapa nyə́ma na í wakəlı ıcatɛ. 2 Ilɛna pá kuu tə taa
wontunaa, ılɛna Tafiiti kpaɣa wʋla ntenuɣu ŋku kıı wɛ Amoni nyə́ma tʋɣʋ
Milikom tɔɔ tɔ. Ntenuɣu ŋkʋ kʋ yuŋ ka wɛ ısıı kiloonaa hiu na naanʋwa ké mpʋ.
Paa tʋwa kʋ tɔɔ ké liɣitee pəlɛ. Ḿpúɣú pa tema-kʋɣʋ Tafiiti nyʋɣʋ. 3 Pə kaasa ıcatɛ
yəlaa, ılɛna í tʋ-wɛɣɛ wahala təma. Lɛlaa kɛ tıŋ faɣalaa, na lɛlaa kɛ pɛɛ saakəlaa,
yaa taakukulası sɛtəlaa. Ḿpúɣú Tafiiti lapəna Amoni ıcatɛ təna. Ilɛna í na ı yəlaa
pá məlı Yosalɛm.

Filiisi nyə́ma yoonaʋ
(Samiyɛɛlı II 21:18-22)

4 Pəlɛ pə waalı ké Isɛɣelı nyə́ma pola Filiisi nyə́ma yoonaʋ kɛ Kesɛɛ. Waatʋ
ınəɣı Husa tʋ Sipikayi kʋwa Lefayi tooko Sipayi na pə́ tisi Filiisi nyə́ma. 5 Yoou
lɛŋkʋ taa ké Yayii pəyalʋ Ilanaŋ kʋwa Katı tʋ Koliyatı neu Lamii. I ŋmantaaɣa
kpátúɣú yasəlaɣa wɛ ısıı saɣata kpatəlɛ. 6 Ḿpúɣú pa tasa yoou lɛŋkʋ suluɣu kɛ
Katı. Tənaɣa pá naWa kolontu tooko nɔɣɔlʋ ı ké Halafa lʋlʋɣʋ tʋ. I mpee na
ı nɔmpee wɛ naatoso naatoso. A kpɛnta hiu na liɣiti. 7 Apalʋ ını ı caa Isɛɣelı
nyə́ma kɛ təm, ılɛna Tafiiti taalʋ Samma pəyalʋ Sonataŋ kʋ-ı.
8 Tafiiti na ı yoolaa pa kʋna Filiisi ıcatɛ Katı tookonaa mpɛ.

21

Kʋkalʋɣʋ na yʋlʋkʋsəkʋ
(Samiyɛɛlı II 24:1-9)

1 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlı Satanı maɣasaa sı ı tʋɣı Isɛɣelı nyə́ma kɛ wahala. Ilɛna í
tusi Tafiiti sı í kala Isɛɣelı nyə́ma. 2 Ntɛna Tafiiti tɔ Sowapı na yoou nyʋɣʋ nyə́ma
lɛlaa sı: I polo í kala Isɛɣelı tɛtʋ təna yəlaa, na má nyı pa nyʋɣʋ.
3 Ntɛna Sowapı cɔ-ı sı: Haı, ta caa, Isɔ í la na Isɛɣelı nyə́ma huki təm nıınʋwa
(100). Saŋa ısəntɔ pa təna pa ké nyá ıfalaa ké. Ilɛ pepe tɔɔ ké n caa sı ń nyı pa
nyʋɣʋ, na ń sʋsı Isɛɣelı nyə́ma kɛ ısaɣatʋ taa?
4 Ntɛna wulaʋ sı í kala kɛ í kala. Ilɛna Sowapı náá cɔɔ Isɛɣelı tɛtʋ təna na í kala
yəlaa na í məlı Yosalɛm. 5 Na í heeli wulaʋ sı Isɛɣelı yoolaa wɛ iyisi iyaɣa kɛ təm

iyaɣa, na iyisi nɩnʋwa (1100000) na Yuta nyə́ma kɛ iyisi nasəlɛ na nɩɩtoso na naanʋwa (470000).
6 Sowapɩ laŋlɛ ka wakələna wulaʋ tɔm ntəɣɩ. Ilɛ ɩ ta kala Lefii na Pɛncamɛɛ nyə́ma.

Isɔ hɔma Isɛɣɛlɩ nyə́ma ŋkpaŋvɣʋ kɛ Tafiiti ɩsaɣatʋ tɔɔ (Samiyɛɛlɩ II 24:10-17)

7 Mpúɣú Tafiiti yaasi ɩnɩ ɩ ta maɣa Isɔ, na ílé í hɔ Isɛɣɛlɩ nyə́ma ŋkpaŋʋɣʋ. 8 Ntɛna Tafiiti sələmɩ Isɔ sɩ: Tacaa, ma lapa mpʋ tɔ, ma wakəlaa ké. Ilɛ wii-m ma ɩsaɣatʋ ntɩ. Ma lapa kʋmɛlɛntʋ ké.
9 Mpúɣú Tacaa heela Tafiiti laɣatʋ tasəlʋ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Katɩ sɩ: 10 Polo ń heeli Tafiiti sɩ ma sɩ wahalanaa tooso sɩ í ləsɩ pa taa kʋlʋm na má kɔna-ɩ.
11 Mpúɣú Katɩ pola Tafiiti kiŋ na í pɔɔsɩ-ɩ sɩ: Tacaa sɩ weɣe n ləsəɣɩ? 12 Nyɔɣɔsɩ í lɩɩ pɩɩsɩ tooso? Yaa ń se nyá kolontunaa kɛ ɩsɔtʋnaa tooso? Yaa Isɔ í tili ɩsɔtaa tillu na í pəlɩ yʋlʋkʋsəkʋ kɛ kʋyɛɛŋ tooso kɛ Isɛɣɛlɩ tɛtʋ tɔna taa? Maɣasɩ nyá taa na ń cɔ na má heeli wei ɩ tila-m tɔ.
13 Ntɛna Tafiiti cɔ-ɩ sɩ: Ma laŋlɛ pəsaa ké. Pə kəla-m teu sɩ má pɛtɩ ma təɣɩ Tacaa niŋ taa. Sana ɩnɩ í hɔ tá ŋkpaŋŋ na mpi yʋlʋ ká hɔmɩ-ɩ tɔ. Mpi tɔ, ɩ pətɔɔtəlɛ tɔɔwaɣa.
14 Ilɛna Isɔ kɔna yʋlʋkʋsəkʋ, na Isɛɣɛlɩ nyə́ma sɩ yəlaa iyisi nɩɩtoso na naanʋwa (70000). 15 Mpúɣú Tacaa tila ɩsɔtaa tillu wei ɩ kʋɣɩ tɔɣɔ Yosalɛm. Isɔtaa tillu talaa ɩsɩɩ ɩ ká niki kʋɣʋ, ɩlɛna Isɔ laɣasɩ hʋwɛɛ na í səŋsɩ-ɩ sɩ: Yele mpʋ pə maɣanaa.
Waatʋ ɩnɩ ɩlɛ, ɩsɔtaa tillu wɛ Yepusi tʋ Olənaŋ tɔɣɔnaɣa təmatɛ ntɛ́. 16 Tafiiti kʋsa ɩsɛ, ɩlɛna ɩ ná ɩsɔtaa tillu kɛ atɛ atɛ na í kpɛləsəɣɩ ɩ laɣatɛ na Yosalɛm tɔɔ. Mpúɣú í na sɔsaa mpa paa suu ləyaɣa fɔlətɔnaa taka tɔ pa hota pa ɩsɛntɔɔ. 17 Ntɛna Tafiiti sɩ: Haɩ, ma wakələna. Mpi tɔ, má yɔɣɔtəna sɩ pá kala kʋkalʋɣʋ. Yəlaa panɛ pa taa nəɣəlʋ ta la taalɩ nəɣəlʋ. Mpʋ tɔ, pɩɩ wɛɛ sɩ má na ma təyaɣa nyə́ma tá tɔɔ ké Isɔ í tʋ niŋ.

Tafiiti ŋmawa Tacaa kɛ kɔtaɣa təlatɛ (Samiyɛɛlɩ II 24:18-25)

18 Mpúɣú Tacaa ɩsɔtaa tillu heela Katɩ sɩ: Heeli Tafiiti sɩ polo timpi Olənaŋ makɩ ɩ tɔɣɔnaɣa tɔ na ń ŋmá Tacaa kɛ kɔtaɣa təlatɛ.
19 Ilɛna Tafiiti tɛɛ, ɩsɩɩ Tacaa heeluɣu Katɩ sɩ í heeli-ɩ tɔ. 20 Olənaŋ na ɩ pəyalaa liɣiti paa wɛnna təna, na pá makɩ pa tɔɣɔnaɣa. Mpúɣú pa ná ɩsɔtaa tillu ɩlɛna pá se na pá ŋmɛlɩ. 21 Tafiiti tala təna na apalʋ ɩnɩ í na-ɩ, ɩlɛna í lɩɩ kataɣa taa na í polo na í həntɩ-ɩ atɛ. 22 Ilɛna Tafiiti tɔmɩ-ɩ sɩ: Pɛɛtəna-m nyá kataɣa na má fɛlɩ-ŋ na má ŋmá Tacaa kɛ kɔtaɣa təlatɛ, na yʋlʋkʋsəkʋ kʋnɛ kú sɩɩ tənaɣa. 23 Ntɛna Olənaŋ sɩ: Haɩ, tacaa, kpaɣa na ń lana mpi n caakɩ tɔ. Ma kɛɛkɛ kɛlɛ na pə naaŋ, faɣa kɛɛkɛ na ń la kɔtaɣa taasɩ. Kpaɣa naaŋ na tɔɣɔnaɣa na ń la kɔtaɣa. Ma ha-ŋ pə təna.
24 Ilɛna wulaʋ tɔ sɩ: Aaɩ yoo, ma caa ma fɛlɩ-ŋ pə liɣitee ké, taa ha-m. Maa caa sɩ má la Tacaa kɛ kɔtaɣa kɛ nyá nyəm, yaa pʋlʋ mpi pə tɔɔ ma ta wɩɩ tɔ.
25 Mpúɣú Tafiiti fɛla Olənaŋ kɛ wʋla nyəɣətʋ nasətoso (600) kɛ kataɣa ŋkɛ ka tɔɔ. 26 Ilɛna Tafiiti ŋmá Tacaa kɛ kɔtaɣa təlatɛ kɛ lonte ntɛ́ tə taa. Na í la kɔtasɩ nsi kɔkɔ lusa sɩ təna tɔ na nəɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ nyənsɩ. Na í sələmɩ Isɔ na Isɔ tisi kɔkɔ na ká nyaɣa ɩ kɔtasɩ. 27 Mpúɣú Tacaa tɔma ɩsɔtaa tillu sɩ: Məŋna nyá laɣatɛ kɛ tə suɣute taa.
28 Mpúɣú Tafiiti cɛkənaa sɩ Tacaa mʋwa ɩ sələmʋɣʋ kɛ Yepusi tʋ Olənaŋ kataɣa taa təna. Ilɛna Tafiiti lakɩ tənaɣa kɔtasɩ. 29 Waatʋ ɩnɩ tɔ Isɔ cokəle nte Moisi ka lapa wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ na pə kɔtaɣa təlatɛ pɩɩ wɛ Kapawɔŋ təkɔtəlɛ ké. 30 Ama

Tacaa ɪsɔtaa tillu laɣatɛ tɔm ka kpaWa Tafiiti kɛ sɔɣɔntʋ. Ilɛ ɪ ta pəsɪ na í tala təna sɪ ɪ sɛɛkɪ-ɪ.

22

1 Pə tɔɔ ké Tafiiti təŋaɣa sɪ: Cənɛɣɛ paa ŋmá Tacaa təsɛɛlɛ na kɔtaɣa təlatɛ nte tə tɔɔ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma ka lakɪ kɔtasɪ tɔ.

Tafiiti lʋpʋ sɪ ɪ ŋmaakɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ

2 Mpúɣó Tafiiti təma sɪ: Ɪ koti Ɪsɛɣɛlɪ taa caɣalaa. Ilɛna Tafiiti tʋ-wɛɣɛ təmlɛ sɪ pá saakɪ pɛɛ wena paa ŋmana Ɪsɔ təsɛɛlɛ tɔ, 3 na í taɣanɪ nyəɣətʋ tuutuuma wei paa luna kampʋnaa nyəmá kʋkamɛɛ tɔ na nyəmá kʋkolisee nna pa tʋləɣəna nənɔɔsɪ tɔ na í kaa nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɛ tuutuuma tɔtɔ. 4 Na í kaa taasɪ kʋpaŋsɪ nsi Sitəŋ na Tiii nyə́ma kəŋaɣana-ɪ təɣɔ tuutuuma. 5 Tafiiti maɣasaɣa ɪ taa ké sɪ: Ma pəyalʋ Salʋməŋ ké pəyaɣa, ɪ ta nyənta pʋlʋ. Pəyele pə wɛɛ sɪ pá ŋmá Ɪsɔ təsɛɛlɛ ntɛɣɛ na tə taa wɛɛna saala ké tɛtʋ təna taa. Mpʋ tɔ, maa taɣanɪ mpi pə wɛɛ sɪ paa lana tɔ. Pə tɔɔ ké ɪ taɣana wontunaa paɣalɛ na pə́cɔ́ í sí.

Tafiiti tʋ Salʋməŋ sɪ í ŋmá Ɪsɔ təsɛɛlɛ

6 Mpúɣó Tafiiti yaa ɪ pəyalʋ Salʋməŋ na í tʋ-ɪ sɪ í ŋmá Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ Tacaa kɛ ɪ təsɛɛlɛ. 7 Na í heeli-ɪ sɪ: Ma pu, maa tʋWa ma taa ké sɪ maa ŋmá Ɪsɔ Tacaa kɛ timpi paa sɛɛ-ɪ tɔ. 8 Ama Ɪsɔ cɔ-m sɪ ma sula yəlaa kʋɣʋ kɛ yoou taa. Pə tɔɔ ké pə fɛɪ sɪ má ŋmá-ɪ timpi paa sɛɛkɪ-ɪ tɔ. 9 Ma pəyaɣa kʋlʋlaɣa kaa wɛɛ yoolu ɪsɪɪ má. Kaa la hɛɛsʋɣʋ tʋ ké. Ɪsɔ má ma kaa yele na ma pəyalʋ kolontunaa mpa pa cɔɔna-ɪ tɔ pá yoona-ɪ. Halɪ ɪ hətɛ ntέ Salʋməŋ. Pə nyʋɣʋ ntέ sɪ hɛɛsʋɣʋ tʋ. Maa yele ké na Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma hɛɛsɪ na pá caɣana pa təɣɪ ɪ kaWulaɣa waatʋ təna taa. 10 Ɪnɪ ɪ ka ŋmana-m timpi paa sɛɛkɪ-m tɔ. Maa nyənəɣɪ-ɪ ma pəyalʋ, na ílέ í nyənəɣɪ maɣa ɪ caa. Maa yele na ɪ kaWulaɣa la toŋ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ kɛ tam tɔɔ. 11 Ntɛna Tafiiti tasa sɪ: Ma pu, nyá Ɪsɔ Tacaa í sənа-ŋ na ń pəsɪ na ń ŋmá-ɪ timpi paa sɛɛ-ɪ tɔ. Ɪsɪɪ ɪ yɔɣɔtʋɣʋ nyá tɔɔ tɔ. 12 Ɪ tʋ-ŋ laɣatʋ na ń cɛkəna kʋpantʋ na ɪsaɣatʋ kɛ waatʋ wei ɪ ka tʋ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ nyá niŋ taa tɔ. Ilɛna ń pəsɪ na ń təkɪ ɪ kiiu. 13 Ye n təkəɣɪ kʋsəsɪɪtʋ na kʋtʋtʋtʋ nti ɪ hʋla Moisi na ɪ cɛla Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ na ń lakɪ-tɪ, n ká waa pə təna pə taa. Təɣɔ apalʋtʋ na ń nyɔɔ toŋ, taa nyana pʋlʋ, pə́cɔ́ taa sele. 14 Ma kaasa ma tɪ na má kaa wʋlanaa mpaɣa Tacaa təsɛɛlɛ ŋmaʋ tɔɔ tɔ, pa tɛɛ tɔɔnənaa iyisi tooso (3000). Liɣitee nyəɣətʋ ná tɛɛ tɔɔnənaa iyisi hiu na naanʋWa (30000). Na pá kaasɪ nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ na nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa kɛ tuutuuma. Ma tɛma kpeŋkpelasɪ na pɛɛ kɛ taɣanʋɣʋ na má sɪɪ. N pəsəɣɪ na ń sɔɔsɪ pə tɔɔ tɔtɔ. 15 N ka wɛɛna təma lataa paɣalɛ, paa ŋmalaa na saakəlaa na niŋ təma lataa lɛlaa. 16 N wɛna wʋlanaa na liɣitee nyəɣətʋ na nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ na nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa kɛ tuutuuma. Ilɛ sʋʋ nyá təmlɛ taa. Tacaa í wɛɛ nyá waalɪ.

17 Pəlɛ pə waalɪ ké Tafiiti tʋWa Ɪsɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyə́ma təna sɪ pá kɔɔ pá sənа ɪ pəyalʋ Salʋməŋ. 18 Na í tɔ sɪ: Tacaa mə Ɪsɔ wɛ mə waalɪ ké, na í yele na tɛtʋ təna caɣa təpamm kɛ hatoo waatʋ wei ɪ tʋ tə yəlaa kancaalaɣa nyə́ma kɛ ma niŋ taa tɔ. Mpɛ pa pəsəna ntɛɣɛ Tacaa na ɪ yəlaa pa təmlɛ nyə́ma. 19 Mpʋ tɔ, í sɛɛsɪ ɪsəlɛ na lotu kʋlʋmtʋ na í pɛɛkɪ Tacaa mə Ɪsɔ na í ŋmá-ɪ timpi paa sɛɛ-ɪ tɔ, na í sɪɪ ɪ atakaa na wontu katɛ nyəntʋ kɛ təna.

23

Lefii nyə́ma təma

1 Tafiiti kpatəla teu, ɪlɛna í kpa ɪ pəyalʋ Salʋməŋ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ. 2 Na í koti Ɪsɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyə́ma təna na kɔtəlaa na Lefii nyə́ma.

3 Ḿpúɣú pa kala Lefii nyáma apalaa mpa pa pɪsɪ wɛ hiu na naanʊwa na waalɪ
tɔ. Pa wɛ yəlaa iyisi pəlefɛɪ nɪɪlɛ (38000). 4 Ilɛna Tafiiti ləsɪ pa taa ké yəlaa iyisi
hiu na liɣiti (24000) sɪ pá feŋiɣi Isɔ təsɛɛlɛ ŋmaʊ na yəlaa iyisi naatoso (6000) kɛ
nyʊɣʊ nyáma na tɔm hʊʊlaa. 5 Yəlaa iyisi liɣiti (4000) ké nɔnɔɔsɪ taŋlaa. Yəlaa
iyisi liɣiti (4000) náá saŋ Isɔ na cəməŋ wei Tafiiti yelaa na pá lu tɔ. 6 Ilɛna pá
faɣa Lefii nyáma kɛ kpeka na pá kɛɛsəna pa lʊlʊŋ nyʊɣʊ nyáma, ɪsɪɪ Lefii pəyalaa
Kɛɛsɔŋ na Kehatɪ na Melali.
7 Kɛɛsɔŋ piya ntɛ́ Lataŋ na Simeyi. 8 Lataŋ ná lʊla piya tooso ké. Yehiyɛlɪ
na Setam na Sowɛɛlɪ. 9 Simeyi kɛ piya tooso, Selomitɪ na Hasiyɛlɪ na Halaŋ.
Lataŋ pəyalaa lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyáma ntɛ́. 10 Simeyi ílé ɪ piya wɛ liɣiti tɔtɔ, Yahatɪ,
na Sisa na Yewusi na Peliya. 11 Yahatɪ kɛlɛ kancaalaɣa nyəŋ, na Sisa kɛ naalɛ
nyəŋ. Yewusi na Peliya pa ta hiki piya kɛ sɔsɔm. Ilɛna pá kpɛntɪ-wɛ ɪsɪɪ lʊlʊɣʊ
kʊlʊmʊɣʊ.
12 Kehatɪ lʊla piya liɣiti ké. Aməlam na Isaa na Hepələŋ na Wusiyɛlɪ.
13 Aməlam piya ntɛ́ Alɔŋ na Moisi. Ḿpúɣú pa ləsa Alɔŋ na ɪ lʊlʊɣʊ nyáma kɛ
tam tɔɔ sɪ pa tike pá paasəna katɛ taa katɛ təcaɣalɛ na pá lakɪ Tacaa kɛ tulaalʊnaa
kɔtasɪ na ɪ təmlɛ na pá kooliɣi yəlaa kɛ nɔɔsɪ kʊpaŋsɪ na Tacaa hətɛ taa. 14 Moisi
ké Isɔ yʊlʊ ké, paa na mpʊ ɪ piya wɛ Lefii lʊlʊɣʊ nyáma taa ké ɪsɪɪ yəlaa kɛ yem.
15 I pəyalaa ntɛ́ Kɛɛsɔm na Iliyesɛɛ. 16 Kɛɛsɔm pəyalʊ kɛlɛ Sepuwɛlɪ. 17 Pəyaɣa
kʊlʊmaɣa kɛ Iliyesɛɛ lʊlaa ɪ ta tasa nakəlɪ. Pa yaa-kɛ sɪ Lehapiya. Ama Lehapiya
pəyalaa wɛnna paɣalɛ. 18 Isaa pəyaɣa ntɛ́ Selomitɪ. 19 Hepələŋ pəyalʊ kancaalaɣa
nyəŋ ntɛ́ Yeliya. Naalɛ nyəŋ ntɛ́ Amaliya, tooso nyəŋ ntɛ́ Yasiyɛlɪ, na liɣiti nyəŋ
kɛ Yekamam. 20 Usiyɛlɪ pəyaɣa kancaalaɣa nyəŋka ntɛ́ Mika, na naalɛ nyəŋka kɛ
Isiya.
21 Melali piya ntɛ́ Malii na Musi. Ilɛna Malii náá lʊlɪ piya naalɛ, Ilasaa na Kisi.
22 Ḿpúɣú Ilasaa ná səpa ɪ ta hiki apalʊpəyaɣa. Alʊpiya tike kɛ ɪ hikaa. Ilɛna ɪ caa
newaa pəyalaa náá kpaɣa-wɛ. 23 Piya toosoɣo Musi na Lʊlaa. Mpɛɣɛlɛ Malii na
Itɛɛ na Yelemətɪ.
24 Lefii lʊlʊɣʊ nyáma ntɛ́ na mpɛɣɛlɛ pa nyɔɔŋ nyáma na pá kɛɛsəna ɪsəna pa tʊ
pa həla kɛ kʊkalʊɣʊ takəlaɣa taa tɔ. Pa pɪsɪ takɪ hiu hiu tɔɣɔ pa caaləɣɪ Tacaa təmlɛ
kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa. 25 Tafiiti ka yəɣəta mpʊ sɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa yelaa na yəlaa hɛɛsɪ
na ɪ maɣamaɣa ɪ wɛ Yosalɛm taa ké tam. 26 Ilɛ Lefii nyáma kaa tasa Isɔ cokəle na
ɪsɔ sɛɛʊ wontu tənaɣa lona laɣasʊɣʊ. 27 Ilɛna pá ŋmaakɪ pa həla kɛ waatʊ wei pa
takɪ pɪsɪ hiu hiu tɔ. Isɪɪ Tafiiti ka sɪɪʊ tɔ. 28 Na Alɔŋ lʊlʊɣʊ nyáma náá tʊɣʊ-wɛɣɛ
təmlɛ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa na pə patəma taa na pá taɣanəɣɪ kɔtaɣa wontu na pá lakɪ pə
ɪsɔ sɛɛʊ təma lɛnna. 29 Isɪɪ Isɔ potopotonaa tʊɣʊ, na kʊtɔɣɔʊ ŋku pa lakɪ kɔtaɣa tɔ
pə mʊlʊm mpi pa tʊɣɪ kʊkʊsʊm fɛɪ kakalasɪ na kakalasɪ nsi pa tʊɣɪ nim taa tɔ, na
tinte pə mʊlʊm taɣanʊɣʊ. Na pá feŋiɣi sanəyanaa na maɣasəlasɪ pə tɔɔ. 30 Pə wɛɛ
sɪ yonyoolaa í wɛɛ tam ké tanaŋ na taanaɣa, na pá saŋ Tacaa na pá kʊsɪ ɪ nyʊɣʊ.
31 Na kɔtəlaa lakɪ-ɪ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔɣɔ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule, na
ɪsɔtʊ kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ, na acima lɛnna wule. Ḿpúɣú Lefii nyáma ká
lakɪ pa təma kɛ tam ké Tacaa ɪsɛntaa ɪsɪɪ pa tʊ-wɛ tɔ. 32 Paa paasəna Isɔ cokəle na
katɛ taa katɛ naŋ. Ilɛna pa tɛɛtʊnaa Alɔŋ pəyalaa náá lakɪ Isɔ təyaɣa taa təma.

24

Kɔtəlaa kpeka

1 Ḿpúɣú pa faɣa Alɔŋ lʊlʊɣʊ nyáma kɛ kpeka kpeka. Piya liɣiti ké ɪ ka lʊlaa.
Mpɛɣɛlɛ Natapɪ, na Apihu, na Ilasaa, na Itamaa. 2 Ama səm kɔəla Natapɪ na
Apihu na pá yele pa caa. Páćɔ́ pa fɛɪna pəyalaa. Pə tɔɔ ké pə yela Ilasaa na Itamaa
pá tike na pa lakɪ kɔtʊɣʊ təmlɛ. 3 Pəlɛ pə waalɪ ké Tafiiti na Ilasaa lʊlʊɣʊ tʊ Satɔkɪ,

na Itamaa lʋlʋɣʋ tʋ Ahimelɛkı, pa faɣa kɔtəlaa kɛ kpeka na pá kɛɛsəna pa təma.
4 Ilɛna pá ná sı Ilasaa nyə́ma kəla paɣalɛ kɛ Itamaa nyə́ma. Pə tɔɔ ké pa faɣa Ilasaa
nyə́ma kɛ lʋlʋŋ kpeka naanʋwa na naatoso, na Itamaa nyə́ma kɛ kpeka pəlefɛı
naanʋwa na pa nyʋɣʋ nyə́ma. 5 Tɛtɛ ké pa tɔwa na pá kpana kɔtəlaa na Isɔ təsɛɛlɛ
təmlɛ lataa kɛ Ilasaa na Itamaa pa lʋlʋŋ taa.

6 Ḿpúɣú Lefii kpekəle tʋ Semaya pəyalʋ Netaneyɛlı wei ı ké takəlası ŋmaalʋ tɔ,
ı ŋmaa pa həla kɛ wulaʋ na nyʋɣʋ nyə́ma, na kɔtʋlʋ Satɔkı na Apiyataa pəyalʋ
Ahimelɛkı na kɔtəlaa na Lefii lʋlʋɣʋ nyʋɣʋ nyə́ma pa ısɛntaa. Tɔm naalɛ naaleɣɛ
pa tɔ tɛtɛ ké Ilasaa lʋlʋɣʋ nyə́ma tɔɔ, na Itamaa lʋlʋɣʋ nyə́ma tɔɔ ké tɔm kʋlʋm
kʋlʋm. 7-18 Kpeka nyʋɣʋ nyə́ma mpa pa tɔ tɛtɛ na pá kpa tɔ pa həla ntɔ:
1. Yoyalipı
2. Yetaya
3. Halim
4. Sewolim
5. Maləkiya
6. Miyamɛŋ
7. Hakɔɔsı
8. Apiya
9. Yesuwa
10. Sekaniya
11. Iliyasipı
12. Yakim
13. Hupa
14. Yesepapı
15. Piləka
16. Imɛɛ
17. Hesii
18. Hapisɛsı
19. Petahiya
20. Isekiyɛɛlı
21. Yakɛŋ
22. Kamuli
23. Telaya
24. Maasiya

19 Isəna pa pıla kpeka yəlaa kɛ pa təmlɛ tɔɔ tɔɣɔlɛ, sı pá təŋ pa caa Alɔŋ kʋsəsıtʋ
na pá kɛɛsəna ısəna Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa ka sıı-ı tɔ, na pá sʋʋ Isɔ təsɛɛlɛ taa ké təmlɛ
lapʋ.

Lefii nyə́ma lɛlaa həla

20 Lefii nyə́ma lɛlaa nyʋɣʋ nyə́ma həla ntɔ cənɛ.

Aməlam lʋlʋɣʋ nyə́ma ntɛ́ na Supayɛlı. Supayɛlı nyə́ma ntɛ́ na Yetiya.
21 Lehapiya nyə́ma taa kancaalaɣa tʋ ntɛ́ Isiya. 22 Isaa lʋlʋɣʋ nyə́ma ntɛ́ na
Selomɔtı, Selomɔtı nyə́ma ntɛ́ na Yahatı. 23 Hepələŋ pəyalʋ kancaalaɣa nyəŋ
ntɛ́ Yeliya, naalɛ nyəŋ kɛ Amaliya, na tooso nyəŋ kɛ Yasiyɛlı, na liɣiti nyəŋ kɛ
Yekamam. 24 Usiyɛlı pəyalʋ kɛlɛ Mika. Mika lʋlʋɣʋ taa tʋ ntɛ́ Samii. 25 Mika ını ı
neu Isiya lʋlʋɣʋ taa tʋ ntɛ́ Sakalı. 26 Melali pəyalaa ntɛ́ Malii, na Musi, na Yasiya.
27 Melali lʋlʋɣʋ nyə́ma mpa ı pəyalʋ Yasiya lʋlaa tɔɣɔlɛ Soham, na Sakuu na Ipili.
28-29 Malii pəyalaa ka wɛ naaleɣɛ, Ilasaa na Kisi. Ama Ilasaa ná fɛına pəyalʋ. Kisi
pəyalʋ kɛlɛ Yelameyɛlı. 30 Musi pəyalaa ntɛ́ Malii na Itɛɛ na Yelimɔtı.

Lefii lʋlʋŋ nyə́ma ntɛ́. 31 Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyə́ma ka tɔna tɛtɛ na pá kpa pɛlɛ tɔtɔɣɔ
wulaʋ Tafiiti na Satɔkı na Ahimelɛkı na kɔtəlaa nyʋɣʋ nyə́ma pa kiŋ. Na pá lá
ḿpúɣú taalʋnaa na newaa.

25

Yonyoolaa kpeka

1 Ḿpúɣú Tafiiti na Isɔ sɛɛv kpeka nyʋɣʋ nyáma, pa kpa Asafɪ, na Hemaŋ, na Yetutuŋ, pa lʋlʋŋ nyáma na pa mpaa sɪ, pá yoo Isɔ Tɔm yontu na saŋkʋnaa, na cəməŋ, na kpɛŋkpɛŋnaa. Təmlɛ ńté tə lataa həla ntɛ́:

2 Asafɪ wei ɪ yookaɣa Isɔ Tɔm yontu ɪsɪɪ wulav ka heeluɣu-ɪ tɔ. Ini ɪ paasaɣana ɪ pəyalaa Sakuu, na Yosɛɛfʋ, na Netaniya, na Asalela.

3 Yetutuŋ pəyalaa ntɛ́ Ketaliya, na Seli, na Yesaya, na Simeyi, na Hasapiya, na Matitiya. Pa naatoso ɪnɪ, pa caa wei ɪ yookaɣa Isɔ Tɔm na saŋkʋ na ɪ saŋɪ-ɪ tɔ, ɪnɪ ɪ paasaɣana-wɛ.

4 Hemaŋ pəyalaa ntɛ́ Pukiya, na Mataniya, na Usiyɛlɪ, na Sepuwɛlɪ, na Yelimətɪ, na Hananiya, na Hanani, na Iliyata, Kitaliti, na Lomameti-Isɛɛ, na Yosepekasa, na Maloti, na Hotii, na Mahasiyətɪ. 5 Hemaŋ pəyalaa ntɛ́ pa tənaɣa mpʋ, na ɪnɪ ɪ ka kɛna wulav nalʋ na ɪ tɛləsəɣɪ-ɪ Isɔ kʋyɔɣətʋtʋ. Apalʋpiya naanʋwa na liɣiti na alʋpiya liɣiti kɛ Isɔ hawa apalʋ ɪnɪ sɪ pə́ kʋsɪ ɪ nyʋɣʋ.

6 Isɔ təsɛɛlɛ taa kɛ́ mpɛ ɪnɪ pa caanaa Asafɪ, na Yetutuŋ, na Hemaŋ pa paasaɣana-wɛ, na pá yooki yontu na kpɛŋkpɛŋnaa, na cəməŋ, na saŋkʋnaa, ɪsɪɪ wulav ka sɪɪv tɔ. 7 Yonyoolaa sɔsaa mpɛ na pa kpekəle taa nyáma, mpa paa hʋla Tacaa sam yontu kɛ mpʋ tɔ, paa wɛ yəlaa pəlefɛɪ ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnaasa na naanʋwa (288) kɛ́.

8 Tɛtɛ kɛ́ pa tɔwa na pá kpa pa təna. Pa ta faɣa ɪfepiya, na akpatəlaa, yaa yonyoolaa nyəntaa na kpɛləməlaa.

9-31 Kpeka nyɔɔŋ nyáma mpa pa tɔ tɛtɛ na pá kpa tɔ pa həla ntɔ:

1. Asafɪ pəyalʋ Yosɛɛfʋ
2. Ketaliya
3. Sakuu
4. Isəli
5. Netaniya
6. Pukiya
7. Yesalela
8. Yesaya
9. Mataniya
10. Simeyi
11. Asalɛlɪ
12. Hasapiya
13. Supayɛlɪ
14. Matitiya
15. Yelemətɪ
16. Hananiya
17. Yosepekasa
18. Hanani
19. Maloti
20. Iliyata
21. Hotii
22. Kitaliti
23. Mahasiyətɪ
24. Lomameti-Isɛɛ

Paa kpekəle nyʋɣʋ tʋ wei na ɪ kpekəle nyʋɣʋ nyáma pa wɛ yəlaa naanʋwa na naalɛ kɛ́.

26

Nənɔɔsɪ taŋlaa kpeka

1 Nɔnɔɔsɪ taŋlaa ka wɛna pa kpeka ké. Kolee lʋlʋɣʋ tʋ Kolee pəyalʋ Meselemiya, Asafɪ saalɪ 2 pəyalaa wɛ naatosompɔɣɔlaɣa. Pa həla ntɔ ɪsɪɪ pa kəla təma tɔ. Sakalɪ, na Yetiyayɛlɪ, na Sepatiya, na Yatəniyɛlɪ. 3 Ilam, na Yohanaŋ, na Iliyohenayi.

4 Opɛtɪ-Itɔm nyáma wɛ pəlefɛɪ naanʋwa. Pa həla ntɔ, ɪsɪɪ pa kəla təma tɔ. Semaya, na Yosapatɪ, na Yowa na Sakaa, na Netaneyɛlɪ. 5 Amiyɛlɪ, na Isakaa, na Pewulitayi. Isɔ ka koola Opɛtɪ-Itɔm kɛ kʋpantʋ ké. 6 I pəyalʋ Semaya pəyalaa ka ké yoolaa taa yoolaa ké pa lʋlʋɣʋ taa ké. Mpi tɔ, paa ké kpelikpeka nyáma. 7 I pəyalaa mpɛɣɛlɛ Otini, na Lefayɛlɪ, na Opɛtɪ, na Iləsapatɪ, na pá səəsəna pa newaa Ilihu na Semakiya, paa ké yoolaa taa yoolaa ké. 8 Opɛtɪ-Itɔm ɪnɪ ɪ lʋlʋɣʋ nyáma na pa pəyalaa maɣamaɣa na pa lʋlʋɣʋ nyáma lɛlaa ka ké yoolaa taa yoolaa ké. Pa təna paa wɛ yəlaa nɪɪtoso na naalɛ.

9 Meselemiya pəyalaa na ɪ newaa kpekəle nyáma ka kɛ yoolaa taa yoolaa kɛ pəle fɛɪ hiu ké.

10-11 Melali lʋlʋɣʋ tʋ Hosa pəyalaa ntɛ́ liɣiti, ɪsɪɪ pa kəla təma tɔ, pa taa səsɔ ntɛ́ Simili, na Hilikiya, na Tepaliya, na Sakalɪ. Paa na Simili taa ké kancaalaɣa pəyaɣa tɔ, ɪ caa ka hana-ɪ lonte ńté. Hosa pəyalaa na ɪ newaa pa kpekəle təna wɛ yəlaa naanʋwa na tooso.

12 Kpeka anɪ a nɔnɔɔsɪ taŋlaa nyɔɔŋ nyáma, na a yəlaa pa lakaɣa pa təmlɛ kɛ Isɔ təseelɛ taa ké. 13 Ḿpúɣú səsaa na ɪfepiya pa tɔ tɛtɛ na pá tala nɔnɔɔsɪ kʋtaŋasɪ kɛ teitei na pá kɛɛsəna pa lʋlʋŋ, pa ta faɣasɪ nɔɣəlʋ.

14 Pa maɣasa mpʋ ɪlɛna pə́ kpa Selemiya na í caɣa ilim təlɪlɛ tɔɔ nɔnɔɣɔ. Na pá sɪɪ ɪ pəyalʋ Sakalɪ wei ɪ ké laɣatʋ tasʋlʋ kʋpaŋ tɔɣɔ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ nyəŋka. 15 Ilɛna pá sɪɪ Opɛtɪ-Itɔm kɛ ilim mpətəŋ tɔɔ nyəŋka. Na ɪ pəyalaa náá feŋiɣi wontu təsɪɪlɛ kutuluŋ. 16 Supim na Hosa pa taŋəɣəna ilim tətʋlɛ nɔnɔɣɔ ŋka pa yaa sɪ, Salekɛtɪ tɔ. Mpaaʋ kʋkpakpaʋ taa ké kɛlɛ ka wɛɛ.

Isəna paa faɣa kpeka wena a taŋaɣa nɔnɔɔsɪ tɔɣɔlɔ: 17 Lefii nyáma naatoso ná taŋaɣa ilim təlɪlɛ nɔnɔɣɔ kɛ paa kʋyakʋ ŋku. Na yəlaa liɣiti náá taŋəɣɪ pə ntɔɣɔŋ tɔɔ nyəŋka kɛ paa kʋyakʋ ŋku. Na yəlaa liɣiti náá taŋəɣɪ ilim mpətəŋ tɔɔ nɔnɔɣɔ kɛ paa kʋyakʋ ŋku. Na yəlaa liɣiti tətɔɣɔ wontu təsɪɪlɛ kɛ naalɛ naalɛ. 18 Na yəlaa liɣiti kɛ ilim tətʋlɛ tɔɔ kɔŋkɔŋ taa kutuluɣu kʋsɔɔsʋɣʋ kiŋ kɛ hapəlɛ cɔlɔ. Na naalɛ na kutuluɣu maɣamaɣa cɔlɔ.

19 Kolee na Melali pa lʋlʋŋ taa taŋlaa kpeka ntɛ́.

Lefii nyáma təma lɛnna

20 Lefii nyáma lɛlaa paasaɣana Isɔ təseelɛ kpancooŋ, na wontunaa mpa pa lakəna Isɔ təmlɛ tɔ. 21 Kɛɛsɔŋ lʋlʋɣʋ tʋ Lataŋ lʋlʋɣʋ nyɔɔŋ nyáma həla ntɛ́ Yehiyɛlɪ 22 na ɪ piya. Ilɛna Setam na ɪ neu Sowɛɛlɪ, pá paasəɣəna Isɔ təseelɛ kpancooŋ. 23 Pə kaasa Aməlam na Isaa na Hepəlɔŋ na Usiyɛlɪ, pa lʋlʋŋ kpeka taa tɔ, 24 Moisi pəyalʋ Kɛɛsɔm lʋlʋɣʋ tʋ Sepuwɛlɪ ka kɛna kpancooŋ taŋlaa nyʋɣʋ tʋ. 25 Lʋlʋɣʋ ŋkʋ kʋ taa ké Iliyesɛɛ wɛɛ. Iliyesɛɛ ɪnəɣəlɛ Kɛɛsɔm neu pəyalʋ. Iliyesɛɛ pəyalʋ Lehapiya lʋlənа Yesaya, Yesaya lʋlənа Yolam, na Yolam náá lʋlɪ Sikəli, na Sikəli náá lʋlɪ Selomitɪ. 26 Selomitɪ na ɪ newaa pa paasaɣana wontunaa mpa pa hawa Isɔ tɔ. Paa wulaʋ Tafiiti na ɪ lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyáma na yoolaa iyaɣa (1000) nyʋɣʋ nyáma na nɪɪnʋwa (100) nyʋɣʋ nyáma na yoolaa nyʋɣʋ nyáma lɛlaa. 27 Mpɛ ɪnɪ paa ha Tacaa kɛ wontunaa mpa pa hika yoou taa tɔɣɔ sɪ pa taɣanəna Isɔ təseelɛ. 28 Pə təna mpi Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Samiyɛɛlɪ na Kisi pəyalʋ Sayuli na Nɛɛ pəyalʋ Apənɛɛ na Seluya pəyalʋ Sowapɪ-wɛ paa hawa Isɔ tɔ, Selomitɪ na ɪ newaa pa nyənaɣana pə tɔɔ.

29 Isaa pəyalʋ Keniya na ɪ pəyalaa pa paasaɣana Isɛɣɛlɪ tɛtʋ tɔmnaa na hʋʋlɛ.

30 Hasapiya na Hepələŋ lʋlʋɣʋ taa yələa iyaɣa na nasətoso na nɪɪnʋwa (1700)
mpa pa təma wɛ teu na pa nyʋɣʋ kʋlaa tɔ, mpɛ pa feŋaɣana lsɛɣɛlɪ tɛtʋ nti tɪɪ wɛ
Yaatanɪ ilim tətʋlɛ tɔɔ tɔ, na pá paasəɣəna tɛtʋ na lsɔ sɛɛʋ pə tɔm. 31 Yeliya ka
kɛna Hepələŋ nyámа lʋlʋɣʋ nyʋɣʋ tʋ. Tafiiti kawulaɣa pənaɣa nɪʋlɛ nyəŋka taa
ké pa təŋa lʋlʋɣʋ ŋkʋ kʋ loosi, na pá hiki Kalaatɪ tʋ Yasɛɛ kɛ ɪ lʋlʋɣʋ nyámа mpa
pa təma wɛ teu na pa nyɔɔŋ kʋlaa tɔ. 32 Mpúɣú Tafiiti ləsa lʋlʋɣʋ ŋkʋ kʋ taa ké
yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi naalɛ na nasətoso na nɪɪnʋwa (2700) na í səɔsɪ Yeliya
tɔɔ. Pa tənaɣa mpʋ pa ké lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyámа ké sɪ pa paasəɣəna Lupɛŋ na Katɪ
kpeka na Manasee kpekəle hɔɣəlʋɣʋ ŋku kʋ wɛna pɔɣɔ waalɪ tɔɔ tɔ, pa tɛtʋ na pə
lsɔsɛɛlɛ tɔm.

27

Yoolaa taɣanʋɣʋ

1 lsɛɣɛlɪ nyámа mpa pa lakaɣa wulaʋ təmlɛ tɔɣɔlɔ. Pa taa ka wɛ lʋlʋŋ nyɔɔŋ
nyámа, na yoolaa iyaɣa (1000) nyʋɣʋ nyámа, na yoolaa nɪɪnʋwa (100) nyʋɣʋ
nyámа, na tɛtʋ tɔm paasənlaa. Pa təmlɛ ntɛ́ yoolaa faɣaʋ na pá lakɪ ɪsɔtʋ ɪsɔtʋ
kɛ pənaɣa taa na pá kaasəɣɪ təma. Paa kpekəle nteɣe yəlaa iyisi hiu na liɣiti
(24000). 2-15 Nyʋɣʋ nyámа mpa pa paasaɣana-wɛ tɔ pa həla ntɔ. lsɔtʋ kancaalaɣa
nyəŋ nyámа nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Pɛlɛsɪ lʋlʋɣʋ tʋ Sapitiyɛlɪ pəyalʋ Yasopam. lnɪ ɪ ka
kɛna ɪ kpekəle taa yoolaa səsaa nyʋɣʋ tʋ. lsɔtʋ naalɛ nyəŋ nyʋɣʋ nyámа ntɛ́
Ahowa tʋ Totayi na pá səɔsəna ɪ waalɪ tʋ Mikələŋ. lsɔtʋ tooso nyəŋ nyámа
nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ kɔtʋlʋ səsɔ Yoyata pəyalʋ Penaya. Penaya ɪnɪ ɪ ka ké yoolaa hiu na
naanʋwa kpekəle taa lɛlʋ kɛ waatʋ wei ɪ pəsa nyʋɣʋ tʋ tɔɣɔ. I pəyalʋ Amisapatɪ ka
mʋna ɪ kpekəle na í paasəɣəna. lsɔtʋ liɣiti nyəŋ nyʋɣʋ nyámа ntɛ́ Sowapɪ pəyalʋ
Asayɛɛlɪ. Pəlɛ pə waalɪ ké ɪ pəyalʋ Sepatiya. lsɔtʋ kakpasɪ nyəŋ nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ lsəla
lʋlʋɣʋ tʋ Samutɪ. lsɔtʋ naatoso nyəŋ nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Tekʋwa tʋ lkɛsɪ pəyalʋ lla. lsɔtʋ
naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ lfəlayim kpekəle tʋ Helɛsɪ kɛ Palɔŋ. lsɔtʋ
pəlefɛɪ nyəŋ nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Sela lʋlʋɣʋ tʋ Husa tʋ Sipikayi. lsɔtʋ pɔɣɔlaɣafɛɪ nyəŋ
nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Anatɔtɪ tʋ Apiyesɛɛ kɛ Pɛncamɛɛ kpekəle taa. lsɔtʋ naanʋwa nyəŋ
nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Netofa tʋ Malayi kɛ Sela lʋlʋɣʋ taa. lsɔtʋ naanʋwa na kʋlʋm nyəŋ
nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ lfəlayim kpekəle tʋ Penaya kɛ Pelatɔŋ. lsɔtʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋ
nyʋɣʋ tʋ ntɛ́ Netofa tʋ Helitayi kɛ Otiniyɛɛ lʋlʋɣʋ taa.

Kpeka nyɔɔŋ nyámа

16 lsɛɣɛlɪ kpeka nyɔɔŋ nyámа ka wɛna pa səsaa, halɪ pa həla ntɔ. Lupɛŋ
kpekəle taa nyəŋ ntɛ́ Sikəli pəyalʋ lliyesɛɛ, Simiyɔŋ kpekəle taa nyəŋ ntɛ́ Maaka
pəyalʋ Sefatiya.
17 Lefii kpekəle nyəŋ ntɛ́ Kemuwɛlɪ pəyalʋ Hasapiya. Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyámа nyəŋ
ntɛ́ Satɔkɪ.
18 Yuta kpekəle nyəŋ ntɛ́ Tafiiti taalʋnaa taa lɛlʋ llihu. lsakaa nyámа nyəŋ ntɛ́
Mikayɛɛlɪ pəyalʋ Omili.
19 Sapulɔŋ nyámа nyəŋ ntɛ́ Opatiya pəyalʋ lsemaya. Nefətali nyámа nyəŋ ntɛ́
Asəliyɛlɪ pəyalʋ Yelimətɪ.
20 lfəlayim nyámа nyəŋ ntɛ́ Asasiya pəyalʋ Osee. Manasee kpekəle hɔɣəlʋɣʋ ŋku
kʋ wɛna ilim tətʋlɛ tɔɔ tɔ, kʋlɛ kʋ nyəŋ ntɛ́ Petaya pəyalʋ Sowɛɛlɪ.
21 Na hɔɣəlʋɣʋ ŋku kʋ wɛnna ilim təlɪʋlɛ tɔɔ ké Kalaatɪ tɛtʋ taa tɔ kʋ nyəŋ ntɛ́ Sakalɪ
pəyalʋ ltoo. Pɛncamɛɛ kpekəle tʋ ntɛ́ Apənɛɛ pəyalʋ Yasiyɛlɪ.
22 Taŋ kpekəle tʋ ntɛ́ Yeloyam pəyalʋ Asalɛlɪ.
lsɛɣɛlɪ kpeka səsaa ntɛ́.
23 Tafiiti taa kala ɪfepiya mpa pa wɛna pɪɪsɪ hiu yaa pa sɛka mpʋ tɔ. Mpi tɔ,
Tacaa ka təmaɣa sɪ ɪ ká yele na lsɛɣɛlɪ nyámа huki ɪsɪɪ ɪsɔtʋlʋŋasɪ. 24 Seluya pəyalʋ
Sowapɪ ka caala kʋkalʋɣʋ ŋkʋ, ɪlɛ ɪ taa tɛ-kʋɣʋ. Mpi tɔ, Tacaa mʋ-wɛ na páánáá kɛ

yaasi ɪnɪ ɪ tɔɔ. Mpʋ pə lapəna na pá tá tʋ́ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma nyʋɣʋ kɛ wulaʋ Tafiiti təma takəlaɣa taa.

Tafiiti təmlɛ nyə́ma sɔsaa lɛlaa

25 Atəyɛlɪ pəyalʋ Asəmafɛtɪ ka kɛna kaWulaɣa kpancoou tɔɔ nyənlʋ.
Na Osiyasɪ pəyalʋ Sonataŋ kɛlɛ acalɛɛ sɔsɔɔna na səkpena na cacakəŋ tɛɛ tɔɣɔnasɪ təsɪulɛ na yoolaa tətaŋlɛnaa tɔɣɔnasɪ təsɪulɛ nyənlʋ.
26 Kelupɪ pəyalʋ Ɪsəli kɛlɛ tɛtʋ taa hataa paasənlaa nyʋɣʋ tʋ.
27 Lama tʋ Simeyi kɛlɛ tɪuŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ ɪ paasənlʋ.
Sefam tʋ Sapəti kɛlɛ lɛsɛŋ tɪuŋ ɪnɪ ɪ sʋlʋm paasənlʋ.
28 Pɛtɪ-Ketɛɛ tʋ Paalɪ-Hanaŋ kɛlɛ tɪuŋ wei pa yaa sɪ Olifinaa na Sikomɔɔ tɔ pə paasənlʋ. Na Yowasɪ kɛlɛ nim təsɪulɛ paasənlʋ.
29 Salɔŋ tʋ Sitilayi ka paasaɣanana təna naaŋ.
Atəlayi pəyalʋ Safatɪ kɛlɛ tɛtɛka taa naaŋ kʋtiikiŋ paasənlʋ.
30 Ɪsəmayɛlɪ tʋ Opilɪ kɛlɛ yooyoonaa pasənlʋ.
Melono tʋ Yetiya kɛlɛ kpaŋasɪ alʋnyənsɪ paasənlʋ.
31 Hakili tʋ Yasisɪ kɛlɛ heeŋ na páŋ pə paasənlʋ.
Yəlaa mpa pa paasaɣana wulaʋ nyəmnaa tɔ pa həla ntɛ́.

Tafiiti cɔlɔ nyə́ma

32 Tafiiti caa neu Yonataŋ ka kɛ́ yʋlʋ laɣatʋ kɛ́ na í wɛna nyəm. Ɪnɪ ɪ ka kɛna wulaʋ laɣatʋ tasəlʋ. Hakəmoni tʋ Yehiyɛlɪ kɛlɛ wulaʋ piya sɛɣɛsəlʋ. 33 Ahitofɛlɪ ka kɛ́ wulaʋ laɣatʋ tasəlʋ tətɔ. Na Aləkii tʋ Husayi kɛlɛ ɪ taapalʋ na ɪ taa tɔm nyəntʋ. 34 Mpa pa lɛɛta Ahitofɛlɪ lonte taa tɔɣɔlɛ Penaya pəyalʋ Yoyata na Apiyataa. Sowapɪ kɛlɛ wulaʋ yoolaa təna nyʋɣʋ tʋ.

28

Tafiiti hʋləɣɪ sɪ Salʋmɔŋ ká lɛɛtɪ ɪ lonte taa

1 Mpʋ́ɣʋ́ wulaʋ Tafiiti kota Yosalɛm kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyə́ma təna. Paa kpeka nyɔɔŋ nyə́ma na yoolaa tintika iyaɣa (1000) iyaɣa (1000) nyɔɔŋ nyə́ma, na nɪɪnʋwa (100) nɪɪnʋwa (100) nyɔɔŋ nyə́ma na wulaʋ na ɪ pəyalaa pa tɔla na taWa tɔɔ nyənlaa nyɔɔŋ nyə́ma. Na kaWulaɣa təyaɣa taa təmlataa nyɔɔŋ nyə́ma. Na yoolaa taa yoolaa, na mpa pa nyɔɔŋ kʋlaa tɔ. 2 Ɪlɛna wulaʋ kʋlɪ na í səŋ na í tɔ sɪ: Ma yəlaa na ma taapalaa mɛ, maa hʋʋwa sɪ maa ŋmá Ɪsɔ təsɛɛlɛ na má sɪɪ Ɪsɔ atakaa wei ɪ kɛ́ ɪ nɔɔhɛɛ təsɪulɛ tɔ. Halɪ ma tɪɪ tɛma pə tənaɣa taɣanʋɣʋ. 3 Ama Ɪsɔ heela-m sɪ, pə taɣa máá ŋmana-ɪ təyaɣa ŋka ka taa paa sɛɛkɪ-ɪ tɔ. Mpi tɔ, ma kɛ́ yoolu kɛ́ na ma ləsa yəlaa paɣalɛ feesiŋ. 4 Pə na pə mpʋ tɔ, maɣa Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ ləsa ma caa lʋlʋɣʋ nyə́ma taa sɪ má na ma lʋlʋɣʋ nyə́ma tə tɔkɪ kaWulaɣa kɛ tam kɛ́ Ɪsɛɣɛlɪ təna tɔɔ. Yuta kɛ ɪ ka tʋWa aWulumpiitu kɛ hatoo lɔŋtaa, na í ləsɪ ɪ kpekəle taa kɛ́ tá lʋlʋɣʋ nyə́ma. Ɪlɛna í ləsɪ maɣa ma caa təyaɣa taa sɪ má la Ɪsɛɣɛlɪ kʋkpɛntʋɣʋ wulaʋ. 5 Tɔʋ, nɔɔnɔɔ, ɪlɛ Salʋmɔŋ kɛ ɪ ləsa ma piya tuutuuma ɪnɛ ɪ taa sɪ í lɛɛtɪ ma lonte taa, na í tɔɣɔ Tacaa Kawulaɣa kɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔɔ. 6 Ɪsɔ heela-m təfoo sɪ: Nyá pəyalʋ Salʋmɔŋ kɛ ma ləsaa sɪ í ŋma-m Ɪsɔ təsɛɛlɛ, na í həlɪ ma taasɪ təna. Ɪ ká nyənəɣɪ-m ɪ caa, na maa nyənəɣɪ-ɪ ma pəyalʋ. 7 Ye ɪ tɔka ma kʋsəsɪɪtʋ na ma Kʋtʋtʋtʋ na í lakɪ-tɪ, ɪsɪɪ ma lakʋɣʋ saŋa taa ɪsəntɔ tɔ, maa yele na ɪ kaWulaɣa wɛɛ tam tɔɔ. 8 Pənɛntɛ ma taapalaa mɛ, í tʋ́ mə təɣɪ Tacaa kʋsəsɪɪtʋ kpɛləmʋɣʋ tɔm taa, na Ɪsɔ wei ɪ nɪɪkɪ mə tɔm tɔ, í na ɪ yəlaa Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma təna pá naakɪ. Mpʋ́ɣʋ́ tɛtʋ kʋpantʋ tənɛ tɪɪ pəsɪ mə na mə waalɪ nyə́ma mə tɛtʋ kɛ tam tɔɔ.
9 Pə kaasa ma pəyalʋ Salʋmɔŋ nyá tɔ, pɛɛkɪ na ń nyɪ Ɪsɔ wei ma lapa təmlɛ tɔ, na ń sɛɛ-ɪ na lotu kʋlʋmtʋ, na luɣu kʋlʋmʋɣʋ. Tacaa nyənəɣɪ yəlaa lotu taa kɛ́ na í cɛkəɣəna pa hʋWɛɛ təna. Ye n pɛɛkəɣɪ-ɪ, ɪ ká yele na ń na-ɪ. Ama ye n lɔ Ɪsɔ, ílɛ́

ı lɔɔkı-ŋ tam tɔɔ ké. 10 Nɔɔnɔɔ n cɛkənaa sı nyaɣa Tacaa ləsaa sı ń ŋma-ı ı təyaɣa ŋka ka taa paa sɛɛkı-ı tɔ. Mpʋ tɔ, kaası nyá tı na ń sʋʋ təmlɛ taa.

Tafiiti hʋləɣı Salʋməŋ kɛ ısəna ı ka ŋmá Isɔ təsɛɛlɛ tɔ

11 Ḿpúɣú Tafiiti cɛla Salʋməŋ kɛ ısəna paa ŋma Isɔ təyaɣa tɔ pə fotoonaa, paa Isɔ təsɛɛlɛ na pə cɔlɔ kutuluŋ, na kpancoou kutuluɣu, na ısɔtaa naŋ na pə tɛɛ nyəŋkʋ na Isɔ atakaa nyəŋkʋ. 12 Na Tafiiti cɛla Salʋməŋ tɔtɔɣɔ pə tənа mpi ı caakaɣa ŋmaʋ tɔ pə fotoonaa, ısıı Isɔ təsɛɛlɛ taası həlʋɣʋ na pə kutuluŋ wei ı cɔɔna-sı tɔ. Na kutuluŋ wei ı taa paa sıı kpancoou na Isɔ wontu tɔ. 13 Ḿpúɣú Tafiiti cɛla Salʋməŋ tɔtɔɣɔ kɔtəlaa, na Lefii nyáma, pa kpekəle nyáma həla, na təma wena paa la Isɔ təsɛɛlɛ taa tɔ, na tə taa wontu həla tɔtɔ. 14 Haləna Tafiiti kɛɛsı Salʋməŋ kɛ wʋlanaa na liɣitee nyəɣətʋ pə kiloonaa ısəna ısəna ı ká caa na í luna pə wontunaa mpɛ ısıı pa lakəna-tı tɔ. 15 Na pá kpɛnna wʋla kɔkɔ kpatəŋ, na pə tɔɔ wʋla fətəlanaa, na liɣitee nyəɣətʋ kɔkɔ kpatəŋ na pə fətəlanaa nyəntʋ, ısıı pa lakəna-tı tɔ. 16 Na Tafiiti cɛla Salʋməŋ kɛ wʋla na pá maɣana ısəna paa lu taapələnaa mpa pa tɔɔ pa sıkı Isɔ potopotonaa tɔ. Na í cɛlɛ-ı tɔtɔɣɔ liɣitee nyəɣətʋ sı pá la taapələnaa. 17 Na í cɛlɛ-ı wʋla wei paa lu kela lɔɣɔlası nsi pa lakəna nantʋ tɔ, na poosiyanaa mpa pa ŋmıısəɣəna caləm tɔ, na wʋla maɣamaɣa fusi na wʋla na liɣitee nyəɣəlʋɣʋ pə cɛmsɛnaa. Na Tafiiti kɛɛsı Salʋməŋ kɛ paa wontuɣu ŋku kʋ yuŋ. 18 Na í cɛlɛ-ı wʋla maɣamaɣa na pá maɣana ısəna paa lu tulaalʋnaa təwɔtɛ tɔ. Na í kɛɛsı-ı ısəna paa la Isɔ kɛɛkɛ tɔ. Ilɛna pá tıı kələna ısɔtaa taŋlaa lɛɛsəŋ wʋla nyəŋ na pá lɔpa pa keŋ kɛ Isɔ atakaa tɔɔ. 19 Ḿpúɣú Tafiiti təma sı: Pə tənа ısəntɔ pə wɛ takəlaɣa ŋka Tacaa cɛla-m tɔ ka taa. Tənaɣa pá kɛɛsa teu təcɛıcɛı ké ısəna paa la təma anı tɔ.

20 Ilɛna Tafiiti tasa sı: Ma pəyalʋ, kaası nyá tı na ń nyɔɔ toŋ na ń sʋʋ təmlɛ taa. Taa nyá, pácó taa sele. Ma Isɔ Tacaa ká wɛɛ nyá waalı ké, ı kaa lɔ-ŋ. Haləna ı təsɛɛlɛ təmlɛ tənа yoosi. 21 Kɔtəlaa na Lefii nyáma mpa pa faɣa kpeka kpeka sı pa lakı Isɔ təsɛɛlɛ taa təmlɛ tɔ pa wɛ nyá waalı tɔtɔ. Pəlɛ pə paasi yəlaa mpa pa nyəmá təmlɛ lapʋ kɛ teu na luɣu kʋlʋmʋɣʋ na pá wɛ Isɛɣelı nyáma na pa nyʋɣʋ nyáma taa tɔ, paa təŋ nti n ka yɔɣɔtı tɔ.

29

Isɔ təsɛɛlɛ ŋmaʋ kʋcɔɔŋ

1 Ḿpúɣú wulaʋ Tafiiti yɔɣɔta samaa taa sı: Ma pəyalʋ Salʋməŋ kɛ Isɔ ləsaa sı í lɛɛtı ma lonte. Ilɛ ı ké pəyaɣa, ı ta nyənta pʋlʋ. Pəyele təmlɛ sɔsɔɔlɛ kɛ pə tʋ-ı. Mpi tɔ, pə taɣa yʋlʋ kɛ ı ŋmaakı kutuluɣu. Ama Isɔ Tacaa ké. 2 Ma kaasa ma təɣı teu ké, na má kpeɣeli mpi mpi paa ŋmana Isɔ təsɛɛlɛ tɔ. Paa wʋla, na liɣitee nyəɣətʋ, na nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa, na pə kʋsɛɛmʋɣʋ, na kpeŋkpelası, na liɣitee pɛɛ kʋkpɛɛtɛɛ, na kacɔka nyəna nna a teeki kɔkɔ tɔ. Na nna a wɛna ŋmalʋm kɛ waanı waanı tɔ. Na pɛɛ kʋhʋlʋmɛɛ kɛ sɔsɔm. 3 Ye pə kaasa ma maɣamaɣa ma wɛnaʋ ısıı wʋla na liɣitee nyəɣətʋ, ılɛ ma haakı-tı sı pá ŋmana ma Isɔ təsɛɛlɛ. Ma sɔɔsəɣı-təɣı pə tənа mpi ma tɛma taɣanʋɣʋ sı pá ŋmana Isɔ təsɛɛlɛ nte ma sɔɔla teu tɔ pə tɔɔ. 4 Maa ha Ofii tɛtʋ nyáma wʋla kɛ tɔɔnənaa nuınʋwa (100) na liɣitee nyəɣətʋ kʋpantʋ kɛ tɔɔnənaa ŋmʋnʋɣʋ na nuılɛ (240) na pá matı Isɔ təsɛɛlɛ koloosi tɔɔ na pə taa tɔɔ. 5 Tɔʋ, nɔɔnɔɔ awe ká ha Tacaa kɛ wʋla yaa liɣitee nyəɣətʋ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ. Ilɛna caŋəm təma lataa lu Isɔ təsɛɛlɛ taa wontu?

6 Ḿpúɣú Isɛɣelı kpeka na pə tɛɛsı nyʋɣʋ nyáma na yoolaa iyaɣa (1000) nyʋɣʋ nyáma na nuınʋwa (100) nyʋɣʋ nyáma na wulaʋ təmlataa nyʋɣʋ nyáma tisaa sı paa hana luɣu kʋlʋmʋɣʋ, 7 kɛ wʋla tɔɔnənaa nuınʋwa na nuıtoso na naanʋwa (170), na wʋla nyəɣətʋ kɛ iyisi naanʋwa (10000), na liɣitee nyəɣətʋ kɛ tɔɔnənaa ŋmʋnʋɣʋ na nuınʋwa (300) na waalı, na nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ ısıı tɔɔnənaa nasətoso (600), nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa kɛ tɔɔnənaa iyisi tooso (3000) na pá lana

Isɔ təsɛɛlɛ təmlɛ. 8 Ḿpúɣó lɛlaa ná cɛla liɣitee pɛɛ kɛ Kɛɛsɔŋ lʋlʋɣʋ tʋ Yehiyɛlı sı pá
tú Isɔ təsɛɛlɛ kpancoou taa. 9 Lotu kʋlʋmtʋ kɛ mpɛ ını pa tənа pa hana pa kʋcɔɔŋ
na pa laŋa hʋlʋmaa. Wulaʋ Tafiiti maɣamaɣa laŋlɛ ka hʋlʋmaa ké pə tıı fɛı.

Tafiiti Isɔ sələmʋɣʋ

10 Ḿpúɣó Tafiiti sama Isɔ ké Isɛɣɛlı samaa tənа kiŋ sı: Haı, Yakɔpʋ Isɔ Tacaa,
yəlaa í saŋı-ŋ tam tɔɔ. 11 Nyaɣalɛ sɔsɔ na toŋ tʋ na teeli tʋ na tam tɔɔ tʋ. Nyá tənna
ısɔtaa na atɛ nyəm tənа. Nyaɣalɛ kawulaɣa tʋ na pə tənа pə tʋ. 12 Nyá haakəna
wɛnaʋ na ń tʋɣı teeli na ń ŋmakəla pə tənа. Nyá niŋ taa ké toŋ na pəsʋɣʋ wɛɛ sı ń
la na paa awe nyʋɣʋ kʋlı yaa í nyɔɔ toŋ. 13 Pə tɔɔ ké ta Isɔ tá saŋı-ŋ na tá pʋɣʋləɣı
nyá hətɛ sɔsɔɔlɛ. 14 Ma na ma yəlaa tə ta kɛ pʋlʋ. Pácó pə taɣa tá toŋ taa ké tə
pəsaa na tá ha-ŋ kʋcɔɔŋ ınɛ. Nyá hana-tʋɣʋ pə tənа. Mpi n ha-tʋ tɔɣɔ tə haakı-ŋ.
15 Tá na tá caanaa tə wɛ-ŋ teitei ké ısıı mʋʋlaa na caɣalaa, na tá weesiŋ wɛ atɛ
cənɛɣɛ ısıı ısotom, naani nɔɣəlʋ ı fɛı. 16 Ta Isɔ Tacaa tə kaa wontu kɛ huɣule sı
tə ŋmaakı timpi tıı sɛɛkı-ŋ tɔ, na nyá hətɛ Naŋŋ nyəntɛ taa. Nyá tənna pə tənaɣa
mpʋ. 17 Haı, ma Isɔ, ma nyəmá sı n maɣasəɣı yəlaa lotunaa taa hʋwɛɛ kʋŋmɛlɛɛ
na ń saŋ tampana təŋlaa. Na lotu kʋlʋmtʋ kɛ ma hana-ŋ ma wɛnaʋ. Ma nawa
nyá yəlaa kotaa sı pa haakı-ŋ mpʋ tɔtɔ na laŋhʋlʋmlɛ. 18 Haı, ta caanaa Apəlaham
na Isaaka na Yakɔpʋ pa Isɔ Tacaa, yele na nyá yəlaa ləmaɣasɛɛ wɛɛ nyá tɔɔ ké tam
ké mpʋ. 19 Ha ma pəyalʋ Salʋməŋ kɛ lotu kʋlʋmtʋ na í tɔkı nyá kʋsəsıtʋ na nyá
kʋsɛɣɛsətʋ na nyá kiiŋ na í lakı-ı. I ŋmá kutuluɣu ŋku kʋ təmlɛ ma taɣana ısəntɔ
tɔ.

20 Ḿpúɣó Tafiiti tasa kotilaa kɛ heeluɣu tɔtɔ sı: I sɛɛ mə Isɔ Tacaa kɛ í na təmlɛ.
Ilɛna pa tənа pá luŋ akula na pá sɛɛ pa caanaa Isɔ Tacaa na pá həntı pa wulaʋ
kɛ atɛ.

Tafiiti səm na Salʋməŋ kawulaɣa

21 Ḿpúɣó tɛʋ fema tanaŋ, ılɛna pá la Tacaa kɛ kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tənа tɔ,
na nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ nyənsı kɛ latəcɛnaa iyaɣa (1000), na ıwaaŋ kɛ iyaɣa
(1000), na ıwɛɛsı kɛ mpʋ tɔtɔ na pə sʋlʋm. Haləna Isɛɣɛlı nyámа tənа mpa paa
kotaa tɔ pá tɔɣɔ kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa na pá tala-wɛ. 22 Ilɛna pá tɔɣɔ kʋyakʋ ŋkʋ na pá
nyɔɔ Tacaa ısɛntaa na laŋhʋlʋmlɛ sɔsɔɔlɛ. Na pá tasa Tafiiti pəyalʋ Salʋməŋ kɛ
kawulaɣa kpaʋ kɛ tɔm naalɛ nyəm. Na pá pəlı-ı nim na Tacaa hətɛ taa. Na pá
pəlı nim kɛ Satɔkı tɔtɔ, na ílé í pəsı kɔtʋlʋ sɔsɔ. 23 Ḿpúɣó Salʋməŋ kpawa Tacaa
Kawulaɣa kumte tɔɔ na í lɛɛtı ı caa Tafiiti lonte, na ı kawulaɣa tɔŋ teu na Isɛɣɛlı
nyámа tənа tʋna-ı. 24 Ilɛna tɛtʋ tɔkəlaa na yoolaa na Tafiiti pəyalaa lɛlaa nıına-ı.
25 Ḿpúɣó Tacaa sɔɔsa ı nyʋɣʋ kɛ kʋsʋɣʋ kɛ Isɛɣɛlı nyámа tənа ısɛntaa. Na í yele na
ı kawulaɣa hətɛ yaa na pá kəlı ısıı mpa pa laala-ı Isɛɣɛlı kawulaɣa kumte tɔɔ ké
caɣalɛ tɔ.

26 Isɛɣɛlı nyámа kʋkpɛntʋɣʋ tɔɔ ké Sesee pəyalʋ Tafiiti ká tɔɣa kawulaɣa. 27 I
tɔɣa Hepəlɔŋ ıcatɛ tɔɔ ké pıısı naatosompɔɣɔlaɣa. Yosalɛm ıcatɛ tɔɔ ké pıısı hiu
na naanʋwa na tooso, na sí kpɛntı nıılɛ. 28 I səpəna kpatəlaɣa kʋpaŋka ké, na toŋ
na teeli. Ilɛna ı pəyalʋ Salʋməŋ lɛɛtı ı lonte.

29 Pa ŋmaa wulaʋ Tafiiti tɔm kancaalaɣa na tə tənaɣa kɛ nalʋ Samiyɛɛlı na Isɔ
kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Nataŋ na Katı pa takəlası taa. 30 Sı taa ké pa kɛɛsa ı kawulaɣa
na ı teeli na ı təma pə tɔm. Na pə tənа mpi pə lapa Isɛɣɛlı taa, na Kawulası lɛnsı
taa tɔ.

KƲTƆƆSƲTƲ TAKƎLAƴA NAALƐ NYƎŋKA

Kʋtʋlʋtʋ

Pa kɛɛsəɣı takəlaɣa kanɛ ka taa tətɔɣɔ Tafiiti pəyalʋ Salʋməŋ kawulaɣa tɔɣɔʋ tɔm. Ɩsɔ sɛɛʋ tɔm kɛna pə tənа pə kite. Pə tɔɔ ké takəlaɣa ŋmaalʋ kɛɛsəɣı Salʋməŋ ŋmaʋ kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ na Lefii kɔtəlaa kpaʋ tɔm, na Yuta awulaa lɛlaa taɣanʋɣʋ kɛ ısɔ sɛɛʋ, na ısɔ sɛɛlaa Tɛɛʋ acima taɣanʋɣʋ na ısəna pa hiiwa kiiŋ takəlaɣa tɔ.

Ɩsəna pa faɣa Kʋtɔɔsʋtʋ II takəlaɣa tɔ:

Salʋməŋ kawulaɣa tɔɣɔʋ na Ɩsɔ təsɛɛlɛ ŋmaʋ, titite *1–9*

Ɩsɔ sɛɛʋ taɣanʋɣʋ na Yosalɛm nyáma kuuu tɔm, titite *10–36*

ƖSƐƴƐLI WULAƲ SALƲMƆŋ TƆM

1 Ḿpúɣó Tafiiti pəyalʋ Salʋməŋ nyɔɔsa ı kawulaɣa. Ɩ Ɩsɔ Tacaa ka wɛ ı waalı ké na í kʋsəɣı ı nyʋɣʋ.

Salʋməŋ səlama Ɩsɔ ké ləmaɣasɛɛ
(Awulaa I 3:4-15)

2 Ḿpúɣó kʋyakʋ nakʋlı Salʋməŋ kota Ɩsɛɣelı nyáma tənа. Ɩlɛna pá tıı kələna yoolaa iyaɣa (1000) nyɔɔŋ nyáma, na nıınʋwa (100) nyɔɔŋ nyáma, na tɔm hʋʋlaa na lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyáma. 3 Ɩlɛna í na pa tənа mpa paa kota ı kiŋ tɔ pá polo təfɛɛnlɛ nte tə wɛ Kapawəŋ tɔ. Mpi tɔ, tənaɣa Ɩsɔ təmlɛ tʋ Moisi ka lapa cokəle nteɣe wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ tıı wɛɛ.

4 Waatʋ ını Tafiiti ka tɛma Ɩsɔ atakaa kpaɣaʋ kɛ Kiliyatı-Yeyalim na í pona-ı Yosalɛm. Na í sıı lonte nte tə taa ı ka taɣana-ı tɔɣɔ cokəle taa. 5 Ama ı sıı nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɔtaɣa təlatɛ kɛ cokəle ısɛntaa. Ntɛɣɛ Ulii pəyalʋ Pəsalɛlı wei ı ké Uu saalı tɔ ı ka lupa.

Tənaɣa Salʋməŋ na ı waalı nyáma tənа pa polaa na pá pɔɔsı Ɩsɔ. 6 Nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɔtaɣa təlatɛ nte tıı wɛ təsulle cokəle kiŋ tənа tɔ tə tɔɔ ké Salʋməŋ lapa Tacaa kɛ kɔtası nsi kɔkɔ nyaɣa sı tənа tɔɣɔ iyaɣa (1000). 7 Ḿpúɣó Tacaa lıı ı tɔɔ ké ahoo anı na í tɔmı-ı sı: Sələmı-m mpi n caa sı ma ha-ŋ tɔ.

8 Ntɛna Salʋməŋ cɔ-ı sı: Kʋpantʋ kɛ n lapa ma caa Tafiiti na ń yele sı má lɛɛtı ı lonte taa. 9 Mpʋ tɔ, Tacaa Ɩsɔ, la nəɣɔ ŋka n ka sıı ma caa Tafiiti tɔ. Mpi tɔ, piitim mpi pə tɔɔ n kpa-m wulaʋ tɔ pə yəlaa wɛ paɣalɛ ké ısıı kanyəŋa. 10 Ɩlɛ la suulu na ń ha-m ləmaɣasɛɛ na nyəm na má cɛkəna kawulaɣa tɔɣɔʋ kɛ yəlaa panɛ pa tɔɔ. Ye pə taɣa mpʋ nəɣəlʋ kaa pəsı nyá yəlaa samaa ınɛ.

11 Ntɛna Ɩsɔ cɔ Salʋməŋ sı: Timpi n ta sələmı-m wɛnaʋ, yaa teeli, yaa nyá kolontunaa í sı, yaa weesuɣu kʋtaɣalʋɣʋ, ılɛna ń sələmı-m ləmaɣasɛɛ na nyəm sı ń pəsı na ń tɔɣɔna kawulaɣa kɛ ma yəlaa mpa pa tɔɔ ma kpa-ŋ wulaʋ tɔ. 12 Maa ha-ŋ ləmaɣasɛɛ na nyəm mpı, na wɛnaʋ, na teeli, na pə kəlı awulaa tənа. Paa kʋpəma, paa nyá waalı nyáma.

13 Ḿpúɣó Salʋməŋ kʋla cokəle cəlɔ tənaɣa Kapawəŋ təfɛɛnlɛ na í məlı Yosalɛm na í tɔɣɔ Ɩsɛɣelı nyáma tɔɔ ké kawulaɣa.

Salʋməŋ toŋ na ı wɛnaʋ pə tɔm
(Awulaa I 10:26-29; Kʋtɔɔsʋtʋ II 9:25-28)

14 Ḿpúɣó Salʋməŋ kpeɣela ı yoou kɛɛkɛnaa na pə kpaɣanəŋ na pá lıı kɛɛkɛnaa iyaɣa na nasəlɛ (1400), na kpaɣanəŋ iyisi naanʋwa na naalɛ (12000). Ilɛna í sıı pə taa lɛntı kɛ ı kiŋ kɛ Yosalɛm. Pə kaasa nti ılɛna pá sıı təlɛɣɛ timpi timpi paa taɣanaa sı pá sıı-tı tɔ. 15 Salʋməŋ kawulaɣa waatʋ liɣitee ka wɛ Yosalɛm taa ké ısıı pɛɛ. Na pá kaası na kpeŋkpelası kʋpaŋsı náá tɔɔlı yem ısıı tıı wei

pa yaa sɪ Sikomɔɔ na í nyɔɔkɪ tɛtɛkəlɛ taa tɔ. 16 Icipiti na Silisii pə acalɛɛ taa ké
paɣatəlaa pukaɣa na pá yakɪ Salʊmɔŋ kpaɣanəŋ na pá kɔŋna. 17 Liɣitee nyəɣətʊ
nasətoso nasətoso (600) kɛ paɣatəlaa yakaɣa Icipiti yoou kɛɛkɛnaa. Ilɛna pá yakɪ
kpaɣanəŋ kɛ nyəɣətʊ nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na naanʊwa naanʊwa (150). Pa yakaɣa na
pá pɛɛtəɣəna mpʊ tɔtɔɣɔ Hiti na Silii pə awulaa.

Salʊmɔŋ taɣanəɣɪ Isɔ təsɛɛlɛ ŋmaʋ tɔm
(Awulaa I 5:15-32; 7:13-14)

18 Ḿpúɣú Salʊmɔŋ tú ɪ taa sɪ ɪ ká ŋmá Tacaa kɛ ɪ təsɛɛlɛ na ɪ kawulaɣa təyaɣa.

2

1 Ḿpúɣú Salʊmɔŋ caa wontu səɣəllaa kɛ yəlaa iyisi nɪɪtoso na naanʊwa
(70000), na pɛɛ saakəlaa kɛ iyisi nɪɪnaasa (80000) sɪ pá la təmlɛ kɛ pʊɣʊ taa. Na
yəlaa iyisi tooso na nasətoso (3600) feŋiɣi pa tɔɔ.

2 Ntɛna Salʊmɔŋ tili na pá heeli Tiii wulaʊ Hilam sɪ: Tilina-m kpeŋkpelasɪ
kʋpaŋsɪ nsi n ka tilina ma caa Tafiiti na í ŋmana ɪ təyaɣa tɔ. 3 Ma tɔŋa Isɔ
Tacaa kɛ kutuluɣu ŋmaʋ ké sɪ paa wɔkɪ-ɪ tulaalʊnaa na pá haakɪ-ɪ potopotonaa
kɛ kʋtamsa. Na pá lakɪ-ɪ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔɣɔ tanaŋ na taanaɣa, na
kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ, na ɪsɔtʊnaa kʋyɛɛŋ kancaalaɣa nyəŋ, na Tacaa acima kʋyɛɛŋ
lɛləŋ. Təmlɛ kɛ pə tʊ Isɛɣɛlɪ nyáma kɛ tam tɔɔ. 4 Mpi tɔ, kutuluɣu ŋkʊ ma caa
ŋmaʋ tɔ kʊ ké sɔsɔɔʊ ké. Pə taɣa pʊlʊ, ta Isɔ kəla tɪɪŋ tənaɣa sɔsɔɔntʊ ké. 5 Paa na
mpʊ tɔ, nəɣɔlʊ ɪɪ pəsəɣɪ na í ŋma-ɪ təcaɣalɛ. Pə taɣa pʊlʊ, ɪsɔtɔnʊɣʊ na kʊ tɔɔʊ təna,
kʊ ta tala-ɪ. Pə tɔɔ ké ma maɣamaɣa maa həŋ ma tɪ sɪ ma ŋmaakɪ-ɪ təcaɣalɛ. Ama
timpi paa sɛɛkɪ-ɪ na pá lakɪ-ɪ kɔtasɪ tɔɣɔ. 6 Mpʊ tɔ, Hilam tilina-m wei ɪ nyəmá
wʊla na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ na kʊsɛɛmʊɣʊ na nyəɣəlʊɣʊ maɣamaɣa pə taɣanʊɣʊ tɔ.
Na í nyəmá tɔtɔɣɔ pɔɔŋ kʊsɛɛməŋ cəŋcəŋ, na kʊsɛɛməŋ maɣamaɣa, na akpaayala
nyəŋ taɣanʊɣʊ na fotoonaa ləsʊɣʊ tɔ. Ilɛna pʊntʊ na yəlaa mpa ma caa Tafiiti
ləsaa na pá wɛ Yosalɛm na Yuta tɛtʊ taa tɔ pá lá təmlɛ ńté. 7 Nyá təmlɛ nyáma í
sɛtɪ-m Lipaŋ pʊɣʊ taa tɪɪŋ kʊpaŋ. Mpi tɔ, pa nyəmá pə təmlɛ kɛ teu ké. Ma nyáma
ká polo na pá səna-wɛ. 8 Ilɛna pá kpɛntɪ na pá sɛtɪ-m kpeŋkpelasɪ kɛ sɔsɔm.
Mpi tɔ, Isɔ təsɛɛlɛ nte ma ŋmaakɪ tɔ tɪɪ tɔɔ sɔsɔm ké na tə tewa. 9 Maa cɛla tɪɪŋ
sɛtəlaa mpɛɣɛ mʊlʊm tɔɔnənaa iyisi naatoso (6000), na tɔɣɔnaɣa pee tɔɔnənaa
iyisi naatoso (6000), na sʊlʊm kɛ liitilinaa iyisi nasənaasa (80000), na nim kɛ
mpʊ tɔtɔ.

10-11 Ḿpúɣú Tiii wulaʊ Hilam cɔ Salʊmɔŋ na takəlaɣa sɪ: Ma sɛɛ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa
wei ɪ lapa ɪsɔtaa na atɛ, na í ha Tafiiti pəyaɣa nyaɣa ləmaɣasɛɛ na nyəm na laɣatʊ
sɪ ń ŋma-ɪ Isɔ təsɛɛlɛ na nyá kawulaɣa təyaɣa tɔ. Tacaa sɔɔla ɪ yəlaa tɔɣɔ ɪ kpa-ŋ pa
wulaʊ. 12 Maa tilina-ŋ apalʊ wei pa yaa sɪ Hulam-Api tɔ. Apalʊ ɪnɪ ɪ nyəmá niŋ
təma ké na í wɛna laɣatʊ. 13 I too kɛ Taŋ kpekəle tʊ ké, na ɪ caa kɛ Tiii tʊ. Mpi mpi
pə təmlɛ ɪ nyəmá tɔɣɔlɛ, wʊla na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ, na kʊsɛɛmʊɣʊ na nyəɣəlʊɣʊ
maɣamaɣa, na pɛɛ na kpeŋkpelasɪ na pɔɔŋ wei pa sɛɛsaa tɔ, na kʊsɛɛməŋ cəŋcəŋ
na wei pa lii akpaayala tɔ, na kponkpontu toŋ nyəntʊ pɔɔŋ pə taɣanʊɣʊ. I nyəmá
tɔtɔɣɔ lɛɛsəŋ saakʊɣʊ tɔm. Paa təmlɛ nteɣe n tʊ-ɪ ɪ lakɪ ké. I na nyá nyáma na mpa
nyá caa wulaʊ Tafiiti ləsaa tɔ paa lana. 14 Pənɛntɛ tacaa, tilina-tʊɣʊ tɔɣɔnaɣa pee
na sʊlʊm na nim mpi pə tɔm n yəɣɔtaa tɔ. 15 Tɪɪ polo Lipaŋ pʊɣʊ taa, na tá sɛtɪ
tɪɪŋ wei ɪ tənа n caa tɔ, na tá hɔkɔ-ɪ na tá tʊ teŋku taa na pá tala Safa. Ilɛna ń yele
na pá kpaɣa na pá pona Yosalɛm.

16 Ḿpúɣú Salʊmɔŋ kala caɣalaa təna mpa paa wɛ Isɛɣɛlɪ taa tɔ, na pá kɛɛsəna
kʊkalʊɣʊ ŋkʊ ɪ caa Tafiiti ka lapa tɔ. Paa wɛ yəlaa iyisi nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na
naanʊwa na tooso na nasətoso (153600). 17 Ḿpúɣú Salʊmɔŋ ləsa wontu səɣəllaa
kɛ iyisi nɪɪtoso na naanʊwa (70000), na mpa pa saakəɣɪ pɛɛ kɛ pʊɣʊ taa tɔɣɔ iyisi

nɪɪnaasa (80000), na mpa pa tʋɣɪ lɛlaa kɛ təma na pá feŋiɣi a tɔɔ tɔɣɔ yəlaa iyisi tooso na nasətoso (3600).

3

Ɪsɔ təsɛɛlɛ ŋmaʋ
(Awulaa I 6:1-38)

1 Ḿpúɣú Salʋməŋ sʋʋ Tacaa təyaɣa ŋmaʋ kɛ Moliya pulaɣa tɔɔ. Tənaɣa Ɪsɔ ka lɪɪ ɪ caa Tafiiti tɔɔ, na Tafiiti taɣanɪ lonte kɛ Yepusi tʋ Olənaŋ kataɣa taa. 2 Salʋməŋ kawulaɣa pənaɣa liɣiti nyəŋka, ɪsɔtʋ naalɛ nyəŋ kʋyakʋ naalɛ nyəŋkʋ wule kɛ ɪ caala-kɛɣɛ ŋmaʋ.

3 Kutuluɣu ŋku Salʋməŋ ŋmaakɪ mpʋ tɔ, kʋ taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa hiu na naanʋwa, na kʋ waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʋwa. 4 Ɪlɛna pá lá kpaaŋ na ɪsɛntaa tɔɔ. Kʋ waŋ wɛ mɛɛtələnaa naanʋwa ké teitei, ɪsɪɪ Ɪsɔ təseelɛ, na kʋ kʋŋkʋlʋməŋ kɛ mɛɛtələnaa nɪɪtoso. Na pá waasɪ kʋ taa ké wʋla maɣamaɣa. 5 Ɪlɛna pá waasɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ maɣamaɣa tɔɔ ké kpeŋkpelasɪ kʋpaŋsɪ. Na pá pɔ sɪ tɔɔ ké wʋla, na pá la pə tɔɔ ké paaŋ na alukpalisi pə fotoonaa. 6 Ḿpúɣú pa lapa kutuluɣu ŋkʋɣʋ kacɔka na liɣitee pɛɛ. Paafayim tɛtʋ taa ké pa hika wʋla wei pa lakaɣana tɔ. 7 Na pá waasɪ-ɪ kutuluɣu kpatəŋ na kʋ nɔnɔkpete na kʋ kampʋnaa na kʋ maɣamaɣa kʋ tɔɔ. Na pá ləsɪ ɪsɔtaa taŋlaa lɛɛsəŋ tɔtɔ.

8 Ḿpúɣú pa ŋmá katɛ taa katɛ naŋ, kʋ taɣaləŋ ka wɛ mɛɛtələnaa naanʋwa kɛ teitei, ɪsɪɪ Ɪsɔ təseelɛ waŋ, na kʋ waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʋwa tɔtɔ. Ɪlɛna pá matɪ kʋ taa tɔɔ ké wʋla maɣamaɣa kɛ tɔɔnənaa hiu. 9 Wʋla nyámá wena pa lapənaa tɔ a ka wɛ kiloo hɔɣɔlʋɣʋ. Na pá waasɪ wʋla tɔtɔɣɔ ɪsɔtaa kutuluŋ taa.

10 Ḿpúɣú pa lupa ɪsɔtaa taŋlaa lɛɛsəŋ naalɛ na pá waasɪ-ɪ wʋla na pá sɪɪ katɛ taa katɛ kutuluɣu taa. 11-13 Paa səŋsa ɪsɔtaa taŋlaa kɛ təma tɔɔ ké na pa ɪsɛ hana nɔnɔɣɔ na pá hɛta pa keŋ. Na pa kenɔɔsɪ naalɛ suli hɛkʋ taa, na lɛŋsɪ yoosina kutuluɣu. Keluɣu kʋlʋmʋɣʋ wɛ mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʋɣʋ. Keŋ liɣiti kpɛnta mɛɛtələnaa naanʋwa. 14 Na pá lʋʋ kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ nti pa lii akpaayala, na kʋsɛɛmtʋ, na kʋsɛɛmtʋ cəŋcəŋ tɔɣɔ pʋʋɣʋ kʋkakaɣaʋ. Na pá ləsɪ kʋ tɔɔ ké ɪsɔtaa taŋlaa lɛɛsəŋ.

Nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ akelenaa na kɔtaɣa təlatɛ
(Awulaa I 7:15-22)

15 Ḿpúɣú pa ŋmá akelenaa sɔsaa naalɛɣɛ Ɪsɔ təseelɛ ɪsɛntaa. Pa taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa. Na pá la pa nyɔɔŋ taa ké kahusi taka, na sɪ taɣaləŋ kɛ mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʋɣʋ. 16 Ḿpúɣú pa lupa alukpalisi ɪsɪɪ nsi sɪ wɛ Ɪsɔ təseelɛ tɔ na pá tʋ-səɣɪ akelenaa mpɛ pa nyɔɔŋ taa. Na pá lu tʋɣʋ nakʋlɪ kʋ pee lɛɛsəŋ kɛ nɪɪnʋwa (100) na pá tó alukpalisi taa. 17 Ɪlɛna pá siki akelenaa naalɛ ɪnəɣɪ cemace kɛ Ɪsɔ təseelɛ nɔnɔɣɔ. Pa yaakɪ ntɔɣɔŋ nyəŋ sɪ, Ɪsɔ nyɔɔsəɣɪ, na mpətəŋ nyəŋ sɪ, ɪnəɣəlɛ toŋ tʋ.

4

1 Ḿpúɣú pa lupa nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɔtaɣa təlatɛ. Tə taɣaləŋ na tə waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʋwa naanʋwa, na tə kʋŋkʋlʋməŋ kɛ mɛɛtələnaa kakpasɪ.

Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa wontu
(Awulaa I 7:23-26)

2 Ɪlɛna pá lu nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɛ nyampaani anaam taka na í kulutaa. Ɪ waŋ wɛ mɛɛtələnaa kakpasɪ, na ɪ kʋŋkʋlʋməŋ kɛ mɛɛtələnaa naalɛ na titite. Ɪ ɪkulutaʋ tɔɔ wɛ mɛɛtələnaa naanʋwa na kakpasɪ. 3 Ɪlɛna pá ŋmaa latɔcɛnaa lɛɛsəŋ kɛ nyampaani ɪnɪ ɪ luɣu tɛɛ ké ɪ lupu waatʋ na pə́ cɔɔ na pə́ tá loosi naalɛ. Paa mɛɛtəlɪ wei kɛ lɛɛsəŋ hiu. 4 Ɪlɛna pá lu nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɛ naaŋ naanʋwa

na naalɛ. Pá na nyampaani ınəɣı nyəɣəlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ na pá pılı-ı tooso tooso kɛ tɔm lixiti. Na lʋm nyampaani kɛ ı tɔɔ. Naaŋ lɛləŋ nyənəɣəna ilim təlıılɛ, lɛləŋ na pə tətʋlɛ. Na lɛləŋ na pə ntɔɣɔŋ, na lɛləŋ na pə mpətəŋ, na ı tapəŋ nyənəɣı təmaɣa nyampaani tɛɛ. 5 Nyampaani kpıısəŋ wɛ ké ısıı yʋlʋ ntantakʋ waŋ. Na ı tompee ısıı poosiya, na á nəɣəsəna yaayenaa. Nyampaani ını ı təkı ısıı lʋm liitilinaa iyisi nıınʋwa na hiu (120000).

6 Ḿpúɣú pa lupa lʋm kʋsaŋəm cɛmsɛnaa kɛ naanʋwa. Na pá sıı kakpası na Isɔ təsɛɛlɛ ntɔɣɔŋ tɔɔ na kakpası na tə npətəŋ tɔɔ. Pa taa ké pa nyaalaɣa kpəna wena pa lakaɣa kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Nyampaani anaam taa lʋm kɛ kɔtəlaa sɔɔkaɣa.

Isɔ təsɛɛlɛ wontu nyəɣətʋ nyəntʋ (Awulaa I 7:40-51)

7 Ḿpúɣú pa lupa fətəla kpatəŋ naanʋwa kɛ wʋla, ısıı ısəna pa kɛɛsa-wɛ tɔ. Na pá sıı Isɔ təsɛɛlɛ kɛ cemace. Kakpası na ntɔɣɔŋ na kakpası na mpətəŋ.

8 Na pá saakı taapələnaa naanʋwa na pá sıı-wɛyɛ cemace tɔtɔ. Kakpası na ntɔɣɔŋ na kakpası na mpətəŋ.

Na pá lu wʋla poosiyanaa mpa pa ŋmıısəɣəna caləm tɔɣɔ nıınʋwa (100).

9 Na pá lá kɔtəlaa kolaɣa, na taɣa sɔsaɣa. Na pá waası ka kʋtəkəŋ kɛ nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ.

10 Isɔ təsɛɛlɛ ntɔɣɔŋ ŋkuluŋa cɔlɔɣɔ paa sıı lʋm nyampaani anaam na ilim mpətəŋ na pə təlıılɛ hɔɣɔlʋɣʋ tɔɔ.

11 Waatʋ wei Hulam tɛɛsa tɔlʋma nyənası na a lɔɣɔlası, na caləm poosiyanaa ılɛ, ı tɛma Isɔ təsɛɛlɛ təma wena wulaʋ Salʋmɔŋ ka tʋ-ı tɔ a lapʋ ntέ.

12-13 Pə kpaɣaʋ akelenaa naalɛ na pa kahusi,
na sı caŋəm wontu. Isıı sı tɔɔ puluŋ tɔm naalɛ,
na sı tɔɔ tʋɣʋ pee fotoonaa nasəlɛ.
Paa akele wei kɛ loosi naalɛ.
14 I ka lupa tɔtɔɣɔ kɛɛkɛnaa taka,
na pə tɔɔ lʋm cɛmsɛnaa sɔsaa.
15 Na nyampaani anaam wei pa təna latəcɛnaa
lɛɛsəŋ naanʋwa na naalɛ tɔɔ tɔ.
16 Na tɔlʋma nyənası na pə lɔɣɔlası na nantʋ nyənsı.

Nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kɛ Hulam-Api lapəna wontunaa mpa pa təna Salʋmɔŋ ka tʋ-ı sı í lu Tacaa Isɔ təsɛɛlɛ taa tɔ, na í sotiti-tı. 17 Yaatanı tɛtɛkəlɛ taa ké pa pəla nyəɣətʋ kɛ cʋɣʋ taa, na pá lıı wontu ntı tə tənaɣa Sukɔtı na Seletata pa hɛkʋ taa. 18 Wontu tuutuuma kɛ Salʋmɔŋ yelaa na pá lu. Nɔɣɔlʋ kaa nɔkı sı ı nyəŋ nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kiloonaa ısəna pə tɔɣaa tɔ.

19 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ lapa na pá lu wʋla wontunaa na pá tú Tacaa təsɛɛlɛ taa.
Isıı tulaalʋnaa təwɔtɛ wʋla nyəntɛ,
na taapələnaa mpa pa tɔɔ pa sıkı Isɔ potopotonaa tɔ.
20 Na wʋla kɔkɔ kpatəŋ
na pə fətəlanaa mpa pa mʋɣı katɛ
taa katɛ naŋ ısɛntaa tɔ, ısıı paa kɛɛsʋɣʋ-wɛ tɔ.
21-22 Na pá lu wʋla tɔtɔɣɔ pə tɔɔ caŋəm
na pə kpətələŋ tɔm naalɛ.
Na cɛmsɛnaa na poosiyanaa mpa
pa ŋmıısəɣəna caləm tɔ.
Na kɔpʋnaa, na cofolonaa,
na kampʋnaa mpa pa təka katɛ taa katɛ naŋ
nɔnɔɣɔ tɔ, na Isɔ təsɛɛlɛ nyέma tɔtɔ.

5

1 Waatʋ wei Salʋmɔŋ tɛma lsɔ tɔsɛɛlɛ ŋmaʋ, ılɛna í kɔna mpi ı caa Tafiiti ka ha Tacaa tɔ. Paa liɣitee nyɔɣɔtʋ, na wʋla, na wontunaa lɛntɔnaa. Na í sıı pɔ tɔnaɣa lsɔ tɔsɛɛlɛ kpancoou taa.

lsɔ atakaa sıʋ kɛ lsɔ tɔsɛɛlɛ taa
(Awulaa I 8:1-13)

2 Waatʋ wei Salʋmɔŋ tɛma lsɔ tɔsɛɛlɛ ŋmaʋ, ılɛna í koti lsɛɣɛlı kʋpaɣalaa na pa kpeka na pa lʋlʋŋ nyʋɣʋ nyɔ́ma kɛ Yosalɛm. Na í tʋ-wɛ sı pá kpaɣa lsɔ atakaa ké Tafiiti tɛ timpi pa yaa tɔtɔ sı Siyɔŋ tɔ, na pá pona lsɔ tɔsɛɛlɛ taa. 3 Mpúɣú lsɛɣɛlı nyɔ́ma tɔna kota wulaʋ tɛɣɛ pa ısɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyɔŋ kɛ acima tɔɣɔʋ. 4 lsɛɣɛlı kʋpaɣalaa kotaa, ılɛna Lefii nyɔ́ma kpaɣa lsɔ atakaa 5 na pá pona lsɔ tɔsɛɛlɛ taa. Na kɔtɔlaa sɔna-wɛ na pá pona cokɔle na tɔ taa wontunaa. 6 Ilɛna wulaʋ Salʋmɔŋ na lsɛɣɛlı nyɔ́ma mpa paa kotina lsɔ atakaa tɔ, pá lá kɔtaɣa kɛ heeŋ na naaŋ tuutuuma pɔ fɛı kalʋɣʋ.

7-8 Pɔ waalı ké kɔtɔlaa sʋʋna lsɔ atakaa kɛ katɛ taa katɛ naŋ taa ké ı lonte kɛ ısɔtaa taŋlaa keŋ tɛɛ. Na pá kenti í na ı kpatɔŋ wei pa kpakɔɣɔna-ı tɔ ı tɔɔ. 9 Kpatɔŋ ını ı ka taɣalaa ké. Halɔna ye n kpɔtɔna pʋʋɣʋ kʋkakaɣaʋ n naakı-ı ké. Ama ye n hatɔlaa n kaa na-ı. Mpúɣú pɔ wɛ halɔna saŋa. 10 Kʋsɔsıtʋ pɛɛ kpaatanaa naalɛ kɛ lsɔ ka cɛla Moisi kɛ Holɛpʋ pʋɣʋ tɔɔ. Waatʋ ınɔɣı lsɔ na lsɛɣɛlı nyɔ́ma paa pɛɛla nɔɣɔ kɛ pa Icipiti lıʋ waalı. Pɛɛ anı a tike a ka wɛnna atakaa taa.

11 Mpúɣú kɔtɔlaa lıʋna lsɔ tɔsɛɛlɛ taa. Kɔtɔlaa tɔna mpa paa wɛ tɔna tɔ pa lapa nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa ké. Ile pa ta kɛɛsɔna ısɔna kpeka tɔŋa tɔma tɔ. 12 Ilɛna Lefii nyɔ́ma mpa pa ké wontu mataa, ısıı Asafı, na Hemaŋ, na Yetutuŋ. Na pa pɔyalaa, na pa lʋlʋɣʋ nyɔ́ma lɛlaa mpa pa suu kpoŋkpontu toŋ nyɔntʋ wontu tɔ, pá sɔŋa kɔtaɣa tɔlatɛ ilim tɔlıʋlɛ tɔɔ na pá tɔka kpɛŋkpɛŋnaa, na cɔmɔŋ na saŋkʋnaa. Ilɛna kɔtɔlaa mpa pa nyɔmá akantɛɛ hʋlʋɣʋ tɔ pá sɔŋa pa kiŋ kɛ yɔlaa nıınʋwa na hiu (120). 13-14 Mpúɣú wontu mataa na yonyoolaa pa kpɛntaa na pá saŋ lsɔ na yontu sı: I sa Tacaa, mpi tɔ ı ké kʋpaŋ. I sɔɔlʋɣʋ wɛ tam tɔɔ. Mpʋɣʋlɛ lsɔ teu nawa lsɔ tɔsɛɛlɛ taa. Na ısɔŋmʋntʋ nyala na kɔtɔlaa kpisi pa tɔmlɛ lapʋ.

6

1 Mpʋɣʋlɛ Salʋmɔŋ sama lsɔ sı:
Haı, Tacaa, sɔkpɛtʋɣʋ taa ké n ka sɔɔlaa na ń caɣa.
2 Ama ma ŋma-ŋ tɔyaɣa ŋka ka taa n ka caɣa tɔ.
Lonte ńté tɔ taa ké n ka wɛɛ tam tɔɔ.

lsɔ tɔsɛɛlɛ tʋlʋɣʋ faaci
(Awulaa I 8:14-21)

3 lsɛɣɛlı nyɔ́ma tɔna ka kotaa ké na pá sɔŋaa. Mpúɣú Salʋmɔŋ kɛɛsɔna pa tɔɔ na í kooli-wɛɣɛ kʋpantʋ. 4 Ilɛna í tɔ sı: Ma sama lsɛɣɛlı lsɔ Tacaa. Mpi tɔ, toma kɛ n lapɔna teitei ısıı n ka sıʋ ma caa Tafiiti kɛ nɔɣɔ tɔ sı: 5 Hatoo kʋyaŋku n lɔsʋɣʋ nyá yɔlaa kɛ Icipiti taa tɔ, n ta lɔsɔta pa acalɛɛ taa natɔlı sı pá ŋma-ŋ nyá tɔsɛɛlɛ na ń caɣa. Pɔyele n ta kpa yʋlʋ nɔɣɔlʋ na ı mpaa sı pʋntʋ í la nyá yɔlaa wulaʋ. 6 Ama Yosalɛm ıcatɛ kɛ n lɔsaa sı n ká caɣa. Na ń lɔsı Tafiiti sı í la nyá yɔlaa wulaʋ. 7 Mpúɣú Salʋmɔŋ tasaa sı: Halı ma caa Tafiiti maɣasaa sı ı ŋmaakı kutuluɣu na Tacaa lsɛɣɛlı nyɔ́ma lsɔ hɔtɛ taa. 8 Ama Tacaa tɔma-ı sı: N maɣasʋɣʋ nyá taa ké mpʋ tɔ pɔ wɛ teu. 9 Ile pɔ taɣa nyá maɣamaɣa n ká ŋmana kutuluɣu ŋkʋ. Ama nyá pɔyaɣa kʋlʋlaɣa ká ŋmana-kʋ na ma hɔtɛ taa. 10 Mpúɣú Salʋmɔŋ tasaa sı: Tacaa tɔka ısɔna ı ka sıʋwa tɔ, na má lɛɛtı ma caa Tafiiti lonte taa ké lsɛɣɛlı nyɔ́ma kawulaɣa kumte tɔɔ. Na má ŋmá lsɔ tɔsɛɛlɛ tɔnɛ na Tacaa lsɛɣɛlı nyɔ́ma

Isɔ hətɛ taa. 11 Halәna má sıı Isɔ atakaa ını ı taa ké nɔɣɔ ŋka Isɔ na tá caanaa pa pɛɛlaa tɔ ka pɛɛ kpaatanaa.

Salʋmɔŋ sәlәmʋɣʋ sɔsɔɔʋ (Awulaa I 8:22-53)

12-13 Salʋmɔŋ ka lupa nyәɣәlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kumte taka ké, na í sıı taɣa hɛkʋ taa. Tɔ taɣalәŋ na tɔ waŋ ka wɛ teitei ké. Mɛɛtәlәnaa naalɛ na hɔɣɔlʋɣʋ hɔɣɔlʋɣʋ. Tɔ kʋŋkʋlʋmәŋ kɛ mɛɛtәlı kʋlʋm na titite. Ḿpúɣú ı kpawa tɔ tɔɔ, na í luŋ kotilaa tәna ısɛntaa kɛ kɔtaɣa tәlatɛ kɔŋkɔŋ taa tәna. Na í kpaası ı niŋ na ısɔ na í sәlәmı sı: 14 Haı, Tacaa, Isɛɣelı nyáma Isɔ. Isɔ nɔɣɔlʋ ı fɛı ısıı nyá. Paa ısɔtɔnʋɣʋ taa, paa tɛtʋ tɔɔ ké atɛ cәnɛ. N sɔɔla mpa pa lakı nyá tәmlɛ na lotu kʋlʋmtʋ tɔɣɔ, na ń lakı-wɛɣɛ ısәna n ka sııwa tɔ. 15 Ḿpúɣú n tɔka nɔɣɔ ŋka n ká sıı ma caa Tafiiti tɔ, na saŋa ń yoosi nti n ka yɔɣɔtәna nyá nɔɣɔ tɔ na nyá toŋ. 16 Haı, Tacaa Isɛɣelı Isɔ, la tɔtɔɣɔ nɔɣɔ ŋka n ka sıı ma caa Tafiiti tɔ. Sı ye ı lʋlʋɣʋ nyáma tɔma teu ısıı ını ı tɔm tɔ, mpɛ paa tɔkәna kawulaɣa kɛ ı waalı kɛ tam tɔɔ. Na pá kaasәɣı tәmaɣa Isɛɣelı yәlaa tɔɔ. 17 Haı, Tacaa Isɛɣelı Isɔ, la nɔɣɔ ŋka n ka sıı ma caa Tafiiti tɔ.

18 Ilɛ tampana Isɔ pәsәɣı na í caɣa yәlaa hɛkʋ kɛ atɛɣelɛ? Mpi tɔ, paa ısɔtɔnʋɣʋ na kʋ tɔɔmәŋ tɔ, ı ta maɣa kʋ taa. Pәyele kutuluɣu ŋku ma ŋma-ı tɔ kʋlɛ kʋ ta haŋna mpʋ. 19 Haı, Tacaa, paa na mpʋ kɛɛsı nyá ısɛ na ma tɔɔ. Nıı nyá tәmlɛ tʋ má ma wiinaʋ na ma yaaʋ. 20 Kuli nyá ısɛ na ń paasәna kutuluɣu kʋnɛɣɛ ilim na ahoo. Mpi tɔ, tәnaɣa n tɔma sı n ká caɣa. Nıı nyá tәmlɛ tʋ má ma kʋsәlәmʋtʋ. 21 Nıı yaaʋ mpi nyá tәmlɛ tʋ ma na nyá yәlaa Isɛɣelı nyáma yaakı-ŋ cәnɛ tɔ. Haı, nıı ta kʋsәlәmʋtʋ kɛ ısɔtaa timpi n wɛɛ tɔ, na ń hıısı tá ısaɣatʋ.

22 Ye nɔɣɔlʋ wakәlәna ı tɔɣɔntәlɛ na pá caalı-ı, sı í tuuna. Ilɛna pʋntʋ kɔɔ kutuluɣu kʋnɛ kʋ taa na í tuuna kɔtaɣa tәlatɛ. 23 Nıına pʋntʋ kɛ ısɔtaa na ń hʋʋna nyá tәmlɛ nyáma na ń kú tasәkәlɛ tʋ tɔm na pá mәlı ı nyʋɣʋ taa. Ilɛna ń kɛɛsәna kʋpaŋ kʋpantʋ na ń ha-ı tampana.

24 Yaa ye pә kɔma na Isɛɣelı nyáma wakәlәna-ŋ. Ilɛna pa kolontunaa kәlı-wɛ, na pá laɣası na pá mәlı nyá kiŋ na pá tʋ nyá hətɛ kɛ teeli. Ilɛna pá sәlәmı-ŋ na pá wiina-ŋ kutuluɣu kʋnɛ kʋ taa cәnɛ. 25 Ilɛ haı, Tacaa, nıı pa tɔm kɛ hatoo ısɔtaa, na ń taɣanı nyá yәlaa Isɛɣelı nyáma ısaɣatʋ. Na ń mәŋna-wɛɣɛ pa tɛtʋnaa mpa n ka ha pa na pa caanaa tɔ.

26 Yaa ye pa wakәlәna-ŋ, na ń yele na tɛʋ wʋlı-wɛ na pá cɛkәna mpʋ. Ilɛna pá kɛɛsәna kutuluɣu kʋnɛ kʋ tɔɔ na pá sәlәmı-ŋ na pá sɛɛ-ŋ, na pá pasa pa tı na pá taɣanı timpi taa pa wakәlәna-ŋ tɔ. 27 Ilɛ Tacaa, nıı pa tɔm kɛ hatoo ısɔtaa, na ń hıısı pa ısaɣatʋ. Mpi tɔ, pa ké nyá yәlaa ké na nyá tәmlɛ nyáma. Ilɛ hólí-wɛɣɛ ısәna paa tɔ teu tɔ. Ilɛna ń yele na tɛʋ nıı tɛtʋ nti n ha-wɛ sı tá pәsı pa nyәntʋ tɔ.

28 Yaa ye yʋlʋkʋsʋkʋ lıına, yaa kʋtɔɣɔʋ mɔɔnaa yaa kʋ sәpa. Paa kʋtolоŋ yaa nyɔɣɔsı lıına, yaa kolontunaa sʋʋna Isɛɣelı nyáma koloosi acalɛɛ taa na pá ŋmakәlı-wɛ. Paa wahala nɔɣɔlʋ yaa kʋtɔŋ nakʋlı kʋ tıı kɔmna, 29 na pá ha-ŋ nyá yәlaa Isɛɣelı nyáma na pa taa nɔɣɔlʋ nıı ı ısaɣatʋ sɔŋ, na í kɛɛsәna nyá kutuluɣu kʋnɛ kʋ tɔɔ, na í wiina-ŋ, na í tɛɣɛ-ŋ niŋ. 30 Ilɛ haı, Tacaa, nıı ı tɔm kɛ nyá tәcaɣalɛ kɛ hatoo ısɔtaa na ń taɣanı paa wei ı tәwakәllɛ na ń kɛɛsәna ı tɔntɛ. Mpi tɔ, nyá tike n nyәmna paa yʋlʋ wei ı lotu. 31 Lakı mpʋ, ılɛna Isɛɣelı nyáma tó ısıı n sɔɔlaa tɔ, na pá seeki-ŋ tam ké tɛtʋ nti n ha pa caanaa tɔ tә taa.

32 Ye ısıı kpaı tʋ wei ı ta kɛ Isɛɣelı tʋ tɔ ı nıı nyá hətɛ sɔsɔɔlɛ na nyá toŋ wei n lakәna tɔ ı tɔm, na í lıına tɛtʋ poolʋŋ na í kɔɔ kutuluɣu kʋnɛ kʋ taa sı ı sәlәmәɣı-ŋ. 33 Ilɛ Tacaa, nıı ı tɔm kɛ nyá tәcaɣalɛ kɛ hatoo ısɔtaa, na ń lapı-ı ı kʋsәlәmәm. Mpʋ pıı yelina na atɛ yәlaa tәna nyı-ŋ na pá seeki-ŋ, ısıı nyá yәlaa Isɛɣelı nyáma seekuɣu-ŋ tɔ. Paa nyı tɔtɔ sı kutuluɣu ŋku ma ŋma-ŋ tɔ kʋ ké nyá nyәŋkʋ tәkpataa.

34 Yaa ye n tú nyá yəlaa Isɛɣɛlı nyámа sı pá yoonа pa kolontunaa. Ilɛna pá
kɛɛsəna nyá ıcatɛ kʋləsəlɛ tənɛ tə kutuluɣu ŋku ma ŋma-ŋ ısəntɔ tɔ kʋ tɔɔ na pá
sələmı-ŋ. Ilɛ, 35 nıı pa wiinaʋ kɛ hatoo ısɔtaa na ń waası-wɛ.
36 Yaa ye pə kɔma na pá wakələna-ŋ. Mpi tɔ, yʋlʋ nɔɣəlʋ fɛı sı ıı wakələɣı.
Ntanyı n ka mʋ-wɛ na páánа, na ń yele na pa kolontunaa kəlı-wɛ, na pá kpa-
wɛ, na pá pona-wɛɣɛ kolontunaa acalɛɛ taa kɛ pə cəlɔ pə cəlɔ, yaa pooluŋ taa.
37 Ye pa pəsəna laakalı kɛ ıcatɛ nte tə taa pa pona-wɛ tɔ, na pá məlı nyá tɛɛ na pá
wiina-ŋ tɛtʋ nti tə taa pa wɛ mpʋ tɔ na pá tó sı pa pəntaa, pa lapa mpi pə fɛı teu
tɔ, pa lapa ısaɣatʋ. 38 Ilɛna pa məlı nyá tɛɛ na pa lotu tənа na pa ləsası tənа kɛ tɛtʋ
nti tə taa pa ponа-wɛ tɔ. Na pá kɛɛsı pa ləmaɣasɛɛ na nyá ıcatɛ tənɛ na kutuluɣu
ŋku ma ŋmana nyá hətɛ ısəntɔ tɔ kʋ tɔɔ ké tɛtʋ nti n ha pa caanaa tɔ tə taa cənɛ.
39 Ilɛ haı, Tacaa, nıı pa wiinaʋ kɛ nyá təcaɣalɛ kɛ hatoo ısɔtaa. Na ń waası-wɛ na
ń taɣanı timpi pa wakələna-ŋ tɔ.
40 Ma Isɔ kuli nyá ısɛ na ń ké ŋkpaŋŋ na ń nıı sələmʋɣʋ ŋku ma sələməɣı-ŋ
nɔɔnɔɔ ısəntɔɣɔ cənɛ tɔ.
41 Haı, Tacaa Isɔ, kʋlı
na ń təŋ nyá atakaa wei ı hʋləɣı
nyá toŋ tɔ, na ń kɔɔ nyá təhɛɛsəlɛ cənɛ.
Nyá kɔtəlaa í suu nyʋɣʋ yapʋ ısıı toko.
Na nyá yəlaa kʋpama náá húlí
pa laŋhʋlʋmlɛ na pa leleŋ.
42 Tacaa, Isɔ, taa lɔ wulaʋ wei n ləsaa tɔ.
Tɔɔsı kʋpantʋ nti n ka lapa nyá yʋlʋ Tafiiti tɔ tə tɔɔ.

7

Isɔ təsɛɛlɛ tʋlʋɣʋ kɔtası
(Awulaa I 8:62-66)

1 Waatʋ wei Salʋmɔŋ tɛma sələmʋɣʋ ŋkʋ, ılɛna kɔkɔ tiina ısɔ na ká nyaɣa kɔtaɣa
ŋka kɔkɔ lusiɣi ka tənа tɔ na nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ nyəŋsı. Ilɛna Tacaa teeli su
Isɔ təsɛɛlɛ. 2 Halənа kɔtəlaa kpisi tə taa sʋʋʋ. Mpi tɔ, Tacaa teeli ka su tə taa ké.
3 Ḿpúɣú Isɛɣɛlı nyámа tənа naWa kɔkɔ tiina ısɔ na Isɔ teu kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa. Ilɛna
pá hoti pa ısɛntɔɔ kɛ taɣa tɔɔ. Na pá sɛɛ Tacaa na pá samı-ı ı kʋpantʋ na ı sɔɔlʋɣʋ
tam nyəŋkʋ tɔɔ.
4 Ḿpúɣú wulaʋ na Isɛɣɛlı nyámа tənа pa lapa kɔtası kɛ Tacaa. 5 Naaŋ iyisi hiu
na naalɛ (22000), na heeŋ kɛ iyisi nıınʋWa na hiu (120000). Isəna wulaʋ na yəlaa
tənа pa tʋla Isɔ təsɛɛlɛ tɔɣɔlɛ. 6 Kɔtəlaa ka səŋa pa təsəŋlɛnaa ké. Na Lefii nyámа
náá makı wontu nti Tafiiti ka saaka Isɔ tɔ. Na pá saŋna Tacaa kɛ ı sɔɔlʋɣʋ tam
nyəŋkʋ tɔɔ na yontu nti Tafiiti ka hʋla-wɛ tɔ. Na kɔtəlaa náá pıla pa ısɛntaa na
pá hʋləɣı akantɛɛ na yəlaa tənа səŋa ısɔ. 7 Kɔtası ta maɣa nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ
kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ ké kʋyakʋ ŋkʋ. Ilɛna Salʋmɔŋ yele na pá taɣanı Isɔ təsɛɛlɛ kataɣa
hɛkʋ taa na pá lá kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tənа tɔ. Na tɔɣɔnaɣa nyənsı, na ciikuɣu
nyənsı na nim cəlɔ nim cəlɔ kɛ tənа.
8 Waatʋ ını ı taa ké Salʋmɔŋ na Isɛɣɛlı samaa tuutuuma, mpa pa lıına tɛtʋ tənа
taa ké pə kpaɣau Lepo-Hamatı halənа pá sıına Icipiti lɔɔʋ na pətɛɛ tɔɔ tɔ, pa
tɔɣa coka acima. 9 Ilɛna pá koti kotuɣu sɔsɔɔʋ kɛ acima kʋyakʋ pəlefɛı naanʋWa
nyəŋkʋ. Na pá tɔɣɔ kɔtaɣa təlatɛ tʋlʋɣʋ acima kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa, na
coka nyəna kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɔtɔ. 10 Pə waalı ké wulaʋ yasa Isɛɣɛlı
nyámа kɛ ısɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ kʋyakʋ hiu na tooso nyəŋkʋ wule. Ilɛna
pá kpena laŋhʋlʋmlɛ. Mpi tɔ, Tacaa lapa kʋpantʋ kɛ Tafiiti na Salʋmɔŋ na ı yəlaa
Isɛɣɛlı nyámа.

Tacaa tasa Salʋmɔŋ tɔɔ ké lɯʋ
(Awulaa I 9:1-9; Kʋtɔɔsʋtʋ II 1:7-12)

11 Waatʋ wei wulaʋ Salʋmɔŋ tɛma lsɔ tɔseɛlɛ na ɪ tɔyaɣa kɛ ŋmaʋ, na mpi ɪ ka
tʋ́ ɪ taa sɪ ɪ lakɪ lsɔ tɔseɛlɛ na ɪ maɣamaɣa ɪ tɔyaɣa pɔ taa tɔ. 12 Ilɛna Tacaa lɪɪ ɪ tɔɔ
ké ahoo na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Ma nɪɪ nyá sɔlɔmʋɣʋ na má tisi na má lɔsɪ lonte tɔnɛ sɪ pá
lakɪ-m kɔtasɪ. 13 Ye ɪsɪɪ kʋyakʋ nakʋlɪ ma tɔka ɪsɔtɔnʋɣʋ na tɛʋ yele nɪɯ, na má
kɔna kʋtolɔŋ na kʋ́ wakɔlɪ tɛtʋ, yaa ma tisi yʋlʋkʋsʋkʋ kɛ ma yɔlaa tɔɔ. 14 Ye ma
yɔlaa mpa pa yaakɪ ma hɔtɛ tɔ, pa pasa pa tɪ na pá sɔlɔmɪ na pá pɛɛkɔɣɪ-m. Ye pa
yela pa mpaaŋ ɪsaɣaŋ, maa nɪɪna-wɛɣɛ hatoo ɪsɔtaa, na má wii-wɛɣɛ pa ɪsaɣatʋ
na má taɣanɪ pa tɛtʋ. 15 Pɔ kpaɣaʋ pɔnɛntɛ tɔ, maa kuli ɪsɛ na má ke ŋkpaŋʋɣʋ na
má nɪɪkɪ sɔlɔmɔŋ wei ɪ tɔna pa sɔlɔmɔɣɪ-m lonte tɔnɛ tɔ taa tɔ. 16 Má lɔsɔna-tɛ na
má pɔsɪ-tɛɣɛ ma nyɔntɛ sɪ maa wɛɛ tɔ taa ké mɔ hɛkʋ kɛ tam tɔɔ na má feŋiɣi tɔ
tɔɔ, na má lakɪ-mɛɣɛ kʋpantʋ. 17 Pɔ kaasa nyá tɔ, ye n tɔŋ teu, ɪsɪɪ nyá caa Tafiiti,
na ń lakɪ pɔ tɔna mpi ma tʋɣʋ-ŋ tɔ. 18 Ilɛ nyɪ sɪ maa yele na nyá awulumpiitu la
toŋ ɪsɪɪ nɔɣɔ ŋka maa síí nyá caa Tafiiti sɪ, ɪ lʋlʋɣʋ nyɤ́ma ká tɔkɔna ɪ kawulaɣa
na pá kaasɔɣɪ tɔmaɣa lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma tɔɔ tɔ. 19 Ama ye í kisa má na ma kiiŋ na ma
kʋsɔsɪɪtʋ na í laakɪ tɪɪŋ na í luŋiɣi-ɪ. 20 Ilɛ maa lɛɛkɪ tɛtʋ nti ma ha-mɛ tɔ, na má lɔ́
lsɔ tɔseɛlɛ nte pa yaakɔna ma hɔtɛ tɔ. Ilɛna piitimnaa tɔna paana lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma
na pá woŋ-wɛ. 21 Waatʋ wei yɔlaa ká tɔŋɔɣɔna lsɔ tɔseɛlɛ nte tɪɪ tewa teu kɛ mpʋ
tɔ tɔ kiŋ tɔ, sɔɣɔntʋ ká kpa-wɛ na pá pɔɔsɔɣɪ pa tɪ sɪ: Ilɛ pepe tɔɔ ké Tacaa wakɔla
tɛtʋ na lsɔ tɔseɛlɛ tɔnɛɣɛ mpʋ? 22 Ilɛ paa cɔ-wɛ sɪ: lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma lɔwa pa lsɔ Tacaa
wei ɪ lɔsa pa caanaa kɛ Icipiti tɛtʋ taa tɔ. Na pá matɔna tɪɪŋ na pá luŋiɣi-ɪ na pá
sɛɛkɪ-ɪ. Pɔ tɔɔ ké lsɔ kɔna mpusinaa panɛ pa tɔnaɣa pa tɔɔ.

8

Salʋmɔŋ tɔma
(Awulaa I 9:10-28)

1 Pɪɪsɪ hiu yoosaa, ɪlɛ Salʋmɔŋ tɛma Tacaa lsɔ tɔseɛlɛ na ɪ maɣamaɣa ɪ tɔyaɣa
ŋmaʋ ntɛ́. 2 Ḿpʋ́ɣʋ́ ɪ taɣana ŋmaʋ kɛ acalɛɛ nna Tiii wulaʋ Hilam ka ha-ɪ tɔ, na í
sɪɪ lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma.

3 Pɔ waalɪ ké ɪ yoona Hamatɪ-Sopa pɔ acalɛɛ na í lɛɛkɪ-yɛ. 4 Ilɛna í ŋmá Tatɔmɔɔ
ɪcatɛ kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa, na acalɛɛ nna a tɔna ɪ ka ŋmá Hamatɪ hɔɣɔlʋɣʋ taa tɔ, na í
sɪɪkɪ ɪ tɔɣɔnaɣa. 5 Ḿpʋ́ɣʋ́ ɪ ŋmawa Pɛtɪ-Holoŋ ɪcatɛ ɪsɔtaa nyɔntɛ na pɔtɛɛ nyɔntɛ.
Acalɛɛ anɪ a ka ké koloosi nyɔna ké na pá tʋ a nɔnɔɔsɪ kɛ kʋkaləsɔŋ, 6 na Palatɪ
ɪcatɛ na acalɛɛ tɔna nna a taa pa sɪɪkaɣa wontu na á ké Salʋmɔŋ nyɔna tɔ. Na nna
a tɔna a taa pa sɪɪkaɣa yoou kɛɛkɛnaa na kpaɣanɔŋ tɔ. Na Salʋmɔŋ ŋma pɔ tɔna
mpi ɪ sɔɔlaa tɔɣɔ Yosalɛm ɪcatɛ taa, na Lipaŋ tɛtʋ taa na tɛtʋ tɔna nti tɔ taa ɪ tɔkaɣa
kawulaɣa tɔ.

7 Piitim lɛmpɪ nyɤ́ma mpa pa ta kɛ lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma tɔ, ɪsɪɪ Hiti nyɤ́ma, na Amolii
nyɤ́ma, na Peliisi nyɤ́ma, na Hifi nyɤ́ma, na Yepusi nyɤ́ma, paa kaasa tɛtʋ taa ké.
8 lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma taa kpiisi pa tɔna. Mpɛɣɛ Salʋmɔŋ ka tʋ́ tɔlasɪ tɔma, na pá tɔŋa-
yɛɣɛ lapʋ kɛ halɔna saŋa tɔtɔ. 9 Ama pɔ kaasa lsɛɣɛlɪ nyɤ́ma tɔ, wulaʋ ta tʋ pɛlɛɣɛ
tɔma kɛ mpʋ. Pɛlɛɣɛlɛ ɪ yoolaa, na pa sɔsaa, na yoou kɛɛkɛnaa na kpaɣanɔŋ pɔ
paasɔnlaa. 10 Ḿpʋ́ɣʋ́ wulaʋ Salʋmɔŋ kpa nyʋɣʋ nyɤ́ma kɛ ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪlɛ na
naanʋwa (250) sɪ pá feŋiɣi samaa wei ɪ lakaɣa tɔmlɛ tɔ.

11 Ilɛna Salʋmɔŋ lɔsɪ ɪ alʋ Icipiti wulaʋ pɛɛlɔ kɛ Tafiiti ɪcatɛ taa, na í caɣa tɔyaɣa
ŋka pa ŋma-ɪ tɔ ka taa. Mpi tɔ, ɪ tɔŋaɣa ké sɪ: Pɔ fɛɪ sɪ ma alʋ maɣamaɣa í caɣa
lsɛɣɛlɪ wulaʋ Tafiiti tɔyaɣa taa. Pɔ taɣa pʋlʋ, kutuluŋ wei ɪ taa pa sɪɪ lsɔ atakaa tɔ
ɪ ké lsɔ nyɔŋ tɔtɔɣɔ.

12 Isɔ tɔseɛlɛ ŋmaʋ tɛma tɔɣɔ Salʋmɔŋ sʋʋ Tacaa kɛ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ tɔna tɔɣɔ lapʋ, kɛ kɔtaɣa tɔlatɛ nte ɪ ka ŋma-ɪ tɔ tɔ tɔɔ ké Isɔ tɔseɛlɛ ɪsɛntaa. 13 Teitei ɪsɪɪ Moisi sɪɪʋ paa kʋyakʋ ŋku kʋ kɔtaɣa lapʋ tɔɔ tɔ. Pa lakaɣa kɔtasɪ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʊɣʊ wule ké. Na ɪsɔtʊ kʋfalʋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ, na pənaɣa taa acima sɔsɔɔna kʋyɛɛŋ, ɪsɪɪ kʋkʋsʊm fɛɪ potopotonaa acima, na Pɛntakɔnta acima na Coka nyəna. 14 Salʋmɔŋ tɔŋaa ké ɪsɪɪ ɪ caa Tafiiti ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Ilɛna í kpa kɔtɔlaa kpeka na Lefii nyɔ́ma mpa pɔ wɛɛ sɪ pá saŋ Tacaa kɛ paa kʋyakʋ ŋku na pá sɔɔsɪ kɔtɔlaa tɔɔ ké pa tɔma taa tɔ, na nɔnɔɔsɪ taŋlaa na pɔ́ kɛɛsəna pa tɔma kɛ paa nɔnɔɣɔ ŋka. Isəna Isɔ yʋlʋ Tafiiti ká sɪɪwa tɔɣɔlɛ. 15 Salʋmɔŋ ta cɔlɔ tɔ taa natɔlɪ. Paa kɔtɔlaa yaa Lefii nyɔ́ma yaa kpancooŋ tɔm taa.

16 Isəna Salʋmɔŋ taɣana ɪ tɔma tɔɣɔlɛ. Pɔ kpaɣaʋ kʋyakʋ ŋku pa sɪɪ Isɔ tɔseɛlɛ kite tɔ, halɔna kʋyakʋ ŋku pa tɛma-tɛ tɔ. Kutuluɣu ŋkʋ kʋ tɔmlɛ tɛma teu ké.

17 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ pola sɔsɔncaasɪ teŋku nɔɣɔ ɪcatɛ kɛ Isiyɔŋ-Kepɛɛ, na Ilatɪ ɪcatɛ kɛ Itɔm tɛtʊ taa. 18 Ilɛna wulaʋ Hilam tilina-ɪ kpɪɪləŋ na ɪ saalaa kʋpama, mpa pa kɛ Fenisii nyɔ́ma tɔ na pá na Salʋmɔŋ nyɔ́ma pá polo Ofii tɛtʊ taa na pá kpaɣa wʋla tɔɔnənaa ɪsɪɪ naanʋwa na tooso na waalɪ na pá pona ɪ té.

9

Sapa wulaʋ alʋ nyəŋ pote kɛ Salʋmɔŋ wiiluɣu (Awulaa I 10:1-13)

1 Ḿpúɣú Sapa tɛtʊ wulaʋ alʋ nyəŋ nɪɪwa Salʋmɔŋ hətɛ yaaʋ. Ilɛna í polo Yosalɛm sɪ ɪ pɔɔsəɣɪ-ɪ tɔmnaa katɛ nyəntʊ, na í na ɪ nyəm tənaɣa. I waalɪ samaa ka wɛ tuutuuma ké. Yooyoonaa səɣəla tulaalʋnaa na wʋla kɛ sɔsɔm, na liɣitee pɛɛ. Ilɛna wulaʋ alʋ nyəŋ ɪnɪ í pɔɔsɪ Salʋmɔŋ kɛ tɔmnaa mpa ɪ ka taɣanaa tɔ. 2 Na ílé í cɔ tɔ tɔna ɪ ta sɔɔ paa kʋlʋmʊɣʊ. 3 Ḿpúɣú alʋ ɪnɪ ɪ nɪɪna ɪ ŋkpaŋʊɣʊ kɛ Salʋmɔŋ ləmaɣasɛɛ tɔm, na í sá ɪ kawulaɣa təyaɣa ŋka ɪ ŋmawa tɔ. 4 Na tɔɣɔnaɣa ŋka pa saakaɣa tɔ, na ɪ waalɪ nyɔ́ma təsʊʊlɛnaa, na kʋtɔɣɔʊ na kʋnyɔnyɔɔm tallaa wontu kususuutu. Na í ná tɔtɔɣɔ ɪsəna wulaʋ na ɪ yəlaa pa pɪɪləɣɪ na pá kpaakɪ Isɔ tɔseɛlɛ tɔ, na pɔ́ lapɪ-ɪ piti na pɔ́ mɔtɪ ɪ nɔɣɔ. 5-6 Ntɛna wulaʋ alʋ nyəŋ ɪnɪ í tɔ sɪ: Pa kɛɛsa-m nyá ləmaɣasɛɛ tɔm kɛ hatoo ma tɛtʊ taa. Ama ma ɪsɛ taa nata, ɪlɛ ma ta mʊ-tɪ. Pəyele pɪɪ ké tampana ké. Halɪ pa ta tɪɪ heelim nyá ləmaɣasɛɛ hɔɣɔlʊɣʊ. Pɔ tɛɛwa ɪsɪɪ paa kɛɛsa-m tɔ təcaɣacaɣa. 7 Nyá waalɪ nyɔ́ma na nyá təyaɣa taa yəlaa tɔna nɪɪwa leleŋ ké. Mpi tɔ, pa wɛ nyá kiŋ na pá nɪɪkɪ ləmaɣasɛɛ tɔm kɛ tam. 8 Ma sama nyá Isɔ Tacaa wei ɪ ləsa-ŋ sɪ ḿ tɔɣɔ kawulaɣa na ɪ hətɛ kɛ Iseɣɛlɪ nyɔ́ma tɔɔ tɔ. Isɔ ɪnɪ ɪ sɔɔla ɪ yəlaa ké, na ɪ caa sɪ pá wɛɛ tam tɔɔ. Pɔ tɔɔ ké ɪ kpa-ŋ pa wulaʋ na í tʊ-ŋ sɪ ḿ tɔŋ tampana na ḿ lakɪ kʋsiɣisim.

9 Pɔlɛ pɔ waalɪ ké Sapa wulaʋ ɪnɪ ɪ hawa Salʋmɔŋ kɛ wʋla kɛ tɔɔnənaa tooso na hɔɣɔlʊɣʊ na tulaalʋ kɛ sɔsɔm, na liɣitee pɛɛ tɔtɔ. Too tɔ nɔɣɔlʊ ta nata tulaalʋ ɪsɪɪ ḿpúɣú Iseɣɛlɪ taa.

10 Ḿpúɣú wulaʋ Hilam tɔmlɛ nyɔ́ma na Salʋmɔŋ nyɔ́ma mpa paa pola Ofii tɔ, pa kɔna wʋla na kpeŋkpelasɪ kʋpaŋsɪ na liɣitee pɛɛ. 11 Kpeŋkpelasɪ kʋpaŋsɪ kɛ wulaʋ Salʋmɔŋ ka lapa Isɔ tɔseɛlɛ, na ɪ kawulaɣa təyaɣa tɔkpalɛ. Na pá saakɪ-sɪ tɔtɔɣɔ saŋkʋnaa na cəməŋ kɛ yonyoolaa. Too tɔ, pa ta nata pʋlʋ ɪsɪɪ ḿpúɣú Yuta tɛtʊ taa.

12 Ḿpúɣú Salʋmɔŋ hawa alʋ ɪnəɣɪ pɔ tɔna mpi ɪ nawa na ɪ sələmɪ-ɪ tɔ. Halɔna pɔ́ tɛɛ ɪsɪɪ alʋ ka ha ɪnɪ tɔ. Ilɛna wulaʋ alʋ nyəŋ ɪnɪ na ɪ waalɪ nyɔ́ma pá məlɪ pa tɛtʊ taa.

Salʋmɔŋ toŋ tɔm (Awulaa I 10:14-29)

13 Paa pənaɣa ŋka, wʋla tɔɔnənaa hiu kɛ pa kɔŋna wulaʋ Salʋmɔŋ. 14 Ilɛna
pácɔ́ pə́ kaasɪ mpi mpi taatəlaa fɛlaɣa-ɪ wontunaa tɔɔ tɔ. Na wʋlanaa na liɣitee
nyəɣətʋ nti ɪ tɛtʋ hɔɣələŋ nyɔɔŋ nyə́ma na laalupunaa awulaa ná fɛləɣɪ-ɪ tɔ.
15 Ḿpúɣú wulaʋ Salʋmɔŋ yelaa na pá lu wʋla kʋsitu kɛ kpalə́ŋ kɛ ŋmʋnʋɣʋ
(200). Paa ŋku kʋ tɔɣa kiloonaa naatoso. 16 Na kpalə́ŋ səkpeŋ kɛ ŋmʋnʋɣʋ
nɪnʋwa (300). Paa ŋkuɣu nyəɣətʋ kiloonaa tooso. Ilɛna pá sɪɪ kutuluɣu ŋku pa
yaa sɪ Lipaŋ hɔtʋɣʋ tɔ kʋ taa.
17 Na Salʋmɔŋ yele na pá saakɪ kawulaɣa kpelaɣa na tuu kela, na pá tú ka tɔɔ
ké wʋla maɣamaɣa. 18 Na pá sɪɪ-kɛɣɛ kumte nte tə wɛna kumlisi kʋkpakpasɪ
naatoso tɔ tə tɔɔ. Ilɛna pá tú-kɛɣɛ nɔɔhɛɛ təsɪɪlɛ kɛ wʋla. Paa saaka-kɛɣɛ na pá tú
təteesile kukulukulle, na pá tú tɔɣɔlasɪ lɛɛsəŋ kɛ tə ŋkpalasɪ təsɪɪlɛ. 19 Ilɛna pá lá
tɔɣɔlasɪ lɛɛsəŋ naanʋwa na naaleɣɛ kumlee anɪ a tɔɔ. Naatoso kɛ ntɔɣɔŋ tɔɔ, na
naatoso na mpətəŋ tɔɔ. Wulaʋ nɔɣɔlʋ ɪ ta saakəta kawulaɣa kumte ńté tə taka.
20 Wʋla kɛ paa lupa Salʋmɔŋ təyaɣa taa lʋm poosiyanaa tənа, na Lipaŋ hɔtʋɣʋ
kutuluɣu taa wontunaa kʋtəsətʋ. Liɣitee nyəɣətʋ ná táá fɛɪna teeli nɔɣɔlʋɣʋ
Salʋmɔŋ waatʋ taa. 21 Wulaʋ ka wɛna ɪ kpɪɪlə́ŋ ké, na Hilam nyəŋ saalaa
yɛlə́ɣəna-ɪ. Paa pɪɪsɪ tooso wei, pa kɔŋna wʋla, na liɣitee nyəɣətʋ, na tuu kela,
na təkpaalə́ŋ, na kacɔka sumasɪ səsɔɔnsɪ nasəlɪ.
22 Salʋmɔŋ ka téé antulinya tənа awulaa tənaɣa toŋ ké na ləmaɣasɛɛ. 23 Pɔpɔtʋ
fɛɪ lelə́ŋ, Isɔ ka ha-ɪ ləmaɣasɛɛ ké. Na awulaa lɪɪkəna paa timpi na pá kɔŋɪ-
ɪ tɔmnaa pɔɔsʋɣʋ. 24 Paa pənaɣa ŋka, yəlaa mpɛ pa kɔŋaɣana-ɪ kʋcɔɔŋ ké, na
liɣitee wontu, na wʋla, na wontu kʋsusuutu, na yoou wontu, na tulaalʋnaa,
na kpaɣanəŋ, na kpaŋasɪ.
25 Salʋmɔŋ ka wɛna yoou kɛɛkɛnaa kpaɣanəŋ kɛ iyisi liɣiti (4000) ké.
Kpaɣanəŋ kʋcacaɣaŋ kɛ iyisi naanʋwa na naalɛ (12000) wei Salʋmɔŋ ka sɪɪwa
acalɛɛ nna a taa ɪ yoou kɛɛkɛnaa ka wɛɛ tɔ, na lɛlə́ŋ kɛ ɪ cɔlɔɣɔ Yosalɛm ɪcatɛ taa.
26 Salʋmɔŋ ka ŋmakəla awulaa tənaɣa. Mpa pa tɛtʋ pɔwa pə kpaɣaʋ pɔɣɔ sɔsaɣa
Ifəlatɪ tɔ. Haləna Filiisi nyə́ma tɛtʋ na pá yoosina Icipiti nyə́ma nyəntʋ toŋa.
27 Salʋmɔŋ kawulaɣa waatʋ tɔ, liɣitee nyəɣətʋ ka wɛ Yosalɛm taa ké ɪsɪɪ pɛɛ. Na pə́
kaasɪ na kpeŋkpelasɪ kʋpaŋsɪ náá təɔlɪ yem, ɪsɪɪ pa tɛ tɪɪŋ wei pa yaakɪ sɪ Sikomɔɔ
na í nyɔɔkɪ tɛtɛkəlɛ taa tɔ. 28 Icipiti na tɛtʋnaa lɛntɪ kɛ paɣatəlaa pukaɣa na pá
kɔŋna Salʋmɔŋ kɛ ɪ kpaɣanəŋ.

Salʋmɔŋ səm
(Awulaa I 11:41-43)

29 Pa kɛɛsa Salʋmɔŋ tɔm lɛntɪ, pə kpaɣaʋ tə kancaalaɣa na tə tənaɣa tɔɣɔ
takəlasɪ nsi pa yaa sɪ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Nataŋ təma takəlaɣa tɔ ka taa. Na nti
pə hʋla Silo tʋ Ahiya tɔ pə takəlaɣa taa, na Yeto kʋnanatʋ nyəŋka taa. Takəlaɣa
kantəkaɣa nyəŋka ŋkɛ ka taa ké pa kɛɛsəɣɪ Nepatɪ pəyalʋ Solopʋwam wei ɪ ké
Isɛɣɛlɪ wulaʋ tɔ ɪ tɔm. 30 Pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu ké Salʋmɔŋ tɔɣa kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlɪ
kʋkpɛntʋɣʋ tənа yəlaa tɔɔ ké Yosalɛm. 31 I kɔma na í sí, ɪlɛna pá pimi-i ɪ caa kiŋ
kɛ Tafiiti tɛ. Ilɛna ɪ pəyalʋ Lʋpʋwam lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

YUTA AWULAA TƆM

10

Isɛɣɛlɪ nyə́ma kotuɣu kɛ Sikɛm
(Awulaa I 12:1-15)

1 Ḿpúɣú Lʋpʋwam pola Sikɛm. Mpi tɔ, tənaɣa Isɛɣɛlɪ kpeka nna a wɛnna ilim
ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ, a kotaa sɪ a kpaakɪ-ɪ wulaʋ. 2 Waatʋ ɪnɪ tɔ, Nepatɪ pəyalʋ Selopʋwam
wei ɪ ka sewa wulaʋ Salʋmɔŋ na í cɔɔsɪ Icipiti tɔ ɪ wɛ tənaɣa tam. I nɪɪwa Sikɛm
kotuɣu ŋkʋ kʋ tɔm, ɪlɛna í lɪɪ Icipiti na í kpe. 3 Ḿpúɣú pa tila ɪ waalɪ na í kɔɔ na

í sɔɔsɪ Ise̱le̱lɪ te̱tʋ ilim ntɔ̱ɔ̱ŋ kpeka tɔɔ, na pá yɔ̱ɔ̱tɪ Lʋpʋwam sɪ: 4 Nyá caa ka lakaɣa-tʋɣʋ ɪsɪɪ yomaa, ye nɔɔnɔɔ nyaa pasa ta sə̱ɣə̱la wena a nɪɪ-tʋɣʋ ɪsəntɔ tɔ, tá sɔɔlʋ pɪɪwa sɪ tə́ la-ŋ təmle̱. 5 Mpʋɣʋle̱ Lʋpʋwam sɪ: Ɪ taŋ na kʋye̱e̱ŋ tooso te̱e̱, ɪle̱na í kɔɔ na tə́ ná.

Ḿpúɣú yə̱laa te̱ewa. 6 Nte̱na Lʋpʋwam pɔɔsɪ sɔsaa mpa paa we̱ ɪ caa cɔlɔ̱ɔ̱ waatʋ wei ílé ɪ ka we̱na ɪ weesuɣu tɔ sɪ: Suwe̱ɣe má cɔ yə̱laa mpɛ?

7 Nti pa cɔ-ɪ tɔ̱ɣɔle̱ sɪ: Ye n lakɪ yə̱laa mpɛ̱ɣɛ kʋpantʋ na ń mʋɣɪ-we̱ɣe̱ teu na ń yɔ̱ɣɔtə̱ɣə̱na-we̱ɣe̱ tɔm lele̱ŋ nyə̱ntʋ. Paa we̱ɛ nyá tə̱mle̱ nyə́ma kɛ tam tɔɔ ké.

8 Ama Lʋpʋwam ta mʋ sɔsaa laɣatʋ tasʋɣʋ mpɪ. Ɪle̱na í polo í pɔɔsɪ ɪ malanaa ɪfepiya mpa pa we̱ ɪnɪ ɪ kiŋ tɔ sɪ: 9 Yə̱laa mpɛ sɪ má pasa-we̱ɣe̱ sə̱ɣə̱la nna ma caa ka sʋka-wɛ tɔ. Ɪlɛ má cɔ-wɛ suwe?

10 Mpʋɣʋle̱ Lʋpʋwam ɪfepu tɔ̱ɣɔntə̱le̱naa mpɛ pa tɔma sɪ: Cɔ-wɛ sɪ, mpalʋm ta kisi-mɛɣɛ tɔ̱ɣɔʋ, kacaŋfana pɔ̱ɣɔ na? 11 Mpʋ tɔ, sə̱ɣə̱la yuŋ nyə̱na kɛ ma caa ka sʋka-mɛ, maa sɔɔsɪ-mɛɣɛ sə̱ɣə̱la le̱nna tɔtɔ. Hikasɪ kɛ ma caa hɔmna mə ŋkpaŋŋ. Ama maa hɔ mə nyə̱ŋ na hikasɪ nsi sɪ tɔɔ we̱ nyə́má tɔ.

12 Ḿpúɣú Selopʋwam na yə̱laa pa mə̱la Lʋpʋwam kiŋ kɛ kʋye̱e̱ŋ tooso wule, ɪsɪɪ ɪ ka heeluɣu-wɛ tɔ. 13 Na wulaʋ kisi laɣatʋ nti sɔsaa ka tasa-ɪ tɔ, na í holina yə̱laa 14 ɪsɪɪ ɪfepiya ka tasʋɣʋ-ɪ laɣatʋ tɔ sɪ: Sə̱ɣə̱la yuŋ nyə̱na kɛ ma caa ka sʋka-mɛ. Maa sɔɔsɪ-mɛɣɛ sə̱ɣə̱la tɔtɔ. Hikasɪ kɛ ma caa hɔmna mə ŋkpaŋŋ. Ama maa hɔ mə nyə̱ŋ na hikasɪ nsi sɪ tɔɔ we̱ nyə́má tɔ.

15 Ḿpúɣú wulaʋ Lʋpʋwam kisa yə̱laa kʋsə̱lə́mʋtʋ. Ɪlɛ Tacaa ɪsɔ ka lapə̱na mpʋ. Ɪle̱na pə́ lá ɪsɪɪ ɪsɔ ka sɪɪʋ ɪsɔ kʋyɔ̱ɣɔtʋtʋ te̱lə̱sʋlʋ Ahiya kɛ nɔ̱ɣɔ sɪ í te̱lə̱sɪ Selopʋwam tɔ.

Kawulaɣa faɣaʋ
(Awulaa I 12:16-25)

16 Waatʋ wei ilim ntɔ̱ɔ̱ŋ tɔɔ ɪse̱ɣe̱lɪ nyə́ma cɛkə̱naa sɪ wulaʋ kisa pa tɔm kɛ mʋɣʋ, ɪle̱na pá tɔmɪ-ɪ sɪ:

Tá na Tafiiti tə fɛɪna natə̱lɪ.
Ta na Sesee pə̱yalʋ tə kaa we?
Paa wei í kpe ɪ tɛ.
Tafiiti lʋlʋɣʋ tʋ nyá,
nyaa paasə̱na nyá kawulaɣa.

Ɪle̱na pa ya. 17 Yuta te̱tʋ tike yə̱laa nyə̱naɣana Lʋpʋwam kɛ pa wulaʋ. 18 Paa na mpʋ na í tili tə̱lasɪ tə̱ma nyʋɣʋ tʋ Atolam kɛ Ise̱ɣe̱lɪ nyə́ma mpa pa we̱ ilim ntɔ̱ɔ̱ŋ tɔɔ tɔ pa té. Ɪle̱na pɛle̱ pá yaɣa Atolam kɛ pɛɛ na pá kʋ. Ḿpúɣú Lʋpʋwam kpa ɪ kɛɛkɛ tɔɔ ké kpakpaa na í se na í polo Yosalɛm. 19 Ɪsə̱na ilim ntɔ̱ɔ̱ŋ tɔɔ nyə́ma kisina Tafiiti lʋlʋɣʋ nyə́ma kawulaɣa tɔ̱ɣɔle̱. Na ḿpúɣú pə̱ we̱ hale̱na saŋa.

11

1 Waatʋ wei Lʋpʋwam tala Yosalɛm, ɪle̱na í koti Yuta na Pɛncame̱e pə̱ yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa (180000) sɪ pá polo pá yoona Ise̱ɣe̱lɪ nyə́ma na pá mə̱ŋna-ɪ ɪ kawulaɣa. 2 Ama Ɪsɔ heela ɪ kʋyɔ̱ɣɔtʋtʋ te̱lə̱sʋlʋ Semaya sɪ: 3 Heeli Salʋmɔŋ pə̱yalʋ Lʋpʋwam wei ɪ ké Yuta wulaʋ tɔ, na Ise̱ɣe̱lɪ nyə́ma tə̱na mpa pa we̱ Pɛncame̱e na Yuta te̱tʋ taa tɔ sɪ: 4 Tacaa yɔ̱ɣɔtaa sɪ í taa yoona mə maɣamaɣa mə te̱e̱tʋnaa. Má yelina sɪ pə́ la ɪsɪɪ pə lapʋ mpʋ tɔ. Paa wei í mə̱lɪ ɪ té.

Pa nɪɪ Tacaa tɔm ntɪ, ɪle̱na pá kʋ́ pa páánáá ke̱ Selopʋwam tɔɔ.

Lʋpʋwam ŋmaʋ kɛ koloosi acale̱e

5 Waatʋ wei Lʋpʋwam caɣa Yosalɛm taa, ɪle̱na í ŋmá koloosi na í cɔɔna Yuta acale̱e le̱nna. 6 Pə kpaɣaʋ Pɛtə̱le̱hɛm, na Ɪtam, na Tekʋwa. 7 Na Pɛtɪ-Suu, na Soko, na Atulam. 8 Na Katɪ, na Malesa, na Sifɪ. 9 Na Atolayim, na Lakisi, na Aseka. 10 Na Sola, na Ayalɔŋ, na Hepə̱lɔŋ tɔ. Yuta na Pɛncame̱e pə̱ koloosi acale̱e nté.

11 Ḿpúɣú Lʋpʋwam ŋmá koloosi kʋpaŋsı na í cɔɔna-yɛ. Na í sıı nyʋɣʋ nyə́ma kɛ
a taa. Na í nyəkı tɔɣɔnaɣa na nim na sʋlʋm. 12 Acalɛɛ anı paa nte tə taa ka wɛ
kpaləŋ ké na ŋmantaası. Na a toŋ tɔɔ ké ı kawulaɣa taaŋa Yuta na Pɛncamɛɛ pə
tɛtʋ taa.

Lefii nyə́ma na kətəlaa pa təna Lʋpʋwam tɔɔ

13 Ḿpúɣú Isɛɣɛlı tɛtʋ tənа kətəlaa na pə Lefii nyə́ma pa polaa na pá kpɛntəna
Lʋpʋwam. 14 Paa yela pa nyəmnaa kɛ pəcɔlɔ pəcɔlɔ acalɛɛ taa ké. Ilɛna pá polo
Yosalɛm kɛ Yuta kawulaɣa taa. Mpi tɔ, Selopʋwam taŋaɣa-wɛɣɛ sı pá taa la Tacaa
kɔtʋɣʋ təmlɛ. 15 Tampana tɔɔ, Selopʋwam ka kpawa ı maɣamaɣa kɛ pəŋtʋlʋŋ, na
nawee lɛɛsəŋ wei pa laakaɣa təkɔtəlɛnaa taa tɔ pə kɔtaɣa nyə́ma ké. 16 Ilɛna Isɛɣɛlı
kpeka yəlaa təna mpa pa luɣu ka wɛ pa ısɔ sɛɛʋ kɛ teu tɔ, pá təŋ Lefii nyə́ma waalı
ké Yosalɛm sı pa lakı pa caanaa Isɔ Tacaa kɛ kɔtası. 17 Na pá sənа Yuta kawulaɣa
na Lʋpʋwam nyɔɔ toŋ. Pa tɔma Tafiiti na Salʋməŋ pa ıkpatɛ taa ké ḿpúɣú pıusı
tooso ké.

Lʋpʋwam lʋlʋɣʋ nyə́ma

18 Ḿpúɣú Lʋpʋwam kpaɣa Tafiiti pəyalʋ Yelimɔtı pɛɛlɔ Mahalatı. Mahalatı
too kɛlɛ Sesee pəyalʋ Iliyapı na ı alʋ Apihayili pa pɛɛlɔ. 19 Ilɛna Mahalatı lʋlı-ı
apalʋpiya tooso. Yewusi, na Semaliya, na Saham. 20 Pəlɛ pə waalı ké Lʋpʋwam
kpaɣa Apəsalɔm pɛɛlɔ Maaka. Na í lʋlı-ı apalʋpiya liɣiti. Apiya, na Atayi, na Sisa,
na Selomitı. 21 Ama Lʋpʋwam ka sɔɔla Maaka na pá kəlı lɛlaa. Lʋpʋwam alaa
sɔsaa ka wɛ pəlefɛı hiu na səkpema kɛ nıitoso. I lʋla apalʋpiya kɛ pəlefɛı hiu na
naanʋwa na alʋpiya kɛ nıitoso (60). 22 Ḿpúɣú Lʋpʋwam kʋsa ı alʋ Maaka pəyalʋ
Apiya nyʋɣʋ, na Apiya pəsı lɛlaa nyʋɣʋ tʋ. Mpi tɔ, Lʋpʋwam caakaɣa ké sı Apiya
í tɔɣɔ kawulaɣa. 23 Ilɛna Lʋpʋwam la laɣatʋ, na í yası ı pəyalaa lɛlaa kɛ Yuta,
na Pɛncamɛɛ pə koloosi acalɛɛ taa. Na í cɛlɛ-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɛ sɔsɔm, na alaa kɛ
tuutuuma.

12

Icipiti wulaʋ Sisakı yoonaʋ kɛ Yuta
(Awulaa I 14:25-28)

1 Waatʋ wei Lʋpʋwam kawulaɣa caɣa teu na í yoo toŋ ılɛna í lɔ Tacaa kiiŋ, na
ı yəlaa təna náá la mpʋ tɔtɔ. 2-3 Lʋpʋwam kawulaɣa pənaɣa kakpası nyəŋka taa
ké Icipiti wulaʋ Sisakı polaa na í yoona Yosalɛm. Pa yoou kɛɛkɛnaa ka wɛ iyaɣa
na ŋmʋnʋɣʋ (1200). Na kpaɣanəŋ caɣalaa kɛ iyisi nıitoso (60000). Na Lipii na
Suki na Itiyopii pə yoolaa kɛ tuutuuma. Lʋpʋwam na Yuta nyə́ma pa lɔʋ Tacaa
tɔ pə kasəyaɣa nté. 4 Icipiti wulaʋ ını ı lɛɛka Yuta koloosi acalɛɛ ké, halәna í tala
Yosalɛm. 5 Ilɛna Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Semaya polo na í maɣana Lʋpʋwam na
Yuta nyʋɣʋ nyə́ma pa kota Yosalɛm. Waatʋ ınəɣı Sisakı kpɛɣɛtaa. Ilɛna í heeli-wɛ
sı: Tacaa tɔma sı, timpi í lɔ-m tɔ, maa tʋ-mɛɣɛ Icipiti wulaʋ Sisakı niŋ taa.

6 Ḿpúɣú wulaʋ Lʋpʋwam na nyʋɣʋ nyə́ma pa ná pa tasəkəlɛ na pá tɔ sı: Tacaa
kɛlɛ tampana tʋ.

7 Tacaa ná mpʋ, ılɛna í taɣanı Semaya kɛ heeluɣu sı: Timpi pa ná pa tasəkəlɛ tɔ,
ma kú ma pááná kɛ pa tɔɔ. Ma kaa tasa-wɛɣɛ kpiisuɣu. Maa waası-wɛɣɛ nɔɔnɔɔ.
Ma kaa tʋ Yosalɛm kɛ Sisakı niŋ taa na í wakəlı-tɛ. 8 Paa na mpʋ tɔ, maa yele na
Icipiti wulaʋ ŋmakəlı-wɛ. Waatʋ ını paa cɛkəna sı ye yʋlʋ pɛta-m ı tı, pə faɣana
ye ı pɛta ı təɣı atɛ awulaa.

9 Ḿpúɣú Icipiti wulaʋ Sisakı yoona Yosalɛm nyə́ma, na í koosi Isɔ təsɛɛlɛ na
kawulaɣa təyaɣa kpancoou təna. Ilɛna pá tıı kələna wʋla kpaləŋ wei Salʋməŋ ka
lupa tɔ. 10 Ḿpúɣú wulaʋ Lʋpʋwam lupa nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kpaləŋ, na í lɛɛtı
wʋla nyəŋ ını ı lonte. Na í cɛlɛ-ı kawulaɣa təyaɣa taŋlaa nyʋɣʋ nyə́ma. 11 Na

wulaʋ í puki lsɔ təseɛlɛ, ılɛ taŋlaa polo na pá kpaɣa kpaləŋ ını na pá sıına-ı. Ye pa tɛma, ılɛ pa məŋna-ı ı təcaɣalɛ.

12 Pə tɔɔ ké Tacaa pááná hɛɛ Lʋpʋwam tɔɔ, na í yele-wɛɣɛ kpiisuɣu. Mpi tɔ, ı ka naWa ı tasəkəlɛ na í tisi. Ilɛna kʋpantʋ wɛɛ Yuta taa.

Lʋpʋwam kawulaɣa tənaɣa
(Awulaa I 14:21-24,29-31)

13 Mpúɣú wulaʋ Lʋpʋwam tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm taa ké ı lʋlʋɣʋ pıısı nıılɛ na kʋlʋmaɣa nyəŋka taa. Pıısı naanʋWa na naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ı tɔɣa ı kawulaɣa ŋkɛ. Na í nyɔɔsı ı kawulaɣa kɛ teu. I too ka ké Amoni tʋ, na pá yaa-ı sı Naama. Yosalɛm kɛ Tacaa ləsa Yuta tɛtʋ taa sı paa sɛɛkı-ı. 14 Mpúɣú Lʋpʋwam lapa mpi pə fɛı Tacaa kɛ teu tɔ. I ta lana lotu kʋlʋmtʋ sı í nyı ı luɣu nyəntʋ.

15 Pa kɛɛsa Lʋpʋwam tɔm kancaalaɣa na tə tənaɣa kɛ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Semaya na nalʋ ltoo pa təma takəlası taa. Tənaɣa pa ŋmaa lʋlʋŋ loosi. Lʋpʋwam na Selopʋwam pa yookaɣa tam ké. 16 Waatʋ wei Lʋpʋwam səpa, ılɛna pá pimi-ı Tafiiti tɛ. Ilɛna ı pəyalʋ Apiya lɛɛtı ı lonte.

13

Apiya kawulaɣa
(Awulaa I 15:1-8)

1 lsɛɣɛlı wulaʋ Selopʋwam kawulaɣa pənaɣa pəlefɛı hiu nyəŋka taa ké Apiya pəsa Yuta nyámа wulaʋ. 2 Ilɛna í tɔɣɔ pıısı tooso ké Yosalɛm. I too kɛlɛ Kipeya tʋ Uliyɛlı pɛɛlɔ Mikaya.

Apiya na Selopʋwam pa yookaɣana təmaɣa. 3 Mpúɣú Apiya kpaɣa ı yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi nasəlɛ (400000) sı ı yookina Selopʋwam. Na Selopʋwam taɣanı ı nyámа kɛ iyisi nasənaasa (800000) sı ı suliɣi-ı. 4 Mpúɣú Apiya kpawa Semalayim pulaɣa tɔɔ ké lfəlayim pɔɔŋ taa. Ilɛna í holina Selopʋwam na lsɛɣɛlı nyámа sı: I nıı ma tɔm yoo. 5 I ta nyı taa sı Tafiiti na ı lʋlʋɣʋ nyámа kɛ lsɛɣɛlı lsɔ Tacaa tʋWa kawulaɣa kɛ tam tɔɔ, pıı layasəɣı. 6 Pəyele Nepatı pəyalʋ Selopʋwam ná kʋla ı caa Salʋmɔŋ wei ı təmlɛ ı lakaɣa tɔ ı tɔɔ. 7 Mpúɣú yʋlʋyemnaa na tɛtɛlataa kotina Selopʋwam na pá la na í kəlı Salʋmɔŋ pəyalʋ Lʋpʋwam. Mpi tɔ, Lʋpʋwam ká ké pəyaɣa ké, ı ta nyı pʋlʋ ılɛ ı ta pəsı na í səŋ pa ısɛntaa. 8 Ilɛna nɔɔnɔɔ mıı caakı sı í yoona kawulaɣa ŋka Tacaa tʋWa Tafiiti lʋlʋɣʋ nyámа tɔ. I lapa yoolaa kpekəle səsəəlɛ. Pəyele í tɔka wʋla naWee nna Selopʋwam lupa tɔ, na í laakı. 9 I tɔɣɔna Tacaa kətəlaa Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyámа, na Lefii nyámа, na í kpa mə təɣı kətəlaa, ısıı tɛtʋnaa lɛntı yəlaa lapʋ tɔ. Ye wei ílé í kɔna latəcɛ, na ıWaaŋ naatosompɔɣɔlaɣa, ı pəsa tuŋ kətʋlʋ ntɛ́ mpʋ. 10 Ama tá ılɛ, lsɔ Tacaa tike kɛ tá nyənəɣı, tə ta kpɛɛsəna-ı. Na Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyámа ntɛ́ Tacaa kətəlaa na Lefii nyámа náá lakı pa təma. 11 Tanaŋ na taanaɣa ké tə lakı kətası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ. Na tá wɔkı tulaalunaa kɛ kətaɣa təlatɛ tɔɔ. Na tá sıkı lsɔ potopotonaa kɛ ı taapəlı tɔɔ. Na tá mʋsəɣı fətəla səsɔ kɛ taanası. Tá lakı teu kɛ Tacaa təmlɛ ké. Ama mə kisina-ı. 12 Tɔʋ, pənɛntɛ Tacaa kɛlɛ tá nyʋɣʋ tʋ. Na ı kətəlaa ntɔ́, sı pá hʋləɣı yoou tutuɣu, na mə na-ı í suliɣi. Ile lsɛɣɛlı nyámа mɛ, í taa yoona mə cɔsɔnaa lsɔ Tacaa. Mpi tɔ, í kaa kpaɣa ı tɔɔ ké nyıılʋɣʋ.

13 Waatʋ ınəɣı Selopʋwam faɣa ı yoolaa taa, na pá polo pa papı Yuta nyámа waalı. Na ı yoolaa lɛlaa na ısɛntaa tɔɔ, na pə́ tʋ-wɛɣɛ hɛkʋ. 14 Yuta nyámа pəsaa ılɛ, pa cɛkənaa kɛlɛ sı paa yoo taa na waalı. Ntɛna pá wiina Tacaa sı í waası-wɛ. Waatʋ wei kətəlaa yaɣa tutuuŋ, 15 ılɛna pa yoolaa kiisi. Tənaɣa Tacaa yelaa na Selopʋwam na lsɛɣɛlı nyámа pa tuli tapəŋ. 16 Na pá se na lsɔ tʋ-wɛɣɛ Yuta nyámа niŋ taa. 17 Mpúɣú Apiya na ı yoolaa pa kəla-wɛ təkpataa, na pá kʋ pa yoolaa taa yoolaa kɛ iyisi nasəlɛ na nıınʋWa (500000). 18 lsɛɣɛlı nyámа ná kpisa mpʋ

tɔ na Yuta nyámа náá tɔgɔ akaitʋ. Mpi tɔ, pa cɔsɔnaa lsɔ Tacaa kɛ pa tɛɛlaga.
19 Mpúgú Apiya tɔgɔna Selopʋwam, na í lɛɛkı Petɛɛlı, na Yesana, na lfəlɔŋ na pə
cəlɔ acalɛɛnaa.
20 Halənа Apiya səm, Selopʋwam ta tasa ı toŋ kʋpəŋ taa ké məlʋgʋ. Ama Tacaa
tɛɛsəna-ı kʋgʋ ké. 21 Ilɛna Apiya toŋ náá sɔɔsəgı na í kpaga alaa naanʋwa na liɣiti.
Mpúgú ı lʋla apalʋpiya kɛ hiu na naalɛ, na alʋpiya kɛ naanʋwa na naatoso.
22 Apiya tɔm lɛntı wɛ takəlaga ŋka pa yaa sı lsɔ kʋgɔgɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ltoo kʋtɔɔsʋtʋ
takəlaga tɔ ka taa. Ka taa ké pa kɛɛsa ı kʋlapʋtʋ na ı təma. 23 Apiya səpa, ılɛna pá
pimi-i Tafiiti tɛ, na ı pəyalʋ Asa lɛɛtı ı lonte.

14

Asa kawulaga kancaalaga
(Awulaa I 15:9-11)

Mpúgú tɛtʋ caga təpamm kɛ Asa kawulaga waatʋ kɛ pıusı naanʋwa. 1 Mpúgú
Asa lapa mpi pə wɛ teu na pá maga lsɔ Tacaa tɔ. 2 I kpiisa təfɛɛnlɛnaa na timpi
timpi cefelinaa laakı tɔ. Na í yɔkı pɛɛ kʋsikee, na í sɛtı tesikası kʋlalaası. 3 Na í tó
Yuta nyámа sı pá sɛɛ pa cɔsɔnaa lsɔ Tacaa na pá tɔkı ı kiiu na ı kʋsəsıʋtʋ. 4 Asa ka
kpiisa cefelinaa təlaalɛnaa təna, na tulaalʋ təwɔtɛnaa tənaga Yuta acalɛɛ təna taa
ké. Ilɛna ı kawulaga caga təpamm. 5 Nəgəlʋ ta yoona Asa kɛ pıusı nsı sı taa. Mpi
tɔ, Tacaa magamaga ka yelina na í hɛɛsı. Hɛɛsʋgʋ pıusı nsı sı taa ké Asa tagana
Yuta acalɛɛ lɛnna. 6 Asa tɔma Yuta nyámа sı: Tá ŋmá koloosi na tá cɔɔna acalɛɛ
anı na tá tó kʋkaləsəŋ. Mpi tɔ, tə tɔka ta lsɔ Tacaa tɔm kɛ teu, na í yele na tá tɛtʋ
wɛ tá niŋ taa na tá hɛɛsı.
Ntɛna pá sʋʋ təmlɛ taa na pá tú tə nyʋgʋ.
7 Asa yoolaa Yuta kpekəle nyámа mpa pa tɔkaga kpaləŋ səsɔɔŋ na ŋmantaası
tɔ, paa wɛ iyisi ŋmʋnʋgʋ na nıınʋwa (300000) ké. Na Pɛncamɛɛ nyámа kɛ iyisi
ŋmʋnʋgʋ na nıınaasa (280000) na pá tɔka kpaləŋ səkpeŋ, na pá nyámа tɔɔŋ tɔm.
Pa tənaga mpʋ, paa ké yoolaa taa yoolaa ké. 8 Mpúgú Itiyopii tʋ Sela kpa Yuta
nyámа tɔɔ, na ı yoolaa kɛ iyisi iyaga (1000000). I yoou kɛɛkɛnaa kɛ ŋmʋnʋgʋ na
nıınʋwa (300). Halənа í tala Malesa ıcatɛ. 9 Na Asa na ı yoolaa pá pıulı Sefata
tɛtɛkəlɛ taa kɛ Malesa kiŋ. 10 Ntɛna Asa wiina lsɔ Tacaa sı: Haı, Tacaa pə fɛı-ŋ
katɛ sı ń waası ıcamiya ısıı toŋ tʋ. Mpʋ tɔ, kɔɔ na ń waası-tʋ. Mpi tɔ, nyaga tə
tɛɛləgı. Nyá hətɛ taa ké tə kpaakı yoolaa tuutuuma ınɛ ı tɔɔ. Haı, Tacaa nyagalɛ
tá lsɔ, taa yele sı yʋlʋ í kəlı-ŋ.
11 Mpúgú Tacaa yelaa na Itiyopii yoolaa tuli tapəŋ, na pá se Asa na ı yoolaa.
12 Ilɛna pɛlɛ pá tú pa waalı na pá tana-wɛgɛ Kelaa. Na pá kʋ-wɛgɛ tuutuuma, na
pá pɛlı pa niŋ. Mpi tɔ, Tacaa kʋna-wɛ na ı yoolaa nɔgɔ. Na Yuta nyámа náá kuu
pa wontu kɛ sɔsɔm. 13 Na pá lɛɛkı Kelaa cəlɔ acalɛɛ təna. Mpi tɔ, Tacaa sɔgɔntʋ
ká pıı a taa yəlaa ké. Mpúgú pa kuu a wontu kɛ tuutuuma. 14 Ilɛna pá kʋlı tiikilaa
piitim tɔɔ, na pá kuu heeŋ na yooyoonaa kɛ sɔsɔm. Na pá məlı Yosalɛm.

15

Asa tayanʋgʋ kɛ lsɔsɛɛlɛ
(Awulaa I 15:12-15)

1 Mpúgú lsɔ Feesuyu kʋlənа Otɛtı pəyalʋ Asaliya. 2 Ilɛna í lıı na í polo í magana
Asa na í heeli-ı sı: Haı, tá caa wulaʋ. Yuta nyámа, na Pɛncamɛɛ nyámа mɛ í nıı
ma tɔm. Ye í wɛ Tacaa waalı, ílé ı ká wɛɛ mə waalı ké mpúgú. Ye í pɛɛkəgı-ı ı ká
yele na í na-ı. Ama ye í lɔ lsɔ, ílé ı ká lɔ-mɛ tətɔ. 3 lsɔ yela lsɛgɛlı nyámа tɔ, pə
leelaa ké. Kɔtʋlʋ nɔgɔlʋ ı fɛı sı ı ká sɛgɛsı-wɛ. Pəyele pa fɛına kiiu. 4 Ama pa məla
lsɛgɛlı lsɔ Tacaa kiŋ na laŋwakəllɛ, na pá pɛɛkı-ı na í yele na pá na-ı. 5 Waatʋ ını ı

taa, yʋlʋ ɪ pəsəɣɪ na í polo tiili na í məlәna weesuɣu. Pɪɪ ké wahala waatʋ kɛ tɛtʋ yәlaa tənaɣa. 6 Piitim lɛmpɪ ná kʋɣɪ lɛmpɪ ké. Na ɪcatɛ lɛntɛ náá kó lɛntɛ. Mpi tɔ, Tacaa ciɣitaɣa yәlaa ké na wahalanaa tәna. 7 Ama mɪɪ nyɔɔ toŋ, í taa yele na mə apalʋtʋ yɔɔlɪ. Ɪ ká hiki mə təmlɛ kasəyaɣa.

8 Waatʋ wei wulaʋ Asa nɪɪ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ Asaliya tɔm ntɪ, ɪlɛna í kaasɪ ɪ tɪ na í kpiisi Yuta na Pɛncamɛɛ pa tɛtʋ tәna taa tɪɪŋ. Na í la mpʋ tɔtɔɣɔ acalɛɛ nna ɪ ka lɛɛka Ifәlayim pɔɔŋ taa tɔ a taa. Pə waalɪ, ɪlɛna í taɣanɪ Tacaa kɔtaɣa tәlatɛ nte tɪɪ wɛ Isɔ tәsɛɛlɛ tɔ. 9 Mpúɣú wulaʋ kota Yuta na Pɛncamɛɛ nyáma tәna, na Ifәlayim na Manasee na Simiyɔŋ pə nyáma mpa paa kɔma na pá caɣa pa tɛ tɔ. Pa nawa sɪ Tacaa wɛ ɪ waalɪ, ɪlɛna pá polo ɪ kiŋ. 10 Ilɛna pá koti Yosalɛm kɛ Asa kawulaɣa pɪɪsɪ naanʋwa na kakpasɪ nyәŋka ɪsɔtʋ tooso nyәŋ taa. 11 Kʋyaŋku pa talaa, ɪlɛna pá lá Tacaa kɛ kɔtaɣa kɛ tɔla nna pa kpa kolontunaa kiŋ tɔ. Naaŋ ka wɛ nasətoso na nɪɪnʋwa (700) na heeŋ kɛ iyisi naatosompɔɣɔlaɣa (7000). 12 Mpúɣú pa sɪɪ pa nɔɣɔ sɪ paa taɣanɪ Isɔ ké sɛɛʋ na lotu kʋlʋmtʋ. Na pa lәsaɣa sʋʋ pa cɔsɔnaa Isɔ Tacaa kɛ teu. 13 Ye wei ɪ ta taɣanɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa kɛ sɛɛʋ, ɪsɪɪ pa kʋ-ɪ. Paa apalʋ, yaa alʋ, yaa sɔsɔ, yaa pəyaɣa. 14 Ilɛna pá tuuna nɔɔsɪ sɔsɔɔnsɪ na pá hʋlɪ tutuuŋ na akantɛɛ na pá wiliti. 15 Mpúɣú Yuta nyáma tәna laŋlɛ hʋlʋmәna pa lotu kʋlʋmtʋ tuunaʋ mpɪ. Na ɪsәna pa taɣana pa Isɔsɛɛlɛ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ tɔ. Na Tacaa mʋ na í yele na tɛtʋ hɛɛsɪ.

16 Mpúɣú Asa lәsa ɪ too Maaka tɔɔ ké ɪ alʋ kawulaɣa toŋ. Mpi tɔ, Maaka ka sika tʋɣʋ, ɪsaɣaʋ ŋku pa yaa sɪ Asela tɔɣɔ. Ntɛna wulaʋ tɔ sɪ: Ɪ kpɛsɪ tʋɣʋ ŋkʋ na í yɔkɪ-kʋ na í wɔ-kʋɣʋ Setәlәŋ lɔɔʋ nɔɣɔ. 17 Paa na wulaʋ ɪnɪ ɪ sɔɔla Tacaa na lotu kʋlʋmtʋ tɔ, ɪ ta wakәlɪ tәkɔtәlɛnaa mpa paa wɛ Isɛɣɛlɪ tɛtʋ taa tɔ. 18 Ama ɪ yelaa na pá kɔna Isɔ tәsɛɛlɛ taa ké wʋla, na liɣitee nyәɣәtʋ, na wontunaa lɛmpa mpa ɪ na ɪ caa paa hawa Tacaa tɔ.

19 Yoou ta tasa kʋlʋɣʋ, halәna Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na naanʋwa na kakpasɪ nyәŋka.

16

Asa yoonaʋ kɛ Isɛɣɛlɪ wulaʋ Pasa (Awulaa I 15:16-22)

1 Asa kawulaɣa pənaɣa hiu na naanʋwa na naatoso nyәŋka taa ké Isɛɣɛlɪ wulaʋ Pasa pola Yuta tɛtʋ yoonaʋ. Ilɛna í sʋʋ koluŋa ŋmaʋ, na í cɔɔkәna Lama ɪcatɛ sɪ Yuta nyáma í taa pәsɪ na pá sʋʋ yaa pá lɪɪkɪ. 2 Mpʋɣʋlɛ Asa cosa wʋla na liɣitee kɛ Isɔ tәsɛɛlɛ na kawulaɣa kpancoou pə taa. Na í tilina Tamasɪ kɛ Silii wulaʋ Pɛnɪ-Hatatɪ sɪ: 3 Ma na-ŋ tá pɛɛlɪ nɔɣɔ, ɪsɪɪ tá caanaa ka lapa tɔ. Ma ha-ŋ kʋcɔɔʋ ŋkʋɣʋ sɪ tá pɛɛlɪ nɔɣɔ. Ilɛna nyá na Isɛɣɛlɪ wulaʋ í yá, na ílé ɪ lәsɪ ɪ yoolaa kɛ ma tɛtʋ taa. 4 Mpúɣú Pɛnɪ-Hatatɪ ná mʋ Asa tɔm ntɪ, na í kʋsɪ ɪ yoolaa na pá polo pa yoona Isɛɣɛlɪ nyáma, na pá lɛɛkɪ pa acalɛɛ. Isɪɪ Yoŋ, na Taŋ, na Apɛɛlɪ-Mayim. Na pá kpɛnna Nɛfətali acalɛɛ tәna nna a taa pa sɪɪkaɣa wontu tɔ. 5 Pasa nɪɪ mpʋ, ɪlɛna í yele Lama ɪcatɛ koluŋa ŋmaʋ. 6 Mpúɣú Asa kota Yuta nyáma tәna pə ta sɔɔ paa ɪlɔɣɔʋ pəyaɣa. Na pá kuu pɛɛ na kpeŋkpelasɪ nsi ɪ ka kaawa sɪ ɪ ŋmaakәna Lama ɪcatɛ koluŋa tɔ sɪ, pá taɣanɪ timpi pa yaa sɪ Kepa na Misipa tɔ.

Asa təka salәka kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ Hanani

7 Waatʋ ɪnɪ ɪ taa ké Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ Hanani pola Yuta wulaʋ Asa kiŋ, na í kalәna-ɪ sɪ: N kisa Tacaa kɛ pɛɛkʋɣʋ, na ń sɔɔlɪ sɪ Silii wulaʋ í tʋ-ŋ niŋ tɔ. N lәsa Silii yoolaa kɛ nyá niŋ taa ké. 8 Itiyopii na Lipii nyáma ka ké yoolaa sɔsaa ké. Pa kɛɛkɛnaa na pa kpaɣanәŋ fɛɪ kalʋɣʋ. Paa na mpʋ, n lapa Tacaa kɛ naani. Ilɛna Tacaa tʋ-wɛɣɛ nyá niŋ taa. 9 Tacaa nyәnәɣɪ tɛtʋ tәna taa ké na í sәŋna mpa pa

yekina-ɪ pa təɣɪ teu tɔ. Ama pənɛntɛ ń lapa kʋmɛlɛntʋ ké. N kaa tasa yoou kɛ laŋʋɣʋ tɔtɔ.

10 Ḿpúɣú Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ tɔm ntɪ tə wɪɪ Asa. Ilɛna í tʋ-ɪ saləka. Na í sʋʋ tɛtʋ nyə́ma lɛlaa kɛ kʋnyɔŋ tʋɣʋ kɛ waatʋ ɪnɪ.

Asa kawulaɣa tənaɣa (Awulaa I 15:23-24)

11 Pa kɛɛsa Asa tɔm kɛ pə kpaɣau tə kancaalaɣa, na tə tənaɣa tɔɣɔ Yuta na Isɛɣɛlɪ pə awulaa takəlasɪ taa. 12 Ḿpúɣú kʋtɔŋ ɪsaɣau nakʋlɪ, kʋ kpa ɪ nɔɔhɛɛ kɛ ɪ kawulaɣa pənaɣa pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪʋlɛ nyəŋka taa. Ilɛna í yele Tacaa kɛ sələmʋɣʋ sɪ í waasɪ-ɪ na í polo lokotulonaa kiŋ. 13 Ḿpúɣú Asa səpa ɪ kawulaɣa pənaɣa nɪʋlɛ na kʋlʋmaɣa nyəŋka taa. 14 Ilɛna pá pimi-ɪ ɪ pəlaaŋ wei ɪ ka hula Tafiiti ɪcatɛ taa tɔ ɪ taa lɛŋkʋ taa. Paa tʋwa kʋ taa ké tulaalunaa paɣalɛ ké, ɪsɪɪ tulaalʋ lataa lakʋɣʋ tɔ. Na pá wɔ tulaalʋnaa tɔtɔɣɔ sɔsɔm kɛ ɪ ləyaɣa tɔɔ.

17

Sosafatɪ kawulaɣa na ɪ təmlɛ kʋpantɛ

1 Ḿpúɣú Yuta wulaʋ Asa pəyalʋ Sosafatɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ɪ caa lonte na í nyɔɔsɪ ɪ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔɔ. 2 Ilɛna í sɪɪ yoolaa kpeka kɛ Yuta koloosi acalɛɛ tənа taa. Na ɪ kawulaɣa acalɛɛ nna ɪ caa Asa ka lɛɛka Ifəlayim nyə́ma tɔ a taa tɔtɔ. 3 Tacaa ka wɛ Sosafatɪ waalɪ ké. Mpi tɔ, Sosafatɪ tɔma ɪ cɔsɔ Tafiiti ɪkpatɛ taa ké ɪ kawulaɣa kancaalaɣa ké, ɪ ta laa tʋɣʋ Paalɪ. 4 Ama ɪ caala ɪ təɣɪ sɪ í nyɪ ɪ cɔsɔ Tafiiti Isɔ luɣu nyəntʋ, na í tɔkɪ ɪ kiiŋ. I ta kɛɛna Isɛɣɛlɪ awulaa. 5 Ilɛna Tacaa la na Sosafatɪ kawulaɣa la toŋ na Yuta nyə́ma haakɪ kʋcɔɔŋ, na í sʋʋ toŋ kɛ teu na teeli. 6 Na Sosafatɪ laŋlɛ hɛɛna Isɔ təmlɛ lapʋ na í kpiisi Yuta kawulaɣa taa ké təkɔtəlɛnaa na pə tɪɪŋ.

7 Ḿpúɣú ɪ kʋsa ɪ akewenaa sɔsaa kɛ ɪ kawulaɣa pənaɣa tooso nyəŋka taa, na í tili-wɛ sɪ pá sɛɣɛsɪ Yuta acalɛɛ yəlaa kɛ Isɔ kiiŋ. Tillaa mpɛ pa həla ntɛ́ Pɛnɪ-Hayilɪ, na Opatiya, na Sakalɪ, na Netaneyɛlɪ, na Mikaya. 8 Na Lefii nyə́ma pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʋwa sɪɪ-wɛ. Pɛlɛ pa həla ntɛ́ Semaya, na Netaniya, na Sepatiya, na Asayɛɛlɪ, na Semilaməti, na Yonataŋ, na Atoniya, na Topiya, na Topɪ-Atoniya. Na kɔtəlaa naalɛ, Ilisama na Yolam. 9 Ḿpúɣú pa kpɛnna Tacaa kiiu takəlaɣa na pá cɔɔ Yuta acalɛɛ na pá sɛɣɛsɪ ɪcatɛ yəlaa tənа.

Sosafatɪ toŋ

10 Ḿpúɣú Tacaa sɔɣɔntʋ kpa piitimnaa mpa pa cɔɔna Yuta tɔ pa kawulasɪ tənaɣa sɔsɔm. Ilɛ pa ta yoona Sosafatɪ. 11 Haləna Filiisi nyə́ma ha-ɪ kʋcɔɔŋ na pá fɛlɪ-ɪ lampuu kɛ liɣitee. Laalupunaa ná kɔna-ɪ ɪwaaŋ kɛ iyisi naatosompɔɣɔlaɣa na nasətoso na nɪɪnʋwa (7700), na pəŋtʋlʋŋ kɛ mpʋ tɔtɔ.

12 Ḿpúɣú Sosafatɪ toŋ sɔɔsaa na pə́ puki. Sosafatɪ ŋmá Yuta taa ké acalɛɛ na tɔɣɔnasɪ təsɪɪlɛ. 13 Na í wɛɛna wontu kɛ sɔsɔm kɛ Yuta acalɛɛ taa. Na ɪ yoolaa taa yoolaa kɛ Yosalɛm taa. 14 Pɛlɛ pa kpeka ntɔ na pə́ kɛɛsəna pa lʋlʋŋ. Yuta kpekəle taa sɔsaa ntɛ́ yoolaa taa yoolaa iyisi ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa (300000) nyʋɣʋ tʋ Atəna. 15 Atəna waalɪ ké yoolaa iyisi ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnaasa (280000) nyʋɣʋ tʋ Yohanaŋ. 16 Na yoolaa iyisi ŋmʋnʋɣʋ (200000) nyʋɣʋ tʋ Sikəli pəyalʋ Amasiya. Amasiya sɔɔlənа na í sʋʋ Tacaa təmlɛ taa. 17 Pɛncamɛɛ kpekəle taa ké yoolaa taa yoolaa tətəlaa iyisi ŋmʋnʋɣʋ (200000) nyʋɣʋ tʋ Iliyata. 18 Iliyata waalɪ nyəŋ ntɛ́ yoou wontu təkəlaa iyisi nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa (180000) nyʋɣʋ tʋ Yosapatɪ. 19 Mpa paa ké wulaʋ yoolaa kɛ Yosalɛm taa təɣɔlɛ. Na pə́ sɔɔsəna mpa ɪ ka sɪɪ koloosi acalɛɛ taa ké ɪ kawulaɣa tənа taa tɔ.

18

Sosafatı na Akapı pa nɔɣɔ kʋlʋmaɣa lapʋ (Awulaa I 22:1-4)

1 Wulaʋ Sosafatı ka sʋʋ toŋ ké na í wɛna teeli. Ḿpúɣú ı caa ı pəyalʋ ké Isɛɣelı
wulaʋ Akapı pɛɛlɔ kɛ alʋ. 2 Pıusı cɔɔwa pəcɔ, ılɛna Sosafatı polo Akapı tɛyɛ
Samalii. Ḿpúɣú Akapı kʋwa heeŋ na naaŋ kɛ tuutuuma sı ı saakəna í na ı waalı
nyə́ma. Pə waalı ké ı kaana Sosafatı sı í sɔɔsı ı tɔɔ na pá polo pá yoona Laməti
ıcatɛ kɛ Kalaatı. 3 Isɛɣelı wulaʋ Akapı sələ́ma Yuta wulaʋ Sosafatı sı: Tá polo na
tá yoona Laməti kɛ Kalaatı.

Ilɛna Sosafatı cɔ Akapı sı: Ma na-ŋ tə ké kʋlʋm ké mɛɛ. Ye nyá yəlaa kʋlaa, ma
nyə́ma sɔɔlʋ pıwaɣa.

Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́səlaa pɔpɔtʋnaa (Awulaa I 22:5-12)

4 Paa na mpʋ, ılɛna Sosafatı sı: Pɔɔsı Tacaa na pə́cɔ́.

5 Mpʋɣʋlɛ Isɛɣelı wulaʋ kota ı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́səlaa. Pa wɛ yʋlʋnyɔɔŋ nasəlɛ
(400) kɛ mpʋ. Na í pɔɔsı-wɛ sı: Pə wɛɛ sı tá polo tá leekı Laməti ıcatɛ kɛ Kalaatı
yaa tə yele? Ntɛna pɛlɛ sı: Ɨ polo, Tacaa ká tʋ́-tɛyɛ nyá niŋ taa.

6 Paa na mpʋ Sosafatı ta nyəlɔ-tı. Ilɛna í pɔɔsı sı: Pə ta kaası Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ
tɛlə́sʋlʋ wei ı ka yɔɣɔtəna-tʋɣʋ Tacaa tɔ? 7 Ntɛna Akapı sı: Ɛɛ, Iməla pəyalʋ Misee
wɛɛ yaa. Ama maa caakı-ı ké. Isaɣatʋ kɛ ı heeliɣi-m tam.

Ntɛna Sosafatı ma kapuka sı: Paa yɔɣɔtəɣı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́sʋlʋ kɛ mpʋ.

8 Ḿpúɣú Akapı yaa kawulaɣa təyaɣa təmlɛ tʋ nɔɣɔlʋ, na í tili-ı sı: Polo ń yaa
Misee kɛ lɔŋ.

9 Awulaa mpɛ pa naalɛ pa suu pa kawulaɣa wontu ké na pá caɣa pa kpelası
tɔɔ ké Samalii təm təhʋʋlɛ cɔlɔ, na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́səlaa kpaaləɣı pa tɔmnaa.
10 Ḿpúɣú Kenana pəyalʋ wei pa yaakaɣa sı Sitekiya tɔ í ké pa taa lɛlʋ ké. Ini ı ka
lupina ı təɣı nyəɣəlʋɣʋ həŋ na í tɔŋ sı: Həŋ ine ı hʋləɣəna toŋ wei n ká kələna
Silii yoolaa tɔ.

11 Ḿpúɣú Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́səlaa lɛlaa ná yɔɣɔta təm kʋlʋmtʋ ntı tətɔ sı: Tá caa,
polo ń leekı Laməti ıcatɛ kɛ Kalaatı. Tacaa ká tʋ́-tɛyɛ nyá niŋ taa ké na ń pəsı-tɛ.

Misee kpaalʋɣʋ kɛ Akapı kpisuɣu (Awulaa I 22:13-28)

12 Ḿpúɣú tillu wei ı pola Misee waalı tɔ ı heela-ı sı: Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́səlaa təna
kpɛntaa ké na pá heeli wulaʋ sı ı ká la aka. Pə tɔɔ tɔ, nyana-wɛ í kpɛntı nɔɣɔ.

13 Ntɛna Misee sı: Ma tuuna Tacaa sı nti ma Isɔ caa tɔɣɔ maa yɔɣɔtı.

14 Misee tala wulaʋ kiŋ, ılɛna wulaʋ pɔɔsı-ı sı: Misee, tá polo na tá leekı Laməti
ıcatɛ, yaa má taa polo? Ntɛna Misee sı: Ma ta taŋ-mɛ se. Ɨ polo. Tacaa ká tʋ-tɛyɛ
mə niŋ taa ké.

15 Mpʋɣʋlɛ wulaʋ sı: Aweɣe n sıwa sı í pɔɔləɣı-ŋ na pə́cɔ́ ń tɛlə́səɣı-m tɔm nti
Tacaa heela-ŋ tɔ?

16 Ntɛna Misee sı:
Ma nawa Isɛɣelı yoolaa yawa yem
ké pɔɔŋ taa, ısıı heeŋ wei ı fɛına tiikilu tɔ.
Ilɛna Tacaa yɔɣɔtı sı, pa fɛına wulaʋ.
Paa wei í kpe.

17 Kɛlɛna Akapı pəsəna Sosafatı tɔɔ sı: Ntɔŋ maa heela-ŋ sı ısaɣatʋ tike kɛ ı
heeliɣı-m tam?

18 Ḿpúɣú Misee tasaa sı: Tɔʋ, í nıı Tacaa tɔm. Ma ná-ı na í caɣa ı kawulaɣa
kumte tɔɔ. Na ısɔtaa tillaa səŋaa na pá tʋ-ı hɛkʋ. 19 Ḿpúɣú ı pɔɔsa-wɛ sı: Awe ká

polo na í tʋsɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ Akapɪ sɪ í lɛɛkɪ Lamɔtɪ ɪcatɛ na pá kʋ-ɪ? Ɪnɛ sɪ ɪ nyɔntʋ ntɔ. Ɪnɛ ílé sɪ ɪ nyɔntʋ ntɔ. 20 Mpʋɣʋlɛ feesuɣu nakʋlɪ kʋ kʋlaa sɪ ŋkʋ kɪɪ polo. Tacaa sɪ: Ɪsɔnaɣa n ká la? 21 Mpʋɣʋlɛ sɪ, ŋkʋ kɪɪ tʋ́ Akapɪ Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsɔlaa taa ké pɔpɔtʋ. Tacaa sɪ: Tɔʋ, polo na ń lá mpʋ. 22 Ɪlɛna Misee tasa sɪ: Ntəɣəlɛ, Tacaa yelina sɪ pə́ tʋ́ nyá Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsɔlaa taa ké pɔpɔtʋ. Tɔfɔ, mpusi ké ɪ caa ɪ kɔna-ŋ.

23 Tɔnaɣalɛ Sitekiya kpɔtɔna Misee na í mapɪ-ɪ kataŋa na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa Feesuɣu lɪɪna ma taa na kʋ́ heeli-ŋ yaa?

24 Mpʋɣʋlɛ Misee sɪ: Kʋyakʋ ŋku n ká se na ń ŋmɛlɪ nyá naŋ lɔkɔtəlɔkaɣa taa ɪlɛ, kʋyakʋ ŋkʋɣʋlɛ n ká tisi.

25 Ɪlɛna Akapɪ tɔ ɪ tɔmlɛ nyə́ma sɪ: Ɪ kpa Misee na í cɛla ɪcatɛ nyʋɣʋ tʋ Amɔŋ, na wulaʋ pəyalʋ Yowasɪ. 26 Ɪ heeli-wɛ sɪ pá tʋ-ɪ salɔka na pá haakɪ-ɪ potopoto hɔɣɔliya na lʋm. Na halɔna má kɔnna tɔyoole na alaafəya.

27 Mpʋɣʋlɛ Misee cɔ-ɪ sɪ: Ye n kɔmna alaafəya, ɪlɛ pɔ taɣa Tacaa heelina-m tɔm sɪ má yɔɣɔtɪ.

Wulaʋ Akapɪ sɔm kɛ yoou taa (Awulaa I 22:29-40)

28 Mpʋ́ɣʋ́ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ Akapɪ na Yuta nyəŋ Sosafatɪ pa pola Kalaatɪ tɛtʋ ɪcatɛ Lamɔtɪ kɛ yoonaʋ. 29 Ɪlɛna Akapɪ tɔ Sosafatɪ sɪ: Ma yʋsəɣɪ ma tɪ na má polo yoou. Ama nyaa suu nyá kawulaɣa wontu.

Ɪlɛna Akapɪ la mpʋ. 30 Pəyele Silii wulaʋ ka heela ɪ yoou kɛɛkɛnaa nyʋɣʋ nyə́ma sɪ pá taa paasəna yoolaa səkpema yaa sɔsaa. Ama pá pɛɛkɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ.

31 Pə tɔɔ ké waatʋ wei Silii yoolaa nyʋɣʋ nyə́ma mpɛ pa ná Sosafatɪ, ɪlɛna pá hʋʋ pa taa sɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ. Na pá tamɪ-ɪ sɪ pa yookina-ɪ. Ama Sosafatɪ yaa Ɪsɔ sɪ í yapɪ-ɪ. Na Ɪsɔ Tacaa waasɪ-ɪ na í yele na kolontunaa məlɪ. 32 Kolontunaa cɛkənaa sɪ pə taɣa Akapɪ, ɪlɛna pá məlɪ.

33 Mpʋ́ɣʋ́ Silii tʋ nɔɣɔlʋ ɪ tʋ́ nyəmlɛ kɛ yem, na tə́ yaɣa Akapɪ kɛ timpi taa ɪ yoou toko fɛɛ-ɪ tɔ. Ɪlɛna í tʋ́ ɪ kɛɛkɛ saalʋ sɪ: Kɛɛ na tə məlɪ pə hika-m.

34 Ama kʋyakʋ ŋkʋ yoou lapa toŋ ké. Mpʋ́ɣʋ́ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ səŋa ɪsɔ ké ɪ kɛɛkɛ taa, halɔna taanaɣa. Na Silii yoolaa nyənəɣɪ mpʋ. Ilim tʋkaɣa, ɪlɛna wulaʋ hɛɛ.

19

Sosafatɪ kpawa hʋʋlaa kɛ Yuta taa

1 Mpʋ́ɣʋ́ Yuta wulaʋ Sosafatɪ kpema ɪ tɛ Yosalɛm na alaafəya. 2 Ɪlɛna Hanani pəyalʋ Yehu wei ɪ ké Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsʋlʋ tɔ, í polo ɪ səŋʋɣʋ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Pepe tɔɔ ké n polaa sɪ n səŋna yʋlʋ ɪsaɣaʋ? Paa sɔɔləɣɪ wei ɪɪ caakɪ Tacaa tɔ se. N lapa mpʋ tɔ Ɪsɔ taa kpana-ŋ ké. 3 Paa na mpʋ n lapa teu kɛ timpi n kpiisa tɪɪŋ kɛ tɛtʋ taa tɔ. Pəyele n ha nyá təɣɪ Ɪsɔ luɣu nyəntʋ təŋʋɣʋ taa.

4 Pə kpaɣaʋ waatʋ ɪnɪ tɔ, Yosalɛm taa ké Sosafatɪ saalaa. Ɪ ta məlɪ Ɪsɛɣɛlɪ. Mpʋ́ɣʋ́ Sosafatɪ cɔɔ tɛtʋ taa ké pə kpaɣaʋ Pɛɛsepa, na Ɪfəlayim pulasɪ hɔɣɔlʋɣʋ taa tɔ, sɪ ɪ mələɣəna Yuta nyə́ma kɛ pa caanaa Ɪsɔ Tacaa kiŋ. 5 Ɪlɛna í kpa hʋʋlaa kɛ Yuta kawulaɣa koloosi acalɛɛ təna taa. 6 Ɪlɛna í heeli-wɛ sɪ: Ɪ la laakalɪ na mə təmlɛ. Mpi tɔ, pə taɣa yəlaa tɔɔ ké í hʋʋkɪ mə hʋʋlɛ. Ama Ɪsɔ tɔɔ ké. Ɪ maɣamaɣa ɪ ká wɛɛ mə waalɪ ké pə taa. 7 Mpʋ tɔ, í nyana Tacaa kɛ sɔsɔm na í feŋ mə təmlɛ tɔɔ. Mpi tɔ, Tacaa Ɪsɔ laŋlɛ ɪɪ hɛɛkəna mpi pə ta siɣisi tɔ, yaa yəlaa faɣasʋɣʋ yaa kʋcɔɔʋ mʋɣʋ na tampana tɔɔ takʋɣʋ.

8 Mpʋ́ɣʋ́ Sosafatɪ tasa kpaʋ kɛ Lefii nyə́ma, na kɔtəlaa, na Ɪsɛɣɛlɪ lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma kɛ Yosalɛm taa sɪ pá hʋʋkɪ yəlaa tɔmnaa na Tacaa hətɛ taa. Na pá taɣanəɣɪ ɪcatɛ yəlaa yooŋ. 9 Ɪlɛna í tɔ-wɛ sɪ: Pə wɛɛ ké sɪ í nyaŋna Tacaa kɛ teu, na í lakɪ pə təna təcʋŋŋ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ. 10 Ye mə nyə́ma mpa pa wɛ acalɛɛ taa tɔ pa

kɔna-mɛɣɛ tɔm sɔsɔɔntʋ. Ɩsɪ ʏʋlʋkʋlɛ yaa yoou tɔm, na pə́ ké kiiu, yaa kʋsəsɪtʋ, yaa kʋtʋtʋtʋ, yaa kʋlapʋtʋnaa wakəlʋɣʋ tɔm. Ɩlɛ í kilisi-wɛɣɛ-tɪ. Ɩlɛ mə na-wɛ mə tɔm kaa səna Tacaa, na ílé ɪ mʋ-mɛ na páánə́. 11 Kɔtʋlʋ sɔsɔ Amaliya ká feŋiɣina mə Ɩsɔ sɛɛʋ tɔma tɔna tɔɔ. Na Ɩsɔmayɛlɪ pɔyalʋ Sepatiya wei ɪ ké Yuta kawulaɣa nyʋɣʋ tʋ tɔ, ílé í feŋiɣi mə tɔɔ ké tɛtʋ tɔkʋɣʋ tɔm taa. Ye pə kaasa Lefii nyə́ma, ɩlɛ pɛlɛɣɛlɛ hʋʋlɛ tɔma lataa. Ɩ kaasɪ mə tɪ na tɔmlɛ. Tacaa wɛ kʋpantʋ lataa waalɪ ké.

20

Kolontu yoonav kɛ Yuta nyəma, Sosafatɪ sələ́mʋɣʋ

1 Pəlɛ pə waalɪ ké Mowapʋ nyə́ma, na Amoni nyə́ma, na Meuni nyə́ma lɛlaa pa kʋlaa sɪ pa yookina Sosafatɪ. 2 Mpúɣú pa heela wulav sɪ: Yoolaa tuutuuma lɪna Ɩtɔm tɛtʋ taa ké teŋku kʋsəpʋ kɔŋkɔŋ taa, na pá kɔŋ nyá waalɪ. Pa wɛ Hasasɔŋ-Tamaa timpi pa yaa sɪ Aŋ-Ketii tɔ.

3 Sɔɣɔntʋ pɪɪ Sosafatɪ, ɪlɛna í tʋ́ Yuta kawulaɣa yəlaa tənaɣa nɔhɔkʋtʋ sɪ ɪ yɔɣɔtəɣəna Tacaa. 4 Mpúɣú tɛtʋ tɔna taa acalɛɛ kotaa sɪ pa wiina Tacaa sɪ í sɔna-wɛ. 5 Ɩlɛna Sosafatɪ na Yosalɛm nyə́ma, na Yuta nyə́ma lɛlaa pa koti Ɩsɔ təseɛlɛ taɣa kʋfalaɣa tɔɔ. 6 Ɩlɛna Sosafatɪ sələ́mɪ Ɩsɔ sɪ: Haɪ, tá cɔsɔnaa Ɩsɔ Tacaa wei nyá n tɔkɪ kawulaɣa kɛ ɪsɔtaa, na n tɪ piitimnaa tɔna tɔ. Nyaɣalɛ toŋ tʋ na pəsəlʋ. Nɔɣɔlʋ ɪɪ pəsəɣɪ na í səŋ nyá ɪsɛntaa. 7 Ta Ɩsɔ nyá, nyá tɔɣɔnna tɛtʋ tənɛ tə yəlaa, na ń ha-təɣɪ nyá taapalʋ Apəlaham lʋlʋɣʋ nyə́ma taɣa tam tɔɔ. 8 Na tá cɔsɔnaa caɣa tə taa, na pá ŋmá-ŋ kutuluɣu na pá tɔ sɪ: 9 Ye ɪsɪ n hɔma tá ŋkpaŋʋɣʋ, na wahala nɔɣɔlʋ, ɪsɪ yoou, yaa ʏʋlʋkʋsəkʋ, yaa nyɔɣɔsɪ, tɪɪ kɔɔ tə́ səŋ kutuluɣu kʋnɛ kʋ kiŋ kɛ nyá ɪsɛntaa. Mpi tɔ, nyá hətɛ wɛ kʋ taa ké. Tɪɪ yaa-ŋ ta laŋwakəllɛ taa sɪ ń waasɪ-tʋ. Ɩlɛna nyaa nɪɪ na ń waasɪ-tʋ. 10 Tɔʋ, nɔɔnɔɔ nyənɪ ɪsəna Amoni nyə́ma, na Mowapʋ nyə́ma, na Ɩtɔm nyə́ma, yookuɣuna-tʋ tɔ. Pəyele waatʋ wei tá cɔsɔnaa lɪɪ Icipiti tɔ n kisina-wɛ sɪ pá taa faɣana piitimnaa mpɛ pa tɛtʋnaa taa. Ɩlɛna pɛlɛ pá kɛɛ na pá yele-wɛɣɛ kʋɣʋ. 11 Ama tá kʋcɔɔʋ pəsa ɪkpatəlɛ. Pɛlɛ pa tɔɣɔnəɣɪ-tʋɣʋ tɛtʋ nti n ha-tʋ tɔ tə taa. 12 Tacaa Ɩsɔ, hɔ pa ŋkpaŋʋɣʋ. Tə ké acamaa kɛ kolontunaa tuutuuma ɪnɛ ɪ ɪsɛntaa ké. Tə ta nyɪ ɪsəna tə́ la tɔ. Pə tɔɔ ké tə kɛɛsa ɪsɛ na nyá tɔɔ.

13 Yuta nyə́ma tɔna, na pa alaa na pa piya paa səŋna Ɩsɔ təseɛlɛ kiŋ.

Yuta nyə́ma akaɪtʋ

14 Mpúɣú Tacaa Feesuɣu kʋlə́na Lefii tʋ Sakalɪ pəyalʋ Yasiyɛlɪ kɛ samaa taa tɔna. Sakalɪ ɪnɪ ɪ caa kɛlɛ Penaya. Penaya caa kɛlɛ Yeiyɛlɪ. Yeiyɛlɪ caa kɛlɛ Asafɪ lʋlʋɣʋ tʋ Mataniya. 15 Ntɛna Yasiyɛlɪ yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ: Yuta na Yosalɛm yəlaa mɛ, í tʋ́ ŋkpaŋŋ kɛ teu. Ɩlɛna pə tɪɪ kələna wulav Sosafatɪ nyá. Tacaa sɪ, í taa nyá. Pácó yoolaa tuutuuma ɪnɛ ɪ tɔm í taa la-mɛɣɛ sɔɣɔntʋ. Pə taɣa mə tɔm kɛ yoou ŋkʋ. Ama Tacaa nyəntʋ ké. 16 Cele í ká polo mə kolontunaa tɔɔ. Pa tɔŋna ntɛɣɛ kpav na yaayenaa mpaav. Ɩ ká suli-wɛɣɛ tɛtɛkəlɛ nyʋɣʋ kɛ Yeluwɛlɪ wʋlaɣa tɛtʋ kiŋ. 17 Yuta na Yosalɛm yəlaa mɛ, í kaa nɔkɪ mə kolontunaa mpɛ pa yoonav. Mɪɪ səŋ mə təsəŋlɛ. Ɩ ká ná ɪsəna maa waasɪ-mɛ tɔ. Ɩ taa nyá. Pácó sɔɣɔntʋ í taa la-mɛ. Cele í polo pa tɔɔ, maa wɛɛ mə waalɪ.

18 Mpúɣú Sosafatɪ hənta Tacaa kɛ atɛ. Na Yuta na Yosalɛm yəlaa náá həntɪ mpʋ tɔtɔ, na pá sɛɛ Ɩsɔ. 19 Pə waalɪ ké Lefii lʋlʋɣʋ nyə́ma Kehatɪ na Kolee pa kʋlaa na pá sá Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ Tacaa na nɔɔsɪ sɔsɔɔnsɪ.

20 Tɛʋ fema tanaŋ tɛɛ, ɪlɛna pá tʋ́ pa tənaɣa Tekʋwa wʋlaɣa tɛtʋ mpaav. Pa tɛɛkaɣa, ɪlɛna Sosafatɪ tɔ-wɛ sɪ: Yuta na Yosalɛm nyə́ma mɛ, í ke ŋkpaŋŋ. Ɩ la mə Ɩsɔ Tacaa na ɪ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlə́səlaa kɛ naani. Ɩ nyɔɔ toŋ, na í lá akanaa.

21 Mpúɣú Sosafatɪ na samaa pa kpɛntaa na pá tɛlə́sɪ yonyoolaa kɛ yoolaa nɔɣɔ tɔɔ. Na pá saŋ Tacaa Ɩsɔ na yontu sɪ: Ɩ sa Tacaa, ɪ sɔɔlʋɣʋ fɛɪ tənaɣa.

22 Pa kpaɣa yontu ntəɣı mpʋ, ılɛna Tacaa tisi acufu kɛ Amoni nyə́ma, na
Mowapʋ nyə́ma, na Ltɔm nyə́ma, mpa ını paa pukaɣa Yuta nyə́ma yoonaʋ tɔ pa
hɛkʋ taa. Na pá kú təmaɣa pa taa pa tike. 23 Amoni nyə́ma na Mowapʋ nyə́ma
ná kʋla ltɔm nyə́ma tɔɔ ké na pá kʋ-wɛ təcaɣacaɣa. Pə waalı ké pa kú təmaɣa
sɔsɔm. 24 Waatʋ wei Yuta nyə́ma kpa tontoŋle tɔɔ timpi pa loosiɣi wʋlaɣa tɛtʋ
tɔ. Ilɛna pá nyənna pa kolontunaa tɔɔ. Ama sətaa tike kɛ pa nawa na pá sɛlətaa.
Paa kʋlʋm ı ta fiti. 25 Mpúɣú Sosafatı na ı yəlaa pa nika kolontunaa təla kɛ kuuu
kɛ tuutuuma, na wɛnaʋ, na wontu kʋsusuutu, na liɣitee nyəm. Pʋ kəla tɔɔʋ, ılɛ
kʋyɛɛŋ toosoɣo pa kuuwa, pa ta tʋ tɛm.
26 Ilɛna pá koti kʋyakʋ liɣiti nyəŋkʋ wule kɛ Pelaka kʋpantʋ təkoolle tɛtɛkəlɛ
taa. Mpi tɔ, tənaɣa pa koola Tacaa kɛ kʋpantʋ. Ilɛna pá ha lonte ntɛyɛ hətɛ sı
kʋpantʋ kooluɣu tɛtɛkəlɛ, na pá yaakı-tɛyɛ mpúɣú halənа saŋa. 27 Mpúɣú Yosalɛm
nyə́ma na Yuta nyə́ma lɛlaa, na pa nyʋɣʋ tʋ Sosafatı pa tú mpaaʋ, na pá məlı
Yosalɛm na laŋhʋlʋmlɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Tacaa yapa-wɛyɛ pa kolontunaa niŋ taa
ké. 28 Mpúɣú pa sʋʋ ıcatɛ na cəməŋ na saŋkʋnaa na akantɛɛ haŋaa. Na pá polo
Tacaa təsɛɛlɛ taa.
29 Waatʋ wei piitim lɛmpı nyə́ma lɛlaa nʋwa sı Tacaa lsɔ yoona lsɛɣelı nyə́ma
kolontunaa. Ilɛna ı tɔm kpa pa tənaɣa sɔɣɔntʋ. 30 Ilɛna Sosafatı tɔɣɔ ı kawulaɣa
təpamm. Mpi tɔ, lsɔ ka yelaa ké na tɛtʋ tənа hɛɛsı.

Sosafatı kawulaɣa tənaɣa
(Awulaa I 22:41-51)

31 Mpúɣú Yuta wulaʋ Sosafatı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ı lʋlʋɣʋ pʋsı hiu na naanʋwa na
kakpası nyəŋka taa. Yosalɛm ıcatɛ taa ké ı tɔɣa kawulaɣa kɛ pʋsı hiu na kakpası.
I too kɛlɛ Sili pɛɛlɔ Asupa. 32 I tɔntɛ ka siɣisaa ké, na í təŋəɣı ı caa Asa ıkpatɛ na í
lakı mpi Tacaa caakı tɔ. 33 Ama ı ta wakəlı təkɔtəlɛnaa. Pə tɔɔ ké ı yəlaa ləsaɣa taa
sʋʋ lsɔ ısʋ pa caanaa. 34 Pa kɛɛsa Sosafatı tɔm kancaalaɣa, na tə tənaɣa kɛ Hanani
pəyalʋ Yehu takəlaɣa taa. Nkɛyɛ pa sɔta lsɛɣelı awulaa takəlaɣa taa.
35 Mpúɣú Yuta wulaʋ Sosafatı na lsɛɣelı wulaʋ ısaɣaʋ Ahasiya pa kpɛntaa.
36 Ilɛna pá maɣası na pá saakı kpʋləŋ kɛ lsiyoŋ-Kepɛɛ teesaŋ taa. Na pá pukina-
ı pooluŋ. 37 Ama Malesa tʋ Totafa pəyalʋ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Iliyesɛɛ heela
Sosafatı sı: Timpi n kpɛntəna Ahasiya tɔ, Tacaa ká wakəlı mpi n lapa tɔ.
Ilɛna lʋm tɔɣɔ kpʋləŋ ınəɣı tampana, ı ta tala tiili.

21

1 Waatʋ wei Sosafatı səpa, ılɛna pá pimi-ı pa təyaɣa pəlaaʋ taa ké Tafiiti tɛ. Na
ı pəyalʋ Solam lɛɛtı ı lonte.

Solam kawulaɣa
(Awulaa II 8:16-24)

2 Solam ka wɛna newaa mpa í na-wɛ pa kaa caa kʋlʋm tɔɣɔ. Pa həla ntɛ́ Asaliya,
na Yehiyɛlı, na Sakalı, na Asaliyahu, na Mikayɛɛlı, na Sefatiya. 3 Pa caa ka ha-
wɛyɛ wɛnaʋ kɛ sɔsɔm ké. Paa liɣitee, paa wʋla, na liɣitee wontunaa. Ilɛna í tʋ-
wɛyɛ Yuta acalɛɛ feŋuɣu. Na í kpa pa taalʋ Solam sı í lɛɛtı ı lonte kɛ kawulaɣa
tɔɣɔʋ taa.
4 Pə kɔma na kawulaɣa sʋʋ Solam niŋ taa ké teu na í ká lila, ılɛna í kú ı newaa
tənа, na ı waalı nyə́ma lɛlaa kɛ kawulaɣa taa. 5 Waatʋ wei ı tɔɣa kawulaɣa tɔ,
ı pʋsı wɛ hiu na naanʋwa na naalɛ. Na í caɣa ka taa ké pʋsı pəlefɛı naanʋwa
ké Yosalɛm taa. 6 Mpúɣú ı tɔma ısaɣatʋ taa ké teitei ısʋ lsɛɣelı awulaa, Akapı na ı
lʋlʋɣʋ nyə́ma. Mpi tɔ, Akapı pɛɛlɔ kɛ ı ka tɔkaa. Solam lapa mpi pə ta maɣa Tacaa
tɔ. 7 Paa na mpʋ tɔ, Tacaa ta sɔɔlı sı í kpiisi Tafiiti lʋlʋɣʋ nyə́ma. Pə taɣa pʋlʋ, lsɔ

na Tafiiti paa pɛɛla nɔɔsɪ kɛ́ sɪ ɪ lʋlʋgʋ nyə́ma ká tɔkəna kawulaga kɛ́ tam tɔɔ kɛ́ Yosalɛm.
8 Yuta wulaʋ Solam ɪnɪ ɪ waatʋ taa kɛ́ Ɪtɔm nyə́ma kʋla ɪ tɔɔ, na pá kpa pa təgɪ pa wulaʋ. 9 Mpúgú Solam kpaga ɪ yoolaa sɔsaa, na ɪ yoou kɛɛkɛnaa təna na pá tii Ɪtɔm nyə́ma mpa paa tama-wɛgɛ kotaga tɔ pa tɔɔ, na pá kəlɪ-wɛ. 10 Pə kpagaʋ kʋyakʋ ŋkʋ təgɔ Ɪtɔm nyə́ma cɛpa Yuta nyə́ma, na pá cagana pa tɪ.

Mpúgú Lipina ɪcatɛ ná kisa cei tətəgɔ waatʋ ɪnɪ ɪ taa. Na pá fiti Solam niŋ taa. Mpi tɔ, Solam ka kisa ɪ cɔsɔnaa Ɪsɔ Tacaa kɛ nɪɪnaʋ təgɔ pə lapa mpʋ. 11 Solam ka ŋmawa tɪɪŋ təkətəlɛnaa kɛ Yuta pɔɔŋ taa kɛ́. Mpʋ pə tusina Yuta na Yosalɛm pə yəlaa na pá lɔ Ɪsɔ na pá laakɪ paa tʋgʋ ŋku.

12 Mpúgú Kʋyakʋ nakʋlɪ Ɪsɔ kʋyəgətʋtʋ tɛləsʋlʋ Ɪlii ŋmaa Solam kɛ takəlaga sɪ: Nyá cɔsɔ Tafiiti Ɪsɔ Tacaa yəgətaa sɪ, n ta təŋ nyá caa Sosafatɪ na ɪ caa Asa mpa pa kɛ́ Yuta awulaa tɔ pa ɪkpatɛ. 13 Halɪ n məlaa kɛ́ na ń kpaga Ɪsɛgɛlɪ awulaa yaasi. Na ń kʋsɪ Yuta na Yosalɛm pə yəlaa kʋnyɪlʋgʋ, na pá kɛɛsəna tɪɪŋ tɔɔ, ɪsɪɪ Akapɪ lʋlʋgʋ nyə́ma. Haləna ń kʋ́ nyá newaa. Pə́cɔ́ pɛlɛ pá kəla-ŋ teu. 14 Pə tɔɔ kɛ́ Tacaa ká tʋ nyá yəlaa na nyá pəyalaa na nyá alaa na nyá nyəm tənaga wahala sɔsɔ. 15 Lotu kʋtəŋ ɪsagaʋ nakʋləgɪ ɪ ká tʋ́ nyá magamaga. Na kʋ́ sɔɔsəgɪ paa kʋyakʋ ŋku. Haləna nyá taa lotu lɪɪ.

16 Mpúgú Tacaa tula Filiisi nyə́ma na Laalupunaa mpa pa cɔɔna Ɪtiyopii nyə́ma tɔ, na pá yoona Solam. 17 Na pá sʋʋ Yuta, na pá kuu pə tənа mpi pɪɪ wɛ kawulaga təyaga taa tɔ. Na pá kpa wulaʋ piya na ɪ alaa kɛ yomaa. Ɪ pəyaga səkpelaga Ahasiya tike kɛ pə sɔɔwa.

18 Pəlɛ pə waalɪ kɛ́ Tacaa tʋ́ Solam kɛ lotu kʋtəŋ ŋku kʋ fɛɪ waaʋ tɔ. 19 Pɪɪsɪ sika ɪsɪɪ naalɛ kɛ mpʋ, ɪlɛna ɪ kʋtəŋ ŋkʋ kʋ́ yasɪ ɪ lotu na tá lɪɪ, na í səna wʋsasɪ sɔsɔɔnsɪ. Ama ɪ yəlaa ta wɔ ɪ ləyaga wule kɛ tulaalʋnaa, ɪsɪɪ pa lapʋ ɪ cɔsɔnaa tɔ.

20 Solam lʋlʋgʋ pɪɪsɪ hiu na naanʋwa na naalɛ nyəŋka kɛ ɪ təgɔna kawulaga. Yosalɛm taa kɛ́ ɪ təga ɪ kawulaga kɛ pɪɪsɪ pəlefɛi naanʋwa. Waatʋ wei Solam səpa tɔ nəgəlʋ ta wii-ɪ. Tafiiti tɛgɛ pa pima-ɪ. Ɪlɛ pə taga kawulaga pəlaaʋ taa.

22

Ahasiya kawulaga
(Awulaa II 8:25-29; 9:27-29)

1 Mpúgú Yosalɛm nyə́ma kpa Solam pəyalʋ səkpelu Ahasiya kɛ kawulaga na pá lɛɛtɪ ɪ caa lonte taa. Pə taga pʋlʋ, Laalupunaa kpekəle natəlɪ tɪɪ súú Yuta yoolaa tɛgɛ, na pá kʋ́ Ahasiya taalʋnaa təna. Pə tɔɔ kɛ́ Ahasiya hika kawulaga na í təgɔ. 2 Ahasiya lʋlʋgʋ pənaga hiu nyəŋka taa kɛ́ ɪ təgɔ kawulaga kɛ Yosalɛm kɛ pənaga kʋlʋmaga. Ɪ too ka kɛ́ Omili lʋlʋgʋ tʋ kɛ́. Pa yaakɪ-ɪ sɪ Atalii. 3 Mpúgú Ahasiya tɔma tɔntɛ ɪsagalɛ kɛ teitei ɪsɪɪ Akapɪ lʋlʋgʋ nyə́ma. Mpi tɔ, ɪ too tasagana-ɪ lagatʋ ɪsagatʋ ntɪ. 4 Ɪlɛna í la mpi pə ta maga Tacaa təgɔ teitei, ɪsɪɪ Akapɪ lʋlʋgʋ nyə́ma. Mpi tɔ, mpɛ paa kɛna Ahasiya lagatʋ tasəlaa kɛ ɪ caa səm waalɪ sɪ pá tʋsɪ-ɪ. 5 Haləna pá tasa-ɪ lagatʋ sɪ, í polo ɪ sɔɔsɪ Akapɪ pəyalʋ Solam wei ɪ kɛ́ Ɪsɛgɛlɪ wulaʋ tɔ ɪ tɔɔ. Na pá yoona Silii wulaʋ Asayɛɛlɪ kɛ Lamətɪ ɪcatɛ taa kɛ́ Kalaatɪ tɛtʋ taa. Yoou ŋkʋ kʋ taa kɛ́ Silii nyə́ma yaga Solam. 6 Ɪlɛna í məlɪ Sisilee sɪ pá lapɪ-ɪ kɔɔlɛ. Ɪlɛna Yuta wulaʋ Ahasiya polo ɪ alaafəya naʋ. Mpi tɔ, ɪ saləmagaa kɛ́.

7 Mpúgú Tacaa lapa na Solam alaafəya naʋ mpɪ pá kɔna Ahasiya kɛ səm. Ɪ tala kpakpaa, ɪlɛna í na Solam pá polo Nimsi pəyalʋ Yehu kiŋ. Pəyele Tacaa ka tɛma ɪlɛgɛ kawulaga kpaʋ kɛ́ na í tʋ-ɪ sɪ í kʋ Akapɪ lʋlʋgʋ nyə́ma təna. 8 Mpúgú Yehu sula Ahasiya taalʋ piya mpa pa kɛ́ Yuta nyʋgʋ nyə́ma na pá kɛ́ wulaʋ təmlɛ lataa tɔ. Na í kʋ́ pa təna ɪsɪɪ Ɪsɔ ka sɪɪʋ tɔ. 9 Pə waalɪ kɛ́ Yehu tilaa na pá pɛɛkɪ Ahasiya

na pá kpa-ɪ Samalii timpi ɪ ka ŋmɛlaa tɔ na Yehu kʋ-ɪ. Ilɛna pá pimi-i. Mpi tɔ, ɪ ka ké wulaʋ Sosafatɪ wei ɪ nɪɪkaɣana Tacaa na lotu kʋlʋmtʋ tɔ ɪ lʋlʋɣʋ tʋ ké.
Ama Ahasiya lʋlʋɣʋ tʋ nɔɣɔlʋ taa mʋna kawulaɣa tɔɣɔʋ.

Atalii tɔɣɔʋ kɛ kawulaɣa
(Awulaa II 11:1-3)

10 Waatʋ wei Ahasiya too Atalii nɪɪwa sɪ ɪ pɔyalʋ sɔpa. Ilɛna í tʋ ɪ taa sɪ ɪ ká kʋ Yuta wulaʋ tɔyaɣa nyɔ́ma tɔna. 11 Pa kʋkaɣa wulaʋ nyɔ́ma kɛ mpʋ, ɪlɛna Solam pɛɛlɔ Yosepa, kɔtʋlʋ Yoyata alʋ, ɪnɪ ɪ kɛna Ahasiya neu. Mpúɣú alʋ ɪnɪ ɪ lapa kookalɪ, na í ŋmɪɪlɪ ɪ taalʋ pɔyaɣa Sowasɪ, na í seena na í ŋmɛsɪ ká na ka nʋkʋlʋ kɛ Isɔ tɔsɛɛlɛ naŋ kʋhɔntʋɣʋ nakʋlɪ kʋ taa. Atalii ta nyɪ ka tɔɔ. Halɔna ká fiti kʋlaa mpɛ. 12 Mpúɣú Sowasɪ na ɪ tɔɔ feŋlaa pa saala Isɔ tɔsɛɛlɛ taa tɔnaɣa pɪɪsɪ naatoso. Na Atalii náá tɔŋa kawulaɣa tɔɣɔʋ.

23

Sowasɪ kawulaɣa tɔɣɔʋ
(Awulaa II 11:4-20)

1 Pɔnaɣa naatosompɔɣɔlaɣa nyɔŋka taa ké kɔtʋlʋ Yoyata kaasa ɪ tɪ, na í ná yoolaa sɔsaa, Yelowam pɔyalʋ Asaliya, na Yohanaŋ pɔyalʋ Isɔmayɛlɪ, na Opɛtɪ pɔyalʋ Asaliya, na Ataya pɔyalʋ Maaseya, na Sikɔli pɔyalʋ Ilɔsafatɪ. 2 Mpúɣú panɛ ɪnɪ pa cɔɔ Yuta kawulaɣa taa ké acalɛɛ tɔna taa, na pá yaa Lefii nyɔ́ma na Isɛɣɛlɪ lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyɔ́ma, na pá na-wɛ pá polo Yosalɛm. 3 Yɔlaa mpɛ pa tɔna pa kota mpúɣú Isɔ tɔsɛɛlɛ taa, ɪlɛna pá kpɛntɪ nɔɣɔ kɛ wulaʋ tɔm taa, na Yoyata heeli-wɛ sɪ: Pɪɪ mʋnaa ké ɪsɪɪ wulaʋ pɔyalʋ Sowasɪ ɪnɛ í tɔɣɔna kawulaɣa. Isɪɪ Tacaa ka sɪɪʋ Tafiiti lʋlʋɣʋ nyɔ́ma tɔɔ tɔ. 4 Mpʋ tɔ, ɪsɔna í ká la tɔɣɔlɔ. Waatʋ wei kɔtɔlaa na Lefii nyɔ́ma pa sʋʋkɪ Isɔ tɔsɛɛlɛ taa ké tɔmlɛ lapʋ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ, í ká faɣa yɔlaa kɛ kpeka tooso ké, kpekɔle kancaalaɣa nyɔntɛ ká taŋ Isɔ tɔsɛɛlɛ nɔnɔɔsɪ. 5 Na kpekɔle naalɛ nyɔntɛ kɛ kawulaɣa tɔyaɣa. Na tooso nyɔntɛ kɛ Kite nɔnɔɣɔ. Ilɛna yɔlaa tɔna náá sɔŋa Isɔ tɔsɛɛlɛ taɣa tɔɔ. 6 Kɔtɔlaa na Lefii nyɔ́ma pa tike pa wɛnna mpaaʋ sɪ pá sʋʋ Isɔ tɔsɛɛlɛ taa. Mpi tɔ, mpɛɣɛ paa tʋwa. Pɔ kaasa yɔlaa mpa tɔ pɛlɛ pá saalɪ awalɪ, ɪsɪɪ Tacaa sɪɪʋ tɔ. 7 Lefii nyɔ́ma lɛlaa ka tɔka pa yoou wontu kɛ pa niŋ taa, na pá tʋ wulaʋ kɛ hɛkʋ na pá tɔŋɔɣɪ-ɪ. Ye pɔ cɔpa wei na í maɣasɪ sɪ ɪ sʋʋkɪ Isɔ tɔsɛɛlɛ taa, paa kʋ-ɪ.

8 Mpúɣú Lefii nyɔ́ma na Yuta nyɔ́ma tɔna lapa ɪsɪɪ kɔtʋlʋ Yoyata ka tʋɣʋ-wɛ tɔ. Na paa nyʋɣʋ tʋ wei í koti ɪ yɔlaa. Paa mpa pa caalɔɣɪ pa tɔmlɛ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ, yaa mpa pa tɛɛsɔɣɪ-tɛ tɔ. Mpi tɔ, Yoyata ta ha nɔɣɔlʋɣʋ hɛɛsʋɣʋ kɛ pɔ wule ńté. 9 Mpúɣú Yoyata cɛla yoolaa sɔsaa kɛ ŋmantaasɪ, na Tafiiti kpalɔŋ wei ɪ ka wɛ Isɔ tɔsɛɛlɛ taa ké waanɪ waanɪ tɔ. 10 Ilɛna í pɪɪlɪ yɔlaa tɔnaɣa Isɔ tɔsɛɛlɛ ntɔɣɔŋ ŋkuluŋa na pɔ yoosina mpɔtɔŋ nyɔŋka kɛ kɔtaɣa tɔlatɛ, na kutuluɣu pa kɔŋkɔŋ taa. Na pa sɔɔlʋ pɪɪwa sɪ pá ta wulaʋ kɛ kotaɣa. Na paa wei na ɪ ŋmantaaɣa kɛ ɪ niŋ taa. 11 Mpúɣú pa lɪɪna Sowasɪ, na pá pamɪ-ɪ kawulaɣa kahuka, na pá cɛlɛ-ɪ takɔlaɣa. Ilɛna Yoyata na ɪ pɔyalaa pá pɔlɪ ɪ nyʋɣʋ taa ké nim na pá kpa-ɪ wulaʋ. Tɔnaɣa yɔlaa tɔna naala kawilitaɣa na pa sɛɛkɪ-ɪ sɪ: Mɔna tɛtʋ wulaʋ.

12 Waatʋ wei Atalii nɪɪwa samaa kɔkɔtɛ, na pa sewa na pa kawilitasɪ kɛ mpʋ. Ilɛna í polo pa kiŋ kɛ Isɔ tɔsɛɛlɛ cɔlɔ. 13 Mpúɣú ɪ loosa wulaʋ kʋfalʋ sɔŋa Isɔ tɔsɛɛlɛ akele cɔlɔɣɔ nɔnɔɣɔ, na yoolaa sɔsaa na akantɛɛ hʋllaa wɛ ɪ kiŋ. Na samaa náá ŋmaalɔɣɪ, na yonyoolaa náá hʋlɔɣɪ akantɛɛ. Na wilitilaa náá kɛɛsɔɣɔna soo mataa. Tɔnaɣa Atalii cɔla ɪ wontu, na í má kapuka sɪ: Waalɪ lɪɪʋ ntέ, waalɪ lɪɪʋ ntέ.

14 Yoyata ta sɔɔlɪ sɪ pá kʋ Atalii kɛ Isɔ tɔsɛɛlɛ cɔlɔ tɔna. Pɔ tɔɔ ké ɪ tɔma yoolaa nɪɪnʋwa (100) nyʋɣʋ nyɔ́ma sɪ pá lɔsɪ-ɪ kpeeŋa. Wei í tɔŋa-wɛ, ɪlɛ pa kʋ pʋntʋ.

15 Ilɛna pá ləsı Atalii na pá pona-ı kawulaɣa təyaɣa kpaɣanəŋ nɔnɔɣɔ, na pá kʋ-ı.
16 Ḿpúɣú Yoyata na samaa na wulaʋ pa pɛɛla nɔɣɔ sı: Tacaa nyənəɣı-tʋɣʋ nyá yəlaa. 17 Ilɛna yəlaa təna polo pá yɔkı tʋɣʋ Paalı kutuluɣu, na pə kɔtaɣa təlatɛ, na pə tıŋ. Na pá kú pə kɔtʋlʋ Mataŋ kɛ pə kɔtaɣa təlatɛ ısɛntaa. 18 Pə waalı ké Yoyata tʋwa Lefii kɔtəlaa sı pá feŋiɣi Isɔ təsɛɛlɛ tɔɔ. Tafiiti naa faɣa-wɛɣɛ kpeka ké, na pá lakı kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔɣɔ Isɔ təsɛɛlɛ taa. Isıı pa kɛɛsʊɣʋ Moisi kiiu taa tɔ. I ka tʊ-wɛɣɛ sı pá lakı-tɛ na yoŋkpaama. 19 Ḿpúɣú Yoyata sıı taŋlaa kɛ Isɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ sı, asilima tʊ nɔɣəlʊ í taa sʊʊ.
20 Pəlɛ pə waalı kɛ Yoyata kota yoolaa nyʊɣʋ nyə́ma, na kʋpaɣalaa, na səsaa, na samaa təna, na pá kpaɣa wulaʋ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa, na pá təŋna nɔnɔɣɔ sɔsaɣa na pá pona-ı kawulaɣa təyaɣa taa. Pa sıı wulaʋ kɛ ı kumte tɔɔ, ılɛna 21 pa təna pa laŋa hʋlʊmı na pá ŋmaalı.
Pa kʋwa Atalii kɛ mpʊ, ılɛna ıcatɛ caɣa təpamm.

24

Sowası taɣanvɣʋ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ
(Awulaa II 12:1-17)

1 Sowası lʋlʊɣʋ pıusı naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka kɛ ı tɔɣa kawulaɣa ké Yosalɛm taa ké pıusı nıulɛ. I too ka ké Pɛɛsepa tʊ na pa yaa-ı sı Sipiya. 2 Ḿpúɣú Sowası lapa Tacaa luɣu tɛɛ nyəntʊ kɛ kɔtʋlʋ Yoyata weesuɣu pıusı təna taa. 3 Ilɛna Yoyata yele na wulaʋ kpaɣa alaa naalɛ, na í lʋlı apalʊpiya na alʊpiya paɣalɛ.
4 Pəlɛ pə waalı ké waatʊ nɔɣəlʊ Sowası maɣasa ı taa sı ı ká taɣanı Isɔ təsɛɛlɛ. 5 Ilɛna í koti kɔtəlaa na Lefii nyə́ma na í heeli-wɛ sı: I cɔɔkı Yuta acalɛɛ taa ké paa pənaɣa ŋka, na í mʊɣı liɣitee kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma kiŋ, na í taɣanəna mə Isɔ təsɛɛlɛ.
Ama Lefii nyə́ma ná tá paasəna ləŋ. 6 Pə tɔɔ ké wulaʋ yaa kɔtʋlʋ sɔsɔ Yoyata, na í pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké n ta caalı Lefii nyə́ma na pá mʊɣı Yuta na Yosalɛm pə yəlaa kiŋ kɛ liɣitee, ısıı Tacaa təmlɛ tʊ Moisi na Isɛɣɛlı nyə́ma ka sıuɔ tɔ. Na pá taɣanəna Isɔ kutuluɣu ŋku kʊ taa wɛ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʋ takəlası tɔ? 7 Mpi tɔ, alʊ ısaɣaʋ Atalii na ı waalı nyə́ma pa yela Isɔ təsɛɛlɛ ké na tə wakəlı. Halə́na pá kpaɣa Isɔ wontu kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa, na pá laana tʊɣʋ Paalı.
8 Ḿpúɣú wulaʋ Sowası yɔɣɔtaa na pá saakı atakaa, na pá sıı-ı Isɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɣɔ na awalı tɔɔ. 9 Ilɛna pá kpaalı Yosalɛm na Yuta kawulaɣa təna taa sı, paa Isɛɣɛlı tʊ wei í kɔna lampuu wei Isɔ təmlɛ tʊ Moisi ka sıuɔ waatʊ wei pa tɛsaɣa wʊlaɣa tɛtʊ tɔ. 10 Ḿpúɣú nyʊɣʋ nyə́ma, na samaa təna təpaı pona pa lampuu na laŋhʊlʊmlɛ. Halə́na atakaa su. 11 Waatʊ wei pa pukina atakaa ké Lefii nyə́ma sı pá wiili ı taa na wulaʋ nɔɣɔ, ılɛna pá maɣana liɣitee kɛ sɔsɔm. Na wulaʋ takəlası ŋmaalʊ na kɔtʋlʋ sɔsɔ təma paasənlʊ pá huti. Na pá məŋna atakaa kɛ ı lonte. Pə kpaɣaʋ waatʊ ını tɔ, yaasi ınəɣı pa lakaɣa paa ıfemle nte, na pá hikiɣi liɣitee kɛ tuutuuma. 12 Ḿpúɣú wulaʋ na Yoyata pa cɛla liɣitee anəɣı təmlɛ nyʊɣʋ nyə́ma. Ilɛna pɛlɛ pá kpaɣa pɛɛ saakəlaa, na kaafəntanaa, na nyəɣəlʊɣʋ na pə kʊsɛɛmʊɣʋ pə lutaa sı, pá taɣanəna Isɔ təsɛɛlɛ na tə́ lá teu. 13 Ntɛna təmlataa niki pa təma na pa nyəm təna. Na pá taɣanı Isɔ təsɛɛlɛ kɛ teu na tə́ məlı ısıı tə wule taa.
14 Waatʊ wei təma tɛma, ılɛna a nyʊɣʋ nyə́ma kɔna liɣitee kʊkaasɛɛ, na pá cɛla wulaʋ na Yoyata. Na pá lu wontu nti pa lakəna Isɔ təsɛɛlɛ taa tɔ. Isıı Isɔ sɛɛʋ wontu, na kɔtʊɣʋ nyəntʊ, na wʊla na liɣitee nyəɣətʊ kɔpʊnaa. Pa lakaɣa kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔɣɔ Isɔ təsɛɛlɛ ké, halə́na Yoyata səm.

Sowası wakələna Isɔ

15 Ḿpúɣú Yoyata kpatəla teu təkuŋkuŋku. I pusi yoosa nunuwa na hiu na
naanuwa (130) ulɛna í sí. 16 Ulɛna pá pimi-ı kawulaɣa pəlaau taa ké Tafiiti tɛ. Mpi
tɔ, ı ka lapa kupantu kɛ Isɛɣɛlı taa ké na í kusı Isɔ na ı təseɛlɛ pə nyuɣu.
17 Yoyata səm waalı ké Yuta nyuɣu nyáma polaa na pá maɣana Sowası na pá
samı-ı. Ulɛna úlé í nuı pa tɔm ntı. 18 Mpu pə lapəna na Isɛɣɛlı nyáma lɔ Tacaa təseɛlɛ
tɔm. Na pá yele pa cɔsɔnaa Isɔ ké sɛɛu, na pá laakı tesikası na tuŋ lɛləŋ. Ḿpúɣú
usaɣatu ntı tə yelaa na Tacaa munа Yosalɛm na Yuta nyáma na páánáá. 19 Pə waalı
ké Isɔ kpa ı kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa sı pá húlí-wɛɣɛ pa usaɣatu ntı. Ama pa taa nɔɣɔlu
ta nuna-wɛ. 20 Ḿpúɣú Isɔ Feesuɣu kulәna Yoyata pəyalu kɔtulu Sakalı. Na í səŋ
samaa taa, na í yɔɣɔtı sı: Isɔ yɔɣɔtaa sı pepe tɔɔ ké u tɔkəɣı ma kiiŋ? Tɔu, timpi í
lɔ-m tɔ, í kaa waa. Maa lɔ-mɛ tɔtɔ.
21 Tənaɣa yəlaa pɛɛla nɔɣɔ kɛ kɔtulu Sakalı tɔɔ. Na wulau yele na pá yaɣa-ı pɛɛ
kɛ Isɔ təseɛlɛ kataɣa taa. 22 Wulau ka sɔɔwa kupantu nti Yoyata ka lapa-ı tɔ. Na í
yele na pá kú ı pəyalu Sakalı. Waatu wei Sakalı caakaɣa hɛɛu, ulɛna í má kapuka
sı: Tacaa ná nti pa lakı-m usəntɔ tɔ, na ń hɔ pa ŋkpaŋŋ.

Sowası kawulaɣa tənaɣa
(Awulaa II 12:18-22)

23 Pənaɣa sikaa, ulɛna Silii nyáma yoolaa polo Sowası kɛ yoonau, na pá watı
Yuta na Yosalɛm ucatɛ. Ulɛna pá kú nyuɣu nyáma na pá tilina pa wontu tənaɣa pa
wulau kɛ Taması. 24 Silii yoolaa taa wɛɛ paɣalɛ. Yuta nyáma ka lɔwa pa caanaa
Isɔ tɔɣɔ úlé ı tu-wɛɣɛ Silii yoolaa mpɛ pa niŋ taa. Saləka wei Tacaa tuwa Sowası
tɔɣɔlɛ. 25 Ḿpúɣú Silii nyáma tɛɛwa na pá yele-ı wahala sɔsɔ taa, na ı waalı nyáma
kulı ı tɔɔ na pá ku-ı ı kato tɔɔ ké kɔtulu Yoyata pəyalu səm tɔɔ. Na pá pimi-ı Tafiiti
ucatɛ taa. Ulɛ pə taɣa kawulaɣa pəlaau taa. 26 Mpa pa kula Sowası tɔɔ tɔɣɔlɛ Amoni
alu Simeyatı pəyalu Sapatı. Na Mowapu alu Simәlitı pəyalu Yosapatı.
27 Pa ŋmaa Sowası pəyalaa hәla na tɔmnaa mpa Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu ka yɔɣɔta
ı tɔɔ tɔ. Na Isɔ təseɛlɛ taɣanuɣu tɔm kɛ takəlaɣa ŋka pa yaa sı, Awulaa kusɛɣɛsətu
takəlaɣa tɔ ka taa. Sowası pəyalu Amasiya lɛɛtəna ı lonte kɛ ı səm waalı.

25

Amasiya kawulaɣa
(Awulaa II 14:1-7)

1 Ḿpúɣú Amasiya tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ı lulуɣu pusı hiu na kakpası nyəŋka taa.
Yosalɛm kɛ ı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pusı pɔɣɔlaɣafɛı hiu na naanuwa. I too ka ké
Yosalɛm tu ké, na pá yaakı-ı sı Yowataŋ. 2 Amasiya lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔ
yaa, ama ı ta lana ı lotu tənaɣa.
3 Waatu wei Amasiya kawulaɣa caɣa teu, ulɛna í kú ı waalı nyáma mpa paa
kuwa ı caa Sowası tɔ. 4 Ama ı yela pa piya. Isu Tacaa yepu na pá ŋmaa Moisi kiiu
taa tɔ sı: Pa kaa ku cɛcɛ ké ı pəyaɣa usaɣatu tɔɔ. Yaa pá kú pəyaɣa kɛ ka caa nyəntu
tɔɔ. Ama wei ı lapa usaɣatu tɔ, ını ı ká səna.
5 Ḿpúɣú Amasiya kota Yuta na Pɛncamɛɛ pa kpeka nna a tɔɔ ı tɔkaɣa kawulaɣa
tɔ pə apalaa. Ulɛna í kpa yoolaa kpeka nyɔɔŋ nyáma na pá kɛɛsəna pa lulуŋ.
Ulɛna pá kala mpa pa pusı wɛ usu hiu tɔ. Na pá hiki yəlaa iyisi ŋmunuɣu na
nunuwa (300000), mpa pa muna yoou pote na pá nyáma ŋmantaası na kpaləŋ
pə tɔm tɔ. 6 Ḿpúɣú Amasiya kpaɣa Isɛɣɛlı nyáma yoolaa taa yoolaa kɛ apalaa iyisi
nunuwa (100000), na í fɛlı pa tɔɔ ké liɣitee nyəɣətu usu tɔɔnənaa tooso. 7 Ama Isɔ
kuyɔɣɔtutu tɛləsulu nɔɣɔlu ı kɔma na í heeli-ı sı: Ta Caa, pə fɛı sı Isɛɣɛlı yoolaa í
təŋı-ŋ. Mpi tɔ, Tacaa kaa səna mpɛ ını. 8 Ye nyana-wɛ í polaa, paa n ká yoo usəna,
usu Tacaa yelaa na ń se nyá kolontunaa. I tike ı wɛnna toŋ sı í la na ń kəlı yaa ń
kpisi.

9 Ntɛna Amasiya pɔɔsɪ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ sɪ: Na ɪsәnaɣa maa la liɣitee nna a
tәna ma tɛma fɛlʋɣʋ tɔ a tɔm? Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ sɪ: Tacaa pәsәɣɪ na í lɛɛtɪ-ŋ-yɛ
na pá kәlɪ mpʋ.

10 Ḿpúɣú Amasiya mәlәna lsɛɣɛlɪ yoolaa. Pa taa ka haŋna Yuta nyáma ké, na
pá kpena páánáá sɔsɔɔna.

11 Ilɛna Amasiya tɔɣɔ apalʋtʋ na í kpaɣa ɪ yoolaa na pá tɛɛ tɔm tɛtɛkәlɛ taa. Na
í kú ltɔm yoolaa kɛ iyisi naanʋwa (10000). 12 Na pá kpa yoolaa iyisi naanʋwa
(10000) lɛlʋ na pa ɪsɛ, na pá kpaana-wɛɣɛ pulaɣa tɔɔ. Ilɛna pá tusi-wɛɣɛ ɪpilisaʋ
taa, na pá hoti pa tәna na pá sí.

13 Waatʋ ɪnәɣɪ lsɛɣɛlɪ yoolaa mpa Amasiya ka tɔɣɔnaa sɪ, pá taa tәŋɪ-ɪ yoou tɔ,
pa wata Yuta acalɛɛ wena a wɛ Samalii na Pɛtɪ-Holoŋ pa hɛkʋ taa tɔ. Na pá kú
yәlaa iyisi tooso (3000) na pá kuu pa wontu kɛ tuutuuma.

Sowasɪ yoonaʋ kɛ Amasiya (Awulaa II 14:8-14)

14 Waatʋ wei Amasiya lɪɪna ltɔm nyáma tәyoole na akaɪtʋ, ɪlɛna í kpɛnna ltɔm
nyáma tɪɪŋ na í laakɪ na í wɔkɪ-ɪ tulaalʋnaa. 15 Ḿpúɣú Tacaa mʋ Amasiya na pááná
na í tili lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ nɔɣɔlʋɣʋ ɪ kiŋ. Na ílé í pɔɔsɪ Amasiya sɪ: Pepe tɔɔ
ké n tәŋәɣɪ tɪɪŋ wei ɪ ta pәsɪ na í ya ɪ yәlaa kɛ nyá niŋ taa tɔ?

16 Tәnaɣa wulaʋ cɛpa lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ nɔɣɔ tɔɔ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ilɛ ma kpa-ŋ
sɪ ń la kawulaɣa taa tɔm tasәlʋ na? Ye nn caakɪ má nyәŋsɪ nyá ɪsɛ su.

Ḿpúɣú lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ suma. Ilɛna í taɣanɪ kpaɣaʋ sɪ: Ma nyáma sɪ lsɔ
tʋ ɪ taa sɪ ɪ ká kʋ-ŋ. Mpi pә tɔɔ n lapa yaasi ɪnɪ ɪ taka, na ń kisi ma tɔm tɔ.

17 Ḿpúɣú Amasiya caa ɪ laɣatʋ tasәlaa. Ilɛna í tili na pá heeli Yehu pәyalʋ
Sowakasɪ pәyalʋ Sowasɪ sɪ: Ma na-ŋ tá suli na tá yoo. 18 Ntɛna Sowasɪ cɔ-ɪ sɪ:
Lipaŋ pʋɣʋ tɔɔ sɔsɔʋ ka sәlәmәna tʋɣʋ sɔsɔɔʋ sɪ: Ha ma pәyalʋ ké nyá pɛɛlɔ. Ḿpúɣú
taalɛ wontuɣu nakʋlɪ kʋ tɔma sɔsɔʋ tɔɔ na kú pʋɣʋtɪ-ɪ. 19 Na Sowasɪ tasa sɪ: Pepe
tɔɔ ké n hɔŋ nyá tɪ sɪ n kәla ltɔm nyáma? N lakɪ kalampaanɪ ké yem ké. Pɪɪ kәla
teu sɪ ń caɣa nyá tɛ. Pepe tɔɔ ké n caa sɪ má na-ŋ tá yoo na nyá na Yuta nyáma í
lá asalaʋ kɛ yem?

20 Ama Amasiya ta nɪɪ. Ilɛ lsɔ caakaɣa ké sɪ í kú í na ɪ yoolaa kɛ timpi pa súú
ltɔm tɪɪŋ kɛ laaʋ tɔ. 21 Ḿpúɣú Sowasɪ na Amasiya pa yoolaa sula yoou kɛ Pɛtɪ-
Sɛmɛsɪ kɛ Yuta tɛtʋ taa. 22 Ilɛna lsɛɣɛlɪ nyáma kәlɪ Yuta nyáma na pá se na pá
kpe. 23 Ḿpúɣú wulaʋ Sowasɪ kpa Yuta wulaʋ Amasiya kɛ Pɛtɪ-Sɛmɛsɪ na í kәlɪ-ɪ.
Ilɛna í polo Yosalɛm na í kú koluŋa kɛ púúɣú kɛ mɛɛtәlәnaa ŋmʋnʋɣʋ (200) cɔlɔ
kɛ lfәlayim nɔnɔɣɔ na ŋkuluŋa nyәŋka pә hɛkʋ taa. 24 Ḿpúɣú Sowasɪ kuu wʋla
na liɣitee nyәɣәtʋnaa, na wontunaa kʋpantʋnaa mpa paa wɛ lsɔ tәsɛɛlɛ taa ké
Opɛtɪ-ltɔm kiŋ tɔ. Na kawulaɣa tәyaɣa kpancooŋ. Na í kuu yәlaa tɔtɔ, na í pona
Samalii.

Amasiya kawulaɣa tәnaɣa (Awulaa II 14:15-20)

25 Pɪɪsɪ naanʋwa na kakpasɪ kɛ Amasiya tasa tɔɣɔʋ kɛ lsɛɣɛlɪ wulaʋ Sowasɪ sәm
waalɪ. 26 Pa kɛɛsa Amasiya tɔm lɛntɪ kɛ pә kpaɣaʋ tә kancaalaɣa na tә tәnaɣa tɔɣɔ
Yuta na lsɛɣɛlɪ pa awulaa takәlaɣa taa. 27 Waatʋ wei Amasiya kisa Tacaa tɔɣɔ
yәlaa kʋla ɪ tɔɔ ké Yosalɛm. Ilɛna kʋyakʋ nakʋlɪ Amasiya se na í polo Lakisi. Na
pá tәŋɪ-ɪ tәna na pá kʋ-ɪ. 28 Pә waalɪ ké pa tʋ-ɪ kɛɛkɛ taa na kpaɣanәŋ paɣalɛ hɔ,
na pá polo pá pimi-ɪ pa tәyaɣa pәlaaʋ taa.

26

Osiyasɪ kawulaɣa
(Awulaa II 14:21-22; 15:1-3)

1 Waatʋ wei yəlaa kpa Amasiya pəyalʋ Osiyasɪ kɛ kawulaɣa kɛ ɪ caa lonte tɔ,
ɪ pɪsɪ wɛ naanʋwa na naatoso. 2 Ɪnɪ ɪ lɛɛkəna Ilatɪ ɪcatɛ kɛ ɪ caa səm waalɪ, na í
taɣanɪ-tɛɣɛ ŋmaʋ.
3 Osiyasɪ lʋlʋɣʋ pɪɪsɪ naanʋwa na naatoso nyəŋka taa ké ɪ tɔɣa kawulaɣa kɛ
Yosalɛm taa ké pɪɪsɪ nɪɪlɛ na naanʋwa na naalɛ. Ɪ too ka ké Yosalɛm tʋ ké na pá
yaakɪ-ɪ sɪ Yekoliya. 4 Ḿpúɣú Osiyasɪ lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔ ɪsɪɪ ɪ caa Amasiya.

Osiyasɪ təntɛ kʋpantɛ na ɪsaɣalɛ

5 Sakalɪ na ɪ səm tɔ, ɪ sɛɣɛsaɣa Osiyasɪ kɛ Ɪsɔ nɪɪnaʋ ké. Na Osiyasɪ kaasəɣɪ ɪ tɪ sɪ
í cɛkəna Tacaa luɣu nyəntʋ. Na Ɪsɔ náá yele na í waakɪ.
6 Ḿpúɣú Osiyasɪ pola Filiisi nyə́ma kɛ yoonaʋ na í yɔkɪ Katɪ na Yapəne na
Asətɔtɪ pə acalɛɛ koloosi. Ilɛna í taɣanɪ acalɛɛ kɛ Asətɔtɪ na Filiisi nyə́ma hɔɣɔlʋɣʋ
taa. 7 Na Ɪsɔ səna-ɪ í na Filiisi nyə́ma na Kuu-Paalɪ Laalupunaa na Meuni nyə́ma
pa yoonaʋ taa. 8 Halənа Amoni nyə́ma náá fɛləɣɪ-ɪ lampuunaa.
Osiyasɪ nyʋɣʋ kʋlaa ké na pá tala Icipiti tɛtʋ toŋa. 9 Ḿpúɣú ɪ ŋmá atɛ na ɪsɔ
kutuluŋ sɔsɔɔŋ kɛ Yosalɛm ɪcatɛ koluŋa ŋkuluŋa nɔnɔɣɔ, na tɛtɛkəlɛ taa nyəŋka,
na koluŋa təkoŋlle, na í nyɔɔsɪ kutuluŋ ɪnəɣɪ teu. 10 Na í ŋmá tətaŋlɛnaa kɛ
wʋlaɣa tɛtʋ hɔɣɔləŋ taa. Na í huli lɔkɔnaa paɣalɛ. Mpi tɔ, ɪ ka wɛna kaləkəŋ paɣalɛ
kɛ tɛtɛkəlɛ na tɛtʋ ɪhəntaʋ taa ké. Pə́cɔ́ ɪ wɛna hataa na tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋnaa
tɔ ɪ paasənlaa. Mpi tɔ, ɪ ka sɔɔla haləm ké.
11 Osiyasɪ paasaɣana yoolaa mpa pa nyə́ma yoou tɔɣɔ. Na í faɣa-wɛɣɛ kpeka
na pá kɛɛsəna kʋkalʋɣʋ ŋku wulaʋ waalɪ nyə́ma taa lɛlʋ Hananiya ka tʋ takəlasɪ
ŋmaalʋ Yeiyɛlɪ na təma taɣanlʋ Maaseya tɔ. 12 Yoolaa taa yoolaa mpɛ pa lʋlʋŋ
nyɔɔŋ nyə́ma ka wɛ iyisi naalɛ na nasətoso (2600) ké. 13 Mpɛ pa paasaɣanana
yoolaa iyisi ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa na nasəlɛ na nɪɪnʋwa
(307500). Pa sɔɔlʋ pɪɪwa sɪ pa yookina wulaʋ kolontunaa. 14 Ye pa tɛɛkɪ yoou
wulaʋ cɛləɣɪ-wɛɣɛ kpaləŋ ké, na ŋmantaasɪ, na yoou kahusi, na pə tokonaa, na
tɔɔŋ, na pəntɔlʋpɛɛ. 15 Ḿpúɣú nyəntʋ nɔɣɔlʋ ɪ lupa Osiyasɪ kɛ yoou maləfɔnaa
sɔsaa napəlɪ taka na pá sɪɪ-wɛɣɛ atɛ na ɪsɔ kutuluŋ na koloosi ŋkuluŋasɪ taa. Pa
tɔɔkəna-wɛɣɛ nyə́má na pa lɔkəna pɛɛ kʋyasəlɛɛ. Ɪsɔ səna-ɪ teu ké na ɪ toŋ sɔɔsəɣɪ
na pá puki pooluŋ.
16 Ama ɪ toŋ ɪnɪ ɪ sʋsa-ɪ təhɔm taa. Ilɛna pá wakəlɪ-ɪ na í yele ɪ Ɪsɔ Tacaa təŋʋɣʋ kɛ
teu. Halənа kʋyakʋ nakʋlɪ í sʋʋ ɪ maɣamaɣa kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa sɪ, ɪ wɔkɪ tulaalʋnaa
kɛ kɔtaɣa təlatɛ. 17 Ḿpúɣú kɔtʋlʋ sɔsɔ Asaliya, na ɪ waalɪ nyə́ma kɛ nɪɪnaasa mpa
pa wɛna apalʋtʋ kɛ teu tɔ, pa təŋa ɪ waalɪ. 18 Ilɛna pá səŋ wulaʋ ɪsɛntaa na pá
təmɪ-ɪ sɪ: Ta caa, n fɛɪna mpaaʋ sɪ ń wɔ Ɪsɔ ké tulaalʋnaa. Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyə́ma mpa
pa kpawa kɔtʋɣʋ təmlɛ tɔ, pɛlɛ pa təmlɛ ké. Mpʋ tɔ, lɪɪ, n tɔŋa wakəlʋɣʋ ké. Pə kaa
kʋsɪ nyá nyʋɣʋ kɛ Tacaa ɪsɛntaa.
19 Waatʋ ɪnɪ tɔ, na Osiyasɪ təka tulaalʋ cofolo kɛ ɪ niŋ taa sɪ ɪ wɔkɪ. Tənaɣalɛ
ɪ mʋ kɔtəlaa na pááná. Ḿpúɣú kʋtɔŋ ŋku kʋ pilisiɣi yʋlʋ tɔ kʋ lɪɪ ɪ tokuɣu taa ké
kpakpaa kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa. Na kɔtəlaa səŋa kɔtaɣa təlatɛ kite təna na pá nyənəɣɪ.
20 Kɔtʋlʋ sɔsɔ Asaliya na lɛlaa pa ná wulaʋ kɛ mpʋ, ɪlɛna sɔɣɔntʋ pɪɪ-wɛ na pá ləsɪ-ɪ
kpakpaa. Ɪ maɣamaɣa ɪ naWa sɪ Tacaa tʋ-ɪ niŋ, ɪlɛna í se lɔŋ kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa.

Osiyasɪ kawulaɣa tənaɣa
(Awulaa II 15:5-7)

21 Ḿpúɣú wulaʋ Osiyasɪ pəsa asilima kʋtɔŋ tʋ, halənа ɪ səm. Ilɛna í caɣana ɪ tike
kɛ ɪ kʋtɔŋ ŋkʋ kʋ tɔɔ. Ɪ fɛɪna mpaaʋ sɪ í məlɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa. Ntɛna ɪ pəyalʋ Yotam

wei ɪ nyənaɣa kawulaɣa təyaɣa tɔɔ tɔ, í paasəɣəna tɛtʋ yəlaa. 22 Amətɪ pəyalʋ Isɔ
kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Isayii ŋmaa Osiyasɪ tɔm kancaalaɣa na tə tənaɣa kɛ takəlaɣa
taa. 23 Waatʋ wei Osiyasɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ awulumpiya pəlaaʋ taa. Ama pa
ta pimi-ɪ pa təyaɣa nyəŋkʋ taa ké ɪ asilima kʋtɔŋ tɔɔ. Ilɛna ɪ pəyalʋ Yotam lɛɛtɪ ɪ
lonte.

27

Yotam kawulaɣa
(Awulaa II 15:32-38)

1 Yotam lʋlʋɣʋ pɪɪsɪ hiu na kakpasɪ nyəŋka taa ké ɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm ké
pɪɪsɪ naanʋwa na naatoso. I too kɛlɛ kɔtʋlʋ Satɔkɪ pɛɛlɔ. Pa yaakaɣa-ɪ sɪ Yelusa.
2 Mpúɣú Yotam lapa mpi pə maɣa Tacaa tɔ. I lakaɣa teitei ké ɪsɪɪ ɪ caa Osiyasɪ. Ilɛ
ɪ ta sʋʋ Isɔ təsɛɛlɛ taa ké. Paa na mpʋ tɔ, yəlaa ta laɣasɪ pa tɔntɛ.
3 Yotam ŋmana Isɔ təsɛɛlɛ ɪsɔtaa nɔnɔɣɔ na í nyɔɔsɪ koluŋa lona paɣalɛ kɛ Ofɛlɪ
hɔɣɔlʋɣʋ taa. 4 Mpúɣú ɪ ŋmawa acalɛɛ kɛ Yuta pulasɪ taa. Na kutuluŋ toŋ nyəŋ na
tətaŋlɛnaa kɛ hɔtʋŋ taa.
5 Mpúɣú Yotam yoona Amoni nyáma na í kəlɪ-wɛ. Na pɛlɛ pá fɛlɪ-ɪ liɣitee
nyəɣətʋ kɛ tɔɔnənaa tooso, na tɔɣɔnaɣa pee kɛ tɔɔnənaa iyisi naatoso (6000).
6 Ilɛna Yotam toŋ sɔɔsəɣɪ na pá puki. Mpi tɔ, ɪ təŋaɣa Isɔ Tacaa kɛ teu ké.
7 Pa kɛɛsa Yotam yooŋ na ɪ təma pə tɔm kɛ Isɛɣɛlɪ na Yuta pə awulaa takəlaɣa
taa. 8 Yotam lʋlʋɣʋ pənaɣa hiu na kakpasɪ nyəŋka taa ké ɪ tɔɣɔ kawulaɣa. Yosalɛm
kɛ ɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pɪɪsɪ naanʋwa na naatoso. 9 Waatʋ wei ɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-
ɪ Tafiiti tɛ. Ilɛna ɪ pəyalʋ Ahasɪ lɛɛtɪ ɪ lonte.

28

Ahasɪ kawulaɣa tɔɣɔʋ
(Awulaa II 16:1-6)

1 Ahasɪ lʋlʋɣʋ pənaɣa hiu nyəŋka taa ké ɪ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yosalɛm kɛ pɪɪsɪ
naanʋwa na naatoso. I ta la mpi pə maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ cɔsɔ Tafiiti. 2 Ama Isɛɣɛlɪ
awulaa kɛ Ahasɪ kɛɛnaa. Halənа í lu tʋɣʋ Paalɪ lɛɛsəŋ. 3 Na í wɔpɪ-ɪ tulaalʋnaa kɛ
Hinom tɛtɛkəlɛ taa. Na í wɔ ɪ piya kɛ kɔkɔ, ɪsɪɪ acaalətʋ nti piitimnaa lakaɣa na
Tacaa tɔɣɔnɪ-wɛ na pá fɛɛ Isɛɣɛlɪ nyáma tɔ. 4 Na Ahasɪ laa cefelinaa təkɔtəlɛ kɛ
pulasɪ nyɔɔŋ taa kɛ hɔtʋ tɛɛ. Na í wɔ pə tulaalʋnaa.
5 Mpúɣú Isɔ Tacaa tʋ Ahasɪ kɛ Silii wulaʋ niŋ taa na í yoona-ɪ. Na pá kuu Ahasɪ
yoolaa tuutuuma kɛ yomle, na pá tɛɛna Tamasɪ. Na Isɔ tʋ Ahasɪ tɔtɔɣɔ Lemaliya
pəyalʋ Isɛɣɛlɪ wulaʋ Peka niŋ taa. Na ílé í wakəlɪ-ɪ tənaŋnaŋ. 6 Yuta yoolaa taa
yoolaa iyisi nɪɪnʋwa na hiu (120000) kɛ Peka kʋwa kʋyaku kʋlʋmʋɣʋ. Mpi tɔ,
Ahasɪ kisa ɪ cɔsɔnaa Isɔ Tacaa tɔ pə tɔɔ. 7 Mpúɣú Ifəlayim tʋ Sikəli ná kʋwa wulaʋ
pəyalaa taa lɛlʋ Maaseya na Asəlikam wei ɪ ké kawulaɣa təyaɣa nyʋɣʋ tʋ tɔ. Na
wulaʋ waalɪ tʋ maɣamaɣa Iləkana. 8 Ilɛna Isɛɣɛlɪ nyáma kpa pa tɛɛtʋnaa Yuta
nyáma alaa na piya kɛ yəlaa iyisi ŋmʋnʋɣʋ (200000). Na pá kuu pa wontu kɛ
tuutuuma na pá tɛɛna Samalii.
9 Tacaa kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ nɔɣəlʋ ɪ ka wɛ Samalii na pá yaakɪ-ɪ sɪ Otɛtɪ. Mpúɣú
Otɛtɪ lɪɪ Isɛɣɛlɪ yoolaa səŋʋɣʋ, na í heeli yoolaa sɪ: Mə caanaa Isɔ Tacaa mʋna Yuta
nyáma na páánáá tɔɣɔ ɪ tʋ-wɛɣɛ mə niŋ taa. Ilɛna míí kú yəlaa kɛ sɔsɔm ɪsɪɪ taalɛ
wontu na Isɔ nɪɪ. 10 Pəlɛ pə paasi í caa sɪ í tú yomle kɛ Yuta na Yosalɛm nyáma,
apalaa na alaa. Pə taɣa mə tɪ tɔm ntɛ́ í caa kʋyʋ kɛ mə Isɔ Tacaa ɪsɛntaa? 11 Mpʋ tɔ,
í nɪɪ ma tɔm na í yele Yuta nyáma mpɛ. Ye pə taɣa mpʋ, Tacaa páánáá ká huuna-
mɛ.
12 Mpʋɣʋlɛ Isɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyáma lɛlaa ná kisa-wɛ na tɔm ntɪ. Pʋntʋnaa ntɛ́
Yohanaŋ pəyalʋ Asaliya, na Mesilemətɪ pəyalʋ Pelekiya, na Salum pəyalʋ

Yehisikiya, na Hatəlayi pəyalʋ Amasa. 13 Ilɛna pá tɔ-wɛ sɪ: I taa kɔna salәkatʋnaa mpɛyɛ cənɛ. I caakɪ sɪ Tacaa í nyənɪ-tʋyʋ asayaa kɛ pa tɔm taa ké, na pə́ sɔɔsɪ-tʋyʋ tasәkәlɛ. Pəyele tə tɛma-tɛyɛ wɛɛnaʋ, na Tacaa mʋ-tʋ na pááná.

14 Tənaya yoolaa hɛta salәkatʋnaa mpɛyɛ kpakpaa kɛ tənɛ ɪnɪ. Na pá kisi pa wontu nti paa kuuwa tɔyɔ nyʋyʋ nyə́ma na samaa təna ɪsɛntaa. 15 Mpúyú yәlaa mpa pa lәsaa sɪ pá paasәna tәmlɛ ńté tɔ pa sɔɔsa salәkatʋnaa kɛ apalʋtʋ. Halәna pá lәsɪ pa wontunaa mpa paa kuuwa tɔ pa taa ké tokonaa na ntaŋkpala na pá cɛla mpa pa laŋaa tɔ. Na pá ha pa tənaya tɔyɔnaya na lʋm, na pá lá mpa pə kʋwa tɔyɔ kɔɔlɛ. Na pá cayasɪ mpa paa pəsəyɪ tɔntɛ tɔyɔ kpaŋasɪ tɔɔ. Na pá pona pa tənaya paaŋ ɪcatɛ Yeliko kɛ pa tɛɛtʋnaa cɔlɔ. Ilɛna mpɛ pá məlɪ Samalii.

Ahasɪ səlәmʋyʋ kɛ Asilii sənav
(Awulaa II 16:7-20)

16 Mpúyú Yuta wulaʋ Ahasɪ tɛɛka Asilii wulaʋ kɛ waatʋ ɪnɪ ɪ taa sɪ: Kɔɔ na ń sәna-m. 17 Mpi tɔ, Itɔm nyə́ma ka yookayana-ɪ tɔtɔyɔ, na pá kpaakɪ ɪ yәlaa kɛ yomle. 18 Ilɛna Filiisi nyə́ma náá watɪ Nekɛfɪ kɛ Yuta hɔyɔlʋyʋ taa, na Pɛtɪ-Sɛmɛsɪ, na Ayalɔŋ, na Ketelɔtɪ, na Soko, na Timna na Kimso na pə cɔlɔ acalɛɛ, na pá cayа a taa. 19 Isәna Tacaa hɔmna Yuta nyə́ma ŋkpaŋʋyʋ kɛ wulaʋ Ahasɪ wei ɪ ta tɔkɪ Tacaa tɔm, na í tusi ɪ yәlaa na pá kisi Isɔ tɔyɔlɛ.

20 Mpúyú Asilii wulaʋ Tekәla-Falasaa kisa Ahasɪ kɛ sənaʋ na í nyəŋsɪ ɪ ɪsɛ na pə́ tʋ-ɪ piti taa. 21 Ilɛna Ahasɪ kuu Isɔ tәsɛɛlɛ na kawulaya tәyaya na ɪ waalɪ nyə́ma wɛnaʋ tәna na í ha Asilii wulaʋ. Ama ɪ ta waa pʋlʋ. 22 Paa na pə tʋ Ahasɪ kɛ piti taa tɔ, ɪ tɔŋna Tacaa kɛ kisuyu ké. 23 Na í laakɪ Tamasɪ nyə́ma tɪɪŋ wei ɪ lapa na í kpisi tɔ. Na í tɔŋ sɪ: Tɪɪŋ waasәyәna Silii nyə́ma. Ile maa laa-ɪ na í waasɪ má tɔtɔ. Ama kʋlʋməŋ ɪnɪ ɪ wakәlәyәna í na ɪ yәlaa. 24 Mpúyú Ahasɪ kpeyela Isɔ tәsɛɛlɛ taa kɔtaya wontu, na í yɔkɪ-tɪ na í tәkɪ tə nɔnɔɔsɪ. Pə waalɪ ké ɪ sika tәkɔtәlɛnaa kɛ Yosalɛm mpatɛɛ təna taa. 25 Na í ŋmá tәlaalɛnaa tɔtɔyɔ ɪ kawulaya acalɛɛ təna taa. Na í wɔkɪ ɪ tɪɪŋ kɛ tulaalʋnaa, na í kpaasәyɪ ɪ cɔsɔnaa Isɔ Tacaa pááná.

26 Pa kɛɛsa Ahasɪ tɔm na ɪ tәma. Na ɪ lakasɪ kancaalaya na sɪ tənaya kɛ Yuta na Isɛyɛlɪ pa awulaa takәlasɪ taa. 27 Waatʋ wei ɪ sәpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ Yosalɛm. Ile pə taya awulaa pәlaaʋ taa. Mpúyú ɪ pəyalʋ Isekiyasɪ lɛɛta ɪ lonte taa.

29

Isekiyasɪ kawulaya na Isɔ tәsɛɛlɛ tayanʋyʋ
(Awulaa II 18:1-4)

1 Mpúyú Isekiyasɪ pəsa wulaʋ kɛ ɪ lʋlʋyʋ pɪɪsɪ hiu na kakpasɪ nyəŋka taa. Yosalɛm kɛ ɪ tɔyɔ kawulaya kɛ pɪɪsɪ pɔyɔlaya fɛɪ hiu na naanʋwa. Isekiyasɪ too kɛlɛ Sakalɪ pɛɛlɔ Api. 2 Ilɛna Isekiyasɪ la mpi pə maya Tacaa tɔ. Isɪɪ ɪ lɔŋcɛ Tafiiti.

3 Halәna Isekiyasɪ tʋlɪ Isɔ tәsɛɛlɛ nɔnɔɔsɪ kɛ ɪ kawulaya pənaya kancaalaya nyəŋka taa, na í tayanɪ-tɛ. 4 Mpúyú ɪ kota kɔtәlaa kɛ ilim tәlɪʋlɛ nɔnɔyɔ tɛɛ. 5 Na í tɔ-wɛ sɪ: Lefii lʋlʋyʋ nyə́ma mɛ, í nɪɪ ma tɔm. I la mə na Isɔ tәsɛɛlɛ mə nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋyʋ kɔtaya. I laasɪ tə taa acaalәtʋ wontu nti tə wɛɛ tɔ, na í tayanɪ-tɛ. 6 Tá cɔsɔnaa ta təŋ Isɔ Tacaa kɛ teu. Pə́cə́ pa lapa mpi pə ta maya-ɪ tɔ. Pa kpɛɛsa-ɪ na pá kisi Isɔ tәsɛɛlɛ kɛ nyənʋyʋ, na pá ha-ɪ siyile. 7 Halәna pá tәkɪ tə nɔnɔɔsɪ, na tə kɔkɔsɪ te. Na pá yele tulaalʋnaa na kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔyɔ lapʋ kɛ Tacaa kɛ tə taa. 8 Tənaya Tacaa ná mʋ pááná na Yosalɛm na Yuta, na í yele-wɛyɛ wahala taa, na yәlaa woŋiyi-wɛ. Na pa tɔm wɛ sɔyɔntʋ na tə́ sʋsəyɪ watʋ ɪsɪɪ í naakʋyʋ na mə ɪsəpee tɔ. 9 Pə tɔɔ ké tá caanaa səpa yoou taa, na tá alaa na tá piya pəsɪ yomaa. 10 Ile ma caa sɪ má na Isɔ tə́ pɛɛlɪ nɔyɔ. Na ɪ pááná katatәlaya nyəna wena ɪ mʋna-tʋ tɔ á hɛɛ. 11 Ma yәlaa mɛ, í taa wɛɛ mpa paa paasəyəna tɔ. Mpi tɔ,

mɛɣɛ Tacaa ləsaa sɪ í səŋ ɪ kiŋ na mə sɔɔlʋ pɪɪ sɪ í lapɪ-ɪ təmlɛ na í wɔpɪ-ɪ tulaalʋ ké ɪ hətɛ taa.
12 Lefii nyámа mpa pa polaa təɣɔlɛ Kehatɪ lʋlʋɣʋ nyámа. Amasayi pəyalʋ Mahatɪ, na Asaliya pəyalʋ Sowɛɛlɪ. Na Melali lʋlʋɣʋ nyámа. Apiti pəyalʋ Kisi. Na Yehalelɛlɪ pəyalʋ Asaliya, na Kɛɛsɔŋ lʋlʋɣʋ nyámа. Simma pəyalʋ Yowa, na Yowa pəyalʋ Ɪteni, 13 na Ɪləsafaŋ lʋlʋɣʋ nyámа. Simli na Yeiyɛlɪ, na Asafɪ lʋlʋɣʋ nyámа. Sakalɪ na Mataniya, 14 na Hɛmaŋ lʋlʋɣʋ nyámа. Yehiyɛlɪ na Simeyi, na Yetutuŋ lʋlʋɣʋ nyámа. Semaya na Usiyɛlɪ. 15 Ḿpúɣú pa kpeɣela pa lʋlʋɣʋ nyámа təna na pá la-wɛɣɛ nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa. Pə waalɪ ké pa lapa mpʋ tɔtɔɣɔ Ɪsɔ təsɛɛlɛ, ɪsɪɪ Tacaa ka sɪɪʋ na wulaʋ heeli-wɛ tɔ. 16 Ḿpúɣú kɔtəlaa sʋʋ kutuluɣu taa, na pá taɣanɪ. Na pá kuu kʋ taa asilima wontu na pá lɪɪna taɣa tɔɔ. Ɪlɛna Lefii nyámа náá kpaɣa-tɪ na pá lɔ Setəlɔŋ tɛtɛkəlɛ taa ké ɪcatɛ waalɪ. 17 Ɪsɔtʋ kʋyakʋ kancaalaya nyəŋkʋ wule kɛ pa caala Ɪsɔ təsɛɛlɛ kɛ taɣanʋɣʋ. Pə tala kʋyakʋ pəlefɛɪ nyəŋkʋ ɪlɛ pa tala ɪ kpaaŋ taa kɛlɛ. Na pá taɣanɪ ɪ tənaɣa kʋyɛɛŋ pəlefɛɪ tɔtɔ. Ɪlɛna təmlɛ tɛ ɪsɔtʋ kʋyɛɛŋ naanʋwa na naatoso wule.
18 Pə waalɪ ké Lefii nyámа pola wulaʋ Ɪsekiyasɪ tɛ, na pá heeli-ɪ sɪ: Tacaa wulaʋ, tə taɣana Ɪsɔ təsɛɛlɛ na kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ sɪ təlatɛ. Na pə wontu təna na Ɪsɔ potopotonaa taapəlɪ. 19 Ye pə kaasa Ɪsɔ wontu nti wulaʋ kaanɪɪtʋ Ahasɪ ka pilisa ɪ kawulaɣa waatʋ tɔ, tə taɣana təlɛ na tá sɪɪ-tɪ na tə mpaa. Ntəɣəlɛ kɔtaɣa təlatɛ ɪsɛntaa.

Ɪsekiyasɪ mələnav kɛ ɪsɔ sɛɛv na kɔtasɪ

20 Tɛʋ fema tanaŋ təhulu, ɪlɛna wulaʋ Ɪsekiyasɪ koti ɪcatɛ sɔsaa. Na í na-wɛ pá polo Ɪsɔ təsɛɛlɛ. 21 Na pá kpɛnna latəcɛnaa, na ɪwaaŋ, na ɪwɛɛsɪ, na pəŋtʋlʋŋ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa mpɔɣɔlaɣa sɪ, pa lakɪ kɔtasɪ kɛ wulaʋ təyaɣa nyámа na Ɪsɔ təsɛɛlɛ na Yuta nyámа pa ɪsaɣatʋ taɣanʋɣʋ tɔɔ. Ḿpúɣú Ɪsekiyasɪ tɔma Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyámа kɔtəlaa sɪ: Ɪ la kɔtasɪ nsəɣɪ Tacaa kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. 22 Ɪlɛna pá caaləna latəcɛnaa kɛ lɛntʋɣʋ na pá tiɣisi calɔm na pá ŋmɪɪsɪ-wəɣɪ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. Na pá lɛntɪ tɔtɔɣɔ ɪwaaŋ, na ɪwɛɛsɪ, na pá la mpʋ tɔtɔ. 23 Pə kaasa pəŋtʋlʋŋ, ɪlɛna pá pona-ɪ wulaʋ na samaa pa kiŋ na pá tənɪ ɪ tɔɔ ké pa niŋ. 24 Ɪlɛna kɔtəlaa lɛntɪ na pá ŋmɪɪsɪ calɔm kɛ kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ sɪ, pá hɪɪsɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyámа təna ɪsaɣatʋ. Mpi tɔ, Ɪsɛɣɛlɪ nyámа təna tɔɔ ké wulaʋ yelaa na pá lá kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, na ɪsaɣatʋ hɪɪsʋɣʋ nyəŋka.
25 Ḿpúɣú wulaʋ síí Lefii nyámа kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taɣa tɔɔ na kpɛŋkpɛŋnaa na cəməŋ na saŋkʋnaa. Ɪsɪɪ Tafiiti na Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa Katɪ na Nataŋ pa sɪɪʋ tɔ. Tacaa heelaɣana Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa mpɛ na pá tɛləsəɣɪ. 26 Na Lefii nyámа caɣa pa təcaɣalɛ. Na cəməŋ wei Tafiiti ka yelaa na pá lu tɔ, na kɔtəlaa náá hʋləɣɪ pa akantɛɛ. 27 Ɪlɛna Ɪsekiyasɪ tɔ sɪ: Ɪ la kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ. Saa wei pa caalaa, ɪlɛna pá tú Tacaa kɛ yontu na akantɛɛ na cəməŋ wei Ɪsɛɣɛlɪ wulaʋ Tafiiti lupa tɔ. 28 Ḿpúɣú samaa təna hənta atɛ. Na yonyoolaa náá təŋna yontu na pa cəməŋ mapʋ, na akantɛɛ hʋlʋɣʋ, haləna kɔtaɣa tɛm. 29 Waatʋ wei pə təna pə tɛma, ɪlɛna wulaʋ na ɪ cəlɔ nyámа təna luŋ akula na pá həntɪ atɛ. 30 Ɪlɛna wulaʋ na sɔsaa pá tɔ Lefii nyámа sɪ: Ɪ sa Tacaa tɔtɔ, na mə yontu nti Tafiiti na Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Asafɪ paa lupa tɔ. Ḿpúɣú Lefii nyámа yoona laŋhʋlʋmlɛ. Pə waalɪ ké pa hənta atɛ na pá sɛɛ Tacaa.
31 Ntɛna wulaʋ Ɪsekiyasɪ tɔ samaa sɪ: Ɪsɪɪ í hau mə təɣɪ Tacaa kɛ pənɛntɛ tɔ, í kɔna nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ na samtʋ pə kʋhaaŋ kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa.
Ɪlɛna kotilaa kɔna tɔla na pá lá kɔtasɪ nsɪ. Haləna luɣu kʋlʋmʋɣʋ nyámа təna la kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ. 32 Latəcɛnaa nɪɪtoso na naanʋwa na ɪwaaŋ nɪɪnʋwa (100) na ɪwɛɛsɪ ŋmʋnʋɣʋ (200) kɛ pa lapəna kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ. 33 Na naaŋ kɛ nasətoso (600) na heeŋ na páŋ kɛ iyisi tooso (3000) na pá lá kɔtasɪ lɛnsɪ.

34 Kɔtɛlaa mpa paa wɛɛ tɔ, pa fɛı paɣalɛ. Ilɛ pa ta pɛsı na pá liti kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tɛna tɔ sı tɔla tɛna. Pɛ tɔɔ ké pa tɛɛtʋnaa Lefii nyámа lɛlaa sɛna-wɛ na pá tɛɛsı pa tɛmlɛ. Halɛna kɔtɛlaa lɛlaa la nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtası. Mpi tɔ, Lefii nyámа ka kɛla sɔɔlʋɣʋ kɛ pa tı taɣanʋɣʋ na pá kɛlı kɔtɛlaa. 35 Kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tɛna tɔ sı tuutuuma na pá sɔɔsɛna sʋlʋm mpi pa haWa tɔ pɛ paasi, pıı wɛɛ sı pa pona kɔtaɣa tɛlatɛ tɔɔ ké nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtası nantʋ nim cɛlɔ nim cɛlɔ.

Isɛna pa sıı Isɔ sɛɛʋ kɛ Isɔ tɛsɛɛlɛ taa tɔɣɛlɛ. 36 Ḿpúɣú Isekiyası na yɛlaa tɛna pa laŋa hʋlʋmɛna mpi Isɔ hʋla-wɛ sı pá la tɔ. Mpi tɔ, pɛ lapa lɔŋ ké.

30

Tɛɛʋ acima tɔɣɔʋ

1-5 Ḿpúɣú wulaʋ Isekiyası na ı kʋpaɣalaa, na Yosalɛm nyámа tɛna pa kotaa sı, pa naakı sı paa pɛsı na pá tɔɣɔ Tɛɛʋ acima kɛ pɛnaɣa ısɔtʋ naalɛ nyɛŋ taa yaa ısɛna. Mpi tɔ, kɔtɛlaa mpa paa lapa nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa tɔ, pa fɛı paɣalɛ. Pácó yɛlaa taa koti Yosalɛm. Ilɛ pa taa pɛsı na pá tɔɣɔ-ı ı tɔɣɔʋ nɔɣɔ taa. Mpʋɣʋlɛ lɛmaɣasɛlɛ ńté tɛ maɣa wulaʋ na ı yɛlaa. Na pá tisi na pá koti Isɛɣɛlı nyámа tɛna sı, pá kpeɣeli Yosalɛm na pá tɔɣɔ Tɛɛʋ acima. Mpi tɔ, yɛlaa mpa paa tɔɣɔ-ı ısıı pa sııWa tɔ, pa wɛ pɛcɔɣɔ. Tɛnaɣalɛ wulaʋ kʋsa tillaa na pá cɔɔ Isɛɣɛlı na Yuta tɛtʋ tɛna kɛ pɛ kpaɣaʋ ilim ntɔɣɔŋ na pɛ mpɛtɛŋ tɔ. Na pá yaa yɛlaa na pá polo Isɔ tɛsɛɛlɛ na pá tɔɣɔ acima anı na Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa hɛtɛ taa. Halı Isekiyası tıı ŋmaa lɛɛtɛlɛnaa na í yaa kpeka wena pɛ kaasɛna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ. 6 Ḿpúɣú wulaʋ na ı kʋpaɣalaa pa tʋ niŋ kɛ takɛlası taa. Na tillaa yası tɛtʋ tɛna taa sı: Isɛɣɛlı nyámа mpa mɛ í fita Asilii yoolaa niŋ taa tɔ, í mɛlı Apɛlaham na Isaaka na Yakɔpʋ pa Isɔ kiŋ. Na Isɔ ká mɛlı mɛ kiŋ. 7 I taa kɛɛna mɛ caanaa na mɛ tɛɛtʋnaa mpa pa ta nıına pa cɔsɔnaa Isɔ Tacaa tɔ. Ilɛna Isɔ wakɛlı-wɛ ısıı í naakʋɣʋ tɔ. 8 I taa la kaanıtʋnaa ısıı mɛ cɔsɔnaa. I nıına-ı na í mɛlı Isɔ tɛsɛɛlɛ nte ı taɣana tam tɔɔ tɔ tɛ taa. Na í pɛsı ı tɛmlɛ nyámа. Ilɛ Isɔ páánáá sɔsɔɔna wena ı mʋna-mɛ tɔ a ká hɛɛ. 9 Ye í mɛla Tacaa kiŋ, kolontunaa mpa paa kúú mɛ nyámа kɛ yomle tɔ, paa yele-wɛ na pá mɛlı cɛnɛ. Ye mıı kɛɛsɛna Tacaa tɔɔ, ílé ı kaa lɔ-mɛ. Pɛ taɣa pʋlʋ, ı ké kʋpaŋ ké na ı wɛ suulu.

10 Ḿpúɣú tillaa cɔɔWa Ifɛlayim na Manasee pa tɛtʋ acalɛɛ taa. Halɛna Sapulɔŋ kpekɛle taa. Ama yɛlaa tʋʋ-wɛɣɛ na pá woŋ-wɛ. 11 Paa na mpʋ, Asɛɛ na Manasee na Sapulɔŋ pa kpeka yɛlaa lɛlaa naWa pa ısaɣatʋ, na pá mɛlı Yosalɛm. 12 Ḿpúɣú Tacaa tú Yuta nyámа kɛ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa na pá tɛŋ wulaʋ na nyʋɣʋ nyámа pa kʋsɛsıtʋ ısıı ı ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ.

Isekiyası tɔkı Tɛɛʋ acima

13 Ḿpúɣú samaa tuutuuma nɔɣɔlʋ ı kota Yosalɛm kɛ pɛnaɣa ısɔtʋ naalɛ nyɛŋ, na pá tɔɣɔ Kʋkʋsʋm fɛı potopoto acima. 14 Ilɛna pá sʋʋ kpɛsʋɣʋ kɛ ıcatɛ taa tɛlaalɛnaa. Na pá kpɛnna tulaalʋnaa tɛwɔtɛnaa, na pá lɔ Setɛlɔŋ tɛtɛkɛlɛ taa. 15 Ḿpúɣú pa kʋWa Tɛɛʋ acima wontu kɛ ısɔtʋ kʋlʋm ını ı kʋyɛɛŋ naanʋWa na liɣiti wule. Kɔtɛlaa na Lefii nyámа paa wɛ asilima taa. Ilɛna fɛɛlɛ kpa-wɛ na pá lá nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa. Na pá lá kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tɛna tɔɣɔ Isɔ tɛsɛɛlɛ. 16 Pa paasɛna pa tɛma kɛ tam ké ısıı Isɔ yʋlʋ Moisi kiiu wɛʋ tɔ. Na Lefii nyámа náá cɛlɛɣı kɔtɛlaa kɛ kɔtaɣa tɔla calɛm. Na pɛlɛ pá pɛlɛɣı kɔtaɣa tɛlatɛ tɔɔ. 17 Samaa taa yɛlaa paɣalɛ taa la nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa sı pá la Tacaa tɛmlɛ. Pɛ tɔɔ ké Lefii nyámа paasaɣana tɔla lɛntʋɣʋ kɛ mpa pa taa mʋna sı pá la kɔtaɣa tɛma kɛ Tacaa hɛtɛ taa tɔ pa lona taa. 18 Ifɛlayim, na Manasee, na Isakaa, na Sapulɔŋ pa kpeka yɛlaa taa paɣalɛ ta lata nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa. Pɛyele pa tɛma Tɛɛʋ acima tɔɣɔnaɣa kɛ tɔɣɔʋ. Anı pɛ kisina-wɛɣɛ Isɔ Tɔm taa.

Ḿpúɣú Isekiyasɪ sələmənа-wɛ sɪ: 19 Haɪ, tá cɔsɔnaa Isɔ Tacaa, wii mpa pa kaasəɣɪ pa tɪ na lotu kʋlʋmtʋ sɪ pá nyɪ nyá luɣu nyəntʋ tɔ. Paa pa ta la tɪ taɣanʋɣʋ kɔtaɣa. 20 Ilɛna Tacaa mʋ Isekiyasɪ sələmʋɣʋ, na í yele pa ŋkpaŋʋɣʋ hɔm.

21 Ḿpúɣú Isɛɣɛlɪ nyáma caɣa Yosalɛm kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa, na pá tɔkɪ kʋkʋsʋm fɛɪ potopotonaa acima na laŋhʋlʋmlɛ. Na Lefii nyáma na kɔtɔlaa pa saŋ Tacaa kɛ paa kʋyakʋ ŋku na cəməŋ haŋaa. 22 Ilɛna Isekiyasɪ kpaasɪ Lefii nyáma mpa pa lakɪ Tacaa təmlɛ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ tɔ pa apalʋtʋ. Kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa təcu ké yəlaa tɔkaɣa acima tɔɣɔnaɣa, na pá lakɪ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtasɪ na pá saŋ pa caanaa Isɔ Tacaa na yontu. 23 Ḿpúɣú samaa maɣasaa sɪ pá sɔɔsɪ acima kʋyɛɛŋ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa tɔtɔ. Na pá la mpʋ na laŋhʋlʋmlɛ. 24 Mpi tɔ, Isekiyasɪ ka cɛla samaa kɛ latəcɛnaa iyaɣa (1000), na heeŋ kɛ iyisi naatosompɔɣɔlaɣa (7000). Na kʋpaɣalaa náá cɛlɛ-ɪ latəcɛnaa iyaɣa (1000) na heeŋ kɛ iyisi naanʋwa (10000). Pəlɛ pə paasi kɔtəlaa tuutuuma lapa nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa. 25 Yəlaa təna laŋa ka hɛɛna, paa Yuta nyáma, na kɔtəlaa na Lefii nyáma. Halәna pá kpɛŋna Isɛɣɛlɪ tɛtʋ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ nyáma mpa paa kɔma acima tɔɔ tɔ. Na mpa pa tɛma Yuta taa ké caɣaʋ tɔ. 26 Yosalɛm taa yəlaa laŋhʋlʋmlɛ ka wɛna tə mpaa ké. Mpi tɔ, pə kpaɣaʋ Isɛɣɛlɪ wulaʋ Tafiiti pəyalʋ Salʋməŋ pəəlɛ taa, na pá kɔɔ waatʋ ɪnɪ tɔ. Pa ta tɔɣɔta acima anɪ a taka ké ɪcatɛ taa. 27 Pə tɛma ɪlɛna Lefii kɔtəlaa kʋlɪ na pá wiina Isɔ sɪ: Kooli samaa kɛ kʋpantʋ. Ḿpúɣú Isɔ nɪɪ pa kʋsələmʋtʋ na í mʋ pa nɔɔsɪ kɛ ɪ təcaɣalɛ taa.

31

Isekiyasɪ taɣanəɣɪ Isɔ təsɛɛlɛ taa təma

1 Waatʋ wei acima tɛma, ɪlɛna Isɛɣɛlɪ nyáma təna cɔɔ Yuta acalɛɛ taa. Na pá yɔkɪ pɛɛ kʋlalaana, na pá sɛtɪ pə tesikasɪ, na pá yɔkɪ cefelinaa təkɔtəlɛnaa. Na pá la mpʋ tɔtɔɣɔ Yuta tɛtʋ təna taa. Na Pɛncamɛɛ na Ifəlayim na Manasee pa kpeka taa. Ilɛna paa wei í məlɪ ɪ tɛ.

2 Ḿpúɣú Isekiyasɪ faɣa kɔtəlaa na Lefii nyáma kɛ kpeka. Na í tú paa wei ké ɪ təmlɛ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa. Pa təmlɛ nté sɪ pá paasəna kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ. Na nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ nyənsɪ na yontu na Tacaa samtʋ. 3 Ḿpúɣú wulaʋ ləsa ɪ maɣamaɣa ɪ liɣitee taa, na í yana tanaŋ na taanaɣa kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ sɪ wontu. Na pá kpɛnna kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule kɔtasɪ. Na ɪsɔtʋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ nyənsɪ, na acima lɛnna nyənsɪ, ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ Tacaa kiiu taa tɔ.

4 Ilɛna wulaʋ tó Yosalɛm yəlaa təna sɪ: I cɛla kɔtəlaa na Lefii nyáma kɛ pa paa nyəm. Ilɛna pɛlɛ pá ha pa təɣɪ pa təma taa, ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ Tacaa kiiu taa tɔ. 5 Wulaʋ heela-wɛɣɛ mpʋ, ɪlɛna Isɛɣɛlɪ nyáma tuutuuma kɔna pa kʋhaləm kancaalaɣa kʋlʋlʋm, na sʋlʋm, na nim, na tɪɪŋ nim, na tɔɣɔnasɪ lɛnsənaa, na pa hɔɣɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ. 6 Ḿpúɣú Yuta acalɛɛ lɛnna na Isɛɣɛlɪ nyáma tɔtɔ, ná pona pa kʋwɛnam hɔɣɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋməŋ. Paa naaŋ, paa heeŋ, paa kʋcɔɔŋ wei pa ha pa Isɔ Tacaa tɔ. Na pá kaa huwa anaamnaa kɛ waanɪ waanɪ. 7 Isɔtʋ tooso nyəŋ taa ké pa caalaa, na pá té naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ taa. 8 Isekiyasɪ na kʋpaɣalaa pa polaa na pá ná mpi yəlaa kɔnaa tɔ. Ilɛna pá sɛɛ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa na ɪ yəlaa.

9 Ḿpúɣú wulaʋ pəəsa kɔtəlaa na Lefii nyáma kɛ kʋcɔɔŋ ɪnɪ ɪ tɔm. 10 Ilɛna Satɔkɪ lʋlʋɣʋ tʋ kɔtʋlʋ Asaliya cɔ sɪ: Hatoo kʋyaŋku yəlaa caala kɔnaʋ kɛ pa kʋhaləm kʋhaʋ tɔ, tɔɣɔnaɣa takɪ-tʋɣʋ. Halәna pá kaasɪ sɔsɔm. Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa koola ɪ yəlaa kɛ kʋpantʋ ké. Halɪ kʋkaasəm kaana cənɛ.

11 Ilɛna wulaʋ tɔ sɪ: I ŋmá wontu təsɪlɛ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ kiŋ. Pa tɛma ŋmaʋ, ɪlɛna 12 pá pona tənaɣa pa kʋcɔɔŋ na hɔɣɔləŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ, na Isɔ nyəm na pá

sɪɪ teu. Na pá kpa Lefii tʋ Konaniya kɛ paasənlʋ, ɪ waalɪ tʋ ntɛ́ Simeyi. 13 Ḿpúɣú
Isekiyasɪ, na Isɔ təseɛlɛ nyʋɣʋ tʋ, na kɔtʋlʋ sɔsɔ Asaliya, na Konaniya na Simeyi
pa kpa pa waalɪ nyáma. Mpɛɣɛlɛ Yehiyɛlɪ, na Asasiya, na Nahatɪ, na Asayɛɛlɪ, na
Yelimɔtɪ, na Yosapatɪ, na Iliyɛlɪ, na Isəmakiya, na Mahatɪ, na Penaya. 14 Ḿpúɣú pa
tú Lefii tʋ Imənа pəyalʋ Kolee wei ɪ taŋaɣa Isɔ təseɛlɛ ilim təlɪulɛ nɔnəɣɔ tɔ sɪ í mʋɣɪ
kʋcɔɔŋ wei pa lakaɣa Isɔ tɔ, na í faɣa katɛ nyəm na katɛ taa katɛ nyəm. 15 Ile ɪ waalɪ
nyáma təma ntɛ́ sɪ pá tala tɔɣɔnasɪ kɛ pa tɛɛtʋnaa kɛ teu. Paa sɔsaa paa səkpema
na pə́ kɛɛsəna pa təma kpeka kɛ acalɛɛ nna a taa kɔtəlaa wɛɛ tɔ. 16 Pə taɣa apalaa
mpa pa təna pa həla pa ŋmaawa tɔ pa tike pa talaɣana. Ama na apalʋpiya mpa
paa wɛna pɪsɪ tooso tooso tɔɣɔ. Na mpa pa kɔŋaɣa pa Isɔ təseɛlɛ taa ké paa ɪfemle
nte na pá lakɪ Isɔ sɛɛʋ təma na pə́ kɛɛsəna pa kpeka tɔɣɔ. 17 Paa kɛɛsəna kɔtəlaa
lʋlʋŋ ké na pá tú pa həla. Na Lefii tʋ wei í wɛna pɪsɪ hiu, ɪlɛ pa tʋ ɪ nyəntɛ. Na pə́
kɛɛsəna ɪ təmlɛ na ɪ kpekəle. 18 Pa na pa lʋlʋŋ nyáma təna həla kɛ pa ŋmaakaɣa.
Paa alaa, na apalʋpiya, na alʋpiya. Na pa cɔlɔ nyáma mpa pa pəsəɣɪ na pá tɔɣɔ
Isɔ kʋcɔɔŋ ɪnɪ tɔ. 19 Ama pə kaasa Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyáma kɔtəlaa mpa paa wɛ kɔtəlaa
acalɛɛ cɔlɔ cacakəŋ tɛɛ tɔ. Pɛlɛ paa ləsa yəlaa kɛ paa ɪcatɛ nte tə taa ké. Na pá talaɣɪ
tɔɣɔnaɣa na Lefii nyáma mpa pa həla pa ŋmaawa tɔ.

20 Isekiyasɪ təŋa tampana kɛ ɪ kawulaɣa təna taa ké, na í lakɪ kʋpantʋ, na ɪ Isɔ
Tacaa laŋlɛ hɛɛna-ɪ. 21 Waatʋ wei ɪ caala Isɔ təseɛlɛ na Isɔ sɛɛʋ taɣanʋɣʋ, na í húlə́ɣí
yəlaa sɪ pá təŋ Tacaa kiiŋ, na í cáálə́ɣí ɪ tɪ sɪ í nyɪ Isɔ na lotu kʋlʋmtʋ ɪlɛna Isɔ yele
na í waakɪ.

32

Senakelipi wata Yuta kawulaɣa
(Awulaa II 18:13; Isayii 36:1)

1 Ḿpúɣú wulaʋ Isekiyasɪ nɪɪna Isɔ na í la teu. Ntɛna Asilii wulaʋ Senakelipi na ɪ
yoolaa pá watɪ Yuta koloosi acalɛɛ sɪ pa lɛɛkəɣɪ-yɛ. 2 Isekiyasɪ nawa sɪ Senakelipi
kɔŋ, na í maɣasəɣɪ sɪ ɪ ka yoona Yosalɛm, 3 ɪlɛna í heeli ɪ yoolaa nyʋɣʋ nyáma na
ɪ taŋlaa sɪ pá təkɪ lʋm sɛɛlaa mpa pa wɛ ɪcatɛ waalɪ tɔ. Na pɛlɛ pá mʋ ɪ təm ntɪ.
4 Ḿpúɣú samaa kotaa na pá təkɪ sɛɛlaa təna. Na sɛɛlʋ wei ɪ kpeŋaɣa tɛtʋ tɛɛ lɔɔʋ
taa tɔ. Pa lapa ḿpúɣú sɪ ye Asilii nyáma í kɔma pá taa hiki lʋm kɛ sɔsɔm.

5 Ḿpúɣú Isekiyasɪ nyɔɔ toŋ, na í taɣanɪ ɪcatɛ koloŋa ŋka kaa yɔkaa tɔ. Na í ŋmá
ka tɔɔ ké təfeŋlenaa. Na í ŋmá koluŋa lɛŋka na pə taa tɔɔ. Na í taɣanɪ Milo. Na í
lu ŋmantaasɪ na kpaləŋ kɛ sɔsɔm kɛ Tafiiti tɛ. 6 Pə waalɪ ké Isekiyasɪ kpa yoolaa
nyʋɣʋ nyáma sɪ pá paasəna ɪcatɛ.

Ilɛna Isekiyasɪ koti yəlaa tənaɣa ɪcatɛ patəma taa, na í tasa-wɛɣɛ laɣatʋ sɪ: 7 I taa
nyá, í nyɔɔ toŋ, na í kaasɪ mə tɪ. I taa selina Asilii wulaʋ, na ɪ yoolaa tuutuuma.
Pɔpɔtʋ fɛɪ leleŋ, tə wɛna toŋ na pə kəlɪ-ɪ. 8 Mpi tɔ, ɪ yoolaa tike kɛ ɪ wɛna. Ama
ta Isɔ Tacaa ká yoona tá nɔɣɔ na í ya-tʋ.

Ḿpúɣú wulaʋ tɔm ntɪ tə waasa ɪcatɛ yəlaa təna.

Tɔm nti Senakelipi heela Yosalɛm nyáma tɔ
(Awulaa II 18:17-37; Isayii 36:2-22)

9 Pə waalɪ ké Asilii wulaʋ Senakelipi na ɪ yoolaa pa tama Lakisi ɪcatɛ. Tənaɣa
Isekiyasɪ kʋsa ɪ yoolaa nyʋɣʋ nyáma napəlɪ sɪ pá polo pá pɔɔsɪ Isekiyasɪ na Yuta
na Yosalɛm pə nyáma sɪ: 10 Aweɣe í taakɪ, na í caɣa Yosalɛm ɪcatɛ taa na táá
tama-tɛɣɛ kotaɣa? 11 Isekiyasɪ puɣusiɣi-mɛ sɪ mə Isɔ Tacaa ká ləsɪ-mɛɣɛ ma niŋ
taa tɔ ɪ tʋsəɣɪ-mɛɣɛ. Isɪɪ nyɔɣɔsɪ na lʋkɔtʋ kʋ mə təna. 12 Ntɔŋ Isekiyasɪ ɪnɪ ɪ kʋna
təkɔtəlɛnaa na Tacaa kɔtaɣa təlatɛnaa, na í heeli Yuta na Yosalɛm pə nyáma sɪ pá
lakɪ pa kɔtasɪ kɛ kɔtaɣa təlatɛ kʋlʋmtəlɛ tɔɔ, na pá wɔkɪ tulaalʋnaa na? 13 I tá nyɪ
mpi ma na ma yoolaa na ma maɣamaɣa tə lapa atɛ yəlaanaa tɔ taa? Piitimnaa

mpɛ pa taa nɔɣɔlʋ tʋɣʋ ta kaɣatɪ-tʋ sɪ tə taa tʋ niŋ kɛ pa tɛtʋ tɔɔ. 14 Ma yoolaa
kpiisa tɛtʋnaa mpa tɔ, pa taa nɔɣɔlʋ ɪkɔntɛ ta pəsɪ na tá yá tə yəlaa. Ile ɪsənaɣa mə
Isɔ ná lakɪ na í ləsɪ-mɛɣɛ ma niŋ taa? 15 I taa yele na Isekiyasɪ looliɣi na í tʋsɪ-mɛɣɛ
mpʋ. I taa mʋ ɪ tɔm. Ma lɛləɣɪ sɪ tʋɣʋ nakʋlɪ kʋ ta pəsɪ na kú ya kʋ piitim yaa kʋ
kawulaɣa nyə́ma yaa kʋ tɛtʋ kɛ ma cɔsɔnaa niŋ taa, yaa ma nyəŋ taa. Mpʋ ɪnɪ
tətɔɣɔ mə Isɔ kaa waasɪ-mɛ tətɔ.

16 Mpúɣú Asilii wulaʋ tillaa tʋʋwa Isɔ Tacaa na ɪ təmlɛ tʋ Isekiyasɪ.

Asilii wulaʋ kʋtʋɣʋ kɛ Tacaa
(Awulaa II 19:14-19; Isayii 37:14-20)

17 Asilii wulaʋ ka ŋmaa lɛɛtəlɪ ké na í footi Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa sɪ: Atɛ piitimnaa
tɪɪŋ ta pəsɪ na í ləsɪ ɪ yəlaa kɛ ma niŋ taa. Mpʋ tətɔɣɔ Isekiyasɪ Isɔ kaa pəsɪ na í ləsɪ
ɪ yəlaa tətɔ.

18 Mpúɣú Asilii wulaʋ tillaa yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa kɛ Hepəla tɔm taa sɪ: Mpa
pa caɣa Yosalɛm koluŋa tɔɔ tɔ sɔɣɔntʋ í kpa-wɛ, na pa apalʋtʋ le. Na í lɛɛkɪ ɪcatɛ
təhɛɛ. 19 I yɔɣɔtaɣa Yosalɛm Isɔ ké ɪsɪ ɪ yɔɣɔtʋɣʋ piitimnaa lɛlaa tɪɪŋ wei yəlaa
lupa kulupu tɔ.

Asilii nyə́ma sewa, na pa wulaʋ səm
(Awulaa II 19:15,35-37; Isayii 37:15,36-38)

20 Mpúɣú wulaʋ Isekiyasɪ na Amətɪ pəyalʋ Isayii wei ɪ ké Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ
tɔ pa wiina Tacaa sɪ: Waasɪ-tʋ. 21 Ilɛna Isɔ kɔna Silii nyə́ma tesikile taa ké ɪsɔtaa
tillu na í kú yoolaa taa yoolaa təna na nyʋɣʋ nyə́ma. Ilɛna Asilii wulaʋ məlɪ ɪ tɛtʋ
taa na fɛɛlɛ. Mpúɣú kʋyakʋ nakʋlɪ Asilii wulaʋ sʋʋ ɪ tʋɣʋ kutuluɣu taa, na ɪ piya
kʋlʋlasɪ kʋ-ɪ.

22 Isəna Tacaa yapa Isekiyasɪ na Yosalɛm yəlaa kɛ Asilii wulaʋ na kolontunaa
lɛlaa niŋ taa tɔɣɔlɛ. Ilɛna í yele na pá hɛɛsɪ pə təna pə taa. 23 Mpúɣú yəlaa paɣalɛ
kɔna Tacaa kɛ kʋhaaŋ, na Yuta wulaʋ Isekiyasɪ kɛ kʋcɔɔŋ. Na piitimnaa mpa pa
cɔɔna-wɛ tɔ pá nyaŋna wulaʋ.

Isekiyasɪ Kawulaɣa tɛm
(Awulaa II 20:1-21; Isayii 38:1-8; 39)

24 Waatʋ ɪnɪ ɪ taa ké kʋtɔŋ ɪsaɣaʋ nakʋlɪ kʋ kpa Isekiyasɪ. Ilɛna í wiina Tacaa,
na ílé ɪ hʋlɪ-ɪ na yaasi nɔɣɔlʋ sɪ ɪ ká waa-ɪ. 25 Ama Isekiyasɪ ta sa Isɔ ké kʋpantʋnaa
mpɛ pa tɔɔ. Halɪ ɪ hɔma ɪ təɣɪ na Tacaa náá mʋ ɪ na Yosalɛm na Yuta nyə́ma na
páánáá. 26 Ilɛna Isekiyasɪ na ɪ yəlaa pá ná pa wakəlʋɣʋ. Ile Tacaa ta tasa-wɛɣɛ páánáá
mʋnaʋ kɛ ɪ kawulaɣa waatʋ taa.

27 Isekiyasɪ ka wɛna ké, pə́cɔ́ ɪ hətɛ yaawa. Mpúɣú í ŋmá kutuluŋ na í sɪɪ pə
taa ké liɣitee nyəɣətʋ, na wʋla, na liɣitee pɛɛ, na sɔɔsʋŋ nimnaa, na kpaləŋ, na
liɣitee wontunaa lɛntɪ. 28 Na í ŋmá tətɔɣɔ kʋtɔɣɔŋ, na sʋlʋm, na nim, pə təsɪɪlɛ na
kaləkəŋ tətɔɣɔlɛ na tətəsəlɛ. 29 Halənа í ŋmá acalɛɛ, na í sɪɪ naaŋ, na heeŋ, na pə́ŋ
pə kaləkəŋ. Mpi tɔ, Isɔ ka ha-ɪ wɛnaʋ kɛ tuutuuma ké.

30 Isekiyasɪ ɪnɪ ɪ kɛɛna Kihəŋ lʋm sɛɛlʋ wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ, na í la lɔɔʋ na lʋm
kpeŋna ilim tətʋlɛ tɔɔ ké Tafiiti tɛ.

Isekiyasɪ waakaɣa ɪ kʋlapəm taa ké. 31 Pə tɔɔ ké waatʋ wei Papiloni tɛtʋ tɔkəlaa
kʋsa pa yəlaa sɪ pá polo pá ná Isekiyasɪ tɛtʋ taa təma sɔsɔɔna tɔ, Isɔ yela-ɪ na í təŋ
ɪ luɣu nyəntʋ sɪ ɪ naakɪ ɪ waalɪ.

32 Pa kɛɛsa Isekiyasɪ tɔm lɛntɪ kɛ Amətɪ pəyalʋ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Isayii
kʋnanatʋ takəlaɣa taa, na Yuta na Isɛɣɛlɪ pa awulaa nyəŋka taa. Ka taa ké pa
kɛɛsəɣɪ ɪsəna ɪ tɔntɛ lapa Isɔ ké teu tɔ. 33 Waatʋ wei Isekiyasɪ səpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ

Tafiiti lʊlʊɣʊ nyáma pəlaaʋ hɔɣɔlʊɣʊ ɪsɔtaa nyəŋkʊ*fa* taa. Ilɛna Yosalɛm nyáma la ɪ ləyaɣa na pá yɔɔləna-ɪ. Na ɪ pəyalʊ Manasee lɛɛtɪ ɪ lonte taa. [a]

33

Manasee kawulaɣa
(Awulaa II 21:1-18)

1 Manasee lʊlʊɣʊ pɪsɪ naanʊwa na naalɛ nyəŋka taa ké ɪ pəsa Yuta wulaʋ. Ilɛna í tɔɣɔ pɪsɪ nɪɪlɛ na naanʊwa na kakpasɪ (55) kɛ Yosalɛm taa. 2 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ. I kɛɛna piitimnaa mpa Isɔ ka tɔɣɔnaa na pá fɛɛ-wɛ tɔ pa lakasɪ ɪsaɣasɪ. 3 Halәna í taɣanɪ ŋmaʋ kɛ tәkɔtәlɛnaa mpa ɪ caa Isekiyasɪ naa yɔkaa tɔ. Na tɪɪŋ wei pa yaa sɪ Paalәnaa tɔ ɪ tәlaalɛnaa, na í saakɪ tesika kʋlalaaɣa na í lunjiɣi ɪsɔtʊlʊŋasɪ. 4 Na í ŋmá tәlaalɛnaa lɛmpa kɛ Yosalɛm Isɔ tәsɛɛlɛ nte Tacaa ka tɔma sɪ ɪnɪ ɪ ka caɣa tә taa ké tam tɔ. 5 Na í siki ɪsɔtʊlʊŋasɪ tәlaalɛnaa kɛ Isɔ tәsɛɛlɛ taasɪ naalɛ tɔɔ. 6 Halәna Manasee wɔ́ ɪ piya kɛ kɔkɔ kɛ tʊɣʊ Hinom tɛtɛkәlɛ taa. Na í lakɪ tɪɪtʊ na topotopo pə tәma anɪ a tәna, na í sʊsɪ kɔɣɔnaŋ. Mpi pə ta maɣa Tacaa tɔɣɔ ɪ lakaɣa tam. Ilɛna pə kpa Isɔ kɛ páánáá. 7 Na í saakɪ tʊɣʊ na í sɪɪ Isɔ tәsɛɛlɛ taa. Pəyele Tacaa ka tɛma Tafiiti na ɪ pəyalʊ Salʊmәŋ kɛ heeluɣu sɪ: Yosalɛm ɪcatɛ nte ma lәsa Isɛɣɛlɪ kpeka tәna taa tɔ tә Isɔ tәsɛɛlɛ taa ké maa caɣa tam ké ma yәlaa hɛkʊ. 8 Ye Isɛɣɛlɪ yәlaa tɔkәɣɪ ma kʊsәsɪɪtʊ na ma kiiŋ wei Moisi hʊla-wɛ tɔ, ma kaa yele na pá tɔɣɔnɪ-wɛɣɛ tɛtʊ nti ma haWa pa cɔsɔnaa tɔ tә taa. 9 Ama Manasee ná yelaa ké na Yuta na Yosalɛm yәlaa ɪsaɣatʊ kәlɪ ɪsɪɪ piitimnaa mpa Tacaa kpiisaa na pá fɛɛ mpɛ tɔ.

10 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtәna wulaʋ na ɪ yәlaa. Ama pa taa nɔɣɔlʊ ta ke ŋkpaŋʊɣʊ. 11 Kɛna í yele na Asilii wulaʋ yoolaa nyʊɣʊ nyáma kɔɔ, na pá kpa Manasee na pá tʊ ɪ nɔɣɔ taa ké ŋkpasɪ, na pá hɔkɔ-ɪ alukpala kɛ teu, na pá tɛɛna Papiloni. 12 Mpʊɣʊlɛ Manasee laŋlɛ wakәlaa na í pasa ɪ tәɣɪ sɔsɔm na í wiina ɪ caanaa Isɔ Tacaa sɪ: 13 Nyәnɪ ma pәtɔɔtәlɛ. Ilɛna Isɔ mʊ ɪ kʊsәlәmʊtʊ na í mәŋna-ɪ Yosalɛm kɛ ɪ kaWulaɣa taa. Pə kpaɣaʋ waatʊ ɪnɪ tɔɣɔ Manasee cɛkәnaa sɪ Tacaa tike ntɛ́ Isɔ.

14 Pәlɛ pə waalɪ ké Manasee ŋmaWa koluŋa kʊkʊlaɣa kɛ Tafiiti tɛ na ɪcatɛ waalɪ tɔɔ. Na ká tәŋna Kihɔŋ lʊm sɛɛlʊ ilim tәtʊlɛ tɔɔ, na ká malɪ Setәlɔŋ tɛtɛkәlɛ na Ofɛlɪ, halәna tiina nɔnɔɣɔ. Ḿpúɣú ɪ sɪɪ yoolaa sɔsaa kɛ Yuta koloosi acalɛɛ taa. 15 Na í lәsɪ tʊɣʊ Kʊsaakʊɣʊ ŋku ɪ ka sika Isɔ tәsɛɛlɛ taa tɔ. Na í yɔkɪ cefelinaa tәkɔtәlɛnaa mpa ɪ ka ŋmaWa Isɔ tәsɛɛlɛ pulaɣa tɔɔ na Yosalɛm tɔ, na í lɔ pə hɔɣɔlәŋ kɛ ɪcatɛ waalɪ. 16 Ilɛna í ŋmá Tacaa kɛ kɔtaɣa tәlatɛ, na í lá nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ na samtʊ pə kɔtasɪ. Na í tó Yuta nyáma sɪ: I sɛɛ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa. 17 Paa na mpʊ tɔ, yәlaa lakaɣa Isɔ Tacaa tike kɛ kɔtasɪ kɛ tәkɔtәlɛnaa lɛlaa taa ké tɛtʊ taa.

18 Pa kɛɛsa Manasee tɔm lɛntɪ kɛ Isɛɣɛlɪ awulaa tәna takәlaɣa taa. Paa sәlәmʊɣʊ ŋku ɪ sәlәma Isɔ na tɔmnaa mpa Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa heela Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsʊlʊ na pá heeli-ɪ tɔ. 19 Paa ɪsәna Isɔ mʊWa ɪ kʊsәlәmʊtʊ tɔ, na ɪ ɪsaɣatʊ tɔm. Na ɪsәna ɪ ŋmaWa cefelinaa tәkɔtәlɛnaa na í siki pə lɛɛsәŋ tɔ. Na ɪsәna ɪ naWa ɪ maɣamaɣa ɪ ɪsaɣatʊ tɔ, pa kɛɛsa pə tәnaɣa Hosayi tәma takәlaɣa taa. 20 Manasee sәpa, ɪlɛna pá pimi-ɪ ɪ maɣamaɣa ɪ tɛ. Ilɛna ɪ pəyalʊ Amɔŋ lɛɛtɪ ɪ lonte taa.

Amɔŋ kawulaɣa
(Awulaa II 21:19-26)

21 Amɔŋ lʊlʊɣʊ pɪsɪ hiu na naalɛ nyəŋka taa ké, ɪ pəsa Yuta wulaʋ kɛ pɪsɪ naalɛɣɛ Yosalɛm. 22 Na í lá mpi pə ta maɣa Tacaa tɔ, ɪsɪɪ ɪ caa Manasee. I laa ɪ caa tɪɪŋ. 23 Pəyele ɪ ta na sɪ ɪ wakәlәna Tacaa ɪsɪɪ ɪ caa ka naʋ ílé ɪ ɪsaɣatʊ tɔ. Halɪ ɪnɪ ɪ nyәntʊ tɛɛ ɪlɛɣɛ.

---

[a] **32:33** Isɔtaa pəlaaʋ: Yuta nyáma huliɣi pəlaaʋ ké ɪlɛna pə taa ké pəlaaŋ na ɪ pɪla tәma tɔɔ, ɪsɪɪ atɛ na ɪsɔ kutuluɣu.

24 Ḿpúɣú wulaʋ Amɔŋ waalı nyáma kʋla ı tɔɔ na pá kʋ-ı ı tɛyaɣa taa. 25 Ama Yuta nyáma kʋwa mpa pa kʋ-ı mpʋ tɔ. Ulɛna pá lɛɛtı ı pɛyalʋ Sosiyası kɛ ı lonte.

34

Sosiyası kawulaɣa na Isɔ sɛɛv taɣanvɣv
(Awulaa II 22:1-2; 23:4-20)

1 Sosiyası lʋlʋɣʋ pıusı pɛlefɛı naanʋwa nyɛŋka taa ké, ı pɛsa Yuta wulaʋ. Yosalɛm taa ké ı caɣa pıusı hiu na naanʋwa na kʋlʋmaɣa. 2 Ḿpúɣú ı lapa mpi pɛ maɣa Tacaa tɔ. I tɔma teitei ké ısıı ı lɔŋcɛ Tafiiti, ı ta lıı ı ıkpatɛ taa.

3 I kawulaɣa pɛnaɣa pɛlefɛı naanʋwa nyɛŋka taa tɔ, na í tɔŋa ıfepu ké. Waatʋ ını ı taa ké ı caala ı lɔŋcɛ Tafiiti Isɔ luɣu nyɛntʋ kɛ pɛɛkʋɣʋ. Pıusı liɣiti tɛɛwa, ılɛna í sʋʋ cefelinaa tɛkɔtɛlɛnaa na pɛ tıuŋ na pɛ tesikası kɛ kpiisuɣu kɛ Yosalɛm na Yuta pɛ taa. 4 Pa yɔka tʋɣʋ Paalı tɛkɔtɛlɛnaa kɛ ı ısɛntaa na pɛ tulaalʋ tɛwɔtɛ nte tɛ wɛ pɛ tɔɔ tɔ. Na pá sɛtı tesikası na pá wakɛlı tıuŋ waanı waanı tɛnaŋnaŋ. Na pá pɛsı mʋlʋm na pá pɛlı ı laalaa pɛlaaŋ tɔɔ. 5 Na pá wɔ tıuŋ kɔtɛlaa mʋwa kɛ pa kɔtası tɛlatɛnaa tɔɔ. Isɛna Sosiyası taɣana Yuta na Yosalɛm tɔɣɛlɛ.

6 Pɛlɛ pɛ waalı ké Sosiyası cɔɔwa Manasee, na Ifɛlayim, na Simiyɔŋ, na Nɛfɛtali pɛ kpeka taa, na pɛ cɛlɔ hɔɣɛlɛŋ taa. 7 Na í yɔkı tɛlaalɛnaa na tulaalʋnaa tɛwɔtɛ kɛ Iseɣelı kpeka tɛna taa. Na í faɣa tesikası na tıuŋ kɛ hɔɣɛlası. Ulɛna í mɛlı Yosalɛm.

Kɔtʋlʋ sɔsɔ kulusa kiiu takɛlaɣa tɔɔ
(Awulaa II 22:3-10)

8 Ḿpúɣú Sosiyası kawulaɣa pɛnaɣa pɛlefɛı hiu nyɛŋka, kʋyakʋ nakʋlı, Sosiyası tɔŋna Yuta tɛtʋ Isɔ sɛɛv na Isɔ tɔsɛɛlɛ kɛ taɣanvɣv. Ulɛna í tɔ́ Asaliya pɛyalʋ Safaŋ, na ıcatɛ paasɛnlʋ Maaseya, na wulaʋ tɔm yɔɣɔtʋlʋ Yowakası pɛyalʋ Yowa sı: I polo í taɣanı ma Isɔ Tacaa tɔsɛɛlɛ ŋmaʋ. 9 Ḿpúɣú apalaa mpɛ pa pona kɔtʋlʋ sɔsɔ Hilikiya kɛ Isɔ tɔsɛɛlɛ liɣitee nna Lefii nyáma taŋlaa ka mʋwa Manasee, na Ifɛlayim, na Iseɣelı kpeka lɛnna, na Yuta na Yosalɛm nyáma pa kiŋ tɔ. 10-11 Ulɛna pɛlɛ pa cɛlɛ-yɛɣɛ tɛma nyʋɣʋ nyáma mpa pa paasaɣana Isɔ tɔsɛɛlɛ taɣanvɣv tɔ sı: I yana pɛɛ, na lɔtası. Na í fɛlı ŋmalaa, na kantaa, na tɛma lataa. Na pá ŋmana kutuluŋ lɛlɛŋ wei Yuta awulaa ka yelaa na í hoti tɔ. 12 Lefii tʋ Melali lʋlʋɣʋ nyáma Yahatı, na Opatiya, na Kehatı lʋlʋɣʋ nyáma Sakalı, na Mesulam, pa paasaɣanana tɛma nyáma, na pá lakı pa tɛma kɛ teu. Lefii nyáma lɛlaa mpa paa nyáma cɛmɛŋ mapʋ tɔ, 13 pɛlɛ pa makaɣana mpaav wontu na sɛɣɛllaa tɔŋna. Na pa taa lɛlaa náá paasɛɣɛna pa tɛma waanı waanı lataa. Na takɛlası ŋmaav na tɛma taɣanvɣv na nɔnɔɔsı taŋʋɣʋ.

14 Waatʋ wei pa kpakaɣaa liɣitee nna paa sıwa atakaa taa ké Isɔ tɔsɛɛlɛ taa tɔ. Ulɛna kɔtʋlʋ Hilikiya maɣana Tacaa kiiu ŋku ı ka heela Moisi na í ŋmaa tɔ kʋ takɛlası. 15 Ḿpúɣú ı heela takɛlası ŋmaalʋ Safaŋ kɛ ka tɔm na í cɛlɛ-ı ké. 16 Safaŋ ná pona-kɛɣɛ wulaʋ, ılɛna í kɛɛsɛna í tɛma tɔm sı: Nyá tɛmlɛ nyáma tɛma tɛma wena n ka hʋla-wɛ tɔɣɔ lapʋ. 17 Na kɔtɛlaa ná koosa Isɔ tɔsɛɛlɛ atakaa liɣitee na pá cɛla tɛma nyʋɣʋ nyáma na tɛma lataa.

18 Ulɛna Safaŋ tasa sı: Halı kɔtʋlʋ sɔsɔ Hilikiya cɛla-m takɛlaɣa.

Ḿpúɣú Safaŋ naala-kɛɣɛ kalʋɣʋ kɛ wulaʋ.

Sosiyası yɔɣɔtɛna Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsvlv alvnyɔŋ Hulɔta
(Awulaa II 22:11-20)

19 Waatʋ wei wulaʋ nıı kiiu takɛlaɣa ŋkɛ ka tɔm, ılɛna ı laŋlɛ wakɛlı na í cɛlı ı wontu. 20 Ḿpúɣú ı yaa Hilikiya, na Safaŋ pɛyalʋ Ahikam, na Mika pɛyalʋ Apɛtɔŋ, na takɛlası ŋmaalʋ Safaŋ, na ı waalı nyáma taa lɛlʋ Asaya na í tɔ-wɛ sı: 21 I polo í pɔɔsı Tacaa kɛ ma na Iseɣelı kakaasaɣa na Yuta yɛlaa tá tɔm, na takɛlaɣa ŋka tɛ

hika ɪsəntə tɔ kɛlɛ ka tɔm tɔtɔ. Mpi tɔ, tá cɔsɔnaa taa tɔkɪ kʋsəsɪʋtʋ nti pa ŋmaa ka taa tɔ. Pə tɔɔ ké Tacaa páánáka huuna-tʋɣʋ sɔsɔm.

22 Ḿpúɣú Hilikiya na ɪ taapalaa pa pola Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ alʋnyəŋ Hulətatɛɣɛ Yosalɛm kpekəle kʋfatɛ taa. Hulətapaalʋ kɛlɛ Tokehatɪ pəyalʋ Salum, Hasəla saalɪ. Salum ɪnɪ í paasaɣanana kɔtəlaa wontu kususuutu. Ḿpúɣú apalaa mpɛ pa kɛɛsa pa tɔm kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ. 23 Ntɛna Hulətatɔ-wɛ sɪ: Ɪ tɛləsɪwulaʋ sɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa tɔma sɪ: 24 Maa yele na mpusi kɔɔ Yosalɛm na yəlaapa tɔɔ ɪsɪʋ pa ŋmaaʋ takəlaɣa kanɛ ka taa tɔ. 25 Mpi tɔ, Yosalɛm yəlaa lɔ-m na pá laakɪtɪʋŋ. Ɪlɛna pa lakasɪ nsɪ sɪ kpa-m páánáPə tɔɔ ké ma páánáhuuna ɪcatɛ tənɛɣɛsɔsɔm a ta tiita. 26 Ye pə kaasa wulaʋ ɪlɛ, Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa heeliɣi-ɪ sɪ: Isɪʋ n nɪʋʋtakəlaɣa ŋkɛ ka taa tɔm kɛ teu, na 27 nti ma yɔɣɔta Yosalɛm na ɪ yəlaapa tɔɔ tɔ. Na ń ná nyá təwakəllɛ, na ń laɣasɪ na ń cəlɪ nyá wontu na laŋwakəllɛna ń pəlɪ ɪsəlʋm tɔ, maa mʋ nyá kʋsələmʋtʋ. 28 Maa yele na ń sí səm kʋpam, na pá pi-ŋnyá pəlaaʋ taa. N kaa na mpusi wei ɪ ká kɔɔ Yosalɛm ɪcatɛ na tə yəlaa tɔɔ tɔ.

Sosiyasɪ na Isɔ pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ kʋfam (Awulaa II 22:20–23:3)

Ḿpúɣú kɔtʋlʋ sɔsɔ Hilikiya na ɪ taapalaa pa polaa na pá heeli ḿpúɣú wulaʋ. 29 Ḿpúɣú wulaʋ kota Yuta na Yosalɛm pə nyʋɣʋ nyámatənaɣa ɪ kiŋ kɛ kpakpaa. 30 Na pá na pa samaa pá polo Isɔ təsɛɛlɛ, na kɔtəlaa, na Lefii nyáma, na paa yəlaampa. Ɪlɛna wulaʋ kala-wɛɣɛ kiiu takəlaɣa ŋka pa hiiwa Isɔ təsɛɛlɛ tɔ. 31 Pəlɛ pəwaalɪ ké ɪ səŋa ɪ kumte tɔɔ ké Isɔ təsɛɛlɛ taa, na í na Tacaa pá pɛɛlɪ nɔɣɔ. Na samaatisi sɪ mpɛ paa tɔkɪ ɪ kiiŋ na ɪ kʋsɛɣɛsətʋ, na ɪ kʋtʋtʋtʋ, na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na lotukʋlʋmtʋ. Na pá lakɪ pə tənampi pa ŋmaa takəlaɣa ŋkɛ ka taa tɔ. 32 Ḿpúɣú wulaʋyelaa na pa tənampa pa wɛ Yosalɛm tɔ pá tɔkɪ nɔɣɔ ŋkɛ, na Pɛncamɛɛ kpekəleńyáma. Pə kpaɣaʋ waatʋ ɪnɪ tɔɣɔ Yosalɛm yəlaa təŋa nɔɣɔ ŋka pá na pa cɔsɔnaaIsɔ pa pɛɛlaa tɔ. 33 Ɪlɛna Sosiyasɪ kʋ acaalətʋ nti yəlaa lakaɣa Isɛɣɛlɪ tɛtʋ tənataa tɔ, na í cáálí-wɛ sɪ pá sɛɛ pa Isɔ Tacaa. Mpʋ pə tɔɔ ké pa taa nɔɣɔlʋ ta yele Tacaatəŋʋɣʋ, halənaSosiyasɪ səm.

35

Sosiyasɪ tɔkɪ Tɛɛʋ acima (Awulaa II 23:21-23)

1 Ḿpúɣú Sosiyasɪ tɔɣɔ Tɛɛʋ acima kɛ ɪsɔtʋ kancaalaɣa nyəŋ kʋyɛɛŋ naanʋwa nalɪɣɪti nyəŋkʋ wule, na pá kú pə ɪwɛɛsɪ. 2 Ɪlɛna í tú kɔtəlaa kɛ pa təma na í sɔɔsɪ-wɛɣɛapalʋtʋ sɪ: Ɪ paasəna Isɔ təsɛɛlɛ. 3 Na í heeli Lefii nyáma mpa pa sɛɣɛsəɣɪ samaakɛ kiiŋ na pá lakɪ Tacaa təmlɛ tɔ sɪ: Ɪ sɪɪ Isɔ atakaa ké Isɔ təsɛɛlɛ nte Isɛɣɛlɪ wulaʋTafiiti pəyalʋ Salʋmɔŋ ŋmawa tɔ tə taa. Ɪ taa tasa-ɪ hɔɣɔlʋɣʋ. Pənɛntɛ í paasənamə Isɔ Tacaa təmlɛ, na ɪ yəlaa Isɛɣɛlɪ nyáma. 4 Ɪ faɣa mə taa ɪsɪɪ mə lʋlʋŋ na mətəmlɛ kpeka wɛʋ tɔ, ɪsɪɪ Tafiiti na ɪ pəyalʋ Salʋmɔŋ pa kɛɛsʋɣʋ takəlaɣa taa tɔ. 5 Naí taɣanɪ mə yəlaa kpeka na í polo Isɔ təsɛɛlɛ taa, na í sənaIsɛɣɛlɪ nyáma lɛlaa, na pá kɛɛsəna ɪsəna pa faɣa pa lʋlʋŋ tɔ. 6 Pə wɛɛ ké sɪ í la Tɛɛʋ acima kɔtasɪ. Mpʋ tɔ, íla nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kɔtaɣa, na í paasəna mə tɛɛtʋnaa, na acima la teu ɪsɪɪTacaa kɛɛsʋɣʋ Moisi tɔ.

7 Ḿpúɣú Sosiyasɪ ləsa ɪ maɣamaɣa ɪ kalakəŋ taa ké ɪwɛɛsɪ na pinasɪ iyisi hiu nanaanʋwa (30000) na í ha Isɛɣɛlɪ nyáma mpa paa kotaa tɔ sɪ pá lana Tɛɛʋ acimakɔtasɪ, na naaŋ kɛ iyisi tooso (3000). 8 Ɪlɛna ɪ waalɪ nyáma náá ha samaa nakɔtəlaa na Lefii nyáma kɛ tɔla tɔtɔ. Na Isɔ təsɛɛlɛ paasənlaa, Hilikiya, na Sakalɪ,na Yehiyelɪ pɛlɛ pá ha kɔtəlaa kɛ ɪwɛɛsɪ na pinasɪ kɛ iyisi naalɛ na nasətoso (2600),na naaŋ kɛ ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa (300) sɪ pá lana Tɛɛʋ acima kɔtasɪ. 9 Ɪlɛna Lefiinyʋɣʋ nyáma Konaniya na ɪ newaa na Semaya na Netaneyelɪ na Hasapiya na

Yeyiyɛlı na Yosapatı pɛlɛ pá ha pa tɛɛtʋnaa kɛ ıwɛɛsı na pinası kɛ iyisi kakpası (5000) na naaŋ kɛ nasəlɛ na nıınʋwa (500). 10 Ɩsəna pa taɣana acima tɔɣɔlɔ. Kɔtəlaa ná səŋa pa təsəŋlɛ ké, na Lefii nyámа kɛ pa kpeka taa ısıı wulaʋ ka sıʋ tɔ. 11 Ɩlɛna pá lɛntı ıwɛɛsı na pinası, na pá cɛləɣı kɔtəlaa kɛ calәm na pá pələɣı kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. Ɩlɛna Lefii nyámа náá litiɣi wontu tənəŋ. 12 Mpúɣú pa sıı tɔla na a mpaa, ılɛna pə tıı kələna latəcɛnaa mpa pə wɛɛ sı pá la Tacaa kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Na pá kɛɛsəna ısəna Ɩsɛɣelı nyámа lʋlʋŋ faɣaa tɔɣɔ teitei, ısıı pə wɛʋ takəlaɣa ŋka Moisi cɛlaa tɔ ka taa tɔ. 13 Na pá wɔ Tɛɛʋ acima ıwɛɛsı ısıı pa tıı lakı tɔ. Pə kaasa kɔtası tɔla lɛnna, ılɛna pá təsı-yɛɣɛ tiipee na səlәpanaa yaa wontu lɛntı taa. Na pá pona Ɩsɛɣelı nyámа tənaɣa lɔŋ. 14 Pə waalı, ılɛna Lefii nyámа paasəna kɔtəlaa na pa maɣamaɣa pa nyəm. Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyámа kɔtəlaa wɔkaɣana kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ na nim cɔlɔ nim cɔlɔ kɔtası lɛnsənaa. Pə tɔɔ ké Lefii nyámа ná lakaɣa tɔɣɔnaɣa. 15 Asafı lʋlʋɣʋ nyámа yonyoolaa ná wɛ pa təma taa, ısıı Tafiiti na Asafı paa sɛɣɛsʋɣʋ tɔ. Na wulaʋ laɣatʋ tasəlaa Hemaŋ na Yetutuŋ na nɔnɔɔsı taŋlaa kɛ pa nyəna taa. Pa taa nɔɣɔlʋ ta kʋlı. Mpi tɔ, Lefii nyámа lɛlaa lakaɣa pɛlɛɣɛ tɔɣɔnaɣa tɔtɔɣɔ. 16 Ɩsəna pa taɣana Tacaa acima kɛ kʋɣakʋ ŋkʋ tɔɣɔlɛ. A tɔɣɔʋ na a kɔtası lapʋ lapa teitei kɛ́ ısıı Sosiyası sıʋ tɔ.

17 Tɛɛʋ acima anı ı waalı ké Ɩsɛɣelı nyámа kotilaa təna tɔɣɔ kʋkʋsʋm fɛı po-topotonaa acima kɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 18 Too pə kpaɣaʋ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Samiyɛɛlı waatʋ tɔ, Ɩsɛɣelı wulaʋ nɔɣɔlʋ ı ta taɣanəta acima ısıı kɔtəlaa na Lefii nyámа na Yosalɛm na Yuta nyámа na Ɩsɛɣelı nyámа lɛlaa sənaʋ Sosiyası na pá lá tɔ. 19 Sosiyası kawulaɣa pənaɣa pəlefɛı hiu nyəŋka taa ké pa tɔɣɔ Tɛɛʋ acima anı.

Sosiyası kawulaɣa tənaɣa (Awulaa II 23:28-30)

20 Mpúɣú waatʋ nɔɣɔlʋ Sosiyası tɛma Ɩsɔ təsɛɛlɛ taɣanʋɣʋ. Ɩlɛna Icipiti wulaʋ Neko kpaɣa ı yoolaa na í təŋna Kaakemisi kɛ Ifəlatı pɔɣɔ tɔɔ na pá polo yoou. Ntɛna Sosiyası maɣası ısıı í kaɣatı-wɛ. 21 Ɩlɛna Neko tili na í pɔɔsı Yuta wulaʋ sı: N taŋəɣı-m suwe? Pə taɣa nyaɣa ma kɔŋ yoonaʋ. Ama ma kolontu lɛlʋ ké. Halı Ɩsɔ heela-m sı má la təcaʋ. Mpʋ tɔ, Ɩsɔ wɛ ma waalı ké. Ye n kaɣata-m ı ká kʋ-ŋ. 22 Paa na mpʋ Sosiyası ta nıı. Pácó Ɩsɔ maɣamaɣa heelina-ı tɔm ntı. Mpúɣú Sosiyası yʋsa ı tı na ı polo Mekito tɛtɛkəlɛ taa sı pá yoo. 23 Ɩlɛna nɔɣɔlʋ hiki-ı nyámlɛ kɛ təyoole təna. Na í tó ı təmlɛ nyámа sı: Ɩ lıına-m ma nıakı wʋsası kɛ teu ké.

24 Na təmlɛ nyámа ləsı-ı ı kɛɛkɛ taa na pá tʋ-ı lɛɛlʋ taa na pá kpeena Yosalɛm na í sí təna. Na pa pimi-ı ı cɔsɔnaa pəlaaʋ taa na Yuta na Yosalɛm nyámа wii-i.

25 Mpúɣú Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Selemii wii-ı ləyaɣa wula. Na pə kpaɣa kʋyaŋku na pá sıına saŋa tɔ yonyoolaa apalʋ nyámа na alʋ nyámа yookı-təɣı. Halı tə wɛ ləyaɣa wula takəlaɣa taa.

26-27 Sosiyası tɔm lɛntı, pə kpaɣaʋ tə kancaalaɣa na tə tənaɣa tɔ, tə wɛ Ɩsɛɣelı na Yuta awulaa takəlaɣa taa. Ka taa ké pa kɛɛsəɣı ısəna Sosiyası təŋa Tacaa kiiŋ kɛ teu tɔ.

36

Sowakası na Sowakim na Sowakɛŋ pa kawulası (Awulaa II 23:30–24:17)

1 Mpúɣú Yuta tɛtʋ nyámа kpawa Sosiyası pəyalʋ Sowakası kɛ wulaʋ na pá lɛɛtı ı caa lonte kɛ Yosalɛm taa. 2 Sowakası lʋlʋɣʋ pısı hiu na tooso nyəŋka taa ké ı tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ısɔtʋnaa tooso kɛ Yosalɛm. 3 Icipiti wulaʋ Neko kʋsa-ı kawulaɣa kpelaɣa tɔɔ ké Yosalɛm, na í tú Yuta nyámа sı pá fɛlı-ı lampuu kɛ liɣitee nyəɣətʋ kiloonaa iyisi tooso (3000) na wʋla kɛ kiloonaa hiu na naanʋwa. 4 Pə waalı ké

pa kpa Sowakasɪ neu Iliyakim kɛ Yosalɛm na Yuta pə wulav, na pá layasɪ-ɪ hətɛ sɪ Sowakim. Ilɛna pá tɛɛna ɪ taalʋ Sowakasɪ kɛ Icipiti.

5 Sowakim lʋlʋɣʋ pɪɪsɪ hiu na kakpasɪ nyəŋka taa ké ɪ pəsa wulav kɛ Yosalɛm
taa ké pɪɪsɪ naanʋwa na kʋlʋm. I lapa mpi pə ta maɣa ɪ Isɔ Tacaa tɔ. 6 Ḿpúɣú
Papiloni wulav Nepukanɛsaa na ɪ yoolaa pa wata Yuta tɛtʋ. Na pá kpa Sowakim
na pá hɔkɔ-ɪ alukpala kɛ teu na pá tɛɛna-ɪ Papiloni. 7 Na pá kuu tɔtɔɣɔ Isɔ təseelɛ
taa wontunaa paɣalɛ na pá pona Nepukanɛsaa kawulaɣa təyaɣa taa ké Papiloni.
8 Sowakim tɔm lɛntɪ wɛ Isɛɣɛlɪ na Yuta pə awulaa takəlaɣa taa. Ka taa ké pa
kɛɛsa ɪ acaalətʋ lakasɪ nsi sɪ taa ɪ tʋ ɪ tɪ, na mpi pə maɣana-ɪ tɔ. I pəyalʋ Sowakɛŋ
lɛɛtəna ɪ lonte taa.
9 Sowakɛŋ lʋlʋɣʋ pɪɪsɪ pəlefɛɪ naanʋwa*fa* nyəŋka taa ké ɪ pəsa wulav kɛ
Yosalɛm kɛ ɪsɔtʋnaa tooso na kʋyɛɛŋ naanʋwa. I lapa mpi pə ta maɣa Tacaa
tɔ. [a] 10 Pənaɣa sikaa, ɪlɛna Nepukanɛsaa kuu Sowakɛŋ na Isɔ təseelɛ taa wontu
sɔsɔɔntʋ, na í pona Papiloni. Ilɛna í kpa Sowakɛŋ lʋlʋɣʋ tʋ kɛ Yosalɛm na Yuta
pə wulav.

Setesiyasɪ kawulaɣa na Yosalɛm ɪcatɛ kuuu
(Awulaa II 24:18–25:21; Selemii 39:1-10; 52:1-27)

11 Setesiyasɪ lʋlʋɣʋ pɪɪsɪ hiu na kʋlʋmaɣa taa ké ɪ pəsa Yuta wulav kɛ pɪɪsɪ
naanʋwa na kʋlʋmaɣa kɛ Yosalɛm. 12 Ḿpúɣú ɪ lapa mpi pə ta maɣa ɪ Isɔ Tacaa
tɔ. Halənа Isɔ yɔɣɔtəna-ɪ na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Selemii nɔɣɔ na í kisi ɪ ɪsaɣatʋ
kɛ nav. 13 Paa na Nepukanɛsaa ká lapa na Setesiyasɪ tuuna Tacaa kɛ í na
Nepukanɛsaa ɪnɪ pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ tɔm taa tɔ, Setesiyasɪ kʋla Nepukanɛsaa tɔɔ na
í lá laŋkpɪɪsəŋ na í kisi Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa tɛɛ ké məlʋɣʋ. 14 Na pə́ kpɛŋna kɔtəlaa
nyʋɣʋ nyə́ma na samaa, na pá lʋləsəɣɪ ɪsaɣatʋ, na pá lakɪ piitim lɛmpɪ nyə́ma
acaalətʋ təna. Na pá pilisi Tacaa Isɔ təseelɛ kɛ Yosalɛm. 15 Pa cɔsɔnaa Isɔ Tacaa
kʋsa tillaa kɛ tɔm paɣalɛ sɪ: I polo í yɔɣɔtəna-wɛ na ma nɔɣɔ. 16 Ama Isɛɣɛlɪ nyə́ma
foota-wɛ na pá woŋ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa, na pá kisi Isɔ Tɔm. Ilɛna Tacaa náá
mʋ-wɛ na pááná kɛ katatəlaɣa, a fɛɪna kɔɔlɛ. 17 Isɔ yelaa ké na Papiloni wulav na ɪ
yoolaa pa watɪ-wɛ, na í tʋ-wɛɣɛ pa niŋ taa na pá kʋ Isɛɣɛlɪ yoolaa. Halɪ pə kpɛŋna
Isɔ təseelɛ taa, ɪ ta kenti ɪfepiya na pɛelaa na apalaa na kʋkpatəlaa pa taa nɔɣɔlʋ
tɔɔ. 18 Ḿpúɣú pa kuu Isɔ təseelɛ wontu sɔsɔɔntʋ na səkpetu təna, na kpancoou.
Na pá kpaɣa wulav na ɪ waalɪ nyə́ma pa nyəm na pá pona pə tənaɣa Papiloni.
19 Ilɛna pá nyaɣasɪ Isɔ təseelɛ na kawulaɣa təyaɣa kɛ kɔkɔ. Na pá yɔkɪ Yosalɛm
ɪcatɛ koluŋa na wontu kʋpantʋ. 20 Mpa yoou kpisaa tɔɣɔ Papiloni wulav kuuwa,
na pá pəsɪ ɪ yomaa, na pə kpɛŋna wulav lʋlʋɣʋ nyə́ma. Halənа Pɛɛsɪ nyə́ma kɔntɛ.
21 Ḿpúɣú pə lapa ɪsɪɪ Tacaa ka heeluɣu Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Selemii kɛ tɔm nti
na ɪ kpaalɪ tɔ sɪ: Nɔɣɔlʋ kaa caɣa tɛtʋ taa ké pɪɪsɪ nɪɪtoso na naanʋwa. Halənа tə
hɛɛsʋɣʋ waatʋ té. Ilɛna pə́ lɛɛtɪ hɛɛsʋɣʋ waatʋnaa mpa pa taa paasəna tɔ.

Silusi mpaav hav sɪ pá ŋmá Isɔ təseelɛ

22 Pɛɛsɪ wulav Silusi kawulaɣa pənaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa ké Tacaa tʋ ɪ taa
sɪ ɪ ká yele na tɔm nti Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Selemii ka yɔɣɔtaa tɔ tə́ lá. Halənа í tʋ́
Silusi taa sɪ í kpaalənа nɔɣɔ səsaɣa kɛ ɪ kawulaɣa təna taa, na pá ŋmaa takəlasɪ taa
sɪ: 23 Pɛɛsɪ wulav yɔɣɔtaa sɪ, ɪsɔtaa Isɔ Tacaa tʋ́ ma niŋ taa ké tɛtʋ təna kawulasɪ.
Halənа í tʋ́-m sɪ má ŋma-ɪ Isɔ təseelɛ kɛ Yosalɛm kɛ Yuta tɛtʋ taa. Mə təna mpa mɛ
í ké ɪ yəlaa tɔ í məlɪ Yosalɛm. Mə Isɔ Tacaa í sɪɪ-mɛ.

---

[a] **36:9** pɪɪsɪ pəlefɛɪ naanʋwa: Awulaa II 24:8 taa pa yɔɣɔta təna sɪ pɪɪsɪ pəlefɛɪ hiu.

ƖSƎTƎLASƖ
TƆM TAKƎLAƴA
Kʊtʊlʊtʊ

Tə naakɩ takəlaɣa kanɛ ka taa sɩ, Pɛɛsɩ wulaʊ səsə Silusi haWa Yuta nyə́ma kɛ nɔɣɔ sɩ, pá məlɩ pa tɛ Yosalɛm. Ye pa məlaa ɩlɛ pa taɣanɩ ŋmaʊ kɛ Ɩsə təsɛɛlɛ. Ama Yuta nyə́ma kolontunaa laŋa ta hɛɛna Ɩsə təsɛɛlɛ ńté tə taɣanʊɣʊ.

Takəlaɣa kanɛ ka taa sɛɣɛsʊɣʊ səsɔɔʊ lɛŋkʊ ntɛ́ sɩ, Ɩsə yəlaa í laɣasɩ laɣasʊɣʊ maɣamaɣa. Ɩlɛna pə́ kaasɩ na pá tɔ́ tɔntɛ kʊpantɛ.

Ɩsəna **p**a **f**aɣa **Ɩsətə**la**s**ɩ **t**a**kə**laɣa **t**ɔ:

Yuta nyə́ma məlʊɣʊ kancaalaɣa nyəm, titite *1–2*
Ɩsə təsɛɛlɛ taɣanʊɣʊ na tə tʊlʊɣʊ, titite *3–6*
Ɩsətəlasɩ na Yuta nyə́ma lɛlaa pa məlʊɣʊ, titite *7–10*

Wulaʊ Silusi ha nɔɣɔ sɩ pá taɣanɩ ŋmáʊ kɛ Ɩsə təsɛɛlɛ

1 Ḿpúɣú Tacaa tʊ ɩ taa sɩ ɩ yoosiɣi təm nti ɩ ka yɔɣɔtəna Ɩsə kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlʊ Selemii nɔɣɔ təɣɔ Pɛɛsɩ wulaʊ səsə Silusi kaWulaɣa pənaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa. Ɩlɛna Ɩsə tʊ Silusi taa sɩ í kpaalɩ ɩ kaWulaɣa taa na pá ŋmaa takəlasɩ taa sɩ, 2 Pɛɛsɩ wulaʊ Silusi yɔɣɔtaa sɩ: Ɩsətaa Ɩsə Tacaa tʊna ma niŋ taa ké antulinya təna kaWulasɩ, na í tʊ-m sɩ má taɣanɩ ŋmaʊ kɛ ɩ təsɛɛlɛ kɛ Yuta tɛtʊ taa ké Yosalɛm. 3 Mə taa mpa pa kɛna ɩ yəlaa taa lɛlaa? Ɩsə í wɛɛ pʊntʊnaa waalɩ na pá polo Yosalɛm kɛ Yuta na pá ŋmá Tacaa Ɩsɛɣɛlɩ Ɩsə ké təyaɣa. Ɩsə ɩnɩ ɩ wɛnna Yosalɛm. 4 Timpi timpi Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma wɛɛ tɔ, pə́ nyə́ma í ha-wɛɣɛ liɣitee na wʊla na wontu lɛntɩ na təla, na luɣu kʊlʊmʊɣʊ kʊcɔɔŋ na pá pona Yosalɛm na pá taɣanəna Ɩsə təsɛɛlɛ kɛ ŋmaʊ.

5 Ḿpúɣú Yuta na Pɛncamɛɛ pə lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyə́ma, na kɔtəlaa na Lefii nyə́ma, na pa təna mpa pa taa Tacaa Ɩsə ka tʊwa sɩ pá polo Yosalɛm tɔ pa sʊʊ pa təɣɩ taɣanʊɣʊ sɩ pa tɛɛkɩ. 6 Ɩlɛna pa cɔlɔ nyə́ma ha-wɛɣɛ nyəɣəlʊɣʊ kʊpaŋkʊ na wʊla pə wontu, na wontu kʊpantʊ lɛntɩ na təla. Ɩsə təsɛɛlɛ nyəntʊ nti paa hana luɣu kʊlʊmʊɣʊ tɔ tə paasi.

7 Ḿpúɣú wulaʊ səsə Silusi kota Tacaa kɔtaɣa wontu na í mələ́na Yosalɛm. Nepukanɛsaa ka kuuna-təɣɩ Ɩsə təsɛɛlɛ na í sɩɩ-təɣɩ ɩ maɣamaɣa ɩ tʊɣʊ kutuluɣu taa. 8 Ɩlɛna wulaʊ heeli kpancoou tɔə nyənlʊ Mitəletatɩ sɩ: Cɛla wontu ntəɣɩ Yuta nyʊɣʊ tʊ Sɛɛsepasaa. 9 Wontunaa mpa ɩ cɛla-ɩ təɣɔlɛ wʊla pɛlɛntɛnaa hiu na naanʊwa na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ nyə́ma kɛ iyaɣa (1000), na sɛɛsɩ kɛ pɔɣɔlaɣafɛɩ hiu na naanʊwa. 10 Na wʊla cɛmsɛnaa kɛ hiu na naanʊwa, na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ toŋ nyəŋkʊ cɛmsɛnaa kɛ nasəlɛ na naanʊwa (410), na wontu lɛntɩ kɛ iyaɣa (1000). 11 Pə kpɛnta wʊla na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ pə wontu kɛ iyisi kakpasɩ na nasəlɛ (5400). Ḿpúɣú Sɛɛsepasaa na lɛlaa pa kpaɣa wontu ntɩ na pá məlɩ Yosalɛm.

2

Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma mpa pa lɯna Papiloni tɔ pa həla

1 Yuta tɛtʊ hɔɣɔlʊɣʊ nyə́ma mpa wulaʊ Nepukanɛsaa ka kuuWa tɔ pa həla ntɔ. Pa taa paɣalɛ mələ́na Yosalɛm na Yuta tɛtʊ taa, paa wei ké ɩ ɩcatɛ taa. 2 Mpa pa kpaɣa-wɛ na pá mələ́na təɣɔlɛ Solopapɛɛlɩ, na Yesuwa, na Nehemiya, na Selaya, na Lelaya, na Motokayi, na Pilisaŋ, na Misipaa, na Pikifayi, na Lehum, na Paana. Ɩsɛɣɛlɩ lʊlʊŋ nyə́ma na pa yəlaa həla ntɔ.

3 Palɔsɩ lʊlʊɣʊ nyə́ma wɛ iyisi naalɛ na nɩɩnʊwa na nɩɩtoso na naanʊwa na naalɛ (2172).

4 Sefatiya nyámа kɛ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na naalɛ (372).
5 Ala nyámа kɛ nasətoso na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na kakpasɪ (775).
6 Pahatɪ-Mowapʊ nyámа kɛ iyisi naalɛ na nɪɪnaasa na naanʊwa na naalɛ (2812).
Yesuwa na Yowapɪ pa lʊlʊɣʊ nyámа ntɛ́.
7 Ɩlam nyámа kɛ iyaɣa na ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪlɛ na naanʊwa na liɣiti (1254).
8 Satu nyámа kɛ nasənaasa na nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na kakpasɪ (945).
9 Sakayi nyámа kɛ nasətoso na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso (760).
10 Pani nyámа kɛ nasətoso na nɪɪlɛ na naalɛ (642).
11 Pepayi nyámа kɛ nasətoso na hiu na tooso (623).
12 Asəkatɪ nyámа kɛ iyaɣa na ŋmʊnʊɣʊ na hiu na naalɛ (1222).
13 Atonikam nyámа kɛ iyaɣa na nɪɪtoso na naatoso (666).
14 Pikifayi nyámа kɛ iyisi naalɛ na nɪɪlɛ na naanʊwa na naatoso (2056).
15 Atɛŋ nyámа kɛ nasəlɛ na nɪɪlɛ na naanʊwa na liɣiti (454).
16 Atɛɛ nyámа kɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa. Yehisikiya lʊlʊɣʊ nyámа ntɛ́.
17 Pesayi nyámа kɛ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na hiu na tooso (323).
18 Yola nyámа kɛ nɪɪnʊwa na naanʊwa na naalɛ (112).
19 Hasum nyámа kɛ ŋmʊnʊɣʊ na hiu na tooso (223).
20 Kipaa nyámа kɛ nɪɪnaasa na naanʊwa na kakpasɪ.
21 Pɛtəlɛhɛm ɪcatɛ nyámа kɛ nɪɪnʊwa na hiu na tooso (123).
22 Netofa ɪcatɛ nyámа kɛ nɪɪlɛ na naanʊwa na naatoso.
23 Anatətɪ ɪcatɛ nyámа kɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa (128).
24 Asəmafɛtɪ ɪcatɛ nyámа kɛ nɪɪlɛ na naalɛ.
25 Kiliyatɪ-Yeyalim na Kefila na Peelətɪ pa acalɛɛ nyámа kɛ nasətoso na nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na tooso (743).
26 Lama na Kepa pa acalɛɛ nyámа kɛ nasətoso na hiu na kʊlʊm (621).
27 Mikimasɪ nyámа kɛ nɪɪnʊwa na hiu na naalɛ (122).
28 Petɛɛlɪ na Ayi pə nyámа kɛ ŋmʊnʊɣʊ na hiu na tooso (223).
29 Nepo nyámа kɛ nɪɪlɛ na naanʊwa na naalɛ.
30 Makpisi nyámа kɛ nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na naanʊwa na naatoso (156).
31 Ɩlam lɛlʊ nyámа kɛ iyaɣa na ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪlɛ na naanʊwa na liɣiti (1254).
32 Halim nyámа kɛ ŋmʊnʊɣʊ nɪɪnʊwa na hiu (320).
33 Lotɪ na Hatitɪ na Ono pə nyámа kɛ nasətoso na nɪɪnʊwa na hiu na kakpasɪ (725).
34 Yeliko ɪcatɛ nyámа kɛ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na kakpasɪ (345).
35 Senaa ɪcatɛ nyámа kɛ iyisi tooso na nasətoso na hiu na naanʊwa (3630).
36 Kətəlaa kpeka ntɔ. Yesuwa lʊlʊŋ nyámа Yetaya tɛɛsɪ nyámа wɛ nasənaasa na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na tooso (973).
37 Ɩmɛɛ lʊlʊɣʊ nyámа kɛ iyaɣa na nɪɪlɛ na naanʊwa na naalɛ (1052).
38 Pasehuu nyámа kɛ iyaɣa na nasəlɛ na nɪɪlɛ na naatosompɔɣɔlaɣa (1247).
39 Halim lʊlʊɣʊ nyámа kɛ iyaɣa na naanʊwa na naatosompɔɣɔlaɣa (1017).
40 Lefii nyámа kpeka ntɔ. Hatafəya lʊlʊɣʊ nyámа Yesuwa na Katəməyɛlɪ pɛlɛ pa nyámа wɛ nɪɪtoso na naanʊwa na liɣiti.
41 Ɩsɔ təsɛɛlɛ yonyoolaa ntɔ. Asafɪ lʊlʊɣʊ nyámа wɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa (128).
42 Ɩsɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɔsɪ taŋlaa ntɔ. Salum, na Atɛɛ, na Taləməŋ, na Akupi, na Hatita, na Sopayi, pa lʊlʊŋ nyámа wɛ pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ (139).
43 Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa təma lataa səkpema lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyámа ntɛ́ Siha, na Hasufa, na Tapawətɪ, 44 na Kelɔsɪ, na Siyaha, na Patəŋ, 45 na Lepana, na Hakapa, na Akupi, 46 na Hakapɪ, na Samlayi, na Hanaŋ, 47 na Kitɛlɪ, na Kahaa, na Leyaya, 48 na Lesɛŋ, na Nekota, na Kasam, 49 na Usa, na Paseyi, na Pesayi, 50 na Asəna, na

Meunim, na Nefusim, 51 na Pakəpuki, na Hakufa, na Haluu, 52 na Pasilutɪ, na Mehita, na Haasa, 53 na Paakɔsɪ, na Sisela, na Tema, 54 na Nesiya, na Hatifa.
55 Salʋmɔŋ təmlɛ lataa lʋlʋɣʋ nyə́ma ntɛ́ Sotayi, na Sofelɛtɪ, na Peluta, 56 na Yaala, na Taakɔŋ, na Kitɛlɪ, 57 na Sefatiya, na Hatilɪ, na Pokɛlɛtɪ-Hasepayim, na Ami.
58 Ɩsɔ təseelɛ taa təmlɛ lataa səkpema na Salʋmɔŋ təmlɛ lataa lʋlʋɣʋ nyə́ma kpɛnta ŋmʋnʋɣʋ nɪɪnʋwa na nɪɪnaasa na naanʋwa na naalɛ (392).

59 Mpa pa lɪɪna Papiloni kɛ Tɛlɪ-Mela, na Tɛlɪ-Hasɪ na Kelupɪ, na Ataŋ, na Ɩmɛɛ tɔ pa ta pəsɪ na pá kɛɛsɪ teu kɛ pa lʋlʋŋ nyə́ma na pa cɔsɔnaa tɔm sɪ pá hʋlɪ sɪ pa kɛ́ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma. 60 Pa tənа paa kɛ́ Telaya, na Topiya, na Nekota pa lʋlʋŋ nyə́ma kɛ́. Paa wɛ nasətoso na nɪɪlɛ na naanʋwa na naalɛ (652).

61 Kɔtələaa lɛlaa ka wɛ kɛ́ ɪsɪɪ mpa pa ta pəsɪ na pá húlí sɪ pa kɛ́ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ. Mpɛɣɛlɛ Hopaya na Hakɔɔsɪ na Paasilayi. Mpi pə tɔɔ pa yaakaɣa kantəkaɣa nyəŋ ɪnɛɣɛ mpʋ tɔɣɔlɛ sɪ Ɩ kpaɣa Kalaatɪ tʋ Paasilayi pɛɛlaa taa lɛlʋ. 62 Paa pɛɛka mpɛ ɪnɪ pa həla kɛ kɔtələaa nyəna taa kɛ́ pa ta na. Pə tɔɔ kɛ́ pa nyəna-wɛɣɛ asilima nyə́ma na pá kisina-wɛ sɪ pá taa la kɔtələaa təmlɛ. 63 Mpúɣú kʋfənɛɛ maɣamaɣa kisina-wɛ sɪ pá taa tɔɣɔ Ɩsɔ kʋhaʋ, haləna kɔtʋlʋ nɔɣɔlʋ ɪ maɣasɪ wala pee taka nna pa naakəna Ɩsɔ luɣu nyəntʋ tɔ na í na na pácó.

64 Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ pa kpɛnta iyisi nɪɪlɛ na naalɛ na ŋmʋnʋɣʋ nɪɪnʋwa na nɪɪtoso (42360). 65 Pa taa kaləna təmlɛ nyə́ma apalaa na alaa mpa paa wɛ iyisi naatosompɔɣɔlaɣa na ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa na naatosompɔɣɔlaɣa (7337) tɔ. Pa taa ka wɛ yonyoolaa apalʋ nyə́ma na alʋ nyə́ma kɛ ŋmʋnʋɣʋ (200). 66 Na kpaɣanəŋ kɛ nasətoso na nɪɪnʋwa na hiu na naanʋwa na naatoso (736), na kpaɣanəŋ kʋpəsəŋ*fa* kɛ ŋmʋnʋɣʋ na nɪɪlɛ na kakpasɪ (245). [a] wɛ hɛkʋ na hɛkʋ kɛ́. Ɩ ta kɛ́ kpaɣanʋ, pəcɔ ɪ ta kɛ kpaŋaɣa. 67 Yooyoonaa kɛ nasəlɛ na hiu na naanʋwa na kakpasɪ (435), na kpaŋasɪ kɛ iyisi naatoso na nasətoso na nɪɪnʋwa na hiu (6720).

68 Waatʋ wei pa tala Yosalɛm timpi Ɩsɔ təseelɛ wɛɛ tɔ, ɪlɛna lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyə́ma lɛlaa ha kʋcɔɔŋ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ sɪ pá ŋmana Ɩsɔ təseelɛ kɛ tə lonte kʋpəntɛ taa. 69 Mpúɣú pa hawa ɪsəna pa pəsaa tɔ sɪ pá ŋmana Ɩsɔ təseelɛ. Ɪlɛna pə́ lɪɪ wʋla nyəɣətʋ iyisi nɪɪtoso na kʋlʋm (61000), na liɣitee nyəɣətʋ kiloonaa iyisi naalɛ na nasəlɛ na nɪɪnʋwa (2500). Na pá ha tətɔɣɔ kɔtələaa capanaa nɪɪnʋwa (100).

70 Ɪlɛna kɔtələaa na Lefii nyə́ma na mpa pa səŋna Ɩsɔ təma tɔ, na yonyoolaa na nɔnɔɔsɪ taŋlaa na Ɩsɔ təseelɛ taa təmlɛ lataa səkpema caɣa acalɛɛ nna pa ha-wɛ tɔ a taa.

3

Yesuwa na Solopapɛɛlɪ pa taɣanəɣɪ Ɩsɔ sɛɛv

1 Mpúɣú pə tala ɪsɔtʋ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ, ɪlɛna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma tənа mpa paa məla acalɛɛ taa tɔ pá koti nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kɛ Yosalɛm. 2 Ɪlɛna Yosatakɪ pəyalʋ kɔtʋlʋ Yesuwa, na ɪ tɛɛtʋnaa na kɔtələaa lɛlaa, na Selatəyɛlɪ pəyalʋ Solopapɛɛlɪ, na ɪ lʋlʋɣʋ nyə́ma pa niki Ɩsɔ kɔtaɣa təlatɛ kɛ ŋmaʋ sɪ pa lakɪ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ tənа tɔ, ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ Ɩsɔ yʋlʋ Moisi kiiŋ taa tɔ. 3 Paa na pa cɔlɔ piitimnaa caakaɣa-wɛɣɛ nyaasʋɣʋ tɔ, pa ŋmawa kɔtaɣa təlatɛ kɛ tə lonte taa na pá lakɪ Tacaa kɛ kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ tənа tɔɣɔ tə tɔɔ kɛ tanaŋ na taanaɣa. 4 Pə waalɪ kɛ́ pa tɔɣa coka acima ɪsɪɪ paa kɛɛsʋɣʋ tɔ na pá lakɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tənа tɔɣɔ təm ɪsəna paa sɪɪwa paa kʋyakʋ ŋkʋ tɔ. 5 Pə kpaɣaʋ waatʋ ɪnɪ tɔɣɔ paa sʋʋ paa kʋyakʋ ŋkʋ kʋ kɔtasɪ lapʋ kɛ tam, na nsi pa lakɪ paa ɪsɔtʋ wei ɪ kancaalaɣa kʋyakʋ tɔ, na Tacaa acima kʋyɛɛŋ nyənsɪ, na luɣu kʋlʋmʋɣʋ nyənsɪ. 6 Mpʋ pə yelina na pá caalɪ kɔtasɪ

[a] **2:66** kpaɣanəŋ kʋpəsəŋ: Pa yoosa kpaɣanʋ na kpaŋaɣa na pə lʋlɪ mpi tɔɣɔ pa yaa mpʋ. Ɩ

nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔɣɔ lapʊ kɛ Tacaa kɛ ɪsɔtʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule, na pá ta tɪɪ sɪɪta Ɪsɔ təseelɛ kʊfatɛ kite.

7 Pəlɛ pə waalɪ ké pa caa təmlɛ nyə́ma sɪ pá saakəɣɪ taasɪ na pɛɛ na pá fɛlɪ-wɛ. Ɪlɛna pá cɛla Sitɔŋ na Tiii nyə́ma kɛ tɔɣɔnaɣa na kʊnyɔnyɔɔm na nim sɪ pɛlɛ pá tilina-wɛɣɛ kpeŋkpelasɪ kʊpaŋsɪ na teŋku taa sɪ pə́ tala Safaŋ. Pɛɛsɪ wulaʊ sɔsɔ Silusi hana-wɛɣɛ pə mpaaʊ. 8 Mpúɣú pa məla Yosalɛm taa, na pənaɣa naalɛ nyəŋka ɪsɔtʊ naalɛ nyəŋ siki. Ɪlɛna Selatəyɛlɪ pəyalʊ Solopapɛɛlɪ, na Yosatakɪ pəyalʊ Yesuwa, na ɪ tɛɛtʊnaa kɔtəlaa lɛlaa, na Lefii nyə́ma mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ, pa niki təmlɛ na pá ləsɪ Lefii nyə́ma mpa pa tala ɪsɪɪ pɪɪsɪ hiu na waalɪ tɔ sɪ pá paasəna Ɪsɔ təseelɛ ŋmaʊ. 9 Mpúɣú Lefii tʊ Yesuwa na ɪ pəyalaa na ɪ tɛɛtʊnaa, na Hotafiya lʊlʊɣʊ tʊ Katəməyɛlɪ na ɪ pəyalaa pa kpɛnta nɔɣɔ na pá mʊ Ɪsɔ təseelɛ təmlɛ lataa paasənaʊ. Na Henatatɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma Lefii nyə́ma səna-wɛ.

10 Waatʊ wei Ɪsɔ təseelɛ ŋmalaa sɪɪ kite, ɪlɛna pá kɔna kɔtəlaa na pá suu pa kɔtaɣa wontu na Lefii nyə́ma mpa pa ké Asafɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma tɔ na akantɛɛ na cəməŋ na pá saŋ Tacaa ɪsɪɪ Ɪsɛɣɛlɪ wulaʊ Tafiiti ka sɪɪʊ tɔ. 11 Ɪlɛna pá saŋ Tacaa na pá pʊɣʊləɣɪ-ɪ na pá yooki yontu na pá kaasəɣɪ təma sɪ: Tacaa wɛ teu, na ɪ sɔɔlʊɣʊ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ fɛɪ tənaɣa. Mpúɣú samaa ná pʊɣʊla-ɪ tɔtɔ na kawilitasɪ sɔsɔɔnsɪ. Mpi tɔ, pa sɪɪ pa Ɪsɔ təseelɛ kite.

12 Mpúɣú kɔtəlaa na Lefii nyə́ma paɣalɛ na lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyə́ma kʊkpatəlaa mpa paa nyəma Ɪsɔ təseelɛ kʊpəntɛ tɔ pa wiiwa təkpoo kɛ saa wei pa təŋna kʊfatɛ kite kɛ sɪɪʊ tɔ. Ama lɛlaa ná wilitaɣa ké na laŋhʊlʊmlɛ səsɔɔlɛ. 13 Halɪ yʊlʊ ɪɪ pəsəɣɪ na í faɣa lɛlaa laŋhʊlʊmlɛ na kawilitasɪ na lɛlaa wula. Mpi tɔ, pa makaɣa kapusi sɔsɔɔnsɪ ké na pə́ nɪɪkɪ pooluŋ.

4

Yuta nyə́ma kolontunaa səŋsa Ɪsɔ təseelɛ ŋmaʊ

1 Mpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kolontunaa nɪɪwa sɪ, Yuta na Pɛncamɛɛ pə nyə́ma kɔmna Papiloni, na pá ŋmaakɪ timpi paa sɛɛ Tacaa Ɪsɔ tɔ. 2 Ɪlɛna pá polo na pá maɣana Solopapɛɛlɪ na lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyə́ma na pá tɔ-wɛ sɪ: Tá luɣu wɛɛ sɪ tə́ səna-mɛɣɛ Ɪsɔ təseelɛ ńté tə ŋmaʊ. Ta maɣamaɣa tə sɛɛkaɣa Ɪsɔ kʊlʊm ɪnəɣɪ na tə́ lakɪ-ɪ kɔtasɪ kɛ hatoo kʊyaŋku Asilii wulaʊ Asalatəŋ kɔna-tʊɣʊ cənɛ tɔ.

3 Ama Solopapɛɛlɪ na Yesuwa na Ɪsɛɣɛlɪ lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyə́ma lɛlaa pa cɔwa sɪ: Pə ta mʊna sɪ í səna-tʊ na tə́ ŋma tá Ɪsɔ kɛ təseelɛ. Ta tike tɪɪ ŋmana-ɪ. Mpi tɔ, pə ké tá Ɪsɔ Tacaa təseelɛ ké. Pɛɛsɪ wulaʊ sɔsɔ Silusi maɣamaɣa ka sɪɪ mpúɣú.

4 Mpúɣú kolontunaa mpɛ pa maɣasaa sɪ pa nyaasəɣɪ Yuta nyə́ma na pə́ yɔɔlɪ pa apalʊtʊ na pá yele Ɪsɔ təseelɛ ŋmaʊ. 5 Haləna pá ha wulaʊ waalɪ nyə́ma kɛ liɣitee sɪ pá wakəlɪ Yuta nyə́ma təmlɛ kɛ pə kpaɣaʊ Pɛɛsɪ wulaʊ Silusi pɔɔlɛ haləna pə tala Taliyusi waatʊ.

Pa kula Yuta nyə́ma waalɪ kɛ wulaʊ Atakəsɛsɛɛ kiŋ

6 Mpúɣú Yuta nyə́ma kolontunaa ŋmaa Atakəsɛsɛɛ kɛ takəlaɣa kɛ ɪ kawulaɣa kancaalaɣa waatʊ na pá suu Yosalɛm na Yuta tɛtʊ nyə́ma kɛ tɔm.

7 Ɪlɛna Piselam, na Mitəletatɪ, na Tapeyɛlɪ, na pa taapalaa pá ŋmaa wulaʊ Atakəsɛsɛɛ tɔtɔ na Alaamee tɔm taa na tə ŋmaatʊ pee.

8 Mpúɣú hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ kʊ kʊfənɛɛ Lehum na ɪ takəlasɪ ŋmaalʊ Simesayi pa ŋmaawa wulaʊ Atakəsɛsɛɛ tɔtɔɣɔ Yosalɛm tɔm sɪ:

9 Taɣa hɔɣɔlʊɣʊ kʊfənɛɛ Lehum na ɪ waalɪ tʊ Simesayi, na tá taapalaa mpa ta tə wɛ Tiŋ, na Afasatakɪ, na Taapɛlɪ na Afalasɪ, na Ɪlɛkɪ, na Papiloni, na Susi, na Teha, na Ɪlam pə hɔɣɔləŋ taa tɔ. 10 Na yəlaa lɛlaa mpa Asilii wulaʊ sɔsɔ lɛlʊ Asənapaa

ka kpaɣaa na í sɪɪ Samalii acalɛɛ taa na Ɩfələtɪ pɔɣɔ tɛtʊ kʊkaasətʊ nti tə wɛna ilim tətʊlɛ hɔɣɔlʊɣʊ tɔɔ tɔ na lɛntənaa tɔ.

11 Pa takələaɣa ŋkɛ ka taa tɔm ntɛ́ sɪ: Tacaa wulaʊ Atakəsɛsɛɛ, taɣa nyá təmlɛ nyə́ma mpa pa wɛna Ɩfələtɪ pɔɣɔ kʊteŋ na cənɛ tɔɔ tɔ.

12 Ta heeliɣina-ŋ sɪ Yuta nyə́ma mpa pa lɪɪ nyá tɛ tɔ pa tala Yosalɛm cənɛ na pa taa wɛɛ sɪ pa taɣanəɣɪ yələaa asaɣaa na tɔɔ kʊllaa ɪcatɛ ntɛɣɛ ŋmaʊ. Halɪ pa tɛma koluŋa kite kɛ taɣanʊɣʊ na pá ŋmaakɪ. 13 Tacaa, nyɪ teu sɪ ye yəlaa panɛ pa ŋmá pa ɪcatɛ na tə koloosi, ɪcatɛ nyəma kaa tasa lampuunaa fɛlʊɣʊ na liɣitee kaa wɛɛ kawulaɣa kpancoou taa. 14 Pə tɔɔ ké ta mpa tə lapa nyʊleleŋ na tə ké nyá təmlɛ nyə́ma tɔ, ye tə nyənəɣɪ ɪsəna paa tʊɣʊna-ŋ tɔ pə wɪɪkɪ-tʊ. Ilɛ tə maɣasəɣɪ ké sɪ 15 ń pɛɛkɪ nyá caanaa takəlasɪ kʊpəŋsɪ taa, n ká maɣana sɪ ɪcatɛ tənɛ tə yəlaa ké asaɣaa ké. Tuu tɔ tə yəlaa ta hɛɛsɪ wulaʊ sɔsɔ na hɔɣɔlʊɣʊ kʊfənɛɛ kɛ wakəlʊɣʊ, na tə yəlaa kʊləɣɪ təma tɔɔ ké tam ké. Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké tə yɔkaa. 16 Tacaa, tə kpaaləɣɪ-ŋ sɪ, ye ɪcatɛ tənɛ na tə koloosi pə ŋmawa, n kaa pəsɪ Ɩfələtɪ pɔɣɔ hɔɣɔlʊɣʊ kʊnɛ.

Wulaʊ Atakəsɛsɛɛ kʊcɔcɔtʊ

17 Wulaʊ sɔsɔ ŋmaawa kʊfənɛɛ Lehum na ɪ takəlasɪ ŋmaalʊ Simesayi na pa taapalaa mpa pa sɪɪ Samalii na Ɩfələtɪ pɔɣɔ kʊteŋ tɛtʊ taa tɔ sɪ: Ma nyə́ma mɛ, ma sɛɛ-mɛ.

18 Takəlaɣa ŋka ɪ ŋmaa-m tɔ pa tɛləsa-kɛ na pa kala-m. 19 Ma yelaa na pa pɛɛkɪ ɪcatɛ ntɛ tə tɔm na pá ná tampana sɪ hatoo tɔ, Yosalɛm ɪcatɛ nyə́ma kʊləɣɪ awulaa tɔɔ ké tam ké. 20 Pə kaasa ɪcatɛ ńté tɔ, awulaa napəlɪ pa tɔkaɣana kawulaɣa na pá ŋmakələɣɪ hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ kʊ nyə́ma, na pá mʊɣɪ-wɛɣɛ lampuunaa na pá fɛləɣɪ-wɛ na pə́cɔ́ pá sʊʊkɪ pa tɛtʊ taa. 21 Mpʊ tɔ, í heeli Yuta nyə́ma sɪ pá səŋ na má hawa nɔɣɔ ɪlɛ pə́cɔ́ paa ŋmá. 22 Ɩ paasəna teu yoo, í taa too tɔm ntɪ tə tɔɔ. Pə taa kɔɔ na pá tasa-tʊɣʊ wakəlʊɣʊ tɔtɔ.

23 Too ɪsɪɪ Lehum na ɪ takəlasɪ ŋmaalʊ Simesayi na pa taapalaa pa kalʊɣʊ wulaʊ takəlaɣa tɔ, pɪɪ lakɪ-wɛɣɛ lɔŋ. Tənaɣa pa pola kpakpaa na pá cáálí Yuta nyə́ma na tɔm ntɪ tə toŋ sɪ pá yele ŋmaʊ.

Pa taɣanəɣɪ Ɩsɔ təsɛɛlɛ kɛ ŋmaʊ

24 Ḿpúɣú Yosalɛm Ɩsɔ təsɛɛlɛ ŋmaʊ səŋaa halənа pá tala Pɛɛsɪ wulaʊ Taliyusi kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka.

5

1 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Asee na Ɩtoo pəyalʊ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Sakalɪ pa polaa na pá yɔɣɔtəna Yuta na Yosalɛm nyə́ma na Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ nɔɣɔ. 2 Ɩlɛna Selatəyɛlɪ pəyalʊ Solopapɛɛlɪ na Yosatakɪ pəyalʊ Yesuwa pá niki Ɩsɔ təsɛɛlɛ ŋmaʊ kɛ Yosalɛm, na Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa səna-wɛ.

3 Tənaɣalɛ Ɩfələtɪ pɔɣɔ hɔɣɔlʊɣʊ kʊfənɛɛ Tatənayi, na Seta-Posənayi, na pa taapalaa pa polaa na pá pɔɔsɪ Yuta nyə́ma sɪ: Awe ha-mɛɣɛ mpaaʊ sɪ í ŋmá Ɩsɔ təsɛɛlɛ na koloosi? 4 Pə wɛɛ sɪ í heeli-tʊɣʊ mpa mpa pa ŋmaakɪ ɪsəntɔ tɔ pa həla.

5 Ama Ɩsɔ wɛ Yuta nyʊɣʊ nyə́ma waalɪ, ɪlɛ pa ta pəsɪ pá səŋsɪ pa təmlɛ, halənа pá heeli wulaʊ Taliyusi kɛ pə tɔm na í cɔ-wɛ.

Yuta nyə́ma kolontunaa kula pa waalɪ

6 Takəlaɣa ŋka Ɩfələtɪ tɛtʊ kʊfənɛɛ Tatənayi na Seta-Posənayi na ɪ taapalaa hɔɣɔlʊɣʊ nyɔɔŋ nyə́ma pa ŋmaa wulaʊ sɔsɔ Taliyusi tɔɣɔlɛ 7 sɪ:

Tacaa wulaʊ sɔsɔ Taliyusi, tə sɛɛ-ŋ, nyana tɛtʊ.

8 Tə pola Yuta kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ təŋmalɛ na tá maɣana pa tɔŋna-tɛɣɛ ŋmaʊ na pɛɛ kʊsaakɛɛ. Pa kama kpeŋkpelasɪ kɛ koloosi taa. Pa təmlɛ tewaɣa, na tə tɔŋna lapʊ kɛ lɔŋlɔŋ. 9 Ḿpúɣú tə nawa nyʊɣʊ nyə́ma na tá pɔɔsɪ-wɛɣɛ wei ɪ ha-wɛɣɛ nɔɣɔ sɪ

pá ŋma Isɔ təseelɛ na pə koloosi tɔ. 10 Halɪ tə pɔɔsa-wɛɣɛ mpa pa ké təmlɛ nyʊɣʊ
nyámа tɔ pa hələ sɪ tə ŋmaakɪ na tá kɔna-ŋ. 11 Ilɛna pá cɔ-tʊ sɪ: Tə ké ɪsɔtaa na
atɛ pə Isɔ təmlɛ nyámа ké. Tə kʊsəɣɪ Isɔ təseelɛ nte Iseɣelɪ wulaʊ sɔsɔ nɔɣɔlʊ ɪ ka
ŋmawa lɔŋtaa tɔɣɔ. 12 Ama tá caanaa kʊsa ɪsɔtaa Isɔ páánа na ílé ɪ tʊ-tʊɣʊ Papiloni
wulaʊ Nepukanɛsaa niŋ taa na í wakəlɪ Isɔ təseelɛ ńté, na í kuu yəlaa na í teena ɪ tɛ.
13 Pə waalɪ ké wulaʊ Silusi ná ha nɔɣɔ kɛ ílé ɪ kawulaɣa pənaɣa kancaalaɣa nyəŋka
taa sɪ tá taɣanɪ-tɛɣɛ ŋmaʊ. 14 Nepukanɛsaa ná kuu Isɔ təseelɛ ńté tə taa wʊla na
nyəɣətʊ kʊpantʊ na pə wontu ké, na í pona Papiloni na í sɪɪ ɪ tʊɣʊ kutuluɣu taa.
Ama wulaʊ sɔsɔ Silusi ná kpaɣa-tɪ na í cɛla Sesepasaa wei ɪ kpawa Yuta kʊfənɛɛ
tɔ. 15 Na í heeli-ɪ sɪ: Ɪ polo í ŋma Isɔ təseelɛ ntɛɣɛ tə lonte kʊpəntɛ taa. Ilɛna pá
sɪɪ wontu ntəɣɪ pə taa. 16 Mpʊ pə lapəna na Sesepasaa polo Yosalɛm na í taalɪ
Isɔ təseelɛ kite. Pə kpaɣaʊ waatʊ ɪnɪ tɔ pa təmlɛ tɔŋna pote ké. Ama pə ta tɛnta.
17 Pənɛntɛ ta caa, yele na pá peekɪ Papiloni kawulaɣa takəlasɪ taa na tá ná sɪ Silusi
ha nɔɣɔ kɛ tampana sɪ pá ŋma Yosalɛm Isɔ təseelɛ ńté yaa ɪsəna. Ye n tɛma mpʊ,
ɪlɛ n heeli-tʊɣʊ nti n maɣasaa tɔ.

6

Wulaʊ Taliyusi kʊcɔcɔtʊ

1 Ḿpúɣú wulaʊ sɔsɔ Taliyusi tʊ yəlaa sɪ pá pɛɛkɪ Papiloni ɪcatɛ taa ké timpi pa
sɪɪkɪ lɔŋ takəlasɪ na wontu kʊpantʊ tɔ. 2 Ama Metii hɔɣɔlʊɣʊ kolonja ɪcatɛ Ipatanɪ
taa ké pa hii takəlaɣa nakəlɪ na pá ŋmaa ka taa sɪ:

3 Wulaʊ Silusi ka kpaala ɪ kawulaɣa pənaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa sɪ, paa
taɣanɪ Isɔ təseelɛ ŋmaʊ kɛ tə kite kʊpəntɛ tɔɔ ké Yosalɛm na pá lakɪ tə taa ké kɔtasɪ.
Tə kʊŋkʊlʊməŋ ká wɛɛ mɛɛtələnaa hiu na naanʊwa na tə waŋ kɛ mpʊ tɔtɔ. 4 Paa
ŋma pɛɛ kʊsaakɛɛ kɛ cɛɛsɪ tooso ké, na kpeŋkpelasɪ kɛ cɛɛɣa. Kawulaɣa kpancoou
liɣitee kɛ paa lana. 5 Wʊla na nyəɣətʊ kʊpantʊ wontu nti wulaʊ Nepukanɛsaa
ka kpaɣa Yosalɛm Isɔ təseelɛ taa na í pona Papiloni tɔ, paa məŋna-tɪ na pá sɪɪ-təɣɪ
tə lona taa.

6 Mpʊɣʊlɛ Taliyusi ŋmaa takəlaɣa kɛ Ifəlatɪ pɔɣɔ tɛtʊ nyʊɣʊ tʊ Tatənayi na Seta-
Posənayi na pa taapalaa hɔɣɔlʊɣʊ nyʊɣʊ nyámа sɪ: Ɪ yele tɔm ntɪ. 7 Pə wɛɛ sɪ pá
yele Yuta nyámа ké təpamm na pá ŋma Isɔ təseelɛ. Tɛtʊ tʊ na Yuta nyʊɣʊ nyámа
í səna na pá ŋma-tɛɣɛ tə lonte kʊpəntɛ taa. 8 Ma caa sɪ í səna-wɛɣɛ tə ŋmaʊ taa,
na í feŋ na í ləsəɣɪ kawulaɣa kpancoou taa lampuunaa mpa yəlaa fɛlaa tɔ na í
cɛləɣɪ-wɛ, na təmlɛ í taa səŋ. 9 Ɪ paasəna teu na í cɛləɣɪ Yosalɛm kɔtəlaa kɛ mpi pa
nyɪɪləɣɪ tɔ, ɪsɪɪ latəcɛnaa na ɪwaaŋ na ɪwɛɛsɪ nsi pa lakəna kɔtasɪ kɛ ɪsɔtaa Isɔ tɔ,
na tɔɣɔnaɣa na tɔm na nim. 10 Waatʊ ɪnəɣɪ paa pəsɪ na pá lakɪ Isɔ ké kɔtasɪ nsi sɪ
wɛ-ɪ sɔɔsʊŋ tɔ, na pá sələməna wulaʊ sɔsɔ má na ma pəyalaa. 11 Ye wei ɪ ta təŋ ma
tɔm tənɛ, maa yele na pá ləsɪ ɪ təyaɣa tesika na pá siki na pá hɔkɔ-ɪ ka nyʊɣʊ taa
na pá pəsɪ ɪ təyaɣa kɛ hute. 12 Ye wulaʊ nɔɣɔlʊ yaa piitim napəlɪ pə caa pə yɔkɪ
Isɔ təseelɛ ńté yaa pə kisi ma tɔm, Isɔ wei ɪnɪ ɪ wɛ Yosalɛm tɔ ɪnɪ ɪ ka hɔna pʊntʊ
ŋkpaŋʊɣʊ. Taliyusi má, ma sɪɪna mpʊ. Ɪ təŋ tə təna tətetete.

13 Ḿpúɣú Ifəlatɪ pɔɣɔ tɛtʊ nyʊɣʊ tʊ Tatənayi na Seta-Posənayi na pa taapalaa pa
təŋa Taliyusi tɔm ntəɣɪ teitei.

Isɔ təseelɛ tʊlʊɣʊ

14 Ḿpúɣú Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Asee, na Itoo pəyalʊ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ
Sakalɪ pa tasa Yuta nyámа kɛ apalʊtʊ na pá teesɪ Isɔ təseelɛ ŋmaʊ na alaafəya,
ɪsɪɪ Iseɣelɪ Isɔ ka sɪɪʊ na Peesɪ awulaa sɔsaa Silusi na Taliyusi na Atakəsɛsɛɛ paa
yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. 15 Ḿpúɣú pa teesa Isɔ təseelɛ ŋmaʊ kɛ pa tɛ ɪsɔtʊ Ataa kʊyɛɛŋ tooso
wule kɛ Taliyusi kawulaɣa pənaɣa naatoso nyəŋka taa. 16 Ilɛna Yuta nyámа təna,
paa kɔtəlaa na Lefii nyámа lɛlaa mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ, pa tɔɣɔ Isɔ təseelɛ tʊlʊɣʊ

acima na laŋhulumlɛ səsəəlɛ. 17 Na pá la Tacaa kɛ kətaɣa kɛ wulɛ ntɛɣɛ latəcɛnaa
nɪɪnuwa (100), na ɪwaaŋ kɛ ŋmunuɣu (200), na ɪwɛɛsɪ kɛ nasəlɛ (400), na pəŋtulun
kɛ naanuwa na naalɛ. Paa Ɩsɛɣɛlɪ kpekəle nteɣe kulumuɣu, sɪ Ɩsə í hɪɪsɪ pa təna pa
ɪsaɣatu. 18 Ḿpúɣú pa faɣa kətəlaa na Lefii nyáma kɛ kpeka na pə́ kɛɛsəna pa təma
kɛ Ɩsə təmlɛ taa ké Yosalɛm kɛ teitei ɪsɪɪ pa kɛɛsuɣu Moisi takəlaɣa taa tə.

Yuta nyáma təkɪ Tɛɛv acima

19 Ḿpúɣú pa təna mpa pa lɪɪna Papiloni tə pa təɣə Tɛɛv acima kɛ pa pənaɣa naalɛ
nyəŋka ɪsətu kancaalaɣa nyəŋ taa. 20 Na kətəlaa na Lefii nyáma pa kpɛntɪ na pá
la nyəəŋ təə asilima kɛɛluɣu kətaɣa na pa təna pá wɛɛ tənaŋŋ. Ulɛna Lefii nyáma
ku pa na kətəlaa na Ɩsɛɣɛlɪ nyáma pa təə ké Tɛɛv acima ɪwɛɛsɪ ɪsɪɪ pa tɪɪ lakɪ tə.
21 Ḿpúɣú mpa pa lɪɪna Papiloni tə, na mpa pa kisa cefelitu na pá kpɛntəna pa
tɛɛtunaa kɛ Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsə sɛɛv taa tə pa təna pa təɣə Tɛɛv acima. 22 Pə waalɪ ké pa
təɣə kukusum fɛɪ kakalasɪ acima kɛ kuyɛɛŋ naatosompəɣəlaɣa na laŋhulumlɛ. Pa
laŋhulumlɛ nyuɣu nté sɪ Tacaa ka lapa na wulau laŋlɛ hɛɛna-wɛ. Mpu pə hana-
wɛɣɛ apalutu na pá niki Ɩsə təsɛɛlɛ ŋmau.

7

Kətulu Ɩsətəlasɪ təm

1-6 Pɛɛsɪ wulau səsə Atakəsɛsɛɛ kawulaɣa waatu taa ké nəɣəlu wei pa yaa sɪ
Ɩsətəlasɪ tə ɪ lɪɪna Papiloni. Ɩ ka ké Selaya pəyalu ké, ɪ lulɣu nyáma nté kətulu səsə
Aləŋ, na Ulasaa, na Pɛnhasɪ, na Apisuwa, na Puki, na Usi, na Selaya, na Melayətɪ,
na Asaliya, na Amaləya, na Ahitupi, na Satəkɪ, na Salum, na Hilikiya, na Asaliya.
Ɩsətəlasɪ ka nyəmá takəlasɪ kalɣu ké na í nyəmá Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsə kiiŋ wei ílé ɪ ka hula
Moisi tə. Tacaa ka lapaɣa na Ɩsətəlasɪ nyuɣu kulɪ, na í sələma wulau kɛ mpi ílé ɪ
la-wɪ. 7 Waatu wei Ɩsɛɣɛlɪ yəlaa, na kətəlaa, na Lefii nyáma, na yonyoolaa, na Ɩsə
təsɛɛlɛ nənəəsɪ taŋlaa, na pə təmlɛ nyáma səkpema məla Yosalɛm kɛ Atakəsɛsɛɛ
kawulaɣa pənaɣa naatosompəɣəlaɣa nyəŋka taa 8 təɣə Ɩsətəlasɪ tala Yosalɛm kɛ pa
kiŋ kɛ ɪsətu kakpasɪ nyəŋ taa. 9 Ɩsətu kancaalaɣa nyəŋ kuyaku kancaalaɣa nyəŋku
kɛ ɪ ka sɪɪwa sɪ ɪ ká kulɪ Papiloni. Ulɛna Ɩsə kenti ɪ təə na í tala Yosalɛm kɛ ɪsətu
kakpasɪ nyəŋ kuyaku kancaalaɣa nyəŋku. 10 Ɩsətəlasɪ ka sɛɛsa ɪsəlɛ na Tacaa təm
kalɣu ké, na tə taa welisuɣu, na í təka-tɪ na í sɛɣɛsəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyáma kɛ Ɩsə kiiŋ na
ɪ kusəsɪɪtu.

Təma nna Atakəsɛsɛɛ tu Ɩsətəlasɪ tə

11 Takəlaɣa ŋka wulau Atakəsɛsɛɛ ŋmaa kətulu Ɩsətəlasɪ wei ɪ kɛ Tacaa kiiŋ na ɪ
kutututu pə tu təɣəlɛ sɪ:

12 Maɣa awulaa wulau Atakəsɛsɛɛ, má ŋmaana takəlaɣa kaneɣɛ ɪsətaa Ɩsə kiiŋ
nyəntu kətulu Ɩsətəlasɪ.

13 Ma caa sɪ pá yele ma tɛtu təna Ɩsɛɣɛlɪ nyáma mpa pa səəla Yosalɛm pote tə
na nyana-wɛ í tɛɛ. Pə kpaɣau Ɩsə təmlɛ sənlaa na kətəlaa na Lefii nyáma tə. 14 Ma
maɣamaɣa na ma laɣatu tasəlaa naatosompəɣəlaɣa tə tiliɣina-ŋ Yosalɛm kɛ Yuta
tɛtu taa na ń ná ɪsəna yəlaa paasəɣəna nyá Ɩsə wei ɪ kiiŋ n təka nyá niŋ taa tə ɪ təm
tə. 15 Pəyele tɪɪ cɛlɛ-ŋ wula na liɣitee nna má na ma laɣatu tasəlaa tɪɪ ha Ɩsə wei
ɪ təsɛɛlɛ wɛ Yosalɛm taa tə. 16 Na ń kpɛntəna tətəɣə liɣitee na wula wei Papiloni
həɣəluɣu nyáma caawa na nna Ɩsɛɣɛlɪ nyáma na kətəlaa na Ɩsə təmlɛ sənlaa hana
luɣu kulumuɣu sɪ pá taɣanəna Ɩsə təsɛɛlɛ tə. 17 Ye n tala təna n ká yana latəcɛnaa,
na ɪwaaŋ yaa ɪwɛɛsɪ, na pə təna mpi n ka lana hatəmutu kətasɪ na sulum pə nyənsɪ
kɛ mə Ɩsə kətaɣa təlatɛ təə ké Yosalɛm tə. 18 Pə waalɪ ɪlɛ nyana nyá taapalaa í ká
lana liɣitee na wula kukaasu kɛ ɪsəna Ɩsə ká hulɪ-mɛ tə. 19 Ulɛna ń sɪɪ Ɩsə təsɛɛlɛ taa
ké Ɩsə nyənasɪ nsi pa cɛla-ŋ tə. 20 Ye pə wɛɛ sɪ ń tasa pulupuɣu yapu kɛ pə təm taa,
ɪlɛ kawulaɣa kpancoou taa ké n ká ləsɪ na ń yana.

21 Ḿpúɣó wulaʋ sɔsɔ Atakəsɛsɛɛ tasaa sɪ: Ma tʋɣɪ Ifələtɪ pəɣɔ ilim tətʋlɛ tɔɔ tɛtʋ kpancooŋ nyə́ma tənа sɪ ye ɪsɔtaa Ɪsɔ kiiŋ nyə́ńtú kɔtʋlʋ Ɪsətələsɪ í sələ́ma mpi pá lapɪ-ɪ-wəɣɪ teitei. 22 Pá cɛla-ɪ liɣitee nyəɣətʋ kɛ tɔɔnənaa tooso, na tɔɣɔnaɣa kɛ tɔɔnənaa iyisi hiu na naanʋwa (30000), na sʋlʋm kɛ liitilinaa iyisi liɣiti (4000), na nim kɛ liitilinaa kɛ iyisi liɣiti (4000) tɔtɔ, na tɔm kɛ ɪsə́na pa səɔlaa tɔ. 23 Paa la ɪsɪɪ Ɪsɔ taa Ɪsɔ kɛɛsʋɣʋ ɪ təsɛɛlɛ tɔm tɔɣɔ teitei ké, pə́có pə taa kɔɔ na Ɪsɔ mʋna ma maɣamaɣa yaa ma lʋlʋɣʋ nyə́ma yaa ma tɛtʋ nyə́ma na pə́ə́ná. 24 Pəlɛ pə paasi tə kpaaləɣɪ kpancooŋ nyə́ma tənа sɪ pə fɛɪ sɪ pá mʋ lampuu kɛ kɔtələa yaa Lefii nyə́ma yaa yonyoolaa yaa Ɪsɔ təsɛɛlɛ nɔnɔɔsɪ taŋlaa yaa Ɪsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ nyə́ma səkpema taa nɔɣɔlʋ.

25 Ɪsətələsɪ nyaa la ɪsɪɪ Ɪsɔ wei ɪ ləmaɣasɛɛ n wɛna tɔ, na ń kpa mpa paa hʋʋkəna pəɣɔ ilim tətʋlɛ tɔɔ nyə́ma mpa pa tənа pa nyə́ma nyá Ɪsɔ kiiŋ tɔ, na mpa pɛlɛ pa ta nyəmɪ-ɪ tɔ, ń hʋlɪ-wɛɣɛ-ɪ. 26 Ama ye wei í kisa Ɪsɔ na wulaʋ pa kiiŋ kɛ tɔkʋɣʋ pa hɔ ɪ ŋkpaŋʋɣʋ ɪsɪɪ pə mʋnaa tɔ. Paa kʋɣʋ, paa tɔɣɔnʋɣʋ, paa ɪ wɛnaʋ lɛɛkʋɣʋ, yaa salə́ka tʋɣʋ.

Ɪsə́tələsɪ sɛɛv kɛ Ɪsɔ

27 Ḿpúɣó Ɪsətələsɪ sɛɛwa Ɪsɔ sɪ: Ma sɛɛ ta Sɔsɔ Ɪsɔ Tacaa kɛ timpi n tʋwa wulaʋ sɔsɔ taa sɪ í kʋsɪ Yosalɛm Ɪsɔ təsɛɛlɛ nyʋɣʋ tɔ. 28 Tacaa n lapa-m kʋpantʋ kɛ wulaʋ na ɪ laɣatʋ tasələa na ɪ waalɪ nyə́ma sɔsaa pa ɪsɛntaa. Ilɛna nyá kentuɣu mpɪ pá sɔɔsɪ maɣa apalʋtʋ, na má kpeɣeli Ɪsɛɣɛlɪ nyʋɣʋ nyə́ma tənа, na má na-wɛ tá polo Yosalɛm.

8

Ɪsətələsɪ taapalaa

1 Ḿpúɣó Ɪsətələsɪ yɔɣɔtaa sɪ: Má na yələa mpa tə lɪɪ Papiloni na tá polo Yosalɛm kɛ wulaʋ sɔsɔ Atakəsɛsɛɛ kawulaɣa waatʋ taa tɔɣɔlɛ:
2 Pɛnhasɪ lʋlʋɣʋ tʋ Kɛɛsɔm, na Ɪtamaa lʋlʋɣʋ tʋ Taniyɛɛlɪ, na Tafiiti lʋlʋɣʋ tʋ Hatusi,
3 na Sekaniya pəyalaa taa lɛlʋ na Palɔkɪ lʋlʋɣʋ tʋ Sakalɪ na ílé ɪ lʋlʋɣʋ taa yələa kɛ nɪɪnʋwa na nɪɪlɛ na naanʋwa (150).
4 Na Pahatɪ-Mowapʋ lʋlʋɣʋ tʋ Selaya pəyalʋ Iliyohenayi na pá sɔɔsə́na yələa ŋmʋnʋɣʋ (200).
5 Na Satu lʋlʋɣʋ tʋ Yasiyɛlɪ pəyalʋ Sekaniya na yələa kɛ ŋmʋnʋɣʋ nɪɪnʋwa (300),
6 na Atinɪ lʋlʋɣʋ tʋ Yonataŋ pəyalʋ Ɪpɛtɪ na yələa kɛ nɪɪlɛ na naanʋwa,
7 na Ilam lʋlʋɣʋ tʋ Ataliya pəyalʋ Yesaya na yələa nɪɪtoso na naanʋwa,
8 na Sefatiya lʋlʋɣʋ tʋ Mikayɛɛlɪ pəyalʋ Sepatiya na yələa nɪɪnaasa,
9 na Yowapɪ lʋlʋɣʋ tʋ Yehiyɛlɪ pəyalʋ Opatiya, na yələa ŋmʋnʋɣʋ na pəlefɛɪ hiu (218),
10 na Pani lʋlʋɣʋ tʋ Yosifiya pəyalʋ Selomitɪ na yələa nɪɪnʋwa na nɪɪtoso (160),
11 na Pepayi kpekəle tʋ Pepayi pəyalʋ Sakalɪ na yələa pəlefɛɪ hiu na naanʋwa,
12 na Asəkatɪ lʋlʋɣʋ tʋ Hakataŋ pəyalʋ Yohanaŋ na yələa kɛ nɪɪnʋwa na naanʋwa (110),
13 na Atonikam lʋlʋŋ nyə́ma kantəkaɣa nyə́ma Ilifelɛtɪ na Yehiyɛlɪ na Semaya na yələa nɪɪtoso,
14 na Pikifayi lʋlʋɣʋ nyə́ma Utayi na Sakuu na yələa nɪɪtoso na naanʋwa.

Yosalɛm pote mpaav taɣanʋɣʋ

15 Ḿpúɣó Ɪsətələsɪ tasaa sɪ: Ma kpeɣela yələa tənaɣa lɔɔʋ ŋku kʋ təŋəɣəna Ahafa tɔ kʋ nɔɣɔ na tə siki tənaɣa kʋyɛɛŋ tooso. Tənaɣa ma paasənaa sɪ sənlaa na kɔtələa paa wɛ pə taa. Ama Lefii tʋ nɔɣɔlʋ ɪ fɛɪ. 16 Ntɛna má tʋ təmlɛ kɛ nyʋɣʋ nyəma Iliyesɛɛ na Aləyɛlɪ na Semaya na Ilənataŋ na Yalipɪ na Ilənataŋ na Nataŋ na Sakalɪ

na Mesulam na kiiu sɛɣɛsəlaa naalɛ, Yoyalipɪ na Ilənataŋ 17 na má heeli-wɛ sɪ: Ɩ
polo Kasifiya nyə́ma nyʊɣʊ tʊ Ɩtoo tɛ na má kɛɛsɪ-mɛɣɛ ntɪ í ká heeli í na ɪ taapalaa
na Ɩsɔ təsɛɛlɛ sənlaa mpa pa wɛ təna tɔ. Ilɛna í kɔna-tʊɣʊ tá Ɩsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ lataa.
18 Ḿpúɣó tá Ɩsɔ kenta tá tɔɔ na pá pəsɪ na pá kɔna Malii na Lefii pa lʊlʊɣʊ tʊ
Selepiya. Yakɔpʊ pəyalʊ kɛlɛ, ɪ pəyalaa na ɪ newaa pa wɛ pəlefɛɪ hiu. 19 Ilɛna pə́
sɔɔsɪ Melali lʊlʊɣʊ tʊ Hasapiya na Yesaya na ɪ newaa na pa pəyalaa, pa wɛ hiu.
20 Na pá kɔna tɔtɔɣɔ yəlaa ŋmʊnʊɣʊ na hiu (220) mpa pa ləsa Ɩsɔ təsɛɛlɛ sənlaa
səkpema taa tɔ. Mpɛ ɪnəɣɪ Tafiiti na ɪ taapalaa paa cɛla Lefii nyəma.

21 Ḿpúɣó ma tɔma sɪ tə hɔkɔ nɔɔsɪ kɛ tá tənaɣa Ahafa lɔɔv nɔɣɔ təna, na pə́ húlí
sɪ tə pasa ta təɣɪ ta Ɩsɔ ɪsɛntaa, na ílé ɪ yele na tá na tá nyə́ma na tá wontu na tá
mpaav la teu. 22 Pɪɪ wɛ-m fɛɛlɛ sɪ má yɔɣɔtɪ wulav na í yele na yoolaa na kpaɣanəŋ
caɣalaa sɪɪ-tʊɣʊ tá kolontunaa tɔɔ. Ama tə heela-ɪ təfoo sɪ tá Ɩsɔ kentiɣi ɪ yəlaa təna
tɔɔ ké, na í mʊɣʊ pááná na mpa pa lɔɔkɪ-ɪ tɔ. 23 Ḿpúɣó tə hɔka nɔɔsɪ na tə́ sələmɪ
Ɩsɔ sɪ í waasɪ-tʊ na ílé ɪ mʊ tá kʊsələmʊtʊ.

24 Pə waalɪ ké ma kpaɣa kɔtəlaa sɔsaa taa ké naanʊwa na naalɛ, na pə́ sɔɔsəna
Selepiya na Hasapiya na pa taapalaa kɛ naanʊwa. 25 Ilɛna má maɣasɪ pa ɪsɛntaa
kɛ liɣitee nyəɣətʊ na wʊla na wontu kʊpantʊ nti wulav sɔsɔ na ɪ laɣatʊ tasəlaa
na ɪ waalɪ nyə́ma na tɛtʊ taa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma ka hawa sɪ pá ŋmana tá Ɩsɔ təsɛɛlɛ
tɔ. 26 Na má cɛlɛ-wɛɣɛ liɣitee nyəɣətʊ kɛ tɔɔnənaa hiu na tə wontu kɛ tɔɔnənaa
tooso, na wʊla kɛ tɔɔnənaa tooso tɔtɔ, 27 na wʊla cɛmsɛnaa kɛ hiu, pa liɣitee wɛ
ɪsɪɪ wʊla nyəɣətʊ iyaɣa, na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ hɛɛsɪ nsi sɪ tewa ɪsɪɪ wʊla na sɪ
mʊɣɪ kɔkɔ tɔɣɔ naalɛ. 28 Ḿpúɣó ma heela-wɛ sɪ: Teitei ɪsɪɪ mə kɛʊ Ɩsɔ təmlɛ lataa tɔ,
mpʊ tɔtɔɣɔ wontu tənɛ tə ké Ɩsɔ nyəntʊ. Liɣitee na wʊlanaa pə ké luɣu kʊlʊmʊɣʊ
kʊcɔɔv ŋku yəlaa lapa mə cɔsɔnaa Ɩsɔ Tacaa tɔɣɔ. 29 Ɩ paasəna kpancoou ŋkʊɣʊ
teu, halənа Yosalɛm. Ɩ tala təna ɪlɛ í maɣasɪ-təɣɪ kɔtəlaa sɔsaa na Lefii nyə́ma na
lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyə́ma pa ɪsɛntaa ké Ɩsɔ təsɛɛlɛ kutuluŋ lɛləŋ taa.

30 Ḿpúɣó kɔtəlaa na Lefii nyə́ma pa paasəna wʊla na liɣitee nna pa maɣasa
mpʊ tɔ, na wontu kʊpantʊ ntɪ na pá pona-təɣɪ Yosalɛm kɛ ta Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa.

Ɩsətəlasɪ-wɛ pa tatɛ kɛ Yosalɛm

31 Ḿpúɣó tə kʊla Ahafa lɔɔv nɔɣɔ kɛ ɪsɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyɛɛŋ naanʊwa na
naalɛ nyəŋkʊ wule na tə tɛɛ Yosalɛm. Tá Ɩsɔ ka wɛ tá waalɪ ké tá mpaav təna
taa ké na í tɔɣɔnəɣɪ tá kolontunaa na ŋmɪɪlaa mpa pa cɔɔsəɣɪ-tʊ tɔ. 32 Tə tala
Yosalɛm ɪlɛna tə́ hɛɛsɪ kʊyɛɛŋ tooso. 33 Ilɛna tə maɣasɪ liɣitee nyəɣətʊ na pə
wontu kʊpantʊ kɛ kʊyakʊ liɣiti nyəŋkʊ wule kɛ tá Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa na tə cɛla Uliya
pəyalʊ kɔtʊlʊ Melemətɪ wei na Pɛnhasɪ pəyalʊ Ilasaa paa wɛɛ tɔ, na Lefii nyə́ma
Yesuwa pəyalʊ Yosapatɪ na Pinuwi pəyalʊ Noyatiya. 34 Ḿpúɣó pa kala pə təna na
pá maɣasɪ na pá ŋmaa.

35 Pa təna mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ mpɛ pa lapəna Ɩsɔ ké kɔtasɪ na Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma
təna hətɛ taa ké latəcɛnaa naanʊwa na naalɛ na ɪwaaŋ kɛ nɪɪnaasa na naanʊwa
na naatoso, na pá la kɔtasɪ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔɣɔ ɪwɛɛsɪ nɪɪtoso na naanʊwa
na naatosompɔɣɔlaɣa, na ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ nyənsɪ kɛ pəŋtʊlʊŋ naanʊwa na naalɛ.
Tacaa kɛ pa wɔpa wontu ntɪ tə təna. 36 Pəlɛ pə waalɪ ké pa kɛɛsa nti wulav tʊwa
Ɩfəlatɪ pɔɣɔ na ilim tətʊlɛ tɔɔ tɛtʊ nyɔɔŋ nyə́ma tɔ. Ilɛna pɛlɛ pá səna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma
kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ ŋmav tɔm taa.

9

Yuta nyə́ma paɣalɛ kpaɣav kɛ kpaɪ alaa

1 Pəlɛ pə waalɪ ké nyʊɣʊ nyə́ma napəlɪ pa kɔma na pá heeli-m sɪ paa Ɩsɛɣɛlɪ
nyə́ma yaa kɔtəlaa yaa Lefii nyə́ma, pa ta faɣana tɛtʊ nyə́ma ma ta nyɪ ɪsɔnaa,
pa kɛɛna acaalətʊ nti Kanaaŋ nyə́ma na Hiti nyə́ma na Peliisi nyə́ma na Yepusi

nyə́ma na Amoni nyə́ma na Mowapʋ nyə́ma na Icipiti nyə́ma na Amolii nyə́ma pa lakɪ təɣɔ. 2 Ɩseɣelɪ nyə́ma na pa piya pa kpaɣa piitimnaa mpɛ pa taa ké alaa ké, halənа pana kpaɪ nyə́ma mpɛ pa piitim siti. Pə taɣa nyʋɣʋ nyə́ma na sɔsaa mpɛ pa caaləna kʋtakɛɛsətʋ ntəɣɪ lapʋ.

3 Waatʋ wei ma nɪɪ təm ntɪ, ɪlɛna ma laŋlɛ pəsɪ na má cəlɪ ma kpaɪ na ma wontu, na má kpɛsɪ ma nyɔɔsɪ na ma tantʋɣʋ na ma təlɪ tamaɣa 4 kɛ mpʋ, halənа saa wei pa lakɪ taanaɣa kɔtaɣa tɔ. Ḿpúɣú Ɩseɣelɪ nyə́ma mpa pa tənа pa nyaŋaɣa sɪ Ɩsɔ ká hɔ mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ pa ŋkpaŋʋɣʋ kɛ pa ɪsaɣatʋ tɔɔ tɔ, pa kɔma na pá kotina-m.

Ɩsətələsɪ sələ́mənav kɛ asaɣaa

5 Ḿpúɣú ma kʋla taanaɣa kɔtaɣa waatʋ na ma laŋpəsəlɛ ńté, na ma tɔɔ na ma wontu kʋcələtʋ ntɪ, na má luŋ akula na má tɛɣɛ ma Ɩsɔ Tacaa kɛ niŋ 6 na ma sələ́mɪ-ɪ sɪ: Haɪ, ma Ɩsɔ, ma laŋlɛ wakələa ké, fɛɛlɛ ɪɪ tisiɣi sɪ má kʋsɪ ma ɪsɛ na má nyənɪ-ŋ. Haɪ, tá ɪsaɣatʋ kaa huɣule ké na tə́ kaləsəna ɪsɔtənʋɣʋ na tə́ liki-tʋ. 7 Too pə kpaɣaʋ tá caanaa pɔɔlɛ taa na pə́ sɪɪna saŋa tɔ tə lapa ɪsaɣatʋ sɔsɔɔntʋ ké. Pə tɔɔ ké awulaa kpaɪ nyə́ma ŋmakəla tá na tá awulaa na tá kɔtələa na pá yoona-tʋ na pá kuu tana tá wontu ɪsɪɪ saŋa pə wɛʋ ɪsənta tɔ. 8 Ama nɔɔnɔɔ Tacaa tá Ɩsɔ nyá, nyá hʋla-tʋɣʋ pɛɛlɛɛ kɛ wɛɛ naalɛ na ń yele sɪ tá taa kʋkaasaa í məlɪ na pá caɣa nyá tɛtʋ taa na ń cɛ-tʋɣʋ tá yomle na tá ɪsɛntaa hɛtɪ na tə feesi təfʋvʋ. 9 Tampana tɔɔ, tɪɪ ké yomaa ké, ɪlɛ tá Ɩsɔ nyá, n ta lɔ-tʋ. Nyá yelina na Pɛɛsɪ awulaa sɔsaa na tá pətɔɔtəlɛ na pá yele sɪ tə́ məlɪ tá wule taa, na tə́ kʋsɪ nyá təseɛlɛ ncaalɛ na tə́ wɛɛna təcɔɔsəlɛ kʋpantɛ kɛ Yosalɛm na Yuta taa.

10 Tɔʋ, tá Ɩsɔ, wentiɣi tɪɪ tasa yɔɣɔtʋɣʋ kɛ tənɛ tə tɔɔ? Tə taa tɔkɪ nyá kʋsəsɪɪtʋ 11 nti n tɛləsa-tʋ na nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa nɔɣɔ tɔ. Halɪ n ka kpaala-tʋ sɪ tɛtʋ nti tə taa tə puki mpʋ tɔ tə ké asilima ké. Tə yəlaa ké acaaləŋ ké, ɪlɛna pá suuli-təɣɪ acaalətʋ. 12 Pə́cə́ tə taa ha tá pɛɛlaa kɛ tɛtʋ ntɪ tə yəlaa piya yaa tə́ caa pa pɛɛlaa kɛ tá pəyalaa. Pəyele tə́ taa pɛɛkɪ pa alaafəya yaa ɪsəna pɪɪ caɣana-wɛ tɔ. Waatʋ ɪnəɣɪ tɪɪ pəsɪ yəlaa toŋtunaa, na tɛtʋ tənɛ tə nyə́ma pəsɪ tá na tá piya tá nyəm. 13 Haɪ, Tacaa, tá yaasi ɪsaɣaʋ na tá kawalaɣa sɔsaɣa kɔnna-tʋɣʋ wahala ɪnɛ, paa na mpʋ n ta kɛɛsəna tá ɪsaɣatʋ na ń fɛlɪ-tʋ. Halɪ taɣa n kaasaa na n mələnа-tʋɣʋ cənɛ. 14 Ɪlɛ ɪsənaɣa tɪɪ taɣanɪ kisuɣu kɛ nyá kʋsəsɪɪtʋ na tá na acaaləŋ piitim mpɪ tə́ kpakəɣɪ təma? Ye tə lapa mpʋ, n kaa mʋ pááná na n kpiisi-tʋ? 15 Saŋa ɪsəntɔ, kʋpantʋ sɔsɔɔntʋ kɛ n lapa-tʋ, na ń yele sɪ tá taa kʋkaasaa í wɛɛna weesiŋ. Tə səŋna ntɛɣɛ nyá ɪsɛntaa na tá ɪsaɣatʋ, pə́cə́ pə fɛɪ sɪ ń yele yʋlʋ kɛ mpʋ na ɪ weesuɣu.

10

Yuta nyə́ma təɣɔnʋɣʋ kɛ kpaɪ alaa

1 Waatʋ wei Ɩsətələsɪ ná luŋa Ɩsɔ təseɛlɛ ɪsɛntaa na í sələ́məɣɪ na í wiikina Ɩsɔ sɪ í waasɪ-wɛ, ɪlɛna Ɩseɣelɪ nyə́ma tuutuuma, apalaa na alaa na piya pá kotina-ɪ, na pá wii təkpoo. 2 Ḿpúɣú Ilam lʋlʋɣʋ tʋ Yehiyelɪ pəyalʋ Sekaniya təma Ɩsətələsɪ sɪ: Tə pəntəna Ɩsɔ ké sɔsɔm kɛ timpi tə kpaɣa alaa kpaɪ nyə́ma təɣɔ. Paa na mpʋ tɔ Ɩseɣelɪ nyə́ma wɛɛ na pá tɛɛləɣɪ. 3 Ɪlɛ pə wɛɛ sɪ tə́ sɪɪ nɔɔsɪ kɛ Ɩsɔ ɪsɛntaa na tə́ təɣɔnɪ alaa mpɛ pa təna na pa piya. Tɪɪ təŋ layatʋ nti nyana mpa í təŋəɣɪ Ɩsɔ kʋsəsɪɪtʋ kɛ teu tɔ í tasa-tʋ təɣɔ. Pə wɛɛ sɪ tə́ təkɪ Ɩsɔ kiiu ké. 4 Mpʋ tɔ, kʋlɪ na ń təkɪ təm ntəɣɪ niŋ naalɛ. Ta sɔəlʋ pɪɪwa sɪ tɪɪ wɛɛ nyá waalɪ, taa la sika.

5 Ḿpúɣú Ɩsətələsɪ kʋlaa na í tɔ kɔtələa nyʋɣʋ nyə́ma na Lefii nyə́ma na Ɩseɣelɪ nyə́ma təna sɪ: I sɪɪ nɔɔsɪ sɪ í ká təŋ nti Sekaniya yɔɣɔtaa tɔ. Ɪlɛna pa təna pá sɪɪ mpʋ. 6 Ḿpúɣú Ɩsətələsɪ kʋla Ɩsɔ təseɛlɛ kataɣa taa na í polo Ɩliyasipɪ pəyalʋ Yohanaŋ tɛ na í caɣa. I laŋlɛ wakələna ɪ taapalaa ɪsaɣatʋ sɔsɔɔntʋ kɛ katatəlaɣa, halənа í kisi təɣɔnaɣa na lʋm.

7 Ɩlɛna pá heeli Yosalɛm na Yuta tɛtʊ təna taa sɪ mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ, pá koti
Yosalɛm. 8 Ye kʊyɛɛŋ tooso tɛɛwa na nɔɣɔlʊ ta polo ɪsɪɪ nyʊɣʊ nyʌ́ma na sɔsaa pa
sɪɪʊ tɔ, ɪsɪɪ pa lɛɛka pʊntʊ wɛnaʊ təna na pá ləsɪ-ɪ lɛlaa taa.
9 Kʊyɛɛŋ tooso ɪnɪ ɪ taa ké Yuta na Pɛncamɛɛ apalaa pola Yosalɛm kɛ ɪsɔtʊ
pɔɣɔlaɣafɛɪ nyəŋ kʊyakʊ hiu nyəŋkʊ wule, na pá koti Ɩsɔ təsɛɛlɛ kataɣa taa na pa
təna pá seliɣi tɔm ntɪ tə tɔɔ. Pʌ́cʌ́ pə kaasɪ tɛʊ tɔŋa nɪɪʊ tɔtɔ. 10 Mpʊɣʊlɛ Ɩsətələsɪ
kʊlaa na í tɔ-wɛ sɪ: Ɩsɛɣɛlɪ nyʌ́ma mɛ, í kpaɣaʊ kpaɪ alaa mpɛ tɔ, í lapa ɪsaɣatʊ
sɔsɔɔntʊ ké. Ɩsaɣatʊ kɛ í sɔɔsəɣɪ tá yəlaa nyəntʊ tɔɔ. 11 Pənɛntɛ pə wɛɛ sɪ paa wei
í ná kawalaɣa ŋka ɪ lapa tá cɔsɔnaa Ɩsɔ Tacaa tɔ, na í tɔkɪ ɪ luɣu nyəntʊ na məna
tɛtʊ tənɛ tə nyʌ́ma í taa kaa pʊlʊ, na í kisi mə alaa mpɛ.
12 Ntɛna kotilaa təna kpɛntɪ na pá yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ: Tampana kɛ n
yɔɣɔtaa, tɪɪ la ɪsɪɪ n yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. 13 Pəyele tə wɛ paɣalɛ, anɪ pə ké yoluma ntɔ, pə
fɛɪ sɪ tʌ́ səŋ ḿpúɣú awalɪ. Pə kaasɪ ɪlɛ pə taɣa kʊyakʊ kʊlʊmʊɣʊ yaa naalɛ taa ké tá
tɔm ká taɣanɪ. Mpi tɔ, tá paɣalɛ wɛnna tə taa. 14 Mpʊ tɔ, tá nyʊɣʊ nyʌ́ma í səŋna
Ɩsɛɣɛlɪ nyʌ́ma təna nɔɣɔ na pá sɪɪ mpa pa kpaɣa kpaɪ alaa mpɛ tɔɣɔ kʊyakʊ ŋkʊ
paa polo pá na pa acalɛɛ sɔsaa na pə hʊʊlaa pa kiŋ tɔ. Ɩlɛna tʌ́ paasəna tɔm ntɪ,
halənа Tacaa hɛɛsɪ ɪ páánʌ́ sɔsɔɔna kɛ tá tɔɔ.
15 Ḿpúɣú pa təna pa mʊ tɔm ntɪ. Ama Asayɛɛlɪ pəyalʊ Yonataŋ na Tikifa pəyalʊ
Yasiya pa kisina. Ɩlɛna Mesulam na Lefii tʊ Sapetayi pá sɛɛna pa tɔɔ. 16 Pa təna
mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ pa mʊ-təɣɪ mpʊ, ɪlɛna kɔtʊlʊ Ɩsətələsɪ ləsɪ paa lʊlʊɣʊ
ŋkʊ kʊ taa ké nyɔɔŋ nyʌ́ma, na mpɛ ɪnɪ pá caɣa ɪsɔtʊ naanʊwa nyəŋ kʊyakʊ
kancaalaɣa nyəŋkʊ wule sɪ pa taɣanəɣɪ tɔm ntɪ tə təna. 17 Ḿpúɣú pa tɛma kpaɪ
alaa mpɛ pa tɔm hʊʊʊ kɛ pənaɣa naalɛ nyəŋka ɪsɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyakʊ
kancaalaɣa nyəŋkʊ wule.

Yuta nyʌ́ma mpa pa kpaɣa kpaɪ alaa tɔ pa həla

18 Kɔtələaa mpa pa kpaɣa cefelinaa tɔɣɔlɛ Yesuwa lʊlʊɣʊ nyʌ́ma na ɪ newaa,
Yosatakɪ pəyalaa, Maaseya, na Ɩliyesɛɛ, na Yalipɪ, na Ketaliya. 19 Ḿpúɣú pa tisaa
na pá kisi pa alaa mpɛ na pá lá Ɩsɔ kɔtaɣa kɛ ɪwaaʊ na Ɩsɔ hɪɪsɪ pa ɪsaɣatʊ.
20 Ɩmɛɛ lʊlʊɣʊ nyʌ́ma Hanani, na Sepatiya,
21 na Halim lʊlʊɣʊ nyʌ́ma Maaseya, Ɩliya, na Semaya, na Yehiyɛlɪ, na Usiya,
22 na Pasehuu lʊlʊɣʊ nyʌ́ma Ɩliyohenayi, na Maaseya, na Ɩsəmayɛlɪ, na
Netaneyɛlɪ, na Yosapatɪ, na Ɩlasaa.
23 Lefii nyʌ́ma taa ka wɛ Yosapatɪ, na Simeyi, na Kelaya wei pa yaa tɔtɔ sɪ
Kelita tɔ, na Petahiya, na Yehuta na Ɩliyesɛɛ.
24 Yonyoolaa taa ké Ɩliyasipɪ. Nɔnɔɔsɪ taŋlaa taa ké Salum, na Telɛm, na Ulii.
25 Ɩsɛɣɛlɪ nyʌ́ma lɛlaa taa ka wɛ Paləsɪ lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Lamiya, na Ɩsiya, na
Maləkiya, na Miyamɛŋ, na Ɩlasaa, na Maləkiya, na Penaya,
26 na Ɩlam lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Mataniya, na Sakalɪ, na Yehiyɛlɪ, na Apəti, na Yelemɔtɪ,
na Ɩliya,
27 na Satu lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Ɩliyohenayi, na Ɩliyasipɪ, na Mataniya, na Yelomɔtɪ, na
Sapatɪ, na Asisa,
28 na Pepayi lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Yohanaŋ, na Hananiya, na Sapayi, na Atəlayi,
29 na Pani lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Mesulam, na Malukɪ, na Ataya, na Yasupi, na Seyalɪ,
na Yelemɔtɪ,
30 na Pahatɪ-Mowapʊ lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Atəna, na Kelalɪ, na Penaya, na Maaseya, na
Mataniya, na Pəsalɛlɪ, na Pinuwi, na Manasee,
31 na Halim lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Ɩliyesɛɛ, na Ɩsiya, na Maləkiya, na Semaya, na Simoŋ,
32 na Pɛncamɛɛ, na Malukɪ, na Semaliya,
33 na Hasum lʊlʊɣʊ nyʌ́ma, Matenayi, na Matata, na Sapatɪ, na Ɩlifelɛtɪ, na
Yelemayi, na Manasee, na Simeyi,

34 na Pani lʋlʊɣʊ nyə́ma, Maatayi, na Amələm, na Uwɛlɪ, 35 na Penaya, na Petiya,
na Keluhu, 36 na Faniya, na Melemətɪ, na Ɩliyasipɪ, 37 na Mataniya, na Matenayi,
na Yasayi, 38 na Pani, na Pinuwi, na Simeyi, 39 na Selemiya, na Nataŋ, na Ataya,
40 na Makənatepayi, na Sasayi, Salayi, 41 na Asalɛlɪ, na Selemiya, na Semaliya,
42 na Salum, na Amaliya, na Yosɛɛfʊ,
43 na Nepo lʋlʊɣʊ nyə́ma, Yeiyɛlɪ, na Matatiya, na Sapatɪ na Sepina, na Yatayi, na
Sowɛɛlɪ, na Penaya.
44 Panɛ ɪnɪ pa təna pa kpaɣana alaa kpaɪ nyə́ma, halɪ pa taa lɛlaa na lʋla piya.

NEHEMII
TƆM TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Nehemii ka ké Pɛɛsɪ wulaʊ Atakəsɛsɛɛ kawulaɣa taa akewe səsə ké. Ulɛna wulaʊ ha-ɪ mpaaʊ sɪ í polo Yosalɛm na í paasəna tɛtʊ təkʊɣʊ təm. I na kətulʊ Isətəlasɪ pa lapəna nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kɛ tɛtʊ təkʊɣʊ təmlɛ taa.

Pə waalɪ ulɛna Nehemii layasɪ Isə sɛɛʊ kɛ timpi timpi pə taa təŋ tə.

Isəna pa faɣa Nehemii takəlaɣa tə:

Nehemii məlʊɣʊ kɛ Yosalɛm, titite *1:1–2:20*
Pa taɣana Yosalɛm koloosi ŋmaʊ, titite *3:1–7:72*
Pa kala Isə Təm takəlaɣa, titite *8:1–10:40*
Nehemii təma lɛnna, titite *11:1–13:31*

1 Hakaliya pəyalʊ Nehemii təm ntə.

Nehemii nɪwa Yosalɛm təm

Wulaʊ Atakəsɛsɛɛ kawulaɣa pənaɣa hiu nyəŋka kɛ pa ɪsətʊ wei pa yaa sɪ Kisileu tə ɪ taa, Nehemii má, maa wɛ Susi ɪcatɛ səsəəlɛ taa. 2 Ma tɛɛtʊ lɛlʊ Hanani na lɛlaa pa lɪɪna Yuta na má pəəsɪ-wɛɣɛ Hepəla nyɘ́ma mpa pa lɪɪna Papiloni tə, na Yosalɛm pa təm. 3 Mpúɣú pa cə-m sɪ: Hepəla səsaa mpa pa lɪɪna Papiloni tə, pa caɣa Yuta. Ama wahala na kʊnyəŋ taa ké pa wɛɛ. Yosalɛm ɪcatɛ təm ulɛ, tə koloosi yá pɔɣɔlɛɛ ké, na kəkə náá nyaɣa ɪcatɛ kampʊnaa.

Nehemii sələmʊɣʊ kɛ Yuta nyɘ́ma təə

4 Waatʊ wei ma nɪɪ təm ntɪ, ulɛna ma laŋlɛ wakəlɪ kʊyɛɛŋ paɣalɛ, na má wiiki, na má həkəɣɪ nɔɣɔ. Ulɛna má sələmɪ ɪsətaa Isə sɪ: 5 Haɪ, ɪsətaa Isə səsə, wei nyá pa nyaŋna tə. N lakɪ ɪsəna n sɪɪ nyá nɔɣɔ təɣɔ nyá kʊsəsɪʊtʊ təkəlaa ké. Pɘ́cɔ́ nn lɪɪkɪ nyá səəllaa waalɪ. 6 Haɪ, kɛɛsɪ ɪsɛ na tá təə, na ń ké nyá ŋkpaŋŋ na ń nɪɪ nti nyá təmlɛ tʊ má, ma sələməɣɪ-ŋ tə. Ma sələməɣɪ-ŋ ilim na ahoo kɛ nyá yəlaa Isɛɣɛlɪ nyɘ́ma tá, tá təə sɪ, ń taɣanɪ tá ɪsaɣatʊ. Má na ma cəsənaa tə wakəlәna-ŋ ké. 7 Tə kisa nyá kʊsəsɪʊtʊ na kiiŋ wei n cɛla nyá təmlɛ tʊ Moisi na í tɛləsɪ-tʊ tə. 8 Təəsɪ nti n ka heela Moisi na í kɛɛsɪ-tʊ tə sɪ: Ye í tá nɪɪna-m, maa yasɪ-mɛɣɛ piitim kpaɪ nyəm taa. 9 Ama ye í pəsəna laakalɪ kɛ təna, na í təkɪ ma kʊsəsɪʊtʊ, na í lakɪ-tɪ. Paa pə pona-mɛɣɛ tɛtʊ tənaɣa, máá kəna-mɛɣɛ lonte nte ma ləsaa sɪ máá caɣa tə taa tə. 10 Tacaa, tə ké nyá yəlaa na nyá təmlɛ nyɘ́ma ké. Taɣa n yapəna nyá toŋ na nyá kəlʊɣʊ səsəəʊ. 11 Ma wiikina-ŋ sɪ, ń nɪɪ sələmʊɣʊ ŋku má na nyá nyɘ́ma lɛlaa tə kʊsəɣəna nyá nyʊɣʊ na laŋhʊlʊmlɛ tə. La na wulaʊ cə-m kʊpantʊ na má waa ma təmlɛ taa.

Waatʊ ɪnɪ ɪ taa, maa ké wulaʊ kʊnyənyəəm paasənlʊ.

2

Wulaʊ ha Nehemii kɛ mpaaʊ sɪ í məlɪ Yosalɛm

1 Mpúɣú wulaʊ səsə Atakəsɛsɛɛ kawulaɣa pənaɣa hiu nyəŋka kɛ pa ɪsətʊ Nisaŋ kʊyakʊ nakʊlɪ wulaʊ caɣa təɣəʊ, na má tʊɣʊ-ɪ sʊlʊm. Ma laŋlɛ ka wakəlaa ké. Pɘ́cɔ́ ɪ ta nata-m mpʊ. 2 Ntɛna í pəəsɪ-m sɪ: Pepe wakəla nyá laŋlɛ? Anɪ pɪɪ wɪɪkɪ-ŋ. Pepe nəɣəsɛɛ kʊɣʊna-ŋ?

Tənaɣalɛ səɣəntʊ anaam kpa-m. 3 Ulɛna má cə-ɪ sɪ: Haɪ, ta caa wulaʊ, məna tɛtʊ. Ta ɪcatɛ nte tə taa pa pima ma cəsənaa tə, tə pəsa ncaalɛ. Tə kampʊnaa nyaɣa kəkə. Ule ɪsənaɣa ma laŋlɛ kaa wakəlɪ? 4 Mpúɣú wulaʊ pəəsa-m sɪ: Pepeɣe n caa sɪ má la-ŋ?

Tənaɣa ma səlәma ısɔtaa lsɔ ké kpakpaa. 5 Ilɛna má cɔ wulav sı: Haı, tá caa, la suulu na ń ha nyá tәmlɛ tv maɣa nɔɣɔ, na má mәlı Yuta tɛtv ıcatɛ taa timpi pa pima ma cɔsɔnaa tɔ, na má taɣanı-tɛɣɛ ŋmav.

6 Ḿpúɣú ı pɔɔsa-m sı: Kvyɛɛŋ ısənaɣa n ká tɔ nyá mpaav? Na saa wei ké n ká mәlı?

Ilɛna má heeli-ı ma kvyakv kvmәlvɣv, na í ha-m mpaav sı má tɛɛ. 7 Na má tasa sı: Haı, ta caa, ŋmaa lfәlatı pɔɣɔ ilim tәtvlɛ tɔɔ nyvɣv nyәma kɛ takәlası, na pá ha-m mpaav na má polo Yuta. 8 Na pá ŋmaa tɔtɔɣɔ kawulaɣa hɔtvŋ nyvɣv tv Asafı, na í caa-m kpeŋkpelası nsi maa láná koluŋa kutuluɣu ŋku kv wɛ lsɔ tәsɛɛlɛ kiŋ tɔ kv kampvnaa, na ıcatɛ koluŋa, na ma kutuluɣu kvhәntvɣv.

Ḿpúɣú wulav lapa-m takәlası nsı. Mpi tɔ, Tacaa ka wɛ ma waalı ké. 9 Na má polo na má cɛla lfәlatı pɔɣɔ ilim tәtvlɛ tɔɔ nyvɣv nyәma kɛ takәlası nsı. Ma waalı ké yoolaa nyvɣv nyәma, na kpaɣanәŋ caɣalaa mpa ı ka cɛla-m tɔ. 10 Waatv wei Holoŋ tv Sanәpala na ı waalı tv Amoni tv Topiya pa nıı ma kɔntɛ, ılɛ pa laŋa ta hɛɛ paa pәcɔ. Mpi pә tɔɔ nɔɣɔlv kɔŋ sı í paasәna lsɛɣɛlı nyәma na pá caɣana-wɛ tɔ.

Nehemii cɔɔv kɛ ıcatɛ koloosi

11 Ma tala Yosalɛm, ılɛna má caɣa kvyɛɛŋ tooso tәpamm. 12 Ma ta heeli nɔɣɔlvɣv mpi lsɔ tv-m sı má la ıcatɛ taa tɔ. Pә waalı ké ma tv mpaav kɛ ahoo, na ma waalәɣı napәlәɣı pәcɔ. Ma ta kpɛnna tɔtɛ natәlı. Ye pә taɣa kpaŋaɣa ŋka maa caɣaa tɔ. 13 Ahoo hɛka kɛ ma líí ıcatɛ taa, na Tɛtɛkәlɛ nɔnɔɣɔ, na má polo Tvm sɔsɔ hite, na Hute nɔnɔɣɔ pә kiŋ. Na má wiili Yosalɛm koluŋa kɛ teu, na má ná sı ka yá pɔɣɔlɛɛ. Pácó kɔkɔ ná nyaɣa ka kampvnaa. 14 Ilɛna má mәlәna Hite nɔnɔɣɔ na wulav lıılɛ pә kiŋ. Ama ma kpaŋaɣa ŋka ka tɔɔ maa caɣaa tɔ, ka ta hiki mpaav sı ká tɛɛ. 15 Ahoo anәɣı ma tɛsa Setәlɔŋ lɔɔv na má nyәnәɣı koloosi. Ilɛna má mәlı na má svvna Tɛtɛkәlɛ nɔnɔɣɔ.

16 Mpv tɔ, ıcatɛ sɔsaa ta nyı timpi ma polaa tɔ, yaa mpi ma lapa tɔ. Pә taɣa pvlv, ma taa heeli Yuta nyәma, yaa kɔtәlaa, yaa ıcatɛ sɔsaa, yaa hvvlaa, yaa tәma nyvɣv nyәma napәlәɣı natәlı. 17 Ama ma tɔma-wɛɣɛ sı: ɪ nawa wahala wei ı taa tә wɛɛ tɔ. Yosalɛm pәsa ncaalɛ, na ı nɔnɔɔsı nyaɣa kɔkɔ. ɪ kɔɔ tá taɣanı Yosalɛm koloŋa ŋmav na tá fɛɛlɛ yá.

18 Ḿpúɣú ma kɛɛsa-wɛɣɛ ısәna ma lsɔ waasa-m na nti wulav sɔsɔ ná heela-m tɔ. Ntɛna pá má kapusi kɛ kpakpaa sı: Tá svv tәmlɛ taa, tá ŋmá ıcatɛ.

Kɛlɛna pá taɣanı pa tı na apalvtv sı pá lakı tәmlɛ kvpantɛ ńté. 19 Ama waatv wei Sanәpala na Topiya na Laalupu Kesɛm pa níí mpv, ılɛna pá svv-tvɣv woŋa na pá footiɣi-tv na pá pɔɔsәɣı-tv sı: Pepeɣe í lakı tәna? ɪ caa í kvlәɣı wulav tɔɔ kɛlɛ yɛɛ?

20 Ntɛna má cɔ-wɛ sı: Isɔtaa lsɔ maɣamaɣa ká hana-tvɣv pә toŋ. ɪ tәmlɛ nyәma tá taa niki ıcatɛ ŋmav ké. Ama mә fɛına mpaav sı í wɛɛna pvlvɣv ıcatɛ taa, yaa í wɛɛna toŋ nıılәɣı tә tɔɔ. Mә taa nɔɣɔlv fɛına tә taa ké mpi paa yaakәna ı hәtɛ tɔ.

3

Yuta nyәma taɣanәɣı ŋmav kɛ Yosalɛm koloosi

1 Ḿpúɣú kɔtvlv sɔsɔ lliyasipı, na ı taapalaa kɔtәlaa lɛlaa pa svv tәmlɛ, na pá kpɛntı na pá ŋmá heeŋ nɔnɔɣɔ. Pa tɛma-kɛɣɛ fɛɛnvɣv, ılɛna pá tú ka kampvnaa. Na pá taɣanı na pá cɔɔ na pá tala Meya atɛ na ısɔ kutuluɣu, halәna Hananeyɛɛlı nyәŋkv. 2 Pa kɔŋkɔŋ taa ké Yeliko nyәma ná lakaɣa tәmlɛ. Pa waalı ké Imili pәyalv Sakuu. 3 Ḿpúɣú Senaa nyәma ná ŋmawa Tiina nɔnɔɣɔ. Pa tv kampv kpatәŋ ılɛna pá tv kampv pee, na pә kvkaləsәŋ. 4 Mpa pa lakaɣa tәmlɛ kɛ pa kɔŋkɔŋ taa tɔɣɔlɛ Uliya pәyalv Melemɔtı. Hakɔɔsı saalı kɛlɛ. Pa waalı ké Pelekiya pәyalv Mesulam. Mesesapɛlı saalı kɛlɛ. Pɛlɛ pa waalı ké Paana pәyalv Satɔkı. 5 Pɛlɛ pa waalı ké Tɛkvwa nyәma mpa pa sɔsaa kisaa sı má taa kɔmtı-wɛ tɔ, pɛlɛ pa kɔma.

6 Ḿpúɣú Paaseya pəyalʊ Yoyata, na Pesotiya pəyalʊ Mesulam pa ŋmawa
Yesana nɔnɔɣɔ. Pa tʊ kampʊ kpatəŋ ɪlɛna pá tú kampʊ pee na pə kʊkaləsəŋ.
7 Mpa pa lakaɣa pa kɔŋkɔŋ taa ké təmlɛ tɔɣɔlɛ Kapawɔŋ tʊ Melatiya, na Melonotɪ
tʊ Yatɔŋ, na Kapawɔŋ na Misipa pə nyə́ma lɛlaa. Ɪfəlatɪ pɔɣɔ waalɪ nyʊɣʊ tʊ yəlaa
ntɛ́. 8 Halaya pəyalʊ koolu Usiyɛlɪ ka wɛnna pə lɔlɔ. Pa waalɪ ké tulaalʊ latʊ
Hananiya. Waatʊ wei pa tala timpi koluŋa kəla waŋ tɔ, saa ɪnəɣəlɛ pa tɛma pa
təmlɛ kɛ Yosalɛm taa. 9 Pa kɔŋkɔŋ taa ké Huuu pəyalʊ Lefaya wei ɪ ké Yosalɛm
hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ nyʊɣʊ tʊ tɔ ɪ lakaɣa təmlɛ. 10 Pɛlɛ pa waalɪ ké Halumafɪ pəyalʊ
Yetaya ná paasaɣana ɪ təyaɣa ɪsɛntaa hɔɣɔlʊɣʊ. Ɪlɛna Hasapəneya pəyalʊ Hatusi
náá təŋ kpakpaa. 11 Halim pəyalʊ Maləkiya, na Pahatɪ-Mowapʊ pəyalʊ Hasupɪ,
pɛlɛ pa lakaɣana ntɛɣɛ təmlɛ kɛ Məsasɪ atɛ na ɪsɔ kutuluɣu hɔɣɔlʊɣʊ taa. 12 Pa
kɔŋkɔŋ taa ké Halohɛsɪ pəyalʊ Salum wei ɪ ké Yosalɛm hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ nyʊɣʊ tʊ
tɔ, ɪ na ɪ pɛɛlaa pa lakaɣa pa nyəntɛ. 13 Ḿpúɣú Hanuŋ na Sanʊwa ɪcatɛ nyə́ma pá
ŋmá tɛtɛkəlɛ nɔnɔɣɔ. Pa tɛma, ɪlɛna pá tú kampʊnaa na kʊkaləsəŋ. Na pá taɣanɪ
koluŋa kɛ halɪ mɛɛtələnaa nasəlɛ na nɪɪnʊwa (500), na pá tala Hute nɔnɔɣɔ.
14 Lekapii pəyalʊ Maləkiya wei ɪ ké Pɛtɪ-Kelem hɔɣɔlʊɣʊ nyʊɣʊ tʊ tɔ, ɪnɪ ɪ ŋmana
Hute nɔnɔɣɔ. Ɪ tɛma, ɪlɛna í tú kampʊnaa na pə kʊkaləsəŋ.

15 Kɔlɪ-Hose pəyalʊ Saluŋ wei ɪ ké Misipa hɔɣɔlʊɣʊ nyʊɣʊ tʊ tɔ, ɪnɪ ɪ ŋmana Hite
nɔnɔɣɔ. Ɪ tɛma na í lɔ, ɪlɛna í tú kampʊnaa, na kʊkaləsəŋ, na í taɣanɪ Yosalɛm
koluŋa kɛ pə kɛɛsənaʊ Silowee lɪɪlɛ kiŋ tɔ, na wulaʊ tɪɪŋ taalɛ, na təkpalɛ nte tə
tiikina Tafiiti tɛ tɔ pə hɛkʊ. 16 Pa waalɪ ké Asəpuki pəyalʊ Nehemii wei ɪ ké Pɛtɪ-
Suu hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ nyʊɣʊ tʊ tɔ, ɪ lakaɣa təmlɛ kɛ Tafiiti pəlaaŋ ɪsɛntaa. Haləna
lɪɪlɛ nte pa hula kuhulu tɔ, na pə́ polo kawulaɣa taŋlaa təcaɣalɛ. 17 Lefii nyə́ma
lapəna ntɛɣɛ təmlɛ kɛ pə lɔlɔ. Pɛlɛɣɛ Pani pəyalʊ Lehum, na Hasapiya wei ɪ ké
Keila hɔɣɔlʊɣʊ na ɪ nyəŋkʊ pə nyʊɣʊ tʊ tɔ. 18 Pa waalɪ ké Henatatɪ pəyalʊ Pafayi
wei ɪ ké Keila hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ nyʊɣʊ tʊ tɔ, 19 na Yesuwa pəyalʊ Ɪsɛɛ wei ɪ ké Misipa
nyʊɣʊ tʊ tɔ. Ɪnɪ ɪ taɣanaɣana yoou wontu təsɪɪlɛ hɔɣɔlʊɣʊ kɛ timpi koluŋa lapa
ŋkuluŋa tɔ. 20 Ɪlɛ́ ɪ kɔŋkɔŋ taa ké Sapayi pəyalʊ Paaluuki. Ɪnɪ ɪ lakaɣana təmlɛ na
toŋ kɛ hɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ wɛ koluŋa ŋkuluŋa na kɔtʊlʊ sɔsɔ Ɪliyasipɪ təyaɣa pə hɛkʊ
tɔ. 21 Pa waalɪ ké Uliya pəyalʊ Melemətɪ wei ɪ ké Hakɔɔsɪ saalɪ, na í lakaɣa təmlɛ
kɛ pə kpaɣaʊ Ɪliyasipɪ təyaɣa nɔnɔɣɔ, haləna pə́ sɪɪna ka tənaɣa tɔ.

22 Kɔtələaa mpa pa lɪɪna Yosalɛm tɔ, mpɛ pa lakaɣana təmlɛ kɛ pa waalɪ.
23 Pɛncamɛɛ na Hasupɪ pɛlɛ pa taɣanaɣa hɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ wɛ pa təyaɣa ɪsɛntaa
tɔ. Na Maaseya pəyalʊ Asaliya wei ɪ ké Ananiya saalɪ tɔ, ílɛ́ ɪ lakɪ təmlɛ kɛ ɪ
təyaɣa kɔŋkɔŋ taa. 24 Henatatɪ pəyalʊ Pinuwi ná ŋmaakaɣana Asaliya təyaɣa
na koluŋa ŋkuluŋa pə hɛkʊ taa. 25 Wusayi pəyalʊ Palaalɪ kɛlɛ koluŋa ŋkuluŋa,
na atɛ na ɪsɔ kutuluɣu sɔsɔɔʊ ŋku kʊ wɛ kawulaɣa təyaɣa ɪsɛntaa tɔ, pa hɛkʊ kɛ
yoolaa tətaŋlɛ kataɣa cɔlɔ. Pa waalɪ ké Palosɪ pəyalʊ Petaya 26 na Ɪsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ
nyə́ma səkpema mpa pa wɛ pulaɣa taa tɔ, pa lakaɣa təmlɛ kɛ pə kpaɣaʊ atɛ na ɪsɔ
kutuluɣu tɔ, haləna lʊm nɔnɔɣɔ kɛ ilim təlɪɪlɛ tɔɔ. 27 Tɛkʊwa nyə́ma ná lakaɣa pa
nyəntɛ kɛ atɛ na ɪsɔ kutuluɣu sɔsɔɔʊ, haləna pulaɣa koluŋa pə ɪsɛntaa.

28 Kɔtələaa ná lakaɣa pa nyəntɛ kɛ kpaɣanəŋ nɔnɔɣɔ ké, paa wei na ɪ lonte kɛ
ɪ təyaɣa nɔnɔɣɔ. 29 Na Ɪmɛɛ pəyalʊ Satɔkɪ náá lakɪ pə lɔlɔ tɔtɔɣɔ ɪ təyaɣa ɪsɛntaa,
na pá sɔɔsəna Sekaniya pəyalʊ Semaya wei ɪ taŋəɣɪ ilim təlɪɪlɛ nɔnɔɣɔ tɔ, 30 na
Selemiya pəyalʊ Hananiya na Salafɪ pəyalʊ naatoso nyəŋ Hanuŋ wei ɪ taɣanaɣa
hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ tɔ. Ɪlɛ́ ɪ kɔŋkɔŋ taa ké Pelekiya pəyalʊ Mesulam. Ɪlɛ́ ɪ lakaɣana
timpi ɪ ka wɛɛ tɔ pə ɪsɛntaa. 31 Pa waalɪ ké koolu Maləkiya, wei ɪ lakaɣa təmlɛ kɛ
Ɪsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ lataa səkpema na taatəlaa pa təyaɣa kɛ Mifikatɪ nɔnɔɣɔ. Haləna
ŋkuluŋa taa atɛ na ɪsɔ kutuluɣu ɪsɛntaa. 32 Koolaa lɛlaa na taatəlaa pa lakaɣana
pa təma kɛ pə kpaɣaʊ təna tɔ, haləna heeŋ nɔnɔɣɔ pə hɛkʊ taa.

Kolontunaa nyuləɣı sı pá səŋsı təmlɛ

33 Waatʊ wei Sanəpala nuwa sı Yuta nyə́ma tá, tə nika tá kolʊŋa ŋmaʊ, ulɛna í mʊ pá́á́ná kɛ katatəlaɣa. Na í woŋiɣi-tʊ. 34 Na í yɔɣɔtəɣı ı taapalaa Samalii yoolaa kiŋ sı: Pepeɣe Yuta acamisi nsı sı caa lapʊ? Paa tɛ pa təmlɛ ntɛɣɛ saŋa na pá lá pa lsɔ ké kɔtası na? Paa tu pəsı na pá kuli pɛɛ nna kɔkɔ pima tɔ na pá taɣanı-yɛ?

35 Tənaɣalɛ Amoni tʊ Topiya ná cɔwa ı kɔŋkɔŋ taa sı: Nmatʊ ntiɣilɛ təna ye? Taalɛ haɣa maɣamaɣa í ŋmaana pa pɛɛ kolʊŋa ŋkɛ ka tɔɔ ka yele tim na?

36 Ḿpúɣú ma mapa kapuka sı, haı, Tacaa lsɔ nu ısəna pa woŋiɣi-tʊ tɔ? Məŋna pa footuɣu kɛ pa nyɔɔŋ taa. Yele na kolontunaa kpa-wɛɣɛ yomle na pá lɛɛkı pa wontu. 37 Taa wii pa pətɔɔtəlɛ na ń taɣanı pa ısaɣatʊ. Tə ŋmaakı kolʊŋa tɔɣɔ pa tʊʊkı-tʊ ısəntɔ.

38 Isəna tə lapa təmlɛ kɛ ta kolʊŋa ŋmaʊ tɔm taa tɔɣɔlɛ. Halı tá ŋmá na tá cɔɔ na ká kpa ısu kaa wɛʊ tɔ pə hɛkʊ taa. Mpi tɔ, paa wei ı ka nika təmlɛ ké na lotu kʊlʊmtʊ.

4

1 Ama waatʊ wei Sanəpala, na Topiya, na Laalupunaa, na Amoni nyə́ma, na Asətɔtı nyə́ma pa nuwa sı tə tɔŋa Yosalɛm kolʊŋa ŋmaʊ na pɔɣɔlɛɛ tɔŋa təkʊɣʊ, ulɛna pá́á́ná kpa-wɛɣɛ katatəlaɣa. 2 Na pá lá nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kɛ pa təna sı pa kɔŋ Yosalɛm taa, na pá lá na pə́ cʊkı. 3 Ḿpúɣú tə sələma tá lsɔ na tə sıı taŋlaa kɛ ilim na ahoo sı, kolontunaa í taa tii tá tɔɔ na tiili. 4 Paa na mpʊ tɔ, na Yuta nyə́ma náá tɔŋ sı:

Təmlɛ nyə́ma kawa pənɛntɛɣɛ tətɔɣɔtɔɣɔ,
pə́cɔ́ ncaalɛ kəla kaaʊ.
Tə ká́á pəsı na tə́ tɛ koloosi sənɛ sı ŋmaʊ.

5 Tá kolontunaa ná maɣasəɣı ké sı mpɛ paa tii ta tɔɔ ké kʊyakʊ nakʊlı tə kaa nyı. Na pá kpiisi-tʊ na tá təmlɛ sıı tənaɣa.

Nehemii suu yoou wontu kɛ təma lataa

6 Ḿpúɣú tá tɛɛtʊnaa Yuta nyə́ma lɛlaa mpa paa wɛ kolontunaa hɔɣɔləŋ taa tɔ, pa kɔma tɔm naanʊwa, na pá kpaaləɣı-tʊ sı: Asola wɛɛ, í kɔɔ tá tɛ. 7 Ḿpúɣú ma sıuwa lʊlʊŋ yoolaa kpeka na pa ŋmantaası na pa tɔɔŋ kɛ kolʊŋa kafɛɛŋ taa. 8 Ma cɛkəna pa yaasinaa kɛ mpʊ, ulɛna má yɔɣɔtəna sɔsaa na hʊʊlaa, na pa təna mpa paa wɛ təna tɔ sı: I taa nyana mə kolontunaa, í tɔɔsı sı Tacaa kɛlɛ sɔsɔ na toŋ tʊ. I yoona mə tɛɛtʊnaa, na mə pəyalaa, na mə pɛɛlaa, na mə alaa, na mə tɛɛsı nyə́ma nɔɔsı.

9 Ḿpúɣú tá kolontunaa cɛkənaa sı, tə nuwa pa ısaɣatʊ tɔm ntı. Pəyele lsɔ lapa na pá kpisi nti pa caakaɣa tɔ. Ilɛna tá təna táá məlı kolʊŋa təŋmalɛ na tə́ niki ta təmlɛ. 10 Pə kpaɣaʊ kʊyakʊ ŋkʊ tɔɣɔ ma taapalaa taa hɔɣɔlʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ sʊ́ʊ́ təma lapʊ. Na lɛlaa náá tɔka ŋmantaası, na kpaləŋ, na tɔɔŋ, na pá suu yoou wontu. Ilɛna nyʊɣʊ nyə́ma náá feŋiɣi yəlaa təna tɔɔ. 11 Na pɛlɛ pá paasəna kolʊŋa ŋmaʊ. Na wontu səɣəllaa náá tɔka pa səɣəla na niŋ ınɛ, na yoou wontu na niŋ lɛləŋ. 12 Na ŋmalaa náá ləla pa laɣalɛɛ kɛ pa tusı taa, na pá tɔŋa kolʊŋa kɛ taɣanʊɣʊ. Na nɔɣɔlʊ náá təŋəɣı ma waalı, na ı sɔɔlʊ puwa sı ye pə ciɣitaa, ı yaɣa apalʊtutuɣu. 13 Ḿpúɣú ma tɔma sɔsaa na hʊʊlaa na pa təna mpa paa wɛɛ tɔ sı: Kolʊŋa təmlɛ kaasa sɔsɔm. Pəyele ka ıtaɣalaʊ tɔɔ ké tə wɛɛ na tə́ hatələna təma. 14 Paa timpiɣi í wɛɛ na í nuı tutuɣu, ule í kotina-m na tá lsɔ yoona tá nɔɣɔ.

15 Ḿpúɣú tə lakaɣa təmlɛ kɛ pə kpaɣaʊ tefemle tɔ. Halɛna ahoo, na tá taa lɛlaa tɔka ŋmantaası. 16 Waatʊ ınəɣı ma heelaɣa nyʊɣʊ nyə́ma sı paa wei í sʊʊ ı kpekəle kiŋ kɛ Yosalɛm taa ké ahoo, na pá feŋiɣi tá tɔɔ na pá lakı təmlɛ kɛ ilim taa. 17 Pə kaasa má na ma taapalaa, na ma təmlɛ nyə́ma na taŋlaa mpa paa wɛ ma waalı tɔ. Ye pə taɣa tə caa lʊm sɔʊ, tıı wɔɣɔsəɣı tá wontu.

5

Nehemii səŋsvɣv kɛ kamuɣulasɪ

1 Ḿpúɣú kvyakv nakvlɪ, apalaa na alaa pa laŋa wakələna pa tɛɛtvnaa Yuta
nyə́ma lɛlaa. 2 Na pa taa lɛlaa təŋ sɪ: Tana tá pəyalaa na tá pɛɛlaa tə wɛ paɣalɛ
kɛ́. Təɣɔnaɣa ɪ takɪ-tv. Ilɛ tə caa sɪ tə́ hiki təɣɔnaɣa na tə́ təɣɔ na tə́ taa sɪ. 3 Ilɛna
lɛlaa náá təŋ sɪ: Pə wɛɛ sɪ tə́ sɪɪ tá tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋnaa tɔ ɪ taWa na tá tɛɛsɪ
kɛ təlvma kɛ saa wei tə nyɪɪləɣɪ təɣɔnaɣa kɛ nyɔɣɔsɪ waatv tɔ. 4 Na lɛlaa náá təŋ
tətɔ sɪ: Pə caala-tv sɪ tə́ kəntɪ liɣitee kɛ tá taWa təɔ kɛ́ na pə́cə́ tə́ pəsɪ na tə́ fɛlɪ
wulav lampuu. 5 Pəyele tə kɛ́ piitim kvlvməm kɛ́. Tá piya ta faɣana tá taapalaa
nyəŋsɪ. Tə tvɣɪ yomle kɛ tá pəyalaa na tá pɛɛlaa. Halɪ pa taa paɣalɛ pasaa. Anɪ tá
toŋ tɛma. Pə́cə́ tá taWa pəsa lɛlaa nyəna.

6 Ma níí təmnaa mpɛ, ɪlɛna ma páánáhuu səsəm. 7 Na má tv́ ma taa sɪ maa
kaləna səsaa na hvvlaa kɛ timpi pa tvɣɪ pa tɛɛtvnaa kɛ səɣəla səsəɔna tɔ. Ilɛna má
koti-wɛ. 8 Na má tɔ-wɛ sɪ: Tə yapa tá tɛɛtvnaa Yuta nyə́ma mpa pa kpa yomle tɔ,
ɪsɪɪ tá toŋ wɛɛ tɔ. Ilɛna nɔɔnɔɔ mɪɪ taɣanəɣɪ-wɛɣɛ pɛɛtvɣv, pə́cə́ tá yəlaa kɛ́.

Ḿpúɣú pa suma, pa ta na kvcɔcɔtv. 9 Na má tasa sɪ mə tɔm səpaɣa, pɪɪ wɛɛ kɛ́ sɪ í
wɛɛna Isɔ sɔɣɔntv. Ilɛna í fiti tá kolontunaa kvtvɣv. 10 Yəlaa kənta ma maɣamaɣa
ma kiŋ kɛ liɣitee na tɔɣɔnaɣa. Isɪɪ tá cələ nyə́ma na tá taapalaa lapv tɔ. Ilɛ tə́ kisi
sɪ pá taa fɛlɪ-tv. 11 Saŋa maɣamaɣa í məŋna mə kəma nyə́ma kɛ pa halə̀m, na pa
tɪɪŋ wei pa yaa sɪ Olifinaa tɔ ɪ taWa, na pa tɛɛsɪ. I kisi kasəyaɣa ŋka pɪɪ wɛɛ sɪ pá
cɛla-mɛ tɔ. Paa liɣitee, yaa tɔɣɔnaɣa, yaa svlvm, yaa nim. 12 Ḿpúɣú pa cɔWa sɪ: Tɪɪ
la nti n hvla-tv tɔ, tɪɪ mələ̀na-wɛɣɛ pa nyəm, tə kaa pɔɔsɪ-wɛɣɛ pvlv.

Ilɛna má koti kɔtəlaa na má yele na pá tuu sɪ paa la ɪsəna pa sɪɪWa tɔ. 13 Pə
waalɪ kɛ́ ma fiɣita ma capa na má tɔ sɪ: Ḿpúɣú Isɔ ká fiɣiti mpa pa kaa təŋ ɪsɪɪ
pa yəɣɔtvɣv tɔ. Na í lɛɛkɪ-wɛɣɛ pa tɛɛsɪ na pa wɛnav na pə́ yele-wɛɣɛ kpɛtɛ. Ilɛna
samaa cɔ sɪ: Isɔ í kɔna mpv. Na pa təna pá sa Tacaa na pá tɔkɪ ɪsɪɪ pa yəɣɔtvɣv tɔ.

14 Hatoo kvyaŋku wulav Atakəsɛsɛɛ kpa-m Yuta nyə́ma nyvɣv tv kɛ pə kpaɣav
ɪ kaWulaɣa pənaɣa hiu nyəŋka, haləna hiu na naanvWa na naalɛ nyəŋka tɔ. Pə
yoosa pɪɪsɪ naanvWa na naalɛ kɛlɛ. Paa má, yaa ma tɛɛtvnaa, tá taa nɔɣɔlv ta təɣɔ
sɔsɔɔntv tətəɣɔlɛ. 15 Mpa pa laala maɣa sɔsɔɔntv təɣɔv tɔ, pa caalaɣaa yəlaa kɛ́,
na pɛlɛ pá cɛləɣɪ-wɛɣɛ təɣɔnaɣa, na svlvm na liɣitee nyəɣətv kɛ nɪɪlɛ. Haləna pa
təmlataa muɣuliɣi samaa. Ama Isɔ sɔɣɔntv təɔ ɪlɛ ma ta la mpv. 16 Ma maɣamaɣa
ma lapa təmlɛ kɛ koluŋa ŋmav təɔ kɛ́. Ma ta lv sɪ má ya tɛtv kɛ faalaa kɛ ma
sɔsɔɔntv təɔ. Ma na ma taapalaa mpa tə lakaɣa koluŋa ŋmav təmlɛ tɔ, pɛlɛ pa
ta la mpv tətɔ. 17 Paa na mpv tɔ, ma na Yuta hvvlaa nɪɪnvWa na nɪɪlɛ na naanvWa
(150) tá tɔkaɣana. Na pə́ sɔɔsəna piitimnaa mpa pa cɔɔna-tv tɔ pa mvvlaa mpa
pa kɔŋaɣa-tv tɔ. 18 Paa kvyakv ŋku ma liɣitee kɛ ma yakəna nav na pá kv, na heeŋ
kvpaŋ kɛ naatoso, na kampee. Na paa kvyɛɛŋ naanvWa wei í tɛɛWa pa kɔna-m
svlvm kɛ tuutuuma. Paa na mpv tɔ, ma ta pɔɔsɪ sɪ pá cɛlɛ-m mpi pɪɪ wɛɛ sɪ má
mv tɔ. Mpi tɔ, koluŋa ŋmav kɛ́ samaa kɛ təmlɛ sɔsɔɔlɛ kɛ́.

19 Haɪ, ma Isɔ, tɔɔsɪ kvpantv nti ma lapa yəlaa panɛ tɔ, na ń la-m nyá pɛɛlɛɛ.

6

Kolontunaa lvkɪ tətɔ sɪ pá wakəlɪ

1 Ḿpúɣú Sanəpala na Topiya na Laalupu Kesɛm na tá kolontunaa lɛlaa nɪɪWa
sɪ, ma ŋmaWa ɪcatɛ koluŋa, pə ta kaasɪ kafɛɛv. Pəyele waatv ɪnɪ tɔ, ma ta tvta
kampvnaa. 2 Ntɛna Sanəpala na Kesɛm pá tili na pá yaa-m sɪ má na-wɛ tə́ suli
Kefilim kɛ Ono tɛtɛkəlɛ taa. Pa taa ka wɛɛ kɛ́ sɪ pa lakɪ-m ɪsaɣatv. 3 Ama ma cɔ-wɛ
sɪ ma niŋ təkəna təmlɛ, ma kaa pəsɪ na má polo. Ye ma tɛɛWa tə saaləɣɪ kɛ́.

4 Tɔm liɣiti ké pa yaa-m na máá cɔ-wɛɣɛ kulumtu nti. 5 Tɔm kakpasi nyɔm kɛ
Sanɔpala tilina ɪ taapalaa taa nɔɣɔluɣu takɔlaɣa kɛ nɔholo. 6 Na pá ŋmaa ka taa si:
Tɔ nuna nulaa mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ, isui Kesɛm-wɛ si, nyana nyá taapalaa
í lukɪ ké si í kulɪ tá tɔɔ. Pɔ tɔɔ ké n ŋmaakɪ kolunja si ń pɔsi pa wulau. 7 Halɪ pa
yɔɣɔtaa tɔtɔ si n kpawa lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsɔlaa, na pá heeli-ŋ si nyaɣalɛ Yuta
wulau. Ule wulau sɔsɔ kaa laŋ-tɔɣɪ nuu kɛ nɔɔnɔɔ. Mpu tɔ, kɔɔ na má na-ŋ tɔ ná.
8 Ntɛna má cɔ-ɪ na má tilina si: Nyá maɣamaɣa n loolina pɔ tɔnaɣa mpu. Natɔlɪ tɔ
ta kɛ tampana. 9 Pɔpɔtu fɛi leleŋ, pa tɔna pa lupaɣa si pa nyaasɔɣɪ-tu na tá apalutu
yɔɔlɪ, ilɛna tá yele tɔmlɛ.

Hai, Tacaa, yele na má kaasi ma tɔɣɪ ma tɔmlɛ taa.

10 Ḿpúɣú kuyaku nakulɪ ma pola Telaya pɔyalu Semaya tɛ, Metapɛlɪ saalɪ kɛlɛ.
Mpi tɔ, ɪ ta pɔsi na í kɔɔ ma tɛ. Kɛlɛna í tɔ-m si: Tá suu lsɔ tɔseelɛ taa na tá tɔkɪ ta
tɔɔ ké teu. Ye pɔ taɣa mpu, ma kolontunaa ká kɔɔ ahoo na pá ku-m. 11 Ulɛna máá
cɔ-ɪ si: Ma tɛɛ má se. Pɔlɛ pɔ paasi ye ma suu lsɔ tɔseelɛ taa, ma kaa la yulu. Aai,
ma kaa suu tɔna.

12 Ma nyámа teu si pɔ taɣa lsɔ heelina-ɪ nti ɪ heela-m mpu tɔ. Sanɔpala na
Topiya pa fɛlɔna-ɪ liɣitee si í yɔɣɔtɪ mpu. 13 Pɔ tɔɔ ké pɔ fɛi si sɔɣɔntu í kpa-m na
má tɔŋ ɪ sɛɣɛsɛɛ na má pɔntɔna lsɔ na pá kú ma nyuɣu na pá tú-m fɛɛlɛ.

14 Hai, ma lsɔ, tɔɔsi nti Topiya na Sanɔpala na lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsulu alu nyɔŋ
Noyatiya na lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsɔlaa lɛlaa pa lapa tɔ. Na ɪsɔna pa caa pá tu-m
sɔɣɔntu tɔ.

15 Ḿpúɣú koluŋa tɛma pa ɪsɔtu wei pa yaa si lluuli tɔ ɪ kuyɛɛŋ hiu na kakpasi
wule. Koluŋa tɔmlɛ kuyɛɛŋ líí nuɪlɛ na naanuwa na naalɛ. 16 Waatu wei ta
kolontunaa mpa pa cɔɔna-tu tɔ pa nu-tɪ, ɪlɛna sɔɣɔntu kpa-wɛɣɛ sɔsɔm. Ḿpúɣú
pa pɔpɔtu tɛma na pá cɛkɔna si lsɔ toŋ taa ké tɔ lapɔna tɔmlɛ ńté.

17 Waatu ɪnɪ ɪ taa ké Yuta nyuɣu nyámа na Topiya pa ŋmaakaɣa tɔmaɣa takɔlasɪ
kɛ sɔsɔm. 18 Ule tampana tɔɔ Yuta nyámа paɣalɛ laŋa ka hɛɛna-ɪ ké. Mpi tɔ, Yuta
tu Ala pɔyalu Sekaniya ka ha-ɪ ɪ pɛɛlɔ. Pɔyele ɪ maɣamaɣa ɪ pɔyalu Yohanaŋ ka
kpaɣa Pelekiya pɔyalu Mesulam pɛɛlɔ. 19 Pa saŋaɣa-ɪ ma kiŋ ké, na pá taɣasɔɣɪ-ɪ
ma tɔm. Topiya maɣamaɣa ná ŋmaakaɣa-m takɔlasɪ ké si sɔɣɔntu í kpa-m.

7

Pa síí taŋlaa kɛ icatɛ taa

1 Waatu wei koluŋa tɛma na pá tú kampunaa, ɪlɛna pá sɪu nɔnɔɔsɪ taŋlaa, na
yonyoolaa, na Lefii nyámа kɛ pa tɔma taa. 2 Ulɛna má cɛla Yosalɛm icatɛ paasɔnau
kɛ ma neu Hanani na koluŋa icatɛ yoolaa nyuɣu tu Hananiya. Maa wɛna-ɪ naani
ké, pɔcó ɪ tɔŋɔɣɪ lsɔ na pá kɔlɪ lɛlaa. 3 Ḿpúɣú ma heela-wɛ si: Pɔ wɛɛ si ilim í lɪu
ké na pá kpa na pɔcó í tulɪ icatɛ nɔnɔɔsɪ. Taanaɣa, ɪlɛna í tɔkɪ-si na pɔcó si taŋlaa
kulɪ pa tɔma taa. Yosalɛm icatɛ nyámа lɛlaa taŋɔɣɪ na lɛlaa paasɔɣɔna pa kutuluŋ
kila.

Yuta nyámа mpa pa mɔla Palɛsɔtini tɛtu taa tɔ pa hɔla

4 Paa na Yosalɛm icatɛ ká walaa tɔ, tɔ taa yɔlaa fɛi paɣalɛ. Pɔcó pa taa ŋmá
kutuluŋ lɛlɔŋ. 5 Ḿpúɣú ma lsɔ heela-m na má koti icatɛ sɔsaa na huulaa na yɔlaa
lɛlaa si pá kala yɔlaa. Ulɛna má wiili takɔlaɣa ŋka ka taa mpa pa liɪna Papiloni kɛ
kancaalaɣa tɔ pa hɔla ka wɛɛ tɔ, halɪ pa kɛɛsa ka taa si:

6 lsɛɣɛlɪ luluŋ nyámа mpa Papiloni wulau Nepukanɛsaa ka kpawa tɔ, pa taa
paɣalɛ mɔlɔna Yosalɛm na Yuta tɛtu taa. Paa wei ɪ mɔla ɪ maɣamaɣa ɪ icatɛ taa.
7 Mpa pa kɔna-wɛ tɔɣɔlɛ Solopapɛɛlɪ, na Yesuwa, na Nehemiya, na Asaliya, na
Laamiya, na Nahamanɪ, na Motokayi, na Pilisaŋ, na Misipelɛtɪ, na Pikifayi, na
Nehum, na Paana. Pa luluŋ kpeka ntɔ na yɔlaa pee nyɔɔŋ.

8 Palɔsɪ lʊlʊɣʊ taa ké yəlaa iyisi naalɛ na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na naalɛ (2172).
9 Sefatiya nyəŋkʊ taa ké ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na naalɛ (372).
10 Ala nyəŋkʊ taa ké nasətoso na nɪɪlɛ na naanʊwa na naalɛ (652).
11 Pahatɪ-Mowapʊ nyəŋkʊ taa ké iyisi naalɛ na nasənaasa na pəlefɛɪ hiu (2818). Yesuwa na Yowapɪ pa lʊlʊɣʊ nyɔ́ma ntɛ́.
12 Ɩlam nyəŋkʊ taa ké yəlaa iyaɣa na ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪlɛ na naanʊwa na liɣiti (1254).
13 Satu nyəŋkʊ taa ké yəlaa nasənaasa na nɪɪlɛ na kakpasɪ (845).
14 Sakayi nyəŋkʊ taa ké yəlaa nasətoso na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso (760).
15 Pinuwi nyəŋkʊ taa ké yəlaa nasətoso na pəlefɛɪ nɪɪlɛ na naanʊwa (648).
16 Pepayi nyəŋkʊ taa ké yəlaa nasətoso na pəlefɛɪ hiu na naanʊwa (628).
17 Asəkatɪ nyəŋkʊ taa ké yəlaa iyisi naalɛ na ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na hiu na naalɛ (2322).
18 Atonikam nyəŋkʊ taa ké yəlaa nasətoso na nɪɪtoso na naatosompɔɣɔlaɣa (667).
19 Pikifayi nyəŋkʊ taa ké yəlaa iyisi naalɛ na nɪɪtoso na naatosompɔɣɔlaɣa (2067).
20 Atɛŋ nyəŋkʊ taa ké yəlaa nasətoso na nɪɪlɛ na naanʊwa na kakpasɪ (655).
21 Hisikiya lʊlʊɣʊ tʊ Atɛɛ nyəŋkʊ taa ké yəlaa pəlefɛɪ nɪɪnʊwa.
22 Hasum nyəŋkʊ taa ké yəlaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na pəlefɛɪ hiu na naanʊwa (328).
23 Pesayi nyəŋkʊ taa ké yəlaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na hiu na liɣiti (324).
24 Halifɪ nyəŋkʊ taa ké yəlaa nɪɪnʊwa na naanʊwa na naalɛ (112).
25 Kapawɔŋ ɪcatɛ yəlaa kɛ nɪɪnaasa na naanʊwa na kakpasɪ.
26 Pɛtəlɛhɛm na Netofa pə yəlaa kɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa na nɪɪnaasa na naanʊwa (188).
27 Anatɔtɪ nyɔ́ma kɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa (128).
28 Pɛtɪ-Asəmafɛtɪ nyɔ́ma kɛ nɪɪlɛ na naalɛ.
29 Kiliyatɪ-Yeyalim na Kefila na Pelɔtɪ nyɔ́ma kɛ nasətoso na nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na tooso (743).
30 Lama na Kepa nyɔ́ma kɛ nasətoso na hiu na kʊlʊm (621).
31 Mikimasɪ nyɔ́ma kɛ nɪɪnʊwa na hiu na naalɛ (122).
32 Petɛɛlɪ na Ayi pə nyɔ́ma kɛ nɪɪnʊwa na hiu na tooso (123).
33 Nepo ɪcatɛ lɛntɛ nyɔ́ma kɛ nɪɪlɛ na naanʊwa na naalɛ.
34 Ɩlam lɛlʊ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma kɛ iyaɣa na ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪlɛ na naanʊwa na liɣiti (1254).
35 Halim lʊlʊɣʊ nyɔ́ma kɛ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na hiu (320).
36 Yeliko ɪcatɛ nyɔ́ma kɛ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na kakpasɪ (345).
37 Lotɪ na Hatitɪ na Ono pə acalɛɛ nyɔ́ma kɛ nasətoso na nɪɪnʊwa na hiu na kʊlʊm (721).
38 Senaa ɪcatɛ nyɔ́ma kɛ iyisi tooso na nasənaasa na nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa (3930).

39 Kɔtəlaa kpeka ntɔ. Yesuwa lʊlʊɣʊ nyɔ́ma taa lɛlʊ Yetaya yəlaa wɛ nasənaasa na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na tooso (973).
40 Ɩmɛɛ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma wɛ iyaɣa na nɪɪlɛ na naanʊwa na naalɛ (1052).
41 Pasehuu lʊlʊɣʊ nyɔ́ma kɛ iyaɣa na ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪlɛ na naatosompɔɣɔlaɣa (1247).
42 Halim lʊlʊɣʊ nyɔ́ma kɛ iyaɣa na naanʊwa na naatosompɔɣɔlaɣa (1017).

43 Lefii nyɔ́ma kpeka ntɔ. Hatefa lʊlʊɣʊ nyɔ́ma Yesuwa na Katəməyɛlɪ pa lʊlʊɣʊ nyɔ́ma wɛ nɪɪtoso na naanʊwa na liɣiti.
44 Ɩsɔ təsɛɛlɛ yonyoolaa kpeka ntɔ. Asafɪ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma wɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na naanʊwa (148).

45 Nɔnɔɔsɪ taŋlaa kpeka ntɔ. Salum, na Atɛɛ, na Taləmɔŋ, na Akupi, na Hatita, na
Sopayi, pa lʊlʊgʊ nyámа wɛ pəlefɛɪ nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ (138).

46 Ɪsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ lataa səkpema lʊlʊgʊ nyámа ntɛ́ Siha, na Hasufa, na Tapawɔtɪ.
47 Na Kelɔsɪ, na Siya, na Patɔŋ. 48 Na Lepana, na Hakapa, na Saləmayi. 49 Na
Hanaŋ, na Kitɛlɪ, na Kahaa. 50 Na Leyaya, na Lesɛŋ, na Nekota. 51 Na Kasam,
na Usa, na Paseya. 52 Na Pesayi, na Meunim, na Nefusesim. 53 Na Pakəpuki, na
Hakufa, na Haluu. 54 Na Paasilitɪ, na Mehita, na Haasa. 55 Na Paakɔsi, na Sisela,
na Tema. 56 Na Nesiya, na Hatifa.

57 Salʊmɔŋ təmlɛ nyámа lʊlʊŋ kpeka ntɛ́ Sotayi, na Sofelɛtɪ, na Pelita. 58 Na
Yaala, na Taakɔŋ, na Kitɛlɪ. 59 Na Sefatiya, na Hatilɪ, na Pokɛlɛtɪ-Hasepayim, na
Amɔŋ.

60 Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa təmlɛ lataa na Salʊmɔŋ təmlɛ nyámа pa kpɛnta ŋmʊnʊgʊ na
nɪɪnʊwa na nɪɪnaasa na naanʊwa na naalɛ (392).

61 Mpa pa lɪɪna Papiloni acalɛɛ Tɛɛlɪ-Mela, na Tɛɛlɪ-Haasa, na Kelupɪ-Atɔŋ, na
Ɪmɛɛ tɔ, pa ta pəsɪ na pá kɛɛsɪ pa cɔsɔnaa lʊlʊŋ loosi sɪ pə́ húlí tampana sɪ pa kɛ́
Ɪsɛgɛlɪ nyámа. 62 Pa təna pa kpɛnta nasətoso na nɪɪlɛ na naalɛ (642). Pa lʊlʊŋ
nyámа ntɛ́ Telaya, na Topiya, na Nekota.
63 Kɔtələaa lɛlaa ka wɛ kɛ́ ɪsɪɪ mpa pa ta pəsɪ na pá húlí sɪ pa kɛ́ Ɪsɛgɛlɪ nyámа
tɔ. Mpɛgɛlɛ Hopaya, na Hakɔɔsɪ, na Paasilayi. Mpi pə tɔɔ pa yaakaga kantəkaga
nyəŋ ɪnɛgɛ mpʊ tɔgɔlɛ sɪ ɪ kpaga Paasilayi pɛɛlaa taa lɛlʊ. 64 Paa pɛɛka mpɛ ɪnɪ pa
hələ kɛ kɔtələaa nyəna taa kɛ́ pa ta ná. Ɪlɛna pá nyənɪ-wɛgɛ asilima nyámа. Pə tɔɔ
kɛ́ pa kisina-wɛ sɪ pá taa la kɔtələaa təmlɛ. 65 Mpúgú kʊfənɛɛ magamaga kisina-wɛ
sɪ pá taa tɔgɔ Ɪsɔ kʊhaʊ. Haləna kɔtʊlʊ nɔgɔlʊ í magasɪ wala pee taka nna pa naana
Ɪsɔ luguu nyəntʊ tɔ na pə́có.
66 Ɪsɛgɛlɪ nyámа təna mpa pa lɪɪna Papiloni tɔ pa kpɛnta iyisi nɪɪlɛ na naalɛ
na ŋmʊnʊgʊ na nɪɪnʊwa na nɪɪtoso (42360). 67 Pa taa ka wɛ təmlɛ nyámа apalaa
na alaa kɛ iyisi naatosompɔgɔlaga na ŋmʊnʊgʊ na nɪɪnʊwa na hiu na naanʊwa
na naatosompɔgɔlaga (7337). Na yonyoolaa apalʊ nyámа na alʊ nyámа kɛ
ŋmʊnʊgʊ na nɪɪlɛ na kakpasɪ (245). 68 Na yooyoonaa nasəlɛ na hiu na naanʊwa
na kakpasɪ (235), na kpaŋasɪ kɛ iyisi naatoso na nasətoso na nɪɪnʊwa na hiu
(6720). 69 Lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyámа taa lɛlaa hawa kʊcɔɔŋ sɪ pá taganɪ ŋmaʊ kɛ Ɪsɔ
təsɛɛlɛ. Na tɛtʊ kʊfənɛɛ náá ha wʊla nyəgətʊ iyaga (1000), na poosiisi nsi pa
ŋmɪɪsəgəna calam tɔgɔ nɪɪlɛ na naanʊwa, na kɔtələaa capanaa kɛ nasəlɛ na nɪɪnʊwa
na hiu na naanʊwa (530), sɪ pá lana Ɪsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ. 70 Lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyámа lapa
kʊcɔɔŋ wei tɔ ɪ kpɛnta wʊla nyəgətʊ kɛ iyisi hiu (20000), na liyitee nyəgətʊ kɛ
kiloonaa iyaga na nɪɪnʊwa (1100). 71 Ɪlɛna Ɪsɛgɛlɪ nyámа lɛlaa ha wʊla nyəgətʊ
iyisi hiu (20000). Liyitee nyəgətʊ kɛ kiloonaa iyaga (1000). Kɔtələaa capanaa kɛ
nɪɪtoso na naatosompɔgɔlaga.
72 Mpúgú kɔtələaa, na Lefii nyámа, na nɔnɔɔsɪ taŋlaa, na yonyoolaa, na yələaa
ɪsɪɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa təmlɛ lataa səkpema na Ɪsɛgɛlɪ nyámа lɛlaa təna, pa caga paa wei
kɛ́ ɪ ɪcatɛ taa.

Ɪsətələasɪ kaləgɪ kiiu takəlaga kɛ samaa taa

Waatʊ wei pə tala ɪsɔtʊ naatosompɔgɔlaga nyəŋ, ɪlɛna paa Ɪsɛgɛlɪ tʊ wei í lɪɪna
ɪ ɪcatɛ taa na í kɔɔ.

8

1-2 Mpúgú ɪsɔtʊ ɪnɪ ɪ kʊyakʊ kancaalaga nyəŋkʊ wule, pa kota nɔgɔ kʊlʊmaga
kɛ Yosalɛm taa kɛ́ lʊm nɔnɔgɔ ɪsɛntaa. Na pá tó Ɪsɔ Tɔm nyəntʊ Ɪsətələasɪ sɪ: Kɔna

takəlaɣa ŋka Tacaa cɛla Moisi sɪ í tɛləsɪ Isɛɣɛlɪ nyáma tɔ. Ilɛna kɔtulu Isətəlasɪ liɪna-kɛɣɛ apalaa na alaa, na piya mpa pa tala pulu cɛkənau tɔ pa samaa taa. 3 Na í kala takəlaɣa ŋkɛ na nɔɣɔ sɔsaɣa kɛ tənɛ ɪnəɣɪ tanaŋ tɛɛ. Haləna ilim sikuɣu, na pa təna pá ké ŋkpaŋŋ kɛ teu.

4 Paa kama kpatəŋ ké ɪsɪɪ kumte taka, na Isətəlasɪ səŋ pə tɔɔ ké kotuɣu ŋku ku taa. I ntɔɣɔŋ tɔɔ ké Matitiya, na Sema, na Anaya, na Uliya, na Hilikiya, na Maaseya. I mpətəŋ tɔɔ ké Petaya, na Mikayɛɛlɪ, na Maləkiya, na Hasum, na Hasepatana, na Sakalɪ, na Mesulam. 5 Isətəlasɪ təsəŋlɛ kulaa ké na yəlaa təna naakɪ-ɪ. Waatu wei ɪ kula takəlaɣa, ɪlɛna samaa təna səŋ ɪsɔ. 6 Ḿpúɣú Isətəlasɪ sɛɛ Tacaa Isɔ sɔsɔ, na pa təna pá cɔ sɪ: Isɔ í mu, Isɔ í mu. Na pá tiɣisa niŋ na ɪsɔtaa. Pə waalɪ, ɪlɛna pá həntɪ atɛ na pá sɛɛ Tacaa. 7 Pa kulaa, ɪlɛna Lefii nyáma, na Yesuwa, na Pani, na Selepiya, na Yamɛŋ, na Akupi, na Sepetayi, na Hotiya, na Maaseya, na Kelita, na Asaliya, na Yosapatɪ, na Hanaŋ, na Pelaya pá suu-wɛɣɛ kiiu ŋkuɣu sɛɣɛsuɣu. 8 Pa kalaɣa kiiu takəlaɣa ŋkɛɣɛ na pə́ nɪɪkɪ teu, na pá kilisiɣi pə huwɛɛ sɪ paa wei í cɛkəna.

9 Yəlaa təna nɪɪ təm ntɪ, ɪlɛna pá niki wula. Pə tɔɔ ké kufənɛɛ Nehemii, na Isɔ Təm nyəntu kɔtulu Isətəlasɪ, na Lefii nyáma mpa pa kilisaɣa-wɛɣɛ Isɔ Təm ntɪ tɔ, pa təma-wɛ sɪ: Kuyaku kunɛ ku ké Isɔ nyəŋku ké, ɪlɛ pə fɛɪ sɪ í huɣutiɣi lotu na í wiiki.

10 Ntɛna Isətəlasɪ tasa sɪ: I kpe mə tɛɛsɪ, na í təɣɔ teu na í nyɔɔ kunyɔnyɔɔm kupam, na í ha mpa pa laŋaa tɔ. Mpi tɔ, kuyaku kunɛ ku ké Tacaa nyəŋku ké. Mə laŋa í taa wakəlɪ. Tacaa ká hɛɛsɪ mə laŋlɛ na í ha-mɛɣɛ toŋ.

11 Na Lefii nyáma tɔtɔ náá puɣusiɣi-wɛ sɪ: I su, Isɔ kuyaku kɛ saŋa ké. Mə laŋa í taa wakəlɪ.

12 Ḿpúɣú pa təna pa kpema na pá təɣɔ na pá nyɔɔ, na pá ha mpa pa laŋaa tɔ na pá ŋmaalɪ. Mpi tɔ, pa nɪɪwa sɛɣɛsuɣu ŋku pa sɛɣɛsa-wɛ tɔ.

Coka acima

13 Ḿpúɣú kuyaku lɛŋku Isɛɣɛlɪ lulu nyɔɔŋ nyáma təna, na kɔtəlaa na Lefii nyáma pa kotina Isɔ Təm nyəntu Isətəlasɪ sɪ: Kilisi-tuɣu Isɔ Təm kɛ teu. 14 Kiiu ŋku ɪnɪ Isɔ ka hula Moisi tɔ, ku taa ké pa nawa timpi pa heela Isɛɣɛlɪ nyáma sɪ pá caɣa coka taa ké coka acima anɪ a kuyɛɛŋ taa ké ɪsɔtu naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ taa tɔ. 15 Paa kpaalɪ acima anɪ a təm kɛ acalɛɛ təna taa ké, na pə́ kpɛnna Yosalɛm. Ilɛna ɪcatɛ nyáma kpa puɣu taa na pá pɛlɪ tuɣu ŋku pa haləɣɪ na pá yaakɪ-ku sɪ Olifinaa tɔ ku piliŋasɪ. Na ku nəɣəsəlɛ wei ɪ wɛ taalɛ tɔ ku nyənsɪ, na tiuŋ kulɔpəŋ piliŋasɪ na tiikasɪ na pacuntu na pá lɔ coka.

16 Ḿpúɣú Isɛɣɛlɪ nyáma polaa na pá pɛlɪ piliŋasɪ na pá lɔkɪ coka. Lɛlaa kɛ pa kutuluŋ patanaa tɔɔ, lɛlaa kɛ nɔnɔɔsɪ tɛɛ, lɛlaa kɛ Isɔ təseɛlɛ kataɣa taa, lɛlaa kɛ lum nɔnɔɣɔ na Ifəlayim nyəŋka tɛɛ. 17 Ilɛna Isɛɣɛlɪ nyáma təna mpa pa liɪna Papiloni tɔ pá lɔ coka na pá caɣa. Pa laŋhulumlɛ ka wɛ sɔɣɔntu. Mpi tɔ, too pə kpaɣau Nuŋ pəyalu Yosuwee waatu tɔ, Isɛɣɛlɪ nyáma ta tasa acima anəɣɪ təɣɔu. 18 Pa kalaɣa Isɔ Təm kɛ paa kuyaku ŋkuɣu, acima kuyɛɛŋ ɪnɪ ɪ naatosompɔɣɔlaɣa taa ké. Ilɛna pá təkəna kotuɣu sɔsɔɔu kɛ kuyaku pəlefɛɪ naanuwa nyəŋku wule, ɪsɪɪ paa sɪɪu pə kiiu tɔ.

9

Samaa lakɪ pa ɪsaɣatu tisuɣu kɔtaɣa

1 Ḿpúɣú ɪsɔtu kulum ɪnɪ ɪ kuyɛɛŋ hiu na liɣiti wule, Isɛɣɛlɪ nyáma kota nəhəkutu. Pá suuwa laŋwakəllɛ wontu, na pá pəla pa nyɔɔŋ taa ké tɛtu. 2 Na Yuta nyáma faɣana kpaɪ nyáma na pá wɛɛ kpeeŋa na pá tisiɣi pá na pa cɔsɔnaa pa ɪsaɣatu. 3 Ḿpúɣú pa səŋa kaləfunaa tooso təcu, na pá nɪɪkɪ pa Isɔ Tacaa kiiu. Ilɛna pá tasa-ɪ həntuɣu kɛ atɛɣɛ kaləfunaa tooso tɔtɔ na pá sələməɣɪ-ɪ suulu.

4 Na Lefii nyámɑ, nɑ Yesuwɑ, nɑ Pɑni, nɑ Kɑtəməyɛlɪ, nɑ Sepɑniyɑ, nɑ Puni,
nɑ Selepiyɑ, nɑ Pɑni, nɑ Kenɑni pá kʋlɪ nɑ pá sələməna nɔɔsɪ sɔsɔɔnsɪ sɪ Tɑcɑɑ
Ɩsɔ í wɑɑsɪ-wɛ. 5 Pə wɑɑlɪ kɛ́ Lefii nyámɑ nɑ Yesuwɑ, nɑ Kɑtəməyɛlɪ, nɑ Pɑni, nɑ
Hɑsɑpəneyɑ, nɑ Selepiyɑ, nɑ Hotiyɑ, nɑ Sepɑniyɑ, nɑ Petɑhiyɑ pɛlɛ pɑ cɔnɑ nɔɣɔ
sɔsɑɣɑ sɪ: Ɩ kʋlɪ nɑ í sɛɛ Tɑcɑɑ mə Ɩsɔ nɑ í lɑkɪ ḿpúɣú tɑm tɔɔ.

Ɩsɔ sələ́mʋɣʋ sɔsɔɔv

Pɑɑ wei í sɑ nyá hətɛ sɔsɔɔlɛ,
tə sɔsɔɔntʋ kəlɑ yʋlʋ hʋwɛɛ tənɑ.
6 Ilɛnɑ sɑmɑɑ sɑ Ɩsɔ sɪ:
Nyá tike təkoŋ ntɛ́ Tɑcɑɑ,
nyá lɑpənɑ ɪsɔtənʋɣʋ sɔsɔɔv,
nɑ ɪsɔtʋlʋŋɑsɪ, nɑ tɛtʋ,
nɑ tə tɑɑ nyəm tənɑ, nɑ teŋkunɑɑ
nɑ pɑ tɑɑ nyəm tənɑ.
Nyá hɑɑkənɑ pɑɑ kʋŋmɑŋmɑm mpiɣi weesuɣu.
Nɑ ɪsɔtɑɑ toŋ nyámɑ tənɑ həntəɣɪ-ŋ ɑtɛ.
7 Tɑcɑɑ Ɩsɔ, nyá yɑɑnɑ Apəlɑm
nɑ ń ləsɪ-ɪ Uu ɪcɑtɛ tɑɑ kɛ́
Pɑpiloni tɛtʋ tɑɑ nɑ ń cuɣusɪ-ɪ hətɛ sɪ Apəlɑhɑm.
8 Ɩ tɔntɛ kɛɛsənɑ-ŋ teu,
ɪlɛnɑ nyɑnɑ-ɪ í pɛɛlɪ nɔɣɔ nɑ ń
yɔɣɔtɪ nɑ ń sɪɪ sɪ
n ká hɑ-ɪ Kɑnɑɑŋ nyámɑ, nɑ Hiti nyámɑ,
nɑ Amolii nyámɑ, nɑ Peliisi nyámɑ,
nɑ Yepusi nyámɑ, nɑ Kilikɑsɪ nyámɑ pɑ tɛtʋnɑɑ,
nɑ ɪ lʋlʋɣʋ nyámɑ cɑɣɑ.
N kɛ́ siɣisilu tɔɣɔ n tɔkɑ nyá kʋsəsɪɪtʋ.
9 N nɑwɑ tá cɔsɔnɑɑ wɑhɑlɑ kɛ Icipiti,
nɑ ɪsənɑ pɑ yɑɑkɑɣɑ-ŋ sɪ ń wɑɑsɪ-wɛɣɛ Səsəncɑɑsɪ teŋku nɔɣɔ tɔ.
10 N lɑpɑ kɔkɔlɔ nyəmnɑɑ sɔsɔɔm kɛ
Icipiti wulɑv nɑ ɪ wɑɑlɪ nyámɑ,
nɑ ɪ tɛtʋ tənɑ yəlɑɑ.
Ɩlɛnɑ nyá hətɛ yɑɑ sɔsɔm kɛ hɑlənɑ sɑŋɑ.
Mpi tɔ, n nyəmá kɑlɑmpɑɑnɪ wei pɑ lɑkɑɣɑ tá cɔsɔnɑɑ tɔ.
11 N fɑɣɑ lʋm kɛ cɑlɪ kɛ́
Ɩsɛɣɛlɪ nyámɑ ɪsɛntɑɑ nɑ pá tɛsɪ nɔɔhɛɛ.
N tʋsɑ pɑ wɑɑlɪ təŋlɑɑ kɛ lumɑŋ sɔsɔɔŋ tɑɑ,
nɑ pá tii təsii ɪsɪɪ pəlɛ.
12 Ɩsɔŋmʋntʋɣʋ kɛ pɑ nyənɑɣɑ,
nɑ pá təŋəɣɪ ilim tɑɑ.
Ɩlɛnɑ kʋ kɔkɔ náá nɑɑkɪ-wɛɣɛ ɑhoo nɑ pá tɔŋnɑ.
13 Ɩsɔtɑɑ kɛ́ n tiinɑɑ nɑ ń yɔɣɔtənɑ-wɛɣɛ Sinɑyi pʋɣʋ tɑɑ.
Nɑ ń tʋ-wɛɣɛ kʋtʋtʋtʋ nɑ kʋsəsɪɪtʋ kʋsiɣisitu
nɑ kiiŋ nɑ kʋsɛɣɛsətʋ tɑmpɑnɑ nyəntʋ.
14 Ɩlɛnɑ ń húlí nyá təmlɛ tʋ Moisi kɛ
kʋyɑkʋ kʋhɛɛsʋɣʋ təkʋɣʋ təm,
nɑ ílɛ́ í kɛɛsɪ-wɛ.
Nɑ ń hʋlɪ-wɛɣɛ kiiu təm lɛntənɑɑ.
15 Nɑ ń kó pɑ nyɔɣɔsɪ nɑ ɪsɔtɑɑ təɣɔnɑɣɑ.
Nɑ ń tʋlɪ kʋkpɑmʋɣʋ tɑɑ lʋm nɑ ń kʋnɑ pɑ lʋkɔtʋ.
Nɑ ń yele nɑ pá lɛɛkɪ tɛtʋ nti n kɑ sɪɪ nɔɣɔ
nɑ tuunɑv sɪ n ká hɑ-wɛ tɔ.

16 Ama tá cɔsɔnaa lapa kalampaanı
na pá kʋlı nyá tɔɔ. Pa lɔɣɔ nyá kʋsəsıtʋ
na pa lumaɣa waalı.
17 Pa kisa-təɣı tɔkʋɣʋ,
pá sɔɔ piti təma nna n lapa-wɛ tɔ.
Pa lapa laŋkpıısəŋ sı,
pa mələɣı pa yomle taa ké Icipiti.
Ama Isɔ nyá wiiki pətɔɔtəlɛ,
na ń wɛna suulu, nn mʋɣı páánáá kɛ lɔŋ,
na nyá kʋpantʋ wɛ sɔɣɔntʋ, ılɛ n ta lɔ-wɛ.
18 Paa na waatʋ wei pa lupa naʋle na pá təŋ sı:
Tá Isɔ wei ı ləsa-tʋɣʋ Icipiti taa tɔɣɔlɛ.
Pa saɣataɣa-ŋ sɔsɔm ké.
19 Nyá suulu katatəlaɣa tɔɔ,
n ta lɔ-wɛɣɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa,
na ısɔŋmʋntʋɣʋ ta yele-wɛɣɛ
mpaaʋ hʋlʋɣʋ kɛ ilim taa.
Pəyele kʋ kɔkɔ ná tá yele-wɛɣɛ naʋ kɛ ahoo.
20 N ha-wɛɣɛ nyá ləmaɣasɛɛ,
na ń tasa-wɛɣɛ laɣatʋ.
N ha-wɛɣɛ manna na pá tɔɣɔ na lʋm na pá nyɔɔ.
21 Pıısı nıılɛ təcu ké n paasəna-wɛɣɛ
wʋlaɣa tɛtʋ taa ké pa tɔntɛ taa, pa ta laŋ pʋlʋ.
Pa kususuutu ta sí, pəyele pa nɔɔhɛɛ ta mʋlı.
22 N tʋ́ pa niŋ taa ké piitimnaa na awulaa,
na pá lɛɛkı tɛtʋnaa mpa pa cɔɔna-wɛ tɔ,
ısıı Hɛsəpɔŋ tɛtʋ wulaʋ Sihoŋ,
na Pasaŋ tɛtʋ nyəŋ Oki.
23 Na ń ha-wɛɣɛ piya kɛ paɣalɛ,
ısıı ısɔtʋlʋŋası,
na ń pona-wɛɣɛ Kanaaŋ tɛtʋ nti n ka heela
pa cɔsɔnaa sı pá polo pá lɛɛkı tɔ tə taa.
24 Pa sʋʋ tə taa ké tampana, na pá tɔɣɔ-tı.
Na ń tɔɣɔnı Kanaaŋ nyáma na mpɛ pá ŋmakəlı-wɛ.
Pa lapəna hɔɣɔlʋɣʋ ŋkʋ kʋ yəlaa na kʋ awulaa
kɛ ısəna pa caa tɔ.
25 Pa lɛɛka koloosi acalɛɛ na mʋsʋŋ tɛtʋ,
na tɛɛsı na sı taa suna wɛnaʋ, na lɔkɔnaa mpa
pa tɛma huluɣu tɔ. Na tıŋ wei pa yaa sı lɛsɛŋnaa
na Olifinaa tɔ na lɛləŋ.
Nyá pɛɛlɛɛ tɔɔ ké pa tɔɣaa
na pá haɣa na pə́ caɣana-wɛ.

26 Paa na mpʋ pa lapa ısətoosile nyáma.
Pa kʋla nyá tɔɔ. Pa kisa nyá kiiŋ,
pa kú nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa.
Pɛlɛ pa caalaɣaana-wɛ sı pá mələnа nyá tɔɔ sı,
pa tɔntɛ ta kɛɛsı.
27 Ḿpúɣú n tʋ-wɛɣɛ kolontunaa niŋ taa,
na pɛlɛ pá tɔkı pa ısɛ. Pa laŋa wakəlaa,
ılɛna pa kɛɛsəna nyá tɔɔ na ń nıı pa taŋ.

Ilɛna nyá sɔɔlʊɣʊ tɔɔ ń tilina-wɛɣɛ yəlaa,
na pá lɛɛkɪ-wɛɣɛ pa kolontunaa ŋmakʊlʊɣʊ taa.
28 N tɛma-wɛɣɛ ləsʊɣʊ kɛ
ŋmakəllaa niŋ taa ké kpakpaa,
ılɛna pá taɣanɪ-ŋ pəntənaʊ.
Na ń taɣanɪ-wɛɣɛ kolontunaa
səkpaŋ taa ké pɛtʊɣʊ.
Na pá taɣanɪ-ŋ wiinaʊ na ń nɪɪ,
na ń taɣanɪ-wɛɣɛ waasʊɣʊ kɛ
tɔm paɣalɛ kɛ nyá sɔɔlʊɣʊ tɔɔ.
29 Nyá caala-wɛ sɪ pá təŋ nyá kiiŋ.
Ama ɪsəcaʊ pɪɪ mpɛ, ılɛna pá kisi
nyá kʊsəsɪɪtʊ na nyá kʊtʊtʊtʊ.
Pə́cɔ́ tə haakɪ tə təŋlaa kɛ weesiŋ ké.
Mpúɣú pa kisa nyá nɪɪnaʊ
na pá lá laŋkpɪɪsəŋ na pá kʊlɪ nyá tɔɔ.

30 Pɪɪsɪ paɣalɛ kɛ n paasəna-wɛ,
nyá Feesuɣu Naŋŋtʊ kʊləna
nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa,
na pá yaa-wɛ na nyá nɔɣɔ. Ama pa ta nɪɪ,
ılɛna ń tʊ-wɛɣɛ piitim kpaɪ nyəm niŋ taa.
31 Paa na mpʊ, nyá sɔɔlʊɣʊ katatəlaɣa tɔɔ,
n ta kpiisi-wɛ. Pə́cɔ́ n ta lɔ-wɛ.
Mpi tɔ, Isɔ nyá n sɔɔləɣɪ ké na ń ké suulu tʊ.

32 Ta Isɔ nyá, n ké sɔsɔ ké
na ń wɛ toŋ na sɔɣɔntʊ, na ń
tɔka tá na-ŋ ta nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kɛ teu.
Paasəna wahalanaa mpa tə tɔkɪ tɔ,
paa tá cɔsɔnaa, na tá awulaa,
na tá nyʊɣʊ nyə́ma, na tá kɔtəlaa,
na tá Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa,
na tá maɣamaɣa kɛ pə kpaɣaʊ Asilii
awulaa pɔɔlɛ taa na pə́ sɪɪna saŋa tɔ.
33 Pə tənaɣa mpʊ pə taa,
n paasəna-tʊɣʊ teu ké.
Ama taɣalɛ tɛtɛlataa.
34 Tá cɔcɔnaa, na tá awulaa,
na tá nyʊɣʊ nyə́ma na tá
kɔtəlaa ta tɔkɪ nyá kiiu,
pa kisa nyá kʊsəsɪɪtʊ na
kpaalʊɣʊ mpi n kpaala-wɛ tɔɣɔ.
35 Paa na n kata-wɛɣɛ nyá kʊpantʊ na ń sɪɪ-wɛɣɛ tɛtʊ
səsɔɔntʊ mʊsʊŋ nyəntʊ taa na pá tɔkɪ kawulaɣa tɔ,
pa ta kisi ɪsaɣatʊ lapʊ sɪ pá paasəna nyá təmlɛ.
36 Saŋa taa tə pəsa tɛtʊ nti n ha
tá cɔsɔnaa tɔ tə yomaa ntɛ́.
Pəyele n ka ha-wɛɣɛ təɣɪ sɪ
pá yɔɔləna tə kʊlʊlʊm na tə kʊpantʊ.
37 Awulaa mpa pa niŋ taa n tʊ-tʊ tɔ,
mpɛɣɛ tɛtʊ ntɪ tə lʊləɣɪ kʊpantʊnaa kɛ sɔsɔm.

Mpi tɔ, tə pəntəna-ŋ tɔ pə tɔɔ.
Pa lakəna tá maɣamaɣa tá tɔla kɛ ɪsəna pa sɔɔlaa təɣɔ,
na tə́ wɛ laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ taa.

10

Yəlaa tʋ pa təɣɪ kiiŋ təŋʋɣʋ

1 Ḿpúɣú Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tasaa sɪ: Wahala wei ɪ maɣana-tʋ tɔ, ɪ tɔɔ ké tə tʋ tá taa
sɪ, tɪɪ təŋ nyá kiiŋ, halәna tə ŋmaa-tɪ. Tá nyʋɣʋ nyə́ma, na tá Lefii nyə́ma, na tá
kɔtəlaa pa tʋna niŋ.
2 Halɪ niŋ tʋlaa mpɛ pa həla ntɔ: Hakaliya pəyalʋ kʋfənɛɛ Nehemii, na Sitekiya.
3 Na Selaya, na Asaliya, na Imeya.
4 Na Pasehuu, na Amaliya, na Malәkiya. 5 Na Hatusi, na Sepaniya, na Malukɪ.
6 Na Halim, na Melemɔtɪ, na Opatiya. 7 Na Taniyɛɛlɪ, na Kinetɔŋ, na Paaluuki.
8 Na Mesulam, na Apiya, na Miyamɛŋ. 9 Na Maasiya, na Pilikayi, na Semaya. Pa
tənaɣa mpʋ kɔtəlaa.
10-14 Lefii nyə́ma taa ké Asaniya pəyalʋ Yesuwa, na Hatatɪ lʋlʋɣʋ tʋ Pinuwi, na
Katəməyɛlɪ, na pa taapalaa. Na Sepaniya, na Hotiya, na Kelita, na Pelaya, na
Hanaŋ. Na Mika, na Lehopɪ, na Hasapiya, na Sakuu, na Selepiya, na Sepaniya,
na Hotiya, na Pani, na Pininu. Pa tənaɣa mpʋ Lefii nyə́ma.
15-28 Nyʋɣʋ nyə́ma ntɛ́ Palɔsɪ, na Pahatɪ-Mowapʋ, na Ɪlam, na Satu, na Pani.
Na Puni, na Asəkatɪ, na Pepayi, na Atoniya, na Pikifayi, na Atɛŋ, na Atɛɛ, na
Hisikiya. Na Asuu, na Hotiya, na Hasum, na Pesayi, na Halifɪ, na Anatɔtɪ, na
Nepayi, na Makəpəyasɪ. Na Mesulam, na Hesii, na Mesesapɛlɪ, na Satɔkɪ, na
Yatuwa, na Pelatiya, na Hanaŋ, na Ananiya, na Osee. Na Hananiya, na Hasupɪ,
na Halohɛsɪ, na Pila, na Sopɛkɪ, na Lehum, na Hasapəna, na Maaseya. Na Ahiya,
na Hanaŋ, na Anaŋ, na Malukɪ, na Halim, na Paana.
29 Na pə́ sɔɔsɪ pɛlɛ pa tɔɔ ké tɛtʋ nyə́ma lɛlaa na kɔtəlaa, na Lefii nyə́ma, na
nɔnɔɔsɪ taŋlaa, na yonyoolaa. Na Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa təmlɛ lataa na tá mpa tə faɣana
tɛtʋ taa caɣalaa kɛ Papiloni ponaʋ waatʋ təna na tə́ tɔka Ɪsɔ kiiu kɛ teu tɔ. Na
tá alaa na tá apalʋpiya na alʋnyəma mpa pa ɪsɛ nyaalaa tɔ. 30 Tá na tá taapalaa
kʋpama tə sɪɪ tá nɔɔsɪ ké na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ sɪ tɪɪ tɔ kiiu ŋku Ɪsɔ təmlɛ tʋ Moisi cɛla-tʋ
tɔ kʋ taa. Tɪɪ tɔkɪ Tacaa kʋsəsɪtʋ na ɪ kʋtʋtʋtʋ.
31 Na tə́ sɪɪ tá nɔɔsɪ sɪ tə kaa ha tá pɛɛlaa kɛ yəlaa mpa paa wɛ tɛtʋ taa ké Papiloni
pote waatʋ tɔ. Pə́cɔ́ tə kaa caa pa pɛɛlaa kɛ tá pəyalaa. 32 Ye yəlaa mpɛ pa pɛɛtəɣɪ
tɔɣɔnaɣa, yaa pʋlʋɣʋ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule, yaa acima wule, tə kaa ya pə taa
pʋlʋ. Paa pɪɪsɪ naatosompɔɣɔlaɣa wei, tɪɪ yele tɛtʋ na tə́ hɛɛsɪ na tə́ kisi sɪ pá taa
caalɪ nɔɣɔlʋ sɪ í fɛlɪ ɪ kəmlɛ. 33 Tɪɪ tʋ tá tɪ sɪ, paa wei í fɛlɪ liɣitee nyəɣəlʋɣʋ ŋku
kʋ yuŋ wɛ cacaasɪ liɣiti tɔɣɔ, paa pənaɣa ŋkaɣa Ɪsɔ təsɛɛlɛ təmlɛ tɔɔ. 34 Liɣitee
anəɣɪ paa yana Ɪsɔ potopotonaa, na kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ ka wontu,
na tɔɣɔnaɣa kʋhaʋ ŋku paa kɔna paa ɪfemle nte tɔ. Na kɔtasɪ nsi pa lakɪ kʋyakʋ
kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ, na ɪsɔtʋ kʋfalʋ acima na acimanaa lɛlaa nyənsɪ. Na kɔtasɪ nsi
Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma ká la pa ɪsaɣatʋ taɣanʋɣʋ tɔɔ tɔ, na pá taɣanəna liɣitee anɪ tɔtɔɣɔ Ɪsɔ
təsɛɛlɛ. 35 Kɔtəlaa tá, na Lefii nyə́ma na samaa, tɛtɛ ké tə tɔwa na tə́ faɣana tá lʋlʋŋ
na tə́ sɪɪ waatʋnaa mpa tɪɪ ha kpeŋkpelasɪ, na tə́ kɔna Ɪsɔ təsɛɛlɛ kɛ paa pənaɣa ŋka
ɪsɪɪ pa kɛɛsa kiiu taa tɔ. Na tə́ pona taasɪ nsi paa wɔna kɔtasɪ kɛ tá Ɪsɔ Tacaa kɔtaɣa
təlatɛ tɔɔ tɔ. 36 Tə sɪɪwa sɪ paa pənaɣa ŋka tɪɪ pona Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa ké tá tawa na tá
tɪɪŋ kʋlʋlʋm. 37 Tɪɪ ha Ɪsɔ ké tá kancaalaɣa apalʋpiya, na tá tɔla nyənsɪ, ɪsɪɪ pa kɛɛsa
Ɪsɔ kiiu taa tɔ. Paa naaŋ, yaa heeŋ, yaa pə́ŋ na tə́ cɛla kɔtəlaa mpa pa lakɪ Ɪsɔ təmlɛ
kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa tɔ. 38 Tɪɪ cosi tá kʋhaləm kalaalasɪ taa na tə́ cɛla-wɛ. Paa tɪɪŋ pee,
paa sʋlʋm, paa nim, na tə́ sɪɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ kutuluŋ lɛlәŋ taa. Lefii nyə́ma
ká tɔɣɔna ntɛɣɛ tá tɛtʋ kʋlʋlʋm hɔɣɔlәŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ. Mpɛ paa cɔɔna

timpiwɛ tə wɛɛ tɔ, na pá ləsɪ hɔɣɔləŋ ɪnɪ. 39 Alɔŋ lʊlʊŋ kɔtəlaa taa nɔɣɔlʊ ká təŋ
Lefii nyɘ́ma kɛ waatʊ wei pa mʊɣɪ hɔɣɔləŋ naanʊwa taa kʊlʊmʊɣʊ tɔ. Ilɛna Lefii
nyɘ́ma náá ləsɪ pə taa tɔtɔɣɔ hɔɣɔləŋ naanʊwa taa kʊlʊmʊɣʊ na pá pona Isɔ təseelɛ
kɛ kpancoou kutuluŋ taa. 40 Isɛɣɛlɪ nyɘ́ma na Lefii nyɘ́ma paa pona tɔɣɔnaɣa na
sʊlʊm kʊfam na nim pə kɔtaɣa kɛ Isɔ təseelɛ kutuluŋ taa. Kutuluŋ ɪnɪ ɪ taa ké pa
sɪɪkɪ wontu, na kɔtəlaa təmlataa na nɔnɔɔsɪ taŋlaa na yonyoolaa náá cakɪ.
Waatʊ ɪnɪ tə kaa yele Isɔ təseelɛ kɛ yem.

11

Yuta nyɘ́ma mpa pa məla Yosalɛm taa tɔ pa həla

1 Mpúɣú nyɔɔŋ nyɘ́ma caɣa Yosalɛm taa. Pə yela samaa wei, ɪlɛna pá kaləɣɪ
yəlaa naanʊwa naanʊwa, na pá ləsəɣɪ kʊlʊm kʊlʊm wei pa tɔ tɛtɛ na pə́ kpa tɔ
sɪ, pɛlɛ pá polo Isɔ ɪcatɛ Yosalɛm taa na pá caɣa. Pə kaasa pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʊwa
naanʊwa wei tɔ, ɪlɛna pá polo tɛtʊ taa acalɛɛ lɛnna taa na pá caɣa. 2 Ilɛna pa laŋa
hɛɛna mpa pa ha pa təɣɪ kpakpaa sɪ, pa puki pá caɣa Yosalɛm taa tɔ.
3 Tɛtʊ hɔɣɔləŋ nyɔɔŋ nyɘ́ma ná caɣa Yosalɛm ké, ɪlɛna Isɛɣɛlɪ nyɘ́ma lɛlaa, na
kɔtəlaa, na Lefii nyɘ́ma, na Isɔ təseelɛ təmlataa səkpema, na Salʊmɔŋ təmlataa
lʊlʊɣʊ nyɘ́ma náá caɣa paa wei na ɪ təcaɣalɛ. 4 Paa na mpʊ tɔ, Yuta na Pɛncamɛɛ
pə yəlaa lɛlaa caɣa Yosalɛm.
Yuta yəlaa taa nyɘ́ma həla ntɛ́, Pɛlɛsɪ piitim tʊ Ataya, na ílɛ́ ɪ lʊlʊɣʊ tʊ
Malaleyɛlɪ, na Sefatiya, na Amaliya, na Sakalɪ, na Usiya. 5 Na Sakalɪ lʊlʊɣʊ tʊ
Siloni na ílɛ́ ɪ lʊlʊɣʊ tʊ Maaseya, na Yoyalipɪ, na Ataya, na Hasaya, na Kolɪ-Hose,
na Paaluuki. 6 Pɛlɛsɪ lʊlʊɣʊ nyɘ́ma kpɛnta nasəlɛ na pəlefɛɪ nɪɪtoso na naanʊwa
(468) kɛlɛ Yosalɛm taa. Pa tənaɣa mpʊ pa kɛ́ kpelikpeka nyɘ́ma.
7 Pɛncamɛɛ nyɘ́ma taa ka wɛ Yesaya lʊlʊɣʊ tʊ Salu na ílɛ́ ɪ lʊlʊɣʊ tʊ Itəyɛɛlɪ, na
Maaseya, na Kolaya, na Petaya, na Yowɛtɪ, na Mesulam. 8 Na Kapayi, na Salayi.
Pɛncamɛɛ nyɘ́ma kpɛnta nasənaasa na nɪɪnʊwa na pəlefɛɪ hiu na naanʊwa (928).
9 Sikəli pəyalʊ Sowɛɛlɪ ká kɛna pa nyʊɣʊ tʊ, na Hasenuwa pəyalʊ Yehuta kɛlɛ ɪcatɛ
wulaʊ waalɪ tʊ.
10 Kɔtəlaa taa nyɘ́ma ntɛ́ Yoyalipɪ pəyalʊ Yetaya na Yakɛŋ. 11 Na kɔtʊlʊ
sɔsɔ Ahitupi lʊlʊɣʊ tʊ Selaya, na Selaya lʊlʊɣʊ nyɘ́ma Melayɔtɪ, na Satɔkɪ, na
Mesulam, na Hilikiya. 12 Na pə́ sɔɔsəna pa lʊlʊŋ nyɘ́ma nasənaasa na hiu na
naalɛ (822). Mpa pa paasəɣəna Isɔ təseelɛ taa təma tɔ na Maləkiya lʊlʊɣʊ tʊ Ataya,
na Ataya lʊlʊɣʊ nyɘ́ma Pasehuu, na Sakalɪ, na Amsi, na Pelaliya, na Yelowam.
13 Na pə́ sɔɔsəna lʊlʊŋ nyɔɔŋ nyɘ́ma ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪlɛ na naalɛ (242) mpa pa kɛ́ ɪ
nyɘ́ma tɔ. Na Imɛɛ lʊlʊɣʊ tʊ Amasesayi, na Amasesayi lʊlʊɣʊ nyɘ́ma Misilemətɪ,
na Asayi, na Asalɛlɪ. 14 Na pə́ sɔɔsəna yoolaa taa yoolaa nɪɪnʊwa na pəlefɛɪ hiu
na naanʊwa (128), mpa pa kɛ́ ɪ nyɘ́ma tɔ. Pɛlɛ pa nyʊɣʊ tʊ ntɛ́ Haketolim pəyalʊ
Sapitiyɛlɪ.
15 Lefii nyɘ́ma taa ka wɛ Puni lʊlʊɣʊ tʊ Semaya, na Semaya lʊlʊɣʊ nyɘ́ma
Hasapiya, na Asəlikam, na Hasupɪ. 16 Na pə́ sɔɔsəna Lefii nyʊɣʊ nyɘ́ma Sapətayi,
na Yosapatɪ mpa pa paasəɣəna Isɔ təseelɛ waalɪ təma tɔ. 17 Na Asafɪ lʊlʊɣʊ tʊ
Mataniya na Mataniya lʊlʊɣʊ nyɘ́ma Sapəti, na Mika wei ɪ caaləɣɪ samtʊ yontu
kɛ Isɔ sɛɛʊ waatʊ tɔ, na Mataniya newaa taa lɛlʊ Pasukiya wei ɪ wɛ Mika waalɪ
tɔ na Yetutuŋ lʊlʊɣʊ tʊ Apəta, na Apəta lʊlʊɣʊ nyɘ́ma Kalalɪ na Samʊwa. 18 Lefii
nyɘ́ma kpɛnta ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪnaasa na liɣiti (284) kɛ́ Isɔ ɪcatɛ taa.
19 Pə́ kaasɪ nɔnɔɔsɪ taŋlaa Akupi, na Taləmɔŋ mpa na pa lʊlʊɣʊ nyɘ́ma pa
paasəɣəna nɔnɔɔsɪ tɔ. Pa kpɛnta nɪɪnʊwa na nɪɪtoso na naanʊwa na naalɛ (172).
20 Pə́ kaasɪ Isɛɣɛlɪ nyɘ́ma lɛlaa, na Lefii nyɘ́ma na kɔtəlaa, paa wei ɪ ka wɛ ɪ
təcaɣalɛ kɛ Yuta acalɛɛ taa. 21 Isɔ təseelɛ taa təmlataa ka wɛ Yosalɛm ɪcatɛ hɔɣɔlʊɣʊ
ŋku pa yaa sɪ Ofɛlɪ tɔ kʊ taa, na Siha, na Kisepa pá paasəɣəna-wɛ.

22 Yosalɛm taa Lefii nyáma nyʋgʋ tʋ ntέ Mika lʋlʋgʋ tʋ Usi, na Usi lʋlʋgʋ nyáma
Mataniya na Hasapiya na Pani. Pani ka ké Asafı lʋlʋgʋ tʋ ké. Mpɛ paa kɛna Isɔ
tɔsɛɛlɛ taa yontu paasɔnlaa. 23 Yonyoolaa tɔŋaya Isɔ kawulaya taa kʋsɔsıtʋ ké.
Na ısɔna paa sıı-wɛ sı pá la pa tɔma kɛ paa ıfemle nte tɔ.
24 Yuta pɔyalʋ Sela lʋlʋgʋ tʋ Mesesapɛlı pɔyalʋ Petahiya ka kɛna Isɛgɛlı nyáma
nyʋgʋ tʋ kɛ Pɛɛsı nyáma kawulaya taa.

Yuta nyáma mpa pa fɛı Yosalɛm taa tɔ

25 Yuta kpeka lʋlʋŋ nyáma lɛlaa ka caya tawa taa ké Kiliyatı-Aapa, na pɔ cɔlɔ
acalisi, na Tipɔŋ na pɔ cɔlɔ nyɔnsı na Yekapɔseyɛlı, na pɔ cɔlɔ nyɔnsı. 26 Na
Yesuwa, na Molata, na Pɛtı-Pɛlɛtı. 27 Na Hasaa-Suwalı, na Pɛɛsepa na pɔ cɔlɔ
acalɛɛ. 28 Na Sikɔlakı na Mekona na pɔ cɔlɔ acalɛɛ. 29 Na Aŋ-Limɔŋ, na Sola, na
Yaamutı. 30 Na Sanowa, na Atulam, na pɔ cɔlɔ acalɛɛ, na Lakisi na pɔ cɔlɔ acalɛɛ,
na Aseka na pɔ cɔlɔ acalɛɛ. Mpʋ tɔ, pɔ kpayau Pɛɛsepa kɛ ilim mpɔtɔŋ tɔɔ na pá
polo Hinom tɛtɛkɔlɛ kɛ ilim ntɔyɔŋ tɔɔ tɔyɔ paa cayaa.
31 Pɛncamɛɛ kpeka lʋlʋŋ nyáma ka cayana Kepa na Mikiması na Aya na Petɛɛlı
na pɔ cɔlɔ acalɛɛ. 32 Na Anatɔtı, na Nopı, na Ananiya. 33 Na Hasɔɔ, na Lama, na
Kitayim. 34 Na Hatitı, na Sepoyim, na Nepalatı. 35 Na Lotı, na Ono na niŋ tɔma
lataa tɛtɛkɔlɛ.
36 Lefii kpeka lɛnna líí Yuta taa na á sʋ́ʋ́ Pɛncamɛɛ nyɔntɛ taa.

12

Kɔtɔlaa na Lefii nyáma pa hɔla

1 Kɔtɔlaa na Lefii nyáma mpa na Selatɔyɛlı pɔyalʋ Solopapɛɛlı na Yesuwa pa
lʋna timpi paa pona-wɛ tɔ pa hɔla ntɔ. Selaya, na Imeya, na Isɔla. 2 Na Amaliya,
na Malukı, na Hatusi. 3 Na Sekaniya, na Lehum, na Melemɔtı. 4 Na Itoo, na
Kinetɔyi, na Apiya. 5 Na Miyamɛŋ, na Maatiya, na Pilika. 6 Na Semaya, na
Yoyalipı, na Yetaya. 7 Na Salu, na Amokı, na Hilikiya, na Yetaya. Panɛ ını pa
tɔna paa ké Lefii nyáma na kɔtɔlaa nyɔɔŋ nyáma kɛ Yesuwa pɔɔlɛ taa ké. 8 Lefii
nyáma taa yɔlaa ntέ Yesuwa, na Pinuwi, na Katɔmɔyɛlı, na Selepiya, na Yehuta,
na Mataniya. Mataniya na ı tɔyaya yɔlaa pa yookayana samtʋ yontu. 9 Na Lefii
nyáma mpa paa wɛ pa kiŋ na pá lakı Isɔ tɔmlɛ tɔ pɛlɛ pá cɔɔkı.
10 Yesuwa lʋlɔna Yoyakim, na Yoyakim lʋlı Iliyasipı, na Iliyasipı lʋlı Yoyata.
11 Na Yoyata lʋlı Yonataŋ, na Yonataŋ lʋlı Yatuwa.
12 Kɔtʋlʋ sɔsɔ Yoyakim pɔɔlɛ taa kɔtɔlaa lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyáma hɔla ntɔ. Selaya
lʋlʋgʋ tʋ ntέ Melaya, na Imeya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Hananiya. 13 Isɔla lʋlʋgʋ tʋ ntέ
Mesulam, na Amaliya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Yohanaŋ. 14 Na Mɛliku lʋlʋgʋ tʋ ntέ Yonataŋ,
na Sepaniya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Yosɛɛfʋ. 15 Na Halim lʋlʋgʋ tʋ ntέ Atɔna, na Melayɔtı
lʋlʋgʋ tʋ ntέ Hɛlɔkayi. 16 Na Itoo lʋlʋgʋ tʋ ntέ Sakalı, na Kinetɔŋ lʋlʋgʋ tʋ ntέ
Mesulam. 17 Na Apiya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Sikɔli, Pilitayi lʋlʋgʋ tʋ ntέ Miniyani, na
Motiya. 18 Na Pilika lʋlʋgʋ tʋ ntέ Samʋwa, na Semaya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Yonataŋ. 19 Na
Yoyalipı lʋlʋgʋ tʋ ntέ Matɔnayi, na Yoyata lʋlʋgʋ tʋ ntέ Usi. 20 Na Salayi lʋlʋgʋ tʋ
ntέ Kalayi, na Amokı lʋlʋgʋ tʋ ntέ Ipɛɛ. 21 Na Hilikiya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Hasapiya, na
Yetaya lʋlʋgʋ tʋ ntέ Netaneyɛlı.
22 Kɔtɔlaa sɔsaa Iliyasipı, na Yoyata, na Yohanaŋ, na Yatuwa pa waatʋnaa taa
ké pa ŋmaa Lefii lʋlʋŋ nyɔɔŋ nyáma, na kɔtɔlaa pa hɔla kɛ takɔlası taa. Halɔna
Pɛɛsı wulaʋ sɔsɔ Taliyusi kawulaya waatʋ.
23 Paa ŋmaawa Lefii lʋlʋgʋ nyɔɔŋ nyáma hɔla tɔtɔyɔ Kʋtɔɔsʋtʋ takɔlaya taa. Ile
Iliyasipı saalı Yohanaŋ pɔɔlɛ taa tike kɛ pɔ sıınaa.

24 Lefii nyɔɔŋ nyáma Hasapiya, na Selepiya, na Katəməyɛlı pəyalʊ Yesuwa, na
Lefii nyáma lɛlaa paa səŋna na pá yooki Isɔ sam yontu. Pə tala pa nyəntʊ, ılɛna
pá lá teitei ısıı Isɔ yʊlʊ Tafiiti ka sɛɣɛsʊɣʊ tɔ.
25 Nɔnɔɔsı taŋlaa Mataniya, na Pakəpukiya, na Opatiya, na Mesulam, na
Taləməŋ, na Akupi pa təmlɛ ntɛ́ sı pá feŋ wontu təsıılɛnaa mpa pa wɛ Isɔ təseɛlɛ
nɔnɔɣɔ tɔ. 26 Yesuwa pəyalʊ Yoyakim, Yosatakı saalı, na tɛtʊ nyʊɣʊ tʊ Nehemii
na kiiu nyəntʊ kɔtʊlʊ Isətəlası pa pɔɔlɛ taa kɛ́ pa lakaɣa pa təma.

Yosalɛm koluŋa tɛm sɔɔsı

27 Waatʊ wei pa tɛma ıcatɛ koluŋa kɛ ŋmaʊ, ılɛna pá yaa Lefii nyáma tənaɣa
timpiwɛ paa wɛɛ tɔɣɔ Yosalɛm, na pá lá acima na laŋhʊlʊmlɛ, na samtʊ yontu,
na kpɛŋkpɛŋnaa, na cəməŋ, na saŋkʊnaa. 28-29 Na yonyoolaa lıına acalɛɛ nna paa
ŋmawa pə cɔɔnaʊ Yosalɛm, na Netofa cɔlɔ, na Pɛtı-Kilikaa kɛ Kepa na Asəmafɛtı
hɔɣɔləŋ taa tɔ. 30 Ḿpúɣú kɔtəlaa na Lefii nyáma pa lapa nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʊɣʊ
kɔtaɣa. Na pá koti yəlaa təna sı, pɛlɛ pá lá mpʊ tɔtɔ. Ilɛna pá la ḿpúɣú koluŋa na
ka nɔnɔɔsı.
31 Tənaɣa Nehemii má, ma kpaasa Yuta nyʊɣʊ nyáma kɛ koluŋa tɔɔ, na má
faɣa yonyoolaa kɛ tɔm naalɛ. Na kancaalaɣa kpekəle náá məŋna ntɔɣɔŋ tɔɔ kɛ́
koluŋa tɔɔ, na Hute nɔnɔɣɔ kiŋ. 32 Pɛlɛ pa waalı kɛ́ Hosaya na Yuta nyʊɣʊ nyáma
hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ pa təŋaɣa. 33 Pə waalı kɛ́ Asaliya, na Isəla, na Mesulam, 34 na
Yehuta, na Pɛncamɛɛ, na Semaya, na Imeya. 35 Pɛlɛ pa waalı kɛ́ kɔtəlaa akantɛɛ
tɔkəlaa, na Sakuu, na Asafı pa lʊlʊɣʊ tʊ Sakalı, na Mikaya, na Mataniya, na
Semaya, na Yonataŋ. 36 Na ı tɛɛtʊnaa Semaya, na Asalɛlı, na Milalayi, na Kilalayi,
na Maayi, na Netaneyɛlı, na Yehuta, na Hanani, pɛlɛ pa təŋəɣı na pá tɔka cəməŋ
wei Isɔ yʊlʊ Tafiiti ka lupa tɔ. Kiiu nyəntʊ Isətəlası kɛlɛ kpekəle ńté tə nyʊɣʊ
tʊ. 37 Pa tala hite nɔnɔɣɔ kɛ Tafiiti tɛ tontoŋle ısɛntaa, ılɛna pá kpa koluŋa tɔɔ.
Haləna lʊmnaa nɔnɔɣɔ kɛ ıcatɛ ilim təlıılɛ tɔɔ.

38 Ḿpúɣú yonyoolaa naalɛ nyáma məlәna mpəlɛ tɔɔ, ılɛna má na samaa
hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ tá təŋ pa waalı na Məsası akele cɔlɔ, na tá lıı timpi koluŋa lapa
ıwalaʊ tɔ. 39 Na tá təŋna Ifəlayim nɔnɔɣɔ ısɔtaa tɔɔ na tá tala Yesana nɔnɔɣɔ na
tiina nyəŋka. Tə tɛɛ Hananeyɛɛlı akele na nıınʊwa (100) nyəŋ na tá tɛɛ heeŋ
nɔnɔɣɔ na kʊtaŋaɣa. 40 Ilɛna yonyoolaa kpeka naalɛ səŋ Isɔ təseɛlɛ kiŋ, na má na
hʊʊlaa mpa paa wɛ ma waalı tɔ táá səŋ tɔtɔ. 41 Na kɔtəlaa Iliyakim, na Maaseya,
na Miniyamɛŋ, na Mikaya, na Iliyohenayi, na Sakalı, na Hananiya pá hʊlәɣı
akantɛɛ. 42 Maaseya, na Semaya, na Ilasaa, na Usi, na Yohanaŋ, na Malәkiya,
na Ilam, na Isɛɛ paa wɛɛ tɔtɔ. Na Isəlahiya paasəɣəna yonyoolaa na pa yontu
nıukı.
43 Ḿpúɣú kʊyaŋku Isɔ lapa na pa təna pa laŋa hʊləməna acima kɛ teu, na pá lá
kɔtası kɛ sɔsɔm. Haləna pá kpɛnna Yosalɛm taa alaa na piya tɔtɔ, na pɛlɛ pa laŋa
hʊlʊmı. Na pa aŋmaala kɔkɔtɛ nıukı pooluŋ.

Lefii nyáma na kɔtəlaa pa paa nyəm

44 Ḿpúɣú waatʊ kʊlʊm ını ı taa pa kpa yəlaa mpa paa feŋiɣi tıŋ kancaalaɣa
kʊlʊlʊm, na kʊhaləm hɔɣɔləŋ naanʊwa taa kʊlʊm təsıılɛ tɔ. Mpɛ ını pa təmlɛ ntɛ́
sı pá kpeɣeli kɔtəlaa na Lefii nyáma pa tɔɣɔnaɣa ŋka ká lıukəna nɔnɔkila haləm
taa tɔ. Ilɛna Yuta samaa laŋlɛ hɛɛna kɔtəlaa na Lefii nyáma pa təma. 45 Mpi tɔ,
pa paasaɣana pa Isɔ təmlɛ kɛ́. Na pá lakı nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtası. Na
yonyoolaa, na nɔnɔɔsı taŋlaa tɔtɔ náá təŋəɣı wulaʊ Tafiiti na ı pəyalʊ Salʊməŋ pa
kʊsəsıtʊ. 46 Tampana tɔɔ pə kpaɣaʊ hatoo Tafiiti na Asafı pa waatʊ tɔ, yonyoolaa
nyɔɔŋ nyáma paasaɣana Isɔ sam na ı sɛɛʊ pə yontu kɛ́. 47 Solopapɛɛlı na Nehemii
pa waatʊnaa taa tɔ, Isɛɣɛlı nyáma cɛlaɣaa yonyoolaa na nɔnɔɔsı taŋlaa kɛ pa paa

nyəm, na pá cɛləɣı Lefii nyáma kɛ pa lsɔ kʋcɔɔŋ. Na pɛlɛ pá cɛləɣı Alɔŋ lʋlʋɣʋ nyáma kɔtəlaa kɛ pa paa nyəmnaa.

13

Nehemii feesiɣi lsɔ sɛɛʋ

1 Waatʋ ını ı taa ké pa kala samaa kɛ Moisi takəlaɣa. Ilɛna pá tala lonte nte tə taa pa ŋmaawa sı Amoni nyáma na Mowapʋ nyáma pa kaa sʋʋ mpa pa sɛɛkı lsɔ tɔ pa kpekəle taa tɔ. 2 Tampana tɔɔ, pɛlɛ pa taa mʋ lsɛɣelı nyáma na pá ha-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa na kʋnyɔnyɔɔm. Haləna Mowapʋ nyáma náá fɛlı Palaam kɛ liɣitee sı, í təŋsı lsɛɣelı nyáma kɛ mpusi. Ama tá lsɔ ná laɣasa mpusi ınəɣı koolee kʋpana. 3 Waatʋ wei lsɛɣelı nyáma níí mpʋ, ılɛna pá tú pa taa sı pa tɔɣɔnəɣı pa kpekəle taa ké kpaı nyáma.

4 Na páców pá takı mpʋ tɔ, kɔtʋlʋ Iliyasipı kɛ paa kpawa sı, í paasəɣəna lsɔ təseelɛ kutuluŋ lɛləŋ. Pəyele Iliyasipı lʋləta kɛlɛ Topiya. 5 Pə tɔɔ ké Iliyasipı hʋla Topiya kɛ lsɔ təseelɛ kutuluɣu sɔsɔɔʋ ŋku kʋ taa pa sıwa kʋtɔɣɔʋ ŋku pa hawa tɔ, na tulaalʋ, na lsɔ təseelɛ wontu na kɔtəlaa paa tete na tɔɣɔnaɣa, na sʋlʋm kʋfam, na nim pə hɔɣələŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ ŋku Lefii nyáma, na yonyoolaa, na nɔnɔɔsı taŋlaa pa tı tɔ.

6 Pə lakaɣa mpʋ tɔ ma fɛı Yosalɛm. Ma pola Papiloni wulaʋ sɔsɔ Atakəsɛsɛɛ tɛɣɛ ı kawulaɣa pənaɣa hiu na naanʋwa na naalɛ nyəŋka taa. Pə lapa wɛɛ naalɛ, ılɛna wulaʋ ha-m nɔɣɔ 7 na má məlı Yosalɛm. Ḿpúɣú ma nawa ısəna Iliyasipı hawa lsɔ təseelɛ kutuluɣu lɛŋkʋ kɛ Topiya tɔ, pə fɛı teu. 8 Tənaɣa páánáhuu ma taa na má lɔɣɔ Topiya wontu na awalı tɔɔ. 9 Ilɛna má yele na pá nyaalı kutuluŋ ınəɣı teu, na pá məŋna ı taa ké lsɔ təseelɛ wontu na kʋhaaŋ na tulaalʋnaa.

10 Ma nuwa tɔtɔ sı paa cɛləɣı Lefii nyáma kɛ pa paa nyəm. Pə tɔɔ ké pɛlɛ pa yela pa təma na pá məlı haləm taa, na yonyoolaa náá lá mpʋ tɔtɔ. 11 Ilɛna má kaləna hʋʋlaa kɛ ısəna pa lɔwa lsɔ təseelɛ tɔ. Kɛna má koti yonyoolaa na Lefii nyáma na pá məlı pa təma taa. 12 Ḿpúɣú Yuta nyáma sʋʋ ponaʋ kɛ tɔɣɔnaɣa pee, na sʋlʋm kʋfam, na nim pə hɔɣələŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ kɛ pə kutuluŋ taa. 13 Ilɛna má kpa kɔtʋlʋ Selemiya na takəlası ŋmaalʋ Satɔkı na Lefii tʋ Petaya na pá sɔɔsəna Sakuu pəyalʋ Hanaŋ, Mataniya saalı sı pá feŋiɣi kutuluŋ ını. Mpi tɔ, yəlaa ka lapa-wɛɣɛ naani ké, na pa təmlɛ ntɛ́ kʋhaaŋ talʋɣʋ kɛ pa taapalaa.

14 Haı, ma lsɔ, tɔɔsı pə təna mpi ma lapa tɔ. Taa sɔɔ ısəna ma lʋpa lsɔ təseelɛ təmlɛ na lsɔ sɛɛʋ pə tɔɔ tɔ.

15 Waatʋ ını ı taa ké ma nawa Yuta taa ké yəlaa, na pá nyaasəɣı pa lɛsɛŋnaa kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule. Na lɛlaa náá səɣəla tɔɣɔnaɣa na pá sʋkı pa kpaŋası kɛ sʋlʋm, na lɛsɛŋnaa, na fikinaa, na wontunaa lɛntı kɛ mpʋ na pá pukina Yosalɛm. Ilɛna má kpaalı-wɛ sı: I taa pɛɛtı pʋlʋɣʋ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule. 16 Pəlɛ pə paasi, Tiii nyáma mpa pa wɛ Yosalɛm tɔ, pɛlɛ pa kɔŋaɣana tiina, na wontu lɛntı, na pá pɛɛtəɣəna ıcatɛ nyáma na Yuta nyáma kɛ kʋyakʋ ŋkʋ kʋ wule. 17 Ḿpúɣú ma kaləna Yuta sɔsaa sı: I nawa ısaɣatʋ nti í lakı tɔ yaa í tá ná? I kʋɣı kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ nyʋɣʋ ké. 18 Mə cɔsɔnaa lapa ḿpúɣú. Pə tɔɔ ké Tacaa hɔma tá na tá ıcatɛ tá ŋkpaŋʋɣʋ. Ilɛna míí sɔɔsəɣı lsɔ páánákpaasʋɣʋ kɛ lsɛɣelı tɔɔ.

19 Pə kpaɣaʋ kʋyaŋku tɔɣɔ ma yelaa na pá təkəɣı Yosalɛm nɔnɔɔsı kɛ ilim tʋɣʋ waatʋ, na páców kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ caaləɣı, na pá tʋləɣı-sı na páców kʋ tɛŋ. Na má sıı ma taapalaa napəlı sı pá feŋ na nɔɣəlʋ í taa sʋʋna taatəlɛ natələɣı kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule. 20 Ḿpúɣú pɛɛtɛɛ nyáma təna lıına pa taatɛɛ kɛ Yosalɛm koluŋa kite, na pá sʋʋ ahoo kɛ tɔm kʋlʋm yaa naalɛ. 21 Tənaɣalɛ ma pɔɔsa-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í cakı ıcatɛ koluŋa kite? Na má kpaalı-wɛ sı: Ye í tasa mpʋ, maa kpa-mɛ.

Pə́ kpaɣau waatu ını tɔ, pa ta tasa məluɣu kɛ kuyaku kuhɛɛsuɣu wule. 22 Ḿpúɣú
ma tɔma Lefii nyə́ma sı: Ɩ la nyɔɔŋ tɔɔ asilima kɛɛluɣu kɔtaɣa. Ɩ polo í feŋ ıcatɛ
nɔnɔɣɔ, na yəlaa təŋ ısəna Ɩsɔ sıuwa kuyaku kuhɛɛsuɣu tɔɔ tɔ.
Haı, ma Ɩsɔ kupaŋ, tɔɔsı ma tɔɔ ké ntı ını tə taa, na ń wii ma pətɔɔtəlɛ.
23 Waatu ını ı taa tɔtɔɣɔ ma nawa sı, Yuta nyə́ma kpaɣa Asətɔtı na Amoni na
Mowapu nyə́ma alaa. 24 Na pa piya hɔɣɔluɣu yɔɣɔtəɣı Asətɔtı nyə́ma tɔm. Mpa
pá wɛ piitim mpi pə taa, pəlɛ pə tɔm kɛ pɛlɛ pa piya yɔɣɔtəɣı. Pa taa nɔɣɔlu taa
nukı Yuta nyə́ma tɔm. 25 Ḿpúɣú ma kaləna-wɛ, na má təŋsı-wɛɣɛ mpusi. Haləna
má má lɛlaa, na má kpɛsı pa nyɔɔsı. Na má yele na pá tuuna sı: Tə kaa ha tá
pɛɛlaa kɛ cefelinaa. Pəyele tá pəyalaa kaa kpaɣa-wɛ, yaa tá maɣamaɣa tɔtɔ. 26 Na
má pɔɔsı-wɛ sı: Pə taɣa mpu pə tusina wulau Saluməŋ kɛ ısaɣatu taa? Pəyele ı ka
kəla piitimnaa awulaa tənaɣa, na Ɩsɔ sɔɔla-ı na í kpa-ı Ɩsɛɣɛlı wulau. Paa na mpu
tɔ, alaa ta kpisi ılɛɣɛ pɛtuɣu kɛ ısaɣatu taa. 27 Tıı caa sı tə́ tasa nuu sı, í kpakəɣı
cefelinaa na í pəntəɣəna Tacaa kɛ mpu.
28 Yoyata pəyalaa taa lɛlu wei ı ké kɔtulu sɔsɔ Ɩliyasipı saalı tɔ ı ka ké Holoŋ tu
Sanəpala yətı ké. Pə tɔɔ ké ma ləsa-ı Yosalɛm taa.
29 Haı, ma Ɩsɔ, taa sɔɔ ısəna pa wakələɣı kɔtaɣa na nɔɣɔ ŋka nyana kɔtəlaa na
Lefii nyə́ma í pɛɛlaa tɔ.
30 Ḿpúɣú ma lapa samaa kɛ nyɔɔŋ tɔɔ asilima təna kɛɛluɣu kɔtaɣa. Na má kpaası
kusəsıtu nti tə huləɣı kɔtəlaa na Lefii nyə́ma pa təma tɔ tə toŋ. 31 Na má sıı tɔtɔ
sı: Ɩ haakı taası kɛ pə kuyɛɛŋ taa, na í kɔŋna tɛtu kancaalaɣa kululum tɔtɔ.
Haı, ma Ɩsɔ, tɔɔsı ma tɔɔ na ń la-m kupantu.

ƖSƎTƐƐ
TƆM TAKƎLAƴA
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa kɛɛsəɣı Yuta nyáma mpa pa pona Papiloni tɔ pa təm. Papiloni nyáma cɔɔsa Yuta nyáma mpɛɣɛ halәna pá lʊkı sı pá kpiisi-wɛ. Ama Ɩsɔ tá tisi. Ɩ yapa Yuta nyáma na Ɩsətɛɛ niŋ.

Ɩsəna pa faɣa Ɩsətɛɛ takəlaɣa tɔ:

Ɩsətɛɛ pəsa wulaʊ, titite *1:1–2:23*
Hamaŋ kʊləɣı Maatosee tɔɔ, titite *3:1–5:14*
Hamaŋ səm, titite *6:1–7:10*
Yuta nyáma kəlʊɣʊ kɛ pa kolontunaa, titite *8:1–10:3*

Wulaʊ Aselusi acima

1 Wulaʊ Aselusi*fa* tɔkaɣana kawulaɣa kɛ waatʊ ını ı taa. Pə kpaɣaʊ Ɛntı na pá polo Ɩtiyopii tɔ, pə hɔɣɔləŋ nuınʊwa na hiu na naatosompɔɣɔlaɣa (127) tɔɔ. [a] pa yaakı tətə sı Sɛɛləsɛsı. 2 Susi ıcatɛ sɔsɔɔlɛ taa ké Aselusi kawulaɣa kumte ka wɛɛ. 3 Ḿpúɣú ı kawulaɣa pənaɣa tooso nyəŋka taa, ı lapa acima kɛ ı waalı nyáma, na ı akewenaa sɔsaa, na Pɛɛsı na Metii nyáma, pə yoolaa nyʊɣʊ nyáma, na kʊfənɛɛnaa na kʊmataŋnaa sɔsaa. 4 Ɩsətʊnaa naatoso təcu ké ı lapa acima anı. Aselusi hʊla ı wɛnaʊ sɔsɔɔʊ, na ı sɔsɔɔntʊ pə fɛı yɔɣɔtʊɣʊ. 5 Pəlɛ pə waalı ké ı tasa acima lapʊ tətɔɣɔ Susi ıcatɛ heele taa yəlaa tənа. Pə kpaɣau sɔsaa na səkpema, na pə polo piya tɔ. Kʊyakʊ na kʊ ısikile kɛ ı lapa acima kɛ kawulaɣa nɔnɔɣɔ tɛɛ taɣa tɔɔ. 6 Paa kaɣa pɔɔŋ kʊpaŋ kʊhʊlʊməŋ ké. Na wei pa lii akpaayala tɔ, na ŋmuısı kʊsɛɛması. Na pá tamsəna liɣitee nyəɣətʊ kukuwee na pɛɛ kʊhʊlʊmɛɛ akelenaa. Pa suwa wʊla na liɣitee nyəɣətʊ pə katonaa taka ké pɛɛ kʊpana nna a wɛna ŋmaləm waanı waanı tɔ a taɣa tɔɔ. 7 Wulaʊ ka puu sʊlʊm kɛ sɔsɔm ké na luɣu kʊlʊmʊɣʊ. Ɩlɛna pá cɛkı wʊla poosiyanaa waanı waanı taa, na pá cɛləɣı yəlaa. 8 Paa wei ı nɔka ısəna tɔ, ḿpúɣú ı nyɔɔkı. Paa taŋəɣı nɔɣɔlʊ. Mpi tɔ, wulaʊ ka ha nɔɣɔ ké sı wei í nyɔɔkı ısəna pá cɛla-ı mpʊ. 9 Ḿpúɣú wulaʊ alʊ Fasiti ná lapa ı alʊtɔɣɔntəlɛnaa kɛ acima tətɔɣɔ kawulaɣa təyaɣa taa.

Wulaʊ alʊ Fasiti teeli pasʊɣʊ

10 Ḿpúɣú kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule, wulaʊ Aselusi haɣa sʊlʊm. Ɩ laŋlɛ hʊlʊmaa ılɛna í yaa ı təmlɛ lataa yəlaa kataası naatosompɔɣɔlaɣa. Mehumaŋ na Pisita na Haapona na Pikita na Apakəta na Setaa na Kaakası. 11 Na í heeli-wɛ sı: Ma alʊ Fasiti í taɣanı ı tı na í te ı kawulaɣa ntenuɣu na í lıı ma ısɛntaa. Na akewenaa sɔsaa na samaa pá ná ı teu. Mpi tɔ, ı ısɛntaa ka lıwaɣa pə fɛına saala. 12 Ama Fasiti ná kisa lıuʊ ısıı wulaʊ sıuʊ tɔ. Tənaɣa pə haŋa wulaʊ kɛ sɔsɔm, na ı páánáhuu. 13 Ḿpúɣú wulaʊ yɔɣɔtəna ısɔtʊlʊŋası nyəntaa. Pa nyəmá kawulaɣa təm hʊʊʊ na pə kiiŋ ké. Pácó pa ké laɣatʊ tasəlaa. 14 Mpɛɣɛlɛ Pɛɛsı na Metii yəlaa, Kaasena na Setaa na Atəmata na Taasisi na Mɛlɛsı na Maasena na Memukaŋ. Paa ké wulaʊ akewenaa naatosompɔɣɔlaɣa ké. Pa nyəmá ı lotu ké na pá lakı ı kawulaɣa taa ké təma sɔsɔɔna. 15 Ḿpúɣú ı pɔɔsa-wɛ sı: Wulaʊ má, ma tilaa na pá heeli Fasiti kɛ təm na í kisi tə mʊɣʊ. Ɩlɛ ye pa kɛɛsəna kiiŋ pepeɣe pə wɛɛ sı pá lapı-ı?

16 Tənaɣalɛ Memukaŋ cɔwa wulaʊ na ı akewenaa sɔsaa sı: Pə taɣa nyá tike kɛ Fasiti nyəna yem. Ama ı kpɛŋna nyá akewenaa sɔsaa, na nyá tɛtʊ taa yəlaa tənaɣa. 17 Pəlɛ pə paasi alaa təna ká tɛləsı-təɣı təma. Ɩlɛna pá nyənı pa paalaa kɛ

[a] **1:1** Aselusi: Papiloni wulaʊ kɛ pá yaa mpʊ na kʊlʊm ınəɣı

yem sɪ: Wulɑv kɑ yɑɑwɑ ɪ ɑlʊ nɑ í kisi pote. 18 Sɑŋɑ mɑɣɑmɑɣɑ Mete nɑ Pɛɛsɪ pə ɑkewenɑɑ sɔsɑɑ ɑlɑɑ kɑ nɪɪ-tɪ. Ilɛnɑ pɑ pɑɑlɑɑ yɔɣɔtəɣɪ nɑ pá kɛɛsəɣɪ-wɛ nɑ páánáá kpɑ-wɛ. 19 Tɔʊ, Tɑcɑɑ, ye mɑ tɔm lɑpɑ-ŋ teu, ɪlɛ n yele nɑ pá ŋmɑɑ Mete nɑ Pɛɛsɪ kiiŋ wei ɪɪ lɑɣɑsəɣɪ tɔ, ɪ tɑkəlɑɣɑ tɑɑ sɪ, Fɑsiti í tɑɑ tɑsɑ nyá kiŋ kɔntɛ. Ilɛnɑ wulɑv kpɑɣɑ ɑlʊ kʊfɑlʊ wei ɪ mʊnɑ pá kʊsɪ ɪ nyʊɣʊ tɔ. 20 Ye nyá kɑwulɑɣɑ sɔsɑɣɑ kɑnɛ, kɑ tɑɑ yəlɑɑ tənɑ nɪɪ tɔm tənɛ, ɪlɛ ɑlɑɑ ká nɪɪnɑ pɑ pɑɑlɑɑ. Pɑɑ pɑ ké səkpemɑ yɑɑ sɔsɑɑ.

21 Ḿpúɣú tɔm ntɪ tə lɑpɑ wulɑv nɑ ɪ ɑkewenɑɑ kɛ lelɛŋ, nɑ wulɑv lɑ ɪsɪɪ Memukɑŋ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. 22 Ilɛnɑ í ŋmɑɑ lɛɛtələnɑɑ nɑ pɑɑ hɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ kʊnʊŋ nɑ kʊ ŋmɑɑtʊ tɑɑ. Ḿpúɣú ɪ tilinɑ ɪ kɑwulɑɣɑ tɛtʊ tənɑ tɑɑ sɪ, pɑɑ ɑpɑlʊ wei ɪ kɛ sɔsɔ kɛ ɪ təyɑɣɑ tɑɑ ké, nɑ ɪ nsəmlɛ kɛ pɑɑ yɔɣɔtɪ.

2

Isətɛɛ pəsɑ wulɑv ɑlʊ

1 Wɑɑtʊ wei wulɑv páánáá hɛɛwɑ, ɪlɛnɑ í mɑɣɑsɪ ɪ ɑlʊ Fɑsiti tɔm kɛ ɪ tɑɑ. Nɑ ɪsəɲɑ ɪ sɪɪwɑ sɪ ɪ lɑkɪ-ɪ tɔ. 2 Ḿpúɣú ɪ təmlɛ nyáma ná mpʊ ɪlɛnɑ pá tɔ sɪ: Tɑcɑɑ, pá pɛɛkɪ-ŋ pɛɛlɑɑ mpɑ pɑ tɑ nyəntɑ ɑpɑlɑɑ nɑ pɑ lʊm lɪɪwɑ tɔ. 3 Mpʊ tɔ, kpɑ ɑkewenɑɑ kɛ kɑwulɑɣɑ hɔɣɔləŋ tənɑ tɑɑ, nɑ pá koti pɛɛlɑɑ telɑɑ mpɑ pɑ tɑ nyəntɑ ɑpɑlɑɑ tɔ. Alɑɑ kɑwulɑɣɑ təyɑɣɑ tɑɑ ké pɑɑ koti pɛɛlɑɑ mpɛɣɛ Susi ɪcɑtɛ tɑɑ. Ilɛnɑ yʊlʊ kɑtɑŋɑ Heke wei ɪ pɑɑsəɣənɑ-wɛ tɔ í cɛlɛ-wɛɣɛ mpi mpi pɑɑ lɑkənɑ kɑcɔkɑ tɔ. 4 Nɑ ye nyá lʊɣʊ í sʊʊ pɑ tɑɑ wei, ɪlɛ n kpɑɣɑ-ɪ nɑ ń lɛɛtɪ Fɑsiti lonte tɑɑ.

Ḿpúɣú tɔm ntɪ tə mɑɣɑ wulɑv nɑ í lɑ mpʊ.

5 Yutɑ tʊ nɔɣɔlʊ ɪ kɑ wɛnnɑ Susi ɪcɑtɛ tɑɑ, nɑ pá yɑɑ-ɪ sɪ Mɑɑtosee. I kɑ ké Pɛncɑmɛɛ kpekəle tʊ, nɑ ɪ cɔsɔnɑɑ ntɛ́ Kisi nɑ Simeyi nɑ ɪ cɑɑ kɛlɛ Yɑyii. 6 I nɑ Yutɑ wulɑv Yekoniyɑ nɑ lɛlɑɑ kɛ Pɑpiloni wulɑv Nepukɑnɛsɑɑ kɑ kuuwɑ nɑ í ponɑ ɪ tɛ. 7 Ḿpúɣú Mɑɑtosee cɑɑ neu nɑ ílé ɪ ɑlʊ pɑ səpɑ, nɑ pə́ yele sulɑv kɛ pɛɛlɔ. Pɑ yɑɑ-ɪ sɪ Hɑtɑsɑ nɑ pá cuɣusɪ-ɪ sɪ Isətɛɛ. I ɪsɛntɑɑ kɑ lɪɪwɑɣɑ pə fɛɪnɑ. Ilɛnɑ Mɑɑtosee kpɑɣɑ-ɪ nɑ í tɔɔ-ɪ.

8 Wɑɑtʊ wei pɑ kpɑɑlɑ wulɑv tɔm ntəɣɪ mpʊ, ɪlɛnɑ pá koti pɛɛlɑɑ kɛ Susi ɪcɑtɛ tɑɑ, nɑ Isətɛɛ tətɔ. Nɑ pɑ pɑɑsənlʊ yʊlʊ kɑtɑŋɑ Heke feŋiɣi pɑ tɔɔ. 9 Ḿpúɣú Isətɛɛ tɔm lɑpɑ ɑpɑlʊ ɪnəɣɪ teu. Ilɛnɑ Isətɛɛ kpɑɣɑ-ɪ nɑ nyʊɣʊ. Tənɑɣɑ ɪ hɑ-ɪ kpɑkpɑɑ kɛ kɑcɔkɑ wontu, nɑ í hʊlɪ-ɪ wɑɑʊ kʊpɑŋkʊ kɛ ɑlɑɑ təyɑɣɑ tɑɑ, nɑ í cɛlɛ-ɪ kɑwulɑɣɑ təyɑɣɑ pɑɑsənlɑɑ ɑlʊ nyáma kɛ nɑɑtosompɔɣɔlɑɣɑ. 10 Amɑ Isətɛɛ tɑ yele nɑ pá nyɪ sɪ ɪ ké Yutɑ tʊ, teitei ɪsɪɪ Mɑɑtosee kɑ kisinɑ-ɪ tɔ. 11 Mɑɑtosee pukɑɣɑ ɑlɑɑ təyɑɣɑ nɔnɔɣɔ tɛɛ ké nɑ í nɑɑkɪ Isətɛɛ ɑlɑɑfəɣɑ, nɑ ɪsəɲɑ pɑ lɑkɪ-ɪ tɔ.

12 Pɪɪ wɛɛ ké sɪ pɑɑ pɛɛlɔ wei í lɑ kɑcɔkɑ kɛ pənɑɣɑ təcu ɪsɪɪ pɑɑ sɪʊʊ ɑlɑɑ tɔ. Nim mpi pɑ yɑɑ sɪ miili tɔɣɔ pɑ cɑɑləɣɪ sɑɣɑlʊɣʊ kɛ ɪsɔtʊnɑɑ nɑɑtoso. Pə wɑɑlɪ nɑ pá sɑɣɑlɪ lɛmpənɑɑ tɔtɔɣɔ ɪsɔtʊnɑɑ nɑɑtoso lɛlʊ. Pɑ tɛŋ mpʊ tɔɣɔ pɛɛlɑɑ mpɛ pɑ puki wulɑv kiŋ nɑ pá kɑɑsəɣɪ təmɑ. 13 Ye pɛɛlɔ wei ɪ kʊlɑ tɛɛʊ, í nɔkɑ mpi pɑ cɛləɣɪ-ɪ ké nɑ í kpɛŋnɑ. 14 Tɑɑnɑɣɑ tɑɑnɑɣɑ ké pɑ pukɑɣɑ nɑ kʊ femɑ tɑnɑŋ, ɪlɛ pɑ polo ɑlɑɑ təyɑɣɑ nɑɑlɛ nyəŋkɑ ŋkɑ kɑ tɑɑ yʊlʊ kɑtɑŋɑ Sɑɑsəkɑsɪ feŋiɣi-wɛ tɔ. Nɑ ye wulɑv tɑ nyɪɪlɪ wei nɑ í yɑɑ ɪ həte, ílé ɪɪ tɑsəɣɪ tənɑɣɑ məlʊɣʊ.

15 Kʊyɑŋku pə tɑlɑ Apihɑyili pɛɛlɔ Isətɛɛ pote tɔ. Isətɛɛ kɑ ké Mɑɑtosee neu wei ɪ kɑ tɔkɑɑ ɪsɪɪ ɪ kʊlʊlʊ tɔɣɔ. Isətɛɛ tɑ pɛɛkɪ sɪ ɪ kpɑkəɣɪ pʊlʊɣʊ yem. Amɑ Heke kɛɛsɑ-ɪ mpi mpi tɔ, pə tike kɛ ɪ kpɑɣɑɑ. Isətɛɛ tɔm kɑ wɛ pɑ tənɑ mpɑ pɑ nɑɑkɑɣɑ-ɪ tɔɣɔ teu ké. 16 Wulɑv Aselusi kɑwulɑɣɑ pənɑɣɑ nɑɑtosompɔɣɔlɑɣɑ nyəŋkɑ tɑɑ ké pɑ sʊʊnɑ Isətɛɛ kɛ kɑwulɑɣɑ təyɑɣɑ tɑɑ, kɛ pɑ ɪsɔtʊ nɑɑnʊwɑ nyəŋ wei pɑ yɑɑ sɪ Tepe tɔ ɪ tɑɑ. 17 Ḿpúɣú wulɑv lʊɣʊ sʊʊ Isətɛɛ nɑ pə́ kəlɪ ɪ ɑlɑɑ tənɑ. Ilɛnɑ wulɑv hʊlɪ Isətɛɛ kɛ pɛɛlɛɛ nɑ suulu nɑ pə́ kəlɪ pɛɛlɑɑ lɛmpɑ tənɑ. Ḿpúɣú Aselusi kpɑ Isətɛɛ kɛ wulɑv ɑlʊnyəŋ kɛ Fɑsiti lonte tɑɑ, nɑ í temɪ-ɪ kɑwulɑɣɑ ntenuɣu. 18 Ḿpúɣú wulɑv

lapa acima kɛ Isətɛɛ təɔ. Ilɛna wulau yaa ı waalı nyə́ma na akewenaa sɔsaa. I cɛpa ı tɛtu yəlaa kɛ lampuu, ı lapa-wɛyɛ kucɔɔŋ na luɣu kulumuɣu na kawulaɣa toŋ.

19 Waatu wei paa kota pɛɛlaa kɛ tɔm naalɛ nyəm tɔ, Maatosee ka wɛ wulau
təmlɛ taa ké təna. 20 Ama Isətɛɛ ka təka nti Maatosee ka kisəna-ı tɔɣɔ. I ta yele na
pá nyəmı-ı sı ı ké Yuta tu. Mpi tɔ, ı seeki Maatosee kɛ ısıı ı ka wɛu ı tɛ tɔ.

Maatosee waasuɣu kɛ wulau

21 Waatu wei Maatosee ka wɛ wulau təmlɛ taa ké mpu tɔ. Kuyaku nakulı,
kawulaɣa təyaɣa nənɔɔsı taŋlaa Pikitaŋ na Tɛlɛkı pa mu wulau na páánáá, na pá
caakaɣa-ı niŋ tuɣu. 22 Maatosee nıı mpu, ılɛna í taɣası Isətɛɛ, na ílé í heeli-təɣı
wulau. 23 Pa təŋa tɔm ntı tə nɔɔhɛɛ, ılɛna pá maɣana-təɣı mpu. Mpúɣú pa pusa
apalaa asaɣaa mpɛ pa naalɛ na tuɣu. Ilɛna wulau yele na pá ŋmaa tɔm ntəɣı ı
kawulaɣa kutɔɔsutu takəlaɣa taa.

3

Hamaŋ taa kpanau kɛ Yuta nyə́ma

1 Mpúɣú pəlɛ pə waalı wulau Aselusi kusa Akakı tu Hametata pəyalu Hamaŋ
nyuɣu na í kpa-ı ı waalı tu. 2 Ilɛna wulau sıı sı ı kawulaɣa taa akewenaa təna í
həntı Hamaŋ kɛ atɛ na pá sɛɛ-ı. Ama Maatosee ná kisa mpu ını pə lapu. 3 Mpúɣú
akewenaa lɛlaa pɔɔsa-ı sı: Pepe tɔɔ ké nn lakı ısıı wulau sııwa tɔ? 4 Paa kuyaku
ŋkuɣu pa pɔɔsaɣa-ı mpu. Ilɛna í cɔ-wɛ sı: Ma ké Yuta tu. Ntɛna pá taɣası-təɣı
Hamaŋ sı pa naakı sı ı ká la ısəna. 5 Hamaŋ cɛkənaa sı Maatosee ıı həntəɣı-ı atɛ,
ılɛna ı páánáá huu. 6 Hamaŋ nııwa sı Maatosee ké Yuta tu, pə tɔɔ ké ı caakaɣa sı í
kpiisi í na ı yəlaa Yuta nyə́ma lɛlaa mpa pa wɛ Aselusi kawulaɣa təna taa tɔ. Sı í
ku Maatosee tike tɔ, təlɛ tə ta maɣa-ı. 7 Mpúɣú Aselusi kawulaɣa pənaɣa naanuwa
na naalɛ nyəŋka ısɔtu kancaalaɣa nyəŋ wei pa yaa sı Nisaŋ tɔ ı taa Hamaŋ maɣasa
pəle nte pa yaa sı pulim tɔ, sı ı nyəŋ kuyaku ŋku ı ká kpiisi Yuta nyə́ma ısıı ı
maɣasuɣu ı taa tɔ. Ilɛna pá tɔɣɔ pa ısɔtu naanuwa na naalɛ nyəŋ wei pa yaa sı
Ataa tɔ.

Hamaŋ maɣasuɣu sı í kpiisi Yuta nyə́ma

8 Mpúɣú Hamaŋ təma wulau sı: Yəlaa napəlı pa wɛnna nyá tɛtu hɔɣələŋ təna
taa. Pa wɛna pa mpaa ké, pa yaasi ta nəɣəsəna yəlaa lɛlaa. Pəyele paa təŋəɣı nyá
kiiŋ. Ile pə ta muna sı ń yele-wɛ. 9 Ye pə maɣa-ŋ ile n ha nɔɣɔ na pá kpiisi-wɛ.
Ile ma kaa laŋ pə liɣitee nyəɣətu kɛ təɔnənaa ŋmunuɣu nuınuwa (300) na má cɛla
kawulaɣa liɣitee paasənlaa na pá tu kpancoou taa.

10 Mpúɣú wulau ləsa ı kukuule nte ı yusəɣəna tɔ na í cɛla Yuta nyə́ma kolontu
Hamaŋ. 11 Ilɛna í təmı-ı sı: Ma ha-ŋ yəlaa mpɛ na pa liɣitee, lana-wɛyɛ ısəna n
caa tɔ.

12 Mpúɣú Hamaŋ kota wulau takəlası ŋmaalaa kɛ ısɔtu kancaalaɣa nyəŋ kuyɛɛŋ
naanuwa na tooso wule. Ilɛna pá ŋmaa takəlası kɛ tɛtu feŋlaa na kumataŋnaa
sɔsaa na nyuɣu nyə́ma. Mpúɣú pa tɛləsəna paa piitim mpi pə taa, na pá tu wulau
hətɛ na ı kuyusum. 13 Mpúɣú pa tilina lɛɛtələnaa mpɛyɛ tillaa kɛ pa tɛtu təna taa
sı pá kpiisi Yuta nyə́ma təna təpaı. Pə kpaɣau kukpatəlaa na piya tɔ. Ilɛna pá
kuu pa wɛnau tənaɣa kuyaku kulumuɣu taa ké pa ısɔtu naanuwa na naalɛ nyəŋ
Ataa kuyɛɛŋ naanuwa na tooso wule. 14 Pıı wɛɛ sı pá tɛləsı lɛɛtələnaa mpɛ pa tɔm
kɛ paa tɛtu hɔɣəluɣu ŋku ku yəlaa ké, na paa wei ı sɔəlu pıı kuyaku ŋku ku wule.
15 Mpúɣú tillaa tɛɛna asewa ısıı wulau ka heeluɣu-wɛ tɔ na pá kpaalı tɔm ntəɣı
Susi ıcatɛ taa. Wulau na Hamaŋ pa caɣaa na pá nyɔɔkı, ılɛna tɔm ntı tə cukı ıcatɛ.

4

Maatosee sələmvɣv kɛ Ɩsətɛɛ sɪ í sənа-wɛ

1 Maatosee nɪɯa pə tənа mpi pə lakɪ tɔ. Ɩlɛna í cəlɪ ɪ wontu na laŋwakəllɛ na ɪ suu ləyaɣa nyəntv. Na í pəlɪ ɪ nyvɣv taa kɛ́ təlvma, na í cɔɔ ɪcatɛ na í makɪ kapusi. 2 Ḿpúɣú ɪ pola kawulaɣa nɔnɔɣɔ na í səŋ tənа. Mpi tɔ, pa kisina ləyaɣa wontu suulaa kɛ nɔnɔɣɔ ŋkɛɣɛ. 3 Paa tɛtv hɔɣɔlvɣv ŋku kv taa kɛ́ wulav tɔm ntɪ tə talaa, Yuta nyɛ́ma laŋa wakələɣɪ kɛ́ tətɔɣɔtɔɣɔ. Na pá hɔkəɣɪ nɔɔsɪ na pá wiiki na pa paɣalɛ suuki ləyaɣa wontu, na pá həntəɣɪ təlvma taa.

4 Ḿpúɣú Ɩsətɛɛ təmlɛ nyɛ́ma alvnyəma na yəlaa kataasɪ pa polaa na pa heeli Ɩsətɛɛ kɛ Maatosee laŋwakəllɛ tɔm. Ɩlɛna sɔɣɔntv kpa Ɩsətɛɛ kɛ sɔsɔm na í tilina Maatosee kɛ wontu, sɪ í wɔɣɔsɪ ɪ ləyaɣa nyəntv. Ɩlɛna Maatosee kisi. 5 Tənaɣa Ɩsətɛɛ yaa kataŋa Hatakɪ wei wulav ka cɛla-ɪ sɪ í lakɪ-ɪ təmlɛ tɔ na í tili-ɪ sɪ: Polo ń pɔɔsɪ Maatosee sɪ pepe lapəna. 6 Ḿpúɣú Hatakɪ pola Maatosee kiŋ kɛ kawulaɣa təyaɣa nɔnɔɣɔ tənaɣa ɪcatɛ patəma taa. 7 Ɩlɛna Matosee kɛɛsɪ-ɪ pə tənа mpi pə maɣana-ɪ tɔ. Ɩ kɛɛsa-ɪ tɔtɔɣɔ liɣitee ɪsəna Hamaŋ sɪɪ ɪ nɔɣɔ sɪ, ye ɪ lɪɪna Yuta nyɛ́ma təkvlɛ ɪ ká tv wulav kpancoou taa tɔ. 8 Ɩlɛna Maatosee cɛlɛ-ɪ Yuta nyɛ́ma kvɣv tɔm nti pa kpaala Susi taa tɔ pə takəlaɣa sɪ: Cɛla Ɩsətɛɛ na ń kɛɛsɪ-ɪ pə tənа. Sɪ polo wulav kiŋ na ń wiina-ɪ na ń sələmɪ-ɪ suulu kɛ Yuta nyɛ́ma tɔm. 9 Ḿpúɣú Hatakɪ polaa na í heeli Ɩsətɛɛ kɛ Maatosee tɔm ntɪ. 10 Tənaɣa Ɩsətɛɛ məŋna Hatakɪ sɪ í heeli Maatosee sɪ: 11 Pə kpaɣav wulav təmlɛ nyɛ́ma tənа, na ɪ tɛtv hɔɣɔləŋ yəlaa tənа tɔ, pa nyəmá sɪ paa apalv yaa alv svvna wulav taɣa tɔɔ na pá ta yaa-ɪ, səm kɛ́. Ama wei wulav ká hvlɪ ɪ wvla kpátúɣú sɪ ɪ yaa-ɪ tɔ ɪ paasi kɛ́. Pəyele ma kvyɛɛŋ hiu na naanvwa kɔlɔ wulav ta yaata-m ɪ cɔlɔ. 12-13 Tənaɣa Maatosee tilaa sɪ pá heeli Ɩsətɛɛ sɪ: Taa hvv sɪ nyá tike n ká fitina səm sɪ n wɛ wulav təyaɣa taa tɔ pə tɔɔ yoo. 14 Ama ye ń kisa tɔm tənɛ tə paasənav, pɪɪ waasɪ Yuta nyɛ́ma. Ɩlɛ nyá na nyá təyaɣa nyɛ́ma mə tənaɣa ntɛ́. Halɪ ntanyɪ pə maɣamaɣa pə tɔɔ kɛ́ n pəsa wulav alv. 15 Ḿpúɣú Ɩsətɛɛ tilaa sɪ pa heeli Maatosee sɪ: 16 Polo ń koti Yuta nyɛ́ma mpa pa wɛ Susi tɔ pa tənа na pá hɔkɔ nɔɔsɪ kɛ ma tɔɔ kɛ́ kvyɛɛŋ tooso. Ɩ taa tɔɣɔ í taa nyɔɔ, paa ilim paa ahoo. Ma na ma təmlɛ nyɛ́ma alvnyəma taa hɔkɔ nɔɔsɪ kɛ mpv tɔtɔ. Paa na kiiu wɛɛ tɔ, maa svv wulav tɔɔ, na ye maa sɪ ma sɪ.

17 Ḿpúɣú Maatosee tɛɛwa na í la pə tənа mpi Ɩsətɛɛ heela-ɪ tɔ.

5

Ɩsətɛɛ yaa wulav na Hamaŋ kɛ təɣɔv

1 Ḿpúɣú pa nɔhɔkvtv kvyakv tooso nyəŋkv wule, Ɩsətɛɛ suu ɪ kawulaɣa wontu na í polo na í səŋ wulav taɣa tɔɔ. Na wulav náá caɣa ɪ kawulaɣa kumte tɔɔ kɛ́ nɔnɔkeelasɪ. 2 Waatv wei wulav na Ɩsətɛɛ na í səŋa mpv, ɪlɛna Ɩsətɛɛ nyvɣv te na wulav hvlɪ-ɪ ɪ wvla kpátúɣú na Ɩsətɛɛ polo í tokina kv nɔɣɔ taa. 3 Ḿpúɣú wulav pɔɔsa-ɪ sɪ: Alaafəya kɛlɛ? Heeli-m mpi n caakɪ tɔ, paa ma kawulaɣa hɔɣɔlvɣv maa ha-ŋ. 4 Ntɛna Ɩsətɛɛ cɔ sɪ: Haɪ, ma cɛ, alaafəya kɛ́. Ma caa kɛ́ sɪ nyana Hamaŋ í kɔɔ ma tɛɣɛ saŋa na í təɣɔ.

5 Ḿpúɣú wulav tila kpakpaa kɛ Hamaŋ waalɪ sɪ pá polo Ɩsətɛɛ tɛɣɛ təɣɔv ɪsɪɪ ílé ɪ nyɪlvɣv tɔ. Ɩlɛna pá tɛɛ. 6 Pa nyɔɔkaɣa svlvm kɛ waatv wei ɪlɛna wulav pɔɔsɪ Ɩsətɛɛ sɪ: Pepeɣe n nyɪləɣɪ yee? Paa ma kawulaɣa hɔɣɔlvɣv, maa ha-ŋ. 7-8 Mpvɣvlɛ Ɩsətɛɛ sɪ: Haɪ, ma cɛ, nti ma nyɪləɣɪ teu təɣɔlɛ sɪ cele nyana Hamaŋ í kɔɔ ma tɛɣɛ təɣɔv tətɔ. Ɩlɛ maa heeli-ŋ nti tə wɛɛ tɔ.

Hamaŋ caakɪ Maatosee kvɣv

9 Ḿpúɣú Hamaŋ lɪɪna Ɩsətɛɛ tɛɣɛ kvyakv ŋkv na laŋhvlvmlɛ səsɔɔlɛ. Ɩlɛna í maɣana Maatosee kɛ wulav təyaɣa nɔnɔɣɔ, ama Maatosee ta kvlɪ yaa í nyəɣəlɪ

sɪ ɪ sɛɛkɪ Hamaŋ, ɪlɛna páánáhuu Hamaŋ. 10 Ɩlɛna í kpa ɪ tɪ na í kpe na í tili na
pá yaa ɪ taapalaa na ɪ alʊ Sɛlɛɛsɪ. 11 Ḿpúɣú Hamaŋ sama ɪ tɪ na ɪ wɛnaʊ sɔsɔɔm na
ɪ pəyalaa kʊpiŋ. Na teeli wei wulaʊ tʊ-ɪ na í kpa-ɪ ɪ akewenaa na ɪ waalɪ nyə́ma
pa nyʊɣʊ tʊ tɔ. 12 Pəlɛ pə paasi, na í tasa sɪ: Ma tike təkoŋ ké Ɩsətɛɛ ləsaa sɪ ma
sɪɪ wulaʊ na tə tɔɣɔ ɪ tɛ. Pə́cɔ́ cele ma na wulaʊ tə tasəɣɪ Ɩsətɛɛ tɛɣɛ məlʊɣʊ na tə́
tɔɣɔ tɔtɔ. 13 Ama ma maɣana Yuta tʊ Maatosee kɛ wulaʊ təyaɣa nɔnɔɣɔ. Ɩlɛna ma
laŋlɛ wakəlɪ na má sɔɔ tənɛ ɪnɪ tə tənatə tɔɔ.

14 Ḿpúɣú Hamaŋ alʊ Sɛlɛɛsɪ na ɪ taapalaa tənatɔma sɪ: Pá saakɪ tesika na ká
kʊlɪ ɪsɪɪ mɛɛtələnaa hiu na kakpasɪ. Ɩlɛna cele tanaŋ ń sələmɪ wulaʊ na pá pusi
Maatosee na-kɛ. Ɩlɛ nyana wulaʊ í ká polo tɔɣɔʊ na laŋhʊlʊmlɛ.

Tənaɣa tɔm tənɛ tə maɣa Hamaŋ, na í lá na pá saakɪ tesika.

6

Wulaʊ kʊsʊɣʊ kɛ Maatosee nyʊɣʊ

1 Ḿpúɣú ahoo anɪ wulaʊ ta pəsɪ na í too. Ɩlɛna í yele na pá kɔna kʊtɔɔsʊtʊ
takəlaɣa na pá kala-ɪ-ké. 2 Tənaɣa pa maɣana ka taa sɪ: Maatosee ka kula wulaʊ
təyaɣa taŋlaa Pikitaŋ na Tɛlɛkɪ pa waalɪ. Waatʊ ɪnəɣɪ pɛlɛ pa caakaɣa wulaʊ kɛ
niŋ tʊɣʊ. 3 Kɛlɛna wulaʊ pɔɔsɪ sɪ: Na pepeɣe pa kʊsəna Maatosee nyʊɣʊ kɛ mpʊ
ɪnɪ pə tɔɔ? Ntɛna təmlɛ nyə́ma sɪ pa ta lapɪ-ɪ pʊlʊ.

4 Ḿpúɣú wulaʊ pɔɔsaa sɪ: Awe wɛ taɣa tɔɔ?

Ɩlɛ pɪɪ pana Hamaŋ ka polaa sɪ ɪ sələməɣɪ wulaʊ sɪ pá pusi Maatosee na tesika
ŋka paa saakaa tɔ. 5 Ntɛna təmlɛ nyə́ma heeli wulaʊ sɪ: Hamaŋ səŋna taɣa tɔɔ.
Ɩlɛna wulaʊ sɪ: Ɩ sʊʊ.

6 Hamaŋ sʊʊwa ɪlɛna wulaʊ pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ye wulaʊ caa ɪ kʊsɪ yʊlʊ nyʊɣʊ, pepeɣe
paa lapɪ-ɪ?

Ḿpúɣú Hamaŋ hʊʊwa ɪ taa sɪ: Ma nyʊɣʊ kɛ ɪ caa kʊsʊɣʊ. 7 Ntɛna í cɔ wulaʊ sɪ:
8 Tacaa, cɛlɛ-ɪ nyá kawulaɣa wontu, na nyá kpaɣanʊ wei pa tema ntenuɣu tɔ.
9 Ɩlɛna nyá akewenaa taa nɔɣəlʊ suu-ɪ wontu ntɪ na í caɣasɪ-ɪ kpaɣanʊ tɔɔ. Ɩlɛna í
cɔɔna-ɪ ɪcatɛ nɔnɔɔsɪ tɛɛ, na í kpaaləɣɪ sɪ: Ɩɪ naakɪ ɪsəna wulaʊ lakɪ yʊlʊ wei ɪ nyʊɣʊ
ɪ kʊsəɣɪ tɔ.

10 Ḿpúɣú wulaʊ təma Hamaŋ sɪ: Kpaɣa wontu kɛ nɔɔnɔɔ na kpaɣanʊ, ɪsɪɪ n
yɔɣɔtaa tɔ. Polo ń la ḿpúɣú Yuta tʊ Maatosee, wei ɪ wɛ ma təmlɛ taa ké ma nɔnɔɣɔ
tɛɛ tɔ. Taa sɔɔ mpi n yəɣɔtaa tɔ pə taa pʊlʊ.

11 Tənaɣa Hamaŋ kpaɣa wontu na kpaɣanʊ na í suu Maatosee. Ɩlɛna í cɔɔna-
ɪ ɪcatɛ nɔnɔɔsɪ tɛɛ ké kpaɣanʊ tɔɔ. Na í kpaaləɣɪ lɔlɔ sɪ: Ɩɪ naakɪ ɪsəna wulaʊ lakɪ
yʊlʊ wei ɪ nyʊɣʊ ɪ kʊsəɣɪ tɔ. 12 Pə waalɪ ké Maatosee məla wulaʊ nɔnɔɣɔ kiŋ. Ɩlɛna
Hamaŋ náá se na í sʊʊ ɪ təyaɣa na í taka ɪ ɪsɛntɔɔ na laŋwakəllɛ səsɔɔlɛ. 13 Ḿpúɣú
ɪ kɛɛsa ɪ alʊ Sɛlɛɛsɪ na ɪ laɣatʊ tasəlaa tənaɣa mpi pə maɣana-ɪ tɔ. Ɩlɛna pɛlɛ pá
tɔmɪ-ɪ sɪ: Maatosee wei ɪ ɪsɛntaa pə sʊʊ-ŋ tisuɣu kɛ ɪsəntɔ tɔ, ɪ ké Yuta tʊ ké. N
kaa kpaɣa pʊlʊɣʊ ɪ tɔɔ, n kpisaa ké. 14 Pa tɔŋna ḿpúɣú yɔɣɔtʊɣʊ ɪlɛ wulaʊ tillaa
kɔmaɣalɛ na pá yaa Hamaŋ kɛ kpakpaa sɪ í na wulaʊ pá polo Ɩsətɛɛ tɛɣɛ tɔɣɔʊ.

7

Hamaŋ kʊɣʊ

1 Ḿpúɣú wulaʊ na Hamaŋ pa pola Ɩsətɛɛ tɛɣɛ tɔɣɔʊ. 2 Waatʊ wei pa caɣa sʊlʊm
nyɔɔʊ ɪlɛna wulaʊ pɔɔsɪ Ɩsətɛɛ kɛ kʊlʊmtʊ ntɪ ɪ ka pɔɔsa-ɪ tete tɔ sɪ: Pepeɣe n
nyɪɪləɣɪ yee? Paa ma kawulaɣa hɔɣəlʊɣʊ maa ha-ŋ.

3 Mpʊɣʊlɛ Ɩsətɛɛ sɪ: Haɪ, ma cɛ, ma nyɪɪləɣɪ ké sɪ ń ya má na ma yəlaa tá weesiŋ.
4 Pə taɣa pʊlʊ, pa pɛɛta-tʊ sɪ pa lɛntəɣɪ na pá kpiisi-tʊ. Ye paa pɛɛta-tʊɣʊ sɪ tə tɔɣɔ
yomle, maa sumaɣa ma taa nɔkɪ na má kaɣatəɣɪ-ŋ.

5 Ḿpúɣó wulau pɔɔsa Ɩsətɛɛ sɪ: Pepee, awe maɣasəna ḿpúɣó ɪ taa? Le-tʊ?
6 Ntɛna Ɩsətɛɛ sɪ: Tá kolontu səsɔ ɪnəɣəlɛ ɪsaɣau Hamaŋ ɪnɛ.
Tənaɣa Hamaŋ tənʊɣʊ lʊla pee kɛ wulau na Ɩsətɛɛ pa ɪsɛntaa təna. 7 Ilɛna wulau
kʊləna páánáa kɛ tətɔɣɔlɛ na í lɪɪ nɔnɔɣɔ tɛɛ ké tɪɪŋ tɛɛ. Hamaŋ cɛkənaa sɪ ɪ tɔm
tɛma, ɪlɛna í saalɪ Ɩsətɛɛ kiŋ na í wiikina-ɪ sɪ: Waasɪ-m. 8 Wulau lɪɪna awalɪ na í
sʊʊ, ɪlɛ ɪ maɣana Hamaŋ luŋa Ɩsətɛɛ təcaɣalɛ ntɛ́. Mpʊɣʊlɛ wulau mapa kapuka
sɪ: Pə kpɛŋna ma alʊ na ń́ kpiki ɪlɛɣɛ ma ɪsɛntaa cənɛ tɔtɔ?
Wulau nɔɣɔ ta tɪɪ tiita atɛ. Ilɛna təmlɛ nyə́ma hɔkɔ Hamaŋ ɪsɛntɔɔ. Ḿpúɣó pa
hɔkaɣa mpa pə wɛɛ sɪ pá kʊ tɔ. 9 Ḿpúɣó təmlɛ nyə́ma taa lɛlʊ wei pa yaa sɪ Hapona
tɔ ɪ heela wulau sɪ: Hamaŋ ka saaka tesika na ká kʊlɪ mɛɛtələnaa hiu na kakpasɪ
kɛ ɪ nɔnɔɣɔ tɛɛ sɪ, ɪ pusiɣi Maatosee wei ɪ ka waasa-ŋ tɔ. Ilɛna wulau sɪ: Pa pusi-ɪ
təna.
10 Ilɛna pá pusi-ɪ na tesika ŋka ɪ ka saaka Maatosee tɔɔ tɔ. Ilɛna wulau páánáa
tii təfɛ.

8

1 Ḿpúɣó wulau Aselusi hawa Ɩsətɛɛ kɛ Yuta nyə́ma kolontu Hamaŋ təyaɣa na
ɪ nyəm təna kɛ kʊyakʊ ŋkʊ. Ilɛna Ɩsətɛɛ hʊlɪ wulau kɛ Maatosee sɪ ɪnɪ ɪ lʊlʊyʊ tʊ
kɛ-ɪ. Ntɛna wulau náá yaa Maatosee 2 na í cɛlɛ-ɪ kukuule nte ɪ ka mʊ Hamaŋ kiŋ
tɔ, na Ɩsətɛɛ sɪɪ-ɪ Hamaŋ təyaɣa paasənlʊ.

Wulau sənau kɛ Yuta nyə́ma

3 Ḿpúɣó Ɩsətɛɛ tasa wulau kɛ yɔɣɔtənau. I hota ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ ké na wula na í wiina-
ɪ sɪ: Səŋsɪ ɪsaɣatʊnaa mpa Akakɪ tʊ Hamaŋ ka taɣana Yuta nyə́ma tɔɔ tɔ. 4 Ilɛna
wulau hʊlɪ Ɩsətɛɛ kɛ ɪ wʊla kpátúɣó na í kʊlɪ na í səŋ ɪ ɪsɛntaa. 5 Na í tɔ sɪ: Haɪ ma
cɛ, ma caa sɪ ń́ yele na pá ŋmaa na pá səŋsɪ tɔm nti Akakɪ tʊ Hametata pəyalʊ
Hamaŋ ŋmaawa sɪ, pa kú Yuta nyə́ma mpa pa wɛ nyá kawulaɣa tɛtʊ təna taa tɔ.
6 Ma kaa pəsɪ na má nyənəɣɪ ma yəlaa səm kɛ mpʊ.
7 Ḿpúɣó Aselusi cɔ Ɩsətɛɛ na Yuta tʊ Maatosee sɪ: Iɪ naa ma ha Ɩsətɛɛ kɛ Hamaŋ
təyaɣa. Ma yelaa na pá pusɪ-ɪ na tesika kɛ timpi ɪ tʊ Yuta nyə́ma tɔɔ ké niŋ tɔ.
8 Mpʊ tɔ, ma kaa pəsɪ na má laɣasɪ tɔm nti pa sɪɪna ma hətɛ na pá tʊ ma kʊyʊsʊm
tɔ. Ilɛ í ŋmaa lɛɛtəlɪ kɛ ɪsəna í caakɪ sɪ pá waasɪ Yuta nyə́ma tɔ. I ŋmaa-ɪ na ma
hətɛ taa na í tʊ ma kʊyʊsʊm.
9 Ḿpúɣó Maatosee kota wulau takəlasɪ ŋmaalaa kɛ kʊyakʊ ŋkʊ kʊ maɣamaɣa.
Pɪɪ ké pa ɪsɔtʊ tooso nyəŋ Sifaŋ kʊyakʊ hiu na tooso nyəŋkʊ wule ké. Ilɛna pá
ŋmaa takəlasɪ kɛ Yuta nyə́ma na tɛtʊ feŋlaa, na tɛtʊ hɔɣələŋ nɪɪnʊwa na hiu na
naatosompɔɣɔlaɣa (127). Pə kpaɣau hatoo Ɛntɪ halәna Ɩtiyopii tɔ, pə kʊmataŋnaa
sɔsaa na nyʊɣʊ nyə́ma kɛ pa ŋmaawa na pá tɛləsəna paa piitim mpi pə taa.
Na Yuta nyə́ma tɔm taa tɔtɔ. 10 Wulau Aselusi hətɛ kɛ pa ŋmaanaa na pá tʊ ɪ
kʊyʊsʊm. Ilɛna tillaa caɣa ɪ kpaɣanəŋ sewa nyəŋ na pá pona lɛɛtələnaa mpɛɣɛ
tɛtʊ təna taa. 11 Lɛɛtələnaa mpɛ pa taa tənaɣa wulau ha nɔɣɔ kɛ tɛtʊ təna taa Yuta
nyə́ma sɪ: I kpeɣeli na í taŋ. Paa piitim mpi pə yəlaa í kɔma-mɛɣɛ yoonau í kʊ-
wɛ, na í kpɛŋna pa alaa na pa piya na í kuu pa wɛnau. 12 Ɩsɔtʊ naanʊwa na naalɛ
nyəŋ Ataa kʊyakʊ naanʊwa na tooso nyəŋkʊ wule maɣamaɣa kɛ í ká la mpʊ ɪnəɣɪ
tɛtʊ təna taa. 13 Pɪɪ wɛɛ sɪ pá tɛləsɪ lɛɛtələnaa mpɛ pa tɔm kɛ paa tɛtʊ hɔɣɔlʊyʊ ŋku
kʊ yəlaa ké, na pácɔ́ Yuta nyə́ma sɔɔlʊ pɪɪ na pá lɛɛtɪ pa kolontunaa kɛ kʊyakʊ
ŋkʊ kʊ wule. 14 Tillaa nɪɪ wulau tɔm ntəɣɪ mpʊ ɪlɛna pá kpa kawulaɣa kpaɣanəŋ
tɔɔ na pá hɔkɔ na pá tɛɛ. Ḿpúɣó pa heela tɔm ntɪ tɔtɔɣɔ Susi ɪcatɛ taa.
15 Ḿpúɣó Maatosee lɪɪ wulau tɛ, na í suu kawulaɣa wontu na pá lii-təɣɪ
akpaayala na tə hʊlʊmaa, na kpoŋkpontu toŋ nyəntʊ capa kʊsɛɛm na í tema wʊla
ntenuɣu. Ilɛna Susi ɪcatɛ nyə́ma wiliti. 16 Ḿpúɣó pə hɛɛsa Yuta nyə́ma laŋa kɛ

sɔsɔm na pá nıı leleŋ na pə́ kʋsı pa nyʋɣʋ. 17 Mpúɣú wulaʋ tɔm ntı tə tala paa tɛtʋ hɔɣɔlʋɣʋ ŋku, na paa ıcatɛ nte tə taa. Ulɛna Yuta nyə́ma laŋa hʋlʋmı katatəlaɣa na pá lá acima. Mpúɣú sɔɣɔntʋ kpa piitim lɛmpı nyə́ma na pa taa paɣalɛ mʋ Yutaıtʋ.

9

Yuta nyə́ma lɛɛtʋɣʋ

1 Waatʋ wei pə tala pa ısɔtʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋ Ataa kʋyakʋ naanʋwa na tooso nyəŋkʋ wule, ısıı tɛtʋ nyə́ma ká ŋmakəlı Yuta nyə́ma ısıı wulaʋ ka sıʋ tɔ. Ulɛna pə́ laɣası na Yuta nyə́ma məlı-wɛɣɛ ŋmakəlʋɣʋ. 2 Mpúɣú Yuta nyə́ma kota paa ıcatɛ nte tə taa ké tɛtʋ təna taa, na pá taŋ na pá yoona mpa pa puki pa kʋɣʋ tɔ. Ama Yuta nyə́ma tɔm lapa yəlaa kɛ sɔɣɔntʋ kɛ teu. Pa taa nɔɣɔlʋ ta pəsı na í la-wɛɣɛ pʋlʋ. 3 Mpúɣú Maatosee tɔm lapa sɔɣɔntʋ kɛ akewenaa sɔsaa, na tɛtʋ feŋlaa, na kʋmataŋnaa sɔsaa, na kawulaɣa taa nyʋɣʋ nyə́ma, na pá sɛɛna Yuta nyə́ma tɔɔ. 4 Mpi tɔ, Maatosee nyʋɣʋ ka kʋla ı təmlɛ taa ké na ı həte yaa na pə́ tala tɛtʋ hɔɣɔləŋ təna taa, na ı toŋ sɔɔsəɣı tam.

5 Mpúɣú Yuta nyə́ma kʋwa pa kolontunaa tənaɣa sɔsɔm, na pá lana mpa paa caakı-wɛ tɔɣɔ ısəna pa sɔɔlaa tɔ. 6 Pa kʋwa yəlaa nasəlɛ na nıınʋwa (500) kɛ Susi ıcatɛ taa. 7-10 Mpúɣú pa kʋwa Yuta nyə́ma kolontu Hametata pəyalʋ Hamaŋ pəyalaa naanʋwa. Pa həla ntɛ́ Pasanetata, na Taləfɔŋ, na Asəpata, na Polata, na Ataliya, na Alitata, na Paamaseta, na Alisayi, na Alitayi, na Fayesata. Ulɛ pa ta kuu pa wɛnaʋ.

11 Mpúɣú pa heela wulaʋ kɛ kʋyakʋ ŋkʋ kʋ maɣamaɣa kɛ yəlaa ısəna pa kʋwa Susi ıcatɛ taa tɔ. 12 Ulɛna wulaʋ heeli Ɩsətɛɛ sı: Yəlaa nasəlɛ na nıınʋwa (500) ké Yuta nyə́ma kʋwa Susi ıcatɛ taa tike, na pə́ sɔɔsəna Hamaŋ pəyalaa naanʋwa. Ɩsəntɔ pa kaa laŋ kʋɣʋ kɛ sɔsɔm kɛ tɛtʋ hɔɣɔləŋ lɛləŋ taa. Ye n nyıləɣı pʋlʋpʋ tɔtɔ, ılɛ n sələmı-m, maa ha-ŋ-wı.

13 Ulɛna Ɩsətɛɛ sı: Haı, ma cɛ, ma caa ké sı ń ha Yuta nyə́ma kɛ kʋyakʋ kɛ cele ısıı saŋa na pá pusi Hamaŋ pəyalaa naanʋwa wei pa kʋwa mpʋ tɔ na tıŋ.

14 Mpúɣú wulaʋ ha nɔɣɔ na pá kpaalı mpúɣú Susi ıcatɛ taa na pá pusi-wɛ na tıŋ. 15 Pə fema pa ısɔtʋ Ataa kʋyɛɛŋ naanʋwa na lıɣıti nyəŋkʋ wule, ılɛna Susi ıcatɛ taa Yuta nyə́ma kʋ yəlaa ŋmʋnʋɣʋ nıınʋwa (300). Ama pa ta kuu pa wɛnaʋ.

16 Mpúɣú tɛtʋ hɔɣɔləŋ lɛləŋ taa Yuta nyə́ma kotaa na pá taŋ pa kʋlaa. Halə́na pá kʋ pa kolontunaa na mpa paa caa-wɛ tɔ pa taa ké yəlaa iyisi nııtoso na naanʋwa na kakpası (75000). Ulɛ pa wɛnaʋ kɛ pa ta kuu. 17 Pa ısɔtʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋ kʋyakʋ naanʋwa na tooso wule kɛ pə lapa mpʋ. Pə fema naanʋwa na lıɣıti nyəŋkʋ ılɛna pá lá kʋlɛyɛ acima kʋyakʋ sɔsɔɔʋ. 18 Ama kʋyakʋ naanʋwa na tooso na lıɣıti taa ké Susi ıcatɛ taa Yuta nyə́ma ná kotaa na pá kʋ pa kolontunaa. Ulɛna pá lá naanʋwa na kakpası nyəŋkʋ kɛ acima kʋyakʋ sɔsɔɔŋkʋ. 19 Pə tɔɔ ké ye pə tala pa ısɔtʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋ Ataa, kʋyakʋ naanʋwa na lıɣıti nyəŋkʋ wule, acalɛɛ səkpena taa Yuta nyə́ma lakı acima ké na pá haakı təmaɣa kʋcɔɔŋ.

Acima kʋtɔɔsɛɛ

20 Mpúɣú Maatosee ŋmaa kʋyɛɛŋ ını ı tɔm na í tilina Yuta nyə́ma mpa paa wɛ tɛtʋ təna taa tɔ. Paa pəcələ pəcələ nyə́ma, paa pooluŋ nyə́ma. 21 Na í sıı sı: Paa pənaɣa ŋka í ká tɔɣɔ mə ısɔtʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋ Ataa kʋyakʋ naanʋwa na lıɣıti na naanʋwa na kakpası wule kɛ acima. 22 Mpi pə tɔɔ tɔ, kʋyɛɛŋ ınəɣı Yuta nyə́ma fita pa kolontunaa. Ɩsətʋ ını ı taa ké pa laŋwakəllɛ pəsa laŋhʋlʋmlɛ na pa wahala náá pəsı kʋpantʋ. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı pá tɔɣɔ acima kɛ kʋyɛɛŋ ını na pá ha pa təma na kʋnyɔntʋnaa kɛ kʋcɔɔŋ. 23 Mpúɣú Yuta nyə́ma mʋwa nti Maatosee ŋmaawa tɔ na pá sıı sı: Tíí lakı mpúɣú paa pənaɣa ŋka.

24 Ntɛna Maatosee tɔɔsɪ-wɛ sɪ Akakɪ tʊ Hametata pəyalʊ Hamaŋ wei ɪ ké Yuta
nyə́ma kolontu tɔ ɪ ka tɛma ɪ taa ké sɪ ɪ kpiisiɣi-tʊ. Halə́na í maɣasɪ pəle nte pa
yaa sɪ Pulim tɔ, na í sɪɪna ta kʊɣʊ kʊyakʊ. 25 Ama Ɩsətɛɛ ná wulaʊ, ɪlɛna ílé ɪ ŋmaa,
na ɪsaɣatʊ nti Hamaŋ ka tʊ ɪ taa ké Yuta nyə́ma tɔɔ tɔ, tá məlɪ ɪ nyʊɣʊ taa. Pə tɔɔ ké
pa pusa ɪ na ɪ pəyalaa na tɪɪŋ. 26 Pə tɔɔ ké pa ha kʊyɛɛŋ ɪnəɣɪ pəle maɣasʊɣʊ hətɛ
sɪ Pulim. Mpúɣú pa kɛɛsə́na lɛɛtəlɪ taa tɔm, na nti tɪɪ maɣana-wɛ tɔ. Ilɛna 27 pá
sɪɪ sɪ pá na pa piya na Yuta tapəsələŋ paa təkɪ acima kɛ kʊyɛɛŋ ɪnəɣɪ paa pənaɣa
ŋkaɣa teitei ɪsɪɪ Maatosee sɪɪʊ tɔ. 28 Pə wɛɛ sɪ tɛtʊ tə́na taa Yuta nyə́ma tə́na na pa
waalɪ lʊlʊŋ nyə́ma paa təkɪ Pulim acima anɛɣɛ tam tɔɔ ké, pa kaa sɔɔ a tɔɔ.

29 Mpúɣú Ɩsətɛɛ na Yuta tʊ Maatosee pa tasa lɛɛtəlɪ naalɛ nyəŋ kɛ ŋmaaʊ sɪ pə́
sɔɔsɪ kancaalaɣa nyəŋ kɛ toŋ kɛ Pulim tɔm taa. 30 Aselusi tɛtʊ hɔɣɔləŋ nɪɪnʊwa
na hiu na naatosompɔɣɔlaɣa taa (127), Yuta nyə́ma kɛ pa ŋmaa lɛɛtələ́naa mpɛ
sɪ pə́ ha-wɛɣɛ alaafəya. 31 Ilɛna pa na pa waalɪ lʊlʊŋ nyə́ma pa tɔkɪ Pulim acima
anəɣɪ kʊyɛɛŋ wei Ɩsətɛɛ na Maatosee pa sɪɪ-wɛ tɔ. Pa yɔɣɔta nɔhɔkʊtʊ na wula
nna paa wii na pə fɛɛ acima kʊyɛɛŋ ɪnɪ tɔ pə tɔm. 32 Mpúɣú Ɩsətɛɛ lapa na Pulim
acima pəsɪ pʊlʊ sɔsɔɔm. Ilɛna pá ŋmaa-təɣɪ takəlaɣa taa.

10

Maatosee waasʊɣʊ kɛ Yuta nyə́ma

1 Mpúɣú wulaʊ Aselusi tʊ lampuu kɛ tɛtʊnaa mpa pa tə́na ɪ tɔɣaa tɔ pa yəlaa,
halə́na pə́ kpɛnna tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔ. 2 Pa kɛɛsa Aselusi təma lɛnna nna a
hʊləɣɪ ɪ toŋ na ɪ pəsʊɣʊ tɔ, na ɪsə́na ɪ kʊsa Maatosee nyʊɣʊ tɔ pə tɔm kɛ Metii na
Pɛɛsɪ awulaa takəlaɣa taa. 3 Yuta tʊ Maatosee ka kɛna wulaʊ waalɪ tʊ təkpem. I
paasaɣana ɪ Yuta nyə́ma kɛ teu ké. Ilɛna pɛlɛ pá tʊɣʊna-ɪ na pa luɣu sʊʊ-ɪ teu.

SOOPU
TƆM TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa kɛɛsəɣı apalʊ wei pa yaa sı Soopu tə ı təm. Ɩ ka təma teu ké ı fɛına ısaɣatiya. Haləna ıləɣəʊ náá tə sı Ɩsə ha Soopu təɣə ı təntɛ wɛ teu. Ḿpúɣó Ɩsə yelaa na pə́ maɣası Soopu na pə́ kpiisi ı piya, na ı wɛnaʊ təna, na ı alaafəya tətə. Paa na mpʊ Soopu ta lə təəŋ. Ama ı cɛkənaa ké sı Ɩsə kɛlɛ pə təna pə tʊ na ı lakı ısəna ı caakı tə. Pə waalı ké Ɩsə məŋna Soopu kɛ ı wɛnaʊ mpi pʊı kpiisaa tə pə tənaɣa təm naalɛ.

Ɩsəna pa faɣa Soopu takəlaɣa tə:

Soopu təm təə kʊtʊlʊtʊ, titite *1–2*
Soopu na ı taapalaa tooso, titite *3–31*
Ilihu kʊyəɣətʊtʊ, titite *32–37*
Ɩsə kʊyəɣətʊtʊ, titite *38:1–42:1-6*
Kʊtəkətʊ, titite *42:7-17*

Satanı maɣasʊɣʊ kɛ Soopu kɛ təm kancaalaɣa nyəm

1 Apalʊ nəɣəlʊ ı ka wɛnna Wusi tɛtʊ taa, na pá yaakı-ı sı Soopu. Apalʊ ını ı fɛına kawaliya, ı təŋəɣı tampana, ı nyaŋna Ɩsə, na í cələɣı ısaɣatʊ. 2 Soopu ka lʊla apalʊpiya kɛ naatosompəɣəlaɣa ké, na pɛɛlaa tooso. 3 Ɩ wɛna təmlɛ nyə́ma kɛ tuutuuma. Yooyoonaa ná wɛ iyisi tooso (3000), naaŋ kʊhaləŋ kɛ nasəlɛ na nıınʊwa (500). Kpaŋası ná wɛ nasəlɛ na nıınʊwa (500), heeŋ kɛ iyisi naatosompəɣəlaɣa (7000). Apalʊ ını ı nyʊɣʊ ka kələna kʊlʊɣʊ kɛ ilim təlıulɛ tɛtʊ taa.

4 Ye ı pəyalaa í kɛɛsaa, pa lakı acima ké na pá kaasəɣı təma. Pa yaakı pa newaa alʊ nyə́ma tooso, na pá cəəkı təma tɛ na pá təkı na pá nyəəkı. 5 Ye pa cəə pa təna pa tɛ na pá cuɣusi, ılɛ Soopu koti ı piya na í la-wɛɣɛ nyəəŋ təə asilima kɛɛlʊɣʊ kətaɣa. Kʊ feŋ tanaŋ, ılɛna í kʊlı ləŋ, na í lá paa wei ı nyʊɣʊ taa ké kətaɣa ŋka kəkə lusa ka təna tə. Mpi tə, Soopu maɣasaɣa ı taa ké sı, ntanyı ı piya tʊʊwa Ɩsə na sí wakələna-ı sı lotu taa. Ḿpúɣú ı lakaɣa tam.

6 Ḿpúɣó kʊyakʊ nakʊlı ısətaa yəlaa*fa* pola Tacaa kiŋ, na Satanı wɛ pa hɛkʊ. [a] ı yəɣətaa ké sı Ɩsə pəyalaa. Ama tá tʊwa sı ısətaa yəlaa. 7 Ntɛna Tacaa pəəsı-ı sı: N lıına le?

Satanı sı: Ma lıuwaɣa sı ma cəəkı tɛtʊ. 8 Kɛlɛna Tacaa sı: Ɩsəntə n ta laŋ ma təmlɛ tʊ Soopu kɛ naʊ. Ɩ fɛına saala ké atɛ. Ɩ fɛına kawaliya, ı təŋəɣı tampana, í nyaŋna-m, na ı cələɣı ısaɣatʊ. 9 Mpʊɣʊlɛ Satanı nəɣə təkpaʊ sı: Yem təə ké Soopu nyaŋna-ŋ? 10 N kenta í na ı yəlaa na ı wɛnaʊ pa təə, na ń kooli ı kʊlapəm kɛ kʊpantʊ. Haləna ı təla huki katatəlaɣa kɛ tɛtʊ taa tə se. 11 Təʊ, tʊ́ niŋ kɛ Soopu wɛnaʊ təə na ń ná. Ye ílé ı ta tʊʊ-ŋ ılɛ ma yele nəɣə.

12 Mpʊɣʊlɛ Tacaa təma Satanı sı: Ma tʊwa Soopu kʊwɛnam kɛ nyá niŋ taa. Ama taa tokina ı maɣamaɣa ké. Ilɛna Satanı yele Tacaa na í tɛɛ.

13 Ḿpúɣó kʊyakʊ nakʊlı Soopu pəyalaa, na ı pɛɛlaa, pa wɛ pa taalʊ tɛ, na pá təkı na pá nyəəkı. 14 Ɩlɛ təmlɛ tʊ nəɣəlʊ pola Soopu kiŋ ntɛ́ na í heeli-ı sı: Tə halaɣana naaŋ ntɛ́ na kpaŋası náá təkı təna. 15 Tənaɣalɛ Sapa nyə́ma tii tá təə, na pá kʊ́ təmlɛ nyə́ma lɛlaa, na pá kuu təla. Ma tike ma fitina na má kəə sı ma heeliɣi-ŋ.

---

[a] **1:6** ısətaa yəlaa: Cənɛ ılɛ tə təŋa nasaala təm Piipilinaa taa nəɣəlʊɣʊ. Ɩlé

16 Təmlɛ tʊ ɪnɪ ɪ nɔɣɔ ta tɪɪ tiita atɛ ɪlɛ təmlɛ tʊ lɛlʊ ná kɔmaɣalɛ, na í tɔ sɪ: Tɛʊ tii
heeŋ kaləkəŋ na təmlɛ nyə́ma pa tɔɔ, na pə́ kú pa təna. Ma tike kɛ pə sɔɔwa na
má kɔɔ sɪ ma heeliɣi-ŋ.
17 Təmlɛ tʊ ɪnɪ ɪ nɔɣɔ ta tɪɪ tiita atɛ, ɪlɛ təmlɛ tʊ lɛlʊ kɔmaɣalɛ na í tɔŋ sɪ: Papiloni
ŋmɪɪlaa kpeka tooso tii tá tɔɔ. Ɪlɛna pá kú təmlɛ nyə́ma na laɣatɛ, na pá kuu
yooyoonaa. Má tike kɛ pə sɔɔwa na má kɔɔ sɪ ma heeliɣi-ŋ.
18 Təmlɛ tʊ ɪnɪ ɪ nɔɣɔ ta tɪɪ tiita atɛ, ɪlɛ təmlɛ tʊ lɛlʊ kɔmaɣalɛ na í heeli Soopu
sɪ: Nyá pəyalaa na nyá pɛɛlaa ka kota pa taalʊ tɛ na pá tɔkɪ na pá nyɔɔkɪ. 19 Ɪlɛna
kacuculaɣa sɔsaɣa nakəlɪ ká ma kutuluɣu ŋkuluŋasɪ liɣiti na toŋ, na kú kpɛsɪ na
kú takɪ-wɛ na pá sɪ. Ma tike kɛ pə sɔɔwa na má kɔɔ sɪ ma heeliɣi-ŋ.
20 Tənaɣalɛ Soopu kʊlaa na í cəlɪ ɪ toko, na í looli ɪ nyʊɣʊ. Ḿpúɣú ɪ həɲta Ɪsɔ ké
atɛ na í saalɪ ḿpúɣú ɪ ɪsɛntɔɔ. 21 Ɪlɛna í tɔ sɪ:
Kpɛtɛ kɛ ma too lʊla-m,
na kpɛtɛ tɔtɔɣɔ maa məlɪ tɛtʊ tɛɛ.
Tacaa hana, kʊlʊm ɪnɪ ɪ kpaɣana.
Mpʊ tɔ, maa sɛɛ-ɪ ké.
22 Pə təna mpi pə maɣana Soopu kɛ mpʊ tɔ, ɪ ta pəntəna Ɪsɔ ké pə taa. Pə́có ɪ ta
yɔɣɔtɪ-ɪ ɪsaɣatʊ.

2

Soopu maɣasʊɣʊ tɔm naalɛ nyəm

1 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ ɪsɔtaa yəlaa pola Tacaa kiŋ tɔtɔ, na Satanɪ wɛ pa hɛkʊ.
2 Ntɛna Tacaa pɔɔsɪ-ɪ sɪ: N lɪɪna le?
Ɪlɛna Satanɪ cɔ-ɪ sɪ: Ma lɪɪwaɣa sɪ ma cɔɔkɪ tɛtʊ. 3 Kɛlɛna Tacaa sɪ: Ɪsəntɔ n ta laŋ
ma təmlɛ tʊ Soopu kɛ naʊ. Ɪ fɛɪna saala ké atɛ. Ɪ fɛɪna kawaliya, ɪ təŋəɣɪ tampana, ɪ
nyaŋna-m, na í cələɣɪ ɪsaɣatʊ. Ɪlɛna Ɪsɔ tasa sɪ: Satanɪ nyá yelina na má tú Soopu
kɛ wahala kɛ yem. Ama ílé ɪ kisa kʊwakələm ké təsaɣasaɣa. 4 Tənaɣalɛ Satanɪ
nɔɣɔ təkpaʊ sɪ pa tuka ɪtuule sɪ: Pa haa púúɣú ké na kʊlɛ kú ha. Yʊlʊ wɛna mpi
təɣɔ ɪ kʊɣɪ na í yana ɪ weesuɣu. 5 Tɔʊ, Ɪsɔ tú niŋ kɛ Soopu tənʊɣʊ na ɪ mʊwa tɔɔ na
ń na. Ye ɪ ta tʊʊ-ŋ, ɪlɛ ma yele nɔɣɔ.
6 Ntɛna Tacaa heeli Satanɪ sɪ: Tɔʊ, ma tʊ Soopu kɛ nyá niŋ taa. Ama taa tokina
ɪ weesuɣu ké.
7 Ḿpúɣú Satanɪ yela Tacaa na í tɛɛ. Ɪlɛna í tú Soopu kɛ hiŋ ɪsaɣaŋ kɛ pə kpaɣaʊ
ɪ nyʊɣʊ na pə́ tii ɪ nɔntaaləŋ tɔ. 8 Ɪlɛna Soopu caɣa təlʊma taa, na í hiki tataɣa na
í kaaləɣəna ɪ tɪ.
9 Ḿpúɣú Soopu alʊ təma-ɪ sɪ: N sɛɛsa ɪsəlɛ sɪ ń taa wakələna Ɪsɔ suwe? Tʊʊ-ɪ, na
ń sɪ na ń hɛɛsɪ. 10 Ntɛna Soopu cɔ-ɪ sɪ: Alʊ nyá, n yɔɣɔtəɣɪ mpʊ ɪsɪɪ kpaŋtʊ suwe?
Ye Ɪsɔ ka lakaɣa-tʊɣʊ kʊpantʊ na tá laŋa hɛɛwa. Ɪ kɔma na í lakɪ-tʊɣʊ ɪsaɣatʊ tə
kisi?
Paa na Soopu wahala ɪnəɣɪ mpʊ tɔ, ɪ ta pəntəna Ɪsɔ ké natələɣɪ ɪ yɔɣɔtaɣa taa.

Soopu taapalaa tooso təm

11 Soopu ka wɛna taapalaa tooso ké. Mpɛɣɛlɛ Temaŋ tʊ Ɪlifasɪ, na Suha tʊ
Pilitatɪ, na Naama tʊ Sofaa. Pa nɪɪwa Soopu wʊsasɪ tɔm, ɪlɛna pá polo sɪ pa
wiiliɣɪ-ɪ na pá caɣa ɪ kiŋ na pá hɛɛsɪ ɪ laŋlɛ. 12 Pa loosa Soopu kɛ pooluŋ na pá
wɪɪ-ɪ nyəm. Pa kpətəna-ɪ na pá cɛkəna-ɪ, ɪlɛna pá tʊlɪ nɔɔsɪ, na pá cəlɪ pa tokonaa,
na pá ŋmɪɪsɪ pa nyɔɔŋ taa ké tɛtʊ. 13 Ɪlɛna pá caɣa atɛɣɛ ilim na ahoo kɛ kʊyɛɛŋ
naatosompɔɣɔlaɣa. Pa ta yɔɣɔtəna-ɪ natəlɪ kɛ ɪ wʊsasɪ nsɪ sɪ katatəlaɣa tɔɔ.

SOOPU NA Ɪ TAAPALAA TOOSO

(Titite 3–31)

3

Soopu wula

1-2 Pə waalı ké Soopu tʊʊwa ı kʊyakʊ kʊlʊlʊɣʊ na wula sı:
3 Pá hıısı ma kʊyakʊ kʊlʊlʊɣʊ,
na ahoo nna pa yɔɣɔta ma lʊlʊɣʊ tɔm tɔ.
4 Pá nyənı-kʊɣʊ səkpɛtʊɣʊ nyəŋkʊ.
Ɩsɔtaa Ɩsɔ í taa pɔɔsı kʊ tɔm.
Pəyele nyaaləm napəlı pá taa nyaalı-kʊ.
5 Ɩsotom na atɛtəlɛ səkpɛtʊɣʊ í pɔɔsı kʊ tɔɔ.
Na ısəŋmʊntʊɣʊ kʊkpɛɛtʊɣʊ waası-kú,
yaa ilim sí na pá yu ısıı ahoo.

6 Ahoo anı á kəlı lɛnna kɛ səkpɛtʊɣʊ.
Pá taa tasa-yɛɣɛ kalənaʊ kɛ ısɔtʊnaa, yaa pənaɣa taa.
7 Ahoo anı, á saalı kaalʊlaɣa kɛ tam tɔɔ.
A taa nıı laŋhʊlʊmlɛ kawilitaɣa nakəlı tɔtɔ.
8 Tʊwaa mpa pa nyəmá kʊyɛɛŋ kɛ mpusi təŋsʊɣʊ,
na pá kpaasəɣı tʊm sɔsɔ*fa* páánáá tɔ.
Pá təŋsı ahoo anəɣı mpusi. [a] (Təlaakɔŋ) kɛna táá tɛləsı sı tʊm sɔsɔ.
9 Səkpɛtʊɣʊ í waası tʊlʊmalʊɣʊ tɔɔ,
na ahoo anı á taŋ ilim na á wıı.
Pácó á taa loosi pə nyaaləm.
10 Mpi tɔ, a ta kaɣatı ma lʊlʊɣʊ,
na saŋa má naakı wahala sɔsɔ ınɛ.

11 Pepe tɔɔ ké ma taa sí na pácó pá lʊlı-m,
yaa ma taa hɛɛ ma lıʊ waatʊ?
12 Pepe tɔɔ ké pə ha-m too,
na í sıı-m ı tɔɔ na má mʊsı-ı?
13 Ɩsəntɔ tɔ, maa həntaa təpamm kɛ pəlaaʊ taa,
na má tooki, na má hɛɛsəɣı.
14 Ma na awulaa sɔsaa na tɛtʊ nyɔɔŋ nyáma,
mpa pa ŋmaakı tɛɛsı sɔsɔɔnsı tɔ,
15 yaa awulumpiya mpa pa wɛna wʊla
na pá suuliɣi liɣitee kɛ tɛɛsı taa tɔ.
16 Maa wɛ ısıı pə hɔlʊsʊɣʊ
pəyaɣa na ká ta ná ilim tɔ.

17 Ɩsaɣaʊ yeki ı ısaɣatʊ kɛ pəlaaʊ taa.
Tənaɣa mpa pa kawa katatəlaɣa tɔ,
pa hɛɛsəɣı tam tɔɔ.
18 Saləkatʊnaa təna wɛ hɛɛsʊɣʊ taa kɛ tənaɣa.
Paa tasəɣı ŋmakəllaa hóla kɛ nıʊ.
19 Səkpelu na sɔsɔ pa wɛ kʊlʊm kɛ tənaɣa.
Pəyele pə cɛkı yom na ı caa.

20 Pepe tɔɔ ké Ɩsɔ yeki na wahala nyáma naakı ilim?
Na í haakı laŋwakəllɛ nyáma kɛ weesuɣu?
21 Pa taŋa səm, na pəlɛ pıı kɔŋ.
Na pá pɛɛkəɣı-wəɣı teu ısıı liɣitee.

---

[a] **3:8** tʊm sɔsɔ: Piipili yaawa wontuɣu kʊnɛ sı (Lefiyataŋ) na Nasaala taa, yaa

22 Yʋlʋ wei ɪ laŋlɛ ká hʋlʋməna
na í ŋmaalɪ sɪ ɪ hika pəlaaʋ?
23 Wei ɪ mpaaʋ ŋmɛlaa
na Isɔ tama-ɪ kotaɣa tɔ yáá?
24 Ma tɔɣɔnaɣa ntɛ́ feesiŋ tisuɣu,
na má məlәɣɪ pə fɛɪ tənaɣa,
ɪsɪɪ lʋm kpeŋuɣu tɔ.
25 Ye ma tó ma taa kɛ pʋlʋpʋ sɔɣɔntʋ pə kɔŋ kɛ́.
Mpi ma seeki tɔɣɔ ma naakɪ.
26 Ma ta nyɪ təpamm yaa alaafəya
yaa hɛɛsʋɣʋ tɔm.
Ama cɔɔsɛɛ watəɣəna-m.

4

Ilifasɪ kʋyɔɣɔtʋtʋ

1 Ḿpúɣó Temaŋ tʋ Ilifasɪ tɔma Soopu sɪ:
2 N ká pəsɪ na ń kantəlɪ na má
yɔɣɔtəna-ŋ?
Mpi tɔ, tɔm wɛ ma taa kɛ́,
maa pəsəɣɪ na má su.
3 Nyá sɛɣɛsəna yəlaa paɣalɛ.
Pəyele n nyəmá acamaa kɛ apalʋtʋ sɔɔsʋɣʋ.
4 Nyá tasaɣana laɣatʋ kɛ mpa pa caa hotuɣu tɔ,
na ń kʋsəɣɪ mpa səɣəla nyəkaa tɔ.
5 Pə maɣana nyá, ɪlɛna nyá apalʋtʋ
yɔɔləɣɪ na ń huɣutiɣi lotu na?

6 Isɪɪ n nyaŋaɣana Isɔ kɛ́ na pə́ waasəɣɪ-ŋ?
Na nyá tɔntɛ kʋpantɛ náá tʋɣʋ-ŋ naani?
7 Hʋʋ nyá taa, too tɔ,
n nawa pə kpiisa kʋpama, yaa tampana təŋlaa na?
8 N nyəmá teu təsiɣisiɣi sɪ,
ye yʋlʋ hala kʋtakɛɛsəm yaa ɪ tuu wahala,
mpʋ ɪnəɣɪ ɪ kɔŋ kʋm.
9 Isɔ wosa pə yəlaa kɛ heelim na páánáá,
na pə́ wakəlɪ-wɛ na pə́ kpiisi-wɛ.
10 Pa holiɣi kɛ́ ɪsɪɪ tɔɣɔlasɪ,
na Tacaa təkəɣɪ-wɛ na í pɛləɣɪ pa kela.
11 Ye tɔɣɔlasɪ í laŋa tɔɣɔnaɣa sɪ səkɪ kɛ́,
na sɪ piya náá yá yem.

12 Pə wɛləta ma ŋkpaŋʋɣʋ taa
kɛ́ tɔm kɛ mukaɣa tɛɛ
13 kɛ́ ahoo taa kɛ́ saa wei toosee asaɣɛɛ
kɔŋ na tom píí yəlaa tɔ.
14 Sɔɣɔntʋ watʋ pəla-m təyʋlʋyʋlʋ,
na ma tɔnʋɣʋ təna seliɣi.
15 Heelim fɛta ma ɪsɛntaa na ma
tɔnʋɣʋ təna lʋlɪ kacəncəmpɔɣɔlasɪ.
16 Ma naakaɣa nɔɣɔlʋ səŋaa, ma ta nyəmɪ-ɪ.
Ilɛna ma nɪɪ pʋntʋ miitiɣi sɪ:

17 Yulu pəsəɣi na í təŋ tampana ɪsɪı weɣe Ɩsɔ kiŋ?
Yaa ı pəsəɣi na í wɛɛ tənaŋŋ ɪsɪı ı ŋmalu na?
18 Ye Ɩsɔ tá lá naani ké ı təmlɛ nyámа,
na í naakı ɪsɔtaa tillaa kiŋ kɛ kawalaɣa.
19 Kacaŋfana mpa ı ŋmana cuɣu na pa tɔnəŋ ké tɛtu,
na ı yɔkuɣu fɛı katɛ ɪsɪı sonsompee tɔ?
20 Ɩsɔ naŋəɣı-wɛɣɛ ɪsɪı mulum kɛ kuyaku kulumuɣu.
Paa saalı tam, nɔɣɔlu ıı tıı paasəɣəna.
21 Pa weesuɣu ŋmıısı cɛpa.
Ɩlɛna pá sí pa fɛına ləmaɣasɛɛ.

5

1 Ilifası sı: Soopu ma kapuka na ń ná sı
nɔɣɔlu ká cɔ-ŋ?
Ɩsɔtaa tillaa naŋŋ nyámа taa awe tɔɔ ké n ká kɛɛsəna?

2 Ləmaɣasɛɛ fɛı tu pááná kuɣı-ı ké.
Ɩlɛna ɪsəseɛmlɛ náá kú kumɛlɛŋ.
3 Ma nawa pə lakəna kumɛlɛŋ.
Ḿpúɣú ma koola ku təyaɣa kɛ mpusi ké kpakpaa sı:
4 Nɔɣɔlu í taa waası ku piya.
Sı tɔm í sı tənaŋnaŋ kɛ təhuulɛ.
5 Nyɔɣɔtunaa í tɔɣɔ kumɛlɛŋ kumtu.
Paa na sɔwa kalaa wɛɛ tɔ, pá lɛɛkı-tı.
Laŋlaa í kuu ku wɛnau.

6 Kutakɛɛsəm ıı lıkəna atɛ.
Pəyele pə taɣa tɛtu tɛɛ ké wahala nyɔɔkəna.
7 Ama pə tú yulu ké sı í tɔɣɔ wahala,
ɪsɪı mamacəɣəlası kuluɣuu ɪsɔtaa tɔ.

8 Ye maɣa Soopu, Ɩsɔ ké maa tuwa kpuluɣu,
na má pɛtı-ı ma tɔm.
9 Ɩ kulapəm tɔɔwaɣa,
yulu kaa pəsı pə cɛkənau,
yaa í nyı pə nyuɣu.
10 Ɩsɔ yekina na tɛu nukı
tɛtu tɔɔ, na tawa nyɔɔkı.
11 Ɩ kusəɣı mpa pə pasaa tɔɣɔ,
na í hɛɛsəɣı ləyaɣa nyáma laŋa.
12 Ɩ wakələɣı mpi acilaɣatu nyáma sukı sı pa lakı tɔ.
Ɩ səŋsəɣı pa kulapəm kɛ pa niŋ taa.
13 Ɩ kpaakı nyəntaa na pa acilaɣatu.
Pa kpelikpeka laɣatu tasuɣu ıı waasəɣı pulu.
14 Ilim na pə ɪsəlɛ kɛ pa tutiɣi ɪsɪı
səkpɛtuɣu wɛɛ,
na pá hakəɣı ɪsɪı ahoo yuwa.
15 Ama Ɩsɔ ná ləsəɣı ɪcam kɛ səm taa,
na í waasəɣı-ı toŋ tu niŋ taa.
16 Ɩ tuɣı kunyɔntu taa ké tɛɛluɣu,
na í təkəɣı ɪsaɣalataa təna nɔɔsı.

17 Wei ɪ ŋkpaŋʊɣʊ ɩsɔ hɔŋ tɔ, ɪ nɪɪ leleŋ ké.
Ilɛ taa kisi Toŋ tɔna tʊ sɛɣɛsʊɣʊ.

18 ɩsɔ lakɔna yʊlʊ tɔɔ ké hiŋ na í tʊ-ɪ kɔɔlɛ.
Ini ɪ kʊɣʊna na í waasɔna ɪ niŋ.
19 Paa waatʊ wei ké ɪ yakɪ-ŋ
wahalanaa na asola taa,
na ɪsaɣatʊ natɔlɪ tɔ kaa maɣana-ŋ.
20 I ká waasɪ-ŋ nyɔɣɔsɪ waatʊ.
Na í ya-ŋ sɔm nɔɣɔ taa ké yoou taa.
21 Paa pa caɣa nyá acaɣa pɪɪ kenti nyá tɔɔ ké.
N kaa nyana pʊlʊɣʊ wahala waatʊ.
22 Nyɔɣɔsɪ na wahala pɔ tɔm ká la-ŋ woŋa.
Pəyele n kaa nyana taalɛ wontu.
23 Pɪɪ kenti nyá tawa kɛ wakəllaa.
Paa pɛɛ kʊlɔlɔɣɔna, yaa taalɛ wontu.
24 Alaafəya ká wɛɛna nyá təyaɣa tɔna taa,
na kpəntɛ natɔlɪ tɔ kaa laŋ nyá kalakəŋ taa.
25 Nyá piya na nyá lʊlʊɣʊ nyə́ma ká huki,
ɪsɪɪ tawa taa nyɪɪtʊ.
26 N ká kpatɔlɪ teu kɛ tɔkuŋkuŋku
na pə́cɔ́ ń sʊʊ pʊ́ʊ́ɣʊ́.
Teitei ɪsɪɪ tɔɣɔnaɣa pɪɪkʊɣʊ na pə́cɔ́ pá kʊ́ tɔ.

27 Tɔ pɛɛkaa na tə́ ná mpi tɔɣɔlɛ.
Nyaɣa pɔ wɛɛ sɪ ń nɪɪ-tɪ na ń cɛkɔna-tɪ.

6

Soopu kʊcɔcɔtʊ

1 Mpʊɣʊlɛ Soopu cɔwa sɪ:
2 Ye pɪɪ wɛ pəsʊɣʊ sɪ pá maɣasɪ
ma wʊsasɪ na ma wahala tɔɔʊ,
3 pɪɪ kəla lʊm nɔɣɔ kanyəŋa kɛ yuŋ.
Pə tɔɔ ké pə yɔɣɔtəɣɪ-m yem yem.
4 Toma tɔna tʊ yaɣa-m nyəmá,
na a sɔtʊ sʊʊ-m.
Na ɩsɔ sɔɣɔntʊ pɪɪ-m.

5 Kpaŋaɣa ɪɪ wiiki ka tɔɣɔnaɣa kʊpaŋka kiŋ.
Pəyele naʊ ɪɪ mʊtəɣɪ nyɪɪtʊ tətɔɣɔlɛ.
6 Yʊlʊ ɪɪ pəsəɣɪ na í tɔɣɔ akpofu pʊlʊpʊ.
Pəyele yatɛ lʊm kʊhʊlʊməm səpa yem ké tətɔtɔtɔ.
7 Mpi pɪɪ wɛ maɣa acaalətʊ na ma taa kpətəɣəna tɔ,
mpəɣəlɛ ma tɔɣɔnaɣa*fa*. [a]

8 Haɪ, ye ɩsɔ ka mʊkaɣa ma kʊsʊlʊmʊtʊ
na í la-m mpi ma tɛɛləɣɪ tɔ.
9 Ye ɪ ka tisaɣa sɪ í tələkɪ-m,
na í kʊsɪ ɪ niŋ kʊkentiŋ kɛ ma tɔɔ.
10 Maa paana laŋhʊlʊmlɛ,
na má nyɔɔ toŋ kɛ wahalanaa panɛ pa taa.

---

[a] **6:7** Hepəla taa looŋa kanɛ ka nɪɪʊ wɛ katɛ.

Ma ta cɔləsɪ Ɩsɔ Naŋŋtʋ kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ tiili.

11 Pepe tɔɔ kɛ́ maa tɛɛlɪ na má fɛɪna toŋ?
Yaa má tasa taŋʋɣʋ na ma tomle tama?
12 Ma toma ta kɛ pəlɛ
yaa nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ nyəna.
13 Ma fɛɪna toŋ nɪɪlɪ,
pə́cɔ́ ma fɛɪna wei ɪ ká ya ma nyʋɣʋ tɔ.

14 Pə wɛɛ sɪ kʋnyɔntɔɣɔlʋ taapalʋ í lapɪ-ɪ kʋpantʋ kɛ́.
Pə́ taa kɔɔ na í lɔ́ Toma təna tʋ.
15 Ama ma taapalaa yɔɔla ma apalʋtʋ
kɛ́ ɪsɪɪ lɔɔʋ ŋku kɪɪ laa nyɔɔʋ tɔ.
16 Waatʋ wei tɛʋ tɔmpɛɛ
hooki ɪlɛna lɔɔŋ ɪnɪ í su.
17 Haŋaɣa kɔŋ ɪlɛna í nyɔɔ.
Na ilim nyaɣa ɪlɛna lɔɔŋ wʋlɪ.
18 Lʋkɔtʋ pɪɪkɪ mpatɔntaa ɪlɛna pá yele
pa mpaaʋ na pá sʋʋ nyɪɪtʋ na pá le na pə́ saalɪ.
19 Tema tɔntaa na Sapa nyə́ma pa yasəɣɪ ɪsɛ
na pá pɛɛkəɣɪ lʋm na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ.
20 Pa tala lɔɔʋ, ɪlɛna pə́ yeɣeti-wɛ,
na fɛɛlɛ kpa-wɛɣɛ pa ɪsəlɛ sɛɛsʋɣʋ tɔm.

21 Ma taapalaa mɛ í wɛ-m
teitei kɛ́ ɪsɪɪ lɔɔʋ ŋkʋ.
Ɩ naakɪ ma wahala na sɔɣɔntʋ pɪɪ-mɛ.
22 Ma ta sələmɪ-mɛɣɛ pʋlʋ,
yaa sɪ í ha-m kʋhaʋ nakʋlɪ.
23 Yaa í fiti-m kolontunaa niŋ taa,
yaa í waasɪ-m ŋmakəllaa niŋ taa.
24 Ɩ sɛɣɛsɪ-m, maa su na má nɪɪ.
Ɩ hʋlɪ-m timpi ma wakəlaa tɔ.
25 Yʋlʋ nɪɪkɪ tampana kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ́ na í tisi.
Ama ma taapalaa kalənaʋ náá waasəɣɪ pʋlʋ.
26 Ɩ maɣasəɣɪ sɪ í footi ma kʋyɔɣɔtʋtʋ
na í nyənɪ yem kɛ́ naani fɛɪ tʋ má na?
27 Halɪ í tɔɔkɪ tɛtɛ kɛ́ sulaʋ tɔɔ
na í kpɛŋəɣəna mə ceu maɣamaɣa na í pɛɛtəɣɪ.

28 Ɩ nyənɪ-m teu
na í ná, maa looliɣi-mɛ.
29 Ɩ su, kʋtakɛɛsəm í taa kɔɔ,
Ɩ su, mpi tɔ, ma wɛ ma tampana taa kɛ́.
30 Maa yɔɣɔtəɣɪ ɪsaɣatʋ,
pəyele kʋwakələtʋ ɪɪ lɪɪkəna ma nɔɣɔ.

7

Soopu kʋyɔɣɔtʋtʋ tɔtɔ

1 Yʋlʋ wɛɛʋ kɛ atɛ cənɛ wɛɛ kɛ́ ɪsɪɪ yoolu.
Ɩlɛna ɪ kʋyɛɛŋ náá wɛ ɪsɪɪ
wei ɪ lakɪ təmlɛ na pá fɛləɣɪ-ɪ tɔ.

2 Ɩ wɛ teitei kɛ́ ɪsɪɪ yom pɛɛkʊɣʊ ɪsotom sɪ í hɛɛsɪ,
yaa təmlɛ tʊ kʊnyɔntʊ taŋʊɣʊ ɪ kʊfɛlʊɣʊ tɔ.
3 Mpʊ ɪnɪ tɔtɔɣɔ ma kpancoou ntɛ́ wʊsasɪ ɪsɔtʊnaa.
Ahoo wahala nyəna kɛ pə cɛla-m ma paa tete.
4 Ye ma həntaa, ma pɔɔsəɣɪ ma təɣɪ sɪ,
pəlee kɛ́ maa kʊlɪ?
Ye pə ta fe lɔŋ ɪlɛ
hʊwɛɛ kpaɪ nyəna cɔɔsəɣɪ-m kɛ́, halәna pɛ́ nyaalɪ.
5 Hiŋ tɔlasɪ na sonsompee waasa ma təna.
Ma tɔnʊɣʊ yá pəɣɔlɛɛ na lʊm kpeŋ.
6 Ma weesuɣu ɪɪ laa tɛm,
ɪsɪɪ saɣata lʊʊlʊ kpoŋkpoloku.
Ye kʊ kpoŋkpontuɣu í tɛma kʊ tənaɣa ntɛ́.

7 Haɪ, Ɩsɔ taa sɔɔ sɪ ma weesuɣu kɛ́ heelim.
Ma ɪsɛ kaa na kʊpantʊ tɔtɔ.
8 Ɩsɔ wei ɪ feŋiɣi ma tɔɔ tɔ,
pə kaasa pəcɔ ɪ kaa tasa-m naʊ.
Maa saalɪ yem na í pɛɛkɪ-m na í wɪɪ.
9 Ɩsɪɪ ɪsɔŋmʊntʊɣʊ yaakʊɣʊ na kʊ saalɪ yem tɔ.
Ḿpúɣú yʊlʊ tiiki atɛtəlɛ taa, ɪɪ tasəɣɪ
kpaʊ.
10 Pɛ́cɔ́ ɪɪ mələɣɪ ɪ təyaɣa taa.
Ɩlɛ kɛlɛ kaa tasəɣɪ-ɪ nyəm.

11 Pə tɔɔ kɛ́ ma kaa su.
Ma laakalɪ pəsaa kɛ́.
Pə wɛɛ sɪ má yɔɣɔtɪ.
Ma laŋlɛ kəla wakəlʊɣʊ,
maa hʊlɪ-tɛɣɛ.
12 Maɣa teŋku,
yaa ɪ taa tʊm sɔsɔ,
na Ɩsɔ ń feŋiɣi ma tɔɔ kɛ́ mpʊ?
13 Ye ma tɔma sɪ ma kato ká hɛɛsɪ ma laŋlɛ,
na ma kʊhəntʊɣʊ náá kʊ́ ma páánɛ́.
14 Ɩlɛ n nyaasɪ-m na toosee asaɣɛɛ.
N hʊla-m yaasinaa, na sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ kpa-m.
15 Haɪ, ye n ka ləla ma luɣu tɛɛ, pɪɪ kəla-m teu.
Səm lapa-m sana, na taasɪ tɛm katatəlaɣa pənɛ.
16 Pə nɪɪ-m, ma kaa tɪɪ wɛɛ tam.
Ma weesuɣu ta kɛ pʊlʊ, yele-m təhɛɛ.

17 Yʊlʊ kɛ́ we na ń tʊɣʊna-ɪ mpʊ pə taka?
Na ń keŋna-ɪ mpʊ suwe?
18 N cɔɔkɪ ɪ tɔɔ kɛ́ paa tanaŋ ŋku.
Na ń maɣasəɣɪ-ɪ paa waatʊ wei?
19 Pəlee kɛ́ n ká kʊsɪ nyá ɪsəlɛ kɛ ma tɔɔ?
Na ma tɪɪ lipu ntaɣaməte maɣamaɣa?
20 Yəlaa tɔɔ cɔɔlʊ,
ye ma pəntaa weɣe ma wakələna-ŋ?
Pepe tɔɔ kɛ́ n siɣisina ma tɔɔ kɛ́ nyá nyəmá?
Na má pəsɪ-ŋ ɪsɪɪ səɣəla?

21 Pepe tɔɔ ké n kaa yele ma ɪsaɣatʊ tɔm?
Na ń tɛɛ ma kʊpɔntʊɣʊ tɔɔ?
Pə taɣa pʊlʊ,
maa hɔntɪ nɔɔnɔɔ ké tɛtʊ taa.
N ká pɛɛkɪ-m n kaa na-m.

8

Pilita kʊyɔɣɔtʊtʊ

1 Ḿpúɣú Suha tʊ Pilita tɔma Soopu sɪ:
2 Pəlee ké n ká hɛɛsɪ nyá yɔɣɔtaɣa ŋkɛ?
Nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ ká wɛɛ ɪsɪɪ heelim sɔsɔɔm na?
3 Ha, n tɛŋ nyá taa sɪ
Ɪsɔ Toma tɔna tʊ kɛɛkɪ siɣisuɣu yaa tampana kɛ?
4 Ye nyá piya wakələna Ɪsɔ,
ɪ fɛləɣɪ-səɣɪ sɪ ɪsaɣatʊ ké.

5 Ama ye nyaa kɛɛsəna Ɪsɔ tɔɔ
na ń tɛkəɣɪ Toma tɔna tʊ kɛ niŋ,
6 ye n sɛɛsa ɪsəlɛ na ń təŋəɣɪ tampana,
Ɪsɔ paasəɣəna-ŋ ké na í ha-ŋ
təcaɣalɛ nte tə mʊna-ŋ tɔ.
7 Halɪ nyá wɛnaʊ nɔɔnɔɔ nyəm ká
kəlɪ kancaalaɣa nyəm kɛ tɔɔʊ.

8 Pɔɔsɪ lɔŋ nyə́ma,
na ń tɔkɪ pɛlɛ pa caanaa laɣatʊ tasʊɣʊ.
9 Mpi tɔ, tete tete kɛ pə lʊla tá,
tə ta nyɪ pʊlʊ.
Ta weesuɣu ɪɪ laa tɛɛʊ kɛ cənɛɣɛ ɪsɪɪ ɪsotom.
10 Ama pɛlɛ paa tasa-ŋ laɣatʊ
kɛ timpi timpi pa nyəmá tɔ.
11 Mʊlʊɣʊ*fa* ɪɪ səŋəɣɪ timpi lʊm fɛɪ tɔ.
Pəyele səsəncaŋa ɪɪ hatələɣəna nikaɣa. [a] cənɛ.
12 Lʊm í nyɔɔwa ka wʊləɣɪ ké,
na pá ta tɪɪ sɛtəta-kɛ sɪ, pá lana pʊlʊ.

13 Ḿpúɣú Ɪsɔ tóó sɔɔlaa tɛɛsəɣəna,
na ɪ kisilaa tɛɛlʊɣʊ náá saaləɣɪ yem.
14 Pa naani cɛkɪ ké ɪsɪɪ kponkpontu,
na pa nyʊɣʊ tətʊlɛ náá wɛ ɪsɪɪ acaɣanyatʊɣʊ.
15 Ye pa nyəka pa tɛɛsɪ tɔɔ sɪ leŋliɣi ké.
Pa nyɔkələɣəna-səɣɪ teu ɪlɛna sí yɔkɪ.

16 Pa wɛɛ ké ɪsɪɪ tʊɣʊ səŋʊɣʊ
ilim taa ké teu,
na cələm tɔɔ kʊ taa
na kʊ tiikasɪ kɛ haləm təna tɔ.
17 Kʊ kaŋ kʊ lila ké na á lɛɣɛtəna pɛɛ huɣule,
na á hikiɣi nikaɣa kɛ kʊkpaməŋ hɛkʊ.
18 Ama ye pa kpɛsa-kʊɣʊ kʊ lonte taa,
ɪlɛ təna nyə́ma kpɛɛsɪ sɪ mpɛ pa taa naakɪ-kʊ.

[a] **8:11** Mʊlʊɣʊ: Pɛlɛ pa tɛ mʊlʊɣʊ yaa pa tɛ səsəncaasɪ kɛ pa kɛɛsəɣɪ

19 Yulu ısıı mpu tənaɣa ntɛ́.
Kufalu ká kulәna ı lonte taa.

20 Ɩsɔ ıı lɔɔkı tampana tәŋlu,
pәyele ı kaa sәna ısaɣalatu.
21 Ɩsɔ tɛŋ í yele na ń woŋ,
na ń kpaləsәna laŋhulumlɛ.
22 Ama nyá kolontunaa ká tɔɣɔna fɛɛlɛ,
na pə́ yɔkı asaɣaa tɛɛsı.

9

Soopu nyәntu

1 Ḿpúɣú Soopu cɔwa sı:
2 Pɔpɔtu fɛı leleŋ,
ma nyәmá teu sı ḿpúɣú pə wɛɛ.
Ɩsənaɣa yulu ká la na í wɛɛ Ɩsɔ kɛ́ teu?
3 Ye n caakı-ı na yoou, ı pɔɔsı-ŋ tɔmnaa iyaɣa.
Ama n kaa cɔ paa kulumuɣu.
4 Ɩ kɛ́ toŋ taa toŋ tu kɛ́,
na ləmaɣasɛɛ tәna tu.
Nɔɣɔlu kaa kpaası ı tәɣı ı tɔɔ, na puntu lıı tәsoolii.

5 Ɩ laɣasәɣı pɔ́ɔ́ŋ́ kɛ lona kɛ́,
pɔ́ɔ́ŋ́ ıı nyәŋ.
Na í pәsәɣı-ı kpɛntәlası na pááná.
6 Ɩ ciɣitiɣi tɛtu kɛ
hatoo tə kite tɛɛ, na tə akelenaa seliɣi.
7 Ye ı yɔɣɔtәna ilim pıı lıkı.
Ɩ taaləɣı ısɔtulunası tɔɔ kɛ́.

8 Ɩ tike ı hɛtәɣәna ısɔtɔnuɣu
na í tɔŋ teŋku hola tɔɔ.
9 Na í la ısɔtulunası nsi tə yaakı sı,
ısɔtu í sı na má tɔɣɔ tәyaɣa tɔ,
na haɣa na kpaca na yulu.
Na kantuɣu na ku piya na lɛnsı tɔtɔ*fa*. [a] nsi Lәkpa nyáma nyәmá tɔ.
10 Ɩ kulapәm kɛ sɔsɔɔm kɛ́ pə fɛı cɛkәnau,
pə́cɔ́ ı piti tәma fɛı kaluɣu.

11 Paa ı tɛɛna ma cɔlɔ ma kaa na-ı,
pə́cɔ́ ma kaa nyı ı tɛɛu.
12 Ye ını ı kpaɣana aweɣelɛ lɛɛkәlu?
Yaa awe ká tɔna sı: Kaı?
13 Ye Ɩsɔ mu pááná a hɛɛsәlu fɛı.
Pə kpɛŋna teŋku taa tɔɣɔluɣu sɔsɔɔu
Lahapı*fa* na ku waalı nyáma tәnaɣa,
na pá hәntәɣı-ı atɛ. [a]

14 Na tɔm ntiɣi maa
cɔ-ı yaasi ınɛ ı taa?

---

[a] **9:9** Ɩsɔtulunası sәnɛ sı nyәm wɛ katɛ, pə tɔɔ kɛ́ tə tuwa [a] **9:13** Lahapı: Lɔŋtaa nyáma mula taa kɛ́ pa yɔɣɔtәɣı coco ınɛ ı tɔm.

15 Paa maa tıı wɛna tampana, maa cɔɔkı.
Pɛɛlɛɛ kɛ pə wɛɛ sı má sələmı ma hʊʊnlʊ.
16 Paa ma yaa-ı ké na í cɔ-m,
ma ta sa sı ı nuwa ma nɔɣɔ.
17 Ɩ heelim sɔsɔɔm pɛta-m atɛ,
na í fetili-m hiŋ hiŋ kɛ yem.
18 Ɩ wakələɣı ma laŋlɛ ké.
Ɩı yeki-m sı má feesi.

19 Ye toŋ kɛ ma tɛɛləɣı,
Ɩsɔ kɛlɛ toŋ tʊ.
Yaa ma caa ma húlí ma tampana,
awe ká tıı ha-m-yɛ?
20 Paa maa wɛɛna tampana,
ma nɔɣɔ ká kʊna ma tɔm.
Yaa ma tewa teu, ŋkɛ kaa kʊna-tı.
21 Ɩlɛ ma tıı tewa teu na?
Ma maɣamaɣa ma ta nyı.
Ma weesuɣu lıı-m sɔŋ ké.
22 Pə tɔna pə wɛ-m teitei ké.
Pə taɣa pʊlʊ,
Ɩsɔ kʊɣı yʊlʊpaŋ na ısaɣau ké.
23 Wahala í kɔma kpakpaa, na í kú telaa,
Ɩsɔ ná woŋiɣi pa laŋwakəllɛ tənaɣa.
24 Ɩsɔ tʊna tɛtʊ kɛ ısaɣau niŋ taa.
Ɩlɛna í takı hʊʊlaa ısɛntɔɔ.
Ye pə taɣa ını awe ká lana mpʊ?

25 Ma pıısı tɛɛkı lɛʊlɛʊ ké ısıı selu.
Sı mʊka yem ké, ma ta nıı leleŋ.
26 Sı tɛɛwaɣa təlıı, ısıı səsəncaası kpıılʊɣʊ,
yaa ısıı hɛkəlɛ tiluɣuu ı tɔɣɔnaɣa waalı tɔ.

27 Ye ma tú ma taa sı maa sɔɔ
ma taa páánáá tɔɔ, na má yele
laŋwakəllɛ na ma ısɛntaa hɛtı,
28 ılɛ ma laŋlɛ cɛkəna ma wahala tənaɣa.
Ma nyəmá teu sı, Ɩsɔ kaa ha-m tampana.
29 Ma tɔm ká səna.
Ɩlɛ pepe tɔɔ ké maa nɔkı na má caalı ma tı?
30 Paa maa sɔna kpaləkpam, na má kilisina tɛʊ lʊm.
31 Ɩ taɣanəɣı-m afəla taa ké pɛtʊɣʊ ké,
na ma wontu maɣamaɣa pəsı-m kʊsɔɣɔtʊ pʊlʊpʊ.

32 Ɩsɔ tá ké yʊlʊ ısıı má sı ı ká cɔ-m,
yaa má yaa-ı nɔnɔɣɔ.
33 Nɔɣɔlʊ fɛı sı ı ká sʊʊ má na-ı
tá hɛkʊ taa, na í loli-tʊ.
34 Ɩsɔ sıı kpátúɣú ŋku n makəna-m tɔ,
na nyá sɔɣɔntʊ hɛɛsı-m cɔɔsʊɣʊ.
35 Ɩlɛ maa yɔɣɔtəna-ŋ ma kaa nyá.
Ama pə taɣa mpʊɣʊlɔ.
Maa pəsəɣı pʊlʊ.

10

Soopu kʋyəɣətʋtʋ təta

1 Soopu sɪ: Weesuɣu lɪɪ-m səŋ ké.
Maa wii ma tɪ təm.
Ma laŋlɛ kəla wakəlʋɣʋ, ma kaa tasa sum.
2 Ɩsə, maa heeli-ŋ sɪ, taa kʋ ma təm.
Ama heeli-m mpi pə təə n yookina-m tə.
3 Pə wɛ-ŋ teu sɪ ń ŋmakəlɪ
má wei n ŋmawa tə,
na ń yele na pə́ lana asaɣaa na?
4 Anɪ n naakɪ na pə́ kəlɪ yəlaa,
na ń maɣasəɣɪ na pə́ kələɣɪ-wɛ.
5 Ɩsə nyá weesuɣu topila ɪsɪɪ yʋlʋ nyəŋkʋ kɛ?
Yaa nyá pɪɪsɪ tɛɛkɪ ɪsɪɪ yʋlʋ pəyaɣa nyənsɪ?
6 Pepe təə ké n pɛɛkəɣɪ ma tasəkəlɛ
na ń feŋiɣi sɪ ń kuli ma ɪsaɣatʋ təə?
7 Anɪ n nyəmá sɪ ma ta wakəlɪ,
pə́cɔ́ nɔɣɔlʋ kaa ya-m nyá niŋ taa.

8 Nyá niŋ ŋmana ma təna,
na ń caa sɪ n wakələɣɪ-m.
9 Ɩsə təəsɪ sɪ, nyá ŋmana-m, ɪsɪɪ cʋɣʋ.
Ɩlɛ n ká taɣanɪ-m yɔkʋɣʋ na má pəsɪ mʋsʋɣʋ na?
10 Nyá ŋmaɣana-m ma too taa,
ɪsɪɪ naaləm kiikuɣu fulaɣa taa tə.
11 Nyá lapəna-m mʋwa na hola,
na ń waasɪ pə təə ké nantʋ, na ń suu-m tənʋɣʋ.
12 Ɩlɛna ń la-m pɛɛlɛɛ,
na ń ha-m weesuɣu na ń feŋiɣi kʋ təə.

13 Ama ma nyəmá nyá ləmaɣasɛɛ wena
n ka ŋmɛsa nyá lotu taa tə.
14 N feŋiɣi ké sɪ, ye n nawa ma wakəlaa
ɪlɛ n kisi-m suulu húlúɣú.
15 Ye ma wakələna-ŋ ma lepaɣa,
paa ma təm tewa, nyʋɣʋ kama ḿpúɣú.
Na wahala nɪɪ-m na fɛɛlɛ kʋɣʋ-m.
16 Ye ma kʋsa nyʋɣʋ ɪlɛ n tʋ ma waalɪ,
ɪsɪɪ təɣɔlaɣa, na ń kʋləɣɪ ma təə na piti təma.
17 Na ń kəŋna-m aseeta nyə́ma
mpa paa caakɪ-m tə, na nyá pá́á́ná səəsəɣɪ ma təə.
Na ń kpɛtələɣɪ-m na wahalanaa.

18 Pepe təə ké Ɩsə ləsa-m ma too lotu taa?
Ɩsəntə maa səpa nɔɣɔlʋ ta na-m.
19 Paa tɛɛna pəlaaʋ taa ké kpakpaa,
na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ pa ta lʋlɪ-m.
20 Ma weesuɣu kʋyɛɛŋ kaasa-m pə́cɔ́ tike ntə.
Ɩlɛ Ɩsə, yele-m mpʋ na má
yəələna wɛɛ pə́cɔ́ wei ɪ kaasa-m tə.
21 Ɩlɛna pə́cɔ́ má polo atɛtəlɛ taa.

Ma kaa tasa məlʊɣʊ kɛ cənɛ.
Tɛtʊ ntɪ tə taa ké səkpɛtʊɣʊ anaam wɛɛ.
22 Səkpɛtʊɣʊ tɛtʊ wɛɛ ké ɪsɪɪ ahoo.
Ɩsotom sɔsɔɔm ké, pʊlʊ ta təŋ.
Ɩlɛna nyaaləm náá wɛɛ ɪsɪɪ pə yukuɣu tɔ.

11

Sofaa nyəntʊ

1 Ḿpúɣú Naama tʊ Sofaa cɔwa Soopu sɪ:
2 Nyá yɔɣɔtaɣa kɛkɛkɛ tɔɔ, pə wɛɛ sɪ má cɔ.
Pə taɣa yɔɣɔtaɣa nyəm kɛ yʊlʊ tɔm teekina.
3 Nyá nɔɔleleŋ ɪ təkəɣɪ yəlaa nɔɔsɪ.
N kaa pəsɪ ń woŋ nɔɣɔlʊ na pá tá tʊ-ŋ fɛɛlɛ.
4 Halɪ n tɪɪ yɔɣɔtaa sɪ nyá tɔm tewa,
sɪ n ta wakələna Ɩsɔ.

5 Haɪ, ye ɪsɪɪ Ɩsɔ ka kulaɣaa
nɔɣɔ na í tɪɪ yɔɣɔtɪ.
6 Halɪ ɪ ka hʊla-ŋ ɪ nyəmtʊ tete.
Tə tɛɛ yʊlʊ laɣatʊ tɔɔ.
Tənaɣa n ka naWa sɪ Ɩsɔ ɪɪ
pɔɔsəɣɪ nyá ɪsaɣatʊ təna tɔɔ.

7 N pəsəɣɪ na ń maɣasɪ Ɩsɔ lotu taa tɔm
na ń cɛkəna Toma təna tʊ ɪnɪ ɪ sɔsɔɔntʊ na?
8 Tə kəla ɪsɔtɔnʊɣʊ kɛ kʊŋkʊlʊməŋ.
Yʊlʊ kaa keesi tə tənaɣa,
tə tɛɛ atɛtəlɛ kɛ lumaŋ.
Yʊlʊ kaa cɛkəna tə tɔm kɛ sɔsɔm.
9 Ɩsɔ sɔsɔɔntʊ ntɪ tə kəla tɛtʊ
kɛ tɔɔʊ, na tá kəlɪ teŋku ké waŋ.

10 Ye Ɩsɔ kpa tasəkəlɛ tʊ
yaa ɪ yaa-ɪ nɔnɔɣɔ, awe kpesiɣina?
11 Pə taɣa pʊlʊ, Ɩsɔ nyəmá yʊlʊyemnaa ké.
Pəyele pə fɛɪ-ɪ katɛ sɪ í ná pa kaWalaɣa.
12 Mpi ləmaɣasɛɛ fɛɪ tʊ ká hiiki laɣatʊ tɔ,
taalɛ kpaŋaɣa lʊla təyaɣa nyəŋka.

13 Ama pə kaasʊɣʊ Soopu nyá tɔ,
kɛɛsəna Ɩsɔ tɔɔ, na ń tɛɣɛ-ɪ niŋ.
14 Hatələna mpi pə ta siɣisi tɔ.
Taa yele na ɪsaɣatʊ wɛɛ nyá təyaɣa taa.
15 Waatʊ ɪnəɣɪ n ká təŋ na ń kʊsa nyʊɣʊ.
Pʊlʊpʊ kaa kɛɛ-ŋ, yaa pá la-ŋ sɔɣɔntʊ.
16 Ɩlɛna ń səɔ nyá wahala tɔɔ, ɪsɪɪ lʊm kpemna.
17 Waatʊ ɪnəɣɪ nyá weesuɣu kʊyɛɛŋ
ká wɛɛ təcɛɪcɛɪ, ɪsɪɪ ilim sikuɣu.
Na nyá səkpɛtʊɣʊ cé ɪsɪɪ pə nyaalʊɣʊ tɔ.
18 Ɩlɛna ń caɣana nyá tɪ na ń tɛɛləɣɪ tɔtɔ.
N kaa wɛɛna fɛɛlɛ natəlɪ, na ń tooki teu.
19 Nɔɣɔlʊ kaa wakəlɪ nyá tom.

Halı yəlaa paɣalɛ ká pɛɛkı sı ń səna-wɛ.
20 Ama asaɣaa ısɛ ká nyəŋ ké.
Pa hɛɛsʊɣʊ ká sıı tənaɣa, na pá taŋa səm tike.

12

Soopu nyəntʊ

1 Mpʊɣʊlɛ Soopu cɔwa sı:
2 Pʊwɛ! Ama í wɛna yʊlʊ ləmaɣasɛɛ yoo!
Mə səm waalı, a kaa tasa wɛɛʊ.
3 Má maɣamaɣa ma wɛna nyəmtʊ kɛ
ḿpúɣú ısıı mɛ, í tá tɛɛ-m.
Paa awe ná pəsəɣı na í yɔɣɔtı ısıı mɛ.

4 Ma pəsa yʊlʊ wei ı taapalaa paakəna tɔɣɔ.
Pəyele ma yaakəna lsɔ sı í cɔ-m.
Ma siɣisaa ké ma fɛı kawalaɣa.
5 Mɛ mpa pə caɣanaa tɔ, mə footiɣi wahala tʊ ké.
Ḿpúɣú pá tusiɣi wei ı cɛŋləɣı tɔ.
6 Nmıılaa na lsɔ pááná kpaasəlaa,
caɣana pa təɣı pa tɛɛsı taa ké.
Mpɛ pa toŋ ntέ pa lsɔ.

7-8 Pɔɔsı suması na tɔla na
tiina a ká sɛɣɛsı-ŋ,
na tɛtʊ hʊlı-ŋ tɔtɔ.
9 Kʊŋmaŋmam mpi pə ta nyəna sı,
Tacaa niŋ lapəna pə tənа?
10 lnı ı tɔkəna ı kʊlapəm təna weesuɣu,
na yəlaa təna feesiŋ kɛ ı niŋ taa.

11 lsıı ŋkpaŋʊɣʊ nııkʊɣʊ tɔm kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔ,
ḿpúɣú nɔɣɔ ná nııkı tɔɣɔnaɣa leleŋ.
12 Akpatəlaa na mpa pa pıısı tɔɔwa tɔ,
pa wɛna ləmaɣasɛɛ na nyəm ké.
13 Ama Tacaa kɛlɛ ləmaɣasɛɛ na nyəm maɣamaɣa tʊ,
na laɣatʊ tasʊlʊ na toŋ tʊ.

14 Ye ı yɔka mpi, nɔɣɔlʊ kaa ŋmá,
ye ı təka wei, nɔɣɔlʊ kaa tʊlı-ı.
15 Ye ı kpa tɛʊ, ılɛ wʊlaɣa wʊlı.
l tʊla-kʊ, ılɛ lʊm wakəlı tɛtʊ.
16 l wɛna toma ké na í nyəmá a lapənaʊ,
na í tɔka letaa na mpa pa tolisiɣi lɛlaa tɔ.
17 l yeki na pá kuuki tɛtʊ nyʊɣʊ nyáma, na pá tɛɛkəna.
l wakələɣı hʊʊlaa ləmaɣasɛɛ.
18 Na í cɛkı kʊhɔkʊm mpi awulaa ka
hɔka yəlaa tɔ, na í hɔkəɣı pa maɣamaɣa.
19 l yeki na pá kuuki kɔtəlaa,
na í pəsəɣı toŋtʊnaa mpa pə caɣana
teu tɔɣɔ kpɛntəlası.
20 l təkəɣı nɔɔleleŋ nyáma nɔɔsı,
na í kʊɣı akpatəlaa ləmaɣasɛɛ.

21 ɩ yeki na pá footiɣi səsaa,
na í yɔkəɣı ŋmakəllaa toŋ.
22 ɩ cɛkı pa səkpɛtʊɣʊ anaam ké,
na í kɔna nyaaləm kɛ atɛtəlɛ səkpɛtʊɣʊ taa.
23 ɩ yeki ké na piitimnaa huki,
ılɛna í wakəlı-wɛ na í yası-wɛɣɛ pooluŋ,
ılɛna í kpiisi-wɛ.
24 ɩ kʊɣı pa nyʊɣʊ nyə́ma laɣatʊ,
na pá cɔɔkı yem ké nyıtʊ taa,
pa fɛına təpote.
25 Pa hakəɣı yem ké səkpɛtʊɣʊ tɛɛ,
nyaaləm fɛı, na pá cɛŋləɣı yem ısıı
mpa sʊlʊm kʊwa tɔ.

13

Soopu nyəntʊ tətɔ

1 Mpʊɣʊlɛ Soopu tasaa sı: Ma tɛma nti
ma yɔɣɔtəɣı tɔɣɔ nıı
na ma ŋkpaŋʊɣʊ, na má na-tı na ma ısəpəle,
na má cɛkəna-tı.
2 Ma maɣamaɣa ma nyəmá nti
mə nyəmá mpʊ tɔɣɔ, mə tá tɛɛ-m.
3 Ama Toma təna tʊ ɩsɔ ké ma yɔɣɔtəɣəna
na má hʊləɣı-ı ma kʊnyɔŋ.
4 Mə ké acɛsaacɛsaa fɛtaa ké,
pɔpɔtʊ tike kɛ í maɣasəɣı.
5 Ye í ka suma, í ka nəɣəsəna
ləmaɣasɛɛ nyə́ma ntɛ́.

6 ɩ ke ŋkpaŋŋ na í nıı
má kʊnyɔwiina na ma kʊyɔɣɔtʊtʊ.
7 Kaloolaɣa na tɔm kʊkɛkɛɛtʊ
kɛ í ká sɛɛna ɩsɔ tɔɔ?
8 ɩsɔ tɔɔ ké mə caakı sı í sɛɛna?
9 Na ye ı feŋa-mɛ ı ká sa-mɛ?
ɩsɔ tá ké yʊlʊ sı pa puɣusiɣi-ı.
10 Ye mukaɣa tɛɛ ké í
sɛɛkəna ı tɔɔ, ısıı ı kaləna-mɛ.
11 ɩ sɔsɔɔntʊ ıı tilisiɣi mə pʊntʊ na
ı tɔm kpa-mɛɣɛ sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ?
12 Mə kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ ké ısıı təlʊma.
Na mə kʊmaɣasətʊ náá wɛɛ ısıı cʊɣʊ.

13 ɩ su, ı yele na ma yɔɣɔtı,
ye ma tıı tɛmna nti ntəɣəlɛ.
14 Ma sɔəlʊ pıwaɣa sı ye mpi mpi.
Paa ma weesuɣu lıwa.
15 ɩsɔ í nɔkaa ı kʊ-m, ma ta taŋ pʊlʊ.
Ama ma tɔntɛ teu nyıılʊɣʊ kɛ maa ləsı.
16 Ye pə tıı lapa mpʊ pə waasa-m ké.
Mpi tɔ, ısaɣaʊ ıı kpətəɣəna ɩsɔ.
17 Tɔʊ, í ke ŋkpaŋŋ kɛ teu

na í nıı ma kʋyɔɣɔtʋtʋ.
18 Ma sɔɔlʋ pııwa sı ma ləsəɣı ma tı nyıılʋɣʋ.
Ma nyəmá sı ma tɔm tena.
19 Ye nɔɣɔlʋ caa sı ı hʋʋna-m,
ılɛ ma su na má sí.

20 Haı, ma Isɔ,
yaasinaa naalɛ tike kɛ ma caa ń la-m,
na nyá kiŋ səŋʋɣʋ í taa la-m katɛ.
21 Kʋsı nyá niŋ kɛ ma tɔɔ,
nyá sɔɣɔntʋ í taa la-m katatəlaɣa.
22 Ilɛna ń pɔɔsı-m na má cɔ-ŋ,
yaa má yɔɣɔtı na nyaa cɔ-m.
23 Isaɣatʋnaa ısənaɣa ma lapa?
Hʋlı-m ma təpəntəlɛ.
24 Pepe tɔɔ ké nyá ısɛntaa tá hɛtəna-m,
na ń nyənəɣı-m ısıı nyá kolontu?
25 Anı ma wɛ ké ısıı kaawʋlaɣa,
yaa nyııliya ŋka heelim kpakəɣı tɔ,
na ń tɔɣɔnəɣı-m?
26 Pə taɣa pʋlʋ, n ŋmaakı ma tɔm ısaɣatʋ
na ń fɛləɣı-m ma pəcaatʋ kʋpəntəŋ suwe?
27 N tʋ-m nkeɣelee suwe,
na ń feŋiɣi ma kʋlapəlɛ?
Na ń ŋmaakı ma nɔntaaləŋ wei
ma fɛla kanyəŋa taa tɔɣɔ takəlaɣa taa.
28 Na ma tɔnʋɣʋ náá tasəɣı ısıı taaʋ,
yaa ısıı ŋkpam mʋʋkʋɣʋ wontu kʋsusuutu tɔ.

14

Soopu nyəntʋ tətɔ

1 Yʋlʋ pəyaɣa weesuɣu wɛ ké tətopi,
na kú na cɔɔsɛɛ kɛ kʋtamsa.
2 I lıkı ké ısıı tʋɣʋ hétúɣú na í lontili,
na í mʋkı kpakpaa ısıı ısotom.
3 Isɔ nn kʋsəɣı ısəlɛ kɛ ma tɔɔ.
Pəyele ń yaakı-m hʋʋlɛ.

4 Wulee nɔɣɔlʋ ləsa kʋpam kɛ ısaɣam taa?
Pʋntʋ fɛı.
5 Anı Isɔ tɛma yʋlʋ ısɔtʋnaa kɛ kalʋɣʋ
na í sıı ı kʋyɛɛŋ.
Isɔ n tɛma yʋlʋ weesuɣu tənaɣa kɛ pııʋ ı kaa ŋmaa ka tɔɔ.
6 Pə tɔɔ tɔ, kʋsı nyá ısəlɛ kɛ yʋlʋ tɔɔ na í hɛɛsı,
na ı laŋlɛ tıı hʋlʋmı, ısıı apaa tʋ kɛ taanaɣa.

7 Tʋɣʋ wɛna tɛɛlʋɣʋ ké, ye pa sɛta-kʋ,
kʋ nɛɣɛtı na kú hɛləɣı piliŋası kʋfası.
8 Paa kʋ lila kpatəla tɛtʋ taa, na kʋ kite sí.
9 Ye kʋ nııwa lʋmaɣa taŋ kʋ
taɣanəɣı nɛɣɛtʋɣʋ ké na
kú hɛlı piliŋası kʋfası ısıı tiika.

10 Ama yulu səkı ké, na ı toma sıı tənaɣa.
Ye ı tisa feesuɣu, ı wɛ le tɔtɔ?
11 Teŋku lum pəsəɣı na pə́ pasa,
na pusi nyəm náá nyɔɔ na sí wulı.
12 Mpu tɔtɔɣɔ yulu ká həntı, ı kaa tasa kulɔɣu.
I kaa tasa fem na pə́cɔ́ ısɔtɔnuɣu mukı.
I kaa kulənа ı tom tɔɔ.
13 Ye Isɔ ka tisaɣa,
ı ka ŋmɛsa-m atɛtəlɛ taa,
na í takı ma tɔɔ, halənа í kú ı páánáá.
Ilɛna í sıı-m saa wei ı ká taɣanı-m kupantu lapu tɔ.
14 Ye ısıı yulu ka səkaɣa na í taɣanı
fem maa wɛ taŋuɣu taa ké ma təmlɛ kuyɛɛŋ tənа.
Halənа kuyakɔ ŋku ı ká taɣanı-m kusuɣu tɔ.
15 Ilɛ waatu wei Isɔ kuŋmaŋmam má,
ma tɔm ká nyılı-ı na í yaa-m tɔ ma kaa cɔ.
16 Ama saŋa ılɛ,
Isɔ ısəlɛ kaa wɛɛ má ma tɔɔ,
na í kaləɣı ma nɔɔhɛɛ.
17 I suuwa ma ısaɣatu kɛ huluɣu nakulı ku taa ké,
na í taalı ma kawalaɣa tɔɔ təkpam.

18 Ama ısıı pɔ́ɔ́ŋ́ yɔkuɣuu
na pə́ laɣasəɣı kukpaməŋ kɛ lona,
19 na lum náá niisiɣi pəlɛ,
ŋa tɛu náá kuuki tɛtu tɔ.
Mpúɣú n wakələɣı yulu tɛɛluɣu.
20 N tii yulu tɔɔ ké na ń wakəlı ı ısɛntaa,
na ń tɔɣɔnı-ı na í tɛɛ na pə́ saalı.
21 Paa yulu piya nyuɣu kulaa
yaa pə tu-səɣı fɛɛlɛ yulu ıı naakı pulu.
22 Mpi pə tɔm yulu nuikəna tɔɣɔlɛ
ı maɣamaɣa ı tənuɣu wusası na ı laŋwakəllɛ.

15

Ilifası nyəntu tɔtɔ

1 Mpúɣú Temaŋ tu Ilifası cɔwa Soopu sı:
2 Yulu ləmaɣasɛɛ tu ısıı nyá taka,
kaa yɔɣɔtəɣı tɔm kpaı nyəntu,
yaa í hɔŋ ı təɣı yem ké mpu.
3 Nyá kalɔɣu wɛ kpɛtɛ ké,
pə taa fɛı kawaaɣa.
4 Isɔ nyamnau maɣamaɣa
na ı sɛɛu kite kɛ n wakələɣı yoo!

5 Nyá ısaɣatu tɔm kɛ nyá nɔɣɔ yɔɣɔtəɣı.
Pəyele acilaɣatu nyəma kuyɔɣɔtutu kɛ n kpaɣaa.
6 Nyá nɔɣɔ huləɣəna nyá ısaɣatu.
Nyá ntompee kuɣuna nyá tɔm pə taɣa má.

7 Nyaɣa pə taalənа lulɔɣu na?
Yaa n laala pulası kɛ ilim nau?

8 N nɪɯa lsɔ layatʊ tasʊɣʊ,
na ń hii layatʊ kɛ nyá tike na?

9 N ta tɛɛ-tʊɣʊ nyəm,
páćɔ́ n ta cɛkəna pʊlʊ
na pə́ wɛ-tʊɣʊ səkpɛtʊɣʊ.
10 Ta taa cənɛ wɛ nyʊŋhʊlʊməŋ nyə́ma,
na akpatəlaa mpa pa tɛɛ nyá caa kɛ sɔsɔɔntʊ tɔ.
11 N nyənəɣɪ yem ké lsɔ laŋhɛɛsəlɛ tɔm
nti ɪ tɛləsəɣɪ-ŋ təpamm na tá nɔɔsɪ təɣɔ?

12 Pepe tɔɔ ké nyá pɑ́ɑ́ná huuki mpʊ,
na ń cɪʊləɣɪ-tʊɣʊ ɪsɛ?
13 lsɔ ké n mʊna pɑ́ɑ́ná,
na ń yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpɛ?

14 Yʊlʊ ɪɪ pəsəɣɪ na í wɛɛ
tənaŋŋ yaa í siɣisa teu kɛ lsɔ.
15 Paa ɪsɔtaa tillaa maɣamaɣa lsɔ fɛɪna-wɛɣɛ naani.
Pəyele ɪsɔtɔnʊɣʊ fɛɪ tənaŋŋ.
16 Kacaŋfana yʊlʊ ɪsaɣaʊ na acaalʊɣʊ
ŋku kʊ malənа ɪsaɣatʊ ɪsɪɪ lʊm nyɔɔʊ tɔ?

17 Tɔʊ, Soopu ke ŋkpaŋŋ na má sɛɣɛsɪ-ŋ
na má kɛɛsɪ-ŋ nti ma naɯa tɔ.
18 Nti ləmaɣasɛɛ nyə́ma nɪɯa
pa caanaa kiŋ na pá húlí tɔ.
19 Pa tike kɛ lsɔ ka haɯa tɛtʊ,
kpaɪ tʊ nɔɣɔlʊ ɪ ta siti pa hɛkʊ.

20 lsaɣaʊ wɛ ɪsənyəŋlɛ taa ké
ɪ weesuɣu pɪɪsɪ tənaɣa, halənа ɪ səm.
Pəyele pa kala ŋmakəllʊ pɪɪsɪ tənaɣa.
21 Sɔɣɔntʊ tɔm kɛ pa nɪɪkɪ.
Pa tɪ caɣanaʊ waatʊ taa ké wakəllʊ ká tii pa tɔɔ.
22 l naakɪ layatɛ cɛŋəɣɪ-ɪ,
ɪlɛ ɪɪ tɛɛləɣɪ sɪ ɪ ká fiti səkpɛtʊɣʊ.
23 l pɛɛkəɣɪ tɔɣɔnaɣa,
na í nyəmá sɪ səkpɛtʊɣʊ kʊyakʊ taŋa-ɪ.
24 Laŋwakəllɛ na nəɣəsɛɛ
pə tʊɣɪ-ɪ sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ ké.
Pə tiiki ɪ tɔɔ ké ɪsɪɪ wulaʊ sɔɔlʊ
pɪɪkʊɣʊ sɪ ɪ tɛɛkɪ yoou tɔ.

25 Pə taɣa pʊlʊ, ɪ kʊsa niŋ sɪ ɪ makɪ lsɔ.
l caakɪ sɪ ɪ kʊləɣɪ Toma tənа tʊ tɔɔ.

26 Halɪ ɪ hika apalʊtʊ sɪ í kʊlɪ lsɔ tɔɔ,
na í kenta ɪ təɣɪ ɪ kpalʊɣʊ
kpɪɪsəŋ nyəŋkʊ.
27 l kiiwaɣa na í wɛna alaafəya.
28 Acalɛɛ kʊyɔkɛɛ na tɛɛsɪ nsi sɪ taa yəlaa

lɪɯa na sí caa yɔkʊɣʊ tɔ, sɪ taa ké ɪ ká caɣa.

29 Ɩ kaa tasa wɛnaʊ hikuɣu na pá leeli,
pácó pə kaa tasa-ɪ lapənaʊ kɛ tɛtʊ tɔɔ.
30 Ɩ kaa fiti səkpɛtʊɣʊ.
Ɩ wɛ ké ɪsɪɪ kɔkɔ nyakʊɣʊ tʊɣʊ piliŋasɪ tɔ,
Ɩsɔ ká woso-ɪ ɪ heelim na pá kpiisi-ɪ.

31 Ye kpɛtɛ kɛ ɪ tʊ naani, ɪ tʊsa ɪ təɣɪ.
Mpi tɔ, kpɛtɛ ntɛɣɛlɛ ɪ kasəyaɣa.
32 Halɪ pɪɪ la mpʊ na pácó pá tala ɪ səm.
Teitei ɪsɪɪ piliŋa laŋʊɣʊ cələm na ká sí tɔ.
33 Ɩ ká wɛɛ ké ɪsɪɪ tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ, lɛsɛŋ tɔ,
kʊ akaa tɔɔkʊɣʊ na á ta pɪɪta tɔ.
Yaa ɪsɪɪ ŋku pa yaa sɪ, Olifi tɔ kʊ hɛtʊ luluɣu tɔ.

34 Ɩsaɣaʊ təyaɣa ká pəsɪ kaalʊlaɣa,
ɪlɛna kɔkɔ náá nyaɣa muɣullu təcaɣalɛ.
35 Ɩsaɣatʊ kɛ ɪ hakɪ na í lʊlɪ kʊlʊmtʊ ntɪ.
Ɩ lotu taa ké mpi pɪɪ tʊsɪ-ɪ tɔ pə pɪɪkɪ.

16

Soopu nyəntʊ

1 Ḿpúɣú Soopu cɔwa sɪ:
2 Tam ké ma nɪɪkɪ təmnaa panɛwɛ.
Mə tənа í ké laŋa hɛɛsəlaa
mpa pa kɔŋna wahala tɔɣɔ.
3 Pəlee ké tɔm kpɛtɛ
nyəntʊ ntɪ tɪɪ sɪɪ tənaɣa?
Pepe tɔɔ ké páánáá sita nyá kʊcɔcɔtʊ taa?

4 Ye maa wɛnna ɪsɪɪ mɛ,
ma pəsəɣɪ má yɔɣɔtɪ mpʊ tɔtɔɣɔ, halɪ pá tɛɛ mpʊ.
Mə tɔm lapa-m pətɔɔtəlɛ, na má kpɛɛtɪ nyʊɣʊ.
5 Halɪ maa kpaasa mə apalʊtʊ,
na ma kʊyɔɣɔtʊtʊ na pá hɛɛsɪ mə laŋa.

6 Paa maa yɔɣɔtɪ yaa ma suma,
ma wahalanaa kaa sɪɪ tənaɣa, yaa pá tɪɪ pasʊ.
7 Haɪ Ɩsɔ, tɔʊ,
nɔɔnɔɔ n yɔka ma toma na ń kpiisi ma təyaɣa tənа.
8 Ma cɔlɔ nyáma caaləɣɪ-m ké.
Na wei ɪ yasəɣɪ ma ɪsaɣatʊ tɔ,
í pəsɪ ma aseeta tʊ na í kʊləɣɪ ma tɔɔ,
na í kaləɣəna-m ma ɪsɛntaa.
9 Ma kolontu cɪɪləɣɪ-m ɪsɛ, na í kpasəɣɪ mpee,
na í tiiki ma tɔɔ na páánáá, na í cələɣɪ-m.

10 Yəlaa haawa nɔɔsɪ təcaaa, na ma tɔɔ,
na pá tʊʊkɪ-m na pá makɪ ma ləkpaasɪ.
Pa pɛɛla nɔɣɔ kɛ ma tɔɔ.
11 Ɩsɔ tʊ-m kʊtakɛɛsəŋ ké

na í pɛtɪ-m asaɣaa niŋ taa.

12 Maa wɛ hɛɛsʊɣʊ taa ké na ń pəsɪ ma laŋlɛ.
N kpa ma lumaɣa ké na ń pɛlɪ-m,
na ń kɛɛsəɣəna-m na ń tɔɔkɪ nyá nyəmá.
13 Nyá nyəmá anɪ a tama-m kotaɣa ké
na á tʊlɪ ma lotu na pətɔɔtəlɛ fɛɪ,
halɪ ma kancəlaɣa kpe atɛ.
14 A tiiki ma tɔɔ ké ɪsɪɪ
yoolu na á tʊləɣɪ-m pɔɔŋ.

15 Ma suu fɔlətɔ takanaa mpa pa ké ləyaɣa wontu tɔɣɔ,
na má pilimiɣi atɛ.
16 Wula sɛɛsa ma ɪsɛ ké na á mʊlɪ,
na atɛtəlɛ səkpɛtʊɣʊ takɪ ma ɪsəhutu tɔɔ.
17 Anɪ ma ta la mʊsʊŋ,
pɔ́cɔ́ ma ta sələməna mənaafikitʊ.

18 Haɪ, tɛtʊ, taa pi-m.
Yele na ma kakiisaɣa nɪɪkɪ tam.
19 Pə kpaɣau nɔɔnɔɔ tɔ,
ɪsɔtɔnʊɣʊ taa ké ma aseeta tʊ wɛɛ.
Wei ɪ cɔɔkɪ-m tɔ hatoo ɪsɔtaa ké ɪ wɛɛ.

20 Ma taapalaa ná paakəna-m ké.
Ama lsɔ ké ma tekiɣina ɪsəlʊm.
21 Ma caa sɪ nɔɣɔlʊ í sɛɛna ma tɔɔ,
na lsɔ naakɪ ɪsɪɪ yʊlʊ lakʊɣʊ ɪ taapalʊ tɔ.
22 Mpi pə tɔɔ tɔ, pa kala ma weesuɣu pɪɪsɪ.
Maa təŋ mpaau ŋku na ma tɛɛ tɔ, kʊməlʊɣʊ fɛɪ.

17

Soopu kʊcɔcɔtʊ tɔtɔ

1 Ḿpúɣú Soopu tasaa sɪ:
Ma feesiŋ liki. Ma kʊyɛɛŋ tɛŋ na pəlaau taŋa-m.
2 Woŋlaa tama-m ké na pá tʊʊkɪ-m,
na ma kpisiɣi tom kɛ ahoo.

3 Haɪ, lsɔ səŋ nyá maɣamaɣa kɛ
ma nɔɣɔ tɔɔ ké hʊʊlɛ taa.
Ye pə taɣa nyá, ma fɛɪna nɔɣɔlʊ.
4 N kenta pa ləmaɣasɛɛ tɔɔ ké,
n kaa yele sɪ pá kəlɪ.
5 Pa wɛɛ ké ɪsɪɪ pa tukuɣu ɪtuule sɪ:
Yʊlʊ yaa ɪ taapalaa na pá tala ɪ tɔɣɔnaɣa,
na ɪ piya náá taŋ na sɪ niŋ wʊlɪ.

6 Maɣa yəlaa yookina yontu,
na pá tɔɔkɪ ma ɪsɛntaa ké ntaɣama.
7 Wahala wakəla ma ɪsɛntaa,
na má pəsɪ ɪsɪɪ ɪlɛɛmʊɣʊ.

8 Kʋsiɣisim təŋlaa naakɪ ma wʋsasɪ,
pa nɔɣɔ taa fɛɪ kete.
Kʋpama kʋləɣɪ asaɣaa tɔɔ.
9 Tampana təŋlʋ ná kama nyʋɣʋ kɛ ɪ mpaaʋ taa ké.
Na wei ɪ fɛɪna kawalaɣa tɔ, ɪ toŋ sɔɔsəɣɪ.
10 Ma taapalaa, í kɔɔ mə təna.
Maa naakɪ mə taa ké ləmaɣasɛɛ tʋ.

11 Ma kʋyɛɛŋ tɛɛwa, na pá kpɛŋna
təma nna a pəlɛ ma tʋwa tɔ.
Mpi ma nyɪɪləɣɪ sɔsɔm kɛ hatoo ma taa tɔ pə wakəlaa.
12 Mpɛ pa yaakɪ ahoo kɛ ilim ké,
na səkpɛtʋɣʋ ɪ nyalaa ɪlɛ,
pa tɔŋ sɪ pə caa nyaalʋɣʋ.

13 Atɛtəlɛ kɛ ma taŋaa sɪ
má sʋʋ má həntɪ tə səkpɛtʋɣʋ taa.
14 Pəlaaʋ nyaɣalɛ ma caa,
sonsompee mɛɣɛlɛ ma too na ma kɔɣɔ.
15 Ma fɛɪna tətɛɛllɛ tɔtɔ,
na pá tɪɪ nii ɪsəlɛ.
16 Maa kpɛŋna-tɛɣɛ na má tiina sətaa tɛ,
na má həntəna mʋsʋɣʋ taa.

18

Pilita nyəntʋ

1 Ḿpúɣú Suha tʋ Pilita təma sɪ:
2 Waatʋ wei ké í ka su yɔɣɔtaɣa,
na í kpaɣa ləmaɣasɛɛ.
Ɪlɛna tá yɔɣɔtɪ təm kʋpantʋ.
3 Ɪ suma sɪ Soopu í nyənɪ-tʋɣʋ heeŋ suwe?
Pepe tɔɔ ké ɪ nyənəɣɪ-tʋɣʋ kʋmɛlɛməŋ?

4 Soopu ɪsɪɪ n huɣutuɣu lotu kɛ mpʋ na páánáá tɔ,
n hʋʋ sɪ nyá tɔɔ ké pə lɔ tɛtʋ
na kʋkpaməŋ kpɛsɪ na í laɣasɪ lona na?

5-6 Ɪsaɣaʋ təyaɣa taa kɔkɔ
ka te ké na ka nyaləməlɛ mʋkɪ.

7 Ɪsəna ɪ ka təŋaɣana naani tɔ pɪɪ pasa.
Ɪlɛna ɪ maɣamaɣa ɪ taa laɣatʋ náá yele na í hoti.
8 Mpi tɔ, puluɣu taa ké ɪ nɔɔhɛɛ tiiwa,
na í təŋ kʋ kpalahuuŋ tɔɔ.
9 Katɔka ká kpa ɪ nəntaalʋɣʋ
na ka ŋmɪɪsɪ náá hɔkɔ-ɪ.

10 Puluɣu pima atɛɣɛ,
na kʋnyəpəm kɛ ɪ mpaaʋ taa.
11 Sɔɣɔntʋ sɔsɔɔntʋ kpaa-ɪ na paa timpiɣi,
na tá təŋəɣɪ-ɪ nɔɔhəlɛ nɔɔhəlɛ.

12 Paa ɪ ka ké toŋ tʊ,
nyɔɣɔsɪ ká lɪɪ-ɪ ké na í sʊʊ kʊnyɔŋ taa.
13 Kʊtɔŋ ɪsaɣaʊ tɔɣɔ ɪ nantʊ kɛ
pə kpaɣaʊ ɪ niŋ na ɪ nɔɔhɛɛ tɔna tɔ.

14 Pɪɪ ləsɪ-ɪ na toŋ kɛ ɪ té timpi
ɪ caɣana naani tɔ, na pá pona-ɪ sətaa wulaʊ té.
15 Ɩ təyaɣa ta kɛ ɪ nyəŋka tɔtɔ,
yʊlʊ pəsəɣɪ na í sʊʊ ka taa.
Pa ŋmɪɪsa ka taa ké kɔkɔ mamacəɣəlasɪ.
16 Ɩlɛna í pəsɪ ɪsɪɪ tʊɣʊ səkʊɣʊ too
kʊ lila na pá yoosina kʊ piliŋasɪ tɔ.

17 Ɩ hətɛ ká saalɪ tɛtʊ tɔna taa.
Nɔɣɔlʊ kaa tɔɔsɪ ɪ tɔɔ.
18 Paa ləsɪ-ɪ nyaaləm taa na í sʊʊ səkpɛtʊɣʊ taa,
na pá tɪɪ ləsɪ-ɪ tɛtʊ.

19 Ɩ kaa yele pəyaɣa, yaa lʊlʊɣʊ tʊ,
yaa pá kaasɪ nɔɣɔlʊ na ɪ ɪsɛ kɛ ɪ təcaɣalɛ.
20 Ilim təlɪʊlɛ, na pətətʊlɛ nyə́ma ká nɪɪ
ɪ wakəlʊɣʊ tɔm, na pá sʊsɪ-wɛɣɛ watʊ.
21 Ɩsəna kʊtakɛɛsəŋ tɛɛsɪ ká tɛɛsəna tɔɣɔlɛ.
Mpa pa ta nyɪ Ɩsɔ tɔ pa lonte ntɛ́.

19

Soopu nyəntʊ

1 Ḿpúɣó Soopu cɔwa sɪ:
2 Pəlee ké í ká hɛɛsɪ-m
kʊnyɔŋ tʊɣʊ na má kʊyɔɣɔtʊtʊ?
3 Tɔm naanʊwa kɛlɛ í tɛma-m kʊtʊɣʊ,
pə fɛɪ-mɛɣɛ fɛɛlɛ sɪ í cɔɔsəɣɪ-m mpʊ?

4 Ye tampana ma tɪɪ lapa ɪsaɣatʊ,
ma nyʊɣʊ taa ké pə tɛŋ.
5 Ɩsɪɪ ɪ hɔŋ mə tɪ na kalampaanɪ na
í maɣasəɣɪ sɪ ma kawalaɣa kʊnyɔŋ kɛ ma tɔkɪ tɔ,
6 ama í nyɪ sɪ Ɩsɔ kpana-m
ɪ puluɣu taa, na í tʊɣʊ-m kʊnyɔŋ.

7 Ye ma wiiki sɪ pa lakɪ-m mʊsʊŋ,
nɔɣɔlʊ ɪɪ cɔɔkɪ.
Na má yaakɪ sɪ pá waasɪ-m,
nɔɣɔlʊ ɪɪ sɛɛkəna ma tɔɔ.
8 Ɩsɔ kaɣa ma mpaaʊ, maa pəsəɣɪ tɛɛʊ.
Ɩ yela-m səkpɛtʊɣʊ taa, na ma hakəɣɪ.
9 Ɩsɔ kʊwa ma hətɛ yaaʊ,
na í kɔɔlɪ ma teeli ntenuɣu.

10 Ɩsɔ wakəla-m pə təna pə taa ké,
na í kpɛsɪ ma tɛɛlʊɣʊ ɪsɪɪ tʊɣʊ, na má sí.
11 Ɩsɔ páánáá sɔsɔɔna huuna-m

na í nyənəɣı-m ı kolontunaa taa lɛlʊ.
12 Ɩ yʊlʊkʊlaa kpeka kpɛnta nɔɣɔ na pá kɔɔ ma tɔɔ,
na pá siki na pá cɔɔna-m.

13 Ɩsɔ hatələna-m ma tɛɛtʊnaa,
na ma asəmaa náá yaakı na pá yeki-m.
14 Ma cɔlɔ nyáma na ma lʊlətanaa
ná sɔɔ ma tɔɔ.
15 Ma təyaɣa taa mʊvlaa na ma təmlɛ nyáma
ná yʊɣʊ-m na pá nyənəɣı-m kpaı tʊ.
16 Paa ma yaa ma təmlɛ tʊ
na má wiina-ı, ıı cɔɔkı-m.

17 Ma lıı sɔŋ kɛ ma alʊ maɣamaɣa ké.
Ma pəyalaa ná nyəɣəsa-m.
18 Pə kpɛŋna piya na ye ma kʊləɣı ılɛ sı woŋiɣi-m.
19 Ma taapalaa kʊpama mpa maa sɔɔlaa tɔ,
pa lıı-m luɣu na pá kʊləɣı ma tɔɔ.
20 Ma lıına pəcɛmtɛyɛ.
Ma tɛma taası təkɔŋɔkɔŋɔ.

21 Ma taapalaa mɛ, haı, í nyənı ma pətɔɔtəlɛ.
Ɩsɔ tʊna ma tɔɔ ké niŋ.
22 Pepe tɔɔ ké í tʊɣʊ-m kʊnyɔŋ ısıı Ɩsɔ?
Ɩsəna í tʊ-m wahala tɔ, pə ta nıı-mɛyɛlɛ?

23 Haı, ye ısıı paa ŋmaawa
ma kʊyɔɣɔtʊtʊ tənɛyɛ takəlaɣa taa.
24 Ɩsıı paa ŋmaa-tı na nyəmlɛ kɛ kʊkpamʊɣʊ tɔɔ,
na pá piisi, na tá wɛɛ tam tɔɔ, tə taa hıısı.
25 Ma nyəmá teu sı ma tɔɔ sɛɛnlʊ wɛna
ı weesuɣu.
Ɩnı ı ká yɔɣɔtəna na pá sıı tənaɣa kɛ atɛ cənɛ.
26-27 Paa pə kɔɔla ma nantʊ na pá yele mʊwa tike,
maa ná Ɩsɔ na ma ısəlɛ ké,
ı kaa wɛɛ-m mʊvlʊ.
Mpi ma sɔɔlaa tɔɣɔlɛ,
halı pıı lakı-m lɔŋ.

28 Ɩ ká pɔɔsı mə tı sı ısənaɣa í ká kʊlı
ma tɔɔ, na í hiki təwaanlɛ na í hʊʊna-m?
29 Ɩ la laakalı, na pə taa kɔɔ na laɣatɛ tala mə maɣamaɣa.
Mpi tɔ, mə kawalaɣa mʊna səm ké.
Ɩ nyı sı hʊvlɛ taŋa-mɛ.

20

Sofaa nyəntʊ

1 Mpúɣó Naama tʊ Sofaa tɔma Soopu sı:

2 Nyá tɔm wakəla ma laŋlɛ,
ılɛna pıı lakı-m lɔŋ sı má cɔ.
3 Ma nııwa ısəna n kaləna-m na ń tʊʊ-m tɔ.
Ɩlɛ ma nyəmá kʊcɔcɔtʊ kɛ ma ləmaɣasɛɛ taa.

4 Ma nyəmá teu sı pə kpaɣau
hatoo kʋyaŋku lsə sıı yʋlʋ kɛ atɛ tə,
5 asaɣaa akaıtʋ ıı leeliɣi.
Pəyele pa aŋmaala ná wɛ tənyəsı ké.

6 Paa ısaɣau nyʋɣʋ ká kʋlı ısəna,
na kʋ tokiɣina ısəŋmʋntʋ.
7 l tɛɛsəɣəna ké ısıı ı maɣamaɣa ı pʋntʋ.
llɛna mpa pa naakaɣa-ı tə pá pəəsəɣı sı: l tɛmna-we?

8 lsaɣau saaləɣı yem ké ısıı toosee.
Pa kaa tasa-ı nau.
9 Mpa pa naakaɣa-ı tə, pa kaa tasa-ı nau.
Pəyele ı kaa wɛɛ ı lonte taa.

10 lsaɣau ká məŋna wɛnau ŋku ı ka hikina mʋsʋŋ
təɣə kʋ nyəma.
Na kʋnyɔntʋnaa náá watı ı piya.
11 l ka wɛna ıfepile ké na alaafəya.
Ama ı ká kpɛnna pə tənaɣa mpʋ na í sʋʋna pʊ́ʊ́ɣʊ́.

12 lsaɣatʋ ka wɛ-ı leleŋ ké təkʋlʋŋkʋlʋ.
llɛna í ŋmɛsı-təɣı ı nsəmlɛ tɛɛ.
13 Na í kisi tə lɔʋ na í ŋmɛsı-təɣı teu,
na tá wɛ ı tantahaau taa.
14 Ama ı təɣɔnaɣa ŋkɛ ka leleŋ
ká pəsı paasəlɛ sɔtʋ kɛ ı lotu taa.
15 l ka lipa lɛlaa wɛnau ŋku tə,
lsə ká caalı-ı na í tə-kʋ na ı nɔɣɔ.
16 Mpi ı mʋʋkaɣa tə pə ké paasəlɛ sɔtʋ ké,
na ntı tıı kʋna-ı.

17 lsaɣau kaa tasa nau kɛ naaləm na tıŋ
nim mpi pə kpeŋ ısıı pusi na lɔɔŋ tə.
18 Wɛnau ŋku ı taataa na í konti haŋaɣa na í hiki tə,
ı kaa təɣə-kʋ, ı ká məŋna-kʋɣʋ.

19 Mpi tə, ı muɣula acamaa na í lə-wɛ.
l lɛɛka pa kutuluŋ, ı ta ŋma-wɛɣɛ paa kʋlʋmʋɣʋ.
20 l wɛnau luluɣu ka wɛ sɔɣɔntʋ.
l kaa pəsı na í kpa pə taa pʋlʋ.
21 lsaɣau liki pə tənaɣa pʋlʋpʋ ıı fitiɣi.
Ama ı laŋhʋlʋmlɛ kaa leelina.

22 Haɣanaɣa anaam taa ké laŋwakəllɛ ká tii ı tɔɔ,
pə təna pıı tʋ-ı wahala ké.
23 Waatʋ wei ını ı ká liki mpʋ təɣə
Tacaa ká tisi ı tɔɔ ké ı páánáá kɔkɔ,
ısıı tɛʋ tɔmpɛɛ, na á yaɣa-ı ısıı nyəmá.

24 Ye ı fita nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa yoou wontu,
nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ tɔɔʋ kɛ paa təna-ı na pá yaɣa-ı.
25 l kpɛsa kɔkɔ nyəmlɛ nte

tə tʋla ɪ tənʋɣʋ na ɪ hɔɔlɛ tɔ.
Ilɛna səm tii ɪ tɔɔ ké kpakpaa.

26 Səkpɛtʋɣʋ kɛ ɪ tɛŋna, na kɔkɔ ŋka nɔɣɔlʋ
ta lu tɔ ká nyaɣa ɪ maɣamaɣa.
Ilɛna ká kpɛŋna mpi pə kaasa ɪ tɛ tɔ.
27 Isɔtənʋɣʋ í kɛɛlɪ yʋlʋ ɪnɪ ɪ ɪsaɣatʋ tɔɔ,
na tɛtʋ náá kʋlɪ ɪ tɔɔ.
28 Isɔ páánáká kuu ɪ təyaɣa wɛnaʋ tənaɣa,
a kʋyakʋ wule ké ɪsɪɪ lʋm.

29 Isəna Isɔ sɪɪwa ɪsaɣalataa sɪ paa tɛɛsəna tɔɣɔlɛ.

21

Soopu nyəntʋ

1 Ḿpúɣó Soopu cɔwa sɪ:

2 I ke ŋkpaŋŋ kɛ teu na í nɪɪ ma tɔm.
Pəlɛ pə hɛɛsəɣəna ma laŋlɛ.
3 Ma kpa mə yule,
í yele na ma yɔɣɔtɪ.
Ye ma tɛma ɪlɛ mə pəsəɣɪ na í woŋi-m.
4 Anɪ pə taɣa yʋlʋ kɛ ma wiikina.
Ilɛ pepe tɔɔ ké ma suulu kaa tɛ?
5 I nyənɪ ma tɔm taa,
pɪɪ la-mɛɣɛ ha, na í kpa nɔɔsɪ.
6 Ye ma maɣamaɣa ma hʋʋ mpi pə makəna-m tɔ
pə tɔm, ma laŋlɛ wakələɣɪ ké na má seliɣi.

7 Pepe tɔɔ ké Isɔ yeki na asaɣaa wɛna weesuɣu na toŋ,
halənapá kpatələɣɪ?
8 Pa lʋlʋɣʋ nyɔ́ma sʋʋkɪ toŋ kɛ pa kiŋ
na pa saaləna pɪɪkɪ na pá naakɪ.
9 Pə caɣana-wɛɣɛ pa tɛɛsɪ taa ké.
Pa ta nyɪ sɔɣɔntʋ tɔm.
Pəyele Isɔ ɪ makɪ-wɛɣɛ kpátúɣó.

10 Pa naaŋ wɛna alaafəya ké,
na í kpaakɪ teu na í lʋləɣɪ ɪ hələsəɣɪ.
11 Pa yeki pa piya ké na sɪ kpakəɣɪ
asewa ɪsɪɪ heeŋ, na sɪ ŋmaaləɣəna laŋhʋlʋmlɛ.
12 Pa yooki yontu na akilimanaa,
na saŋkʋnaa, na həsɪ, na pá nɪɪkɪ leleŋ.
13 Pa yɔɔləɣɪ atɛ cənɛɣɛ mpʋ,
ɪlɛna pá tii atɛtəlɛ taa na hɛɛsʋɣʋ.

14 Pácó pa təŋaɣa Isɔ ké sɪ í tɛɛ í kaasɪ-wɛ.
Mpɛ pa paa fɛɪna ɪ luɣu nyəntʋ kɛ nyəm.
15 Haləna pá təŋ sɪ:
Aweɣe Toma təna tʋ,
na táá lakɪ-ɪ təmlɛ?
Ye tə yaa-ɪ, pə waasɪ-tʋɣʋ we?

16 Pə taɣa mpɛ pa tənna pa tɪ caɣanau təm.
Asaɣaa ləmaɣasɛɛ ɪɪ kpətəɣəna ɪsɔ.
17 Anɪ səm ɪɪ tutiɣi-wɛɣɛ tam tam.
Pəyele wahala ɪɪ wakələɣɪ-wɛ.
Páćó ɪsɔ ɪɪ mʊɣɪ-wɛ na páánáá.
18 Yəlaa kooliɣina-wɛɣɛ ɪsaɣatʊ
sɪ heelim í kpaɣa-wɛ ɪsɪɪ nyɪɪtʊ yaa mʊsʊɣʊ kpɛtɛ.

19 ɪsɔ ɪɪ fɛləɣɪ ɪsaɣau pəyaɣa kɛ ka caa ɪsaɣatʊ.
Pə taɣa pəyaɣa ŋkpaŋʊɣʊ kɛ
ɪsɔ ká hɔ na cɛcɛ nɪɪ pə taa.
20 Pə wɛɛ ké sɪ Toma təna tʊ í mʊ asaɣaa mpɛ
na páánáá na pá ná pa wakəlʊɣʊ.
21 Ye pa weesiŋ tɛma cənɛ,
pa piɣa təm ɪɪ tasəɣɪ-wɛɣɛ nau tətɔ.

22 Pa kaa nɔkɪ təlɛɣɛ ɪsɔ kɛ hʊlʊɣʊ.
Mpi tɔ, ɪnɪ ɪ hʊʊkənna ɪsɔtaa tillaa maɣamaɣa.
23-24 Nɔɣɔlʊ ɪlɛ, pə caɣana-ɪ ké
na í təkɪ teu, ɪ fɛɪna nəɣəsɛɛ,
ɪɪ kpatələɣɪ lɔŋ,
na ɪ wɛna tənʊɣʊ, halәna ɪ kantəkaɣa kʊyakʊ.
25 Ama nɔɣɔlʊ ná səkəna ɪ nɔɣɔ na ka nyaŋ,
ɪ ta yɔɔləna kʊpantʊ natəlɪ.
26 Pa tənaɣa mpʊ mʊsʊɣʊ taa ké paa həntɪ
na sonsompee waasɪ pa tɔɔ.

27 Ama, ma nyəmá mə taa laɣatʊ,
na hʊwɛɛ nna í hʊʊkɪ ma tɔɔ tɔ.
28 Ɪ pɔɔsəɣɪ sɪ toŋtʊnaa
na asaɣaa mpɛ pa tɛɛsɪ wɛ le?

29 Ɪlɛ í tá pɔɔsɪ mpatɔntaa
na í cɛkəna mpi pa nawa na pá yɔɣɔtɪ tɔ?
30 Pə kentiɣi ɪsaɣau tɔɔ ké asaala
kʊyakʊ ké, na pá cɔlɔ-ɪ na ɪsɔ páánáá.
31 Awe ká pɔɔsəna-m tɔntɛ nte ma tɔŋ tɔ tə tɔɔ?
Na í lɛɛtɪ-m ma ɪsaɣatʊ?

32 Paa pona-ɪ təpinte ké,
na pá feŋiɣi ɪ pəlaau tɔɔ.
33 Yəlaa təna tʊɣʊna caŋa na pá təŋəɣɪ
ɪ waalɪ, na pá kooliɣi-ɪ sɪ: Tɛtʊ í la-ŋ kaafala.

34 Mɛ ɪlɛ, təm kpaɪ nyəntʊ kɛ í hɛɛsəɣəna ma laŋlɛ.
Mə kʊcɔcɔtʊ təna ké kʊtʊsʊtʊ ké.

22

Ɪlifasɪ nyəntʊ

1 Ḿpúɣú Temaŋ tʊ Ɪlifasɪ cɔwa Soopu sɪ:

2 ɪsɔ ɪɪ tɛɛləɣɪ yʊlʊ sɪ í waasɪ-ɪ.

Amɑ ye yʋlʋ wɛnɑ nyʋɣʋ taa mɑɣɑsəm, ɪ təɣɪ ɪ wɛɛkɪ teu.
3 Nɑ yʋlʋ í siɣisaa yaa ɪ tewɑ təkpataa,
weɣe pə waasəɣɪ Tomɑ tənɑ tʋ?

4 Pə taɣɑ nyá ɪsɔsɛɛlɛ teu tɔɔ ké
ɪ hɔŋ nyá ŋkpaŋʋɣʋ nɑ í hʋʋkənɑ-ŋ.
5 Nyá kɑwɑlɑɣɑ kɑtɑtəlɑɣɑ nɑ nyá ɪsɑɣɑtʋ
tɑm nyəntʋ tɔɔ ké lsɔ hɔŋ nyá ŋkpaŋŋ.

6 Mpi tɔ, n mʋkɑɣɑ nyá tɛɛtʋnɑɑ wontu
kɛ təlʋmɑ kɛ mʋsʋŋ, nɑ pá yeki-wɛɣɛ kpɛtɛ.
7 N pɛmɑ lʋm nɑ tɔɣɔnɑɣɑ
kɛ wei lʋkɔtʋ nɑ nyɔɣɔsɪ kɑ pɪɪwɑ tɔ.
8 Yʋlʋ toŋ tʋ nɑ kɑlɑmpɑɑnɪ tʋ
kɑ tənnɑ tɛtʋ, nɑ í cɑɣɑ tə taa.
9 N tɔɣɔnɑ leelu kɛ niŋ kɑkpɑsɪ, n pɛlɑ sulɑʋ niŋ.

10 Pə tɔɔ ké kɑtɔsɪ tɑmɑ-ŋ
nɑ sɔɣɔntʋ ɑnɑɑm náá tuti-ŋ.
11 Səkpɛtʋɣʋ nyɑlɑ nyá tɔɔ,
nn nɑɑnɑ tiili, lʋm sɔsɔɔm lipɑ-ŋ.

12 lsɔ wɛ hɑtoo ɪsɔtɑɑ ké nɑ í tɛɛ
ɪsɔtʋlʋŋɑsɪ tɔɔ, nɑ í nyənəɣənɑ sɪ nyɔɔŋ taa.
13 llɛnɑ nyɑɑ mɑɣɑsəɣɪ sɪ lsɔ tá nyɪ pʋlʋ.
l kɑɑ pəsɪ nɑ í tɛɛ ɪsɔŋmʋntʋ tɔɔ
nɑ í hʋʋnɑ-tʋɣʋ ɑtɛ.
14 lsɔ təŋ ɪsɔtɔnʋɣʋ ntompee tɔɔ,
nɑ ŋmʋntʋ tɑkɑ ɪ tɔɔ, ɪɪ nɑɑnɑ tiili.

15 N cɑɑ sɪ ń təŋ
ɑsɑɣɑɑ mpɑɑʋ kʋpənʋɣʋ kɛ?
16 Pə tɛmɑ-wɛɣɛ kpiisuɣu ké, nɑ pə wɑɑtʋ tɑ tɑtɑ,
ɪsɪɪ lʋm kuukuɣu koluŋɑ tɔ.

17 Hɑləna yəlɑɑ mpɛ pá təŋ
lsɔ Tomɑ tənɑ tʋ sɪ: Yele-tʋ təpɑmm.
Weɣe n pəsəɣɪ nɑ ń lɑ-tʋ?
18 Pəyele ɪnɪ ɪ kɑ hɑɣɑsənɑ pɑ tɛɛsɪ nyámɑ kɛ toŋ.
lsɔ í ponɑ ɑsɑɣɑɑ ləmɑɣɑsɛɛ ɑnəɣɪ pooluŋ.

19 Yəlɑɑ kʋpɑmɑ nɑ mpɑ pɑ fɛɪ tɔm tɔ,
pɑɑ ná pɑ wɑkəlʋɣʋ nɑ pá woŋ-wɛ.
20 Pə wɑkəlɑ pɑ kolontunɑɑ
nɑ kɔkɔ nyɑɣɑ pɑ wɛnɑʋ.

21 Tɔʋ, nyá nɑ lsɔ í ciiki nɑ pə́ hɛtɪ-ŋ.
Waatʋ ɪnəɣɪ n ká nɪɪ leleŋ.
22 Mʋ mɑ kʋsɛɣɛsətʋ nɑ
ń tɔkɪ mɑ tɔm kɛ nyá lotu taa.

23 Ləsɪ mpi pə tɑ siɣisi tɔɣɔ nyá tɛ,
nɑ ń məlɪ Tomɑ tənɑ tʋ tɛɛ nɑ í tɑɣɑnɪ-ŋ.

24 Lɔ nyá wʋla kʋpampaŋ kɛ
atɛɣɛ lɔɔʋ pɛɛ hɛkʋ taa.
25 Ilɛna Toma tɔna tʋ pɔsɪ nyá wʋla,
na nyá liɣitee hɔwa.

26 Waatʋ ɪnɔɣɪ ɪ ká pɔsɪ nyá leleŋ kʋpaŋ
tɔlɪʋlɛ na ń tɛkɔɣɪ-ɪ niŋ.
27 N ká sɔlɔmɔɣɪ-ɪ na í nɪʋkɪ,
na ń yoosiɣi nti n ka yɔɣɔtaa na ń sɪʋ tɔ.
28 Paa ntiɣi n sɪʋwa, n waakɪ ké,
na nyá mpaaʋ hʋlʋmɪ.

29 Mpi tɔ, Isɔ tisiɣi kalampaanɪ nyɔ́ma ké.
Ilɛna í waasɔɣɪ wei ɪ pasɔɣɪ ɪ tɪ tɔ.
30 Isɔ ká waasɪ wei ɪ ta kɛ ɪsaɣaʋ
tɔɣɔ ɪ tɔnaŋŋ wɛɛtʋ tɔɔ.
Paa tasɔkɔlɛ tʋ ɪ waasɔɣɪ-ɪ ké.
Sɪ í tɔ tɔnaŋŋ taa,
ɪlɛna pɔ́ ya ɪ nyʋɣʋ.

23

Soopu nyɔntʋ

1 Ḿpúɣú Soopu cɔwa sɪ:

2 Nɔɔnɔɔ tɔ, ma wula pɔsa páánáká ké.
Ilɛna ma wahala náá tɔkɔɣɪ ma feesiŋ.
3 Haɪ, ye maa nyɔmá Isɔ tɛ,
maa pola ɪ tɔcaɣalɛ ké.
4 Maa hʋla-ɪ ma tampana.
Mpi tɔ, tɔmnaa su ma nɔɣɔ taa ké.
5 Halɪ maa nyɔmá nti ɪ cɔɔkaɣa-m tɔ
na ma cɛkɔna nti ɪ heelaɣa-m tɔ.

6 Ilɛ ɪ ká kaasɪ ɪ taa toma sɪ ɪ kʋlɔɣɪ ma tɔɔ?
Aaɪ, ɪ ká ke ŋkpaŋʋɣʋ ké na í nɪɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ.
7 Ilɛ ɪ ká ná sɪ ɪ kolontu ɪnɪ ɪ
tɔŋɔɣɪ tampana, ɪlɛna í ná sɪ ɪ tɔm hʋʋlʋ
ka cɛ-m tam tɔɔ.

8 Paa ma pola ilim tɔlɪʋlɛ, ɪ fɛɪ,
yaa ma mɔŋna pɔ tɔtʋlɛ maa keesiɣi-ɪ.
9 Paa ma pɛɛkɔna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ, maa naakɪ-ɪ.
Yaa ma kɛɛna pɔ mpɔtɔŋ tɔɔ, ɪ fɛɪ loosuɣu.

10 Pɔyele ɪ nyɔmá mpaaʋ ŋku ma kpaɣaa tɔ.
Paa ɪ maɣasa-m ma lɪɪ ké tɔsoolii, ɪsɪɪ wʋla kʋpaŋ.
11 I nɔntaalɔŋ taa ké ma tʋkaɣa ma nyɔŋ.
Ma tɔŋa ɪ mpaaʋ kɛ ḿpúɣú ma ta hɛlɪ.
12 Ma ta lɔ ɪ nɔɣɔ taa kʋsɔsɪtʋ.
Ma pɛta ma tɔɣɪ ɪ luɣu nyɔntʋ taa ké.

13 Ama ye ɪ tʋ ntiɣi ɪ taa,

ɪ yeki-tɪ. Nti ɪ sɔɔlaa tɔ ntəɣɪ ɪ lakɪ.
14 Nti ɪ ka sɪɪwa ma tɔɔ təɣɔ ɪ lakɪ-m,
ɪ ká sɪɪ lɛntənaa kɛ mpʊ tɔtɔ.
15 Pə tɔɔ ké ma apalʊtʊ leki ɪsɔ kiŋ.
Ye ma kpaɣa hʊwɛɛ ɪlɛ sɔɣɔntʊ kpaakɪ-m.
16 Ɪsɔ Toma təna tʊ yɔkəna ma apalʊtʊ
na í tʊ-m sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ.
17 Mpi tɔ, pə taɣa səkpɛtʊɣʊ ŋku kʊ waasa ma tɔɔ tɔ,
ŋkʊ kʊ wakələna-m.

24

Soopu nyəntʊ tɔtɔ

1 Ḿpúɣú Soopu tasaa sɪ:
Pepe tɔɔ ké ɪsɔ Toma təna tʊ ta sɪɪ kʊyakʊ
ŋku ɪ nyəntaa ká na-ɪ na í hʊʊkəna tɔ?
2 Pəyele yəlaa tuusiɣi pa tɛtʊ toosi,
na lɛlaa náá tiikiɣi kaləkəŋ kʊŋmɪɪləŋ.
3 Pa lɛɛkəɣɪ sulaʊ kɛ ɪ kpaŋaɣa,
na pá kpaɣa leelu naʊ kɛ tɔlʊma.

4 Ilɛna pá suliɣi kʊnyɔntʊnaa kɛ mpaaʊ taa,
na pá yɔkəɣɪ-wɛ na pá tusiɣi.
Na pá caaləɣɪ-wɛ sɪ pá ŋmɛləɣɪ.
5 Pa pəsa ɪsɪɪ taalɛ kpaŋasɪ kɛ nyɪɪtʊ taa ké.
Tanaŋ ahula kɛ pa lɪɪkɪ na pá puki
pa piya tɔɣɔnaɣa pɛɛkʊɣʊ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ nti tə taa fɛɪ caɣaʊ tɔ.

6 Tɛtɛlatʊ taalɛ taa ké pa kʊŋ.
Ilɛna pá kunti ɪsaɣaʊ tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋnaa tɔ.
7 Pa həntəɣɪ ahoo kɛ kpɛtɛ ké, kʊtakəm fɛɪ.
Pa fɛɪna saɣatanaa kɛ saa wei watʊ kpaakɪ tɔ.
8 Tɛʊ nɪɪkɪ-wɛɣɛ pulasɪ taa ké.
Təsʊʊlɛ fɛɪ.
Ilɛna pá cɔɔsəɣəna kʊkpaməŋ.

9 Pa kɔɔləɣɪ sulaʊ kɛ həla tɔɔ,
na pá lɛɛkɪ-ɪ na toŋ.
Ilɛna pá kpakəɣɪ kʊnyɔntʊnaa tokonaa kɛ tɔlʊma.
10 Pə waalɪ ɪlɛna pá tʊ-wɛɣɛ tɔntɛ kɛ kpɛtɛ, wontu fɛɪ.
Na pá sʊkəɣɪ-wɛɣɛ təɣɔnaɣa kɛ nyɔɣɔsɪ.
11 Pa mʊləɣɪ tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ Olifi tɔ kʊ pee nim,
na pá nyaasəɣɪ tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ kʊ pee lʊm na lʊkɔtʊ.

12 Acalɛɛ taa yəlaa mpa pə kʊwa
na mpa pa caakɪ səpʊ tɔ,
pa mələɣɪ na pá makɪ kapusi na pá pɛɛkəɣɪ sɪ pá waasɪ-wɛ.
Ama Tacaa naa paasəɣəna acaalətʊ ntɪ.

13 Lɛmpa ná ké mpa paa caakɪ nyaaləm tɔ.
Anɪ pa ta nyɪ ɪsɔ mpaaŋ,
pə́cɔ́ paa tɪɪ təŋəɣɪ-ɪ.
14 Tefemle kɛ yʊlʊkʊlʊ kʊləɣɪ

na í kú wahala tu na kunyantu,
na ahoo yu, ilena í tee ŋmiuləm.
15 Apalu wasaŋkali feŋiɣi səkpetuɣu taa ké,
na í takəɣi i isentəə ké pəcekəle
na í təŋ si: Nəɣəlu kaa na-m.
16 Ahoo kɛ ŋmiulu yəkəɣi kutuluɣu na í ŋmiuli.
Ilim taa, ilena í təki i təɣi i te.
I ta nyi isəna nyaaləm wee tə.

17 Paa tanaŋ ŋku ku ké mpɛɣɛ səm səkpetuɣu ké.
Mpi tə, pa niiki pə səɣəntu səsəəntu.

18 Isaɣau wee ké isii lum teekuɣuna kaawulaɣa tə.
I təcaɣale ké mpusi nyəntɛ kɛ tetu taa ké,
i kaa tasa tiiŋ wei pa yaa
si lesɛŋnaa tə i taale mpaau ké təŋuɣu.
19 Teitei isii wulaɣa
na haŋaɣa nyəəkuɣu teu təmpee lum tə.
Ḿpúɣú atetəle teekəna isaɣau.
20 I too kululu ká səə i təə.
Pa kaa ŋmaa i həte kɛ tiili.
Ile pə pela isaɣau nté isii tuɣu.

21 Mpi tə, i tuɣi wahala kɛ kaalulaɣa ké,
na í kisiɣi kupantu lapu kɛ leelu.
22 Aai, Iso toŋ təə,
i yeki ké na musuŋtunaa weesiŋ taɣaləɣi.
Pa taɣanəɣi pa nəəhee təə ké səŋuɣu,
pəyele pa taa teeləɣi weesuɣu.
23 Iso yeki na pá caɣana pa ti.
Ama i feŋiɣi pa təntɛ taa.
24 Laasaɣa təə ké yəlaa
mpɛ pa səŋəɣi, ilena pə́ saali.
Na pá kpili nyəəŋ, isii tuɣu hetuɣu wuluɣu tə.
Na pá lontili, isii pa setuɣu ləəluɣu tə.

25 Awe ka kpeesəna-m si pə taɣa mpu?
Awe ká pəsi ma təm kɛ kpete?

25

Pilita nyəntu

1 Ḿpúɣú Suha tu Pilita cəwa Soopu si:

2 Iso kele toŋ səsəəŋ səɣəntu nyəŋ tu.
I haaki heesuɣu na toma ké hatoo isətaa.
3 Awe pəsəɣi na í kala i samaa?
Yaa awe ii naakəna i nyaaləm?

4 Yulu kaa pəsi na í siɣisi
yaa í wee Iso tənaŋŋ.
5 Paa isətu maɣamaɣa, yaa
isətulunasi, si fei Iso tənaŋŋ.

6 Kacaŋfana yulu pəyaɣa
ŋka ká wɛ ɪsɪɪ atantaaliya tə?

26

Soopu nyəntu

1 Mpuɣulɛ Soopu cəwa sɪ:

2 Puwɛ! Ama n nyəmá ɪcam sənau,
n nyəmá wei ɪ fɛɪna toma tə ɪ tem.
3 Ama n nyəmá ləmaɣasɛɛ fɛɪ tu kɛ laɣatu
tasuɣu, na ń huləɣɪ nyəm səsəəm.
4 Aweɣe n yəɣətəɣɪ təmnaa mpɛ?
Na awe tɪɪ tuna-təɣɪ nyá taa?

Ɩsə toŋ kɛ pə təna pə təə

5 Sətaa seliɣi pa təcaɣalɛ taa ké hatoo lum tɛɛ.
6 Mpi tə, Ɩsə naakɪ atɛtəlɛ taa ké təcɛɪcɛɪ.
Pəyele pə kɛɛla púúɣú səsəəu ŋku ku təə ké,
pulu tá kenti-ɪ.

7 Ɩnɪ ɪ pəna ɪsətənuɣu kɛ yem taa,
na í susi antulinya kɛ kpɛtɛ taa.
8 Ɩnɪ ɪ haɣasəna tɛu lum kɛ ɪsəŋmuntu taa
na tá lá yuŋ, pácɔ́ tə kaa ya.
9 Ɩnɪ ɪ takəɣəna ɪ kumte təə
ké ɪsəŋmuntu ɪsɪɪ saalaɣa.

10 Ɩ pɪɪ ŋmaalaɣa kɛ teŋku təə,
na í cəə na í ta.
Halənа pá sɪɪna səkpɛtuɣu na nyaaləm pə tənaɣa.
11 Ye Ɩsə holaa, səɣəntu kpaakɪ
ɪsətənuɣu akelenaa ké na pá seliɣi.

12 Ɩ toŋ kɛ ɪ selisiɣina teŋku.
Ɩlɛna í wakəlɪ ɪsəcau na ɪ laɣatu.
13 Ɩ feesiŋ kɛɛla ɪsətənuɣu təə.
Ɩlɛna ɪ niŋ náá tulɪ tum səsə wei ɪ seekaɣa tə.
14 Pə tənaɣa mpu ɪ təma nyaləmlɛ ntɛ́,
na tá nɪɪkɪ a taŋ kɛ pəcə pəcə.
Ɩlɛ awe ká pəsɪ ɪ toŋ kəkətɛ səsəəlɛ kɛ nɪɪu?

27

Soopu nyəntu tətə

1 Mpuɣulɛ Soopu kpaɣa ɪ kunyəwiina sɪ:

2 Ma tuukina weesuɣu tu Ɩsə Toma təna tu.
Wei ɪ pɛŋɪ-m tampana, na í wakələɣɪ ma laŋlɛ tə.
3 Ye ma weesuɣu kaasaa,
na Ɩsə feesiŋ wɛ ma mɪɪna tɛɛ.
4 Ma ntompee kaa yəɣətɪ ɪsaɣatu.
Pəyele ma nsəmlɛ kaa ləsɪ pəpətu təm natəlɪ.

5 Mpusi í polo pooluŋ, na mpi maa ha-mɛɣɛ tampana tə.

Haləna ma səm, ma kaa kisi hulugu si ma fɛina taali.
6 Ma təka ma tampana ké, ma kaa yele.
Pəyele ma kugɛɛŋ təm fɛi-m fɛɛlɛ kɛ ma taa.

7 Pá pəsi ma kolontu kɛ isaɣau,
na pá pəsi ma təɔ kullu kɛ wei i fɛina tampana tɔ.
8 Ye Isɔ tama isaɣau tomle
na í ləsi i weesuɣu,
pepeɣe i tasəɣi tɛɛluɣu?
9 Ye laŋwakəllɛ maɣana-i Isɔ kaa nii i wula.
10 Pii wɛɛ si Toma təna tu kɛ
i laŋlɛ í hɛɛna na í sələməɣi-i tam.

11 Maa sɛɣɛsi-mɛɣɛ Isɔ mpaaŋ təm
ma kaa ŋmɛsi-mɛɣɛ mpi pə pəlɛ Toma təna tu tuwa tɔ.
12 Ama pa təna pa nyəmá nti tə wɛɛ tɔ.
Ilɛ pepe təɔ ké pa yɔɣɔtəɣi təm kpɛtɛ nyəntu?

Kawaaɣa ŋka kaa leeliɣi tɔ
13 Mpi Isɔ Toma təna tu siiwa si yulu isaɣau tete,
na musuntu kpancoou təɣəlɛ si:
14 Ye i piya hukaa, yoou ká kuna-wɛ.
Pəyele təɣɔnaɣa kaa tala pa piya piya.
15 Yuluksəku ká kuna mpa pii səɔ tɔ,
pa leelaa kaa wii-wɛ.

16 Ye i kaawa liɣitee isii kanyəŋa,
na wontu isii afəla.
17 Siɣisilu ka suuna-ti,
na yulu kupaŋ náá təɣɔ i liɣitee.

18 I təyaɣa wɛ ké isii huu huukuɣu tɔ,
yaa isii taŋlu sikuɣu cokəle tɔ.
19 I həntuɣu waatu, i ké liɣitee tu.
Ama i ká feŋ tɔ, á muka yem.
20 Laŋwakəllɛ tutiɣi-i ké isii lum,
na kacuculaɣa náá kpaɣa-i ahoo taa.
21 Ilim təliulɛ heelim ləsəɣəna-i
i təcaɣalɛ na toŋ, na pá kɛli na pá tɛɛna.

22 Pa təɔki-i nyəmá ké na pətɔɔtəlɛ fɛi,
na í kaasəɣi i ti si í se.
23 Ilɛna i nalaa kpasəɣi amukuŋ kɛ i təm,
na pá huləɣi kacuɣulasi.

28

Ləmaɣasɛɛ ké Isɔ kucɔɔu
1 Tá nyəmá liɣitee nyəɣətu təhulle,
na timpi pa nyaaləɣi wula tɔ.
2 Tɛtu tɛɛ ké pá ləsəɣi nyəɣəluɣu.
Ilɛna pá ləsi kusɛɛmuɣu kɛ pəlɛ taa.

3 Nyəɣətu hullaa pukina fətəla ké

na pá pɛɛkɪ timpi timpi kəla
lumaŋ təɣɔ pɛɛ wena a ŋmɛla atɛtəlɛ taa tɔ.
4 Pa huliɣi púúɣú ké na pá hatələna yəlaa təcaɣalɛ.
Nɔɔhɛɛ kpisiɣi sənaʊ,
ɪlɛna pá susi-wɛɣɛ yem taa, na pá fiisiɣi-wɛ.

5 Tɛtʊ nti tə tɔɔ pa haləɣɪ təɣɔnaɣa tɔ
pə caɣa ké ɪsɪɪ kɔkɔ pəsa-təɣɪ kpɛntəlasɪ
kɛ tə kite tɛɛ.
6 Timpi tɛtʊ ntɪ tə pɛɛ wɛɛ təɣɔ pa hikiɣi
liɣitee pəlɛ nte tə wɛ pooku təlɛ tɔ, na wʊla mʊlʊm.
7 Cólóʊ ta nyɪ púúɣú ŋkʊ kʊ mpaaʊ.
Pəyele yepeleku tá loosi-kú.
8 Taalɛ wontuɣu aka nɔɣɔlʊ,
yaa təɣɔlaɣa ta təŋta-kʊ.

9 Yʊlʊ paasi tʊna kʊkpamʊɣʊ kɛ niŋ,
halәna í kpɛsəɣɪ pɔɔŋ na ɪ kila tɛɛ,
na í pəsəɣɪ-ɪ kpɛntəlasɪ.
10 Na í huliɣi kʊkpamʊɣʊ taa ké pɔɔŋ,
na í naakɪ kʊ taa kʊpampam na ɪ ɪsəpəle.
11 Na í tɔɔkɪ lʊm təkpentenaa ké akɔla,
na í pukina mpi pə ŋmɛlaa təɣɔ nyaaləm taa.

12 Ilɛ leɣe ləmaɣasɛɛ ná wɛɛ?
Nyəm təcaɣalɛ kɛ le?
13 Yʊlʊ ná tá nyɪ pə teu.
Pəyele pə tɪɪ fɛɪ yəlaa tɛtʊ taa.
14 Púúɣú anaam sɪ: Ləmaɣasɛɛ fɛɪ ma taa.
Teŋku sɪ: Ləmaɣasɛɛ fɛɪ ma cɔlɔ.

15 Paa yakɪ-yɛ na wʊla yaa liɣitee.
16 Pəyele paa laɣasəɣəna-yɛ
na Ofii tɛtʊ wʊla, yaa liɣitee pɛɛ
kʊkpɛɛtɛɛ na pooku nyəna.
17 Pa kaa kɛɛsəna-yɛ na kpaləpa yaa wʊla.
Pəyele pa kaa pəsɪ na pá laɣasɪ-yɛ
na wʊla kʊpampaŋ həyaɣa.
18 Paa kɛɛsəɣəna ləmaɣasɛɛ kɛ
pɔɣɔlasɪ, yaa kpaləpa nyininyini.
A kəla teu kɛ lɪɪtʊ pee nna a wɛ liɣitee tɔ.
19 Itiyopii liɣitee pəlɛ nte tə wɛ
Kasasaŋa tɔ tə ta haŋna-yɛ.
Pəyele wʊla kʊpampaŋ maɣamaɣa ɪɪ kɛɛsəɣəna-yɛ.

20 Ilɛ leɣe ləmaɣasɛɛ ná lɪɪkəna?
Yaa nyəm təcaɣalɛ kɛ le?
21 Ləmaɣasɛɛ ŋmɛla weesuɣu nyəm tənaɣa,
sumasɪ ɪɪ loosiɣi-yɛ.
22 Səm na púúɣú sɔsɔɔŋkʊ pa təŋ sɪ:
Tə nɪɪ pa yɔɣɔtəɣɪ a tɔm kɛ kʊnɪɪ ké.
23 Isɔ tike nyəmna a mpaaʊ na a təcaɣalɛ.

24 Mpi tɔ, ɪ naakɪ ké na pá tala tɛtʊ tənaɣa.
Pəyele ɪ cɛkəna pə təna mpi pə wɛɛ tɔ.

25 Waatʊ wei ɪ tʊwa heelim kɛ
toŋ, na í pɪɪ teŋku tənasɪ tɔ.
26 I sɪɪ tɛʊ kɛ kʊ waatʊnaa na kʊ lona,
na í hɛɛ mpaaʊ kɛ tɛʊ nyəɣəsʊɣʊ na kʊ calanaa.
27 Waatʊ ɪnəɣɪ ɪ naWa ləmaɣasɛɛ na í maɣasɪ-yɛ,
na í sɪɪ a kite na í sa-yɛ.
28 Tənaɣa ɪ sɪɪwa yəlaa sɪ:
Ləmaɣasɛɛ ntɛ́ Tacaa Isɔ nyamnaʊ,
na ɪsaɣatʊ yepu ntɛ́ nyəm.

29

Soopu tɔm kantəkaɣa nyəntʊ

1 Ḿpúɣú Soopu kpaɣa ɪ kʊnyɔwiina sɪ:

2 Pepe məlaɣəna-m ɪsɪɪ too ɪlɛ,
saa wei Tacaa feŋaɣa ma tɔɔ,
3 na ɪ fətəla mʊɣɪ ma nyʊɣʊ taa tɔ.
Ma tɔŋaɣana ɪ nyaaləm kɛ ahoo kɛ́.

4 Ye pɪɪ məlaɣana-m ma wule taa,
ɪsɪɪ waatʊ wei Isɔ yaakaɣa-m ɪ taapalʊ,
na í feŋiɣi ma təyaɣa tɔɔ tɔ.
5 Toma təna tʊ ka wɛ ma kiŋ,
na ma piya tʊ-m hɛkʊ.
6 Naaləm ka təlana-m kɛ́ təhɔ,
na nim kpeŋ pə tənyaasəlɛ kɛ kʊkpamʊɣʊ tɔɔ.

7 Waatʊ wei ma lɪɪkɪ nɔnɔɣɔ tɛɛ sɪ,
ma cakɪ ɪcatɛ sɔsaa təcaɣalɛ tɔ.
8 Ye pa na-m, ɪfepiya ná hɛləɣɪ kɛ́,
na kʊkpatəlaa náá kʊləɣɪ na pá səŋəɣɪ.
9 Kʊpaɣalaa na suŋaɣa yɔɣɔtaɣa,
na pá kpaakɪ nɔɔsɪ.
10 Awulaa maɣamaɣa ná suŋaɣa kɛ́,
na pa nsəma matəna pa tantahaaŋ.

11 Mpa pa nɪɪkaɣa ma tɔm tɔ, pa yaakaɣa-m leleŋ nɪlʊ kɛ́.
Mpa pa naakaɣa-m tɔ, pa ləsəɣɪ ma aseeta.
12 Mpi tɔ, ye kʊnyɔntʊ wiiki ma waasəɣɪ-ɪ kɛ́.
Ma səŋna sulaʊ wei ɪ fɛɪna paasənlʊ tɔ.
13 Mpa pa caakɪ səpʊ tɔ,
pa kooliɣi-m kʊpantʊ kɛ́,
na má hɛɛsəɣɪ leelaa laŋa.

14 Siɣisuɣu kɛ ma suuwa ɪsɪɪ toko,
na tampana təŋʊɣʊ, ɪsɪɪ capa na kahuka.
15 Maa wɛɛ kɛ́ ɪsɪɪ yʊlʊm ɪsəlɛ.
Maa wɛɛ ɪsɪɪ kaakalaɣa nɔɔhəlɛ.
16 Maɣalɛ kʊnyɔntʊnaa caa.

Ma paasəɣəna mpa ma ta nyı tɔ, pa tɔm kɛ teu.
17 Ma yɔkəɣı asaɣaa taması,
na má wɔɣɔsəɣı tɔɣɔnaɣa kɛ pa kela taa.

18 Ma tɔŋaɣa sı maa kpatəlı ké təkuŋkuŋku.
Maa sı ma tantɛ taa ısıı sumaɣa.
19 Ma wɛɛ ké ısıı tʊɣʊ ŋku kʊ lila kama lʊm taa,
na cɔlɔʊ niɣitiɣi kʊ piliŋası kɛ ahoo tɔ.
20 Ma teeli ká wɛɛ tam ké ı kaa sı,
na ma toma ısıı tɔɔʊ ŋku kʊ nyɔɔ teu tɔ.

21 Yəlaa nıkaɣa ma tɔm ké,
na pá taŋaa na pá mʊɣı ma laɣatʊ tasʊɣʊ na pá suma.
22 Pa nıkaɣa ma tɔm ké pa tənaɣa.
Ye ma tɛma yɔɣɔtʊɣʊ nɔɣəlʊ ıı cɔɔkı natəlı.

23 Yəlaa taŋaɣa-m ké, na pá haawa
nɔɔsı ısıı pa taŋʊɣʊ tɛʊ tɔ.
24 Ma mʊɣʊlaɣana-wɛɣɛ, ılɛ paa tʊɣʊna.
Pəyele paa pəsəɣı na pá wakəlı ma ısɛntaa hɛtʊɣʊ.
25 Maa kɛna pa nyʊɣʊ tʊ,
na má hʊləɣı-wɛɣɛ mpaaʊ ŋku paa təŋ tɔ,
na má wɛ ısıı wulaʊ kɛ ı kpekəle yəlaa taa.
Ma hɛɛsaɣa laŋwakəllɛ nyáma laŋa.

30

Soopu tɔm kantəkaɣa nyəntʊ tətɔ

1 Ḿpúɣú Soopu tasaa sı:
Ama nɔɔnɔɔ ılɛ,
piya woŋiɣina-m.
Paa nyaŋna ma kpatəlaɣa.
Pəyele pa caanaa taa tala sı,
má tʊ-wɛɣɛ hası nsi sı feŋiɣi ma kaləkəŋ tɔ sı taa.
2 Pepeɣe pa toŋ waasəɣı?
Anı pa kaa tıı pəsı na pá kpatəlı.

3 Nyɔɣɔsı, na laŋʊɣʊ pıı-wɛ,
na pá tɛ taası, na pá seeki lona nna pə kpiisa
too lɔŋ na a wʊlaa tɔ, a taa.
4 Pa kpɛsəɣı tuusi hatʊ kɛ hotisi kila.
Pa tɔɣɔnaɣa ntɛ́ pa tɛ tiikası nasəlı sı lila.

5 Pa tɔɣɔnəɣı-wɛɣɛ yəlaa taa,
na kokoole, ısıı ŋmıılaa.
6 Pa təcaɣalɛ ntɛ́ tɛtɛka sɔsɔɔna kʊtemiŋ tɛɛ,
na pɛɛ tɛɛ, na kʊkpaməŋ pɔɔŋ taa.
7 Sɔwa hotisi tɛɛ ké pa mawa tətim tətim,
na yəlaa nıkı pa wula.
8 Pa ké tɛtɛlataa, na nyɔɔŋ fɛınaa,
na pá tɔɣɔnəɣı-wɛɣɛ tɛtʊ taa.

9 Nɔɔnɔɔ maɣa pa cakəna, na pá yookina-m yontu.

10 Pa taa kpaakəna-m na pá haakı-m siɣile,
halı pá təɔkı-m ntaɣama.
11 Ɩsɔ pasa-m na í məŋna-m atɛ.
Ɩlɛna pá kpisi pa tı kpau, na pá nyənəɣı-m yem.

12 Ma ntɔɣɔŋ təɔ ké pa kʋləɣı.
Pa tʋɣʋ-m katəsı sı pá pɛtı-m na pá pɛɛkəɣı
mpaau sı pá hiki-m na pá wakəlı-m.
13 Pa təka ma mpaau na pá lʋkı
ma wakəlʋɣʋ. Nɔɣɔlʋ ıı səŋna-wɛ.
14 Pa tapaɣa ısıı púúɣú sɔsɔɔʋ kɛ pa sʋʋnaa,
na pá kpɛtələɣı təmaɣa tampana təɔ.

15 Sɔɣɔntʋ kpaakı-m ké na pə́ kpiisi
ma teeli ısıı heelim.
Ma nyʋɣʋ yapʋ ńa salaa, ısıı ısɔŋmʋntʋ.
16 Nɔɔnɔɔ ma weesuɣu caakı lıı ké,
ma wɛ wahala kʋyɛɛŋ taa.

17 Pə sáləɣí ma mʋwa taa ké,
paa ahoo máá hɛɛsəɣı wʋsası.
18 Ɩsɔ kpa ma toko taa na toma,
na ı ləla ma capa luɣu tɛɛ.
19 Ɩ lɔɣɔ-m afəla taa.
Ma pəsa təlʋma na mʋsʋɣʋ.

20 Ɩsɔ ma yaakı-ŋ, nn saŋ cɔʋ.
Pəyele n səŋa ma kɔŋkɔŋ taa,
nn tıı nyənəɣı-m.
21 N tʋɣı-m kʋnyɔŋ na pətɔɔtəlɛ fɛı,
n cɔɔsəɣı-m na nyá toŋ.

22 N yelaa na heelim sɔsɔɔm kpaɣa-m.
N yelaa na ma seliɣi kacuculaɣa sɔsaɣa taa.
23 Ma nyəmá teu sı səm tɛɣɛ ń pukina-m.
Weesiŋ nyə́ma təpote ntɛ́.
24 Ye yʋlʋ caakı lepu, ıı tɛkəɣı niŋ?
Wei ı wɛ wahala taa tɔ,
ıı wiiki na í yaa sı pá səna-ı?

25 Ma wiikaɣa wahala nyə́ma tɔɔ ké,
na má wɛna kʋnyɔntʋnaa pətɔɔtəlɛ.
26 Təcaɣanau, na nyaaləm kɛ maa taŋaa.
Ɩlɛna səkpɛtʋɣʋ na wahala náá maɣana-m.

27 Wahala kʋyɛɛŋ tutuɣu-m ké,
na ma laakalı pəsəɣı kʋtamsa.
28 Ye ma tɔŋ səkpɛtʋɣʋ, nɔɣɔlʋ ıı hɛɛsəɣı ma laŋlɛ.
Ye ma səŋa samaa taa wula ké.
29 Ma pəsa ısıı taalɛ hası taapalʋ ké,
yaa taataanaa camna.

30 Ma tɔnʋɣʋ piliɣi ké,

na kú litiɣi. Pə sáléɣı ma mʊwa taa, na á wʊləɣı.
31 Ma saŋkʊ pəsa səm nyəŋ ké,
na ma həlaɣa náá hʊləɣı səm yontu.

31

Soopu kantəkaɣa nyəntʊ tətə

1 Ma sıı ma təɣı nɔɣɔ na tuunaʊ sı,
má taa nyənı pɛɛlə nɔɣɔlʊ na má nyıılı-ı.
2 Ye pə taɣa mpʊ, ma fɛına kpancoou,
yaa ma paa nyəm napəlı.
Maa taŋ sı Toma təna tʊ í tilina-m na ısɔtaa?
3 Kʊtakɛɛsəŋ kɛ pə wakələɣı,
na wahala náá maɣana wakəllaa.
4 Ɩsɔ nyəmá ma mpaaŋ na ma tɔntɛ təna.

5 Ma ta tɔ mpaaʊ kʊlooluɣu taa.
Pəyele ma ta la acilaɣatʊ natəlı.
6 Ɩsɔ maɣası-m na nyá maɣasəlaɣa kʊsiɣisaɣa.
N ká ná sı ma ta wakəlı tiili.
7 Ye ma yela mpaaʊ kʊsiɣisuɣu,
yaa ma ısɛ yelaa na má nyıılı ma lotu taa,
na má pilisi ma tı na ısaɣatʊ natəlı.
8 Ɩlɛ nɔɣɔlʊ í tɔɣɔ ma kʊhaləm
na pá kpɛsı mpi ma sɔwa tɔ.

9 Ye ma nyııla lɛlʊ alʊ,
yaa ma tıı cɛŋa alʊ kɛ ma tɔɣɔntəlɛ nɔnɔɣɔ tɛɛ.
10 Ɩlɛ ma nyəŋ í pəsı nɔɣɔlʊ təmlɛ tʊ,
na paa apalʊ wei í lana-ı ısəna ı caakı tɔ.

11 Pə taɣa pʊlʊ,
mpʊ ını pə ké acaalətʊ sɔsɔɔntʊ ké.
Pə wɛɛ sı paa hʊʊlʊ wei, í hɔ pə latʊ ŋkpaŋʊɣʊ.
12 Ye ısıı maa lapa mpʊ ma ısaɣatʊ ka pəsa kɔkɔ ké
na ká nyaɣa ma wɛnaʊ təna.

13 Ye ısıı ma nyəna ma təmlɛ tʊ apalʊ yaa
alʊnyəŋ kɛ yem ké hʊʊlɛ taa, na má tá ha-ı tampana.
14 Ɩlɛ waatʊ wei Ɩsɔ ká kɔɔ feŋuɣu na í pɔɔsı-m tɔ,
wentiɣi maa cɔ?
15 Mpi tɔ, Ɩsɔ kʊlʊm wei ını
ı lapa-m ma too lotu taa tɔ,
ını ı lapəna pɛlɛ tətɔ.

16 Ma ta pɛ acamaa kɛ mpi pa nyııləɣı tɔ.
Pəyele ma ta yele na leelu ısɛ nyəŋ.
17 Ma ta tɔɣɔta ma mʊtiya
kɛ ma tike na má pé sulaʊ.
18 Hatoo ma pəcaatʊ kɛ ma na sulaʊ tə pııwa,
ısıı yʊlʊ na ı caa.
Ma paasəɣəna leelu kɛ too ı hɔɔʊ tɛɛ ké.

19 Ye ma nawa nɔɣɔlʊ na í cɔɔkı,
na í fɛına wontu,
yaa kʊnyɔntʊ laŋa kʊtakʊɣʊ,
20 ma haakı-ı ma heeŋ hʊntʊ kunti ké,
na í takı na pá haŋı-ı na í sɛɛ-m.

21 Ye ısıı tɔm hʊvlaa sənɑ-m
na má nyaası sulaʊ nɔɣɔlʊ,
22 ılɛ pá kpɛɛsı ma ŋkpaləŋa
kɛ ma asəŋkpeku tɔɔ, na ká pɛlı ma ŋkuluŋa taa.
23 Mpi tɔ, ma nyaŋna lsɔ mpusi ké,
maa pəsəɣı na ma səŋ.
Ma fɛına ma təɣı lsɔ sɔsɔɔntʊ kiŋ.

24 Ma ta tʊ ma naani kɛ wʊla tɔɔ.
Pəyele ma ta pɛtı ma təɣı liɣitee nyəɣəlʊɣʊ.
25 Pə taɣa ma wɛnaʊ sɔsɔɔm
yaa mpi ma hikaa tɔɣɔ ma tʊ naani.

26 Ye ma naʋa ilim na pə nyaaləm teu,
na má nyənı ısɔtʊ, na ílé ı tɛɛkəna ı caŋəm.
27 Pá puɣusi-m ma lotu taa
na má nyənı-wɛ, ısıı lsɔ, yaa má sɛɛ-wɛ.
28 Ye ma lapa mpʊ, pə ké ısaɣatʊ sɔsɔɔntʊ ké,
pə mʊna hʊvlaa í tʊ-m salə̀ka.
Mpi tɔ, ma lıı lsɔ waaləɣı.

29 Ma laŋlɛ ta hɛɛna ma kolontu wahala.
Pəyele ma ta ŋmaaləna ı kʊnyɔntɔɣɔlɛ nte tə maɣana-ı tɔ.
30 Ma ta tisi sı ma nsəmlɛ í sələ̀mı
ma kolontu ını ı səm na tá pəntı.
31 Ma təyaɣa nyə́ma yɔɣɔtəɣı sı
nɔɣɔlʊ fɛı wei ı ta tɔɣɔ ma tɛɣɛ nantʊ na í nyəɣəsı tɔ.
32 Mʊvlʊ ıı həntəɣı awalı ké ma tɛ.
Ma tʊləɣı ma nɔnɔɣɔ kɛ mpatɔntʊ ké.

33 Ma ta ŋmɛsı ma kawalaɣa, ısıı lɛlaa lakʊɣʊ tɔ.
Yaa má kisi ma tasəkəlɛ tisuɣu.
34 Ma ta nyana samaa, yaa yəlaa kʊtʊɣʊ
na má su na má yele nɔnɔɣɔ kɛ təŋnaʊ.

35 Haı, awe hikiɣi-m wei ı ká nıına-m tɔ?
Ma kantəkaɣa kʊyɔɣɔtʊtʊ ntɔ.
Toma təna tʊ í cɔ-m na í hʊlı-m nti
ma kolontu ŋmaawa ma tɔɔ tɔ.
36 Maa te ma nyʊɣʊ kɛ ma kolontu kʊŋmaŋmaatʊ ntəɣı,
ısıı ntenuɣu, na má laɣalı-təɣı ma asəŋkpekiŋ tɔɔ.
37 Maa heeli lsɔ ké ma kʊlapəlɛ təna tɔm
na má polo ı kiŋ təkaa, ısıı awulumpu.

38 Ye ma taalɛ wiiki sı pá lɛɛtı-m
na tə taa awasa pələɣı ısəlʊm.
39 Ye ma tɔɣɔ a kʊlʊlʊm kɛ faalaa,

na má muɣuli a nyáma kʋpəma.
40 Ilɛ ma kʋtutuum í yele nyɔʋ,
na sɔwa na nyɪtʋ ɪsaɣatʋ leɛtɪ.

Soopu kʋyɔɣɔtʋtʋ tənaɣa ntɔ.

ILIHU KUYƆƔƆTUTU

(Titite 32–37)

32

1 Ḿpúɣú Ilifasɪ na Pilita na Sofaa, pa yela Soopu kɛ cɔʋ kɛ timpi ɪ nyənəɣɪ ɪ təɣɪ
yʋlʋ kʋpaŋ tɔ. 2 Ntɛna páánáhaŋ Ilihu, wei ɪ ké Pusi kpekəle tʋ Lam lʋlʋɣʋ tʋ
Palakɛlɪ pəyalʋ tɔ. Mpi tɔ, Soopu təŋ sɪ lsɔ nyənəɣɪ ɪnəɣɪ siɣisilu. 3 Pá kaasɪ ɪ taa
haŋna ɪ taapalaa tooso ké. Mpi pə tɔɔ pa ta pəsɪ na pá cɔ Soopu kɛ natəlɪ tɔ. Paa
na mpʋ, pa kú ɪ tɔm. 4 Ilihu ka kɛna ɪ taapalaa taa səkpelu. Pə tɔɔ ké ɪ suma na pə́
təkəna-ɪ yɔɣɔtaɣa. 5 I kɔma na í ná sɪ apalaa tooso ɪnɪ ɪ laŋa kʋcɔcɔtʋ, ɪlɛna páánáhaŋɪ-ɪ sɔsɔm.

Ilihu hʋləɣɪ ɪ kʋcɔcɔtʋ kʋtoluɣu

6 Ḿpúɣú Ilihu tɔma sɪ:
Mɛɣɛ sɔsaa
na maɣa pəyaɣa tɔɣɔ ma selaɣa sɪ,
má taa hʋlɪ-mɛɣɛ ma nyəmtʋ sɔsɔɔntʋ.
7 Kʋkpatəlaa na mpa pa pɪɪsɪ tɔɔwa tɔ,
mpɛɣɛ pə wɛɛ sɪ pá sɛɣɛsɪ ləmaɣasɛɛ tɔm.

8 Tɔm tampana tɔɔ, feesuɣu ŋku kʋ ké
Toma təna tʋ nyəŋkʋ tɔ, ŋkʋ kʋ wɛna yʋlʋ taa
na kú haakɪ-ɪ nyəm.
9 Pə taɣa pɪɪsɪ paɣalɛ tʋɣʋna yʋlʋ kɛ ləmaɣasɛɛ.
Pəyele pə taɣa kʋkpatəlaa tike nyəmna kʋsiɣisim.
10 Pə tɔɔ ké ma təŋ sɪ, í ke ŋkpaŋŋ
na má tɔtɔ, má kilisi-mɛɣɛ ma nyəm tɔm.

11 Má kema ŋkpaŋʋɣʋ kɛ mə ləmaɣasɛɛ taa,
ɪlɛ maa taŋaa ké sɪ,
mə kʋyɔɣɔtʋtʋ í tɛ.
Halənа í tɛ mə tɔm maɣasʋɣʋ kɛ teu kɛ hatoo mə lotu taa.
12 Ma nɪɪ mə tɔm kɛ teu ké.
Ama nɔɣɔlʋ ta kəlɪ Soopu na tɔm.
Pəyele nɔɣɔlʋ ta pəsɪ na í cɔ Soopu kʋyɔɣɔtʋtʋ.

13 I taa tɔ sɪ:
Tə hika ləmaɣasɛɛ.
Isɔ tike ka kələna-ɪ, pə taɣa yʋlʋ.
14 Pə taɣa maɣa Soopu yɔɣɔtaa,
ɪlɛ ma kaa cɔ-ɪ mə kʋyɔɣɔtʋtʋ.

15 Sɔɣɔntʋ kpa-mɛ, í laŋa kʋyɔɣɔtʋtʋ,
ɪɪ tasəɣɪ cɔʋ.
16 Maa taŋaa ké ɪsɪɪ í ká yɔɣɔtɪ.
Ama í suma yem na í kpisi cɔʋ.
17 Ilɛ maa cɔ na má hʋlɪ-mɛɣɛ
nti ma hʋʋkɪ tɔ.

18 Tɔm su ma lotu ké,
na feesuɣu caaləɣı-m sı má yɔɣɔtı.
19 Tɔm kpaakı ma taa, ısıı pa suukuɣu sʋlʋm kɛ
pə huluŋ kʋfaŋ taa, na pə́ caa pə yası-ı tɔ.
20 Maa kuli ma nɔɣɔ ké, na má yɔɣɔtı,
na má cɔ, ılɛna pə́cɔ́ pə́ hɛɛna-m.
21 Ma kaa sɛɛna nɔɣəlʋ tɔɔ,
yaa má cɛsı mə taa nɔɣəlʋ.
22 Pə taɣa pʋlʋ, ma ta nyı cɛsʋɣʋ.
Ye ma tıı lapa mpʋ,
ma ŋmalʋ ká kɔəlı-m lɔŋ ké.

33

Ilihu kʋyɔɣɔtʋtʋ tətə

1 Ḿpúɣú Ilihu tasaa sı:
Pənɛntɛ Soopu ke ŋkpaŋŋ, na ń nıı ma kʋyɔɣɔtʋtʋ.
2 Nɔɔnɔɔ ma kuliɣi ma nɔɣɔ,
na ma nsəmlɛ yɔɣɔtı.
3 Hatoo ma lotu taa siɣisuɣu tɔm kɛ maa yɔɣɔtı.
Tampana siɣisiɣi tike kɛ ma nɔɣɔ ká yɔɣɔtı.
4 Ɩsɔ Toma tənа tʋ feesuɣu ŋmana-m,
na kú haakı-m weesuɣu.

5 Ye n pəsəɣı n cɔ-m,
taɣanı nyá tı na má na-ŋ tə́ suli.
6 Ɩsɔ nyənəɣı ma na-ŋ ké kʋlʋm ké,
cʋɣʋ tətɔɣɔ pa ŋmana má.
7 Mpʋ tɔ, taa nıı ma sɔɣɔntʋ na pə́ liɣiti-ŋ
na ma səsɔɔntʋ kəlı-ŋ.

8 Soopu yɔɣɔta ma ŋkpaŋŋ taa,
na má nıı ı nɔɣɔ sı:
9 Ma wɛ tənaŋŋ ké, ma ta la kawalaɣa,
yaa ısaɣatʋ natəlı kɛ paa pəcɔ.
10 Paa na mpʋ, Ɩsɔ hikiɣi timpi ı ká kaləna-m
na í nyənı-m ı kolontu tɔ.
11 Ɩ kaɣatəɣı-m na í feŋiɣi
ma tɔntɛ tənа taa.

12 Soopu, ń fɛına tampana.
Mpi tɔ, Ɩsɔ kəla yʋlʋ təcaɣacaɣa ké.
13 Pepe tɔɔ ké n caa n yoona Ɩsɔ?
Mpi tɔ, yʋlʋ ıı pəsəɣı na í cɔ ı kʋyɔɣɔtʋtʋ tənа.

14 Wulee Ɩsɔ yɔɣɔtəɣəna yaasi lɛlʋ ké.
Ɩlɛna wulee í yɔɣɔtəna lɛlʋ.
Paa na mpʋ yəlaa ıı lakı laakalı.
15 Waatʋ wei yəlaa həntəɣı ahoo,
na pá too ısıı pa səpa tɔɣɔ
Ɩsɔ yɔɣɔtəɣəna-wɛɣɛ pa tooseenaa taa.

16 Ɩ lıkı pa tɔɔ na sɔɣɔntʋ kpa-wɛ,

na í yɔɣɔtəɣəna-wɛɣɛ pa ŋkpaŋŋ taa.
17 Ilɛna í kɛɛ yulu kɛ ı kulaputu taa,
na í sıı tənaɣa kɛ yulu kalampaanı.
18 Ḿpúɣú ı waasəɣı yəlaa kɛ səm taa,
na í yakı-wɛɣɛ nyəmá nɔɣɔ taa.

19 Isɔ kpaaləɣı yulu na wusası nsi
sı huısa-ı na í lukı ı tɔnuɣu taa ké kutamsa tɔɣɔ.
20 Ilɛna mutu lıı-ı luɣu,
na pə́ kpɛŋna tɔɣɔnaɣa ŋka ı sɔɔla teu tɔ.
21 Ilɛna í té taası kɛ katatəlaɣa,
na í yele nyuɣu tike.
22 Waatu ını ı wɛ pəlaau nɔɣɔ tɔɔ ké təcomlaa,
na ı weesuɣu kɛ səm niŋ taa.

23 Ama ye ısɔtaa tillaa iyaɣa taa kulum
wei ı səŋna yəlaa, na í huləɣı yulu kɛ
ı kulapəlɛ tɔ, ı wɛ ı kiŋ,
24 ısɔtaa tillu ını í wii yulu ını ı pətɔɔtəlɛ,
na í sələmı Isɔ sı:
Yapı-ı. Taa yele na í tii pəlaau taa.
Ma hika mpi maa laɣasəna ı weesuɣu tɔ.

25 Ilɛna yulu ını ı tɔnuɣu məlı ku wule taa,
na í pəsı ısıı ı ıfepile waatu.
26 Ilɛna í sələmı Isɔ, na Isɔ nıı na í ná ı teu
na laŋhulumlɛ, ılɛna Isɔ náá ha-ı ı tampana.

27 Ilɛna í yooki yontu kɛ yəlaa kiŋ sı:
Maa pəntaa ké na má wakəlı tampana.
Ile pa ta lana-m ısıı pə munaa tɔ.
28 Isɔ yapa ma ləsaɣa sı ká taa suu
pəlaau taa. Maa tasa nyaaləm kɛ nau tɔtɔ.

29 Pə tənaɣa ḿpúɣú Isɔ lakı yulu
kɛ tɔm naalɛ, halı pə́ polo tɔm tooso.
30 Ilɛna í ləsı-ı pəlaau taa, na í yele na weesuɣu nyə́ma nyaaləm na ı tɔɔ.

31 Soopu, pə wɛɛ sı ń nıına-m ké.
Ke ŋkpaŋŋ na má yɔɣɔtı.
32 Ye n wɛna nɔɣɔ ŋka n ká cɔna tɔ,
n yɔɣɔtı, maa ha-ŋ tampana.
33 Ye n fɛına natəlı ılɛ n su,
na ń nıı na má hulı-ŋ ləmaɣasɛɛ tɔm.

34

Ilihu kalənau kɛ Soopu

1 Ḿpúɣú Ilihu tasa yɔɣɔtuɣu sı:

2 Ləmaɣasɛɛ nyə́ma mɛ,
í nıı ma kuyɔɣɔtutu,
nyəntaa mɛ í ke ŋkpaŋŋ.

3 Pə taɣa pʋlʋ, ŋkpaŋʋɣʋ nɪɪkəna təmnaa,
ɪsɪɪ nsəmlɛ nɪɪkʋɣʋ təɣənaɣa leleŋ tɔ.
4 Tə́ ləsɪ tá təɣɪ mpi pə siɣisaa tɔ.
Tə́ cɛkəna tá taa ké mpi pə wɛ teu tɔ.

5 Soopu sɪ:
Ma siɣisaa ké. Ama ɩsɔ pɛŋɪ-m tampana.
6 Paa na ma tampana təŋʋɣʋ tɔ,
pa nyənəɣɪ-m pɔpɔtʋ ké.
Anɪ ma ta pəntɪ.
Pəyele ma hiŋ fɛɪ waaʋ.

7 Yʋlʋ nəɣəlʋ ɪ fɛɪ ɪsɪɪ Soopu
na í nyɔɔkɪ kʋtʋɣʋ kɛ lʋm təlɛ.
8 Na í təŋ mpa paa təŋəɣɪ siɣisuɣu tɔ
pa kpekəle taa, na í na asaɣaa pá kaakɪ mpaaʋ.
9 Haləna í təŋ sɪ paa yʋlʋ caa sɪ
í wɛɛ ɩsɔ ké teu,
weɣe ɪ waakɪ pə taa.

10 Ləmaɣasɛɛ nyə́ma mɛ í nɪɪ ma təm
ɩsɔ ɪɪ lakɪ kawalaɣa.
Pəyele Toma təna tʋ ɪɪ lakɪ mpi pə ta siɣisi tɔ.
11 Mpi yʋlʋ lapa təɣɔ ɪ lɛɛtəɣɪ-ɪ.
ɩ fɛləɣɪ paa wei ké ɪsəna pə mʋnaa təɣɔ.

12 Aaɪ yoo, tampana tɔɔ, ɩsɔ ɪɪ lakɪ ɪsaɣatʋ.
Toma təna tʋ ɪnɪ ɪɪ wakələɣɪ siɣisuɣu.
13 Ye pɪɪ wɛ mpʋ,
awe cɛləna-ɪ tɛtʋ sɪ í paasəna-tɪ?
Yaa awe tʋ-ɪ sɪ í paasəna antulinya təna?
14 Ye ɩsɔ ka hʋʋkaɣa ɪ tɪ təm tike,
ɪ ka mʋ ɪ feesiŋ kɛ yəlaa kiŋ.
15 Təfɔ weesuɣu nyəm təna ka səpa
təm kʋlʋm tɔɔ ké, na yʋlʋ pəsɪ tɛtʋ.

16 Soopu ye n wɛna laɣatʋ,
ke ŋkpaŋŋ na ń nɪɪ ma təm.
17 Wei ɪ ké siɣisuɣu kolontu tɔ,
ɪ ká pəsɪ na í təkɪ tɛtʋ na?
ɩlɛ ɪsənaɣa nyá maɣasəɣɪ sɪ
ń kʋ Siɣisilu Toŋ tʋ təm?
18 ɩ tike ɪ wɛnna mpaaʋ sɪ,
í yaa awulaa sɔsaa sɪ asaɣaa na awulumpiya sɪ wakəllaa.
19 ɩsɔ ɪɪ faɣasəɣɪ awulumpiya.
Pəyele ɪɪ paasəɣəna liɣitee nyə́ma,
na pə́ kəlɪ kʋnyɔntʋnaa.
Mpi tɔ, pa təna pa ké ɪ niŋ kʋlapəm ké.
20 Sɔsaa səkɪ ké na pə́ saaləɣɪ,
ahoo taa ké pa səkɪ kpakpaa.
Pəyele pa kpɛsəɣɪ ŋmakəllʋ ké təhɛɛ.
21 ɩsɔ nyənəɣɪ yʋlʋ mpaaŋ tənaɣa,

na í naakɪ ɪ tɔntɛ.
22 Səkpɛtʊɣʊ yaa atɛtəlɛ natəlɪ tə fɛɪ
nte tə taa asaɣaa pəsəɣɪ na pá ŋmɛlɪ tɔ.

23 Ɩsɔ paa fɛɪna sɪ í paasəna yʊlʊ
na pə́ leeli na pə́cə́ í yaa-ɪ hʊʊlɛ.
24 Paa ɪ ta feŋ toŋtʊnaa, ɪ wakələɣɪ-wɛɣɛ,
na í lɛɛtɪ pa lona taa ké kʊfama.
25 Mpi tɔ, ɪ nyəmá pa kʊlapəlɛ ké.
Ahoo kɛ ɪ kʊsəɣɪ-wɛ na í tələkɪ-wɛ.
26 Na í makɪ-wɛ ɪsɪɪ asaɣaa,
na yəlaa naakɪ.

27 Pə taɣa pʊlʊ, pa kisa-ɪ ké,
pa ta pəsɪ na pá cɛkəna ɪ mpaaŋ.
28 Pa lapa na kʊnyɔntʊnaa
na wahala nyə́ma wii na Ɩsɔ náá nɪɪ.

29 Ye Ɩsɔ hawa nɔɣəlʊɣʊ hɛɛsʊɣʊ
awe ká kʊ pʊntʊ təm?
Ye ɪ taka ɪ ɪsɛntɔɔ, awe na-ɪ?
Ɩnɪ ɪ feŋiɣina piitimnaa na yəlaa pa tɔɔ.
30 Ɩ lakɪ ḿpúɣú sɪ ɪsaɣaʊ í taa tɔɣɔ kawulaɣa
na í pəsɪ ɪsɪɪ katɔka kɛ yəlaa.

31 Ye pʊntʊ heela Ɩsɔ sɪ:
Pɪɪ tʊsa-m ké,
ma kaa tasa ɪsaɣatʊ kɛ lapʊ.
32 Ma pəntaa ké, ɪlɛ Ɩsɔ sɛɣɛsɪ-m.
Ma lapa mpi pə ta siɣisi tɔɣɔ, ɪlɛ ma kaa lɛlɪ.
33 Ɩsɪɪ Soopu, n kisuɣu
nti Ɩsɔ sɪɪwa tɔ.
Mpʊ tɔ, n maɣasəɣɪ sɪ pə wɛɛ sɪ
Ɩsɔ í tʊ pʊntʊ kɛ salәka?
Timpi pə wɛɛ sɪ nyá maɣasəɣəna na
ń sɪɪkɪ pə taɣa nɔɣəlʊ tɔ,
hʊlɪ-tʊɣʊ nyá nyəm.

34 Ama yəlaa mpa pa wɛna hʊwɛɛ tɔ,
na ləmaɣasɛɛ nyə́ma təna, mpa pa nɪɪkɪ
ma tɔm tɔ paa heeli-m sɪ:
35 Soopu yɔɣɔtəɣɪ ké, ɪ ta nyɪ pʊlʊ,
yaa ɪ fɛɪna ləmaɣasɛɛ.
36 Soopu maɣasʊɣʊ í taa sɪɪ tənaɣa.
Mpi tɔ, ɪ tɔm kʊcɔcɔtʊ wɛ ké ɪsɪɪ
yəlaa mpa pa ta siɣisi tɔ.
37 Pə taɣa pʊlʊ,
ɪ kʊləɣɪ Ɩsɔ tɔɔ, na pə́ sɔɔsəɣɪ ɪ ɪsaɣatʊ tɔɔ.
Halɪ ɪ ká tɛɛsəna sika tʊɣʊ ké tá taa.

35

Ɩlihu kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔtɔ

1 Ḿpúɣó Ilihu tasaa sɪ:

2 Soopu, n pəsəɣɪ na ń ha nyá təɣɪ tampana
na ń yɔɣɔtɪ nyá siɣisuɣu təm kɛ Isɔ kiŋ na sika fɛɪ?
3 Mpi tɔ, n tasaa sɪ:
Ye ma pəntaa yaa ma ta pəntɪ pepeɣe ma waakɪ?
4 Maa kpɛntɪ nyá na nyá taapalaa na má cɔ-mɛ.

5 Nyəni ɪsɔtɔnʊɣʊ, na ń paasəna ɪsɔŋmʊntʊ,
tə kəla-ŋ kʊŋkʊlʊməŋ.
6 Ye n lapa ɪsaɣatʊ, weɣe pə wakələɣɪ Isɔ?
Yaa n kʊla ɪ tɔɔ ké tɔm paɣalɛ,
pɪɪ tokiɣina ílé.
7 Ye n təŋəɣɪ tampana,
ɪlɛ pepeɣelɛ n hawa Isɔ?
Yaa weɣe Isɔ mʊɣɪ nyá niŋ taa?
8 Yʊlʊ ɪsɪɪ nyaɣa ɪsaɣatʊ wakələɣɪ,
na siɣisuɣu waasɪ nyá tɔɣɔntəlɛ.

9 Ye ɪsɪɪ ŋmakəllaa kəla tɔɔʊ, yəlaa makɪ kapusi ké.
Ye mʊsʊŋtʊnaa kəla paɣalɛ,
ɪlɛ yəlaa yaa sɪ pá waasɪ-wɛ.
10 Ama pa taa nɔɣəlʊ ɪɪ pɔɔsəɣɪ Isɔ wei ɪ lapa-ɪ,
na í tʊɣɪ yəlaa taa ké laŋhʊlʊmlɛ yontu
na pá yooki ahoo tɔ sɪ: N wɛ le?
11 Ɪnɪ ɪ sɛɣɛsəɣəna-tʊ, na pá kəlɪ taalɛ wontu.
Pəyele ɪ tasəɣɪ-tʊɣʊ ləmaɣasɛɛ na pá kəlɪ sumasɪ.

12 Pa yaawa Isɔ, na í kisi cɔʊ
kɛ asaɣaa kalampaanɪ tɔɔ.
13 Pɔpɔtʊ fɛɪ leleŋ,
pa koo yem ké Isɔ ɪɪ nɪɪkɪ.
Toma təna tʊ ɪɪ paasəɣəna.

14 Paa Soopu n tɔŋ sɪ nn nɪɪkɪ Isɔ taŋ tɔ
Isɔ nyáma nyá tɔm tənaɣa, nyaa keŋna-ɪ.
15 Ɪɪ tʊɣɪ salәka na páánáá.
Pəyele ɪɪ paasəɣəna yəlaa ɪsaɣatʊ.
Ilɛ pə taɣa sɪ ɪɪ naakɪ.

16 Soopu nyá nɔɣɔ taa tɔm wɛ yem ké,
na ń lʊləsəɣɪ tɔm nti tə taa fɛɪ laɣatʊ tɔ.

36

Ilihu nyəntʊ tɔtɔ

1 Ḿpúɣó Ilihu tasaa tɔtɔ sɪ:

2 Soopu, səŋ pəcɔ na má sɛɣɛsɪ-ŋ.
Mpi tɔ, ma ta yɔɣɔtɪ Isɔ nyəntʊ təna.
3 Hatoo pooluŋ kɛ maa hiki ma nyəm
mpi maa hana ma ŋmalʊ kɛ tampana tɔ.
4 Tampana ma kʊyəɣɔtʊtʊ taa fɛɪ pɔpɔtʊ.

Ma wei ma yɔɣɔtəɣəna-ŋ ɪsəntɔ tɔ,
ma wɛna naani ké ma nyəmtʊ tɔɔ ké.

5 Ɪsɔ ké pəsəlʊ ké, ɪlɛ ɪ lɔɔkɪ tampana təŋlʊ.
Ɪ laɣatʊ toma tɔɔ ké ɪ wɛna pəsʊɣʊ ŋkʊ.
6 Ɪ yeki ɪsaɣaʊ na ɪ weesuɣu.
Ama ɪ siɣisiɣi kʊnyɔntʊnaa tɔm.
7 Ɪ yeki siɣisilaa ké nyənʊɣʊ.

Halɪ ɪ caɣasəɣɪ-wɛɣɛ awulaa kumlee tɔɔ ké,
na í kʊsəɣɪ pa nyɔɔŋ kɛ tam tɔɔ.
8 Ɪsɔ tʊɣɪ asaɣaa kɛ alukpala ké na wahala təkɪ-wɛ.
9 Ɪ hʊləɣɪ-wɛɣɛ pa təma, na pa kawalaɣa.
Kɛ waatʊ wei pa lakɪ kalampaanɪ tɔ.
10 Ɪsɔ yeki na pá nɪɪkɪ kʊkpaalətʊ
kɛ pa ŋkpaŋŋ taa, na í tʊɣɪ-wɛ sɪ
pá cəlɔ mpi pə tá siɣisi tɔ.

11 Ye pa kema ŋkpaŋŋ na pá pɛtɪ pa təɣɪ
Ɪsɔ, ɪlɛ pə caɣana-wɛ na pá nɪɪ leleŋ kɛ
pa weesuɣu kʊyɛɛŋ na pə pɪɪsɪ taa.
12 Ye pa kisa nɪɪʊ,
ɪlɛ ŋmantaaɣa sɔ-wɛ na pá sí pa nyəm laŋʊɣʊ tɔɔ.
13 Yəlaa asaɣaa ha pa təɣɪ páánáá taa ké.
Paa wiikina Ɪsɔ sɪ í waasɪ-wɛɣɛ
saa wei ɪ tʊɣɪ-wɛɣɛ alukpala tɔ.
14 Pa səkəna pa ɪfepile
na pə́ sɔɔsəɣɪ-wɛɣɛ wasaŋkaləna*fa* tɔɔ. [a] apalaa na alaa mpa pa laakɪ tɪɪŋ na
pa lakɪ pə wasaŋkalətʊ tɔɣɔ.

15 Ama Ɪsɔ yakɪ wahala tʊ, na ɪ wahala ké,
ɪlɛna í kpaalɪ-ɪ na ɪ wʊsasɪ.
16 Waatʊ nɔɣɔlʊ Ɪsɔ ka ləsa-ŋ wahala taa ké,
na í sɪɪ-ŋ timpi pɪɪ caɣana-ŋ na ń wɛɛ nyá tɪ tɔɔ
na ń təkɪ tɔɣɔnasɪ kʊpampansɪ tɔ.
17 Ama ye n hʊʊkɪ nyá hʊʊlɛ ɪsɪɪ asaɣaa nyəntɛ,
ɪlɛ hʊʊlɛ na pə ŋkpaŋʊɣʊ hɔm ká kpa-ŋ ké.
18 Taa yele na páánáá sʊsɪ-ŋ Ɪsɔ woŋa taa,
na ń puɣusi nyá tɪ sɪ n ká ya Ɪsɔ na kʊhaʊ sɔsɔɔʊ.
19 Nyá kakiisaɣa, yaa paa nyá toŋ sɔsɔɔŋ
ta tala sɪ pə́ ləsɪ-ŋ laŋwakəllɛ taa.
20 Taa ŋmakəlɪ mʊʊlaa na ń lɛɛtɪ
pa lona taa ké nyá lʊlʊɣʊ nyə́ma.
21 La laakalɪ, taa kɛɛsəna ɪsaɣatʊ tɔɔ.
Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké n wɛ wahala taa.

Ɪsɔ sɔsɔɔntʊ

22 Ɪsɔ hʊləɣɪ ɪ sɔsɔɔntʊ na ɪ toŋ taa ké.
Nɔɣɔlʊ ta nyɪ sɛɣɛsʊɣʊ ɪsɪɪ ɪnɪ.
23 Awe hʊləna-ɪ mpaaʊ ŋku ɪ ka təŋ tɔ,
na awe ká mana ɪ laŋlɛ taa,

[a] **36:14** wasaŋkaləna: Wasaŋkalətʊ nti tə tɛləsa cənɛ tɔ. Hepəla taa ɪlɛ pə ké

na í heeli-ɪ sɪ: N lapa mpi pə tá siɣisi tɔ?

24 Tɔɔsɪ na ń sa ɪ təma nna yəlaa saŋ
pa yontunaa taa, na pá pʊɣʊləɣɪ-yɛ tɔ.
25 Yəlaa təna loosiɣi-yɛɣɛ poolʊŋ ké
na pá nyənəɣɪ-yɛɣɛ teu.

26 Ɩsɔ tɔɔwa katatəlaɣa ké
na pə́ tɛɛ ta nyəmtʊ tɔɔ.
Ɩ pɪɪsɪ fɛɪ kalʊɣʊ.
27 Ɩnɪ ɪ cosiɣina lʊm na í yele
na heelim nyɔɔ-wɪ,
na í pəsɪ-wəɣɪ tɛʊ.
28 Ɩlɛna ɪsɔŋmʊntʊ náá yele na tɛʊ nɪɪ yəlaa tɔɔ.

29 Awe nyəŋna ɪsɔŋmʊntʊ tɔntɛ,
na tɛʊ hola kɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ taa?
30 Ɩnɪ ɪ kɛɛləɣəna ɪ nyaaləm tɔɔ
na pə́ ná na pə́ cɔɔna-ɪ.
Ɩlɛna í taɣanɪ takʊɣʊ kɛ teŋkunaa lumaŋ tɔɔ.
31 Yaasinaa mpɛɣɛ ɪ hʊʊkəna yəlaa
na í cɛləɣɪ-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɛ tuutuuma.
32 Ɩ kpakəɣɪ tɛʊ cala kɛ ɪ niŋ taa ké,
na í lɔɣɔ-ɪ timpi ɪ caakɪ tɔ.
33 Tɛʊ hola kɛ ɪ hʊləɣəna sɪ kʊ kɔŋ,
na kaləkəŋ maɣamaɣa nɪɪkɪ kʊ taŋ.

37

1 Ma laŋlɛ cɛpəna tɛʊ ŋkʊɣʊ katatəlaɣa ké,
haləna ma laŋlɛ lɪɪ tə lonte taa.
2 Ɩ ke ŋkpaŋŋ na í nɪɪ Ɩsɔ nɔɣɔ taŋ.
Ɩ welisi teu na í nɪɪ ɪ nɔɣɔ yuŋ.
3 Ɩsɔtɔnʊɣʊ təna taa ké ɪ nɔɣɔ nɪɪkɪ.
Ɩlɛna í yele na tɛʊ ŋmɛləsɪ,
na pə́ tala tɛtʊ tənasɪ.

4 Pəlɛ pə waalɪ, ɪlɛna tɛʊ holi na Ɩsɔ nɔɣɔ nɪɪ.
Ɩlɛ ɪ ta tasa tɛʊ ŋmɛləsʊɣʊ səŋsʊɣʊ kɛ waatʊ ɪnɪ.
5 Ɩsəna Ɩsɔ yɔɣɔtəɣəna ɪ nɔɣɔ tɔ,
pə teu wɛ sɔɣɔntʊ.
Təma sɔsɔɔna wena tə ta nyɪ tɔɣɔ ɪ lakɪ.
6 Ɩnɪ ɪ tɔŋna sɪ tɛʊ tɔmpɛɛ kpaakpaacaʊ*fa*
í nɪɪ tɛtʊ tɔɔ. Ɩlɛna í tɔ tɛʊ sɪ
kʊlɛ kʊ́ nɪɪ na pə́ kpɛŋna tɛʊ sɔsɔɔʊ. [a] tɔmpɛɛ kpaakpaacaʊ. Pə wɛ teitei ké ɪsɪɪ kpaakpaacaʊ na pə́ hʊlʊma mpʊ. Ɩlɛ tɔmpiisi hotiɣina na pə́ kaakɪ atɛɣɛ huwa.
7 Ɩnɪ ɪ səŋsəɣəna yəlaa təna təma.
Ɩlɛna pá cɛkəna sɪ ɪnɪ ɪ ŋmana-wɛ.
8 Taalɛ wontu maɣamaɣa ná sʊʊkɪ tə təcɔɔsəlɛ ké,
na tá sʊʊkɪ tə tana taa na tá ŋmɛləɣɪ.

[a] **37:6** tɛʊ tɔmpɛɛ kpaakpaacaʊ: Mpi pa yaana nasaala taa sɪ (nɛɛsɪ) tɔɣɔ tə tɛləsaa sɪ tɛʊ

9 Kacuculaɣa ná lukəna ilim ntəɣəŋ ké,
na watu náá luna pə mpətəŋ.
10 Ye lsə í feesa lum təə, pə kii ké isiu təmpəlɛ.

11 I haɣasəɣi nikaɣa kɛ ŋmuntu taa ké.
Ilɛna tɛu ŋmɛləsəɣi ŋmuntu nti tə taa.
12 Ini i yekina na isəŋmuntu cəəki na tá laki
pə təna mpi i tu-ti təɣə tɛtu təə.
13 Tɛu ŋkuɣu lsə həŋna i tɛtu ŋkpaŋuɣu.
Kulumuɣu ŋkuɣu i lakəna-təɣi kupantu.

14 Soopu, ke ŋkpaŋuɣu kɛ təm tənɛ tə taa
na ń welisi na ń cɛkəna lsə təma səsəəna.
15 N nyəmá isəna lsə laki i təma ani,
na isəna i tisiɣi calanaa na isəŋmuntu taa tə?
16 N cɛkəna isəna isəŋmuntu səŋa teitei tə?
Pə ké lsə wei i ké nyəntu maɣamaɣa tə i təmlɛ ké.

17 Isənaɣa pə lapa na ye ilim
mpətəŋ heelim kuhaŋəm maki tɛtu təə,
n niiki haŋaɣa kɛ nyá wontu taa?
18 N pəsəɣi na ń la isəŋmuntu kɛ isətaa
na tá wɛɛ toŋ isiu nyəɣəluɣu tiŋ?

19 Soopu huli-tuɣu nti
tiu heeli lsə tə.
Ilɛ tiu tasəɣi
natələɣi yəɣətuɣu kɛ tá kaanyəmtu təə.
20 Maa pəsəɣi na ma kéésáná lsə təə
ké saa wei ma yəɣətəɣəna-i tə.
Pə fɛi si má heeli-i na pácá í cɛkəna.

21 Ye pə kɛɛsaa na ŋmuntu taki nyaaləm təə,
piu tasəɣi nau.
Pə waali, ilɛna heelim má, na pá kɛɛli pə təə.
22 Ilim ntəɣəŋ təə ké nyaaləm lukəna
na pá wɛ isiu wula. lsə teu mpi
pə cəəna-i tə, pə wɛ səɣəntu.
23 Tiu pəsəɣi na tá kpətəna Toma təna tu səsə,
na tampana təŋlu ini, i ké siɣisuɣu tú ké.
Ii muɣuliɣi nəɣəlu.
24 Pə təə ké pə wɛɛ si, yəlaa í nyana-i.
Ama i paa fɛina mpa pa yaa pa təɣi ləmaɣasɛɛ nyáma tə.

TACAA ISƆ KUYƆɣƆTUTU

(Titite 38:1–42:6)

38

1 Ḿpúɣú Tacaa cəwa Soopu kɛ kacuculaɣa taa si:

2 Aweɣelɛ puntu wei ini i kəŋna səkpɛtuɣu
kɛ nti ma siiwa na má laki tə tə taa,
na təmnaa mpa pa fɛina huwɛɛ tə?
3 Təu, təki nyá ti isiu apalu.

Maa pɔɔsɪ-ŋ tɔm na ń cɔ-m.

Isɔ ké antulinya taa nyəm mpi pu yɔɣɔtəɣɪ tɔ pə tv

4 Leɣe n ka wɛ waatv wei ma sɪkaɣa
antulinya kite tɔ.
Ye n nyəmá tampana n cɔ-m.
5 Awe puwa antulinya ɪnɪ ɪ tənasɪ?
N nyəmá pvntv na?
Yaa awe maɣasəna-ɪ na ŋmənaɣa?
6 Awe caaləna kite tɛɛ pəlɛ kɛ sɪuv?
Yaa pepe tɔɔ ké kite ńté tə səŋaa?
7 Waatv ɪnəɣɪ tanaŋ ɪsɔtvlvŋasɪ yookaɣa yontu,
na ɪsɔtaa yəlaa náá wilitiɣina laŋhvlvmlɛ.

8 Awe təka teŋku lvm na kampvnaa
kɛ saa wei pə lɪɪ tɛtv tɛɛ na pə ŋmaa tɔ?
9 Waatv wei ma suu-wəɣɪ ɪsɔŋmvntv kɛ toko,
na má takɪ-wəɣɪ ɪhunte tɔ.
10 Na má pɪɪ-wəɣɪ tənaɣa,
na má tv kvtəkvɣv na kvkaləsvɣv.
11 Na má hvlɪ-wɪ sɪ pá səŋ təna, pá taa tuusi,
tənaɣa pə hola kalampaanɪ ká sɪɪna.

12 Too n wɛv tɔ, n tɛma tanaŋ kɛ ŋmakəlvɣv,
yaa ń hvlɪ tefemle kɛ tə lonte na?
13 Yaa tefemle ńté tə kpa tɛtv ntompee
na tá ciɣiti asaɣaa kɛ teu na?
14 Ilɛna tɛtv laɣasɪ wɛɛtv ɪsɪɪ
pa yvsvɣv cvɣv tɔɔ tɔ,
na pə təna pá wɛɛ kacɔka ɪsɪɪ pvvɣv tɔɔ?
15 Tefemle nyaaləm kɔŋ,
ɪlɛna asaɣaa kvlapvtv fiɣini na pá pɛlɪ pa niŋ.

16 Too tɔ, n tɛma teŋku taa ké tiiu
halәna ń tala ɪ sɛɛlaa taa?
Yaa n cɔɔwa ɪ lumaŋ sɔsɔɔŋ taa?
17 Pa tɛma-ŋ səm nɔnɔɔsɪ kɛ hvlvɣv na?
Yaa n nawa atɛtəlɛ nɔnɔɔsɪ?
18 Yaa n tɛma maɣasvɣv kɛ tɛtv waŋ tɔm na?
Ye n nyəmá pə tənaɣa mpv n kɛɛsɪ-m.

19 N nyəmá nyaaləm təcaɣalɛ mpaav na?
Na leɣe səkpɛtvɣv ná wɛɛ?
20 N pəsəɣɪ na ń pona-wəɣɪ pə lonte taa.
Yaa ń tana-wəɣɪ timpi pə wɛɛ tɔ?
21 N nyəmá. Mpi tɔ,
waatv ɪnɪ ɪ taa pa tɛma-ŋ lvlvɣv.
Pə́cɔ́ nyá pɪɪsɪ tɔɔwa.

22 N tɛma pote na n ná tɛv tɔmpɛɛ
na a kpaakpaacav təcaɣalɛ na?
23 Laŋwakəllɛ waatv, na yoou kvyɛɛŋ tɔɔ
ké ma sɪɪ-yɛɣɛ mpv.

24 N nyəmá mpaav ŋku nyaaləm təŋəɣı tɔ?
N nyəmá timpi tɔɔ ilim təlıılɛ
heelim makəna tɛtʊ tɔɔ tɔ?

25 N nyəmá wei ı hɛɛwa tɛʊ kɛ kʊ mpaav tɔ?
Na wei ı hɛɛ tɛʊ ŋmɛləsʊɣʊ
na kʊ calanaa kɛ pa nyəŋkʊ tɔ?
26 N nyəmá wei ı yeki na tɛʊ nıkı
wʊlaɣa tɛtʊ nti tə taa nɔɣɔlʊ fɛı tɔ?
Yaa wei ı kɔŋna tɛʊ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ nti tə taa yəlaa fɛı tɔ?
27 Na wei ı yeki na lʊm haɣa wʊlaɣa tɛtʊ,
na nyıtʊ na kʊnyɔnyɔm mpi pə wɛ
təlɛkʊlɛkʊ tɔ pá nyɔ tə tɔɔ tɔ?
28 Tɛʊ wɛna caa kɛ?
Yaa awe lʊləɣəna aŋkpəlɛɛ?
29 Lʊm tɔmpɛɛ*fa* yaa cɔlɔʊ nyəna wɛna too kɛ? [a] na pá niɣitaa tɔ tɛtʊnaa mpa
pa taa wɛ watʊ kɛ teu tɔ aŋkpəlɛɛ maɣamaɣa kiiki ḿpúɣú.
30 Mpı pə pəsəɣəna pɔɣɔ lʊm ısıı pəlɛ,
na pá kii teŋku tɔɔ nyəm təkpaŋasaŋ.

31 N pəsəɣı na ń hɔkɔ ısɔtʊlʊŋası*fa*
nsi pa yaa sı kantuɣu na kʊ piya tɔ. Yaa ń hɛtı nsi
pa yaa sı haɣa na kpaca na yʊlʊ tɔ. [a]
32 Nyá ləsəɣəna tʊlʊmalʊɣʊ kɛ kʊ waatʊ?
Yaa n tiikiɣi ısɔtʊlʊŋası nsi
pa yaa sı ısɔtʊ í sı na má tɔɣɔ təyaɣa tɔ?
33 N nyəmá kiiŋ wei ısɔtɔnʊɣʊ təŋəɣı tɔ?
Na ısəna tɛtʊ wɛɛ na pá tɔŋ tə taa tɔ?

34 Yaa n yɔɣɔtəɣəna ısɔŋmʊntʊ
na tɛʊ nıı katatəlaɣa na?
35 Nyá yaakəna tɛʊ ŋmɛləsʊɣʊ
na pá cɔɔkı-ŋ sı mpəɣəlɔ,
na ń tiliɣi-wı?
36 Awe tʊna ləmaɣasɛɛ kɛ hatoo yʊlʊ lotu taa?
Na awe tʊna laɣatʊ kɛ ləmaɣasɛɛ taa*fa*? [a] nııʊ wɛ katɛ ké, lɛlaa ná hʊʊkı sı tɔla
naalɛ kɛ pa yɔɣɔtəɣı mpʊ. Isıı kampaav na Icipiti tɛtʊ taa sumaɣa ŋka pa
yaa sı ipii tɔ.
37 Awe kaləɣı ısɔŋmʊntʊ na ı ləmaɣasɛɛ?
Yaa í huti ısɔtɔnʊɣʊ taa lʊm huluŋ
38 kɛ waatʊ wei tɛtʊ kiiwa ısıı nyəɣəlʊɣʊ
na tampaɣa nyɔkələna təma tɔ?

Isɔ kɛlɛ təyaɣa wontu na taalɛ nyəntʊ pə tʊ

39 Nyá kpaakəna tɔɣɔlaɣa alʊ nyəŋka kɛ ka tɔɣɔnaɣa,
yaa ń calı tɔɣɔlası piya, na sí haɣa?
40 Waatʊ wei sı sopa sı lona taa,
yaa sı papa nyıtʊ tɛɛ tɔ?
41 Awe caləɣəna katəkatəŋ kɛ waatʊ wei ı piiŋ
laŋəɣı tɔɣɔnaɣa na í wiikina-m na í yɛləməɣı tɔ?

---

[a] **38:29** Lʊm tɔmpɛɛ: Lʊm tɔmpɛɛ yaa cɔlɔʊ nyəna. Isıı lʊm kiikuɣu ısıı pəlɛ [a] **38:31** ısɔtʊlʊŋası: Isɔtʊlʊŋası wɛna paa ŋka na ka hətɛ ké. [a] **38:36** ləmaɣasɛɛ taa: Mpi tə tɛləsaa sı lotu taa na ləmaɣasɛɛ taa tɔ, təməŋ ını ı

39

1-2 N nyəmá taalɛ pə́ŋ na naməŋ
husi ɪsɔtʊnaa na?
Nyá feŋiɣina ɪ tɔɔ
ké saa wei lʊlʊɣʊ wʊsasɪ tapa-ɪ tɔ?
Yaa n tɪɪ nyəmá ɪ lʊlʊɣʊ waatʊ?
3 Ɩ sopiɣi ké na í lʊləɣɪ ɪ piya.
Ɩlɛna í hɛɛsəɣɪ wʊsasɪ.
4 Na ɪ piya wɛna alaafəya na sí pɪɪkɪ nyɪɪtʊ taa.
Kʊyakʊ nakʊlɪ, ɪlɛna sí tɛɛ.
Sɪɪ tasəɣɪ məlʊɣʊ.

5 Awe hɛtəna taalɛ kpaŋaɣa
na í yele-ké sɪ ká tɛɛ?
6 Má lapəna ka təcaɣalɛ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ
nti tə wɛ tənyaŋŋ tɔ tə tɔɔ.
7 Sɪ woŋiɣi ɪcatɛ taa kɔkɔtɛ ké.
Pəyele sɪɪ nɪɪkɪ cɛcɛ hola.
8 Pulaɣa tɔɔ ké sɪ caakɪ sɪ sí hiki sɪ tɔɣɔnaɣa,
na sí pɛɛkəɣɪ nyɪɪtʊ kʊlɛkəlɛkətʊ.

9 Taalɛ nav ká kɔɔ sɪ ń lana-ɪ təmlɛ
yaa í həntɪ nyá tɔla tətɔɣɔlɛ kiŋ kɛ ahoo na?
10 N ká tʊ ɪ luɣu tɛɛ ké ŋmənaɣa,
yaa í hɔ akuɣu na waalɪ tɔɔ, na í hɛɛ kpɛɛsɪ na?
11 N ká lapɪ-ɪ naani ké ɪ tomiŋ sɔsɔɔŋ tɔɔ,
na ń yelina-ɪ nyá təma sɪ í paasəna?
12 Yaa nyá kʊmtʊ kɛ ń ká yelina-ɪ sɪ í kpeena təyaɣa,
yaa ɪ kuu pee kɛ kataɣa taa?
13 Taataanaa hɛtəɣəna pa keŋ na laŋhʊlʊmlɛ ké,
na í nəɣəsəna ɪsɪɪ kʊlaalʊɣʊ nyəŋ.
14 Waatʊ wei taataa tʊɣɪ ɪ yala na í takɪ-yɛɣɛ
ilim kɔkɔ kanyəŋa sɪ á tiisi tɔ,
15 ɪ sɔɔkɪ ké sɪ taalɛ wontuɣu nakʊlɪ
kɪɪ fɛlɪ-yɛɣɛ nɔɔhəlɛ na á yɔkɪ.

16 Ɩ tɔkəɣɪ ɪ piiŋ ké na toŋ, ɪsɪɪ pə taɣa ɪnɪ ɪ tənna.
Ɩ fɛɪ sɔɣɔntʊ sɪ ɪ wahala ká la yem.
17 Mpi tɔ, ma ta tʊ-ɪ ləmaɣasɛɛ
yaa laɣatʊ kɛ saa wei ma ŋma-ɪ tɔ.
18 Ama waatʊ wei ɪ kʊləɣɪ sewa tɔ,
ɪ paa fɛɪna kpaɣanʊ na ɪ caɣalʊ.

19 Nyá tʊna kpaɣanʊ kɛ tomiŋ na?
Yaa nyá tʊna ɪ luɣu tɛɛ kpɛɛm?
20 Nyá yekina na í ŋmaakɪ ɪsɪɪ lakəlɛ
na í wiikina apalʊtʊ na sɔɣɔntʊ kpaakɪ kolontu na?
21 Ɩ haləɣɪ acʊwa kɛ tɛtɛkəlɛ taa,
na ɪ laŋlɛ hɛɛna ɪ toŋ.
Ɩlɛna í ŋmaa kolontu nɔɣɔ tɔɔ ké yoou taa.
22 Ɩ fɛɪ sɔɣɔntʊ,
pə́cɔ́ ɪɪ nyaŋna pʊlʊ,

ıı tuliɣi tapəŋ kɛ kolontu laɣatɛ kiŋ.
23 Ɩ tɔɔ caɣalʋ ŋmantaaɣa, na ı laɣatɛ pə mʋɣı kɔkɔ,
na ı kɔɔka náá cɛɣɛtəɣı ı tɔɔ.
24 Tutuɣu wiiki na pə́ nyaɣalı-ı teu
na í kpisi ı təɣı kpaʋ, ılɛna í tʋ casəlɛ.
25 Tutuɣu wiiki, ılɛna í yaɣa apalʋkakiisaɣa təwapapa.
Too pooluŋ taa kɛ́ ı nııkı yoou taŋ
na yoolaa sɔsaa hola na pa kakiisası.

26 Nyá laɣatʋ kɛ ŋmakəlɛ kʋləɣəna
na tə́ hɛtəɣı tə keŋ na ilim mpətəŋ tɔɔ?
27 Nyá haana cɔlɔʋ sɔsɔ kɛ nɔɣɔ sı
í kʋləɣı, yaa í tʋɣı ı tantɛ kɛ pulaɣa taa?
28 Kʋkpaməŋ taa kɛ́ ı cakı na í sʋʋkı
kʋkpamʋɣʋ kʋkʋlʋɣʋ nyʋɣʋ taa,
timpi nɔɣɔlʋ ıı takı tɔ.
29 Hatoo nyʋɣʋ taa tənaɣa ı wɛɛkı,
na í loosiɣi ı tɔɣɔnaɣa na í cɛŋəɣı-kɛ.
30 Ɩ piiŋ nyɔɔkı caləm kɛ́
na timpi wontu kʋsəpʋtʋ wɛɛ tɔɣɔ ı cakı.

40

Soopu ka cɔna

1-2 Ḿpʋ́ɣʋ́ Tacaa Toma təna tʋ yɔɣɔtəna Soopu na í pɔɔsı-ı sı:
N suukaɣa-m tɔm tɔ, n ká tasa-m kʋtʋɣʋ na?
N yookaɣana-m tɔ, n wɛna kʋcɔcɔtʋ tɔtɔ?
3 Mpʋɣʋlɛ Soopu cɔwa Tacaa sı:

4 Ma kəla pəciiu, wentiɣi maa cɔ?
Maa takı ma nɔɣɔ tɔɔ kɛ́ ma niŋ kɛ́.
5 Ma tɛma yɔɣɔtʋɣʋ kɛ tɔm kʋlʋm,
maa tasəɣı natəlı.
Ma cɔwa tɔm naalɛ,
ılɛ maa tasəɣı natəlı.

Soopu nyənəɣı ı təɣı Ɩsɔ

6 Ḿpʋ́ɣʋ́ Tacaa cɔwa Soopu kɛ kacuculaɣa taa sı:
7 Tɔʋ, tɔkı nyá tı ısıı apalʋ
na má pɔɔsı-ŋ na ń cɔ-m.
8 Kʋpam n caa sı ń kʋ ma tɔm
na ń wɛɛna tampana na ń hʋlı sı ma ta siɣisi?
9 N tala-m toma na?
Yaa nyá yɔɣɔtaɣa wɛ ısıı tɛʋ hola,
yaa ısıı ma nyəŋka?

10 Tɔʋ, suu nyá təɣı nyʋɣʋ kʋlʋɣʋ na sɔsɔɔntʋ
na ń takı nyá təɣı teu sɔsɔɔm na teeli.
11 Mʋ pááná na kalampaanı nyə́ma.
Nyənı-wɛɣɛ ısɛ na ń məŋna-wɛɣɛ atɛ.
12 Nyənı-wɛɣɛ tɔm kʋlʋm na pə́ lumsi-wɛ.
Naŋtı asaɣaa kɛ tɔm kʋlʋm.
13 Nmɛsı pa tənaɣa tɛtʋ tɛɛ.

Təkɪ-wɛɣɛ atɛtəlɛ taa.
14 Pəlɛɣɛlɛ maa sa-ŋ.
Mpi tɔ, n hika akaɪtʊ kɛ nyá toŋ tɔɔ.

Cutaɣa tɔm

15 Nyənna Cutaɣa,
má ŋmana-ké tətɔ, ɪsɪɪ yʊlʊ.
Ilɛna ká təkɪ nyɪɪtʊ ɪsɪɪ naʊ.
16 Ka tənaɣa taa ké ka toŋ wɛɛ.
Alaafəya haɣa ka lotɔna taa.

17 Ka suka na toŋ ké ɪsɪɪ tʊɣʊ sɔsɔɔʊ,
na ka tala hola lɛɣɛta təma taa.
18 Ka mʊwa caɣa ké ɪsɪɪ nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ foofoo.
Ka koŋkoolasɪ nəɣəsəna nyəɣəlʊɣʊ kpatəŋ.
19 Nkɛɣɛlɛ ma kʊlapəm taa kancaalaɣa nyəm*fa*.
Ma lapəna-kɛ na má tʊ-kɛɣɛ laɣatɛ. [a] pa caa yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. Mpi pa yaa cənɛ sɪ laɣatɛ
tɔ, wontuɣu kʊnɛ kʊ kela tɔm kɛ pa yɔɣɔtəɣɪ.
20 Pɔɔŋ lʊləɣəna ka tɔɣɔnaɣa.
Tənaɣa taalɛ wontu ŋmaaləɣɪ.
21 Kacəka nyɪɪtʊ ɪsotom tɛɛ ké ka həntəɣɪ.
Tənaɣa səsəncaasɪ lɔpa lʊcaɣam nɔɣɔ.
22 Nyɪɪtʊ ntɪ tə tɛɛ ké ka wɛɛ,
lɔɔʊ nɔɣɔ nyɪɪtʊ tʊ-kɛɣɛ hɛkʊ.

23 Paa pɔɣɔ sɔsaɣa suwa kaa nəɣəsəɣɪ.
Yaa Yaatanɪ pɔɣɔ lʊm sʊʊna ka nɔɣɔ taa,
ka caɣana naani ké.
24 Nɔɣɔlʊ kaa kpətəna-kɛ na ka ɪsɛ sɪ ɪ kpaa-kɛ.
Pəyele pa kaa kpa-kɛɣɛ katɔka sɪ pa tʊləɣɪ ka mɪɪna.

Nyɪɪʊ tɔm

25 N pəsəɣɪ na ń kpa nyɪɪʊ*fa* na kulaɣa na?
Yaa kʊ nsəmlɛ kɛ ń pəsəɣɪ na ń hɔkɔ ŋmənaɣa? [a] tʊm sɔsɔ wei pa yaa sɪ coco tɔ,
ɪsɪɪ pa tɔŋʊɣʊ sɪ tɔɣɔlʊɣʊ tɔ.
26 N ká pəsɪ na ń sʊsɪ səsəncaŋa kɛ kʊ mɪɪna tɛɛ?
Yaa n ká pəsɪ na ń tʊlɪ kʊ tamaɣa na kulaɣa?

27 N maɣasəɣɪ sɪ kɪɪ wiina-ŋ na pə́ leeli
yaa kʊ yɔɣɔtəna-ŋ təpamm kɛ?
28 Nyana-kʊ í ká pɛɛlɪ nɔɣɔ na?
Yaa n ká kpa-kʊɣʊ yomle kɛ tam tɔɔ?
29 N ká liɣilina-kʊ ɪsɪɪ sumaɣa na?
Yaa n ká tamsɪ-kʊɣʊ ŋmənaɣa,
na nyá pɛɛlaa liɣiliɣina?

30 Tiina kpalaa kaa pɛɛtɪ-kʊ.
Pəyele taatəlaa ná kaa tala-kʊ.
31 N ká pəsɪ na ń waasɪ kʊ
tɔnʊɣʊ tənaɣa ŋmantaasɪ na?
Yaa kʊ nyʊɣʊ kɛ n ká sɔ lʊm taa

---

[a] **40:19** Looŋa kanɛ ka nɪɪʊ wɛ katɛ na hepəla taa, tə ta nyɪ mpi kpem [a] **40:25** nyɪɪʊ: Wei ɪnɪ pa yaa sɪ nyɪɪʊ tɔ, pə pəsəɣɪ na pə́ wɛɛ sɪ

wontu sɔsɔɔntʋ kulaɣa?
32 Ye n kpa kʋ tɔɔ,
ılɛna ń tɔɔsı yoou tɔm,
n kaa tasa nyıılʋɣʋ.

41

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı:
Ye yʋlʋ taŋa-kʋ pə tʋsa-ı ké.
Ɩ kɔŋ na í loosi-kʋɣʋ loosuɣu maɣamaɣa tɔ,
ı pəsəɣı kpɛntəlası ké.
2 Yʋlʋ nɔɣəlʋ ı kpaŋʋɣʋ ta tala sı
í kʋlı nyıuʋ ŋkʋ kʋ tɔɔ.
Mpʋ tətɔɣɔ nɔɣəlʋ kaa maɣası sı
ı kʋləɣı maɣa Ɩsɔ ma tɔɔ.
3 Awe kəntəna-m na pə́ wɛɛ sı má fɛlı pʋntʋ?
Ma tənna pə təna mpi pə wɛ tɛtʋ tɔɔ tɔ.

4 Ma kaa su yɔɣɔtʋɣʋ kɛ kʋ tɔnʋɣʋ tɔɔ nyəm tɔm.
Ɩsıı kʋ nɔɔhɛɛ na kʋ toŋ na kʋ teu pə tɔm.
5 Awe kula kʋ tɔɔ pɔɣɔlɛɛ na kú naakı?
Yaa awe ká sʋʋ kʋ nɔɣɔ taa?
6 Awe haana kʋ nɔɔle ńté na toŋ?
Kʋ kela tɔm wɛ sɔɣɔntʋ ké.

7 Kʋ siɣile taa pɔɣɔlɛɛ wɛ ké ısıı
pa tamsa kpaləŋ kɛ təntəmlɛ,
na pə́ nyɔɔ ısıı pa taala kʋtaalʋ.
8 A matəna təmaɣa teu ké təkpam.
Heelim maɣamaɣa ıı pəsəɣı na pə́ sʋʋ a hɛkʋ taa.
9 Pɔɣɔlɛɛ anı a nyɔkələna təmaɣa teu
ké na á kpɛntı kʋlʋm, púúɣú fɛı.

10 Ye kʋ cimsaa, kɔkɔ lıakı ké.
Kʋ ısɛ nəɣəsəna ısıı tanaŋ ilim yaakʋɣʋ tɔ.
11 Na kɔkɔ mamatəsəŋ lıakəna kʋ nɔɣɔ,
na mamacəɣəlası náá kʋləɣı.

12 Kɔkɔ nyɔɔsı lıakəna kʋ mıına tɛɛ ké
ısıı tiyaɣa wasʋɣʋ məsaɣa tɔɔ na huluɣu kpaakı tɔ.
13 Kʋ feesiŋ wɛ ké ısıı ŋmala kɔkɔ
na mamatəsʋɣʋ lıakəna kʋ nɔɣɔ.
14 Kʋ luɣu taa ké toŋ wɛɛ.
Ɩlɛna wei í ná-kʋ ı tɛɛ sʋʋkı.

15 Kʋ tɔnʋɣʋ tɔɔ pɔɣɔlɛɛ tamsaa ké,
na á kpɛntı kʋlʋm, na pə́ wɛɛ toma, pıı ciɣitiɣi.
16 Kʋ nyamlɛ wɛ toŋ ké ısıı pəlɛ.
Tə wɛ toma ké ısıı nem*fa*. [a] tɔɔʋ wɛ teitei ké na a təna təma tɔɔ, na pá cɔɔsəɣı
ısɔtaa nyəntɛ na kpátúɣú.

17 Ye kʋ kʋlaa, sɔɣɔntʋ kpaakı

[a] **41:16** nem: Pɛlɛ pa tɛ nyə́ma nama fɛı ısıı tá nyəna. Nem na namlɛ pa

alaafəya taa alaafəya nyámа ké,
na pa apalʊtʊ yɔɔlı na pá seeki.
18 Paa pa sɔpa-kʊɣʊ laɣatɛ pıı sʊʊkı.
Mpʊ tɔtɔɣɔ, na ŋmantaası na nyəmá.
19 Nyəɣəlʊɣʊ wɛ-kʊɣʊ teitei ké ısıı keemaɣa.
Na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ náá wɛɛ-kʊ ısıı
taaʊ kʊpʊkʊɣʊ.
20 Paa tɔɣɔnəɣı-kʊ na nyəmá.
Pəyele pəntɔlʊpɛɛ ná wɛ-kʊɣʊ ısıı nyıtʊ.
21 Akalʊɣʊ wɛ-kʊɣʊ ısıı keemaɣa,
na kú nıkı ŋmantaası wula na kú woŋiɣi.

22 Kʊ lotu tɔɔ wɛ ké ısıı tataası kʊsɛŋtası,
na kú tɛɛkı na kú yeki afəla tɔɔ ké ıkpatɛ ısıı akuɣu.
23 Kʊ pəsəɣı teŋku lʊm ké ısıı tiyaɣa wasʊɣʊ tɔ,
na kú ciɣitiɣi-wı, ısıı tulaalʊ na kpaləpa.
24 Kʊ yeki ıkpatɛ na waalı ké, na tá teeki kɔkɔ.
Ilɛna kʊhulaŋ kʊlı teŋku tɔɔ, ısıı akpatʊlʊ nyɔɔsı.

25 Kʊ fɛına tú kɛ atɛ cənɛ.
Pəyele pə ŋma-kʊɣʊ sı kú taa nıı sɔɣɔntʊ.
26 Taalɛ wontu fɛı-kʊɣʊ sɔɣɔntʊ.
Nkʊɣʊlɛ wontu sɔsɔɔntʊ taa sɔsɔɔntʊ wulaʊ.

42

Soopu tisaa sı ı ké ıcam

1 Ḿpúɣú Soopu cɔwa Tacaa sı:

2 Ma nyəmá sı n pəsəɣı pə tənа.
Ye n tʊwa mpi pə pəlɛ n lakı-wəɣı.
3 Má takaɣaana nti ma sıuwa na má lakı tɔ tə tɔɔ,
na kʊyɔɣɔtʊtʊ nti tə taa fɛı ləmaɣasɛɛ tɔ.
Tampana ma yɔɣɔtaa ké, ma taa cɛkəna.
Təma sɔsɔɔna wena Isɔ lapa tɔ a tɛɛ-m ké.
Ilɛ ma taa nyı-yɛ.
4 Isɔ ke ŋkpaŋŋ na má yɔɣɔtı.
Maa pɔɔsı-ŋ na ń cɔ-m.
5 Paa yɔɣɔta Isɔ tɔm ké
na má nıına ma ŋkpaŋʊɣʊ.
Ama nɔɔnɔɔ ké ma na-ı na ma ısəpəle.
6 Pə tɔɔ ké ma nyəɣəsa ma tı.
Ma pasa ma tı na má caɣa tɛtʊ na tɔlʊma taa.

ISƆ MƎLƎNA SOOPU KƐ I WULE TAA

7 Waatʊ wei Tacaa tɛma Soopu kɛ yɔɣɔtənaʊ kɛ mpʊ, ılɛna í tɔ Temaŋ tʊ Ilifası
sı: Ma mʊ nyá na nyá taapalaa naalɛ na pááná ké. Pə taɣa pʊlʊ, í ta təŋ tampana
na í yɔɣɔtı ma tɔm, ısıı ma təmlɛ tʊ Soopu lapa tɔ. 8 Pə tɔɔ tɔ, í caa latəcɛnaa
naatosompɔɣɔlaɣa, na ıwaaŋ kɛ mpʊ tɔtɔ. I maɣana Soopu na í la mə nyɔɔŋ tɔɔ
ké kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, na í sələməna-mɛ. Ilɛ Soopu tɔɔ, ma kaa hɔ mə
ŋkpaŋʊɣʊ na pə kɛɛsəna mə kpaŋʊɣʊ lakası. Mpi tɔ, í tá təŋ tampana na í yɔɣɔtı
ma tɔm ısıı ma təmlɛ tʊ Soopu lapʊ tɔ.

9 Mpʊɣʊlɛ Ilifasɪ, na Pilita, na Sofaa pa polaa na pá la ɪsɪı Tacaa heela-wɛ tɔ, na ílé ı mʊ Soopu sələmʊɣʊ.
10 Soopu tɛma ḿpúɣú ı taapalaa kɛ sələmənaʊ, ılɛna Tacaa mələna Soopu kɛ ı wule taa. Ḿpúɣú Isɔ ha-ı ı wɛnaʊ ŋku ı ka wɛna tɔ kʊ tɔm naalɛ. 11 Ilɛna Soopu taalʊnaa, na ı newaa alʊnyəma, na apalʊnyəma, na mpa paa nyəma-ı hatoo lɔŋ tɔ, pá kɔɔ ı təyaɣa taa na í na-wɛ pá tɔɣɔ. Ilɛna pá wii ı kʊnyɔŋ, na pá sɔɔsɪ-ı apalʊtʊ kɛ wahalanaa mpa Tacaa ka tʊ-ı tɔ pa tɔɔ. Pə waalı ké paa wei ı ha-ı pa tɛ liɣitee nyəɣəlʊɣʊ na wʊla kukuule.
12 Ḿpúɣú Tacaa koola Soopu pɪsɪ kantəkaɣa nyənsɪ kɛ kʊpantʊ, na pə́ kəlı kancaalaɣa nyənsɪ. I ka wɛna heeŋ kɛ iyisi naanʊwa na liɣiti (14000), na yooyoonaa kɛ iyisi naatoso (6000), na naaŋ kʊhaləŋ kɛ iyaɣa (1000), na kpaŋasɪ alʊnyənsɪ kɛ iyaɣa (1000). 13 Ḿpúɣú Soopu lʊla apalʊpiya kɛ naatosompɔɣɔlaɣa, na alʊpiya kɛ tooso. 14 Ilɛna í yaa kancaalaɣa pɛɛlɔ sɪ Yemima (Alukuku), na naalɛ nyəŋ sɪ Kesiya (Yaaye), na tooso nyəŋ sɪ Kelaa-Hapuki (Cəlaʊfulaɣa).
15 Tɛtʊ tənа taa, alaa napəlı pa taa fɛɪ na pá tewa ɪsɪı Soopu pɛɛlaa mpɛ. Ḿpúɣú pa caa ha-wɛɣɛ pa kpancoou kɛ teitei ɪsɪı pa taalʊnaa.
16 Pəlɛ pə waalı ké Soopu tasa pɪsɪ nɪınʊwa na nɪılɛ (140) kɛ tɔɣɔʊ. Halənа í ná ı piya piya, na səlɛ sɪ piya piya. 17 Soopu pɪsɪ tɔɔwaɣa, na í kpatəlı teu təkuŋkuŋku, ılɛna í sí.

YONTU
NTI PA YOONA ƗSƆ HƎTƐ TƆ TƎ TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka ké Yontu na ɩsɔ sələmʊɣʊ ké. Na ŋmaalaa waanɪ waanɪ ŋmaana-təɣɪ pɪsɪ paɣalɛ taa. Ɩlɛna Ɩsɛɣɛlɪ nyáma koti-tɪ na pá lakəna-təɣɪ pa ɩsɔ təsɛɛlɛ.

Ɩsɔ Tɔm Yontu ntɪ tə wɛ mpaa mpaa ké. Lɛntɪ ké ɩsɔ samtʊ yontu kɛ ɩsɔ təsɛɛlɛ. Lɛntɪ ké ɩsɔ sələmʊɣʊ sɪ í səna na í kenti ɪ yəlaa təɔ na í yá pa nyʊɣʊ. Lɛntɪ kɛ kʊpəntəŋ tisuɣu ké sɪ ɩsɔ í taɣanɪ pa təwakəllɛ. Lɛntɪ sɪ pá sɛɛna ɩsɔ ké í na təmlɛ kɛ ɪ koola-wɛɣɛ kʊpantʊ tɔ pə tɔɔ. Lɛntɪ ɪlɛ, pa wiikina ɩsɔ sɪ í hɔ pa kolontunaa ŋkpaŋʊɣʊ.

Yesu maɣamaɣa tʊwa yontunaa lɛmpa kɛ ɪ sɛɣɛsʊɣʊ taa. Ɩlɛna Nəɣɔ Sɪɪʊ Kʊfalaɣa ŋmaalaa tʊ-təɣɪ pa takəlasɪ taa, halәna saŋa yontunaa mpɛ pa ké ɩsɔ sɛɛlaa pʊlʊ kʊpam ké.

Yontu nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na naanʊwa (150) ɪnɪ ɪsəna pa faɣa-tɪ təɣəlɔ.

Kancaalaɣa nyəntʊ, titite 1–41
Naalɛ nyəntʊ, titite 42–72
Tooso nyəntʊ, titite 73–89
Liɣiti nyəntʊ, titite 90–106
Kakpasɪ nyəntʊ, titite 107–150

TAKƎLAƔA KANCAALAƔA NYƎŋKA

1

(Yontu 1–41)

Leleŋ nɪɪʊ maɣamaɣa

1 Leleŋ nɪɪlʊ ntɛ́ yʊlʊ wei ɪɪ təŋəɣɪ asaɣaa laɣatʊ
tasʊɣʊ, na ɪɪ lakɪ mpa pa kisiɣi ɩsɔ nyəntʊ tɔ pa kʊlapəlɛ
tɔ. Pəyele í na ɩsɔ woŋlaa paa cakɪ tɔ.
2 Ama Tacaa kʊsɛɣɛsətʊ hʊləsəɣəna ɪ laŋlɛ, na í kaləɣɪ-tɪ
na í maɣasəɣɪ tə tɔm kɛ ɪ taa kɛ́ ilim na ahoo.
3 Ɩ wɛ ké ɪsɪɪ tʊɣʊ ŋku pa səwa kacəka taa na kʊ lʊləɣɪ
kʊ waatʊnaa tɔ. Kʊ hatʊ ɪɪ lontiliɣi.
4 Ama asaɣaa ná fɛɪ mpʊ.
Pa wɛ ké ɪsɪɪ lɔɔtʊ nti heelim kpakəɣɪ tɔ.
5 Pə tɔɔ ké pa kaa tʊlɪ-təɣɪ ɩsɔ hʊʊlɛ wule. Na wakəllaa
ná kaa sʊʊ ɩsɔ yəlaa kpekəle taa.
6 Mpi tɔ, Tacaa paasəɣəna siɣisilaa ké.
Ɩlɛna wakəllaa mpaaʊ náá wakələɣɪ-wɛ.

2

Wulaʊ wei Ɩsɔ ləsaa tɔ

1 Pepe tɔɔ ké piitimnaa cʊka pə taa,
na yəlaa náá hʊʊkɪ hʊwɛɛ kpaɪ nyəna kɛ mpʊ?
2 Na awulumpiya náá sɔɔsəɣɪ atɛ awulaa tɔɔ sɪ, pa kʊləɣɪ
Tacaa na ɪ kʊləsʊ pa tɔɔ na pá yoona-wɛ.
3 Na pá təŋ sɪ pá cɛ pa hɔkʊtʊ na pá lɪɪ ŋmakəlʊɣʊ taa.

4 Ama Tacaa ná wɛ ɪ kumte tɔɔ ké
ɪsɔtaa ké na í woŋiɣi-wɛ.

5 Na í nyaasəɣı-wɛ na ı páánáa, na í kaləɣı sı:
6 Ma ləsəna ma wulav na má kpa-ı Siyɔŋ pvɣv naŋŋ nyəŋkv
taa.

7 Maa yası nti Tacaa sıwa tɔ.
I heela-m sı: Nyaɣalɛ ma pəyalv,
saŋa kɛ ma lvla-ŋ.
8 Sı ma sələmı-ı piitimnaa na ı ha-m, na antulinya təna
pəsı ma nyəm.
9 Maa ŋmakəlı-wɛ na nyəɣəlvɣv kpátvɣv, na má faɣa-wɛɣɛ
hɔɣɔlası ısıı hɛɛv.

10 Awulaa í kpaɣa ləmaɣasɛɛ, na atɛ sɔsaa náá nıı
kpaalvɣv.
11-12 Sı pá pɛtı pa təɣı Tacaa
na pá nyaŋna-ı na pá nyı ı sɔsɔɔntv tɔɔ,
na pá wiliti na pá həntı-ı atɛ.
Pə́ taa kɔɔ na í mvna-wɛ na páánáa na pá le.
Mpi tɔ, ı páánáa ıı laa kpav.
Leleŋ nıılaa ntɛ́ pa təna mpa pa cɔɔsəɣı ı tɛɛ tɔ.

3

Kolontunaa cɔɔna Tafiiti kɛ kotaɣa

1 Tafiiti yontu.
Pa kɛɛsa tə taa kɛ́ ısəna ı seekaɣa ı pəyalv Apəsaləm tɔ.

2 Haı Tacaa, ma kolontunaa tɔɔwaɣa.
Mpa pa kvləɣı ma tɔɔ tɔ, pa hukaa kɛ́.
3 Pa yɔɣɔtəɣı ma tɔm na pá tɔŋ sı:
Isɔ kaa səna-ŋ.
4 Ama Tacaa, nyaɣalɛ ma kpantɛ,
nyá tvɣvna-m teeli na ń kvsəɣı ma nyvɣv.

5 Ye ma yaa-ŋ sı ń waası-m,
n cɔɔkı nyá pvɣv naŋŋ nyəŋkv tɔɔ kɛ́.
6 Ma həntəɣı na má tooki na má feŋ tɔ,
Tacaa paasəɣənana-m.
7 Maa nyaŋna kolontunaa iyisi iyisi wei ı tama-m kotaɣa tɔ.

8 Haı Tacaa, kɔɔ.
Ma Isɔ, ya-m.
N makı ma kolontunaa nɔɔsı kɛ́ na ń holiɣi pa kela.
9 Tacaa nyá tike n waasəɣəna.
Kooli nyá yəlaa kɛ kvpantv.

4

Tacaa kisuɣu kɛ təm tvɣv

1 Tafiiti yontu nti pa yoona saŋkv na tə́ wɛ Yonyoolaa
nyvɣv tv yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Haı, Isɔ cɔ-m waatv wei ma wiikina-ŋ tɔ.
Nyaɣalɛ ma tampana halv.
Nyá waasəna-m maa wɛv laŋwakəllɛ taa tɔ.

Nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ na ń nɪɪ ma kʋsələmʋtʋ.

3 Mpa mɛ mə pɛɛkəɣɪ sɪ í caɣana-m na í tʋʋ-m mʋsʋŋ tɔ,
pəlee ké mɪɪ hɛɛsɪ ma nyʋɣʋ kʋɣʋ na kaloolaɣa?
4 Ɪ nyɪ sɪ Tacaa lapa-m pɛɛlɛɛ sɔsɔɔna ké.
Ye ma yaa-ɪ sɪ í waasɪ-m ɪ nɪɪkɪ.
5 Ɪ sele, ɪlɛ ɪ taa pəntɪ.
Ɪ pona ləmaɣasɛɛ kɛ mə təhəntəlɛnaa kɛ ahoo na í caɣa tətiɣitiɣi.

6 Ɪ pɛtɪ mə təɣɪ Tacaa na í lapɪ-ɪ kɔtasɪ nsi sə təŋaa tɔ.

7 Paɣalɛ wiikina sɪ:
Awe ka yele na tə nɪɪ leleŋ?
Tacaa nyənɪ tá tɔɔ na ɪsɛ kʋpana.
8 Ama n tʋ ma taa ké laŋhʋlʋmlɛ na pá kəlɪ
mpɛɣɛ waatʋ wei pa wɛna pa tɔɣɔnaɣa
na pa sʋlʋm tuutuuma tɔ.
9 Ma həntəɣɪ ké na má tooki teu.
Mpi tɔ, Tacaa tike kentiɣina ma təcaɣalɛ.

5

Ɪsɔ sənav pɛɛkʋɣʋ

1 Tafiiti Yontu nti pa yoona həsɪ na tá wɛ
Yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haɪ Tacaa, nɪɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ na ma məla.
3 Nyaɣalɛ ma wulaʋ sɔsɔ na ma Ɪsɔ.
Nɪɪ ma yaaʋ na ma wiinaʋ kɛ
4 tanaŋ tɛɛ, haɪ Tacaa.
Pə nyaaləɣɪ tɔɣɔ ma kɛɛsəɣəna nyá tɔɔ na ma taŋaa.

5 N ta kɛ Ɪsɔ wei ɪ laŋlɛ hɛɛkəna ɪsaɣatʋ tɔ.
Ɪsaɣaʋ ɪɪ hikiɣi lonte ké nyá tɛ.
6 Nyá luɣu fɛɪ kalampaanɪ nyáma.
Pəyele nn caakɪ mpa pa pɛɛkəɣɪ lɛlaa na ɪsaɣatʋ tɔ.
7 N kpiisiɣi kaloolutʋnaa ké,
na nyá taa kpaakəna yʋlʋkʋlaa na ŋmɪɪlaa.

8 Ama nyá kʋpantʋ səsɔɔntʋ tɔɔ
ma pəsəɣɪ ma sʋʋ nyá té na sɔɣɔntʋ
na ma luŋ nyá təsɛɛlɛ ɪsɛntaa.
9 Tacaa tiiki-m nyá tampana taa ké ma kolontunaa tɔɔ,
na ń kpalɪ mpaaʋ na má təŋ.
10 Pə fɛɪ sɪ yʋlʋ í la naani na pa kʋyɔɣɔtʋtʋ.
Wakəlʋɣʋ tike hʋwɛɛ haɣana pa taa.
Pa nɔɣɔ taa wɛ ɪsɪɪ pəlaaʋ ŋku kʋ kulaa tɔ.
Na pá tʋsəɣɪ yəlaa na pa nsəma.
11 Haɪ Ɪsɔ kʋ tasəkəlɛ nyəma mpɛ pa tɔm
na ń yele na pa maɣamaɣa pa katəsɪ kpa-wɛ.
Mpi tɔ, pa ɪsaɣatʋ kəla tɔɔʋ.
Pəyele pa kʋləɣɪ nyá tɔɔ.

12 Ile mpa pa peta-ŋ pa ti to pa laŋa ká hee
na pá wee ḿpuɣu tam na ń kentiɣi pa too
na nyá soollaa yooleɣena-ŋ.
13 Tacaa, ń kooliɣi kupantu ke nyá niintaa ké,
na nyá peelee kentiɣi-weɣe kpante.

6

Tacaa waasuɣu ke wahala waatu

1 Tafiiti yontu nti pa yoona ŋmiisi pelefei saŋku
na te we yonyoolaa nyuɣu tu yontunaa taa toɣolo.

2 Hai, Tacaa, n mu-m na páána tə
taa hə ma ŋkpaŋuɣu.
3 Hai, Tacaa, ma toŋ tema na ma ka tətoɣotoɣo.
Waa-m, mpi tə, ma muwa taa saleɣi ké.
4 Pəlee ké nyá taa ká heesi-m kpanau?
Ma laŋle wakəlaa ké tətoɣotoɣo.
5 Hai, Tacaa məli na ń ya-m.
Waasi-m nyá kupantu too.
6 Pə taɣa pulu, sətu i toosəɣi nyá təm.
Páco noɣolu i saŋi-ŋ atetəle taa.

7 Məla kuɣuna-m na má pəleɣi isəlum ke
ma kuhəntuɣu too ké paa ahoo nna.
8 Wula mulusa ma ise ké na aa tasəɣi nau.
Ma kolontunaa lapəna-m mpu.

9 Isaɣalataa me, í tee í wesi-m.
Mpi tə, Tacaa ni ma wula.
10 I ni ma wiinau na í mu ma sələmuɣu.
11 Pá liɣiti ma kolontunaa təna na soɣontu kpaa-we,
na pá pəsəɣəna pa waali ke kpakpaa na feele na pá seeki.

7

Tacaa seenau ke i nyəŋ too

1 Tafiiti kawəyaɣa ŋka i wiikaɣana Tacaa ke i kolontu
Pencamee tu Kusi təm toɣolo.

2 Tacaa, nyaɣale ma kentulu.
Ya-m, waasi-m ma kunyontulaa niŋ taa.
3 Pá taa cəli-m isii toɣolasi.
Noɣolu kaa leeki-m pa niŋ taa na í ya-m.

4 Hai, ma Iso Tacaa,
ye ma niŋ taa we isaɣatu,
5 ye ma lapa ma taapalu noɣoluɣu isaɣatu,
yaa ma leeta wei i ŋmakəleɣi-m musuŋ tə.
6 Ile ma kolontu í toɣoni-m na í kpa-m
na í feli-m ate na í ku-m na ma teeli si.

7 Hai Tacaa, mu ma kolontunaa na páána.
Kuli pa too na ń waasi-m.

Nyá haana tampana, feŋ ma tɔɔ.
8 Piitimnaa í caɣa na pá cɔɔna-ŋ
na nyaa kpa nyá kumte tɔɔ na ń ŋmakəlı-wɛ.
9 Haı Tacaa, nyá wei n hʊʊkəna piitimnaa tɔ,
kɛɛsəna ma siɣisuɣu na ń ha-m tampana.
10 Səŋsı asaɣaa kawalaɣa na ń sɔɔsı siɣisilaa kɛ toŋ.
Nyá nyəmna yəlaa lotunaa taa hʊwɛɛ təna.
Nyaɣalɛ lsɔ na ń təŋəɣı tampana.

11 Nyaɣalɛ ma kentulu,
na ń waasəɣı tampana təŋlaa.
12 N təŋəɣı tampana kɛ nyá hʊʊlɛ taa ké
na ń mʊɣı asaɣaa na páánáa kɛ tam.

13 Ye pa kisa laɣasʊɣʊ,
n saləɣı nyá laɣatɛ ké na
ń pá nyá tɔɔʊ na ń tɔ-wɛɣɛ nyəmá.
14 Yoou wontu kʊkʊkʊtʊ kɛ n taɣanəɣı
na ń tantəɣı kəkɔ nyəmá.
15 lkaalɛ kɛ kolontu haɣaa,
na acilaɣatʊ wukı-ı.
l ka lʊlı kaloolaɣa.
16 Wei í hula pʊʊɣʊ na í waləsı-kʊɣʊ teu kɛ lɛlaa tɔɔ,
ı maɣamaɣa ı hotiɣina kʊ taa.
17 l kawalaɣa na ı mʊsʊŋ mələɣı ı nyʊɣʊ taa ké.

18 Maa sa Tacaa kɛ ı siɣisuɣu tɔɔ.
Na má yoo yontu na má tala ısɔtaa lsɔ Sɔsɔ.

8

lsɔ sɔsɔɔntʊ na yʊlʊ nyʊɣʊ kʊsʊɣʊ

1 Tafiiti yontu nti pa yookina Katı nyáma saŋkʊ
na tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haı, lsɔ Tacaa,
nyá hətɛ í yaa tɛtʊ təna taa.
Na má saŋ nyá teu mpi pə kəla ısɔtaa nyəm tɔ.
3 Ahʊlʊmnaa na pəcəncələm maɣamaɣa ná saŋı-ŋ.
Na pá wɛ ısıı koluŋa ıcatɛ kɛ n ŋmawa na ń cɔɔsı
nyá kolontunaa, na ń təkəɣı nyá tɔɔ kʊllaa nɔɔsı.

4 Saa wei ma nyənəɣı nyá ısɔtɔnʊɣʊ ŋku n ŋmawa
na ısɔtʊ na ısɔtʊlʊŋası nsi n sıı sı lona taa tɔ.
5 Ile ma pɔɔsəɣı ma tı sı:
Yʊlʊ ké we na ń tɔɔsəɣı ı tɔm?
Yaa yʊlʊ pəyaɣa tıı ké we na ń paasəɣəna-kɛ?
6 N lapa-ı ké na í sɛkı-ŋ pəcɔ,
na ń tʊ-ı teeli na ń kʊsı ı nyʊɣʊ.
7 Nyá tʊna-ı sı í ŋmakəlı wontu nti n lapəna nyá niŋ tɔ
na ń tʊ pə tənaɣa ı nɔɔhɛɛ tɛɛ.
8 Pə kpaɣaʊ naaŋ na heeŋ na páŋ
na pə kpɛŋna taalɛ wontu.

9 Na sumasɪ na tiina
na teŋku taa nyəm təna tɔ.

10 Haɪ, Ɪsɔ Tacaa,
nyá hətɛ yaawa tɛtʊ təna taa ké.

9

Ɪsɔ paasənav kɛ kʊnyəntʊnaa na wahala nyáma

1 Tafiiti yontu nti pa yookina nɔɣɔ səkpelaɣa
na tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haɪ, Tacaa maa sa-ŋ na ma lotu təna,
na má yɔɣɔtɪ nyá təma kʊpampana təna tɔm.
3 Nyaɣa maa yɔɔləna na laŋhʊlʊmlɛ na má wiliti,
na má yoo ɪsɔtaa Ɪsɔ Sɔsɔ nyaɣa yontu.

4 Ma kolontunaa tula tapəŋ
na pá seliɣi nyá ɪsɛntaa na pá hotiɣi.
5 N taɣana ma tɔm na ń ha-m tampana.
Siɣisuɣu kɛ n təŋəɣɪ na ń hʊʊkəna nyá kumte tɔɔ.

6 N hɔŋ piitimnaa ma ta nyɪ ɪsɔnaa mpɛ pa ŋkpaŋŋ ké,
na ń wakələɣɪ asaɣaa mpɛ,
na ń hɪɪsəɣɪ pa həla kɛ tam tɔɔ.
7 Pə kpiisa-wɛ na pá lá yem ké tam tɔɔ,
na pa acalɛɛ pəsɪ kpɛntəlasɪ,
nɔɣɔlʊ ɪɪ tɔɔsəɣɪ a tɔɔ.

8 Ama Tacaa ka təɣɔna kawulaɣa kɛ tam tɔɔ.
Ɪ sɪɪwa ɪ hʊʊlɛ kumte.
9 Ɪnɪ ɪ hʊʊkəna antulinya yəlaa na siɣisuɣu,
na í təŋəɣɪ tampana ɪɪ faɣasəɣɪ piitimnaa.

10 Tacaa kentiɣina mpa lɛlaa muɣuliɣi tɔ
na pá cɔɔsəɣɪ ɪ kiŋ kɛ pa laŋwakəllɛ waatʊnaa.
11 Haɪ Tacaa, mpa pa nyəmá nyá hətɛ tɔ,
pa tʊɣʊ-ŋ naani ké.
Mpi tɔ, nn lɔɔkɪ mpa pa pɛɛkəɣɪ-ŋ tɔ.

12 Ɪ yoo Tacaa wei ɪ kumte wɛ Siyɔŋ təɣɔ yontu,
í kpaalɪ ɪ kookalənaa tɔm kɛ piitimnaa taa.
13 Mpi tɔ, ɪ ká lɛɛtɪ yʊlʊkʊlaa,
na í təɔsɪ wahala nyáma tɔɔ,
ɪɪ sɔɔkɪ pa wiinav tɔm.

14 Haɪ Tacaa, nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ,
na ń na wahala wei ma kolontunaa tʊɣʊ-m tɔ.
Ləsɪ-m səm nɔɣɔ taa.
15 Waatʊ ɪnəɣɪ maa yoo nyá samtʊ tənaɣa Siyɔŋ nyáma taa.
Na má yɔɔləna nyá waasʊɣʊ tɔm.

16 Piitimnaa hota pʊʊɣʊ ŋku pa hulaa tɔ kʊ taa ké.
Pa puluɣu ŋku pa maɣamaɣa pa nyəpa tɔ ŋkʊ kʊ kpana-wɛ.

17 Tacaa hʋla ɪ tɪ na í təŋəɣɪ tampana na í hʋʋkəna.
Yʋlʋ ɪsaɣaʋ kpa ɪ təɣɪ ɪ maɣamaɣa ɪ katɔka taa.

18 Asaɣaa na piitimnaa mpa pa təna pa sɔɔ Ɩsɔ tɔɔ tɔ,
paa məlɪ atɛtəlɛ taa.
19 Ama Ɩsɔ ná kaa sɔɔ wahala nyáma tɔɔ.
Kʋnyɔntʋnaa tɛɛlʋɣʋ ná kaa saalɪ paa pəlee.

20 Haɪ, Tacaa kʋlɪ,
yʋlʋ ɪ taa tɔɣɔ nyá tɔɔ.
Kɔna mpa pa ta nyɪ-ŋ tɔɣɔ nyá ɪsɛntaa na ń hʋʋna-wɛ.
21 Yele na sɔɣɔntʋ kpa-wɛ,
na ń hʋlɪ-wɛ sɪ pa ké yəlaa kɛ yem.

10

Sələmʋɣʋ sɪ Ɩsɔ í hʋlɪ tampana

1 Haɪ, Tacaa, pepe tɔɔ ké n hatəlaa,
na ń ŋmɛsəɣɪ nyá təɣɪ laŋwakəllɛ kʋyɛɛŋ?

2 Ɩsaɣaʋ muɣuliɣi kʋnyɔntʋ ké na kalampaanɪ.
Yele na pa maɣamaɣa pa katɔsɪ kpa-wɛ.
3 Ɩsaɣaʋ hɔŋ ɪ tɪ na ɪ kʋnyɪulʋɣʋ hʋwɛɛ ké.
Na í tɔkɪ kasəyaɣa asilima nyəŋka.
Na í woŋiɣi Tacaa na í tʋʋkɪ-ɪ.
4 Ɩsaɣaʋ ləmaɣasɛɛ ntɛ́ kalampaanɪ.
Ɩ yɔɣɔtəɣɪ sɪ: Ɩsɔ ɪɪ hɔŋ yʋlʋ ŋkpaŋʋɣʋ,
pəyele Ɩsɔ tɪɪ fɛɪ.
5 Ɩ kʋlapəm lakɪ teu kɛ paa waatʋ wei ké.
Ɩsɔ nyá hʋʋlɛ kəla-ɪ pooluŋ ɪ ta cɛkəna.
Nɔɣɔ taa heelim kɛ n hosiɣi
nyá kolontunaa təna sɪ ń kpiisi-wɛ.
6 Ɩsaɣaʋ makɪ ɪ laŋlɛ taa sɪ: Pʋlʋpʋ kaa ciɣiti-m.
Wahala kaa maɣana-m paa pəlee.

7 Mpusi təŋsʋɣʋ na tɔm looluɣu na tʋsʋɣʋ
na acilaɣatʋ tɔm na ɪsaɣatʋ wɛnna ɪ nɔɣɔ taa.
8 Acalisi kiŋ kɛ ɪ ŋmɛləɣɪ
na í cɛŋəɣɪ wahala nyáma na í kʋɣɪ mʋsʋŋ.
9 Ɩ wɛ ɪ təŋmɛllɛ ké ɪsɪɪ təɣɔlaɣa kɛ ka lonte taa.
Na í cɛŋəɣɪ sɪ í kpa kʋnyɔntʋ na í tʋ-ɪ ɪ puluɣu taa.
10 Ɩ papəɣɪ ké na í teŋ wahala nyáma kɛ ɪ səkpaŋ taa.
11 Ɩ taa kɛlɛ sɪ Ɩsɔ sɔɔkɪ
na í kɛɛsəɣɪ ɪ ɪsɛ ɪɪ nyənəɣɪ paa páco.

12 Haɪ, Tacaa Ɩsɔ kʋlɪ na ń waasɪ
taa sɔɔ wahala nyáma tɔɔ.
13 Pepe tɔɔ ké ɪsaɣaʋ woŋiɣi-ŋ na í təŋ sɪ:
Ɩsɔ kaa hɔ ma ŋkpaŋʋɣʋ se.

14 N nyənəɣɪ na ń naakɪ kʋnyɔntʋ wahala,
na ɪ nəɣəsɛɛ sɪ n paasəɣəna-ɪ.
Nyaɣa ɪ pɛtəɣɪ ɪ tɪ,

páco nyá waasəɣəna sulav.
15 Pɛlı ısaɣav nıŋ na ń pəəsı-ı ı kawalaɣa təɔ
nɔɣɔlv í taa təəsı ı təm.
16 Tacaa nyaɣalɛ wulav kɛ tam təɔ.
N ká kpiisi piitimnaa kpaı nyəm tənaɣa tɛtv taa ké.

17 N nuıkı kvnyɔntvnaa sələmvɣv ké,
na ń keŋ ŋkpaŋŋ na pa təɔ na ń haakı-wɛɣɛ apalvtv.
18 N ha suluwaa na mpa pa muɣulaa təɣɔ tampana.
Ilɛna ń pɛ yəlaa mpa pa ŋmana tɛtv təɣɔ mpaav
sı pa ŋmakəlı lɛlaa.

11

Tacaa kiŋ təcəəsəlɛ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyvɣv tv yontunaa taa təɣəlɔ.

Tacaa kiŋ kɛ ma təcəəsəlɛ wɛɛ.
Ilɛ ısənaɣa mə heeliɣi-m sı má se
na má ŋmɛlı pəɔŋ taa ısıı sumaɣa.
2 Pə taɣa pvlv, asaɣaa pama pa təəv
na pá tv nyəmlɛ kɛ hika təɔ
sı pa təɔkı səkpɛtvɣv taa ké yəlaa kvpama təɔ.
3 Ye kiiŋ saala yem,
Isɔ kvsəsıtv təŋlv pəsəɣı we?

4 Isɔtaa ké Tacaa kumte wɛɛ,
na ı wɛ ı təsɛɛlɛ naŋŋ nyəntɛ taa cənɛ.
I naakı yəlaa kɛ timpi pa wɛɛ təɣɔ,
na í nyəmá pa kvlapəlɛ.
5 Tacaa nyəma siɣisilaa ké.
Ama ı taa kpaana asaɣaa na mvsvntvnaa.
6 I yeki na kɔkɔ pɛɛ na pə heelim tii pa təɔ.
Pa paa tete ntɛ́.
7 Mpi tɔ, Tacaa ké siɣisilu ké
na í səəla kvsiɣisim.
Siɣisuɣu təŋlaa ká na-ı na pa ısəpee.

12

Tacaa təkvɣv kɛ ı nəəsı suv

1 Tafiiti yontu nti pa yookina ŋmuısı pəlefɛı naanvwa saŋkv
na tá wɛ yonyoolaa nyvɣv tv yontunaa taa təɣəlɔ:

2 Haı, Tacaa waası,
nyá yəlaa təŋa saalvɣv ké.
Mpa pa mvna pá la-wɛɣɛ naani tə pa təŋna pasvɣv.
3 Yəlaa caɣanav tike kɛ paa wei ı lakı,
pa lotu wɛ naalɛ naalɛɣɛ na pá looliɣina pa ntompee.
4 Tacaa kpiisi tvsəlaa
na kalampaanı nyáma təna.
5 Na mpa pa təŋ sı: Tá nsəmlɛ ntɛ́ tá toŋ,
tá tənna tá ntompee.

Awe ka ŋmakəlı-tʊ?

6 Ḿpʊɣʊ Tacaa təma sı:
Kʊnyɔntʊ wei pa lɛɛkəɣı tɔ
na wahala tʊ wei ı mələɣı tɔ
pa tɔɔ maa kʊlı na má ya
mpa pa caa tɔ pa nyɔɔŋ.

7 Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ ké təcɛıcɛı ısıı liɣitee nyəɣəlʊɣʊ
ŋku pa tʊ kɔkɔ taa na pá nyaalı tɔm naatosompɔɣəlaɣa tɔ.
8 Tacaa, nyáá tɔkı nɔɔsı nsi n sııwa sı
n ká kenti-tʊɣʊ tam ké yəlaa mpɛ tɔ.
9 Asaɣaa mpɛ pa cɔɔkı paa timpiɣi,
na ısaɣatʊ tɔka yəlaa təna.

13

Niŋ tɛkʊɣʊ kɛ Tacaa

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haı, Tacaa, waatʊ wei ké n ka yele
ma tɔɔ sɔɔʊ kɛ tam ké mpʊ?
Na ń yele-m nyá tı ŋmɛsʊɣʊ?
3 Ləmaɣasɛɛ na nəɣəsɛɛ kʊɣʊ-m tam ké.
Na ma kolontu náá tɔkı ma tɔɔ.
4 Haı, Tacaa ma lsɔ,
nyənı-m na ń cɔ-m,
na ń cɛ ma ısɛntɔɔ.
Na má taa too səm tom.
5 Na ma kolontunaa í taa tɔ sı pa kəlaa,
na ma patanaa náá paana ma cɛŋlʊɣʊ.

6 Nyá kʊpantʊ kɛ ma tɛɛləɣı,
na ma yɔɔləɣəna nyá waasʊɣʊ.
Tacaa maa yoo-ŋ yontu kɛ
kʊpantʊ nti n lapa-m tɔ tə tɔɔ.

14

Yəlaa kʊpama na pa lsɔ ké antulinya ısaɣav taa (Yontu 53)

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

Kʊmɛlɛməŋ maɣasəɣəna ı taa sı lsɔ fɛı.
Yəlaa mpɛ pa wakəlaa ké na pá lakı acaalətʊ,
kʊpantʊ latʊ fɛı.
2 Hatoo ısɔtaa ké Tacaa nyənəɣəna atɛ yəlaa
sı ı naakı sı ləmaɣasɛɛ tʊ nɔɣɔlʊ ı pɛɛkəɣı ı sɛɛʊ na.
3 Pa təna pa yela ı mpaaʊ ké na pá wakəlı.
Kʊpantʊ latʊ fɛı pa taa, paa kʊlʊm.

4 Tacaa sı: Kawalaɣa lataa təna fɛına ləmaɣasɛɛ.
Pa pəsa ma yəlaa ısıı tɔɣɔnaɣa na pá tɔkı paa sɛɛkı-m.

5 Tənaɣa paa selina səɣəntu kɛ səsəm.
Mpi tɔ, Isə ká wɛɛ mpa pa nuikəna-ı tə pa waalı.
6 Kunyəntunaa tɛɛluɣu kɛ í caakı wakəluɣu.
Ile Tacaa kɛlɛ pa kpulugu tətulɛ.

7 Haı, ma kooliɣi ké sı
Isɛɣelı nyáma waasuɣu í lıına Isə kiŋ kɛ Siyəŋ puɣu taa
ké waatu wei Tacaa ká məŋna ı yəlaa mpa paa kuuwa tɔ.
Yakəpu lulugu nyáma Isɛɣelı nyáma
ká ŋmaaləna laŋhulumlɛ səsəəlɛ.

15

Isəsɛɛtu nti Tacaa caakəna ı yəlaa tə

1 Tafiiti yontu.

Haı, Tacaa awe munna nyá təsɛɛlɛ taa suuu?
Na puntu caɣa nyá Siyəŋ pulaɣa naŋŋ nyəŋka təə?
2 Yulu wei ı kiŋ pa kaa na ısaɣatu na í təŋəɣı kusiɣisim
na í yɔɣɔtəɣı tampana wena ı nyəmá ı lotu taa təɣɔ.
3 Pə té yulu ıı cakəna lɛlaa.
Páca ıı lakı ısaɣatu kɛ ı təɣəntəlɛ yaa í tu-ı fɛɛlɛ.
4 Yulu ını ı taa kpaakəna mpa Isə ıı caakı təɣɔ.
Ama ı tuɣuna mpa pa nyaŋna Tacaa tɔ.
Ye yulu ını ı sıı nəɣɔ ıı laɣasəɣı-kɛ, paa pıı caalı-ı ısəna.
5 Ye nəɣəlu kənta ı kiŋ kɛ liɣitee ıı pɛɛkəɣı kasəyaɣa.
Pə tɛ yulu kaa mu kuhau na í ləsı pəpətu aseeta
na í ku tampana tu təm.

Pıı cɛŋləɣı wei ı təka yaasinaa mpɛ tɔ.

16

Wei pə yapa səm nəɣɔ taa tɔ ı laŋhulumlɛ

1 Tafiiti yontu.
Haı, Isə, kenti ma təə,
nyá kiŋ kɛ ma caa ma cəəsı.

2 Ma heela Tacaa sı: Nyaɣalɛ ma caa,
nyá kiŋ tike kɛ ma nuikı leleŋ.
3 Isə yəlaa mpa pa wɛ tɛtu taa təɣɔ ma caakı teu.
4 Yəlaa luləsəɣı tuiŋ ké na pá təŋəɣı kpaı nyəŋ.
Ma kaa laa tuiŋ yaa má tıı yaa ı həla na ma nəɣɔ.

5 Tacaa, nyaɣalɛ ma paa tete,
n haakı-m mpi ma nyuləɣı tɔ.
N təka mpi pıı maɣana-m cele təɣɔ nyá niŋ taa.
6 Ma paa tete kupampantɛ nte ma hikaa təɣəlɛ,
ma laŋlɛ hɛɛna nyá kuhaham mpı.

7 Ma sɛɛ ma laɣatu tasulu Tacaa.
Paa ahoo taa pə sɛɣɛsəɣı-m ma taa ké.
8 Ma naakı Tacaa kɛ tam ké.
Maa cɛŋləɣı, mpi tɔ, n wɛ ma kəŋkəŋ taa.

9 Pə tɔɔ ké ma hɛɛsaa maa nyaŋna pulupu,
na ma laŋlɛ hulumaa na má yɔɔləɣi.
10 Mpi tɔ, n kaa pɛti-m atɛtəlɛ taa.
Yaa ń yele si nyá kusɔɔlu má,
má tii səŋ pəcɔ maɣamaɣa.
11 Nyá huləɣəna-m weesuɣu mpaau
nyá kiŋ kɛ laŋhulumlɛ səsɔɔlɛ wɛɛ.
Na ń haaki leleŋ tam nyəŋ.

17

Wahala tu sələmuɣu kɛ Isɔ

1 Tafiiti sələmuɣu kɛ Isɔ.

Hai, Tacaa, ke ŋkpaŋŋ na ń nii ma sələmuɣu,
na ma wiinau, na ń yele na pá təŋ tampana kɛ ma tɔm taa.
Kaloolaɣa fɛi ma nɔɣɔ taa.
2 Nyaa teesina ma tɔm.
Mpi tɔ, n təŋəɣi tampana kɛ pə taa ké.
3 Ye n kɔma ma kiŋ kɛ ahoo
na ń wiili too ma lotu taa,
n kaa na isaɣatu.
Ma taa tɔm na ma kuyɔɣɔtutu ké kulum ké.
4 Nyá kuyɔɣɔtutu kɛ ma tɔka ma lakasi taa,
ma ta təŋ musuŋtunaa mpaau.
5 Nyá nyəŋku kɛ ma nyɔɔnaa,
maa hɛləɣi.

6 Hai, Isɔ, nyaɣa ma yaaki.
Mpi tɔ, n niiki.
Ke ŋkpaŋuɣu na ma tɔɔ na ń nii ma kuyɔɣɔtutu.
7 Watı-m nyá kupantu.
Nyá waasəɣəna mpa pa tuɣu-ŋ kpulуɣu
tɔɣɔ pa kolontunaa niŋ taa.
8 Kenti ma tɔɔ isii isəlɛ taa pəyaɣa.
Na ń ŋmɛsi-m nyá keŋ tɛɛ.
9 Kɛ ma kolontunaa asaɣaa
ŋmakəllaa mpa pa tama-m tɔ pa tɔɔ.

10 Pa fɛina pətɔɔtəlɛ,
pa yɔɣɔtəɣi kalampaanı tɔm.
11 Pa tama-m ké na pá wɛ ma waali təkpam,
na pá feŋiɣi si pá pɛti-m atɛ.
12 Isii tɔɣɔlasi cɛŋuɣu si
si cələɣi si tɔɣɔnaɣa tɔ.

13 Tacaa kuli pa tɔɔ na ń pəsi-wɛɣɛ kpɛntəlasi.
Ya-m isaɣatu niŋ taa na nyá laɣatɛ.
14 Tacaa kpiisi-wɛ na nyá niŋ.
Na pə ləsi mpi pə ké pa taa nyəm tɔɣɔ weesuɣu nyəm taa.
Na ń nyɔɔsi-wɛɣɛ nyaŋ lum mpi n sii-wɛ tɔ.
Pa piya í nyɔɔ na pá ku pɛlɛ na pá kaasi pa saalənaa.
15 Ye ma ile, maa ná nyá isɛntaa ké ma tampana təŋuɣu tɔɔ.

Na má fema ma nyəni-ŋ isəna ma caa tɔ.

18

Wulav lapa aka na í saŋ Isɔ ké pə tɔɔ
(Samiyɛɛli II 22:1-51)

1 Tacaa təmlɛ tv Tafiiti yontu nti i samna Isɔ ké saa wei Isɔ
waasa-i Sayuli na i kolontunaa lɛlaa təna niŋ taa tɔ.
Nti tə wɛnna yonyoolaa nyvɣv tv yontunaa taa cənɛ si:

2 Tacaa, ma luɣu svv-ŋ ké,
nyaɣalɛ ma toŋ.

3 Nyaɣalɛ ma kvkpamvɣv na ma təcɔɔsəlɛ toŋ nyəntɛ,
nyá waasəɣəna-m, nyaɣalɛ ma Isɔ na ma cɔɔsəɣəna-ŋ.
Nyaɣalɛ ma kpálvɣv na toŋ wei i waasəɣi-m tɔ.
4 Ma sama Tacaa na kawilitaɣa.
Nyá yapəna-m kolontunaa niŋ taa.
5 Səm ka tv-m alukpala ké,
na pá nyaasəɣi-m isii pəɣɔ isaɣaa.
6 Atɛtəlɛ ka həka-m tə ŋmiisi ké
na səm náá tuti-m na pə puluɣu.
7 Ma yáá Tacaa kɛ ma laŋwakəllɛ waatv si í waasi-m.
Ma kiisaa na í nii ma nəɣɔ kɛ i təyaɣa taa.

8 Pááná kpa Isɔ na tɛtv sele,
na pɔɔŋ náá sele too i kila tɛɛ.
9 Isɔ təwa kəkɔ na ka cəɣəlasi na i nəɣɔ
na ka nyɔɔsi liina i miina tɛɛ.
10 Isɔ lumsa isətənvɣv na í tii.
Na i nəəhɛɛ tɛɛ ké isətənvɣv kpiisəŋ nyəŋkv.
11 Isɔ caɣa isətaa tillu tɔɔ na í kvləɣi hvntv,
kɛ heelim tɔɔ.
12 Isɔ taka i təɣi səkpɛtvɣv
na í wɛ tɛv ŋmvntvɣv kvkpɛɛtvɣv tɛɛ.
13 Isɔ nyaləməlɛ tɛɛ-i nəɣɔ na tá yasəɣi isɔŋmvntv
na tá lɔki tɛv təmpɛɛ na kəkɔ cəɣəlasi.
14 Isətaa Isɔ Sɔsɔ nəɣɔ nii
isətaa ké isii tɛv hola.
15 Isɔ təwa ma kolontunaa kɛ nyəmá na í yasi-wɛ.
Na í tisi pa tɔɔ ké calanaa kɛ sɔsɔm na pá se yem yem.
16 Tacaa mv pááná na í woso i miina tɛɛ,
na teŋku tɛtv nyii na pá ná antulinya kite.

17 Ilɛna í tisi i niŋ na isətaa
na í ləsi-m lvm sɔsɔɔm taa.
18 Na í ya-m ma kolontunaa toŋ nyáma
mpa pa tɛɛ-m tə pa niŋ taa.
19 Ma wahala wule kɛ pa tuta-m,
ilɛna Tacaa waasi-m.
20 Isɔ sɔɔla-m təɣɔ i waasa-m
si má caɣana ma ti.

21 Ma təŋa tampana təɣɔ n lapa-m mpv,

ma kʋsiɣisim lapʋ kasəyaɣa ntɛ́.
22 Ma təŋa Tacaa təm kɛ́,
ma ta wakələna-ɪ.
23 Ma təŋa nyá kʋsəsɪɪtʋ təna təɣɔ.
Ma ta yɔkɪ nyá kiiu nakʋlɪ.
24 Ma luɣu fɛɪ taalɪ nɔɣɔlʋ,
təɣɔ ma kpa ma təɣɪ ɪsaɣatʋ tələtɛ.
25 Ilɛna Tacaa lɛɛtɪ-m ma tampana təŋʋɣʋ təɔ.
Ma kʋsiɣisim lapʋ kasəyaɣa ntɛ́ na ń nyəmá.

26 Kʋpantʋ kɛ n fɛləɣɪ tə latʋ.
Na ń təŋ tampana na ń lana a təŋlʋ.
27 Yʋlʋ í wɛ tənaŋŋ mpʋɣʋ n lakɪ-ɪ.
Ilɛna ń kisi ɪsaɣau kɛ ɪ ɪsaɣatʋ təɔ.
28 N waasəɣɪ təpasəlaa.
Ilɛna ń tisiɣi kalampaanɪ nyáma.
29 Ma Isɔ Tacaa yekina na ma nyaaləm naakɪ.
Na pə́ kɛɛləɣɪ ma səkpɛtʋɣʋ.
30 Nyá toŋ kɛ ma ŋmaakəna koluŋa ɪcatɛ,
na má sʋʋ na má tuti ma kolontunaa.

31 Tacaa nyá kʋlapʋtʋ wɛ kɛ́ təcʋŋŋ.
Na nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ fɛɪ sika.
N kentiɣi mpa pa cɔɔsəɣəna-ŋ tɔ ɪsɪɪ kpálʋɣʋ
32 Tacaa nyá tike təkoŋ ntɛ́ Isɔ.
Ta Isɔ nyá tike təkoŋ ntɛ́
kʋkpamʋɣʋ ŋku kʋ kentiɣi-tʋ tɔ.
33 Nyá haakəna-m toma.
Na ń tiikiɣi-m mpaau kʋsiɣisuɣu taa.
34 Na ń yeki na má pəsəɣɪ sewa na naani
kɛ pulasɪ təɔ ɪsɪɪ nam.
35 N faləsa ma niŋ na yoou,
na má nyɪ təɔʋ toŋ nyəŋkʋ təʋ.

36 N yapa ma nyʋɣʋ na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ kʋkentuɣu.
Nyá toŋ teesiɣi-m na má wɛɛna toma.
37 Nyá hasəɣəna ma nɔɔhɛɛ tɛɛ,
pʋlʋpʋ ɪɪ tuuliɣi-m.
38 Na má təɣɔnəɣɪ ma kolontunaa na má kpaakɪ-wɛ,
má ta wakəlɪ-wɛ maa mələɣɪ.
39 Na má huɣi-wɛɣɛ atɛ,
na pá wɛ ma nɔɔhɛɛ tɛɛ paa tasəɣɪ kʋlʋɣʋ.
40 Nyá haakəna-m yoou toŋ
na ń yeki na ma kolontunaa həntəɣɪ-m atɛ.
41 N yeki na ma kolontunaa seeki-m
na má wakələɣɪ-wɛ tənaŋnaŋ.
42 Pa wiiwa nɔɣɔlʋ ta waasɪ-wɛ.
Na pá yaa Isɔ, Isɔ tá cɔ.
43 Ma nuɣuta-wɛɣɛ na pá pəsɪ ɪsɪɪ
mʋsʋɣʋ ŋku heelim kpakəɣɪ tɔ.
Na má fɛlɪ-wɛ ɪsɪɪ hapəlɛ təɔ afəla.

44 N yapa-m ma yəlaa nəhəntɛ taa
na ń sıı-m piitimnaa nyʊɣʊ tʊ,
na yəlaa mpa ma taa nyı tɔ pá lakı-m təmlɛ.
45 Ye ma nyəna-wɛɣɛ ısəlɛ,
pa nıına-m kɛ́.
Kpaı nyáma piya seekina-m.
46 Sı naani leki-səɣı na sı seliɣi
sı koloosi acalɛɛ taa na sı lıakı.

47 Tacaa nyá wɛnna.
Nyaɣalɛ ma kʊkpamʊɣʊ ŋku kʊ kentiɣi-m tɔ, maa sa-ŋ.
Maa tala ma lsɔ ma waasʊlʊ nyá.
48 Nyá lɛɛtəɣəna na ma nɔɣɔ,
na ń tisiɣi piitimnaa kɛ ma tɛɛ.
49 Nyá yakəna-m ma kolontunaa niŋ taa
na ń lakı na má kələɣı-wɛ.
Na í yakı-m mʊsʊŋ tʊ niŋ taa.
50 Pə tɔɔ kɛ́ maa sa-ŋ piitimnaa taa,
na má pʊɣʊlı nyá hətɛ.
51 N tʊɣı nyá wulaʊ kɛ akaıtʊ sɔsɔɔntʊ,
na ń la kʊpantʊ kɛ nyá kʊləsʊ Tafiiti,
na ílé ı piitim nyáma kɛ tam tɔɔ.

19

Tacaa kʊŋmaŋmam hʊlʊɣʊ kɛ ı teeli

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Isɔtɔnʊɣʊ hʊləɣəna lsɔ nyá teeli
na kʊ kpaaləɣı nyá kʊlapəlɛ.
3 Wʊlɛ sɛɣɛsəɣəna lɛntɛ kɛ tə tɔm.
Na ahoo náá heeliɣi lɛnna kɛ a tɔm.
4 Pıı yɔɣɔtəɣı sı yʊlʊ í nıı pə nɔɣɔ.
5 Paa na mpʊ, pə tɔm cɔakı antulinya tənası tənaɣa.

Isɔ sika ilim kɛ cokəle kɛ ısɔtaa kɛ́.
6 Pə wɛ kɛ́ ısıı akpaɣalʊ lıakʊɣʊna ı naŋ taa tɔ,
na í tʊɣı mpaaʊ na laŋhʊlʊmlɛ ısıı aka.
7 Pə lıakəna antulinya tənaɣa kaneɣɛ,
na pə́ tələna lɛŋka.
Pʊlʊpʊ ıı fitiɣi pə haŋaɣa.

8 Tacaa nyá kiiŋ wɛ kɛ́ təcʊŋŋ,
na í haakı toŋ na weesuɣu.
Tacaa nyá kʊsəsıtʊ ta siti tə wɛ kɛ́ təcʊŋŋ.
Tə kuliɣi mpa pa ta nyı pʊlʊ tɔ pa ısɛ.
9 Tacaa nyá kʊtʊtʊtʊ siɣisaa kɛ́ na tá
hɛɛsəɣı mpa pa nıakəna-tı tɔ pa laŋa.
Nyá kiiŋ siɣisaa kɛ́ təkpataa,
na í kuliɣi ısɛ.
10 Tacaa nyamnaʊ tewaɣa,
yəlaa ka nıına-ŋ ḿpʊɣʊ tam tɔɔ.

Nyá kʋsəsɪtʋ wɛ tampana ké na tə siɣisaa.
11 Tə kəla wʋlanaa kʋpampama kɛ teu.
Na tá kəlɪ tɪŋ sɛtaɣa nim nyəŋka maɣamaɣa kɛ leleŋ.

12 Ntɪ tə sɛɣɛsəɣəna nyá təmlɛ tʋ má.
Tə təkʋɣʋ taa ma waakɪ ma weesuɣu taa ké.
13 Nəɣəlʋ ɪ cɛkəɣəna ɪ tasəkəlɛ.
Wii maɣa timpi ma ta cɛkəna tə.
14 Kenti-m kalampaanɪ nyáma,
pa taa ŋmakəlɪ-m.
Waatʋ ɪnəɣɪ maa te teu na ń fiti-m kʋpəntʋɣʋ ɪsaɣaʋ.

15 Mʋ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ na nti ma maɣasəɣɪ ma lotu taa tə.
Haɪ, Tacaa, nyaɣalɛ ma waasʋlʋ
na ma kʋkpamʋɣʋ ŋku kʋ kentiɣi-m tə.

20

Wulaʋ təə sələmʋɣʋ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʋɣʋ tʋ takəlaɣa taa təɣələ.

2 Haɪ, Tacaa í mʋ nyá kʋsələmʋtʋ kɛ nyá laŋwakəllɛ wule.
Yakɔpʋ ɭsə ɪnɪ ɪ kenti nyá təə.
3 Na í lɪɪ ɪ təyaɣa taa ké Yosalɛm kɛ
Siyəŋ pʋɣʋ taa na í kɔə nyá waasʋɣʋ.
4 ɭ təəsɪ nyá kətasɪ təna təə,
na í mʋ nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tə.
5 ɭ ha-ŋ mpi n səəla teu tə,
na í la mpi n caakɪ tə.
6 ɭlɛ tá laŋa ká hɛɛna nyá nyʋɣʋ yapʋ təm.
Mpi tə, tá ɭsə hətɛ taa ké tə pəsəna akanaa.
Tacaa í la pə təna mpi n sələməɣɪ tə.

7 Pənɛntɛ ma nyəma sɪ Tacaa
waasəɣɪ wulaʋ wei n ləsaa təɣə,
na ń cɔ-ɪ nyá təyaɣa taa ké hatoo ɪsətaa.
Nyá toŋ səsəəŋ waasəɣəna.
8 Paɣalɛ ná tɛɛləɣɪ pa yoou kpaɣanəŋ ké,
na lɛlaa kɛ pə kɛɛkɛnaa.
Ama tá ɪlɛ, tá ɭsə Tacaa kɛ tá nyənəɣɪ.
9 Mpɛ ɪnɪ pa nukiɣi ké na pá hotiɣi.
ɭlɛna taa səŋa ɪsə təca.

10 Haɪ, Tacaa, waasɪ wulaʋ.
Cɔ-tʋɣʋ waatʋ wei tə yaakɪ-ŋ tə.

21

Wulaʋ tɛɛlʋɣʋ kɛ Tacaa

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa təɣələ.

2 Tacaa wulaʋ laŋlɛ hɛɛna nyá toma səsəəna ké.

Na í ŋmaaləɣəna nyá waasʊɣʊ pə fɛına.
3 Mpi ı luɣu sɔɔlaa təɣɔ n ha-ı,
n ta pɛmı-ı ı kʊsələməm.
4 N koola-ı kʊpantʊ kɛ tuutuuma.
N tema-ı wʊla ntenuɣu.
5 Ɩ sələma-ŋ weesuɣu na ń ha-ı,
na kʊ taɣalı teu.
6 N waasa-ı na ı teeli təɔ sɔsɔm.
Na ń suu-ı teu na sɔsɔɔntʊ.
7 N kooliɣi-ı kʊpantʊ kɛ tam təɔ ké,
na ń wɛ ı kiŋ na ı laŋlɛ hʊləməɣı.
8 Wulaʊ pɛta ı təɣı Tacaa ké.
Na ısɔtaa Ɩsɔ Sɔsɔ kʊpantʊ təɔ,
pə kaa cɛŋlı-ı.

9 Haı, wulaʊ, nyá niŋ ı wɛɛ nyá kolontunaa
na mpa paa caa-ŋ tɔ pa təɔ.
10 Kʊyaŋku n kɔŋ tɔ,
n ká tʊ-wɛɣɛ kɔkɔ sɔsaɣa taa ké.
Tacaa n ká kpiisi-wɛɣɛ na pááná,
na kɔkɔ nyaɣa-wɛ.
11 Na ń kpiisi pa lʊləŋ tənaɣa
tɛtʊ taa yəlaa taa.
12 Paa hɔkɔ ısaɣatʊ sı pa lakı-ŋ,
ılɛ pa kaa pəsı.
13 N ká tɔ-wɛɣɛ nyá nyəmá
na ń təɣənı-wɛ na pá se.

14 Tacaa hʊlı nyá toŋ sɔsɔɔŋ.
Ɩlɛna táá yoo-ŋ yontu na tá sa nyá toŋ təm.

22

Wei pa ləwa tɔ ı waasʊɣʊ

1 Tafiiti yontu nti pa yookina tefemle nam luɣu,
na tá wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Haı, ma Ɩsɔ yoou,
pepe təɔ ké n lɔ-m?
N hatələna-m suwe,
na nn nuıkı ma wula sı ń waası-m?
3 Haı, Ɩsɔ, ma wiikina-ŋ ilim ilim nn cɔɔkı,
na ahoo ahoo maa hikiɣi tom.

4 Paa na mpʊ nyaɣalɛ Ɩsɔ Naŋŋtʊ
wei Ɩsɛɣɛlı nyáma saŋ tɔ.
5 Nyaɣa tá cɔsɔnaa tʊwa naani
ılɛna ń ya-wɛ.
6 Pa wiina-ŋ na ń ya-wɛ,
pa pɛta-ŋ pa tı tɔ fɛɛlɛ ta təɣɔ-wɛ.

7 Ama ma pəsa ké ısıı atantaalʊ pə taɣa yʊlʊ,
na yəlaa təna tʊʊkı-m na pa footiɣi-m.
8 Pa təna mpa pa naakı-m tɔ pa tuluɣu-m ntompee

na pá hooki-m ɪsɛ na pá footiɣi-m sɪ:
9 Ntəŋ Tacaa kɛ n pɛta nyá tɪ yaa,
Tacaa í ləsɪ-ŋ pə taa.
Ntəŋ Tacaa səəla-ŋ yaa,
Tacaa í waasɪ-ŋ.
10 Tacaa, nyá ləsəna-m ma too taa,
na ń papəsɪ-m ɪ həla təɔ na naani.
11 Hatoo ma həɔv tɛɛ nyá təɔ ké ma wɛɛ,
na n ké ma lsɔ.
12 Taa hatələna-m ma wahalanaa waatv,
nyaɣalɛ ma sənlv nəɣəlv fɛɪ.

13 Ma kolontunaa tama-m ké ɪsɪɪ latəcɛnaa,
pa tv-m hɛkv ké ɪsɪɪ taalɛ naaŋ keesasɪ.
14 Pa haakɪ nəɔsɪ na ma təɔ ké ɪsɪɪ təɣəlaɣa
cəlvɣv ka təɣɔnaɣa na ká nyɪɪsəɣɪ tɔ.
15 Ma toma tɛmaɣa ɪsɪɪ lvm kpeŋuɣu atɛ tɔ,
na ma tətantɛnaa taa cé.
llɛna ma apalvtv hoo ma taa ɪsɪɪ keetu.
16 Ma luɣu tɛɛ wvlaa ké təpuɣupuɣu,
na ma nsəmlɛ matəna ma tantahaav.
N sɪɪ-m mvsvɣv taa ké ɪsɪɪ ma tɛma səpv.

17 Asaɣaa kpekəle tama-m ké.
Hasɪ nsɪ sɪ tv-m hɛkv.
Pa tvla ma niŋ na ma nəntaaləŋ kɛ pəəŋ.
18 Ma wvlaa ké na má yele mvwa tike
na ma kolontunaa nyənəɣɪ-m təcooo.
19 Pa tala ma wontu.
llɛna pá tɔ tɛtɛ ké ma kpaɪ təɔ.

20 Haɪ, Tacaa, taa hatələna-m.
Nyaɣalɛ ma toŋ.
Kəɔ ma waasvɣv kɛ ləŋ.
21 Ya-m laɣatɛ nəɣɔ taa.
Ləsɪ-m hasɪ nsɪ sɪ kela taa.
22 Waasɪ-m təɣəlasɪ nsɪ sɪ nəɣɔ taa,
na taalɛ naaŋ ɪnɪ ɪ həŋ taa.

Haɪ, nɪɪ ma kvsələmətv.
23 Maa heeli nyá təm kɛ ma camnanaa,
na má sa-ŋ samaa taa.
24 Tacaa yəlaa mɛ í samɪ-ɪ
Yakɔpv lvlvɣv nyáma mɛ í tv-ɪ teeli.
lsɛɣɛlɪ nyáma mɛ í sɛɛ-ɪ.
25 Mpi tɔ, Tacaa nn footiɣi wahala tv nəɣəlv
yaa ń nyənɪ-ɪ səkpelu
páco nn haakɪ-ɪ siɣile.
Ama ye wahala tv wiina-ŋ, n nɪɪkɪ ké.

26 Tacaa nyá kvlapvtv tike kɛ ma saŋ samaa taa.
llɛna ma la-ŋ kɔtasɪ nsi
maa sɪɪ nəɣɔ təɣɔ nyá sɛɛlaa ɪsɛntaa.

27 Kʋnyɔntʋnaa ka tɔɣɔ na pá haɣa.
Tacaa nyá pɛɛkəlaa í sa-ŋ.
Na pə́ caɣana-wɛɣɛ tam.

28 Tɛtʋ tənasɪ təna yəlaa ka hʋʋ
Tacaa nyá tɔm na paa kɛɛsəna nyá tɔɔ.
Na atɛ yəlaa təna luŋ nyá tɛɛ.
29 Mpi tɔ, Tacaa nyaɣalɛ wulaʋ sɔsɔ.
Na ń tɔkɪ kawulaɣa kɛ piitimnaa təna tɔɔ.
30 Tɛtʋ taa toŋtunaa təna ká tɔɣɔ na pá həntɪ-ŋ atɛ.
Na yəlaa təna mpa paa tɛ na pá sɪ tɔ paa luŋɪ-ŋ akula.
31 Pa lʋlʋŋ nyə́ma ká la-ŋ təmlɛ
na pá heeli nyá tɔm kɛ pa waalɪ piya.
32 Na pɛlɛ pa kɛɛsɪ pɛlɛ pa piya kɛ
ɪsəna n waasa nyá yəlaa tɔ.

23

Tacaa kɛlɛ ma tiikilu
1 Tafiiti yontu.

Ɪsɔ nyá tiikiɣina-m,
maa laŋəɣɪ pʋlʋ.
2 Pə tɔɔ ké n pukina-m nyɪɪtʋ
kʋlɛkəlɛkətʋ taa na má hɛɛsəɣɪ.
Na ń yeki na má hɛɛsəɣɪ lʋm mpi
pə wɛ təpamm tɔ pə cɔlɔ.
3 N taɣanəɣɪ ma toŋ kpaasʋɣʋ
na ń pukina-m mpaaʋ kʋsiɣisuɣu taa sɪ, nyá hətɛ í yaa.
4 Paa ma təŋ səkpɛtʋɣʋ anaam taa,
maa nyaŋ sɪ pʋlʋpʋ ká la-m.
Mpi tɔ, Tacaa n wɛ ma waalɪ tɔ se.
N tiikiɣi-m na ń kentiɣi ma tɔɔ na pə́ tʋɣʋ-m naani.

5 Tacaa, paa ma kolontunaa kiŋ,
n mʋɣʋ-m ké na ń pələɣɪ ma nyʋɣʋ taa ké səɔsʋŋ nim,
na ń sɪɪkɪ-m tɔɣɔnaɣa təkpɛtɛkpɛtɛ.
Na ń suuliɣi ma iyaɣa kʋnyɔnyɔɔɣa təpam.
6 Tampana tɔɔ, n lakɪ-m kʋpantʋ ké
na ń səələɣɪ-m halәna ma weesuɣu kʋyɛɛŋ té.
Ma na-ŋ tɪɪ kpɛntɪ teu ké, halәna ma səm.

24

Tacaa kɛlɛ antulinya wulaʋ sɔsɔ
1 Tafiiti yontu.

Tacaa nyá tənna antulinya təna na ɪ taa yəlaa
na pə təna mpi pə wɛ ɪ taa tɔ.
2 Nyá sɪɪna antulinya kite kɛ teŋku na
lʋmnaa tɔɔ na ń tɔka-ɪ.

3 Awe taka ká kpana Tacaa nyá pulaɣa
ŋka ka tɔɔ pa sɛɛkɪ-ŋ tɔ?

Na pʋntʋ sʋʋ nyá təcaɣalɛ naŋŋ nyəntɛ ntɛ́ tə taa?
4 Mpa pa kisa ɪsaɣatʋ lapʋ na pa lotu wɛ kʋlʋmtʋ
na pá tá ha pa təɣɪ tɪɪŋ laaʋ na pəpətʋ nɔɔsɪ sɪɪʋ təɣɔ.
5 Tacaa laŋlɛ ka hɛɛna-wɛ na í waasɪ-wɛ,
na í kooli-wɛɣɛ kʋpantʋ.
6 Yəlaa mpɛ ɪnɪ pa takanaa sɛɛkəna Tacaa.
Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ nyáma siɣisiɣi mpa pa pəsəɣɪ
na pá kɔɔ ɪ ɪsɛntaa təɣəlɛ.

7 Tam tɔɔ nənɔɔsɪ mɛ í tʋlɪ təyelele,
na teeli wulaʋ sʋʋ.
8 Aweɣelɛ teeli wulaʋ ɪnɪ?
Tacaa toŋ tʋ wei ɪ ké yooŋ taa aka təɣɔ.
9 Tam tɔɔ nənɔɔsɪ mɛ í tʋlɪ təyelele,
na teeli wulaʋ sʋʋ.
10 Aweɣelɛ teeli wulaʋ ɪnɪ ye?
Atɛ na ɪsɔtaa Tacaa kɛlɛ teeli wulaʋ.

25

Hɪɪsɪ ma təwakəllɛ na ń hʋlʋ-m nyá luɣu nyəntʋ
1 Tafiiti yontu.

Tacaa nyá tɔɔ ké ma kɛɛsəɣəna.
2 Ma Ɪsɔ nyaɣa ma pɛta ma tɪ.
Taa yele-m na fɛɛlɛ təɣɔ-m.
Yaa ma kolontunaa paana-m.
3 Mpa pa tʋɣʋ-ŋ naani tɔ
pa kaa wɛɛ maa nyáma taa.
Ama nyá waalɪ lɪʋlaa ká nyasəna pa mpee kɛ kela.

4 Hʋlʋ-m nyá mpaaʋ na má nyɪ-kʋ,
na ń sɛɣɛsɪ-m mpi n caa ma la tɔ.
5 Tiiki-m nyá tampana taa,
na ń sɛɣɛsɪ-m-yɛ.
Mpi tɔ, Ɪsɔ nyá, nyá yakəna-m.
Nyaɣa ma tɛɛləɣɪ tam.
6 Tacaa, tɔɔsɪ sɪ hatoo tɔ n ké kʋpaŋ ké,
na ń sɔɔləɣɪ yəlaa.
7 Taa tɔɔsɪ ma ɪfepile kʋpəntəŋ na ma ɪsaɣatʋ tɔm.
Ama nyənɪ ma pətɔətəlɛ na ń tɔɔsɪ ma tɔɔ
ké nyá kʋpantʋ tɔɔ.

8 Tacaa n ké kʋpaŋ ké na ń siɣisaa.
Pə tɔɔ ké n hʋləɣɪ pəntəlaa kɛ mpaaʋ.
9 N teesiɣi mpa pa ɪsɛ pa tɔkɪ tɔ pa tɔm ké.
Na ń hʋləɣɪ-wɛɣɛ nyá luɣu nyəntʋ.
10 Mpa pa tɔkəɣɪ Tacaa nyá nɔɔsɪ pɛɛlʋɣʋ na nyá kʋsəsɪɪtʋ tɔ
pa naakɪ nyá mpaaŋ təna taa ké sɔɔlʋɣʋ na kʋpantʋ ké.
11 Haɪ, Tacaa hɪɪsɪ ma ɪsaɣatʋ
səsɔɔntʋ kɛ nyá hətɛ tɔɔ.
12 Ye yʋlʋ nyaŋna Tacaa,
Tacaa hʋləɣɪ-ɪ mpaaʋ ŋku ɪ ká təŋ təɣɔ.

13 Pə yʋlʋ wɛɛkɪ lelen taa ké.
Ilɛna ɪ piya náá təɣə tɛtʋ.
14 Tacaa heeliɣi pʋntʋ kɛ ɪ lotu ké,
na í hʋləɣɪ-ɪ nəɣə pɛɛlʋɣʋ təma.
15 Tacaa kɛ ma tekiɣi tam.
Mpi tə, ɪnɪ ɪ ka ləsəna-m
katəka ŋka ka kpa-m tə ka taa.

16 Haɪ, hʋlʋ-m nyá pɛɛlɛɛ na ń kɛɛsəna ma təə.
Mpi tə, ma ké kataɣəlaɣa ké, na kʋnyəntəɣəlʋ.
17 Nəɣəsɛɛ səəsəɣɪ ma lotu taa ké.
Ləsɪ-m ma laŋwakəllɛ taa.
18 Nyəɪ ma kʋnyəŋ na ma wahala
na ń hɪsɪ ma kʋpəntəŋ təna.
19 Nyəɪ ma kolontunaa paɣalɛ,
na ɪsəna pa taa haŋəɣəna-m səsəm tə.
20 Kenti ma weesuɣu təə na ń ya-m,
na má taa la maa nyəma,
kɛ ɪsəna ma pɛta-ŋ ma tɪ tə pə təə.
21 Nyaɣa ma tɛɛləɣɪ sɪ ń yele na má təŋ siɣisuɣu
na má taa wakələna nəɣəlʋ.
22 Haɪ, Isə, ya Isɛɣɛlɪ nyáma
kɛ pa laŋwakəllɛ təna taa.

26

Yʋlʋpaŋ yaav kɛ Tacaa

1 Tafiiti yontu.

Tacaa, ha-m tampana.
Mpi tə, ma yaasi tewaɣa,
pəyele ma pɛta-ŋ ma təɣɪ təkpataa.
Ma ta hɛlɪ.
2 Maɣasɪ-m na ń wiili ma lotu taa,
na ń yasɪ ma ləmaɣasɛɛ taa na ń ná.

3 Ma naakɪ nyá kʋpantʋ na ma ɪsɛ,
na má təŋ nyá tampana taa.
4 Maa təŋəɣɪ pəpətʋnaa,
pəyele ma na mənaafikinaa tɪɪ təŋ.
5 Ma taa kpaakəna ɪsaɣalataa kpekəle ké.
Pəyele maa kpətəɣəna nyəəŋ fɛɪnaa.

6 Tacaa, maa saŋ ma niŋ na pá hʋlɪ sɪ ma ké kʋpaŋ,
na má cəə kətaɣa təlatɛ,
7 na má sɛɛkɪ-ŋ na má saŋ nyá kookaləna.
8 Tacaa ma səəla nyá təyaɣa ké.
Nyá təcaɣalɛ tənaɣa nyá teeli naakɪ.

9 Taa kpɛntɪ má na asaɣaa kɛ təkʋlɛ,
yaa má na yʋlʋkʋlaa tá weesiŋ ləsʋɣʋ.
10 Mpa pa lakɪ kawalaɣa na
pá paaləɣɪ kʋhaaŋ ɪsaɣaŋ tə.

11 Ma yaasi tewaɣa.
Nyənı ma pətɔɔtəlɛ na ń ya-m.
12 Ma səŋaa ké təca,
maa sɛɛ Tacaa kɛ samaa taa.

27

Tacaa kiŋ cɔɔsvɣv
1 Tafiiti yontu.

Tacaa nyaɣalɛ ma fətəla na ma nyʋɣʋ yátʋ.
Ma kaa nyana nəɣɔlʋ.
Nyá kentiɣina ma weesuɣu tɔɔ,
pʋlʋpʋ kaa sʋsʋ-m watʋ.
2 Ye asaɣaa kɔŋ ma cəlʋɣʋ ısıı taalɛ wontu,
mpɛ paa hotina atɛ na pə wakəlı-wɛ.
3 Paa yoolaa tama-m kotaɣa səɣɔntʋ fɛı-m.
Paa pa sʋʋ-m yoonaʋ ma wɛna lsɔ ké naani.
4 Kʋlʋmtʋ kɛ ma sələməɣı Tacaa na má səkı tə tɔɔ.
Pə wɛɛ sı má caɣa nyá təyaɣa taa ké halәna ma səm,
na má sa ka teu na má yɔɔlәna lsɔ wɛɛʋ.
5 Na ń ŋmɛsı-m nyá təyaɣa taa,
na ń kenti ma tɔɔ ké wahala waatʋ.
Na ń sıı-m kʋkpamʋɣʋ tɔɔ sı pʋlʋ í taa hiki-m.
6 Waatʋ ınəɣı maa kəlı ma kolontunaa mpa pa cɔɔna-m tɔ,
na má sa-ŋ nyá təyaɣa taa na má la-ŋ kətası,
na má yoo-ŋ yontu na má tala-ŋ.

7 Tacaa nyənı ma pətɔɔtəlɛ,
na ń nıı saa wei ma yaakı-ŋ tɔ.
8 Ma tɔɔsa nti n sııwa sı má kɛɛsəna nyá tɔɔ tɔ.
Tacaa pə tɔɔ ké ma kɛɛsəɣəna nyá tɔɔ.
9 lsɔ nyá waasəɣəna-m.
Taa ha nyá sɛɛlʋ maɣa siɣile yaa ń lɔ-m na páánáá.
10 Paa ma too na ma caa pa lɔ-m,
Tacaa, nyá mʋɣʋna-m.
11 Tacaa, hʋlʋ-m mpaaʋ ŋku n caa má təŋ tɔ.
Mpi tɔ, ma kolontunaa yookina-m.
Tiiki-m kʋsiɣisuɣu taa.
12 Taa yele na ma kolontunaa
lana-m ısəna pa caakı tɔ.
Mpi tɔ, pɔpɔtʋ aseeta nyáma mpɛ,
pa nyaasəɣı-m ké.
13 Ye ma taa wɛɛna naani ké
Tacaa kʋpantʋ tɔɔ ké atɛ cənɛ,
ısənaɣa maa lapa?

14 Taŋ Tacaa,
kaası nyá tı
na ń tɔɣɔ apalʋtʋ.
Taŋ Tacaa.

28

Səm nɔɣɔ taa tʋ sələmʋɣʋ

1 Tafiiti yontu.

Tacaa nyaɣa ma makɪ kapusi na má yaakɪ,
ma kentulu, taa təkɪ nyá ŋkpaŋŋ.
Ye n ta cɔ-m, ma wɛ ké ɪsɪɪ wei pa tisiɣi pəlaaʋ taa tɔ.
2 Waatʋ wei ma makɪ kapusi na má yaakɪ-ŋ
na má hʋləɣɪ niŋ na nyá təcaɣalɛ
naŋŋ nyəntɛ tɔɔ tɔ, nɪɪ ma wiinaʋ.

3 Taa kaa má na kawalaɣa nyáma
na ɪsaɣalataa kɛ kpátʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ.
Pa kʋyɔɣɔtʋtʋ wɛ leleŋ ké,
na pa taa na sɛɛsɪ.
4 Fɛlɪ-wɛɣɛ pa ɪsaɣatʋ fɔɔtɔ
na ń kɛɛsəna pa acilaɣatʋ təma.
Lɛɛtɪ-wɛɣɛ pa kʋlapəlɛ.
5 Paa lakɪ laakalɪ na nyá kʋlapʋtʋ na nyá təma.
Wakəlɪ-wɛ tənaŋnaŋ, pá taa tasa kʋlʋɣʋ.

6 Tacaa, ma sɛɛ-ŋ
ɪsəna n nɪɪ ma wula tɔ.
7 Nyaɣalɛ ma toŋ na ma kʋkentuɣu.
Nyaɣa ma tʋɣɪ naani na ń waasəɣɪ-m,
na ma wɛ laŋhʋlʋmlɛ taa na má saŋɪ-ŋ na yontu.

8 Nyá kentiɣina nyá yəlaa na toŋ,
na ń waasəɣɪ nyá kʋləsʋ na ɪ nyaŋna pʋlʋ.
9 Waasɪ nyá yəlaa tá na ń kooli-tʋɣʋ kʋpantʋ.
Tiiki-tʋ na ń paasəɣəna-tʋɣʋ tam tɔɔ.
Mpi tɔ, nyá tənna-tʋ.

29

Tacaa nɔɣɔ

1 Tafiiti yontu.

Ɪsɔtaa nyáma mɛ í sa Tacaa.
Ɪ pʋɣʋlɪ Tacaa teeli na ɪ sɔsɔɔntʋ tɔm.
2 Ɪ sa Tacaa hətɛ sɔsɔɔlɛ
na ɪ həntɪ-ɪ atɛɣɛ
saa wei ɪ hʋləɣɪ ɪ tənaŋŋ wɛɛtʋ tɔ.

3 Ɪsɔ teeli tʋ yekina na tɛʋ tiliɣi.
Ɪnɪ ɪ holiɣina lʋmnaa tɔɔ.
Ɪsɔ ŋmakəla lʋm sɔsɔɔm ké.
4 Tacaa nɔɣɔ nɪɪkəna toŋ ké na sɔsɔɔntʋ.

5 Nyá nɔɣɔ pɛləɣɪ tɪɪŋ sɔsɔɔŋ ké.
Nyá pɛləɣəna Lipaŋ tɪɪŋ sɔsɔɔŋ.
6 N lakɪ na Lipaŋ pʋɣʋ ŋmaakɪ ɪsɪɪ latɔcɛ kʋfalʋ.
Na Hɛɛmɔŋ nyəŋkʋ ɪsɪɪ taalɛ naʋ kʋfalʋ.

7 Tacaa nyá nɔɣɔ lakəna na tɛu ŋmɛləsəɣı.
8 Na ka ciɣitiɣi Katɛɛsı wulaɣa tɛtu.
9 Nyá nɔɣɔ lakəna na naməŋ luləɣı,
na ká yeki na hɔtu tuıŋ kpaaləɣı təkpalakpala.

Na pa təna pa kpaaləɣı Tacaa təyaɣa taa ké ısɔtaa sı
Isɔ kɛlɛ teeli tu təkpapa.
10 Nyá kawulaɣa tətɔɣɔlɛ nté lum sɔsɔɔm tɔɔ.
Tənaɣa n ká tɔkı-kɛɣɛ tam tɔɔ.

11 Tacaa ha toŋ kɛ nyá yəlaa
na ń kooli-wɛɣɛ kupantu
na ń yele na pá hɛɛsı.

30

Tacaa haakı weesuɣu kufalvɣu

1 Tafiiti yontu nti pa yoo
Isɔ təsɛɛlɛ tulvɣu waatu təɣələ.

2 Haı, Tacaa, ma sama-ŋ.
Mpi tɔ, nyá ləsəna-m lumaŋ taa.
N ta sɔɔlı sı ma kolontunaa í paana-m.

3 Ma Isɔ Tacaa,
ma wiina-ŋ, ılɛna ń waa-m.
4 Ma nɔɔhəlɛ ka wɛu pəlaau taa tɔ,
nyá ləsəna-m sətaa té na ń ha-m weesuɣu.

5 Mpa mɛ í sɔɔla Tacaa tɔ í yoo-ı yontu.
I sɛɛ-ı na í samı-ı ı tənaŋŋ wɛɛtu tɔɔ.
6 I páánáwɛ laasaɣa tɔɔ tike ké.
Ilɛna ı kupantu kɛ yulu weesuɣu təna.
Taanaɣa kɛ yulu wiiki na ku fe tanaŋ
ılɛna í woŋ na í kpaləsı.
7 Waatu wei maa caɣana ma tı tɔ,
ma huukaɣa ké sı pulupu kaa la-m.
8 Tacaa nyá kupantu tɔɔ ké n ka yelaa
na má səŋ teu təca ısıı puɣu.
N kɔma na ń ha-m siɣile ılɛna pə liɣiti-m.
9 Ḿpuɣu ma mapa kapusi na
má wiina-ŋ na má pɔɔsı-ŋ sı
10 ye ma səpa na má tii pəlaau taa weɣe n waakı?
Yulu í pəsa tɛtu ı tasəɣı-ŋ sam yaa í kpaalı
nyá kupantu tətɔɣɔ?
11 Tacaa, ke ŋkpaŋŋ na ń waası-m,
Tacaa kɔɔ na ń ya-m.

12 Ḿpuɣu n laɣasa ma laŋwakəllɛ kɛ laŋhulumlɛ,
na ń wɔɣɔsı ma ləyaɣa wontu na ń suu-m acima nyəntu.
13 Waatu ınəɣı maa yoo-ŋ yontu,
ma kaa su, Tacaa, ma Isɔ,
maa saŋı-ŋ tam ké.

31

Naani tʋɣʋ kɛ Tacaa

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Tacaa nyaɣa ma tʋɣɪ kpʋlʋɣʋ,
taa yele-m na fɛɛlɛ tɔɣɔ-m.
Waasɪ-m nyá tampana təŋʋɣʋ tɔɔ.
3 Ke ŋkpaŋʋɣʋ na ń waasɪ-m lɔŋ.
Pəsɪ ma kʋkentuɣu toŋ nyəŋkʋ na má ná nyʋɣʋ.
4 Mpi tɔ, nyá kentiɣina-m
na ń wɛ ɪsɪɪ ma koluŋa ɪcatɛ.
N ká tiiki-m na ń paasəna-m nyá hətɛ tɔɔ.
5 Fiti-m puluɣu ŋku pa nyəpa-m tɔ kʋ taa.
Mpi tɔ, nyaɣalɛ ma kentilu.
6 Nyá niŋ taa ké ma pɛtəɣɪ ma tɪ təkpataa.
Nyaɣalɛ Ɪsɔ Tacaa tampana tʋ,
n ká waasɪ-m.
7 Ma taa kpaakəna mpa pa matəna tɪɪŋ kpaɪ nyəŋ ɪnɪ tɔɣɔ.
Ama nyaɣa ma pɛta ma tɪ.

8 Nyá kʋpantʋ tɔɔ ké ma wɛ laŋhʋlʋmlɛ na aŋmaala pə taa.
Mpi tɔ, n nawa ma wahala na ń nyɪ ma nəɣəsɛɛ tɔɔ.
9 N kaa pɛtɪ-m kolontu niŋ taa.
N ká cɛ-m ké na ń yele na má səŋ ma nɔɔhɛɛ tɔɔ.

10 Wula nɪɪ ma ɪsɛ na má tala ma tənaɣa.
Haɪ, Tacaa, nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ,
ma wɛ laŋwakəllɛ taa ké.
11 Nəɣəsɛɛ tɔka ma weesuɣu na ma pɪɪsɪ ké.
Ma ɪsaɣatʋ tɛŋna ma toma na pə caaməɣɪ-m.
12 Ma kolontunaa na pá kpɛŋna
ma asəmaa pəsa-m woŋa pʋlʋpʋɣʋ.
Na ma tɔm wɛ ma taapalaa kɛ sɔɣɔntʋ.
Na pá na-m awalɪ pa seeki-m.
13 Ma pəsa ké ɪsɪɪ nyənaɣa kʋyɔkaɣa.
Na pá sɔɔ ma tɔɔ ɪsɪɪ sətʋ.
14 Ma nɪɪwa nti yəlaa yɔɣətəɣɪ ma tɔɔ tɔ.
Sɔɣɔntʋ tama-m kotaɣa ké.
Pa cakɪ ma tɔɔ sɪ pá ləsɪ ma weesuɣu.

15 Ama Tacaa, nyaɣa ma pɛta ma tɪ.
Nyaɣalɛ ma Ɪsɔ.
16 Nyá niŋ taa ké mpi maa tɛɛsəna tɔ pə wɛɛ.
Fiti-m ma kolontunaa na ma kʋnyɔntʋlaa.
17 Nyá ɪsɛntaa í hɛtəna nyá təmlɛ tʋ maɣa teu
na ń ya-m nyá kʋpantʋ tɔɔ.
18 Tacaa taa tʋ-m fɛɛlɛ kɛ waatʋ wei ma yaakɪ-ŋ tɔ.
Ama ma kolontunaa ka tɔɣɔna-tɛ.
Pə wɛɛ sɪ pá tisi-wɛɣɛ atɛtəlɛ taa
na pá nyala pa nɔɔsɪ.
19 Yele na footilaa pəpətʋnaa

mpɛ pá pəsɪ kamumusi.
Mpi tɔ, tampana təŋlaa kɛ
pa holiɣina na kalampaanɪ.
20 Pɔpɔtʊ fɛɪ leleŋ,
kʊpantʊ sɔsɔɔntʊ kɛ n sɪɪ mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ.
Yəlaa təna naakɪ sɪ,
mpa pa tʊɣʊ-ŋ kpʊlʊɣʊ tɔɣɔ n haakɪ-tɪ.
21 Pa cɔɔsəɣɪ nyá kiŋ kɛ mpʊ
ɪlɛna ń kenti pa tɔɔ sɪ,
kolontunaa í taa tʊ-wɛɣɛ kʊnyɔŋ.

22 Tacaa ma sɛɛ-ŋ.
Pɪɪ tama-m ké ɪsɪɪ ɪcatɛ.
Ɪlɛna ń hʊlɪ-m nyá kʊpantʊ
na ń la-m piti təmlɛ.
23 Ma laŋlɛ ka wakəlaa ké,
halɪ ma maɣasaɣa sɪ pə ləsa-m nyá kiŋ.
Ɪlɛna ń nɪɪ ma wiinav.

24 Tacaa yəlaa mɛ í sɔɔlɪ Tacaa.
Mpi tɔ, Tacaa feŋiɣi mpa pa təkəɣɪ ɪ təm kɛ teu tɔɣɔ.
Ɪlɛna í lɛɛtəɣɪ kalampaanɪ nyáma na páánáá.
25 Mə təna mpa mɛ í tʊɣɪ Tacaa kɛ naani tɔ,
í tɔɣɔ apalʊtʊ na í nyɔɔ toŋ.

32

Wei ɪsɔ hɪɪsa ɪ ɪsaɣatʊ tɔ ɪ laŋhʊlʊmlɛ

1 Tafiiti yontu.

Leleŋ nɪɪlʊ ntɛ́ wei ɪ ɪsaɣatʊ ɪsɔ hɪɪsaa
na í wii-ɪ ɪ kʊpəntəŋ tɔ.
2 Leleŋ nɪɪlʊ ntɛ́ wei Tacaa ɪɪ yeki sɪ
ɪ ɪsaɣatʊ í məlɪ ɪ nyʊɣʊ taa tɔ.
Pəyele cɛsʊɣʊ fɛɪ ɪ ləmaɣasɛɛ taa.

3 Ye ma ŋmɛsa ma ɪsaɣatʊ,
maɣa tə wakələɣɪ.
Na má mələɣɪ ilim na pə tɛm.
4 Mpi tɔ, ilim na ahoo kɛ
n həŋaɣa ma ŋkpaŋʊɣʊ na pá nɪɪ-m.
Ma toma tɛma ɪsɪɪ tʊɣʊ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké lʊŋlɛ.
5 Ma maɣasaa sɪ maa hʊlɪ-ŋ ma ɪsaɣatʊ,
ma ta ŋmɛsɪ-ŋ ma kʊpəntəŋ.
Ɪlɛna nyaa hɪɪsɪ-m tə təna.

6 Pə tɔɔ ké nyá yəlaa təna ka sələməɣɪ-ŋ
na paa waatʊ wei wahalanaa
wata-wɛ ɪsɪɪ lʊm, pɪɪ takɪ-wɛ.
7 Nyaɣa ma cɔɔsəɣəna,
na ń hatələɣəna-m laŋwakəllɛ.
Na má ŋmaaləɣəna ma nyʊɣʊ yapʊ.

8 Ḿpʊɣʊ Tacaa cɔ-m sɪ: Maa sɛɣɛsɪ-ŋ
na má hʊlɪ-ŋ mpaaʊ ŋku n ká təŋ tɔ.
Na má paasəɣəna-ŋ na má tasəɣɪ-ŋ laɣatʊ.
9 Taa la kʊmɛlɛntʊ ɪsɪɪ kpaɣanʊ,
yaa kpaŋaɣa ŋka pa kɛɛkəna kpasɪ tɔ.
Ɩlɛ natəlɪ tə kaa maɣana-ŋ.

10 Ɩsaɣaʊ wɛ wahalanaa paɣalɛ taa ké.
Ɩlɛna Tacaa náá pələɣɪ kʊpantʊ kɛ wei
ɪ tʊɣɪ-ɪ naani tɔ.
11 Siɣisilaa mɛ, í yɔɔləna Tacaa na í ŋmaalɪ.
Na tampana təŋlaa mɛ mə təna
mɪɪ wilitina laŋhʊlʊmlɛ.

33

Antulinya ŋmalʊ Ɩsɔ samtʊ

1 Siɣisilaa mɛ í yɔɔləna Tacaa.
Ɩsɔ samtʊ mʊna tampana təŋlaa.
2 Ɩ samɪ-ɪ na cəmʊɣʊ,
na í tala-ɪ na ŋmɪɪsɪ naanʊwa nyəŋkʊ.
3 Ɩ yoo-ɪ yontu kʊfatʊ,
na mə cəməŋ na mə nɔɔsɪ kʊlɪ ɪsɔtaa.

4 Mpi tɔ, Tacaa nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ ké tampana ké,
na nyá kʊlapʊtʊ təna hʊləɣəna mpʊ.
5 N sɔɔla siɣisuɣu na tampana təŋʊɣʊ ké.
Tacaa kʊpantʊ suwa tɛtʊ taa ké.
6 Təmʊɣʊ kɛ n yɔɣɔtaa,
na pə́ la ɪsɔtənʊɣʊ
na ilim na ɪsɔtʊ na ɪsɔtʊlʊŋasɪ náá wɛɛ.
7 N kpeɣela teŋku lʊm kɛ təntəmlɛ.
Na ń tʊ lʊmnaa səsɔɔm kɛ kotikotuŋ taa.
8 Tɛtʊ təna í nyana Tacaa,
na tə taa yəlaa təna sele nyá kiŋ.
9 Mpi tɔ, ń yɔɣɔtaa pə lakɪ ké.
Ń kula nɔɣɔ sɪ mpi pə wɛɛ,
pəlɛ pə wɛɛ.

10 Tacaa n wakələɣɪ təma nna
piitimnaa sɪɪwa sɪ pa lakɪ tɔɣɔ,
na ń hɛtəɣɪ nti pa hɔkəɣɪ tɔ.
11 Ama təma nna Tacaa n sɪɪwa na
ń təŋəɣɪ na ń lakɪ tɔ a wɛ tam ké.
Na ń hɔka nti təlɛ tə wɛɛ ḿpʊɣʊ pɪɪsɪ pɪɪsɪ.
12 Leleŋ nɪɪlaa ntɛ́ piitim mpi
pə nyənəɣɪ Tacaa kɛ pə Ɩsɔ tɔ.
Na yəlaa mpa n ləsaa sɪ nyá nyə́ma tɔ.

13 Tuu ɪsɔtaa ké Tacaa n wɛɛ na
ń nyənəɣɪ na ń naakɪ yəlaa təna.
14 Nyá təcaɣalɛ taa ké n wɛɛ na
ń keŋna atɛ nyə́ma təna tɔɔ.

15 Nyá ŋmana pa təna na
ń tu-wɛɣɛ cɛkənau ləmaɣasɛɛ
na pulu lapu yaa pə kisuɣu ləmaɣasəlɛ.
Na pá feŋiɣi pa təma.

16 Pə taɣa yoolaa tuutuuma kɛ
wulau təkəna yoou.
Pəcɔ tomiŋ naa waasəɣı yoolu.
17 Pə taɣa yoou kpaɣanu toma yaa
ı alaafəya yakəna ı caɣalu.
18 Ama Tacaa nyá ısəlɛ ná wɛ mpa
pa nyaŋna-ŋ na pá tɛɛləɣı
nyá kupantu tə pa təɔ ké.
19 Na ń ləsəɣı-wɛɣɛ səm taa.
Na ń paasəɣəna-wɛɣɛ nyɔɣɔsı
waatu na pá wɛna weesuɣu.
20 Tacaa nyaɣa tá tɛɛləɣı.
Nyá waasəɣəna-tu na
ń kentiɣi tá təɔ.
21 Nyá təɔ ké tə wɛ laŋhulumlɛ taa.
Na tá wɛna-ŋ naani.
22 Tacaa, la-tuɣu nyá kupantu ısıı
tá tɛɛluɣu-ŋ tɔ.

34

Tacaa waasa-m ma sɔɣɔntu təna taa.

1 Tafiiti yontu kɛ waatu wei ı pola Filiisi nyə́ma
wulau Apimelɛkı tɛ na í pəsı ısıı kumɛlɛŋ
na ílé ı təɣɔnı-ı tɔ.

2 Maa sa Tacaa kɛ paa waatu wei ké.
Ma nɔɣɔ taa ké nyá samtu ka wɛɛ tam.
3 Maa sa-ŋ mpi n lapa-m tə pə təɔ.
Kunyɔntɔɣəlaa í nıı na í yɔɔlı.
4 Tə kpɛntı na tá tala lsɔ na tá sɛɛ-ı.

5 Tacaa, ma yaa-ŋ ń cɔ-m,
na í waası-m ma sɔɣɔntu təna taa.

6 Ye yulu tekiɣi Tacaa puntu ısɛntaa hɛtəɣı ké
na fɛɛlɛ ya ı tokuɣu taa.
7 Ye wahala tu í wiina Tacaa,
ı nukı ké na í yapı-ı ı nəɣəsɛɛ təna taa.
8 Isətaa tillu wɛ yəlaa mpa pa nyaŋna
Tacaa tɔ pa waalı ké.
Na í ləsəɣı-wɛɣɛ asola taa.
9 ǀ maɣası na í ná ısəna
Tacaa wɛ leleŋ tɔ.
Leleŋ nuulu nté yulu wei
ı tuɣı Tacaa kɛ kpulуɣu tɔ.
10 Tacaa nyə́ma mɛ, í nyaŋna-ı.
Pulupu ıı laŋəɣı mpu ını pə lataa.

11 Halı tɔɣɔlası piya maɣamaɣa wiiki nyɔɣɔsı kɛ́.
Ama Tacaa pɛɛkəlaa náá laŋəɣı kʋpantʋ.

12 Ma pəyalaa í nıı ma tɔm na
má hʋlı-mɛɣɛ mpi pa yaa Tacaa sɔɣɔntʋ tɔ.
13 Mə taa nəɣɔlʋ caa sı í waa ı weesuɣu taa
na ı pıısı taɣalı na í nıı leleŋ na?
14 Pə wɛɛ sı í kpa mə nɔɔsı
na í yele caɣanav na kaloolaɣa.
15 Ɩ se ısaɣatʋ na í la kʋpantʋ.
Na í pɛɛkı mə na lɛlaa má leleŋ
na ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ.
16 Tacaa ısəlɛ wɛ siɣisilaa tɔɔ kɛ́
na í kema ŋkpaŋʋɣʋ na pa tɔɔ.
17 Ɩ haakı asaɣaa kɛ siɣile kɛ́.
Na í kpiisi pa həla maɣamaɣa kɛ
tɛtʋ taa na pá sɔɔ pa tɔɔ.
18 Ye siɣisilu í wiiwa Tacaa nıakı kɛ́.
Na í waası-ı ı nəɣəsɛɛ təna taa.
19 Ye ı laŋlɛ wakəlaa ı wɛ ı waaləɣı.
Na ye pə nıı-ı ı waası-ı.
20 Wahalanaa paɣalɛ makəna siɣisilu,
ama Tacaa waasəɣı-ı pa təna pa taa.
21 Na í feŋiɣi ı tɔnʋɣʋ təna tɔɔ sı
ı mʋwa taa natəlı tá taa pɛlı.
22 Ɩsaɣatʋ kʋɣʋna tə tʋ.
Ɩlɛna mpa pa cakı siɣisilu acaɣa tɔ
pɛlɛ pá ná pə nav.
23 Tacaa yakı ı təmlɛ nyáma kɛ́.
Ɩlɛna pa təna mpa pa tʋɣı-ı kpʋlʋɣʋ tɔ
pa fitiɣi ŋkpaŋʋɣʋ həm.

35

Siɣisilu wei pa yaa hʋvlɛ tɔ ı wula

1 Tafiiti yontu.

Haı, Tacaa hʋʋna ma nəɣɔ kɛ ma kolontunaa
na ń yoona mpa pa yookina-m tɔ.
2 Co nyá kpálʋɣʋ na nyá yoou wontu,
na ń kɔɔ ma waasʋɣʋ.
3 Kpɛɛ nyá ŋmantaaɣa
na ma kʋnyɔntʋlaa tɔɔ.
Heeli-m sı n ka ya ma nyʋɣʋ.

4 Tʋ fɛɛlɛ kɛ ma weesuɣu ləsəlaa
na pə́ liɣiti-wɛ.
Mpa pa hɔkəɣı sı pá la-m ısaɣatʋ tɔ,
pá məlı waalı na pá ká nyɔɔŋ.
5 Pə́ yası-wɛ ısıı heelim kpaɣa nyıılʋɣʋ kɛ
waatʋ wei Tacaa ısɔtaa tillu tɔɣɔnəɣı-wɛ tɔ.
6 Na səkpɛtʋɣʋ na sotu wɛɛ pa mpaav taa
kɛ waatʋ wei Tacaa ısɔtaa tillu wɛ pa waalı tɔ.

7 Mpi tɔ, mʊsʊŋ kɛ pa nyəpa-m katɔka,
na pá huli ma mpaau taa ké pʊʊgʊ sɪ má hoti.
8 Wakəlʊgʊ í tuti-wɛ na pa magamagа pa katɔka kpa-wɛ,
na pá hoti pa pʊʊgʊ taa na pá lá asaala.

9 Ama ma laŋlɛ ká hʊləməna Tacaa
na má yɔɔləna nyá waasʊgʊ.
10 Ilɛna má yɔgɔtɪ ma taa sɪ,
Tacaa fɛɪna saala.
N waasəgɪ kʊnyɔntɔgɔlʊ kɛ toŋ tʊ niŋ taa.
Na ń waasɪ wahala tʊ na kʊnyɔntʊ kɛ wei ɪ
tɔkɪ pa ɪsɛ tɔ ɪ niŋ taa.

11 Pɔpɔtʊ aseeta nyáma pɔɔsəgɪ-m
ɪsagatʊ nti ma ta nyɪ tɔ.
12 Na pá lɔɔkɪ-m.
Ma pəsa kʊcɔɔʊ fɛləgɪ nyaŋ ké.
13 Pəyele saa wei pə wɪɪkaga mpɛ tɔ
ma suukaga ləyaga wontu ké na má hɔkəgɪ nɔgɔ,
na má sələməgɪ Isɔ na nyʊgʊ kama sɪ pá waa-wɛ.
14 Ma nyənaga-wɛgɛ ma newaa yaa ma taapalaa ké,
na pa tɔm wakələgɪ ma laŋlɛ.
Na má tɔŋ nɔɔhəlɛ nɔɔhəlɛ.
Na ɪsɛ kama atɛ ɪsɪɪ
ma too kʊlʊlʊ səpəna.

15 Ilɛna mpɛ pá woŋiɣi magа saa wei ma cɛŋləgɪ tɔ.
Na pá pɛɛləgɪ ma tɔɔ ké nɔgɔ.
Kpaɪ nyáma mpa ma ta nyɪ tɔ,
paa hɛɛsəgɪ ma tɔm kɛ kapusi mapʊ.
16 Pə copa-m na pá woŋ na pá kpaləsɪ.
Na pá nyɪɪkɪ-m kela na páánáá.

17 Tacaa waatʊ wei ké n ká hɛɛsɪ-m nyənʊgʊ na ɪsɛ?
Kenti-m tɔgɔlasɪ nsɪ na ń ya-m sɪ səkpaŋ taa.
18 Ilɛ maa sa-ŋ kotilaa taa.
Na má sɛɛ-ŋ yəlaa samaa taa.
19 Taa yele na ma kolontunaa mpɛ
pá paana ma wahala.
Mpa ɪnɪ pa taa kpaana-m mʊsʊŋ tɔ,
pa yele təmaga ɪsɛ cəpəlʊgʊ kɛ ma tɔm.
20 Paa yɔgɔtəgɪ tɔm kʊpantʊ
pəyele pa cakəna yəlaa mpa
pa wɛ təpamm tɔgɔ tam.
21 Pa haakɪ pa nɔɔsɪ na ma tɔɔ
na pá woŋiɣi na pá kpaləsəgɪ sɪ:
Tə na-ŋ ké na tá ɪsəpile təkelekele.

22 Tacaa, n nawa mpi pə lapa tɔ,
Taa hatələna-m, pəyele taa su.
23 Haɪ Tacaa, kʊlɪ na ń ha-m tampana,
ma caa Isɔ, sɛɛna ma tɔɔ.
24 Kɛɛsəna ɪsəna nyá siɣisuɣu wɛɛ tɔ

na ń ha-m tampana.
Na pá yele-m paanav.
25 Taa yele na pá tɔ sɪ:
Tə hika-ɪ na tə tɛ ɪ tɔm.
26 Fɛɛlɛ í kpa pa təna mpa pa laŋa hɛɛna
ma wahala na pá kvləɣɪ ma tɔɔ tɔ na pə́ liɣiti-wɛ.

27 Mpa pa laŋa hɛɛna ma tampana hav tɔ
pá yɔɔləna laŋhvlvmlɛ,
na pá yɔɣɔtəɣɪ tam sɪ:
Tacaa wei ɪ caana ɪ təmlɛ tv na
hɛɛsvɣv tɔɣɔ tɪɪ talaɣɪ tam.

28 Maa sɛɛ-ŋ nyá siɣisuɣu tɔɔ,
na má saŋɪ-ŋ kvyɛɛŋ təna.

36

Ɪsɔ kiŋ ntɛ weesuɣu təlɪlɛ

1 Tacaa təmlɛ tv Tafiiti yontu nti
tə wɛ yonyoolaa nyvɣv tv yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Ma cɛkəna Ɪsɔ tɔɔ kvllv kvyɔɣɔtvtv,
sɪ: Ɪsɔ sɔɣɔntv ta kɛ maɣa pvlvpv.
3 Pə puɣusiɣi-ɪ ké sɪ ɪ ké kvpaŋ
ɪlɛ ɪɪ cɛkəɣəna ɪ ɪsaɣatv sɪ í kisi-tɪ.
4 Ɪ kvyɔɣɔtvtv təna kɛ kaloolaɣa na kvtvsvtv ké.
Ɪ fɛɪ ləmaɣasɛɛ, pácɔ ɪ ta nyɪ kvpantv lapv.
5 Ɪ təhəntəlɛ kɛ ɪ maɣasəɣɪ
mpi pə ta siɣisi tɔ pə tɔm,
na í təŋəɣɪ mpaav ŋku kv fɛɪ teu tɔ,
ɪɪ lɔɔkɪ ɪsaɣatv.

6 Tacaa nyá kvpantv walaa ké ɪsɪɪ ɪsɔtɔnvɣv
na nyá teu náá kaləsəna ɪsɔŋmvntv.
7 Nyá siɣisuɣu kaawaɣa ɪsɪɪ pulasɪ.
Na nyá kvmaɣasvtv náá lumaa ɪsɪɪ teŋku.
Nyá waasəɣəna yəlaa na təla.
8 Haɪ, Ɪsɔ nyá kvpantv tewaɣa.
Na yəlaa ŋmɛləɣɪ nyá tɛɛ.
9 Nyá təyaɣa taa wɛnav kɛ n haɣasəɣɪ-wɛ,
na ń yeki na pá nyɔɔkɪ nyá kvpantv ɪsɪɪ lvm.
10 Nyá kiŋ kɛ weesuɣu sɛɛlv wɛɛ.
Na tə naakəna nyá nyaaləm.

11 Tacaa la kvpantv kɛ mpa pa nyəma-ŋ tɔ
na mpa pa təŋəɣɪ tampana tɔ.
12 Kalampaanɪ tv í taa fɛlɪ-m nɔɔhəlɛ.
Pəyele ɪsaɣav í taa tɔɣɔnɪ-m.
13 Ɪɪ naakɪ yəlaa asaɣaa tɛma
hotuɣu na pá pəsɪ kpɛntəlasɪ
paa pəsəɣɪ kvlvɣv.

37

Nyá taa í taa kpana asayaa leesvyv
1 Tafiiti yontu.

Yulu nyá, nyá taa í taa kpana isayalataa yoo.
Taa tii nyili pa kawaaya.
2 Pa kəŋ lontiluyu ké isii nyiitu,
na pá wuli isii nyiitu kulekəlekətu wulvyu tə.

3 Ha nyá təyi Tacaa na ń laki kupantu,
ile n ká caya mə tetu taa na alaafəya.
4 Yele na Tacaa pəsi nyá leleŋ təliile,
ile i ká ha-ŋ mpi n nyiiləyi tə.

5 Petɪ-ɪ nyá weesuyu na ń nyənəyi i tike
ile i ká la mpi pə we lapu tə.
6 I ká yele na nyá siɣisuɣu ná isii nyaaləm
na nyá tampana ná isii ilim kɛ pə sikuɣu waatu.

7 Caya təpamm na ń teeləyi Tacaa na suulu.
Taa mu páánáná na mpa pa waaki pa isayatu taa tə.

8 Lə-yɛ, na ń yele taa haŋaya.
Taa kuntɪ, isayatu kɛ pə luləyi.
9 Pii kpiisi isayalataa ké,
ilena Tacaa teellaa náá təyə tetu.
10 Pəcəyə pə kaasaa na isayau saali yem.
N kəŋ n nyəni i lonte taa,
n kaa na i ikpatɛ.
11 Ama təpasəlaa ká təyəna tetu
na pá caɣana pa ti təpelekɛtɛɛ.

12 Isayau caki siɣisilu acaya ké,
na i nyasəyi i təyi kela.
13 Ama Tacaa ná woŋiɣi-ɪ ké.
Mpi tə, i nyəmá si huule kuyaku ká kəə.

14 Asayaa ná kpɛɛki pa layalɛɛ ké na pá paŋ pa təəŋ
si pa kuyi kunyəntunaa na wahala nyáma
mpa pa təŋəyi mpaau kusiɣisuɣu tə.
15 Ama pa mayamaya kɛ pa layalɛɛ ká sə
na pa təəŋ peli.

16 Siɣisilu wɛnau pəciimaya kəla teu
kɛ asayaa payalɛ nyəŋku tuutuuma.
17 Mpi tə, Tacaa n peləyi pa niŋ ké
ilena ń paasəyəna siɣisilaa.

18 N nyəmá mpa pa təŋ isii Isə səəlaa tə pa təə ké
na mpi n ká ha-wɛ tə, pii pəsi pa nyəm kɛ tam təə.
19 Feele kaa təyə-wɛyɛ wahala waatu taa.
N ká ha-wɛyɛ hayanaya kɛ nyəyəsi waatu.

20 Asaɣaa kəŋ lepu ké.
Tacaa kolontunaa ká saalı ké
ısıı nyıutʊ hɛtʊ yaa kəkə nyɔɔsı.

21 Ɩsaɣaʊ kəntəɣı ké ıı fɛləɣı.
Ama siɣisilu ná haakəna luɣu kʊlʊmʊɣʊ.
22 Mpa Tacaa kooliɣi kʊpantʊ tə
mpɛ pa tənna tɛtʊ.
Ɩlɛna pə́ kpiisiɣi mpa ı təŋsəɣı mpusi tə.
23 Ye ı laŋlɛ hɛɛna yʊlʊ təntɛ,
ı hasəɣı ı nɔɔhɛɛ tɛɛ ké.
24 Paa ı tıı hotaa ıı saaləɣı atɛ.
Ɩ təkəɣı ı niŋ taa ké na ı kʊsı-ı.

25 Too ma kʊlʊɣʊ tə,
halənа ma kpatəlaɣa,
ma ta nata pə ləwa siɣisilu,
yaa pə sʊsa ı piya kɛ təɣɔnaɣa sələmʊɣʊ taa.
26 Ɩ haakəna luɣu kʊlʊmʊɣʊ kɛ tam ké
na Ɩsɔ kooliɣi ı piya kɛ kʊpantʊ.

27 Kisi ısaɣatʊ na ń lakı kʊpantʊ
ılɛ nyá piitim ká wɛɛ tɛtʊ taa ké tam.
28 Mpi tə, siɣisuɣu kɛ Tacaa n sɔɔlaa.
Pəyele nn lɔɔkı nyá yəlaa.
N kentiɣi pa təɔ ké tam ké.

Ama n ká kpiisi asaɣaa piitim.
29 Siɣisilaa ká təɣɔna tɛtʊ
na pá caɣa tə taa ké tam.

30 Ləmaɣasɛɛ təm kɛ siɣisilaa yɔɣətəɣı
na pá kpaaləɣı tampana təŋʊɣʊ.
31 Pa Ɩsɔ kiiŋ wɛ pa lotu taa ké,
pıı cɛŋləɣı-wɛ.

32 Ɩsaɣaʊ cɛŋəɣı siɣisilu ké
na í pɛɛkəɣı ı kʊɣʊ.
33 Ama Tacaa ıı yeki sı ısaɣaʊ í kpa siɣisilu kɛ ı səkpaŋ taa.
Yaa siɣisilu təm í sı təhʊʊlɛ taa.

34 Tɛɛlı Tacaa na ń təŋəɣı ı mpaaʊ.
Ɩ ka kʊsı nyá nyʊɣʊ na ń təɣɔ tɛtʊ
na í kpiisi asaɣaa na ń ná.

35 Maa nawa ısaɣaʊ na í ŋmakələɣı.
Na í pıı sɔsɔm ısıı tʊɣʊ kɛ Lipaŋ
tɛtʊ kʊpantʊ taa.
36 Ama ma məla təna ılɛ maa tasəɣı-ı naʊ,
na má pɛɛkı na má wıı paɣa.

37 Nyənna mpa pa təŋ ısıı Ɩsɔ sɔɔlaa
na pá təŋəɣı tampana tə.

Wei ı caakı í na lɛlaa pa leleŋ tɔ,
ı wɛɛkəna lʊlʊɣʊ nyáma ké.
38 Pıı wakəlı ısaɣalataa tənaɣa,
na pə kpiisi pa lʊlʊŋ.

39 Tacaa yakəna siɣisilaa.
Na í kentiɣi pa tɔɔ ké wahalanaa waatʊ.
40 Ini ı waasəɣəna-wɛ na í teŋ-wɛ.
Na í fitiɣi-wɛɣɛ asaɣaa niŋ taa na í yakı-wɛ.
Mpi tɔ, ınəɣı pa tʊ kpʊlʊɣʊ.

38

Kʊtəntʊ wei ı nyəma ı təwakəllɛ tə ı sələmʊɣʊ

1 Tafiiti yontu nti
pa tɔɔsəɣəna Isə tɔɔ tɔɣəlɔ.

2 Tacaa taa hɔ ma ŋkpaŋʊɣʊ
yaa ń tʊ-m saləka na páánáá.
3 Mpi tɔ, nyá nyəmá yaɣa-m ké,
na nyá niŋ yuŋ tii ma tɔɔ.

4 Nyá páánáá tɔɔ,
ma tɔnʊɣʊ fɛı təcʊŋŋ.
Ma kʊpəntʊɣʊ tɔɔ,
alaafəya fɛı ma mʊwa taa.
5 Ma ısaɣatʊ kəla-m kʊŋkʊlʊməŋ.
Na tá nıı-m ısıı səɣəla səsɔɔna.

6 Ma hiŋ taa lapa kʊsəɣɔtʊ ké na pə́ wıkı.
Ma kʊmɛlɛntʊ kasəyaɣa ntɛ́.
7 Wʊsası kɔkəla-m ké na má kawa katatəlaɣa.
Laŋwakəllɛ taa ké ma tɔŋ kʊyɛɛŋ tənа.

8 Wʊsası səsɔɔnsı saləɣəna ma tənaɣa taa.
Pʊlʊpʊ fɛı təcʊŋŋ ké ma tɔnʊɣʊ taa.
9 Pə yɔka-m ké tənaŋnaŋ ma fɛı toma.
Na ma laŋwakəllɛ yeki na má mələɣı.

10 Tacaa n nyəmá ma kʊnyıləm kɛ teu.
Pəyele n nyəmá ma məla.
11 Ma laŋlɛ təɔkı ké na ma toma tɛŋ.
Ma ısɛ náá tıı tɛŋ nav.

12 Ma taapalaa na ma asəmaa seeki ma wahala.
Na ma cələ nyáma hatələɣəna-m.
13 Mpa pa pɛɛkəɣı ma səm tə pa nyəkı-m katəsı
ılɛna mpa paa caa-m na kʊpantʊ tə
pá yɔɣɔtəɣı ısaɣatʊ na təm kʊtʊsʊtʊ kɛ tam.
14 Ama ma pəsa ntam ké maa nıkı,
yaa kamumuka maa yɔɣɔtəɣı natəlı.
15 Ma wɛ ké ısıı ntam,
maa cɔɔkı natəlı.

16 Ma Isɔ Tacaa nyaɣa ma tekiɣi,
na má taŋaa sɪ ń cɔna ma nɔɣɔ.
17 Halɪ ma sələma-ŋ sɪ ń taa yele na pá paana-m.
Yaa pá kɛɛsəna ma cɛŋlʊɣʊ na pá kʊlɪ ma tɔɔ.

18 Mpi tɔ, ma cɛɛ fiɣinuɣu ké,
na ma wʊsasɪ tɔɔsəɣɪ-m pə tɔm.
19 Ma tisa ma kʊpəntʊɣʊ ké
na kʊ tɔm caaləɣɪ-m.

20 Ma kolontunaa wɛna alaafəya ké na toma.
Mpa pa footiɣi-m mʊsʊŋ tɔ,
pa paɣalɛ wɛ sɔɣɔntʊ.
21 Isaɣatʊ kɛ pa lɛɛtəɣɪ-m ma kʊpantʊ lonte.
Ma pɛɛkəɣɪ kʊpantʊ tɔɣɔ paa caakɪ-m.

22 Ma Isɔ Tacaa, taa lɔ-m.
Pəyele taa hatələna-m pooluŋ.
23 Ma caa, ma nyʊɣʊ yátʊ,
kɔɔ lɔŋ kɛ ma waasʊɣʊ.

39

Kʊnyəntəɣəlʊ kʊpəntəŋ tisuɣu

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa na Yetutuŋ nyəntʊ taa tɔɣɔlɔ.

2 Maa tʊwa ma taa ké sɪ maa feŋ ma tɔntɛ tɔɔ,
na má taa pəntəna ma nɔɣɔ.
Maa kpa ma nɔɣɔ kɛ waatʊ wei ɪsaɣatʊ ká wɛɛ ma kiŋ tɔ.
3 Pə tɔɔ ké ma suma ɪsɪɪ kamumuka.
Ama ma laŋlɛ wakəlaa na ma wʊsasɪ sɔɔsɪ.
4 Nəɣəsɛɛ pɪɪ-m na á nyaɣa ma taa
ɪsɪɪ kɔkɔ na má məlaɣɪ.
Ntɛna pə́ caalɪ-m sɪ má sələmɪ sɪ:

5 Tacaa kɛɛsɪ-m saa wei ma weesuɣu ká tɛ tɔ.
Kʊyɛɛŋ ɪsənaɣa pə kaasa-m.
Yele na má nyɪ ɪsəna ma wɛ tətantaa tɔ.
6 Ma weesuɣu taɣaləŋ wɛ ké ɪsɪɪ ntantakʊ waŋ.
Pəyele kʊ ta kɛ-ŋ pʊlʊ.
Yəlaa təna wɛ ké ɪsɪɪ heelim.
7 Yʊlʊ cɔɔkɪ ké ɪsɪɪ ɪsotom,
na í taŋtəɣɪ ɪsɪɪ heelim,
na í kaakɪ wɛnaʊ huwa.
Ama ɪ ta nyɪ kʊ kuulu.

8 Tacaa, pənɛntɛ pepeɣe ma tasəɣɪ tɛɛlʊɣʊ?
Nyaɣa maa tɛɛlɪ təkpataa.
9 Waasɪ-m ma kawalaɣa təna taa.
Taa yele na kʊmɛlɛməŋ woŋɪ-m.
10 Pənɛntɛ ma sumaɣa,
maa kuliɣi nɔɣɔ.
Mpi tɔ, nyá yelina na má wɛɛ yaasi ɪnɛ ɪ taa.

11 Haı, yele-m mapʊ kɛ mpʊ.
Ma tɔm ká tɛ nyá niŋ taa.
12 Yʊlʊ ısaɣatʊ kɛ n hɔŋna ı ŋkpaŋʊɣʊ,
na ń wakələɣı ı weesuɣu ŋku
ı sɔɔla teu tɔ ısıı sonsompəle
wakəlʊɣʊ tʊɣʊ pile tɔ.

13 Haı, Tacaa ke ŋkpaŋŋ na ń nıı,
ma kʊsələmʊtʊ na ma kapusi.
Ma ısəlʊm tɔm í taa kisi-ŋ pətɔɔtəlɛ lapʊ.
Mpi tɔ, ma ké mʊʊlʊ kɛ nyá tɛɣɛ,
ısıı ma cɔsɔnaa.

14 Kʊsı nyá ısɛ kɛ ma tɔɔ
na ń yele na má feesi
na pácɔ má tɛɛ na pə́ saalı.

40

Paa wei í nyı pə tɔna mpi n lapa-m tɔ
(Kʊkalətʊ 14-18: Yontu 70:2-6)

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Tacaa kɛ ma tɛɛlaa təkpapa.
Na í kɛɛsəna ma tɔɔ na í nıı ma kapusi.
3 Pʊʊɣʊ anaam wei ı ké
səm katantamaɣa tɔ ı taa ké ı kpɛɛ-m.
Na í səŋsı-m kʊkpamʊɣʊ tɔɔ,
na má tɔŋna naani.
4 Ta Ɩsɔ tʊna ma nɔɣɔ taa ké
yontu kʊfatʊ sı má saŋna-ı.
Paɣalɛ nııwa na pá ná mpʊ.
Ɩlɛna pá nyaŋna Tacaa na pá tʊ-ı naani.
5 Leleŋ nıılʊ nté wei ı tʊwa
Tacaa kɛ naani təkpataa tɔ.
Ɩ paa fɛına kalampaanı nyáma na pɔpɔtʊnaa.

6 Ma Ɩsɔ Tacaa n lapa təma sɔsɔɔna kɛ,
tá tɔɔ ké n fɛına saala.
Ma caakaɣa a tɔm yɔɣɔtʊɣʊ
ılɛ a kəla paɣalɛ.
7 Pə taɣa kɔtaɣa ısıı ısaɣatʊ hıısʊɣʊ nyəŋka
yaa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ yaa kʊhaʊ kɛ n sɔɔlaa.
Ama ŋkpaŋŋ kɛ n tʊ-m sı má nıı nyá tɔm.
8-9 Pə tɔɔ ké ma tɔma sı:
Maɣalɔ, ma caa má la nyá luɣu nyəntʊ.
Ɩsıı pə wɛʊ kiiu takəlaɣa taa tɔ.
Na má tɔkəɣı nyá kiiu kɛ hatoo ma lotu taa.
10 Siɣisuɣu tɔm kɛ ma kpaaləɣı
samaa tuutuuma taa sı:
Tacaa nyá waasəɣəna.
Maa suŋ, nyá maɣamaɣa n nyəmá mpʊ.
11 Maa ŋmɛsəɣı ısəna n yapa-m tɔ,

na nyá kʋpantʋ nti n lakı tam tɔɣɔ samaa taa.
Ama ma kpaaləɣı ké sı nyaɣalɛ ma waasʋlʋ.
12 Tacaa n ta kisi nyá pətɔɔtəlɛ kɛ lapʋ.
Nyá kʋpantʋ na nyá taa teu kentiɣina-m tam.

13 Wahalanaa watəɣəna-m na paa timpiɣi.
Pa fɛı kalʋɣʋ, ma kawalaɣa fɔɔtɔ fɛləɣəna-m.
Pa tike kɛ ma naakı.
Pa paɣalɛ kəla ısıı nyʋɣʋ taa nyɔɔsı.
Pə tɔɔ ké ma apalʋtʋ lepa.
14 Haı, Tacaa,
la suulu na ń kɔɔ ləŋ na ń ya-m.
15 Mpa pa caakı ma wahala na ma səm tɔ,
pá kpisi na fɛɛlɛ kpa-wɛ na pá tisi-wɛ təfɛ.
16 Mpa pa woŋiɣi-m na pá kpaləsəɣı tɔ,
pa fɛɛlɛ í tʋ-wɛɣɛ sɔɣɔntʋ.

17 Nyá pɛɛkəlaa təna í
yɔɔləna-ŋ na laŋhʋlʋmlɛ.
Mpa pa caakı sı ń ya-wɛ tɔ,
pa taləɣı-ŋ tam sı:
Tacaa kɛlɛ sɔsɔ.
18 Ma ké kʋnyʋntʋ ké na wahala tʋ.
Ama Tacaa tɔɔsəɣı ma tɔm.
Nyaɣalɛ ma waasʋlʋ na ma sənlʋ.
Ma lsɔ, waası-m taa taaŋı.

41

Kʋnyɔntɔɣɔlʋ Isɔ səlɔmʋɣʋ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ
yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Leleŋ nıılʋ ntɛ́ wei ı paasəɣəna acamaa tɔ.
Mpi tɔ, Tacaa ləsəɣı-ı wahala taa ké
kʋyakʋ ısaɣaʋ wule ké.
3 lsɔ kentiɣi pʋntʋ weesuɣu tɔɔ ké,
na í caɣana laŋhʋlʋmlɛ kɛ tɛtʋ tɔɔ.
Isɔ ıı yeki na yʋlʋ ını í hoti ı kolontunaa səkpaŋ taa.
4 Tacaa paasəɣəna-ı ı wʋsası waatʋ ké,
na ı fɛkı-ı.

5 Ma kʋyɔɣɔtʋtʋ ntɛ́ sı: Ma pəntəna Tacaa,
ılɛ nyənı ma pətɔɔtəlɛ na ń waası-m.
6 Ma kolontunaa pɔɔsəɣəna na mʋsʋŋ sı:
Pəlee ké n ká sı na pá sɔɔ nyá tɔɔ?
7 Ye pa taa nɔɣɔlʋ kɔma ma wiiluɣu
pɔpɔtʋ tɔm ké ı yɔɣɔtəɣı sı ı hiki
timpi ı ka caɣana-m tɔ.
8 Mpa paa caa-m tɔ pa kotiɣi ké na
pá wɛlətəɣı ma ısaɣatʋ tɔm sı:
9 Kʋtɔŋ ısaɣaʋ hıısəna-ı,
ı kaa kʋlı.
10 Halı ma taapalʋ kʋpaŋ wei

má na-ı tə nuıkaɣa təma təm
na tá təkı ma mutu tə
ı kula ma təɔ.
11 Haı, Tacaa nyənı ma pətɔətəlɛ,
na ń kusı-m na má lɛɛtı-wɛ.

12 Mpi pu hulı sı n səəla-m təɣəlɛ
waatu wei ma kolontunaa ká yele koou
sı mpɛ pa kəla-m tɔ.
13 N paasəna-m ma tampana təŋuɣu təɔ,
na ń sıı-m nyá ısɛntaa kɛ tam təɔ.
14 Tacaa Isɔ wei nyá n ké Isɛɣelı nyáma
Isɔ təɣəlɛ teeli tu.
Isɔ í kɔna mpu.

TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA

42

(Yontu 42–72)

Wei ı hatələna Isɔ təsɛɛlɛ tə ı wula

1 Kolee yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyuɣu tu
yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Isıı lukətu puıkuɣu nam na í təŋəɣı lum akpaa tɔ,
ḿpuɣu ma pɛɛkəɣı Tacaa.

3 Ma nyuləɣı weesuɣu tu Isɔ nyaɣa.
Pəlee ké maa kəɔ nyá té na má na-ŋ?
4 Isəlum kɛ ma təkı ilim na ahoo.
Mpi tɔ, pa pəɔsəɣı-m tam ké sı:
Leɣe nyá Isɔ ını ı wɛɛ?

5 Halı pə lapa na má təɔsəɣəna laŋwakəllɛ kɛ
ısəna samaa tukaɣa-m hɛku na laŋhulumlɛ səsəəlɛ,
na tá pukina Isɔ təyaɣa təɔ,
na pá wilitiɣi na pá saŋı-ı tɔ.

6 Pepe təɔ ké ma laŋlɛ wakələɣı ma tı təm tətɔ?
Pə kəla teu sı má tɛɛlı ma Isɔ
na má tasa-ı sam tətɔ.
Inəɣəlɛ ma waasulu Isɔ.

7 Haı, Tacaa, ma laŋlɛ wakəlaa ké tətɔɣətɔɣɔ.
Pə təɔ ké ma təɔsəɣı nyana Yaatanı tɛtu mə təm,
na nyá sɛɛlaa na Hɛɛməŋ puɣu na Miseyaa pulasi təm.
8 N yelaa na wahalanaa təŋəɣı
təmaɣa ma təɔ ısıı lum hola.
Pa waasa ma təɔ ké təwisiwisi.
9 Tacaa, la-m kupantu kɛ ilim.
Ilɛna má yoo-ŋ yontu kɛ ahoo,
na má sələmı-ŋ.
Mpi tɔ, nyá haana-m weesuɣu.
10 Ma kentulu Isɔ,
n səɔ ma təɔ suwe na pá nuıkı-m?

Na ń yele ma kolontunaa na pá ŋmakələɣı-m?
11 Pa kʋtʋɣʋ nıı-m ké təkpətıı
na pá yɔɣɔtəɣı ilim na pə tɛm sı:
Leɣe nyá lsɔ ını ı wɛɛ?

12 Pepe tɔɔ ké ma laŋlɛ wakələɣı ma tı təm tətɔ?
Pə kəla teu sı má tɛɛlı ma waasʋlʋ lsɔ,
na má tasa-ı sam tətɔ.

43

1 Haı, lsɔ, sɛɛna ma tɔɔ ké
mpa pa ta nyı-ŋ tɔ pa təm taa,
na ń ha-m tampana.
Ya-m pɔpɔtʋnaa na asaɣaa niŋ taa.
2 Nyaɣalɛ ma kentulu,
n kisiɣi-m suwe?
N yelaa na pá nıkı-m
na ma kolontunaa ŋmakələɣı-m suwe?
3 Hʋlı-m nyá nyaaləm na nyá tampana
na á pona-m nyá təcaɣalɛ
kɛ nyá pʋɣʋ naŋŋ nyəŋkʋ tɔɔ.
4 Ilɛ maa kpətəna nyá kɔtaɣa tələtɛ təna.
Mpi tɔ, nyaɣalɛ ma laŋhʋlʋmlɛ na ma ayɔɔlɛɛ.
Haı, ma lsɔ maa sɛɛ-ŋ na ma saŋkʋ.

5 Pepe tɔɔ ké ma laŋlɛ wakələɣı ma tı təm tətɔ?
Pə kəla teu sı má tɛɛlı ma lsɔ
na má tasa-ı sam tətɔ.
Inəɣəlɛ ma waasʋlʋ lsɔ.

44

Tacaa kentuɣu sələmʋɣʋ

1 Kolee yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ
yontunaa taa tɔɣəlɔ.

2 Haı, Tacaa, tá caanaa kɛɛsa-tʋɣʋ
mpi n lapa-wɛɣɛ too ləŋtaa tɔ
na tə́ nıına tá ŋkpaŋŋ.
3 N tɔɣɔna piitimnaa yəlaa na ń sıı-wɛ.
N kʋwa yəlaanaa na pá waləna-wɛ.
4 Pə taɣa pa toŋ na pa yoou wontu yapəna-wɛ,
na pá lá na pá tɔɣɔ tɛtʋ.
Ama nyá toŋ na nyá wɛɛʋ kɛ pa waalı lapəna mpʋ.
Mpi tɔ, n ka sɔɔla-wɛɣɛ.

5 Haı, lsɔ, nyaɣalɛ ma wulaʋ,
nyá yekina na Yakɔpʋ kələɣı.
6 Nyá toŋ kɛ tə pəsəɣəna tá kolontunaa kɛ kpɛntəlası,
na tə́ fɛləɣı-wɛɣɛ nɔɔhɛɛ na nyá hətɛ.
7 Tə ta tʋ tá tɔɔʋ kɛ naani.
Pəyele tə ta taŋ tá laɣatɛ sı tə́ waası-tʋɣʋ pʋlʋ.
8 Mpi tɔ, nyá yakəna-tʋɣʋ tá kolontunaa niŋ taa
na ń tʋɣı mpa paa caakı-tʋ tɔɣɔ fɛɛlɛ.

9 Tacaa tıı tʊɣʊ-ŋ teeli kɛ paa kʊyakʊ ŋkuɣʊ.
Tıı sɛɛkı-ŋ tam ké.

10 Paa na mpʊ n lɔ-tʊ na ń tʊ-tʊɣʊ fɛɛlɛ,
na ń kisi tá yoolaa waalı kɛ wɛɛʊ.
11 N yelaa na tə́ se tá kolontunaa,
na pɛlɛ pá kuu tá wontu.
12 N pɛta-tʊɣʊ pa niŋ taa ké ısıı tɔla kɛ təkʊlɛ
na tə́ yá yem ké lɛlaa té.
13 N lɔ nyá piya taɣa alə́ha ké yem ké
n ta waa tá tɔɔ ké pʊlʊ.
14 N yelaa na tá cɔlɔ nyáma tʊʊkı-tʊ,
na pá paana-tʊ na pá woŋiɣi-tʊ.
15 Taɣa piitimnaa yookina yontu,
na yə́laa náá tuliɣi-tʊɣʊ ntompee.
16 Paa kʊyakʊ ŋkuɣu fɛɛlɛ kpaakı-m
na pə́ lakı-m tokuɣu
17 kɛ waatʊ wei ma nıkı
kolontu kʊtʊɣʊ na ı saɣatʊɣʊ tɔ.

18 Wahalanaa panɛ pa tə́na pa makə́na-tʊɣʊ.
Pəyele tə ta sɔɔ nyá tɔɔ.
Páco tə ta wakə́lı tá na-ŋ tá nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ.
19 Anı tə ta lɔ-ŋ yaa tə́ hatə́lə́na nyá mpaaʊ.
20 Paa na mpʊ n naŋta-tʊɣʊ
lonte nte pa lɔwa tɔ tə taa ké
taalɛ hasıı təcaɣalɛ.
Na ń yele na səm səkpɛtʊɣʊ nyala tá tɔɔ.
21 Ye tıı sɔɔwa tá lsɔ tɔɔ,
yaa tə sʊʊ tıŋ kɛ laaʊ,
22 n taa kpisi pə nyəm.
Mpi tɔ, n nyəma pə tə́na mpi
pə wɛ yʊlʊ lotu taa tɔɣɔ.
23 Nyá tɔɔ ké pa kʊɣı-tʊɣʊ paa kʊyakʊ ŋku,
na pá lakə́na-tʊ ısıı pa pukuɣuna heu kɛ təkʊlɛ tɔ.

24 Haı, Tacaa n tooki suwe?
Fe na ń kʊlı, taa lɔ-tʊɣʊ tam tɔɔ.
25 Pepe tɔɔ ké n sɔɔ tá wahala
na tá laŋwakə́llɛ tɔɔ
na nn caakı tá nyənʊɣʊ?
26 Mpi tɔ tə hota tá lotu tɔɔ ké mʊsʊɣʊ taa ké.
Haı, kʊlı na ń waası-tʊ.
27 Hɛtı-tʊɣʊ nyá kʊpantʊ tɔɔ.

45

Wulaʊ akpaɣalɛ yontu

1 Kolee yontu nti tə ké sɔɔlʊɣʊ nyəntʊ
na pá yookina cəməŋ na tá wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Tɔm kʊpantʊ haɣa ma taa ké sı má yɔɣɔtı.

Wulɑʋ kɛ mɑ yoo mɑ yontu.
Maa yoo-təɣı nɑ cɑŋəm ısıı tɑkəlɑɣɑ ŋmɑɑlʋ kʋpɑŋ.

3 N téé ɑpɑlɑɑ tənɑɣɑ ısɛntɑɑ lıuʋ,
nɑ ń yɔɣɔtəɣənɑ cɑŋəm.
Ɩsɔ koolɑ-ŋ kʋpɑntʋ kɛ tɑm tɔɔ ké.
4 Yoolɑɑ tɑɑ yoolu,
ləlı nyá lɑɣɑtɛ.
Ntɛɣɛlɛ nyá teu nɑ nyá teeli.
5 Kpɑ nyá yoou kɛɛkɛ tɑɑ nɑ nyá sɔsɔɔntʋ,
nɑ ń hʋlı tɑmpɑnɑ təŋʋɣʋ nɑ ń sɛɛnɑ ɑcɑmɑɑ tɔɔ.
Nyá toŋ í náná nyá kookɑlənɑɑ sɔsɑɑ tɑɑ.
6 Tɔ nyá nyəmá kʋsɛŋtɛɛ
nɑ ń yɑɣɑ nyá kolontunɑɑ nyɑmɑ
nɑ ń məŋnɑ-wɛɣɛ nyá tɛɛ.
7 Hɑı, Ɩsɔ, nyá kumte wɛ tɑm tɔɔ ké.
Tɑmpɑnɑ kɛ n təŋəɣı nɑ ń tɔkənɑ nyá kɑwulɑɣɑ.
8 N sɔɔlɑ siɣisuɣu ké nɑ ń kisi ısɑɣɑtʋ.
Pə tɔɔ ké nyá Ɩsɔ ləsɑ-ŋ nyá tɑɑpɑlɑɑ tɑɑ,
nɑ pá pəlı-ŋ kɔtɑɣɑ nim.
9 Nɑ tulɑɑlʋnɑɑ wɑɑnı wɑɑnı sɔɔsʋŋ kɛ nyá wontu tɔɔ.
Nɑ lɑŋhʋlʋmlɛ yonkpɑɑmɑ kʋləɣı,
nyá kutuluŋ wei pɑ lɑpɑ cɑŋəm nɑ tuuŋ kelɑ tɔ ı tɑɑ.
10 Awulɑɑ pɛɛlɑɑ wɛ kɑwulɑɣɑ təyɑɣɑ tɑɑ ɑlɑɑ tɑɑ.
Wulɑʋ ɑlʋnyəŋ səŋɑ nyá ntɔɣɔŋ tɔɔ
nɑ í tʋwɑ wʋlɑnɑɑ kʋpɑmɑ.

11 Mɑ pɛɛlɔ ke ŋkpɑŋŋ kɛ teu
nɑ ń kɛɛsı ısɛ nɑ mɑ tɔɔ.
Sɔɔ nyá yəlɑɑ nɑ nyá cɑɑ təyɑɣɑ pə tɔɔ.
12 Wulɑʋ ləsɑɣɑ í sʋʋ-ŋ nyá teu tɔɔ.
Ɩnəɣəlɛ nyá sɔsɔ, luŋı-ı ɑtɛ.
13 Tiii ıcɑtɛ nyáma mpɑ pɑ wɛnɑ liɣitee
nɑ pá kəlı lɛlɑɑ tɔ,
pɑɑ pɛɛkı sı ń hʋlı-wɛɣɛ pɛɛlɛɛ,
ılɛnɑ pá hɑ-ŋ kʋcɔɔŋ.

14 Wulɑʋ pɛɛlɔ tewɑɣɑ təkpɑpɑ ké kɑwulɑɣɑ təyɑɣɑ tɑɑ.
Wontu nti pɑ lʋʋnɑ wʋlɑ tɔɣɔ ı suuwɑ.
15 Pɑ sɔpɑ-təɣı ŋmɑləm pɑɣɑlɛ ké.
Ntəɣı ı suuki nɑ pɛɛlɑɑ sıı-ı nɑ pá ponɑ wulɑʋ kiŋ.
16 Nɑ pá sʋʋkənɑ-ı nɑ kɑwilitɑsı kɛ wulɑʋ təyɑɣɑ.

17 Hɑı, wulɑʋ, kʋyɑkʋ nɑkʋlı nyá piyɑ
í kpɑɣɑ nyá cɔsɔnɑɑ kɑwulɑɣɑ kumte,
nɑ ń lɑ-wɛɣɛ ɑntulinyɑ tənɑ ɑwulumpiyɑ.
18 Amɑ máá tɔɔsəɣı nyá həte kɛ pɑɑ wɑɑtʋ wei ké.
Ɩlɛnɑ yəlɑɑ tənɑ sɑŋı-ŋ tɑm tɔɔ.

46

Pə tənɑ pə tʋ Ɩsɔ wɛ tá wɑɑlı

1 Kolee yontu nti pɑ yookinɑ nɔɣɔ kʋyʋllɑɣɑ nɑ tə́ wɛ

yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa təɣɔlɔ.

2 Ɩsɔ kɛlɛ tá təcɔɔsəlɛ na tá nyʋɣʋ tətʋlɛ.
Ɩnəɣəlɛ waasʋɣʋ ŋku kɪɪ laŋəɣɪ laŋwakəllɛ waatʋ tɔ.
3-4 Pə tɔɔ ké paa tɛtʋ ká sele
na pɔɔŋ yɔɔləɣɪ na í tiiki lʋm tɛɛ
yaa lʋm hola kaləɣɪ kɔkɔtɛ na á wasəɣɪ
na á kʋləɣɪ na á ciɣitiɣi pɔɔŋ, tɪɪ nyaŋ.

5 Pɔɣɔ nakəlɪ ka wɛnna na ka lʋm hɛɛsəɣɪ
Ɩsɔ ɪcatɛ nyáma laŋlɛ.
Ɩsɔtaa Ɩsɔ Sɔsɔ təcaɣalɛ naŋŋ nyəntɛ ntɛ́.
6 Ɩsɔ wɛ tə taa ɪlɛ pʋlʋpʋ ɪɪ ciɣitiɣi-tɛ.
Ɩ ka waasɪ-tɛɣɛ na pácɔ ilim lɪɪ.
7 Ye Ɩsɔ kula ɪ nɔɣɔ tɔɔ piitimnaa tɛɛ sʋʋkɪ kɛ́,
na kawulasɪ náá seliɣi,
na sɔɣɔntʋ náá píí tɛtʋ na tə́ yɔɔləɣɪ na tə́ tiiki.
8 Atɛ na ɪsɔtaa pə tʋ Tacaa wɛ tá waalɪ kɛ́.
Yakɔpʋ Ɩsɔ kɛlɛ tá kʋkentuɣu.

9 Ɩ kɔɔ na í ná sɔɣɔntʋ təma wena
Tacaa lapa tɛtʋ tɔɔ tɔ.
10 Ɩnɪ ɪ kʋɣʋna yooŋ nyʋɣʋ kɛ hatoo antulinya tənasɪ tɔɔ,
na í pɛləɣɪ pə tɔɔŋ na pə ŋmantaasɪ,
na í wɔ kpaləŋ kɛ kɔkɔ.

11 Ɩsɔ sɪ: Yəlaa í hɛɛsɪ yoou na pá cɛkəna sɪ ma kɛ́ Ɩsɔ.
Má ŋmakələna tɛtʋ na tə piitimnaa.
12 Atɛ na ɪsɔtaa tʋ wɛ tá waalɪ kɛ́.
Yakɔpʋ Ɩsɔ kɛlɛ tá kʋkentuɣu.

47

Ɩ wiliti Tacaa wulaʋ sɔsɔ

1 Kolee yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa təɣɔlɔ.

2 Yəlaa mɛ má təna í wilitiɣi,
na í makɪ niŋ taa kɛ́ tá Ɩsɔ.
3 Mpi tɔ, pə təna pə tɛɛ sʋʋkəna
Tacaa Ɩsɔtaa Ɩsɔ Sɔsɔ kɛ́.
Ɩnəɣəlɛ tɛtʋ təna wulaʋ sɔsɔ.
4 Ɩnɪ ɪ tʋɣʋna tá niŋ taa kɛ́ yəlaa,
na í tʋ tá nɔɔhɛɛ tɛɛ kɛ́ piitimnaa.
5 Yakɔpʋ nyáma taɣa ɪ sɔɔlaa
na í ləsɪ tá tɛtʋ na tá laŋa hɛɛwa.
6 Kawilitasɪ na tutuɣu wula kɛ
Ɩsɔ Tacaa kpana ɪ kumte tɔɔ.
7 Ɩ yoo Tacaa kɛ yontu.
Ɩnəɣəlɛ tá wulaʋ, í samɪ-ɪ.
8 Ɩsɔ kɛlɛ tɛtʋ təna wulaʋ.
Ɩ samɪ-ɪ na yontu kʋpantʋ taa kʋpantʋ.
9 Ɩsɔ caɣa ɪ kumte naŋŋ nyəntɛ tɔɔ kɛ́

na í təkı piitimnaa təɔ ké kawulaɣa.
10 Piitimnaa awulumpiya səəsa Apəlaham Isɔ yəlaa təɔ.
Mpi tɔ, ını ı tənna atɛ awulaa na pəsəlaa təna
na í təkı pa təna pa təɔ ké kawulaɣa.

48

Wulav səsə ıcatɛ

1 Kolee yontu ntə.

2 Tacaa ké səsə ké,
ı mʊna samtʊ təna kɛ ı ıcatɛ taa ké
ı pʊɣʊ naŋŋ nyəŋkʊ təɔ.
3 Siyɔŋ pʊɣʊ ŋkʊ kʊ tewaɣa
na kʊ hɛɛsəɣı tɛtʊ təna yəlaa laŋa.
Kʊ wɛnna ilim ntɔɣɔŋ təɔ ké,
kʊ taa ké wulav səsə ıcatɛ wɛɛ.
4 Tacaa wɛ tə taa ké na í kentiɣi tə təɔ
na pá kəlı tə koluŋa toŋ nyəŋka.

5 Awulaa kotaa na pá kʊlı Siyɔŋ təɔ.
6 Pa nawa ıcatɛ ılɛna sɔɣɔntʊ
anaam kpa-wɛ na pá tʊ casəlɛ.
7 Ḿpʊɣʊ sɔɣɔntʊ tuta-wɛ na pá niki tənɛ ınəɣı
seluɣu ısıı lʊlʊɣʊ wʊsası tutuɣu alʊ tɔ.
8 Yaa ısıı ilim təlıılɛ heelim
yɔkʊɣʊ kpııləŋ səsɔɔŋ tɔ.

9 Nti tıı nııwa kʊnıı tɔ,
tə na-tı na tá ısəpəle
kɛ Tacaa pə təna pə tʊ Isɔ ıcatɛ taa.

10 Haı, Tacaa tə hʊʊ nyá kʊpantʊ təm
kɛ nyá təsɛɛlɛ taa.
11 Isɔ nyá samtʊ nııkı tɛtʊ tənası taa ké.
Siɣisuɣu kɛ n təŋəɣı na ń hʊləɣəna nyá toŋ.
12 Pa yɔɔləɣı Siyɔŋ pulaɣa taa ké,
na Yuta acalɛɛ náá wɛ aŋmaala taa ké
nyá tampana hʊʊlɛ təɔ.

13 I tɔ na í cɔɔ Siyɔŋ ıcatɛ taa
na í kala ı tətaŋlɛ kutuluŋ.
14 I paasəna tə koloosi na sı toŋ
na í ká kɛɛsı mə piya sı:
15 Isɔ kɛlɛ tá Isɔ ké tam təɔ.
Ini í ká tiikiɣina-tʊɣʊ halənа tá səm.

49

Yʊlʊ səkı niŋ kakpası ké

1 Kolee yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa tɔɣəlɔ.

2 Antulinya taa yəlaa mɛ,
mə təna í ke ŋkpaŋŋ.

3 Sɔsaa, na səkpema,
na liɣitee nyáma,
na kʋnyɔntʋnaa mɛ,
4 ləmaɣasɛɛ tɔm kɛ ma yɔɣɔtəɣɪ,
na ma taa kʋmaɣasətʋ wɛna hʋwɛɛ kɛ sɔsɔm ké.
5 Ma welisiɣi teu kɛ ɪtuule taa ké,
na má tɛləsəɣɪ-tɛ na cəmʋɣʋ.

6 Pepe tɔɔ ké maa tasa nyam kɛ wahala waatʋ
kɛ saa wei ma kolontunaa ká ta-m
na pá tʋɣʋ-m wahala tɔ.
7 Pa liɣitee tuutuuma kɛ pa tʋ naani
na pá hɔŋ pa tɪ na pa wɛnaʋ katatəlaɣa.

8 Ama pa taa nɔɣəlʋ fɛɪna toŋ sɪ
í ya lsɔ cəlɔɣɔ ɪ tɔɣɔntəlɛ weesuɣu
yaa ɪ maɣamaɣa ɪ nyəŋkʋ.
9 Yʋlʋ ləsaɣa kəla liɣitee,
paa pə lá ɪsəna nɔɣəlʋ kaa pəsɪ ka yapʋ.
10 Pa hʋʋkɪ sɪ paa fiti pəlaaʋ pa kaa sɪ?
11 Tampana tɔɔ, paa n ké nyəntʋ yaa kʋmɛlɛŋ,
n ká sɪ ké, na ń yelina lɛlaa kɛ nyá wɛnaʋ.
12 Paa pa hawa pa tɛtʋ kɛ pa həla
pəlaaʋ tike ká tɛna na kʋ pəsɪ
pa təcaɣalɛ tam tɔɔ nyəntɛ.
13 Yʋlʋ sɔsɔɔntʋ kaa sɔɔsɪ ɪ weesuɣu kɛ taɣaləŋ.
l wɛ tənaɣa kɛ teitei ké ɪsɪɪ kpəntɛ.
14 Yəlaa mpɛ pa təɣɪ pa tʋɣɪ naani
na pá nyənəɣɪ pa kʋyɔɣɔtʋtʋ tike kɛ tampana nyəntʋ.
15 llɛ mpi pa kɔŋ tɛɛsənaʋ təɣɔlɔ.
Pɪɪ keeti-wɛɣɛ ɪsɪɪ heeŋ
na pá sʋsɪ atɛtəlɛ taa
na səm pəsɪ pa tiikilu.
Na pə siɣisina-wɛɣɛ pəlaaʋ təpəŋpəŋ na pa teu sɪ.
Atɛtəlɛ taa kɛlɛ pa təcaɣalɛ.

16 Ama lsɔ ká ya-m atɛtəlɛ taa təna,
na í ləsɪ-m.

17 Paa yʋlʋ wɛnaʋ tɔŋna hukuɣu na í sʋʋkɪ toŋ
nyá laŋlɛ ɪ taa pɛlɪ.
18 l kaa kpɛnna pə taa pʋlʋɣʋ ɪ səm wule
na í pona atɛtəlɛ taa.
19 Pəyele ɪ yaakaɣa ɪ təɣɪ
leleŋ nɪɪlʋ ké na í wɛna ɪ ɪsɛ.
Na í saŋ ɪ tɪ sɪ pə tɔŋ teu.
20 Paa na mpʋ, pə wɛɛ ké sɪ,
í polo timpi ɪ caanaa wɛɛ
na paa naakɪ nyaaləm tɔ.
21 Yʋlʋ pəsəɣɪ na í wɛɛna sɔsɔɔntʋ,
ye ɪ fɛɪna ləmaɣasɛɛ ɪ wɛɛkɪ tənaɣa kɛ
teitei ké ɪsɪɪ kpəntɛ.

50

Ɩsɔ kɔŋ sɪ ɪ hʋvkɪ ɪ hʋvlɛ

1 Asafɪ yontu.

Ɩsɔ Toma tɔna tʋ Tacaa yaakɪ tɛtʋ tɔnaɣa
pɔ kpaɣaʋ ilim tɔlɪʋlɛ na pɔ tɔtʋlɛ tɔ.
2 Siyɔŋ ɪcatɛ nte tɔ tewa tɔkpataa tɔ
tɔ taa ké Ɩsɔ teeki kɔkɔ.

3 Ta Ɩsɔ kɔŋ ké,
ɪlɛ pɔ taɣa tɔpamm.

Kɔkɔ wɛ ɪ nɔɣɔ tɔɔ ké na ká niisiɣi pɔ tɔna.
Heelim ɪsaɣam cɔɔna-ɪ ké.
4 Ɩsɔ hʋʋkɔna ɪ yɔlaa na
í yaa ɪsɔtɔnʋɣʋ na tɛtʋ kɛ aseeta.
5 Ɩsɔ sɪ: Ɩ koti ma nyáma mpa
ma na-wɛ tɔ pɛɛla nɔɣɔ sɪ
paa nɪɪna-m na pá lá pɔ kɔtaɣa tɔ.
6 Ɩsɔtɔnʋɣʋ í yɔɣɔtɪ sɪ Tacaa má ma siɣisaa ké.
Mpi tɔ, maɣalɛ hʋʋnlʋ.

7 Ɩsɔ sɪ: Ma yɔlaa Ɩsɛɣɛlɪ nyáma í ke ŋkpaŋŋ
na ma kaləna-mɛ, ma ké mə Ɩsɔ ké.
8 Maa kaləna-mɛɣɛ,
ɪlɛ pɔ taɣa ma kɔtasɪ tɔɔ,
í tá tɪɪ hɛɛsɪ-m sɔlɛɣɛ lapʋ,
9 ma kaa mʋ, maa caa mə latɔcɛnaa
yaa má kpeeŋ tɛɛ pɔŋtʋlʋŋ kpaʋ.
10 Mpi tɔ, má tɔnna hɔtʋ tɛɛ wontu tɔna
na pulasɪ taa nyɔntʋ tɔnaɣa iyisi iyisi.
11 Na pɔ sumasɪ tɔna,
atɛ wontunaa tɔna ké ma nyɔm ké.
12 Paa nyɔɣɔsɪ wɛ-m, maa pɔɔsɔɣɪ.
Mpi tɔ, antulinya na ɪ nyɔm tɔna má tɔnna.
13 Wulee ma tɔɣɔ latɔcɛnaa nantʋ
na má nyɔɔ pɔŋtʋlʋŋ calɔm na?
14 Pɔ taɣa tɔɣɔnaɣa kʋhaʋ kɛ ma caakɪ.
Ama sɛɛtʋ kɛ ma pɔɔsɔɣɪ.
Ɩ tɔŋɔɣɪ na í lakɪ ɪsɔna
í ka sɪɪwa ɪsɔtaa Ɩsɔ Sɔsɔ maɣa nɔɔsɪ tɔ.
15 Na ye í wɛ laŋwakɔllɛ taa í yaa-m na má waasɪ-mɛ
na í tʋ-m teeli.

16 Maa pɔɔsɪ asaɣaa sɪ:
Ɩ kaləɣɪ ma kiiŋ na má na-mɛ tá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ tɔm
wɛ mə nɔɔsɪ taa sɪ pɔ waasɪ-mɛɣɛ we?
17 Ɩlɛna má sɛɣɛsəɣɪ-mɛ na ɪɪ nɪɪkɪ
na Ɩ lɔɔkɪ ma tɔm.
18 Ɩ tɔnəɣɪ ŋmɪɪlaa tɔɔ ké,
na í sɔɔsəɣɪ wasaŋkaləna tɔɔ.
19 Ɩsaɣatʋ kɛ mə nɔɔsɪ yɔɣɔtəɣɪ

na ɪ nyaŋna kaloolaɣa.
20 Na í caki mə təɣəntəlɛnaa acaɣa,
na í kpɛŋəɣəna mə maɣamaɣa mə newaa.
21 Mpi í lapa təɣəlɛ,
na í hʊʊkɪ sɪ má su na?
Yaa í maɣasəɣɪ mə taa sɪ,
maa təŋ mə ɪkpatɛ.
Maa kʊlɪ mə təɔ ké
na má kuli mə acaalətʊ təna təɔ na í ná.

22 Mə təna mpa mɛ í səɔkɪ ma təɔ tə í ke ŋkpaŋŋ.
Pə taa kɔɔ na má cəlɪ-mɛ na nəɣəlʊ kaa waasɪ-mɛ.

23 Ma sɛɛtʊ ntɛ́ wei ɪ kʊsəɣɪ
ma nyʊɣʊ kɛ teu tɔ.
Na wei ɪ nɪɪkəna-m tɔ,
pʊntʊ kɛ ma waasəɣɪ.

51

Sələmʊɣʊ sɪ pə́ hɪɪsɪ ɪsaɣatʊ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa təɣəlɔ.
2 Tə taa ké Tafiiti kɛɛsəɣɪ waatʊ wei ɪ na Ulii alʊ Pasepa pa lapa
Wasaŋkalətʊ, na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ
Nataŋ polo na í kaləna-ɪ tɔ pə tɔm.
Yontu ntəɣəlɛ sɪ:

3 Haɪ, Isɔ, nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ kɛ nyá kʊpantʊ təɔ.
Hɪɪsɪ ma kawalaɣa kɛ nyá suulu səsə təɔ.
4 Nyaalɪ ma ɪsaɣatʊ təkpatakpata,
hɪɪsɪ ma təpəntəlɛ na má wɛɛ tənaŋŋ.

5 Mpi tɔ, ma nyəma ma kawalaɣa təɔ,
ma naakɪ ma təpəntəlɛ kɛ tam.
6 Nyá tike kɛ ma pəntənaa,
mpi tɔ, ma lapa mpi pə fɛɪ-ŋ teu tɔ.
N wɛna tampana kɛ timpi n hʊʊkəna-m təɣɔ,
n ta wakəlɪ tiili.
7 Ma ké́ kawalaɣa tʊ kɛ hatoo kʊyaŋku
ma too haɣa-m təɣɔ.
Isaɣatʊ taa ké́ ɪ lʊla-m.
8 Ama n caa ké́ sɪ tampana í wɛɛ ma lotu taa.
Tʊ ləmaɣasɛɛ kɛ hatoo ma taa.

9 Hɪɪsɪ ma ɪsaɣatʊ na má wɛɛ tənaŋŋ.
Nyaalɪ-m na má kəlɪ kponkpo mʊlʊm kɛ hʊlʊmʊɣʊ.
10 Kɛɛsɪ-m laŋhʊlʊmlɛ sɔsɔɔlɛ təm,
ɪlɛna ma wei ma laŋlɛ ka wakəlaa tətɔɣɔtɔɣɔ tə
tə́ hʊləmɪ təloiloi.
11 Kɛɛsɪ nyá ɪsɛ, taa nyənɪ ma ɪsaɣatʊ,
hɪɪsɪ ma təwakəllɛnaa.

12 Haɪ, Isɔ tʊ ma taa ké́ ləmaɣasəlɛ naŋŋ nyəntɛ.

Laɣasɪ-m kʋfalʋ na má nɪɪkəna-ŋ na lotu kʋlʋmtʋ.
13 Taa lə-m na má hatələna-ŋ,
yaa ń ləsɪ nyá Feesuɣu Naŋŋtʋ kɛ ma taa.
14 Mələna-m ma nyʋɣʋ yapʋ laŋhʋlʋmlɛ,
tʋ ma taa kɛ́ nɪɪnaʋ ləmaɣasəlɛ.

15 Ilɛna má hʋlɪ pəntəlaa kɛ nyá mpaaŋ
na pá təŋəɣɪ na pá taɣanɪ kɛɛsʋɣʋ na nyá təɔ.
16 Haɪ, ma nyʋɣʋ yatʋ lsɔ, ləsɪ-m səm*fa* taa,
na má kpaaləna laŋhʋlʋmlɛ kɛ nyá waasʋɣʋ təm. [a]
17 Tacaa kuli ma nɔɣɔ na má sa-ŋ.

18 Ye nyá luɣu ka wɛ kətasɪ maa lapa-ŋ.
Paa nsi kəkə lusa sɪ təna tə sɪ maɣamaɣa,
n ta səəlɪ.
19 Haɪ, lsɔ kətaɣa ŋka ka wɛ-ŋ teu na ń caakɪ təɣəlɛ sɪ
yʋlʋ laŋlɛ na ɪ laakalɪ í wakələna ɪ ɪsaɣatʋ.

20 La nyá kʋpantʋ kɛ Siyɔŋ nyáma
kɛ nyá pɛɛlɛɛ təɔ.
Na ń ŋma Yosalɛm koloosi.
21 Waatʋ ɪnəɣɪ n ká səəlɪ kətasɪ nsi
n sɪɪwa sɪ pá la-ŋ tɔ, na nsi kəkə lusa sɪ təna tɔ.
Ilɛna pá la-ŋ kətasɪ kɛ latəcɛnaa
kɛ nyá kətaɣa təlatɛ təɔ.

52

Yʋlʋ wei ɪ tʋ naani ké ɪ wɛnaʋ tɔ
1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ
yontunaa taa təɣəlɔ.
2 Tə taa kɛ́ pa kɛɛsəɣɪ ɪsəna
Ltɔm tʋ Towɛkɪ taɣasa
Sayuli sɪ Tafiiti pola Apimelɛkɪ tɛ.
Yontu ntəɣəlɛ sɪ:

3 Toŋ tʋ nyá, n yɔɔləɣəna nyá ɪsaɣatʋ kɛ mpʋ suwe?
N ta nyɪ taa sɪ lsɔ kʋpantʋ wɛ tam təɔ?
4 Nyá nsəmlɛ na ləŋ ɪsɪɪ hʋnʋɣʋ,
na ń tʋsəɣəna lɛlaa.
5 N səəla ɪsaɣatʋ na pá kəlɪ kʋpantʋ,
na ń caakɪ pɔpɔtʋ na pá kəlɪ tampana.
6 Na nyá laŋlɛ hɛɛna təm təna nti tə wakələɣɪ təɣɔ.
Tə təna tə kɛ́ kʋkɛkɛɛtʋ kɛ́.

7 Pə təɔ kɛ́ lsɔ ká wakəlɪ-ŋ tam təɔ.
l ká ləsɪ-ŋ nyá tɛ na í tɛɛna,
na í kpɛsɪ-ŋ weesuɣu nyáma tɛ na í təɣɔnɪ-ŋ.
8 Siɣisilaa ká na-ɪ na sɔɣɔntʋ kpa-wɛ.
Paa woŋɪ-ɪ na pá təŋ sɪ:
9 Ye yʋlʋ kisa lsɔ kɛ kpʋlʋɣʋ tʋɣʋ
na í ha ɪ təɣɪ liɣitee nna ɪ wakəla lɛlaa na ɪ hiki tɔ,

[a] **51:16** ləsɪ-m səm: Lɛlaa hʋʋkɪ sɪ ntanyɪ yontu tʋ caa sɪ lsɔ í cɛpɪ-ɪ yʋlʋkʋlɛ nte ɪnɪ ɪ lapa tɔ tə taa.

ɪsəna ɪ tɛŋna təɣəlɛ.

10 Ama ma wɛ Ɩsɔ təyaɣa taa kɛ́ ɪsɪɪ
tʊɣʊ hɛtʊ nyəŋkʊ.
Ɩ kʊpantʊ taa kɛ́ má ha ma təɣɪ tam tɔɔ.

11 Ma saŋɪ-ŋ tam tɔɔ kɛ́ pə təna mpi n lapa tə pə tɔɔ,
na má kpaaləɣɪ nyá yəlaa ɪsɛntaa sɪ,
n kɛ́ kʊpaŋ.

53

Yəlaa kʊpama na pa Ɩsɔ kɛ antulinya ɪsaɣav taa (Yontu 14)

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Kʊmɛlɛməŋ maɣasəɣəna ɪ taa sɪ Ɩsɔ fɛɪ.
Yəlaa mpɛ acaaləʦʊ kɛ pa lakɪ,
kʊpantʊ latʊ fɛɪ.
3 Hatoo ɪsɔtaa kɛ́ Tacaa nyənəɣəna atɛ yəlaa
sɪ ɪ naakɪ sɪ ləmaɣasɛɛ tʊ nɔɣəlʊ ɪ pɛɛkəɣɪ-ɪ?
4 Pa təna pa yela ɪ mpaav kɛ́ na pá wakəlɪ.
Kʊpantʊ latʊ fɛɪ pa taa paa kʊlʊm.

5 Ɩsaɣalataa mpɛ pa kaa nɪɪ.
Pa pəsa ma yəlaa ɪsɪɪ təɣɔnaɣa na pá tɔkɪ paa sɛɛkɪ-m.

6 Tənaɣa paa selina səɣɔntʊ páco səɣɔntʊ fɛɪ.
Ɩsɔ ká kʊ mpa pa kʊləɣɪ ɪ tɔɔ tɔ na í lɔ.
Paa təɣɔ fɛɛlɛ, mpi tɔ, Ɩsɔ lɔ-wɛ.

7 Haɪ, ma kooliɣi kɛ́ sɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyáma waasʊɣʊ
í lɪɪna Ɩsɔ pʊɣʊ taa kɛ́ waatʊ wei
Tacaa ká məŋna ɪ yəlaa mpa paa kuuwa tɔ.
Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyáma Ɩsɛɣɛlɪ nyáma ká
ŋmaaləna laŋhʊlʊmlɛ səsɔəlɛ.

54

Kʊnyəntəɣəlʊ yaakɪ sɪ pá waasɪ-ɪ

1 Tafiiti yontu nti pa yookina saŋkʊ
na tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ takəlaɣa taa təɣəlɔ.
2 Tə taa kɛ́ pa kɛɛsəɣɪ ɪsəna Sifɪ nyáma pola
Sayuli kiŋ na pá taɣasɪ-ɪ sɪ
Tafiiti ŋmɛla pa tɛtʊ taa tɔ.
Yontu ntəɣəlɛ sɪ:

3 Haɪ, Ɩsɔ, ya-m nyá hətɛ tɔɔ,
na ń hʊlɪ ma tampana na nyá toŋ.
4 Haɪ, Ɩsɔ nɪɪ ma kʊyɔɣɔtʊtʊ.
Ke ŋkpaŋŋ na ń nɪɪ ma kʊsələmʊtʊ.

5 Mpi tɔ, kpaɪ nyáma kʊla ma tɔɔ,

na pá sɔɔlɪ ma weesuɣu ləsʊɣʊ na mʊsʊŋ
pa paa fɛɪna-ŋ.
6 Ama nyaa waasəna-m,
nyaɣalɛ Tacaa, na ń paasəɣəna-m.

7 Ɩsaɣatʊ í məlɪ ma kolontunaa nyɔɔŋ taa
na ń təkɪ pa nɔɔsɪ kɛ nyá tampana tɔɔ.
8 Maa la-ŋ kətaɣa na lotu kʊlʊmtʊ
na má sa nyá hətɛ.
Mpi tɔ, Tacaa n ké kʊpaŋ ké.
9 N fita-m nəɣəsɛɛ təna taa ké,
na má nyənəɣɪ ma kolontunaa kpisuɣu.

55

Wei ɪ waalɪ pa lɪwa tɔ ɪ sələmʊɣʊ

1 Tafiiti yontu nti pa yookina saŋkʊ na tá wɛ
yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haɪ, Ɩsɔ ke ŋkpaŋŋ na ń nɪɪ ma kʊsələmʊtʊ.
Taa kisi ma wiinaʊ kɛ nɪɪʊ.
3 Nɪɪ ma təm na ń cɔ-m,
nəɣəsɛɛ pɪɪna-m na má cɔɔkɪ yem na má huɣutiɣi lotu.
4 Mpi tɔ, ma kolontunaa nyaasəɣɪ-m ké,
na asaɣaa náá ŋmakələɣɪ-m na pá mələɣəna
ma nyʊɣʊ taa ké wahala na pá wɛ ma waalɪ na páánáá.
5 Ma laŋlɛ wakəla sɔsɔm ké,
na səm sɔɣɔntʊ pɪɪ-m.
6 Sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ kpa-m ké,
na má seliɣi.

7 Ma nyɪɪlaɣa ɪsɪɪ ye maa wɛna keŋ ɪsɪɪ alukuku,
maa kʊla hʊntʊ na má hɛɛsɪ.
8 Maa sewa na má polo pooluŋ
na má caɣa timpi nɔɣɔlʊ fɛɪ tɔ.
9 Maa sewa lɔŋ kɛ kacuculaɣa
na heelim sɔsɔɔm na má cɔɔsɪ.
10 Tacaa, líɣítí ma kolontunaa, pá taa nɪɪna təma.

Mpi tɔ, mʊsʊŋ na ɪyoosile tike kɛ ma naakɪ ɪcatɛ taa.
11 Yoou cɔɔkəna tə koloosi kɛ ilim na ahoo.
Kʊpəntəŋ na acilaɣatʊ suna tə taa.
12 Yʊlʊkʊlɛ wɛ tə taa ké.
Pəyele ŋmɪɪləm na tʊsʊɣʊ náá laŋəɣɪ.

13 Ye pɪɪ ké kolontu tʊʊkəna-m pə taa la-m pʊlʊ.
Yaa ye ma pata ka kʊlaɣana ma tɔɔ maa ŋmɛla-ɪ.
14 Ama ma na wei tə kaawa na ma tʊɣʊna-ɪ tɔɣɔ,
ɪ ké ma taapalʊ na ma ceu ké.
15 Ma na-ɪ tɪɪ wɛ təma na leleŋ ké,
na tá na samaa tə puki Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa.

16 Səm í tuti ma kolontunaa,
na pá tii atɛtəlɛ taa na pa ɪsɛ.

Mpi tɔ, ɪsaɣatʊ sunɑ pɑ taɑ.

17 Ɩsɔ kɛ́ mɑɑ wiinɑ,
nɑ ɪnɪ ɪ ká wɑɑsənɑ-m.
18 Tɑnaŋ nɑ ilim taɑ nɑ taanaɣa kɛ mɑ wiiki
nɑ í nɪɪkɪ mɑ nɔɣɔ.
19 Ɩnɪ ɪ ká yɑnɑ-m nɑ í yele nɑ má hɛɛsɪ.
Mpi tɔ, mpɑ pɑ kʊləɣɪ mɑ tɔɔ tɔ pɑ wɛ pɑɣalɛ kɛ́.
20 Ɩsɔ wei ɪnɪ ɪ kɛ́ wulɑʊ kɛ too tɑm tɔɔ tɔ,
í nɪɪ nɑ í pɑsɑ-wɛ.

Yəlɑɑ mpɛ́ pɑɑ lɑɣɑsəɣɪ,
pə́cɔ pɑɑ nyɑŋnɑ Ɩsɔ.
21 Ɩ tʊ ɪ taapɑlɑɑ mpɑ í nɑ-wɛ pɑ wɛ leleŋ tɔɣɔ niŋ.
Nɑ í wɑkəlɪ nɔɣɔ ŋkɑ ɪ kɑ pɛɛlɑɑ tɔ.
22 Ɩ nɔɣɔ nɑ leleŋ kɛ́ ɪsɪɪ tɪɪŋ nɑ ɪ taɑ nɑ kɔkɔ,
nɑ ɪ faɑcinɑɑ tewɑ, ɪlɛnɑ ɪ taɑ nɑ sɑpəlɑsɪ.

23 Pɛtɪ nyá nəɣəsɛɛ tənɑɣɑ Tɑcɑɑ niŋ taɑ, nɑ í paɑsəna-ŋ.
Ɩɪ yeki sɪ siɣisulu í cɛŋlɪ.

24 Amɑ Ɩsɔ n ká yele nɑ yəlɑɑ mpɛ
pɑ tii pəlɑɑʊ tɑpʊɣʊ tɛɛ.
Yʊlʊkʊlɑɑ nɑ ŋmɪɪlɑɑ ná kɑɑ hɑɣɑ
pɑ pɪɪsɪ hɛkʊ nɑ pə́cɔ pá sɪ.
Amɑ nyɑɣɑ mɑ pɛtɑ mɑ tɪ.

56

Kʊnyɔntəɣəlʊ pɛtɑ ɪ təɣɪ Ɩsɔ

1 Tɑfiiti yontu nti tə wɛ yonyoolɑɑ
nyʊɣʊ tʊ yontunɑɑ taɑ təɣəlɔ.
Yontu ntəɣɪ pɑ yookinɑ ɑlukuku wei ɪ wɛ
pooluŋ tɪɪŋ səsɔɔŋ tɔɔ tɔ ɪ luɣu.
Tə taɑ kɛ́ Tɑfiiti kɛɛsəɣɪ ɪsənɑ Filiisi nyə́mɑ
səŋsɑ-ɪ Kɑtɪ tɔ pə tɔm.
Yontu ntəɣəlɛ sɪ:

2 Hɑɪ, Ɩsɔ nyənɪ mɑ pətɔɔtəlɛ, pɑ huluɣu-m kɛ́.
Kʊyɛɛŋ tənɑ pɑ yookinɑ-m kɛ́, nɑ pá cɑɑləɣɪ-m.
3 Kʊyɛɛŋ tənɑɣɑ mɑ kolontunɑɑ wɛ mɑ wɑɑlɪ.
Pɑ wɛ pɑɣalɛ kɛ́, nɑ pá yookinɑ-m.
4 Ye kʊyɑkʊ ŋku sɔɣɔntʊ í kpɑ-m,
nyɑɣɑ mɑ tʊɣɪ nɑɑni.

5 Mɑ saŋ Ɩsɔ kɛ́ ɪ tɔm kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔɔ,
nɑ mɑ tʊ-ɪ nɑɑni nɑ sɔɣɔntʊ fɛɪ.
Pepeɣe yʊlʊ pəsəɣɪ nɑ í lɑ-m?

6 Pɑɑ kʊyɑkʊ ŋkuɣu pɑ tʊɣʊ-m kʊnyɔŋ,
nɑ pá hʊʊkɪ mɑ tɔɔ kɛ́ ɪsɑɣɑtʊ.
7 Pɑ lɑpɑ nɔɣɔ kʊlʊmɑɣɑ sɪ pɑ cɛŋəɣɪ-m nɑ pá nɑɑsəɣɪ-m
nɑ pá huliɣi mɑ ɪkpɑtɛ kɛ pɑɑ timpi mɑ puki tɔ.
Mpi tɔ, pɑ cɑɑ mɑ weesuɣu ləsʊɣʊ tɔ.

8 Pa kaa pəsı pa fitina ısaɣatu nti pa lakı tə.
Haı, Isə, pɛtı yəlaa mpɛɣɛ atɛ na páánáá.
9 N tɛma ma təkpaalətu mpaau kɛ cɛkənau
suu ma ısəlum kɛ nyá tənuɣu huluɣu taa.
Nmaa pə təm kɛ nyá takəlaɣa taa.
10 Ye ma mapa kapuka na nyá təə,
ma kolontunaa ná mələɣəna pa waalı kɛ́,
ma nyəma sı Isə nyá, n wɛ ma təə.
11 Ma saŋ Isə kɛ́ ı təm kuyɔɣɔtutu təə.
Ma sama Tacaa kɛ ı təm təə.
12 Inəɣı ma lakı naani, maa nyaŋna pulu.
Pepeɣe yəlaa pəsəɣı na pá la-m?

13 Haı, Isə pə wɛɛ sı má la ısıı ma sıuu nɔɣɔ tə,
ılɛ nyana təmlɛ kətaɣa kɛ maa la-ŋ.
14 Mpi tə, n waasa-m səm taa kɛ́,
sı ma tə nyá ısɛntaa kɛ weesuɣu nyáma nyaaləm taa.

57

Tafiiti səlaməɣı ısətaa Isə səsə
(Kukalətu 8-12: Yontu 108:2-6)

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyuɣu tu
yontunaa taa na pá yaakı-tı sı:
Taa ku təɣələ.
Tə taa kɛ́ Tafiiti kɛɛsəɣı ısəna ı sewa Sayuli na í
ŋmɛlı kukpamuɣu puuɣu taa tə pə təm.
Yontu ntəɣəlɛ sı:

2 Haı, Isə nyənı ma pətɔətəlɛ yoo,
nyənı ma pətɔətəlɛ.
Mpi tə, nyá kiŋ kɛ ma pɛɛkəɣı ma təcɔɔsəlɛ.
Maa ŋmɛlı təna, na n kenti ma təə,
halənа wahalanaa panɛ pá tɛ.
3 Isətaa Isə Səsə kɛ ma yaakı.
Ini ı lapəna-m pə təna.
4 I ká waası-m na hatoo ısətaa,
na í liɣiti wei ı tu ma waalı tə,
na í la-m ı kupantu.

5 Mpa pa hɛku ma wɛɛ tə
pa təkı yəlaa kɛ́ ısıı təɣəlası.
Pa kela sɛŋtaa kɛ́ ısıı ŋmantaası na nyəmá,
na pa nsəmlɛ na ləŋ ısıı laɣatɛ.

6 Haı Isə, nyá səsɔəntu í kəlı ısətənuɣu kɛ kulɔɣu,
na nyá teu na tɛtu təna təə.

7 Paa hula puuɣu kɛ ma mpaau taa kɛ́,
na ku lumsu-m.
Ilɛna pá nyı-m katəka.
Ama kulumaa mpɛ pa hotina ka taa.

8 Haı Isə, ma nyɔɔ toŋ,

maa sa-ŋ na má pʊɣʊlɪ-ŋ.
9 Ma ləsaɣa, fe,
ma cəmʊɣʊ na ma saŋkʊ í fe,
maa fe na páchɔ pá nyaalɪ.

10 Tacaa maa sa-ŋ yəlaa taa,
na má pʊɣʊlɪ-ŋ piitimnaa taa.
11 Mpi tɔ, nyá kʊpantʊ səsəəntʊ tapa ɪsɔtɔnʊɣʊ ké,
na nyá teu náá tɛɛ ɪsɔŋmʊntʊ tɔɔ.

12 Haɪ Ɪsɔ, kpaasɪ nyá təɣɪ ɪsɔtɔnʊɣʊ tɔɔ,
na nyá teeli na tɛtʊ tənа taa.

58

Ɪsɔ wɛ tɛtʊ tɔɔ na í hʊvkəna

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa na pá yaakɪ-tɪ sɪ:
Taa kʊ təɣəlɔ.

2 Yəlaa mɛ sum taa ké í ká hʊlənа tampana na?
Ḿpʊɣʊ í təŋəɣɪ siɣisuɣu na í hʊvkəna?
3 Təfaa kɛ í lakəna ɪsaɣatʊ kɛ tɛtʊ tɔɔ,
na í lakɪ mʊsʊŋ.

4 Hatoo asaɣaa hɔɔʊ tɛɛ ké pa wakəlaa,
na pɔpɔtʊnaa náá leki na páchɔ
pa lɪɪkɪ pa toonaa lotu taa.
5 Pa wɛ sɔtʊ ké ɪsɪɪ tʊmaa,
yaa ɪsɪɪ paasəlɛ ntam wei ɪ təkəɣɪ ŋkpaŋŋ tɔ.
6 Ɪsɪɪ paasəlɛ nte tɪɪ nɪɪkɪ tʊʊ yontu tɔ,
paa tʊwaa taa aka.

7 Haɪ, Ɪsɔ holi pa kela kɛ pa nɔɔsɪ taa,
Tacaa yɔkɪ təɣəlasɪ tamasɪ.
8 Pá mʊkɪ yem ɪsɪɪ lʊm kpeŋuɣu tɔ.
Ye pa tɔ nɔɣəlʊɣʊ nyəmá, á pəsɪ kpɛtɛ.
9 Pá sɪ na pá yɔəlɪ yem ɪsɪɪ atantaalʊ.
Na pá wɛɛ ɪsɪɪ pə hɔləsʊɣʊ pəyaɣa,
na ká tá keesi ilim tɔ.
10 Pa sɔwá tɪɪŋ kaa la hətʊ,
na páchɔ Ɪsɔ kpɛsɪ-ɪ ɪsɪɪ kacuculaɣa,
paa a wʊlaa yaa á na a lʊm, pə ta kʊ pʊlʊ.

11 Yʊlʊpaŋ laŋlɛ ká hʊlʊmɪ
waatʊ wei Ɪsɔ ká lɛɛtɪ asaɣaa tɔ
ɪnɪ ɪ ká tɔ pa calam taa.
12 Waatʊ ɪnəɣɪ yəlaa təna ká tɔ sɪ:
Yəlaa kʊpama wɛna pa kasəyaɣa,
Ɪsɔ wɛ atɛ na í hʊvkəna.

59

Ɪsɔ waasɪ-m mpa paa caakɪ-m tɔ pa niŋ taa

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa na pá yaakɪ-tɪ sɪ:
Taa kʊ təɣəlɔ.
Tə taa ké Tafiiti kɛɛsəɣɪ ɪsəna Sayuli tilaa sɪ
pá feŋ ɪ təyaɣa na pá kʊ-ɪ tɔ.
Yontu ntəɣəlɛ sɪ:

2 Ma Ɪsɔ waasɪ-m ma kolontunaa niŋ taa,
kenti ma tɔɔ ké mpa paa caa-m tɔ pa tɔɔ.
3 Waasɪ-m mpa pa pɛɛkəɣəna-m ɪsaɣatʊ tɔ pa niŋ taa,
ya-m yʊlʊkʊlaa mpɛ pa nɔɣɔ taa.

4 Asaɣaa mpɛɣɛlɛ na pá cɛŋəɣɪ-m,
yʊlʊkʊlaa mpɛ pa caa pa tii ma tɔɔ ké.
Tacaa anɪ ma ta la ɪsaɣatʊ natəlɪ,
pəyele ma ta sɛkɪ ma kʊlapəlɛ.
5 Paa na ma ta la pʊlʊ tɔ,
pa kpakəɣɪ sewa na pá taɣanəɣɪ pa tɪ.

Haɪ, Ɪsɔ fe na ń kɔɔ ma kiŋ na ń ná.
6 Tacaa atɛ na ɪsɔtaa pə tʊ,
Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ nyá,
kʊlɪ na ń waasɪ-m mpa pa ta nyɪ-ŋ tɔ pa niŋ taa,
kisina waalɪ lɪlaa mpɛɣɛ nyá kʊpantʊ.

7 Paa taanaɣa ŋkaɣa pa kɔŋ
ɪsɪɪ hasɪ tintiɣile.
Pa casəɣɪ kapusi na pá cɔɔkəna ɪcatɛ.
8 Ɪsaɣatʊ suna pa nɔɔsɪ taa təpam,
na pa kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ ɪsɪɪ laɣalɛɛ.
Pa tɔŋ sɪ awe ká nɪɪna pa tɔm?

9 Ama Tacaa nyá woŋiɣi-wɛɣɛ,
na ń paakəna mpa pa ta nyɪ-ŋ tɔ pa təna.
10 Paa pa toŋ ká wɛɛ ɪsɪɪ cənɛ na lé,
Ɪsɔ nyaɣalɛ ma kentulu.
11 Ma Ɪsɔ kʊpaŋ n ká kɔɔ ma cəlɔ,
na ń hʊlɪ-m ma kolontunaa na pə́ wakəla-wɛ.

12 Taa kʊ-wɛɣɛ ləŋ,
na pə́ kɔɔ na ma yəlaa sɔɔ nyá toŋ tɔɔ.
Ama ciɣiti-wɛ na toŋ ɪlɛna ń pɛtɪ-wɛ.
Tacaa, nyaɣalɛ tá kʊkentuɣu.
13 Pá kula pa nɔɣɔ tɔɔ te, pa wakələna-ŋ ké.
Pa maɣamaɣa pa kalampaanɪ katɔka í kpa-wɛ.
Mpi tɔ, kʊtʊɣʊ na kaloolaɣa tike kɛ pa lakɪ.
14 Kpiisi-wɛ na páánə́ na pá taa tasa-wɛɣɛ nav.
Ɪlɛ antulinya təna ká nyɪ sɪ
Ɪsɔ Sɔsɔ wɛ Ɪsɛɣɛlɪ taa.

15 Paa taanaɣa ŋkaɣa pa kɔŋ ɪsɪɪ hasɪ tintiɣile.
Pa casəɣɪ kapusi na pá cɔɔkəna ɪcatɛ.

16 Na pá pɛɛkəɣı paa timpiɣi təɣənaɣa.
Pıı takı-wɛɣɛ teu ılɛna pá sʊʊ məla.

17 Maa sa nyá toŋ ké,
na ma kpaalı nyá kʊpantʊ kɛ tanaŋ tɛɛ.
Mpi tɔ, n kɛ-m təcɔɔsəlɛ toŋ nyəntɛ ké
na ma kentulu kɛ laŋwakəllɛ waatʊ.

18 Maa sa ma kentulu nyaɣa.
Haı, Isɔ nyaɣalɛ ma təcɔɔsəlɛ,
ma Isɔ nyá kʊpantʊ wɛ sɔɣəntʊ.

60

Isɔ nukı ı yəlaa mpa pə kəlaa tɔ pa wula
(Kʊkalətʊ 7-14: Yontu 108:7-14)

1 Tafiiti yontu nti ı yoona
saŋkʊ sı ı sɛɣɛsəɣəna tɔɣɔlɔ.
2 Tə taa ké Tafiiti kɛɛsəɣı ısəna ı yoona
Silii nyáma mpa paa wɛ Mesopotami
na Sopa pə tɛtʊ taa tɔ.
Pa məlaɣa kpente ılɛna Sowapı náá kʊ Itɔm tɛtʊ
yoolaa kɛ iyisi naanʊwa na naalɛɣɛ (12.000) tɔm tɛtɛkəlɛ taa.
Yontu ntəɣəlɛ sı:

3 Haı, Isɔ, nyá lɔna-tʊ na tá yá yem yem.
Hɛɛsı nyá páána na ń məŋna-tʊ.
4 N ciɣita tɛtʊ na tá yá pɔɣɔlɛɛ,
nyala-yɛ, tɔfɔ tə tɔŋna seluɣu ké.
5 N maɣasa nyá yəlaa tá na toŋ,
na ń caalı-tʊ na tá nyɔɔ sʊlʊm kʊkʊkʊm.
6 N hʊla nyá kʊpama kɛ yaasi wei pá nawa,
ılɛ pa se kolontu nyəmá kʊtətəna tɔ.
7 Haı, cɔ-tʊ na ń kɔɔ tá waasʊɣʊ,
ılɛna ń yá nyá kʊsɔɔllaa tá, na nyá toŋ.

8 Isɔ yɔɣɔta ı təsɛɛlɛ naŋŋ nyəntɛ taa sı:
Maa tɔɣɔna akaıtʊ.
Maa tala Sikɛm ıcatɛ,
na má faɣa Sukɔtı tɛtɛkəlɛ kɛ hɔɣɔləŋ.
9 Má tənna Kalaatı na Manasee.
Ifəlayim kɛlɛ ma yoou kahuka.
Yuta kɛlɛ ma kawulaɣa kpátʊɣʊ.
10 Mowapʊ kɛlɛ tiyaɣa ŋka ka taa ma sɔɔ lʊm tɔ.
Maa ləsı Itɔm tɔɔ ké aseeta
na pá hʊlı sı má tənna-ı.
Maa yaɣa yoou kakiisası kɛ Filiisi nyáma tɔɔ.

11 Awe ká pona-m Itɔm na í cɛlɛ-m
pa koluŋa ıcatɛ?
12 Ye pə taɣa Isɔ nyá, awe?
Pəyele nyá lɔ-tʊ, n fɛı tá yoolaa waalı.
13 Kɔɔ ń səna-tʊɣʊ tá kolontu tɔm taa.

Mpi tɔ, yəlaa waasʊɣʊ ké heelim kɛ yem ké.
14 Ye ɩsɔ n wɛ tá waalɩ tə lakɩ akanaa ké.
Nyaa naŋtəna tá kolontunaa.

61

Ma sɔɔla nyá təyaɣa taa caɣalɛ kɛ tam tɔɔ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa na pá yooki-tɩ na saŋkʊ təɣəlɔ.

2 Haɩ, ɩsɔ nɩɩ ma wula,
na ń ké ŋkpaŋŋ na ma kʊsələmʊtʊ.
3 Ye pə kɔma na má kpisi,
paa ma wɛ tɛtʊ tənaɣa,
ɩsɩɩ ma yaa-ŋ sɩ ń waasɩ-m.
Pona-m təcɔɔsəlɛ nte ma kaa pəsɩ na má tala tɔ.

4 Mpi tɔ, nyaɣalɛ ma kentulu,
na ma koluŋa ɩcatɛ kɛ kolontu kiŋ.
5 Nyá tɛɣɛ ma caa caɣau kɛ tam tɔɔ,
na má cɔɔsɩ nyá tɛɛ.

6 Mpi tɔ, haɩ, ɩsɔ nyá nɩɩkəna ma koolee
na ń haakɩ-m mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ pa kpancoou.
7 Kpaasɩ wulaʊ weesuɣu na ɩsɔ,
na í pɩɩsɩ taɣalɩ na pə́ polo lʊlʊŋ loosi loosi.
8 Ɩ wɛɛ kawulaɣa kumte tɔɔ ké tam tɔɔ,
na nyá kʊpantʊ waasəɣɩ-ɩ.

9 Ilɛ maa pʊɣʊlɩ nyá hətɛ kɛ tam.
Na má lá ɩsɩɩ maa sɩʊ nɔɣɔ tɔɣɔ paa kʊyakʊ ŋku.

62

Maa wɛɛ ɩsɔ kəŋkəŋ taa təpamm

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa ɩsɩɩ Yetutuŋ kɛɛsʊɣʊ təɣəlɔ.

2 Ɩsɔ ké ma pɛta ma tɩ.
Ɩnɩ ɩ kiŋ kɛ ma nyʊɣʊ yapʊ lɩɩkəna.
3 Ɩnəɣəlɛ ma kʊkpamʊɣʊ na má tʊɣʊ-ɩ kpʊlʊɣʊ
ma nyʊɣʊ yapʊ ntɛ́, na ma koluŋa ɩcatɛ.
Pʊlʊpʊ ɩɩ cɛŋləɣɩ-m ɩ kiŋ.

4 Pəlee ké mə təna í ká yele kpɛntʊɣʊ
na í huliɣi yʊlʊ sɩ í kʊɣʊ-ɩ?
Ɩsɩɩ koluŋa wɛɛlʊɣʊ tɔ,
yaa kalaa wei ɩ seliɣi tɔ?
5 Ɩ kpɛnta nɔɣɔ sɩ í tusɩ-ɩ ɩ təcaɣalɛ sɔsɔɔlɛ taa.
Pəpətʊ wɛ-mɛɣɛ teu ké,
mə nɔɔsɩ kɛ í kooliɣina kʊpantʊ
na mə lotu taa na mpusi.
6 Ɩsɔ kiŋ tike kɛ maa pɛɛkɩ hɛɛsʊɣʊ.
Mpi tɔ, ɩnɩ ɩ yekina na má tɛɛləɣɩ.

7 Ɩnəɣəlɛ ma kʋkpamʋɣʋ na má tʋɣı-ı kpʋlʋɣʋ.
Ma nyʋɣʋ yapʋ ntɛ́,
na ma kolunja ıcatɛ.
Pʋlʋpʋ ıı cɛŋləɣı-m ı kiŋ.
8 Ɩsɔ yakəna ma nyʋɣʋ na í tʋɣʋ-m teeli.
Ɩnı ı kentiɣina ma tɔɔ na toŋ,
Ɩsɔ kɛlɛ ma kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ.
9 Haı, yəlaa mɛ, í pɛtı-ı mə təɣı paa waatʋ wei,
na í tʋlı-ı mə lotu,
Ɩsɔ kɛlɛ tá kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ.

10 Tampana tɔɔ,
yəlaa tɔm cɛkənaʋ wɛ katɛ kɛ́,
pa wɛ kɛ́ ısıı ılɛɛməŋ.
Pa təna pa fɛı yuŋ kɛ sanəya tɔɔ.
11 Ɩ taa ha mə təɣı mʋsʋŋ taa,
ı taa tɛɛlı wɛnaʋ mpi pa lɛɛkəna toma tɔ.
Paa wɛnaʋ hukiɣi, ı taa cɛla-wəɣı mə tı.

12 Ɩsɔ yɔɣɔtaa na í lɛlı na má nıı sı,
ınəɣəlɛ toma tʋ.
13 Tacaa nyá tike ntɛ́ kʋpaŋ
na ń fɛləɣı paa wei ısıı ı lapa tɔ.

63

Ɩsɔ kʋpantʋ kəla weesuɣu kɛ teu

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔ.
Tə taa kɛ́ Tafiiti kɛɛsa ı caɣalɛ tɔm kɛ Yuta wulaʋ tɛtʋ taa.

2 Haı, Ɩsɔ, nyaɣalɛ ma Ɩsɔ,
ma pɛɛkəɣı-ŋ kɛ́,
ma ləsaɣa nyıuləɣı-ŋ kɛ́,
na má tɛŋ taası kɛ nyá tɔɔ kɛ́ wʋlaɣa
tɛtʋ nti tə taa lʋm fɛı tɔ.
3 Nyá təyaɣa taa kɛ́ ma nyəna-ŋ teu
na má ná nyá toŋ na nyá teeli.
4 Mpi tɔ, nyá kʋpantʋ kəla weesuɣu kɛ teu.
Maa kpaalı nyá samtʋ.
5 Nyaɣa maa sɛɛ ma weesuɣu təna,
na má sələməɣəna nyá hətɛ.
6 Maa haɣa kɛ́ ısıı ma tɔɣɔ nim tɔɣɔnaɣa kʋpaŋka.
Ɩlɛna má yoo-ŋ yontu na laŋhʋlʋmlɛ.

7 Ye ma həntaa, ma tɔɔsəɣı nyá tɔm kɛ́,
na ma maɣasəɣı-təɣı ma taa kɛ́ ahoo təna.
8 Nyaɣalɛ ma waasʋlʋ, ma laŋlɛ hɛɛna
nyá keŋ ısotom taa caɣalɛ.
9 Ma tamsəna-ŋ kɛ́ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ,
nyá toŋ waasəɣəna-m.

10 Mpa pa lʋkı ma weesuɣu ləsʋɣʋ tɔ,

pá wakəlı-wɛɣɛ lɔŋ na pá sʊsı-wɛɣɛ tɛtʊ lumaŋ taa.
11 Pá kʊ-wɛɣɛ ısaɣakʊɣʊ na pá waasi taalɛ hasi.

12 Ilɛna wulaʊ náá yɔɔləɣəna Isɔ.
Wei ı ka tuuna Isɔ hətɛ tɔ pʊntʊ ká samı-ı kɛ́.
Mpi tɔ, pıı təkı pɔpɔtʊnaa nɔɔsı.

64

Isɔ kəla nsəma asaɣɛɛ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haı, Isɔ nıı ma nɔɣɔ kɛ waatʊ wei ma mələɣı tɔ.
Kenti-m kolontu wei ı nyaasəɣı-m tɔ.
3 Fiti-m ısaɣatʊ nti asaɣaa taɣana ma tɔɔ tɔ,
na ń hatələna-m nti yəlaa wakəllaa maɣasəɣı ma tɔɔ tɔ.

4 Pa nɔɔsı na lɔŋ kɛ́ ısıı laɣatɛ nte pa salaa tɔ,
na pa təm ısaɣatʊ wıkı ısıı nyəmá.
5 Yəlaa kʊpama kɛ pa tɔɔkı pa nyəmá kɛ mukaɣa.
Paa heeliɣi-wɛ na páco pá tɔ-wɛ,
páco sɔɣɔntʊ fɛı-wɛ.
6 Pa kaasəɣı pa təɣı pa ısaɣatʊ təmlɛ taa kɛ́,
na pá maɣasəɣı ısəna paa nyı pa katɔsı tɔ,
na pá təŋ sı nɔɣɔlʊ kaa na-sı.
7 Isaɣatʊ kɛ pa maɣasəɣı.
Na pá təŋ sı tá sɔɔlʊ pııwa.
Tə tʊwa mpi tıı la tɔ pə pəlɛ.
Yʊlʊ lotu wɛ lumaŋ kɛ́.

8 Ilɛna Isɔ náá tɔ-wɛɣɛ nyəmá,
na í yaɣa-wɛɣɛ kpakpaa.
9 Pa kʊyɔɣɔtʊtʊ huna-wɛ,
pa təna mpa pa naakı-wɛ tɔ
pa kpɛɛtəɣı nyɔɔŋ.
10 Sɔɣɔntʊ kpa yəlaa təna
na pá kpaaləɣı mpi Isɔ lakı tɔ,
na pá cɛkəɣəna ı kʊlapəlɛ hʊwɛɛ.
11 Siɣisilu í yɔɔlənа Tacaa na í tʊɣı-ı kpʊlʊɣʊ.
Pa təna mpa pa təŋəɣı tampana tɔ pá sa pa tı.

65

Isɔ mʊnaa sı pá samı-ı

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haı, Isɔ, tıı sa-ŋ Siyɔŋ taa kɛ́ na naani,
na tá lá ısıı tə sıuʊ tá nɔɔsı tɔ.
3 Nyá nıkəna sələməŋ.
Nyá cɔlɔɣɔ yəlaa təna ká kɔɔ.
4 Tá kawalaɣa tɛɛ-tʊɣʊ toŋ kɛ́.
Ama nyaa hıısəna-kɛ.

5 Leleŋ nɩɩlʊ ntɛ́ wei n ləsaa na ń yaa
sɩ í caɣa nyá təyaɣa taa kɛ́ nyá ɩsɛntaa tɔ.
Tɩɩ tɔɣɔ nyá təyaɣa naŋŋ nyəŋka taa kʊpantʊ na tə́ haɣa.
6 Tá nyʊɣʊ yátʊ Ɩsɔ nyá kʊpantʊ tɔɔ kɛ́
n nɩɩkɩ tá kʊsələmʊtʊ,
na ń lakɩ-tʊɣʊ kɔkɔlɔ nyəmnaa.
Nyaɣa tɛtʊ na lʊm pə tənasɩ yəlaa tɛɛləɣɩ.

7 Ɩsɔ nyá sɩɩna pɔɔŋ na nyá toŋ,
na ń suu nyá təɣɩ toma.
8 Na ń hɛɛsəɣɩ teŋku na ɩ hola pa kɔkɔtɛ,
na yəlaa nyəntɛ tɔtɔ.
9 Antulinya tənasɩ tɔɔ nyə́ma ná
nyá kɔkɔlɔ nyəm na pá nəɣəsəɣɩ,
na laŋhʊlʊmlɛ náá kʊɣɩ ilim
tətʊlɛ na pə təlɩlɛ nyə́ma.

10 N paasəna tɛtʊ na ń yele na tɛʊ nɩɩ-təɣɩ sɔsɔm,
na ń kaa-təɣɩ kʊpantʊ na lʊm su Ɩsɔ lɔɔŋ.
Na ń yele na tɛtʊ wɛɛ mʊsʊŋ
kɛ teu na tɔɣɔnaɣa náá lakɩ.
11 N yɔɣɔləɣɩ lʊm kɛ awasa na ń yɔkəɣɩ tampaɣa,
n yeki na tɛʊ nɩɩ na pə́ hʊʊ,
na ń kooli kʊpantʊ kɛ pə məhoo.
12 N kʊsəɣɩ pənaɣa nyʊɣʊ na nyá kʊpantʊ,
na kʊpantʊ kpeŋ nyá mpaaʊ taa.
13 Tɛʊ nɩɩwa wʊlaɣa tɛtʊ,
na pulasɩ laŋa náá hʊlʊmɩ.
14 Kaləkəŋ waasa tətɔɣɔlɛ,
na kʊtɔɣɔʊ náá nyala tɛtɛka taa.
Laŋhʊlʊmlɛ kakiisasɩ na yontu nɩɩkɩ.

66

Waasʊlʊ Ɩsɔ samtʊ

1 Yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

Atɛ yəlaa mɛ́,
mə́ təna í wiliti Ɩsɔ na laŋhʊlʊmlɛ.
2 Ɩ́ yoo ɩ hətɛ samtʊ yontu,
na í tʊ-ɩ teeli na mə́ samtʊ.
3 Ɩ́ heeli Ɩsɔ sɩ:
Nyá təma kɛ sɔsɔɔna.
Kolontunaa naakɩ nyá toŋ sɔsɔɔŋ,
ɩlɛna pá yeki kalampaanɩ.
4 Tɛtʊ yəlaa təna hənta nyá nɔɔhɛɛ tɛɛ kɛ́,
na pá yooki laŋhʊlʊmlɛ yontu na pá saŋ nyá hətɛ.

5 Ɩ́ kɔɔ na í ná Ɩsɔ təma,
ɩ lakasɩ kɛ sɔsɔɔnsɩ kɛ́.
Yəlaa taɣa ɩ lakɩ-sɩ.
6 Ɩsɔ yelaa na teŋku lʊm nyɔɔ,
na pə́ yele tɛtʊ puɣulaɣa na yəlaa tɔ nɔɔhɛɛ.

Tənaɣa tá laŋa hɛɛna-ɪ.
7 Ɪsɔ toma kɛ ɪ ŋmakələna tam tɔɔ.
Na í feŋiɣi piitimnaa na ɪ ɪsɛ
sɪ tɔɔ kʋllaa í taa tasa ɪ tɔɔ ké kʋlʋɣʋ.

8 Yəlaa mé í sa tá Ɪsɔ,
í samɪ-ɪ na má nɔɔsɪ nɪɪ.
9 Ɪsɔ haana-tʋɣʋ weesuɣu,
na í kentiɣi tá tɔɔ sɪ pə́ taa co-tʋ.

10 Haɪ, Ɪsɔ, nyá maɣasəna-tʋ na ń taɣanɪ-tʋ,
ɪsɪɪ pa wɔkʋɣʋ liɣitee nyəɣəlʋɣʋ sɪ kʋ té tɔ.
11 Ɪsɔ n yelaa na wahala maɣana-tʋ,
na ń yele na laŋwakəllɛ kəlɪ-tʋ.
12 Ɪsɔ yelaa na yəlaa tɔɣɔ tá tɔɔ,
tə tɔma kɔkɔ na lʋm pə taa.
Ɪlɛna Ɪsɔ ń ləsɪ-tʋ na ń tana-tʋɣʋ təpantɛ taa.

13 Maa sʋʋna nyá təyaɣa kɛ kɔtasɪ
nsi kɔkɔ lusa sɪ təna tɔ,
na má lá nɔɔsɪ nsi maa sɪɪ-ŋ tɔ.
14 Nsi maa kula nɔɣɔ kɛ ma wahala waatʋ na má sɪɪ tɔ.
15 Maa la-ŋ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa
ka təna tɔɣɔ heeŋ nim nyəŋ,
na ɪwaaŋ,
na latəcɛnaa na pəŋtʋlʋŋ.

16 Mə təna mpa mɛ í nyaŋna Tacaa tɔ,
í kɔɔ na má kɛɛsɪ-mɛɣɛ mpi Ɪsɔ lapa-m tɔ.
17 Ma mapa kapuka na Ɪsɔ tɔɔ na ma nɔɣɔ,
na má samɪ-ɪ na ma nsəmlɛ.
18 Ye ma taa ka wɛ ɪsaɣatʋ
Ɪsɔ taa nɪɪna-m.
19 Ama Ɪsɔ nɪɪwa ma nɔɣɔ
na í ké ŋkpaŋŋ na í nɪɪ ma wiinaʋ.
20 Ɪsɔ kɛlɛ sɔsɔ,
ɪ ta lɔ ma sələmʋɣʋ,
pəyele ɪ ta pɛ-m kʋpantʋ.

67

Yəlaa təna í sa Ɪsɔ

1 Yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ
yontunaa taa na pá yookina saŋkʋ tɔɣəlɔ.

2 Haɪ, Ɪsɔ nyənɪ tá pətɔɔtəlɛ na ń kooli-tʋɣʋ kʋpantʋ,
nyá ɪsɛntaa teu í ná tá tɔɔ.
3 Ɪlɛna pá nyɪ nyá mpaaŋ kɛ tɛtʋ taa,
na pá hʋlɪ nyá nyʋɣʋ yapʋ tɔm kɛ piitimnaa təna.
4 Haɪ, Ɪsɔ, yəlaa í sa-ŋ,
pa təna pá tʋ-ŋ teeli.
5 Piitimnaa laŋa í hʋlʋmɪ na pá ŋmaalɪ.
Mpi tɔ, siɣisuɣu kɛ n təŋəɣɪ na ń hʋʋkəna yəlaa,
na ń tiikiɣi piitimnaa kɛ tɛtʋ taa.

6 Haı, Ɩsɔ, yəlaa í sa-ŋ,
pa təna pá tʊ-ŋ teeli.

7 Tɛtʊ lʊla tə kʊlʊlʊm.
Ta Ɩsɔ kooliɣi-tʊɣʊ kʊpantʊ ké.
8 Ɩsɔ kooliɣi-tʊɣʊ kʊpantʊ,
na antulinya tənasɪ təna yəlaa nyaŋna-ŋ.

68

Ɩsɔ akaɪtʊ yontu

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Ɩsɔ kʊlɪ na nyá kolontunaa ya yem.
Mpa paa caakɪ-ŋ tɔ, pá se nyá ɪsɛntaa.
3 Yele na asaɣaa mpɛ pá saalɪ yem kɛ
Ɩsɔ ɪsɛntaa, ɪsɪɪ nyɔɔsɪ salʊɣʊ tɔ,
yaa ɪsɪɪ keetu hookuɣu kɔkɔ taa tɔ.
4 Ɩlɛna siɣisilaa laŋa náá hʊlʊmɪ na pá ŋmaalɪ.

5 Ɩ yoo Ɩsɔ ké yontu na í sa ɪ hətɛ,
í hɛɛ-ɪ mpaaʊ, ɪnɪ ɪ faɣana tɛtɛka taa na í kɔŋ.
Ɩ hətɛ ntɛ́ Tacaa, í yɔɔlɪ ɪ ɪsɛntaa.
6 Ɩnəɣəlɛ suluwaa caa, na leelaa paasənlʊ.
Ḿpʊɣʊ Ɩsɔ wɛ ɪ təcaɣalɛ naŋŋ nyəntɛ taa təna.
7 Ɩ haakɪ kataɣəlasɪ kɛ tɛɛsɪ,
na í yeki na salәkatʊnaa hɛɛsəɣɪ.
Asaɣaa tike kɛ ɪ yeki wʊlaɣa taa.

8 Haı, Ɩsɔ, waatʊ wei n lɪɪ nyá yəlaa nɔɣɔ tɔɔ tɔ,
waatʊ wei n tɛɛ pa lɔlɔ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ,
9 tɛtʊ selaa ké, na ɪsɔtɔnʊɣʊ pəsɪ lʊm.
Sinayi pʊɣʊ sela Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ nyá, nyá ɪsɛntaa.
10 Haı, Ɩsɔ, n yelaa na tɛʊ kʊpaŋkʊ nɪɪ,
na ń məŋna nyá kpancoou ŋku kɪɪ tɛma tɔ.
11 Haı, Ɩsɔ, nyá yəlaa lapa pa təcaɣalɛ kɛ tɛtʊ taa.
Lonte ntɛɣɛ n taɣana wahala nyáma kɛ nyá kʊpantʊ tɔɔ.

12 Tɔmʊɣʊ kɛ Tacaa yɔɣɔtaa.
Tɔm kʊpantʊ kɔntaa ná ké kpekəle sɔsɔɔlɛ.
13 Kolontunaa awulaa kpekəle tʊ casəlɛ.
Ɩlɛna alaa mpa pa wɛ təyaɣa tɔ pá tala wontu kukukuutu.
14 Ɩ ká həntɪ mə cacakəŋ tɛɛ na í hɛɛsəɣɪ,
na liɣitee waasa alukuku keŋ tɔɔ,
na wʊla kʊpaŋ waasa ɪ hʊntʊ tɔɔ*fa*? [a]
15 Waatʊ wei Toma təna tʊ yasa awulaa kɛ tɛtʊ taa tɔ,
tɛtʊ hʊlʊmaa kɛ ɪsɪɪ kponkpontu.

16 Haı, Pasaŋ pʊɣʊ ké Ɩsɔ nyəŋkʊ ké,

[a] **68:14** Looŋa kanɛ ka nɪʊ wɛ katɛ. Ɩlɛ lɛlaa hʊʊkɪ sɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyáma ɪlɛ, alukuku kɛlɛ Ɩsɛɣɛlɪ na wʊla na liɣitee nna a tee kɔkɔ kɛ mpʊ tɔ, a hʊləɣɪ pa akaɪtʊ. Wɛnaʊ ŋku yoolaa kuuki təyoole taa tɔ.

na kʊ hɛla tɔm paɣalɛ.
17 Pepe tɔɔ kɛ́ pʊɣʊ kʊhɛlʊɣʊ lakɪ ɪsɛsɛɛmlɛ,
kɛ ŋku lsɔ ləsaa sɪ ɪ ka caɣa tam tɔɔ tɔ?
Tənaɣa Tacaa ká caɣa halәna tənaɣa.

18 lsɔ wɛna yoou kɛɛkɛnaa kɛ iyisi iyisi kɛ́,
Tacaa wɛ pa hɛkʊ, na Sinayi náá wɛ lsɔ təsɛɛlɛ taa.
19 N kpɛŋna yәlaa mpa pa kpawa tɔ na ń̀ kpaana,
yәlaa kɛ pa lapa-ŋ kʊcɔɔʊ*fa*.
Tɔɔ kʊllaa maɣamaɣa ká caɣa nyá kiŋ. [a]

20 Tacaa kɛlɛ sɔsɔ kɛ paa kʊyakʊ ŋku,
ɪnɪ ɪ paasәɣәnana tʊ na í waasәɣɪ-tʊɣʊ
saa wei pa ŋmakәlәɣɪ-tʊ tɔ.
21 lsɔ kɛ́ wei ɪ waasәɣɪ-tʊ tɔɣɔ.
Tacaa lsɔ ɪnɪ ɪ wɛnna toma sɪ í fiti-tʊɣʊ sәm taa.
22 Ama Tacaa ká yɔkɪ ɪ kolontunaa nyɔɔŋ,
ɪ ká yɔkɪ mpa pa wɛ ɪsaɣatʊ taa tɔ pa nyʊmpɔɣɔlasɪ.

23 Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: Maa ləsɪ
ma kolontunaa kɛ Pasaŋ pʊɣʊ taa na má kɔna.
Maa ləsɪ-wɛɣɛ teŋku lʊm tɛɛ na má kɔna.
24 Na ń̀ fɛlɪ pa calәm taa kɛ́ nɔɔhɛɛ,
na nyá hasɪ tɔɣɔ-wɛ.
25 Haɪ, ma lsɔ, ma wulaʊ,
pa naWa nyá caŋa kɛ nyá təyaɣa taa.
26 Yonyoolaa ntɛ́ nɔɣɔ tɔɔ,
pa waalәɣɪ wontu mataa,
hɛkʊ taa kɛ́ alʊpiya mpa pa makɪ akilimisi tɔ.
27 l sa lsɔ kɛ́ tәkotilenaa taa.
lsɛɣɛlɪ lʊlʊŋ nyáma mɛ í sa Tacaa.
28 Mә tənʊɣʊ Pɛncamɛɛ kpekәle ntɛ́ mә nɔɣɔ tʊ,
na pá kaasɪ Yuta na Sapulәŋ na Nɛfәtali pә awulumpiya.
29 Mә lsɔ caa kɛ́ sɪ í wɛɛ toŋ.
Haɪ, lsɔ, sɔɔsɪ toŋ kɛ mpi n lapa-tʊ tɔ.
30 Nyá təsɛɛlɛ taa kɛ́ n wɛɛ,
na ń̀ tɔkɪ kawulaɣa kɛ Yosalɛm tɔɔ.
Awulaa ká kɔna-ŋ kʊcɔɔŋ.
31 Nyaasɪ Icipiti wei ɪ kɛ́ sәsәncaasɪ tɛɛ wontuɣu tɔ.
l wɛ kɛ́ ɪsɪɪ latәcɛnaa kaləkʊ na í ŋmakәlәɣɪ yәlaa.
l pasa ɪ tɪ na í haakɪ-ŋ liɣitee nyәɣәtʊ.

32 Sɔsaa ká lɪɪna Icipiti na pá kɔɔ.
ltiyopii nyáma ná kɔŋ na pá tɛkәɣɪ lsɔ kɛ́ niŋ.
33 Atɛ kawulasɪ mɛ í yoo lsɔ kɛ́ yontu.
l sa Tacaa.
34 l yoo yontu kɛ wei ɪ wɛ ɪsɔŋmʊntʊ
tam tɔɔ nyәntʊ tɔɔ na í kɔŋ tɔ.
l yɔɣɔtәɣәna ntɛ́ na toŋ.
35 l nyɪ Tacaa toŋ.
l sɔsɔɔntʊ wɛ lsɛɣɛlɪ tɔɔ kɛ́,

[a] **68:19** kʊcɔɔʊ: Lɛlaa ná hʊʊkɪ sɪ pә hʊWɛɛ ntɛ́ sɪ pa ha lsɔ kɛ́ kʊcɔɔŋ. Looŋa kanɛ ka hʊWɛɛ wɛ katɛ.

na ɪ toŋ wɛ ɪsɔtaa.

36 Haɪ, Ɪsɔ, pa nyaŋna-ŋ nyá təyaɣa taa ké.
Ɪsɛɣelɪ nyáma Ɪsɔ haakɪ ɪ yəlaa kɛ toŋ na pəsʊɣʊ.
Ɪsɔ kɛlɛ teeli tʊ.

69

Səəlʊɣʊ ŋku ma səəlәna Ɪsɔ təsɛɛlɛ tɔ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa na pa yookina cəmʊɣʊ*fa* tɔɣɔlɔ. [a]

2 Haɪ, Ɪsɔ, waasɪ-m,
lʊm sɪɪna ma luɣu tɛɛ ké.
3 Pə tisa-m katantamaɣa taa ké, pɪɪ səŋəɣɪ.
Ma hota lʊm lumaŋ taa ké na pə hola tɛɛkəna-m.
4 Ma kiisaa na ma luɣu tɛɛ wʊlɪ, na má ká.
Ma teka ma Ɪsɔ na ma ɪsɛ caŋ a pɔɣɔlʊŋ taa.
5 Mpa pa taa kpaana-m mʊsʊŋ tɔ pa kəla
ma nyʊɣʊ taa nyɔɔsɪ kɛ paɣalɛ.
Mpa pa caa sɪ má la yem tɔ pa ké toŋtʊnaa ké,
ma kolontunaa mpɛ pa fɛɪna tampana.
Mpi ma ta kpaɣa tɔ mpəɣɪ pə wɛɛ sɪ má məŋna.

6 Haɪ, Ɪsɔ, n nyəmá ma kʊmɛlɛntʊ,
na ma kʊlapəlɛ ɪsaɣalɛ fɛɪ-ŋ ŋmɛsaɣa.

7 Ma tɔm í taa kpa mpa pa tʊ-ŋ naani tɔɣɔ fɛɛlɛ.
Haɪ, Ɪsɛɣelɪ nyáma Ɪsɔ Tacaa,
ma tɔm í taa liɣiti mpa pa pɛɛkəɣɪ-ŋ tɔ.
8 Mpi tɔ, nyá tɔɔ ké pa tʊʊkɪ-m,
na fɛɛlɛ wɛ ma ɪsɛntaa.
9 Ma pəsa ɪsɪɪ mʊʊlʊ kɛ ma newaa,
yaa kpaɪtʊ kɛ ma təyaɣa nyáma.
10 Mpi tɔ, ma ɪsəlɛ sɛɛna nyá təyaɣa
təmlɛ ké ɪsɪɪ yem na kpɛtɛ.
Na nyá kʊtʊɣʊ pəsɪ ma nyəŋkʊ.
11 Ma ɪsəlʊm lukiɣi yem ké na má hɔkəɣɪ nɔɣɔ,
paa na mpʊ kʊtʊɣʊ kɛ pə kɔŋna-m.
12 Paa ma suu ləyaɣa wontu,
ma pəsa wei pa tuliɣi ntompee tɔɣɔ.
13 Ma tɔm kɛ pa yɔɣɔtəɣɪ kʊyɛɛŋ taa,
na sʊlʊnyɔɔlaa náá yooki-təɣɪ yontu.

14 Haɪ, Tacaa, nyaɣa ma tekiɣi ma sələmʊɣʊ taa,
hʊlʊ-m suulu na ń mʊ.
Cɔ-m nyá kʊpantʊ tɔɔ, na ń ya ma nyʊɣʊ.
Mpi tɔ, nyá nyʊɣʊ yapʊ wɛ naani ké.
15 Kpɛɛ-m afəla taa, á taa tasa-m lipu.
Ya-m lʊm lumaŋ səsɔɔŋ na ma kolontunaa
mpa paa caa-m tɔ pa niŋ taa.
16 Lʊm hola í taa tɛɛna-m,

[a] **69:1** cəmʊɣʊ: Lɛlaa hʊʊkɪ sɪ pa yoona yontu luɣu ŋku pa yaa sɪ hɛtʊɣʊ tɔ.

páCɔ lʋhəyaɣa í taa li-m.
Taa yele na pəlaaʋ suli ma tɔɔ.
17 Tacaa, cɔ-m, mpi tɔ, nyá kʋpantʋ tɔɔwa sɔsɔm ké.
Kɛɛsɪ nyá ɪsɛ na ma tɔɔ ké nyá suulu sɔsɔ tɔɔ.
18 Taa kisi nyənʋɣʋ na nyá təmlɛ tʋ má ma tɔɔ.
Haɪ, cɔ-m lɔŋ, ma wɛ laŋwakəllɛ taa ké.
19 Kpətəna-m, waasɪ-m,
ya-m ma kolontunaa tɔɔ.

20 N nyəmá ma fɛɛlɛ na ɪsəna pə pasa-m tɔ.
N naakɪ ma kolontunaa tənaɣa.
21 Kʋtʋɣʋ wakəla ma laŋlɛ ké na pá tʋ-m kʋtɔŋ.
Ma taŋaa sɪ pá nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ
yaa pá puɣusi-m ma ta na.
22 Pa sitiɣi sɔtʋ kɛ ma tɔɣɔnaɣa taa.
Na pá haakɪ-m lʋm kʋnyəŋəm sɪ má nyɔɔ na ma lʋkɔtʋ sí.

23 Pa acima na pa kɔtasɪ tɔɣɔnaɣa í pəsɪ-wɛɣɛ
katɔka ŋka kaa kpa-wɛ tɔ.
24 Pa ɪsɛntɔɔ í nyala təkpam na pá taa tasa naʋ,
pa saləməɣəna wahala kɛ tam.
25 Mʋ-wɛ na nyá páánáá sɔsɔɔna na a kɔkɔ tala-wɛ.
26 Pá kpiisi pa təcaɣalɛ.
Nɔɣɔlʋ í taa wɛɛ pa tɛɛsɪ taa.
27 Wei ɪ ŋkpaŋʋɣʋ n hɔma tɔɣɔ mpɛ pa tʋ kʋnyɔŋ,
na pá yɔɣɔtəɣɪ mpa lsɔ nyá n ka tʋwa kʋnyɔŋ tɔ pa wahala tɔm.
28 Lɛɛtɪ-wɛɣɛ pa ɪsaɣatʋ,
taa hʋlɪ-wɛɣɛ nyá suulu.
29 Pá hɪɪsɪ pa həla kɛ weesuɣu takəlaɣa taa,
pá taa ŋmaa pa həla kɛ siɣisilaa nyəna taa.

30 Ma ké kʋnyɔntʋ ké na má tɔkɪ wahala.
Haɪ, lsɔ nyá yapʋ ká kenti ma tɔɔ.
31 Haɪ, lsɔ, maa sa nyá hətɛ na yontu,
na má pʋɣʋlɪ nyá sɔsɔɔntʋ kɛ ma samtʋ taa.
32 Tacaa pəlɛ pə kəla-ŋ teu kɛ ma ha-ŋ naʋ,
yaa latəcɛ alaafəya nyəŋ.
33 Mpa pa pasəɣɪ pa tɪ tɔ,
paa ná ma yapʋ na pa laŋa hʋlʋmɪ.
lsɔ waasʋɣʋ pɛɛkəlaa mɛ,
mə weesuɣu í taɣalɪ.
34 Mpi tɔ, Tacaa nɪɪkɪ kʋnyɔntʋnaa nɔɔsɪ ké.
lɪ lakɪ awusa kɛ ɪ yəlaa kʋpama mpa pa wɛ saləka taa tɔ.
35 lsɔtaa na atɛ í samɪ-ɪ,
na teŋkunaa na pə taa nyəmnaa pʋɣʋlɪ-ɪ.
36 Tacaa ka waasɪ Siyɔŋ ɪcatɛ,
na í taɣanɪ Yuta acalɛɛ kɛ ŋmaʋ,
ɪ yəlaa ká mʋ-yɛ na á pəsɪ pa nyəna.
37 A ka pəsɪ ɪ təmlɛ nyáma piya kpancoou,
na mpa pa sɔɔla ɪ hətɛ tɔ pa caɣa a taa.

70

Tacaa kɔɔ lǝŋ
(Yontu 40:14-18)

1 Tafiiti yontu nti tǝ wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa na pá tɔɔsǝɣǝna ɩsɔ tɔɔ tǝɣǝlɔ.

2 Haɪ, ɩsɔ, kɔɔ na ń hɛtɪ-m.
Tacaa kɔɔ lǝŋ na ń waasɪ-m.
3 Mpa pa caa ma sǝm tɔ fɛɛlɛ í pɪɪ-wɛ na pá liɣiti-wɛ.
Mpa ɪnɪ pa laŋlɛ hɛɛna ma kʊnyǝŋ tɔ
pá ka nyɔɔŋ na pá mǝŋna waalɪ.
4 Mpa pa lakaɣa-m anyaŋka tɔ
fɛɛlɛ í pɪɪ-wɛ na pá se.
5 Mpa pɛlɛ pa pɛɛkǝɣɪ ɩsɔ nyá tɔ,
pá caɣana-wɛ na pa laŋa hʊlʊmɪ.
Na mpa pɛlɛ pa sɔɔla nyá nyʊɣʊ yapʊ tɔ,
pa yɔɣɔtǝɣɪ tam sɪ Tacaa kɛlɛ sɔsɔ.
6 Ma ké kʊnyɔntʊ ké na má wɛ atɛ.
Haɪ, ma ɩsɔ, kɔɔ ma waasʊɣʊ kɛ lǝŋ.
Nyaɣalɛ ma waasʊlʊ na ma hɛtʊlʊ.
Tacaa taa leeli.

71

Tacaa, taa lɔ-m, nɔɔnɔɔ ma kpatǝlaa ké

1 Tacaa, nyaɣa ma tʊɣɪ kpʊlʊɣʊ,
taa yele na ma laŋlɛ wakǝlɪ.

2 Waasɪ-m na ń ya-m nyá siɣisuɣu tɔɔ,
ke nyá ŋkpaŋʊɣʊ na ma tɔɔ na ń sǝna-m.
3 Nyaɣalɛ ma kʊkpamʊɣʊ ŋku ma cɔɔsǝɣǝna
na ma tʊɣɪ kpʊlʊɣʊ kɛ tam tɔ.
Nyaɣalɛ ma kʊkpamʊɣʊ, na ma koluŋa ɪcatɛ.
4 Ma ɩsɔ fiti-m ɪsaɣau niŋ taa,
fiti-m wei ɪɪ tǝŋǝɣɪ tampana
na í ké nyǝmǝŋ tʊ tɔ ɪ niŋ taa.
5 Tacaa ɩsɔ, nyaɣa ma tɛɛlǝɣɪ,
nyaɣa ma pɛta ma tǝɣɪ hatoo ma pǝcaatʊ.
6 Hatoo ma too lotu taa nyaɣa ma tekiɣi,
nyá lǝsǝna-m ma too taa,
nyaɣa ma saŋ tam.
7 Ma ké kɔkɔlɔ nyǝm kɛ yǝlaa paɣalɛ ké.
Nyaɣalɛ ma kpʊlʊɣʊ tǝtʊlɛ toŋ nyǝntɛ.
8 Nyá samtʊ yontu tike í wɛɛ ma nɔɣɔ taa.
Pǝ wɛɛ sɪ ma yɔɣɔtǝɣɪ nyá teeli tɔm kɛ paa ɪfemle nte.

9 Taa lɔ-m, nɔɔnɔɔ ma kpatǝlaa ké.
Waatʊ wei ma toma pasǝɣɪ tɔ taa lɔ-m.
10 Ma kolontunaa yɔɣɔtǝɣɪ ma tǝm ké.
Mpa pa cɛŋǝɣɪ ma weesuɣu tɔ pa lakɪ tǝmaɣa saawala sɪ:
11 ɩsɔ lɔ-ŋ ké, tǝ tǝŋɪ-ŋ na tǝ kpa-ŋ.
Ma fɛɪna nɔɣǝlʊ sɪ í lɛɛkɪ-m pa niŋ taa.
12 Haɪ, ɩsɔ, taa hatǝlǝna-m.

Ma Isɔ kɔɔ lɔŋ na ń waasɪ-m.
13 Pa tɔna mpa pa suuki-m tɔm tɔ,
pá liɣiti-wɛ na pá saalɪ yem,
na fɛɛlɛ tɔɣɔ mpa pa caa ma lepu tɔ.
14 Ile maa tɛɛlɔɣɪ tam,
na má saŋɪ-ŋ na má lɛlɔɣɪ.
15 Na ma nɔɣɔ yɔɣɔtɔɣɪ nyá siɣisuɣu
na nyá nyʊvʊ yapʊ tɔm kɛ paa kʊyakʊ ŋku.
Mpi tɔ, ma ta nyɪ pə tɔnasɪ.
16 Maa yɔɣɔtɪ nyá tɔma sɔsɔɔna tɔm Tacaa Isɔ,
na má tɔɔsɪ nyá siɣisuɣu tike tɔm.

17 Haɪ, Isɔ, hatoo ma pɔcaatʊ kɛ n sɛɣɛsa-m,
halɔna saŋa nyá teu tɔm kɛ ma kpaalɔɣɪ.
18 Paa ma kpatɔlaa tɔkuŋkuŋku,
ma Isɔ taa lɔ-m.
Ile maa kpaalɪ kʊfalaŋ yɔlaa kɛ nyá tɔm
na má heeli cele piya kɛ nyá toŋ tɔm.
19 Haɪ, Isɔ, nyá siɣisuɣu fɛɪ tɔnaɣa.
Pɔ́cɔ n lapa kɔkɔlɔ nyɔmnaa,
nɔɣɔlʊ ta nɔɣɔsɔna-ŋ.
20 N yelaa na tɔ́ ná wahalanaa na
laŋwakɔllɛ kɛ katatɔlaɣa,
n ká yele na má wɛɛna weesuɣu,
na ń lɔsɪ-m pʊvɣʊ sɔsɔɔʊ taa.
21 Taɣanɪ ma nyʊvɣʊ kɛ kʊsʊvɣʊ,
hɛɛsɪ ma laŋlɛ.
22 Ile Isɔ maa sa-ŋ na cɔmʊɣʊ
na má yoo nyá teu tɔm kɛ yontu.
Na má tala Isɛɣɛlɪ Naŋŋ tʊ nyá na saŋkʊ.
23 Maa tala-ŋ na yontu,
na má wiliti-ŋ na ma nɔɣɔ
sɪ n yapa ma nyʊvɣʊ.
24 Ma nɔɣɔ ka yɔɣɔtɔɣɪ paa kʊyakʊ
ŋkuɣu nyá siɣisuɣu tɔm.
Mpa pa pɛɛkɔɣɪ ma lepu tɔ fɛɛlɛ
pɪɪ-wɛɣɛ na pə liɣiti-wɛ.

72

Wulav tɔɔ sɔlɔmvɣv
1 Salvmɔŋ kvŋmaŋmaatv.

Haɪ, Isɔ, ha wulav kɛ nyá hvvlɛ,
na ń ha wulav pɔyalv kɛ nyá tampana tɔŋvɣv lɔmaɣasɔlɛ.
2 Ilɛna í tɔŋɔɣɪ tampana na kvsiɣisim
na í hvvkɔna nyá yɔlaa kvnyɔntvnaa.
3 Pɔɔŋ na pulasɪ í kɔna yɔlaa kɛ hɛɛsvɣv
na tampana tɔŋvɣv.
4 Wulav í ha tampana kɛ yɔlaa kvnyɔntvnaa
na í waasɪ wahala nyáma,
na í wakɔlɪ pa ŋmakɔllaa.

5 Ilɛ paa nyaŋna-ŋ, halәna kʋyaŋku
ilim ká yele nyaɣau na ɪsɔtʋ náá yele nau tɔ.
6 Wulau ɪnɪ ɪ ká wɛɛ kɛ́ ɪsɪɪ tɛʋ ŋku kʋ nɪɪkʋɣʋ
taalɛ nte tə nyɪɪtʋ pa halaa tɔ.
Yaa ɪsɪɪ tɛʋ sɔsɔɔu nɪɪkʋɣʋ halәm tɔ.
7 Pɪɪ caɣana siɣisilaa kɛ kʋyakʋ ŋkʋ.
Na pá wɛɛ hɛɛsʋɣʋ sɔsɔɔŋkʋ taa,
halәna kʋyaŋku ɪsɔtʋ ka sɪɪ tәnaɣa tɔ.

8 I ká tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pə kpaɣau
teŋku na pə́ sɪɪna lɛlʋ tɔ,
na pə́ kpaɣa pɔɣɔ sɔsaɣa halәna antulinya tәnaɣa tɔ.
9 I kolontunaa ká hәntɪ-ɪ atɛ
na ɪ patanaa mpɛ pá niisi mʋsʋɣʋ.
10 Taasisi tɛtʋ na tɛtʋ nti lʋm cɔɔnaa tɔ
pə awulaa ka fɛlɪ lampuunaa.
Sepa na Sapa pə nyə́ma náá lapɪ-ɪ kʋcɔɔŋ.
11 Awulaa tәna ká hәntɪ-ɪ atɛ,
na piitimnaa tәna náá lakɪ-ɪ tәmlɛ.

12 Ilɛna ɪnɪ ɪ waasɪ kʋnyɔntʋ wei ɪ wiikina-ɪ tɔ
na wahala tɔɣɔlʋ wei ɪ fɛɪna sənlʋ tɔ.
13 Wulau ká wɛɛna ɪcam na kʋnyɔntɔɣɔlʋ
na mpa pa pasəɣɪ pa tɪ tɔ pa pətɔɔtəlɛ,
na í yá pa weesiŋ.
14 Wulau ká ya pa weesiŋ kɛ ŋmakəlʋɣʋ na mʋsʋŋ niŋ taa.
Mpi tɔ, pa kɛ́-ɪ pʋlʋ sɔsɔɔm kɛ́.

15 Paa wɛɛna weesuɣu na pá ha-ɪ Sepa nyə́ma wʋla.
Paa səlәməɣɪ Isɔ kɛ́ ɪ tɔɔ kɛ́ tam kɛ́,
na pá kooliɣi-ɪ kʋpantʋ kɛ paa kʋyakʋ ŋku.
16 Tɔɣɔnaɣa halәm ka waasɪ tɛtʋ taa
na pə́ kpɛnna pulasɪ nyɔɔŋ taa.
Na ka pee ciɣitiɣi ɪsɪɪ Lipaŋ tɪɪŋ sɔsɔɔŋ,
na yәlaa huki acalɛɛ taa ɪsɪɪ nyɪɪtʋ kɛ tawa taa.
17 Wulau hәtɛ ká wɛɛ tam tɔɔ kɛ́,
halәna kʋyaŋku ilim ka sɪɪ tәnaɣa tɔ.
Na pá kooliɣi tәmaɣa kʋpantʋ na pá yaakәna ɪ hәtɛ,
na piitimnaa yaakɪ-ɪ lelen nɪɪlʋ.

18 Tacaa Isɔ, wei nyá n kɛ́ Isɛɣɛlɪ nyə́ma Isɔ tɔɣɔlɛ teeli tʋ,
nyá tike n lakәna kɔkɔlɔ nyәmnaa.
19 Nyá hәtɛ sɔsɔɔlɛ ntɛ́ teeli nyәntɛ kɛ tam tɔɔ.
Nyá teu í waasɪ tɛtʋ tәna taa.
Isɔ í kɔna mpʋ, Isɔ í kɔna mpʋ.

20 Sesee pəyalʋ Tafiiti səlәmʋɣʋ tәnaɣa ntɔ.

TAKƎLAƔA TOOSO NYƎŋKA

73

(Yontu 73–89)

Asaɣaa teu

1 Asafı yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣələ.

Ɩsə tewa Ɩsɛɣɛlı nyáma mpa pa lotu taa tewa təɣə.
2 Paa na mpʊ pəcɔɣə pə kaasaa sı pá co-m yaa pá tuu-m.

3 Mpi tə, ma naakı asaɣaa hɛɛsəɣı, ılɛna
má lakı-wɛɣɛ ısɛsɛɛmlɛ.
4 Mpi tə, paa naakı wahala nəɣəlʊ halәna pa səm,
na pá nukı pa nantʊ taa alaafəya.
5 Paa naakı wahalanaa mpa lɛlaa naakı tə,
pəyele pu makəna-wɛ ısu yəlaa lɛlaa.
6 Kalampaanı wɛnna ısu pa luluɣʊ,
na mʊsʊŋ náá wɛɛ ısu pa kacɔka wontuɣu.
7 Pa caɣana pa tı na pá toosiɣi yəlaa kɛ ısɛ,
na pa ləmaɣasɛɛ naakı kpakpaa.
8 Ɩsaɣatʊ təm kɛ pa yɔɣətəɣı,
na pá woŋiɣi lɛlaa,
na pá həŋ pa tı na pá kɛɛkı tampana.
9 Pa kooki ké na pə takı ısətənʊɣʊ,
na pá wakələɣı tɛtʊ na pa nsəmlɛ.
10 Pə təɔ ké pa təna pa kɛɛsəna pa təɔ,
na pá nyɔɔkı pa kʊyəɣətʊtʊ kɛ lʊm təlɛ.
11 Na pá təŋ sı ısənaɣa Ɩsə ká cɛkəna-tı.
Ɩsənaɣa ısətaa Ɩsə ká cɛkəna-tı?
12 Ḿpʊɣʊ asaɣaa wɛɛ,
pə caɣana-wɛɣɛ tam ké,
na pá kaakı pa wɛnaʊ.
13 Mpʊ tə, yem təɔ kɛlɛ ma taɣana ma lotu taa,
na má saŋ ma niŋ kɛ ısaɣatʊ lapʊ təm taa.
14 Paa kʊyakʊ ŋkuɣu pa makı-m,
na pá tʊɣʊ-m wahala kɛ paa tanaŋ ŋku.
15 Ye maa təma sı ma yəɣətı ısu mpɛ,
halı maa luwa nyá piya piitim waalı.
16 Ma maɣasaa sı má hʊʊ pə təɔ na má cɛkəna.
Ama pə tənaɣa mpʊ pə kəla katɛ.
17 Halı kʊyakʊ ŋku ma sʊʊ Ɩsə təyaɣa taa
təɣə ma cɛkəna mpi pə taŋa asaɣaa tə.

18 Mpaaŋ wei ı taa pu tuu-wɛ təɣə n sukı-wɛ
sı pá hoti timpi pu wakəlı-wɛ tə.
19 Ɩlɛna pá wakəlı-wɛɣɛ təm kʊlʊm təɔ,
na pá kpiisi-wɛ na pa təm tɛɛsəna səɣəntʊ.
20 Tacaa, ye n kʊla pa təɔ ılɛ pa mʊkı
ısu yʊlʊ feŋuɣu na ı toosee saalı yem tə.

21 Waatʊ wei ma taa ka wɛ nyaŋ
na ma laŋlɛ wakəlı səsəm tə.
22 Maa ké kʊmɛlɛŋ ké, ma taa cɛkəna pʊlʊpʊ.
Maa wɛ teitei ké ısu kpəntɛ kɛ nyá ısɛntaa.

23 Paa na mpʊ ma na-ŋ ké tam ké,

n kpa-m nyá niŋ ntəɣəŋ taa.
24 Nyá laɣatu tasʊɣʊ kɛ n ka tiikina-m.
Pə waalɪ n ka mʊ-m nyá teeli taa.
25 Aweɣe ma wɛna ɪsətaa, ye pə taɣa nyá?
Nyá lakəna na má nɪɪkɪ leleŋ kɛ atɛ.
26 Paa ma nantʊ yaa ma nyamlɛ kpisaa.
Ɪsə kɛlɛ ma nyəm na ma kpʊlʊɣʊ tətʊlɛ kɛ tam təə.
27 Pa təna mpa pa hatələna-ŋ tə pa leki ké,
na ń wakələɣɪ pa təna mpa paa nɪɪkəna-ŋ tə.
28 Ye ma, Ɪsə kpətənaʊ wɛnna-m teu.
Tacaa Ɪsə kiŋ kɛ ma tʊɣɪ kpʊlʊɣʊ.
Ɪlɛna má kɛɛsɪ ɪ təma təna.

74

Ɪsə yaav kɛ ɪsətəsɛɛlɛ ncaalɛ taa

1 Asafɪ yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣələ.

Haɪ, Ɪsə, pepe təə ké n ləəkɪ-tʊɣʊ tam təə?
Na n mʊɣɪ páánáná na nyá yəlaa ta?
2 Təəsɪ nyá yəlaa mpa n hika too ləŋtaa
na ń ya-wɛ sɪ pá pəsɪ nyá kpəntɛ tə pa təə.
Təəsɪ Siyəŋ pʊɣʊ ŋku kʊ təə n lapa nyá tɛ tə kʊ təm.

3 Kəə na ń ná lona anɪ,
pə wakələɣɪ-yɛɣɛ tam ké.
Kolontu wakəla nyá təyaɣa taa.
4 Nyá kolontunaa kiisiɣina ntɛɣɛ timpi n sulaɣa-tʊ tə,
halənа pá tʊ pa kʊyʊsʊm.
5 Pá na pa lawa ké na pa loŋ
ɪsɪɪ taasɪ sɛtəlaa kɛ hətʊɣʊ taa.
6 Na pá fakɪ lɛɛsəŋ na pá yəkəɣɪ lɛləŋ.
7 Pa tʊ kəkə kɛ nyá təsɛɛlɛ
na pá yəkɪ na pá wakəlɪ timpi nyá hətɛ wɛɛ tə.
8 Nti pa makɪ pa laŋa taa təɣəlɛ sɪ,
pá wakəlɪ-tʊɣʊ təm kʊlʊm təə.
Paa wə kəkə kɛ lona nna a taa
Ɪsə na yəlaa pa suliɣi tə.
9 Tɪɪ tasəɣɪ naʊ kɛ mpi pə hʊləɣɪ sɪ Ɪsə wɛɛ tə.
Ɪsə kʊyəɣətʊtʊ tɛləsəlaa ná fɛɪ tətə.
Ta taa nəɣəlʊ ta nyɪ ɪsəna pɪɪ taaŋɪ tə.
10 Haɪ, Ɪsə Tacaa,
pəlee ké kolontunaa ká hɛɛsɪ nyá hətɛ kʊtʊɣʊ?
Pəlee ké paa hɛɛsɪ-tɛɣɛ footuɣu?
11 Pepe təə ké n suma,
na nn saŋ nyá niŋ ntəɣəŋ kʊsʊɣʊ sɪ n ma?
12 Haɪ, Ɪsə, nyaɣalɛ ma wulaʊ kɛ too ləŋtaa,
nyá waasəɣəna tɛtʊ taa.
13 Nyá toŋ kɛ n faɣana teŋku
na ń yəkɪ lʊm tɛɛ tʊmaa səsaa nyəəŋ.
14 N yəka tʊm səsə Lefiyataŋ nyʊɣʊ na ń pɛtɪ-ɪ
wʊlaɣa tɛtʊ taa yəlaa sɪ pá təɣə.

15 Nyá hulina lʋm sɛɛlaa na ń hɛɛ lɔɔŋ
na ń yele na pusi nsi sɪɪ nyɔɔkɪ tɔ sɪ lʋm nyɔɔ.
16 Nyaɣalɛ ilim taa na ahoo pə tʋ.
Nyá lapəna ilim na ɪsɔtʋ.
17 Nyá sɪɪna tɛtʋ toosi təna
na ń lá watʋ waatʋ na yoluma.

18 Tacaa tɔɔsɪ sɪ kolontu kʋləɣɪ nyá tɔɔ,
yəlaa kʋmɛlɛməŋ ɪnɪ ɪ woŋəɣɪ-ŋ.
19 Taa pɛtɪ nyá yəlaa kʋpama weesiŋ kɛ taalɛ wontu.
Taa sɔɔ nyá kʋnyɔntʋnaa tɔɔ ké tam tɔɔ.
20 Tɔɔsɪ nyá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ tɔɔ.
Mpi tɔ, mʋsʋŋ nyəmnaa suna ɪcatɛ səkpɛtəŋ taa.
21 Taa yele na mpa pa ɪsɛ pa təkɪ tɔ pá tɛɛna laŋwakəllɛ.
Ama kʋnyɔntʋnaa na wahala nyáma í saŋɪ-ŋ.
22 Haɪ, Ɪsɔ, tɔɔsɪ na ń paasəna kʋtʋɣʋ ŋku
kʋmɛlɛməŋ ɪnɪ ɪ tʋvkɪ-ŋ paa kʋyakʋ ŋku tɔ.
23 Taa sɔɔ nyá kolontunaa wula tɔɔ,
na kakiisasɪ nsi pa kiisiɣina-ŋ tam tɔ sɪ tɔɔ.

75

Tacaa kɛlɛ hʋvlʋ

1 Asafɪ yontu nti ɪ yoowa sɪ: Taa kʋ
na tə wɛ yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haɪ, Ɪsɔ tə sama-ŋ.
Tacaa Ɪsɔ tə sama-ŋ.
Tɪɪ yɔɣɔtɪ nyá tɔm na
tə kpaalɪ nyá teu sɔsɔɔm.

3 Tacaa sɪ: Maa sɪɪ waatʋ nɔɣɔlʋ,
na má hʋʋna siɣisuɣu.
4 Tɛtʋ na tə taa nyəm təna ká sele.
Ama má sɪɪkəna-təɣɪ tə kila tɔɔ.
5 Na má heeli mpa pa saŋ pa tɪ tɔ sɪ: Ɪ yele mpʋ,
na asaɣaa sɪ: Ɪ taa hɔ mə tɪ.
6 Ɪ taa hɔ mə tɪ,
í taa yɔɣɔtɪ kalampaanɪ tɔm.
7 Sɔsɔɔntʋ ɪɪ kɔŋna ilim təlɪɪlɛ yaa pə tətʋlɛ,
yaa wʋlaɣa tɛtʋ taa.
8 Ama Ɪsɔ nyəmna,
í nɔkaa ɪ kpaasɪ lɛlʋ na í tisi lɛlʋ.

9 Tacaa təka kɔpʋ na í suna ɪ páánáá sʋlʋm,
ɪ ká cɛ-wəɣɪ atɛ asaɣaa təna,
na paa nyɔɔ pə təna na pá kpɛŋna taɣatʋ.

10 Ma kaa yele Yakɔpʋ Ɪsɔ Tɔm yɔɣɔtʋɣʋ,
na pə yontu yoou.
11 Maa yɔkɪ asaɣaa toŋ təna.
Ama tampana təŋlaa toŋ ka pɪɪkəna.

76

Isɔ wakələɣı yoou kɛ Siyəŋ taa

1 Asafı yontu nti pa yookina cəmʊɣʊ
na tá wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣələ.

2 Ɩsɔ hʊla ı təɣı Yuta,
ı hətɛ yaa Ɩsɛɣɛlı taa.
3 Ɩ cokəle wɛ Salɛm ké,
na ı təcaɣalɛ kɛ Siyəŋ taa.
4 Tənaɣa ı pɛla yoou wontu:
Ɩsıı nyəmá na kpaləŋ na laɣalɛɛ na wontu lɛntı.

5 Haı, Ɩsɔ, səsəəntʊ ntɛ́ yaa?
N kəla tam təɔ pəəŋ tənа.
6 Yoolaa taa yoolaa mpɛ pə caama-wɛɣɛ,
pa toowa tom kantəkaɣa nyəm,
pa ta pəsı na pá yoo na pá fiti.
7 Yakɔpʊ Ɩsɔ, waatʊ wei n nyaasa-wɛ tɔ,
pə yeɣeta pa kpaɣanəŋ na ı caɣalaa ké.
8 Haı, n ké səsɔ ké,
n mʊɣı páánа́ na awe kpətəna-ŋ?
9 Hatoo ısətaa ké n yɔɣɔta nyá hʊʊlɛ təm,
na sɔɣɔntʊ kpa tɛtʊ na tá caɣa təpamm.
10 Waatʊ ınəɣı n kʊlaa sı n hʊʊkəna
na ń waası atɛ kʊnyɔntɔɣɔlaa.
11 Ye nyá taa huuwa,
yʊlʊ tʊɣʊ-ŋ teeli ké,
paa ı wɛ páánа́ səsɔəna taa.

12 Ɩ sıı mə Ɩsɔ Tacaa kɛ nɔɔsı na í lá-sı.
Mpa pa cɔɔna Ɩsɔ Sɔsɔ ını tɔ,
pá kɔna-ı kʊcɔɔŋ.
13 Ɩsɔ ləsəɣı awulumpiya kalampaanı ké
ılɛna pá tisi-wɛ təfɛ.
Atɛ awulaa seliɣina-ı ké.

77

Ma sələməɣı Isɔ ləŋtaa kʊpantʊ kɛ laŋwakəllɛ kʊyɛɛŋ taa

1 Yetutum sı Asafı yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣələ.

2 Maa wiina Ɩsɔ na má heeli-ı ma təm,
maa wiina-ı na í ké ŋkpaŋʊɣʊ na ma təɔ.
3 Ye ma laŋlɛ wakəlaa,
ma pɛɛkəɣı Tacaa ké,
na má tɛkəɣı-ı niŋ kɛ ahoo, hɛɛsʊɣʊ fɛı,
ma luɣu fɛı sı pá puɣusi-m.
4 Ye ma təɔsa Ɩsɔ təɔ ma nəɣəsəɣı ké,
ye ma kpaɣa ləmaɣasɛɛ ılɛ ma apalʊtʊ yɔɔlı.
5 Tacaa, nn tisiɣi sı má kpətı ısəlɛ,
na pá cɔɔsəɣı-m, ma nɔɣɔ taa fɛı kete.
6 Ye ma hʊʊ pʊsı kancaalaɣa nyənsı

na kʋyɛɛŋ wei ɪ tɛɛwa tɔ ɪ tɔm,
7 ma tɔɔsəɣɪ ma yontunaa tɔm kɛ ahoo ké,
na ma maɣasəɣɪ hatoo ma taa
na má pɛɛkəɣɪ ma hʋwɛɛ taa.
8 Tacaa n ká lɔ-tʋɣʋ tam tɔɔ?
Nyá paa kaa wɛɛna-tʋ?
9 N yela-tʋɣʋ kʋpantʋ lapʋ kɛ tam tɔɔ?
N kaa tasa-tʋɣʋ natələɣɪ heeluɣu kɛ paa wulee?
10 Ɪsɔ tá sɔɔ tá pətɔɔtəlɛ tɔɔ,
pəyele ɪ ta mʋ páánáná na í yele ɪ suulu hʋlʋɣʋ.
11 Ma yɔɣɔta ma taa sɪ mpi pə tʋɣʋ-m wahala tɔɣɔlɛ sɪ,
Ɪsɔtaa Ɪsɔ Sɔsɔ ɪɪ tasəɣɪ-tʋɣʋ paasənaʋ.

12 Ma tɔɔsa Tacaa təma tɔɔ.
Mpi tɔ, ma ta sɔɔ nyá lɔŋtaa kʋpantʋ sɔsɔɔntʋ tɔɔ.
13 Maa yɔɣɔtɪ nyá kʋlapʋtʋ tɔna tɔm,
na má kɛɛsɪ nyá təma sɔsɔɔna tɔm.
14 Haɪ, Ɪsɔ nyá mpaaʋ wɛɛ ké tənaŋŋ.
Tʋɣʋ kʋlalaaʋ ŋku kʋ haŋna-ŋ sɔsɔɔntʋ?
15 Nyaɣalɛ Ɪsɔ wei ɪ lakɪ piti təma tɔ,
n hʋla nyá toŋ kɛ yəlaa taa.
16 Nyá toŋ kɛ n yapəna nyá yəlaa
Yakɔpʋ na Yosɛɛfʋ pa lʋlʋɣʋ nyáma.
17 Haɪ, Ɪsɔ, lʋm na-ŋ na sɔɣɔntʋ kpa-wɪ,
na pá sele na pá kpɛŋna hatoo pə tapʋɣʋ tɛɛ.
18 Ntɛna tɛʋ kpe ɪsɪɪ lɔɔŋ lʋm na kʋ holiɣi.
N tɔɔkɪ nyá nyəmá kɛ paa timpi.
19 Tɛʋ nyəɣəsʋɣʋ nyaləməlɛ naakɪ antulinya kɛ hola anɪ a taa,
na sɔɣɔntʋ pɪɪ tɛtʋ na tá seliɣi.
20 Teŋku lʋm hɛkʋ taa ké n hɛɛ nyá təɣɪ mpaaʋ,
nɔɣɔlʋ ɪɪ nyəŋ kʋ lonte.
21 Moisi na Alɔŋ kɛ n kpawa ɪsɪɪ tiikilaa
na pá paasəɣəna nyá yəlaa.

78

Ɪsɛɣɛlɪ nyáma təm fɛɪ sɔɔʋ

1 Asafɪ yontu nti pa yookaɣa na tá wɛ
yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

Ma yəlaa í nɪɪ ma kʋsɛɣɛsətʋ,
í tʋ ŋkpaŋŋ na í nɪɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ.
2 Ɪsɔ ké maa sɛɛ-mɛ,
na má kɛɛsəna-mɛɣɛ lɔŋ taa tɔm.
3 Nti tá caanaa kɛɛsa-tʋ
na tá nɪɪ na tá nyɪ-tɪ tɔ.
4 Pə fɛɪ sɪ tá ŋmɛsɪ-təɣɪ tá piya.
Tɪɪ kɛɛsɪ tá piya piya kɛ Tacaa samtʋ təm.
Na ɪ toma na piti təma wena ɪ lapa tɔ pə tɔm.

5 Ɪsɔ tʋwa kʋtʋtʋtʋ na í sɪɪ kiiu
kɛ ɪ yəlaa kɛ Ɪsɛɣɛlɪ taa.
Na kiiŋ ɪnɪ í hʋlɪ tá cɔsɔnaa sɪ

pɛlɛ pá sɛɣɛsɪ-təɣɪ pa piya.
6 Ilɛna pɛlɛ pa piya nyɪ-tɪ,
na səlɛ sɪ təɔwa ɪlɛ sɪ sɛɣɛsɪ-təɣɪ sɪ piya.
7 Ilɛna pá tʊ lsɔ ké naani pa taa sɔɔ ɪ təma tɔɔ,
na pá tɔkɪ ɪ kʊsəsɪʊtʊ.
8 Ile pa kaa təŋ pa caanaa ɪkpatɛ.
Pɛlɛ paa ké kaanɪʊtʊnaa na tɔɔ kʊllaa piitim ké.
Pa fɛɪ naani, páco paa təŋəɣɪ lsɔ
ké teu kɛ pa ləmaɣasɛɛ taa.
9 Ifəlayim lʊlʊɣʊ nyáma mpa pa ké tətəlaa tɔ,
pa sewa yoou kɛ kʊ wule.
10 Pa tá tɔkɪ pá na lsɔ pa nəɣɔ pɛɛlʊɣʊ.
Pa kisa ɪ kiiŋ taa tɔntɛ.
11 Pa sɔɔwa lsɔ kookaləna na ɪ təma sɔsɔɔna wena
ɪ ka yelaa na pá ná tɔ.

12 lsɔ ka lapa kɔkɔlɔ nyəmnaa kɛ Icipiti
hɔɣəlʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ Sowaŋ tɔ
kʊ taa ké pa cɔsɔnaa ɪsɛntaa ké.
13 lsɔ faɣa lʊm na pə́ yele-wɛɣɛ mpaav na pá tɛɛ
na í kaa-wəɣɪ huɣule ɪsɪɪ koluŋa.
14 lsɔŋmʊntʊɣʊ hʊlaɣana-wɛɣɛ mpaav kɛ ilim taa,
ɪlɛna kʊ mʊɣɪ kɔkɔ kɛ paa ahoo nna.
15 lsɔ faɣa kʊkpamʊɣʊ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa
na í yele na pá nyɔɔ tɛtʊ tɛɛ lʊm.
16 lsɔ lapa na lʊm sɛɛlaa lɪɪna kʊkpamʊɣʊ taa
na pə́ kpe ɪsɪɪ pusi.
17 Ama tá caanaa təŋa ɪsɔtaa lsɔ sɔsɔ kɛ pəntənav
na pá kʊləɣɪ lsɔ tɔɔ ké wʊlaɣa tɛtʊ taa təna.
18 Tá caanaa maɣasa lsɔ ké pa taa sɪ pa naa ɪ waalɪ,
kɛ timpi pa sələma-ɪ təɣɔnaɣa ɪsɪɪ pa sɔɔlaa tɔ.
19 Halənа pá tʊʊ lsɔ sɪ: Nn pəsəɣɪ na ń calɪ-tʊɣʊ
təɣɔnaɣa kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa.
20 Tampana n mapa kʊkpamʊɣʊ na lʊm kpe,
na pə́ hɛɛ ləəŋ yaa.
Ilɛ n pəsəɣɪ na ń ha nyá yəlaa kɛ təɣɔnaɣa na nantʊ na?
21 Ḿpʊɣʊ Tacaa n nɪɪwa na páánáá kpa-ŋ
na nyá taa haŋna lsɛɣɛlɪ nyáma ɪsɪɪ kɔkɔ,
22 kɛ timpi pa ta tɛ-ŋ na pa taa tɔ.
Pa ta la naani ké nyá waasʊɣʊ təm.
23 Ḿpʊɣʊ n yɔɣɔtəna ɪsɔŋmʊntʊ
na ń tʊlɪ ɪsɔtɔnʊɣʊ taa nɔnəəsɪ.
24 Na ń yele na Manna*fa* hoti pa təɔ ɪsɪɪ tɛʊ sɪ pa təɣɔ.
lsɔtaa təɣɔnaɣa kɛ n ha nyá yəlaa kɛ mpʊ. [a]
25 lsɔtaa tillaa təɣɔnaɣa kɛ n ha-wɛ,
na pá təɣɔ na pá haɣa.
26 Ḿpʊɣʊ lsɔ n yelaa na ilim təlɪʊlɛ heelim má,
na ń kɔna ilim mpətəŋ təɔ nyəm na nyá toŋ.
27 Na ń lá na nantʊ tii pa təɔ ɪsɪɪ mʊsʊɣʊ.

[a] **78:24** Manna: Təɣɔnaɣa ŋka lsɔ hawa lsɛɣɛlɪ nyáma kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ. Saa ɪnəɣɪ pa lɪɪwa Icipiti yomle taa na pa puki Kanaaŋ nyəntʊ taa.

Sumasɪ tuutuuma kɛ n kɔna-wɛ
ɪsɪɪ teŋkunaa nɔɔsɪ kanyəŋa.
28 N lapaɣa na sɪ hoti tá caanaa təsikile
na sɪ cɔɔna pa təcaɣalɛ.
29 Tacaa ha-wɛɣɛ mpi pa nyɪɪlaɣa tɔ.
Ilɛna pá tɔɣɔ na pá haɣa katatəlaɣa.
30 Tá caanaa tɔɣɔnaɣa ka wɛ pa nɔɔsɪ taa ké,
pa luluŋ ta tɪɪ səta,
31 ḿpʊɣʊ Isɔ táá huuna-wɛ na í kʊ
Isɛɣɛlɪ ɪfepiya taa ɪfepiya.

32 Paa na mpʊ tɔ, pa ta tʊna nyá kɔkɔlɔ nyəmnaa
na pá tɔŋa ɪsaɣatʊnaa kɛ lapʊ.
33 Ḿpʊɣʊ n kpiisa-wɛ na heelim,
na ń tisi wahala ké pa tɔɔ kɛ kpakpaa,
na ń sɪɪ pa weesiŋ tənaɣa.
34 Waatʊ wei səm kɔŋ tá caanaa ɪlɛna pá kɛɛsəna Isɔ nyá tɔɔ
na pá pɛɛkəɣɪ sɪ ń kenti pa tɔɔ.
35 Na pá tɔɔsɪ sɪ n ké pa kʊkpamʊɣʊ.
Isɔtaa Isɔ Sɔsɔ ké pa waasʊlʊ.
36 Ama pa ntompee kɛ pa puɣusaɣana-ŋ
na pá looliɣi-ŋ na pa nsəma.
37 Pa taa tɛŋɪ-ŋ na pa taa ké teu,
pəyele pa ta tɔkɪ nyá na-wɛ mə nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ.
38 Paa na mpʊ, nyá suulu tɔɔ,
n wiiki ɪsaɣalataa pətɔɔtəlɛ,
nn wakələɣɪ-wɛ.
N kpaa nyá təɣɪ tam ké,
nn haakɪ nyá təɣɪ nyá páánáá təna taa.
39 Na ń tɔɔsɪ sɪ ta caanaa ké yəlaa kɛ yem ké.
Pa ké heelim mpi pə tɛɛkɪ pə kaa məlɪ tɔɣɔ.

40 Tá caanaa kʊla nyá tɔɔ ké wʊlaɣa tɛtʊ taa
na pá kpaasəɣɪ nyá páánáá tɔ pə fɛɪ kalʊɣʊ.
41 Pa ta hɛɛsɪ Isɔ nyaɣa maɣasʊɣʊ sɪ pa naakɪ nyá waalɪ,
na pá kpaasəɣɪ Isɛɣɛlɪ Isɔ Naŋŋ tʊ nyá nyá páánáá.
42 Pa ta tɔɔsɪ Isɔ nyá nyá toŋ tɔɔ
na ɪsəna n ka yapa-wɛɣɛ kolontu niŋ taa tɔ.
43 Ta caanaa sɔɔ piti təma wena n ka lapa Icipiti tɛtʊ taa
na kɔkɔlɔ nyəmnaa mpa n lapa Sowaŋ hɔɣɔlʊɣʊ taa tɔ.
44 N pəsa Icipiti nyáma pusi lʊm kɛ calam
na pá wɪɪ sɪ lʊm kɛ nyɔɔʊ.
45 Na ń kɔna-wɛɣɛ kacɔsɪ sɔtʊ nyənsɪ
na sí nyɔɔ pa calam.
Na salɛɛ, na alɛ a wakəlɪ-wɛ.
46 Na ń tʊ pa tawa na pa hatəmʊtʊ kɛ kʊtoloŋ.
47 Na ń yele na tɛʊ ɪsaɣaʊ na tɔmpɛɛ
wakəlɪ pa lɛsɛŋ tɪɪŋ na tɪɪŋ kʊlʊlʊŋ lɛləŋ.
48 Na tɛʊ tɔmpɛɛ kʊ pa tɔla
na kʊ nasɪ pa kaləkəŋ.
49 Ḿpʊɣʊ Isɔ nyá n mʊ Icipiti nyáma na páánáá sɔsɔɔna

na nyá taa huuna-wɛ na pa laŋa wakəlı,
na ń tilina-wɛɣɛ ısɔtaa tillaa wakəllaa kpekəle.
50 N haɣa-wɛ na nyá páánáá kɛ ḿpʊɣʊ,
pə taɣa səm tike kɛ n tʊ-wɛ.
Ama n sʊsa-wɛɣɛ wahala taa na pa ısɛ.
51 Na ń kʊ Icipiti nyáma
apalʊpiya kancaalaɣa nyənsı tənа.
Kam lʊlʊɣʊ nyáma ıwıılɛ
kancaalaɣa nyəntɛ səpəna mpʊ.
52 Ḿpʊɣʊ n tiika nyá yəlaa na ń tɛɛna-wɛ ısıı
pa ləsʊɣʊ heeŋ kɛ kaləkʊ taa tɔ,
na ń tiiki-wɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa ısıı təla.
53 N pona-wɛɣɛ na naani, sɔɣɔntʊ fɛı-wɛ,
na teŋku li pa kolontunaa.

54 Pə waalı ké n pona-wɛɣɛ nyá tɛtʊ naŋŋ nyəntʊ taa
ké pʊɣʊ ŋku n mʊwa tɔ kʊ tɔɔ.
55 Na n tɔɣɔnı Kanaaŋ piitimnaa na n tala
yəlaa kɛ pa tɛtʊ na ń sıı lsɛɣɛlı
kpeka yəlaa kɛ pa tɛɛsı taa.
56 Paa na mpʊ tɔ pá maɣasa ısɔtaa lsɔ Sɔsɔ nyá
na pá kʊlı nyá tɔɔ,
pa ta tɔkı nyá kʊsəsıtʊ.
57 Pa hatələna Tacaa nyá na
pá pəsı tɛtɛlataa ısıı pa caanaa.
Pa yɔɔləɣı apalʊtʊ ké ısıı
tɔɔʊ ŋku kʊ hika fitaa tɔ.
58 Tá caanaa kʊsa lsɔ nyá nyá páánáá na pa təfɛɛnlɛnaa
na pá kʊsı nyá ısɛsɛɛmlɛ na pa tııŋ.
59 lsɔ n nıı mpʊ ılɛna pá kʊsı nyá páánáá
na ń kpiisi lsɛɣɛlı nyáma na toŋ.
60 Na ń lɔ nyá təyaɣa ŋka ka taa
n ka wɛ nyá yəlaa hɛkʊ kɛ Silo tɔ.
61 Na ń yele na kolontunaa lɛɛkı nyá atakaa
wei ı hʊləɣı nyá toŋ na nyá teeli tɔ.
62 Ilɛna ń mʊ páánáá na nyá yəlaa,
na ń yele na pá kʊ-wɛ.
63 Yoou kʊwa ta caanaa ıfepiya,
pa pɛɛlaa ta hiki mpa paa saa tɔ.
64 Pa kʊwa pa kɔtəlaa kɛ yoou taa,
pa leelaa ta wii-wɛ.

65 Ḿpʊɣʊ Tacaa n kʊlaa ısıı tomtoolu,
yaa sʊlʊm cɛkʊɣʊ yoolaa taa yoolu ısɛntɔɔ tɔ.
66 Na ń kʊ nyá kolontunaa na pá tɔŋa sewa,
na ń tʊ-wɛɣɛ fɛɛlɛ kɛ tam tɔɔ.
67 Paa na mpʊ n lɔwa Yosɛɛfʊ təyaɣa,
n ta ləsı lfəlayim kpekəle nyáma mpɛ.
68 Ama Yuta kpekəle na Siyɔŋ
pʊɣʊ kɛ n sɔɔlaa na ń ləsı.
69 Na ń ŋma nyá təsɛɛlɛ na tá kʊlı sɔsɔm

na tə́ wɛɛ toŋ ɪsɪ tɛtʊ nti n sɪ tam təɔ tɔ.

70 Na n ləsɪ nyá təmlɛ tʊ Tafiiti.
Ntiɣile taa ké n polaa na ń kpaɣa-ɪ.
71 Kaləkʊ waalɪ ké n kpaɣa-ɪ.
Sɪ í pəsɪ ɪ yəlaa Ise ɣɛlɪ nyə́ma
mpa n səəla teu tɔ pa tiikulu.
72 Tafiiti ná tiika-wɛɣɛ
na lotu kʊlʊmtʊ na ləmaɣasɛɛ.

79

Tacaa, tə hotaa ké, kəɔ tá waasʊɣʊ

1 Asafɪ yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣəlɔ.

Haɪ, Isɔ, kpaɪ nyə́ma wata nyá tɛ,
na pá wakələɣɪ nyá təsɛɛlɛ naŋŋ nyəntɛ.
Pa pəsa Yosalɛm kɛ ncaalɛ kaŋmaaɣa.
2 Pa kʊ nyá təmlɛ nyə́ma na pá pɛtɪ
kpeliŋ na taalɛ wontu.
3 Na nyá yəlaa kʊpama calə̀m kpé na pə́ cəɔna Yosalɛm ɪcatɛ,
nɔɣəlʊ ta kəɔ sɪ í pi-wɛ.
4 Tə pəsa mpusi pʊlʊɣʊ tá cəlɔ nyə́ma ké,
na mpa pa cəɔna-tʊ tɔ pa woŋiɣi-tʊ
na pá tuliɣi-tʊɣʊ ntompee.

5 Haɪ, Tacaa, pəlee ké nyá táá ká hɛɛsɪ-tʊɣʊ kpanaʊ
na nyá pá́á́ná yele-tʊɣʊ nyaɣaʊ ɪsɪ kəkɔ?
6 Piitimnaa na kawulasɪ nsi sɪ ta nyɪ-ŋ
na sɪ sɛɛkɪ-ŋ tɔ, nsəɣɪ pɪ wɛɛ sɪ ń mʊna pá́á́ná.
7 Mpi tɔ, pa kuu Isɛɣɛlɪ nyə́ma wontu,
na pá wakəlɪ pa təcaɣalɛ.
8 Taa təɔsɪ tá ɪsaɣatʊ kʊpəntʊ təɔ.
Ama nyənɪ tá pətəɔtəlɛ na ń kəɔ tá kiŋ kɛ ləŋ.
Mpi tɔ, tə wɛ wahala taa ké.
9 Haɪ, waasɪ-tʊ, tá nyʊɣʊ Yátʊ Isɔ,
na pə́ tʊ nyá hətɛ kɛ teeli.
Ya-tʊ na ń kpiisi tá ɪsaɣatʊ kɛ nyá hətɛ təɔ.
10 Pepe təɔ ké piitimnaa ká pəɔsəɣɪ sɪ:
Leɣe pa Isɔ ɪnɪ ɪ mələnaa?
Pə wɛɛ ké sɪ ń lɛɛtɪ-wɛɣɛ
nyá təmlɛ nyə́ma səm kɛ tá ɪsɛntaa na pá ná.
11 Ke ŋkpaŋŋ na ń nɪ salə̀katʊnaa wula,
na ń yá mpa pa kʊɣʊ pəlɛ pa tʊwa tɔ na nyá toŋ səsəəŋ.
12 Tacaa, fɛlɪ tá cəlɔ nyə́ma kɛ kʊtʊɣʊ ŋku
pa tʊʊ-ŋ təɣɔ təm naatosompəɣəlaɣa.

13 Ama tá ké nyá yəlaa ké.
Taɣalɛ kaləkʊ na nyaɣalɛ tiikilu.
Tɪ sɛɛkɪ-ŋ tam təɔ ké na tə́ saŋɪ-ŋ.

80

Isɛɣɛlı tiikilu nyá, nıı

1 Asafı yontu kʋtɔɔsʋtʋ nti pa yookina saŋkʋ
na tá wɛ yonyoolaa nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haı, Isɛɣɛlı nyáma tiikilu, ke ŋkpaŋŋ.
Nyá tiikiɣina nyá yəlaa ısıı kaləkʋ.
Isɔtaa taŋlaa tɔɔ ké nyá təcaɣalɛ wɛɛ, hʋlı nyá tı.
3 Hʋlı nyá toŋ na ń kɔɔ ń waası-tʋɣʋ
Ifəlayim na Pɛncamɛɛ na Manasee pa ısɛntaa.
4 Haı, Isɔ kʋsı-tʋ na ń kɛɛsı nyá ısɛ
na tá tɔɔ na pá ya-tʋ.

5 Haı, Isɛɣɛlı Isɔ Tacaa,
pəlee ké nyá táá ká yele kpanaʋ kɛ nyá yəlaa sələməŋ?
6 Nəɣəsɛɛ kɛ n caləɣı nyá yəlaa
na ısəlʋm kʋɣı-wɛɣɛ sʋlʋm nyəm
na pá tɛləsəɣı mpəle.
7 N yelaa na tá pəsı mpi pə yoosiɣi
tá na tá cɔlɔ nyáma tɔ.
Na tá kolontunaa náá woŋiɣi-tʋ.
8 Isɔtaa na atɛ pə tʋ Isɔ kʋsı-tʋ.
Kɛɛsı nyá ısɛ na tá tɔɔ na pá ya-tʋ.

9 N kpɛsa lɛsɛŋ tʋɣʋ kɛ Icipiti
na ń tɔɣɔnı yəlaa na ń sɔ-kʋ.
10 Na ń taɣanı-kʋ na kʋ tɛɛ
na kʋ sú tɛtʋ.
11 Kʋ waasa pɔɔŋ kɛ kʋ ısotom,
na kʋ piliŋası wɛ ısıı Isɔ tıŋ sɔsɔɔŋ.
12 Ilɛna kʋ piliŋası hɛlı na sí polo teŋku
na kʋ akpaa kɛ pɔɣɔ sɔsaɣa.

13 Pepe tɔɔ ké n pɛla kalaanaa sı
mpatɔntaa í wakəlı-kʋ?
14 Hɔtʋɣʋ taa teele ka tɔɣɔ-kʋ,
na taalɛ wontu náá pəsı-kʋɣʋ tə tɔɣɔnaɣa.
15 Atɛ na ısɔtaa pə tʋ Isɔ kɔɔ.
Kʋsı nyá ısɛ kɛ ısɔtaa təna na ń nyənı.
Paasəna lɛsɛŋ tʋɣʋ kʋnɛ.
16 Kenti mpi nyá niŋ sɔwa tɔ
na apalʋpəyaɣa ŋka n ləsa nyá tı tɔ.

17 Mpa pa sɛta-kʋ na pa wɔ-kʋ tɔ,
nyaası-wɛ na pá saalı yem.
18 Tənı nyá ŋkpaləŋa kɛ yʋlʋ pəyaɣa ŋka n ləsaa
na ká wɛ nyá ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ ka tɔɔ.
19 Ilɛ tə kaa tasa-ŋ hatələnaʋ.
Yele na tá wɛɛna weesuɣu na tá yaakı nyá hətɛ.
20 Haı, Tacaa, atɛ na ısɔtaa pə tʋ,
kɛɛsı nyá ısɛ na tá tɔɔ na pá ya-tʋ.

81

Ye ma yəlaa ka nɪɪna-m

1 Asafɪ yontu nti pa yookina saŋkʊ na tá wɛ
yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣələ.

2 Ɪ yoo tá kentilu Ɪsə ké yontu na laŋhʊlʊmlɛ.
Ɪ wiliti Yakɔpʊ Ɪsə ké laŋhʊlʊmlɛ kawilitaɣa.
3 Ɪ yoo-ɪ yontu na akilimanaa
na cəməŋ na saŋkʊnaa.
4 Ɪ hʊlɪ tutuuŋ kɛ ɪsətʊ kʊfalʊ acima kʊyakʊ wule,
na ɪ hʊləməŋ acima nyəŋkʊ wule.
5 Mpi tə, pə ké Ɪsɛɣɛlɪ nyáma kɛ kiiu ké.
Mpi Yakɔpʊ Ɪsə sɪɪwa təɣəlɛ.
6 Nti ɪ tʊ Yosɛɛfʊ lʊlʊɣʊ nyáma kɛ
waatʊ wei ɪ tii Icipiti nyáma təə təɣəlɛ.

Ma nɪɪwa nəɣə ŋka ma ta nyɪ tə sɪ:
7 Ma tisa səɣəla yuŋ nyəna kɛ nyá nyʊɣʊ taa na má sɪɪ,
na nyá niŋ yele təkʊ yuŋ nyəŋkʊ.
8 Laŋwakəllɛ maɣana-ŋ na ń má kapuka na má ya-ŋ,
na má cə-ŋ tɛʊ hola taa.
Na ma maɣasɪ-ŋ sɪ ma naa nyá waaləɣɪ Melipa lʊm cələ.
9 Ma yəlaa í nɪɪ ma kʊkpaalətʊ.
Ye Ɪsɛɣɛlɪ yəlaa ka nɪɪkaɣana-m,
10 tʊɣʊ kʊlalaaʊ taa wɛɛ mə tɛ.
Pəyele í taa luŋ tʊɣʊ nakʊlɪ.
11 Maɣalɛ Tacaa mə Ɪsə wei ɪ ləsa-mɛɣɛ
Icipiti tɛtʊ taa tə.
Ɪ haa mə nəəsɪ na má suuli-sɪ.

12 Ama ma yəlaa mɛ í ta nɪɪ ma nəɣə.
Ɪsɛɣɛlɪ nyáma ta nɪɪna-m.
13 Ɪlɛna máá yele-mɛɣɛ mə laŋkpɪɪsəŋ ɪnɪ ɪ taa.
Na í təŋ mə maɣamaɣa mə laɣatʊ.
14 Haɪ, ye ma yəlaa Ɪsɛɣɛlɪ nyáma ka nɪɪkaɣana-m
na pá təŋ ma mpaaʊ taa.
15 Maa tisa pa kolontunaa təfɛ kɛ nɔɔnɔə
na má kʊlɪ pa təə.

16 Ɪlɛ Tacaa má, ma kolontunaa ká yele pa tɪ həm
na Ɪsɛɣɛlɪ nyáma mɛ mɪɪ caɣana mə təɣɪ tam təə.
17 Waatʊ ɪnəɣɪ maa calaɣɪ-mɛɣɛ təɣənaɣa kʊpaŋka
na má cɛlɛ-mɛɣɛ kʊkpamʊɣʊ taa tɪɪŋ na í haɣa.

82

Ɪsə haana yəlaa tənaɣa tampana təŋʊɣʊ

1 Asafɪ yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣələ.

Ɪsə səŋa ɪ kotuɣu taa ké ɪsətaa nyáma hɛkʊ
na í hʊləɣɪ tampana təŋʊɣʊ.
2 Pəlee ké í ká yele yəlaa faɣasʊɣʊ kɛ hʊʊlɛ taa,

na tasəkəlɛ nyə́ma kɛ tampana hau?
3 Ɩ təŋ tampana kɛ ɩcam na sulau pa təm taa.
Na í ha kunyəntəɣəlu na kunyəntu kɛ pa tampana.
4 Ɩ waasɩ ɩcam na kunyəntəɣəlu,
í fiti-wɛɣɛ asaɣaa səkpaŋ taa.

5 Ama í ta nyɩ pulu,
pəyele ɩu cɛkəɣəna pulu,
səkpɛtuɣu taa ké í təŋ.
Ɩlɛna tɛtu kila təna seliɣi.
6 Maa təmaɣa sɩ í ké Ɩsə Səsə lulɯɣu nyə́ma.
Halɩ ɩ tɩɩ ké ɩsənaa.
7 Paa na mpu tə,
í ká sɩ ké ɩsɩɩ yəlaa,
na í hoti ɩsɩɩ paa awulumpu wei.

8 Haɩ, Ɩsə kulɩ na ń huuna antulinya.
Mpi tə, n ké piitimnaa təna tu ké.

83

Ɩsə yəlaa mpa piitimnaa lɛlaa tuɣɩ kunyəŋ tə pa sələ́muɣu

1 Asafɩ yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyuɣu tu yontunaa taa təɣələ.

2 Haɩ, Ɩsə, taa sú, taa hɛɛsɩ.
Pəyele taa caɣa yem.

3 Nyá kolontunaa ta caɣa təpamm,
mpa paa caakɩ-ŋ tə pa kusa nyəəŋ.
4 Pa cakɩ nyá yəlaa acaɣa na acilaɣatu,
pa kotiɣi na pá yəɣətəɣɩ mpa pa təə n kentaa tə pa təm.
5 Na pá yaakɩ təma sɩ pá kpiisi
Ɩsɛɣɛlɩ nyə́ma kɛ piitimnaa hɛku,
na nəɣəlu í taa tasa pa hətɛ kɛ təəsuɣu.
6 Nya kolontunaa kpɛnta kulum na
pá pɛɛlɩ nyá təə ké nəɣə.
7 Mpɛɣɛlɛ Ɩtəm nyə́ma na Ɩsəmaɣɛlɩ nyə́ma
na Mowapu nyə́ma, na Akaa na Kepaalɩ pə nyə́ma.
8 Na Amoni nyə́ma na Amaleke nyə́ma
na Filiisi nyə́ma na pá səəsəna Tiii nyə́ma təta.
9 Asilii nyə́ma maɣamaɣa ná səəsa pa təə
na pa kulɩ Ləətɩ lulɯɣu nyə́ma təə.

10 Haɩ, Ɩsə lana-wɛ ɩsɩɩ n ka lapu Matiyaŋ nyə́ma
na Sisela na Yapɛŋ kɛ Kisəŋ ləəu nəɣə tə.
11 Pa ku-wɛɣɛ Halotɩ na pə la tɛtu kɛ musuŋ.
12 La pa awulumpiya ɩsɩɩ Olɛpɩ na Sɛpɩ,
na ń lá pa awulaa təna ɩsɩɩ Sepa na Saləmuna.
13 Mpi tə, pɛlɛ paa yəɣətaɣana sɩ
pa lɛɛkəɣɩ Ɩsə təcaɣalɛnaa.
14 Ma Ɩsə, la-wɛ ɩsɩɩ kacuculaɣa
yaa nyɩutu nti heelim kpakəɣɩ tə.

15 Yaa ɪsɪɪ kəkɔ mʊkʊɣʊ hətʊɣʊ tɔ
yaa ka mʊkʊɣʊ pʊɣʊ nyɪɪtʊ tɔ.
16 Yele nyá tɛʊ heelim təɣɔnɪ-wɛ
na nyá kacuculaɣa anaam lá na pá sele.
17 Tacaa yele na fɛɛlɛ kpa-wɛ,
na pá pɛɛkɪ nyá hətɛ.
18 Pá liɣiti-wɛ na pá tʊ-wɛɣɛ sɔɣɔntʊ taa ké tam tɔɔ.
Pá tʊ-wɛɣɛ fɛɛlɛ na pá lé.
19 Ilɛna pa cɛkəna sɪ nyá tike kɛ pa yaa sɪ Tacaa.
Nyaɣalɛ ɪsɔtaa Isɔ Sɔsɔ kɛ tɛtʊ təna taa.

84

Mpa pa puki Yosalɛm kɛ ɪsɔsɛɛv tɔ pa yontu

1 Kolee nyáma kpekəle yontu nti pa yookina Katɪ tʊ cəmʊɣʊ
na tá wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Haɪ, Tacaa, pə təna pə tʊ,
nyá təcaɣalɛ tewaɣa halɪ.
3 Pɪɪ lakɪ-m ləŋ sɪ má sʊʊ Tacaa təyaɣa taɣa tɔɔ
na má sá Isɔ weesuɣu tʊ na laŋhʊlʊmlɛ kawilitasɪ.
4 Sumpɪʊpɪʊ wɛna ɪ təcaɣalɛ,
na keŋkehilaɣa kɛ tantɛ nte
tə taa ka tʊɣɪ ka piiŋ təɣɔ
nyá kɔtasɪ təlatɛ kiŋ.
Haɪ, ma wulaʊ na ma Isɔ.
Tacaa, pə təna pə tʊ.
5 Leleŋ nɪɪlaa ntɛ́ mpa pa wɛ nyá təyaɣa taa tɔ,
paa saŋɪ-ŋ tam tɔɔ ké.
6 Mpa pa tekiɣi-ŋ təɣəlɛ laŋhʊlʊmlɛ nyáma,
nyá hasəɣəna pa nɔɔhɛɛ tɛɛ.
7 Waatʊ wei paa tɛsəɣɪ Paka*fa* tɛtɛkəlɛ tɔ,
Isɔ ká pəsɪ-tɛɣɛ hila nyəntɛ,
na salaŋ tɛʊ kooli-tɛɣɛ kʊpantʊ. [a]
8 Pa toŋ sɔɔsəɣɪ pa tɔntɛ taa ké,
na pá kpətəɣəna timpi paa səŋ Isɔ
ɪsɛntaa ké Siyɔŋ tɔ.

9 Haɪ, Tacaa, atɛ na ɪsɔtaa pə tʊ nɪɪ ma kʊsələmʊtʊ.
Yakɔpʊ Isɔ ke ŋkpaŋʊɣʊ.
10 Haɪ, Isɔ, nyaɣalɛ tá kpantɛ,
nyənɪ wei n ləsaa tɔ ɪ ɪsɛntaa.

11 Kʊyakʊ kʊlʊmʊɣʊ caɣaʊ kɛ nyá təyaɣa taa
lapa sana na kʊyɛɛŋ iyaɣa (1000) caɣaʊ kɛ kpaɪ taa.
Ma sɔɔlaa sɪ má səŋ ma Isɔ təyaɣa nɔnɔɣɔ
na mpi maa caɣa ɪsaɣatʊ nyəŋka taa tɔ.

12 Tacaa nyá həla ntɛ́ ilim na kpantɛ.
Nyá haana pɛɛlɛɛ na teeli.
Nn pɛŋ kʊpantʊ natələɣɪ mpa
pa təŋ siɣisuɣu taa tɔ.

[a] **84:7** Paka: Wula kɛ pa yaa mpʊ na pa tɛ taa.

13 Atɛ na ɪsɔtaa pə tʊ Tacaa,
wei ɪ tekiɣi-ŋ tɔɣɔlɛ laŋhʊlʊmlɛ tʊ.

85

Tacaa yɔɣɔtɔɣɪ hɛɛsʊɣʊ tɔm

1 Kolee nyáma kpekəle yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Haɪ, Ɪsɔ, n hʊla nyá tɛtʊ kɛ pɛɛlɛɛ ké,
na ń məŋna Yakɔpʊ nyáma mpa kolontunaa ka kuuwa tɔ.
3 N kpiisa nyá yəlaa ɪsaɣatʊ
na ń taɣanɪ pa təwakəllɛnaa.
4 N kʊ nyá páánáná sɔsɔɔna tənа
na ń hɛɛsɪ-yɛɣɛ tá tɔɔ.

5 Haɪ, tá waasʊlʊ Ɪsɔ məŋna-tʊ ɪsɪɪ tɪɪ wɛʊ tɔ,
na ń kʊ nyá páánáná kɛ tá tɔɔ.
6 Nyá taa ká kpana-tʊɣʊ tam tɔɔ
na ń tɔkɪ-tʊ na nyá taa na pá polo
lʊlʊŋ loosi loosi na?
7 N kaa ha-tʊɣʊ weesuɣu
na tə yɔɔlənа-ŋ?
8 Tacaa yele na tá ná nyá kʊpantʊ
na ń yá tá nyʊɣʊ.

9 Ɪsɔ Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ ma nɪɪkɪ.
Mpi tɔ, hɛɛsʊɣʊ tɔm kɛ n yɔɣɔtəɣəna nyá yəlaa
na mpa pa nɪɪkəna-ŋ tɔ sɪ pa taa məlɪ kʊmɛlɛntʊ taa.
10 Nyá nyʊɣʊ yapʊ kpətəna mpa pa nyaŋna-ŋ tɔɣɔ
ɪlɛna pə kɔna nyá teeli kɛ tá tɛtʊ taa.

11 Kʊpantʊ na tampana təŋʊɣʊ pə sulaa,
na hɛɛsʊɣʊ na siɣisuɣu pá waɣalɪ təma.
12 Tampana təŋʊɣʊ lɪɪkəna tɛtʊ tɛɛ ké,
ɪlɛna siɣisuɣu náá lɪɪna ɪsɔtaa.
13 Tacaa maɣamaɣa ká kɔna kʊpantʊ
na tá tɛtʊ náá lʊlɪ tə kʊlʊlʊm.
14 Tampana təŋʊɣʊ wɛ nyá nɔɣɔ tɔɔ ké
na á hɛɛkɪ-ŋ ɪkpatɛ kɛ mpaav taa.

86

Ma yaakɪ-ŋ ma laŋwakəllɛ taa

1 Sələmʊɣʊ ŋku kʊ wɛ Tafiiti yontu takəlaɣa taa tɔ.

Haɪ, Tacaa ke ŋkpaŋʊɣʊ na ma tɔɔ na ń cɔ-m.
Mpi tɔ, ma ké kʊnyɔntʊ ké na wahala tʊ.
2 Ma ké kʊpaŋ ké, kenti ma tɔɔ.
Ma Ɪsɔ, ma ké nyá təmlɛ tʊ ké,
ma pɛta-ŋ ma tɪ, waasɪ-m.
3 Tacaa nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ.
Nyaɣa ma wiikina paa ɪfemle nte.
4 Nyá tɔɔ ké ma kɛɛsənaa.

Ilɛ hɛɛsɪ nyá təmlɛ tʊ ma, ma laŋlɛ.
5 Tacaa, n ké kʊpaŋ ké,
na ń hʊləɣɪ suulu.
Nyá kʊpantʊ təɔwa mpa pa yaakɪ-ŋ tə pa təɔ.
6 Tacaa ke ŋkpaŋʊɣʊ na ma kʊsələmʊtʊ
nɪɪ ma wiinaʊ.
7 Ma yaakɪ-ŋ ma laŋwakəllɛ kʊyɛɛŋ taa ké.
Mpi tɔ, n nɪɪkɪ ma nəɣɔ.

8 Haɪ, Tacaa, Ikɔntɛ natəlɪ tə ta nəɣəsəna-ŋ,
pəyele nɔɣɔlʊ ɪ pəsəɣɪ na í la nyá təmlɛ natəlɪ.
9 Piitimnaa mpa pa təna n ŋmawa tɔ,
paa kɔɔ na pá həntɪ-ŋ atɛ,
na pá tʊ nyá hətɛ kɛ teeli.
10 N ké sɔsɔ ké, na n lakɪ kɔkɔlə nyəm,
nyá tike nté tampana Isɔ.

11 Haɪ, Tacaa hʊlɪ-m nyá mpaaŋ,
maa tɔ nyá tampana taa.
Tʊ ma taa na má wɛɛna nyá sɔɣɔntʊ.
12 Tacaa, ma Isɔ maa sa-ŋ na lotu kʊlʊmtʊ,
na má tʊɣɪ nyá hətɛ kɛ teeli kɛ tam təɔ.
13 Nyá kʊpantʊ təɔwa ma təɔ ké,
na ń yakɪ ma ləsaɣa kɛ atɛtəlɛ lumaŋ taa.

14 Haɪ, Isɔ, kalampaanɪ nyáma kʊla ma təɔ,
mʊsʊntʊnaa kpekəle caakɪ ma weesuɣu ləsʊɣʊ.
15 Ama Tacaa, nyá ké suulu tʊ ké,
na ń wɛna pətɔɔtəlɛ.
Nn mʊɣɪ páánáá kɛ lɔŋ,
nyá kʊpantʊ təɔwa,
na n lakɪ ɪsəna n sɪɪwa tɔ.
16 Nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ na ń kɛɛsəna ma təɔ,
ha nyá təmlɛ tʊ maɣa toŋ.
Ma ké nyá nyəŋ ké waasɪ-m.
17 La-m mpi pə hʊləɣɪ nyá kʊpantʊ tɔ,
ma kolontunaa í ná na pə tʊ-wɛɣɛ fɛɛlɛ.
Mpi tɔ, nyá waasəɣəna-m na ń hɛɛsəɣɪ ma laŋlɛ.

87

Yəlaa təna ɪcatɛ maɣamaɣa kɛlɛ Siyəŋ

1 Kolee nyáma kpekəle yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

Tacaa nyá sɪɪna Siyɔŋ ɪcatɛ kɛ pʊʊŋ naŋŋ nyəŋ təɔ.
2 Ntɛɣɛ n kəla səəlʊɣʊ kɛ
Yakɔpʊ nyáma acalɛɛ təna taa.

3 Teeli təm kɛ pa yɔɣɔtəɣɪ
Isɔ ɪcatɛ nyá, nyá təɔ.
4 Mpa pa nyəma-m tɔ pa ɪsɛntaa ké
ma yaakɪ Icipiti na Papiloni na

Filiisi na Tiii na Itiyopii pə nyáma.
Tɛtʊnaa mpɛ pa taa ké pə lʊla-wɛ.
5 Ama ye Siyɔŋ ɪcatɛ ɪlɛ tə taa ké
pə lʊla yəlaa təna.
Ɩsətaa Ɩsɔ Sɔsɔ yɔɣətəna-tɪ.

6 Tacaa kaləɣɪ yəlaa na ɪ ŋmaakɪ sɪ:
Siyɔŋ kɛlɛ paa wei ɪ ɪcatɛ maɣamaɣa.

7 Haɪ, Ɩsɔ ɪcatɛ nyá, yonyoolaa na paalaa
pa kpɛntəna na pa yɔɣətəɣɪ nyá teu təm.

88

Wei səm kpɛɣɛtənaa tə ɪ sələmʊɣʊ

1 Kolee nyáma kpekəle yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa,
na tá ké laŋwakəllɛ nyəntʊ nti
Ɩsəlahi tʊ Hemaŋ yoowa təɣəlɔ.

2 Tacaa Ɩsɔ, ma nyʊɣʊ yátʊ,
ilim na ahoo kɛ ma wiikina-ŋ.
3 Mʊ ma kʊsələmʊtʊ kɛ nyá kʊpantʊ təɔ.
Ke ŋkpaŋʊɣʊ na ń nɪɪ ma wiinaʊ.

4 Mpi tɔ, wahala nɪɪ-m ké,
na má kpɛɣɛtəna səm tətɛɣɛtɛɣɛ.
5 Ma wɛ mpa pa tiiki pəlaaʊ taa tɔ pa looŋa taa ké.
Ma wɛ ɪsɪɪ yʊlʊ wei ɪ fɛɪna toŋ tɔ.
6 Sətaa hɛkʊ kɛ ma həntaa
na má nəɣəsəna ɪsɪɪ mpa pa kʊwa na pá hɪɪsɪ
pəlaaʊ taa na pá faɣa nyana-wɛ,
na nn təɔsəɣɪ pa təm tɔ.
7 Pʊʊɣʊ lumaŋ nyəŋkʊ taa ké n pɛta-m,
səkpɛtʊɣʊ taa ké pʊʊɣʊ anaam taa.
8 Nyá páánáá tii ma təɔ ké
na á ta-m ɪsɪɪ lʊm hola.
9 N hatələna-m ma cewaa
na ń pəsɪ-m ɪsɪɪ acaalətʊ
pʊlʊ kɛ pa ɪsɛntaa.
Pə təka-m pə fɛɪ lɪɪʊ.
10 Wahala nyəŋsa ma ɪsɛ ké.

Paa ɪfemle nteɣe ma yaakɪ-ŋ Tacaa,
na má tɛkəɣɪ-ŋ niŋ.
11 Sətaa kɛ n lakɪ piti təma na?
Paa kʊlɪ na pá sa-ŋ?
12 Sətaa yɔɣətəɣɪ nyá kʊpantʊ təm kɛ pa tɛɣɛ?
Yaa nyá teu təm kɛ pa yəɣətəɣɪ atɛtəlɛ taa?
13 Nəɣəlʊ ta nyɪ nyá kɔkɔlɔ
nyəmnaa təm kɛ səkpɛtʊɣʊ taa.
Pəyele pa ta nyɪ nyá siɣisuɣu təm kɛ
tɛtʊ nti tə taa yəlaa wɛna ləsɔɔʊ tɔ.

14 Haı, Tacaa, nyaɣa ma yaakı sı ń waası-m
na má sələməɣı-ŋ paa tanaŋ ŋku.
15 Tacaa, pepe təɔ ké n lə-m
na nn caakı sı ń na-m?
16 Ma ké kʋnyəntʋ kɛ hatoo ma pəcaatʋ ké
na má wɛ səm nɔɣɔ taa,
na má təkı sɔɣəntʋ nti n tʋ-m tɔ tə wahala.
Pə pəsa ma laŋlɛ ké.
17 Nyá páánáhuuna-m ké ısıı kɔkɔ,
na nyá sɔɣəntʋ sɔsɔəntʋ wakələɣı-m.
18 A liki-m paa ıfemle nteɣe ısıı lʋm
na á watəɣı-m na paa timpi.
19 N hatələna-m ma cewaa na ma taapalaa təna,
səkpɛtʋɣʋ kɛ pə yelina-m.

89

Nəəsı nsi pa sıı Tafiiti tɔ sı wɛ le?
1 Isəlahi tʋ Itaŋ yontu.

2 Tacaa nyá kʋpantʋ təm kɛ maa yooki yontu kɛ tam,
na ma heeliɣi nyá tampana təŋʋɣʋ təm kɛ paa pəlee.
3 Mpi tɔ, ma yəɣətaa sı:
Nyá kʋpantʋ wɛ tam təɔ ké na tə sika ısətənʋɣʋ taa.

4 Ma na ma təmlɛ tʋ Tafiiti wei ma ləsaa tɔ tə pɛɛla nɔɣɔ
halәna má yɔɣɔtı na má tuu sı:
5 Maa yele na nyá kawulaɣa wɛɛ tam,
na má lɛɛtəɣı ka taa ké nyá lʋlʋɣʋ nyə́ma.

6 Haı, Tacaa, ısətənʋɣʋ hʋləɣəna nyá teu
na nyá kʋpantʋ kɛ samaa taa.
7 Awe pəsəɣı na í kɛɛsəna Tacaa nyaɣa ısətaa?
Nyá pəyalaa taa awe nəɣəsəna-ŋ?
8 Isɔ n ké sɔsɔ kɛ ısətaa samaa taa ké,
na pa təna mpa pa cɔɔna-ŋ tɔ pa nyaŋna-ŋ.
9 Haı, Tacaa, atɛ na ısətaa pə tʋ,
awe wɛ ısıı nyá?
Toma na teu pə tʋ-ŋ hɛkʋ.
10 Nyá ŋmakələna teŋku na ı kalampaanı,
n hɛɛsəɣı ı lʋm kɛ waatʋ wei pə kʋləɣəna páánátɔ.
11 Nyá naŋtəna Icipiti ısıı sətʋ,
na ń yası nyá kolontunaa na nyá niŋ toŋ.
12 Nyá tənna ısətənʋɣʋ na tɛtʋ.
Nyá sıına antulinya na ı taa nyəm təna.
13 Nyá lapəna ilim ntəɣəŋ na pə mpətəŋ
na Tapɔɔ na Hɛɛməŋ pʋʋŋ saŋ nyá hətɛ.
14 Nyaɣalɛ toŋ sɔsɔɔŋ tʋ,
nyaɣalɛ pəsʋɣʋ sɔsɔɔŋkʋ tʋ.
15 Nyá kawulaɣa kite ntɛ́ tampana təŋʋɣʋ na siɣisuɣu
na kʋpantʋ na teu kɛ nyá nɔɣɔ tɔɔ.
16 Yəlaa mpa pa nyəmá nyá
akantəlɛ wula təɣəlɛ leleŋ nılaa,

nyá ɪsɛntaa ké pa wɛ tam.
17 Pa laŋlɛ hɛɛna nyá hətɛ kɛ kʊtamsa,
na pá saŋ pa tɪ na nyá siɣisuɣu.
18 Pa toŋ teeli kɛlɛ nyá,
nyá kʊpantʊ kpaasəɣəna tá toŋ.
19 Tacaa kɛlɛ tá kʊkentuɣu,
lsɛɣelɪ naŋŋ tʊ ntɛ́ tá wulaʊ.

20 Kʊyakʊ nakʊlɪ n yɔɣɔtəna
nyá kʊsɔɔlʊ kɛ toosee taka taa sɪ
n ha nyá toŋ kɛ aka,
na ń tɔɔ ɪfepu kɛ yəlaa taa.
21 N hika nyá təmlɛ tʊ Tafiiti,
na ń ləsɪ-ɪ na ń pəlɪ-ɪ kɔtaɣa nim.
22 N ká səna-ɪ na toŋ,
na ń pəsɪ-ɪ yʊlʊ toŋ tʊ.
23 Kolontu kaa tuti-ɪ,
yʊlʊ ɪsaɣaʊ ná kaa pəsɪ-ɪ.
24 Nka naŋtɪ ɪ kolontunaa kɛ ɪ nɔɣɔ tɔɔ,
na ń má mpa paa caakɪ-ɪ tɔ.
25 N ká lapɪ-ɪ nyá kʊpantʊ,
na ɪ toŋ kpaakəna nyá hətɛ.
26 N ká tʊ ɪ niŋ taa kɛ́ teŋku,
na ń yele na í pəsɪ pusi.
27 Halɪ n ká yaa-ɪ na í tɔ sɪ:
Nyaɣalɛ ma caa lsɔ na ma nyʊɣʊ yapʊ kʊkpamʊɣʊ.
28 llɛna nyaa pəsɪ-ɪ nyá pəyalʊ kancaalaɣa nyəŋ
wei ɪ kɛ́ atɛ awulaa sɔsaa təna taa sɔsɔ tɔ.
29 N ká sɪɪ-ɪ kʊpantʊ kɛ tam tɔɔ,
pəyele nɔɣɔ ŋka nyá na-ɪ
í pɛɛlaa tɔ ka kaa laɣasɪ.
30 N ká yele na ɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma wɛɛ tam tɔɔ,
na ɪ kawulaɣa náá leeli ɪsɪɪ ɪsɔtɔnʊɣʊ.

31 Ye ɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma lɔwa nyá kiiŋ
na pá kisi nyá kʊsəsɪɪtʊ kɛ təŋʊɣʊ,
32 ye pa kisiɣi nyá kʊtʊtʊtʊ
na paa tɔkəɣɪ nyá kʊsəsɪɪtʊ,
33 ɪlɛ n ká caa kpátʊɣʊ na ń hɔna pa ŋkpaŋʊɣʊ
na ń má-wɛɣɛ pa ɪsaɣatʊ tɔɔ.
34 Ama n kaa pɛ-wɛɣɛ nyá kʊpantʊ,
pəyele n kaa pɛ-wɛɣɛ nyá teu.
35 N kaa yɔkɪ nyá nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ.
Pəyele n kaa laɣasɪ nti n yɔɣɔtaa tɔ.
36 N tɛma tuunaʊ na nyá tənaŋŋ wɛɛtʊ,
n kaa pəsɪ ń looli Tafiiti.
37 Tafiiti lʊlʊɣʊ ka wɛɛ tam tɔɔ ké,
na ɪ kawulaɣa kumte wɛɛ nyá ɪsɛntaa ɪsɪɪ ilim.
38 Na í leeli ɪsɪɪ ɪsɔtʊ,
ɪnɪ ɪ kɛna aseeta tʊ kʊpaŋ wei ɪ wɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ taa tɔ.

39 Paa na mpʊ pá́á́ná́ kpa-ŋ na ń lɔ wulaʊ wei n ka ləsaa

na ń pəlı nim tɔ na ń yele-ı na í hoti.
40 N yɔka nɔɣɔ ŋka nya na nyá təmlɛ tʊ ı pɛɛlaa tɔ
na ń wakəlı ı ntenuɣu na ń lɔ-kʊɣʊ atɛ.
41 N yɔka ı koloosi toŋ nyənsı təna,
na ń pəsı ı koloosi acalɛɛ kɛ ncaa.
42 Mpatəntaa təna kuuki ı wontu ké,
na ı cɔlɔ nyáma paakəna-ı.
43 N kpaasa ı kolontunaa apalʊtʊ,
na ń la na mpa paa caakı-ı tɔ pa laŋa hɛɛ.
44 N kʊwa ı yoou wontu lɔŋ.
Pəyele n ta sənа-ı yoou taa.
45 N lɛɛka ı kawulaɣa toŋ,
na ń pəsı ı kumte kɛ kpɛntəlası kɛ atɛ.
46 N pasa ı ıfepile pɪsɪ,
na ń tʊ-ı fɛɛlɛ.
47 Haı, Tacaa, pəlee ké n ká hɛɛsı nyá təɣı ŋmɛsʊɣʊ?
Na nyá páánа kpaasʊɣʊ ısıı kɔkɔ?
48 Tɔɔsı ma tɔm, yʊlʊ weesuɣu kəla topi ké,
pə nəɣəsəna ké ısıı n ŋma yʊlʊ kɛ sı n pəsəɣı-ı yem.
49 Yʊlʊ nɔɣɔlʊ ı fɛı sı ı kaa sı.
Awe pəsəɣəna na í yá ı təɣı atɛtəlɛ taa?
50 Tacaa, leɣe nyá lɔŋtaa kʊpantʊ
nti n ka sıı Tafiiti kɛ nɔɣɔ tɔ tə saalaa?
51 Tacaa tɔɔsı mpusi wei nyá təmlɛ nyáma tʊɣʊ-m tɔ,
tɔɔsı sı ma nʊka yəlaa samaa.
52 Haı, Tacaa tɔɔsı kʊtʊɣʊ ŋku nyá kolontunaa
tʊvkı nyá ləsəlʊ təntɛ tɔɔ tɔ.

53 Tacaa hətɛ sɔsɔɔlɛ ntɛ́ teeli nyəntɛ kɛ tam tɔɔ.
Ɪsɔ í kɔna mpʊ, Ɪsɔ í kɔna mpʊ.

TAKƎLAɣA LIɣITI NYƎŋKA

90

(Yontu 90–106)

Yʊlʊ wɛ tənaɣa, Ɪsɔ ná wɛ tam tɔɔ

1 Ɪsɔ yʊlʊ Moisi kʊsələmʊtʊ.

Haı, Tacaa, nyá kɛna tá kpʊlʊɣʊ
tətʊlɛ kɛ too lɔŋtaa.
2 Na pácɔ pá lakı antulinya na pulası tɔ,
nyá kɛna Ɪsɔ na n ká wɛɛ ḿpʊɣʊ tam tɔɔ ké.
3 Nyá mələɣənana yəlaa kɛ atɛ mʊsʊɣʊ taa,
na ń tɔŋ-wɛ sı: Ɪ məlı timpi í ka lıınaa tɔ.
4 Mpi tɔ, pɪsɪ iyaɣa (1000) wɛ-ŋ ké ısıı kʊyakʊ ŋku
kʊ tɛɛwa na kʊ kaa tasa məlʊɣʊ tɔ,
yaa ahoo nna a tɛɛwa tɔ a hɔɣɔlʊɣʊ.
5 N kpiisiɣi yəlaa ké ısıı toosee wena
pə feŋuɣu tanaŋ na á saalı yem ısıı nyıtʊ tɔ.
6 Nyıtʊ tʊɣı hɛtʊ kɛ tanaŋ tɛɛ ké na tá pıı.
Ɪlɛna taanaɣa tá lontili na tá wʊlı.

7 Nyá páánákpiisiɣi-tʋɣʋ
na nyá taa kpaʋ nyaasəɣɪ-tʋ.
8 N ləsəɣɪ tá ɪsaɣatʋ kɛ patəma taa ké,
na ń sɪɪkɪ nyaaləm taa ké tá kʋŋmɛsətʋ.
9 Nyá páánásɔsɔɔna lakɪ ké na tá kʋyɛɛŋ saaləɣɪ yem,
na tá pɪɪsɪ nyaa saləɣɪ yem ɪsɪɪ yʋlʋ nɔɣɔ.
10 Tá weesuɣu pɪɪsɪ ntéɳɪɪtosonnaanʋwa.
Ye mpa pa kəla alaafəya, ɪlɛ pa nyənsɪ yoosi nɪɪnaasa.
Ama kʋnyɔŋ na wahala tike kɛ yʋlʋ waakɪ pə taa.
Weesuɣu tɛɛkɪ lɔlɔ ké na taa kʋləɣɪ
hʋntʋ na tá kpətəɣəna səm.
11 Tacaa, awe nyəmna nyá toŋ na nyá páánápə tɔm?
Nɔɣɔlʋ ɪɪ nyaŋna-ŋ sɪ í nyɪ nyá páánátɔm kɛ teu.
12 Hʋlɪ-tʋɣʋ tá kʋyɛɛŋ kalʋɣʋ.
Waatʋ ɪnəɣɪ tɪɪ hii laɣatʋ.

13 Haɪ, Tacaa, hɛɛsɪ-tʋɣʋ páánámʋnaʋ kɛ mpʋ.
Nyənɪ nyá təmlɛ nyáma tá,
tá pətɔətəlɛ na ń kɛ́ɛ́sáná tá tɔɔ.
14 La-tʋɣʋ nyá kʋpantʋ sɔsɔɔntʋ kɛ tá tanaŋ tɛɛ.
Ɪlɛ tɪɪ caɣana laŋhʋlʋmlɛ kɛ tá weesuɣu təna.
15 Pɪɪsɪ paɣalɛ taa ké n hɔma tá ŋkpaŋʋɣʋ.
Ɪlɛ hɛɛsɪ tá laŋa kɛ pɪɪsɪ paɣalɛ
ɪsɪɪ nsi sɪ taa tə na wahalanaa tɔ.
16 La nyá yomaa taɣa nyá təmlɛ,
na tá lʋlʋɣʋ nyáma na nyá sɔsɔɔntʋ.
17 Haɪ, Tacaa, ta Ɪsɔ la-tʋɣʋ nyá kʋpantʋ,
na ń yele na tá niŋ təma leeli.
Ɛɛ, yele na á leeli.

91

Ɪsɔ kɛlɛ tá kpʋlʋɣʋ tətvlɛ

1 Yʋlʋ wei ɪ tʋɣɪ ɪsətaa Ɪsɔ sɔsɔ kɛ kpʋlʋɣʋ tɔ,
Toma təna tʋ tɛɛ ké ɪ hɛɛsəɣɪ.
2 Pə wɛɛ sɪ pʋntʋ í yɔɣɔtɪ Tacaa sɪ:
Nyaɣalɛ ma kpantɛ nte ma cɔɔsəɣəna tɔ.
Nyaɣalɛ ma Ɪsɔ na má tʋɣɪ-ŋ naani.

3 Tacaa nyá fitiɣina yʋlʋ kɛ puluɣu kʋnyəpʋɣʋ taa,
na yʋlʋkʋsəkʋ na kʋ wakəlʋɣʋ taa.
4 Na n kenti ɪ tɔɔ na í tʋ-ŋ kpʋlʋɣʋ,
ɪsɪɪ kampaɣa kɛ ka too keŋ tɛɛ.
Nyá kʋpantʋ wɛ ké ɪsɪɪ kpálʋɣʋ kʋkentuɣu.
5 Yʋlʋ kaa nyana ahoo sɔɣɔntʋ,
yaa nyəmá kʋtətəna kɛ ilim taa.
6 Yaa yʋlʋkʋsəkʋ ŋku kʋ cɔɔkɪ səkpɛtʋɣʋ tɛɛ tɔ,
yaa ɪsəna kʋ tɛɛkʋɣʋ yəlaa kɛ ilim hɛka tɔ.
7 Paa yəlaa iyaɣa (1000) səpa nyá kɔŋkɔŋ taa,
yaa paa yəlaa iyisi naanʋwa (10000) səpəna
nyá ntɔɣɔŋ tɔɔ, pʋlʋpʋ kaa la-ŋ.
8 Kuli nyá ɪsɛ na ń ná ɪsəna

lsɔ fɛlǝɣı asaɣaa tɔ.
9 Haı, Tacaa kɛlɛ nyá kpʋlʋɣʋ tǝtʋlɛ,
ısɔtaa lsɔ Sɔsɔ kɛ n cɔɔsǝɣǝna.
10 Wahala nǝɣǝlʋ kaa maɣana-ŋ,
pǽcɔ mpusi nǝɣǝlʋ kaa kpǝtǝna nyá tǝyaɣa.
11 Mpi tɔ, Tacaa ká tʋ ı ısɔtaa tillaa kɛ́ sı
pá feŋi-ŋ nyá mpaaŋ tǝna taa.
12 Na páá te-ŋ pa niŋ taa sı pǝlɛ
natǝlı tá taa co-ŋ.
13 Na paa n fɛla tɔɣɔlaɣa yaa paasǝlɛ
yaa wontuɣu ısaɣav yaa tʋm,
pʋlʋpʋ kaa la-ŋ.

14 Tacaa sı: Timpi n sɔɔla-m tɔ maa waası-ŋ,
na má kenti nyá tɔɔ kɛ́ n nyǝmá ma hǝtɛ tɔ pǝ tɔɔ.
15 N ka yaa ma hǝtɛ na má cɔ-ŋ,
na má wɛɛ nyá waalı kɛ́ laŋwakǝllɛ waatʋ,
na má waası-ŋ na má taɣanı nyá nyʋɣʋ kɛ kʋsʋɣʋ.
16 Maa yele na nyá weesuɣu taɣalı
na má yá nyá nyʋɣʋ.

92

Tacaa, pa saŋı-ŋ tɔ pa lakı teu kɛ́
1 Kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule yontu.

2 Pǝ wɛ teu kɛ́ sı tá sa Tacaa nyá,
na tá yoo yontu kɛ ısɔtaa
lsɔ sɔsɔ nyá nyá hǝtɛ taa.
3 Na tá kpaalı nyá kʋpantʋ kɛ tanaŋ tɛɛ,
na nyá teu tǝm kɛ ahoo.
4 Tá sa-ŋ na ŋmuısı
naanʋwa cǝmǝŋ na saŋkʋnaa.

5 Haı, Tacaa, nyá kʋlapǝm hɛɛsǝɣı ma laŋlɛ kɛ́,
na má yooki nyá niŋ tǝma tǝm kɛ yontu na laŋhʋlʋmlɛ.
6 Haı, Tacaa, nyá tǝma kɛ́ sɔsɔɔna kɛ́,
na nyá lǝmaɣasɛɛ kɛ́ yuŋ nyǝna.
7 Kʋmɛlɛŋ ı cɛkǝɣǝna tǝlɛ,
pǝyele lǝmaɣasɛɛ fɛı tʋ naa paasǝɣǝna.
8 Asaɣaa hukiɣi kɛ́ ısıı nyıtʋ,
na ısaɣatʋ lataa náá pıkı.
Ama wakǝlʋɣʋ tam tɔɔ nyǝŋkʋ taŋna-wɛ.
9 Haı, Tacaa, nyá kɛ́ ısɔtaa
lsɔ sɔsɔ kɛ tam tɔɔ kɛ́.
10 Ye pǝ kaasa nyá kolontunaa, pɛlɛ paa le kɛ́.
Pa tǝna mpa pa lakı ısaɣatʋ tɔ paa ya yem.

11 Taalɛ nav toma kɛ n ha-m,
na ń pǝlı ma tɔɔ kɛ́ nikaɣa nim.
12 Ma naakı ma kolontunaa kpisuɣu,
na má nuıkı asaɣaa mpa pa caakı-m
tǝm tɔ pa kiisuɣu.

13 Tampana təŋlaa puikı ké ısıı paaŋ,
na pá kvləɣı ısıı Lipaŋ tuŋ səsəəŋ.
14 Pa wɛ ké ısıı tvɣv ŋku pa tuu
lsə təsɛɛlɛ kataɣa taa tɔ,
na pá puikı teu kɛ tá lsə Tacaa té.
15 Paa kpatəlaɣa waatv,
pa təŋa lvlvɣv ké,
na pá wɛ təlɛkvlɛkv kɛ teu na alaafəya.
16 Mpv pə hvláɣáná təkelekele sı Tacaa siɣisaa.
I ta kɛɛ tiili, ınəɣəlɛ ma kvkpamvɣv.

93

Tacaa kɛlɛ wulav

1 Tacaa n ké wulav ké na ń suu teu,
na ń ləla toma kɛ nyá tənaɣa taa ısıı tampala.
Mpv tətɔɣɔ tɛtv səŋaa təca tıı seliɣi.

2 Hatoo lɔŋtaa ké n sıı nyá kumte kɛ teu,
na ń wɛ tam təɔ.
3 Haı, Tacaa, pusi kvsa nɔɔsı
sı kvsa sı nɔɔsı na sı hola wula nıı.
4 Na pá kəlı lvm sɔsɔɔm toŋ nyəm nɔɣɔ,
na pá kəlı teŋku hola sɔsɔɔna.
Tacaa kɛlɛ toŋ tv kɛ hatoo ısɔtaa.

5 Nyá kvsəsıtv nté tampana təsiɣisiɣi.
Nyá təsɛɛlɛ kɛ naŋŋ nyəntɛ haləna antulinya tɛm.

94

Isə ké kawalaɣa nyɔ́ma lɛɛtvlv

1 Haı, lsə nyaɣalɛ lɛɛtvlv.
Lɛɛtvlv lsə, hvlı nyá tı.
2 Antulinya hvvlv nyá, kvlı
na ń lɛɛtı kalampaanı nyɔ́ma kɛ pa kvlapvtv.

3 Haı, Tacaa, asaɣaa mpɛ paa wɛɛ mpvɣvlɛ?
Mpɛ paa wɛɛkəna ntɛɣɛ akanaa kɛ mpv?
4 Pa yɔɣɔtəɣı tɔm ké na kalampaanı
na pá pɛɛkəɣı lɛlaa wakəlvɣv.
5 Tacaa, pa ŋmakələɣı nyá yəlaa ké,
na pá muɣuliɣi mpa pa ké nyá nyɔ́ma tɔ.
6 Pa lɛntəɣı mvsvŋ kɛ leelaa na mvvlaa
na pá kvɣı suluwaa.
7 Na pá təŋ sı Tacaa ıı naakı,
Yakɔpv lsə ıı paasəɣəna.

8 Kvmɛlɛməŋ mɛ í la laakalı,
ləmaɣasɛɛ fɛınaa mɛ,
pəlee ké í ká hii laɣatv?
9 Tacaa wei ı tv yəlaa kɛ ŋkpaŋŋ tɔ, ı nıikı ké.
lsənaɣa ı ká tv ısəlɛ na ıı naakı?
10 lsənaɣa ı naasəɣı piitimnaa

na í kaa hɔ aSaɣaa ŋkpaŋŋ?
Ini ı sɛɣɛsəɣəna yəlaa,
ile ısənaɣa ı ká laŋ nyəm?
11 Tacaa nyəmá yulu huwɛɛ kɛ
teu sı a wɛ kpɛtɛ.

12 Hai, Tacaa, nyulelen tu ntɛ́ wei n sɛɣɛsəɣı
nyá kiiu na ń hɔŋ ı ŋkpaŋuɣu tɔ.
13 I ká caɣa təpamm kɛ kuyɛɛŋ ısaɣaŋ taa,
halәna pá huli aSaɣaa pɔɔŋ.
14 Pə taɣa pulu, Tacaa ıı lɔɔkı ı yəlaa.
I kaa yele mpa pa kɛ́ ı nyáma tɔ.
15 Mpi tɔ, paa huuna kɛ́ na pá kɛɛsəna tampana təŋuɣu.
Pa təna mpa pa təŋəɣı tampana tɔ pa laŋa ka hɛɛna-tı.

16 Awe ká sɛɛna ma tɔɔ kɛ́ aSaɣaa mpɛ pa tɔm taa?
Awe ká sәna-m mpa pa lakı ısaɣatu tɔ pa tɔm taa?
17 Ye Tacaa taa waaSı-m,
ısəntɔ maa tɛma wɛɛu kɛ
timpi pə suma tətiɣitiɣi tɔ.
18 Paa waatu wei kɛ ma tɔma sı ma caa hotuɣu,
Tacaa nyá kupantu teŋi-m kɛ́.
19 Saa wei nəɣəSɛɛ pıı ma lotu tɔ,
nyá hɛɛsәna ma laŋlɛ na ń huləsı-tɛ.
20 Nyana huulaa aSaɣaa mpa pa wakələɣı kiiŋ
na pá kɔŋna wahala tɔ í kaawaɣa?
21 Siɣisilaa kɛ pa wakələɣı
na pá kuɣı mpa pa ta la pulu tɔ pa tɔm.
22 Ama Tacaa kɛlɛ kukpamuɣu
ŋku ma cɔɔsəɣəna tɔ.
23 Pa maɣamaɣa pa ısaɣatu kɛ ı ká məŋna pa nyɔɔŋ taa,
na í wakəlı-wɛ na kulumtu ntı.

95

Isɔ cəlɔ pote waatu

1 I kɔɔ na tá yoo Tacaa kɛ laŋhulumlɛ yontu,
tá sa tá waaSulu wei tə tuɣı kpulуɣu tɔ.
2 Tá polo ı ısɛntaa na tá sɛɛ-ı,
na tá wiliti-ı na laŋhulumlɛ yontu.
3 Mpi tɔ, Tacaa nyaɣalɛ Isɔ sɔsɔ.
Nyaɣalɛ wulau sɔsɔ wei ı ŋmakələɣı tuiŋ təna tɔ.
4 Nyá niŋ taa kɛ́ atɛ lumaŋ təna wɛɛ
na pɔɔŋ sɔsɔɔŋ təna kɛ nyá nyəm.
5 Nyá tənna teŋku,
halı nyá tuı lapəna-ı.
Kulum nyá n lapəna tɛtu na nyá niŋ.
6 I kɔɔ na tá luŋ tá ŋmalu Tacaa kɛ akula,
na tá həntı-ı atɛ.
7 Pə taɣa pulu, nyaɣalɛ tá Isɔ.
Taɣalɛ nyá yəlaa, nyaɣalɛ tiikilu.
Tə wɛ kɛ́ ısuı nyá niŋ kaləku.

Ye í nɪɪ Ɩsɔ má ma kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ saŋa,
8 í taa la laŋkpɪɪsəŋ ɪsɪɪ mə caanaa ka lapʋ
Melipa na Masa kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ.
9 Tənaɣa mə caanaa maɣasa-m sɪ pa naakɪ ma waalɪ,
paa na pa nana pa ɪsəpəle kɛ mpi ma lapa tɔ.
10 Pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu ké ma luɣu lɪɪ piitim pənɛ,
halәna ma tʋ ma taa sɪ yəlaa mpɛ pa lepaɣa,
paa nyəŋ ma mpaaŋ.
11 Ḿpʋɣʋ pááná kpa-m na má tuu sɪ:
Pa kaa sʋʋ ma hɛɛsʋɣʋ taa.

96

Wulaʋ wei ɪ kɔŋ tɔ ɪ yontu kʋfatʋ
(Kʋtɔɔsʋtʋ I 16:23-33)

1 Ɩ yoo Tacaa kɛ yontu kʋfatʋ,
atɛ yəlaa mɛ mə tәna í yoo Tacaa kɛ yontu.
2 Ɩ yoo Tacaa kɛ yontu na í sa ɪ hətɛ,
na í kpaaləɣɪ paa kʋyakʋ ŋkuɣu ɪ nyʋɣʋ yapʋ tɔm.
3 Ɩ yɔɣɔtɪ piitimnaa taa ké ɪ teeli tɔm
na í yɔɣɔtɪ yəlaa tәna taa ké ɪ teu tɔm.

4 Tacaa n ké sɔsɔ ké na n mʋna pá sa-ŋ.
Nyá tɔm wɛ sɔɣɔntʋ ké na pá tɛɛ tɪɪŋ tәna.
5 Mpi tɔ, piitimnaa tɪɪŋ tәna wɛ kpɛtɛ ké.
Ama Tacaa nyá lapәna ɪsɔtɔnʋɣʋ.
6 Teu sɔsɔɔm naakɪ nyá tɔɔ ké,
na teeli sɔsɔ náá wɛ nyá təyaɣa taa.

7 Piitimnaa yəlaa mɛ í tʋ Tacaa kɛ teeli,
í tʋ Tacaa kɛ teeli na í kʋsɪ ɪ nyʋɣʋ.
8 Ɩ sa Tacaa kɛ ɪ hətɛ tɔɔ.
Ɩ kɔna mə kʋhaham na í sʋʋna ɪ taasɪ tɔɔ.
9 Ɩ həntɪ Tacaa kɛ atɛɣɛ saa wei
ɪ hʋləɣɪ ɪ tənaŋŋ wɛɛtʋ tɔ.
Atɛ yəlaa mɛ mə tәna í sele ɪ ɪsɛntaa.
10 Ɩ heeli piitimnaa tәna sɪ
Tacaa kɛlɛ wulaʋ.
Mpʋ tɔtɔɣɔ tɛtʋ səŋaa təca, tɪɪ seliɣi.
Tacaa təŋəɣɪ tampana ké na í hʋʋkәna yəlaa.

11 Ɩsɔtɔnʋɣʋ laŋlɛ í hʋləmɪ na tɛtʋ yɔɔlɪ,
teŋku na ɪ taa nyəm tәna í sɛɛ.
12 Tawa tәna í wɛɛ acima taa,
na hɔtʋɣʋ taa tɪɪŋ tәna kiisina laŋhʋlʋmlɛ,
13 kɛ Tacaa ɪsɛntaa.
Mpi tɔ, ɪ kɔŋ sɪ ɪ hʋʋna tɛtʋ tәna.
Ɩ ká təŋ tampana na í hʋʋna antulinya na ɪ yəlaa.

97

Tacaa kɛlɛ wulaʋ, laŋhʋlʋmlɛ í wɛɛ tɛtʋ tәna taa

1 Tacaa tɔkɪ kawulaɣa, tɛtʋ tәna í yɔɔlɪ.
Tɛtʋnaa mpa lʋm tama kotaɣa tɔ pa paɣalɛ í yɔɔlɪ.

2 Ɩsəŋmʊntʊɣʊ na səkpɛtʊɣʊ tama-ɪ kotaɣa,
na ɪ kumte náá caɣa siɣisuɣu na tampana təŋʊɣʊ təɔ.
3 Kəkɔ wɛ ɪ nɔɣɔ təɔ ké
na ká nyakɪ ɪ kolontunaa na ká cəɔkəna-ɪ.
4 Ɩ ŋmɛləsəɣɪ nyaaləm na pá naakɪ antulinya,
na atɛ yəlaa naakɪ na pá seliɣi.
5 Tɛtʊ təna tʊ í kpətəna pɔɔŋ,
ɪ hooki ké ɪsɪɪ keetu.
6 Ɩsətənʊɣʊ kpaaləɣɪ ɪ tampana
na yəlaa təna naakɪ ɪ teu.

7 Tɪɪŋ luŋlaa na mpa pa hʊləsəɣɪ tɪɪŋ
na laŋlɛ tɔ, pa təkɪ fɛɛlɛ ké.
Tɪɪŋ təna həntəɣɪ Ɩsɔ ké atɛɣɛ.
8 Siyɔŋ ɪcatɛ nyə́ma nɪɪ-tɪ na pa laŋa hʊlʊmɪ,
na Yuta acalɛɛ náá wɛ aɣɔɔlɛɛ taa
kɛ nyá hʊʊlɛ təɔ, haɪ, Tacaa.
9 Mpi tɔ, Tacaa nyaɣalɛ ɪsətaa Ɩsɔ səsɔ kɛ tɛtʊ təna taa.
N kəla tɪɪŋ tənaɣa səsɔɔntʊ kɛ təcaɣacaɣa.

10 Mpa mɛ í səəla Tacaa tɔ,
mə taa í kpana ɪsaɣatʊ.
Ɩsɔ kentiɣi ɪ kʊpama təɔ ké,
na í yakɪ-wɛɣɛ asaɣaa niŋ taa.
11 Tampana təŋlaa tənna nyaaləm,
na mpa pa lotu taa tewa təɣɔ laŋhʊlʊmlɛ.
12 Siɣisilaa, mə laŋa í hʊləmənа Tacaa,
na í sa ɪ tənaŋŋ wɛɛtʊ.

98

Ɩ wiliti Tacaa wei ɪ kəŋ tə

1 Ɩ yoo Tacaa kɛ yontu kʊfatʊ,
mpi tɔ, ɪ lapa kəkələ nyəmnaa,
na ɪ nyəm na ɪ Ɩsətʊ toŋ.
2 Tacaa n hʊla nyá yapʊ təm
na ń kuli nyá tampana təŋʊɣʊ təɔ na piitimnaa ná.
3 N təɔsa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma təɔ na ń la-wɛɣɛ teu na kʊpantʊ.
Tɛtʊ tənasɪ təna nawa tá Ɩsɔ nyʊɣʊ yapʊ təm.

4 Atɛ yəlaa mɛ mə təna í yoo Tacaa kɛ laŋhʊlʊmlɛ yontu.
Ɩ samɪ-ɪ na yontu na í wilitina laŋhʊlʊmlɛ.
5 Ɩ yoo Tacaa samtʊ
í yoo-ɪ-tɪ na cəməŋ.
6 Ɩ tʊ Tacaa wulaʊ kɛ yonkpaama na laŋhʊlʊmlɛ,
na akantɛɛ na tutuuŋ.
7 Teŋku na ɪ taa nyəm təna í cɔ,
na tɛtʊ na tə taa nyəm ŋmaaləna laŋhʊlʊmlɛ.
8 Pusi í wiliti
na pɔɔŋ təna náá kpɛntɪ na í yoo yontu kɛ Tacaa.
9 Mpi tɔ, Tacaa kəŋ sɪ í hʊʊna tɛtʊ təna.
Ɩ ka təŋ tampana na í hʊʊna antulinya,
na í hʊʊna yəlaa kɛ teitei.

99

Tacaa kɛ wulav, na í wɛ tənaŋŋ

1 Tacaa n təkı kawulaɣa ké, na yəlaa seliɣi.
N caɣa ısətaa taŋlaa hɛkʊ na tɛtʊ seliɣi.
2 Tacaa nyaɣalɛ səsə kɛ Siyəŋ taa,
Nyá tɛɛna yəlaa təna.
3 Pa sɛɛ nyá hətɛ səsəəlɛ katɛ nyəntɛ,
tə ké naŋŋ nyəntɛ ké.
4 Pa sɛɛ wulav nyá wei n səəla siɣisuɣu tə nyá toŋ,
nyá nyəəsəɣəna tampana təŋʊɣʊ.
N lakı kʊsiɣisim na mpi pə
wɛ teitei təɣə lsɛɣɛlı taa.

5 l pʊɣʊlı Tacaa ta lsə,
na í luŋ ı nəəhɛɛ təsıılɛ,
ı ké naŋŋ tʊ ké.

6 Moisi na Aləŋ mpa paa wɛ lsə nyá nyá kətəlaa taa tə
na Samiyɛlı wei ı ka wɛ mpa
pa sələmaɣa-ŋ tə pa hɛkʊ tə,
pa sələma Tacaa nyá na ń mʊ.
7 lsəŋmʊntʊɣʊ taa ké n yəɣətaɣana-wɛ
na mpɛ pá təkəɣı nyá kʊsəsıtʊ na kiiu ŋku n sıı-wɛ tə.

8 Tacaa tá lsə, n mʊ pa kʊsələmʊtʊ.
Nyaɣalɛ pa lsə, na ń wiiki-wɛ.
Ama n tʊ-wɛɣɛ salәka kɛ pa ısaɣatʊ təə.

9 l sa Tacaa ta lsə na í luŋ
ı pulaɣa naŋŋ nyəŋka təə.
Mpi tə, tá lsə Tacaa wɛɛ ké tənaŋŋ.

100

Tə ké ı yəlaa

1 Samtʊ yontu.

Tɛtʊ təna yəlaa mɛ
í sa Tacaa na laŋhʊlʊmlɛ.
2 l la Tacaa kɛ təmlɛ na laŋhʊlʊmlɛ.
l kəə ı ısɛntaa na yonkpaama.
3 l nyı sı Tacaa kɛlɛ lsə.
lnı ı ŋmana-tʊ, ını ı tənna-tʊ.
Tə ké ı yəlaa ké, taɣalɛ ı kaləkʊ.

4 l sʊʊna lsə təsɛɛlɛ nənəkeelası na samtʊ.
l sʊʊ ı taɣa təə na yontu.
l sɛɛ-ı na í sa ı hətɛ.

5 Tacaa ké kʊpaŋ ké,
na ı kʊpantʊ wɛ tam təə.
l teu wɛ ḿpʊɣʊ na pə puki lʊlʊŋ loosi loosi.

101

Wulav sıı ı nəɣə kɛ lsə ısɛntaa sı ı ká təŋ siɣisuɣu

1 Tafiiti yontu.

Kvpantv na tampana təŋvɣv pə yontu kɛ ma yoo.
Tacaa nyaɣa ma yoo-tı.

2 Maa kaası ma tı na mpaav kvsiɣisuɣu.
Pəlee ké n ká kɔɔ ma kiŋ?
Maa tɔna lotu kvlvmtv kɛ ma təyaɣa taa.
3 Ma kaa ha ısaɣam kɛ mpaav,
ma taa ká kpaakəna mpa pa kisiɣi pa lsɔsɛɛlɛ tɔɣɔ.
Pa lsɔsɛɛlɛ ńté tə kaa matəna-m.
4 Nyamlɛ ısaɣalɛ ká hatələna-m,
maa caakı sı ma na ısaɣav tá kaa pvlv.
5 Maa wakəlı wei ı cakəna ı təɣɔntəlɛ kɛ mukaɣa tɔ.
Pəyele maa caakı kalampaanı tv.
Na wei ı lotu taa suwa pɔpɔtv tɔ.

6 Maa nyənı tɛtv taa kvpama tɔɔ ké,
na pá caɣa ma kɔŋkɔŋ taa.
Wei ı tɔŋ mpaav kvsiɣisuɣu taa tɔɣɔlɛ ma təmlɛ tv.

7 Wei ı ha ı təɣı ŋmıuləm taa tɔ ıı cakı ma təyaɣa taa.
Wei ı looliɣi tɔ ı kaa səŋ ma ısɛntaa.
8 Paa tanaŋ ŋku maa wakəlı tɛtv taa asaɣaa tənaɣa.
Ḿpvɣv maa kpiisina Tacaa ıcatɛ
taa ké mpa pa lakı ısaɣatv tɔ.

102

Laŋwakəllɛ tv tɛɛlvɣv

1 Kvnyɔntɔɣɔlv sələmvɣv
kɛ waatv wei pə kələna-ı
na í wiikina Tacaa tɔ.

2 Tacaa nıı ma wiinav na
ń mv ma kvsələmvtv.
3 Taa yele ma tɔɔ ké nyənnav kɛ ma laŋwakəllɛ waatv.
Ke ŋkpaŋvɣv na ma tɔɔ ké kvyakv ŋku
ma yaakı-ŋ sı ń waası-m tɔ. Cɔ-m ləŋ.
4 Pə taɣa pvlv, ma kvyɛɛŋ mvkəɣı ké ısıı nyɔɔsı
na ma saalı yem ısıı kɔkɔ nyakvɣv tuputu tɔ.
5 Ma wvlaa ké ısıı nyıtv nti pa sɛtaa tɔ.
Ma tıı sɔɔkı ma tɔɣɔnaɣa tɔɣɔv.
6 Məla nıı-m teu ké,
na má té taası təkɔŋɔkɔŋɔ.
7 Ma nəɣəsəna ké ısıı wvlaɣa tɛtv taa sumaɣa.
Ma wɛɛ ké ısıı ncaa taa sumaɣa.
8 Ma svvkı maa tooki.
Ma wɛ ké ısıı sumaɣa ŋka
ka wɛ ka tike kɛ ləpvtv tɔɔ tɔ.
9 Paa ıfemle nte ma kolontunaa tvvkı-m ké,

na pa taa kpaana-m na pá yɔɣətəɣı
na pá tuuki na pá yaakı ma hətɛ.
10 Tɛtʊ kɛ ma tɔkı tɔɣɔnaɣa lonte
na ma ısəlʊm paləɣı ma kʊnyɔnyɔɔm taa.
11 Nyá páánáá kpana-m.
Nyá taa huuna-m na ń kpɛsı-m na ń lɔɣɔ pooluŋ.
12 Ma kʊyɛɛŋ tɔŋa tuusuɣu ké ısıı ısotom tɛɛkʊɣʊ tɔ,
na má wʊləɣı ısıı nyıtʊ.

13 Ama Tacaa, nyá tɔkəna kawulaɣa kɛ tam tɔɔ.
Waalı lʊlʊŋ loosi təna ká tɔɔsı nyá tɔɔ.
14 N ká kʊlı nyá naası taa na ń wii Siyɔŋ nyáma kʊnyɔŋ.
Pə taɣa pʊlʊ, waatʊ talaa ké.
Kʊyakʊ ŋku n ka la-wɛɣɛ pɛɛlɛɛ tɔ kʊ kɔmaɣalɛ.
15 Nyá təmlɛ nyáma ta, tə sɔɔla nyá ıcatɛ ké.
Tə wakəlaa, tə ncaa wɛ-tʊɣʊ pətɔɔtəlɛ.

16 Piitimnaa ká nyana Tacaa hətɛ
na tɛtʊ taa awulaa təna nyana ı teeli.
17 Tacaa taɣanı Siyɔŋ ıcatɛ kɛ ŋmaʊ,
na ń hʊlı nyá teeli kɛ tə taa.
18 Tacaa keŋ ŋkpaŋʊɣʊ na kʊnyɔntɔɣɔlʊ kʊsələmətʊ ké.
Ilı kisiɣi ı sələmʊɣʊ.
19 Pá ŋmaa-təɣı waalı lʊlʊŋ tɔɔ.
Yəlaa mpa pıı ŋma tɔ, paa sa Tacaa.
20 Tacaa wɛ ı tənaŋŋ təcaɣalɛ ké na ı nyənəɣı.
Hatoo ısɔtaa ké ı wɛɛ na í nyənəɣı tɛtʊ tɔɔ.
21 Sı ı nıkı saləkatʊnaa wula.
Sı ı waasəɣı mpa paa kʊ tɔ.
22 Ilɛna yəlaa kpaalı Tacaa hətɛ kɛ Siyɔŋ taa
na pá samı-ı Yosalɛm taa.
23 Yəlaa təna ká koti təntəmlɛ.
Piitimnaa ká koti na pá luŋ Tacaa.

24 I yɔka ma toŋ kɛ mpaaʊ taa ké
na í pasa ma kʊyɛɛŋ.
25 Ma təma sı: Ma Isə nyá wei n wɛ tam tɔɔ tɔ,
taa kɔəlı-m ma kʊyɛɛŋ hɛkʊ taa.
26 Hatoo ləŋtaa ké n sıı tɛtʊ kite,
ısɔtɔnʊɣʊ ké nyá niŋ kʊlapəm ké.
27 Nyá wɛ tam tɔɔ ké.
Ama pəlɛ pıı saalı yem.
Pə kɔŋ tɛm ké ısıı wontu kʊsususutu,
na ń laɣası-wı ısıı toko, ılɛna pə laɣası-wı.
28 Tacaa nyá wɛ tam tɔɔ ké ḿpʊɣʊ,
nyá pıısı fɛına tənaɣa.
29 Nyá təmlɛ nyáma tá,
tá piya ká tɔɣɔna tɛtʊ,
na pa lʊlʊŋ nyáma toŋ sɔɔsəɣı nyá ısɛntaa.

103

Ma sɛɛkı Tacaa kɛ í na təmlɛ

1 Tafiiti yontu.

Ma saŋ Tacaa ké.
Ma saŋ nyá hətɛ naŋŋ nyəntɛ ké na ma lotu təna.
2 Ma saŋ Tacaa ké.
Ma kaa səɔ nyá kʋpantʋ natəlɪ.

3 Nyá hɪɪsəɣəna ma ɪsaɣatʋ təna,
na ń waakɪ ma kʋtəməŋ təna.
4 Nyá yakəna-m pəlaaʋ taa,
na ń hʋláýí-m suulu na ń lakɪ-m kʋpantʋ.
5 N kpaasəɣɪ ma toŋ kɛ ma kpatəlaɣa waatʋ,
na ń mələɣəna-m ɪfepile taa ɪsɪɪ hɛkəlɛ.
6 Tacaa nyaɣalɛ tampana halʋ.
Nyá taɣanəɣəna mpa pa ɪsɛ pa təkɪ tɔ pa təm.
7 Nyá hʋləna Moisi kɛ nyá mpaaŋ,
na ń hʋlí Isɛɣɛlɪ nyáma kɛ nyá kookaləna.
8 Tacaa kɛ suulu na pətɔɔtəlɛ tʋ ké,
nyá kʋpantʋ wɛ sɔɣəntʋ.
Pəyele nn mʋɣɪ pááná kɛ ləŋ.
9 Nn kaləɣɪ kʋtamsa,
pəyele nn təkəɣəna yʋlʋ kɛ nyá taa ké tam təɔ.
10 Nn lakɪ-tʋ na n kéésáɣéna tá ɪsaɣatʋ.
Pəyele nn fɛləɣɪ-tʋɣʋ tá kawalaɣa.

11 Isɪɪ ɪsɔtənʋɣʋ kʋŋkʋlʋməŋ wɛʋ tɔ
ḿpʋɣʋ n lakɪ mpa pa nɪɪkəna-ŋ tɔɣɔ kʋpantʋ.
12 Isɪɪ ilim təlɪɪlɛ na pə tətʋlɛ hatələnaʋ təma tɔ,
ḿpʋɣʋ n hatələɣəna-tʋɣʋ tá kawalasɪ.
13 Isəna cɛcɛ wɛna ɪ piya pətɔɔtəlɛ tɔ,
ḿpʋɣʋ Tacaa n wɛna mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ pa nyəntɛ.
14 Mpi tɔ, n nyəmá mpi pə ŋmana-tʋ tɔ.
N ta səɔ sɪ tə ké mʋsʋɣʋ.

15 Yʋlʋ kʋyɛɛŋ wɛ ké ɪsɪɪ nyɪɪlʋɣʋ.
I tʋɣɪ hɛtʋ ké ɪsɪɪ taalɛ taa nyɪɪlʋɣʋ.
16 Waatʋ wei heelim makɪ-kʋ ɪlɛna kʋ saalɪ yem,
na pá wɪɪ kʋ lonte kɛ nyəm.
17 Ama Tacaa nyá kʋpantʋ leeliɣi tam tɔɔ ké
mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ pa kiŋ,
na nyá tampana təŋʋɣʋ pəsəɣɪ pa piya piya nyəm.
18 Ye pa təka nyá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ na pá tɔɔsəɣɪ
nyá kʋsəsɪɪtʋ tɔɔ na pá lakɪ-tɪ.

19 Isətənʋɣʋ taa ké Tacaa n ŋmawa nyá kumte
na ń təkɪ kawulaɣa kɛ pə təna pə tɔɔ.
20 Isətaa tillaa mpa mɛ ɪ wɛ toŋ səsɔɔŋ
na í lakɪ Isɔ kʋtʋtʋtʋ tɔ, ɪ sa Isɔ,
na í nɪɪkəna ɪ nɔɣɔ taa təm.
21 Tacaa samaa mɛ mpa mə təna í ké ɪ təmlɛ nyáma
na í lakɪ ɪ kʋsɔɔləm tɔ, í samɪ-ɪ.
22 Tacaa kʋŋmaŋmama mɛ í samɪ-ɪ ɪ kawulaɣa təna taa.

Ma saŋ Tacaa.

104

Nmalv Isɔ nyana tɔmlɛ

1 Ma saŋ Tacaa kɛ́.

Ma Isɔ nyá sɔsɔɔntv fɛı tɔnaɣa.
N suu teu sɔsɔɔm kɛ́.
2 N suu nyaaləm kɛ́ ısıı kpaı,
na ń lɔ ısɔtɔnvɣv ısıı cokəle.
3 Hatoo ısɔtaa nyvɣv taa kɛ́ n ŋma nyá tɔcaɣalɛ.
Isɔŋmvntv ntɛ́ nyá yoou kɛɛkɛ na heelim tɛɛkɔna-ŋ.
4 Heelim ntɛ́ nyá tillaa
na nyá tɔmlɛ tv ntɛ́ kɔkɔ.

5 N síí tɛtv kɛ tə kite tɔɔ kɛ́ teu kɛ́.
Pvlvpv kaa ciɣiti-tɔɣı paa páco.
6 N waasa teŋku kɛ́ tə tɔɔ ısıı kpaı
na lvm náá kpa pulasi.
7 Ama n nyaasa-wı na pá se,
pə níí nyá tɛv hola na pá tv casəlɛ.
8 Ilɛna pulasi nyıı na tɛtɛka náá lum
lona wena n ka sııwa tɔ a taa.
9 N píí lvm kɛ tɔnaɣa sı pá taa ŋmaa ka tɔɔ
na pá kɔɔ pə tasa tɛtv waasvɣv.

10 Nyá tɔŋsɔna lvm sɛɛlaa kɛ lɔɔŋ
na pá kpeŋ pulasi hɛkəŋ.
11 Tɔnaɣa taalɛ wontu tɔna nyɔɔkı
na taalɛ kpaŋasi náá kvɣı sı lvkɔtv.
12 Ilɛna sumasi svvkı lɔɔŋ ını ı kvtemiŋ tıŋ tɔɔ
na sı wiiki piliŋasi tɔɔ.

13 Hatoo nyá ısɔtaa tɔnaɣa n yeki na tɛv nıkı pɔɔŋ tɔɔ,
na tɛtv náá hakı nyá tɔma kvlvlvm.
14 N yeki na nyıtv nyɔɔkı sı pá waasi tɔla
na tıŋ náá nyɔɔkı sı pə waasi yvlv.
N lapa ḿpvɣv sı tɛtv í lvlı
mpi pə haakı yvlv kɛ weesuɣu tɔ.
15 N lapa svlvm sı pá hɛɛsi yvlv laŋlɛ.
Na ń la nim sı pə taɣanəɣı ısɛntaa.
Ilɛna mvtv náá ha yvlv kɛ alaafəya.

16 Tacaa nyá tuuna Lipaŋ tıŋ sɔsɔɔŋ.
I hikiɣi lvm mpi ı caakı tɔ.
17 Tıŋ ını ı tɔɔ kɛ́ sumasi səkpesi tvɣı sı tana
na sumasi sɔsɔɔnsi náá cakı ı tɔɔ.
18 Taalɛ pəntvlvŋ təcaɣalɛ ntɛ́ pɔɔŋ sɔsɔɔŋ tɔɔ
na pvɣv namisi náá cakı kvkpaməŋ tɛɛ.

19 N lapa ısɔtv kɛ sı í faɣa kvyɛɛŋ,
ilim nyəmá pə tvɣv waatv.
20 N kɔŋna səkpɛtvɣv ılɛna pá yu,

na hɔtʊɣʊ taa wontu sʊʊ tə təma taa.
21 Tɔɣɔlasɪ kʊfasɪ nyɪɪsəɣɪ sɪ tɔɣɔnaɣa waalɪ
na sí sələməɣɪ lsɔ nyaɣa sɪ kʊtɔɣɔʊ.
22 Waatʊ wei ilim lɪɪkɪ ɪlɛna
sí məlɪ na sí həntɪ sɪ pɔɔŋ taa.
23 Ɩlɛna yʊlʊ náá lɪɪ na í tɛɛ ɪ təmlɛ
na í la-tɛɣɛ mpʊ halənа taanaɣa.

24 Haɪ, Tacaa, nyá kʊlapəlɛ tɔɔwa paɣalɛ ké,
na ləmaɣasɛɛ kɛ n lapəna pə tənа.
Nyá kʊpampam sunа tɛtʊ taa.
25 Teŋku kɔlɔ tələlele, ɪ fɛɪ tənaɣa,
na ɪ taa wontu sɔsɔɔntʊ na səkpetu cɔɔkɪ,
tə fɛɪ kalʊɣʊ.
26 Ɩ taa tɔtɔɣɔ kpɪɪləŋ sɔsɔɔŋ ná kpaakɪ na í tiiki,
na tʊm sɔsɔ Lefiyataŋ wei n lapa sɪ n liɣiliɣina teŋku hola taa tɔ.

27 Nyaɣa wontu ntɪ tə tənа tə tɛɛləɣɪ
sɪ ń caləɣɪ-təɣɪ tə tɔɣɔʊ waatʊ.
28 Ń ha-tɪ ɪlɛ tə mʊ.
Ń kula nyá niŋ ɪlɛ kʊpantʊ tɔɔlənа-tɪ.
29 Ń ha-təɣɪ siɣile ɪlɛ tə sʊʊ seluɣu.
Ye n ləsa tə feesiŋ ɪlɛ tə hɛɛ na tá pəsɪ atɛ mʊsʊɣʊ.
30 Ń mələnа tə feesiŋ ɪlɛ tə taɣanɪ kʊlʊɣʊ
na tə tənа tá pəsɪ kʊfam kɛ tɛtʊ tɔɔ.

31 Tacaa nyá teu í wɛɛ tam tɔɔ,
na ń yɔɔlənа nyá kʊlapəm.
32 Ń nyənа tɛtʊ tə seliɣi ké,
na ye n tokinа pɔɔŋ ɪlɛ nyɔɔsɪ nyala ɪ tɔɔ.

33 Tacaa nyaɣa ma yoo yontu halənа ma səm
ma lsɔ ké ma saŋ halənа ma tənaɣa sɪɪʊ.
34 Ma yontu í la-ŋ teu Tacaa,
nyaɣa ma yɔɔləɣəna.
35 Pəntəlaa í saalɪ yem kɛ tɛtʊ tɔɔ,
asaɣaa í taa tasa wɛɛʊ.

Tacaa, ma saŋɪ-ŋ ké.
Ɩ sa Tacaa.

105

Isɔ kʊpantʊ təm
(Kʊkalətʊ 1-15: Kʊtɔɔsʊtʊ I 16:8-22)

1 Ɩ sa Tacaa, í yaa ɪ hatɛ.
Ɩ yɔɣɔtɪ ɪ kookalənaa tɔm kɛ yəlaa taa.
2 Ɩ yoo-ɪ yontu na í sɛɛ-ɪ na cəməŋ.
Ɩ yɔɣɔtɪ ɪ təma sɔsɔɔna tɔm.
3 Ɩ sa mə təɣɪ ɪ hətɛ naŋŋ nyəntɛ tɔɔ.
Tacaa pɛɛkəlaa mɛ mə laŋa í hʊləməna-ɪ.
4 Ɩ kɛɛsəna Tacaa Toma tənа tʊ tɔɔ,
í pɛɛkəɣɪ tam sɪ í wɛɛ lsɔ ɪsɛntaa.

5-6 Tacaa təmlɛ tʊ Apəlaham lʊlʊɣʊ nyáma mɛ.
Yakɔpʊ piya mpa mɛ lsɔ ləsaa tɔ.
ɬ tɔɔsı ı təma sɔsɔɔna tɔm,
na ı piti təma na ı hʊʊlɛ pə tɔm.

7 Tacaa nyaɣalɛ tá lsɔ
na ń hʊʊkəna tɛtʊ təna.
8 Nn sɔɔkı nyá nɔɣɔ sıw tɔɔ ké paa pəcɔ.
Nyá tɔm wɛ ḿpʊɣʊ halәna lʊlʊŋ loosi iyaɣa (1000).
9 N ká tɔkı nɔɣɔ ŋka n ka sıwa Apəlaham tɔ
na n tɛləsı ka tɔm kɛ lsaaka na tuunaʊ.
10 Nɔɣɔ ŋkɛɣɛ n sıı Yakɔpʊ.
N cɛla-kɛɣɛ lsɛɣɛlı kɛ tam tɔɔ.
11 N heela-ı sı:
Maa tala Kanaaŋ tɛtʊ kɛ nyana nyá lʊlʊɣʊ nyáma
na tə pəsı mə paa nyəm.

12 Saa ını tɔ, lsɛɣɛlı yəlaa mɛ í fɛı paɣalɛ kɛ paa pəcɔ.
Pəyele í caɣa tɛtʊ taa tɔ pə ta leeli.
13 Na í puki piitimnaa taa
na í cɔɔkı kawulası taa.
14 Ama lsɔ tá tisi sı piitim napəlı pá tɔɣɔ mə ısɛ,
halı í naası awulaa paɣalɛ kɛ mə nyʊɣʊ tɔɔ.
15 Na í tɔ sı: ɬ taa tokina ma kʊlәsaa.
ɬ taa la ısaɣatʊ kɛ
ma kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa.

16 Ḿpʊɣʊ lsɔ yelaa na nyɔɣɔsı lıı tɛtʊ taa,
na tɔɣɔnaɣa laŋ.
17 Ilɛna lsɔ tɛləsı yʊlʊ kɛ mə nɔɣɔ tɔɔ.
Yʊlʊ ınəɣəlɛ Yosɛɛfʊ wei ı taalʊnaa pɛɛtaa tɔ.
18 Pa tʊwa ı nɔɔhɛɛ taa ké ŋkpası
na nyəɣəlʊɣʊ kɛ ı luɣu tɛɛ.
19 Halәna pá tala waatʊ wei Tacaa ka sıwa tɔ.
Ilɛna Tacaa tɔm hʊlı sı ı ka wɛna tampana.
20 Ḿpʊɣʊ wulaʊ hawa nɔɣɔ sı pa hɛtı-ı.
Wei ı tɔkı kawulaɣa kɛ yəlaa təna tɔɔ tɔ sı, pá cɛpı-ı.
21 Na wʊlaʊ kpa Yosɛɛfʊ kɛ ı təyaɣa tɔɔ nyənlʊ
na Yosɛɛfʊ paasəɣəna wʊlaʊ nyəm təna,
22 sı í sɛɣɛsı ı waalı nyáma ısıı ı caakı tɔ
na í hʊlı ləmaɣasɛɛ kɛ ı laɣatʊ tasəlaa kʊpəma.
23 Ḿpʊɣʊ Yakɔpʊ pola Icipiti tɛtʊ taa.
Ḿpʊɣʊ lsɛɣɛlı polaa na í caɣa Kam*fa* tɛtʊ taa. [a]

24 Ilɛna Tacaa ń yele na nyá yəlaa huki katatəlaɣa
na pá kəlı pa kolontunaa kɛ toŋ.
25 Na n laɣası Icipiti nyáma kɛ
hʊwɛɛ na pa taa kpana nyá yəlaa.
Na pá la-wɛɣɛ nyəməŋ na pá muɣuli-wɛ.
26 Ḿpʊɣʊ n tila nyá təmlɛ tʊ Moisi
na Alɔŋ wei n ka ləsaa tɔ.

[a] **105:23** Kam: Kam tɛtʊ kɛ cənɛ, pə kɛ Icipiti kɛ. Pə taɣa tɛtʊ kʊfatʊ natələɣı yem.

27 Na pá la piti təma na kəkɔlə nyəm na toŋ
kɛ Kam nyáma tɛtʊ taa.
28 Ilɛna ń yele na səkpɛtʊgʊ nyala na ahoo yu.
Pa taa nəgəlʊ ta kpɛɛsəna Tacaa kʊyəgətʊtʊ.
29 Na ń pəsɪ lʊm kɛ calam,
na ń kʊ pə taa tiina.
30 Ḿpʊgʊ salɛɛ lɪɪwa Icipiti tɛtʊ taa ké katatəlagə
na á sʊʊ pa awulaa naŋŋ kʊhəntəŋ taa.
31 Ilɛna Tacaa ń yɔgətɪ na kacɔsɪ kʊnyasasɪ
na pɔtʊ lɪɪ pa tɛtʊ təna taa.
32 Na ń yele na tɔmpɛɛ nɪɪ-wɛgɛ tɛʊ lonte
na calanaa tii pa tɛtʊ taa na tá nyagə kəkɔ.
33 Na ń wakəlɪ pa tɪɪŋ wei pa yaa sɪ fiki
na lɛsɛŋnaa tɔ.
Na ń pɛlɪ pa həgəlʊgʊ taa tɪɪŋ.
34 Ḿpʊgʊ Isɔ n tasa yɔgɔtʊgʊ na kʊtoloŋ
lɪɪ kʊ fɛɪ kalʊgʊ.
35 Na kʊ kpiisi pa tawa tɪɪŋ pee
na tɛtʊ təna nyɪɪtʊ.
36 Ḿpʊgʊ Isɔ kʊwa pa tɛtʊ taa kancaalagə piya təna.
Nsɪ sɪ kɛna pa kancaalagə piya nsi pa lʊla pa ɪfepile waatʊ tɔ.
37 Ilɛna Isɔ ń ləsɪ nyá yəlaa na liɣitee na wʊla.
Nəgəlʊ taa seliɣi mpaau taa ké ɪ kpeka taa.
38 Pa tɛɛwa ɪlɛna Icipiti nyáma feesi təfʊʊ.
Mpi tɔ, pa tɛɛ sʊʊkagəna-wɛgɛ.

39 Isəŋmʊntʊgʊ kɛ Tacaa n kentagəa pa tɔɔ ké ilim taa,
ɪlɛna nyá kɔkɔ naakɪ-wɛgɛ ahoo.
40 Ḿpʊgʊ Tacaa n mʊ pa kʊsələmʊtʊ na ń kɔna-wɛgɛ lɛɛsɪ,
na ń hagəsɪ-wɛgɛ ɪsɔtaa tɔgənagə.
41 Ilɛna ń tʊlɪ kʊkpamʊgʊ na lʊm kpe
wʊlagə tɛtʊ taa ɪsɪɪ pɔgɔ.

42 N ta sɔɔ nyá təm naŋŋ nyəntʊ nti
n ka heela nyá təmlɛ tʊ Apəlaham tɔ.
43 Ḿpʊgʊ n ləsa nyá yəlaa mpa n yaawa tɔ na pa wɛnaʊ
na laŋhʊlʊmlɛ səsɔɔlɛ na pá wilitiɣi.
44 Ilɛna ń cɛlɛ-wɛgɛ piitimnaa tɛtʊnaa
na pɛlɛ pá tɔgɔ yəlaanaa təma kʊlʊlʊm.
45 N lapa ḿpʊgʊ sɪ pá təŋ nyá kiiŋ
na pá təkɪ nyá kʊsəsɪɪtʊ.
I sa Tacaa.

106

Isɔ təŋəgɪ tampana, Isɛgɛlɪ nyáma kisa-yɛ
(Kʊkalətʊ 1,47-48: Kʊtɔɔsʊtʊ I 16:34-36)
1 I sa Tacaa, í sɛɛ-ɪ.

Mpi tɔ, ɪ ké kʊpaŋ.
I kʊpantʊ wɛ tam tɔɔ ké.
2 Aweɣelɛ ɪ təma sɔsɔɔna tɔm yɔgɔtʊlʊ?

Na ɪ samtʊ təna kpaallʊ?

3 Mpa pa təŋəɣɪ tampana na pá lakɪ kʊsiɣisim
kɛ tam təɣɔlɛ leleŋ nɪɪlaa.

4 Tacaa təɔsɪ ma tɔɔ.
Mpi tɔ, n sɔɔla nyá yəlaa.
Paasəna-m nyá wei n waasəɣɪ tɔ.
5 Waasɪ-m na má ná nyá ləsəlaa təcaɣanav.
Ɪlɛna má na nyá yəlaa tá laŋa hɛɛ.
Na má na-wɛ tə́ yɔɔlɪ.

6 Tə pəntaa kɛ́ ɪsɪɪ tá caanaa.
Tə lapa ɪsaɣatʊ, tə lapa mpi pə ta kɛɛsɪ tɔ.

7 Tá caanaa taa cɛkəna nyá piti təma kɛ Icipiti.
Pa ta təɔsɪ nyá kʊpantʊnaa tuutuuma tɔɔ.
Haləna pá kʊlɪ nyá tɔɔ kɛ́ teŋku kʊsɛɛm nɔɣɔ.
8 Paa na mpʊ n yapa-wɛɣɛ nyá hətɛ tɔɔ
sɪ nyá toŋ ɪ́ ná.
9 Ḿpʊɣʊ n nyaasa teŋku kʊsɛɛm na ílɛ́ ɪ nyɔɔ.
N yelaa na nyá yəlaa tɔ lumaŋ sɔsɔɔŋ taa
ɪsɪɪ wʊlaɣa tɛtʊ taa.
10 N yapa ta caanaa kɛ mpa paa caakɪ-wɛ tɔ pa niŋ taa.
N hɛta-wɛɣɛ pa kolontu səkpaŋ taa.
11 Lʊm təɣɔ pa kolontunaa tənaɣa,
pə ta sɔɔ paa kʊlʊm.
12 Tənaɣalɛ pa tɛma pa taa na nyá təm,
na pá sa-ŋ na yontu.

13 Ama pa sɔɔ kpakpaa kɛ nyá təma,
pa ta taŋ sɪ pá ná a tɛɛsʊɣʊ.
14 Ḿpʊɣʊ pa nyɪɪla teu sɪ pá hiki
mpi pa fɛɪna təɣɔ wʊlaɣa tɛtʊ taa.
Ɪlɛna pá caa-ŋ təm kɛ tɛtʊ pooluŋ nyəntʊ taa.
15 N ha-wɛɣɛ pa kʊsələməm
na pá təɣɔ na pá haɣa na pə́ lɪɪ-wɛɣɛ sɔŋ.
16 Ḿpʊɣʊ pa lapa Moisi kɛ ɪsɛsɛɛmlɛ kɛ təsikile,
na Alɔŋ wei ɪ kɛ́ yʊlʊ naŋŋ tʊ tɔ.
17 Tənaɣalɛ tɛtʊ haa nɔɣɔ na tá li Tataŋ nyə́ma
na tə́ waasɪ Apilam nyə́ma tɔɔ.
18 Kɔkɔ nyaɣa pa kpekəle,
ka niisa asaɣaa mpɛ.

19 Ḿpʊɣʊ pa lupa nyəɣəlʊɣʊ kɛ naule kɛ Holɛpʊ pʊɣʊ tɔɔ,
na pá luŋ na pá sɛɛ-tɛ.
20 Pa kpaɣa nav wei ɪ tɔkɪ nyɪɪtʊ təɣɔ,
na pá lɛɛtɪ Ɪsɔ teeli tʊ nyá nyá lonte taa.
21 Pa sɔɔwa pa waasʊlʊ Ɪsɔ nyá nyá tɔɔ,
páco nyá lapəna-wɛɣɛ təma sɔsɔɔna,
22 kɛ Kam nyə́ma tɛtʊ taa,
na piti təma kɛ teŋku kʊsɛɛm taa.

23 Ḿpʊɣʊ Tacaa nyá n yɔɣɔta pa kpiisuɣu tɔm, Moisi paasi.
Ama nyá kʊlɔsʊ Moisi tike sɔŋna na í tɛɣɛ-ŋ niŋ
na lsɔ kʊ ɪ pááná kɛ wakɔlʊɣʊ tɔm taa.

24 Ilɛna pá lɔ tɛtʊ kʊpantʊ nti lsɔ nyá n ka ha-wɛ tɔ.
Pa ta tʊna Tacaa nyá nyá nɔɣɔ sɪɪʊ tɔtɔ.
25 Ntɛna pá kʊntɪ pa tɛɛsɪ taa,
na pá kisi Tacaa nyá nyá nɔɣɔ kɛ nɪɪnaʊ.
26 Tɔnaɣalɛ n kʊsa niŋ na ɪsɔ na ń tuu
sɪ n ká yele na pá sí wʊlaɣa tɛtʊ taa.
27 Na ń yasɪ pa lʊlʊŋ kɛ paa timpi,
na ń yele na pá sí ma ta nyɪ ɪsɔnaa tɛ.

28 Ḿpʊɣʊ lsɛɣɛlɪ nyáma luŋa Peyɔɔ nyáma tʊɣʊ Paalɪ.
Ilɛna pá tɔɣɔ nantʊ nti pa laawa sɔtaa tɔ.
29 Pa kpaasa Tacaa nyá páánáná na pa kʊlapʊtʊ ntɪ.
Ilɛna nyaa kɔna wahala kɛ pa tɔɔ.
30 Ḿpʊɣʊ Pɛnhasɪ kʊlaa na í taɣanɪ-tɪ.
Ilɛna mpusi ɪnɪ í hɛɛ.
31 Ḿpʊɣʊ Tacaa nyá nyɔna yaasi ɪnɪ sɪ
ɪ wɛ teu kɛ tam tɔɔ.

32 Mpɛ pa kpaasɔna Tacaa nyá nyá páánáná kɛ Melipa lʊm kiŋ.
Ilɛna Moisi tɔɣɔ pɔ salɔka kɛ pa nyʊɣʊ tɔɔ.
33 Pa nyɔŋsa ɪ ɪsɛ na í kpisi kantɔlʊɣʊ,
ɪlɛna í yɔɣɔtɪ tɔm ɪ ta maɣasɪ.

34 lsɛɣɛlɪ nyɔma ta kʊ Kanaaŋ nyáma ɪsɪɪ Tacaa
ka heeluɣu-wɛ tɔ.
35 Ama pa kpɛntɔna piitimnaa lɛlaa ké
na pá kpɛlɔmɪ pɛlɛ pa kʊlapɔlɛ.
36 Halɔna pá luŋ pa tɪɪŋ
na pɛlɛ pá nyɪ-wɛɣɛ katɔka na pá hoti ka taa.
37 Na pá laa pa pɔyalaa na pa pɛɛlaa kɛ
pɛlɛ pa tɪɪŋ.
38 Pa kʊwa pa piya kɛ mʊsʊŋ kɛ Kanaaŋ tɪɪŋ tɛɛ
na pa yʊlʊkʊlɛ ntɛ́ tá pilisa tɛtʊ.
39 Pa tɔma lapa-wɛɣɛ asilima nyáma
na pa lakasɪ pɔsɪ-wɛ ɪsɪɪ wasaŋkalɔnaa.
40 Ḿpʊɣʊ Tacaa nyá nyá taa kpana nyá yɔlaa mpa pa ké
nyá kpancoou tɔ na pá lɪɪ-ŋ sɔŋ.
41 Ilɛna ń tʊ-wɛɣɛ piitimnaa niŋ taa
na pɛlɛ pa taa kpana-wɛ na pá ŋmakɔlɪ-wɛ.
42 Na pa kolontunaa muɣuli-wɛ
na pá tʊ-wɛɣɛ wahala.
43 Tɔm paɣalɛ kɛ Tacaa n waasa-wɛ.
Paa na mpʊ na pá kʊlɔɣɪ nyá tɔɔ ké tam.
Ilɛna pá kama nyɔɔŋ kɛ pa ɪsaɣatʊ taa.
44 Ḿpʊɣʊ Tacaa n nɪɪwa pa wula
na ń ná pa laŋpɔsɔlɛ.
45 Ilɛna ń hʊʊ nyá na-wɛ mɔ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tɔm.

Na pa tɔm la-ŋ pətɔɔtəlɛ kɛ nyá kʋpantʋ sɔsɔɔntʋ tɔɔ.
46 Na ń yele na mpa paa kpa-wɛɣɛ yomle tɔ
pa tɔm la-wɛɣɛ ɪsəkilim.

47 Tacaa tá Ɩsɔ waasɪ-tʋ,
na ń ləsɪ-tʋɣʋ piitimnaa taa na ń kpeɣeli-tʋ.
Ɩlɛna tá sa nyá hətɛ naŋŋ nyəntɛ
na tá pɛɛkɪ teeli kɛ nyá samtʋ taa.

48 Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ Tacaa tə sɛɛ-ŋ tam tɔɔ.
Yəlaa təna í tisi sɪ Ɩsɔ í kɔna mpʋ.
Ɩ sa Tacaa.

TAKƎLAƔA KAKPASI NYƎŋKA

107

(Yontu 107–150)

Ɩsɔ waasʋlʋ nyana kookalɪ

1 Ɩ sa Tacaa.
Mpi tɔ, n ké kʋpaŋ,
na nyá sɔɔlʋɣʋ wɛ tam tɔɔ.
2 Mpa Tacaa n waasaa tɔ pá yɔɣɔtɪ.
Mpa n yapa kolontu niŋ taa tɔ pá tɔ sɪ: Tacaa ké kʋpaŋ.
3 N ləsa-wɛɣɛ tɛtʋnaa təna taa ké,
pə kpaɣaʋ ilim təlɪulɛ na pə tətʋlɛ,
na pə ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ tɔ.

4 Pa taa lɛlaa təŋaɣa pa tike ké.
Pa tooliɣi wʋlaɣa tɛtʋ taa.
Paa naakɪ ɪcatɛ nte tə taa paa caɣa tɔ.
5 Nyɔɣɔsɪ na lʋkɔtʋ kʋkaɣa-wɛ na pa apalʋtʋ yɔɔləɣɪ.
6 Ḿpʋɣʋ pa wiina Tacaa nyaɣa pa laŋwakəllɛ taa,
na ń waasɪ-wɛɣɛ pa apalʋtʋ yɔɔlʋɣʋ taa.
7 Mpaaʋ kʋpaŋkʋ taa ké n tiika-wɛ.
N tana-wɛɣɛ ɪcatɛ nte tə taa paa caɣa tɔ.
8 Pá sɛɛ Tacaa nyaɣa nyá kʋpantʋ tɔɔ,
na piti təma wena n lakɪ yəlaa tɔ a tɔɔ.
9 Mpi tɔ, n kʋwa lʋkɔtʋ nyáma lʋkɔtʋ
na ń haɣasɪ nyɔɣɔtʋnaa.

10 Mpa paa wɛ səkpɛtʋɣʋ na səm nɔɣɔ taa tɔ.
Paa wɛ wahala taa ké na alukpala kɛ pa nɔɔhɛɛ taa.
11 Mpi tɔ, paa kisa Tacaa nyá nyá tɔm ké.
Pa foota ɪsɔtaa Ɩsɔ sɔsɔ laɣatʋ tasʋɣʋ.
12 Wahala kɛ n nyəka-wɛ na pá hotiɣi.
Nɔɣəlʋ fɛɪ sɪ í waasɪ-wɛ.
13 Ḿpʋɣʋ pa wiina Tacaa nyaɣa pa laŋwakəllɛ taa.
Ɩlɛna ń waasɪ-wɛɣɛ pa apalʋtʋ yɔɔlʋɣʋ taa.
14 Na ń ləsɪ-wɛɣɛ səkpɛtʋɣʋ na səm nɔɣɔ taa,
na ń cé pa kʋhɔkəm.
15 Pá sɛɛ Tacaa nyaɣa nyá kʋpantʋ tɔɔ,
na piti təma wena n lakɪ yəlaa tɔ a tɔɔ.
16 N pɛla nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kʋtəkʋɣʋ

na ń wakəlı pə kʋkaləsəŋ.

17 Kʋmɛlɛməŋ yaasi kʋtakɛɛsʋɣʋ təɔ,
pa kawalaɣa sʋsa-wɛɣɛ wahala taa.
18 Təɣɔnası təna lıı-wɛɣɛ səŋ
halәna pə pona-wɛɣɛ səm nɔɣɔ taa.
19 Mpʋɣʋlɛ pa wiina Tacaa nyaɣa pa laŋwakəllɛ taa
na ń waası-wɛɣɛ pa apalʋtʋ yɔɔlʋɣʋ taa.
20 Ilɛna ń yɔɣɔtı na pə́ waa-wɛ
na ń fiti-wɛɣɛ səm taa.
21 Pá sa Tacaa nyaqa nya kʋpantʋ təɔ
na piti təma wena n lakı yəlaa tɔ a təɔ.
22 Pá la Tacaa nyaɣa sɛɛtʋ kətası
na pá kpaalı nyá təma na kawilitası.

23 Mpa paa wɛ teŋku taa kɛ kpııləŋ taa
na pá lakı pa taatəlɛ tɔ.
24 Pɛlɛ pa nawa mpi Tacaa nyá n pəsəɣı lapʋ tɔ,
na piti təma nna n lapa teŋku taa tɔ.
25 N yɔɣɔta kʋyɔɣɔtʋ ké na
kacuculaɣa kʋsı teŋku hola.
26 Na pə́ lɔɣɔ pa kpıılʋɣʋ kɛ ısɔtaa
na pə́ tisi-kʋɣʋ lumaŋ taa,
na pə́ cɔɔsı-wɛɣɛ teu.
27 Pa ısɛ pilaa ılɛna pá sʋʋ seluɣu ısıı sʋlʋnyɔɔlaa
na pa nyəm kɛ teŋku təna saalı yem.
28 Mpʋɣʋlɛ pa wiina Tacaa nyaɣa pa laŋwakəllɛ taa
na ń waası-wɛɣɛ pa sɔɣɔntʋ taa.
29 Ilɛna ń səŋsı kacuculaɣa
na teŋku hola hɛɛ təli.
30 Pa laŋlɛ hɛɛna teŋku hɛɛʋ mpı.
Ilɛna Tacaa tɛsəna-wɛ na í pona-wɛɣɛ
timpi pa pukaɣa tɔ.
31 Pá sɛɛ Tacaa nyaɣa nyá kʋpantʋ təɔ,
na piti təma wena n lakı yəlaa tɔ a təɔ.
32 Pá sa-ŋ timpi yəlaa kpeɣelaa tɔ
na pá pʋɣʋlı-ŋ sɔsaa kotuɣu taa.

33 Nyá yekina na pusi nyɔɔkı,
na sɛɛlaa náá wʋləɣı.
34 Na ń pəsəɣı mʋsʋŋ tɛtʋ kɛ tɛsəpaɣa
kɛ tə yəlaa kawalaɣa təɔ.
35 N lakı na wʋlaɣa tɛtʋ pəsı lıılɛ
na lʋm sɛɛlaa wɛɛ timpi lʋm nyɔɣɔsı wɛɛ tɔ.
36 Na ń sıı laŋlaa kɛ təna
na pɛlɛ pá ŋmá ıcatɛ nte tə taa paa caɣa tɔ.
37 Na pá tuu tawa na pá sɔ tıŋ wei
pa yaa sı lɛsɛŋnaa tɔ na í lʋlı pee kɛ sɔsɔm.
38 Tacaa n kooliɣi-wɛɣɛ kʋpantʋ ké na pá hukiɣi sɔsɔm,
n ta pasa pa təla.

39 Ilɛna laŋʋɣʋ na wahala na kʋnyɔntɔɣɔlɛ

nyəkı lɛlaa na pá pasa-wɛ.
40 Tacaa n yeki na pá footiɣi kasaɣampiya.
N yeki na pa cɔɔkı wulaɣa tɛtu taa, pa fɛı té.
41 Ama n waasəɣı kunyəntunaa kɛ wahala taa,
na pa tɛɛsı huki ısıı kaləkəŋ.

42 Yəlaa kupama naakı Tacaa na pá ŋmaaləɣı.
Ama ısaɣatu təkəɣı nɔɔsı.
43 Yulu ləmaɣasɛɛ tu í la laakalı na yaasinaa mpɛ
na í pɛɛkı sı í cɛkəna Tacaa kupantunaa.

108

Tanaŋ yontu
(Kukalətu 2-6: Yontu 57:8-12,7-14; Yontu 60:7-14)
1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyuɣu tu yontunaa taa təɣəlɔ.

2 Haı, ma lsɔ, ma tɛma ma taa sı
má yoo-ŋ yontu na ma lotu tənaɣa.
3 Ma cəməŋ í fe, maa fe na pácɔ pə nyaalı.

4 Tacaa, maa sɛɛ-ŋ yəlaa taa,
na má yoo-ŋ yontu kɛ piitimnaa taa.
5 Nyá pɛɛlɛɛ kəla ısətənuɣu kɛ kulɣu,
na nyá kupantu náá kaləsəna hatoo ısətaa.
6 Haı, lsɔ, hulı nyá təɔməŋ kɛ ısətaa.
Nyá teu í ná tɛtu təna təɔ.
7 La mpu ılɛna pə hɛtı nyá kusəəllaa.
Waası-m na nyá niŋ ntɔɣəŋ.
Mu tá sələmuɣu.

8 lsɔ yəɣəta ı kutuluɣu naŋŋ nyəŋku taa sı:
Máá təɣəna akaıtu na má tala Sikɛm ıcatɛ.
Maa maɣası Sukɔtı tɛtɛkəlɛ na ŋmənaɣa.
9 Má tənna Kalaatı na Manasee.
lfəlayim kɛlɛ ma nyəɣəluɣu kahuka.
Yuta kɛlɛ ma kawulaɣa kpátuɣu.
10 Mowapu tɛtu ntɛ́ ma lum kusɔsɔm tətulɛ.
ltɔm nyəntu kɛ ma ntaŋkpala təsıulɛ.
llɛna má kiisiɣi yoou kakiisası kɛ Filiisi nyáma təɔ.

11 Awe ká pona-m ltɔm?
Awe ká tu-m ltɔm koluŋa ıcatɛ taa?
12 Pə taɣa lsɔ nyá?
Pəyele nyá lɔna-tu,
nn tasəɣı tá yoolaa kɛ təŋuɣu.

13 Kɔɔ na ń ya-tuɣu kolontu tɔm taa,
yulu waasuɣu wɛ kpɛtɛ ké.
14 lsɔ toŋ taa tıı la kookalənaa ké.
lnı ı ká naŋtəna tá kolontunaa.

109

Tafiiti təŋsəɣı mpusi ké ı kolontunaa

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ
yontunaa taa təɣələ.

Ɩsɔ nyaɣa ma saŋ, taa su.
2 Pə taɣa pʊlʊ, yəlaa asaɣaa na tʊsəlaa
háá nɔɔsı na ma tɔɔ ké,
na pá yɔɣɔtəɣəna-m pəpətʊ təm.
3 Pááná təm kɛ pa yɔɣɔtəɣəna-m paa le,
na pá yookina-m mʊsʊŋ.
4 Paa na ma sɔɔla-wɛ tə,
pa nyənəɣı-m pa kolontu ké.
Ama ma sələməɣı Ɩsɔ ké.
5 Ma lakı-wɛɣɛ kʊpantʊ na mpɛ pá lakı-m ısaɣatʊ.
Ma sɔɔla-wɛ na mpɛ pa taa kpaakəna-m.

6 Ləsı təm hʊʊlʊ ısaɣau nɔɣəlʊ
na í kɔɔ í hʊʊna ma kolontu.
Ɩ kolontunaa taa nɔɣəlʊ í kɔɔ í suu-ı təm.
7 Pá kʊ ı təm kɛ təhʊʊlɛ taa,
Ɩsɔ nyənı ı sələmʊɣʊ kɛ ısaɣatʊ sɔsɔɔntʊ.
8 Ɩ sı lɔŋ
na nɔɣəlʊ mʊ ı təmlɛ,
9 na ı piya pəsı suluwaa
na ı alʊ kɛ leelu.
10 Ɩlɛna ı piya pəsı təkpaaləŋ na pá sələməɣı na pá təkı.
Pá təɣənı-wɛɣɛ pa ncaa taa.
11 Ɩ kəmlɛ tʊ í kuu ı nyəm təna,
na kpaı nyáma náá wakəlı ı təmlɛ kʊlʊlʊm.
12 Nɔɣəlʊ luɣu í taa lapı-ı.
Páco ı suluwaa təm í taa la nɔɣəlʊɣʊ ısəkilim.
13 Pá kpiisi ı lʊlʊɣʊ nyáma na pa həla saalı yem
ké mpa paa kʊlı tə pa nɔɔsı taa.
14 Tacaa, taa sɔɔ ı caanaa ısaɣatʊ tɔɔ.
Páco taa hıısı ı too kawalaɣa.
15 Tacaa, taa sɔɔ ı caanaa ısaɣatʊ na ı too kawalaɣa tɔɔ.
Tacaa kpiisi yəlaa mpɛ pa həte kɛ tɛtʊ taa.
16 Pə taɣa pʊlʊ, yʊlʊ ını ı ta hʊlı nɔɣəlʊɣʊ suulu.
Páco ı tʊ wahala tʊ na kʊnyəntʊ kɛ wahala.
Halənа í kʊ laŋwakəllɛ tʊ.
17 Mpusi ké ı ka sɔɔlaa,
mpusi ını í kɔɔ ı nyʊɣʊ taa.
Ɩ taa sɔɔlı nɔɣɔ kʊpaŋka,
kɛlɛ ká hatələna-ı.
18 Mpusi í wɛɛ ı tɔɔ ısıı toko.
Mpusi í sʊʊ ı taa ısıı lʊm.
Mpusi í pəsı ısıı nim kɛ ı mʊwa taa.
19 Mpusi í takı-ı ısıı toko.
Mpusi í cɔɔ-ı na í tá tam ısıı tampala.

20 Ḿpʊɣʊ Tacaa ka la ma kolontunaa.

Pa kʋfɛlʋɣʋ ntɛ́.
Na mpa pa yɔɣɔtəɣı ısaɣatʋ kɛ ma tɔɔ tɔ.
21 Tacaa lsɔ la-m mpi pə wɛ teu tɔɣɔ nyá hətɛ tɔɔ.
Mpi tɔ, nyá kʋpantʋ tɔɔwaɣa, waası-m.
22 Ma kɛ́ kʋnyɔntʋ kɛ́ na wahala tʋ,
ma wakəla hatoo ma taa.
23 Ma təŋna saalʋɣʋ kɛ yem kɛ́ ısıı ısotom
na pá tɔɣɔnəɣı-m ısıı filifili wei ı wakələɣı tɔ.
24 Nəhɔkətʋ pıı-m maa pəsəɣı na má səŋ.
Ma tɛma taası təkɔŋɔkɔŋɔ.
25 Ma pəsa-wɛɣɛ mpi pə fɛı teu tɔɣɔ.
Pa nyənəɣı-m na pá kpɛɛtəɣı nyɔɔŋ.

26 Waası-m, Tacaa ma lsɔ.
Ya-m nyá kʋpantʋ tɔɔ.
27 Yəlaa mpɛ pá nyı sı nyá nin kɛ́.
Tacaa nyá, nyá lapəna mpʋ.
28 Mpɛ pa təŋsəɣı mpusi kɛ́.
Ama nyá kooliɣi kʋpantʋ.
Ye pa kʋlaa fɛɛlɛ ká kpa-wɛ.
Ama nyá təmlɛ tʋ má ma laŋlɛ ká hʋlʋmı.
29 Pá liɣiti ma kolontunaa mpa pa suu-m tɔm tɔ.
Fɛɛlɛ í waası pa tɔɔ ısıı toko.

30 Maa pʋɣʋlı Tacaa nyaɣa na kawilitaɣa.
Maa sa-ŋ samaa hɛkʋ.
31 Mpi tɔ, n wɛ kʋnyɔntʋ kɔŋkɔŋ taa kɛ́.
Sı n waasəɣı-ı mpa pa kʋɣı ı tɔm tɔ pa niŋ taa.

110

Wulaʋ wei ı kɛ́ kətʋlʋ tɔ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

Tacaa lsɔ heela ma sɔsɔ sı:
Caɣa ma ntɔɣɔŋ tɔɔ, halɔna má yele na nyá
kolontunaa pəsı nyá nɔɔhɛɛ təsıılɛ.
2 Tacaa ká walɔsı nyá kpátʋɣʋ toŋ kɛ Siyɔŋ taa.
Nyaa ŋmakəlı nyá kolontunaa.
3 Kʋyakʋ ŋku n ká yoona nyá kolontunaa tɔ.
Nyá ıfepiya apalʋtʋ ká kpa.
Ilɛna pá kɔɔ pa tı.
Paa wɛɛ ısıı tefemle cɔlɔʋ,
na pá kɔɔ nyá pʋɣʋ naŋŋ nyəŋkʋ tɔɔ.

4 Tacaa tɛma tuuu ı kaa tasa laɣasʋɣʋ.
I yɔɣɔtaa sı:
N kɛ́ kətʋlʋ sɔsɔ kɛ tam tɔɔ kɛ́,
ısıı Mɛləcisetɛɛkı.
5 Tacaa wɛ nyá ntɔɣɔŋ tɔɔ kɛ́.
I ká wakəlı awulaa kɛ ı páánáá kʋyakʋ wule.
6 Inı ı hʋʋkəna na piitimnaa,
na sətaa sɔɣɔta paa timpi.

ɪ wakələɣɪ awulaa kɛ tɛtʊ təna taa ké.

7 ɪ nyɔɔkɪ lʊm kɛ lɔɔʊ taa ké təntɛ waatʊ ké.
Pə tɔɔ ké ɪ kʊsəɣɪ nyʊɣʊ.

111

Tacaa təma sɔsɔɔna təm tɔɔsʊɣʊ

1 ɪ sa Tacaa.

Maa sɛɛ Tacaa na ma lotu təna
kɛ tampana təŋlaa kpekəle taa ké təkotile.
2 Tacaa təma ná ké sɔsɔɔna ké,
na a sɔɔllaa pɛɛkəɣɪ-yɛ.
3 Nyá kʊlapəm təna taa wɛ teeli na teu sɔsɔɔm ké.
Nyá siɣisuɣu wɛ tam tɔɔ.
4 Tacaa n yelaa sɪ tá tɔɔsəɣɪ nyá kɔkɔlɔ təma tɔɔ.
N ké pɛɛlɛɛ tʊ ké na pətɔɔtəlɛ tʊ.
5 N haakɪ tɔɣɔnaɣa kɛ mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ.
Nn sɔɔkɪ nyá nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tɔɔ ké paa pəcɔ.
6 N hʊla nyá yəlaa kɛ nyá təma toŋ
kɛ timpi n cɛla-wɛɣɛ piitimnaa lɛlaa tɛtʊ tɔ.
7 Nyá kʊlapəm siɣisaa na pə təŋaa.
Nyá kʊsəsɪɪtʊ wɛ naani.
8 Ɪsɔ kʊsəsɪɪtʊ wɛ tam tɔɔ ké.
Tə siɣisaa ké na tá təŋaa.
9 N hɛta nyá yəlaa
na nyá na-wɛ í pɛɛlɪ nɔɣɔ kɛ tam tɔɔ.
Nyá hətɛ kɛ sɔsɔɔlɛ ké, na katɛ nyəntɛ.
10 Ɪsɔ nyamnaʊ ntɛ́ nyəm kite,
mpa pa tɔka yaasi ɪnɛ tɔ
pa wɛna ləmaɣasɛɛ kʊpana ké.
Tacaa teeli wɛ tam tɔɔ ké.

112

Tacaa kooliɣi kʊpantʊ kɛ ɪ yəlaa kʊpama

1 ɪ sa Tacaa.

Leleŋ nɪɪlʊ ntɛ́ wei ɪ nyaŋna Tacaa tɔ.
ɪ laŋlɛ hɛɛna Ɪsɔ kʊsəsɪɪtʊ lapʊ ké.
2 ɪ kʊlʊlaa ká la sɔsaa kɛ tɛtʊ tɔɔ.
Ɪsɔ kooliɣi kʊpantʊ kɛ tampana təŋlaa piitim.
3 Wɛnaʊ na təcaɣanaʊ wɛnna pə tɛ yʊlʊ təyaɣa taa.
Ɪsɔ laŋlɛ hɛɛna-ɪ tam tɔɔ.
4 Kɔkɔ naakɪ səkpɛtʊɣʊ taa ké tampana təŋlʊ.
Kɔkɔ naakɪ wei ɪ wɛna suulu na í wɛna lɛlaa pətɔɔtəlɛ,
na í təŋəɣɪ kʊsiɣisim tɔ.
5 Pə wɛ teu sɪ yʊlʊ í hʊləɣɪ suulu na í kəntəɣɪ.
Pə wɛ teu sɪ yʊlʊ í təŋ siɣisuɣu na í lakəna ɪ təma.
6 Ye n lakɪ mpʊ nn cɛŋləɣɪ.
Pa tɔɔsəɣɪ siɣisilu tɔɔ ké tam tɔɔ ké.
7 ɪ laŋlɛ ɪɪ tɔɔkəna laŋwakəllɛ laapaalɪ,
ɪ təka ɪ təɣɪ, Tacaa kɛ ɪ lakɪ naani.

8 Siɣisilu təka ɪ təɣɪ, səɣəntʊ fɛɪ-ɪ.
Ɩ ka nyəɪ ɪ kolontunaa kpisuɣu.
9 Ɩ haakɪ kʊnyɔntʊnaa ké na í yeki niŋ.
Ɩsɔ laŋlɛ hɛɛna-ɪ tam təɔ ké.
Siɣisilu toŋ sɔɔsəɣɪ na yəlaa tʊɣʊna-ɪ teu.
10 Ɩsaɣau ná naakɪ-ɪ ɪlɛna páánáá kpa-ɪ.
Ɩ nyasəɣɪ ɪ təɣɪ kela na í lɔɔkɪ ɪ apalʊtʊ.
Asaɣaa kʊnyɪɪlʊɣʊ saaləɣɪ yem ké.

113

Tacaa paasəɣəna mpa pa fɛɪna pʊlʊ tɔ

1 Ɩ sa Tacaa.

Tacaa təmlɛ lataa mɛ, í samɪ-ɪ.
Ɩ sa Tacaa hətɛ.
2 Tacaa hətɛ í yaa pə kpaɣau nɔɔnɔɔ tɔ
na pə́ polo tam təɔ.
3 Pá sɛɛ Tacaa kɛ pə kpaɣau ilim təlɪɪlɛ
na pə́ sɪɪna pə tətʊlɛ tɔ.
4 Tacaa ŋmakəla piitimnaa tənaɣa.
Ɩ teeli kʊŋkʊlʊməŋ tɛɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ.

5 Ta Ɩsɔ Tacaa n fɛɪna akpele.
Nyá təcaɣalɛ ntɛ́ hatoo ɪsɔtaa.
6 N kaŋ nyʊɣʊ ké na ń̀ nyəɪ
ɪsɔtɔnʊɣʊ na atɛ.
7 N kʊsəɣɪ kʊnyɔntʊ kɛ mʊsʊɣʊ taa ké,
na wahala tʊ kɛ hute taa.
8 Sɪ ń̀ caɣasɪ pá na nyá yəlaa kʊpaɣalaa.
9 N haakɪ alʊ kaalʊlaɣa kɛ təyaɣa.
Na ń̀ lapɪ-ɪ toto laŋhʊlʊmlɛ nyəŋ
kɛ ɪ piya hɛkʊ.

Ɩ sa Tacaa.

114

Waatʊ wei Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lɪɪwa Icipiti tɛtʊ taa tɔ

1 Waatʊ wei Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma lɪɪwa Icipiti tɛtʊ taa tɔ,
waatʊ wei Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyə́ma lɪɪ piitim lɛmpɪ tɔm
yɔɣɔtəlaa mpɛ pa tɛ tɔ.
2 Ḿpʊɣʊ Yuta pəsa Tacaa kɔtaɣa təlatɛ
na Ɩsɛɣɛlɪ náá pəsɪ Tacaa tɛtʊ.

3 Teŋku ná-wɛ́ na ílɛ́ ɪ se.
Yaatanɪ pɔɣɔ ná məla waalɪ waalɪ.
4 Ɪlɛna pɔɔŋ ŋmaa ɪsɪɪ ɪwaaŋ,
na pulasɪ náá ŋmaa ɪsɪɪ ɪwɛɛsɪ.

5 Teŋku, n seeki suwe?
Yaatanɪ, ná mələɣɪ waalɪ waalɪ suwe?
6 Pɔɔŋ, mə ŋmaakɪ ɪsɪɪ ɪwaaŋ suwe?
Pulasɪ, mə ŋmaakɪ ɪsɪɪ ɪwɛɛsɪ suwe?

7 Tɛtʊ nyáá sele Tacaa ɪsɛntaa.
Sele Yakɔpʊ Ɩsɔ ɪsɛntaa.
8 Ɩnɪ ɪ pəsəɣəna kʊkpamʊɣʊ kɛ lɪɪlɛ,
na pɪɯ kɛ lʊm sɛɛlʊ.

115

Ɩsɔ tike ntɛ́ teeli tʊ

1 Tacaa, taa tʊ-tʊɣʊ teeli.
Taa tʊ-tʊ yoo.
Ama tʊ teeli kɛ nyá hətɛ.
Mpi tɔ, n ké kʊpaŋ na tampana tʊ.

2 Pepe təɔ ké piitimnaa pɔɔsəɣɪ sɪ:
Leɣe mə Ɩsɔ ɪnɪ ɪ wɛɛ?
3 Ta Ɩsɔ wɛ ɪsɔtaa ké.
Ɩ lakɪ mpi ɪ sɔɔlaa tɔ.
4 Ama mpɛ pa tɪɪŋ kɛ wʊlanaa na liɣitee
nna yəlaa niŋ lupa təɣɔ.
5 Pa tɪɪŋ ɪnɪ ɪ wɛna nɔɔsɪ, ɪlɛ ɪɪ yɔɣɔtəɣɪ natəlɪ.
Páca ɪ wɛna ɪsɛ, ɪɪ naakɪ pʊlʊ.
6 Ɩ wɛna ŋkpaŋŋ, ɪɪ nɪɪkɪ natəlɪ.
Páca ɪ wɛna mɪɪna, ɪɪ nɪɪkɪ sɔŋ.
7 Ɩ wɛna niŋ, ɪɪ pəsəɣɪ na í tokina pʊlʊ.
Páca ɪ wɛna nɔɔhɛɛ, ɪɪ təŋ.
Pəyele ɪɪ tɪɪ mʊtəɣɪ ɪ luɣu tɛɛ ké mʊtʊɣʊ maɣamaɣa.
8 Mpa pa luki tɪɪŋ ɪnɪ na pá tʊɣʊ-ɪ naani tɔ,
pá wɛɛ ɪsɪɪ tɪɪŋ ɪnɪ.
9 Ɩsɛɣɛlɪ nyáma, í pɛtɪ mə təɣɪ Tacaa,
ɪnɪ ɪ teŋna-mɛ na í kentiɣi mə təɔ.
10 Alɔŋ təyaɣa nyáma mɛ í pɛtɪ mə təɣɪ Tacaa,
ɪnɪ ɪ teŋna-mɛ na í kentiɣi mə təɔ.
11 Mpa mɛ í nyaŋna Tacaa tɔ, í pɛtɪ-ɪ mə tɪ.
Ɩnɪ ɪ teŋna-mɛ, na í kentiɣi-mɛ.

12 Tacaa ɪɪ sɔɔkɪ tá təm kɛ paa pəcɔ.
Ɩ ká kooli tá tənaɣa kʊpantʊ ké.
Ɩ ká kooli Ɩsɛɣɛlɪ nyáma kɛ kʊpantʊ.
Ɩ ká kooli Alɔŋ nyáma kɛ pa nyəntʊ.
13 Ɩ ká kooli kʊpantʊ kɛ mpa pa nɪɪkəna-ɪ tɔ,
paa sɔsaa paa piya.
14 Tacaa í yele na mə lʊlʊŋ huki.
Ɩ la na mə na mə piya í wɛɛ paɣalɛ.
15 Tacaa wei ɪ lapa ɪsɔtɔnʊɣʊ
na atɛ tɔ í kooli-mɛɣɛ kʊpantʊ.

16 Tacaa tike tənna ɪsɔtɔnʊɣʊ
ɪlɛna ɪ ha yəlaa kɛ tɛtʊ.
17 Sətaa ɪɪ pəsəɣɪ na pá sɛɛ Tacaa.
Mpa pa wɛ atɛtəlɛ taa timpi suma tiɣitiɣi tɔ
Paa pəsəɣɪ na pá sɛɛ Ɩsɔ.
18 Ama táá sa Tacaa kɛ pə kpaɣaʊ nɔɔnɔɔ tɔ,
halәna tam təɔ.

ɪ sa Tacaa.

116

Yvlv wei pə yapa səm taa tɔ ɪ sələmvɣv

1 Ma sɔɔla Tacaa ké.
Mpi tɔ, n nɪɪkɪ ma nɔɣɔ na ma wiinav.
2 N kema ŋkpaŋvɣv na ma tɔɔ.
Maa sələmɪ-ŋ ké, halәna ma səm.

3 Səm ka tama-m kotaɣa ké.
Atɛtəlɛ sɔɣɔntv ná pɪɪ-m.
Ma wɛ nəɣəsɛɛ na laŋwakəllɛ taa.
4 Ḿpvɣv ma yáá Tacaa nyá hətɛ.
Haɪ, ɪsɔ ma wiikina-ŋ sɪ, ń waasɪ-m.
5 Tacaa n wɛna suulu ké na ń siɣisaa.
Ta ɪsɔ n ké pətɔətəlɛ tv ké.
6 Tacaa n paasəɣəna acamaa ké.
Maa kɛ wahala tv ké, na n waasɪ-m.

7 Ma yɔɣɔta ma taa sɪ, maa hɛɛsɪ.
Mpi tɔ, Tacaa lapa-m kvpantv.
8 Nyá yapəna-m səm nɔɣɔ taa, na ń hɪɪsɪ ma ɪsəlvm.
N hasa ma nɔɔhɛɛ tɛɛ.
9 Maa tɔ Tacaa nyá ɪsɛntaa
kɛ weesuɣu nyáma tɛtv taa.

10 Paa waatv wei maa tɔma sɪ ma ké wahala tv tɔ,
na má wɛna naani ké.
11 Ma ta maɣasɪ teu ɪlɛna má tɔ sɪ
paa pəsəɣɪ na pá la naani kɛ nɔɣəlv.
12 ɪsənaɣa maa lɛɛtɪ Tacaa nyaɣa
kvpantv nti n lapa-m tɔ?
13 Maa kpaasɪ waasvɣv kɔpv na ɪsɔ
na má yaa Tacaa nyá hətɛ.
14 Maa yoosi nɔɣɔ ŋka ma sɪɪ Tacaa nyá tɔɣɔ
nyá yəlaa ɪsɛntaa.

15 Tacaa mpa pa sɔɔla-ŋ tɔ
pa səm wɪɪkɪ-ŋ sɔsɔm ké.
16 Haɪ, Tacaa, ma ké nyá təmlɛ tv ké,
nyá pɛɛlɔ pəyalv kɛlɛ má,
n cɛpa ma kvhɔkvm.
17 Maa lá-ŋ́ nyana təmlɛ kɔtaɣa.
Maa sá-ŋ́ na má yaa nyá hətɛ.

18 Maa yoosi nɔɣɔ ŋka ma sɪɪ Tacaa nyá tɔɣɔ
nyá yəlaa ɪsɛntaa.
19 Maa la ɪsəna maa sɪɪwa tɔɣɔ
nyá təyaɣa taɣa tɔɔ ké Yosalɛm taa.

ɪ sa Tacaa.

117

Piitimnaa təna saŋ Tacaa

1 Piitimnaa mɛ, í sa Tacaa.
Yəlaanaa təna í samɪ-ɪ.
2 Kʋpantʋ nti ɪ lakɪ-tʋ tə təɔwaɣa.
Ɩ tampana wɛ tam təɔ.

Ɩ sa Tacaa.

118

Kɛɛsɪ mpi Tacaa lapa tə

1 Ɩ sɛɛ Tacaa, mpi tɔ, ɪ ké kʋpaŋ.
2 Ɩsɛɣɛlɪ nyáma í tɔ sɪ:
Ɩ kʋpantʋ wɛ tam təɔ.
3 Alɔŋ təyaɣa nyáma í tɔ sɪ:
Ɩ kʋpantʋ wɛ tam təɔ.
4 Mpa pa nɪɪkəna Tacaa tɔ pá tɔ sɪ:
Ɩ kʋpantʋ wɛ tam təɔ.

5 Ma laŋwakəllɛ taa ké ma yáá Tacaa
na í cɔ-m na í waasɪ-m.
6 Tacaa n wɛ ma təɔ ké, maa nyaŋ pʋlʋ.
Yʋlʋ pəsəɣɪ na í la-m we?
7 Nyá teŋna-m
na má naakɪ ma kolontunaa kpisuɣu.
8 Pə kəla teu sɪ yʋlʋ í tʋ Tacaa nyaɣa kpʋlʋɣʋ
na mpi ɪ ká pɛtɪ nyá təɣɪ yəlaa tɔ.
9 Pə kəla teu sɪ yʋlʋ í tʋ Tacaa nyaɣa kpʋlʋɣʋ
na mpi ɪ ká pɛtɪ ɪ təɣɪ sɔsaa tɔ.

10 Piitimnaa təna ka tama-m ké.
Ɩlɛ ma tɔɣɔna-wɛɣɛ Tacaa nyá toŋ taa.
11 Paa tama-m ké na pá watəɣɪ-m.
Ɩlɛ ma tɔɣɔna-wɛɣɛ Tacaa toŋ taa.
12 Paa wata-m ké ɪsɪɪ tɪɪŋ sɛsɛkʋ.
Ama pa toŋ tɛma lɔŋ ɪsɪɪ kiisi kɔkɔ.
Ɩlɛ ma tɔɣɔna-wɛɣɛ Tacaa toŋ taa.

13 Ma kolontu nyá, nyá tusaɣa-m ké sɪ má hoti.
Ama Tacaa ná kɔma na ń waasɪ-m.
14 Tacaa kɛlɛ ma toŋ na ma samtʋ nyʋɣʋ,
nyá yapəna-m.

15 Siɣisilaa wilitiɣi.
Mpi tɔ, Ɩsɔ ha-wɛɣɛ akaɪtʋ.
Tampana təŋlaa laŋlɛ hɛɛwa.
Mpi tɔ, Ɩsɔ yapa-wɛ.
Tacaa n yapa-tʋ na nyá toŋ.
16 Tacaa n kʋsa ŋkpaləŋa na ɪsɔ.
N lapəna toŋ sɔsɔɔŋ.

17 Ma kaa tasa səm tətɔ,
maa wɛɛna weesuɣu ké.

Maa kɛɛsɪ Tacaa təma təm.
18 Tacaa n həma ma ŋkpaŋʊvɣʊ yáá.
Ama n ta yele na má sɪ.
19 Ɩ tʊlɪ-m tampana təŋlaa nənɔɔsɪ,
na má sʊʊ na má sa Tacaa.
20 Tacaa nənɔɣɔ ntɔ,
ŋkɛɣɛ siɣisilaa sʊʊkəna.
21 Maa sɛɛ-ŋ ké, mpi tɔ, n cɔ-m
na ń pəsɪ ma waasʊlʊ.

22 Pəlɛ nte ŋmalaa kisaa na pá lɔ tɔ,
nté tə pəsəna ntɛɣɛ pəlɛ səsɔɔlɛ.
23 Tacaa nyá kiŋ kɛ pə lɪɪnaa,
pə ké piti təmlɛ ké.
24 Tacaa nyá lapəna kʊyakʊ kʊnɛ.
Kʊ ké laŋhʊlʊmlɛ na ayɔɔla nyəŋkʊ ké.
25 Haɪ, Tacaa, yele na pá lana-tʊ.
Haɪ, Tacaa, ya tá nyɔɔŋ.
26 Ɩsɔ í kooli kʊpantʊ kɛ wei ɪ kɔŋna Tacaa hətɛ taa tɔ.
Hatoo Tacaa təyaɣa kɛ tə kooliɣina-mɛɣɛ kʊpantʊ.
27 Tacaa kɛlɛ Ɩsɔ, ɪnɪ ɪ kɔkɔ naakəna-tʊ.
Ɩ tamsɪ acima kpəntɛ na í pona-tɛɣɛ
kɔtaɣa təlatɛ həlʊɣʊ kiŋ*fa*. [a]

28 Tacaa, n ké ma Ɩsɔ ké maa sa-ŋ.
Ma Ɩsɔ, maa pʊɣʊlɪ-ŋ.
29 Ɩ sɛɛ Tacaa.
Mpi tɔ, n ké kʊpaŋ,
na nyá kʊpantʊ wɛ tam təɔ.

119

Yontu nti pa saŋna Ɩsɔ kʊsəsɪʊtʊ tɔ

1 Leleŋ nɪʊlaa nté mpa pa tɔntɛ tewa
na pá tɔŋ ɪsɪɪ Ɩsɔ kiiu wɛɛ tɔ.
2 Leleŋ nɪʊlaa nté Ɩsɔ kʊsəsɪʊtʊ tɔkəlaa,
na mpa pa pɛɛkəɣɪ-ɪ na pa lotu təna tɔ.
3 Pə yəlaa tɔŋ Ɩsɔ mpaaŋ taa ké.
Paa lakɪ ɪsaɣatʊ natəlɪ.
4 Tacaa n hʊla nyá kʊtʊtʊtʊ ké sɪ
yəlaa í paasəna-təɣɪ teu.
5 Haɪ, Ɩsɔ, yele na ma tɔntɛ la teu
ɪlɛna má pəsɪ na má tɔkɪ nyá kiiŋ.
6 Ye ma tɔka nyá kʊsəsɪʊtʊ təna,
ma kaa wɛɛna fɛɛlɛ.
7 Pəlɛɣɛ maa sá-ŋ́ na lotu kʊlʊmtʊ
na má kpɛləməɣɪ nyá kiiŋ kʊpaŋ.
8 Ma caa ma la nyá luɣu nyəntʊ ké,
taa lɔ-m təkpataa.

Nya kʊsəsɪʊtʊ hɛɛsəɣɪ ma laŋlɛ

[a] **118:27** Kʊkalətʊ tənɛ tə hʊwɛɛ wɛ təm naalɛɣɛ. Lɛlaa ná tɛləsəɣɪ tətɔ sɪ: Ɩ kpaɣa tʊɣʊ piliŋasɪ kɛ mə niŋ taa na í caalɪ acima paalɛ. Na í tɔ na ɪ cɔɔna kɔtaɣa təlatɛ.

9 Ɩsənaɣa ɪfepu ká kpɛləmənɑ tənaŋŋ təntɛ?
Nyá təm təkʊɣʊ taa ké ɪfepu ká kpɛləmənɑ tənaŋŋ təntɛ.
10 Tɑcaa, mɑ pɛɛkəɣɪ-ŋ ké nɑ lotu kʊlʊmtʊ.
Taa yele nɑ má hatələnɑ nyá kʊsəsɪʊtʊ.
11 Mɑ təkɑ nyá təm kɛ teu kɛ hɑtoo mɑ taa ké,
sɪ pə taa kɔɔ nɑ má pəntənɑ-ŋ.
12 Tɑcaa, mɑ sɛɛ-ŋ.
Sɛɣɛsɪ-m nyá luɣu nyəntʊ.
13 Maa yɔɣɔtɪ kʊlʊm kʊlʊm ké
kʊsəsɪʊtʊ nti n sɪɯɑ tɔ.
14 Nyá təm təŋʊɣʊ hʊləsəɣɪ mɑ laŋlɛ ké
ɪsɪɪ má tənna wɛnaʊ tənɑ.
15 Mɑ mɑɣɑsəɣɪ nyá kʊtʊtʊtʊ təm ké.
Nɑ má kpɛləməɣɪ nyá kʊsɛɣɛsətʊ kɛ teu.
16 Nyá kʊsəsɪʊtʊ kɛ mɑ laŋlɛ hɛɛkənɑ
mɑ kaa sɔɔ nyá təm.

Nya kiiŋ tasəɣɪ-m laɣatʊ

17 La nyá təmlɛ tʊ mɑɣɑ kʊpɑntʊ
ɪlɛnɑ má wɛɛnɑ weesuɣu nɑ má təkɪ nyá təm.
18 Kuli mɑ ɪsɛ nɑ má ná nyá kiiu teu.
19 Mɑ ké ɪkɔm kɛ tɛtʊ taa ké.
Taa ŋmɛsɪ-m nyá kʊsəsɪʊtʊ.
20 Mɑ səəla nyá kiiŋ ké, nɑ má səkɪ ɪ təɔ.
Mɑ cɑa mɑ kpɛləmɪ-ɪ pɑa kʊyɑkʊ ŋku.
21 N nyɑɑsəɣɪ mpusitʊnɑa ɪsəcɑʊ nyə́mɑ
mpɑ pɑ hɑtələɣənɑ nyá kiiŋ təɣɔ.
22 Kɛɛlɪ mɑ təɔ ké fɛɛlɛ nɑ footuɣu.
Mpi tɔ, mɑ təkɑ nyá kiiŋ ké.
23 Pɑa ɑwulumpiyɑ cɑɣɑa nɑ pá yɔɣɔtəɣɪ mɑ təm,
nyá təm kɛ nyá təmlɛ tʊ má, mɑ mɑɣɑsəɣɪ.
24 Nyá kʊsəsɪʊtʊ hɛɛsəɣɪ mɑ laŋlɛ ké.
Ntɪ tə tɑsəɣənɑ-m lɑɣɑtʊ.

Nya kʊsəsɪʊtʊ haakɪ-m weesuɣu

25 Mɑ hotɑ ɑtɛɣɛ.
Nyá təm í hɑ-m weesuɣu ɪsɪɪ n kɑ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.
26 Mɑ kɛɛsəɣɪ-ŋ mɑ kʊlɑpəlɛ təm.
Sɛɣɛsɪ-m nyá kʊsəsɪʊtʊ təm.
27 Hʊlʊ-m nyá kʊsəsɪʊtʊ təŋʊɣʊ
nɑ má mɑɣɑsɪ nyá teu təm.
28 Laŋwɑkəllɛ nɪɪ-m nɑ má pələɣɪ ɪsəlʊm.
Kʊsɪ-m ɪsɪɪ n kɑ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.
29 Hɑtələnɑ-m pɔpɔtʊ.
Hʊlɪ-m pɛɛlɛɛ nɑ má təŋ nyá kiiu.
30 Tɑmpɑnɑ mpɑɑʊ kɛ mɑ ləsɑɑ.
Maa təŋ nyá kʊsəsɪʊtʊ.
31 Nyá kʊsəsɪʊtʊ kɛ mɑɑ mɑtənɑ.
Tɑcaa taa yele nɑ pə́ liɣiti-m.
32 Nyá kʊsəsɪʊtʊ kɛ mɑ nɪɪkənɑ teu.
Mpi tɔ, n kulɑ mɑ ɪsɛ.

Maa təŋ nya kiiu na ma lotu təna

33 Tacaa hulı-m nyá kutututu mpaau
na má təkı-tı na má tala tənaɣa.
34 Tacaa ha-m nyəm na má təkı nyá kiiu
na má təŋəɣı-ku na ma lotu təna.
35 Yele na má nuna nyá kusəsıtu.
Mpi tɔ, ma sɔɔla-təɣı.
36 Pona ma huwɛɛ kɛ nyá kusəsıtu kiŋ.
Taa pona-yɛɣɛ liɣitee luluɣu cɔlɔ.
37 Ləsı ma ısɛ kɛ kpaı nyəm tɔɔ.
Taa yele na má paasəna kpaı nyəm.
Yele na má wɛɛ nyá luɣu nyəntu taa.
38 La nyá təmlɛ tu maɣa nti
n ka sıuwa mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ.
39 Ma wɛna fɛɛlɛ səɣəntu ké.
Taa yele na tá maɣana-m.
40 Nti ma nyıuləɣı səsəm təɣəlɛ nyá kutututu lapu.
N ké siɣisilu ké, ha-m weesuɣu.

Maa təkı nya kiiu kɛ

41 Tacaa nyá kupantu í kɔɔ ma tɔɔ
na ń ya ma nyuɣu ısıı n sıuu tɔ.
42 Na má wɛɛna nti maa cə ma tuulaa tɔ.
Mpi tɔ, nyá kuyɔɣətutu kɛ ma lapa naani.
43 Taa ləsı tampana təm kɛ ma nɔɣɔ taa təkpataa.
Nti n maɣasəɣı nyá taa təɣɔ ma taŋaa.
44 Maa təkı nyá kiiu kɛ
paa kuyaku ŋkuɣu tam tɔɔ ké.
45 Ma caa má tɔna ma təɣı.
Mpi tɔ, nyá kusəsıtu kɛ ma pɛɛkəɣı.
46 Maa heeli nyá kusəsıtu təm kɛ awulaa,
fɛɛlɛ kaa wɛɛ-m.
47 Nyá kusəsıtu kɛ ma laŋlɛ hɛɛnaa.
Mpi tɔ, ma sɔɔla-təɣı.
48 Ma nukəna nyá kusəsıtu ké.
Ma sɔɔla-təɣı.
Ma caa ma maɣası-təɣı ma taa ké.

Nyá kusəsıtu tuɣu-m naani

49 Tɔɔsı təm nti n ka heela nyá təmlɛ tu má tɔ tə tɔɔ.
Ntı tə tuna-m naani.
50 Ntı tə hɛɛsəɣəna ma laŋlɛ kɛ ma wahala taa.
Nyá təm kupantu haakəna-m weesuɣu.
51 Paa ısəcautunaa woŋiɣi-m
ma ta lıı nyá kiiu taa.
52 Tacaa ma təəsəɣı nyá ləŋtaa huulɛ təm
na pə́ hɛɛsəɣı ma laŋlɛ.
53 Má naakı asaɣaa mpa pa lɔɔkı nyá kiiŋ tɔ,
páánáá kpaakı-m ké.
54 Nyá kiiŋ təm kɛ ma yooki yontu kɛ timpi
ma ké ıkɔm tɔ.

55 Ma təɔsəɣı nyá hətɛ kɛ ahoo
na má təkəɣı nyá kʋsəsıtʋ.
56 Mpi pə ké ma nyəm təɣəlɛ,
sı má təkəɣı nyá kʋsəsıtʋ.

Tacaa hʋvlɛ wɛ teu

57 Ma lɛləɣı sı ma nyəntʋ ntɛ́ sı
má təŋ nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ.
58 Ma wiikina-ŋ na ma lotu təna,
nyənı ma pətɔɔtəlɛ ısıı n ka sıʋ nyá nɔɣɔ tɔ.
59 Ma hʋʋ ma mpaav təm kɛ ma taa,
nyá kʋsəsıtʋ kɛ ma caa təŋʋɣʋ.
60 Ma lakı nyá kʋsəsıtʋ kɛ lɔŋ ké təcav.
Ma kaa yele na tá leeli.
61 Asaɣaa katɔsı tama-m ké.
Ama maa sɔɔkı nyá kiiu tɔɔ.
62 Ma kʋləɣı ahoo hɛka na má sá-ŋ́.
Mpi tɔ, nya hʋvlɛ wɛ teu.
63 Ma ké mpa pa nyaŋna-ŋ na pá təkəɣı
nyá kʋsəsıtʋ tɔ pa taapalʋ ké.
64 Haı, Tacaa, nyá kʋpantʋ suna tɛtʋ.
Sɛɣɛsı-m nyá kʋsəsıtʋ.

Tacaa mapa-m sı pə taɣanı-m

65 Tacaa n lapa kʋpantʋ kɛ nyá təmlɛ tʋ maɣa,
ısıı n ka yɔɣɔtʋɣʋ tɔ.
66 Sɛɣɛsı-m ləmaɣasɛɛ kʋpana na nyəm.
Mpi tɔ, ma tɛma ma taa na nyá kʋsəsıtʋ ké.
67 Lɔŋ ılɛ ye n ta hɔ ma ŋkpaŋʋɣʋ maa təkəɣı nyá təm.
Ama nɔɔnɔɔ ma təŋəɣı nyá kiiŋ.
68 N ké kʋpaŋ ké na kʋpantʋ latʋ.
Hʋlʋ-m nyá luɣu nyəntʋ.
69 Ɩsəcavtʋnaa pilisiɣi-m ké na pa kaloolaɣa.
Ama ma təka nyá kʋsəsıtʋ kɛ na lotu kʋlʋmtʋ.
70 Pa ləmaɣasɛɛ taa toowaɣa ısıı nim.
Ilɛna máá hʋləsəɣı laŋlɛ na nyá kiiu.
71 Pə wɛ teu sı pá pasa-m ké.
Ilɛna má cɛkəna nyá kʋsəsıtʋ.
72 Nyá nɔɣɔ taa kʋsəsıtʋ kəla-m teu kɛ
wʋla na liɣitee wontu tuutuuma.

Tacaa, nyá hʋvlɛ siɣisaa

73 Nyá niŋ ŋmana-m.
Ha-m laɣatʋ na má kpɛləməna nyá kʋsəsıtʋ.
74 Mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ pa naa-m na pa laŋlɛ hʋləməɣı.
Mpi tɔ, nyá nɔɔsı sıʋ kɛ ma tɛɛləɣı.
75 Tacaa, ma nyəmá sı nyá hʋvlɛ siɣisaa ké.
Nyá tampana təŋʋɣʋ tɔɔ ké n pasa-m.
76 Nyá kʋpantʋ í hɛɛsı ma laŋlɛ
ısıı n ka sıʋ nyá təmlɛ tʋ maɣa nɔɣɔ tɔ.

77 Hʋlʋ-m sɪ n sɔɔla-m na pá ha-m weesuɣu.
Mpi tɔ, nyá kiiu kɛ ma laŋlɛ hɛɛkəna.
78 Pá liɣiti ɪsəcav nyáma mpa pa muɣuluɣu-m mʋsʋŋ tɔ.
Mpi tɔ, nyá kʋsəsɪʋtʋ təm kɛ ma maɣasəɣɪ ma taa.
79 Mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ pá kɔɔ ma kiŋ
na pá cɛkəna nyá kʋsəsɪʋtʋ.
80 Maa la nyá luɣu nyəntʋ na lotu kʋlʋmtʋ.
Ulɛ fɛɛlɛ kaa təɣɔ-m nyá kiŋ.

Tacaa fitiɣi-m kolontunaa katəsɪ

81 Ma taŋa nyá nyʋɣʋ yapʋ kɛ tətɛɣɛtɛɣɛ.
Nyá təm kɛ ma tɛɛləɣɪ.
82 Ma ɪsɛ tɛŋna nyá nəɣɔ sɪɪʋ kiŋ ké,
na má pɔɔsəɣɪ sɪ pəlee ké n ka hɛɛsɪ ma laŋlɛ?
83 Ma tənʋɣʋ cuka kpasɪ ké ɪsɪɪ kɔŋlɛ kɛ nyɔɔsɪ taa.
Ma kaa sɔɔ nyá kʋsəsɪʋtʋ tɔɔ.
84 Kʋyɛɛŋ ɪsənaɣa pə kaasa nyá təmlɛ tʋ ma?
Waatʋ wei ké n ká hʋʋna mpa pa tʋɣʋ-m wahala tɔ?
85 Isəcavtʋnaa huliɣina ma nəɣɔ tɔɔ ké pɔɔŋ,
paa təŋəɣɪ nyá kiiu kɛ paa pəcɔ.
86 Nyá kʋsəsɪʋtʋ təna ké kʋsiɣisitʋ ké.
Pa tʋɣʋ-m wahala kɛ mʋsʋŋ ké, waasɪ-m.
87 Pa kaɣa pa hu-m na pá kʋ-m
ɪlɛ maa lɔɔkɪ nyá kʋsəsɪʋtʋ.
88 Ha-m weesuɣu kɛ nyá kʋpantʋ tɔɔ,
ɪlɛna ma təŋ nyá kʋsəsɪʋtʋ.

Tacaa, pə təna pə lakɪ-ŋ təmlɛ

89 Haɪ, Tacaa, n wɛ tam tɔɔ ké.
Nyá təm caɣa teu kɛ ɪsɔtaa ké.
90 Kʋpantʋ nti n lakɪ tə tɪɪ tɛŋ.
Nyá sɪɪna tɛtʋ na tə nyɔɔwa teu.
91 Nyá kʋsəsɪʋtʋ tɔɔ ké pə təna pə caɣa teu kɛ saŋa.
Mpi tɔ, pə təna pə lakɪ-ŋ təmlɛ.
92 Ye ma laŋlɛ taa hɛɛna nyá kiiŋ,
maa lepa ma wahala taa ké.
93 Ma kaa sɔɔ nyá kʋsəsɪʋtʋ.
Ntəɣɪ n haakəna-m weesuɣu.
94 Ma ké nyá nyəŋ ké, waasɪ-m.
Mpi tɔ, nyá kʋsəsɪʋtʋ kɛ ma pɛɛkəɣɪ.
95 Asaɣaa cɛŋəɣɪ-m ké sɪ pa kʋɣʋ-m.
Paa na mpʋ nyá kʋsəsɪʋtʋ kɛ ma keŋna ŋkpaŋŋ.
96 Ma nawa təma kʋpana təna tənasɪ.
Ama nyá kʋsəsɪʋtʋ fɛɪ tənaɣa.

Nyá kiiŋ kəla tɪɪŋ kɛ leleŋ

97 Ma sɔɔla nyá kiiu kɛ sɔsɔm ké.
Kʋ təm kɛ ma maɣasəɣɪ kʋyɛɛŋ təna.
98 Nyá kʋsəsɪʋtʋ haakɪ-m ləmaɣasɛɛ
na pə kəlɪ ma kolontunaa.

Mpi tɔ, tə wɛ ma kiŋ kɛ tam tɔɔ ké.
99 Ma tɛɛ ma sɛɣɛsəlaa tənaɣa nyəm.
Mpi tɔ, nyá kʋsəsɪʋtʋ kɛ ma maɣasəɣɪ.
100 Ma tɛɛ kʋkpatəlaa kɛ ləmaɣasɛɛ.
Mpi tɔ, ma tɔka nyá kʋtʋtʋtʋ.
101 Ma kisa mpaaŋ ɪsaɣaŋ taa tɔntɛ
sɪ má pəsɪ na má tɔkɪ nyá təm.
102 Maa hatələɣəna nyá kʋsəsɪʋtʋ.
Mpi tɔ, nyá sɛɣɛsəɣəna-m.
103 Nyá təm wɛ leleŋ kɛ ma tantahaav taa ké.
Tə kəla tɪɪŋ kɛ leleŋ kɛ ma nɔɣɔ taa.
104 Nyá kʋsəsɪʋtʋ pəsəɣəna-m nyəntʋ
na má kisiɣi pɔpɔtʋ təna.

Tacaa təm ké fətəla

105 Nyá təm wɛnna ɪsɪɪ fətəla kɛ ma nɔɔhɛɛ tɛɛ
na pə́ naakɪ ma mpaav taa.
106 Ma tuuki sɪ maa tɔkɪ nyá kʋsəsɪʋtʋ.
Maa la ɪsɪɪ ma tuuwa tɔ.
107 Tacaa, pə pasa-m teu ké.
Yele na má wɛɛna weesuɣu ɪsɪɪ n yɔɣɔtʋɣʋ tɔ.
108 Haɪ, Tacaa, mʋ ma sələmʋɣʋ ɪsɪɪ kʋcɔɔv.
Sɛɣɛsɪ-m nyá kʋsəsɪʋtʋ.
109 Ma weesuɣu wɛ asola taa ké tam ké.
Ama ma kaa sɔɔ nyá kiiu təm.
110 Asaɣaa nyəkɪ-m katəsɪ ké.
Ama maa hatələɣəna nyá kʋsəsɪʋtʋ.
111 Nyá kʋtʋtʋtʋ kɛ-m kʋpantʋ səsɔɔntʋ kɛ tam tɔɔ ké,
tə hɛɛsəɣɪ ma laŋlɛ.
112 Ma tʋ ma taa sɪ má təŋ nyá kʋsəsɪʋtʋ*fa*
halənа ma səm. [a]

Tacaa ké ma tentu

113 Ma taa kpaana ataa na a waalɪ yəlaa ké.
Ama ma sɔɔla nyá kiiu.
114 Nyaɣalɛ ma kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ na ma kentulu.
Nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ ma tɛɛləɣɪ.
115 Asaɣaa mɛ í hatələna-m.
Ɪlɛna má tɔkɪ ma lsɔ kiiŋ.
116 Te-m ɪsɪɪ n ka sɪɪv nyá nɔɣɔ tɔ na má hiki weesuɣu.
Nyaɣa ma tɛɛləɣɪ, taa tʋ-m fɛɛlɛ.
117 Wɛɛ ma tentu na pə́ ya ma nyʋɣʋ.
Ɪlɛna ma paasəna nyá kʋsəsɪʋtʋ kɛ tam tɔɔ má taa hɛɛsɪ.
118 N tɔɣɔnəɣɪ mpa paa təŋəɣɪ nyá kʋsəsɪʋtʋ tɔɣɔ.
Mpi tɔ, pa tʋsʋɣʋ ɪɪ waasəɣɪ pʋlʋ.
119 N lɔɔkɪ atɛ asaɣaa tənaɣa ɪsɪɪ hute.
Pə tɔɔ ké ma sɔɔla nyá kʋsəsɪʋtʋ.
120 N tʋ nyá sɔɣɔntʋ kɛ ma taa na ma tənʋɣʋ seliɣi,
na má nyaŋna nyá hʋvlɛ.

---

[a] **119:112** Looŋa kanɛ ka tɛləsʋɣʋ lapa katɛ. Lɛlaa na tɛləsəɣɪ sɪ ma kaasəɣɪ ma tɪ sɪ má təŋ nyá kʋsəsɪʋtʋ. Mpi tɔ, tə kawaaɣa ɪɪ tɛŋ.

Tacaa kɛlɛ ma tentu

121 Ma tɔka nyá kiiu na nyá siɣisuɣu ké.
Taa pɛtɪ-m ma ŋmakəllaa.
122 Sɪɪ nyá təmlɛ tʊ maɣa nɔɣɔ sɪ n ká sənɑ-m.
Taa yele na kalampaanɪ nyáma muɣulu-m.
123 Ma taŋa nyá nyʊɣʊ yapʊ.
Ma taŋa akaɪtʊ nti tə tɔm n sɪɪwa nɔɣɔ tɔ
na ma ɪsɛ tɛŋ.
124 La nyá təmlɛ tʊ maɣa kʊpantʊ,
na ń sɛɣɛsɪ-m nyá kʊsəsɪɪtʊ.
125 Ma ké nyá təmlɛ tʊ ké, ha-m laɣatʊ
na má nyí nyá kʊsəsɪɪtʊ.
126 Tacaa pə talaa sɪ ń la pʊlʊ.
Pa yɔkəɣɪ nyá kiiu ké.
127 Pə tɔɔ ké ma sɔɔla nyá kʊsəsɪɪtʊ
na pá kəlɪ wʊla kʊpampaŋ.
128 Pə tɔɔ ké ma nyənəɣɪ nyá kʊtʊtʊtʊ tənaɣa kʊsiɣisitʊ
na ma taa kpaakəna pəpɔtʊ.

Ma caa ma təŋ nya kiiu

129 Nyá kʊsəsɪɪtʊ kɛ kʊpampantʊ ké
pə tɔɔ ké ma təŋəɣɪ-tɪ.
130 Nyá tɔm cɛkənaʊ kɔŋna nyaaləm ké
tə haakɪ laɣatʊ kɛ mpa pa laŋa-tɪ tɔ.
131 Ma liki nyá tɔm ké na hiluɣu.
Mpi tɔ, ma wɛna nyá kʊsəsɪɪtʊ nyɔɣɔsɪ ké.
132 Kɛɛsɪ nyá ɪsɛ na ma tɔɔ na ń nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ,
ɪsɪɪ n lakʊɣʊ mpa pa sɔɔla nyá hətɛ tɔ.
133 Nyá tɔm í tʊ-m naani.
Taa yele na ɪsaɣatʊ natəlɪ tá pəsɪ-m.
134 Waasɪ-m, yəlaa caakɪ pa ŋmakələɣɪ-m.
Ilɛna ma tɔkɪ nyá kʊsəsɪɪtʊ.
135 Nyá ɪsɛntaa í hɛtəna nyá təmlɛ tʊ maɣa teu.
Sɛɣɛsɪ-m nyá kʊsəsɪɪtʊ.
136 Waatʊ wei ma naakɪ sɪ paa tɔkəɣɪ nyá kiiu tɔ
ma lukiɣi ɪsəlʊm ké.

Tacaa kiiu siɣisaa

137 Haɪ, Tacaa, n ké siɣisilu ké,
na ń təŋəɣɪ tampana kɛ nyá hʊʊlɛ taa.
138 Nyá kʊsəsɪɪtʊ siɣisaa kɛ na tə ké tampana.
139 Waatʊ wei ma naakɪ ma kolontunaa sɔɔkɪ nyá tɔm tɔ,
páánáá sɔsɔɔna kpaakɪ-m ké.
140 Nyá tɔm lapa tə təmlɛ.
Na nyá təmlɛ tʊ má, ma sɔɔla-tɪ.
141 Maɣa səkpelu ké,
na nɔɣɔlʊ ɪɪ caakɪ-m.
Ama ma ta sɔɔ nyá kʊsəsɪɪtʊ tɔɔ.
142 Nyá siɣisuɣu ké tam nyəŋkʊ ké,
na nyá kiiu kɛ tampana.
143 Laŋwakəllɛ na nəɣəsɛɛ pə hika-m.

Ama ma laŋlɛ hɛɛkəna nyá kiiŋ.
144 Nyá kʋsəsɪʊtʋ siɣisina tam təɔ.
Ha-m laɣatʋ na má wɛɛna weesuɣu.

Ma maɣasəɣɪ nyá kʋsəsɪʊtʋ təm kɛ ahoo təna

145 Ma yaakɪ-ŋ na ma lotu tənaɣa.
Tacaa cɔ-m ɪlɛna má tɔkɪ nyá kʋsəsɪʊtʋ.
146 Ma yaakɪ-ŋ, waasɪ-m.
Ɪlɛna ma tɔkɪ nyá kʋsəsɪʊtʋ.
147 Ma kʋləɣɪ na pácɔ pá nyaalɪ
na má sələmɪ sɪ ń waasɪ-m.
Ma taŋna tɛɛlʋɣʋ kɛ nti n ká yɔɣɔtɪ tɔ.
148 Maa kpəkɪ ɪsəlɛ, halәna pá nyaalɪ
na má maɣasɪ nyá təm.
149 Tacaa n kɛ kʋpaŋ ké, ɪlɛ nɪɪ ma nɔɣɔ,
na ń ha-m weesuɣu ɪsɪɪ n sɪɪwa tɔ.
150 Mpa pa huliɣi ɪsaɣatʋ waalɪ tɔ pa kpɛɣɛtaa,
na pá hatələɣәna kiiu.
151 Haɪ, Tacaa, n kpətәna-m ké
na nyá kʋsəsɪʊtʋ tәna ké tampana.
152 Hatoo lɔŋ kɛ ma nyəmá sɪ
n sɪɪ nyá kʋsəsɪʊtʋ kɛ tam təɔ.

Tacaa ya-m nyá kʋpantʋ təɔ

153 Nyənɪ ma wahala na ń waasɪ-m.
Mpi tɔ, maa sɔɔkɪ nyá kiiu.
154 Yoona ma nɔɣɔ na ń ya-m,
na ń ha-m weesuɣu ɪsɪɪ n yɔɣɔtʋɣʋ tɔ.
155 Asaɣaa kaa na nyʋɣʋ yapʋ.
Mpi tɔ, paa pɛɛkəɣɪ nyá kʋsəsɪʊtʋ.
156 Haɪ, Tacaa, nyá sɔɔlʋɣʋ təɔwaɣa.
Ha-m weesuɣu ɪsɪɪ n maɣasaa tɔ.
157 Ma kolontunaa na ma kʋnyəntʋlaa təɔwaɣa.
Maa hatələɣәna nyá kiiŋ.
158 Ma taa kpaakәna waalɪ lɪɪlaa
mpa paa tɔkəɣɪ nyá təm tɔɣɔ.
159 Tacaa nyənɪ ma səəla nyá kʋsəsɪʊtʋ ké.
Ɪlɛ ha-m weesuɣu kɛ nyá kʋpantʋ təɔ.
160 Nyá təm kite ntέ tampana,
na nyá siɣisuɣu kiiŋ tәna wɛ tam təɔ.

Tacaa kiiu səəllaa hɛɛsaa ké

161 Awulumpiya tʋɣʋ-m wahala kɛ mʋsʋŋ.
Ama nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ tike kɛ ma seliɣina.
162 Ma laŋlɛ hɛɛkәna nyá nɔɔsɪ sɪɪʋ ké.
Ɪsɪɪ wei ɪ hika wɛnaʋ səsɔɔm tɔ.
163 Ma taa kpaakәna pɔpɔtʋ ké,
na ma nyәnəɣɪ-təɣɪ acaalətʋ.
Ama nyá kiiu kɛ ma səəlaa.
164 Paa kʋyakʋ ŋku təm naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ma sɛɛkɪ-ŋ.
Mpi tɔ nya kiiŋ siɣisaa ké.

165 Mpa pa caakı nyá kiiu tɔ pa hɛɛsaa ké.
Wahala nɔɣɔlʊ ɪ makəna-wɛ.
166 Haı, Tacaa, ma tɛɛlʊɣʊ ntɛ́ sı n ká ya-m,
na ma tɔka nyá kʊsəsɪʊtʊ.
167 Ma təŋəɣı nyá kʊtʊtʊtʊ ké,
na ma sɔɔla-təɣı teu.
168 Ma tɔka nyá kʊtʊtʊtʊ ké na nyá kʊsəsɪʊtʊ.
Mpi tɔ, n naakı ma mpaaŋ tənaɣa.

Tacaa nɪ ma wula
169 Haı, Tacaa, nɪ ma wula
na ń ha-m laɣatʊ ɪsɪ n sɪʊ tɔ.
170 Nɪ ma wiinaʊ na ń waasɪ-m
ɪsɪ n sɪʊ nɔɣɔ tɔ.
171 Ma nɔɣɔ í kpaalı nyá samtʊ.
Mpi tɔ, n sɛɣɛsəɣı-m nyá kʊsəsɪʊtʊ.
172 Ma nsəmlɛ í yoo nyá nɔɣɔ sɪʊ tɔm.
Mpi tɔ, nyá kʊsəsɪʊtʊ kɛ kʊsiɣisitu ké.
173 Kʊsı nyá niŋ na ń waası-m.
Mpi tɔ, nyá kʊtʊtʊtʊ kɛ ma ləsaa.
174 Haı, Tacaa, nyá yapʊ tɔɔ ké ma səkı
nyá kiiu hɛɛsəɣəna ma laŋlɛ.
175 Yele má wɛɛna weesuɣu na má sá-ŋ́,
na nyá hʊʊlɛ waası-m.
176 Ma ké cɔɔlʊ ké ɪsɪ heu kʊlepu,
pɛɛkı nyá təmlɛ tʊ má.
Mpi tɔ, maa sɔɔkı nyá kʊsəsɪʊtʊ.

120

Wei pa suu təm kɛ mʊsʊŋ tɔ ɪ sələmʊɣʊ
1 Yosalɛm kpaʊ yontu.

Tacaa nyaɣa ma wiina ma laŋwakəllɛ waatʊ
na í nɪ ma nɔɣɔ.
2 Tacaa waası-m yəlaa pɔpɔtʊnaa
na tʊsʊlaa niŋ taa.

3 Kawaaɣa yaa kasəyaɣa ŋkaɣa
nsəmlɛ kʊtʊsəlɛ ká ha-ŋ yaa tɪ kɔna-ŋ?
4 Mpi tə haakı-ŋ tɔɣɔlɛ yoolu
nyəmá kʊsɛŋtɛɛ na mamala.
5 Ma ké wahala tʊ ké.
Mpi tɔ, ma na Mesɛkı tɛtʊ nyáma kpaı nyáma tə wɛnna.
Ketaa tɛtʊ nyáma coka tɛɛ ké ma wɛɛ.
6 Hatoo lɔŋ kɛ ma wɛ mpa
pa taa kpaakəna hɛɛsʊɣʊ tɔ pa té.
7 Hɛɛsʊɣʊ kɛ ma sɔɔlaa.
Ama ye ma yɔɣɔtəɣı hɛɛsʊɣʊ təm,
yoou kɛ mpɛ pa caakı.

121

Awe pəsəɣı na í tem?

1 Yosalɛm kpau yontu.

Ma kusa ise na má nyənəɣəna pɔɔŋ tɔɔ.
Leɣe ma waasuɣu ká liina?
2 Tacaa nyá lapəna isɔtaa na atɛ.
Nyá kiŋ kɛ waasuɣu ká liina.
3 N kaa tisi sı pə́ tuuli nyá yulu nɔɔhəlɛ.
N feŋiɣi nyá yulu tɔɔ ké nn hɛɛsəɣı.

4 Tacaa n feŋiɣi lsɛɣelı tɔɔ ké,
tom ıı kaakı-ŋ, pəyele nn tooki.
5 Tacaa nyá feŋiɣina nyá yulu tɔɔ.
Nyá wɛnna ı waalı na ń kentiɣi-ı.
6 Ilim kaa cɔɔsı nyá yulu kɛ ilim taa.
Pə́cɔ isɔtu ná kaa cɔɔsı-ı ahoo.
7 Tacaa n ká paasəna nyá yulu weesuɣu.
Na n feŋ ı tɔɔ ké isaɣatu təna taa.
8 Tacaa n ká feŋ nyá yulu kulɔɣu waatu na ı tatɛ waatu
kɛ pə kpaɣau nɔɔnɔɔ tɔ, na pə́ polo tam tɔɔ.

122

Yosalɛm tɔɔ kupantu kooluɣu

1 Tafiiti Yosalɛm kpau yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyuɣu tu yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

Ye pa tɔma sı tə́ polo Tacaa təyaɣa taa,
ma laŋhulumlɛ wɛ sɔɣɔntu.
2 Yosalɛm, nyá nɔnəkeelası kɛ tə səŋaa.
3 Yosalɛm icatɛ nyá, pə ŋma-ŋ teu ké,
na ń tamsa teu təkpeɣekpeɣe.
4 Nyá taa ké Tacaa kpeka lsɛɣelı nyə́ma kpaakı
na pá saŋ Tacaa hətɛ isıı pa kiiu wɛɛ tɔ.
5 Tənaɣa Tafiiti təyaɣa nyə́ma kawulaɣa kumlee wɛɛ
na pá cakı a tɔɔ na pá huukı təm.
6 ǀ sələmı lsɔ sı:
Yosalɛm hɛɛsı.
Mpa pa sɔɔla-ŋ tɔ,
pa laŋá í hɛɛna hɛɛsuɣu ŋku.
7 Hɛɛsuɣu í wɛɛ nyá koloosi taa
na təcaɣanau kɛ nyá tɛɛsı kupansı taa.
8 Ma sɔɔlaa sı hɛɛsuɣu í wɛɛ nyá taa ké
ma tɛɛtunaa na ma taapalaa pa tɔɔ.
9 Tá lsɔ Tacaa təyaɣa tɔɔ ké
ma kooliɣi sı pə́ caɣana-ŋ.

123

Mpa pa pasa pa tı tɔ pa taŋuɣu

1 Yosalɛm kpau yontu.

Ma kusa ma ise na má nyənəɣı Tacaa nyá wei
nyá təcaɣalɛ wɛ isɔtaa tɔ.

2 Teitei ɪsɪı təmlɛ nyáma
apalʊnyəma nyənʊɣʊ pa caa niŋ
na alʊnyəma náá nyənəɣı pa too nyəŋ tɔ,
ḿpʊɣʊ tá ɪsɛ kɛɛsəna tá lsɔ Tacaa nyá tɔɔ.
Halәna waatʊ wei ı ká wɛɛna tá pətɔɔtәlɛ tɔ.

3 Tacaa nyənı tá pətɔɔtәlɛ.
Haı, nyənı tá pətɔɔtәlɛ.
Mpi tɔ, kʊtʊɣʊ kәla-tʊɣʊ pıı.
4 Isəcaʊtʊnaa woŋa na
təhɔntaa footuɣu nıı-tʊɣʊ.

124

Tacaa wɛ ta waalı
1 Tafiiti Yosalɛm kpaʊ yontu.

Isɛɣɛlı nyáma í tisi sı:
Ye Tacaa ń taa wɛɛ tá waalı.
2 Ye Tacaa ń taa wɛɛ tá waalı,
awe ka waasa-tʊɣʊ waatʊ wei
yәlaa kota tá tɔɔ tɔ.
3 Paa lipa tá tənaɣa na tá ɪsɛ kɛ waatʊ wei
pa páánáá huu tá tɔɔ tɔ.
4 Ye Tacaa ń taa wɛɛ tá waalı.
Pusi lʊm ka lipa-tʊɣʊ na pə hola tɛɛna-tʊ.
5 Hola toŋ nyəna anı
a ka tɔɣɔ-tʊɣʊ.

6 Tá sɛɛ-ŋ Tacaa n ta tʊ-tʊɣʊ
pa kela taa ɪsɪı tɔɣɔnaɣa tɔ.
7 Tə fitaa ké ɪsɪı sumaɣa fituɣu
ka kpalʊ apaı taa tɔ.
Apaı pɛlaa na táá fiti.
8 Tacaa nyá ŋmawa atɛ na ɪsɔtaa.
Nyá waasəna-tʊ.

125

Mpa pa lapa Tacaa kɛ naani tɔ
1 Yosalɛm kpaʊ yontu.

Mpa pa tʊɣı Tacaa kɛ naani tɔ
pa wɛ ké ɪsɪı Siyɔŋ pʊɣʊ,
kɪı nyəɣәlәɣı.
Kʊ nyɔɔ toŋ kɛ tam tɔɔ ké.
2 Pɔɔŋ tʊwa Yosalɛm ıcatɛ kɛ hɛkʊ ké.
Ḿpʊɣʊ Tacaa n tʊwa nyá yәlaa kɛ hɛkʊ,
kɛ pə kpaɣaʊ nɔɔnɔɔ tɔ, halәna tam tɔɔ.
3 N kaa tisi sı asaɣaa
í tɔɣɔ kawulaɣa kɛ kʊpama tɔɔ.
Pá taa kɔɔ na pá hɔ-wɛɣɛ ɪsaɣatʊ lapʊ taa.

4 Tacaa yele na pə caɣana-tʊ

ɪsɪ tɛv lakʊɣʊ ilim mpətəŋ təɔ tɛtʊ tɔ.

5 Tacaa kpiisi asaɣaa
na mpa pa lakɪ mpi pə ta siɣisi tɔ.

Hɛɛsʊɣʊ í wɛɛ lsɛɣɛlɪ nyáma taa.

126

Wula pəsa laŋhʊlʊmlɛ

1 Yosalɛm kpaʊ yontu.

Waatʊ wei Tacaa məŋna mpa paa kuuwa Siyɔŋ tɔ,
pə lapa-tʊɣʊ ɪsɪ toosee.
2 Ḿpʊɣʊ tá láŋá hʊlʊmaa
na tá woŋ na tá woŋ na tá woŋ.
Na tá wiliti akaɪtʊ kawilitaɣa.
Ilɛna piitimnaa yɔɣɔtəɣɪ sɪ:
Tacaa lapa-wɛɣɛ kʊpantʊ səsɔɔntʊ.
3 Tacaa lapa-tʊɣʊ kʊpantʊ səsɔɔntʊ,
tə wɛ laŋhʊlʊmlɛ taa ké.

4 Tacaa, máŋná tá yəlaa mpa paa kuuwa tɔ
ɪsɪ ilim mpətəŋ təɔ lɔɔŋ.

5 Mpa pa tuuki pa tawa na ɪsəlʊm tɔ,
paa kʊna akaɪtʊ kawilitasɪ ké.
6 Wei ɪ kpaakəna mətutuuna kɛ taalɛ na wula tɔ,
ɪ ká səɣəlɪ ɪ məhɔwa na í mələɣɪ
təyaɣa na akaɪtʊ kawilitasɪ.

127

Ye Tacaa ɪ ta ŋma təyaɣa

1 Salʊməŋ Yosalɛm kpaʊ yontu.

Ye Tacaa í ta ŋma təyaɣa,
ka ŋmalaa təna lʊkəna láŋá ké.
Ye Tacaa ta feŋ ɪcatɛ təɔ,
tə feŋlu lʊkəna laŋlɛ ké.
2 Ɩ kʊləɣɪ tefemle na í tooki tapɪlɛ,
na í lakɪ sɪ í hiki mə təɣɔnaɣa tɔ,
í lʊkəna laŋa ké.
Ɩsɔ haakɪ mpʊ tətəɣɔ ɪ səɔllaa ké paa pa təŋna tom.

3 Piya kɛna wɛnaʊ mpi Tacaa haakɪ sɪ caanaa tɔ,
pa kasəyaɣa ntɛ́.
4 Piya mpa yʊlʊ hika ɪ ɪfepile waatʊ tɔ,
pa wɛɛ ké ɪsɪ yoolu kɔɔka taa nyəmá.
5 Leleŋ nɪlʊ ntɛ́ yʊlʊ wei ɪ suula
pə té nyəmá kɛ ɪ kɔɔka tɔ.
Ɩ kaa nyana ɪ kolontunaa kɛ waatʊ
wei ɪ yɔɣɔtəɣəna-wɛɣɛ ɪcatɛ nɔnɔɣɔ tɛɛ tɔ.

128

Tampana təŋlaa təcaɣanav

1 Yosalɛm kpav yontu.

Leleŋ nulv ntɛ́ nyá wei n nyaŋna Tacaa
na ń təŋ ı mpaaŋ taa tɔ.
2 Nyá laŋlɛ hɛɛkəna nyá niŋ təmlɛ.
Nyá taa hɛɛwa na ń waakı.
3 Nyá alv wɛ nyá təyaɣa taa kɛ́ ısıı lɛsɛŋ tvɣv kvlvlvɣv.
Na nyá piya náá wɛ tətɔɣɔlɛ ısıı Olifi tıŋ.
4 Ḿpvɣv pə kooliɣi kvpantv kɛ
wei ı nyaŋna Tacaa tɔ.

5 Tacaa koolee ká lıına Siyɔŋ taa na á tii nyá tɔɔ.
N ká ná Yosalɛm təcaɣanav.
Halәna nyá weesuɣu tənaɣa.
6 N ká ná nyá piya piya.
Pəyele na lsɛɣɛlı nyáma hɛɛsı.

129

Pa lapa-m ısaɣatv kɛ sɔsɔm

1 Yosalɛm kpav yontu.

lsɛɣɛlı í tisi sı:
Kolontu lapa-m ısaɣatv kɛ sɔsɔm kɛ hatoo ma pəcaatv.
2 Kolontu lapa-m ısaɣatv kɛ sɔsɔm kɛ hatoo ma pəcaatv yáá.
Ama ı ta pəsı-m kɛ́.
3 l mapa ma siɣile taa,
na cacaası həntı.
4 Tacaa kɛ siɣisulu kɛ́.
l sɛta asaɣaa ŋmuısı kɛ sɛtəɣı sɛtəɣı.

5 Pa tәna mpa paa caakı Siyɔŋ tɔ
fɛɛlɛ í kpa-wɛ na pá pəsәna pa waalı.
6 Pá wɛɛ ısıı kvtuluŋ tɔɔ nyıtv nti tə wvləɣı
na tá ta tıı pıta tɔ.
7 Tıı suɣi tə kpɛsəlv ŋkute.
Pəyele tıı takı tə həkvlv kɛ ŋkəlvɣv.
8 Mpa pa tɛɛkəna Siyɔŋ taa tɔ í taa sɛɛ-wɛ sı:
Tacaa í kooli-mɛɣɛ kvpantv.

Tə sɛɛkı-mɛ na Tacaa hətɛ taa.

130

Tacaa wiinav kɛ laŋwakəllɛ səsɔɔlɛ taa

1 Yosalɛm kpav yontu.

Haı, Tacaa, ma wɛ pvvɣv səsɔɔŋkv taa kɛ́ na má yaakı-ŋ.
2 Tacaa nıı ma nɔɣɔ.
Ke ŋkpaŋŋ na ń nıı ma wiinav.
3 Ye n ka sııkaɣa ısaɣatv kɛ nyá taa,
Tacaa, awe ka wɛna weesuɣu?

4 Ama nyá tənna ısaɣatu hıısuɣu
sı pá nyaŋna-ŋ.

5 Tacaa nyaɣa ma tɛɛləɣı na
má taŋa nyá kuyəɣətutu.
6 Tacaa nyaɣa ma tɛɛləɣı na pə́ kəlı ısıı
taŋlaa tɛɛluɣu tanaŋ tɔ.
Ɛɛ, pə kəla ısıı taŋlaa tɛɛluɣu tanaŋ tɔ.

7 Ise̱ɣɛlı nyə́ma í tɛɛlı Tacaa.
Mpi tɔ, Tacaa kɛna kupaŋ.
Pə́cɔ ı səəlu pıwa tam sı í waası.
8 Tacaa ká hɛtəna Ise̱ɣɛlı nyə́ma
kɛ pa ısaɣatu təna taa.

131

Ma taa fɛı kalampaanı ləmaɣasəlɛ

1 Tafiiti Yosalɛm kpau yontu nti tə wɛ
yonyoolaa nyuɣu tu yontunaa taa təɣɔlɔ.

Tacaa, ma taa fɛı kalampaanı ləmaɣasəlɛ yaa ısəcau huwɛɛ.
Maa pɛɛkəɣı sɔsɔɔntu yaa mpi pə tɛɛ-m tɔ.
2 Ise̱ ı́ pona poolun.
Ma wɛ təpamm ké ısıı pəyaɣa ŋka
ka cɛpa hətɛ təɣɔ ka too niŋ taa.
Ma wɛ təpamm ké ısıı pəyaɣa ŋka ka cɛpa hətɛ tɔ.

3 Ise̱ɣɛlı nyə́ma í tu Tacaa kɛ naani
kɛ pə kpaɣau nɔɔnɔɔ tɔ, halənа tam təɔ.

132

Tafiiti ıcatɛ Siyəŋ taa timpi Tacaa wɛɛ tɔ

1 Yosalɛm kpau yontu.

Tacaa, təɔsı Tafiiti na ı wahalanaa təna təɔ.

2 Tafiiti ını ı yəɣətəna na í tuuna Tacaa,
na í sıı Yakɔpu Ise̱ toŋ tu ınəɣı nɔɣɔ sı:
3 Ma kaa suu ma tɛ na
má həntı ma kuhəntuɣu təɔ.
4 Ma kaa yele na tom kaa-m,
yaa ma ısəhutu yoosina təma.
5 Halənа má hiki Tacaa kɛ lonte
na Yakɔpu Ise̱ toŋ tu ınəɣı təcaɣalɛ.

6 Tə nuwa pa yəɣəta Ise̱ atakaa təm kɛ lfəlata tɛtu taa.
Tə maɣana-ı Yaaa tɛtu hɔɣəluɣu taa.
7 Tə́ polo Tacaa təcaɣalɛ.
Tə́ lun ı nɔɔhɛɛ təsıulɛ.
8 Tacaa kulı na ń kɔɔ nyá təhɛɛsəlɛ.
Nyana nyá teeli atakaa.
9 Nyá kətəlaa í suu nyuɣu yapu ısıı wontu

na nyá tampana tənlaa wilitina laŋhulumlɛ.
10 Nyá təmlɛ tu Tafiiti təɔ,
taa lɔ wei n ləsaa tɔ.
11 Tacaa tɛma Tafiiti kɛ heeluɣu na tuunau.
I kaa məli waali.
I tɔma si: Nyá tapuɣu tɛɛ pəyaɣa kɛ
maa sii nyá kawulaɣa kumte təɔ.
12 Si ye nyá pəyalaa təka ma nɔɣɔ pɛɛluɣu
na kusəsiitu nti ma sɛɣɛsəɣi-wɛ tɔ,
pa pəyalaa ká lɛɛtəɣəna pa kawulaɣa
kumte təɔ ké tam təɔ.

13 Tacaa səələna na í ləsi Siyɔŋ
si i laki i təcaɣalɛ.
14 Na í tɔ si: Ma təhɛɛsəlɛ ntɛ́ tam təɔ.
Maa caɣa tə taa. Mpi tɔ, ma səəla-tɛɣɛ.
15 Maa la kupantu kɛ Siyɔŋ na má cɛlɛ-i
mpi pii ha-i weesuɣu tɔ.
Na má ha i kunyɔntunaa kɛ təɣɔnaɣa ŋka paa nyiili tɔ.
16 Maa kooli kupantu kɛ ma kətəlaa.
Na ma tampana tənlaa náá wilitina laŋhulumlɛ.
17 Maa la na Tafiiti lulуɣu taa tu la wulau səsɔ.
Ma tɛma taɣanuɣu kɛ fətəla kɛ wulau wei ma ləsaa tɔ.
18 Maa suu wulau kolontunaa kɛ fɛɛlɛ.
Ama wulau ntenuɣu ká muɣi kɔkɔ.

133

Taapalaa cakuɣu təntəmlɛ tɔ pə wɛ teu kɛ́
1 Tafiiti Yosalɛm kpau yontu.

Waatu wei taapalaa cakuɣu təntəmlɛ tɔ,
pə wɛ teu kɛ́, na pə wɛ leleŋ.
2 Pə wɛ kɛ́ isii pa pəla səəsuŋ nim kɛ Alɔŋ nyuɣu taa,
na pá kpe i tantuɣu təɔ na pá tii i tokonaa luɣu.
3 Pə wɛ kɛ́ isii cəlɔu liikuɣuna Hɛɛməŋ puɣu təɔ
na ku kpeŋ Siyɔŋ tɔ.
Mpi tɔ, tənaɣa Tacaa koola kupantu
na í haaki weesuɣu kɛ tam təɔ.

134

Tacaa təmlɛ nyə́ma mɛ mə təna í sami-i
1 Yosalɛm kpau yontu.

Tacaa təmlɛ nyə́ma mɛ mə təna í sɛɛ-i.
Mə təna mpa mɛ i səŋa i təyaɣa taa kɛ ahoo tɔ í sɛɛ-i.

2 I kpaasi mə niŋ na Tacaa təyaɣa təɔ
na í sɛɛ-i.

3 Tacaa wei i lapa atɛ na isətaa tɔ
í koolu-ŋ kupantu na Siyɔŋ.

135

Tacaa kɛlɛ sɔsɔ

1 Ɩ sa Tacaa.

Ɩ sa Tacaa hatɛ.
Tacaa tamlɛ nyáma mɛ í samɩ-ɩ.
2 Mpa mɛ ɩ wɛ Tacaa Ɩsɔ tayaɣa taa
na ɩ taɣa tɔɔ tɔ,
3 í sa Tacaa.
Mpi tɔ, ɩ ké kupaŋ.
Ɩ yoona ɩ hatɛ taa,
pa taɣa pulu, ɩ ké kupaŋ.
4 Yakɔpu kɛ Tacaa lasaa.
Ɩsɛɣɛlɩ kɛ ɩ pasa ɩ nyam.

5 Ma nyamá sɩ tá Ɩsɔ Tacaa n ké sɔsɔ,
n kala tɩɩŋ tana.
6 Paa mpiɣi n caakɩ, n lakɩ-waɣɩ.
Paa ɩsɔtaa na atɛ.
Paa teŋkunaa taa, paa lumaŋ sɔsɔɔŋ tana taa.
7 Nyá kpaasaɣana ɩsɔŋmuntu kɛ tɛtu tɔɔ,
na ń tisiɣi calanaa na tɛu,
na ń lasaɣɩ heelim kɛ pa tasɩlɛ taa.

8 Nyá kuna Icipiti kancaalaɣa apalupiya.
Paa yalaa nyansɩ, paa tala nyansɩ.
9 Na ń lá kakɔlɔ nyamnaa na piti tama kɛ Icipiti taa,
sɩ pá sɛɣesɩ Icipiti wulau na ɩ nyáma.
10 N yoona piitimnaa paɣalɛ,
na ń ku awulaa toŋtunaa.
11 Ɩsɩɩ Amolii nyáma wulau Sihoŋ,
na Pasaŋ nyáma nyaŋ Hoki,
na Kanaaŋ awulaa tana.
12 Ɩlɛna ń há pa tɛtunaa kɛ Ɩsɛɣɛlɩ nyáma
na tá pasɩ pa nyantu.

13 Tacaa nyá hatɛ yaakɩ tam tɔɔ ké.
Lulуŋ lulуŋ ka tɔɔsaɣɩ nyá tɔɔ.
14 Mpi tɔ, Tacaa n ká huuna nyá yalaa ké.
N ka wɛɛna nyá tamlɛ nyáma patɔɔtalɛ.
15 Piitimnaa tɩɩŋ nté liɣitee na wula.
Yalaa lupana-ɩ na pa niŋ.
16 Tɩɩŋ ɩnɩ ɩ wɛna nɔɔsɩ, ɩɩ yɔɣɔtaɣɩ.
Ɩ wɛna ɩsɛ ɩɩ naakɩ.
17 Ɩ wɛna ŋkpaŋŋ, ɩɩ nɩɩkɩ natalɩ.
Ɩ tɩɩ fɛɩna feesiŋ kɛ ɩ nɔɔsɩ taa.
18 Mpa pa luki tɩɩŋ ɩnɩ na
pa tana mpa pa tuɣɩ-ɩ naani tɔ,
pá wɛɛ ɩsɩɩ tɩɩŋ ɩnɩ.

19 Ɩsɛɣɛlɩ nyáma mɛ í sɛɛ Tacaa.
Alɔŋ lulуɣu nyáma mɛ míí sɛɛ-ɩ.
20 Lefii nyáma mɛ í sɛɛ Tacaa.

Mpa mɛ mə nyaŋna-ɪ tɔ í sɛɛ-ɪ.
21 Ɩ sa Tacaa kɛ Siyɔŋ taa.
Ɩ samɪ-ɪ Yosalɛm timpi ɪ wɛɛ tɔ.
Ɩ sa Tacaa.

136

Ɩsɛɣɛlɪ nyáma waasvlv kookalɪ

1 Ɩ sa Tacaa, mpi tɔ, ɪ ké kvpaŋ ké.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
2 Ɩ sɛɛ Ɩsɔ wei ɪ kəla tuŋ təna tɔ.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
3 Ɩ sɛɛ Tacaa wei ɪ kəla tá caanaa təna tɔ.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.

4 Ɩ tike ɪ lakəna kɔkɔlɔ nyəmnaa sɔsɔɔm.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
5 Ɩnɪ ɪ lapəna ɪsɔtɔnvɣv na nyəm.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
6 Ɩnɪ ɪ pəna tɛtv kɛ lvm tɔɔ.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
7 Ɩnɪ ɪ lapəna ɪsɔtvlvŋasɪ sɔsɔɔnsɪ.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
8 Ɩ lapa ilim sɪ pə tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ilim taa.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
9 Ɩnɪ ɪ lapəna ɪsɔtv na ɪsɔtvlvŋasɪ
sɪ sí tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ahoo.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.

10 Ɩnɪ ɪ kvna Icipiti apalvpiya kancaalaɣa kvlvlasɪ.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
11 Ɩnɪ ɪ ləsəna Ɩsɛɣɛlɪ nyáma kɛ Icipiti nyáma hɛkv.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
12 Ɩ toma sɔsɔɔna kɛ ɪ hvlaa.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
13 Ɩnɪ ɪ faɣana teŋku kvsɛɛm kɛ calɪ.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
14 Ɩ lapa na Ɩsɛɣɛlɪ nyáma tɔ teŋku ɪnɪ ɪ hɛkv taa.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
15 Ɩnɪ ɪ təŋsəna Icipiti wulav na ɪ yoolaa kɛ lvm.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
16 Ɩnɪ ɪ tiikina ɪ yəlaa kɛ wvlaɣa tɛtv taa.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
17 Ɩnɪ ɪ yoonna awulaa sɔsaa.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
18 Ɩnɪ ɪ kvna awulaa toŋ nyáma.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
19 Amolii nyáma wulav Sihoŋ kɛ ɪ kvwa.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
20 Na í kv tɔtɔɣɔ Pasaŋ wulav Oki.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.
21 Ɩlɛna í cɛla Ɩsɛɣɛlɪ nyáma kɛ awulaa mpɛ pa tɛtv.
Mpi tɔ, ɪ kvpantv wɛ tam tɔɔ ké.

22 Na tə́ pəsɪ ɪ təmlɛ nyə́ma kpancoou.
Mpi tɔ, ɪ kʋpantʋ wɛ tam tɔɔ ké.

23 Ɩ ta sɔɔ tá tɔɔ ké saa wei
pa fɛlaɣaa-tʋɣʋ nɔɔhɛɛ tɔ.
Mpi tɔ, ɪ kʋpantʋ wɛ tam tɔɔ ké.
24 Ɩnɪ ɪ yapəna-tʋɣʋ tá ŋmakəllaa niŋ taa.
Mpi tɔ, ɪ kʋpantʋ wɛ tam tɔɔ ké.
25 Ɩnɪ ɪ haana kʋŋmaŋmam tənaɣa tɔɣɔnaɣa.
Mpi tɔ, ɪ kʋpantʋ wɛ tam tɔɔ ké.
26 Ɩ sa ɪsɔtaa Ɩsɔ,
Mpi tɔ, ɪ kʋpantʋ wɛ tam tɔɔ ké.

137

Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ Papiloni pɔɣɔ nɔɣɔ

1 Tɪɪ wɛ Papiloni pusi nɔɣɔ na tá caɣaa.
Saa wei tə tɔɔsəɣɪ Siyɔŋ tɔɔ, ɪlɛna tá wiiki.
2 Na tá pusi tá cəməŋ na təna tɪɪŋ.
3 Tənaɣa mpa pa kuu-tʋ tɔ pa tɔŋaɣa-tʋ sɪ:
Ɩ yoo-tʋɣʋ yontu.
Tá caallaa caakaɣa laŋhʋlʋmlɛ yontu na pá tɔŋ-tʋ sɪ:
Ɩ yoo-tʋɣʋ Siyɔŋ yontu.
4 Ɩsənaɣa tɪɪ yoo Tacaa yontu kɛ
tɛtʋ kpaɪ nyəntʋ taa?
5 Haɪ, Yosalɛm, ye ma sɔɔ nyá tɔɔ,
ma niŋ ntɔɣɔŋ í sɔɔ ma tɔɔ.
6 Ye ma ta tɔɔsɪ Yosalɛm nyá, nyá tɔɔ,
yaa nyá tɔm ɪɪ hʋləsəɣɪ ma laŋlɛ,
ma nsəmlɛ í matəna ma tantahaav.

7 Tacaa, taa sɔɔ mpi Ɩtɔm nyə́ma lapa tɔ.
Mpi tɔ, kʋyaŋku kolontunaa tii Yosalɛm tɔɔ tɔ.
Pa tɔŋaɣa ké sɪ kpiisi, kpiisi na ń kpɛŋna kite.
8 Papiloni nyá, pɪɪ kpiisi-ŋ nɔɔnɔɔ.
Leleŋ nɪɪlʋ ntɛ́ wei ɪ ká lɛɛtɪ-ŋ
ɪsaɣatʋ nti n lapa-tʋ tɔ.
9 Leleŋ nɪɪlʋ ntɛ́ wei ɪ ká kpa nyá piya
na í naŋtɪ-səɣɪ kʋkpamʋɣʋ tɔɔ tɔ.

138

Maa sa-ŋ na ma lotu təna

1 Tafiiti yontu.

Tacaa, ma sɛɛ-ŋ na ma lotu təna.
Nɪɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ, ma yoo-ŋ yontu kɛ
ɪsɔtaa toŋtʋnaa ɪsɛntaa.
2 Ma luŋiɣi nyá təsɛɛlɛ naŋŋ nyəntɛ taa
kɛ́ nyá kʋpantʋ na nyá tampana tɔɔ.
Mpi tɔ, n lapa na nyá nɔɔsɪ sɪɪʋ té
na pə́ tɛɛ pə təna.
3 Waatʋ wei ma yaa-ŋ tɔ n cɔ-m,
na ń tʋ-m apalʋtʋ na toŋ.

4 Tacaa, atɛ awulaa təna ká sɛɛ-ŋ.
Waatʋ wei paa nɪɪ nyá nɔɣɔ taa tɔm tɔ.
5 Paa sa nyá təma na pá yooki sɪ:
Tacaa teeli tɔɔwa sɔsɔm.
6 Tacaa wɛ ɪsɔtaa kɛ́,
na í naakɪ mpa pa pasəɣɪ pa tɪ tɔ.
Na í loosiɣi kalampaanɪ nyáma kɛ
pooluŋ na í nyəma-wɛ.

7 Ye ma wɛ laŋwakəllɛ taa,
nyá haakəna-m weesuɣu.
Paa ma kolontunaa páánáá ká kpa ɪsəna,
n ka waasɪ-m kɛ́.
8 Tacaa n ká la-m mpʋ,
nyá kʋpantʋ fɛɪ tənaɣa.
Taa lɔ mpi n ŋmana nyá niŋ tɔ.

139

Tacaa, n nyəma-m teu

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyʋɣʋ tʋ yontunaa taa təɣəlɔ.

Tacaa, n nyənəɣɪ too ma taa kɛ́ na ń nyəma-m.
2 Ye ma caɣaa, n nyəmá,
yaa ma kʋlaa, n nyəmá.
N naakɪ too pooluŋ kɛ
ma hʋwɛɛ kɛ́ na ń nyəma-yɛ.
3 N nyəmá waatʋ wei ma təŋ yaa ma həntaa tɔ,
n nyəmá ma mpaaŋ təna tətetete.
4 Paa ma ta kulita nɔɣɔ n tɛma nti
ma caa yɔɣətʋɣʋ tɔɣɔ nyəm təcɛɪcɛɪ.
5 N wɛ ma waalɪ na ma lɔlɔ kɛ́,
na ń tənəɣɪ nyá niŋ kɛ ma tɔɔ.
6 N nyəma-m na pə tɛɛ caasa.
Ma laŋlɛ hʋlʋma katatəlaɣa.
Maa cɛkəɣəna pə tənaɣa.

7 Leɣe maa polo na má hatələna nyá ləmaɣasɛɛ
yaa leɣe maa se na má tɛɛ na ń kaa na-m?
8 Ye ma kpa ɪsɔtaa n wɛ təna,
ye ma hənta atɛtəlɛ taa,
nyá taa nyá tike.
9 Paa ma kʋla hʋntʋ na ma polo ilim təlɪlɛ,
yaa ma tɛsa teŋku na ma caɣa təna.
10 Nyá niŋ kɛ n ká tiikina-m təna,
na ń kpa-m na nyá ntɔɣəŋ.
11 Paa ma təma sɪ: Səkpɛtʋɣʋ takɪ-m.
Ahoo ná pəsəɣɪ nyaaləm kɛ́, na pá cɔɔna-m.
12 Səkpɛtʋɣʋ maɣamaɣa ta kɛ-ŋ pʋlʋ.
Ahoo naakɪ-ŋ kɛ́ ɪsɪɪ ilim,
na səkpɛtʋɣʋ náá wɛɛ-ŋ ɪsɪɪ nyaaləm.

13 Nyá lapəna ma yulu pilimile
na ń luu-m ma too lotu taa.
14 Ma sɛɛ-ŋ, mpi tɔ, ma ké
kuŋmaŋmam mpi pə tewa tɔɣɔ.
Nyá kulaputu wɛ teu,
ma nyəmá ḿpuɣu teu.
15 Waatu wei n ŋmaakaɣa-m ıŋmɛlau taa
na ń luukı-m ma too lotu taa tɔ,
ma tɔnuɣu ta kɛ-ŋ pulu kuŋmɛsəm.
16 Waatu wei pə taa ŋmaɣata-m tɔ n naakaɣa-m,
halı n ŋmaa nyá takəlaɣa taa ké kuyɛɛŋ wei n ha-m tɔ
na í ta caaləta.

17 Haı, Isɔ, maa cɛkəɣəna nyá ləmaɣasɛɛ.
A tɔɔwaɣa pə tu fɛı.
18 Paa ma kaləɣı-yɛ a kəla paɣalɛ kɛ kanyəŋa pee.
Paa ma kalaa na ma kukalətu tɛ, ma kaa tɛ-ŋ cɛkənau.

19 Haı, Isɔ, ma kooliɣi sı ń ku asaɣaa.
Hatələna-m yulukulaa mpɛ.
20 Tɔm ısaɣatu kɛ nyá kolontunaa yɔɣɔtəɣı nyá tɔɔ,
na pá kpakəɣı nyá hətɛ na pá looliɣina.
21 Tacaa ma taa kpaana mpa pa taa kpaana-ŋ tɔɣɔ.
Maa caakı mpa pa kuləɣı nyá tɔɔ tɔ.
22 Ma taa kpana-wɛɣɛ na pá tɛɛ mpəle.
Ma nyənəɣı-wɛɣɛ ma kolontunaa ké.

23 Haı, Isɔ, nyənı ma taa na ń cɛkəna ma lotu.
Maɣası-m na ń cɛkəna ma huwɛɛ.
24 Nyənı, yaa ma wɛ mpaau ısaɣau taa?
Tiiki-m nyá mpaau tam tɔɔ nyəŋku taa.

140

Yulu wei pa suuki təm tɔ ı sələmuɣu

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyuɣu tu yontunaa taa tɔɣɔlɔ.

2 Tacaa waası-m yəlaa asaɣaa niŋ taa,
na ń kenti-m musuŋtunaa.
3 Isaɣatu kɛ pa maɣasəɣı pa taa,
na pá pɛɛkəɣı yoou kɛ paa kuyaku ŋku.
4 Pa niisiɣi pa nɔɔsı ısıı tumaa.
Akala sɔtu wɛnna pa ntompee tɔɔ.
5 Paasəna-m na má taa hoti asaɣaa niŋ taa.
Tacaa kenti ma tɔɔ ké musuŋtunaa mpa pa
caa-m pɛtuɣu tɔ pa tɔɔ.
6 Kalampaanı nyáma nyəpa-m katɔka.
Pa nyəpa-m ŋmuısı na puluŋ kɛ ma mpaau taa sı pa kpaakı-m.
Ilɛna pá sıı kuhuhum kɛ mpaau nɔɣɔ.

7 Tacaa, nyaɣalɛ ma Isɔ,
ke ŋkpaŋŋ na ń nıı ma wiinau.

8 Tacaa Isɔ, nyaɣalɛ ma nyʋɣʋ təyatɛ toŋ nyəntɛ.
N kentiɣi ma nyʋɣʋ tɔɔ ké yoou waatʋ.
9 Taa la asaɣaa luɣu nyəntʋ,
páɛɔ taa yele na pa kʋmaɣasəm lá
na pá kɔɔ na pá hɔ pa tɪ.

10 Mpa pa tama-m tɔ,
pa ɪsaɣatʋ í hoti pa nyɔɔŋ taa.
11 Pá pəlɪ-wɛɣɛ kɔkɔ mamala.
Pá tusi-wɛɣɛ kɔkɔ taa.
Pá pɛtɪ-wɛɣɛ pʋʋɣʋ sɔsɔɔʋ taa.
Pá taa tasa kʋlʋɣʋ.
12 Nɔɔleleŋ nyáma í taa caɣa tɛtʋ taa.
Paa tɔɣɔnɪ asaɣaa na mʋsʋŋtʋnaa ké, hɛɛsʋɣʋ fɛɪ.

13 Ma nyəmá teu sɪ Tacaa hʋʋkəna wahala nyáma tɔm kɛ teu
na í haakɪ kʋnyɔntʋnaa kɛ siɣisuɣu.
14 Tacaa, tampana təŋlaa ká sana nyá hətɛ
na siɣisilaa caɣa nyá ɪsɛntaa.

141

Tacaa feŋ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ tɔɔ
1 Tafiiti yontu.

Tacaa ma yaakɪ-ŋ, kɔɔ lɔŋ kɛ ma sənaʋ.
Ke ŋkpaŋʋɣʋ na ń nɪɪ ma nɔɣɔ kɛ waatʋ wei ma yaakɪ-ŋ tɔ.
2 Ma sələmʋɣʋ í kpa nyá kiŋ ɪsɪɪ tulaalʋ nyɔɔsɪ,
na ma niŋ kpaasʋɣʋ wɛɛ-ŋ ɪsɪɪ taanaɣa kʋhaʋ.

3 Tacaa feŋ ma nɔɣɔ tɔɔ,
taŋ ma ntompee.
4 Taa yele na má hʋʋkɪ sɪ má la ɪsaɣatʋ.
Yaa ma na ɪsaɣalataa tá lakɪ tasəkəlɛ təma.
Pəyele ma taa tʋ niŋ kɛ pa acima taa.
5 Ye siɣisilu mapəna-m,
kʋpantʋ kɛ ɪ caana-m.
Paa ɪ hɔma ma ŋkpaŋʋɣʋ,
pə wɛ ké ɪsɪɪ nim kɛ ma nyʋɣʋ taa,
ma kaa kisi.
Asaɣaa ɪsaɣatʋ kaa səŋsɪ ma sələmʋɣʋ.

6 Pá pɛtɪ pa hʋʋlaa kɛ kʋkpaməŋ taa.
Ilɛna pá nɪɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ.
Mpi tɔ, tə wɛ teu.
7 Teitei ɪsɪɪ pa halʋɣʋ na pá fakɪ tɛtʋ tɔ,
ḿpʋɣʋ ta mʋwa ka sɔɣɔtɪ atɛtəlɛ nɔnɔɣɔ*fa*. [a]

8 Tacaa Isɔ, nyá tɔɔ ké ma kɛɛsəɣɪ ma ɪsɛ,
nyaɣa ma tʋɣɪ kpʋlʋɣʋ, taa yele na má sí.
9 Kenti-m katɔsɪ nsi pa nyəkɪ-m tɔ,
na asaɣaa mpɛ pa kʋcopum.

[a] **141:7** Kʋkalətʋ tənɛ tə taa, tɛləsəlaa fɛɪ nɔɣɔ kʋlʋmaɣa. Paa wei na ɪ kʋtɛləsʋtʋ kɛ.

10 Asaɣaa í hoti pa maɣamaɣa pa puluŋ taa,
na máá fiti.

142

Tacaa kɛlɛ wahala tu kpulugu tətulɛ

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyuɣu tu takəlaɣa taa təɣələ.
Sələmuɣu ŋku ı ka sələma kukpamuɣu puuɣu taa tə.
2 Tacaa ma wiikina-ŋ na nəɣə səsaɣa,
na má tɛkəɣı-ŋ niŋ na ma nəɣə.
3 Nyaɣa ma huləɣı ma kusələmətu,
na má huləɣı-ŋ ma laŋwakəllɛ.
4 Paa ma ləwa apalutu,
nyá nyəmna ma təpote.
Pa nyəpa-m katəka kɛ
mpaau ŋku maa təŋ tə ku taa.
5 Nyənı ntəɣəŋ təɔ na ń ná nəɣəlu ta nyə-m.
Ma kpulugu tətulɛ lepa-m.
Nəɣəlu ıı nəɣəsəɣı ma təm.

6 Tacaa nyaɣa ma yaakı.
Ma yəɣətəɣı sı nyaɣalɛ ma kpulugu tətulɛ,
nyaɣalɛ ma paa tete kɛ weesiŋ nyáma tɛtu taa.
7 Ke ŋkpaŋŋ na ń nıı ma wula.
Mpi tə, ma kəla ıcantu.
Ya-m ma wahala tulaa niŋ taa.
Pə taɣa pulu, pa kəla-m toŋ.
8 Ləsı-m ma salaka taa, na má sá nyá hətɛ.
Waatu wei n ká la-m kupantu tə,
siɣisilaa ká tu-m hɛku.

143

Tacaa taa yaa-m nənəɣə

1 Tafiiti yontu nti tə wɛ yonyoolaa
nyuɣu tu yontunaa taa təɣələ.

Tacaa nıı ma sələmuɣu,
ke ŋkpaŋŋ na ń nıı ma wiinau.
Mu ma sələmuɣu kɛ nyá kupantu na nyá siɣisuɣu təɔ.
2 Taa yaa nyá təmlɛ tu maɣa nənəɣə.
Mpi tə, nəɣəlu ta siɣisi nyá ısɛntaa.

3 Ma wɛna kolontu na í tuɣu-m wahala.
ɬ fɛləɣı-m atɛɣɛ.
ɬ caaləɣı-m sı má wɛɛ səkpɛtuɣu taa,
ısıı mpa pa tɛma səpu tə.
4 Ma apalutu hoowa ma taa ké,
na ma laakalı pəsı.
5 Ma təəsəɣı ləŋtaa kuyɛɛŋ təɔ ké,
na má maɣasəɣı nyá təma təna təm,
na má huukı nyá niŋ təma təɔ.
6 Ma kpaasəɣı niŋ kɛ nyá ısɛntaa ké.

Ma wɛ nyá ɪsɛntaa ké ɪsɪɪ tɛtʊ nti tə kaWa tɔ.

7 Haɪ, Tacaa, cɔ-m lɔŋ.
Ma tala ma tənaɣa ké.
Taa ha-m siɣile, tɔfɔ,
ma wɛɛkɪ ɪsɪɪ atɛtəlɛ taa sʊvlaa.
8 Heeli-m sɪ n wɛ teu kɛ hatoo tanaŋ tɛɛ.
Mpi tɔ, ma pɛta-ŋ ma təɣɪ.
Yele na má nyɪ mpaau ŋku kʊ taa maa tɔ tɔ.
Pə taɣa pʊlʊ, nyá tɔɔ ké ma sələməŋ kpaakɪ.
9 Haɪ, Tacaa, waasɪ-m ma kolontunaa niŋ taa.
Nyá cɔlɔɣɔ ma pɛɛkəɣɪ kpʊlʊɣʊ tʊɣʊ.
10 Sɛɣɛsɪ-m nyá luɣu nyəntʊ lapʊ.
Mpi tɔ, n ké ma lsɔ ké.
Nyá Feesuɣu kʊpaŋkʊ í tiiki-m mpaau kʊhʊlʊmʊɣʊ taa.
11 Tacaa ha-m weesuɣu kɛ nyá hətɛ tɔɔ.
Ləsɪ-m laŋwakəllɛ taa ké nyá siɣisuɣu tɔɔ.
12 Wakəlɪ ma kolontunaa kɛ nyá kʊpantʊ tɔɔ.
Yele na ma ŋmakəllaa təna le.
Pə taɣa pʊlʊ, ma ké nyá təmlɛ tʊ ké.

144

Wulav sələmʊɣʊ
1 Tafiiti yontu.

Ma sɛɛ Tacaa.
Nyaɣalɛ ma kʊkpamʊɣʊ.
Nyá faləsəɣəna ma niŋ na ma mpee kɛ yoou tɔɔ.
2 Ma kʊpantʊ latʊ na ma təcɔɔsəlɛ toŋ nyəntɛ ntɛ́ nyá.
N ké ma waasʊlʊ na ma hɛtʊlʊ.
Nyaɣalɛ ma kpantɛ na má tʊɣʊ-ŋ kpʊlʊɣʊ.
Na ń tʊɣɪ yəlaa kɛ ma niŋ taa.

3 Tacaa, yʊlʊ ntɛ́ we na ń caakɪ ɪ tɔm?
Yaa yʊlʊ pəyaɣa ntɛ́ awe na ń paasəɣəna-kɛ?
4 Ka ké heelim ké na ka weesuɣu náá wɛ ɪsɪɪ
ɪsotom tɛɛkʊɣʊ tɔ.

5 Tacaa lumsi ɪsɔtɔnʊɣʊ na ń tii,
na ń tokina pulasɪ na sí mʊ kɔkɔ.
6 La na tɛʊ ŋmɛləsɪ na ń yasɪ ma kolontunaa.
Tɔ-wɛɣɛ nyá nyəmá na pá yá yem yem.
7 Loosi nyá niŋ na ɪsɔtaa na ń hɛtɪ-m,
na ń ya-m kpaɪ nyáma mpa pa wɛ ɪsɪɪ lʊm
sɔsɔɔm tɔ pa asola taa.
8 Kaloolaɣa kɛ pa nɔɔsɪ yɔɣɔtəɣɪ,
na pá kpaasəɣɪ pa niŋ ntɔɣɔŋ na pa tuukina pɔpɔtʊ.

9 Haɪ, lsɔ, maa yoo-ŋ yontu kʊfatʊ,
na má sa-ŋ ŋmɪɪsɪ naanʊwa cəmʊɣʊ tɔɔ.
10 Nyá waasəɣəna awulaa.
Nyá yapəna nyá təmlɛ tʊ Tafiiti kɛ laɣatɛ nɔɣɔ taa.

11 Hɛtɪ-m na ń ya-m kpaɪ nyáma niŋ taa.
Kaloolaɣa kɛ pa nɔɔsɪ yɔɣɔtəɣɪ,
na pá kpaasəɣɪ pa niŋ ntɔɣɔŋ na pá tuukina pɔpɔtʊ.

12 Ta pəyalaa í wɛɛ ɪsɪɪ tɪɪŋ wei ɪ wɛ taWa taa
na í pɪɪkɪ ɪ pəcaatʊ tɔ.
Ta pɛɛlaa í wɛɛ ɪsɪɪ lsɔ təsɛɛlɛ akelenaa
mpa pa lapa kacɔka kɛ teu tɔ.
13 Tá kpeeŋ í suna tɔɣɔnasɪ nsɪ sɪ təna,
na tá təla náá hukiɣi sɔsɔm
na a wɛ tuutuuma kɛ taWa taa.
14 Tá naaŋ ɪfalɛɛ alʊnyəna í lʊləɣɪ.
Wahala nɔɣəlʊ, yaa kolontunaa í taa kuu-tʊ.
Wula í taa wɛɛ tá hapɛɛ tɔɔ.
15 Leleŋ nɪɪlaa ntɛ́ yəlaa mpa pa wɛna pə tənaɣa mpʊ tɔ.
Leleŋ nɪɪlaa ntɛ́ mpa pa lsɔ kɛlɛ Tacaa tɔ.

145

Tacaa kawulaɣa kɛ́ tam tɔɔ nyəŋka

1 Tafiiti samtʊ Yontu.

Haɪ, maa sa ma lsɔ,
nyaɣalɛ ma wulaʊ.
Ma yɔɣɔtəɣɪ nyá hətɛ tɔm kɛ tam tɔɔ.
2 Paa kʊyakʊ ŋkuɣu maa saŋɪ-ŋ,
na má pʊɣʊləɣɪ nyá hətɛ kɛ tam tɔɔ.
3 Tacaa Nyaɣalɛ sɔsɔ na ń mʊna samtʊ,
nyá sɔsɔɔntʊ fɛɪ tənaɣa.
4 Paa lʊlʊɣʊ looŋa ŋka ká pʊɣʊləɣɪ nyá təma
na ká kpaaləɣɪ nyá kookalənaa.
5 Maa yɔɣɔtɪ nyá sɔsɔɔntʊ na nyá teu sɔsɔɔm tɔm
na má yooki nyá sɔsɔɔntʊ yontu.
6 Paa yɔɣɔtɪ nyá toŋ sɔsɔɔŋ tɔm,
na máá kɛɛsɪ nyá sɔsɔɔntʊ tɔm.
7 Paa tɔɔsɪ nyá kʊpantʊ sɔsɔɔntʊ tɔm,
na pá yɔɣɔtəɣɪ nyá siɣisuɣu tɔm na kaWilitaɣa.

8 Tacaa n kɛ́ pɛɛlɛɛ tʊ kɛ́, na pətɔɔtəlɛ tʊ.
Nn mʊɣɪ páánáá kɛ lɔŋ, páca nyá kʊpantʊ tɔɔWa.
9 Tacaa n lakɪ kʊpantʊ kɛ yəlaa tənaɣa,
na ń wɛna nyá kʊŋmaŋmam təna pətɔɔtəlɛ.
10 Haɪ, Tacaa, nyá təma təna ká sa-ŋ kɛ́,
na nyá tampana təŋlaa náá sɛɛ-ŋ.
11 Paa yɔɣɔtɪ nyá kaWulaɣa teu tɔm,
na pá kpaalɪ nyá toŋ tɔm.
12 Na pá hʊləna yʊlʊ piya kɛ nyá toŋ
na nyá kaWulaɣa teeli sɔsɔ tɔm.

13 N tɔkɪ nyá kaWulaɣa kɛ tam tɔɔ kɛ́,
na nyá ŋmakəlʊɣʊ náá wɛ paa pəlee.
Tacaa n tɔkəɣɪ nyá nɔɔsɪ sɪɪʊ kɛ teu kɛ́.
Nyá kʊlapʊtʊ taa kɛ́ nyá kʊpantʊ naakəna.

14 Tacaa n teŋ hotilaa ké,
na ń siɣisiɣi mpa pa pama tɔ.
15 Nyaɣa yəlaa təna tekiɣi
na ń haakɪ-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɛ pə waatʊ.
16 Nyá kuliɣina nyá niŋ,
na ń cɛləɣɪ weesiŋ nyáma kɛ pa kʊnyɪɪləm.
17 Tacaa n siɣisa nyá kʊlapəlɛ təna taa ké,
na ń ké pɛɛlɛɛ tʊ kɛ nyá təma təna taa.
18 Tacaa n wɛ mpa pa yaakɪ-ŋ
na ɪsəlɛ kʊsɛɛmlɛ tɔ pa kiŋ ké.
19 Na ń lakɪ mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ pa kʊsɔɔləm.
N nɪɪkɪ pa wula ké, na ń yakɪ-wɛ.
20 Tacaa n paasəɣəna mpa pa sɔɔla-ŋ tɔɣɔ,
na n wakələɣɪ asaɣaa təna.

21 Ma nɔɣɔ í yoo Tacaa nyá samtʊ tɔm
na paa yʊlʊ wei í saŋ nyá hətɛ naŋŋ nyəntɛ
kɛ paa kʊyakʊ ŋkuɣu tam tɔɔ.

146

Tacaa kɛlɛ acamaa kentulu
1 Ɪ sa Tacaa.

Maa sa Tacaa.
2 Nyaɣa maa sa ma weesuɣu təna.
Maa pʊɣʊləɣɪ-ŋ ma weesuɣu tənaɣa.

3 Ɪ taa ha mə təɣɪ yəlaa səsaa,
pa ké yəlaa ké. Paa pəsəɣɪ yʊlʊ nyʊɣʊ yapʊ.
4 Pa weesiŋ tɛŋ ké na pá taɣanɪ tɛtʊ kɛ pəsʊɣʊ,
na pa təma wena a pɛɛ paa tʊwa tɔ á saalɪ yem.

5 Leleŋ nɪɪlʊ ntɛ́ wei ɪ nyənəɣɪ Yakɔpʊ Ɪsɔ ké ɪ waasʊlʊ
na í tɛɛləɣɪ ɪ Ɪsɔ Tacaa tɔ.

6 Ɪsɔ nyá lapəna ɪsɔtaa na atɛ,
na teŋku na ɪ taa nyəm təna.
Yʊlʊ pəsəɣɪ na í tʊ-ŋ naani kɛ tam tɔɔ ké.
7 N taɣanəɣɪ mpa pa muɣuliɣi tɔ pa tɔmnaa.
N haakɪ nyɔɣɔtʊnaa kɛ tɔɣɔnaɣa.
N hɛtəɣɪ mpa pa hɔkaa tɔ.
8 Tacaa nyá kuliɣina yʊlʊmaa ɪsɛ.
N siɣisiɣi mpa pa pama tɔ.
N səəla siɣisilaa.
9 Tacaa nyá kentiɣina caɣalaa tɔɔ,
na ń paasəɣəna suluwaa na leelaa.
Ama n wakələɣɪ mpi pə pəlɛ asaɣaa tʊɣɪ tɔ.

10 Tacaa tɔkɪ kawulaɣa kɛ tam tɔɔ ké.
Haɪ, Siyɔŋ nyáma mɛ mə Ɪsɔ wɛ tam tɔɔ ké.
Ɪ sa Tacaa.

147

Ɩsɔ pəsʊɣʊ tɔm

1 Ɩ sa Tacaa.

Mpi tɔ, pə wɛ teu ké sɪ tá sa tá Ɩsɔ.
Nyá samtʊ wɛ leleŋ ké na tá lakɪ kʊpantʊ.
2 Tacaa taɣanəɣɪ Yosalɛm kɛ ŋmaʊ.
N kpeɣeliɣi Ɩsɛɣɛlɪ nyáma mpa paa kuuwa tɔ.
3 Nya hɛɛsəɣəna laŋwakəllɛ nyáma laŋa,
na ń hɔkəɣɪ pa hiŋnaa.
4 Nyá kaləɣəna ɪsɔtʊlʊŋasɪ nyʊɣʊ,
na ń ha paa ŋkaɣa ka hətɛ.
5 Ta Ɩsɔ n ké sɔsɔ ké, nyá toma fɛɪ tənaɣa,
páco nyá nyəm fɛɪ kɛɛsʊɣʊ.
6 Tacaa n kʊsəɣɪ mpa pa pasəɣɪ pa tɪ tɔɣɔ.
Ama n tisiɣi asaɣaa kɛ atɛ.

7 Ɩ sɛɛ Tacaa kɛ nyá na təmlɛ na Yontu.
Ɩ sa ta Ɩsɔ na cəmʊɣʊ.
8 N waasəɣɪ ɪsɔŋmʊntʊ kɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ tɔɔ.
N taɣanəɣɪ tɛʊ sɪ kʊ nɪɪ tɛtʊ tɔɔ.
Na ń lakɪ na nyɪɪtʊ nyɔɔkɪ pɔɔŋ tɔɔ.
9 N haakɪ hʊntʊ wontu kɛ tə tɔɣɔnaɣa,
na ń caləɣɪ katəkatəŋ piya kɛ saa wei sɪ wiiki tɔ.
10 Tacaa nn yɔɔləɣəna kpaɣanəŋ kpelekpeka nyəŋ,
páco yoolu toma ta kɛ-ŋ pʊlʊ.
11 Ama mpa Tacaa caakɪ tɔɣɔlɛ mpa pa nyaŋna-ŋ
na pá tɛɛləɣɪ nyá kʊpantʊ tɔ.

12 Yosalɛm nyáma mɛ í sa Tacaa.
Siyəŋ nyáma í sa mə Ɩsɔ.
13 Mpi tɔ, Ɩsɔ nyɔɔsəɣəna mə kampʊnaa kʊkaləsəŋ
na í kooliɣi-mɛɣɛ kʊpantʊ kɛ mə ɪcatɛ taa.
14 Ɩsɔ haana mə tɛtʊ kɛ hɛɛsʊɣʊ,
na í haakɪ-mɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kʊpaŋka.
15 Ɩsɔ yɔɣɔtəɣəna nti ɪ caakɪ tɔɣɔ tɛtʊ tɔɔ,
na ɪ tɔm tɔŋ lɔŋlɔŋ.
16 Ɩsɔ yeki na tɛʊ tɔmpɛɛ kpaakpaacaʊ hotiɣi, na á
hʊlʊmaa ɪsɪɪ heeŋ hʊntʊ, na tɛʊ lʊm kiiki atɛ na pá
hʊlʊmaa ɪsɪɪ tɔlʊma.
17 Na Ɩsɔ pɛtəɣɪ tɛʊ tɔmpɪɪŋ kɛ atɛ na a watʊ kpa.
Nɔɣɔlʊ ɪɪ pəsəɣɪ na ɪ səŋ a nikaɣa taa.
18 Ɩsɔ yɔɣɔtəɣɪ ɪlɛna tɔmpɪɪŋ ɪnɪ í hoo.
Ɩ lakɪ na heelim ma, ɪlɛna lʊm kpe.
19 Ɩsɔ heela ɪ yəlaa kɛ ɪ tɔm.
Ɩ sɪɪ ɪ kiiŋ na kʊsəsɪɪtʊ kɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyáma.
20 Ɩsɔ tá la ḿpʊɣʊ piitim napəlɪ.
Páco piitim napəlɪ pə ta nyɪ Ɩsɔ kʊtʊtʊtʊ.

Ɩ sa Tacaa.

148

Tacaa samtu kɛ ɪsɔtaa na atɛ

1 Ɩ sa Tacaa.

Ɩ samɪ-ɪ hatoo ɪsɔtɔnugu taa,
í samɪ-ɪ hatoo ɪsɔtaa.
2 Ɩsɔtaa tillaa mɛ mə tɔna í sa Ɩsɔ,
Ɩsɔ yoolaa mɛ mə tɔna í samɪ-ɪ.
3 Ilim na ɪsɔtu í samɪ-ɪ,
ɪsɔtulugasɪ mɛ mpa í tee kɔkɔ tɔ í samɪ-ɪ.
4 Ɩsɔtaa ɪsɔtɔnəŋ mɛ í sa Ɩsɔ,
na lumnaa mpa mɛ ɪ wɛ ɪsɔtɔnugu tɔɔ tɔ mɪɪ samɪ-ɪ.
5 Pa tɔnagɔ mpu pá sa Tacaa hətɛ.
Mpi tɔ, Ɩsɔ yɔgɔtɔna na pá ŋma-mɛ.
6 Ɩnɪ ɪ sɪɪna-mɛgɛ mə lona kɛ tam tɔɔ,
ɪ sɪɪ-mɛgɛ kiiŋ, pə fɛɪ sɪ í yɔkɪ-ɪ.

7 Tɛtu tɔɔ nyáma mɛ í sa Tacaa,
teŋkunaa na pa taa tumaa sɔsaa í samɪ-ɪ.
8 Na kɔkɔ na tɛu tɔmpɛɛ na ku kpaakpaacau,
na ɪhunte na tɛu heelim sɔsɔɔm mɛ mpa
í lakɪ ɪsɪɪ ɪ yɔgɔtugu tɔ.
Ɩ sa Tacaa.
9 Pɔɔŋ na pulasɪ mɛ mə tɔna,
na tɪɪŋ kululuŋ na sɔsɔɔŋ tɔna í samɪ-ɪ.
10 Taalɛ wontu na təyagɔ nyəntu,
na atɛ kututuutu na sumasɪ.
Ɩ sa Tacaa.
11 Atɛ awulaa na yəlaa tɔna,
na awulumpiya na atɛ huulaa tɔna.
Ɩ sa Tacaa.
12 Akpatəlaa na piya
ɪfepiya na pɛɛlaa ɪ samɪ-ɪ.
13 Ɩ sa Tacaa hətɛ.
Mpi tɔ, tə tike ntɛ́ sɔsɔɔlɛ.
Ɩsɔ sɔsɔɔntu waasa ɪsɔtɔnugu na tɛtu kɛ́.
14 Tacaa ha ɪ yəlaa kɛ toŋ kɛ́.
Pə tɔɔ kɛ́ ɪ yəlaa kupama saŋɪ-ɪ.
Ɩsɛgɛlɪ yəlaa mpa mɛ ɪ kpətɔna-ɪ tɔ í saŋɪ-ɪ.

Ɩ sa Tacaa.

149

Yəlaa kupama teeli

1 Ɩ sa Tacaa.
Ɩ yoo Tacaa kɛ yontu kufatu,
í yoo ɪ samtu kɛ yəlaa kupama kpekəle taa.
2 Ɩsɛgɛlɪ nyáma í yɔɔlɔna wei ɪ ŋma-mɛ tɔ.
Siyəŋ nyáma í wɛɛ aŋmaala taa kɛ mə wulau tɔɔ.
3 Ɩ sa Ɩsɔ hətɛ na paalɛ,
í sa-tɛ na akilima na cəmugu.
4 Mpi tɔ, Tacaa laŋlɛ hɛɛna ɪ yəlaa mɛgɛ,
na ɪ yakɪ mpa pa pasəgɪ pa tɪ tɔ, na pa nyɔɔŋ kuləgɪ.

5 Yəlaa kʋpama í wɛɛ acima taa na pá tʋ lsɔ kɛ teeli.
l wilitina laŋhʋlʋmlɛ kɛ mə kʋhəntəŋ tɔɔ ké ahoo.
6 lsɔ samtʋ í wɛɛ mə nɔɔsɪ taa,
na layatɛ nte tə wɛ lɔŋ kɛ taa na waalɪ tɔyɔ mə niŋ taa.
7 Na í lɛɛtɪ piitimnaa lɛlaa,
na í tʋ yəlaa lɛlaa kɛ wahala.
8 Na í hɔkɔ mə awulaa kɛ alukpala,
na pɛlɛ pa waalɪ nyáma kɛ nyəyətʋ.
9 Na í hʋʋna-wɛyɛ lsɔ hʋʋlɛ ɪsɪɪ pa ŋmaav tɔ,
pə ké yəlaa kʋpama təna teeli ké.

l sa Tacaa.

150

I tʋ Tacaa kɛ teeli

1 l sa Tacaa.

l sa lsɔ ké ɪ təsɛɛlɛ taa.
l samɪ-ɪ ɪsɔtaa, timpi ɪ toma naakɪ tɔ.
2 l samɪ-ɪ, ɪ kookalənaa tɔɔ,
í samɪ-ɪ, ɪ toŋ ké sɔsɔɔŋ tɔ pə tɔɔ.

3 l sa lsɔ na tutuyu wula,
í samɪ-ɪ na cəməŋ na saŋkʋnaa.
4 l sa lsɔ na akilima na paalɛ,
í samɪ-ɪ na ŋmɪɪsɪ cəmʋyʋ na həlaya.
5 l sa lsɔ na kpɛŋkpɛŋnaa mpa pa wiiki teu tɔ.
l samɪ-ɪ na mpa pa wiiki na pá sɛɛkɪ tɔ.

6 Weesuyu nyəm təna í sa Tacaa.
l sa Tacaa.

ATUWA
TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa kɛɛsa atuwa na ləmaɣasɛɛ təmnaa. Na pa hʊləɣi-tʊɣʊ cɛcɛ kʊpaŋ na pəyalʊ kʊpaŋ pa təm. Na apalʊ na alʊ pa caɣalɛ kɛ təyaɣa taa. Pə sɛɣɛsəɣi-tʊ tətɔyɔ sʊlʊnyɔɔlɛ, na acacaalɛ asilima, na kaloolaɣa, na felentu, na yoou pə təm. Ulɛna pá kaasi lona asaɣɛɛ wena tu se tɔ. Pə wɛɛ si yʊlʊ ləmaɣasɛɛ tʊ í se lona ani a tənaɣa.

Isəna **p**a **f**aɣa **Atuw**a **t**a**k**ə**l**aɣa **t**ɔ.

Laɣatʊ nti cɛcɛ tasəɣi kʊfalaŋ yəlaa tɔ, titite *1–9*
Atuwa wena a kɛɛsəɣi yəlaa wɛɛtʊ təm tɔ, titite *10–29*
Akuuli na Lemuwɛli pa Atuwa, titite *30–31*

1 Tafiiti pəyalʊ Salʊməŋ wei ɪ ké Isɛɣɛlɪ wulaʊ tɔ ɪ atuwa ntɔ.

Mpi mpi takəlaɣa sɛɣɛsəɣi yəlaa tɔ.

2-3 Atuwa anɪ a hʊləɣəna yʊlʊ kɛ tampana taa təntɛ, na laɣatʊ na siɣisuɣu na kʊpantʊ na í cɛkəna təm səsɔɔntʊ. 4 A kuliɣi ɪfepiya ɪsɛ na pá wɛɛna nyʊɣʊ taa maɣasəm. A tasəɣi mpa pa ta nyi pʊlʊ təɣɔ laɣatʊ. 5 Nyəntaa maɣamaɣa ná wiiliɣi a taa na pá waakɪ. Na á hʊləɣi laɣatʊnaa kɛ ɪsəna paa la tɔ. 6 Paa cɛkəna asəsɪna na laɣatʊ təm sɛɣɛsəlaa atuwa.

7 Isɔ nyamnaʊ ntɛ́ nyəm kite. Kʊmɛlɛməŋ ɪ nyaŋna-ɪ na pá kisiɣi nyəm kʊsɛɣɛsətʊ na pə laɣatʊ tasʊɣʊ.

Laɣatʊ tasʊɣʊ kɛ ɪfepiya.

8 Ma pəyalʊ taa lɔ nyá caa na nyá too pa sɛɣɛsʊɣʊ. 9 Pɪɪ la na nyá weesuɣu té ké ɪsɪɪ ntenuɣu kɛ nyʊɣʊ taa, yaa lɪɪlʊɣʊ kɛ luɣu tɛɛ. 10 Ye asaɣaa lʊkɪ si pá tusiɣi-ŋ ɪsaɣatʊ taa, taa tisi. 11 Yaa pa yaa-ŋ si í cɛŋ yəlaa na í kʊ-wɛɣɛ mʊsʊŋ, 12 na í li pa təna na pa ɪsɛ ɪsɪɪ atɛtəlɛ. Yaa ɪsɪɪ mpa pa tiiki pəlaaʊ taa tɔ. 13 Ulɛna í kuu pa wontu kʊpantʊ təna na í suuli mə tɛɛsɪ, 14 na paa wei í wɛɛna ɪ paa tete. Si yantaŋa kʊlʊmaɣa kɛ mə təna í ká kpɛntɪ. 15 Ma pəyalʊ nyana-wɛ í taa kaa mpaaʊ, hatələna timpi pa təŋ tɔ. 16 Isaɣatʊ mpaaʊ kɛ pa təŋ na yʊlʊkʊlɛ təm caaləna-wɛ. 17 Paa nyəkɪ sumaɣa kɛ katɔka na ká naakɪ. 18 Ama mpɛ pa nyəkɪ pa təɣɪ mpi pɪɪ co-wɛ təɣɔ, na pá nyəkɪ pa weesiŋ kɛ katɔsɪ. 19 Yəlaa mpa pa pɛɛkəɣɪ kasəyaɣa asilima nyəŋka tɔ pa mpaaŋ ntɛ́, na pá kʊɣɪ weesiŋ nyáma.

Ləmaɣasɛɛ yaaʊ kɛ yəlaa

20 Ləmaɣasɛɛ kiisiɣina ntɛɣɛ mpaaŋ taa na kʊyɛɛŋ taa. 21 A yəɣətəɣɪ yəlaa təsullenaa na kpaaməŋ taa sɪ: 22 Pəlee ké kaanyəmasɪ ləmaɣasɛɛ ká pɪɪ, na saɣatəlaa náá lɪɪ pə taa, na kpaŋtʊnaa taa náá yele kpanaʊ kɛ ləmaɣasɛɛ. 23 Ikɔɔ na í nɪɪ ma kalənaʊ, maa tisi má tɔɔ ké ma feesuɣu na má hʊlɪ-mɛɣɛ ma təm. 24 Mpi tɔ, ma yaa-mɛ na í kisi, na má hʊlɪ-mɛɣɛ niŋ sɪ í la laakalɪ í tá la. 25 Mə təna í lɔɔkɪ ma laɣatʊ tasʊɣʊ na í kisiɣi ma kalənaʊ. 26-27 Pə tɔɔ ké ye sɔɣɔntʊ na wahala lɪɪ mə tɔɔ ɪsɪɪ kacuculaɣa, maa woŋ-mɛ na má paana-mɛ. 28 Ule í ká yaa-m ma kaa cɔ, na í pɛɛkɪ-m na í wɪɪ. 29 Pɪɪ la ḿpúɣó timpi í kisa nyəm, na í tá ləsɪ si í nyaŋna Tacaa tɔ pə tɔɔ. 30 Mpi tɔ, í lɔ ma laɣatʊ tasʊɣʊ na í kisi ma kalənaʊ. 31 Mə yaasi kʊlʊlʊm kɛ í ká təɣɔ, na í haɣa mə maɣamaɣa mə laɣatʊ tasʊɣʊ. 32 Pə taɣa pʊlʊ, kʊmɛlɛŋ lepu kʊɣʊna-kʊ. Ulɛna kpaŋtʊnaa kaanɪɪtʊ náá yele na pá lé. 33 Paa na mpʊ wei ɪ nɪɪkəna-m tɔ pə cakəna-ɪ ké, ɪɪ nəɣəsəɣɪ wahala.

2

Ləmaɣasɛɛ waasʋɣʋ

1 Ma pəyalʋ ye n mʋɣı ma kʋyəɣətʋtʋ,
na ń təkəɣı ma kʋsəsıtʋ kɛ nyá taa.
2 Ye n keŋ ŋkpaŋʋɣʋ na ləmaɣasɛɛ kʋsɛɣɛsətʋ,
na ń pəsəna laakalı kɛ nyá taa.
3 Ye n yaa nyəm sı pá sənа-ŋ.
Na ń kʋsı nyá nəɣə na ń yaa nyʋɣʋ taa maɣasəm.
4 Ye n pɛɛkəɣı-wı ısıı liɣitee,
na ń caakı-wı na ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ ısıı wɛnaʋ.
5 Ilɛ mpʋ pə taa ké n ká cɛkəna Tacaa nyamnaʋ,
na ısəna n ká nyəmı-ı tɔ.
6 Mpi tɔ, Tacaa haakəna ləmaɣasɛɛ,
na ı nəɣə taa lıakı nyəm na nyʋɣʋ taa maɣasəm təm.
7 I yeki na tampana təŋlaa təhikile ıı laŋəɣı,
na í kentiɣi mpa pa lakı siɣisuɣu tɔ.
8 I waasəɣı mpa na lɛlaa pa wɛ leleŋ tɔ,
na í hasəɣı ı yəlaa nɔɔhɛɛ tɛɛ.
9 Waatʋ ınəɣı n ká cɛkəna siɣisuɣu na mpi pə təŋaa tɔ,
na mpaaŋ wei ı pukina təpantɛ taa tɔ.
10 Mpi tɔ, n ká wɛɛna ləmaɣasɛɛ kɛ nyá lotu taa,
na nyəm hɛɛsı nyá laŋlɛ.
11 N ká wɛɛna nyəm na nyʋɣʋ taa maɣasəm,
na pıı kenti nyá tɔɔ.
12 Na pá ya-ŋ kawalaɣa mpaaʋ taa,
na ısaɣatʋ yəɣətəlaa niŋ taa.
13 Na mpa pa yela mpaaʋ kʋsiɣisuɣu
na pá kpaɣa səkpɛtʋɣʋ nyəŋkʋ,
14 na pa laŋlɛ hɛɛkəna ısaɣatʋ lapʋ
na pá yɔɔləɣəna ısaɣatʋ tɔ pa niŋ taa.
15 Mpɛ ını pa mpaaŋ kɛɛwaɣa
na pa hapɛɛ náá koŋlaa.
16 Ilɛna pá ya-ŋ alʋ kpaı tʋ
wei ı tʋsəɣı yəlaa na ı nɔɔleleŋ tɔ ı niŋ taa.
17 Wei ı kisa ı paalʋ wei ı cɛpa ı ciɣita
na í sɔɔ lsɔ nəɣə pɛɛlʋɣʋ təɔ tɔ.
18 Alʋ ını ı təyaɣa wɛnna səm hɔɣɔlʋɣʋ ké,
na ı mpaaʋ sʋʋkı atɛtəlɛ taa.
19 Mpa pa puki ı tɛ tɔ pa taa nəɣəlʋ ıı tasəɣı məlʋɣʋ.
Pəyele paa tasəɣı weesuɣu mpaaʋ kɛ naʋ.
20 Mpʋ tɔ, təŋ yəlaa kʋpama ıkpatɛ,
na ń təkı tampana təŋlaa mpaaʋ.
21 Mpi tɔ, mpɛ pa cakəna tɛtʋ taa.
Mpa pa fɛına kawaliya tɔ mpɛ paa wɛɛna təna.
22 Ama pıı kpiisi asaɣaa kɛ tɛtʋ taa.
Pıı ləsı lsɔ lɔlaa kɛ tə taa.

3

Ləmaɣasɛɛ na lsɔ nuınav təm

1 Ma pəyalʋ, taa sɔɔ ma sɛɣɛsʋɣʋ. Tɔ́kı ma kʋsəsıtʋ kɛ nyá lotu taa. 2 Ntı tıı yelina na ń caɣana hɛɛsʋɣʋ, na nyá weesuɣu taɣalı. 3 Lakı kʋpantʋ na ń təŋəɣı

tampana. Tamsɪ-təɣɪ nyá luɣu tɛɛ ɪsɪı acima wontuɣu kupaŋku. Tɔ́kɪ-təɣɪ teu kɛ nyá lotu taa. 4 Ule Isɔ na yəlaa paa sɔɔlɪ-ŋ na nyana-wɛ í wɛɛ leleŋ. 5 Pɛtɪ nyá təɣɪ Tacaa na lotu kulumtu. Taa tɔna nyá maɣamaɣa nyá laɣatu. 6 Nyənəɣɪ Isɔ tike kɛ nyá kulaputu təna taa. Ule ɪ ká hulɪ-ŋ mpaau ŋku n ká təŋ tɔ. 7 Taa nyənɪ nyá təɣɪ nyəntu. Nyáná Tacaa, na ń kisi ɪsaɣatu. 8 Pɪı kɔna alaafəya kɛ nyá tɔnuɣu taa na pá hɛɛsɪ nyá wusasənaa. 9 Sɛɛ Tacaa na nyá kuwɛnam, na nyá kuhaləm kancaalaɣa kululum. 10 Ule nyá kpeeŋ ka sú təyoloyolo, na sulum náá sú nyá ŋkpaaŋ. 11 Mpu tɔ, ma pəyalu taa nyənɪ yem ké Tacaa ŋkpaŋuɣu hɔm. Pəyele nti ɪ kpaaləɣɪ-ŋ tɔ tá taa la-ŋ sɔɣɔntu. 12 Yulu wei Tacaa luɣu wɛɛ tɔ, puntu ŋkpaŋuɣu kɛ ɪ hɔŋ. Teitei ɪsɪı cɛcɛ hɔŋuɣu ɪ pəyaɣa kusɔɔlaɣa nyəŋku tɔ.

Ləmaɣasɛɛ na təcaɣanau təm

13 Yulu wei ɪ hika ləmaɣasɛɛ, na í hii laɣatu təɣəlɛ ɪsɪı leleŋ nulu. 14 Mpi tɔ, kawaaɣa ŋka ləmaɣasɛɛ haakɪ tɔ ka kəla liɣitee nyəŋka, na pə kasəyaɣa kəla wula kɛ teu. 15 Ləmaɣasɛɛ kəla teu kɛ liɣitee pɛɛ. Wontunaa mpa yulu nyɪuləɣɪ teu tɔ, tə ta haŋna ləmaɣasɛɛ anɪ. 16 Ləmaɣasɛɛ lakɪ ké na yulu weesuɣu taɣalɪ, na á ha-ɪ wɛnau na á kusɪ ɪ nyuɣu. 17 Ləmaɣasɛɛ mpaaŋ ké kupaŋ ké, na timpi a huləɣɪ yəlaa sɪ pá tɔ tɔ pə kɔŋna hɛɛsuɣu. 18 Ləmaɣasɛɛ wɛ ké ɪsɪı weesuɣu tuɣu kɛ mpa pa wɛna-yɛ tɔɣɔ. Mpa pa lakəna-yɛ tɔ pa nɪɪkɪ leleŋ ké. 19 Ləmaɣasɛɛ kɛ Tacaa sɪɪna tɛtu. Ulɛna í la na ɪsɔtɔnuɣu wɛɛna toma na ɪ laɣatu. 20 I nyəm kɛ ɪ hulina póóŋ sɔsɔɔŋ, na ɪsɔŋmuntu náá kɔŋna cɔlɔu.

Tacaa kentuɣu kɛ ləmaɣasɛɛ tu

21 Ma pəyalu, tɔkɪ nyəm na nyuɣu taa maɣasəm kɛ teu. Pá taa hatələna-ŋ. 22 Mpu pɪı hana-ŋ weesuɣu na ń nɪı leleŋ. 23 N ká tɔna naani ké teu ké, pulupu kaa co-ŋ. 24 Na ń too ahoo kɛ teu na sɔɣɔntu fɛɪ. 25 N kaa nyana wahala kututu nɔɣəlu yaa asaɣaa. 26 Mpi tɔ, Tacaa kɛlɛ nyá naani, na ɪ ká cɔlɔ-ŋ na katɔsɪ təna.

Təɣɔntəlɛ sɔɔlɔɣu

27 Paa waatu wei ké n wɛna pəsuɣu, taa kisi kupantu lapu kɛ mpa pa laŋaa tɔ. 28 Ye n wɛna sɪ n ká səna nɔɣəluɣu kpakpaa, taa tɔɣɔnɪ-ɪ na í kpe sɪ cele. 29 Taa maɣasɪ sɪ n lakɪ ɪsaɣatu kɛ wei ɪ caɣa nyá kiŋ na naani tɔ. 30 Ye nɔɣəlu ta la-ŋ pulupu taa yoona puntu kɛ musuŋ. 31 Taa la musuŋtunaa kɛ ɪsɛsɛɛmlɛ. Pácó taa nyɪulɪ pa tɔntɛ. 32 Mpi tɔ, Tacaa taa kpaakəna asaɣaa ké. Ama ɪ cewaa nté tampana təŋlaa. 33 Tacaa təŋsəɣɪ mpusi ké asaɣaa tɛɛsɪ ké. Ulɛna í kooliɣi siɣisilaa nyəŋsɪ kɛ kupantu. 34 I woŋiɣi mpa pa woŋiɣi-ɪ tɔ, na í huləɣɪ pɛɛlɛɛ kɛ mpa pa pasəɣɪ pa tɪ tɔ. 35 Teeli kɛlɛ ləmaɣasɛɛ nyáma paa tete. Ulɛna nyuɣu fɛɪnaa kɛ fɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ.

4

Ləmaɣasɛɛ hikuɣu na a təkuɣu

1 Ma pəyalaa mɛ, í nɪı cɛcɛ sɛɣɛsuɣu na í welisi teu na í nyí ləmaɣasɛɛ. 2 Sɛɣɛsuɣu kupaŋku kɛ ma hula-mɛ, í taa lɔ ma kusɛɣɛsətu. 3 Ma maɣamaɣa maa ké ma caa pəyalu kupaŋ ké. Pəyele ma too ka sɔɔla-m ké ɪsɪı pəyaɣa ɪkpamlɛ. 4 Paapa sɛɣɛsəɣɪ-m ké, na í heeliɣi-m sɪ: Tɔ́kɪ ma tɔm kɛ teu kɛ nyá lotu taa, na ń təŋəɣɪ ma kusəsɪutu n ká hiki weesuɣu. 5 N ká wɛɛna ləmaɣasɛɛ na laɣatu. Taa la ləsɔɔu. Pácó taa lɔ ma nɔɣɔ taa tɔm natəlɪ. 6 Taa lɔ ləmaɣasɛɛ, sɔɔlɪ-yɛ, a ká paasəna-ŋ. 7 Lu na ń nyí sɪ ləmaɣasɛɛ ntɛ́ pulu sɔsɔɔm na ń pɛɛkɪ-yɛ na nyá wɛnau təna. 8 Sa-yɛ a ká kusɪ nyá nyuɣu, waɣalɪ-yɛ, a ká tu-ŋ teeli. 9 Pɪı wɛɛ-ŋ ɪsɪı ntenuɣu kupaŋpaŋku kɛ nyá nyuɣu taa.

Asaɣaa təntɛ cəlɔɣu

10 Ma pəyalu nɪı ma kuyɔɣətutu na ń mu-tɪ. Ulɛna nyá weesuɣu pɪısɪ taɣalɪ. 11 Ləmaɣasɛɛ mpaau kɛ ma hula-ŋ, na má tiiki-ŋ tampana təŋuɣu mpaɪsi taa. 12 Ye

n tɔŋ pə kaa pɛkəlɪ-ŋ. Pəyele ye n kpakəɣɪ asewa pə kaa co-ŋ. 13 Tɔkɪ sɛɣɛsʊɣʊ, taa yele-kʊ, nyɔɔna-kʊ, ŋkʊ kʊ tənna nyá weesuɣu. 14 Taa sʊʊ asaɣaa mpaav taa. Pəyele taa tɔ kʊ taa. 15 Taa tɔ kʊ taa, cɔlɔ-kʊ na ń təŋ kʊfalʊɣʊ. 16 Ye asaɣaa ta la ɪsaɣatʊ paa tooki. Ye pa ta la na pə co nɔɣɔlʊ pa tom yaakɪ ké. 17 Mpi tɔ, ɪsaɣatʊ tɔɣɔnaɣa kɛ pa haɣasəɣɪ pa tɪ, na pá nyɔɔkɪ mʊsʊŋ sʊlʊm. 18 Siɣisilaa mpaav ná wɛ ɪsɪɪ ilim yaakʊɣʊ kite tɛɛ, na pá sɔɔsəɣɪ, halәna pə sikuɣu tɔ. 19 Ama asaɣaa mpaav ná wɛ səkpɛtʊɣʊ ké, paa naakɪ kʊcopum.

Tɔntɛ kʊpantɛ wɛnav

20 Ma pəyalʊ, nɪɪ ma sɛɣɛsʊɣʊ na ń ke ŋkpaŋʊɣʊ na ma kʊyɔɣɔtʊtʊ. 21 Nyá ɪsɛ í taa hatəlәna-tɪ, tɔkɪ-təɣɪ hatoo nyá lotu taa. 22 Mpi tɔ, tə haakɪ weesuɣu na alaafəya kɛ pa tәna mpa pa hika-tɪ tɔɣɔ. 23 Feŋ nyá nyamlɛ tɔɔ na pá kəlɪ pə tәna. Mpi tɔ, tə taa ké weesuɣu sɪɪlasɪ tәna wɛɛ. 24 Hatəlәna nyá nɔɣɔ kɛ kaloolaɣa tɔm, na ń kisina nyá ntompee kɛ tɔm kʊkɛkɛɛtʊ. 25 Nyá ɪsəpee í nyənəɣɪ nyá nɔɣɔ tɔɔ na nyá ɪsəhutu hɛtɪ teu. 26 Taɣanɪ mpaav ŋku n tənəɣɪ tɔ, na nyá tətɔntɛ tәna wɛɛ naani. 27 Taa hɛlɪ ntɔɣɔŋ yaa mpətəŋ. Hatəlәna ɪsaɣatʊ.

5

La laakalɪ na alʊ tɛtɛlatʊ

1 Ma pəyalʊ welisi ma ləmaɣasɛɛ taa, ke ŋkpaŋʊɣʊ na ń nɪɪ ma laɣatʊ tɔm. 2 Waatʊ ɪnəɣɪ n ká wɛɛna nyʊɣʊ taa maɣasəm, na nyá ntompee yɔɣɔtəɣɪ laɣatʊ tɔm. 3 Alʊ tɛtɛlatʊ nɔɣɔ taa wɛ leleŋ ké ɪsɪɪ tɪɪŋ sɛtaɣa yaa tɪɪŋ nim. 4 Ama pə tənaɣa tɔɔ wɛ nyaŋ ké ɪsɪɪ sɔtʊ. Pə hɛɛkɪ ɪsɪɪ sapəlaɣa ŋka ka wɛ lɔŋ kɛ cemace tɔ. 5 Səm taa ké alʊ ɪnɪ ɪ mpaav puki, na ɪ nɔɔhɛɛ siɣisina pəlaav təpəŋpəŋ. 6 Alʊ ɪsɪɪ mpʊ ɪɪ təŋəɣɪ weesuɣu mpaav, ɪ toolaa ké, ama ɪ ta cɛkəna. 7 Ma pəyalaa mɛ í nɪɪna-m yoo. Ɪ taa hatəlәna ma nɔɣɔ taa tɔm. 8 Hatəlәna alʊ ɪnɪ ɪ tɛ mpaav. Taa kpətəna ɪ nɔnɔkeelasɪ. 9 Pə taa kɔɔ na alʊ ɪnɪ í tʊ-ŋ nɔɣɔlʊ niŋ taa, na pʊntʊ kʊ́ nyá nyʊɣʊ na pá wakəlɪ-ŋ. 10 Pə taa kɔɔ na kpaɪ nyáma tɔɣɔ nyá wɛnav, na pá sʊʊna nyá təmlɛ kʊlʊlʊm kɛ lɛlʊ təyaɣa taa. 11 Na pá kɔɔ na nyá tɔnʊɣʊ ká waatʊ wei n tala nyá tənaɣa tɔ na ń məlәɣɪ. 12 Na ń tó sɪ: Ɪsənaɣa pə lapa na ma taa kpana kʊsɛɣɛsətʊ, na pá kalәna-m na má kisi? 13 Ɪsənaɣa pə lapa na má tá təŋ ma sɛɣɛsəlaa kʊyɔɣɔtʊtʊ, na má tá ke ŋkpaŋʊɣʊ na pa kʊsɛɣɛsətʊ? 14 Pə kaasa pəcɔ sɪ má ná wahalanaa tәna kɛ yəlaa na kpeka hɛkʊ taa.

Nyá ɪfepile alʊ sɔɔlʊɣʊ

15 Nyá alʊ wɛ ké ɪsɪɪ lʊm kʊpam lɔkɔ. Mpʊ tɔ, nyɔɔkɪ lɔkɔ ɪnɪ ɪ taa lʊm. 16 Pə fɛɪ sɪ lʊm mpɪ pá kpeŋ yem ké awalɪ na hapɛɛ tɔɔ. 17 Pə wɛɛ sɪ pá wɛɛ nyá tike nyá nyəm ké, pá taa sokina kpaɪ tʊ nɔɣɔlʊ. 18 Ɪsɔ í kooli nyá lɔkɔ lʊm kɛ kʊpantʊ na ń yɔɔlәna nyá ɪfepile alʊ. 19 Ɪ tewaɣa ɪsɪɪ nasɛm na ɪ ləsaɣa sʊʊ-ŋ. Nyá laŋlɛ í hʊləmәna ɪ sɔɔlʊɣʊ kɛ tam tɔɔ. 20 Ma pəyalʊ, pepe tɔɔ ké n nyɪɪlәɣɪ alʊ kpaɪ nyəŋ? Na ń caa sɪ ń waɣalɪ alʊ wei n ta nyí tɔ ɪ həla? 21 Nyɪ sɪ Tacaa naakɪ yəlaa tәna mpaaŋ ké. Ɪ feŋiɣi paa yʊlʊ wei ɪ mpaɪsi. 22 Ɪsaɣav kʊpəntʊɣʊ kpaakəna-ɪ ɪsɪɪ katɔka. Ɪ maɣamaɣa ɪ ɪsaɣatʊ kpaakəna-ɪ yomle. 23 Ɪ ká sɪ sɛɣɛsʊɣʊ laŋʊɣʊ tɔɔ. Ɪlɛna í seliɣi í kʊmɛlɛntʊ katatəlaɣa tɔɔ.

6

Lɛlʊ kəma cɔlʊɣʊ

1 Ma pəyalʊ, ye n mʊwa nyá tɔɣɔntəlɛ kəmlɛ, yaa n səŋa nɔɣɔlʊ waalɪ ké pə tɔm taa. 2 Ye nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ hɔka-ŋ pə tɔm taa, yaa nyá nɔɣɔ taa tɔm kpa-ŋ ɪsɪɪ katɔka. 3 Pə tɔɔ tɔ, ma pəyalʊ ləsɪ nyá təɣɪ pə taa. Mpi tɔ, n hota nyá tɔɣɔntəlɛ niŋ taa ké. Polo na ń hәntɪ-ɪ atɛ na ń wiina-ɪ. 4 Taa too pə tom, yaa ń tɪɪ kpəpʊ ɪsəlɛ. 5 Halәna ń fiti ɪsɪɪ nam fituɣuu tətəlʊ niŋ taa tɔ. Yaa ɪsɪɪ sumaɣa lɪɪkʊɣʊ ka kpalʊ niŋ taa tɔ.

Felentú cəlvɣv

6 Felentú nyá, polo na ń nyəni təolv kvlapəle na ń wɛɛna ləmaɣasɛɛ. 7 Təolv fɛina feŋlu yaa nyvɣv tv yaa caa. 8 Paa na mpv tə i caləsəɣi təɣənaɣa kɛ kvmtv waatv na í nyəkəɣi. 9 Felentú nyá, pəlee ké n ká nyəɣəsi həntvɣv na tom? 10 Nyá si n ká tóólı nyá ti, na ń tv nyá niŋ kɛ nyá nyvɣv na ń too pəcɔ na ń hɛɛsi. 11 Waatv ini kvnyəŋ ká ta-ŋ mɛlɛmɛlɛ, na wahala tutu-ŋ isii yoolu na i wontu.

Mənaafiki cəlvɣv

12 Yvlv tɛtɛlatv ii təŋəɣi tampana. I təŋ ké na i nəɣɔ taa na kaloolaɣa. 13 Isɛ kɛ i cəpələɣi yəlaa, na í yəɣətəɣəna-wɛ na i nɔɔhɛɛ, na í hatəɣi-wɛ na i mpee. 14 Isaɣatv wɛnna i taa, na í maɣasəɣi kawalaɣa təm kɛ tam, na í tilisiɣi yooŋ. 15 Pə təɔ ké wakəlvɣv ká tuti-i, na pá wakəli-i təm kvlvm təɔ i kaa wɛɛ hiiu.

Yəlaa mpa Isɔ luɣu fɛi tə

16-19 Yəlaa loosi naatoso kɛ Tacaa taa kpaakəna. Mpɛɣɛlɛ:
Isətoosile nyáma, na puɣusilaa,
na mpa pa kvɣi yəlaa kɛ mvsvŋ tɔ,
na mpa pa maɣasəɣi pa lotu taa ké nti tə fɛi teu tɔ,
na isaɣatv waali təŋlaa, na pəpətv aseeta nyáma.
Ama pə kaasa naatosompəɣəlaɣa nyáma.
Pɛlɛɣɛlɛ cewaa yoosilaa.

Wasaŋkalətv cəlvɣv

20 Ma pəyalv tókı nyá caa kvsəsiitv. Taa lɔ nyá too kvsɛɣɛsətv. 21 Sii-təɣi nyá lotu taa ké tam təɔ. Tv-təɣi nyá luɣu tɛɛ isii kacɔka wontuɣu. 22 Tii tiiki-ŋ nyá tɔntɛ taa, na tá kenti-ŋ nyá təhəntəlɛ taa, na tá yɔɣətəna-ŋ waatv wei n feŋ tɔ. 23 Mpi tɔ, kvsəsiitv wɛ ké isii fətəla. Na sɛɣɛsvɣv náá wɛɛ isii nyaaləm, na kvkpaalətv náá ké weesuɣu mpaav. 24 Tii kisina-ŋ alv isaɣav, wei i ké nɔɔleleŋ tv tɔ. 25 Taa nyiili alv ini i teu kɛ nyá lotu taa. Pəyele taa yele na i isihutu teu hɔ-ŋ. 26 Pə taɣa pvlv, ye apalaa təna alv, təɣənaɣa pəcɔ tike kɛ yvlv ləəki ílé i təɔ. Ama alv wei i wɛna paalv tɔ, yvlv kvpaŋ kɛ i nyəki katɔka. 27 Yvlv ká tú mamatɛ kɛ i təɔ na i wontu yele nyaɣav na? 28 Yaa i ká tɔ mamala təɔ na pə tá nyaɣa i nɔntaaləŋ? 29 Mpv tətəɣə pə wɛɛ na wei i puki i təɣɔntəlɛ alv kiŋ tɔ. Wei í tokina alv ini, i ká ná pə nav. 30 Paa tvɣi tanaav na nyɔɣətv wei i ŋmiilaa si i təki tɔ. 31 Pəna pə mpv tɔ, ye pa kpa-i i ká fɛli pə təm naatosompəɣəlaɣa. Haləna í cɛla i wɛnav təna. 32 Yvlv wei i fɛina nyvɣv tɔ, ini i lakəna wasaŋkalətv, na alv wei i pɛɛkəɣi i ti na asaala tɔ, ini i lakəna mpv. 33 Kataasi na kvtvɣv kɛ i tɛŋna, i fɛɛlɛ kaa té. 34 Mpi tɔ, isəsɛɛmlɛ ká kvsi i paalv páánáá. I kaa wɛɛna pətəətəlɛ kɛ lɛɛtvɣv kvyakv wule. 35 I kaa tɛɛli si pá fɛli-i pvlv, na paa kvcəəŋ kɛ paa kaa-i i kaa tisi.

7

Alv wasaŋkali tvsvɣv kɛ ifepu

1 Ma pəyalv, tókı ma kvyɔɣətvtv, na ń siina nyá təɣi ma kvsəsiitv. 2 Tókı ma kvsəsiitv na ń hiki weesuɣu, na ń feŋ ma kvsɛɣɛsətv təɔ isii nyá isəpəle. 3 Taa yele na tá fiti nyá niŋ taa. Tókı-təɣi hatoo nyá lotu taa. 4 Nyəni ləmaɣasɛɛ isii nyá newaɣa na laɣatv isii nyá ceu. 5 Pii hatələna-ŋ alv kpai tv wei i tvsəɣi yəlaa na i nɔɔleleŋ tɔ i niŋ taa.

6 Kvyakv nakvli ma səŋa ma kutuluɣu taa, na má nyənəɣəna pətote póóŋ na awali təɔ. 7 Mpúɣó má ná ifepiya mpa pa ta nyənta pvlv tɔ, na pa taa ké ifepu wei i fɛina nyvɣv tɔ. 8 Mpúɣó i təŋa hapəlɛ na í tala tə kpeeŋa təɔ timpi alv wasaŋkali nəɣəlv i ka səŋaa tɔ. Ilɛna í təŋəɣəna alv té təɔ təpamm. 9 Pii ké taanaɣa ké, na pá tɛma yulutuɣu na səkpɛtvɣv tɛma wɛɛv. 10 Ile alv nəɣəlv i səŋəɣi-i kɛlɛ, na í suuwa

ısıı apalaa təna alʋ, na acilaɣatʋ suwa ı lotu taa. 11 Pə kʋla ı nyʋɣʋ taa na í kpisi
ı tɛyɛ caɣalɛ. 12 Paa hapəlɛ təɔ, yaa nɔnɔɣɔ tɛɛ, yaa paa lé té, ı taŋaa ké. 13 Ḿpúɣú
ı kpətəna ıfepu na í kpipi-ı na í waɣalı-ı. Ulɛna í nyəna ı ısɛntaa təpiŋŋ na fɛɛlɛ
fɛı, na í heeli-ı sı: 14 Saŋa ma lapa Isɔ ké nɔɣɔ kʋlʋmaɣa kpɛntʋɣʋ kɔtaɣa ŋka too
maa sıuwa sı maa la tɔ. 15 Pə tɔɔ ké ma lıuwa sı ma səŋəɣı-ŋ na má pɛɛkı-ŋ. Tɔʋ,
ma na-ŋ kɛlɛ. 16 Ma pɔwa ma kato tɔɔ ké Icipiti kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ pɔɔŋ
kʋcɔɔcɔləŋ kʋpaŋ. 17 Na má yɔɣɔlı tulaalʋnaa kʋpama mpa pa yaakı sı Miili na
Alʋwɛɛ na Kanɛɛlı tɔ. 18 Kɔɔ na tə cɛpələna sɔɔlʋɣʋ halәna pá nyaalı. Tá yɔɔlı na tá
nıı pə leleŋ kɛ teu. 19 Ma paalʋ pola mpaaʋ pooluŋ nyəŋkʋ, ı fɛı təyaɣa. 20 Ɩ kpaɣa
liɣitee na húlúɣú ké. Ye ısɔtʋ ta məŋna kite ıı kɔŋ. 21 Ulɛna alʋ ını í pəsı ıfepu ınəɣı
ı yɔɣɔtaɣa katatəlaɣa tɔɔ, na í hɔmı-ı ı nɔɔleleŋ tɔɔ. 22 Na ífepu sʋʋ-ı təŋʋɣʋ kɛ
kpakpaa ısıı naʋ wei pa pukina təkʋlɛ tɔ. Yaa ısıı pa hɔkʋɣʋ kpaŋtʋ kɛ ŋmənaɣa
sı pa hɔŋ ı ŋkpaŋʋɣʋ tɔ. 23 Halәna nyəmlɛ sɔ ı hɔɔlɛ, ısıı sumaɣa huluɣuuna tiiu
kɛ apaı taa na ká tá nyí sı ka weesuɣu kɛ pıı tɛna tɔ.
24 Pənɛntɛ ma pəyalaa mɛ, í nuna-m, na í ké ŋkpaŋŋ na ma nɔɣɔ taa tɔm. 25 Taa
nyulı alʋ ısıı mpʋ na ń təŋı-ı, na pá kɔɔ na ń lé ı mpaaŋ taa. 26 Mpi tɔ, alʋ ını ı huwa
yəlaa paɣalɛ ké. Mpa ı ka huwa mpʋ tɔ paa ké toŋtʋnaa ké. 27 Ɩ təyaɣa ntɛ atɛtəlɛ
mpaaʋ na kú tiiki səm té.

8

Ləmaɣasɛɛ kawəyaɣa.

1 Ləmaɣasɛɛ mapa kapuka,
na laɣatʋ náá kʋsı tə nɔɣɔ na tá yaa.
2 Ləmaɣasɛɛ səŋa toŋtoŋa tɔɔ
ké mpaaʋ kiŋ, na hapəlɛ atama taa.
3 Ləmaɣasɛɛ səŋa ıcatɛ nɔnɔkeelası na tə hapɛɛ tɔɔ
na á kiisiɣi sı:
4 Yəlaa piya mɛyɛ ləmaɣasɛɛ má, ma wɛna.
5 Kʋmɛlɛməŋ í kpɛləmı nyʋɣʋ taa maɣasəm.
Laɣatʋ laŋlaa náá kpɛləmı nyəm.
6 Ɩ nıı, tɔm sɔsɔɔntʋ kɛ ma wɛna sı ma heeliɣi-mɛ,
ma kuliɣi ma nɔɣɔ sı ma heeliɣi-mɛyɛ kʋsiɣisitu.
7 Pə taɣa pʋlʋ, tampana kɛ ma nɔɣɔ yɔɣɔtəɣı
na ısaɣatʋ tɔm wɛ-m kʋsɔɣɔtʋ ké.
8 Ma nɔɣɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ təna siɣisaa ké,
kaloolaɣa yaa tɔm kʋkɛkɛɛtʋ fɛı pə taa.
9 Laɣatʋnaa nyəma tə tənaɣa teu kɛ təcɛıcɛı,
na tə siɣisa teu kɛ mpa pa wɛna nyəm tɔ.
10 Ɩ pɛɛkı ma kʋsɛyɛsətʋ na pá kəlı liɣitee,
na í pɛɛkı nyəm na pá tɛɛ wʋla kʋpaŋ.
11 Mpi tɔ, ləmaɣasɛɛ kəla teu kɛ liɣitee pɛɛ.
Liɣitee pʋlʋpʋ ta tala-yɛ.

Ləmaɣasɛɛ hʋlʋɣʋ kɛ a tı

12 Ləmaɣasɛɛ má, laakalı lapʋ taa ké ma təcaɣalɛ wɛɛ,
ma wɛna nyəm na nyʋɣʋ taa maɣasəm.
13 Tacaa nyamnaʋ ntɛ ısaɣatʋ kisuɣu.
Kalampaanı na ısəcaʋ pə ké ısaɣatʋ mpaaʋ ké.
Na nɔɣɔ ısaɣaa ké mpi ma kisaa təɣɔ.
14 Má tənna laɣatʋ tasʋɣʋ na təcaɣanaʋ,
maɣalɛ laɣatʋ, na ma wɛna toŋ.

15 Ma toŋ taa ké awulaa tókı kawulaɣa,
na awulumpiya náá tuɣı mpi mpi pə siɣisaa tə sı yəlaa í la.
16 Ma toŋ taa ké awulaa tókı kawulaɣa,
na kupaɣalaa na tetu taa huulaa təna náá huukəna.
17 Ma səəla mpa pa səələɣı-m təɣɔ.
Na ma pɛɛkəlaa naakı-m.
18 Ma kiŋ kɛ apititu na teeli wɛɛ,
na wɛnau kuleelim na tampana təŋuɣu.
19 Ma kululum kəla wula kupaŋ kɛ teu.
Na ma nyəm náá tɛɛ liɣitee.
20 Tampana təŋuɣu mpaau taa ké ma toŋ
mpaısi kusiɣisası hɛku taa.
21 Ma sıı kupantu kɛ mpa pa səəla-m təɣɔ.
Na má suuliɣi pa kpaŋcooŋ.
22 Maɣa Tacaa caaləna ŋmau kɛ ı təmlɛ taa
na páćó í lakı ı təma kupənɛɛ.
23 Hatoo tə pa ŋma-m ké,
faıı na páćó pá ŋmaakı tetu.
24 Waatu ını tə teŋku nɔɣəlu ı taa wɛɛ,
páćó lum sɛɛlu nɔɣəlu ı fɛı.
25 Pa lula-m ké na páćó pá la pəəŋ
na páćó pulası wɛɛkı.
26 Pəyele Tacaa taa tıı lata tetu yaa kateŋası,
yaa antulinya ciɣilisi nsi sıı naakı tə sı kancaalaɣa nyəŋka.
27 Ma wɛɛ na páćó Tacaa sıı ısətənuɣu,
na í pıı ku tənaɣa kɛ kuna teŋku səsə pa təsulle.
28 Na í tu ısəŋmuntu kɛ ısətaa na teŋku sɛɛlaa lum tulı na pə lıına toma.
29 Waatu ınəɣı Tacaa sıı teŋku kɛ tənası sı lum í taa ŋmaa na í pıı tetu kite.
30 Ma lakaɣa ı kiŋ kɛ təmlɛ ké, na má hɛɛsəɣı ı laŋlɛ kɛ paa kuyaku ŋku. Na má
liɣiliɣi tam na í naakı.
31 Na má liɣiliɣi ı tetu təɔ na ma laŋlɛ hɛɛkəna yəlaa.

Nyulelen tu nté wei ı nuıkəna ləmaɣasɛɛ tə

32 Ma pəyalaa, pənɛntɛ í nuına-m.
Mpa pa təŋəɣı ma mpaau tə pa nıı leleŋ ké.
33 Ɩ nuı sɛɣɛsuɣu í taa lə-ku.
Ɩlɛna í pəsı ləmaɣasɛɛ nyáma.
34 Yəlaa mpa pa nuıkəna-m tə pa nıı leleŋ ké.
Paa ıfemle nteɣe pa feŋiɣi ma təyaɣa nənɔɔsı
na pá taŋəɣı ka akelenaa.
35 Mpi tɔ, ye wei í hika-m ı hika weesuɣu ké.
Tacaa ká hulı puntu kɛ suulu.
36 Ye wei ı pəntəɣəna-m ı təɣı ı tuɣı wahala.
Pa təna mpa paa caakı-m tə səm kɛ pa səəlaa.

9

Ləmaɣasɛɛ yaatu

1 Ləmaɣasɛɛ sıına akelenaa naatosompɔɣɔlaɣa, na á ŋma a təyaɣa. 2 A kú wontu
na á lá tɔɣɔnaɣa na á sıı na á puu sulum. 3 A tila a təmlɛ nyáma alunyəma kɛ
tontoŋa təɔ, na pɛlɛ pá yaakı yəlaa sı: 4 Kumɛlɛməŋ mɛ, í kənna cənɛ. Ɩlɛna pá

heeli ləmaɣasɛɛ fɛınaa sı: 5 Ɩ kɔɔ na í tɔɣɔ ləmaɣasɛɛ tɔɣɔnaɣa, na í nyɔɔ a sʋlʋm.
6 Ɩ lıı kʋmɛlɛməŋ taa na í hiki mə tı. Ɩ təŋ mpaau ŋku kʋ takəna laɣatʋ cələ tɔ.

Ləmaɣasɛɛ tʋ na woŋlu

7 Ye n kaləɣəna woŋlu, ı footiɣi-ŋ ké. Na ye n sɛɣɛsəɣı ısaɣau ı tʋʋ-ŋ. 8 Taa kaləna woŋlu na pá kɔɔ na ı taa kpana-ŋ. Ama kaləna ləmaɣasɛɛ tʋ ílé ı ká sɔɔlı-ŋ. 9 Ha ləmaɣasɛɛ tʋ, na ı ləmaɣasɛɛ ká sɔɔsı. Sɛɣɛsı siɣisilu na ílé ı sɔɔsı nyəm. 10 Ɩsɔ nyamnau ntέ ləmaɣasɛɛ təcaallɛ. Ɩsɔ yəlaa nyəmtʋ ntέ laɣatʋ. 11 Ləmaɣasɛɛ ká yele na nyá kʋyɛɛŋ huki, na nyá weesuɣu pıısı sɔɔsı. 12 Ye n ké ləmaɣasɛɛ tʋ, nyá waakəna. Ye n ké woŋlu ılɛ nyá nyʋɣʋ taa ké pə tɛŋ.

Kʋmɛlɛntʋ yaatʋ

13 Kʋmɛlɛntʋ wɛ ké ısıı alʋ kəkɔtɛ tʋ, wei ı ké tulaɣa na í tá nyí pʋlʋ tɔ. 14 Kpete tɔɔ ké alʋ ını ı caɣa ı nɔnɔkeelası, kɛ ıcatɛ tontoŋle tɔɔ. 15 Ilɛna í kpɛɛsəɣı tɛɛlaa mpa pa kama nyɔɔŋ na mpaa tɔ sı: 16 Ye wei ı ké kʋmɛlɛŋ, í kɔnna cənɛ. Na í təŋ nyɔɔŋ fɛınaa sı: 17 Lʋm kʋŋmıuləm wɛ leleŋ ké, na ıŋmɛlau tɔɣɔnaɣa náá wɛ teu.
18 Mpa alʋ ını ı yaakı mpʋ tɔ, pa ta nyı sı pə caŋsəɣı-wɛɣɛ atɛtəlɛ taa.

10

Yəlaa təntɛ atuwa kʋkpeɣelee

1 Salʋməŋ atuwa. Pəyaɣa ləmaɣasɛɛ tʋ hɛɛsəɣı ka caa laŋlɛ ké. Ilɛna kʋmɛlɛŋ náá wakəlı kʋ too nyəntɛ.
2 Wɛnaʋ mpi yʋlʋ ta təŋ tampana na í hiki tɔ pə taa fɛı kawaaɣa. Ama siɣisuɣu yakəna səm taa.
3 Tacaa ıı yeki sı nyɔɣɔsı í sasəlı siɣisilu. Ama ı pɛŋ ısaɣau kɛ mpi ı nyıləɣı tɔɣɔ.
4 Nkpalası kpɛkʋɣʋ sʋsəɣı kʋnyɔŋ ké. Ilɛna təmlɛ lapʋ ləŋləŋ náá sʋsı toŋ.
5 Yʋlʋ wei ı nyəkəɣı tɔɣɔnaɣa kɛ kʋmtʋ waatʋ tɔ, ı ké pəyaɣa ŋka ka maɣasəɣı ka nyʋɣʋ taa tɔɣɔ. Ama wei ı tooki saa ını tɔ, ı ké fɛɛlɛ fɛı tʋ ké.
6 Kʋpantʋ koolee wɛ siɣisilaa nyɔɔŋ tɔɔ ké. Ama mʋsʋŋ tɔm tike kɛ asaɣaa nɔɔsı yɔɣɔtəɣı.
7 Siɣisilu tɔɔ tɔɔsʋɣʋ kɔŋna kʋpantʋ koolee ké. Ama yʋlʋ ısaɣau hətɛ maɣamaɣa ná wakələɣı ké.
8 Yʋlʋ wei ı wɛna ləmaɣasɛɛ kɛ ı taa tɔ, ı mʋɣı sɛɣɛsɛɛ ké. Wei ı yɔɣɔtəɣı kʋmɛlɛntʋ tɔm tɔ ı tɛɛsəɣəna lepu.
9 Wei ı təŋ teu tɔ ı təŋna naani ké. Ama wei ı təŋəɣı mpaaŋ kʋkoŋluŋ tɔ pıı kuli ı waalı.
10 Wei ı cəpələɣı ısɛ na laɣatʋ tɔ ı tʋɣı ı lɛlaa kɛ wahala ké. Ama wei ı yɔɣɔtəɣı kʋmɛlɛntʋ tɔm tɔ ı tɛɛsəɣəna lepu.
11 Siɣisilu kʋyɔɣɔtʋtʋ ké weesuɣu sɛɛlʋ ké. Ama mʋsʋŋ tɔm tike kɛ asaɣaa nɔɔsı yɔɣɔtəɣı.
12 Pááná kʋsəɣı yoou ké. Ilɛna sɔɔlʋɣʋ náá hıısəɣı kʋpəntəŋ təna.
13 Yʋlʋ laɣatʋ yɔɣɔtaɣa taa ké pa naana ı ləmaɣasɛɛ. Ilɛna pá natəɣı ləmaɣasɛɛ fɛı tʋ siɣile taa ké kpatəŋ.
14 Nyəm kɛ ləmaɣasɛɛ nyáma ná kaakı wɛnaʋ təlɛ. Ama kʋmɛlɛməŋ kʋyɔɣɔtʋtʋ ná wakələɣı ké.
15 Wɛɛntʋ liɣitee kentiɣina ı tɔɔ, ısıı koluŋa ıcatɛ toŋ nyəntɛ. Acamaa kʋwakələm ntέ pa kʋnyɔŋ.
16 Yʋlʋpaŋ təmlɛ kɛ weesuɣu pʋlʋ ké. Ilɛna ısaɣau kasəyaɣa náá ké ısaɣatʋ pʋlʋ.
17 Wei ı tɔɔsəɣı sɛɣɛsʋɣʋ tɔɔ tɔ ı təŋəɣı weesuɣu mpaau ké. Ilɛna wei ílé ı sɔɔkı kaləna ʋ tɔɔ tɔ í le.
18 Ye wei ı taka pááná tɔɔ ı looliɣina ı nɔɣɔ ké. Wei ı yɔɣɔtəɣı lɛlaa təm tɔ ı ké kʋmɛlɛŋ ké.

19 Wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ sɔsɔm tɔ ɪɪ taana pəntʊɣʊ. Ama wei ɪ kpaakɪ ɪ nɔɣɔ tɔ ɪ ké yʊlʊ laɣatʊ.
20 Siɣisilu kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ teu ké ɪsɪɪ liɣitee nyəɣəlʊɣʊ. Ɪsaɣau lotu taa hʊwɛɛ ta kɛ pʊlʊ.
21 Siɣisilu kʊyɔɣɔtʊtʊ tiikiɣi yəlaa paɣalɛ ké. Kpaŋtʊnaa ná səkɪ nyʊɣʊ taa maɣasəm laŋʊɣʊ tɔɔ.
22 Tacaa kʊpantʊ kooluɣu haakəna toŋ. Nyá kʊlʊkʊ ɪɪ takɪ tiili.
23 Ɪsaɣatʊ lapʊ wɛ ləmaɣasɛɛ fɛɪ tʊ ké ɪsɪɪ aliɣila. Ama laɣatʊ tənna ləmaɣasɛɛ.
24 Mpi asaɣaa nyaŋna tɔ mpɪ pə kɔŋna pa nyɔɔŋ tɔɔ. Ilɛna Ɪsɔ haakɪ siɣisilaa kɛ mpi pa səlaməɣɪ tɔ.
25 Ɪsɪɪ kacuculaɣa tɛɛkʊɣʊ tɔ, ḿpúɣú asaɣaa saaləɣɪ. Ama siɣisilaa ná səŋa teu kɛ tam tɔɔ.
26 Ɪsɪɪ nyəməŋ nyəŋʊɣʊ kela, na nyɔɔsɪ náá tʊɣɪ ɪsɛ tɔ, ḿpúɣú felentú cɔɔsəɣɪ ɪ caa.
27 Mpa pa nyaŋna Tacaa tɔ pa weesiŋ taɣaləɣɪ ké. Ilɛna ɪsaɣalataa náá səkəna pa toŋ.
28 Siɣisilaa tɛɛlʊɣʊ kɛ laŋhʊlʊmlɛ ké. Ama asaɣaa tɛɛlʊɣʊ ká wakəlɪ.
29 Tacaa mpaau kentiɣi mpa pa fɛɪna kawaliya tɔɣɔ. Ilɛna kú wakələɣɪ mpa pa lakɪ ɪsaɣatʊ tɔ.
30 Pʊlʊpʊ ɪɪ selisiɣi siɣisilu. Ama asaɣaa ná kaa caɣa tɛtʊ taa.
31 Ləmaɣasɛɛ təm kɛ siɣisilu yɔɣɔtəɣɪ. Ama paa sɛtɪ ɪsaɣatʊ yɔɣɔtʊlʊ nsəmlɛ.
32 Siɣisilu kʊyɔɣɔtʊtʊ lakɪ kʊpantʊ ké. Ama kʊwakələtʊ kɛ ɪsaɣau nɔɣɔ ná nyəmá.

11

1 Tacaa luɣu fɛɪ pəpɔtʊ maɣasəlaɣa. Ama maɣasəlasɪ nsi sɪ təŋa teu tɔɣɔ ɪ caakɪ.
2 Kalampaanɪ tʊ tɛŋna kʊtʊɣʊ ké. Ilɛna wei ɪ pasəɣɪ ɪ tɪ tɔ í tɛɛsəna ləmaɣasɛɛ.
3 Yʊlʊpaŋ kʊpantʊ tiikiɣina-ɪ. Ilɛna ɪsaɣau acilaɣatʊ náá wakəlɪ-ɪ.
4 Wɛnau fɛɪna toma naaləɣɪ Ɪsɔ hʊʊlɛ wule. Tampana təŋʊɣʊ tike ləsəɣəna səm taa.
5 Siɣisilu kʊpantʊ yekina na ɪ mpaau təŋ. Ilɛna ɪsaɣau ɪsaɣatʊ náá pɛtɪ-ɪ.
6 Siɣisilu tampana təŋʊɣʊ ləsəɣɪ-ɪ asola təna niŋ taa ké. Ilɛna asaɣaa kʊnyɪɪləm náá kpaakɪ-wɛɣɛ katɔka nyəm.
7 Yʊlʊ ɪsaɣau ɪ səpa ɪ tɛɛlʊɣʊ saalaa ké. Ilɛna ɪsəna ɪ tɛɛlaɣaa ɪ wɛnau tɔ pəlɛ pá saalɪ tɔtɔ.
8 Pə ləsəɣɪ yʊlʊpaŋ kɛ nəɣəsɛɛ taa ké. Na pá lɛɛtɪ ɪsaɣau kɛ ɪ lonte.
9 Wei ɪ kpɛɛsəɣɪ Ɪsɔ tɔ ɪ kʊɣɪ lɛlaa ké na ɪ nɔɣɔ taa tɔm. Ama nyəm waasəɣəna tampana təŋlaa.
10 Ɪcatɛ yəlaa tókɪ acima kɛ waatʊ wei siɣisilaa waakɪ tɔɣɔ. Na pá wilitiɣi waatʊ wei asaɣaa səkɪ tɔ.
11 Siɣisilaa ná kɔŋna kʊpantʊ kɛ pa ɪcatɛ taa na ɪcatɛ teeki. Ama asaɣaa ná wakələɣɪ-tɛ na pa nɔɔsɪ.
12 Wei ɪ tʊʊkɪ ɪ tɔɣɔntəlɛ tɔ, ɪ fɛɪna nyʊɣʊ taa maɣasəm ké. Ilɛna wei ɪ nɪɪkɪ pə taa tɔ í suŋ.
13 Wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ lɛlaa təm tɔ, ɪ kuliɣi pa waalɪ ké. Ama naani tʊ ná sɪɪkɪ pə tənaɣa ɪ taa.
14 Yəlaa í fɛɪna paasənlʊ pa leki yem ké. Ilɛna laɣatʊ tasəlaa paɣalɛ waasəɣɪ-wɛɣɛ səsɔm.
15 Wei ɪ mʊɣɪ lɛlʊ kəma sɪ ɪ fɛləɣɪ tɔ, ɪ naa pə nau ké. Ilɛna wei í kisiɣi pə lapʊ tɔ í nɪɪ leleŋ.
16 Alʊ telu kɛ pa saŋ, na apalʊ kpelikpeka tʊ náá sʊʊ toŋ.
17 Yʊlʊpaŋ waasəɣɪ ɪ təɣɪ. Ilɛna yʊlʊ ɪsaɣau náá tʊɣɪ ɪ təɣɪ wahala.

18 Kasəyaɣa ŋka ka fɛı naani təɣɔ ısaɣau hikiɣi. Ulɛna kʋsiɣisim latʋ náá hikiɣi kʋfɛlʋɣʋ tampana nyəŋkʋ.
19 Tampana təŋʋɣʋ haakı weesuɣu ké. Ulɛna ısaɣatʋ təŋʋɣʋ náá tʋ səm.
20 Tacaa nyənəɣı ısaɣatʋ kɛ mpa pa lotu taa wɛ ısaɣatʋ təɣɔ. Ama ı lakı kʋpantʋ kɛ mpa pa təntɛ wɛ teu tɔ.
21 Pıı hɔ asaɣaa ŋkpaŋŋ ké. Ama pıı ya siɣisilaa lʋlʋɣʋ nyáma.
22 Alʋ telu wei ı fɛına ləmaɣasɛɛ tɔ, ı wɛ ké ısıı afa wei pa tʋ wʋla tɔ.
23 Siɣisilaa kʋnyıuləm ntέ kʋpantʋ lapʋ. Ulɛna asaɣaa koolee náá kʋsəɣı Isɔ páánά.
24 Lɛlaa haana luɣu kʋlʋmʋɣʋ ké na pa wɛnau sɔɔsəɣı. Na lɛlaa náá lakı lɛɛʋ na pá tʋɣı pa təɣı kʋnyɔŋ.
25 Pıı ha kʋpantʋ kɛ sɔsɔm kɛ wei ı haana luɣu kʋlʋmʋɣʋ təɣɔ. Ulɛna lʋm halʋ lɔkɔtʋ náá sí.
26 Mpa pa nyəkəɣı təɣɔnaɣa na pá taŋa kasəyaɣa sɔsaɣa tɔ, yəlaa təŋsəɣı-wɛɣɛ mpusi ké. Ulɛna pá kooliɣi kʋpantʋ kɛ mpa pa pɛɛtəɣəna-wɛ tɔ.
27 Isɔ saŋ wei ı lʋkı kʋpantʋ lapʋ təɣɔ. Ulɛna wahala makəna ısaɣatʋ pɛɛkəlaa.
28 Wei ı tʋ naani ké ı liɣitee tɔ ı lepaɣa. Ama siɣisilaa ná pıukı ké ısıı tʋɣʋ ŋku kʋ səŋa lʋm nɔɣɔ tɔ kʋ hátʋ.
29 Wei ı ta tɔkı ı təyaɣa kɛ teu tɔ ı kaa na kpancoou. Mpʋ tɔtəɣɔ kʋmɛlɛŋ pəsəɣı ləmaɣasɛɛ tʋ yom.
30 Siɣisilu kʋlapʋtʋ haakı weesuɣu ké, na yəlaa təŋəɣı ləmaɣasɛɛ tʋ.
31 Pə ta kisi siɣisilaa kɛ lɛɛtʋɣʋ kɛ atɛ, kacaŋfana ısaɣau na pəntʋlʋ na?

12

1 Yʋlʋ wei ı tisiɣi sı pá kaləna-ı tɔ ı sɔɔla nyəm ké. Wei ıı caakı kaləna tɔ ı ké kʋmɛlɛŋ.
2 Tacaa lakı kʋpantʋ kɛ yʋlʋpaŋ ké, na í kú acilaɣatʋ tʋ tɔm.
3 Isaɣatʋ ıı yeki na yʋlʋ nyɔɔ toŋ. Pəyele pʋlʋpʋ naa ciɣitiɣi siɣisilaa.
4 Alʋ kʋpaŋ kʋsəɣı ı paalʋ nyʋɣʋ ké. Ama fɛɛlɛ fɛı tʋ ná wɛ kɛ ısıı sʋʋlʋ kɛ ı mʋwa taa.
5 Tampana təŋʋɣʋ tɔm kɛ siɣisilaa ná maɣasəɣı tam. Ulɛna asaɣaa náá maɣasəɣı mpaau ŋmıuləm tɔm.
6 Asaɣaa kʋyɔɣɔtʋtʋ wɛ ké ısıı səm katɔsı. Siɣisilaa nyəntʋ ná fitiɣi lɛlaa kɛ səm taa.
7 Ye pə kpiisa ısaɣau pıı kaasəɣı pʋlʋ, ama siɣisilaa lʋlʋɣʋ nyáma ná səŋa teu.
8 Nyʋɣʋ taa maɣasəm tʋ kɛ pa saŋ yontu taa. Ulɛna pá tʋʋkı wei ı lotu taa wɛ ısaɣatʋ tɔ.
9 Pə kəla teu sı yʋlʋ í pasa ı tı na í wɛɛna təmlɛ tʋ kʋlʋm, na mpi ı ka hɔ ı tı na í laŋ təɣɔnaɣa tɔ.
10 Siɣisilu paasəɣəna ı tɔntɛ ké. Ama pətɔɔtəlɛ fɛı ısaɣau lotu taa.
11 Təɣɔnaɣa tɔɔləna wei ı haləɣı təɣɔ. Ulɛna wei ı fɛına nyʋɣʋ taa maɣasəm tɔ í təŋəɣı kpaı nyəm.
12 Kasəyaɣa asilima nyəŋka kɛ asaɣaa ná nyıuləɣı. Ama siɣisilaa ná waakı.
13 Nɔɣɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ taa wɛ katɔka ısaɣaa ké. Ama siɣisilu ná ləsəɣı ı təɣı nəɣəsɛɛ taa.
14 Yʋlʋ nɔɣɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ yekina na í wɛɛna kʋpantʋ kɛ sɔsɔm. Pə fɛləɣı paa wei ké ısıı ı lapəna ı niŋ tɔ.
15 Wei ı fɛına nyʋɣʋ taa maɣasəm tɔ ı nyənəɣı ı mpaau ké na kú siɣisa-ı. Ama ləmaɣasɛɛ tʋ ná nuıkı laɣatʋ tasʋɣʋ ké.
16 Kʋmɛlɛŋ hʋləɣı kʋ páánά kɛ kpakpaa ké. Ama wei ı nuıkı ı kʋtʋɣʋ na í ŋmɛsəɣı tɔ ı ké nyʋɣʋ taa maɣasəm tʋ ké.

17 Wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ tampana tɔ siɣisuɣu kɛ ɪ kpaaləɣɪ, na aseeta pɔpɔtʊ tʊ kɛ kaloolaɣa.
18 Tɔm kpaɪ nyəntʊ yɔɣɔtʊɣʊ sɔkɪ ké ɪsɪɪ laɣatɛ. Ilɛna ləmaɣasɛɛ nyáma kʊyɔɣɔtʊtʊ náá waasəɣɪ.
19 Tampana yɔɣɔtʊɣʊ ɪɪ tɛŋ. Ama kaloolaɣa naa laakɪ tɛm.
20 Mpa pa tʊ pa taa ké ɪsaɣatʊ lapʊ tɔ pa lotu taa suwa pɔpɔtʊ ké. Ama mpa pa sɛɣɛsəɣɪ hɛɛsʊɣʊ tɔm tɔ, pa laŋa hʊləməɣɪ.
21 Mpusi nɔɣɔlʊ ɪɪ makəna siɣisilu. Ama wahalanaa ná nɪɪkɪ asaɣaa.
22 Tacaa luɣu fɛɪ loollaa. Tampana lataa kɛ ɪ saŋ.
23 Nyʊɣʊ taa maɣasəm tʊ ná ŋmɛsəɣɪ ɪ nyəm tɔm ké. Ama kʊmɛlɛŋ ná yasəɣɪ kʊ kʊmɛlɛntʊ.
24 Təmlɛ latʊ təkəna kawulaɣa. Ilɛna ŋkpalasɪ kpɛkəlʊ náá teki lɛlaa.
25 Nəɣəsɛɛ nɪɪkɪ yʊlʊ ké. Ilɛna tɔm kʊpantʊ hɛɛsɪ ɪ laŋlɛ.
26 Siɣisilu hʊləɣɪ ɪ tɔɣɔntəlɛ kɛ mpaaʊ kʊpaŋkʊ ké. Ilɛna asaɣaa mpaaʊ náá tolisi-wɛ.
27 Tɔtəlʊ felentú ɪɪ wʊsəɣɪ ɪ nantʊ. Ama yʊlʊ wɛnaʊ kʊpam ntɛ́ təmlɛ lapʊ.
28 Siɣisuɣu mpaaʊ taa ké weesuɣu wɛɛ, səm fɛɪ kʊ taa.

13

1 Pəyaɣa ləmaɣasɛɛ tʊ nɪɪkɪ ka caa sɛɣɛsɛɛ ké. Kalampaanɪ nyəŋka ɪɪ nɪɪkɪ kalənaʊ.
2 Yʊlʊ kʊyɔɣɔtʊtʊ yekina na í tɔɣɔ mpi pə wɛ teu tɔ. Ama mʊsʊŋ tike kɛ asaɣaa ná lakəna.
3 Wei ɪ feŋiɣi ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔɔ tɔ ɪ təɣɪ ɪ waasəɣɪ. Ama wei ɪɪ nyəŋ ɪ nɔɣɔ kpaʊ tɔ ɪ wɛ lepu taa ké.
4 Felentú wɛna kʊnyɪlʊɣʊ ŋku kɪɪ waasəɣɪ-ɪ tɔɣɔ. Ama pɪɪ tɔɔləna təmlɛ latʊ ké.
5 Siɣisilu taa kpaana kaloolaɣa ké. Ilɛna ɪsaɣaʊ náá footiɣi lɛlaa na í tʊɣɪ-wɛɣɛ fɛɛlɛ.
6 Siɣisuɣu kentiɣina yʊlʊ wei ɪ tɔntɛ wɛ teu tɔ. Ilɛna ɪsaɣatʊ náá kú ɪsaɣaʊ.
7 Lɛlaa yaakɪ pa təɣɪ toŋtʊnaa, pácó pa fɛɪ pʊlʊ. Ilɛna lɛlaa náá yaakɪ pa təɣɪ kʊnyɔntʊnaa na pá haɣaa.
8 Wɛnaʊ kɛ yʊlʊ laɣasəɣəna ɪ weesuɣu. Ama kʊnyɔntʊ ná tá nyí təlɛ.
9 Siɣisilu wɛ ké ɪsɪɪ fətəla wei ɪ naakɪ teu tɔ. Ilɛna ɪsaɣaʊ náá wɛ ɪsɪɪ fətəla wei ɪ fiɣinaa tɔ.
10 Kalampaanɪ tike kɛ pa kʊsəɣəna yoou. Ama mpa pa nɪɪkɪ laɣatʊ tasʊɣʊ tɔɣɔlɛ ləmaɣasɛɛ nyáma.
11 Toŋ wei yʊlʊ ta laa hikuɣu tɔ ɪ pasəɣɪ ké. Ama toŋ wei yʊlʊ hikiɣi pəcɔ pəcɔ tɔ, ɪnɪ ɪ sɔɔsəɣəna.
12 Yʊlʊ tɛɛlʊɣʊ pʊlʊ na pá tá lá ləŋ tɔ, ɪ laŋlɛ wakələɣɪ ké. Ama ye ɪ nyɪɪla pʊlʊ na í la-wɪ ɪlɛ ɪ laŋlɛ hʊlʊmɪ səsəm.
13 Ye pa kpaala wei na í tá nɪɪ ɪ leki ké. Ama wei ɪ təkəɣɪ nti pa tʊ-ɪ tɔ ɪ waakɪ ké.
14 Ləmaɣasɛɛ tʊ kʊsɛɣɛsətʊ haakɪ weesuɣu ké. Ntɪ tə cɔləɣəna yʊlʊ kɛ səm katɔsɪ.
15 Yʊlʊ laɣató kɛ yəlaa tʊɣʊna. Ama ɪsaɣaʊ weesuɣu ná wɛ katɛ.
16 Nyʊɣʊ taa maɣasəm nyáma maɣasəɣɪ pa taa ké na pácó pá la pʊlʊ. Ilɛna kʊmɛlɛməŋ náá yasəɣɪ pa kʊmɛlɛntʊ.
17 Tɔm kpaallʊ ɪsaɣaʊ hotiɣi wahala taa ké. Ilɛna kʊpaŋ náá waasɪ.
18 Wei ɪ kisiɣi sɛɣɛsʊɣʊ tɔ, ɪ pəsəɣɪ kʊnyɔntʊ ké na pá tʊʊ-ɪ. Ilɛna wei pa kaləɣəna na í suma tɔ ɪ nyʊɣʊ kʊlɪ.
19 Ye yʊlʊ í nyɪɪla pʊlʊ na í hiki-wɪ pə wɛ-ɪ leleŋ ké. Ama kʊmɛlɛməŋ ná nyənəɣɪ ɪsaɣatʊ lɔʊ kɛ acaaləʊ ké.

20 Ye n təŋəɣı ləmaɣasɛɛ nyáma n lakı ləmaɣasɛɛ ké. Ama kʋmɛlɛməŋ təŋlʋ ná pəsəɣı ısaɣau ké.
21 Isaɣatʋ təŋəɣı tə lataa ké. Ilɛna pá lɛɛtəɣı tampana təŋlaa kɛ kʋpantʋ.
22 Yʋlʋpaŋ yekina ı lʋlʋɣʋ nyáma kɛ ı kpancoou ké. Ilɛna siɣisilaa náá təɣɔ ısaɣau nyəŋkʋ.
23 Kʋnyɔntʋnaa kʋŋ pa tawa taa ké sɔsɔm. Ilɛna muɣullaa səkı.
24 Wei ıı makı ı pəyaɣa tɔ ı ta sɔɔlı-kɛɣɛ. Ama wei ı sɔɔla ı nyəŋka tɔ ı makı-kɛɣɛ.
25 Siɣisilu tɔkı ké na í hakı teu. Ilɛna ısaɣau lotu taa náá sɔɔləɣəna nyɔɣɔsı.

14

1 Alʋ ləmaɣasɛɛ tʋ sıukı təyaɣa ké. Ilɛna alʋ kʋmɛlɛŋ náá yɔkı-kɛ na ı niŋ.
2 Tampana taa tɔntʋ nyaŋna Tacaa ké. Ilɛna wei ı təŋəɣı mpaaŋ ısaɣaŋ tɔ í tʋʋ-ı.
3 Kʋmɛlɛŋ kalampaanı tɔm kɔŋna-kʋɣʋ tipite. Ilɛna ləmaɣasɛɛ nyáma kʋyɔɣɔtʋtʋ kentiɣi-wɛ.
4 Timpi naaŋ kʋhaləŋ fɛı tɔ kpóú wɛ kpɛtɛ ké. Ama tɔla tɔmlɛ taa ké tɔɣɔnaɣa tɔɔləɣəna.
5 Aseeta tʋ kʋpaŋ ıı looliɣi. Ama pɔpɔtʋ kɛ ısaɣau ını ílé í pɛləɣı.
6 Kalampaanı tʋ kaasəɣı ı təɣı ıı hikiɣi ləmaɣasɛɛ. Ilɛna yʋlʋ laɣatʋ náá hiiki nyəm páćó ıı wıukəna.
7 Hatələna kʋmɛlɛŋ, pə taɣa ı nɔɣɔ taa tɔm taa ké n ká hikina nyəm.
8 Nyʋɣʋ taa maɣasəm tʋ ləmaɣasɛɛ ntέ sı í cɛkəna ı mpaaʋ. Ilɛna nyʋɣʋ fɛınaa kʋmɛlɛntʋ náá tʋsəɣı-wɛ.
9 Kʋmɛlɛməŋ woŋiɣi tasəkəlɛ taɣanʋɣʋ kɔtaɣa ké. Ilɛna tampana təŋlaa náá lakı təmaɣa kʋpantʋ.
10 Ye yʋlʋ laŋlɛ wakəlaa nɔɣɔlʋ ıı pəsəɣı na í cosi-tɛ. Mpʋ tɔtɔɣɔ na ı laŋhʋlʋmlɛ.
11 Pıı yɔkı asaɣaa tɛɛsı ké. Ilɛna siɣisilaa coka náá teeki.
12 Mpaaʋ ŋku n nyənəɣı kʋpaŋkʋ tɔ, kʋ pəsəɣı na kú pona-ŋ səm taa.
13 Laŋwakəllɛ pəsəɣı na tá tii woŋa waatʋ. Ilɛna laŋhʋlʋmlɛ tɛɛsəna laŋwakəllɛ.
14 Yʋlʋ tɛtɛlatʋ tɔkı ı kʋlapʋtʋ kasəyaɣa ké. Ilɛna yʋlʋpaŋ náá tɔɣɔ ı kʋlapʋtʋ kasəyaɣa.
15 Wei ı fɛı hʋwɛɛ tɔ ı mʋɣı pə tənа mpi pa heeliɣi-ı tɔɣɔ. Ama laakalı tʋ ıı kpɛsəɣı nɔɔhəlɛ na í ta maɣası ı taa.
16 Ləmaɣasɛɛ tʋ seeki ısaɣatʋ ké na í kisiɣi-tı. Ama kʋmɛlɛŋ ná lakı ké ıı maɣasəɣı. Mpi tɔ, ıı nyaŋna pʋlʋ.
17 Wei ıı laa pááná mʋɣʋ tɔ ı lakı kʋmɛlɛntʋ ké, na wei ı kpekiɣi ı taa ké ısaɣatʋ tɔ, ı lakı na lɛlaa taa kpaana-ı.
18 Yəlaa mpa pa hʋwɛɛ ta taɣalı tɔ, pa kawaaɣa ntέ kʋmɛlɛntʋ. Nyʋɣʋ taa maɣasəlaa teeli kɛlɛ nyəmtʋ.
19 Asaɣaa ká həntı kʋpama kɛ atɛɣɛ, na pá taŋ siɣisilaa nɔnɔɔsı sı pɛlɛ pá mʋ-wɛ.
20 Kʋnyɔntʋ taapalʋ maɣamaɣa ná kisiɣi-ı ké. Ama toŋ tʋ camnanaa ná wɛ paɣalɛ.
21 Yʋlʋ wei ı footiɣi ı təɣɔntəlɛ tɔ ı ké ısaɣau ké. Ama wei ı wɛna kʋnyɔntʋnaa pətɔɔtəlɛ təɣəlɛ leleŋ nıılʋ.
22 Yəlaa mpa pa maɣasəɣı ısaɣatʋ kɛ pa taa tɔ, pa pəntəɣı mpaaʋ ké. Ilɛna mpa pɛlɛ pa maɣasəɣı kʋpantʋ tɔ pá lakı-tı na tampana.
23 Təma tənа na a kawaaɣa ké. Ama kʋnyəŋ kɛ yɔɣɔtaɣa katatəlaɣa ná kəŋna.
24 Wɛnaʋ ntέ ləmaɣasɛɛ nyáma kasəyaɣa. Ama kʋmɛlɛməŋ naa lıukı pa kʋmɛlɛntʋ taa.
25 Aseeta tʋ wei ı yɔɣɔtəɣı tampana tɔ ı yakı weesiŋ ké. Ama kaloolaɣa kɛ pɔpɔtʋ ná yɔɣɔtəɣı.

26 Wei ɪ nyaŋna Tacaa tɔ ɪ sɔŋaa ké təca. Pə taɣa pulu, Tacaa ké ɪ piya kukentuɣu
ké.
27 Tacaa nyamnau haakəna weesuɣu, na pə́ cɔləɣəna səm katɔsɪ.
28 Ye yəlaa í wɛ samaa, wulau teeli kɛlɛ. Ye yəlaa pasaa ɪlɛ pə́ wakəlɪ wulau.
29 Wei ɪɪ muɣɪ páánáá kɛ lɔŋ tɔ ɪ wɛna laɣatu sɔsɔɔntu ké. Ama wei ɪɪ laa páánáá
muɣu tɔ kumɛlɛntu kɛ ɪ huləɣɪ.
30 Ləmaɣasəlɛ taa hɛɛsuɣu haakəna tɔnuɣu kɛ weesuɣu. Ilɛna ɪsəsɛɛmlɛ náá wɛ
ɪsɪɪ muwa taa suulu.
31 Ye wei ɪ təkɪ kunyɔntunaa ɪsɛ, pa ŋmalu Isɔ ké ɪ tuukɪ. Ye wei ɪ wɛna pa
pətɔɔtəlɛ ɪ kusəɣɪ Isɔ nyuɣu ké.
32 Isaɣatu wakələɣɪ ɪsaɣau. Ama siɣisilaa ná hikiɣi təcɔɔsəlɛ ké, paa səm taa.
33 Ləmaɣasɛɛ wɛ yulu laɣatu lotu taa ké. Ilɛ n kaa na-yɛɣɛ kumɛlɛŋ kiŋ.
34 Kusiɣisitu təŋuɣu kusəɣəna piitim nyuɣu. Ilɛna ɪsaɣatu lapu náá tu yəlaa kɛ
fɛɛlɛ.
35 Wulau saŋ ɪ waalɪ nyə́ma ləmaɣasɛɛ ké. Ilɛna í muɣɪ páánáá na tɛtɛlataa.

15

1 Təhɛɛ kucɔcɔtu hɛɛsəɣɪ páánáá ké, na kunyasətu náá kusɪ-yɛ.
2 Ye ləmaɣasɛɛ tu yɔɣɔtəɣɪ, yəlaa nyɪɪləɣɪ nyəm ké. Ama kumɛlɛntu təm kɛ
kumɛlɛməŋ ná yɔɣɔtəɣɪ.
3 Tacaa nyənəɣɪ paa timpiɣi, na í naakɪ kupama na asaɣaa.
4 Təm leleŋ nyəntu haakɪ weesuɣu ké. Ilɛna təm ɪsaɣatu náá wakələɣɪ laŋlɛ.
5 Kumɛlɛŋ footiɣi ku caa kusɛɣɛsətu ké. Ama wei ɪ lakəna nyuɣu taa maɣasəm
tɔ ɪ nɪɪkɪ kalənau ké.
6 Pə təɔləɣəna yulupaŋ ké. Ilɛna kasəyaɣa asilima nyəŋka náá kəna mpusi.
7 Ləmaɣasɛɛ nyə́ma yɔɣɔtəɣəna nyəmtu ké. Ama kumɛlɛməŋ ná fɛɪ mpu.
8 Tacaa luɣu fɛɪ asaɣaa kətasɪ. Ama niŋ naaleɣe ɪ muɣəna tampana təŋlaa
kusələmutu.
9 Tacaa luɣu fɛɪ asaɣaa təntɛ. Ama ɪ səɔla mpa pa təŋəɣɪ tampana tɔ.
10 Wei ɪ cələɣɪ mpaau tɔ paa hɔ ɪ ŋkpaŋuɣu na toŋ. Wei ɪɪ nɪɪkɪ kukpaalətu tɔ ɪ ká
sɪ.
11 Tacaa ta kisi nyəm kɛ pʊ́ʊ́ɣʊ́ sɔsɔɔu na atɛtəlɛ. Kacaŋfana yulupiya lotunaa
na?
12 Kalampaanɪ tu ɪɪ caakɪ pá kaləna-ɪ. Iɪ tɪɪ pukina ləmaɣasɛɛ nyə́ma hɔɣɔluɣu.
13 Laŋhulumlɛ hɛtəɣɪ ɪsɛntaa ké. Ye laŋlɛ wakəlaa ləmaɣasəlɛ hoowaɣa.
14 Yulu laɣatú pɛɛkəɣɪ nyəm ké. Ilɛna kumɛlɛŋ laŋlɛ náá hɛɛna kumɛlɛntu təm.
15 Yulu laŋlɛ í wakəlaa, kuyɛɛŋ təna ké ɪsaɣaŋ ké. Ilɛna laŋhulumlɛ tu náá wɛ
acima tam nyəna taa.
16 Pə kəla teu sɪ ń wɛɛna pəcɔ na ń nɪɪkəna Tacaa. Na mpi n ká wɛɛna toŋ na
pə́ cɔɔsəɣɪ-ŋ tɔ.
17 Pə kəla teu sɪ pá puɣuli-ŋ hunum na səɔluɣu. Na mpi paa toŋɪ-ŋ nau nantu
nim nyəntu na táá haŋaɣa tɔ.
18 Páánáá tu kusəɣɪ yoou ké, na suulu tu náá hɛɛsəɣɪ yoou.
19 Sɔwa nyala felentú mpaau taa ké, na yulupaŋ nyəŋku náá hulumaa.
20 Ləmaɣasɛɛ pəyaɣa hɛɛsəɣɪ ka caa laŋlɛ ké. Ama yulu kumɛlɛŋ ná footiɣi ɪ too.
21 Ləmaɣasɛɛ fɛɪ tu laŋlɛ hɛɛkəna ɪ kumɛlɛntu ké. Ilɛna ləmaɣasɛɛ tu náá kama
nyuɣu kɛ təntɛ kupantɛ taa.
22 Ye n lakɪ nyá laɣatu kɛ nyá tike n kpisiɣi ké. Ama laɣatu tasəlaa í təɔ-ŋ ɪlɛ n
waa.
23 Ye yulu í cɔwa təm ɪ laŋlɛ huləməɣɪ ké. Ye ɪ yɔɣɔta-təɣɪ tə waatu pə leleŋ wɛ
sɔɣɔntu.
24 Nyuɣu taa maɣasəm tu təŋəɣɪ weesuɣu mpaau ŋku ku pukina ɪsɔtaa tɔɣɔ.
Ilɛna í fiti atɛtəlɛ kɛ atɛ.

25 Tacaa yɔkəɣı kalampaanı tu təyaɣa ké. Ama ı taŋəɣı alu leelu tɛtu toosi.
26 Tacaa luɣu fɛı huwɛɛ asaɣɛɛ. Ama tɔm kupantu tike wɛnna-ı teu.
27 Liɣitee luluɣu tu kɔŋna ı nyáma tɔɔ ké wakəluɣu ké. Ama wei ı kisiɣi kucɔɔŋ ısaɣaŋ tɔ ı wɛna weesuɣu.
28 Yulu siɣisilu maɣasəɣı ké na páców ı cɔ. Ama ısaɣatu tɔm kɛ asaɣaa yɔɣɔtəɣı.
29 Tacaa hatəlana asaɣaa ké. Ama ı nuıkı siɣisilaa sələməŋ.
30 Isɛntaa hɛtənau hɛɛsəɣı laŋlɛ ké. Ilɛna tɔm kupantu náá haakı alaafəya kɛ yulu nantu taa.
31 Wei ı keŋ ŋkpaŋuɣu na í nuıkı kalənau mpi pə waasəɣı tɔ, ı təcaɣalɛ ntɛ́ ləmaɣasɛɛ nyáma kiŋ.
32 Ye ń kisiɣi sɛɣɛsuɣu nyá weesuɣu kɛ n lakı awusa. Ama wei ı nuıkı kalənau tɔ ı wɛɛkəna nyəm ké.
33 Tacaa nyamnau sɔɔsəɣı ləmaɣasɛɛ ké. Pə wɛɛ sı ń pasa nyá təɣı na páców nyá nyuɣu kulı.

16

Tacaa wɛɛv kɛ yulu kulapəlɛ təna taa

1 Yulu cakəna na í tú ı kulapəm pəlɛ. Ama Tacaa lakəna na pə́ lá yaa pə́ kpisi.
2 Yulu kulapəlɛ təna wɛ-ı teu ké. Ama Tacaa nyəmna tampana.
3 Yelina Tacaa kɛ nyá təma, ını í ká lana na pə́ lá.
4 Tacaa nyəmá mpi pə tɔɔ ı lapa pə təna tɔɣɔ. I nyəmá sı ı lapa ısaɣau kɛ huulɛ tɔɔ.
5 I luɣu fɛı kalampaanı nyáma. Paa pə lá ısəna ı ká hɔ pa ŋkpaŋuɣu ké.
6 Kupantu na tampana təŋuɣu tɔɔ tasəkəlɛ taɣanəɣı ké. Tacaa nyamnau lakəna na yulu cɔlɔ ısaɣatu lapu.
7 Isɔ laŋlɛ í hɛɛna yulu tɔntɛ, ı ciikiɣi í na ı kolontunaa maɣamaɣa ké.
8 Pə kəla teu sı yulu í wɛɛna pəciiu na tampana, na mpi ı ká wɛɛna səsəm na pə́ tá siɣisi tɔ.
9 Yulu maɣasəɣəna ı təma kulapɛɛ tɔm. Ilɛ Tacaa yekina na á lá.

Awulaa tɔm

10 Wulau yɔɣɔtəɣəna Isɔ toŋ ké. Pə fɛı sı í pəntı yɔɣɔtuɣu kɛ ı huulɛ taa.
11 Tacaa tənna sanəya wei ı siɣisa teu tɔ. Maɣasəlası təna ké ı niŋ təmlɛ ké.
12 Isaɣatu lapu ké wulau kɛ acaalətu ké. Mpi tɔ, siɣisuɣu nyɔɔsəɣəna ı kawulaɣa kɛ toŋ.
13 Tɔm kusiɣisitu kɛ wulau caakı, na í sɔɔla mpa pa yɔɣɔtəɣı tampana tɔ.
14 Wulau pááná tu pəsəɣı na í kú yulu. Ama ləmaɣasɛɛ tu hɛɛsəɣı-yɛɣɛ.
15 Ye wulau ısɛntaa hɛtaa, pə haakı ı yəlaa kɛ weesuɣu ké, na ı kupantu wɛ ısıı toomaɣa tɛu.

Yulu wɛɛv kɛ lɛlaa kiŋ na ı kulapəlɛ

16 Pə kəla teu sı yulu í wɛɛna ləmaɣasɛɛ, na mpi ı ká wɛɛna wula tɔ. Yaa í wɛɛna laɣatu na mpi ı ká wɛɛna liɣitee tɔ.
17 Siɣisilaa mpaau ntɛ́ ısaɣatu cɔluɣu. Wei ı feŋiɣi ı tɔntɛ tɔɔ tɔ, ı weesuɣu kɛ ı kentiɣi.
18 Kalampaanı wakələɣı yulu ké. Ilɛna ısəcau náá hu-ı.
19 Pə kəla teu sı yulu í pasa ı tı, na í na kunyɔntunaa pá káá, na mpi í na ısəcau nyáma paa taləɣı kulɛɛkəm tɔ.
20 Wei í pɛɛkəɣı sı í cɛkəna tɔm tɔ ı laŋlɛ huləməɣı ké, na wei ílé ı lakı Tacaa kɛ naani tɔ í nuıkı leleŋ.
21 Wei ı lotu taa wɛ ləmaɣasɛɛ tɔ ı ké layatu ké, na ısəna tɔm wɛ leleŋ tɔ ḿpúɣó tə pəsəɣı yulu.

22 Ləmaɣasɛɛ haakɪ a wɛɛntaa kɛ alaafəya ké. Ulɛna kʊmɛlɛməŋ náá təkɪ pa kʊmɛlɛntʊ wahala.
23 Ləmaɣasɛɛ tʊ maɣasəɣɪ ké na páɔ́ í yɔɣɔtəɣɪ. Tənaɣa ɪ tɔm pəsəɣəna yəlaa.
24 Tɔm kʊpantʊ wɛ leleŋ ké ɪsɪɪ tɪɪŋ sɛtaɣa. Tə wɛ ləsaɣa kɛ leleŋ, na tə haakɪ tənʊɣʊ kɛ alaafəya.
25 Mpaau ŋku n nyənəɣɪ kʊpaŋkʊ tɔ, kʊ pəsəɣɪ na kʊ́ pona-ŋ səm taa.
26 Nyɔɣɔsɪ tʊɣʊna yʊlʊ kɛ təmlɛ. Mpi tɔ, ɪ hiluɣu caaləɣəna-ɪ.
27 Tɛtɛlatʊ tʊɣɪ ɪsaɣatʊ pəlɛ ké, na ɪ tɔm náá nyakɪ ɪsɪɪ kɔkɔ.
28 Isaɣau kʊsəɣɪ yoou ké. Ulɛna kataɣasaɣa tʊ náá fakɪ cewaa.
29 Mʊsʊntʊ tʊsəɣɪ lɛlaa ké, na í pukina-wɛɣɛ mpaau ɪsaɣau taa.
30 Wei ɪ wiisiɣi ɪsɛ na í kpa məntɔna tɔ, ɪsaɣatʊ kɛ ɪ caakɪ. Halɪ ɪ tɪɪ tɛma tə lapʊ.
31 Nyɔɔsɪ kʊhʊlʊmasɪ ké teeli pʊlʊɣʊ. Mpi tɔ, tampana təŋlaa kasəyaɣa nté weesuɣu kʊtaɣalʊɣʊ.
32 Wei ɪɪ mʊɣɪ pááná kɛ lɔŋ tɔ, ɪ wɛ sana na aka. Na wei ɪ kpaakɪ ɪ tɪ tɔ ɪ kəla wei ɪ lɛɛkəɣɪ acalɛɛ tɔ.
33 Pa maɣasəɣɪ pile ké sɪ pá nyɪ nti tɪɪ kɔɔ tɔ. Ama Tacaa nyəmna kʊcɔcɔtʊ.

17

1 Pə kəla teu sɪ yʊlʊ í nyasa mʊtiya kpɛtɛ na hɛɛsʊɣʊ, na mpi paa saakɪ-ŋ təkpɛtɛkpɛtɛ kɛ təyaɣa ŋka ka taa yoou wɛɛ tɔ.
2 Təmlɛ tʊ wei ɪ wɛna ləmaɣasəlɛ tɔ, ɪ kpakəɣɪ pəyaɣa tɛtɛlatʊ lonte ké na í hiki ɪ paa nyəm kɛ kpancoou taa.
3 Kɔkɔ kɛ pa wiiliɣina wʊla, na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ sɪ, pa naa kʊ teu. Ama Tacaa maɣasəɣəna yəlaa lotunaa.
4 Tɔm nti tə fɛɪ teu təɣɔ ɪsaɣau keŋna ŋkpaŋŋ. Na pɔpɔtʊ náá nɪɪkɪ tɔm nti tə wakələɣɪ yəlaa tɔ.
5 Wei ɪ woŋiɣi kʊnyɔntʊnaa tɔ pa ŋmalʊ Isɔ ké ɪ tʊʊkɪ. Na wei ɪ paana lɛlʊ wahala tɔ, pɪɪ hɔ ɪ ŋkpaŋʊɣʊ.
6 Saaləna kʊsəɣəna kʊkpatəlaa nyʊɣʊ, na cɛcɛnaa náá kʊsəɣɪ pa piya nyəŋ.
7 Tɔm kʊpantʊ ɪɪ makɪ kʊmɛlɛməŋ. Ule ɪsənaɣa kaloolaɣa ká maɣa yʊlʊ sɔsɔ?
8 Lɛlaa ná hʊʊkɪ sɪ pa kʊcɔɔʊ ká tʊ-wɛɣɛ nyʊlelen, na pá waa pa təma təna taa.
9 Wei ɪ lɔɔkɪ ɪsaɣatʊ nti ɪ təɣɔntəlɛ lapa-ɪ tɔ, ɪ pɛɛkəɣɪ sɔɔlʊɣʊ ké. Ama wei ɪ tɔɔsəɣɪ-təɣɪ ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ taa tɔ ɪ fakɪ taapalaa.
10 Kalənaʊ waasəɣɪ yʊlʊ laɣatʊ ké, na pá kəlɪ tipila naanʊwa kɛ kʊmɛlɛŋ tɔɔ.
11 Isaɣatʊ lapʊ kɛ ɪsaɣau pɛɛkəɣɪ. Ama tillu ɪsaɣau kɛ paa pona-ɪ.
12 Pə kəla teu sɪ ń sulina təɣəlaɣa ŋka ka piya pə kpawa tɔ, na mpi n ká sulina kʊmɛlɛŋ kɛ saa wei ɪ kʊmɛlɛntʊ kʊlaa tɔ.
13 Wei ɪ lɛɛtəɣɪ ɪsaɣatʊ kɛ kʊpantʊ lonte tɔ, wahala kaa tɛ ɪ təyaɣa taa.
14 Yoou caalʊɣʊ wɛɛ ké ɪsɪɪ akəla tʊlʊɣʊ. Kpa nyá tɪ, taa yele na kʊ kɔɔ.
15 Yʊlʊ wei ɪ haakɪ tampana tʊ kɛ tasəkəlɛ, na wei ílé í ha tasəkəlɛ tʊ kɛ tampana tɔ. Tacaa taa kpaakəna pa naalɛɣɛ.
16 Paa kʊmɛlɛŋ tɔ́ka liɣitee sɪ kʊ yakɪ ləmaɣasɛɛ pɪɪ waasəɣɪ-kʊ.
17 Ceu hʊləɣɪ ɪ sɔɔlʊɣʊ kɛ tam ké. Lʊlʊɣʊ tʊ təmlɛ nté sɪ í səna wahala waatʊ.
18 Yʊlʊ wei ɪ fɛɪna nyʊɣʊ taa maɣasəm tɔ, ɪnɪ ɪ saləɣəna niŋ na í mʊ ɪ təɣɔntəlɛ kəmlɛ.
19 Wei ɪ sɔɔla yoou tə ɪ sɔɔla ɪsaɣatʊ ké, na wei ílé ɪ hɔŋ ɪ tɪ tɔ í polo wakəlʊɣʊ taa.
20 Yʊlʊ ɪsaɣau kaa na laŋhʊlʊmlɛ. Ulɛna ɪsaɣatʊ yəɣətʊlʊ náá hoti wahala taa.
21 Yʊlʊ wei ɪ lʊla kʊmɛlɛŋ tɔ laŋwakəllɛ taa ké ɪ wɛɛ. Kpaŋtʊ caa kaa pəsɪ na í yɔɔlɪ.
22 Laŋhʊlʊmlɛ ké kɔəlɛ kʊpantɛ ké. Ama laŋwakəllɛ ná lakɪ na mʊwa taa wʊlɪ.
23 Isaɣau mʊɣɪ toko tɛɛ kʊcɔɔŋ wei ɪ ká hɛləsɪ-ɪ tampana taa təɣɔ.

24 Ləmaɣasɛɛ wɛ yulu laɣatu nɔɣɔ tɔɔ ké. Ulɛna kumɛlɛŋ náá nyənəɣi hatoo tɛtu tənaɣa.
25 Pəyaɣa kumɛlɛŋ wakələɣi ka caa laŋlɛ ké, na ká tu ka too kululu kɛ nəɣəsɛɛ.
26 Pə fɛi si ń pɛli kəmlɛ kɛ wei ı tɔm ta si tɔ. Yaa ń hɔ wei pa tuɣuna tɔ ı ŋkpaŋuɣu kɛ ı tampana təŋuɣu tɔɔ.
27 Wei ı nyəmá ı tı kpau kɛ təyɔɣətəlɛ tɔ, ı ké nyəntu ké, na wei ı ləmaɣasəlɛ wɛ təpamm tɔ, ı ké yulu laɣatu.
28 Paa kumɛlɛŋ maɣamaɣa sumna ku nəɣəsəɣəna ləmaɣasɛɛ tu ké. Ye wei ı sula ı nɔɣɔ tɔɔ ı ké laɣatu ké.

18

1 Wei ı fakəna ı mpaa tɔ ı kunyıuləm tike kɛ ı pɛɛkəɣı. Ulɛna í muɣı pááná na ləmaɣasəlɛ nyəm təna.
2 Kumɛlɛŋ laŋlɛ ıı hɛɛkəna laɣatu. Ama ı maɣamaɣa ı huwɛɛ hulуɣu kɛ ı sɔɔlaa.
3 Ye ısaɣatu í kɔma, footuɣu kəŋna, na tɛtɛlatətu náá kəna fɛɛlɛ.
4 Yulu kuyɔɣɔtutu lumaa ké ısıı lum sɔsɔɔm. Ulɛna ləmaɣasɛɛ náá wɛ ısıı lɔɔu sɛɛlu lum mpi pə ŋmaakı tɔ.
5 Pə fɛi sı ń nya ısaɣau ısəlɛ na ń pé tampana kɛ a tu.
6 Kumɛlɛŋ kuyɔɣɔtutu taa sita yoou ké, na ı nɔɣɔ taa tɔm kəŋna ŋkuma.
7 Kumɛlɛŋ kuyɔɣɔtutu wakələɣı-kuɣu, na tá kpaa-kuɣu katɔka nyəm.
8 Kataɣasətunaa kuyɔɣɔtutu wɛ ké ısıı kunyıuluɣu tɔɣɔnaɣa, ŋka ka tiiki hatoo yulu hiluɣu taa tɔ.
9 Felentú na wakəllu pa ké yulu na ı neu ké.
10 Tacaa hətɛ ntɛ́ kukentim toŋ nyəm. Siɣisilu tuɣı kpulуɣu na í naakı nyuɣu.
11 Toŋ tu ná nyənəɣı ı wɛnau kɛ koluŋa ıcatɛ toŋ nyəntɛ ké, na í maɣasəɣı sı pıı kenti ı tɔɔ.
12 Kalampaanı pukina yulu kɛ təkpisile ké. Pə wɛɛ sı ń pasa nyá təɣı na pácɔ́ nyá nyuɣu kulı.
13 Wei ı cɔɔ tɔm na í ta nuta-tı tɔ, ı huləɣı kumɛlɛntu ké, na ı yeki na pá woŋiɣi-ı.
14 Yulu ləmaɣasəlɛ waasəɣı-ı kutəŋ taa ké. Ama ye ı apalutu hoowa awe kpaası-tı?
15 Yulu wei ı wɛ laɣatu tɔ ı pɛɛkəɣı nyəm ké, na ləmaɣasɛɛ tu náá keŋ ŋkpaŋŋ kɛ nyəm tɔm taa.
16 Kucɔɔu hau huləɣı yulu kɛ mpaaŋ paɣalɛ ké, na pá yeki na í nyəŋ sɔsaa.
17 Sumaɣa lɛŋka í fɛi lɛŋka kələɣı wula ké.
18 Pa maɣasəɣı pile ké na pá hɛɛsı yoou, na pá faɣası toŋtunaa.
19 Ye n pəntəna nyá taapalu, ı kpətənau kəla katɛ kɛ koluŋa toŋ nyəŋka tusuɣu. Na ye í yoowa, mə kpɛntuɣu kəla katɛ kɛ kutuluɣu ŋku pa kaləsəna məŋkuuli toŋ nyəŋ tɔ ku taa suuu.
20 Yulu nɔɣɔ kululum kɛ ı haki ı hiluɣu taa.
21 Səm na weesuɣu pə wɛ nsəmlɛ niŋ taa ké. Ye wei í sɔɔla yɔɣɔtaɣa ı ka tɔɣɔ ka kululum.
22 Wei í hika alu, puntu laŋlɛ hulumaa ké. Pɛɛlɛɛ kɛ Tacaa lapa-ı.
23 Kunyəntu na yɔɣɔtəɣəna niŋ tɛkuɣu ké. Ulɛna toŋ tu náá yɔɣɔtəna toma.
24 Taapalaa wɛɛ na pá pukina təlete taa yaa. Ama taapalaa lɛlaa wɛɛ na pá kəla teu kɛ neu.

19

1 Kunyəntu wei ı təŋəɣı tampana tɔ, ı kəla teu kɛ yulu wei ı yɔɣɔtəɣı ısaɣatu na í ké kumɛlɛŋ tɔ.
2 Nyəm laŋuɣu fɛi nɔɣɔlu kɛ teu. Na wei ı kpetiliɣi pulupu taa tɔ ı pəntəɣı ké.
3 Kumɛlɛntu susəɣı lɛlaa kɛ wahala taa. Ulɛna pá muɣı Tacaa na páánáá.

4 Liɣitee tu taapalaa sɔɔsəɣi ké. Ilɛna kunyɔntu nyáma náá lɔɔki-i.
5 Pɔpɔtu aseeta ləsulu ŋkpaŋuɣu na ku həm ké. Mpu tətɔɣɔ loollu kaa fiti salәka wei i munа-i tɔ.
6 Yәlaa samaa puɣusiɣi yulu wei i haana lotu kulumtu tɔɣɔ, pa tәna pa camna kɛlɛ wei i haaki kucɔɔŋ tɔ.
7 Kunyɔntu newaa luɣu ná liiki-i ké. Mpu tətɔɣɔ i taapalaa ná lɔɔki-i. I caa-wɛ ii naa-wɛ.
8 Wei i sɔɔla nyuɣu taa maɣasәm tɔ i sɔɔla i tәɣi, wei i tәka laɣatu tɔ i laŋlɛ hulәmәɣi ké.
9 Pɔpɔtu aseeta ləsәlu ŋkpaŋuɣu na ku həm ké. Ilɛna kaloolaɣa tu náá le.
10 Pә ta munа si pá caɣana kumɛlɛŋ kɛ teu. Mpu tətɔɣɔ pә ta tii munа si yom í ŋmakәli awulaa.
11 Yulu wei i pɛɛkәɣi si í cɛkәna tɔ ii muɣi páánáá kɛ lɔŋ. Pәyele i sɔɔki isaɣatu nti lɛlaa laki-i tɔɣɔ na pá kusәɣi i nyuɣu.
12 Wulau páánáá wɛ ké isii tɔɣɔlaɣa nyiisuɣu tɔ. Ilɛna i kupantu wɛɛ isii aŋkpәlɛɛ kpaakuɣu nyiitu tɔ.
13 Pәyaɣa kumɛlɛŋ ké wahala kɛ ka caa ké. Ilɛna alu tәm tu náá wɛɛ isii tɛu lum tosuɣu kutamsa tɔ.
14 Nyá caa sәkәna na í yelina-ŋ wɛnau na tәyaɣa. Ama Isɔ haakәna alu wei i wɛna lәmaɣasәlɛ tɔ.
1. 15 Felentú tuɣuna yulu kɛ tapayuŋ. Pәyele hatәŋmiilu ii naaki tɔɣɔnaɣa.
16 Wei i tɔkәɣi kusәsiitu tɔ i weesuɣu kɛ i kentiɣi. Ilɛna wei ii feŋiɣi i tɔntɛ tɔɔ tɔ ílé í sí.
17 Wei i wɛna kunyɔntu pәtɔɔtәlɛ tɔ, pә wɛ isii Isɔ ké i kәntaa, i ká fɛli-i i kupantu ntәɣi.
18 Kpiili nyá pәyaɣa kɛ saa wei n tɛɛlәɣi si kaa la teu tɔ. Ama taa tɛlәsi mpәle na ń ku-kɛ.
19 Wei i páánáá tɛlәsa mpәle tɔ, i munа pá pɛli-i kәmlɛ ké. Ye n tii yela-i ḿpúɣú lapu, n sɔɔsa-i toŋ ké si í lɛli.
20 Nii laɣatu tasuɣu na ń mu sɛɣɛsuɣu. Ilɛna ń pәsi lәmaɣasɛɛ tu.
21 Yulu tuɣi tәma paɣalɛ pɛɛ ké. Ama Tacaa luɣu nyәntu lakәna.
22 Mpi pa caana yulu tɔɣɔlɛ i kupantu lapu. Kunyɔntu kәla teu kɛ pɔpɔtu.
23 Tacaa nyamnau haaki weesuɣu ké, na yulu hәntәɣi ahoo na i haɣanaɣa wahala ii kɔŋ.
24 Felentú susәɣi i niŋ kɛ nyәnaɣa taa. Ama ii pәsәɣi si í kpaasi-i i nɔɣɔ taa.
25 Ye pa mapa woŋlu, kumɛlɛŋ ná maɣasәɣi ku nyuɣu taa ké. Ye pa kalәna yulu laɣatu i pәsәɣi nyәntu ké.
26 Pәyaɣa ŋka ka wakәlәɣi ka caa, na ká tɔɣɔni ka too tɔ, ka ké pәyaɣa ŋka ka tuɣi fɛɛlɛ tɔɣɔ.
27 Ma pәyalu, yele sɛɣɛsuɣu ŋku kii hatәlәna-ŋ nyәm tәm tɔɣɔ niiu.
28 Aseeta tu wei i kɛ kpɛtɛ tɔ, i woŋiɣi tampana tәŋuɣu ké, na asaɣaa náá nyiiləɣi isaɣatu lapu.
29 Woŋlaa tɔɔ ké ŋkpaŋuɣu həm wɛɛ, na ŋkuma náá wɛɛ kumɛlɛŋ siɣile tɔɔ.

20

1 Sulum susәɣi yulu kɛ kalampaani ké. Ilɛna sulum toŋ nyәm náá susi-i yoou taa. Lәmaɣasɛɛ fɛi tu haakәna i tәɣi pә taa.
2 Wulau páánáá wɛ ké isii tɔɣɔlaɣa nyiisuɣu, wei í kpaasa-yɛ i ká si.
3 Yoou selu wɛna teeli ké, kumɛlɛŋ tike kaŋna nyuɣu kɛ pә taa.
4 Hátú wei i lapa hatәŋmiilәm kɛ toomaɣa taa tɔ, ii kuŋ pulуɣu salaŋ waatu.
5 Yulu huwɛɛ wɛ pooluŋ ké isii lum sɛɛlaa kɛ tɛtu tɛɛ. Lәmaɣasɛɛ tu tike pәsәɣәna a lәsuɣu.

6 Yəlaa tuutuuma saŋna pa tı sı, lɛlaa í la-wɛɣɛ naani. Ama pə wɛ katɛ sı ń hiki naani tu na tampana.
7 Tampana təŋlu wei ı təŋ teu tɔ, ı waalı piya nyɔɔŋ lapa leleŋ ké.
8 Wulau í caɣa təm huuu, ı naakı ısaɣatu kɛ kpakpaa ké.
9 Nɔɣɔlu ıı pəsəɣı na í yɔɣɔtı ı taa sı ı ta pəntı. Yaa ı lıı kupuntuɣu paa taa.
10 Yuŋ maɣasəlaɣa yaa taɣaləŋ nyəŋka ŋka ka ta siɣisi tɔ, Tacaa nyənəɣı-kɛɣɛ acaalətu ké.
11 Apalu pəyaɣa yaasi taa ké pə naakəna sı, ka təntɛ ká siɣisi na tá wɛɛ teu.
12 Nkpaŋuɣu ŋku pa nıkəna, na ısəlɛ nte pa naakəna tɔ, Tacaa lapəna pa naalɛ.
13 Taa nyıulı tom, pə taa kɔɔ na ń pəsı kunyɔntu. Ye n caa sı ń təɣɔ na ń haɣa caɣana nyá ısɛ.
14 Yampaɣatı nɔɣɔ taa na pə tusa-m ké. Ɩ lıkı kpeeŋa ılɛna í kpasəɣı amukəŋ.
15 Wula na pɛɛ nna a pɛɛkuɣu wɛ katɛ tɔ pə təəlaa ké təhɔ. Ama yəlaa ləmaɣasɛɛ nyáma hikuɣu wɛnna katɛ.
16 Ye nɔɣɔlu səŋaa sı muulu í təɣɔ-ŋ kəmlɛ, mu səŋlu capa kɛ təluma kɛ n ta nyı muulu tɔ pə təɔ.
17 Nmıuləm təɣɔnaɣa wɛ leleŋ kɛ teu ké. Pə kɛɛsəɣı ılɛna ká pəsı ısıı pətuwee kɛ nɔɣɔ taa.
18 Laɣatu tasuɣu təɔ ké yulu pəsəɣı na í la təma. Ye n caa n tɛɛ yoou, caɣa na ń maɣası teu.
19 Kataɣasətu kuliɣi təm kuŋmɛsətu təɔ ké. Cɔlɔ yəlaa mpa pa yɔɣɔtəɣı katatəlaɣa tɔ.
20 Ye wei ı túú ı too yaa ı caa, ı weesuɣu teŋ ké ısıı səkpɛtuɣu taa kɔkɔ.
21 Wei ı paala wɛnau kɛ holoholo kɛ tanaŋ tɛɛ tɔ, pə kaa tɛɛsəna-wəɣı kupantu kɛ kooluɣu.
22 Taa tɔ sı n lɛɛtəɣı ısaɣatu. Tú Tacaa kɛ naani ı ká waası-ŋ.
23 Tacaa luɣu fɛı maɣasəlaɣa ısaɣaa. Ɩı caa sanəya wei ı ta təŋ tɔ.
24 Yulu ıı pəsəɣı na í nyı ı mpaau. Tacaa feŋiɣina ı weesuɣu təɔ.
25 Ɩsıı yulu sıukuɣu nɔɣɔ kɛ Ɩsɔ sı ı ká la pulu, na í ta maɣasəta sı ı ká pəsı yaa ı kaa pəsı tɔ, pə ké asola ké.
26 Wulau ləmaɣasɛɛ tu cɛkəɣəna asaɣaa ké, na í ləsəɣı-wɛ na í həŋ pa ŋkpaŋŋ na pətɔɔtəlɛ fɛı.
27 Yulu ləmaɣasəlɛ ntɛ kɔkɔ ŋka Tacaa tuwa yulu taa sı ká naakı hatoo ı lotu taa tɔ.
28 Kupantu na tampana kentiɣina wulau. Kupantu kɛ ı təkəna ı kawulaɣa kumte.
29 Tənuɣu taa alaafəya kusəɣəna ıfepile nyuɣu, na nyɔɔsı kuhuluması náá kusı kukpatəlu nyəŋku.
30 Yulu wei Ɩ lakı kawalaɣa tɔ pə kɔɔlɛ ntɛ hiŋ, ılɛna mapu náá tu yulu kɛ ləmaɣasɛɛ.

21

1 Wulau wɛ Tacaa niŋ taa ké na Tacaa lakəna-ı ısəna ı sɔɔlaa tɔ. Ɩsıı lum kpeŋuɣu pɔɣɔ taa tɔ.
2 Yulu kulapəlɛ təna siɣisa ınəɣı. Ama Tacaa maɣasəɣəna paa wei ı lotu.
3 Tampana təŋuɣu na kusiɣisim lapu kɛ Tacaa caakı, na pá kəlı kɔtası.
4 Kalampaanı na təhɔm ntɛ asaɣaa kulapəlɛ, na mpu ını pə kɛna ısaɣatu.
5 Pə təələɣəna yulu latu wei ı wɛna nyuɣu taa maɣasəm tɔɣɔ. Ama petepete tu ná tɛŋna laŋuɣu ké.
6 Wɛnau mpi yulu puɣusaa na í hiki tɔ pə wɛ kpɛtɛ ké. Pu leeliɣi, páców pə kɔŋna səm.
7 Asaɣaa musuŋ pukina-wɛɣɛ təlete taa ké. Mpi tɔ, pa luɣu fɛı tampana təŋuɣu.
8 Yulu ısaɣau mpaau koŋlaa ké. Ilɛna kupama nyəŋku náá siɣisaa.

9 Pə kəla teu sı yulu í həntı cokiya taa, na mpi í na alu təm tu paa kaa naŋ taa tə.
10 Isaɣatu lapu kɛ yulu ısaɣau pɛɛkəɣı, paa ı taapalu maɣamaɣa ıı huləɣı ılɛɣɛ suulu.
11 Kalampaanı tu ŋkpaŋuɣu həm taa ké kumɛlɛŋ ná hikiɣina ləmaɣasɛɛ, na ləmaɣasɛɛ tu náá waa sɛɣɛsuɣu ŋku ı nuıkı tə ku taa.
12 Tampana tu Isə feŋiɣi pə təna mpi pə lakı asaɣaa tɛɛsı taa təɣə, na í tusiɣi-wɛɣɛ wakəluɣu taa.
13 Ye kunyəntu wiiki na nəɣəlu təkəɣı ı ŋkpaŋŋ, puntu ká kəə na í wiiki nəɣəlu kaa cə-ı.
14 Mukaɣatɛɛ kucəəu kɛ pa hɛɛsəɣəna pááná, na ıŋmɛsau kucəəu náá hɛɛsı yoou səsəəu.
15 Yulupaŋ laŋlɛ hɛɛkəna tampana təŋuɣu ké. Ilɛna pá wakəlı ısaɣalataa.
16 Yulu wei ı yeki ləmaɣasɛɛ mpaau tə, sətaa kpekəle taa ké ı ká hɛɛsı.
17 Wei ı səəla ı maɣamaɣa ı leleŋ nuu tə ı wɛ laŋuɣu taa ké, na wei ı səəla sulum na nim təɣəu tə ı kaa wɛɛna liɣitee kɛ səsəm.
18 Mpa paa tɛŋ Isə na pa taa tə, na kiiŋ kisilaa pa təkı wahala wei tampana təŋlaa na kupama kaa ná təɣə.
19 Pə kəla teu sı yulu í caɣa nyıutu taa, na mpi í na alu təm tu na pááná kusulu paa caɣa tə.
20 Laɣatu ŋmɛsəɣı wontu kupantu kɛ ı tɛɣɛ. Ama kumɛlɛŋ ná təkı pə təna.
21 Wei ı pɛɛkəɣı siɣisuɣu na kupantu lapu tə, ı wɛɛna weesuɣu na ı təŋəɣı tampana na ı nyuɣu kulaa.
22 Ləmaɣasɛɛ tu suukı yoolaa taa yoolaa ıcatɛ taa ké, na í yəkı mpi pɛlɛ paa wɛna naani tə.
23 Wei ı feŋiɣi ı kuyəɣətutu tə, ı cələɣı ı tı na wahalanaa ké.
24 Kalampaanı tu na ısətoosile tu woŋiɣi pə tənaɣa, na ısəcau naakı ı yaasi təna taa.
25 Felentú laŋəɣı ı kunyuləm ılɛna í sı. Mpi tə, ıı caakı təmlɛ lapu na ı niŋ.
26 Paa kuyaku ŋku lɛlaa ná paasəɣəna pa təɣəntəlɛnaa nyəm nyıuluɣu. Ama siɣisilu ná haakəna luɣu kulumuɣu ké.
27 Asaɣaa kuhaaŋ ké acaalətu ké. Ilɛna pá tıı kələna saa wei pa haakəna huwɛɛ asaɣɛɛ tə.
28 Pəpətu aseeta tu ká sı ké. Ama yulu wei ı nuıkı tə, ílé ı ká yəɣətəɣı tam ké.
29 Yulu ısaɣau ná nyəŋsəɣı ı ısɛntaa ké. Ilɛna tampana təŋlu náá sɛɛsa ısəlɛ.
30 Yulu nyəm na ı laɣatu na ı ləmaɣasɛɛ ta ha-ı mpaau sı í kisi Tacaa luɣu nyəntu.
31 Pa kpɛɛləɣı yoolaa kpaɣanəŋ kɛ yoou wule yaa. Ama Tacaa haakəna akaıtu.

22

1 Pə kəla teu sı nyá hətɛ í yaa, na mpi n ká wɛɛna wɛnau səsəəm tə, pɛɛlɛɛ kəla wula na liɣitee nyəɣətu kɛ teu.
2 Liɣitee tu na kunyəntu pa wɛ kulum ké. Tacaa ŋmana pa təna.
3 Nyuɣu taa maɣasəm tu loosiɣi wahala kɛ pooluŋ, ılɛna í ŋmɛlı. Ama kumɛlɛməŋ ná lakı awusa, ılɛna pá nuıkı-wɛ.
4 Ye yulu pasəɣı ı tı na í nyaŋna Tacaa, pə kasəyaɣa ntɛ́ wɛnau na teeli na weesuɣu.
5 Səwa na katəsı pə wɛ yulu ısaɣau mpaau taa ké. Ye wei í səəla ı tı pə wɛɛ sı í cələ-ku.
6 Húláɣí pəyaɣa kɛ mpaau ŋku kaa təŋ tə. Paa ka kəma na ká kpatəlı ka kaa yele-ku.
7 Liɣitee tu ŋmakələɣı kunyəntunaa ké. Ilɛna kəntəlaa náá pəsı mpa pa kəntəɣı-wɛ tə pa yomaa.
8 Wei í tuuwa mpi pə ta siɣisi tə, wahala kɛ ı kuŋ. Na ı pááná kpátúɣú ká saalı yem.

9 Pıı təŋsı kʋpantʋ latʋ kɛ nɔɔsı kʋpaŋsı ké. Mpi tɔ, ı haakı kʋnyɔntʋ kɛ ı
tɔɣɔnaɣa.
10 Tɔɣɔnı woŋlu, ılɛna yoou tɛ, na hɔm na kʋtʋɣʋ sıı tənaɣa.
11 Yʋlʋ í sɔɔla wei ı lotu taa wɛ tənaŋŋ, na í yɔɣɔtəɣı pɛɛlɛɛ tɔm tɔ, wulaʋ ntɛ́
pʋntʋ taapalʋ.
12 Tacaa kentiɣi nyəm tɔɔ ké, na í liɣitiɣi asaɣaa kʋyɔɣɔtʋtʋ.
13 Felentú kʋyɔɣɔtʋtʋ ntɛ́ sı: Tɔɣɔlaɣa wɛ awalı. Ká taa kɔɔ na ká kʋ-m hapəlɛ
tɔɔ.
14 Alʋ tɛtɛlatʋ kʋyɔɣɔtʋtʋ ké púúɣú lumaŋ nyəŋkʋ ké. Tacaa lɔwa wei tɔ pʋntʋ
hotiɣina kʋ taa.
15 Kpaŋʋɣʋ nyɔna pəyaɣa taa. Ilɛ sɛɣɛsʋɣʋ tipilaɣa ká waasəna-kɛ.
16 Ye n muɣuliɣi kʋnyɔntʋ n waasəɣı-ı ké, na wei ı haakı toŋ tʋ tɔ, ı təɣı ı sʋsəɣı
kʋnyɔŋ.

Laakalı təmnaa waanı waanı

17 Ke ŋkpaŋŋ na ń nıı ləmaɣasɛɛ nyáma tɔm, na ń tɔ́kı ma nyəm kɛ nyá taa.
18 Mpi tɔ, pə wɛ teu sı ń tɔ́kı-təɣı nyá taa na tá wɛɛ nyá nɔɣɔ taa. 19 Na pácɔ́ ń
tʋ́ Tacaa kɛ naani, ılɛ maa sɛɣɛsı nyá maɣamaɣa kɛ saŋa. 20 Ma tasa-ŋ laɣatʋ na
ləmaɣasɛɛ tɔm ısıı hiu na naanʋwa, 21 sı pə sɛɣɛsı-ŋ tɔm naani nyəntʋ na tampana
nyəntʋ, na ń cɔ tampana kɛ wei ı tila-ŋ tɔ.
22 Taa lɛɛkı kʋnyɔntʋ kɛ ı ıcantʋ tɔɔ. Pácɔ́ taa muɣuli wahala tʋ kɛ təhʋʋlɛ. 23 Pə
taɣa pʋlʋ, Tacaa ká sɛɛna pa tɔɔ na í ləsı mpa pa lɛɛka-wɛ tɔ pa weesiŋ.
24 Taa puki páánátʋ tɛ, pácɔ́ nyá na mʋsʋŋtʋ í taa tɔ. 25 Pá taa kɔɔ na ń kɛɛna-wɛ
na pá pəsı-ŋ ısıı katɔka.
26 Taa sʋʋ mpa pa sıakı nɔɔsı kɛ yem, yaa pa mʋɣı lɛlaa kəma tɔ pa taa. 27 Ye ń
fɛına sı ń fɛlı, paa kʋsı-ŋ na pá kpaɣa nyá kʋhəntʋɣʋ maɣamaɣa.
28 Taa tuusi tɛtʋ toŋa kʋpənaɣa ŋka nyá caanaa sıwa tɔ.
29 Awulaa kiŋ kɛ wei ı nyəmá ı təmlɛ lapʋ kɛ teu tɔ ı cakı, ıı cakı kpaı nyáma
kiŋ.

23

1 Ye n caɣa yʋlʋ sɔsɔ mʋtʋ nyənaɣa tɛɛ, paasəna tɔɣɔnaɣa ŋkɛ na ń lá laakalı. 2 Ye
n kəla hiluɣu, ŋmıısı-kʋ. 3 Taa nyəni ı tɔɣɔnaɣa kʋpaŋka teu na ń kəlı ntaɣama
lipu, ntanyı səm ké.
4 Taa kʋɣı nyá təɣı yem na ń pɛɛkəɣı wɛnaʋ, yele pə tɔm hʋʋʋ. 5 Liɣitee mʋkəɣı
ké, n ta tıı hikita caɣalɛ sı, ń na-yɛɣɛ naʋ maɣamaɣa. Pə nəɣəsəna ké ısıı a wɛna
keŋ ısıı hɛkəlɛ na á kʋləɣı na á tɛɛkı pooluŋ.
6 Nyá na lɛɛtʋ í taa kaa. Taa tıı nyılı ı tɔɣɔnaɣa kʋpaŋka. 7 Mpi tɔ, ı taa fɛı ısıı n
naakʋɣʋ-ı mpʋ tɔ. I yaa-ŋ ké sı: Kɔɔ na ń tɔɣɔ yoo. Pácɔ́ ye n sʋʋwa ı taa, ılɛ sɛɛsı.
8 Ye n kɔma ń cɛkəna mpʋ n ká tɔ́ ı tɔɣɔnaɣa ŋkɛɣɛ. Ilɛ nyá tɔm kʋpantʋ yɔɣɔtʋɣʋ
məla yem kɛlɛ.
9 Taa heeli kʋmɛlɛŋ kɛ tɔm, kʋ kaa nyı tə ləmaɣasɛɛ.
10 Taa tuusi tɛtʋ toosi kʋpənsı. Pəyele taa sʋʋ suluwaa tɛtʋ taa. 11 Pa wɛna tɔɔ
sɛɛnlʋ toŋtʋ ké. Ini ı ká hʋʋnana-ŋ na pa nɔɣɔ.
12 Mʋ nti pa sɛɣɛsəɣı-ŋ tɔ na ń nıı nyəm tɔm.
13 Taa kisi nyá pəyaɣa kɛ sɛɣɛsʋɣʋ, tipilaɣa ıı kʋɣı-kɛ. 14 Ye n casa-kɛɣɛ tipilaɣa,
ka weesuɣu kɛ n yakı atɛtəlɛ taa.

Cɛcɛ laɣatʋ tasʋɣʋ kɛ ı pəyalʋ

15 Ma pəyalʋ, ye n wɛna ləmaɣasɛɛ, ma laŋlɛ ká hʋlʋmı ké. 16 Ye n təŋəɣı
tampana kɛ nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ taa ma taa hɛɛwaɣa.
17 Taa nyılı asaɣaa kɛ paa pəcɔ. Ama nyaŋna Tacaa kɛ tam. 18 Waatʋ ınəɣı nyá
laŋlɛ ká hʋləməna mpi pıı maɣana-ŋ tɔ. Ilɛ nyá tɛɛlʋɣʋ kaa saalı yem.

19 Ma pəyalu, nyáá ke ŋkpaŋŋ na ń wɛɛna ləmaɣasɛɛ na ń təŋ mpaau kusiɣisuɣu. 20 Nyá na sulunyɔɔlaa na lulutunaa í taa kaa. 21 Pə taɣa pulu, sulunyɔɔlu na lulutu pa tɛɛsəɣəna kunyɔŋ ké. Ulɛna felentunaa náá tɛɛsəna pəcɛka suuu.
22 Niina nyá caa, ini i luləna-ŋ. Taa lə nyá too kɛ waatu wei i kpatəlaa tɔ. 23 Təŋəɣi tampana, na ń wɛɛna ləmaɣasɛɛ, na ń təkəɣi sɛɣɛsuɣu, na ń wɛɛna laɣatu. Taa wakəli pə taa pulu. 24 Tampana təŋlu caa yɔɔləɣi ké. Wei i lula ləmaɣasɛɛ tu tɔ i laŋlɛ ká hulumi ké. 25 Nyá too na nyá caa pa laŋa í hulumi. Alu wei i lula-ŋ tɔ í yɔɔli.
26 Ma pəyalu la-m naani na ń təŋ ma ikpatɛ. 27 Mpi tɔ, alu yɛlɛyɛlɛ tu na lɛlu alu pa wɛ asola ké isii lumaŋ púúɣó. Yaa ləkɔ sɔsɔ wei i nɔɣɔ ta wali tɔ. 28 Pa papəɣi apalaa kɛ isii ŋmiilaa. Na pá sɔɔsəɣi yəlaa kɛ asaɣaa tɔɔ.

Sulunyɔɔlu tɔm

29 Awe isɛ sɛɛna təkaii, na í yooki tam na í kaləɣi təkɛkɛkɛ, na í wɛna hiŋnaa na pə fɛina huwɛɛ, na pá laki-i waiyo? 30 Wei i nyɔɔki sulum kɛ kutamsa na í pɛɛkəɣi sulum toŋ nyəm situɣu tɔɣɔ. 31 Taa nyəni sulum teu kɛ pə sɛɛu atiŋkpa taa, na pá wasəɣi na pə tɛɛu fɛi katɛ kɛ luɣu tɛɛ tɔ. 32 Ama pii tɛɛsəna-ŋ nyasuɣu ké isii tum, na pá yaɣa-ŋ isii paasəlɛ. 33 N ká naaki tɔm kɛ yem yem ké isii toosee na nyá ləmaɣasɛɛ na nyá kuyɔɣɔtutu həlɔ yem. 34 Na pá wɛɛ-ŋ isii teŋku taa ké n wɛ kpiiluɣu nyuɣu taa, na pə fiisiɣi-ŋ. 35 Hali n ká yɔɣɔti si: Pa mapa-m na pə ku-m pə ta wii-m. Pácó ma ta tii nau. Ulɛ pá cɛ ma tɔɔ na má tasa atiŋkpa.

24

Ləmaɣasɛɛ tu na isaɣau pa tɔm

1 Taa nyiili asaɣaa. Pəyele taa sɔɔli si ń wɛɛ pa kiŋ. 2 Wakəluɣu tɔm kɛ pa maɣasəɣi, na pa nɔɔsi yɔɣɔtəɣi isaɣatu tɔm.
3 Nyəm kɛ pa siikəna təyaɣa kite, na pá ŋma-kɛ na ləmaɣasɛɛ. 4 Laɣatu kɛ yulu suuliɣina i kutuluŋ kɛ liɣitee wontu na kupantu.
5 Yulu ləmaɣasɛɛ tu wɛna toŋ ké, na nyəntu náá sɔɔsəɣi kpelikpeka. 6 Mpi tɔ, nyuɣu taa maɣasəm kɛ n ka yoona yoou. Ulɛna laɣatu tasəlaa paɣalɛ waasəɣi-wɛɣɛ sɔsɔm.
7 Nyəm tɔm tɛɛwa kumɛlɛŋ ké, ku kaa kuli nɔɣɔ kɛ təhuulɛ taa.
8 Wei i tuɣi isaɣatu pəlɛ tɔ, i pəsəɣi acilaɣatu tu ké. 9 Kumɛlətɔm maɣasuɣu ké isaɣatu ké, na yəlaa ii caa wei i paana lɛlaa tɔ.
10 Ye n lɔ apalutu kɛ laŋwakəllɛ kuyaku wule, nyá toŋ kɛ laŋwakəllɛ ké.
11 Waasi mpa lɛlaa həŋ na pá pukina təkulɛ tɔ, lu na pá taa ku-wɛ. 12 Ye n tɔma si n ta cɛkəna, lsɔ ná nyəmá pə təna. I feŋiɣi ké na í fɛləɣi paa wei isii i lapa tɔ.
13 Ma pəyalu tɔɣɔ tiiŋ, i wɛ teu ké. Sɛtaɣa ká wɛɛ leleŋ kɛ nyá nɔɣɔ taa. 14 Mpu tətɔɣɔ ləmaɣasɛɛ ká waasi-ŋ. Ye n təka-yɛ, nyá laŋlɛ ká hulumi. Ule nyá tɛɛluɣu kaa saali yem.
15 Taa lɛɛkəna acilaɣatu kɛ siɣisilu təyaɣa. Pácó taa yele na í na-ŋ i təcaɣalɛ. 16 Paa siɣisilu ká hoti tɔm naatosompɔɣɔlaɣa i kuləɣi ké. Ama asaɣaa ná caŋsəɣi wahalanaa taa ké.
17 Nyá kolontu í hotaa taa woŋ. Pəyele ye i cɛŋləɣi taa yɔɔli. 18 Tacaa taa ká kpana-ŋ na í yele nyá kolontunaa ŋkpaŋuɣu həm.
19 Nyá taa í taa kpana asaɣaa. Pəyele taa nyiili-wɛ. 20 Pa kaa waa puluɣu cele, pa kəŋ saaluɣu ké isii fətəla teŋuɣu tɔ.
21 Ma pəyalu, nyana Tacaa, na wulau, taa kpɛntəna mpa pa lukı pə tənaɣa laɣasuɣu tɔ. 22 Pa wakəluɣu ká kɔɔ ké təlɛu, nɔɣɔlu kaa nyi wahala wei lsɔ na wulau paa tu-wɛ tɔ.

Ləmaɣasɛɛ nyáma laɣatu tasuɣu lɛmpi

23 Nti ləmaɣasɛɛ nyáma tasa yɔɣɔtʊɣʊ tɔɣɔlɛ sɪ: Pə fɛɪ sɪ ma nyəma-ɪ í wɛɛ hʊʊlɛ
taa. 24 Ye hʊʊlʊ hawa tasəkəlɛ tʊ kɛ tampana, yəlaa təna taa kpaana-ɪ ké na pá
təŋsɪ-ɪ mpusi. 25 Mpa pa həŋ tasəkəlɛ tʊ ŋkpaŋʊɣʊ tɔ. Pə cakəna-wɛɣɛ teu ké na
paa wei í sɛɛkɪ-wɛ.
26 Yʊlʊ təŋʊɣʊ tampana na í cɔ təm tɔ, mpʊ pə hʊləɣəna taapallɛ kʊpantɛ.
27 Taa hulina təyaɣa wɛnaʊ na ń fɛɪna tawa, yaa mpi n ká tɔɣɔna tɔ.
28 Taa kaləna nyá tɔɣɔntəlɛ kɛ yem, n caa sɪ ń loolina nyá nɔɣɔ na? 29 Taa tɔ sɪ:
Ɪsəna ɪ lapa-m tɔɣɔ maa lapɪ-ɪ. Maa lɛɛtɪ paa wei ké ɪsəna ɪ lapa tɔ.

Yʊlʊ wei ɪ ké felentú tɔ ɪ təm

30 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ, ma təŋna felentú wei ɪ fɛɪna ləmaɣasɛɛ tɔ, ɪ tɪɪŋ taalɛ
kiŋ. 31 Sɔwa na nyɪɪtʊ ɪsaɣatʊ pə nyaləna. Halɪ ɪ koluŋa pɛɛ nyəŋka ná tima.
32 Ɪlɛna má nyənɪ mpi ma ná mpʊ tɔ, na má maɣasɪ pa təm kɛ ma taa na pá sɛɣɛsɪ-
m. 33 Nyá sɪ n ká tɔɔlɪ nyá tɪ, na ń tʊ nyá niŋ kɛ nyá nyʊɣʊ, na ń too pəcɔ na ń hɛɛsɪ.
34 Waatʊ ɪnɪ kʊnyɔŋ ká ta-ŋ mɛlɛmɛlɛ, na wahala tutu-ŋ ɪsɪɪ yoolu na ɪ wontu.

25

1 Salʊməŋ atuwa lɛnna nna Yuta wulaʊ Ɪsekiyasɪ yəlaa kpeɣelaa tɔɣɔlɔ.

Atuwa lɛnna

2 Mpi pə tʊɣɪ Ɪsɔ ké teeli tɔɣɔlɛ timpi ɪ lakɪ ɪŋmɛsaʊ tɔ, na mpi pə tʊɣɪ awulaa kɛ
teeli tɔɣɔlɛ timpi pa pɛɛkəɣɪ sɪ, pá cɛkəna kʊŋmɛsəm tɔ.
3 Ɪsɪɪ ɪsɔtɔnʊɣʊ kʊlaa na tɛtʊ lim tɔ, ḿpúɣú awulaa ləmaɣasɛɛ wɛɛ.
4 Ye pa taɣana liɣitee nyəɣəlʊɣʊ, koolu luki-kʊɣʊ pʊlʊ kʊpam ké. 5 Mpʊ tɔtɔɣɔ ye
pa tɔɣɔna yəlaa asaɣaa mpa pa wɛ wulaʊ kiŋ tɔ, ɪ təŋəɣɪ siɣisuɣu ké na ɪ kawulaɣa
yóo toŋ.
6 Taa hɔ nyá təɣɪ wulaʊ kiŋ. Pəyele taa caɣa sɔsɔ nɔɣɔlʊ ɪ təcaɣalɛ. 7 Pə kəla teu
sɪ pá kpaasɪ-ŋ təmlɛ sɔsɔɔlɛ taa, na mpi paa tisi-ŋ na sɔsɔ nɔɣɔlʊ í caɣa tɔ.
8 Taa hulina nyá tɔɣɔntəlɛ kɛ nɔnɔɣɔ yaaʊ. Pá taa kɔɔ na ílé í kʊlɪ nyá tɔɔ, ɪlɛ
ɪsənaɣa n ká la?
9 Ye nyá na nɔɣɔlʊ í wɛna tɔm, í taɣanɪ-təɣɪ má taa mə tike. Taa kuli lɛlʊ
kʊheelitʊ kʊŋmɛsətʊ tɔɔ. 10 Ntanyɪ ɪ ká nɪɪ-tɪ na í kaləna-ŋ, na pá tʊ-ŋ fɛɛlɛ tam
nyəntɛ taa, na pá kú nyá nyʊɣʊ.
11 Tɔm nti pa yɔɣɔta teu tɔ, tə wɛ ké ɪsɪɪ wʊla wontuɣu ŋku pa kɔwa liɣitee
nyəɣətʊ tɔ.
12 Ye ləmaɣasɛɛ tʊ kaləɣəna yʊlʊ na í nɪɪkɪ, pə teu wɛ ké ɪsɪɪ wʊla kukuule yaa
wʊla lɪɪlʊɣʊ.
13 Ɪsəna lʊm kʊniɣitim hɛɛsəɣɪ yʊlʊ laŋlɛ kɛ haŋaɣa waatʊ tɔ, mpʊ tɔtɔɣɔ tɔm
kɔntʊ wei pa tʊ naani tɔ ɪ hɛɛsəɣɪ ɪ sɔsɔ laŋlɛ.
14 Wei ɪ kpaaləɣɪ kʊhaʊ tɔm na í tá ha-kʊ tɔ, ɪ wɛ ɪsɪɪ tɛʊ piluɣu na heelim yasɪ-kʊ
tɔɣɔ.
15 Suulu tʊ pəsəɣɪ na í laɣasɪ wulaʊ hʊwɛɛ. Mpʊ tɔtɔɣɔ tɔm leleŋ nyəntʊ pəsəɣɪ
na tá yɔkɪ toŋ.
16 Ye n hika tɪɪŋ, taa suli tɔɣɔʊ, nyá taa ká kpa na ń tɔ-ɪ. 17 Taa puki kʊtamsa ké
nyá taapalʊ té, pá taa kɔɔ na í nyəɣəsɪ-ŋ na ɪ taa kpana-ŋ.
18 Wei í ləsəɣɪ aseeta pɔpɔtʊ nyəŋ kɛ ɪ tɔɣɔntəlɛ tɔɔ tɔ, ɪ kʊɣɪ yʊlʊ tɔtɔɣɔ ɪsɪɪ
akalʊɣʊ yaa laɣatɛ yaa nyəmlɛ.
19 Sɪ ń la tɛtɛlatʊ kɛ naani ké laŋwakəllɛ wule tɔ, pə wɛ asola ké ɪsɪɪ n tɔkəna
kete kʊpɛllɛ, yaa n təŋ tatɛ.
20 Sɪ ń yoo laŋwakəllɛ tʊ kɛ yontu tɔ, pə wɛ kʊmɛlɛntʊ ké ɪsɪɪ n lɛɛkʊɣʊ ɪ toko kɛ
watʊ waatʊ, yaa n liisuɣu laamii kɛ ɪ hiŋ taa tɔ.

21 Ye nyɔɣɔsɪ í kpa nyá kolontu ha-ɪ na í tɔɣɔ. Yaa lʋkɔtʋ wɛna-ɪ ha-ɪ lʋm na í
nyɔɔ. 22 Pə taɣa pʋlʋ, n lakʋɣʋ mpʋ tɔ, pə wɛ ké ɪsɪɪ mamala kɛ n pələɣɪ ɪ nyʋɣʋ taa.
Páćó Tacaa ká lɛɛtɪ-ŋ nyá kʋpantʋ.
23 Ɪsəna ilim ntɔɣɔŋ heelim kəŋna tɛʋ tɔ. Ḿpúɣú yɔɣɔtaɣa katatəlaɣa kʋsəɣɪ lɛlaa
páánáá.
24 Pə kəla teu sɪ yʋlʋ í həntɪ cokiya taa, na mpi í na alʋ tɔmtʋ paa kaa naŋ tɔ.
25 Ɪsəna lʋm kʋniɣitim kʋɣɪ lʋkɔtʋ tɔ, mpʋ tɔtɔɣɔ tɔm kʋpantʋ nti tə lɪɪna tɛtʋ
pooluŋ tɔ tə wɛɛ. 26 Ɪsəna hite lʋm cʋɣʋtəɣɪ na pə́ wakəlɪ sɛɛlʋ tɔ, ḿpúɣú ɪsaɣau
wakələɣɪ siɣisilu.
27 Pə fɛɪ teu sɪ ń tɔɣɔ tɪɪŋ kɛ sɔsɔm, yaa ń pɛɛkɪ teeli kɛ katatəlaɣa.
28 Ɪcatɛ nte tə fɛɪna koluŋa tɔ, tə wɛ ké ɪsɪɪ yʋlʋ wei ɪ ta nyɪ ɪ tɪ kpau tɔ.

26

Kʋmɛlɛməŋ tɔm

1 Ɪsɪɪ wʋlaɣa ta mʋna yoluma, na tɛʋ na kʋ tɔmpɛɛ ta mʋna lʋŋlɛ kʋmtʋ waatʋ
tɔ, mpʋ tɔtɔɣɔ kʋmɛlɛŋ ta mʋna pá tʋ-kʋɣʋ teeli.
2 Na ɪsɪɪ sumpɪʋpɪʋ na keŋkehilaɣa pa cɔɔkʋɣʋ ɪsɔtaa tɔ, ḿpúɣú mpusi wei ɪ ta
kɛ nɔɣɔlʋ nyəŋ tɔ ɪɪ kpaakɪ-ɪ.
3 Kpaɣanʋ kɛ pa tʋɣɪ kpasɪ na pá casa kpaŋaɣa kɛ tipila. Ɪlɛna pá natəɣɪ kʋmɛlɛŋ
siɣile taa ké kpatəŋ.
4 Taa kɛɛna kʋmɛlɛŋ kʋcɔcɔtʋ, pá taa kɔɔ na nyá maɣamaɣa ń nəɣəsəna-kʋ.
5 Ama cɔ-kʋ ɪsɪɪ kʋ wɛʋ tɔ, pá taa kɔɔ na kú nyəni kʋ təɣɪ ləmaɣasɛɛ tʋ.
6 Wei ɪ tiliɣina kʋmɛlɛŋ kɛ tɔm tɔ, ɪ maɣamaɣa ɪ nɔɔhɛɛ kɛ ɪ sɛtəɣɪ na í tʋɣɪ ɪ təɣɪ
waɦalanaa sɔsaa taa.
7 Ɪsɪɪ pə kuɣutuɣu kaakalaɣa kɛ ɪsəna tɔ, ḿpúɣú kʋmɛlɛŋ ɪtuule wɛɛ.
8 Wei ɪ saŋ kʋmɛlɛŋ tɔ, ɪ wɛ ké ɪsɪɪ wei ɪ tamsəɣɪ pəntəlʋɣʋ na pəlɛ tɔ.
9 Ɪsɪɪ sʋlʋnyɔɔlʋ ɪɪ nyəŋ saa wei sɔʋlɛ sɔpa ɪ niŋ taa tɔ, ḿpúɣú kʋmɛlɛŋ ɪtuule
cɛkənau wɛ katɛ.
10 Təmlɛ nyʋɣʋ tʋ wei ɪ kpakəɣɪ kʋmɛlɛməŋ tɛɛlaa kɛ ɪ təmlɛ taa tɔ, ɪ wakələɣɪ ɪ
təmlɛ nyáma tənaɣa.
11 Ɪsɪɪ haɣa məlʋɣʋ ka tɔtʋ tɔɣɔʋ tɔ, ḿpúɣú kʋmɛlɛŋ lɛləɣɪ kʋ kʋmɛlɛntʋ.
12 Kʋmɛlɛŋ lapa sana na wei ɪ saŋ ɪ tɪ na ɪ laɣatʋ na í fɛɪna-tɪ tɔ.

Yʋlʋ wei ɪ ké felentú tɔ ɪ tɔm

13 Felentú kʋyɔɣɔtʋtʋ nté sɪ: Taalɛ wontuɣu ɪsaɣau wɛ mpaau taa. Tɔɣɔlaɣa wɛ
hapəlɛ tɔɔ.
14 Ɪsɪɪ kampʋ cɔɔkʋɣʋ ɪ nyəɣətʋ taa tɔ, ḿpúɣú felentú pəsəɣɪ ɪ kʋhəntʋɣʋ tɔɔ.
15 Ye felentú í sʋsa niŋ kɛ nyənaɣa taa, pə wɛ-ɪ ɪkaalɛ ké sɪ í kpaasɪ-ɪ ɪ nɔɣɔ taa.
16 Felentú hʋʋ ké sɪ, ɪ kəla ləmaɣasɛɛ kɛ yəlaa naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ
yɔɣɔtəɣəna laɣatʋ tɔ.

Atuwa lɛnna

17 Wei ɪ sʋsəɣɪ ɪ nɔɣɔ kɛ lɛlaa tɔm taa tɔ, ɪ wɛ ké ɪsɪɪ wei ɪ lʋkɪ sɪ í kpa haɣa mʋʋlʋ
ŋkpaŋŋ taa tɔ.
18 Ɪsɪɪ kʋmɛlɛŋ liɣiluɣuna kɔkɔ yaa nyəmá yaa kʋkʋkʋm tɔ, 19 ḿpúɣú yʋlʋ wei ɪ
tʋsəɣɪ ɪ təɣɔntəlɛ, na í təŋ sɪ tanaau kɛ ɪnɪ ɪ lakɪ tɔ ɪ wɛɛ.
20 Taasɪ tɛŋna na kɔkɔ fiɣini, ḿpúɣú ye kataɣasaɣa tɛma yoou tɛŋ.
21 Amantiina tənna mamala, na taasɪ tənna kɔkɔ. Ḿpúɣú tɔm tʋ kəŋna yoou.
22 Kataɣasətʋnaa kʋyɔɣɔtʋtʋ wɛɛ ké ɪsɪɪ kʋnyɪlʋɣʋ təɣɔnaɣa ŋka ka tiiki hatoo
yʋlʋ hiluɣu taa tɔ.
23 Ɪsɪɪ pa taakʋɣʋ nyəɣələm kɛ cʋɣʋ wontuɣu tɔɔ tɔ, ḿpúɣú nɔɔleleŋ takəɣɪ yʋlʋ
taa ɪsaɣatʋ tɔɔ.

24 Tɔm leleŋ nyəntʋ kɛ yʋlʋ takəɣəna ɪ pááná tɔɔ. Ama hatoo ɪ taa kaloolaɣa
ké. 25 Paa ɪ yəɣətəɣɪ nəɣɔ kʋpaŋka, taa tʋna. Mpi tɔ, ɪ ləmaɣasɛɛ taa wɛ acaalətʋ kɛ
naatosompɔɣəlaɣa ké. 26 I acilaɣatʋ kɛ ɪ takəɣəna ɪ taa haŋaɣa tɔɔ. Ama ɪ ɪsaɣatʋ
tɛŋ ké na tá ná.
27 Púúɣú hullu hotiɣi kʋ taa ké. Ilɛna pəlɛ kʋtulle náá məlɪ tə tullu tɔɔ.
28 Ye n wakələɣɪ yʋlʋ na nyá kʋyəɣɔtʋtʋ, nn caa-ɪ ké. Na tɔm kʋloolutu kəŋna
wakəlʋɣʋ.

27

1 Taa hɔ nyá tɪ na cele tɔm. Mpi tɔ, n ta tɪɪ nyəm saŋa maɣamaɣa nyəntʋ.
2 Taa sa nyá təɣɪ nyá maɣamaɣa. Pə kəla teu sɪ kpaɪ tʋ í sana-ŋ.
3 Pəlɛ na kanyəŋa pa wɛ yuŋ ké. Ama kʋmɛlɛŋ pááná tɛɛ ḿpúɣú yuŋ.
4 Pááná kʋɣɪ ké, na a wɛ ɪsɪɪ pɔɣɔ sukuɣu tɔ. Ama nɔɣəlʋ ɪɪ pəsəɣɪ na í kantəlɪ
ɪsəsɛɛmlɛ tʋ cəlɔ.
5 Ye n kaləna yʋlʋ kɛ ɪ kiŋ, pə kəla teu kɛ mənaafiki tʋ taapallɛ.
6 Nyá taapalʋ kaləna ʋ hʋləɣɪ ké sɪ, n pəsəɣɪ na ń lapɪ-ɪ naani. Ilɛna kolontu
waɣalʋɣʋ náá ké puɣusuɣu.
7 Haɣanaɣa tʋ kisiɣi ké na í kpɛŋna tɪɪŋ. Ilɛna nyɔɣɔtʋ náá sa na í kpɛŋna nyaŋ
nyəm.
8 Wei ɪ puki təkpaaləta kɛ tɛtʋ pooluŋ taa tɔ, ɪ wɛɛ ké ɪsɪɪ sumaɣa yekuɣu ka
tantɛ na ká tɛɛ tɔ.
9 Kacɔka wontu na tulaalʋnaa hɛɛsəɣəna yʋlʋ laŋlɛ. Ḿpúɣú taapalʋ laɣatʋ
tasʋɣʋ kəla leleŋ kɛ nyá maɣamaɣa nyá nyəntʋ.
10 Taa lɔ nyá taapalaa yaa nyá caa nyáma. Wahala í maɣana-ŋ taa yele nyá cəlɔ
tʋ na ń pɛɛkɪ nyá neu. Wulee wulee nyá cəlɔ tʋ kələɣɪ-ŋ waasʋɣʋ kɛ nyá neu
pooluŋ nyəŋ.
11 Ma pəyalʋ, wɛɛna ləmaɣasɛɛ. Pɪɪ hʋlʋsɪ ma laŋlɛ, na ye nɔɣəlʋ tʋʋkɪ-m ma
kaa wɪɪ kʋcɔcɔtʋ.
12 Nyʋɣʋ taa maɣasəm tʋ loosiɣi wahala kɛ pooluŋ, ɪlɛna í ŋmɛlɪ. Ama
kʋmɛlɛməŋ ná lakɪ awusa, ɪlɛna pá nɪɪkɪ-wɛ.
13 Ye nɔɣəlʋ í səŋaa sɪ mʋʋlʋ í tɔɣɔ-ŋ kəmlɛ, mʋ səŋlʋ capa kɛ təlʋma kɛ n ta nyɪ
mʋʋlʋ tɔ pə tɔɔ.
14 Wei í kpéésa ɪ təɣəntəlɛ na sɛɛtʋ kɛ tanaŋ ahula tɛɛ, tə pəsəɣɪ mpusi ké.
15 Alʋ tɔm tʋ wɛ ké ɪsɪɪ tɛʋ lʋm cakʋɣʋ tiili na pá tosiɣi kʋtamsa tɔ. 16 Sɪ ń səŋsɪ
alʋ ɪsɪɪ mpʋ tɔ, pə wɛ ké ɪsɪɪ yʋlʋ caakʋɣʋ sɪ í kpa heelim yaa nim kʋhohoom na
niŋ tɔ.
17 Nyəɣəlʋɣʋ kɛ pa saləɣəna kʋ lɛŋkʋ. Ḿpúɣú yʋlʋ na ɪ təɣəntəlɛ pa caɣalɛ laɣasəɣɪ
lɛlʋ yaasi.
18 Wei ɪ paasəɣəna tʋɣʋ ŋku pa yaa sɪ fiki tɔ, ɪnɪ ɪ təkəna kʋ pee. Ḿpúɣú təmlɛ tʋ
wei ɪ paasəɣəna ɪ caa tɔ ɪ nyʋɣʋ ká kʋlɪ.
19 Isəna yʋlʋ naakɪ ɪ ɪlɛɛmʋɣʋ kɛ lʋm taa tɔ, mpʋ tətəɣɔ yʋlʋ naakɪ lɛlʋ taa ké ɪnɪ
ɪ maɣamaɣa ɪ yaasi.
20 Isəna atɛtəlɛ na púúɣú sɔsɔɔŋkʋ ɪɪ nyəɣəsəɣɪ sətaa tɔ. Mpʋ tətəɣɔ yʋlʋ ɪsɛ ɪɪ
nyəɣəsəɣɪ kʋnyɪɪləm.
21 Kɔkɔ kɛ pa maɣasəɣəna wʋla na liɣitee nyəɣəlʋɣʋ sɪ pa naa kʋ teu. Mpʋ tətəɣɔ
pɪɪ hʋʋna yʋlʋ na pá kɛɛsəna ɪsəna pa yəɣətəɣɪ ɪ tɔm tɔ.
22 Paa n ka sɔ kʋmɛlɛŋ kɛ sɔʋlɛ taa na kú yɔkɪ tənaŋnaŋ, n kaa wɔɣɔsɪ kʋ
kʋmɛlɛntʋ kɛ kʋ tɔɔ.
23 Paasəna nyá kaləkʋ kɛ teu na ń cɛkəna paa nyá tətɛ nte. 24 Pə taɣa pʋlʋ, liɣitee
ɪɪ cakɪ tam tɔɔ. Pəyele kawulaɣa ɪɪ təŋəɣɪ lʋlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ kɛ tam. 25 Kʋ təla nyɪɪtʋ
kɛ tɛtɛkəlɛ taa, na kʋfatʋ í nyɔɔkɪ ɪlɛ n kʋ pɔɔŋ taa nyəntʋ. 26 Ilɛ n ká lʋʋ heeŋ
hʋntʋ kɛ wontu kʋsusuutu, na ń pɛɛtɪ pʋntʋlʋŋ na ń yana taalɛ. 27 Waatʋ ɪnəɣɪ n

ká wɛɛna pəŋ hələm kɛ sɔsɔm, na ń tɔɔna nyá təyaɣa nyáma na nyá təmlɛ nyáma alʊ nyáma.

28

1 Ɪsaɣaʊ seeki yem ké, paa pa ta təɣɔnɪ-ɪ. Ama yʊlʊpaŋ wɛna naani ké ɪsɪɪ təɣəlaɣa kʊfalaɣa.
2 Ye tɛtʊ yəlaa lakasɪ ta kɛɛsɪ, tə awulaa wɛ paɣalɛ ké. Ama wulaʊ í wɛna ləmaɣasɛɛ na laɣatʊ, ɪlɛ tɛtʊ hɛɛ təpamm.
3 Nyʊɣʊ tʊ nyəməŋ tʊ wei ɪ təkɪ acamaa ɪsɛ tɔ, ɪ nəɣəsəna tɛʊ ŋku kʊ wakələɣɪ kʊmtʊ təɣɔ.
4 Ɪsɔ kiiŋ ləlaa saŋna ɪsaɣaʊ. Ama Ɪsɔ kiiŋ təkəlaa ná mʊɣɪ ɪsaɣaʊ na páánáá.
5 Yəlaa asaɣaa ɪɪ cɛkəɣəna kʊsiɣisim təm. Ama mpa pa pɛɛkəɣɪ Tacaa tɔ pa cɛkəɣəna pə təna.
6 Pə kəla teu sɪ yʊlʊ í wɛɛ kʊnyɔntʊ na ɪ tɔntɛ tewa, na mpi ɪ ká wɛɛna liɣitee na ɪ tɔntɛ ta siɣisi tɔ.
7 Pəyaɣa laɣatʊ təŋəɣɪ Ɪsɔ kiiŋ ké. Ama wei ílé ɪ wɛna cewaa asaɣaa tɔ ɪ tʊɣɪ ɪ caa kɛ fɛɛlɛ ké.
8 Wei ɪ kəntəɣɪ na í sɔɔla kasəyaɣa sɔsɔɔŋka tɔ, acamaa pətɔətəlɛ tʊ kɛ ɪ caləsəɣɪ.
9 Wei ɪ kisa Ɪsɔ kiiu təkʊɣʊ tɔ, ɪ kʊsʊlʊmʊtʊ maɣamaɣa pəsəɣɪ Ɪsɔ ké acaalətʊ ké.
10 Wei ɪ hʊləɣɪ yəlaa kʊpama kɛ ɪsaɣatʊ mpaaŋ tɔ, ɪ hotiɣi púúɣú ŋku ɪ hulaa tɔ kʊ taa ké. Ama laŋhʊlʊmlɛ kɛ yəlaa kʊpama ná waakɪ.
11 Toŋ tʊ saŋ ɪ təɣɪ sɪ ɪ wɛna ləmaɣasɛɛ. Ama laɣatʊ kʊnyɔntʊ kuliɣina ɪ waalɪ.
12 Ye siɣisilaa təkəna tɛtʊ, yəlaa təna wɛ teeli taa ké. Ama ye asaɣaa mʊna, paa awe see ké na í ŋmɛlɪ.
13 Ɪsaɣatʊ ŋmɛsəlʊ pʊlʊpʊ ɪɪ lakɪ teu. Ama Ɪsɔ wiiki wei ɪ kuliɣi ɪ nyəntʊ təɔ na í kisi-tɪ təɣɔ.
14 Wei ɪ wɛ sɔɣɔntʊ kɛ tam na ɪsaɣatʊ lapʊ təɣəlɛ nyʊleleŋ tʊ. Ama laŋkpɪɪsəŋ tʊ ná naakɪ wahala ké.
15 Nyʊɣʊ tʊ nyəməŋ tʊ wei ɪ ŋmakəlaɣɪ tɛtʊ yəlaa kʊnyɔntʊnaa tɔ, ɪ wɛ ké ɪsɪɪ təɣəlaɣa nyɪɪsʊɣʊ tɔ. Yaa ɪsɪɪ nyɔɣɔsɪ pɪɪkʊɣʊ sʊnsʊmʊɣʊ na kú caakɪ kpəntɛ təɔ ké ŋmaaʊ tɔ.
16 Nyʊɣʊ tʊ kʊmɛlɛŋ lʊləsəɣɪ ŋmakəlʊɣʊ təma ké. Ama wei ɪ kisiɣi kasəyaɣa kamuɣulaɣa nyəŋka tɔ ɪ pɪɪsɪ sɔɔsəɣɪ ké.
17 Wei ɪ nyʊɣʊ taa lɛlʊ səm təm wɛɛ tɔ, ɪ seeki ɪ təɣɪ na í hoti pəlaaʊ taa, nɔɣəlʊ í taa kpa-ɪ.
18 Pə kentiɣi wei ɪ tɔntɛ tewa tɔ ɪ tɔɔ ké. Ama paa lotu naalɛ tʊ ka la ɪsəna ɪsɪɪ ɪ lepa.
19 Təɣɔnaɣa təɔlənа wei ɪ halaɣɪ təɣɔ. Ɪlɛna wei ɪ təŋəɣɪ kpaɪ nyəm tɔ ɪ wɛ kʊnyɔŋ taa.
20 Pə kooliɣi kʊpantʊ kɛ wei ɪ wɛna yʊlʊtʊ təɣɔ. Ama wei ɪ huliɣina wɛnaʊ hikuɣu tɔ pa kaa yele ɪ ŋkpaŋʊɣʊ həm.
21 Pə fɛɪ sɪ ma nyəma-ɪ í wɛɛ hʊʊlɛ taa. Paa na mpʊ lɛlaa lakɪ yaasi ɪnəɣɪ mʊtʊ ɪcaʊtɛ maɣamaɣa nyʊɣʊ təɔ.
22 Ɪsɛsɛɛmlɛ tʊ huliɣi wɛnaʊ təɔ ké, ɪ ta nyɪ sɪ kʊnyɔŋ ká kpa-ɪ.
23 Wei ɪ kaləɣəna ɪ təɣɔntəlɛ kɛ ɪ ɪsɛntaa tɔ, pa sɛɛ-ɪ na pə kəlɪ wei ɪ puɣusiɣi tɔ.
24 Wei ɪ ŋmɪʊləɣɪ ɪ caa yaa ɪ too na í təŋ sɪ: Pə ta kɛ ɪsaɣatʊ tɔ, í na ŋmɪʊlʊ yʊlʊkʊlʊ pa kʊlʊm ké.
25 Wei ɪ həŋ ɪ tɪ tɔ ɪ kɔŋna yoou ké. Ama wei ɪ pɛta ɪ təɣɪ Tacaa təɣɔ pə lakəna.
26 Wei ɪ lakɪ ɪ laɣatʊ kɛ ɪ tike tɔ ɪ ké kʊmɛlɛŋ ké. Ama wei ɪ lakəna ləmaɣasɛɛ tɔ ɪ waalɪ ké pə takəɣɪ.
27 Wei ɪ haakɪ kʊnyɔntʊnaa tɔ ɪɪ laŋəɣɪ pʊlʊ. Ama wei ɪɪ nyənəɣɪ-wɛ tɔ, mpusi sɔsɔ ka wɛɛ ɪ tɔɔ ké.

28 Ye asaɣaa ɪ təɣɔ tɛtʊ, paa wei ɪ ŋmɛləɣɪ kɛ́. Ye pa saaləɣɪ ɪlɛ siɣisilaa náá huki.

29

1 Yʊlʊ wei ɪ mʊna pá kalәna-ɪ, na ɪɪ caakɪ nɪɪʊ tɔ, pɪɪ wakәlɪ-ɪ kpakpaa kɛ́, ɪ kaa wɛɛ hiiu.
2 Siɣisilaa í wɛ paɣalɛ, samaa laŋa hɛɛwaɣa. Ama ye nyәmәŋtʊnaa təɣɔna kawulaɣa yәlaa pilitiɣina wahala kɛ́.
3 Wei ɪ nyɪɪlәɣɪ sɪ í tɔna lәmaɣasɛɛ tɔ, ɪ hɛɛsәɣɪ ɪ caa laŋlɛ kɛ́. Ama alaa yɛlɛyɛlɛ nyáma tәŋlʊ ná lɔɔkɪ ɪ wɛnaʊ kɛ́.
4 Wulaʊ wei ɪ tәŋәɣɪ tampana tɔ ɪ pɛɛkәɣɪ ɪ tɛtʊ lәlɔ pote kɛ́. Ama wei ɪ mʊɣɪ mukaɣa tɛɛ kʊcɔɔŋ tɔ ɪ wakәlәɣɪ-tәɣɪ.
5 Wei ɪ puɣusiɣi ɪ təɣɔntәlɛ tɔ, ɪ maɣamaɣa ɪ mpaaʊ taa kɛ́ ɪ tʊɣɪ katɔka.
6 Asaɣaa pәsәɣɪ pa ɪsaɣatʊ yomaa kɛ́. Ilɛna laŋhʊlʊmlɛ kʊɣɪ tampana nyáma.
7 Siɣisilaa nyәmá kʊnyɔntʊnaa tɔm kɛ́. Ama asaɣaa ná fɛɪna tәlɛ tә nyәm.
8 Saɣatәlaa cʊkәɣәna ɪcatɛ. Ilɛna lәmaɣasɛɛ nyáma náá hɛɛsɪ páánáá.
9 Ye laɣatʊ na kʊmɛlɛŋ pa lakɪ tɔm, paa laɣatʊ mʊ páánáá yaa ɪ woŋaa hɛɛsʊɣʊ kaa kɔɔ.
10 Yʊlʊkʊlaa ɪɪ caakɪ kʊpama tɔm. Ama mpɛɣɛ tampana tәŋlaa ná pɛɛkәɣɪ.
11 Kʊmɛlɛŋ húláýí kʊ páánáá kɛ yem yem kɛ́. Ama lәmaɣasɛɛ tʊ ná nyәmá ɪ tɪ kpaʊ.
12 Ye wulaʊ í tәŋәɣɪ pɔpɔtʊ tɔm, ɪ waalɪ nyáma pәsәɣɪ asaɣaa kɛ́.
13 Kʊnyɔntʊ na ŋmakәllʊ pa kɛ́ kʊlʊm kɛ́. Ama Tacaa tʊna-wɛɣɛ ɪsɛ sɪ pá naakәna.
14 Wulaʊ wei ɪ tәŋәɣɪ siɣisuɣu na í hʊʊkәna acamaa tɔ, ɪ kawulaɣa toŋ sɔɔsәɣɪ tam tɔɔ kɛ́.
15 Kalәnaʊ na tipilaɣa tʊɣɪ pәyaɣa taa kɛ́ lәmaɣasɛɛ kɛ́. Ama pәyaɣa ŋka ka lakɪ ka luɣu nyәntʊ tɔ, ka too kɛ ka tʊɣɪ fɛɛlɛ.
16 Ye asaɣaa hukiɣi ɪsaɣatʊ sɔɔsәɣɪ kɛ́. Ama siɣisilaa ká ná pa hotuɣu kɛ kʊyakʊ nakʊlɪ.
17 Hɔ nyá pәyaɣa ŋkpaŋʊɣʊ, kaa yele na ń hɛɛsɪ, na nyá laŋlɛ hɛɛna-kɛ.
18 Ye Isɔ ɪɪ yɔɣɔtәɣɪ sɪ, ɪ yәlaa í tɛlәsәɣɪ, yәlaa pәsәɣɪ tɛtɛlataa kɛ́. Wei ɪ tәŋәɣɪ Isɔ kiiu təɣɔlɛ lelen nɪɪlʊ.
19 Pә taɣa nɔɣɔ taa tɔm tike kɛ pa hɔŋna tәmlɛ tʊ ŋkpaŋʊɣʊ, paa ɪ nɪɪwa ɪɪ lakɪ.
20 Ye n ná yʊlʊ yɔɣɔtәɣɪ na ɪɪ maɣasәɣɪ, nyɪ sɪ kʊmɛlɛŋ lapa-ɪ na sana.
21 Tәmlɛ tʊ wei pa ta kpɪɪlɪ teu kɛ ɪ pәcaatʊ tɔ, ɪ tɛŋ í ŋmakәlɪ ɪ caa kɛ́.
22 Páánáá tʊ caaləɣәna yoou, na páánáá sɔsɔɔna tʊ náá kaakɪ ɪsaɣatʊ.
23 Kalampaanɪ pasәɣɪ yʊlʊ kɛ́, wei í pasәɣɪ ɪ tɪ tɔ ɪ wɛɛkәna teeli.
24 Nmɪɪlʊ sənlʊ kʊɣɪ ɪ tɪ tɔm kɛ́, ɪ nyәmá pә mpusi paa na mpʊ ɪɪ caa tampana yɔɣɔtʊɣʊ.
25 Ye yʊlʊ kɛ n seliɣina pә kɛ́ katɔka kɛ́. Ama ye wei ɪ pɛta ɪ təɣɪ Tacaa ɪ tʊla-tɪ.
26 Yәlaa paɣalɛ pɛɛkәɣәna sɔsaa samtʊ. Ama Tacaa hʊlәɣәna paa awe tampana.
27 Siɣisilaa luɣu fɛɪ tɛtɛlataa. Ḿpúɣó asaɣaa naa caakɪ kʊpama.

30

Akuuli kʊyɔɣɔtʊtʊ

1 Apalʊ wei pa yaa sɪ Yakee tɔ, ɪ pәyalʊ Akuuli heelina tɔm sɔsɔɔntʊ tәnɛɣɛ Itәyɛɛlɪ, na Itәyɛɛlɪ na Wukalɪ sɪ: [a]
2 Ma kәla kʊmɛlɛntʊ kɛ paa awe, pácó ma fɛɪna yʊlʊ laɣatʊ.
3 Ma fɛɪna lәmaɣasɛɛ, pácó ma ta nyɪ naŋŋ nyáma nyәm.

---

[a] **30:1** Itәyɛɛlɪ: Hepәla taa ɪlɛ tә pәsәɣɪ na tá tɛlәsɪ tәnɛ ɪnɪ sɪ ma kawaɣa, haɪ, Isɔ ma kawaɣa, na ma toma tɛ.

4 Awe kpa ɪsɔtaa na ɪ tii? Awe tɔka heelim kɛ ɪ niŋ taa? Awe hɔka lʊm kɛ toko
taa? Awe sɪɪna tɛtʊ? Pa yaa-ɪ suwe? Na ɪ pəyaɣa hətɛ se? Ye n nyəma-tɛ heeli-m.
5 Nɔɔsɪ nsi sɪ təna lsɔ sɪɪ-tʊ tɔ sɪ wɛ naani ké, ye n sələma-ɪ ɪ kentiɣi nyá tɔɔ. 6 Taa
sɔɔsɪ natələɣɪ ɪ tɔm tɔɔ, pá taa kɔɔ na í kpa-ŋ na í nyənɪ-ŋ pɔpɔtʊ.
7 Tɔm naalɛɣɛ ma sələməɣɪ-ŋ, la-m-tɪ na páćó má sí.
8 Hatələna-m pɔpɔtʊ na tɔm kʊpuɣusutu. Páćó taa yele na má pəsɪ kʊnyɔntʊ
kutukutu, yaa má sʊʊ toŋ sɔsɔɔŋ. Ha-m ɪsəna pɪɪ maɣana-m tɔ. 9 Ye ma sula
wɛnaʊ, ntanyɪ maa ha-ŋ siɣile na má tɔ sɪ: Aweɣe Tacaa. Yaa ye ma sula kʊnyɔŋ,
ntanyɪ ma tɛɛsəna ŋmɪɪləm na pá kú nyá nyʊɣʊ.
10 Taa caɣana təmlɛ tʊ kɛ ɪ caa kiŋ, ɪ ká təŋsɪ-ŋ mpusi na ń ná pə naʊ.
11 Yəlaa wɛɛ na pá tʊʊkɪ pa caanaa, na paa saŋ pa toonaa kɛ paa pəcɔ.
12 Yəlaa wɛɛ na pá hʊʊkɪ sɪ pa wɛ tənaŋŋ, páćó pa ta nyaalɪ pa asilima.
13 Yəlaa wɛɛ na pá ké ɪsətoosile nyáma, na pá nyənəɣɪ lɛlaa kɛ yem.
14 Yəlaa wɛɛ na pa kela na ləŋ ɪsɪɪ laɣalɛɛ na sɛɛsɪ, pa sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ pá tɔɣɔ
wahala nyáma ɪsɛ na pá kpiisi kʊnyɔntʊnaa kɛ tɛtʊ tɔɔ.

Atuwa kʊpɪɪlɛɛ

15-16 Yəlaa wɛɛ na pá wɛ ɪsɪɪ lʊm tɛɛ sʊnsʊlʊŋ, na pá lɛɛkəɣɪ lɛlaa nyəm na pá təŋ
sɪ: Ha-tʊ ha-tʊ. Pʊlʊpʊnaa tooso wɛnna paa nyəɣəsəɣɪ, páćó pa ta nyɪ pə maɣanaa.
Kancaalaɣa nyəŋ ntέ atɛtəlɛ.
Naalɛ nyəŋ kɛ kaalʊlaɣa.
Tooso nyəŋ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ.
Liɣiti nyəŋ ná wɛɛ tətɔ, ɪlɛɣɛlɛ kɔkɔ.
17 Ye nɔɣəlʊ tʊʊkɪ ɪ caa na ɪɪ saŋ ɪ too kɛ nɪɪnaʊ, ləəʊ katəkatəŋ ká wɔɣɔsɪ ɪ ɪsɛ na
hɛkəlɛnaa tɔɣɔ ɪ nantʊ.
18-19 Pʊlʊpʊnaa tooso wɛnna na pá tɛɛ-m, maa cɛkəɣəna-wɛ.
Kancaalaɣa nyəŋ ntέ hɛkəlɛ kʊlʊɣʊ kɛ ɪsɔtaa.
Naalɛ nyəŋ kɛ tʊm ləəlʊɣʊ kɛ kʊkpamʊɣʊ tɔɔ.
Tooso nyəŋ kɛ kpɪɪlʊɣʊ sɔsɔɔʊ hapəlɛ kɛ teŋku taa.
Halɪ liɣiti nyəŋ wɛɛ.
Ilɛɣɛlɛ mpi pə pukina yʊlʊ kɛ alʊ kiŋ tɔ.
20 Alʊ yɛlɛyɛlɛ tʊ tɛŋ wasaŋkalətʊ, ɪlɛna í saŋ ɪ təɣɪ lʊm kɛ teitei ɪsɪɪ yʊlʊ tɛŋʊɣʊ
tɔɣɔʊ na í hɪɪsɪ ɪ nɔɣɔ tɔ. Na í tɔ sɪ: Ma ta la ɪsaɣatʊ natəlɪ.
21-23 Pʊlʊpʊnaa tooso pəsəɣəna antulinya ké kpɛntəlasɪ, páćó pə fɛɪ lapʊ.
Kancaalaɣa nyəŋ ntέ yom pəsʊɣʊ wulaʊ tɔ.
Naalɛ nyəŋ kɛ kʊmɛlɛŋ sʊʊkʊɣʊ toŋ tɔ.
Tooso nyəŋ kɛ alʊ wei paa caa tɔ ɪ saaʊ kɛ apalʊ.
Halɪ liɣiti nyəŋ wɛɛ.
Ilɛɣɛlɛ təmlɛ tʊ alʊnyəŋ wei ɪ
lɛɛkəɣɪ ɪ too sɔsɔɔntʊ tɔ.
24 Wontu səkpetu natəlɪ tə wɛ tɛtʊ tɔɔ ké liɣiti, na ntɪ tə tɛɛna laɣatʊ.
25 Kancaalaɣa wontu ntέ təəlaa, pa fɛɪ toŋ pəyele pa kpeɣeliɣi pa tɔɣɔnaɣa kɛ
lʊŋlɛ.
26 Wontu naalɛ nyəntʊ kɛ namisi, sɪ fɛɪ toma, na sɪ tʊɣɪ sɪ lona kɛ kʊkpaməŋ
taa.
27 Wontu tooso nyəntʊ kɛ kʊtoloŋ, kʊ fɛɪna wulaʊ. Páćó kʊ təŋəɣɪ təmaɣa
tintika tintika.
28 Na pá kaasɪ kaŋmaɣa, pa kpaakɪ-kɛɣɛ niŋ taa ké. Páćó ka sʊʊkɪ awulaa tɛɛsɪ
taa.
29-31 Weesuɣu nyáma tooso wɛnna na pá təŋ ɪsɪɪ pa caakɪ tɔ.
Weesuɣu tʊ kancaalaɣa nyəŋ ntέ
taalɛ wontu təna caa tɔɣɔlaɣa.
Kaa seeki nɔɣəlʊ.

Weesuɣu tu naalɛ nyəŋ ntɛ́
kampaau fɛluɣuuna ifepile tə,
tooso nyəŋ kɛ pəntulуɣu.
Halı liɣiti nyəŋ wɛɛ.
Ilɛɣɛlɛ yoolaa wulau wei ı tu ı yoolaa kɛ nəɣə tə.
32 Ye nyá kumɛlɛntu ka tusəna-ŋ na ń hə nyá tı, na ń kəə na ń pəsəna laakalı, ilɛ
nyı nyá tı kpau. 33 Pə taɣa pulu, pa ciɣitiɣi naaləm kɛ́ ilɛna naanim kpa. Ilɛna pá
má muna təə na caləm kpe. Mpu tətəɣə pááná kusəɣı yoou.

31

Laɣatu tasuɣu kɛ wulau Lemuwɛlı

1 Laɣatu nti Masa wulau Lemuwɛlı too tasa-ı təɣəlɛ sı:
2 Ma pəyalu, nyá wei ma sələmaa na má lulı tə ke ŋkpaŋŋ. 3 Taa cɛla nyá toŋ
kɛ alaa. Pəyele taa hulı alaa mpa pa wakələɣı awulaa təɣə nyá mpaaŋ. 4 Pə taɣa
awulaa təmlɛ nté sı pá nyəə sulum. Pəyele pə fɛı sı awulumpiya náá pɛɛkı sulum
toŋ nyəm. 5 Pə taa kəə na pá nyəəkı na pá səə kiiŋ təə. Yaa pá wakəlı kunyəntunaa
mpa pa təm tewa tə. 6 Mpa sulum munaa təɣəlɛ mpa pa caa səm tə, na salələlaa.
Yaa laŋwakəllɛ səsəəlɛ nyáma, 7 na pá səə pa wahala na pa kunyəntəɣəlɛ təə.
8-9 Ama ye nyá ilɛ təɣə nyá kawulaɣa na siɣisuɣu, na ń sɛɛna kunyəntunaa, na
wahala nyáma, na mpa pa ləwa tə, na mpa paa pəsəɣı yəɣətaɣa tə, pa təə.

Alu kupaŋ yaasi

10 Wei í hika alu kupaŋ ı kəla kacəka wontu.
11 I paalu wɛna-ı naani kɛ́ na í taɣanəɣı ı wɛnau.
12 Kupantu kɛ ı alu lakı-ı, ıı lakı-ı kuwəwıtu halәna ı səm.
13 Alu ını ı pɛɛkəɣı kponŋkpontu toŋ nyəntu kɛ́, na heeŋ huntu na í lakı təmlɛ na
laŋhulumlɛ.
14 Pooluŋ kɛ alu ını ı kəŋna ı təɣənaɣa, ısıı taatəlaa kpııləŋ.
15 Tefemle kɛ í kuləɣı na í caləsı ı nyáma na í tala-wɛɣɛ pa təma.
16 I maɣasəɣı taalɛ təm ılɛna í ya-tɛ. Ilɛna í tuu lɛsɛŋnaa tuŋ na liɣitee nna ı
hikaa tə.
17 Alu ını ı nikiɣi təmlɛ kɛ́ na toŋ ıı cakı yem.
18 Alu ını ı nyəmá sı ı təmlɛ təŋ teu, na paa ahoo ı musəɣı fətəla na í lakəna.
19 Iı cakı yem na folofolo na akpaa fɛı ı niŋ taa.
20 Alu ını ı waasəɣı wahala nyáma na í haakı kunyəntunaa.
21 Paa watu talaa ıı nəɣəsəɣı ı təyaɣa nyáma təm. Mpi tə, ı təyaɣa nyáma wɛna
watu wontu kupantu kɛ́.
22 Alu ını ı luukı ı təɣı kutakəŋ kɛ́, na kponŋkpontu toŋ nyəntu kusɛɛmtu wontu.
23 I paalu kɛ́ ıcatɛ səsaa taa tu wei ı nyuɣu kulaa təɣə. Mpɛ pa huukəna ıcatɛ təm.
24 I luukı tampalanaa na wontu kɛ́, na í pɛɛtəɣəna taatəlaa.
25 Toma na nyuɣu kuluɣu kɛ ı suuwa ı təə, ıı nəɣəsəɣı cele nyəntu.
26 Alu ını ı yəɣətəɣəna ləmaɣasɛɛ kɛ́, na í tasəɣı laɣatu na səəluɣu.
27 Alu ını ı feŋiɣi mpi pə lakı ı təyaɣa taa təɣə, ıı təkı felentu təɣənaɣa.
28 Alu ını ı piya ná yaakı-ı laŋhulumlɛ tu, na ı paalu náá puɣuləɣı-ı sı:
29 Alaa wɛɛ na pá təŋ teu. Ama nyá tɛɛ pa təna.
30 Tənuɣu sotuɣu puɣusiɣi kɛ́, na ısɛntaa teu náá saaləɣı. Ama alu wei ı nyaŋna
Tacaa tə ı tike ı munna samtu.
31 Pə wɛɛ sı pá lɛɛtı-ı ı wahala sote kɛ ı təmlɛ təə kɛ́.

LƎMAƔASƐƐ TU
TƆM TAKƎLAƔA
Kutulutu

Takəlaɣa kanɛ ka taa ké tə naakı ləmaɣasɛɛ tu təm. Ama ı ləmaɣasɛɛ faɣana yulu nyəna ké. I huləɣı ı takəlaɣa kallaa sı yulu í caɣana ı tı tə pə ké kpɛtɛ ké. Mpi tɔ, pə taɣa təmlɛ toŋ nyəntɛ taa ké təcaɣanau maɣamaɣa wɛɛ. Pə taɣa pulu, pə təna mpi yulu lakı atɛ cənɛ tə pə wɛ tənaɣa ké. Tənaɣa ń nyənaa Isə təm cɛkənau wɛ yulu kɛ katɛ. Isə tike wɛnna tam na ını ı kusəɣəna yulu na ı kulapəm təna nyuɣu.

Isənа pa faɣa ləmaɣasɛɛ tu təm takəlaɣa tɔ:

Ləmaɣasɛɛ tu sı atɛ nyəmnaa təm cɛkənau wɛ katɛ, titite *1:1–4:16*
Takəlaɣa tu tasəɣı laɣatu kɛ atɛ nyəm tɔɔ, titite *4:17–10:20*
Kutəkətu, titite *11:1–12:14*

Pə təna pə wɛ piti ké na pə cɛkənau wɛ katɛ

1 Tafiiti pəyalu ləmaɣasɛɛ tu wei ı ké Yosalɛm wulau tɔ ı təm ntɔ. 2 I təma sı pə təna pə wɛ piti ké na pə cɛkənau wɛ katɛ ısıı yulu lukuɣu sı í tiiki heelim tɔ. 3 Yulu kukuɣu ı tı na təma tənaɣa atɛ cənɛ tɔ, pepeɣe ı waakı pə taa? 4 Lulуɣu looŋa kanɛ ka səkı ké na looŋa lɛŋka náá kulı na ká sı tətɔ, na tɛtu náá wɛ mpu tıı laɣasəɣı. 5 Ilim lıı ké na pá tú na pá huliɣina pə lonte taa ké məluɣu sı pə tasəɣı lıuu. 6 Ilɛna heelim náá makı na pá pukina ilim mpətəŋ tɔɔ, na pá məlәna pə ntɔɣɔŋ tɔɔ. Na pá má na pá cɔɔ kilikite, na pá taɣanı cuɣusuɣu. 7 Pusi təna kpeŋ teŋku taa ké. Ama ílé ıı suɣi. Həɣəluɣu ŋku ku tɔɔ pusi kpeŋna tɔ, kulumuɣu ŋku ku tɔɔ ké sıı kpeŋ, sı kaa laɣası. 8 Pə təna pə təŋna lapu ké pıı yeki. Nəɣəlu ıı pəsəɣı na í tɔ sı ısəlɛ nyəɣəsəɣı nyənuɣu yaa ŋkpaŋuɣu nyəɣəsəɣı nıuu. 9 Mpi pıı wɛɛ tɔ, mpı pıı wɛɛna, na mpi pıı lapa tɔ, mpı pıı tasəna lapu. Kufam napəlı pə fɛı antulinya taa cənɛ. 10 Paa pulupu lapa na yəlaa təŋ sı kufam, pəlɛ pıı tɛma lapu kɛ pıısı nsi sı tɛɛwa tɔ, sı taa ké na pácó pə takı tá. 11 Nəɣəlu ıı təəsəɣı mpi pə tɛɛwa hatoo ləŋtaa tɔ pə tɔɔ. Mpu tətəɣɔ tá waalı nyáma ná kaa yele pulupu sı pɛlɛ pa waalı nyáma í ná.

Nyəm mpi ləmaɣasɛɛ tu hika ı kulapəlɛ taa tɔ

12 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu təma sı: Ma təɣɔ kawulaɣa kɛ Isɛɣɛlı nyáma təɔ ké Yosalɛm. 13 Ma ha ma tı sı má pɛɛkı teu na ləmaɣasɛɛ, na má cɛkəna pə təna mpi pə lakı antulinya taa tɔ. Pə ké wahala təmlɛ nte Isə tuɣı yəlaa təɣɔ. 14 Ma nyəmá təma təna nna yəlaa lakı atɛ tɔ. A təm na katɛ ké ısıı yulu lukuɣu sı í tiiki heelim tɔ. 15 Mpi tɔ, yulu kaa siɣisi mpi pə kuntilaa tɔ. Pəyele nəɣəlu kaa pəsı na í kala mpi pə fɛı tɔ. 16 Halı ma huuwa ma taa sı ma wɛna nyəm na ləmaɣasɛɛ kɛ səsəm na pə tɛɛ Yosalɛm awulaa mpa pa laala-m tɔ. Pəpətu fɛı ma nyəm təəwa səsəm kɛ na má cɛkəna weesuɣu təm. 17 Ḿpúɣú ma suu faɣau na luɣu kulumuɣu kɛ ləmaɣasɛɛ na kumɛlɛntu. Ilɛna má cɛkəna sı pəlɛ pə wɛ katɛ tətəɣɔ ısıı yulu lukuɣu sı í tiiki heelim tɔ. 18 Ye yulu leela pulupu taa, na í cɛkəna-wı na í wɛɛna nyəm. Mpu tətəɣɔ ı laŋlɛ ká wakələna-wı na í təɣɔ pə kunyəŋ.

2

1 Ləmaɣasɛɛ tu sı: Ma huuwa ma taa sı maa yəələna weesuɣu na má nıı leleŋ. Ilɛna má maɣana sı pəlɛ pə ta waası pulu. 2 Wei ı nyənəɣı weesuɣu təm kɛ yem tɔ pə ké kumɛlətəm ké. Yaasi ını ıı waasəɣı pulu. 3 Maa maɣasa ma taa sı má ha ma təɣı sulum. Ilɛna má təŋna ləmaɣasɛɛ, na má pəsı ma təɣı kpaŋtu. Ilɛna má cɛkəna mpi pə ké kpaŋuɣu tɔ. Ilɛna má maɣası sı má ná mpi pə kəla teu sı yəlaa í

la pa weesiŋ waatu kɛ atɛ cənɛ tɔ. 4 Ma lapa təma sɔsɔɔna ké. Ma ŋmawa ma təɣi kutuluŋ na má tuu tiiŋ wei pa yaa si lɛsɛŋ tɔ i tawa. 5 Ma tuwa ma təɣi tawa na má sɔ tiiŋ kukulәŋ waani waani. 6 Ma hɛɛ pusi na si lum niɣitiɣi tiiŋ hɔtuɣu ŋku. 7 Ma yapa yomaa apalaa na alaa na pá luli piya kɛ ma təyaɣa taa. Ilɛna má weɛna tɔla kɛ sɔsɔm na pá kəli isii mpa pa laala-m Yosalɛm taa tɔ. 8 Ḿpúɣú ma kuuwa tɔtɔɣɔ hɔɣɔlәŋ awulaa kpaŋcooŋ, paa pa wulanaa, paa pa liɣitee. Ma kpaɣa yonyoolaa apalunyəma na alunyəma. Ma kpaɣa alaa kɛ tuutuuma na pá kəli isii yulu ká nyiili tɔ. 9 Halәna ma nyuɣu kuli na pá kəli mpa pa laala-m Yosalɛm kɛ weɛu tɔ. Paa na mpu, ma tɔka ma ləmaɣasɛɛ kɛ ḿpúɣú. 10 Ma ta kisina ma isɛ kɛ mpi mpi a nyiiləɣi tɔ. Pəyele ma ta kisina ma təɣi laŋhulumlɛ natəli. Mpi tɔ, ma yɔɔlaɣana ma təma tənaɣa. Mpi pə ké ma nyəm kɛ ma təma təna taa tɔɣɔlɛ. 11 Ḿpúɣú ma nyəna ma təma na wahalanaa mpa ma tɔɣɔ a lapu taa tɔ. Pə təna pə wɛ katɛ ké isii yulu lukuɣu si í tiiki heelim tɔ. Kawaaɣa fɛi pulupu taa ké atɛ cənɛ. 12 Ḿpúɣú ma caawa si má cɛkəna si, ye yulu kɛ ləmaɣasɛɛ tu kawaaɣa ŋkaɣa i wɛna na pə kəli kpaŋtu na kumɛlɛŋ? Ilɛna má pɔɔsi ma ti si, wei i ká tɔɣɔ kawulaɣa kɛ ma lonte tɔ i ká la na í kəli mpa pa laala-m tɔ? 13 Ma nyəmá si ləmaɣasɛɛ kəla kpaŋuɣu kɛ teu. Isii nyaaləm kəluɣu səkpɛtuɣu tɔ. 14 Pə taɣa pulu, ləmaɣasɛɛ tu nyəmá i təpote ké. Ilɛna kpaŋtu náá yontiɣi yem. Ile ma nyəmá si pə kɔŋ pa tənaɣa kpátúɣú kulumuɣu kpɛntuɣu ké. 15 Ilɛna má tɔ ma taa si, ye pii kpɛnti ma na kpaŋtu kɛ kpátúɣú kulumuɣu. Ile pepe tɔɔ ké ma tɛɛ-i ləmaɣasɛɛ. Təlɛ tə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ. 16 Paa ləmaɣasɛɛ tu, paa kpaŋtu, pa naalɛ pa səki teitei ké. Páćó paa tɔɔsəɣi nɔɣɔlu tɔɔ ké tam tɔɔ na pə kəli lelu. Ye kuyɛɛŋ í sikaa pa sɔɔki pa naalɛ pa tɔɔ ké. 17 Ma nyəɣəsa weesuɣu ké. Mpi tɔ, ma taa kpaana mpi yəlaa laki atɛ tɔɣɔ. Pə təna pə wɛ katɛ ké isii yulu lukuɣu si í tiiki heelim tɔ. 18 Ma taa kpaana təma wena ma tɔɣɔ wahala na má la tɔɣɔ. Mpi tɔ, wei i ká lɛɛti ma lonte taa tɔɣɔ ma kɔŋ yelinau. 19 Pəyele nɔɣɔlu ta nyi si i ká la ləmaɣasɛɛ tu yaa kpaŋtu. Pəyele puntu ini i ká paasənna mpi ma tɔɣɔ wahala na má lana ləmaɣasɛɛ kɛ atɛ tɔ. Təlɛ tə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ. 20 Ilɛna ma apalutu yɔɔlәna təmlɛ nte ma lapa atɛ tɔ. 21 Mpi tɔ, ye yulu lapa pulu na ləmaɣasɛɛ na í waa pə taa. Ilɛna í yelina yulu wei i ta wii pə tɔɔ tɔ. Pə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ, pəcɔ pə wiiki. 22 Ye mpu yəlaa kaasuɣu pa ti na pá tɔki wahala na pá kaaki yem tɔ, weɣe pa waaki atɛ cənɛ? 23 Pa kuyɛɛŋ tәna kɛ cɔɔsɛɛ ké. Pa təmlɛ kɛ wahala nyəntɛ. Paa ahoo paa hɛɛsəɣi. Təlɛ tə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ.

24 Mpi yulu pəsəɣi tɔɣɔlɛ tɔɣɔu na nyɔɔu, na i təmlɛ kululum yɔɔlənau. Pəlɛ pə ké Isɔ kucɔɔu tɔtɔɣɔ. 25 Mpi tɔ, ye Isɔ tá ha yulu si í tɔɣɔ na í nii leleŋ i kaa ná. 26 Yulu wei i wɛ Isɔ ké teu tɔɣɔ i haaki nyəm na ləmaɣasɛɛ na laŋhulumlɛ. Ilɛna í tu isaɣau si ílé i calәsəɣi na í kaaki kupaŋ. Təlɛ tə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ isii yulu lukuɣu si í tiiki heelim tɔ.

3

Paa mpi na pə waatu ké

1 Paa mpi na pə waatu kɛ atɛyɛ. 2 Lulugu wɛna pə waatu ké, na səm na pə waatu. Tuɣu sɔu na pə waatu, na ku kpɛsuɣu na pə waatu. 3 Kuɣu wɛna pə waatu ké, na waau na pə waatu. Nmau na pə waatu, na yɔkuɣu na pə waatu. 4 Wula na a waatu ké, na woŋa na a waatu. Laŋwakəllɛ na tə waatu, na paalɛ na tə waatu. 5 Pɛɛ lɔɣɔu waatu wɛɛ ké, na a tɔɔsuɣu na pə waatu. Waɣaluɣu wɛna pə waatu, na pá kaasi waatu wei n ká se-wi tɔ. 6 Pɛɛkuɣu waatu wɛɛ ké, na lepu na pə waatu. Waatu wei yulu ká sii pulu tɔ, na waatu wei i ká lɔ-wi tɔ. 7 Cəluɣu waatu wɛɛ ké, na nyaluɣu na pə waatu. Sum wɛna pə waatu ké, na yɔɣɔtaɣa na ka waatu. 8 Sɔɔluɣu waatu wɛɛ ké, na pə kaasi taa kpanau waatu. Ilɛna yoou na ku waatu, na hɛɛsuɣu na ku waatu.

9 Pepeɣe təmlɛ latu waakı? 10 Ma naWa kulapəlɛ nte lsɔ tuɣı yəlaa tɔ. 11 Pə təna mpi ı lapa tɔ pə tewa pə waatu ké. Halәna í tu yəlaa taa ké tam tɔɔ ləmaɣasəlɛ. Paa na yulu ıı pəsəɣı na í cɛkəna təmlɛ nte lsɔ lapa hatoo kancaalaɣa na tə tənaɣa tɔ. 12 llɛna má cɛkəna sı yəlaa fɛına laŋhulumlɛ natəlı. Ye pə taɣa pá ha pa təɣı pa tı leleŋ nıuu taa ké pa weesiŋ waatu. 13 Yulu təkuɣu na í nyɔɔkı na í yɔɔləɣəna ı təmlɛ kululum tɔ pə ké lsɔ kucɔɔu ké. 14 llɛna má cɛkəna sı pə təna mpi lsɔ lakı tɔ pə wɛ tam tɔɔ ké. Pulu ta sɔɔsı pácó pə ta pasa. I lakı ḿpúɣú sı yəlaa í nyı ı səsɔɔntu. 15 Mpi pə lakı nɔɔnɔɔ na mpi pıı tɛ na pá kɔɔ tɔ, pıı tɛma lapu kɛ hatoo ləŋ ké. lsɔ lakəna na pá lɛləɣı.

Pə təna pə tɛɛsəɣəna səm ké

16 Ḿpúɣú ma tasa cɛkənau tətə sı, ısaɣatu təkəna kaWulaɣa kɛ timpi pıı wɛɛ sı pá təŋ siɣisuɣu na pá ha tampana tɔ. 17 llɛna má tɔ sı: lsɔ ká huuna ısaɣau na siɣisilu ké. Mpi tɔ, paa mpi pə lakı pə waatu ké. 18 Ye pə kaasa yəlaa ılɛ lsɔ maɣasəɣı-wɛɣɛ sı pá cɛkəna sı pa ta kəlı təla kɛ pulu. 19 Pə kpɛnta yulu na tətɛ kɛ kpátúɣú kulumuɣu ké. Feesuɣu kulumuɣu kɛ pa wɛna, pa naalɛ paa tɛ na pá sı. Yulu ta kəlı tətɛ. Mpi tɔ, pə təna pə cɛkənau wɛ katɛ tɔ se. 20 Pa təna paa taɣanı tɛtu nti paa ŋmana-wɛ tɔɣɔ pəsuɣu ké. 21 Nɔɣəlu kaa pəsı na í hulı təfoo sı yəlaa ləsası kpaakı ısɔ na təla nyənsı náá saalı atɛ. 22 Tənaɣa ma cɛkənaa sı yulu fɛına pulu na pá tɛɛ sı í yɔɔləna ı təmlɛ kululum. Mpi pə ha-ı tɔɣəlɛ. Pə taɣa pulu, ı kaa pəsı na í yɔɔləna cele nyəm na í ta tata təna.

4

Mpi pə ta təŋ yəlaa weesiŋ taa tɔ

1 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tasaa sı: Hei í nyənı ısəna pa ŋmakəla yəlaa na pá wiiki tɔ. Nɔɣəlu ıı puki pa puɣusuɣu. Pa ŋmakəllaa mpɛɣɛlɛ toŋtunaa. Nɔɣəlu ıı pəsəɣı sı í waası-wɛɣɛ pa niŋ taa. 2 Ma huu sı mpa pa səpa tɔ pa kəla leleŋ nıuu kɛ weesiŋ nyáma. 3 llɛna pə tıı kələna mpa pa ta tıı lulətа tɔ. Mpi tɔ, pa ta nyı ısaɣatu nti yəlaa lakı atɛ cənɛ tɔ.

4 Ma naWa tətɔ sı yəlaa tɔkı wahala ké na təma sı pá hiki na pá tɛɛ pa lɛlaa. Pəlɛ pə wɛ katɛ tətɔɣɔ ısıı yulu lukuɣu sı í tiiki heelim tɔ. 5 Felentú susiɣi ŋkpalası ké na í tuɣı ı təɣı wakəluɣu. 6 Pə kəla teu sı yulu í wɛɛna ŋkute kulumtəlɛ na í nıukı leleŋ, na mpi ı ká wɛɛna ŋkulee naalɛ na pá wɛ katɛ tɔ.

7 Ma naWa tətɔɣɔ katɛ lɛntɛ kɛ tɛtu tɔɔ. 8 Yulu wɛnna ı tike təkoŋ, ı fɛına alu yaa neu, yaa pəyaɣa, pəcɔ ı lakı təmlɛ ıı nyəɣəsəɣı. I caa ké sı í sɔɔsəɣı wɛnau ké tam. Paa na mpu tɔ, na í pɔɔsəɣı ı təɣı tam sı: Awe tɔɔ ké ma wuukı na má kisiɣi leleŋ nıuu. Yaasi ını ı ké ısaɣau ké na ı cɛkənau wɛ katɛ. 9 Pə kəla teu sı yəlaa naalɛ í kaa, na mpi yulu ka wɛɛ ı tike tɔ. Mpi tɔ, pa waakı pa təmlɛ taa ké. 10 Pəyele pa taa wei í tıı hotaa lɛlu kusı-ı. Ama wei ı wɛ ı tike tɔ ye ı hotaa ıı naakı kusulu. 11 Ye yəlaa naalɛ ı həntaa, pə haŋəɣı-wɛɣɛ. Ama pə kaa haŋ wei ı wɛ ı tike tɔ. 12 Ye yulu wɛ ı tike ŋmakəllu ŋmakələɣı-ı ké. Ama ye pa wɛ naalɛ ılɛ pa pəsı-ı. Ifatəlɛ ıı cɛkı ləŋ ısıı ŋmənaɣa maɣamaɣa.

13 Ifepu wei í ta kɛ kasaɣampu na í wɛna ləmaɣasɛɛ tɔ ı lapa sana na wulau kukpatulu kumɛlɛŋ ŋku ku kisiɣi laɣatu tasuɣu tɔ. 14 Paa salәka taa ké ıfepu ını ı lıınaa sı ı tɔkı kaWulaɣa, yaa pa tıı lula-ı kunyɔntu kɛ kaWulaɣa taa, 15 ma naakı sı ıfepu wei ını ı ka tɔɣɔ kaWulaɣa kɛ wulau ını ı lonte taa tɔ yəlaa təna ká wɛɛ ı waalı ké. 16 Yəlaa tuutuuma ka wɛɛ ı waalı ké, paa na mpu pɛlɛ pa waalı nyáma laŋa kaa hulumәna-ı. Mpi tɔ, pəlɛ pə wɛ katɛ tətɔɣɔ ısıı yulu lukuɣu sı í tiiki heelim tɔ.

Nɔɣɔ sıu kpaı nyəm

17 La laakalı kɛ waatu wei n puki lsɔ təyaɣa taa tɔ. Polo sı ń nıı na ń wɛɛna lsɔ
sɔɣɔntu. Pə kəla teu kɛ tɔla kɔtaɣa ŋka kumɛlɛŋ lakı na í ta cɛkəna sı ısaɣatu kɛ ı
lakı tɔ.

5

1 Taa hulina yɔɣɔtaɣa kɛ lsɔ ısɛntaa na ń tá huu nyá taa. Pə taɣa pulu, lsɔ
wɛ ısɔtaa ké na nyaa wɛ atɛ. Mpu tɔ, nyá tɔm í taa kəlı paɣalɛ. 2 Pɔpɔtu fɛı
leleŋ, nəɣəsɛɛ tuutuuma kɔŋna toosee ké, na yɔɣɔtaɣa katatəlaɣa náá kɔŋna
kumɛlətɔm. 3 Ye n sıı lsɔ ké nɔɣɔ, la-kɛ, taa yele na pá leeli. Mpi tɔ, lsɔ laŋlɛ ıı
hɛɛkəna kumɛlɛməŋ. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı ń tɔkı nti n sıukı tɔ. 4 Pə kəla teu sı ń taa
sıı nɔɣɔ, na mpi n ká sıı na ń kaa la tɔ. 5 Taa yele na nyá kuyɔɣɔtutu susu-ŋ ısaɣatu
taa. Na pá kɔɔ na, pá caalı-ŋ sı ń heeli kɔtulu sı pə yukəna-ŋ. Tɔfɔ lsɔ ká munə-ŋ
páánáná na í wakəlı nyá kulapəm. 6 Toosee katatəlaɣa ké tɔm kpaı nyəntu kɛ yem
ké. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı ń nyana lsɔ.

Mpəle tɛləsuɣu kɛ sɔsɔɔntu taa

7 Ye timpi yəlaa muɣuliɣi kunyɔntu na pá tuɣı-ı tasəkəlɛ, pə taa la-ŋ piti. Mpi
tɔ, yulu sɔsɔ kentiɣi sɔsɔ lɛlu ké, na pɛlɛ pa wɛna pa sɔsɔ wei ı kəla-wɛ tɔ. 8 Pə kəla
teu sı tɛtu í wɛɛna wulau wei ı səŋna tawa haləm tɔm taa tɔ. Mpi tɔ, tənaɣa pa
tənа pa tɔɣɔnaɣa lıikəna. [a]

lsəna liɣitee ıı waasəɣı tɔ

9 Liɣitee sɔɔllu ıı nyəɣəsəɣı-yɛ, na wɛnau sɔɔllu ná fɛına kawaaɣa. Təlɛ tə wɛ
piti tɔtɔɣɔ. 10 Ye wɛnau í hukiɣi, ku tɔɣɔlaa hukiɣi tɔtɔɣɔ. Wɛɛntaa kawaaɣa ntɛ́
pa naakuɣu pa wɛnau na pa ısɛ tɔ. 11 Təmlɛ latu tooki ké na í nıı leleŋ, paa ı
tɔɣɔ pəcɔ yaa sɔsɔm. Ama wɛɛntu wɛnau katatəlaɣa ıı yeki sı í too teu. 12 Yaasi
ısaɣau nɔɣɔluɣu ma nawa tɛtu tɔɔ, ınəɣəlɛ ısəna yulu sıukuɣu liɣitee na á taɣanı
ı maɣamaɣa ké wakəluɣu tɔ. 13 Ye ı nyuɣu səpa na ı liɣitee anı á saalı, ye ı lula
apalupəyaɣa, niŋ kpɛtɛ kɛ kɛlɛ ka kɔŋ. 14 lsıı ı too ka lulуɣu-ı kpɛtɛ tɔ, ḿpúɣú ı ká
sı kpɛtɛ tɔtɔ, ı kaa tɔkı ı təmlɛ pulуɣu ı niŋ taa. 15 Sı yulu í sı kpɛtɛ ısıı ı ká kɔm tɔ pə
ké laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ ké. I təmlɛ tɔm lapa katɛ ké, kawaaɣa fɛı tə taa. 16 Səkpɛtuɣu,
na laŋwakəllɛ, na nəɣəsɛɛ tuutuuma, na kutɔməŋ, na páánáná taa ké ı wɛɛ, halənа ı
səm.
17 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tɔma sı: Nti ma nawa tɔɣɔlɛ sı yulu laŋlɛ í huləmənа ı
kutɔɣɔu, na ı kunyɔnyɔɔm, na ı təma tənа nna ı lakı atɛ tɔ, halənа ı səm. Mpi tɔ,
ı paa tete ntɛ́ tənа. 18 Mpa pa tənа lsɔ haakı toŋ na wɛnau sı pə ké pa nyəm na ı
yeki-wɛ sı pá tɔɣɔ na pá yɔɔlənа pa təmlɛ tɔ. Mpu ını pə ké lsɔ kucɔɔu ké. 19 Mpi
pə tɔɔ tɔ, saa wei lsɔ tuɣı yulu taa ké laŋhulumlɛ tɔ, ıı paasəɣənа teu sı ı weesuɣu
topilaa.

6

1 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tɔma sı: Ma nawa wahala wei ı kəla yulu kɛ atɛ cənɛ tɔ.
2 Ye ısıı lsɔ ha yulu ntɛ́ toŋ na wɛnau na í kusı ı nyuɣu ı ta laŋ pulu. Ama ı ta ha-
ı mpaau sı í tɔɣɔ-wı, ılɛna í yele na kpaı tu nɔɣɔlu ílé ı tɔɣɔ. Təlɛ tə cɛkənau wɛ
katɛ ké na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ. 3 Yaa ısıı yulu lulənа ntɛɣɛ piya nunuwa (100) na í
kpatəlı teu, ılɛ ı ta yɔɔlənа ı wɛnau mpı na ı laŋlɛ hulumı, ılɛna í sı na pá pimi-ı.
Pəyaɣa ŋka pə hələsaa tɔ ka lapa-ı na sana. 4 Pə lula pəyaɣa ŋkɛɣɛ yem ké na ká
məlı səkpɛtuɣu taa na ká hətɛ saalı tənа. 5 Ka ta tıı nau ilim pəyele ka ta nyı sı pə
wɛɛ. Ka kəla hɛɛsuɣu kɛ yulu ını. 6 Sı yulu í tɔɣɔ puSı ıyisi naalɛ (2000), na kawaaɣa
fɛı pə taa tɔ pepeɣelɛ ı waawa? Anı lonte kulumtəlɛ taa ké pa tənа pa puki.
7 Yulu ıwıulɛ tənа, ı nɔɣɔ púúɣú tɔɔ ké ı lukı, paa na mpu ı kunyıulуɣu ıı səkı.
8 Kawaaɣa ŋkaɣa ləmaɣasɛɛ tu wɛna na í tɛɛ kumɛlɛŋ? Na ye kunyɔntu í nyəmá

[a] **5:8** Pə wɛɛ sı wei ı səŋna kunyɔntunaa kɛ pa tawa haləm taa tɔ.

ı tı kaasuɣu kɛ weesuɣu tɔm taa, ılɛ ı waa weɣelɛ? 9 Pə kəla teu sı yulu í yɔɔləna mpi ı naWa tɔ, na mpi ı ká yɔɔləna ı kunyıləm tɔ. Pəlɛ pə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ ısıı yulu lukuɣu sı í tiiki heelim tɔ.

Yulu ləmaɣasɛɛ tu wɛ tənaɣa

10 Pə tənа mpi pə wɛɛ tɔ, pa tɛma-wəɣı nyəm kɛ hatoo ləŋ, tə nyəmá teu kɛ mpi pa yaa sı yulu tɔ, í na mpi pə kəla-ı toŋ tɔ paa həŋ. 11 Ye yɔɣɔtaɣa í kəla katatəlaɣa, mpu tɔtɔɣɔ tɔmnaa paɣalɛ hɛləɣı. Ilɛ yulu kaWaaɣa ntɛ́ we? 12 Awe nyəmá mpi pə maɣa yulu kɛ ı weesuɣu waatu taa tɔ? Ku kuyɛɛŋ wɛ kpɛtɛ kɛ́ ısıı ılɛɛmuɣu. Yaa awe ká heelina-ı mpi pıı la ı səm waalı kɛ́ tɛtu tɔɔ kɛ cele tɔ?

7

1 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tasaa sı: Yulu hətɛ yaakuɣu tɔ, pə kəla teu kɛ tulaalu kupaŋ. Pəyele ı səm kuyaku kəla teu kɛ ı lulуɣu nyəŋku. 2 Pə kəla teu sı yulu í suu ləyaɣa təyaɣa taa, na mpi í ka suu acima təyaɣa taa tɔ. Mpi tɔ, ləyaɣa tɔɔsəɣəna-tu sı səm ntɛ́ paa yulu wei ı tomle. Ilɛ pə wɛɛ sı yəlaa í maɣası pə tɔm na pá wɛna pa ısɛ. 3 Laŋwakəllɛ kəla teu kɛ woŋa. Mpi tɔ, tə pəsəɣı na tá nyəŋsı ı ısɛntaa, ılɛna tá taɣanı ı taa. 4 Ləyaɣa təyaɣa taa kɛ́ ləmaɣasɛɛ tu puki, ılɛna ləmaɣasɛɛ fɛı tu náá polo təyaɣa ŋka ka taa pa ŋmaaləɣı tɔ. 5 Pə kəla teu sı ń nıı ısəna ləmaɣasɛɛ tu kpıuləɣı-ŋ tɔ na mpi n ká nıı ləmaɣasɛɛ fɛı tu yontu tɔ. 6 Pə taɣa pulu, ləmaɣasɛɛ fɛı tu woŋa wɛ kɛ́ ısıı sɔwa yaakuɣu kɔkɔ taa kɛ tiipile tɛɛ tɔ. Təlɛ tə wɛ katɛ tɔtɔɣɔ.

7 Nmakəluɣu susəɣı ləmaɣasɛɛ tu kɛ kpaŋuɣu kɛ́, na kuhau asilima nyəŋku náá pəsı-ı ısaɣau. 8 Təmlɛ tɛm kəla teu kɛ tə caaluɣu. Pəyele suulu kəla teu kɛ kalampaanı. 9 Taa hulina páánáá muɣu, pə taɣa pulu ləmaɣasɛɛ fɛı nyáma taa kɛ́ páánáá wɛɛ. 10 Taa yɔɣɔtı sı: Pepe tɔɔ kɛ́ ləŋtaa kəla teu kɛ nɔɔnɔɔ? Pə taɣa ləmaɣasɛɛ tu kuyɔɣɔtutu kɛ tənа. 11 Ləmaɣasɛɛ wɛ teu kɛ́ ısıı kpancoou, yəlaa tənа pəsəɣı na pá waa a taa. 12 Pə taɣa pulu, a kentiɣi yulu na pá kəlı liɣitee. Na nyəm kaWaaɣa ntɛ́ sı ləmaɣasɛɛ haakı weesuɣu kɛ mpa pa wɛna-yɛ tɔ.

13 Nyənı Isɔ kulapəlɛ, awe pəsəɣəna na í siɣisi mpi ı kuntilaa tɔ? 14 Yɔɔləna laŋhulumlɛ kɛ tə kuyaku wule. Ye pə tala laŋwakəllɛ kuyaku ılɛ n pəsəna laakalı. Mpi tɔ, Isɔ lapəna pə tɔm naalɛ sı yulu í taa cɛkəna mpi pıı maɣana-ı tɔ. 15 Ma naWa pə tənaɣa ḿpúɣú ma weesuɣu kutopuluɣu kunɛ ku taa. Tampana təŋlu pəsəɣı na í sı ı tampana təŋuɣu taa, na ısaɣau náá wɛɛna weesuɣu kɛ ı ısaɣatu taa. 16 Taa nyənı nyá təɣı siɣisilu, pəyele taa hulı nyá tı sı n kɛ́ ləmaɣasɛɛ tu na ń tɛləsı mpəle kɛ pə taa. Pepe tɔɔ kɛ́ n ka wakəlı nyá tı? 17 Pəyele taa ha nyá təɣı ısaɣatu taa yaa ń pəsı ləmaɣasɛɛ fɛı tu. Pepe tɔɔ kɛ́ n ká sı na nyá waatu tatata? 18 Pə wɛ teu kɛ́ sı yulu í təŋ laɣatu tasuɣu pənɛ pə tɔm naalɛ. Mpi tɔ, wei ı nyaŋna Isɔ tɔ, ı kaa suu mpəle tɛləsuɣu taa. 19 Ləmaɣasɛɛ haakı a tu kɛ toŋ kɛ́ na pá kəlı ıcatɛ nte tə tɔɔ kufənɛɛnaa naanuWa kentaa tɔ. 20 Siɣisilu fɛı atɛ cənɛ na í lakı kupantu na ı kaa pəntı. 21 Taa ke ŋkpaŋŋ sı n nuıkı yəlaa kuyɔɣɔtutu təna. Ye nyá təmlɛ tu tuu-ŋ taa mu páánáá. 22 Mpi tɔ, nyá maɣamaɣa n nyəmá nyá taa sı wulee wulee n tuukı lɛlaa.

23 Ma maɣasa pə tənaɣa mpu na ləmaɣasɛɛ, halәna má tó sı: Maa sɔɔsı ləmaɣasɛɛ. Ilɛ ma ta pəsı. 24 Pulupu cɛkənau tɔm tɛɛ ma tɔɔ kɛ́. Pə tɔm kəla lumaŋ təcuɣucuɣu, nɔɣəlu kaa pəsı na í tala pə tənaɣa. 25 Ilɛna má suu pɛɛkuɣu na ısəlɛ kusɛɛmlɛ sı má cɛkəna, na má hiki ləmaɣasɛɛ, na má maɣası ma taa na má nyı sı ısaɣatu kɛ ləmaɣasɛɛ laŋuɣu kɛ́, na kpaŋuɣu náá kɛ́ kumɛlɛntu. 26 Ma cɛkənaa sı alu wei ı kpaakı ısıı katɔka tɔ ı kəla səm kɛ nyaŋ. ı sɔɔluɣu wɛ kɛ́ ısıı puluɣu na ı ŋkpalası náá wɛɛ ısıı alukpala. Yulu wei ı lakı Isɔ luɣu nyəntu tɔ ını ı fitiɣina alu ını. Ilɛna í kpa ısaɣau. 27 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tɔma sı: Ma nyəna yaasinaa kɛ kulum kulum sı má cɛkəna-wɛ. 28 Ma tıı təŋa pa taa kɛ́ pɛɛkuɣu ma ta hikita. Apalaa iyaɣa (1000) taa ma hika apalu kulum wei ı kɛ́ apalu na tampana tɔ. Ama

ma nyəna alaa təna taa, ile ma ta hiki paa kulum. 29 Ile nti ma nawa təɣəle si lsə lapa yulu ké na í siɣisaa, ilɛna yulu náá lá na pə təna pá lá katɛ.

8

1 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tasaa si: Awe wɛnna ləmaɣasɛɛ isii má, na puntu nyəmá təmnaa kilisuɣu? Yulu ləmaɣasɛɛ laki ké na i isɛntaa hɛti na pá te.

Wulau tunau təm

2 Tuna wulau kuyəɣətutu kɛ nəɣə ŋka n ka siiwa lsə tə ka təə. 3 Taa hulina-i hatələnau yaa ń ká nyuɣu kɛ isaɣatu natəli tə taa. Pə taɣa pulu, mpi wulau səəlaa təɣə i laki. 4 Wulau kuyəɣətutu nté səsəəntu, awe ka pəəsi-i si: Pepeɣe n laki? 5 Wei i təkəɣi kusəsiitu tə i kaa na wahala nəɣəlu. Ləmaɣasɛɛ tu ká cɛkəna waatu kumaɣa na yaasi kupaŋ wei i taa i ká la-ti tə. 6 Pə taɣa pulu, paa mpi pə wɛna pə waatu kumaɣa ké, na isəna yulu ká la-wi tə. Ama yulu wahalanaa təm wɛ-i yuŋ ké. 7 Pə taɣa pulu, i ta nyi mpi pii la tə. Awe ka kɛɛsəna-i isəna pii wɛɛ tə? 8 Yulu nəɣəlu i ta ti i weesuɣu si i ká səŋsi-ku. Pəyele nəɣəlu ta kɛ səm kuyaku tu. Pə fɛi si pá cɛ nəɣəlu kɛ yoou ŋku ku taa, pəyele isaɣatu kaa waasi tə latu.

Yulu wɛɛtu təə maɣasuɣu

9 Ma nawa pə tənaɣa mpu, na má maɣasi pə təna mpi pə laki atɛ tə pə təm na ma huwɛɛ təna. Waatu nəɣəlu i wɛɛ wei i taa yulu lɛlu ŋmakələɣi i təɣəntəlɛ si pá tu-i wahala tə. [a] 10 Ḿpúɣú ma nawa pa pona asaɣaa kɛ pa pəlaaŋ taa na pá pi-wɛ na pá mələɣi ilɛna pá səə mpi asaɣaa mpɛ paa lapa icatɛ taa tə. Təlɛ tə cɛkənau wɛ katɛ tətəɣə. 11 Pii fɛləɣi asaɣaa kɛ kpakpaa təɣə isaɣatu lapu suwa yulupiya lotunaa taa. 12 Isaɣau pəsəɣi na í la isaɣatu kɛ təm niinuwa (100) na í wɛna weesuɣu yaa, ile ma nyəmá tətə si mpa pa nyaŋna lsə tə pa naaki kupantu. Mpi pə təə tə, pa wɛna lsə səɣəntu. 13 Ama isaɣau ná kaa na kupantu, pəyele i kəŋ saaluɣu ké isii ilɛɛmuɣu, i kuyɛɛŋ kaa taɣali. Mpi tə, ii nyaŋna lsə. 14 Yaasi nəɣəlu i cɛkənau wɛnna katɛ kɛ antulinya taa. Wulee wulee kupama təki wahala ké isii asaɣaa, na asaɣaa náá niiki leleŋ isii kupama. Ma təŋ si: Təlɛ tə cɛkənau wɛ katɛ tətəɣə.

15 Laŋhulumlɛ kɛ ma puɣuləɣi. Pə taɣa pulu, yulu laŋhulumlɛ təna ntɛ si í təɣə na í nyəə, na leleŋ wei i niiki tə. Mpi i waaki atɛ cənɛɣɛ təmlɛ nte lsə ha-i i weesuɣu təna waatu taa təɣəlɛ. 16 Ma tɛma ma təɣi hau si má cɛkəna ləmaɣasɛɛ na má welisi teu kɛ təmlɛ nte tə laki atɛ cənɛ tə tə taa. Pə taɣa pulu, paa ilim paa ahoo, yulu kaa na tom. 17 Ma nyəna teu kɛ lsə təmlɛ təna taa, paa yulu ká pɛɛki i təmlɛ nte i laki atɛ tə tə taa na í ká, i kaa cɛkəna. Paa ləmaɣasɛɛ tu nəɣəlu təmna si i ká cɛkəna, i kaa pəsi.

9

1 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu təma si: Ma maɣasa pə tənaɣa mpu pə təm kɛ ma taa. Nti ma nawa təɣəle si tampana təŋlaa na ləmaɣasɛɛ nyáma pa təma təna wɛ lsə niŋ taa ké. Yulu ta nyi səəluɣu yaa taa kpanau təm. Pə təna pə wɛ i nəɣə təə ké. 2 Mpu tə, pə kpɛnta kpátúɣú kulumuɣu kɛ tampana təŋlu na isaɣalatu ké, na kupaŋ na isaɣau, na wei i fɛina asilima tə na wei i wɛna-yɛ tə, na isəsɛɛu kətasi latu na wei ii laki-si tə. Kupaŋ wɛɛ ké isii isaɣalatu, na wei i siiki nəɣə tə na wei i wɛna i nəɣə siiu səɣəntu tə. 3 Isii pə kpɛntuɣu pa tənaɣa kpátúɣú kulumuɣu tə pə ké isaɣatu kɛ pə təna mpi pə laki antulinya taa təɣə. Isaɣatu suna yəlaa lotu taa na kumɛlɛntu kɛ pa nyama taa ké pa weesiŋ təna taa. Pa tənaɣa nté atɛtəlɛ taa. 4 Wei i kpɛntəna weesuɣu nyáma tə i tike i tɛɛləɣəna. Haɣa isɛ nyəŋka lapa sana na təɣəlaɣa kusəpaɣa. 5 Weesuɣu nyáma ná nyəmá si paa si. Ama sətaa ná tá nyi

[a] **8:9** Lɛlaa ná huuki si yulu wei i ŋmakələɣi i təɣəntəlɛ tə i təɣi i tuɣi wahala.

natəlı, pa fɛına kufɛluɣu. Mpi tɔ, pa sɔɔwa pa tɔɔ. 6 Pa sɔɔluɣu na pa taa haŋaɣa tɛma wakəluɣu. Pa kaa hiki puluɣu pə təna mpi pə lakı atɛ tɔ pə taa.

7 Mpu tɔ, polo na ń tɔɣɔ nyá tɔɣɔnaɣa na laŋhulumlɛ na ń nyɔɔ nyá sulum na ləmaɣasəlɛ kupantɛ. Mpi tɔ, lsɔ laŋlɛ hɛɛna nyá təma ké. 8 Suuki acima wontu kuhulumtu kɛ paa waatu wei. Pəyele tulaalu í taa laŋ nyá tɔɔ. 9 Yɔɔləna nyá alu wei nyá luɣu suuwa tɔɣɔ nyá weesuɣu kuyɛɛŋ waatu tantaa nyəŋ wei lsɔ ha-ŋ atɛ tɔ ı taa. Kawaaɣa ŋka n wɛna wahalanaa mpa n tɔkı nyá təmlɛ taa ké atɛ cənɛ tɔ pa taa tɔɣɔlɛ. 10 Paa kulapəlɛ nteɣe n hikaa sı n lakəna nyá niŋ, la-tɛ na nyá toŋ. Mpi tɔ, təmlɛ yaa huwɛɛ huuu yaa nyəm yaa ləmaɣasɛɛ tɔm fɛı atɛtəlɛ taa timpi n puki tɔ.

Ləmaɣasɛɛ təwaasəlɛ na a təkpisile

11 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tasaa sı: Ma nawa antulinya taa sı pə taɣa mpa pa pəsa sewa tɔ pa tike pa tɔkəna asewa tɛtɛ. Anı yoolaa taa yoolaa tike ıu lakı akanaa. Pəyele pə taɣa mpa pa kəla ləmaɣasɛɛ tɔ pa tike pa wɛɛkənna tɔɣɔnaɣa. Pəcɔ pə taɣa laɣatunaa tike wɛɛkəna liɣitee. Pəyele pə taɣa nyəntaa tike wɛnna nyulelen. Mpi pə tɔɔ tɔ, nyusəpəlɛ yaa nyulelen makəna paa wei ké. 12 Yulu ta nyı ı waatu na pə kəlı tiina nna puluɣu ısaɣau puuwa tɔ, yaa suması nsi pa nyəpa na pə kpa tɔ. Səm hɔka yəlaa ké na pə tutiɣi-wɛ ısıı tiina na suması sənɛ.

13 Ma nawa antulinya taa ké nyəm nəɣəsəlɛ na pá la-m piti. 14 Icaliya nakəlı kaa wɛnna ka taa yəlaa ta tɔɔ. Ḿpúɣú wulau sɔsɔ nəɣɔlu ı yoona-kɛ na í ta-kɛɣɛ kotaɣa. Ilɛna í ŋma koluŋa sɔsaɣa taka sı í hikina ka taa yəlaa. 15 Apalu ləmaɣasɛɛ tu kunyɔntu nəɣɔlu ı ka wɛ ka taa təna, na ye ıcatɛ nyáma ka pola ı kiŋ ı ka waasa-wɛ na ı ləmaɣasɛɛ anı. Ama ı kunyɔŋ tɔɔ, ılɛ ıcatɛ tu nəɣɔlu ı ta toosi sı í polo na í na-ı. [a] ılɛ nəɣɔlu ta tɔɔsı ı tɔɔ. 16 Ḿpúɣú ma təma sı ləmaɣasɛɛ kəla teu kɛ toma. Paa na mpu pa nyənəɣı kunyɔntu ləmaɣasɛɛ kɛ yem ké, nəɣɔlu ıı nuıkı ı tɔm. 17 Ləmaɣasɛɛ nyáma kuyɔɣɔtutu nti yəlaa nuıkı təpamm tɔ tə kəla teu kɛ hola nna nyuɣu tu holiɣina nyɔɔŋ fɛınaa tɔ. 18 Ləmaɣasɛɛ kəla teu kɛ yoou wontu ké. Ama ısaɣau kulum wakəlәɣəna kupantu paɣalɛ.

10

1 Ḿpúɣú ləmaɣasɛɛ tu tasaa sı teitei ısıı kacɔsı tukuɣu tulaalu taa na pá wakəlı-ı tɔ, mpu tətɔɣɔ kumɛlɛntu piciim wakəlәɣı ləmaɣasɛɛ na teu.

2 Ləmaɣasɛɛ tu huwɛɛ siɣisina ı ntɔɣɔŋ tɔɔ ké, ılɛna nyuɣu fɛı tu huwɛɛ náá kɛɛna ı mpətəŋ tɔɔ. 3 Ye nyuɣufɛı tu təŋ mpaau taa, ı ləmaɣasɛɛ laŋuɣu katatəlaɣa tɔɔ, pə lakı ké na lɛlaa nyəmı-ı sı nyuɣufɛı tu. 4 Ye nyá sɔsɔ mu-ŋ na páánáá, taa kisi nyá təmlɛ. Mpi tɔ, təpamm lakası cəlәɣəna yulu kɛ kupəntuɣu sɔsɔɔu ké. 5 lsaɣatu natəlәɣı ma nawa atɛ na tá nəɣəsəna ısıı pə liɣituɣuu nyuɣu tu na í pəntı pulu tɔ. 6 Yulu kumɛlɛŋ hikiɣi təmlɛ sɔsɔɔlɛ, ılɛna liɣitee tu náá wɛ səkpete taa. 7 Ma nawa yomaa caɣa kpaɣanəŋ na awulumpiya náá təŋ nɔɔhɛɛ ısıı yomaa.

8 Ye wei ı hula púúɣú ı hotiɣi ku taa ké, ılɛna tum nyasa wei ı caatəɣı koluŋa tɔ. 9 Ye wei ı lakı təmlɛ kɛ pɛɛ təyɔkəlɛ a kuɣı-ı ké, ılɛna taası faɣalu náá wɛ asola taa. 10 Ye laalɛ tima na pá ta sala-tɛ, ketulu kɛ pə nuıkı tɔm naalɛ. Ama ləmaɣasɛɛ yekina na yulu waa. 11 Ye tum nyasa ı tu waatu ını tum tu ını ı tá waa tumaa tɔɔu taa kɛlɛ.

Yɔɣɔtaɣa kɛkɛkɛ cəluɣu

12 Yəlaa caakı ləmaɣasɛɛ tu kuyɔɣɔtutu ké. Ilɛna nyuɣufɛı tu kuyɔɣɔtutu náá wakəlәɣı-ı. 13 Kumɛlətɔm kɛ ı caaləɣəna, ılɛna í təkəna kpaŋuɣu nyəntu. 14 Nyuɣufɛı tu luləsəɣı kuyɔɣɔtutu ké. Yulu ta nyı mpi pıı kɔɔ tɔ. Awe ká kɛɛsı-ı

[a] **9:15** Lɛlaa tɛləsəɣı sı apalu kunyəntu waasa ıcatɛ

mpi pıı tɛ na pə́ la ı səm waalı tɔ? 15 Nyʊɣʊfɛı tʊ kaakəna ı təmlɛ ké. Iı tıı nyəŋ na
í polo ıcatɛ taa.
16 Ye tɛtʊ wɛna wulaʊ ıwaasəlɛ na ı waalı nyáma təmlɛ ntɛ́ hiluɣu tike, tɛtʊ
ntı tə tɔm wɛ waıyo ké. 17 Tɛtʊ nti tə nıı leleŋ tɔɣəlɛ nti tə wulaʊ ké kasaɣampu
na ı waalı nyáma tɔkı pa tɔɣɔnaɣa kɛ ka waatʊ sı pá hiki toma, pə taɣa acima
tɔ. 18 Felentú wei ı ta paasəna ı kutuluɣu taɣanʊɣʊ tɔ kʊ hotiɣi ké, na kaakentu
nyəŋkʊ náá luliɣi. 19 Yʊlʊ lakı tɔɣɔnaɣa ké sı í tɔɣɔ na í nıı leleŋ, ılɛna sʊlʊm náá
hɛɛsı laŋlɛ, na liɣitee kɛ pa lakəna pə təna. 20 Taa tʊʊ wulaʊ kɛ nyá lotu taa, pəyele
taa tʊʊ liɣitee tʊ kɛ nyá naŋ kʊhəntʊɣʊ taa. Pə taɣa pʊlʊ, kacɔka heeliɣina tɔm.

11

Məsəməsə lapʊ

1 Pɛtı nyá tɔɣɔnaɣa kɛ lʊm tɔɔ, kʊyakʊ nakʊlı n ká tɛ na ń taɣanı-kɛyɛ hikuɣu.
2 Ha nyá wɛnaʊ həɣəlʊɣʊ kɛ yəlaa naatosompɔɣəlaɣa yaa pəlefɛı naanʊwa. Mpi tɔ,
n ta nyı ısaɣatʊ nti tıı maɣana-ŋ antulinya taa tɔ. 3 Paa timpi tɔɔ ké tʊɣʊ hotinaa,
kʊ lonte taa tənaɣa kʊ saaləɣı. Ye tɛʊ ı pilaa na ŋmʊntʊɣʊ susi kʊ nuıkı teu ké.
4 Wei ı feŋiɣi heelim tɔ ıı tuuki pʊlʊ, na wei ılɛ ı paasəɣəna ısɔŋmʊntʊ kɛ nyənʊɣʊ
tɔ ıı kʊŋ pʊlʊ. 5 N kaa pəsı na ń cɛkəna heelim mpaaʊ. Pəyele n kaa nyı ısəna
pə ŋmaakı pəyaɣa kɛ ka too lotu taa na ka feesiɣi tɔ. Mpʊ tɔtɔɣɔ nn pəsəɣı na ń
cɛkəna Isɔ wei ı lakı pə təna tɔ ı təmlɛ. 6 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı ń tuu nyá kututuum
kɛ tanaŋ tɛɛ halənа taanaɣa, taa hɛɛsı. Pə taɣa pʊlʊ, n ta nyı sı tanaŋ yaa taanaɣa
kututuum ká kələna lapʊ, yaa pə təna pıı wɛɛ teu.
7 Ilim naakʊɣʊ tɔ pə wɛ teu ké, na ısɛ laŋlɛ hɛɛkəna pə nyaaləm. 8 Ye yʊlʊ
weesuɣu taɣala pıısı paɣalɛ, í sa Isɔ ké sı təna sı tɔɔ. Ama í tɔɔsı ké sı səkpɛtʊɣʊ
kʊyɛɛŋ ká wɛɛ paɣalɛ. Pə təna mpi pə kɔŋ tɔ pə cɛkənaʊ wɛ katɛ ké.

Kʊfalaŋ yəlaa laɣatʊ tasʊɣʊ

9 Ifepu nyá, yɔɔləna nyá ıfepile kɛ tə waatʊ na ń nıı tə leleŋ, təŋ ısəna pə ha-ŋ
nyá lotu taa tɔ, na ısəna nyá ısɛ naakı tɔ. Ama tɔɔsı ké sı Isɔ ká tɛ na í yaa-ŋ hʊʊlɛ
kɛ pə təna pə tɔɔ. 10 Hatələna nyá nyamlɛ kɛ nəɣəsɛɛ, na ń cələna nyá tənʊɣʊ kɛ
wʊsası. Pə taɣa pʊlʊ, ıfepile na tə alaafəya wɛ tɛm ké.

12

1 Ama tɔɔsı nyá ŋmalʊ tɔɔ ké nyá ıfepile kʊyɛɛŋ taa, na pə́cɔ́ wɛɛ asaɣɛɛ na pıısı
nsi sı taa n ká tɔ sı: Weesuɣu fɛɛ-m leleŋ tɔ sı kɔɔ. 2 Na pə́cɔ́ ilim, na nyaaləm, na
ısɔtʊ, na ısɔtʊlʊŋası yu nyá tɔɔ, na pə́ wɛɛ ısıı tɛʊ fɛɛkʊɣʊ na ısɔŋmʊntʊ taɣanı lapʊ
tɔ. 3 Waatʊ ınəɣı nyá ŋkpalası nsi sı kentiɣi-ŋ tɔ sı sʊʊkı seluɣu, na nyá nɔɔhɛɛ
toŋ nyəna nna ını a səɣələɣı-ŋ tɔ á nuki, na nyá kela nna a ka wɛ ısıı naŋlaa tɔ á
pasa holuɣu, na á hɛɛsı naŋʊɣʊ, na nyá ısɛ nna a wɛ ısıı pətolee nyənlaa tɔ á wıı
naʊ. 4 Saa ınəɣı nyá ŋkpaŋŋ təkəɣı, na nyá nɔɣɔ pasa, na kampaaʊ koou feesiɣi-
ŋ, na yontunaa təna leleŋ sı. 5 Na ń wıı təkpalɛnaa, na mpaaʊ wɛ-ŋ sɔɣɔntʊ, na
nyá nyʊɣʊ hʊlʊmı ısıı tʊɣʊ ŋku kʊ hɛtʊ hʊlʊmaa tɔ. Na nyá nɔɔhɛɛ məlı-ŋ yuŋ ısıı
səɣəla, na tuusi pee kʊnyıılʊɣʊ sı nyá nɔɣɔ taa. Kʊyakʊ nakʊlı ılɛna pá pona-ŋ
nyá kantəkaɣa təyaɣa taa na wiilaa náá cɔɔkı hapəlɛ tɔɔ. 6 Tɔɔsı nyá ŋmalʊ tɔɔ na
pə́cɔ́ nyá weesuɣu ŋku kʊ wɛ ısıı liɣitee nyəɣəlʊɣʊ ŋmənaɣa tɔ kʊ cɛ, yaa kʊ yɔkı
ısıı wʊla hɛɛʊ yaa lʊm həyaɣa kɛ hite nɔɣɔ, yaa kʊ cɛ ısıı pɔpɔtɛ kululule cɛkʊɣʊ
na tə hoti lɔkɔ taa tɔ. 7 Na pə́cɔ́ nyá tənʊɣʊ pəsı tɛtʊ nti paa ŋmana-kʊ tɔ, na nyá
feesuɣu náa məlı Isɔ wei ı ka tʊ-kʊ tɔ ı kiŋ.
8 Mpʊɣʊlɛ ləmaɣasɛɛ tʊ tɔma sı pə təna pə wɛ piti ké na pə cɛkənaʊ wɛ katɛ.

Kʊtəkətʊ

9 Pə taɣa ləmaɣasɛɛ tike kɛ waasu tu ka wɛna. I sɛɣɛsa yəlaa kɛ nyəm təm.
Pəyele ı nuıwa atuwa na í yası a taa na í taɣanı a paɣalɛ. 10 Ləmaɣasɛɛ tu kaasa
ı təɣı na í hiki təm leleŋ nyəntu na í tɛləsı-təɣı teitei. Tə ké təm tampana nyəntu
ké. 11 Ləmaɣasɛɛ tu kuyɔɣɔtutu wɛɛ ké ısuı kpátúɣú kusɛŋtuɣu ŋku pa keetiɣina
naaŋ tɔ, na nyəmá wena kaləkəŋ nyáma kama tɔ. Tiikilu kulum ını ı kamna-yɛ.
a 12 Pəlɛ pə paasi ılɛ ma pəyalu, paasəna sı takəlası paɣalɛ ŋmaau fɛı tənaɣa, na
nyəm pɛɛkuɣu katatəlaɣa kaakı tənuɣu ké.
13 Sɛɣɛsuɣu kunɛ ku nyuɣu nté sı ń nyana Isɔ, na ń təkəɣı ı kusəsıtu. Təmlɛ nte
pə tu paa yulu wei sı í la tɔɣɔlɛ. 14 Isɔ ká huuna yəlaa kɛ pa kulaputu təna tɔɔ ké,
paa kuŋmɛsətu kupantu yaa ısaɣatu.

a **12:11** Tiikilu: Tiikilu ınɛɣɛ cənɛ, pə pəsəɣı na pə wɛɛ Isɔ yaa Salumən, halı lɛlaa ná təŋ sı Moisi.

YONTU TAA YONTU

Kʋtʋlʋtʋ

Yontu Taa Yontu taa cənɛɣɛ pa kɛɛsəɣɪ wulaʋ Salʋməŋ na ɪ taŋ pa səəlʋɣʋ təm. Səəlʋɣʋ ŋkʋ kʋ wɛnna ɪsɪɪ ŋku Ɪsə səələna ɪ yəlaa kpekəle tə na ŋku Ɪsə yəlaa kpekəle səələnа Ɪsə tə.

Ɪsəna **p**a **f**aɣa **Yontu T**aa **Yontu t**a**kə**laɣa **t**ə**:**

Kancaalaɣa yontu, titite *1:1–2:7*
Yontu naalɛ nyəntʋ, titite *2:8-17*
Yontu tooso nyəntʋ, titite *3:1–5:1*
Yontu liɣiti nyəntʋ, titite *5:2–6:3*
Yontu kakpasɪ nyəntʋ, titite *6:4–7:11*
Yontu naatoso nyəntʋ, titite *7:12–8:4*
Yontu naatosompɔɣɔlaɣa nyəntʋ, titite *8:5-14*

1 Salʋməŋ yontu taa yontu ntə.

Səəlʋɣʋ nyəma faaci

(Pɛɛlə kʋyɔɣətʋtʋ)

2 Waɣalɪ-m waɣalɪ-m,
nyá səəlʋɣʋ kəla-m sʋlʋm.
3 Nyá tulaalʋ səəsʋŋ ké kʋpaŋ ké.
Na nyá hətɛ náá wɛ ɪsɪɪ nim səəsʋŋ nɪɪkʋɣʋ tə.
Pə təɔ ké pɛɛlaa səələɣɪ-ŋ.
4 Təkɪ ma niŋ taa, kpaɣana-m asewa.
Wulaʋ sʋsa-m ɪ kutuluŋ taa ké.
Tɪɪ wɛɛna laŋhʋlʋmlɛ na tá ŋmaalɪ nyá təɔ.
Tɪɪ yɔɔlənа nyá səəlʋɣʋ na pə́ kəlɪ sʋlʋm.
Pa səələɣɪ-ŋ tə pa wɛna tampana ké.
5 Yosalɛm pɛɛlaa mɛ,
paa ma pilaa tə,
ma tewaɣa ɪsɪɪ Ketaa coka,
yaa ɪsɪɪ Salʋməŋ coka pɔɔŋ.
6 Ɪ taa nyana-m sɪ ma kəla piliŋ.
Ilim piisina-m mpʋ.
Ma taalʋnaa mʋ-m na páánáá ké,
pa tʋ-m sɪ ma taŋ lɛsɛŋ tɪɪŋ tawa.
Ɪlɛ ma ta taŋ ma maɣamaɣa ma nyəntɛ.
7 Nyá wei ma ləsaɣa sʋʋwa tə.
Heeli-m timpi n tiikiɣi nyá kaləkʋ tə.
Kɛɛsɪ-m timpi n ka hɛɛsɪ ilim sikuɣu tə.
Ma taa cɔɔ yem ké nyá taapalaa kaləkəŋ cələ.

(Tiikilaa kʋyɔɣətʋtʋ)

8 Alaa telaa taa telu nyá.
Ye n ta nyɪ ɪlɛ n təŋ heeŋ kaləkʋ nɔɔhɛɛ.
Tiiki nyá pinasɪ kɛ tiikilaa coka kiŋ.

(Ifepu nyəntʋ)

9 Ma kʋsɔɔlaɣa nyá, nyá teu nəɣəsəna ké ɪsɪɪ
pa kpɛɛlʋɣʋ Icipiti wulaʋ kpaɣanʋ alʋnyəŋ kɛɛkɛ na kacɔka tə.
10 Nyá lukpuɣutu tewa nyá ŋkpaŋyapəlasɪ hɛkʋ ké.

Na nyá luɣu náá səŋa teu kɛ lutu hɛku taa.

(Tiikilaa nyəntu)

11 Tu lu-ŋ wula kɛ kacɔka wontu
na pá matı tə tɔɔ ké liɣitee nyəɣətu.

(Pɛɛlɔ nyəntu)

12 Wulau na ı cɔlɔ nyáma pa caɣaa tɔ
na ma tɔɔ tulaalu səəsuŋ nyalaa ké.
13 Ma kusəəlu nyá, n wɛ-m ké ısu
tulaalu miili kɛ pa su ma həla hɛku.
14 N wɛ-m ké ısu laalinaa kupama tuŋ kɛ
Aŋ-Ketii lɛsɛŋ tawa taa.

(Ifepu nyəntu)

15 Ma kusəəlaɣa nyá, ama n tewa yoo!
Nyá ısəpee tewa ısu alukukunaa.

(Pɛɛlɔ nyəntu)

16 Ma kusəəlu nyá, teu ntɛ́ yaa.
Tá kuhəntuɣu ntɛ́ kateŋa nyıtu kulɛkəlɛkətu.
17 Tuŋ kupaŋ piliŋası ntɛ́ ta kutuluɣu.

2

1 Ma wɛ ké ısu Salɔŋ tɛtɛkəlɛ yaaye.
Maɣalɛ tɛtu ıhəntau taa hɛtu.

(Ifepu nyəntu)

2 Isu yaaye weu sɔwa hɛku tɔ,
ḿpúɣú ma kusəəlaɣa nyá n wɛ pɛɛlaa lɛlaa taa.

(Pɛɛlɔ nyəntu)

3 Isu tuɣu kutətɔɣɔu weu hətuɣu tuŋ taa tɔ,
ḿpúɣú ma kusəəlu nyá n wɛ ıfepiya lɛlaa taa.
Nyá ısotom taa ké ma nyula caɣau.
Nyá pee wɛ leleŋ kɛ ma nɔɣɔ taa ké.
4 Acima taa ké n pona-m nyá tɛ.
Nyá tuuta wei n kpaasa ma nyuɣu taa tɔɣɔlɛ səəluɣu.
5 N cɛla-m tuɣu ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ ku pee
kakalasu na má tɔɣɔ na pə́ səna-m.
N ha-m tuɣu pee na má muu na pə́ ha-m toma.
Mpi tɔ, səəluɣu kutɔŋ kpa-m ké.
6 Te ma nyuɣu na nyá niŋ mpətəŋ.
Kpɛkəna-m na nyá ntɔɣɔŋ.

(Ifepu nyəntu)

7 Hau, Yosalɛm pɛɛlaa mɛ,
ma tuukina naməŋ na nasɛŋ sı:
ɪ taa paatı tá səəluɣu na pə waatu ta tata.

Ifepu kɔntɛ

(Pɛɛlɔ nyəntu)

8 ɪ nıı ma kusəəlu nɔɣɔ.
ɪ ŋmaakəna ntɛɣɛ pɔɔŋ na pulasu tɔɔ na í kɔŋ.
9 Ma kusəəlu nəɣəsəna ké ısu nasɛm
yaa kapələŋa kufalaɣa.

Halı ınəɣəlɛ tá koluŋa waalı na í nyənəɣəna pətote.
10 Ɩ yaakı-m sı: Ma kʋsɔɔlaɣa nyá.
Kʋlı na ń kɔɔ.
11 Mpi tɔ, yoluma tɛma.
Tɛʋ tɛma, kʋ sıı tənaɣa.
12 Taawa taa kʋtɔɣɔŋ tʋ hɛtʋ kɛ tɛtʋ taa.
Yoŋkpaama waatʋ tapaɣalɛ.
Ɩhokaɣa wiiwa tá tɛtʋ taa.
13 Tıŋ wei pa yaa sı fikinaa kancaalaɣa nyəŋ təŋa lʋlʋɣʋ,
na tʋɣʋ ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ kʋ hɛtʋ sɔɔsʋŋ náá nyalaa.
Kʋlı na ń kɔɔ, ma kʋsɔɔlaɣa kʋpaŋka.
14 Ma kʋpaŋka nyáɣá kʋkpaməŋ pɔɔŋ taa.
Nyá wei n wɛ ıpilisaʋ taa timpi wɛ katɛ tɔ.
Hʋlʋ-m nyá ısɛntaa,
yele na má nıı nyá nɔɣɔ.
Nyá ısɛntaa tewaɣa na nyá yɔɣɔtaɣa wɛ leleŋ.

(Toto nyəntʋ)

15 Ɩ kpa taalɛ wontu səkpetu nti tə wakələɣı ta lɛsɛŋnaa tɔ.
Pə taɣa pʋlʋ, pa tʋ hɛtʋ.

(Pɛɛlɔ nyəntʋ)

16 Ma tənna ma luɣu tɛɛ kʋsɔɔlʋ.
Na ílé ı tənna má.
Yaayenaa taa ké ı tiikiɣi ı kaləkəŋ.
17 Ma luɣu tɛɛ kʋsɔɔlʋ nyá, tɔ pulası tɔɔ,
na ń kɔɔ ısıı nasɛm yaa kapələŋa kʋfalaɣa,
na pɘ́cɔ́ ahoo yu na nikaɣa kpa.

3

Pɛɛlɔ toosiɣina ıfepu

(Pɛɛlɔ nyəntʋ)

1 Ḿpúɣó ma toosa ahoo sı
ma kʋsɔɔlʋ ntɛ́ ma pɛɛka kato tɔɔ.
Na má pɛɛkı, na má pɛɛkı, ma ta na-ı.
2 Ilɛna má kʋlı na má cɔɔ ıcatɛ.
Na má pɛɛkı-ı nɔnɔɔsı tɛɛ,
na hapɛɛ tɔɔ, ma ta na-ı.
3 Ilɛna má sulina taŋlaa mpa pa cɔɔkı ıcatɛ tɔ
na má pɔɔsı-wɛ sı:
Ɩ nawa ma kʋsɔɔlʋ na?
4 Ma polaa sı ma tɛɛkı pa tɔɔ ılɛ,
ma ná ma kʋsɔɔlʋ ntɛ́.
Na má kpipi-ı na má tɔkı-ı teu na má pona-ı ma too tɛ.
Na má sʋʋna-ı wei ı lʋla-m tɔ ı naŋ taa.
5 Haı, Yosalɛm pɛɛlaa mɛ,
ma tuukina naməŋ na nasɛŋ.
Ɩ taa paatı tá sɔɔlʋɣʋ na kʋ waatʋ ta tata.

(Pɛɛlɔ nyəntʋ)

6 Pepe lıına wʋlaɣa tɛtʋ taa na pə́ kɔŋ
ısıı wontu pee tulaalʋ nyɔɔsı?
7 Wulaʋ Salʋməŋ amaka kɔŋna.

Na Isɛɣɛlı yoolaa taa yoolaa nıtoso kɛ ı waalı.
8 Pa təna pa kpɛləma yoou ké.
Pa paa laɣalɛɛ kɛ pa kɔŋkɔməŋ taa.
Na pá taŋa asola nna a kɔŋ ahoo tɔ.
9 Lipaŋ taası kʋpaŋsı kɛ pa saaka
wulaʋ Salʋməŋ amaka ını.
10 Liɣitee nyəɣətʋ kɛ pa lupa ı kpatəŋ,
na təteesile kɛ wʋla.
Təcaɣalɛ kɛ pʋʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ kʋpaŋkʋ.
Ilɛna Yosalɛm pɛɛlaa náá pɔ pə taa ké
pɔɔŋ wei pa sɔpəna sɔɔlʋɣʋ tɔ.
11 Siyɔŋ pɛɛlaa mɛ,
í lıı na í ná wulaʋ Salʋməŋ ntenuɣu
ŋku ı too tema-ı ı akpaɣalɛ wule tɔ.
Kʋ ké ı laŋhʋlʋmlɛ sɔsɔɔlɛ kʋyakʋ ké.

4

(Ifepu nyəntʋ)

1 Ma kʋsɔɔlaɣa nyá,
ama n tewa, n tewaɣa təkpapa.
Nyá ısəpee wɛ nyá tɛkɛntɛ tɛɛ ké ısıı alukuku.
Nyá nyɔɔsı hənta ısıı pəŋ kaləkʋ tiiki Kalaatı pʋɣʋ.
2 Nyá kela hʋlʋmaa ké ısıı heeŋ kʋhʋlʋməŋ kaləkʋ
ŋku kʋ hʋntʋ pa kɔwa na kú lıına lʋm tənyɔɔlɛ tɔ.
Paa heu wei na ı tompiya, nɔɣɔlʋ ta laŋ.
3 Nyá ntompee wɛ ısıı kpoŋkpontuɣu kʋsɛɛmʋɣʋ.
Nyá lukpuɣutu naakı nyá tɛkɛntɛ tɛɛ
ısıı pa faɣa tʋɣʋ nakʋlı kʋ pəle kʋsɛɛmlɛ.
Na nyá yɔɣɔtaɣa na leleŋ.
4 Nyá luɣu wɛ ké ısıı Tafiiti kutuluɣu kʋkʋlʋɣʋ
ŋku pa ŋmawa sı pa sıkı yoou wontu tɔ.
Kʋ taa ké pa pusa kpaləŋ iyaɣa (1000).
Yoolaa taa yoolaa kpaləŋ ké.
5 Nyá həla naalɛ wɛ ké ısıı nasɛm tompiya naalɛ
təkʋɣʋ yaayenaa hɛkʋ tɔ.
6 Maa polo tulaalʋ miili pʋɣʋ tɔɔ,
na tulaalʋ kʋwɔpʋ pulaɣa tɔɔ.
Na pácó pə nyaalı na səkpɛtʋɣʋ yá.
7 Ma kʋsɔɔlaɣa nyá, n tewaɣa təkpapa.
Nya tiili tá pəntı paa pəcɔ.
8 Ma taŋiyaɣa nyá, kɔɔ.
Kɔɔ na tá lıı Lipaŋ pʋɣʋ taa.
Hatoo Amana, na Senii,
na Hɛɛməŋ pə póóŋ nyɔɔŋ taa ké n ká nyəni tɛtɛkəlɛ.
Tɔɣɔlası lona wɛ tənaɣa.
Na kpooŋ təcaɣalɛ.
9 Ma newaɣa, ma taŋiya nyá, n hɛɛsəɣı ma laŋlɛ ké.
Ye n nyəna-m tɔm kʋlʋm pə lakı-m teu ké.
Ye ma naWa nyá lıılʋɣʋ pile kʋlʋmtəlɛ pə lakı-m leleŋ.
10 Ma newaɣa, ma taŋiya nyá,
Nyá sɔɔlʋɣʋ wɛ teu ké.

Nyá sɔɔlʊɣʊ kəla-m sʊlʊm təcaɣacaɣa.
Nyá tulaalʊ sɔɔsʊŋ tɛɛwa lɛmpa təna.
11 Ma taŋiya nyá, tɪɪŋ nim kpeŋ nyá ntompee tɔɔ ké.
Nyá nsəmlɛ tɔɔ wɛ ɪsɪɪ naaləm na tɪɪŋ nim.
Na nyá wontu sɔɔsʊŋ náá wɛ ɪsɪɪ Lipaŋ tɛtʊ hɔtʊɣʊ hɛtʊ.
12 Ma newaɣa, ma taŋiya nyá.
N wɛ ké ɪsɪɪ halәm mpi pa lɔpa kalaa tɔ.
Yaa hite nte tə tɔɔ pa sulaa tɔ,
yaa sɛɛlʊ wei ɪ tɔɔ pa taalaa tɔ.
13 Nyá lɔɔŋ lʊm niɣitiɣina tɪɪŋ taalɛ
nte tə pee wɛ leleŋ kɛ teu tɔ.
Tulaalʊnaa kʊpama tɪɪŋ nyɔɔkɪ
14 tənaɣa waanɪ waanɪ ké,
na pə kpɛnna kʊsaɣalaa kʊpama.
15 N wɛ ké ɪsɪɪ halәmnaa sɛɛlʊ
yaa lʊm kʊpam lɔkɔ.
Yaa lʊm mpi pə lɪɪkəna Lipaŋ tontoŋa tɔɔ tɔ.

(Pɛɛlɔ nyəntʊ)

16 Ilim ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ heelim í kʊlɪ
na pə́ má ma halәm tɔɔ na pə tulaalʊnaa sɔɔsʊŋ nyala.
Ma kʊsɔɔlʊ nyá sʊʊ nyá halәm taa,
na n tɔɣɔ pə pee leleŋ nyəna.

5

(Ifepu nyəntʊ)

1 Ma newaɣa, ma taŋiya nyá.
Ma sʊʊkɪ ma halәm taa na má caa
ma tulaalʊ miili na tulaalʊnaa lɛlaa.
Maa tɔɣɔ ma tɪɪŋ sɛtaɣa.
Na má nyɔɔ ma sʊlʊm na ma naaləm.

(Taapalaa nyəntʊ)

Ma taapalaa mɛ í tɔɣɔ na í nyɔɔ.
Sɔɔlʊɣʊ í kʊ-mɛ ɪsɪɪ sʊlʊm.

Pɛɛlɔ tʊla nɔnɔɣɔ ilɛ, ifepu sɪ n ka sɪɪ-m le

(Pɛɛlɔ nyəntʊ)

2 Ma tookaɣa yaa, paa na mpʊ má na ma ɪsɛ.
Ḿpúɣú ma nɪɪwa ma kʊsɔɔlʊ nɔɣɔ na í lakɪ
kaafala na í tɔŋ sɪ:

(Ifepu nyəntʊ)

Tʊlʊ-m, ma newaɣa, ma kʊsɔɔlaɣa.
N wɛ-m teu ké ɪsɪɪ alukuku,
nyaɣalɛ ma kʊpaŋka.
Mpi tɔ, ahoo cɔlɔʊ kpa-m ké na ma nyɔɔsɪ tɔɔ na lʊm.

(Pɛɛlɔ nyəntʊ)

3 Ma tɛma ma wontu wɔɣɔsʊɣʊ.
Ɪsənaɣalɛ maa taɣanɪ-təɣɪ suuu?
Pə́cɔ́ ma kɔwa ma nɔɔhɛɛ.
Ile ɪsənaɣa maa taɣanɪ-yɛɣɛ pilisuɣu tɔtɔ?
4 Ḿpúɣú ma kʊsɔɔlʊ sʊsa ɪ niŋ na pɔɣɔtɛ.

Na ma laŋlɛ taa la tənyaıı.
5 Ilɛna má kvlı sı ma tvləɣı ma kvsəəlv,
na ma ntantakv na ma mpee təɔ tulaalv
taana kampv tətɔkəlɛ.
6 Ḿpúɣú ma tvla ma kvsəəlv, ılɛ ı tɛma tɛɛv.
Ama ı kvyɔɣɔtvtv wakəla ma laŋlɛ.
Ilɛna ma pɛɛkı-ı ma ta na-ı.
Na má yaa-ı ı ta cɔ.
7 Ḿpúɣú ma sula taŋlaa mpa pa cəɔkı ıcatɛ tɔ.
Na pá ma-m na pə́ kv-m, na pá lɛɛkı ma tɛkɛntɛ.
8 Haı, Yosalɛm pɛɛlaa mɛ, ma wiina-mɛ.
Ye í sula ma kvsəəlv,
í heeli-ı sı səəlvɣv kvtəŋ kpa-m.

(Pɛɛlaa nyəntv)
9 Haı, alaa taa telu nyá,
weɣe nyá kvsəəlv ná tɛɛwa,
na ń wiikina-tvɣv mpv?

(Pɛɛlɔ nyəntv)
10 Ma kvsəəlv nyá n sɛɛwaɣa təkpaŋkpaŋ.
Paa n wɛ yəlaa iyisi naanvwa (10000) taa,
pa nyəŋı-ŋ kpakpaa ké.
11 Nyá ısɛntaa tewaɣa ısıı wvla maɣamaɣa.
Na nyá nyɔɔsı náá yawa təpolopolo ısıı pááv hɛtv,
na sı pila kilikili ısıı katəkatvɣv.
12 Nyá ısəpee wɛɛ ké ısıı alukukunaa kɛ lvm kvkpemim nəɣɔ.
Na pá yaakı naaləm taa na pá hɛɛsəɣı timpi pə təɔləna-wɛ tɔ.
13 Nyá lukpuɣutu tewaɣa ısıı tulaalvnaa tııŋ taalɛ.
Na nyá ntompee wɛ ısıı yaayenaa
mpa pa təɔ tulaalv miili kpeŋ tɔ.
14 Nyá niŋ wɛ ké ısıı wvla kukuwee
nna a təɔ pa tv liɣitee pɛɛ tɔ.
Na nyá tənvɣv təɔ náá wɛ ısıı tuu kete kvsotile
nte tə təɔ pa tv liɣitee pɛɛ tɔ.
15 Nyá nɔɔhɛɛ wɛ ké ısıı liɣitee pɛɛ kvhvlvmɛɛ
akelenaa mpa pa tapəŋ tɛɛ pa tema wvla tɔ.
Na nyá nyənvɣv taa wɛ ısıı Lipaŋ póóŋ.
Nyá nyvɣv kvlaa ké ısıı tııŋ səsəəŋ, n fɛına saala.
16 Nyá kvyɔɣɔtvtv təna na leleŋ ké.
Na nyá pə təna pə wɛ teu.
Yosalɛm pɛɛlaa mɛ,
ma kvsəəlv ntέ, ma paalv kɛlɛ.

6

(Pɛɛlaa nyəntv)
1 Alaa taa acɛpa nyá,
leɣe nyá kvsəəlv polaa?
Nkuɣu ı təŋaa?
Ta na-ŋ tə pɛɛkı-ı.

(Pɛɛlɔ nyəntv)
2 Ma kvsəəlv n pola nyá taalɛ nte tə taa tulaalv

sɔɔsʊŋ nyalaa tɔɣɔ sɪ n caakɪ yaayenaa
na ń tiiki nyá kaləkʊ.
3 Má tənna ma kʊsɔɔlʊ nyá na nyá tənna má tɔtɔ.
Yaayenaa taa ké n tiikiɣi nyá kaləkʊ.

Pɛɛlɔ wɛɛtʊ

(Ifepu nyəntʊ)

4 Ma kʊsɔɔlaɣa nyá,
n tewaɣa ɪsɪɪ Tiisa ɪcatɛ.
N wɛ leleŋ ɪsɪɪ Yosalɛm taa caɣalɛ.
Ama n wɛ sɔɣɔntʊ ɪsɪɪ yoolaa na pa tuutanaa.
5 Kɛɛsɪ nyá ɪsɛ anɪ a cɔɔsəɣɪ-m ké.
Nyá nyɔɔsɪ hənta ɪsɪɪ páŋ kaləkʊ tiiki Kalaatɪ pʊɣʊ.
6 Nyá kela hʊlʊmaa ké ɪsɪɪ heeŋ kʊhʊlʊməŋ kaləkʊ,
ŋku kʊ lɪɪna lʊm tənyɔɔlɛ,
na paa heu wei na ɪ tompiya tɔ.
Nɔɣɔlʊ ta hɛləmɪ.
7 Nyá lukpuɣutu naakɪ nyá tɛkɛntɛ tɛɛ
ké ɪsɪɪ pa faɣa tʊɣʊ nakʊlɪ kʊ pile.
8 Wulaʊ pəsəɣɪ na í wɛɛna taɣa alaa kɛ nɪɪtoso.
Na asaalaa kɛ nɪɪnaasa, na saalaa náá fɛɪ kalʊɣʊ.
9 Ama nyá tike kɛ nyá too lʊla alʊpəyaɣa na ɪ kəla-ŋ sɔɔlʊɣʊ.
Nyaɣalɛ ma kʊpaŋka, n wɛ-m teu ké ɪsɪɪ alukuku.
Pɛɛlaa naakɪ-ŋ na pá yaakɪ-ŋ laŋhʊlʊmlɛ tʊ.
Na taɣa alaa na asaalaa tɔtɔ ná saŋɪ-ŋ.
10 Alʊ wei ɪ lɪɪkəna mpʊ na í teeki kɔkɔ ɪsɪɪ ilim,
na í tewa ɪsɪɪ ɪsɔtʊ?
Na í wɛ sɔɣɔntʊ ɪsɪɪ yoolaa na pa tuutanaa?
11 Ma tiiwa tɪɪŋ pee taalɛ taa
sɪ ma naakɪ tɛtɛkəlɛ taa məhoo kʊfana.
Na má ná sɪ tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ ɪ hɛləɣɪ,
na tɪɪŋ lɛləŋ tʊɣɪ hɛtʊ na.
12 Ma ta cɛkəna, ama ma kʊnyɪlʊɣʊ pəsa-m ké
ɪsɪɪ ma yəlaa kasaɣampiya yoou kɛɛkɛnaa.

7

(Alaa na pɛɛlaa nyəntʊ)

1 Sulamii pɛɛlɔ nyá, kɔɔ, kɔɔ,
Kɔɔ, na tə́ nyənɪ-ŋ.
Pepe tɔɔ ké í nyənəɣɪ Sulamii tʊ?
I wɛ ké ɪsɪɪ kpeka naalɛ paalɛ.

(Ifepu nyəntʊ)

2 Awulumpu pɛɛlɔ nyá,
ama nyá nɔɔhɛɛ tewa nyá ntaŋkpala taa.
Na nyá tənaɣa náá wɛ ɪsɪɪ lɪɪtʊ nti niŋ təmlɛ tʊ lupa tɔ.
3 Nyá lotu kulutaa ké.
Tə taa ɪ laŋəɣɪ sʊlʊm sɔɔsʊŋ nyəm.
Pəyele tə caɣa ké ɪsɪɪ tɔɣɔnaɣa pee huɣule kɛ yaayenaa hɛkʊ.
4 Nyá həla naalɛ wɛ ké ɪsɪɪ nasɛm tompiya.
5 Nyá luɣu nəɣəsəna ɪsɪɪ tuuŋ kela akele.
Nyá ɪsəpee wɛ ɪsɪɪ Hɛsəpɔŋ ɪcatɛ nɔɣɔ lɪɪna.

Na nyá məntɛ náá səŋa ɪsɪı Lipaŋ akele,
wei ı tɔɔ pa feŋiɣina Tamasɪ hɔɣɔlʊɣʊ tɔ.
6 Nyá nyʊɣʊ səŋaa ké ɪsɪı Kamɛɛlı pʊɣʊ
na nyá nyɔɔsɪ náá wɛ ɪsɪı nyaalʊɣʊ ŋku
pa lii akpaayala tɔ.
Pə tɔka wulaʊ nɔɣɔlʊ kɛ nyá nyɔɔsɪ kpasɪ taa.
7 Ma sɔɔlʊɣʊ tʊ nyá, ama n tewaɣa.
Nyá nyənʊɣʊ taa wɛ teu.
8 N səŋaa ké ɪsɪı pááʊ.
Na nyá həla náá wɛ ɪsɪı kpakpatukuŋ.
9 Ma tʊ ma taa sɪ maa kpa pááʊ ŋkʊ.
Na má sɛtɪ kʊ tukuŋ.
Nyá həla anɪ a wɛ-m tətɔɣɔ ɪsɪı lɛsɛŋ tukuŋ.
Nyá feesiŋ wɛ-m sɔɔsʊŋ ɪsɪı tʊɣʊ pee.
10 Nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ leleŋ ké ɪsɪı sʊlʊm kʊpam.

(Pɛɛlɔ nyəntʊ)

Pə ké ma kʊsɔɔlʊ sʊlʊm ké.
Ɪsɪı pə kpeŋuɣu mpa pə kʊwa tɔ pa ntompee tɔɔ tɔ.
11 Ma kʊsɔɔlʊ tənna-m na ı kʊnyɪılʊɣʊ wɛ ma tɔɔ.

Ye pa sɔɔla-ŋ pə laŋhʊlʊmlɛ

(Pɛɛlɔ nyəntʊ)

12 Ma kʊsɔɔlʊ nyá, kɔɔ na tə́ lɪı.
Tɪı sʊʊ acalɛɛ taa ké ahoo.
13 Ɪlɛna tə́ kpa lɛsɛŋ tɪıŋ taalɛ kɛ tanaŋ kʊpaŋkʊ
na tə ná sɪ pa tʊ hɛtʊ na tə́ yɛɣeləɣɪ?
Na tɪıŋ lɛləŋ tʊwa yaa ı ta tʊ?
Tənaɣa maa hʊlɪ-ŋ ma sɔɔlʊɣʊ təna.
14 Tɪıŋ wei ı kʊsəɣɪ apalaa kʊnyɪıləŋ tɔ ı sɔɔsʊŋ kpawa.
Tə wɛna tá nɔnɔɔsɪ tɛɛ ké tɪıŋ pee kʊpana.
Paa kʊpənɛɛ paa kʊfana.
Ma kʊsɔɔlʊ nyá, nyaɣa ma sɪı-yɛ.

8

1 Ye ma na-ŋ tɪı kaawa too kʊlʊm,
maa waɣalaɣa-ŋ awalɪ kɛlɛ timpi timpi ma sulɪɣi-ŋ tɔ.
Ɪlɛ nɔɣɔlʊ taa yɪ-m.
2 Maa pona-ŋ na má sʊsɪ-ŋ ma too té na ń sɛɣɛsɪ-m.
Na má yele na ń nyɔɔ ma sʊlʊm sɔɔsʊŋ nyəm.
Mpi pə ké ma tʊɣʊ pile nyəm tɔ.
3 Te ma nyʊɣʊ na nyá niŋ mpətəŋ,
Kpɛkəna-m na nyá ntɔɣɔŋ.
4 Haɪ, Yosalɛm pɛɛlaa mɛ, ma tuukina-mɛ.
Ɪ taa paatɪ tá sɔɔlʊɣʊ na pə waatʊ ta tata.

(Pɛɛlaa nyəntʊ)

5 Pɛɛlɔ wei ı kɔŋna nté na wʊlaɣa tɛtʊ tɔɔ,
na í nyəka ı kʊsɔɔlʊ tɔɔ?

Sɔɔlʊɣʊ toŋ

(Pɛɛlɔ nyəntʊ)

Tʊɣʊ tɛɛ ké ma feesa-ŋ.

Tənaɣa nyá too wei ı lʋla-ŋ tɔ ı kpaɣa nyá hɔɣɔ.
6 Sıı-m nyá laŋlɛ na nyá ŋkpaləŋa təɔ ısıı kʋyʋsʋɣʋ.
Mpi tɔ, Sɔɔlʋɣʋ wɛ toŋ ké ısıı səm.
Na ısəsɛɛmlɛ náá wɛ toma ısıı atɛtəlɛ.
Sɔɔlʋɣʋ nyəmá kɛ kɔkɔ nyəna ké.
Kʋ ké Tacaa kɔkɔ ké.
7 Lʋm sɔsɔɔm ıı pəsəɣı na pə́ teesi kʋ kɔkɔ.
Pəyele pusi sɔsɔɔnsı kaa li-kʋ.
Ye yʋlʋ cɛla ı təyaɣa wɛnaʋ təna
sı ı laɣasəɣəna sɔɔlʋɣʋ, ısıı pa tʋʋ-ı.

(Pɛɛlɔ taalʋnaa)

8 Tə wɛna newaɣa alʋnyəŋka ŋka ka ta lııta həla tɔ.
Ɩsənaɣa tıı la kʋyakʋ ŋku
paa yɔɣɔtı ká asasaalɛ təm tɔ?
9 Ye ka təka ka tı na ká kisi yɛlɛyɛlɛ,
tıı yɔɔləna-kɛ na kacɔka wontu.
Ama ye ka pəsa ısıı yəlaa təna nənɔɣɔ,
tıı təkı-kɛ na kpeŋkpelası toŋ nyənsı.

(Pɛɛlɔ nyəntʋ)

10 Ma təka ma təɣı, ma fɛı yɛlɛyɛlɛ taa.
Ma həla səŋaa ké ısıı akelenaa.
Mpʋ tɔ, ma kʋsɔɔlʋ nyənəɣı-m wei ı kɔŋna hɛɛsʋɣʋ təɣɔ.

(Ɩfepu nyəntʋ)

11 Ḿpúɣú Salʋməŋ təma sı:
Ma wɛna tıŋ wei pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ ı taalɛ
kɛ timpi pa yaa sı Paalı-Haməŋ təɣɔ.
Ma yelina-tɛɣɛ taŋlaa,
paa wei ı kɔŋna-m tə kʋlʋlʋm kɛ liɣitee nyəɣətʋ iyaɣa (1000).
12 Ma tıŋ taalɛ wɛ ma kiŋ ké.
Salʋməŋ nyaa kpaɣa liɣitee nyəɣətʋ iyaɣa (1000).
Ləsı tə taa ké nyəɣətʋ ŋmʋnʋɣʋ (200) na ń̀ cɛla taŋlaa.
13 Nyá wei n wɛ haləm taa tɔ,
nyá taapalaa kema ŋkpaŋŋ sı pa nıık nyá nɔɣɔ.
Ɩlɛ yele na má nıı-kɛ.
14 Ma kʋsɔɔlʋ nyá kpaɣa asewa ısıı nasɛm yaa
kapələŋa kɛ tulaalʋnaa pʋɣʋ taa na ń̀ kɔɔ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
ISAYII
TƆM TAKƎLAƔA
Kutulutu

Isɛɣɛlɪ nyáma kupəntəŋ na pa wahalanaa təm kɛ Isayii yɔɣətəɣɪ ɪ takəlaɣa kanɛ ka taa. I yɔɣətəɣɪ tətɔɣɔ ɪsəna Isɔ ké sɔsɔ kɛ piitimnaa təɔ tɔ. Pəyele Isɔ hɛɛsəɣɪ Isɛɣɛlɪ nyáma laŋa. Na ɪ nɔɔsɪ nsi ɪ sɪɪwa sɪ í ka kɔna waasulu na í waasɪ-wɛ tɔ. Waatu wei Isɛɣɛlɪ nyáma ká tɛ yomle tɔɣɔu kɛ Papiloni taa ɪlɛna pa kakaasaɣa məlɪ Isɛɣɛlɪ taa na pá tɔɣɔ pa tɛtu.

Isəna pa faɣa Isayii takəlaɣa tɔ:

Yuta nyáma na piitimnaa pa wɛɛtu, titite *1–39*
Isɛɣɛlɪ nyáma laŋhɛɛsəlɛ, titite *40–55*
Isɛɣɛlɪ nyáma məlʊɣu tɔm, titite *56–66*

HƆƔƆLUƔU KANCAALAƔA NYƎŊKU

1 Tɔm nti pə kulaa na pə́ hulɪ Amətɪ pəyalu Isayii tɔɣɔlɔ. Yuta tɛtu na Yosalɛm ɪcatɛ pa tɔm ké. Yuta awulaa Osiyasɪ na Yotam na Ahasɪ na Isekiyasɪ pa pɔɔlɛ taa ké ɪ ná-tɪ.

Isɛɣɛlɪ yəlaa ŋkpantɛɛləŋ

2 Isɔtənuɣu, nɪɪ. Tɛtu, ke ŋkpaŋŋ.
Tacaa yɔɣətəɣɪ sɪ:
Halɪ má tɔɔ piya na má pɪɪsɪ-sɪ,
ɪlɛna sí kuləɣɪ ma tɔɔ?
3 Nau nyəmá ɪ tu,
na kpaŋaɣa náá nyɪ wei ɪ caləɣɪ-kɛ tɔ.
Ama Isɛɣɛlɪ nyáma ná tá nyɪ pulu.
Ma yəlaa mpɛ paa nɪɪkɪ.

Pulupu fɛɪ təcuŋŋ kɛ Yuta tɛtu taa

4 Yəlaa pəntəlaa, na asaɣaa mɛ,
mə təm wɛ waɪyo ké.
Piitim nyaŋ nyəm na kawalaɣa piya mɛ,
mə təm wɛ waɪyo ké.
Mpi tɔ, í lɔwa Tacaa na í nyənɪ
Isɛɣɛlɪ Isɔ Naŋŋ tu kɛ yem, í ha-ɪ siɣile.
5 Mə leɣe í caa sɪ má tasa mapu?
Pepe təɔ ké í wɛɛ na í kama nyuɣu na ma təɔ kulɔɣu?
Anɪ mə nyɔɔŋ ná fetilaa na í təkɪ wahala kɛ mə taa.
6 Pə́cɔ́ pə kpaɣau mə nyɔɔŋ na pə́ sɪɪna mə nɔntaaləŋ tɔ,
tiili fɛɪ hiiu. Pə fetila-mɛɣɛ na hiŋnaa,
na təmatɛ lona naakɪ.
Nɔɣɔlu ta nyaalɪ-mɛ yaa í tú-mɛɣɛ nim,
yaa í hɔkɔ mə hiŋ.
7 Pə kpiisa mə tɛtu na kɔkɔ nyaɣa mə acalɛɛ.
Kpaɪ nyáma wakələɣɪ mə tɛtu na í nyənəɣɪ.
Pə wakəlaa ké ɪsɪɪ
waatu wei nyɪɪtu taa nyáma ka kɔma tɔ.
8 Yosalɛm kɛ pə kaasaa ɪsɪɪ cokəle kɛ kaama taa. Yaa
caŋuɣu kɛ tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ ɪ taalɛ taa,
na yoolaa tama-ɪ kotaɣa.

9 Ye Tacaa Pə təna pə tu í taa kaasɪ-mɛɣɛ yəlaa kɛ pəcɔ,
í ka nəɣəsəna ké ɪsɪɪ Sɔtɔm nyáma.
ɬ ka wɛ ɪsɪɪ Kɔməɔ nyáma.

Isə sɛɛv mpi Isə taa kpaakəna tə

10 Sɔtɔm awulaa mɛ, í nɪɪ Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ.
Kɔməɔ yəlaa mé í ke ŋkpaŋŋ na Tacaa kʊsəsɪɪtʊ.
11 Tacaa pəəsəɣɪ sɪ: Pepeɣe ma lakəna mə kɔtasɪ tuutuuma,
ma haɣa mə ɪwaaŋ na mə nawee kɔtasɪ nsi kɔkɔ
lusaa tɔ sɪ nim. Ma nyəɣəsa mə latəcɛnaa
na mə heeŋ na mə pəŋtʊlʊŋ calam.
12 Waatʊ wei í kɔŋ ma kiŋ tə awe heela-mɛ sɪ
í fɛlɪ ma taɣa təɔ?
13 ɬ yele kawalaɣa kɛ mə ɪsɔtʊnaa kʊfama acima taa,
na kʊyɛɛŋ kʊhɛɛsəŋ na mə kotuŋ acima taa.
Maa caakɪ sɪ má ná ɪsaɣatʊ,
na kʊyɛɛŋ sɔsɔɔŋ pə situɣu.
14 Ma taa kpaakəna mə ɪsɔtʊnaa kʊfama na mə acima ké.
A wɛ-m təlasɪ ké, ma kawa a tɔm.
15 Waatʊ wei í tɛkəɣɪ-m niŋ tɔ ma kɛɛsəɣɪ ma ɪsɛ ké.
Paa í lʊlʊsəɣɪ sələməŋ tɔ, maa nɪɪkɪ.
Mpi tɔ, calam suwa mə niŋ taa ké.
16 ɬ só lʊm na í lá nyɔɔŋ təɔ asilima kɛɛlʊɣʊ kɔtaɣa.
ɬ yele mpi pə fɛɪ teu tɔ, na ɪsaɣatʊ lapʊ.
17 ɬ kpɛləmɪ kʊpantʊ lapʊ,
na í pɛɛkɪ tampana təŋʊɣʊ.
ɬ paasəna mpa pa ɪsɛ pa təkɪ tɔ.
ɬ ha sulaʊ kɛ ɪ tampana.
ɬ sɛɛna alʊ leelu təɔ.

Ye Isɛɣɛlɪ nyáma kʊləɣɪ Tacaa təɔ

18 Ḿpúɣú Tacaa təma sɪ:
ɬ kɔɔ na má na-mɛ tə ciiki.
Ye mə ɪsaɣatʊ sɛɛwa ɪsɪɪ təəlʊm,
tɪɪ hʊlʊmɪ ɪsɪɪ kaɣalʊ.
Ye tə sɛɛwa ɪsɪɪ kpancəŋa,
tɪɪ hʊlʊmɪ ɪsɪɪ kpoŋkpomʊlʊm.
19 Ye ɪ ka tisaɣa na í nɪɪna-m,
í ka təɣa tɛtʊ kʊlʊlʊm kʊpam.
20 Ama ye í kisaa na í kʊləɣɪ ma təɔ,
í ká sɪ yoou taa.
Mpi tɔ, Tacaa yɔɣɔtəna.

Yosalɛm ɪcatɛ taɣanvɣʊ

21 Ɬsənaɣa pə lapa na Yosalɛm ɪcatɛ
kʊpantɛ ńté tə́ pəsɪ wasaŋkalɪ?
Pə́cə́ yəlaa kʊpama ka suna tə taa na pá təŋəɣɪ siɣisuɣu.
Ama nɔɔnɔɔ yʊlʊkʊlaa wɛnna.
22 Yosalɛm ɪcatɛ ka wɛ ké ɪsɪɪ liɣitee.
Ama nɔɔnɔɔ tə pəsa ɪsɪɪ pɔɣɔlasɪ.
Pəyele tɪɪ nəɣəsəna ké ɪsɪɪ sʊlʊm kʊpam,
ɪlɛ nɔɔnɔɔ pə pala lʊm.
23 Tə awulaa ké təɔ kʊllaa ké, na ŋmɪɪlaa sənlaa.

Pa təna pa səəla kʋhaaŋ ké na pá pɛɛkəɣı kasəyaɣa.
Paa paasəɣəna alʋ leelu təm,
pə́cə́ paa haakı sulaʋ kɛ ı tampana.
24 Pə təɔ ké Pə təna pə tʋ Tacaa wei ı ké Ɩsɛɣɛlı Ɩsɔ tɔ ı təma sı:
Maa lɛɛtı ma kolontunaa, na má wɛɛna tampana.
25 Yosalɛm ıcatɛ nyá maa tʋ nyá təɔ ké niŋ.
Maa tʋ-ŋ kəkɔ taa ısıı pa taɣanʋɣʋ liɣitee tɔ
na kəkɔ nyaɣa nyá asilima.
26 Maa məŋna nyá hʋʋlaa kʋpama ısıı paa wɛʋ ləŋtaa tɔ,
na nyá laɣatʋ tasəlaa ısıı paa wɛʋ kancaalaɣa tɔ.
Pəlɛ pə waalı ké paa yaa-ŋ ıcatɛ kʋpantɛ na kʋsiɣisile.
27 Ye Siyɔŋ nyə́ma laɣasaa na pá təŋ mpi pə wɛ teu tɔ,
Ɩsɔ ká ya-wɛ.
28 Ama pıı wakəlı asaɣaa na pəntəlaa,
na mpa pa ləəkı Tacaa tɔ paa le.
29 Fɛɛlɛ ká kpa-mɛ na tıŋ wei í luŋiɣi tɔ.
Tawa wena í fɛɛnəɣı tɔ a ká yele na í təɣɔ fɛɛlɛ.
30 Mpi tɔ, í ká lontili ké ısıı waatʋ wei
tıŋ ını ı hatʋ təəkʋɣʋ tɔ.
Ɩ ka té taası ısıı waatʋ wei
tıŋ ını ı laŋəɣı lʋm tɔ.
31 Yʋlʋ toŋ tʋ ká pəsı ısıı nyıuliya,
na ı təma wɛɛ ısıı mamacəɣəlası.
Kəkɔ ká nyaɣa í na ı təma ké,
nɔɣɔlʋ kaa teesi-kɛ.

2

1 Tacaa heela təm ntiɣi Amətı pəyalʋ Ɩsayii təɣɔlɔ. Toosee taa ké ı heela-ı Yuta
na Yosalɛm pa təm.

Yəlaa təna ká wɛɛ Yosalɛm taa (Kʋkalʋɣʋ 2–4; Misee 4:1-3)

2 Tacaa təyaɣa wɛ pʋɣʋ təɔ ké.
Kʋyakʋ nakʋlı pʋɣʋ ŋkʋ kıı kʋlı
na kú caɣa pɔɔŋ nyɔɔŋ taa na kʋ tɛɛ pulası.
Piitimnaa təna ká polo kʋ təɔ.
3 Yəlaa paɣalɛ ká polo na pá tɔ sı: Ɩ kɔɔ na tə́ kpa Tacaa
pʋɣʋ təɔ ké Yakɔpʋ Ɩsɔ təyaɣa.
Na í hʋlı-tʋɣʋ ı mpaaŋ na
tə́ təŋ ı ıkpatɛ.
Mpi tɔ, Siyɔŋ ıcatɛ Yosalɛm taa ké Tacaa kiiu na ı
təm ká lıına.
4 Ɩ ka hʋʋna piitimnaa na í loli yəlaa paɣalɛ. Ɩlɛna pá
lu pa laɣalɛɛ kɛ akuŋ, na pa ŋmantaası kɛ lemsenaa.
Piitim napəlı pə kaa kʋlı lɛmpı təɔ.
Pə́cə́ nɔɣɔlʋ kaa tasa yoou kpɛləmʋɣʋ.
5 Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma mɛ í kɔɔ
na tə́ tó Tacaa nyaaləm taa.

Tacaa kʋyakʋ kʋhʋhʋʋnaʋ

6 Tacaa lɔwa ı yəlaa Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ nyə́ma.
Mpi tɔ, ilim təlıılɛ təɔ nyə́ma kʋlapʋtʋ suna pa hɛkʋ.
Pa lakı topotopo ısıı Filiisi nyə́ma.

Pəyele pá na kpaı nyə́ma pa kpɛntəɣı nɔɔsı.
7 Wula na liɣitee su pa tɛtu taa, pa wɛnau fɛı tənaɣa.
Kpaɣanəŋ su pa tɛtu taa, yoou kɛɛkɛnaa fɛı kaluɣu.
8 Tuŋ kulalaaŋ su pa tɛtu taa ké,
pá luŋiɣi mpi pa lapəna pa niŋ tɔ.
9 Pə tisa yulu ké na pə́ lumsi-ı. Tacaa taa wii-wɛ.
10 Ɩ suu kukpaməŋ tɛɛ na í ŋmɛlı tɛtu tɛɛ.
Ɩ hatələna Tacaa sɔɣɔntu sɔsɔɔntu na ı teu sɔsɔɔm.
11 Kalampaanı nyə́ma ká ka nyɔɔŋ,
na pə́ tisi ısəcautunaa.
Tacaa tike nté sɔsɔ kɛ kuyaku ŋku.
12 Mpi tɔ, Pə təna pə tu Tacaa sıı kuyaku nakulı.
Ku taa ké ı ká huuna kalampaanı nyə́ma,
na ısəcautunaa, na mpa pa hɔŋ pa tı tɔ na í tisi-wɛ.
13 Ɩ ka wakəlı Lipaŋ na Pasaŋ pə tuŋ kukuləŋ təna.
14 Na pɔɔŋ kukuləŋ na pulası kukulası təna.
15 Na atɛ na ısɔ kutuluŋ sɔsɔɔŋ təna,
na koloosi sɔsɔɔŋsı acalɛɛ təna.
16 Na kpıuləŋ sɔsɔɔŋ wei ı puki Taasisi tɔ ı təna,
na wontu nti tə təna pa nyıuləɣı tɔ.
17 Pıı tisi yəlaa kalampaanı ké na pa ısəcau,
Tacaa tike nté sɔsɔ kɛ kuyaku ŋku.
18 Tuŋ kulalaaŋ təna ká saalı yem.
19 Yəlaa ká suu kukpaməŋ tɛɛ, na tɛtu tɛɛ sı,
pá hatələna Tacaa toŋ sɔsɔɔŋ na ı pə́ə́ná,
kɛ waatu wei ı ká kɔɔ sı ı nyaasəɣı tɛtu tɔ.
20 Kuyaku ŋku ku wule yəlaa ká tú pa tuŋ wei pa lupəna wula na liɣitee nyəɣətu
tɔɣɔ sɛməŋ na yuuŋ sı í wakəlı-ı. 21 Kukpaməŋ lona na ı pɔɣɔlɛɛ taa ké paa suu na
pá ŋmɛlı Tacaa sɔɣɔntu sɔsɔɔntu na ı teu sɔsɔɔm, kɛ waatu wei ı ká kɔɔ na í nyaası
tɛtu tɔ.
22 Ɩ taa ha mə təɣı yulu.
Heelim tike kɛ pə tu ı muna tɛɛ.
Mpu tɔ, ı ta kɛ pulupu.

3

Yuta kawulaya wakəlvɣu təm

1 Ɩı naakı mpi Tacaa Pə təna pə tu ká ləsı
Yuta tɛtu na Yosalɛm ıcatɛ pə taa tɔɣɔlɔ.
Ɩ ká ləsı pə təna mpi pə waasəɣı yəlaa kɛ teu tɔ.
Pə kpaɣau tɔɣɔnaɣa təna na lum təna tɔ.
2 Akanaa na yoolaa na huulaa,
na Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa
na nalaa na kukpatəlaa.
3 Na yoolaa nulɛ na naanuwa nyuɣu nyə́ma na kupaɣalaa,
na laɣatu tasəlaa, na mpa pa lakı niŋ təma na caŋəm tɔ,
na topotopo nyə́ma sɔsaa.
4 Tacaa ká kpa-wɛɣɛ awaasa kɛ awulaa,
na piya ŋmakələɣı-wɛ.
5 Yəlaa ka muɣuliɣi təma.
Ifepiya ká kulı kukpatəlaa tɔɔ,
na tɛtɛlataa náá kulı kupaɣalaa tɔɔ.

6 Halı lvlvɣv kvlvmvɣv tv ká kpa ı tɛɛtv na í təmı-ı sı:
Nyá wɛna toko tɔ, la ta wulav
na ń paasəna samaa yɛlɛyɛlɛ ınɛ.
7 Ama ílé ı ká ma kapuka kɛ kvyakv ŋkv sı:
Ma ta kɛ kɔɔlɛ latv.
Pəyele ma fɛına tɔɣɔnaɣa, yaa toko kɛ ma tɛ.
Mpv tɔ, í taa kpa-m wulav.
8 Yosalɛm cɛŋləɣı, Yuta hotaa.
Mpi tɔ, pa kvləɣı Tacaa teeli tɔɔ ké
pa yɔɣɔtaɣa na pa kvlapəlɛ taa.
9 Ɩsəna pa ısɛntaa wɛɛ tɔ,
mpv pə kvɣvna pa təm.
Pa lakı pa kawalaɣa ké təkeelee ısıı Sɔtəm
nyámа paa ŋmɛsəɣı. Pa təm wɛ waıyo ké.
Mpi tɔ, mpɛ pa taɣanəna pa maɣamaɣa pa wakəlvɣv.
10 Ɩ yɔɣɔtı sı: Pıı caɣana siɣisilu.
Mpi tɔ, ı ká təɣɔ ı təmlɛ kvlvlvm.
11 Ama ısaɣav təm ná wɛ waıyo ké, pə kaa caɣana-ı.
Mpi tɔ, ı wɛ mpaav ısaɣav taa ké.
Pıı lɛɛtı-ı ı kvlapəlɛ.
12 Ḿpúɣú Tacaa təma sı:
Piya ŋmakələɣəna ma yəlaa.
Alaa təkəna kawulaɣa kɛ pa tɔɔ.
Pa nyvɣv nyámа tolisiɣi-wɛɣɛ
na pá wakələɣı mpaav ŋku pa təŋəɣı tɔ.

Nyvɣv nyámа hvvnav

13 Tacaa kvlaa sı ı kaləɣəna ı yəlaa.
Ɩ səŋaa sı ı hvvkəna-wɛ.
14 Tacaa yaawa nɔnɔɣɔ kɛ yəlaa nyvɣv nyámа na pa awulaa,
na í tɔ-wɛ sı:
Mə kuntuna ma tıŋ wei pa yaa sı lɛsɛŋnaa tɔ.
Ɩ lɛɛka kvnyɔntvnaa nyəm na ı suuli mə tɛɛsı.
15 Ɩlɛ pepe tɔɔ ké í fɛləɣı
ma yəlaa kɛ nɔɔhɛɛ na í
lakəna mvsvŋ kɛ kvnyɔntvnaa?
Tacaa Pə tənа pə tv yɔɣɔtəna mpv.

Tacaa kaləɣəna Yosalɛm alaa

16 Ḿpúɣú Tacaa təma sı:
Yosalɛm alaa mɛ í ké ısəcav nyámа ké.
Ɩ tɔŋ na í hɔŋ luuŋ.
Mə ısəpee nyənvɣv kvsəɣı kvnyıləŋ.
Ɩ tɔŋ nɔɔhəlɛ nɔɔhəlɛ na mə nɔɔkpalası wiiki.
17 Tacaa ka looli Ɩsɛɣɛlı alaa mɛ mə nyɔɔŋ na pá yele-mɛɣɛ
ŋkoŋkolası na pá tv-mɛɣɛ fɛɛlɛ.
18 Kvyakv ŋkvɣv Tacaa ká wɔɣɔsı mə kacɔka wontu tənа. Pə kpaɣav mə nɔɔkpalası na puluŋ wei í suuki nyɔɔŋ tɔ, na mə kacɔka wontu nti tə kootaa ısıı ısɔtv kvfalv tɔ. 19 Na ŋkpanyapəlası, na kpası, na tɛkɛntɛnaa, 20 na saalası kvteması, na nɔɔhɛɛ taa yɔm, na tampalanaa, na tulaalv kpaləpanaa, na tələnaa.
21 Na mə mpee tɔɔ kukuwee, na mıına tɔɔ nyəna, 22 na acima wontu, na kpaınaa,
na tokonaa sɔsaa mpa pa kentiɣi watv tɔ, na saalası na huluŋ, 23 na tokonaa
sɔsaa, na toko nyaanaa na nyvɣv saalası, na luɣu tɛɛ nyənsı.

24 Tasətu səŋ ká lɛɛtɪ tulaalu lonte,
na ŋmənaɣa kɛ tampala lonte.
Nkoŋkolaɣa kɛ nyɔɔsɪ kuhəkasɪ lonte,
na ləýáɣa wontu kɛ acima nyəntu lonte.
I naŋ fɛɛlɛ na í
taa tokuɣu kɛ kacɔka lonte.

Yosalɛm alaa leelaa təm

25 Laɣatɛ ká təɣɔ Yosalɛm taa apalaa.
Yosalɛm yoolaa taa yoolaa ká sɪ təyoole.
26 Waatu ɪnəɣɪ Siyɔŋ ɪcatɛ nənɔɔsɪ
ká wii na sí caɣa ləýáɣa.
Pɪɪ kpiisi nənɔɔsɪ, ɪlɛna sí caɣa atɛ.

4

1 Kuyaku ŋkuɣu alaa naatosompəɣəlaɣa ká kpi apalu kulum
na pá təmɪ-ɪ sɪ: Yele na tə́ pəsɪ nyá alaa na pá yaakəna-tuɣu
nyá həte na pə́ kɛɛlɪ tá nyɔɔŋ tɔɔ mpusi.
Ye pə kaasa tá təɣɔnaɣa
na tá kutəɣələtu tɪɪ paasəna tá tɪ.

Yosalɛm yəlaa kakaasaɣa

2 Kuyaku ŋku hoole nte Tacaa ká la na tə́ nyɔ tɛtu taa tɔ, ńté tɪɪ lana Isɛɣɛlɪ nyə́ma
kakaasaɣa na pa teeli. Tɛtu kululum ká la Isɛɣɛlɪ nyə́ma kakaasaɣa səsɔɔntu na pa
pəsuɣu. 3 Yəlaa mpa mɛ í kaasaa na í wɛ Yosalɛm taa tɔ, na mpa mɛ í wɛ Siyɔŋ
taa tɔ, paa yaa-mɛ sɪ Isɔ nyə́ma. Mə təna mə həla kɛ Tacaa ŋmaa ɪ takəlaɣa taa sɪ
í ká caɣa Yosalɛm. 4 Tacaa ká nyaalɪ Yosalɛm pɛɛlaa asilima na ɪ heelim. Tacaa
ká nyaalɪ Yosalɛm taa caləm na ɪ heelim mpi pə wɛ ɪsɪɪ kɔkɔ tɔ. 5 Tacaa ká tu
ɪsɔŋmuntu na nyɔɔsɪ kɛ Siyɔŋ puɣu tənaɣa ilim taa, na ku tɔɔ kotilaa təna tɔɔ. Ahoo
í yuwa, ɪlɛ ɪ tu kɔkɔ ŋka ka muɣɪ tɔ. Tacaa teeli ká kentina. 6 Kukentim ká wɛɛ na
pə́ kenti haŋaɣa kɛ ilim taa, na pə́ kenti tətɔɣɔ tɛu na ku heelim kɛ ahoo taa.

5

Tacaa lɛsɛŋ tuɣu

1 I yele na má má, ma taapalu kɛ kawəyaɣa. Ma taapalu na lɛsɛŋ tuɣu pa
kawəyaɣa ké.
Ma taapalu ka wɛna lɛsɛŋ tuɣu kɛ tɛtu
kupantu pulaɣa nakəlɪ ka tɔɔ.
2 I luka pulaɣa ŋkɛɣɛ na í ləsɪ ka pɛɛ təna.
Ilɛna í sɔ lɛsɛŋ tuɣu kupaŋku.
I ŋmá tətaŋlɛ kutuluɣu na í huli tənyaasəlɛ.
I tɛɛlaɣa sɪ kɪɪ lulɪ pee kupana ké.
Ama kulɛ ku ta lulɪ kupana.
3 Ḿpúɣú ma taapalu təma sɪ:
Tɔu, Yuta na Yosalɛm pə nyə́ma
í huu má na ma lɛsɛŋ tuɣu tá təm.
4 Ma tɛma-kuɣu pə tənaɣa lapu, má tasa we tətɔ?
Ma tɛɛlaɣaa sɪ kɪɪ lulɪ lɛsɛŋnaa kupama.
Ilɛ pepe tɔɔ ké ku ta lulɪ pulu kupam.
5 Nɔɔnɔɔ, maa heeli-mɛɣɛ nti maa lana-ku tɔ.
Maa kpɛsɪ ku kalaa na heeŋ təɣɔ-ku.
Maa yɔkɪ ku koluŋa na mpatəntaa fɛlɪ-kuɣu nɔɔhɛɛ.
6 Maa yele na nyɪɪtu ɪsaɣatu lɛɛkɪ-ku.

Nɔɣɔlʊ kaa hala-tɪ yaa í taɣanɪ-kʊ.
Sɔwa tɪɪŋ na nyɪɪtʊ ɪsaɣatʊ ká nyala.
Ma kaa yele na tɛʊ tasa-kʊɣʊ nɪɪʊ.
7 Pə tənа pə tʊ Tacaa taalɛ ntɛɣɛlɛ Ɩsɛɣɛlɪ yəlaa.
Yuta yəlaa mɛɣɛlɛ lɛsɛŋ tʊɣʊ ŋku ɪ ləsaa tɔ.
Tampana təŋʊɣʊ kɛ ɪ tɛɛlaɣaa.
Ɩlɛna mɪɪ lakɪ ɪsaɣatʊ.
Pɪɪ wɛɛ sɪ í təŋ siɣisuɣu.
Ɩlɛna mɪɪ lakɪ kʊtakɛɛsəm kɛ paa timpi,
na yəlaa makɪ kapusi na laŋwakəllɛ.

Mpa pa kʊsəɣɪ Tacaa páánátɔ
(Kʊkalʊɣʊ 8–24; 10:1-4)

8 Mpa pa pɪɪləɣɪ tɛɛsɪ kɛ pa tike tɔ pa tɔm wɛ waɪyo kɛ́.
Mpa pa pɪɪləɣɪ tawa kɛ pa tike tɔ pa tɔm wɛ waɪyo kɛ́.
Pa tɛŋ ɪcatɛ tənа, na tɛtʊ pəsəɣɪ pa nyəntʊ.
9 Pə tənа pə tʊ Tacaa,
yɔɣɔtaa na í tuu na má nɪɪ sɪ:
Tɛɛsɪ nsɪ sɪ tənа sɪɪ wakəlɪ.
Tɛɛsɪ kʊpaŋsɪ sɔsɔɔnsɪ nsɪ sɪɪ wɛɛ kpɛtɛ,
nɔɣɔlʊ kaa caɣa sɪ taa.
10 Ye wei í hala lɛsɛŋ tɪɪŋ kaŋkanasɪ tooso,
sʊlʊm liitilinaa nɪɪlɛ na naanʊwa tike kɛ ɪ ká hiki.
Wei í tuuwa tɔɣɔnaɣa pee kɛ saakɪ,
kiloonaa naanʊwa tike kɛ ɪ ká kʊ.
11 Mpa pa pɛɛkəɣɪ sʊlʊm toŋ nyəm kɛ tanaŋ təhulu,
na mpa pa nyɔɔkɪ-wəɣɪ tapɪɪlɛ na pə́ kʊɣɪ-wɛ tɔ,
pa tɔm wɛ waɪyo kɛ́.
12 Saŋkʊnaa na cəməŋ na akilimanaa na həsɪ
pə haŋna na sʊlʊm kʊɣʊ-wɛ.
Ama paa paasəɣəna mpi Tacaa lakɪ tɔ,
pə́cɔ́ paa cɛkəɣəna ɪ niŋ təma.
13 Pə tɔɔ kɛ Tacaa yɔɣɔtəɣɪ sɪ:
Paa kuu ma yəlaa.
Mpi tɔ, pa ta cɛkəna pʊlʊ.
Pa nyʊɣʊ nyə́ma ká sɪ nyɔɣɔsɪ,
na samaa náá sɪ lʊkɔtʊ.
14 Ɩsayii sɪ: Pə tɔɔ ké atɛtəlɛ haa nɔɣɔ sɪ tə liki
ɪcatɛ sɔsaa na səkpema.
Pa na pa acima aŋmaala, paa tii atɛtəlɛ taa.
15 Pɪɪ tisi sɔsaa na səkpema tənа təfɛ.
Kalampaanɪ nyə́ma ká ka nyɔɔŋ.
16 Pə tənа pə tʊ Tacaa ká hʊlɪ ɪ sɔsɔɔntʊ
na í sɪɪ ɪ luɣu nyəntʊ.
Ɩsɔ Naŋŋ tʊ ɪnɪ ɪ ká hʊlɪ
ɪ tənaŋŋ wɛɛtʊ na í kɔna siɣisuɣu.
17 Ɩcatɛ ncaa taa ké heeŋ ka tɔkɪ, ɪsɪɪ nyɪɪtʊ taa.
Pinasɪ nsi pa caləɣɪ teu tɔ
sɪɪ pɛɛkɪ tənaɣa sɪ tɔɣɔnaɣa.
18 Ɩ pəsa pɔpɔtʊ kɛ ŋmɪɪsɪ
na í hɔŋna kʊpəntəŋ kɛ mə waalɪ.
Ɩ hɔŋ mə kawalaɣa ɪsɪɪ naaŋ na kɛɛkɛ tɔ,
mə tɔm wɛ waɪyo kɛ́.

19 ɪ təŋ sɪ:
Tacaa la mpi n caa lapʊ təɣə ləŋ na tə ná.
Mɛ sɪ: Tə caa tə ná mpi mpi lsɛɣɛlɪ lsə Naŋŋ tʊ
sɪɪwa na í təŋəɣɪ na í lakɪ tə.
20 Mpa mɛ í yaa kʊpantʊ kɛ ɪsaɣatʊ,
na ɪsaɣatʊ kɛ kʊpantʊ tə.
ɪ yaakɪ nyaaləm kɛ səkpɛtʊɣʊ,
na səkpɛtʊɣʊ kɛ nyaaləm.
ɪ laɣasəɣɪ leleŋ kɛ nyaŋ,
na nyaŋ kɛ leleŋ tə, mə təm wɛ waɪyo ké.
21 Mpa mɛ í nyənəɣɪ mə təɣɪ ləmaɣasɛɛ
nyə́ma yaa laɣatʊnaa tə,
mə təm wɛ waɪyo ké.
22 Mpa mɛ í ké taŋkavnaa kɛ sʊlʊm tənyɔɔlɛ tə,
mə təm wɛ waɪyo ké.
Mpa mɛ mə yaa mə təɣɪ akanaa kɛ sʊlʊm situɣu taa tə,
mə təm wɛ waɪyo ké.
23 ɪ haakɪ tasəkəlɛ tʊ kɛ tampana
kɛ kʊhaʊ təɔ ké hʊʊlɛ taa,
na í kʊ tampana tʊ təm.
24 Pə təɔ ké í ká nyaɣa kɔkɔ kɛ
ləŋ ɪsɪɪ kiisi yaa nyɪɪtʊ kʊwʊlʊtʊ.
ɪ ká tasa mə kila tɛɛ, na í saalɪ yem.
Mpi tə, í nyəna yem ké Pə təna pə tʊ Tacaa kʊsɛɣɛsətʊ.
ɪ foota lsɛɣɛlɪ lsə Naŋŋ tʊ kʊyɔɣɔtʊtʊ.

Tacaa páánáá

25 Pə təɔ ké Tacaa páánáá kpana ɪ yəlaa.
ɪ teɣeta ŋkumle na í má-wɛ.
ɪlɛna pɔɔŋ sele,
na sətaa sɔɣɔtɪ hapɛɛ təɔ, ɪsɪɪ nyɪɪtʊ.
Paa na mpʊ Tacaa páánáá ta hɛɛ.
Tacaa təŋna ŋkumle kɛ teɣetuɣu ké.
26 Tacaa sika tuuta kɛ piitim pooluŋ nyəm.
ɪ hʊla kacʊɣʊlaɣa na í yaa-wɛɣɛ
antulinya tənaɣa təɔ sɪ pá kɔɔ.
Mpɛɣɛlɛ na pá təŋna kəntɛ kɛ ləŋləŋ.
27 Yoolaa mpɛ pa taa nəɣəlʊ ta ká yaa ɪ pɔntəɣɪ.
Tom ta kaa nəɣəlʊ, nəɣəlʊ tampala ta hɛtɪ,
pə́cɔ́ ɪ ntaŋkpala ŋmənaɣa ta fiti.
28 Yoolaa sala pa nyəmá ké,
na pa təɔŋ pama.
Pa kpaɣanəŋ acʊwa wɛ toŋ kɛ ɪsɪɪ kʊkpaməŋ,
na pa yoou kɛɛkɛnaa cɔɔkɪ ɪsɪɪ kacuculaɣa.
29 Yoolaa mpɛ pa yoou kakiisasɪ nəɣəsəna ké
ɪsɪɪ təɣəlaɣa alʊ nyəŋka wula.
Pa nyɪɪsəɣɪ ké ɪsɪɪ təɣəlasɪ kʊfasɪ.
Pa kpaakɪ pa təɣɔnasɪ, nəɣəlʊ fɛɪ sɪ ɪ lɛɛkəɣɪ.
30 Kʊyakʊ ŋkʊ,
kəkɔtɛ səsəəlɛ ká kʊlɪ mə təɔ ɪsɪɪ teŋku kəkɔtɛ.
ɪ ká nyənna tɛtʊ həɣəlʊɣʊ təɔ,
na í ná səkpɛtʊɣʊ na laŋwakəllɛ.

Mʋsʋɣʋ anaam ká wáásɪ nyaaləm tɔɔ.

6

Isayii sʋvʋ kɛ Isɔ tɔmlɛ taa

1 Osiyasɪ sɔm pɔnaɣa kɛ Isayii má, ma ná Tacaa kɛ toosee taka taa. Ma na-ɪ kɛ́
na í caɣa ɪ kumte sɔsɔɔlɛ tɔɔ, na ɪ kpaɪ suwa ɪ tɔyaɣa. 2 Na ɪsɔtaa taŋlaa napəlɪ,
mpa pa wɛna keŋ naatoso naatoso tɔ, pa sɔŋaa na pá cɔɔna Isɔ. Keŋ naalɛ ka
takəna pa ɪsɛntɔɔ, na naalɛɣɛ pa nɔɔhɛɛ tɔɔ. Ilɛna pá kʋlɔɣɔna naalɛ. 3 Ḿpúɣú pa
yɔɣɔtaɣa na pá cɔɔkɪ tɔma na nɔɔsɪ sɔsɔɔnsɪ sɪ:
Pɔ tɔna pɔ tʋ Tacaa kɛlɛ Naŋŋ tʋ Naŋŋ tʋ Naŋŋ tʋ.
Nyá teu suwa tɛtʋ tɔna taa kɛ́.

4 Isɔtaa taŋlaa nɔɔsɪ selaɣa Isɔ tɔyaɣa kite tɛɛ, na nyɔɔsɪ nyala ka taa. 5 Ḿpúɣú
Isayii má, ma tɔma sɪ: Haɪ, ma tɔm tɛma. Mpi tɔ, ma kʋyɔɣɔtʋtʋ fɛɪ teu. Ma yɔlaa
mpa pa hɛkʋ taa ma wɛɛ tɔ, pɛlɛ pa kʋyɔɣɔtʋtʋ fɛɪ teu tɔtɔ. Pɔyele ma nana ma
ɪsɔpɔle kɛ Pɔ tɔna pɔ tʋ Tacaa wulaʋ.

6 Ama ɪsɔtaa taŋlaa mpɛ pa taa lɛlʋ kʋla hʋntʋ, na í kɔɔ ma kiŋ. I tɔka ɪ niŋ taa
kɛ́ mamatɛ nte ɪ lɔsa kɔtaɣa tɔlatɛ tɔɔ tɔ, na kpɔtɔlʋɣʋ. 7 Ilɛna í nyɔtɔ ma nɔɣɔ na
í tɔ sɪ:
Mamatɛ tokina nyá nɔɣɔ, nyá ɪsaɣatʋ na nyá kawalaɣa kpiisaa.
8 Ntɛna Isayii má, ma nɪɪ Tacaa pɔɔsaa sɪ:
Aweɣe maa tili? Awe ká la tá nɔɣɔ tɔɔ tʋ?
Ilɛna má cɔ sɪ: Maɣalɔ tili-m.
9 Ḿpúɣú ɪ tɔma-m sɪ:
Polo ń heeli Isɛɣɛlɪ yɔlaa sɪ,
paa í nɪɪ ɪsɔna, í kaa cɛkəna.
Pɔyele paa í nyɔna ɪsɔna í kaa ná.
10 Ma kʋ mɔ lɔmaɣasɛɛ taa, sɪ í taa cɛkəna.
Ma tɔka mɔ ŋkpaŋŋ, sɪ í taa nɪɪ natɔlɪ.
Ma wiisa mɔ ɪsɛ, sɪ í taa na pʋlʋ.
Pɔ́ taa kɔɔ na í kɛɛsɔna ma tɔɔ na má waa-mɛ.
11 Ḿpúɣú Isayii má, ma pɔɔsaa sɪ:
Tacaa, pɔlee kɛ́ mpʋ ɪnɪ pɪɪ sɪɪ tɔnaɣa?
Ilɛna í cɔ-m sɪ:
Waatʋ wei pɪɪ kpiisi acalɛɛ na pɔ́ kʋ́ yɔlaa,
na tɛɛsɪ wɛɛ kpɛtɛ,
na cacakəŋ wɛɛ kpɛtɛ, nɔɣɔlʋ fɛɪ tɔ.
12 Tacaa má maa lɔsɪ tɛtʋ yɔlaa,
na má pona-wɛɣɛ pooluŋ,
na pɔ́ kaasɪ-tɔɣɪ kpɛtɛ.
13 Ye pɔ kaasa yʋlʋ kʋlʋm kɛ naanʋwa taa,
paa kʋ ílé tɔtɔ.
Ama pɪɪ kaasɪ yɔlaa mpɛ ɪsɪɪ pa sɛtʋɣʋ tʋɣʋ
na pɔ́ yele kite na tá nɛɣɛtəɣɪ tɔ.
Kite ńté tɪɪ la akpaalɛ kʋfatɛ nte tɔ kɛ́ Isɔ nyəntɛ tɔ.

7

Tɔm nti Tacaa yɔɣɔta wulaʋ Ahasɪ tɔɔ tɔ

1 Wulaʋ Ahasɪ waatʋ kɛ Asilii wulaʋ Lesɛŋ, na Isɛɣɛlɪ wulaʋ Peka, Peka ɪnɪ ɪ
caa kɛlɛ Lemaliya. Ḿpúɣú pa tii Yosalɛm ɪcatɛ tɔɔ sɪ pa yookina-tɛ, ɪlɛ pa ta pəsɪ.
Wulaʋ Ahasɪ ɪnɪ ɪ ka kɛna Yotam pɔyalʋ, na ɪ cɔsɔ Osiyasɪ ka kɛna Yuta wulaʋ.
2 Ḿpúɣú pa heela Tafiiti lʋlʋɣʋ tʋ wulaʋ Ahasɪ na ɪ tɔyaɣa sɪ, Silii yoolaa kɔma na

pá siki Ifəlayim taa. Tənaɣa təm ntı tə lapa na wulav na ı yəlaa pá sele ısıı heelim ciɣituɣu hətvɣv tə.
3 Ḿpúɣú Tacaa təma Isayii má sı: Nyá na nyá pəyalv Seyaa-Yasupi í polo na
í ná wulav Ahası. I wɛ ısətaa lıılɛ ləəv nəɣə kɛ cətəlaa taalɛ hapəlɛ təə. 4 Heeli-ı
sı caɣa təpamm. Səɣəntv í taa kpa-ŋ, yaa nyá apalvtv yəələna Silii tv Lesɛŋ, na
Lemaliya pəyalv pa páánáá. Pə taɣa pvlv, a wɛɛ ké ısıı tuputusi naalɛ kəkə. 5 Ma
nyəmá sı Silii nyáma, na Peka na Ifəlayim yoolaa caakı pa kvlı nyá təə. Halı pa
təma sı: 6 Tá kpa Yuta nyáma təə, na tá nyaası-wɛ. Tá caalı-wɛ na pá təŋ-tv. Tá
kpa Tapeeli pəyalv ké wulav na toŋ. 7 Ilɛ Isə Tacaa yəɣətaa sı:
Təlɛ tə kaa təɣə.
8-9 Mpi pə təə tə, Silii ıcatɛ səsəəlɛ ntɛ́ Taması,
na Lesɛŋ kɛlɛ təna wulav.
Ifəlayim nyáma ıcatɛ səsəəlɛ ntɛ́ Samalii,
na Peka kɛlɛ pɛlɛ pa wulav.
Pə kaasa pıusı nıitoso na kakpası,
na Ifəlayim nyáma saalı yem.
Ye mıı ta matəna Tacaa, mə saaləɣı yem tətəɣə.

Isə wɛ tá kiŋ

10 Ḿpúɣú Tacaa heela Isayii sı í tɛləsı Ahası sı: 11 Sələmı nyá Isə Tacaa maɣa
yaasi wei n ká tɛna nyá taa sı ma wɛ nyá waalı tə. Paa atɛtəlɛ taa kɛ́ n caa yaa
ısətaa kɛ́ n caakı.
12 Tənaɣalɛ Ahası cəwa sı: Aaı yoo, ma kaa sələmı pvlvpv. Ma kaa maɣası Tacaa
sı ma naa ı waalı.
13 Mpvɣvlɛ Isayii cə-ı sı: Tafiiti lvlvɣv nyáma mɛ, í nıı ma təm. Isıı í lapv yəlaa
tə, pə ta maɣa-mɛɣɛlɛ na í caa ı kpɛŋna ma Isə? 14 Təv, Tacaa ká hvlı-mɛɣɛ yaasi
nəɣəlvɣv ı maɣamaɣa. Inəɣəlɛ sı: I nyənı, pɛɛlə wei ı ta nyənta apalv tə, ı ká haɣa
həɣə, na í lvlı apalvpəyaɣa. Paa ha-kɛɣɛ hətɛ sı Imaniyɛlı. Hətɛ tənɛ tə yəɣətəɣı sı
Isə wɛ tá kiŋ. 15 I təɣənaɣa ntɛ́ naanim na tıiŋ. Halәna í nyı ısaɣatv kisuɣu, na í
mv kvpantv. 16 Ama na pácó apalv pəyaɣa ŋkɛ ká nyəŋ ısaɣatv kisuɣu, na kvpantv
mvɣv tə. Awulaa mpa ını pa naalɛ pa svsəɣı-mɛɣɛ watv kɛ mpv tə, pa yəlaa ká lə
pa tɛtv. 17 Ama Tacaa ká kəna nyana nyá yəlaa na nyá lvlvɣv nyáma mə təə kɛ́
mpusi. Too tə pa ta nata mpusi ınəɣı waatv wei Yuta na Isɛɣɛlı pa faɣaa tə. Asilii
wulav ká la mpi təɣəlɛ.

Kolontunaa watvɣv

18 Kvyakv ŋkvɣv Tacaa ká yaa kolontunaa na kacvɣvlaɣa.
Paa lıına Icipiti pəɣə Nili na teŋku pa atama taa tɛtv taa,
na pá kəə, ısıı kacəsı.
Paa lıına Asilii tətə ısıı tıiŋ sɛsɛkv.
19 Pa təna paa kəə na pá caɣa ləəŋ wei
ı lumaa tə ı taa.
Na kvkpaməŋ pəɣəlɛɛ taa,
na səwa hətv taa, na hila təna taa.
20 Kvyakv ŋkvɣv Tacaa ká kəntı
Ifəlatı pəɣə waalı hvnvɣv.
Asilii wulav təm kɛ pa kɛɛsəɣı mpv.
I ká kəə na í looli mə nyəəŋ,
na mə tənəŋ təə hvntv, na mə tantəŋ.
21 Kvyakv ŋkvɣv paa mə təyaɣa ŋka
kaa təə nav alvnyəŋ,
na pə́ŋ kɛ naalɛ.
22 Ilɛna pá nyaasəɣı pə naaləm kɛ katatəlaɣa.

Mpa mpa pıı kaasɪ tɛtʊ taa tɔ,
naanim na tıŋ kɛ paa tɔkɪ.
23 Kʊyakʊ ŋkʊ tɔtɔ,
paa pa sɔwa lɛsɛŋ tıŋ iyaɣa (1000) kɛ taalɛ taa,
na pə liɣitee lıı nyəɣətʊ iyaɣa (1000),
paa yele-tɛ na nyıɪtʊ ısaɣatʊ lɛɛkɪ.
24 Halɪ yəlaa ká sʊʊ tə taa ké na tɔɔŋ
na nyəmá na pá yɛlɪ.
Nyıɪtʊ ısaɣatʊ təna ká suna tɛtʊ təna taa.
25 Paa pulasi nsi sɪ tɔɔ pa halaɣana akuɣu tɔ,
nyıɪtʊ ısaɣatʊ ká nyaləna,
pə kaa wɛɛ sʊʊʊ.
Haləna pá yeki naaŋ na
heeŋ kɛ pə taa na í tɔkɪ.

8

Pa ŋmili kolontu waalɪ, pá kuu wontu kɛ lɔŋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Isayii ma sɪ: Kpaɣa kpaata, na ń ŋmaa ɪ tɔɔ ké ŋmaatʊ kʊyasələtʊ na pə́ naakɪ teu sɪ: Pá ŋmili kolontu wontu waalɪ, pá kuu wontu kɛ lɔŋ. 2 Ilɛna má hʊlɪ kpaata ɪnəɣɪ aseeta nyə́ma naalɛ mpa ma wɛna naani tɔ. Mpɛɣɛlɛ Kɔtʊlʊ Wuliya na Yepelekiya pəyalʊ Sakalɪ. 3 Ḿpúɣú ma nyəmá ma alʊ. I ké Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ké. I lapa teu ılɛna í lʊlɪ apalʊpəyaɣa, na Tacaa tó sɪ, má yaa-kɛ sɪ: Masɛɛ Sakalɪ-Hasɪ-Paasɪ*fa*. [a] kolontu waalɪ, pá kuu wontu kɛ lɔŋ. 4 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mpi sɪ pəyaɣa ká nyəŋ yɔɣɔtʊɣʊ sɪ, paapa na nnaa tɔ, pa kuu Tamasɪ na Samalii pa wɛnaʊ na pá pona Asilii wulaʊ.

Asilii yoolaa watʊɣʊ

5 Ḿpúɣú Tacaa tasa Isayii maɣa heeluɣu tɔtɔ sɪ:
6 Mpi pə tɔɔ yəlaa panɛ pa kisa Silowee
lɔɔʊ lʊm mpi pə kpeŋ təpamm,
na pá lɔ apalʊtʊ kɛ awulaa Lesɛŋ
na Peka pa tɔm taa tɔ.
7 Pə tɔɔ ké maa kpaasɪ Asilii wulaʊ na ɪ yoolaa pa toŋ.
Isɪı Ifəlatɪ pɔɣɔ sɔsaɣa lʊm na ka hola sɔɔsʊɣʊ,
na pə́ watɪ kʊtemiŋ tɔ.
8 Asilii nyə́ma ká watɪ ısɪı lʊm na í li Yuta nyə́ma,
na pə́ sɪına pa luɣu tɛɛ.
Paa waləsɪ pa kʊtemiŋ kɛ pa tɛtʊ ɪwalaʊ tɔɔ.
Isɔ wɛ tá kiŋ.

Yəlaa təma kpaɪ nyəna

9 Piitimnaa mɛ, í kiisi yoou kakiisasɪ,
sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ taŋa-mɛɣɛ.
Mpa mɛ mə wɛ tɛtʊ pooluŋ tɔ mɪı ke ŋkpaŋŋ.
I taɣanɪ mə təɣɪ yoou tɔɔ,
sɔɣɔntʊ taŋa-mɛɣɛ.
10 I hɔkɔ na í sɪı, pɪı saalɪ yem ké,
pə́cɔ́ paa ntiɣi í ká yɔɣɔtɪ, tə kaa la.
Mpi tɔ, Isɔ wɛ tá kiŋ.

Pəlɛ kʊcopəle

[a] **8:3** Sakalɪ-Hasɪ-Paasɪ: Looŋa kanɛ Hepəla nyə́ma təm ké. Pə nyʊɣʊ ntɛ́ sɪ, pa ŋmili

11 Ḿpúɣú Tacaa kpa Isayii má, na í kpaalı-m sı má taa
kɛɛna yəlaa mpɛ pa yaasi. Nti ı yəɣətaa təɣəlɛ sı:
12 Ɩ taa nyənı waalı lıuv kɛ mpi
mpɛ pa nyənəɣı waalı lıuv tɔ.
Ɩ taa nyana mpi pa nyaŋna tɔ,
səɣəntu í taa kpa-mɛ.
13 Pə təna pə tu Tacaa tike kɛ í ká nyənı katɛ pulu,
na í nyana-ı na í se-ı.
14 Ɩ ké Isɔ təsɛɛlɛ ké.
Ama ı ká pəsı tətəɣə kukpamuɣu
ŋku kuı co Yuta nyə́ma na Isɛɣelı nyə́ma tɔ.
Kulum ını tətəɣəlɛ puluɣu
na katɔka kɛ Yosalɛm nyə́ma.
15 Puı co pa paɣalɛ na pá hoti na pə́ wakəlı-wɛ.
Katɔka ká puu-wɛ na pá kpa-wɛ.

Kəɣənaŋ susuɣu kisinau

16 Ḿpúɣú Isayii təma sı: Ma tuɣı təm tənɛɣɛ pulupu taa ké. Maa kaləsı ma
kusɛɣɛsətu nti ma caakı sɛɣɛsuɣu tɔ tə tɔɔ. Ma təŋlaa tike kɛ maa heeli-tı. 17 Tacaa
ha Yakɔpu luluɣu nyə́ma kɛ siɣile kɛ laasaɣa tɔɔ ké. Ile Tacaa kɛ ma tɛɛləɣı na ma
tuɣı-ı naani. 18 Ma na piya mpa Tacaa ha-m təɣəlɔ. Tə wɛ ké ısıı Isɔ kuhulum mpi
pə húlə́ɣí Isɛɣelı taa sı Pə təna pə tu Tacaa wɛ Siyəŋ puɣu taa tɔ.
19 Ye pa təma-mɛ sı: Ɩ pɔɔsı mpa pa susəɣı na pá yaakı atɛtunaa, na pa heeliɣi
cele təm tɔ. Pa wɛlətəɣı pa luuŋ tɛɛ ké na pá mutəɣı yem. Ile í cɔ-wɛ sı: Pə wɛ
teu sı tə́ pɔɔsı sətaa kɛ weesiŋ nyə́ma təm na? Isɔ ké tıı pɔɔsı yaa sətaa? 20 Ile í ká
cɔ-wɛ sı: Tacaa təm na ı sɛɣɛsuɣu taa ké tıı məlı. Ye wei ı kisa mpu puntu kaa fe
tɛu.

Səkpɛtuɣu taa tɔntɛ

21 Paa cɔɔ tɛtu taa ké,
na ıkaalɛ kpa-wɛ na nyɔɣɔsı pıı-wɛ,
halənа pá tuu pa wulau na pa Isɔ.
Ilɛna pá kpaası pa ısɛ na ısɔtaa.
22 Ilɛna pá tisi-yɛ na atɛ,
na pá ná laŋwakəllɛ na səkpɛtuɣu
na nəɣəsɛɛ sɔsɔɔna.
Ilɛna pá pona-wɛɣɛ səkpɛtuɣu anaam taa.
23 Wei ı wɛ səkpɛtuɣu kunɛ ku taa tɔ,
ıı pəsəɣı na í fiti.

Pa lula-tuɣu pəyaɣa

Hatoo ləŋ taa ıle,
Sapulɔŋ na Nɛfətali pə hɔɣələŋ nyə́ma
ka wɛ fɛɛlɛ taa ké.
Ama paa tɛ na pa kusı nyɔɔŋ.
Pə kpaɣau teŋku wei ı wɛ ilim təlıulɛ tɔ,
halənа Yaatanı pɔɣɔ waalı.
Paa na Kalilee timpiwɛ muulaa wɛɛ tɔ,
paa kusı nyɔɔŋ kɛ təna.

9

1 Yəlaa mpa pa tɔŋ səkpɛtuɣu taa tɔ,
pa naakı nyaləməlɛ sɔsɔɔlɛ.
Mpa pa wɛ ahoo səkpɛtuɣu sɔsɔɔŋku taa tɔ

nyaləməlɛ tʋla pɛlɛ pa tɔɔ.
2 Tacaa lakı na pa laŋa hʋlʋməɣı katatəlaɣa,
na pa aŋmaala sɔɔsəɣı.
Pa laŋa hɛɛkı nyá ısɛntaa ké ısıı kʋmtʋ waatʋ.
Yaa ısıı pa talʋɣʋ mpi mpi pa kuu yoou taa tɔ.
3 N kɔələɣı səɣəla kɛ nyá yəlaa tɔɔ.
N pɛləɣı kpátúɣú ŋku pa makaɣana pa siɣile taa tɔ.
N pɛləɣı ŋmakəllʋ təpite,
ısıı n ka lapʋ Matiyaŋ nyɘma waatʋ tɔ.
Ḿpúɣú n fitiɣi pa ŋmakəllaa kɛ saŋa.
4 Kɔkɔ ka nyaɣa yoolaa ntaŋkpala wena
a taŋ í nıkı kaʋ kaʋ tɔ,
na pa tokonaa mpa calam taanaa tɔ.
5 Mpi tɔ, pa lʋla-tʋɣʋ pəyaɣa.
Pə ha-tʋɣʋ apalʋ pəyaɣa.
 Isɔ cɛla-kɛɣɛ pəsʋɣʋ.
Ka həla ntɛ: Laɣatʋ tasʋlʋ kʋpaŋ,
Isɔ Toŋ tʋ, Caa Tam tɔɔ nyəŋ, Hɛɛsʋɣʋ Awulumpu.
6 Ka kawulaɣa toŋ ká waləɣı ké.
Ka kawulaɣa ká wɛɛ hɛɛsʋɣʋ taa.
Káá lɛɛtı Tafiiti lonte taa.
Tampana təŋʋɣʋ na siɣisuɣu tɔɔ ké ka toŋ ká səŋ.
Tacaa Pə təna pə tʋ tʋwa ı taa ké sı
ı lakı pə təna ısəntɔ.
Mpi tɔ, ı sɔəla ı yəlaa ké.
Pə kpaɣaʋ nɔɔnɔɔ tɔ, halənа pə polo tam.

Tacaa páánáa
(Kʋkalʋɣʋ 5:25)

7 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔta Yakɔpʋ yəlaa
Isɛɣelı nyɘma kɛ tɔm na tá təŋ-wɛ.
8 Yəlaa təna nıı mpʋ.
Pə kpaɣaʋ Ifəlayim nyɘma təna na Samalii nyɘma tɔ.
Ilɛna pá yɔɣɔtəna kalampaanı sı:
9 Pilikinaa koluŋa tima.
Ama tıı ŋma-kɛ na pɛɛ kʋsaakɛɛ.
Tıŋ kpaı nyəŋ taaŋ pɛlaa.
Tıı lɛɛtı ı lona taa ké tıŋ toŋ nyəŋ taaŋ.
10 Ḿpúɣú Tacaa kʋsa mə kolontunaa Lesɛŋ
nyɘma páánáa sı pá yoona-mɛ.
11 Silii nyɘma ntɔ na ilim təlıılɛ tɔɔ,
na Filiisi nyɘma na ilim tətʋlɛ tɔɔ.
Pa haa nɔɔsı sı pa liki Isɛɣelı nyɘma mɛ.
Paa na mpʋ tɔ, Tacaa páánáa ta hɛɛ,
ı təŋna ŋkumle kɛ teɣetuɣu ké.
12 Isəna Isɔ mapa ı yəlaa tɔɣɔlɛ.
Paa na mpʋ Isɛɣelı nyɘma mɛ
í ta məlı mə Isɔ kiŋ.
I ta kɛɛsəna pə təna pə tʋ Tacaa tɔɔ.
13 Kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ taa ké Tacaa
ká sɛtı nyʋɣʋ na suka.
Tacaa ká wakəlı sɔsaa na səkpema.

14 Layatu tasəlaa na nyuɣu nyáma nté ısɔtaa.
Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa pɔpɔtunaa nté pə tɛɛ.
15 Mpa pa tiikiɣi yəlaa mɛ tɔ pa tolisiɣi-mɛɣɛ,
na mpa mɛ mə yeki na pá tiikiɣi-mɛ tɔ, mə leki.
16 Pə tɔɔ ké Tacaa kaa kenti mə ıfepiya tɔɔ.
Pəyele ı kaa wɛɛna mə leelaa na mə suluwaa pətɔɔtəlɛ.
Mpi tɔ, í ké asaɣaa kɛ mə tənaɣa.
Ɩ lakı kawalaɣa, na í yɔɣɔtəɣı acaalətu tɔm.
Paa na mpu tɔ, Tacaa páánáta hɛɛ,
ı tɔŋna ı ŋkumle kɛ teɣetuɣu ké.
17 Yəlaa ısaɣatu wɛ ké ısıı kɔkɔ ŋka ka nyakı tɔ.
Ka nyakı sɔwa, ka nyakı hɔtuɣu.
Ka nyɔɔsı nyaləɣı na sı kpaakı ısɔtaa təliɣiliɣi.
18 Tacaa pə tənapə tu mu páánáa,
a nyakı tɛtu na yəlaa ısıı kɔkɔ.
Nɔɣɔlu ıı yeki ı tɔɣɔntəlɛ.
19 Pa nyasənantɔɣɔŋ tɔɔ, pa nyɔɣɔsı ta sı,
pá lina mpətəŋ tɔɔ pa ta haɣa.
Paa wei ı tɔkı ı tɔɣɔntəlɛ wei ı ka sənaı tɔ.
20 Manasee na Ɩfəlayim nyáma pɛlɛ pa kuləɣı təma tɔɔ.
Ɩlɛna pa naalɛ pá kpɛntı na pá kulı Yuta nyáma tɔɔ.
Paa na mpu Tacaa páánáta hɛɛ.
Ɩ tɔŋna ı ŋkumle teɣetuɣu ké.

10

Tacaa páánákpaasəlaa
(Kukalɔɣu 1–4; 5:8-24)

1 Yəlaa mpa mɛ í sıukı nti tə ta siɣisi,
na í tuɣı kiiŋ na pá wakələɣı lɛlaa tɔ,
mə tɔm wɛ waıyo ké.
2 Ɩ pɛŋ ma yəlaa kunyɔntunaa na acamaa kɛ tampana.
Ɩ lɛɛkəɣı alaa leelaa na suluwaa kɛ pa nyəm.
3 Ɩsənaɣa í ká la kuyaku kunaasuɣu wule?
Waatu wei wakəluɣu ka kɔɔ-mɛ na pooluŋ tɔ,
Leɣe í ká se na í ŋmɛlı?
Leɣe í ká sıı mə wɛnau?
4 Pə ta kaası kulapuɣu, pə wɛɛ sı təlası təma
í kɔləsı-mɛɣɛ saləkatunaa taa ké.
Yaa í hoti na í sí.
Paa na mpu tɔ, Tacaa páánáta hɛɛ.
Ɩ tɔŋna ı ŋkumle teɣetuɣu ké.

Asilii nyáma tɛləsa mpəle

5 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı: Kaı, Asilii, nyá kɛna
ma páánátəpite. Nyaɣalɛ ma páánáakaluɣu.
N ké ma páánásɔsɔɔna wontuɣu ké.
6 Nyaɣa ma kusaa na ń hɔ ma yəlaa ŋkpaŋuɣu
kɛ timpi pa kpaasa ma páánátɔ.
Má yelina na ń kuu pa wontu na ń ŋmıulı-tı,
na ń fɛlı-wɛɣɛ nɔɔhɛɛ ısıı afəla.
7 Ama Asilii nyáma naa huukı mpu.
Piitimnaa paɣalɛ wakəluɣu, na pa kuɣu tike

ləmaɣasɛɛ wɛnna pa taa.
8 Na pá tɔŋ sɪ: Tá yooŋ nyɔɔŋ nyə́ma ké awulaa ké.
9 Mpʋ tətɔɣɔ pə lapa Kaləne na Kaakemisi na Hamatɪ na
Aləpatɪ na Samalii, na Tamasɪ pa acalɛɛ.
10 Ma toŋ kɛ ma tʋna niŋ kɛ kawulasɪ nsi sɪ tɪɪŋ
kəla Yosalɛm na Samalii pə nyəŋ kɛ paɣalɛ tɔ.
11 Isəna ma kpiisa Samalii na ɪ tɪɪŋ tɔ,
mpʋ tətɔɣɔ ma pəsəɣɪ má kpiisi Yosalɛm na ɪ tɪɪŋ.
Ma wɛna pə toŋ.
12 Waatʋ wei Tacaa ká tɛ Siyɔŋ pʋɣʋ na Yosalɛm pa ŋkpaŋʋɣʋ kɛ hɔm tɔ, ɪ
ká paasəna Asilii wulaʋ kalampaanɪ tʋ ɪnɪ. Na ɪsəna ɪ nyənəɣɪ lɛlaa kɛ yem tɔ.
13 Haləna í tɔŋ sɪ:
Ma maɣamaɣa ma toŋ na ma laɣatʋ
kɛ ma tuusina piitimnaa tɛtʋ toosi na má kuu pa wɛnaʋ.
Na má tɔɣɔnɪ awulaa kɛ pa kumlee tɔɔ ɪsɪɪ aka.
14 Isɪɪ sumaɣa seekuɣu na ká yele tantɛ na yala na pá kuu tɔ,
ḿpúɣú ma kuu piitimnaa wɛnaʋ na pa tɛtʋ.
Nɔɣəlʋ ta ciɣiti keluɣu,
yaa í kuli nɔɣɔ na í wii pɪɪʋ maɣamaɣa.
15 Laalɛ ká pəsɪ na tá sa tə təɣɪ tə təkʋlʋ niŋ taa?
Yaa kaafənta səyaɣa ka lana kalampaanɪ kɛ kaafənta niŋ taa?
Pə wɛ ɪsɪɪ kpátúɣú teɣetiɣina ntɛɣɛ kʋ təkʋlʋ,
na akalʋɣʋ náá fiɣitiɣi kʋ ləɣəlʋ.
16 Pə tɔɔ ké Isɔ Pə tənа pə tʋ ka yele,
na Asilii yoolaa kʋyasəlaa tɛ taasɪ.
Ilɛna kɔkɔ kʋlɪ pa teeli ɪnɪ ɪ taa na ká mʋ.
17 Mpi tɔ, Isɛɣɛlɪ nyə́ma nyaaləm
ká wɛɛ ɪsɪɪ kɔkɔ.
Isɛɣɛlɪ nyə́ma Naŋŋ tʋ
ká wɛɛ ɪsɪɪ kɔkɔ kʋmʋmʋka.
Kaa nyaɣa sɔwa kɛ kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ.
18 Na pə́ wakəlɪ hətʋ səsɔɔntʋ
na tɪɪŋ tawa təkpataa.
Ilɛna Silii nyə́ma pəsɪ ɪsɪɪ mpa kʋtɔŋ pɛɛnaa tɔ.
19 Tʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ
ká kaasəna Asilii hətʋɣʋ taa.
Paa pəyaɣa səkpelaɣa ka pəsəɣɪ na ká kala-ɪ.

Isɛɣɛlɪ nyə́ma kakaasaɣa

20 Kʋyakʋ wɛɛ ŋku kʋ taa Isɛɣɛlɪ yəlaa kakaasaɣa, mpa mɛ í ké Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ
nyə́ma tɔ. I kaa tasa Asilii nyə́ma mpa pa ŋmakəlaɣa-mɛ təɣɔ naani tʋɣʋ. Ama
mə Isɔ Tacaa wei ɪ ké Isɛɣɛlɪ Naŋŋ tʋ təɣɔ í ká tʋ naani. 21 Mə yəlaa kakaasaɣa
ká məlɪ. Yakɔpʋ nyə́ma mɛ mə kakaasaɣa ká məlɪ mə Isɔ toŋ tʋ tɔɔ. 22 Isɛɣɛlɪ
nyə́ma mɛ, paa mə yəlaa samaa wɛ ɪsɪɪ teŋku nɔɣɔ kanyəŋa tɔ, mə taa kakaasaɣa
tike ká mələnа Tacaa tɔɔ. Pa tɛma mə wakəlʋɣʋ tɔm kɛ sɪɪʋ, na pə tɪɪ mʋna-mɛɣɛ.
23 Tacaa Pə tənа pə tʋ Isɔ ka wakəlɪ tɛtʋ tənaɣa ɪsɪɪ ɪ sɪɪʋ tɔ.

I taa nyana Asilii nyə́ma

24 Ḿpúɣú Pə tənа pə tʋ Tacaa Isɔ tɔma ɪ yəlaa mpa pa wɛ Siyɔŋ pʋɣʋ taa tɔ sɪ: I
taa nyana Asilii nyə́ma mpa pa makɪ-mɛɣɛ kpatəŋ tɔ. Pa teɣetiɣi akaŋ kɛ mə tɔɔ
ɪsɪɪ Icipiti nyə́ma lakaɣa-mɛɣɛ hatoo lɔŋ taa tɔ. 25 Mpi tɔ, pəciiu tike kɛ pə kaasaa,
na ma páánáhɛɛ təkpataa. Ilɛna á huuna Asilii nyə́ma na á wakəlɪ-wɛ. 26 Pə tənа

pə tʊ Tacaa ká kpaasɪ ɪ hika na ɪsətaa, na ɪ casa-kɛɣɛ Asilii nyə́ma ɪsɪɪ ɪ ka lapʊ
Matiyaŋ nyə́ma kɛ Olɛpɪ kʊkpamʊɣʊ təɔ tɔ. ɪ ká kpaasɪ ɪ kpátʊ́ɣʊ́ na ɪsɔ ké teŋku
təɔ. ɪsɪɪ ɪ ka lapʊ Icipiti nyə́ma tɔ. 27 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ
ɪ ka kɔɔlɪ mə nyʊɣʊ taa ké səɣəla wena
Asilii nyə́ma ka sʊka-mɛ na á nɪɪ-mɛ tɔ.
Na í fiti ŋmakəlʊɣʊ mpi pa ŋmakəlaɣa-mɛ tɔ.

Kolontu kpətəna Yosalɛm

28 Ḿpʊ́ɣʊ́ Asilii nyə́ma lɛɛka
Ayatɪ ɪcatɛ na pá faɣana
Mikəlɔŋ nyəntɛ taa na pá yele pa wontu kɛ Mikimasɪ.
29 Ilɛna pá faɣana kʊkpaməŋ naalɛ hɛkʊ na pá tɔ sɪ:
Tə siki Kipeya. Sɔɣɔntʊ pɪɪ Lama ɪcatɛ nyə́ma
na pá seliɣi na Sayuli ɪcatɛ Kipeya nyə́ma seeki.
30 Kalim nyə́ma mɛ,
í ma kapusi na Layisa nyə́ma náá tʊ ŋkpaŋŋ.
Ilɛna Anatətɪ nyə́ma náá cɔ,
pa təm wɛ kʊnyəŋ.
31 Matəmena nyə́ma seeki.
Kepim nyə́ma pɛɛkəɣɪ təcɔɔsəlɛ.
32 Kolontunaa ká tasa Nopɪ ɪcatɛ kɛ
səŋʊɣʊ kɛ kʊyakʊ ŋkʊ,
na pá teɣeti Yosalɛm pulaɣa Siyɔŋ kɛ ŋkumle.
33 Tacaa pə tənа pə tʊ ka caatɪ piliŋasɪ na toma.
ɪ ka sɛtɪ tɪɪŋ wei ɪ kəla kʊlʊɣʊ tɔ
na í pɛtɪ atɛ,
na í tisi wei ɪ tɛɛ lɛləŋ tɔ.
34 Paa sɛtɪ hətʊ səsɔɔntʊ na laalɛ.
Lipaŋ hətʊɣʊ taa tɪɪŋ səsɔɔŋ ka hoti atɛ.

11

Wulaʊ kʊfalʊ təm

1 Pəlɛ pə waalɪ ɪlɛ pəliŋa ká hɛlɪ Sesee*fa* kite kʊpəntɛ təɔ. Akpaalɛ ká lɪɪ ɪ
lʊlʊɣʊ lila təɔ. [a] tʊɣʊ kite.
2 Tacaa Feesuɣu ká wɛɛ ɪ təɔ ké.
Kɪɪ ha-ɪ ləmaɣasɛɛ na í tiikina ɪ yəlaa.
Na ɪsəna yʊlʊ ka pɪɪlɪ təma kʊlapɛɛ
na nyəm tɔ na a lapʊ.
Nkʊ kʊ yekina na yʊlʊ nyɪ ɪsɔ na í wɛɛna ɪ sɔɣɔntʊ.
3 Tacaa nyamnaʊ ntɛ́ ɪ laŋhʊlʊmlɛ.
ɪ kaa lana təm nti ɪ nɪɪ kʊnɪɪ təɣɔ təmlɛ.
4 ɪ ká təŋ siɣisuɣu na í hʊʊna kʊnyɔntʊnaa,
na í təŋ tampana na í yɔɣətəna
tɛtʊ taa wahala nyə́ma.
ɪ kʊyɔɣətʊtʊ kɛ ɪ
ká mana tɛtʊ yəlaa ɪsɪɪ kpátʊ́ɣʊ́.
ɪ ká kʊ asaɣaa na ɪ nɔɣɔ taa kʊyɔɣətʊtʊ.
5 Tampana təŋʊɣʊ na kʊpantʊ lapʊ ká pəsɪ
ɪsɪɪ tampala na í təɣəlɪ.
6 Taalɛ haɣa na ɪwəyaɣa paa caɣa təntəmlɛ.

---

[a] **11:1** Sesee: Sesee kɛ wulaʊ Tafiiti caa ké, ɪ lʊlʊɣʊ kɛ pa yaakɪ ɪsɪɪ

Kpou na pinaɣa pɛlɛɣɛ təhəntəlɛ kʋlʊmtəlɛ.
Pəyaɣa səkpelaɣa ká tiikiɣina-wɛ.
7 Nav na taalɛ wontuɣu ŋku pa yaa sɪ wusi tɔ paa kaa
nyɪɪtʊ tətɔɣɔlɛ, na pa piya náá həntɪ təntəmlɛ.
Nyɪɪtʊ kɛ tɔɣɔlaɣa na nav paa tɔɣɔ.
8 Pəyaɣa ahʋlʊm ka liɣili tʊm púúɣú tɔɔ.
Pəyaɣa səkpelaɣa náá sʊsɪ ka niŋ kɛ akala púúɣú taa.
9 Tacaa pʊɣʊ naŋŋ nyəŋkʊ tɔɔ tʊ
nɔɣɔlʊ kaa la ɪ tɔɣɔntəlɛ kɛ ɪsaɣatʊ.
Pə taɣa pʊlʊ, yəlaa ká nyɪ Isɔ ké na pə́ su
tɛtʊ ɪsɪɪ lʊm waasʊɣʊ teŋku lumaŋ tɔɔ tɔ.
10 Kʊyakʊ ŋkʊ Sesee lʊlʊɣʊ tʊ ka səŋna ɪsɪɪ
antulinya yəlaa tuuta.
Piitimnaa ka kɔɔ sɪ í tasa-wɛɣɛ laɣatʊ,
na Isɔ teeli na timpi taa ɪ wɛɛ tɔ.

Mpa kolontunaa ka kuuwa tɔ pa məlʊɣʊ

11 Kʊyakʊ ŋkʊ tətɔɣɔ Tacaa n ká hʊlɪ nyá toŋ.
N ká ləsɪ nyá yəlaa, na ń kɔna nyá nyə́ma kakaasaɣa.
Mpa paa wɛ Asilii tɛtʊ, na Icipiti ntɔɣɔŋ tɛtʊ,
na Icipiti mpətəŋ tɛtʊ, na Itiyopii tɛtʊ, na Ilam tɛtʊ,
na Papiloni tɛtʊ, na Silii tɛtʊ ɪcatɛ Hamatɪ,
na tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔ.
12 N ká kpaasɪ piitimnaa kɛ tuuta.
N ká kpeɣeli Yuta nyə́ma na Isɛɣɛlɪ nyə́ma mpa
pə kuuwa na pə́ yasɪ tɛtʊ təna taa tɔ.
13 Waatʊ ɪnɪ Ifəlayim nyə́ma ɪsɛsɛɛmlɛ ká saalɪ.
Pɪɪ kpiisi Yuta nyə́ma kolontunaa.
Yuta nyə́ma kaa lɪɪ Ifəlayim nyə́ma kɛ patɪɪlɛ.
14 Paa kpɛntɪ na pá kpa Filiisi nyə́ma tɔɔ
ké ilim tətʊlɛ
pɔɔŋ taa. Paa məŋna ilim təlɪɪlɛ tɔɔ,
na pá kuu wʊlaɣa tɛtʊ taa nyə́ma wontu.
Paa tɔɣɔ Itɔm na Mowapʊ pə tɛtʊ na
pá ŋmakəlɪ Amoni nyə́ma nyəntʊ.
15 Tacaa n ká yele na Icipiti
ilim təlɪɪlɛ tɔɔ teŋku ŋkpalaɣa lʊm nyɔɔ.
N ka teɣeti kataŋa kɛ Ifəlatɪ pɔɣɔ,
na ń faɣa-kɛɣɛ lɔisi naatosompɔɣɔlaɣa,
na nyá nɔɣɔ heelim kɔkɔ nyəm.
Halənа yəlaa tɔŋ na pá tɛsəɣɪ nɔɔhɛɛ.
16 Ilɛna pə kaasɪ hapəlɛ kɛ yəlaa
kakaasaɣa ŋka ka wɛ Asilii tɔ.
Isɪɪ pɪɪ kaasʊɣʊ Isɛɣɛlɪ
nyə́ma kɛ pa nyəntɛ kɛ hatoo lɔŋ taa tɔ.
Waatʊ ɪnəɣɪ pa lɪɪkaɣa Icipiti.

12

Isɔ samtʊ yontu

1 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ í ká sa Tacaa na yontu sɪ:
Haɪ, Tacaa tə sama-ŋ.
Nyá pá́á́ná mʊnaa ké. Ama n kʊ-yɛɣɛ tá tɔɔ.

Hɛɛsɪ tá laŋa.
2 Ɪsɔ nyaɣalɛ tá nyʊɣʊ yátʊ́.
Tɪɪ tʊ-ŋ naani ké.
Sɔɣɔntʊ kaa kpa-tʊ.
Mpi tɔ, Tacaa nyaɣalɛ tá toŋ, na tə́ saŋɪ-ŋ.
Nyaɣalɛ tá waasʊlʊ.
3 Tɪɪ lu lʊm na laŋhʊlʊmlɛ kɛ
nyʊɣʊ yapʊ sɛɛlʊ taa.
4 Kʊyakʊ ŋkʊ kʊ wule í ká yɔɣɔtɪ sɪ:
Ɪ sa Tacaa, ɪ yaa ɪ hətɛ.
Ɪ kpaalɪ yəlaa taa ké ɪ təma təm.
Ɪ tɔɔsɪ pa tənа sɪ Ɪsɔ hətɛ ntɛ́ sɔsɔɔlɛ.
5 Ɪ sa Tacaa na mə yontu.
Mpi tɔ, Tacaa lapa təma sɔsɔɔna ké.
Pə wɛɛ sɪ pá la na antulinya tənа nyɪ mpʊ.
6 Siyɔŋ nyə́ma mɛ í wilitina laŋhʊlʊmlɛ.
Mpi tɔ, Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ Naŋŋ tʊ wei í wɛna tɔ,
ɪ ké sɔsɔ ké.

13

Papiloni tomle

1 Papiloni təm nti Tacaa hʊla Amətɪ pəyalʊ Ɪsayii kɛ toosee taka taa təɣəlɔ.
2 Mpʊ́ɣʊ́ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ɪ kpaasɪ tuuta kɛ pʊɣʊ ŋku
kʊ tɔɔ fɛɪ pʊlʊ tɔ kʊ tɔɔ.
Ɪ tó yoolaa kɛ úúú.
Ɪ hatɪ-wɛɣɛ niŋ sɪ pá sʊʊna ŋmakəllaa nɔnɔɣɔ.
3 Ma maɣamaɣa ma kɔmtəɣəna yəlaa mpa
pə tʊ ma niŋ taa tɔ.
Ma yaawa ma yoolaa taa yoolaa mpa pa yɔɔləɣəna
ma sɔsɔɔntʊ na pá hʊləɣɪ ma páánə́ tɔ.
4 Yəlaa kɔkɔtɛ nɪɪkɪ pɔɔŋ taa,
ɪsɪɪ samaa tuutuuma.
Piitimnaa kawulasɪ kotaa na pa kɔkɔtɛ nɪɪkɪ.
Pə tənа pə tʊ Tacaa má ma kaləɣɪ
ma yoolaa mpa maa yoona tɔ.
5 Tacaa na mpa ɪ hʊləɣəna ɪ páánə́ tɔ
antulinya tənasɪ kɛ pa lɪɪna hatoo pooluŋ taa,
na pá kɔɔ sɪ pa kpiisiɣi tɛtʊ tənа.
6 Mə laŋa í wakəlɪ na í wii.
Mpi tɔ, Tacaa kʊyakʊ kpɛɣɛtaa ké.
Kʊ kɔŋ ké ɪsɪɪ Ɪsɔ Toma tənа tʊ wakəlʊɣʊ.
7 Pə tɔɔ ké yəlaa apalʊtʊ
hoowa na pá pəsɪ acamaa.
8 Sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ pɪɪ-wɛ,
na pá məlɔntəɣɪ pa tɪ, ɪsɪɪ
lʊlʊɣʊ wʊsasɪ takʊɣʊ alʊ tɔ.
Na pá nyənəɣɪ təma na sɔɣɔntʊ.
9 Tacaa hʊʊlɛ kʊyakʊ kɔŋna ntɛ́.
Kʊ wule kɛ ɪ ká hʊlɪ ɪ páánə́ sɔsɔɔna,
ɪ kaa wɛɛna pətɔɔtəlɛ.
Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ ɪ ka kpiisi asaɣaa,

na í pəsɪ tɛtʊ kɛ wʊlaɣa nyəntʊ.
10 Ɩsɔtʊlʊŋasɪ na sɪ loosi təna kaa tasa lɪɪʊ.
Ilim í lɪɪ kpakpaa pəlɛ pə sɪ.
Pəyele ɪsɔtʊ ná kaa hʊlʊmɪ.
11 Maa hɔ antulinya ŋkpaŋʊɣʊ kɛ ɪ kawalaɣa tɔɔ,
na má hɔ asaɣaa ŋkpaŋŋ kɛ pɛlɛ pa kʊpəntəŋ tɔɔ.
Maa tisi mpa pa hɔŋ pa tɪ tɔ,
na má yɔkɪ ŋmakəllaa kalampaanɪ.
12 Maa yele na yəlaa laŋ tɛtʊ taa
na pɛ́ kəlɪ ɪsɪɪ wʊla kʊpaŋ.
Paa laŋ tɛtʊ taa na pɛ́ kəlɪ ɪsɪɪ Ofii tɛtʊ wʊla.
13 Pə tɔɔ kɛ́ Pə təna pə tʊ
Tacaa páánáá sɔsɔɔna kʊyakʊ
wule ɪ ka ciɣiti ɪsɔtɔnʊɣʊ,
na tɛtʊ náá sele tə kite tɔɔ.
14 Ɩsɪɪ sɔɣɔntʊ kpaakʊɣʊ nam
na í seeki tɔ,
ḿpúɣú paa wei ɪ ká se na í mələɣəna
ɪ tɛtʊ taa.
Ɩsɪɪ heeŋ laŋʊɣʊ tiikilu na ɪ ya tɔ,
ḿpúɣú Papiloni nyɔ́ma í ká ya yem yem
na í mələɣəna mə yəlaa kiŋ.
15 Ye pa hika mə taa wei pa cʊtətɪ-ɪ nyəmá,
na pá kpa mə taa wei pa kʊ ílɛ́ na laɣatɛ.
16 Paa tɔtəlɪ mə piya na pá kuu mə tɛɛsɪ taa wontu
na pá kpi mə alaa na í nyənəɣɪ.
17 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Maa yele na Mɛtɪ nyəma mʊ-mɛ na páánáá.
Paa í ha-wɛɣɛ liɣitee, yaa wʊla, pɛlɛ pa kaa nyənna təna.
18 Paa yaɣa mə ɪfepiya kɛ nyəmá, pa kaa cɔlɔ ahʊlʊmnaa.
Pəyele pa kaa wɛɛna piya pətɔɔtəlɛ.
19 Papiloni ka wɛ kɛ́ ɪsɪɪ Kalətee
nyɔ́ma kawulasɪ kacɔka pʊlʊpʊ.
Ɩsɔ ká wakəlɪ-mɛ, ɪsɪɪ ɪ ka lapʊ Sɔtɔm
na Kɔmɔɔ pə nyəma tɔ.
20 Pɪɪ kpiisi Papiloni tɛtʊ kɛ tam tɔɔ kɛ́,
nɔɣɔlʊ kaa wɛɛ tə taa.
Paa mpatɔntaa maɣamaɣa, pɛlɛ pa kaa hɛlɪ,
pəyele tiikilaa na pa kaləkəŋ pa kaa səŋ təna.
21 Ama taalɛ wontu ká lɛɛtəna,
na kpiisiŋ naa sʊʊkɪ mə tɛɛsɪ taa,
na taataanaa náá pəsɪ tənaɣa pa tɛ.
Ilɛna pəŋtʊlʊŋ náá ŋmaaləɣɪ ncaa taa.
22 Sʊnsʊməŋ ká sʊʊna mə ɪcatɛ kutuluŋ kʊpaŋ taa,
na taalɛ hasɪ kɛ mə kutuluŋ wei ɪ taa
í təkaɣa na í nyɔɔkɪ tɔ.
Pə tɛma Papiloni ɪcatɛ kʊyakʊ sɪɪʊ kɛ́ na kʊ kpɛɣɛtaa.

14

Kolontunaa ka kuuwa mpa tɔ pa məlʊɣʊ

1 Tacaa ka wii Yakɔpʊ lʊlʊgʊ nyámа mɛ mə pətɔətəlɛ na í tasa Iseɣeli nyámа
mɛɣɛ ləsʊgʊ na í sɪɪ-mɛɣɛ mə maɣamaɣa mə tɛtʊ taa. Mʊʊlaa ka sɔɔsɪ mə tɔɔ na
mə na wɛ í caɣa.
2 Piitimnaa lɛlaa ká kpaɣana Iseɣeli nyámа mɛ na pá məŋna-mɛɣɛ mə tɛ. Na
Tacaa tɛtʊ tɔɔ tənaɣa mʊʊlaa mpɛ pa apalaa na pa alaa, paa pəsɪ Iseɣeli nyámа mɛ
mə yomaa. I ka kuu mpa paa kuu mɛ tɔ, na í kpa salәka kɛ mpa paa kpa-mɛɣɛ
salәka tɔ, na í ŋmakәlәɣɪ-wɛ.

Papiloni wulav tənaɣa

3 Iseɣeli nyámа mɛ, Tacaa ka yele na í hɛɛsɪ mə wahalanaa na mə nəɣəsɛɛ nna
yomle toŋ nyəntɛ tənɛ tə tʊ-mɛ tɔ. Ye pə tala waatʊ ɪnɪ ɪlɛ, 4 ɪ tʊ Papiloni wulaʊ
kɛ yontu sɪ: A a, ŋmakәllʊ mәla ɪsәna, nyá tənaɣa ntɛ́ yaa?
5 Tacaa n yɔka ŋmakәllʊ toŋ na ń pɛlɪ ɪ kpátʊ́ɣʊ́.
6 Ini ɪ makaɣana yәlaa kɛ kʊtamsa na páánáá sɔsɔɔna.
I ŋmakәlәɣɪ piitimnaa.
Pa tʊ ŋmakәllʊ ɪnɪ ɪ waalɪ.
7 Tɛtʊ tәna caɣa tәpamm na hɛɛsʊgʊ.
Yәlaa yooki laŋhʊlʊmlɛ yontu.
8 Lipaŋ tɪɪŋ sɔsɔɔŋ laŋlɛ hɛɛwa na í tɔŋ sɪ:
Too ŋmakәllʊ hotuɣu tɔ, nɔɣɔlʊ ta kɔnta sɪ ɪ sɛtәɣɪ-tʊ.
9 Atɛtәlɛ taa nyámа nɪɪ ŋmakәllʊ nyá
nyá kɔntɛ tɔm na pá nyɔmtәɣɪ-wɛ.
Atɛtʊnaa sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ pá mʊ-ŋ.
Nyá kɔntɛ yelaa na mpa paa ké awulaa kɛ tɛtʊ taa tɔ
pá kʊlәɣɪ pa kumlee tɔɔ ké nyá tɔɔ.
10 Na pa tәna pá yɔɣɔtәɣɪ sɪ:
Nyá maɣamaɣa n pәsa ɪcam kɛ teitei ké ɪsɪɪ tá,
na ń nәɣәsәna-tʊ.
11 Nyá cәmәŋ kɛ pa makaɣa na pá pʊɣʊlәɣәna-ŋ.
Nɔɔnɔɔ n mәla atɛtәlɛ taa.
Nyá kʊhәntʊɣʊ ntɛ́ tasәtʊ.
Nyá kʊtakʊgʊ kɛ sonsompee.
12 Tʊlʊmalʊgʊ, nyá wei n tee kɔkɔ kɛ tanaŋ tɔ,
ɪsәnaɣa pә lapa na ń hoti atɛ páca nyá kәlәna piitimnaa.
13 Isɪɪ n maɣasaɣa nyá taa sɪ:
Maa kpa ɪsɔtaa, maa tɛɛ ɪsɔtʊlʊŋasɪ tɔɔ.
Maa sɪɪ ma kpelaɣa kɛ pʊɣʊ tɔɔ.
Pʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɔɔ ké tɪɪŋ lakɪ
ɪ kotuɣu kɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ.
14 Halɪ n tɔŋaɣa sɪ:
Maa kpa hatoo comcom nɔɣɔ taa,
maa tɛɛ ɪsɔŋmʊntʊ tɔɔ,
maa wɛɛ ɪsɪɪ ɪsɔtaa Isɔ sɔsɔ.
15 Ama pa tusa-ŋ atɛtәlɛ taa.
N hota púúgú sɔsɔɔʊ taa.
16 Na pá tәmsәɣɪ mpa pa naakɪ-ŋ tɔ,
na pá nyәnәɣɪ-ŋ tәpiŋŋ na pá pɔɔsәɣɪ pa tɪ sɪ:
Yʊlʊ wei ɪnɪ ɪ ciɣitaɣa tɛtʊ na í cɔɔsәɣɪ
kawulasɪ tɔɣɔlɛ?
17 Ini ɪ pәsaɣana antulinya kɛ wʊlaɣa tɛtʊ,
na í kpiisiɣi acalɛɛ,
na í kisiɣi salәkatʊnaa cɛpʊ na?

18 Paa piitim mpi pə wulaʋ tooki.
Paa wei ɪ hənta ɪ təyaɣa taa ké na teeli.
19 Ama nyá ɪlɛ, pa lɔ-ŋ ké na ń hatələna nyá pəlaaʋ.
Pa lɔ-ŋ awalɪ ké.
N wɛ ké ɪsɪɪ wei pa kʋwa yoou taa tɔ.
N wɛ ɪsɪɪ sətaa mpa pa pɛta
púúɣú ŋku kʋ taa wɛ pɛɛ tɔ.
N wɛ ɪsɪɪ sətʋ wei pa fɛləɣɪ nɔɔhɛɛ tɔ.
20 Ama nyá kaa polo awulaa lɛlaa kiŋ kɛ pəlaaʋ taa.
Mpi tɔ, n wakəla nyá tɛtʋ, na ń kʋ nyá yəlaa.
Pa kaa tasa nyá piitim ɪsaɣam hətɛ yaaʋ kɛ paa wulee.
21 Ɩ taɣanɪ mə tɪ,
í kú wulaʋ ɪnɪ ɪ piya kɛ pa caanaa ɪsaɣatʋ tɔɔ.
Pá taa tasa kʋlʋɣʋ na pá tɔɣɔ tɛtʋ,
na pá waasɪ tə tɔɔ ké acalɛɛ.
22 Ḿpúɣú pə tənа pə tʋ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: Maa kʋlɪ Papiloni nyə́ma tɔɔ. Maa kpiisi pa tɛtʋ hətɛ, na pa lʋlʋŋ tənа na pa piitim. 23 Maa la tə taa ké lʋcaɣam, na má pəsɪ-təɣɪ kʋlaaləŋ tɛtʋ. Na má hasa-tɪ təkpələkpəlɪ na saŋ. Pə tənа pə tʋ Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

Nmakəlʋɣʋ tənа sɪɪ tənaɣa

24 Ḿpúɣú Pə tənа pə tʋ Tacaa yɔɣɔtaa na í tuu sɪ:
Ye ma tɔma sɪ mpi pə́ la pəlɛ pə lakəna.
Má sɪɪ mpi, pəlɛ pɪɪ tɔɣɔna.
25 Maa yɔkɪ Asilii nyə́ma toŋ kɛ ma tɛtʋ taa,
na má fɛlɪ-wɛɣɛ nɔɔhɛɛ kɛ ma pɔ́ɔŋ taa.
Maa fiti ma yəlaa kɛ pa ŋmakəlʋɣʋ taa.
Maa kɔ́ɔlí səɣəla wena pa sʋka-wɛ tɔɣɔ pa nyɔɔŋ taa.
26 Mpi ma sɪɪwa sɪ maa la tɛtʋ tənа tɔɣɔlɛ.
Ɩsəna ma sɪɪwa sɪ maa tʋ piitimnaa tənaɣa niŋ tɔɣɔlɛ.
27 Ye Pə tənа pə tʋ Tacaa í sɪɪ nti
awe ká yele na tə́ lá yem?
Yaa ye ɪ kʋsa ŋkumle awe ká kpana ɪ niŋ?

Tacaa kpaaləɣɪ Filiisi nyə́ma

28 Wulaʋ Ahasɪ səm pənaɣa kɛ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kaləna Filiisi nyə́ma sɪ:
29 Filiisi nyə́ma, mə laŋa í taa hʋlʋməna kpátúɣú ŋku kʋ
makaɣa-mɛ tɔ kʋ pɛlʋɣʋ tɔm. Mpi tɔ, tʋm kʋsəpʋ
taa ké akala ká lɪɪ. Ɩlɛna tʋm sɔsɔ wei ɪ kʋləɣɪ hʋntʋ
tɔ í lɪɪ akala taa.
30 Ama Ɩsɛɣɛlɪ kʋnyɔntʋnaa sɔsaa ká
tɔɣɔ na pə́ tala-wɛ,
na wahala nyə́ma náá hɛɛsɪ na paa nyaŋna pʋlʋ.
Ama maa kʋ pá na pa lʋlʋɣʋ hoolaɣa nyə́ma.
Ɩlɛna nyɔɣɔsɪ na kolontu náá
tɛɛsɪ kʋɣʋ kɛ mpa pɪɪ kaasɪ tɔ.
31 Koloosi acalɛɛ mɛ mə laŋa í wakəlɪ na í má kapusi.
Filiisi nyə́ma kʋkpɛntʋɣʋ tənа apalʋtʋ lepa.
Mpi tɔ, nyɔɔsɪ kʋlənа ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ.
Sɔɣɔntʋ paa kʋlʋm fɛɪ yoolaa mpɛ pa taa.
32 Wentiɣi paa cɔ Filiisi nyə́ma tillaa?
Paa cɔ-wɛɣɛ sɪ: Tacaa maɣamaɣa sɪɪna Siyɔŋ.

Tənaɣa ɪ yəlaa kʋnyɔntʋnaa ka
hiki təcɔɔsəlɛ naani nyəntɛ.

15

Mowapʋ nyɘma tɔɔ wula

1 Mowapʋ nyɘma tɔɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ ntɔ:
Pa yɔka Aaa-Mowapʋ ɪcatɛ
na pá kpiisi-tɛɣɛ ahoo kʋlʋmɛɛ.
Pa yɔka Kii-Mowapʋ ɪcatɛ
na pá kpiisi-tɛ tətɔɣɔ ahoo kʋlʋmɛɛ.
2 Tipɔŋ nyɘma kpa təfɛɛnlɛ sɪ pa wiiki.
Mowapʋ nyɘma tʋla nɔɔsɪ kɛ Nepo pʋɣʋ taa,
na Matepa ɪcatɛ taa. Pa loola pa nyɔɔŋ na pa tantəŋ.
3 Yəlaa suu ləyaɣa wontu,
ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka kɛ hapɛɛ tɔɔ.
Pa lukiɣi ɪsəlʋm kɛ kutuluŋ patanaa tɔɔ
na nɔnɔɔsɪ tɛɛ.
4 Hɛsəpɔŋ nyɘma na Ilale nyɘma pa makɪ kapusi
na Yahasɪ nyɘma náá nɪɪkɪ.
Pə kpɛnna Mowapʋ yoolaa
na pa apalʋtʋ le, na pa huɣutiɣi lotu.
5 Ma yaawa sɪ pá waasɪ Mowapʋ nyɘma.
Pa sewa halənа pá tala Sʋwaa na Ikəla-Selisiya.
Pa kpaakɪ Luhiti tontoŋle na wula.
Pa casəɣɪ laŋwakəllɛ kapusi kɛ Holonayim mpaaʋ taa.
6 Nimlim hite lʋm nyɔɔwa.
Nyɪɪtʋ lʋm nyəntʋ wʋla tə tənа.
Pʋlʋpʋ ɪɪ tasəɣɪ nyɔʋ.
7 Pə tɔɔ kɛ́ pa kuuki pa nyəm mpi pə kaasa-wɛ tɔ,
na pá pukina hatoo tɪɪŋ kacəka waalɪ.
8 Mowapʋ nyɘma kapusi nɪɪkɪ
paa timpiɣi pa tɛtʋ taa kɛ́.
Halənа pə́ tala Ikəlayim ɪcatɛ
na Iliim tɛtʋ taa lɔkɔ.
9 Timɔŋ ɪcatɛ pusi lʋm wɛ kɛ́ ɪsɪɪ caləm.
Pə́cɔ́ ɪ ká tasa-wɛɣɛ wahala tʋɣʋ tɔtɔ.
I ká yele na təɣəlaɣa kʋlɪ
Mowapʋ yəlaa kakaasaɣa tɔɔ.

16

Mowapʋ nyɘma səlaməɣɪ Yosalɛm nyɘma sɪ pá sənа-wɛ

1 I ha tɛtʋ nyʋɣʋ tʋ kɛ ɪwaaʋ na í tilina-ɪ.
Pə́ lɪɪna Sela ɪcatɛ na pə́ təŋna wʋlaɣa tɛtʋ taa,
na pə́ polo Siyɔŋ pʋɣʋ taa.
2 Mowapʋ alaa kpaakɪ Alənɔŋ lɔɔʋ kuteŋ tɔɔ na pá tiiki,
ɪsɪɪ pa təɣɔnʋɣʋ sumaɣa kɛ ka tantɛ taa tɔ.
3 Ḿpúɣú Mowapʋ nyɘma sələma Yosalɛm nyɘma sɪ:
I tasa-tʋɣʋ laɣatʋ na í hʋlɪ-tʋɣʋ tá kʋlapəlɛ.
I kenti tá tɔɔ kɛ́ ilim hɛka taa,
ɪsɪɪ ahoo səkpɛtʋɣʋ.
I ŋmɛsɪ ta yəlaa mpa pa tʋ kpʋlʋɣʋ tɔ,

í taa kuli tá selaa waalı.
4 Ɩ mʊ Mowapʊ yəlaa kɛ mə tɛ.
Ɩ ha-wɛyɛ timpi paa cɔɔsı
na wakəllʊ í taa hiki-wɛ tɔ.
Nmakəlʊyʊ na wakəlʊyʊ
na tɛtʊ yəlaa nɔɔhɛɛ fɛlʊyʊ
ká sıı tənaya kɛ kʊyakʊ nakʊlı.
5 Waatʊ ınəyı pa lʊlʊyʊ tʊ
Tafiiti ká wɛɛna kawulaya kumte.
Tıı wɛɛ sɔsɔɔlɛ tam tɔɔ nyəntɛ kɛ
Isɔ pɛɛlɛɛ tɔɔ.
Ɩ ká təŋəyı tampana na siɣisuɣu na í hʊʊkəna.

Yosalɛm nyəma kaa pəsı na pá waası Mowapʊ nyəma

6 Ḿpúɣú Yuta nyəma tɔma sı: Tə nııwa
pa yɔɣɔtəyı Mowapʊ nyəma kalampaanı tɔm.
Pa yɔɣɔtəyı tɔtɔyɔ pa tı hɔm
sɔsɔɔm tɔm na pa ısəcaʊ tɔm.
Na ısəna paa sıʊkı pa təyı pə cɔlɔ tɔ.
Pəcó pa yɔɣɔtəyı na pə́ fɛına hʊwɛɛ.
7 Pə tɔɔ ké Mowapʊ nyəma huɣutiɣi
lotu kɛ pa tı tɔm na pá
wiiki lɛsɛŋ kakalası nsi pa lakaya Kii-Helɛsı tɔ.
Pə pıı-wɛyɛ katatəlaya,
ılɛna pá mələyı.
8 Hɛsəpɔŋ nyəma tawa wakəlaa.
Sipəma lɛsɛŋnaa wʊləyı.
Mpɛ pa lʊlayana sʊlʊm kʊpam,
na pə́ kʊyı piitimnaa awulaa.
Lɛsɛŋ tawa anı a tɔɔwaya haləna Yasɛɛ tɛtʊ.
Lɛsɛŋnaa piliŋası ka hɛlaa ké
na sı tɛɛ teŋku kʊsəpʊ waalı.
9 Pə tɔɔ ké ma na Yasɛɛ nyəma
tə wiiki Sipəma lɛsɛŋnaa tɔɔ.
Na ma lukiɣi ısəlʊm kɛ Hɛsəpɔŋ
na llale pa tɔɔ.
Pa yaɣa yoou kakiisaɣa kɛ mə kʊmtʊnaa tɔɔ.
10 Laŋhʊlʊmlɛ na ayɔɔla tɛma mə tawa taa.
Pəyele nɔɣɔlʊ ıı tasəyı yontu
yaa aŋmaala kɛ lɛsɛŋ tıŋ tawa taa.
Lɛsɛŋ koollaa ıı tasəyı pə lʊm
nyaasʊyʊ kɛ tiiŋ taa.
Ma yelaa na laŋhʊlʊmlɛ kakiisası sıı tənaya.
11 Pə tɔɔ ké ma laŋlɛ wakəla hatoo ma taa ké Mowapʊ, na má seliɣi ısıı cəmʊyʊ
wula.
Na má huɣutiɣi lotu kɛ
Kii-Helɛsı pa tɔɔ.
12 Mowapʊ nyəma ká kana pa təfɛɛnlɛ kɛ pote,
paa wiikina pa tıŋ. Ama pa kaa waa pʊlʊ.
13 Nti Tacaa ka yɔɣɔta hatoo ləŋ kɛ Mowapʊ tɔɔ tɔɣɔlɛ. 14 Tacaa yɔɣɔtəyı təfoo
ké pənɛntɛ sı: Pə kaasa pısı tooso ké teitei. Ilɛna Mowapʊ nyəma teeli sı. Paa
na pa payalɛ ntɛ́ tɔ, yəlaa pəciimaya tike kɛ pıı kaası-wɛ, pa kaa nii ısəlɛ.

17

Tamasɪ ɪcatɛ nyɔ́ma na Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma pa kawulasɪ pasʊɣʊ

1 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa yɔɣɔta Tamasɪ ɪcatɛ tɔm sɪ:
Pɪɪ kɔɔ tɔ, pa kaa tasa Tamasɪ kɛ yaav sɪ ɪcatɛ.
Tɪɪ pəsɪ ncaalɛ huɣule ké.
2 Pa lɔwa Alowɛɛ acalɛɛ.
Kaləkəŋ həntəɣɪ a taa təpamm,
nɔɣɔlʊ ɪɪ nyaasəɣɪ-ɪ.
3 Pɪɪ kɔɔlɪ Ifəlayim nyɔ́ma kpantɛ.
Pɪɪ lɛɛkɪ Tamasɪ nyɔ́ma kawulaɣa.
Na mpi pɪɪ kaasɪ Silii nyɔ́ma tɔ
pə kaa tɛɛ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma nyəm.
Nti Pə təna pə tʊ Tacaa yɔɣɔtaa tɔɣɔlɛ.
4 Kʊyakʊ ŋkʊ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma kaa wɛɛ yuŋ.
Pəyele paa tɛ taasɪ.
5 Isɛɣɛlɪ ká wɛɛ ké ɪsɪɪ taalɛ wente pa kʊma tɔ.
Yaa Lefayim tɛtɛkəlɛ taa taalɛ nte tə wɛ kpɛtɛ tɔ.
6 Pɪɪ kaasɪ Isɛɣɛlɪ yəlaa kɛ acaləsa ké.
Isɪɪ pa kooluɣu tʊɣʊ ŋku
pa yaa sɪ Olifi tɔ kʊ pee na pukaɣa,
na pá kaasɪ pee naalɛ na tooso ké
comcom nɔɣɔ taa, na pee liɣiti
na kakpasɪ kɛ piliŋasɪ tɔɔ tɔ.
Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
7 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ yəlaa ka kɛɛsɪ ɪsɛ na Isɛɣɛlɪ Isɔ Naŋŋ tʊ wei ɪ ké mə ŋmalʊ tɔ ɪ tɔɔ. 8 I kaa tasa tekuɣu kɛ mə niŋ kʊlapəm. Paa təlaalɛnaa, paa pa tʊɣʊ Asətatɪ na ilim pə lɛɛsʊɣʊ.
9 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma mɛ í ká lɔ mə koloosi acalɛɛ. Isɪɪ Hifi nyɔ́ma na Amolii nyɔ́ma ka lɔʊ pa nyəna kɛ too lɔŋ taa ké saa wei Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma mɛ í lɛɛka-yɛ tɔ. Ilɛna pá kaasɪ wʊlaɣa tɛtʊ tike.
10 Mpi tɔ, Isɛɣɛlɪ nyɔ́ma mɛ í sɔɔ mə Isɔ
wei ɪ yapa-mɛ na í kentiɣi mə tɔɔ tɔ.
Halə́na í hala tɪɪŋ kʊlalaaŋ taalɛ
na í sɔ lɛsɛŋ tɪɪŋ kpaɪ nyəŋ.
11 Kʊyakʊ ŋku í sɔ tɪɪŋ ɪnɪ tɔ,
í sika kalaa na í cɔɔna-ɪ.
Tanaŋ ŋkʊ kʊ maɣamaɣa kɛ tɪɪŋ
ɪnɪ ɪ tɛɛwa na í tʊ hɛtʊ.
Ama pə tala tɔɣɔʊ ɪlɛ pʊlʊpʊ fɛɪ.
Wahala ɪnɪ ɪ taka fɛɪna kɔɔlɛ.

Piitimnaa cʊka pə taa

12 Pepe tɔɔ ké piitimnaa miitiɣi,
na pá mʊtəɣɪ ɪsɪɪ teŋku.
Piitimnaa cʊka pə taa ké mpʊ suwe.
Pa kaləɣɪ kɔkɔtɛ ɪsɪɪ lʊm toŋ nyəm.
13 Piitimnaa kaləɣɪ kɔkɔtɛ ké ɪsɪɪ lʊm sɔsɔɔm.
Isɔ nyaasəɣɪ-wɛɣɛ na pá hatələɣɪ pooluŋ.
Isɪɪ pʊɣʊ heelim kpakʊɣʊ nyɪɪtʊ tɔ.
Yaa ɪsɪɪ kacuculaɣa kpakʊɣʊ mʊsʊɣʊ tɔ.
14 Pɪɪ kɔɔ taanaɣa ɪlɛ, sɔɣɔntʊ anaam.
Ilɛna pá saalɪ yem na pá ta nyaaləta.

Mpa pa ŋmuləɣi tá nyəm na pá kuuki-wi tɔ,
mpi paa tɛɛsəna tɔɣɔlɛ.

18

Itiyopii nyə́ma wakəlvɣv təm

1 Hai, Itiyopii tɛtv nyá.
Nyá taa wɛ kpiuləŋ keŋ nyəŋ
na í puila pusi sɔsɔɔnsi taa.
2 Nyá tiliɣina tillaa kɛ teŋku tɔɔ,
na pá caki səsəncaasi kpiuləŋ taa,
na pá təŋ lvm tɔɔ.
Tillaa ləŋləŋ nyə́ma mɛ,
í polo tookonaa piitim kiŋ.
Mpɛ ini pa tənəŋ tɔɔ fɛi hvntv.
Yəlaanaa pooluŋ nyə́ma nyaŋna-wɛɣɛ.
Pa ké yoolaa piitim ké.
Nɔɣɔlv ii niiki pa nsəmlɛ.
Pusi faɣa pa tɛtv taa ké.
3 Antulinya yəlaa, mə tənа mpa mɛ í wɛ tɛtv taa tɔ,
í paasəna waatv wei pa sikiɣi tuuta kɛ pɔɔŋ taa tɔ.
I nii waatv wei pa hvləɣi tutuɣu tɔ.
4 Pə taɣa pvlv, Tacaa yəɣɔtaa si:
Ma təcaɣalɛ kɛ ma wɛɛ na má nyənəɣi təpamm.
Isii ilim nyakvɣv sɔsɔm tɔ pə haŋaɣa,
yaa isii aŋkpəlɛɛ haŋaɣa kɛ kvmtv waatv.
5 Na pə́có pə́ tala kvmtv kɛ
waatv wei lɛsɛŋ piiwa tɔ.
Waatv inəɣi lɛsɛŋ hɛtv pəsa pee.
Pa sɛtəɣi piliŋasi na asantı ké.
Pa sɛtəɣi akpaa na hatv nti tii waasəɣi tɔ.
6 Ḿpúɣú paa lɔ Itiyopii nyə́ma
na pə́ waasi pɔ́ɔ́ŋ
taa yepelekunaa na taalɛ wontu.
Yepelekunaa ká tɔɣɔ-wɛɣɛ yoluma,
na taalɛ wontu kɛ lvŋlɛ.
7 Waatv inəɣi piitimnaa toŋ nyəm mpi pə ké tookonaa, na pə tənəŋ tɔɔ fɛi hvntv tɔ pii kɔna Tacaa pə təna pə tv maɣa kvhaaŋ kɛ ma təcaɣalɛ ké Siyɔŋ pvɣv taa. Yəlaa təna nyaŋna piitimnaa mpɛɣɛ, halənа pooluŋ nyə́ma. Pusi faɣa pa tɛtv ké.

19

Icipiti nyə́ma laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ

1 Tacaa yəɣɔta ntiɣi Icipiti nyə́ma tɔɔ tɔ.
Tacaa caɣana ntɛɣɛ isɔŋmvntv nti tə tɔŋ ləŋləŋ tɔɣɔ kpaɣanv, na í polo Icipiti.
Icipiti tiiŋ kvlalaaŋ seliɣi na yəlaa apalvtv naa le-wɛ.
2 Ḿpúɣú Tacaa təma si:
Maa yele na Icipiti nyə́ma kvli təma tɔɔ.
Yvlv ká kvli i lvlvɣv tv tɔɔ,
na lɛlv kvli i taapalv tɔɔ.
Acalɛɛ ká kvli təma tɔɔ,
na kawulasi kɛ təma tɔɔ.

3 Maa yele na Icipiti nyámа mɛ mə ləmaɣasɛɛ le-mɛ,
na má liɣiti mə laɣatu. Ilɛna í pəsəna mə tiiŋ təɔ na
í polo mə tuwaa tɛ.
I ká susi kəɣənaŋŋ na í pəəsi pee.
4 Maa tu Icipiti nyámа kɛ ŋmakəllu niŋ taa.
Nmakəllu ká təɣə mə təɔ ké kawulaɣa na toŋ.
Pə təna pə tu Tacaa má ma yəɣətəna mpu.
5 Nili pəɣə lum ká nyəɔ,
na ká wuli təkpansaŋ.
6 Nili pəɣə səsaɣa pusi kuhɛlasi lum ká səŋ
na ləəŋ kuhɛheɛŋ lum náá nyəɔ.
Mulуɣu na səsəncaasi ká lontili,
7 na pəɣə atama lum nyiitu təna.
Na pá kpɛnna pəɣə nəɣə halәm təna,
na heelim ma-wi
na pá wuli na pá yele kpɛtɛ.
8 Tiina kpalaa təna, paa kulasi nyətaa,
paa puluŋ tulaa, pa laŋa ká wakəli tətəɣətəɣə,
na pá te nyəəŋ na pá wii təkpoo.
9 Mpa pa maki kpoŋkpontu toŋ nyəntu
na mpa pa luuki tə pəəŋ tə,
pa laŋa ká wakəli.
10 Pə nii pəəŋ luulaa.
Pa təna mpa pa təkaɣana təmlɛ ntɛ́ tə,
pa apalutu lepa.
11 Sowaŋ icatɛ awulumpiya kɛ
ləmaɣasɛɛ fɛinaa kɛ́.
Icipiti wulau laɣatu tasəlaa
tasəɣi kumɛləlaɣatu kɛ.
Isənaɣa mə taa yulu pəsəɣi
na í tə Icipiti wulau si:
Maɣa nyəntu. Pəyele maɣa ləŋtaa awulaa lulуɣu tu?
12 Icipiti wulau, nyá nyəntaa mpɛ pa wɛ le?
Pá kuli nti Pə təna pə tu Tacaa maɣasaa na
í sii Icipiti təɔ tə na pá hulі-ŋ ilɛ.
13 Sowaŋ awulumpiya mə kɛ́ kumɛlɛməŋ,
na Mamfi nyámа mə tusəɣi mə ti.
I kɛ́ kpeka nyəəŋ nyámа mpa
pa tolisiɣi Icipiti təɣə.
14 Tacaa tisa acufu kɛ mə taa,
na í tolisiɣi Icipiti kɛ i kulapətu təna taa.
I laki teitei kɛ́ isii sulunyəəlu
tutuɣu i tətu taa tə.
15 Icipiti tu nəɣəlu i kaa pəsi
na í la pulu kupam.
Paa toŋ tu, yaa kunyəntu,
yaa səsə, yaa səkpelu.

Icipiti nyámа ká tɛɛsəna mpi tə

16 Kuyaku nakuli, Pə təna pə tu Tacaa ká nyaasi Icipiti nyámа mɛ na niŋ tuɣu.
Səɣəntu ká kpa-mɛ na í sele isii alaa. 17 Yuta tɛtu ká wɛɛ-mɛɣɛ səɣəntu pulуɣu. Paa

waatu wei ké pa yɔɣɔta tə tɔm, í tɔɔsəɣı nti Pə tənа pə tu Tacaa ka sıuwa sı ı ka la-mɛ tɔɣɔ. Ilɛna í seliɣi.

18 Kuyaku nakulı Icipiti acalɛɛ kakpası ká yɔɣɔtəɣı Hepəla tɔm. Paa yɔɣɔtı na pá sıu sı: Tə ké Pə tənа pə tu Tacaa nyámа. Acalɛɛ anı a taa lɛntɛ hətɛ ntɛ́ ilim ıcatɛ.

19 Kuyaku nakulı í ká ŋma Tacaa kɛ kɔtaɣa təlatɛ kɛ Icipiti tɛtu taa. I ká siki-ı pəlɛ kɛ tɛtu toŋa tɔɔ. 20 Ńté tıı tɔɔsəɣəna Icipiti nyámа mɛ sı: Pə tənа pə tu Tacaa wɛ mə tɛ. Na waatu wei Icipiti nyámа ka yaa Tacaa sı: Ya-tuɣu ta ŋmakəllu niŋ taa tɔ. Isɔ ká tilina-mɛyɛ waasulu na ílé í hɛtı-mɛ. 21 Waatu ınəɣı Tacaa ká hulı ı təɣı Icipiti nyámа mɛ, na mıı nyı Isɔ wɛɛtu na í sɛɛ-ı. I ká lapı-ı kɔtası na í ha-ı kucɔɔŋ, na í sıı-ı nɔɔsı na í tɔkı-sı. 22 Tacaa ká hɔ Icipiti nyámа mɛ mə ŋkpaŋŋ. I ká waa-mɛ na mıı mələna ı tɔɔ. Isɔ ká muɣı mə kusələmutu na í waa-mɛ.

23 Kuyaku nakulı hapəlɛ ká lıı Icipiti, na tá puki Asilii. Icipiti nyámа na Asilii nyámа í ká polo təmatɛ, na í kpɛntı na í sɛɛkı Tacaa.

24 Kuyaku ŋku Isɛyɛlı nyaa sɔɔsı Asilii na Icipiti pa tɔɔ na í la tooso. Tacaa ká kooli tɛtu tənaɣa kupantu kɛ Isɛyɛlı tɔɔ. 25 Pə tənа pə tu Tacaa ká kooli tɛtunaa mɛ mə tooso ké kupantu sı: Ma kooliɣi ma yəlaa Icipiti nyámа kɛ kupantu. Maa kooli Asilii nyámа mpa ma lapəna ma niŋ tɔɣɔ kupantu. Maa kooli Isɛyɛlı nyámа mpa ma ləsaa tɔɣɔ kupantu.

20

Isayii təŋ kpɛtɛ, ntaŋkpala yaa wontu fɛı ı tɔɔ

1 Pənaɣa ŋkɛyɛ Asilii wulau Saləkɔŋ kusa ı yoolaa wulau sɔsɔ, na í tii Filiisi ıcatɛ Asətɔtı tɔɔ na í lɛɛkı-tɛ.

2 Waatu ını Tacaa ka tɛma Amətı pəyalu Isayii kɛ tɔm heeluɣu. I heela-ı ké sı: Wɔɣɔsı ləyaɣa wontu, na nyá ntaŋkpala. Ilɛna í la mpu na pá yele-ı kpɛtɛ.

Asətɔtı ıcatɛ lɛɛkuɣu waatu kɛ Tacaa yɔɣɔtaa sı: 3 Pə kpɛnta puısı tooso kɔlɔ ma təmlɛ tu Isayii təŋ kpɛtɛ. Wontu yaa ntaŋkpala fɛı ı tɔɔ. Mpu pə huləɣəna Icipiti na Itiyopii pə nyámа kɛ mpi pıı tɛ na pá maɣana-wɛ tɔ. 4 Pə taɣa pulu, Asilii wulau ká kuu Icipiti na Itiyopii pə ıfepiya na pə kukpatəlaa ké. Wontu yaa ntaŋkpala kaa wɛɛ pa tɔɔ. Pıı yele-wɛyɛ kpɛtɛ ké təyələyəlı. Tənaɣa Icipiti nyámа ká tɔɣɔ fɛɛlɛ. 5 Waatu ınəɣı mpa pa tɛɛlaɣa Itiyopii nyámа, yaa pa hɔŋaɣa pa təɣı Icipiti nyámа sənau tɔɔ tɔ, pa apalutu ká yɔɔlı.

6 Kuyaku ŋkuɣu hɔɣəluɣu ŋku ku taa tə wɛ ısəntɔ tɔ, ku nyámа ká yɔɣɔtı sı: Ta tɛɛluɣu tɛɛsəna mpi tɔɣəlɛ. Mpɛyɛ tıı huukaɣa sı tıı tu kpuluɣu na pá ya-tuɣu Asilii nyámа niŋ taa. Leɣelɛ tıı hikina nyuɣu tutulɛ kɛ nɔɔnɔɔ?

21

Papiloni hotuɣu

1 Tacaa yɔɣɔta ntiɣi wulaɣa tɛtu nti tə wɛ teŋku nɔɣɔ tɔ tə tɔɔ tɔ.
Kolontu lıına wulaɣa tɛtu sɔɣɔntu nyəntu taa.
Isıı kacuculaɣa fakuɣuna Nekɛfı tɛtu taa tɔ.
2 Pə kula tɔm sɔɣɔntu nyəntu tɔɔ na pá hulı-m.
Nmakəllu, ŋmakəlı.
Wakəllu, náá wakəlı.
Ilam nyámа, í tii pa tɔɔ.
Mɛtı nyámа, mıı ta ıcatɛ.
Tacaa ká sıı tənaɣa kɛ kunyɔməŋ wei
Papiloni twa piitimnaa tɔ.
3 Pə tɔɔ ké ma laŋlɛ wakələɣı.
Pə wıakı-m ké ısıı lulуɣu

wusasɪ takuɣu alullu tɔ.
Wusasɪ toŋ nyɛnsɪ lakɪ na má nyaŋ,
puɪ saŋ sɪ má nuɪ.
Ma seliɣi, puɪ saŋ sɪ má ná.
4 Ma laŋlɛ pəsaa, na sɔɣɔntu sɔsɔɔntu kpa-m.
Ahoo nna maa nyɪulaa tɔ a pəsa sɔɣɔntu nyəna.
5 Pa pɔwa atɛ pɔɔŋ na pá suɪ tɔɣɔnaɣa,
na pá tɔkɪ na pá nyɔɔkɪ.
Tənaɣalɛ pa yaɣa kapuka kɛ kpakpaa sɪ:
Yoolaa sɔsaa mɛ, í taɣanɪ mə kukentiŋ.
6 Ntɛna Tacaa heeli-m sɪ: Polo ń suɪ taŋlu,
ye ɪ na mpi ɪ yɔɣɔtɪ.
7 Ye ɪ loosa yoou kɛɛkɛnaa na kpaɣanəŋ hɔŋ,
yaa kpaŋasɪ yaa yooyoonaa caŋa.
Ilɛ ɪ paasəna na í yɔɣɔtɪ na pá nyɪ.
8 Tənaɣalɛ taŋlu yaɣa kapuka ɪsɪu tɔɣɔlaɣa sɪ:
Tacaa ma səŋa ma tətaŋlɛ kɛ ilim na ahoo ké,
na má feŋiɣi.
9 Pa kɔŋna ntɛ́ na təna tɔɔ,
na pá caɣa yoou kɛɛkɛnaa
na kpaɣanəŋ hɔŋ.
Ntɛna nəɣɔlu ma kapuka sɪ:
Papiloni ílɛ́ ɪ hotaa, ɪ hotaa.
I tuŋ kulalaaŋ lɛɛsəŋ yɔka
atɛɣɛ ɪ təna təputuputu.
10 Ma yəlaa mpa mɛ pa mapa ɪsɪu məla kɛ kataɣa taa tɔ.
Nti Iseɣɛlɪ Isɔ Tacaa,
Pə təna pə tu heela-m tɔɣɔlɛ,
na máá tɛləsəɣɪ-mɛ.

Itəm nyə́ma wɛ təm

11 Tacaa yɔɣɔta ntiɣi Tuma tɔɔ tɔ.
Nəɣɔlu yɔɣɔtəna-m na nəɣɔ səsaɣa na Seyii tɛtu taa sɪ:
Taŋlu, waatunaa ɪsənaɣa pə kaasa ahoo,
pəlee ké a tɛŋ?
12 Ilɛna taŋlu cɔ sɪ:
Puɪ nyaalɪ yáá.
Ama pə ta nyaaləta.
Ye mə luɣu wɛ kucɔcɔtu,
ɪlɛ í tasa məluɣu kɛ wulee.

Tetaŋ na Ketaa nyə́ma selaa

13 Tacaa yɔɣɔta ntiɣi Alapu tɔɔ tɔ.
Ketaa nyə́ma mɛ, mə na mə yooyoonaa caasɪ.
I polo na í suu nyɪutu taa ké ahoo,
na í ŋmɛlɪ tiikasɪ taa.
14 Tema nyə́ma mɛ,
í səŋna lum kɛ selaa mpa lukɔtu kuɣɪ tɔ.
I pona-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa.
15 Pə taɣa pulu, yoou toŋ na laɣalɛɛ tuuluɣu,
na tɔ́ɔ́ŋ pam tɔɣɔnəna-wɛ.

16 Pə taɣa pʋlʋ, pə kaasa pənaɣa kɛ teitei, ılɛna Ketaa nyə́ma teeli sıı tənaɣa.
17 Yəlaa pəciiu tike kɛ pıı kaası ı yoolaa taa yoolaa tətəlaa taa. Nti Tacaa Iseɣelı Isə
yəɣətaa təɣəlɛ.

22

Yosalɛm nyə́ma kpaalʋɣʋ

1 Tacaa yəɣəta ntiɣi toosee tɛtɛkəlɛ təɔ tə.
Yosalɛm, pepe lapa na nyá yəlaa kpaakı ləpʋtʋ təɔ?
2 Icatɛ kʋcʋkəlɛ, na kɔkɔtɛ nyəntɛ,
na laŋhʋlʋmlɛ nyəntɛ nyá,
nyá sətaa ta səna laɣatɛ,
pa kaa sı təyoole.
3 Nyá yoolaa nyɔɔŋ nyə́ma təna sewa,
tətəlaa kpa-wɛɣɛ salәka.
Pa kuu nyá yəlaa təna na pá kpɛnna
mpa paa sewa na pá hatəlı tɔ.
4 Pə tɔɔ ké ma sı í yele-m na má wii wahala
wei ı maɣana ma yəlaa tɔ ı tɔɔ.
I taa maɣası sı í puɣusiɣi-m.
5 Mpi tɔ, saŋa kɛ Isɔ pə təna pə tʋ Tacaa
tisa ta taa ké acufu na tə́ kpisi na pə́ liɣiti-tʋ.
Laŋwakəllɛ wula səsɔɔna nuk ı
toosee tɛtɛkəlɛ taa.
Kakiisası kpaakı tontoŋa tɔɔ.
6 Ilam yoolaa tɔka tɔɔŋ na nyəmá.
Apalaa caɣa yoou kɛɛkɛnaa taa, kpaɣanəŋ wɛɛ.
Kii nyə́ma yoolaa lɛɛkı pa kpalәŋ.
7 Yosalɛm, nyá tɛtɛka kʋpampana taa
suwa yoou kɛɛkɛnaa na pə kpaɣanəŋ.
Pa puləɣı nyá nɔnɔɔsı sı pa yooki.
8 Yuta fɛı kʋkentim tətɔ.

Kʋyakʋ ŋkʋ í kɛɛsı mə ısɛ
na í nyənəɣı yoou wontu.
Nti pa puıla kutuluɣu ŋku
pa yaa sı Lipaŋ hətʋɣʋ tɔ kʋ taa tɔ.
9 I nawa Tafiiti ıcatɛ koluŋa pəɣəlɛɛ təna.
I hɔma lʋm kɛ pə tɛɛ luılɛ taa.
10 I kala Yosalɛm tɛɛsı.
I yɔka sı taa lɛŋsənaa sı
pə sɔɔsı koluŋa kɛ toŋ.
11 I hula luılɛ kɛ koloosi naalɛ hɛkʋ.
I hɔma luılɛ kʋpəntɛ taa lʋm.
Ama í tá kɛɛsı mə ısɛ
na Isɔ wei ı taɣana wahalanaa mpɛɣɛ too lɔŋ,
na í kɔna-mɛ tɔ ı tɔɔ.
12 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ Isɔ Tacaa,
Pə təna pə tʋ yaa-mɛ sı
í wii na í huɣuti lotu na í looli mə nyɔɔŋ,
na í suu ləyaɣa wontu.
13 Ama mɛ ılɛ, pə pəsa-mɛɣɛ
laŋhʋlʋmlɛ sɔsɔɔlɛ ké.

Ɩ kʋɣı naaŋ na heeŋ na í liki nantʋ
na sʋlʋm na í hakı teu.
Halәna í tɔ sı: Tá tɔɣɔ na tá nyɔɔ ta kpakpaa.
Mpi tɔ, cele tıı sı.
14 Ḿpúɣó Pə tәna pə tʋ
Tacaa yɔɣɔtaa na má nıı sı:
Ma yɔɣɔtәɣәna tuunaʋ sı
pə kaa hʋısı mə ısaɣatʋ tәnɛ,
ısıı í səpa.
Nti Pə tәna pə tʋ Ɩsɔ yɔɣɔtaa tɔɣɔlɛ.

Sepәna tɔm

15 Ḿpúɣó Pə tәna pə tʋ Tacaa Ɩsɔ heela Isayii má sı má polo na má ná kawulaɣa
tәyaɣa nyʋɣʋ tʋ Sepәna. Má heeli-ı sı:
16 N fɛına pʋlʋɣʋ cәnɛ,
n nyәnәɣı nyá tәɣı we na halı
ń huli nyá tәɣı pәlaaʋ kɛ
ısɔtaa kʋkpamʋɣʋ taa?
17 N nyәnәɣı nyá tәɣı pʋlʋ sɔsɔɔm ké.
Ama Tacaa ká kpaɣa-ŋ na í lɔɣɔ-ŋ pooluŋ.
18 Ɩ ká pilimi-ŋ ısıı pʋlʋ kʋkulutum kɛ
tɛtʋ kʋwalәtʋ natәlı tә taa.
Tәnaɣa n ká sı na nyá yoou kɛɛkɛnaa kʋpama saalı.
Nyá kɛna nyá caa tәyaɣa fɛɛlɛ.
19 Maa lәsә-ŋ nyá tәmlɛ taa.
Maa tɔɣɔnı-ŋ nyá tәcaɣalɛ.
20 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ maa yaa ma tәmlɛ tʋ
Hilikiya pәyalʋ Ɩliyakim.
21 Maa suu-ı nyá capa, maa lәlı-ı nyá tampala,
na má tʋ nyá pәsʋɣʋ kɛ ı niŋ taa,
na í pәsı Yuta na Yosalɛm nyámа pa caa.
22 Na má cɛlɛ-ı wulaʋ Tafiiti lʋlʋɣʋ nyámа
kawulaɣa tәyaɣa nɔnɔɣɔ nyәmlɛ.
Ɩ tʋlaa, nɔɣɔlʋ ıı tәkәɣı.
Pácó í tәkaa nɔɣɔlʋ ıı tʋlәɣı.
23 Ɩsɔ ká yelina na í nyɔɔ toŋ ısıı nyәmlɛ kɛ
lonte naani nyәntɛ taa, na í pәsı ı caa tәyaɣa
nyámа teeli tәhikile.
24 Ɩ tәyaɣa nyámа ká nyɔkәlәna-ı ké na pa yuŋ tәna. Tiisi sɔsɔɔnsı na tiipee
ka nyɔkәlәna-ı ké ısıı kewee na kɔpʋnaa. 25 Ḿpúɣó Pə tәna pə tʋ Tacaa tɔma sı
kʋyakʋ ŋkʋɣʋ kaŋkanaɣa ŋka paa kama lonte naani nyәntɛ taa tɔ kaa kpɛsı. Paa
ma-kɛ na ká kpɛɛ. Ɩlɛna sәɣәla wena a tәna a ka wɛ ka tɔɔ tɔ á wakәlı. Mpi tɔ,
Tacaa má ma yɔɣɔtәna.

23

Fenisii tɛtʋ wakәlʋɣʋ tɔm

1 Tacaa yɔɣɔta ntiɣi Tiii tɛtʋ tɔɔ tɔ.
Taasisi ıcatɛ kpıulәŋ sɔsɔɔŋ mɛ í wii.
Mpi tɔ, ıcatɛ wakәlaa,
tәyaɣa fɛı, tәsʋʋlɛ fɛı.
Hatoo Kitim tɛtʋ taa ké tɔm ntı tә lıınaa.
2 Sitɔŋ paɣatәlaa mpa mɛ í wɛ teŋku nɔɣɔ tɔ.

Sɔɣɔntʊ í kpa-mɛ na pá la-mɛɣɛ ha.
Mə tillaa tɛsəɣəna teŋku.
3 Mpi pa tuukaɣa na pá təŋəɣɪ lʊm sɔsɔɔm tɔ,
Sitɔŋ nyə́ma kʊŋaɣana-wɪ.
Mpɛ pa tɔkaɣana piitimnaa kasəyaɣa.
4 Fɛɛlɛ í kpa Sitɔŋ ɪcatɛ.
Mpi tɔ, teŋku na ɪ hola sɔsɔɔna sɪ:
Lʊlʊɣʊ wʊsasɪ ta kpata-m.
Pə́cə́ ma ta tɪɪ lʊlətə.
Pəyele ma ta təɔta ɪfepiya,
ma ta pɪɪsəta pɛɛlaa.
5 Waatʊ wei Icipiti nyə́ma ká nɪɪ tɔm ntɪ tɔ,
paa selina mpi pɪɪ maɣana Tiii nyə́ma tɔ.
6 Teŋku nɔɣɔ nyə́ma mɛ í wii.
Ɩ tɛsɪ teŋku na í polo Taasisi.
7 Waɪyo! Tiii kɔlɔ?
Ɩcatɛ ńté tə leelaa ké.
Yəlaa ka suwa tə taa ké hatoo lɔŋ ké.
Ntɛ́ tə ŋmakəlaɣana tɛtʊ pooluŋ nyəntʊ.
8 Tiii talaɣa awulaa nteniŋ ké.
Tə taatəlaa ka wɛ ké ɪsɪɪ awulumpiya.
Pa nyənəɣɪ-wɛɣɛ yəlaa mpa pa nyɔɔŋ
kəla kʊlʊɣʊ kɛ antulinya taa tɔ.
Awe wakəla ɪcatɛ ntɛɣɛ mpʊ?
9 Pə təna pə tʊ Tacaa tʊna ḿpʊ́ɣʊ́ ɪ taa sɪ
ɪ wakələɣɪ ɪsəcaʊtʊnaa mpa pa sɔɔla teeli tɔ.
Na í tisi mpa yəlaa tʊɣʊna tɔ.
10 Tiii nyə́ma mɛ í hala mə tɛtʊ.
Mpi tɔ, kpɪɪləŋ sɔsɔɔŋ wei ɪ tɔŋ
teŋku sɔsɔ taa tɔ ɪ fɛɪ tətɔ.
11 Tacaa nyaasa teŋku.
Ɩ selisa kawulasɪ na í tɔ sɪ:
Pá wakəlɪ Kanaaŋ koloosi acalɛɛ.
12 Ɩ tɔma sɪ: Sitɔŋ wɛɛ ké ɪsɪɪ pɛɛlɔ
wei pa kpipa na pá wakəlɪ tɔ. Nyá acima tɛma.
Polo Sipili tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔ.
Ama n kaa hɛɛsɪ tənaɣa.
13 Nyənna Papiloni tɛtʊ nyə́ma, pa fɛɪ tətɔ.
Asilii nyə́ma ŋma tə taa ké yoolaa kutuluŋ sɔsɔɔŋ.
Pa yoona-tɪ, na pá yɔkɪ tə kawulaɣa tɛɛsɪ
na tə́ pəsɪ ncaalɛ.
Taalɛ wontu tɔɣɔ pa tɛtʊ.
14 Kpɪɪləŋ sɔsɔɔŋ í wii.
Mpi tɔ, pa wakəla mə təcɔɔsəlɛ.
15 Ɩlɛna pá sɔɔ Tiii tɔɔ ké pɪɪsɪ nɪɪtoso na naanʊwa, ɪsɪɪ wulaʊ kawulaɣa pɪɪsɪ.
Pəlɛ pə waalɪ ké paa lapɪ-ɪ ɪsɪɪ pa kɛɛsʊɣʊ yontu taa ké wasaŋkalɪ tɔm tɔ sɪ:
16 Wasaŋkalɪ, nyá wei pa sɔɔ nyá tɔɔ tɔ.
Kpaɣa nyá cəmʊɣʊ.
Makɪ-kʊ na ń cɔɔkɪ ɪcatɛ.
Yooki yontu na ń lɛləɣɪ-tɪ.
Yəlaa í təɔsɪ nyá tɔm.

17 Pɩsɩ nɩɩtoso na naanʋwa tɛɛkɩ, ɩlɛna Tacaa yele na Tiii nyɔ́ma la wasaŋkalətʋ
na antulinya awulaa təna, na pá hikiɣi pə liɣitee.
18 Ama pa kʋhikim na pa kasəyaɣa təna, ká pəsɩ Tacaa nyəm kɛ́. Pa kaa kaa-yɛɣɛ
huɣule, yaa pá sɩɩ-yɛ na a mpaa. Ama Isɔ təyaɣa nyɔ́ma ká tɔɣɔna-yɛ na pá haɣa.
Paa suuna-yɛɣɛ wontu kʋpampantʋ.

24

Tɛtʋ təna wakəlaa

1 Ɩ nyənɩ, Tacaa ká wakəlɩ tɛtʋ.
Ɩ ká pəsɩ-təɣɩ wʋlaɣa nyəntʋ.
Ɩ ká pəsɩ-təɣɩ kpɛntəlasɩ na í wakəlɩ tə yəlaa.
2 Wahala kʋlʋm ká maɣanna kɔtʋlʋ na yəlaa.
Na caa na ɩ yom, na toto na ɩ yom.
Na pɛɛtəlʋ na wei ɩ yakɩ tɔ.
Na kəntəlʋ na wei pa kəntəɣɩ tɔ.
Na kəmlɛ tʋ na wei pa fɛləɣɩ tɔ.
3 Pɩ kpiisi tɛtʋ kɛ́ təkpataa,
na pə́ kuu tə wontu təna təkpələkpəlɩ.
Mpi Tacaa sɩɩwa tɔɣɔlɛ.
4 Tɛtʋ wɛ ləyaɣa taa, na tə́ pəsɩ ncaalɛ.
Antulinya ná hotaa, na í pəsɩ ncaalɛ.
Isɔtɔnʋɣʋ na tɛtʋ pə wakəlaa.
5 Yəlaa mpa pa wɛ tɛtʋ taa tɔ pa wakəla-tɩ.
Mpi tɔ, pa yɔka kiiŋ, pa wakəla kʋsəsɩtʋ.
Pa yɔka tam tɔɔ nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ.
6 Pə tɔɔ kɛ́ Isɔ təŋsa tɛtʋ kɛ mpusi
na pə́ tɔɣɔ-tɩ.
Tə yəlaa ɩsaɣatʋ mələɣɩ pa nyɔɔŋ taa.
Pə kpiisa-wɛ na pə́ kaasɩ-wɛɣɛ pə́cɔ́ tike.
7 Sʋlʋm kʋpam ká caɣa ləyaɣa.
Lɛsɛŋ tʋɣʋ ká lontili.
Laŋhʋlʋmlɛ nyɔ́ma təna sʋʋ nəɣəsɛɛ taa.
8 Akilimanaa wula kʋpana suma.
Acima taa woŋa na kpaləsʋɣʋ saalaa.
Cəməŋ wula laŋhʋlʋmlɛ nyəna səpa.
9 Paa tasəɣɩ sʋlʋnyɔɔlɛ na yontu.
Pəyele sʋlʋm toŋ nyəm ná kpa nyaŋ kɛ pə nyɔɔlaa.
10 Ɩcatɛ kpɛtɛ nyəntɛ ńté tə yɔkaa.
Tɛɛsɩ təna təkaa nɔɣɔlʋ ɩɩ sʋʋkɩ.
11 Pa makɩ kapusi kɛ hapɛɛ tɔɔ.
Mpi tɔ, sʋlʋm fɛɩ.
Laŋhʋlʋmlɛ fɛɩ təkpatakpata.
Aŋmaala fɛɩ tɛtʋ təna taa.
12 Wakəlʋɣʋ tike wɛnna ɩcatɛ taa.
Ɩcatɛ nɔnɔɣɔ kampʋ pɛla yem yem.
Pə yela-kɛɣɛ ncaalɛ.
13 Pə kaa kaasɩ yəlaa kɛ səsəm kɛ tɛtʋ taa.
Ɩsɩɩ pa kooluɣu olifinaa pee
na pukaɣa yaa pa sɛtʋɣʋʋ
lɛsɛŋnaa tukuŋ na pə́ kaasɩ acaləsa tɔ.

Laŋhʋlʋmlɛ kʋtatəpɩw

14 Yəlaa kakaasaɣa ká kuli pa nɔɔsɪ.
Paa wiliti na pá sa Tacaa səsɔɔntʊ.
Paa yoo yontu na laŋhʊlʊmlɛ kɛ ilim tətʊlɛ.
15 Paa sa Tacaa teeli kɛ ilim təlɪlɛ.
Tacaa Isɛɣɛlɪ Isɔ hətɛ ká yaa halәna pə
tala lʊm taa tɛtʊ na teŋku nɔɣɔ hɔɣɔlәŋ taa.
16 Tə nɪɪkɪ pə yooki yontu kɛ hatoo antulinya tənaɣa tɔɔ sɪ:
Tampana təŋlʊ Isɔ kɛlɛ teeli tʊ.
Ilɛna maa tɔŋ sɪ: Ma tala ma tənaɣa,
ma tala ma tənaɣa. Ma lepaɣa.
Waalɪ lɪlaa lɪɪkɪ waalɪ,
waalɪ lɪlaa lɪɪkɪ waalɪ.
17 Sɔɣɔntʊ səsɔɔntʊ na púúɣú
na puluɣu pə taŋa atɛ yəlaa mɛ.
18 Ye wei í nɪɪwa sɔɣɔntʊ
səsɔɔntʊ kakiisaɣa na í seeki
ɪlɛ ɪ hoti púúɣú taa.
Ye wei ɪ pəsaa na í lʊ na ɪ lɪɪ,
ɪlɛ puluɣu náá puu-ɪ.
Tɛʊ anaam tʊlaa. Antulinya sela ɪ kite tɛɛ.
19 Tɛtʊ cələɣɪ, tə ya pɔɣɔlɛɛ.
Tɛtʊ leŋliɣi.
20 Tɛtʊ taŋtəɣɪ, ɪsɪɪ sʊlʊnyɔɔlʊ.
Tə seliɣi ɪsɪɪ cokəle.
Tə ɪsaɣatʊ pɛta-tɪ, tə kaa tasa kʊlʊɣʊ.

Kawulasɪ səsɔɔnsɪ tomle, Isɔ kawulaɣa caalʊɣʊ

21 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ Tacaa ká kʊlɪ ɪsɔtaa toŋtunaa tɔɔ. I ká kʊlɪ atɛ awulaa sɔsaa tɔɔ,
na í naasɪ-wɛ. 22 Paa kpeɣeli-wɛɣɛ təntəmlɛ kɛ púúɣú nakʊlɪ taa. Paa təkɪ pa tɔɔ ké
saləka nɔɣɔlʊ taa. Kʊyɛɛŋ paɣalɛ sikiɣi, ɪlɛna pá naasɪ-wɛ.
23 Pɪɪ liɣiti ɪsɔtʊ.
Fɛɛlɛ ka pɪɪ ilim.
Mpi tɔ, Pə tənа pə tʊ Tacaa ká tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Siyɔŋ
pʊɣʊ tɔɔ na Yosalɛm.
I teeli ká naakɪ ɪ yəlaa nyʊɣʊ nyə́ma ɪsɛntaa.

25

Tacaa kɛlɛ tampana təŋlaa təcɔɔsəlɛ

1 Haɪ Tacaa, nyaɣalɛ ma Isɔ.
Maa sa-ŋ na má pʊɣʊlɪ nyá hətɛ.
Pə taɣa pʊlʊ, nyá lapəna mpi mpi pə wɛ teu kɛ səsɔm tɔ.
Mpi n sɪɪwa hatoo ləŋ tɔ,
pə caɣa teu ké na pə nyɔɔwa.
2 Pə taɣa pʊlʊ, n pəsa ɪcatɛ kɛ pɛɛ kaŋmaaɣa.
Tɪɪ ké koluŋa ɪcatɛ ké.
Kpaɪ nyə́ma ɪcatɛ səsɔɔlɛ ta kɛ ɪcatɛ tətɔ.
Nɔɣɔlʊ kaa tasa-tɛɣɛ ŋmaʊ.
3 Pə tɔɔ ké yəlaa toŋtunaa ká tʊ-ŋ teeli.
Nmakəllaa piitim ɪcatɛ ká nyana-ŋ.
4 Nyaɣalɛ ɪcam təcɔɔsəlɛ.
Nyaɣalɛ kʊnyɔntʊ kpʊlʊɣʊ
tətʊlɛ kɛ laŋwakəllɛ waatʊ.

Nyá kɛna təcɔɔsəlɛ naani nyəntɛ
kɛ tɛu səsɔɔu waatu.
Nyaɣalɛ ta ɪsotom kɛ haŋaɣa waatu.
Nmakəllaa páánáá səsɔɔna wɛ
ké ɪsɪɪ tɛu səsɔɔu nɪɪkuɣu koluŋa tɔ.
5 Yaa ɪsɪɪ haŋaɣa kɛ wulaɣa tɛtu taa.
Ama nyá sumsiɣi kpaɪ nyɔ́ma kɔkɔtɛ,
ɪsɪɪ haŋaɣa tɛŋuɣu saa wei ɪsɔŋmuntu tɛɛkɪ tɔ.
Ḿpúɣó n sɪɪ tənaɣa kɛ ŋmakəllaa yontu.

Piitimnaa təna acima

6 Pə təna pə tu Tacaa n ká la piitimnaa tənaɣa acima
kɛ puɣu kunɛ ku taa.
N ká saa tɔɣɔnaɣa kupampaŋka,
na nantu kupantu, na sulum kupam
mpi pə wɛ təcələcəlɪ tɔ.
7 Puɣu ŋku ku tɔɔ tənaɣa
n ká cəlɪ laŋwakəllɛ saalaɣa
ŋka ka kenta yəlaa təna tɔ.
Nkɛ ka takəna piitimnaa təna.
8 Tacaa n ká kpiisi səm kɛ tam tɔɔ.
Ɪsɔ n ká hɪɪsɪ yəlaa təna ɪsəlum.
N ká kɛɛlɪ tɛtu təna taa ké
fɛɛlɛ nte nyá yəlaa ka tɔɣaa tɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna.

Isɛɣelɪ nyɔ́ma laŋhulumlɛ, Mowapu nyɔ́ma wakəlɔɣu

9 Kuyaku ŋkuɣu yəlaa ká yɔɣɔtɪ sɪ:
Nyaɣalɛ ta Ɪsɔ wei tə lapa naani tɔ.
Nyá waasəna-tu.
Tacaa kɛ tə tuwa naani.
Ta laŋa í hulumɪ na tá yɔɔlɪ.
N yapa-tuɣu.
10 Tacaa n ká tənɪ niŋ kɛ puɣu ŋku ku tɔɔ ɪsɪɪ kukentim.
Ama ɪ ká fɛlɪ Mowapu kɛ nɔɔhɛɛ kɛ təna ɪnɪ.
Ɪsɪɪ pa fɛluɣu nyɪɪtu kɛ hute púúɣó taa tɔ.
11 Tənaɣa Mowapu ká húlí niŋ na ɪsɔ ɪsɪɪ lum yalu.
Paa na mpu, Tacaa ká tisi kalampaanɪ nyɔ́ma mpɛɣɛ təfɛ.
Paa paa kaasɪ pa təɣɪ ɪsəna.
12 Mowapu ye pə kaasa nyá koloosi səsɔɔŋsɪ na toŋ nyənsɪ.
Ɪsɔ ká pəsɪ-səɣɪ kpɛntəlasɪ.
Ɪ ká pɛtɪ-səɣɪ atɛ musuɣu taa.

26

Koluŋa ɪcatɛ tom

1 Kuyaku ŋkuɣu paa yoo yontu kɛ Yuta tɛtu taa sɪ:
Tə wɛna koluŋa ɪcatɛ.
Nyuɣu yapu kɛ Ɪsɔ lapa ɪsɪɪ koluŋa na ka pile.
2 Ɪ tulɪ nɔnɔɔsɪ, í yele na piitimnaa mpa
pa təŋəɣɪ tampana tɔ pá suu.
Piitimnaa mpa pa lapa naani tɔ pá suu.
3 Wei ɪ səŋa təca kɛ ɪ taɣanuɣu taa tɔ.
N haakɪ-ɪ hɛɛsuɣu maɣamaɣa ké.

Mpi tɔ, nyaɣa ɪ tʊ naani.
4 Ɩ tʊ Tacaa kɛ naani kɛ tam tɔɔ.
Ɩnɪ ɪ kentiɣina ɪsɪɪ kʊkpamʊɣʊ kɛ paa waatʊ wei.
5 Ɩ tisa mpa paa wɛ kumlee tɔɔ ké hatoo ɪsɔtaa tɔ.
Ɩ pəsa kpɛntəlasɪ kɛ ɪcatɛ nte pa taa kpətəɣəna tɔ.
Ɩ tisa-tɛɣɛ hatoo atɛɣɛ na tá tɔɣɔ tɛtʊ.
6 Wahala nyáma fɛla-tɛɣɛ nɔɔhɛɛ.
Kʊnyɔntʊnaa paa-tɛɣɛ nɔɔhɛɛ.

Kantəkaɣa kʊyɛɛŋ taa sələmʊɣʊ

7 Siɣisilu mpaaʊ ké tampana mpaaʊ ké.
N ké tampana ké.
Nyá hɛɛkəna mpaaʊ ŋku siɣisilu təŋəɣɪ tɔ.
8 Tacaa, nyaɣa tə tekiɣi mpaaʊ ŋku
n hʊla-tʊ sɪ tə təŋ tɔ kʊ taa.
Tə yaa-ŋ, tə sələməɣɪ-ŋ.
Mpi tə nyɪɪləɣɪ tɔɣɔlɛ.
9 Ma nyɪɪləɣɪ-ŋ ahoo ké,
na má pɛɛkəɣɪ-ŋ hatoo ma lotu taa.
Waatʊ wei n hʊʊkəna tɛtʊ tɔɔ tɔ.
Antulinya yəlaa kpɛləməɣɪ siɣisuɣu təŋʊɣʊ.
10 Ye pá hʊləɣɪ ɪsaɣaʊ kɛ suulu,
ɪ cɛkəɣəna tampana təŋʊɣʊ tɔm.
Ɩ haakɪ ɪ təɣɪ ɪsaɣatʊ taa ké
siɣisuɣu tɛtʊ taa ké.
Ɩɪ naakɪ Tacaa sɔsɔɔntʊ tɔm.
11 Tacaa n teɣetiɣi niŋ ké, ɪlɛ mpɛ paa naa mpʊ.
Ama paa ná ɪsəna n paasəɣəna nyá yəlaa tɔm tɔ.
Ɩlɛna fɛɛlɛ pɪɪ-wɛ.
Kɔkɔ ŋka n ka taɣana nyá kolontunaa tɔɔ tɔ ká nyaɣa-wɛ.
12 Tacaa nyá haakəna-tʊɣʊ hɛɛsʊɣʊ.
Mpi tɔ, nyá lakəna tá kʊlapəm təna na pə́ lakɪ.
13 Tacaa tá Ɩsɔ,
sɔsaa lɛlaa ka tɔɣɔ tá tɔɔ ké kawulaɣa ɪsɪɪ nyá.
Ama nyá tike nyá pɛɛlɛɛ tɔɔ ké tə yaakɪ nyá hətɛ.
14 Mpa pa səpa tɔ pa kaa fe.
Sətaa kaa kʊlɪ.
Mpi tɔ, n tʊ niŋ na ń kʊ-wɛ.
N kpiisa-wɛ nɔɣɔlʊ kaa tɔɔsɪ pa tɔɔ.
15 Tacaa n lapa na piitim huki.
Tacaa n walәsa piitim.
N hʊla nyá teeli.
N walәsa tɛtʊ tənasɪ kɛ toosi təna taa.

16 Tacaa tə pɛɛka-ŋ ta laŋwakəllɛ waatʊ.
N hɔma ta ŋkpaŋʊɣʊ, ɪlɛna tá wiina-ŋ sɪ ń waasɪ-tʊ.
17 Tacaa tə lapa nyá ɪsɛntaa ké,
ɪsɪɪ lʊlʊɣʊ takʊɣʊ ahonto tɔ.
Ɩ caakɪ lʊlʊɣʊ na ɪ wiikina wʊsasɪ.
18 Mpʊ tɔtɔɣɔ na tá,
pɪɪ wɛɛ sɪ tə lʊlɪ pʊlʊpʊ.
Lʊlʊɣʊ wʊsasɪ kpa-tʊ.
Ama heelim kɛ tə lʊlaa.

Tə ta pəsɪ na tá kɔna nyʊɣʊ yapʊ kɛ atɛ.
Pəyele tə ta lʊlɪ yəlaa kʊfama kɛ antulinya taa.

Sətaa feesuɣu na ɪsaɣatʊ kʊfɛlʊɣʊ

19 Ma yəlaa mɛ mə sətaa ka fe.
Mə sətaa mpa paa ké ma nyɔ́ma tɔ paa wɛɛna weesuɣu.
Mpa mɛ í hənta mʊsʊɣʊ taa tɔ í kʊlɪ.
Ɩ yaɣa laŋhʊlʊmlɛ kakiisasɪ.
Mpi tɔ, mə cɔlɔʊ kɛ tanaŋ nyəŋkʊ ké.
Tɛtʊ ká məŋna mpa pa səpa tɔ.

20 Ma yəlaa í sʊʊ mə kutuluŋ taa,
í təkɪ mə tɔɔ.
Ɩ ŋmɛlɪ tənaɣa laasaɣa tɔɔ.
Halənа Tacaa páánáá hɛɛ.
21 Pə taɣa pʊlʊ, Tacaa lɪkɪ ɪ təcaɣalɛ sɪ,
ɪ fɛləɣɪ atɛ yəlaa kɛ pa ɪsaɣatʊ.
Kʊyakʊ ŋkʊ tɛtʊ ká kɛɛlɪ yəlaa
mpa tɪɪ kʊwa tɔ pa tɔɔ.
Tɛtʊ kaa tasa takʊɣʊ kɛ mpa tə kʊwa tɔ.

27

Teŋkunaa taa tʊm sɔsɔ kpisuɣu

1 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ Tacaa Ɩsɔ ká kpaɣa ɪ laɣatɛ kpɪɪsəŋ nyəntɛ. Tə ké səsɔɔlɛ ké na tə wɛna toŋ, na í yoona tʊm sɔsɔ wei ɪ koota kootiɣi kootiɣi na í fɛɪ kpaʊ tɔ. Ɩ ká yoona Lefiyataŋ. Tʊm selu Lefiyataŋ wei ɪ koota kootiɣi kootiɣi tɔ. Ɩ ká kʊ tɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ cakɪ teŋku taa tɔ.

Tacaa na ɪ lɛsɛŋ tʊɣʊ pa tɔm

2 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ paa tɔ sɪ:
Ɩ yoo yontu kɛ lɛsɛŋ tɪɪŋ wei ɪ wɛna pee kʊpana tɔ.
3 Tacaa Ɩsɔ maɣalɛ tɪɪŋ ɪnɪ ɪ taŋlʊ.
Ma pələɣɪ-ɪ lʊm kɛ paa waatʊ wei.
Ahoo na ilim kɛ ma taŋəɣɪ-ɪ.
Pə́ taa kɔɔ na nɔɣɔlʊ sʊʊ.
4 Ma páánáá hɛɛwa.
Ama ye ma maɣana pə taa ké səwa na kɔlɔŋ,
maa yoona-yɛɣɛ na má nyaɣasɪ a tənaɣa kɔkɔ.
5 Ama ye pa nyəna-m kpʊlʊɣʊ tətʊlɛ,
na pá yele na má na-wɛ tə́ ciiki na tə́ wɛɛ leleŋ pə paasi.

Ɩsɔ ka wii Ɩsɛɣɛlɪ nyɔ́ma na pa ɪcatɛ kʊlɔlɔlɛ

6 Kʊyɛɛŋ wei ɪ kɔŋ tɔ ɪ taa,
Ɩsɛɣɛlɪ nyɔ́ma ká ka lila.
Yakɔpʊ nyɔ́ma mɛ í ká nɛɣɛtɪ
na í tʊ hɛtʊ.
Ɩ ká suuli antulinya tənaɣa mə kʊlʊlʊm.
7 Tacaa n mapa Ɩsɛɣɛlɪ nyɔ́ma ɪsɪɪ
n mapʊ mpa pa makaɣa mpɛ tɔ?
N kʊ-wɛ ɪsɪɪ n kʊkaɣa mpa pa kʊ mpɛ tɔ?
8 Aaɪ yoo, ama ń kɛɛsa teu ké na ń taɣanɪ pa hʊʊnaʊ,
na ń yele na kolontunaa kuu-wɛ.
Nyá heelim tɛɛna-wɛ ɪsɪɪ ilim təlɪlɛ heelim kʊyakʊ.

9 Saləka ɪnɪ ɪ ká hɪɪsəna Yakɔpʊ nyámа ɪsaɣatʊ.
Mpi pa suulu hʊlʊɣʊ ká lʊlɪ tɔɣɔlɛ.
Tacaa ká yɔkɪ tələalɛnaa pɛɛ, na a pəsɪ mʊsʊɣʊ.
Ɪsɪɪ pá yɔkʊɣʊ tɛtʊ kʊhʊlʊmtʊ pɛɛ tɔ.
Tʊɣʊ Asela tesikasɪ na pɛɛ kʊsikee kaa tasa səŋʊɣʊ.
10 Koluŋa ɪcatɛ wɛ kpɛtɛ.
Pa lɔwa lonte ntɛɣɛ.
Pa yela-tɛ ɪsɪɪ wʊlaɣa tɛtʊ.
Nawee ká tɔkɪ nyɪɪtʊ kɛ təna na á hɛɛsəɣɪ.
A ka kuɣuli tiikasɪ piliŋasɪ.
11 Waatʊ wei piliŋasɪ wʊləɣɪ ɪlɛna pa pɛlɪ-sɪ,
na alaa náá kpaɣa na pá tʊ kɔkɔ.
Mpi tɔ, pa kɛ yəlaa mpa pa fɛɪna laɣatʊ tɔɣɔ.
Wei ɪ lapa-wɛ tɔ ɪ kaa hʊlɪ-wɛɣɛ suulu.

Kolontunaa ka kuuwa mpa tɔ pa məlʊɣʊ sɔsɔɔm

12 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ Tacaa ka nyamsɪ tɪɪŋ,
kɛ pə kpaɣau Ifəlatɪ pɔɣɔ,
na pə́ polo Icipiti lɔɔʊ tɔ.
Ɪ ká nyamsɪ tɪɪŋ ɪlɛna
pá tɔɔsɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyámа-mɛɣɛ
kʊlʊm kʊlʊm.
13 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ paa hʊlɪ akantəlɛ sɔsɔɔlɛ.
Yəlaa mpa paa lepa Asilii tɛtʊ taa tɔ paa kɔɔ.
Na mpa paa yawa Icipiti tɛtʊ taa tɔ paa kɔɔ.
Paa həntɪ Tacaa kɛ atɛ kɛ pulaɣa
naŋŋ nyəŋka tɔɔ ké Yosalɛm.

28

Tɛʊ heelim mpi pə wakələɣɪ Samalii tɔ

1 Samalii ɪcatɛ tɔm wɛ waɪyo ké.
Tə wɛ ké ɪsɪɪ ntenuɣu,
ŋku kʊ wɛ tɛtɛkəlɛ mʊsʊŋ nyəntɛ ɪsɔtaa tɔ.
Nkʊɣʊ Ifəlayim sʊlʊnyɔɔlaa hɔŋna pa tɪ.
Tə kacɔka wontu wɛɛ ké ɪsɪɪ hɛtʊɣʊ kʊlontuluɣu kɛ
tɛtɛkəlɛ mʊsʊŋ nyəntɛ ɪsɔtaa.
Mpa sʊlʊm kʊwa tɔ pa ɪcatɛ ńté tə tɔm wɛ waɪyo ké.
2 Tacaa kʊsəna ntɛɣɛlɛ yʊlʊ toŋ tʊ apalʊtʊ ɪsɪɪ tɔmpɛɛ
tɛʊ sɔsɔɔʊ.
Ɪsɪɪ kacuculaɣa ŋka ka wakələɣɪ tɔ.
Ɪsɪɪ tɛʊ ŋku kʊ suuliɣi lɔɔŋ kɛ lʊm tɔ.
Ɪ ká lana ɪ toŋ na í pɛtɪ ɪcatɛ kɛ atɛ.
3 Paa fɛlɪ nɔɔhɛɛ kɛ Ifəlayim
sʊlʊnyɔɔlaa ntenuɣu ɪsəcaʊ nyəŋkʊ.
4 Na hɛtʊɣʊ kʊlontuluɣu ŋku ɪ lapəna kacɔka na kʊ wɛ
tɛtɛkəlɛ mʊsʊŋ nyəntɛ ɪsɔtaa tɔ.
Samalii ka wɛɛ kɛ ɪsɪɪ yʊlʊ
naakʊɣʊ Fiki tʊɣʊ pile kalaalaɣa,
na í kooli na í li kpakpaa təso tɔ.
5 Kʊyakʊ ŋkʊ tɔ, Pə təna pə tʊ Tacaa ká wɛɛna ɪsɪɪ ɪ yəlaa kakaasaɣa ntenuɣu
kacɔka nyəŋkʊ. 6 Ɪnɪ ɪ ká tʊna siɣisuɣu ləmaɣasəlɛ kɛ mpa pa caɣa hʊʊlɛ tɔ. Ɪ ká tʊ
toma kɛ mpa pa tɔɣɔnəɣɪ kolontu na pá tana-ɪ ɪcatɛ nɔnɔɣɔ tɔ.

Svlvnyəəlaa mpa pa woŋiɣi Isə kvyəɣətvtv tɛləsəlaa tə

7 Pə kpɛŋna kətəlaa na Isə kvyəɣətvtv tɛləsəlaa tətə,
svlvm lapa na pá cɛŋləɣı.
Svlvm toŋ nyəm tolisiɣi-wɛ.
Pa cɛŋləɣəna svlvm toŋ nyəm.
Svlvm lipa-wɛ, svlvm toŋ nyəm tolisa-wɛ.
Pa tɛləsəɣı Isə kvyəɣətvtv na pá cɛŋləɣı.
Pa yəɣətəɣı təm na pá sıkı na pá leŋliɣi.
8 Tətv waasəna pa taapələnaa təna təə.
Kvsəɣətv kɛ paa timpi, təpantɛ fɛı.
9 Na pá yəɣətəɣı sı:
Aweɣe Isayii sɛɣɛsəɣı nyəmtv?
Aweɣe ını ı hvləɣı təm sı í nyı?
Piya mpa pa cɛpa həla kɛ nəənəə tə
yaa pəkəəlası?
10 Mpi tə, kvsəsıtv ntəɣəlɛ kvsəsıtv*fa*.
Kvtvtvtv ntəɣəlɛ kvtvtvtv.
Saŋa sı tənɛ, cele sı tənɛ. [a]
11 Təv, yəlaa mpa pa kvyəɣətvtv ı nıkı tə,
na mpa pa yəɣətəɣı nsəma kpaı nyəna tə,
pa təm kɛ Tacaa ká yəɣətəna yəlaa panɛ.
12 Ɩ ka təmaɣa sı:
Təhɛɛsəlɛ ntə,
í yele mpa pa kawa tə na pá hɛɛsı.
Lonte nte tə wɛ təpamm təɣələ.
Ama pa kisa nıv.
13 Na pá tə sı:
Kvsəsıtv ntəɣəlɛ kvsəsıtv.
Kvtvtvtv ntəɣəlɛ kvtvtvtv.
Saŋa sı tənɛ na cele sı tənɛ.
Pə wɛ ḿpúɣó sı ye pa təŋ ılɛ,
pə co-wɛ na pá hoti alele na pə́ pɛlı-wɛ,
na katəka kpa-wɛ na pə́ tɛɛna-wɛ.

Kite tɛɛ pəlɛ

14 Pə təə tə, woŋlaa mɛ,
í nıı Tacaa kvyəɣətvtv.
Yəlaa nyvɣv nyə́ma mpa mɛ í təkı kawulaɣa kɛ Yosalɛm taa tə.
15 Ɩ nıı, nti mə maɣamaɣa í yəɣətəɣı təɣəlɛ sı:
Tá na səm tə pɛɛla nəɣə.
Tá na atɛtəlɛ tə yəɣətaa na tə́ sıı.
Paa wahala səsə kəmna ı kaa tala-tv.
Mpi tə, kaloolaɣa ntɛ́ tá təcəəsəlɛ.
Pəpətv kɛ tá təŋmɛllɛ.
16 Pə təə ké́ Tacaa Isə yəɣətəɣı sı:
Ilı naakı, ma sıkı kite tɛɛ pəlɛ kɛ Siyəŋ taa.
Nkuluŋa taa pəlɛ*fa* nte pa taɣanaa təɣə.
Tə ké́ liɣitee pəlɛ nte tə caɣa teu tə.
Ye wei í tisa tə təə ké́ yuŋ
ı wɛɛkəna toma kɛ ısıı ntɛ. [a] sı kv la toŋ.

---

[a] **28:10** Isɛɣɛlı nyə́ma maɣasaɣa Isayii yəɣətaɣa kɛ na pa woŋiɣi-ı. [a] **28:16** Nkuliŋa taa pəlɛ: Pɛlɛ pa tɛ pa tvɣı pɛɛ naaləɣı kutuluɣu ŋkuluŋası taa ké́

17 Tampana təŋʊɣʊ kɛ ma lakəna na pá siɣisi təca.
Maa lana siɣisuɣu na pá wɛɛ teitei.
Ama tɔmpɛɛ tɛʊ ká kuu mə kaloolaɣa təcɔɔsəlɛ.
Lʊm ká su na pá tɔɣɔ mə pɔpɔtʊ təŋmɛllɛ.
18 Mə na səm mə nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ ká wakəlɪ.
Mə na atɛtəlɛ mə kʊyɔɣɔtʊtʊ
na mə kʊsəsɪʊtʊ kaa taaŋɪ.
Kʊyakʊ ŋku wahala sɔsɔ ká kɔɔ tɔ,
ɪ ká paa-mɛɣɛ nɔɔhɛɛ.
19 Paa waatʊ wei ké wahala ɪnɪ ɪ ka kɔɔ ɪ kpaakɪ-mɛɣɛ. Mpi tɔ, tanaŋ na ilim taa na taanaɣa kɛ wahala ká kɔŋ. Wahala kɔkɔtɛ tike ká tʊ-mɛɣɛ sɔɣɔntʊ sɔsɔɔntʊ.
20 Wahala ká wɛɛ ké ɪsɪɪ yʊlʊ
kʊhəntʊɣʊ wɛɛkʊɣʊ tətopi pɪɪ takɪ-ɪ,
yaa ɪ kʊtakʊɣʊ wɛɛkʊɣʊ təpɛɛ pɪɪ takəɣɪ tɔ.
21 Tacaa ká səŋ ɪ naasɪ taa ké ɪsɪɪ
ɪ ka lapʊ Pelasim pʊɣʊ taa tɔ.
Ɪ nantʊ ká sele
ké ɪsɪɪ Kapawɔŋ tɛtɛkəlɛ taa.
Ɪ ká la təmlɛ nte pa ta nyɪ tɔ.
Ɪ ká yoosi ɪ kʊlapəlɛ nte tə ké səsɔɔlɛ tɔ.
22 Pənɛntaa í taa sʊʊ lɛlaa woŋa taa. Pá taa kɔɔ na mə kʊhɔkʊm taɣanɪ nyɔɔsʊɣʊ. Mpi tɔ, pa tɛma sɪɪʊ sɪ paa wakəlɪ tɛtʊ təna. Pə təna pə tʊ Tacaa Isɔ kiŋ kɛ ma nɪɪna-tɪ.

Isɔ ləmaɣasɛɛ na hátʊ nyəna

23 Ɪ ke ŋkpaŋŋ,
Ɪ nɪɪ ma nɔɣɔ.
Ɪ caɣa tətiɣitiɣi,
Ɪ nɪɪ ma tɔm.
24 Hátʊ wei ɪ lukiɣina ɪ taalɛ kɛ kʊtamsa sɪ ɪ tuuki?
Ɪ kaa kpaɣa ɪ waatʊnaa
na ɪ paasəna kpɛɛsɪ hɛɛʊ na awasa.
25 Ɪ tɛŋ haləm taɣanʊɣʊ tɔ tuusi pee kɛ ɪ ŋmɪɪsəɣɪ.
Ɪlɛna í tuu tɔɣɔnaɣa pee kɛ ɪpɔɔŋ tɔɔ.
Ɪ tuuki tɔɣɔnaɣa pee kɛ lona kʊpana na toosi tɔɔ.
26 Hátʊ Isɔ sɛɣɛsəna-ɪ
kʊsəsɪʊtʊ ntɪ sɪ í təŋ.
Isɔ hʊləna-ɪ tɪ.
27 Paa makɪ tuusi nsi pa yaa sɪ
Nikɛɛlɪ tɔ sɪ pee na naaŋ.
Pácó pə fɛɪ sɪ kɛɛkɛ pɔpɔtɛ
í tɔ tuusi nsi pa yaa sɪ
Kumɛŋ tɔ sɪ pee tɔɔ.
Ama kpátúɣú kɛ pa makəna-yɛ.
Kpatiya kɛ pa makəna tuusi pee.
28 Pa naŋəɣɪ tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka
na pá la kʊtɔɣɔʊ yaa,
ɪlɛ pə taɣa tam tɔɔ ké pa naŋəɣɪ.
Pa tusiɣi kɛɛkɛ pɔpɔlɛɛ ké na pə kpaɣanəŋ.
Ɪlɛ kpaɣanəŋ ɪɪ yɔkəɣɪ tɔɣɔnaɣa pee na ɪ acʊwa.
29 Pə təna pə tʊ Tacaa kiŋ kɛ yaasi ɪnɛ ɪ lɪɪnaa tɔtɔ.
Isɔ laɣatʊ tasʊɣʊ kɛ kʊpantʊ ké, na tá tɔɔwa.

29

Yosalɛm caakaɣa lepu na Isɔ waasɪ-ɪ

1 Haɪ, Aləyɛɛlɪ, Aləyɛɛlɪ.
Ɪcatɛ nyá nyá tɔm wɛ waɪyo ké.
Nyá taa ké Tafiiti sikaa.
N tɔka teu kɛ paa pənaɣa ŋka ka acima.
2 Maa pasa Aləyɛɛlɪ ɪcatɛ.
Wula na mɔla ká wɛɛ nyá taa.
Ɪcatɛ ka pəsɪ ɪsɪɪ Aləyɛɛlɪ*fa* ɪcatɛ. [a] wɔkɪ kɔtaɣa nyəm tɔ. Pácó pə ké Yosalɛm
hətɛ lɛntɛ.
3 Maa siki na má cɔɔna-ŋ na má ta.
Maa yele na yoolaa kpeka tʊ-ŋ hɛkʊ.
Maa lo hapɛɛ taka na má cɔɔna-ŋ.
4 Pɪɪ tisi-ŋ ké təfɛ,
na nyá nɔɣɔ nɪɪkəna tɛtʊ tɛɛ.
Tɛtʊ tɛɛ ké nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ ká lɪɪkəna təkɛmm.
Nyá nɔɣɔ ka lɪɪkəna tɛtʊ tɛɛ ké ɪsɪɪ asənaalɪɪ.
Ɪlɛna nyá kʊyɔɣɔtʊtʊ
naa lɪɪkəna mʊsʊɣʊ taa ké ɪwɛlətau.
5 Nyá kolontunaa paɣau ká wɛɛ ké ɪsɪɪ mʊsʊɣʊ.
Pa kʊpiŋ ŋkʊ kʊ nəɣəsəna ké
ɪsɪɪ lɔɔtʊ nti heelim kpakəɣɪ tɔ.
Ɪlɛ tɔm kʊlʊm tɔɔ ké pɪɪ la mpʊ,
pə kaa leeli.
6 Pə tənа pə tʊ Tacaa ká kɔɔ nyá waasʊɣʊ
na tɛʊ hola, na tɛtʊ seluɣu,
na pə kɔkɔtɛ sɔsɔɔlɛ, na kacuculaɣa,
na heelim sɔsɔɔm, na kɔkɔ kʊmʊmʊka.
7 Ɪsɪɪ yʊlʊ toosuɣu na pə saalɪ yem tɔ,
yaa ɪ naakʊɣʊ pʊlʊɣʊ tom taa na pə saalɪ tɔ.
Ḿpúɣú pɪɪ la piitimnaa tuutuuma tənа
mpa pa yookaɣana Aləyɛɛlɪ ɪcatɛ tɔ.
Pa yookaɣana-tɛɣɛ na pá yɔkəɣɪ tə koloosi
toŋ nyənsɪ na pá sikiɣi na pá cɔɔkəna-tɛɣɛ,
8 teitei ɪsɪɪ nyɔɣɔsɪ pɪɪkʊɣʊ yʊlʊ
na í toosi sɪ ɪ tɔŋa tɔɣɔʊ tɔ.
Ɪ feŋ ɪlɛna í maɣana ɪ lotu taa koosaa.
Yaa ɪsɪɪ lʊkɔtʊ pɪɪwa yʊlʊ
na í toosi sɪ ɪ tɔŋa nyɔɔʊ.
Ɪ feŋ ɪlɛna í maɣana ɪ luɣu tɛɛ
ẉʊlaa na ɪ toma tɛma.
Ḿpúɣú pɪɪ la piitimnaa tənа tuutuuma wei ɪ ká
kɔɔ Siyɔŋ ɪcatɛ kɛ yoonau tɔ.

Yʊlʊmtʊ na sʊlʊkʊlɛ

9 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ:
Pá la-mɛɣɛ piti na sɔɣɔntʊ pɪɪ-mɛ.
Ɪ wiisi mə ɪsɛ na í pəsɪ yʊlʊmaa.
Ɪ cɛŋləɣɪ, ɪlɛ pə taɣa sʊlʊm kʊɣʊna-mɛ.
Ɪ taŋtəɣɪ ɪlɛ pə taɣa sʊlʊm toŋ nyəm lakəna-mɛ.

---

[a] **29:2** Aləyɛɛlɪ: Aləyɛɛlɪ hʊwɛɛ wɛɛ sɪ Isɔ kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ timpi pa

10 Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa tʋ-mɛɣɛ tom ləmaɣasəlɛ ké.
I yʋlʋsa mə ɪsɛ.
Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa kɛ pa wɛna cənɛ.
I taka mə ɪsɛntɔɔ.
Nalaa tɔm kɛ pa wɛna cənɛ.
11 Tɔm kukulutu təna pəsa-mɛɣɛ ɪsɪ pa ŋmaakʋɣʋ takəlaɣa na pá kpili na pá taalɪ tɔ. Pa cɛləɣɪ nyəntʋ sɪ: Kala. Ilɛna í cɔ sɪ: Maa pəsəɣɪ, pa taala ka tɔɔ. 12 Yaa pá cɛla wei ɪ ta nyɪ tɔ sɪ: Kala, na í cɔ sɪ: Ma ta nyɪ kalʋɣʋ.

Kʋtutum ta tɛ

13 Mpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Waatʋ wei yəlaa panɛ pa yɔɣɔtəɣəna-m tɔ
pa nɔɔsɪ na pa ntompee kɛ pa saŋna-m.
Ama pa lotu wɛ-m na pooluŋ.
Nyamnaʋ mpi pa nyaŋna-m tɔ,
pə ké yəlaa kʋsɛɣɛsətʋ ké.
14 Pə tɔɔ ké maa la-wɛ tətɔɣɔ piti təma,
na kɔkɔlɔ nyəmnaa na pə́ la-wɛɣɛ ha.
Ləmaɣasɛɛ nyə́ma ləmaɣasɛɛ ka wakəlɪ.
Laɣatʋnaa laɣatʋ ká saalɪ.

Kʋŋmaŋmam ɪ tʋvkɪ pə ŋmalʋ

15 Yəlaa mpa pa ŋmɛləɣɪ Tacaa,
na pá ŋmɛsəɣɪ pa kʋlapəlɛ tɔ,
pa tɔm wɛ waɪyo ké.
Səkpɛtʋɣʋ tɛɛ ké pa lakɪ pa təma na pá tɔŋ sɪ:
Awe naakɪ-tʋ?
Nɔɣəlʋ ta nyɪ tá tɔɔ.
16 Ama mə liɣituɣu tɔɔwa yoo.
Cʋɣʋ na kʋ ŋmalʋ paa kɛɛsəɣɪ pʋlʋ.
Kʋŋmaŋmam ka yɔɣɔtɪ ŋmalʋ sɪ:
Pə taɣa nyá ŋmana-m?
Hɛɛʋ ka yɔɣɔtɪ ŋmalʋ sɪ:
N ta nyɪ pʋlʋ?

Laɣasʋɣʋ sɔsɔɔm

17 I ta nyɪ taa?
Pə kaasa pəcɔ maɣamaɣa ké.
Lipaŋ hɔtʋɣʋ ká pəsɪ tɪɪŋ taalɛ.
Tɪɪŋ taalɛ ká pəsɪ hɔtʋɣʋ.
18 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ ntamaa maɣamaɣa
ká nɪɪ takəlaɣa taa tɔm.
Yʋlʋmaa ɪsɛ ká kuli
na pá lɪɪ səkpɛtʋɣʋ sɔsɔɔʋ taa.
19 Tacaa pɛɛlɛɛ tɔɔ təpasəlaa
laŋa ká hʋləməɣəna na pə́ sɔɔsəɣɪ.
Ilɛna kʋnyɔntʋnaa náá
yɔɔləɣəna Iseɣelɪ nyə́ma Iso naŋŋ tʋ.
20 Nmakəllaa kaa tasa wɛɛʋ,
woŋlaa ká tɛ.
Ilɛna pá kpiisi mpa pa taŋaa sɪ pa lakɪ ɪsaɣatʋ tɔ.
21 Mpa pa kʋɣɪ lɛlaa tɔm kɛ hʋʋlɛ taa tɔ.
Pa nyəkɪ hʋʋlaa kɛ katɔsɪ kɛ təhʋʋlɛ.
Pa tɔɣɔnəɣɪ siɣisilaa na

kawaanaɣa tɔm nti tə fɛina kite tɔ.
Pɛlɛ tɔtɔ paa saali yem.
22 Pə tɔɔ ké Tacaa wei i yapa Apəlaham tɔ i yɔɣɔtəɣi
Yakɔpu na i luluɣu nyáma si:
Yakɔpu kaa tasa fɛɛlɛ tɔɣɔu.
Pəyele i kaa ka nyuɣu.
23 Waatu wei paa ná pə təna mpi ma lapa pa hɛku tɔ.
Paa nyi si ma ké Isɔ na pá sɛɛ-m.
Paa nyəni ma hətɛ ké sɔsɔɔlɛ.
Paa nyana-m si ma ké Yakɔpu Isɔ naŋŋ tu.
Maɣalɛ Isɛɣɛli Isɔ.
24 Mpa feesuɣu tolisaa tɔ paa pɛɛki ləmaɣasɛɛ.
Mpa pa laŋa ta hɛɛ tɔ pii sɛɣɛsi-wɛ.

30

Ləmaɣasɛɛ nna Tacaa laŋlɛ ta hɛɛna tɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa si:
Mpa mɛ í ké waiyo nyáma tɔɣɔlɛ
yəlaa mpa pa kuləɣi lɛlaa
tɔɔ tɔ.
I tuɣi mə kulapəlɛ pəlɛ na pá tá liina ma kiŋ.
I pɛɛləɣi nɔɔsi na pá ta ké ma luɣu nyəntu,
na pá sɔɔsəɣi isaɣatu kɛ isaɣatu tɔɔ.
2 I tu mpaau si í puki Icipiti,
I ta pɔɔsi-m natəli.
I puki si í tu Icipiti wulau kɛ kpuluɣu.
I polaa si í pɛɛkəɣi təcɔɔsəlɛ kɛ Icipiti.
3 Ama Icipiti wulau kpuluɣu tuɣu
ká tu-mɛɣɛ fɛɛlɛ.
I tɛtu taa cɔɔsuɣu ká liɣiti-mɛɣɛ sɔsɔm.
4 Mə akewenaa sɔsaa tɛma tatɛ kɛ Sowaŋ icatɛ.
Mə sɔpaapənaa tala Hanɛsi icatɛ.
5 Mə təna í ká tɔɣɔ fɛɛlɛ ké na təna nyáma mpɛ.
Pɛlɛ pa kaa waasi-mɛ, yaa pá səna-mɛ.
Ama fɛɛlɛ kɛ í ka tɔɣɔ na pá ku mə nyuɣu.

Icipiti waasuɣu nyiillaa

6 Tacaa kaləɣəna Nekɛfi wontunaa mpa pa wɛ
laŋwakəllɛ na nəɣəsɛɛ tɛtu taa tɔ.
Tənaɣa tɔɣɔlaɣa alunyəŋka na apalunyəŋka liinaa.
Paasəlɛ na tum wei i kuləɣi huntu tɔ pa tɛtu ntɛ́.
Kpaŋasi kɛ pa səɣələna pa wɛnau.
Na yooyoonaa kɛ pa kpancooŋ,
na pá təŋəɣəna tɛtu nti tə taa
na pá pukina si pa haaki piitimnaa mpa pa kaa waasi-wɛ tɔ.
7 Icipiti waasuɣu ké kpɛtɛ ké.
Pə tɔɔ ké ma yaaki-i si tɔɔ tiilu kaawaasaɣa.

Mpi pii kɔɔ tɔ pə tɔm kpaalvɣu

8 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Isayii si:
Pənɛntɛ ŋmaa tɔmnaa mpɛɣɛ kpaata tɔɔ,
ké Yosalɛm nyáma isɛntaa.

Nmaa-təɣı takəlaɣa taa na tə wɛɛ tam tɔɔ.
Halәna kʋyakʋ kantəkaɣa nyәŋkʋ.
9 Mpi tɔ, Yosalɛm nyɔ́ma ké tɔɔ kʋllaa ké,
pa ké tʋsәlaa.
Paa caakı Tacaa kiiŋ kɛ nıʋ.
10 Ilɛna pá tɔŋ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsәlaa sı:
I taa tɛlәsı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ.
Na pá tɔŋ mpa pa naakı Isɔ Tɔm tɔ sı:
I yele tampana kɛ nav na í heeliɣi-tʋ.
I looliɣi na í heeliɣi-tʋ,
í naakı tɔm kʋtʋsʋtʋ.
11 I yele mpaav kʋpaŋkʋ, í hatәlәna mpaıya.
I lәsı Isɛɣelı nyɔ́ma Isɔ naŋŋ tʋ kɛ tá hɛkʋ taa.

Wakәlvɣv ŋku kv fɛı hiiu tɔ

12 Pə tɔɔ kɛ Isɛɣelı Isɔ naŋŋ tʋ yɔɣɔtəɣı sı:
Timpi í kisiɣi tɔm tənɛ na í haakı mə təɣı
mʋsʋŋ na ısaɣatʋ taa na í tisi mə yuŋ tɔ.
13 Pə tɔɔ ké ısaɣatʋ tənɛ tıı pəsı-mɛ,
ısıı pa huluɣu koluŋa kʋkʋlaɣa taa ké
lonte na ká pɛlı na ká hoti tɔm kʋlʋm tɔ.
14 Ka yɔkəɣı ké təmʋlʋ,
ısıı həyaɣa ŋka pa yɔkaa tənaŋnaŋ tɔ.
Pə kaa sɔɔ tataɣa sı pá heena kɔkɔ,
yaa pá cosina lʋm kɛ hite taa.

I caɣa təpamm na í tv Isɔ ké naani

15 Ḿpúɣú Isɛɣelı Isɔ Naŋŋ tʋ Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Ye í məla ma kiŋ na í caɣa təpamm.
Pıı ya mə nyɔɔŋ.
Ye í caɣa təpamm na í tʋ-m naani í ká hiki toma.
Ama mə tá sɔɔlı mpʋ.
16 I tɔma sı: Aaı, tıı caɣa kpaɣanəŋ na tə se.
Tampana í ká caɣa kpaɣanəŋ na í se yaa.
I ká kpaɣa asewa na í yɔɣɔtı sı:
Pʋwɛ, tá kpaɣanəŋ seeki yoo.
Ama mə təɣɔnlaa ká tɛɛ-mɛɣɛ sewa.
17 Kolontu kʋlʋm ká nyaası mə taa yəlaa iyaɣa (1000) na pá sele.
Kolontunaa kakpası ká nyaası-mɛ na í se.
Pıı kaası mə taa weesiŋ nyɔ́ma ké
ısıı tesika kɛ pʋɣʋ nyʋɣʋ taa.
Yaa kʋyʋsʋm kɛ pulaɣa taa.

Nyvɣv yapv waatv

18 Pə tɔɔ ké Tacaa taŋaa sı ı lakı-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.
I ká kʋlı na í nyənı mə pətɔɔtəlɛ.
Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa Isɔ ké siɣisilu ké.
Pa tәna mpa pa tɛɛləɣı-ı təɣɔlɛ nyʋleleŋ nyɔ́ma.
19 Siyɔŋ nyɔ́ma mpa mɛ í wɛ Yosalɛm taa tɔ,
í kaa tasa wula.
Mpi tɔ, ye ı mapa kapuka Tacaa ká la-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.
Ye ı tıı nıı mə nɔɣɔ ı ká waası-mɛɣɛ.
20 Tacaa ká ha-mɛɣɛ təɣɔnaɣa kɛ
mə nəɣəsɛɛ taa.

ɪ ká ha-mɛɣɛ lʊm kɛ wahala waatʊ.
Mə sɛɣɛsəlaa kaa tasa ŋmɛlʊɣʊ.
ɪ ká nana mə ɪsəpəle kɛ mpa pa sɛɣɛsəɣɪ-mɛ tɔ.
21 Ye í təŋa ntɔɣɔŋ yaa mpətəŋ,
pɪɪ yɔɣɔtəna-mɛ na waalɪ sɪ:
Mpaaʊ ntɔ, ɪ təŋ-kʊ.
ɪ təŋ mpətəŋ.
22 ɪ ká nyənɪ asilima kɛ liɣitee
nyəɣətʊ nti tə waasa mə tɪɪŋ kʊlalaaŋ tɔɔ tɔ,
na wʊla wei ɪ waasa mə lɛɛsəŋ tɔɔ tɔ.
ɪ ká lɔ-tɪ ɪsɪɪ acaalətʊ pʊlʊpʊ,
na í tɔ sɪ: ɪ lɪɪ cənɛ.
23 Isɔ ká yele na tɛʊ nɪɪ kʊtutuum
mpi ɪ tʊwa tɛtʊ taa tɔ pə tɔɔ,
Tɔɣɔnaɣa ŋka tɛtʊ ká lʊlɪ tɔ,
kaa wɛɛ teu na ká haakɪ alaafəya.
Ilɛna mə tɔla cɔɔkɪ nyɪɪtʊ
kʊpantʊ taa ké waatʊ ɪnɪ.
24 Naaŋ na kpaŋasɪ nsi sɪ haləɣɪ tɔ,
sɪɪ tɔɣɔ nyɪɪtʊ nti tə taa pa sita tɔm
na pá fala-tɪ tɔ.
25 Lɔɔŋ ká tʊlɪ póóŋ kʊkʊlʊŋ tɔɔ.
Lʊm ká kpe pulasɪ kʊkʊlasɪ tɔɔ
ké asalaʊ kʊyakʊ wule.
Tətaŋlɛ kutuluŋ ká ti.
Sətaa tuutuuma ka lɪɪ pə taa.
26 Waatʊ wei Tacaa ká hɔkɔ ɪ yəlaa hiŋ na í waa-wɛ tɔ,
ɪsɔtʊ ká naakɪ ké ɪsɪɪ ilim.
Ilɛna ilim toŋ náá sɔɔsɪ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa,
ɪsɪɪ kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa nyaaləm wɛɛ tɔ.

Tacaa kəŋ Asilii nyə́ma ŋkpaŋʊɣʊ hɔm

27 Hatoo pooluŋ kɛ Tacaa nyá maɣamaɣa n ká lɪɪna.
Nyá pá́á́ná ké sɔsɔɔna ké.
A wɛɛ ké ɪsɪɪ ɪsɔŋmʊntʊɣʊ yuŋ nyəŋkʊ.
Ye n yɔɣɔtəɣɪ nyá ntompee tɔɔ wɛ pá́á́ná sɔsɔɔna ké.
Nyá nsəmlɛ wɛ ɪsɪɪ kɔkɔ ŋka ka nyakɪ tɔ.
28 Nyá feesiŋ wɛ ké ɪsɪɪ lɔɔʊ sukuɣu na kʊ́ kpa kʊtemiŋ,
na kʊ lʊm kpa luɣu tɛɛ tɔ.
N caa n ciɣiti piitimnaa na kʊciɣituɣu kʊwakəlʊɣʊ,
na n tʊ yəlaa nɔɔsɪ taa ké kpaɣanʊkpasɪ nsi n ká tolisina-wɛ tɔ.
29 Ama Yosalɛm nyə́ma mɛ í ká yoo yontu ɪsɪɪ pa təkʊɣʊ acima kɛ ahoo tɔ.
ɪ ká wɛɛ laŋhʊlʊmlɛ taa, ɪsɪɪ pa hʊlʊɣʊ həsɪ na pá kpaakɪ Tacaa pʊɣʊ kɛ Iseɣelɪ
kʊkpamʊɣʊ tɔɔ tɔ.
30 Tacaa n ká yele na nyá nɔɣɔ sɔsaɣa nɪɪ.
N ka hʊlɪ ɪsəna n kpaasa niŋ sɪ
n makəna toŋ na nyá pá́á́ná
sɔsɔɔna nna a wɛ ɪsɪɪ kɔkɔ sɔsaɣa,
na tɛʊ heelim, na kʊ təmpɛɛ tɔ.
31 Asilii nyə́ma ká nɪɪ Tacaa nɔɣɔ, ɪlɛna pá seliɣi.
N ká ma-wɛ na nyá kpátʊ́ɣʊ́ sɔsɔɔʊ.

32 Tacaa paa waatʋ wei kɛ n mapa-wɛ pɪɪ sɛɣɛsɪ-wɛɣɛ. Ilɛna pá nɪɪ akilimanaa
na cəməŋ taŋ kɛ kpakpaa. Tacaa n ká yoona-wɛɣɛ na ń yele niŋ.
33 Hatoo ləŋ kɛ pa taɣana tənaasəlɛ.
Pa taɣana-tɛɣɛ wulaʋ təɔ.
Tə limaa ké na tə́ walaa.
Tənaasəlɛ ntɛɣɛlɛ kɔkɔ na taasɪ tuutuuma.
Tacaa feesiŋ ká nyaɣa-ɪ ké ɪsɪɪ kɔkɔ lɪɪlɛ.

31

Mpa pa pɛɛkəɣɪ waasʋɣʋ kɛ Icipiti tɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ:
Mpa pa tiiki Icipiti sɪ pá sənа-wɛ tɔ,
pa təm wɛ waɪyo ké.
Kpaɣanəŋ kɛ pa tɛɛləɣɪ,
pa lakɪ yoou kɛɛkɛnaa kɛ naani kɛ pɛlɛ pa paɣalɛ təɔ.
Pa tɛɛləɣɪ kpaɣanəŋ caɣalaa kɛ pa toŋ təɔ.
Paa saŋ tekuɣu kɛ Isɛɣɛlɪ Isɔ naŋŋ tʋ má.
Pəyele paa pɛɛkəɣɪ Tacaa má.
2 Pəyele má təto ma ké ləmaɣasɛɛ tʋ,
ma kɔŋna mpusi.
Má yɔɣɔta nti maa laɣasəɣɪ.
Ma kʋləɣɪ ɪsaɣalataa tɛɛsɪ təɔ.
Ma wakələɣɪ mpa paa təŋəɣɪ siɣisuɣu tɔ pa sənaʋ.
3 Icipiti nyə́ma kɛ yəlaa ké,
pa ta kɛ Isɔ.
Pa kpaɣanəŋ ké nantʋ ké,
ɪ fɛɪna toma lɛnna təto.
Ye Tacaa má ma kʋsa niŋ,
kentilu seliɣi ké.
Wei pa kentaa tɔ,
ílé ɪ hotiɣi ké,
na pa təna pá sɪ.

Tacaa tike waasəɣəna Yosalɛm

4 Ḿpúɣú Tacaa heela Isayii má sɪ:
Isɪɪ təɣɔlaɣa yaa ka
pəyaɣa kpaakʋɣʋ ka təɣɔnaɣa na ká nyɪɪsəɣɪ tɔ.
Paa tiikilaa kotaa na pá kʋlɪ ka təɔ.
Pa nɔɔsɪ ɪɪ nyaasəɣɪ-kɛ.
Pəyele pa paɣalɛ ɪɪ təɔkɪ ka laŋlɛ.
Ḿpúɣú Atɛ na ɪsɔtaa tʋ ma,
maa tii Siyɔŋ pʋɣʋ təɔ,
maa tii Siyɔŋ pulaɣa təɔ na má yoo.
5 Isɪɪ sumasɪ hɛtʋɣʋ sɪ keŋ
na sí takəɣɪ sɪ təpapəlɛ tɔ.
Ḿpúɣú Atɛ na ɪsɔtaa tʋ má,
maa kenti Yosalɛm təɔ
na má waasɪ-ɪ na má yapɪ-ɪ.
6 Isɛɣɛlɪ piya mɛ í kɔɔ na tə́ məlɪ, Tacaa wei tə kisaa tɔ ɪ tɛɛ. 7 Kʋyakʋ ŋkʋ paa
wei ɪ ká lɔ ɪ tɪɪŋ kʋlalaaŋ wʋla nyəŋ na liɣitee nyəɣətʋ nyəŋ wei ɪ lupina ɪ niŋ tɔ.
8 Laɣatɛ nte tə ta kɛ yʋlʋ nyəntɛ tɔ
ńté tɪɪ təɣɔna Asilii nyə́ma.

Laɣatɛ nte yʋlʋ niŋ ta la tɔ ńté tɪ wakələna-wɛ.
Asilii nyámа ká se laɣatɛ.
Ɪsɛɣelɪ nyámа ka tʋ Asilii yoolaa kɛ tələsɪ təma.
9 Mpa paa kentaɣaa-wɛ ɪsɪɪ kʋkpaməŋ tɔ paa sena
laŋwakəllɛ.
Sɔɣɔntʋ ka pɪɪ pa nyʋɣʋ nyəma kɛ tuuta tɛɛ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.
Ma wɛna kɔkɔ kɛ Siyɔŋ taa.
Ma wɛna mamalukile kɛ Yosalɛm taa.

32

Wulaʋ wei ɪ ká lakɪ kʋpantʋ tɔ

1 Wulaʋ nɔɣɔlʋ ká təŋəɣɪ
siɣisuɣu kɛ ɪ kawulaɣa tɔɣɔʋ taa,
na awulumpiya náá təŋəɣɪ tampana kɛ pa tɛtʋ tɔkʋɣʋ taa.
2 Paa wei ɪ ka wɛɛ ké ɪsɪɪ təcɔɔsəlɛ kɛ heelim na
kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ kɛ tɛʋ heelim sɔsɔɔm waatʋ.
Yaa ɪsɪɪ lʋm kpeŋuɣu tɔɣɔ wʋlaɣa tɛtʋ taa.
Yaa ɪsɪɪ kʋkpamʋɣʋ sɔsɔɔʋ ɪsotom kɛ ilim tɛtʋ taa.
3 Ɪlɛ nalaa kaa tasa yʋlʋmʋɣʋ.
Pəyele nɪʋlaa ká ke ŋkpaŋŋ.
4 Yəlaa nyɔɔŋ fɛɪnaa, ká wɛɛna nyɔɔŋ
na pá sʋʋ kpɛləmʋɣʋ.
Ɪlɛna matəlaa nsəma hɛtɪ,
na pa nsəma lɛɛsɪ na pá wɛɛna nɔɔleleŋ.
5 Pa kaa tasa kpaŋtʋ kɛ yaaʋ sɪ kasaɣampu.
Yaa acilaɣatʋ tʋ sɪ sɔsɔ.
6 Pə taɣa pʋlʋ, kpaŋʋɣʋ tɔm kɛ
kpaŋtʋ yɔɣɔtəɣɪ.
Kpaŋtʋ tʋɣɪ ɪ lotu taa ké ɪsaɣatʋ lapʋ tɔm.
Ɪ lakɪ asilima na í yɔɣɔtəɣɪ kaloolaɣa tɔm kɛ Tacaa tɔɔ.
Ɪ yeki nyɔɣɔtʋ na ɪ nyɔɣɔsɪ.
Ɪ pɛŋ kʋnyɔnyɔɔm kɛ wei ɪ səkɪ lʋkɔtʋ tɔ.
7 Acilaɣatʋ tʋ kʋyɔɣɔtʋtʋ kʋɣɪ ké.
Ɪ maɣasəɣɪ ɪ taa ké tasəkəlɛ tɔm,
na í tʋsəɣɪ wahala tʋ na kaloolaɣa.
Paa waatʋ wei kʋnyɔntʋ wɛna ɪ tampana tɔ.
8 Ama kasaɣampu ná lakɪ mpi pə tewa tɔɣɔ,
na í sɛɛsəɣɪ ɪsəlɛ kɛ pə taa.

Yosalɛm alaa kpaalʋɣʋ

9 Alaa mpa mɛ í kəla pamm tɔ,
í kʋlɪ na í nɪɪ ma nɔɣɔ.
Pɛɛlaa mpa mɛ mɪɪ nəɣəsəɣɪ pʋlʋ tɔ,
í ke ŋkpaŋʋɣʋ na í nɪɪ ma tɔm.
10 Pə kaasa pənaɣa na kʋyɛɛŋ kɛ pəcɔ.
Alaa mpa mɛ mə paa fɛɪ tɔ, í ka sele.
Mpi tɔ, lɛsɛŋ kooluɣu kaa la, pəyele kʋmtʋ kaa wɛɛ.
11 Mpa mɛ mə kəla pamm tɔ, sɔɣɔntʋ í kpa-mɛ.
Mpa mɛ mɪɪ nəɣəsəɣɪ pʋlʋ tɔ í sele.
Ɪ wɔɣɔsɪ mə wontu na pə́ yele-mɛɣɛ kpɛtɛ.
Ɪ suu ləyaɣa wontu.

12 ɪ kpa mə laŋa na ɪ wii mə taWa,
nna a ka wɛ teu tɔ a tɔɔ.
ɪ wii mə lɛsɛŋnaa mpa pa lʋlaɣa tɔ pa tɔɔ.
13 Ama pənɛntɛ sɔWa na kɔlɔŋ
pə nyɔɔkɪ ma yəlaa tɛtʋ taa ké.
Na pə kpɛŋna mə ɪcatɛ nte tə sɔɔla aliɣila tɔ
tə laŋhʋlʋmlɛ tɛɛsɪ taa.
14 ɪ lɔWa kaWulaɣa təyaɣa.
ɪ yela laŋhʋlʋmlɛ ɪcatɛ.
Pulaɣa na tətaŋlɛ kutuluɣu ká pəsɪ taalɛ kpaŋasɪ
na kaləkəŋ tətɔɣɔlɛ.

Laɣasʋɣʋ sɔsɔɔm

15 Kʋyakʋ nakʋlɪ Feesuɣu ká lɪɪna ɪsɔtaa
na kʋ tii tá tɔɔ.
Wʋlaɣa tɛtʋ ká pəsɪ tɪɪŋ taalɛ,
na tɪɪŋ taalɛ náá pəsɪ hɔtʋɣʋ.
16 Ilɛna tampana təŋʋɣʋ Wɛɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa,
na siɣisuɣu təŋʋɣʋ kɛ tɪɪŋ taalɛ taa.
17 Siɣisuɣu təmlɛ ntɛ́ hɛɛsʋɣʋ.
Hɛɛsʋɣʋ kʋlʋlʋm ntɛ́ yʋlʋ ɪ nyaŋna pʋlʋ,
na naani kɛ tam tɔɔ.
18 Ma yəlaa ka caɣa hɛɛsʋɣʋ lonte taa.
ɪ ká caɣa təcaɣalɛ naani nyəntɛ taa kɛ́ tɛɛsɪ
nsi sɪ wɛ təpamm tɔ sɪ taa.
19 Ama tɛʋ tɔmpɛɛ ká pɛtɪ hɔtʋɣʋ.
Pɪɪ tisi ɪcatɛ təfɛ.
20 Nyʋleleŋ nyə́ma ntɛ́ mɛ.
ɪ ká tuuki paa timpi na ɪ təŋəɣɪ lʋm sɔsɔɔm.
ɪ ká yele mə naaŋ na mə kpaŋasɪ
na sí yɛləɣəna sɪ tɪ.

33

Isəna pɪɪ fɛlɪ Wakəllaa tɔ

1 Ḿpúɣó Tacaa taSaa sɪ:
Nyá wei n Wakələɣɪ lɛlaa
na pa ta Wakəlɪ-ŋ tɔ,
nyá tɔm wɛ WaɪyO ké.
N lɪɪkɪ lɛlaa Waalɪ,
na pá ta lɪɪta nyá Waalɪ.
N tɛŋ lɛlaa kɛ Wakəlʋɣʋ ɪlɛna pə́ Wakəlɪ nyá.
N tɛŋ lɛlaa Waalɪ lɪɪʋ,
ɪlɛna pá lɪɪ nyá Waalɪ.
2 Tacaa nyənɪ tá pətɔɔtəlɛ.
Nyaɣa tə tɛɛləɣɪ.
Wɛɛ tá toŋ kɛ paa tanaŋ ŋku.
Wɛɛ tá nyʋɣʋ yátó kɛ laŋWakəllɛ Waatʋ.
3 Ye yəlaa nɪɪWa nyá taŋ pa seeki ké.
Ń kʋlaa ɪlɛ piitimnaa ya.
4 Pa kuuki mə wontu ké ɪsɪɪ kʋtoloŋ na kʋtɔɣɔʋ.
Pa huliɣi-təɣɪ ɪsɪɪ kʋtoloŋ sɛsɛkʋ.
5 Tacaa ké sɔsɔ ké.

Mpi tɔ, ɪsɔtaa ké ɪ tɔcaɣalɛ wɛɛ.
Ɪ suula Siyɔŋ kɛ kʋsiɣisim na tampana tɔŋʊɣʊ.
6 Ɪ yɔlaa ká caɣana naani ké pa kʋyɛɛŋ tɔnaɣa.
Lɔmaɣasɛɛ na laɣatʊ kɛna wɛnaʊ mpi pɔ yakɪ nyʊɣʊ tɔ.
Tacaa nyamnaʊ ntɛ́ Siyɔŋ kpancoou.

Tacaa waasʊɣʊ

7 Akanaa makɔna ntɛɣɛ kapusi kɛ awalɪ.
Hɛɛsʊɣʊ tɔm kɔntaa ná wiiki ɪsɪa pa sɔkɪ pa sɔkɪ.
8 Hapɛɛ wɛ kpɛtɛ, nɔɣɔlʊ ɪa tɔŋɔɣɪ.
Nmakɔllʊ yɔka nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ.
Ɪ lɔwa acalɛɛ.
Ɪa tʊɣʊna nɔɣɔlʊ.
9 Tɛtʊ wɛ lɔyaɣa taa,
tɔ wakɔlɔɣɪ.
Pɔ liɣita Lipaŋ tɛtʊ,
tɔ nyɔ́ma nɔɣɔsɔɣɪ.
Salɔŋ tɛtɛkɔlɛ nɔɣɔsɔna wʊlaɣa tɛtʊ.
Pasaŋ na Kameɛlɪ pɔ pɔ́ɔ́ŋ tɪɪŋ ná tɔɔkɪ.
10 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Nɔɔnɔɔ maa kʊlɪ ma naasɪ taa.
Nɔɔnɔɔ maa kʊlɪ.
Nɔɔnɔɔ maa hʊlɪ ma sɔsɔɔntʊ.
11 Kiisi kɛ í haɣaa, ɪlɛ í ká lʊlɪ nyɪɪtʊ.
Mɔ feesiŋ ntɛ́ kɔkɔ, ŋkɛ kaa nyaɣana-mɛ.
12 Kɔkɔ ká nyaɣana piitimnaa na pɔ́ yele tɔlʊma.
Ɪsɪa ka nyakʊɣʊ sɔwa nna pa sɛtaa tɔ.
13 Pooluŋ nyɔ́ma mɛ, í nɪa mpi ma lapa tɔ pɔ tɔm,
na pɔcɔlɔ nyɔ́ma mɛ, míí nyɪ ma toŋ tɔm.
14 Sɔɣɔntʊ kpawa Siyɔŋ taa kawalaɣa nyɔ́ma.
Mpa paa tʊɣʊna Ɪsɔ tɔ pa seliɣi.
Pa makɪ kapusi sɪ:
Ta taa awe ká caɣana kɔkɔ kʊniisaɣa kanɛ ka kiŋ?
Awe pɔsɔɣɪ na ɪ caɣa mamala tam tɔɔ nyɔna anɛ a kiŋ?
15 Wei ɪ tɔŋ kʊsiɣisim taa,
na í yɔɣɔtɔɣɪ tampana tɔŋʊɣʊ tɔm tɔ.
Wei ɪ kisiɣi kasɔyaɣa ŋka pa hikiɣina mʊsʊŋ tɔ,
na í kisiɣi asilima kʊcɔɔʊ tɔ.
Wei ɪ kisiɣi ɪsaɣatʊ tɔm nɪɪʊ tɔ,
na í wiisiɣi ɪsɛ sɪ í taa na kawalaɣa tɔ.
16 Yʊlʊ ɪnɪ ɪ tɔcaɣalɛ ntɛ́ tontoŋle tɔɔ.
Ɪ tɔcɔɔsɔlɛ ntɛ́ kʊkpamɔŋ sɔsɔɔŋ tɛɛ.
Ɪ ká wɛɛna tɔɣɔnaɣa kɛ tam kɛ́.
Pɔyele ɪ kaa laŋ lʊm.

Yosalɛm waasʊɣʊ

17 Yosalɛm nyá ɪsɛ ká ná wulaʊ kɛ ɪ teeli tɔna taa.
N ká na tɛtʊ na tɔ tɔɔmɔŋ tɔna.
18 N ká tɔɔsɪ nyá sɔɣɔntʊ tɔɔ.
Halɔna ń pɔɔsɪ nyá tɪ sɪ:
Takɔlasɪ ŋmaalʊ na liɣitee mʊlʊ
na tɔtaŋlɛ kutuluɣu feŋlu pa wɛ le?
19 N kaa tasa kalampaanɪ yɔlaa mpɛɣɛ naʊ.

Nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪkɪ pa tɔm, tə wɛ səkpɛtʋɣʋ.
Pa ké kpaɪ nyɘ́ma ké nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪkɪ pa tɔm.
20 Ama n ká nyənɪ Siyɔŋ,
ta acima ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ.
Nyá ɪsɛ ká ná Yosalɛm lonte nte tə wɛ təpamm tɔ.
Cokəle nte pə kaa tasa lonte laɣasʋɣʋ tɔ.
Pa kaa kpɛsɪ tə kaŋkanasɪ kɛ paa pəlee.
Pɘ́cɔ́ tə ŋmɪɪsɪ taa nakəlɪ kaa hɛtɪ.
21 Tənaɣa Tacaa ka hʋlɪ-tʋ sɪ ɪ ké kʋpaŋ.
Pɪɪ wɛɛ pusi sɔsɔɔnsɪ hɔɣɔlʋɣʋ taa ké.
Timpi lɔɔŋ sɔsɔɔŋ wɛɛ tɔ.
Ama yoou kpɪɪlʋɣʋ sɔsɔɔʋ nakʋlɪ kʋ kaa təŋna təna.
Kpɪɪlʋɣʋ kʋpaŋkʋ kaa təŋna təna.
22 Tacaa nyaɣalɛ tá hʋʋnlʋ,
nyá tʋɣʋna-tʋɣʋ kiiŋ.
Nyaɣalɛ tá wulaʋ nyá yakəna-tʋ.
23 Nyá ŋmɪɪsɪ cɛpa,
sɪɪ tɔkəɣɪ kpɪɪlʋɣʋ tesika sɪ kʋ pɔɔŋ í hɛtɪ.
Waatʋ ɪnəɣɪ paa kuu wontu na pə kpɛŋna mpa pa tɔŋ tala tɔ.
Paa tala wontu kʋkukuutu ntɪ na paa wei ɪ hiki ɪ paa tete.
24 Yosalɛm ɪcatɛ tʋ nɔɣɔlʋ kaa tɔ sɪ:
Pə wɪɪkɪ-m.
Yəlaa mpa pa wɛ Yosalɛm taa tɔ paa cɛ-wɛɣɛ pa ɪsaɣatʋ.

34

Tacaa ká hʋʋna Ɪtɔm nyɘ́ma

1 Piitimnaa mɛ, í kpətəna na í nɪɪ.
Yəlaa mɛ, í ke ŋkpaŋŋ.
Tɛtʋ na tə taa nyəm í nɪɪ.
Antulinya na ɪ kʋlʋlʋm təna í la aseeta nyɘ́ma.
2 Mpi tɔ, Tacaa ká mʋ páánáá sɔsɔɔna
na piitimnaa təna.
Ɪ taa kpana pa yoolaa təna.
Tacaa tʋ ɪ taa sɪ ɪ ká kpiisi-wɛ.
Ɪ caa ɪ wakəlɪ-wɛ.
3 Pa lɔwa pa taa mpa pə kʋwa tɔ.
Pa sətaa sɔŋaa.
Pa caləm kpeŋ pɔɔŋ tɔɔ.
4 Ɪsɔtʋlʋŋasɪ təna kpɛsəɣɪ.
Ɪsɔtɔnʋɣʋ ká kpili ɪsɪɪ nyaalʋɣʋ.
Ɪsɔtʋlʋŋasɪ təna hotiɣi ɪsɪɪ lɛsɛŋ hatʋ kʋwʋlʋtʋ.
Yaa fiki hatʋ kʋwʋlʋtʋ.
5 Ma laɣatɛ mʋ páánáá kɛ ɪsɔtaa.
Tɪɪ tii Ɪtɔm nyɘ́ma tɔɔ.
Ɪtɔm nyɘ́ma mɛɣɛ ma sɪɪwa sɪ maa kpiisi.
6 Caləm waasa Tacaa laɣatɛ tɔɔ ké.
Nim matəna-tɛ.
Pə caɣa ɪsɪɪ ɪwɛɛsɪ na pəŋtʋlʋŋ pə caləm.
Na ɪwaaŋ timpee na pə nim.
Mpi tɔ, pa lapa Tacaa kɛ kɔtaɣa kɛ Posəla ɪcatɛ taa.
Pa kʋwa tuutuuma kɛ Ɪtɔm tɛtʋ taa.
7 Pa na taalɛ naaŋ pa hotina.

Təyaɣa nyəŋ na latəcɛnaa pa hotaa.
Ɩtɔm tɛtʊ nyɔɔwa calәm.
Nim haɣa mə kateŋa.
8 Tacaa lɛɛtʊɣʊ kʊyakʊ ké.
Pənaɣa ŋka ı lɛɛtəɣəna Siyɔŋ
nyə́ma nɔɣɔ tɔɣɔlɛ.
9 Ɩtɔm lɔɔŋ lʊm ká pəsı kaaloo.
Ɩtɔm tɛtʊ mʊsʊɣʊ ká pəsı kɔkɔ mamacəɣəlası.
Mə tɛtʊ ká pəsı ısıı kɔkɔ mʊkʊɣʊ kaaloo tɔ.
10 Ka kaa te paa ahoo paa ilim.
Ká nyɔɔsı ká kʊləɣı ḿpúɣú tam tɔɔ ké.
Tɛtʊ ká wakəlı ḿpúɣú pıusı tənaɣa.
Nɔɣɔlʊ kaa təŋna tənaɣa paa wulee.
11 Kpiisuɣu na ılʊɣucantɛ paa caɣana.
Kpiisiwulaɣa na katəkatʊɣʊ paa caɣa təna.
Tacaa ká yɔkı tə təna na tə́ saalı yem.
12 Sɔsɔ nɔɣɔlʊ ı kaa wɛɛ sı pá kpa-ı wulaʊ.
Pıı kpiisi tə awulumpiya təna.
13 Sɔsɔʊnaa ka nyɔ pa kawulaɣa tɛɛsı taa.
Kɔlɔŋ na sɔwa kɛ pa koloosi acalɛɛ taa.
Pa acalɛɛ ká pəsı taalɛ hası təsʊʊlɛ,
na taataanaa lonte.
14 Wʊlaɣa tɛtʊ taa nyə́ma ká suliɣi taalɛ wontu.
Pəŋtʊlʊŋ ká yaakı təma.
Ahoo nyaasəlaa ká pəsı pa lonte kɛ təna.
Tənaɣa paa la pa lonte kʊhɛɛsəlɛ.
15 Tənaɣa tʊm ká hɛɛ lonte, na í tʊ ı yala.
Tʊm ká papı-yɛɣɛ təna,
na í kpeɣeli ı piya kɛ ı kɔŋkɔŋ taa.
Tənaɣa yepelekunaa təna ka koti naalɛ naalɛ.
16 Ɩ wiili Tacaa takəlaɣa taa na í kala.
Wontu ntı tə taa nakʊlı kaa laŋ.
Paa tə taa ŋku kʊ kaa laŋ.
Mpi tɔ, Tacaa má ma yɔɣɔtəna na ma nɔɣɔ.
Ma Feesuɣu ká kpeɣelina wontu ntı.
17 Tɛtɛ kɛ ma tɔwa na má faɣa pa tɛtʊ na ma niŋ.
Na má tala-wɛɣɛ-tı na ŋmənaɣa.
Tıı pəsı pa nyəntʊ kɛ paa pəlee na pá caɣa tə taa ké
tam tɔɔ.

35

Tacaa nyə́ma ká məlı ı kiŋ

1 Wʊlaɣa tɛtʊ laŋlɛ í hʊlʊmı.
Kpaŋkpantɛ tɛtʊ í yɔɔlı.
Tɛtʊ nti lʊm ta tala tɔ tə ŋmaalı.
2 Tə tʊ hɛtʊ.
Yaayenaa í tɔɔlı tɛtʊ taa.
Tə wiliti laŋhʊlʊmlɛ kawilitası.
Pıı məlәna Lipaŋ tɛtʊ kɛ tə teeli.
Kamɛɛlı pʊɣʊ na Salɔŋ tɛtɛkəlɛ
ká taɣanı sɔsɔɔntʊ kɛ hikuɣu.
Paa na Tacaa Ɩsɔ teeli na ı sɔsɔɔntʊ.

3 Ɩ la na mə niŋ kʋseliŋ kii.
Ɩ la na mə nɔɔhɛɛ acamaa nyɔɔ toŋ.
4 Mpa sɔɣɔntʋ kpawa tɔ,
í heeli-wɛ sɪ:
Ɩ kaasɪ mə tɪ.
Ɩ taa nyá.
Mə Ɩsɔ kɔŋ mə kolontunaa
fɛlʋɣʋ na mə nɔɣɔ.
Ɩ maɣamaɣa ɪ ká kɔnna na í waasɪ-mɛ.
5 Waatʋ ɪnəɣɪ yʋlʋmaa ɪsɛ ká kuli.
Ntamaa ŋkpaŋŋ ká tʋlɪ.
6 Kaakalaɣa ká ŋmaa ɪsɪɪ nam.
Kamumuka nsəmlɛ ká hɛtəna laŋhʋlʋmlɛ.
Mpi tɔ, lʋm ká kpe wʋlaɣa tɛtʋ taa,
Pɪɪ hɛɛ lɔɔŋ kɛ tɛtʋ nti lʋm ta tala tɔ tə taa.
7 Timpi yəlaa loosaɣa
na pə nəɣəsəna ɪsɪɪ lʋm tɔ pɪɪ pəsɪ lɪɪna.
Lʋm sɛɛlaa ká tʋlɪ lʋkɔtʋ tɛtʋ taa.
Səsəncaasɪ na mʋlʋɣʋ ka
nyala timpi taalɛ hasɪ cakaɣa tɔ.
8 Tənaɣa paa hɛɛ mpaaʋ.
Mpaaʋ ŋku pa yaakɪ naŋŋ nyəŋkʋ tɔ.
Kʋpama tike ká təŋna-kʋ, asilima tʋ nɔɣɔlʋ kaa siti.
Ləmaɣasɛɛ fɛɪ nyáma ká təŋ-kʋ pa kaa le.
9 Tɔɣɔlaɣa kaa wɛɛ mpaaʋ ŋkʋ kʋ taa.
Taalɛ wontuɣu ɪsaɣaʋ nakʋlɪ kʋ kaa təŋ-kʋ.
Pa kaa sulina taalɛ wontuɣu ɪsaɣaʋ
nakʋləɣɪ mpaaʋ ŋkʋ kʋ taa.
Mpa pa nyɔɔŋ Tacaa yapa yomle taa tɔ,
mpɛ paa təŋna kʋ taa.
10 Mpa Tacaa hɛtaa tɔ mpɛ paa mələna.
Paa tala Siyɔŋ na akaɪtʋ yontu.
Pa laŋa ká hʋlʋmɪ tam tɔɔ.
Ayɔɔla na laŋhʋlʋmlɛ ká kɔɔ.
Wʋsasɪ na wula ká polo pooluŋ.

36

Asilii nyáma nyaasəɣɪ Yosalɛm nyáma
(Awulaa II 18:13,17-37)

1 Yuta wulaʋ Ɩsekiyasɪ kawulaɣa pənaɣa naanʋwa na liɣiti nyəŋka taa, Asilii
wulaʋ Senakelipi kʋla Yuta koloosi acalɛɛ tɔɔ na í lɛɛkɪ-yɛ. 2 Ḿpúɣú Asilii wulaʋ
kʋsa Lakisi ɪcatɛ taa ké ɪ yoolaa nyʋɣʋ tʋ, na yoolaa taa yoolaa, na í tili-wɛɣɛ
Yosalɛm kɛ Yuta wulaʋ Ɩsekiyasɪ kiŋ. Pa talaa ɪlɛna pá ŋmɛlɪ lɪɪlɛ ɪsɔtaa nyəntɛ
lɔɔʋ kiŋ kɛ cɔtəlaa mpaaʋ taa. 3 Ilɛna Hilikiya pəyalʋ Iliyakim, wei ɪ paasəɣəna
kawulaɣa təyaɣa tɔ. Na takəlasɪ ŋmaalʋ Sepəna, na Asafɪ pəyalʋ Yowa, wei ɪ
paasəɣəna takəlasɪ tɔ, pá polo pa kiŋ. 4 Mpʋɣʋlɛ yoolaa nyʋɣʋ tʋ tɔma-wɛ sɪ: Ɩ
polo í heeli Yuta wulaʋ Ɩsekiyasɪ sɪ, Asilii wulaʋ sɔsɔ pɔɔsəɣɪ-ɪ sɪ pepeɣe n lakɪ na
ń taakɪ? 5 N maɣasəɣɪ nyá taa sɪ nɔɣɔ taa tɔm taɣanəɣəna yoou na kʋ́ tʋ́ yʋlʋ kɛ
təyoole apalʋtʋ na? Mpʋ tɔ, aweɣe n lakɪ na ń taakɪ, na ń kʋləɣɪ ma tɔɔ? 6 Icipiti
kɛ n tɛɛləɣɪ, ílé ɪ wɛ ké ɪsɪɪ səsəncaŋa kʋpɛlaɣa ŋka ka kʋɣɪ tɔ. Wei í lapa-kɛɣɛ naani
ka hɛɛ-ɪ. Ḿpúɣú Icipiti wulaʋ lakɪ pa təna mpa pa tisiɣi ɪ tɔɔ ké yuŋ tɔ. 7 Ntanyɪ

n tɔŋ kɛlɛ sɪ mə Isɔ Tacaa kɛ n tʊwa naani. Pəyele Isɔ ɪnɪ ɪ təfɛɛnlɛnaa na ɪ kɔtaɣa
təlatɛnaa kɛ Isekiyasɪ kpiisaa. Ilɛna í húlí Yosalɛm ɪcatɛ yəlaa na Yuta tɛtʊ nyə́ma
sɪ pá sɛɛ Isɔ ké kɔtaɣa təlatɛ tənɛ tə tɔɔ cənɛ.
8 Tɔʊ, pənɛntɛ nyana ma caa Asilii wulaʊ í pɛɛlɪ nɔɣɔ. Maa ha-ŋ kpaɣanəŋ iyisi
naalɛ (2000). Ye n ka pəsɪ na ń hiki mpa paa caɣa-ɪ tɔ. 9 N ka pəsɪ na n tɔɣɔnɪ
Asilii wulaʊ təmlɛ nyə́ma taa səkpelu na? Icipiti nyə́ma kɛ n tʊwa naani. Mpi tɔ,
pɛlɛ pa wɛna yoou kɛɛkɛnaa na pa kpaɣanəŋ caɣalaa tɔ pə tɔɔ. 10 N hʊʊ sɪ pə taɣa
Isɔ luɣu nyəntʊ kɛ ma təŋaa na má kɔɔ tɛtʊ tənɛ tə wakəlʊɣʊ na? Tacaa heelina-m
sɪ má kpa tɛtʊ tənɛ tə tɔɔ na má wakəlɪ-tɪ.
11 Mpʊɣʊlɛ Iliyakim, na Sepəna, na Yowa, pa tɔma Asilii yoolaa nyʊɣʊ tʊ sɪ:
Yɔɣɔtəna-tʊɣʊ Alaamee tɔm taa. Mpi tɔ, tə nɪɪkɪ. Taa yɔɣɔtəna-tʊɣʊ Yuta nsəmlɛ
na yəlaa mpa pa wɛ ɪcatɛ koluŋa tɔɔ tɔ pá nɪɪ.
12 Ama yoolaa nyʊɣʊ tʊ cɔwa sɪ: Pə taɣa mə na mə caa mə tike kɛ Asilii wulaʊ
tilaa sɪ, pá heeli tɔm tənɛ. Ama pə kpɛnna pa təna mpa pa caɣa koluŋa tɔɔ, na
paa tɛ na pá tɔɣɔ pa pʊntʊ na pá nyɔɔ pa həm tɔɣɔ. 13 Mpʊɣʊlɛ yoolaa nyʊɣʊ tʊ
səŋaa na í yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa kɛ Hepəla tɔm taa sɪ: I nɪɪ Asilii wulaʊ sɔsɔ tɔm.
14 Asilii wulaʊ yɔɣɔtaa sɪ: I taa yele na Isekiyasɪ tʊsɪ-mɛ. Mpi tɔ, ɪ kaa pəsɪ na í
waasɪ-mɛ. 15 Isekiyasɪ tʊsəɣɪ-mɛɣɛ sɪ, í la Tacaa kɛ naani. Sɪ Isɔ ká waasɪ-mɛ, sɪ
Asilii wulaʊ kaa lɛɛkɪ mə ɪcatɛ. 16 I taa nɪɪna Isekiyasɪ. Mpi tɔ, Asilii wulaʊ ná caa
ké sɪ, mə na-ɪ í ciiki na í ha-ɪ mə tɪ. Waatʊ ɪnəɣɪ paa wei ɪ ka tɔɣɔ tɪɪŋ wei pa yaa
sɪ, lɛsɛŋ na fiki tɔ pə pee. Paa wei ɪ ká nyɔɔ ɪ lɔkɔ taa lʊm. 17 Haləna má kɔɔ na má
pona-mɛɣɛ tɛtʊ nti tə wɛ ɪsɪɪ mə nyəntʊ tɔ tə taa. Tɛtʊ ntɪ tə taa wɛ tɔɣɔnaɣa pee
ké na sʊlʊm. Tə taa wɛ kʊtɔɣɔʊ ké na lɛsɛŋ tɪɪŋ. 18 Mpʊ tɔ, Isekiyasɪ ɪ taa tʊsɪ-mɛɣɛ
yem na í tɔŋ sɪ: Tacaa ka waasɪ-mɛ. Piitimnaa tɪɪŋ ta pəsɪ na í waasɪ ɪ yəlaa kɛ
Asilii wulaʊ niŋ taa. 19 Hamatɪ na Aləpatɪ na Sefafayim, pə acalɛɛ nyə́ma tɪɪŋ
məla ɪsəna? I ta pəsɪ na í taŋ Asilii wulaʊ sɪ í taa lɛɛkɪ Samalii ɪcatɛ. 20 Tɛtʊnaa
mpɛ pa təna, pa taa nti tə tɪɪŋ yapa-təɣɪ ma niŋ taa. Na Tacaa náá yakɪ Yosalɛm
kɛ ma niŋ taa?
21 Ama yəlaa mpɛ pa suma pa ta cɔ-ɪ paa tɔmʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ. Mpi tɔ, wulaʊ
Isekiyasɪ ka heelina-wɛ sɪ pá taa cɔ-ɪ. 22 Ilɛna Hilikiya pəyalʊ Iliyakim, wei ɪ ké
wulaʊ təyaɣa nyʊɣʊ tʊ tɔ, na takəlasɪ ŋmaalʊ Sepəna na sɪ sɪɪlʊ Asafɪ pəyalʊ Yowa
pa polo wulaʊ Isekiyasɪ kiŋ. Paa cəla pa wontu ké, na laŋwakəllɛ. Ḿpúɣú pa kɛɛsa
wulaʊ kɛ yoolaa nyʊɣʊ tʊ kʊyɔɣɔtʊtʊ.

37

Isekiyasɪ yɔɣɔtəɣəna Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Isayii (Awulaa II 19:1-7)

1 Waatʊ wei wulaʊ Isekiyasɪ nɪɪwa pa tɔm ntɪ ɪlɛna í cəlɪ ɪ wontu na laŋwakəllɛ,
na í suu ləyaɣa wontu ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka na í polo Tacaa təyaɣa taa. 2 Tənaɣa ɪ
tila kawulaɣa təyaɣa nyʊɣʊ tʊ Iliyakim, na takəlasɪ ŋmaalʊ Sepəna, na kɔtəlaa taa
sɔsɔ. Paa suuwa ləyaɣa wontu ké ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka. Ilɛna pá polo Amətɪ pəyalʊ
Isayii, Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ kiŋ, 3 na pá heeli-ɪ sɪ: Laŋwakəllɛ na ŋkpaŋʊɣʊ həm
na fɛɛlɛ kʊyakʊ kɛ saŋa ké. Tə wɛɛ ké ɪsɪɪ alaa mpa pa caakɪ lʊlʊɣʊ, ɪlɛ toma fɛɪ
sɪ pá lʊlɪ tɔ. 4 Isəntɔ ntanyɪ nyá Isɔ Tacaa ta laŋ nɪɪʊ kɛ kʊtʊɣʊ ŋkʊ, Asilii wulaʊ
tilina ɪ pəyalʊ Lapəsakee na í tʊʊ Isɔ weesuɣu tʊ tɔ. Ntanyɪ Tacaa nyá Isɔ ká hɔ ɪ
ŋkpaŋʊɣʊ kɛ ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔɔ. Mpʊ tɔ, sələməna yəlaa mpa pa kaasaa tɔ pa tɔɔ.
5 Ḿpúɣú wulaʊ Isekiyasɪ tillaa mpɛ pa pola Isayii kiŋ. 6 Ntɛna Isayii cɔ-wɛ sɪ:
I polo í heeli mə caa wulaʊ sɪ, Tacaa təma sɪ taa nyana kʊtʊɣʊ ŋkʊ Asilii wulaʊ
tila ɪ yoolaa nyʊɣʊ nyə́ma na pá kɔɔ pá tʊʊ-m tɔ. 7 Tacaa sɪ: Maa yele na Asilii
wulaʊ nɪɪ tɔm natəlɪ. Pɪɪ tʊ ɪ taa na í məlɪ ɪ tɛtʊ taa, ɪlɛna pá kʊ-ɪ təna.

Asilii wulav nyaasvɣv kvfam
(Awulaa II 19:8-13)

8 Ḿpúɣú Asilii yoolaa nyvɣv tv Lapəsakee nuwa sı, wulav kvla Lakisi na í tii
Lipina təɔ. Ilɛna í polo təna na í maɣana-ı. 9 Ḿpúɣú pa heela Asilii wulav kɛ təm
sı: Itiyopii wulav Tilaka polaa sı ı yookina-ı. Asilii wulav nu mpv, ılɛna í tili sı pá
heeli Yuta wulav Isekiyası sı: 10 Isu n tvɣv Isɔ ké naani sı, ma kaa leekı Yosalɛm
ıcatɛ tɔ, n tvsa nyá təɣı. 11 Nyá maɣamaɣa n nuwa ısəna Asilii awulaa lapəna
tɛtvnaa təna na pá wakəlı-tı təkpataa tɔ. Ilɛna nyaa teeləɣı sı nyá tike n ka fitina
na? 12 Ma cɔsɔnaa wakəla Kosaŋ na Halaŋ na Lesɛfı pə acalɛɛ na Iteni nyáma
ıcatɛ nte tə wɛ Telasaa tɛtv taa tɔ. Piitimnaa mpɛ pa tuŋ ta pəsı na í kenti pa
acalɛɛ təɔ se. 13 Hamatı, na Aləpatı, na Layii, na Sefafayim, na Hena, na Afa pə
acalɛɛ awulaa wɛ le?

Isekiyası sələməɣı Isɔ
(Awulaa II 19:14-19)

14 Ḿpúɣú Isekiyası mv takəlaɣa ŋka Asilii tillaa kɔnaa tɔ na í kala. Ilɛna í kpa
Tacaa təyaɣa taa, na í hvlı-təɣı Tacaa. 15 Pə waalı ké ı sələmaa sı:
16 Haı Pə təna pə tv Tacaa, Isɛɣɛlı Isɔ, nyá wei n caɣa ısɔtaa taŋlaa təɔ tɔ, nyá
tike n kɛna tɛtv kawulası təna Isɔ. Nyá lapəna ısɔtɔnvɣv na tɛtv. 17 Haı, Tacaa ke
ŋkpaŋŋ na ń nu. Tacaa kuli nyá ısɛ na ń na. Nu kvtvɣv ŋku Senakelipi tillaa tvvkı
Isɔ weesuɣu tv nyá tɔ. 18 Tacaa, tampana yaa, Asilii awulaa kpiisa piitimnaa
lɛlaa, na pá wakəlı pa tɛtv. 19 Haləna pá wɔ pɛlɛ pa tuŋ kvlalaaŋ kɛ kɔkɔ, na pá
wakəlı-ı. Mpi tɔ, ı ké taası na pɛɛ nna yəlaa niŋ saakaa təɣɔ. 20 Haı, Tacaa Isɔ,
ya-tvɣv Senakelipi niŋ taa. Tɛtv təna kawulası í nyı sı nyá tike ntɛ́ Tacaa.

Isayii tɛləsəɣı Tacaa kvcɔcɔtv kɛ Isekiyası
(Awulaa II 19:20-34)

21 Mpuɣvlɛ Amətı pəyalv Isayii tilaa, na pá heeli wulav Isekiyası sı, Isɛɣɛlı Isɔ
Tacaa yɔɣɔtaa sı: Ma nuwa sələmvɣv ŋku n sələma-m Asilii wulav Senakelipi
təm tɔ. 22 Halı Tacaa yɔɣɔta Senakelipi sı:
Yosalɛm ıcatɛ kvpantɛ ńté tə footiɣi-ŋ ké na tá woŋiɣi-ŋ
na tá sɔɔləɣı-ŋ kasɔɔlası.
23 Halı Isɛɣɛlı naŋŋ tv kɛ n kulina nɔɣɔ
na ń tvv na ń saɣatı?
Na ń nyənəɣı-m na kalampaanı?
24 Nyá təmlɛ nyáma nɔɣɔ kɛ n tvvna-m.
Haləna ń tɔ sı yoou kɛɛkɛnaa katatəlaɣa təɔ ké
n pəsaa na ń kpa pɔɔŋ nyɔɔŋ taa.
Na ń tala Lipaŋ ıcatɛ heele taa.
Na ń sɛtı ı tuŋ kvpampaŋ sɔsɔɔŋ,
na ń kpa na ń tala comcom nɔɣɔ taa,
kɛ hətv sɔsɔɔntv tɛɛ.
25 Sı nyá hula ləkɔnaa na ń nyɔɔ pa lvm.
Pəyele n ká fɛlı nɔɔhəlɛ kɛ
Icipiti pusi təna təɔ na sí nyɔɔ.
26 Senakelipi n ta nu taa sı má taɣanəna
na má su ḿpúɣú hatoo ləŋtaa?
Nɔɔnɔɔ kɛlɛ ma yelaa sı pə yoosi
Ilɛna Senakelipi náá pəsəɣı koloosi acalɛɛ kɛ ncaa.
27 A taa yəlaa ké acamaa ké,
sɔɣɔntv kpa-wɛ na pá liɣiti-wɛ.
Pa wɛ ké ısu taalɛ nyutv kvlɛkəlɛkətv.

Yaa nti pa tuuwa kutuluŋ təɔ na wulaɣa ku-tı,
na tə ta puıta tɔ.
28 Ma nyəma-ŋ ké,
paa n caɣaa, yaa n suukı yaa n luıkı.
Pəyele ma nyəmá saa wei nyá taa kpaakəna-m tɔ.
29 Nyá taa kpaakəna-m,
ma nuıwa nyá kalampaanı təm.
Pə təɔ ké maa tu-ŋ muına kukuule.
Maa tu-ŋ ma kpaɣanukpası kɛ nyá nɔɣɔ taa.
Ilɛna má mələnа-ŋ na mpaau ŋku n kɔmnaa tɔ.
30 Ye pə kaasa Isekiyası nyá, tənɛ ını tá la-ŋ ısıı kuhulum. Pəntɔ na pənte alɛɛla
kɛ í ká tɔɣɔ. Ilɛna pənaɣa tooso nyəŋka í hala na í ku na í sɔ tuıŋ wei pa yaa sı
lɛsɛŋnaa tɔ na í tɔɣɔ pə kululum. 31 Mpa puı kaası Yuta kpekəle taa tɔ, paa wɛɛ ké
ısıı tuɣu kaŋuɣu lila kɛ teu na kú lulı pee tɔ. 32 Mpi tɔ, yəlaa kakaasaɣa ká luına
Yosalɛm. Mpa pə sɔɔwa tɔ paa luına Siyɔŋ puɣu taa.
Isəna Pə təna pə tu Tacaa ká la ı sɔɔluɣu sɔsɔɔŋku taa tɔɣɔlɛ. 33 Pə təɔ ké Tacaa
yɔɣɔtəɣı Asilii wulau sı: N kaa pəsı na ń suu ıcatɛ ntɛ tə taa. Nyá tɔtɔlaa taa nɔɣɔlu
kaa tɔ nyəmlɛ kɛ tə taa. Yaa í kenti ı təɔ ké kpálúɣú na í kpətəna-tɛ. Pəyele ı kaa
lo hapəlɛ taka ké ıcatɛ ntɛ tə kiŋ. 34 I mpaau kukɔmuɣu kɛ ı ká təŋ na í mələnа ı
waalı. I kaa tasa ıcatɛ taa ké suuu. Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpu. 35 Tacaa sı: Maa
kenti ıcatɛ tənɛ tə təɔ ké. Maa waası-tɛyɛ ma na ma təmlɛ tu Tafiiti pa təɔ.

Asilii nyáma tɛɛu na Senakelipi səm
(Awulaa II 19:35-37)

36 Ḿpúɣú Tacaa ısɔtaa tillu tiiwa Asilii yoolaa təsikile kɛ ahoo anı. Ilɛna í ku
yoolaa iyisi nuınuwa na nuınaasa na kakpası (185000). Tɛu fema na mpa pə
kaasaa tɔ pá kulı, ılɛna pá maɣana sı sətaa suwa təsikile. 37 Tənaɣalɛ Asilii wulau
Senakelipi kpɛsa ı təsikile na I məlı Ninifi ıcatɛ taa na í caɣa tənа. 38 Ḿpúɣú kuyaku
nakulı ı suu ı tuɣu Nisələkı kutuluɣu taa na í tɔŋa-kuɣu luŋuɣu. Ilɛna ı pəyalaa
Atəlamelɛkı na Salɛsɛɛ pa ku-ı na laɣatɛ na pá se na pá polo Alalaa tɛtu taa. Ntɛna
ı pəyalu lɛlu Asahatɔŋ náá lɛɛtı ı lonte taa.

38

Isekiyası kutɔŋ na ı waau
(Awulaa II 20:1-11)

1 Ḿpúɣú wusası kpa wulau Isekiyası kɛ waatu ını ı taa sı ı səkı. Ilɛna Isɔ
kuyɔɣɔtutu tɛləsulu Isayii polo ı kiŋ na I heeli-ı sı: Tacaa tɔma sı, ye nyá taa wɛ
nti n heeli nyá təyaɣa nyáma. Mpi tɔ, n ká sı ké n kaa kulı.
2 Ntɛna wulau kɛɛsı ısɛ na koluŋa təɔ na í sələmı Tacaa kɛ sələmuɣu kunɛ sı:
3 Haı, Tacaa, ma kpa nyá yule. Təɔsı sı ma tɔma teu na lotu kulumtu na má lá
mpi pə wɛ-ŋ teu tɔ. I tɛma mpu ılɛna í wii təkpoo na í pəlı ısəlum.
4 Pə waalı ké Tacaa heela Isayii 5 sı í tɛləsı wulau Isekiyası sı: Maɣa nyá cɔsɔ
Tafiiti Isɔ Tacaa. Ma nuıwa nyá kusələmutu na má ná nyá ısəlum. Ile maa sɔɔsı-ŋ
weesuɣu puısı kɛ naanuwa na kakpası. 6 Maa ya nyá na ıcatɛ tənɛyɛ Asilii wulau
niŋ taa. Maa kenti tə təɔ*fa*. [a] kukalutu 21-22 kɛ kukalutu 6 waalı sı, pá wɛɛ ısıı
pa kɛɛsuɣu Awulaa II 20:1-11 taa tɔ.
7 Yaasi wei Tacaa ka hulənа-ŋ sı ı ká la ısıı ı sıuı təɣɔlɛ sı, 8 ı ká yele na ısotom
waaci məlı waalı waaləɣı cacaası naanuwa. Ilɛna tampana, ısotom məlı waalı
waaləɣı timpi təɔ puı luınaa təɣɔ cacaası naanuwa.

Isekiyası kawəyaɣa kɛ ı kutɔŋ waalı

[a] **38:6** Piipili wei pa yaakəna nasaala taa sı fəlaŋsɛɛ kuulaŋ tɔ í tuwa

9 Waatʊ wei pə wɪɪwa wulaʊ Isekiyasɪ na pə tɛmɪ-ɪ na í má kawəyaɣa ŋka tɔɣɔlɔ:
10 Ma hʊʊkaɣa sɪ pɪɪ kɔɔlɪ-m ké na toŋ.
Ma hʊʊkaɣa sɪ maa sɪ na hələm na nɔɣɔ.
Pə wɛɛ sɪ má tɛɛ.
Maa təŋna səm nɔnɔɔsɪ.
Pə pɛma-m ma pɪɪsɪ kʊkaasasɪ.
11 Ma hʊʊkaɣa sɪ ma kaa tasa Tacaa kɛ naʊ
kɛ weesuɣu nyɔ́ma tɛtʊ taa.
Ma kaa tasa yʊlʊ nɔɣɔlʊɣʊ naʊ kɛ
antulinya yəlaa taa.
12 Pə ləsa ma weesuɣu na pɔ́ pona pooluŋ
ɪsɪɪ tiikilu cokəle.
Pə tama ma weesuɣu tomle.
Pə kpila ma weesuɣu ké ɪsɪɪ pəlʊʊlʊ sɛtʊɣʊ
saɣata kpoŋkpontu na í kpili-ɪ tɔ.
Pɪɪ taanəɣɪ tɔ, n tɛma ma tɔm.
13 Pɪɪ nyaaləɣɪ tɔ səm kpiisa-m.
Tacaa n yɔka ma mʊwa ké ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa.
Pɪɪ taanəɣɪ tɔ, Tacaa n tɛma ma tɔm.
14 Ma wiikaɣa ké ɪsɪɪ kacaɣalʊfəyaɣa
lakʊɣʊ na ká cɔɔkɪ ɪsɔtaa tɔ.
Ma mələɣɪ ɪsɪɪ alukuku,
na má tekiɣi ɪsɔtaa ké pətɔɔtəlɛ.
Haɪ, Tacaa, pə nɪɪ-m ké, waasɪ-m.
15 Suweɣe ma tasəɣɪ yɔɣɔtʊɣʊ tɔtɔ?
Tacaa yɔɣɔtəna-m.
Nyá maɣamaɣa n lakəna.
Maa tɔna təpasʊɣʊ kɛ ma weesuɣu təna
taa ké ma wahala tɔɔ.
16 Tacaa, nyá kʊpantʊnaa tɔɔ ké
yʊlʊ wɛna weesuɣu.
Tə tɔɔ ké ma feesiɣi tɔtɔ.
N ká məlәna-m ɪsɪɪ ma wule taa,
n ká yele na má wɛɛna weesuɣu.
17 Ma laŋwakəllɛ pəsəna ntɛɣɛ hɛɛsʊɣʊ.
Nyá sɔɔləna na ń ləsɪ-m səm púúɣú taa.
Ilɛna ń lɔ ma ɪsaɣatʊ təna na waalɪ.
18 Mpi tɔ, pə taɣa atɛtəlɛ taa nyɔ́ma saŋna-ŋ.
Pəyele pə taɣa səm ká talәna-ŋ.
Mpa pa tiiwa pəlaaʊ taa tɔ paa tɛɛləɣɪ nyá kʊpantʊ.
19 Weesuɣu nyɔ́ma tike pəsəɣəna na pá sa-ŋ,
ɪsɪɪ maɣa saŋa ɪsəntɔ.
Cɛcɛ hʊləɣəna ɪ piya kɛ kʊpantʊ.
20 Tacaa yapa-m ké.
Tɪɪ ma tá cəməŋ kɛ nyá təyaɣa taa na í wii teu.
Halәna tá weesiŋ tənaɣa.
21 Ḿpúɣú Isayii tɔma sɪ:
I naŋ tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ fiki tɔ kʊ pee
na í taa Isekiyasɪ hiŋ taa na pɔ́ waa-ɪ.
22 Ntɛna Isekiyasɪ sɪ:
Yaasi wei ké Tacaa n ká hʊləna-m sɪ,
maa kpa nyá təyaɣa taa?

39

Papiloni wulav kəntɛ kɛ Isekiyasɪ tɛ
(Awulaa II 20:12-19)

1 Waatʊ kʊlʊm ɪnɪ ɪ taa ké Papiloni wulav wei pa yaa sɪ, Melotakɪ-Palataŋ, na
ɪ caa sɪ Palataŋ tɔ, ɪ tilina Isekiyasɪ kɛ kʊcɔɔv na takəlaɣa. Mpi tɔ, ɪ ka nɪɪwa ɪ
wʊsasɪ na ɪ alaafəya hikuɣu tɔm ké. 2 Ḿpúɣó Isekiyasɪ laŋlɛ hʊlʊma sɔsɔm. Ilɛna
í húlí Papiloni tillaa mpɛɣɛ ɪ wɛnav tete. Paa liɣitee, paa wʊla, na tulaalʊnaa na
nim sɔɔsʊŋ nyəm. I hʊla-wɛ tɔtɔɣɔ ɪ yoou wontu tənа. Na pə tənа mpi pɪɪ wɛ ɪ
wɛnav təsɪʊlɛ tɔ. Isekiyasɪ tá ŋmɛsɪ-wɛɣɛ pʊlʊpʊɣʊ ɪ kawulaɣa təyaɣa taa.
3 Mpʊɣʊlɛ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Isayii pola wulav Isekiyasɪ kiŋ kɛ pə waalɪ.
Ilɛna í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Suweɣe yəlaa mpɛ pa heela-ŋ? Leɣe pa tɪɪ lɪɪnaa? Ntɛna Isekiyasɪ
sɪ: Hatoo Papiloni tɛtʊ kɛ pa lɪɪnaa. 4 Ilɛna Isayii tasa-ɪ pɔɔsʊɣʊ sɪ: Pepeɣe pa
nawa nyá kawulaɣa təyaɣa taa? Isekiyasɪ sɪ: Ma kawulaɣa təyaɣa taa nyəm tənaɣa
pa nawa. Ma ta ŋmɛsɪ-wɛɣɛ ma kpancoou nakʊlɪ.
5 Ntɛna Isayii tɔ Isekiyasɪ sɪ: Nɪɪ Pə tənа pə tʊ Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ. 6 Nyənɪ kʊyɛɛŋ
kɔŋ wei ɪ taa Papiloni nyáma ká kuu pə tənа mpi nyá caanaa kaawa na pá
wɛ nyá kawulaɣa təyaɣa taa ɪsəntɔ tɔ na pá kpeena. Pə kaa kaasɪ pʊlʊ. Tacaa
yɔɣɔtəna mpʊ. 7 Paa kpaɣa nyá pəyalaa kʊlʊlaa. Paa pəsɪ-wɛɣɛ kataasɪ. Paa sɪɪ-
wɛɣɛ Papiloni kawulaɣa taa.
8 Mpʊɣʊlɛ Isekiyasɪ cɔwa Isayii sɪ: Tacaa tɔm ntɪ tə wɛ teu ké. Mpi tɔ, ɪ maɣasaɣa
ɪ taa kɛ sɪ: Ma na ma yəlaa tɪɪ caɣana hɛɛsʊɣʊ kɛ ma pɔɔlɛ taa.

HƆɣƆLUɣU NAALƐ NYƎNKU
IsƐɣƐLI NYƎMA LANŋHƐƐSƎLƐ

40

Isɛɣɛlɪ nyáma waasʊɣʊ tɔm kpaalʊɣʊ

1 Ḿpúɣó Tacaa yɔɣɔta ɪ yəlaa sɪ:
I puɣusi ma yəlaa í puɣusi ma yəlaa.
2 I yɔɣɔtəna Yosalɛm.
I makɪ kapusi sɪ nyá wahala təma tɛma.
Páćó pa hɪɪsa nyá ɪsaɣatʊ.
Tacaa fɛla-ŋ nyá ɪsaɣatʊ fɔɔtɔ kɛ tɔm naalɛ.

3 Nɔɣɔlʊ kiisiɣina sɪ:
I taɣanɪ Tacaa kɛ mpaav.
I teti tá Isɔ ké mpaav kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa.
I tó tá Isɔ ké hapəlɛ.
4 I yɔkɪ pɔɔŋ na pulasɪ tənа.
I suuli tɛtɛka tənа.
Tontoŋa na kʊtaalomiŋ í pəsɪ tɛtʊ kʊhəntətʊ.
Timpi pə kʊlaa tɔ pə pəsɪ tɛtɛka sɔsɔɔna.
5 Ilɛ pɪɪ kɛɛlɪ Tacaa teeli tɔɔ.
Yəlaa tənа ká na-ɪ.
Mpi tɔ, Tacaa nɔɣɔ yɔɣɔtəna.

6 Ḿpúɣó nɔɣɔ kalɪ ka yɔɣɔtaa sɪ:
Kiisi.
Ntɛna nɔɣɔ lɛŋka cɔ sɪ:
Ma kiisi suwe?
Kiisi sɪ:
Yəlaa tənа wɛɛ ké ɪsɪɪ nyɪɪtʊ.

Na pa teu ısıı taalɛ taa hɛtʋ.
7 Tacaa heelim í mapa,
nyıtʋ wʋləɣı ké, na hɛtʋ tɔ́.
Tampana tɔɔ, yəlaa wɛɛ ké ısıı nyıtʋ.
8 Nyıılʋɣʋ wʋləɣı, hɛtʋɣʋ lontiliɣi.
Ama ta lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ ná wɛ tam tɔɔ ké.

Tɔm kʋpantʋ

9 Yosalɛm yəlaa mpa mɛ
í kpaaləɣı tɔm kʋpantʋ tɔ.
l kpa pʋɣʋ kʋkʋlʋɣʋ tɔɔ.
Siyɔŋ nyə́ma í kiisina toma.
Tɔm kʋpantʋ kpaallaa mɛ,
l kiisi ı taa nyá.
l kpaalı Yuta acalɛɛ sı:
l nyənı, mə lsɔ kɔŋna ntɛ́.
10 l nyənı Tacaa lsɔ kɔŋna ntɛ́ na toma,
Tacaa toŋ tʋ-ı sɔsɔɔntʋ.
Tacaa na ı kasɛɛsı ké.
Na ı təmlɛ kʋlʋlʋm wɛ ı nɔɣɔ tɔɔ.
11 Tacaa wɛɛ ké ısıı tiikilu,
ı ká tiiki ı kaləkəŋ.
l ká kpeɣeli ıwɛɛsı kɛ ı niŋ taa,
na í kpɛkı-səɣı ı tɔɔ.
Tacaa ká tiiki heeŋ totonaa
mpa pa wɛna piya tɔ təpamm.

Pə təna pə tʋ sɔsɔɔntʋ na ı ləmaɣasɛɛ

12 Awe maɣasəna teŋku lʋm kɛ ı ntantakʋ taa?
Awe maɣasa ısɔtənʋɣʋ waŋ na ı ntaŋtakʋ?
Awe maɣasa atɛ tɛtʋ kɛ ıŋmɛsaʋ na í ŋmaɣa?
Awe maɣasa pɔɔŋ na pulası kɛ sanəya tɔɔ?

13 Awe maɣasa Tacaa Feesuɣu?
Awe tasəna-ı laɣatʋ?
Yaa awe sɛɣɛsəna-ı?
14 Tacaa na awe pa caɣana na pʋntʋ sɛɣɛsı-ı?
Yaa awe hʋləna-ı tampana mpaaʋ?
Awe tʋ lsɔ kɛ ləmaɣasɛɛ,
na í hʋlı-ı nyəm mpaaʋ?
15 Nyənı, piitimnaa wɛ Tacaa ké ısıı lʋm lıkʋɣʋ
kpekiti taa na pə́ tosi tɔ.
Yaa ısıı kanyəŋa pile kɛ sanəya tɔɔ.
Tɛtʋnaa mpa lʋm cɔɔnaa tɔ,
pɛlɛ pa wɛ ké ısıı mʋsʋɣʋ kʋlʋɣʋ tɔ.
16 Lipaŋ hətʋɣʋ taa taası ıı takı
kətaɣa təlatɛ tɔɔ kɔkɔ taɣanʋɣʋ.
Kʋ taa taalɛ wontu paɣalɛ ta tala sı
pa lana-təɣı kətaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ.
17 Piitimnaa təna ké kpɛtɛ kɛ Tacaa ısɛntaa ké.
Pə ta kɛ-ı pʋlʋpʋ nɔɣɔlʋ.

Isɔ fɛına saala

18 Aweɣe í caa í kɛɛsəna lsɔ?

Yaa pepe lɛɛsʊɣʊ kɛ í ká lu ı lonte?
19 Koolu lukina tʊɣʊ,
ılɛna wʊlanaa latʊ náá waasɪ-kʊɣʊ wʊla.
Ilɛna ı tʊ-kʊɣʊ liɣitee nyəɣətʊ alukpalisi sɪ pə la kacɔka.
20 Kʊnyɔntʊ wei ı kaa pəsɪ na í hiki mpʊ tɔ,
taakukulaɣa ŋka pukasɪ ıı pəsəɣɪ tɔɣɔ ı caakɪ.
Ilɛna í ná saakʊlʊ kʊpaŋ na í saakɪ-ı
lɛɛsʊɣʊ ŋku kıı ciɣitiɣi tɔ.
21 Mɛ í taa nyɪ-tɪ taa, yaa í taa nıı-tɪ?
Pa taa hʊlɪ-mɛɣɛ-təɣɪ hatoo kancaalaɣa?
I taa cɛkəna tɛtʊ kite tɔm?
22 Isɔ caɣa hatoo tɛtʊ nyʊɣʊ taa,
na tə taa yəlaa náá wɛ ısıı cələŋ.
I pɔwa ısɔtɔnʊɣʊ kɛ́ ısıı pʊʊɣʊ fɛlɛfɛlɛ.
I hɛta-kʊɣʊ ısıı ı cokəle sɪ ı lakɪ ı təcaɣalɛ.
23 Ini ı pəsəɣəna atɛ awulumpiya kɛ yem.
Isɔ pəsəɣɪ antulinya hʊʊlaa kɛ kpɛtɛ.
24 Mpi sɪ paa sɔɔkɪ-wɛ na pá tuu-wɛ tɔ.
Mpi sɪ paa nyɔɔkɪ na pá kaŋ lila kɛ tɛtʊ taa tɔ
Tacaa tɛma pa tɔɔ kɛ́ heelim wosuɣu na pá wʊlɪ.
Na pə kuu-wɛ ısıı kacuculaɣa kpakʊɣʊʊ nyıliya tɔ.
25 Ḿpúɣú Isɔ Naŋŋtʊ yɔɣɔtaa sɪ:
Aweɣe í kɛɛsəɣəna-m,
na má na-ɪ tə́ nəɣəsɪ?
26 I kpaasɪ ısɛ na í nyəni ısɔtʊlʊŋasɪ.
Awe lapəna-sɪ?
Wei ı lakɪ na sɪ kpekəle təna tɔŋ teitei tɔɣɔ.
I yaakɪ paa ŋkaɣa ka hətɛ,
na ı toŋ sɔsɔɔŋ na ı toma sɔsɔɔna,
nakəlɪ kaa laŋəɣɪ.

Toma kʊfana hav kɛ acamaa

27 Ee, Yakɔpʊ, pepe tɔɔ kɛ́ n yɔɣɔtəɣɪ mpʊ?
Isɛɣɛlɪ pepe tɔɔ kɛ́ n tɔŋ sɪ:
Tacaa ta nyɪ mpi pıı maɣana-m tɔ?
Aaıyee sɪ:
Ma Isɔ ıı lakɪ pʊlʊ sɪ í sɛɛna ma tɔɔ.
28 N ta cɛkəna taa?
N ta nıı-tɪ sɪ Tacaa Isɔ kɛlɛ tam tɔɔ tʊ?
Isɔ lapəna tɛtʊ tənasɪ təna.
Pıı caaməɣɪ Isɔ, pə́cɔ́ ıı kaakɪ.
Pəyele Isɔ nyəm fɛɪ cɛkənaʊ.
29 Isɔ haakɪ toŋ kɛ mpa pa kawa tɔ.
Tacaa sɔɔsəɣɪ apalʊtʊ kɛ mpa pə nııwa tɔ.
30 Ifepiya kaakɪ na pa toma tɛŋ.
Mpa pa kiiwa teu tɔ pa hotiɣi.
31 Ama mpa pa ha pa təɣɪ Tacaa tɔ,
pa toma sɔɔsəɣɪ kɛ́.
Pa kʊləɣɪ kɛ́ ısıı hɛkəlɛnaa.
Pa kpakəɣɪ asewa paa kaakɪ.
Pa təŋ kɛ́ pıı nııkɪ-wɛ.

41

Pə wɛɛ sɪ Isɛɣɛlɪ nyə́ma í tʊ Tacaa kɛ naani

1 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔ,
na lʊm nɔɣɔ hɔɣɔləŋ nyə́ma.
Ɩ su na í ke ŋkpaŋŋ na í nɪɪ ma tɔm.
Yəlaa pooluŋ nyə́ma mɛ, í tɔɣɔ apalʊtʊ.
Ɩ kpətəna na í yɔɣɔtɪ.
Tə kpɛntɪ na tə́ polo hʊvlɛ.
2 Má ləsəna ilim təlɪvlɛ tɔɔ ké wei
ɪ tɔkɪ akaɪtʊ kɛ paa timpi í puki tɔ.
Má tʊna ɪ niŋ taa ké piitimnaa,
má tisina awulaa təfɛ.
Ma laɣatɛ pəsa yəlaa kɛ mʊsʊɣʊ,
na ma nyə́má náá yasɪ-wɛ ɪsɪɪ
heelim kpakʊɣʊʊ nyɪɪtʊ tɔ.
3 Ma tʊ pa waalɪ,
ma faɣa pa hɛkʊ taa, pʊlʊ ta tokina-m.
Mpaaʊ ŋku ma ta təŋta tɔɣɔ ma kpaɣaa.
4 Awe lapəna mpʊ ɪnɪ?
Awe yelina na pə kɔɔ?
Awe yaana lʊlʊŋ yəlaa kɛ hatoo
kancaalaɣa sɪ pá hiki weesuɣu?
Tacaa má wei ma ké kancaalaɣa tʊ tɔɣɔ.
Pə́cɔ́ maa wɛɛ waalɪ nyə́ma waalɪ tɔtɔ.
5 Tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔ pə nyə́ma na
lʊm nɔɣɔ hɔɣɔləŋ nyə́ma nawa mpi ma lapa
tɔ na sɔɣɔntʊ kpa-wɛ.
Antulinya tənasɪ nyə́ma seliɣi.
Pa kpətəɣəna na pá kɔŋ.
6 Pa səŋna təma,
paa wei ɪ heeliɣi ɪ tɔɣɔntəlɛ sɪ: Kaasɪ nyá tɪ.
7 Tɪɪŋ lutu ná tasəɣɪ apalʊtʊ kɛ wʊlanaa paasənlʊ.
Sotulu ná səŋna sətɛ tɔɔ matʊ.
Ɩ yɔɣɔtəɣɪ nyəɣətʊ tamsʊɣʊ tɔm
sɪ pə ké təmlɛ kʊpantɛ kɛ,
na ɪ kaŋ lɛɛsʊɣʊ na nyəmá sɪ kʊ taa ciɣiti.

Nɔɔnɔɔ taa la sɔɣɔntʊ

8 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ye nyá ɪlɛ ma təmlɛ tʊ Isɛɣɛlɪ.
Yakɔpʊ nyá wei ma ləsa
ma taapalʊ Apəlaham lʊlʊɣʊ taa tɔ.
9 Nyá wei ma pola tɛtʊ tənaɣa tɔɔ na má pɛɛkɪ tɔ.
Ma yaa-ŋ hatoo kateŋa tənasɪ tɔɔ.
Nyaɣa maa heelaa sɪ n ké ma təmlɛ tʊ.
Má ləsəna-ŋ, ma kaa lɔŋ.
10 Sɔɣɔntʊ í taa kpa-ŋ, ma wɛ nyá waaləɣɪ.
Taa nəɣəsɪ, maɣalɛ nyá Isɔ.
Maa ha-ŋ apalʊtʊ.
Maa kɔɔ na ma waasɪ-ŋ.
Maa te-ŋ na ma toŋ sɔsɔɔŋ.

11 Mpa pa mʋ-ŋ na pááná tɔ,
pɪɪ liɣiti-wɛ na fɛɛlɛ tɔɣɔ-wɛ.
Pɪɪ pasa nyá kolontunaa na pá pəsɪ kpɛtɛ.
12 Mpa pa kʋlaɣa nyá tɔɔ na pá pɛɛkəɣɪ-ŋ na yoou tɔ.
Pɪɪ kpiisi pa təna na pá pəsɪ kpɛtɛ.
N ka pɛɛkɪ-wɛ n kaa na-wɛ.
13 Mpi tɔ, maɣalɛ nyá Isɔ Tacaa.
Ma haakəna-ŋ toŋ. Ma heeliɣi-ŋ sɪ:
Taa nyá. Maa kɔɔ má waasɪ-ŋ.

Ma kɔŋ nyá waasʋɣʋ

14 Yakɔpʋ atantaaliya nyá,
Isɛɣɛliya nyá, taa nyá.
Maɣa Tacaa Isɔ ma yɔɣɔtəɣəna.
Ma kɛ́ Isɛɣɛlɪ nyə́ma Naŋŋ tʋ.
Maɣalɛ wei ɪ waasəɣɪ-ŋ tɔ.
15 Maa pəsɪ-ŋ kpeŋkpeluɣu kʋfalʋɣʋ ŋku pa
makəna tɔɣɔnaɣa na kʋ tɔɔ na nyəmá tɔ.
N ká yɔkɪ pɔɔŋ, na ń naŋɪ-ɪ.
N ká pəsɪ pulasɪ ɪsɪɪ lɔɔtʋ.
16 N ká fala-wɛ na heelim kpaɣa,
kacuculaɣa ká yasɪ-wɛ.
Ilɛna nyáá yɔɔləna Tacaa,
na nyáá hiki nyá teeli kɛ Isɛɣɛlɪ Naŋŋ tʋ tɔɔ.

Wʋlaɣa tɛtʋ pəsəɣɪ kacəka tɛtʋ

17 Ḿpʋ́ɣʋ́ Tacaa tasaa sɪ:
Wahala nyə́ma, na kʋnyɔntʋnaa,
í pɛɛkəɣɪ lʋm ɪɪ naakɪ,
ɪlɛna mə luuŋ tɛɛ wʋlɪ.
Ilɛ maɣa Tacaa maa cɔ-mɛ.
Maɣa Isɛɣɛlɪ Isɔ,
ma kaa lɔ-mɛ.
18 Maa yele na pusi sɔsɔɔnsɪ kpe pulasɪ tɔɔ.
Maa tʋlɪ lʋm sɛɛlaa kɛ tɛtɛka taa.
Maa pəsɪ wʋlaɣa tɛtʋ kɛ lɪɪlɛ,
na lʋm kpeŋ tɛtʋ kʋwʋlʋtʋ taa.
19 Maa tuu wʋlaɣa tɛtʋ taa kɛ́,
tɪɪŋ toŋ nyəŋ wei pa yaa sɪ:
Sɛɛtəlɪ na akasiya na miili na olifi tɔ.
Maa yele na tɪɪŋ toŋ nyəŋ wei pa yaa sɪ:
Sipəlɛsɪ na pɛŋ na puwi tɔ í nyɔ timpi tɛʋ fɛɪ tɔ.
20 Ilɛna yəlaa təna ná na pá cɛkəna.
Paa welisi na pá nɪɪ pə taa sɪ,
Tacaa niŋ lapəna yaasinaa mpɛ.
Isɛɣɛlɪ Isɔ Naŋŋ tʋ má má ŋmana-wɛ.

Isɔ kʋla tɪɪŋ tɔɔ

21 Ḿpʋ́ɣʋ́ Isɛɣɛlɪ nyə́ma wulaʋ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Piitimnaa tɪɪŋ mɛ í yaa-m nɔnɔɣɔ.
Ī yɔɣɔtɪ mə tɔm.
22 Ī kɔna-tɪ, í heeli-tʋɣʋ mpi pɪɪ tɛ na pə́ kɔɔ tɔ.
Hatoo tɔ, pepe tɔm kɛ tɪɪŋ mɛ í tɛma yɔɣɔtʋɣʋ sɪ pɪɪ kɔɔ?

ɪ heeli-tʊ na tá feŋ pə taa na tə ná pə yoosuɣu.
Yaa í heeli-tʊɣʊ mpi pɪɪ tɛ na pá kɔɔ tɔ.
23 ɪ yɔɣɔtɪ mpi pɪɪ təkəna lapʊ tɔ pə tɔm.
Ilɛna tə nyɪ sɪ í ké tɪɪŋ.
ɪ la kʊpantʊ yaa ɪsaɣatʊ natəlɪ.
Ilɛna tá kuli ɪsɛ na tá kpɛntɪ na tá na-tɪ.
24 Mə wɛ kpɛtɛ ké, na mə kʊlapəlɛ kɛ kpɛtɛ.
Ye yʊlʊ í ləsa-mɛ pə ké acaalətʊ ké.
25 Ma ləsa yʊlʊ na ilim ntɔɣɔŋ, ɪ kɔŋna ntɛ.
Pa yaa ɪ hətɛ na ilim təlɪʊlɛ tɔɔ.
ɪ yaana ntɛɣɛ ma hətɛ.
ɪ fɛləɣɪ nyʊɣʊ nyɛ́ma ké ɪsɪɪ afəla.
Yaa ɪsɪɪ tiisi ŋmalʊ fɛlʊɣʊ cʊɣʊ tɔ.
26 Awe yɔɣɔtəna-təɣɪ hatoo kancaalaɣa na tá nyɪ-tɪ,
na tá tisi sɪ tampana?
Aaɪ nəɣɔlʊ ta kpaalɪ-tɪ,
nəɣɔlʊ ta yele na tə nɪɪ.
Nɔɣɔlʊ ta nɪɪ tɔm nti tə lɪɪna mə kiŋ tɔ.
27 Má caaləna Siyɔŋ kɛ tɔm heeluɣu.
Iɪ naa-tɪ, ɪɪ naa-tɪ.
Ma tila Yosalɛm kɛ tillu.
Wei ɪ kɔna Laapaalɪ kʊpaŋ tɔ.
28 Ma nyəna tɪɪŋ ɪnɪ.
Ma ta na ɪ taa ŋku kɪɪ kpaalɪ tɔm tɔ.
Yaa ŋku kɪɪ cɔ ma kʊpɔɔsʊtʊ tɔ.
29 Pa təna pa wɛ yem ké,
na pa təma kɛ kpɛtɛ.
Pa tɪɪŋ ké heelim na í wɛ kpɛtɛ.

42

Tacaa təmlɛ tʊ

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ:
Ma təmlɛ tʊ ntɔ, ma paasəna-ŋ ké.
Nyaɣa ma ləsaa na ma ləsaɣa sʊʊwa.
Ma feesuɣu wɛ nyá tɔɔ ké.
Nyaa kpaaləna piitimnaa kɛ siɣisuɣu tɔm.
2 Nyá nɔɣɔ kaa kʊlɪ, yaa ń má kapuka.
N kaa yɔɣɔtɪ natələɣɪ patəma taa.
3 N kaa tɛɛsɪ pʊɣʊtʊɣʊ kɛ səsəncaŋa kʊpɛlaɣa.
Pəyele n kaa teesi kɔkɔ ŋka ka fiɣinaa tɔ.
N ká təŋ tampana ké na ń yɔɣɔtɪ siɣisuɣu tɔm.
4 Ye n ta tɛ siɣisuɣu sɪɪʊ
kɛ tɛtʊ tɔɔ n kaa yele.
N ká la ḿpúɣú halәna
tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔ,
na teŋkunaa nɔɔsɪ acalɛɛ nyɪʊləɣɪ nyá kiiŋ.

Piitimnaa kəkɔ ŋka pa naana tə

5 Ḿpúɣú Isɔ Tacaa wei ɪ lapa ɪsɔtɔnʊɣʊ na í pɔ,
na í la tɛtʊ na tə taa kʊlʊlʊm tәna,
na í ha tə taa nyəm tənaɣa weesiŋ na pá feesiɣi tɔ,
ɪ heela yʊlʊ wei ɪ ləsaa tɔ sɪ:

6 Tacaa má má ləsəna-ŋ sı ń təŋ siɣisuɣu.
Ma tɔkəɣı nyá niŋ taa na ma paasəna-ŋ,
na ma na-ŋ na yəlaa tə́ pɛɛlı nɔɣɔ.
Na ń pəsı piitimnaa fətəla.
7 N ká kuli piitimnaa ısɛ, na ń tvlı saləka nyɔ́ma.
Na ń ləsı səkpɛtuɣu tɛɛ nyɔ́ma kɛ təŋmɛllɛ taa.
8 Ma ké Tacaa ké, halı ma hətɛ nté.
Ma kaa cɛla nɔɣɔluɣu ma teeli.
Ma kaa cɛla ma nyuɣu kulvɣu kɛ tıŋ kulalaaŋ.
9 Kancaalaɣa nyəntu tɛma yoosuɣu.
Ma kpaaləɣı-mɛyɛ kufatu tɔm na pɔ́cɔ́ tə́ kɔɔ.

Tacaa waasuɣu

10 ɩ yoo Tacaa kɛ yontu kufatu.
ɩ yoo ı samtu yontu kɛ tɛtu tənası tɔɔ.
Teŋku tɔɔ cɔɔlaa, na ı taa nyəm təna.
Tɛtunaa mpa lum cɔɔnaa tɔ tə yəlaa
na lum nɔɔsı acalɛɛ nyɔ́ma.
11 Wulaɣa tɛtu na tə acalɛɛ sɔsɔɔna yəlaa,
Ketaa acalisi nyɔ́ma í kusı mə nɔɔsı.
Mpa mɛ í wɛ pɔɔŋ nyɔɔŋ taa tɔ,
í wilitina laŋhulumlɛ.
12 ɩ tu Tacaa kɛ teeli.
ɩ kpaalı ı samtu kɛ tɛtu nti lum cɔɔnaa tɔ tə taa.
13 Tacaa n lııwaɣa ısıı aka.
N taɣanəɣı nyá tı ısıı yoolu.
Tacaa yaɣa apalukakiisaɣa təwapapa.
N húlə́ɣí nyá kolontunaa kɛ nyá toŋ.

Mpi pə lapu pəlɛ Tacaa tuwa tɔ

14 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Hatoo tɔ, ma tɔka ma təɣı na má suma.
Ama pənɛntɛ maa ma kapuka ké,
ısıı ahonto wei ı luləɣı tɔ.
Ma mələɣı ké, na ma tisiɣi feesiŋ.
15 Maa kpiisi pɔɔŋ na pulası.
Maa yele na pə tıŋ təna wulı.
Maa laɣası pusi sɔsɔɔnsı.
Maa la na pusi sɔsɔɔnsı pəsı tɛtu nti lum cɔɔnaa tɔ.
Maa la na lına nyɔɔ.
16 ɩlɛna má yele na yulumaa tɔ mpaau ŋku pa taa nyı tɔ.
Na má təŋna-wɛyɛ mpaısi nsi pa taa cɛkəna tɔ.
Maa pəsı səkpɛtuɣu kɛ nyaaləm,
na timpi tɔntɛ wɛ katɛ tɔ pə́ həntı.
Mpi maa la tɔɣɔlɛ, ma kaa lɔ-wɛ.
17 Ama mpa pa ha pa təɣı tıŋ
na pá heeliɣi lɛɛsəŋ kusaakəŋ na kulupəŋ sı:
Mɛɣɛlɛ tá ısɔnaa tɔ.
Paa tuli tapəŋ na fɛɛlɛ.

Yəlaa yulumaa na ntamaa

18 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sı:
Ntamaa í nıı.

Yulumaa mɛ, í nyəni na í ná.
19 Aweɣelɛ yulum?
Ye pə taɣa ma təmlɛ tu.
Aweɣelɛ ntam?
Ye pə taɣa ma tillu wei ma tilaa tɔ.
Aweɣelɛ yulum isii wei i hika hɛɛsuɣu tɔ?
Aweɣelɛ ntam isii ma təmlɛ tu?
20 N naWa yaasinaa paɣalɛ.
Ama n ta la laakali.
Pəyele n kema ŋkpaŋŋ kɛ teu.
Ama n ta nii.
21 Tacaa nyá siɣisuɣu təɔ ké n caaWa si,
n laki kusəsiitu kɛ sɔsɔɔntu na kupampantu.
22 Paa na mpu, pə kpiisa yəlaa mpɛ,
pə kuu pa wontu.
Pə kpa-wɛɣɛ isii katɔka kɛ kukpaməŋ pɔɔŋ taa.
Pa kpa-wɛɣɛ saləka kɛ pa təŋmɛllɛnaa.
Pa kuuki pa wontu nɔɣəlu ta waasi-wɛ.
Pa lɛɛka-wɛɣɛ pa nyəm.
Pácó nɔɣəlu fɛi si í tɔ si pá fɛli-wɛ.
23 Mə taa awe ká kena ŋkpaŋuɣu na təmnaa mpɛ?
Awe ká səŋ təkpi si i ká tasa-təɣi niiu?
24 Awe tu Yakɔpu kpiisilaa,
na Iseɣeli kɛ wontu kuulaa?
Pə taɣa Tacaa wei tə pəntənaa tɔ?
Pa ta sɔɔli si pá təŋ i mpaaŋ taa.
Pəyele pa ta nii i kusəsiitu.
25 Pə təɔ ké i taa huuna Iseɣeli kɛ katatəlaɣa.
Ilɛna yoou tii i təɔ na toŋ kɛ paa pənɔɣɔ ŋka.
Iseɣeli ta pɛɛki si í cɛkəna pulu.
I ta yaa təm ntəɣi puluɣu i taa.
Ilɛna yoou náá ku-i.

43

1 Pənɛntɛ Tacaa yɔɣətəɣi si:
Yakɔpu yəlaa mɛ awe ŋmaɣa-mɛ?
Iseɣeli nyámа mɛ awe ŋma-mɛ?
I taa nyana pulu.
Mpi tɔ, ma yapa-mɛɣɛ.
Mə həla kɛ ma yaana-mɛ.
I ké ma nyámа ké.
2 Ye í tɛsəɣi lum ma wɛ mə waaləɣi.
Pusi kaa təɣɔ-mɛ.
Pəyele ye í təŋ kɔkɔ taa ka kaa nyaɣa-mɛ.
Kɔkɔ kaa ku-mɛ.
3 Mpi tɔ, maɣalɛ Tacaa mə Isɔ.
Má kɛna Iseɣeli nyámа Naŋŋ tu.
Wei i waasəɣi-mɛ tɔ.
Icipiti nyámа kɛ maa fɛli mə lonte.
Maa laɣasəɣəna-mɛɣɛ Itiyopii na Sepa nyámа.
4 Mpi tɔ, í kɛ-m pulu sɔsɔɔm ké.
Mə nyuɣu kulaa, na má sɔɔla-mɛ.

Ma cɛləɣɪ apalaa kɛ mə lonte.
Ma laɣasəɣəna yəlaa kɛ nyá weesuɣu.
5 Ma wɛ mə waalɪ ké, í taa nyá.
Maa kɔna mə lʊlʊɣʊ nyɔ́ma na tɛʊ kite.
Maa kɔna-mɛ na ilim tətʊlɛ.
6 Maa heeli ilim ntɔɣɔŋ sɪ: Kɔna-wɛ.
Maa heeli ilim mpətəŋ sɪ: Taa sɪɪ-wɛ.
Kɔna ma piya na pooluŋ.
Ləsɪ ma pɛɛlaa na tɛtʊ tənasɪ na ń̀ kɔna.
7 Pa təna mpa pa yaakəna ma hətɛ,
na ma ŋma-wɛɣɛ ma teeli tɔɔ tɔ.
Má lapəna-wɛ.

Mɛɣɛlɛ Tacaa aseeta nyɔ́ma

8 Ɪ yele na ma yəlaa lɪɪ.
Pa ké yʊlʊmaa ké, pəyele pa wɛna ɪsɛ.
Pa ké ntamaa ké pəyele pa wɛna ŋkpaŋŋ.
9 Piitimnaa təna í kpeɣeli, yəlaa í koti.
Mə taa awe kpaala tɔmnaa mpɛ?
Mpa pa heelina-tʊɣʊ kancaalaɣa nyəntʊ ntɪ?
Pʊntʊnaa í húlí pa aseeta nyɔ́ma,
pa húlí pa tampana,
na tá nɪɪ na tə tisi sɪ ḿpúɣú.
10 Mɛɣɛlɛ ma aseeta nyɔ́ma.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
Mə na ma təmlɛ tʊ wei ma ləsaa tɔ.
Ɪlɛna pá lá na í nyɪ-tɪ na í tɛ-m na mə taa.
Na í cɛkəna sɪ maɣa.
Ɪsɔ nɔɣɔlʊ ɪ taa wɛɛ na pácɔ́ pá takɪ-m.
Pəyele Ɪsɔ nɔɣɔlʊ ɪ kaa lɪɪ ma waalɪ tɔtɔ.
11 Maɣalɛ Tacaa, ma paasi,
waasʊlʊ nɔɣɔlʊ ɪ fɛɪ tɔtɔ.
12 Má kpaaləna, má waasəna.
Ma heela nti tɪɪ kɔɔ tɔ.
Pə taɣa mə hɛkʊ taa tʊɣʊ kpaɪ nyəŋkʊ nakʊlɪ.
Mɛɣɛlɛ ma aseeta nyɔ́ma. Má kɛna Ɪsɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
13 Maɣalɛ Ɪsɔ ké hatoo tam tɔɔ.
Nɔɣɔlʊ ɪɪ fitiɣi pʊlʊɣʊ ma niŋ taa.
Awe ka wakəlɪ mpi ma lakɪ tɔ?

Tacaa tiluɣu kɛ nɔɣɔlʊ

14 Tacaa Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ Naŋŋ tʊ wei ɪ waasəɣɪ tɔ.
Ɪ yɔɣɔtəɣɪ sɪ:
Mə tɔɔ ké ma tiliɣi nɔɣɔlʊ sɪ í yoona Papiloni.
Maa yele na lʊm tɔɣɔ Kalətee selaa kpɪləŋ,
wei ɪ taa pa nɪɪkɪ leleŋ tɔ.
15 Maɣalɛ mə Naŋŋ tʊ Tacaa.
Mə wulaʊ wei ɪ ŋmawa Ɪsɛɣɛlɪ tɔ.

Wʊlaɣa tɛtʊ taa mpaav kʊfalʊɣʊ

16 Maɣalɛ Tacaa wei ɪ hɛɛ hapəlɛ kɛ teŋku taa
na mpaaʊ kɛ lʊm toŋ nyəm taa tɔ ma yɔɣɔtaa sɪ:
17 Ɪ ləsa yoou kɛɛkɛnaa na pə kpaɣanəŋ.

Pa hənta pa tənа, pa temaɣa.
Pa nyaɣaa ké ısıı fətəla kponkpontuɣu.
18 Ɩ taa təɔsı kancaalaɣa nyəntu təɔ.
Pəyele í taa paasəna kupəm təm.
19 Yaasi kufalu kɛ ma caakı lapu,
halı yaasi ını ı caakı lapu.
Ɩ ta nyəmı-ı?
Maa hɛɛ mpaau kɛ wulaɣa tɛtu taa,
na má yele na pusi səsəɔnsı kpe.
20 Taalɛ wontu ká sa-m.
Pə kpaɣau taalɛ hası na taataanaa tə.
Mpi tɔ, maa tú pusi səsəɔnsı kɛ wulaɣa tɛtu taa
sı ma yəlaa kuləsaa í nyɔɔ.
21 Yəlaa mpa ma ŋmawa ma tı tɔ,
paa sa-m ké.

Isɔ na Isɛɣelı nyə́ma pa huvlɛ

22 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Yakɔpu pə taɣa maɣa n yaawa.
Isɛɣelı kawa ma tɔm.
23 Pə taɣa maɣa n lapa kɔtaɣa ŋka kɔkɔ
lusa ka tənа tɔɣɔ nyá ıwɛɛsı.
Pə taɣa ma hətɛ taa kɛ n lapa nyá kɔtası.
Ma ta wiina-ŋ sı ń la-m kɔtası.
Pəyele ma ta caalı-ŋ tulaaluna tɔɔ.
24 N ta ya-m tulaalu na liɣitee.
Pə́cɔ́ n ta haɣası-m nyá kɔtası nim.
Ama nyá ısaɣatu kɛ n caaləna-m.
N tu-m wahala na nyá kupəntəŋ.
25 Ama ma ma tike ma huısəɣəna mə ısaɣatu
kɛ ma sɔɔla-mɛ tɔ pə tɔɔ.
Ma kaa tasa mə kawalaɣa tɔɔ ké tɔɔsuɣu.
26 Mpu tɔ, kɛɛsı nyá tɔm.
Tə́ suu huvlɛ taa.
Kɛɛsı mpi pə huləɣı sı n wɛna tampana tɔ.
27 Nyá cɔsɔ pəntaa.
Nyá tɔm tɛləsəlaa kula ma tɔɔ.
28 Pə tɔɔ ké ma nyəna Isɔ təsɛɛlɛ
nyuɣu nyə́ma kɛ tɛtɛlataa.
Ma yela Yakɔpu na pə́ wakəlı-ı.
Ma yelaa na pá tuu Isɛɣelı.

44

1 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Ma təmlɛ tu Yakɔpu,
Isɛɣelı nyá wei ma ləsaa tɔ nuı pənɛntaa.
2 Tacaa wei ı ŋmaɣa-ŋ nyá hɔɔu tɛɛ,
na í la-ŋ na í paasəɣəna-ŋ tɔ ı tɔma sı:
Ma təmlɛ tu Yakɔpu, taa nyá,
Yesuluŋ*fa* nyá má ləsəna-ŋ. [a] Lɛluɣu 32:15 taa n ká na mpu.
3 Pə taɣa pulu, maa pəlı lum kɛ wulaɣa tɛtu tɔɔ.

---

[a] **44:2** Yesuluŋ: Yesuluŋ kɛ Isɛɣelı hətɛ lɛntɛ ké. Ye n kala Kusəsıtu

Maa la na pusi kpe tə taa.
Maa tisi ma Feesuɣu kɛ nyá lulυɣυ nyə́ma təɔ.
Maa təŋsı nyá piya piya kɛ nɔɔsı kυpaŋsı.
4 Paa pıı nyıtυ hɛkυ taa ısıı
tıŋ wei ı səŋa lυm nɔɣɔ tɔ.
5 Pa taa nɔɣəlυ ka yəɣətı sı:
Ma ké Tacaa nyəŋ ké.
Lɛlυ ká ha ı təɣı Yakɔpυ hətɛ.
Ilɛna lɛlυ náá ŋmaa ı niŋ təɔ sı:
Ma ké Tacaa nyəŋ.
Paa yaakı-ŋ Iseɣelı hətɛ.

Tıŋ kυlalaaŋ kυtυɣυ

6 Mpúɣú Tacaa Iseɣelı wulaυ wei ı yakı-ŋ
na í ké Pə təna pə tυ tɔ ı yɔɣɔtaa sı:
Maɣalɛ kancaalaɣa tυ na kantəkaɣa tυ.
Ma waalı, Isɔ nɔɣəlυ ı fɛı tɔtɔ.
7 Awe wɛ ısıı ma?
Pυntυ í yɔɣɔtı na í kɛɛsı-m
hatoo kυyaŋkυ ma sııwa yəlaa kɛ tam təɔ tɔ.
Pυntυ í yɔɣɔtı na í kɛɛsı nti tıı kɔɔ tɔ.
8 Taa nyá, pə́có taa sele.
Isıı ma tɛma-ŋ-təɣı heeluɣu kɛ hatoo lɔŋ na?
N ké ma aseeta tυ ké.
Ma paasi Isɔ nɔɣəlυ ı wɛɛ?
Pə́có kυkpamυɣυ nakυlı kυ fɛı.
Ma ta na pə tυ.

Tıŋ kυlalaaŋ lutaa

9 Tıŋ kυlalaaŋ lutaa təna ké kpɛtɛ ké.
Mə kυlupum kυpam ıı waasəɣı pυlυ.
Tıŋ ını ı maɣamaɣa ı ləsəɣəna ı təɣı aseeta.
Mpi tɔ, ıı naakı.
Pə́có ı ta nyı pυlυ.
Fɛɛlɛ ká təɣɔ-ı ké.
10 Yυlυ ká lu yaa í saakı tυɣυ,
na kυ kaa waası-ı pυlυ?
11 Fɛɛlɛ ká kpa mə təna mpa mɛ í təŋəɣı-ı təɣɔ.
Tıŋ lutaa maɣamaɣa ná ké yəlaa ké.
Mə təna í koti na í kɔɔ.
Sɔɣɔntυ ka kpa mə təna na fɛɛlɛ pıı-mɛ.

12 Koolu sɛtəɣəna nyəɣəlυɣυ,
na í wɔ-kυɣυ kɔkɔ na í taɣanı-kυ.
Na í ma-kυɣυ maalətoo na ı toma,
na í la-kυɣυ ısəna ı caa tɔ.
Ye nyɔɣɔsı kpa-ı, ı fɛına toma.
Ye ı sɔɔwa lυm nyɔɔυ ı pəsəɣı ıcam ké.

13 Saakυlυ ná tυɣı ŋmənaɣa kɛ təpəyaɣa təɔ.
Na í pıı looŋa na ŋmaalaɣa,
na í maɣası-kɛ na maɣasəlaɣa.
Ilɛna í saakı lɛɛsυɣυ ısıı yυlυ na saakəlaɣa,

na í sɪɪ-kʊɣʊ kutuluɣu taa.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
SELEMII
TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Selemii ké Isə kuyɔɣətutu tɛləsulu ké na Yuta tɛtu taa ké ı lapa ı təmlɛ kɛ awulaa Sosiyası na Yoyakim na Setesiyası pa pəəlɛ taa. I tasa yəlaa kɛ apalutu sı pá məlı Isə tɛɛ. Ama pɛlɛ pa kisa-ı nuınau na pá tu-ı wahala na halı pá təkı-ı salәka. Pa cәla tənuɣu ŋku ku təə pa ŋmaawa Isə Təm tə. Pə waalı ké Papiloni nyáma tama Yosalɛm ıcatɛ ulɛna Yuta nyáma lɛlaa se na pá polo Icipiti na pá cəəsı tәna.

Isəna pa faɣa Selemii takəlaɣa tə:

Isə yaau kɛ Selemii, titite *1*
Təm nti Isə yɔɣəta Yuta na Yosalɛm pa təə tə, titite *2–25*
Selemii təmlɛ na Yuta na Isɛɣelı pa waasuɣu, titite *26–45*
Isə kuyɔɣətutu nti Selemii tɛləsa piitimnaa tə, titite *46–51*
Yosalɛm hotuɣu, titite *52*

1 Takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa kɛɛsəɣı Pɛncamɛɛ kpekəle tu kətulu Hilikiya pəyalu
Selemii təm. I ka wɛ Anatotı ıcatɛ taa ké. 2 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣətәna-ı Amoŋ pəyalu
Sosiyası wei ı ka kɛ Yuta wulau tə, ı kawulaɣa pənaɣa naanuwa na tooso nyəŋka
taa. 3 Tacaa yɔɣətәna-ı tətɔɣɔ Sosiyası pəyalu Sowakim pəəlɛ taa. Sowakim ka
kɛna Yuta wulau. Halәna Sosiyası pəyalu lɛlu Setesiyası, wei ı ké Yuta wulau tətɔ
tə ı kawulaɣa tənaɣa ké ka pənaɣa naanuwa na kulum nyəŋka kɛ ısətu kakpası
nyəŋ taa. Waatu ınəɣı kolontunaa kuuwaYosalɛm nyáma.

Isə yaau kɛ Selemii

4 Ḿpúɣú Selemii təma sı Tacaa heela-m sı:
5 Ma nyəma-ŋ na pácó pá ŋmaɣa-ŋ
nyá too lotu taa,
na má ləsı-ŋ na má kpa-ŋ
ma kuyɔɣətutu tɛləsәlu kɛ piitimnaa taa,
na pácó pá lulәɣı-ŋ.
6 Ntɛna má cɔ sı: Haı, Tacaa Isə, ma ké pəyaɣa ké, ma ta nyı yɔɣətaɣa.
7 Ilɛna Tacaa cɔ-m sı:
Taa yɔɣətı sı n ké pəyaɣa.
Mpi tə, pə wɛɛ sı ń polo mpa pa
kiŋ ma tiliɣi-ŋ təɣɔ,
na ń heeli-wɛɣɛ nti ma tu-ŋ tə.
8 Taa nyana-wɛ.
Ma wɛ nyá waalı ké sı maa waası-ŋ.
Tacaa má ma yɔɣətәna mpu.
9 Ḿpúɣú Tacaa kusa ı niŋ na í tokina ma nəɣɔ na í heeli-m sı:
Ma tuwa ma təm kɛ nyá nəɣɔ taa.
10 Na í tasa sı:
Ma tuɣu-ŋ təmlɛ kɛ piitimnaa na kawulası taa ké saŋa.
Kpɛsı, na ń pəsı kpɛntәlası.
Yəkı na pá pəsı ncaalɛ.
Taɣanı ŋmau na ń tuu.

Tuɣu piliŋa na tiiu kuwasuɣu təm

11 Ḿpúɣú Tacaa pɔɔsa-m sı: Pepeɣe n naakı? Ntɛna má cɔ sı: Ma naakı tʋɣʋ piliŋa.
12 Ilɛna í tɔ-m sı: Ama n naWa teu. Ma feŋiɣi ma kʋyɔɣɔtʋtʋ tɔɔ ké sı má yoositı.
13 Ḿpúɣú Tacaa tasa-m pɔɔsʋɣʋ kɛ tɔm naalɛ nyəm sı: Pepeɣe n naakı? Ma sı: Ma naakı tiiu na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ. Na kú wasəɣı, na kú kpilisina Tacaa tɔɔ.
14 Ntɛna Tacaa heeli-m sı: Hɔɣɔlʋɣʋ ŋkʋɣʋ wahala ká lıına na í watı Yuta tɛtʋ yəlaa təna tɔɔ.
15 Maa yaa hɔɣɔlʋɣʋ ŋkʋ kʋ kaWulası yəlaa,
na paa wei í kɔɔ,
na í la ı təcaɣalɛ kɛ Yosalɛm nɔnɔɔsı.
Na pá cɔɔna ıcatɛ koluŋa
na pá tii Yuta acalɛɛ təna tɔɔ.
16 Maa hʋʋna-mɛɣɛ mə kaWalaɣa tɔɔ.
Mpi tɔ, í lɔ-m,
na í wɔkı tuŋ kʋlalaaŋ kɛ tulaalʋnaa,
na í luŋiɣi mə niŋ kʋlupum.
17 Selemii taɣanı nyá tı.
Kʋlı na ń tɛləsı-Wɛɣɛ nti maa heeli-ŋ tɔ.
Pa tɔm í taa la-ŋ sɔɣɔntʋ.
Tɔfɔ maa yele na ń sele pa ısɛntaa.
18 Ma sıkı-ŋ ısıı koluŋa ıcatɛ.
Yaa nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa akele.
Yaa kʋsɛɛmʋɣʋ nyəŋ,
kɛ Yuta awulaa na pa waalı nyáma
na kɔtəlaa na ıcatɛ yəlaa pa tɔɔ.
19 Paa yoona-ŋ.
Ama pa kaa pəsı-ŋ ké.
Mpi tɔ, ma Wɛ nyá waaləɣı sı ma Waasəɣı-ŋ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

2

Lʋm sɛɛlʋ lɔʋ, na pɔɣɔlɛɛ hila huluɣu

1 Ḿpúɣú Selemii tɔma sı Tacaa heela-m sı:
2 Polo, kpaalı Yosalɛm nyáma ŋkpaŋŋ taa sı:
Ma tɔɔsəɣı mə ıfepile waatʋ taa,
ısəna í ka sɔɔla-m,
na mə ləsaɣa sʋʋ-m ısıı taŋ tɔ.
Waatʋ ınəɣı ı təŋaɣa-m wʋlaɣa tɛtʋ*fa* taa,
timpi haləm fɛı tɔ. [a] pa yaa mpʋ. Nɔɣɔlʋ ıı haləɣı pʋlʋɣʋ təna. Yəlaa ıı tıı cakı.
3 Ɪsɛɣɛlı nyáma mɛ ı
ka ké ma tike ma nyáma ké,
na í Wɛ ısıı ma haləm kancaalaɣa kʋlʋlʋm.
Mpa pa tokaɣana-mɛ tɔ,
pa sʋʋkaɣa tɔm ké na asalaʋ tiiki pa tɔɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.
4 Yakɔpʋ lʋlʋɣʋ nyáma,
Ɪsɛɣɛlı kpeka nyáma mɛ,
í nıı Tacaa kʋyɔɣɔtʋtʋ.
5 Ɪsaɣatʋ ntiɣi má caanaa naWa ma kiŋ

[a] **2:2** wʋlaɣa tɛtʋ: Tɛtʋ nti tə taa tɛʋ ıı nııkı, pʋlʋpʋ ıı nyɔɔkı tɔɣɔ

na pá hatələɣəna-m,
na pá təŋəɣı kpɛtɛ nyəm,
na mə maɣamaɣa í pəsəɣı kpɛtɛ?
6 Ɩ tá pɔɔsı sı: Tacaa wɛ le?
Má ləsəna-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa,
na má tiiki-mɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa
timpi tɛʊ fɛı tɔ.
Kʊtaalomiŋ na səm pə wɛnna,
yəlaa fɛı təna.
Pəyele nɔɣɔlʊ ıı təŋəɣı mpʊ.
7 Anı má kɔnna-mɛɣɛ tɛtʊ nti
tə wɛ ısıı tıŋ taalɛ
tɔ tə taa sı í tɔɣɔ tə pee
na tə kʊlʊlʊm kʊpam.
Ama í kɔma ılɛna í pilisi
ma tɛtʊ na í pəsı ma nyəm kɛ acaalətʊ pʊlʊpʊ.
8 Kɔtəlaa ná tá pɔɔsı sı: Tacaa wɛ le?
Kiiu sıılaa mpɛ pa ta nyı-m.
Awulaa ná lııkı ma waalı.
Tʊɣʊ kʊlalaaʊ Paalı tɔm kɛ
Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
ná heelaɣa na pá təŋəɣı.
Pəyele kʊlɛ kıı waasəɣı pʊlʊ.
9 Pə tɔɔ ké maa hʊʊna mə na mə piya tɔtɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
10 Ɩ polo lʊm taa tɛtʊ nti pa yaa sı
Kitim tɔ, na í ná.
Ɩ tili Ketaa tɛtʊ taa na í feŋ teu
na í ná sı ısəna pə wɛ cənɛ tɔ,
na təna, pə wɛ kʊlʊm yee?
11 Ɩ ká ná sı too tɔ,
piitim napəlı pə ta laɣasəta pə tıŋ kʊlalaaŋ,
paa na ı ta kɛ ısɔnaa tɔ.
Ama ma yəlaa laɣasa má na tıŋ kʊlalaaŋ.
Pácɔ́ tıŋ ını ı waasəɣı pʊlʊ.
12 Ɩsɔtɔnʊɣʊ laŋlɛ í cɛna tɔm ntı
na kú selina sɔɣɔntʊ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
13 Pə taɣa pʊlʊ,
ma yəlaa mɛ í wakəla tɔm naalɛɣɛ.
Ɩ lɔwa ma wei ma kɛ-mɛɣɛ
weesuɣu lʊm sɛɛlʊ tɔ.
Ɩlɛna í huli mə təɣı hila wena a yawa pɔɣɔlɛɛ
na lʊm ı cakı a taa tɔ.

Ɩsɛɣelı nyə́ma lɔv kɛ Ɩsɔ

14 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sı:
Ɩsɛɣelı nyə́ma mɛ í ké yomaa yaa kasaɣampiya.
Na piitimnaa lɛlaa tɔkı mə tɔɔ?
15 Na pá kiisiɣi na pá nyıısəɣı
mə tɔɔ ısıı tɔɣɔlası piya.
Na pá kpiisiɣi mə tɛtʊ.

Pa nyaɣasa mə acalɛɛ kɛ kɔkɔ, nəɣɔlʊ fɛı.
16 Na pə́ kpɛŋna Mamfi na Tapanɛɛsı
pə acalɛɛ nyə́ma na pá yɔkəɣı mə nyɔɔŋ.
17 Ɩ lɔwa má wei ma tiikaɣa-mɛɣɛ
mpaaʊ kʊpaŋkʊ taa tɔ.
Pə tɔɔ ké mpʊ ını pə maɣana-mɛ.
18 Ɩlɛ pənɛntɛ í puki Icipiti sı í lakı we?
Nili pɔɣɔ sɔsaɣa lʊm nyɔɔʊ na?
Yaa í puki Asilii sı í lakı we?
Ɩfəlaatı pɔɣɔ sɔsaɣa lʊm nyɔɔʊ na?
19 Mə maɣamaɣa mə ısaɣatʊ
na mə waalı lıw ká hɔna mə ŋkpaŋʊɣʊ.
Ɩlɛna í ná na í cɛkəna sı
ısəna í lɔwa mə Ɩsɔ Tacaa má
na í fɛına ma sɔɣɔntʊ tɔ pə ké ısaɣatʊ ké.
Atɛ na ısɔtaa pə tʊ Tacaa má ma yəɣətəna mpʊ.

Ɩsɛɣɛlı nyə́ma lıw kɛ Tacaa waalı

20 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sı:
Hatoo lɔŋ kɛ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma mɛ
í faɣana-m sı í cakı mə tı tɔɔ.
Ɩlɛna í kpaakı pulası tɔɔ,
na tıŋ kʊlɔpəŋ tɛɛ,
na í luŋiɣi tıŋ na í lakı pə wasaŋkalətʊ.

YOSALƐM TƆƆ
WULA
TAKƎLAƔA
Kʊtʊlʊtʊ

Selemii wiiki, mpi tɔ, kolontunaa yɔka Yosalɛm ɪcatɛ kɛ Yuta nyɛ́ma ɪsaɣatʊ tɔɔ. Ɩ hʊla-wɛɣɛ mpi pə tɔɔ ɪcatɛ wakəlaa tɔ. Ilɛna í hʊlɪ Yuta nyɛ́ma sɪ ye pá laɣasaa na pá məlɪ Ɩsɔ tɛɛ ílé ɪ ká waasɪ-wɛ. Pə taɣa pʊlʊ, ɪ kʊpantʊ wɛ tam tɔɔ ké tɪɪ tɛŋ.

Ɩsəna pa faɣa Wula takəlaɣa tɔ:

Yosalɛm nyɛ́ma laŋwakəllɛ, titite *1*
Tacaa pəsa ɪsɪɪ Yosalɛm kolontu, titite *2*
Wahalanaa na tɛɛlʊɣʊ, titite *3*
Yosalɛm wakəlʊɣʊ wula, titite *4*
Tacaa məŋna-tʊɣʊ nyá kiŋ, titite *5*

Yosalɛm ɪcatɛ pəsa ɪsɪɪ leelu wei pa ləwa tɔ

1 Haɪ, Yosalɛm ɪcatɛ nyá wei yəlaa wutaɣa tɔɣɔlɛ.
Nyá hətɛ ka yaawa piitimnaa taa ké.
Nyá ŋmakəlaɣana tɛtʊ hɔɣɔləŋ.
Waɪyo, nyəni n wɛ nyá tike.
N pəsa ɪsɪɪ leelu.
Pa tʊ-ŋ yomle təma.
2 Wula ntɛ́ nyá tom kɛ ahoo,
na ɪsəlʊm lukiɣi yem.
Mpa paa sɔɔla-ŋ tɔ,
pa taa nɔɣɔlʊ fɛɪ sɪ ɪ puɣusiɣi-ŋ.
Nyá taapalaa təna lɔ-ŋ
Pa pəsa nyá kolontunaa.
3 Yomle na wahala taa ké pa tɛɛna Yuta.
Ma ta nyɪ ɪsɔnaa tɛɣɛ n wɛɛ.
N fɛɪna nyʊɣʊ tətʊlɛ.
Nyá kʊnyɔntʊlaa təna tama-ŋ ké.
4 Siyɔŋ mpaaŋ wɛ ləyaɣa taa ké.
Nɔɣɔlʊ ɪɪ təŋəɣɪ-ɪ sɪ ɪ puki acima.
Nɔnɔɔsɪ pəsa ncaa.
Kɔtəlaa apalʊtʊ ná lepa na pá lakɪ wahala.
Ɩcatɛ pɛɛlaa ná wɛ laŋwakəllɛ taa.
Ɩsənyəŋlɛ suna ɪcatɛ nyá nyá taa.
5 Nyá kolontunaa ŋmakəla-ŋ kɛ.
Nyá patanaa laŋa hɛɛwaɣa.
Mpi tɔ, Tacaa hɔma nyá ŋkpaŋʊɣʊ.
Nyá kʊpəntəŋ paɣalɛ tɔɔ,
kolontunaa kuuwa nyá piya na pá tuliɣi na pá tɛɛkəna.
6 Siyɔŋ kpekəle nyɛ́ma mə teeli səpa.
Mə nyʊɣʊ nyɛ́ma ná wɛ ɪsɪɪ
naməŋ wei ɪ laŋa tətɔɣɔlɛ tɔ.
Ɩ kaasəɣɪ ɪ tɪ na í seeki lakatika nyɛ́ma.
7 Yosalɛm, n hota kolontunaa niŋ taa.
N laŋa waasəlaa.

Kolontunaa ná mpʋ ɪlɛna pá woŋ.
Mpi tɔ, pə kpiisa Yosalɛm.
Ḿpúɣú Yosalɛm n nawa sɪ n ké cɔɔlʋ,
n wɛ fɛɛlɛ taa.
Ɩlɛna ń tɔɔsɪ kʋpam mpi pə tənа
n ka wɛna lɔŋ taa tɔ pə tɔɔ.
8 Ɩsaɣatʋ nti n ka lʋləsaa tɔ,
ntɪ tə tɔɔ ké n pəsa asilima.
Mpa paa saŋaɣa-ŋ tɔ, pa məla-ŋ footuɣu.
Pɛlɛ pa naWa sɪ n wɛ kpɛtɛ kɛ nɔɔnɔɔ.
Pə wɛɛ sɪ Yosalɛm ń tisi feesiŋ ké na ń məŋna waalɪ.
9 Yosalɛm nyá asilima taana nyá capanaa ké.
N ta tɛɛlɪ nti tə maɣana-ŋ ɪsəntɔ tɔ.
Kpisuɣu tuta-ŋ ké,
nɔɣɔlʋ fɛɪ sɪ ɪ tasəɣɪ-ŋ apalʋtʋ.
N wiiki sɪ: Haɪ, Tacaa, nyənɪ ɪsəna
kolontunaa ŋmakəla-m na má təkɪ wahala tɔ.
10 Kolontunaa tʋ niŋ kɛ ma kpancooŋ təna tɔɔ.
Halɪ ma naWa piitimnaa sʋʋ Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa na toŋ.
Pəyele Tacaa ka kisina-wɛɣɛ sɪ:
Pə fɛɪ sɪ pá sʋʋ ma yəlaa hɛkʋ.
11 Yosalɛm pə nɪɪ-ŋ ɪlɛna ń wiiki
na ń pɛɛkəɣɪ təɣɔnaɣa.
Halənа ń cɛla nyá kʋpampam sɪ ń hiki təɣɔnaɣa.
Kɛlɛna ń wiina Ɩsɔ sɪ:
Haɪ Tacaa, nyənɪ ɪsəna pa nyənəɣɪ-m yem tɔ.

12 Ḿpúɣú Siyɔŋ tɔma sɪ: Tɛɛlaa mɛ,
ɪ nyənɪ na ɪ ná wahala wei ma təkɪ tɔ.
Wahala nɔɣɔlʋ ta nəɣəsəna ɪ taka.
Tacaa n tʋmɪ-ɪ nyá pááná sɔsɔɔna wule ké.
13 Hatoo ɪsɔtaa ké n tisina kɔkɔ
na ká sʋʋ-m na ká tala mʋwa.
N nyəpa-m puluɣu kɛ ma nɔɔhɛɛ tɛɛ.
N lapa na má tuli tapəŋ.
N yela-m ma nyʋɣʋ tike.
Ma təkɪ wahala kɛ paa kʋyakʋ ŋku.
14 N kpeɣela ma ɪsaɣatʋ kɛ nyá niŋ taa.
N lapa-təɣɪ kpalahuu na ń paa
ma luɣu tɛɛ na tə́ nɪɪ-m.
Ma ɪsaɣatʋ yɔka ma toŋ na tə́ tʋ-m ma kolontunaa
mpa pa kəla-m tɔ pa niŋ taa.
15 Tacaa lɔwa ma yoolaa taa yoolaa mpa maa wɛna tɔ.
N kɔna kolontu kɛ ma tɔɔ sɪ ɪ wakəlɪ ma ɪfepiya.
Tacaa naŋa Yuta yəlaa ké ɪsɪɪ lɛsɛŋ kɛ tənyaasəlɛ.
16 Mpusi ɪnɛ ɪ tɔɔ ké ma wiiki.
Ma pələɣɪ ɪsəlʋm na pə́ leeliɣi.
Mpi tɔ, puɣusulu hatələna-m ké.
Ɩnɪ ɪ haakaɣana-m weesuɣu.
Pə yela ma piya kɛ sɪ tike.
Mpi tɔ, kolontu kəla-tʋɣʋ toŋ.

17 Ḿpúɣú Siyɔŋ tɛka niŋ.
Ama nɔɣɔlʊ fɛı sı ́ puɣusı-ŋ.
Tacaa ha nɔɣɔ kɛ Yakɔpʊ nyá patanaa sı pá ta-ŋ kotaɣa.
Yosalɛm n pəsa ısıı hute kɛ pa ısɛntaa.

18 Ama Tacaa n wɛna tampana ké.
Mpi tɔ, ma kisa nyá kʊsəsıtʊ.
Yəlaa mɛ mə tənа ́ nıı.
Ɩ na ma kʊyɔntɔɣɔlɛ.
Pa kuuwa ma pɛɛlaa na ma ıfepiya na pá tɛɛna.
19 Ma yaawa ma taŋnaa.
Ama pɛlɛ pa lıı ma waalı.
Ma kɔtəlaa na ma nyʊɣʊ nyə́ma səpa ıcatɛ taa.
Pa pɛɛkaɣa tɔɣɔnaɣa sı pá wɛɛna weesuɣu.
20 Haı, Tacaa nyənı ma laŋwakəllɛ.
Ma taa pəsaa ké.
Ma laŋlɛ wakəlaa ké.
Mpi tɔ, ma kəla nyá tɔɔ ké kʊlʊɣʊ.
Ama laɣatɛ pɛma-m piya kɛ awalı.
Ma təyaɣa pəsa səm nyəŋka.
21 Pa nıı ma wula, ama nɔɣɔlʊ fɛı sı ́ puɣusi-m.
Ma kolontunaa təna nawa ma wahala wei n tʊ-m tɔ,
na pá paakəna-m.
Yele na kʊyakʊ ŋku n ka sııwa tɔ kʊ kɔɔ
na pə́ lɛɛtı-wɛɣɛ ma lonte.
22 Nyənı pa ısaɣatʊ, na ń hɔ pa ŋkpaŋŋ
ısıı n lapa-m ma kaanıtʊ təna tɔɔ tɔ.
Məla tike kɛ ma lakı, ma laŋlɛ pəsaa ké.

2

Tacaa pəsa ısıı Yosalɛm kolontu

1 Haı, waıyo, Tacaa nyá pá́á́ná taa,
n waasa Siyɔŋ yəlaa tɔɔ ké səkpɛtʊɣʊ sɔsɔɔʊ.
Hatoo ısɔtaa ké n pɛtəna lsɛɣɛlı teeli kɛ atɛ.
Waatʊ wei Tacaa nyá pá́á́ná kpawa tɔ,
n ta tasa tɔɔsʊɣʊ sı Siyɔŋ ké nyá nɔɔhɛɛ təsıılɛ.
2 Tacaa n lipa Yakɔpʊ tɛɛsı təna, pətɔɔtəlɛ fɛı.
N yɔka Yuta koloosi acalɛɛ na pá́á́ná.
N pɛta-yɛɣɛ atɛ.
N wakəla Yuta awulumpiya kawulaɣa.
3 Tacaa n mʊ pá́á́ná sɔsɔɔna ılɛna ń yɔkı lsɛɣɛlı toŋ.
N kisa-wɛɣɛ waasʊɣʊ kɛ kolontu niŋ taa.
N lupa kɔkɔ kɛ nyá yəlaa tɛ na ká nyaɣa hɔɣɔləŋ təna.
4 N pama nyá tɔɔʊ ké ısıı kolontu.
N hʊləɣı nyá toŋ na nyá yəlaa tɔɔ ısıı pa pata.
N wakəla pə təna mpi tıı nyənaɣa
na pə́ wɛ-tʊɣʊ teu tɔ.
Tacaa nyá pá́á́ná nyaɣa lsɔ
təsɛɛlɛ kɛ Yosalɛm ısıı kɔkɔ.
5 Tacaa n pəsa lsɛɣɛlı kolontu ké.
N lipa lsɛɣɛlı na ń kpɛnna ı tɛɛsı kʊpaŋsı.
N yɔka ı koloosi acalɛɛ.

Tacaa lʋləsa laŋwakəllɛ
na ɪsənyəŋlɛ kɛ Yuta yəlaa taa.
6 N yɔka Yosalɛm koluŋa ɪsɪɪ taalɛ kalaa.
N wakəla ta na-ɪ tá təsulle.
Tacaa n lapa na yəlaa sɔɔ acima
na kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ tɔɔ.
N mʋ páánáá na ń tʋ wulaʋ
na kɔtəlaa kɛ fɛɛlɛ.
7 Tacaa n kisa nyá kɔtaɣa təlatɛ.
N lɔwa nyá təsɛɛlɛ.
N tʋ nyá təsɛɛlɛ na Siyɔŋ
tɛɛsɪ kʋpaŋsɪ kɛ kolontu niŋ taa.
Pɛlɛ pa kiisiɣina ntɛɣɛ akaɪtʋ
kakiisaɣa kɛ lsɔ təsɛɛlɛ taa
ɪsɪɪ acima kʋyakʋ.
8 Tacaa n tʋ nyá taa ké sɪ n yɔkəɣɪ Siyɔŋ koluŋa.
N yɔka-kɛɣɛ təkpataa, n ta nyá.
Nn kʋsəɣɪ nyá niŋ na ń ta yɔkəta-ké.
N tʋ koluŋa sɔsaɣa na səkpelaɣa kɛ ləyaɣa taa.
Sɪ naalɛ sɪ yɔkaa təmʋɣʋmʋɣʋ.
9 Icatɛ nɔnɔɔsɪ sʋʋ tɛtʋ.
N pɛla kʋkaləsəŋ, n wakəla-ɪ.
Wulaʋ na ɪ waalɪ nyɔ́ma pa wɛ piitimnaa niŋ taa.
Kiiŋ fɛɪ tɔtɔ.
Tacaa nn tasəɣɪ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ
tɛləsəlaa maɣamaɣa kɛ nyá tɔm heeluɣu.
10 Siyɔŋ laɣatʋ tasəlaa í caɣa atɛ na í suma.
l pələɣɪ tɛtʋ kɛ mə nyʋɣʋ taa.
Mə laŋa wakəlaa na í suu ləyaɣa
wontu ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka.
Yosalɛm pɛɛlaa, mə kama nyɔɔŋ na atɛ.

11 Ma ɪsɛ kana ɪsəlʋm lukuɣu.
lsəkilim pɪɪ-m ké.
Ma apalʋtʋ hoowa ma yəlaa wahala tɔɔ ké.
Ahʋlʋmnaa səkɪ lʋkɔtʋ kɛ ɪcatɛ hapɛɛ tɔɔ.
12 Piya wiina sɪ toonaa sɪ:
Leɣe tɔɣɔnaɣa wɛɛ?
Leɣe sʋlʋm wɛɛ?
Sɪ hotiɣi mpaaŋ taa, ɪsɪɪ mpa pə kʋ yoou taa tɔ.
Sɪ tisiɣi feesiŋ na sí hɛɛkɪ sɪ toonaa niŋ taa.

13 Yosalɛm, suweɣe maa heeli-ŋ tɔtɔ?
Nyá na nɔɣɔlʋ í ta maɣa.
Siyɔŋ pɛɛlɔ, wentiɣi maa hɛɛsəna nyá laŋlɛ?
Nyá wahala tɔɔwaɣa ɪsɪɪ teŋku.
Nɔɣɔlʋ kaa pəsɪ na í waasɪ-ŋ.
14 Kaloolaɣa na kpaɪ tɔm kɛ
lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa mpa
pa wɛ nyá taa tɔ pa kpaaləɣɪ.
Pa ta kuli nyá ɪsaɣatʋ tɔɔ,
sɪ pə taa kɔɔ na kolontunaa kuu-ŋ na pá tɛɛna.

Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsәlaa
kʊkpaalәtʊ ké kʊtʊsʊtʊ ké.
15 Tɛɛlaa tәna naakɩ-ŋ
na pá kpasәɣɩ amʊkʊŋ kɛ
nyá wakәlʊɣʊ ké.
Pa hʊlәɣɩ kacʊɣʊlasɩ na pá paakәna-ŋ.
Pa yɔɣɔtәɣɩ sɩ:
Ɩcatɛ tәnɛɣɛ pa yaakaɣa lɔŋ kɛ kʊpantɛ
na kʊtetele na laŋhʊlʊmlɛ nyәntɛ kɛ tɛtʊ tәna taa?
16 Nyá kolontunaa tәna haakɩ nɔɔsɩ na nyá tɔɔ.
Pa kɛtәɣɩ kakɛtasɩ, pa kpa ntompee.
Pa tɔŋ sɩ: Tә tɛma ɩ tɔm.
Kʊyakʊ ŋku tɩɩ taŋaa tɔɣɔlɛ.
Tә hika-ɩ ké, tә tɔŋna-ɩ nav.
17 Tacaa n lapa ɩsәna n ka sɩɩwa tɔ.
N lapa ɩsɩɩ n ka yɔɣɔtʊɣʊ hatoo lɔŋtaa tɔ.
N yɔka nyá yәlaa ké, pәtɔɔtәlɛ fɛɩ.
Kolontunaa naakɩ Yosalɛm na pa laŋa hʊlʊmәɣɩ.
Ɩsɔ kpaasa nyá kolontunaa toŋ.

18 Yәlaa wiikina Tacaa kɛ hatoo pa lotu taa.
Siyɔŋ koloŋa nyá, luki ɩsәlʊm kɛ ilim
na ahoo ɩsɩɩ pɔɣɔ.
Taa yele wula, pɔ́cɔ́ nyá ɩsәlʊm í taa hɛɛsɩ kpente.
19 Kʊlɩ, nyá wula í kpa ahoo taa.
Pә kpaɣav tanaŋ tәhulu tɔ.
Hʊlɩ Tacaa kɛ nyá lotu.
Tɛɣɛ-ɩ niŋ kɛ nyá piya tɔm.
Pa tɔŋna sәpʊ kɛ nyɔɣɔsɩ kɛ hapɛɛ kpeesi.

20 Haɩ, Tacaa, nyәnɩ na ń ná, taɣa n lakɩ mpʊ.
Pә mʊnaa sɩ alaa í tɔɣɔ pa maɣamaɣa pa lotu kʊlʊlʊm na?
Pa piya nsәɣɩ pa sɔɔla teu.
Pә mʊnaa sɩ pá tɔɣɔ pa piya mpa pa lʊlaa,
na pá paasәna teu tɔ?
Pә mʊnaa sɩ pá kʊ kɔtәlaa na Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
tɛlәsәlaa kɛ Tacaa tәsɛɛlɛ taa?
21 Akpatәlaa na ɩfepiya pa hәnta atɛɣɛ
tapәŋ na tuluŋasɩ kɛ hapɛɛ nɔɔsɩ.
Pa kʊwa ma pɛɛlaa na ma ɩfepiya.
Nyá pάάná kʊyakʊ wule kɛ n kʊ-wɛ.
N lɛnta-wɛɣɛ pәtɔɔtәlɛ fɛɩ.
22 N yaawa yәlaa sɔsaa na paa le ɩsɩɩ acima wule.
Kʊyaŋku nyá pάάná kpawa tɔ, pә ta sɔɔ nɔɣɔlʊ.
Mpa maa tɔɔwa na má paasәna teu tɔ ma kolontu kʊ-wɛ.

3

Wahalanaa na laŋhɛɛsәlɛ

1 Ma ké yʊlʊ wei ɩ nawa wahala kɛ teu tɔɣɔ.
Tacaa n mapa-m nyá kpátýɣý na pάάná.
2 Sәkpɛtʊɣʊ anaam taa ké n pona-m na ń sʊsɩ-m.
N ta sʊsɩ-m nyaaləm taa.

3 Ma tike kɛ n makı na ń lɛləɣı,
paa kʋyakʋ ŋku.
4 Ma tɛma taası ké təkɔŋɔkɔŋɔ.
N yɔka ma mʋwa.
5 N tʋ-m laŋwakəllɛ na wahala pə taa ké
na pá cɔɔna-m ısıı koluŋa.
6 N yela-m səkpɛtʋɣʋ taa ké ısıı
wei ı səpa na pá leeli tɔ.
7 N tama-m koluŋa.
N tʋ-m alukpala yuŋ nyəna.
8 Ma kiisa teu na má wiina-ŋ.
Nn nıakı ma kʋsələmʋtʋ.
9 N təka ma mpaaŋ təna na pɛɛ kʋyasəlɛɛ.
N yelaa na ma hapəlɛ təntɛ wɛ katɛ.
10 N feŋiɣi-m ké ısıı wusi cɛŋʋɣʋ
yaa tɔɣɔlaɣa papʋɣʋ tɔ.
11 N ləsa-m mpaav taa.
N cəla-m hɔɣɔlası.
N pəsa-m ısıı tɛtʋ nti pə wakəlaa tɔ.
12 N pama nyá tɔɔv na ń siɣisina-m.
13 N tʋla ma timpee kɛ pɔɔŋ na nyá kɔɔka taa nyəmá.
14 Yəlaa təna woŋiɣi-m ké.
Pa yookina-m yontu kɛ ilim na pə tɛm.
15 N haɣasa-m nyıatʋ nyaŋ nyəntʋ.
N yelaa na má nyɔɔ kʋnyɔnyɔɔm nyaŋ nyəm.
16 N lapa na má salı pətuwee na ma kela pɛlı.
N waasa ma tɔɔ ké tɔlʋma.
17 N hatələna-m hɛɛsʋɣʋ na ń lɔ-m.
Ma ta nyı laŋhʋlʋmlɛ leleŋ.
18 Ilɛna má tɔ sı:
Mpi maa tɛɛsəna tɔ pə tɛma.
Maa tɛɛləɣı Tacaa kiŋ kɛ pʋlʋ.

19 Haı, tɔɔsı ma kʋnyɔŋtɔɣɔlɛ na ma wahala tɔm.
Na sɔtʋ na nyaŋ lʋm mpi ma nyɔɔwa tɔ.
20 Tam ké ma tɔɔsəɣı pə tɔɔ.
Ilɛna ma apalʋtʋ yɔɔləɣı.
21 Hʋwɛɛ nna ma tɔɔsəɣı ma taa
na a tɔɔ má tɛɛləɣı tɔɣɔlɛ sı:
22 Isɔ nyá kʋpantʋ ta sıı tənaɣa.
Pəyele nyá sɔɔlʋɣʋ ta tɛ.
23 Nyá kʋpantʋ wɛ paa tanaŋ ŋkuɣu.
Tacaa, nyá teu tɔɔwaɣa.
24 Ma tɔŋ sı: Tacaa kɛlɛ ma kpancoou.
Pə tɔɔ ké ma tɛɛləɣı-ŋ.
25 Tacaa n wɛ teu kɛ mpa pa tɛɛləɣı-ŋ tɔɣɔ.
Na mpa pa kɛɛsəɣəna nyá tɔɔ tɔ.
26 Pə wɛ teu sı yʋlʋ í su
na í taŋ Tacaa nyá waasʋɣʋ.
27 Pə wɛ teu sı yʋlʋ í mʋ Isɔ təlası kɛ ı pəcaatʋ.
Paa pə wɛ katɛ.
28 Ye Tacaa n kɔna wei ké wahala,

pʊntʊ í su təpamm na í caɣana ɪ mpaa.
29 ɭ hənti atɛ na í suli ɪ nɔɣɔ tɔɔ,
na í tɛɛləɣɪ sɪ ntanyɪ Tacaa ká waasɪ-ɪ.
30 ɭ kɛɛsɪ ləkpaɣasaɣa kɛ wei ɪ caa-ɪ mapʊ tɔ.
ɭ mʊɣɪ kʊtʊɣʊ.
31 Tacaa nn lɔɔkɪ yʊlʊ kɛ tam tɔɔ.
32 Ama waatʊ wei n hɔŋ yʊlʊ ŋkpaŋʊɣʊ
tɔ n wɛna ɪ pətɔɔtəlɛ ké.
Mpi tɔ, nyá kʊpantʊ tɔɔwaɣa.
33 Pə taɣa aɣɛɛnɛɛ kɛ n hɔŋna yʊlʊ ŋkpaŋʊɣʊ
na ń tʊɣɪ-ɪ wahala.

34 Waatʊ wei í fɛləɣɪ nɔɔhɛɛ kɛ
tɛtʊ piya salәkatʊnaa tәna tɔ.
35 Waatʊ wei í pɛŋ tampana tʊ kɛ ɪ tampana tɔ,
ɪsɔtaa ɭsɔ sɔsɔ naakɪ ké.
36 Waatʊ wei í tɔkɪ yʊlʊ ɪsɛ kɛ hʊʊlɛ taa tɔ,
Tacaa ɪ naakɪ?
37 Awe yɔɣɔtəɣəna na pə́ lá?
Awe ŋmakələɣəna, pə taɣa Tacaa?
38 ɭsɔtaa ɭsɔ sɔsɔ nɔɣɔ kɛ
kʊpantʊ yaa ɪsaɣatʊ lɪɪkəna.
39 ɭlɛ pepe tɔɔ ké yʊlʊ weesuɣu tʊ kʊntəɣɪ?
Paa wei í kʊntəna ɪ maɣamaɣa ɪ kʊpəntəŋ.
40 Tə́ nyəɲɪ ta tɔntɛ kɛ teu na tə́ maɣasɪ tə tɔm.
Tə́ məlәna Tacaa tɔɔ.
41 Tə́ səlәməna lotu kʊlʊmtʊ na tə́ tɛɣɛ niŋ
kɛ ɭsɔ wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ.
42 Tɪɪ kisa ɭsɔ ké nɪɪnaʊ ké na tə́ kʊlɪ ɪ tɔɔ.
Ama ílé ɪ ta wii-tʊ.
43 N haɣa-tʊ na páánáká.
N tɔɣɔna-tʊ na ń kʊ-tʊ,
n ta la pətɔɔtəlɛ.
44 N kenta nyá tɔɔ ké ɪsɔŋmʊntʊɣʊ
sɪ ń taa nɪɪ tá kʊsələmʊtʊ.
45 N pəsa-tʊɣʊ ɪsɪɪ nyɪɪtʊ nti pa hasaa tɔ.
Tə pəsa ɪsɪɪ hute kɛ piitimnaa lɛlaa taa.
46 Ta kolontunaa tәna kuliɣi nɔɔsɪ,
na pá caakɪ-tʊɣʊ tɔm.
47 Tá nyəntʊ ntɛ́ sɔɣɔntʊ, na ɪsəpille,
na wakəlʊɣʊ, na mpusi.
48 Ma pələɣɪ ɪsəlʊm kɛ sɔsɔm kɛ
wahala wei ɪ maɣana ma yəlaa tɔ ɪ tɔɔ.
49 Tam ké ma wiiki, hɛɛsʊɣʊ fɛɪ.
50 Ma taŋaa ké sɪ Tacaa
í nyənna ɪsɔtaa na í ná.
51 Mpi pə maɣana ma ɪcatɛ alaa tɔ,
pə tʊɣʊ-m wahala ké.

52 Mpa pa taa kpaana-m mʊsʊŋ tɔ,
pa tʊ ma waalɪ ké ɪsɪɪ sumaɣa.
53 Pa tʊsa-m lɔkɔ taa ké na ma ɪsɛ
sɪ pa ləsəɣɪ ma weesuɣu.

Pa yaɣa-m pɛɛ.
54 Lʊm waasa ma nyʊɣʊ.
Halı ma hʊʊwa sı ma lepaɣa.
55 Ḿpúɣó ma yaa Tacaa
kɛ hatoo púúɣó ŋkʊ kʊ taa.
56 N nııwa ma nɔɣɔ,
taa təkı nyá ŋkpaŋŋ kɛ ma feesiŋ tisuɣu,
na ma laŋwakəllɛ kapusi.
57 Kʊyakʊ ŋku ma yaa-ŋ tɔ, n kpətəna-m.
N heela-m sı: Taa nyá.
58 Tacaa, n sɛɛna ma tɔɔ, n yapa ma weesuɣu.
59 N nawa ısəna pa kʊ ma tɔm tɔ.
Ilɛ ha-m ma tampana.
60 N nawa ısəna pa lɛɛtəɣı-m tɔ.
Pa kʊləɣı ma tɔɔ ké.
61 Tacaa n nııwa pa kʊtʊɣʊ ŋku pa tʊʊkʊ-m tɔ.
Na ısəna pa caɣa ma acaɣa tɔ.
62 N nııwa mpa paa caakı-m tɔ pa kʊyɔɣɔtʊtʊ.
Pa hʊʊkı tam sı paa la-m ısaɣatʊ.
63 Paa pa caɣaa yaa pa səŋaa, n nyəmá.
Maɣa pa tʊɣʊna yontu.
64 Tacaa, n ká lɛɛtı-wɛɣɛ
ısəna pa lapa-m na pa niŋ tɔɣɔ.
65 N ká la pa laŋa kɛ kpıısəŋ ké.
Nyá mpusi í təŋ-wɛ.
66 N ká tʊ pa waalı ké na páánáá
na ń kpiisi-wɛɣɛ tɛtʊ tɔɔ.

4

Yosalɛm wakəlvɣʊ wula

1 A a, Isɔ təsɛɛlɛ wʊla teu səpa.
Wʊla kʊpaŋ ını ı cɔɔlaa.
Isɔ təsɛɛlɛ pɛɛ yawa yem yem ké hapɛɛ nɔɔsı.
2 Waıyo Siyɔŋ piya mpa paa tewa ısıı wʊla kʊpaŋ tɔ,
pa pəsa ısıı cʊɣʊ wontu nti cʊɣʊ ŋmalaa lapa tɔ?
3 Ɪ nyənı, taalɛ hası,
na cɛləɣı sı piya kɛ həlam.
Ama ma yəlaa ná ké asaɣaa ké,
pa fɛına pətɔɔtəlɛ ısıı
taataa kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa.
4 Lʊkɔtʊ pıı ahʊlʊmnaa,
pa nsəma matəna pa tantahaaŋ.
Piya ná wiiki tɔɣɔnaɣa tɔɔ.
Ilɛ nɔɣɔlʊ ıı haakı-sı.
5 Mpa pa tɔkaɣa teu kɛ lɔŋ tɔ pa laŋaa.
Pa fiɣiniɣi na pá səkı hapɛɛ tɔɔ.
Mpa paa wɛ toŋtʊnaa tɛɛsı taa tɔ,
pa caləsəɣı tɔɣɔnaɣa kɛ hula taa.
6 Ma yəlaa kpekəle nyámá pənta kʊpəntʊɣʊ.
Kʊ kəla tɔɔʊ kɛ Sɔtɔm nyámá mpa
pə wakəla tɔm kʊlʊm ısıı ısɛ cəpəlʊɣʊ tɔ.

Yulu niŋ fɛi pə taa.
7 Ta awulumpiya ka teekaɣa kɔkɔ ké,
ɪsɪɪ tɛu tɔmpɛɛ.
Halɪ pa hulumaŋ ka tɛɛwa naaləm.
Pa tɔnaŋ ka wɛ ɪsɛɛu ké
ɪsɪɪ kɔŋkɔləməla pɔɣɔlaŋ.
Na pa ɪsɛntaa lɪɪwa ɪsɪɪ
liɣitee pəlɛ pooku nyəntɛ.
8 Pa məla kukpɛɛtaa təkilikili
na pá kəlɪ nyɔɔm kɛ pənɛntɛ.
Nɔɣɔlu ɪɪ tasəɣɪ-wɛɣɛ
nyəm kɛ hapɛɛ tɔɔ.
Pa tɛma taasɪ ké təkɔŋɔkɔŋɔ.
Yulu pəsəɣɪ í kala pa muwa.
Pa tɔnaŋ wulaa ké ɪsɪɪ taasɪ.
9 Mpa laɣatɛ kuwa tɔ pa kəla nyulelen
kɛ mpa nyɔɣɔsɪ kuwa tɔ.
Nyɔɣɔsɪ nuɣutuɣu-ŋ ké na sɪ caamɪ-ŋ.
Mpi tɔ, taWa kululum laŋaa.
10 Nyɔɣɔsɪ pɪɪ ma yəlaa.
Halɪ totonaa təsɪ pa piya kululasɪ,
nsi pa sɔɔla teu tɔ, na pá tɔɣɔ.

11 Tacaa n muwa nyá páánáá sɔsɔɔna
na ń tala a tənaɣa.
N pəla nyá páánáá sɔsɔɔna.
N musa kɔkɔ kɛ Siyɔŋ taa.
A nyaɣa Siyɔŋ ɪcatɛ na á kpɛnna tə kite.
12 Antulinya awulaa, na atɛ yəlaa taa tu pa taa sɪ
kolontu aka ɪnɛ ɪ ká suuna Yosalɛm nɔnɔɔsɪ.
13 Ɪsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa
mə kupəntəŋ tɔɔ ké.
Ɪsaɣatu nti kətəlaa mɛ í lapa tɔ tə tɔɔ ké.
Mə kuna tampana təŋlaa kɛ ɪcatɛ taa.
14 Ɪ tutaɣa ɪcatɛ taa ké ɪsɪɪ yulumaa.
Mə tənа na caləm.
Nɔɣɔlu ɪɪ pəsəɣɪ
na í tokina mə wontu maɣamaɣa.
15 Ye í kɔŋ, yəlaa kiisiɣi kɛ sɪ:
Ɪ hɛlɪ, asilima nyáma.
Ɪ hɛlɪ, í taa kpətəna.
Pa seeki mpu na pá cɔɔkɪ yem
ɪlɛna piitimnaa yɔɣɔtɪ sɪ:
Pə fɛi sɪ í caɣa ta tɛ.
16 Tacaa nyá maɣamaɣa n yasəna-wɛ.
Nn caa ń tasa-wɛɣɛ nau.
Paa tuɣuna kətəlaa.
Paa nyaŋna akpatəlaa.

17 Tá ɪsɛ kana nyənuɣu sɪ yaa nɔɣɔlu
ká kɔɔ tá waasuɣu ké, kpɛtɛ.
Tə taŋaa ɪsɪɪ tə taŋaa sɪ

piitimnaa napəlı pá waası-tv.
Pa ta kɔɔ.
18 Kolontunaa feŋiɣi-tvɣv,
paa caa tə́ məlı tá tɛ.
Tıı pəsəɣı na tə́ tɔ ta hapɛɛ tɔɔ.
Tá waatv tɛma, tá tənaɣa wvsaa.
Tá kvyɛɛŋ tɛma.
Tá tənaɣa kɔŋ.
19 Tá waalı selaa pəsa lɔŋlɔŋ lapv ké
ısıı hɛkəlɛnaa.
Pa tɔɣɔnəɣı-tvɣv pɔ́ɔ́ŋ taa.
Pa nyəkı-tvɣv katɔsı kɛ wvlaɣa tɛtv taa.
20 Tá wulav wei Tacaa ləsaa
na í pəlı-ı nim tɔ.
Wei ı haakaɣa-tvɣv weesuɣu tɔ,
pa kpa-ı pa katɔsı taa.
Pəyele tá yɔɣɔtaɣa sı:
Ilnı ı ká kentina ta tɔɔ ké piitimnaa taa.

21 Itɔm nyə́ma mɛ,
í nɔkaa mə laŋa í hvlvmı na í paa.
Usi nyə́ma mɛ, Tacaa ká mv-mɛ na páánáá.
Mə ısɛ ká pili na í lıı kpɛtɛ təyələyəlı.
22 Siyɔŋ nyə́ma mɛ,
mə ŋkpaŋvɣv hɔm tənaɣa ntɔ.
Pa kaa tasa-mɛɣɛ kuuu na pá tɛɛna.
Ama ltɔm nyə́ma mə ŋkpaŋvɣv kɛ
paa hɔ mə ısaɣatv tɔɔ.
Isɔ ká kuli mə kawalaɣa tɔɔ ké.

5

Tacaa məŋna-tvɣv nyá kiŋ

1 Tacaa, taa sɔɔ mpi pə maɣana-tv tɔ.
Nyənı, na ń paasəna ısəna pa tvvkı-tv tɔ.
2 Kpaı nyə́ma lɛɛka tá tɛtv.
Mpa tə ta nyı tɔ pa caɣa tá tɛɛsı taa.
3 Tá caanaa fɛı, na pə́ yele tá toonaa
kɛ leelaa, na taɣa suluwaa.
4 Tə yakı tá maɣamaɣa tá lvm.
Tə fɛləɣı tá taası.
5 Ta kvnyɔntvlaa wɛ tá waaləɣı tam ké.
Tə kawa tətɔɣɔtɔɣɔ,
paa yeki-tv sı tə́ hɛɛsı.
6 Tə tiɣisiɣi Icipiti
na Asilii pə nyə́ma kɛ niŋ ké,
na pə́cɔ́ tə́ tɔɣɔ na tə́ haɣa.
7 Tá caanaa lapəna ısaɣatv.
Ama pɛlɛ pa səpa.
Ilɛna taa təkı tə nyaŋ.
8 Yomaa pəsəna ntɛɣɛ tá caanaa.
Pə́cɔ́ nɔɣɔlv kaa ya-tvɣv pa niŋ taa.
9 Tə lakı tá weesiŋ kɛ awusa kɛ

wʋlaɣa tɛtʋ taa ŋmɪlaa niŋ taa ké,
na páɔ́ tá hiki na tá təɣə.
10 Nyəɣəsɪ haŋa tá tənəŋ ké ɪsɪɪ
tə wɛ məsasɪ taa.
11 Pa kpipa Siyəŋ na Yuta acalɛɛ taa alaa,
na pɛɛlaa, na pá wakələɣɪ-wɛ.
12 Pa pusa wulaʋ waalɪ nyə́ma na tɪɪŋ.
Pa ta tʋna akpatəlaa kɛ paa pəcə.
13 Namlɛ naŋʋɣʋ nɪɪ ɪfepiya.
Piya ná səɣəla taasɪ na sí seliɣi.
14 Ɩcatɛ səsaa naa tasəɣɪ hʋʋlɛ taa ké caɣalɛ.
Pəyele ɪfepiya ná hɛɛsa saŋkʋnaa.
15 Tá laŋhʋlʋmlɛ yawa.
Ləyaɣa lɛɛta tá paalɛ lonte.
16 Tá teeli səpa.
Tə pəsa mpusi nyə́ma ké.
Mpi tɔ, tə lapa ɪsaɣatʋ.
17 Tá laŋa wakəla səsəm.
Ɩsəlʋm yʋləsəɣɪ tá ɪsɛ.
18 Mpi tɔ, Siyəŋ pʋɣʋ pəsa wʋlaɣa tɛtʋ
na taalɛ hasɪ cəɔkɪ.
19 Ama Tacaa nyaɣalɛ wulaʋ kɛ tam təɔ.
Nyá kawulaɣa fɛɪ tənaɣa.
20 Pepe təɔ ké n lə-tʋɣʋ tam təɔ?
Pepe təɔ ké n səɔ tá təɔ ké tá weesuɣu təna?
21 Mələna-tʋɣʋ nyá kiŋ na tá pəsɪ
nyá nyə́ma təkpataa.
Laɣasɪ tá weesiŋ ɪsɪɪ hatoo ɪlɛ.
22 Nyá taa wɛɛ sɪ n ká lə-tʋ təkpataa na?
N ká mʋ-tʋ na pá́á́ná na pá tɛɛ mpəle na?

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU ISEKIYƐƐLI TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Isekiyɛɛlı takəlaɣa taa ı caaləɣəna kalənau kɛ Iseɣelı nyáma kɛ mpi pə təɔ pa pəntəna Isɔ tɔ. Pə waalı ké ı yɔɣɔta piitimnaa mpa pa tuwa Iseɣelı nyáma kɛ kunyɔŋ tɔ pa huunau təm. Ilɛna í yɔɣɔtı Yosalɛm hotuɣu təm təto. Na ısəna Isɔ ka məlәna Iseɣelı nyáma kɛ pa wule taa tɔ. Ilɛna í kɛɛsı ısəna Isɔ təseɛlɛ kufatɛ ka wɛɛ tɔ.

Isəna pa faɣa Isekiyɛɛlı takəlaɣa tɔ:

Isɔ kalənau kɛ Iseɣelı nyáma, titite *1–24*
Isɔ hunau kɛ piitimnaa lɛmpı, titite *25–32*
Iseɣelı nyáma laŋheesəlɛ təm, titite *33–39*
Cele Isɔ təseɛlɛ nte pə hula Isekiyɛɛlı tɔ, titite *40–48*

Tacaa lıw kɛ Isekiyɛɛlı təɔ

1-3 Pənaɣa hiu na naanuwa*fa* nyəŋka ısɔtu liɣiti nyəŋ kuyaku kakpası nyəŋku. Pusi pəyalu Isekiyɛɛlı má, maa wɛ Yuta nyáma mpa pa kuuwa tɔ, pa taa ké Kepaa pɔɣɔ nɔɣɔ. Ḿpúɣú pə lapa-m ısu toosee taka, na má ná isətənuɣu tulaa. Iseɣelı wulau Sowakɛŋ kuuu pənaɣa kakpası nyəŋka ntɛ́. Isɔ yɔɣɔtəna-m Papiloni nyáma tɛtu taa ké pɔɣɔ Kepaa nɔɣɔ na í toŋ, tii ma təɔ. [a] kətuɣu təmlɛ tɔ.

4 Ma nyənaɣa mpu ılɛ ma ná heelim sɔsɔɔm napəlı pə luna ilim ntɔɣɔŋ təɔ kɛlɛ. Ḿpúɣú pə kɔna ısəŋmuntuɣu kpusəŋ nyəŋku nakulı. Na kɔkɔ ŋmɛləsəɣı na pá cɔɔkı-ku. Ku hɛku taa wɛ ké ısu nyəɣəluɣu kusɛɛmuɣu ŋku pa sotaa na pá wɔ kɔkɔ taa tɔ. 5 Ilɛna wontu natələɣı liɣiti luna ŋmuntuɣu ŋku ku taa təna, tə nəɣəsəna ısu yəlaa. 6 Paa ŋku ku ısɛntaa wɛ təm liɣiti na keŋ kɛ liɣiti. 7 Tə nɔɔhɛɛ ka siɣisaa ké, na tə nɔntaaləŋ nəɣəsəna ısu naule. Na á teeki kɔkɔ ısu nyəɣəluɣu kusɛɛmuɣu kusotuɣu. 8 Tə keŋ liɣiti ını, paa ŋku ku tɛɛ na yulu niŋ. Ilɛ tə niŋ ını ı nyənəɣı həɣələŋ liɣiti, ısu tə ısɛntaa na tə keŋ. 9 Tə kenɔɔsı ka yoosina təmaɣa. Ye tə təŋ tə siɣisaa ké təca, nakulı ku kɛɛsəɣı. 10 Paa tə taa ŋku ku wɛna ısɛntaa kɛ təm liɣiti ké. Yulu ısɛntaa ka wɛɛ, na təɣɔlaɣa ısɛntaa na ntɔɣɔŋ təɔ, na nau ısɛntaa na mputu təɔ, na pácó pə kaası hɛkəlɛ ısɛntaa. 11 Isətaa təɔ ké tə ısɛntaanaa na tə keŋ ka faɣaa. Ilɛna keŋ naalɛ náá tokiɣina təma, na naalɛ náá taka-tı. 12 Paa ŋku ku təŋ ké na ku siɣisaa. Na ku puki timpi feesuɣu tusiɣi-ku tɔ, ku hɛləɣı. 13 Wontu ntı tə wɛɛtu ka nəɣəsəna ké ısu kɔkɔ mamala. Na tə wɛɛ ısu kahulası, na kɔkɔ ŋkɛ ka cɔɔkı tə hɛku taa. Tə nyaaləm təɔwa səsəm ké na tɛu ŋmɛləsuɣu luku pə taa. 14 Ilɛna wontu ntı tə́ kpakəɣı asewa na tə́ tɛɛkı na tə́ kɔŋ, ısu calanaa tiikuɣu tɔ.

15 Ma təŋa nyənuɣu kɛ wontu ntəɣı mpu, ılɛ ma nawa paa wontuɣu ŋku ku cəlɔɣəlɛ pɔpɔtɛ kulumtəlɛ na a tokina atɛ. 16 Pɔpəlɛɛ anı a ŋmatu na a wɛɛtu teekaɣa kɔkɔ ké, ısu liɣitee pəlɛ atəntɔɔtɛ nyəntɛ. A ka wɛna wɛɛtu kulumtu kɛ a liɣiti ké. Ilɛna a ŋmatu na a wɛɛtu caɣa ısu a suu təma taa. 17 Ye a kula tɔntɛ, a kɔŋkɔməŋ liɣiti ké a siɣisinaa, aa kɛɛkı. 18 A kuŋkulumaŋ ka wɛ sɔɣɔntu, na tulunası waasa a təna na pá cɔɔ na pá ta na sı teeki kɔkɔ. 19 Ye wontu ntı tə təŋ, ılɛ pɔpəlɛɛ náá təŋəɣı tə kɔŋkɔŋ taa. Ye tə kuləɣı atɛ ılɛ pɔpəlɛɛ náá kulı tɔtɔ. 20 Timpi feesuɣu tusaɣaa-tı təɣɔ tə pukaɣa, na pɔpəlɛɛ kuləɣı na a təŋəɣı. Mpi tɔ, wontu ləmaɣasəlɛ ka wɛ a taa ké. 21 Ye wontu ı təŋ, ılɛ pɔpəlɛɛ təŋ. Ye tə səŋaa, ılɛ a səŋ. Ye tə kuləɣı atɛ, ılɛ a kulı. Mpi tɔ, wontu ləmaɣasəlɛ ka wɛ pɔpəlɛɛ taa ké.

---

[a] **1:1-3** Pənaɣa hiu na naanuwa: Pə pəsəɣı na pá wɛɛ pənaɣa ŋka Isekiyɛɛlı caala ı

22 Wontu ntı tə nyɔɔŋ tɔɔ ka lemaɣa ısıı tiŋ taka kɛ ısɔtaa, na pá tee kɔkɔ. 23 Na wontu ntı tə keŋ naalɛ naalɛ loosa təma tɔɔ ké ısɔtɔnʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɛɛ təna. Ilɛna tə keŋ naalɛ naalɛ lɛlʊ náá taka tə maɣamaɣa tə tɔɔ. 24 Ye wontu ntı tə kʊla tɔntɛ, ma nuıkı tə keŋ kɔkɔtɛ ké, ısıı lʊm sɔsɔɔm. Yaa ısıı Toma təna tʊ nɔɣɔ. Pə ké kɔkɔtɛ sɔsɔɔlɛ ké ısıı yoolaa nyəntɛ. Waatʊ wei tə caakı səŋʊɣʊ, ılɛ tə kpili tə keŋ. 25 Ilɛna kɔkɔtɛ luıkəna tə nyɔɔŋ tɔɔ ısɔtɔnʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɛɛ. 26 Isɔtɔnʊɣʊ ŋku kuı wɛ wontu ntı tə nyɔɔŋ tɔɔ kɛ mpʊ tɔ, kʊ tɔɔ ka wɛ pʊlʊpʊ ısıı liɣitee pəlɛ nte tə wɛ pooku təlɛ tɔ tə kumte. Ilɛna pʊlʊpʊ luıkəna kumte ntɛ tə tɔɔ na pə nəɣəsəna ısıı yʊlʊ ısɛntaa. 27 Ḿpúɣú ma naWa sı yʊlʊ nəɣəsəlɛ ńté tə teekaɣa kɔkɔ ısıı nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ ŋku pa sotaa tɔ. Pə caɣa ké ısıı kɔkɔ cɔɔna-kʊ. Pə kpaɣau ısıı yʊlʊ nəɣəsəlɛ ńté tə tənaɣá cɔlɔ, na pá kpa na pá tii tɔ. Ma naWa ısıı kɔkɔ nyaləməlɛ sɔsɔɔlɛ na pá cɔɔna-tɛ. 28 Nyaaləm sɔsɔɔm mpı pıı wɛ teitei ké ısıı tɛʊ nuıkʊɣʊ na kaɣalʊ kaɣa tɔ. Pə ké Tacaa teu nəɣəsəlɛ ké. Ma ná mpʊ ılɛna má hoti ma ısɛntɔɔ na má nuı nɔɣɔlʊ yɔɣɔtəɣəna-m.

2

Isɔ tiliɣi Isekiyɛɛlı kɛ Isɛɣɛlı nyámа kiŋ

1 Ḿpúɣú yʊlʊ nəɣəsəlɛ ńté tə tɔma-m sı: Yʊlʊ nyá, səŋ nyá nɔɔhɛɛ tɔɔ na má yɔɣɔtəna-ŋ.

2 Pə yɔɣɔtəna-m tɔmnaa mpɛ tɔɣɔ Feesuɣu sʊʊ ma taa, na kú yele na má səŋ ma nɔɔhɛɛ tɔɔ. Ilɛna má nuı wei ı yɔɣɔtaɣana-m tɔ ı tɔm. 3 Wenti ı yɔɣɔtaɣana-m tɔɣɔlɛ sı: Yʊlʊ nyá ma tiliɣi-ŋ Isɛɣɛlı asaɣaa mpa pa kʊləɣı ma tɔɔ tə pa kiŋ. Pana pa caanaa pa wakələna-m ké. Paa haləna saŋa ısəntɔ. 4 Yəlaa mpɛ pa ké kpaŋkpantʊnaa ké na pa nyama na kpuısəŋ. Polo pa kiŋ na ń heeli-wɛ sı, Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣı sı 5 pa ké asaɣaa ké. Ilɛ paa pa nuıkı yaa paa nuıkı, pa ké tɔɔ kʊllaa ké. Paa cɛkəna sı asaɣaa wɛ pa hɛkʊ.

6 Taa nyana yəlaa mpɛ, yaa pa kʊyɔɣɔtʊtʊ. Paa pa wɛ-m ısıı sɔWa yaa pəcɛsı, pə fɛı sı ń nyana asaɣaa mpɛ pa kʊyɔɣɔtʊtʊ yaa pa yaasi. 7 Pə wɛɛ ké sı ń heeli-wɛɣɛ ma tɔm té, ye pa nuıWa yaa pa ta nuı, pa ké asaɣaa ké.

8 Nuı nti ma heeliɣi-ŋ tɔ. Taa la ısaɣau ısıı asaɣaa mpɛ. Haa nyá nɔɣɔ na ń tɔɣɔ mpi maa cɛlɛ-ŋ tɔ.

9 Ma nyənaɣa mpʊ, ılɛ ma naWa niŋ ntέ na í siɣisina-m, na ı taa na takəlaɣa hɔʊlɛ. 10 Ntɛna pə hɛtı-kɛɣɛ ma ısɛntaa tənɛ ını, na pá ŋmaa ka taa na ka Waalı ké laŋwakəllɛ tɔm. Na kʊnyɔwiina na məla tɔm kɛ pə taa tətɔ.

3

1 Mpʊɣʊlɛ yʊlʊ nəɣəsəlɛ ńté tə tɔma-m sı: Yʊlʊ nyá tɔɣɔ takəlaɣa ŋkɛ, na ń polo ń yɔɣɔtəna Isɛɣɛlı nyáma.

2 Ilɛna má haa nɔɣɔ, na yʊlʊ nəɣəsəlɛ ńté tə yele na má tɔɣɔ takəlaɣa ŋkɛ. 3 Ilɛna í tɔ-m sı: Yʊlʊ nyá tɔɣɔ takəlaɣa ŋka ını ma cɛla-ŋ mpʊ tɔɣɔ nyá hiluɣu taa.

Ma tɔɣɔ-kɛ, ılɛna ká la ma nɔɣɔ taa ké leleŋ, ısıı tuıŋ.

4 Ḿpúɣú ı tɔma-m sı: Polo Isɛɣɛlı nyáma kiŋ, na ń heeli-wɛɣɛ ma tɔm. 5 Mpi tɔ, pə taɣa yəlaa mpa pa kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ səkpɛtʊɣʊ. Yaa pa yɔɣɔtaɣa na katɛ tɔ, pa kiŋ kɛ ma tila-ŋ. Ama Isɛɣɛlı nyáma kiŋ ké. 6 Pə taɣa yəlaa paɣalɛ mpa pa kʊyɔɣɔtʊtʊ wɛ səkpɛtʊɣʊ, yaa pa yɔɣɔtaɣa wɛ katɛ na nn nuıkı pa tɔm tɔ. Ye ısıı yəlaa ısıı mpʊ kiŋ kɛ maa tila-ŋ, paa nuına-m. 7 Ama Isɛɣɛlı nyáma luɣu fɛı ma nuınau. Mpi tɔ, pa kisa-m nuınau. Isɛɣɛlı nyáma təna nyɔɔŋ taa Wʊlaa ké, na pa nyama na kpuısəŋ. 8 Maa yele na nyá ısɛntaa nyəŋ na ń Wɛɛna laŋkpuısəŋ ısıı mpɛ, na ń yoona-wɛ. 9 Maa yele na nyá nyʊɣʊ taa Wʊlı ısıı liɣitee pəlɛ tiŋ toŋ nyəŋ nyəntɛ. Haləna tə kəlı kʊkpamʊɣʊ kɛ toŋ. Paa pa ké tɔɔ kʊllaa piitim tɔ, səɣɔntʊ í taa kpa-ŋ, pácó taa nyana-wɛ.

10 Ḿpúɣú Iso tasa-m sı: Isekiyɛɛlı nıı tomnaa mpa pa tena maa heeli-ŋ to. Tokı-
təɣı nyá lotu taa. 11 Polo ma yəlaa piya mpa pa ké yomaa to pa kiŋ. Ye paa nıına-
ŋ, yaa pa kaa nıına-ŋ. Heeli-wɛ sı Tacaa Iso yɔɣɔtəna.
12 Ilɛna Feesuɣu kpaɣa-m, na má nıı ma waaləɣı kɔkɔtɛ sɔsɔɔlɛ sı: I sa Tacaa kɛ
hatoo ı təcaɣalɛ taa.
13 Ilɛna má nıı ısəna wontu keŋ makəna təma to. Pə na pɔpɔlɛɛ pə kpɛnta
kɔkɔtɛ sɔsɔɔlɛ. 14 Ḿpúɣú Feesuɣu kpaɣa-m na kú tɛɛna-m. Ma laŋlɛ ka wakəlaa
ké na má kpəɣələɣı. Ilɛna Tacaa toŋ tii ma tɔɔ. 15 Waatu ınəɣı ma tala timpi pa
yaa sı, Telı-Apipı to. Isɛɣelı nyə́ma mpa pa kuuwa na pá wɛ Kepaa pɔɣɔ nɔɣɔ to
pa tɛɣelɛ. Ilɛna má caɣa pa kiŋ na sɔɣɔntu kɛ kuyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa.

Isekiyɛɛlı feŋuɣu kɛ Isɛɣelı nyə́ma kiŋ

16 Kuyaku naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋku kɛ Tacaa yɔɣɔtəna Isekiyɛɛlı ma sı: 17 Yulu
nyá maa sıı-ŋ Isɛɣelı nyə́ma taŋlu. Ń ka nıı ma tɔm na ń polo ń kpaalı-wɛ na ma
nɔɣɔ. 18 Ye ısıı ma hula ısaɣau sı ı ká sı, na ń tá kpaalı puntu ını sı í laɣası mpaau
na pə́ ya ı nyuɣu, puntu ká sı. Ile nyaɣa maa pɔɔsı ı səm tɔm. 19 Ama ye ń kpaala
ısaɣau na í kisi laɣasuɣu, na í sı ı ısaɣatu taa. Ile n yapa nya tı nyuɣu. 20 Ye siɣisilu
yela siɣisuɣu, na í la ısaɣatu. Maa nyəpı-ı katɔka na í sı. Pə taɣa pulu, n ta kpaalı-ı.
Ile nɔɣɔlu kaa tasa ı siɣisuɣu tɔm yɔɣɔtuɣu. Ama nyaɣa maa pɔɔsı ı səm tɔm. 21 Ye
ma kpaala siɣisilu sı í taa pəntı, na í yele pəntuɣu, ile ı kaa sı. Mpi tɔ, ı nıı kpaaluɣu.
Ilɛna pə́ yá ma nyuɣu.

Tacaa tuwa Isekiyɛɛlı kɛ sum

22 Tənaɣa Tacaa tu niŋ kɛ Isekiyɛɛlı má ma tɔɔ tɔtɔ, na í tɔ-m sı: Kulı na ń
polo tɛtɛkəlɛ taa, na má yɔɣɔtəna-ŋ. 23 Ḿpúɣú ma kulaa na má polo tɛtɛkəlɛ taa.
Ilɛna Tacaa hulı ı teu ısıı maa nau Kepaa pɔɣɔ nɔɣɔ to. Ilɛna má hoti ma ısɛntɔɔ.
24 Tənaɣa Tacaa Feesuɣu suu ma taa, na kú la na má səŋ ma nɔɔhɛɛ tɔɔ. Ntɛna
Tacaa heeli-m sı: Polo na ń təkı nyá təɣı nyá tɛ. 25 Paa hɔkɔ-ŋ ŋmuısı sı ń taa
tasa pa hɛku kɛ luu. 26 Maa yele na nyá nsəmlɛ matəna nyá tantahaau. N ká pəsı
kamumuka, ń kaa pəsı na ń kaləna-wɛ. Mpi tɔ, pa ké tɔɔ kullaa ké. 27 Ama waatu
wei maa yɔɣɔtəna-ŋ, ılɛna ń kuli nyá nɔɣɔ na ń heeli-wɛ. Tacaa Iso yɔɣɔtəɣı sı, ye
wei ı caa ı nıı. Wei ıı caa, í taa nıı. Mpi tɔ, pa ké tɔɔ kullaa ké.

4

Yosalɛm wakəlυɣυ təm

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı: Yulu nyá kpaɣa tɛtu piliki*fa*. Sıı-ı nyá ısɛntaa na ń pıı
Yosalɛm ıcatɛ. [a] fotoonaa. Pə tɔɔ kɛ Iso sı Isekiyɛɛlı ı ləsı Yosalɛm ıcatɛ fotoo kɛ
piliki tɔɔ. 2 Húlí sı, pa tama-tɛ na pá ŋmá kolonja taka sı, pa leekəɣəna-tɛ. Pa loma
hapəlɛ kɛ ıcatɛ koluŋa kite. Pa sikaa na pá cɔɔna-tɛ. Ilɛna yoolaa nyuɣu nyə́ma ta-
tɛɣɛ kotaɣa. 3 Kpaɣa nyəɣəluɣu kutəsuɣu ŋku ku wɛ tətaŋlaŋ tɔ. Kaɣa-ku, ısıı ıcatɛ
koluŋa kɛ nyá na-tɛ mə hɛku. Kɛɛsı ısɛ na tə tɔɔ na pə́ leekı-tɛ. Ile nyaa leekəna-tɛ.
Mpi pə kɛ́ Isɛɣelı nyə́ma kɛ kuhulum təɣɔlɛ.
4 Həntı nyá mputu tɔɔ, na ń təna Isɛɣelı nyə́ma ısaɣatu kɛ nyá tɔɔ. N ka səɣəlı
pa ısaɣatu kɛ kuyɛɛŋ wei n ka həntı mpu tɔ ı taa. 5 Maa yele na ń wɛɛ tənaɣa
kuyɛɛŋ naanuwa fɛı nasəlɛ (390). Kuyɛɛŋ ını ı wɛnna ısıı puısı nsi Isɛɣelı nyə́ma
lapa ısaɣatu to. Isəna ń ká səɣəlı Isɛɣelı nyə́ma ısaɣatu təɣɔlɛ. 6 Ye n tɛma mpu, ile
n kɛɛsı kɔŋkɔŋ ntɔɣɔŋ nyəŋku tɔɔ. N ka səɣəlı Yuta nyə́ma ısaɣatu kɛ kuyɛɛŋ nıılɛ.
Kuyɛɛŋ ını ı kɛna puısı nıılɛ wei Yuta nyə́ma lapa ısaɣatu to. 7 Pə waalı ılɛna ń kɛɛsı
ısɛ na Yosalɛm wei pa leeka mpu tɔ ı tɔɔ. Ń ka hulı-tɛɣɛ niŋ kpɛtɛ, na ń heeli-tɛɣɛ
nti tıı kɔɔ tɔ, na ń kaləna-tɛ na Tacaa nɔɣɔ. 8 Ilɛna má hɔkɔ-ŋ ŋmuısı, ń taa pəsı

[a] **4:1** tɛtu piliki: Lɔŋtaa nyə́ma ŋmaakaɣa pilikinaa tɔɔ kɛ ŋmaatu na pa ləsəɣı

na ń kɛɛsı kɔŋkɔŋ kɛ waatʋ wei ń ka caɣa tɔna tɔ. 9 Caa tɔɣɔnaɣa pee nyɔŋka piitim liɣiti na soona piitim naalɛ. Ilɛna ń siti pə tɔna na ń lakı tɔɣɔnaɣa. Nyá tɔɣɔnaɣa ntɛ́ kʋyɛɛŋ naanʋwa fɛı nasəlɛ (390) wei ń ka hɔntı kɔŋkɔŋ kʋlʋmʋɣʋ tɔɔ tɔ. 10 Cacaası ŋmʋnʋɣʋ na hiu (220) kɛ n ka maɣasəɣı paa ıfemle nte, na ń tɔkı. Mpi ń ká tɔkı waatʋ ını ı taa tɔɣɔlɛ. 11 Paa maɣası lʋm mpi n ká nyɔɔ paa ıfemle nte tɔɣɔ. Pıı wɛɛ paa ıfemle nte liitili kʋlʋm. 12 N ká la nyá tɔɣɔnaɣa kɛ́ ısıı tinte taka. Yəlaa pʋntʋ huwa kɛ n ka taɣanəna kɔkɔ na ń təsı nyá tɔɣɔnaɣa kɛ yəlaa tɔna ısɛntaa.

13 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı, teitei kɛ́ ḿpúɣú Isɛɣelı nyə́ma ká tɔɣɔ tɔɣɔnaɣa asilima nyəŋka. Piitimnaa mpa pa taa maa yele na pá polo tɔ tənaɣa paa tɔɣɔ-kɛ.

14 Ilɛna máá yɔɣɔtı sı: Haı, Tacaa Isɔ, hatoo ma pəcaatʋ haləna saŋa ma ta pilisi ma tı. Ma ta tɔɣɔ pʋlʋpʋ kʋsəpəm yaa mpi pə kpawa na pə cəlı tɔ. Pəyele asilima kpəntɛ natəlı tə nantʋɣʋ ta sʋʋta ma nɔɣɔ taa. 15 Ilɛna Isɔ cɔ-m sı: Maa laɣası-ŋ naapʋntʋ na ń taɣanəna-təɣı kɔkɔ na ń la tə tɔɔ kɛ́ tɔɣɔnaɣa, pə kaa wɛɛ yəlaa pʋntʋ.

16 Ḿpúɣú ı tasa-m heeluɣu sı: Yʋlʋ nyá maa yɔkı tɔɣɔnası təsıılɛ kɛ Yosalɛm taa. Paa maɣasəɣı tɔɣɔnaɣa na pá tɔkəna nəɣəsɛɛ, na pá maɣasəɣı lʋm na pá nyɔɔkəna laŋwakəllɛ. 17 Paa laŋ tɔɣɔnaɣa na lʋm. Pıı nıı-wɛ na pa tasəna pa ısɛ kɛ pa ısaɣatʋ tɔɔ.

5

Tacaa ka hɔ Isɛɣelı nyə́ma ŋkpaŋʋɣʋ

1 Ḿpúɣú Isɔ tɔma Isekiyɛɛlı má sı: Yʋlʋ nyá kpaɣa hʋnʋɣʋ na ń looli nyá nyʋɣʋ na nyá tantʋɣʋ. Ilɛna ń caa sanəya na ń maɣası nyɔɔsı na ń tala-səɣı hɔɣɔləŋ paɣalɛ. 2 Waatʋ wei nyá hɔntʋɣʋ kʋyɛɛŋ í tɛma, ılɛ ń kuu hɔɣɔlʋɣʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ na ń wɔ kɔkɔ kɛ ıcatɛ hɛkʋ taa. Ilɛna ń kuu hɔɣɔlʋɣʋ naalɛ nyəŋkʋ na ń lo-səɣı nyá laɣatɛ na ń cɔɔna ıcatɛ. Ilɛna ń tasa hɔɣɔlʋɣʋ tooso nyəŋkʋ kɛ kuuu tɔtɔ, na ń ŋmıısı na heelim kpaɣa. Ilɛna má kpɛɛ ma laɣatɛ na má tʋ sı waalı. 3 Ilɛna ń cosi sı taa kɛ́ pəcɔ, na ń hɔkɔ nyá tokonaa ntompee. 4 Pəyele ılɛna ń cosi sı taa kɛ́ pəcɔ, na ń wɔ kɔkɔ taa, na sí nyaɣa. Tənaɣa kɔkɔ ká lıına na ká nyaɣa Isɛɣelı nyə́ma.

5 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı: Yosalɛm wei, maa sııwa piitimnaa na pa tɛtʋ hɛkʋ taa tɔ, mpi ı ka tɛɛsəna tɔɣɔlɛ. 6 Mpi tɔ, Yosalɛm nyə́ma wakəla ma kiiŋ na ma kʋtʋtʋtʋ. Pa kʋ pa tı tɔm na pə kəlı ısıı mpa pa cɔɔna-wɛ tɔ. Mpi tɔ, pa kisa ma kiiŋ. Pa ta təŋ ma kʋtʋtʋtʋ. 7 Pə tɔɔ kɛ́ Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Timpi pa lapa ısaɣatʋ na pə́ kəlı piitimnaa mpa pa cɔɔna-wɛ tɔ, pə́cə́ pa kisa ma kʋtʋtʋtʋ na ma kiiŋ tɔkʋɣʋ na pa təŋ piitim lɛmpı nyəntʋ tɔ, 8 ma laŋlɛ ta hɛɛna-wɛ. Maa hʋʋna-wɛɣɛ piitimnaa mpɛ pa ısɛntaa. 9 Yosalɛm nyə́ma lakası kəla acaalətʋ. Pə tɔɔ kɛ́ maa hɔ pa ŋkpaŋʋɣʋ kɛ ısəna tɔ, too tɔ, ma ta hɔnta mpʋ. Pəyele ma kaa tıı tasʋ ḿpúɣú hɔm. 10 Pə tɔɔ kɛ́ cɛcɛnaa ka tɔɣɔ pa piya, na piya náá tɔɣɔ sı caanaa kɛ Yosalɛm taa. Ye pə kaasa pa pʋlʋ, ma yele na heelim yası-wəɣı paa timpi. Isəna maa hʋʋna-wɛ tɔɣɔlɛ.

11 Tacaa sı: Maɣa Tacaa Isɔ weesuɣu tʋ kɛ́. Timpi pa pilisa kɔtaɣa tələtɛ na pa tıŋ na pa acaalətʋ təna tɔ, ma kaa tasa-wɛɣɛ nyılʋɣʋ, yaa má wɛɛna pa pətɔɔtəlɛ, yaa ma hʋlı-wɛɣɛ suulu. 12 Yosalɛm yəlaa hɔɣɔləŋ tooso taa kʋlʋmʋɣʋ ká səna yʋlʋkʋsəkʋ na nyɔɣɔsı. Paa kʋ hɔɣɔlʋɣʋ lɛŋkʋ kɛ yoou taa kɛ́ pə cɔɔnaʋ ıcatɛ tɔ. Ilɛna pə kaası hɔɣɔlʋɣʋ lɛŋkʋ, ılɛna ma yele na heelim yası-kʋ, na pə́ pona paa timpi. Ilɛna má tʋ pa waalı na laɣatɛ.

13 Maa mʋ-wɛ na pááná. Maa yele na a kpana a tı na má lɛɛtı-wɛ. Waatʋ ınəɣı paa cɛkəna sı maɣa Tacaa má yɔɣɔtəna-wɛ na pááná. 14 Maa yele na ıcatɛ pəsı kpɛtɛ. Tıı pəsı mpusi pʋlʋɣʋ piitimnaa mpa pa cɔɔna-wɛ tɔ, na tɛɛlaa pa

ısɛntaa. 15 Waatʊ ınəɣı maa hʊʊna-wɛ na pááná sɔsɔɔna. Maa hɔ pa ŋkpaŋʊɣʊ na toŋ. Pəyele paa pəsı mpusi na fɛɛlɛ pʊlʊpʊ, mpi lɛlaa ka nyənəɣəna tɔ. Pıı sʊsı piitimnaa mpa pa cɔɔna-wɛ tɔɣɔ watʊ. Maɣa Tacaa má yɔɣɔtəɣəna mpʊ.

16 Maa tɔ́-wɛɣɛ nyəmá sɔtʊ nyəna wena a ké nyɔɣɔsı tɔ, na pá sí. Ilɛna má yele na pə́ kpiisi-wɛ. Mpi tɔ, maa sɔɔsı nyɔɣɔsı kɛ pa wahalanaa tɔɔ. Maa yɔkı pa tɔɣɔnaɣa təsıılɛ. 17 Maa yele na nyɔɣɔsı na taalɛ wontu ısaɣatʊ lıı-wɛ. Paa laŋ piya. Yʊlʊkʊsəkʊ na yoou ka wakəlı-wɛ. Maɣa Tacaa, má yɔɣɔtəɣəna.

6

Isɔ kʊla laalaa tɔɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sı: 2 Yʊlʊ nyá kɛɛsı nyá ısɛ na Isɛɣelı nyə́ma póóŋ tɔɔ na ń yɔɣɔtı ma tɔm. 3 Isɛɣelı póóŋ na pulasi na tɛtɛka na kacəsı nyə́ma í nıı Tacaa Isɔ tɔm. Maa yele na laɣatɛ kɔɔ mə tɔɔ, na má kpiisi mə təfɛɛnlɛnaa. 4 Maa yɔkı mə təkɔtəlɛnaa, na mə ilim lɛɛsəŋ wei í laakı tɔ. Mə taa lɛlaa ka sı pa tuŋ kʊlalaaŋ kila. 5 Maa sıı mə sətaa kɛ mə tuŋ kʊlalaaŋ kila, na má ŋmuısı mə mʊwa na má cɔɔna-ı. 6 Mə acalɛɛ təna ká pəsı ncaa ké. Pıı kpiisi mə təfɛɛnlɛnaa. Pıı yele mə təkɔtəlɛnaa na pə lɔ-wɛ. Pıı yɔkı mə tuŋ na í saalı yem. Mə ilim lɛɛsəŋ ká yɔkı na mə niŋ kʊlapəm wakəlı. 7 Mə taa paɣalɛ ká sı, ılɛna pə́cɔ́ í cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa. 8 Paa na mpʊ maa yele mə taa kakaasaɣa. Pɛlɛ paa fiti laɣatɛ, paa wɛɛ piitimnaa taa. Waatʊ ınəɣı maa yası-wɛɣɛ piitimnaa taa. 9 Mə taa kakaasaɣa ka tɔɔsı ma tɔɔ ké piitimnaa taa, timpi pa kpa-wɛɣɛ yomle tɔ. Mpi tɔ, maa wakəlı pa nyama wena a ta laɣana ma tike tɔ. Na pa ısɛ wena pa nyılə́na tuŋ tɔm tɔ. Pa maɣamaɣa paa nyəɣəsəna pa təɣı acaalətʊ nti pa lapa tɔ tə tɔɔ. 10 Waatʊ ınəɣı paa nyı sı ma ké Tacaa. Ilɛ pə taɣa yem tɔɔ ké ma yelaa, na wahalanaa panɛ pá maɣana-wɛ na pə́ ciɣiti-wɛɣɛ mpʊ.

11 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: I kpası mpee na nɔɔhɛɛ na laŋwakəllɛ. Mpi tɔ, Isɛɣelı nyə́ma lapa ısaɣatʊ na acaalətʊ. Yoou na nyɔɣɔsı na kʊtɔŋ ká kʊ-wɛ. 12 Kʊtɔŋ ka kʊna pooluŋ tʊ, na yoou náá kʊ pəcɔlə tʊ. Ilɛna wei ılɛ ı wɛɛ tɔ, kolontunaa ta ılɛ, na nyɔɣɔsı kʊ-ı. Maa yele na ma pááná kpa pa tɔɔ ké na pə́cɔ́ a hɛɛ. 13 I ka tɛ na í nyı sı maɣalɛ Tacaa. Mpi tɔ, mə sətaa ká sɔɣɔtəna mə tuŋ kʊlalaaŋ na mə təkɔtəlɛnaa. Paa pulasi kʊkʊlasi tɔɔ, na póóŋ tɔɔ, na tuŋ kʊlɔpəŋ hɔtʊ tɛɛ. Tənawɛɣɛ í wɔkaɣa mə tulaalʊnaa kɛ mə tuŋ na sɔɔsʊŋ nyalaa. 14 Maa kʊsı niŋ na má kpiisi tɛtʊ tənaɣa. Paa leɣe í wɛɛ, pə kpaɣau wʊlaɣa tɛtʊ na ilim mpətəŋ tɔɔ tɔ. Na pə́ polo Lipəla ıcatɛ kɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ. Waatʊ ınəɣı yəlaa ká cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

7

Tacaa kpaaləɣı mpusi kantəkaɣa nyəŋ tɔm

1 Ḿpúɣú Tacaa heela Isekiyɛɛlı má sı: 2 Yʊlʊ nyá, heeli Isɛɣelı tɛtʊ yəlaa sı, mə tɛtʊ təna tənaɣa kɔŋ kɛlɛ. 3 Mə tomle talaa kɛlɛ nɔɔnɔɔ. Maa mʊ-mɛ na pááná. Maa kɛɛsəna mə mpaaŋ na má hʊʊna-mɛ. Maa sʊkı-mɛɣɛ mə acaalətʊ təna. 4 Ma kaa wɛɛna mə pətɔɔtəlɛ. Yaa ma hʊlı-mɛɣɛ suulu kɛ paa pə́cɔ́. Ama mə tɔntɛ na mə acaalətʊ təma wena í lakaɣa tɔɣɔ pıı fɛlı-mɛ. Ilɛna í cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

5 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı, wahala ıkpamlɛ kɔŋ í ta nata ı taka. 6 Pə tɛmaɣalɛ mpusi kantəkaɣa nyəŋ kɔŋna ntɛ́. I ka tii mə tɔɔ. Halı ı tapəna ntɛ́. 7 Tɛtʊ yəlaa waatʊ tapa. Laŋwakəllɛ kʊyakʊ kpɛɣɛtaa. Laŋhʊlʊmlɛ kakiisası tɛma póóŋ taa. 8 Nɔɔnɔɔ ké maa mʊ-mɛ na pááná. Ma kaa yele na pə leeli. Maa hʊʊna-mɛɣɛ mə tɔntɛ na mə acaalətʊ tɔɔ na ma lɛɛtı-mɛ. 9 Ma kaa wɛɛna mə pətɔɔtəlɛ. Yaa má hʊlı-mɛɣɛ suulu kɛ paa pə́cɔ́. Maa hʊʊna-mɛɣɛ mə tɔntɛ na mə acaalətʊ tɔɔ na má lɛɛtı-mɛ. Waatʊ ınəɣı í ká cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa. Má makəna-mɛ.

10 Hʋʋlɛ kʋyakʋ taɣanəɣəna ntɛɣɛ kʋ tı. Kʋ ké wakəlʋɣʋ nyəŋkʋ ké. Mʋsʋŋ təŋa
təəʋ, na kalampaanı náá hʋləɣı ı tı. 11 Mʋsʋŋ wɛ kɛ ısıı kpátýý́ ŋku pa həŋna mə
ŋkpaŋʋɣʋ kɛ mə ısaɣatʋ təə tɔ. Pʋlʋ ta kaası-mɛ. Kɔkɔtɛ tɛma, í fɛı paɣalɛ tɔtɔ.
Nɔɣɔlʋ ıı tasəɣı-mɛɣɛ wiiu. 12 Waatʋ təŋna kɔntɛ. Wei ı yakı tɔ ı taa yəəlı. Pəyele
pɛɛtʋlʋ laŋlɛ náá taa wakəlı. Mpi tɔ, Tacaa mʋ páánáná na pa tənaɣa. 13 Paa pɛɛtʋlʋ
wɛna ı weesuɣu ı kaa na ı kʋpɛɛtəm. Mpi tɔ, nti pa nawa toosee taka taa na pá
kɛɛsı yəlaa mɛ mə wakəlʋɣʋ təə tɔ, tə lakı ké tıı saaləɣı. Mə ısaɣatʋ nti í lakı tɔ
tə təə, mə taa nɔɣɔlʋ kaa wɛɛna weesuɣu. 14 Paa hʋlı akantəlɛ na səəlʋ pıı. Ama
nɔɣɔlʋ kaa polo yoou. Mpi tɔ, yəlaa tənaɣa ma mʋna páánáná.

Nəɣɔlʋ ıı fitiɣi ŋkpaŋʋɣʋ həm

15 Yoou wɛ awalı ké, na nyɔɣɔsı na kʋtɔŋ kɛ təyaɣa taa. Ye wei í kpawa taalɛ,
pa kʋ-ı yoou taa. Wei í saala ıcatɛ taa, kʋtɔŋ na nyɔɣɔsı kʋ-ı. 16 Ɩlɛna mə taa mpa
pə sɔɔwa tɔ í seeki na í kpaakı pɔɔŋ na sɔɣɔntʋ ısıı tɛtɛka taa alukukunaa. Ɩ ka
mələɣı mə kawalaɣa təə ké.
17 Mə ŋkpalası ka susi yem ké toma fɛı,
na mə tʋna makı təma.
18 Ɩ ka suu ləyaɣa wontu ké ısıı fɔlətɔnaa taka,
na sɔɣɔntʋ anaam pıı-mɛ.
Ɩ ka looli mə nyəəŋ na fɛɛlɛ təcʋkıı.
19 Ɩ ka lɔ mə liɣitee kɛ hapɛɛ təə. Mə wʋla ka pəsı-mɛɣɛ mpusi pʋlʋ.
Mə liɣitee na mə wʋla kaa ya-mɛɣɛ Tacaa páánáná kʋyakʋ wule.
Ɩ kaa wɛɛna mpi í ka təɣɔ na í haɣa,
yaa í kʋna mə kʋnyıləŋ tɔ.
Mpi tɔ, mpʋ pə pɛtəna-mɛɣɛ ısaɣatʋ taa.
20 Mə kacɔka wontu kɛ mə laŋa ká hɛɛnaa.
Mə wontu ntəɣı í lupəna mə acaaləʋ tıŋ.
Pə təə ké maa yele na í lıı-təɣı luɣu.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.
21 Maa pɛtı-təɣı caɣalaa niŋ taa.
Atɛ yəlaa asaɣaa ka kuu-tı na pá pilisi-tı.
22 Maa ha-mɛɣɛ siɣile, na pá pilisi ma təyaɣa.
Nmıılaa ka sʋʋ ka taa na pá kuu ma wɛnaʋ.
23 Ɩ lu alukpala. Mpi tɔ, yʋlʋkʋlɛ suwa tɛtʋ.
Mʋsʋŋ ná su ıcatɛ taa.
24 Maa kɔna yəlaa mpa pa kəla ısaɣatʋ tɔ.
Paa lɛɛkı mə tɛɛsı,
na má sıı tənaɣa kɛ kalampaanı nyáma toŋ.
Paa pilisi mə lona katɛ nyəna.
25 Wakəlʋɣʋ kɔŋ na í pɛɛkəɣı nyʋɣʋ yapʋ ıı naakı.
26 Wahalanaa tənəɣı təma təə ké.
Laapaaləna asaɣaa tɔm kɛ í nııkı paa kʋyakʋ ŋku.
Na í pɔɔsəɣı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa sı,
pɛlɛ pá yɔɣɔtı nti pə hʋla-wɛ tɔ.
Kɔtəlaa ná tá nyı kiiu.
Sɔsaa ná fɛına laɣatʋ tasʋɣʋ napəlı.
27 Wulaʋ na wɛ ləyaɣa taa ké, na sɔɣɔntʋ náá pıı awulumpiya.
Ɩlɛna tɛtʋ yəlaa náá seliɣi.
Tacaa sı: Maa la-mɛɣɛ ısıı mə tɔntɛ wɛɛ tɔ,
na má hʋʋna-mɛ ısıı í mʋnaa tɔ.
Ɩlɛna í nyı sı maɣalɛ Tacaa.

8

Laatv kɛ Isɔ tɔseɛlɛ taa

1 Ḿpúɣú Isɛɣelı nyɔ́ma kuuu pɔnaɣa naatoso nyɔŋka. Isɔtv naatoso nyɔŋ kvyakv kakpası nyɔŋkv. Ma na Yuta sɔsaa tɔ wɛ ma té na tɔ́ caɣaa. Ilɛna Tacaa Isɔ toŋ tii ma tɔɔ. 2 Ma nyɔnaa ılɛ, ma ná pvlvɣvlɛ, na pɔ ısɛntaa ısıı yvlv. Pɔ kpaɣav ı tɔnaɣa na pɔ́ tii tɔ, pɔ kɛ́ kɔkɔ kɛ́. Pɔ mɔla kpav tɔ, pɔ tee kɔkɔ kɛ́ ısıı pa sota nyɔɣɔlvɣv kvsɛɛmvɣv. 3 Ilɛna yvlv ını í kvsı niŋ taka, na í kpa ma nyvɣv nyɔɔsı. Mpvɣvlɛ Feesuɣu kpaɣa-m toosee taka taa. Kv tɛɛna-m Yosalɛm kɛ nɔnɔɣɔ ŋka ka wɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔ ka kiŋ. Tɔnaɣa paa sıwa tvɣv ŋku kv kvsɔɣı Tacaa ısɛsɛɛmlɛ tɔ. 4 Ilɛna má ná Isɛɣelı Isɔ teeli. Isıı maa tɛma-ı nav kɛ tɛtɛkɔlɛ taa tɔ. 5 Ḿpúɣú Isɔ tɔma-m sı: Yvlv nyá kvsı ısɛ na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ.

Ma kvsa ısɛ na má nyɔnı tɔna tɔɔ, ılɛ ma ná ısɛsɛɛmlɛ tvɣv kvlalaav ŋkvɣvlɛ, tɔnaɣa kɔtaɣa tɔlatɛ nɔnɔɣɔ. 6 Ilɛna í tɔ-m sı: N naWa acaalɔtv nti Isɛɣelı nyɔ́ma lakı sı ma hatɔlɔna ma tɔyaɣa tɔ? Ama n ka na acaalɔtv sɔsɔɔntv lɛntı tɔtɔ.

7 Ḿpúɣú ı pona-m Isɔ tɔsɛɛlɛ taɣa ısɔtaa nyɔŋka nɔnɔɣɔ kiŋ. Ma nyɔnaa ılɛna má ná púúɣú kɛ koluŋa tɔɔ. 8 Kɛlɛna ı tɔ-m sı: Yvlv nyá tvlı koluŋa kɛ púúɣú.

Ilɛna ma tvlı-kv. 9 Ntɛna í tɔ-m sı: Svv na ń na acaalɔtv nti pa lakı cɔnɛ tɔ.

10 Ma svvWa ılɛna má maɣana pa lɔsa koluŋa tɔɔ kɛ́ wontu nti tɔ tuuki tɔ lotu tɔɔ tɔ. Na wontu lɛntı nti tɔ kɛ́ acaalɔtv tɔ. Isɛɣelı nyɔ́ma tıŋ tɔna ka wɛ pɔ taa. 11 Ilɛna Isɛɣelı nyɔ́ma sɔsaa nıtoso na naanvWa sɔŋa fotoonaa mpɛ pa ısɛntaa. Na pa taa kɛ́ Safaŋ pɔyalv Yasaniya. Na paa wei ı tɔka tulaalv cofolo kɛ ı niŋ taa, na nyɔɔsı kvlɔɣı ısɔtaa. 12 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Yvlv nyá ń naWa mpi mpi Isɛɣelı sɔsaa mpɛ paa wei ı lakı ı kutuluɣu taa na ı nɔɣɔsɔna fotoonaa panɛ tɔ? Pa kvyɔɣɔtvtv ntɛ́ sı: Tacaa lɔWa tɛtv, ılɛ ıı naakı-tv.

13 Ntɛna í tasa sı: N ká ná acaalɔtvnaa sɔsɔɔntv lɛntı nti pa lakı tɔ.

14 Ḿpúɣú ı pona-m Tacaa tɔyaɣa nɔnɔɣɔ, kɛ ilim ntɔɣɔŋ hɔɣɔlvɣv tɔɔ. Ilɛna má maɣana alaa caɣaa na pá wiiki tvɣv ŋku pa yaakaɣa sı, Tamusi*fa* tɔ kv sɔm. [a] pa pona pa tɛ. Yɔlaa tɔŋ sı tvɣv ŋkv kv kɛɛsɔɣı na kv sɔkı saa wei pá tɛŋ kvmtv tɔ. Ilɛna pa taɣanı-kvɣv lvlvɣv kɛ toomaɣa waatv. Alaa tɔŋna-kvɣv wiiu ntɛ́ cɔnɛ sı kv sɔpa. 15 Ilɛna Isɔ tɔ-m sı: N ká ná acaalɔtv sɔsɔɔntv lɛntı nti tɔ kɔla tɔnɛ tɔ.

16 Ḿpúɣú ı svvna-m Tacaa tɔyaɣa taɣa pɔ taa nyɔŋka tɔɔ kɛ́ nɔnɔɣɔ na kɔtaɣa tɔlatɛ pa hɛkv taa. Tɔnaɣa ma maɣana apalaa napɔlɔɣı hiu na kakpası. Apalaa mpɛ pa haWa Tacaa tɔsɛɛlɛ kɛ siɣile, na pá nyɔnɔɣɔna tɛv kite tɔɔ, na pá sɛɛkı ilim. 17 Ntɛna í tɔ-m sı: Acaalɔtv nti Yuta nyɔ́ma lakı cɔnɛ ısɔntɔ tɔ pɔcɔɣɔlɛ? Pɔ wɛɛ sı pá suuli mvsvŋ kɛ tɛtv na pá kpaasɔɣı ma páánáná na? Nyɔnı ısɔna pa kpaasvɣv tvɣv pɔliŋası kɛ pa mıına kiŋ tɔ? 18 Ma maɣamaɣa maa lana-wɛ na páánáká. Ma kaa hvlı-wɛɣɛ suulu. Waatv wei paa kiisina nɔɔsı sɔsɔɔnsı kɛ ma ŋkpaŋŋ taa tɔ, ma kaa nıı.

9

Yosalɛm nyɔ́ma ŋkpaŋvɣv hɔm

1 Mpvɣvlɛ ma nııWa Tacaa mapa kapuka sɔsaɣa sı: Icatɛ ŋkpaŋvɣv hɔntaa tɔna í kɔɔ. Paa wei í tɔkı ı yoou wontu nti ı ka wakɔlɔna-wɛ tɔ na í kɔɔ.

2 Ilɛna má ná apalaa naatoso lıına ısɔtaa nɔnɔɣɔ. Ilim ntɔɣɔŋ hɔɣɔlvɣv kɛ pa lıınaa na pá tala. Na paa wei í tɔka ı wontuɣu ŋku ı ká wakɔlɔna tɔ. Pa taa ka wɛ apalv nɔɣɔlv, na í suuWa kpoŋkpontu toŋ nyɔntv wontu, na í lɛɛWa ŋmaalaɣa kɛ ı tampala tɔɔ. Ilɛna apalv ını í kɔɔ na í sɔŋ nyɔɣɔlvɣv kvsɛɛmvɣv kɔtaɣa tɔlatɛ cɔlɔ. 3 Ḿpúɣú Isɛɣelı Isɔ teeli kvla ısɔtaa taŋlv nɔɣɔlv wei ı tɔɔ ı ka wɛɛ tɔ. Ilɛna í

[a] **8:14** Tamusi: Mesopotami nyɔ́ma tvɣv kvlalaav kɛ Isɛɣelı nyɔ́ma ceelaa na

polo kutuluɣu nɔnɔkpete. Ḿpúɣú Tacaa yaa apalu wei ı ka suu kpoŋkpontu toŋ nyəntu wontu na í lɛɛ ŋmaalaɣa kɛ ı tampala tɔɔ tɔ. 4 Ilɛna í tɔmı-ı sı: Polo Yosalɛm ıcatɛ hɛku taa. Yusı yəlaa mpa pa tɔkı wahala na pá mələɣı acaalətu təna nti lɛlaa lakı tɔ tə tɔɔ tɔ, pa tokuŋ taa.

5 Ḿpúɣú ı heela lɛlaa na má nuıkı sı: I təŋ kancaalaɣa nyəŋ waalı, na í kú yəlaa. I taa wɛɛna pa pətɔɔtəlɛ. Pəyele í taa hulı-wɛɣɛ suulu. 6 I kú na í kpiisi kukpatəlaa, na ıfepiya, na pɛɛlaa, na piya, na alaa. Ama í taa kpətəna mpa pa tokuŋ taa wɛ kuyusum tɔ. Ile í caaləna ma təyaɣa taa.

Ḿpúɣú pa caaləna apalaa sɔsaa mpa pa caɣa Isɔ təyaɣa nɔnɔɣɔ tɔ. 7 I suuli ma təyaɣa kɛ sətaa na pá kpɛnna taası tɔɔ. Ma təyaɣa í pilisi, í lıı. Ḿpúɣú pa lııwa na pá suu ıcatɛ na pá kuɣı tə taa yəlaa na pá puki.

8 Pa tɔŋa kuɣu na ma səŋa mpu. Ilɛna má hoti ma ısɛntɔɔ, na má má kapuka sı: Haı, Tacaa Isɔ, n muɣu páánáá kɛ ḿpúɣú katatəlaɣa na Yosalɛm tɔ, n caa ń kpiisi Iseɣelı nyáma mpa pə kaasaa tɔ pa təna na?

9 Ntɛna í cɔ-m sı: Iseɣelı nyáma na Yuta nyáma pa ısaɣatu kəla tɔɔu. Tə yaɣataa ké. Yulukule suna tɛtu taa, kusiɣisim lapu fɛı ıcatɛ taa. Mpi tɔ, pa kuyɔɣɔtutu nté sı Tacaa má, ma lɔ tɛtu, maa naakı pulu. 10 Pə tɔɔ ké ma kaa wɛɛna pa pətɔɔtəlɛ. Yaa má húlí-wɛɣɛ suulu. Maa məŋna pa nyɔɔŋ taa ké pa təma.

11 Mpuɣule apalu wei ı suu kpoŋkpontu toŋ nyəntu wontu na í lɛɛ ŋmaalaɣa kɛ ı tampala tɔɔ tɔ. Ilé ı cɔwa sı ma lapa nti n ka tu-m tɔ.

10

Isɔ hulugu kɛ ı təɣı Isekiyɛɛlı (Isekiyɛɛlı 1:1-28)

1 Ḿpúɣú ma nyənaɣa mpu, ılɛna má ná ısətənuɣu kɛ ısətaa taŋlaa*fa* nyuɣu taa. Na pulupu ısıı kumte, na tə nyənuɣu taa wɛ ısıı liɣitee pəlɛ pooku nyəntɛ. [a] pɛlɛ pa wɛ lona paɣalɛ taa. Ilɛna pə kaası Selafɛŋnaa. Isayii 6:2-3 taa tike kɛ pa yɔɣɔta pa tɔm. 2 Ilɛna Tacaa heeli apalu wei ı suu kpoŋkpontu toŋ nyəntu wontu tɔ sı: Polo pɔpɔlɛɛ nna a wɛ ısətaa taŋlaa tɛɛ tɔ. Cosi kɔkɔ mamala wena a wɛ təna tɔ na a su nyá niŋ, na ń ŋmuısı-yɛɣɛ ıcatɛ taa.

Ntɛna apalu ını í tɛɛ ma ısɛntaa tənɛ ını. 3 Waatu wei apalu ını ı pola mpu tɔ ısətaa taŋlaa wɛ Isɔ təseɛlɛ ntɔɣɔŋ hɔɣɔluɣu tɔɔ. Ḿpúɣú ısɔŋmuntu su Isɔ təseɛlɛ taɣa ısətaa nyəŋka tɔɔ. 4 Ḿpúɣú Tacaa teeli kula ısətaa taŋlaa mpɛ pa tɔɔ na í polo Isɔ təseɛlɛ nɔnɔɣɔ, na í su taɣa. Ḿpúɣú ısɔŋmuntu su Isɔ təseɛlɛ taa. 5 Ntɛna ısətaa taŋlaa keŋ kɔkɔtɛ nıı mpu, ısıı Isɔ toma təna tu yɔɣɔtaɣa. Halәna taɣa awalı tɔɔ nyəŋka. 6 Ḿpúɣú Tacaa tɔma apalu wei ı suu kpoŋkpontu toŋ nyəntu wontu tɔ sı: Polo ń hee kɔkɔ kɛ ısətaa taŋlaa kiŋ kɛ pɔpɔlɛɛ tɛɛ. Ilɛna apalu polo na í səŋ pɔpɔlɛɛ kiŋ. 7 Tənaɣa ısətaa taŋlaa mpɛ pa taa lɛlu kusa niŋ, na í hee kɔkɔ na í tu apalu ını ı niŋ taa. I muwa ılɛna ı lıı.

8 Pulupunaa ka wɛ ké ısıı yulu ŋkpalası taka ké ısətaa taŋlaa mpɛ pa keŋ tɛɛ. 9 Ma nyənaɣa mpu, ılɛna má ná pɔpɔlɛɛ liɣiti ké ısətaa taŋlaa kiŋ. Paa wei ı kiŋ na ı pɔpɔtɛ, na a nyənuɣu taa nəɣəsəna ısıı liɣitee pəlɛ nte tə wɛ atɔntɔɔtɛ tɔ. 10 A liɣitiɣi mpu a ka wɛna wɛɛtu kulumtu ké. Paa pɔpɔtɛ nte tə nəɣəsəna ké ısıı tə wɛ lɛntɛ taa. 11 A kuləɣı tɔntɛ tɔ, á caakı sı á məŋna hɔɣɔləŋ liɣiti ını ı taa ŋku ku tɔɔ a tuɣutəɣı ké aa kɛɛsəɣı. Na á mələɣəna hɔɣɔluɣu ŋku ısətaa taŋlaa nyɔɔŋ siɣisinaa na pá hɔŋ-yɛ tɔ, aa kɛɛkı. 12 Tulunası waasa ısətaa taŋlaa mpɛ pa tənaɣa təwisiwisi na sı muɣı kɔkɔ. Pə kpaɣau pa sika na pa ŋkpalası na pa keŋ tɔ. Na pá waası pɔpɔlɛɛ anı a liɣiti na pá cɔɔ na pá ta tɔ. 13 Ḿpúɣú ma nuıwa pa ha pɔpɔlɛɛ

[a] **10:1** ısətaa taŋlaa: Isətaa taŋlaa mpɛ pa wɛ loosi naalɛɣɛ. Selupɛŋnaa wɛɛ, na

anəɣı həte sı kacuculaɣa. 14 Paa wei ı ısɛntaa ka wɛna pə mpaa ké. Kancaalaɣa
nyəŋ ısɛntaa ka wɛ ké ısıı ısɔtaa taŋlʊ. Naalɛ nyəŋ nəɣəsəna ısıı yʊlʊ. Tooso nyəŋ
ısɛntaa ná wɛ ısıı təɣɔlaɣa. Ilɛna liɣiti nyəŋ ısɛntaa náá nəɣəsəna hɛkəlɛ. 15 Ḿpúɣú
ısɔtaa taŋlaa mpɛ pa kʊlaa na pá tɛɛ ısɔtaa. Paa wɛ teitei ké na wontu nti maa
nawa Kepaa pɔɣɔ nɔɣɔ tɔ. 16 Waatʊ wei pa tɛɛkı tɔ, pa pɔpɔlɛɛ anı a təŋəɣı-wɛɣɛ.
Paa pa hɛta pa keŋ sı pa kʊləɣı, pa pɔpɔlɛɛ təŋəɣı-wɛɣɛ ḿpúɣú. 17 Ye pa səŋəɣı a
səŋ, na pá kʊləɣı, ılɛ pa kpɛnna-yɛ. Mpi tɔ, wontu ləmaɣasɛɛ ka wɛ pɔpɔlɛɛ anı a
taa tɔtɔɣɔ.

Tacaa teeli kʊlʊɣʊ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa

18 Ḿpúɣú Tacaa teeli kʊla nənɔkpete, na pə́ məlı ısɔtaa taŋlaa tɔɔ. 19 Isɔtaa
taŋlaa hɛta pa keŋ ké na pá kʊlı tɛtʊ tɔɔ ké ma ısɛntaa na pana pa pɔpɔlɛɛ pa tɛɛ.
Ilɛna pá polo pá səŋ Tacaa təyaɣa nənɔɣɔ na ilim təlıılɛ tɔɔ. Ilɛna Isɛɣɛlı Isɔ teeli
wɛ pa tɔɔ ké ısɔtaa. 20 Pa ké wontu nti maa nawa Isɛɣɛlı Isɔ tɛɛ ké Kepaa pɔɣɔ
nɔɣɔ tɔɣɔ. Ilɛna má cɛkəna sı pa ké ısɔtaa taŋlaa. 21 Paa wei ı ka wɛna ısɛntaa kɛ
tɔm liɣiti ké, na keŋ liɣiti. Na paa wei ké yʊlʊ ŋkpalası. 22 Pa ısɛntaa ka nəɣəsəna
ké ısıı mpa ma nawa Kepaa pɔɣɔ nɔɣɔ tɔ, pa maɣamaɣa. Paa wei ı siɣisa ısəna tɔ
ḿpúɣú ı siɣisaa.

11

Yosalɛm hʊʊnaʊ kɛ ı kawalaɣa tɔɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa Feesuɣu pona Isekiyɛɛlı maɣa ilim təlıılɛ nənɔɣɔ. Ilɛna má
maɣana apalaa hiu na kakpası kɛ təna. Ma nawa pa taa ké Asuu pəyalʊ Yasaniya
na Penaya pəyalʊ Pelatiya. 2 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sı: Yʊlʊ nyá, yəlaa mpɛ pa
maɣasəɣəna kawalaɣa tɔm na pa tasəɣı laɣatʊ ısaɣatʊ kɛ Yosalɛm ıcatɛ tənɛ tə
taa. 3 Pa kʊyɔɣɔtʊtʊ nté sı pa kaa tasa kutuluŋ ŋmaʊ halı pə́ polo laasaɣa tɔɔ. Icatɛ
pəsəna ısıı tiipile, na taɣalɛ nantʊ. 4 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı yʊlʊ pəyaɣa má, ma yɔɣɔtı
nti ma nawa pa tɔɔ tɔ.
5 Mpʊɣʊlɛ Tacaa Feesuɣu tii ma tɔɔ na kʊ tɔ-m sı yɔɣɔtı sı Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Isɛɣɛlı nyə́ma mɛ, ma nyəma mə taa hʊwɛɛ. 6 I lʊləsa yʊlʊkʊlɛ kɛ ıcatɛ tənɛ tə taa.
I suula sətaa kɛ hapɛɛ tɔɔ. 7 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣı sı mə sətaa mpa í suula
tə taa tɔɣɔlɛ nantʊ, na tə maɣamaɣa kɛ tiipile. Ilɛna pá ləsı-mɛ na pá tɛɛna. 8 Maa
yele na laɣatɛ nte tə tɔm wɛ-mɛɣɛ sɔɣɔntʊ tɔ tə́ kɔɔ mə tɔɔ. Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣəna
mpʊ. 9 Maa ləsı-mɛɣɛ ıcatɛ taa, na má tʊ-mɛɣɛ kpaı nyə́ma niŋ taa. Maa hʊʊna-
mɛɣɛ. 10 Isɛɣɛlı tɛtʊ toosi tɔɔ ké maa hʊʊna-mɛ, na má yele na pá kʊ-mɛ na laɣatɛ.
Waatʊ ınəɣı í ká nyı sı maɣalɛ Tacaa. 11 Icatɛ tənɛ tə kaa pəsı mɛ ısıı tiipile. Mɛ
mə kaa pəsı ısıı tə taa nantʊ. Ama Isɛɣɛlı tɛtʊ toŋa tɔɔ ké maa hʊʊna-mɛ. 12 Waatʊ
ınəɣı ı ka nyı sı maɣalɛ Tacaa. I tá təŋ ma kʊtʊtʊtʊ. Pə́cə́ ı tá təkı ma kiiŋ. Ama
piitimnaa mpa pa cɔɔna-mɛ tɔ, pa nyəntʊ kɛ ı təŋəɣı.
13 Waatʊ wei ma təŋa Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊɣʊ kɛ mpʊ tɔɣɔ Penaya pəyalʊ
Pelatiya səpa. Ḿpúɣú ma hota ma ısɛntɔɔ na má má kapuka sı: Haı, Tacaa, Isɔ. N
ka kʊ Isɛɣɛlı nyə́ma təna mpa pə kaasaa tɔ?

Tacaa kpeɣeluɣu kɛ yəlaa mpa pə yasaa tɔ

14 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sı: 15 Yʊlʊ nyá, nyá yəlaa mpa pa ké Isɛɣɛlı nyə́ma tɔ
na nyá tɛɛtʊnaa Yosalɛm nyə́ma tasəɣı laɣatʊ kɛ mpa kolontunaa kuuwa tɔ sı pá
saalı təna. Mpi tɔ, taɣa Tacaa hawa tɛtʊ tənɛ sı tə́ pəsı tá nyəntʊ. 16 Pə tɔɔ tɔ, tɛləsı-
wɛ sı, Tacaa Isɔ má, ma yɔɣɔtaa sı: Paa ma yasa-wɛɣɛ tɛtʊ paɣalɛ taa, na pa wɛɛ
pooluŋ kɛ piitimnaa hɛkʊ tɔ, ma wɛ pa kiŋ kɛ tənaɣa, ısıı ma təyaɣa taa. 17 Pə tɔɔ
ké n ká heeli-wɛ sı: Tacaa Isɔ má, ma yɔɣɔtaa sı maa kpeɣeli-mɛɣɛ piitimnaa taa.
Maa məŋna-mɛɣɛ timpi pıı yasa-mɛ tɔ, na má ha-mɛɣɛ Isɛɣɛlı tɛtʊ. 18 Tənaɣa í ká

polo na í kú tuŋ kulalaaŋ na acaalətu təna. 19 Maa tu-mɛyɛ ləmaɣasəlɛ kulumtəlɛ na huwɛɛ kufana. Maa ləsı mə nyama wena a wɛ ısıı pɛɛ tɔ, na má tu-mɛyɛ nyama kupana. 20 Ilɛna í təŋ ma kutututu, na í tɔkı ma kiiŋ. I ká pəsı ma yəlaa, na máá pəsı mə Isɔ. 21 Ama mpa pa səɔla tuŋ na pa acaalətu tɔ, maa məŋna pa təma kɛ pa nyɔɔŋ taa. Tacaa Isɔ má ma yɔɣətəna mpu.

Tacaa teeli kulɣu kɛ Yosalɛm

22 Ḿpúɣú ısɔtaa taŋlaa hɛta keŋ, na pɔpɔlɛɛ tu pa waalı. Na Iseɣelı Isɔ Tacaa teeli wɛ pa tɔɔ ké ısɔtaa. 23 Isɔ teeli kula ıcatɛ taa na í polo puɣu ŋku ku wɛ ıcatɛ ilim təluɛ tɔ ku tɔɔ. 24 Ḿpúɣú Isɔ Feesuɣu kpaɣa-m ma ləmaɣasɛɛ taa. Ilɛna ku pona-m Iseɣelı nyə́ma mpa pa kpawa tɔ pa cɔlɔɣɔ Papiloni. Ilɛna ma toosee taka sıı tənaɣa. 25 Ḿpúɣú ma kɛɛsa mpa kolontunaa kuu mpu tɔɣɔ tə təna nti Tacaa hula-m tɔ.

12

Iseɣelı nyuɣu nyə́ma kuuu tɔm kpaalɣu

1 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sı: 2 Yulu nyá, tɔɔ kullaa hɛku taa ké n wɛɛ. Pa wɛna ısɛ paa naakı pulu. Pəyele pa wɛna ŋkpaŋŋ, paa nuıkı natəlı. Mpi tɔ, pa ké ŋkpantɛɛləŋ nyə́ma ké. 3 Yulu nyá, taɣanı nyá wontu. Tɔ mpaau kɛ ilim na pə ısəlɛ kɛ pa ısɛntaa. Luı timpi n wɛ mpu tɔ na ń laɣası təfatɛ. Ntanyı paa ná sı pa ké tɔɔ kullaa. 4 Ləsı nyá wontu kɛ ilim taa, ısıı mpaa tɔntu na pá naakı. Ilɛna ń tɛɛ tɔntɛ kɛ taanaɣa, ısıı pa kuukuɣu yəlaa kɛ yoou taa tɔ. 5 Tulı ıcatɛ koluŋa kɛ pa ısɛntaa, na ń ləsı nyá wontu na təna. 6 Ilɛna ń səɣəlı-tı na ń luı ahoo. Takı nyá ısɛntɔɔ, taa nyənı atɛ. Ma caa ké sı ń wɛɛ Iseɣelı nyə́ma kɛ kuhulum mpi puı kpaalı-wɛ tɔ.

7 Ḿpúɣú ma lapa ısıı Tacaa heela-m tɔ. Ma luı ilim taa ké, na ma wontu ısıı mpaa tɔntu. Ilɛna taanaɣa má tulı koluŋa kɛ púúɣú na niŋ. Na má ləsı-təɣı ahoo taa na má hɔɣɔlı na pá naakı-m. 8 Tɛu fema ılɛna Tacaa tɔ-m sı: 9 Yulu nyá, tɔɔ kullaa Iseɣelı nyə́ma mpɛ, ısəntɔ pa kaa laŋı-ŋ pɔɔsuɣu sı pepeɣe n lakı mpu? 10 Ile cɔ-wɛ sı: Tacaa kpaaləɣəna Yosalɛm wulau na Iseɣelı nyə́ma mpa pa wɛ təna tɔ. 11 Heeli-wɛ sı n ka pəsı kuhulum mpi pə huləɣı-wɛ sı paa kuu-wɛ tɔ. Nti n lapa tɔ, ntı tuı maɣanna-wɛ. Kolontunaa ka kuu-wɛ na pá tɛɛna yomle. 12 Paa tulı ıcatɛ koluŋa kɛ púúɣú. Pa wulau ká luı ahoo, na í hɔɣəla ı wontu na í taka ı ısɛntɔɔ sı ı taa na tɛtu. 13 Tacaa sı maa nyəpı-ı puluɣu na má kpa-ı ku taa. Maa pona-ı Papiloni nyə́ma tɛtu taa, ı kaa na. Pəyele tənaɣa ı ká sı. 14 Ilɛna má yası pa təna mpa pa cɔɔna-ı na pá səŋna-ı tɔ. Maa yası pa taŋlaa na pa yoolaa kɛ paa le. 15 Maa yası-wɛyɛ piitimnaa taa ké tɛtu paɣalɛ taa. Waatu ınəɣı paa nyı sı maɣalɛ Tacaa. 16 Ama maa yele na pa taa apalaa napəlı pá fiti yoou, na nyɔɣɔsı na kutəŋ. Pɛlɛ paa tɛləsəna piitimnaa mpa pa taa paa polo tɔɣɔ pa acaalətu tɔm. Ilɛna pá cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

17 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: 18 Yulu nyá, tɔɣɔ nyá tɔɣɔnaɣa na seluɣu, na ń nyɔɔ nyá lum na sɔɣɔntu na seluɣu. 19 Tɛləsı tɛtu yəlaa sı Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔta Iseɣelı taa Yosalɛm nyə́ma tɔm sı, paa tɔɣɔ pa tɔɣɔnaɣa na sɔɣɔntu na pá nyɔɔ pa lum na seluɣu. Mpi tɔ, paa kpiisi pa tɛtu təna, na tə taa nyəm təna kɛ tə taa yəlaa musuŋ tɔɔ. 20 Paa yɔkı acalɛɛ sɔsɔɔna nna a taa yəlaa suwa tɔ na pá kpiisi tɛtu. Waatu ınəɣəlɛ paa nyı sı maɣalɛ Tacaa.

Tacaa kuyɔɣɔtutu lapu

21 Ḿpúɣú Tacaa pɔɔsa-m sı: 22 Yulu nyá, pepe tɔɔ ké pə pəsa yəlaa kɛ ıtuule sı: Kuyɛɛŋ tɛɛkı yem na Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa nawa ntiɣi toosee taka taa tɔ tuı lakı? 23 Mpu tɔ, heeli-wɛ sı maɣa Tacaa Isɔ ma yɔɣɔtəɣı sı maa sıı tənaɣa kɛ ıtuule ntɛ́

tə tɔm kɛ Isɛɣɛlı taa. Kʋyɛɛŋ tɔŋa kɔntɛ, toosee taka təna ká la ké ısıı pa naakʋɣʋ-yɛ tɔ. 24 Mpi tɔ, pa kaa tasa pɔpɔtʋ toosee taka kɛ toosuɣu. Yaa pá naakı tɔm kʋtʋsʋtʋ kɛ Isɛɣɛlı taa. 25 Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa má, ma kaa su. Ye ma yɔɣɔta nti tıı la ké, tə kaa leeli. Tɔɔ kʋllaa mɛ, maa yɔɣɔtı tɔm na tá la. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

26 Ḿpúɣó Tacaa tɔma-m sı: 27 Yʋlʋ nyá, Isɛɣɛlı nyáma sı nyá toosee ıı lakı ısıı n toosuɣu tɔ. Pəyele ma tɔmnaa mpa n kpaaləɣı tɔ, tə ta kɛ nɔɔnɔɔ nyəntʋ. 28 Pə tɔɔ tɔ, tɛləsı-wɛ sı, Tacaa Isɔ má, ma yɔɣɔtaa sı, ma kʋyɔɣɔtʋtʋ yoosuɣu kaa wɛɛna waatʋ. Tıı yoosi ké ısıı ma yɔɣɔtʋɣʋ tɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

13

Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa pəpɔtʋnaa tɔɔ kʋlʋɣʋ

1 Ḿpúɣó Tacaa heela-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, heeli Isɛɣɛlı nyáma mpa pa nyənəɣı pa təɣı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa tɔɣɔ ma tɔm. Pa maɣamaɣa pa nyəntʋ kɛ pa kpaaləɣı. 3 Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa kʋmɛlɛməŋ wei ı təŋəɣı ı ləmaɣasɛɛ na ıı naakı pʋlʋ tɔ, ı tɔm wɛ waıyo ké. 4 Haı, Isɛɣɛlı nyáma Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa wɛ teitei ké ısıı taalɛ hası kɛ ncaa taa. 5 Pa ta polo na pá taɣanı ıcatɛ koluŋa pəɣəlɛɛ. Pəyele pa ta ŋma koluŋa na pá cɔɔna Isɛɣɛlı nyáma ıcatɛ sı, pıı kenti-wɛɣɛ Tacaa páánáá yoou kʋyakʋ wule. 6 Pa toosee wɛ kpɛtɛ ké, na pa nalaa kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ kaloolaɣa. Pa yɔɣɔtəɣı sı Tacaa yɔɣɔtəna. Pəyele ílé ı ta tili-wɛ. Ilɛna pá tʋɣı pa taa sı, ílé ı ka la ısıı pa yɔɣɔtʋɣʋ tɔ pácó kpɛtɛ. 7 Pa toosee wɛ kpɛtɛ ké, na pa nalaa kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ kaloolaɣa. Pa yɔɣɔtəɣı sı, Tacaa yɔɣɔtəna. Pácó ma ta yɔɣɔtı. 8 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı: I yasa tɔm kpaı nyəntʋ, í kpaala kʋloolutu. Maa mʋ-mɛ na páánáá.

9 Maa tú niŋ kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa mpa mɛ í wɛna toosee kpaı nyəna na í naakı kaloolaɣa tɔm tɔ. I kaa wɛɛ ma yəlaa kpekəle tɔɔ. Pa kaa ŋmaa mə həla kɛ Isɛɣɛlı nyáma nyəna tɔɔ. Pəyele í kaa sʋʋ Isɛɣɛlı tɛtʋ taa. Tənaɣa í ká nyəna sı maɣalɛ Tacaa Isɔ. 10 I tolisiɣi ma yəlaa ké. Ilɛna í heeliɣi yəlaa sı pa hɛɛsaa sı pə caɣana-wɛ. Pəyele pəlɛ pə fɛı. Ma yəlaa ŋmaakəna koluŋa na mıı hʋləsəɣı-kɛ. 11 Heeli koluŋa hʋləsəlaa mpɛ sı, heelim tɛʋ anaam nɔɣəlʋ ı ká nıı. Koluŋa ka hoti na tɛʋ tɔmpɛɛ nyəkı-mɛ. 12 Waatʋ wei koluŋa ká ti, ılɛna pá pɔɔsı-mɛ sı, hʋlʋsʋɣʋ mpi í ka hʋləsa-kɛ tɔ pə waasa we? 13 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı: Maa kɔna tɛʋ heelim na páánáá. Tɛʋ anaam ka nıı, na tɔmpɛɛ hoti na a wakəlı pə tənа. 14 Maa yəkı koluŋa ŋka í hʋləsa mpʋ tɔ. Kaa ti atɛ, na pá yele kite. Ilɛna mə tɔm tɛ ka ncaa taa. 15 Maa mʋ páánáá na koluŋa na ka hʋləsəlaa ké. Haləna má tala ma tənaɣa. Halı maa heeli-mɛ sı, koluŋa na ka hʋləsəlaa pa fɛı tɔtɔ. 16 Isɛɣɛlı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa fɛı tɔtɔ. Mə kpaalaɣana nti í naakı Yosalɛm tɔɔ tɔ, na í tɔŋ sı hɛɛsʋɣʋ wɛɛ. Pəyele kʋlɛ kʋ fɛı. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

Topotopo nyáma tɔɔ kʋlʋɣʋ

17 Ḿpúɣó Tacaa heela-m sı: Kɛɛsəna Isɛɣɛlı alaa tɔɔ. Pa kpaaləɣı pa luɣu nyəntʋ ké. Kpaalı-wɛ sı mpusi kɔŋ. 18 Yʋlʋ nyá, heeli-wɛ sı Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣı sı mpusi wɛ alaa mpa mɛ í nyaləɣı saalası na í tʋɣı yəlaa tənа niŋ taa tɔ mə tɔɔ ké. Na í nyaləɣı tɛkɛntɛnaa kɛ yəlaa tənа tɔɣɔ. I hʋʋ sı í kpiliki ma yəlaa kɛ mə niŋ taa, na mɛ mıı lıı təcʋŋŋ. 19 I kʋɣı ma nyʋɣʋ kɛ ma yəlaa cɔlɔɣɔ. Tɔɣɔnaɣa pee ŋkute na mʋtʋ hɔɣəlaɣa nyʋɣʋ tɔɔ ké í lakı mpʋ. Tənaɣa í kʋɣʋna yəlaa mpa pə ta mʋna pá sı tɔ. Ilɛna í yeki mpa pə ta mʋna pá wɛɛna weesuɣu tɔ. I tʋsəɣı ma yəlaa na pɛlɛ pá nııkı kaloolaɣa tɔm. 20 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı: Maa tʋ mə saalası nsi ı hɔkəɣəna lɛlaa tɔɣɔ niŋ. Maa lɛɛkı-səɣı mə kiŋ na má cəlı. Maa waası mpa í kpawa tɔ. 21 Maa lɛɛkı mə tɛkɛntɛnaa na má waası ma yəlaa kɛ mə niŋ taa. I taa tasa wɛɛʋ ısıı katɔsı. Ilɛna í nyı sı maɣalɛ Tacaa. 22 Mpi tɔ, í wakələɣı siɣisilaa

laŋa na mə kaloolası, pácó pə taɣa ma. Pəyele í səəsəɣı asaɣaa kɛ toŋ. Iı saŋ sı pɛlɛ pá laɣası na pá wɛɛna weesuɣu. 23 I kaa tasa mə toosee kpaı nyəna kɛ toosuɣu. Mpu tɔ, í kaa tasa natələɣı nau. Maa ya ma yəlaa kɛ mə niŋ taa. Waatu ınəɣı í ká cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

14

Tacaa u caakı tuŋ laav

1 Ḿpúɣú Isekiyɛɛlı tasaa sı: Kuyaku nakulı Isɛɣɛlı səsaa napəlı pa kɔma ma kiŋ na pá caɣa. 2 Ilɛna Tacaa tə-m sı: 3 Yulu nyá, yəlaa panɛ pa təka pa tuŋ təm kɛ pa lotu taa ké. Pa sıı mpi pə susa-wɛɣɛ kawalaɣa taa təɣɔ pa kiŋ. Ma kaa yele na pá pɔɔsı-m natəlı. 4 Maa tɛləsı-wɛ sı, ye Isɛɣɛlı tu wei ı təka ı tuŋ təm kɛ ı lotu taa. Ye ı sıı ı kiŋ kɛ mpi pıı susı-ı kawalaɣa taa tɔ. Ilɛna puntu kɔɔ sı ı yəɣətəɣəna Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlu. Maɣa Tacaa, maa cɔna puntu kɛ ı lotu taa tuŋ tuutuuma təm tɔɔ. 5 Ilɛna ma kucɔcɔtu ntı tə pəsı Isɛɣɛlı nyáma laŋa. Mpi tɔ, pa səəla asilima tuŋ ké na pá lɔ-m. 6 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı, ma heeli Isɛɣɛlı nyáma sı, Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı, pá lɔ tuŋ na pá məlı. Pa há pá acaalətu tənaɣa siɣile.

7 Pə taɣa pulu, Isɛɣɛlı nyáma təna na pə́ kpɛŋna caɣalaa. Ye wei í hatələna-m na í təka tuŋ təm kɛ ı lotu taa. Ye ı sıı mpi pıı tusi-ı kawalaɣa taa təɣɔ ı kiŋ. Ilɛna puntu kɔɔ Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlu kiŋ sı ı pɔɔsəɣı-m təm natəlı. Ile maɣa Tacaa, ma maɣamaɣa maa cɔna-ı. 8 Maa kulı puntu tɔɔ. I təm ka pəsı yəlaa kɛ ıtuule, na ma kpiisi-ı ma yəlaa taa. Ilɛna pá nyı sı maɣalɛ Tacaa.

9 Ye Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu nɔɣɔlu ı tusa ı tı, na í yɔɣɔtı təm natəlı. Maɣa Tacaa má tusəna puntu. Maa tu-ı niŋ na má kpiisi-ı ma yəlaa Isɛɣɛlı nyáma taa. 10 Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu ını, na wei ı kɔma-ı pɔɔsuɣu tɔ pa təna pa wakələna, na pa naalɛ pa nyɔɔŋ taa ké pıı tɛ. 11 Ile Isɛɣɛlı nyáma kaa tasa tooluɣu na pá hatələna-m. Pácó pa kaa pilisi pa tı, na pa kawalaɣa təna. Paa pəsı ma yəlaa na maa pəsı pa Isɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣəna mpu.

Pulupu kaa səŋsı Isɔ huule

12 Ḿpúɣú Isekiyɛɛlı tasaa sı Tacaa heela-m sı: 13 Yulu nyá, ye ısıı tɛtu natəlı tə yəlaa ta təkı ma təm kɛ teu ılɛna pá pəntəna-m. Maa tu pa tɔɔ ké niŋ na ma wakəlı pa təɣɔnaɣa təsulɛ. Maa kɔna-wɛɣɛ nyɔɣɔsı, na má kpiisi tɛtu yəlaa na təla. 14 Paa Nowee na Taniyɛɛlı na Soopu pa tooso paa wɛnna yəlaa mpɛ pa hɛku. Pa maɣamaɣa pa weesiŋ kɛ pa tampana təŋuɣu ká waası. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpu.

15 Ye ma yelaa na taalɛ wontu ısaɣatu lıı, tıı kpiisi yəlaa na pə́ yele tɛtu kɛ kpɛtɛ. Yəlaa ka wıı tə taa ké təŋnau kɛ taalɛ wontu ntı tə tɔɔ. 16 Ilɛna yəlaa tooso ını í wɛɛ tɛtu taa. Maɣa weesuɣu tu Tacaa, ma tuukina ma tı sı pa kaa pəsı na pá ya apalupəyaɣa yaa alupəyaɣa. Pa nyɔɔŋ tike kɛ paa ya. Tɛtu ká pəsı wulaɣa tɛtu nti tə taa nɔɣɔlu fɛı tɔ.

17 Yaa ma yelaa na yoou tii tɛtu ntı tə taa. Paa kpiisi yəlaa na təla. 18 Ilɛna yəlaa tooso ını í wɛɛ tə taa. Maɣa weesuɣu tu Tacaa, ma tuukina ma tı sı, pa kaa pəsı na pá ya apalupəyaɣa yaa alupəyaɣa. Pa nyɔɔŋ tike kɛ paa ya.

19 Yaa maa kɔna kutəŋ kɛ tɛtu ntı tə taa ma pááná ká huu pa tɔɔ na má tu-wɛɣɛ səm na má kpiisi yəlaa na təla. 20 Ilɛna Nowee na Taniyɛɛlı na Soopu pá wɛɛ pa hɛku taa. Maɣa weesuɣu tu Tacaa má tuukina ma tı sı pa kaa pəsı na pá ya apalupəyaɣa yaa alupəyaɣa. Ama pa maɣamaɣa pa weesiŋ kɛ paa ya pa tampana təŋuɣu tɔɔ.

21 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı, paa ma kɔna Yosalɛm yəlaa tɔɔ ké wahalanaa səsaa mpɛ pa liɣiti ısıı: Yoou, na nyɔɣɔsı, na taalɛ wontu ısaɣatu, na kusəku sı, pə́ kpiisi yəlaa na təla. 22 Paa na mpu, pıı kaası yəlaa mpa paa fiti tɔ. Apalupiya na

alʋpiya ka lıı pa taa. Paa tala mə kiŋ, ı ká ná pa tɔntɛ na pa kʋlapəlɛ. Ilɛna pá hɛɛsı mə laŋa kɛ wahalanaa mpa ma yelaa na pá maɣana Yosalɛm tɔ pa tɔɔ. Na pə tənа mpi ı ká kɔna tə taa tɔ pə tɔɔ. 23 Pıı hɛɛsı mə laŋa kɛ waatʋ wei í ká ná pa tɔntɛ na pa kʋlapəlɛ tɔ. Ilɛ í ká nyı sı pə taɣa yem tɔɔ ké ma lapa pə tənа mpi ma lapa tə taa tɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

15

Lɛsɛŋ tʋɣʋ ŋku pa tʋ kɔkɔ tɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa pɔɔsa-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, tʋɣʋ ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ, pepeɣe kʋ taası tɛɛwa tıŋ lɛləŋ nyəŋsı? 3 Pa kaa kpaɣa pə təpəyaɣa na pá saakı pʋlʋ. Yaa pá ləsı kʋ təputiya na pá pusi ka tɔɔ ké wontu. 4 Ama kɔkɔ kɛ pa wɔkı sı tənа. Pə kpaɣaʋ sı kila na pá sıına sı nɔɔsı tɔ. Pepeɣe sı tasəɣı waasʋɣʋ? 5 Anı waatʋ wei sıı wɛ təcʋŋŋ tɔ, pa ta lana-səɣı pʋlʋ. Na saa wei kɔkɔ ka nyaɣa-sı ılɛ, ısənaɣalɛ. Təmlɛ nteɣe paa lana-sı tɔtɔ?

6 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı, ısıı pa wɔkʋɣʋ lɛsɛŋ taası kɛ kɔkɔ na pá yeki hɔtʋɣʋ taa tıŋ lɛləŋ nyəŋsı tɔ, mpʋ tɔtɔɣɔ maa hə Yosalɛm nyə́ma mɛ mə tike mə ŋkpaŋŋ. 7 Maa kuli ısəlɛ na má nyənı-mɛ. Ɩ hʋʋ sı í fita kɔkɔ ké. Ilɛ ŋkɛ kaa nyaɣana-mɛ. Waatʋ ınəɣı í ká nyı sı, maɣalɛ Tacaa kɛ saa wei maa kʋlı mə tɔɔ tɔ. 8 Maa yele na tɛtʋ pəsı wʋlaɣa nyəntʋ nti tə taa nɔɣɔlʋ fɛı tɔ. Mpi tɔ, í kisa ma tɔm təŋʋɣʋ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

16

Yosalɛm nyə́ma nəɣəsəna pəyaɣa ŋka pa lɔwa tɔ

1 Ḿpúɣú Isekiyɛɛlı tasaa sı, Tacaa heela-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, húlí Yosalɛm kɛ ı acaalətʋ tɔm. 3 Tɛləsı Yosalɛm sı, maɣa Tacaa Isɔ ma tɔma sı nyá təlıılɛ ntɛ́ Kanaaŋ tɛtʋ taa. Tənaɣa pa lʋla-ŋ. Nyá caa kɛ Amolii tʋ ké, na nyá too kɛ Hiti tʋ. 4 Pa ta sɛtı nyá cuɣute kɛ nyá lʋlʋɣʋ kʋyakʋ wule. Anı pa ta sɔ-ŋ lʋm sı pá tiiki-ŋ na tɔm na ń lıı. Pəyele pa ta takı-ŋ pɔɔŋ. 5 Nyá tɔm ta la nɔɣɔlʋɣʋ pətɔɔtəlɛ. Nɔɣɔlʋ ta wii-ŋ na í la-ŋ yaasinaa panɛ pa taa kʋlʋm. Ama pa lɔ-ŋ taWa taa ké nyá kʋyakʋ kʋlʋlʋɣʋ wule ké. Mpi tɔ, pa taa kpaakaɣana-ŋ ké. 6 Ma tɛɛkaɣana nyá kiŋ ké na má keesi n lʋkı nyá caləm taa. Ilɛna ma sɛɛsı ısəlɛ sı ń wɛɛna weesuɣu kɛ ń wɛɛna weesuɣu. Paa caləm waasa nyá tɔɔ tɔ. 7 Ilɛna má yele na ń lʋlı na ń huki sɔsɔm təyomyom. N pııwaɣa na ń yasəlı na ń te teu. Nyá həla paɣalaa ké na nyá nyɔɔsı su. Ilɛna ń wɛ kpɛtɛ təyələyəlı. 8 Ma tasa nyá kiŋ kɛ tɛɛnaʋ, ılɛna má ná sı, ń tapa acacaalɛ. Ilɛna má hə ma capa ntompəle na má kenti nyá tapakpɛtɛ tɔɔ. Ḿpúɣú má sııWa nɔɣɔ sı maa laɣana nyá tike. Ilɛna má na-ŋ tə pɛɛlı nɔɣɔ na ń pəsı ma nyəŋ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

9 Ḿpúɣú ma sɔ-ŋ lʋm, na má nyaalı caləm mpi pıı waasa nyá tɔɔ tɔ. Ilɛna má saɣalı-ŋ sɔɔsʋŋ nim. 10 Ilɛna má cɛlɛ-ŋ wontu nti pa sɔpa tɔ, na tɔnʋɣʋ nɔɔhuluŋ kʋpaŋ, na kponkpontu toŋ nyəntʋ tampala, na pʋʋɣʋ kʋpaŋkʋ toko sɔsɔ. 11 Ḿpúɣú ma tʋ nyá tɔɔ ké kacɔka wontu. Isıı kpası kɛ niŋ taa, na lıılʋɣʋ kɛ nyá luɣu tɛɛ. 12 Na nyá mıına tɔɔ kacɔka kukuule, na ŋkpaŋyapəlası. Na ntenuɣu kʋpaŋkʋ kɛ nyá nyʋɣʋ taa. 13 Nyá kacɔka wontu ntɛ́ wʋla, na liɣitee nyəɣəlʋɣʋ. Kususuutu ntɛ́ kponkpontu toŋ nyəntʋ wontu, na pɔɔŋ kʋpaŋ, na nti pa sɔpa tɔ. Nyá tɔɣɔnaɣa ntɛ́ mʋlʋm kʋpam na tıŋ nim. Mpʋ pə yelina na ń te sɔsɔm na ń mʋna kaWulaɣa. 14 Ilɛna nyá hətɛ yaa piitimnaa taa ké nyá teu mpı pə tɔɔ. Mpi tɔ, n ka tıı tewaɣa təkpapa kɛ kacɔka ŋka má lapa-ŋ tɔ ka tɔɔ. Maɣa Tacaa Isɔ má yɔɣɔtəna mpʋ.

Yosalɛm wɛ ısıı apalaa tənа alʋ

15 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı: Ama Yosalɛm n hɔma nyá tı na nyá teu, na nyá hətɛ yaau. N pəsa apalaa təna alu. N ha nyá təɣı tɛɛlaa təna. 16 N ləsa nyá wontu nti tə cɔlətа teu tɔ. Ntəɣı n lapəna kacɔka kɛ nyá təfɛɛnlɛnaa, na ń la wasaŋkalətu kɛ pə tɔɔ. Yaasi ını ı taka ta lata. Pəyele ı kaa tıı tasu lapu. 17 N kpaɣa wula na liɣitee nyəɣəluɣu kacɔka wontu nti ma ha-ŋ tɔ, na ń lu tıŋ apalunyəŋ, na ń lana wasaŋkalətu. 18 N kpaɣa nyá wontu kusɔputu nti ma ha-ŋ tɔ, na ń takı tıŋ ını. N fɛɛna-ı ma nim na ma tulaalu. 19 Təɣɔnaɣa na mulum kupam na nim na tıŋ nim kɛ ma təɔkaɣana-ŋ. Mpəɣı n fɛɛnaa ısıı tulaalu kupaŋ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpu. 20 N kpaɣa nyá pəyalaa na nyá pɛɛlaa mpa n ka lula-m tɔ. N ha-wɛɣɛ tıŋ sı ílé í təɣɔ. Nyá wasaŋkalətu ntı tə ta tɔɔ kɛlɛ? 21 N laawa nyá pəyalaa, na ń la-wɛɣɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ na tıŋ hətɛ taa. 22 Nyá acaalətu na nyá wasaŋkalətu ntı tə taa, n ta tɔɔsı nyá pəcaatu waatu. Saa wei n ka wɛ kpɛtɛ təyələyəlı na ń lukı nyá caləm taa tɔ.

23 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Yosalɛm, nyá təma asaɣɛɛ təna waalı, nyá tɔm wɛ waıyo ké təkpataa. 24 N ŋmawa wasaŋkalətu kutuluŋ na təfɛɛnlɛnaa kɛ patəmanaa təna taa. 25 Paa mpaau ŋku ku nɔɣɔ kɛ n ŋmawa nyá təfɛɛnlɛnaa. N ha nyá təɣı tɛɛlaa təna. N luləsa nyá wasaŋkalətu, n wakəla nyá teu. 26 N lapa wasaŋkalətu na Icipiti nyə́ma mpa pa ké nyá cɔlɔ nyə́ma alaafəya nyə́ma tɔ. N kpaasa ma páánáná na nyá nyəsəm təma paɣalɛ. 27 Pə tɔɔ ké ma kula nyá tɔɔ na toma. Ma pɛma-ŋ təɣɔnaɣa. Ma pɛta-ŋ kolontunaa Filiisi nyə́ma acalɛɛ nna nyá wasaŋkalətu tɔm wɛ fɛɛlɛ tɔ, pa niŋ taa. 28 N ta nyəɣəsı, ılɛna nyá na Asilii nyə́ma í la wasaŋkalətu tətɔ. Paa na mpu nyá kunyıulуɣu ta sı. 29 N waləsa nyá wasaŋkalətu kɛ Papiloni nyə́ma taatəlaa tɛtu taa. Paa na mpu n ta nyəɣəsı-tı. 30 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı: Ama Yosalɛm nyá n wɛna ıcantu. N tɔmaɣa ısıı wasaŋkalı sɔsɔ. 31 N ŋmaakaɣa wasaŋkalətu kutuluɣu kɛ paa mpaau ŋku ku nɔɣɔ ké. N ŋmaakaɣa pə təfɛɛnlɛ kɛ lona təna taa ké. Pa taa fɛləɣı-ŋ ısıı wasaŋkalənaa lɛlaa. 32 N wɛɛ ké ısıı alu wasaŋkalı wei ı kisiɣi ı paalu na í təŋəɣı apalaa kpaı nyə́ma tɔ. 33 Wasaŋkalənaa təna wɛna pa kuhau ké. Ama nyá məlaa ké na ń haakı nyá taŋnaa kɛ kucɔɔŋ. Ilɛna pá lukəna paa timpi na pá kɔŋ nyá kiŋ. 34 Nyá na wasaŋkalənaa lɛlaa í tá kaa. Mpi tɔ, nɔɣɔlu ıı pɛɛkəɣı-ŋ. Pəyele nɔɣɔlu ıı fɛləɣı-ŋ pə liɣitee. Nyá mələnа na ń fɛləɣı apalaa kɛ tuluŋa.

35 Pə tɔɔ tɔ, wasaŋkalı, nıı Tacaa kuyɔɣɔtutu. 36 Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣı sı: N wakəla nyá wɛnau na ń hulı nyá tapakpɛtɛ kɛ nyá taŋnaa. Halәna pə kpɛŋna nyá acaalətu tıŋ təna kɛ wasaŋkalətu taa, na ń ha-ı nyá piya calәm. 37 Pə tɔɔ tɔ, maa koti nyá taŋnaa mpa nyá na-wɛ ı nukaɣa leleŋ təɣɔ. Pə kpaɣau pa təna mpa n sɔɔlaa tɔ, na mpa nyá taa kpaana tɔ. Maa kpeɣeli-wɛ na paa timpi. Paa kulı nyá tɔɔ, na má yele na pá ná nyá tapakpɛtɛ təna. 38 Maa huuna-ŋ ısıı pa huukuɣuna alaa wasaŋkalənaa, na mpa pa kuɣı yəlaa tɔ. Isɛsɛɛmlɛ ká kpa-m na má mú páánáná na má ləsı nyá weesuɣu. 39 Maa tu-ŋ pa niŋ taa, na pá yɔkı nyá wasaŋkalətu kutuluɣu. Paa wakəlı nyá təfɛɛnlɛnaa, na pá kuu nyá wontu na pá kpaɣa nyá kacɔka nyəntu. Ilɛna pə yele-ŋ kpɛtɛ təyələyəlı. 40 Paa yele na samaa kulı nyá tɔɔ. Paa yaɣa-ŋ pɛɛ, na pá sɔ-ŋ ŋmantaası. 41 Paa nyaɣası nyá tɛɛsı kɛ kɔkɔ, na pá huuna-ŋ alaa tuutuuma ısɛntaa. Maa sıı nyá wasaŋkalətu kɛ tənaɣa. Ilɛ n kaa tasa nɔɣɔluɣu fɛluɣu. 42 Maa lana-ŋ na páánáná ké, halәna á hɛɛ. Ilɛna má ləsı nyá ısɛsɛɛmlɛ kɛ nyá tɔɔ. Na nyá páánáná tɛ, a kaa tasa huuu. 43 Mpi tɔ, ń ta tɔɔsı nyá pəcaatu waatu tɔm. N kpaasa ma páánáná na yaasinaa mpɛ pa təna. Maa məŋna nyá tɔntɛ ısaɣalɛ tənaɣa nyá nyuɣu taa. Ilɛ n kaa tasa nyá kawalaɣa na nyá acaalətu ntəɣı lapu. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpu.

Yosalɛm wakəluɣu kəla acalɛɛ lɛnna

44 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı: Atuwa tukilaa ká tukina Yosalɛm kɛ ıtuule sı, toto wɛ ısəna tɔ, ḿpúɣú pɛɛlɔ kpakəɣı. 45 Yosalɛm n ké nyá too pɛɛlɔ ké təkpem. Nyá too ını ı kisina ı paalu na ı piya. I wɛ teitei tətɔɣɔ ısıı nyá kɔɣɔnaa mpa pa kisa pa paalaa na pa piya tɔ. Pa too ka ké Hiti tu ké, pa caa kɛ Amolii tu. 46 Nyá kɔɣɔ wei ı wɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔɣɔlɛ Samalii na ı pɛɛlaa. Nyá neu wei ı wɛ ilim mpətəŋ tɔɔ tɔɣɔlɛ Sətɔm na ı pɛɛlaa. 47 Pə taɣa pəcɔ tike kɛ n kɛɛna pɛlɛ pa tɔntɛ na pa acaalətu təma. Halı ń wakəla nyá tɔntɛ taa na pə́ kəlı-wɛ. 48 Tacaa Isɔ má maɣa weesuɣu tu ké. Yosalɛm nyá neu Sətɔm na ı pɛɛlaa pa ta la mpi Yosalɛm nyana nyá nyə́ma í lapa tɔ. 49 Nyá neu Sətɔm kawalaɣa ntɛ́ sı, ı ka wɛ kalampaanı ké, na ı wɛnau təɔwa. I na ı pɛɛlaa paa nəɣəsəɣı pulu. Ama ı taa waasəɣı wahala tu yaa kunyɔntu. 50 Pa hɔma pa tı na pá lá acaalətu na má ná, ılɛna má kpiisi-wɛ. 51 Yosalɛm, Samalii ta la nyá ısaɣatu hɔɣɔlυɣυ. Nyá acaalətu kəla paɣalɛ kɛ ı nyəntu. Acaalətu təna nti n lapa tɔ, tə tɔɔ ké Sətɔm na Samalii pa pəsa kupama. 52 Nyá wei nyá n kukaɣa nyá kɔɣɔ na nyá neu pa tɔm tɔ, ısaɣatu ntəɣı nyá pəsəna nyá təɣı acaaluɣu na pə́ kəlı pɛlɛ. Isaɣatu ntı tə fɛɛlɛ kɔmna ntɛɣɛ nyá tɔɔ. Mpu pə yekina na pɛlɛ pá kəlı-ŋ siɣisuɣu. Pə wɛɛ ké sı pə liɣiti-ŋ na ń tɔɣɔ fɛɛlɛ. Mpi tɔ, má hulənа sı pɛlɛ pa tewa. 53 Maa taɣanı pa acalɛɛ. Paa Sətɔm na ı cɔlɔ acalisi. Paa Samalii na ı cɔlɔ nyəŋsı. Halı maa taɣanı-ŋ tətɔ ısıı pɛlɛ. 54 Pıı tu-ŋ fɛɛlɛ ılɛna pə́ kpaası nyá kɔɣɔ na ı neu pa apalutu. 55 Nyá kɔɣɔ Sətɔm na ı pɛɛlaa paa məlı ısıı pa wule taa. Nyá neu Samalii na ílé ı pɛɛlaa paa məlı ısıı pa wule taa. Nyaɣa Yosalɛm nyana nyá piya í ká məlı ısıı mə wule taa. 56 Nyá neu Sətɔm tɔm ka wɛnna nyá nɔɣɔ taa ké tam kɛ nyá kalampaanı waatu. 57 Ilɛna pə́cɔ́ pə́ kuliɣi nyá ısaɣatu tɔɔ. Nyaɣa pə talaa sı Itɔm acalɛɛ na pə cɔlɔ nyəna pá woŋı-ŋ. Filiisi nyəna náá tuu-ŋ na pá footiɣı-ŋ paa hɔɣɔlυɣυ ŋku. 58 Nyá kawalaɣa na nyá acaalətu məla nyá nyuɣu taa kɛlɛ. Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpu.

59 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Maa lá-ŋ ké ısıı n nyənuɣu yem kɛ tuunau, na ń yɔkı nɔɣɔ pɛɛluɣu tɔ. 60 Ama maa tɔɔsı nɔɣɔ ŋka má na-ŋ tə pɛɛla nyá pɛɛlutu waatu tɔ. Ma na-ŋ tıı pɛɛlı tam tɔɔ nyəŋka. 61 N ká tɔɔsı nyá tɔntɛ tɔm na fɛɛlɛ kpa-ŋ, saa wei nyá kɔɣɔnaa na nyá newaa paa kɔɔ nyá kiŋ tɔ. Maa ha-ŋ-wɛ na pá pəsı nyá pɛɛlaa. Ilɛ pə taɣa nɔɣɔ pɛɛluɣu tɔɔ. 62 Ma na-ŋ tıı pɛɛlı nɔɣɔ. Waatu ınəɣı n ká nyı sı maɣalɛ Tacaa. 63 N ká tɔɔsı tete, na ń ká nyuɣu na fɛɛlɛ. Pıı liɣiti-ŋ ké, n kaa kuli nɔɣɔ kɛ saa wei maa huısı nyá ısaɣatu təna tɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpu.

17

Hɛkəlɛ na lɛsɛŋ tuɣu pa tɔm

1 Ḿpúɣú Tacaa tasa Isekiyɛɛlı maɣa heeluɣu sı: 2 Yulu nyá, sɛɛ Isɛɣelı nyə́ma kɛ ısɔ. 3 Heeli-wɛ sı maɣa Tacaa Isɔ ma yɔɣɔtaa sı, hɛkəlɛ sɔsɔ nɔɣɔlu ı wɛnna ntɛ́. I keŋ tɔɔwa na ı huntu suwa na tə taɣalaa, na tə cɔlətaa. Ḿpúɣú ı kulaa na í polo Lipaŋ tɛtu taa. Ilɛna í kɔ tuɣu sɔsɔɔu nakulı ku nyuɣu taa. 4 Akpaalɛ nte tə kəla kulυɣυ tɔɣɔ ı sɛtaa. Ḿpúɣú ı pona taatəlɛ tɛtu natəlı tə taa. Ilɛna í sıı yampaɣatəlaa ıcatɛ taa. 5 Pə waalı ké ı caa Isɛɣelı tɛtu taa tuɣu nakulı ku piliŋa. Ilɛna í pona na í sɔ taalɛ nte pa lukaa tɔ tə taa ké lum nɔɣɔ. Isıı tuɣu ŋku ku sɔəla lum tɔ. 6 Ḿpúɣú piliŋa ŋkɛ ka tɛɛwa na ká pəsı tuɣu ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ. Ilɛna ku mɛɛlı, ılɛ ku ta kulı. Na ku wɛna hɛtu. Ntɛna ku piliŋası ha sı ısɛ na hɛkəlɛ tɔɔ, na ku lila kɛ ı tɛɛ. Na ku hɛləsəɣı piliŋası kufası kɛ tam. 7 Hɛkəlɛ sɔsɔ nɔɣɔlu ılɛ ı ka wɛɛ tətɔ, ı keŋ taɣalaa ké na ı huntu suwa teu. Ilɛna tuɣu ŋku ku lila na ku piliŋası kɛɛsəna hɛkəlɛ ını ı tɔɔ sı ı pəlı-kuɣu lum. 8 Tɛtu kupantu taa ké pa tuu-kuɣu lum sɔsɔɔm kiŋ. Pa tuu-kuɣu sı ku piliŋası í su teu, na kú lulı na kú pəsı tuɣu ŋku pa yaa sı, lɛsɛŋ tɔ ku kupaŋku.

9 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ sı: Pɔɔsı-wɛ sı, tʋɣʋ ŋkʋ kıı la ntɛ́? Kancaalaɣa hɛkəlɛ kaa
kpɛsı-kʋ na kʋ lila na ı kooli kʋ pee, na kʋna kʋ hatʋ tənа pə wʋlı. Pə kaa wɛɛ
sı pá lana toma kɛ sɔsɔm. Yaa yəlaa tuutuuma ı wɛɛ na pə́cɔ́ pá kpɛsı-kʋ na kʋ
lila. 10 Pa sɔ-kʋ yaa, ılɛ kıı la ntɛ́? Ye ilim təlıulɛ heelim*fa* mapa-kʋ, kʋ kaa wʋlı
timpi taa kʋ nyɔ mpʋ tɔ? a haŋaɣa tɔɣɔ. Pə lakı na tıŋ na nyıatʋ wʋləɣı.

Tɔm ntı tə hʋwɛɛ kilisuɣu

11 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: 12 Pɔɔsı tɔɔ kʋllaa təyaɣa nyə́ma mpɛ sı: Ɩ ta cɛkəna
tɔm ntı? Heeli-wɛɣɛ ısəna Papiloni wulaʋ kɔma Yosalɛm, na ı kuu pa wulaʋ na ı
waalı nyə́ma, na ı pona ı tɛ tɔ. 13 Ilɛna ı kpa kawulaɣa təyaɣa tʋ nɔɣɔlʋ na ı na-ı pá
pɛɛlı nɔɣɔ, na ı yele na ílé ı sıı nɔɣɔ na tuunaʋ. Ḿpúɣú ı tɛɛna tɛtʋ kʋpaɣalaa təna.
14 Mpʋ pə tisina Yuta kawulaɣa təfɛ, na ká wıı kʋlʋɣʋ. Paa na mpʋ na pa tɔka
pa na-ı pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ kɛ teu. 15 Mpʋɣʋlɛ wulaʋ kʋfalʋ ını, ı kʋla wei ı kuu tɛtʋ
yəlaa kɛ mpʋ tɔ ı tɔɔ. Ilɛna ı tili Icipiti wulaʋ cɔlɔ sı, ílé ı ha-ı yoou kpaɣanəŋ na
pə yoolaa kɛ tuutuuma. Yʋlʋ wei ı lapa yaasi ını tɔ, ı ka waa na ı fiti kɛlɛ? Timpi
ı laalaa na ı wakəlı pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ mpı tɔ, ı kaa tʋlı-tı. 16 Ntɛna Tacaa Isɔ sı: Maɣa
Isɔ weesuɣu tʋ kɛ́. Isıı pʋntʋ ını ı səpa wulaʋ wei ını ı tʋ-ı kawulaɣa kɛ mpʋ tɔ ı
tɛ Papiloni. Mpi tɔ, ı yɔka ı na wulaʋ ını pa tuunaʋ na pa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ. 17 Icipiti
wulaʋ kaa pona yoolaa tuutuuma na sɔɔcɛnaa paɣalɛ. Ɩ kaa waası-ı yoou taa kɛ́
waatʋ wei Papiloni nyə́ma ká lo hapɛɛ taka tɔ. Icatɛ kite kɛ paa lo na pa huli
pɔɔŋ sı pa kʋɣı yəlaa tuutuuma. 18 Mpi tɔ, ı ta nyəni ı tuunaʋ kɛ pʋlʋ. Ɩ yɔka ı
nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ. Pəyele ını ı ka yɔɣɔtəna na ı sıı, na ı la pə təna. Ɩ kaa tasa fituɣu.
19 Pə tɔɔ kɛ́ Tacaa Isɔ má ma sııwa sı, maɣa weesuɣu tʋ kɛ́. Tuunaʋ na nɔɣɔ
pɛɛlʋɣʋ mpi ı nyəna yem ısəntɔ tɔ, ma hətɛ kɛ ı ka lapənaa. Maa məŋna pə tənaɣa ı
nyʋɣʋ taa. 20 Maa nyəpı-ı puluɣu na má kpa-ı ma katɔka taa. Maa pona-ı Papiloni
na má hʋʋna-ı tɔm kɛ timpi ı ta nıına-m tɔ. 21 Paa kʋ ı yoolaa taa selaa təna na
laɣatɛ kɛ́. Pə kaasəɣı mpa ılɛna pá yasi pɛlɛɣɛ tɛtʋ təna taa. Waatʋ ınəɣı paa nyı
sı maɣa Tacaa má yɔɣɔtəna.

Nɔɔsı nsi Tacaa sııwa tɔ

22 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Maa caa tʋɣʋ sɔsɔɔʋ nyʋɣʋ taa piliŋa kʋfalaɣa.
Maa pɛlı hatoo comcom nɔɣɔ taa nyəŋka. Maa pona-kɛɣɛ pʋɣʋ kʋkʋlʋɣʋ nakʋlı
kʋ tɔɔ na má sɔ-kɛ. 23 Isɛɣɛlı pʋɣʋ kʋkʋlʋɣʋ nakʋlı kʋ tɔɔ kɛ́ maa sɔ-kɛ. Kaa pıı teu
na ká hɛlı piliŋasi na tʋɣʋ la sɔsɔɔʋ kʋpaŋkʋ na kʋ lʋlı pee. Ilɛna sumasi piitimnaa
təna kɔɔ, na sí cakı kʋ ısotom taa na sí hɛɛsəɣı. 24 Ilɛna taalɛ tıŋ təna nyı sı maɣa
Tacaa. Má pəsəɣəna tʋɣʋ sɔsɔɔʋ kɛ tiika, na má pəsı tiika kɛ tʋɣʋ sɔsɔɔʋ. Má
yekina na tʋɣʋ lʋm nyəŋkʋ wʋlı. Maa yele na kʋwʋlʋɣʋ náá wɛɛna lʋm. Maɣa
Tacaa, má yɔɣɔtəna. Maa la kɛ́ ısıı ma yɔɣɔtaa tɔ.

18

Isɔ hʋʋkəna paa wei ısıı ı tɔntɛ wɛɛ tɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa pɔɔsa Isekiyɛɛlı ma sı: 2 Pepe tɔɔ kɛ́ Isɛɣɛlı nyə́ma tukiɣi ıtuule
sı,
cɛcɛnaa sala lɛsɛŋ akaa.
Ilɛna pa piya kela nyəŋ?
3 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna tuunaʋ sı, pə fɛı sı pá tasa ıtuule ntɛɣɛ tukuɣu kɛ
Isɛɣɛlı taa. 4 Ma tənna yəlaa təna weesiŋ. Paa cɛcɛnaa nyəŋ, paa piya nyəŋ. Wei
ı lapa ısaɣatʋ tɔ, ını ı ká səna pə səm.
5 Ye ısıı yʋlʋ təŋəɣı tampana, na ı lakı kʋpantʋ na ı siɣisaa. 6 Ii tɔkı laatʋ tɔɣɔnaɣa
kɛ pulası tɔɔ. Ii luŋiɣi Isɛɣɛlı nyə́ma tıŋ. Ii wakələɣı ı tɔɣɔntəlɛ alʋ. Ii kpətəɣəna

a **17:10** ilim təlıulɛ heelim: Ilim təlıulɛ heelim. Pə kɛ́ heelim toŋ nyəm mpi pə taa na

alʊ kɛ ı asilima kʊyɛɛŋ taa. 7 Ilı muɣuliɣi, ıı ŋmıuləɣı. I fɛləɣı ı kəma. I haakı nyɔɣɔtʊnaa kɛ tɔɣɔnaɣa, na mpa pa wɛ kpɛla tɔɣɔ kʊtakəm. 8 Ilı kəntəɣı ı liɣitee sı í hiki kasəyaɣa yaa kawaaɣa. Ilı lakı mpi pə ta siɣisi tɔ. Ama yəlaa naalɛ ı lapa tɔm, ı təŋəɣı tampana kɛ tə taa ké. 9 Ilɛna í təŋəɣı ma kiiŋ, na í lakı ma kʊtʊtʊtʊ na kʊpantʊ. Ilɛ ıni ı siɣisina ntɛ́. Yʊlʊ ısıı mpʊ wɛɛkəna weesuɣu ké. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

10 Ye ısıı pə tɛ yʊlʊ pəyaɣa ké ŋmıulʊ na ká kʊɣı yəlaa. Yaa ka lapa yaasinaa panɛ pa taa nɔɣɔlʊ. 11 Ka kisa ka caa ıkpatɛ kɛ təŋʊɣʊ, na ka tɔkı laatʊ tɔɣɔnaɣa kɛ pɔɔŋ taa. Ka wakəla ka tɔɣɔntəlɛ alʊ. 12 Ka muɣuliɣi wahala nyə́ma na kʊnyɔntʊnaa, na ká ŋmıuləɣı. Pə́cɔ́ kaa fɛləɣı ka kəma. Ka luŋiɣi tıŋ wei ı ké acaalətʊ kɛ mpʊ tɔ. 13 Ye yʊlʊ ısıı mpʊ kəntəɣı ı liɣitee na í pɛɛkəɣı kawaaɣa, yaa kasəyaɣa. I hʊʊkı sı ı ká wɛɛna weesuɣu na? Aaı, yoo. Ye ı lapa acaalətʊ ntı tə təna. Pə wɛɛ sı ı ısaɣatʊ í məlı ı nyʊɣʊ taa ké na í sı.

14 Ye ısıı yʊlʊ wɛna pəyalʊ kɛlɛ, na í naakı ısaɣatʊnaa mpa ı caa lakı tɔ pa təna. Ilɛ ı ta təŋ ı ıkpatɛ. 15 I kisa laatʊ tɔɣɔnaɣa tɔɣɔʊ kɛ pɔɔŋ tɔɔ. Ilı luŋiɣi Isɛɣɛlı nyə́ma acaalətʊ tıŋ. Pəyele ıı wakələɣı ı tɔɣɔntəlɛ alʊ. 16 Ilı muɣuliɣi nɔɣɔlʊ, ıı ŋmıuləɣı. Ilı mʊɣı kəmlɛ tʊ pʊlʊɣʊ tɔlʊma. I haakı tɔɣɔnaɣa kɛ nyɔɣɔtʊnaa, na í haakı wontu kɛ mpa pa wɛ kpɛtɛ tɔ. 17 Ilı lakı ısaɣatʊ. Ilı pɛɛkəɣı kawaaɣa yaa kasəyaɣa. I tɔkəɣı ma kʊtʊtʊtʊ na í təŋəɣı ma kiiŋ. Pʊntʊ wɛɛkəna weesuɣu ké, ıı səkı ı caa ısaɣatʊ səm. 18 I caa muɣulina na í ŋmıulı, na í la ısaɣatʊ kɛ ı yəlaa hɛkʊ. Ini ı ka səna ı ısaɣatʊ səm.

19 I pɔɔsəɣı sı, pepe tɔɔ ké pəyalʊ ıı səkı cɛcɛ ısaɣatʊ səm? Mpi tɔ, ılɛ ı təŋa tampana ké. I lapa kʊsiɣisim na í tɔkı ma kiiŋ təna na í lakı. Pə wɛɛ sı í wɛɛna weesuɣu ké. 20 Yʊlʊ wei ı lapa ısaɣatʊ tɔ ını ı ka səna. Pəyalʊ kaa sı cɛcɛ ısaɣatʊ səm. Pə́cɔ́ cɛcɛ ná kaa sı pəyalʊ nyəntʊ səm. Siɣisilu tɔkı ı siɣisuɣu fɔɔtɔ ké. Ilɛna ısaɣaʊ náá tɔɣɔ ı ısaɣatʊ nyəŋ.

Kʊpantʊ lapʊ tɔm sɛɣɛsʊɣʊ

21 Ye ısaɣaʊ lɔwa ı ısaɣatʊ ntı ı lapa tɔ. Ilɛna í tɔkəɣı ma kʊsəsıutʊ na í təŋəɣı tampana na í lakı kʊsiɣisim. I ká wɛɛna weesuɣu ké, ı kaa sı. 22 Paa sɔɔ ı kawalaɣa təna tɔɔ ké. I ka wɛɛna weesuɣu kɛ ısəna ı təŋa tampana tɔ pə tɔɔ. 23 Mpúɣú Tacaa Isɔ sı, pə taɣa ısaɣaʊ səm kɛ ma sɔɔlaa. Ama sı í laɣası tɔntɛ ké na í wɛɛna weesuɣu. 24 Ye siɣisilu lɔwa ı siɣisuɣu na í la kawalaɣa. Ilɛna í kɛɛna ısaɣaʊ acaalətʊ, ı kaa wɛɛna weesuɣu tɔtɔ. Isɔ ká sɔɔ ı siɣisuɣu tɔɔ ké. Mpi tɔ, ı ha ı təɣı kawalaɣa na kʊpəntʊɣʊ taa ké. Pə tɔɔ ké ı ka sı. 25 Isɛɣɛlı nyə́ma yɔɣɔtəɣı sı Tacaa mpaaʊ ta siɣisi. Ilɛ ma pɔɔsəɣı Isɛɣɛlı nyə́ma sı, pə taɣa mpɛ pa mpaaʊ ta siɣisina ma nyəŋkʊ kɛ? 26 Ye siɣisilu lɔwa ı siɣisuɣu na í la kawalaɣa na í sı ka səm. Isaɣatʊ nti ı lapa mpʊ tɔ tə səm kɛ ı səpa. 27 Ye ısaɣaʊ yela ı ısaɣatʊ nti ı lapa tɔ, na í təŋ tampana na siɣisuɣu. I ka wɛɛna weesuɣu. 28 Ye ı nawa sı ı wakəlaa, ılɛna í laɣası, ı ká wɛɛna weesuɣu ké, ı kaa sí. 29 Isɛɣɛlı nyə́ma təŋ sı Tacaa mpaaʊ ta siɣisi. Ilɛ pə taɣa mpɛ pa mpaaʊ ta siɣisina ma nyəŋkʊ kɛ? 30 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı maa hʊʊna paa Isɛɣɛlı tʊ wei ısıı ı tɔntɛ wɛɛ tɔ. Mpʊ tɔ, paa wei í yele ı kawalaɣa ŋka ı lakı tɔ, na í laɣası. Pə taa kɔɔ na mə ısaɣatʊ yele na í le. 31 I lɔ mə kawalaɣa tənaɣa pooluŋ. I laɣası ləmaɣasəlɛ kʊfatɛ na hʊwɛɛ kʊfana. Pepe tɔɔ ké í ka sɔɔlı səm? 32 Isɔ Tacaa sı, ma ta sɔɔlı asaɣaa səm. Pə tɔɔ tɔ, í lɔ mə ısaɣatʊ na í laɣası na í wɛɛna weesuɣu.

19

Isɛɣɛlı awulumpiya tɔɔ wula

1 Mpúɣú Tacaa heela Isekiyɛɛlı má sı má ma kawəyaɣa kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma awulumpiya tɔɔ sı:

2 Mə too ka ké tɔɣɔlaɣa ŋka ka
wɛna ka mpaa kɛ tɔɣɔlası taa tɔɣɔ.
Tɔɣɔlası kʋfası hɛkʋ kɛ
ka həntaa na ká tɔɔkı ka piya.
3 Ilɛna ká faləsı ka piya taa lɛŋka
na kɛlɛ ká pəsı tɔɣɔlaɣa
ıfatɛ nte tə kpɛləma tə tɔɣɔnaɣa cəlʋɣʋ,
na tá liki yəlaa tɔ.
4 Ḿpúɣú piitimnaa nıı pa yɔɣɔtəɣı ka tɔm,
ılɛna pá kpa-kɛɣɛ katɔka taa,
na pá tʋ ka mıına taa ké kulaɣa taka,
na pá pona-kɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa.
5 Tɔɣɔlaɣa alʋnyəŋka ŋkɛ ka
cɛkənaa sı ka tɛɛla kpɛtɛ.
Ilɛna ká ləsı ka piya taa lɛŋka
na ká la-kɛɣɛ tɔɣɔlaɣa ıfatɛ, kpelikpeka nyəŋka.
6 Ilɛna ká na lɛŋsı pá tɔŋ.
Ka kpɛləma ka tɔɣɔnaɣa cəlʋɣʋ,
na ka liki yəlaa.
7 Ḿpúɣú ka yɔka pa acalɛɛ,
na pa kawulaɣa tɛɛsı.
Tɛtʋ taa yəlaa í nııwa ka
nyıısʋɣʋ ılɛ pa sʋʋ seluɣu.
8 Ilɛna piitimnaa mpa pa cɔɔna-wɛ tɔ,
pá lıına pa tɛtʋ hɔɣələŋ taa
na pá pɛɛlı nɔɣɔ kɛ ka tɔɔ.
Pa nyəpa-kɛɣɛ puluɣu
na pá kpa-kɛɣɛ pa katɔka taa.
9 Ḿpúɣú pa tʋ kulaɣa taka kɛ ka mıına taa.
Ilɛna pá sʋsı-kɛɣɛ tɔɣɔlʋɣʋ
səsɔɔʋ nakʋlı kʋ taa.
Pə waalı ké pa pona-kɛɣɛ Papiloni wulaʋ.
Ilɛna pá təkı-kɛɣɛ saləka kɛ koluŋa ıcatɛ taa.
Sı pa taa tasa ka nɔɣɔ nııʋ kɛ
Isɛɣɛlı pulası taa.

Tʋɣʋ ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tʋɣʋ tə kʋ tɔɔ wula

10 Nyá too ka wɛ ké ısıı lɛsɛŋ tʋɣʋ.
Pa sɔ-kʋɣʋ lʋm nɔɣɔ na kú lɔ
na kú lʋlı sɔsɔm kɛ lʋm katatəlaɣa tɔɔ.
11 Kʋ piliŋası ka wɛna alaafəya ké
na sí pəsı kawulaɣa kpatəŋ.
Ilɛna sí pıı na sí tɛɛ tııŋ tɔɔ.
Ḿpúɣú pa sama-kʋɣʋ kʋ piliŋası paɣalɛ
na kʋ kʋŋkʋlʋməŋ tɔɔ.
12 Tənaɣa pə kpɛsa-kʋ na páánáá
na pə́ pɛtı atɛ.
Ilim təlıulɛ heelim mapa kʋ pee na á wʋlı.
Ilɛna kʋ piliŋası kpelikpeka nyəŋsı
nsı sí pɛlı na sí wʋlı
na kɔkɔ nyaɣa-sı.
13 Nɔɔnɔɔ wʋlaɣa tɛtʋ taa

timpi lʊm fɛı na lʊkɔtʊ wɛɛ tɔɣɔ pa sɔ-kʊ.
14 Ḿpúɣó kɔkɔ lıına kʊ taa
na ká nyaɣa kʊ piliŋası na kʊ pee.
Kʊ fɛına piliŋası alaafəya nyənsı
nsi sı ké kawulaɣa kpátúɣó tɔ.
Kawəyaɣa kanɛ ka wɛ ké ısıı wula.

20

Tacaa paasəna Iseɣelı nyámа

1 Iseɣelı nyámа kuuu pənaɣa naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka ısɔtʊ kakpası nyəŋ kʊyakʊ naanʊwa nyəŋkʊ wule, Iseɣelı sɔsaa taa napəlı kɔma. Pa maɣana-m sı pa caakı pá nyı Isɔ luɣu nyəntʊ. 2 Ntɛna Tacaa Isɔ heeli-m sı: 3 Isekiyɛɛlı pɔɔsı Iseɣelı sɔsaa sı, maɣa í kɔma nav na? Ma tuuki sı ma ké weesuɣu tʊ ké. Ma kaa yele na í ná-m. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

4 Ḿpúɣó Tacaa Isɔ tasa-m heeluɣu sı: Ye n caa n hʊʊna-wɛɣɛ, n hʊʊna-wɛ, ılɛ heeli-wɛɣɛ pa caanaa acaalətʊ təma. 5 Heeli-wɛ sı, maɣa Tacaa Isɔ ma yɔɣɔtaa sı, kʊyaŋku ma ləsa Iseɣelı nyámа mɛ tɔ ma kpaasa niŋ na má sıı Yakɔpʊ təyaɣa lʊlʊɣʊ nyámа kɛ nɔɣɔ na ma tuu. Ma hʊla-mɛɣɛ ma təɣı Icipiti tɛtʊ taa. Ma heela-mɛ na ısəlɛ kʊsɛɛmlɛ sı, maɣalɛ mə Caa Isɔ. 6 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ ma kpaasa niŋ na má heeli-mɛ na tuunav sı, maa ləsı-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa. Maa pona-mɛɣɛ tɛtʊ nti maa cɔɔwa na tá kəla teu tɔ tə taa. Tə taa ké tɔɣɔnaɣa na kʊpantʊ təna tɔɔla yem təhɔ. 7 Haləna ma heeli-mɛ sı, í lɔ́ acaalətʊ nti í nyənəɣı na tá hɔŋ-mɛ tɔ. I taa pilisi mə tı na Icipiti tıŋ. Maɣalɛ mə caa Isɔ.

8 Ḿpúɣó í kisa-m nıınav na í kʊlı ma tɔɔ. Mə taa nɔɣɔlʊ ta lɔ acaalətʊ nti tə hɔŋ-mɛ tɔ. Pə́cɔ́ í ta lɔ Icipiti tıŋ. Ilɛna maa hiki hʊwɛɛ sı, maa lana-mɛ na páánáá kɛ Icipiti tɛtʊ taa tənaɣa, haləna a hɛɛ. 9 Paa na mpʊ ma hətɛ tɔɔ ké ma lapa mpʊ sı, pá taa kɔɔ na pá wakəlı-tɛɣɛ piitimnaa mpa pa hɛkʊ í wɛɛ tɔ. Pə́cɔ́ mpɛ ını pa hɛkʊ kɛ ma hʊla-mɛɣɛ ma tı. Ilɛna má ləsı-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa. 10 Ḿpúɣó ma ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa. Ma tiika-mɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ nti tə taa fɛı caɣav tɔ. 11 Ma sɛɣɛsa-mɛɣɛ ma kiiŋ. Ma hʊla-mɛɣɛ ma kʊtʊtʊtʊ nti pə wɛɛ sı, yʊlʊ í tɔkı na í wɛɛna weesuɣu tɔ. 12 Ma ha-mɛɣɛ kʊyɛɛŋ kʊhɛɛsəŋ sı, pá húlí sı, maɣa Tacaa má sıına-mɛ na mə mpaa. 13 Ḿpúɣó Iseɣelı nyámа mɛ í kʊla ma tɔɔ ké wʊlaɣa tɛtʊ taa. I kisa ma kiiŋ kɛ təŋʊɣʊ. I lɔ ma kʊtʊtʊtʊ nti yʊlʊ ka təŋ na í wɛɛna weesuɣu tɔ. I wakəla ma kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ tənaŋnaŋ. Pə tɔɔ ké ma hʊʊwa ma taa sı, maa mʊ-mɛ na páánáá təsəɣəsəɣı kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa təna, na ma kpiisi-mɛ. 14 Paa na mpʊ ma hətɛ tɔɔ ké ma lapa mpʊ. Pə taa kɔɔ na pá wakəlı-tɛɣɛ piitimnaa mpa pa taa ma ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa tɔ. 15 Wʊlaɣa tɛtʊ taa tənaɣa ma kpaasa niŋ na má tuu sı, ma kaa pona-mɛɣɛ tɛtʊ kʊpantʊ nti maa ha-mɛ tɔ tə taa. Tɛtʊ ntı tə taa kɛ tɔɣɔnaɣa kʊpaŋka na kʊpantʊ təna tɔɔlaa təhɔ. 16 Mpi tɔ, í lɔwa ma kʊtʊtʊtʊ na í kisi ma kiiŋ kɛ təŋʊɣʊ. I wakəla ma kʊyɛɛŋ kʊhɛɛsəŋ. Pə taɣa pʊlʊ, í nyɔkələna mə tıŋ kʊlalaaŋ ké. 17 Ama ma lapa mə pətɔɔtəlɛ sı, má taa kpiisi-mɛ. Ilɛ ma ta wakəlı-mɛɣɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa.

Iseɣelı nyámа ta yele Tacaa kɛ kisuɣu

18 Ḿpúɣó ma heela Iseɣelı nyámа piya kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa sı, í taa təŋ mə caanaa kiiŋ. I taa təŋ pa kʊtʊtʊtʊ, na í pilisi mə tı na pa tıŋ. 19 Maɣalɛ mə Isɔ Tacaa, í təŋ ma kiiŋ. I paasəna ma kʊtʊtʊtʊ, na í lakı-tı. 20 I nyəni ma kʊyɛɛŋ kʊhɛɛsəŋ kɛ ma nyəŋ. Kʊyɛɛŋ ını ı hʊləɣəna má na-mɛ ta hɛkʊ sı, yəlaa í nyı sı, maɣalɛ mə Isɔ Tacaa. 21 Ilɛna mıı kʊlı ma tɔɔ, í ta təŋ ma kiiŋ. Pə́cɔ́ í ta paasəna yaa í təŋ ma kʊtʊtʊtʊ nti yʊlʊ ka təŋ na í hiki weesuɣu tɔ. I wakəla ma kʊyɛɛŋ kʊhɛɛsəŋ. Ntɛna má hʊʊ ma taa sı, maa lana-mɛ na páánáá kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké, haləna á hɛɛ.

22 Paa na mpʋ ma həte tɔɔ, ma kpa ma tı sı, pə taa kɔɔ na pə́ wakəlı, ma həte. Pə
taa wakəlı-tɛɣɛ piitimnaa mpa pa taa maa ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɛtʋ taa tɔ. 23 Mpúɣú
ma tasa niŋ kpaasʋɣʋ na má tuu wʋlaɣa tɛtʋ taa sı, maa yası-mɛɣɛ tɛtʋnaa kpaı
nyəntʋ yəlaanaa taa. 24 Mpi tɔ, í taa lakı ma kʋtʋtʋtʋ. Pəyele í lɔɔkı ma kiiŋ. I
wakələɣı ma kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ. I kɛɛsa mə ısɛ na mə caanaa tuŋ kʋlalaaŋ tɔɔ.
25 Ma tʋna-mɛɣɛ kʋtʋtʋtʋ nti tə fɛı teu tɔ. Kiiŋ ını ı haakı-mɛɣɛ weesiŋ. 26 Ilɛna
ma yele na í haakı mə kancaalaɣa piya kɛ mə tuŋ na pə pilisiɣi-mɛ. Maa tʋ-mɛɣɛ
sɔɣɔntʋ sɔsɔɔntʋ ké sı, í cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

Tacaa sıı tənaɣa kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma laatʋ

27 Mpúɣú Tacaa tɔma Isekiyɛɛlı má sı: Yʋlʋ nyá, heeli Isɛɣɛlı nyə́ma sı mə caanaa
wakələna-m ké. Mpi tɔ, pa kisa ma nyəntʋ kɛ tɔkʋɣʋ. 28 Ma tiika-wɛ na má pona-
wɛɣɛ tɛtʋ nti maa yɔɣɔtəna tuunaʋ sı, maa ha-wɛ tɔ tə taa. Pa tala təna, ılɛna pá ná
pulası kʋkʋlası təna, na hɔtʋ təna. Ilɛna pá fɛɛnəɣı na pá lakı kɔtası nsi sı kʋsəɣı
ma páánáá tɔ. Pa wɔpa pa tulaalʋnaa, na pá liisiɣi pa sʋlʋm. 29 Ntɛna má pɔɔsı-wɛ
sı: Təfɛɛnəlɛ nte tə taa ké í puki mpʋ? Pə kpaɣaʋ waatʋ ını tɔɣɔ pa ha lona anı
sı, təfɛɛnəlɛnaa na pá yaakı-yɛɣɛ mpúɣú halə́na saŋa. 30 Tɛləsı Isɛɣɛlı nyə́ma sı,
Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı: Pə fɛı sı í pilisi mə tı, ısıı mə caanaa. Yaa í təŋəɣı
mə acaaləʋ tuŋ na í laɣasəɣı. 31 Timpi í pilisiɣina mə təɣı mə tuŋnaa kɛ halə́na
saŋa tɔɣɔlɛ, mə kʋcɔɔŋ hav taa, na ısəna í lakı mə piya kɛ kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı
təna tɔ. Ilɛna Isɛɣɛlı nyə́ma hʋʋkı sı, maa yele na í yɔɣɔtəna-m? Tacaa Isɔ tuuki
sı: Ma kaa yele na í yɔɣɔtəna-m. 32 I kaa na mpi í tɛɛləɣı tɔ. Mpi tɔ í yɔɣɔtəɣı
sı, í caa sı, í wɛɛ ısıı piitim, yaa tɛtʋ lɛntı yəlaa kpeka. I caa í luŋ tʋɣʋ na pəlɛ.
33 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı, ma tuuki sı maa tɔɣɔ mə tɔɔ ké kawulaɣa na toŋ
sɔsɔɔŋ. Maa mʋ-mɛ na páánáá. 34 Maa ləsı-mɛɣɛ piitimnaa taa. Maa ləsı-mɛɣɛ
tɛtʋnaa mpa pa taa í ká yawa tɔ. Maa kpeɣeli-mɛ na ma toŋ sɔsɔɔŋ, na má mʋ-
mɛ na páánáá. 35 Ilɛna ma pona-mɛɣɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa, na í hatələna piitimnaa, na
má hʋʋna-mɛ na tə nyənəɣı təma. 36 Teitei ısıı ma hʋʋna mə caanaa kɛ Icipiti
wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ. Mpúɣú maa hʋʋna-mɛ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ. 37 Maa
caalı-mɛ na í wɛɛ ma kaləkʋ. I ká tɔkı ma na-mɛ tá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ. 38 Maa ləsı mə
taa ké mpa pa kʋla ma tɔɔ na pá tá nuna-m tɔ. Na má ləsı-mɛɣɛ tɛtʋnaa mpa pa
taa í cayaa tɔ. Ama í kaa məlı Isɛɣɛlı tɛtʋ taa. Waatʋ ınəɣı í ká cɛkəna sı maɣalɛ
Tacaa. 39 Mpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı paa Isɛɣɛlı tʋ wei í polo na í luŋ ı tuŋ. Ama
pəlɛ pə waalı ké í ká nuna-m. I kaa tasa ma həte wakʋlʋɣʋ na mə kʋcɔɔŋ na mə
tuŋ. 40 Ma pʋɣʋ naŋŋ nyəŋkʋ sɔsɔɔŋkʋ tɔɔ ké Isɛɣɛlı nyə́ma mpa mɛ mə təna ı wɛ
tɛtʋ taa tɔ, í ká la-m təmlɛ. Tənaɣa maa mʋ-mɛɣɛ teu. Maa pɛɛkı mə kʋhaaŋ na
mə kʋhaləm kancaalaɣa kʋlʋlʋm, na pə təna mpi í ká ha-m tɔ. 41 Maa mʋ-mɛɣɛ
teu, ısıı kɔtaɣa ŋka ka sɔɔsʋŋ wɛ teu tɔ. Waatʋ ınəɣı maa ləsı-mɛɣɛ tɛtʋnaa mpa
pa taa maa yasa-mɛɣɛ piitimnaa hɛkʋ tɔ, na má kpeɣeli-mɛ. Ilɛna piitimnaa ná
sı maɣa Isɔ naŋŋtʋ. 42 Waatʋ wei ını maa kɔna-mɛɣɛ Isɛɣɛlı tɛtʋ nti maa kpaasa
niŋ na má tuu sı, maa ha-təɣı mə caanaa tɔ, tə taa tɔɣɔ í ká nyı sı, maɣa Tacaa.
43 Tənaɣa í ká tɔɔsı mə tɔntɛ na mə lakası təna nsi í pilisina mə tı tɔ sı tɔm. Ilɛna
í nyəɣəsı mə təɣı acaaləʋ təna nti í lapa tɔ tə tɔɔ. 44 Mpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı: Ma
həte tɔɔ ké maa la. Ma kaa kɛɛsəna mə tɔntɛ ısaɣalɛ na mə lakası nsi sı fɛı teu tɔ.
Waatʋ ınəɣı Isɛɣɛlı nyə́ma ká nyı sı, maɣalɛ Tacaa.

21

Tacaa mʋ páánáá na Isɛɣɛlı nyə́ma

1 Mpúɣú Isɔ tɔma Isekiyɛɛlı má sı: 2 Yʋlʋ nyá, kɛɛsı nyá ısɛ na ilim mpətəŋ
hɔɣɔlʋɣʋ tɔɔ, na ń yɔɣɔtəna-kʋ. Tɛləsı kʋ tawa hɔtʋŋ kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ. 3 Heeli ilim
mpətəŋ hɔtʋɣʋ kɛ Tacaa má ma kʋyɔɣɔtʋtʋ. Ma yɔɣɔtəɣı sı maa tʋ-kʋɣʋ kɔkɔ. Kaa

nyaɣa tɪɪŋ lʊm nyəŋ təna na kʊwʊləŋ. Pʊlʊpʊ kaa teesi-kɛ. Kaa nyaɣa pə tənaɣa
hatoo ilim mpətəŋ kɛ́, haləna pə ntɔɣɔŋ. 4 Yəlaa təna ká nyɪ sɪ maɣa Tacaa. Ma
tʊna kɔkɔ ŋkɛ, na pʊlʊpʊ kaa teesi-kɛ.
5 Ntɛna Ɩsekiyɛɛlɪ má, ma yɔɣɔtɪ sɪ: Haɪ, Tacaa, pa tɔŋ maɣa sɪ atuwa kɛ ma
tukiɣi.
6 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tɔma-m sɪ: 7 Yʊlʊ nyá, kɛɛsɪ nyá ɪsɛ na Yosalɛm ɪcatɛ tɔɔ. Yɔɣɔtɪ tə
kɔtaɣa təlatɛnaa tɔɔ kɛ́ ɪsaɣatʊ. Yɔɣɔtɪ mpi pɪɪ maɣana Ɩsɛɣɛlɪ tɛtʊ tɔ. 8 Heeli Ɩsɛɣɛlɪ
nyə́ma sɪ, maa kʊlɪ pa tɔɔ. Maa kpɛɛ ma laɣatɛ kɛ tə suɣute taa na má kʊ́ pa təna.
Paa asaɣaa paa kʊpama. 9 Kʊpama na asaɣaa pa kpiisuɣu tɔɔ kɛ́ maa kpɛɛ ma
laɣatɛ kɛ tə suɣute taa. Maa kʊ́ yəlaa tənaɣa pə kpaɣaʊ ilim mpətəŋ na pə ntɔɣɔŋ
tɔɔ tɔ. 10 Yəlaa təna ká nyɪ sɪ, maɣa Tacaa, ma kpɛɛ ma laɣatɛ kɛ tə suɣute taa. Tə
kaa tasa məlʊɣʊ. 11 Yʊlʊ nyá, nyá laŋlɛ í wakəlɪ sɔsɔm. Wii pa təna pa ɪsɛntaa.
12 Ye pa pɔɔsa-ŋ sɪ: Pepe tɔɔ kɛ́ n mɔləɣɪ? Ɩlɛ ń cɔ sɪ, ma nɪɪwa tɔm ɪsaɣatʊ kɛ́. Tɪɪ
la na yəlaa laŋa wakəlɪ. Paa susi ŋkpalasɪ kɛ yem, na pa apalʊtʊ hoo. Pa tʊna ká
makɪ təma. Ntɪ tə taləna ntɔ. Tacaa Ɩsɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

Laɣatɛ ka tɔɣɔ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma

13 Ḿpʊ́ɣʊ́ Ɩsɔ tɔma Ɩsekiyɛɛlɪ má sɪ: 14 Yʊlʊ nyá, yɔɣɔtɪ sɪ, Ɩsɔ má ma yɔɣɔtaa sɪ,
laɣatɛ laɣatɛ.
Pa sala-tɛɣɛ na pá sotiti-tɛ.
15 Yəlaa kʊɣʊ tɔɔ kɛ́ pa sala-tɛ.
Pa sotita-tɛɣɛ sɪ tə́ teeki kɔkɔ.
Tɪɪ pəsɪ na tə́ yɔɔlɪ?
Ma pəyalʊ kawulaɣa kpátʊ́ɣʊ́ footiɣi tɪɪŋ tənaɣa.
16 Pa sotita-tɛɣɛ sɪ pá tɔkɪ-tɛɣɛ niŋ taa.
Pa sala-tɛ na pá sotiti-tɛ sɪ
kʊlʊ í tɔkɪ ɪ niŋ taa.
17 Yʊlʊ nyá, ma kapuka na ń wii.
Mpi tɔ, ma yəlaa tɔɔ kɛ́ pa kpɛɛ laɣatɛ.
Ɩsɛɣɛlɪ awulumpiya təna tɔɔ kɛ́ pa kpɛɛ-tɛ.
Paa kʊ pa tənaɣa.
Pə tɔɔ tɔ, kpa nyá laŋlɛ.
18 Pə kɛ́ maɣasʊɣʊ toŋ nyəŋkʊ kɛ́.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
19 Yʊlʊ nyá, tɛləsɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
na ń ma niŋ taa.
Laɣatɛ í ma tɔm naalɛ, na tɔm tooso.
Laɣatɛ nte tə kʊɣɪ katatəlaɣa tɔ
ntɛ́ tə təŋəɣəna-wɛ.
20 Tə yɔkəɣɪ yəlaa apalʊtʊ kɛ́.
Tə yeki na pá seliɣi.
Tacaa má, ma sɪɪ laɣatɛ kʊkʊkʊlɛ kɛ
paa nɔnɔɣɔ ŋkaɣa.
Tə ŋmɛləsəɣɪ na tə sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ tə́ kʊ́.
21 Laɣatɛ lɔŋ nyəntɛ ɪ lo nwaaŋ na mpəlɛ.
Tə kɛɛsɪ tə nɔɣɔ na hɔɣɔləŋ təna taa.
22 Tacaa má, maa ma niŋ taa tɔtɔ. Maa yele na ma pááná huu. Maɣa Tacaa, ma
yɔɣɔtəna mpʊ.

Kolontunaa tiiu kɛ Yosalɛm tɔɔ

23 Ḿpʊ́ɣʊ́ Ɩsɔ tɔma Ɩsekiyɛɛlɪ má sɪ: 24 Yʊlʊ nyá, hɛɛ mpaaŋ naalɛ wei Papiloni
wulaʊ ká təŋ na í kɔnna ɪ laɣatɛ tɔ. Mpaaŋ ɪnɪ ɪ naalɛ ɪ lɪɪna tɛtʊ kʊlʊmtʊ taa kɛ́. Tʊ

kʋyʋsʋm na pə́ hʋ́lí-ı timpi paa mpaau ŋku kʋ puki tɔ. 25 Hɛɛ mpaau ŋku Papiloni yoolaa ká təŋ na pá tala Amoni nyə́ma ıcatɛ Lapaa tɔ. Na ŋku paa təŋ na pá tala Yuta koluŋa ıcatɛ Yosalɛm taa tɔ. 26 Papiloni wulaʋ takı mpatɛɛ taa, ılɛna í səŋ na í maɣasɪ pile. Ɩ ká ciɣiti nyə́ma kʋtɔtɔna. Ɩ ká pɔɔsɪ tuŋ kʋlalaaŋ, na í wiili pʋlʋpʋ hɔɔlɛ taa. 27 Ɩ maɣasaa ılɛna nyəmlɛ kpa Yosalɛm. Mpúɣú tə hota ı niŋ ntɔɣɔŋ taa. Ɩ ha nɔɣɔ sɪ, pá sʋʋ ıcatɛ taa na yoou kakiisasɪ. Pa sɪı yoou wontu kɛ nɔnɔɔsɪ, na pá lo hapɛɛ taka kɛ koloosi kila na pá hɛɛ lɔɔŋ. 28 Yosalɛm nyə́ma mɛ í hʋʋkı sɪ, pile maɣasʋɣʋ mpı pə kaa kpa-mɛ. Mpi tɔ, paa tɛma-mɛɣɛ nɔɔsɪ sɪıʋ. Ilɛ Papiloni wulaʋ ná hʋləɣı-mɛɣɛ mə təpəntəlɛ. Ɩ hʋləɣı-mɛ sɪ ı ká kuu-mɛ na í tɛɛna. 29 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣı sɪ, í tɔɔsəɣı-m mə kawalaɣa tɔɔ. Pə́cɔ́ í kuliɣi mə ısaɣatʋ tɔɔ, na í hʋləɣı mə kʋpəntəŋ kɛ mə lakasɪ təna taa tɔ. Ɩ ta yele sɪ í sɔɔ mə ısaɣatʋ tɔɔ tɔ, kolontunaa ká kuu-mɛ.

30 Ama pə kaasʋɣʋ Isɛɣɛlı wulaʋ nyá tɔ, nyá ké waalı lıılʋ sɔsɔ ké. Waatʋ kɔŋ wei ı taa nyá tɔntɛ ısaɣalɛ ká sɪı təŋaɣa tɔ. 31 Nti maɣa Tacaa Isɔ ma hʋləɣı tɔɣɔlɛ sɪ, pɪı pɛ-ŋ mpi pə hʋləɣı sɪ, n ké awulumpu tɔ. Paa kɔɔlı nyá ntenuɣu. Paa kʋsɪ mpa pa pasa pa tɪ tɔ pa nyɔɔŋ. Ilɛna pá tisi mpa pa hɔŋ pa tɪ tɔ. 32 Maa pəsɪ Yosalɛm ıcatɛ kɛ ncaalɛ taa ncaalɛ. Paa yɔkı ıcatɛ təna təmʋɣʋmʋɣʋ. Ama pə kaa la mpʋ na wei ı niŋ taa pa tʋ-tɛ tɔ, ı ta kɔnta ké.

Amoni nyə́ma yoonaʋ

33 Mpúɣú Tacaa tɔma Isekiyɛɛlı má sɪ: Tɛləsɪ Amoni nyə́ma kɛ tɔm ısaɣatʋ nti Isɔ Tacaa, má, ma yɔɣɔta pa yaasi wei ı tʋʋkı Isɛɣɛlı nyə́ma tɔ ı tɔɔ tɔ. Heeli-wɛ sɪ: Laɣatɛ wɛɛ, na tə sɔɔlʋ pɪıwa sɪ tá kʋ-mɛ. Pa sotita-tɛ sɪ, tá teeki kɔkɔ na tá kʊ́ katatəlaɣa. 34 Waatʋ wei mə taŋa toosee kʋkpeɣee, na kʋtɛləsətʋ pɔpɔtʋ nyəntʋ tɔ. Laɣatɛ sɔɔlʋ pɪıwa sɪ, tá sɛtɪ waalı lıılaa na ısaɣalataa pa nyɔɔŋ. Pɔpɔtʋ fɛı lelɛŋ, mə tɔntɛ ısaɣalɛ təŋaɣa waatʋ tapəna ntɔ. 35 Ɩ mələ́na mə laɣalɛɛ kɛ a suɣula taa. Maa hʋʋna-mɛɣɛ tɛtʋ nti tə taa pə ŋma-mɛ tɔ. 36 Maa mʋ-mɛ na páánáá sɔsɔɔna. Maa woso-yɛɣɛ mə tɔɔ ısɪı kɔkɔ. Maa tʋ-mɛɣɛ asaɣaa mpa pa nyə́ma wakəlʋɣʋ tɔm tɔ pa niŋ taa. 37 Mə calə́m ká kpe tɛtʋ taa. Kɔkɔ ka nyaɣa-mɛ na pá sɔɔ mə tɔɔ. Mpi tɔ, maɣa Tacaa Isɔ, má yɔɣɔtəna.

22

Yosalɛm nyə́ma acaaləʋ təma

1 Mpúɣú Tacaa tɔma-m sɪ: 2 Yʋlʋ nyá, taɣanı nyá tɪ na ń hʋʋna Yosalɛm ıcatɛ nte tə taa yʋlʋkʋlaa suwa tɔ. Taa nyá, la na pá nyı pa acaaləʋ lakasɪ. 3 Tɛləsɪ-wɛ sɪ, mə kʋɣʋna ıcatɛ yəlaa. Mə taɣanəɣəna yəlaa wakəlʋɣʋ waatʋ. Ɩ luki tuŋ kʋlalaaŋ na í pilisiɣi mə tɪ. 4 Ɩ kʋ yəlaa na í pilisi mə tɪ na tuŋ. Ilɛ mə tɔm ka sɪ. Mpʋ pə yelina na mə kʋyɛɛŋ pasa na mə pɪısɪ tɛ. Pə tɔɔ ké ma yelaa na piitimnaa tʋʋkɪ-mɛ. Tɛtʋ təna woŋiɣi-mɛɣɛ. 5 Mə cɔlɔ nyə́ma na hatəlaɣa nyə́ma ka woŋ-mɛɣɛ. Mpi pə tɔɔ í pilisa mə tɪ na mə tɛtɛlatətʋ sɔɔsəɣı tɔ.

6 Isɛɣɛlı awulumpiya lakəna pa toŋ na pá kʋɣı yəlaa kɛ ıcatɛ taa. 7 Yəlaa footiɣi pa caanaa na pa toonaa kɛ tɛtʋ taa. Pa muɣuliɣi mʋʋlaa na pá tɔkı suluwaa na leelaa ısɛ. 8 Pa nyənəɣı yem ké ma kɔtaɣa təlatɛnaa. Pa wakələɣı ma kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ. 9 Ícatɛ taa yəlaa mɛ í ha mə təɣı caɣanau taa. Ɩ kʋɣı təma na í tɔkı kʋlalaam tɔɣɔnasɪ kɛ pulasɪ taa. Ɩ ha mə təɣı asilima təma taa. 10 Lɛlaa sʋʋkəna pa caanaa alaa. Pa kpiki alaa lɛmpa kɛ pa ısɔtʋ nau waatʋ. 11 Lɛlaa ná lakı wasaŋkalətʋ na pa tɔɣɔntəlɛnaa alaa. Ilɛna lɛlaa náá kekitiɣi pa saalənaa, yaa pa na mpa pa kaa caanaa tike yaa toonaa tike tɔ. 12 Tɛtʋ taa yəlaa tisiɣi na pa fɛləɣı-wɛ na pa kʋɣı lɛlaa. Ɩ kəntəɣı mə liɣitee na í taŋaa sɪ pá fɛlı-mɛ na pá tənı kasəyaɣa sɔsɔɔŋka. Ɩ lɛɛkəɣı mə tɔɣɔntəlɛnaa na mʋsʋŋ na í sɔɔkı mə caa Isɔ tɔɔ.

13 Maa kʋsı kataŋa na Yosalɛm nyámа mɛ mə tɔɔ. Mpi tɔ, í pɛɛkəɣı kasəyaɣa asilima nyəŋka na í lakı yʋlʋkʋlɛ. 14 Kʋyakʋ ŋku maa kʋlı mə tɔɔ tɔ, í ka wɛɛna apalʋtʋ na toma na í səŋ? Maa la nti ma yɔɣɔtaa tɔ. 15 Maa yası-mɛɣɛ tɛtʋnaa mpa í ta nyı tɔ pa piitimnaa taa. Mə asilima təma ka sıı tənaɣa. 16 Ɪ ka wakəlı mə tı na Mə ısaɣatʋ kɛ piitimnaa lɛlaa ısɛntaa. Ilɛna í cɛkəna sı maɣa Tacaa.

17 Ḿpúɣó Tacaa tɔma-m sı: 18 Yʋlʋ nyá, Isɛɣɛlı nyámа pəsa ké ısıı nyəɣətʋ nti pa ta taɣanı tɔ. Ɪsıı liɣitee nyəɣətʋ, na kʋsɛɛmtʋ, na kʋhʋlʋmtʋ, na nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa, na səlәpa nyəŋkʋ ŋku pa sıı kuluku taa sı, pa taɣanəɣı tɔ. 19 Pə tɔɔ ké Tacaa má ma Ɪsɔ yɔɣɔtəɣı sı: Mə təna í wɛ ké ısıı nyəɣəlʋɣʋ ŋku pa ta taɣanı tɔ. Ma kpeɣeliɣi-mɛɣɛ Yosalɛm taa. 20 Teitei ısıı pa kpeɣeluɣu nyəɣətʋ waanı waanı kɛ təntəmlɛ kɛ kuluku taa, na pá huɣuti kɔkɔ na tá hoo tɔ. Ḿpúɣó maa kpeɣeli-mɛɣɛ ma páánа́ sɔsɔɔna taa na í hoo. 21 Maa kpeɣeli-mɛɣɛ təntəmlɛ kɛ. Maa woso mə tɔɔ ké ma páánа́ sɔsɔɔna kɔkɔ, na í hoo Yosalɛm taa. 22 Ɪsıı liɣitee nyəɣətʋ hookuɣu kuluku kɔkɔ taa tɔ. Ḿpúɣó í ka hoo ıcatɛ taa. Waatʋ ınəɣı í ka nyı sı, maɣa Tacaa má mʋna páánа́.

23 Ḿpúɣó ma tasaa sı Tacaa tɔma-m sı: 24 Yʋlʋ nyá, heeli Yosalɛm nyámа sı, mə ıcatɛ wɛ ké ısıı tɛtʋ nti tɛʋ ta nıı tɔ. Ilɛ maa mʋ-tı na páánа́, na tá wʋlı təkpaŋalaŋ ısıı tɛtʋ nti tə laŋa lʋm tɔ. 25 Teitei ısıı tɔɣɔlası nyıısʋɣʋ sı tɔɣɔnası waalı tɔ. Ḿpúɣó mə nyʋɣʋ nyámа kʋɣı lɛlaa, na pá pəsəɣı alaa paɣalɛ kɛ leelaa, na pá kuuki liɣitee na wɛnaʋ. 26 Mə kɔtəlaa ná yɔka ma kiiŋ. Pa wakəlәɣı ma kɔtaɣa tәlatɛnaa. Paa faɣasəɣı mpi pə wɛ tənaŋŋ na mpi pə ké kpaı nyəm tɔ. Pəyele pa ta nyı asilima nyəm na mpi pə ta kɛ asilima pʋlʋ tɔ. Paa paasəɣəna ma kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ. Ilɛna pá kʋɣı ma nyʋɣʋ kɛ mə hɛkʋ. 27 Mə nyʋɣʋ nyámа ná wɛɛ ké ısıı taalɛ hası nsi sı cәlәɣı sı tɔɣɔnaɣa tɔ. Pa ŋmısəɣı calәm, pa tɛŋ yәlaa, pa ŋmılәɣı pa wɛnaʋ. 28 Mə Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsәlaa ná wɛɛ ké ısıı lʋm mpi pa taakı kutuluɣu tɔɔ tɔ. Kpaı toosee kɛ pa naakı, na pá yɔɣɔtəɣı kaloolaɣa tɔm. Pa tɔŋ sı: Tacaa Ɪsɔ yɔɣɔtaa. Pəyele ma ta yɔɣɔtı natəlı. 29 Mʋsʋŋ na ŋmılәm kɛ yәlaa lakı tɛtʋ tәna taa. Pa cɔɔsəɣı kʋnyɔntʋnaa na pá muɣuliɣi mʋʋlaa. 30 Ma pɛɛkəɣı mə taa ké yʋlʋ wei ı sɔɔlʋ pıwa sı í ŋma koluŋa tɔ. Ɪ ká səŋ nɔnɔɣɔ na í paasəna tɛtʋ tәna. Ɪ ká səlәmı-m sı ma taa yɔkı ıcatɛ. Ma ta na nɔɣɔlʋ. 31 Maa mʋ-mɛ na páánа́ sɔsɔɔna na má yele na mə lakası məlı mə nyɔɔŋ taa. Ma páánа́ ká nyaɣa-mɛ ısıı kɔkɔ. Tacaa Ɪsɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

23

Samalii tɛtʋ yәlaa wasaŋkalәtʋ

1 Ḿpúɣó Tacaa tɔma-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, alaa napəlı paa wɛnna naalɛ, pa too kɛ kʋlʋm. 3 Ilɛna pá lá wasaŋkalәtʋ kɛ Icipiti taa timpi paa wɛɛ tɔɣɔ pa pɛɛlʋtʋ waatʋ. Tənaɣa pa caala pa pɛɛlʋtʋ hәla kɛ waɣalʋɣʋ, na pá ŋmakəlı-yɛ. 4 Pa yaakaɣa kɔɣɔ sı, Ohola, ılɛɣɛlɛ Samalii tɛtʋ. Neu sı Oholipa, ılɛɣɛlɛ Yosalɛm. Má tənna-wɛ, na pá lʋlı-m apalʋpiya na alʋpiya. 5 Ama Ohola ná lapa wasaŋkalәtʋ. Pəyele má tənna-ı. Mpa n nyılaa tɔɣɔlɛ nyá cɔlɔ nyámа Asilii nyámа. Ḿpúɣó ń ləsa pa taa ké taŋnaa. 6 Paa ké nyʋɣʋ nyámа ké, na tɔm hʋʋlaa sɔsaa. Pa suukaɣa wontu kʋpampantʋ ké. Paa ké ıfepiya na pá tewa na pá cakı kpaɣanəŋ. 7 Ḿpúɣó Ohola nyá luɣu lapa Asilii nyámа akewenaa sɔsaa mpɛ. N sɔɔla-wɛ, na ń pilisi nyá tı na pa tıŋ. 8 Wasaŋkalәtʋ nti ń lakaɣa Icipiti tɔɣɔ n tʋɣʋtaa. Tənaɣa pa caala nyá pɛɛlʋtʋ hәla waɣalʋɣʋ. Ilɛna pá hәntəna-ŋ nyá pɛɛlʋtʋ taa, na pá pəsı-ŋ wasaŋkalı. 9 Pə tɔɔ ké ma tʋ-ŋ nyá taŋnaa Asilii nyámа mpa nyá luɣu sʋʋ mpʋ tɔ pa niŋ taa. 10 Pɛlɛ pa kuu nyá pəyalaa na nyá pɛɛlaa. Ilɛna pá wɔɣɔsı nyá wontu na pá kʋ-ŋ na laɣatɛ. Ɪsəna pə hɔma nyá ŋkpaŋʋɣʋ sı alaa lɛlaa í ná tɔɣɔlɛ.

Yosalɛm ıcatɛ yəlaa wasaŋkalətʋ

11 Ohola neu Oholipa ná pə tənaɣa mpʋ. Ama ı kʋnyıuləŋ tɛləsa mpəle.
Oholipa nyá nyəntʋ tɛɛ nyá kɔɣɔ nyəntʋ. 12 Nyá cɔlɔ Asilii nyə́ma təm hʋʋlaa,
na akewenaa səsaa. Pa suuwa wontu kʋpantʋ ké na pá ké ıfepiya. Pa tewaɣa na
pá cakı kpaɣanəŋ, mpɛɣɛ n təŋaɣa. 13 Mpúɣú ma cɛkənaa sı, nyá pilisa nyá tı tətɔ.
Mə naalɛ mə tɔntɛ lapa kʋlʋmtəlɛ. 14 Oholipa ná səɔsa lɛntı kɛ nyá wasaŋkalətʋ
təɔ. Kʋyakʋ nakʋlı n nawa pa ləsa Papiloni nyə́ma fotoo na lʋm kʋsɛɛməm kɛ
koluŋa təɔ. 15 Pa ləla tampalanaa kɛ pa tıusı taa. Pa tema nyɔɔŋ saalası kʋwalası,
pa nəɣəsəna ısıı awulaa. Isıı Papiloni nyə́ma wɛʋ pa tɛ tɔ. 16 Waatʋ wei Oholipa
n ná-wɛɣɛ kpakpaa təɣɔ ń nyıula-wɛ. Ilɛna ń tili nyá tillaa kɛ pa tɛ. 17 Mpúɣú
Papiloni nyə́ma pola nyá kiŋ na nyá na-wɛ í kaa nyaalʋɣʋ. Na pá pilisi-ŋ na
pa wasaŋkalətʋ. N pilisa nyá təɣı mpʋ, ılɛna nyá taa kpana-wɛ. 18 N ka pəsa nyá
təɣı wasaŋkalı ké təkeelee. N hʋla nyá tapakpɛtɛ kɛ yəlaa. Haləna ma nyəɣəsı-ŋ
ısıı ma nyəɣəsʋɣʋ nyá kɔɣɔ tɔ. 19 N lʋləsa nyá wasaŋkalətʋ ké, na ń təɔsəɣı ısəna
n lakaɣa nyá təɣı nyá pɛɛlətʋ waatʋ kɛ Icipiti tɔ. 20 Mpúɣú nyá luɣu sʋʋwa nyá
taŋnaa mpa pa wɛna wasaŋkalətʋ luluɣu tɔ. Isıı kpaŋası na kpaɣanəŋ pə wɛʋ tɔ.

Yosalɛm nyə́ma ŋkpaŋvɣv həm

21 Oholipa, n təɔsa ısaɣatʋ nti n lapa nyá pɛɛlʋtʋ tɔ. Waatʋ ınəɣı Icipiti nyə́ma
waɣalaɣa nyá həla na pá ŋmakələɣı-yɛ. 22 Pə təɔ ké Tacaa Isɔ yɔɣɔtəɣı sı: Maa yele
na nyá taŋnaa təna mpa nyá taa kpanaa tɔ, pá lıına paa le na pá kʋlı nyá təɔ. 23 Pə
kpaɣaʋ Papiloni ıcatɛ, na Kalətee nyə́ma təna tɔ. Na Pekotı na Sowa na Kowa pə
tɛtʋnaa nyə́ma. Asilii nyə́ma təna ká səɔsı pa təɔ. Maa kpeɣeli ıfepiya telaa, na
kʋfənɛɛnaa, na təm hʋʋlaa səsaa, na yoolaa, na akewenaa səsaa. Pa təna paa ké
kpaɣanəŋ caɣalaa ké. 24 Paa lıına ilim ntɔɣɔŋ təɔ ké, na yoolaa tuutuuma na pa
yoou kɛɛkɛnaa na pə wontu. Paa kenti pa təɔ ké kpaləŋ, na yoou kahusi na pá
ta-mɛɣɛ kotaɣa. Maa pɛtı Papiloni nyə́ma kɛ mə təm. Pɛlɛ paa kɛɛsəna pa kiiŋ
na pa hʋʋna-mɛ. 25 Maa mʋ-mɛ na pááná, na má yele na mə kolontunaa la-mɛ
na mʋsʋŋ. Paa sɛtı mə mıına, na mə ŋkpaŋŋ. Paa kʋ mə lʋlʋɣʋ nyə́ma na laɣatɛ.
Ilɛna pa kuu mə pəyalaa na mə pɛɛlaa. Ye pə kaasa mpa, ılɛ pa nyaɣası-wɛɣɛ kɔkɔ
na pa ısɛ. 26 Paa kuu mə wontu kʋsususutu, na mə kacɔka nyəntʋ təna. 27 Maa
sıı tənaɣa kɛ mə tɔntɛ ısaɣalɛ. Na mə wasaŋkalətʋ nti ı caala Icipiti taa tɔ. I kaa
tasa Icipiti nyə́ma kɛ nyıulʋɣʋ, yaa ı hʋʋ pa təm.

28 Pə taɣa pulʋ, maɣa Tacaa, ma yɔɣɔtəɣəna sı maa tʋ-mɛɣɛ mpa ıı caakı na má
taa kpaana tɔ pa nin taa. 29 Taa haŋaɣa kɛ paa lana-mɛ, na pá kuu mə wɛnaʋ
mpi í kontina haŋaɣa tɔ, na pə́ yele-mɛɣɛ kpɛtɛ təyələyəlı. Pıı kuli mə tɛtɛlatətʋ
na mə wasaŋkalətʋ ısaɣatʋ na pə fɛɛlɛ təɔ təyelele. 30 Mpúɣú paa la-mɛ. Mpi tɔ,
í lapa wasaŋkalətʋ na piitimnaa. I pilisa mə tı na pa tuŋ. 31 Mə kɔɣɔ ıkpatɛ kɛ
í təŋaa. Pə təɔ ké maa tʋ-mɛɣɛ wahala səsɔ na pááná*fa*. [a] tʋwa pə hʋwɛɛ ısıı
Matiyee 20:22. Fəlansɛɛ taa wɛɛ sı kɔpʋ ké. 32 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı: I ká
təɣɔ wahala səsɔ ké. Wahala ını ı walaa ké na ı limaa. Wahala ını ı ka yelina na
pá tʋʋkı-mɛ na pá woŋiɣi-mɛ. Wahala ını ı təɔwa səsɔm ké. 33 Nyá kɔɣɔ Samalii
wahala ını, ı ká wıı-ŋ na í kʋ-ŋ. Na í wakəlı-ŋ na í tʋ-ŋ sɔɣɔntʋ. 34 N ká təɣɔ-ı ké
na ń tɛmı-ı. N ká yɔkı-ı hɔɣɔlası na sí hɛɛ nyá laŋlɛ taa. Mpi tɔ, maɣa Tacaa Isɔ má
yɔɣɔtəna. 35 Pə təɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı: N səɔ ma təɔ. N lɔ-m na waalı
tɔ, nyá wasaŋkalətʋ na nyá ısaɣatʋ ká məlı nyá nyʋɣʋ taa.

Isɔ kvɣı Samalii na Yosalɛm pa təm

36 Mpúɣú Tacaa təma Isekiyɛɛlı má sı: Yulʋ nyá, taɣanı nyá tı na ń hʋʋna Ohola
na Oholipa. Pə wɛɛ sı ń kuli pa acaalətʋ təɔ ké. 37 Pa ké alaa yulʋkʋlaa ké, na

[a] **23:31** pááná: Pááná, pə nıuʋ lapa Ləkpa nyə́ma kɛ katɛ, pə təɔ ké tə

wasaŋkalənaa. Tuŋ asilima nyəŋ təlaalɛ kɛ pa lapa wasaŋkalətu. Pa laa-ı pa pəyalaa mpa paa lula-m tə. 38 Mpi pa tasa-m lapu təɣolɛ pa pilisa ma kətaɣa tələtɛ kɛ kuyaku kulumuɣu ŋku. Pa wakəla ma kuyɛɛŋ kuhɛɛsəŋ. 39 Waatu wei pa laakaɣa pa piya kɛ tuŋ təɣə, pa pola kuyaku kulumuɣu ŋkuɣu ma kətaɣa tələtɛ na pá pilisi-tɛ. 40 Haləna pá tili tillaa kɛ apalaa pooluŋ nyə́ma waalı. Pɛlɛ pa təə ké pa səwa lum, na pá tú cəlaunaa na kacɔka wontu. 41 Ilɛna pá caɣa pa katonaa kupampama təə, na pa taapələnaa kɛ pa nɔɣə təə. Na pá sıı ma tulaalu na nim kɛ pə təə. 42 Samaa wei ıı huukı natəlı tə, ı kɔma ı kiŋ na í lakı kɔkətɛ. Sapaa wulaɣa tɛtu taa ké pa lıınaa. Pa tuwa Ohola na ı neu pa niŋ taa ké kpası, na pa tema-wɛɣɛ nteniŋ kupampaŋ. 43 Mpuɣulɛ ma pəəsa pa taa alu wei ı kpatəla wasaŋkalətu taa tə sı: Nəənəə n ká lakı-təɣəlɛ? Na paa kəə nyá kiŋ na? 44 Ilɛna yəlaa kəə pa kiŋ ısıı pa kɔŋuɣu apalaa təna alaa kiŋ tə. Mpúɣú apalaa pukaɣa alaa sakala nyə́ma Ohola na Oholipa pa kiŋ. 45 Ama apalaa siɣisilaa ká huuna-wɛ, ısıı pa huukuɣuna wasaŋkalənaa, yaa mpa pa kuɣı yəlaa tə. Mpi tə, pa ké wasaŋkalənaa ké, na yəlaa caləm wɛ pa niŋ təə. 46 Tacaa Isə yɔɣətəɣı sı: Maa yele na samaa kulı pa təə. Paa kuu pa wontu na sɔɣɔntu pıı-wɛ. 47 Samaa ını ı ká yaɣa-wɛɣɛ pɛɛ, na pá ku pa na pa pəyalaa na pa pɛɛlaa na laɣalɛɛ, na pa nyaɣasi pa tɛɛsı kɛ kɔkɔ. 48 Isəna maa sıı ısaɣatu tənaɣa kɛ tɛtu taa təɣəlɛ. Ilɛna pə́ hulı alaa lɛlaa kɛ laɣatu na pá taa təŋ panɛ pa ıkpatɛ. 49 Pa ısaɣatu ká məlı pa nyɔɔŋ taa. Paa səɣəlı pa tuŋ laau kupuntuɣu. Waatu ınəɣı paa nyı sı maɣalɛ Tacaa Isə.

24

Yosalɛm nəɣəsəna taanuse wei kɔkɔtaɣa kpawa tə

1 Mpúɣú Isɛɣɛlı nyə́ma kuuu pənaɣa pəɣɔlaɣafɛı naanuwa nyəŋka. Isətu naanuwa nyəŋ, kuyaku naanuwa nyəŋku wule. Tacaa təma-m sı: 2 Yulu nyá tu kuyaku ŋkuɣu takəlaɣa taa. Mpi tə, ku wule kɛ Papiloni wulau ká suu Yosalɛm taa na í lɛɛkı-tɛ. 3 Yəɣətı yəlaa təə kullaa mpɛɣɛ təm. Maɣa Tacaa Isə má yəɣətəna-tı sı:
Təsı tiyaɣa,
təsı-kɛ na ń pəlı ka taa ké lum.
4 Tu nantu cəɣələŋ kupaŋ təna.
Paa yule paa hamuɣu,
na ń suuli muwa kupana.
5 Kpaɣa kaləku taa heu kupampaŋ nantu.
Tu taası kɛ səsəm kɛ tiyaɣa tɛɛ,
na pə́ wasa teu.
Mpi tə, pə wɛɛ sı muwa
maɣamaɣa í pıı tətəɣə.
6 Pə təə ké Tacaa Isə,
má ma yəɣətəɣı sı,
yulukulɛ ıcatɛ təm wɛ waıyo ké.
Tə nəɣəsəna ké ısıı taanuse wei
kɔkɔtaɣa kpawa, na ı nyaaluɣu na katɛ tə.
Ləsı tiipile nantu kɛ cəɣəluɣu cəɣəluɣu.
Pə taa səə paa kulumuɣu.
7 Mpi pə təə tə, yəlaa mpa Yosalɛm kuwa tə,
pa caləm wɛ ıcatɛ hɛku taa kukpamuɣu təə ké yem.
Nɔɣəlu ta pəlı-wəɣı atɛ sı
pá takı-wəɣı tɛtu.
8 Ma caawa sı ma húlí ma pááná səsəəna na má lɛɛtı.
Ilɛna má ŋmusı ı caləm kɛ kukpamuɣu təə,

na má yele-wəɣı mpʋ sı nəɣɔlʋ í taa takı-wı.
9 Pə tɔɔ kɛ Tacaa Isɔ má,
ma yɔɣɔtəɣı təfoo sı:
Yʋlʋkʋlaa ıcatɛ ntɛ́ tə tɔm wɛ waıyo kɛ́.
Mpi tɔ, maa tʋ́ tə taa kɛ́ kɔkɔ sɔsaɣa.
10 Tʋ́ taası kɛ sɔsɔm na ń tʋ́ kɔkɔ,
təsı nantʋ kɛ teu na ń tʋ nuusi pee. Mʋwa í nyaɣa.
11 Tənı tiipile kpɛtɛ kɛ mamala tɔɔ na tá haŋ.
Tə nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ í sɛɛ,
na tə asilima hoo tə taa,
na tə kɔkɔtaɣa nyaɣa.
12 Təkaasʋɣʋ təna wɛ kpɛtɛ kɛ́. Kɔkɔtaɣa kaa lıı yem na pə ta kɛna kɔkɔ.
13 Yosalɛm nyə́ma kawalaɣa wɛ pa asilima taa kɛ́. Mpi tɔ, ma caakaɣa sı má
hʋsı pa asilima. Ama pa fɛı təna ŋŋ, a kaa tasa hʋsʋɣʋ. Maa lana-wɛ na páánáá
kɛ́ halənа á hɛɛ. 14 Maɣa Tacaa má yɔɣɔtəna mpʋ. Maa la pə təna ɣa, ma kaa nyá.
Pəyele ma kaa wɛɛna pətɔɔtəlɛ, yaa má tuli tapəŋ. Pʋı hʋʋna-mɛɣɛ na pə́ kɛɛsəna
mə tɔntɛ na mə təma. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

Isekiyɛɛlı cayalɛ kɛ ləyaɣa

15 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: 16 Yʋlʋ nyá, maa yele na səm kɛlı wei ı hɛɛsəɣı nyá
laŋlɛ tɔ. Ilɛ pə fɛı sı ń caɣa ləyaɣa yaa ń wii, yaa nyá ısəlʋm í tʋı lıı. 17 Nmɛsı nyá
laŋwakəllɛ, taa caɣa ləyaɣa. Ama te nyá nyʋɣʋ saalaɣa, na ń lɛɛ nyá ntaŋkpala.
Taa takı nyá ısɛntɔɔ, pəyele taa tɔɣɔ ləyaɣa tɔɣɔnaɣa.
18 Isekiyɛɛlı má, tanaŋ tɛɛ kɛ́ ma yɔɣɔtaɣana yəlaa. Ilɛna taanaɣa ŋkɛ ka
maɣamaɣa ma alʋ sı. Pə fema ılɛna má lá ısəna Isɔ hʋla-m tɔ. 19 Ntɛna yəlaa
pɔɔsı-m sı, má kɛɛsı-wɛɣɛ mpi ma lakı mpʋ tɔ pə kʋtoluɣu. 20 Mpʋɣʋlɛ ma cɔ-wɛ
sı, Tacaa heela-m tɔm 21 sı má tɛləsı Iseɣelı nyə́ma. Isɔ sı: Maa wakəlı ma təsɛɛlɛ.
Ntɛɣɛ pa hɔŋna pa tı na pá hʋləsəɣəna laŋa na pá sɔɔla-tɛ. Paa kʋ́ pa pɛɛlaa na
pa pəyalaa mpa pə yela Yosalɛm tɔ. 22 Pa kaa takı pa ısɛntɔɔ yaa pá tɔɣɔ ləyaɣa
tɔɣɔnaɣa. 23 Pa kaa hɛtı pa nyɔɔŋ saalası, yaa pá wɔɣɔsı pa ntaŋkpala. Pa laŋa
kaa wakəlı, yaa pá wii. Ama pa ısaɣatʋ tɔɔ kɛ́ paa nəɣəsı na pá wiiki təma tɔɔ.
24 Isekiyɛɛlı maɣa paa kɛɛsəna na pá lá teitei ısıı ma lapʋ tɔ. Waatʋ wei yaasinaa
mpɛ paa la tɔ, paa nyı sı Isɔ maɣalɛ Tacaa.

25 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Kʋyakʋ nakʋlı maa ləsı Isɔ təsɛɛlɛ nte tə kɛ́ mə
kpʋlʋɣʋ tətʋlɛ na í hʋləsəɣı-tɛ na laŋa tɔ. Lonte ntɛɣɛ í ka tɛɛləɣı na í hɔŋna mə
tı. Maa yele na í laŋ mə pəyalaa na mə pɛɛlaa tətɔ. 26 Ilɛ kʋyakʋ ŋkʋɣʋ wei pə
sɔɔwa tɔ, ı ká se na í kɔɔ na í kɛɛsı-mɛɣɛ-tı. 27 Wʋlɛ ńté tə maɣamaɣa kɛ mə nɔɣɔ
ká kuli na í yɔɣɔtəna wei pə sɔɔwa tɔ. I kaa tasa sum ısıı kamumuka. Isekiyɛɛlı
nyaa wɛɛna ısıı kʋhʋlʋm. Ilɛna í cɛkəna sı maɣa Tacaa.

25

Tacaa kaləɣəna Amoni nyə́ma

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Isekiyɛɛlı má sı: 2 Yʋlʋ nyá, kɛɛsı ısɛ na Amoni nyə́ma tɛtʋ
tɔɔ. Yɔɣɔtı ısaɣatʋnaa mpa paa maɣana-wɛ tɔ, pa tɔm. 3 Tɛləsı-wɛ sı, maɣa Tacaa
Isɔ ma yɔɣɔtaa sı í wonaa na í kpaləsı kʋyaŋku ma kɔtaɣa tələtɛ wakəlaa tɔ. I
kpiisa Iseɣelı tɛtʋ. Kolontunaa kuu Yuta nyə́ma na pá tɛɛna. 4 Maa yele na ilim
təlulɛ nyə́ma tɔɣɔ mə tɛtʋ. Paa siki pa təsʋʋlɛnaa na pá ká pa kaləkəŋ. Paa tɔɣɔ
mə tɛtʋ kʋlʋlʋm, na pá nyɔɔ mə naaləm. 5 Maa pəsı mə ıcatɛ sɔsɔɔlɛ Lapaa kɛ
yooyoonaa tətɔɣɔlɛ. Mə tɛtʋ təna ka pəsı heeŋ təhɛɛsəlɛ. Ilɛna í nyı sı maɣalɛ
Tacaa.

6 Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı, mə laŋlɛ hɛɛna Isɛɣelı tɛtʊ wahalanaa. I woŋaa na í ŋmaalı na í footi-wɛɣɛ katatəlaɣa. 7 Maa tʊ-mɛɣɛ niŋ na má yele na piitimnaa lɛlaa lɛɛkı mə nyəm tənɑ. Maa kpiisi-mɛ təkpataa ké tɛtʊnaa lɛlaa taa. Ilɛna í nyı sı maɣalɛ Tacaa.

Tacaa kaləɣəna Mowapʊ nyáma

8 Mpʊɣʊlɛ Tacaa Isɔ tɔma sı: Mowapʊ na Seyii pə nyáma yɔɣɔtaa sı, Yuta yəlaa wɛ teitei ké ısıı piitim lɛmpı nyáma. Pa ta paɣatı. 9 Pə tɔɔ ké maa yele na kolontunaa tii acalɛɛ nna a wɛ Mowapʊ tɛtʊ toŋa tɔɔ tɔ a tɔɔ. Anı a kentina pa tɔɔ. Paa yɔkı-yɛɣɛ kʊlʊm kʊlʊm. Paa a taa wena a kəla teu tɔ, ısıı Pɛtı-Yesimətı, na Paalı-Meyɔŋ, na Kiliyatayim. 10 Maa yele na ilim təlıılɛ tɔɔ tɔntaa tɔɣɔ Mowapʊ*fa* nyáma tɛtʊ. Isıı pa tɔɣɔu Amɔŋ nyáma nyəntʊ tɔ. Halı nɔɣɔlʊ kaa kɔɔ í tɔɔsı Mowapʊ nyáma mɛ mə tɔɔ. [a] 11 Maa təŋ siɣisuɣu ké na má lana-mɛ. Ilɛna í cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

Tacaa kaləɣəna Itɔm nyáma

12 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ tɔma sı: Itɔm nyáma mɛ mə tasəkəlɛ ntɛ́, lɛɛtʊɣʊ mpi í lɛɛta Yuta nyáma tɔ. 13 Maa tʊ-mɛɣɛ niŋ. Maa kú yəlaa na wontu. Pıı kpiisi-mɛɣɛ pə kpaɣau Temaŋ ıcatɛ, halənɑ Tetaŋ nyəntɛ tɔ. 14 Maa yele na Isɛɣelı nyáma lɛɛtı Itɔm nyáma mɛ na ma páánáá. Ilɛna í cɛkəna ma lɛɛtʊɣʊ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

Tacaa kaləɣəna Filiisi nyáma

15 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ tɔma sı: Mpi pə tɔɔ tɔ. Filiisi nyáma mɛ í taɣana mə lɛɛtʊɣʊ. I lɛɛta Yuta nyáma, í nyəna-wɛɣɛ yem. I pɛɛkaa sı í kpiisi-wɛ na taa haŋaɣa tam nyəŋka. 16 Tacaa Isɔ sı, maa tú Filiisi nyáma mɛɣɛ niŋ. Maa kpiisi mə tənɑ mpa í lıına Kafətɔɔ tɛtʊ na í caɣa teŋku nɔɣɔ tɔ. 17 Maa lɛɛtı-mɛɣɛ sɔsɔm, na má hɔ mə ŋkpaŋŋ na páánáá. Waatʊ wei maa la-mɛɣɛ mpʊ tɔɣɔ í ka nyı sı maɣalɛ Tacaa.

26

Tacaa kaləɣəna Tiii nyáma

1 Ḿpúɣú Isɛɣelı nyáma kuuu waalı, pənaɣa naanʊwa na kʊlʊmaɣa nyəŋka. Isɔtʊ kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule. Tacaa heela Isekiyɛɛlı má sı: 2 Yʊlʊ nyá, timpi Tiii nyáma woŋa Yosalɛm ıcatɛ na pá kpaləsı sı, yɛɛ, pə tıı wakəla ıcatɛ nte tə taa yəlaa təŋaɣana tɔ. Paa kpaɣa tə kʊlapəlɛ, paa tasa toŋ sʊvʊ. Mpi tɔ, Yosalɛm pəsa ncaalɛ kɛ nɔɔnɔɔ. 3 Ma səŋa Tiii nyáma mɛ mə tɔɔ ké. Maa yele na piitimnaa tuutuuma kʊlı mə tɔɔ, ısıı teŋku lʊm huukuɣu tɔ. 4 Paa yɔkı Tiii ıcatɛ koloosi, na pá hu mə atɛ na ısɔ kutuluŋ. Ilɛna má paalı ıcatɛ tɛtʊ na pá yele atɛ kʊkpamʊɣʊ. 5 Tıı pəsı lonte nte tə taa tiina kpalaa leŋ pa puluŋ kɛ teŋku taa tɔ. Piitimnaa ká tɔɣɔna-tɛ. Mpi tɔ, maɣa Tacaa má yɔɣɔtəna. 6 Ilɛna pá kú tə cɔlɔ acalɛɛ na laɣatɛ. Waatʊ ınəɣı í ka nyı sı maɣalɛ Tacaa.

7 Mpi tɔ, Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa ké sı: Maa yele na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ Papiloni wulau Nepukanɛsaa, wei ı ké awulaa wulau tɔ, í na ı kpaɣanəŋ na ı caɣalaa, na ı yoou kɛɛkɛnaa pá kpeɣeli na pá wɛɛ yəlaa tuutuuma, na pá tii Tiii nyáma tɔɔ. 8 Paa kú acalɛɛ nna a cɔɔna Tiii ıcatɛ kɛ teŋku kʊteŋ tɔɔ tɔ na laɣatɛ. Kolontunaa ká hɛɛ lɔɔŋ na pá lo hapɛɛ taka, na pá wɛɛ ısıı koluŋa kʊkentaɣa. 9 Paa ma pa yoou ıtuule kɛ mə ıcatɛ koluŋa. Paa tusi mə atɛ na ısɔ kutuluŋ na pa yoou wontu. 10 Pa kpaɣanəŋ tuutuuma mʊsʊɣʊ ká waası mə tɔɔ. I caɣalaa na pa yoou kɛɛkɛnaa kɔkɔtɛ ká ciɣiti mə koloosi. Waatʊ ınəɣı paa sʊvna mə ıcatɛ nɔnɔɔsı, ısıı pa sʊvkʊɣʊ ıcatɛ nte pa lɛɛkaa tɔ tə taa tɔ. 11 Paa fɛlı mə hapɛɛ tənɑ tɔɔ na pa kpaɣanəŋ acʊwa. Paa kú mə ıcatɛ yəlaa na laɣatɛ. Paa pɛtı mə təlaalɛ akelenaa

[a] **25:10** Mowapʊ: Mowapʊ lonte taa, tɛləsəlaa lɛlaa ná tʊwa sı Amoni nyáma.

mpa pa hʋlǝɣı sı í wɛna toŋ tɔɣɔ atɛ. 12 Ilɛna pá ŋmıılı mə wɛnaʋ na pá kuu mə kataataɣa wontu. Paa yɔkı mə ıcatɛ koluŋa, na pá tusi mə tɛɛsı kacɔka nyənsı. Paa pɛtı teŋku taa ké pɛɛ na pə taası na pə tɛtʋ. 13 Maa sıı tənaɣa kɛ mə yontu kɔkɔtɛ. Pa kaa tasa mə cəməŋ taŋ kɛ nııʋ. 14 Maa pəsı mə ıcatɛ kɛ kʋkpamʋɣʋ kpɛtɛ nyəŋkʋ ŋku kʋ tɔɔ pa leŋ tiina puluŋ tɔ. Nɔɣɔlʋ kaa tasa-mɛɣɛ ŋmaʋ. Maɣa Tacaa Isɔ, má yɔɣɔtəna.

15 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ tɔma sı: Tiii ıcatɛ nyá, paa wakəlı-ŋ na pá kú nyá taa yəlaa na pá məlǝɣı acufu ını ı taa. Ilɛna teŋku nɔɣɔ acalɛɛ nyə́ma sʋʋ seluɣu. 16 Teŋku nɔɣɔ awulaa təna ká kʋlı pa kumlee tɔɔ. Paa wɔɣɔsı pa kawulaɣa tokonaa mpa pa sɔpa tɔ. Ilɛna sɔɣɔntʋ sɔsɔɔntʋ kpa-wɛ na pá caɣa atɛ, na pá seliɣi kʋtamsa. Mpi tɔ, pa laŋa wakələna ıcatɛ ntɛ́.
17 Paa ma kawəyaɣa kɛ ıcatɛ ntɛ́ tə tɔm sı:
Pʋwɛ, ıcatɛ sɔsɔɔlɛ təlɛ.
Pə wakəla-tɛ, na pá kpiisi-tɛɣɛ teŋkunaa taa.
Tə yəlaa ka ŋmakəla antulinya taa ké.
Mpa pa cɔɔna-tɛ tɔ pa
nııkaɣa tə sɔɣɔntʋ ké.
18 Nɔɔnɔɔ teŋkunaa nɔɔsı yəlaa
seliɣi tə wakəlʋɣʋ tɔɔ ké.
Ilɛna kʋtemiŋ pooluŋ nyəŋ
nyə́ma tɛɛ sʋʋkı tə saalʋɣʋ tɔɔ.

19 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Maa pəsı-tɛɣɛ ncaalɛ, ısıı acalɛɛ lɛnna, nɔɣɔlʋ kaa caɣa. Maa yele na teŋku lumaŋ sɔsɔɔŋ lʋm lıı na pá li-tɛ. 20 Maa tisi-tɛɣɛ hatoo atɛtəlɛ taa na tá maɣana pʋsı təna sətaa. Tʋ caɣa tɛtʋ tɛɛ timpi nəɣəsəna ısıı lɔŋtaa ncaa tɔɣɔ, atɛtʋnaa mpa pa laala-tɛɣɛ səm tɔ, pa kiŋ. Tə kaa pəsı na tá taɣanı məlʋɣʋ. Pəyele nɔɣɔlʋ kaa tasa tə taa ké caɣalɛ, pə́cɔ́ tə kaa tʋ wɛɛna lonte kɛ weesuɣu nyə́ma taa. 21 Sɔɣɔntʋ ká pʋ yəlaa na mpi pʋ maɣana-tɛ tɔ. Maa kpiisi-tɛ təkpataa. Tə kaa tasa wɛɛʋ, paa pɛɛkı-tɛ pa kaa keesi-tɛ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

27

Tiii ıcatɛ ncaalɛ tɔɔ wula

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma Isekiyɛɛlı má sı: 2 Yʋlʋ nyá, wii Tiii ıcatɛ tɔɔ sı: 3 Hei, Tiii, nyá wei n wɛ teŋku nɔɣɔ, na nyá na teŋku taa tɛtʋnaa paɣalɛ í lakı taatəlɛ tɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı:
N tɔŋaɣa sı n tewa təmammam ılɛ?
4 Nyá toosi ntɛ́ hatoo teŋku hɛkʋ taa.
Nyá saakəlaa saaka-ŋ teu ké.
5 Senii pʋɣʋ tıŋ kʋpaŋ kɛ í saakəna kpıılʋɣʋ.
I caa Lipaŋ tıŋ kʋpaŋ
na í lá tesika sɔsaɣa.
6 Pasaŋ tɛtʋ tıŋ kʋpaŋ kɛ
í saaka kpıılǝŋ lɔɣɔlası nsi
pa hatəɣəna lʋm tɔ.
I saaka kʋcacaɣaŋ na Kəlɛɛkı tɛtʋ
tıŋ na í tʋ pə tɔɔ ké tuu kela*fa*. [a] sɔsɔɔm ké.
7 Icipiti kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ kɛ
í lʋʋna mə kpıılǝŋ pɔɔŋ na í sɔ.
Mə pɔɔŋ ınəɣı pa nyəŋna-mɛɣɛ pooluŋ.
Sipili tɛtʋ pɔɔŋ wei pa sɛɛsaa

[a] **27:6** tuu kela: Pa tʋwa kʋcacaɣaŋ tɔɔ ké tuu kela, pə hʋ́ləɣí wɛnaʋ

na pá lii akpaayala tɔɣɔ í taka mə kataataɣa wontu tɔɔ.
8 Sitəŋ na Aləfatı pə acalɛɛ yəlaa
ntɛ́ mə kpıuləŋ saalaa.
Tiii nyəntaa sɔsaa ntɛ́ kpıulʊɣʊ paasənlaa.
9 Pipələsı ıcatɛ yəlaa mpa pa
nyɔ́ma niŋ təma lapʊ na pá wɛ caŋəm kɛ teu tɔ.
Mpɛ pa paasaɣana kpıulʊɣʊ pɔɣəlʊɣʊ kɛ taɣanʊɣʊ.
Teŋku kpıuləŋ sɔsɔɔŋ kɔŋaɣa mə tɛɣɛ.
Ɩ taa yəlaa yakı mə kataataɣa wontu.
10 Pɛɛsı na Lutı na Puti pə yoolaa
lakaɣa nyá yoolaa kɛ təmlɛ.
Mpɛ pa pusaɣana kpaləŋ na yoou kahusi kɛ təsikilenaa taa.
Mpʊ pə kʊsaɣana nyá nyʊɣʊ.
11 Mə maɣamaɣa mə yoolaa na Aləfatı ıcatɛ yəlaa pa feŋaɣana mə koloosi. Na Kammatı yəlaa náá feŋiɣi atɛ na ısɔ kutuluŋ. Ɩ pusaɣa mə kpaləŋ kɛ koluŋa ŋka kaa cɔɔna-mɛ tɔ ka tɔɔ kɛ́. Pɛlɛ pa lakaɣana na mə teu sɔɔsəɣı.

Taatəlaa ıcatɛ sɔsɔɔlɛ Tiii tɔm

12 Tiii, nyá na Taasisi tɛtʊ nyɔ́ma í lakaɣana taatəlɛ. Mpi tɔ, n ka wɛna kʊpɛɛtəm kɛ tuutuuma. Ɩlɛna pɛlɛ pá pɛɛtəɣəna-ŋ liɣitee nyəɣətʊ, na nyəɣəlʊɣʊ na kʊsɛɛmʊɣʊ na kʊhʊlʊmʊɣʊ sələpa nyəŋkʊ. 13 Halı Tiii nyá na Kəlɛɛsı na Tupaalı na Mesɛkı pə tɛtʊ yəlaa maɣamaɣa í lakaɣa taatəlɛ. Pɛlɛ pa laɣasaɣana-mɛɣɛ yomaa na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ wontu. 14 Tokaama nyɔ́ma ná kɔŋaɣana kɛɛkɛnaa kpaɣanəŋ na asewa nyəŋ. Na kpaŋası camnanaa*fa* na pá pɛɛtəɣəna-mɛ. [a] pá lʊlı mpi tɔ. 15 Mə na Tetaŋ tɛtʊ nyɔ́ma í lakaɣana taatəlɛ. Na tɛtʊnaa mpa lʊm cɔɔnaa tɔ pa paɣalɛ nyɔ́ma tɔtɔ. Pɛlɛ pa fɛləɣı-mɛɣɛ tuuŋ kela na taası kʊkpɛɛtası nasəlı. 16 Ɩtɔm nyɔ́ma yakaɣa mə wontu paɣalɛ kɛ́, na pá fɛləɣı-mɛɣɛ liɣitee pɛɛ tiŋ atɔntɔɔtɛ na kʊsɛɛmlɛ, na pɔɔŋ wei pa lii akpaayala tɔ. Na wei pa sɔpa tɔ, na kpoŋkpontu toŋ nyəntʊ pɔɔŋ, na pɔɣəlası. 17 Yuta na Isɛɣɛlı pə yəlaa pɛɛtaɣana-mɛɣɛ tɔɣɔnaɣa pee kɛ́, na tuŋ na nim, na kɔɔlɛ. 18 Taması ıcatɛ nyɔ́ma yakaɣa mə wontu paɣalɛ na mə kʊwɛnam paɣalɛ. Ɩlɛna pá fɛləɣı-mɛɣɛ Hɛləpɔŋ nyɔ́ma sʊlʊm, na Sahaa nyɔ́ma heeŋ hʊntʊ. 19 Hatoo Usalı ıcatɛ taa kɛ́ taŋ na Yafaŋ pa piitimnaa pa yakaɣa mə kiŋ na pa pɛɛtəɣəna-mɛɣɛ nyəɣəlʊɣʊ ŋku pa lupa tɔ. Na tulaalʊ na nyuıtʊ sɔɔsʊŋ nyəntʊ. 20 Kpaɣanəŋ pɔɔŋ kɛ Tetaŋ nyɔ́ma pɛɛtaɣana-mɛ. 21 Mə na Laalupunaa na Ketaa tɛtʊ nyʊɣʊ nyɔ́ma í lakaɣana taatəlɛ, pɛlɛ pa yakaɣa mə wontu na pá fɛləɣı-mɛɣɛ ıwɛɛsı, na heeŋ na pəŋtʊlʊŋ. 22 Mə na Sapa taatəlaa, na Lakəma nyɔ́ma í taataɣaana. Ɩlɛna pá laɣasəɣı-mɛ na tulaalʊnaa kʊpampama, na liɣitee pɛɛ waanı waanı, na wʊla. 23 Mə na Halaŋ na Kanne na Ɩteni pa acalɛɛ yəlaa í lakaɣana taatəlɛ. Haləna Sapa na Asuu na Kilimatı pa acalɛɛ nyɔ́ma tɔtɔ. 24 Ɩ pɛɛtaɣana-wɛɣɛ kacɔka wontu. Na wontu nti pa lii akpaayala tɔ. Na nti pa sɔpa tɔ. Na pɔɔŋ wei pa pɔɔkı atɛ tɔ ı kʊcəlɔcələŋ, na ŋmuısı nsi pa lʊʊ teu tɔ.

Tiii ıcatɛ tɔɔ wʊla tɔtɔ

25 Tiii kataataɣa wontu kɛ
Taasisi kpıuləŋ səɣəlaɣa.
Wontu ka su mə tɛɣɛ ısuı kpıulʊɣʊ kɛ teŋku taa.
26 Mə kpıuləŋ saalaa pona-mɛɣɛ teŋku lumaŋ taa kɛ́.
Ɩlɛna ilim təlıulɛ heelim wakəlı-mɛɣɛ təna.
27 Mə kʊwɛnam, na mə kataataɣa,
na mə kʊpɛɛtəm, na mə kpıuləŋ saalaa,

[a] **27:14** kpaŋası camnanaa: Kpaŋası camnanaa ısuı kpaŋaɣa na kpaɣanʊ pa kpaakʊɣʊ təma na

na ı təma lataa, na mpa pa paasəɣəna-ı
na pa taɣanəɣı-ı tɔ.
Mə taatəlaa na mə yoolaa mpa pa wɛ mə tɛ
na mə samaa təna.
Paa hoti teŋku lumaŋ taa ké
kʋyakʋ ŋku í ka hoti tɔ.
28 Kpıuləŋ saalaa ká wii
na teŋku nɔɣɔ caɣalaa náá seliɣi.
29 Ɩ saalaa təna ká lıı pa kpıuləŋ taa,
na ı taa təma lataa təna tii atɛ.
30 Ɩ ká wii Tiii ıcatɛ tɔm
na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ.
Ɩ ká pəlı mə nyɔɔŋ taa ké tɛtʋ,
na í pilimi təlʋma taa.
31 Ɩ ká looli mə nyɔɔŋ,
na í suu mə ləyaɣa wontu nti
tə wɛ ısıı fɔlətɔnaa taka tɔ.
Ɩ ká wii mə ıcatɛ tɔɔ,
na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ.
32 Ɩ ká wii ləyaɣa wula
na laŋpəsəlɛ sɔsɔɔlɛ.
Ɩ ka ma laŋwakəllɛ kawəyaɣa sı:
Tiii ıcatɛ nyá n taa fɛına saala.
Ama nɔɔnɔɔ pə wakəla-ŋ teŋku hɛkʋ taa.
33 Waatʋ wei nyá tɔɣɔnası lıkaɣana teŋku taa tɔ,
piitimnaa paɣalɛ kɛ pə caləsaɣa.
Nyá kʋwɛnam na nyá
taatəlɛ katatəlaɣa tɔɔ,
atɛ awulaa sʋʋ toŋ.
34 Nɔɔnɔɔ teŋku tɔɣɔ Tiii ıcatɛ
na tə kataataɣa wontu.
Pə kpɛŋna pa təna mpa pa kotiɣi tə taa tɔ.
35 Teŋku nɔɣɔ yəlaa təna wɛ
sɔɣɔntʋ sɔsɔɔntʋ taa.
Pa awulaa seliɣi na pa ısɛntaa wakəlaa.
36 Piitimnaa taatəlaa ká kpɛɛtəɣı nyɔɔŋ
na sɔɣɔntʋ kɛ Tiii tɔm.
Mpi tɔ, mpi pə maɣana-tɛ tɔ pə tɔm wɛ sɔɣɔntʋ.
Pə wakəla-tɛɣɛ tam tɔɔ ké.

28

Tacaa kaləɣəna Tiii wulaʋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, heeli Tiii wulaʋ sı, maɣa Tacaa Isɔ, ma yɔɣɔtəɣı sı, Tiii wulaʋ, n hɔŋ nyá tı sı, nyaɣalɛ Isɔ. N caɣa Isɔ təcaɣalɛ kɛ teŋkunaa hɛkʋ. Pəyele nyaɣa yʋlʋ ké n ta kɛ Isɔ. Ilɛna ń nyənəɣı Isɔ luɣu nyəntʋ kɛ nyá nyəntʋ. 3 Tiii wulaʋ, ń hʋʋkı sı, n kəla Taniyɛɛlı ké. 4 Nyá ləmaɣasɛɛ na nyá laɣatʋ tɔɔ, n kaawa wɛnaʋ. N nyəka wʋla na liɣitee kɛ nyá kpancooŋ taa. 5 Nyá ləmaɣasɛɛ sɔsɔɔna na nyá taatəlɛ tɔɔ, n kaa wɛnaʋ. Ilɛna pɔ́ sʋsı-ŋ kalampaanı taa.
6 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı, n nyənəɣı nyá tı ısıı Isɔ ké. 7 Pə tɔɔ ké maa yele na yəlaa mpa pa kəla mʋsʋŋ tɔ. Pá kɔɔ nyá tɔɔ na pá sɛtı mpi n lapəna nyá ləmaɣasɛɛ kʋpana anı tɔ. Ilɛna pá wakəlı nyá teu. 8 Mʋsʋŋ səm kɛ n ká sı teŋku hɛkʋ taa. Paa tisi-ŋ pəlaaʋ taa. 9 Ye nyá kʋlaa kiŋ, n ka yɔɣɔtı sı n ké Isɔ. Pəyele n kɛ yʋlʋ

na? N ké yʋlʋ ké nyá kʋlaa niŋ taa ké, n ta kɛ Isɔ. 10 N ká sı ma ta nyı ısɔnaa səm kɛ kpaı nyə́ma niŋ taa. Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

11 Mpúɣú Tacaa tɔma Isekiyɛɛlı má sı: 12 Yʋlʋ nyá, ma kawəyaɣa kɛ Tiii wulaʋ tɔm. Tʋ-ı yontu sı, Isɔ ləmaɣasɛɛ sɔsɔɔna ka yelaa ké na ń wɛɛ wei yəlaa kɛɛkəna ı təma teu sɔsɔɔm taa na ı kacɔka taa tɔ. 13 Isɔ taalɛ Iteni taa ké Tiii wulaʋ nyá n ka wɛɛ. N ka suuwa liɣitee pɛɛ anı a təna ké. Isıı kʋsɛɛmlɛ cʋntʋ nyəntɛ na kasasaŋa tiŋ toŋ nyəŋ nyəntɛ na atɔntɔɔtɛ nyəntɛ na kʋkpɛɛtəlɛ na pooku nyəntɛ na nte tə wɛ pooku təlɛ tɔ na pooku kaaluula nyəntɛ, na tiŋ atɔntɔɔtɛ nyəntɛ. N tʋkaɣa kacɔka wontu nti pa lapəna wʋla tɔ. Kʋyakʋ ŋku pə ŋma-ŋ tɔ kʋ tɔɔ ké pa taɣana-tı. 14 Isɔ sı: Maa sıı-ŋ ké ısıı ısɔtaa taŋlʋ wei ı tee kɔkɔ na í ké kentulu tɔ. Ma pʋɣʋ naŋŋ nyəŋkʋ tɔɔ ké n ka wɛɛ. Na n tɔŋ pɛɛ wena a mʋɣı kɔkɔ tɔ a tɔɔ. 15 Hatoo waatʋ wei pa lʋla-ŋ tɔɣɔ nyá tɔntɛ wɛ teu. Halәna kʋyakʋ ŋku pə kula nyá ısaɣatʋ tɔɔ tɔ. 16 Nyá taatəlɛ tɔɔməŋ tɔɔ ké mʋsʋŋ na ısaɣatʋ haɣa-ŋ*fa*. Pə tɔɔ ké maa pəsı-ŋ yem tʋ, na má tɔɣɔnı-ŋ Isɔ pʋɣʋ tɔɔ. N ké ısɔtaa taŋlʋ kentulu ké. Maa tɔɣɔnı-ŋ pɛɛ wena a teeki kɔkɔ tɔ a tɔɔ. [a] haɣa-ŋ na ń pəntı. Maa tɔɣɔnı-ŋ ma pʋɣʋ tɔɔ. Maa yele na ısɔtaa taŋlʋ kentulu nyá ń saalı yem ké pɛɛ wena á tee kɔkɔ tɔ a taa. 17 N lapa kalampaanı kɛ nyá teu tɔɔ. Nyá hikuɣu teeli wakəla nyá ləmaɣasɛɛ. Maa pɛtı-ŋ atɛ. Maa yele na awulaa lɛlaa nyənı-ŋ. 18 Nyá kawalaɣa paɣalɛ na nyá taatəlɛ nte tə ta siɣisi tɔ pə lapa na ń pilisi nyá na Isɔ mə təsulle. Maa ləsı nyá taa ké kɔkɔ ŋka ka nyakı tɔ. Kaa nyaɣa-ŋ, na pə́ yele təlʋma kɛ atɛɣɛ nyá nalaa təna ısəpəle taa. 19 Səɣɔntʋ ka pıı pa təna mpa pa nyəma-ŋ piitimnaa taa tɔɣɔ nyá nyʋɣʋ tɔɔ. Pə taɣa pʋlʋ, pıı wakəlı-ŋ tam tɔɔ ké, na ń pəsı sɔɣɔntʋ pʋlʋ.

Tacaa kaləɣəna Sitɔŋ nyə́ma

20 Mpúɣú Tacaa tɔma-m sı: 21 Yʋlʋ nyá, kɛɛsı ısɛ na Sitɔŋ ıcatɛ tɔɔ. Heeli-tɛɣɛ Isɔ má ma kʋyɔɣɔtʋtʋ. 22 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı: Maa kʋlı Sitɔŋ nyə́ma tɔɔ. Maa húlí ma teeli kɛ mə hɛkʋ. Maa hʋʋna-mɛ na má húlí ma tənaŋŋ wɛɛtʋ kɛ mə hɛkʋ. Waatʋ ınəɣəlɛ í ká cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa. 23 Maa tʋ-mɛɣɛ kʋtɔŋ na calәm kpe mə hapɛɛ tɔɔ. Laɣalɛɛ ká lıına ıcatɛ hɔɣələŋ təna, na sətaa hoti tə taa. Ilɛna í cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

Isɛɣɛlı nyə́ma caɣana hɛɛsʋɣʋ

24 Mpúɣú Tacaa tɔma sı: Piitimnaa mpa pa cɔɔna Isɛɣɛlı nyə́ma mɛ tɔ, pa kaa tasa-mɛɣɛ footuɣu. Pə́cə́ pa kaa tasa-mɛɣɛ sɔpʋ na pá kaalı-mɛ ısıı sɔwa. Waatʋ ınəɣı í ká cɛkəna sı, maɣa Tacaa.

25 Mpúɣú Tacaa Isɔ sı: Maa ləsı Isɛɣɛlı nyə́ma mɛɣɛ timpi timpi í yawa tɔ. Maa kpeɣeli-mɛ, ılɛna má húlí ma tənaŋŋ wɛɛtʋ kɛ mə hɛkʋ na piitimnaa ná. I ká caɣa tɛtʋ nti ma hawa ma təmlɛ tʋ Yakɔpʋ tɔ tə taa. 26 I ká caɣana hɛɛsʋɣʋ kɛ təna, na ı ŋmá tɛɛsı na ı tuu lɛsɛŋnaa. Waatʋ wei maa hʋʋna pa təna mpa pa cɔɔna-mɛ na pá footiɣi-mɛ tɔ ılɛna í caɣana hɛɛsʋɣʋ. Pəlɛɣɛ í ká cɛkəna sı maɣalɛ mə Isɔ Tacaa.

29

Tacaa kaləɣəna Icipiti nyə́ma

1 Mpúɣú Tacaa yɔɣɔtəna Isekiyɛɛlı máɣá Isɛɣɛlı nyə́ma kuuu pənaɣa naanʋwa nyəŋka ısɔtʋ naanʋwa nyəŋ, kʋyakʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋkʋ wule, na ı tɔ-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, kɛɛsı nyá ısɛ na Icipiti wulaʋ tɔɔ. Yɔɣɔtı nti tıı maɣana í na ı tɛtʋ təna tɔ. 3 Tacaa Isɔ má maa kʋlı Icipiti wulaʋ nyá nyá tɔɔ. N wɛɛ ké ısıı nyııʋ sɔsɔɔʋ ŋku kʋ hənta kʋ pusi taa tɔ. N hʋʋkı nyá taa sı, nyá maɣamaɣa n lapəna Nili pɔɣɔ. 4 Maa tʋ nyá taması taa ké kulaɣa, na má matı Nili pɔɣɔ tiina na nyá sɛtʋ. Ilɛna

[a] **28:16** ısaɣatʋ haɣa-ŋ: Lɛlaa tɛlәsәɣı sı: Nyá taatəlɛ tɔɔməŋ tɔɔ ké mʋsʋŋ

má hɔ nyá na tiina təna kɛ pɔɣɔ ŋkɛ ka taa. 5 Maa lɔɣɔ nyá na nyá pusi sɔsɔɔnsı tiina kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa. N kaa pəsı kʋlʋɣʋ, pácó nɔɣɔlʋ kaa kʋsı-ŋ. Maa ha-ŋ atɛ wontu na suması na ń pəsı sı tɔɣɔnaɣa. 6 Ilɛna Icipiti nyámа mɛ mə təna í cɛkəna sı maɣa Tacaa.

Mpi tɔ, mə waasʋɣʋ kɛ Isɛɣɛlı nyámа, wɛɛ ké təwaʋ, ısıı səsəncaŋa. 7 Isɛɣɛlı nyámа tɔka-ŋ pa niŋ taa, ılɛna ń pɛlı na ń cəlı pa asəŋkpeku təna, na ń yɔɔlı pa apalʋtʋ. 8 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı: Maa kɔna mə tɔɔ ké laɣatɛ na má kpiisi yəlaa na tɔla. 9 Pıı kpiisi Icipiti tɛtʋ yəlaa, na pá yele-təɣı kpɛtɛ.

Mpi tɔ, í tɔma sı mə tənna Nili pɔɣɔ, sı mə lapəna-ké. 10 Pə tɔɔ ké maa kʋlı mə na mə pusi mə tɔɔ. Maa kpiisi mə tɛtʋ, na tá pəsı ncaalɛ, nɔɣɔlʋ kaa wɛɛ. Pə kpaɣaʋ Mikitɔɔlı ıcatɛ kɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ. Haləna Asuwaŋ nyəntɛ kɛ ilim mpətəŋ tɔɔ, na pə polo Itiyopii tɛtʋ toŋa. 11 Yʋlʋ yaa tɔtɛ natəlı tə kaa fɛlı nɔɔhəlɛ kɛ tɛtʋ ntı tə taa. Tıı wɛɛ ḿpúɣú kpɛtɛ kɛ pıısı nıılɛ təcu. Pa kaa keesi yʋlʋ yaa tɔtɛ. 12 Maa la na Icipiti tɛtʋ pəsı wʋlaɣa tɛtʋ. Pıı tɛɛ wʋlaɣa tɛtʋnaa təna. Tə acalɛɛ ká pəsı ncaa na pá kəlı acalɛɛ lɛnna kɛ pıısı nıılɛ təcu. Pıısı nsı sı taa ké maa cáálí Icipiti nyámа na pá yá piitimnaa kpaı nyámа taa.

13 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Pıısı nıılɛ tɛŋ, ılɛna má ləsı Icipiti nyámа kɛ timpi timpi pa yawa tɔ, na má kpeɣeli-wɛ. 14 Maa laɣası pa wɛɛtʋ. Maa yele na pá məlı pa maɣamaɣa pa tɛtʋ nti pa yaakı sı Patələsı tɔ tə taa. Ilɛna pa caalı kawulaɣa səkpelaɣa. 15 Pa kawulaɣa ká la səkpelaɣa kɛ lɛŋsı taa. Pa kaa tasa piitimnaa kɛ ŋmakəlʋɣʋ. Maa pasa-wɛɣɛ na pá taa tɔɣɔ piitimnaa. 16 Isɛɣɛlı nyámа kaa tasa-wɛɣɛ naani kɛ lapʋ, na pá tekiɣi-wɛ, na pá pəntəɣı. Ḿpúɣú paa cɛkəna sı maɣa Tacaa.

Wʋlaʋ Nepukanɛsaa tɔɣɔ Icipiti tɛtʋ

17 Ḿpúɣú pənaɣa hiu na naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋka, ısɔtʋ kancaalaɣa nyəŋ kʋyakʋ kancaalaɣa nyəŋkʋ. Tacaa tɔma-m sı: 18 Yʋlʋ nyá, Papiloni wulaʋ Nepukanɛsaa tʋwa ı yoolaa kɛ təmlɛ səsɔɔlɛ kɛ Tiii nyámа tɔm taa ké. Haləna ı yoolaa təna nyɔɔŋ taa kpɛsı na pa asəŋkpekiŋ liti. Ilɛ paa wulaʋ yaa ı yəlaa, pa taa nɔɣɔlʋ ta waa kookalı wei pa lapa tɔ ı taa. 19 Pə tɔɔ ké maɣa Tacaa Isɔ ma yɔɣɔtəɣı sı maa ha Papiloni wulaʋ Nepukanɛsaa kɛ Icipiti tɛtʋ. Ilé ı ká kuu tə wontu na tə wɛnaʋ na pá yele-təɣı kpɛtɛ təkpataa. Icipiti tɛtʋ ká pəsəna Nepukanɛsaa yoolaa kʋfɛlʋɣʋ. 20 Tacaa Isɔ sı, maɣa pa lapa təmlɛ kɛ Tiii tɛtʋ taa. Pə tɔɔ ké ma haakı-wɛɣɛ Icipiti tɛtʋ.

21 Waatʋ wei mpʋ ını pıı tala tɔ, maa səəsı Isɛɣɛlı nyámа kɛ apalʋtʋ. Ye pə kaasa Isekiyɛɛlı nyá, ılɛ maa ha-ŋ toma na ń pəsı na ń yɔɣɔtəna Isɛɣɛlı nyámа. Ilɛna pá wɛɛna naani sı, maɣa Tacaa.

30

Tacaa kaləɣəna Icipiti nyámа

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, tɛləsı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ sı: Mə laŋa í wakəlı kʋyɛɛŋ wei ı kɔŋ tɔ ı tɔɔ. 3 Mpi tɔ, Tacaa páánáá kʋyakʋ kpɛɣɛtaa ké. Kʋ ké səkpɛtʋɣʋ anaam kʋyakʋ ké. Piitimnaa tomle waatʋ kɛlɛ. 4 Yoou ká tii Icipiti nyámа tɔɔ. Yəlaa ká sı na kolontunaa kuu pa wɛnaʋ, na pa tɛtʋ pəsı ncaa. Halı pə sɔɣɔntʋ ká pıı Itiyopii nyámа na pɛlɛ pá seliɣi. 5 Pə kpaɣaʋ Itiyopii nyámа, na Puti*fa* nyámа, na Lutı nyámа, na tɛtʋ hɔɣələŋ paɣalɛ nyámа, na Lipii nyámа tɔ. Halı pıı kpɛnna nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ piya na pá kú. [a] 6 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sı: Pıı kpɛnna Icipiti sənlaa Mikitɔɔlı nyámа. Na ilim ntɔɣɔŋ, na pə mpətəŋ tɔɔ kɛ Asuwaŋ nyámа na pá kú yoou taa. Ilɛna Icipiti nyámа təma kalampaanı tii təfɛ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ. 7 Pıı kpiisi mə tɛtʋ na pá kəlı tɛtʋnaa təna. Mə acalɛɛ ká

[a] **30:5** Puti: Puti pəsəɣı na í wɛɛ sı Lipii tɛtʋ yaa Somalii nyəntʋ.

pəsı ncaa. 8 Waatʊ wei maa tʊ́ Icipiti tɛtʊ kɛ kɔkɔ, na pə́ wakəlı mə sənlaa təna
təɣɔlɛ í ká nyı sı maɣalɛ Tacaa. 9 Ma tillaa ká sʊʊ kpııləŋ kɛ kʊyakʊ ŋkʊɣʊ. Paa
polo na pá liɣiti Itiyopii nyə́ma kɛ pa təpamm taa təna. Ilɛna pɛlɛ pá sʊʊ seluɣu,
pə təŋna kɔntɛ ké.
10 Mpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Maa yele na Papiloni wulaʊ Nepukanɛsaa kpiisi
Icipiti nyə́ma tuutuuma. 11 I na ı yəlaa mpa pa kəla ısaɣatʊ tɔ paa pona. Paa kʊ
Icipiti nyə́ma na pá suuli sətaa kɛ tɛtʊ na pá wakəlı-tı. 12 Maa yele na Icipiti pɔɣɔ
pusi səkpesi nyɔɔ. Maa tʊ́ pa tɛtʊ kɛ asaɣaa niŋ taa. Maa yele na tə wakəlı na pə́
kpɛnna tə taa nyəm təna. Maɣa Tacaa má yɔɣɔtəna mpʊ.
13 Mpúɣú Tacaa Isɔ tasaa sı: Maa kpiisi tuŋ na kʊlalaam tənaɣa Mamfi ıcatɛ taa.
Pa kaa tasa tɛtʊ tɔkʊlʊ nəɣəlʊɣʊ naʊ kɛ tə taa. Ilɛna má tʊ́ tə yəlaa taa ké sɔɣɔntʊ
sɔsɔɔntʊ. 14 Maa kpiisi Patələsı ıcatɛ. Maa sɔ kɔkɔ kɛ Sowaŋ nyəntɛ na má hʊʊna
No nyə́ma. 15 Maa mʊ́ pááná sɔsɔɔna na Siŋ ıcatɛ nyə́ma. Koluŋa ıcatɛ nte tə taŋa
Icipiti nyə́ma tɔɣɔlɛ. Ilɛna má kpiisi No ıcatɛ yəlaa tuutuuma. 16 Maa sɔ Icipiti
nyə́ma kɛ kɔkɔ. Ilɛna sɔɣɔntʊ kpa Siŋ nyə́ma. Paa tʊlı No ıcatɛ koluŋa kɛ pʊ́ʊ́ɣʊ́
na lʊm watı-tɛ. 17 Paa kʊ́ Oŋ na Pi-pesɛtı pə acalɛɛ ıfepiya na laɣatɛ. Ilɛna pá kuu
yəlaa təna na pá tɛɛna. 18 Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ maa pɛlı Icipiti nyə́ma kawulaɣa kpatəŋ.
Maa sıı pa kalampaanı ké tənaɣa. Səkpɛtʊɣʊ ká nyala Tapanɛɛsı ıcatɛ taa. Paa kuu
hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ kʊ yəlaa təna na pá tɛɛna. 19 Mpúɣú maa hʊʊna Icipiti nyə́ma. Ilɛna
pá cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa.

Isɔ lakəna Papiloni wulaʊ kɛ təmlɛ

20 Mpúɣú Tacaa yɔɣɔtəna-m Isɛɣɛlı nyə́ma kuuu waalı pənaɣa naanʊwa na
kʊlʊm nyəŋka ısɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule kɛ
ı yɔɣɔtəna-m sı: 21 Yʊlʊ nyá, ma pɛla Icipiti wulaʊ ŋkpaləŋa. Nɔɣɔlʊ ta tʊ-ı kɔɔlɛ,
yaa í hɔkɔ-ı sı, pə́ waa na ká məlı ısəna kaa wɛɛ tɔ. Na ká lá toŋ sı í pəsı na í
yoo. 22 Pə tɔɔ ké Tacaa Isɔ má, ma yɔɣɔtəɣı sı, maa yoona Icipiti wulaʊ. Maa
sɛtı ı ŋkpalası naalɛ, kʊpaŋka na kʊpɛlaɣa ŋkɛ. Laɣatɛ ka lıı ı niŋ taa na tə́ hoti.
23 Maa yası Icipiti nyə́ma kɛ piitimnaa taa. Paa sʊʊ tɛtʊnaa paɣalɛ taa. 24 Maa
yele na Papiloni wulaʊ nyɔɔ toŋ na má cɛlɛ-ı ma laɣatɛ. Ama maa pɛlı Icipiti
wulaʊ ŋkpalası na í mələɣı na í səkı ı kolontu kiŋ. 25 Maa ha Papiloni wulaʊ kɛ
toŋ na í pəsı Icipiti wulaʊ kɛ ıcam. Waatʊ wei ílé ı ká kʊlı Icipiti tɔɔ tɔɣɔlɛ paa nyı
sı maɣalɛ Tacaa. 26 Maa yası Icipiti nyə́ma kɛ piitimnaa taa, na pá sʊʊ tɛtʊnaa
paɣalɛ taa. Waatʊ ınəɣı paa nyı sı maɣalɛ Tacaa.

31

Icipiti wulaʊ nəɣəsəna tʊɣʊ sɔsɔɔʊ

1 Isɛɣɛlı nyə́ma kuuu pənaɣa naanʊwa na kʊlʊm nyəŋka. Isɔtʊ tooso nyəŋ
kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule. Tacaa təma Isekiyɛɛlı má sı:
2 Yʊlʊ nyá, pɔɔsı Icipiti wulaʊ
na ı samaa mpa pa tɔɔ ı tɔkı kawulaɣa tɔ sı,
aweɣe má kɛɛsəna-wɛɣɛ pa toŋ sɔsɔɔŋ təm taa?
3 Pa nəɣəsəna ké ısıı Silii nyə́ma.
Pɛlɛ pa wɛ ké ısıı Lipaŋ
tʊɣʊ sɔsɔɔʊ ŋku kʊ kʊla sɔsɔm tɔ.
Kʊ piliŋası tewaɣa
na sí tokiɣina ısəŋmʊntʊ
na sí wɛna ısotom kʊpam.
4 Lʊmnaa ka pıısəna tʊɣʊ ŋkʊ.
Pʊ́ʊ́ɣʊ́ sɔsɔɔʊ sɛɛlaa lʊm yekina na kʊ pıı.
Sɛɛlaa mpɛ pa pusi lʊm kpeŋaɣana

timpi tʊɣʊ ŋkʊ kʊ wɛɛ tɔ.
5 Pə tɔɔ ké kʊ kəla tıŋ
lɛləŋ tənaɣa kʊŋkʊlʊməŋ.
Kʊ piliŋası hɛla teu na sí ló təkpimm,
kɛ lʊm sɔsɔɔm mpi pıı
yelaa na kú pıı tɔ pə tɔɔ.
6 Kʊ piliŋası tɔɔ ké suması təna tʊkaɣa sı tana.
Taalɛ wontu təna na lʊləɣı kʊ tɛɛ.
Na piitimnaa tuutuuma náá wé kʊ ısotom taa.
7 Kıı kʊla tʊɣʊ ké na kú tewa,
na kʊ piliŋası hɛla teu.
Mpi tɔ, lʊm sɔsɔɔm taa ké kʊ lila kama.
8 Paa Isɔ taalɛ maɣamaɣa taa
tʊɣʊ nakʊlı kʊ ta tɛɛ-kʊ.
Nakʊlı kʊ piliŋası ıı kɛɛsəɣəna
kʊ nyəŋsı kɛ paa teu tɔm taa, yaa pʊlʊpʊ taa.
9 Ma tʊ-kʊɣʊ piliŋası kʊpampansı ké.
Halənа ma taalɛ Iteni taa tıŋ
tənа lakaɣa-kʊɣʊ ısɛsɛɛmlɛ.

Paa wakəlı Icipiti wulav ısıı tʊɣʊ sɔsɔɔv

10 Mpʊɣʊlɛ Tacaa Isɔ sı: Pə tɔɔ ké má yɔɣɔtəɣı pənɛntaa sı, tʊɣʊ ŋkʊ kʊ pııwa,
halənа kú kaləsəna ısɔŋmʊntʊ. Ilɛna kʊ kalampaanı pıkı na í puki. 11 Pə tɔɔ ké
ma lɔ-kʊ. Ma tú-kʊɣʊ wulav wei ı kəla toŋ kɛ tɛtʊ taa tɔ ı niŋ taa. Ilé í lana-kʊɣʊ
ısəna kʊ ısaɣatʊ wɛɛ tɔ. 12 Ḿpúɣú mʊʊlaa mʊsʊŋtʊnaa sɔsaa sɛta-kʊ na pá lɔ. Kʊ
piliŋası na kʊ akpaa pɛlaa na sí hoti tɛtʊ təna tɛtɛka na pulası taa. Ilɛna yəlaa
təna mpa pa caɣa kʊ ısotom taa tɔ, pɛlɛ pá lıı na pá sé. 13 Ḿpúɣú suması waanı
waanı piitimnaa caɣa kʊ taav tɔɔ. Taalɛ wontu ná tawa tə lona kɛ kʊ piliŋası tɛɛ.
14 Pə lapa ḿpúɣú sı, tıŋ wei tɛʊ nıkı teu, na lʊm takı-ı na í pıkı na í kaləsəɣəna
ısɔŋmʊntʊ tɔ, í taa sa ı təɣı ı kʊŋkʊlʊməŋ tɔɔ. Pə taɣa pʊlʊ, tıŋ na yəlaa pə tú-wɛɣɛ
səm kʊlʊməm ké. Paa tɛ na pá saalı yem na pá sʊʊ atɛtəlɛ taa, na pá maɣana mpa
pa hənta təna tɔ.

15 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı, kʊyaŋkʊ tʊɣʊ sɔsɔɔv sʊʊ atɛtəlɛ taa tɔ, ma tú
kʊŋmaŋmam tənaɣa ləyaɣa taa ké. Na má səŋsı tɛtʊ tɛɛ sɛɛlaa tənaɣa kʊ tɔɔ, paa
tasəɣı kpem. Maa yele na səkpɛtʊɣʊ nyala Lipaŋ pɔɔŋ tɔɔ, na tıŋ təna lontili.
16 Waatʊ wei ma yelaa sı tʊɣʊ kʊnɛ kú hoti na kú tii atɛtəlɛ taa ké lɛlaa kiŋ tɔ.
Piitimnaa nııwa kʊ hotuɣu mpı, ılɛna sɔɣɔntʊ kpa-wɛ na pá seliɣi. Ḿpúɣú Iteni
taalɛ tıŋ kʊpampaŋ, na Lipaŋ nyəŋ wei lʊm takaɣa teu na í wɛ atɛtəlɛ taa təna
tɔ, ı laŋa hɛɛwa. 17 Pa təna pa wɛnna atɛtəlɛ taa tənaɣa mpa pa səpəna laɣatɛ tɔ
pa kiŋ. Mpɛ ını pa waasaɣana-kʊ na pá wɛ kʊ ısotom taa ké piitimnaa taa.

18 Isɔ taalɛ Iteni taa tʊɣʊ nakʊlı kıı kɛɛsəɣəna tʊɣʊ ŋkʊɣʊ sɔsɔɔntʊ na teu. Paa na
mpʊ, maa tusi-kʊ na kú sʊʊ tɛtʊ tɛɛ. Na kʊ na ma ta nyı ısɔnaa, na yoou kú mpa tɔ
pá caɣa. Isəna Icipiti wulav na ı waalı samaa paa tɛɛsəna tɔɣɔlɛ. Maɣa Tacaa Isɔ
má yɔɣɔtəna mpʊ.

32

Icipiti wulav na ı tɛtʊ tɔɔ wula

1 Ḿpúɣú Isɛɣɛlı nyámа kuuu pənaɣa naanʊwa na naalɛ nyəŋka ısɔtʊ naanʊwa
na naalɛ nyəŋ kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule. Tacaa tɔma Isekiyɛɛlı má sı: 2 Yulʊ
nyá, ma kawəyaɣa kɛ Icipiti wulav.
Icipiti wulav, n ka wɛɛ ké

ısıı tɔɣɔlaɣa kʋfalaɣa kɛ piitimnaa taa.
Yaa ısıı nyıʋ kɛ teŋkunaa taa.
N ŋmaakı pusi taa ké na ń cʋɣʋtəɣı
sı lʋm na nyá nɔɔhɛɛ,
na ń pʋɣʋtəɣı-wı.
3 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı: Waatʋ wei piitimnaa kotiɣi, ılɛna má hɛtı ma puluɣu kɛ nyá tɔɔ na kú kpa-ŋ na pá hɔ-ŋ na pá pona-ŋ kʋteŋ tɔɔ. 4 Na má lɔɣɔ-ŋ atɛ. Ilɛna tɛtʋ təna taalɛ wontu kɔɔ na tá tɔɣɔ nyá nantʋ. 5 Maa ŋmuısı nyá nantʋ kʋkaasətʋ kɛ pɔɔŋ tɔɔ na tɛtɛka taa. 6 Na má ŋmuısı nyá calәm kɛ tɛtʋ tɔɔ. Pıı su tɛtɛka na pá waası pɔɔŋ tɔɔ. 7 Waatʋ wei pıı sıı nyá tənaɣa ılɛna má teesi ısɔtʋlʋŋası na ısɔtʋ. Maa takı ilim tɔɔ ké ısɔŋmʋntʋ na ısɔtɔnʋɣʋ yu. 8 Maa teesi ısɔtaa kɔkɔsı kɛ nyá tɔɔ. Sɔkpɛtʋɣʋ ká nyala tɛtʋ taa. Maɣa Tacaa Isɔ má yɔɣɔtəna mpʋ. 9 Piitimnaa paɣalɛ laŋa ká wakəlı. Waatʋ wei paa nıı nyá tənaɣa tɔm tɔ. Halı pə kpɛnna tɛtʋnaa mpa n taa nyı tɔ. 10 Paa haa nɔɔsı na mpi pıı maɣana-ŋ tɔ pə tɔm. Pa awulaa sɔsaa ká sele. Waatʋ wei paa ná ma kʋsa ma laɣatɛ kɛ pa nyɔɔŋ taa tɔ. Kʋyaŋku n ká hoti tɔ, paa wei ı ká seliɣi tam ké, ı maɣamaɣa ı weesuɣu tɔɔ ké.

11 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Papiloni wulaʋ yoolaa tii nyá tɔɔ ké. 12 Maa kɔna yoolaa taa yoolaa. Mpa pa kəla yəlaa tənaɣa yoou tɔɣɔ. Paa kú nyá yəlaa tuutuuma. Paa wakəlı Icipiti nyɔ́ma kalampaanı. 13 Maa kʋ tɔla wena a təna í wɛna tɔɣɔ mə pɔɣɔ sɔsaɣa nɔɣɔ. Yəlaa nɔɔhɛɛ yaa tɔla acʋwa kaa tasa lʋm kɛ cʋɣʋtʋɣʋ. 14 Maa yele na mə lʋmnaa caɣa tətiɣitiɣi. Má pusi ká kpeŋ təpamm ısıı nim. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ. 15 Maa kpiisi Icipiti tɛtʋ yəlaa, na tə nyəm təna. Icipiti tɛtʋ ká pəsı wulaɣa tɛtʋ. Ile í ká nyı sı maɣa Tacaa.

16 Wula nna piitimnaa alaa ka wii Icipiti tɛtʋ na tə samaa tɔɔ tɔɣɔlɛ. Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

Piitimnaa mpa pa kəlaa tɔ pa tɔɔ wula

17 Isɛɣɛlı nyɔ́ma kuuu pənaɣa naanʋwa na naalɛ nyəŋka ısɔtʋ naanʋwa na naalɛ nyəŋ kʋyakʋ naanʋwa na kakpası nyəŋkʋ wule, Tacaa tɔma-m sı: 18 Yulʋ nyá, wii Icipiti nyɔ́ma tɔɔ. Pá tisi pá na piitimnaa sɔsaa lɛlaa kɛ atɛtəlɛ taa. Timpi sətaa tiiki tɔ. 19 Pɔɔsı-wɛ sı: I hʋʋ sı, í tɛɛ lɛlaa kɛ teu kɛ? I tii, na mə na cefelinaa mpa pa səpa yoou taa tɔ í həntı. 20 Paa kú Icipiti nyɔ́ma kɛ yoou taa. Pa tɛma laɣalɛɛ kɛ kpɛɛʋ. A ká kú Icipiti wulaʋ yoolaa təna. 21 Yoolaa taa akanaa mpa pa səŋaɣana-mɛ tɔ. Paa yɔɣɔtı-mɛɣɛ atɛtəlɛ taa sı: Halı cefelinaa mpa pa səpa yoou taa tɔ, pa tiiki cənɛ sı pa həntı tá hɛkʋ.

22 Tənaɣa pa pima Asilii wulaʋ. I samaa pəlaaŋ cɔɔna ı nyəŋkʋ. Yoou taa ké pa tənaɣa mpʋ pa səpa. 23 Atɛtəlɛ hɔɣɔlʋɣʋ ŋku kʋ kəla lumaŋ tɔ kʋ taa ké pa pəlaaŋ wɛɛ. Mpɛ pa pəlaaŋ ı tú pa wulaʋ nyəŋkʋ kɛ hɛkʋ. Mpɛ pa nyaasaɣana antulinya taa. Waatʋ ınəɣı pa wɛna pa ısɛ. Yoou taa ké pa səpa pa təna.

24 Tənaɣa Ilam həntaa, na ı yoolaa cɔɔna ı pəlaaʋ. Pa tənaɣa mpʋ laɣatɛ kʋna-wɛ, na pá hoti na pá sí. Yəlaa ma ta nyı ısɔnaa mpɛ, pa tiina ntɛɣɛ atɛtəlɛ lumaŋ taa. Pəyele mpɛ pa nyaasaɣana antulinya taa ké saa wei pa wɛna pa weesiŋ tɔ. Pa fɛɛlɛ fɛı məla pa tɔɔ. Pá na mpa pa tiiwa pəlaaʋ taa tɔ. 25 Pa sıuwa ı təhəntəlɛ kɛ mpa pa kʋwa tɔ pa hɛkʋ. Pə cɔɔnaʋ ı pəlaaʋ tɔ, ı yoolaa tuutuuma pəlaaŋ wɛnna. Laɣatɛ kʋna ma ta nyı ısɔnaa mpɛ ını pa təna. Pəyele mpɛ pa nyaasaɣana antulinya taa ké saa wei pa wɛna pa weesiŋ tɔ. Pa fɛɛlɛfɛı məla pa tɔɔ. Pá na mpa pa tiiwa pəlaaʋ taa tɔ. Pa təcaɣalɛ ntɛ́ sətaa mpa pa səpa yoou taa tɔ pa hɛkʋ.

26 Tənaɣa Mesɛkı na Tupaalı pə tɛtʋnaa awulaa, na pa yoolaa ná wɛɛ tətɔ. Pa yoolaa pəlaaŋ tʋ-wɛɣɛ hɛkʋ. Yoou taa ké ma ta nyı ısɔnaa mpɛ pa təna pa səpa. Pəyele mpɛ pa nyaasaɣana antulinya taa. Waatʋ ınəɣı paa wɛna pa ısɛ. 27 Ma ta nyı ısɔnaa mpa ını pa səpa yoou taa ké mpʋ tɔ, pa ta pi-wɛɣɛ yoolaa kɔŋkɔŋ taa.

Mpɛ ını pa tiina atɛtəlɛ taa, na pá suuwa pa yoou wontu. Ilɛna pá tú pa nyɔɔŋ kɛ pa layalɛɛ. Pa kawalaya ká məlı pa mʊwa tɔɔ ké. Mpi tɔ, mpɛ pa nyaasaɣana antulinya taa ké saa wei pa wɛna pa weesiŋ tɔ. 28 Icipiti nyə́ma ká sı ḿpúɣú. Paa pi-wɛɣɛ ma ta nyı ısɔnaa mpa pa səpa yoou taa tɔ pa kɔŋkɔŋ taa.

29 Tənaɣa Itɔm nyə́ma na pa awulaa na pa awulumpiya wɛɛ tɔtɔ. Paa na pa akaıtʊ ntı tə təna tɔ, pa lapəna-wɛɣɛ teitei kɛ ısıı mpa pa səpa yoou taa tɔ. Pa na ma ta nyı ısɔnaa kɛ pa kpɛnta pim kɛ tɛtʊ tɛɛ.

30 Ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ piitimnaa nyɔɔŋ nyə́ma wɛ təna tɔtɔɣɔ, na pə kpɛŋna Sitɔŋ nyə́ma. Ma ta nyı ısɔnaa mpɛ paa ké akanaa ké, na pá nyaasəɣı antulinya. Ama nɔɔnɔɔ fɛɛlɛ pıwa pa na lɛlaa mpa pa səpa yoou taa tɔ.

31 Waatʊ wei Icipiti wulaʊ ká ná mpɛ ını pa təna tɔ. I laŋlɛ ká pasa hɛɛʊ kɛ ı na ı yoolaa, na ı samaa mpa pa səpa yoou taa tɔ pa tɔɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ. 32 Tacaa sı: Maa yelaa ké na Icipiti wulaʊ nyaası antulinya taa. Ama nɔɔnɔɔ paa pi ı mayamaya na ı yoolaa kɛ ma ta nyı ısɔnaa mpa yoou kʊwa tɔ pa hɛkʊ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

33

Isɔ kpa Isekiyɛɛlı kɛ feŋlu (Isekiyɛɛlı 3:16-21)

1 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sı: 2 Yulʊ nyá, pɔɔsı Isɛɣɛlı nyə́ma sı: Waatʊ wei ma tisiɣi yoou kɛ tɛtʊ natəlı tə taa tɔ. Tə yəlaa kpaakı pa taa kɛ feŋlu ké. 3 Saa wei ílé ı nıkı yoou taŋ, ılɛna í hʊlı tutuɣu na í heeli yəlaa. 4 Yulʊ í nıwa tutuɣu na í ta paasəna na kolontu tuti-ı na í kʊ-ı. I səm tɔm mələɣı ı mayamaya ı nyʊɣʊ taa ké. 5 I liɣituɣu kʊna-ı. Mpi tɔ, ı nıwa kpaalʊɣʊ. Ilɛ ı ta kena-wı. Ye ı ka paasənaa, halı ı ka yapa ı weesuɣu. 6 Ama ye feŋlu nawa yoou na í tá hʊlı tutuɣu na yəlaa nıı, ılɛna yoou kʊ nɔɣɔlʊ. Ilɛ pə ké feŋlu ısaɣatʊ ké. I nyʊɣʊ taa ké sətʊ səm mələɣı.

7 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Nyaɣa ma kpa feŋlu sı ń tɛləsəɣı Isɛɣɛlı nyə́ma kɛ asolanaa. Pə wɛɛ sı, ń nıı ma tɔm nti tə lıkəna ma nɔɣɔ taa tɔ. Tɛləsı-wɛɣɛ-tı. 8 Ye ısıı ma yɔɣɔtaa sı, ısaɣau ka sı. Ilɛna nyaa kisi-ı tɛləsʊɣʊ sı, í layası tɔntɛ. Isaɣau ını ı ká sı yaa. Ilɛ nyá nyʊɣʊ taa ké ı səm mələɣı. 9 Ama ye ma kpaala ısaɣau ını na í kisi layasʊɣʊ. Isıı ı səpa, ı ısaɣatʊ ntı tə tɔɔ. Ama pə kaa wɛɛ nyá tɔm.

Isaɣau wei ı layasaa tɔ ı yapʊ

10 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Yulʊ nyá, pɔɔsı Isɛɣɛlı nyə́ma sı ısıı í yooki yontu sı, mə ısaɣatʊ nıı-mɛ na tá yeki na í tɛŋ taası na? Halәna í pɔɔsəɣı mə tı sı ısənaya í ká hikina weesuɣu? 11 Heeli-wɛ sı, maɣa Tacaa Isɔ weesuɣu tʊ ké. Ma ta sɔɔlı sı ısaɣau í səna ı ısaɣatʊ. Ama ma caa ké sı í layası tɔntɛ na í hiki weesuɣu. Isɛɣɛlı nyə́ma mɛ í yele mə mpaau ısaɣau na í məlı. Pepe tɔɔ ké í sɔɔla səm?

12 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Yulʊ nyá, heeli ma yəlaa Isɛɣɛlı nyə́ma sı, ye siɣisilu sʊʊ ısaɣatʊ lapʊ. I kʊpantʊ kʊpəntʊ kaa waası-ı ı ısaɣatʊ kʊyakʊ wule. Pəyele ısaɣau ısaɣatʊ ná kaa wakəlı-ı kʊyaŋku ı yeki-tı tɔ. Na ye tampana təŋlʊ sʊʊwa ısaɣatʊ lapʊ. Pə kaa kenti ı weesuɣu tɔɔ sı, ı ka nıına Isɔ ké ləŋ. 13 Ye ma heela siɣisilu sı, ı ká wɛɛna weesuɣu. Ilɛna í sʊʊ ısaɣatʊ lapʊ kɛ ı siɣisuɣu tɔɔ. Maa sɔɔ ı siɣisuɣu mpı pə tɔɔ. Ilɛna í sí ısaɣatʊ nti ı lapa mpʊ tə tə tɔɔ. 14 Ye ma heela ısaɣau sı ı ká sı. Ilɛna ílé í lɔ ı ısaɣatʊ na í təŋəɣı tampana. Ye ı lakı kʊsiɣisim, ı kaa sı. 15 Ye ı məlәna mpi ı ka kpaɣa tɔlʊma tɔ, na mpi ı ŋmıılaa tɔ. Ye ı kisa ısaɣatʊ, ılɛna í tɔkı kiiŋ wei ı haakı weesuɣu tɔ, ı kaa sı. Ama ı ká wɛɛna weesuɣu ké. 16 Pa kaa tɔɔsı ı kʊpəntəŋ wei ı ka lapa tɔ ı taa kʊlʊmʊɣʊ tɔɔ. Mpi tɔ, ı təŋəɣı tampana na í lakı kʊsiɣisim ké. I ká wɛɛna weesuɣu.

17 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Ma yəlaa yɔɣɔtəɣı sı, ma mpaaŋ ta siɣisi. Ilɛ pa nyəŋ ta siɣisina. 18 Ye siɣisilu yela ı siɣisuɣu na í lakı ısaɣatʊ, ı ká sı pə səm. 19 Ye ısaɣau

lɔwa ı ısaɣatʊ na í təŋəɣı tampana. Ye ı lakı kʊsiɣisim ı ká wɛɛna weesuɣu kɛ pə tɔɔ.
20 Isɛɣɛlı nyámа mɛ í tɔŋ sı, Tacaa má ma mpaav ta siɣisi. Ule maa hʊʊna paa mə taa wei ké ısıı pʊntʊ tɔma tɔ.

Isɛɣɛlı tɛtʊ kpiisuɣu

21 Ḿpúɣó Isɛɣɛlı nyámа kuuu pənaɣa, naanʊwa na naalɛ nyəŋka, ısɔtʊ naanʊwa nyəŋ kʊyakʊ kakpası nyəŋkʊ wule. Yosalɛm tʊ nɔɣɔlʊ ı fitaa, na í kɔɔ Isekiyɛɛlı má ma kiŋ. Ulɛna í heeli-m sı: Pa lɛɛka Yosalɛm ıcatɛ.
22 Ama Tacaa ka tɛma-m hav kɛ toma kɛ taanaɣa. I tʊ ma nɔɣɔ taa ké ı tɔm, na pácó kʊfeŋ tanaŋ na selu ını í kɔŋ. Saa wei ı kɔma tɔ ma ta kɛ kamumuka tɔtɔ. Ma pəsəɣı na má yɔɣɔtı. 23 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sı: 24 Yəlaa mpa pa wɛ Yosalɛm ncaa taa tɔ pa yɔɣɔtəɣı sı Apəlaham naa wɛ ı tike ké. Paa na mpʊ Tacaa ta kisi-ı tɛtʊ tənɛyɛ hav. Kacaŋfana ta mpa ta kəla paɣalɛ tɔ? 25 Pə tɔɔ tɔ, heeli-wɛ sı, Tacaa Isɔ má ma tɔma sı: I tɔkı nantʊ nti pa ta lɛntı tɔ. I laakı tuŋ na í kʊɣı yəlaa. Ulɛna í tɛɛləɣı sı mə tənna tɛtʊ na? 26 Anı mə yoou wontu kɛ í tɛɛləɣı. I lakı acaalətʊ na wasaŋkalətʊ na mə tɔɣɔntəlɛnaa alaa. Ulɛna í hʊʊkı sı mə tənna tɛtʊ na?
27 Heeli-wɛ sı: Maɣa Tacaa Isɔ ma tɔma sı ma ké weesuɣu tʊ ké. Yoou ka kʊ mpa pa wɛ ncaa taa tɔ. Mpa pɛlɛ pa wɛ taWa taa tɔ paa pəsı taalɛ wontu tɔɣɔnaɣa. Mpa pa wɛ hɔtʊ taa na kʊkpaməŋ pɔɔŋ taa tɔ, pɛlɛ paa səna kʊsəkʊ. 28 Maa kpiisi tɛtʊ, na tá pəsı wʊlaɣa nyəntʊ. Tə toŋ wei tə yəlaa lakaɣana kalampaanı tɔ, ı ka saalı yem. Isɛɣɛlı póóŋ ká wɛɛ ısıı pa lɔ-ı. Nɔɣɔlʊ kaa tasa ı taa ké kpav. 29 Maa kpiisi Isɛɣɛlı nyámа tɛtʊ, na tá pəsı wʊlaɣa nyəntʊ. Pıı hɔ mə ŋkpaŋʊɣʊ kɛ acaalətʊ nti í lapa tɔ tə tɔɔ. Waatʊ ınəɣı í ka cɛkəna sı maɣa Tacaa.
30 Ḿpúɣó Tacaa tɔma-m sı: Yʊlʊ nyá, yəlaa yɔɣɔtəɣəna ntɛyɛ ma tɔm. Pa təŋəɣı koloosi, na kutuluŋ nɔnɔɔsı. Paa wei na ı taapalʊ ké, na pá heeliɣi təma sı: Tá polo tá nıı Tacaa tɔm. 31 Ulɛna pá kotiɣi nyá kiŋ sı pa nukı ma Tɔm. Ama paa lakı nti n yɔɣɔtəɣı tɔ. Mpi pə wɛ-wɛyɛ teu na pá caakı tɔɣɔ pa lakı. 32 Isɔ wɛ-wɛyɛ ısıı yonyoolu kʊpaŋ wei ı yontu wɛ leleŋ, na pá makı wontu kɛ teu tɔ. Pa nuki ı tɔm yaa, paa lakı-tı. 33 Waatʊ wei salәkanaa panɛ paa kɔɔ tɔ. Pəyele pa tıı kpɛɣɛta kɔntɛ ké. Waatʊ ınəɣı í ká cɛkəna sı Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsʊlʊ ka wɛ mə hɛkʊ.

34

Isɛɣɛlı tiikilaa kalənav

1 Ḿpúɣó Tacaa heela-m sı: 2 Yʊlʊ nyá, Tɛlәsı Isɛɣɛlı tiikilaa kɛ kpaalʊɣʊ mpi ma kpaaləɣı-wɛ tɔ pə tɔm. Isɛɣɛlı tiikilaa tɔm wɛ waıyo ké. Pıı wɛɛ ké sı kalәkəŋ kɛ tiikilaa í paasəna. Ulɛna mıı məlı na í paasəɣəna mə tı. 3 I nyɔɔwa naaləm na í lʊʊ hʊntʊ kɛ wontu. I lapa kɔtaɣa kɛ tɔla nim nyəna. Ama ıı tiikiɣi kalәkəŋ. 4 I ta kpaası heeŋ acamaa apalʊtʊ. I ta la kɔɔlɛ kɛ wei ı fɛına alaafəya tɔ. I ta hɔkɔ wei ı wɛna hiŋ tɔ. Pəyele í ta keeti wei ı hɛlaɣaa tɔ. Pácó í ta pɛɛkı kʊlepiŋ. Ama í ŋmakəla-ı ké na mʊsʊŋ na toŋ. 5 Tɔla anı alɛ a laŋa tiikilu ulɛna á ya, na a pəsı taalɛ wontu ısaɣatʊ təna tɔɣɔnaɣa. 6 Ma kalәkʊ ya yem ké tɛtʊ təna taa. Kʊ cɔɔkı póóŋ na pulası taa. Nɔɣɔlʊ ıı nəɣəsəɣı kʊ tɔm, yaa í pɛɛkı-kʊ. 7 Pə tɔɔ ké Isɛɣɛlı tiikilaa mɛ, ı ke ŋkpaŋŋ na í nıı Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ. 8 Maɣa Tacaa Isɔ weesuɣu tʊ ké. Ma heeŋ laŋa tiikilu, na í wɛ lɛɛkəlaa niŋ taa. I pəsa taalɛ wontu tɔɣɔnaɣa. Mpi pə tɔɔ tɔ, ma tiikilaa yela heeŋ paasənav ké. Ulɛna pá paasəɣəna pa tı. 9 Pə tɔɔ tɔ, Isɛɣɛlı tiikilaa ı nıı ma tɔm. 10 Maɣa Tacaa Isɔ, ma heeliɣi-mɛ sı maa kulı mə tɔɔ. Maa lɛɛkı ma heeŋ kɛ mə niŋ taa. Ma kaa yelina-mɛyɛ-ı, ule í kaa tasa mə təɣı tiikuɣu. Maa hɛtı ma heeŋ kɛ mə niŋ taa, ı kaa wɛɛ mə tɔɣɔnaɣa.
11 Ḿpúɣó Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Maa tiiki ma kalәkʊ kɛ ma maɣamaɣa na má paasəna-kʊ. 12 Maa kpeɣeli-kʊ, ısıı tiikilu lakʊɣʊ ı kalәkʊ kɛ waatʊ wei kʊ ya yem

yem tɔ. Maa polo na má pɛɛkı ma tɔla kɛ timpi a yaWa tɔ. Kʋyakʋ ŋkʋ kʋ ké sɔkpɛtʋyʋ kʋyakʋ sɔsɔɔʋ ké. 13 Maa lɔsı-mɛyɛ tɛtʋnaa kpaı nyáma na yɔlaanaa taa. Maa kpeyeli-mɛyɛ mɔ tɛtʋ taa. Ilɛna má tiiki-mɛyɛ Isɛyɛlı pulası taa. Maa tɔŋ lɔɔŋ na timpi timpi pɔ wɛ cayaʋ tɔ. 14 Maa pona-mɛyɛ nyıtʋ kʋpantʋ taa. I ká tɔyɔ Isɛyɛlı pulası taa. Tɔnaya í ká caya na í tɔkı nyıtʋ kʋlɛkɔlɛkɔtʋ. 15 Máá tiikina ma kaləkʋ na má pona-kʋyʋ tɔhɛɛsɔlɛ. Maya Tacaa Isɔ, ma yɔyɔtɔna. 16 Maa pɛɛkı wei ı lepa tɔ. Maa keeti kʋhɛlɔŋ na má hɔkɔ wei pɔ kʋWa tɔ. Maa ha alaafɔya kɛ wei pɔ wıkı tɔ. Siyisuyu kɛ maa tɔŋ na má tiikina-ı. Ama maa kpiisi ı taa alaafɔya nyɔŋ na nim nyɔŋ.

Isɔ kɔŋ ı yɔlaa waasʋyʋ

17 Ḿpúyú Tacaa tasaa sı: Maya Tacaa Isɔ. Maa faya kaləkʋ tɔla taa. Maa faya ıwaaŋ na pɔŋtʋlʋŋ. 18 Mɔ laŋa ta hʋlʋmı sı í tiiki nyıtʋ kʋpantʋ taa. Ilɛna í fɛlɔyı nɔɔhɛɛ kɛ mɔ nyıtʋ kʋkaasɔtʋ. Mɔ laŋa ta hʋlʋmɔna lʋm cɔlı cɔlı nyɔm nyɔɔʋ, ılɛna í cʋyʋtɔyı kʋkaasɔm na mɔ nɔɔhɛɛ. 19 Ilɛna ma heeŋ lɛlɔŋ tɔkı nyıtʋ nti pa fɛlaa tɔ. Na í nyɔɔkı lʋm mpi pa cʋyʋtaa tɔ. 20 Pɔ tɔɔ ké maya Tacaa Isɔ ma tɔŋ sı, maa hʋʋna heeŋ kʋyasɔlɔŋ na wei ı tɛma taası tɔ. 21 Mpi tɔ, mɔ asɔŋkpekiŋ na mɔ hɔŋ kɛ í tusina heeŋ acamaa. I yɔka-ı hɔŋ na í tɔyɔnı-ı kaləkʋ taa. 22 Pɔ tɔɔ ké maa waası ma heeŋ na pá taa tasa-ı kuuu. Ilɛna má hʋʋna pá na ma heeŋ. 23 Maa lɔsı ma kaləkʋ kɛ tiikilu kʋlʋm, na í tiiki-kʋ. Pʋntʋ ınɔyɔlɛ ma tɔmlɛ tʋ Tafiiti. Inı ı ka pɔsɔna kʋ tiikilu na í tiiki-kʋ. 24 Maya Tacaa, mayalɛ mɔ Isɔ, na ma tɔmlɛ tʋ Tafiiti kɛ awulumpu. Tacaa má ma yɔyɔtɔna mpʋ.

25 Tacaa sı má na ma kaləkʋ tıı pɛɛlı hɛɛsʋyʋ nɔyɔ. Maa kpiisi taalɛ wontu kɛ tɛtʋ taa. Tɔla ká cayana a tɔyı wʋlaya tɛtʋ taa. A ka tooki hɔtʋ tɛɛ. 26 Maa yele na í caya na í cɔɔ ma pulaya naŋŋ nyɔŋka. Maa yele na tɛʋ nıakı-mɛyɛ kʋ waatʋ. Pıı wɛɛ koolee kʋpana tɛʋ ké. 27 Tıŋ ká lʋlı pee, na tɛtʋ náá lʋlı. Pıı cayana paa wei, na má cɛ-mɛyɛ mɔ ŋmakɔllaa niŋ taa. Waatʋ ınɔyı í ká cɛkɔna sı mayalɛ Tacaa. 28 Piitimnaa kaa tasa-mɛyɛ kuuu. Pɔyele atɛ taalɛ wontu ısayatʋ kaa tasa-mɛyɛ tɔyɔʋ. I ka cayana mɔ tɔyı, nɔyɔlʋ kaa cɔɔsı-mɛ. 29 Maa tʋ-mɛyɛ tıŋ taalɛ nte tɔ hɔtɛ yaaWa teu tɔyɔ. Nyɔyɔsı kaa tasa-mɛyɛ kʋyʋ kɛ tɛtʋ taa. Pɔ́cɔ́ í kaa tɔyɔ fɛɛlɛ kɛ piitimnaa taa. 30 Waatʋ ınɔyı í ká nyı sı maya Tacaa Isɔ. Ma wɛ ma yɔlaa waalı, na pa ké ma nyáma Isɛyɛlı nyáma. Tacaa Isɔ má ma yɔyɔtɔna mpʋ.

31 I ké ma yɔlaa kaləkʋ ké, na má tiikiyi-mɛ. Mayalɛ mɔ Isɔ Tacaa, má yɔyɔtɔna mpʋ.

35

Tacaa kaləyɔna Itɔm nyáma

1 Ḿpúyú Tacaa tɔma-m sı: 2 Yʋlʋ nyá, kɛɛsı ısɛ na Seyii pʋyʋ tɔɔ. Yɔyɔtı nti tıı mayana-kʋ tɔ. 3 Heeli-kʋ sı, Tacaa Isɔ má ma yɔyɔtaa sı, maa kʋlı nyá tɔɔ. Maa tʋ-ŋ niŋ, na má pɔsı-ŋ wʋlaya tɛtʋ nti tɔ taa nɔyɔlʋ fɛı tɔ. 4 Maa pɔsı nyá acalɛɛ kɛ ncaa. Nɔyɔlʋ kaa wɛɛ. Ilɛna pɔ́cɔ́ n nyı sı ma ké Tacaa. 5 Mpi tɔ, Seyii nyáma ka hayana Isɛyɛlı nyáma kɛ páánáá kɛ tam tɔɔ ké. Halɔna pá kʋ-wɛyɛ yoou taa ké kʋyakʋ ŋkʋ pɛlɛ pa tɔntɛ ısayalɛ pııwa teu tɔ. 6 Pɔ tɔɔ ké maya Tacaa Isɔ weesuyu tʋ. Maa tʋ-wɛyɛ sɔm na pá lɛɛtı-wɛ. Timpi pa ta kisi lɛlaa kʋyʋ tɔ, pɔ tɔɔ ké mpɛ paa sı. 7 Maa kpiisi Seyii pʋyʋ nyá. N ká pɔsı wʋlaya tɛtʋ nti tɔ taa nɔyɔlʋ fɛı tɔ. Maa kʋ potaa na kɔntaa. 8 Maa sɔyɔtı yoou taa sɔtaa kɛ pɔɔŋ na pulası tɔɔ. Paa wɛɛ tɛtɛka na lʋmpʋŋ tɔna taa. 9 Maa kpiisi ma yɔlaa tɔna. Pıı yele mɔ acalɛɛ kɛ kpɛtɛ kɛ tam tɔɔ. Waatʋ ınɔyı í ká nyı sı maya Tacaa.

10 Mpi pɔ tɔɔ maa la mpʋ tɔyɔlɛ sı, í mapa laŋlɛ na í yɔyɔtı sı, ma kaa lɛɛkı Yuta na Isɛyɛlı pa tɛtʋ, na tá pɔsı ma nyɔntʋ. Pɔyele Tacaa má ma wɛnna tɛtʋnaa mpɛ pa taa. 11 Maya Tacaa Isɔ weesuyu tʋ ké. Páánáá sɔsɔɔna wena í lapɔna-wɛ tɔ, anɔyı

maa lana-mɛ na má hʋʋna-mɛ. Ilɛna má hólí ma təɣı pa hɛkʊ taa. 12 Waatʊ ını í ká nyı sı maɣa Tacaa, ma nuwa kʊtʊɣʊ ŋku í tʊʊwa Isɛɣelı póóŋ tɔ. Sı pə kpiisa póóŋ na í pəsı mə tɔɣɔnaɣa. 13 Ɩ kpaasa mə təɣı ma tɔɔ na mə kʊyɔɣɔtʊtʊ. Ɩ yɔɣɔta-m kalampaanı tɔmnaa mpa tɔ, ma nuwa.

14 Ḿpúɣó Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı, maa kpiisi-mɛ. Tɛtʊnaa mpa pa cɔɔna-mɛ tɔ, pa laŋa ká hʊlʊmı. 15 Seyii na Itɔm pulası mɛ, pu kpiisi mə tɛtʊ təna. Mpi tɔ, waatʊ wei pə kpiisa Isɛɣelı tɛtʊ na tá pəsı ncaalɛ tɔ, mə laŋa hʊlʊmaa. Waatʊ ınəɣı antulinya ka cɛkəna sı maɣa Tacaa.

36

Isɛɣelı nyə́ma ká mʊ pa tɛtʊ

1 Ḿpúɣó Tacaa tɔma-m sı: Yʊlʊ nyá, yɔɣɔtı nti tu maɣana Isɛɣelı póóŋ tɔ. Heeli-ı sı í nuı Tacaa kʊyɔɣɔtʊtʊ. 2 Pə taɣa pʊlʊ, kolontunaa woŋa-mɛ na pá kpaləsı. Ɩ tɔma sı Isɛɣelı lɔŋtaa póóŋ pəsa mə nyəŋ. 3 Pə tɔɔ ké ma caakı sı, ma heeli Isɛɣelı nyə́ma. Ma nawa sı paa timpiɣi yəlaa nyuləna Isɛɣelı póóŋ. Haləna piitimnaa kpaı nyə́ma lɛɛkı-ı. Pa tʊʊkəna-mɛ na pá woŋiɣina-mɛɣɛ pə tɔm. 4 Tɛləsı Isɛɣelı póóŋ kɛ ma tɔm. Póóŋ í nuı Tacaa Isɔ má ma nɔɔsı suu tɔm. Ma suwa ma nɔɔsı nsəɣı pulası, na lɔɔŋ, na tɛtɛka. Paa ncaa na acalɛɛ, nna yəlaa luwa na pá lɔ tɔ. Pə waasa piitimnaa mpa pa cɔɔna-mɛ na pá woŋ-mɛ tɔɣɔ. 5 Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəɣı sı, ma wɛna ma yəlaa ısɛsɛɛmlɛ ké. Pə tɔɔ ké ma yɔɣɔtəɣəna piitimnaa na Itɔm nyə́ma təna. Mə hana mə təɣı ma tɛtʊ na í kuu tə kʊlʊlʊm na laŋhʊlʊmlɛ. Ɩ nyənəɣı-m yem ké. 6 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı má yɔɣɔtı Isɛɣelı tɛtʊ tɔm. Má heeli pɔɔŋ na pulası na lɔɔŋ na tɛtɛka kɛ ma tɔm. Maɣa Tacaa, Isɔ, ma yɔɣɔtaa sı, ısɛsɛɛmlɛ na páánáá sɔsɔɔna kɛ ma yɔɣɔtəɣəna. Mpi tɔ, piitimnaa kʊtʊɣʊ wɛ mə tɔɔ. 7 Pə tɔɔ ké maɣa Tacaa Isɔ, ma yɔɣɔtəɣəna tuunaʊ, sı piitimnaa mpa pa cɔɔna Isɛɣelı nyə́ma tɔ, pɛlɛ paa təɣɔ fɛɛlɛ kɛ mpʊ tɔtɔ. 8 Waatʊ ınəɣı Isɛɣelı nyə́ma mɛ mə póóŋ taa tuŋ ká nɛɣɛtı na í lʊlı-wɛɣɛ pee. Mpi tɔ, yaasinaa mpɛ pa kpɛɣɛtaa ké. 9 Maa paasəna-mɛ na má feŋ mə tɔɔ. Maa hala mə tɛtʊ na má tuu. 10 Maa yele na Isɛɣelı nyə́ma mɛ mə tɛtʊ təna taa yəlaa huki sɔsɔm, na í məlı acalɛɛ taa. Mpi tɔ, maa yele na í taɣanı ŋmaʊ kɛ mpi pu yɔkaa tɔ. 11 Yəlaa na tɔla ká huki paa timpiɣi. Paa wɛɛ paɣalɛ na pá wɛɛna lʊlʊɣʊ nyə́ma. Paa huki tɛtʊ taa ké ısu pu wɛʊ tɔ. Maa sɔɔsı-mɛɣɛ tɛtʊnaa na pə́ kəlı ısu lɔŋtaa. Waatʊ ınəɣı ı ka nyı sı maɣa Tacaa. 12 Maa yele na ma yəlaa mɛ í tó tɛtʊ taa ké paa timpi. Tɛtʊ ká pəsı mə nyəntʊ. Mə piya kaa tasa səm kɛ tə taa. 13 Ḿpúɣó Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Piitimnaa lɛlaa tɔŋ mɛ sı í ké yʊlʊtəɣəlaa. Ɩ pɛma mə maɣamaɣa mə piitim kɛ piya. 14 Pə tɔɔ tɔ, í kaa tasa yəlaa kɛ təɣɔʊ. Pə́cə́ í kaa tasa mə maɣamaɣa mə piitim kɛ piya pɛm. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ. 15 Ma kaa yele na í tasa nuu kɛ piitimnaa kʊtʊɣʊ. Pəyele pa kaa tʊ-mɛɣɛ fɛɛlɛ. Pə́cə́ pa kaa tasa mə piitim kɛ kʊɣʊ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

Tacaa ká kpeɣeli Isɛɣelı nyə́ma

16 Ḿpúɣó Tacaa tɔma-m sı: 17 Yʊlʊ nyá, Isɛɣelı nyə́ma mɛ mə tɔntɛ na mə lakası pilisa mə tɛtʊ nti tə taa ı ká wɛɛ təɣɔ. Isu alʊ asilima kɛ ı usɔtʊ nau waatʊ. 18 Tənaɣa ma mʊ-mɛ na páánáá. Mpi tɔ, í kʊwa yəlaa kɛ tɛtʊ taa. Ilɛna í pilisi-tı na tuŋ. 19 Ḿpúɣó ma hʊʊna-mɛ ısu mə tɔntɛ na mə təma wɛɛ tɔ. Ilɛna má yası-mɛɣɛ piitimnaa taa ké tɛtʊnaa taa. 20 Ɩ tala piitimnaa mpɛ pa té, ılɛna í wakəlı ma həte naŋŋ wɛɛtʊ. Haləna yəlaa yɔɣɔtəɣı sı: Tacaa yəlaa ké. I tɛtʊ taa ké pa luna. 21 Ilɛna má maɣası sı, má taɣanı timpi Isɛɣelı nyə́ma tʊʊ ma həte kɛ piitimnaa lɛlaa té tɔ. 22 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı, má heeli Isɛɣelı nyə́ma. Tacaa, Isɔ, yɔɣɔtəɣı sı: Pə taɣa mə tɔɔ ké ma lakı mpi ma caa lapʊ tɔ. Ama ma həte tənaŋŋ wɛɛtʊ, nti í wakəla waatʊ wei ı ka wɛ piitimnaa lɛlaa té tɔ, tə tɔɔ ké. 23 Ɩ wakəla ma həte

səsəəlɛ kɛ piitimnaa taa. Ilɛ maa taɣanı-tɛ. Waatʊ wei maa taɣanı-tɛ na mə nəɣə na í naakı, ılɛna í cɛkəna sı maɣalɛ Tacaa Isə má ma yəɣətəna mpʊ.

24 Maa ləsı-mɛɣɛ piitimnaa taa, na tɛtʊnaa taa na má məŋna-mɛɣɛ mə tɛ. 25 Maa yəɣəlı mə təə kɛ́ lʊm naŋŋ nyəm, na í wɛɛ tənaŋŋ. Maa nyaalı mə ısaɣatʊ təna na tə́ hʊısı. Maa ləsı tʊŋ kʊlalaaŋ tənaɣa mə hɛkʊ taa. 26 Maa tʊ-mɛɣɛ nyama kʊfana. Maa tʊ́ mə taa kɛ́ ləmaɣasəlɛ kʊfatɛ. Maa ləsı mə nyama wena a wɛ ısıı pɛɛ tə, na má tʊ́-mɛɣɛ nyama kʊpana. 27 Maa tʊ ma ləmaɣasəlɛ kɛ mə taa. Maa yele na í təkı ma kʊtʊtʊtʊ na ma kiiŋ. 28 Ɩ ka caɣa tɛtʊ nti ma hawa mə caanaa tə tə taa. Ɩ ka wɛɛ ma yəlaa na maa wɛɛ mə Isə. 29 Ilɛna má kpiisi mə asilima təna. Maa yele na mə təɣənaɣa lʊlı teu. Nyəɣəsı kaa tasa-mɛɣɛ lıı. 30 Maa yele na tʊŋ kʊlʊlʊm huki. Tɛtʊ ká lʊlı təɣənaɣa. Ilɛ í kaa tasa nyəɣəsı fɛɛlɛ kɛ təɣəu kɛ piitimnaa taa. 31 Waatʊ ınəɣı Ɩ ka təəsı mə tənte ısaɣalɛ təə. Ɩ ka təəsı mə lakası nsi sı fɛı teu tə sı təə. Ilɛna mə maɣamaɣa í nyəɣəsı mə tı. Mpi tə, í lapa ısaɣatʊ na acaalətʊ. 32 Ɩ nyı sı pə taɣa mə təə kɛ́ ma lakı mpʊ. Isɛɣelı nyə́ma mə tənte fɛɛlɛ í kpa-mɛ na í ká nyəəŋ.

33 Ḿpúɣó Tacaa Isə yəɣətaa sı: Kʊyakʊ ŋkʊ maa kpiisi mə ısaɣatʊ tə. Maa kʊsı mə ncaa na mə acalɛɛ huki. 34 Tɛtʊnaa mpa pıı wakəlaa na tɛɛlaa naakı tə. Paa taɣanı-wɛɣɛ haləm. 35 Halı yəlaa ká tə sı, tɛtʊ nti pıı wakəlaa tə, tə pəsa ısıı Isə taalɛ Iteni. Na acalɛɛ nna paa yəkaa na á pəsı ncaa tə, pa taɣana-yɛ na á pəsı koloosi acalɛɛ na yəlaa caɣa. 36 Na piitimnaa mpa pa cəəna-mɛ tə, paa ná sı, maɣa Tacaa ma taɣana ŋmaʊ kɛ mpi pıı yəkaa tə. Ma tuu mpi pıı wakəlaa tə. Maɣa Tacaa, má yəɣətəna, maa la ısıı ma yəɣətaa tə.

37 Ḿpúɣó Tacaa Isə yəɣətaa sı: Maa yele tətə na Isɛɣelı nyə́ma mɛ í yaa-m sı má waası-mɛ. Maa cə-mɛ na má yele na í huki ısıı təla kɛ kaləkʊ taa. 38 Yəlaa ká su acalɛɛ ncaa taa kɛ teitei, ısıı kaləkəŋ wei pa ha Isə tə. Ilɛna pá pukina-ı Yosalɛm kɛ acima səsəəna waatʊ. Ilɛ í ka nyı sı maɣalɛ Tacaa.

37

Mʊwa kʊwʊlɛɛ təm

1 Ḿpúɣó Tacaa toŋ tii ma təə. Ilɛna ı Feesuɣu tɛɛna-m ma ləmaɣasɛɛ taa təleŋŋ. Ḿpúɣó kʊ pona-m tɛtɛkəlɛ səsəəlɛ nte mʊwa waasaa tə tə hɛkʊ taa. 2 Ilɛna pə́ cəəna-m-yɛ na pə́ tá. A paɣalɛ ka wɛ səɣəntʊ kɛ́ na á wʊlaa. 3 Mpʊɣʊlɛ Tacaa pəəsa-m sı: Yʊlʊ nyá, mʊwa anı á pəsəɣı na á kʊlı na á feesiɣi? Ntɛna má cə sı: Tacaa Isə, nyá tike ń nyəmna.

4 Ilɛna í tə-m sı: Yəɣətı a təm. Sı mʊwa kʊwʊlɛɛ mɛ, í nıı Tacaa Isə təm. 5 Heeli-yɛ sı, maa tʊ mə taa kɛ́ feesuɣu na í feesiɣi. 6 Maa tʊ-mɛɣɛ hola na nantʊ na tənʊɣʊ. Maa tʊ-mɛɣɛ weesuɣu na í feesiɣi. Waatʊ ınəɣı í ká nyı sı maɣalɛ Tacaa.

7 Ḿpúɣó ma yəɣətəna mʊwa ısıı Tacaa heela-m tə. Ilɛ ma nıı kəkətɛ natələɣəlɛ. Ilɛna á seliɣi na á sʊʊ təmaɣa kpətənaʊ. 8 Ma nyənaɣa mpʊ, ılɛ pə tʊ-yɛɣɛ hola ntɛ́ na nantʊ náá sʊʊ matʊɣʊ. Ilɛna tənʊɣʊ takı tə təə. Ilɛ pə taa feesiɣi kɛ́. 9 Ḿpúɣó Tacaa təma sı: Yəɣətəna feesuɣu. Heeli-kʊ sı, lıına antulinya həɣələŋ təna. Kəə na ń woso heelim kɛ yəlaa mpɛ pa təə na pá sʊʊ feesuɣu.

10 Ma yəɣəta teitei ısıı Tacaa heela-m tə. Ilɛna pá fé na pá kʊlı na pá səŋ pa nəəhɛɛ təə. Paa kɛ́ yoolaa samaa tuutuuma kɛ́.

11 Ḿpúɣó Tacaa heela-m sı: Mʊwa anɛ a təm nəɣəsəna Isɛɣelı nyə́ma nyəntʊ kɛ́. Pa heela-m sı mpɛ pa lepaɣa. Pa mʊwa wʊlaa, paa tasəɣı pʊlʊɣʊ tɛɛlʊɣʊ. 12 Heeli-wɛ sı, Tacaa yəɣətaa sı: Maa kuli ma yəlaa pəlaaŋ na pá lıı. Maa məŋna-mɛɣɛ Isɛɣelı tɛtʊ taa. 13 Maa kuli ma yəlaa Isɛɣelı nyə́ma pəlaaŋ. Saa wei maa ləsı-mɛ təɣə í ka nyı sı maɣalɛ Tacaa. 14 Maa tʊ́ mə taa kɛ́ ma feesuɣu. Ɩ ká wɛɛna

weesuɣu, na má məŋna-mɛɣɛ mə tɛtu taa. Waatu ınəɣı í ká nyı sı, maɣa Tacaa Iso, ma yɔɣɔtaa na má lá. Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpu.

Tacaa ká kpɛntı Yuta na Iseɣelı pə nyɔ́ma

15 Ḿpúɣú Tacaa təma Isekiyɛɛlı má sı: 16 Yulu nyá, kpaɣa təhɔɣɔlaɣa. Nmaa ka təɔ sı: Yuta na Iseɣelı nyɔ́ma mpa pa wɛ kawulaɣa kanɛ ka taa tɔ. Kpaɣa təhɔɣɔlaɣa leŋka. Nmaa kɛlɛ ka təɔ sı: Ifəlayim na Iseɣelı nyɔ́ma mpa pa wɛ kawulaɣa kanɛ ka taa tɔ. 17 Ilɛna ń̀ kpɛntı-sı, na sı wɛɛ ısıı kulumaɣa. Pə wɛɛ sı, sı pəsı kulumaɣa kɛ ma niŋ taa. 18 Waatu wei nyá nyɔ́ma ká pɔɔsı-ŋ sı, ń̀ seɣesı-wɛɣɛ pə huwɛɛ, 19 ılɛna ń̀ cɔ-wɛ sı, Tacaa Iso sı: Ma kpakəɣı təhɔɣɔlaɣa ŋka ka ké Yoseefu, na ka wɛ Ifəlayim niŋ taa na Iseɣelı nyɔ́ma mpa pa wɛ kawulaɣa kanɛ ka taa tɔ, pa nyəŋka tɔ. Ilɛna má kpɛntı-kɛɣɛ təhɔɣɔlaɣa ŋka ka kɛ Yuta nyəŋka tɔ ka təɔ. Ilɛna sı pəsı kulumaɣa kɛ ma niŋ taa. 20 Təkı təhɔɣɔlası nsi sı təɔ n ŋmaawa mpu təɣɔ nyá niŋ taa, na pa təna pá naakı. 21 Ilɛna ń̀ tɛləsı-wɛ sı, Tacaa, Iso má ma yɔɣɔtaa sı: Maa ləsı Iseɣelı nyɔ́ma mɛɣɛ piitimnaa mpa pa taa í wɛɛ tɔ. Maa kpeɣeli-mɛ na má məŋna-mɛɣɛ mə tɛtu taa. 22 Maa kpɛntı-mɛɣɛ piitim kulumәm kɛ tɛtu taa. I ká wɛɛna mə tənaɣa wulau kulum kɛ Iseɣelı pɔɔŋ taa. I kaa tasa piitimnaa naalɛ yaa kawulası naaleɣɛ wɛɛu. 23 I kaa tasa mə təɣı pilisuɣu na piitimnaa tuŋ, yaa pa acaalətu, yaa pa kawalası təna. Maa ləsı-mɛɣɛ lona təna nna a taa í ka wɛɛ na í pəntəna-m tɔɣɔ. Maa taɣanı-mɛ na í pəsı ma yəlaa, na má wɛɛ mə Iso. 24 Ma təmlɛ tu Tafiiti ká lana mə wulau. I ká wɛɛna mə tənaɣa tiikilu kulum. I ka təŋ ma kutututu, na í təkəɣı ma kiiŋ na í lakı-ı. 25 I ká wɛɛ tɛtu nti ma hawa ma təmlɛ tu Yakɔpu tɔ tə taa. Tənaɣa mə caanaa ka caɣaa. I ka caɣa tə taa na mə piya náá caɣa tɔtɔ. Pɛlɛ pa piya piya ká caɣa tɔtɔɣɔ tam təɔ. Ma təmlɛ tu Tafiiti ká təɣɔna mə təɔ ké kawulaɣa kɛ tam təɔ. 26 Ma na-mɛ tıı pɛɛlı hɛɛsuɣu nɔɣɔ na ká wɛɛ tam təɔ. Ilɛna má məŋna-mɛɣɛ mə tɛtu taa, na má yele na í huki. Na má ŋmá ma təyaɣa kɛ mə hɛku taa, na ká wɛɛ tam təɔ. 27 Ma təcaɣalɛ ká wɛɛ mə hɛku taa ké. Maa wɛɛ mə Iso, na mıı wɛɛ ma yəlaa. 28 Waatu ınəɣı piitimnaa ká nyı sı, maɣalɛ Tacaa. Má lapəna Iseɣelı nyɔ́ma na pa mpaa. Waatu ınəɣı ma təcaɣalɛ ká wɛɛ mə hɛku kɛ tam təɔ.

38

Tacaa kaləɣəna wulau Kɔkı təta

1 Ḿpúɣú Tacaa təma-m sı: 2 Yulu nyá, kɛɛsı nyá ısɛ na wulau Kɔkı wei ı təkı Makɔkı tɛtu təɔ ké kawulaɣa tɔ ı təɔ. Tɛləsı-ı ma kalənau. Ini ı kɛna Mesɛkı na Tupaalı pa acalɛɛ nyuɣu tu. 3 Tacaa Iso yɔɣɔtəɣı sı: Maa kulı Kɔkı təɔ. Ini ı kɛna Mesɛkı na Tupaalı pa nyuɣu tu. 4 Maa tu ı nɔɣɔ taa ké kulaɣa. Maa hɔ í na ı kpaɣanəŋ caɣalaa, na má ləsəna toma kɛ tɛtu taa. Pa ké yoolaa tuutuuma ké. Pa suuwa wontu kupantu, na pá təka kpaləŋ na laɣalɛɛ. 5 Pɛɛsı na Itiyopii na Puti pa tɛtu yoolaa təna. Paa təkı kpaləŋ na pá pá yoou kahusi na pá təŋ Kɔkı. 6 Komɛɛ tɛtu yoolaa, na Pɛtı-Tokaama tɛtu nyɔ́ma kɛ ilim ntɔɣɔŋ təɔ. Paa təŋ nyá waalı, na piitimnaa lɛlaa yəlaa paɣalɛ tətɔ. 7 Taɣanı nyá tı na nyá sɔɔlu pıı. Nyá na nyá samaa tuutuuma wei ı wɛ nyá waalı tɔ, wɛɛ pa nyuɣu tu. 8 Pə wɛɛ pıı kɔɔ, ılɛna kuyaku nakulı má tu-ŋ kutututu. N ká polo na ń̀ watı tɛtu nti tə yəlaa fita yoou, na pá lıı piitimnaa paɣalɛ taa, na pá koti Iseɣelı pɔ́ɔ́ŋ wei pıı kpiisa hatoo ləŋ, na pə́ yele-ı kpɛtɛ tɔ ı təɔ. Yəlaa mpa ını paa ləsı ḿpúɣú piitimnaa lɛlaa taa tɔ, paa caɣana pa təɣı təkpataa. 9 Nyana nyá yoolaa na nyá waalı nyɔ́ma tuutuuma í ká tii pa təɔ ké ısıı tɛu heelim, na í takı pa tɛtu ısıı ısɔŋmuntu.

10 Ḿpúɣú Tacaa Iso yɔɣɔtaa sı, kuyaku ŋkuɣu huwɛɛ paɣalɛ ká kɔɔ nyá ləmaɣasɛɛ taa. Ilɛna ń̀ maɣası nyá taa ké ısaɣatu. 11 N ká maɣası nyá taa sı n kpaakı yəlaa mpa pa caɣana hɛɛsuɣu tɔ. Pa acalɛɛ fɛı koloosi. Pə́cɔ́ pa ta təkı-yɛ na

maŋkuulinaa. 12 Nyá sı n ká tii yəlaa mpa pa taɣana pa ncaa kɛ ŋmau tɔ pa tɔɔ na ń kuu pa nyəm. Anı pa caɣa pa tɛɛsı taa ké na pá huki. Pa hika kaləkəŋ na wɛnau. Pa lıı piitimnaa taa na pá caɣa antulinya hɛkʊ taa. 13 Sapaa na Tetaŋ pə tɛtʊ yəlaanaa, na Taasisi taatəlaa na pa awulumpiya təna ká pɔɔsı-ŋ tɔm. Paa pɔɔsı-ŋ sı wontu kuuu tɔɔ ké n taɣana nyá yoolaa na? N kɔma sı ń kuuki wʊla na liɣitee na kaləkəŋ na wɛnau sı, nyá wontu kukukuutu ı tɔɔ sɔsɔm na?

14 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Heeli Kɔkı sı, maɣa Tacaa Isɔ, ma yɔɣɔtaa sı, kʊyakʊ ŋku ma yəlaa ká caɣana pa tı tɔ n ka nyı. 15 Maa lıı ma tɛtʊ taa ké ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ təna. Na ma waalı ké piitimnaa təna yoolaa. Pa caɣa pa tənaɣa kpaɣanəŋ, na pá lá yoolaa sɔsaa. 16 Kɔkı ká kɔɔ na í tii ma yəlaa Isɛɣelı nyáma tɔɔ na í takı pa tɛtʊ ısıı ısəŋmʊntʊ. Mpʊ ını pıı tɛ na pá lá tənaɣa waatʊ. Kɔkı kɛ maa tili na í watı ma tɛtʊ. Ilɛna piitimnaa nyı sı maɣa Isɔ naŋŋtʊ. Nti ma caa sı má hʊlı-wɛ na Kɔkı nɔɣɔ tɔɣɔlɛ.

17 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Kɔkı tɔm kɛ ma yɔɣɔtaɣa hatoo lɔŋtaa. Ma təmlɛ nyáma Isɛɣelı Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa nɔɔsı kɛ ma yɔɣɔtənaa. Pa kpaala pıusı paɣalɛ taa sı, maa tili nɔɣəlʊ na í yoona pa yəlaa. 18 Ama kʊyakʊ ŋku Kɔkı ká kpa Isɛɣelı tɛtʊ tɔɔ tɔ. Ma páánáá sɔsɔɔna ká huuna-ı. Maɣa Tacaa Isɔ, má yɔɣɔtəna. 19 Ma páánáá sɔsɔɔna kɛ má tuukina. Tɛtʊ ká sele katatəlaɣa kɛ kʊyakʊ ŋkʊ kʊ taa. 20 Teŋku tiina na suması na taalɛ wontu na atɛ kʊtutuutu. Pə kpɛnna yəlaa təna mpa pa wɛ tɛtʊ tɔɔ tɔ. Paa sele ma ısɛntaa. Póóŋ na kʊkpaməŋ kʊkʊlʊŋ ká yɔkı na koluŋa təna hoti atɛ. 21 Maa nyaası-mɛ na yaasinaa paɣalɛ. Mə yoolaa ká kʊ təma. Maɣa Tacaa, má yɔɣɔtəna. 22 Maa tʊ-mɛɣɛ kʊtɔməŋ sɔsɔɔŋ na mə yəlaa sı. Maa yele na tɛʊ sɔsɔɔʊ na tɔmpɛɛ na kɔkɔ pə nıı mə yoolaa, na lɛlaa tuutuuma tɔɔ. 23 Maa yele na piitimnaa tuutuuma na ma sɔsɔɔntʊ na ma tənaŋŋ wɛɛtʊ. Ilɛna pá cɛkəna sı maɣa Tacaa.

39

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma-m sı: Yʊlʊ nyá, tɛləsı Mesɛkı na Tupaalı pə yəlaa nyʊɣʊ tʊ sɔsɔ Kɔkı sı, maa kʊlı nyá tɔɔ. 2 Maa caalı-ŋ na ń lıı ma tɛtʊ taa ké ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ təna. N ka polo na ń yoona Isɛɣelı nyáma póóŋ. 3 Maa yoona-ŋ na nyá tɔɔʊ pɛlı nyá niŋ mpətəŋ taa. Nyá nyəmá ka lıı nyá ntɔɣɔŋ taa na á hoti. 4 Ilɛna pá kú nyá na nyá yoolaa na nyá taapalaa samaa kɛ Isɛɣelı póóŋ taa. Maa yele na suması na taalɛ wontu tɔɣɔ-mɛ. 5 Taalɛ kɛ í ká sı, ısıı Tacaa Isɔ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ. 6 Tacaa sı, maa sɔ kɔkɔ kɛ Makɔkı tɛtʊ taa. Tənaɣa yəlaa caɣa təpamm kɛ teŋku nɔɣɔ. Pʊlʊpʊ ı pɛkələɣı-wɛ. Tənaɣa yəlaa təna ká nyəna sı, maɣalɛ Tacaa Isɔ. 7 Maa húlí ma hətɛ naŋŋ wɛɛtʊ kɛ ma yəlaa Isɛɣelı nyáma. Ma kaa yele na pá tasa-mɛɣɛ pilisuɣu. Ilɛna piitimnaa nyı sı maɣalɛ Tacaa Isɔ, Isɛɣelı nyáma naŋŋtʊ. 8 Yaasinaa mpɛ paa kɔɔ ké. Halı pa tıı tɛma caalʊɣʊ. Kʊyakʊ ŋkʊ kʊ tɔm kɛ maa yɔɣɔtaa. Tacaa Isɔ yɔɣɔtəna mpʊ. 9 Isɛɣelı nyáma ká lıı pa acalɛɛ taa. Paa lu kɔkɔ na pá nyaɣası pa kolontunaa yoou wontu. Paa kpaləŋ sɔsɔɔŋ na səkpeŋ, na tɔɔŋ na nyəmá. Nmantaası sɔsɔɔnsı na səkpesi, ká kpaasəna kɔkɔ ŋkɛ ká toŋ kɛ pıusı naatosompɔɣɔlaɣa. 10 I kaa tasa təpəyaɣa caau kɛ taalɛ. Yaa í sɛtı-kɛɣɛ hɔtʊɣʊ taa. Mpi tɔ, yoou wontu kɛ í ká taɣanəɣəna kɔkɔ. I ká kuu kolontunaa wontu tənaɣa. Isıı pɛlɛ paa kuu mə nyəntʊ tɔ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

11 Mpʊɣʊlɛ Tacaa sı: Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ maa há Kɔkı kɛ tɛtʊ kɛ Isɛɣelı taa na pá pimi-ı. Tɛtʊ ntı tıı wɛɛ tɔntaa tɛtɛkəlɛ taa kɛ teŋku kʊsəpʊ ilim təlıulɛ tɔɔ. Halı pəlaau ŋkʊ kıı təkı mpatɔntaa mpaau. Tənaɣa paa pi Kɔkı na ı yoolaa samaa. Ilɛna pá ha lonte ntɛɣɛ hətɛ sı, Kɔkı na ı samaa pa tɛtɛkəlɛ. 12 Isɔtʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa təcu kɛ Isɛɣelı nyáma ká pi Kɔkı-wɛ. Ilɛna pá nyaalı tɛtʊ asilima. 13 Hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ kʊ yəlaa təna ká lana pə təmlɛ ntɛ́. Kʊyakʊ ŋkʊɣʊ maa húlí ma təɣı mə hɛkʊ na teeli, na mə nyʊɣʊ kʊlı. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ. 14 Paa ləsı yəlaa na pá

cɔɔ tɛtʊ kɛ ısɔtʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa təcu, hɛɛsʊɣʊ fɛı. Paa pɛɛkı sətaa tənа, na pá pi-wɛ na pə́ nyaalı tɛtʊ asilima. 15 Paa cɔɔ tɛtʊ tənaɣa təpaıpaı. Ye pa naWa yʊlʊ kɛ timpi, ılɛ pa kaa kaŋmaaɣa kɛ ı tɔɔ. Pintaa ká təŋəɣı na pá kuuki. Ilɛna pá pukina Kɔkı na ı samaa pa tɛtɛkəlɛ taa, na pá piŋ. 16 Halı paa yaa ıcatɛ natəlı sı Hamona. Samaa kɛ pa yaa mpʊ na pa té taa. Pəlɛ pə waalı ké pıı nyaalı tɛtʊ asilima.

17 Mpúɣú Tacaa Isɔ tɔma-m sı: Yʊlʊ nyá, yaa suması na taalɛ wontu na ń tɛləsı-tı. Tá lıı paa timpi, na tá kɔɔ acima wena ma lakı-tı tɔ. Pə ké kɔtaɣa sɔsɔɔŋka kɛ póóŋ taa ké. Tıı tɔɣɔ nantʊ na tá nyɔɔ caləm. 18 Tıı tɔɣɔ akanaa nantʊ. Tıı nyɔɔ atɛ nyʊɣʊ nyə́ma caləm. Nyʊɣʊ nyə́ma mpɛɣɛ pa lapəna kɔtaɣa kɛ ıWaaŋ, na ıWɛɛsı, na pəŋtʊlʊŋ, na Pasaŋ tɛtʊ naaŋ kʊfaŋ nim nyəŋ lonte taa. 19 Wontu ka tɔɣɔ nantʊ nim na tá haɣa. Tıı nyɔɔ caləm na pá kʊ-təɣı sʊlʊm nyəm. Kɔtaɣa ŋka ma lakı-mɛ tɔ ka wule kɛ pıı la mpʊ. 20 Wontu ntı tıı tɔɣɔ kpaɣanəŋ na ı caɣalaa, na akanaa na yoolaa nantʊ na tá haɣa. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

21 Maa húlí ma toŋ kɛ piitimnaa taa. Paa ná ısəna ma hʊʊkı ma hʊʊlɛ, na ısəna ma həŋ pa ŋkpaŋŋ tɔ. 22 Pə kpaɣau nɔɔnɔɔ tɔ, Isɛɣɛlı nyə́ma ká cɛkəna sı, maɣalɛ mə Isɔ Tacaa, halənа tam tɔɔ.

Isekiyɛɛlı waasʊ kpeɣeluɣu

23 Piitimnaa ká cɛkəna sı, Isɛɣɛlı nyə́ma mɛ mə ısaɣatʊ tɔɔ ké pə kuu-mɛ. I ta tɔkı Isɔ Tɔm kɛ teu, ılɛna í ha-mɛɣɛ siɣile. I tʊ-mɛɣɛ mə kolontunaa niŋ taa, na pɛlɛ pá kʊ-mɛ. 24 Ma ha-mɛɣɛ siɣile ké. Ma lapa-mɛ ısıı mə asilima na mə kaWalaɣa Wɛɛ tɔ.

25 Mpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Ma Wɛna ma hətɛ ısɛsɛɛmlɛ ké. Maa Wɛɛna Isɛɣɛlı nyə́ma təna pətɔɔtəlɛ. Maa kɔna Yakɔpʊ yəlaa mpa kolontunaa ka kuuWa tɔ. 26 Waatʊ wei í ká caɣa mə tɛtʊ taa, na ıı nyanna pʊlʊ tɔ. Pəyele nɔɣɔlʊ kaa Wakəlı mə laŋa. Ilɛna í sɔɔ mə fɛɛlɛ tɔɔ. Na ısəna í taa tɔkı ma tɔm kɛ teu tɔ pə tɔɔ. 27 Maa ləsı-mɛɣɛ piitimnaa taa. Maa cɔɔ mə kolontunaa acalɛɛ, na má kpeɣeli-mɛ. Waatʊ ınəɣı í ká nyəni-m Isɔ naŋŋtʊ kɛ piitimnaa paɣalɛ ısɛntaa. 28 Ilɛ í ká nyı sı maɣalɛ mə Isɔ Tacaa. Má lapəna na pá kuu-mɛ na pá tɛɛna. Maa kpeɣelina-mɛɣɛ mə tɛtʊ taa. Ma kaa yele mə taa nɔɣɔlʊɣʊ təna. 29 Ma kaa tasa-mɛɣɛ siɣile hau. Ama maa tó Isɛɣɛlı nyə́ma taa ké ma feesuɣu ké. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

ISEKIYƐƐLI NAWA ISƆ TƎYAƔA KƐ TOOSEE TAKA TAA

40

Isɔ təyaɣa kʊfalaɣa təm

1 Mpúɣú Isɛɣɛlı nyə́ma kuuu pənaɣa hiu na kakpası nyəŋka, ısətʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyakʊ naanʊWa nyəŋkʊ*fa*. Yosalɛm ıcatɛ lɛɛkʊɣʊ pənaɣa naanʊWa na liɣiti nyəŋka. Tacaa Isɔ toŋ tii ma tɔɔ na í pona-m təna. [a] 2 Isɔ lapa na pə́ la-m toosee taka, na í tɛɛna-m Isɛɣɛlı tɛtʊ taa. Mpúɣú pə sıı-m pʊɣʊ kʊkʊlʊɣʊ nakʊlı kʊ tɔɔ. Na má ná kutuluŋ na ilim mpətəŋ tɔɔ, ısıı ıcatɛ. 3 Isɔ pona-m təna, ılɛna má ná apalʊ nɔɣɔlʊ. I nəɣəsəna ké ısıı nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ. Na í tɔka ı niŋ taa ké kpoŋkpontu toŋ nyəntʊ natəlı tə ŋmənaɣa. Na kpátúɣú kʊmaɣasʊɣʊ, na í səŋa nɔnɔɣɔ. 4 Ntɛna apalʊ ını ı yaa-m sı: Yʊlʊ nyá, nyəni teu na ń ké ŋkpaŋʊɣʊ na ń nıı nti ma caa-ŋ heeluɣu tɔ. Mpi tɔ, pə kɔna-ŋ cənɛɣɛ sı n ná. Pə waalı ılɛna ń heeli Isɛɣɛlı nyə́ma kɛ mpi n naWa tɔ.

Taɣa na aWalı tɔɔ nɔnɔɔsı

[a] **40:1** Pıası na kʊyɛɛŋ wei pa tʊWa cənɛ tɔ ı Wɛ mpaa mpaa ké.

5 Mpi ma naakaɣa təɣələ: Koluŋa cəəna təyaɣa ké, na ká tá. Ulɛna apalu nəɣəlu
náá təka kpátúɣú kumaɣasuɣu kɛ ı niŋ taa. Ku taɣaləŋ kɛ mɛɛtələnaa tooso*fa*.
Mpúɣú ı maɣasa koluŋa waŋ na ka kuŋkulumaŋ. Ulɛna pá lıı mɛɛtələnaa tooso
tooso. [a] kɛ pa maɣasəɣı. Ama Ləkpa taa paa maɣasəɣı mpu. 6 Ulɛna í polo
ilim təlıulɛ təə nənəɣə. Mpúɣú ı kpa kumlee, na í maɣası nənəkpete lumaŋ, na
pá lıı mɛɛtələnaa tooso. 7 Taŋlaa kutuluŋ mala tətɛɛlɛ hɛku taa nyəntɛ nənəɣə
ké. Kutuluŋ taɣaləŋ na ı waŋ ka wɛ mɛɛtələnaa tooso tooso ké. Koloosi nsi sı
faɣa kutuluŋ ını tə, sı yasəlaɣa ná wɛ mɛɛtələnaa tooso na həɣəluɣu həɣəluɣu.
Nənəɣə nakəlı kɛlɛ ka taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa tooso. Kɛlɛɣɛ n tɛɛkı na páćó ń
tala kutuluɣu ŋku ku səŋa Isə təyaɣa ısɛntaa tə. 8-9 Mpúɣú apalu ını ı maɣasa
pə taa kutuluɣu ŋku. Ku lumaŋ ka wɛ mɛɛtələnaa liɣiti, na ku koloosi yasəlaɣa
kɛ mɛɛtəlı kulum. Nənəɣə na pə taa təə kutuluɣu ntɛ́ ŋku ku kəla Isə təyaɣa kɛ
kpətənau tə. 10 Ilim təlıulɛ nənəɣə taŋlaa kutuluŋ naatoso ka wɛ teitei ké. Ulɛna
í tú mpaau kɛ hɛku, tooso na cənɛ tooso na cənɛ. Koloosi nsi sı faɣa hɛku taa tə,
səlɛ sı yasəlaɣa náá wɛ teitei ké. 11 Mpúɣú apalu ını ı maɣasa patəma wei ı təə
nənəɣə tuləɣı tə. Ulɛna pá lıı mɛɛtələnaa kakpası. Tətɛɛlɛ hɛku taa nyəntɛ waŋ
təna kpɛnta mɛɛtələnaa naatoso na həɣəluɣu. 12 Taŋlaa kutuluŋ waŋ na ı taɣaləŋ
ka wɛ teitei ké. Mɛɛtələnaa tooso tooso. Na koluŋa kaɣa tətɛɛlɛ kəŋkəməŋ
naalɛ təə na ka kuŋkulumaŋ wɛ mɛɛtəlı həɣəluɣu. 13 Ulɛna apalu ını í maɣası pə
kpaɣau taŋlaa kutuluŋ ını ı taa lɛŋku koluŋa, na pə sıına lɛŋku nyəŋka, na tətɛɛlɛ
na cənɛ təə. Ulɛna pá lıı mɛɛtələnaa naanuwa na naalɛ na həɣəluɣu. 14 Mpúɣú ı
maɣasa tətəɣə kutuluɣu ŋku ku wɛ mɛɛtələnaa naanuwa tə ku waŋ. Isə təyaɣa
taɣa ka tú kutuluɣu ŋkuɣu hɛku ké. 15 Pə kpaɣau kancaalaɣa nənəɣə kɛ awalı təə
koluŋa haləna kutuluɣu awalı təə koluŋa, na pá polo tənaɣa kanɛ tə. Ulɛna pá lıı
mɛɛtələnaa hiu na kakpası. 16 Paa kama puluŋ kɛ taŋlaa kutuluŋ ını ı pətolee təə
na awalı təə ké. Na koloosi kukaɣası na kutuluɣu nyəŋsı taa. Pa tula-yɛɣɛ na á cəə
nənəɣə na á ta. Ulɛna pá ləsı paaŋ fotoonaa kɛ pə taa təə koluŋa təə.

17 Mpúɣú apalu ını ı pona-m Isə kutuluɣu taɣa awalı nyəŋka təə. Paa həla-kɛɣɛ
teu ké na naŋŋ hiu na naanuwa tu-kɛɣɛ hɛku. 18 Pa həla hələtu ntəɣı na tá cəə
nənəəsı təna. Ule awalı təə nyəntu kəla kuluɣu. 19 Mpúɣú apalu ını ı maɣasa taɣa
waŋ. Pə kpaɣau kancaalaɣa nənəɣə tə haləna pá sıına pə taa təə taɣa koluŋa.
Ulɛna pá lıı mɛɛtələnaa nıulɛ na naanuwa. Ilim təlıulɛ təə kəŋkəŋ kɛ ı caalənaa.
Ulɛna í təkəna pə ntəɣəŋ təə nyəŋku. 20 Ulɛna í maɣası ilim ntəɣəŋ təə nənəɣə.
Kɛlɛ ka nyənəɣəna awalı təə taɣa təə ké. Ka waŋ na ka taɣaləŋ kɛ ı maɣasaa.
21 Nənəɣə ŋkɛ kaa wɛna taŋlaa kutuluŋ naatoso ké. Tooso na kəŋkəŋ kunɛ, na
tooso na kunɛ. Koloosi yasəlaɣa na kutuluɣu waŋ, pıı wɛ teitei ké, ısıı ilim
təlıulɛ təə nənəɣə nyənsı. Nənəɣə taɣaləŋ təna kpɛnta mɛɛtələnaa hiu na kakpası.
Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanuwa na naalɛ na həɣəluɣu. 22 Kutuluɣu na pətolee
na pə pááŋ fotoonaa wɛ teitei ké, ısıı nənəɣə lɛŋka nyáma. Yulu təŋ kumlee
naatosompəɣəlaɣa kɛ, ulɛna í kpa ilim ntəɣəŋ təə nənəɣə. 23 Nkɛ ını ka ısɛntaa,
lɛŋka wɛɛ ŋka yulu suukı na ı tala pə taa taɣa təə tə. Isıı pıı wɛu na ilim təlıulɛ təə
tə. Mpúɣú apalu ını ı maɣasa nənəəsı nsı sı hɛku taa waŋ. Ulɛna pá lıı mɛɛtələnaa
nıulɛ na naanuwa. 24 Ulɛna í pona-m ilim mpətəŋ təə həɣəluɣu, na má ná nənəɣə
kufalaɣa. Mpúɣú ı maɣasa taŋlaa kutuluŋ, na koloosi na naŋ. Ulɛna pá lıı teitei
ısıı ı ka maɣasuɣu kancaalaɣa nyəŋsı tə. 25 Təna təta, pətolee ka wɛɛ ké. A cəəna
kutuluɣu nənəɣə. A wɛ teitei na ilim ntəɣəŋ na pə mpətəŋ nyəna. Nənəɣə
taɣaləŋ təna kpɛnta mɛɛtələnaa hiu na kakpası. Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanuwa
na naalɛ na həɣəluɣu. 26 Kumlee naatosompəɣəlaɣa kɛ yulu təŋ na í kpa nənəɣə

[a] **40:5** mɛɛtələnaa tooso: Piipilinaa lɛlaa taa, ule ŋkuluŋa na pá sıına mpee

ŋkɛ. Ka wɛnna kutuluɣu sɔsɔɔu ısɛntaa ké. Paa ləsa pááŋ fotoonaa kɛ tətɛɛlɛ hɛkʊ taa nyəntɛ kɔŋkɔməŋ tɔɔ ké. 27 Nɔnɔɣɔ lɛŋka ka wɛ kanɛ ını ka ısɛntaa, ŋka yʊlʊ sʊʊkı na í tala pə taa taɣa tɔɔ tɔ. Apalʊ ını ı maɣasa ilim mpətəŋ tɔɔ nɔnɔɔsı nsı sı hɛkʊ taa. Ilɛna pá lıı mɛɛtələnaa nıılɛ na naanʊwa.

Pə taa tɔɔ taɣa na pə nɔnɔɔsı

28 Ḿpúɣú apalʊ ını ı təŋna-m ilim mpətəŋ nɔnɔɣɔ. Ilɛna í sʊʊna-m pə taa taɣa tɔɔ. I maɣasa nɔnɔɣɔ ŋkɛ, ılɛna ka taɣaləŋ na ka waŋ wɛɛ teitei na awalı tɔɔ koluŋa nɔnɔɣɔ. 29 Taŋlaa kutuluŋ na hɛkʊ taa koluŋa, na naŋ pə taɣaləŋ na pə waŋ ka wɛ teitei ké, ısıı nɔnɔɔsı lɛŋsı. Ilɛna pətolee cɔɔna naŋ na á tá. Nɔnɔɣɔ taɣaləŋ təna ka wɛ mɛɛtələnaa hiu na kakpası. Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. 30-31 Naŋ taa ké n təŋəɣəna na ń tala awalı taɣa tɔɔ. Paa ləsa pááŋ fotoonaa kɛ pə taa koluŋa tɔɔ ké. Kumlee pəlefɛı kɛ yʊlʊ kpaakı na í tala kutuluɣu taa. 32 Ḿpúɣú apalʊ ını ı təŋna-m ilim təlıılɛ nɔnɔɣɔ. Ilɛna tá sʊʊ pə taa taɣa tɔɔ. I maɣasa nɔnɔɣɔ, ılɛna í maɣana sı kana kancaalaɣa nyəŋsı waŋ na sı taɣaləŋ pə wɛ teitei. 33 Taŋlaa kutuluŋ na hɛkəŋ taa koloosi, na naŋ taɣaləŋ na pə waŋ ka wɛ teitei ké, ısıı nɔnɔɔsı lɛŋsı. Na pətolee cɔɔna naŋ ŋkʊ kʊ nɔnɔɣɔ. Nɔnɔɣɔ ŋkɛ ka taɣaləŋ təna kpɛnta mɛɛtələnaa hiu na kakpası. Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. 34 Naŋ taa ké yʊlʊ təŋəɣəna na í tala awalı taɣa tɔɔ. Paa ləsa pááŋ fotoonaa kɛ pə taa koluŋa tɔɔ ké. Ilɛna pə təŋ hɛkʊ taa tətɛɛlɛ kɔŋkɔməŋ tɔɔ. Kumlee pəlefɛı kɛ yʊlʊ kpaa na í sʊʊ.

35 Apalʊ ını ı pona-m ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ nɔnɔɣɔ, ılɛna í maɣası kɛlɛ. Ka waŋ na ka taɣaləŋ ka wɛ teitei ké ısıı lɛŋsı. 36 Nɔnɔɣɔ ŋkɛ kɛlɛ ka wɛna taŋlaa kutuluŋ tɔtɔ. Hɛkʊ taa koluŋa na naŋ na pətolee cɔɔ-kʊ na pá tá. Ka taɣaləŋ təna wɛ mɛɛtələnaa hiu na kakpası. Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. 37 Naŋ taa ké n təŋəɣəna na ń lıı awalı taɣa tɔɔ. Ilɛna pá ləsı pááŋ fotoonaa kɛ pə taa koluŋa tɔɔ. Na tətɛɛlɛ kɛ hɛkʊ taa. Kumlee pəlefɛı kɛ yʊlʊ kpaa na pácó í sʊʊ.

38 Kutuluɣu nakʊlı kıı wɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ nɔnɔɣɔ ısɛntaa. Tənaɣa pa nyaalaɣa tɔla wena pa kʊkaɣa na pá lakı kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. 39 Taapələnaa naalɛ ka wɛ naŋ ŋkʊ kʊ kɔŋkɔməŋ naalɛ tɔɔ ké koluŋa kite ké təkpam. Taapələnaa mpɛ pa tɔɔ ké pa kʊkaɣa kɔtaɣa tɔla. Isıı kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ, na ısaɣatʊ hıısʊɣʊ nyəŋsı. 40 Taapələnaa liɣiti ka wɛ naŋ waalı tɔɔ tɔtɔ. Ye n pukina ilim ntɔɣɔŋ nɔnɔɣɔ təsʊʊlɛ, n naakı-wɛɣɛ. Naalɛ na kɔŋkɔŋ kʊnɛ, naalɛ na kʊnɛ. 41 Taapələnaa pəlefɛı tɔɔ ké pa kʊkaɣa kɔtaɣa tɔla. Liɣiti na nɔnɔɣɔ kɔŋkɔŋ kʊnɛ, na liɣiti na kʊnɛ. 42 Pácó pá kaası kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Kɛlɛ ka taapələnaa pɛɛ nyáma kɛ liɣiti tɔtɔ. Paa wei ı taɣaləŋ sɛka mɛɛtəlı kʊlʊm kɛ pácó. Na ı waŋ kɛ mpʊ tɔtɔ. Pa kʊŋkʊlʊməŋ kɛ mɛɛtəlı na hɔɣɔlʊɣʊ hɔɣɔlʊɣʊ. Taapələnaa mpɛ pa tɔɔ ké pa sıkaɣa wontu nti pa lakəna kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Na kɔtası lɛŋsı. 43 Pa lapa caŋəm kɛ taapələnaa mpɛ pa ntompee tɔɔ ké, na pá cɔɔ na pá tá. Pa tɔɔ ké pa sıkaɣa kɔtaɣa nantʊ. 44 Ḿpúɣú apalʊ ını ı pona-m pə taa taɣa tɔɔ. Naŋŋ naalɛ ka wɛ tənaɣa. Lɛŋkʊ ka wɛ ilim ntɔɣɔŋ nɔnɔɣɔ kiŋ. Ilɛna kú ha ilim mpətəŋ kɛ siɣile. Lɛŋkʊ kɛ ilim mpətəŋ nɔnɔɣɔ kiŋ. Ilɛna kú ha siɣile kɛ ilim ntɔɣɔŋ. 45 Ilɛna í heeli-m sı: Naŋ ŋku kʊ kɛɛsəna ilim mpətəŋ tɔɔ tɔ. Kʊ ké kɔtəlaa mpa pa lakı Isɔ təyaɣa taa ké təmlɛ tɔ pa nyəŋkʊ ké. 46 Ama ŋku kʊlɛ kʊ kɛɛsəna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ. Kʊlɛɣɛlɛ kɔtəlaa mpa pa paasəɣəna kɔtaɣa təlatɛ tɔ pa nyəŋkʊ. Ilɛna í tasa sı, Lefii nyáma taa ılɛ, Satɔkı təyaɣa nyáma tike ka wɛnna mpaau sı, pá sʊʊ Isɔ təyaɣa taa na pá la ı təmlɛ.

Isɔ təyaɣa maɣamaɣa

47 Ḿpúɣú apalʊ ını ı maɣasa pə taa taɣa. Ka waŋ na ka taɣaləŋ ka wɛ teitei ké. Paa kɔŋkɔŋ ŋkuɣu mɛɛtələnaa nıılɛ na naanʊwa. Ilɛna kɔtaɣa təlatɛ kɛ Isɔ təyaɣa ısɛntaa. 48 Ḿpúɣú apalʊ ını ı sʊʊna-m Isɔ təyaɣa nɔnɔɣɔ sakaɣa tɛɛ. I

maɣasa sakaɣa akelenaa tɔ, paa wei ı yasəlaɣa wɛ mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ kɛ́. Nɔnɔɣɔ waŋ kɛ mɛɛtəlı kʊlʊm na hɔɣɔlʊɣʊ. 49 Nɔnɔɣɔ sakaɣa taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa naanʊwa na waŋ kɛ mɛɛtələnaa naatoso. Kumlee naanʊwa kɛ yʊlʊ kpaakı na í sʊʊ. Ilɛna akelenaa naalɛ tʊwa nɔnɔɣɔ kɛ hɛkʊ.

41

1 Ḿpúɣú apalʊ ını ı pona-m Isɔ təyaɣa kutuluɣu sɔsɔɔu taa. Ilɛna í maɣası-kú. Koloosi tʊwa tətɛɛlɛ kɛ hɛkʊ kɛ́. Səlɛ sı waŋ wɛ mɛɛtələnaa tooso. 2 Nɔnɔɣɔ waŋ ka wɛ mɛɛtələnaa kakpası kɛ́. Hɔɣɔlʊɣʊ kʊnɛɣɛ mɛɛtələnaa naalɛ na kʊnɛɣɛ mpʊ tɔtɔ. Isɔ təyaɣa maɣamaɣa taɣaləŋ ka wɛ mɛɛtələnaa hiu kɛ́. Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʊwa. 3 Pə waalı, ılɛna í sʊʊ lɔlɔ naŋ taa na í maɣası nɔnɔɣɔ. Ka nɔnɔkpete lumaŋ wɛ mɛɛtəlı kʊlʊm na waŋ kɛ mɛɛtələnaa tooso. Ka kɔŋkɔməŋ tɔɔ kpɪısəŋ kɛ mɛɛtələnaa tooso na hɔɣɔlʊɣʊ. 4 Ilɛna í maɣası kutuluɣu maɣamaɣa na kʊ waŋ na kʊ taɣaləŋ wɛ teitei kɛ́ mɛɛtələnaa naanʊwa naanʊwa. Ḿpúɣú ı heela-m sı tənaɣalɛ katɛ taa katɛ təcaɣalɛ.

Isɔ təyaɣa kutuluŋ lɛləŋ

5 Ḿpúɣú apalʊ ını ı maɣasa Isɔ təyaɣa pə taa koluŋa. Ka kpɪısəŋ wɛ mɛɛtələnaa tooso. Ilɛna pá ŋmá kutuluŋ na pə́ cɔɔ na pə́ tá. I waŋ wɛ mɛɛtələnaa naalɛ. 6 Kutuluŋ kʊsɔɣɔŋ ını ı ka kɛ́ atɛ na ısɔ kutuluŋ kɛ təma tɔɔ kɛ́. Paa ŋku kʊ wɛna naŋŋ hiu na naanʊwa. Paa naŋ ŋku kɪı wɛ awalı tɔɔ koluŋa taa kɛ́. Ilɛ pə taɣa Isɔ təyaɣa koluŋa taa. 7 Koluŋa walәɣәna ısɔtaa kɛ́. Ilɛna pə sɔɔsəɣı paa atɛ na ısɔ kutuluɣu ŋkuɣu waŋ na pə puki. Ḿpúɣú pə wɛɛ na pə́ cɔɔ Isɔ təyaɣa na pə́ tá. Pə tɔɔ kɛ́ ye n kpaakı, naŋŋ sɔɔsəɣı waŋ na í kpaakı. Pə kpaɣau kancaalaɣa atɛ na ısɔ kutuluɣu tɔ. Yʊlʊ pəsəɣı na í polo hɛkʊ taa nyəŋkʊ. Ilɛna í tɛɛ ŋku kʊ wɛ ısɔtaa tɔ. 8 Ḿpúɣú ma cɛkənaa sı, Isɔ təyaɣa kutuluŋ wei ı cɔɔna-kɛɣɛ mpʊ tɔ, ı kəla kʊlʊɣʊ, ısıı mɛɛtələnaa tooso. 9 Kɔŋkɔŋ taa kutuluŋ ını, ı waalı tɔɔ koluŋa yasəlaɣa wɛ mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. Lonte nte pə yela kpɛtɛ tɔ, 10 na kutuluŋ lɛləŋ pə hɛkʊ taa, mɛɛtələnaa naanʊwa ka wɛnna na pə́ cɔɔ Isɔ təyaɣa. 11 Kutuluŋ ını ı nɔnɔɔsı naalɛ tʊlaɣaana koluŋa taa tɔɔ kɛ́. Nɔnɔɣɔ lɛŋka na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ. Lɛŋka na pə mpətəŋ tɔɔ. Koluŋa ŋkɛ ka yasəlaɣa ka wɛ mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ kɛ́ na pə cɔɔ na pə́ tá. 12 Kutuluɣu nakʊlı kɪı səŋa Isɔ təyaɣa ilim tətʊlɛ tɔɔ kɛ́ koluŋa kite. Kʊ taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa nılɛ na kakpası. Kʊ waŋ kɛ hiu na naanʊwa. Kʊ koloosi yasəlaɣa kɛ mɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. 13 Apalʊ ını ı maɣasa Isɔ təyaɣa. Ilɛna ka taɣaləŋ lıı mɛɛtələnaa nılɛ na naanʊwa. Koluŋa na kutuluɣu ŋku kʊ səŋa ilim tətʊlɛ tɔɔ tɔ, kʊ koloosi taɣaləŋ ka wɛ mɛɛtələnaa nılɛ na naanʊwa tɔtɔɣɔ. 14 Isɔ təyaɣa hɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ kɛɛsəna ilim təlılɛ tɔɔ tɔ, na kɔŋkɔməŋ tɔɔ patəmanaa waŋ ka wɛ mɛɛtələnaa nılɛ na naanʊwa. 15 Apalʊ ını ı maɣasa tɔtɔɣɔ Isɔ təyaɣa waalı kutuluɣu taɣaləŋ. Pə na patəmanaa mpa pa wɛ kɔŋkɔməŋ ını ı naalɛ ı tɔɔ tɔ. Pə kpɛnta mɛɛtələnaa nılɛ na naanʊwa.

Isɔ təyaɣa pətaa tɔɔ

16 Paa saaka kpoŋkpolonaa kɛ́. Ilɛna pá matı Isɔ təyaɣa kpaaŋ na pə naŋ sɔsɔɔu na lɔlɔ nyəŋkʊ taa. Na pətolee nna pa tʊ puluŋ tɔ na sakası. Na pə́ cɔɔ atɛ na ısɔ kutuluŋ ını ı tooso na pə́ tá. Pə tənа pıı kɛ́ kpoŋkpolonaa kɛ́. Pə kpaɣau atɛ na pə́ sıına pətolee tɔ. Ilɛna pá tənı pətolee anı a maɣamaɣa kɛ kpoŋkpolonaa. 17 Isɔ təyaɣa waalı, na ka taa tɔɔ nɔnɔɣɔ kʊsʊsʊʊɣa, halәna lɔlɔ naŋ tɔ, paa ləsa koloosi tɔɔ kɛ́, 18 ısɔtaa taŋlaa na paaŋ pə fotoonaa. Fotoonaa ka sita təma taa kɛ́. Paau fotoo, na ısɔtaa taŋlaa naalɛ fotoo, na pə́ polo mpʊ. Isɔtaa taŋlaa mpɛ pa ısɛntaa wɛ tɔm naalɛ naalɛ. 19 Yʊlʊ ısɛntaa nyənəɣı paau kʊnɛ na cənɛɣɛ. Na tɔɣɔlaɣa ısɛntaa náá nyənəɣı kʊnɛ na cənɛ. Ḿpúɣú pə wɛɛ na pə́ cɔɔ Isɔ təyaɣa na pə́ tá. 20 Paa ləsa ısɔtaa taŋlaa na paaŋ fotoonaa kɛ́. Pə kpaɣau koluŋa kite tɛɛ

tɔɣɔ, halәna nɔnɔɔsı nyʊɣʊ taa. 21 Naŋ sɔsɔɔv akelenaa taɣalәŋ na pә waŋ ka wɛ teitei ké.

Ilɛna katɛ taa katɛ náá nәɣәsәna 22 kɔtaɣa tәlatɛ. Tәlɛɣɛ pa saaka kpoŋkpolonaa. Tә kʊŋkʊlʊmәŋ wɛ mɛɛtәlı kʊlʊm na hɔɣɔlʊɣʊ. Tә waŋ kɛ mpʊ. Tә wɛna ŋkuluŋası na nɔɔhɛɛ. Tә kɔŋkɔmәŋ tɔɔ ké kpoŋkpolonaa. Mpʊɣʊlɛ apalʊ ını ı heela-m sı: Taapәlı wɛnna Tacaa ısɛntaa.

23 Isɔ tәyaɣa nɔnɔɣɔ ka wɛna kʊtәkʊɣʊ ké. Ilɛna katɛ taa katɛ tәcaɣalɛ na tә nyәŋkʊ. 24 Paa nɔnɔɣɔ ŋka kaa wɛna kampʊnaa naalɛ ké. Ilɛna pá tʊlәɣı na pá tәkәɣı. 25 Ilɛna pá lәsı kutuluɣu sɔsɔɔv kampʊ tɔɔ ké fotoonaa. Isɔtaa taŋlaa na pә paaŋ kʊlʊmәŋ ını ı fotoonaa kɛ paa lәsaa ısıı koloosi tɔɔ. Ilɛna pá ká pә taa tɔɔ kpaaŋ nɔnɔɣɔ nyʊɣʊ taa ké sakaɣa taka ké kpoŋkpolonaa. 26 Kpaaŋ ŋkʊ kʊ koloosi naalɛ tɔɔ ka wɛ pәtolee. A tɔɔ na puluŋ, na pá lәsı pááŋ fotoonaa tɔtɔ.

42

Isɔ tәyaɣa tɔɔ kutuluŋ kʊsɔɔsәŋ lɛlәŋ

1 Ḿpúɣú apalʊ ını ı lıına-m awalı tɔɔ taɣa tɔɔ. Ilɛna í pona-m kutuluŋ wei ı wɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ. Koluŋa na Isɔ tәyaɣa waalı kutuluɣu pә kiŋ nté. 2 Ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ kutuluŋ ını, ı taɣalәŋ ka wɛ mɛɛtәlәnaa nıılɛ na naanʊwa ké. I waŋ kɛ mɛɛtәlәnaa hiu na kakpası. 3 Kutuluɣu ŋkʊ kʊ hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ nyәnaɣa, ıkpatɛ nte tә waŋ wɛ mɛɛtәlәnaa naanʊwa tɔɣɔ. Tәlɛ tә cɔɔ Isɔ tәyaɣa ké. Ilɛna kʊ hɔɣɔlʊɣʊ lɛŋkʊ náá nyәnәɣı awalı tɔɔ taɣa kumte. Kʊ atɛ na ısɔ kutuluŋ ını ı tooso, ı wɛna sakası kɛ tәma tɔɔ ké. 4 Pә taa tɔɔ taɣa hɔɣɔlʊɣʊ tɔɔ kɛ mpʊŋ ısɛntaa, ıkpatɛ natәlı tә wɛɛ na tә waŋ kɛ mɛɛtәlәnaa kakpası. Tә taɣalәŋ kɛ mɛɛtәlәnaa nıılɛ na naanʊwa. Ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ ké kutuluŋ ını ı nɔnɔɔsı ka wɛnnaa. 5 Isɔtaa kutuluŋ sɛka waŋ kɛ pәtɛɛ nyәŋ. Mpi tɔ, sakası ŋmıısa-ı ké, na pá kәlı hɛkʊ taa nyәŋ, na pәtɛɛ nyәŋ. 6 Kutuluɣu ŋkʊ kʊ atɛ na ısɔ kutuluŋ tooso, ka wɛna sakası kɛ tәma tɔɔ ké. Ilɛ pa ta tʊ-ı akelenaa ısıı kutuluŋ lɛlәŋ. Pә tɔɔ ké kutuluŋ ŋmıına ḿpúɣú atɛ tɔɔ na pá kpaakı. 7 Mpʊŋ ını ı koloosi nsi sı wɛnna awalı tɔɔ taɣa tɔɔ hɔɣɔlʊɣʊ tɔ, sı taɣalәŋ ka wɛ mɛɛtәlәnaa hiu na kakpası ké. 8 Mpi tɔ, kutuluŋ ını ı maɣamaɣa ı taɣalәŋ ka wɛ mɛɛtәlәnaa hiu na kakpası ké. Ilɛna kutuluŋ wei ı wɛnna Isɔ tәyaɣa hɔɣɔlʊɣʊ tɔ ı taɣalәŋ kɛ mɛɛtәlәnaa nıılɛ na naanʊwa. 9 Kutuluŋ ını ı pәtɛɛ ka wɛ nɔnɔɣɔ na ilim tәlıılɛ tɔɔ. Ye n lıına awalı tɔɔ taɣa tɔɔ nyәŋka, ŋkɛɣɛ n sʊʊkәna. 10 Taɣa koluŋa tәcaallɛ kɛ nɔnɔɣɔ ŋkɛ ka wɛɛ.

Kutuluŋ ka wɛ ilim mpәtәŋ tɔɔ, na í nyәnәɣı koluŋa. Na kutuluɣu ŋku kʊ wɛ Isɔ tәyaɣa waalı tɔ. 11 Ikpatɛ natәlı tıı wɛ kutuluŋ ını ı kiŋ. Kutuluŋ ını í sәŋʊɣʊ na ı waŋ na ı taɣalәŋ na ı nɔnɔɔsı, ka nәɣәsәna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ nyәŋ ké. 12 Mpʊ tɔtɔɣɔ pıı wɛɛ, na ilim mpәtәŋ tɔɔ kutuluɣu nɔnɔɔsı. Timpi ıkpatɛ ntɛ tә caalaa tɔɣɔ nɔnɔɣɔ ka wɛɛ. Na ká nyәnәɣı Isɔ na yәlaa pa tәsulle koluŋa. Ilim tәlıılɛ tɔɔ ké pa sʊʊkaɣana. 13 Ḿpúɣú apalʊ ını ı heela-m sı, ilim ntɔɣɔŋ na pә mpәtәŋ tɔɔ kutuluŋ wei ı nyәnәɣı taɣa tɔ ı ké Isɔ nyәŋ ké. Kɔtәlaa mpa pa sʊʊkı Isɔ kutuluŋ taa tɔ, ı taa ké pә wɛɛ sı pá tɔɣɔ Isɔ tɔɣɔnaɣa. I taa tɔtɔɣɔ pә wɛɛ sı, pá sıı Isɔ nyәm. Isıı kʊhau na kɔtaɣa ŋka pa lapa ısaɣatʊ tɔɔ tɔ. Na taɣanʊɣʊ nyәŋka. Mpi tɔ, pә ké Isɔ lonte ké. 14 Ye kɔtәlaa mpa pa laalaa na pá sʊʊ Isɔ lonte taa tәna. Pә fɛı sı pá lıına taɣa tɔɔ nɔnɔɣɔ. Pә wɛɛ sı, pá yele tәnaɣa wontu nti pa suuwa na pá lana Tacaa tәmlɛ tɔɣɔ. Ilɛna pá suu lɛntı na pá polo timpi samaa kotaa tɔ.

Awalı tɔɔ koluŋa maɣasʊɣʊ

15 Ḿpúɣú apalʊ ını ı tɛma Isɔ tәyaɣa taa tɔɔ ké maɣasʊɣʊ. Ilɛna í yaa-m na tá lıına ilim tәlıılɛ nɔnɔɣɔ. Ilɛna í naalı maɣasʊɣʊ kɛ ıkpatɛ nte tә cɔɔna Isɔ tәyaɣa tɔ. 16 Camlʊɣʊ kɛ ı maɣasaɣana. Nkʊɣʊ ı nyәmna ilim tәlıılɛ tɔɔ hɔɣɔlʊɣʊ taɣalәŋ. Hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ kıı wɛ mɛɛtәlәnaa ŋmʊnʊɣʊ na nıılɛ na naanʊwa (250). 17-19 Ḿpúɣú

ı maɣasa ilim ntəɣəŋ təɔ həɣəlʊɣʊ. Na pə mpətəŋ təɔ nyəŋkʊ, na pə tʊtʊlɛ nyəŋkʊ. Ilɛna pə taɣaləŋ lıı kʊlʊm. Paa həɣəlʊɣʊ ŋkuɣu mɛɛtələnaa ŋmʊnʊɣʊ na nıılɛ na naanʊwa (250). 20 Isəna ı maɣasa koluŋa ŋka ka cɔɔna Isɔ təyaɣa tɔ, ka kɔŋkɔməŋ liɣiti təɣəlɛ. Koluŋa ŋkɛ ka taɣaləŋ na ka waŋ ka wɛ teitei ké. Paa kɔŋkɔŋ ŋkuɣu mɛɛtələnaa ŋmʊnʊɣʊ na nıılɛ na naanʊwa (250). Koluŋa ŋkɛ kaa faɣana yəlaa təna təcaɣalɛ na Isɔ nyəntɛ.

43

Isɔ məlʊɣʊ kɛ ı təyaɣa taa

1 Ḿpúɣú apalʊ ını ı pona-m ilim təlıılɛ təɔ nɔnəɣɔ. 2 Ilɛna má ná Isɛɣɛlı Isɔ teeli lıına ilim təlıılɛ təɔ na í kɔŋ. Pə kɔkɔtɛ ka wɛ ké ısıı teŋku nyəntɛ, na pə́ naakı tɛtʊ təɔ. 3 Toosee taka wei ma na ısəntɔ tɔ a wɛɛ ké ısıı wena maa tɛma nav tɔ. Maa naWa alɛ a taa sı Isɔ kɔma sı ı wakələɣı Yosalɛm. Yaa nna maa toosaa sı, ma wɛ Kepaa pəɣɔ sɔsaɣa kʊteŋ təɔ tɔ. Ḿpúɣú ma hota ma nəɣɔ təɔ. 4 Ilɛna Tacaa teeli sʊʊna nɔnəɣɔ na í caɣa Isɔ təyaɣa taa. 5 Ntɛna Isɔ Feesuɣu kpaɣa-m ma ləmaɣasɛɛ taa na kú sʊʊna-m pə taa taɣa təɔ. Ilɛna má ná sı Tacaa teeli sɔsɔ təŋa suɣu kɛ Isɔ təyaɣa. 6 Ḿpúɣú ma nııWa nəɣəlʊ yəɣətəɣəna-m hatoo Isɔ təyaɣa taa. Yʊlʊ wei ı ka sʊʊna-m pə taa tɔ, ı wɛ ma kɔŋkɔŋ taa ké tam ké. 7 Ilɛna Tacaa tɔ-m sı: Yʊlʊ nyá, nyənı, ma kumte lonte ntɔ. Timpi maa sıı ma nɔntaalʊɣʊ təɣəlɛ. Maa caɣa Isɛɣɛlı nyə́ma hɛkʊ kɛ tam təɔ ké. Pana pa awulaa pa kaa tasa ma hətɛ sɔsɔɔlɛ pilisuɣu na pa wasaŋkalətʊ. Yaa pa pi pa awulaa mpa pa səkı təɣɔ təna. 8 Ma nɔnɔkpelee cəlɔɣɔ awulaa mpɛ pa ŋmaakı pa nyəna. Koluŋa kʊlʊmaɣa wɛnna má na-wɛ tá hɛkʊ taa. Ḿpúɣú pa pilisina ma hətɛ sɔsɔɔlɛ na pa acaalətʊ təma. Pə təɔ ké ma kpiisa-wɛ na pááná. 9 Pənɛntaa Isɛɣɛlı nyə́ma ká hatələna-m pa wasaŋkalətʊ. Na pa awulaa sɔsaa mpa pa səkı tɔ. Ilɛna má wɛɛ pa hɛkʊ kɛ tam təɔ.

10 Mpʊɣʊlɛ Tacaa təma Isekiyɛɛlı má sı: Kɛ́ɛ́sí Isɔ təyaɣa təm kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma. Pá maɣası ısəna ka wɛɛ tɔ, na pa ısaɣatʊ təm kpa-wɛɣɛ fɛɛlɛ. 11 Ye pa kʊlapʊtʊ lapa-wɛɣɛ fɛɛlɛ, ılɛ húlí-wɛɣɛ ısəna pa pıı Isɔ təyaɣa na pə́có pá ŋma-kɛ tɔ. Na ısəna pa faɣa kutuluŋ tɔ. Na nɔnɔɔsı kʊsʊsʊʊsı na kʊləlıısı. Na ısəna Isɔ təyaɣa təna wɛɛ tɔ təsokoloko. Nmaa na ń húlí-wɛ na pá náná pa ısɛ kɛ kiiŋ na kʊsəsıtʊ nti pə wɛɛ sı pá təkı tɔ. Ilɛna pá təŋ-tı na pá lakı-tı. 12 Isɔ təyaɣa kʊsəsıtʊ sɔsɔɔntʊ ntɛ́. Ikpatɛ nte tə cɔɔna Isɔ təyaɣa ŋkɛyɛ pʊɣʊ nyʊɣʊ taa tɔ, pə wɛɛ sı pá nyənı-tɛyɛ Isɔ nyəntɛ ké.

Kɔtaɣa təlatɛ na pə kɔtası təm

13 Isəna pa maɣasa kɔtaɣa təlatɛ təɣəlɔ. Maɣasəlaɣa ŋka ka wɛ mɛɛtəlı həɣəlʊɣʊ təɣɔ pa maɣasənaa. Lɔɔv ŋku paa hɛɛWa na pə́ cɔɔ kɔtaɣa təlatɛ na pə ta-tɛ tɔ, kʊ lumaŋ ka wɛ mɛɛtəlı həɣəlʊɣʊ, na kʊ waŋ kɛ mpʊ tətɔ. Ilɛna pá ŋmá pʊlʊ ısıı kumte, na pə́ kʊlı ısıı mpiiu na pə́ cɔɔ lɔɔv ŋkʊ na pə́ tá. Ye pə kaasa kɔtaɣa təlatɛ kʊŋkʊlʊməŋ ılɛ, 14 pə kpaɣav kɔtaɣa təlatɛ atɛ təɔ, na pə́ sıına tə nyʊɣʊ taa tɔ tə kʊŋkʊlʊməŋ wɛ mɛɛtəlı kʊlʊm, na tə waŋ kɛ mɛɛtəlı həɣəlʊɣʊ. Pə kpaɣav nɔɔhɛɛ səkpena na pə polo sɔsɔɔna tɔ. Pə taɣaləŋ wɛ mɛɛtəlı kʊlʊm na pə waŋ kɛ mɛɛtəlı həɣəlʊɣʊ. 15 Kɔtaɣa təlatɛ təɔ məsaɣa na atɛ, pə kʊŋkʊlʊməŋ ka wɛ mɛɛtələnaa naaleɣɛ. Na hələŋası kɛ pə ŋkuluŋası liɣiti taa. 16 Məsaɣa waŋ na ka taɣaləŋ ka wɛ teitei ké. Paa kɔŋkɔŋ ŋkuɣu mɛɛtələnaa naatoso. 17 Nɔɔhɛɛ waŋ na a taɣaləŋ ka wɛ teitei ké. Mɛɛtələnaa naatosompɔɣəlaɣa mpɔɣəlaɣa. Kɔtaɣa təlatɛ ntompee wena a cɔɔWa na á tá tɔ a waŋ wɛ mpiiu kʊlʊmʊɣʊ. Lɔɔv náá cɔɔ na kú tá, kʊlɛ kʊ waŋ tɔtɔɣɔ mpiiu. Kɔtaɣa təlatɛ ńté tə təkpalɛ kɛɛsəna ilim təlıılɛ təɔ ké.

18 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ təma Isekiyɛɛlı má sı: Yʊlʊ nyá, nıı. Ma sıakı-ŋ kʊsəsıtʊ. Paa təŋ-təɣı saa wei kɔtaɣa təlatɛ ká tɛ ŋmav tɔ. Waatʊ ınəɣı paa la tə təɔ ké kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔ. Na pá ŋmıısəɣı tə təɔ ké təla caləm. 19 N ká cɛla latəcɛ kɛ Lefii

kətəlaa mpa pa ké Satəkı lulugu nyámə tə. Pa tike kɛ ma ha mpaau sı pá la Tacaa Isə mayə təmlɛ. Paa la latəcɛ kɛ kətayə na má huısı pa ısayatu. 20 Kpayə latəcɛ ını ı calam na ń taa-wəyı kətayə tələtɛ hələŋasi liyiti. Na tə ntompee ŋkuluŋasi taa, na pə cɔɔ-yɛ na pá tá. Ile pə huısa kətayə tələtɛ asilima ntɛ́. Ilɛna tá pəsı Isə nyəntɛ. 21 Ilɛna ń pona ısayatu huısuyu kətayə latəcɛ ınəyı Isə lonte nte pa ləsaa tə tə taa, na ń wəpı-ı kəkə. Ile pə tayə Isə təyayə taa. 22 Kuyaku naalɛ nyəŋku wule ılɛna ń la pəŋtulugu ŋku ku tiili tá caamı təyɔ ısayatu huısuyu kətayə. Na pá huısı kətayə tələtɛ asilima. Isıı paa tɛm-tɛyɛ huısuyu na latəcɛ tə. 23 N tɛŋ asilima huısuyu, ılɛna ń la kətayə kɛ latəcɛ kufalu, na ıwaau ŋku ku tiili tá caamı tə. 24 Ilɛna ń hulı tala anəyı Tacaa. Kətəlaa ká tú a təɔ ké təm. Paa la-yɛyɛ kətayə ŋka kəkə lusa ka təna tə. 25 Paa kuyaku ŋkuyu paa la ısayatu huısuyu kətayə. Pə waali ké latəcɛ na ıwaau ŋku ku tiili ta caamı tə. Halana kuyɛɛŋ naatosompɔyɔlaya. 26 Kuyɛɛŋ naatosompɔyɔlaya təcu ké paa huısı kətayə tələtɛ asilima, na pá pəsı-tɛyɛ Isə nyəntɛ. Ilɛna pɛ́cɔ́ pá tulı-tɛ. 27 Kuyɛɛŋ ını ı tɛɛkı, na pə́ kpayə kuyaku pəlefɛı nyəŋku na pə́ puki, ılɛna kətəlaa la mə nyuyu təɔ ké kətayə ŋka kəkə lusa ka təna tə. Na nɔyɔ kulumayə kpɛntuyu nyəŋka. Ilɛna Isə laŋlɛ hɛɛna-mɛ. Tacaa má ma yɔyɔtəna mpu.

44

Awulaa nənɔyɔ kɛ ilim təlulɛ təɔ

1 Ḿpúyú apalu ını ı pona-m Isə təyayə awalı təɔ nənɔyɔ. Nka ka wɛnna ilim təlulɛ təɔ tə, ılɛ ka təkaa. 2 Ḿpúyú Tacaa heela-m sı: Nənɔyɔ ŋkɛ kaa təkı ḿpúyú. Nɔyɔlu kaa təŋna təna, yaa í tu tulı-kɛ. Mpi tə, tənayə Iseyelı nyámə Isə Tacaa suunaa. Ile kaa təkı ḿpúyú. 3 Ama ye pə kaasa awulumpu, ílé ı pəsəyı na í cayə Tacaa kiŋ təna, na í təyɔ təyɔnayə. Ile kpaaŋ nənɔyɔ mpaau kɛ ı ka suuna, na ı luına təna tətə.

Mpa pa pəsəyı na pá suu Isə təyayə taa tə

4 Ḿpúyú apalu ını ı suuna-m na ilim ntɔyɔŋ nənɔyɔ, kɛ Isə təyayə kəŋkəŋ taa. Ma nyənayə mpu, ılɛ Tacaa teeli suwa ı təyayə ntɛ́. Ntɛna má hoti ma ısɛntɔɔ. 5 Ilɛna Tacaa tɔ-m sı: Yulu nyá, la laakalı. Nyənna nyá ısɛ, na ń nuna nyá ŋkpaŋŋ kɛ pə təna mpi maa kɛɛsı-ŋ Tacaa təyayə kusəsutu təna, na pə kətayə təɔ tə. Na ń la laakalı na Isə təyayə nɔnɔɔsı kususuusı na kuləluısı təm.

6 Tɛləsı təɔ kullaa Iseyelı nyámə mpɛ sı, mayə Tacaa Isə, má nyəyəsa mə acaalətu təma wena í lapa tə. 7 I susa kpaı nyámə mpa pa ta nyı-m təyɔ ma təyayə taa. Ilɛna í pilisiyi ma təyayə kɛ waatu wei í lakı-m kətayə kɛ təyɔnayə, na nantu nim nyəntu, na calam tə. Ḿpúyú í pilisina ma təyayə. Mə acaalətu kulaputu kɛ í yɔkəna má na mɛ tá nɔyɔ pɛɛluyu. 8 I tá paasəna ma təmlɛ kɛ ma təyayə taa ké mə mayamayə. Ama kpaı nyámə kɛ í yelinaa, na pɛlɛ pá lakı-tɛyɛ mə lonte. 9 Tacaa Isə má sı, kpaı tu kutapɛluyu ŋku ku ta nyı-m tə ku kaa suu ma təyayə taa. Paa puntu wɛ Iseyelı nyámə hɛku taa.

Nti pə su Lefii nyámə tə

10 Tacaa sı: Pə kaasuyu Lefii nyámə mpa mɛ mə kisa-m tə, saa wei Iseyelı nyámə mɛ í toolaa na í ha-m siyile tə, mə təŋa mə tuŋ ké. Mə nyɔɔŋ taa ké mə ısayatu salaka ká mayana. 11 Təmlɛ nte í ká pəsı na í lá-m təyɔlɛ ma təyayə nənɔɔsı taŋuyu, na ka taa təma lapu. Isu samaa kətayə ŋka kəkə lusa ka təna tə, na kətası lɛŋsı tala lɛntuyu. Ilɛna í lakı samaa ınəyı təma. 12 Mə tɛɛ Iseyelı samaa kɛ nɔyɔ kɛ tuŋ təm taa. Halı í tusi-wɛyɛ ısayatu taa. Maa yele-mɛ, na í səyəlı mə ısayatu salaka. 13 I kaa kpətəna-m sı í lakı kətəlaa təmlɛ natəlı. Yaa í tokina ma wontu katɛ nyəntu, yaa katɛ taa katɛ nyəntu. Mu səyələna mə fɛɛlɛ fɛı. Na acaalətu təma wena í lapa tɔ a salaka. 14 Təma lɛnna wena a wɛ lapu kɛ Isə təyayə tayanuyu təm taa tə, a tike kɛ í ká la.

Nti pə sıı kətəlaa tɔ

15 Ḿpúɣó Tacaa má ma yɔɣɔtaa sı: Pə kaasa Satɔkı pəyalaa kətəlaa Lefii nyáma tɔ. Mə tɔka təsulle kʋsəsıʋtʋ ké. Paa saa wei Isɛɣɛlı nyáma toolaa na pa hatələna-m tɔ. Mə tike í ká kpətəna-m, na í la-m təmlɛ. Ɪ ká cɛlɛ-m nantʋ nim na pə caləm. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ. 16 Mıı sʋʋna təsulle na í kpətəna ma taapəlı. Ɪ ká wɛɛ ma təmlɛ taa, na í paasəna ma təmlɛ. 17 Kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ wontu kɛ í ká suu. Ilɛna pácó í sʋʋna pə taa taɣa nɔnɔɣɔ. Ɪ taa suu heeŋ hʋntʋ pʋlʋ kɛ waatʋ wei í lakı pə taa taɣa təma tɔ. Paa Isɔ təyaɣa taa nyəna. 18 Ɪ ká te mə nyɔɔŋ kɛ kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ saalası, na í tɔɣəlı pə takası. Ama í kaa ləlı tampalanaa, pə taa kɔɔ na í tii haŋaɣa. 19 Ye í lıkı sı í puki yəlaa kiŋ kɛ awalı tɔɔ taɣa tɔɔ ılɛ í wɔɣɔsı mə wontu nti í lapəna kətaɣa kɛ mpʋ tɔ. Na í sıı-təɣı təsulle kutuluŋ taa, na í kpaɣa wontu lɛntı. Pə taa kɔɔ na samaa pilisi kətaɣa wontu ntı.

20 Kətəlaa í kaa looli mə nyɔɔŋ, yaa í yele na nyɔɔsı su. Ama í ká kɔ-səɣı tətetete. 21 Kɔtʋlʋ nɔɣəlʋ ı kaa nyɔɔ sʋlʋm na pácó í sʋʋ pə taa taɣa tɔɔ. 22 Pəyele kɔtʋlʋ kaa kpaɣa alʋ leelu kɛ yem, yaa alʋ wei pa tɔɣɔnaa tɔ. Isɛɣɛlı nyáma piitim taa pɛɛlɔ wei ı ta nyənta apalʋ tɔɣɔ pə wɛɛ sı kɔtʋlʋ í kpaɣa. Yaa ye kɔtʋlʋ lɛlʋ səpa na í yele leelu, ılɛ ını í kpaɣa.

23 Pə wɛɛ sı kətəlaa mɛ í sɛɣɛsı ma yəlaa. Ɪ faɣa Isɔ nyəm na kpaı nyəm. Ɪ húlí-wɛ na pá nyı naŋŋ nyəm, na asilima nyəm pə faɣaʋ. 24 Mpi pə ké hʋʋlɛ tɔm ılɛ, mıı təŋna siɣisuɣu. Ɪ ká hʋʋkəna na pá kɛɛsəna ma kʋsəsıʋtʋ. Ɪ tɔkı ma kiiŋ na ma kʋtʋtʋtʋ kɛ ma acimanaa taa. Ɪ nyənı kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ kɛ ma nyəŋ.

25 Pə fɛı sı kɔtʋlʋ í kpətəna sətʋ na í pilisi ı tı. Ye pə taɣa ı caa, yaa ı too, yaa ı pəyaɣa. Yaa ı taalʋ, yaa ı neu, yaa ı kɔɣɔ. Yaa ı neu alʋ nyəŋ wei ı ta saata tɔ. 26 Ye pə maɣana kɔtʋlʋ kɛ mpʋ, í la nyʋɣʋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ kətaɣa. Ɪ taŋ na kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɛɛ na pácó í sʋʋ ı təmlɛ taa. 27 Kʋyaŋku ı mələɣı təsulle taɣa pə taa nyəŋka tɔɔ tɔ, ı ka la kətaɣa na pá hıʋsı ı ısaɣatʋ. Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtəna mpʋ. 28 Kətəlaa kpancoou ntέ má. Ɪ kaa wɛɛna mə paa nyəm napələɣı Isɛɣɛlı taa. Maɣalɛ mə paa nyəm. 29 Mə tɔɣɔnaɣa ntέ kʋhaaŋ, na təla nna pa lakı kətaɣa sı pá hıʋsı ısaɣatʋ tɔ. Pə təna mpi pa sıʋwa sı, ma nyəm kɛ Isɛɣɛlı taa tɔ, mıı tɔɣɔna. 30 Kətəlaa tənna kʋmtʋ kancaalaɣa nyəntʋ hɔɣələŋ, na mpi Isɛɣɛlı nyáma ləsa-m pa wɛnaʋ taa tɔ. Yəlaa ká cɛla kətəlaa kɛ pa mʋlʋm kʋpampam. Ilɛna má kooli pa tɛɛsı kɛ kʋpantʋ. 31 Ama kətəlaa kaa tɔɣɔ wontu kʋsəpʋtʋ yaa nti pʋlʋpʋ kʋwa tɔ. Paa sumaɣa paa wontuɣu ŋku.

45

Tɛtʋnaa mpa pa wɛna pa mpaa tɔ

1 Ḿpúɣó Tacaa yɔɣɔtaa sı: Ye í taləɣı Isɛɣɛlı kpeka kɛ tɛtʋ ılɛ í ləsı hɔɣəlʋɣʋ nakʋlı na í ha-m. Hɔɣəlʋɣʋ ŋku kʋ taɣaləŋ ká wɛɛ kilomɛɛtələnaa naanʋwa na naalɛ na hɔɣəlʋɣʋ. Kʋ waŋ kɛ kilomɛɛtələnaa kakpası. Ilɛna tɛtʋ ntı tá pəsı Isɔ nyəntʋ təkpataa. 2 Ilɛna í cosi ısɔ təsɛɛlɛ tɛtʋ kɛ tə taa. Tə taɣaləŋ na tə waŋ ká wɛɛ teitei. Paa kɔŋkɔŋ ŋkuɣu mɛɛtələnaa ŋmʋnʋɣʋ na nıılɛ na naanʋwa (250). Na pá yele ıkpatɛ na pá cɔɔ na pá tá tɛtʋ ntı. Təlɛ tə waŋ ká wɛɛ mɛɛtələnaa hiu na kakpası. 3 Tɛtʋ ntı tə taa kέ í ká maɣası na í ləsı kilomɛɛtələnaa naanʋwa na naalɛ na hɔɣəlʋɣʋ. Tə waŋ kɛ kilomɛɛtələnaa kakpası. Tənaɣa í ká ŋmá Isɔ təyaɣa. Lonte ntέ tə kɛna lonte katɛ nyəntɛ. 4 Hɔɣəlʋɣʋ ŋkʋ kʋ ké Isɔ lonte katɛ nyəntɛ ké. Pə sıı-kʋ na kʋ mpaa kɛ kətəlaa mpa pa lakı Tacaa təmlɛ kɛ Isɔ təyaɣa taa tɔɣɔ. Lonte ntέ tə taa tənaɣa í ká ləsı lona nna a taa í ká ŋmá mə tɛɛsı na Isɔ təyaɣa tɔ. 5 Tɛtʋ nti tə taɣaləŋ wɛ kilomɛɛtələnaa naanʋwa na naalɛ na hɔɣəlʋɣʋ, na tə waŋ kɛ kilomɛɛtələnaa kakpası tɔ tə ké Lefii kətəlaa nyəntʋ ké. Mpɛ pa paasəɣənana Isɔ təyaɣa taa təmlɛ kʋpantɛ. Paa wɛɛna tə taa ké acalɛɛ wena a taa paa caɣa tɔɣɔ. 6 Ilɛna pá maɣası tɛtʋ ntı tə taa tətɔɣɔ ıtaɣalaʋ tɔɔ ké kilomɛɛtələnaa naanʋwa na

naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ na waŋ tɔɔ kɛ́ kilomɛɛtɛlɛnaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. Ilɛna í ŋmá ıcatɛ nte tə taa Isɛɣɛlı nyɛ́ma ká wɛɛna mpaav sı pá caɣa tɔ. 7 Paa kaası awulumpu kɛ lonte kɛ Tacaa tɛtʊ na ıcatɛ nyɛntʊ kɔŋkɔmɛŋ naalɛ tɔɔ. Tɛtʊ ntı tıı kpaɣa hatoo Metitelanee teŋku kɛ́. Pə kpaɣav ilim tətʊlɛ tɔɔ, halɛna Isɛɣɛlı tɛtʊ ilim təlıılɛ tɔɔ toŋa. Tə taɣalɛŋ ká wɛɛ teitei na paa kpekɛle nte tə nyɛntʊ. 8 Ilɛ awulumpiya ká wɛɛna pa maɣamaɣa pa tɛtʊ kɛ Isɛɣɛlı taa. Pa kaa tasa Tacaa yɛlaa kɛ muɣuluɣu. Paa yelina tɛtʊ kakaasaɣa kɛ Isɛɣɛlı nyɛ́ma.

Nti pə sıı awulumpiya tɔ

9 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ má ma yɔɣɔtaa sı: Isɛɣɛlı awulumpiya mɛ í tɛlɛsa mpəle. Pə wɛɛ sı í kisi mʊsʊŋ na ŋmakəlʊɣʊ. I təŋ tampana na kʊsiɣisim. Ilɛna í yele ma yəlaa wɛnav kɛ leekʊɣʊ. Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

10 Pə wɛɛ sı í wɛɛna sanəyanaa mpa pa siɣisaa tɔ. I wɛɛna pee nyəm maɣasəlaɣa kʊsiɣisaɣa ŋka pa yaa sı ıfaa tɔ, na lʊm nyəm nyəŋka kʊsiɣisaɣa ŋka pa yaa sı paatı tɔ. 11 Maɣasəlası ıfaa na paatı pa tɔɔv ka wɛɛ teitei kɛ́. Paa ŋka kaa tɔɣɔ ısıı maɣasəlaɣa ŋka pa yaa sı homɛɛ tɔ ka hɔɣɔlɛŋ naanʊwa taa kʊlʊmʊɣʊ. Maɣasəlaɣa homɛɛ kɛ paa kɛɛsəna ısəna maɣasəlası nsı sı təkı tɔ. 12 Pa liɣitee nyəɣəlʊɣʊ ŋku pa yaa sı kɛɛlaa tɔ, kʊlɛ kʊ təm hiu maɣana ŋku pa yaa sı sikəlı tɔ kʊ təm kʊlʊm. Ilɛna sikələnaa nııtoso náá maɣana ŋku pa yaa sı miini tɔ kʊ təm kʊlʊm.

13 Isəna paa ləsəɣı pa kʊhaaŋ tɔɣɔlɔ. Hɔɣɔlɛŋ nııtoso taa kʊlʊmʊɣʊ kɛ paa wei ı ká ha ı tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka. 14 Ye í maɣasəɣı mə nim, maɣasəlaɣa ŋka pa yaa sı paatı tɔɣɔ í ká maɣasəna. Paatı təm naanʊwa lakəna homɛɛ kʊlʊm. Maɣasəlaɣa ŋka pa yaa koo tɔ, na ŋka pa yaa sı homɛɛ tɔ sı teitei kɛ́. Paatı hɔɣɔlɛŋ naanʊwa taa kʊlʊmʊɣʊ kɛ í ká ləsı. 15 Isɛɣɛlı nyɛ́ma kaləkəŋ taa ılɛ, heeŋ yaa pə́ŋ ŋmʊnʊɣʊ (200) taa kɛ́ pə wɛɛ sı pá ləsı Isɔ kʊhav kɛ kʊlʊm. Mpi pa ləsəɣı mpʊ tɔɣɔ paa la tɔɣɔnaɣa kʊhav kɔtaɣa. Yaa ŋka kɔkɔ lusaa tɔ, yaa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ nyəŋka sı pə́ hıısı pa ısaɣatʊ. Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

16 Isɛɣɛlı tɛtʊ yəlaa təna ká kɔnna kʊhav ŋkʊ. Ilɛna pá cɛla pa tɛtʊ awulumpiya. 17 Awulumpiya ká caana kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ sı wontu na sʊlʊm kʊliisim kɛ acimanaa waatʊ. Isıı ısɔtʊ kʊfalʊ na kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ. Na lɛnna nna a kotiɣi Isɛɣɛlı nyɛ́ma tɔ. Mpɛ paa caana kʊpəntəŋ taɣanʊɣʊ kɔtası na kʊhaaŋ. Na kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ. Na nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ nyəŋsı. Ilɛna Isɔ nyənı Isɛɣɛlı nyɛ́ma pətɔɔtəlɛ na í hıısı pa ısaɣatʊ.

18 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı: Isɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule, paa la kɔtaɣa kɛ latəcɛ wei ı tiili tá caamı tɔ. Ilɛna pá nyaalı Isɔ təyaɣa asilima. 19 Kɔtʊlʊ ká kpaɣa kɔtaɣa kpəntɛ ńté tə caləm. Na í taa-wəɣı Isɔ təyaɣa nɔnɔɣɔ tɔɔ. Na kɔtaɣa təlatɛ ŋkuluŋası taa. Na pə taa tɔɔ taɣa nɔnɔɣɔ tɔɔ. 20 Pə takı ısɔtʊ kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ ılɛna pá lá mpʊ tɔtɔɣɔ mpa pa pəntaa na pa ta nyı yaa pə yʊkəna-wɛ tɔ. Ilɛ pə kɛɛla Isɔ təyaɣa asilima ntɛ́.

21 Isɔtʊ kancaalaɣa nyəŋ kʊyɛɛŋ naanʊwa na liɣiti wule kɛ paa tɔɣɔ Tɛɛv acima. Kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa kɛ paa tɔɣɔ acima anı na potopotonaa mpa pa taa kʊkʊsʊm fɛı tɔ. 22 Awulumpu ká la latəcɛ kɛ kɔtaɣa kɛ acima kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule. I na ıcatɛ təna yəlaa pa ısaɣatʊ hıısʊɣʊ tɔɔ kɛ́ ı ká la-kɛ́. 23 Pə kaası ılɛ, acima kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa ını ı taa tɔtɔɣɔ ı ka la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka təna tɔɣɔ latəcɛnaa naatosompɔɣɔlaɣa, na ıwaaŋ naatosompɔɣɔlaɣa. Ilɛna í la paa kʊyakʊ ŋkuɣu pəŋtʊlʊɣʊ kɛ ısaɣatʊ hıısʊɣʊ kɔtaɣa. 24 Na í ha tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka ısıı kiloonaa hiu na naanʊwa. Ilɛna í sɔɔsı nim liitilinaa naatoso kɛ paa kɔtaɣa latəcɛ na ıwaav ŋku kʊ tɔɔ.

25 Pə takı ısɔtʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ kʊyakʊ naanʊwa na kakpası acima wule, ılɛna awulumpu la kɔtaɣa na kʊhav kɛ teitei. Isıı ı ka lapʊ Tɛɛv acima waatʊ tɔ. Acima kʊyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa ını ı taa kɛ́ ı ká la paa kʊyakʊ ŋkuɣu ısaɣatʊ

hıısʊɣʊ kɔtası kʊlʊması nsı. Na nsi kɔkɔ lusa sı tɔna tɔ. Na tɔɣɔnaɣa pee na nim pɔ kʊhaʊ tɔtɔ.

46

Nti pə sıı awulumpu tɔ

1 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Pə taa tɔɔ taɣa nɔnɔɣɔ ŋka ka wɛnna ilim təlıılɛ tɔɔ tɔ, kaa təkı ḿpúɣú təmlɛ kʊyɛɛŋ naatoso taa ké. Ama paa tʊlı-kɛyɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ na ısɔtʊ kʊfalʊ kʊyakʊ wule. 2 Awulumpu sʊʊkəna awalı tɔɔ taɣa tɔɔ ılɛna í faɣana kutuluɣu ŋku kʊ kpətəna nɔnɔɣɔ tɔ kʊ taa. Na í səŋ nɔnɔkeelası tənaɣa, saa wei kɔtəlaa lakı awulumpu ını ı kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı tɔna tɔ. Na nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ nyənsı. Ilɛna í hənti atɛyɛ nɔnɔkpete na pácó í tɛɛ. Pə fɛı sı pá təkı nɔnɔɣɔ na pácó pə taanı. 3 Ye pə tala kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ na ısɔtʊ kʊfalʊ acima. Tɛtʊ yəlaa ká kɔɔ nɔnɔkpete cənɛ, na pá sɛɛ-m. Maɣa Tacaa.

4 Iwaau kʊlʊmʊɣʊ na ıwɛɛsı naatoso, wei ı tiili tá caamı tɔɣɔ, awulumpu ká la kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ. Tacaa kɛ ı ka la kɔtaɣa ŋkɛyɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule. 5 Ilɛna í kɔna tɔɣɔnaɣa pee kʊhaʊ. Isıı kiloonaa hiu na naanʊwa kɛ ıwaau tɔɔ. Ye pə kaasa ıwɛɛsı tɔɔ ılɛ ı kɔna tɔɣɔnaɣa pee kʊhaʊ kɛ ısəna ı hʊʊ sı pə mʊnaa tɔ. Ilɛna í səɔsı nim liitilinaa naatoso kɛ tɔɣɔnaɣa pee kiloonaa hiu na naanʊwa tɔɔ. 6 Isɔtʊ kʊfalʊ acima wule ı ka la kɔtaɣa kɛ latəcɛ. Na ıwɛɛsı naatoso, na ıwaau kʊlʊmʊɣʊ. Pə tənaɣa mpʊ pıı wɛɛ tɔla nna a tiili tá caamı tɔ. 7 Ilɛna í tənı tɔɣɔnaɣa pee kʊhaʊ ısıı kiloonaa hiu na naanʊwa. Paa latəcɛ wei na paa ıwaau ŋku kʊ tɔɔ kɛ ı tənəɣı mpʊ. Ye pə kaasa ıwɛɛsı, ılɛ ı ha tɔɣɔnaɣa pee kɛ ısəna ı hʊʊ sı pə wɛ teu tɔ. Ilɛna í tənı nim liitilinaa naatoso kɛ tɔɣɔnaɣa pee kiloonaa hiu na naanʊwa tɔɔ. 8 Mpaau kʊlʊmʊɣʊ kɛ awulumpu ká təŋ na í sʊʊ na í lıı. Kutuluɣu ŋku kʊ kpətəna nɔnɔɣɔ tɔ, kʊ taa ké ı ká faɣana. 9 Waatʊ wei Iseɣelı yəlaa ká sʊʊ Isɔ seeʊ kɛ acima kʊyɛɛŋ taa tɔ. Mpa paa sʊʊna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ nɔnɔɣɔ na pá sɛɛ-ı tɔ, ilim mpətəŋ tɔɔ nyəŋka kɛ paa lıına. Mpa pɛlɛ pá sʊʊna pə mpətəŋ tɔɔ nyəŋka, ılɛ pa lıına pə ntɔɣɔŋ tɔɔ nyəŋka. Yʊlʊ kaa lıına nɔnɔɣɔ ŋka ı sʊʊnaa tɔ, kʊfalaɣa kɛ ı ká təŋ. 10 Awulumpu na tɛtʊ yəlaa paa kpɛntəna sʊʊʊ na pá kpɛntı lıʊ.

Nti pə sıı kʊhaaŋ waanı waanı tɔɔ tɔ

11 Ye pə tala acima yaa waatʊnaa sɔsaa, tɔɣɔnaɣa kʊhaʊ ká wɛɛ ısıı kiloonaa hiu na naanʊwa ké, paa kɔtaɣa latəcɛ na pə ıwaau ŋku kʊ tɔɔ ké. Ye pə kaasa ıwɛɛsı ılɛ, paa wei ı ká sıına ı kʊhaʊ tɔɔməŋ. Ilɛna pá tənı nim liitilinaa naatoso, kɛ tɔɣɔnaɣa pee kiloonaa hiu na naanʊwa tɔɔ.

12 Ye ısıı awulumpu caakı luɣu kʊlʊmʊɣʊ kɔtaɣa lapʊ kɛ Tacaa, paa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ. Yaa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kpɛntʊɣʊ nyəŋka. Pə wɛɛ sı pá tʊlı-ı ilim təlıılɛ tɔɔ nɔnɔɣɔ ké. Ilɛna í ha ı kʊhaaŋ ını, ısıı pa lakʊɣʊ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule tɔ. Ye ı tɛma tɛɛʊ, ılɛ pa təkı nɔnɔɣɔ.

13 Paa ıfemle nte, paa la Tacaa kɛ pənaɣa kʊlʊmaɣa ıwəyaɣa ŋka ka tiili ta caamı tɔɣɔ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ. Tanaŋ tanaŋ kɛ paa lakı-sı. 14 Paa ha Tacaa kɛ tɔɣɔnaɣa kʊhaʊ tɔtɔɣɔ mʊlʊm maɣasəlası naalɛ kɛ ḿpúɣú paa tanaŋ ŋku. Ilɛna pá siti mʊlʊm mpı na nim liitilinaa naalɛ. Paa ıfemle nte tə tɔɣɔnaɣa kʊhaʊ kʊnɛ, kıı wɛɛ ḿpúɣú tam tɔɔ ké, kʊ kaa sı. 15 Paa tanaŋ ŋkuɣu paa la ıwəyaɣa, na mʊlʊm, na nim kɛ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ lusa ka tɔna tɔ.

Awulumpu pəyalaa kpancoou

16 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı: Ye awulumpu ha ı nyəm napələɣı ı pəyalaa taa nɔɣɔlʊ, pə pəsa pəyalʊ ını na ı piya piya pa nyəm kɛ tam tɔɔ ké. 17 Ama ye awulumpu cosa ı nyəm, na í ha ı təmlɛ nyáma taa nɔɣɔlʊ ı tɔkı-wəɣı mpʊ, halənа ı cɛpʊ pənaɣa. Ilɛna pə taɣanı məlʊɣʊ kɛ awulumpu nyəm. Mpi awulumpu hawa ı maɣamaɣa ı piya tɔ pə tike pə kɛna pɛlɛ pa nyəm. 18 Pə fɛı sı, awulumpu í lɛɛkı

yəlaa taa nɔɣolʊɣʊ pʊntʊ nyəm. I maɣamaɣa ı nyəm kɛ ı ká cɛla ı pəyalaa. Ile Isɔ yəlaa taa nɔɣolʊ kaa hatələna ı nyəm.

Isɔ təyaɣa tətəsəlɛnaa

19 Ḿpúɣú apalʊ ını ı təŋna-m təsʊʊlɛ nte tə wɛ nɔnɔɣɔ kiŋ tɔɔ tɔ. Ilɛna tá sʊʊ kɔtəlaa kutuluŋ taa. Ilɛna tə kɛɛna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ ké kɔtəlaa lonte. Patəma nɔɣolʊ ı ka wɛ lɔlɔ ké ilim tətʊlɛ tɔɔ. 20 Ilɛna í hʊlı-m sı: Cənɛyɛ kɔtəlaa ká təsı tɔla nna pa lapa kɔtaɣa sı pə́ taɣanı pa ısaɣatʊ tɔ a nantʊ. Təna tɔtɔɣɔ paa təsı kʊhaaŋ. Pa taa ləsı kɔtaɣa nyəm mpəɣı awalı taɣa tɔɔ. Pə taa kɔɔ na samaa pilisi Isɔ nyəm.

21 Ḿpúɣú ı lıına-m awalı tɔɔ taɣa tɔɔ. Ilɛna í cɔɔna-m taɣa ŋkuluŋası liɣiti taa. Paa ŋkuluŋa ŋka kaa wɛna taɣa ké. 22 Nkuluŋası taa taası nsı sı wɛ pəcɔ pəcɔɣɔ. Sı waŋ na sı taɣaləŋ kɛ teitei. Taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa hiu. Waŋ kɛ mɛɛtələnaa naanʊwa na kakpası. 23 Pɛɛ koluŋa cɔɔna paa taɣa ŋkaɣa. Ilɛna məsası cɔɔna koluŋa ŋkɛ na pə́ tá. 24 Ḿpúɣú apalʊ ını ı heela-m sı, məsası nsi sı tɔɔ Isɔ təyaɣa təmlɛ nyə́ma təsəɣı tɔla nna yəlaa lapa kɔtası tɔ, a nantʊ tɔɣɔlɛ.

47

Isɔ təyaɣa lʊm sɛɛlʊ

1 Ḿpúɣú apalʊ ını ı mələnа-m Isɔ təyaɣa nɔnɔɣɔ, ılɛna má ná lʊm lıkəna nɔnɔɣɔ tɛɛ, na ilim təlıılɛ tɔɔ. Isɔ təyaɣa na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ ké lʊm kpeŋaɣana. Ilɛna pə́ mələɣəna kɔtaɣa təlatɛ, na ilim mpətəŋ tɔɔ. 2 Ḿpúɣú ı lıına-m na ilim ntɔɣɔŋ nɔnɔɣɔ. Tə kɛɛna awalı tɔɔ nɔnɔɣɔ ŋka ka siɣisina ilim təlıılɛ tɔɔ tɔ, na lʊm təŋa kpente na kɔŋkɔŋ ntɔɣɔŋ nyəŋkʊ tɔɔ. 3 Ilɛna í məŋna ilim təlıılɛ tɔɔ, na í tɔka ŋmənaɣa. Ilɛna í maɣasəna-kɛyɛ mɛɛtələnaa nasəlɛ na nıınʊwa (500) kɛ hɔɣolʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɔɔ. Pə waalı ké ı tɛsəna-m na lʊm. Pəlɛ pə́ sıına ma nɔɔsɛ. 4 Ḿpúɣú ı tasa maɣasʊɣʊ kɛ mɛɛtələnaa nasəlɛ na nıınʊwa (500). Ilɛna í tɛsəna-m lʊm, na pəlɛ pə sıına ma tʊna. I tasa maɣasʊɣʊ kɛ mɛɛtələnaa nasəlɛ na nıınʊwa (500) tɔtɔ. I tasa-m lʊm tɛsənaʊ, ılɛna pə́ kpa ma tənaɣa. 5 Ḿpúɣú ı tasa maɣasʊɣʊ kɛ mɛɛtələnaa nasəlɛ na nıınʊwa (500). Ile lʊm mpı pəlɛ pə kəla lumaŋ, ma ta pəsı tɛsʊɣʊ. Pə ké lɔɔʊ ké, na ye pə taɣa yaʊ nɔɣolʊ kaa pəsı tɛsʊɣʊ. 6 Ḿpúɣú ı pɔɔsa-m sı: Yʊlʊ nyá, n nawa teu na? Ilɛna í pona-m kpeeŋa na í taɣanı-m məŋnaʊ kɛ lɔɔʊ nɔɣɔ. 7 Ilɛna má paasəna sı, tıŋ nyala sɔsɔm kɛ lɔɔʊ ŋkʊ kʊ kʊtemiŋ naalɛ tɔɔ. 8 Ḿpúɣú apalʊ ını ı heela-m sı: Lɔɔʊ kʊnɛ kʊ lʊm kpeŋ ilim təlıılɛ hɔɣolʊɣʊ tɔɔ ké. Yaataanı tɛtɛkəlɛ kɛ pə təŋəɣı, na pə tiiki teŋku kʊsəpʊ taa, na pə́ taɣanəɣı-wı. 9 Ilɛna lʊm taa weesuɣu nyəm təna wɛɛna weesuɣu, kɛ paa timpi lɔɔʊ ŋkʊ kʊ lʊm ka tala tɔ. Waatʊ ınəɣı tiina ka huki. Pə taɣa pʊlʊ, teŋku lʊm ka taɣanı. Ye lɔɔʊ ŋkʊ kʊ lʊm í tala timpi, weesuɣu lakı ké. 10 Pə kpaɣaʊ hatoo Aŋ-Ketii, na pə́ polo Aŋ-Aŋkəlayim tɔ. Tiina kpalaa ká tʊɣı pa puluŋ ké, na pá leŋ teŋku kʊteŋ tɔɔ. Paa kpa tiina waanı waanı ké ısıı teŋku sɔsɔ taa. 11 Ama lʊcaɣam na lıına ná kaa taɣanı. Pıı pəsı təm lona ké. 12 Tıŋ kʊlʊlʊŋ waanı waanı ká nyɔ lɔɔʊ kʊtemiŋ tɔɔ. I hatʊ kaa lontili paa pəlee, na í lʊləɣı pee kɛ tam tɔɔ. Paa ısɔtʊ wei kɛ paa kooliɣi ı kʊlʊlʊm. Mpi tɔ, təsulle tɛɛ ké lʊm lıkəna na pə́ kpeŋ ı tɛɛ. Paa təkı ı pee ké, na pá waasəɣəna pa təɣı ı hatʊ.

Tacaa sıkı Isɛɣɛlı tɛtʊ toosi

13 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ yɔɣɔtaa sı: Tɛtʊ nti paa tala Isɛɣɛlı kpeka naanʊwa na naalɛ tɔ tə toosi ntɔ. Təm naalɛyɛ paa cɛla Yosɛɛfʊ kpekəle nyə́ma. 14 Teitei ké paa tala-tı. Mpi tɔ, má yɔɣɔtaa ké na tuunaʊ na má sıı sı, ma haakı-təɣı pa cɔsɔnaa. Ile tə pəsa pa kpancoou ké. 15 Tɛtʊ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ toŋa, kpakəɣı Metitelanee teŋku. Ilɛna ká təŋ hapəlɛ nte tə təŋəɣəna Hetələŋ na Lepo-Hamatı na Setatı pə acalɛɛ

taa tɔ. 16 Pə waalı ılɛna ká lıı Pelota na Sipəlayim pə acalɛɛ. Anı a wɛnna Taması na Hamatı tɛtʊ pə hɛkʊ taa. Na Hasɛɛ-Tikoŋ ıcatɛ nte tə kpətəna Havlaŋ tɛtʊ toŋa tɔ. 17 Toŋa ŋkɛ kaa polo teŋku Metitelanee. Haləna Hasaa-Inaŋ tɛtʊ kɛ ilim təlıulɛ təɔ. Ilɛna ká məlı Taması na Hanatı pa tɛtʊ. Isəna toŋa ka wɛɛ ilim ntɔɣɔŋ təɔ tɔɣɔlɛ. 18 Ilim təlıulɛ təɔ toŋa ká lıı lonte nte tə wɛ Taması na Havlaŋ pa hɛkʊ tɔ. Ilɛna ká təŋ Yaatanı tɛtɛkəlɛ kɛ Kalaatı na Isɛɣelı tɛtʊ pə hɛkʊ taa. Kaa polo timpi pa yaa sı Tamaa tɔɣɔ teŋku kʊsəpʊ. Isəna toŋa ká wɛɛ ilim təlıulɛ təɔ tɔɣɔlɛ. 19 Ilim mpətəŋ təɔ toŋa ılɛ kaa lıı timpi pa yaa sı Tamaa tɔɣɔ Melipa lʊm na Katɛɛsı pə tɛtʊ cɔlɔ. Ilɛna ká məlı Icipiti tɛtʊ lɔɔʊ. Haləna Metitelanee teŋku. Isəna toŋa ká wɛɛ ilim mpətəŋ təɔ tɔɣɔlɛ. 20 Ilim tətʊlɛ təɔ nyəŋka ılɛ, teŋku Metitelanee kɛlɛ toŋa. Pə kpaɣaʊ ilim mpətəŋ təɔ tɔ, haləna Lepo-Hamatı kɛ ilim ntɔɣɔŋ təɔ. Isəna ilim tətʊlɛ təɔ nyəŋka ka wɛɛ tɔɣɔlɛ.

21 Isɛɣelı kpeka nyə́ma kɛ í ká tala tɛtʊ ntı. 22 Tɛtɛ ké í ká tó na í taləna-tı. Ilɛ í taa sɔɔ mʊʊlaa mpa pa wɛ mə hɛkʊ taa na pa lʊla piya kɛ mə tɛtʊ taa tɔ. Pə wɛɛ ké sı í la-wɛɣɛ teitei ısıı Isɛɣelı nyə́ma. Ilɛna pɛlɛ pá hiki pa paa tete kɛ Isɛɣelı kpeka taa. 23 Paa wei ı ká hiki ı paa tete kɛ Isɛɣelı kpekəle nte tə taa ı ká caɣa tɔ. Tacaa Isɔ má ma sıına mpʊ.

48

Ilim ntɔɣɔŋ təɔ kpeka tɛtʊ

1 Isɛɣelı kpeka nyə́ma həla ntɔ, na pa tɛtʊnaa. Taŋ kpekəle nyə́ma tɛtʊ wɛ ilim ntɔɣɔŋ təɔ ké. Tə mala hapəlɛ nte tə təŋəɣəna Hetələŋ na Lepo-Hamatı na Hasaa-Inaŋ pə tɛtʊnaa taa tɔ. Ilɛna pə polo Taması, na Hamatı pə tɛtʊnaa cɔlɔ. Ilɛna ká polo ká lıı ilim təlıulɛ toŋa. Halı Metitelanee teŋku na ilim tətʊlɛ təɔ. 2 Taŋ tɛtʊ ná təŋa ilim kɛ ıtaɣalaʊ təɔ ké, haləna Asɛɛ kpekəle nyəntʊ. 3 Asɛɛ tɛtʊ ıtaɣalaʊ təɔ ké Nɛfətali nyəntʊ wɛɛ. 4 Ilɛna Manasee tɛtʊ náá wɛɛ Nɛfətali nyəntʊ ıtaɣalaʊ təɔ. 5 Ifəlayim tɛtʊ wɛ Manasee nyəntʊ ıtaɣalaʊ təɔ ké. 6 Ilɛna Lupɛŋ tɛtʊ náá wɛɛ Ifəlayim nyəntʊ ıtaɣalaʊ təɔ. 7 Ilɛna Yuta tɛtʊ kɛ Lupɛŋ nyəntʊ ıtaɣalaʊ təɔ.

Tacaa nyəntʊ

8 Pə kpaɣaʊ Yuta tɛtʊ ıtaɣalaʊ təɔ ké ilim təlıulɛ na pə tətʊlɛ tɔ, í ká kaası tɛtʊ na tə taɣaləŋ wɛɛ teitei ısıı paa kpekəle nte tə nyəntʊ. Tə taɣaləŋ ká wɛɛ kilomɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. Ilɛna í ŋmá tə hɛkʊ taa ké Isɔ na yəlaa pa təsulle. 9 Tacaa tɛtʊ taɣaləŋ ká wɛɛ kilomɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. Tə waŋ kɛ kilomɛɛtələnaa naanʊwa. 10 Tɛtʊ hɔɣɔlʊɣʊ ŋku pa cɛla kɔtəlaa tɔ, kıı taɣalı kilomɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ ké. Pə kpaɣaʊ ilim təlıulɛ na pə polo pə tətʊlɛ tɔ. Ilɛna í maɣası kilomɛɛtələnaa kakpası kɛ pə kpaɣaʊ ilim ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ tɔ. Na í səŋsı Isɔ na yəlaa pa təsulle kɛ hɛkʊ taa. 11 Tɛtʊ hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ, kıı pəsı Satɔkı lʊlʊɣʊ nyə́ma kɔtəlaa mpa pa kpa kɔtʊɣʊ tɔ pa nyəntʊ ké. Pa lapa Tacaa təmlɛ kɛ teu ké. Pa ta la ısıı Lefii nyə́ma mpa pa lɔwa Isɔ ké waatʊ wei Isɛɣelı nyə́ma toolaa tɔ. 12 Pə təɔ ké paa ha-wɛɣɛ kelika naŋŋ nyəŋka. Nka pa cosa Isɛɣelı nyə́ma tɛtʊ təɔ ké Lefii nyə́ma toŋa kiŋ tɔ. 13 Lefii nyə́ma nyəntʊ ká wɛɛ teitei ké ısıı kɔtəlaa nyəntʊ. Tə təna tə taɣaləŋ ká wɛɛ kilomɛɛtələnaa naanʊwa na naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. Tə waŋ kɛ kilomɛɛtələnaa kakpası. 14 Pə fɛı sı yʊlʊ í laɣası tɛtʊ ntı na pʊlʊ. Yaa í pɛɛtı-tı, yaa í kɛɛ-təɣı nɔɣɔlʊ. Pə taɣa pʊlʊ, tə kəla tɛtʊ tənaɣa səsɔɔntʊ kɛ Isɛɣelı taa. Mpi tɔ, tə ké Tacaa nyəntʊ tɔ se.

Acalɛɛ na tɛtʊ hɔɣələŋ pə paa tete

15 Tɛtʊ ká kaası Isɔ nyəntʊ cɔlɔ təna. Tə waŋ wɛ kilomɛɛtələnaa naalɛ na hɔɣɔlʊɣʊ. Təlɛ tə ta kɛ Isɔ nyəntʊ. Icatɛ nyəntʊ ké sı yəlaa í caɣa. Ilɛna pá ŋmá ıcatɛ kɛ hɛkʊ taa. 16 Tə taɣaləŋ na tə waŋ ká wɛɛ teitei ké. Mɛɛtələnaa iyisi naalɛ na

ŋmʊnʊɣʊ na nıılɛ na naanʊwa (2250) ké paa kɔŋkɔŋ ŋku. 17 Paa yele ıkpatɛ na tá
cɔɔna ıcatɛ na tá tá. Tə waŋ ká wɛɛ mɛɛtələnaa nıınʊwa na hiu na kakpası (125).
18 Pıı kaası Tacaa tɛtʊ tɔɔ ké hɔɣəlʊɣʊ. Kʊ taɣaləŋ kɛ kilomɛɛtələnaa kakpası, na
ıcatɛ ilim təlıılɛ tɔɔ. Na kilomɛɛtələnaa kakpası tɔtɔɣɔ ilim tətʊlɛ tɔɔ. Tɛtʊ ntı tə
taa ké paa hiki tɔɣɔnaɣa na pa cɛla ıcatɛ yəlaa. 19 Paa Isɛɣɛlı kpekəle tʊ wei ı wɛ
ıcatɛ taa te. I pəsəɣı na í hala-tı. 20 Tacaa tɛtʊ na ıcatɛ nyəntʊ, pə kʊkpɛntʊɣʊ tənа
taɣaləŋ na pə waŋ wɛ teitei ké. Paa kɔŋkɔŋ ŋkuɣu kilomɛɛtələnaa naanʊwa na
naalɛ na hɔɣəlʊɣʊ. 21 Pıı kaası ntiɣi Isɔ tɛtʊ na ıcatɛ nyəntʊ hɛkʊ taa tɔ, awulumpu
nyəntʊ ntɛ́. Tıı pɔ ḿpúɣú na tá təŋ lɛntənaa. Tə taɣaləŋ ká wɛɛ kilomɛɛtələnaa
naanʊwa na naalɛ na hɔɣəlʊɣʊ. Tıı yoosina ilim təlıılɛ tɔɔ toŋa. Ilɛna tá polo
Metitelanee teŋku kɛ ilim tətʊlɛ tɔɔ. Tacaa tɛtʊ na təsulle ká wɛɛ tɛtʊ nti tə wɛna
tə paa kɛ mpʊ tɔ, tə hɛkʊ taa ké. 22 Lefii nyə́ma tɛtʊ na ıcatɛ pıı faɣa awulumpu
tɛtʊ kɛ hɔɣələŋ naalɛɣɛ. Tıı təŋ Yuta tɛtʊ na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ, na Pɛncamɛɛ nyəntʊ
na pə mpətəŋ tɔɔ.

Ilim mpətəŋ tɔɔ kpeka tɛtʊ

23 Kpeka lɛnna na a tɛtʊnaa ntɔ cənɛ. Pɛncamɛɛ tɛtʊ tənaɣa ntɛ́ pə kpaɣaʊ ilim
təlıılɛ tɔɔ toŋa tɔ. Na pə́ polo Metitelanee teŋku na ilim tətʊlɛ tɔɔ tɔ. 24 Pɛncamɛɛ
nyəntʊ təŋa ilim kɛ ıtaɣalaʊ tɔɔ ké. Tə kɔŋkɔŋ taa ké Simiyɔŋ tɛtʊ wɛɛ. 25 Isakaa
nyəntʊ kɛ Simiyɔŋ nyəntʊ kɔŋkɔŋ taa. 26 Na Sapulɔŋ tɛtʊ kɛ Isakaa nyəntʊ kɔŋkɔŋ
taa. 27 Na Katı nyəntʊ kɛ Isakaa tɛtʊ kɔŋkɔŋ taa. 28 Katı nyə́ma toŋa ŋka ka wɛ
ilim mpətəŋ tɔɔ tɔɣəlɛ tɛtʊ toŋa. Nkɛ ka kpaɣana Tamaa kɛ ilim təlıılɛ tɔɔ. Ilɛna
ká polo Melipa na Katɛɛsı tɛtʊ lʊm cəlɔ. Pə waalı ılɛna ká təŋ Icipiti lɔɔʊ halәna
Metitelanee teŋku. 29 Ḿpúɣú paa tala Isɛɣɛlı kpeka kɛ tɛtʊ na tɛtɛ tɔʊ. Paa kpekəle
nte tıı wɛɛna tə lonte kɛ tɛtʊ taa. Tacaa Isɔ sıına mpʊ.

Yosalɛm nɔnɔɔsı naanʊwa na naalɛ

30-31 Isəna Yosalɛm ıcatɛ nɔnɔɔsı naanʊwa na naalɛ ká wɛɛ tɔɣəlɔ. Isɛɣɛlı nyə́ma
kpeka həla kɛ paa ha paa nɔnɔɣɔ ŋka. Koluŋa taɣaləŋ ká wɛnna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ
ké mɛɛtələnaa iyisi naalɛ na ŋmʊnʊɣʊ na nıılɛ na naanʊwa (2250). Koluŋa ŋkɛ ka
tɔɔ ka wɛɛ nɔnɔɔsı tooso. Lupɛŋ nɔnɔɣɔ na Yuta nyəŋka na Lefii nyəŋka. 32 Ilim
təlıılɛ tɔɔ hɔɣəlʊɣʊ koluŋa taɣaləŋ ká wɛɛ mɛɛtələnaa iyisi naalɛ na ŋmʊnʊɣʊ na
nıılɛ na naanʊwa (2250). Koluŋa ŋkɛ ka tɔɔ ka wɛɛ nɔnɔɔsı tooso tɔtɔ. Yosɛɛfʊ
nɔnɔɣɔ na Pɛncamɛɛ nyəŋka na Taŋ nyəŋka. 33 Ilim mpətəŋ tɔɔ koluŋa taɣaləŋ
ká wɛɛ teitei ké ısıı lɛŋsı. Koluŋa ŋkɛ ka nɔnɔɔsı ka wɛɛ tooso. Simiyɔŋ nɔnɔɣɔ,
na Isakaa nyəŋka na Sapulɔŋ nyəŋka. 34 Ilim tətʊlɛ tɔɔ hɔɣəlʊɣʊ taɣaləŋ ká wɛɛ
teitei ké na lɛləŋ. Koluŋa ŋkɛ ka nɔnɔɔsı ká wɛɛ tooso tɔtɔ. Katı nɔnɔɣɔ, na Asɛɛ
nyəŋka, na Nɛfətali nyəŋka. 35 Icatɛ koluŋa tənа taɣaləŋ kpɛnta mɛɛtələnaa iyisi
pɔɣɔlaɣafɛı naanʊwa (9000).

Pə kpaɣaʊ waatʊ ını tɔɣɔ paa ha ıcatɛ kɛ hətɛ sı: Tacaa wɛ cənɛ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
TANIYƐƐLI
TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Takəlaya kanɛ ka taa ılɛ, Yuta ıfepiya liɣiti səŋna təca kɛ Isə sɛɛu taa. Paa na paa wɛ Papiloni tɛtu taa ké ma ta nyı ısənaa tɛ tə, pa kisa pa Isə ké pəntənau. Tə naakı tətɔɣə Isə toŋ kɛ wulau kalampaanı tu təə na ısəna Isə kəla piitimnaa tə.

Isəna pa faɣa Taniyɛɛlı takəlaɣa tə:

Isɛɣelı ıfepiya liɣiti taa tɛm na Isə, titite *1–6*

Yaasinaa liɣiti wei pə kulaa na pə́ húlí Taniyɛɛlı tə, titite *7–12*

Taniyɛɛlı na ı taapalaa kɛ Papiloni

1 Yuta wulau Sowakim kawulaɣa pusı tooso nyəŋka taa, Papiloni wulau Nepukanɛsaa na ı yoolaa pa pola Yosalɛm ıcatɛ kɛ yoonau. Ilɛna pá ta-tɛ. 2 Mpúɣú Tacaa tuwa Yuta wulau Sowakim kɛ pa niŋ taa. Pa kpa salәkatunaa, na pá kpaɣa Isə təsɛɛlɛ taa wontu lɛntənaa, na pá kpeena na pá sıı pa tuŋ kutuluɣu kpancoou taa.

3 Mpúɣú wulau Nepukanɛsaa təma ı kawulaɣa təyaɣa nyə́ma nyuɣu tu Asepenası sı: Ləsı Isɛɣelı awulumpiya. Yaa mpa pa nyɔɔŋ kulaa tə, pa ıfepiya napəlı. 4 Mpa pa səŋa teu na pa ısɛntaa luwa, na pá lapa ceu tə. Pə tɛ yəlaa ká wɛɛna nyəm na laɣatu ké. Na pa pəsəɣı na pá lá wulau təyaɣa taa ké təmlɛ. Ilɛna pá húlí-wɛɣɛ Papiloni təm na pə ŋmaatu 5 kɛ puısı tooso. Wulau təɣɔnaɣa kɛ paa təkı na pá nyɔɔkı ı sulum. Pəlɛ pə waalı ılɛna pá suu ı təmlɛ taa.

6 Yuta kpekəle nyə́ma ka sita ıfepiya mpɛ pa taa ké. Mpɛɣelɛ Taniyɛɛlı, na Hananiya, na Mikayɛɛlı, na Asaliya. 7 Mpúɣú kawulaɣa təyaɣa nyə́ma nyuɣu tu laɣasa-wɛɣɛ həla. Taniyɛɛlı kɛlɛ Pɛlətasaa, na Hananiya sı Satəlakı, na Mikayɛɛlı sı Mesakı, na Asaliya sı Apɛtı-Neko. 8 Ama Taniyɛɛlı ná kisaa təsaɣasaɣa sı ını ı kaa pilisi ı tı na wulau kutɔɣɔu na sulum mpı. Ilɛna í səlәmı kawulaɣa təyaɣa nyə́ma nyuɣu tu sı, í taa caalı-ı na wulau təɣɔnaɣa na ı sulum mpı. 9 Mpúɣú Isə lapa na apalu ını í hulı Taniyɛɛlı kɛ pɛɛlɛɛ, na í nuı ı təm. 10 Paa na mpu, ílé ı cɔ-ı sı: Ta caa wulau maɣamaɣa suına mə təɣɔnaɣa na mə kunyɔnyɔɔm. Ilɛ ma nyaŋ ké sı pə́ taa kɔɔ na mə saalanaa tɛɛ-mɛɣɛ alaafəya. Ilɛ puı la na wulau ləsı ma weesuɣu.

11 Mpúɣú Taniyɛɛlı pola wei Asepenası ka kpawa sı í feŋ í na ı taapalaa pa təə tə ı kiŋ, na í təmı-ı sı: 12 Maɣası-tuɣu cɛluɣu kɛ tuusi hatu na lum kɛ kuyɛɛŋ naanuwa. 13 Pəlɛ pə waalı, ılɛna ń nyəni tá na tá saalanaa. Mpa pa təkı wulau təɣɔnaɣa tə, ta alaafəyanaa. Ilɛ n ká nyı ısəna n ká la tə.

14 Mpúɣú ı tisa nti pa sələma-ı tə. Ilɛna í maɣası-wɛɣɛ mpúɣú kuyɛɛŋ naanuwa. 15 Kuyɛɛŋ kɔma na í tala naanuwa, ılɛ feŋlu nawaɣalɛ sı Taniyɛɛlı pa kəla pa taapalaa kɛ alaafəya na yasəlaɣa. Pəyele pɛlɛ pa təkaɣana wulau təɣɔnaɣa. 16 Pə təə ké feŋlu yela-wɛɣɛ wulau təɣɔnaɣa kɛ cɛluɣu na í tuɣı-wɛɣɛ tuusi hatu tike. 17 Mpúɣú Isə ha ıfepiya mpɛ pa liɣiti ké təm katɛ nyəntu cɛkənau, na laɣatu, na takəlaɣa nyəm. Taniyɛɛlı ná sɛɣɛsaɣa toosee waanı waanı huwɛɛ.

18 Kuyaku ŋku wulau ka suwa tə ku tapa. Ilɛna Asepenası pona ıfepiya mpɛ pa tənaɣa wulau sı í maɣası-wɛ. 19 Mpúɣú ílé ı yɔɣətəna ıfepiya mpɛ pa təna. Ama ı ta na pa taa napəlı, ısıı Taniyɛɛlı na ı taapalaa. Mpúɣú ı tu-wɛɣɛ ı təmlɛ taa. 20 Paa təm katɛ nyəntu ntiɣi ı pona-wɛ pa nyəŋ-təɣı. Ilɛna í ná sı Taniyɛɛlı pa kəla tuwaa, na cele təm nalaa, mpa pa təna pa wɛ ı kawulaɣa taa təɣɔ təm naanuwa.

21 Taniyɛɛlı ka wɛ wulav təmlɛ taa kɛ́ ḿpúɣú. Halәna pәnaɣa ŋka Pɛɛsı wulav Silusi lɛɛka Papiloni ıcatɛ tɔ.

2

Nepukanɛsaa toosee

1 Ḿpúɣú Nepukanɛsaa toosa toosee kɛ ı kawulaɣa pәnaɣa naalɛ nyәŋka taa. Toosee anı a pɛkәla-ı na í maɣası tom na í wıı. 2 Ilɛna í yele na pá koti tvwaa, na cele tɔm nalaa na pee pɔɔsәlaa na ısɔtvlvŋası tɔm nyәntaa sı, pá heeli-ı ı toosee. 3 Pa kotaa ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ma toosaa kɛ́ na pá pɛkәlı-m sɔsɔm. Ile ma caa sı í kɛɛsı-m ma toosee anı.

4 Ḿpúɣú pa cɔ-ı na Alaamee tɔm taa sı: Haı, ta caa wulav, mә na tɛtv*fa*. Heeli-tvɣv nyá toosee anı, ılɛna taa kɛɛsı-ŋ a hvwɛɛ. [a] wɛɛ sı wulav ı wɛɛ tam.

5 Ntɛna wulav sı: Ye í tá heeli-m ma toosee, na a hvwɛɛ paa tɔɔsı mә nantv na kpatası. Ilɛna mә tɛɛsı pәsı ncaa. 6 Ama ye í heela-m-yɛ na a hvwɛɛ, maa la-mɛɣɛ kvcɔɔŋ sɔsɔɔŋ. Maa kvsı mә nyɔɔŋ. Mpv tɔ, í yɔɣɔtı.

7 Ḿpúɣú pa lɛla cɔv sı: Haı, ta caa wulav. Heeli-tvɣv nyá toosee anı. Ilɛna taa sɛɣɛsı-ŋ a hvwɛɛ. 8-9 Ntɛna wulav cɔ sı: Ma naWa tәkpataa sı, í caa kɛ́ sı í kɛɛ tɔm na í hiki waatv. Ilɛna í tayanı mә tı na í heeli-m pɔpɔtv, na pá layası ma kvsәsıtv. Mpv tɔ, pә wɛɛ kɛ́ sı í heeli-m ma toosee anı. Ile tәnaɣa maa nyәna sı í pәsәɣı na í sɛɣɛsı-m a hvwɛɛ tɔtɔ. Ye pә taɣa mpv, maa kpɛntı mә tәnaɣa kpátúɣú kvlvmvɣv. 10 Ḿpúɣú pa cɔ wulav sı: Nɔɣɔlv fɛı atɛ cәnɛ wei ı pәsәɣı na í heeli-ŋ nti n pɔɔsәɣı tɔ. Pәyele too tɔ, wulav sɔsɔ yaa toŋ tv nɔɣɔlv ı ta pɔɔsәta tɔm tәnɛ tә taka kɛ́ tvv, yaa pee nalv, yaa nyәntv nɔɣɔlv. 11 Nti n pɔɔsәɣı tɔ, tә wɛ katɛ. Ye pә taɣa tuŋ wei ı fɛı yәlaa hɛkv tɔ, ı paasi nɔɣɔlv fɛı wei ı pәsәɣı na í cɔ-ŋ-tı tɔ.

12 Tәnaɣa pә haŋa wulav na í mv pááná kɛ sɔsɔm. Ilɛna í tɔ sı, pá kv Papiloni nyәntaa tәna. 13 Ḿpúɣú pa kpaalaa sı, pá kú nyәntaa tәna. Na pá peekı Taniyɛɛlı na ı taapalaa tɔtɔ sı pa kvɣv-wɛ.

Isɔ hvla Taniyɛɛlı kɛ wulav toosee

14 Wulav taŋlaa nyvɣv tv Aliyɔkı tv mpaav sı, ı puki Papiloni nyámа kvɣv. Ilɛna Taniyɛɛlı yɔɣɔtәna-ı tәpamm na lәmaɣasɛɛ. 15 I pɔɔsa-ı kɛ́ sı: Pepe tɔɔ kɛ́ wulav salәka wɛ toŋ kɛ mpv? Ḿpúɣú Aliyɔkı kɛɛsa-ı-tı. 16 Ilɛna Taniyɛɛlı polo wulav kiŋ na í sәlәmı-ı sı: Ha-m waatv na má heeli-ŋ nyá toosee, na a hvwɛɛ.

17 Ḿpúɣú Taniyɛɛlı pola tәyaɣa kɛ kpakpaa, na í heeli tɔm ntәɣı ı taapalaa Hananiya na Mikayeelı na Asaliya 18 na í tɔ-wɛ sı: I wiina ısɔtaa Isɔ, na í la na tә cɛkәna toosee anı. Pә taa kɔɔ na pá kv ta na Papiloni nyәntaa.

19 Ḿpúɣú pә hvla Taniyɛɛlı kɛ kvŋmɛsәtv tәnɛ ınәɣı toosee taa kɛ́ ahoo. Ilɛna í sa ısɔtaa Isɔ sı:

20 Tá sa Isɔ kɛ́ tam tɔɔ.
Inәɣәlɛ lәmaɣasɛɛ tv na toŋ tv.
21 Ini ı laɣasәɣәna yәlaa waatvnaa.
I caɣasәɣı awulaa na í kvsәɣı-wɛ.
Na í haakı lәmaɣasɛɛ nyámа kɛ
lәmaɣasɛɛ na pá cɛkәɣәna.
22 Ini ı kuliɣina kvŋmɛsәm sɔsɔɔm tɔɔ.
I naaakı sәkpɛtvɣv taa, ı wɛ nyaalәm taa.
23 Ma caanaa Isɔ ma sama-ŋ.
Nyá hana-m lәmaɣasɛɛ na toŋ.
Mv ta kvsәlәmvtv na tә nyı wulav toosee.

---

[a] **2:4** mә na tɛtv: Pɛlɛ pa tɛ sɛɛtv faɣana Lәkpa nyámа. Pa sɛɛtv taa koolee

24 Pəlɛ pə waalı kɛ́ Taniyɛɛlı pola Aliyɔkı kiŋ. Inəɣı wulav ka tvwa sı ́ kv Papiloni nyəntaa. I pola ı kiŋ na ́ təmı-ı sı: Yele nyəntaa mpɛ. Ama pona-m wulav kiŋ na má heeli-ı ı toosee kvsɛɣɛsətv.

25 Ḿpúɣó Aliyɔkı pona Taniyɛɛlı kɛ wulav tɛyɛ kpakpaa. Ilɛna Aliyɔkı tɔ wulav sı: Ta caa, ma hika Yuta nyáma taa kɛ́ nɔɣɔlv. Ini ı ka heelina-ŋ nyá toosee hvwɛɛ.

Lɛɛsvɣv ŋku wulav nawa ı toosee taa tɔ kv tɔm

26 Ḿpúɣó wulav pɔɔsa Taniyɛɛlı wei pa cuɣusaa sı Pɛlətasaa tɔ sı: Tampana n pəsəɣı na ń kɛɛsı-m ma toosee na a hvwɛɛ na?

27 Ntɛna Taniyɛɛlı sı: Ta caa, nyəntv, yaa pee nalv, yaa tvv, yaa ısɔtvlvŋasi tɔm nyəntaa kaa pəsı na pá nyı-tı na pá heeli-ŋ. 28-29 Ama Isɔ wɛ ısɔtaa na ́ kuliɣi kvŋmɛləm tɔɔ. Ini ı hvləna-ŋ mpi pıı tɛ na pə́ lá tɔ. Ta caa, n həntaa, ılɛna ń kpaɣa hvwɛɛ na ń kaləɣı nyá kawulaɣa loosi. Ilɛna Isɔ wei ını ı kuliɣi kvŋmɛləm tɔɔ tɔ, ́ hvlı-ŋ mpi pıı la tɔ. 30 Ini ı kulina-m pə tɔɔ sı má heeli-ŋ nyá toosee. Ilɛna ń cɛkɛna mpi pə cɔɔsəɣı-ŋ nyá hvwɛɛ taa tɔ. Tɔfɔ pə taɣa ısıı ma tɛɛ lɛlaa kɛ nyəm se.

31 N toosaa kɛ́ sı, n na yvlv lɛɛsvɣv anaam nɔɣɔlv na kv nyənvɣv na sɔɣɔntv. Pə́có́ kv tee kɔkɔ kɛ sɔsɔm. 32 Kv nyvɣv kɛ wvla maɣamaɣa kɛ́. Kv laŋlɛ na kv ŋkpalasi kɛ liɣitee nyəɣəlvɣv. Kv lotu na kv tala kɛ nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv. 33 Na kv nɔɔhɛɛ kɛ nyəɣəlvɣv maɣamaɣa. Kv nɔntaaləŋ sita tiili-wɛɣɛ nyəɣəlvɣv, tiili-wɛɣɛ cvɣv. 34 N nyənaɣa, ılɛna pə́ ləsı pəlɛ natəlı na pulaɣa tɔɔ na tə́ polo tə́ yaɣa kv nɔɔhɛɛ timpi sita nyəɣəlvɣv na cvɣv tɔ, na tə́ putiti-yɛ. 35 Ḿpúɣó lɛɛsvɣv ŋkv kv hota kpakpaa. Na cvɣv na nyəɣəlvɣv maɣamaɣa na nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv, na liɣitee nyəɣəlvɣv na wvla pə yɔkı tənaŋnaŋ. Ilɛna heelim kpaɣa pə təna ısıı lɔɔtv. Ḿpúɣó pəlɛ nte tə yaɣa lɛɛsvɣv ŋkv tɔ tə lapa pvɣv sɔsɔɔv na tə́ su antulinya təna.

36 Ta caa, nn naakı toosee anəɣəlɛɛ? Maa heeli-ŋ pə hvwɛɛ. 37-38 Nyaɣalɛ lɛɛsvɣv nyvɣv wvla nyəŋkv ŋkv. Nyá kələna awulaa təna. Isɔtaa Isɔ hana-ŋ kawulaɣa na toŋ na teeli. I tv nyá niŋ taa kɛ́ atɛ nyəm, paa yəlaa, paa wontu. 39 Nyá waalı kawulaɣa kaa tala nyá nyəŋka. Pəlɛ pə waalı tooso nyəŋka wɛnna ısıı nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv, kaa təɣɔ antulinya təna. 40 Liɣiti nyəŋka ká wɛɛ toŋ ısıı nyəɣəlvɣv maɣamaɣa, ŋku kv yɔkəɣı pə təna tɔ. Kaa yɔkı kawulasi təna na ká faɣa-səɣı hɔɣɔlasi. 41-42 Nɔntaaləŋ na nɔmpee na sita tiiliɣi nyəɣəlvɣv, na tiiliɣi cvɣv tɔ, ḿpúɣó kawulaɣa ŋkɛ kaa wɛɛ təm naalɛ. Kaa wɛɛna toŋ ısıı nyəɣəlvɣv, na ıcantv ısıı cvɣv. 43 Na ısıı n nav nyəɣəlvɣv sitina cvɣv tɔ ḿpúɣó yəlaa ka maɣasi sı pá kpɛntı piitim kvlvməm na akpaɣalɛ taa. Ama pə kaa la, teitei ısıı nyəɣəlvɣv na cvɣv pə ta tamsı tɔ.

44 Kawulasi nsı sı waatv taa kɛ́ Isɔ ká kvsı tam tɔɔ nyəŋka nakəlı. Kaa yɔkı sı təna na sí saalı yem. Nakəlı ka kaa kpa ka tɔɔ. 45 Nkɛɣɛlɛ pəlɛ nte n nawa pə ləsa pulaɣa tɔɔ tɔ. Ntɛ tə yɔkəna lɛɛsvɣv ŋkv kv nyəɣətv, na cvɣv, na wvla. Isɔ Sɔsɔ lapəna na ń nyı mpi pıı la tɔ. Toosee anı a wɛ tampana. A kvsɛɣɛsətv kaa saalı.

46 Ḿpúɣó wulav Nepukanɛsaa həntа Taniyɛɛlı kɛ atɛ. Ilɛna ́ tɔ sı: I fɛɛnı Taniyɛɛlı na ́ wɔpı-ı tulaalvnaa. 47 Na ́ tasa sı: Tampana mə Isɔ kɛlɛ tıŋ na awulaa təna Isɔ. I kuliɣi kvŋmɛləm tɔɔ, ısıı n pəsvɣv na ń heeli-m tɔ.

48 Pəlɛ pə waalı kɛ́ wulav kvsa Taniyɛɛlı nyvɣv. I lapa-ı kvcɔɔŋ kvpaŋ paɣalɛ. I cɛla-ı Papiloni tɛtv təna həɣəlvɣv taɣanvɣv na ́ sıı-ı nyəntaa təna sɔsɔ. 49 Ḿpúɣó Taniyɛɛlı sələma wulav kɛ nɔɣɔ na ́ cɛla Satəlakı, na Mesakı, na Apɛtı-Neko kɛ Papiloni taɣanvɣv. Ilɛna Taniyɛɛlı náá saalı wulav təyaɣa taa.

3

Wulav wvla lɛɛsvɣv tɔm

1 Ḿpúɣú wulav Nepukanɛsaa lupa wvla kɛ yvlv lɛɛsvɣv. Kv taɣalǝŋ wɛ mɛɛtǝlǝnaa hiu na naanvwa, na kv waŋ kɛ mɛɛtǝlǝnaa tooso. Ilɛna í sǝŋsı-kvɣv Papiloni tɛtv hɔɣɔlvɣv taa ké Tula tɛtɛkǝlɛ taa. 2 Ilɛna í yaa ı tɛtv tǝna hɔɣɔlǝŋ nyɔɔŋ nyámа. Pǝ kpaɣav awulumpiya, na kvmataŋnaa sɔsaa, na kvfǝnɛɛnaa. Na laɣatv tasǝlaa, na liɣitee paasǝnlaa, na hvvlaa, na kiiŋ nyǝntaa, na tɛtv hɔɣɔlǝŋ nyɔɔŋ nyámа tǝna tɔ. I yaa-wɛɣɛ sı pá polo lɛɛsvɣv ŋkv kv sɛɛv tvlvɣv. 3 Ḿpúɣú pa tǝna pa kota lɛɛsvɣv ŋkv kv kiŋ.

4 Ilɛna kpaallv kiisina nɔɣɔ sɔsaɣa sı: Piitimnaa yǝlaa na nsǝma tǝna, í ke ŋkpaŋŋ na í nıı yoo. 5 Ye waatv wei í nıwa tutuɣu, na hǝlaɣa, na saŋkv, na cǝmvɣv, na kitiko, na wontu ntı tǝ tǝna. Pǝ wɛɛ sı í hǝntı atɛɣɛ, na í sɛɛ wulav wvla lɛɛsvɣv ŋkv. 6 Ye wei í kisaa, paa pɛtı pvntv kɛ kpakpaa kɛ kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa.

7 Pǝ tɔɔ ké waatv wei yǝlaa nıwa tutuɣu, na hǝlaɣa, na saŋkv, na cǝmvɣv, na kitiko, na wontu ntı tǝ tǝna tǝ taŋ tɔ, ḿpúɣú pa tǝna pa luŋaa na pá sɛɛ wulav wvla lɛɛsvɣv ŋkv.

Taniyɛɛlı taapalaa kisuɣu kɛ lɛɛsvɣv sɛɛv

8 Ḿpúɣú Papiloni nyámа napǝlı pa pola wulav kiŋ. Ilɛna pá kuli Yuta nyámа waalı. 9 Pa svv wulav kiŋ, ılɛna pá sɛɛ-ı sı: Ta caa, wulav, mǝna tɛtv. 10 Isıı n sıwa sı, ye tǝ nıı tutuɣu, na hǝlaɣa, na saŋkv, na cǝmvɣv, na kitiko, na wontu ntı tǝ tǝna. Pǝ wɛɛ sı yǝlaa tǝna í hǝntı atɛɣɛ na pá sɛɛ nya wvla lɛɛsvɣv na? 11 Ye wei í kisaa paa pɛtı pvntv kɛ kpakpaa kɛ kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa? 12 Pǝyele Yuta nyámа Satǝlakı, na Mesakı, na Apɛtı-Neko mpa n tv Papiloni tɛtv hɔɣɔlvɣv taɣanvɣv tɔ, pa ta tɔkı nyá kvsǝsıtv. Pa kisa nyá tıiŋ na nyá wvla lɛɛsvɣv tǝmlɛ.

13 Ḿpúɣú páánáá kpa wulav kɛ sɔsɔm na í tɔ sı, pá kɔna-wɛ. Ilɛna pá pona-wɛɣɛ-ı. 14 Na í pɔɔsı-wɛ sı: Satǝlakı, na Mesakı, na Apɛtı-Neko. I kisa ma tıiŋ na ma wvla lɛɛsvɣv pǝ tǝmlɛ lapv yaa? 15 Pǝnɛntɛ í taɣanı mǝ tı. Ye waatv wei í nıı tutuɣu, na hǝlaɣa, na saŋkv, na cǝmvɣv, na kitiko, na wontu ntı tǝ tǝna. Ilɛ í hǝntı atɛ na í sɛɛ lɛɛsvɣv ŋku ma sǝŋsaa tɔ. Ye pǝ taɣa mpv, paa pɛtı-mɛɣɛ kpakpaa kɛ kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa. Ilɛna má ná sı tvɣv ŋku kıı lǝsı-mɛ?

16 Ḿpúɣú Satǝlakı, na Mesakı, na Apɛtı-Neko, pa cɔ wulav sı: Haı, ta caa, tıı nɔkǝɣı na tá taɣanı ta tı tɔm. 17 Paa na mpv, ta Isɔ wei ı tǝmlɛ tǝ lakı tɔ, ı pǝsǝɣı na í lǝsı-tvɣv kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa. I ká waası-tvɣv nyá niŋ taa. 18 Pǝyele, paa ílé ı ta tıı la mpv, tǝ kaa la nyá tıiŋ tǝmlɛ. Tǝ kaa sɛɛ nyá wvla lɛɛsvɣv ŋku n sǝŋsaa tɔ.

19 Tǝnaɣa páánáá kpa wulav kɛ sɔsɔm, na í kpɛɛ-wɛɣɛ ısɛ. Ilɛna í tɔ sı: I haŋsı kɔkɔ sɔsɔɔŋka kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. 20 Ḿpúɣú ı tǝma ı yoolaa alaafǝya nyámа napǝlı sı: I hɔkɔ-wɛ, na í pɛtı ka taa. 21 Tǝnaɣa pa hɔka-wɛɣɛ kpakpaa, na pa tɔlɔɔsɔnaa na pa capanaa na pa kpaınaa. Ilɛna pá pɛtı-wɛɣɛ kɔkɔ taa. 22 Paa haŋsa-kɛɣɛ teu ké ısıı wulav ka sıvv tɔ. Halǝna ká kv mpa pa pɛta mpɛ ını pa toosoɣo ka taa tɔ. 23 Ḿpúɣú Satǝlakı na Mesakı na Apɛtı-Neko pa hota kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa na pa kvhɔkvm.

Satǝlakı-wɛ pa tooso kɛ kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa

24 Ḿpúɣú sɔɣɔntv kpa wulav. Ilɛna í kvlı tǝkpaka na í pɔɔsı ı waalı nyámа sı: Isıı yǝlaa kvhɔkaa toosoɣo tǝ pɛta kɔkɔ taa? Ilɛna pá cɔ-ı sı: Ḿpúɣú, ta caa. 25 Ntɛna í má kapuka sı: Ma naakı yǝlaa liɣiti ké ka taa. Pa ta hɔkɔ-wɛ, pácó pa tǝŋ kaa nyakı-wɛ. Na liɣiti nyǝŋ nǝɣǝsǝna ısıı ısɔtaa tillu.

26 Pǝlɛ pǝ waalı, ılɛna wulav kpǝtǝna kɔkɔ ŋkɛ ka nɔɣɔ. Ḿpúɣú ı yaawa sı: Isɔ sɔsɔ tǝmlɛ nyámа, Satǝlakı, na Mesakı, na Apɛtı-Neko yoou. I lıı na í kɔɔ.

Ilɛna pá lıı kɔkɔ taa ké kpakpaa. 27 Ḿpúɣú wulav akewenaa tǝna kotaa na pá wiili-wɛ. Ilɛna pá ná sı kɔkɔ ta nyaɣa pa tiili. Paa pa nyɔɔsı yaa pa wontu. Pǝyele

pa tɔɔ maɣamaɣa fɛı kɔkɔ sɔŋ. 28 Ḿpúɣú wulav tɔma sı: Ma sama Satɔlakı, na
Mesakı, na Apɛtı-Neko pa Isɔ. Ini ı tilina ı ısɔtaa tillu na í ya ı yɔlaa. Mpi tɔ, pa
tisa pa yuŋ kɛ ı tɔɔ ké. Pa mv sɔm na pá kisi ma kvyɔɣɔtvtv. Sı pa kaa sɛɛ tvɣv na
pá yele pa Isɔ. 29 Pɔ tɔɔ ké ma kpaalɔɣı ma kawulaɣa tɔna taa piitimnaa. Ye wei
í tvvwa panɛ ını pa Isɔ, paa tɔɔsı pvntv nantv na kpatası. Pɔ́cɔ́ ı tɔyaɣa ká mɔlı
ncaalɛ. Mpi tɔ, Isɔ nɔɣɔlv ı fɛı, na í yakı yɔlaa ısıı ınɛ.
30 Ḿpúɣú wulav sɔɔsa pa nyɔɔŋ kvsvɣv kɛ Papiloni tɛtv taa.

Wulav toosee naalɛ nyɔna

31 Ḿpúɣú Nepukanɛsaa ŋmaa takɔlaɣa kɛ piitim na nsɔma tɔna yɔlaa mpa pa
wɛ antulinya tɔna taa tɔ na í sɛɛ-wɛ sı: Alaafɔya wɛɛ?
32 Ma caa ma kɛɛsı-mɛɣɛ piti tɔma sɔsɔɔna wena Isɔ Sɔsɔ lapa-m tɔ.
33 I piti tɔma tɔɔwaɣa.
A wɛ toŋ.
I kawulaɣa wɛ tam tɔɔ.

4

1 Nepukanɛsaa má, ma caɣa ma kawulaɣa tɔyaɣa taa. Ma tɔkaɣa ké na má
nyɔɔkı na má suma. 2 Ḿpúɣú ma hɔnta ahoo naalı na má toosi. Sɔɣɔntv kpa-
m, na pɔ́ pɔsı ma laŋlɛ. 3 Ḿpúɣú ma yaa Papiloni nyɔntaa tɔna sı pá heeli-m
ma toosee anı a hvwɛɛ. 4 Kɛlɛna tvwaa na ısɔtvlvŋası tɔm nyɔntaa na pee nalaa
na topotopo nyɔ́ma pa kɔɔ na má heeli-wɛɣɛ toosee anı. Ama pa ta pɔsı na pá
sɛɣɛsı-m a hvwɛɛ. 5 Waalı waalı ké Taniyɛɛlı wei ı wɛna Isɔ Naŋŋtv lɔmaɣasɔlɛ na
pa cuɣusa-ı ma tvɣv hɔtɛ sı Pɛlɔtasaa tɔ ı kɔma. 6 Ḿpúɣú ma heela-ı ma toosee.
Ma sı: Tvwaa wulav Pɛlɔtasaa, ma nyɔmá sı, n wɛna Isɔ Naŋŋtv lɔmaɣasɔlɛ. Tɔm
kvŋmɛlɔtv natɔlı tıı cɔɔsɔɣı-ŋ. Ile sɛɣɛsı-m ma toosee anı a hvwɛɛ. 7 Ma hɔntaa
ké, ılɛna má toosi sı:
Tvɣv sɔsɔɔŋkv nakvlı kv sɔŋa antulinya hɛkv taa.
8 Ḿpúɣú kv lapa toŋ na kv kpa ısɔtaa tɔliɣiliɣi.
Pa naakı-kvɣv antulinya tɔnası tɔna taa ké.
9 Kv hatv ka suwaɣa na kv lvla pee kɛ sɔsɔm.
Taalɛ wontu cɔɔsaɣa kv ısotom taa ké.
Suması na tvkaɣa sı tana kɛ kv piliŋası tɔɔ.
Weesuɣu nyɔm tɔna hikaɣa pɔ tɔɣɔnaɣa na kv kiŋ.
10 Pɔ tasaa ılɛ, ma ná ısɔtaa tillu nɔɣɔlv ı tiina ısɔtaa kɛlɛ. 11 Ḿpúɣú ı kiisina nɔɣɔ
sɔsaɣa sı:
I hu tvɣv ŋkv, na í sɛtı kv piliŋası.
I kpiisi kv hatv, na í ŋmıısı kv pee.
Wontu na suması í se kv tɛɛ.
12 Ama í yele kv kite na tɔ lila kɛ tɛtv taa.
I hɔkɔ kv kite ntɛ na nyɔɣɔlvɣv maɣamaɣa,
na kvsɛɛmvɣv pɔ alukpala,
kɛ taalɛ nyıtv hɛkv taa na aŋkpɔlɛɛ sɔ-tɛ.
Kite ńté tɔ tɔɣɔ nyıtv ısıı hvntv wontu.
13 Pá lɔsı tɔ yvlvtv lɔmaɣasɔlɛ
na pá tv-tɛɣɛ wontuɣu nyɔntɛ.
Tɔ́ wɛɛ ḿpúɣú pıısı naatosompɔɣɔlaɣa.
14 Isɔtaa tillaa kɔnna tɔm tɔnɛ ını. Antulinya yɔlaa tɔna ı nyı sı, ısɔtaa Isɔ tɔnna
yɔlaa kawulası tɔna. I nɔka paa yvlv sɔkpelu ı tv-ı.
15 Ma toosee anɔɣɔlɛ. Ma kawulaɣa taa nyɔntaa tɔna ta pɔsı na pá heeli-m a
hvwɛɛ. Ile ma nyɔmá sı Pɛlɔtasaa, n wɛna Isɔ Naŋŋtv lɔmaɣasɔlɛ. N ká pɔsı na ń
heeli-m-yɛ.

Taniyɛɛlı sɛɣɛsəɣı wulav kɛ ı toosee hvwɛɛ

16 Ḿpúɣú Taniyɛɛlı wei pa cuɣusaa sı, Pɛlətasaa tɔ, ı laakalı pəsaa. Pə pɛkəla-ı
ı hvwɛɛ taa ké laasaɣa tɔɔ. Ntɛna wulav ma má tɔmı-ı sı: Ma toosee anı a tɔm í
taa pɛkəlı-ŋ. Ilɛna í cɔ-m sı: Haı, ta caa, toosee anı á pəsı nyá kolontunaa nyəntv.
17 Tvɣv sɔsɔɔŋkv toŋ nyəŋkv ŋku n na kv kpa mpv təliɣiliɣi tɔ, pa naakaɣa-kvɣv
antulinya tənası təna taa ké. 18 Kv hatv ka suwaɣa na kú lvla pee kɛ sɔsɔm. Taalɛ
wontu cɔɔsaɣa kv ısotom taa ké. Suması ná tvkaɣa sı tana kɛ kv piliŋası tɔɔ.
Weesuɣu nyəm təna hikiɣi pə tɔɣɔnaɣa na kv kiŋ. 19 Ta caa, nyaɣalɛ tvɣv ŋkv.
Nyá lapəna sɔsɔ na ń la toŋ na ń pıı na ń kaləsəna ısɔtaa. N ŋmakəla antulinya
tənası tənaɣa. 20 Pəlɛ pə waalı n nawa ısɔtaa tillu tiina ısɔtaa na í tɔ sı, pá hu-kv na
pá wakəlı-kv. Ama pá yele kite na tə lila kɛ tɛtv taa. Ilɛ pá hɔkɔ-tɛ na nyəɣəlvɣv
maɣamaɣa, na kvsɛɛmvɣv alukpala kɛ taalɛ nyıtv hɛkv taa. Aŋkpəlɛɛ í sɔ-tɛ, na
tə na wontu pá kaa taalɛ nyıtv kɛ pıısı naatosompɔɣɔlaɣa. 21 Wulav, nyá toosee
anı a hvwɛɛ ntɛ́ sı, ısɔtaa Isɔ ká paasəna-ŋ. 22 Paa tɔɣɔnı-ŋ yəlaa hɛkv. Nyana
taalɛ wontu í ka kaa təcaɣalɛ na ń tɔkı nyıtv ısıı naaŋ. Aŋkpəlɛɛ ká sɔ-ŋ na ń wɛɛ
ḿpúɣú pıısı naatosompɔɣɔlaɣa. Ilɛna pɔ́cɔ́ ń nyı sı ısɔtaa Isɔ tənna yəlaa kawulası
təna. Ye ı nɔka wei ı tv-ı. 23 Tɔm nti pa yɔɣɔtaa sı pá yele kite tɔ. Təlɛɣɛlɛ sı, ye
n kɔma na ń cɛkəna sı Isɔ kɛlɛ pə təna pə tv. Ilɛ n məlı nyá kawulaɣa taa. 24 Ta
caa wulav, pə tɔɔ tɔ, tɔkı laɣatv nti ma tasəɣı-ŋ tɔ. Lɔ ısaɣatv, na ń təŋ kvsiɣisim.
Wɛɛna acamaa pətɔɔtəlɛ na nyá laŋhvlvmlɛ ká leeli.

Wulav toosee lapa ısıı ı toosuɣu tɔ

25 Ḿpúɣú pə lapa teitei ısıı Taniyɛɛlı ka kɛɛsaa tɔ. 26 Pənaɣa sikaa ılɛna kvyakv
nakvlı wulav cɔɔkı ı kawulaɣa kutuluɣu nyvɣv taa ké Papiloni. 27 Ilɛna ı má, ı
laŋlɛ taa na í tɔ sı: Má ŋmana ma kawulaɣa ıcatɛ sɔsɔɔlɛ Papiloni ınɛ. Ma lapa
ḿpúɣú sı ma toŋ na ma sɔsɔɔntv, na ma teeli í ná.
28 I nɔɣɔ ta tiita atɛ, ılɛ ı nıı pə yɔɣɔtəna ısɔtaa kɛlɛ sı: Wulav Nepukanɛsaa,
nıı teu yoo. Paa tɛ na pá lɛɛkı-ŋ nyá kawulaɣa ŋkɛ. 29 Paa tɔɣɔnı-ŋ yəlaa hɛkv.
Nyana taalɛ wontu í ká kaa təcaɣalɛ. N ká tɔkı nyıtv ısıı naaŋ. Haləna pıısı
naatosompɔɣɔlaɣa. Ilɛna pɔ́cɔ́ ń nyı sı ısɔtaa Isɔ tənna yəlaa kawulası təna. Ye
ı nɔka wei ı tv-ı.
30 Ḿpúɣú pə lapa ḿpúɣú kpakpaa. Ilɛna pá tɔɣɔnı Nepukanɛsaa kɛ yəlaa hɛkv,
na í tɔɣɔ nyıtv ısıı naaŋ. Aŋkpəlɛɛ sɔ-ı, haləna ı nyɔɔsı pıı ısıı hɛkəlɛnaa hvntv, na
ı səkpaŋ ısıı suması.

Nepukanɛsaa alaafəya hikuɣu

31 Pıısı naatosompɔɣɔlaɣa tɛɛwa ılɛna Nepukanɛsaa má ma kvsı ısɛ na ısɔtaa.
Ḿpúɣú ma ləmaɣasɛɛ məlaa, na má sɛɛ Isɔ sı: Haı, ısɔtaa Isɔ, ma sama-ŋ. Ma
sɛɛ Isɔ Tacaa nyá. Nyá kawulaɣa wɛ tam tɔɔ ké. Nyá sɔsɔɔntv kaa sıı tənaɣa.
32 Antulinya yəlaa təna ta haŋna-ŋ. N lakəna pa na ısɔtaa tillaa kɛ ısəna n caa
tɔɣɔ. Nɔɣɔlv ıı pɔɔsəɣı-ŋ natələɣı pə taa.
33 Ḿpúɣú ma ləmaɣasɛɛ məla-m. Ilɛna pá mələnа-m ma kawulaɣa, na ka teeli,
na ma teu na ma sɔsɔɔntv. Ntɛna ma waalı nyáma na ma akewenaa sɔsaa koti
ma kiŋ. Ilɛna pá tayanı-m ma kawulaɣa taa ké sıw na ká kəlı ısıı kaa wɛv tɔ. 34 Pə
tɔɔ ké Nepukanɛsaa má ma saŋ, na má pvɣvləɣı na má tvɣı teeli kɛ ısɔtaa Wulav.
Ini ı təŋəɣəna tampana kɛ pə təna pə taa na í lakı kvsiɣisim. I tisiɣi wei ı hɔŋ ı tı
tɔɣɔ.

5

Wulav Pɛləsasaa acima

1 Ḿpúɣú kvyakv nakvlı wulav Pɛləsasaa lapa acima sɔsɔɔna. I akewenaa sɔsaa
iyaɣa (1000) kɛ ı lapa-yɛ na í na-wɛ pá nyɔɔ svlvm. 2-3 Pə kɛɛsaa ılɛna svlvm cɔɔ

wulav ısɛntaa. Tənaɣa ı tilaa na pá kɔna wvla na lıɣitee nyəɣəlvɣv poosiyanaa. Wontu ntəɣı ı caa Nepukanɛsaa ka lɛɛka Yosalɛm ısɔ təsɛɛlɛ taa. Ḿpúɣó í na ı akewenaa sɔsaa na ı alaa, na ı saalaa, pa nyɔɔna wontu ntəɣı svlvm. 4 Ilɛna pá taləɣı pa tıŋ kvlalaaŋ. Wvla na nyəɣəlvɣv maɣamaɣa, na pə kvsɛɛmvɣv kɛ paa lupa tıŋ ını. Pa saaka lɛləŋ kɛ taası na pɛɛ.

5 Ḿpúɣó ntantakv lıwa kpakpaa. Ilɛna kv ŋmaakı fətəla kiŋ kɛ kawulaɣa kutuluɣu koluŋa kvhvlvmaɣa tɔɔ. 6 Wulav ná mpv, ılɛna sɔɣɔntv kpa-ı na í seliɣi. Haləna ı tvna makəna təmaɣa kpakpakpa. 7 Ḿpúɣó ı mapa kapuka sı pá kɔna Papiloni ısɔtvlvŋası nyəntaa, na nyəntaa na pee nalaa. Pɛlɛ pa kɔma ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ye wei í kala ŋmaatv təne na í heeli-m tə hvwɛɛ. Paa suu pvntv kɛ toŋ toko, na pa tv-ı wvla lıılvɣv. Ilɛna pá sıı-ı kawulaɣa təcaɣalɛ tooso nyɛntɛ taa.

8 Ilɛna pa təna pá maɣası. Ama pa ta pəsı na pá kala ŋmaatv ntı na pá heeli wulav kɛ tə hvwɛɛ. 9 Tənaɣa wulav laŋlɛ sɔɔsa wakəlvɣv na ı akewenaa sɔsaa laŋa náá cɛ.

Taniyɛɛlı sɛɣɛsəɣı wulav kɛ ŋmaatv hvwɛɛ

10 Ḿpúɣó wulav too nııwa í na ı akewenaa pa makı kapusi kɛ ŋmaatv ntı tə tɔm. Ilɛna í svv pa kiŋ na í sɛɛ ı pəyalv sı: Mə na tɛtv. Sɔɣɔntv í taa kpa-ŋ na pə́ wakəlı nyá laŋlɛ. 11 Apalv nɔɣəlv ı wɛ nyá kawulaɣa taa, ı wɛna Isɔ Naŋŋtv ləmaɣasəlɛ. Halı nyá caa Nepukanɛsaa waatv taa ké pa ná yvlv ını. I ké cɛkənlv, na laɣatv, pəyele pə ha-ı nyəm. Ḿpúɣó nyá caa kpa-ı tvwaa, na ısɔtvlvŋası tɔm nyəntaa, na nyəntaa, na pee nalaa pa nyvɣv tv. 12 I həte ntɛ́ Taniyɛɛlı, ılɛna nyá caa cuɣusı-ı sı Pɛlətasaa. I wɛna ləmaɣasəlɛ ké, na pə́ kəlı lɛlaa. I nyəmaɣa na í sɛɣɛsəɣı toosee hvwɛɛ. I kpekiɣi asəsıına, na í kuliɣi kvŋmɛləm tɔɔ na í heeliɣi. Yaa-ı, ı ká kala-ŋ ŋmaatv ntı.

13 Ḿpúɣó pa kɔna Taniyɛɛlı kɛ kpakpaa, na wulav pɔɔsı-ı sı: Nyaɣalɛ Taniyɛɛlı wei ma caa kɔnna Yuta tɔ? 14 Pa yɔɣɔta nyá tɔm na má nıı sı, n wɛna Isɔ ləmaɣasəlɛ na nyəm na n cɛkəɣəna na pə́ kəlı lɛlaa. 15 Pa kɔna-m nyəntaa na ısɔtvlvŋası nyəntaa sı pá kala ŋmaatv təne na pá heeli-m tə hvwɛɛ pa ta pəsı. 16 Ma nııwa sı n pəsəɣı na ń cɔ tɔm təna. N kuliɣi kvŋmɛləm tɔɔ, na ń heeliɣi. Mpv tɔ, ye n kala ŋmaatv təne na ń sɛɣɛsı-m tə hvwɛɛ. Paa suu-ŋ toŋ toko, na pá tv-ŋ wvla lıılvɣv. Paa sıı-ŋ kawulaɣa təcaɣalɛ tooso nyəntɛ taa.

17 Ḿpúɣó Taniyɛɛlı cɔ wulav sı: Ma sama, ta caa. Ilɛ sıı nyá kvcɔɔŋ, yaa ń ha wei n nɔkaa tɔ. Paa na mpv maa kala-ŋ ŋmaatv ntı na má heeli-ŋ tə hvwɛɛ. 18 Isɔtaa Isɔ sɔsɔ ka kpana nyá caa Nepukanɛsaa kɛ wulav sɔsɔ na í tv-ı teeli. 19 Na pə́ la na piitimnaa na nsəma təna yəlaa nyaŋna-ı na pá seliɣi. Ye ı nɔkəna wei ı kv ílé, na í sɔɔla wei ı yele ílé. I kvsaɣa mpa ı caa tɔ pa nyɔɔŋ, na í tisiɣi mpa ı luɣu fɛı tɔ. 20-21 Ama ı həma ı tı na í la kalampaanı. Ilɛna pə tv-ı wontuɣu ləmaɣasəlɛ. Pa kvsa-ı ı kumte tɔɔ na ı teeli sí təkpataa. Pa tɔɣɔna-ı yəlaa hɛkv na í na taalɛ kpaŋası pá kaa təcaɣalɛ. I tɔɣɔ nyıtv ısıı naaŋ, na aŋkpəlɛɛ sɔ-ı. Haləna waatv wei ı nyəmá sı, ısɔtaa Isɔ sɔsɔ tənna yəlaa kawulası təna, í nɔka wei ı tv-ı. 22 Ama ı pəyalv nyá, nyá nyəmá ḿpúɣó teu. Paa na mpv n ta pasa nyá tı na ń tv Isɔ ké teeli. 23 N kpaasa nyá təɣı ısɔtaa Isɔ tɔɔ ké. Mpi tɔ, n yelaa na pá ləsı Isɔ təsɛɛlɛ nyənası. Haləna nyana nyá akewenaa sɔsaa, na nyá alaa na nyá saalaa, í nyɔɔna svlvm. Ilɛna í tala mə tıŋ wei pa lupəna lıɣitee nyəɣəlvɣv na wvla, na nyəɣəlvɣv maɣamaɣa, na pə kvsɛɛmvɣv tɔ. Paa mə tıŋ wei pa saaka taası, na pɛɛ, na ıı naakı, na ıı nııkı, pəyele ı ta nyı pvlv tɔ. N pɛma Isɔ wei ı təka nyá weesuɣu kɛ ı niŋ taa tɔɣɔ teeli. 24 Pə tɔɔ ké ı yelaa na ntantakv ŋmaa mpv 25 Sı: Mene mene tekel u paasən. 26 Tɔm pee anı a hvwɛɛ ntɔ. Mene hvwɛɛ wɛɛ sı, Isɔ kala nyá kawulaɣa kvyɛɛŋ, na í sıı ka tənaɣa. 27 Tekel, hvwɛɛ wɛɛ sı, ı maɣasa-ŋ sanəya tɔɔ na í ná sı,

n fɛı yuŋ. 28 Paasən hʋwɛɛ wɛɛ sı, ı tala nyá kawulaɣa na í cɛla Mete nyámа na Pɛɛsı nyámа.
29 Tənaɣalɛ wulaʋ sı, pá suu Taniyɛɛlı kɛ toŋ toko na pá tʋ-ı wʋla lıılʋɣʋ. Ilɛna pá kpaalı sı paa sıı-ı kawulaɣa təcaɣalɛ tooso nyəntɛ taa.
30 Ḿpúɣó pa kʋ Papiloni wulaʋ Pɛlətasaa kɛ ahoo anı.

6

1 Ilɛna Mete wulaʋ Taliyusi mʋ kawulaɣa kɛ ı lʋlʋɣʋ pənaɣa nııtoso na naalɛ nyəŋka taa.

Taniyɛɛlı kolontunaa nyəkı-ı katəka

2 Ḿpúɣó Taliyusi faɣa ı tɛtʋ kɛ hɔɣələŋ nıınʋwa na hiu (120). Ilɛna í kpa pə nyɔɔŋ nyámа. 3 Ntɛna í kpa sɔsaa napələɣı naalɛ na pá tələna Taniyɛɛlı sı pá feŋiɣi sɔsaa mpɛ pa tɔɔ, na wulaʋ pʋlʋ í taa wakəlı. 4 Ama Taniyɛɛlı ná tɛɛ mpɛ ını na nyɔɔŋ nyámа kɛ ləmaɣasəlɛ təcaɣacaɣa. Ilɛna wulaʋ hʋʋ sı ı ká kpa-ı ı kawulaɣa təna paasənlʋ. 5 Ḿpúɣó pa na nyɔɔŋ nyámа mpɛ pa pɛɛka ısəna paa la na pá hiki Taniyɛɛlı tɔ. Paa kawulaɣa tɔm natəlı tə taa, ılɛna pá wıı. Mpi tɔ, Taniyɛɛlı lakaɣa ı təmlɛ kɛ teu ké ı ta cɔləsı natəlı. 6 Mpʋɣʋlɛ yəlaa mpɛ sı, ye pə taɣa Taniyɛɛlı ısɔ sɛɛʋ kiiŋ taa tə kaa hiki təwaanlɛ.
7 Ilɛna pá polo wulaʋ kiŋ na pá sɛɛ-ı sı: Wulaʋ, nyana tɛtʋ. 8 Nyá kawulaɣa təna taa akewenaa sɔsaa təna caa sı, ń kpaaləna toŋ sı, ye wei ı luŋa tʋɣʋ, yaa yʋlʋ nɔɣəlʋ kɛ kʋyɛɛŋ hiu na naanʋwa taa, ye pə taɣa wulaʋ nyá, pá pɛtı pʋntʋ kɛ tɔɣəlası púúɣó taa. 9 Mpʋ tɔ, mʋ kʋsəsıtʋ ntı. Nmaa-tı na ń tʋ niŋ. Nɔɣəlʋ í taa kpɛɛsı-tı. Mpi tɔ, Mete nyámа na Pɛɛsı nyámа pa kiiu ıı laɣasəɣı.
10 Ḿpúɣó wulaʋ Taliyusi mʋ tɔm ntı na í tʋ niŋ.

Taniyɛɛlı pɛtʋɣʋ kɛ tɔɣəlası púúɣó taa

11 Taniyɛɛlı kutuluɣu ka kɛ atɛ na ısətaa nyəŋkʋ ké na kʋ pətote tʋləna Yosalɛm ıcatɛ tɔɔ. Tənaɣa ı kpaakaɣa na í luŋiɣi akula na í saŋ ı Isɔ. I sələmaɣa-ı paa kʋyakʋ ŋkuɣu tɔm tooso ké. I nııwa wulaʋ tɔm ntı, ılɛna í polo Isɔ sələmʋɣʋ ısıı í tıı lakı tɔ. 12 Ḿpúɣó ı kolontunaa mpɛ pa pola kpakpaa, na pá maɣana ı tɔŋna sələmʋɣʋ na í yaakı Isɔ. 13 Ilɛna pá polo wulaʋ kiŋ na pá tɔ sı: Isıı n ŋmaawa na ń sıı sı, ye wei ı sələma Isɔ nɔɣəlʋ, yaa yʋlʋ nɔɣəlʋ, kɛ kʋyɛɛŋ hiu na naanʋwa taa, na pə́ tá ké nyá, paa pɛtı pʋntʋ kɛ tɔɣəlası púúɣó taa? Wulaʋ sı: Ɛɛnna. Mete nyámа na Pɛɛsı nyámа kiiu ıı laɣasəɣı mɛɛ. 14 Ntɛna pá heeli-ı sı: Mpa pa kɔmna Yuta tɔ pa taa wei pa yaa sı Taniyɛɛlı tɔ ıı nyənəɣı nyana nyá kiiu kɛ pʋlʋ se. Halı tɔm toosoɣo ílé ı sələməɣı ı Isɔ ké paa kʋyakʋ ŋku.
15 Wulaʋ nııwa sı Taniyɛɛlı, ılɛna ı laŋlɛ wakəlı. Ḿpúɣó ı maɣasaa sı í waası-ı. Haləna ilim tʋɣʋ. 16 Ḿpúɣó yəlaa mpɛ pá məla ı kiŋ na pa pɔɔsı-ı na ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ sı: Ntɔŋ n nyəmá teu sı Mete nyámа na Pɛɛsı nyámа pa kiiu ıı laɣasəɣı?
17 Ḿpúɣó wulaʋ yelaa na pá kɔna Taniyɛɛlı na pá pɛtı-ı tɔɣəlası púúɣó taa. Ilɛna í tɔmı-ı sı: Nyá Isɔ wei ı təmlɛ n sɛɛsəna ısəlɛ tɔ, ı tike ı pəsəɣəna na í ya-ŋ.
18 Ilɛna pa təkı pəlɛ kɛ tɔɣəlası púúɣó ŋkʋ kʋ nɔɣɔ. Ḿpúɣó wulaʋ na akewenaa sɔsaa pa yʋsa pəlɛ tɔɔ sı nɔɣəlʋ í taa tʋlı. 19 Ḿpúɣó wulaʋ məla ı təyaɣa na í sʋʋ mpʋ. I ta kpətəna ı alaa taa nɔɣəlʋ. Pəyele ı keela tom.

Taniyɛɛlı lıw na alaafəya kɛ tɔɣəlası púúɣó taa

20 Pə kɔma ısıı pə nyaaləɣı, ılɛna wulaʋ kʋlı ləŋ na í polo tɔɣəlası pʋʋɣʋ nɔɣɔ.
21 I kpətəna-kʋ, ılɛna í yaa Taniyɛɛlı na laŋwakəllɛ na í pɔɔsı sı: O oo Taniyɛɛlı. Isɔ Weesuɣu tʋ wei ı təmlɛ n lakəna ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ tɔ. I pəsaa na í waası-ŋ tɔɣəlası səkpaŋ taa?

22 Ilɛna Taniyɛɛlı cɔ, na í sɛɛ wulav sı: Ta caa, nyana tɛtv. 23 Ma Isɔ tila ısɔtaa
tillu na í təkı tɔɣɔlası nɔɔsı, sı ta la-m pvlv. Mpi tɔ, ma ta wakələna-ı. Pácó ma ta
pəntəna nyá tɔtɔ.
24 Tənaɣa wulav laŋlɛ hvlvma katatəlaɣa, na í tɔ sı, pá ləsı Taniyɛɛlı. Ḿpúɣú pa
ləsa-ı. Paa hiŋaɣa, ka fɛı ı tɔɔ. Mpi tɔ, Taniyɛɛlı tɛma Isɔ na ı taa ké. 25 Ilɛna wulav
yele na pá kpa yəlaa mpa pa kuu Taniyɛɛlı nɔɔhɛɛ tɛɛ tɔ. Ilɛna pá pɛtı pá na pa
alaa na pa piya kɛ tɔɣɔlası pvvɣv taa. Na tɔɣɔlası te-wɛ na sí salı pa mvwa, na pa
ta tıı tiita atɛ.
26 Pəlɛ pə waalı ké wulav Taliyusi ŋmaa takəlaɣa kɛ piitim na nsəma təna yəlaa,
mpa pa wɛ antulinya təna taa tɔ sı: Ma sɛɛ-mɛ.
27 Ma sıakı ma kawulaɣa təna taa ké kvsəsıtv. Paa wei í nyana Taniyɛɛlı Isɔ na
í se-ı.
Mpi tɔ, ınəɣəlɛ Isɔ Weesuɣu tv na ı wɛ tam tɔɔ.
I kawulaɣa kaa tɛ na ı sɔsɔɔntv ká wɛɛ ḿpúɣú tam tɔɔ.
28 Ini ı hɛtəɣəna na í waasəɣı.
I lakı piti təma kɛ ısɔtaa na atɛ.
Ini ı waasəna Taniyɛɛlı kɛ tɔɣɔlası nɔɣɔ taa.
29 Ḿpúɣú Taniyɛɛlı nyvɣv kvla Taliyusi kawulaɣa waatv taa, na Pɛɛsı wulav
Silusi waatv tɔtɔ.

7

Taniyɛɛlı toosee kancaalaɣa nyəna

1 Ḿpúɣú Papiloni wulav Pɛlətasaa kawulaɣa pənaɣa, kancaalaɣa nyəŋka taa,
Taniyɛɛlı həntaa na í toosi toosee. 2 Ilɛna í ŋmaa-yɛ.
Taniyɛɛlı toosaa ké sı: Heelim lıına antulinya təna taa, na pə́ laŋtəɣı teŋku
sɔsɔ. 3 Ḿpúɣú taalɛ wontu sɔsɔɔntv liɣiti lıına teŋku taa. Tıı faɣana təmaɣa.
4 Kancaalaɣa nyəŋkv nəɣəsəna tɔɣɔlaɣa. Ilɛna kv wɛna hɛkəlɛ keŋ. Ḿpúɣú pa
kpɛsa kv keŋ ını. Ilɛna pá kvsı-kv, na pá səŋsa-kvɣv kv nɔɔhɛɛ naalɛ tɔɔ ısıı yvlv.
Ḿpúɣú pa tv-kvɣv yvlv ləmaɣasɛɛ. 5 Naalɛ nyəŋkv ná nəɣəsəna taalɛ wontuɣu
ısaɣav nakvlı. Na kv səŋa kv nɔɔhɛɛ tooso tɔɔ ké kɔŋkɔŋ. Ilɛna kv tɔka səntaası
tooso na kv kela. Na pá yɔɣɔtəɣı-kv sı, kú kvlı na kú li nantv. 6 Pəlɛ pə waalı ké
ma ná lɛŋkv, na kú nəɣəsəna ısıı kpou. Kv siɣile waalı ké keŋ liɣiti ısıı sumaɣa,
na kv nyɔɔŋ kɛ liɣiti. Ilɛna pá tv-kvɣv toŋ. 7 Ḿpúɣú ma na wontuɣu liɣiti nyəŋkv.
Kv wɛ sɔɣɔntv kɛ sɔsɔm, na kv toma fɛına taka. Kv wɛna nyəɣəlvɣv kela sɔsɔɔna
ké. Kv tɔkı na kú fɛləɣı nɔɔhɛɛ kɛ mpi pə kaasaa tɔ. Kv ta nəɣəsəna wontu nti
tə tɔm tə tɛma kɛɛsvɣv tɔ. Kv həŋ wɛ naanvwa. 8 Ḿpúɣú ma na həlvɣv səkpeluɣu
lıına hɛkv taa, na kú kpɛsı ı taa tooso. Kıı wɛna ısɛ ké ısıı yvlv, na kv nɔɣɔ yɔɣɔtəɣı
kalampaanı tɔm.

Isɔ hvv tɔm

9 Ḿpúɣú ma na pa sıına kumlee. Ilɛna Tam tɔɔ tv nəɣəlv ı caɣa. I wontu
hvlvmaa ké tələılaı. I nyɔɔsı wɛ ısıı kpoŋkpomvlvm maɣamaɣa. I kumte mvkaɣa
kɔkɔ ké, na tə pɔpɔlɛɛ wɛ ısıı mamala. 10 Kɔkɔ lıkaɣa tə tɛɛ na ká kpeŋ ısıı pɔɣɔ kɛ
ı ısɛntaa. Yəlaa kɛ iyisi iyisi səŋa ı kiŋ na pa taa lɛlaa lakı-ı təmlɛ. Ḿpúɣú hvvlaa
caɣaa na pá hɛtı takəlası.
11 Ma nyənaɣa wontuɣu ŋku kv həlvɣv yɔɣɔtaɣa kalampaanı tɔm kɛ mpv tɔ,
ılɛna má na pa kv-kv, na pá pɛtı kɔkɔ taa sı kú nyaɣa. 12 Ḿpúɣú pa lɛɛka wontu
lɛntı toma. Ama pa sɔɔsa-təɣı weesuɣu kɛ pəcɔɣɔ waatv nɔɣɔlv ı tɔɔ.
13 Pə waalı ké ma naWa nɔɣɔlv na ısɔŋmvntv kɔŋna-ı. I nəɣəsəna yvlv pəyaɣa.
Ḿpúɣú ŋmvntv ntı tə pona-ı na tá kpətəna-ı Tam tɔɔ tv ını. 14 Ḿpúɣú pa ha-ı toŋ

na teeli na kawulaya. Sı piitimnaa tәna, na nsәma yәlaa, í lapı-ı tәmlɛ. Ɩ toŋ ká wɛɛ tam ké, na ı kawulaya kaa tɛ.

Taniyɛɛlı toosee kancaalaya nyәna hʋwɛɛ kilisuyu

15 Ḿpúɣú Taniyɛɛlı tәma sı: Ma toosee kpa-m sɔɣɔntʋ, na pә pɛkәlı-m ma taa.
16 Ilɛna ma kpәtәna mpa paa wɛ tәna tɔ, pa taa nɔɣɔlʋ. Ilɛna má pɔɔsı-ı pә tәna
pә tampana, na ílé ı kɛɛsı-m pә hʋwɛɛ. 17 Sı taalɛ wontu sɔsɔɔntʋ liɣiti ınәɣәlɛ,
antulinya kawulası nsi sıı kɔɔ tɔ. 18 Pәlɛ pa waalı ké ısɔtaa Ɩsɔ sɔsɔ yәlaa ká tɔɣɔ
kawulaya kɛ tam tɔɔ. 19 Pә waalı ké ma luɣu lapa sı, má nyı wontuɣu liɣiti nyәŋkʋ
tampana. Kıı wɛ sɔɣɔntʋ kɛ sɔsɔm ké. Kʋ ta nәɣәsәna lɛntı. Kʋ kela kɛ nyәɣәlʋɣʋ
ké. Kʋ sәkpaŋ kɛ nyәɣәlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ. Kʋ tɔkı ké na kʋ fɛlәɣı nɔɔhɛɛ kɛ mpi pә
kaasaa tɔ. 20 Ma nyәna tɔtɔɣɔ kʋ hәŋ naanʋwa. Na ı taa lɛŋkʋ ŋku kʋ nyɔwa na kʋ
kpɛsı tooso tɔ. Kıı wɛna ısɛ ké na nɔɣɔ. Kʋ yɔɣɔtaya kalampaanı tәm na kʋ kәla
lɛlәŋ. 21 Tәnaɣa kʋ yoona Ɩsɔ yәlaa, kʋ caakaya-wɛɣɛ kәlʋɣʋ. 22 Ḿpúɣú Tam tɔɔ tʋ
kɔma na í ha ısɔtaa Ɩsɔ sɔsɔ yәlaa kɛ tampana. Pa kawulaya tɔɣɔʋ waatʋ talaa kɛlɛ.
23 Ilɛna í kilisi-m wontuɣu liɣiti nyәŋkʋ ŋkʋ kʋ hʋwɛɛ sı, ŋkʋɣʋlɛ atɛ kawulaya
liɣiti nyәŋka ŋka ka ta nәɣәsәna lɛŋsı tɔ. Kaa tɔɣɔ atɛ yәlaa tәna, na ká fɛlı-wɛ na
ká yɔkı-wɛ. 24 Hәŋ naanʋwa kɛlɛ, ka taa awulaa mpa paa tɔkı na pá kaasәɣı tәma
tɔ. Naanʋwa na kʋlʋm nyәŋ wei ı ta nәɣәsәna kancaalaya nyáma tɔ, ı ká tɔɣɔ ı
nyәŋka kɛ pɛlɛ pa waalı, na í tɔɣɔnı pa taa tooso. 25 Ɩ ka tʋʋ ısɔtaa Ɩsɔ sɔsɔ na í
ŋmakәlı ı yәlaa. Ɩ ká mayası ı taa sı í layası Ɩsɔ kiiŋ na ı acimanaa. Ɩ ká ŋmakәlı
Ɩsɔ yәlaa kɛ pıusı tooso na hɔɣɔlʋɣʋ. 26 Pәlɛ pә waalı paa hʋʋna-ı na pá lɛɛkı ı toŋ.
Paa wakәlı-ı tam tɔɔ. 27 Paa lɛɛkı atɛ awulaa sɔsɔɔntʋ na pa toŋ. Paa cɛla ısɔtaa
Ɩsɔ sɔsɔ yәlaa. Yәlaa mpɛ pa kawulaya ká wɛɛna tam tɔɔ, na ŋmakәllaa tәna ká
nıına-wɛ na pá lakı-wɛɣɛ tәmlɛ.
28 Tɔm ntı tә tәnaɣa ntɔ. Ḿpúɣú pә pɛkәla-m ma hʋwɛɛ taa ké sɔsɔm. Ilɛna má
mayasәɣı-tәɣı ma taa.

8

Taniyɛɛlı toosee naalɛ nyәna

1 Ḿpúɣú Taniyɛɛlı má, ma tasa toosuɣu kɛ wulaʋ Pɛlәtasaa kawulaya pәnaya
tooso nyәŋka taa. 2 Ma toosaa ké sı, ma wɛ Ilam tɛtʋ hɔɣɔlʋɣʋ taa. Koluŋa ıcatɛ
sɔsɔɔlɛ Susi taa kɛlɛ ma sәŋa Wulayi pɔɣɔ nɔɣɔ. 3 Ilɛna má ná ıwaaʋ sәŋa pɔɣɔ
ŋkɛ ka nɔɣɔ, na kʋ wɛna hәŋ kʋtayalәŋ. Ama ı taa lɛŋkʋ ta nyɔ lɔŋ pәyele kʋ kәla
lɛŋkʋ. 4 Ḿpúɣú kʋ sʋʋ yɔkʋɣʋ kɛ ilim tәtʋlɛ na pә ntɔɣɔŋ na pә mpәtәŋ hɔɣɔlәŋ.
Wontuɣu nakʋlı kʋ ta pәsı na kú taŋ-kʋ. Pácó nɔɣɔlʋ ta pәsı na í ya mpa kʋ yɔkәɣı
mpʋ tɔ. Kʋ lakaya ısәna kʋ luɣu wɛɛ tɔɣɔ, na kʋ toŋ sɔɔsәɣı.
5 Ma tɔŋna mpi ma naWa mpʋ tɔ pә tɔm mayasʋɣʋ kɛ mpʋ. Ilɛ ma tuta
pәŋtʋlʋɣʋ lıına ilim tәtʋlɛ tɔɔ kɛlɛ. Kʋ tɔŋaya heelim tɔɔ ké lɔŋlɔŋ ké na kú cɔɔkı
tɛtʋ. Kʋ wɛna hәlʋɣʋ toŋ nyәŋkʋ nakʋlәɣı kʋ ısɛ hɛkʋ taa. 6 Ḿpúɣú kʋ kpәtәna
hәŋ naalɛ ıwaaʋ ŋku ma na kʋ sәŋa pɔɣɔ nɔɣɔ tɔ. Ilɛna kʋ pukina kʋ tɔɔ na sewa
na kʋ toŋ tәna. 7 Kʋ tala-kʋ ılɛna kʋ niki-kʋɣʋ yɔkʋɣʋ halәna kʋ pɛlı kʋ hәŋ naalɛ.
Ɩwaaʋ ta pәsı-kʋ pácó nɔɣɔlʋ ta waası-kʋ. Ilɛna pәŋtʋlʋɣʋ hu-kʋɣʋ atɛ na kú fɛlı-
kʋɣʋ nɔɔhɛɛ. 8 Ḿpúɣú kʋ lapa toŋ kɛ sɔsɔm. Kʋ toma pıı teu ılɛna kʋ hәlʋɣʋ sɔsɔɔʋ
ŋkʋ kʋ pɛlı kpakpaa. Ilɛna hәŋ toŋ nyәŋ liɣiti nyɔ kʋ lonte taa. Na í nyәnәɣәna
antulinya hɔɣɔlәŋ tәna taa.
9 Ḿpúɣú hәlʋɣʋ sәkpeluɣu nakʋlı kʋ nyɔ hәŋ ını ı taa lɛŋkʋ tɔɔ. Ilɛna kú pıı
sɔsɔm na kú tala ilim tәlıulɛ na pә ntɔɣɔŋ tɔɔ na tɛtʋ kʋpantʋ tɔɔ. 10 Ḿpúɣú kʋ
kpa ısɔtʋlʋŋası kiŋ na kú pɛtı lɛŋsı kɛ atɛ na kʋ fɛlı-sәɣı nɔɔhɛɛ. 11 Ilɛna kú kpa
ısɔtʋlʋŋası caa tɔɔ. Kʋ kʋwa ı tanaŋ na taanaya kɔtası na kú yɔkı ı Ɩsɔ tәsɛɛlɛ.

12 Ḿpúɣú pa tu ısɔtaa yəlaa na kɔtaɣa tam nyəŋka kɛ ku niŋ taa ké ku ısaɣatu tɔɔ. Ulɛna kú fɛlı tampana Isɔ sɛɛu kɛ nɔɔhɛɛ, na kú waa ku təma taa.

13 Ḿpúɣú ma nıı ısɔtaa tillu nɔɣəlu ı yɔɣɔtaɣa. Ulɛna lɛlu pɔɔsı-ı sı: Pəlee ké paa tasa kɔtaɣa kɛ lapu? Na pá taɣanı Isɔ təsɛɛlɛ na pá fɛlı ısɔtulunŋası kɛ nɔɔhɛɛ? 14 Ḿpúɣú ı cɔ-ı sı: Tanaŋ na taanası iyisi naalɛ, na ŋmunuɣu nıınuWa (2300) waalı. Pəlɛ pə waalı ké paa taɣanı Isɔ təsɛɛlɛ.

Taniyɛɛlı toosee naalɛ nyəna huwɛɛ kilisuɣu

15 Waatu wei Taniyɛɛlı má, ma toosa mpu, na má pɛɛkəɣı ma toosee anı a huwɛɛ ılɛ, ma tuta nɔɣɔluɣulɛ ma ısɛntaa na í nəɣəsəna yulu. 16 Na má nıı nɔɣɔlu kpɛɛsa-ı na pɔɣɔ wulayi waalı sı: Kapəyɛɛ, sɛɣɛsı-ı toosee anı a huwɛɛ. 17 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu ını ı kpətəna-m na sɔɣɔntu kpa-m. Ulɛna má hoti ma nɔɣɔ tɔɔ. Ntɛna í tɔ-m sı: Yulu pəyaɣa, nıı teu yooo. Toosee anɛ a ké antulinya tɛm tɔm ké. 18 I yɔɣɔtaɣana-m mpu, ılɛna ma ısɛ pili na má ká nyuɣu. Ulɛna í kusı-m na í səŋsı-m. 19 Ḿpúɣú ı tɔma-m sı: Maa heeli-ŋ mpi pıı kɔɔ Isɔ páánáwaatu tɔ. Mpi tɔ, pa tɛma a waatu sıuu ké. 20 Iwaau ŋku n nawa na ku wɛna həŋ naalɛ tɔ, ku ké Mete nyámana Pɛɛsı nyáma pa awulaa ké. 21 Pəŋtulуɣu ná ké Kəlɛɛkı kawulaɣa. Ku ısɛ hɛku taa həluɣu sɔsɔɔŋku ŋkuɣulɛ kancaalaɣa wulau. 22 Ku həluɣu sɔsɔɔŋku ŋku ku pɛlaa, na həŋ liɣiti wei ı nyɔ ku lonte taa tɔɣɔlɛ, kawulası nsi sıı tɛ na sı kulı piitim mpı pə taa tɔ. Ama sı kaa hiki toma kɛ mpu. 23 Ye pə tala pa kawulası tɛm waatu na pa ısaɣatu puwa teu wulau acilaɣatu tu na kalampaanı tu nɔɣɔlu ı ká kulı. 24 I toma ká sɔɔsı, ılɛ pə kaa lıına ı maɣamaɣa ı kiŋ. I ká wakəlı sɔsɔm ké pə kaa wɛɛ nyənuɣu, na í waakı ı kulapəm təna taa. Haləna í kpɛnna toŋtunaa na Isɔ yəlaa na í kú. 25 I acilaɣatu katatəlaɣa kɛ ı ka tusəna yəlaa. I kalampaanı ké ı ká kuna yəlaa paɣalɛ mpa pa huu sı pa caɣana pa tı tɔ. Haləna í kulı Awulaa Wulau tɔɔ. Waatu ınəɣı pıı wakəlı-ı, pə kaa lıına yulu kiŋ. 26 Tanaŋ na taanası nsi sı tɔm wɛ tampana ké. Ulɛ sıı-təɣı nyá taa. Mpi tɔ, tə waatu tatata. 27 Ḿpúɣú pə yɔɔla-m na pá pəsı-m kutɔntu kɛ wɛɛ paɣalɛ. Pə cɛpa ma tɔɔ, ılɛna má məlı wulau təmlɛ taa. Toosee anı a wakəla ma laŋlɛ kɛ ḿpúɣú ma ta cɛkəna-yɛ.

9

Taniyɛɛlı sələmuɣu

1 Mete tu Aselusi pəyalu Taliyusi, wei ı tɔɣɔ Papiloni tɛtu tɔ, ı kawulaɣa 2 pənaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa ké Taniyɛɛlı má, ma kala Isɔ Tɔm takəlası taa. Ma cɛkənaa sı pusı nutoso na naanuWa ké Yosalɛm ıcatɛ ká wɛɛ ncaalɛ. Ḿpúɣú Tacaa ka heela Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu Selemii. 3 Ḿpúɣú ma laŋlɛ wakəlaa, na má suu ləyaɣa wontu fɔlətənaa taka. Na má pəlı ma nyuɣu taa ké tɔluma na má hɔkɔ nɔɣɔ. Ulɛna má kɛɛsı ısɛ na Tacaa Isɔ tɔɔ, na má sələməɣı-ı na má wiikina-ı. 4 Ḿpúɣú ma hula ma Isɔ Tacaa kɛ ma yəlaa ısaɣatu. Na má sələmı-ı sı, Tacaa Isɔ Sɔsɔ wei nyá tə seekı na ń tɔkəɣı nyá nɔɣɔ sıuu tɔ. N huləɣı suulu kɛ mpa pa sɔɔləɣı-ŋ na pá tɔkəɣı nyá kiiŋ tɔɣɔ. 5 Tə wakəlaa ké na tá pəsı asaɣaa. Tə kula nyá tɔɔ na tá kisi nyá kiiŋ. 6 Tə ta nıına nyá kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa mpa pa kpaaləna nyá hətɛ kɛ tá awulaa, na tá sɔsaa, na tá caanaa, na tá piitim təna yəlaa tɔ. 7 Tacaa, nyaɣalɛ tampana tu, taɣalɛ tasəkəlɛ nyáma. Pə kpaɣau Yuta yəlaa, na Yosalɛm nyáma, na Isɛɣɛlı nyáma, na pəcɔlɔ nyáma, na pooluŋ nyáma mpa pa wɛ acalɛɛ wena a taa n ka tɔɣɔna-wɛɣɛ ısaɣatu nti pa lapa-ŋ tɔ tə tɔɔ tɔ. 8 Tacaa, tana ta awulaa na tá sɔsaa, na tá caanaa ntɛ́ tasəkəlɛ nyáma. 9 Tacaa Isɔ, n wɛna yulu pətɔɔtəlɛ. N ka wii-tuɣu timpi tə kula nyá tɔɔ tɔ. 10 Tə ta nıı nyá kiiŋ wei nyá təmlɛ nyáma, nyá kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa tɛləsa-tu tɔ. 11 Isɛɣɛlı nyáma təna yɔka nyá kiiŋ, pa kisa nyá nɔɣɔ nııu. Ulɛna mpusinaa na wahalanaa mpa pa tɔm nyá təmlɛ tu Moisi ŋmaawa

ı kiiŋ takəlaɣa taa tɔ, pá watı-tvɣv timpi tə pəntəna-ŋ tɔ. 12 N kɔna Yosalɛm tɔɔ ké wakəlvɣv sɔsɔɔŋkv ŋkv kv taka pa ta nata antulinya təna taa tɔ. Isıı n ka kpaalvɣv tá na tá awulaa na tá sɔsaa tɔ. 13 Wahala ını ı maɣana-tvɣv ısıı Moisi ŋmaawa ı kiiŋ takəlaɣa taa tɔ. Paa na mpv tɔ, tə ta nıta ta ısaɣatv sɔŋ kɛ halәna saŋa sı tá paasәna nyá tampana. 14 Pə tɔɔ ké n yelaa na wahala ını í kɔɔ-tv. Mpi tɔ, n təŋəɣı tampana kɛ nyá kvlapəm təna taa ké. Ama tá ta nıına nyá nəɣɔ.

15 Tacaa Isɔ, nyá ləsəna-tvɣv Icipiti tɛtv taa. Ilɛna nyá toma sɔsɔɔna na nyá hətɛ yaakı halәna saŋa. Ama tá tá nıına-ŋ ılɛna tá tɔm sı. 16 Tana tá caanaa tá ısaɣatv tɔɔ ké Yosalɛm na nyá yəlaa wɛ fɛɛlɛ taa ké mpa pa cɔɔna-tv tɔ pa hɛkv taa. Ile hɛɛsı nyá pááná kɛ nyá pulaɣa naŋŋ nyəŋka ıcatɛ Yosalɛm tɔɔ ké nyá suulu sɔsɔ tɔɔ. 17 Haı, ta Isɔ, nıı ma sələmvɣv na ma wiinav. Nyənna suulu kɛ nyá təsɛɛlɛ nte tə yɔkaa tɔɣɔ nyá sɔɔlvɣv tɔɔ. 18 Ma Isɔ ke ŋkpaŋvɣv na ń na ısәna tá na nyá ıcatɛ tə wakəlaa tɔ. Pə taɣa ta teu tɔɔ ké tə wiikina-ŋ. Ama nyá sɔɔlvɣv sɔsɔɔŋkv tɔɔ ké. 19 Haı, Tacaa, ke ŋkpaŋvɣv na ń nıı tá sələmvɣv na ń wii-tv. Ma Isɔ paasәna nyá ıcatɛ na nyá yəlaa kɛ lɔŋ kɛ nyá suulu tɔɔ.

Isɔtaa tillu kilisuɣu kɛ pusı nıtoso na naanvwa tɔm

20 Ma tɔŋna sələmvɣv na má tisiɣi má na Isɛɣɛlı yəlaa tá ısaɣatv. Na má wiikina-ı Isɔ təsɛɛlɛ tɔm kɛ mpv 21 tɔɣɔ ısɔtaa tillu Kapəyɛɛ wei maa nawa toosee taa tɔ ı kvla hvntv kɛ lɔŋ na í kpətəna-m taanaɣa kɔtaɣa lapv waatv. 22 Ilɛna í sɛɣɛsı-m Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv tɔm nti maa kalaa tɔ. Ilɛna í tɔ-m sı: Ma kɔmaɣa sı ma kilisiɣi-ŋ tə hvwɛɛ. 23 N caala sələmvɣv tɔ, Tacaa heela-m tɔm sı má heeli-ŋ. Mpi tɔ, ı sɔɔla-ŋ ké. Ke ŋkpaŋvɣv kɛ teu na ń nıı toosee anı a hvwɛɛ. 24 Nyá ıcatɛ na nyá yəlaa pa tɔɔ ké pa sıı pusı nıtoso na naanvwa kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. Pa lapa ḿpúɣú sı pá hɛɛsı kiiu yɔkvɣv na ısaɣatv lapv. Pa wii-wɛ na pá təŋ siɣisuɣu tam nyəŋkv, na toosee. Ilɛna Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv tɔm yoosi, na pá taɣanı ısɔ təsɛɛlɛ. 25 Pə wɛɛ sı ń nyı na ń cɛkəna sı, pə kpaɣav waatv wei pa kpaalaa sı, paa taɣanı Yosalɛm kɛ ŋmav tɔ, na pə́ polo nyvɣv tv wei pa pəla nim na pá kpa tɔ ı kɔntɛ tɔ. Pə wɛ pusı naatosompɔɣɔlaɣa kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa ké. Pəlɛ pə paasi, pusı naatosompɔɣɔlaɣa tɔm nıtoso na naalɛ taa ké paa taɣanı ıcatɛ ŋmav na tə kolunja. Ama pə waatvnaa ka wɛɛ katɛ ké. 26 Waatvnaa mpɛ pa waalı ké paa kv apalv nəɣɔlvɣv mvsvŋ. Apalv ını paa pəla-ı nim ké na pá kpa-ı nyvɣv tv. Wulav nəɣɔlv na ı yoolaa paa watəna ıcatɛ, ısıı lvm na pá wakəlı-tɛ na ısɔ təsɛɛlɛ. Ḿpúɣú ı na ı yoolaa pa wakələɣı ısıı pə sııwa tɔ. 27 I ká caalı yəlaa paɣalɛ kɛ pusı naatosompɔɣɔlaɣa taa. I ká la na pá yele kɔtasi lapv kɛ ısɔ təsɛɛlɛ taa ké pusı nsı sı hɛkv taa. I ká la acaalətv təma kɛ lɔŋlɔŋ. Halәna pə́ tala ını ı wakəlvɣv ısıı Isɔ ka sıuv tɔ.

10

Taniyɛɛlı toosee tooso nyəna

1 Pɛɛsı nyə́ma wulav Silusi kawulaɣa pənaɣa tooso nyəŋka taa. Taniyɛɛlı wei pa cuɣusaa sı Pɛlətasaa tɔ, ı toosa toosee naalı. A ké tampana ké. Ama wahalanaa sɔsaa tɔm kɛ a kɛɛsəɣı. Ḿpúɣú ı maɣasa a tɔm kɛ ı taa na í cɛkəna-yɛ na í kɛɛsı.

2 Ḿpúɣú laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ kpa Taniyɛɛlı má. Ilɛna má wii ma yəlaa tɔɔ ké cimaasәnaa tooso. 3 Maa tɔkı tɔɣɔnaɣa kvpaŋka nakəlı yaa nantv. Pə́có svlvm ıı svvkı ma nəɣɔ taa. Pəyele maa sayaləɣı nim, halәna cimaasәnaa tooso ını ı tɛ. 4 Ḿpúɣú ma səŋa pəɣɔ sɔsaɣa Tikili nəɣɔ kɛ ısɔtv kancaalaɣa nyəŋ, kvyɛɛŋ hiu na liɣiti wule. 5 Ma kvsa ma ısɛ ılɛna má ná yvlv nəɣɔlv na í suu kponkpontu toŋ nyəntv natəlı tə wontu na í ləla wvla kvpaŋ tampala. 6 Na ı tənvɣv mvɣı kɔkɔ ısıı pəlɛ nte tə pɛɛkvɣv wɛ katɛ tɔ. I ısɛntaa nyəɣəsəɣı ké ısıı tɛv, na ı ısəpee wɛ ısıı kɔkɔ mvkvɣv tɔ. I ŋkpalasi nəɣəsəna ısıı pa sotuɣu nyəɣəlvɣv kvsɛɛmvɣv tɔ. Na ı

nɔɣɔ yuŋ wɛ ısıı kʋyakʋ kɔkɔtɛ. 7 Ma tike ma nana mpʋ. Ma na mpa tɔ, pɛlɛ pa ta na pʋlʋ. Ama sɔɣɔntʋ kpana-wɛɣɛ sɔsɔm, na pá se na pá ŋmɛlı. 8 Pə yela-m na má tɔŋna yaasi sɔsɔ ınəɣı nyənʋɣʋ. Ilɛna pá yɔkı ma mʋwa taa, na ma ısɛntaa hʋlʋmı təfatata. 9 Ḿpúɣú yʋlʋ ını ı kula ı nɔɣɔ tɔɔ sı ı yɔɣɔtəɣı. Ilɛna ma ısɛ pili na má hoti ma nɔɣɔ tɔɔ. 10 Ḿpúɣú niŋ nıılı ı kʋsa-m, na má luŋ ma tʋna na ma niŋ tɔɔ na má seliɣi. 11 Ilɛna yʋlʋ ını í heeli-m sı: Taniyɛɛlı, Isɔ luɣu wɛ-ŋ ké. Kʋlı na ń ke ŋkpaŋŋ na má heeli-ŋ. Isɔ tila-m nyá cɔlɔɣɔ. Ilɛna má kʋlı na má tɔŋna seluɣu. 12 Ḿpúɣú ı heela-m sı: Taniyɛɛlı, taa nyá. Pə kpaɣau hatoo kʋyaŋku n pasa nyá tı tɔ, nyá luɣu lapa sı ń cɛkəna kʋŋmɛlətʋ tɔɣɔ Isɔ mʋ nyá sələmʋɣʋ. Ilɛna í kʋsı-m sı má kɔɔ má heeli-ŋ. 13 Ama Pɛɛsı kawulaɣa ısɔtaa tillu kaɣata-m kʋyɛɛŋ hiu na kʋlʋmʋɣʋ. Halәna ısɔtaa tillaa nyʋɣʋ nyə́ma taa lɛlʋ, Mikaɣɛɛlı kɔɔ ma kiŋ kɛ Pɛɛsı timpi maa saalaa tɔ, na í waası-m. 14 Nɔɔnɔɔ ma kɔmaɣa sı ma heeliɣi-ŋ mpi pıı maɣana nyá yəlaa kɛ cele tɔ. Mpi tɔ, ntəɣı n nawa mpʋ.

15 Waatʋ wei ısɔtaa tillu ını ı heelaɣa-m tɔm tənɛ tɔ. Ma sumaɣa tətiɣitiɣi, na nyʋɣʋ kamna atɛ. 16 Ḿpúɣú yʋlʋ wei maa nawa tɔ, ı tokina ma ntompee. Ilɛna má pəsı na má kuli nɔɣɔ na má heeli-ı sı: Tacaa, nyá tɔm kpa-m sɔɣɔntʋ kɛ sɔsɔm na ma mʋwa taa yɔkı. 17 Ma ta tala má yɔɣɔtəna-ŋ. Mpi tɔ, ma fɛı toma, pə́có ma feesiŋ lipa. 18 Mpʋɣʋlɛ ı tasa-m tokinau na í ha-m toma. 19 Ilɛna í heeli-m sı: Alaafəya tɔm ké. Isɔ luɣu wɛ-ŋ ké. Taa nyana pʋlʋ. Tɔkı nyá tı. I tɔŋna-m ḿpúɣú yɔɣɔtənau, ılɛna má yoo toŋ na má tɔ sı: Tacaa, yɔɣɔtı. Mpi tɔ, n ha-m toma. 20-21 Ilɛna í heeli-m sı: Ma kɔma nyá kiŋ ké sı ma kɛɛsəɣı-ŋ nti pa ŋmaa tampana takəlaɣa taa tɔ. Pə́có pə wɛɛ sı má polo má yoona Pɛɛsı kawulaɣa ısɔtaa tillu. Ye ma kəla ílé Kəlɛɛkı nyəŋ ká kɔɔ. Ye pə taɣa ısɔtaa tillu Mikaɣɛɛlı wei ı taŋəɣı nyá yəlaa tɔ ı paasi, nɔɣɔlʋ ıı səŋna-m.

11

1 Ma maɣamaɣa maa səna ılɛɣɛ, Mete tʋ Taliyusi kawulaɣa pənaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa ké. 2 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu tɔma sı: Maa heeli-ŋ tampana tɔm.

Ilim mpətəŋ na pə ntɔɣɔŋ awulaa yoou

Pɛɛsı awulaa sɔsaa tooso ká tɔkı kawulaɣa ké na pá kaasəɣı təma. Kantəkaɣa nyə́ma ká kəlı kancaalaɣa nyə́ma kɛ wɛnau. Ilɛna liɣiti nyəŋ kuu pə təna na í kʋlı Kəlɛɛkı kawulaɣa tɔɔ. 3 Ama yoolu nɔɣɔlʋ ı ká tɔɣɔna Kəlɛɛkı kawulaɣa sɔsaɣa, na í lakı ısəna ı sɔɔlaa tɔ. 4 I kawulaɣa pıkı teu, ılɛna ká faɣa tɔm liɣiti. Ilɛna yəlaa lɛlaa tala-kɛ. Ilɛ pa kaa wɛɛna toma ısıı kancaalaɣa nyəŋ.

5 Ilim mpətəŋ wulau ká la toma kɛ sɔsɔm yaa. Ama ı kʋpaɣalaa taa nɔɣɔlʋ ká kəlı-ı na í lɛɛkı kawulaɣa. 6 Pıısı ká cɔɔ pəcɔ, ılɛna Icipiti wulau na Silii nyəŋ pá pɛɛlı nɔɣɔ. Icipiti nyəŋ ká ha Silii nyəŋ kɛ ı pɛɛlɔ. Ama pə kaa taaŋı. Alʋ ını na ı paalʋ, na ı pəyaɣa, na ı caa paa sı. 7 Ilɛna alʋ ını ı calaɣa tʋ nɔɣɔlʋ, í kpaɣa ı caa lonte. Ilɛna í polo pa koloosi acalɛɛ taa, na í yoona-wɛ na í kəlı-wɛ. 8 Halı ı ká kuu pa tıŋ na pa wontu nti pa lupa wʋla na liɣitee nyəɣətʋ tɔ, na í pona Icipiti. Ilɛna yoou hɛɛ pıısı paɣalɛ. 9 Ilɛna Silii wulau yoona Icipiti nyəŋ, na í kpisi-ı na í məlı ı tɛtʋ taa.

10 Ama ı pəyalaa ká koti yoolaa kɛ tintika tintika kɛ sɔsɔm. Pa taa lɛlʋ na ı yoolaa paa watı kolontunaa ısıı lʋm. Ilɛna í məlı, na pá taɣanı pa tɔɔ ké kʋlʋɣʋ. Halәna pá tana-wɛɣɛ wulau koluŋa ıcatɛ. 11 Pááná ká kpa Icipiti wulau. Ilɛna í kpaɣa ı yoolaa na í kpa Silii nyə́ma tɔɔ. Paa kəlı-wɛ, na pá kpa pa yoolaa tuutuuma. 12 Paa na Icipiti wulau ka kʋwa pa taa ké yoolaa iyisi iyisi, na í hɔ ı tı tɔ, ı kaa la aka. 13 Pıısı cɔɔ pəcɔ ılɛna Silii wulau kpaɣa yoolaa kʋfama. Pɛlɛ pa kəla kʋpəma kɛ paɣalɛ, na pa yoou wontu təna. Na pá polo Icipiti nyə́ma waalı. 14 Waatʋ ını ı taa ké paɣalɛ ká kʋlı Icipiti nyə́ma tɔɔ. Halı nyá yəlaa taa

mʊsʊntʊnaa ká kʊlı ı tɔɔ sı, pa yoosiɣi ısəna n naWa toosee taa tɔ. Ama paa kpisi.
15 Ilɛna Silii wulaʊ tuusi na í tá koluŋa ıcatɛ, na pá lo hapəlɛ na pá lɛɛkı-tɛ. Icipiti
yoolaa ká kpisi, paa pa taa akanaa maɣamaɣa, pɛlɛ pa taa fɛına toŋ. 16 Silii nyə́ma
ká la ısəna pa nɔkaa tɔɣɔ. Nɔɣɔlʊ kaa taŋ-wɛ, halı paa kpɛnna Isɛɣɛlı nyə́ma. Paa
ŋmakəlı-wɛ na pá wakələɣı-wɛ. 17 Paa maɣası pa taa sı pá na Icipiti wulaʊ pá
pɛɛlı nɔɣɔ na pá hikina-ı na təna. Halı paa ha-ı pa pɛɛlɔ. Ama pə kaa la. 18 Pəlɛ
pə paasi í ká kɛɛsəna Kəlɛɛkı tɛtʊnaa mpa pa wɛ teŋku nɔɣɔ tɔ pa tɔɔ. Ama wulaʊ
nɔɣɔlʊ ı ká səŋsı-ı. Ile ı ká ləsı ı nyəm na í tʊ ı niŋ taa. 19 Ilɛna í mələ́na ı koloosi
acalɛɛ tɔɔ na í kəlı-ı na í sı na pə́ saalı. 20 Wulaʊ wei ı ká lɛɛtı ı lonte taa tɔ íle ı ká
sıı lampuu mʊlʊ kɛ Isɛɣɛlı taa. Ama pıı la wɛɛ naalɛ ılɛna pə kʊ-ı. Ama pə kaa wɛɛ
yoou taa yaa pa muɣula-ı.
21 Yʊlʊ wei paa tʊɣʊna na ı ta nəɣəsəna kaWulaɣa tɔɣɔlʊ tɔ. Ini ı ká caɣana ı
lonte. Hɛɛsʊɣʊ waatʊ kɛ ı ká kɔɔ na í lɛɛkı kaWulaɣa na acilaɣatʊ. 22 I ká kʊ yoolaa
tənaɣa na pə kpɛŋna Isɔ yəlaa nyʊɣʊ tʊ. Nɔɣɔlʊ kaa kpa ı tɔɔ. 23 Yəlaa ká polo ı
kiŋ sı í na-wɛ pá pɛɛlı nɔɣɔ. Ama ını ı ká muɣuli-wɛ. Paa na ı yəlaa fɛı paɣalɛ tɔ,
ı toŋ ká sɔɔsəɣı tam ké. 24 Hɛɛsʊɣʊ waatʊ kɛ ı ká cɔɔ tɛtʊ taa. I ká la mpi ı caanaa
taa la tɔ, ısıı wontu kuuu na tə talʊɣʊ. Halı ı ká maɣası ısıı ı tii koloosi acalɛɛ tɔɔ.
Ama pə kaa taaŋı ké.
25 I toŋ na ı apalʊtʊ tɔɔ ı na ı yoolaa tuutuuma paa polo Icipiti wulaʊ waalı.
Ama íle ı yoolaa kəla ını ı nyə́ma kɛ toŋ na paɣalɛ. Paa yoona-ı na pá kpisi-ı.
Mpi tɔ, acilaɣatʊ kɛ paa lana-wɛ. 26 I na mpa pa kaa nyənaɣa tɔ, mpɛ paa lıına ı
waalı. Ilɛna ı yoolaa ya na pa taa paɣalɛ sı. 27 Pəlɛ pə waalı ké awulaa naalɛ mpɛ
paa ciiki acɛsaacɛsaa ciikuɣu. Ama pə kaa la. Mpi tɔ, pə ta tata tənaɣa waatʊ na
pə́cɔ́. 28 Silii wulaʊ ka mələɣı ı tɛtʊ taa na toŋ sɔsɔɔŋ. Ilɛna í tʊ ı taa sı ı ká wakəlı
yəlaa mpa na Isɔ pa pɛɛla nɔɣɔ tɔ pa ısɔ sɛɛʊ.
29 Pə waalı ké ı ká watı Icipiti tɔtɔ. Ama pə kaa lana-ı ısıı pıı lapʊ tɔ. 30 Lom
nyə́ma ká kɔnna pa kpıləŋ na pá yoona-ı. I ká lɔ ı apalʊtʊ na í se na í məlı. Ilɛna
í mʊ pə́ə́ná na í kpɛntəna mpa pa lɔ Isɔ tɔ. Ilɛna í wakəlı yəlaa mpa na Isɔ pa
pɛɛla nɔɣɔ tɔ pa ısɔ sɛɛʊ. 31 I ká tili ı yoolaa na pá polo pá pilisi Isɔ təsɛɛlɛ. Paa
səŋsı tanaŋ na taanaɣa kɔtası na pá siki pa acaalətʊ tʊɣʊ. 32 I ká tolisi ısɔ sɛɛʊ taa
acamaa na ı acilaɣatʊ. Ile ı kaa pəsı ısəlɛ sɛɛsəlaa. 33 Ama mpa pa kəla laɣatʊ kɛ
pa taa tɔ, paa sɛɣɛsı lɛlaa paɣalɛ. Pıı la wɛɛ naalɛ, ılɛna pá kʊ́ pa taa lɛlaa, na pá
wɔ lɛlaa kɛ kɔkɔ. Paa tʊ lɛlaa kɛ salə́ka, na pá lɛɛkı lɛlaa wontu. 34 Pəcɔ tike kɛ
paa sənа-wɛɣɛ pa wahalanaa taa. Mpi tɔ, mənaafikitʊ kɛ paɣalɛ sɔɔsaɣana pa tɔɔ.
35 Laɣatʊnaa mpɛ pa taa lɛlaa ká sı. Pa səm mpı pıı taɣanna yəlaa na pá wɛɛ teu
tənaŋŋ. Halə́na tənaɣa waatʊ. Mpi tɔ, waatʊ wei pa sııWa tɔ ı ká kɔɔ.
36 Ama Silii wulaʊ ka la ısəna pə maɣa-ı tɔɣɔ. I ká maɣası ı taa sı ı kəla tııŋ
təna. Halə́na í kpa Isɔ maɣamaɣa tɔɔ. Ḿpúɣú ı ka la, halə́na waatʊ wei Isɔ ká hɔ ı
ŋkpaŋʊɣʊ tɔ. Isəna Isɔ sıkı tɔ mpʊ pə lakəna. 37 I ká nyənı yem ké ı caanaa tııŋ na
alaa tʊɣʊ Talamusi. I ká hɔ ı təɣı na í footi tııŋ təna. 38 Paa na mpʊ ı ká laa koloosi
acalɛɛ tʊɣʊ ŋku ı caanaa taa nyı tɔ. Halə́na í ha-kʊɣʊ wʊla na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ
na liɣitee pɛɛ na wontu kʊpantʊ. 39 Tʊɣʊ ŋkʊ kʊ toŋ kɛ ı ká yoona koloosi acalɛɛ
na í kʊsı kʊ təŋlaa nyɔɔŋ. I ká kpa pa taa paɣalɛ kɛ nyʊɣʊ nyə́ma, na í ha-wɛɣɛ
tɛtʊnaa.
40 Icipiti wulaʊ ká kʊlı Silii nyəŋ tɔɔ ké tənaɣa waatʊ. Ama Silii nyəŋ ká səŋı-ı
na ı yoou kɛɛkɛnaa, na kpaɣanəŋ na pə kpıləŋ kɛ paɣalɛ. I ká watı tɛtʊnaa ısıı
pɔɣɔ lʊm. 41 I ká tii Isɛɣɛlı tɛtʊ tɔɔ na í kʊ yəlaa iyisi naanʊWa. Ama Itɔm na
MoWapʊ pə yəlaa na Amoni yoolaa sɔsaa ká fiti. 42 I ká tʊ niŋ kɛ acalɛɛ paɣalɛ
tɔɔ. Icipiti tɛtʊ kaa fiti paa pəcɔ. 43 I ká kuu Icipiti wʊla na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ na
kacɔka wontu. I ká ŋmakəlı Lipii na Itiyopii nyə́ma. 44 I ká nıı sı ilim təlılɛ na pə
ntɔɣɔŋ nyə́ma kɔma-ı yoonaʊ. Ilɛna í məlı pa waalı na pə́ə́ná na í kʊ paɣalɛ. 45 I

ká siki ı kawulaɣa cokəle kɛ teŋku na pʋɣʋ Siyəŋ pa hɛkʋ taa. Timpi tɛtʋ kəla teu tɔ. Pəlɛ pə waalı ké pıı tala ı tənaɣa. Pəyele nɔɣəlʋ kaa waası-ı.

12

Tənaɣa waatʋ

1 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu heela-m tɔtɔ sı: Waatʋ ınəɣəlɛ ısɔtaa tillu sɔsɔ Mikayɛɛlı wei ı taŋəɣı ma yəlaa tɔ ı ká kʋlı. Wahala wei too yəlaa kʋlaa pa ta nata tɔ, ı ká kɔɔ waatʋ ını. Ilɛna pə ya ma yəlaa mpa pa həla wɛ weesuɣu takəlaɣa taa tɔ pa nyɔɔŋ. 2 Mpa pa tooki tɔ, pa taa paɣalɛ ká fe. Lɛlaa ká hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. Ilɛna lɛlaa kɛ fɛɛlɛ sɔsɔəlɛ tam nyəntɛ. 3 Laɣatʋnaa mpa paa sɛɣɛsa yəlaa samaa kɛ tampana təŋʋɣʋ tɔm tɔ paa te kɔkɔ ısıı ısɔtʋlʋŋası kɛ tam tɔɔ.

4 Tɔʋ, Taniyɛɛlı, sıı tɔm tənɛɣɛ nyá taa. Nmaa-təɣı takəlaɣa taa na ń taalı ka tɔɔ. Yʋsı-kɛ halәna tənaɣa waatʋ. Paɣalɛ ka kala-kɛ na pá sɔɔsı nyəm.

Tənaɣa waatʋ kɛ kʋŋmɛsəm ké

5 Ḿpúɣú Taniyɛɛlı má, ma nawa ma toosee anı a taa ké apalaa lɛlaa kɛ naalɛ. Lɛlʋ səŋa pɔɣɔ kʋteŋ na cənɛ na lɛlʋ na cənɛ. 6 Ḿpúɣú pa taa lɛlʋ pɔɔsa ısɔtaa tillu wei ı suu kponkpontu toŋ nyəntʋ wontu na í səŋa pɔɣɔ nɔɣɔ tɔ sı: Pəlee ké piti təma anɛ a ka tɛ? 7 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu kpaasa ı niŋ na ısɔ na í tɔ sı: Ma tuuna Tam tɔɔ Isɔ hətɛ taa. A ká taaŋı pıısı tooso na hɔɣəlʋɣʋ. Waatʋ wei paa hɛɛsı Isɔ yəlaa kɛ ŋmakəlʋɣʋ tɔɣɔ mpʋ ını pıı tɛ.

8 Ma nıı tɔm tənɛ, ılɛ ma ta cɛkəna-tı. Pə tɔɔ ké ma pɔɔsa ma sɔsɔ sı ısənaɣa pıı tɛna? 9 Ḿpúɣú ı cɔ-m sı: Taniyɛɛlı, taa nəɣəsı. Mpi tɔ, pə wɛɛ sı pá ŋmɛsı tɔm ntəɣı, na pá yʋsı halәna tənaɣa waatʋ. 10 Maɣasəŋ ká taɣanı yəlaa paɣalɛ na pá te. Ama asaɣaa na kaa cɛkəna. Ilɛna pá ká nyʋɣʋ kɛ tə taa. Ilɛna laɣatʋnaa náá cɛkəna. 11 Pə kpaɣaʋ waatʋ wei pa səŋsa tanaŋ na taanaɣa kɔtası na pá siki tʋɣʋ tɔ. Pə kʋyɛɛŋ wɛ iyaɣa na ŋmʋnʋɣʋ na nıınaasa na naanʋwa (1290). 12 Leleŋ nıılʋ ntέ wei ı ka kaası ı tı na í taŋ na í tala kʋyɛɛŋ iyaɣa na ŋmʋnʋɣʋ nıınʋwa na hiu na naanʋwa na kakpası (1335) tɔ. 13 Ye nyá ılɛ, kaası nyá tı na ń sʋʋ púúɣú na ń hɛɛsı. Pəlɛ pə waalı n ká fe na Isɔ ká ha-ŋ nyá kasəyaɣa.

ƗSƆ KƱYƆƳƆTƱTƱ TƐLƎSƱLƱ
OSEE
TƆM TAKƎLAƳA
Kʊtʊlʊtʊ

Ɩsɛɣɛlɪ tɛtʊ ilim ntəɣəŋ təɔ, timpi pa yaa sɪ Samalii təɣɔ Osee tɛləsaɣa Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ yəlaa. Waatʊ ɪnɪ ɪ taa tɔ, tɛtʊ ta caɣa teitei. Yəlaa muɣuliɣi təma, na lɛlaa náá kʊləɣɪ tɛtʊ təkəlaa təɔ. Ɩsɔ sɛɛʊ maɣamaɣa ná hɛɛwa na Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma məlɪ laatʊ taa. Kʊpəntəŋ wei ɪ wahala Osee təkaɣa ɪ waatʊ taa təɣɔlɛ.

Ɩsəna pa faɣa Osee takəlaɣa tɔ:

Osee akpaɣalɛ na ɪ təyaɣa pə tɔm, titite *1–3*
Tacaa kaləɣəna Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma, titite *4–13*
Ɩsɔ sɔɔlʊɣʊ na ɪ nɔɔsɪ sɪɪʊ, titite *14*

1 Takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa kɛɛsa tɔm. Tacaa ka heelina-təɣɪ Peeli pəyalʊ Osee. Sowasɪ pəyalʊ Solopʊwam wei ɪ ka kɛ Ɩsɛɣɛlɪ wulaʊ tɔ ɪ pɔɔlɛ taa ké Tacaa kɛɛsa Osee kɛ tɔm ntɪ. Waatʊ kʊlʊm ɪnɪ ɪ taa tətəɣɔ, Osiyasɪ na Yotam na Ahasɪ na Ɩsekiyasɪ, pɛlɛ pa təkaɣa kawulaɣa kɛ Yuta taa, na pá kaasəɣɪ təma.

Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Osee alʊ na ɪ piya pa tɔm

2 Tɔm kancaalaɣa nyəntʊ nti Tacaa heela Osee təɣɔlɛ sɪ:
Polo na ń kpaɣa apalaa təna alʊ nəɣəlʊ.
Ɩ piya í təŋ sɪ too ɪkpatɛ.
Mpi tɔ, Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma təna kisa Tacaa maɣa,
na pá ha pa təɣɪ tɪɪŋ laaʊ taa.
3 Ḿpúɣú Osee polaa na í kpaɣa Tipilayim pɛɛlɔ Komɛɛ. Ɪlɛna alʊ ɪnɪ ɪ lʊlɪ-ɪ apalʊpəyaɣa. 4 Ḿpúɣú Tacaa təma Osee sɪ:
Ha-kɛ sɪ, Sisilee.
Mpi tɔ, pə kaasa pəcɔ maa lɛɛtɪ Yehu lʊlʊɣʊ nyə́ma
kɛ yʊlʊkʊlɛ nte pa lapa Sisilee tɔ tə təɔ.
Ɪlɛna má sɪɪ Ɩsɛɣɛlɪ kawulaɣa tənaɣa.
5 Maa wakəlɪ pa yoolaa toŋ kɛ
Sisilee tɛtɛkəlɛ taa ké kʊyakʊ ŋkʊ.
6 Komɛɛ tasa həɣɔ haɣaʊ, ɪlɛna í lʊlɪ apalʊpəyaɣa, na Tacaa heeli Osee sɪ:
Ha-kɛ sɪ, Pətɔɔtəlɛ fɛɪ.
Pə hʊwɛɛ ntɛ sɪ Tacaa má ma kaa nyənɪ
pa pətɔɔtəlɛ na má hʊlɪ-wɛɣɛ suulu.
7 Ama ma kaa la ḿpúɣú Yuta nyə́ma. Halɪ pa Ɩsɔ Tacaa má, maa waasɪ-wɛɣɛ.
Ma paa fɛɪna yoou yaa təɔʊ, yaa laɣatɛ, yaa yoou kpaɣanəŋ, yaa ɪ caɣalaa.
8 Komɛɛ tisa Pətɔɔtəlɛ fɛɪ, ɪlɛna í kpaɣa həɣɔ na í lʊlɪ apalʊpəyaɣa. 9 Ɪlɛna Tacaa heeli Osee sɪ:
Ha-kɛ sɪ, Pa ta kɛ ma nyə́ma.
Mpi tɔ, Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma ta kɛ ma yəlaa,
na má tá ké pa Ɩsɔ.

2

Sisilee cele kʊyakʊ səsɔɔŋkʊ

1 Ama kʊyakʊ nakʊlɪ Ɩsɛɣɛlɪ
nyə́ma ká la paɣaʊ kɛ səsɔm.
Paa wɛɛ ɪsɪɪ lʊm nəɣɔ kanyəŋa.
Halɪ pa kaa pəsɪ pa kalʊɣʊ.

Waatʋ ɪnɪ lsɔ weesuɣu tʋ
má ma kaa tasa yɔɣɔtʋɣʋ sɪ,
pa ta kɛ ma yəlaa.
Maa yaa-wɛɣɛ ma pəyalaa ké.
2 llɛna Yuta na lsɛɣɛlɪ pá kpɛntɪ na pá kpa wulaʋ kʋlʋm,
na pá pəsɪ tɛtʋ nyɜ́ma.
Sisilee cele kʋyakʋ səsɔɔŋkʋ ntɛ́.
3 Tacaa sɪ í ha mə tɛɛtʋnaa apalʋnyəma sɪ:
Pa kɛ ma nyɜ́ma, na alʋnyɜ́ma sɪ: Pətɔɔtəlɛ wɛɛ.

lsɛɣɛlɪ wɛ kɛ ɪsɪ alʋ tɛtɛlatʋ

4 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
l kaləna mə too lsɛɣɛlɪ,
í taa yele-ɪ.
Mpi tɔ, ɪ ta kɛ ma alʋ tɔtɔ,
pɜ́cɔ́ ma ta kɛ ɪ paalʋ.
l hɪɪsɪ tɛtɛlatətʋ cacaasɪ kɛ ɪ ɪsɛntaa,
na í ləsɪ wasaŋkalətʋ kɛ ɪ taa.
5 Ye pə taɣa mpʋ,
maa yele-ɪ kpɛtɛ təyələyəlɪ,
ɪsɪɪ kʋyaŋku pa lʋla-ɪ tɔ.
Maa yele na ɪ tɛtʋ pəsɪ wʋlaɣa
nyəntʋ na tə wʋlɪ na í səna lʋkɔtʋ.
6 Ma fɛɪna ɪ piya pətɔɔtəlɛ.
Mpi tɔ, sɪ təŋa ɪ ɪkpatɛ ké.
7 Pəyele sɪ too kʋɣɪ ɪ tɪ nyʋɣʋ ké na tɛtɛlatətʋ.
Halɪ ɪ kpaaləɣɪ tam sɪ,
ɪnɪ ɪ ka təŋ ɪ taŋnaa mpa pa haakɪ-ɪ
tɔɣɔnaɣa na lʋm tɔ.
Paa na ɪ kʋtakəm na ɪ kʋtɔɣələm na nim na sʋlʋm.
8 Ama Tacaa má,
maa təkɪ-ɪ mpaaʋ na sɔwa kalaa.
Maa ŋma kolʋŋa na má cɔɔna-ɪ na í taa tasa lɪɪʋ.
9 l ká maɣasɪ ɪsɪɪ í pɛɛkɪ ɪ taŋnaa
na ɪ təŋ pa waalɪ, kpɛtɛ.
Waatʋ ɪnəɣəlɛ ɪ ká tɔ sɪ:
Pə wɛɛ sɪ má məlɪ ma paalʋ kancaalaɣa nyəŋ.
Mpi tɔ, ma nɪɪkaɣa tənaɣa leleŋ na pə kəlɪ nɔɔnɔɔ.
10 N taa cɛkəna sɪ,
lsɔ má, ma cɛlaɣana-ŋ kʋtɔɣɔʋ,
na sʋlʋm, na nim, na má sʋsɪ-ŋ toŋ,
na má ha-ŋ liɣitee na wʋla.
llɛna ń kpaɣa na ń lakəna tʋɣʋ Paalɪ kɛ təmlɛ.
11 Pə tɔɔ ké maa lɛɛkɪ ma tɔɣɔnaɣa,
na ma sʋlʋm kɛ kʋmtʋ waatʋ.
llɛna ma lɛɛkɪ kponkpontu toŋ nyəntʋ na heeŋ hʋntʋ,
na ń laŋ nyá kʋtakəm na nyá kʋtɔɣələm na ń lɪɪ kpɛtɛ.
12 Nyá taŋnaa ɪsɛntaa ké maa wɔɣɔsɪ nyá wontu,
pa taa nɔɣəlʋ kaa kpesi.
13 Maa yele na nyá laŋhʋlʋmlɛ,
na nyá ɪsɔtʋ kʋfalʋ acimanaa,
na nyá kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ,

na nyá kɔtasɪ lɛnsənaa pə́ sɪɪ tənaɣa.
14 Ilɛna nyɪɪtʊ lɛɛkɪ nyá tɪɪŋ taWa
nna n tɔŋaɣa sɪ nyá taŋnaa kʊfɛlʊɣʊ tɔ,
na taalɛ wontu náá tɔɣɔ.
15 Maa hɔ nyá ŋkpaŋʊɣʊ kɛ timpi n sɔɔ ma tɔɔ tɔ pə tɔɔ.
Pəyele n laakɪ Paaləna,
na ń lakɪ kacɔka na ń təŋəɣɪ nyá taŋnaa.
16 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Maa taɣanɪ ma alʊ kɛ mʊɣʊ
na má pona-ɪ wʊlaɣa tɛtʊ taa,
na má na-ɪ tə́ la acacaalɛ faaci.
17 Ilɛna í təŋɪ-m na luɣu kʊlʊmʊɣʊ ɪsɪɪ ɪ pɛɛlətʊ waatʊ.
Yaa ɪsɪɪ ɪ Icipiti lɪɪʊ saa.
Waatʊ ɪnəɣɪ maa cɛlɛ-ɪ ɪ lɛsɛŋ tɪɪŋ.
Ilɛna laŋpəsəlɛ tɛtɛkəlɛ pəsɪ ɪsɪɪ tɛɛlʊɣʊ nɔnɔɣɔ.

Ciikuɣu kʊyakʊ

18 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Kʊyaŋkuɣu Iseɣelɪ n ka yaa-m nyá paalʊ,
n kaa tasa-m yaaʊ kɛ nyá Sɔsɔ Paalɪ.
19 Maa ləsɪ nyá nɔɣɔ taa ké Paalɪ na tɪɪŋ lɛləŋ həla,
n kaa tasa-yɛɣɛ yaaʊ.
20 Ilɛna má na taalɛ wontu, na sumasɪ,
na atɛ nyamanyamanaa tə́ pɛɛlɪ nɔɣɔ sɪ wontu ntɪ
tə taa la ma yəlaa kɛ pʊlʊ.
Ilɛna ma kpiisi tɛtʊ tɔɔ ké yoou wontu təna,
na pə́ yele na ma yəlaa hɛɛsɪ təpamm.
21 Iseɣelɪ ma na-ŋ ta akpaɣalɛ ka wɛɛ tam kɛ ḿpúɣú.
Maa sɔɔlɪ-ŋ na má təŋəɣɪ tampana,
na má paasəɣəna-ŋ teu.
22 Ma kaa layasɪ.
Ilɛna pə́cɔ́ ń nyɪ sɪ ma ké Tacaa.
23 Kʊyaŋkuɣu maa mʊ mə kʊsələmʊtʊ,
na ɪsɔtɔnʊɣʊ kʊsələmʊtʊ.
Ilɛna ɪsɔtɔnʊɣʊ náá mʊ tɛtʊ kʊsələmʊtʊ,
24 na tɛtʊ náá mʊ tɔɣɔnaɣa na tɪɪŋ pə kʊsələmʊtʊ.
Kʊhaləm mpɪ pəlɛ pɪɪ mʊ Sisilee kʊsələmʊtʊ.
Isɔ tuuki kɛ pa yaa Sisilee na pa tɛ taa.
25 Maa məŋna Pətɔɔtəlɛ fɛɪ nyaɣa tɛtʊ taa,
na má wɛɛna nyá pətɔɔtəlɛ.
Maa heeli Pa ta kɛ ma nyə́ma nyá sɪ n ké ma nyəŋ,
na ń yaa-m sɪ nyá Isɔ.

3

Maɣasʊɣʊ

1 Ḿpúɣú Tacaa heela-m sɪ: Tasa nyá alʊ kɛ kpaɣaʊ. Paa ɪ məla apalaa təna alʊtʊ taa tɔ. Ma sɔɔla ḿpúɣú Iseɣelɪ nyə́ma ké na pá təŋəɣɪ tɪɪŋ na pá sɔɔla pə lɛsɛŋ kakalasɪ. 2 Ma mʊwa ma alʊ na liɣitee nyəɣətʊ naanʊwa na kakpasɪ, na tɔɣɔnaɣa pee saakənaa naatoso. 3 Ma heela-ŋ sɪ: Caɣa na pə taaŋɪ, taŋɪ-m na ń yele wasaŋkalətʊ. Ma maɣamaɣa maa taŋɪ-ŋ mpʊ tɔtɔ.

4 Mpʊ ɪnəɣɪ Ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma mɛ í ká caɣa, í kaa wɛɛna wulaʊ na paasənlʊ. Yaa
kətasɪ na kətəlaa toko wei pa pɔɔsəɣəna Tacaa kɛ təm tɔ, yaa təlaalɛ. 5 Ɪ ká tɛ na í
məlɪ mə tɛtʊ taa, na í mələnа mə Ɪsɔ na mə wulaʊ Tafiiti lʊlʊɣʊ tʊ tɔɔ. Ɪ ká nyana
Tacaa má na máá kooli-mɛɣɛ kʊpantʊ.

4

Ɪsɔ hʊvnaʊ kɛ ɪ yəlaa

1 Ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma mɛ,
í nɪɪ Tacaa təm,
ɪ hʊvkəna-mɛ sɪ,
yʊlʊ kʊpaŋ yaa kʊpantʊ latʊ nɔɣɔlʊ ɪ fɛɪ.
Nɔɣɔlʊ ɪɪ tasəɣɪ ɪnəɣɪ nyənʊvɣʊ kɛ Ɪsɔ.
2 Yəlaa təŋsəɣɪ təmaɣa mpusinaa ké,
na pá muɣuliɣi təma.
Pa kʊɣɪ təma,
na pá ŋmɪɪləɣɪ,
na pá lakɪ wasaŋkalətʊ,
na yʊlʊkʊlɛ kɛ kʊtamsa.
3 Pə tɔɔ ké wʊlaɣa ká la tɛtʊ taa na yəlaa
təna na wahala na pá kpɛnna taalɛ wontu na sumasɪ.
Halɪ teŋku taa tiina maɣamaɣa ká saalɪ yem.

Ɪsɔ kalənaʊ kɛ kətəlaa

4 Mpúɣó Tacaa təma sɪ:
Pə taɣa yəlaa tənaɣa yem ké
maa pɔɔsɪ yaa maa kaləna.
Ama kətəlaa kɛ ma hʊvkəna.
5 Ilim na pə ɪsəlɛ kɛ pɪɪ tuuli kətəlaa mɛ.
Ɪlɛna pə tuuli mə na mə taapalaa Ɪsɔ
kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kɛ ahoo,
na má kʊ mə piitim təna.
Mpɪ pə wɛnna ɪsɪɪ toto.
6 Ma yəlaa ta nyɪ-m,
ɪlɛna pá səkɪ.
Paa na mpʊ kətəlaa mə tá sɔɔlɪ sɪ í nyɪ-m.
Haləna í sɔɔ ma kʊsəsɪɪtʊ.
Pə tɔɔ ké í kaa tasa ma kətəlaa kɛ lapʊ,
maa sɔɔ mə piya tɔɔ.

7 Ɪsəna kətəlaa mɛ í hukaa tɔ mpʊ ɪnəɣɪ í wakələna-m.
Ɪlɛ maa kɔɔlɪ mə teeli na má taa-mɛɣɛ fɛɛlɛ.
8 Ma yəlaa ɪsaɣatʊ kʊhaaŋ kɛ í sʊvkəna cəncəməŋ.
Mpi í nyɪɪləɣɪ tɔɣɔlɛ sɪ pɛlɛ pá lakɪ ɪsaɣatʊ.
9 Mpi pə maɣana ma yəlaa tɔ pɪɪ maɣana-mɛ tətɔ.
Maa hɔ mə ŋkpaŋʊvɣʊ kɛ mə tɔntɛ ɪsaɣalɛ tɔɔ.
Maa fɛlɪ-mɛɣɛ ɪsaɣatʊ nti í lapa tɔ.
10 Ɪ ká li, ama í kaa haɣa.
Ɪ ká ha mə təɣɪ wasaŋkalətʊ taa.
Ama í kaa na piya.
Mpi tɔ, í lɔ Tacaa maɣa na
ma kiiŋ na í paasəna tɪɪŋ.

11 Wasaŋkalətʊ na sʊlʊm kʊfam

pəsa ma yəlaa nyɔɔŋ ké.
12 Tʊɣʊ kʊsaakʊɣʊ kɛ ma yəlaa mɛ í sələməɣɪ.
Taakukulaɣa heeliɣina-mɛɣɛ kʊŋmɛsətʊ.
Laatʊ heelim mapa-mɛ na pá yasɪ-mɛ,
na í faɣana mə lsɔ má.
13 l laakɪ pulasɪ nyɔɔŋ taa,
na í wɔkɪ tulaalʊnaa kɛ hɔtʊ tɛɛ ɪsotom kʊpam taa.
Pə tɔɔ ké mə pɛɛlaa ká la apalaa təna alaa,
na mə poolaa náá la wasaŋkalətʊ.
14 llɛ pə taɣa pɛlɛ pa ŋkpaŋʊɣʊ kɛ maa hɔ.
Ama cɛcɛnaa mɛ mə maɣamaɣa mə nyəŋkʊ kɛ maa hɔ.
Mpi tɔ, í pona wasaŋkalənaa kɛ kpeeŋa
na í tɔɣɔ kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa.
Pa tuka ɪtuule sɪ:
Yəlaa mpa paa cɛkəɣəna tɔ pa lepaɣa.

15 Ye lsɛɣelɪ nyə́ma laakɪ tɪɪŋ,
ɪlɛ Yuta nyə́ma náá taa kɛɛna-wɛ.
l taa polo Kilikaa, yaa Petɛelɪ.
Tənaɣa yəlaa pəsəna təlaalɛnaa,
na pá tuukina Tacaa.
16 lsɛɣelɪ nyə́ma kəla nyalam nyalam, ɪsɪɪ nav alʊnyəŋ wei ɪ kisa akuɣu kpátʊ́ɣʊ́
tɔ. llɛ pepe tɔɔ ké Tacaa ká paasəna-mɛ ɪsɪɪ ɪwɛɛsɪ nsi pa pukina tətiikile kʊpantɛ
taa tɔ? 17 lfəlayim nyə́ma təŋəɣɪ tɪɪŋ ké, yele-wɛ. 18 Pa ta tɪɪ yelita sʊlʊm nyɔɔʊ,
ɪlɛna pá sʊʊ wasaŋkalətʊ taa ké yaʊ. Pa nyʊɣʊ nyə́ma luɣu sʊʊwa fɛɛlɛ fɛɪ ké.
19 Kacuculaɣa ká paaləna-wɛ, na pa kɔtasɪ tɔm la-wɛɣɛ fɛɛlɛ.

5

lsɛɣelɪ paasənlaa asaɣaa tɔm

1 Mpʊ́ɣʊ́ Tacaa tɔma sɪ:
Kɔtəlaa na lsɛɣelɪ paasənlaa
na wulaʊ təyaɣa nyə́ma mɛ, í nɪɪ teu.
Pɪɪ wɛɛ ké sɪ í feŋ na pə́ tɔ teu.
Paa na mpʊ, ɪlɛna mɪɪ pəsɪ ma yəlaa ɪsɪɪ katɔka,
yaa puluɣu kɛ Misipa,
kɛ Tapɔɔ pʊɣʊ tɔɔ,
2 na ɪsɪɪ pʊ́ʊ́ɣʊ́ anaam kɛ Sitim.
Ama maa sɛɣɛsɪ mə təna na í ná na í tisi.

3 Ma nyəmá lsɛɣelɪ tɔm ké,
tə fɛɪ-m səkpɛtʊɣʊ.
Mə tusina lfəlayim nyə́ma kɛ laatʊ na pə wasaŋkalətʊ taa.
llɛna pá tɛɛ mə təna.

4 lsɛɣelɪ nyə́ma mə kʊlapəlɛ ta ha-mɛɣɛ mpaaʊ sɪ
í məlɪ mə lsɔ má ma kiŋ.
Laatʊ ləmaɣasəlɛ wɛnna mə taa na í yəɣɪ-m.
5 Mpi lsɛɣelɪ nyə́ma mɛ í hʊləsəna laŋlɛ tɔ
mpɪ pə hʊləɣəna mə wɛɛtʊ.
Mə ɪsaɣatʊ copina-mɛ na pə́ kpɛnna Yuta nyə́ma.
6 l pona mə tɔla sɪ í lakɪ kɔtaɣa,
ɪlɛna í kɔɔ-m yɔɣɔtənaʊ.

Ama í ta maɣana-m.
Mpi tɔ, ma yela-mɛ.
7 Ɩ yela-m na í lʋlı kpaı piya.
Mə ıcatɛ ka pəsı ncaalɛ pə kaa tala ısɔtʋ.

Yuta na Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma pa yoou

8 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı:
Ɩ hʋlı apalʋtutuɣu kɛ Kipeya,
na akantəlɛ kɛ Lama.
Ɩ yaɣa apalʋkakiisası kɛ Petɛɛlı.
Pɛncamɛɛ, la laakalı kɛ nyá waalı.
9 Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma ká wakəlı yem kɛ ŋkpaŋʋɣʋ həm wule.
Nti ma kpaaləɣı-mɛɣɛ ısəntɔ tɔ,
tə wɛ tampana kɛ́.
10 Yuta nyʋɣʋ nyɔ́ma ná laɣasəɣı tɛtʋ toosi kɛ́.
Ama ma páánáká huu mə tɔɔ ısıı pɔɣɔ lʋm.
11 Ɩ muɣula Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma,
í ta ha-wɛɣɛ pa tampana.
Mpi tɔ, í caakaɣa sı í təŋ mə kʋsəsıtʋ.
12 Maa kpa-mɛɣɛ ısıı caləmʋla,
na Yuta nyɔ́ma ısıı səmola.
13 Mə naalɛ í cɛkənaa sı í fɛına alaafəya.
Ntɛna Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma tili Asilii wulaʋ
sɔsɔ kiŋ na pá yɔɣɔtəna-ı.
Ama ílé ı kaa pəsı mə sənaʋ.
Halı ḿpúɣú ı ká waa-mɛ.
14 Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa ma,
ma kpana Yuta na Ɩsɛɣɛlı ısıı tɔɣɔlaɣa.
Ye ma kpa ma tɔɣɔnaɣa ma tɛɛna kɛ́,
nɔɣɔlʋ fɛına toma sı í lɛɛkı-m.

Yəlaa məlʋɣʋ kɛ Ɩsɔ tɛɛ

15 Mpʋ tɔ, maa məlı ma tɛ,
halənaɣəlaa cɛkəna pa ısaɣatʋ
na pá kɛɛsəna ma tɔɔ.
Ye pa sʋʋ wahala taa, paa pɛɛkı-m kɛ́.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

6

1 Waatʋ ınəɣəlɛ Ɩsɛɣɛlı nyɔ́ma ká tɔ sı:
Tə mələɣı Tacaa nyá nyá tɔɔ.
Nyá kʋna-tʋ.
Ɩlɛ n ká həkɔ ta hiŋ na ń waa-tʋ,
2 na ń ha-tʋɣʋ weesuɣu.
Pə kaasa kʋyɛɛŋ naalɛ,
ılɛna ń kʋsı-tʋɣʋ tooso nyəŋkʋ taa.
3 Mpʋ tɔ, tə sɛɛsı ısəlɛ kɛ teu na tə́ nyı Tacaa.
Ɩsıı ilim lıkʋɣʋ tanaŋ na tɛʋ náá nıı toomaɣa tɔ.
Mpʋ tətɔɣɔ Tacaa sənaʋ tɔm wɛ naani.

4 Waatʋ ınəɣı Tacaa ká pɔɔsı ı tı sı:
Ɩsənaɣa maa tɛna Yuta na Ɩsɛɣɛlı pa tɔm?
Anı pa luɣu ıı laa-m lıʋ kɛ́ ısıı tanaŋ ıhunte,

yaa cəlɔv saalʋɣʋ tɔ.
5 Pə tɔɔ ké ma yookina-wɛ na
lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa waasʋ.
Ma kpaaləɣı-wɛ sı paa kʋ mə təna.
Ma kʋsɔɔləm naa teu ké təcɛıcɛı ısıı ilim.
6 Ma caa ké sı yəlaa í nyı-m na pá lakı kʋpantʋ.
Pəlɛ pə kəla kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ.

Isɛɣelı taa acaalətv

7 Teitei ısıı yəlaa təna lapʋ tɔ,
ḿpúɣú mə ta tɔkı ısəna
í ká sıı mə nɔɔsı tɔ.
8 Kalaatı ná ké asaɣaa ıcatɛ kɛ,
na pá kʋɣı yəlaa.
9 Kɔtəlaa kpekəle ná pəsa yʋlʋkʋlaa ké.
Pa cɛŋəɣı yəlaa kɛ Sikɛm mpaau taa.
Mpi tɔ, pa ha pa təɣı kawalaɣa taa ké.
10 Ma nawa acaalətʋ kɛ lsɛɣelı piitim taa.
Tıŋ kɛ pa laakı na pá pilisiɣi təma.

11 Pə kaasa Yuta nyə́ma tɔ,
ma tʋ mə hʋvlɛ pəlɛ ké.

7

Isɛɣelı taa kʋwakələm

Ḿpúɣú Tacaa tɔma sı:
Waatʋ wei maa taɣanı məŋnav kɛ ma yəlaa
mpa paa kuuwa na pa tɛɛna tɔ.
1 Saa wei ma tʋɣı ma taa sı maa taɣanı lsɛɣelı nyə́ma tɔ,
pə kuliɣi mə ısaɣatʋ na mə mʋsʋŋ tɔɔ ké.
Mpi tɔ, í lakı puɣusuɣu təma ké,
na í ŋmıuləɣı tɛɛsı taa, na mpatɔntaa.
2 Iı hʋvkı sı ma nyəmá mə ısaɣatʋ tɔɔ.
Nɔɔnɔɔ tə salə́ka kɛlɛ í tɔkı na má naakı.
3 Kawalaɣa kɛ yəlaa cɛtəɣəna wulav na ı waalı nyə́ma,
na pá wɛ laŋhʋlʋmlɛ taa.
4 l kɛ wasaŋkaləna kɛ mə tənaɣa.
l wɛɛ ké ısıı potopotonaa tuɣuluɣu,
ŋku pa haŋsaa na pá yele kɔkɔ tikuɣu
na pá nuɣutiɣi somtu tɔ,
haləna tə kpa.
5 Ye pa tɔkı wulav acima
ı waalı nyə́ma nyɔɔkı ké na pá haɣa.
Sʋlʋm kʋɣı-wɛ,
ılɛna pá sʋv yem yem yɔɣɔtaɣa.
6 Pa cakı wulav acaɣa ké na pá haŋa ısıı kɔkɔ.
Ahoo yuɣi, ılɛna pá hɛɛ.
Kʋfeŋ ılɛna pá kʋlı ı tɔɔ.
7 Pa təna pa hakı pááná ké.
llɛna pá kʋɣı pa awulaa kɛ kʋlʋm kʋlʋm.
Pə́cɔ́ pa taa nɔɣɔlʋ ta yaa-m sı má səna-ı.

8 Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma í matəna piitimnaa lɛmpənaa ké.
Ɩ lapaɣa ɪsɪɪ pɛtɛpɛtaɣa ŋka pa ta pəsɪ na ká nyaɣa tɔ.
9 Kpaɪ nyə́ma nyɔɔkəna mə toŋ,
na í kpatələɣɪ, na mə nyɔɔŋ hʋləməɣɪ, í ta cɛkəna.
10 Mpi Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í hʋləsəna laŋa tɔ,
mpɪ pə hʋləɣəna mə wɛɛtʋ.
Ma yəlaa mə kalampaanɪ kʋɣʋna mə tɔm.
Paa na mpʋ ɪɪ pɛɛkəɣɪ sɪ í məlɪ ma kiŋ.
11 Ɩfəlayim nyə́ma í pəsa ɪsɪɪ alukuku kʋmɛlɛŋ ké.
Halɪ í yaa Icipiti nyə́ma na Asilii nyə́ma sɪ pá waasɪ-mɛ.
12 Ye í puki mpʋ,
maa kpa-mɛɣɛ ma puluɣu
taa ké teitei ɪsɪɪ sumasɪ,
na má hɔ mə ŋkpaŋŋ,
ɪsɪɪ maa kpaalʋɣʋ-mɛ tɔ.

13 Ɩsɪɪ í seekuɣu-m mpʋ tɔ, í lepaɣa.
Maa wakəlɪ-mɛɣɛ í kʋlʋɣʋ ma tɔɔ kɛ mpʋ tɔ pə tɔɔ ké.
Ma caakaɣa mə waasʋɣʋ ké.
Ama mə ɪsɔsɛɛʋ kɛ kaloolaɣa ké.
14 Ɩ wiiki yem ké na í pilimiɣi na í hɛɛtəɣɪ mə tɪ.
Ama ɪɪ tɛŋ mə taa,
na í sələməɣɪ-m tɔɣɔnaɣa pə́cɔ́ í kʋləɣɪ ma tɔɔ.
15 Anɪ ma sʋsəna-mɛɣɛ toŋ.
Ɩlɛna ma kʋcɔɔʋ pəsɪ ɪkpatəlɛ.
16 Ɩ kisa ma tɔɔ ké mələnaʋ,
na í yɔɔləɣɪ apalʋtʋ ɪsɪɪ tɔɔʋ kpaɪ nyəŋkʋ.
Mə kolontunaa ká kʋ mə sɔsaa kɛ pa kalampaanɪ tɔɔ.
Ɩlɛna pá waasɪ Icipiti nyə́ma na pɛlɛ pa paana-mɛ.

8

Ye Yʋlʋ tuu heelim, kacuculaɣa kɛ ɪ kʋŋ

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Ɩ hʋlɪ apalʋtutuɣu.
Kolontu tii ma tɛtʋ tɔɔ ké ɪsɪɪ yepeleku.
Mpi tɔ, Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma í yɔka ma kiiu,
na í wakəlɪ má na-mɛ tá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ.
2 Ɩlɛna í wiina-m sɪ,
mɛɣɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma,
í nyəma-m sɪ maɣa mə Ɩsɔ.
3 Ɩ lɔwa tampana tɔɣɔ
kolontu ka tɔɣɔnɪ-mɛ.
4 Ɩ kpaakɪ awulaa,
na pa waalɪ nyə́ma,
ɪɪ pɔɔsəɣɪ-m natəlɪ.
Mə liɣitee na mə wʋlanaa kɛ
í kpakəɣɪ na í lɔɔkɪ yem sɪ,
í luki tɪɪŋ.
Pə tɔɔ ké paa wakəlɪ-mɛ.
5 Samalii nyə́ma mɛ,
ɪ lɔ mə wʋla naʋle.
Ɩ kpaasəɣɪ ma pá́á́ná́ ké.

Waatʋ wei kɛ́ í ká yele ɪsaɣatʋ
na má yele-mɛɣɛ kalənaʋ?
6 Ɪsɛɣɛlɪ koolu lapəna mə naʋle ńté.
Tə fɛɪna Ɪsɔ pʋlʋpʋ.
Pə tɔɔ kɛ́ tɪɪ yɔkɪ.
7 Timpi í tuukuɣu heelim tɔ,
ɪsɪɪ ɪ kʋma kacuculaɣa.
Teitei ɪsɪɪ pa tukuɣu ɪtuule tɔ sɪ:
Ye tɔɣɔnaɣa ta tʋ nyɔɔŋ mʋlʋm fɛɪ.
Paa mʋlʋm tɪɪ wɛɛ, caɣalaa ká tɔɣɔna-wɪ.

8 Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ,
mə tɔm tɛma.
Ɪ wɛ piitimnaa taa kɛ́ ɪsɪɪ
tiyaɣa ŋka paa lakəna tɔ.
9 Pepe tɔɔ kɛ́ í pola Asilii,
ɪsɪɪ taalɛ kpaŋaɣa ŋka ka yɛləɣɪ ka tɪ tɔɔ tɔ,
sɪ pá waasɪ-mɛ?
Haləna í ha kʋhaaŋ sɪ í hiki cewaa?
Ɪ tá kisi ŋmakəlʋɣʋ,
ɪsɪɪ taalɛ kpaŋasɪ suwe?
10 Paa ɪ haakɪ lɛlaa kɛ kʋhaaŋ tɔ,
mə kpeɣeluɣu waatʋ kɔmna ntɔ.
Pə kaasa pəcɔ, í ká tɔɣɔ wahala,
na səɣəla nna wulaʋ sɔsɔ ká sʋkɪ-mɛ tɔ.
11 Ɪ ŋmawa kɔtaɣa təlatɛnaa kɛ sɔsɔm sɪ í pəntəɣɪ.
Mə kɔtasɪ təlatɛnaa yelina na í pəntəɣɪ.
12 Paa maa ŋmaa-mɛɣɛ laɣatʋ
tasʋɣʋnaa kɛ tɔm ɪsəna,
í kaa paasəna.
13 Luluɣu tɔɔ kɛ́ í lakɪ mə kɔtasɪ.
Ama maa mʋɣɪ.
Mpi tɔ, maa sɔɔkɪ mə ɪsaɣatʋ tɔɔ.
Ɪsɪɪ ma pona-mɛɣɛ Icipiti na pə́ hɔ mə ŋkpaŋʋɣʋ.

14 Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ,
í sɔɔwa mə ŋmalʋ tɔɔ,
na í ŋma mə təɣɪ kutuluŋ kʋpaŋ.
Yuta nyə́ma ná ŋma koloosi na pá cɔɔna acalɛɛ tuutuuma.
Ama ɪsɪɪ ma wɔpa mə acalɛɛ na mə kutuluŋ kʋpaŋ kɛ kəkɔ.

9

Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma ká laŋ pə təna

1 Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma í taa yɔɔləɣəna
kʋmtʋ ɪsɪɪ piitimnaa lɛlaa.
Mpi tɔ, í lɔwa mə Ɪsɔ na í təŋəɣɪ tɪɪŋ.
Pə́cɔ́ í sɔɔla kʋfɛlʋɣʋ asilima
nyəŋkʋ kɛ təfallɛnaa taa.
2 Ama mə tɔɣɔnaɣa pee na mə nim,
na mə sʋlʋm kʋfam mpi í taŋaa tɔ,
pə ta kɛ mə nyəm.
3 Ɪ kaa pəsɪ na í caɣa Tacaa tɛtʋ taa.

Pə wɛɛ sɪ í məlɪ Icipiti,
yaa Asilii na í təɣə asilima təɣənaɣa.
4 Ɩ kaa pəsɪ na í la Tacaa kɛ kɔtasɪ,
yaa í liisi-ɪ sʊlʊm na ɪ laŋlɛ hɛɛ.
Mə təɣənaɣa ká pəsɪ-mɛɣɛ ləyaɣa nyəŋka kɛ́.
Wei í təɣaa ɪ pəsɪ asilima pʊlʊ.
Mə nyɔɣɔsɪ tike kɛ mə təɣənaɣa ká kʊ.
Ɩ kaa sʊʊna-kɛɣɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa.

5 Ɩsənaɣa í ká la Tacaa
acima kʊyakʊ sɔsɔɔʊ wule?
6 Ye pə wakəla mə ɪcatɛ na í cɔɔsɪ Icipiti taa,
pɛlɛ paa pi-mɛɣɛ Mamfi ɪcatɛ taa.
Ɩlɛna mə liɣitee nyəɣətʊ wontu wakəlɪ,
na nyɪɪtʊ na sɔwa pə nyala tə taa.
7 Tacaa hʊʊlɛ waatʊ tapəna ntɔ,
ɪ ká fɛlɪ-mɛ.
Mɛ sɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ná sʊʊ kpaŋʊɣʊ,
na yʊlʊ wei Ɩsɔ yɔɣɔtənaa tɔ ɪ lakɪ yɛlɛyɛlɛ.
Ɩlɛ mə ɪsaɣatʊ na mə kʊwakələm kələna tɔɔʊ na pə wɛ mpʊ.
8 Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ wei í yaakɪ kpaŋtʊ tɔ
í na Ɩsɔ pa feŋiɣina Ɩsɛɣɛlɪ tɔɔ.
Ɩsɪɪ ɪ nyəkʊɣʊ sumasɪ kɛ katɔŋmɪɪsɪ tɔ,
ḿpúɣú ɪ lakɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ maɣa paa timpi.
Paa Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa yəlaa,
pa nyənəɣɪ-m pa kolontu kɛ́.
9 Mə ɪsaɣatʊ nti í ka lapa Kipeya təɣə í təkaa.
Ɩlɛ Tacaa kaa sɔɔ tə tɔɔ.
Ɩ ka yele na í ná pə naʊ.

Tacaa laŋwakəllɛ kɛ Ɩsɛɣɛlɪ tɔɔ

10 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma ka wɛ-m lɔŋ kɛ́ ɪsɪɪ
yʊlʊ hikuɣuu lɛsɛŋ pəle kʊpampantɛ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ.
Pəyele na ma nyənəɣɪ mə caanaa ɪsɪɪ fiki kalaalaɣa.
Ama í təŋa tʊɣʊ ɪsaɣaʊ Paalɪ-Peyɔɔ*fa*.
Ɩlɛna í pəsɪ acaalətʊ nyə́ma kɛ teitei ɪsɪɪ kʊ wɛɛ tɔ. [a] Tʊɣʊ kʊlalaaʊ hətɛ kɛ.
11 Mə yəlaa teeli ká kʊlɪ hʊntʊ ɪsɪɪ sumaɣa.
Ɩ kaa tasa husi haɣaʊ,
ḿpúɣú pɪɪ lakɪ lʊlʊɣʊ.
12 Paa í pəsaa na í hiki piya napəlɪ,
ɪsɪɪ ma kpiisa sɪ təna na sɪ ta lata yəlaa.
Ye ma ha-mɛɣɛ siɣile mə tɔm tɛma.
13 Ma nawa Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma,
na pá səŋa lonte kʊpantɛ taa ɪsɪɪ Tiii nyə́ma.
Ama paa pona pa piya kɛ kʊlaa ɪsɛntaa kɛ́.

14 Ḿpúɣú Osee tɔma sɪ:
Tacaa, pepeɣe n ká hɔna yəlaa panɛ pa ŋkpaŋʊɣʊ?
La na pa alaa husi lɪɪkɪ,
na hələm nyɔɔ pa həla taa.

---

[a] **9:10** Paalɪ-Peyɔɔ: Paalɪ-Peyɔɔ kʊlʊm ɪnəɣɪ pa yaakɪ tətɔ sɪ Pɛtɪ-Peyɔɔ.

15 Ḿpúɣú Tacaa təma sɪ:
Kilikaa kɛ ma nawa mə ɪsaɣatʊ təna.
Ɪlɛna ma mʊna-mɛɣɛ pááná.
Maa təɣənɪ-mɛɣɛ ma tɛɣɛ mə təma asaɣɛɛ təɔ.
Mə nyʊɣʊ nyə́ma təna kʊləɣɪ ma təɔ ké.
Ma kaa tasa-mɛɣɛ sɔɔlʊɣʊ.
16 Pə hika-mɛ na mə lila təna wʊlɪ.
Ɪ kaa tasa pəle kɛ lʊlʊɣʊ.
Paa na mə alaa tasa piya lʊlʊɣʊ,
ma kʊɣɪ sɪ təna ɣa.

17 Ḿpúɣú Osee təma sɪ:
Ma Ɪsɔ luɣu fɛɪ-mɛ tətəɣɔ timpi í kisa-ɪ nɪɪnaʊ tɔ.
Ɪ ká la cɔɔlaa kɛ piitimnaa lɛlaa taa ké.

10

Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kawulaɣa na pa laatʊ təna ɣa sɪʊ

1 Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í ka wɛ ké ɪsɪɪ tɪɪŋ
wei pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ ɪ taalɛ kʊpantɛ,
nte tə lʊləɣɪ teu tɔ.
Ɪsəna í lʊlaɣa təɣɔ
í lʊləsaɣa təlaalɛnaa na tɪɪŋ.
Ɪlɛna í taɣanəɣɪ-ɪ teitei,
ɪsɪɪ pa taɣanʊɣʊ ɪcatɛ tɔ.
2 Yəlaa mɛ í ké pɔpɔtʊnaa kɛ hatoo mə taa ké.
Pə təɔ ké Tacaa ká yɔkɪ mə təlaalɛnaa,
na mə ɪsaɣatʊ məlɪ mə nyɔɔŋ taa.
3 Ɪ ká yɔɣɔtɪ ké sɪ:
Ye tə fɛɪna wulaʊ,
tə ta sɛɛ Tacaa təɣɔ.
Ye ílé ɪ fɛɪ pepeɣe pə kʊ-tʊ?
4 Mə yɔɣɔtaɣa na mə tuunaʊ katatəlaɣa taka.
Pəyele kʊtamsa ké í pɛɛla pɔpɔtʊ nɔɔsɪ.
Siɣisuɣu wakəlaa ké,
ɪsɪɪ kpaŋkalaɣalaɣa nyɔɔkʊɣʊ kʊtəɣəʊ taa tɔ.

5 Samalii nyə́ma ná luŋiɣi wʊla naʊle nte tə wɛ Petɛɛlɪ tɔ.
Ɪlɛna kɔtəlaa na yəlaa pá seliɣi na pá caɣa tə ləyaɣa.
Mpi tɔ, tə yuŋ caa kʊlʊɣʊ kɛ mə hɛkʊ ké.
6 Paa pona wʊla naʊle ntɛ tə maɣamaɣa kɛ Asilii ké,
na pá ha wulaʊ sɔsɔ.
Pɪɪ pasa Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛɣɛ sɔsɔm ké,
na í təɣɔ fɛɛlɛ kɛ yaasi ɪnɪ ɪ təɔ.
7 Samalii nyá təm tɛma.
Pə tala nyá wulaʊ tənaɣa ké ɪsɪɪ lʊm kpaɣa taaʊ.
8 Pə kpiisa Petɛɛlɪ təlaalɛnaa mpa
pa tʊsa Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma tɔ pa təna, na sɔwa nyɔ.
Waatʊ ɪnəɣɪ í ká wiikina pɔ́ɔ́ŋ sɪ
í takɪ-mɛ na pulasɪ sɪ sɪ nyəkɪ-mɛ.

Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kʊm kɛ pa kututuum

9 Hatoo Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ í lapʊ

mə kaanuutu ntiɣi Kipeya tɔ, í ta laɣasu.
Ule pə wɛɛ ké su kolontu í naŋ-mɛɣɛ təna.
10 Maa yele na piitimnaa hɔ mə ŋkpaŋuɣu,
kɛ mə usaɣatu kulɛlətu ntu tə tɔɔ.

11 Ul ka wɛ ké usuu nau alunyəŋ kufalu
wei pa faləsaa na í makı kutɔɣɔu tɔ.
Tacaa nawa su u luɣu kii teu.
Ulɛna í nyuulı su u tuɣı-ı akuɣu kpátúɣó.
Yuta ka lukiɣi, na Isɛɣɛlı náá taɣanəɣı.
12 Ul tuu kusiɣisim na í ku sɔɔluɣu.
Ul toosi taalɛ kufatɛ.
Pə talaa su í kɛɛsəna Tacaa má ma tɔɔ
na má kɔɔ na má kooli-mɛɣɛ kupantu.
13 Ama usaɣatu kɛ mə halaa na í kuŋ-tı,
na í tɔɣɔ kaloolaɣa pəle.

Yoou kɛɛkɛnaa na yoolaa
tuutuuma kɛ í lakaɣa na í taakı.
14 Pə tɔɔ ké puu wiisina-mɛɣɛ yoou taa,
na pá kpiisi mə koloosi acalɛɛ təna.
Teitei usuu Mowapu wulau Saləmaŋ ka yoona
Pɛtı-Apɛɛlı nyámə na í naŋtı totonaa na pa piya tɔ,
15 ḿpúɣó maa lana-mɛɣɛ
mə usaɣatu katatəlaɣa tɔɔ.
Mə wulau tomle nté tanaŋ tɛɛ.

11

Isɛɣɛlı nyámə kaanuutu na Isɔ sɔɔluɣu

1 Ḿpúɣó Tacaa tɔma su:
Waatu wei Isɛɣɛlı n ka ké ufepu tɔ,
maa sɔɔla-ŋ ké.
Haləna má yaa-ŋ ma pəyaɣa,
na má ləsı-ŋ Icipiti taa.
2 Ma tɔŋna-ŋ yaau,
ulɛna nyaa seeki-m na ń laakı Paalı na tuŋ lɛləŋ.
Ulɛna n wɔkı-ı kɔtaɣa tulaalu.
3 Pəyele má tɔkəna nyá niŋ na má hɔ-ŋ taataa.
Ama n ta nyənna təna.
4 Ma sɔɔla-ŋ ké,
na má paasəna-ŋ təpamm,
na má waɣaləɣı-ŋ,
usu cɛcɛ lakuɣu u pəyaɣa tɔ.
Ma sopa nyá tɛɛ,
na má haakı-ŋ tɔɣɔnaɣa.

5 Icipiti nyámə kaa tasa-mɛɣɛ yomle kpau yaa.
Ama Asilii nyámə ká ŋmakələna-mɛɣɛ
timpi í kisa ma kiŋ kɛ kɔntɛ tɔ.
6 Pə tɔɔ ké yoou ka wɛɛ mə acalɛɛ taa,
na ku wakəlı a kukentim.
Isɛɣɛlı nyámə kumaɣasəm kasəyaɣa nté.

7 Ma yəlaa caakı-m kisuɣu
na pá yaakı-wɛ na lsɔ tɔɔ, paa nuukı.

8 lsənaɣa maa pəsı na má lɔ lsɛɣɛlı na pə saalı?
Na má wakəlı-ŋ ısıı ma lapʊ Atəma,
na Sepoyim pə acalɛɛ tɔ?
Tɔfɔ pıı wakəlı ma laŋlɛ na má nyasa ma təɣı kela.
9 Ma kaa tasa lfəlayim nyə́ma kɛ wakəlʊɣʊ.
Mpi tɔ, ma ké lsɔ Naŋŋ tʊ ké,
ma ta kɛ yʊlʊ.
10 lsɔ ká yaa ı yəlaa mpa pa kuuwa
na pá tɛɛna hatoo teŋku waalı tɔ na pá kɔɔ.
Teitei ısıı tɔɣəlaɣa wiikuɣu na ká kotiɣi ka piya tɔ.
11 l ka lıı Icipiti na Asilii kɛ lɔŋ,
ısıı sumpıʊpıʊ, yaa alukuku kʊlʊɣʊ tɔ.
llɛna má məŋna-mɛɣɛ mə tɛ.
Tacaa má, ma yɔɣətəna mpʊ.

12

Kpou ıı lvləɣı pite

1 Mpúɣú Tacaa təma sı:
Kaloolaɣa tike kɛ lsɛɣɛlı nyə́ma mɛ í
lakı-m na í puɣusuɣu-m tam.
Ama Yuta ná tamsəna Naŋŋ tʊ má.
2 lsɛɣɛlı nyə́ma haakı Icipiti nyə́ma kɛ nim sı pá hii camtɛ.
Mə na Asilii nyə́ma í pɛɛləɣı nɔɔsı.
l lʊləsəɣı mə kaloolaɣa,
na mə mʊsʊŋ təma kɛ paa kʊyakʊ ŋku.
Ama mə camtɛ kaa kəlı heelim ké leeluɣu.

3 Tacaa má maa hʊʊna Yuta nyə́ma mɛɣɛ.
Maa paasəna Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyə́ma mɛɣɛ mə tɔntɛ ısaɣalɛ tɔɔ.
Maa yele na í tɔɣɔ mə ısaɣatʊ saləka.
4 Hatoo toto lotu taa ké Yakɔpʊ nyá n caala nyá tɛɛtʊ tɔɔ ké kʊlʊɣʊ.
Pə kɔɔ na nyá na lsɔ í lʊ waatʊ wei nyá ısɛ nyaalaa tɔ.
5 Nyá na ısɔtaa tillu í lʊpa na ń kəlı ílé.
llɛna ń wii na ń sələmı-ı sı í kooli-ŋ kʊpantʊ.
N pola Petɛɛlı, ılɛna Tacaa lıı nyá tɔɔ na í heeli-ŋ sı:
6 Maɣalɛ Toma təna tʊ Tacaa.
7 Maa yele na ń məlı cənɛ.
Ama pə wɛɛ sı ń təŋ tampana na ń lakı kʊpantʊ ké.
Tʊ nyá lsɔ má, ma tike kɛ naani.

8 lsɛɣɛlı nyə́ma í tɔka mə niŋ taa ké
mə sanəya ısaɣau ké,
ısıı taatəlaa.
l sɔɔla kamuɣulaɣa.
9 l tɔŋ sı mə hikuɣu kɛ mə təmlɛ sote ké,
pə taɣa kawalaɣa tɔm.
llɛ ısaɣatʊ fɛı toŋ sʊʊʊ taa se.
Pə taɣa kʊpantʊ kɛ təna.
10 Ntɛna Tacaa sı:

Hatoo í wɛv Icipiti taa tɔɣɔ ma ké mə Isɔ.
Ile maa yele na í məli coka taa caɣale,
isii mə acima waatvnaa.
11 Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa kɛ ma heeliɣi ma tɔm.
Ma hvləɣi-mɛɣɛ ma luɣu nyəntv,
na má sɛɛ-mɛɣɛ isɔnaa kɛ toosee taka taa si,
pá tɛləsi-mɛ.
12 Kalaati nyɔ́ma mə pəsa asaɣaa kpitikpitinaa ké.
Səm kɛ pə kaasəna-mɛ.
Naaŋ kataasi kɛ í haakaɣa kvhaaŋ kɛ Kilikaa.
Ama mə kɔtasi tələtɛ pəsa haləm taa kaŋmaasi huwa.

13 Yakɔpv ka cɔɔsa Mesopotami tɛtv taa,
na í pəsi lɛlv ntiɣilu kɛ alv tɔɔ.
14 Ama Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv kɛ Isɔ tilaa si
í ləsi Isɛɣɛli nyɔ́ma mɛɣɛ Icipiti taa.
Kvlvm inəɣi i tvwa si í tiiki i yəlaa.
15 Isɛɣɛli yəlaa mɛ í yɔɔla Tacaa apalvtv,
na í wakəli i laŋle tənaŋnaŋ.
Ama ílé i ká lɛɛti-mɛɣɛ mə fɛɛlɛ.
I ká mələna mə yvlvkvlɛ kɛ mə nyɔɔŋ taa ké.

13

Isɔ tɔɔ kvllaa səm

1 Ifəlayim kpekəle nyɔ́ma mɛ
í ka ŋmakəlaɣana Isɛɣɛli taa,
na í yɔɣɔtəɣi na yəlaa təna tɛɛ svvkəna-mɛ.
Ama í kv mə ti tɔm na tiiŋ laav, ilɛna í si.
2 Paa na mpv, í kama nyvɣv kɛ mə isaɣatv taa ké.
I luki mə liɣitee nyəɣətv kɛ tvɣv lɛɛsvɣv.
Pəyele koolu lupina nawee lɛɛsəŋ ini.
Ilɛna mɛ si í waɣaləɣi-i na í laaki-i.
3 Pə tɔɔ ké I ka saali yem, isii tanaŋ ihunte.
Yaa aŋkpəlɛɛ, yaa lɔɔtv kvlvɣv tɔɣɔnaɣa təmatɛ tɔ.
Yaa isii nyɔɔsi liikvɣvna kutuluɣu ləpvtv taa tɔ.
4 Mpúɣó Tacaa yɔɣɔtaa si:
Má kɛna mə Isɔ kɛ hatoo í liiv Icipiti taa tɔ.
I ta nata nɔɣɔlv na í nəɣəsəna-m.
Pəyele nɔɣɔlv fɛi na í waasəɣi isii má.
5 Má feŋna mə tɔɔ ké wvlaɣa tɛtv
taa ké timpi nikaɣa fɛi mpv tɔ.
6 I hikaa na í haɣa.
Ilɛna í svv kalampaani taa,
na í sɔɔ ma tɔɔ.
7 Pə tɔɔ ké ma pəsa mə təna,
isii tɔɣɔlaɣa yaa kpou wei i papa mpaav taa tɔ.
8 Ma kvla mə tɔɔ ké,
isii pa kpakvɣv taalɛ wontuɣu isaɣav pəyaɣa tɔ.
Maa cəli-mɛ na má li-mɛ, isii tɔɣɔlaɣa.
Taalɛ wontu ká cəli-mɛ təyɔtɔyɔtɔ.

9 I lɔ ma wei pii wɛɛ si má waasi-mɛ tɔ,

pə tɔɔ ké pə wakəla-mɛɣɛ mpʊ.
10 Mə sələməna-m sɪ má kpa-mɛɣɛ wulaʊ na paasənlaa.
Pɛlɛ pa tɛmna we? Pá ya-mɛ ɪlɛ.
11 Pááná kɛ ma kpana-mɛɣɛ wulaʊ,
na kʊlʊmɛɛ anəɣɪ maa tɔɣɔnəna-ɪ.

12 Pa ŋmaa lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma mɛ mə tasəkəlɛ tənaɣa,
na pá ŋmɛsɪ teu.
13 ɭ nəɣəsəna ké ɪsɪʊ ahʊlʊm kʊmɛlɛŋ
lʊlʊɣʊ takʊɣʊ na í kisi lɪʊ tɔ.
14 Ama ma kaa lɛɛkɪ-mɛɣɛ səm nɔɣɔ taa,
na má ya-mɛɣɛ atɛtəlɛ taa.
Pə tɔɔ tɔ, səm nyá kʊ-wɛ.
Atɛtəlɛ, nyaa li-wɛ.
Ma fɛɪna mə pətɔɔtəlɛ.
15 Paa lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma í ká lɛɛsɪ mə tɛɛtʊnaa hɛkʊ.
Maa yele na kolontunaa lɪɪ mə tɔɔ ké.
Hilimatɛ nyɔɔkʊɣʊ hila na lɔkɔnaa kɛ ɪsəna tɔ,
ḿpʊ́ɣʊ́ pɛlɛ pa kuu mə kpancoou təna.

14

1 Pə wɛɛ sɪ Samalii nyɘ́ma mɛ
í tɔɣɔ mə ɪsaɣatʊ salɔka ké.
Mpi tɔ, í kʊla ma tɔɔ.
Paa kʊ mə na mə piya kɛ yoou taa,
na pá tʊlɪ mə ahontonaa lotu.

Isɔ waasʊɣʊ kɛ ɪ yəlaa

2 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma í məlɪ mə Isɔ Tacaa ma ma kiŋ.
Mpi tɔ, mə ɪsaɣatʊ pɛta-mɛɣɛ.
3 Ile í laɣasɪ na í məlɪ ma kiŋ na í wiina-m sɪ:
Taɣanɪ-tʊɣʊ ta ɪsaɣatʊ,
na ń mʊ ta sɛɛtʊ ɪsɪʊ kʊhaaŋ.
4 Pə taɣa Asilii ká waasəna-tʊ.
Pɘ́cɔ́ tə kaa tasa yoou kpaɣanəŋ kɛ naani tʊɣʊ.
Tə kaa tasa tɪɪŋ ɪnəɣɪ luŋuɣu ɪsɪʊ ta lsɔ nyá.
Mpi tɔ, nyá tike n wɛnna kataɣəlaɣa pətɔɔtəlɛ.

5 Ilɛna Tacaa sɪ:
Ye í mələnа ma tɔɔ,
maa taɣanɪ mə ɪsaɣatʊ.
Maa kʊ ma pááná kɛ mə tɔɔ na má sɔɔlɪ-mɛɣɛ teu.
6 Maa wɛɛ lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma ɪsɪʊ cɔlɔʊ kʊpaŋkʊ kpaakʊɣʊ tɔ.
Nyɪɪtʊ ká tʊ hɛtʊ, na Lipaŋ tʊɣʊ sɔsɔɔʊ ka lila.
7 ɭ ká hɛlɪ piliŋasɪ kɛ teu ɪsɪʊ tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ olifi tɔ.
Mə sɔɔsʊŋ ká nyala ɪsɪʊ Lipaŋ hɔtʊɣʊ.
8 ɭ ká kɔɔ na má kenti mə tɔɔ
na í hala tɔɣɔnaɣa na pə́ lá teu.
ɭ ka tʊ hɛtʊ ɪsɪʊ lɛsɛŋ taalɛ,
na mə hətɛ yaa ɪsɪʊ Lipaŋ sʊlʊm.
9 Mə na tɪɪŋ kʊlalaaŋ í kaa we?
Má mʊɣʊna mə sələməŋ na má feŋiɣi mə tɔɔ.

Ma wɛ-mɛɣɛ ɪsɪ tʊɣʊ ŋku kʊ hatʊ ɪ tɔɔkɪ tɔ.
Má haakəna-mɛɣɛ mə taWa kʊlʊlʊm.

10 Yʊlʊ wei ɪ ké laɣatʊ
na nyəntʊ tɔ í cɛkəna tɔm tənɛ.
Tacaa mpaaʊ hʊləɣəna weesuɣu na alaafəya.
Tampana təŋlaa pəsəɣɪ na pá təŋ-kʊ.
Ama tɔɔ kʊllaa ná hotiɣi.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
SOWƐƐLI
TƆM TAKƎLAƔA
Kutulutu

Kuyaku nakulɪ ku wɛɛ, na pa yaakɪ-ku sɪ Isɔ kuyaku sɔsɔɔu. Ku wule kɛ ɪ ká huuna Isɛɣelɪ nyáma na ɪ toma sɔsɔɔna. I ká kɛɛsəna pa yaasi ɪsaɣau ké. I ká huuna piitimnaa lɛmpənaa, na í kɛɛsəna yaasi wei pɛlɛ pa lakaɣana Isɛɣelɪ nyáma tɔ. Mpi mpi pə hulaɣaa sɪ kuyaku sɔsɔɔu ŋku kɪɪ kɔɔ tɔɣɔlɔ. Kutoloŋ lɪɪu, na wulaɣa, na kɔkɔsɪ nyaɣau, na kolontunaa yoolaa tutuɣu.

Isəna pa faɣa Sowɛɛlɪ takəlaɣa tɔ:

Kutoloŋ lɪɪu na Isɛɣelɪ nyáma nyulelen sɪ pá kɛɛsəna Isɔ tɔɔ, titite *1:1–2:17*
Isɔ sɪɪ ɪ yəlaa kɛ nɔɣɔ sɪ ɪ ká məlәna-wɛɣɛ pa wule taa, titite *2:18–3:5*
Isɔ ká huuna piitimnaa kpaɪ nyáma na í wakəlɪ-wɛ, titite *4:1-21*

1 Tɔm nti Tacaa heela Petuyɛlɪ
pəyalu Sowɛɛlɪ tɔɣɔlɔ.

Wulaɣa na kutɔɣɔu tɔɣɔlaa pə tɔm

2 Yuta nyáma na pə sɔsaa mɛ,
í tu ŋkpaŋŋ na í nɪɪ.
Too tɔ, yaasi ɪnɛ ɪ tɛma kɔntɛ kɛ
mə caanaa waatu yaa mə waatu taa?
3 I kɛɛsəɣɪ-təɣɪ mə piya
na pɛlɛ pa kɛɛsɪ-təɣɪ pa nyəŋsɪ.
Ilɛna pɛlɛ pá kɛɛsɪ pa waalɪ nyáma.
4 Tɔɣɔlaa tɔm liɣiti ka tɔɣɔna mə hatəmutu.
Sonsompee í kpisa mpi ɪlɛ kutoloŋ náá tɔɣɔ.
Kutoloŋ í kpisa mpi ɪlɛ kahusɪ náá tɔɣɔ.
Kahusɪ í kpisa mpi ɪlɛ cələŋ náá tɔɣɔ.
5 Sulunyɔɔlaa mɛ, í fe,
na mə laŋa wakəlɪ na í wii.
Mpi tɔ, pə ləsa-wəɣɪ mə nɔɣɔ taa ɪlɛ í laŋa sulum.
6 Piitim tuutuuma lɪɪ ma tɛtu taa,
na pə toŋ wɛ sɔɣɔntu.
Pə tamasɪ na pə kela wɛ ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa.
7 Pə kpaala ta lɛsɛŋ na ta fikinaa tɪɪŋ.
Pə kɔɔla tɔna na pá yele tuɣu na ku hulumaa.
8 I wii ɪsɪɪ asaalu kufalu
cakuɣu ɪ paalu ləyaɣa tɔ.
9-10 Pə tɔɣɔ tawa tɔna na pə wakəlɪ tɛtu laŋlɛ.
Pə tɔɔ ké paa tasəɣɪ kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa pee
na sulum na nim ponau kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa.
Kɔtəlaa ná caɣa ləyaɣa.
11 Hataa na lɛsɛŋ tawa nyáma wiiki.
Mpi tɔ, tɔɣɔnasɪ pee nyəŋsɪ saala yem.
12 Lɛsɛŋ tɪɪŋ wulaa.
Fikinaa tɪɪŋ na kululuŋ lɛləŋ tɔna lontilaa.
Yəlaa laŋhulumlɛ tɔna saala yem.

Nəhəkutu na Isɔ wiinau

13 Kɔtaɣa təlatɛ kɔtəlaa,

mɛ mpa ı ké Isɔ təmlɛ lataa tɔ.
I suu mə ləyaɣa wontu ısıı fɔlətɔnaa taka na í wii,
í həntəna laŋwakəllɛ.
Mpi tɔ, paa tasəɣı ponav kɛ Tacaa təsɛɛlɛ
taa ké kɔtaɣa tɔɣɔnaɣa pee na svlvm.
14 I la kotuɣu sɔsɔɔv.
I kpeɣeli sɔsaa na yəlaa təna kɛ tá
Isɔ Tacaa təsɛɛlɛ taa.
I həkɔ nɔɔsı na í wiina-ı.

Tacaa páánáá kvyakv

15 Haı, waıyo!
Tacaa hvvlɛ kvyakv kpɛɣɛtaa.
Wvlɛ ntɛɣɛ Isɔ Toma təna tv ká wakəlı.
16 Ta ısɛntaa tənaɣa ta tɔɣɔnaɣa
ká saalı yem tə kaa pəsı pvlv.
Laŋhvlvmlɛ na aŋmaala ká lıı ta Isɔ təyaɣa taa.
17 Mətutuuna məɔna tɛtv tɛɛ.
Tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka fɛı tɔtɔ.
Pə yela kpeeŋ kɛ kpɛtɛ na í yɔkı.
18 Tɔla fɛına nyıtv,
na á wiiki, na á cɔɔkı yem.
Heeŋ maɣamaɣa ná tɛma taası.

Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv səlaməɣı Isɔ

19 Tacaa, nyaɣa ma wiikina.
Mpi tɔ, wvlaɣa tɛtv taa nyıtv
na tuŋ təna nyaɣaa ké ısıı kɔkɔ.
20 Taalɛ wontu maɣamaɣa ná
kɛɛsa ısɛ na nyá tɔɔ ké.
Mpi tɔ, pusi təna nyɔɔwa na nyıtv wvlı.
Kɔkɔ nyaɣa wvlaɣa tɛtv nyıtv.

2

Tacaa kvyakv kpɛɣɛtvɣv

1 I hvlı tutuɣu kɛ Isɔ pvɣv
naŋŋ nyəŋkv Siyɔŋ taa.
Tɛtv nyɔ́ma mɛ, í sele.
Mpi tɔ, Tacaa hvvlɛ kvyakv kpɛɣɛtaa ké.
2 Kv ké ısɔŋmvntv kvyakv ŋku kv yuwa tɔɣɔ.
Kv ké səkpɛtvɣv kvyakv ké.
Piitim sɔsɔɔm toŋ nyəm kpaakı ké
ısıı tefemle nyaaləm nyaalvɣv pɔ́ɔ́ŋ tɔɔ tɔ.
Too tɔ, pa ta nata pə taka ké
waatvnaa mpa pa tɛɛwa tɔ.
Pəyele pa kaa na pə taka ké
waatvnaa mpa paa kɔɔ tɔ pa taa.
3 Piitim mpı pə nɔɣɔ tɔɔ wɛ kɛ ısıı kɔkɔ kvmvmvka.
Na pə waalı náá wɛ ısıı kɔkɔ ŋka ka nyakı tɔ.
Ye pə ta tata timpi,
pə wɛ təlɛkvlɛkv ké ısıı Iteni taalɛ.
Ye pə tɛɛwa ılɛ pə yele kpɛtɛ,
piitim mpı pıı sɔɔkı pvlv.

4 Pə wɛ ké ɪsɪɪ kpaɣanəŋ,
na pá seeki ɪsɪɪ kpaɣanəŋ caɣalaa.
5 Pə kʋləɣɪ pʋɣʋ tɔɔ ké na pə́ tɛləsɪ lɛŋkʋ tɔɔ.
Pə wiiki ké ɪsɪɪ yoou kɛɛkɛnaa,
yaa nyɪɪʋ sɔsɔɔʋ mʋkʋɣʋ tɔ.
Pə wɛ ké ɪsɪɪ yoolaa sɔsaa tɛɛkʋɣʋ yoou tɔ.
6 Ye pə kpɛɣɛtaa sɔɣɔntʋ pɪɪ
yəlaa tənaɣa na pá seliɣi.
7 Pə tɔŋ ké ɪsɪɪ akanaa na
pá kpaakɪ koloosi ɪsɪɪ yoolaa.
Pʋlʋpʋ ɪɪ kɛɛ-wɪ.
8 Paa wei na ɪ mpaaʋ ké,
nɔɣɔlʋ ɪɪ kaɣatəɣɪ lɛlʋ.
Paa nyəmá kɛ pa tɔ-wɛ pa tɛɛ ké.
Pʋlʋpʋ ɪɪ yasəɣɪ pa caŋa.
9 Pə tiiki ɪcatɛ tɔɔ ké na pə́ seeki koloosi tɔɔ.
Pə kpaakɪ kutuluŋ tɔɔ na pə́ sʋʋkəna pətolee ɪsɪɪ ŋmɪɪlaa.
10 Tɛtʋ na ɪsɔtɔnʋɣʋ pə seliɣi pə nɔɣɔ tɔɔ ké.
Ɪlɛna ilim na ɪsɔtʋ na ɪsɔtʋlʋŋasɪ pə́ sɪ təkpitii.
11 Tacaa nɔɣɔ nɪɪkɪ ké ɪsɪɪ
tɛʋ hʋla kɛ ɪ yoolaa nɔɣɔ tɔɔ
na pá wɛ tuutuuma na pa toŋ wɛ sɔɣɔntʋ.
Pa lakɪ nti ɪ tʋɣʋ-wɛ tɔ.
Mpi tɔ, Tacaa hʋʋlɛ kʋyakʋ wɛ sɔɣɔntʋ ké.
Nɔɣɔlʋ kaa fiti kʋ wule.

Tacaa yaav kɛ ɪ yəlaa sɪ pá layasɪ

12 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Pə na pə mpʋ tɔ,
pənɛntɛ í pəsəɣɪ tɔtɔ na í məlɪ ma kiŋ na lotu kʋlʋmtʋ.
Ɪ hɔkɔ nɔɔsɪ, í pəlɪ ɪsəlʋm na í wiina-m.
13 Pə taɣa mə wontu kɛ pə wɛɛ sɪ í cəlɪ.
Ama mə laŋa kɛ pɪɪ wɛɛ sɪ á wakəlɪ.
Pə wɛɛ ké sɪ í məlɪ mə Ɪsɔ Tacaa má ma kiŋ.
Mpi tɔ, ma sɔɔləɣɪ yəlaa ké na má wɛna pa pətɔɔtəlɛ.
Maa mʋɣɪ pááná kɛ lɔŋ,
ma kʋpantʋ fɛɪ tənaɣa.
Maa lɔɔkɪ ɪsəna ma tʋ ma taa sɪ maa nyəŋsɪ mə ɪsɛ tɔ.
14 Ntanyɪ maa layasɪ hʋwɛɛ na má katɪ-mɛɣɛ kʋpantʋ.
Ɪlɛna mɪɪ la-m kɔtasɪ kɛ mə tɔɣɔnaɣa pee na sʋlʋm.

Nəhəkʋtʋ na Ɪsɔ wiinav

15-16 Ɪ hʋlɪ tutuɣu kɛ Siyɔŋ taa.
Ɪ koti yəlaa tənaɣa kotuɣu sɔsɔɔʋ.
Pə kpaɣaʋ kʋkpatəlaa na ɪfepiya, na ahʋlʋmnaa.
Halɪ akpaɣalaa maɣamaɣa ká lɪɪ pa naŋŋ taa.
Pa təna pá hɔkɔ nɔɔsɪ.
17 Tacaa təmlɛ lataa kɔtəlaa í wii Ɪsɔ təsɛɛlɛ
nɔnɔɣɔ na kɔtaɣa təlatɛ pə hɛkʋ taa.
Ɪ tɛkɪ Ɪsɔ ké niŋ, na í nyənɪ ta pətɔɔtəlɛ.
Ɪ taa tʋ-tʋɣʋ fɛɛlɛ.
Pə taa kɔɔ na kpaɪ nyáma woŋiɣi-tʋ sɪ:
Pa Ɪsɔ ɪnɪ ɪ wɛ le sɪ í səna-wɛ?

Tacaa nuwa ı yəlaa wiinav

18 Ḿpúɣú Tacaa nyá luɣu taɣana lapu kɛ nyá tɛtu.
N wɛna tə yəlaa pətɔtəlɛ.
19 N nuı ta wiinau na ń tɔ sı,
n ká ha-tuɣu tɔɣɔnaɣa pee na sulum,
na nim, na pə tɔlɔna-tu
Sı n kaa tasa yeluɣu na kpaı nyɘ́ma woŋ-tu.
20 N ká tɔɣɔnı ta kolontunaa
mpa pa kɔmna ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ.
N ká pona-wɛɣɛ pooluŋ kɛ wulaɣa tɛtu taa.
N ká təŋsı pa nɔɣɔ tɔɔ nyɘ́ma kɛ tɔm teŋku lum.
Ilɛna pa waalı nyɘ́ma kɛ teŋku Metitelanee lum.
Pa sətaa sɔŋ ká nyala paa timpi.
Mpi tɔ, n lapa təma sɔsɔɔna ké.
21 Tɛtu, taa nyá,
nyá laŋlɛ í hulumı.
Mpi tɔ, Tacaa lakəna təma sɔsɔɔna.
22 Taalɛ wontu í taa nyá.
Nyuıtu ká nyala wulaɣa tɛtu tɛtɛka taa,
na tuıŋ náá lulı ı pee.
Tuıŋ wei pa yaa sı fikinaa na lɛsɛŋnaa tɔ puı susi təyuuu.
23 Siyɔŋ nyɘ́ma í ŋmaalı mə Isɔ Tacaa tɔɔ.
Mpi tɔ, ı ká yele na tɛu nuı-mɛɣɛ ku waatu.
Kancaalaɣa tɛu na kantəkaɣa nyəŋku
ká nuı-mɛɣɛ teitei, ısuı hatoo lɔŋ taa.
24 Tɔɣɔnaɣa pee təmatɛnaa suwa.
Sulum na nim pəlɛ pə su hɛɛsı.
25 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sı:
Maa lɛɛtı-mɛɣɛ mə tɔɣɔnası.
Paa nsi sonsompee na kutoloŋ
na kahusı na cələŋ ka tɔɣa puısı liɣiti tɔ.

ƗSƆ KƲYƆƳƆTƲTƲ TƐLƎSƲLƲ
AMƆƆSƗ
TƆM TAKƎLAƳA

Kʋtʋlʋtʋ

Pɪɪ wɛɛ sɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma í caɣa təma kiŋ ké na hɛɛsʋɣʋ. Ɩlɛna toŋtʋnaa náá təkɪ acamaa ɪsɛ na pá muɣuliɣi təma. Ntɛna Ɩsɔ sɪɪ ɪsəna pə wɛɛ sɪ paa wei ɪ ká təŋ tɔ, na Amɔɔsɪ tɛləsɪ yəlaa. Ɩsɔ pɔɔsəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ mpi pa lakɪ na pə fɛɪ teu tɔ pə tɔm.

Ɩsəna pa faɣa Amɔɔsɪ takəlaɣa tɔ:

Ɩsɔ kaləɣəna Ɩsɛɣɛlɪ kawulaɣa na pa cɔlɔ nyə́ma, titite *1–2*
Mpi pə yoosiɣi Ɩsɔ na ɪ yəlaa tɔ, titite *3–6*
Tɔmnaa mpa pə kulaa na pə́ hʋlɪ Amɔɔsɪ tɔ, titite *7–9*

1 Tacaa Ɩsɔ kula tɔm tɔɔ na í heeli Yuta ɪcatɛ Tɛkʋwa tiikulu Amɔɔsɪ. Tɔm ntɪ tə ké Ɩsɛɣɛlɪ kawulaɣa tɔm ké. Ɩsɔ yɔɣɔta-təɣɪ na pɪɪsɪ naalɛ siki na pə́có tɛtʋ seliɣi. Yuta wulaʋ Osiyasɪ na Ɩsɛɣɛlɪ nyəŋ Solopʋwam, wei ɪ ké Sowasɪ pəyalʋ tɔ pa pɔɔlɛ taa kɛ Ɩsɔ yɔɣɔta tɔm ntɪ sɪ:

2 Tacaa mʋ pə́ə́ná,
na ɪ nɔɣɔ nɪɪ Siyəŋ pʋɣʋ taa ké Yosalɛm,
ɪsɪɪ təɣəlaɣa wula.
Təla tətɔɣəlɛnaa nyɪɪtʋ wʋlaa,
na Kamɛɛlɪ pʋɣʋ nyɪɪtʋ lontili.

*Tacaa kaləna**v** kɛ Ɩsɛɣɛlɪ na ɪ cɔlɔ piitimnaa*

(Silii nyə́ma nyəntʋ)

3 Mpʋ́ɣʋ́ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʋ kʋlʋmtʋ kɛ ma kaləɣəna
Silii ɪcatɛ səsɔɔlɛ nyə́ma mɛ.
Ɩlɛna pə tɪɪ kələna ɪsəna í kʋwa
Kalaatɪ nyə́ma kɛ mʋsʋŋ na naaŋ akuŋ tɔ.
Pə tɔɔ ké ma kaa laɣasɪ nti ma tɛma sɪɪʋ kɛ mə tɔɔ tɔ.
4 Maa nyaɣasɪ kɔkɔ kɛ mə awulaa,
Hasayɛlɪ na Pɛnɪ-Hatatɪ pa tɛɛsɪ.
5 Maa pɛlɪ Silii ɪcatɛ Tamasɪ kampʋnaa kʋkaləsəŋ.
Ɩlɛna kolontu sʋʋ na í kʋ mə wulaʋ na ɪ yəlaa.
Mpi tɔ, ɪsaɣatʋ heele taa ké í yɔɔləɣɪ.
Ye pə kaasa mə tɛtʋ təna ɪlɛ paa kuu-mɛ na pá tɛɛna Kiii.

(Filiisi nyə́ma nyəntʋ)

6 Mpʋ́ɣʋ́ Tacaa tasaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʋ kʋlʋmtʋ kɛ
ma kaləɣəna Kasa Filiisi nyə́ma mɛ.
Ɩlɛna pə tɪɪ kələna ɪsəna í kuu acalɛɛ təcu yəlaa,
na í pɛɛtəna-yɛɣɛ Ɩtəm nyə́ma tɔ.
Pə tɔɔ ké ma kaa laɣasɪ nti ma tɛma sɪɪʋ kɛ mə tɔɔ tɔ.
7 Maa nyaɣasɪ kɔkɔ kɛ Kasa ɪcatɛ,
na tə kutuluŋ kʋpaŋ.
8 Maa kpiisi Asətətɪ nyə́ma na Asəkaləŋ nyə́ma wulaʋ.
Ɩlɛna má niki Ɩkoloŋ nyə́ma tɔɔ.

Pə kaa kaasɪ Filiisi nyɘ́ma taa kɛ́ nɔɣɔlʊ.
Tacaa lsɔ má, ma yɔɣɔtɘna mpʊ.

(Fenisii nyɘ́ma nyɘntʊ)

9 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa tɔtɔ sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʊ kʊlʊmtʊ kɛ
ma kalɘɣɘna Tiii Fenisii nyɘ́ma mɛ.
lɪɛna pə tɪɪ kɘlɘna ɪsɘna í ta tɔkɪ
nɔɣɔ ŋka mə na lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma í ká pɛɛlaa tɔ.
Halɘna í kuu acalɛɛ təcu yɘlaa na
í pɛɛtɘna ltɔm nyɘ́ma tɔ.
Pə tɔɔ kɛ́ ma kaa laɣasɪ nti ma sɪɪwa mə tɔɔ tɔ.
10 Maa nyaɣasɪ mə ɪcatɛ Tiii
na tə kawulaɣa tɛɛsɪ kʊpaŋsɪ kɛ kɔkɔ.

(ltɔm nyɘ́ma nyɘntʊ)

11 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʊ kʊlʊmtʊ kɛ
ma kalɘɣɘna ltɔm nyɘ́ma.
lɪɛna pə tɪɪ kɘlɘna ɪsɘna í tɔɣɔna
mə tɛɛtʊnaa lsɛɣɛlɪ nyɘ́ma na laɣatɛ tɔ.
Halɪ í kisi pa pətɔɔtəlɛ
nyɘnʊɣʊ sɪ í kʊ́ mə páánɘ́.
lɪɛna í tɔkɪ-wɛ na mə taa kɛ́ tam.
Pə tɔɔ kɛ́ ma kaa laɣasɪ nti ma sɪɪwa mə tɔɔ tɔ.
12 Maa nyaɣasɪ mə ɪcatɛ Temaŋ na pa kawulaɣa
tɛɛsɪ kʊpaŋsɪ nsi sɪ wɛ Posəla ɪcatɛ taa tɔɣɔ kɔkɔ.
Mpi tɔ, tənaɣa mə awulaa sɔsaa ka wɛɛ.

(Amoni nyɘ́ma nyɘntʊ)

13 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʊ kʊlʊmtʊ kɛ
ma kalɘɣɘna Amoni nyɘ́ma.
lɪɛna pə tɪɪ kɘlɘna ɪsɪɪ í yasʊɣʊ
Kalaatɪ ahontonaa lotu tɔ.
l lapa ḿpʊ́ɣʊ́ sɪ í walɘsɘɣɪ mə tɛtʊ.
Pə tɔɔ kɛ́ ma kaa laɣasɪ nti ma sɪɪwa mə tɔɔ tɔ.
14 Maa nyaɣasɪ kɔkɔ kɛ mə ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ Lapa,
na pə nyaɣa mə kawulaɣa tɛɛsɪ kʊpaŋsɪ.
Yoou wula na kʊ kakiisasɪ na kʊ
kacuculaɣa taa kɛ maa la mpʊ.
15 Paa kpa mə wulaʊ kɛ yomle
na pɘ́ kpɛnna ɪ waalɪ nyɘ́ma.
Tacaa lsɔ yɔɣɔtɘna mpʊ.

2

(Mowapʊ nyɘ́ma nyɘntʊ)

1 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʊ kʊlʊmtʊ kɛ
ma kalɘɣɘna Mowapʊ nyɘ́ma mɛ,
lɪɛna pə tɪɪ kɘlɘna ɪsɘna í wɔpa

Ɩtɔm wulav mʊwa na í la kaɣalʊ tɔ.
Pə tɔɔ ké ma kaa layasɪ nti ma sɪɪwa mə tɔɔ tɔ.
2 Maa nyaɣasɪ Mowapʊ tɛtʊ kɛ kɔkɔ,
na mə kawulaɣa tɛɛsɪ kʊpaŋsɪ nsi sɪ
wɛ Keliyo ɪcatɛ taa tɔ.
Paa yaɣa yoou kakiisasɪ na pə tutuuŋ
na Mowapʊ nyɔ́ma sɪ.
3 Maa kʊ mə wulav na ɪ waalɪ nyɔ́ma təna.
Tacaa Ɩsɔ má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

(Yuta nyɔ́ma nyəntʊ)

4 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʊ kʊlʊmtʊ kɛ
ma kaləɣəna Yuta nyɔ́ma mɛ.
Ɩlɛna pə tɪɪ kələna ɪsəna í kisa ma kʊsɛɣɛsətʊ,
na í yele ma kʊsəsɪɪtʊ təkʊɣʊ tɔ.
Ɩ təŋa tɪɪŋ na pá tolisi-mɛ,
ɪsɪɪ pɪɪ lapʊ mə cɔsɔnaa tɔ.
Pə tɔɔ ké ma kaa layasɪ nti maa
sɪɪwa mə tɔɔ tɔ.
5 Maa nyaɣasɪ mə tɛtʊ na mə kawulaɣa tɛɛsɪ
kʊpaŋsɪ nsi sɪ wɛ Yosalɛm ɪcatɛ taa tɔ.

(Ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma nyəntʊ)

6 Ḿpʊ́ɣʊ́ Tacaa tasaa sɪ:
Pə taɣa ɪsaɣatʊ kʊlʊmtʊ kɛ ma
kaləɣəna Ɩsɛɣɛlɪ yəlaa mɛ.
Pə tɔɔ ké ma kaa yele nti ma sɪɪwa mə tɔɔ tɔ.
Ɩlɛna pə tɪɪ kələna ɪsəna í pɛɛtəɣɪ yəlaa kʊpama sɪ,
pa ta pəsɪ pa kəma fɛlʊɣʊ tɔ.
Ɩ pɛɛtəɣɪ kʊnyɔntʊnaa kɛ ntaŋkpala
maɣamaɣa nyʊɣʊ tɔɔ.
7 Ɩ fɛləɣɪ acamaa kɛ nɔɔhɛɛ,
na í pɛŋ kʊnyɔntʊnaa kɛ pa tampana kɛ hʊvlɛ taa.
Pəyele cɛcɛ na pəyaɣa pa kaakɪ alʊ kʊlʊm,
na pá kʊɣɪ ma nyʊɣʊ.
8 Wontunaa mpa í lɛɛka kʊnyɔntʊnaa kiŋ kɛ təlʊma tɔ,
pa tɔɔ ké í həntəɣɪ mə tɪɪŋ kutuluŋ taa na,
í nyɔɔkɪ sʊlʊm mpi ɪ lɛɛka-wɛ tɔ.
9 Pəyele mə tɔɔ ké ma kʊwa
Amolii nyɔ́ma tənaŋnaŋ.
Paa taɣalaa ké ɪsɪɪ koomasɪ,
na pá wɛ alaafəya ɪsɪɪ hɛlɛməŋ.
10 Pəlɛ pə paasi,
ma ləsəna-mɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa.
Pɪɪsɪ nɪɪlɛ təcu kɛ maa wɛ mə
waalɪ kɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa.
Haləna í lɛɛkɪ Amolii nyɔ́ma tɛtʊ.
11 Pə waalɪ ké ma kpa mə pəyalaa taa ké
Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa.
Ma ləsa pa taa lɛlaa na pá ha-m pa tɪ

na pá sɪɪ nɔɔsɪ sɪ pa kaa nyɔɔ sʋlʋm.
Yaa ma cɛsəɣɪ, Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ?
12 Ama í haɣasa-wɛɣɛ-wɪ.
Ɪlɛna í kaɣatɪ ma kʋyɔɣɔtʋtʋ
tɛləsəlaa sɪ pá taa yɔɣɔtɪ ma tɔm.
13 Maa təlәkɪ-mɛ ɪsɪɪ kɛɛkɛ səɣəlʋɣʋ
tɔɣɔnaɣa pee kɛ sɔsɔm na í naŋtɪ yʋlʋ tɔ.
14 Halɪ pɪɪ la tɪ faləsʋlʋ kʋpaŋ kɛ katɛ sɪ í tʋlɪ-tɪ.
Aka kaa wɛɛna toŋ.
Yoolaa taa yoolu kaa hiki weesuɣu.
15 Tɔtɔlʋ kʋpaŋ kaa səŋ,
na kpaɣanʋ caɣalʋ na selu kʋpaŋ kaa lɪɪ-tɪ.
16 Yoolaa nɔɣɔ tʋ maɣamaɣa ká lɔ
ɪ wontu na í kuu-tɛɣɛ niŋ kpɛtɛ.
Tacaa má, ma yɔɣɔtəna mpʋ.

3

Ɪsɔ ká pɔɔsɪ ɪ yəlaa kɛ pa kʋlapəlɛ

1 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ: Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma mpa mɛ ma ləsa Icipiti tɔ, mɛɣɛ ma yɔɣɔtəɣɪ tɔm tənɛ.
2 Mə tike kɛ ma sɔɔla atɛ yəlaa təna taa na má ləsɪ.
Pə tɔɔ ké maa pɔɔsɪ-mɛɣɛ ɪsaɣatʋ təna nti í lakɪ tɔ.

Pə wɛɛ sɪ Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ í tɛləsɪ Ɪsɔ Tɔm

3 Yəlaa naalɛ ká kaa mpaaʋ
na pa ta maɣasɪ kʋ tɔm?
4 Tɔɣɔlaɣa ka nyɪɪsɪ yem ké hɔtʋɣʋ
taa na ká tá hiki tɔɣɔnaɣa?
Ye tɔɣɔlaɣa pəyaɣa ta kpa pʋlʋ,
kaa kiisi yem ké ka tantɛ taa?
5 Sumaɣa ka tii yem ké apaɪ taa na ká tá na toolee?
Yaa puluɣu ká kpətɪ yem na kʋ ta puu pʋlʋ?
6 Paa hʋlɪ apalʋtutuɣu kɛ yem na yəlaa kaa nya?
Yaa wahala ká tii ɪcatɛ taa ké yem na Tacaa má ma ta kɔna-ɪ?
7-8 Mpʋ tɔ, ye tɔɣɔlaɣa í nyɪɪsaa aweɣe sɔɣɔntʋ kaa kpa?
Yaa ye Tacaa má ma yɔɣɔtəna ɪlɛ pa kisi ma tɔm tɛləsʋɣʋ?
Pɔpɔtʋ fɛɪ leleŋ, Ɪsɔ Tacaa má ma kaa la pʋlʋ na má ŋmɛsɪ
Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa.

Ɪsɛɣɛlɪ ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ Samalii nyə́ma hʋʋnaʋ

9 Tacaa sɪ: Ɪ kpaalɪ Asətɔtɪ na Icipiti
pə kawulasɪ kutuluŋ nyɔɔŋ taa.
Yəlaa í kpeɣeli Samalii pulasɪ taa,
na í ná ɪsaɣatʋ sɔsɔɔntʋ na mʋsʋŋ
wei pa lakɪ tɔ.
10 Pa ta nyɪ mpi pa yaa yaasi kʋpaŋ tɔ.
Mpi pa lɛɛkəɣɪ mʋsʋŋ na pá ŋmɪɪləɣɪ tɔɣɔ
pa nyəka pa kawulasɪ tɛɛsɪ taa.
11 Pə tɔɔ ké kolontu ka nyala mə tɛtʋ.
Ɪ ká yɔkɪ mə koloosi na í kuu mə wontu.

Waasʋɣʋ laŋwakəllɛ nyəm

12 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:

Teitei ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa kpaakʊɣʊ heu
na tiikulu hiki nɔŋkpaasɪ yaa ŋkpaŋʊɣʊ
titite kɛ aseeta tɔ,
ḿpúɣú pɪɪ la Samalii nyáma na pa kpelasɪ kʊpaŋsɪ.

Isɔ kpaalaɣɪ ɪ yɔlaa

13 Ḿpúɣú Tacaa Isɔ Toma tɔna tʊ kpaalaa sɪ:
I tɛlɔsɪ Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyáma sɪ
14 kʊyakʊ nakʊlɪ maa kɔɔ Isɛɣɛlɪ nyáma
mɛɣɛ lɛɛtʊɣʊ kɛ mɔ ɪsaɣatʊ.
Maa wakɔlɪ Petɛɛlɪ tɔlaalɛnaa,
na má kpɛsɪ kɔtaɣa tɔlatɛ hɔlɔŋasɪ.
15 Maa yɔkɪ toŋtʊnaa lʊŋlɛ kutuluŋ,
na yoluma nyɔŋ.
Pa kutuluŋ wei pa lapa kacɔka na tuuŋ kela tɔ,
na pa atɛ na ɪsɔ kutuluŋ na í pɔsɪ ncaa.
Tacaa má, ma yɔɣɔtɔna mpʊ.

4

1 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Samalii alaa mpa mɛ ɪ yasɔlaa tɔlɔpɔlɔpɪ
ɪsɪɪ Pasaŋ nyáma naaŋ tɔ,
í ke ŋkpaŋŋ na í nɪɪ.
I lɛɛkɔɣɪ acamaa,
na í muɣuliɣi kʊnyɔntʊnaa.
Ilɛna í tɔŋ mɔ paalaa sɪ pá cɛ sʊlʊm na í nyɔɔ.
2 Tacaa Isɔ má,
ma tuuna ma hɔtɛ naŋŋ nyɔntɛ sɪ,
kʊyakʊ ŋku paa lɔsɪ mɔ nɔɣɔ na mɔ suka
ɪsɪɪ kulaɣa na tinte tɔ, kʊ tɔŋa kɔntɛ.
3 Paa lɔsɪ-mɛ na ɪcatɛ koluŋa kafɛɛŋ.
Paa pona-mɛɣɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ.
Tacaa má, ma yɔɣɔtɔna mpʊ.

Acɛsaacɛsaa ɪsɔ sɛɛlaa

4 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Isɛɣɛlɪ nyáma mɛ,
í cɛsɪ na í puki Petɛɛlɪ yaa Kilikaa
sɪ í lakɪ Isɔ ké tɔmlɛ,
na í tɔŋna-m pɔntɔnaʊ kɛ mpʊ.
I ha mɔ kʊhaaŋ kɛ paa tanaŋ ŋku,
ɪlɛna í kɔna mɔ kʊhaham kɛ tooso nyɔŋkʊ wule,
pɔyele í wakɔlɔna-m.
5 I ha mɔ sɛɛtʊ kʊhaʊ na mɔ kʊkʊsʊm potopotonaa.
I kpaalɔna nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ í haakɪ-m luɣu kʊlʊmʊɣʊ
kʊcɔɔʊ na paa wei í nɪɪ.
Isaɣatʊ ntɔɣɪ ɪ sɔɔlaa.
Isɔ Tacaa má, ma yɔɣɔtɔna mpʊ.

Isɛɣɛlɪ nyáma laŋkpɪɪsɔŋ

6 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ma yelaa na nyɔɣɔsɪ lɪɪ mɔ acalɛɛ taa,
na í laŋ sɪ í suu mɔ nɔɣɔ pʊʊɣʊ.
Paa na mpʊ í tá mɔlɔna ma tɔɔ.

Tacaa má ma yɔɣɔtəɣəna mpʊ.

7 Ma pɛma-mɛɣɛ tɛʊ kɛ waatʊ wei mə kʊhaləm nyɪla-kʊ tɔ.
Ma ha ɪcatɛ lɛntɛ kɛ tɛʊ na má pɛ lɛntɛ.
Ma yelaa na taalɛ lɛntɛ lʊlɪ teu
na lɛntɛ náá wʊlɪ lʊm laŋʊɣʊ tɔɔ.
8 Acalɛɛ naalɛ yaa tooso pukaɣa
kʊlʊmtəlɛ kiŋ sɪ á hiki lʊm na á nyɔɔ.
Paa na mpʊ pɪa takɪ-yɛ.
Pəyele í tá mələnа ma tɔɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

9 Ma yelaa na kulaɣa na kpɛɛləm
pə́ kʊ mə kʊtɔɣɔŋ,
na kʊtoloŋ tɔɣɔ mə tɪɪŋ tawa paɣalɛ.
Paa na mpʊ í tá mələnа ma tɔɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
10 Ma yelaa na kʊsəkʊ kʊ mə tɔla
ɪsɪa maa lapʊ Icipiti kɛ Moisi waatʊ taa tɔ.
Na má yele na kolontu la sakasaka
kɛ mə ɪfepiya kɛ yoou taa,
na í kuu mə kpaɣanəŋ.
Na sətaa sɔŋ nyala mə təsikile taa na pə́ nɪa-mɛ.
Paa na mpʊ í tá mələnа ma tɔɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

11 Ma wakəla pə tənaɣa mə tɛ ɪsɪa
maa lapʊ Sətɔm na Kɔmɔɔ tɔ.
Ilɛna mə taa lɛlaa fiti ɪsɪa pa
ləsʊɣʊ təputuɣu kɛ kɔkɔ taa tɔ.
Paa na mpʊ í tá mələnа ma tɔɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.

12 Pə tɔɔ ké Iseɣelɪ nyə́ma mɛ
ɪ ká na ɪsəna maa lana-mɛ tɔ.
Ile í taɣanɪ mə tɪ na í sulu-m.
13 Ma lapəna pɔ́ɔ́ŋ, na heelim,
na má hʊlɪ yəlaa kɛ mpi mpi ma luɣu wɛ lapʊ tɔ.
Ma pəsəɣɪ ilim kɛ ahoo,
na má təŋ tɛtʊ comcom nɔɔsɪ taa.
Maɣa Pə təna pə tʊ Tacaa Isɔ má,
ma yɔɣɔtəna mpʊ.

5

Iseɣelɪ tɔɔ wula

1 Iseɣelɪ nyə́ma í nɪa mə səm wula:
2 Iseɣelɪ wɛ ké ɪsɪa pɛɛlɔ wei ɪ səpa tɔ.
Iɪ tasəɣɪ kʊlʊɣʊ.
Pə́cɔ́ nɔɣɔlʊ kaa kʊsɪ-ɪ.
3 Mpi tɔ, Tacaa Isɔ yɔɣɔta Iseɣelɪ təm sɪ:
Ye yəlaa iyaɣa (1000) pola yoou,
nɪanʊwa (100) tike ka mələnа.

Ye nɪɪnʊwa (100) polɔna,
naanʊwa kɛ pɪɪ sɔɔ.

Ɪsɔ yaa-wɛ pɔ taa kɔɔ na pá sɪ

4 Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ɪ kɔɔ ma kiŋ na má ha-mɛɣɛ weesuɣu.
5 Ama í taa polo Petɛɛlɪ, na Kilikaa,
na Pɛɛsepa acalɛɛ tɔkɔtɔlɛnaa.
Pɔ taɣa pʊlʊ,
paa kuu Kilikaa nyɔ́ma,
na pá kpiisi Petɛɛlɪ nyɔ́ma.
6 Yosɛɛfʊ lʊlʊɣʊ nyɔ́ma mɛ,
ye í caa weesuɣu,
pɔ wɛɛ sɪ Tacaa kɛ í pɛɛkɪ.
Tɔfɔ tɔɔ, ílɛ́ ɪ ká pɔsɪ kɛ́ ɪsɪɪ kɔkɔ
na í nyaɣa pɔ tɔnaɣa Petɛɛlɪ.
Nɔɣɔlʊ kaa pɔsɪ ka teesuɣu.
7 Waɪyo, í laɣasɔɣɪ tampana na ɪsaɣatʊ,
na í muɣuliɣi tampana nyɔ́ma.
8 Tacaa lapɔna ɪsɔtʊlʊŋasɪ kɛ waanɪ waanɪ.
Ɪnɪ ɪ laɣasɔɣɔna sɔkpɛtʊɣʊ kɛ nyaaləm,
na nyaaləm kɛ sɔkpɛtʊɣʊ.
Na í hɔŋ teŋku lʊm na í pɔlɔɣɪ tɛtʊ tɔɔ.
Ɪ hɔtɛ ntɛ́ Tacaa.
9 Ɪnɪ ɪ kʊɣʊna toŋtʊnaa
na í lakɪ pa koloosi acalɛɛ kɛ ncaa.
10 Mɔ taa kpaakɔna tampana yɔɣɔtʊlʊ kɛ hʊʊlɛ taa kɛ́,
na wei ɪ hʊlɔɣɪ-mɛɣɛ mɔ tɔwakɔllɛ tɔ.
11 Ɪ muɣuliɣi acamaa na í ŋmɪɪlɔɣɪ pa kʊhalɔm.
Pɔ tɔɔ kɛ́ í kaa nɪɪ mɔ kutuluŋ kʊpaŋ leleŋ.
Pɔ́cɔ́ í kaa tɔŋ mɔ lɛsɛŋnaa kʊpama sʊlʊm.
12 Maa sɔɔkɪ mɔ ɪsaɣatʊ tuutuuma taa natɔlɪ.
Ɪ muɣuliɣi yʊlʊpaŋ na í mʊɣɪ kʊcɔɔŋ.
Ɪlɛna í kʊɣɪ acamaa tɔm kɛ hʊʊlɛ taa.
13 Tasɔkɔlɛ tʊɣʊ waatʊ kɔlɔ ɪnɛ.
Pɔ tɔɔ kɛ́ laɣatʊnaa suma sɪ pɔ́ taa kɔɔ pɔ na-wɛ.
14 Ɪ yele ɪsaɣatʊ na í la kʊpantʊ.
Ɪlɛna Pɔ tɔna pɔ tʊ Ɪsɔ wɛɛ mɔ waalɪ kɛ́ tampana,
ɪsɪɪ ɪ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ.
15 Ɪ kisi ɪsaɣatʊ na í sɔɔlɪ kʊpantʊ,
na í tɔŋɔɣɪ tampana kɛ hʊʊlɛ taa.
Ntanyɪ Pɔ tɔna pɔ tʊ Ɪsɔ ká wii Yosɛɛfʊ
lʊlʊɣʊ kakaasaɣa pɔtɔɔtɔlɛ.
16 Ḿpúɣú Pɔ tɔna pɔ tʊ Ɪsɔ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Paa nɪɪ lɔyaɣa wula kɛ nɔnɔɔsɪ tɛɛ.
Yɔlaa ká makɪ kapusi kɛ hapɛɛ tɔna tɔɔ sɪ:
Mpusi wei kɛlɛ, mpusi wei kɛlɛ?
Paa yaa hataa na wiilaa kɛ wiiu.
17 Waatʊ wei maa kɔɔ yɔlaa kɛ fɛlʊɣʊ tɔ,
lɔyaɣa wula ká nɪɪ lɛsɛŋ tawa tɔna taa.

Tacaa waasʊɣʊ kʊyakʊ

18 Tacaa kʊyakʊ sɔsɔɔʊ taŋlaa mɛ,

pə taɣa nyaaləm kɛ í ká ná kʊ wule yoo.
Ama səkpɛtʊɣʊ ké.
19 Teitei ɪsɪɪ yʊlʊ seekuɣu tɔɣɔlaɣa,
na í sulina ka camna,
ɪlɛna í sʊʊ təyaɣa na í teesina koluŋa.
Ɩlɛna tʊm nyasa-ɪ tɔ.
20 Tacaa kʊyakʊ sɔsɔɔʊ ká wɛɛ ḿpúɣú.
Kʊ ta kɛ nyaaləm nyəŋkʊ.
Ama səkpɛtʊɣʊ ké.

Ɩsɔsɛɛlɛ nte Ɩsɔ ɪɪ caakɪ tɔ

21 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Ma taa kpaana mə kɔtasɪ na mə kotuŋ ké.
22 Mə kɔtasɪ nsi kɔkɔ nyaɣa sɪ təna tɔ
na mə tɔɣɔnaɣa nyəŋsɪ lɪɪ-m sɔŋ.
Maa tɪɪ caa mə nawee nim nyəna.
23 Ɩ yele kokoole kɛ ma ŋkpaŋŋ taa sɪ
í yooki-m yontu.
Maa caa má nɪɪ mə cəməŋ taŋ.
24 Pə kəla teu sɪ í yele na tampana wɛɛ mə hɛkʊ,
ɪsɪɪ pɔɣɔ sɔsaɣa ŋka kaa nyɔɔkɪ tɔ.
25 Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ, pɪɪsɪ nɪɪlɛ wei í tɔma wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ í lapa-m kɔtasɪ na?
26 Ntɔŋ mə tɪɪŋ Sakutɪ na Kewaŋ wei í saaka mə tɪ tɔɣɔ í ka tɔkaa na í laakɪ?
27 Pə tɔɔ ké maa yele
na pá pona-mɛɣɛ Tamasɪ
ɪcatɛ waalɪ kɛ Asilii tɛtʊ taa.
Pə təna pə tʊ Ɩsɔ má,
ma yɔɣɔtəna mpʊ.

6

Acɛsaacɛsaa naani

1 Felentunaa mpa mɛ ɪ tɔkɪ Siyɔŋ pʊɣʊ
na Samalii pulaɣa tɔɔ ké kawulaɣa na naani tɔ,
mə tɔm wɛ waɪyo ké.
Mɛɣɛlɛ piitim sɔsɔɔm taa acɛpa
na mɛɣɛlɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma
təna laɣatʊ tasəlaa.
2 Ɩ polo Kaləne na Hamatɪ ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ,
na Filiisi nyə́ma tɛɣɛ Katɪ,
na í na Asilii nyə́ma tɔɣɔ pa tɛtʊ.
Ɩ ta tɛɛ mpɛ ɪnəɣɪ pʊlʊ,
paa na pa tɛtʊ ta haŋna mə nyəntʊ tɔ.
3 Mə lʊkɪ kɛlɛ sɪ mpusi kʊyakʊ í polo pooluŋ.
Sɛsɛ ɪlɛ mə mʊsʊŋ təŋna-kʊɣʊ yaaʊ.
4 Ɩ caɣa mə kpelasɪ kʊpaŋsɪ nsi pa taɣanna
tuuŋ kela tɔ sɪ tɔɔ,
na í nyasəɣɪ heeŋ na nawee nim nyəna nantʊ.
5 Ɩ kiisiɣina mə cəməŋ sɪ í yookɪ yontu.
Pəyele í kɛɛkəna Tafiiti na í luki yontu.
6 Ɩ tɛŋ sʊlʊm na ŋkpaaŋ,
na í tʊɣɪ tulaalʊnaa kʊpampama.
Ama mə paa fɛɪna ɪsəna Ɩsɛɣɛlɪ kawulaɣa wakəlaa tɔ.

7 Pə tɔɔ kɛ́ ma kpaaləɣɪ nɔɔnɔɔ sɪ í ká wɛɛ
mpa pa kpa yomle tɔ pa kancaalaɣa nyɔ́ma.
Felentunaa acima sɪɪ tənaɣa.

Samalii ɪcatɛ wakəlvɣv

8 Ḿpúɣú Pə təna pə tv Ɩsɔ Tacaa tɔma sɪ:
Ma tuuna ma tɪ sɪ ma nyəɣəsa
Ɩsɛɣɛlɪ nyɔ́ma kalampaanɪ kɛ́.
Maa caakɪ mə kutuluŋ kvpampaŋ.
Maa tv mə kolontunaa niŋ taa kɛ́
mpi pə wɛ Samalii taa tɔ.
9 Ye pə kaasa yəlaa naanvwa kɛ təyaɣa taa, pɛlɛ paa sɪ. 10 Paa wei í pola ɪ sətv
kpaɣav sɪ ɪ piŋ, na í maɣana pə kaasa nɔɣɔlv kɛ naŋ lɛŋkv taa. Ɩ ka pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyana
nɔɣɔlvɣv? Ɩlɛna pvntv sɪ: Aaɪ. Ɩlɛ sətv kpaɣalv ká təkɪ-ɪ sɪ, su. Taa yaa Tacaa həte
na í nyɪ sɪ yvlv wɛ cənɛ.
11 Pə taɣa pvlv,
ye Tacaa í yɔɣɔtaa,
kutuluŋ sɔsɔɔŋ na səkpeŋ ká yɔkɪ ɪ tənaɣa.

Akaɪtv wɛ tɔm naalɛ ama pə kɛ́ kpɛtɛ

12 Wulee kpaɣanəŋ kpaɣa asewa kɛ kvkpamvɣv tɔɔ?
Yaa í na pa hala kv tɔɔ na naaŋ?
Ɩlɛ pepe tɔɔ kɛ́ mə laɣasəɣɪ tampana na ɪsaɣatv,
na a kvlvlvm pəsəɣɪ nyaŋ pvlv?
13 Na mə laŋa hɛɛwa sɪ í lɛɛka ɪcatɛ kpaɪ nyəntɛ, na ɪ həŋ mə tɪ sɪ mə toma tɔɔ
kɛ́ í lɛɛka toŋ ɪcatɛ. 14 Ḿpúɣú Pə təna pə tv Ɩsɔ Tacaa tɔma sɪ: Maa yele na piitim
napəlɪ pə kvlɪ na pə hvlɪ-mɛɣɛ pə toŋ. Pə kpaɣav Lepo-Hamatɪ kɛ Ɩsɛɣɛlɪ tɛtv ilim
ntɔɣɔŋ tɔ, halənа Alapa lɔɔv kɛ ilim mpətəŋ tɔɔ.

7

Amɔɔsɪ toosee kancaalaɣa nyəna

1 Ḿpúɣú Tacaa Ɩsɔ lapa na má toosi sɪ pa tɛma wulav kvmtv kancaalaɣa nyəntv,
na pá kaasɪ kvfatv. Ɩlɛna Ɩsɔ tisi kutoloŋ ɪsɪɪ ɪsɔŋmvntv. 2 Waatv wei kutoloŋ tɛma
tɛtv təna taa nyɪɪtv kɛ niisuɣu, ɪlɛna má wiina-ɪ sɪ: Haɪ, Tacaa Ɩsɔ, wii nyá yəlaa.
Pa kəla pəciiu, paa sɪ. 3 Ɩlɛna í laɣasɪ hvwɛɛ na í tɔ sɪ: Təlɛ tə kaa la.

Toosee naalɛ nyəna

4 Ḿpúɣú Ɩsɔ Tacaa lapa na má tasa toosuɣu sɪ, kɔkɔ ntɛ́ ɪ hvvkaɣana yəlaa, na ká
nyakɪ teŋku lvm na tɛtv. 5 Ntɛna má wiina-ɪ sɪ Haɪ, Tacaa, yele mpv. Tɔfɔ Ɩsɛɣɛlɪ
nyɔ́ma kəla pəciiu, paa sɪ. 6 Kɛlɛna í laɣasɪ na í tɔ sɪ: Təlɛ tə kaa la.

Toosee tooso nyəna

7 Ḿpúɣú Tacaa lapa na má tasa toosuɣu sɪ, ɪ səŋa koluŋa tɔɔ kɛlɛ na í tɔka
kvmaɣasvɣv kɛ ɪ niŋ taa. 8 Ɩlɛna í pɔɔsɪ-m sɪ: Amɔɔsɪ, weɣe n naakɪ ma niŋ taa?
Ma sɪ: Kvmaɣasvɣv. Mpvɣvlɛ sɪ: Ma caa ma maɣasɪ ma yəlaa kɛ́ na má ná sɪ pa
siɣisaa yaa pa ta siɣisi. Mpi tɔ, ma kaa hɪɪsɪ pa kawalaɣa.
9 Maa wakəlɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyɔ́ma təkɔtəlɛnaa,
na má kv wulav Solopvwam lvlvɣv nyɔ́ma na laɣatɛ.

Amɔɔsɪ tɔɣɔnvɣv kɛ Petɛɛlɪ

10 Ḿpúɣú Petɛɛlɪ kɔtvlv Amasiya heela Ɩsɛɣɛlɪ wulav Solopvwam sɪ: Amɔɔsɪ na
ɪ yəlaa pa pɛɛla nɔɣɔ kɛ nyá tɔɔ kɛ Ɩsɛɣɛlɪ taa cənɛɣɛ, na ɪ kvyɔɣɔtvtv maɣamaɣa
wakələɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ tɛtv. 11 Halɪ ɪ yɔɣɔtaa sɪ:

Paa kʋ-ŋ, ɪlɛna pá kuu lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma
na pá pona-wɛɣɛ pooluŋ.
12 Mpúɣú Amasiya tɔma Amɔɔsɪ sɪ: Toosee tʋ nyá, lɪɪ cɔnɛ na ń kpe Yuta na
ń tɛləsəɣɪ nyá lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ kɛ tɔna, na ń tɔkəna. 13 Ama yele-təɣɪ Petɛɛlɪ cɔnɛ.
Mpi tɔ, pə ké kawulaɣa lsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ ké.
14 Mpʋɣʋlɛ Amɔɔsɪ cɔ-ɪ sɪ: Paa fɛləɣɪ-m ma lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋɣʋ tɔɔ. Ama tɔla
kɛ ma tɔɔkɪ na má haləɣɪ tɪɪŋ. 15 Ma kaləkʋ waalɪ ké Tacaa yaa-m. Ntɛna í tɔ-m
sɪ má polo má kpaalɪ ɪ tɔm kɛ ɪ yəlaa lsɛɣɛlɪ kawulaɣa nyɔ́ma kɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ.
16 Mpúɣú nyá kisina-m sɪ ma taa kpaalɪ-tɪ. Pə tɔɔ ké Tacaa sɪ má tɛləsɪ-ŋ sɪ 17 nyá
alʋ ká pəsɪ apalaa tɔna alʋ kɛ ɪcatɛ taa, na pá kʋ nyá piya kɛ yoou taa. Ilɛna nyaa
sɪ ma ta nyɪ ɪsɔnaa tɛtʋ taa, na pá pona lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma kɛ tɛtʋ pooluŋ nyəntʋ taa
ké təlasɪ.

8

Toosee liɣiti nyəna

1 Mpúɣú Tacaa lapa na ma tasa toosuɣu. Tɪɪŋ pee kʋpəpɪɪna na tɔkʋ ntɛ́ ma
nawa. 2 Ilɛna í pɔɔsɪ-m sɪ: Pepeɣe n naakɪ, Amɔɔsɪ? Ma sɪ Tʋɣʋ pee wena a pɪɪwa
tɔ a tɔkʋ. Mpʋɣʋlɛ sɪ: Ma yəlaa lsɛɣɛlɪ nyɔ́ma pɪɪwaɣa, pa tala pa tənaɣa. Ma kaa
tasa-wɛɣɛ wiiu.
3 Ma heela-wɛ sɪ:
lsɔ Tacaa ma, ma hʋʋlɛ kʋyakʋ wule,
kawulaɣa təyaɣa taa yontu ká pəsɪ wula.
Ilɛna sətaa sɔɣɔtɪ, na pə́ suma tiɣitiɣi.

Taatəlaa ɪsaɣatʋ

4 Mpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Mpa mɛ mə fɛləɣɪ kʋnyɔntʋnaa kɛ nɔɔhɛɛ,
na í kʋɣɪ tɛtʋ taa wahala nyɔ́ma,
5 ɪlɛna í tɔŋ sɪ ɪsɔtʋ kʋfalʋ acima
ɪɪ tɛŋ lɔŋ sɪ tə́ taatɪ.
Aaɪyee sɪ, kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ
naa tɛŋ lɔŋ sɪ tə ləsɪ tɔɣɔnaɣa pee
na tə́ pasa maɣasəlaɣa.
Ilɛna tə́ kpaasɪ ka liɣitee.
Na tə́ lu sanəyanaa kʋmuɣullaa,
6 na tə́ kpɛŋəɣəna toolee na tə́ pɛɛtəɣɪ.
Ye kʋnyɔntʋ ta pəsɪ
na í fɛlɪ-mɛɣɛ ntaŋkpala liɣitee,
ɪlɛ í kpa-ɪ yomle.
7 Mpúɣú Tacaa tuuwa sɪ:
Na tɛtʋ nti í hɔŋna mə tɪ ɪsəntɔ tɔ,
ma kaa sɔɔ mə lakasɪ sənɛ.
8 Pə tɔɔ ké tɛtʋ ká sele,
na tə taa yəlaa tɔna caɣa ləyaɣa.
Tɪɪ kpaakɪ na tə́ tiiki ɪsɪɪ Nili pɔɣɔ lʋm.
9 Mpúɣú Tacaa lsɔ tasaa sɪ:
Kʋyaŋkuɣu maa yele na ilim tʋ pə sikuɣu waatʋ.
Ilɛna səkpɛtʋɣʋ nyala tɛtʋ tɔna tɔɔ.
10 Maa pəsəna mə acima kɛ ləyaɣa,
na mə laŋhʋlʋmlɛ yontu pəsɪ wula.
Na yəlaa tɔna looli pa nyɔɔŋ ɪsɪɪ ləyaɣa

na pá suu ləyaɣa wontu ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka,
ɪsɪɪ pəyaɣa ɪkpamlɛ səpəna.
Ɩlɛna pə tənaɣa mpʊ pə́ pəsɪ laŋwakəllɛ kʊyakʊ.
11 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Maa kɔna wahala kɛ kʊyakʊ nakʊlɪ.
Wahala ɪnəɣəlɛ sɪ ma kʊyɔɣɔtʊtʊ nɪɪʊ
kʊnyɪɪlʊɣʊ ká kpa yəlaa,
na pə kəlɪ ɪsɪɪ nyɔɣɔsɪ yaa lʊkɔtʊ kʊkʊɣʊ-wɛ tɔ.
12 Paa cɔɔ yem ké tɛtʊ təna,
na pá pɛɛkəɣɪ sɪ pá nɪɪ ma tɔm,
ama pa kaa na.
13 Kʊyaŋkuɣu lʊkɔtʊ ká kʊ ɪfepiya akpala nyə́ma,
na pɛɛlaa kʊpama, na pá pi-wɛ.
14 Na mpa pa tuukina Samalii tʊɣʊ,
yaa Taŋ nyəŋkʊ yaa Pɛɛsepa nyəŋkʊ tɔ.
Pa təna paa hoti, pa kaa tasa kʊlʊɣʊ.

9

Toosee kakpasɪ nyəna

1 Ḿpúɣú ma na Tacaa na í səŋa kɔtaɣa tələtɛ tɔɔ na í tɔŋ sɪ: Ɩ yɔkɪ Ɩsɔ təsɛɛlɛ akele
nyʊɣʊ na pə ciɣiti kutuluɣu təna kite.
Maa yɔkɪ akelenaa,
na pá hoti yəlaa tɔɔ na pə́ kʊ-wɛ.
Ɩlɛna yoou náá kʊ mpa pɪɪ kaasɪ tɔ,
nɔɣɔlʊ kaa fiti.
2 Paa pa tii atɛtəlɛ taa,
maa ləsɪ-wɛɣɛ təna.
Paa pa kpa ɪsɔtaa ɪsɪɪ ma tisa-wɛ.
3 Paa Kamɛɛlɪ pʊɣʊ taa ké pa ŋmɛla-m,
ɪsɪɪ ma kula pa tɔɔ na má kpa-wɛ.
Paa pa sewa na pá sʊʊ lʊm tɛɛ maɣamaɣa,
maa yele na lʊm tɛɛ tʊm nyasa-wɛɣɛ təna.
4 Ye kolontunaa pona-wɛ,
maa yele na pá kʊ-wɛɣɛ təna.
Ma kaa tasa-wɛɣɛ waasʊɣʊ,
ɪsɪɪ ma kpiisa-wɛ.
5 Ye Toma təna tʊ Ɩsɔ Tacaa táka mpəle kɛ tɛtʊ tɔɔ,
tə kpaa ké na tə́ tiiki, ɪsɪɪ Nili pɔɣɔ lʊm.
Ɩlɛna tə yəlaa təna caɣa ləyaɣa.
6 Ɩsɔ pama ɪsɔtɔnʊɣʊ kɛ tɛtʊ tɔɔ ké.
Ɩ lapa ɪ təcaɣalɛ kɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ nyʊɣʊ taa.
Ɩ hɔŋ teŋku lʊm na í pələɣɪ-wəɣɪ tɛtʊ tɔɔ.
Ɩ hətɛ ntɛ́ Tacaa.

Tasəkəlɛ nyə́ma hʊʊnav

7 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ,
í tá tɛɛ Ɩtiyopii nyə́ma se.
Ɩsəna ma ləsa-mɛɣɛ Icipiti tɔ,
ḿpúɣú ma ləsa Filiisi nyə́ma kɛ Kəlɛɛtɪ,
na má ləsɪ Silii nyə́ma kɛ Kiii.

8 Ma nawa mə kawulaɣa tasəkəlɛ,
ɪlɛna má tʊ ma taa sɪ maa kpiisi-mɛɣɛ tɛtʊ tɔɔ.
Paa na mpʊ ma kaa kpiisi Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyɘ́ma
təna təkpataa.
9-10 Maa yasɪ-mɛɣɛ piitimnaa lɛmpənaa hɛkʊ.
Pɪɪ kpiisi mə taa asaɣaa mpa paa tisiɣi sɪ
mpusinaa ká maɣana-mɛ tɔɣɔ yoou taa.
Ɩsɪɪ pa lintuɣuu tɔɣɔnaɣa pee na pɘ́ yeki pɛɛ tɔ.

Nɔɔsɪ sɪʊ na laŋhɛɛlɛ

11 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Kʊyakʊ nakʊlɪ maa kʊsɪ Tafiiti ɪcatɛ
ncaalɛ na má tɔ pɔɣɔlɛɛ.
Maa ŋma ɪcatɛ ntɛ ɪsɪɪ tɪɪ wɛʊ lɔŋ tɔ.
12 Ɩlɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyɘ́ma ká taɣanɪ mʊɣʊ kɛ Ɩtɔm tɛtʊ
na tə cɔlɔ tɛtʊ nti tə kɛ́ Tacaa nyəntʊ tɔ.
Tacaa má, ma yɔɣɔtəna.
Maa la ḿpúɣú teitei.
13 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ:
Pɪɪ kɔɔ na hataa haləɣɪ,
pə kaa leeli, ɪlɛna pá kʊ.
Paa tuu, pə kaa leeli,
na lɛsɛŋ kooluɣu tala.
Ɩlɛna sʊlʊm kʊfam kpe pɔ́ɔ́ŋ tɔɔ
na pə fɛɣɛnɪ pulasɪ təna.
14 Waatʊ ɪnəɣɪ maa cɛ Ɩsɛɣɛlɪ nyɘ́ma mɛɣɛ mə yomle taa.
Ɩ ka taɣanɪ mə acalɛɛ nna pɪɪ kpiisaa tɔɣɔ ŋmaʊ
na í caɣa.
Ɩlɛna í hala na í tɔɣɔ,
na í sɔ tɪɪŋ wei pa yaa sɪ lɛsɛŋnaa tɔ
na í nyɔɔ pə sʊlʊm.
15 Maa sɪɪ ma yəlaa mɛɣɛ tɛtʊ nti ma ha-mɛ tɔ tə taa.
Nɔɣɔlʊ kaa tasa-mɛɣɛ tɔɣɔnʊɣʊ tɔtɔ.
Tacaa mə Ɩsɔ má, ma yɔɣɔtəna mpʊ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
APITIYAASI
TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Takəlaɣa kanɛ ka ŋmaalu kɛɛsa Isau lulugu nyə́ma Itɔm nyə́ma tɔm. Paa caakɪ Yakɔpu lulugu nyə́ma Isɛɣɛlɪ nyə́ma, pa luɪkɪ-wɛɣɛ koloŋa ké. Ama Isɔ ká huuna ɪ yəlaa Isɛɣɛlɪ nyə́ma nɔɣɔ, na í hɛɛsɪ pa laŋa.

Isəna pa faɣa Apitiyaasɪ takəlaɣa tɔ:

Tacaa huukəna Itɔm nyə́ma, kukalutu 1-14

Tacaa kuyaku sɔsɔɔu, kukalutu 15-21

1 Tɔm nti Tacaa Isɔ kulaa na í hulɪ Apitiyaasɪ sɪ, í yɔɣɔtɪ Itɔm tɛtu nyə́ma tɔɔ tɔɣɔlɔ.

Tacaa kpaalugu kɛ Itɔm ncaalɛ tɔm

Pa tila tillu kɛ piitimnaa hɛku.
Tə nuɪ ɪ yɔɣɔta Tacaa tɔm sɪ:
I kulɪ, na tə́ yoona Itɔm nyə́ma.
2 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔta Itɔm sɪ:
Maa la-ŋ waalɪ tu kɛ piitimnaa lɛlaa taa.
Paa nyənɪ-ŋ yem.
3 N caɣa hatoo kukpaməŋ hɛku,
timpi nɔɣɔlu ɪu takɪ tɔ.
Kalampaanɪ kuɣu-ŋ sɪ,
nɔɣɔlu kaa ləsɪ-ŋ təna.
4 Paa n ká kpa ɪsɔtaa ɪsɪu hɛkəlɛ,
na ń tu nyá tantɛ kɛ ɪsɔtulunasɪ taa,
ɪsɪu ma tisa-ŋ təna.
Tacaa má, ma yɔɣɔtəna mpu.
5 Ye ŋmɪulaa suu nyá tɛɣɛ ahoo,
paa kuu pə təna mpi pa pəsəɣɪ tɔɣɔ,
na pə́ yele-ŋ kpɛtɛ.
Ye kuntaa suu nyá taalɛ taa,
kumkum tike kɛ pɪu kaasɪ-ŋ.
6 Isau nyə́ma mɛ,
mə kolontunaa yasa mə wɛnau taa na pá kuu-wɪ.
7 Mənа mpa ɪ ka pɛɛla nɔɔsɪ tɔ,
pa tɔɣɔnəɣɪ-mɛɣɛ mə tɛtunaa taa ké.
Mə cewaa luɪkɪ mə waalɪ.
Mə taapalaa na ŋmakəlɪɣɪ-mɛ.
Mənа mpa í ka kaawa nyənaɣa tɔ,
pa suu-mɛɣɛ katɔsɪ nyəpu.
Pa tuukɪ-mɛ sɪ í fɛɪ ləmaɣasɛɛ.
8 Tacaa má, ma tu ma taa sɪ,
maa kpiisi Itɔm laɣatunaa tənaɣa kuyaku ŋku.
Maa kpiisi mə laɣatu təna.
9 Sɔɣɔntu ká kpa Temaŋ ɪcatɛ yoolaa.
Paa ku Itɔm yoolaa təna.

Itɔm nyə́ma waawa Isɛɣɛlɪ nyə́ma wahala taa

10 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Pɪɪ kpiisi Ɪtɔm nyáma mɛ.
Fɛɛlɛ ka pɪɪ-mɛɣɛ teu.
Mpi tɔ, í kú mə tɛɛtʊnaa
Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyáma,
na í kuu pa wontu.
11 Waatʊ wei kolontunaa kəla-mɛ,
na pá sʊʊ mə ɪcatɛ taa tɔ, ɪ ka wɛ tənа.
Halɪ pa tɔ tɛtɛ ké Yosalɛm wɛnaʊ tɔɔ tɔ,
mə na-wɛɣɛ.
12-13 Pə taa mʊna sɪ,
í sʊʊ pa ɪcatɛ taa,
na mə ɪsɛntaa hɛtəna pa wahala.
Ɪ kpasa amʊkʊɣʊ na pa hotuɣu,
na í tʊʊ-wɛɣɛ pa kʊnyɔntɔɣɔlɛ waatʊ.
Halənа í kuu pa wɛnaʊ ɪsɪɪ pa kolontunaa.
14 Ɪ səŋa mpahɛla na í kʊɣɪ selaa.
Yaa í tʊɣɪ-wɛɣɛ pa kolontunaa niŋ taa
ké pa wahala wule.
15 Kʊyakʊ ŋku Tacaa ká hʊʊna yəlaa tɔ kʊ kpɛɣɛtaa ké.
Ɪsaɣatʊ nti í lapa tɔ, tɪɪ məlɪ mə nyɔɔŋ taa.
Paa lana-mɛ ɪsɪɪ mə lapənaʊ-wɛ tɔ.

Ɪsɛɣɛlɪ nyáma lɛɛtəɣɪ Ɪtɔm nyáma

16 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sɪ:
Ɪsɛɣɛlɪ nyáma mɛ,
í tɛma ma páánáá kɔpʊ nyɔɔʊ kɛ
ma pʊɣʊ naŋŋ nyəŋkʊ tɔɔ.
Yəlaa lɛlaa ná kaa tɛ a nyɔɔʊ.
Paa nyɔɔ-yɛɣɛ ḿpúɣú,
ɪlɛna pá kpiisi-wɛ na pá saalɪ yem.
17 Ama mpa pɪɪ kaasɪ tɔ paa cɔɔsɪ Siyɔŋ pʊɣʊ taa.
Kɪɪ pəsɪ Ɪsɔ pʊɣʊ.
Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyáma ká lɛɛkɪ tɛtʊ kɛ tə mʊlaa niŋ taa.
18 Ɪlɛna Yakɔpʊ na Yosɛɛfʊ pa lʊlʊɣʊ
nyáma pəsɪ ɪsɪɪ kɔkɔ,
na ká nyaɣa Ɪsaʊ lʊlʊɣʊ
nyáma ɪsɪɪ nyɪɪtʊ.
Pɪɪ wakəlɪ-wɛ tənaŋnaŋ,
pə kaa sɔɔ paa kʊlʊm.
Tacaa má, ma yɔɣɔtəna mpʊ.

Paa lɛɛkɪ pəcɔlɔ tɛtʊnaa

19 Yuta nyáma ká tɔɣɔna Ɪtɔm tɛtʊ na ilim mpətəŋ tɔɔ. Paa tɔɣɔ Filiisi nyáma tɛtʊ hɔɣɔlʊɣʊ tɛtɛkəlɛ, na Ɪfəlayim nyáma tɛtʊ kɛ Samalii. Ɪlɛna Pɛncamɛɛ nyáma náá tɔɣɔ Kalaatɪ.
20 Ɪsɛɣɛlɪ nyáma mpa pa kuuwa na pá tɛɛna tɔ, pa taa yoolaa kʊpama ká lɛɛkɪ Fenisii tɛtʊ. Halənа pə polo Salɛpəta ɪcatɛ. Yosalɛm nyáma mpa pa kuuwa na pá wɛ Sefalatɪ tɔ, pɛlɛ paa tɔɣɔ ilim mpətəŋ tɔɔ acalɛɛ. 21 Pa ké akanaa ké. Paa nyɔkəlɪ Siyɔŋ pʊɣʊ na pá caɣa tənа. Paa tɔɣɔ Ɪtɔm nyáma tɔɔ.
Tacaa ká tɔɣɔna ɪ yəlaa tɔɔ ké kawulaɣa.

ƗSƆ KƲYƆƳƆTƲTƲ TƐLƎSƲLƲ
YONAASƗ
TƆM TAKƎLAƳA
Kʋtʋlʋtʋ

Apalʋ wei pa yaakɪ Yonaasɪ tɔ ɪ ké Ɪsɛɣɛlɪ tʋ ké na Ɪsɔ tili-ɪ piitim lɛmpɪ nyə́ma tɛɣɛ Asilii tɛtʋ taa ké Ninifi ɪcatɛ taa sɪ í polo na í kuli pa ɪsaɣatʋ tɔɔ. Ama mpɛ ɪnɪ paa ké Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma kolontunaa ké. Pə tɔɔ ké Yonaasɪ kisaɣa pote. Paa na mpʋ Ɪsɔ pona-ɪ na toŋ na Yonaasɪ kpaalɪ-wɛ na pá mʋ ɪ tɔm na pá laɣasɪ tɔntɛ na Ɪsɔ wii-wɛ.

Ɪsəna **p**a **f**aɣa **Yon**aa**s**ɪ **t**a**kə**laɣa **t**ɔ:

Ɪsɔ tʋwa Yonaasɪ kɛ təmlɛ na í kisi, titite *1*
Yonaasɪ laɣasaa na pə́ ya ɪ nyʋɣʋ, titite *2*
Yonaasɪ kpaalʋɣʋ kɛ Ninifi nyə́ma, titite *3*
Tacaa waasa Ninifi nyə́ma, titite *4*

Yonaasɪ maɣasaɣa sɪ ɪ kisiɣi Tacaa tiluɣu

1 Mpúɣú kʋyakʋ nakʋlɪ Tacaa heela Amitayi pəyalʋ Yonaasɪ sɪ: 2 Kʋlɪ na ń polo Ninifi ɪcatɛ səsəəlɛ na ń kpaalɪ-tɛ. Ma nyəɣəsa tə ɪsaɣatʋ.

3 Ɪlɛna Yonaasɪ kʋlɪ sɪ í seeki Tacaa. Pə tɔɔ ké ɪ tiiwa kpɪləŋ teesaŋ kɛ Yopee. Ɪ maɣana kpɪlʋɣʋ səsəəʋ ŋku kʋ puki Taasisi tɔ. Ɪlɛna í fɛlɪ kʋ liɣitee na í sʋʋ sɪ í puki tənа.

4 Mpúɣú Tacaa lapa na heelim səsəəm ma teŋku tɔɔ. Kacuculaɣa səsaɣa kʋlənа na ká caa kpɪlʋɣʋ yəkʋɣʋ sɪ lʋm í tɔɣɔ-wɛ. 5 Ntɛna sɔɣɔntʋ səsəəntʋ kpa kpɪlʋɣʋ saalaa. Ɪlɛna pá yaakɪ pa tɪŋ həla. Na pá ləsəɣɪ wontu na pá pɛtəɣɪ lʋm taa sɪ pə́ la kpɪlʋɣʋ təfʋŋafʋŋa. Ama Yonaasɪ ná tiiwa kpɪlʋɣʋ naŋ lɛŋku taa na í tooki səsəm. 6 Mpúɣú kpɪlʋɣʋ saalaa nyʋɣʋ tʋ pola Yonaasɪ kiŋ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyá tooki yaa? Kʋlɪ na ń yaa nyá tʋɣʋ. Ntanyɪ kɪɪ waasɪ-tʋ, na tə́ taa sí.

7 Mpúɣú kpɪlʋɣʋ saalaa yaa təma sɪ: Ɪ kɔɔ na tə́ tɔ tɛtɛ na tə́ nyɪ wei ɪ kɔna-tʋɣʋ mpusi ɪnɛ tɔ. Mpúɣú pa tɔ tɛtɛ ɪlɛna pə kpa Yonaasɪ. 8 Ntɛna pá təmɪ-ɪ sɪ: Heeli-tʋɣʋ mpi pə kɔna mpusi ɪnɛ tɔ. Nyá tɛɣɛ le. Nyá piitim kɛ mpi. Nyá kʋlapəlɛ kɛ nte?

9 Mpúɣú ɪ cɔ-wɛ sɪ: Ma ké Hepəla tʋ ké. Ɪsɔtaa Ɪsɔ Tacaa wei ɪ lapa tɛtʋ na teŋku tɔɣɔ ma sɛɛkɪ.

10 Ɪlɛna í kɛɛsɪ-wɛ sɪ ɪnɪ ɪ seeki Tacaa. Ntɛna sɔɣɔntʋ səsəəntʋ kpa mpɛ ɪnɪ. Kɛna pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Pepe tɔɔ ké n lapa mpʋ? 11 Na ɪsənaɣa tɪɪ la-ŋ na pə́cə́ teŋku hɛɛ?

Mpi tɔ, lʋm pááná təŋna səəsʋɣʋ ké. 12 Ɪlɛna í cɔ-wɛ sɪ: Ɪ pɛtɪ-m teŋku taa, ɪlɛna lʋm hɛɛ. Mpi tɔ, ma nyəmá sɪ má kənna kacuculaɣa səsaɣa kanɛɣɛ mə tɔɔ.

13 Mpʋɣʋlɛ kpɪlʋɣʋ saalaa maɣasa saaʋ ɪsɪɪ paa tala kʋteŋ, pa ta pəsɪ. Mpi tɔ, teŋku pááná təŋna səəsʋɣʋ ké. 14 Ɪlɛna pá sələmɪ Tacaa sɪ: Haɪ, taa kʋ-tʋɣʋ yʋlʋ ɪnɛ ɪ weesuɣu tɔɔ. Pəyele taa yele na ɪ caləm təm məlɪ tá nyɔɔŋ taa. Mpi tɔ, Tacaa nyá, n lakɪ mpi n səəlaa tɔɣɔ.

15 Ntɛna pá kpaɣa Yonaasɪ na pá pɛtɪ teŋku taa na lʋm hɛɛ kpakpaa. 16 Mpúɣú Tacaa təm kpa yəlaa mpɛɣɛ səɣɔntʋ kɛ səsəm. Ɪlɛna pá lapɪ-ɪ kɔtasɪ na pá sɪɪ pa nɔɔsɪ sɪ paa sɛɛ-ɪ.

2

Yonaasɪ sələmʋɣʋ kɛ tinte lotu taa

1 Ḿpúɣú Tacaa lapa na tinte səsəəlɛ natəlɪ kəɔ na tə́ li Yonaasɪ. Ḿpúɣú ɪ caɣa tə
lotu taa ké kʋyɛɛŋ tooso na ahoo tooso. 2 Ilɛna í sələmɪ ɪ Isɔ Tacaa kɛ tinte lotu
taa sɪ:
3 Tacaa, ma yaa-ŋ ma wahala taa na ń nɪɪ.
Ma kiisa atɛtəlɛ taa na ń nɪɪ ma nɔɣɔ.
4 N pɛta-m lʋhəyaɣa taa ké teŋku hɛkʋ taa.
Lʋm kʋlaa ɪsɪɪ koloosi na pə́ ta-m,
lʋm koloosi tɛɛkɪ ma tɔɔ ké kʋlʋm kʋlʋm.
5 Maa hʋʋwa sɪ n tɔɣɔna-m ké,
ma kaa tasa nyá təsɛɛlɛ kɛ naʋ.
6 Lʋm lipa-m na pə́ taŋɪ-m tɔɣɔʋ.
Pə lipa-m na səsəncaasɪ həkɔ ma nyʋɣʋ.
7 Ma tiiwa halәna má tala pɔɔŋ kila.
Atɛtəlɛ nɔnɔɔsɪ təkaɣa ma tɔɔ ké tam tɔɔ.
Ama ma Isɔ Tacaa nyá, n ləsa-m na weesuɣu.
8 Waatʋ wei ma ləsaɣa caakaɣa lɪɪʋ kɛ ma tɔnʋɣʋ taa tɔ.
Ma tisaɣa feesuɣu ɪlɛna má tɔɔsɪ nyá tɔɔ.
Ilɛna ń mʋ ma sələmʋɣʋ kɛ nyá təsɛɛlɛ taa.
9 Mpa pa laakɪ tɪɪŋ tɔ pa laŋəɣɪ nyʋɣʋ yapʋ ké.
10 Ama maa sɛɛ-ŋ ké.
Maa la-ŋ nyana təmlɛ sɛɛtʋ kɔtasɪ,
Maa yoosi ɪsɪɪ maa sɪɪʋ nɔɣɔ tɔ.
Mpi tɔ, Tacaa nyaɣalɛ nyʋɣʋ yatʋ.
11 Ḿpúɣú Tacaa tɔma tinte sɪ tə́ polo tə́ tɔ Yonaasɪ kɛ kʋteŋ tɔɔ.

3

Yonaasɪ kpaalʋɣʋ kɛ Ninifi wakəlʋɣʋ tɔm

1 Ḿpúɣú Tacaa tasa Yonaasɪ kɛ heeluɣu kɛ tɔm naalɛ nyəm sɪ: 2 Kʋlɪ na ń polo
Ninifi ɪcatɛ sɔsɔəlɛ ńté. Kpaaalɪ-tɛɣɛ tɔm nti maa heela-ŋ tɔ.
3 Ḿpúɣú ɪ kʋlaa na í polo Ninifi, ɪsɪɪ Tacaa yɔɣɔtaa tɔ. Ɪcatɛ ńté tɪɪ wala katatəlaɣa
ké. Pɪɪ wɛɛ sɪ kʋyɛɛŋ tooso kɛ yʋlʋ í tɔ na pə́cɔ́ í tɛsɪ-tɛ. 4 Ama Yonaasɪ ná tɔma tə
taa ké kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ. Ɪ təŋaɣa tɔ na í kiisiɣi ké sɪ: Pə kaasa kʋyɛɛŋ kɛ nɪɪlɛ, na
pá wakəlɪ Ninifi ɪcatɛ. 5 Ḿpúɣú ɪcatɛ nyə́ma tәna, pə kpaɣaʋ sɔsaa na pə səkpema
tɔ. Pa laŋa wakəlaa, na pá mʋ Isɔ tɔm ntɪ na pá həkɔ nɔɔsɪ. Ilɛna pá takɪ ləyaɣa
wontu ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka sɪ pə́ hʋlɪ sɪ pa laɣasaa. 6 Ḿpúɣú tɔm ntɪ tə tala Ninifi
wulaʋ. Ilɛna í kʋlɪ ɪ kʋmte tɔɔ. Ḿpúɣú í wɔɣɔsa kawulaɣa kpaɪ na laŋwakəllɛ na
í takɪ ləyaɣa wontu ɪsɪɪ fɔlətɔ taka. Ilɛna í caɣa təlʋma taa. 7 Ḿpúɣú í na ɪ waalɪ
nyə́ma pa kpaalaa sɪ, yəlaa na tɔla pá taa təŋ lʋm yaa tɔɣɔnaɣa. 8 Pa laŋa í wakəlɪ
na pá takɪ ləyaɣa wontu ɪsɪɪ fɔlətɔnaa taka na pá wiina Isɔ na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ. Pá
lɪɪ pa mpaaʋ ɪsaɣaʋ taa, pá yele pa ɪsaɣatʋ kʋlapʋtʋ. 9 Ntanyɪ Isɔ ká hɛɛsɪ ɪ pə́ánə́
səsɔɔna, ɪlɛ pa kaa sí.
10 Ḿpúɣú Isɔ naWa pa kʋlapʋtʋ ntɪ. Na ɪsəna pa yela pa ɪsaɣatʋ tɔ. Ilɛna í yele
ɪsəna ɪ ka hʋʋwa sɪ ɪ ká la-wɛ tɔ.

4

Yonaasɪ mʋ pə́ánə́ sɪ Isɔ hʋla Ninifi nyə́ma kɛ suulu

1 Ḿpúɣú Yonaasɪ laŋlɛ ta hɛɛna ɪsəna Tacaa hʋla Ninifi nyə́ma kɛ suulu kɛ mpʋ
tɔ. Ntɛna í mʋ pə́ánə́ kɛ səsəm. 2 Halәna í yɔɣɔtɪ Tacaa sɪ: Aŋhaa, pə taɣa ntəɣɪ
maa hʋʋwa ma taa ké maa wɛʋ ma tɛ tɔ? Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké ma seekaɣa sɪ
ma tɛɛ Taasisi. Mpi tɔ, ma nyəmá sɪ n wɛna yəlaa pətɔətəlɛ. N hʋləɣɪ suulu, na

ń lakɪ kʋpantʋ kɛ sɔsɔm. Nyá sɔɔlʋ pɪɪwa sɪ ń taa lɛɛtɪ. 3 Pə tɔɔ tɔ, Tacaa kpaɣa-
m. Səm kəla-m weesuɣu kɛ teu. 4 Ntɛna Tacaa pɔɔsɪ Yonaasɪ sɪ nyá páánáá mʋɣʋ
maɣaa?

5 Ḿpúɣú Yonaasɪ lɪɪ ɪcatɛ taa. Ɪlɛna í tuusina ilim təlɪɪlɛ tɔɔ ké pəcɔ. Ntɛna í
siki cokəle na í caɣa tə ɪsotom taa. Ɪlɛna í taŋaa sɪ ɪ naakɪ ɪsəna ɪcatɛ ká tɛna tɔ.
6 Ḿpúɣú Tacaa lapa na aloolaɣa nakəlɪ ká nyɔ. Ka pɪɪ tʋɣʋ ɪlɛna ká lapɪ-ɪ ɪsotom, na
ká hɛɛsɪ ɪ páánáá. Ɪlɛna ɪ laŋlɛ hɛɛna-kɛɣɛ sɔsɔm. 7 Ama tɛʋ fema, ɪlɛna Tacaa kɔna
sonsompəle. Ḿpúɣú tə tɔɣɔ aloolaɣa ŋkɛɣɛ tefemle na ká wʋlɪ. 8 Ɪlɛna Tacaa kɔna
tɛʋ kite heelim kʋhaŋəm kɛ ilim kpaʋ. Pə nyaɣa Yonaasɪ nyʋɣʋ ɪlɛna ɪ tɔnʋɣʋ
hoo na í cɛɛ fiɣinuɣu. Tənaɣalɛ Yonaasɪ koolaa sɪ: Səm kəla-m weesuɣu kɛ teu.
9 Ḿpúɣú Tacaa pɔɔsa Yonaasɪ sɪ: Nyá páánáá mʋɣʋ maɣa aloolaɣa ŋkɛ ka tɔm taa?

Ɪlɛna Yonaasɪ cɔ sɪ: Ma páánáá mʋɣʋ maɣaa ké halənа səm.

10 Ntɛna Tacaa sɪ: Nyá tá tɔɣɔ aloolaɣa ŋkɛ ka wahala nɔɣəlʋ. Ahoo kɛ ká
nyɔwa, na ká sí ahoo lɛnna. Paa na mpʋ n wɛna ka pətɔɔtəlɛ. 11 Pə tɔɔ ké maa
wɛɛna Ninifi ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ ńté tə pətɔɔtəlɛ. Tə taa yʋlʋnyɔɔŋ kəla iyisi nɪɪnʋwa na
hiu (120000). Pa ta nyɪ pa ntɔɣɔŋ na pa mpətəŋ pə faɣaʋ. Pəyele tə taa tɔla wɛ
paɣalɛ.

ƗSƆ KƲYƆƳƆTƲTƲ TƐLƎSƲLƲ
MISEE
TƆM TAKƎLAƳA

Kʋtʋlʋtʋ

Ɩsɔ kʋyɔgɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Misee na Ɩsɔ yʋlʋ Ɩsayii pa waatʋ kʋlʋm ké. Waatʋnaa mpɛ pa taa ké Yuta awulaa Akapɪ na Ɩsekiyasɪ pá tɔgɔ pa kawulasɪ. Ɩlɛna Asilii yoolaa náá cɔɔsəgɪ Yuta nyə́ma. Ḿpúgú Misee kpaalaa sɪ kolontunaa ká tɔgɔ Yuta ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ Yosalɛm kɛ pa ɪsaɣatʋ tɔɔ. Ama waatʋ ka kɔɔ wei ɪ taa Ɩsɔ ka ləsɪ waasʋlʋ wei í ká tɔgɔ kawulaɣa kɛ Ɩsɛɣɛlɪ tɔɔ tɔ (titite 5).

Ɩsəna pa faɣa Misee takəlaɣa tɔ:

Ɩsɔ kpaaləgɪ sɪ ɪ ká hʋʋna ɪ yəlaa na í hɔ pa ŋkpaŋŋ, titite *1–3 na 6:1–7:7*
Ɩsɔ sɪ ɪnɪ ɪ ká ya ɪ yəlaa, titite *4–5 na 7:8-20*
Ɩsɔ sɪ ɪnɪ ɪ ká kpa-wɛɣɛ wulaʋ kɛ Tafiiti Ɩʋlʋɣʋ taa, titite *5:1-4*

1 Ḿpúgú Tacaa tʋ Molɛsɪ tʋ Misee taa ké ɪ tɔm. Yuta awulaa Yotam na Ahasɪ na Ɩsekiyasɪ pa waatʋnaa taa ké Ɩsɔ tʋwa ɪ tɔm ntəgɪ Misee taa. Ḿpúgú Misee yɔgɔta Yosalɛm na Samalii pa acalɛɛ tɔm.

Tacaa kalənav kɛ ɪ yəlaa

2-3 Tɛtʋ yəlaa mɛ mə tənа í ke ŋkpaŋŋ.
Tacaa ká lɪɪ ɪ təcaɣalɛ
na í tii póóŋ comcom nɔgɔ taa.
Ɩ ká kɔɔ na í kɛɛsɪ mə ɪsaɣatʋ tənа.
4 Na póóŋ hooki na í suuliɣi tɛtɛka,
ɪsɪɪ kɔkɔ nyakʋɣʋ keetu na tá hooki tɔ,
yaa lʋm kpeŋuɣu tontoŋa tɔɔ tɔ.
5 Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma wakəlaa na pá pəntəna
Ɩsɔ tɔgɔ pə lakɪ mpʋ.
Samalii ɪcatɛ sɔsəna Ɩsɛɣɛlɪ
nyəntɛ sɪ tá kʋlɪ Ɩsɔ tɔɔ.
Nạ Yosalɛm náá sʋsɪ Yuta kɛ laatʋ taa.
6 Ḿpúgú Tacaa təma sɪ:
Pə tɔɔ ké maa yele na
Samalii pəsɪ ncaalɛ huɣule.
Nyá pɛɛ ká pilimi na a tii tɛtɛkəlɛ taa,
na pá yele kpɛtɛ na tʋməŋ nyɔ.
7 Paa yɔkɪ nyá tɪɪŋ kʋlalaaŋ tənaɣa hɔgɔlasɪ.
Paa wɔ kɔkɔ kɛ kʋcɔɔŋ wei paa lapa tɪɪŋ
wasaŋkaləna tɔ.
Pə yeki nyəgətʋ ɪlɛna kolontunaa
kpaɣa na pá fɛlɪ wasaŋkaləna lɛlaa.

Tacaa naasʋgʋ kɛ Yosalɛm

8 Ḿpúgú Misee təma sɪ:
Ye ma tɔɔsa naasʋgʋ mpɪ pə tɔm,
ma laŋlɛ wakələgɪ ké.
Ɩlɛna má casəgɪ kapusi ɪsɪɪ sʋnsʋmʋgʋ,
na má saləməgɪ na ma luɣu tɛɛ lɛɛlɪ ɪsɪɪ taataanaa,
na má wɔgɔsɪ ma wontu na má tɔŋ nɔɔhɛɛ kpɛtɛ.
9 Samalii kaa fiti səm, halɪ pɪɪ tatɪ

Yuta tɛtʋ ɪcatɛ Yosalɛm timpi ma
yəlaa wɛɛ tɔ, pə nɔnɔɔsɪ.

10 Ɩ tɔkɪ mə ɪsəlʋm kɛ Ako.
Ɩ taa heeli səm tɔm ntəɣɪ
ta kolontunaa Katɪ ɪcatɛ nyɘma.
Ɩ caɣa ləyaɣa kɛ Pɛtɪ-Ləyafəla:
Mʋsʋɣʋ təyaɣa kɛ pa yaa mpʋ.
11 Safii ɪcatɛ nyɘma: Ɩcatɛ kʋpantɛ kɛ pa yaa mpʋ,
mɪɪ wɔɣɔsɪ mə wontu na í tɛɛ yomle na fɛɛlɛ.
Saanaa ɪcatɛ nyɘma: Ɩcatɛ lɪɪʋ kɛ pa yaa mpʋ,
pɛlɛ pa ta tala pá lɪɪ.
Pɛtɪ-Sɛɛlɪ: Koluŋa ɪcatɛ kɛ pa yaa mpʋ,
ɪcatɛ ɪɪ kentiɣi tə yəlaa tɔɔ,
na pá wiiki ləyaɣa wula.
12 Malo ɪcatɛ nyɘma: Laŋwakəllɛ ɪcatɛ kɛ pa yaa mpʋ,
pɛlɛ pa nyaŋ sɪ pa nyʋɣʋ yapʋ tɔm ká saalɪ.
Wahala wei Tacaa kɔnaa tɔ ɪ tala Yosalɛm ɪcatɛ kiŋ,
kɛ tə nɔnɔɣɔ.
13 Lakisi ɪcatɛ nyɘma: Paa kələɣɪ kɛ́ pa yaa mpʋ,
í kpɛɛlɪ mə kpaɣanəŋ na í se.
Ɩ kɛɛna Ɩsɛɣɛlɪ nyɘma kaanɪɪtʋ.
Ɩ sʋsɪ Yosalɛm nyɘma kɛ Ɩsɔ tɔɔ kʋlʋɣʋ taa.
14 Pə tɔɔ kɛ́ Yuta nyɘma mɛ,
í kaa tasa na í tɪ Molɛsɪ-Katɪ ɪcatɛ:
Katɪ tənna kɛ pa yaa mpʋ.
Akasipɪ ɪcatɛ nyɘma: Puɣusuɣu kɛ pa yaa mpʋ,
pɛlɛ pa kaa sənа Ɩsɛɣɛlɪ awulaa.
15 Malesa ɪcatɛ nyɘma:
Kəllʋ ɪcatɛ kɛ pa yaa mpʋ.
Tacaa ká tasa-mɛɣɛ kəllʋ niŋ taa kɛ́ tʋɣʋ.
Na Ɩsɛɣɛlɪ wulaʋ ká ŋmɛlɪ Atulam kʋkpamʋɣʋ púúɣú taa:
Wulaʋ kʋkpamʋɣʋ kɛ pa yaa mpʋ

16 Yosalɛm nyɘma í looli mə nyɔɔŋ ɪsɪɪ yepelekunaa,
í wii mə piya tɔɔ.
Mpi tɔ, paa kpaɣa-wɛ na pá tɛɛna yomle kɛ pooluŋ.

2

Mpi kʋnyɔntʋnaa muɣullaa ka tɛɛsəna tɔ

1 Yəlaa həntəɣɪ na pá maɣasəɣɪ ɪsaɣatʋ,
pə nyaaləɣɪ ɪlɛna pá lakɪ-təɣɪ waatʋ wei
pa wɛna pə mpaaʋ tɔ.
Pə yəlaa tɔm wɛ waɪyo kɛ́.
2 Ye tawa yaa tɛɛsɪ kɛ pa nyɪɪlaa pa lɛɛkɪ.
Pa lakəna mʋsʋŋ kɛ yəlaa na pa wɛnaʋ.
3 Pə tɔɔ kɛ́ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ma taɣanəɣɪ ɪsaɣatʋ kɛ mə nyʋɣʋ tɔɔ.
Ɩ kaa fiti-tɪ,
páɔ́ í ká tɔŋ kɛ́ na í kama nyɔɔŋ.
Mpi tɔ, wahala kʋyɛɛŋ kɔŋna.
4 Waatʋ ɪnəɣɪ í ká wiiki na lɛlaa maɣasəɣɪ-mɛ sɪ:

lsɔ kpiisa-mɛ tənaŋnaŋ,
na í cɛla mə tɛtʊ kɛ mə kolontunaa.
Pə ta kaasɪ-mɛyɛ pʊlʊ.
5 Mə taa nɔɣɔlʊ kaa hiki ɪ paa nyəm
kɛ tɛtʊ nti Tacaa yəlaa ká tayanɪ
talʊɣʊ tɔ tə taa.

Tacaa tɔm kisilaa

6 Lɛlaa ná sɔɔ pa nyəntʊ tɔɔ,
na pá tɔŋ má sɪ má su,
sɪ ma kələɣɪ kakalaya.
Sɪ fɛɛlɛ kaa tɔɣɔ mpɛ.
7 Haləna pá tɔŋ sɪ lsɔ kaa mʊ páánáá
kɛ lɔŋ na í la mpɛyɛ mpʊ.
Mpa pa tɔŋ kʊsiɣisim taa tɔ,
pa tike kɛ ma heeliɣi tɔm kʊpantʊ.
8 Ama Tacaa yɔɣɔtəɣɪ mə tɔm sɪ:
Hatoo lɔŋ kɛ í pəsəɣɪ ma yəlaa kolontunaa.
ɬ lɛɛkəɣɪ yʊlʊpama mpa pa lɪɪna yoou na alaafəya tɔ,
pa sayatanaa kɛ mʊsʊŋ.
9 ɬ tɔɣɔnəɣɪ pa alaa kɛ pa tɛ.
ɬ tɔŋ sɪ í lɛɛkəɣɪ pa piya kɛ kʊpantʊ nti lsɔ ha-wɛ tɔ.
10 ɬ polo í tɛɛ yoo,
mə hɛɛsʊɣʊ tɛmaya.
Wahalanaa taŋa-mɛyɛ mə ɪsayatʊ tɔɔ kɛ́.

11 lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
tɛtɛlataa mpa pa cɔɔkɪ yem,
na pá looliɣi-mɛ sɪ í ká yá
sʊlʊmnaa taa tɔɣɔ í caakɪ.

lsɔ kpeɣeliɣi lsɛɣɛlɪ kakaasaya

12 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Maa kpeɣeli lsɛɣɛlɪ kakaasaya mɛ
ɪsɪɪ heeŋ kɛ tətəkəlɛ,
yaa tətɔɣəlɛ taa na í cayana mə tɪ.
13 Máá hɛɛna-mɛyɛ yomle nɔnɔyɔ,
na í pəsɪ na í fiti.
Mayalɛ mə wulaʊ,
máá tiikina-mɛ.

3

Nyʊyʊ nyə́ma kʊkpaalətʊ

1 Ḿpúɣú Misee pɔɔsa lsɛɣɛlɪ nyʊyʊ nyə́ma sɪ:
Pə taya mə nyəntɛ ntɛ́ sɪ í təŋ tampana?
2-3 Ama í kisa kʊpantʊ,
na í sɔɔlɪ ɪsayatʊ.
ɬ tɔɔkəna mə təɣɪ ma yəlaa na í litiɣi pa tənəŋ.
ɬ kɔɔləɣɪ pa nantʊ na pə yeki mʊwa.
ɬ cətəɣɪ-wɛ na í hiisiɣi ɪsɪɪ nantʊ nti
paa tʊ tiipile taa tɔ.
4 Pə tɔɔ kɛ́ paa í wiina Tacaa sɪ
í waasɪ-mɛ, ílɛ́ ɪ kaa cɔ.

ɪ ká ha-mɛɣɛ siɣile kɛ mə ɪsaɣatʊ təɔ ké.

Ɪsɔ kaləɣəna ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa tʊsəlaa

5 Tacaa yɔɣɔtəɣɪ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
mpa pa tʊsəɣɪ ɪ yəlaa tɔ sɪ:
Ye í hikiɣi na í mʊləɣɪ,
ɪlɛ waatʊ ɪnəɣəlɛ í heeliɣi alaafəya təm.
Ye í laŋaa, ɪlɛ í kpaaləɣɪ yooŋ kɔntɛ təm.
6 Mpʊ tɔ, mə toosee tɛma.
Ahoo ká yu mə təɔ.
Cele təm naʊ sɪɪ tənaɣa.
Səkpɛtʊɣʊ ká nyaləna mə təɔ ɪsɪɪ ilim tʊwa,
í kaa na pʊlʊ.
7 Cele təm nalaa təna ká ka nyɔɔŋ na fɛɛlɛ.
Mpi tɔ, Ɪsɔ ɪɪ cɔɔkɪ-mɛ.
8 Misee sɪ: Ama má ɪlɛ
Tacaa ha maɣa ɪ Feesuɣu.
Ma wɛna toŋ na má təŋəɣɪ siɣisuɣu
na má wɛna apalʊtʊ,
na má kuliɣi ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma kawalaɣa təɔ.

Yosalɛm wakəlʊɣʊ təm kpaalʊɣʊ

9 Ɪsɛɣɛlɪ nyʊɣʊ nyɔ́ma mɛɣɛ ma wɛna.
ɪ kisiɣi siɣisuɣu təŋʊɣʊ,
na í pɛŋ tampana kɛ a nyɔ́ma.
10 ɪ ŋmaakɪ Yosalɛm na muɣuluɣu na yʊlʊkʊlɛ.
11 Kʊhaʊ təɔ ké hʊʊlaa ná paasəɣəna təm.
Kɔtəlaa ná mʊɣʊ kʊfɛlʊɣʊ na pɔ́cɔ́ pá sɛɣɛsəɣɪ.
Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa ná kpaaləɣɪ liɣitee təɔ.
Ɪlɛna paa na mpʊ pá yaakɪ pa təɣɪ Tacaa nyɔ́ma.
Halɪ pa təŋ sɪ: Ɪsɔ wɛ ta waalɪ ké,
mpusi nɔɣəlʊ ɪ kaa maɣana tʊ.
12 Mɪɪ yelina na Siyɔŋ ɪcatɛ pəsɪ halәm.
Na Yosalɛm náá pəsɪ pɛɛ kaŋmaaɣa.
Tɪɪŋ ká waasɪ Ɪsɔ təseelɛ pulaɣa.

4

Hɛɛsʊɣʊ ɪcatɛ Yosalɛm təm

1 Kʊyakʊ nakʊlɪ Ɪsɔ təseelɛ pulaɣa
ká tɛɛ lɛnsɪ tənaɣa kʊŋkʊlʊməŋ.
Waatʊ ɪnəɣɪ piitimnaa ká kpa ka təɔ ké tuutuuma.
2 Paa heeli təma sɪ:
Tɔ́ kpa Ɪsɛɣɛlɪ Ɪsɔ Tacaa təyaɣa kɛ pulaɣa təɔ,
na í hʊlɪ-tʊɣʊ ɪ mpaaʊ na tɔ́ təŋ-kʊ.
Mpi tɔ, Siyɔŋ kɛ Tacaa təm lɪɪkəna.
3 ɪ ká hʊʊna yəlaa paɣalɛ
na í faɣasɪ piitimnaa toŋ nyəm,
paa mpi pə wɛ pooluŋ tɔ.
Na pá məŋna pa laɣalɛɛ na pa
ŋmantaasɪ na pá lu akuŋ na asantənaa.
Piitim napəlɪ pə kaa yoona lɛmpɪ,
pɔ́cɔ́ yoou faləsʊɣʊ kaa tɪɪ wɛɛ tɔtɔ.
4 Paa wei ɪ ká halәna hɛɛsʊɣʊ kɛ ɪ tɪɪŋ tawa,

nɔɣɔlʊ kaa nyaasɪ-ɪ.
Toma tɔna tʊ Tacaa yɔɣɔtɔna mpʊ.

5 Tɪɪŋ kɛ piitimnaa lɛlaa ná laakɪ.
Ama Tacaa tá lsɔ ké lsɛɣɛlɪ nyáma tá,
tá sɛɛkɪ na tə́ tɔŋɔɣɪ tam tɔɔ.

Tacaa kawulaɣa tɔɣɔʊ kɛ Yosalɛm tɔɔ tɔtɔ

6-7 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Kʊyakʊ nakʊlɪ maa mʊ mpa pa ŋkpaŋʊɣʊ
ma hɔma na má yele na pə́ kʊ-wɛ tɔ.
Maa məlɔna mpa pa kuuwa tɔ,
na má pəsɪ-wɛɣɛ piitim toŋ nyəm.
Maa tɔɣɔ pa tɔɔ ké kawulaɣa kɛ Siyɔŋ
pʊɣʊ taa ké waatʊ ɪnɪ,
halɔna pə́ polo tam tɔɔ.
8 Yosalɛm, nyá wei nyá pəsa ɪsɪɪ
tiikilaa kalɔkɔŋ tɔfeŋle tɔ,
pɪɪ tʊ-ŋ nyá toŋ kawulaɣa nyɔŋ.
N ká mɔlɪ ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ,
ɪsɪɪ n ka wɛʊ tɔ.

Yosalɛm maɣasʊɣʊ na ɪ waasʊɣʊ

9 Yosalɛm yɔlaa mɛ í fɛɪna wulaʊ,
mə tɔm tasɔlaa sɔpa.
Pə tɔɔ kɛlɛ í makɪ kapusi na í
salɔməɣɪ ɪsɪɪ wʊsasɪ tala ahonto?
10 Siyɔŋ nyáma mɛ í Salɔmɪ na í wii ɪsɪɪ alʊllʊ.
Mpi tɔ, pɪɪ lɔsɪ-mɛɣɛ ɪcatɛ taa ké,
na í polo taalɛ, halɔna Papiloni.
Tɔnaɣa Tacaa ká waasɪ-mɛ,
na í lɛɛkɪ-mɛɣɛ mə kolontunaa niŋ taa.
11 Piitimnaa paɣalɛ tɛma kotuɣu kɛ mə tɔɔ.
llɛna pá tɔŋ sɪ,
Yosalɛm í pilisi na pá paana ɪ ncaa.
12 Yɔlaa mpɛ pa ta nyɪ nti Tacaa lɔsaa na í sɪɪ tɔ.
l caa ké sɪ í kpeɣeli-wɛ ɪsɪɪ mɔhɔwa kɛ timpi í ká ma-wɛ tɔ.
13 Yosalɛm yɔlaa mɛ í kʊlɪ na í hɔ pa ŋkpaŋŋ.
Maa ha-mɛɣɛ toŋ,
ɪsɪɪ naʊ wei ɪ wɛna nyəɣəlʊɣʊ həŋ tɔ.
Yaa nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ acʊwa tɔ.
l ká kʊ piitimnaa paɣalɛ.
llɛna í sɪɪ Tɛtʊ tɔna tʊ Tacaa maɣa
wɛnaʊ sɔsɔɔm mpi í ká kuu tɔ.
14 Pɔnɛntɛ Yosalɛm yɔlaa mɛ í kpeɣeli
na í hɛɛtɪ mə tɪ na laŋwakəllɛ.
Pa tɔŋa-mɛɣɛ kotaɣa tam ké.
Pa makɪ lsɛɣɛlɪ wulaʊ ɪsɛntaa kɛ kpátúɣú.

5

Waasʊlʊ ɪcatɛ Pɛtəlɛhɛm tɔm

1 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Pɛtəlɛhɛm ɪcatɛ nyaɣa lfəlata taa,

n ké Yuta acalɛɛ taa səkpete ké.
Ama nyá taa ké maa ləsı wei ı ká
tiiki lsɛɣelı nyɘma na ma hətɛ tɔ.
Pʋntʋ ını ı lʋlʋɣʋ hoolaɣa lıı sɔsaa taa ké.
2 Tacaa ká lɔ ı yəlaa,
halәna pɘ tala waatʋ wei
alʋ nɔɣɔlʋ ı ká lʋlı pəyaɣa tɔ.
Mpa pıı sɔɔ mpa pa kuuwa tɔ pa taa tɔ,
pɛlɛ paa kɔɔ na pá sɔɔsı lsɛɣelı nyɘma lɛlaa tɔɔ.
3 Pəyaɣa ŋkɛ, ka lsɔ Tacaa toŋ kɛ kaa
tiikina lsɛɣelı nyɘma na pá caɣana pa tı.
Mpi tɔ, antulinya yəlaa tәna ká
yɔɣɔtəɣı ka pəsʋɣʋ tɔm ké.
4 Nkɛ kaa yelina na tɘ hɛɛsı.
Paa Asilii nyɘma kɔma na pá watı tá tɛtʋ
na pá sʋʋ tá tɛɛsı taa.
Tıı kʋsı tá nyʋɣʋ nyɘma tuutuuma,
na pá polo pa tɔɔ.

5 Paa lɛɛkı Nimloti Asilii nyɘma na toŋ.
Paa waası-tʋɣʋ pa niŋ taa ké waatʋ wei pɛlɛ
paa tɛsı tá kaŋmaaɣa na pá watı-tʋ tɔ.

Isɛɣelı nyɘma mpa pə sɔɔwa lɛlaa taa tɔ

6 lsɛɣelı nyɘma kakaasaɣa ka wɛɛ
piitimnaa lɛlaa taa ısıı cɔlɔʋ.
Yaa tɛʋ ŋku Tacaa yeki na kʋ nıkı
na pɘ tá lıına yʋlʋ toŋ taa tɔ.

7 Paa wɛɛ toŋ ké,
ısıı tɔɣɔlaɣa kɛ taalɛ wontu hɛkʋ,
yaa heeŋ kaləkʋ taa.
Paa timpiɣi pa tɔŋ pa kpiki pa tɔɣɔnaɣa ké,
na pá cəlı, nɔɣɔlʋ ıı lɛɛkəɣı-wɛ.

8 lsɛɣelı kpa nyá kolontunaa
tәna na n cəlı-wɛ.

Isɔ ká wakəlı yoou wontu nti yəlaa wɛna naani tɔ

9 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Kʋyakʋ nakʋlı kıı kɔɔ,
ŋku kʋ taa maa kʋ mə kpaɣanəŋ
na má wakəlı mə yoou kɛɛkɛnaa tɔ.
10 Maa yɔkı mə acalɛɛ
na mə koloosi nyəna.
11 Maa wakəlı nyá topotopo təma,
halı pa kaa na nyá tɛɣɛ túú.
12 Maa yɔkı mə tıŋ na pɛɛ kʋlalaana.
l kaa tasa luŋuɣu kɛ wontunaa
mpa í lupa mə maɣamaɣa tɔ.
13 Maa kpɛsı mə tʋɣʋ alʋnyəŋkʋ
Asətatı tesika kʋlalaaɣa,
na má yɔkı mə acalɛɛ.

14 Maa mʊ páánáˊ sɔsɔɔna,
na má lɛɛtɪ piitimnaa mpa paa tʊɣʊna-m tɔ.

6

Tacaa kalənav kɛ ɪ yəlaa

1 Ḿpúɣúˊ Misee tɔma sɪ:
Ɩ ke ŋkpaŋŋ na í nɪɪ Tacaa tɔm.
Ɩ kʊlɪ na í wiina póóŋ
na pulasɪ na sí nɪɪ mə nɔɣɔ.
2 Póóŋ, na tɛtʊ kite nyáˊ wei nn ciɣitiɣi tɔ.
Ɩ nɪɪ sɪ Tacaa kaləɣəna ɪ yəlaa
na í pɔɔsəɣɪ-wɛɣɛ pa kʊlapʊtʊ sɪ:
3 Ma yəlaa mɛ,
ɪsaɣatʊ ntiɣi ma lapa mɛ?
Wenteɣe ma tʊ-mɛ na táˊ tɛɛ-mɛ?
Ɩ cɔ-m.
4 Anɪ ma cɛpa-mɛɣɛ mə yomle taa kéˊ Icipiti.
Ma ləsa-mɛ na má kpa Moisi na Alɔŋ na Maləyam,
na pá paasəna-mɛ.
5 Ɩ tɔɔsɪ ɪsaɣatʊ nti Mowapʊ wulaʊ
Palakɪ caakaɣa-mɛɣɛ lapʊ tɔ,
na nti Peyɔɔ pəyalʊ Palaam cɔ-ɪ tɔ.
Ɩ tɔɔsɪ ɪsəna ma tɛsəna-mɛɣɛ Yaataɲɪ pɔɣɔ tɔ.
Sitim na Kilikaa pa hɛkʊ kɛ ma lapa-mɛɣɛ kʊpantʊ.

Mpi Tacaa caana yəlaa tɔ

6 Ɩ pɔɔsəɣɪ mə tɪ sɪ
ye í kɔŋ Tacaa Toma təna tʊ sɛɛʊ,
pənaɣa kʊlʊmaɣa kʊlʊmaɣa naaŋ kɛ
í ká lapɪ-ɪ kɔtaɣa ŋka kɔkɔ nyaɣa ka təna tɔ,
7 yaa ɪwaaŋ tuutuuma, na nim kɛ sɔsɔm,
yaa mə kancaalaɣa piya kɛ ma taŋaa sɪ
í la-m kɔtaɣa na páćóˊ má taɣanɪ mə ɪsaɣatʊ na?

8 Pa sɛɣɛsa-mɛɣɛ ɪsəna ma caakɪ sɪ
í təŋ tampana tɔ.
Ɩlɛna í lakɪ təmaɣa kʊpantʊ na í pasa
mə tɪ na mana-mɛ táˊ tɔŋ.

Isɔ ká hʊʊna ŋmɪlaa na mʊsʊŋtʊnaa

9 Yuta yəlaa mɛ mpa mə təna
í kota ɪcatɛ taa tɔ í nɪɪ.
Mɛɣɛ ma yɔɣɔtəɣəna
na ma waasəɣɪ mpa pa wɛna ma sɔɣɔntʊ tɔ.
10 Pə fɛɪ-m teu sɪ
asaɣaa í kaa pa tɛɛsɪ taa kéˊ
pa ŋmɪləm wɛnaʊ, na pá lakəna.
Maa caakɪ mə mpusi maɣasəlaɣa kʊtʊsaɣa.
11 Ma kaa hʊlɪ suulu kɛ yəlaa mpa
pa lakəna sanəyanaa mpa pa ta təŋ tɔ.
12 Mʊsʊŋ akpaa kɛ ɪcatɛ tənɛ tə toŋtʊnaa təŋəɣɪ.
Mə təna í kéˊ tʊsʊlaa.
13 Tɔʊ, ma naala-mɛɣɛ lapʊ ntéˊ mpi

pıı wakəlı-mɛ təɣɔ mə ısaɣatv təɔ.
14 Ɩ ká təɣɔ í kaa haɣa,
paa wiliɣi nyɔɣɔsı kɛ mə tɛɣɛ tam.
Paa mpiɣi í ká ŋmɛsı ısıı ma kɔna
yoou na kv wakəlı-wı.
15 Ɩ ká tuu í kaa kv,
Ɩ ká mvlı nim, í kaa lana-wı.
Ɩ ká puu svlvm í kaa nyɔɔ-wı.
16 Wulav Omili na ı pəyalv Akapı,
na ı piitim pa ıkpatɛ ısaɣalɛ kɛ
í təkaa təkem na í təŋəɣı.
Pə təɔ ké maa yele na mə ıcatɛ
pəsı ncaalɛ na pá woŋiɣi-mɛ.
Ɩ ká təɣɔ ma yəlaa təna fɛɛlɛ.

7

Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv laŋwakəllɛ

1 Ḿpúɣú Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv yɔɣɔtaa sı:
Waıyo, ma wɛ ké ısıı pa tɛŋvɣv tvɣv kooluɣu
na yvlv polo kv tɛɛ na í laŋ tɔ.
2 Pə ta kaası yvlv kvpaŋ kɛ tɛtv taa.
Yvlvkvlɛ təm na təma cɛŋvɣv tike kɛ pa lakı.
3 Pa ké cɛcɛnaa kɛ ısaɣatv lapv taa ké.
Akewenaa ná pɛɛkəɣəna pa sipanaa.
Hvvlaa ná lakı kvcɔɔŋ təɔ.
Toŋtvnaa ná yɔɣɔtəɣı nti tə maɣa-wɛ tɔ
na pá kpɛntəɣı nɔɔsı.
4 Pa taa kvpaŋ wɛɛ ké ısıı sɔwa tvɣv.
Ɩlɛna tampana təŋlv náá wɛɛ ısıı sɔwa tiikiya.
Mə wahala kvyakv ŋku Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa
kpaalaa təɣɔlɔ. Ɩ ká təŋ ŋku?
5 Ɩ taa tɛ mə taa na mə asəmaa na mə cewaa.
Ɩ taa tıı kuli nɔɣɔ kɛ mə alaa kiŋ.
6 Halı pəyalv tvvkı cɛcɛ ké,
na pɛɛlɔ náá kvləɣı toto təɔ,
na poolu ıı caakı paŋ.
Paa wei ı kolontunaa ntɛ́
ı maɣamaɣa ı lvlvɣv nyə́ma.

7 Ama má ılɛ Tacaa təɔ ké ma kɛɛsəɣəna
na má nyənəɣı Ɩsɔ wei ı waasəɣı-m tɔ,
ı ká nıı ma yaav ké.

Tacaa kɔna nyvɣv yapv

8 Haı, ta kolontunaa mɛ í taa paana-tv.
Paa tə hotaa tɔ, tıı tɛ na tə́ kvlı.
Paa tə wɛ səkpɛtvɣv taa tɔ,
Tacaa kɛlɛ tá nyaaləm.
9 Pə wɛɛ ké sı
Tacaa í kaləna-tvɣv mpv na tə́ suma.
Mpi tɔ, tə wakələna-ı ké.
Ama waatv ká kɔɔ,
wei ı taa ı ká taɣanı tá təm tɔ.

Tıı wɛɛna tá lona,
na í məŋna-tʊɣʊ nyaaləm taa,
na í haɣası-tʊɣʊ kʊpantʊ.
10 Ye ta kolontunaa í na mpʊ fɛɛlɛ ka pıı-wɛ.
Mpi tɔ, mpɛ pa pɔɔsaɣana sı tá Isɔ Tacaa məla ısəna?
Pıı fɛlı-wɛɣɛ nɔɔhɛɛ ısıı hapəlɛ tɛtʊ,
na táá nyənəɣı.

11 Kʊyakʊ ka kɔɔ, ŋku kʊ taa pıı taɣanı
mə ıcatɛ sɔsɔɔlɛ koloosi kɛ ŋmaʊ tɔ.
Paa tuusi mə tɛtʊ toosi kɛ pooluŋ.
12 Ilɛ mə nyámа ká lıına paa timpi.
Pə kpaɣaʊ Asilii, na Icipiti, na Ifəlatı pɔɣɔ tɔ.
Haləna hɔɣələŋ teŋkunaa nɔɔsı,
na pá sıına póóŋ.
13 Ama pıı kpiisi tɛtʊ yəlaa na pá yele-təɣı
kpɛtɛ kɛ tə yəlaa ısaɣatʊ tɔɔ.

14 Tacaa, paasəna nyá yəlaa tá
ısıı tiikulu na ı kaləkʊ.
Tə wɛ tɛsəpaɣa taa ké kpeeŋa tɔɔ ké.
Pona-tʊɣʊ tɛtʊ kʊpantʊ nti
tə cɔɔna-tʊ tɔ tə taa ké Pasaŋ,
na Kalaatı, ısıı tıı wɛʊ ləŋtaa tɔ.
15 La-tʊɣʊ piti təma ısıı waatʊ wei
n ləsa-tʊɣʊ Icipiti tɛtʊ taa tɔ.
16 Piitimnaa ká ná ta toŋ sɔsɔɔŋ təna.
Waatʊ wei paa ná mpʊ tɔ,
pıı liɣiti-wɛ na pá kpa nɔɔsı na pə́ taamı-wɛ.
17 Paa tuu mʊsʊɣʊ taa ké ısıı tʊmaa,
na pá lıı pa koloosi acalɛɛ taa,
na pá kɔɔ Tacaa tá Isɔ nyá nyá kiŋ,
na sɔɣɔntʊ na watʊ.
18 Tʊɣʊ nakʊlı ta nəɣəsəna Tacaa nyá.
N taɣanəɣı nyá yəlaa kʊkaasaa ısaɣatʊ ké.
Nn tɔkəɣı nyá páánáá kɛ tam tɔɔ.
Na nyá luɣu wɛ-tʊ na ń lakı-tʊɣʊ kʊpantʊ.
19 N ká nyənı tá pətɔɔtəlɛ,
na ń fɛlı tá ısaɣatʊ kɛ nɔɔhɛɛ.
N ká lɔ-təɣı hatoo teŋku tapʊɣʊ tɛɛ.
20 N ká hʊlı nyá sɔɔlʊɣʊ kʊpaŋkʊ kɛ
Apəlaham na Yakɔpʊ pa lʊlʊɣʊ.
Isıı n ka sıʊ hatoo ləŋtaa ké tá cɔsɔnaa tɔ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
NAHUM
TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Pa kɛɛsa Nahum tɔm takəlaɣa taa ké Yuta nyáma kolontunaa Asilii nyáma tɔm. Pa kɛɛsa ɪsəna Asilii nyáma kolontunaa Papiloni nyáma lɛɛka pa ɪcatɛ səsɔəlɛ Ninifi tɔ. Nahum sɪ mpʊ ɪnɪ pə ké Isɔ hʊʊlɛ ké. Pə taɣa pʊlʊ, ɪcatɛ ntɛ tɪ ké kalampaanɪ nyəntɛ ké. Tə lakɪ ɪsaɣatʊ na wasaŋkalətʊ. Ninifi ɪcatɛ wɛ kɛ ɪsɪ toŋ wei antulinya yəlaa lakəna na Isɔ ɪ caakɪ-ɪ tɔ. Nahum sɪ mpʊ ɪnɪ pə təna pɪ saalɪ.

Isəna pa faɣa Nahum takəlaɣa tɔ:

Isɔ toŋ tɛɛ kʊŋmaŋmam təna na í hʊʊkəna antulinya, titite *1:2-8*
Ninifi ɪcatɛ yɔkʊɣʊ na Yuta nyáma waasʊɣʊ, titite *1:9–2:3*
Ninifi ncaalɛ na tə toŋ tɔm, titite *2:4–3:19*

1 Iləkɔsɪ ɪcatɛ tʊ Nahum wei ɪ ké Isɔ kʊyɔɣətʊtʊ tɛləsʊlʊ tɔ, ɪ tɔm takəlaɣa ntɔ. Ka taa ké pa kɛɛsa Ninifi tɔm nti tə tɔɔ Isɔ kulaa na í hʊlɪ-ɪ tɔ.

Isɔ kɛ kʊpaŋ pəcɔ paa liɣiliɣina-ɪ

2 Isɔ Tacaa caa ké sɪ yəlaa í nɪɪna-ɪ təlasɪ.
I hɔŋ mpa pa kpɛɛsəɣəna-ɪ tɔ pa ŋkpaŋŋ.
I lɛɛtəɣɪ ɪ kolontunaa na páánáá səsɔɔna.
Iɪ hʊləɣɪ-wɛɣɛ suulu.
3 Tacaa ké suulu tʊ ké,
I wɛna toma.
Iɪ yeki tasəkəlɛ tʊ ŋkpaŋʊɣʊ kɛ hɔm.
Ye ɪ tɔŋ, kacuculaɣa anaam kʊləɣəna,
ɪ nɔɔhɛɛ mʊsʊɣʊ ntɛ́ ɪsɔŋmʊntʊ.
4 I holina teŋku, ílɛ́ ɪ lʊm nyɔɔ ké,
na í lakɪ na pusi lʊm nyɔɔkɪ.
Pasaŋ na Kamɛɛlɪ pə nyɪɪtʊ caa wʊlʊɣʊ.
Lipaŋ yaayenaa lontilaa.
5 Póóŋ seliɣi ɪ ɪsɛntaa ké,
na pulasɪ náá yɔkəɣɪ.
Tɛtʊ na tə taa yəlaa seliɣi.
6 Ye Isɔ mʊ páánáá səsɔɔna anɪ,
awe ká səŋna?
A mʊɣɪ ké ɪsɪɪ kɔkɔ.
Kʊkpaməŋ maɣamaɣa yɔkəɣɪ ɪ ɪsɛntaa tətəɣɔ.
7 Ama ɪ ké kʊpaŋ ké.
Inɪ ɪ waasəɣəna laŋwakəllɛ waatʊ.
I paasəɣəna mpa pa cɔɔsəɣɪ ɪ tɛɛ tɔ.
8 Ye wahala í wataa,
ɪ yɔkəɣɪ ɪcatɛ ké.
I wakələɣɪ ɪ kolontunaa təna,
na í lɔɣɔ-wɛɣɛ səm səkpɛtʊɣʊ taa.

Təmnaa mpa pə yəɣətəna Yuta na Ninifi nyáma tɔ

9 Pepe tɔɔ ké í tɔkəna Tacaa kɛ mə taa ye?
I ká la na mə kolontunaa saalɪ yem,
pa kaa tasa-mɛɣɛ ŋmakəlʊɣʊ.

10 Pa wɛ teitei kɛ́ ɪsɪɪ sɔwa mɛɛlʊɣʊ təma taa tɔ.
Yaa ɪsɪɪ pa nyɔɔwa na pə́ kʊ-wɛ.
Pa mʊɣɪ kɔkɔ kɛ́ ɪsɪɪ nyɪɪtʊ kʊwʊlʊtʊ.

11 Ninifi ɪcatɛ nyá,
nyá taa kɛ́ yʊlʊ ɪsaɣau wei
ɪ́ kʊləɣɪ Tacaa tɔɔ tɔ ɪ lɪɪwa.
12 Ḿpúɣú Tacaa heela Yuta nyə́ma sɪ:
Paa kolontunaa wɛ paɣalɛ na pá wɛ toma,
paa saalɪ yem kɛ́.
Ma yelaa na ɪ́ təɣɔ kʊnyɔməŋ paɣalɛ.
Ama ma kaa tasa-mɛɣɛ mpʊ.
13 Maa cɛ mə aləkpala na ma hɛtɪ-mɛɣɛ
kolontunaa ŋmakəlʊɣʊ taa.

14 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔta Ninifi nyə́ma tɔm sɪ:
Ɩ kaa wɛɛna lʊlʊɣʊ nyə́ma mpa paa yaakəna mə həla tɔ.
Maa yɔkɪ mə tɪɪŋ lɛɛsəŋ kɛ ɪ kutuluɣu taa.
Ɩ tɔŋa mə pəlaaŋ huluɣu kɛ́.
Mpi tɔ, ɪ́ tá tala pʊlʊɣʊ ma ɪsɛntaa.

2

1 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sɪ:
Ɩɪ naakɪ tɔm kʊpantʊ kpaallʊ
kɔŋna ntɛɣɛ pɔ́ɔ́ŋ nyɔɔŋ taa.
Hɛɛsʊɣʊ tɔm kɛ ɪ́ kpaaləɣɪ.
Yuta nyə́ma mɛ,
ɪ́ təɣɔ Ɩsɔ acima.
Ɩ pona-ɪ mpi ɪ́ ka sɪɪwa sɪ ɪ́ haa-ɪ tɔ.
Kolontu wei ɪ tʊkaɣa-mɛɣɛ wahala tɔ,
pə pɛla ɪ niŋ, ɪ kaa tasa mpʊ.

2 Hei Ninifi, kolontu kpaakɪ nyá tɔɔ.
Ɩ kpaɣa yoou wontu,
paa wei ɪ́ səŋ ɪ təsəŋlɛ na ɪ́ feŋ hapɛɛ.
Ɩ́ təɣɔ apalʊtʊ.
3 Tacaa ká məŋna Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyə́ma
kɛ teeli wei paa wɛna lɔŋ tɔ ɪ taa.
Mpi tɔ, ɪ́ pəsa kɛ́ ɪsɪɪ
lɛsɛŋ tʊɣʊ ŋku ŋmɪɪlaa koolaa,
ɪlɛna pá wakəlɪ tɔ.

Ninifi ɪcatɛ wakəlʊɣʊ

4 Kolontunaa kɔŋ kɛ́ na pá sɛɛsa
pa kpaləŋ na pa wontu kususuutu təcəŋcəŋ.
Pa yoou kɛɛkɛnaa mʊɣɪ kɔkɔ na pá teɣetiɣi
pa ŋmantaasɪ kɛ yoou wule.
5 Kɛɛkɛnaa ŋmaakɪ hapɛɛ tɔɔ kɛ́,
pa tɔŋ nɔnɔɔsɪ tɛɛ,
ɪsɪɪ pa lɔɣɔ kahulasɪ,
yaa tɛʊ nyəɣəsʊɣʊ.
6 Ninifi wulau yaawa ɪ yoolaa nyʊɣʊ nyə́ma
na pá puki na pə́ coki-wɛ.

Kolontu sewa na í kpətəna koluŋa na í cɔɔsəna-kɛ.
7 Ḿpúɣó pa caŋsa pusi həɣəlʊɣʊ təɔ ıcatɛ
nɔnɔɔsı na pá lɛɛkı kawulaɣa təyaɣa.
8 Pa tɛma ıcatɛ təm,
Pa kuu tə yəlaa,
Tə alaa kpa pa laŋa
na pá casəɣı kapusi kɛ sɔsɔm.
9 Isıı lʊm caatʊɣʊ akɔla na pə kpeŋ tɔ.
Ḿpúɣó Ninifi nyə́ma lıı ıcatɛ taa na pá seeki
na pá kpɛɛsəɣı-wɛ sı pá səŋ.
Ama nɔɣəlʊ ta pəsı.
10 Kolontu kuu wʊla na lixitee nyəɣətʊ.
Pəna wontu kʊpampantʊ pə kaawa ıcatɛ taa ké,
pə fɛı tɛm.
11 Pa ŋmuləɣı na pá kuuki pə təna
təkpatakpata na pá wakələɣı.
Ilɛna ıcatɛ yəlaa təna lɔɔkı apalʊtʊ
na pa ısɛntaa laɣasəɣı.
Pa nɔɔhɛɛ nukiɣi na pa tənəŋ seliɣi.

Ninifi wɛ ısıı təɣəlaɣa ŋka pə kəlaa tɔ

12-13 Ninifi wɛ ké ısıı təɣəlaɣa púúɣó ŋku
kʊ taa ka lıkı na ká yɛlı na ká kpa wontu
na ká cəlı na ká kɔna ka alʊ na ka piya kɛ
nantʊ na ká sɔɣətəna-kʊ tɔ.
Icatɛ ńté tə tɛmna weɣe nɔɔnɔɔ?
14 Ḿpúɣó Toma təna tʊ Tacaa təma sı:
Maa paasəna Ninifi,
na má yele na kɔkɔ nyaɣa ı yoou kɛɛkɛnaa,
na pə́ kʊ ı yoolaa na má sıı ı lɛɛkʊɣʊ kɛ tənaɣa.
Nɔɣəlʊ kaa tasa ı tillaa ŋmakəlʊɣʊ təm nıı.

3

Ninifi ıcatɛ mpusi təŋsʊɣʊ

1 Ninifi ıcatɛ təm tɛɛsəna mpusi kɛlɛ.
Yʊlʊkʊlɛ na kaloolaɣa na mʊsʊŋ su tə taa
ké na tə yəlaa kɛ lɛɛkəlaa.
2 I nıı tə taa akpatɛɛ wula,
na yoou kɛɛkɛnaa taŋ,
na kpaɣanəŋ acʊwa.
3 Kpaɣanəŋ caɣalaa nikaa,
na laɣalɛɛ mʊɣı kɔkɔ,
na ŋmantaası ŋmɛləsəɣı.
Sətaa na mpa pə kʊwa tɔ,
pa sɔɣɔta paa timpi.
Pa kaa huwa huwa,
pa coki yəlaa, pa fɛı kalʊɣʊ.

Fɛɛlɛ puwa Ninifi nyə́ma

4 Ninifi ké apalaa təna alʊ ké,
ı teu na ı topotopo təma kɛ ı həŋaɣana piitimnaa,
na í ŋmakələɣı yəlaa na ı tıtʊ.

5 Ḿpúɣú Toma təna tu Tacaa təma sı:
Pə təɔ ké maa paasəna-mɛ na má cɛ
mə wontu na má sıına mə luuŋ tɛɛ.
Piitimnaa í ná ısəna pə pasa-mɛ tɔ.
6 Maa tuu-mɛɣɛ afəla taa
na yəlaa paakəna-mɛ.
7 Pa təna mpa paa na-mɛ tɔ,
paa seeki na pá təŋ sı:
Ninifi pəsa ncaalɛ.
Awe ná wɛna tə pətɔɔtəlɛ sı ı ká puɣusi-tɛ?

Mpi pıı maɣana Tɛɛpı ıcatɛ tɔ pıı maɣana Ninifi nyəntɛ

8 Ninifi ıcatɛ nyá,
n huu sı n tɛɛ Tɛɛpı ıcatɛ nte tə wɛ Nili pɔɣɔ taa,
na lum tama-tɛɣɛ kotaɣa na pə kenta-tɛ tɔ?
9 Yoou í tiiwa, Itiyopii, na Puti,
na Lipii pa kɔŋna na pá səna-tɛ.
10 Paa na mpu,
pa kuu pɛlɛ pa acalɛɛ yəlaa na pá tɛɛna.
Pa tu pa nyuɣu nyə́ma kɛ alukpala.
Ilɛna pá tɔ tɛtɛ na pá talənа-wɛ.
Pa naŋa pa piya kɛ hapɛɛ kɔŋkɔməŋ tɔɔ.
11 Ninifi pə tala nyaɣalɛ sı,
wusası í ku-ŋ sulum təlɛ na pə́ kəlı-ŋ.
N ká pɛɛkı təcɔɔsəlɛ sı,
ń fiti nyá kolontunaa, n kaa ná.

Ninifi ıı pəsəɣı sı í kisi

12 Nyá koloosi acalɛɛ wɛ ké
ısıı fiki tuɣu pee pııkuɣu,
na pá nyamsı-ku, na pee hotiɣi təɣəlaa nɔɔsı taa tɔ.
13 Acamisi tike kɛ pə kaa-ŋ.
Icatɛ nənɔɔsı toŋ nyənsı,
tuləɣı sı təɣı yem.
Mpi tɔ, kɔkɔ nyaɣa kukaləsəŋ.
14 Ninifi nyə́ma mɛ,
í lú lum.
I puu tɛtu, na í loo pilikinaa,
na í taɣanı mə koluŋa.
15 Ama mə ıcatɛ kɔkɔ ká nyaɣana-mɛ,
yaa pá ku-mɛɣɛ yoou taa.
Paa wakəlı-mɛɣɛ ısıı
kahusı təkuɣu hatu tɔ.

Icatɛ yəlaa saaləɣı yem

Mə ıcatɛ yəlaa ká nyəpələɣı ké ısıı kutoloŋ sɛsɛku.
16 Mə taatəlaa paɣalɛ ka tɛɛwa ısɔtulunası.
Pa nəɣəsəna ısıı kutoloŋ kulɣu tɔ.
Ama pə saala yem ké nɔɔnɔɔ.
17 Mə təɔ feŋlaa, na mə akewenaa wɛ ké ısıı
kutoloŋ cakuɣu koluŋa pɔɣəlɛɛ
taa ké watu waatu tɔ.
Ilim haŋəɣı ılɛna kú ya,

n ta nyı timpi kʊ tɛɛnaa tɔ.

Asalav wei ı fɛı tayanvyv tɔ

18 Asilii wulav,
nyá waalı nyɘ́ma toowa tam tɔɔ tom.
Nya yoolaa sɔsaa ná hɘntaa na pə suma.
Nyá yəlaa ya pɔ́ɔ́ŋ taa,
nɔɣɔlʊ kaa tasa-wɛɣɛ kpeɣeluɣu.
19 Pə kʊ-ŋ ısaɣakʊɣʊ ké.
Pɘ́cɔ́ nyá wakəlʊɣʊ kaa taɣanı.
Pa tənа mpa paa nıı nyá tɔm tɔ,
paa kpası amʊkəŋ ké.
Mpi tɔ, yəlaa tənа tɔɣɔna nyá yʊlʊkʊlɛ
tam nyəntɛ ntɛ́ tə kʊnyɔŋ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
HAPAKUKU
TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Hapakuku naakɪ ɪsəna yəlaa ɪɪ təŋəɣɪ tampana na pá pəntəɣɪ na Isə suma tə. Ilɛna í təkɪ wahala kɛ pə təə. Pə təə ké ɪ pəəsəɣɪ Isə sɪ: Isənaɣa Isə ké siɣisulu na yəlaa lakɪ mpi pə ta siɣisi tə na í suma? Ama Isə ná cəəkɪ sɪ, waatu wɛɛ wei ɪ taa ɪnɪ í ká huunа asaɣaa na pəntəlaa tə. Pə təə tə, pə wɛɛ sɪ Isə kuyəɣətutu tɛləsulu í caɣana tunau na í taŋ waatu wei Isə huunau ká tala tə.

Isəna pa faɣa Hapakuku takəlaɣa tə:

Misee wiinau kɛ Isə, na ílé ɪ cəu, titite *1:1–2:6*
Mpusinaa kakpasɪ, titite *2:7-20*
Yulu í taŋ Isə waasuɣu na naani, titite *3*

1 Təmnaa mpa Tacaa kulaa na í hulɪ Isə kuyəɣətutu tɛləsulu Hapakuku tə.

Hapakuku yaakɪ Isə sɪ í waasɪ

2 Ḿpúɣú Isə kuyəɣətutu
tɛləsulu Hapakuku wiina Tacaa sɪ:
Hatoo, ma yaa-ŋ sɪ ń waasɪ-tu
sɪ pa lakɪ-tuɣu musuŋ tə, pəlee ké n ká cə-m?
3 Isənaɣa n ká tisi na má nyənəɣɪ yəlaa ɪsaɣatunaa?
Na nyaa nyənəɣɪ mpi pə ta siɣisi tə?
Mpi tə, ŋmakəluɣu na musuŋ,
na yooŋ na huulɛ tike kɛ yəlaa lakɪ.
4 Nəɣəlu ɪɪ tasəɣɪ kiiŋ kɛ təŋuɣu.
Pə́cə́ paa huləɣɪ tampana kɛ a lonte taa.
Asaɣaa ntɛ́ tampana nyə́ma,
na huulɛ wakələɣɪ.

Papiloni nyə́ma wataa

5 Ḿpúɣú Tacaa cəwa sɪ:
Ɪ nyənɪ piitimnaa na səɣəntu kpa-mɛ.
Mpi tə, təmlɛ natəlɪ tɪɪ la na í nana mə ɪsɛ.
Halɪ ye paa heela-mɛɣɛ pə təm,
mə taa nəɣəlu taa tisi.
6 Maa kəna Papiloni kpaŋtunaa mpɛ.
Pa fɛɪ nəɣəlu pətəətəlɛ.
Pa cəəkɪ antulinya tənaɣa na pá lɛɛkəɣɪ lɛlaa tɛtu.
7 Pa təm wɛ səɣəntu ké.
Kalampaanɪ ké pa tuɣuna mpi pa caakɪ lapu tə.
8 Pa kpaɣanəŋ ləŋləŋ lapu tɛɛ kpooŋ.
Pa kəla toŋ kɛ sunsumuɣu ŋku nyəɣəsɪ pɪɪwa tə.
Ye pa lɪɪna pooluŋ pa kpaɣanəŋ ŋmaakɪ ké.
Ɪ kuləɣɪ huntu ké ɪsɪɪ hɛkəlɛ tiliɣi kampaɣa waalɪ.
9 Wontu kuuu kɛ pa kəŋ paa nyəɣəsəɣɪ.
Pa kuuki salakatunaa kɛ tuutuuma ɪsɪɪ kanyəŋa pee.
10 Pa footiɣi awulaa na pá woŋiɣi tɛtu təkəlaa.
Koloosi acalɛɛ ɪɪ kaɣatəɣɪ-wɛ.
Pa loŋ hapɛɛ kɛ koloosi acalɛɛ kila ké,

na pá leekəɣi-yɛ.
11 Pa həka tam ké isii kacuculaɣa.
Akpala kɛ pa teeləɣi.

Isə kvyəɣətvtv tɛləsvlv yaaki Isə ké təm naalɛ nyəm

12 Hatoo kancaalaɣa taa,
Tacaa nyá kɛna ma Naŋŋtv.
Ile tə kaa si.
Hai, nyaɣalɛ ma kentulu.
Nyá kənna tá kolontunaa panɛ si,
n həŋna tá ŋkpaŋvɣv.
13 Ama nyá isɛ ii nyənəɣi isaɣatv yaa mvsvŋ.
Ile pepe təə ké n sumna asaɣaa mpa
pa wakələɣi kvpama tə?
Pəyele pɛlɛ pa lapəna sana.
14 Pepe təə ké n nyənəɣi yəlaa isii tiina.
Yaa isii filifilinaa mpa pa fɛina paasənlv tə?
15 Papiloni nyəma kpa yəlaa ké isii kulaɣa.
Yaa isii puluɣu puukuɣu tinte tə.
Pa laŋa hvlvmaa ké pə tii fɛi.
16 Pa laawa pa puluŋ na pá wə pə tulaalvnaa.
Mpi tə, inəɣi pa waakəna,
na pa təɣənaɣa kɛ kvpaŋka.
17 Pa kaa hɛɛsi piitimnaa lempa
kvɣv na pa laɣalɛɛ kɛ mpv?

2

1 Ḿpúɣú Isə kvyəɣətvtv tɛləsvlv tasaa si:
Maa caɣa ma tətaŋlɛ na má feŋiɣi.
Ilɛna má nii nti Isə ká cə-m ma kvsələmvtv təə tə.

Siɣisilu na ŋmakəllv pa təm

2 Ntɛna Tacaa cə-m si:
Nmaa nti ma kulaa na ma hvli-ŋ tə.
Tv-təɣi kpaatanaa təə ké teu,
na paa wei í pəsi na í kala-ti.
3 Təm nti tə waatv ta tata ké si tə la.
Ama pa sii tə waatv ké.
Ile taŋ-ti na naani.
Tii leeli ké tə kaa saali.
4 Nmaa si isaɣav saaləɣi yem ké.
Ama tampana təŋlv ná wɛna weesuɣu kɛ i taa tɛm təə.
5 Wɛnav ké asola ké.
Mpi tə, kalampaani yəlaa ii hɛɛsəɣi.
Pa wɛ hiliŋ ké isii atɛtəlɛ.
Pəyele paa haki, isii səm.
Pa leekəɣi piitimnaa na pá puki,
na pá ŋmakələɣi-wɛ.
6 Piitimnaa mpa paa kəlaa tə
pɛlɛ paa kvli pa ŋmakəllaa təə.

Mpusinaa kakpasi

Paa tvv-wɛ si mpusi wɛ pa təə ké.
Isii pa leekvɣv lɛlaa nyəm na pá kaaki

na pá pɔɔsəɣɪ-wɛɣɛ kəmlɛ tɔ,
pəlee ké paa yele mpʊ ɪnɪ pə lapʊ?
7 Mə kəma nyɘma ká məlɪ
mə tɔɔ na pá lɛɛtɪ-mɛ.
8 Ɩsəna í ká lɛɛka lɛlaa tɔɣɔ,
paɣalɛ ka lɛɛkɪ-mɛ mpi pə tɔɔ tɔ,
í lapa tɛtʊnaa na acalɛɛ kɛ mʊsʊŋ na í kʊ-wɛ.
9 Mpusi wɛ mə tɔɔ ké.
Mpi tɔ í pɛɛkəɣɪ kasəyaɣa asilima nyəŋka sɪ
yəlaa í nyənəɣɪ-mɛɣɛ sɔsaa.
Paa na mpʊ na í hʊʊkɪ sɪ
mə toŋ ká ləsɪ-mɛɣɛ wakəlʊɣʊ taa.
10 Mə maɣamaɣa í
ləsəna fɛɛlɛ na í tʊ mə tɪ.
Ɩ kʊ yəlaa tuutuuma,
na í wakəlɪ mə tɪ.
11 Paa koloosi taa pɛɛ,
ɪsɪɪ a mapa kapusi na á pɔɔsɪ-mɛ
na lɔtasɪ náá tisi.
12 Mpusi wɛ mə tɔɔ ké.
Mpi tɔ, yʊlʊkʊlɛ na ŋmakəlʊɣʊ kɛ í sɪɪkəna acalɛɛ.
13 Pə tɔɔ ké piitimnaa təmlɛ nyaɣa kɔkɔ.
Pa wahala saala yem.
Pə tənaɣa mpʊ Atɛ na ɪsɔtaa tʊ Tacaa təmlɛ ké.
14 Yəlaa təna ká tɛ na pá nyɪ Tacaa teeli tʊ ké.
Paa nyəmɪ-ɪ tɛtʊ təna taa ké ɪsɪɪ teŋku lʊm waasʊɣʊ
kanyəŋa tɔɔ tɔ.
15 Mpusi wɛ mə tɔɔ ké.
Mpi tɔ, í tʊɣɪ mə tɔɣɔntəlɛnaa kɛ sʊlʊm kɛ sɔsɔm.
Pə kʊɣɪ-wɛ na pa kʊtɔɣələm cɛ,
na pə yele-wɛɣɛ kpɛla,
ɪlɛna í nyənəɣɪ.
16 Fɛɛlɛ kɛ í naŋəɣɪ na í taakɪ mə tokuŋ.
Pə taɣa teeli,
mɪɪ nyɔɔ-wɪ na í səŋ kpɛla.
Tacaa ká mʊ páánáá,
na í tʊ-mɛɣɛ wahala na toŋ.
Ɩ ká pəsɪ tɛtɛlataa.
17 Ɩsɪɪ pa sɛtʊɣʊ Lipaŋ hɔtʊɣʊ kɛ mʊsʊŋ tɔ,
pɪɪ məlɪ mə nyɔɔŋ taa.
Mpi tɔ, í kpiisa taalɛ wontu.
Ɩ kʊ yəlaa.
Ɩ lapəna toŋ kɛ tɛtʊ taa acalɛɛ yəlaa.
Pɪɪ nyaasɪ mə pʊntʊ.
18 Pepe tɔɔ ké í luki tɪɪŋ kɛ nyəɣətʊ?
Ɩ saakəɣɪ-ɪ taasɪ,
na í puɣusiɣina mə tɪ.
Ɩ tʊɣɪ mə niŋ kʊlapəm kɛ naani,
anɪ pəlɛ pɪɪ yɔɣɔtəɣɪ?
19 Mpusi wɛ mə tɔɔ ké.
Mpi tɔ í yaakɪ taakukulaɣa sɪ ká fe,
na í tɔŋ pəlɛ sɪ tə́ kʊlɪ.

Pácó pə taa pulupu kaa pəsı na pá heeli-mɛyɛ natəlı.
Paa na í waasa tıŋ ını ı təɔ ké wula na liɣitee nyəɣətu tɔ.
I fɛına weesuɣu nakulı.
20 Ama Tacaa ná wɛ ı təsɛɛlɛ taa ké.
Antulinya yəlaa mɛ í su.

3

Hapakuku sələmuɣu na Isə waasuɣu

1 Wiinau mpi Isə kuyɔɣɔtutu tɛləsulu Hapakuku wiina Tacaa təɣəlɛ sı:
2 Haı Isə, Tacaa,
pa yɔɣɔta nyá təma sɔsɔɔna tɔm na má nıı.
Ilɛna má nyaŋna-ŋ.
La tá waatu taa ké təma anı a takanaa na yəlaa ná.
Paa pıı wɛɛ sı, ń mu pááná, hulı-tuɣu suulu.
3 Isə lıına Temaŋ,
Isə Naŋŋtu lıına Palaŋ puɣu təɔ.
I teu naakı ısətənuɣu təɔ ké,
na atɛ nyəm saŋı-ı.
4 I kəŋ na í muɣı kəkə na ı niŋ taa
timpi ı toma lıikəna tə pə ŋmɛləsəɣı.
5 Kutəŋ wɛ ı nəɣə təɔ ké na ı waalı.
6 Ye ı səŋaa, tɛtu seliɣi ké.
Ye ı nyənəɣı,
kolontunaa huɣutiɣi pa lotu kɛ na sɔɣɔntu.
Tam təɔ póóŋ ná seliɣi.
Ləŋtaa pulası nsi sı təɔ ı təŋaɣa tə sı yəkəɣı.
7 Ma nawa Kusaŋ nyáma laŋwakəllɛ
na Matiyaŋ nyáma sɔɣɔntu.
8 Tacaa, pusi təm kpana-ŋ pááná na?
Yaa teŋku yelina na nyá pááná huu?
N caɣa ısəŋmuntu ké ısıı yoou kɛɛkɛ,
na ı kpaɣanəŋ pukina-ŋ akaıtu taa.
9 N kpaasa nyá təɔu.
Nyá nyəma wɛ ısıı mpusi təŋsuɣu.
Tɛtu haa nəɣə na pusi lıı.
10 Ye póóŋ í na-ŋ ı seliɣi ké,
na tɛu hukı tɛtu təɔ.
Teŋku sɔsɔ suu wula,
na ı lum səŋəɣı ısıı koloosi.
11 Nyá nyəma kutətəna nyaaləm,
na nyá ŋmantaaɣa ŋmɛləsuɣu,
səŋsəɣı ilim na ısətu pa təntɛ ké.
12 Ye pááná ı kpa-ŋ,
n cɔɔkı tɛtu ké na ń naŋtı piitimnaa.
13 N puki nyá yəlaa na pa wulau
wei n kpawa tə pa waasuɣu.
Ilɛna ń ku asaɣaa nyuɣu tu na ı waalı nyáma.
14 Kolontunaa nyəmá kɛ n tuləɣəna pa nyɔɔŋ.
Pa nəɣəsəna ké ısıı kacuculaɣa.
Pa huliɣi sı pá yası-tu.
Pa kiisiɣi laŋhulumlɛ kakiisası.
Pa səəlu pııwa sı pá ku-tu.

15 N cɔɔkəna nyá kpaɣanəŋ kɛ
teŋku lʊm koloosi səsəɔnsɪ taa ké.
16 Ma nɪɪ kɔkɔtɛ ńté tə tənа na ma laŋlɛ pəsɪ.
Sɔɣɔntʊ kpa-m na ma ntompee seliɣi.
Ma tɔnʊɣʊ kawa,
ma tʊna hoowa na má wɪɪ səŋʊɣʊ.
Ilɛna má su na má taŋa ta tɔɔ kʊllaa
ŋkpaŋʊɣʊ həm kʊyakʊ.
17 Fikinaa na lɛsɛŋnaa na Olifinaa pə tɪɪŋ ná kisa lʊlʊɣʊ.
Tawa kʊhaləm naa lakɪ.
Heeŋ na naaŋ pə tɛma.
18 Ama Tacaa haana maɣa laŋhʊlʊmlɛ.
Ma nɪɪ leleŋ kɛ Isɔ waasʊlʊ tɔɔ.
19 Tacaa Isɔ kɛlɛ ma toŋ.
Inɪ ɪ hana-m tɔntɛ nyəm ɪsɪɪ nam,
na má tɔŋ pulasɪ taa.

Yontu tənɛɣɛ pa yoona saŋkʊ na tə wɛ yonyoolaa nyʊɣʊ tʊ yontunaa taa.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
SOFONI
TƆM TAKƎLAƔA
Kutulutu

Yuta tɛtu taa ké Sofoni tɛləsaɣa Isə kuyəɣətutu kɛ wulau Sosiyasɪ pəəlɛ taa. Wulau ɪnɪ ɪ kpiisina tuŋ na tələalɛnaa təna na í taɣanɪ ɪsəsɛɛu, na í tulɪ Isə təseelɛ nte paa təkaa tə na í taɣanɪ. Sofoni heela piitimnaa lɛlaa sɪ Isə huulɛ kəŋ. Ama waatu kəŋ wei ɪ taa Tacaa ká kəə na í waasɪ Yosalɛm tə. Piitimnaa mpa paa pasa pa tɪ tə paa sɛɛ Isə ké nəɣə kulumaɣa.

Isəna pa faɣa Sofoni takəlaɣa tə:

Isə ka huuna Yuta tɛtu na Yosalɛm ɪcatɛ nyɔ́ma, titite *1:1–2:3*
I ka wakəlɪ piitimnaa mpa pa cəəna Yuta tə, titite *2:4-15*
Isə ká məŋna Yosalɛm nyɔ́ma kɛ pa wule taa, titite *3*

1 Yuta wulau Sosiyasɪ wei ɪ ké Amoŋ pəyalu tə. I pəəlɛ taa ké Tacaa yəɣətəna Sofoni. Isekiyasɪ luləna Amaliya na Amaliya náá lulɪ Ketaliya, na Ketaliya náá lulɪ Kusi, na Kusi náá lulɪ Sofoni. Təm nti Isə heela-ɪ təɣəlɛ sɪ:

Tacaa huulɛ kuyaku təm

2 Maa ku tɛtu təə weesuɣu nyəm təna.
3 Pə kpaɣau yəlaa, na sumasɪ,
na tiina, na wontu təna tə.
Maa wakəlɪ asaɣaa na pa kpaɪ təma.
Pə kaa kaasɪ nəɣəlu.

Isə ka hə Yuta na Yosalɛm nyɔ́ma ŋkpaŋŋ

4 Maa hə Yuta na Yosalɛm pə yəlaa ŋkpaŋŋ.
Maa kpiisi tuɣu Paalɪ na ku kətəlaa təna.
5 Maa ku mpa pa kpaakɪ kutuluŋ təə ké ahoo tə.
Pə tɛ yəlaa laakɪ ɪsətulunasɪ ké pɔ́cɔ́ pa sɛɛkɪ-m.
Anɪ pa tuukina ma hətɛ na tuɣu Milikom nyəntɛ.
6 Maa wakəlɪ mpa pa haakɪ-m siɣile tə.
Mpi tə, paa pɛɛkəɣɪ-m pɔ́cɔ́ paa caakɪ ma luɣu nyəntu.
7 I su, ma huulɛ kuyaku kpɛɣɛtaa.
Ma tɛma kətasɪ təɣənaɣa saau.
Ma taɣana mpa ma yaawa tə.
8 Wulɛ ntɛɣɛ maa hə nyuɣu nyɔ́ma na wulau piya pa ŋkpaŋŋ.
Paa mpa pa kɛɛkəna kpaɪ nyɔ́ma tə pa ŋkpaŋŋ tətə.
9 Mpa pa ŋmaakɪ nənəkpete ɪsɪɪ ma ta nyɪ ɪsənaa tə.
Pəyele pa suuliɣi pa tuɣu kutuluŋ,
kɛ wɛnau mpi pa ŋmɪɪləna yulukulɛ tə.
Maa hə pa ŋkpaŋŋ.
10 Kuyaŋkuɣu paa nɪɪ yoou kakiisasɪ
səsəənsɪ kɛ Yosalɛm ɪcatɛ taa,
kɛ nənəɣə ŋka pa yaa sɪ tiina nənəɣə tə ka kiŋ.
Paa nɪɪ laŋwakəllɛ wula kɛ ɪcatɛ həɣəluɣu kufaluɣu taa.
Paa nɪɪ tətəɣə acufu səsə kɛ pulasɪ təə.
11 Icatɛ pətɛɛ nyɔ́ma mɛ í wii teu.
Mpi tə, maa kpiisi taatəlaa təna.
12 Waatu ɪnəɣɪ maa kpaɣa fətəla

na má pɛɛkɪ Yosalɛm ɪcatɛ taa.
Maa yoona yəlaa mpa pa caɣana pa tɪ
ɪsɪ sʋlʋm taɣatʋ kɛ atiŋkpa taa tɔ.
Pə tɛ yəlaa təŋna sɪ maa waasəɣɪ pʋlʋ.
Paa kʋpantʋ paa ɪsaɣatʋ.
13 Paa lɛɛkɪ pa wɛnaʋ na pá yɔkɪ pa tɛɛsɪ.
Paa ŋma kʋfasɪ yaa.
Ama pa kaa sʋʋ sɪ taa.
Paa sɔ lɛsɛŋ tɪɪŋ.
Ama pa kaa təŋ pə sʋlʋmaɣa.

Tacaa kʋyakʋ

14 Ḿpúɣú Sofoni tasaa sɪ:
Tacaa hʋʋlɛ kʋyakʋ səsɔɔʋ kpɛɣɛtaa kɛlɛ.
Kʋ təŋa kɔntɛ kɛ ləŋləŋ ké.
Ye kʋ talaa,
yəlaa ká wii na pə́ kpɛnna yoolaa taa yoolaa.
15 Mpi tɔ, kʋ ké páánáá sɔsɔɔna kʋyakʋ ké.
Yəlaa laŋa ká wakəlɪ tətɔɣətɔɣɔ ké pə wule ńté.
Pɪɪ yɔkɪ na pə yele ncaa.
Ihunte ká kpa na səkpɛtʋɣʋ anaam nyala.
16 Yoolaa ká hʋlɪ akantɛɛ.
Paa yaɣa yoou kakiisasɪ.
Paa yoona koloosi acalɛɛ na a təfeŋle.
17 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Maa pɛtɪ yəlaa kɛ laŋwakəllɛ taa.
I ká tutiɣi ké ɪsɪ yʋlʋmaa.
Mpi tɔ, í wakələna-m tɔ pə tɔɔ.
Mə calə́m ká ya ɪsɪ mʋsʋɣʋ,
na mə nantʋ tasa ɪsɪ hute.
18 Mə liɣitee yaa mə wʋla kaa pəsɪ
na í waasɪ-mɛɣɛ kʋyakʋ ŋkʋ kʋ wule.
Ma páánáá kɔkɔ ka nyaɣa tɛtʋ təna.
Maa kpiisi tə taa yəlaa təna.

2

Təpasəlaa yaav

1 Ḿpúɣú Sofoni tɔma sɪ:
Fɛɛlɛfɛɪ nyə́ma mɛ.
I kpa mə tɪ na í maɣasɪ mə taa.
2 Pə taa yasɪ-mɛ ɪsɪ nyɪɪtʋ kɛ kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ taa,
na pə́cɔ́ pɪɪ takɪ kʋyakʋ ŋku Tacaa ká mʋ-mɛ na páánáá
səsɔɔna tɔ.
3 Tɛtʋ taa təpasəlaa mɛ mpa í tɔkəɣɪ Isɔ kiiŋ kɛ teu tɔ.
I kɛɛsəna Tacaa tɔɔ.
I tɔkɪ mə təpasʋɣʋ na í təŋəɣɪ tampana.
Ntanyɪ pɪɪ kenti mə tɔɔ ké Isɔ páánáá kʋyakʋ wule.

Ilim tətvlɛ tɔɔ nyə́ma ŋkpaŋvɣv həm

4 Kasa ɪcatɛ ká pəsɪ wʋlaɣa tɛtʋ.
Asəkalɔŋ nyəntɛ ká yɔkɪ.
Paa tɔɣɔnɪ Asətətɪ yəlaa kɛ ilim taa.
Paa ləsɪ Ikoloŋ nyə́ma.

5 Kəlɛtɪ nyə́ma mɛ mpa í kɔma teŋku nɔɣɔ tɔ,
mpusi wɛ mə tɔɔ ké.
Tacaa sɪ: Maa kpiisi Filiisi nyə́ma na pa tɛtʊ təna.
6 Mə tɛtʊ kɛ teŋku nɔɣɔ təna ká pəsɪ tɔla tətɔɣɔlɛ.
Tiikilaa ká tɔŋ tə taa, na pá la pa heeŋ tətəkəlɛ.
7 Yuta yəlaa kʊkaasaa ká tɔɣɔna hɔɣɔlʊɣʊ ŋkʊ.
Tənaɣa í ká tiikiɣi mə kaləkəŋ,
ɪlɛna í puki Asəkalɔŋ na í sʊʊkɪ taanasɪ.
Mə Ɪsɔ Tacaa ká yoona mə nɔɣɔ.
Ɪ ká məŋna mə yəlaa mpa kolontunaa ka kpawa yomle tɔ.

Ilim təlulɛ nyə́ma ŋkpaŋʊɣʊ hɔm

8 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Ma nɪɪwa ɪsəna Mowapʊ nyə́ma
na Amoŋ nyə́ma pa woŋa ma yəlaa mɛ,
na pá footi-mɛ tɔ.
Pa tʊʊ-mɛ,
pa cusa mə tɛtʊ na kalampaanɪ
na pá sɔɔsɪ pa nyəntʊ tɔɔ.
9 Pə təna pə tʊ Ɪsɔ Tacaa má,
ma tuuki sɪ ɪsɪɪ ma kpiisa Mowapʊ
na Amoŋ pə nyə́ma ɪsɪɪ Sɔtɔm na Kɔmɔɔ.
Pa tɛtʊ ká pəsɪ tɔm təhulle na wʊlaɣa tɛtʊ
na sɔwa tike nyala.
Ma yəlaa kakaasaɣa ká kɔnna na pá kuu pa wɛnaʊ,
na pá tɔɣɔ pa tɛtʊ.
10 Ɪsəna maa hɔ pa ŋkpaŋʊɣʊ tɔɣɔlɛ.
Mpi tɔ, pa kəla kalampaanɪ ké
na pá tʊʊ Pə təna pə tʊ má,
ma yəlaa.
11 Tacaa má, maa nyəŋsɪ pa ɪsɛ kɛ teu kɛ tənaɣa.
Maa wakəlɪ antulinya təna taa tɪɪŋ.
Ɪlɛ piitimnaa təna ká sɛɛ-m pa tɛtʊ taa.
Halənа pə kpɛnna hatəlaɣa nyə́ma təna.

Ilim ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ nyə́ma ŋkpaŋʊɣʊ hɔm

12 Ḿpúɣú Tacaa tɔma sɪ:
Maa kʊ Ɪtiyopii nyə́ma mɛ mə tənaɣa yoou taa.
13 Maa tʊ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ hɔɣɔlʊɣʊ Asilii nyə́ma kɛ niŋ.
Maa wakəlɪ-kʊ na Ninifi ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ pəsɪ ncaalɛ
na wʊlaɣa tɛtʊ.
14 Kaləkəŋ ká həntəɣəna ɪcatɛ lonte taa,
na taalɛ wontu kɛ waanɪ waanɪ.
Kpiisiŋ na aluɣucana ká caɣa akelenaa ncaa taa.
Paa pɛlɪ kutuluŋ taa kpeŋkpelasɪ kʊpaŋsɪ,
na sɪ sɔɣɔtɪ nɔnɔɣɔ.
Katəkatəŋ ká wiiki ncaa pətolee tɔɔ.
15 Ɪsəna ɪcatɛ ńté tɪɪ tɛna tɔɣɔlɛ.
Paa na tə yəlaa nyənaɣa-tɛɣɛ sɔsɔɔlɛ,
nte tə fɛɪna saala tɔ.
Tɪɪ pəsɪ ncaalɛ na pá yelina taalɛ wontu.
Ɪlɛna tɛɛlaa təna kpɛɛtəɣɪ nyɔɔŋ na pá sɔ́ɔ́ləɣí-tɛ.

3

Yosalɛm nyɔ́ma ta nıı Isɔ yaav

1 Ḿpúɣú Sofoni tɔma sı:
Yosalɛm ıcatɛ yəlaa mpa mɛ
í lakı ısaɣatu tɔ.
I ŋmakələɣı lɛlaa,
pəyele í kuləɣı Tacaa təɔ tɔ.
Mpusi wɛ mə təɔ ké.
2 Mpi tɔ, í ta nıı Tacaa tɔm.
I kisa ı kpaalʊɣʊ mpi ı kpaala-mɛ tɔ.
Pəyele í tá tʊ-ı naani,
í tá pɛɛkı sı Isɔ í sənɑ-mɛ.
3 Mə nyʊɣʊ nyɔ́ma wɛ ké ısıı
təɣəlası nsi sı mʊ páánáá tɔ.
Mə hʊʊlaa ná wɛ ısıı sʊnsʊməŋ
likuɣu na ıı təɔsəɣı cele təɔ tɔ.
4 Mə Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa ıı paasəɣəna pa təmlɛ.
Pa kooki yem na pá kisiɣi pa tilitu.
Mə kɔtəlaa ná nyənəɣı Isɔ nyəm kɛ yem ké
na pá yɔkəɣı ı kiiu.
5 Tacaa wɛ ıcatɛ taa ké,
na í təkı kawulaɣa na siɣisuɣu.
Iı lakı ısaɣatu.
I təŋəɣı tampana ké,
na í hʊʊkəna paa tanaŋ ŋku.
Paa na mpʊ tɔ, asaɣaa fɛı fɛɛlɛ.
6 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Ma tɛma piitimnaa təcu ké ḿpúɣú kpiisuɣu.
Ma yɔka pa koloosi acalɛɛ.
Ma wakəla pa hapɛɛ.
Tɔntaa maɣamaɣa fɛı tətɔ.
Pıı kpiisi pa acalɛɛ,
nɔɣɔlʊ kaa wɛɛ.
7 Ma təŋaɣa sı,
Yosalɛm nyɔ́ma mɛ í ká nyana-m,
í ká nıı ma kpaalʊɣʊ.
Ile ma kaa yɔkı mə təcaɣalɛ ısıı maa kaləna-mɛ tɔ.
Ama mə məlaa ké na í tɛləsəɣı mpəle.
8 I taŋ kʊyakʊ ŋku maa kɔɔ mə waalı ısıı təɣəlaɣa tɔ.
Ma tʊ ma taa sı,
ma kotiɣi piitimnaa na kawulası.
Maa yele na ma páánáá nyaɣa pa na
antulinya təna ısıı kɔkɔ.

Tacaa layasʊɣʊ kɛ yəlaa yaasi

9 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Maa layası yəlaa,
maa nyaalı mə ısaɣatu.
Ilɛna í sɛɛ-m na lotu kʊlʊmtʊ.
10 Paa ma yəlaa mpa mɛ í yawa na
í tɛɛ Itiyopii təɔ təcaɣacaɣa tɔ.
I ká kɔɔ na í la-m kɔtası.

Isɛɣɛlı yəlaa kakaasaɣa

11 Kʋyaŋku tɔ ma yəlaa kaa wɛɛna
ısəna paa pəntəna-m tɔ pə fɛɛlɛ.
Maa ləsı mpi pə lakı-mɛɣɛ kalampaanı nyɜ́ma tɔ.
Ilɛna í yele mə təɣı hɔm kɛ ma pʋɣʋ naŋŋ nyəŋkʋ tɔɔ.
12 Maa kenti mə taa mpa pa pasəɣı pa tı tɔ
na kʋnyɔntʋnaa mpa pa tɛɛləɣı-m tɔ pa tɔɔ.
13 Isɛɣɛlı nyɜ́ma mɛ mə kakaasaɣa
kaa tasa mpi pə ta siɣisi tɔɣɔ lapʋ.
Pəyele í kaa looli,
yaa í tʋsı nɔɣɔlʋ.
I ka tɔkı ké na í hɛɛsı,
nɔɣɔlʋ kaa nyaası-mɛ.

Yosalɛm laŋhɛɛsəlɛ

14 Yosalɛm ıcatɛ yəlaa,
na Isɛɣɛlı nyɜ́ma mɛ,
mə təna mə laŋa í hʋlʋmı,
I yɔɔləna mə lotu təna.
15 Tacaa yela mə ŋkpaŋʋɣʋ kɛ hɔm.
I tɔɣɔna mə kolontunaa.
Isɛɣɛlı nyɜ́ma wulaʋ Tacaa wɛ mə waalı ké.
Pə fɛı sı í nyana wahala nɔɣɔlʋ.
16 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ yəlaa ká tɔ sı:
Yosalɛm nyɜ́ma mɛ,
í taa nyá,
mə apalʋtʋ í taa le.
17 Tacaa mə Isɔ wɛ mə waalı,
na ı toŋ.
I ká yele na í la akanaa.
Mə tɔɔ ké ı laŋlɛ hʋlʋmaa.
I sɔɔla-mɛɣɛ na í haakı-mɛɣɛ weesuɣu kʋfalʋɣʋ.
18 Ḿpúɣú Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Yosalɛm yəlaa mpa mɛ í hatələna acima,
na mə laŋlɛ wakəlaa tɔ.
Maa kpeɣeli-mɛ na má kɛɛlı mə fɛɛlɛ.
19 Waatʋ ınəɣı maa hɔ mə muɣullaa ŋkpaŋŋ.
Maa la kɔɔlɛ kɛ mpa pə kʋwa tɔ.
Maa məŋna mə yəlaa mpa pa kpawa yomle tɔ.
Maa yele na mə kʋtʋɣʋ pəsı ısantɛ.
20 Ilɛna má kpeɣeli-mɛ na má kɔna.
Maa tʋ-mɛɣɛ teeli na má kʋsı mə nyʋɣʋ
kɛ atɛ yəlaa təna taa.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
ASEE
TƆM TAKƎLAƔA
Kutulutu

Isə kuyəɣətutu tɛləsulu Asee lupa sɪ, pá taɣanɪ Yosalɛm Isə təsɛɛlɛ ŋmau. Ile pɪɪ wɛɛ sɪ Yuta nyáma mpa pa laala kəntɛ na Papiloni tə mpɛ pá ŋmana Isə təsɛɛlɛ ńté. Ama pɛlɛ pa apalutu ta laa yəəluɣu. Ntɛna Asee tasa nyuɣu nyáma kɛ apalutu sɪ, pá suu təmlɛ taa.

Isəna pa faɣa Asee takəlaɣa tə:

Pa taɣanəɣɪ Isə təsɛɛlɛ ŋmau tətə, titite *1*
Isə təsɛɛlɛ kufatɛ teu, titite *2:1-9*
Yəlaa asilima, titite *2:10-19*
Tacaa nəəsɪ kupaŋsɪ, titite *2:20-23*

Pa taɣanəɣɪ Isə təsɛɛlɛ ŋmau tətə

1 Ḿpuɣu Pɛɛsɪ wulau səsə Taliyusi kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka ɪsətu naatoso nyəŋ kuyaku kancaalaɣa nyəŋku wule. Tacaa heela Isə kuyəɣətutu tɛləsulu Asee kɛ təm sɪ í tɛləsɪ-təɣɪ Yuta nyuɣu tu Salatiyɛɛlɪ pəyalu Solopapɛɛlɪ, na kətulu səsə Yosatakɪ pəyalu Yesuwa. 2-3 Ntɛna Asee yəɣətɪ təm ntɪ sɪ: Pə tənа pə tu Tacaa má ma yəɣətaa sɪ, Isɛɣɛlɪ yəɣətəɣɪ sɪ, pə ta tata Isə təsɛɛlɛ ŋmau. 4 Ile pə wɛ teu sɪ mɪɪ həntəɣɪ kutuluŋ wei pa lapa kacəka kɛ teu tə ɪ taa. Ilɛna Isə təsɛɛlɛ náá kɛ́ ncaalɛ na? 5 Pə tənа pə tu Tacaa má ma təma Isɛɣɛlɪ nyáma sɪ í huu mə təntɛ təm kɛ mə taa. 6 I tuuwa səsəm ama mə kumtu ta kpa. Mə təɣənaɣa ta təə sɪ, í təɣə na í haɣa. Pácó mə sulum ta təə sɪ, í nyəə na pá ku mə lukətu. I fɛɪna wontu sɪ í suu na pá haŋ-mɛ. Pəyele təmlataa kufɛluɣu kuləɣɪ huntu kɛ yem. 7 Pə tənа pə tu Tacaa təma sɪ í huu mə təntɛ təm kɛ mə taa. 8 Ilɛna í kpa pulaɣa təə na í sɛtɪ taasɪ, na í ŋma-m Isə təsɛɛlɛ. Waatu ɪnəɣɪ pɪɪ kusɪ ma nyuɣu kɛ ɪsəna pə munaa tə, na ma laŋlɛ hɛɛ. 9 I ka taŋaa sɪ í ku təɣənaɣa kɛ səsəm. Ama í ta hiki mpu. Isə wosa heelim kɛ mpi í kpeena mə tɛɛsɪ taa tə ɪlɛna pá saalɪ yem. Pə tənа pə tu Tacaa má ma pəəsəɣɪ-mɛ sɪ pepe təə kɛ́ mpu? I yela Isə təsɛɛlɛ kɛ ncaalɛ, na paa wei í paasəna ɪ maɣamaɣa ɪ təyaɣa. 10 Mpu pə təə kɛ́ paa tɛu kulumuɣu ta nɪɪ. Páćó pulupu ta nyə. 11 Isə kəna wulaɣa kɛ tɛtu taa na pulasɪ təə. Mə təɣənaɣa pee tawa, na mə lɛsɛŋ na olifinaa pə tɪɪŋ na mə haləmnaa lɛmpɪ wulaa. Yəlaa na təla pa lakɪ wahala. Mə wahala saala yem.

12 Ḿpuɣu Salatiyɛɛlɪ pəyalu Solopapɛɛlɪ, na Yosatakɪ pəyalu kətulu səsə Yesuwa, na Isɛɣɛlɪ nyáma kakaasaɣa təna, pa muwa Tacaa təm nti Isə kuyəɣətutu tɛləsulu heela-wɛɣɛ mpu təɣə niŋ naalɛ. Ilɛna Asee náá pəsɪ na í la ɪ təmlɛ kɛ teu. Kuyaku ŋku yəlaa ka wɛna Isə səɣəntu kɛ́. 13 Ḿpuɣu ɪ tasa-mɛɣɛ Isə Təm lɛntɪ kɛ heeluɣu sɪ Tacaa yəɣətaa sɪ: Ma sɪɪ nəɣə sɪ, maa wɛɛ mə waalɪ.

14 Ḿpuɣu Tacaa hawa Yuta nyuɣu tu kɛ apalutu, na Yesuwa, na kətulu səsə, na pa təna mpa pa lɪɪna yomle tə. Ilɛna pá suu pa Isə Pə təna pə tu Tacaa təsɛɛlɛ kɛ ŋmau. 15 Wulau Taliyusi kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka, ɪsətu naatoso nyəŋ kuyaku hiu na liɣiti nyəŋku kɛ pa caala təmlɛ.

2

Isə təsɛɛlɛ kufatɛ teu

1 Ḿpuɣu wulau Taliyusi pənaɣa naalɛ nyəŋka, ɪsətu naatosompəɣəlaɣa nyəŋ, kuyaku hiu na kulumuɣu wule. Tacaa tasa Isə kuyəɣətutu tɛləsulu Asee kɛ təm

heeluɣu. 2 Ɩ tɔma-ɪ ké sɪ: Heeli Solopapɛɛlɪ na kɔtʋlʋ sɔsɔ Yesuwa na pa tɔna mpa pa lɪɪna yomle tɔ sɪ 3 mə taa nɔɣɔlʋ tɔɔsəɣɪ ɪsɔna Ɩsɔ tɔsɛɛlɛ ńté tɪɪ tewa lɔŋtaa tɔ? Ama nɔɔnɔɔ tə teu mpɪ pə səpa. 4 Pə tɔɔ ké Tacaa má ma tɔma sɪ, Solopapɛɛlɪ na Yesuwa na tɛtʋ yəlaa tɔna í kaasɪ mə tɪ na í sʋʋ pə tɔmlɛ taa. Mpi tɔ, ma wɛ mə waalɪ ké. 5 Waatʋ wei í lɪɪna Icipiti tɔɣɔ maa sɪɪ mpʋ. Ɩlɛna ma feesuɣu wɛ mə waalɪ, ɪlɛ í taa nyá. 6 Pə tɔna pə tʋ Tacaa sɪ, pə kaasa pəcɔ. Maa ciɣiti ɪsɔtɔnʋɣʋ na tɛtʋ na teŋkunaa tɔna. 7 Maa liɣiti piitimnaa kɛ yem yem. Maa kɔna mə wɛnaʋ kɛ cənɛ. Maa yele na Ɩsɔ təsɛɛlɛ la teu kɛ sɔsɔm. 8 Pə taɣa pʋlʋ, ma tənna antulinya wʋla na pə liɣitee tɔna. 9 Ɩlɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ naalɛ nyəntɛ ká tɛɛ kancaalaɣa nyəntɛ kɛ teu təkpataa. Lonte tənɛ tə taa ké maa yele na í hɛɛsɪ. Pə tɔna pə tʋ Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʋ.

Yəlaa asilima

10 Ḿpʋɣʋ Taliyusi kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka, ɪsɔtʋ pɔɣɔlaɣafɛɪ nyəŋ, kʋyakʋ hiu na liɣiti nyəŋkʋ wule. Pə tɔna pə tʋ Tacaa tasa Asee kɛ tɔm heeluɣu 11 Sɪ: Pɔɔsɪ kɔtələaa sɪ 12 ntanyɪ mə taa nɔɣɔlʋ tʋ kɔtaɣa nantʋɣʋ ntéɪ toko taa. Ɩlɛna toko ɪnɪ í tokina potopoto yaa tuusi hatʋ, yaa sʋlʋm yaa nim yaa tɔɣɔnaɣa nakəlɪ. Pə mʋnaa sɪ í tasa-kɛɣɛ Ɩsɔ ké hav na? Ntɛna kɔtələaa sɪ: Aaɪ.

13 Ɩlɛna Asee tasa sɪ: Ye nɔɣɔlʋ tokina sətʋ ɪlɛna pʋntʋ tokina tɔɣɔnaɣa. Kaa pəsɪ asilima nyəŋka na? Ntɛna kɔtələaa sɪ: Ɛɛ.

14 Mpʋɣʋlɛ Asee tɔma sɪ: Tacaa sɪ, ḿpʋɣʋ ma nyənəɣɪ tɛtʋ tənɛ tə yəlaa, na mə kʋlapəm tɔna. Pə tɔna mpi í lakɪ-m kɔtaɣa tɔ pə ké asilima ké.

Ɩ paasəna teu kɛ pə kpaɣav saŋa tɔ

15 Mpʋ tɔ, í paasɛna teu. Ɩ ná mpi too pə́ kpaɣa lapʋ na pə́ sɪɪna saŋa, na pə́cɔ́ í kpeɣeli pɛɛ na Ɩ ŋmaakɪ Ɩsɔ təsɛɛlɛ tɔ. 16 Waatʋ ɪnɪ tɔ, ye nɔɣɔlʋ pola kpóú lɔʋ kɛ tɔkəŋ hiu. Naanʋwa tike kɛ ɪ ká maɣana. Yaa wei í pola sʋlʋm liitilinaa nɪɪlɛ na naanʋwa ké cosuɣu hiu tike kɛ ɪ ká maɣana. 17 Ma yelina na mə tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka wʋlɪ na tɔmpɛɛ wakəlɪ mə kʋtɔɣɔʋ. Paa na mpʋ mə taa nɔɣɔlʋ ta pəsəna ma tɔɔ. 18 Pə kpaɣav saŋa tɔ í paasəna teu kɛ mpi pɪɪ la tɔ. Mpi tɔ, ɪsɔtʋ pɔɣɔlaɣafɛɪ nyəŋ kʋyakʋ hiu na liɣiti nyəŋkʋ kʋnɛɣɛ í sɪɪ Ɩsɔ təsɛɛlɛ kite. Ɩ paasəna-təɣɪ teu. 19 Ntɔŋ pʋlʋ ta kaasɪ kpeeŋ taa? Paa mə tɪɪŋ kʋtətɔɣɔŋ, ɪ ta lʋlɪ. Ama pə kpaɣa saŋa waalɪ tɔ, maa kooli-mɛɣɛ kʋpantʋ.

Tacaa nɔɔsɪ kʋpaŋsɪ

20 Ḿpʋɣʋ Tacaa tasa Asee kɛ heeluɣu kɛ tɔm naalɛ nyəm kɛ kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ ŋkʋ sɪ: 21 Heeli Yuta wulaʋ Solopapɛɛlɪ sɪ, maa ciɣiti ɪsɔtɔnʋɣʋ na tɛtʋ. 22 Maa kʋsɪ atɛ awulaa, na ma yele na atɛ kawulasɪ sɪɪ tənaɣa. Mə kɛɛkɛnaa na pa caɣalaa ká pəsɪ nyaɣaɪnaa, na kpaɣanəŋ náá sɪ. Kpaɣanəŋ caɣalaa ká kʋ təma. 23 Ama kʋyakʋ ŋkʋ ma təmlɛ tʋ Solopapɛɛlɪ nyaɣa maa kpa wulaʋ na ń wɛɛ ɪsɪɪ ma kʋyʋsʋɣʋ. Mpi tɔ, nyaɣa ma kpawa sɪ ń tɔɣɔ kawulaɣa na ma hətɛ. Pə tɔna pə tʋ Tacaa má, ma yɔɣɔtəna mpʋ.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU SAKALI TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Pa lula Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsulu Sakalı kɛ Papiloni tɛtu taa timpi Yuta nyáma ka wɛ ısıı yomaa tɔ. Pə waalı kɛ pana Solopapɛɛlı na kɔtulu sɔsɔ Yosuwa pa kɔma Yuta tɛtu taa. Waatu kulum kɛ Sakalı na Asee pa lapa pa təma. Sakalı tasa yəlaa kɛ layatu sı pá məlı Isɔ kiŋ na pá ŋma Isɔ təsɛɛlɛ. Sakalı tɔm takəlaɣa faɣa tɔm naaleɣɛ. Isɔ təsɛɛlɛ ŋmau na Yosalɛm məlʊɣu kɛ ı wule taa. Isɔ ká taɣanı ı yəlaa.

Isɔ ka tilina wulau nɔɣɔlu, na ı pasəɣı ı tı, páćó ı ké tiikilu. Yəlaa ka tɛ na pá ku-ı. Lɛlaa ná naakı sı Yesu tɔm kɛ pa kɛɛsəɣı mpu.

Isənа pa faɣa Sakalı takəlaɣa tɔ:

Mpi mpi Isɔ hula Sakalı kɛ toosee taka taa tɔ, titite *1–8*
Isɛɣelı nyáma na piitimnaa lɛlaa pa tɔm, titite *9–14*

TƆMNAA MPA PƎ HULA SAKALI TƆ

Tacaa məlɔɣəna Isɛɣelı nyáma

1 Pɛɛsı wulau səsə Taliyusi kawulaɣa pənaɣa naalɛ nyəŋka, ısətu pəlefɛı nyəŋ, kɛ Tacaa yɔɣətəna Pelekiya pəyalu Sakalı. Itoo saalı kɛlɛ. 2-3 Sı í heeli Isɛɣelı nyáma sı: Pə təna pə tu Tacaa má, ma munа mə cɔsɔnaa kɛ páánáká təsəɣəsəɣı. I məlı ma kiŋ, ılɛna máá kɛɛsəna mə tɔɔ. Ma sıı ḿpuɣu ma nɔɣɔ ké. 4 I taa kɛɛna mə caanaa. Maa tɛma ma kuyɔɣɔtutu tɛlɔsɔlaa heeluɣu kɛ lɔŋtaa sı pá tɛlɔsı-mɛ sı, í lɔ mə tɔntɛ na mə lakası ısaɣası. Ama í ta tisi na í mu ma tɔm na í nuna-m. 5 I nyáma teu sı mə cɔsɔnaa na ma kuyɔɣɔtutu tɛlɔsɔlaa mpɛ pa səpa. 6 Pəyele ma kukpaalətu na ma kusəsutu nti tə tɔm maa heela ma kuyɔɣɔtutu tɛlɔsɔlaa sı, pá tɛlɔsı-mɛ tɔ, tə maɣana-mɛɣɛ teitei ké. Ilɛna í cɛkəna sı mə lakası ısaɣası tɔɔ ké Tacaa má, ma lapa-mɛɣɛ mpu. Ilɛna í laɣası.

Sakalı toosee taka kancaalaɣa nyəna

7 Ḿpuɣu Tacaa yɔɣətəna Pelekiya pəyalu Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsulu Sakalı. Wulau səsə Taliyusi kawulaɣa waatu taa ké ı yɔɣətəna-ı, pənaɣa naalɛ nyəŋka ısətu naanuwa na kulum nyəŋ kuyaku hiu na liɣiti wule. 8 Ilɛna pá lá Sakalı ısıı toosee taka na í ná nɔɣɔlu caɣa kpaɣanusɛɛmaɣa. Ilɛna í səŋa tiikası nasəlı sı hɛku kɛ tɛtɛkəlɛ natəlı tə taa. I waalı ké kpaɣanusɛɛması na kpaɣanuhuluması na huluhuluŋ. 9 Ntɛna má pɔɔsı ısətaa tillu wei ı ka yɔɣətəna-m tɔ sı: Tacaa, kpaɣanəŋ ını, ı kutoluɣu suwe? Mpuɣulɛ sı: Maa kɛɛsı-ŋ.

10 Ḿpuɣu apalu wei ı səŋa tiikası hɛku taa tɔ í tɔma sı: Tacaa tilina-wɛ sı, pá cɔɔ tɛtu.

11 Ntɛna kpaɣanəŋ caɣalaa mpɛ pa kɛɛsəɣı ısətaa tillu sı: Tə cɔɔwa tɛtu təna. Ama hɛɛsuɣu wɛnna paa timpi, yoou fɛı tiili.

12 Ntɛna ısətaa tillu nɔɣɔ təkpau sı: Tacaa Pə təna pə tu, puısı hiu na naanuwa kəlɔ n mu Yosalɛm na Yuta acalɛɛ lɛnna na páánáká. Pəlee ké n ká hulı-yɛɣɛ suulu?

13 Mpuɣulɛ Tacaa heela-ı tɔm naani nyəntu nti tə kpaasəɣı apalutu tɔ.

Tacaa paasəɣəna Yosalɛm tətə

14 Ḿpuɣu ısətaa tillu wei ı yɔɣətaɣana-m tɔ ı tɔma-m sı: Kpaalı Pə təna pə tu Tacaa má ma tɔm.

Ma səəla Yosalɛm na Siyɔŋ pulaɣa
ké ısıı yem na kpɛtɛ.

15 Ama ma taa kpaana piitimnaa mpa mɛ í hɔŋ mə tı tɔɣɔ.

Mpi tɔ, pəciiu kɛ ma mʊna lsɛɣɛlı na pááná.
Ilɛna mıı pəsəɣı-ı ncaalɛ.
16 Pə tɔɔ ké ma kpaaləɣı
sı maɣa Pə tənа pə tʊ Tacaa,
maa məlı Yosalɛm.
Maa la kʊpantʊ na í taɣanı lsɔ təsɛɛlɛ kɛ ŋmaʊ,
na í kʊsı ıcatɛ tətɔ.
17 Ḿpʊɣʊ ısɔtaa tillu tasa-m heeluɣu sı:
Kpaalı tətɔ sı,
maa tasa Yosalɛm kɛ ləsʊɣʊ.
Maa waası Siyɔŋ na pá caɣana mə acalɛɛ təpɔkɛɛ.

2

Sakalı toosee taka naalɛ nyəna

1 Ḿpʊɣʊ pə tasa-m ısıı toosee taka tətɔ na ma ná həŋ liɣiti. 2 Ilɛna má pɔɔsı ısɔtaa tillu wei ı yɔɣɔtəɣəna-m tɔ sı: Həŋ ını ı kʊtoluɣu suwe? Mpʊɣʊlɛ sı: Ini ı huləɣəna piitimnaa toŋ nyəm. Mpı pə yasəna Yuta na lsɛɣɛlı na Yosalɛm pə yəlaa.
3 Ilɛna Tacaa hʊlʊ-m koolaa liɣiti. 4 Ḿpʊɣʊ ma pɔɔsa-ı sı: Pepeɣe pa kɔma lapʊ kɛ cənɛ? Ilɛna í cɔ-m sı: Pa kɔmaɣa sı, pa nyaasəɣı piitimnaa. Mpɛ pa yoonna Yuta nyáma na pá yası pa yəlaa. Ilɛna pá yɔkı pa toŋ.

Sakalı toosee taka tooso nyəna

5 Ḿpʊɣʊ pə lapa-m ısıı toosee taka na ma ná yʊlʊ na í tɔka ŋmənaɣa kʊmaɣasaɣa. 6 Ilɛna má pɔɔsı-ı sı: Leɣe n puki? Ḿpʊɣʊ sı: Ma puki sı ma maɣasəɣı Yosalɛm ıcatɛ waŋ na tə taɣaləŋ.
7 Ntɛna ısɔtaa tillu wei ı yɔɣɔtəna-m tɔ í kpətəna ısɔtaa tillu lɛlʊ wei ı səŋa-ı tɔ. 8 Ḿpʊɣʊ ı tɔma-ı sı: Polo ń heeli ıfepu wei ı tɔka ŋmənaɣa tɔ sı, pa kaa ŋma koluŋa na pá cɔɔna Yosalɛm. Mpi tɔ, ı taa yəlaa na tɔla pa kəla paɣalɛ. 9 Ama Tacaa yɔɣɔtaa sı: Máá wɛɛna ısıı ıcatɛ koluŋa kɔkɔ nyəŋka na ma teu naakı tə taa.

Tacaa yaakı yomle nyáma

10 Ḿpʊɣʊ Tacaa tɔma sı:
Mpa mɛ ma yasa tɛtʊ tənа taa tɔ,
í lıı ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɛtʊ taa na í se.
11 Yosalɛm nyáma mpa mɛ
í wɛ yomle taa kɛ Papiloni tɔ,
í taɣanı mə tı na í se.
12 Ḿpʊɣʊ Sakalı tɔma sı: Pə tənа pə tʊ Tacaa tilinana-m tɔm sɔsɔɔntʊ tənɛ. I yɔɣɔtəɣəna piitimnaa mpa pa yoona ı yəlaa mɛ tɔ sı:
Ye wei í tokina-mɛ pə wɛ ısıı maɣa pʊntʊ tokinaa.
13 Maa kʊlı piitimnaa
mpa pa ŋmakəla-mɛ tɔ pa tɔɔ.
Maa yele na mə yomaa ŋmakəlı-mɛ.
Pıı kɔɔ na pə la mpʊ ılɛ pəlɛɣɛlɛ í ká nyı sı Pə tənа pə tʊ Tacaa tilina-m.
14 Tacaa sı:
Yosalɛm nyáma í ŋmaaləna laŋhʊlʊmlɛ.
Maa kɔɔ na má caɣa mə cɔlɔ.
15 Waatʊ ınəɣı piitimnaa paɣalɛ ka kpɛntəna-m.
I ká pəsı ma yəlaa.
Ilɛna má wɛɛ mə hɛkʊ.
Waatʊ wei mpʊ ını pıı la tɔɣɔ í ká nyı sı, maɣalɛ Pə tənа pə tʊ Tacaa wei ı tila-m mə kiŋ tɔ.

16 Yuta ká taɣanı pəsʊɣʊ kɛ ma kpəntɛ kɛ ma tɛtʊ taa.
Ilɛna Yosalɛm náá pəsı ma ıcatɛ kʊləsəlɛ.
17 Yəlaa təna í su.
Tacaa lıına ı təyaɣa taa.

3

Sakalı toosee taka liɣiti nyəna

1 Ḿpʊɣʊ Tacaa hʊla-m kətʊlʊ səsə Yesuwa. I səŋa ısətaa tillu ısɛntaa. Satanı ná wɛ ntəɣəŋ təə sı, ı caa-ı təm suuu. 2 Ntɛna ısətaa tillu təkı Satanı sı: Su, Tacaa ləsəna Yosalɛm. Yesuwa ná wɛ ısıı tuputuɣu ŋku pa ləsa kəkə taa tə.
3 Yesuwa ka səŋa təna tə na í suu asilima wontu kɛ. 4 Ḿpʊɣʊ ısətaa tillu təma í na mpa tə sı: I wɔɣəsı-tı. Ma hıısa ı ısaɣatʊ. I ká suu-ı acima wontu.
5 Na í tasa sı: I temi-ı saalaɣa kʊpaŋka. Ilɛna pá la mpʊ. Pa suu-ı wontu kʊpantʊ tətɔɣə na ısətaa tillu wɛ təna. 6 Tənaɣa ısətaa tillu təma sı: 7 Pə təna pə tʊ Tacaa má ma sıı ma nɔɣə sı:
Ye Isɛɣɛlı nyáma təka ma kiiŋ
na pá təŋəɣı ma kʊtʊtʊtʊ
maa kpa-mɛɣɛ Isə təsɛɛlɛ
səsaa səsaa na ma taɣa paasənlaa.
Maa tʊ-mɛɣɛ ısətaa tillaa mpa
pa wɛ ma təmlɛ taa ısəntə tə pa taa.

Isə kənav kɛ ı təmlɛ tʊ

8 Ḿpʊɣʊ Tacaa yɔɣətaa sı:
Kətʊlʊ səsə Yesuwa na ı taapalaa mɛ.
Mə hʊləɣəna nyʊɣʊ yapʊ mpi pıı kəə tə pə təm.
I ke ŋkpaŋŋ na í nıı.
Maa yele na ma təmlɛ tʊ Tafiiti Hoole lıı.
9 Ma sııkı pəlɛ nte tə wɛna ısɛ
naatosompɔɣəlaɣa təɣə Yesuwa ısɛntaa.
Ilɛna má ŋmaa tə təə ké ma təm.
Maa kəəlı ısaɣatʊ nti tə pilisiɣi
ıcatɛ təna təɣə kʊyakʊ kʊlʊmʊɣʊ.
Pə təna pə tʊ Tacaa má,
ma yɔɣətəna mpʊ.
10 Kʊyakʊ ŋkʊ kʊ kəma,
ılɛ í ká yaa lɛlaa na mə na-wɛ í yəəlı
mə tıŋ kʊlʊlʊŋ na mə fikinaa tɛɛ na hɛɛsʊɣʊ.

4

Sakalı toosee taka kakpası nyəna

1 Ḿpʊɣʊ ısətaa tillu wei ı yɔɣətəɣəna-m tə, ı kəma na í ciɣiti-m ısıı pa feesuɣu yʊlʊ wei ı tooki tə. 2 Ilɛna í pəəsı-m sı: Pepeɣe n naakı? Ma cə-ı sı: Ma naakı wʊla fətəla. Na nim tətʊlɛ kɛ ı nyʊɣʊ taa. Na fətəlanaa kɛ naatosompɔɣəlaɣa, na pa kpoŋkpontu na tə kəkə. 3 Pə kaası na Olifi tıŋ naalɛ səŋa tənaɣa ŋwaaŋ na mpəlɛ təə.
4 Ntɛna má pəəsı ısətaa tillu wei ını ı yɔɣətəna-m tə sı: Ma caa, pepeɣe pə təna ısəntə pə hʊləɣı?
5 Ilɛna í pəəsı-m sı: Ye mpʊ n ta nyı? Ma sı: Aaı, ma caa. 6 Mpʊɣʊlɛ sı, Tacaa heela-m təm sı má tɛləsı Solopapɛɛlı sı:
Pə taɣa toŋ yaa nantʊ taa alaafəya təm.
Ama ma feesuɣu toŋ ké.

Pə tənа pə tʊ má mа yɔɣətənа mpʊ.

Nɔɔsı nsi pa sıı Solopapɛɛlı tɔ

7 Paa wahalanaa kaawa ısıı pʊɣʊ,
Tacaa ká yɔkı-wɛɣɛ.
Solopapɛɛlı ká ləsı kantəkaɣa pəlɛ nte
pa kʊna Isɔ təsɛɛlɛ nyʊɣʊ tɔ.
Ilɛna yəlaa wiliti teu.
8 Ḿpʊɣʊ Tacaa heela-m sı:
9 Solopapɛɛlı ká ŋmana Isɔ təsɛɛlɛ tənɛ
na ı niŋ na í tɛ-tɛ.
Waatʊ ınəɣı í ká nyı sı Pə tənа pə tʊ Tacaa tilina-m mə kiŋ.
10 Mpa pa nyənəɣı yem ké təmisi sənɛ tɔ,
pa laŋa ká hʊlʊmı waatʊ wei paa ná
kʊmaɣasʊɣʊ kɛ Solopapɛɛlı niŋ taa tɔ.
Fətəlanaa naatosompɔɣəlaɣa ınəɣəlɛ
Tacaa ısɛ nna ı naakəna tɛtʊ tənа tɔ.
11 Ḿpʊɣʊ má pɔɔsa-ı sı: Olifinaa tıŋ wei ı səŋna ḿpʊɣʊ fətəla ŋwaaŋ na ı mpəlɛ
tɔɔ?
12 Ilɛna má tasa pɔɔsʊɣʊ sı: Olifinaa tıŋ wei kɛlɛ wʊla fusi nsi sı taa nim lıukı
tɔ? 13 Ntɛna ílé í pɔɔsı-m sı: N ta nyı? Ma sı: Aaı. 14 Ḿpʊɣʊ í cɔ-m sı: Olifinaa tıŋ
ınəɣəlɛ apalaa naalɛ wei pa pəla nim na pá kpa-wɛɣɛ Pə tənа pə tʊ Tacaa təmlɛ
nyə́ma tɔ.

5

Sakalı toosee taka naatoso nyəna

1 Ḿpʊɣʊ pə lapa-m ısıı toosee taka. Ilɛ ma nawa takəlaɣa na ká kʊləɣı hʊntʊ ntɛ.
2 Ilɛna ısɔtaa tillu pɔɔsı-m sı: Pepeɣe n naakı? Ma sı: Takəlaɣa hɛtəna na ká kʊləɣı
hʊntʊ. Ka taɣaləŋ wɛ mɛɛtələnaa naanʊwa. Ka waŋ kɛ mɛɛtələnaa kakpasi.
3 Ḿpʊɣʊ ı tɔma-m sı: Mpusi ká maɣana tɛtʊ taa ŋmıulaa, na mpa pa tuukina
yem yem tɔ, paa ləsı-wɛɣɛ tɛtʊ. Mpɛɣɛ pa ŋmaa ka taa na ka waalı. 4 Pə tənа pə
tʊ Tacaa sı: Ma maɣamaɣa maa kɔnna mpusi ını. Mpusi ını ı ká sʊʊ paa ŋmıulʊ
wei, na mpa pa tuukina ma hətɛ kɛ yem yem tɔ, pa tɛɛsı taa. I ká caɣa tənа na í
wakəlı kutuluɣu na kʊ pɛɛ na kʊ kpatəŋ.

Sakalı toosee taka naatosompɔɣəlaɣa nyəna

5 Ḿpʊɣʊ ısɔtaa tillu wei ı yɔɣətəna-m tɔ ı kɔma na í tɔ-m sı: Kʊsı ısɛ. Pepe na
pepeɣe n naakı tənа? 6 Ilɛna má pɔɔsı-ı sı: Pepeɣelɛ? Mpʊɣʊlɛ sı: Tɔkʊ ŋku kʊ taa
wɛ ısaɣatʊ tənа tɔɣəlɛ.
7 Waatʊ ınəɣı tɔkʊ ŋkʊ kʊ pəle nyəɣəlʊɣʊ nyəntɛ kulaa na má ná alʊ nɔɣəlʊ na í
caɣa kʊ taa. 8 Ntɛna ısɔtaa tillu sı: Alʊ ınɛ ı kɛna ısaɣatʊ. Ilɛna í tusi-ı na í məŋna
kʊ taa tənа na í pá pəle. 9 Ma kʊsa ısɛ, ılɛ heelim kpaɣa alaa napələɣəlɛ naalɛ na
pá kɔna. Pa keŋ nəɣəsəna ké ısıı kʊlaaləŋ. Ḿpʊɣʊ pa kpaɣa tɔkʊ ŋkʊ na pá tɛɛna.
10 Ḿpʊɣʊ ma pɔɔsa ısɔtaa tillu sı: Leɣe pa pukina-kʊ? 11 Ntɛna í cɔ-m sı: Papiloni
kɛ pa puki sı pa ŋma kutuluɣu na pá sıı-ı na pá laakı.

6

Sakalı toosee taka pəlefɛı nyəna

1 Ḿpʊɣʊ pə lapa-m ısıı toosee taka, ılɛna má ná yoou kɛɛkɛnaa liɣiti. Na pá
lıukəna nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ pɔ́ɔ́ŋ naalɛ hɛkʊ taa. 2 Kpaɣanəŋ kʊsɛɛməŋ hɔŋna
kancaalaɣa kɛɛkɛ. Kpaɣanəŋ kʊkpɛɛtəŋ kɛ kɛɛkɛ naalɛ nyəŋ. 3 Kpaɣanʊhʊlʊmasi

kɛ kɛɛkɛ tooso nyəŋ. Ilɛna kpaɣanəŋ wei ı wɛna cuntu tulunasi təɣə kɛɛkɛ liɣiti nyəŋ. Kpaɣanəŋ ını ı təna ı ka wɛna toŋ ké. 4 Ḿpuɣu ma pəəsa ısətaa tillu wei ı yəɣətəna-m tə sı: Kpaɣanəŋ na ı kɛɛkɛnaa mpɛ pa kutoluɣu suwe?

5 Ilɛna pɛlɛ pá cə-m sı: Tɛtu təna tu Tacaa kiŋ kɛ feesiŋ liɣiti ını ı lınaa. Ilɛna í puki antulinya hɔɣələŋ təna taa.

6 Ḿpuɣu kpaɣanukpɛɛtəŋ kɛɛkɛ ná məŋna ilim ntəɣəŋ təə, ké Papiloni tɛtu taa. Ilɛna kpaɣanuhulumasi náá məŋna ilim tətulɛ təə. Na cuntu tulunasi nyəŋ kɛ ilim mpətəŋ təə. 7 Ḿpuɣu cuntu tulunasi nyəŋ ını ı sələmaa sı ı ká cəə tɛtu. Ilɛna Tacaa sı pá cəə-tı. 8 Ḿpuɣu Tacaa yaa-m na í heeli-m sı: Kpaɣanəŋ wei ı pola Papiloni tɛtu taa tə. Ini ı ká yelina na ma Feesuɣu tii hɔɣəluɣu ŋku ku taa.

Yesuwa kawulaɣa təɣəu

9 Ḿpuɣu Tacaa heela-m sı: 10 Mu kucəəu kɛ mpa Papiloni nyáma kuuwa tə pa kiŋ. Mpɛɣɛlɛ Hɛlətayi, na Topiya, na Yetaya. Polo saŋa maɣamaɣa kɛ Sefaniya pəyalu Yosiya təyaɣa taa. Tənaɣa yəlaa mpɛ pa wɛɛ. 11 Caa wula na liɣitee nyəɣətu. Ilɛna ń lu ntenuɣu ŋku n ká te Yosatakı pəyalu kətulu səsə Yesuwa nyuɣu tə.
12 Heeli-ı sı, Pə təna pə tu Tacaa yɔɣətaa sı:
Yulu nəɣəlu wɛ cənɛ na pá yaa-ı sı Hoole.
I ká lıı ı tɛtu taa.
Ini ı ká ŋmana Isə təsɛɛlɛ.
13 Ini ı ká taɣanəna-tɛɣɛ ŋmauu.
I ká wɛɛna kawulaɣa kuyusum,
ı ká caɣa ka kumte təə na í təɣə-kɛ.
Kətulu ká wɛɛ ı kəŋkəŋ taa,
na pá nukəna təmaɣa teu.

14 Ntenuɣu ká caɣa Isə təsɛɛlɛ taa. Pıı təəsəɣı-wɛɣɛ Hɛlətayi, na Topiya, na Yetaya, na Sefaniya pəyalu pa kupantu təə.

15 Yəlaa ká lıına poolun na pá kəə na pá səna Isə təsɛɛlɛ ŋmauu. Ilɛ í ká nyı sı Pə təna pə tu Tacaa tilina-m mə kiŋ.

Ye í nukəna mə Isə Tacaa kɛ teu pıı la mpu.

7

Nəhəkutu kɛ Yosalɛm ncaalɛ təə

1 Ḿpuɣu Tacaa heela-m təm. Taliyusi kawulaɣa pənaɣa liɣiti nyəŋka ısətu pəɣəlaɣafɛı nyəŋ wei pa yaa sı kisile tə ı kuyaku liɣiti nyəŋku wule kɛ ı heela-m tı. 2 Petɛɛlı nyáma ka tilina Salesee na Lekem-Mɛlɛkı sı pá kəə Tacaa wiinau kɛ ısə təsɛɛlɛ taa. 3 Ḿpuɣu pa pəəsa kətəlaa na Isə kuyəɣətutu tɛləsəlaa sı: Pá wɛɛ sı, tá wiiki na tá həkəɣı nəəsı, kɛ paa pənaɣa ŋka ka ısətu kakpasi nyəŋ, ısıı too tə lakaɣa pusi paɣalɛ taa tɔ?

4 Ḿpuɣu Pə təna pə tu Tacaa təma-m sı, 5 tɛləsı kətəlaa na tɛtu taa yəlaa təna təm sı:
Too pusi nutoso na naanuwa
kələ í həkəɣı nəəsı,
na í wiiki paa ısətu kakpasi nyəŋ
na ısətu naatosompəɣəlaɣa nyəŋ wei.
Ilɛ pə taɣa ma laŋhulumlɛ kɛ í caakı na í lakı mpu.
6 Halı waatu wei í təkı na í nyəəkı tə,
mə tı leleŋ kɛ í pɛɛkəɣı.

7 Isə kuyəɣətutu tɛləsəlaa ká tɛma Tacaa kukpaalətunaa panɛ pa nəɣəsəlɛ nau kɛ hatoo ləŋtaa. Waatu ını ı taa Yosalɛm na ı cələ acalɛɛ wɛ hɛɛsuɣu taa. Pəcə yəlaa ká wɛ ilim ntəɣəŋ na pə mpətəŋ tɛtu taa.

8-9 Ḿpʊɣʊ Pə tənɑ pə tʊ Tɑcɑɑ tɔɔsɑ-m ntɪ ɪ kɑ yɔɣɔtʊɣʊ tɔ sɪ:
Ɩ təŋ tɑmpɑnɑ nɑ í hʊʊkənɑ.
Ɩ lɑkɪ kʊpɑntʊ, í hʊləɣɪ təmɑɣɑ suulu.
10 Ɩ tɑɑ muɣuli suluwɑɑ, yɑɑ leelɑɑ,
yɑɑ mʊʊlɑɑ, yɑɑ kʊnyɔntʊnɑɑ.
Ɩ tɑɑ mɑɣɑsɪ ɪsɑɣɑtʊ kɛ mə təmɑ tɔɔ.
11 Amɑ yəlɑɑ mɛ í kisɑ-tɪ. Ɩ təkɑ mə ŋkpɑŋŋ sɪ í tɑɑ nɪɪ. 12 Ɩ lɑpɑ mə nyɑmɑ kɛ kpɪɪsəŋ ɪsɪɪ pɛɛ. Ɩ kisɑ Pə tənɑ pə tʊ Tɑcɑɑ má mɑ kʊsɛɣɛsətʊ. Ntəɣɪ mɑ Feesuɣu heelɑ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlɑɑ, nɑ pá tɛləsɪ-mɛɣɛ too ləŋtɑɑ ɪlɛnɑ í kisi nɪɪʊ. Ḿpʊɣʊ mɑ páánáhuunɑ-mɛ. 13 Ɪlɛnɑ mɑ tɔ sɪ:
Timpi mɑ yɑɑ-mɛ nɑ í kisi tɔ.
Pə tɔɔ ké mə yɑɑ-m sɪ má wɑɑsɪ-mɛ nɑ mɑɑ kisi cɔʊ.
14 Mɑɑ yɑsɪ-mɛɣɛ yəlɑɑ mpɑ í tɑ nyɪ tɔ pɑ hɛkʊ.
Ɩ kɑ yele mə tɛtʊ kɛ kpɛtɛ.
Mə tɑɑ nɔɣɔlʊ ɪ puki,
pə́cɔ́ nɔɣɔlʊ ɪ kɔŋ.
Ɩ kʊ mə tɛtʊ nɑ mə niŋ nɑ tá pəsɪ tɛsəpɑɣɑ.

8

Tɑcɑɑ sɪɪ ɪ yəlɑɑ kɛ nɔɣɔ kʊpɑŋkɑ

1 Ḿpʊɣʊ Pə tənɑ pə tʊ Tɑcɑɑ heelɑ-m sɪ:
2 Mɑɣɑ Tɑcɑɑ mɑ luɣu sʊʊ Yosɑlɛm
nyə́mɑ kɛ teu nɑ má səkɪ pɑ səm.
Nɑ mɑ tɑɑ kpɑɑkənɑ pɑ kolontunɑɑ.
3 Pə tɔɔ ké mɑ yɔɣɔtɑɑ sɪ mɑɑ məlɪ Yosɑlɛm.
Mɑɑ tɑsɑ Siyɔŋ ɪcɑtɛ tɑɑ ké cɑɣɑʊ tɔtɔ.
Hɑlɪ mɑɑ yɑɑ Siyɔŋ sɪ tɑmpɑnɑ ɪcɑtɛ.
Mɑɑ lɑɣɑsɪ Siyɔŋ ɪcɑtɛ pulɑɣɑ sɪ nɑŋŋ nyəŋkɑ.
4 Kʊkpɑtəlɑɑ ká nyəkɪ pɑ kpɑtəŋ tɔɔ
nɑ pá kɔɔ pá cɑɣɑ Yosɑlɛm tɑɑ.
5 Yəlɑɑ ká tɑsɑ Yosɑlɛm tɑɑ kɛ məlʊɣʊ.
Piyɑ ká tɑsɑ lɪɪʊ kɛ tuutuumɑ nɑ pá liɣiliɣi
ɪcɑtɛ hɑpɛɛ tɔɔ.
6 Ɩsɛɣɛlɪ yəlɑɑ kɑkɑɑsɑɣɑ ɪ hʊʊkɪ sɪ mpʊ ɪnɪ pə wɛ lɑpʊ.
Amɑ Pə tənɑ pə tʊ Tɑcɑɑ ná pəsəɣənɑ nɑ í lɑ piti təmlɛ ńté.
7 Mɑɑ wɑɑsɪ mɑ yəlɑɑ mpɑ mɛ pɑ kpɑwɑ yomle tɔ.
Ilim təlɪʊlɛ nɑ pə tətʊlɛ ɑcɑlɛɛ tɑɑ kɛ pɑ ponɑ-mɛ.
8 Mɑɑ kɔnɑ-mɛɣɛ Yosɑlɛm nɑ í wɛɛ mɑ yəlɑɑ.
Mɑɑ wɛɛ mə Ɩsɔ,
nɑ má tɔkɪ mə tɔɔ ké kɑwulɑɣɑ nɑ siɣisuɣu.
9 Ḿpʊɣʊ Pə tənɑ pə tʊ Tɑcɑɑ yɔɣɔtɑɑ sɪ:
Ɩ kɑɑsɪ mə tɪ.
Mpi tɔ, nɔɔnɔɔ í nɪɪkɪ mɑ nɔɔsɪ nsi mɑɑ sɪɪwɑ tɔ.
Nsəɣɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlɑɑ kɑ kpɑɑlɑ wɑɑtʊ wei
pɑ tɑɣɑnɑ Ɩsɔ təsɛɛlɛ kite sɪɪʊ sɪ pɑ ŋmɑɑkɪ-tɛ tɔ.
10 Nɑ pə́cɔ́ pá tɑkɪ wɑɑtʊ ɪnɪ tɔ,
yəlɑɑ yɑɑ təlɑ tɑɑ hikiɣi kʊfɛlʊɣʊ.
Pə́cɔ́ pɑ sʊʊkɪ pɑɑ lɪɪkɪ.
Mɑ yelɑ yəlɑɑ ké sɪ pá lɑkɪ təmɑɣɑ ɪsənɑ pɑ sɔɔlɑɑ tɔ.
11 Amɑ pənɛntɛ mɑ heeliɣi-mɛ sɪ,
mɑ kɑɑ tɑsɑ mɛ mpɑ pə kɑɑsɑɑ

tɔɣɔ lapʊ ısıı lɔŋtaa nyə́ma.
12 Maa la-mɛɣɛ kʊpantʊ ntı tə tənа.
Tɛʊ kʊpaŋkʊ ká nıı.
Lɛsɛŋnaa na kʊtutuum ká la teu na í hɛɛsı.
13 Yuta na Isɛɣelı pa kawulası mɛ.
Ɩ ka wɛ piitimnaa lɛmpa hɛkʊ ké ısıı mpusinaa.
Ama pənɛntɛ maa waası-mɛ.
Ɩ ká pəsı piitimnaa mpi pa təŋsa nɔɔsı kʊpaŋsı tɔ.
Ilɛ í kaası mə tı, í taa nyá.
14 Maa tʊ ma taa ké sı ma lɔɔkı-mɛɣɛ wahala taa.
Mpi tɔ, mə caanaa ka kpaasa ma pááná ké,
na má təka-yɛ.
15 Ama nɔɔnɔɔ ma tʊ ma taa sı maa katı
Yosalɛm na Yuta nyə́ma mɛɣɛ kʊpantʊ.
Ilɛ í taa nyá.
16 Isəna í ká la tɔɣɔlɛ sı
paa wei í heeli ı tɔɣɔntəlɛ kɛ tampana.
Ɩ təŋəɣı siɣisuɣu kɛ mə hʊvlɛnaa taa,
na í pɛɛkəɣı hɛɛsʊɣʊ.
17 Ɩ taa la təmaɣa ısaɣatʊ yaa í tuuna yem.
Mpi tɔ, Tacaa má, maa caakı yaasinaa mpɛ pa taka.

Nəhəkʊtʊ kʊyɛɛŋ pəsa acima nyəŋ

18 Mpʊɣʊ Pə tənа pə tʊ Tacaa heela-m sı, 19 má tɛləsı-mɛ sı: Nəhəkʊtʊ nti í həkəɣı ısɔtʊ liɣiti nyəŋ na kakpası nyəŋ na naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ na naanʊwa nyəŋ kɛ pənaɣa taa tɔ. Tıı tɛ na tá pəsı acima sɔsɔɔna kɛ Yuta nyə́ma. Ama í sɔɔlı siɣisuɣu na hɛɛsʊɣʊ ké. 20 Pə tənа pə tʊ Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Piitimnaa kpaı nyə́ma na acalɛɛ paɣalɛ
yəlaa ká taɣanı Yosalɛm kɛ kɔntɛ.
21 Halənа ıcatɛ lɛntɛ yəlaa heeli lɛntɛ nyə́ma sı:
Tá polo na tá sɛɛ Pə tənа pə tʊ Tacaa na tá wiina-ı.
Ilɛna pɛlɛ pá tisi.
22 Piitimnaa toŋ nyəm
na yəlaa paɣalɛ ká kɔɔ
Yosalɛm na pá sɛɛ-m na pá wiina-m.
23 Ma heeliɣi-mɛ sı,
waatʊ ınəɣı piitimnaa waanı waanı naanʊwa
yəlaa ká kpa Yuta tʊ nɔɣɔlʊ ı toko taa sı:
Tə caa tá təŋ-mɛɣɛ ısɔsɛɛlɛ.
Mpi tɔ, tə nııwa sı Isɔ wɛ mə waalı.

ISƐƔƐLI NYƎMA NA PIITIM LƐMPI NYƎMA

9

Isɔ hʊvnaʊ kɛ piitimnaa lɛlaa

1 Tacaa yɔɣɔta ı tɔm
na tá tala Hatəlakı tɛtʊ taa.
Tə nıı Taması ıcatɛ taa.
Ilɛ pə taɣa Isɛɣelı nyə́ma tike kɛ ı paasəɣəna.
Ama yəlaa tənaɣa.
2 Taması ıcatɛ cɔlɔ Hamatı ıcatɛ,
na Tiii na Sitɔŋ acalɛɛ nna a wɛna
kpelikpeka sɔsaɣa tɔɣɔ Tacaa yɔɣɔtəɣəna.

3 Tiii nyáma í ŋmawa mə ıcatɛ kɛ koluŋa ké.
Ɩ kaa liɣitee ısıı kanyəŋa na wula ısıı afəla.
4 Ama Tacaa ká lɛɛkı-tɛ.
Ɩ ká tusi tə koluŋa kɛ teŋku taa
na í nyaɣası-tɛɣɛ kəkɔ.
5 Filiisi acalɛɛ Asəkaləŋ, na Kasa,
na Ɩkoloŋ nyáma ká ná mpʊ.
Sɔɣɔntʊ ká kpa-wɛ na pá kpisi kantəlʊɣʊ.
Wulaʊ kaa kaası Kasa.
Pəyele Asəkaləŋ ıcatɛ ná kaa na tə yəlaa.
6 Yəlaa sitaa ké na pá kɔɔ pá caɣa Asətətı.
Maa ləsı mpi pə tʊɣı Filiisi nyáma kɛ kalampaanı tɔ.
7 Maa ləsı mə nɔɔsı taa ké
nantʊ nti pa ta lɛntı tɔ,
yaa kʊlalaatʊ.
Mə taa mpa pə kaasaa tɔ,
na Yuta nyáma í ká yaana-m mə Ɩsɔ.
Ɩkoloŋ nyáma ká sʊʊ mə yəlaa taa ısıı
Yepusi nyáma lapa tɔ.
8 Maa taŋ Ɩsɛɣɛlı tɛtʊ ké.
Yoolaa napəlı kaa pəsı-tı,
paa tɛɛlaa yaa kɔntaa.
Pácó ŋmakəllʊ kaa tasa mə tɔɔ ké təŋnaʊ.
Mpi tɔ, ma paasəɣəna-mɛɣɛ.

Yosalɛm waasʊɣʊ

9 Ḿpʊɣʊ Tacaa tasaa sı:
Yosalɛm ıcatɛ nyá,
nyá laŋlɛ í hʊlʊmı sɔsɔm.
Siyɔŋ nyáma mɛ,
mə wulaʊ kɔŋna ntɛɣɛ mə cɔlɔ.
Ɩ siɣisaa na ı ké aka.
Ɩ pasa ı tı na í caɣa kpaŋaɣa tɔɔ.
10 Maa ləsı Ifəlayim taa ké yoou kɛɛkɛnaa
na Yosalɛm taa ké pə kpaɣanəŋ na pə tɔɔŋ.
Wulaʊ ını ı ká tʊ piitimnaa kɛ hɛɛsʊɣʊ.
Ɩ ká tɔɣɔ kawulaɣa kɛ antulinya təna təpaı.

Saləkatʊnaa hɛtʊɣʊ

11 Ḿpʊɣʊ Tacaa yəɣətaa sı:
Maa cɛ mə nyáma mpa pa təka salәka
kɛ ləkɔ wei ı taa lʊm fɛı tɔ.
Má na mɛ tá nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kətaɣa
calәm tɔɔ ké maa la mpʊ.
12 Salәkatʊnaa mɛ,
í məlı koluŋa ıcatɛ taa na tɛɛlʊɣʊ.
Saŋa ma tasəɣı yəɣətʊɣʊ sı
maa lɛɛtı-mɛɣɛ kʊpantʊ kɛ tɔm naalɛ.
13 Maa pəsı Yuta kɛ tɔɔʊ,
na Ifəlayim kɛ nyəmá.
Maa kʊsı Siyɔŋ nyáma
na pá yoona Kəlɛɛkı nyáma
na má lá na pá pəsı ısıı aka laɣatɛ.

14 Tacaa má maa sɔɔsı ma yəlaa tɔɔ.
Maa yaɣa apalʊtutuɣu ısıı tɛʊ hola.
Maa tɔ nyəmá ısıı tɛʊ ŋmɛləsʊɣʊ.
Maa həkɔ mə waalı ısıı ilim mpətəŋ tɔɔ kacuculaɣa.
15 Pə tənа pə tʊ Tacaa má maa kenti ma yəlaa tɔɔ.
Maa tɔ mə kolontunaa kɛ pəntəlʊpɛɛ na má wakəlı-wɛ.
Ɩsɛɣelı nyáma í ká kʊ mə kolontunaa.
Caləm ká kpe ısıı sʊlʊm.
Yaa ısıı kɔtaɣa təlatɛ caləm sukuɣu poosiisi,
na pá ŋmuısı tə ŋkuluŋası tɔɔ tɔ.
16 Waatʊ ını ı taa ké
Ɩsɔ Tacaa ká waası ı yəlaa.
Ɩsıı tiikilu waasʊɣʊ ı kaləkʊ tɔ.
Ɩ ká teeki kəkɔ ısıı liɣitee pɛɛ.
17 Mə tɛtʊ taa,
laŋhʊlʊmlɛ na kacɔka ká wɛɛ.
Tɔɣɔʊ na nyɔɔʊ ká ha ıfepiya kɛ kpelikpeka.

10

Ɩ sələmı Tacaa kɛ tɛʊ

1 Ɩ sələmı Tacaa sı í ha-mɛɣɛ tɛʊ kɛ toomaɣa.
Ɩ ká yele na kʊ nıı-mɛɣɛ sɔsɔm
na tɔɣɔnaɣa nyala tawa taa.
2 Ɩ kʊɣı mə təɣı yem ké na tıŋ,
ı wɛ kpɛtɛ ké.
Pácó tʊwaa naa naakı mə pee.
Pa puɣusiɣi-mɛ na pɔpɔtʊ toosee sı,
pa hɛɛsəɣı mə laŋa.
Ḿpʊɣʊ mə caanaa lapa na pə yası-wɛ
ısıı heeŋ wei ı fɛına tiikilu tɔ.

Waasʊɣʊ tɔm yɔɣɔtʊɣʊ

3 Pə tənа pə tʊ Tacaa má,
ma mʊ páánáa na kpaı nyáma.
Mpɛ pa tiikiɣina Ɩsɛɣelı nyáma na mʊsʊŋ.
Maa səŋ pa tɔɔ.
Maa paasəna ma Yuta yəlaa
na má tʊ-mɛɣɛ toŋ ısıı ma yoou kpaɣanəŋ.
4 Mə taa ké awulaa ká lıı waanı waanı.
Mə toŋ ká wɛɛ ısıı kutuluɣu kite tɛɛ pəlɛ.
Ɩ səŋaa ké təca ısıı laŋaɣa tesika,
na í wɛna pəsʊɣʊ ısıı yoou tɔɔʊ.
5 Ɩ ká wɛɛ ısıı yoou akanaa,
na í fɛləɣı mə kolontunaa kɛ atɛ.
Ḿpʊɣʊ í ká yoo.
Mpi tɔ, Tacaa má,
maa wɛɛ mə waalı ké.
Fɛɛlɛ ká kpa mə kolontunaa kpaɣanəŋ caɣalaa.
6 Maa yele na Yuta nyáma nyɔɔ toŋ.
Maa waası Yosɛɛfʊ təyaɣa nyáma.
Maa məŋna-mɛɣɛ mə tɛtʊ taa ısıı ma taa lɔ-mɛ.
Mpi tɔ, maɣalɛ mə Ɩsɔ,

ma wɛna mə pətɔɔtəlɛ ké, maa cɔ-mɛ.
7 Ɩsɛɣɛlı nyáma ká pəsı akanaa ké.
Mə laŋa ká hʋlʋmı ısıı í nyɔɔ sʋlʋm.
Mə piya ká na mə akaıtʋ ntı.
Ɩlɛna pɛlɛ pa taa hɛɛna Tacaa.
8 Maa yaa ma yəlaa mɛ na má hɛtı-mɛ na má kpeɣeli-mɛ.
Ɩ ká huki ısıı pa hukaɣa ləŋ tɔ.
9 Mpi tɔ, maa ŋmıısı-mɛɣɛ piitimnaa taa.
Ama í ká tɔɔsı ma tɔɔ ké pooluŋ taa təna.
Məna mə pəyalaa í ká caɣa təna.
Ɩlɛna í taɣanı məlʋɣʋ.
10 Maa ləsı-mɛɣɛ Icipiti na Asilii pa tɛtʋnaa taa.
Maa məŋna-mɛɣɛ mə tɛ na má sɔɔsı-mɛɣɛ Kalaatı
na Lipaŋ tɛtʋ.
Paa na mpʋ tɔ, təcaɣalɛ kaa tala-mɛ.
11 Paa laŋwakəllɛ maɣana-mɛ ısıı teŋku.
Maa cɛ mə hola na halı Nili pɔɣɔ pəle maɣamaɣa wʋlı.
Kalampaanı tʋ Asilii ká hoti ısıı taaʋ.
Icipiti ílé ı toŋ ká yɔkı.
12 Maa yele na Ɩsɛɣɛlı nyáma nyɔɔ toŋ.
Ɩ ká nıına-m na í tɔkı ma kiiŋ.
Tacaa má, ma yɔɣətəɣəna mpʋ.

11

Piitimnaa toŋ nyəm yoonaʋ

1 Lipaŋ tɛtʋ tʋlı nyá nɔnɔɔsı
na kɔkɔ nyaɣa nyá tıŋ sɔsɔɔŋ.
2 Tıŋ mɛ, í wii, pa hɛɛla mə tıŋ kʋpaŋ lɛləŋ.
Pasaŋ tıŋ sɔsɔɔŋ mɛ, mıı wii,
pa hɛɛla mə hətʋɣʋ anaam.
3 Tiikilaa nyʋɣʋ kʋlʋɣʋ waatʋ tɛɛwa,
ılɛna pá wiiki.
Pa hɛɛla tɔɣɔlası hətʋ kʋpantʋ
ılɛna səlɛ sı wiliɣi na sí maləɣı Yaatanı pɔɣɔ.

Tiikilaa naalɛ təm

4 Ḿpʋɣʋ kʋyakʋ nakʋlı ma Ɩsɔ Tacaa təma-m sı: Pəsı heeŋ wei pa puki kʋɣʋ
tɔ ı tiikilu. 5 Ɩ yataa ná lɛntəɣı-ı ké paa naakı pa tasəkəlɛ. Pə kaası na ı pɛɛtəlaa
náá woŋiɣi na pá saŋ Ɩsɔ sı pa sʋʋ toŋ. Heeŋ maɣamaɣa tiikilaa ná fɛı ı pətɔɔtəlɛ.
6 Tacaa yɔɣɔtəna sı: Ma kaa wɛɛna atɛ yəlaa pətɔɔtəlɛ. Maa tʋ paa wei ké ı wulaʋ
yaa ı cɔlɔ tʋ niŋ taa. Awulaa ká kpiisi tɛtʋ, ma kaa fiti nɔɣɔlʋɣʋ pa niŋ taa.

7 Ḿpʋɣʋ Sakalı təma sı: Má pəsəna ntɛɣɛ tiikilu wei ı heeŋ yampaɣatəlaa yakı
na pá kʋɣı tɔ. Maa caa kpatəŋ kɛ naalɛ na má ha lɛŋkʋ sı: Sɔɔlʋɣʋ. Ɩlɛna lɛŋkʋ
sı: Nɔɣɔ kʋlʋmaɣa. Maa paasəna ma heeŋ. 8 Ɩsɔtʋ kʋlʋm taa ké ma yasa tiikilaa
tooso. Ma suulu tɛma ma heeŋ tɔɔ, na ílé í nyəɣəsı-m. 9 Ɩlɛna ma təmı-ı sı: Ma
kaa tasa-mɛɣɛ paasənaʋ na pá taaŋı. Ɩlɛ mpa pɛlɛ pa caakı səm tɔ pá sı. Pá kʋ mpa
pə wɛɛ sı pá kʋ tɔ. Ye pə kaasa mpa ılɛ pɛlɛ pa li təma.

10 Ɩlɛna má kpaɣa kpátʋɣʋ ŋku pa yaa sı Sɔɔlʋɣʋ tɔ na má pɛlı-kʋ. Ɩlɛna má yɔkı
nɔɣɔ ŋka má na piitimnaa tıı pɛɛlaa tɔ. 11 Ma na-mɛ tá nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ yɔkaa. Ɩlɛna
heeŋ paɣatəlaa mpa pa keŋna-m tɔ pá cɛkəna sı Tacaa nɔɣɔ wɛ pə taa. 12 Ɩlɛna
má heeli-wɛ sı: Ye pə maɣa-mɛ í fɛlı-m liɣitee, ye pə taɣa mpʋ awusa. Ntɛna

pá maɣasɪ-yɛɣɛ nyəɣətʊ hiu na naanʊwa. 13 Ḿpʊɣʊ Tacaa təma-m sɪ: Pɛtɪ liɣitee
səsəəna nna pa maɣasəna-m mpʊ təɣɔ koolu. Ulɛna má pɛtɪ-yɛɣɛ koolu kɛ Isɔ
təsɛɛlɛ taa. 14 Pəlɛ pə waalɪ, ulɛna má pɛlɪ ma kpátʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ Nɔɣɔ kʊlʊmaɣa
tɔ. Ulɛna pá yasɪ Isɛɣɛlɪ na Yuta. 15 Ḿpʊɣʊ Tacaa tasa-m heeluɣu sɪ: Pəsɪ tiikilu
kʊmɛlɛŋ. 16 Pəlɛ pə paasi maa pona-mɛɣɛ tiikilu kʊfalʊ. Ulé ɪ kaa paasəna heeŋ,
halɪ ɪ ká pɛɛkɪ ɪ kʊɣʊ ké. I kaa pɛɛkɪ kʊlepiŋ, yaa í fɛ wei pə wɪɪkɪ tɔ. Yaa í paasəna
alaafəya nyəŋ. Halɪ ɪ ká təɣɔ ɪ taa kʊyasələŋ. I ká sɛtɪ lɛləŋ acʊwa sɪ í taa tɔ.
17 Tiikilu kʊmɛlɛŋ nyá wei nn paasəɣəna heeŋ tɔ,
nyá təm wɛ waɪyo ké.
Yoou í pɛlɪ nyá niŋ
na kʊ yəkɪ nyá ɪsəlɛ ntəɣɔŋ nyəntɛ.
Pá la-ŋ ɪsəkpʊlʊɣʊ,
nyá ŋkpaləŋa í kpɛkɪ.

12

Yosalɛm waasʊɣʊ

1 Isɛɣɛlɪ təm nti Tacaa yɔɣɔtaa təɣəlɛ sɪ: Má sɪɪna atɛ na ɪsɔtaa. Má tʊna yʊlʊ kɛ
weesuɣu. 2 Maa pəsɪ Yosalɛm ɪsɪɪ sʊlʊm atiŋkpa. Pəcəlɔ piitimnaa mɛ í ká nyɔɔ na
pá cɔɔ mə ɪsɛntaa. Kolontunaa ká ta Yosalɛm na Yuta tɛtʊ təna. 3 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké
maa pəsɪ Yosalɛm ɪsɪɪ pɪɪʊ, na mpa paa kuli-kʊ tɔ pɪɪ kʊ-wɛ. Antulinya piitimnaa
təna ká pɛɛkɪ sɪ pá seki-kʊ. Paa kpeɣeli na pá kɔɔ ɪcatɛ kɛ yoonaʊ. 4 Pəlɛɣɛlɛ maa
yele na sɔɣɔntʊ kpa pa kpaɣanəŋ. I ká seliɣi ɪsɪɪ sʊlʊm kʊɣʊ-ɪ, na ɪ caɣalaa náá sʊʊ
kpaŋʊɣʊ. Maa feŋ Yuta nyáma mɛ mə tɔɔ. Pʊlʊ í taa tokina-mɛ. Ulɛna ma yʊlʊsɪ
piitimnaa təna kpaɣanəŋ ɪsɛ, na í tutiɣi yem. 5 Halɪ Yuta nyʊɣʊ nyáma ká tɔ sɪ: Pə
təna pə tʊ Tacaa kiŋ kɛ Yosalɛm yəlaa hikiɣina toŋ. 6 Ulɛna maa yele na í yoona
piitimnaa mpa pa cɔɔna-mɛ təɣɔ cemace. Na í kəlɪ-wɛ ɪsɪɪ kəkɔ mʊkʊɣʊ hɔtʊɣʊ tɔ,
yaa ɪsɪɪ kəkɔ mʊkʊɣʊ camhuɣule tɔ. Ama pʊlʊ kaa tokina Yosalɛm yəlaa.
7 Tacaa ká kɔɔ na í waasɪ Yuta nyáma. Ule Tafiiti lʊlʊɣʊ nyáma na Yosalɛm
nyáma í kaa hʊʊ sɪ í tɛɛ Yuta nyáma lɛlaa. 8 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké Tacaa ká kenti
Yosalɛm nyáma tɔɔ. Ulɛna mə taa acamaa pəsɪ toŋtunaa ɪsɪɪ Tafiiti. Ulɛna Tafiiti
lʊlʊɣʊ nyáma náá pəsɪ-mɛ ɪsɪɪ Isɔ. Yaa Tacaa ɪsɔtaa tillu wei ɪ təŋ mə nɔɣɔ tɔɔ tɔ.

Pa caɣa ləyaɣa kɛ tɛtʊ təna taa

9 Ḿpʊɣʊ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké maa kʊ piitimnaa təna mpa pa kɔŋ
Yosalɛm kɛ yoonaʊ tɔ. 10 Maa tʊ Tafiiti lʊlʊɣʊ nyáma na Yosalɛm nyáma mɛɣɛ
luɣu kʊlʊmʊɣʊ na sələmʊɣʊ ləmaɣasəlɛ. Ulɛna í kɛɛsəna ma wei paa tʊla pɔ́ɔ́ŋ kɛ
mʊsʊŋ tɔ ma tɔɔ. I ká caɣa ləyaɣa ɪsɪɪ pa cakʊɣʊ pəyaɣa ɪkpamlɛ ləyaɣa tɔ. I ká wii-
m ɪsɪɪ í səkɪ í səkɪ, ɪsɪɪ kancaalaɣa pəyaɣa. 11 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa, Yosalɛm taa ləyaɣa
ká tɔɔ ké. Kaa wɛɛ ɪsɪɪ Mekito tɛtɛkəlɛ taa Hatatɪ-Limɔŋ nyəŋka. 12-14 Paa lʊlʊɣʊ
ŋku kʊ tike kɪɪ caɣana kʊ ləyaɣa. Paa Tafiiti lʊlʊɣʊ, paa Nataŋ nyəŋkʊ, paa Lefii
nyəŋkʊ, paa Simeyi nyəŋkʊ, na pá polo lʊlʊŋ lɛləŋ kɛ mpʊ. Paa lʊlʊɣʊ ŋku kʊ
apalaa na alaa paa caɣa mpaa mpaa ké.

13

1 Ḿpʊɣʊ Tacaa yɔɣɔtaa sɪ: Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké sɛɛlʊ nɔɣɔlʊ ɪ ká tʊlɪ. I ká nyaalɪ
Tafiiti lʊlʊɣʊ nyáma na Yosalɛm nyáma mɛ mə ɪsaɣatʊ.

Isɔ ká kpiisi tɪŋ na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kʊcɛsaa

2 Ulɛna Pə təna pə tʊ tasa yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké maa kpiisi tɛtʊ təna taa
tɪɪŋ təna, na ɪ kɔtəlaa. Nɔɣɔlʊ kaa tasa ɪ həte yaaʊ. Maa ləsɪ laatʊ kʊnyɪɪlʊɣʊ kɛ mə
taa. 3 Haləna ye pə cəpa mə taa wei na í yɔɣɔtɪ pɔpɔtʊ tɔm natəlɪ, ɪ caa na ɪ too paa
təmɪ-ɪ sɪ: Timpi n looliɣina Isɔ Təm tɔ, ɪsɪɪ ń səpa. Pa maɣamaɣa paa tɪɪ kʊna-ŋ pə

təlatɛ. 4 Waatʋ ını ı taa lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa ká wɛɛna pa təm kpaalʋɣʋ, na pa toosee heeluɣu fɛɛlɛ. Halı pa kaa tıı suu pa təmlɛ tokonaa mpa pa puɣusiɣina yəlaa tɔ. 5 Paa wei ı ká tɔ sı: Ma ké hátʋ ké, ma ta kɛ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ. Hatoo ma pəcaatʋ kɛ ma wɛna tawa na má haləɣı. 6 Ye pa pɔɔsa-ı sı: Pepe kʋna-ŋ nyá laŋlɛ taa ké ısəntɔ? Ilɛ ı cɔ sı: Ma na ma camnanaa ké, na pá kʋ-m mpʋ.

Tacaa sɛɛv

7 Mpʋɣʋ Pə təna pə tʋ Tacaa təma sı:
Laɣatɛ nyá, kʋ ma sənlʋ wei ı ké tiikilu tɔ,
na heeŋ ya yem yem.
Ilɛna má kʋlı ıwɛɛsı tɔɔ.
8 Tɛtʋ heeŋ həɣələŋ naalɛ ká sı na pá kaası kʋlʋmʋɣʋ tike. 9 Maa taɣanı kʋkaasaa mɛ ısıı pa wɔkʋɣʋ wʋla na liɣitee nyəɣətʋ kɛ kɔkɔ na pá nyaalı-tı tɔ. Ilɛna í sələmı-m na má mʋ, na má yaa-mɛɣɛ ma yəlaa. Ilɛna mıı yɔɣɔtəɣı sı: Tacaa kɛlɛ lsɔ.

14

Tacaa kʋyakʋ

1 Tacaa páánáá kʋyakʋ kpɛɣɛtəna ntɔ. Yosalɛm nyáma mɛ, paa tala mə kʋpam na í nyənəɣı.
2 Tampana tɔɔ,
Tacaa ká kpeɣeli piitimnaa.
Paa kʋlı Yosalɛm tɔɔ na pá lɛɛkı-tɛ.
Paa kuu tɛɛsı taa wontu, na pá kpi alaa.
Paa kuu yəlaa həɣəlʋɣʋ na pá tɛɛna.
Ama pıı yele kʋkaasaa kɛ ıcatɛ taa.
3 Pə waalı ké Tacaa ká yoona piitimnaa mɛ,
ısıı too ı tıı lakʋɣʋ yoou waatʋ taa tɔ.
4 Waatʋ ınəɣı ı ká tənı ı nɔɔhəlɛ kɛ
Olifinaa pulaɣa tɔɔ ké Yosalɛm kiŋ kɛ ilim təlıulɛ tɔɔ.
Pulaɣa ká faɣa na ká təŋ ilim.
Ilɛna həɣəlʋɣʋ lɛŋkʋ náá məŋna
ilim mpətəŋ na lɛŋkʋ na pə ntɔɣɔŋ.
5 Pulaɣa tɛtɛkəlɛ ńté tıı wɛɛ ḿpʋɣʋ halәna Asaalı ıcatɛ.
Ntɛɣɛ í ká təŋ na í se,
ısıı mə ləŋcɛnaa ka lapʋ pənaɣa ŋka
tɛtʋ sela Yuta wulaʋ Osiyası pɔɔlɛ taa tɔ.
Waatʋ ınəɣı Tacaa lsɔ na ısɔtaa tillaa paa tala. [a] pə nəɣəsəna ké ısıı ıcatɛ hətɛ. Ilɛ
tá tʋ Ləkpa taa sı ıcatɛ.
6-7 Pə kpaɣaʋ waatʋ ını tɔ,
pə fɛı sı ilim ntɔ ahoo ntɔ.
Səkpɛtʋɣʋ ká mʋkı ké na nyaaləm wɛɛ tam tɔɔ.
Tacaa tike nyəmna kʋyakʋ ŋkʋ.
8 Waatʋ ını ı taa sɛɛlʋ ká lıı Yosalɛm
na ı lʋm lɛmpı kpeŋ Teŋku Kʋsəpʋ taa,
na lɛmpı kɛ Metitelanee Teŋku taa.
Pıı kpe ḿpʋɣʋ tam ké,
paa lʋŋlɛ paa yoluma.
9 Tacaa tike ká təɣɔna kawulaɣa kɛ tɛtʋ təna taa.
Nyá tike təkoŋ ké yəlaa təna ká nyı na pá sɛɛkı-ŋ.
10 Pə cɔɔnaʋ Yosalɛm tɔ pıı pəsı ısıı tɛtɛkəlɛ.

---

[a] **14:5** Asaalı ıcatɛ: Lonte tənɛ ını tə ta nyı sı ıcatɛ yaa pɔɣɔ yaa pepe hətɛ. Ama

Pə kpaɣau Kepa ıcatɛ kɛ ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ,
na pá polo pə mpətəŋ tɔɔ kɛ Limɔŋ ıcatɛ tɔ.
Yosalɛm ká kəlı ı cɔlɔ acalɛɛ kɛ kʋŋkʋlʋməŋ.
Ɩcatɛ waŋ ká kpaɣa Pɛncamɛɛ nɔnɔɣɔ,
halɔna nɔnɔɣɔ kʋpənaɣa kɛ ŋkuluŋa taa.
Ɩlɛna pá polo Hananeyɛɛlı kutuluɣu sɔsɔɔu.
Halɔna wulau lɛsɛŋ tənyaasɔlɛ.
Ɩlɛna tɛtɛkɔlɛ náá kpaɣa Kipeya na tá polo Limɔŋ.
11 Ɩ ká caɣa tə taa təpamm,
nɔɣɔlu kaa nyaası-tɛ na yɔkʋɣu.
12 Ye pə kaasa piitimnaa mpa mɛ
ı pola Yosalɛm kɛ yoonau tɔ.
Mpi mpi Tacaa ká la-mɛ təɣɔlɔ.
Mə nantu ká tasəna mə ısɛ.
Mə ısəpee ká tasa a pɔɣɔləŋ taa.
Mə nsəma ká tasa mə nɔɔsı taa.
13 Waatu ını ı taa ké Tacaa
ká yele na sɔɣɔntu anaam kpa-mɛ,
na í kulı təma tɔɔ.
14 Yuta nyáma ká yoona Yosalɛm nɔɣɔ,
paa lɛɛkı piitimnaa lɛmpa wɛnau.
Pə kpaɣau wula, na liɣitee nyəɣətu tɔ,
na wontu kɛ tuutuuma.
15 Kʋtɔŋ ŋku kʋ kpaa kolontunaa tɔ,
kıı kpa pa təla kɛ teitei ké ḿpʋɣʋ.
16 Waatu ını ı taa ké Yosalɛm
kolontunaa kakaasaɣa ká puki Yosalɛm taa ké
paa pənaɣa ŋkaɣa Pə təna pə tu Tacaa wulau kɛ sɛɛu.
Ɩ ká tɔkı coka acima.
17 Ye tɛtu yəlaa mpa pa ta polo
Yosalɛm kɛ Tacaa sɛɛu,
tɛu kaa nıı pɛlɛ pa tɛ.
18 Ye Icipiti nyáma mɛ í kisa Yosalɛm
kɛ pote sı í tɔɣɔ coka acima,
wahalanaa ká maɣana-mɛ ısıı piitimnaa
lɛmpa mpa paa puki acima anı tɔ.
19 Ḿpʋɣʋ pıı hɔna mə na piitimnaa mpa
paa kisi acima anı a tɔɣɔu tɔ mə ŋkpaŋŋ.
20 Waatu ını ı taa, paa ŋmaa na pá kpɛŋna
kpaɣanəŋ luuŋ tɛɛ kaŋkoŋlee tɔɔ sı:
Tacaa tənna.
Halı Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa tiipee kpaı nyəna ká pəsı ısıı
caləm poosiyanaa mpa pa sıı kɔtaɣa təlatɛ tɔ.
21 Yosalɛm na Yuta taa tiipee təna ká pəsı Tacaa nyəna.
A taa ké kɔtəlaa təna ká təsı pa nantu.
Paɣatəlaa kaa tasa wɛɛu kɛ Pə təna pə tu Tacaa
Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa ké waatu ını ı taa.

ISƆ KUYƆƔƆTUTU TƐLƎSULU
MALASI
TƆM TAKƎLAƔA

Kutulutu

Na pácó pə takı Malasi waatu tə Iseɣeli nyáma ka təŋa Asee na Sakali pa seɣesəŋ ké. Halәna pá taɣanı Iso təseelɛ kɛ ŋmau. Ama pə kɔma na pá kɛɛsı, ılɛna pá taɣanı Iso sɛɛu kɛ yepu. Ilena pá puɣusiɣi Iso ké pa kuhaaŋ tɔm taa. Kətəlaa ná yela pa təmlɛ na kiiŋ wei Iso cela-wɛ sı pá hulı yəlaa tə.

Isəna pa faɣa Malasi takəlaɣa tə:

Iso ləsa Iseɣelı nyáma sı pá pəsı ı yəlaa, titite *1*
Iso kpaaləɣı kətəlaa, titite *2:1-16*
Tacaa tillu na Iso huulɛ, titite *2:17–3:23*

1 Tacaa heela Malasi kɛ təm sı í tɛləsı Iseɣelı nyáma.

Iseɣelı nyáma kɛ Tacaa ləsaa

2 Təm ntəɣəlɛ sı ını í səəla-wɛ. Ilena pɛlɛ pa pəəsı Iso sı: Pepe hulәɣәna mpu? Ntɛna Iso sı: Isau na Yakɔpu paa wɛ tɛɛtəlɛ ké. Paa na mpu ma səəla Yakɔpu. 3 Ilena má kisi Isau. Ma kpiisa Isau lulugu Itɔm nyáma tɛtu, na pá waasi taalɛ hasi. 4 Itɔm nyáma mɛ í təma sı: Pə kpiisa-tu yaa. Ama tıı taɣanı ta ncaa kusugu. Ilɛ maɣa Pə təna pə tu Tacaa maa heeli-mɛ sı: Paa í ŋmawa, ısıı ma yɔkaa. Ilena má ha-mɛɣɛ hətɛ sı ısaɣatu tɛ. Yaa yəlaa mpa Tacaa ıı hɛɛsəɣı páánáa munau tɔ. 5 Iseɣelı nyáma mɛ, í ká ná mpu na mə ısəlɛ. Halәna í yɔɣɔtı sı: Paa Iseɣelı nyáma tɛtu toosi na waalı təɔ, Tacaa hulәɣı í toŋ ké.

Kətəlaa səsaa kalənau

6 Ḿpuɣu Pə təna pə tu Tacaa pəəsa kətəlaa sı: Pəyaɣa seeki ka caa ké, na təmlɛ tu náá seeki ı səsɔ. Anı maɣalɛ mə Caa na mə Sɔsɔ. Ilɛ pepe təɔ ké ıı seeki-m, na ıı nıına-m? I nyənəɣı-m yem, na í taɣanəɣı-m pəəsuɣu sı: Pepe taa ké tə nyənəɣı-ŋ yem? 7 I kɔŋna ma kətaɣa təlatɛ təɔ ké asilima tɔɣɔnaɣa. Ilɛna í taɣanəɣı-m pəəsuɣu sı: Tá pepe kɛna asilima? Timpi í nyənəɣı ma kətaɣa təmlɛ kɛ yem tɔɣɔ. 8 Tacaa Pə təna pə tu má, ma pəəsəɣı-mɛ sı: Waatu wei í lakı-m kətaɣa kɛ ısəkpəluɣu kpəntɛ, yaa kusɛkəllɛ, yaa kutəntu tə, pə wɛ teu na? Ye kpəntɛ ısıı ḿpuɣu n ha nyá tɛtu nyuɣu tu ı ká muna laŋhulumlɛ na? 9 Təu, í maɣası-m wiinau sı, má nyənı mə pətəətəlɛ na í ná. Isıı ma kisaa. 10 Pə kəla teu sı mə taa nɔɣəlu í polo í təkı Iso təseelɛ nənəəsı. I taa la-m kpaı kətaɣa ŋka maa caakı tə. Ma luɣu fɛı sı má na mə kətası. Tacaa Pə təna pə tu má, ma yɔɣɔtəna mpu. 11 Ma hətɛ yaawa ilim təlıulɛ na pə polo pə tətulɛ kɛ piitimnaa taa ké. Paa timpiɣi pa lakı-m tulaalu kətaɣa na ma hətɛ taa. Pa haakı-m kucəəŋ wei ı munа-m tə. 12 Ama mə nyənəɣı-m yem ké timpi í təŋ sı ma kətaɣa təlatɛ ta kɛ pulu tə. Halı í kɔŋna ma kətaɣa təlatɛ təɔ ké mpi pə fɛı teu tə. 13 I kuntəɣı sı pə wɛ-mɛɣɛ təlası. Ntompee kɛ í tuluɣu-m. Na í lakı-m kətaɣa kɛ təla kuŋmulɛɛ, na kutəntunaa. Pə təna pə tu Tacaa má, ma kaa mu mpu. 14 Ye yulu ká sıı ı nɔɣɔ sı ı ká ha-m ı kaləku tətɛ kupantɛ. Ilɛna í kəɔ na í cɛlɛ-m kpaı nyəntɛ. Mpusi wɛ ı təɔ ké. Mpi tə, ma kɛ Wulau Sɔsɔ ké, na piitimnaa nyaŋna ma toŋ.

2

Tacaa kpaalugu kɛ kətəlaa

1 Ḿpuɣu Pə təna pə tu Tacaa kpaala kətəlaa sı: 2 Ye í tá nıına-m na í təkı ma təm na í tuɣı ma hətɛ kɛ teeli. Maa yele na mə koolee kupana pəsı mpusinaa. Ḿpuɣu

maa la-mɛ. Mpi tɔ, ɪ sɛɛsəɣɪ ɪsəlɛ. 3 Maa wakəlɪ mə lʊlʊɣʊ nyáma. Ye pə kaasa-mɛ, ɪlɛ ma ŋmɪɪsɪ mə ɪsɛntaa ké tɔla wena í lakɪ kɔtaɣa kɛ mə acima waatʊ tɔ a pʊntʊ. Ilɛna pá kpɛntɪ mə tɔna na pá lɔ. 4 Ntɛna Tacaa sɪ: Waatʊ ɪnəɣɪ í ká cɛkɔna sɪ Isɔ Tacaa má, ma kpaala-mɛ sɪ í tɔkɪ nɔɣɔ ŋka má na Lefii na ɪ lʊlʊɣʊ nyáma tə pɛɛlaa tɔ. 5 Pəyele má na-ɪ tá nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ mpɪ pə haakaɣana-mɛɣɛ weesuɣu na alaafəya. Ma lakaɣa-mɛɣɛ ḿpʊɣʊ sɪ í nɪɪna-m na í nyaŋna-m, ɪlɛna í la mpʊ. 6 Tɔm tampana nyəntʊ tike kɛ Lefii nyáma mɛ í yɔɣɔtaa, í ta looli. Má na-mɛ tə kpɛnta teu, na í lakɪ-m yəllɛ. I hʊla yəlaa paɣalɛ sɪ pɛlɛ pa lɔ ɪsaɣatʊ. 7 Kɔtʊlʊ təmlɛ ntɛ́ sɪ í sɛɣɛsɪ yəlaa na pá nyɪ Isɔ. Ilɛɣɛ pa pɔɔsəɣɪ sɪ í hʊlɪ-wɛɣɛ kiiŋ wei wei paa tɔkɪ tɔ. Mpi tɔ, ɪnəɣəlɛ Pə tɔna pə tʊ má ma tɔm tɛləsʊlʊ. 8 Ama kɔtəlaa mɛ, mə yela mpaaʊ kʊsiɣisuɣu. Mə sɛɣɛsəŋ pilisa yəlaa paɣalɛ. I wakəla nɔɣɔ ŋka ma na-mɛ tə pɛɛlaa tɔ. 9 Maa yele na yəlaa tɔna kʊlɪ mə tɔɔ, na pá tisi-mɛ. Mpi tɔ, í kisa ma luɣu nyəntʊ. I faɣasəɣɪ yəlaa kɛ mə sɛɣɛsʊɣʊ taa.

Isɛɣɛlɪ nyáma lapa mpi Isɔ kisina-wɛ tɔ

10 Anɪ Tacaa kɛ kʊlʊm ké. Ta nɔɣɔ na ta suka Isɔ kʊlʊm ŋmana-tʊ. Ilɛ pepe tɔɔ ké tə lɪɪkɪ tɔma waalɪ. Na tá wakələɣɪ Isɔ na tá caanaa pa nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ? 11 Yuta nyáma mɛ í wakəla mə nɔɣɔ sɪɪʊ. I lapa acaalətʊ kɛ Yosalɛm na Isɛɣɛlɪ tɛtʊ tɔna taa. Mpi tɔ, í wakəla Tacaa Isɔ təsɛɛlɛ. Ilɛna í kpaɣa alaa mpa pa laakɪ tɪɪŋ tɔ. Pəyele Isɔ ka sɔɔla ɪ təsɛɛlɛ ké. 12 Tacaa Pə tɔna pə tʊ í kpiisi-mɛɣɛ Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ taa. I taa tasa-ɪ mə kɔtasɪ lapʊ.

13 Mə kʊlapʊtʊ naalɛ nyəntʊ ntɛ́ sɪ í pələɣɪ ɪsəlʊm kɛ Tacaa má ma kɔtaɣa tɔlatɛ tɔɔ. Mpi tɔ, ma kisiɣi mə kʊhaham. Pácó maa caakɪ mə kɔtasɪ kɛ pənɛntɛ. 14 Anɪ paa mə taa wei ɪ ka sɪɪna ɪ nɔɣɔ sɪ ɪ ká tɔkɪ ɪ kancaalaɣa alʊ. Mə ləsəna-wɛ, na pa ké mə alaa, paa na mpʊ í kisa-wɛ. 15 Pəyele Tacaa kpɛnta-mɛɣɛ tənʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ na ləmaɣasəlɛ kʊlʊmtəlɛ ké. Ilɛ pepe tɔɔ ké ɪ kpɛnta-mɛɣɛ mpʊ? Piya kɛ ɪ caakaɣa sɪ í ha-mɛ. Mpʊ tɔ, í la laakalɪ na nɔɣɔlʊ í taa kisi ɪ kancaalaɣa alʊ. 16 Isɛɣɛlɪ Isɔ Tacaa Pə tɔna pə tʊ yɔɣɔtaa sɪ: Ma taa kpaakəna apalʊ na alʊ pa yaʊ tɔm. Mpi tɔ, pə taa wɛ səm ké. Paa wei í la laakalɪ na ɪ tɪ. I taa wakəlɪ ɪ nɔɣɔ sɪɪʊ.

Tacaa tillu tiluɣu

17 I tʊɣɪ Isɔ maɣa wahala na mə tɔmnaa. Ilɛna í taɣanəɣɪ yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Pepe taa ké tə tʊɣʊ-ŋ wahala? Timpi í tɔŋ sɪ Isɔ má ma caakɪ ɪsaɣalataa. Ma laŋlɛ hɛɛkəna-wɛɣɛ teu. Aaɪyee sɪ: Isɔ wei ɪ hɔŋ ta ŋkpaŋŋ tɔ ɪ wɛ le? Tənaɣa í tʊɣəna-m wahala.

3

1 Ḿpʊɣʊ Pə tɔna pə tʊ Tacaa cɔwa sɪ: Ma tiliɣi ma tillu na í kpalɪ-m mpaaʊ. Sɔsɔ wei í pɛɛkəɣɪ tɔ, ɪ ká sʊʊ Isɔ təsɛɛlɛ taa təlɛʊ. Pəyele nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tillu wei í nyɪɪləɣɪ tɔ, ɪ kɔŋna ntɛ́. 2 Awe ká wɛɛna ɪ tɪ na í pəsɪ na í səŋ ɪ kʊyakʊ kʊkɔmʊɣʊ wule? Mpi tɔ, ɪ ká wɛɛ kɛ ɪsɪɪ kuluku kɔkɔ, yaa kpaləkpam mpi pə wɛ lɔŋ kɛ teu tɔ. 3 I ká caɣa kɛ na í taɣanɪ Lefii nyáma kɔtəlaa asilima təkpataa. Isɪɪ pa nyaalʊɣʊ wʊla na liɣitee nyəɣəlʊɣʊ tɔ. Waatʊ ɪnəɣɪ í ká la Tacaa kɛ kɔtaɣa ɪsɪɪ í sɪɪʊ tɔ. 4 Ilɛna Tacaa mʊ Yuta na Yosalɛm nyáma mɛ mə kʊcɔɔŋ təkpa, ɪsɪɪ hatoo kancaalaɣa taa. 5 Pə tɔna pə tʊ Tacaa má ma yɔɣɔtaa sɪ: Maa kɔɔ na má hʊʊna mpa paa nyaŋna-m tɔ. Isɪɪ topotopo nyáma, na wasaŋkalənaa, na mpa pa sɪɪkɪ pa nɔɔsɪ kɛ yem tɔ. Na mpa paa saŋ təmlɛ nyáma kɛ fɛlʊɣʊ tɔ. Na mpa pa muɣuliɣi leelaa, na suluwaa tɔ. Na mpa pa tʊɣɪ tasəkəlɛ kɛ mʊʊlaa tɔ.

Tacaa kiŋ məlʊɣʊ

6 Ḿpʊɣʊ Isɔ tɔma sɪ: Maɣa Tacaa ké, maa laɣasəɣɪ. Pácó mə ké Yakɔpʊ lʊlʊɣʊ nyáma kɛ tam ké. 7 Hatoo mə caanaa waatʊ kɛ í caala ma kiiŋ kɛ kisuɣu na í lɔ-ɪ. Mpʊ tɔ, Pə tɔna pə tʊ má, ma caa sɪ í məlɪ ma kiŋ na maa məlɪ mə kiŋ. Ilɛna mɪɪ tɔŋ

sɪ: Ɩsənaɣa tɪɪ la na tá məlɪ nyá kiŋ? 8 Ha, yʋlʋ ŋmɪʋləɣɪ Ɩsɔ yɛɛ? Pəyele mə ŋmɪʋla-m na í taɣanəɣɪ-m pɔɔsʋɣʋ sɪ: Leɣe tə ŋmɪʋla-ŋ? Mə wɛnaʋ hɔɣələŋ naanʋwa taa kʋlʋm tələsəlɛ, na mə kʋcɔɔŋnaa hav taa ké í ŋmɪʋləɣɪ-m. 9 Yəlaa mɛ, mə tənа í wɛ mpusi taa ké mpʋ ɪnɪ pə taa ké. 10 Mpʋ tɔ, í kɔna mə kʋwɛnam hɔɣələŋ naanʋwa taa kʋlʋmtəlɛ tənа kɛ ma təsɛɛlɛ taa. Ɩlɛ kɔtəlaa kaa laŋ tɔɣɔnaɣa. Ɩ taa nəɣəsɪ sɪ ye í ləsa mpʋ í ká laŋ tɔɣɔnaɣa. Ɩ maɣasɪ-m na í ná sɪ ma kaa tʋlɪ ɪsɔtɔnʋɣʋ kɛ pɔɔŋ na má pəlɪ-mɛɣɛ kʋpantʋ kɛ səsəm? 11 Na má taŋ tɔɣəlaa kɛ mə kʋhaləm tɔɔ. 12 Tacaa Pə tənа pə tʋ má, ma heeliɣi-mɛ təfoo sɪ piitimnaa tənа ká yaa-mɛɣɛ leleŋ nɪʋlaa. Mpi tɔ, mə tɛtʋ ká wɛɛna kʋpantʋ ké.

Ɩsə siɣisuɣu hʋlʋɣʋ

13 Ɩ yɔɣɔtəɣɪ ma tɔɔ ké tɔm ɪsaɣatʋ. Ɩlɛna í tɔŋ sɪ: Le na leɣe tə pəntəna-ŋ? 14 Pácɔ́ í kʋntəɣɪ sɪ í tɔka ma tɔm. Sɪ í lapa laŋwakəllɛ kɔtasɪ. Sɪ Pə tənа pə tʋ ma, má ná mə pətɔɔtəlɛ. Ama mə ta waa pʋlʋ. Pə tɔɔ mə hʋʋkɪ sɪ paa í lapa-m təmlɛ yem ké. 15 Haləna í tɔŋ sɪ: Kalampaanɪ nyáma na asaɣaa kɛ pə caɣanaa. Paa pa wakələna Ɩsɔ ílé ɪ suma tam ké.

16 Mpa pa nyaŋna Ɩsɔ tɔ, pa yɔɣɔtaɣana təma, ɪlɛna Tacaa ke ŋkpaŋʋɣʋ na í nɪɪ pa kʋyɔɣɔtʋtʋ. Pácɔ́ pa ŋmaa pa tənа mpa pa nyáma ɪ toŋ tɔɔ, na pá nyaŋna-ɪ tɔ, pa həla kɛ takəlaɣa taa. 17 Ntɛna Pə tənа pə tʋ Tacaa yɔɣɔtɪ sɪ: Kʋyaŋku maa hʋlɪ ma toŋ tɔ. Maa nyənɪ yəlaa mɛɣɛ ma nyáma. Ɩ ká pəsɪ ma nyáma təkpataa na má lakɪ-mɛɣɛ kʋpantʋ, ɪsɪɪ cɛcɛ na ɪ pəyaɣa ŋka ka paasəɣəna-ɪ tɔ. 18 Kʋyaŋkuɣu í ká na siɣisilaa na asaɣaa. Na mpa pa lakɪ ma təmlɛ na mpa paa lakɪ-tɛ tɔ pa faɣav. 19 Tacaa Pə tənа pə tʋ má, ma páánáká kʋyakʋ tɔŋna kɔntɛ ké ɪsɪɪ kɔkɔ səsɔɔŋka. Kʋyaŋkuɣu paa nyaɣasɪ kalampaanɪ nyáma na asaɣaa kɛ kɔkɔ ɪsɪɪ nyɪɪtʋ. Pə kaa kaasɪ-wɛɣɛ pʋlʋ cəcəka. 20 Ama ma sɪɪkɪ mpa pa seeki-m tɔɣɔ nɔɔsɪ sɪ, ma toŋ ká waasɪ-wɛɣɛ ɪsɪɪ ilim lɪɪkʋɣʋ na pá waasəɣɪ tɛtʋ tɔ. 21 Kʋyaŋkuɣu í ká paa asaɣaa kɛ nɔɔhɛɛ ɪsɪɪ tɛtʋ. Pə tənа pə tʋ Tacaa má, ma yɔɣɔtəna mpʋ.

Ilii məlʋɣʋ

22 Ɩ tɔɔsɪ ma təmlɛ tʋ Moisi kʋsɛɣɛsətʋ tɔɔ. Na kiiŋ na kʋsəsɪɪtʋ nti ma cɛla-ɪ Holɛpʋ pʋɣʋ tɔɔ sɪ í tɛləsɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyáma tənа tɔ.

23 Maa tili Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Ilii. Maa tili-ɪ na pácɔ́ pá tala ma kʋyakʋ səsɔɔŋkʋ səɣɔntʋ nyəŋkʋ ŋkʋ. 24 Ɩnɪ ɪ ká ciikina cɛcɛnaa na piya. Ɩlɛ ma kaa wakəlɪ mə ɪcatɛ.

LAAPAAlƖ KƱPAŊ WEI MATIYEE ŊMAAWA TƆ

Kʋtʋlʋtʋ

Matiyee takəlaɣa ntɛ́ Laapaalənaa taa kancaalaɣa takəlaɣa. Ka taa kɛ́ tə naakɪ sɪ Yesu kɛ́ Mesii pə́cɔ́ ɪnəɣəlɛ wulaʋ sɔsɔ tɔtɔ. Ɩsɔ ləsəna-ɪ hatuu kancaalaɣa taa. Yuta nyə́ma ka taŋaa kɛ́ sɪ Ɩsɔ ká kpa pa taa kɛ́ wulaʋ sɔsɔ nɔɣɔlʋ na í fiti-wɛɣɛ Lom nyə́ma ŋmakəlʋɣʋ taa. Ama Matiyee hʋ́lə́ɣí sɪ kawulaɣa ŋka ka tɔm Ɩsɔ ka yɔɣɔtaa tɔ ka ta kɛ antulinya ɪnɛ ɪ nyəŋka. Matiyee kɛɛsəɣɪ Yesu lʋlʋɣʋ tɔm na ɪ Ɩsɔ lʋm sɔʋ na ɪ təmlɛ na ɪ kʋnyɔntɔɣɔlɛ na ɪ səm na ɪ fem na ɪ kpaʋ kɛ ɪsɔtaa.

Ɩsəna **p**a **f**aɣa **M**a**tiyee t**a**kə**laɣa **t**ɔ**:**

Lʋlʋŋ loosi na Yesu lʋlʋɣʋ, titite *1:1–2:23*
Lʋm sɔlʋ Yohaanɪ təmlɛ na Yesu maɣasʋɣʋ, titite *3:1–4:11*
Yesu təmlɛ kɛ Kalilee tɛtʋ taa, titite *4:12–18:35*
Yesu pote kɛ Yosalɛm, titite *19–27*
Yesu səm na ɪ fem, titite *28*

Yesu caanaa caanaa
(Luku 3:23-38)

1 Apəlaham lʋlʋɣʋ tʋ ntɛ́ Tafiiti, Tafiiti lʋlʋɣʋ tʋ Yesu Kilisiti lʋlʋɣʋ looŋa ntɛ́
cənɛ.
2 Apəlaham lʋla Ɩsaaka, na Ɩsaaka náá lʋlɪ Yakɔpʋ, na Yakɔpʋ náá lʋlɪ Yuta na
ɪ newaa. 3 Yuta ná lʋla Falɛsɪ na Sela. Pɛlɛ pa too kɛlɛ Tamaa. Falɛsɪ ná lʋla
Hɛsəlɔŋ, na Hɛsəlɔŋ náá lʋlɪ Alam, 4 na Alam náá lʋlɪ Aminatapɪ, na Aminatapɪ
náá lʋlɪ Naasɔŋ, na Naasɔŋ náá lʋlɪ Saləma. 5 Saləma ná lʋla Poosi, Poosi too kɛlɛ
Lahapɪ. Poosi ná lʋla Opɛtɪ, Opɛtɪ too kɛlɛ Luuti. Opɛtɪ ná lʋla Sesee, 6 na Sesee
ná lʋləna wulaʋ sɔsɔ Tafiiti.
Tafiiti ná lʋla Salʋmɔŋ, Salʋmɔŋ too kɛlɛ Yulii alʋ. 7 Salʋmɔŋ ná lʋla Lʋpʋwam,
na Lʋpʋwam náá lʋlɪ Apiya, na Apiya náá lʋlɪ Asafɪ, 8 na Asafɪ náá lʋlɪ Yosafatɪ,
na Yosafatɪ náá lʋlɪ Yolam, na Yolam náá lʋlɪ Osiyasɪ. 9 Osiyasɪ ná lʋla Yowatam,
na Yowatam náá lʋlɪ Akasɪ, na Akasɪ náá lʋlɪ Ɩsekiyasɪ, 10 na Ɩsekiyasɪ náá lʋlɪ
Manasee, na Manasee náá lʋlɪ Amoŋ, na Amoŋ náá lʋlɪ Yosiyasɪ. 11 Yosiyasɪ ná
lʋləna Cekoniyasɪ na ɪ newaa kɛ waatʋ wei pa kuu Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma na pá pona
Papiloni tɔ.
12 Pa pona Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ Papiloni təna, ɪlɛna Cekoniyasɪ náá lʋlɪ Selatəyɛlɪ,
na Selatəyɛlɪ náá lʋlɪ Solopapɛɛlɪ, 13 na Solopapɛɛlɪ náá lʋlɪ Apiyuti, na Apiyuti
náá lʋlɪ Ɩliyakim, na Ɩliyakim náá lʋlɪ Asɔɔ. 14 Asɔɔ ná lʋla Satɔkɪ, na Satɔkɪ náá
lʋlɪ Akim, na Akim náá lʋlɪ Ɩliyuti, 15 na Ɩliyuti náá lʋlɪ Ɩlasaa, na Ɩlasaa náá lʋlɪ
Mataŋ, na Mataŋ náá lʋlɪ Yakɔpʋ. 16 Yakɔpʋ ná lʋla Yosɛɛfʋ wei ɪ kɛ́ Malɪ paalʋ tɔ,
na Malɪ ɪnɪ ɪ lʋləna Yesu wei pa yaa sɪ Mesii tɔ.
17 Ye mpʋ, ɪsɪɪ pa kɛɛsʋɣʋ sɪ ɪnɛ ɪ lʋla ɪnɛ na ɪnɛ ílɛ́ ɪ lʋlɪ ɪnɛ tɔ, pə kpaɣaʋ hatoo
Apəlaham haləna pə́ tala Tafiiti tɔ, lʋlʋɣʋ loosi kpɛnta naanʋwa na liɣiti. Na
pə kpaɣaʋ Tafiiti haləna pə́ tala waatʋ wei pa kuu Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma na pa pona
Papiloni tɔ, lʋlʋɣʋ loosi wɛ naanʋwa na liɣiti tɔtɔ. Na lʋlʋɣʋ loosi naanʋwa na
liɣiti tɔtɔɣɔ pə kpaɣaʋ hatoo pa ponaʋ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma kɛ Papiloni tɔ, haləna pə́
sɪɪna Mesii lʋlʋɣʋ.

Yesu Kilisiti lʋlʋɣʋ tɔm
(Luku 2:1-7)

18 Isəna pa lʊla Yesu Kilisiti təɣəlɔ. I too Malı wei ı ké Yosɛɛfʊ amʊsaɣa tɔ, ı haɣa
hɔɣɔ na Feesuɣu Naŋŋtʊ toma na páɔ́ɔ́ í saa. 19 I paalʊ Yosɛɛfʊ ka ké yʊlʊ kʊpaŋ
ké, ılɛ ı taa tisiɣi sı í kuli Malı waalı ké yəlaa samaa taa. Ilɛna í hʊʊ sı ı ká kisi-ı
mukaɣa tɛɛ. 20 I hʊʊkaɣa ı taa ké mpʊ, ılɛna Tacaa ısɔtaa tillu kɔɔ ı kiŋ kɛ toosee
taa, na í heeli-ı sı: Tafiiti lʊlʊɣʊ tʊ Yosɛɛfʊ, taa nyana nyá amʊsaɣa Malı kpaɣaʊ.
Pə taɣa pʊlʊ, hɔɣɔ ŋka ı haɣaa tɔ, Feesuɣu Naŋŋtʊ kiŋ kɛ ka lıınaa. 21 I ká lʊlı apalʊ
pəyaɣa, na ń yaa-kɛ sı Yesu. Pə taɣa pʊlʊ, pəyaɣa ŋkɛ kaa waasəna ka yəlaa kɛ pa
ısaɣatʊ taa.
22 Pə tənaɣa mpʊ pə lapa na páɔ́ɔ́ tɔm nti Tacaa ka yɔɣɔtəna Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
tɛləsʊlʊ nɔɣɔ tɔ tá lá tampana sı:
23 I nyəni, pɛɛlɔ wei ı ta nyəɲta apalʊ tɔ
ı ká haɣa hɔɣɔ, na í lʊlı apalʊ pəyaɣa,
na paa yaa-kɛ sı Imaniyɛlı.
(Hətɛ tənɛ tə yɔɣɔtəɣı sı Isɔ wɛ tá kiŋ.)
24 Yosɛɛfʊ fema, ılɛna í lá nti Tacaa ısɔtaa tillu ka heela-ı tɔ. I kpaɣa ı amʊsaɣa
Malı. 25 Ama ı ta nyəmı-ı halәna í tɛ pəyaɣa lʊlʊɣʊ. Na Yosɛɛfʊ yaa-kɛ sı Yesu.

2

Ilim təlulɛ nyəɲtaa kɔma Yesu nav

1 Pa lʊla Yesu ké Yuta Pɛtəlɛhɛm taa ké wulaʊ sɔsɔ Helɔtı pɔɔlɛ taa. Ḿpúɣú
ısɔtʊlʊŋası tɔm nyəɲtaa napəlı pa lıına ilim təlulɛ na pá tala Yosalɛm. 2 Na pá
pɔɔsı sı: Leɣe pəyaɣa ŋka pa lʊla nɔɔnɔɔ na káá la Yuta nyáma wulaʊ sɔsɔ tɔ ka
wɛɛ? Tə na ka ısɔtʊlʊŋa lıı ilim təlulɛ ké na tá kɔɔ sı tə sɛɛ-kɛ.
3 Wulaʊ Helɔtı nıı mpʊ, ılɛna pá pɛkəlı-ı sɔsɔm. Pə pɛkəla Yosalɛm nyáma
tənaɣa mpʊ tɔtɔ. 4 Ilɛna í koti kɔtəlaa sɔsaa təna, na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na í pɔɔsı-
wɛɣɛ timpi pə wɛɛ sı paa lʊlı Mesii tɔ. 5 Ḿpúɣú pa cɔ-ı sı, Yuta Pɛtəlɛhɛm ké. Mpi
tɔ, Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa ŋmaaWa sı:
6 Yuta taa Pɛtəlɛhɛm nyá,
tampana n ta kɛ Yuta acalɛɛ sɔsɔɔna taa səkpete paa pəcɔ.
Mpi tɔ, nyá taa ké wulaʊ ká lıına,
wei ı ká tɔkı ma Isɛɣɛlı nyáma kɛ teu tɔ.
7 Tənaɣa Helɔtı yaa nyəɲtaa mpɛɣɛ kpeeŋa na í pɔɔsı-wɛɣɛ pə təna sı ı nyəŋ
waatʊ wei maɣamaɣa ısɔtʊlʊŋa lııwa tɔ. 8 Ḿpúɣú ı hʊla-wɛɣɛ Pɛtəlɛhɛm mpaaʊ
na í heeli-wɛ sı: I polo na í pɛɛkı pəyaɣa ŋkɛɣɛ teu. Waatʊ wei í na-kɛ í heeli-m
na ma maɣamaɣa má polo na má sɛɛ-kɛ.
9 Nyəɲtaa tɛma wulaʊ tɔm ntəɣı nııʊ ılɛna pá tɛɛ. Na ısɔtʊlʊŋa ŋka kaa lııwa ilim
təlulɛ na pá na-kɛɣɛ mpʊ tɔ ka tɔŋaɣa pa nɔɣɔ tɔɔ, halәna ká tala timpi pəyaɣa ŋkɛ
ka wɛɛ tɔ, ılɛna ká səŋ. 10 Nyəɲtaa loosa ısɔtʊlʊŋa ŋkɛ, ılɛna pa laŋa hʊlʊmı pə tıı
fɛı. 11 Ḿpúɣú pa sʊʊ təyaɣa taa na pá ná pəyaɣa na ka too Malı. Ilɛna pá hənti
atɛ na pá sɛɛ-kɛ. Na pá hɛtı pa wontu na pá ha-kɛɣɛ wʊla na tulaalʊ kʊfəɣətʊ na
tulaalʊ miili. 12 Pə waalı ké Isɔ heela nyəɲtaa mpɛɣɛ toosee taa sı pá taa məlı
Helɔtı cɔlɔ. Ilɛna pá cɔlɔ mpaaʊ na pá kpe.

Yesu seenav

13 Nyəɲtaa tɛɛWa ılɛna Tacaa ısɔtaa tillu nɔɣɔlʊ í kɔɔ Yosɛɛfʊ kiŋ kɛ toosee taa
na í heeli-ı sı: Kʊlı na ń kpaɣa pəyaɣa na ka too, na ń se na ń polo Icipiti, na
ń caɣa təna. Halәna waatʊ wei maa heeli-ŋ sı ń məlı tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, Helɔtı ká
pɛɛkı pəyaɣa ŋkɛ sı ı kʊɣʊ-kɛ.
14 Tənaɣa Yosɛɛfʊ kʊlaa na í kpaɣa pəyaɣa na ka too, na pá tɛɛ Icipiti kɛ ahoo
anı. 15 Ḿpúɣú ı caɣa təna halәna Helɔtı sı. Ilɛna pə́ la nti Tacaa ka yɔɣɔtəna Isɔ
kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ nɔɣɔ tɔ sı: Ma ləsa ma pəyaɣa kɛ Icipiti.

Piya sakasaka lapʋ

16 Helɔtɪ nawa sɪ nyɛntaa puɣusa-ɪ, ɪlɛna pá salɪ-ɪ sɔsɔm. Ḿpúɣú ɪ tilaa sɪ pá kʋ Pɛtɔlɛhɛm ɪcatɛ na acalɛɛ nna a cɔɔna-tɛ tɔ pɛ apalʋpiya tɛna. Halɛna nsi sɪ pɪusɪ tala naalɛ naalɛ tɔ, na í kɛɛsɛna saa wei nyɛntaa heela-ɪ sɪ ɪsɔtʋlʋŋa lɪɪwa tɔ.
17 Ḿpúɣú pɛ lapa ɪsɪɪ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɛsʋlʋ Selemii ka kpaalaa tɔ sɪ:
18 Pa nɪɪwa kapuka kɛ Lama.
Wula na laŋwakɛllɛ sɔsɔɔlɛ mɔla.
Lasɛɛlɪ wiina ḿpúɣú ɪ piya.
I ta tisi sɪ pá puɣusi-ɪ ké sɪ fɛɪ tɔ pɛ tɔɔ.

Yosɛɛfʋ pa lɪw kɛ Icipiti

19 Helɔtɪ sɛm waalɪ Tacaa ɪsɔtaa tillu nɔɣɔlʋ kɔma Yosɛɛfʋ kiŋ kɛ toosee taa kɛ Icipiti, 20 na í heeli-ɪ sɪ: Kʋlɪ na ń kpaɣa pɛyaɣa ŋkɛ na ka too na í mɔlɪ Isɛɣɛlɪ tɛtʋ taa. Mpa pa pɛɛkaɣa sɪ pá kʋ pɛyaɣa ŋkɛ tɔ pa sɛpa.
21 Tɛnaɣa Yosɛɛfʋ kʋlaa na í kpaɣa pɛyaɣa na ka too na pá mɔlɪ Isɛɣɛlɪ tɛtʋ taa.
22 Ama Yosɛɛfʋ nɪɪwa sɪ Aaselayusi tɔɣɔ kawulaɣa kɛ Yuta kɛ ɪ caa Helɔtɪ lonte. Ilɛna sɔɣɔntʋ kpa-ɪ na tɛtʋ ntɪ tɛ taa pote. Isɔ tasa-ɪ ḿpúɣú hʋlʋɣʋ kɛ ɪ toosee taa, ɪlɛna í lɔɣɔ ɪ tɛɣɪ Kalilee tɛtʋ taa, 23 na í caɣa ɪcatɛ nte pa yaa sɪ Nasalɛtɪ tɔ tɛ taa. Ḿpúɣú pɛ lapa ɪsɪɪ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɛsɛlaa ka yɔɣɔtaa tɔ sɪ: Paa yaa-ɪ sɪ Nasalɛtɪ tʋ.

3

Isɔ Lʋm Sɔlʋ Yohaanɪ waasʋ
(Maləkɪ 1:1-8; Luku 3:1-18; Yohaanɪ 1:19-28)

1 Pɛ kɔma na pá kɛɛsɪ ɪlɛ, Isɔ lʋm sɔlʋ Yohaanɪ kɔma Yuta wʋlaɣa tɛtʋ taa kɛlɛ na í niki waasʋ lapʋ. 2 Na í tɔŋ sɪ: I laɣasɪ tɔntɛ, ɪsɔtaa Kawulaɣa wʋsa kɔntɛ ké.
3 Yohaanɪ tɔm kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɛsʋlʋ Isayii ka yɔɣɔtaɣa saa wei ɪ yɔɣɔtaa sɪ:
Nɔɣɔlʋ yɔɣɔtɛɣɛna nɔɣɔ sɔsɔɣa kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa sɪ:
I taɣanɪ Tacaa mpaaʋ.
I hɛɛ-ɪ-kʋ na kʋ siɣisi.
4 Yohaanɪ taka yooyoonaa hʋntʋ kunti, na í lɛla tɔnʋɣʋ tampala kɛ ɪ tɛnaɣa taa. I tɔɣɔnaɣa ntɛ́ cɛlɛŋ na taalɛ tɪɪŋ nim. 5 Ḿpúɣú Yosalɛm nyáma na Yuta tɛtʋ tɛna nyáma na Yaatanɪ nɔɣɔ tɛtʋ tɛna nyáma sʋʋ pote kɛ ɪ kiŋ. 6 Na pá kuliɣi pa ɪsaɣatʋ tɔɔ ké yɛlaa taa, na Yohaanɪ sɔɔkɪ-wɛɣɛ Isɔ lʋm kɛ Yaatanɪ pɔɣɔ taa.
7 Yohaanɪ nawa Falisanaa paɣalɛ na Satusee nyáma paɣalɛ na pá puki ɪ cɔlɔ sɪ í sɔ-wɛɣɛ Isɔ lʋm. Ilɛna í tɔ-wɛ sɪ: Akala piya mɛ, awe kpaala-mɛ na í seeki Isɔ páánáa nna a kɔŋ tɔ? 8 I la mpa pa yela ɪsaɣatʋ tɔ pa kʋlapɛlɛ. 9 I taa tɛlɛsɛɣɪ lɔlɔ sɪ mɛ caa kɛlɛ Apɛlaham. Ma heeliɣi-mɛ sɪ ye pɛlɛ pɛ tɔɔ ɪlɛ, Isɔ pɛsɛɣɪ na í lá na pɛɛ anɛ á pɛsɪ Apɛlaham piya. 10 Pa tɛma laalɛ tʋɣʋ kɛ tɪɪŋ sɪ pa huɣu-ɪ na ɪ tɛɛ ké te. Tʋɣʋ ŋku kɪɪ lʋlɛɣɪ pee kʋpana tɔ, paa hu-kʋ na pá tʋ kɔkɔ. 11 Ma ɪlɛ, lʋm kɛ ma sɔɔna-mɛɣɛ Isɔ lʋm sɪ pá húlí sɪ í laɣasa tɔntɛ. Ama ma waalɪ wei ɪ kɔŋ tɔ, pʋntʋ kɛla-m toŋ tɛcaɣacaɣa. Ma ta tala má hɪɪsɪ ɪ nɔɔhɛɛ taa ntaŋkpala mʋsʋɣʋ maɣamaɣa. Ilé ɪ ká sɔ-mɛ na Feesuɣu Naŋŋtʋ na kɔkɔ. 12 I tɔka ɪ kʋfalʋɣʋ kɛ ɪ niŋ taa. I ká fala pɛ tɛna tɛcaɣacaɣa, na í suu pee kɛ ɪ kpou taa. Ama ɪ ká tʋ lɔɔtʋ kɛ kɔkɔ ŋka kaa teŋ tɔ ka taa.

Yesu Isɔ lʋm sɔʋ
(Maləkɪ 1:9-11; Luku 3:21-22)

13 Ḿpúɣú Yesu lɪɪna Kalilee na í kɔɔ Yaatanɪ kɛ Yohaanɪ cɔlɔ sɪ Yohaanɪ í sɔ-ɪ Isɔ lʋm. 14 Ama Yohaanɪ ta tisi. Halɛna í tɔ sɪ: Pɛ nɛɣɛsɛna ɪsɪɪ náá sɔna ma, na ń mɔlɪ na ń kɔŋ ma kiŋ na?
15 Tɛnaɣa Yesu cɔ Yohaanɪ sɪ: Yele na pá lá mpʋ. Pɛ wɛɛ sɪ tɛ yoosi pɛ tɛna mpi Isɔ yɔɣɔtaa sɪ tɛ́ la tɔɣɔ.

Ḿpúɣú Yohaanı tisaa. 16 Pa tɛma Yesu ké Isɔ lʊm sɔʊ ılɛna í lıı lʊm taa. Tənaɣa ısɔtɔnʊɣʊ hɛta kpakpaa, na Yesu ná Isɔ Feesuɣu ısıı alukuku na kʊ tiiki ı tɔɔ. 17 Ilɛna pá nıı pə yɔɣɔtəna ısɔtaa sı: Inɛɣɛlɛ ma luɣu tɛɛ Pəyaɣa, ma laŋlɛ hɛɛna-ı sɔsɔm.

4

Satanı maɣasʊɣʊ kɛ Yesu
(Maləkı 1:12-13; Luku 4:1-13)

1 Pə waalı ké Feesuɣu pona Yesu ké wʊlaɣa tɛtʊ taa sı Ilɔɣɔʊ í maɣası-ı. 2 Yesu tɛma nɔɣɔ hɔkʊɣʊ kɛ ilim na ahoo kɛ kʊyɛɛŋ nıılɛ. Ilɛna nyɔɣɔsı kpa-ı. 3 Ḿpúɣú Ilɔɣɔʊ kpəntəna-ı na í tɔmı-ı sı: Ye n ké Isɔ Pəyaɣa yɔɣɔtı na pɛɛ anɛ á pəsı tɔɣɔnaɣa.

4 Yesu cɔ-ı sı: Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı pə taɣa tɔɣɔnaɣa tike kɛ yʊlʊ ká hikina weesuɣu. Ama tɔm təna nti tə lıkəna Isɔ nɔɣɔ taa tɔ tə kiŋ tɔtɔɣɔ.

5 Pəlɛ pə waalı, Ilɔɣɔʊ pona Yesu ké ıcatɛ naŋŋ nyəntɛ taa na í kpaası-ı Isɔ təseelɛ comcom nɔɣɔ taa, 6 na í tɔmı-ı sı:
Ye n ké Isɔ Pəyaɣa,
lıı cənɛ na ń ŋmaa atɛ.
Pə taɣa polo, pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı:
Isɔ ká heeli ı ısɔtaa tillaa kɛ nyá tɔm sı pá paasəna-ŋ teu.
Na paa teeli-ŋ pa niŋ taa sı pá taa kɔɔ na pəlɛ natəlı tə co-ŋ.
7 Ama Yesu cɔ-ı sı: Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa tɔtɔ sı, n kaa maɣası nyá Caa Isɔ sı n naa ı waalı.

8 Ilɛna Ilɔɣɔʊ tasa Yesu ké ponaʊ kɛ pʊɣʊ ŋku kʊ kʊla sɔsɔm tɔ kʊ tɔɔ na í hʊlı-ı antulinya kawulası təna na sı teeli, 9 na í tɔmı-ı sı: Ye n ka həntı-m atɛ na ń sɛɛ-m, maa ha-ŋ mpʊ ını pə təna.

10 Ḿpúɣú Yesu cɔ-ı sı: Satanı, tɛɛ. Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı, n ká sɛɛ nyá Caa Isɔ, na ı tike ı təmlɛ kɛ n ká la.

11 Tənaɣa Ilɔɣɔʊ yela Yesu. Ilɛna ısɔtaa tillaa kɔɔ na pá paasəna-ı.

Yesu caaləɣı ı təmlɛ kɛ Kalilee
(Maləkı 1:14-15; Luku 4:14-15)

12 Yesu nııwa sı pa tʊ Yohaanı kɛ saləka, ılɛna í tɛɛna Kalilee. 13 I yela Nasalɛtı, ılɛna í polo na í caɣa Kapənahum. Icatɛ nte tə wɛ Kalilee lʊm nɔɣɔ kɛ Sapulɔŋ na Nɛfətali pa tɛtʊ taa tɔ. 14 Ḿpúɣú pə lapa ısıı Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Isayii ka yɔɣɔtaa tɔ sı:
15 Sapulɔŋ tɛtʊ na Nɛfətali tɛtʊ,
na teŋku tɔɔ tɔɔ, na Yaatanı waalı,
na mpa pa ta kɛ Yuta nyáma tɔ pa Kalilee.
16 Pə yəlaa mpa pa caɣa səkpɛtʊɣʊ taa tɔ,
pıı na-wɛ tənyaıı ısıı kɔkɔ.
Na mpa pa caɣa səm səkpɛtʊɣʊ ıcatɛ taa tɔ,
pıı ná pa tɔɔ tənyaıı.
17 Pə kpaɣaʊ waatʊ ını tɔ Yesu sʊʊ waasʊ lapʊ na í tɔŋ sı: I laɣası tɔntɛ, ısɔtaa Kawulaɣa wʊsa kɔntɛ.

Yesu yaaʊ kɛ tiina kpalaa liɣiti
(Maləkı 1:16-20; Luku 5:1-11)

18 Yesu tɔŋaɣa Kalilee teŋku nɔɣɔ nɔɣɔ, ılɛna í ná tiina kpalaa kɛ naalɛ. Simɔŋ wei pa yaa sı Piyɛɛ tɔ na ı neu Antəlıı, na pá tʊɣı puluɣu kɛ teŋku taa. 19 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: I kɔɔ na má la-mɛ na í puuki yəlaa ısıı í puukuɣu tiina tɔ.

20 Ḿpúɣú pɛlɛ pa yela pa puluŋ na pá təŋı-ı kpakpaa.

21 I tasa pote kɛ pəcɔ, ılɛna í ná Sepetee pəyalʊ Saakı na ı neu Yohaanı na pa
caa Sepetee pa wɛ kpıulʊɣʊ taa na pá taɣanəɣı pa puluŋ. Tənaɣa Yesu yaa-wɛ,
22 na pá yele pa caa na kpıulʊɣʊ na pá təŋı-ı kpakpaa.
23 Yesu cɔɔwa Kalilee tɛtʊ təna na í sɛɣɛsı Yuta nyə́ma təkotilenaa taa, na í kpaalı
Isɔ Kawulaɣa Laapaalı Kʊpaŋ. Na í waasəɣı yəlaa taa kʊtəntʊnaa na acamaa təna.
24 Mpʊ́ɣʊ́ yəlaa nıı Yesu taŋ kɛ Silii tɛtʊ təna taa. Na pá kɔna-ı yəlaa təna mpa
kʊtəməŋ na wʊsası paɣalɛ təŋna kʊnyɔŋ tʊɣʊ tɔ. Alɔɣɔhilaa na timle nyə́ma na
kʊtəŋ kʊtʊʊlʊɣʊ nyə́ma, na í waası-wɛ. 25 Samaa səsɔ təŋaɣa-ı ké. Pa lıuna Kalilee
na Acalɛɛ Naanʊwa tɛtʊ, na Yosalɛm na Yuta na acalɛɛ nna a wɛ Yaatanı waalı tɔ.

5

Yesu waasʊ kɛ pʊɣʊ tɔɔ (titite 5 na 6 na 7)

1 Yesu nawa samaa, ılɛna í kpa pʊɣʊ tɔɔ na í caɣa. Tənaɣa ı ıfalaa kpətəna-ı.
2 Mpʊ́ɣʊ́ ı sʊʊ-wɛɣɛ sɛɣɛsʊɣʊ sı:

Leleŋ nılaa tɔm
(Luku 6:20-23)

3 Mpa pa fɛına kalampaanı tɔ pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, mpɛ pa tənna ısɔtaa Kawulaɣa.
4 Mpa pa wɛ laŋwakəllɛ taa tɔ pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, Isɔ ká hɛɛsı pa laŋa.
5 Mpa pa wɛna yʊlʊtʊ tɔ pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, mpɛ paa tɔɣɔna tɛtʊ təna,
ısıı Isɔ ka heeluɣu-wɛ tɔ.
6 Mpa pa nyıuləɣı səsɔm sı
pá təŋ ısıı Isɔ caa tɔ pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, Isɔ ká sənа-wɛɣɛ teu na pá tɔ mpʊ.
7 Mpa pa wɛna lɛlaa pətɔɔtəlɛ tɔ
pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, Isɔ ká nyənı mpɛ pa pətɔɔtəlɛ.
8 Mpa pa lotu taa hʊwɛɛ tewa tɔ pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, paa na Isɔ.
9 Mpa pa tɔɣɔnəɣı yoou kɛ lɛlaa hɛkʊ tɔ
pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, Isɔ ká yaa-wɛɣɛ ı piya.
10 Mpa pa lakı Isɔ kʊcacaam na pá naasəɣı-wɛɣɛ
pə tɔɔ tɔ pa nıı leleŋ ké.
Mpi tɔ, mpɛ pa tənna ısɔtaa Kawulaɣa.
11 Paa yəlaa ka tʊʊkı-mɛ, yaa pa naasəɣı-mɛ, yaa paa looli ısaɣatʊ na pá suu-mɛ,
sı í ké ma ıfalaa tɔ pə tɔɔ. I nıı leleŋ ké. 12 Waatʊ ını mə laŋa í hɛɛ səsɔm, í nıı leleŋ
ké. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mə kasəyaɣa ká tɔɔ səsɔm kɛ ısɔtaa ké. Mpʊ ını pə maɣamaɣa
kɛ paa naasa Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kʊpəma.

Antulinya tɔm na ı kɔkɔ kʊpaŋka tɔm
(Malakı 9:50; Luku 14:34-35)

13 Mɛɣɛlɛ antulinya tɔm. Ama ye tɔm mpı pə lɔŋ kɔma na í sí, pepeɣe paa la na
pə́cɔ́ pə tasa lɔŋ lapʊ? Pə kaa waası pʊlʊ tɔtɔ ye pə taɣa lɔʊ na yəlaa fɛlı nɔɔhɛɛ.
14 Mɛɣɛlɛ antulinya kɔkɔ. Icatɛ nte pa ŋmawa pʊɣʊ tɔɔ tɔ tə fɛı ŋmɛsʊɣʊ. 15 Paa
mʊsəɣı fətəla na pá pamı-ı tɔkʊ tɛɛ. Ama pa pusiɣi-ı timpi taa í wɛɛ pu naa yəlaa
tənaɣa təyaɣa taa tɔɣɔ. 16 Mpʊ ınəɣı mə kɔkɔ ká naakı teu kɛ yəlaa na pə́cɔ́ pá ná
mə təma kʊpana, na pá sá mə Caa wei ı wɛ ısɔtaa tɔ.

Isɔ kʊsəsıtʊ fɛı kʊɣʊ

17 I taa huu si ma kɔma si ma kuɣi Moisi kusəsiutu na Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa takəlasi. Ma ta kɔɔ kuɣu. Ama ma kɔma pə tampana hulуɣu ké. 18 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣi, ye isɔtaa na atɛ pə wɛɛ, kusəsiutu taa pəle kulumtəlɛ titiliya yaa tə suka wɛ ḿpúýú pə kaa saali. Haləna pə təna pá kɔɔ na pá yoosi na pácó. 19 Pə tɔɔ ké wei í ta tɔki kusəsiutu taa səkpetu na í sɛɣɛsi lɛlaa si pɛlɛ pá taa tɔki-ti tɔ, paa yaa-i isɔtaa kawulaɣa taa səkpelu. Ama ye wei í tɔka tə təna na í heeliɣi lɛlaa si pá la mpu, puntu nté sɔsɔ kɛ isɔtaa Kawulaɣa taa. 20 Ma heeliɣi-mɛ si ye i ta təŋ isəna Isɔ caa tɔ na pá kəli isii Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa pa təŋuɣu tɔ, í kaa suu isɔtaa Kawulaɣa taa.

Pááná muɣu tɔm

21 I niiwa nti pa heela mə lɔŋtaa nyáma tɔ si: N kaa ku yulu. Ye wei í kuwa, paa pona-i huulɛ. 22 Ama ma, ma heeliɣi-mɛ si, wei í tɔka i tɔɣɔntəlɛ na i taa, paa pona-i huulɛ. Na ye wei í tuuwa i tɔɣɔntəlɛ si: Kumɛlɛŋ, paa pona-i Kotuɣu sɔsɔɔu taa. Na ye wei í tɔma i tɔɣɔntəlɛ si: Pə lakı-ŋ ké. I nəɣəsəna kɔkɔ ŋka ka wɛ tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa tɔ ka taa suuu. 23 Ye n pona nyá kuhaham kɛ kɔtaɣa tələtɛ, na ń tɔɔsi si nyá tɔɣɔntəlɛ wɛna-ŋ natəli, 24 sii nyá kuhaham kɛ təkɔtəlɛ tənɛ, na ń polo na nyá na nyá tɔɣɔntəlɛ í taɣanı-ti. Ilɛna ń məli na ń ha nyá kuhaham mpi. 25 Ye n wakəla nɔɣəlu na í yaa-ŋ nɔnɔɣɔ, la kookali na nyá na-i í taɣanı mə tɔm kɛ mpaau taa na í ta tata huulu kiŋ. Pá taa kɔɔ na huulu náá tu-ŋ toŋtunaa niŋ taa na pɛlɛ pá təki-ŋ. 26 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣi, n ka tɛm pə təna mpi pa pɛla-ŋ tɔɣɔ fɛluɣu paasi n ka liiu təna.

Wasaŋkalətu tɔm

27 I niiwa isəna pa yɔɣɔtaa si: N kaa la wasaŋkalətu tɔ. 28 Ama má heeliɣi-mɛɣɛ tampana si, ye wei í nyəna lɛlu alu na í nyiili-i, i tɛma wasaŋkalətu lapu kɛ i nyamlɛ taa ké. 29 Ye nyá ntɔɣɔŋ isəlɛ ká hu-ŋ, ləsi-tɛ na ń lɔ-tɛɣɛ pooluŋ. Sana ń laŋ nyá tənuɣu tɔɔ ké pulu kulumam na mpi paa pɛti nyá tənuɣu tənaɣa tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa tɔ. 30 Ye nyá niŋ ntɔɣɔŋ ká hu-ŋ, sɛti-i na ń lɔ pooluŋ. Sana ń laŋ nyá tənuɣu tɔɔ ké pulu kulumam na mpi paa pɛti nyá tənuɣu tənaɣa tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa tɔ.

Alu na apalu pa yau tɔm
(Matiyee 19:9; Maləki 10:11-12; Luku 16:18)

31 Pa tii yɔɣɔta mpu tɔtɔ si: Ye yulu tɔɣɔnəɣi i alu, í ŋmaa-i kisuɣu takəlaɣa. 32 Ama má kpaaləɣi-mɛ si, ye yulu tɔɣɔna i alu na pə ta ké wasaŋkalətu tɔɔ, i pona alu inəɣi wasaŋkalətu taa ké. Ye isii ílé i tasa saau. Na ye pa kisa alu na nɔɣəlu náá təŋ na í kpaɣa-i, puntu lapa wasaŋkalətu ké.

Tuunau tɔm

33 I nii isəna pa yɔɣɔta ta caanaa caanaa tɔ si: Ń tuuwa si n ká la mpi, n kaa yele-wi. Ama n ka la pə təna mpi n yɔɣɔtəna tuunau kɛ Tacaa isɛntaa tɔɣɔ. 34 Ama má heeliɣi-mɛ si, i taa tii tuuna pulуɣu paa pəcɔ. Paa isɔtaa. Pə taɣa pulu, Isɔ kumte nté. 35 Paa atɛ. Pə taɣa pulu, i nɔɔhɛɛ təsiulɛ nté. Paa Yosalɛm, pə taɣa pulu, Wulau sɔsɔ icatɛ ké. 36 Taa tii tuuna nyá nyuɣu tɔtɔ. Mpi tɔ, n kaa pəsi na ń la na nyá nyuɣu taa nyɔɔlaɣa kulumaɣa hulumi yaa ká pili. 37 Ye n ká tisi si nn, n tisi nn. Ye aai ké, n tisi si aai. Nti yulu sɔɔsəɣi tə tɔɔ tɔ tə liikəna Iləɣɔu kiŋ ké.

Lɛɛtuɣu tɔm
(Luku 6:29-30)

38 I niiwa isəna paa yɔɣɔtaa si: Ye wei í yɔka lɛlu isəlɛ, paa yɔki i nyəntɛ, na wei í hola lɛlu kete, paa holi i nyəntɛ tɔ. 39 Ama ma heeliɣi-mɛ si, í taa fɛli isaɣatu kɛ isaɣatu. Ye nɔɣəlu mapa nyá ntɔɣɔŋ ləkpaɣasaɣa, kɛɛsi-i lɛŋka. 40 Ye nɔɣəlu pona-ŋ tɔm huuu si i lɛɛkəɣi nyá capa, tɛɛsi-i nyá kpai kɛ cɛluɣu. 41 Ye toŋ tu suka-ŋ səɣəla

na təlasɪ sɪ ń tɔ ɪsɪɪ kilomɛɛtəlɪ kʋlʋm, ɪlɛ n tɔ kilomɛɛtələnaa naalɛ. 42 Ha wei ɪ sələməɣɪ-ŋ tɔ. Taa pɛ wei ɪ caa ń kəntɪ-ɪ tɔ.

Kolontu sɔɔlʋɣʋ tɔm
(Luku 6:27-28,32-36)

43 Ɪ nɪɪwa ɪsəna paa yɔɣɔtaa sɪ: N ká sɔɔlɪ nyá taapalʋ na nyá taa kpana nyá kolontu tɔ. 44 Ama ma heeliɣi-mɛ sɪ í sɔɔlɪ mə kolontunaa na í sələmɪ Ɪsɔ ké mpa pa tʋɣɪ-mɛɣɛ kʋnyɔŋ tɔ pa tɔɔ. 45 Ɪlɛ í kpaɣa mə Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ wɛɛtʋ ntέ. Pə taɣa pʋlʋ, ílέ ɪ lakəna na ilim lɪɪkɪ asaɣaa na kʋpama pa təna pa tɔɔ, na í kpɛntəɣɪ mpa pa kɛɛsaa na mpa pa ta kɛɛsɪ tɔ na í haakɪ tɛʋ. 46 Ye í sɔɔla mpa pa sɔɔla-mɛ tɔ pa tike, pepeɣelɛ mə tɛɛwa ɪlɛ? Lampuu mʋlaa maɣamaɣa ɪɪ lakɪ mpʋ? 47 Ye í sɛɛkɪ mə taapalaa tike, ɪlɛ í tɛɛ lɛlaa kɛ we? Ma ta nyɪ ɪsɔnaa maɣamaɣa ɪɪ lakɪ mpʋ? 48 Ɪ té təkpataa ɪlɛ, ɪsɪɪ mə ɪsɔtaa Caa teu təkpataa tɔ.

6

Nyá tɪ hʋlʋɣʋ sɪ pa na-ŋ tɔm

1 Ɪ la laakalɪ, í taa lakɪ yəlaa ɪsɛntaa ké mə Ɪsɔsɛɛlɛ kʋlapʋtʋ sɪ pá na na pá sa-mɛ. Ye í lakɪ mpʋ sɪ yəlaa í na, mə Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ kaa tasa-mɛɣɛ hau.

2 Pə tɔɔ ké waatʋ wei n haakɪ liɣitee kɛ kʋnyɔntʋnaa tɔ n kaa kpaalɪ sɪ yəlaa í kena-ŋ. Pə maɣamaɣa kɛ cɛsəlaa lakɪ Yuta nyáma təkotilenaa taa na hapɛɛ tɔɔ sɪ pá sa-wɛ. Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ. Pa kasəyaɣa kɛ pa hikiɣi ḿpúɣú kpakpaa. 3 Ama nyá, ye n haakɪ kʋnyɔntʋnaa kɛ liɣitee, taa yele na nyá taapalʋ wei ɪ wɛ nyá kɔŋkɔŋ taa maɣamaɣa tɔ í ná. 4 Saa ɪnɪ nyá kʋcɔɔʋ kaa wɛɛ mpi yəlaa təna naWa tɔ, na nyá Caa wei ɪ naakɪ mukaɣa tɛɛ tɔ ɪ ká fɛlɪ-ŋ.

Ɪsɔ sələmʋɣʋ hʋlʋɣʋ
(Luku 11:2-4)

5 Waatʋ wei í sələməɣɪ Ɪsɔ tɔ, í taa la ɪsɪɪ cɛsəlaa mpa pa sɔɔla ɪsɔ səŋʋɣʋ kɛ Yuta nyáma təkotilenaa taa na hapɛɛ nɔɔsɪ na pá sələməɣɪ sɪ yəlaa təna í na-wɛ tɔ. Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana sɪ pa kasəyaɣa kɛ pa hikiɣi ḿpúɣú kpakpaa. 6 Ama nyá, ye n caa Ɪsɔ sələmʋɣʋ, sʋʋ nyá naŋ taa na ń təkɪ nyá tɔɔ, na ń sələmɪ nyá Caa wei ɪ wɛ tənaɣa ɪŋmɛlau tɔ. Na nyá Caa wei ɪnɪ ɪ naakɪ mpi n lakɪ ɪŋmɛlau tɔ ɪ ká ha-ŋ nyá kasəyaɣa.

7 Ye í sələməɣɪ, í taa lʋləsəɣɪ tɔm paɣalɛ kɛ yem ɪsɪɪ ma ta nyɪ ɪsɔnaa lakʋɣʋ tɔ. Pa hʋʋ sɪ pa tɔm taɣaləŋ tɔɔ ké paa hiki. 8 Ɪ taa kɛɛna-wɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mə Caa tɛma nyəm kɛ mpi pə tɔm caala-mɛ tɔ na pάcό í sələməɣɪ. 9 Ɪsəna í ká sələmɪ tɔɣɔlɛ sɪ:

Ta Caa wei nyá n wɛ ɪsɔtaa tɔ,
nyá hətɛ í wɛɛ katɛ.
10 Tɔɣɔ nyá Kawulaɣa.
Yele na nyá luɣu nyəntʋ la
atɛ cənɛ ɪsɪɪ tə lapʋ ɪsɔtaa tɔ.
11 Haa-tʋɣʋ saŋa tɔɣɔnaɣa.
12 Hʋ́lí-tʋɣʋ suulu kɛ timpi tə pəntəna-ŋ tɔ.
Ɪsɪɪ ta hʋ́láɣí mpa pa pəntəɣəna-tʋ tɔɣɔ suulu tɔ.
13 Taa yele na tά sʋʋ maɣasʋɣʋ ɪsaɣau taa.
Ama ləsɪ-tʋɣʋ Ɪsaɣau niŋ taa.
[Mpi tɔ, nyaɣalɛ kawulaɣa tɔɣɔlʋ,
na pəsʋlʋ na teeli tʋ kɛ tam tɔɔ. Ami.]

14 Ḿpúɣú pə wɛɛ, ye mə tɔɣɔntəlɛnaa wakələna-mɛ na í hʋ́lí-wɛɣɛ suulu, mə Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ ká hʋ́lí-mɛɣɛ suulu tɔtɔ. 15 Ama ye ɪɪ hʋləɣɪ mə tɔɣɔntəlɛnaa kɛ suulu kɛ timpi timpi pa wakələɣəna-mɛ tɔ, mə Caa kaa hʋ́lí-mɛɣɛ suulu tɔtɔ.

Nəhəkvtv kvpantv təm

16 Ye í həka nəəsı, í taa wakəlı mə ısentaa ısıı cesəlaa lakvɣv tə. Pa sɔŋəɣı pa ısentaa sı yəlaa təna í ná sı pa həka nəəsı. Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ maa cesəɣı. Pa kasəyaɣa kɛ pa hikiɣi ḿpúɣú kpakpaa. 17 Ama nyá, ye n həka nəɣə, saŋ nyá ısɛ təcɛıcɛı, na ń sɛɣelı nyá nyəəsı. 18 Yəlaa í taa nyı sı n həka nəɣə. Ama nyá Caa wei ı wɛ ıŋmɛlav tə ı tike ı ka nyəna. Nyá Caa wei ı naa mpi n lakı ıŋmɛlav tə ı ká ha-ŋ nyá kasəyaɣa.

Kpaŋtv ləmaɣasɛɛ wɛ timpi tə təna ɣa ı akalvɣv wɛɛ
(Luku 12:33-34)

19 Ɩ taa kaakı mə wɛnav kɛ atɛ cənɛ timpi pukası na kəkətaɣa wakələɣı na ŋmıulaa ká wakəlı nənəəsı na pá ŋmıulı tə. 20 Ama í kaakı mə wɛnav kɛ ısətaa timpi pukası na kəkətaɣa fɛı sı pə́ wakəlı pvlv, na ŋmıulaa kaa tvlı na pá ŋmıulı tə. 21 Pə taɣa pvlv təə, kpaŋtv ləmaɣasɛɛ í wɛ timpi, tənaɣa ı akalvɣv wɛɛ.

Tənvɣv kvnananam təm
(Luku 11:34-36)

22 Yvlv tənvɣv pilimile fətəla kɛlɛ ısɛ. Ye nyá ısɛ í naakı teu, pə waasəɣı nyá tənvɣv tənaɣa. 23 Ama ye nyá ısɛ í yvlvmaa, nyá tənvɣv pilimile təna wɛ səkpɛtvɣv tɛɛ ké. Ye ısəna n naakı mpv tə pə pəsa səkpɛtvɣv ılɛ, pvwɛ, nyá səkpɛtvɣv təm fɛı yɔɣɔtvɣv tətɔɣɔlɛ.

ISə na liɣitee pə təm
(Luku 16:13)

24 Yvlv kvlvm kaa pəsı na í kpı yəlaa naalɛ na í lakı pa təma. Ye ı kpəpa mpv, ı ləmaɣasɛɛ kɔŋ a wɛɛ lɛlv təə na í yele lɛlv. Yaa ntanyı, ı paasəna lɛlv na í kisi lɛlv. Mɛ ı kaa pəsı na í kpı Isə na liɣitee na í təŋ mpv.

Naani tvɣv kɛ Isə
(Luku 12:22-31)

25 Ɩ tá ná mpi pə təə ma heela-mɛ sı í taa nəɣəsəɣı mə tɔɣɔnaɣa na mə kvnyɔnyɔɔm mpi pə wɛɛ sı í ká təkı na í nyɔɔkı na í hiki weesiŋ na mə tənəŋ təə kvtakəm tə. Pə taɣa pvlv təə, í ta na taa sı weesuɣu kəla tɔɣɔnaɣa na yvlvtənvɣv kəla wontu kvsusuutu. 26 Ɩ nyənna suması na í na. Sıı haləɣı, pəyele sıı kvŋ. Sıı nyəkəɣı tɔɣɔnaɣa kɛ kpeeŋ taa. Paa na mpv mə Caa wei ı wɛ ısətaa tə ını ı caləɣəna-sı. Na mə tá kəlı suması kɛ təm napəlɛ? 27 Paa mə taa yvlv ká kv ı təɣı ısəna pvntv pəsəɣı na í tuusi ı təɣı wvlɛ kvlvmtəlɛ maɣamaɣa?

28 Na pepe təə kɛ́ í nəɣəsəɣı mə təə kvtakəm? Ɩ nyənna taWa nyıtv tvkvɣv hɛtv nti tɔ na í ná. Nyıtv ntı tıı lakı təmlɛ təlı. Pə́cə́ tıı lvvkı pəəŋ. 29 Paa na mpv ma heeliɣi-mɛ sı wulav Salvməŋ na ı toŋ təna ı ta suu wontu na í tala paa tə taa kvlvmvɣv kɛ kacɔka. 30 Ye Isə lakı kacɔka kɛ taWa taa nyıtv nti tə wɛ saŋa na cele ısəntɔ pa tika-tı tə, ı kaa la-mɛyɛ kacɔka na pá kəlı mpv? Ɩ polo í tɛɛ, ıı tɛŋ Isə na mə taa təcaɣacaɣa tə se. 31 Ilɛ í taa pɛkəlı mə tı sı: Tıı təɣə-we? Yaa, tıı nyəə-we? Yaa, tıı takı-we? 32 Ma ta nyı ısənaa pɛɛkəɣəna təlɛyɛ tam. Mə Caa wei ı wɛ ısətaa tə ı nyəmá mpi í nyıləɣı tə. 33 Ɩ sə nyvɣv na Isə Kawulaɣa na təntɛ nte Isə caa tə tə pɛɛkvɣv, na Isə ká ha-mɛ tətəɣə pə təna mpi pə kaasaa tə. 34 Ilɛ í taa nəɣəsəɣı cele nyəntv. Cele nyəntv təlɛyɛ cele ké. Nti tə maɣana-ŋ saŋa tə, paasəna təlɛ tə tike.

7

Təma footuɣu təm
(Luku 6:37-38,41-42)

1 Ɩ taa footi lɛlaa, pá taa kəə na Isə hvvna-mɛ. 2 Pə taɣa pvlv təə, ısəna í footiɣi mə tɔɣɔntəlɛnaa təɣə Isə ká hvvna-mɛ. Na ısəna í maɣasəɣı mə tɔɣɔntəlɛnaa təɣə Isə ká maɣası-mɛ. 3 Isənaɣa pə lapa na ń naakı nyıliim wei ı wɛ nyá tɔɣɔntəlɛ

ɪsəpəle taa tɔ, na ń kaa na kpátúɣú ŋku kʊ wɛ nyá nyəntɛ taa tɔ? 4 Na ɪsənaɣa nyá pəsəɣɪ na ń tɔ nyá tɔɣɔntəlɛ sɪ: Səŋ təkpi na má ləsɪ nyá ɪsəlɛ taa nyɪlɪɪm, na pəyele kpátúɣú kaɣa nyá nyəntɛ taa? 5 Cɛsʊlʊ nyá, ləsɪ kpátúɣú ŋku kʊ wɛ nyá maɣamaɣa nyá ɪsəpəle taa tɔ, ɪlɛna pácó ń ná teu təceɪcɛɪ na ń ləsɪ nyá tɔɣɔntəlɛ ɪsəlɛ taa nyɪlɪɪm ɪnɪ.

6 Ɪ taa kpaɣa mpi pə ké Ɪsɔ nyəm tɔ na í pɛtɪ hasɪ, sí taa kɔɔ na sí kʊlɪ mə tɔɔ na sí cəlɪ-mɛ. Ɪ taa pɛtɪ mpi pə tewa tɔɣɔ afanaa kiŋ, paa fɛlɪ.

Pɔɔsʊɣʊ na pɛɛkʊɣʊ na nɔnɔɣɔ mapʊ tɔm
(Luku 11:9-13)

7 Ɪ səlәməɣɪ, paa ha-mɛɣɛ. Ɪ pɛɛkəɣɪ, í hikiɣi ké. Ɪ makɪ, pa tʊləɣɪ-mɛɣɛ. 8 Səlәmʊlʊ kɛ pa haakɪ. Pɛɛkəlʊ hikiɣina. Matʊ kɛ pa tʊləɣɪ. 9 Wulee mə taa awe pəyaɣa səlәma-ɪ kakalaɣa na í kpaɣa pəlɛ na í cɛlɛ-kɛ? 10 Yaa wulee mə taa awe pəyaɣa səlәma-ɪ tinte na pʊntʊ cɛlɛ-kɛɣɛ cimte ye? 11 Ye asaɣaa mɛ mɪɪ pəsa mə piya kɛ kʊpantʊ lapʊ, mə Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ kaa la kʊpantʊ kɛ mpa pa səlәməɣɪ-ɪ tɔ?

12 Ɪsəna mə caakɪ sɪ lɛlaa í la-mɛ tɔ, mɪɪ la-wɛɣɛ mpʊ tɔtɔ. Ye í lapa mpʊ, í təŋa kʊsəsɪɪtʊ təna na Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa tɔm təna ntɛ́.

Nɔnɔɣɔ kʊkpɪlaɣa tɔm
(Luku 13:24)

13 Ɪ sʊʊna nɔnɔɣɔ ŋka ka wɛ təfəkɪɪ tɔ. Asaala tete nɔnɔɣɔ walaa ké, na pə mpaaʊ kɛ paɣalɛ təŋəɣɪ. 14 Ama nɔnɔɣɔ ŋka ka wɛ təfəkɪɪ tɔ ka wɛ wahala ké, pácó weesuɣu nyəŋka ntɛ́. Yəlaa pəcɔ tike təŋəɣəna pə mpaaʊ.

Tʊɣʊ nyəm na kʊ pəle kiŋ
(Luku 6:43-44)

15 Ɪ la laakalɪ na Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa pɔpɔtʊnaa. Pa kɔŋ mə kiŋ na pá cɛsəɣɪ ɪsɪɪ pa ké heeŋ, sɛsɛ ɪlɛ sʊnsʊməŋ kpitikpitinaa ntɛ́. 16 Pa kʊlapʊtʊnaa kiŋ kɛ í ká nyəna-wɛ. Yʊlʊ kaa kooli tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ lɛsɛŋ tɔ kʊ pee kɛ sɔsɔʊ tɔɔ se. Pácó paa kooliɣi tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ fiki tɔ kʊ pee kɛ kəlɔŋ tɔɔ. 17 Tʊɣʊ kʊpaŋkʊ lʊləɣɪ pee kʊpana ké, na tʊɣʊ ɪsaɣaʊ náá lʊlɪ pee asaɣɛɛ. 18 Tʊɣʊ kʊpaŋkʊ ɪɪ lʊləɣɪ kpaɪ pəle se. Pácó kpaɪ tʊɣʊ naa lʊləɣɪ pəle kʊpantɛ tɔtɔ. 19 Tʊɣʊ ŋku kɪɪ lʊləɣɪ pee kʊpana tɔ, pa sɛtəɣɪ-kʊɣʊ na pá tʊ kɔkɔ. 20 Pə tɔɔ ké í ká nyɪ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kʊcɛsaa mpɛ na pa kʊlapʊtʊnaa kiŋ.

Yesu nyəm kɛ mpa pa nyəma-ɪ tɔ
(Luku 13:25-27)

21 Pə taɣa pa təna mpa pa yaa-m Tacaa Tacaa tɔ pa təna paa sʊʊna ɪsɔtaa Kawulaɣa taa. Ama mpa pa lakɪ ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ luɣu nyəntʊ tɔ pa tike paa sʊʊna. 22 Kʊyakʊ ŋkʊ kʊ wule paɣalɛ ká tɔ-m sɪ: Tacaa Tacaa, nyá toŋ taa ké tə kpaaləna Ɪsɔ kʊheelitu. Nyá toŋ taa ké tə tɔɣɔnna alɔɣaa. Na nyá toŋ kɛ tə lapəna piti təma paɣalɛ. 23 Tənaɣa maa cɔ-wɛ təfoo sɪ: Ma ta nyɪ-mɛɣɛ paa pəcɔ. Ɪ tɛɛ í fɛɛ-m, ɪsaɣalataa mɛ.

Laɣatʊ na kʊmɛlɛŋ pa kutuluŋ ŋmaʊ
(Luku 6:47-49)

24 Wei ɪ nɪɪkɪ tɔm nti ma yɔɣɔta ɪsəntɔ na í tɔkəɣɪ-tɪ tɔ, pʊntʊ nəɣəsəna laɣatʊ wei ɪ ŋma ɪ kutuluɣu kɛ pətolaɣa taa tɔ. 25 Ḿpúɣú tɛʊ nɪɪna heelim sɔsɔɔm na pá casəɣɪ kutuluɣu ŋkʊ, na pusi su na sɪ lɪɪ. Kutuluɣu ta hoti. Mpi tɔ, pa sɪɪ kʊ kite kɛ pətolaɣa taa ké. 26 Ama wei ɪ nɪɪkɪ tɔm nti ma yɔɣɔta ɪsəntɔ na ɪɪ tɔkəɣɪ-tɪ tɔ, pʊntʊ nəɣəsəna ɪsɪɪ kʊmɛlɛŋ ŋku kʊ ŋma kutuluɣu kɛ kanyəŋa taa tɔɣɔ. 27 Ḿpúɣú tɛʊ nɪɪna heelim sɔsɔɔm na pə casəɣɪ kutuluɣu, na pusi su na sɪ lɪɪ. Tənaɣa kutuluɣu hotaa na pə təna pə pəsɪ ncaalɛ təkpataa.

Yesu toŋ tɔm

28 Yesu tɛma sɛɣɛsʊɣʊ, ılɛna pə́ cɛ samaa laŋa kɛ teu. 29 Mpi tɔ, ı sɛɣɛsaɣa-wɛɣɛ
na toŋ ı ta nyá. Ɩ fɛı ısıı pa Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa lɛlaa.

8

Yesu waasʊɣʊ kɛ asilima kʊtɔŋ tʊ
(Maləkı 1:40-45; Luku 5:12-16)

1 Yesu lıına pʊɣʊ tɔɔ na í tii, ılɛna samaa sɔsɔ tʊ ı waalı. 2 Tənaɣa tɔnʊɣʊ tɔɔ
asilima kʊtɔŋ tʊ nɔɣɔlʊ ı kpətəna-ı na í sopi ı tɛɛ na í tɔmı-ı sı: Tacaa, ye n ka
tisaɣa n taa waası-m?

3 Ḿpúɣú Yesu kʊsa niŋ na í tokina asilima kʊtɔŋ tʊ ını na í cɔ-ı sı: Teu ma tisaa,
alaafəya í la.

Tənɛ ınəɣı pə waa apalʊ ınəɣı kpakpaa. 4 Ilɛna Yesu kpaalı-ı teu sı: Taa heeli
nɔɣɔlʊ. Ama tɛɛ kpakpaa na kɔtʊlʊ na-ŋ. Ilɛna ń yiɣisi ısıı Moisi ka kɛɛsʊɣʊ tɔ na
pá ná sı pə waa-ŋ.

Yesu waasʊɣʊ kɛ Lom yoolaa nyʊɣʊ tʊ yom
(Luku 7:1-10; Yohaanı 4:43-54)

5 Yesu sʊʊkaɣa Kapənahum, ılɛna Lom yoolaa nyʊɣʊ tʊ nɔɣɔlʊ kpətəna-ı na í
wiina-ı 6 sı: Tacaa, ma yom nɔɣɔlʊ hənta təyaɣa. Kʊtɔŋ kʊtʊʊlʊɣʊ tɔkəna-ı na í
saləməɣı teu. 7 Yesu cɔ-ı sı: Maa polo na má waası-ı.

8 Tənaɣa yoolaa nyʊɣʊ tʊ ını ı pəsənaa sı: Tacaa, ma ta tala sı ń sʊʊ ma təyaɣa.
Ama yɔɣɔtı kʊyɔɣɔtʊ kɛ tɔm kʊlʊm na ma yom hiki alaafəya. 9 Má ısəntɔ ma see
ma sɔsaa ké. Pə́cɔ́ ma wɛna ma səkpema na pɛlɛ pá lakı ma luɣu nyəntʊ. Má heela
pa taa wei sı í polo cənɛ, ílé ı puki ké. Má heela wei sı í kɔɔ, ílé ı kɔɔ tɔtɔ. Pə́cɔ́ ye
ma heela ma yom sı í la pənɛ, ı lakı ké.

10 Yesu nıı tɔm tənɛ, ılɛna í pəsəna mpa pa təŋaɣa-ı tɔ pa tɔɔ na í tɔ sı: Tampana
kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı. Ma ta nata yʊlʊ kɛ Ɩsɛɣɛlı nyə́ma taa na í tɛma
ı taa na Ɩsɔ ké ısəntɔ. 11 Ma heeliɣi-mɛ tɔtɔ sı, paɣalɛ ká lıına ilim təlıılɛ na ilim
tətʊlɛ, na pá na Apəlaham na Ɩsaaka na Yakɔpʊ paa caɣa tɔɣɔʊ kɛ ısɔtaa Kawulaɣa
taa. 12 Ama mpa paa ké Kawulaɣa nyə́ma tɔ paa lɔ-wɛɣɛ awalı ké səkpɛtʊɣʊ taa,
timpi paa casəɣı kapusi na pá nyasəɣı pa təɣı kela tɔ.

13 Ḿpúɣú Yesu heela yoolaa nyʊɣʊ tʊ sı: Kpe, ısəna mpi n tɛma nyá taa na Ɩsɔ
tɔ pıı la ḿpúɣú teitei.

Waatʊ ını ı maɣamaɣa kɛ pə waa yoolaa nyʊɣʊ tʊ yom.

Yesu waasʊɣʊ kɛ kʊtɔntʊnaa paɣalɛ
(Maləkı 1:29-34; Luku 4:38-41)

14 Ḿpúɣú Yesu pola Piyɛɛ təyaɣa, na í maɣana watʊ wɛna Piyɛɛ yɔsɔ na í həntaa.
15 Ḿpúɣú Yesu tokina kʊtɔntʊ niŋ na ı watʊ ya kpakpaa. Ilɛna í kʊlı na í caləsı-wɛ.

16 Taanaɣa taanaa ılɛna pá kɔna Yesu kɛ alɔɣɔhilaa paɣalɛ. Na í yɔɣɔtı kʊyɔɣɔtʊ
na alɔɣaa se, na í waa kʊtɔntʊnaa təna tɔtɔ. 17 Ɩ lapa mpʊ sı pə́ la nti Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
tɛləsʊlʊ Ɩsayii ka yɔɣɔtaa tɔ sı: Ɩ ləsa tá ıcantʊ na í lɔ, na í mʊ ta kʊtɔməŋ.

Yesu təŋʊɣʊ nyʊllaa
(Luku 9:57-62)

18 Yesu ná samaa kotina-ı, ılɛna í tɔ-wɛ sı pá tɛsı teŋku na waalı. 19 Ḿpúɣú Ɩsɔ
Tɔm sɛɣɛsəlʊ nɔɣɔlʊ ı kpətəna Yesu na í tɔ sı: Tacaa, maa təŋəɣı-ŋ nyá təpote təna
taa.

20 Yesu cɔ Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlʊ ını sı: Sɔɔŋ wɛna ı lona na suması wɛna sı tana.
Ama Yʊlʊ Pəyaɣa má, ma fɛına nyʊɣʊ tətʊlɛ maɣamaɣa.

21 Tənaɣa Yesu ıfalaa taa nɔɣɔlʊ ná tɔma-ı sı: Tacaa yele na má polo na má pi
ma caa na pə́cɔ́.

22 Ilɛna Yesu cɔ-ı sı: Təŋı-m na ń yele na sətaa pi pa sətaa.

Yesu hɛɛsʋgʋ kɛ kacuculaɣa
(Maləkı 4:35-41; Luku 8:22-25)

23 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa sʋʋ kpıılʋgʋ taa. 24 Tənaɣa heelim səsəəm kʋla teŋku təɔ na lʋm hola waasəɣı kpıılʋgʋ. Ama pə pamna Yesu tooki. 25 Ḿpúɣú ı ıfalaa polaa na pá feesi-ı na pá təmı-ı sı: Tacaa, ya-tʋ, tə lepaɣa.

26 Ilɛna Yesu cə ı ıfalaa sı: Pepe təɔ ké səɣɔntʋ kpaa-mɛ? Ɪ tá tɛ Isə na mə taa na pə təɔ suwe? Ḿpúɣú ı kʋlaa na í kaləna heelim na lʋm, na pə təna pə hɛɛ təli. 27 Ilɛna piti kpa pa təna na pá pəəsəɣı sı: Aweɣe ınɛ ını na pá kpɛŋna heelim na teŋku lʋm na pá nıkəna-ı?

Alɔɣɔhilaa naalɛ na afanaa pa təm
(Maləkı 5:1-20; Luku 8:26-39)

28 Yesu tɛsa teŋku kʋteŋ lɛŋkʋ təɔ ké Katalee nyə́ma tɛtʋ taa. Ilɛna apalaa naalɛ lıına pəlaaŋ taa na pá səŋəɣı-ı. Apalaa mpɛ paa hii alɔɣaa ké, na pa nyaŋ wɛ səɣɔntʋ. Yəlaa cəlaɣa pa mpaaʋ ŋkʋɣʋ. 29 Tənaɣa pa sʋʋ kiisuɣu sı: Isə Pəyalʋ, ta na-ŋ suwe? N kɔma sı n tʋɣı-tʋɣʋ wahala na pə waatʋ maɣamaɣa ta tata?

30 Pə pamna afanaa kaləkʋ səsəəʋ nakʋlı kıı wɛ pə cəlɔ təna na kʋ tuliɣi. 31 Ḿpúɣú alɔɣaa wiina Yesu sı: Ye n ká tɔɣɔnı-tʋ, yele na tá sʋʋ afanaa kaləkʋ kʋnɛ kʋ taa.

32 Yesu cɔ-wɛ sı: Ɪ polo. Ilɛna pá se apalaa naalɛ ını ı waalı na pá tɛɛna afanaa taa. Ilɛna afanaa tʋ casəlɛ kɛ yem kɛ kpakpaa, na pá tii kalakala na pá tʋ lʋm na pá sı.

33 Ḿpúɣú afanaa tiikilaa ná loma kpakpaa na pá polo ıcatɛ taa, na pá kɛɛsı pə təna mpi pə lapa tɔ, na ısəna alɔɣaa mpɛ pa təm lapa tɔ. 34 Tənaɣa ıcatɛ nyə́ma təna lıiwa sı pa səŋəɣı Yesu. Pa na-ı, ılɛna pá tɛɛkı-ı sı í lıı pa tɛtʋ taa.

9

Yesu waasʋgʋ kɛ kʋtəŋ kʋtʋʋlʋgʋ tʋ
(Maləkı 2:1-12; Luku 5:17-26)

1 Yesu sʋʋ kpıılʋgʋ na í tɛsı teŋku na í polo ı maɣamaɣa ı ıcatɛ taa. 2 Ḿpúɣú pa kɔna-ı kʋtəŋ kʋtʋʋlʋgʋ tʋ na í hənta ı kpatəlɛ təɔ. Yesu nawa apalaa mpɛ pa naani, ılɛna í heeli kʋtɔntʋ sı: Ma pəyalʋ, təkı nyá tı, nyá ısaɣatʋ hıısaa.

3 Tənaɣa Isə Təm sɛɣɛsəlaa napəlı pa hʋʋ pa taa sı: Apalʋ ınɛ ı kpakəɣı ı tı na í kɛɛsəɣəna Isɔ.

4 Yesu nyəmá nti pa hʋʋkı tɔ, ılɛna í pəəsı-wɛ sı: Pepe təɔ ké í hʋʋkı hʋwɛɛ asaɣɛɛ kɛ mpʋ? 5 Na nti tə yɔɣɔtʋɣʋ kəla təlɛʋ: Nyá ısaɣatʋ hıısaa, yaa Kʋlı na ń tɔ? 6 Təʋ, maa húlí-mɛ sı Yʋlʋ Pəyaɣa má, ma pəsəɣı na má hıısı ısaɣatʋ kɛ atɛ cənɛ.

Tənaɣa Yesu təma kʋtɔntʋ sı: Kʋlı na ń kpaɣa nyá kpatəlɛ na ń kpe.

7 Ḿpúɣú apalʋ ını ı kʋlaa na í kpe. 8 Samaa ná mpʋ, ılɛna səɣɔntʋ kpa-wɛ. Na pá saŋ Isə ké mpi pə təɔ ı ha yəlaa kɛ pəsʋgʋ ŋkʋ kʋ taka kɛ mpʋ tɔ.

Yesu yaaʋ kɛ Matiyee
(Maləkı 2:13-17; Luku 5:27-32)

9 Yesu lıı təna na í tɛɛkı, ılɛna í na apalʋ wei pa yaa sı Matiyee tɔ, na í caɣa lampuu təmʋlɛ. Ilɛna í yaa-ı sı: Kʋlı na ń təŋı-m.

Tənaɣa Matiyee kʋlaa na í hu Yesu waalı.

10 Yesu na ı ıfalaa na lampuu mʋlaa na asaɣaa paɣalɛ pa kpɛnta Matiyee tɛ na pá təkı. 11 Falisanaa na mpʋ, ılɛna pá pəəsı ı ıfalaa sı: Pepe təɔ ké mə caa na lampuu mʋlaa na yəlaa asaɣaa pa kpɛntəɣı na pá təkı?

12 Yesu nıı pa kʋpɔɔsʋtʋ, ılɛna í cɔ sı: Pə taɣa alaafəya nyə́ma nyıləɣəna fɛtaa.
Ama kʋtɔntʋnaa ké. 13 Pa ŋmaawa sı: Kʋpantʋ kɛ ma sɔɔlaa, pə taɣa kɔtası. Ɩ polo
na í pɛɛkı ŋmaatʋ tɔm tənɛ tə hʋwɛɛ. Mpi tɔ, ma kɔmaɣa sı ma yaakı asaɣaa, pə
taɣa kʋpama.

Yesu kɛɛsʋɣʋ kɛ nɔhɔkʋtʋ tɔm (Malɔkı 2:18-22; Luku 5:33-39)

14 Mpúɣú Isɔ Lʋm Sɔlʋ Yohaanı ıfalaa kpətəna Yesu na pá pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ ké
ta na Falisanaa tə hɔkəɣı nɔɔsı na nyá ıfalaa ıı lakı mpʋ?
15 Ilɛna Yesu cɔ-wɛ sı: Ɩ ká pəsı na í la na akpaɣalʋ taapalaa wɛɛ laŋwakəllɛ taa
na í na-wɛ pá wɛɛ? Aaı, pəlɛ pə fɛı lapʋ kɛ paa pəcɔ. Pıı kɔɔ na pə́ kɛɛsı kʋyakʋ
nakʋlı, ılɛna pá ləsı-ı pa hɛkʋ. Pəlɛɣɛ paa hɔkɔ nɔɔsı.
16 Nɔɣɔlʋ fɛı wei ı ka tɔ ı wontuɣu kʋpənʋɣʋ na saaliya kʋfalaɣa tɔ, pə taɣa pʋlʋ
tɔɔ, saaliya ŋkɛ kaa hɔ-kʋ na púúɣú kəlı ısıı kıı wɛɛ tɔ. 17 Pácó nɔɣɔlʋ kaa suu sʋlʋm
kʋfam kɛ sʋlʋm huluŋ kʋpəŋ taa, tɔfɔ huluŋ ká ya na sʋlʋm ti na huluŋ náá
wakəlı yem. Ama huluŋ kʋfaŋ taa ké pa suuki sʋlʋm kʋfam, ılɛna pə tənа pə
caɣa teu.

Yailu pɛɛlɔ na alʋ tɔɣɔllʋ pa tɔm (Malɔkı 5:21-43; Luku 8:40-56)

18 Yesu tɔŋna-wɛɣɛ tɔm tənɛɣɛ heeluɣu, ılɛ Yuta nyə́ma sɔsɔ nɔɣɔlʋ ı kɔmaɣalɛ,
na í hoti Yesu nɔɔhɛɛ tɛɛ na ı tɔ sı: Ma pɛɛlɔ hɛɛ nɔɔnɔɔ, kɔɔ na ń̀ tənı nyá niŋ kɛ ı
tɔɔ, ı ká hiki weesuɣu.
19 Mpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa kʋlaa na pá təŋı-ı.
20 Mpúɣú alʋ nɔɣɔlʋ, wei hatoo pıısı naanʋwa na naalɛ taa ı tɔŋna tɔɣɔlʋɣʋ na
pə́ wɛ-ı toŋ tɔ, ı kpətəna Yesu na ı waalı tɔɔ, na í tokina ı capa ntompəle. 21 Mpi
tɔ, alʋ ını ı ka tʋ ı taa ké sı: Ye ma pəsaa na má tokina paa Yesu capa maɣamaɣa
pıı waa-m.
22 Tənaɣa Yesu pəsa ı waalı na í na-ı na í tɔmı-ı sı: Taa nyá, n tɛma Isɔ na nyá
taa tɔɣɔ pə waasa-ŋ ma pu.
Tənaɣa pə waa-ı kpakpaa kɛ tənɛ ını.
23 Yesu tala Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔ ını ı təyaɣa taa na í maɣana həsı hʋllaa na samaa
kɔkɔtɛ. 24 Mpúɣú ı tɔma sı: Ɩ lıı cənɛ, pɛɛliya ta sı. Ama ka too kʋtoo ké.
Mpúɣú pa woŋa-ı. 25 Pa tɛma samaa kɛ ləsʋɣʋ, ılɛna Yesu sʋʋ naŋ taa, na í tɔkı
pɛɛliya niŋ taa na ká kʋlı. 26 Mpúɣú pə tɔm yawa pa tɛtʋ tənа taa.

Yesu waasʋɣʋ kɛ yʋlʋmaa naalɛ

27 Yesu lıı tənа na í tɛɛkı na í tala tiili, ılɛna yʋlʋmaa napələɣı naalɛ tʋ ı waalı na
pá kiisiɣi sı: Tafiiti Pəyaɣa nyənı tá pətɔɔtəlɛ.
28 Yesu tala təyaɣa taa, ılɛna yʋlʋmaa mpɛ pá kpətəna-ı. Tənaɣa ı pɔɔsa-wɛ sı: Ɩ
tɛma-m na mə taa sı ma pəsəɣı na má la mpʋ?
Ilɛna pá cɔ-ı sı: Ɛɛ, Tacaa.
29 Mpúɣú Yesu tokina pa ısɛ na í tɔ sı: Pá la ısıı í tɛma mə taa tɔ.
30 Ilɛna pa ısɛ kuli. Mpúɣú Yesu kpaala-wɛ na toŋ sı: Tɔʋ, í taa yele na nɔɣɔlʋ
nıı yoo.
31 Ama pa lııwa na pá yası Yesu tɔm kɛ tɛtʋ tənа taa.

Yesu loou kɛ ılɔɣɔʋ kamumuka

32 Pɛlɛ pa lıı mpúɣú kpakpaa, ılɛna pá kɔna Yesu kɛ ılɔɣɔhilu kamumuka.
33 Tənaɣa ı tɔɣɔna ılɔɣɔʋ, na kamumuka sʋʋ yɔɣɔtʋɣʋ kɛ kpakpaa. Piti kpa samaa
na pá tɔŋ sı: Tə ta keesita ısəntɔɣɔ Isɛɣɛlı tɛtʋ taa.
34 Ama Falisanaa ná tɔma sı: Alɔɣaa wulaʋ toŋ kɛ ı tɔɣɔnəɣəna alɔɣaa lɛlaa.

Samaa pətɔɔtəlɛ kpa Yesu

35 Yesu cɔɔkaɣa acalɛɛ na acalisi təna na í sɛɣɛsəɣı Yuta nyáma təkotilenaa taa. Na í lakı waasʊ kɛ Isɔ Kawulaɣa Laapaalı Kʊpaŋ tɔm. I waakaɣa kʊtɔməŋ təna na acamaa təna. 36 Yesu nyənaɣa samaa na pətɔɔtəlɛ kpaa-ı. Mpi tɔ, yəlaa panɛ pa kawaɣa, pa fɛına apalʊtʊ. Pa nəɣəsəna heeŋ wei ı fɛına tiikilu tɔ. 37 Tənaɣa ı heela ı ıfalaa sı: Kʊmtʊ tɔɔwa sɔsɔm. Ama kʊntaa fɛı paɣalɛ. 38 Ile í wiina kʊmtʊ tʊ sı í sɔɔsı kʊntaa kɛ ı kʊmtʊ taa.

10

Yesu ıfalaa həla
(Maləkı 3:13-19; Luku 6:12-16)

1 Ḿpúɣú Yesu yaa ı ıfalaa naanʊwa na naalɛ kɛ í kiŋ, na í ha-wɛɣɛ pəsʊɣʊ sı pá tɔɣɔnı alɔɣaa na pá waa kʊtɔməŋ təna na acamaa təna. 2 Tillaa mpɛ pa naanʊwa na naalɛ həla ntɔ. Kancaalaɣa nyəŋ ntɛ́ Simɔŋ wei pa yaa sı Piyɛɛ tɔ, na ı neu Antəlıı, na Sepetee pəyalʊ Saakı na ı neu Yohaanı, 3 na Filipʊ na Paatelemii, na Tomaa na lampuu mʊlʊ Matiyee, na Aləfe pəyalʊ Saakı na Tatee, 4 na Selotı tʊ Simɔŋ, na Yutaası Isəkaleeu wei ı tʊ Yesu kɛ ı kolontunaa niŋ taa tɔ.

Yesu tillaa naanʊwa na naalɛ tiluɣu
(Maləkı 6:7-13; Luku 9:1-6)

5 Yesu tila yəlaa naanʊwa na naalɛ ını na í sɛɣɛsı-wɛ sı: I taa polo tɛtʊ nti tə ta kɛ Yuta nyáma nyəntʊ tɔ tə taa, í taa sʊʊ Samalii acalɛɛ taa. 6 Ama í polo Isɛɣelı nyáma mpa pa lepa ısıı heeŋ tɔ pa cɔlɔ. 7 I ká lakı waasʊ na í heeliɣi mə mpaaʊ taa sı: Isɔtaa Kawulaɣa wʊsa kɔntɛ. 8 I waa kʊtɔntʊnaa, na í feesi sətaa, na í waası asilima kʊtɔŋ nyáma, na í tɔɣɔnı alɔɣaa. Mə hika faalaa ké, ı ha tɔtɔɣɔ faalaa. 9 I taa tʊ mə sipanaa taa ké liɣitee, paa nna. 10 I yele mə mpaaʊ huluŋ. I taa tənı tokonaa, í taa lɛɛ ntaŋkpala, í taa tɔkı kpátúɣú. Mpi tɔ, təmlɛ latʊ na ı caləsʊɣʊ ké.

11 Ye í sʊʊ ıcatɛ yaa ıcaliya nakəlı ka taa, í pɛɛkı wei ı luɣu wɛɛ sı ı ká mʊ-mɛ tɔ, na í caɣa təna halənа mə tɛɛʊ. 12 Ye í sʊʊ təyaɣa nakəlı ka taa ılɛ í tɔ sı: Isɔ í ha-mɛɣɛ alaafəya. 13 Ye təyaɣa ŋkɛ ka nyáma í mʊ-mɛ, pıı la-wɛ ısıı í kooluɣu tɔ. Ama ye pa kisa-mɛ, mə koolee í məlı mə tɔɔ. 14 Ye pa kisa-mɛɣɛ mʊɣʊ yaa mə tɔm nıʊ kɛ təyaɣa nakəlı yaa ıcatɛ natəlı tə taa, í lıı na í kpiisi-wɛɣɛ mə nɔɔhɛɛ mʊsʊɣʊ na í tɛɛ. 15 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, Sɔtɔm na Kɔməɔ tɛtʊ kaa na wahala kɛ Hʊʊlɛ wule na pá kəlı ıcatɛ ńté.

Wahalanaa mpa paa kɔɔ tɔ
(Maləkı 13:9-13; Luku 21:12-17)

16 I nyənı, ma tiliɣi-mɛ ısıı heeŋ kɛ sʊnsʊməŋ hɛkʊ. I la laɣatʊ ısıı tomaa, na təpamm ısıı alukukunaa. 17 I la laakalı, yəlaa ká yaa-mɛɣɛ puloonaa taa. Paa ma-mɛɣɛ akpatɛɛ kɛ Yuta nyáma təkotilenaa taa. 18 Paa yaa-mɛɣɛ nɔnɔɔsı kɛ tɛtʊ tɔkəlaa na awulaa sɔsaa pa kiŋnaa kɛ ma tɔɔ. Ilɛna pácó í húlí ma tɔm tampana kɛ pa na mpa pa ta kɛ Yuta nyáma tɔ pa ısɛntaa. 19 Waatʊ wei paa pona-mɛɣɛ puloonaa taa ké mpʊ tɔ, í taa nəɣəsı nti í ká yɔɣɔtı na ısəna í ká yɔɣɔtı-tı tɔ. Pə waatʊ í talaa, pıı tʊ mə luuŋ tɛɛ ké kpakpaa kɛ nti í ká yɔtɔtı tɔ. 20 Mpi tɔ, pə taɣa mə kiŋ kɛ mə kʊyɔɣɔtʊtʊ ka lıına. Ama mə Caa Feesuɣu ká yɔɣɔtəna na mə nɔɔsı.

21 Yəlaa ká kʊlı na pá húlí pa taalʊnaa yaa pa newaa sı pá kʊ-wɛ. Cɛcɛnaa ká la pa piya kɛ mpʊ tɔtɔ. Piya səlɛ sıı kʊlı sı nyáma tɔɔ sı pá kʊ-wɛ. 22 Yəlaa təna taa ká kpana-mɛɣɛ ma tɔɔ. Ama wei í nyaɣa apalʊtʊ na í tala tənaɣa, pʊntʊ nyʊɣʊ kɛ pıı ya. 23 Ye pə kɔma na pá tʊ-mɛɣɛ kʊnyəŋ kɛ ıcatɛ natəlı tə taa, í se na í polo lɛntɛ taa. Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, í kaa tɛ Isɛɣelı acalɛɛ kɛ cɔɔʊ na pácó Yulʊ Pəyaɣa má ma kɔɔ.

24 Təmlɛ kpɛləməlʊ ta kəlı ı hʊllʊ. Pácó ıfalʊ nɔɣolʊ ı fɛı wei ı kəla ı caa tɔ. 25 Ye pə lapa təmlɛ kpɛləməlʊ ısıı wei ı húlǎýí tɔ, pə maɣanaa ké. Na ye pə lapa ıfalʊ

ɪsɪɪ ɪ caa pə maɣanaa tətɔɣɔ. Pa ta kisi təyaɣa Caa kɛ tʊvʊ sɪ Pesepule, kacaŋfana təyaɣa nyáma na?

Ɩsɔ seu tɔm
(Luku 12:2-7)

26 Ye mpʊ ɪlɛ, í taa nyana yəlaa. Pə tənа mpi pə ŋmɛlaa tɔ, ɪsɪɪ pə tɛma na pá kuli pə tɔɔ. Pə tənа mpi pə lapa mukaɣa tɛɛ tɔ, ɪsɪɪ pa tɛma na pá nyɪ-wɪ. 27 Pə tɔɔ ké tɔm nti ma ŋmɛsəɣɪ na má heeliɣi-mɛyɛ ahoo tɔ, í kpaalɪ-təɣɪ ilim taa. Na nti pa wɛlətа mə ŋkpaŋŋ taa tɔ, í kpaalɪ-tɪ na nɔɣɔ sɔsɔɣa. 28 Ɩ taa nyana mpa pa pəsəɣɪ na pá ləsɪ yʊlʊ weesuɣu tike, na pə waalɪ paa pəsəɣɪ pʊlʊ tɔ. Ama í se Ɩsɔ, ɪnɪ ɪ pəsəɣəna na í kʊ yʊlʊ. Pəyele ɪ pəsəɣɪ na í tʊ-ɪ tənaaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa. 29 Pə taɣa sumpɪʊpɪʊnaa naalɛyɛ pa pɛɛtəɣɪ santii kʊlʊm taa? Pəyele kʊlʊm nyʊɣʊ ɪɪ leki na pá tá lɪɪna mə Caa kiŋ. 30 Mpʊ ɪnɪ tətɔɣɔ na mə nyʊɣʊ taa nyɔɔɔsɪ, Ɩsɔ nyəmá sɪ tənа sɪ nyʊɣʊ ké. 31 Ye mpʊ í taa nəɣəsɪ. Ɩ kəla sumpɪʊpɪʊnaa təcaɣacaɣa.

Yesu Kilisiti mʊɣʊ yaa ɪ kisuɣu
(Luku 12:8-9)

32 Ye yʊlʊ ta ŋmɛsɪ sɪ ɪ ké ma nyəŋ, ma maɣamaɣa maa tisi ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ ɪsɛntaa sɪ pʊntʊ ké ma nyəŋ tətɔ. 33 Ama wei í kpɛɛsa yəlaa ɪsɛntaa sɪ ɪ ta nyɪ-m, ma maɣamaɣa maa tɔ ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ ɪsɛntaa sɪ ma ta nyəmɪ-ɪ tətɔ.

Yəlaa faɣav kɛ Yesu tɔɔ
(Luku 12:51-53; 14:26-27)

34 Ɩ hʊʊ sɪ hɛɛsʊɣʊ kɛ ma kɔna antulinya taa? Aaɪ, yoou kɛ ma kɔnaa. 35 Ma kɔmaɣa sɪ ma yoosiɣi cɛcɛ na ɪ pəyaɣa, na pɛɛlɔ na ɪ too, na poolu na paŋ alʊ nyəŋ. 36 Yʊlʊ təyaɣa nyáma maɣamaɣa ká pəsəna ɪ kolontunaa.

37 Ye wei ɪ sɔɔləɣɪ ɪ caa yaa ɪ too na pá kəlɪ ma, ɪ ta tala í la ma ɪfalʊ. Na ye wei ɪ sɔɔləɣɪ ɪ pəyalʊ yaa ɪ pɛɛlɔ na pá kəlɪ ma, ɪ ta tala í la ma ɪfalʊ. 38 Ye wei ɪ ta səɣəlɪ ɪ səm tesika na í təŋɪ-m, pʊntʊ kaa pəsɪ na í la ma ɪfalʊ. 39 Wei í nyəna ɪ weesuɣu təcututu, ɪ tɛŋna səpʊ. Ama wei í lapa ɪ təɣɪ awusa kɛ ma tɔɔ, pʊntʊ ká hikina weesuɣu.

Cele kasɛɛsɪ
(Maləkɪ 9:41)

40 Ye wei í mʊ-mɛ, maɣa ɪ mʊwa. Na ye wei ɪ mʊ-ma, pʊntʊ mʊ wei ɪ tila-m təɣɔ. 41 Ye wei ɪ mʊ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ nɔɣɔlʊ sɪ ɪ ké Ɩsɔ nyəŋ tɔ pə tɔɔ, pʊntʊ ká hiki kasəyaɣa ŋka Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ká mʊ tɔ. Na ye wei í mʊ yʊlʊ wei Ɩsɔ nyənəɣɪ kʊpaŋ tɔ sɪ ɪ ké kʊpaŋ tɔ pə tɔɔ, pʊntʊ ká hiki kasəyaɣa ŋka paa ha yʊlʊ kʊpaŋ tɔ. 42 Tampana kɛ má, ma heeliɣi-mɛ, wei í ha lʊm sasala anɛ a maɣamaɣa kɛ piya sənɛ sɪ taa nakəlɪ kɛ ka ké ma ɪfalʊ tɔ pə tɔɔ, pʊntʊ kaa laŋ pə kasəyaɣa.

11

Ɩsɔ Lʊm Sɔlʊ Yohaanɪ tiluɣu kɛ Yesu kiŋ
(Luku 7:18-35)

1 Yesu tɛma ɪ ɪfalaa naanʊwa na naalɛ kɛ pə tənaɣa kɛɛsʊɣʊ kɛ mpʊ, ɪlɛna í kʊlɪ təna na í tɛɛ sɪ ɪ sɛɣɛsəɣɪ na í lakɪ waasʊ kɛ acalɛɛ taa.

2 Lʊm Sɔlʊ Yohaanɪ wɛ salәka taa na í nɪɪ pa yɔɣɔtəɣɪ nti nti Kilisiti lakɪ tɔ pə tɔm. Ɩlɛna í tili ɪ maɣamaɣa ɪ ɪfalaa taa napəlɪ, 3 sɪ pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyaɣalɛ wei ɪ tɔm paa təma sɪ ɪ ká kɔɔ tɔ, yaa nɔɣɔlʊ wɛɛ ɪ kɔŋ tə taŋ ɪlɛ?

4 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ɩ polo na í kɛɛsɪ Yohaanɪ kɛ nti í nɪɪkɪ na nti í naakɪ tɔ sɪ, 5 yʊlʊmaa naakɪ, kaakalasɪ təŋ, na tənʊvɣʊ tɔɔ asilima kʊtəŋ nyáma naakɪ nyʊɣʊ, ntamaa nɪɪkɪ, sətaa ná feŋ. Pácó kʊnyɔntʊnaa ná təŋna Laapaalɪ Kʊpaŋ kɛ nɪɪʊ. 6 Wei ɪ naani kaa lɪɪ ma tɔɔ tɔ pʊntʊ nɪɪ leleŋ ké.

7 Yohaanı ıfalaa mpɛ pa kɔma na pá kpe, ılɛna Yesu sʊv samaa kɛ Yohaanı tɔm
pɔɔsʊɣʊ sı: Pepeɣe í ka pola wʊlaɣa tɛtʊ taa ké nav ye? Heelim makı na pá ciɣitiɣi
səsəncaŋa ŋka tɔ? Anı pə taɣa təlɛ. 8 Ilɛ pepe nav kɛ í polaa? Yaa yʊlʊ wei ı suu
kacɔka wontu tɔ? Tɔv mpa pa suuki kacɔka wontu tɔ awulaa tɛɛsı taa ké pɛlɛ pa
wɛɛ. 9 Ilɛ pepe maɣamaɣa kɛ í ka tıı pola nav? Yaa Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ nɔɣɔlʊ?
Tampam, Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ké. Halı ma heeliɣi-mɛ sı ı tıı kəla mpʊ. 10 I tɔm
kɛ pa tıı ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı: Nyənı, ma tillu ntɔ ma tɛləsəɣı nyá nɔɣɔ tɔɔ, sı
í taɣanı nyá mpaav na ń kɔŋ. 11 Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana sı, yʊlʊpiya təna taa
nɔɣɔlʊ fɛı wei ı kəla Isɔ Lʊm Sɔlʊ Yohaanı tɔ. Ile paa na mpʊ ısɔtaa Kawulaɣa
taa səkpelu maɣamaɣa tɛɛ-ı. 12 Hatoo pə kpaɣav waatʊ wei Isɔ Lʊm Sɔlʊ Yohaanı
lakaɣa waasʊ na pə tana saŋa tɔ, ısɔtaa Kawulaɣa hikuɣu ké ısəlɛ kʊsɛɛmlɛ tɔm
ké. Na mpa pa sɛɛsa ısɛ tɔ mpɛ pa hikiɣina-kɛ. 13 Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa təna na
Moisi kʊsəsıtʊ kpaala Kawulaɣa ŋkɛ ka tɔm, halәna pá tala Yohaanı kɔntɛ. 14 Iı
caa ma tɔm mʊvʊ tɔɣɔ, tɔfɔ ma heeliɣi-mɛ sı Yohaanı ınəɣəlɛ Ilii wei paa tɔma sı
ı ká məlı tɔ. 15 Ye í ké nıılaa í nıı.
16 Pepeɣe maa kɛɛsəna kʊfalaŋ yəlaa panɛ? Pa nəɣəsəna ké ısıı piya cakʊɣʊ
kataası taa na sı tɔŋ təma sı: 17 Anı tə mapa-mɛɣɛ soo sı í paa, na í kisi. Pácó tə
wii səm wula, pə ta cɛ mə laŋa na í wii. 18 Tɔv, Yohaanı ná kɔma, ıı tɔkı, ıı nyɔɔkı
sʊlʊm, na pá yɔɣɔtəɣı ílé sı ı ké ılɔɣɔhilu. 19 Yʊlʊ Pəyaɣa má, ma kɔma na má
tɔkı na má nyɔɔkı, ılɛna pá taɣanəɣı maɣa tɔm tɔtɔ sı ma ké hilitu na sʊlʊnyɔɔlʊ.
Aaıyee sı lampuu mʊlaa na asaɣaa pa ceu ké. Ama Isɔ laɣatʊ hʊla pə teu.

Yesu kalənav kɛ acalɛɛ
(Luku 10:13-15)

20 Ḿpúɣó Yesu sʊv acalɛɛ nna a taa ı wiisa piti təma paɣalɛ lapʊ tɔ a nyáma kɛ
kalənav na toŋ. Mpi tɔ, pa ta laɣası tɔntɛ. I tɔma-wɛɣɛ sı: 21 Haı, Colasɛŋ nyáma
mɛ, mə tɔm wɛ waıyo. Haı Pɛtɛsaita nyáma mɛ, mə tɔm wɛ waıyo ké. Piti təma
nna pa lapa-yɛɣɛ mə hɛkʊ taa tɔ, ye ısıı ısəntɔ Tiii na Sitɔŋ pa acalɛɛ taa kɛ paa
lapa-yɛ, ısəntɔ paa tɛma suuu kɛ ləyaɣa wontu ısıı fɔlətɔnaa taka na pá pəlı pa
tɔɔ ké tɔlʊma sı pá húlí sı pa caa pa laɣası tɔntɛ. 22 Pə tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛ sı paa
húlí suulu kɛ Tiii na Sitɔŋ acalɛɛ nyáma kɛ Hʊvlɛ kʊyakʊ wule na pá kəlı-mɛ.
23 Pə kaasʊɣʊ Kapənahum nyá tɔ, n hʊv sı n ká pıı na ń kaləsəna hatoo ısɔtɔnʊɣʊ
na? Ama paa tisi-ŋ ké təfɛ kɛ tuu tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa. Pə taɣa pʊlʊ piti təma nna
pa lapa nyá taa tɔ. Ye Sɔtɔm kɛ paa lapa-yɛ, ısəntɔ ı ka tapəna saŋa. 24 Pə tɔɔ ké
ma heeliɣi-mɛ sı paa húlí Sɔtɔm kɛ suulu kɛ Hʊvlɛ wule na pá kəlı-mɛ.

Yesu kiŋ hɛɛsʊɣʊ tɔm
(Luku 10:21-22)

25 Waatʊ ınəɣı Yesu yɔɣɔtaa sı: Haı, ma Caa, ısɔtaa na atɛ pə tʊ, ma sɛɛ-ŋ. N
ŋmɛsa tɔm tənɛɣɛ laɣatʊnaa, ılɛna ń kuli-təɣı piya. 26 Ma Caa, pɔpɔtʊ fɛı ma sɛɛ-ŋ.
Nyá ını nyá luɣu tıı lapəna mpʊ.
27 Ama ma Caa cɛla-m pə tənaɣa. Ye pə taɣa ma Caa tike nɔɣɔlʊ ta nyı Pəyalʊ.
Na pá taɣa Pəyalʊ tike, nɔɣɔlʊ ta nyı Cɛcɛ tɔtɔ. Aŋha, ye Pəyalʊ nɔkəna sı ı húlǝ́ɣí
wei pə paasi.
28 Mɛ mpa ı kawa na mə səɣəla nıı-mɛ tɔ, mə təna í kɔɔ ma cəlɔ na má yele na
í hɛɛsı. 29 I yele na má tɔkı-mɛɣɛ teu na má sɛɣɛsı-mɛɣɛ ma laɣatʊ. Pə taɣa pʊlʊ
tɔɔ, ma wɛna suulu na má wɛ təpamm, na mə maɣamaɣa í ká hɛɛsı. 30 Mpi pə
tɔɔ tɔ, ye ma tɔka-mɛ í nııkı leleŋ ké, na səɣəla nna maa sʊkı-mɛ tɔ a fɛı yuŋ.

12

Yesu kɛlɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ tʊ
(Maləkı 2:23-28; Luku 6:1-5)

1 Pə waalɪ ké Yesu tɛɛkaɣana təɣənaɣa pee taalɛ natəlɪ tə kiŋ kɛ kʋyakʋ
kʋhɛɛsʋɣʋ nakʋlɪ kʋ wule. Ḿpúɣú nyɔɣɔsɪ kpa ɪ ɪfalaa, ɪlɛna pá sʋʋ təɣənaɣa pee
pɛlʋɣʋ na pá təkɪ. 2 Falisanaa ná mpʋ, ɪlɛna pá yɔɣɔtɪ-ɪ sɪ: Nyəni, nyá ɪfalaa lakʋɣʋ
mpi pə fɛɪ lapʋ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule tɔ yee?
3 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ye mpʋ í tá kala mpi Tafiiti lapa waatʋ wei nyɔɣɔsɪ pɪɪ
í na mpa paa wɛ ɪ cɔlɔ tɔ? 4 Ɪ sʋʋ Ɪsɔ təyaɣa taa na í kpaɣa potopotonaa mpa paa
sɪɪ Ɪsɔ tɔ na í na ɪ yəlaa pá təɣɔ. Pəyele potopotonaa ɪsɪɪ mpʋ tá ké mpa yəlaa tənа
ka təɣɔ tɔ. Ama kətəlaa tike ka wɛnna mpaa sɪ pá təɣɔ-wɛ. 5 Yaa í ta kala Moisi
Kʋsəsɪʋtʋ taa sɪ kətəlaa ta nyɪ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ kɛ waatʋ wei pa təŋna təmlɛ lapʋ
kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa tɔ. Pəyele nəɣəlʋ ɪɪ nyənəɣɪ-wɛ ɪsɪɪ pa wakələɣɪ-kʋ. 6 Ma heeliɣi-
mɛ sɪ pʋlʋpʋ wɛ cənɛ na pə́ kəla Ɪsɔ təsɛɛlɛ. 7 Pa yɔɣɔta Ɪsɔ Tɔm taa sɪ: Kʋpantʋ kɛ
ma səəlaa, pə taɣa kətasɪ. Ye í ka cɛkəna tɔm tənɛ tə hʋwɛɛ í taa tʋ yəlaa panɛyɛ
kʋpəntʋɣʋ kɛ yem ké mpʋ. 8 Yʋlʋ Pəyaɣa maɣalɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ Sɔsɔ.

Nkpaləkpɛkaɣa tʋ
(Maləkɪ 3:1-6; Luku 6:6-11)

9 Yesu lɪɪ təna, ɪlɛna í sʋʋ Yuta nyə́ma təkotile natəlɪ tə taa. 10 Pə pamna
ŋkpaləkpɛkaɣa tʋ nɔɣəlʋ ɪ ka wɛ təna. Ḿpúɣú mpa paa wɛ təna tɔ pa caakaɣa pa
hiki timpi paa waana Yesu tɔ. Ɪlɛna pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ta mpaaʋ taa, paa waasɪ yʋlʋ kɛ
kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule yaa ɪsəna?
11 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sɪ: Mə taa awe wɛna heu kʋlʋm təkoŋ na heu ɪnɪ í
hoti púúɣú səsɔəʋ nakʋlɪ kʋ taa ké kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule, na í yele-ɪ ləsʋɣʋ sɪ pə
ké kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ? 12 Na yʋlʋ na heu kɛ we? Tɔʋ, ye mpʋ pa pəsəɣɪ na pá
waasɪ yʋlʋ kɛ kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule mɛɛ.
13 Ɪlɛna Yesu tɔ ŋkpaləkpɛkaɣa tʋ ɪnɪ sɪ: Tɔʋ, loosi nyá niŋ.
Nkpaləkpɛkaɣa tʋ loosa ɪ niŋ, ɪlɛna ɪ niŋ məlɪ teu təmammam ɪsɪɪ lɛləŋ.
14 Tənaɣa Falisanaa polaa na pá caɣa na pá maɣasɪ ɪsəna paa la na pá kʋ Yesu
tɔ.

Ɪsɔ təmlɛ tʋ ləsʋɣʋ tɔm

15 Yesu nɪɪ mpʋ, ɪlɛna í se təna na yəlaa paɣalɛ təŋɪ-ɪ. Ntɛna í la na pa təna mpa
paa ké kʋtɔntʋnaa tɔ pá hiki alaafəya. 16 Ama ɪ kpaala-wɛyɛ teu sɪ: Ɪ taa yele na
pá nyɪ ma təɔ. 17 Pə lapa mpʋ sɪ pə́ la nti Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Ɪsayii ka yɔɣɔtʋɣʋ
tɔ sɪ:
18 Ɪsɔ yɔɣɔtaa sɪ,
ma təmlɛ tʋ wei ma ləsaa təɣəlɔ.
Wei ma səəlaa na ma laŋlɛ hɛɛna səsɔm tɔ.
Maa tʋ ma Feesuɣu kɛ ɪ taa.
Ɪ ka heeli hʋʋnaʋ tɔm kɛ piitimnaa.
19 Ɪ na nəɣəlʋ pa kaa yoo.
Pəyele pa kaa nɪɪ ɪ taŋ.
Pa kaa na-ɪ na í lakɪ faaci kɛ
samaa taa kɛ ɪcatɛ patəma taa.
20 Ɪ kaa tɛɛsɪ ɪsəkpʋlʋɣʋ tʋ ɪsəlɛ kɛ naŋtʋɣʋ.
Ɪ kaa tɛɛsɪ teesuɣu kɛ fətəla
wei ɪ kɔkɔ təŋna fiɣinuɣu tɔ.
Halənа í tɛ siɣisuɣu tɔm nyʋɣʋ kɛ kʋsʋɣʋ.
21 Kateŋa tənа yəlaa ká tekiɣi-ɪ.

Yesu cəʋ kɛ ɪ tɔm tʋlaa
(Maləkɪ 3:22-30; Luku 11:14-23)

22 Ḿpúɣú pa kɔna Yesu kɛ ılɔɣɔhilu wei ıı naakı pəyele ıı yɔɣɔtəɣı tɔ. Ilɛna Yesu
la na í svv yɔɣɔtvɣv na nav. 23 Ḿpúɣú piti kpa yəlaa təna na pá tɔ sı: Yaa Tafiiti
Pəyalv ınəɣəlɛ?
24 Ama Falisanaa ná kɔma na pá nıı mpv, ılɛna pá tɔ sı: Alɔɣaa sɔsɔ wei pa yaa
sı Pesepule toŋ kɛ apalv ınɛ ı tɔɣɔnəɣəna alɔɣaa lɛmpa.
25 Yesu ná cɛkəna pa taa hvwɛɛ, ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ye kawulaɣa í wɛɛ na ka taa
yəlaa fɛı nɔɣɔ kvlvmaɣa, nɔɔnɔɔ ka yawaɣa. Na ıcatɛ í wɛɛ na tə taa yəlaa yaa ye
təyaɣa wɛnna na ka taa nyáma fɛı nɔɣɔ kvlvmaɣa, nɔɔnɔɔ ka yawa. 26 Ye Satanı
tɔɣɔnəɣı ı tı, ılɛ pə wɛ ısıı ı kawulaɣa nyáma yooki pa taa pa tike ntɛ́. Na saa ını
ı kawulaɣa nyvɣv ntɛ́ ka ısəna? 27 Ye ılɔɣɔv Pesepule toŋ kɛ ma lookina alɔɣaa
ısıı mə hvvkvɣv tɔ, ılɛ awe toŋ kɛ mə pəyalaa ná lookina pa nyáma? Tənaɣa mə
pəyalaa mpɛ pa maɣamaɣa paa kvna mə tɔm. 28 Ama ye Isɔ toŋ taa kɛ́ ma lookina
alɔɣaa, ılɛ Isɔ Kawulaɣa wɛ mə tɛɛ mə tɛɛ kɛ́.
29 Nɔɣɔlv kaa pəsı na í svv yvlv toŋtv təyaɣa sı ı kuuki ı wontu na í ta tɛmı-ı
ŋmıısı kɛ hɔkvɣv. Ama ı kpaa-ı kɛ́ na í hɔkɔ təkeŋkeŋ na pɛ́cɔ́ í svv wontu kuuu
kɛ təyaɣa taa.
30 Wei ı fɛı ma tɔɔ tɔ, pvntv kɛ́ ma kolontu kɛ́. Na wei ıı səŋna-m tɔɔsvɣv tɔ ı
yaasəɣı kɛ́. 31 Pə tɔɔ kɛ́ ma heeliɣi-mɛ təfoo sı paa yəlaa kvwakələm ka tɔɔ ısəna,
yaa paa yɔɣɔtı ısaɣatv ısıı we, Isɔ pəsəɣı na í húlí-wɛɣɛ suulu. Ama wei ı ka yɔɣɔtı
ısaɣatv kɛ Feesuɣu Naŋŋtv tɔɔ tɔ, pa kaa húlí pvntv kɛ suulu. 32 Ye wei ı yɔɣɔta
Yvlv Pəyaɣa má, ma tɔɔ kɛ́ ısaɣatv, paa húlí pvntv kɛ suulu. Ama wei í yɔɣɔta
Feesuɣu Naŋŋtv tɔɔ kɛ́ ısaɣatv, pvntv kaa na suulu, paa saŋa, paa cele.

Tvɣv nyəm na kv pəle kiŋ
(Luku 6:43-45)

33 Tvɣv í lvləɣı pee kvpana kɛ pa tɔŋ sı kv kɛ́ tvɣv kvpaŋkv. Na tvɣv í lvləɣı
pee asaɣɛɛ kɛ pa tɔŋ sı kv kɛ tvɣv ısaɣav. Pə taɣa pvlv tɔɔ, tvɣv lvlvɣv kiŋ kɛ pa
nyəŋna-kv. 34 Akala piya mɛ, ısənaɣa mɛ mpa í kɛ́ asaɣaa tɔ í ká pəsı na í yɔɣɔtı
tɔm kvpantv? Pə taɣa pvlv, ısəna yvlv lotu taa tɔɔwa tɔ ḿpúɣú ı yɔɣɔtaɣa húlə́ɣí.
35 Yvlvpaŋ kvpantv lıkəna tuu ı lotu taa kvpantv kiŋ kɛ́. Ilɛna ısaɣav ını ílɛ́ ı
ısaɣatv lıına tuu ı lotu taa ısaɣatv kiŋ. 36 Ma heeliɣi-mɛ sı Hvvlɛ wule paa pɔɔsı
yəlaa na paa heelina pa maɣamaɣa pa nɔɔsı kɛ paa tɔmaɣa kpaı nyəŋka ŋka pa
yɔɣɔta yem tɔ. 37 Pə taɣa pvlv, nyá yɔɣɔtaɣa taa kɛ́ paa nyəna sı nyá tɔm tewa yaa
tə səpa.

Piti təmlɛ nyılvɣv
(Maləkı 8:11-12; Luku 11:29-32)

38 Ḿpúɣú Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa napəlı na Falisanaa napəlı pa tɔma Yesu sı: Tacaa,
tə caa sı ń̀ la-tvɣv piti təmlɛ natəlı na tá ná.
39 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: Kvfalaŋ yəlaa asaɣaa mpa paa tɛŋ Isɔ na pa taa tɔ pa
caa pá ná piti təmlɛ natəlı. Ilɛ pa kaa na natəlı, ye pə taɣa Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv
Yonaası nyəntɛ. 40 Pə taɣa pvlv, ısıı Yonaasi caɣav tinte sɔsɔɔlɛ lotu taa kɛ́ kvyɛɛŋ
tooso kɛ́ ilim na ahoo tɔ, mpv tɔtɔɣɔ Yvlv Pəyaɣa má maa caɣa tɛtv tɛɛ kɛ́ kvyɛɛŋ
tooso kɛ ilim na ahoo. 41 Ye pə tala Hvvlɛ wule Ninifi nyáma ká kv kvfalaŋ yəlaa
panɛ pa tɔm. Pə taɣa pvlv, kvyaŋku pɛlɛ pa nıı Yonaası waasv tɔ pa yela pa ısaɣatv
kɛ kpakpaa kɛ́. Pəyele pvlvpv wɛ cənɛ na pá tɛɛ Yonaası ını. 42 Na ye pə tala Hvvlɛ
wule tɔtɔ, ilim mpətəŋ tɔɔ wulav alv nyəŋ ká kv kvfalaŋ yəlaa panɛ pa tɔm kɛ mpi
pə tɔɔ ílɛ́ ı ka lıına tuu tɛtv poolvŋ taa na í kɔɔ sı ı nıkı ısəna Salvməŋ yɔɣɔtaɣana
nyəm tɔ. Pɛ́cɔ́ pvlvpv wɛ cənɛ na pá tɛɛ Salvməŋ təcaɣacaɣa.

Ilɔɣɔv wei pa loowa tɔ ı məlvɣv
(Luku 11:24-26)

43 Waatu wei pá loowa ılǝɣǝu, wulaɣa taa ké ı cǝǝkı sı í hɛɛsı. I laŋǝɣı 44 ılɛna
í taɣanı ı taa sı: Maa mǝlı tǝyaɣa ŋka ka taa ma lıwa tǝɣǝ. I takı kɛlɛ ka taa, ılɛ ı
ká maɣana pa hasa-kɛ na pá taɣanı pǝ tǝnaɣa teu, na nǝɣǝlu fɛı ka taa. 45 Pǝlɛ tǝ ı
puki ké na í caa alǝɣaa lɛlaa mpa pa kǝla ınǝɣı ısaɣatu tǝɣǝ tǝm naatosompǝɣǝlaɣa,
na pá kǝǝ na pá caɣa tǝyaɣa ŋkɛ ka taa. Ilɛna lǝŋ nyǝntu náá mǝlı na tá lá sana na
nǝǝnǝǝ nyǝntu. Ḿpúɣú pǝ wɛɛ na kufalaŋ yǝlaa asaɣaa panɛ.

Yesu too na ı newaa pa tǝm
(Malǝkı 3:31-35; Luku 8:19-21)

46 Yesu tǝŋna samaa kɛ yǝɣǝtǝnau kɛ mpu, ılɛ ı too na ı newaa apalaa nyáma pa
talaa kɛlɛ, na pá sǝŋa awalı na pá caa pa yǝɣǝtǝna-ı. 47 Ḿpúɣú nǝɣǝlu tɛlǝsa Yesu
sı: Nyá too na nyá newaa pa sǝŋna ntɛyɛ awalı na pá caa pa yǝɣǝtǝna-ŋ.
48 Tǝnaɣa Yesu nǝɣǝ tǝkpau sı: Aweɣe ma too, na mpaɣa ma newaa ye?
49 Ilɛna Yesu húlí ı ıfalaa kɛ niŋ na ı tǝ sı: Iı naa ma too na ma newaa ntǝ. 50 Pǝ
taɣa pulu tǝǝ, mpa pa lakı mpi ma Caa wei ı wɛ ısǝtaa tǝ ı caakı tǝ, mpɛɣɛlɛ ma
newaa na ma toonaa.

13

Mǝtutuuna tǝm
(Malǝkı 4:1-9; Luku 8:4-8)

1 Ḿpúɣú kuyaku ŋku Yesu kula tǝyaɣa na í polo lum nǝɣǝ na í caɣa na í sɛɣɛsǝɣı.
2 Tǝnaɣa yǝlaa kota ı kiŋ kɛ sǝsǝm pǝ fɛı kɛɛsuɣu. Halǝna í kulı na í kpa kpıulugu taa
na í caɣa. Na yǝlaa náá sǝŋa lum nǝɣǝ. 3 Ilɛna í la-wɛɣɛ faaci kɛ teu na í sɛɛkı-wɛɣɛ
ısǝnaa sı pá cɛkǝna. Ilɛna í tǝ sı: Tuulu polǝna tuutu. 4 I tuukaɣa ı mǝtutuuna
ılɛna, lɛnna hoti mpaau nǝɣǝ nǝɣǝ na suması tii na sı tǝǝsı-yɛ. 5 Ḿpúɣú lɛnna hota
kuwau tǝǝ timpi tɛtu ta lim tǝ. Ilɛna a tǝŋna nyǝu kɛ tɛtu wɛ tǝtaɣasam tǝ pǝ tǝǝ.
6 Ilim kǝma na pá haŋ na pá nyaɣa mǝhoo, ılɛna a wulı, kɛ a ta hiki tɛtu sı a ka
hoosi kupaŋsı tǝ pǝ tǝǝ. 7 Pee lɛnna náá hoti sǝwa taa na alɛ a nyǝ ısıı a ka kulı teu,
ılɛna sǝwa fɛtɛ-yɛ na a kpisi lulugu. 8 Ama pee lɛnna ná hota tɛtu musuŋ nyǝntu
taa na alɛ á lá teu, lɛnna náá lulı sǝsǝm sǝsǝm, lɛnna kɛ maɣana, lɛnna kɛ pǝcǝ.
9 Yesu tɛma ḿpúɣú yǝɣǝtugu ılɛna í cuɣusi sı: Ye í ké tǝm nılaa í nıı.

Yesu sɛɣɛsugu na atuwa nyugu
(Malǝkı 4:10-12; Luku 8:9-10)

10 Tǝnaɣa Yesu ıfalaa pola ı kiŋ na pá pǝǝsı-ı sı: Pepe tǝǝ ké n tukiɣi-wɛɣɛ atuwa
kɛ kuṭuku?
11 Ḿpúɣú ı cǝ-wɛ sı: Mɛ pǝ ha-mɛɣɛ sı í nyı ısǝtaa Kawulaɣa tǝm kuŋmɛsǝtu.
Ama pǝ kaasa lɛlaa tǝ, pɛlɛ pa ta hiki tǝ nyǝm. 12 Pǝ taɣa pulu tǝǝ, wei ı wɛna tǝ
paa sǝǝsı-ı na pá tǝlǝna-ı tǝhǝ. Ama wei ı fɛına tǝ paa lɛɛkı pǝciimaɣa wei ı wɛna
tǝ. 13 Pǝ tǝǝ ké ma tukiɣi-wɛɣɛ atuwa kɛ kutuku. Mpi tǝ, pa nyǝnǝɣı paa naa, pa
keŋ ŋkpaŋŋ pǝyele paa nukı, paa cɛkǝɣǝna. 14 Tǝ maɣamaɣa kɛ Isayii ka ná lǝŋ
na í yǝɣǝtı sı:
I ka nıı teu yaa, ama í kaa cɛkǝna.
I ká nyǝnı teu yaa, ama í kaa na.
15 Pǝ taɣa pulu tǝǝ,
yǝlaa panɛ pa lǝmaɣasɛɛ sǝpa.
Pa tǝka pa ŋkpaŋŋ,
pa wiisa pa ısɛ sı pa ısɛ í taa na,
pa ŋkpaŋŋ í taa nıı.
Sı pá taa cɛkǝna pǝ yaasi.
Pá taa kǝǝ pá pǝsǝna ma tǝǝ.
Na má lá na pá waa-wɛ.
Isǝ yǝɣǝtǝna mpu yoo.

16 Ye mɛ ılɛ, mə nıı leleŋ ké. Pə taɣa pʋlʋ təɔ, mə ısɛ naakı na mə ŋkpaŋŋ nıukı.
17 Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana təfoo sı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa paɣalɛ na Isɔ yəlaa
taa paɣalɛ nyıula teu sı pá ná mpi í naakı ısəntɔ tɔ, pa ta na. Pa nyıulaa sı pá nıı nti
í nuukı ısəntɔ tɔ, pa ta nıı.

Yesu kilisuɣu kɛ mətutuuna hʋwɛɛ
(Maləkı 4:13-20; Luku 8:11-15)

18 Təʋ, pənɛntɛ í yele na má kilisi-mɛɣɛ ısɔ wei ma sɛɛ-mɛɣɛ mpʋ tɔ ı hʋwɛɛ ılɛ.
19 Mpa pa nuukı Isɔ Təm na pá ta cɛkəna-tı tɔ pa wɛɛ ké ısıı mpaaʋ kpeeŋa tɛtʋ nti
tə təɔ mətutuuna hotaa tɔ. Isaɣatʋ tʋ təŋəɣı kpakpaa ké na í ləsı təm nti pa nıı mpʋ
təɣɔ pa taa. 20 Lɛlaa ná wɛ ısıı kʋwaʋ təɔ timpi pee lɛnna hʋtaa tɔ. Pɛlɛɣɛlɛ mpa
pa nuukı Isɔ Təm na pá mʋ-təɣı kpakpaa na laŋhʋlʋmlɛ. 21 Paa yeki sı tá sʋʋna-
wɛɣɛ teu. Pa təkəɣı-təɣı tətantaa. Saa wei wahala nɔɣɔlʋ ı ká tala, yaa Isɔ Təm təɔ
kʋnyɔŋ tʋɣʋ ka kɔɔ, ılɛna pá lıı Isɔ sɛɛʋ taa ké kpakpaa. 22 Lɛlaa ná nəɣəsəna wena
a hota sɔwa taa tɔ. Mpi tɔ, pa tɛŋ Isɔ Təm nıuʋ ılɛna atɛ cənɛ kʋlapʋtʋ nəɣəsɛɛ na
wɛnaʋ kʋnyıulʋɣʋ puɣusi-wɛ na pə́ kʋ təm ntəɣı pa taa, na tá caŋ tá kpisi lʋlʋɣʋ.
23 Pə kaasa pee lɛnna ná hota tɛtʋ mʋsʋŋ nyəntʋ taa. Aŋhaa, alɛ a wɛnna nté ısıı
yəlaa mpa pa nuukı Isɔ Təm na pá cɛkəna-təɣı teu na pá lʋləɣı pee tɔ. Lɛlaa kɛ
sɔsɔm sɔsɔm, lɛlaa kɛ maɣana, na lɛlaa kɛ pəcɔ.

Nyıutʋ ısaɣatʋ

24 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ ısɔ sɛɛʋ tɔtɔ sı: Isɔtaa Kawulaɣa nəɣəsəna ısəna tɔɣɔlɔ.
Apalʋ nɔɣɔlʋ ı tuuna ı haləm na í tɛɛ. 25 Ḿpúɣú ı kolontu kɛɛsa ahoo hɛka kɛ waatʋ
wei yəlaa təna tookaɣa tɔ, ılɛna í tuu nyıutʋ ısaɣatʋ kɛ kʋtɔɣɔʋ hɛkʋ na í tɛɛ. 26 Pə
kɔma na kʋtɔɣɔʋ kʋlı na kʋ pıı, ılɛna pá tuti nyıutʋ ısaɣatʋ təlɛ tɔtɔ. 27 Tənaɣa taalɛ
ńté tə tʋ pəyalaa pɔɔsa-ı sı: Tacaa pə taɣa kʋtɔɣɔʋ kɛ n ka tuu nyá taalɛ taa? Pə
lapa ısəna na nyıutʋ ısaɣatʋ siti pə hɛkʋ taa? 28 Tənaɣa pa caa cɔ-wɛ sı: Ma kolontu
nɔɣɔlʋ ı lapəna mpʋ. Ḿpúɣú apalʋ ını ı pəyalaa mpɛ pa pɔɔsa-ı sı: Tá polo na tá
kpɛsı nyıutʋ ısaɣatʋ ntı? 29 Ilɛna apalʋ ını í cɔ-wɛ sı: Aaı, í taa kpɛsı. Ye í tɔma sı í
kpɛsəɣı-tı, ntanyı pıı kpɛŋna kʋtɔɣɔʋ na pə́ kpɛsı. 30 I yele na pə təna pə́ kpɛntı
pıuʋ kɛ mpʋ, haləna pə tala kʋm. Pə́ tala kʋm ılɛ maa heeli kʋntaa sı pá caaləna
nyıutʋ ısaɣatʋ kɛ sɛtʋɣʋ na pá həkɔ-tı təcapı təcapı, na pá tʋ kɔkɔ. Ilɛna pə́cə́ paa
kpaɣa kʋtɔɣɔʋ na pá tʋ ma kpou taa.

Sɔɔɣa pile tɔm
(Maləkı 4:30-32; Luku 13:18-19)

31 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ kɛɛsʋɣʋ sı: Isɔ Kawulaɣa wɛɛ ké ısıı yʋlʋ tuukuɣu sɔɔɣa
pile kɛ ı haləm taa tɔ. 32 Wontu pee təna taa ńté tə kələna wɛɛʋ təminimini. Ama
tə tɛŋ nyɔʋ tɔ tə pıukı tʋɣʋ ké na tá kəlı tuusi lɛnsı. Haləna suması kɔŋ na sí tʋɣı
tana kɛ kʋ piliŋası təɔ.

Potopoto taa kʋkʋsʋm tɔm
(Luku 13:20-21)

33 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sı: Isɔtaa Kawulaɣa nəɣəsəna ké ısıı alʋ
maɣasʋɣʋ mʋlʋm kɛ cɛmsɛ təpam, na í kpaɣa kʋkʋsʋm kɛ pəcɔ na í tʋ na í huɣuti,
na pə təna pə́ kpa təfʋʋ tɔɣɔ.

Yesu tukuɣu kɛ atuwa
(Maləkı 4:33-34)

34 Təmnaa panɛ, Yesu yɔɣɔtaɣa-wɛɣɛ samaa taa tɔ na atuwa ké. I ta sɛɣɛsı-wɛɣɛ
natələɣı yem na í ta kɛɛsəna pʋlʋ. 35 I lakaɣa ḿpúɣú sı pə́ la nti Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ
tɛləsʋlʋ ka yɔɣɔtaa tɔ sı:
Atuwa kɛ maa yɔɣɔtəna-wɛ.
Maa heeli-wɛɣɛ təmnaa mpa paa wɛ

ɪŋmɛsav kɛ hatoo antulinya lapv waatv tɔ.

Yesu kilisuɣu kɛ nyɪtv ɪsaɣatv tɔm hvwɛɛ

36 Ḿpúɣú Yesu yela samaa na ɪnɪ í polo tɔyaɣa. Ilɛna ɪ ɪfalaa polo ɪ kiŋ na pá
tɔmɪ-ɪ sɪ: Kilisi-tvɣv haləm taa nyɪtv ɪsaɣatv ntɪ tə tɔm na tá nɪɪ.
37 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sɪ: Kvtɔɣɔv tuulu ntɛ́ Yvlv Pəyaɣa ma. 38 Na antulinya
ɪnɛɣɛlɛ taalɛ ńté. Na mpi pa tuuwa tɔɣɔlɛ mpa pa ké Isɔ Kawulaɣa nyə́ma tɔ.
Nyɪtv ɪsaɣatv nté mpa pa ké Isaɣatv tv nyə́ma tɔ. 39 Kolontu wei ɪ tuu nyɪtv ntɪ
tɔɣɔlɛ Ilɔɣɔv. Na kvmtv waatv kɛlɛ antulinya tɛm. Isɔtaa tillaa ntɛ́ kvntaa. 40 Isɪɪ pa
tɔɔsvɣv nyɪtv na pá tv kɔkɔ tɔ, ḿpúɣú pɪɪ la antulinya tɛm waatv. 41 Yvlv Pəyaɣa
má maa tili ma ɪsɔtaa tillaa, na paa ləsɪ ma Kawulaɣa taa ké mpa pa tusiɣi lɛlaa kɛ
ɪsaɣatv lapv taa na mpɛ pa maɣamaɣa pa lakɪ mpi pə fɛɪ teu tɔ. 42 Na pá tv-wɛɣɛ
kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa timpi paa casəɣɪ kapusi na pá nyasəɣɪ pa təɣɪ kela tɔ. 43 Na saa
ɪnɪ mpa pa nɪɪkəna Isɔ tɔ, pɛlɛ paa tee kɔkɔ kɛ pa Caa Kawulaɣa taa ɪsɪɪ ilim. Ye í
ké nɪɪlaa í nɪɪ.

Kvpam mpi pə ŋmɛlaa tɔ

44 Isɔtaa Kawulaɣa wɛɛ ké ɪsɪɪ pa ŋmɛsvɣvv liɣitihutaɣa pvlvɣv tɛtv tɛɛ, na nɔɣɔlv
kɔɔ na í hii-wɪ, na í taɣanɪ-wəɣɪ ŋmɛsvɣv kɛ teu. Ilɛna í tɛɛna laŋhvlvmlɛ na í polo
í pɛɛtɪ pə tənа mpi ɪ wɛna tɔ na á kɔɔ í yana tɛtv ntɪ tɔ.

Lɪɪlvɣv kvpaŋkv tɔm

45 Isɔtaa Kawulaɣa wɛɛ ké ɪsɪɪ paɣatvlv wei ɪ pɛɛkəɣɪ lɪɪtv kvpantv tɔ. 46 Waatv
wei ɪ suliɣina nakvlɪ ɪlɛna í pɛɛtɪ pə tənа mpi ɪ wɛna tɔ na í yana-kv.

Kvpama na asaɣaa pa faɣav

47 Isɔtaa Kawulaɣa wɛɛ ké ɪsɪɪ pa pɛtvɣv tiina puluɣu kɛ lɪɪlɛ taa na pə́ kpa tiina
kɛ yem yem tɔ. 48 Puluɣu suɣi ɪlɛna tiina kpalaa hɔ-kv na pá lɪɪna kpeeŋa, na
pá caɣa na pá tɔɔsɪ mpi mpi pə wɛ teu tɔ na pá tv tɔkv taa. Pə kaasəɣɪ mpi pə
fɛɪ teu tɔ, ɪlɛna pá məlәna na pá pɛtɪ lvm taa. 49 Mpv tɔtɔɣɔ pɪɪ la antulinya tɛm
wule. Isɔtaa tillaa ka kɔɔ na pá tɔɔsɪ kvpama. 50 Pə kaasəɣɪ asaɣaa ɪlɛna pá tv kɔkɔ
sɔsɔɔŋka taa. Tənaɣa paa casəɣɪ kapusi na pá nyasəɣɪ pa təɣɪ kela.

Kvpantv kvpəntv na kvfatv

51 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa-wɛ sɪ: Ɪ cɛkəna tɔm ntɪ tə tənа na? Ilɛna pɛlɛ pa cɔ sɪ: Ɛɛ,
tə cɛkənaa.
52 Tənaɣa ɪ tɔma-wɛ sɪ: Ye Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlv nɔɣɔlv ɪ pəsa ɪsɔtaa Kawulaɣa taa
ɪfalv, ɪ wɛɛ ké ɪsɪɪ təyaɣa tv kvpaŋ wei ɪ ləsəɣɪ ɪ wontu təsɪɪlɛ kɛ kvfatv na nti tə
taaŋaa tɔɣɔ waatv waatv tɔɣɔ.

Nasalɛtɪ nyə́ma kisuɣu kɛ Yesu
(Maləkɪ 6:1-6; Luku 4:16-30)

53 Yesu tɛma-wɛɣɛ ɪsɔnaa panɛɣɛ sɛɛv, ɪlɛna í kvlɪ təna 54 na í polo ɪcatɛ nte tə
taa ɪ ka pɪɪwa tɔ, na í svv təna Yuta nyə́ma təkotile taa na í sɛɣɛsəɣɪ. Tənaɣa ɪ nyəm
lapa mpa paa wɛ təna tɔɣɔ piti, na pá tɔŋ sɪ: Leɣe ɪnɛ ɪ hika nyəm pənɛ ɪnɪ pə taka?
Leɣe ɪ hikina piti təma lapv toma? 55 Pə taɣa kaafənta pəyalv ílé taa? Pə taɣa Malɪ
lvlәna-ɪ? Pə taɣa ɪ newaa ntɛ́ Saakɪ na Yosɛɛfv na Simɔŋ na Yuti? 56 Pəyele ta na ɪ
newaa alaa nyə́ma tə wɛnna. Leɣe ɪ hikina toma anɛ ɪnɪ?
57 Pə tənaɣa mpv pə lapa pa laŋa kɛ kpɪɪsəŋ, na pá kpisi Yesu tɔm mvɣv. Tənaɣa
Yesu tɔma-wɛ sɪ: Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv ta laŋ sam kɛ tiili ye pə taɣa ɪ maɣamaɣa
ɪ ɪcatɛ taa, na ɪ təyaɣa nyə́ma hɛkv.
58 Yesu tá pəsɪ na í lá piti təma kɛ mawaa nɔɣɔlvɣv tənaɣa pa ta tv Isɔ ké naani
tɔ pə tɔɔ.

14

Lʊm Sɔlʊ Yohaanɪ kʊɣʊ
(Maləkɪ 6:14-29; Luku 9:7-9)

1 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké Kalilee kʊfənɛɛ Helɔtɪ nɪɪ Yesu taŋ. 2 Ilɛna í yɔɣɔtɪ ɪ təmlɛ
nyáma kiŋ sɪ: Lʊm Sɔlʊ Yohaanɪ ílé ɪ taɣanna fem. Pə tɔɔ ké ɪ pəsəɣɪ na í lakɪ piti
təma.
3 Kʊpam Helɔtɪ ɪnɪ ɪ ka tɔmna sɪ pá kpa Yohaanɪ na pá həkɔ-ɪ na pá tʊ-ɪ saləka
taa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ ké Helɔtɪ lapa mpʊ, ɪ ka kpaɣa ɪ taalʊ Filipʊ alʊ Helɔtiyatɪ ké,
4 na Yohaanɪ yɔɣɔtɪ-ɪ sɪ: Pə ta mʊna sɪ ń la Helɔtiyatɪ kɛ alʊ.
5 Tənaɣa Helɔtɪ nyɪɪlaa sɪ ɪ kʊɣɪ Yohaanɪ. Ama ɪ nyaŋaɣana Yuta nyáma. Mpi
tɔ, pɛlɛ pa maɣamaɣa pa nyənaɣa-ɪ lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ké.
6 Ḿpúɣú Helɔtɪ lʊlʊɣʊ acima wule Helɔtiyatɪ pɛɛlɔ polaa na í paakɪ mpa pa yaa
tɔɣɔʊ tɔ pa ɪsɛntaa. Tənaɣa pə lapa Helɔtɪ kɛ leleŋ. 7 Halәna í yɔtɔtɪ na í tuu sɪ:
Paa mpiɣi n səlәma-m maa ha-ŋ-wɪ. 8 Ilɛna ɪ too sɛɣɛsɪ-ɪ sɪ: Polo sɪ í ha-ŋ Lʊm
Sɔlʊ Yohaanɪ nyʊɣʊ kɛ nyənaɣa taa.
9 Ḿpúɣú wulaʊ laŋlɛ wakəlaa. Ama ɪsɪɪ ɪ ka tɛma tuunaʊ kɛ ɪ mʊʊlaa ɪsɛntaa ɪlɛ,
pə fɛɪ sɪ ɪ ká kisi. 10 Tənaɣa ɪ kʊsa yʊlʊ na í polo í sɛtɪ Lʊm Sɔlʊ Yohaanɪ nyʊɣʊ kɛ
saləka taa. 11 Na pá tʊ-kʊɣʊ nyənaɣa taa na pá cɛla pɛɛliya ŋkɛ, na ká polo ká cɛla
ka too. 12 Ḿpúɣú Yohaanɪ ɪfalaa kɔma na pá kpaɣa-ɪ na pá polo pa pi. Ilɛna pá
polo pá kɛɛsɪ Yesu ké ɪsəna pə lapa tɔ.

Yəlaa iyisi kakpasɪ calәsʊɣʊ
(Maləkɪ 6:30-44; Luku 9:10-17; Yohaanɪ 6:1-14)

13 Yesu nɪɪ tɔm tənɛ, ɪlɛna í sʊʊ kpɪɪlʊɣʊ na í tɛɛ ɪ tike kɛ kpeeŋa. Samaa nɪɪ mpʊ,
ɪlɛna pá lɪɪna acalɛɛ taa na pá maləɣɪ lʊm na pá təŋəɣɪ Yesu waalɪ. 14 Yesu lɪɪna
kpɪɪlʊɣʊ taa na í ná yəlaa kɛ sɔsɔm kɛ mpʊ, ɪlɛna pa tɔm lapɪ-ɪ pətɔɔtəlɛ na í waa
pa kʊtɔntʊnaa.
15 Pə kɔma taanaɣa, ɪlɛna Yesu ɪfalaa polo na pá tɔmɪ-ɪ sɪ: Cənɛ ké nyɪɪtʊ taa ké
na ilim tɛma. Tɔɣɔnɪ yəlaa panɛ na pá polo acalɛɛ taa na pá ya kʊtɔɣɔʊ na pá tɔɣɔ.
16 Tənaɣa Yesu cɔwa ɪ ɪfalaa sɪ: Yəlaa í taa nɔkɪ tɛɛʊ, mɪɪ hana-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɛ
mə maɣamaɣa.
17 Tənaɣa Yesu ɪfalaa cɔwa sɪ: Ntɔŋ potopotonaa kakpasɪ na tiina naalɛɣɛ tə
wɛna yaa. 18 Ḿpúɣú Yesu tɔma ɪfalaa sɪ: ɪ kɔna potopotonaa kakpasɪ na tiina
naalɛ ɪnɪ.
19 Ilɛna Yesu heeli yəlaa sɪ: ɪ caɣa atɛɣɛ nyɪɪtʊ tɔɔ. Tənaɣa ɪ kpaɣa potopotonaa
kakpasɪ na tiina naalɛ ɪnɪ, na í teki ɪsɛ na í sɛɛ lsɔ ké í na təmlɛ. Ilɛna í faɣa-wɛ na í
cɛla ɪ ɪfalaa sɪ pá tala samaa ɪnɪ. 20 Ḿpúɣú pa tənа pa tɔɣaa na pá haɣa na pə́ kpisi
hɔɣəlasɪ, halәna ɪ ɪfalaa koti-sɪ na sɪ su tɔkʊŋ naanʊwa na naalɛ. 21 Pəyele mpa pa
tɔɣɔ mpʊ tɔ pa nyɔɔŋ tala ɪsɪɪ iyisi kakpasɪ. Alaa na piya pa paasi.

Yesu tɔntɛ kɛ lʊm tɔɔ
(Maləkɪ 6:45-52; Yohaanɪ 6:15-21)

22 Ḿpúɣú Yesu tɔma ɪ ɪfalaa kɛ pə waalɪ ké kpakpaa sɪ: ɪ sʊʊ kpɪɪlʊɣʊ na í tɛɛ-m
nɔɣɔ na í tɛsɪ kʊteŋ lɛŋkʊ. Ilɛna ɪnɪ í saalɪ tənа na í paasəna samaa yasʊɣʊ. 23 Yesu
tɛma samaa kɛ yasʊɣʊ, ɪlɛna í kpa pʊɣʊ nakʊlɪ kʊ tɔɔ ké ɪ tike sɪ ɪ səlәməɣɪ, halәna
ahoo caŋ na a yu-ɪ tənaɣa ɪ tike. 24 Saa ɪnəɣɪ mpʊ tɔ na kpɪɪlʊɣʊ náá tɛma pote
kɛ pooluŋ kɛ lʊm hɛkʊ taa na lʊm hola taŋ-kʊ. Mpi tɔ, heelim makɪ tuluŋa ké
na pə́ məlәɣəna-wɛ na waalɪ waalɪ. 25 Ḿpúɣú Yesu tɔma lʊm tɔɔ na í puki ɪ ɪfalaa
kiŋ. Waatʊ ɪnɪ tɔ pə wʊsəna kampaaŋ koou kɛ mpʊ. 26 Pa ná ɪ tɔŋ lʊm tɔɔ, ɪlɛna
sɔɣɔntʊ kpa-wɛɣɛ sɔsɔm sɪ asənaalɪɪ ké, na pá sʊʊ kapusi mapʊ. 27 Ama ɪ tɔma-
wɛɣɛ kpakpaa sɪ: ɪ tɔkɪ tɔnəŋ, maɣa, í taa nyá.

28 Tənaɣa Piyɛɛ tɔma Yesu sɪ: Tacaa, ye nyaɣa tampana, tɔ sɪ má tɔ lʊm tɔɔ na
má kɔɔ nyá kiŋ. 29 Ḿpúɣú Yesu tɔma-ɪ sɪ: Ɛɛ, kɔɔ.
Tənaɣa Piyɛɛ lɪɪ kpɪılʊɣʊ taa na í sʊʊ lʊm tɔɔ ké tɔntɛ na í puki Yesu kiŋ. 30 Ama
Piyɛɛ kɔma na ɪ ləmaɣasɛɛ polo heelim kiŋ, ɪlɛna sɔɣɔntʊ kpa-ɪ. Tənaɣa pə sʊʊ-ɪ
tisuɣu kɛ lʊm tɛɛ na í kiisi sɪ: Haɪ, Tacaa, ya-m.
31 Ilɛna Yesu siisi kpakpaa na í kpa ɪ niŋ taa na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Pepe tɔɔ ké n lapa
sika. Ama n ta tɛ nyá taa na lsɔ na pá tɔɔ yoo.
32 Ḿpúɣú pa naalɛ pa kpa kpɪılʊɣʊ taa, ɪlɛna heelim hɛɛ təli. 33 Tənaɣa Yesu
ɪfalaa mpa paa wɛ kpɪılʊɣʊ taa tɔ pa luŋa akula kɛ ɪ tɛɛ na pá tɔmɪ-ɪ sɪ: Tampana
n ké lsɔ Pəyaɣa.

Yesu waasʊɣʊ kɛ kʊtɔntʊnaa kɛ Kenesalɛtɪ (Maləkɪ 6:53-56)

34 Yesu na ɪ ɪfalaa pa tɛɛsa tɛsʊɣʊ kɛ lʊm, ɪlɛna pá tala Kenesalɛtɪ tɛtʊ taa. 35 Təna
nyəma nyəmá sɪ Yesu, ɪlɛna pá heeli na pə tɛləsɪ təmaɣa pa tɛtʊ təna taa sɪ Yesu
kɔma. Ilɛna pá kɔna-ɪ kʊtɔntʊnaa mpɛ pa təna. 36 Na pa wiikaɣana-ɪ sɪ í yele na
pá tokina ɪ kpaɪ ntʊmpee maɣamaɣa. Na pa təna mpa pa tokina ɪ kpaɪ ɪnɪ tɔ pə
waa-wɛ.

15

Falisanaa kʊsɛɣɛsətʊ kɛ kətasɪ tɔɔ (Maləkɪ 7:1-13)

1 Ḿpúɣú Falisanaa na lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa lɪɪna Yosalɛm na pá kɔɔ pá maɣana
Yesu, na pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: 2 Pepe tɔɔ ké nyá ɪfalaa naa təŋəɣɪ ɪsəna ta caanaa sɪɪwa
sɪ pá lakɪ tɔ? Pə taɣa pʊlʊ, paa saŋəɣɪ ɪsɪɪ lsɔ sɛɛtʊ taa pə wɛɛ sɪ yʊlʊ ká la na pə́cə́
í tɔɣɔ tɔ.
3 Ḿpúɣú Yesu ná pɔɔsa-wɛ tətɔ sɪ: Pepe tɔɔ ké mɛ mə yeki lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ
təŋʊɣʊ na í təŋəɣɪ mə maɣamaɣa mə kʊsɛɣɛsətʊ? 4 lsɔ ka yɔɣɔtaa sɪ: Se nyá caa
na nyá too, na tətɔ sɪ: Ye wei ɪ tʊʊ ɪ caa yaa ɪ too, ɪsɪɪ pa kʊ-ɪ. 5 Ama mɛ mə sɛɣɛsəɣɪ
sɪ yʊlʊ pəsəɣɪ na í heeli ɪ caa yaa ɪ too sɪ: Mpi ma ləsa ma wɛnaʊ taa na má tena-
mɛ tɔ pə pəsa kʊhaham mpi pə ké lsɔ nyəm tɔ. 6 Saa ɪnɪ pə fɛɪ sɪ ɪ teŋ ɪ caa tətɔ. I tá
ná timpi í wakələɣɪ lsɔ Tɔm na í təŋəɣɪ mə maɣamaɣa mə kʊsɛɣɛsətʊ tɔ. 7 Cɛsəlaa
mɛ, lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ lsayii ka naWa mə tɔm ké təkelekele na pə́cə́ í ŋmaa-təɣɪ
ɪ takəlaɣa taa sɪ:
8 Nɔɣɔ taa ké yəlaa panɛ pa saŋɪ-m yem.
Paa caa-m paa pəcɔɣɔ hatoo pa taa.
lsɔ yɔɣɔtəna mpʊ.
9 Pa sɛɛkɪ-m yem ké.
Pa kpaɣa yəlaa kʊyɔɣɔtʊtʊ na
pá sɛɣɛsəɣɪ ɪsɪɪ lsɔ nyəntʊ.

Mpi pə lakɪ yʊlʊ kɛ ɪsaɣaʊ tɔ (Maləkɪ 7:14-23)

10 Pəlɛ pə waalɪ Yesu yaa samaa na í tɔ-wɛ sɪ: I nɪɪ tɔm tənɛ na í nyɪ sɪ 11 mpi
pə sʊʊkɪ yʊlʊ nɔɣɔ taa tɔ pɪɪ lakɪ-ɪ ɪsaɣaʊ. Ama mpi pə lɪɪkəna yʊlʊ nɔɣɔ tɔ mpɪ pə
lakəna-ɪ ɪsaɣaʊ.
12 Ḿpúɣú Yesu ɪfalaa pola ɪ kiŋ na pá tɔmɪ-ɪ sɪ: Ntəŋ n yɔɣɔta mpʊ tɔ n naWa sɪ
pə ta la teu kɛ Falisanaa?
13 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ye ɪ ta sɔ tʊɣʊ ŋku, paa kpɛsɪ-
kʊɣʊ na pá pɛtɪ. 14 I yele pɛlɛ, pa ké mpa pa húlə́ýí lɛlaa kɛ mpaaʊ na pə́cə́ mpɛ
pa maɣamaɣa pa ɪsɛ ɪɪ naa tɔɣɔ. Ye yʊlʊm hɔŋ yʊlʊm lɛlʊ, pa təna paa kpɛntɪ na
pá hoti púúɣú taa ké.

15 Tənaɣa Piyɛɛ tɔma Yesu sɪ: Kilisi-tʊɣʊ ɪtuule tənɛ tə hʊwɛɛ.
16 Tənaɣa Yesu tɔma sɪ: Pə kpɛŋna-mɛ mə ta cɛkəna-təɣəlɛ? 17 Ɪ ta nyɪ sɪ pə tənа
mpi pə sʊʊkɪ yʊlʊ nɔɣɔ taa tɔ, pə tiiki ɪ hiluɣu taa na pə tɛ tɔ pə lɪɪkəna ɪ tapʊɣʊ?
18 Ama mpi yʊlʊ nɔɣɔ ná yɔɣɔtəɣɪ tɔ hatoo ɪ lotu taa kɛ́ pə lɪɪkəna, na mpʊ pə
lakəna yʊlʊ kɛ ɪsaɣau. 19 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yʊlʊ lotu taa kɛ́ ɪsaɣatʊ hʊwɛɛ caaləɣɪ na
a pukina-ɪ yʊlʊkʊlɛ na wasaŋkalətʊ na asilima lapʊ taa, na ŋmɪʊləm na kaloolaɣa
na yəlaa caɣanau taa. 20 Mpi pə lakɪ yʊlʊ kɛ ɪsaɣau tɔɣɔlɛ. Ama sɪ ń̀ tɔɣɔ na ń̀ tá
saŋ nyá niŋ ɪsɪɪ yʊlʊ ká la ɩsɔ sɛɛʊ taa na pə́cɔ́ í tɔɣɔ tɔ, pəlɛ pɪɪ lakɪ yʊlʊ kɛ ɪsaɣau.

Kanaaŋ alʊ tɔm
(Maləkɪ 7:24-30)

21 Yesu lɪɪ tənа, ɪlɛna í polo tɛtʊ nti tə wɛ Tiii na Sitɔŋ pə cɔlɔ tɔ tə taa. 22 Pə
pamna Kanaaŋ alʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛ tɛtʊ ntɪ tə taa. Ḿ̀púɣú alʊ ɪnɪ ɪ kɔma Yesu kiŋ
na í wiina-ɪ na nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: Tafiiti Pəyalʊ Tacaa, nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ. Ma pɛɛlɔ
hiina alɔɣaa na pə tɔka-ɪ teu.
23 Ama Yesu ta cɔ alʊ ɪnɪ sɪ pʊlʊ. Tənaɣa Yesu ɪfalaa polaa na pá tɔ Yesu sɪ:
Tɔɣɔnɪ-ɪ, ɪ kələɣɪ ta ŋkpaŋŋ təkʊɣʊ na í təŋəɣɪ-tʊ. 24 Tənaɣa Yesu heela-ɪ sɪ: Ɪsɛɣɛlɪ
yəlaa mpa pa lepa ɪsɪɪ heeŋ tɔ pa waalɪ kɛ́ ma kɔma. 25 Ama alʊ ɪnɪ ɪ kʊlaa na í kɔɔ
í sopi Yesu tɛɛ na í tɔ sɪ: Haɪ, Tacaa, waasɪ-m. 26 Ɪlɛna Yesu náa cɔ alʊ ɪnɪ sɪ: Pə ta
mʊna sɪ pá kpaɣa piya tɔɣɔnaɣa na pá tʊ hasɪ. 27 Ḿ̀púɣú alʊ ɪnɪ ɪ tɔma sɪ: Haɪ, ma
cɛ, paa na mpʊ hasɪ təŋəɣɪ na sɪ tɔɔsəɣɪ mpi sɪ nyə́ma tɔkɪ na pə́ pʊtətəɣɪ atɛ tɔ
mɛɛ.
28 Ḿ̀púɣú Yesu tɔma-ɪ sɪ: Pʊwɛ, alʊ nyá, nyá naani tɔɔwa yoo. Mpi n caa tɔ n ka
na-wɪ. Tənaɣa ɪ pəyaɣa hika alaafəya kɛ kpakpaa.

Yesu waasʊɣʊ kɛ kʊtɔntʊnaa paɣalɛ

29 Ḿ̀púɣú Yesu kʊla tənа na í polo Kalilee teŋku nɔɣɔ, na í kpa pʊɣʊ nakʊlɪ kʊ
tɔɔ na í caɣa. 30 Na yəlaa samaa samaa kɔɔ ɪ kiŋ na pá kpɛŋna kʊtɔntʊnaa kɛ
paɣalɛ mpa pa tɔŋ tala tɔ na yʊlʊmaa na acamaa na kamumusi na kʊtɔməŋ lɛləŋ
nyə́ma tɔtɔ. Pa pona kʊtɔntʊnaa mpɛ na pá sɪɪ-wɛɣɛ Yesu kiŋ, ɪlɛna Yesu la na pá
hiki alaafəya. 31 Ḿ̀púɣú pə lapa yəlaa kɛ piti kɛ́ ɪsəna kamumusi sʊʊ yɔɣɔtʊɣʊ na
acamaa hiki toma na tala tɔntaa náá təŋ teu na yʊlʊmaa náá sʊʊ nau tɔ. Tənaɣa
pa sʊʊ Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ kɛ́ sam.

Yəlaa iyisi liɣiti caləsʊɣʊ
(Maləkɪ 8:1-10)

32 Ḿ̀púɣú Yesu yaa ɪ ɪfalaa na í tɔ sɪ: Yəlaa panɛ pa tɔm wɛ-m pətɔɔtəlɛ. Ɪ nyənɪ,
kʊyɛɛŋ tooso kɔlɔ pa wɛ ma kiŋ cənɛ na pa kʊtɔɣɔʊ tɛma. Pəyele ma luɣu fɛɪ sɪ
má yele na pá kpena nyɔɣɔsɪ, pá taa kɔɔ na pá kpisi tənəŋ kɛ mpaau taa.
33 Tənaɣa ɪ ɪfalaa pɔɔɔsa-ɪ sɪ: Nyɪɪtʊ taa cənɛ, leɣe tɪɪ hiki tɔɣɔnaɣa na tə́ cɛla
samaa ɪnɛ ɪ taka?
34 Ɪlɛna Yesu pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Potopotonaa ɪsənaɣa í wɛna? Ɪlɛna pɛlɛ sɪ: Potopo-
tonaa naatosompɔɣɔlaɣa na tiinisi kɛ pəcɔ.
35 Ḿ̀púɣú Yesu heela samaa sɪ: Ɪ caɣa atɛ. 36 Tənaɣa Yesu kpaɣa potopotonaa
naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ na tiina anɪ, na í sɛɛ Ɩsɔ kɛ́ í na təmlɛ na í cəlɪ, na í cɛla ɪ
ɪfalaa na pɛlɛ pá tala samaa. 37 Ḿ̀púɣú pa tənа pa tɔɣaa na pá haɣa. Ɪlɛna ɪ ɪfalaa
koti hɔɣɔlasɪ nsi sɪ kpisaa tɔ na pə su tɔkʊŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 38 Pəyele mpa pa
tɔɣaa tɔ pa wɛ yəlaa iyisi liɣiti kɛ́, alaa na piya pa paasi. 39 Yesu tɛma samaa ɪnəɣɪ
yasʊɣʊ ɪlɛna í kpa kpɪɪlʊɣʊ taa na í tɛɛ Makataŋ tɛtʊ taa.

16

Waatʋnaa cɛkənaʋ
(Maləkɪ 8:11-13; Luku 12:54-56)

1 Ḿpúɣó Falisanaa na Satusee nyə́ma pa kɔma Yesu kiŋ na pá təmɪ-ɪ sɪ: La piti
təmlɛ natəlɪ na pə́ húlí sɪ nyá toŋ lɪna lsɔ kiŋ. Pa kuukaɣa Yesu nɔɣɔ kɛ kʋkuu ké.
2 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ilim í kɔma tʋɣʋ na ɪsɔtʋlʋŋasɪ sɛɛwa, í tɔŋ sɪ: Cele ɪsɔtaa
ká cɛ tənaŋŋ. 3 Na ye tanaŋ təhulu ké pə sɛɛwa na pə́ wɛ təsutii, ɪ tɔŋ sɪ: Tɛʋ ká kɔɔ
saŋa. Mpi tɔ, ɪsɔtɔnʋɣʋ sɛɛwa na pə́ wɛ səkpɛtʋɣʋ. Pə lapa ɪsəna na í nyəŋ mpi
mpi pə lakɪ ɪsɔtɔnʋɣʋ taa tɔ, na ɪ nyəŋ mpi pə lakɪ kʋyɛɛŋ ɪnɛ ɪ taa tɔ. 4 Kʋfalaŋ
yəlaa asaɣaa mpa paa tɛŋ lsɔ na pa taa tɔ pa pɛɛkəɣɪ sɪ pá la-wɛɣɛ piti təmlɛ. Ama
pa kaa na piti təmlɛ natəlɪ se. Ye pə taɣa Yonaasɪ nyəntɛ.
I yɔɣɔta mpʋ, ɪlɛna í yele-wɛ na í tɛɛ.

Falisanaa na Satusee nyə́ma pa kʋkʋsʋm
(Maləkɪ 8:14-21)

5 Yesu ɪfalaa kɔma na pá tɛsɪ lʋm kʋteŋ lɛŋkʋ tɔɔ, ɪlɛna pá sɔɔ potopotonaa
kpaɣaʋ. 6 Ḿpúɣó Yesu tɔma-wɛ sɪ: I la laakalɪ na Falisanaa na Satusee nyə́ma pa
kʋkʋsʋm.
7 Ilɛna Yesu ɪfalaa sʋʋ təmaɣa tɔm sɪ: Tə ta kpaɣa potopotonaa tɔɣɔ ɪ yɔɣɔtəɣɪ
mpʋ.
8 Yesu nɪɪ nti pa təŋna yɔɣɔtʋɣʋ kɛ mpʋ tɔ, ɪlɛna í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Pepe tɔɔ ké í təŋ sɪ í
fɛɪna potopotonaa tɔ pə tɔɔ? Ama í ta tɛ lsɔ na mə taa na pə tɔɔ yoo. 9 Haləna saŋa
í tá cɛkəna kɛlɛ? I tá tɔɔsɪ potopotonaa kakpasɪ wei ma faɣaa na apalʋnyɔɔŋ iyisi
kakpasɪ tɔɣɔ tɔ ɪ tɔɔ? Na təkʋŋ ɪsəna pə kpisaa na í kpaɣa tɔ, í sɔɔ ílé ɪ nyʋɣʋ na?
10 Na í ta tɔɔsɪ tətɔɣɔ potopotonaa naatosompəɣəlaɣa wei ma faɣaa na apalʋnyɔɔŋ
iyisi liɣiti tɔɣɔ tɔ ílé ɪ tɔɔ? Na təkʋŋ ɪsəna pə kpisaa na í kpaɣa tɔ, í sɔɔ ílé ɪ nyʋɣʋ
na? 11 Isənaɣa pə lapa na í ta cɛkəna sɪ pə taɣa potopotonaa tɔm kɛ ma yɔɣɔtəɣɪ?
I taa yele na Falisanaa na Satusee nyə́ma kʋkʋsʋm sʋʋ-mɛ.
12 Waatʋ ɪnəɣɪ Yesu ɪfalaa cɛkənaa sɪ pə taɣa kʋkʋsʋm maɣamaɣa tɔm kɛ Yesu
yɔɣɔtaɣa. Ama Falisanaa na Satusee nyə́ma pa kʋsɛɣɛsətʋ kɛ ɪ tɔŋ.

Piyɛɛ hʋlʋɣʋ sɪ Yesu ké Mesii
(Maləkɪ 8:27-30; Luku 9:18-21)

13 Ḿpúɣó Yesu pola Sesalee Filipʋ tɛtʋ taa ké tiili. Ilɛna í pɔɔsɪ ɪ ɪfalaa sɪ: Yəlaa
tɔŋ sɪ Yʋlʋ Pəyaɣa má ma ké awe?
14 Ḿpúɣó pɛlɛ sɪ: Pa tɔŋ sɪ n ké Lʋm Sɔlʋ Yohaanɪ. Lɛlaa sɪ Ilii ké, na lɛlaa sɪ n
ké Selemii yaa lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa taa nɔɣɔlʋ. 15 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sɪ: Na
mɛ se, mə hʋʋkɪ sɪ ma ké awe?
16 Ḿpúɣó Simɔŋ nɔɣɔ təkpaʋ sɪ: N ké lsɔ weesuɣu tʋ Pəyalʋ Mesii.
17 Tənaɣa Yesu tɔma-ɪ sɪ: Yohaanɪ pəyaɣa Simɔŋ, n nɪɪ leleŋ ké. Mpi tɔ, pə
taɣa yʋlʋ cəpəna-ŋ tampana anɛ. Ama ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔɣɔ. 18 Na má,
má heeliɣi-ŋ təfoo sɪ nyá hətɛ yɔɣɔtəɣɪ sɪ, Pəlɛ, na pəlɛ nyá nyá tɔɔ ké maa sɪɪ ma
yəlaa kpekəle. Na səm kaa pəsɪ na pə la-wɛɣɛ pʋlʋ cəcəka. 19 Maa cɛlɛ-ŋ ɪsɔtaa
Kawulaɣa saafʋnaa. Na mpi n kaa ha mpaaʋ kɛ atɛ cənɛ tɔ, pə kaa na mpaaʋ kɛ
ɪsɔtaa. Na mpi n ká ha mpaaʋ kɛ atɛ cənɛ tɔ, pɪɪ hiki mpaaʋ kɛ ɪsɔtaa.
20 Ilɛna Yesu kpaalɪ ɪ ɪfalaa sɪ: I taa heeli nɔɣɔlʋ sɪ ma ké Mesii.

Yesu səm na ɪ fem pə tɔm
(Maləkɪ 8:31–9:1; Luku 9:22-27)

21 Pə kpaɣaʋ waatʋ ɪnɪ tɔɣɔ Yesu sʋʋ ɪ ɪfalaa kɛ heeluɣu təfoo sɪ: Pə wɛɛ sɪ má
polo Yosalɛm na nyʋɣʋ nyə́ma na kɔtəlaa sɔsaa na lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa pá tʋ-m
kʋnyɔŋ kɛ tənaɣa sɔsɔm. Paa kʋ-m, na maa fe pə kʋyɛɛŋ tooso wule.

22 Ḿpúɣú Piyɛɛ yaa Yesu na í lɪɪna kpeeŋa na í təkɪ-ɪ-tɪ, sɪ: Aaɪ Tacaa, Ɩsɔ í taa
yele na təlɛ tá kɔɔ.
23 Tənaɣa Yesu pəsaa təkpɛu na í tɔ Piyɛɛ sɪ: Satanɪ tɛɛ ma tɔɔ. Ɩsaɣatu taa ké n
caa n tusi-m. Nyá hʊwɛɛ ta kɛ Ɩsɔ nyəna, yəlaa nyəna ké.
24 Pəlɛ pə waalɪ, ɪlɛna Yesu pəsəna ɪ ɪfalaa təɔ sɪ: Ye wei ɪ caa sɪ í təŋɪ-m pʊntʊ
í la ɪ təɣɪ awusa na í səɣəlɪ ɪ səm tesika na í təŋəɣəna-m. 25 Pə taɣa pʊlʊ, ye wei í
pɛɛkəɣɪ ɪ weesuɣu təcututu ɪ tɛŋna səpʊ. Ama wei í lapa ɪ təɣɪ awusa kɛ ma tɔɔ,
pʊntʊ ká hikina weesuɣu. 26 Ye yʊlʊ pəsaa na í hiki antulinya nyəm təna ɪlɛna
ɪnɪ ɪ sɪ, ɪ kawaaɣa ntɛ́ we? Pʊlʊpʊ wɛɛ mpi yʊlʊ ká kpaɣa na í laɣasəna ɪ weesuɣu
tɔ? 27 Mpi tɔ Yʊlʊ Pəyaɣa má, maa kpaɣa ma Caa teeli na má na ma ɪsɔtaa tillaa
tə kɔɔ na má fɛlɪ paa wei ké ɪsəna ɪ kʊlapʊtʊ wɛɛ tɔ. 28 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ
yoo maa cɛsəɣɪ, mpa pa wɛ cənɛ tɔ pa taa lɛlaa ká ná Yʊlʊ Pəyaɣa má na má kɔŋ
ɪsɪɪ wulaʊ sɔsɔ na pə́cɔ́ pá sɪ.

17

Yesu ɪsɛntaa laɣasʊɣʊ
(Maləkɪ 9:2-13; Luku 9:28-36)

1 Kʊyɛɛŋ naatoso tɛɛwa, ɪlɛna Yesu kpaɣa Piyɛɛ na Saakɪ na ílé ɪ neu Yohaanɪ
na pá polo pʊɣʊ kʊkʊlʊɣʊ nakʊlɪ kʊ tɔɔ ké pa tike. 2 Tənaɣa ɪ laɣasa pa ɪsɛntaa ké
kpakpaa, na ɪ ɪsɛntaa tee kɔkɔ. 3 Ḿpúɣú ɪ ɪfalaa tooso ɪnɪ ɪ na Moisi na Ilii, na pá
na Yesu pá yɔɣɔtəɣɪ. 4 Tənaɣa Piyɛɛ tɔma Yesu sɪ: Tacaa, ɪsɪɪ tə wɛʊ cənɛ ɪsəntɔ tɔ
pə wɛ teu napələɣɪ te. Ɩlɛ ye n caakɪ maa siki coka tooso. Nyaɣa lɛntɛ, Moisi kɛ
lɛntɛ, na Ilii kɛ lɛntɛ.
5 Piyɛɛ tɔŋna ḿpúɣú yɔɣɔtʊɣʊ ɪlɛ ɪsɔŋmʊntʊɣʊ kʊhʊlʊmʊɣʊ laɪlaɪ nɔɣɔlʊ ɪ
kɔmaɣalɛ na í takɪ-wɛ. Na pá nɪɪ pə yɔɣɔtəɣɪ ŋmʊntʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɛɛ sɪ: Ma luɣu
tɛɛ Pəyaɣa ŋka ma laŋlɛ hʊlʊməna sɔsɔm tɔɣɔlɔ. Ɩ nɪɪna-kɛ.
6 Yesu ɪfalaa nɪɪ tɔm tənɛ, ɪlɛna sɔɣɔntʊ kpa-wɛɣɛ sɔsɔm na pá hoti pa nɔɔsɪ tɔɔ.
7 Ḿpúɣú Yesu polaa na í tokina-wɛ na í tɔ sɪ: Ɩ kʊlɪ, í taa nyá.
8 Tənaɣa pa kʊsa ɪsɛ na pá nyəɪnɪ, ɪlɛna pá maɣana Yesu tike təkoŋ.
9 Yesu na ɪ ɪfalaa pa tiikaɣana pʊɣʊ tɔɔ ɪlɛna Yesu kpaalɪ-wɛ sɪ: Ɩ taa heeli
nɔɣɔlʊɣʊ mpi í naWa mpʊ tɔ. Haləna kʊyaŋku Yʊlʊ Pəyaɣa má maa sɪ na má fe
tɔ.
10 Ḿpúɣú Yesu ɪfalaa pɔɔsa-ɪ sɪ: Pepe tɔɔ ké Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa ná tɔŋ sɪ Ilii ká
caaləna kɔntɛ?
11 Tənaɣa ɪ cɔ-wɛ sɪ: Tampana pə wɛɛ sɪ Ilii ká kɔɔ na í taɣanɪ pə tənaɣa teitei
na pə́cɔ́. 12 Ama ma heeliɣi-mɛ sɪ Ilii tɛma kɔntɛ. Ama yəlaa ta nyəmɪ-ɪ, ɪlɛna
pá lana-ɪ ɪsɪɪ pa sɔɔlaa tɔ. Na mpʊ tɔtɔɣɔ paa la Yʊlʊ Pəyaɣa má ma maɣamaɣa kɛ
nyaŋ.
13 Tənaɣa ɪ ɪfalaa nyəmá kpakpaa sɪ Ɩsɔ Lʊm Səlʊ Yohaanɪ tɔm kɛ ɪ yɔɣɔtəɣɪ.

Pu nɔɣɔlʊ ɪ alɔɣaa loou
(Maləkɪ 9:14-29; Luku 9:37-43)

14 Yesu na ɪ ɪfalaa pa tala timpi samaa ka kotaa tɔ, ɪlɛna apalʊ nɔɣɔlʊ í polo ɪ luŋ
Yesu tɛɛ, 15 na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Haɪ, Tacaa, nyəɪnɪ ma pəyaɣa pətɔɔtəlɛ. Timle wɛnna-kɛ.
Tɔm paɣalɛ pə pɛtəɣɪ-kɛɣɛ kɔkɔsɪ taa na lʊm taa. 16 Ma kɔna-kɛɣɛ nyá ɪfalaa ntɔ,
na pá kpisi ka waasʊɣʊ.
17 Ḿpúɣú Yesu tɔma ɪ ɪfalaa sɪ: Ɩɪ tɛŋ Ɩsɔ na mə taa, pə́cɔ́ í ké kʊtakɛɛsəŋ ké. Wɛɛ
ɪsənaɣa má na-mɛ tɪɪ caɣa na má təkɪ mə kʊnyɔŋ? Ɩ kɔna-m pəyaɣa ŋkɛɣɛ cənɛ.
18 Ɩlɛna Yesu kaləna ɪlɔɣɔʊ wei ɪ ka wɛ pəyaɣa ŋkɛ ka waalɪ tɔ na toŋ na í tɔɣɔnɪ-ɪ.
Ɩlɛna pəyaɣa hiki alaafəya kɛ kpakpaa kɛ tənɛ ɪnɪ.
19 Ḿpúɣú Yesu ɪfalaa pɔɔsa-ɪ pa tike sɪ: Pepe tɔɔ ké tə ta pəsɪ na tə loo ɪlɔɣɔʊ ɪnɪ?

20 Ḿpúɣú Yesu cɔwa ɪ ɪfalaa sɪ: Ɪ ta té Ɪsɔ na mə taa na pə tɔɔ tɔɣɔ. Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ. Ye mə taa tɛmnau kɛ Ɪsɔ ka tɪɪ tala ɪsɪɪ sɔɔɣa pile kɛ yasəlaɣa, í pəsəɣɪ na í tɔ pulaɣa kanɛ sɪ ká kpɛsɪ na ká laɣasɪ, kaa kpɛsɪ ké. Pʋlʋ kaa wɛɛ mpi í ká kpisi tɔ. [21 Ɪlɔɣɔu ɪsɪɪ mpʋ, ye pə taɣa Ɪsɔ sələmʋɣʋ na Ɪsɔ sələmʋɣʋ, na nɔhɔkʋtʋ na nɔhɔkʋtʋ, pʋlʋ ɪɪ tɔɣɔnəɣɪ-ɪ.]

Yesu səm na ɪ fem pə tɔm tɔtɔ
(Maləkɪ 9:30-32; Luku 9:43-45)

22 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlɪ pə pamna Yesu ɪfalaa kota təntəmlɛ kɛ Kalilee tɛtʋ taa. Tənaɣa Yesu heela-wɛ sɪ: Paa tʋ Yʋlʋ Pəyaɣa maɣa yəlaa niŋ taa, 23 na pɛlɛ pá kʋ-m. Ama wɛɛ tooso wule maa fe.

Ḿpúɣú tɔm tənɛ tə wakəla ɪ ɪfalaa laŋa kɛ sɔsɔm.

Ɪsɔ təsɛɛlɛ lampuu fɛlʋɣʋ

24 Yesu na ɪ ɪfalaa pa tala Kapənahum, ɪlɛna Ɪsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ lampuu mʋlaa polo pa pɔɔsɪ Piyɛɛ sɪ: Mə Caa naa fɛləɣɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ lampuu yɛɛ? 25 Ɪlɛna Piyɛɛ sɪ: Ɪ fɛləɣɪ.

Saa wei Piyɛɛ sʋʋkaɣa təyaɣa ɪlɛna Yesu caalɪ-ɪ pɔɔsʋɣʋ sɪ: Simɔŋ, n hʋʋ suwe? Le nyɤma fɛləɣəna antulinya ɪnɛ ɪ awulaa kɛ lampuunaa na patantənaa ye? Tɛtʋ piya yaa mʋʋlaa? 26 Ḿpúɣú Piyɛɛ cɔwa sɪ: Mʋʋlaa fɛləɣəna. Ḿpúɣú Yesu tɔma sɪ: Tampana kɛ te, pə fɛɪ sɪ tɛtʋ piya í fɛlɪ lampuu se. 27 Paa na mpʋ tɪɪ caa sɪ pə la yəlaa panɛ pa taa ké pʋlʋ, ɪlɛ polo pɔɣɔ taa na ń tʋ kulaɣa. Kancaalaɣa tinte nte n ká kpa tɔ, wiili tə nɔɣɔ taa, n ká maɣana liɣitee nyəɣəlʋɣʋ. Ləsɪ-kʋ na ń kɔɔ na ń fɛlɪ ma na-ŋ tá lampuu.

18

Sɔsɔɔntʋ tɔɔ hɔm
(Maləkɪ 9:33-37; Luku 9:46-48)

1 Waatʋ ɪnəɣɪ Yesu ɪfalaa pola ɪ kiŋ na pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Aweɣelɛ sɔsɔ kɛ ɪsɔtaa Kawulaɣa taa?

2 Tənaɣa Yesu yaa peiya na í sɪɪ-kɛɣɛ pa ɪsɛntaa, 3 na í tɔ-wɛ sɪ: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ, ye í tá laɣasɪ na í pəsɪ ɪsɪɪ peisi, í kaa sʋʋ ɪsɔtaa Kawulaɣa. 4 Wei ɪ pasəɣɪ ɪ tɪ na í pəsɪ ɪsɪɪ peiya kanɛ tɔ, ɪnəɣəlɛ ɪsɔtaa Kawulaɣa taa sɔsɔ. 5 Na wei ɪ ká mʋ peiya ɪsɪɪ kanɛɣɛ ma nyʋɣʋ tɔɔ tɔ, maɣa pʋntʋ mʋwa.

Lɛlaa tusuɣu kɛ ɪsaɣatʋ taa
(Maləkɪ 9:42-48; Luku 17:1-2)

6 Ye wei í lapa na piya nsi sɪ mʋ ma tɔm kɛ ɪsəntɔ tɔ sɪ taa nakəlɪ pəntɪ, pə nəɣəsəna pá tʋ pʋntʋ luɣu tɛɛ ké namlɛ sɔsɔɔlɛ na pá tʋsɪ-ɪ teŋku taa. 7 Ama antulinya ɪnɛ ɪ tɔm wɛ waɪyo ké. Mpi tɔ, mpi pɪɪ la na yəlaa hoti ɪsaɣatʋ taa tɔ pə wɛɛ ké. Mpi pɪɪ tusi yəlaa kɛ ɪsaɣatʋ taa tɔ pə kaa laŋ. Ama wei í lapa na ɪ tɔɣɔntəlɛ la ɪsaɣatʋ, pʋntʋ ká ná.

8 Ye nyá niŋ yaa nyá nɔɔhəlɛ tusiɣina-ŋ ɪsaɣatʋ lapʋ taa, sɛtɪ-tɛ na ń lɔ pooluŋ. Sana kɛlɛ sɪ ń sʋʋ weesuɣu kʋpaŋkʋ taa na niŋ kʋlʋməŋ yaa nɔɔhəlɛ kʋlʋmtəlɛ, na mpi n ká wɛɛna nyá niŋ naalɛ yaa nɔɔhɛɛ naalɛ na pá pɛtɪ-ŋ kɔkɔ tam nyəŋka taa tɔ. 9 Ye nyá ɪsəlɛ tusiɣina-ŋ ɪsaɣatʋ lapʋ taa, hɔɣɔsɪ-tɛ na ń lɔ pooluŋ. Sana ń hiki weesuɣu kʋpaŋkʋ na ɪsəlɛ kʋlʋmtəlɛ, na mpi n ká wɛɛna ɪsɛ naalɛ na pá pɛtɪ-ŋ kɔkɔ ŋka ka wɛ tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa tɔ.

Heu kʋlepu tɔm
(Luku 15:3-7)

10 Ɪ la laakalɪ na piya sənɛ sɪ taa nakələɣɪ nyənʋɣʋ kɛ yem. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ma heeliɣi-mɛ sɪ tampana tɔɔ sɪ ɪsɔtaa tillaa səŋa tam ké ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ

ɪsɛntaa kɛ́. [11 Mpi pə lepa tɔ pə maɣamaɣa pə nyʊɣʊ yapʊ tɔɔ kɛ́ Yʊlʊ Pəyaɣa má
ma kɔma.]
12 Awe wɛna heeŋ nɪɪnʊwa (100) na ɪ taa kʊlʊm le, na í kaa yele pɔɣɔlaɣafɛi
nɪɪnʊwa ɪnɛɣɛ pulaɣa tɔɔ na í tɛɛ na í sʊʊ kʊlepu ɪnɛɣɛ pɛɛkʊɣʊ? 13 Ye ɪ kɔma na í
hii-ɪ, pɔpɔtʊ fɛɪ, ɪ laŋlɛ hʊlʊməɣəna-ɪ kɛ́ na pə́ kəlɪ pɔɣɔlaɣafɛi nɪɪnʊwa wei ɪ ta le
tɔ. 14 Mpʊ tətɔɣɔ mə Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪɪ caa sɪ piya sənɛ sɪ taa nakəlɪ í le.

Tɔɣɔntəlɛ pəntənav tɔm

15 Ye nyá tɔɣɔntəlɛ pəntəna-ŋ, polo na ń̀ yaa-ɪ mə naalɛ na ń̀ hʊlɪ-ɪ timpi ɪ
pəntəna-ŋ tɔ. Ye ɪ nɪɪna-ŋ, pə lapa n waasa-ɪ kɛlɛ. 16 Ama ye ɪ kisaa, n yaa nɔɣɔlʊ
yaa napələɣɪ naalɛ na í na-ɪ na pə́cɔ́ pə́ lá ɪsɪɪ pa ŋmaav lsɔ Təm taa tɔ sɪ: Paa təm
nti tɪɪ wɛɛna seliya nyə́ma kɛ naalɛ yaa tooso. 17 Ye saa ɪnɪ ɪ tasa kisuɣu, ɪlɛ n heeli
Yesu sɛɛlaa kpekəle. Na í kisa Yesu sɛɛlaa kpekəle kɛ nɪɪnav tətɔ, ɪlɛ n nyənɪ-ɪ ɪsɪɪ
ma ta nyɪ lsɔ yaa ɪsɪɪ lampuu mʊlʊ.

Yəlaa í wɛ timpiɣi naalɛ maa wɛɛ pa hɛkʊ

18 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ, pə tənа mpi í kaa ha mpaa kɛ
atɛ cənɛ tɔ, pə kaa na mpaa kɛ ɪsɔtaa. Na pə tənа mpi í ká ha mpaav kɛ atɛ cənɛ
tɔ, pɪɪ ná mpaav kɛ ɪsɔtaa.
19 Ma tasəɣɪ-mɛɣɛ heeluɣu sɪ: Ye mə taa naalɛ lapa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa na pá sələmɪ
pʊlʊ, ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ ká ha-wɛɣɛ-wɪ. 20 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yəlaa naalɛ yaa
tooso í kota timpiɣi ma pʊlʊ lapʊ tɔɔ, ma wɛ pa hɛkʊ kɛ́.

Təmlɛ tʊ wei ɪ fɛɪ ɪ tɔɣɔntəlɛ pətɔɔtəlɛ tɔ

21 Ḿpúɣú Piyɛɛ pola Yesu kiŋ na í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa, ye ma tɔɣɔntəlɛ pəntəɣəna-
m tam na má suma, tɔm ɪsənaɣa pə́ talaa ma kaa su? Tɔm naatosompɔɣɔlaɣa
na? 22 Tənaɣa Yesu cɔ-ɪ sɪ: Ma heeliɣi-ŋ sɪ pə taɣa tɔm naatosompɔɣɔlaɣa se.
Ama tɔm nɪɪtoso na naanʊwa naanʊwa kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa kɛ́. 23 Pə tɔɔ kɛ́
ɪsɔtaa Kawulaɣa nəɣəsəna ɪsɪɪ wulav sɔsɔ nɔɣɔlʊ wei ɪ caakaɣa sɪ í mʊ ɪ kəma kɛ
ɪ təmlɛ nyə́ma kiŋ tɔ. 24 l caɣaa na í tɔŋna ɪ kəma kɛ mapʊ, ɪlɛna pá kɔna-ɪ apalʊ
nɔɣɔlʊ. Apalʊ ɪnɪ ɪlɛ ɪ wɛna-ɪ kəmlɛ kɛ liɣitee nyəɣətʊ iyisi iyisi. 25 l ta nyɪ ɪsəna ɪ
ká la na í hiki liɣitee anɪ na í fɛlɪ tɔ. Ilɛna wulav tɔ sɪ: l kpa kəmlɛ tʊ ɪnɪ na ɪ alʊ na
ɪ piya na ɪ wontu tənа na í pɛɛtɪ, na má hiki ma liɣitee. 26 Tənaɣa apalʊ ɪnɪ ɪ hota
wulav tɛɛ na í wiina-ɪ sɪ: Haɪ, tacaa, la-m suulu, ye ma hikaa maa fɛlɪ-ŋ pə tənа
təcɪʊcɪʊ. 27 Ḿpúɣú wulav ɪnɪ ɪ nyəna təmlɛ tʊ pətɔɔtəlɛ na í cɛpɪ-ɪ, na í yele-ɪ na í
tɛɛ.
28 Təmlɛ tʊ ɪnɪ ɪ tɛɛ mpʊ, ɪlɛna í sulina ɪ təmlɛ taa taapalʊ nɔɣɔlʊ, íléɪ ka wɛna
ɪnəɣɪ kəmlɛ kɛ liɣitee nyəɣətʊ ŋmʊnʊɣʊ. Tənaɣa təmlɛ tʊ ɪnɪ í ləla ɪ taapalʊ luɣu
tɛɛ təkem, sɪ í fɛlɪ-ɪ ɪ kəmlɛ kɛ í fɛlɪ-ɪ. 29 Ḿpúɣú ɪ taapalʊ ɪnɪ ɪ hota ɪnɪ ɪ tɛɛ na ɪ wiina-ɪ
sɪ: Haɪ, la-m suulu, ye ma hikaa maa fɛlɪ-ŋ. 30 Ama təmlɛ tʊ ɪnɪ ɪ kisaa na í kpa ɪ
taapalʊ ɪnɪ na í pona na í təkɪ salaka taa, sɪ í fɛlɪ ɪnəɣɪ ɪ kəmlɛ. 31 Wulav sɔsɔ ɪnɪ ɪ
təmlɛ nyə́ma lɛlaa ná mpʊ, ɪlɛna pa laŋa wakəlɪ sɔsɔm, halənа pá polo pá heeli-
təɣɪ pa caa. 32 Tənaɣa pa caa ɪnɪ ɪ yaa təmlɛ tʊ ɪnɪ na í təmɪ-ɪ sɪ: Təmlɛ tʊ ɪsaɣav nyá,
nyá wiina-m na má cɛ-ŋ təkpatakpata. 33 Pə nəɣəsəna ɪsɪɪ nyá tətɔ nyaa nyənɪ nyá
taapalʊ pətɔɔtəlɛ ɪsɪɪ má nyənʊɣʊ nyá nyəntɛ tɔ. 34 Tənaɣa pá́á́ná kpa pa caa ɪnəɣɪ
sɔsɔm na í kpa təmlɛ tʊ ɪnɪ na í tʊ-ɪ naasəlaa niŋ taa sɪ í fɛlɪ ɪ kəmlɛ tənа təcɪʊcɪʊ
na pə́cɔ́ í lɪɪ.

35 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sɪ: Ḿpúɣú ma Caa wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ ɪ ká la-mɛ. Ye ɪɪ
hʊləɣɪ mə tɔɣɔntəlɛnaa kɛ suulu na lotu kʊlʊmtʊ.

19

Apalʋ na alʋ pa yav tɔm
(Maləkı 10:1-12)

1 Waatʋ wei Yesu tɛma ḿpúɣó sɛɣɛsʋɣʋ, ılɛna í kʋlı Kalilee tɛtʋ na í tɛɛ Yuta
tɛtʋ nti tə wɛ Yaatanı waalı tɔ tə taa. 2 Tənaɣa samaa kɛ sɔsɔm təŋa-ı na í waa pa
kʋtɔməŋ.

3 Ḿpúɣó Falisanaa napəlı pa polaa sı pa kuuki Yesu nɔɣɔ, ılɛna pá pɔɔsı-ı sı: Tá
mpaav taa yʋlʋ pəsəɣı na í tɔɣɔnı ı alʋ kɛ natəlı tə tɔɔ?

4 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sı: Ɩ ta kala nti pa ŋmaa Ɩsɔ Təm taa tɔ? Pa ŋmaawaɣa
sı: Hatoo kancaalaɣa, antulinya ınɛ ı latʋ lapa-wɛɣɛ apalʋ na alʋ ké. 5 Ilɛna í tə
sı: Mpʋ pə tɔɔ ké apalʋ ká yele ı caa na ı too na í na ı alʋ pá caɣa na pa naalɛ pá
pəsı yʋlʋ kʋlʋm. 6 Saa ını apalʋ na alʋ pa ta kɛ yəlaa naalɛ tətə. Ama pa pəsa yʋlʋ
kʋlʋm ké təkoŋ. Ye mpʋ ılɛ, yʋlʋ í taa yası mpi Ɩsɔ kpɛntaa tɔ.

7 Ḿpɣúɣó Falisanaa pɔɔsa-ı sı: Pepe tɔɔ ké Moisi naa ha mpaa sı apalʋ pəsəɣı
na í la ı alʋ kɛ kisuɣu takəlaɣa na í tɔɣɔnı-ı?

8 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Mə laŋkpıusəŋ tɔɔ ké Moisi ka ha-mɛɣɛ mpaav sı í tɔɣɔnı
mə alaa. Ama hatoo kancaalaɣa pə taa wɛɛ mpʋ. 9 Ma heeliɣi-mɛ təfoo sı, ye yʋlʋ
tɔɣɔna ı alʋ na pá tá ké sı alʋ ını í lapa wasaŋkalətʋ tɔ pə tɔɔ, ılɛna apalʋ tɛɛ na í
kpaɣa alʋ lɛlʋ, pʋntʋ lapa wasaŋkalətʋ ké.

10 Tənaɣa Yesu ıfalaa tɔma sı: Ye ḿpúɣó pə wɛ apalʋ na alʋ pa hɛkʋ, ılɛ pə kəla
teu sı yʋlʋ í caɣa ıtantɛ ılɛ.

11 Ḿpúɣó Yesu cɔ-wɛ sı: Yəlaa tənа ıı pəsəɣı na pá mʋ sɛɣɛsʋɣʋ kʋnɛ. Ama mpa
Ɩsɔ ná ha pə toma tɔ pɛlɛ pa pəsəɣı. 12 Mpi pə kaɣatəɣı yəlaa kɛ alaa kpaɣav tɔ
pə wɛ ŋkaŋka ké. Lɛlaa kiŋ ılɛ, pa lʋləɣı-wɛɣɛ mpʋ na pá fɛına pa tı. Lɛlaa ılɛ,
yəlaa lapəna-wɛɣɛ kataası. Pə kaası lɛlaa ná kisa alaa kpaɣav kɛ kʋkisu kɛ ısɔtaa
Kawulaɣa tɔɔ. Ye wei ı ká pəsı na í mʋ sɛɣɛsʋɣʋ kʋnɛ, í mʋ-kʋ.

Piya səkpesi kʋpantʋ kooluɣu tɔm
(Maləkı 10:13-16; Luku 18:15-17)

13 Yəlaa pukaɣana piya ké sı Yesu í tənı sı tɔɔ ké niŋ na í sələməna-səɣı Ɩsɔ.
Tənaɣa ı ıfalaa kalәna sı kɔntaa. 14 Ilɛna Yesu tɔ ı ıfalaa sı: Ɩ yele na piya kɔɔ ma
kiŋ, í taa kaɣatı-sı. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mpa pa wɛ ısıı piya tɔ mpɛ pa tənna ısɔtaa
Kawulaɣa.

15 Ḿpúɣó ı tənа niŋ kɛ sı tɔɔ. Ilɛna í kʋlı tənа na í tɛɛ.

Yʋlʋ toŋ tʋ tɔm
(Maləkı 10:17-31; Luku 18:18-30)

16 Ḿpúɣó apalʋ nɔɣəlʋ pola Yesu kiŋ na í pɔɔsı-ı sı: Tacaa, kʋpantʋ ntiɣi pə wɛɛ
sı maa la na má hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ?

17 Ḿpúɣó Yesu cɔ-ı sı: Pepe tɔɔ ké n pɔɔsəɣı-m kʋpantʋ tɔɔ? Yʋlʋ kʋlʋm təkoŋ
kɛna kʋpaŋ. Ye n caa sı ń hiki weesuɣu, təŋ mpi pa kɛɛsa kʋsəsıutʋ taa tɔ.
18 Tənaɣalɛ apalʋ ını ı pɔɔsa Yesu sı: Kası ntiɣi pa kɛɛsaa ye?

Ilɛna Yesu cɔ apalʋ ını sı: Taa kʋ yʋlʋ, taa la wasaŋkalətʋ, taa ŋmıılı, taa suu lɛlʋ
kɛ tɔm. 19 Se nyá caa na nyá too. Sɔɔlı nyá tɔɣɔntəlɛ ısıı nyá tı.

20 Tənaɣa ıfepu ını ı tɔma sı: Ma tɔka kʋsəsıutʋ ntı tə tənaɣa. Ilɛ pepeɣe pə kaasa
má la tɔtɔ? 21 Tənaɣa Yesu tɔma-ı sı: Ye n caa n te təkpataa, polo na ń pɛɛtı pə tənа
mpi n wɛna tɔ na ń tala kʋnyɔntʋnaa kɛ pə liɣitee, na cele ń sʋʋ toŋ kɛ ısɔtaa. Ń
tɛma mpʋ pə lapʋ ılɛ n kɔɔ na ń təŋı-m.

22 Ama ıfepu ını ı nıı mpʋ, ılɛna ı laŋlɛ wakəlı tətɔɣɔtɔɣɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ı ka
wɛna ké pə tıı fɛı.

23 Tənaɣa Yesu tɔma ɪ ɪfalaa sɪ: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsɪɣɪ,
liɣitee tʊ ɪsɔtaa Kawulaɣa sʊvʊ wɛ katɛ ké pə tɪɪ fɛɪ. 24 Ma tasəɣɪ-mɛɣɛ heeluɣu
sɪ: Ɪsəna mpi pə wɛ yooyoo ké katɛ sɪ í sʊvna pənyalaɣa púúɣú na í lɪɪ tɔ, mpʊ
tɔtɔɣɔ pə wɛ liɣitee tʊ kɛ katɛ sɪ í sʊvʊ Ɪsɔ Kawulaɣa taa, halɪ pə tɪɪ tɛɛ mpʊ.
25 Ɪ ɪfalaa nɪɪ tɔm ntɪ ɪlɛna pá la-wɛɣɛ piti na pá tɔ sɪ: Ɪlɛ awe ka tʊlәna ntɛɣɛ-tɪ
ɪlɛ?
26 Tənaɣa Yesu nyəna-wɛ, ɪlɛna í tɔ sɪ: Yəlaa kiŋ kɛ pə fɛɪ pəsʊɣʊ. Ama Ɪsɔ ílé,
pə təna təlɛʊ ké.
27 Ḿpúɣú Piyɛɛ nɔɣɔ təkpaʊ sɪ: Pepeɣe taa hiki ɪlɛ?
28 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sɪ: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ, waatʊ wei
Yʊlʊ Pəyaɣa ma maa caɣa ma teeli kumte tɔɔ ké aləsanna taa tɔ, mɛ mpa í təŋa-m
mə naanʊwa na naalɛ tɔ, í ká caɣa mə kumlee tɔɔ tɔtɔ, na í hʊvna Ɪsɛɣɛlɪ kpeka
naanʊwa na naalɛɣe tɔm. 29 Na pa təna mpa paa yele pa tɛɛsɪ, yaa pa taalʊnaa, na
pa kɔɣɔnaa, na pa newaa, yaa pa caanaa, yaa pa toonaa, yaa pa piya, yaa pa tawa
kɛ ma tɔɔ tɔ, paa hiki mpi mpi pa yela mpʊ tɔ pə tɔm nɪɪnʊwa (100). Pəyele paa
hiki pa paa nyəm kɛ weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ kʊ taa. 30 Mpa pa wɛ lɔlɔ ké kaɣana
tɔ pa taa paɣalɛ ká məlɪ waalɪ. Na waalɪ nyə́ma taa paɣalɛ náá məlɪ lɔlɔ.

20

Apaa nyə́ma tɔm

1 Ɪɪ naa ɪsəna ɪsɔtaa Kawulaɣa nəɣəsənaa tɔɣɔlɔ. Sɔsɔ nɔɣɔlʊ ɪ kʊlәna tanaŋ
ahula tɛɛ təpam sɪ ɪ caa apaa nyə́ma na í tʊ ɪ lɛsɛŋ taalɛ taa. 2 Ḿpúɣú ɪ tisaa sɪ:
Ilim í tɛma maa fɛlɪ-mɛɣɛ liɣitee nyəɣəlʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ. Ɪlɛna í heeli-wɛ
sɪ: Ɪ tɛɛ na í luŋ ma taalɛ taa. 3 Ilim kɔma na pá kpa pəcɔ ɪlɛna í tasa lɪɪʊ na í
maɣana napəlɪ, pɛlɛ pa caɣa yem ké nɔnɔɣɔ tɛɛ. 4 Tənaɣa ɪ heela pɛlɛ sɪ: Ɪ tɛɛ ma
lɛsɛŋ taa, maa fɛlɪ-mɛɣɛ ɪsəna pə nəɣəsənaa tɔ. 5 Ɪlɛna pɛlɛ pá tɛɛ. Ḿpúɣú sɔsɔ ɪnɪ ɪ
kɔma na í tasa lɪɪʊ kɛ ilim sikuɣu na í hiki napələɣɪ mpʊ tɔtɔ. Pə kɔma na pá tala
ilim hʊvʊ ɪlɛna í tasa lɛlaa kɛ hikuɣu na í pona ɪ taalɛ taa tɔtɔ. 6 Pə kɔma taanaɣa
ilim ɪlɛna í lɪɪ na í maɣana napəlɪ, pɛlɛ pa caɣa nɔnɔɣɔ tɛɛ. Ɪlɛna í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Pepe
tɔɔ ké í caɣa yem kɛ mpʊ? 7 Ḿpúɣú pɛlɛ pa cɔ-ɪ sɪ: Tə ta hiki wei ɪ ká kpaɣa-tʊɣʊ
təmlɛ tɔɣɔ. Tənaɣa ɪ tɔma sɪ: Ye mpʊ, í polo ma lɛsɛŋ taalɛ taa yaa.
8 Ilim kɔma na pá tɛ ɪlɛna sɔsɔ ɪnɪ í yaa ɪ təmlɛ tɔɔ nyənllʊ na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Tɔʊ, yaa
apaa nyə́ma mpɛ na ń fɛlɪ-wɛɣɛ pa liɣitee. Caaləna mpa pa təkəna kpaɣaʊ tɔ na
ń tɛɛsəna mpa pa caala kpaɣaʊ tɔ. 9 Ḿpúɣú mpa ɪ ka hika taanaɣa ilim tɔ pɛlɛ pa
kɔma na pá hiki liɣitee nyəɣəlʊɣʊ nyəɣəlʊɣʊ. 10 Ḿpúɣú mpa pa caala təmlɛ taa ké
sʊvʊ tɔ pa hʊvʊwa sɪ mpɛ pa nyəna ká kəlɪ panɛ pa nyəna. Ama liɣitee nyəɣəlʊɣʊ
nyəɣəlʊɣʊ ké pa cɛla-wɛ. 11 Sɔsɔ ɪnɪ ɪ fɛlʊɣʊ-wɛɣɛ mpʊ tɔ pə ta maɣa-wɛ. 12 Ɪlɛna
pá tɔ sɪ: Mpa pa kɔma nɔɔnɔɔ tɔ kalifu kʊlʊm kɛ pɛlɛ pa lapa təmlɛ, ɪlɛna ń məlɪ
na ń kpɛntɪ-tʊɣʊ kʊfɛlʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ na? Pəyele tá kana na ilim nyaɣa-tʊɣʊ hatoo
tanaŋ tɛɛ. 13 Tənaɣa sɔsɔ ɪnɪ ɪ cɔ pa taa lɛlʊ sɪ: Ma taapalʊ, ma ta muɣuli-ŋ se. Ma
na-ŋ tɪɪ sɪɪ ḿpúɣú sɪ ń lapa ilim na pə tɛm maa fɛlɪ-ŋ liɣitee nyəɣəlʊɣʊ, yaa pə taɣa
mpʊ? 14 Mʊ nyá liɣitee na ń tɛɛ ń fɛɛ-m. Má nɔkəna sɪ má cɛla wei pə təkənaa
tɔtɔɣɔ teitei ɪsɪɪ ma cɛla nyá tɔ. 15 Ma fɛɪna mpaaʊ sɪ má lana ma liɣitee kɛ ɪsəna
ma sɔɔlaa tɔ? Ma lapa kʊpantʊ tɔɣɔ pə wɪɪkɪ-ŋ yaa? 16 Tənaɣa Yesu tasaa sɪ: Waalɪ
nyə́ma ká məlɪ lɔlɔ, na lɔlɔ nyə́ma náá məlɪ waalɪ.

Yesu səm na ɪ fem pə tɔm tɔtɔ
(Maləkɪ 10:32-34; Luku 18:31-34)

17 Ḿpúɣú Yesu pukaɣa Yosalɛm, ɪlɛna í yaa ɪ ɪfalaa kɛ kpeeŋa kɛ waatʊ wei pa
wɛ mpaaʊ taa tɔ na í tɔ-wɛ sɪ: 18 Tɔʊ, tə kpaa Yosalɛm ɪsəntɔ tɔ, paa kpaɣa Yʊlʊ

Pəyaɣa má na pá tu kətəlaa səsaa na Isə Təm sɛɣɛsəlaa pa niŋ taa. Paa tə si pá ku-
m. 19 Paa tu-m ma ta nyi isənaa niŋ taa, na pɛlɛ pá paana-m na pá casa-m akpatɛɛ
na pá ka-m səm tesika təə. Na kuyɛɛŋ tooso wule maa fe.

Saaki na Yohaani pa səlama mpi tə
(Maləki 10:35-45)

20 Tənaɣa Sepetee pəyalaa na pa too pa pola Yesu kiŋ, ilɛna pa too luŋ Yesu
tɛɛ na í wiina-i si: La-m kupantu natəli. 21 Tənaɣa Yesu pəəsa-i si: Pepeɣe n caa
má la-ŋ?

Ilɛna alu cə-i si: Ma caa si ń tə si ma pəyalaa panɛ pa naalɛ paa caɣa nyá kiŋ kɛ
waatu wei n ká təɣə nyá Kawulaɣa tə. Lɛlu kɛ nyá ntəɣəŋ təə, lɛlu kɛ nyá mpətəŋ
təə. 22 Ḿpúɣú Yesu cə-wɛ si: Ɩ tá nyi mpi í sələməɣi tə yɛɛ? Ɩ pəsəɣi na í təɣə wahala
səsə wei maa təɣə tə? Tənaɣa pa təma si: Tii pəsi. 23 Ilɛna Yesu cə-wɛ si: Tampana
í ká təɣə wahala səsə wei maa təɣə tə. Ama pə taɣa má ləsəɣəna mpa paa caɣa ma
ntəɣəŋ təə, na mpa paa caɣa ma mpətəŋ təə tə. Mpa pa təə ma Caa taɣana lona
ani tə pɛlɛ pa kɛna a nyáma.

24 Yesu ifalaa naanuwa wei pə kaasaa tə pɛlɛ pa ná mpu, ilɛna pa taa wiina
Sepetee pəyalaa mpɛ pa naalɛ. 25 Tənaɣa Yesu yaa pa təna na í tə-wɛ si: Ɩ nyəmá
si mpa pa ké yəlaa awulaa tə, pɛlɛ pa təki kawulaɣa kɛ lɛlaa təə. Na mpa pɛlɛ pa
ké kufeelaa tə, pɛlɛ pa ŋmakələɣi səkpema. 26 Ama pə fɛi si pii wɛɛ ḿpúɣú mə kiŋ.
Nti təɣəlɛ si, ye mə taa wei í caa i la səsə kɛ mə hɛku, puntu í pəsi mə pəyalu. 27 Na
ye mə taa nəɣəlu í caa i la mə nəɣə tu, puntu í pəsi mə yom. 28 Mpu tətəɣə Yulu
Pəyaɣa má, ma ta kəə si má təɣə cɛcɛɛlɛ. Ama ma kəmaɣa si má pəsi yəlaa təna
təmlɛ tu, na má ha ma weesuɣu na pə cɛ yəlaa paɣalɛ kɛ pa yomle taa.

Yesu kuluɣu kɛ yulumaa naalɛ isɛ
(Maləki 10:46-52; Luku 18:35-43)

29 Waatu wei Yesu liina Yeliko icatɛ taa tə samaa tuutuuma təŋa i waali. 30 Pə
pamna yulumaa naalɛ ka caɣa mpaau nəɣə. Pa niiwa si Yesu tɛɛna ntɛ́, ilɛna pá
suu koou si: Tafiiti Pəyalu, Tacaa, nyəni tá pətəətəlɛ.

31 Tənaɣa samaa kaləna-wɛ na pá heeli-wɛ si pa su. Ama pɛlɛ pa səəsa koou kɛ
səsəm si: Tafiiti Pəyalu, Tacaa, nyəni tá pətəətəlɛ.

32 Ḿpúɣú Yesu səŋaa na í yaa-wɛ na í pəəsi-wɛ si: Ɩ caa ma la-mɛɣɛ-we?

33 Ilɛna pɛlɛ pa cə-i si: Tacaa, tə caa kɛ́ si ń kuli tá isɛ.

34 Ḿpúɣú pa təm lapa Yesu kɛ́ pətəətəlɛ na í taki pa isɛ na pá suu nau kɛ tənɛ
inəɣi kpakpaa na pá təŋ i waali.

21

Yesu caɣa kpaŋaɣa
(Maləki 11:1-11; Luku 19:28-40; Yohaani 12:12-19)

1 Ḿpúɣú pa tala Petafasi kɛ Olifinaa puɣu təə. Waatu ini tə pa fɛi pooluŋ na
Yosalɛm. Tənaɣa Yesu tila i ifalaa naalɛ si: 2 Ɩ polo icatɛ nte tə wɛ mə nəɣə təə
tə tə taa. Ye í tala tə taa kɛ́ kpakpaa í ká ná pa tu kpaŋaɣa toto nəɣəlu na i pile
kɛ i kiŋ, í hɛti-si na í kəna-m. 3 Ye nəɣəlu í pəəsa-mɛ si pulu, í cə puntu si Tacaa
caakəna. Ye í cə mpu paa yele-mɛ na í tɛɛna.

4 Pə lapa ḿpúɣú si pə́ la nti Isə kuyəɣətutu tɛləsulu ka yəɣətaa tə si:
5 Ɩ heeli Siyəŋ icatɛ nyáma si,
í nyəni, mə wulau kəŋ mə kiŋ,
na í caɣa kpaŋaɣa toto təə, na í wɛ təpamm.
Nn na í caɣa kpaŋaɣa pəyaɣa təə.

6 Ḿpúɣú Yesu ifalaa mpa i tilaa tə pa tɛɛwa na pá lá isii í kɛɛsa-wɛ tə. 7 Ḿpúɣú
pa kəna kpaŋaɣa toto ini na i pile, na pá kpaɣa pa wontu na pá pə si təə, na Yesu

kpa na í caɣa pə təɔ. 8 Na yəlaa paɣalɛ kɛ səsɔm náá pɔ pa wontu kɛ mpaav taa. Lɛlaa náá cɛ akɔɔ na pá pɔ mpaav taa. 9 Samaa wei ı ka wɛ Yesu nɔɣɔ təɔ na wei ı ka wɛ Yesu waalı tɔ pɛlɛ pa təŋna yɔɣɔtvɣv na nɔɔsı səsɔɔnsı sı: Paa wei í tv Tafiiti Pəyalv kɛ teeli. Ɩsɔ í wɛɛ wei ı kəŋna Tacaa toŋ tɔ ı waalı. Paa wei í tv Ɩsɔ ké teeli kɛ ısɔtaa.

10 Yesu kɔma na í svv Yosalɛm taa, ılɛna ıcatɛ la yuŋ təkɛmm, na yəlaa pɔɔsəɣı sı: Aweɣe ye? 11 Ilɛna samaa cɔ sı: Kalilee Nasalɛtı Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv Yesu ké.

Yesu kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa
(Maləkı 11:15-19; Luku 19:45-48; Yohaanı 2:13-22)

12 Ḿpúɣú Yesu svv Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa na í tɔɣɔnı pa təna mpa pa pɛɛtaɣaa na mpa pa yakaɣa tɔ. Na í pəsı liɣitee yɔkəlaa taapələnaa kɛ alele na alukukunaa pɛɛtəlaa kpelası tɔtɔ. 13 Ilɛna í tɔ-wɛ sı: Pa ŋmaawa Ɩsɔ Tɔm taa ké sı: Paa yaa ma təyaɣa sı Ɩsɔ təsələməlɛ. Ama mə pəsəna-kɛɣɛ ŋmılaa təyaɣa.

14 Ḿpúɣú yvlvmaa na sɛkəllaa pa pola Yesu kiŋ kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa na í lá na pá hiki alaafəya. 15 Ɩsıı Yesu lapa piti təma kɛ mpv, na pə kaası na piya náá yɔɣɔtəɣəna nɔɔsı səsɔɔnsı kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa sı: Paa wei í tv Tafiiti Pəyalv ké teeli tɔ, pə ta maɣa kɔtəlaa səsaa na Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa ntɛ́. 16 Tənaɣa pa pɔɔsa Yesu sı: N nuk nti pa yɔɣɔtəɣı tɔ? Ilɛna Yesu náá cɔ-wɛ sı: Ɛɛ, ma nuk. Ḿpúɣú í pɔɔsa-wɛ sı: Ɩ ta kaləta Ɩsɔ Tɔm taa ké timpi pa ŋmaawa sı: Piya səkpesi na ahvlvmnaa nɔɔsı taa ké n yelaa na nyá sam lıına tɔ yɛɛ?

17 Pə waalı ké ı yela-wɛ na í lıı na í se pa ıcatɛ, na í polo í svv kvyaŋkuɣu Petanii.

Fiki tvɣv mpusi təŋsvɣv
(Maləkı 11:12-14,20-24)

18 Kv fema ılɛna Yesu kvlı na í mələɣı ıcatɛ taa, ılɛna nyɔɣɔsı kpa-ı mpaav. 19 Ḿpúɣú ı loosa fiki tvɣv kɛ mpaav nɔɣɔ. Ilɛna í polo na í maɣana hatv tike. Tənaɣa ı tɔma fiki tvɣv sı: N kaa tasa pile lvlvɣv kɛ paa pəcɔ.

Ilɛna tvɣv ŋkv kv wvlı tənaɣa kpakpaa təwoŋwoŋ. 20 Yesu ıfalaa ná mpv, ılɛna pə la-wɛɣɛ sɔɣɔntv kɛ səsɔm. Ilɛna pá pɔɔsı Yesu sı: Ɩsənaɣa pə lapa na fiki tvɣv ŋkv kv wvlı kpakpaa kɛ mpv?

21 Tənaɣa Yesu cɔwa sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, ye í tv Ɩsɔ ké naani na í tá lá sika, pə taɣa mpi ma lapa fiki tvɣv kvnɛ tɔ pə tike ké í ká la. Ɩ pəsəɣı na paa pulaɣa kanɛ í tɔ-kɛ sı ká kpɛsı na ká hoti teŋku taa, pə lakı ké. 22 Ye í wɛna naani pə təna mpi í sələməɣı sı Ɩsɔ í la-mɛ tɔ, ı lakı-mɛɣɛ-wəɣı.

Yesu pəsvɣv tɔm
(Maləkı 11:27-33; Luku 20:1-8)

23 Ḿpúɣú Yesu svv Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa na í niki sɛɣɛsvɣv. Ilɛna kɔtəlaa səsaa na Yuta nyáma taa səsaa polo na pá pɔɔsı-ı sı: Kaŋkantɛ nteɣe n makı nyá taa na ń lakı ısəntɔ? Yaa awe tıı ha-ŋ pə mpaav?

24 Tənaɣa Yesu cɔwa Yuta səsaa mpɛ sı: Tɔv, ma maɣamaɣa maa pɔɔsı-mɛɣɛ tɔm kvlvmtv təkoŋ. Ye í cɔ-m ılɛ, maa heeli-mɛɣɛ kaŋkantɛ nte ma makı ma taa na má lakı ısəntɔ tɔ. 25 Ɩsɔ yaa yəlaa tilina Yohaanı sı í sɔɔkı yəlaa kɛ Ɩsɔ lvm? Ḿpúɣú pa maɣasa-təɣı pa taa pa tike.

Ilɛna Yuta səsaa mpɛ pá tɔ sı: Ye tə tɔma sı Ɩsɔ tilina-ı, ı ká pɔɔsı-tv sı na pepe təɔ ké tə ta mv ı tɔm ılɛ? 26 Pəyele ye tə tɔma sı yvlv tilina-ı kəlɔ, tə wɛna samaa sɔɣɔntv. Pə taɣa pvlv təɔ, pa təna pa nyəmá sı Yohaanı ké Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv ké.

27 Ḿpúɣú Yuta səsaa mpɛ pa pəsəna Yesu sı: Tə ta nyı. Tənaɣa Yesu ná cɔ-wɛ sı: Aŋhaa, má kaa heeli-mɛɣɛ kaŋkantɛ nte ma makı na má lakı ısəntɔ tɔ.

Apalʋ na ɪ pəyalaa naalɛ pa tɔm

28 Ḿpúɣú Yesu tasa Yuta sɔsaa mpɛ sɪ: Ɪ na-weɣe tənɛ tə taa? Apalʋ nɔɣɔlʋ ka
wɛnna pəyalaa kɛ naalɛ. Ilɛna í heeli lɛlʋ sɪ: Akele polo na ń hala ma lɛsɛŋ taalɛ
taa ké saŋa. 29 Tənaɣa pəyalʋ cɔ-ɪ sɪ: Ma kaa polo. Pəlɛ pə waalɪ ɪlɛna pəyalʋ kɔɔ
í laɣasɪ hʋwɛɛ na í polo. 30 Ḿpúɣú pa caa ɪnɪ ɪ polaa na í heeli lɛlʋ kɛ mpʋ tətɔ. Ɪlé
sɪ: Tɔʋ yaa, paapa. Ama ɪ ta polo. 31 Pa naalɛ pa taa awe lapəna ntɛɣɛ ɪ caa luɣu
tɛɛ nyəntʋ? Ḿpúɣú Yuta sɔsaa cɔ-ɪ sɪ: Kancaalaɣa nyəŋ. Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sɪ:
Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ, lampuu mʋlaa na wasaŋkalənaa ká
tɛɛ-mɛɣɛ nɔɣɔ kɛ Isɔ Kawulaɣa taa. 32 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Yohaanɪ ná kɔma sɪ ɪ húlə́ɣí-
mɛɣɛ mpaaʋ kʋpaŋkʋ na í kisi ɪ tɔm mʋɣʋ. Ama lampuu mʋlaa na wasaŋkalənaa
ná mʋ ɪ tɔm. Paa na mə kɔma na í ná ḿpúɣú waalɪ waalɪ tɔ, í tá tɔ sɪ í laɣasəɣɪ mə
taa hʋwɛɛ na í mʋ ɪ tɔm.

Təmlɛ nyə́ma asaɣaa tɔm
(Maləkɪ 12:1-12; Luku 20:9-19)

33 Ḿpúɣú Yesu tasa Yuta sɔsaa mpɛɣɛ yɔɣɔtʋɣʋ sɪ: Ɪ nɪɪ, ma sɛɛkɪ-mɛɣɛ ɪsɔ lɛlʋ.
Sɔsɔ nɔɣɔlʋ ɪ ka sɔna lɛsɛŋ kɛ taalɛ təcu na í ŋma koluŋa na í cɔɔna. Na í lá timpi
ɪ ká nyaasəɣɪ pə lʋm tɔ. Na í ŋma akele taŋkaʋ wei ɪ tɔɔ pa səŋəɣɪ na pá feŋiɣi tɔ.
Ɪ tɛma mpʋ ɪlɛna í caa yəlaa na í sɪɪ tə taa, ɪlɛna í tɛɛ yɛla. 34 Pə kɔma na pə́ tala
tɪɪŋ ɪnɪ ɪ kooluɣu waatʋ, ɪlɛna í kʋsɪ ɪ tillaa napəlɪ sɪ: Ɪ polo ma təmlɛ nyə́ma kiŋ
na pá cɛlɛ-m ma tete. 35 Tənaɣa təmlɛ nyə́ma mpɛ pa kpa ɪ tillaa mpɛ na pá má
lɛlʋ kɛ teu, na pá kʋ lɛlʋ, na pá yoo lɛlʋ kɛ pɛɛ. 36 Ḿpúɣú sɔsɔ ɪnɪ ɪ taɣana tillaa
lɛlaa kɛ kʋsʋɣʋ kɛ paɣalɛ na pə́ kəlɪ kancaalaɣa nyə́ma. Ilɛna təmlɛ nyə́ma tasa
pɛlɛɣɛ lapʋ kɛ teitei ɪsɪɪ paa lapʋ kancaalaɣa nyə́ma tɔ. 37 Tənaɣa ɪ tɛɛsa ɪ pəyalʋ
kɛ tiluɣu, na í hʋʋkɪ sɪ paa nyá ɪ pəyalʋ ɪsəlɛ. 38 Ama təmlɛ nyə́ma ná kɔma na pá
loosi ɪ pəyalʋ, ɪlɛna pá heeli təma sɪ: Ɪɪ loosiɣi kpancoou tʋ kɔŋna ntɛ? Ɪ kɔɔ na
tá kʋ-ɪ na ɪ taalɛ pəsɪ tá nyəntɛ. 39 Tənaɣa pá kpa-ɪ, na pá ləsɪ-ɪ taalɛ na waalɪ na
pá kʋ-ɪ.

40 Tənaɣa Yesu pɔɔsa Yuta sɔsaa mpɛ sɪ: Taalɛ tʋ í kɔma na í kɔɔ, ɪsənaɣa ɪ ká la
təmlɛ nyə́ma panɛ?

41 Ḿpúɣú Yuta sɔsaa cɔ Yesu sɪ: Ɪ kaa nyənɪ yəlaa asaɣaa panɛ pa pətɔətəlɛ. Ama
ɪ kʋɣɪ-wɛɣɛ, na í kpaɣa taalɛ na í cɛla lɛlaa mpa pə́ tala pə waatʋ paa cɛlɛ-ɪ ɪ tete
tɔ.

42 Tənaɣa Yesu pɔɔsa Yuta sɔsaa sɪ: Ɪ tá kaləta nti pa ŋmaa Isɔ Tɔm taa tɔ yɛɛ?
Pa ŋmaaWaɣa sɪ:
Pəlɛ nte tɛtʋ ŋmalaa ŋmaaKaɣa na pá lɔ tɔ,
ńté tə tɔɔ kɔlɔ ŋmatʋ təna məlaa na tá səŋ.
Mpi Tacaa lapa na tá nyənəɣɪ na pə́ wɛ-tʋɣʋ piti tɔɣɔlɛ.
43 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛ sɪ: Pə tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛ sɪ paa lɛɛkɪ-mɛɣɛ Isɔ Kawulaɣa
na pá cɛla-kɛɣɛ yəlaa mpa pa mʋna ka təmlɛ tɔ. [44 Ye pə cəpa wei na í hoti pəlɛ
ntɛ́ tə tɔɔ, tə pʋtətəɣɪ-ɪ ké, ɪ kaa wɛɛ hiiu. Yaa pə cəpa yʋlʋ nɔɣɔlʋ na pəlɛ ńté tə
nyəkɪ-ɪ, tə taaləɣɪ-ɪ na atɛɣɛ.]

45 Kɔtəlaa sɔsaa na Falisanaa pa nɪɪ mpʋ, ɪlɛna pá nyɪ sɪ mpɛɣɛ Yesu sɛɛna ɪsɔ
ɪnɪ. 46 Tənaɣa pa sʋʋ mpaaʋ pɛɛkʋɣʋ sɪ pá kpa-ɪ. Ama pa nyamna samaa. Pə taɣa
pʋlʋ tɔɔ, pɛlɛ pá nyənaɣa Yesu ké Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ké.

22

Mpa pa yaa tɔɣɔʋ na pá kisi tɔ
(Luku 14:15-24)

1 Ḿpúɣú Yesu tasa ɪsɔnaa sɛɛʋ kɛ mpa pa nɪɪkaɣa ɪ tɔm tɔ sɪ: 2 Ɪɪ naa ɪsəna ɪsɔtaa
Kawulaɣa nəɣəsənaa tɔɣɔlɔ. Wulaʋ nɔɣɔlʋ ɪ lapəna tɔɣɔnaɣa kɛ ɪ pəyalʋ alʋ kpaɣaʋ

tɔɔ. 3 Ḿpúɣú ɪ tila ɪ təmlɛ nyə́ma sɪ: Ɪ polo í yaa mpa ma lapa tɔɣɔnaɣa tɔ. Tənaɣa pɛlɛ pa kisa kɔntɛ. 4 Ilɛna í taɣanɪ kʋfama kɛ tiluɣu sɪ pá heeli mpa ɪ yaa tɔɣɔʋ tɔ sɪ: Ma kʋ naaŋ kataasɪ na wontu nim nyəntʋ, na pə təna pə tɛma pɪʋ na pə́ caɣaa. Pá kɔɔ na pá tɔɣɔ ma akpaɣalɛ tɔɣɔnaɣa. 5 Ama mpa pa yaa mpʋ tɔ pa taa nɔɣɔlʋ ta ke. Paa wei ɪ tɛɛ ɪ nyəŋkʋ ké. Ɪnɛɣɛ ílé ɪ taalɛ, ɪnɛɣɛ ílé ɪ kʋyakʋ. 6 Pə́ kaasɪ lɛlaa na pɛlɛ pá kpa tillaa mpɛ na pá húlí-wɛɣɛ kaŋkaŋsi na pá kʋ-wɛ. 7 Tənaɣa pə lapa wulaʋ kɛ páánáná na í tili ɪ yoolaa sɪ pá kʋ yʋlʋkʋlaa mpɛ, na í sɔ pa ɪcatɛ. 8 Ɪ tɛma mpʋ ɪlɛna, í heeli ɪ təmlɛ nyə́ma sɪ: Tɔʋ, akpaɣalɛ tɔɣɔnaɣa pɪʋwa. Pəyele mpa ma yaaʋwa tɔ pa laŋaa. 9 Mpʋ tɔ í polo nɔnɔɔsɪ sɔsɔɔnsɪ tɛɛ na pa təna mpa ɪ ká ná tɔ í yaa-wɛ sɪ pá kɔɔ na pá tɔɣɔ. 10 Ḿpúɣú pɛlɛ pa tɛɛwa nɔnɔɔsɪ tɛɛ na pá koti pa təna mpa pa naʋwa tɔ, asaɣaa na pə kʋpama kɛ mpʋ, na yəlaa su acima kutuluɣu.

11 Ḿpúɣú wulaʋ sʋʋwa sɪ ɪ naa mpa pa pola tɔɣɔʋ tɔ. Ilɛna í maɣana nɔɣɔlʋ, ɪ ta suu akpaɣalɛ wontu. 12 Ilɛna í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Ma taapalʋ, ɪsənaɣa ń sʋʋ cənɛ na ń tá suu akpaɣalɛ wontu? Apalʋ ɪnɪ ɪ ta cɔ sɪ pʋlʋ. 13 Tənaɣa wulaʋ heela ɪ təmlɛ nyə́ma sɪ: Ɪ hɔkɔ ɪ niŋ na ɪ nɔɔhɛɛ na í polo í pɛtɪ-ɪ səkpɛtʋɣʋ taa. Tənaɣa ɪ ká casa kapusi na í nyasəɣɪ ɪ təɣɪ kela. 14 Ilɛna Yesu tɔ sɪ: Pa yaa paɣalɛ, ama pəcɔɣɔ pa ləsaa.

Lom wulaʋ sɔsɔ lampuu tɔm
(Malɔkɪ 12:13-17; Luku 20:20-26)

15 Ḿpúɣú Falisanaa caɣaa na pá sɛɣɛsɪ ɪsəna paa nyɪ Yesu ké katɔka na tɔm kʋpɔɔsʋtʋ na pá hiki-ɪ tɔ. 16 Ḿpúɣú pa tila pa ɪfalaa taa napəlɪ na Helɔtɪ kpekəle nyə́ma napəlɪ tɔtɔ sɪ pá polo na pá tɔ Yesu sɪ: Tacaa, tə naʋa sɪ tampana kɛ n yɔɣɔtəɣɪ na ń sɛɣɛsəɣɪ teu, na ɪsəna mpi pə maɣamaɣa Ɪsɔ caa sɪ yəlaa í la tɔ pə tampana kɛ n heeliɣi. Nn nyaŋna nti yəlaa hʋʋ tɔ, na nn paasəɣəna tɔɔ, pácó nn faɣasəɣɪ yəlaa. 17 Pə wɛ mpʋ tɔ, ta mpaaʋ taa pə mʋna pá fɛlɪ lampuu kɛ Lom wulaʋ sɔsɔ na? Heeli-tʋɣʋ nti n hʋʋkɪ tɔ.

18 Ama Yesu ná tɛma nyəm kɛ pa hʋwɛɛ asaɣɛɛ. Ilɛna í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Cɛsəlaa mɛ, pepe tɔɔ ké í nyəkɪ-m katɔka. 19 Ɪ hʋlɪ-m liɣitee wena í fɛləɣɪ lampuu tɔ na má ná.

Ḿpúɣú pa ləsa liɣitee nyəɣəlʋɣʋ na pá cɛlɛ-ɪ. 20 Ilɛna í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Awe nyʋɣʋ fotoo na ɪ həte kɛ pa ŋmaa pə tɔɔ cənɛ? 21 Ḿpúɣú pa cɔ-ɪ sɪ: Lom wulaʋ sɔsɔ ké.

Ḿpúɣú Yesu ná cɔ-wɛ sɪ: Ye mpʋ í cɛla Lom wulaʋ sɔsɔ kɛ mpi ɪ tɪ tɔ, na í cɛla Ɪsɔ ɪlɛɣɛ mpi ílé ɪ tɪ tɔ.

22 Pa nɪɪ tɔm tənɛ ɪlɛna pə la-wɛɣɛ piti kɛ sɔsɔm. Na pá yele-ɪ na pá tɛɛ.

Tɪɪ sɪ na tə fe na tə wɛɛ ɪsəna tɔ
(Malɔkɪ 12:18-27; Luku 20:27-40)

23 Ḿpúɣú kʋyakʋ ŋkʋ kʋ maɣamaɣa Satusee nyə́ma napəlɪ pa kɔma Yesu kiŋ. Satusee nyə́ma mpɛ pa tɔŋaɣana sɪ paa pə la ɪsəna sətaa kaa tɛ na pá fe. Ḿpúɣú pa pɔɔsa Yesu 24 sɪ: Tacaa, Moisi ka tɔma sɪ ye yʋlʋ í səpa na í fɛɪna pəyaɣa, ɪ neu hɔŋ ɪ alʋ kɛ leelu na í hikina ɪ taalʋ sɔlʋ kɛ piya. 25 Tɔʋ, yəlaa naatosompɔɣɔlaɣa ka wɛ tá hɛkʋ, yʋlʋ na ɪ newaa. Ḿpúɣú taalʋ kpaɣa alʋ ɪlɛna í sɪ, ɪ fɛɪna pəyaɣa. Ilɛna ílé ɪ neu hɔ leelu. 26 Ḿpúɣú naalɛ nyəŋ səpa, pəyaɣa fɛɪ, na tooso nyəŋ tɔtɔɣɔ mpʋ. Halənа pə́ polo pə siɣili pa naatosompɔɣɔlaɣa ŋkɛ ka tənaɣa mpʋ təpaɪ, nɔɣɔlʋ ta hikina-ɪ pəyaɣa. 27 Pə waalɪ ké alʋ ɪnɪ ílé ɪ tɛɛsa səpʋ. 28 Tɔʋ, sətaa fem wule pa taa aweɣelɛ alʋ tʋ? Mpi tɔ, pa naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ pa təna pa kpaɣana-ɪ alʋ.

29 Ḿpúɣú Yesu cɔ Satusee nyə́ma mpɛ sɪ: Ɪ ta nyɪ Ɪsɔ Tɔm na ɪ toŋ tɔɣɔ pə liɣitiɣi-mɛ. 30 Mpi tɔ, waatʋ wei sətaa ká fe tɔ, akpaɣalɛ tɔm kaa wɛɛ. Ama apalaa na alaa

paa wɛɛ ké ɪsɪɪ ɪsɔtaa tillaa wɛʋ tɔ. 31 Ye sɔtaa fem tɔm ɪlɛ, í ta kala nti Ɪsɔ heela-
mɛ tɔ yɛɛ? Ɪ tɔmaɣa sɪ: 32 Ma ké Apɔlaham na Ɪsaaka na Yakɔpʋ pa Ɪsɔ ké. Ɪsɔ ké
weesuɣu nyɔ́ma nyɔŋ ké, ɪ ta kɛ sɔtaa Ɪsɔ.
33 Yɔlaa samaa wei ɪ nɪɪ Yesu sɛɣɛsʋɣʋ ŋkʋ tɔ, pɔ lapa-wɛɣɛ piti.

Ɪsɔ kʋsɔsɪʋtʋ taa sɔsɔɔntʋ
(Malɔkɪ 12:28-34; Luku 10:25-28)
34 Waatʋ wei Falisanaa nɪɪwa sɪ Yesu lapa na Satusee nyɔ́ma ta hiki kʋcɔcɔtʋ
ɪlɛna pá koti. 35 Ɪlɛna pa taa Ɪsɔ Tɔm sɛɣɛsɔlʋ nɔɣɔlʋ í kɔɔ sɪ í kuuki Yesu nɔɣɔ. Ɪlɛna
í pɔɔsɪ Yesu sɪ: 36 Tacaa, Ɪsɔ kʋsɔsɪʋtʋ taa tɔm ntiɣilɛ sɔsɔɔntʋ? 37 Tɔnaɣa Yesu cɔ-
ɪ sɪ: N ká sɔɔlɪ Tacaa nyá Ɪsɔ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ na nyá lɔsaɣa sʋʋ-ɪ tɔmammam.
38 Kʋsɔsɪʋtʋ taa sɔsɔɔntʋ ntɛ́, na ntɪ tɔ kɔlɔna tɔ tɔna. 39 Na kʋkɔlɔtʋ lɛntɪ tɔtɔɣɔlɛ,
sɪ n ká sɔɔlɪ nyá tɔɣɔntɔlɛ kɛ ɪsɪɪ nyá tɪ. 40 Tɔm naalɛ ɪnɛ ɪ tɔɔ ké Moisi kʋsɔsɪʋtʋ
tɔna na Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsɔlaa tɔm tɔna sɔŋaa.

Tafiiti pɔyaɣa ntɛ́ Mesii
(Malɔkɪ 12:35-37; Luku 20:41-44)
41 Falisanaa kota mpʋ, ɪlɛna Yesu pɔɔsɪ-wɛ sɪ: 42 Ɪ hʋʋ suweɣe Mesii tɔɔ? Awe
lʋlʋɣʋ tʋ kɛ-ɪ? Ḿpúɣú pɛlɛ pa cɔ-ɪ sɪ: Tafiiti lʋlʋɣʋ tʋ ké.
43 Tɔnaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sɪ: Ye pɔ wɛ mpʋ, ɪlɛ ɪsɔnaɣa pɔ lapa na Feesuɣu
Naŋŋtʋ náá lá na Tafiiti yaa-ɪ sɪ Tacaa? Pɔ taɣa pʋlʋ tɔɔ, Tafiiti yɔɣɔtaa sɪ:
44 Tacaa Ɪsɔ heela ma Sɔsɔ sɪ,
caɣa ma kɔŋkɔŋ taa,
halɔna má kɔna nyá kolontunaa kɛ nyá nɔɔhɛɛ tɛɛ.
45 Ye Tafiiti ná yaa-ɪ ɪ Sɔsɔ, ɪlɛ ɪsɔnaɣa Mesii ná mɔlaa na í ké Tafiiti lʋlʋɣʋ tʋ
tɔtɔ?
46 Pa taa nɔɣɔlʋ ta pɔsɪ na í cɔ. Pɔ kpaɣaʋ kʋyakʋ ŋkʋ tɔ nɔɣɔlʋ ɪɪ nyɪɪlɔɣɪ sɪ ɪ
pɔɔsɪɣɪ-ɪ tɔm.

23

Falisanaa na Ɪsɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa tooluɣu
(Malɔkɪ 12:38-39; Luku 11:43,46; 20:45-46)
1 Ḿpúɣú Yesu heela samaa na ɪ ɪfalaa sɪ: 2 Ɪsɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa na Falisanaa tɔmlɛ
ntɛ́ sɪ pá kɛ́ɛ́sí yɔlaa kɛ Moisi kʋsɔsɪʋtʋ. 3 Ɪ ká nɪɪna-wɛɣɛ teu na í la pɔ tɔna mpi
pa heeliɣi-mɛ sɪ í la tɔ. Ama í taa la ɪsɪɪ mpɛ pa maɣamaɣa pa lakɪ tɔ. Pɔ taɣa pʋlʋ
tɔɔ, nti pa sɛɣɛsɔɣɪ tɔ, pɔ taɣa ntɔɣɪ pa lakɪ. 4 Pa kpakɔɣɪ sɔɣɔla yuŋ nyɔna na
pá sʋkɔɣɪ lɛlaa. Pɔyele mpɛ paa caa sɪ pá tɪɪ taa-wɛɣɛ taaʋ maɣamaɣa. 5 Pa lakɪ
pɔ tɔnaɣa sɪ yɔlaa í na-wɛ. Pɔ tɔɔ ké pa ŋmaakɪ Ɪsɔ Tɔm loosi na pá tʋɣɪ, na pá
kɔɔkɪ pa kpaɪnaa tɔcɛŋcɛŋ. 6 Acima taa sɔsaa sɔsaa tɔcaɣalɛ kɛ pa pɛɛkɔɣɪ na pá
cakɪ. Na Yuta nyɔ́ma tɔkotilenaa taa teeli teeli tɔcaɣalɛ kɛ pa pɛɛkɔɣɪ. 7 Pa sɔɔla
pá sɛɛkɪ-wɛɣɛ samaa taa ké na pá luŋiɣi na pá yaakɪ-wɛ sɪ ta caa ta caa. 8 Ama mɛ,
í taa yele na pá yaa-mɛ sɪ ta caa ta caa. Pɔ taɣa pʋlʋ tɔɔ, mɔ tɔna ɪ wɛ teitei ké, na
mɔ Sɔsɔ ntɛ́ kʋlʋm. 9 Ɪ taa yaa atɛ cɔnɛɣɛ nɔɣɔlʋ sɪ mɔ caa. Pɔ taɣa pʋlʋ tɔɔ, mɔ
Caa wɛ kʋlʋm ké tɔkoŋ, na ɪnɔɣɔlɛ wei ɪ wɛ ɪsɔtaa tɔ. 10 Ɪ taa yele sɪ pá yaa-mɛɣɛ
sɔsɔ sɔsɔ. Pɔ taɣa pʋlʋ tɔɔ, mɔ Sɔsɔ wɛ kʋlʋm kɛ tɔkoŋ, ɪnɔɣɔlɛ Mesii. 11 Mɔ taa
sɔsɔ í pɔsɪ mɔ tɔmlɛ tʋ. 12 Wei í kpaasa ɪ tɪ paa tisi-ɪ, na wei ɪ tisiɣi ɪ tɪ paa kʋsɪ ɪ
nyʋɣʋ.

Falisanaa waalɪ kuluɣu
(Malɔkɪ 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-47)
13 Ɪsɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa na Falisanaa, cɛsɔlaa mɛ, mɔ tɔm wɛ waɪyo. Ɪ tɔkɔɣɪ yɔlaa
kɛ ɪsɔtaa Kawulaɣa. Mɔ maɣamaɣa ɪɪ sʋʋkɪ, pɔyele ɪɪ yeki sɪ mpa pɛlɛ pa luɣu wɛɛ
tɔ pá sʋʋ.

[14 Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa, cɛsəlaa mɛ, mə tɔm wɛ waiyo. I lɛɛkəɣi
leelaa kɛ pə tənа mpi pa wɛna tɔ, na í sələməɣi Isɔ na pə́ taɣaləɣi si pə́ húlí si
mɛɣɛ kupama. Pə tɔɔ ké í ká tɛ na í ná katatəlaɣa nau napələɣi teu.]

15 Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa, cɛsəlaa mɛ, mə tɔm wɛ waiyo. I cɔɔki kateŋa
tənа, na pə́ kpɛŋna teŋku tɔɔ si í hiki Isɔ sɛɛlu kulum maɣamaɣa təkoŋ. Na í tii
hika-i kɔlɔ, í lapi-i isaɣau. Haləna ílé í nəɣəsəna tənaasəle sɔsɔɔle taa suuu na pə
kəli isii mɛɣɛ tɔm naale.

16 Mpa mɛ í hɔŋ lɛlaa pəyele mə isɛ naa naa tɔ, mə tɔm wɛ waiyo. I tɔŋ si ye
yulu tuuna Isɔ təsɛɛle sɔsɔɔle pə wɛ isii i ta tuu kɛle. Ama ye i tuuna Isɔ təsɛɛle
sɔsɔɔle taa wula ile i tuuwaɣale. 17 Ama mə kumɛlɛntu na mə yulumle tɔɔwa yoo.
Pepe kəlaa? Wula yaa Isɔ təsɛɛle sɔsɔɔle nte tə lapa wula inəɣi katɛ pulu tɔ? 18 I
yɔɣɔtəɣi tɔtɔ si ye yulu í tuuna kɔtaɣa təlatɛ pə wɛ isii i ta tuuna kɛlɛ. Ama ye i
tuuna mpi pə maɣamaɣa pa lapa kɔtaɣa na pə wɛ kɔtaɣa təlatɛ ile i tuunaa kɛlɛ.
19 Yulumaa mɛ, pepe kəlaa? Kɔtaɣa təlatɛ yaa kɔtaɣa nyəm mpi kɔtaɣa təlatɛ laki
na pə́ pəsi katɛ pulu tɔ? 20 Ye yulu tuuna kɔtaɣa təlatɛ, i kpɛŋna pə tənа mpi pə
wɛ kɔtaɣa təlatɛ taa tɔɣɔ na í tuuna. 21 Yulu í tuuna Isɔ təsɛɛle sɔsɔɔle, i kpɛŋna Isɔ
wei i caki Isɔ təsɛɛle ntɛ tə taa tɔɣɔ na í tuuna. 22 Yulu í tuuna isɔtɔnuɣu, i kpɛŋna
Isɔ kumte na Isɔ wei i caɣa tə tɔɔ tɔɣɔ na í tuuna.

23 Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa, cɛsəlaa mɛ, mə tɔm wɛ waiyo. Ye i hika nyiitu
nti pa yaa səmanti na fenuwili na kumɛŋ, í ləsəɣi pə hɔɣɔləŋ naanuwa taa kulum
na í cɛləɣi Isɔ. Pə kaasi na í lɔɔkəna mə lumasi waali ké kusəsitu taa sɔsɔɔntu.
Təlɛɣɛlɛ siɣisuɣu na kupantu na tampana təŋuɣu. Pə́cɔ́ təlɛɣɛ pə muna í sɛɛsəna
isəlɛ. Ile í taa sɔɔ hɔɣɔləŋ naanuwa taa kulum ini i tɔɔ. 24 Mpa mɛ í hɔŋ lɛlaa, pəyele
mə isɛ naa naa tɔ, ye i na mə lum taa ké kacɔka í ləsəɣi ké. Ama ye yooyoo ile, í
kpɛntəna na í li.

25 Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa, cɛsəlaa mɛ, mə tɔm wɛ waiyo. Iyisi na
nyənasi waali ké í nyaaləɣi təlailai, na si taa suna mə kuŋmiiləm na mə isaɣatu
huwɛɛ. 26 Falisanaa yulumaa mɛ, pə wɛɛ si iyaɣa taa ké í ká nyaali na í kpɛnna
waali, na pə tənа pə́ la tənaŋŋ.

27 Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa, cɛsəlaa mɛ, mə tɔm wɛ waiyo. I wɛɛ ké isii
pəlaaŋ wei pa huləsaa na i nyənuɣu wɛ teu, na i taa suna muwa na kusɔɣɔtu nti
tə tənа tɔ. 28 Mpu tɔtɔɣɔ í wɛɛ, yulu í nyəna-mɛɣɛ isɛntɔɔ, i tɔŋ ké si í ké kupama.
Ama mə taa ile, cɛsuɣu na isaɣatu pə maɣaləna.

Yesu kpaalvɣu kɛ Falisanaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa (Luku 11:47-51)

29 Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa, cɛsəlaa mɛ, mə tɔm wɛ waiyo. I taɣanəɣi Isɔ
kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa pəlaaŋ kɛ teu təmammam, na í laki kacɔka kɛ mpa pa təŋa
tampana tɔ pa pəlaaŋ. 30 Na í tɔŋ si: Ye tii wɛ waatu wei ta caanaa kukaɣa Isɔ
kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa mpɛ tɔ, tə taa təŋ-wɛ na tá ku-wɛ. 31 Na ḿpúɣú í huləɣəna si
í ké mpa paa kuwa Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa mpɛ tɔ pa piya. 32 Mpu tɔ, pa akpaa
kɛ í təŋəɣi, na mpi pɛlɛ paa caalaa na pá sii tɔ mpəɣi í tɛɛsəɣi. 33 Tumaa piya
mɛ, akalanaa mɛ. I tɔŋ tɔ, í tá ké tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ taa suulaa ntɛ? 34 Pə tɔɔ ké ma
heeliɣi-mɛ si í nii yoo. Maa tili Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa na laɣatunaa na isɛkullaa
kɛ mə kiŋ. I ká ku lɛlaa kɛ kukuɣu, na í ká lɛlaa kɛ səm tesikasi tɔɔ. I ká ma lɛlaa
kɛ akpatɛɛ kɛ mə təkotilenaa taa na í təŋ na í pɛɛki-wɛɣɛ acalɛɛ taa. 35 Mpa paa
kuwa yem kɛ tulum tɔ, mə nyɔɔŋ taa ké pa kulaa isaɣatu ká məli. Pə kpaɣau
yulupaŋ Apɛɛli kuɣu na pə́ polo Palasii pəyalu Sakali wei í ku katɛ taa katɛ na
kɔtaɣa təlatɛ pə hɛku tɔ i nyəm tɔ. 36 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣi,
kaɣana nyə́ma nyɔɔŋ taa ké pii tɛna.

Yosalɛm yɔkvɣv tɔm
(Luku 13:34-35)

37 Hei Yosalɛm, Yosalɛm, nyá taa ké pa kvɣı Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa, na nyá taa tɔtɔɣɔ pa yooki Isɔ tillaa kɛ pɛɛ na pá kvɣı. Tɔm paɣalɛ kɛ ma sɔɔlaa sı ma kpeɣeliɣi nyá taa yɔlaa tɔna tɔkotokoto ısıı kantuɣu papvɣv kv piya tɔɔ tɔ. Ama pa kisaa. 38 Tɔv, mɔ tɔyaɣa ká tɔkı kaav tɔkpataa, nɔɣɔlv kaa paasɔna-kɛ. 39 Pɔ tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛ tɔfoo sı, pɔ kpaɣav saŋa tɔ í kaa tasa-m keesuɣu. Halɔna pɔ tala wvlɛ nte í ká tɔ sı: Isɔ í sɔna Tacaa tillu tɔ.

24

Isɔ tɔsɛɛlɛ wakɔlvɣv tɔm
(Malɔkı 13:1-2; Luku 21:5-6)

1 Yesu lıına Isɔ tɔsɛɛle taa na í tɔŋna tɛɛv, ılɛna ı ıfalaa kpɔtɔna-ı na pá hvlı-ı Isɔ tɔsɛɛlɛ ŋmatv. 2 Tɔnaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: Ntɔŋ í naWa pɔ tɔna ısɔntɔ? Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsıɣı, pɔ kaa kaası pɔle lɛntɛ na tɔ́ tɔna lɛntɛ tɔɔ, paa tusi pɔ tɔna.

Mpi pɔ lapv ká hvlı antulinya tɛm tɔ
(Malɔkı 13:3-13; Luku 21:7-19)

3 Yesu kɔma na í caɣa Olifinaa pvɣv tɔɔ, ılɛna ı ıfalaa faɣası na pá pɔɔsı-ı sı: Heeli-tvɣv kvyaŋku mpv ını pıı la tɔ. Nmaatɔle nteɣe pıı húlí na tɔ nyɔna nyá kɔntɛ na antulinya tɛm.

4 Ḿpúɣú Yesu cɔ ı ıfalaa sı: Ɩ la laakalı, í taa yele na nɔɣɔlv kɔɔ na í tolisi-mɛ. 5 Mpi tɔ, paɣalɛ ká kɔɔ na pá ha pa tɔɣı ma hɔtɛ sı mpɛɣɛlɛ Mesii. Halı paa tolisi paɣalɛ. 6 Ɩ ká nıı yooŋ taŋ kɛ mɔ cɔlɔ mɔ cɔlɔ. Paa heeliɣi-mɛɣɛ pooluŋ yooŋ tɔmnaa. Ama í taa yele na mpv ını pɔ́ cɛ mɔ laŋa. Pɔ wɛɛ sı mpv ını pɔle pıı la ké. Ama waalı waalı ké antulinya náá kɔɔ na í tɛŋ. 7 Tɛtv kateŋa lɛŋka ká yoona lɛŋka nyɔ́ma, kaWulaɣa lɛŋka ká kvlı lɛŋka tɔɔ. Nyɔɣɔsı ká la tiiliwɛ tiiliwɛ, tɛtv ka sele tiiliwɛ tiiliwɛ tɔtɔ. 8 Pɔnɛ ını pɔ tɔna pɔ wɛna ısıı alv lvlvɣv na pɔ caalı-ı wıuv kɛ sɔŋŋsɔŋŋ tɔ.

9 Yɔlaa ká kvlı na pá húlí sı pá tv-mɛɣɛ kvnyɔŋ, na paa kv-mɛ. Kateŋa tɔna yɔlaa taa ká kpana-mɛɣɛ ma tɔɔ. 10 Yɔlaa paɣalɛ ká lɔ Isɔ sɛɛv tɔm kɛ waatv ını, na paa lıı tɔma waalı, na pa taa kpana tɔma. 11 Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsɔlaa pɔpɔtvnaa ká lıı paɣalɛ na pá tolisi yɔlaa kɛ sɔsɔm. 12 Isaɣatv ká tɔɔ sɔsɔm sɔsɔm, halɔna yɔlaa paɣalɛ sɔɔlvɣv ká pasa. 13 Ama ye wei ı nyaɣa apalvtv na í tala tɔnaɣa, pvntv nyvɣv kɛ pıı ya. 14 Pɔ wɛɛ sı paa kpaalı Isɔ Kawulaɣa Laapaalı Kvpaŋ kɛ antulinya tɔna taa ké na paa piitim mpi pɔ́ nıı. Ye pɔ tɛma ḿpúɣú lapv kɛ antulinya ka tɛ.

Acaalɔtv tɔm
(Malɔkı 13:14-23; Luku 21:20-24)

15 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı í ká kɔɔ na í ná acaalɔtv taa acaalɔtv nti tɔ tɔm Isɔ kvyɔɣɔtvtv tɛlɔsvlv Taniyɛɛlı ka yɔɣɔtaa tɔɣɔ katɛ taa. Wei ı kaleɣı tɔ í cɛkɔna-tɔɣı teu. 16 Mpv ını tɔ, mpa paa wɛ Yuta tɔ pá se na pá kpa pɔ́ɔŋ. 17 Ye pɔ maɣana wei na í wɛ kutuluɣu tɔɔ na í tiiwa, ı taa tɔ sı ı svvkı tɔyaɣa na í kpaɣa ı pvlv. 18 Na wei pıı maɣana ı wɛ taalɛ tɔ í taa tɔ sı ı kpeŋ ı tɛ na í kɛlı ı kpaı. 19 Ahusitonaa na asɔŋ tɔm ká la waıyo ké waatv ını. 20 Ɩ sɔlɔmı Isɔ na mɔ kvseu kvnɛ kv taa pamsɔna watv waatv yaa kvyakv kvhɛɛsvɣv wule. 21 Pɔ taɣa pvlv, waatv ını wahala ká la sɔɣɔntv kɛ sɔsɔm pɔ tıı fɛı. Pa ta nata wahala ını ı taka kɛ hatoo antulinya kancaalaɣa na pá kɔɔ saŋa, na pa kaa tasa ı taka ké nav. 22 Na ye pɔ taɣa ısıı Isɔ hvvWa sı ı ká pasa kvyɛɛŋ ını tɔɔ, nɔɣɔlv kaa tvlı-tı. Ama ı pasa pɔ kvyɛɛŋ ınɔɣı yɔlaa mpa ı lɔsaa tɔ pa tɔɔ.

23 Na ye yulu təma-mɛ sı: I nyənı, Mesii wɛ cənɛ yaa cənɛ, í taa nıı. 24 Pə taɣa pulu təɔ, Mesiinaa na Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɛsəlaa pəpɔtunaa ká lıı na pá lá kɔkɔlɔ nyəmnaa na piti təma. Halı ye paa pəsaɣa pa puɣusiɣi mpa pa maɣamaɣa Isɔ ləsaa tɔɣɔ. 25 Tɔu, ma laalaa na má kpaalı-mɛɣɛlɛ.

26 Mpu tɔ ye pa kɔma na pá heeli-mɛ sı: I nyənı, ı wɛnna ntɛɣɛ wulaɣa tɛtu taa, í taa polo. Yaa sı, ını ı ŋmɛləna ntɛɣɛ cənɛ, í taa nıı. 27 Yulu Pəyaɣa ma ma kɔntɛ ká la ké ısıı tɛu nyəɣəsuɣu hatoo tɛu kite tɛɛ na pə́ kaləsəna ku nɔɣɔ tɔ. 28 Timpi pulu səpa na pə́ həntaa tɔ tənaɣa yepelekunaa kotiɣi.

Yulu Pəyaɣa kɔntɛ
(Maləkı 13:24-27; Luku 21:25-28)

29 Wahala kuyɛɛŋ ını ı tɛɛkı kpakpaa tɔ, ilim ká sı təkpitii, ısətu kaa tasa hulumuɣu. Isətulunasi ká luna ısətaa na sı hoti. Pıı ciɣiti ısətaa kɔkɔlənaa. 30 Waatu ınəɣı paa nıı Yulu Pəyaɣa má ma taŋ kɛ ısətəntuɣu taa. Kateŋa tənа taa yəlaa ká kpa pa laŋa na pá wii səsəm. Paa na Yulu Pəyaɣa má ma səŋa ısəŋmuntuɣu təɔ na má tiiki na ma toma kɛ səsəm na ma teeli. 31 Akantəlɛ səsəəlɛ ká wii, ılɛna má tili ma ısətaa tillaa kɛ antulinya həɣələŋ tənа taa. Pə kpaɣau ilim təlulɛ na pə tətulɛ tɔ, na pə́ polo pə ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ təɔ, sı pá cəɔ pá koti mpa ma ləsaa tɔɣɔ antulinya tənа taa.

Fiki tuɣu təm
(Maləkı 13:28-31; Luku 21:29-33)

32 I nyənna fiki tuɣu na í cɛkəna. Saa wei ku nɛɣɛtəɣı na ku hatu yɛɣɛləɣı tɔ, í nyəmá kpakpaa sı hɛɛsuɣu talaa kɛlɛ. 33 Mpu tətɔɣɔ waatu wei í ká ná pə tənaɣa mpu pə lakı tɔ, í nyı sı pə wusaa kɛlɛ, pə caa lapu ntɛ́. 34 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, yəlaa mpa pa wɛ ısəntɔ tɔ pa kaa sı pa tənа na pə́cɔ́ pə tənaɣa mpu pə́ la. 35 Isətɔnuɣu na atɛ ká mukı yem. Ama ma kuyɔɣɔtutu kaa saalı paa pəcɔ.

Isɔ tike nyəmna antulinya tɛm
(Maləkı 13:32-37; Luku 17:26-30,34-36)

36 Nəɣəlu fɛı wei ı nyəmá pə waatu yaa pə wulɛ tɔ, paa ısətaa tillaa na Pəyaɣa má ma maɣamaɣa. Ama Tacaa tike təkoŋ nyəmna. 37 Isəna pıı lapa Nowee pəəlɛ taa tɔ, mpu ını pə maɣamaɣa pıı lana kuyaŋku Yulu Pəyaɣa má maa kəɔ tɔ. 38 Kupam, kuyɛɛŋ wei ı taa lum taa waasəta tɛtu təɔ tɔ, pə təkaɣa ké na pə́ nyɔɔkı, na pə́ haa təmaɣa alaa, na pə́ kpakəɣı mpu yoo, halənа kuyaŋku Nowee suu kpıulуɣu taa tɔ. 39 Pa caɣa ḿpúɣú yem ké ḿpúɣú, pa ta huu pulu təɔ. Halənа lum səsəəm kəɔ na pə́ təɣɔ pa tənа təpaı. Ḿpúɣú pıı la kuyaŋku Yulu Pəyaɣa má maa kəɔ tɔ. 40 Pıı panа apalaa naalɛ ká wɛɛ taalɛ. Pıı kpaɣa lɛlu na pə́ yele lɛlu. 41 Pıı panа alaa naalɛ wɛ nama təɔ na pá naŋəɣı. Pıı kpaɣa lɛlu na pə́ yele lɛlu. 42 I feŋ, pə taɣa pulu təɔ, í ta nyı kuyaŋku mə Səsɔ ka kəɔ tɔ. 43 I nyı teu sı ye nyəm ka nyəŋaɣa na təyaɣa caa nyı waatu wei ŋmıulu ká kəɔ ahoo tɔ, ı ka caɣana ı ısɛ ké. I kaa yele-ı na í suu ı təyaɣa. 44 Pə təɔ ké mɛ tətɔ mıı taɣanı mə təɣı mpu. Yulu Pəyaɣa má ma kɔŋ kɔntɛ kɛ waatu wei í kaa huu tɔɣɔ.

Təmlɛ tu ısaɣau na kupaŋ pa təm
(Luku 12:41-48)

45 Aweɣe təmlɛ tu kupaŋ na laɣatu? Ye pə taɣa wei ı caa yelina-ı təmlɛ nyə́ma lɛlaa sı í nyənəɣı-wɛ, na pə́ talaa ı cɛlɛ-wɛɣɛ pa kutɔɣɔu tɔ? 46 Cɛcɛ ını í kɔma na í məlı na í maɣana təmlɛ tu ını ı ısəlɛ sɛɛna təmlɛ ńté tə lapu, ı nyuɣu lapa leleŋ ké. 47 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, təyaɣa caa ka tu təmlɛ tu ınəɣı ı kupam tənа təɔ feŋuɣu ké. 48 Ama pə́ cəpa təmlɛ tu ını na í tu ı taa sı: Ma caa kaa kəɔ lɔŋ se. 49 Ilɛna í suu ı taapalaa kɛ mapu, na í təkı, na í na sulunyəəlaa lɛlaa pá suu sulum nyɔɔu na pə́ kuɣı-wɛ. 50 Pıı kəɔ na kuyaku ŋku na ısəma waatu ı taa tu ı

taa sı təyaɣa tʋ ka tala tɔ, ílé ı ká sʋʋ təkpʋʋʋ. 51 Na í la təmlɛ tʋ ını təkaŋkaŋ, na í mələnа-ı na í pɛtı-ı cɛsəlaa tɔɔ. Tənaɣa ı ka casəɣı kapusi na í nyasəɣı ı təɣı kela.

25

Pɛɛlaa naanʋwa tɔm

1 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ḿpúɣú pə wɛɛ, ısɔtaa Kawulaɣa ká nəɣəsəna ké ısıı pɛɛlaa naanʋwa wei ı kpaɣa fətəlanaa na í tɛɛ akpaɣalʋ səŋʋɣʋ tɔ. 2 Pa taa kakpası kɛ kʋmɛlɛməŋ na kakpası kɛ laɣatʋnaa. 3 Kʋmɛlɛməŋ ná kpaɣa fətəlanaa, ılɛna pá yele nim cosuɣu sı pa təkəɣı pa tɔɔ. 4 Ama laɣatʋnaa ná kpaɣa pa fətəlanaa, ılɛna pá cosi nim kɛ kpaləpanaa taa na pá təkı pa tɔɔ tətɔ. 5 Akpaɣalʋ fɛı í kɔɔ lɔŋ, ılɛna tom caŋ na pə́ kɛlı-wɛ na pá too pa naanʋwa ını.

6 Ḿpúɣú pə kɛɛsa ahoo hɛka, ılɛna pá nıı pə kiisaa sı: Akpaɣalʋ ntɛ́, í kʋlı na í səŋı-ı. 7 Tənaɣa pɛɛlaa mpɛ pa fema na pá nyɔɔsəɣı pa fətəlanaa. 8 Ḿpúɣú kʋmɛlɛməŋ tɔma laɣatʋnaa sı: Ɩ pasa-tʋɣʋ mə nim, ta fətəlanaa caa tem. 9 Ilɛna laɣatʋnaa náá cɔ-wɛ sı: Ye tə pasa-mɛ pə kaa tala tá. Ɩ polo pɛɛtəlaa cələ na í ya. 10 Waatʋ wei kʋmɛlɛməŋ tɛɛ ḿpúɣú nim yapʋ tɔ, ılɛna akpaɣalʋ tala. Na í na mpa pa sɔɔlʋ ka pııwa mpʋ tɔ pá sʋʋ akpaɣalɛ kʋtɔɣɔʋ tətɔɣɔlɛ taa, na pá təkı nɔnɔɣɔ na pá kaləsı təkem. 11 Pə lapa laasaɣa ılɛ kʋmɛlɛməŋ ını í məlaa kɛlɛ, na í tɔŋ sı: Tacaa Tacaa, tʋlı-tʋ. 12 Ḿpúɣú akpaɣalʋ ná cɔ-wɛ sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, ma ta nyı-mɛ.

13 Tənaɣa Yesu tasa-wɛɣɛ kpaalʋɣʋ sı ye mpʋ í feŋiɣi. Mpi tɔ, í ta nyı kʋyaŋku na ısəna waatʋ pıı la tɔ.

Timpi pə wɛɛ tɔ tənaɣa pə sɔɔsəɣı
(Luku 19:11-27)

14 Pıı nəɣəsəna ké ısıı yʋlʋ kʋlʋɣʋ sı ı tɛɛ yɛla, na í yaa ı təmlɛ nyə́ma na í tʋ pa niŋ taa ké ı wɛnaʋ tɔ. 15 Ɩ yaa kancaalaɣa nyəŋ na í cɛlɛ ılɛɣɛ wʋla nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa (500). Na í yaa lɛlʋ ılɛna í cɛla ılɛɣɛ wʋla nyəɣətʋ ŋmʋnʋɣʋ (200). Pə tala tooso nyəŋ, ılɛna í cɛla ılɛɣɛ wʋla nyəɣətʋ nıınʋwa (100). Ɩ kɛɛsəna paa wei ı pəsʋɣʋ ké na í cɛlɛ-ı. Ilɛna í kʋlı na í tɛɛ. 16 Tənaɣa wei ı ka cɛla nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa (500) tɔ ı tɛɛ kpakpaa na í sʋʋ taatʋɣʋ, na pá sɛɛ-ı nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa (500) tətɔ. 17 Wei paa cɛla nyəɣətʋ ŋmʋnʋɣʋ (200) tɔ, ílé ı taata mpʋ tətɔ, na pá sɛɛ-ı nyəɣətʋ ŋmʋnʋɣʋ (200) tətɔ. 18 Ama wei paa cɛla nyəɣətʋ nıınʋwa tɔ, ílé ı polaa ké na í huli púúɣú kɛ atɛ na í ŋmɛsı pa caa liɣitee anı.

19 Pə leelaa, ılɛna pa caa ını í kɔɔ. Ɩ tala mpʋ, ılɛna í yaa-wɛ sı pá hʋlı-ı ısəna pa lapa pa liɣitee na pə lıı mpi tɔ. 20 Ḿpúɣú wei cɛcɛ ka cɛla nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa (500) tɔ ílé ı kɔma na í hʋlı-ı nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa (500) wei pə sɛɛ-ı tɔ. Na í tɔ sı: Tacaa, n ka cɛla-m nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa (500), na pá sɛɛ-m nyəɣətʋ nasəlɛ na nıınʋwa tətɔ. 21 Ḿpúɣú ı tɔma-ı sı: Pə wɛ teu, n ké təmlɛ tʋ kʋpampaŋ. Ɩsəna mpi n lapəna pəcɔ nyəm kɛ teu kɛ ısəntɔ tɔ, maa cɛlɛ-ŋ sɔsɔm. Kɔɔ na má na-ŋ tá yɔɔlı. 22 Pəlɛ pə waalı ké təmlɛ tʋ wei pa cɛla nyəɣətʋ ŋmʋnʋɣʋ (200) tɔ, ílé ı kɔma na í tɔ sı: Tacaa, n ka cɛla-m nyəɣətʋ ŋmʋnʋɣʋ (200), na pə sɛɛ-m ŋmʋnʋɣʋ (200) tətɔ. 23 Ḿpúɣú pa caa ını ı tɔma ílé tətɔ sı: Pə wɛ teu, n kɛ́ təmlɛ tʋ kʋpampaŋ. Ɩsəna mpi n lapəna pəcɔ nyəm kɛ teu kɛ ısəntɔ tɔ, maa cɛlɛ-ŋ sɔsɔm. Kɔɔ na ma na-ŋ tá yɔɔlı. 24 Pə tala wei paa cɛla nyəɣətʋ nıınʋwa (100) tɔ, ılɛna í tɔ sı: Tacaa, ma nyəmá nyá tɔɔ sı n ké yʋlʋ katɛ tʋ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, timpi n ta tuu tɔɣɔ n kʋŋ, na timpi n ta ŋmıısı tɔɣɔ n cɛkı. 25 Sɔɣɔntʋ lapa-m, ılɛna má polo na má pi nyá liɣitee kɛ atɛ kɛ teu təkulakula. Mʋ nyá cɛɛ. 26 Tənaɣa ı caa tɔma-ı sı: Ama n ké təmlɛ tʋ ısaɣaʋ na felentu ké. N ka nyəmá mpʋ sı timpi ma ta tuu tɔɣɔ ma kʋŋ, na timpi ma ta ŋmıısı tɔɣɔ ma cɛkı ılɛ, 27 pepe tɔɔ ké n taa tʋ ma liɣitee anəɣı panci taa? Ma kɔma ısəntɔ tə maa mayana pə sɛɛ a tɔɔ na má kpɛntı

na má mʋ. 28 Tɔʋ, í lɛɛkɪ nyəɣətʋ nɪɪnʋwa (100) ɪnəɣɪ ɪ nɪŋ taa, na í sɔɔsɪ nyəɣətʋ nasəlɛ na nɪɪnʋwa (500) tʋ. 29 Pə taɣa pʋlʋ, timpi pə wɛɛ təɣɔ pə sɔɔsəɣɪ teu sɪ pə́ təɔləna pɛlɛ. Ama wei ɪ fɛɪna pʋlʋ tɔ, paa pəciiu maɣamaɣa kɛ ɪ wɛna, paa lɛɛkɪ ké. 30 Ɪ kpaɣa təmlɛ tʋ yem ɪnɪ na í pɛtɪ-ɪ awalɪ ké səkpɛtʋɣʋ taa. Tənaɣa ɪ ká casəɣɪ kapusi na í nyasəɣɪ ɪ təɣɪ kela.

Tənaɣa hʋʋlɛ wule təm

31 Ḿpúɣú Yesu yɔɣɔtaa sɪ: Waatʋ wei Yʋlʋ Pəyaɣa má, maa kɔɔ ɪsɪɪ wulaʋ sɔsɔ na ɪsɔtaa tillaa təna tɔ, maa caɣa ma teeli kumte tɔɔ. 32 Na atɛ pɪɪtimnaa təna ká koti ma ɪsɛntaa. Maa faɣasɪ yəlaa ɪsɪɪ tiikilu faɣasʋɣʋ heeŋ na pə́ŋ tɔ. 33 Maa sɪɪ heeŋ kɛ ma ntɔɣɔŋ tɔɔ na pə́ŋ kɛ ma mpətəŋ tɔɔ. 34 Wulaʋ Sɔsɔ má, maa heeli mpa pa wɛ ma ntɔɣɔŋ tɔɔ tɔ sɪ: Mɛ mpa ma Caa yelaa na í nɪɪ leleŋ tɔ, í kɔɔ na í təɣɔ Kawulaɣa ŋka paa sɪɪ-mɛyɛ hatoo antulinya lapʋ waatʋ tɔ. 35 Pə taɣa pʋlʋ, nyɔɣɔsɪ ka kpa-m tɔ mə hana-m təɣɔnaɣa. Lʋkɔtʋ kpa-m tɔ mə hana-m lʋm na má nyɔɔ. Maa ké mʋʋlʋ tɔ mə kpaɣana-m na í pona mə tɛ. 36 Maa wɛ kpɛtɛ tɔ mə hana-m wontu. Pə wɪɪkaɣa-m tɔ mə fɛpəna-m. Paa təka-m salәka taa tɔ mə kɔŋaɣana na í naa-m. 37 Kʋpama ká cɔ-m sɪ: Tacaa, leɣe tə na-ŋ na nyɔɣɔsɪ wɪɪ-ŋ na tá ha-ŋ təɣɔnaɣa, na lʋkɔtʋ wɛna-ŋ na tá ha-ŋ lʋm? 38 Leɣe tə na-ŋ na ń ké mʋʋlʋ na tá kpaɣa-ŋ na tá pona ta tɛ? Yaa n wɛ kpɛtɛ na tá suu-ŋ wontu? 39 Leɣe tə na-ŋ na pá wɪɪkɪ-ŋ, yaa pa təka-ŋ salәka taa na tá polo nyá wiiluɣu? 40 Wulaʋ ma maa cɔ-wɛ sɪ: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ, timpi í lapa ma taapalaa panɛ pa səkpema taa nəɣəlʋɣʋ kʋpantʋ tɔ, maɣa í lapa.
41 Pəlɛ pə waalɪ ké Wulaʋ má, maa heeli mpa pa wɛna ma mpətəŋ tɔɔ tɔ sɪ: Mpusi nyə́ma mɛ í tɛɛ na í fɛɛ-m. Ɪ polo kɔkɔ ŋka pa taɣana ɪlɔɣʋ na ɪ ɪsɔtaa tillaa pa tɔɔ na kaa teŋ tɔ ka taa. 42 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, nyɔɣɔsɪ ka kpa-m tɔ í ta ha-m na má təɣɔ. Lʋkɔtʋ kpa-m tɔ í tá ha-m lʋm sɪ má nyɔɔ. 43 Maa ké mʋʋlʋ, í ta kpaɣa-m na í pona mə tɛ. Maa wɛ kpɛtɛ tɔ í ta ha-m wontu sɪ ma suu. Pɪɪ wɪɪkaɣa-m tɔ í ta fɛ-m. Waatʋ wei ma wɛ salәka taa tɔ í ta wiili-m. 44 Na pɛlɛ paa cɔ-m sɪ: Tacaa, leɣe tə na-ŋ na nyɔɣɔsɪ yaa lʋkɔtʋ pə wɛna-ŋ, yaa n ké mʋʋlʋ, yaa n wɛ kpɛtɛ, yaa pə wɪɪkɪ-ŋ, yaa n wɛ salәka taa, na tə ta paasəna-ŋ? 45 Ɪlɛ maa cɔ-wɛ sɪ: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣɪ, timpi í tá la səkpema panɛ pa taa nəɣəlʋɣʋ kʋpantʋ tɔ, maɣa í tá la. 46 Panɛ ɪnɪ paa polo salәka tam nyəŋ taa, na kʋpama náá polo weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ kʋ taa.

26

Sɔsaa sɔsaa caɣaʋ kɛ Yesu acaɣa
(Malәkɪ 14:1-2; Luku 22:1-2; Yohaanɪ 11:45-53)

1 Yesu tɛma tɔm tənɛ tə tənaɣa yɔɣɔtʋɣʋ, ɪlɛna í heeli ɪ ɪfalaa sɪ: 2 Ntɔŋ í nyəmá teu sɪ pə kaasa kʋyɛɛŋ naalɛ na pá təɣɔ Tɛɛʋ acima na? Tɛɛʋ acima anɪ a təɔ ké paa tʋ Yʋlʋ Pəyaɣa maɣa yəlaa niŋ taa na pá ka-m səm tesika təɔ.

3 Ḿpúɣú kɔtəlaa sɔsaa na Yuta nyʋɣʋ nyə́ma nyʋɣʋ nyə́ma pa kota kɔtəlaa wulaʋ wei pa yaa sɪ Kayifi tɔ ɪ təyaɣa. 4 Na pá caɣa na pá maɣasɪ na pá sɪɪ ɪsəna paa kpa Yesu təhɛɛ na nəɣəlʋ ta na tɔ, na pá kʋ-ɪ. 5 Pa yɔɣɔtaɣa pa taa sɪ: Tə taa kpa-ɪ acima waatʋ, tɔfɔ pɪɪ la yoou kɛ yəlaa taa.

Alʋ tulaalʋ pəlʋɣʋ kɛ Yesu tɔɔ
(Malәkɪ 14:3-9; Yohaanɪ 12:1-8)

6 Yesu ka wɛ Petanii kɛ tənʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtəŋ tʋ Simɔŋ təyaɣa taa. 7 Tənaɣa alʋ nəɣəlʋ ɪ kɔma ɪ kiŋ na í təka tulaalʋ kʋpampaŋ na pá lapa ɪ akpaləpiya kɛ liɣitee pəlɛ kʋhʋlʋməlɛ taa tɔ. Yesu caɣaa na í təŋna təɣɔʋ, ɪlɛna alʋ ɪnɪ í pəlɪ tulaalʋ ɪnəɣɪ Yesu nyʋɣʋ taa. 8 Yesu ɪfalaa ná mpʋ tɔ pə ta maɣa-wɛ, na pá tɔ

sı: Pa wakəlʊɣʊ tulaalʊ ınɛɣɛ ısəntɔ tɔ suweɣelɛ? 9 Ye paa pɛɛta-ı pə taa la liɣitee kɛ sɔsɔm na pá ha kʊnyɔntʊnaa?

10 Yesu cɛkənaa sı pa yɔɣɔtəɣı mpʊ, ılɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í pəsəɣı alʊ ınɛ ı laŋlɛ kɛ mpʊ? Mpi ı lapa-m mpʊ tɔ pə tewaɣa halı. 11 Mə na kʊnyɔntʊnaa í wɛnna tam. Ama má na-mɛ tə kaa wɛɛ təma kiŋ kɛ tam. 12 Ma pim tɔɔ ké ı pəla tulaalʊ kɛ ma tɔnʊɣʊ tɔɔ ké mpʊ. 13 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, paa timpiɣi paa heeli Laapaalı Kʊpaŋ ınɛɣɛ antulinya təna taa, paa kɛɛsı alʊ ınɛ ı lapa mpi tɔ pə tɔm na pá tɔɔsəɣı ı tɔɔ.

Yutaası kɔlɔmətɔ tɔm
(Maləkı 14:10-11; Luku 22:3-6)

14 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa naanʊwa na naalɛ taa lɛlʊ wei pa yaa sı Yutaası Isəkaleeu tɔ, ı kʊlaa na í polo na í maɣana kətəlaa sɔsaa, 15 na í pɔɔsı-wɛ sı: Ye ma tʊ Yesu ké mə niŋ taa pepeɣe í ka ha-m?

Ḿpúɣú pɛlɛ pa kala liɣitee nyəɣətʊ kɛ hiu na naanʊwa na pá cɛlɛ-ı. 16 Pə kpaɣa kʊyaŋku tɔɣɔ Yutaası sʊʊ kʊyakʊ kʊpaŋkʊ kɛ pɛɛkʊɣʊ sı í tʊ Yesu ké pa niŋ taa.

Tɛɛʊ acima kʊtɔɣɔʊ taɣanʊɣʊ
(Maləkı 14:12-21; Luku 22:7-14,21-23; Yohaanı 13:21-30)

17 Pə tala potopotonaa mpa pa taa kʊkʊsʊm fɛı tɔ pə acima kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule. Ilɛna Yesu ıfalaa polo na pá pɔɔsı-ı sı: Leɣe n caa sı tá polo na tá la-ŋ Tɛɛʊ acima kʊtɔɣɔʊ?

18 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: I polo ıcatɛ taa ké akele tɛ na í heeli-ı sı: Ma wʊlɛ talaa, nyá tɛɣɛ má na ma ıfalaa tıı tɔɣɔ Tɛɛʊ acima.

19 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa lapa nti ı kɛɛsa-wɛ tɔ. Pa polaa na pá lá Tɛɛʊ acima kʊtɔɣɔʊ.

20 Pə kɔma ısıı taanaɣa ılɛ, í na pa naanʊwa na naalɛ pa caɣa tɔɣɔʊ ntɛ́. 21 Pa tɔŋna tɔɣɔʊ kɛ mpʊ, ılɛna Yesu yɔɣɔtı sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, mə taa nɔɣɔlʊ ká la-m kɔlɔmətɔ.

22 Tənaɣa ı ıfalaa ısɛntaa nyəŋa sɔsɔm na tɔm tənɛ. Ilɛna pá sʊʊ-ı pɔɔsʊɣʊ kɛ kʊlʊm kʊlʊm. Inɛ sı: Matɔŋ pə taɣa má, Tacaa? Inɛ sı: Matɔŋ pə taɣa má, Tacaa?

23 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: Ma na wei ta niŋ kpɛnta sʊsʊɣʊ kɛ nyənaɣa taa tɔ pʊntʊ ká lana-m kɔlɔmətɔ. 24 Yʊlʊ Pəyaɣa má, ma səkı teitei ké ısıı pa kɛɛsa ma tɔm kɛ Isɔ Tɔm taa tɔ. Ama wei ı ká la Yʊlʊ Pəyaɣa maɣa kɔlɔmətɔ kɛ mpʊ tɔ ı tɔm ká la waıyo ké sɔsɔm. Pʊntʊ ını, ye pa taa lʊlı-ı, pəlɛ pıı lapa sana.

25 Pə kpɛŋna Yutaası wei ı lakı-ı kɔlɔmətɔ tɔ na í pɔɔsı Yesu sı: Matɔŋ pə taɣa má, Tacaa?

Ilɛna Yesu cɔ-ı sı: Ntəɣəlɛ mpʊ.

Tacaa səm tɔɔsʊɣʊ
(Maləkı 14:22-26; Luku 22:14-20; Kɔlɛntı I 11:23-25)

26 Ḿpúɣú waatʊ wei pa tɔkaɣa tɔ Yesu kpaɣa potopoto na í sɛɛ Isɔ ké í na təmlɛ, na í faɣa-ı na í cɛla ı ıfalaa, na í heeli-wɛ sı: I mʊ na í tɔɣɔ, ma tɔnʊɣʊ ntɛ́.

27 Pəlɛ pə waalı ké Yesu kpaɣa kɔpʊ na í sɛɛ Isɔ ké ı na təmlɛ. Ilɛna í cɛlɛ-wɛ na í tɔ sı: I nyɔɔ-wəɣı mə təna. 28 Ma caləm ntɛ́ mpi pə húlə́ɣí Isɔ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tampana tɔ. Mpı pə kpemna yəlaa paɣalɛ tɔɔ sı pə́ hıısı ısaɣatʊnaa. 29 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, saŋa waalı ma kaa tasa sʊlʊm pənɛɣɛ nyɔɔʊ. Halə́na kʊyaŋku má na-mɛ tıı nyɔɔ sʊlʊm kʊfam kɛ ma Caa Kawulaɣa taa tɔ.

30 Pa tɛma mpʊ ılɛna pá yoo acima yontu, ılɛna pá tɛɛ Olifinaa pʊɣʊ tɔɔ.

Piyɛɛ kpɛɛsʊɣʊ tɔm kpaalʊɣʊ
(Maləkı 14:27-31; Luku 22:31-34; Yohaanı 13:36-38)

31 Ḿpúɣú Yesu təma ı ıfalaa sı: Saŋa ahoo anɛ a maɣamaɣa í ká yele-m mə təna na í se. Pa ŋmaa ḿpúɣú Isɔ Təm taa sı: Maa kʋ tiikilu na heeŋ ká ya yem yem.
32 Ama waatʋ wei maa fe ılɛna, má tɛɛ-mɛɣɛ nɔɣɔ kɛ Kalilee.
33 Tənaɣa Piyɛɛ nɔɣɔ təkpaʋ sı: Paa pa təna paa yele-ŋ na pá se, má, ma kaa la mpʋ.
34 Ama Yesu təma-ı sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-ŋ yoo maa cɛsəɣı, n ka kpɛɛsı təm tooso ké ahoo anɛ sı n ta nyı-m ké n ta nyı-m na pácó kampaaʋ koo.
35 Tənaɣa Piyɛɛ təma-ı sı: Paa ma na-ŋ tıı sı tıı sı ké, ma kaa kpɛɛsı sı ma ta nyı-ŋ.
Ḿpúɣú pa təna pa yɔɣɔta mpʋ.

Yesu sələmʋɣʋ kɛ Kɛtəsemanee
(Maləkı 14:32-42; Luku 22:39-46)

36 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa tala timpi pa yaa sı Kɛtəsemanee tɔ. Ilɛna í tɔ-wɛ sı: Ɩ caɣa cənɛ na má polo Isɔ sələmʋɣʋ kɛ hatoo cənɛ.
37 Ilɛna í kpaɣa Piyɛɛ na Sepetee pəyalaa naalɛ. Tənaɣa ısənyəŋlɛ na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ sʋʋ-ı kpaʋ. 38 Ilɛna í tɔ-wɛ sı: Ma laŋlɛ wakəlaa ké tətɔɣɔtɔɣɔ pə fɛı kɛɛsʋɣʋ. Ɩ caɣa cənɛ na má na-mɛ tá feŋiɣi.
39 Ɩ tuusa ı nɔɣɔ tɔɔ ké pəcɔ, ılɛna í luŋ na í sələmı sı: Ma Caa, ye pə wɛ pəsʋɣʋ kɛɛlı wahala sɔsɔ ınɛɣɛ ma nyʋɣʋ tɔɔ. Paa na mpʋ mpi n nɔkaa tɔ pəlɛ pə la, pá taa la ma luɣu nyəntʋ.
40 Ɩ tɛma mpʋ, ılɛna í məlı ı ıfalaa tooso ını ı kiŋ na í maɣana pa tɔŋna tom. Ilɛna í tɔ Piyɛɛ sı: Ɩ kpisa caɣaʋ ntɛ́ sı má na-mɛ tá feŋ paa pəcɔ maɣamaɣa. 41 Ɩ feŋ na í sələmı, təfɔ í ká hoti waatʋ wei maɣasʋɣʋ kɔŋ-mɛ tɔ. Pááná wɛɛ, ama tənʋɣʋ ıı pəsəɣəna.
42 Ɩ tasa tuusuɣu, ılɛna í tasa Isɔ ké sələmʋɣʋ sı: Ma Caa, ye pə fɛı pəsʋɣʋ sı wahala sɔsɔ ınɛ í hatələna-m, nyá luɣu nyəntʋ í la.
43 Ɩ tasa ı ıfalaa kiŋ kɛ məlʋɣʋ, ılɛna í maɣana pa tɔŋna tom tətɔ, pa kpisa pá caɣana pa ısɛ. 44 Ḿpúɣú ı tasa-wɛɣɛ yeluɣu na í tuusi na í tasa Isɔ sələmʋɣʋ kɛ tɔm tooso nyəm kɛ tɔm kʋlʋmtʋ ntı. 45 Tənaɣa ı məla ı ıfalaa kiŋ na í pɔɔsı-wɛ sı: Ɩ tɔŋna tom na í hɛɛsəɣı yaa? Ii naa, pə talaa kɛlɛ. Paa tʋ Yʋlʋ Pəyaɣa maɣa asaɣaa niŋ taa. 46 Ɩ kʋlı na tá tɛɛ. Ɩ nyəni kɔlɔmətɔ tʋ tala cənɛ.

Yesu Kpaʋ
(Maləkı 14:43-50; Luku 22:47-53; Yohaanı 18:3-12)

47 Yesu tɔŋna yɔɣɔtaɣa kɛ mpʋ ılɛ, ı ıfalaa naanʋwa na naalɛ taa lɛlʋ Yutaası talaa kɛlɛ. Na ı waalı ké yəlaa samaa tuutuuma, na pá təka laɣalɛɛ na kpatəŋ. Kɔtəlaa sɔsaa na Yuta nyʋɣʋ nyáma nyʋɣʋ nyáma pa tilina yəlaa mpɛ. 48 Yutaası wei ını ı lakı Yesu ké kɔlɔmətɔ kɛ mpʋ tɔ ı ka kɛɛsa samaa ınəɣı ısəna ı ka la tɔ. Ɩ heela-wɛɣɛ sı: Ye ma polaa na má waɣala wei ılɛ, ınəɣəlɛ, í kpa-ı. 49 Tənaɣa Yutaası kpətəna Yesu kɛ kpakpaa na í sɛɛ-ı sı: Fɔɔ Tacaa.
Ilɛna í waɣalı-ı. 50 Ḿpúɣú Yesu təma-ı sı: Ma taapalʋ, la nti n kɔma lapʋ tɔ.
Tənaɣa í na mpa tɔ, pɛlɛ pa tʋ niŋ kɛ Yesu tɔɔ na pá kpa-ı. 51 Ilɛna Yesu na mpa paa wɛɛ tɔ pa taa nɔɣɔlʋ kpɛɛ ı laɣatɛ na í lo kɔtʋlʋ sɔsɔ təmlɛ tʋ ŋkpaŋʋɣʋ na í kɔɔlı təfeŋ. 52 Ḿpúɣú Yesu təma-ı sı: Suu nyá laɣatɛ kɛ tə suɣute taa. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ye wei í kpaɣa laɣatɛ, pʋntʋ ká səna laɣatɛ. 53 N ta nyı sı, má sɔɔlaa, maa yaa ma Caa na í ha-m ısɔtaa tillaa kɛ iyisi naatoso (6000) kɛ loosi naanʋwa na naalɛɣɛ cənɛɣɛ kpakpaa yɛɛ? 54 Ama ye ma lapa mpʋ nti paa kɛɛsa Isɔ Təm taa sı tıı la tɔ, ısənaɣa pıı la na təlɛ tá lá ılɛ?
55 Tənaɣa Yesu pɔɔsa samaa ını sı: Ɩ kɔŋı-m kpaʋ na í nɔkı na í kpakəɣı laɣalɛɛ na kpatəŋ tɔ, maɣa ŋmıılʋ ısaɣaʋ kɛ? Kʋyɛɛŋ təna Isɔ təsɛɛlɛ taa ké ma caɣaa na má sɛɣɛsəɣı, í tá kpa-m. 56 Ama pə təna ısəntɔ pə lapaɣa sı pá la nti Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa ka yɔɣɔtaa na tá wɛ Isɔ Təm taa tɔ.

Tənaɣa ı ıfalaa təna yela-ı na pá se na pá tɛɛ.

Yesu ponav kɛ Kotuɣu səsəəv taa
(Maləkı 14:53-65; Luku 22:54-55,63-71; Yohaanı 18:13-14,19-24)

57 Mpa pa kpa Yesu tə pa pona-ı kətəlaa wulav Kayifi tɛ na pá maɣana lsə Təm
sɛɣɛsəlaa na nyʋɣʋ nyə́ma nyʋɣʋ nyə́ma pa kotaa. 58 Piyɛɛ təŋaɣa Yesu ké táálə́ḿ
təə, haləna í tala kətəlaa wulav taɣa təə. Ilɛna í sʋʋ na í caɣa təmlɛ nyə́ma kiŋ sı ı
naa sı pıı tɛna-we.

59 Ḿpúɣú kətəlaa səsaa na Kotuɣu səsəəŋkʋ nyə́ma pa pɛɛkaa sı paa təm suuu
pa suu Yesu na pá hiki mpaav na pá kʋ-ı. 60 Paa na yəlaa paɣalɛ kʋlaa na pá suuki-
ı pɔpɔtʋ təmnaa tə, pa ta hiki nti paa waana-ı tə. Waalı waalı ké yəlaa napəlı pa
kʋla naalɛ 61 na pá tə sı: Apalʋ ınɛ ı ka təma sı ını ı pəsəɣı na í yɔkı lsə təsɛɛlɛ
səsəəlɛ na ı taɣanı-tɛɣɛ ŋmav kɛ kʋyɛɛŋ tooso taa.

62 Ḿpúɣú kətəlaa wulav kʋlaa na í tə Yesu sı: N kaa yɔɣɔtı? Suweɣe yəlaa panɛ
pa yɔɣɔtəɣəna-ŋ ye?

63 Ama Yesu suma. Tənaɣa kətəlaa wulav təma-ı sı: Na lsə wei ı wɛna weesuɣu
tə, ye n ké lsə Pəyalʋ Mesii heelı-tʋ təfoo.

64 Ḿpúɣú Yesu cə-ı sı: Ntəɣı n yɔɣɔtaa. Ma heeliɣi-mɛ təfoo sı pə kpaɣav pənɛntɛ
tə í ká ná Yʋlʋ Pəyaɣa má na má caɣa lsə Toŋ təna tʋ kəŋkəŋ taa. Na í ká na-m
ısɔtaa ŋmʋntʋɣʋ təə na má tiiki.

65 Tənaɣa kətəlaa wulav cəla ı wontu na í tə sı: I kpa lsə təə. Tə tasəɣı aseeta
nyə́ma kɛ pɛɛkʋɣʋ sı tə lepe? Mə maɣamaɣa í ná ısəna ı kpa lsə təə tɔɣɔlɛ. 66 Təʋ,
í na-we?

Ḿpúɣú pa təma sı ı təm səpa, paa kʋ-ı ké.

67 Tənaɣa pa sʋʋ ntaɣama təʋ kɛ ı ısɛntaa, na pá makı-ı ŋkuma, na lɛlaa náá
mapı-ı kataası. 68 Na pá təŋ sı: Mesii kpeɣe, heeli-tʋɣʋ wei ı mapa-ŋ tə.

Piyɛɛ kpɛɛsʋɣʋ
(Maləkı 14:66-72; Luku 22:56-62; Yohaanı 18:15-18,25-27)

69 Piyɛɛ ka caɣa awalı ké taɣa təə. Tənaɣa kətəlaa wulav təmlɛ tʋ alʋ nyəŋ nɔɣɔlʋ
kpətəna-ı na í təmı-ı sı: Nyá tətə n ka wɛ Kalilee tʋ Yesu ını ı kiŋ.

70 Ḿpúɣú Piyɛɛ kpɛɛsa yəlaa təna ısɛntaa sı: Ma ta nyı nti n yɔɣɔtəɣı mpʋ tə.
71 Pəlɛ pə waalı ké Piyɛɛ kʋlaa na í polo nɔnɔkeelası. Ilɛna təmlɛ tʋ alʋ nyəŋ lɛlʋ
náá na-ı na í heeli mpa paa wɛ təna tə sı: Inɛ ını ı ka wɛ Nasalɛtı Yesu ını ı kiŋ ké.

72 Ḿpúɣú Piyɛɛ taɣana kpɛɛsʋɣʋ sı: Na lsə, ma ta nyı apalʋ ını.

73 Pə lapa laasaɣa ılɛna mpa paa wɛ təna tə pá kpətəna Piyɛɛ na pá təmı-ı sı:
Nyá n ta laŋ yəlaa mpɛ pa taa nɔɣɔlʋ. Nyá yɔɣɔtaɣa hʋləɣəna timpi n lınaa tə.

74 Ḿpúɣú Piyɛɛ kpɛɛsaa təlalala na í tuu na í tə sı: Na lsə, ma ta nyı apalʋ ını.
Tənaɣa kampaav koo kpakpaa. 75 Ilɛna Piyɛɛ təəsı nti Yesu ka yɔɣɔta-ı tə tə təə
sı: Mpi pıı takı kampaav koou tə n tɛma təm toosoɣo kpɛɛsʋɣʋ sı n ta nyı-m ké n
ta nyı-m. Ḿpúɣú ı tukaa na í lıı, ılɛna í wii ısıı ı səkı ı səkı.

27

Yesu ponav kɛ Pilatı
(Maləkı 15:1; Luku 23:1-2; Yohaanı 18:28-32)

1 Ḿpúɣú tanaŋ kʋpaŋkʋ tɛɛ kətəlaa səsaa təna na Yuta nyʋɣʋ nyə́ma nyʋɣʋ
nyə́ma caɣaa na pá maɣası na pá sıı sı pá kʋ Yesu. 2 Tənaɣa pa hɔka-ı na pá kpaɣa-ı
na pá polo na pá cɛla Kʋfənɛɛ Pilatı.

Yutaası kʋ ı tı
(Tillaa Təmlɛ 1:18-19)

3 Yutaasɪ wei ɪ lapa-ɪ kɔlɔmɔtɔ tɔ, ɪ naWa sɪ pa sɪɪWa sɪ paa kʊ Yesu ké tampana ɪlɛna ɪ laŋlɛ pəsɪ sɔsɔm. Tənaɣa ɪ kpaɣa liɣitee nyəɣətʊ hiu na naanʊWa ɪnɪ na í polo í cɛla kɔtəlaa sɔsɔ na nyʊɣʊ nyə́ma. 4 Na í heeli-wɛ sɪ: Ma lapa ɪsaɣatʊ, ma cɛla-mɛɣɛ yʊlʊ sɪ í kʊ-ɪ tulum kɛ yem.

Mpúɣú nyʊɣʊ nyə́ma cɔ Yutaasɪ sɪ: Tá paaye, pə ké nyá tɔm ké.

5 Tənaɣa Yutaasɪ məŋna liɣitee anɪ na í pɛtɪ Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa, na í tɛɛ na í polo na í tʊ ŋmənaɣa kɛ ɪ luɣu tɛɛ na í sɪ.

6 Mpúɣú kɔtəlaa sɔsaa ná tɔɔsa-yɛ na pá tɔ sɪ: Ta mpaaʊ taa pə fɛɪ pəsʊɣʊ sɪ tá kpaɣa liɣitee anɛ na tá tasa tʊɣʊ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ atakaa taa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yʊlʊkʊlɛ liɣitee ké.

7 Tənaɣa pa caɣaa na pá maɣasɪ, ɪlɛna pá kpaɣa liɣitee anɪ na pá yana tɛtʊ natəlɪ nti pa yaa sɪ cʊɣʊ təhulle tɔ, sɪ pa piŋ mʊʊlaa kɛ tənа. 8 Mpúɣú halәna saŋa pa məŋna tɛtʊ ntəɣɪ hətɛ sɪ: Calәm tɛtʊ. 9 Mpúɣú pə lapa nti Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Selemii ka kpaalaa tɔ sɪ: Pa kpaɣa liɣitee nyəɣətʊ hiu na naanʊWa. Liɣitee anəɣɪ Iseɣelɪ yəlaa tisaa sɪ pá fɛlɪ ɪ tɔɔ. 10 Pa kpaɣa-yɛ na pá yana tɛtʊ nti pa yaa sɪ cʊɣʊ təhulle tɔ, na pə maɣamaɣa kɛ Tacaa ka heela-m.

Pilatɪ pɔɔsəɣɪ Yesu kɛ tɔm
(Maləkɪ 15:2-5; Luku 23:3-5; Yohaanɪ 18:33-38)

11 Mpúɣú pa pona Yesu kɛ Kʊfənɛɛ ɪsɛntaa, na ílé ɪ pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Nyaɣalɛ Yuta nyə́ma wulaʊ sɔsɔ ɪnəɣɪ? Ilɛna Yesu cɔ-ɪ sɪ: Ntəɣəlɛ n yɔɣɔta mpʊ.

12 Pəlɛ pə waalɪ waatʊ wei kɔtəlaa sɔsaa na nyʊɣʊ nyə́ma tɔŋaɣa sɪ ɪ lapa pənɛ na pənɛ tɔ, ɪ ta cɔ sɪ pʊlʊ. 13 Tənaɣa Pilatɪ tɔma-ɪ sɪ: Nn nɪɪkɪ ɪsəna pa tɔŋʊɣʊ sɪ n lapa pənɛ na pənɛ tɔ?

14 Ama tə tənaɣa mpʊ Yesu tá cɔ-ɪ tə tɔɔ sɪ pʊlʊ. Ilɛna pə́ lá Kʊfənɛɛ kɛ piti ké sɔsɔm pə tɪɪ fɛɪ.

Sɪ pá kʊ Yesu ké pá kʊ-ɪ
(Maləkɪ 15:6-15; Luku 23:13-25; Yohaanɪ 18:39–19:16)

15 Paa Tɛɛʊ acima wena Kʊfənɛɛ tʊlәɣɪ salәka tʊ nɔɣɔlʊ wei samaa caa sɪ pá tʊlɪ tɔɣɔ. 16 Pə pamna salәka tʊ kpitikpiti nɔɣɔlʊ wei pa yaa sɪ Palapaasɪ*fa* tɔ ɪ wɛ salәka taa. [a] 17 Samaa kota mpúɣú tənа, ɪlɛna Pilatɪ pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Aweɣe í caa má tʊlɪ-mɛ, Yesu wei pa yaa sɪ Kilisiti tɔ?

18 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ ké ɪ pɔɔsa-wɛɣɛ mpʊ, ɪ nyəmá təkelekele sɪ ɪsɛsɛɛmlɛ tɔɔ ké pa ponа-ɪ Yesu.

19 Waatʊ wei Pilatɪ caɣa təhʊʊlɛ tɔ ɪ alʊ tilaa sɪ pá heeli-ɪ sɪ: Taa sʊsɪ nyá nɔɣɔ kɛ tampana təŋlʊ ɪnɪ ɪ tɔm taa. Pə hʊla-m ɪ tɔm kɛ tom taa ké ahoo anɛ, na pə́ pɛkəlɪ-m sɔsɔm.

20 Mpúɣú kɔtəlaa sɔsaa na nyʊɣʊ nyə́ma pa puɣusa samaa sɪ pá sələmɪ-ɪ na í tʊlɪ-wɛɣɛ Palapaasɪ, na pə́ kaasɪ na í kʊ Yesu. 21 Tənaɣa Kʊfənɛɛ taɣana-wɛɣɛ pɔɔsʊɣʊ sɪ: Pa naalɛ pa taa aweɣe í caa sɪ má tʊlɪ-mɛ yee? Mpúɣú pa cɔ-ɪ sɪ: Palapaasɪ kɛ tə caa sɪ ń tʊlɪ. 22 Ilɛna Pilatɪ pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Na ɪsənaɣa má la Yesu wei pa yaa sɪ Kilisiti tɔ? Tənaɣalɛ pa tənа sɪ: Kamɪ-ɪ səm tesika tɔɔ. 23 Mpúɣú Pilatɪ pɔɔsa-wɛ sɪ: Ilɛ ɪsaɣatʊ ntiɣi ɪ lapa?

Tənaɣa pa tasa kapusi mapʊ na toŋ sɪ: Kamɪ-ɪ səm tesika tɔɔ.

24 Pilatɪ kɔma na í ná sɪ ɪ kaa pəsɪ-tɪ, pəyele yoou caa tiluɣu. Ilɛna í caa lʊm na í saŋ ɪ niŋ kɛ samaa ɪsɛntaa na í tɔ sɪ: Apalʊ ɪnɛ, pə́ taa wɛɛ sɪ má kʊɣʊna-ɪ yoo. Pə ké mə tɔm ké.

25 Mpúɣú samaa tənа cɔ-ɪ sɪ: Nnn, ɪ səm tɔm í məlɪ tá na tá piya tá nyɔɔŋ taa.

---

[a] **27:16** Palapaasɪ: Piipilinaa lɛlaa na sɔɔsəɣɪ sɪ Yesu Palapaasɪ.

26 Tənaɣa Pilatı tʋla-wɛɣɛ Palapaası. Pə kaasa Yesu ılɛna, í yele na pá casa-ı
akpatɛɛ, na í kpaɣa-ı na í cɛlɛ-wɛ sı pá polo na pá kamı-ı səm tesika tɔɔ.

Yoolaa paanav kɛ Yesu
(Maləkı 15:16-20; Yohaanı 19:2-3)

27 Pilatı yoolaa pona Yesu ké Kʋfənɛɛ təyaɣa taa, ılɛna pa samaa təna kotina-ı.
28 Ḿpúɣú pa wɔɣɔsa ı wontu, ılɛna pá suu-ı capa kʋsɛɛm təkpaıı. 29 Na pá lʋʋ sɔwa
kɛ ntenuɣu na pá te ı nyʋɣʋ, na pá tʋ ı niŋ ntɔɣɔŋ taa ké kpátúɣú, na pá paakəna-ı
na pá luŋiɣi ı tɛɛ ké akula, na pá sɛɛ-ı sı: Yuta nyə́ma wulaʋ sɔsɔ fɔɔ.
30 Na pá təɔkı ı tɔɔ ké ntaɣama, na pá mʋɣı kpátúɣú na pá taɣanəɣı ı nyʋɣʋ taa
ké mapʋ. 31 Pa tɛma-ı paanaʋ kɛ mpʋ, ılɛna pá wɔɣɔsı capa ını na pá məŋna-ı ı
wontu na pá tɛɛna-ı kam kɛ səm tesika tɔɔ.

Yesu kam
(Maləkı 15:21-32; Luku 23:26-43; Yohaanı 19:17-27)

32 Pa lııkaɣa ıcatɛ ılɛna, pá tə sulina Silɛɛnı tʋ nɔɣɔlʋ, pa yaa-ı sı Simɔŋ. Tənaɣa
yoolaa kpipa ílé na toŋ sı í səɣəlı Yesu tesika ŋkɛ. 33 Ḿpúɣú pa tala timpi pa yaa
sı Kɔləkɔta tɔ, nti tə yɔɣɔtəɣı sı nyʋmpɔɣɔlaɣa tɛ tɔ. 34 Tənaɣa pa cɛla-ı sʋlʋm mpi
pə taa pa sita tʋɣʋ nakʋlı kʋ cələm*fa* tɔ. Ama ı təŋaa ılɛna í kisi-wəɣı nyɔɔʋ. [a]
35 Ḿpúɣú pa kama-ı səm tesika tɔɔ, na pá tɔ tɛtɛ ké ı wontu tɔɔ na pá tala-tı. 36 Pa
tɛma ḿpúɣú ılɛna pá caɣa təna na pá taŋı-ı. 37 Pa ŋmaawa na pá pusi ı nyʋɣʋ tɔɔ
sı: Yuta nyə́ma wulaʋ sɔsɔ Yesu kɔlɔ. Pa ŋmaa ḿpúɣú sı pə́ húlí mpi pə tɔɔ pa
kʋ-ı tɔ. 38 Pa kpɛŋna í na ŋmıılaa kɛ naalɛ na pá ka-wɛɣɛ səm tesikası tɔɔ, lɛlʋ kɛ ı
ntɔɣɔŋ tɔɔ, lɛlʋ kɛ ı mpətəŋ tɔɔ.
39 Yəlaa mpa pa tɛɛkaɣana təna tɔ pɛlɛ pa kpɛɛtəɣı nyɔɔŋ na pá tʋʋkı-ı sı:
40 Matɔŋ nyá tɔmna sı n yɔkəɣı lsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ na ń taɣanı kʋfatɛ ŋmaʋ kɛ
kʋyɛɛŋ tooso taa. Waası nyá tı ılɛ. Ye n ké lsɔ Pəyaɣa lıı tesika tɔɔ na ń tii.
41 Ḿpúɣú na kɔtəlaa sɔsaa na lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na nyʋɣʋ nyə́ma tɔtɔ. Pɛlɛ pa
tɔŋna-ı paanaʋ na pá yɔɣɔtəɣı sı: 42 I yapa lɛlaa nyɔɔŋ ısənaɣa na í kaa pəsı na í ya
ı maɣamaɣa ı nyəŋkʋ. Isıı sı ınəɣəlɛ lsɛɣɛlı wulaʋ sɔsɔ na? Pənɛntɛ í lıı tesika tɔɔ
na í tii. Ilɛna tə na na tə́ tisi. 43 I tʋ lsɔ ké naani na í tɔ sı ınəɣəlɛ lsɔ Pəyaɣa. Tɔʋ,
tə́ ná sı lsɔ ká sɔəlı sı í waası-ı yaa ısəna.
44 Na pə kpɛŋna ŋmıılaa mpa paa kama ḿpúɣú ı cəlɔ tɔ na pɛlɛ pá tʋʋ-ı mpʋ tɔtɔ.

Yesu hɛɛv
(Maləkı 15:33-41; Luku 23:44-49; Yohaanı 19:28-30)

45 Pə kɔma na pə́ tala ilim sikuɣu, ılɛna səkpɛtʋɣʋ nyala ıcatɛ tɔɔ halәna ilim
kpili. 46 Ilim kpila mpʋ, ılɛna Yesu kiisina nɔɣɔ sɔsɔɣa sı: Eli Eli, lema sapatani?
Na təlɛ tə yɔɣɔtəɣı sı: Ma lsɔ ma lsɔ, pepe tɔɔ ké n lɔ-m?
47 Mpa paa səŋa təna tɔ pa taa lɛlaa nıı mpʋ, ılɛna pá tɔ sı: I yaana ntɛɣɛ Ilii.
48 Ilɛna pa taa nɔɣɔlʋ kpaɣa asewa na í polo na í lii kpaləkpam saŋ kɛ lʋm
kʋnyəŋəm napəlı pə taa, na í tʋʋ kpátúɣú nɔɣɔ taa na í hʋlı Yesu sı í nyɔɔ. 49 Ama
lɛlaa ná tɔma sı: I yele na tə́ ná Ilii ká kɔɔ na í waası-ı yaa ısəna.
50 Tənaɣa Yesu tasa kiisuɣu kɛ sɔsɔm, ılɛna í hɛɛ.
51 Ḿpúɣú waatʋ ınəɣı kpakpaa, pʋʋɣʋ sɔsɔɔʋ ŋkʋ kıı kaɣa lsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa
tɔ, kʋ faɣa yem ké hatoo ısɔtaa na pə́ kaləsəna kʋ atɛ. Na tɛtʋ sele na kʋkpaməŋ
ya pɔɣɔlɛɛ, 52 na pəlaaŋ tʋlı na lsɔ yəlaa mpa pa səpa tɔ pa taa paɣalɛ fe. 53 Ḿpúɣú
pa lıı pəlaaŋ taa, na waatʋ wei Yesu kɔma na í fe tɔ pá sʋʋ lsɔ ıcatɛ naŋŋ nyəntɛ
taa, na yəlaa paɣalɛ na-wɛ.

---

[a] **27:34** tʋɣʋ nakʋlı kʋ cələm: Pə ké kɔɔlɛ nte tə lakı na yʋlʋ too na pə́ kʋ ı wʋsası tɔɣɔ. Ama Yesu na sɔəlaa sı í wɛɛna ı ısɛ kɛ mpʋ halәna ı səm.

54 Ḿpúɣú Lom yoolaa səsə na yoolaa mpa ɪ na-wɛ paa taŋa Yesu tə, pa nawa
tɛtu seluɣu na pə təna mpi pə lapa tə, ɪlɛna pá nyá səsəm na pá tə sɪ: Tampana,
yulu ɪnɛ ɪ ké Ɪsə Pəyalu ké. 55 Alaa paɣalɛ ka wɛ təna na pá səŋa pooluŋ na pá
nyənəɣɪ. Mpɛ ɪnɪ pa təŋaɣana Yesu ké hatoo Kalilee na pá calәsəɣɪ-ɪ. 56 Makətala
Malɪ na Saakɪ na Yosɛɛfu pa too Malɪ na Sepetee pəyalaa too, paa wɛ alaa mpɛ pa
taa.

Yesu pim
(Maləkɪ 15:42-47; Luku 23:50-56; Yohaanɪ 19:38-42)

57 Waatu wei taanaɣa taanaa tə, Alimatee apalu toŋ tu nəɣəlu wei pa yaa sɪ
Yosɛɛfu tə ɪ kɔma. Ɪ maɣamaɣa ɪ ka təŋaɣa Yesu ké. 58 Ḿpúɣú ɪ pola Pilatɪ kiŋ na í
səlәmɪ-ɪ sɪ ɪ kpakəɣɪ sətu Yesu. Tənaɣa Pilatɪ tɔma sɪ pá cɛlɛ-ɪ. 59 Ɪlɛna í kpaɣa sətu
na í takɪ-ɪ kponkpontu toŋ nyəntu nti pa yaa sɪ lɛŋ tə tə punkahulunja kufalaɣa.
60 Na í polo na í pimi-ɪ ɪ maɣamaɣa ɪ pəlaau ŋku pa hula kukpamuɣu taa tə ku taa.
Na í pilimi puu səsɔɔu nakulɪ na í suli pəlaau nəɣɔ. Ɪlɛna í tɛɛ í kpe. 61 Na Makətala
Malɪ na Malɪ lɛlu pá caɣa tənaɣa pəlaau ɪsɛntaa.

Pəlaau taŋuɣu

62 Kuyaku kuhɛɛsuɣu tɔɔ sɔalu lapu tɛma na tɛu fe, ɪlɛna kətəlaa səsaa na
Falisanaa kpɛntɪ na pá polo Pilatɪ kiŋ, 63 na pa heeli-ɪ sɪ: Tacaa, tə tɔɔsaa sɪ pɔpɔtu
ɪnɪ ɪ ka yəɣɔtaa sɪ ye pə lapa wɛɛ tooso ɪnɪ ɪ ká fe. 64 Tɔu, mpu tə, yele na pá taŋ
pəlaau halәna pá tala kuyɛɛŋ tooso wule. Ɪ ɪfalaa í taa kɔɔ na pá ŋmuulɪ-ɪ na pá
looli samaa sɪ í fema sətaa taa. Ye pə lapa mpu, təlɛ tə pɔpɔtu ká kəlɪ kancaalaɣa
nyəntu.

65 Ḿpúɣú Pilatɪ tɔma-wɛ sɪ: Yoolaa mpa paa taŋ tɔɣəlɔ, í polo í taŋ-kuɣu teu teu.
66 Tənaɣa kətəlaa polaa na pá taɣanɪ pəlaau tɔɔ puu ŋkuɣu teu, na pá tu pa
kuyusum sɪ nəɣəlu í taa tokina. Ɪlɛna pá sɪɪ yoolaa sɪ pá taŋ.

28

Yesu fem
(Maləkɪ 16:1-10; Luku 24:1-12; Yohaanɪ 20:1-10)

1 Kuyaku kuhɛɛsuɣu tɛɛwa na pə fe cimaasɪ, ɪlɛna Makətala Malɪ na Malɪ lɛlu pá
kulɪ tanaŋ təpam sɪ pa puki pəlaau tɔɔ. 2 Ḿpúɣú tɛtu sela səsəm kɛ kpakpaa. Mpi
tə, Tacaa ɪsətaa tillu lɪnna ɪsə na í tii, na í polo í kuli puu ŋkuɣu pəlaau nəɣə na í sɪɪ
kpeeŋa, na í kpa tə tɔɔ na í caɣa. 3 Ɪ teu nəɣəsəna ɪsɪɪ tɛu nyəɣəsuɣu tə, na ɪ wontu
hulumaa ɪsɪɪ kponkpomulum. 4 Ḿpúɣú pə lapa taŋlaa kɛ səɣɔntu kɛ səsəm na pá
seliɣi, na pá səpa pa tuŋ tɔɔ ké yem təkpətuɪ. 5 Tənaɣa ɪsətaa tillu tɔma alaa sɪ: Mɪɪ
taa nyá, ma nyəmá sɪ Yesu wei pa kama səm tesika tɔɔ təɣə í kɔma pɛɛkuɣu. 6 Ɪ
fɛɪ cənɛ, ɪ fema ɪsɪɪ ɪ ka yəɣɔtaa tə. Ɪ kɔɔ na í ná timpi paa hɪɪsa-ɪ tə. 7 Ɪ polo lɔŋ
na í heeli ɪ ɪfalaa sɪ, ɪ fema na í tɛɛ-mɛɣɛ nəɣə kɛ Kalilee. Tənaɣa í ká na-ɪ. Nti ma
wɛna sɪ ma heeliɣi-mɛ təɣəlɛ.

8 Tənaɣa alaa mpɛ pa kula pəlaau tɔɔ ké kpakpaa na pá tɛɛ, na səɣɔntu na
laŋhulumlɛ pə kuɣɪ-wɛ. Ɪlɛna pá polo na pá kaasɪ Yesu ɪfalaa kɛ laapaalɪ ɪnɪ. 9 Pa
tɔŋna tɛɛu kɛ mpu, ɪlɛna Yesu suli-wɛɣɛ kpakpaa na í tə-wɛ sɪ: Ma sɛɛ-mɛ.

Ḿpúɣú pa kpətəna-ɪ na pá təkɪ ɪ nɔɔhɛɛ, na pá hәntɪ-ɪ atɛ na pá sɛɛ-ɪ. 10 Ɪlɛna
Yesu heeli-wɛ sɪ: Ɪ taa nyá. Ɪ polo í heeli ma taapalaa sɪ pá polo Kalilee, tənaɣa
paa na-m.

Nti taŋlaa kɛɛsaa tə

11 Alaa mpɛ pa wɛ mpaau taa na pá kpeŋ mpu, ɪlɛ sɛsɛ yoolaa mpa paa taŋa
pəlaau tə, pa taa lɛlaa ná tɛma məluɣu kɛ ɪcatɛ taa kɛlɛ na pá kɛɛsɪ kətəlaa səsaa kɛ
pə təna mpi pə lapa tə. 12 Ḿpúɣú kətəlaa səsaa na nyuɣu nyәma pa kotaa na pá
lá nəɣə kulumaɣa na pá ha yoolaa kɛ liɣitee tuutuuma, 13 na pá heeli-wɛ sɪ: Ɪ tə

sı tom kpaɣa-mɛɣɛ ahoo na ı ıfalaa kɔɔ na pá ŋmıılı-ı. 14 Na ye Kʋfənɛɛ í nıı mpʋ,
taa hɛɛsı ı laŋlɛ, ı kaa la-mɛɣɛ pʋlʋ.
15 Tənaɣa taŋlaa mʋ liɣitee anı na pá lá ısıı pa heela-wɛ tɔ. Na tɔm tənɛ tə yɛkı
Yuta nyə́ma hɛkʋ, halənа saŋa.

Yesu ıfalaa tɔɔ lıʋ
(Maləkı 16:14-18; Luku 24:36-49; Yohaanı 20:19-23; Tillaa Təmlɛ 1:6-8)

16 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa naanʋwa na kʋlʋm ını pá kʋlaa na pá polo Kalilee pulaɣa
ŋka Yesu ka kɛɛsa-wɛ tɔ ka tɔɔ. 17 Pa na Yesu ılɛna, pá həntı-ı atɛ na pá sɛɛ-ı. Ama
pa taa lɛlaa ka wɛna sika. 18 Tənaɣa Yesu kpətəna-wɛ na í heeli-wɛ sı: Ma niŋ
taa ké pa tʋ ısɔtaa na atɛ. 19 Mpʋ tɔ, í polo na í la na kateŋası təna taa yəlaa pəsı
ma ıfalaa. Ɩ sɔɔkı-wɛɣɛ Ɩsɔ lʋm na í yaakəna Caa na Pəyaɣa na Feesuɣu Naŋŋtʋ
pa hətɛ. 20 Ɩ sɛɣɛsı-wɛ sı pá tɔkı pə təna mpi ma sɛɣɛsa-mɛ tɔ. Ɩ nyı teu sı má, maa
wɛɛ mə waalı ké paa kʋyaŋkuɣu, halənа antulinya polo na í kʋlı.

LAAPAALI KUPAŊ WEI MALƎKI ŊMAAWA TƆ

Kutulutu

Maləkı wei ı ŋmaa takəlaɣa kanɛ tə ı ta kɛ Yuta tu. I yəɣəta ı takəlaɣa taa sı Yesu ké təmlɛ tu ké (10:45). I sɛɣɛsəɣı na í waakı na í looki aləɣaa. Ama Maləkı ta yəɣətı Yesu lulʊɣu təm, ı hulaa ké sı Yesu ké Isə Pəyaɣa na Yulu Pəyaɣa.

Isəna pa faɣa Maləkı takəlaɣa tə:

Yesu təmlɛ taɣanuɣu, titite *1:1-13*
Yesu təmlɛ kɛ Kalilee, titite *1:14–8:26*
Yesu na ı ifalaa, titite *8:27–9:50*
Yesu təmlɛ kɛ Yuta na Yosalɛm, titite *10–13*
Yesu səm na ı fem, titite *14–16*

Isə Lum Səlu Yohaanı waasu
(Matiyee 3:1-12; Luku 3:1-18; Yohaanı 1:19-28)

1 Isə pəyalu Yesu Kilisiti Laapaalı Kupaŋ təcaallɛ ntə. 2 Pa ŋmaawa Isə kuyəɣətutu tɛləsulu Isayii takəlaɣa taa sı:

Nyənı, ma tillu ntə,
ma tɛləsəɣı nyá nəɣə təə sı
í taɣanı nyá mpaau na ń kəŋ.

3 Nəɣəlu yəɣətəɣəna nəɣə səsəɣa kɛ wulaɣa tɛtu taa sı:

I taɣanı Tacaa mpaau,
í siɣisi ı mpaısi.

4 Ḿpúɣú pə lapa na Isə lum səlu Yohaanı kəə wulaɣa tɛtu taa na í səəkı yəlaa kɛ Isə lum. Na í kpaaləɣı sı: I laɣası tɔntɛ na pá sə-mɛɣɛ lum na Isə huısı mə ısaɣatu.

5 Ilɛna Yuta tɛtu yəlaa təna, na Yosalɛm nyáma təna puki ı kiŋ, na paa wei í kuliɣi ı ısaɣatu təə ké yəlaa taa, na Yohaanı səəkı-wɛɣɛ Isə lum kɛ Yaatanı pəɣə taa.

6 Yooyoo huntu kunti kɛ Yohaanı takaa, na í ləla tənuɣu tampala kɛ ı tənaɣa taa. I təɣənaɣa ntɛ́ cələŋ na taalɛ tuıŋ nim. 7 Na í kpaaləɣı samaa taa sı: Ma waalı wei ı kəŋ tə puntu kəla-m toŋ. Halı ma ta tıı tala sı má sopi na má wəɣəsı ı nəəhɛɛ taa ntaŋkpala maɣamaɣa. 8 Ma ılɛ, lum kɛ ma sə-mɛ. Ama Feesuɣu Naŋŋtu kɛ ílɛ́ ı ká sə-mɛ.

Yesu Isə lum səu na ı maɣasuɣu
(Matiyee 3:13–4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13)

9 Saa ını ı taa Yesu luına Nasalɛtı kɛ Kalilee tɛtu taa, na í polo na Yohaanı sə-ı Isə lum kɛ Yaatanı pəɣə taa. 10 Yesu luıkaɣana lum taa, ılɛna í ná ısətənuɣu tulaa na Feesuɣu Naŋŋtu tii ı təə ısıı alukuku. 11 Ilɛna pá nıı pə yəɣətəɣəna ısətaa sı:

Nyaɣalɛ ma luɣu tɛɛ Pəyaɣa, ma luɣu suu-ŋ səsəm.

12 Pə tɛma ḿpúɣú kpakpaa, ılɛna Isə Feesuɣu pona Yesu ké wulaɣa tɛtu taa. 13 Na í caɣa tənaɣa wɛɛ nıulɛ, na Satanı kəə na í maɣasəɣı-ı. Na í wɛ taalɛ wontu hɛku na ısətaa tillaa paasəna-ı.

Yesu yaau kɛ tiina kpalaa liɣiti
(Matiyee 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11)

14 Ḿpúɣú pa tu Isə lum səlu Yohaanı kɛ salәka, ılɛna Yesu náá polo Kalilee na í suu Isə Laapaalı Kupaŋ kɛ kpaaluɣu. 15 Na í təŋ sı: Pənɛntɛ pə tala mpu, Isə Kawulaɣa kpɛɣɛtaa. I laɣası na í mu Laapaalı Kupaŋ.

16 Yesu malaɣa Kalilee teŋku kʋteŋ, ılɛna í ná tiina kpalaa kɛ naalɛ. Simən na ı
neu Antəlıı, na pá tʋɣı puluɣu kɛ lʋm taa. 17 Ḿpúɣó ı təma-wɛ sı: I kɔɔ na í təŋı-m
na má la-mɛ na í puuki yəlaa ısıı í puukuɣu tiina tɔ.
18 Tənaɣa pɛlɛ pa yela pa puluŋ na pá təŋı-ı kpakpaa.
19 I tasa pote kɛ pəcɔ, ılɛna í ná Sepetee pəyalʋ Saakı na ílé ı neu Yohaanı, na pá
caɣa kpıulʋɣʋ taa na pá taɣanəɣı pa puluŋ. 20 Tənaɣa ı yaa pɛlɛɣɛ kpakpaa, ılɛna
pá yele pa caa Sepetee na ı paa nyə́ma kɛ kpıulʋɣʋ taa na pá təŋı-ı.

Ilɔɣɔhilu nɔɣɔlʋ ı tɔm
(Luku 4:31-37)

21 Ḿpúɣó Yesu pa pola Kapənahum ıcatɛ taa na í sʋʋ Yuta nyə́ma təkotile taa
ké kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule na í niki sɛɣɛsʋɣʋ. 22 Ḿpúɣó ı sɛɣɛsʋɣʋ cɛpa yəlaa laŋa.
Pə taɣa pʋlʋ, ı sɛɣɛsaɣa-wɛɣɛ na toŋ ı ta nyá. I fɛı ısıı pa Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa.
23 Ḿpúɣó pa tuta Yuta nyə́ma təkotile taa ké apalʋ nɔɣɔlʋ na í hii ılɔɣɔʋ nɔɣɔlʋ.
Tənaɣa apalʋ ını ı koowa sı: 24 Nasalɛtı Yesu, n caa-weɣe tá kiŋ? N kɔma-tʋɣʋ
wakəlʋɣʋ kɛ? Ma nyəma-ŋ teu, n ké Isɔ Yʋlʋ Naŋŋtʋ wei ı tilaa tɔ.
25 Tənaɣa Yesu holina-ı sı: Hei, nyá, su na ń se apalʋ ınɛ ı waalı.
26 Ḿpúɣó ılɔɣɔʋ ını ı selisa apalʋ ınəɣı teu. Ilɛna í má kapuka na í se ı waalı.
27 Ḿpúɣó pə cɛpa yəlaa təna laŋa kɛ sɔsɔm, na pá tɔŋ təma sı: Maamaaci wei kɛlɛ
mpʋ? Toŋ sɛɣɛsʋɣʋ kʋfalʋɣʋ ntɛ́ yaa. Pʋwɛ. Pə kpɛŋna alɔɣaa, ı yɔɣɔtəɣı pɛlɛɣɛ na
apalʋtʋ na pá nıukəna-ı.
28 Ḿpúɣó Yesu hətɛ yaa kpakpaa ınəɣı Kalilee tɛtʋ təna taa.

Yesu waasʋɣʋ kɛ kʋtɔntʋnaa paɣalɛ
(Matiyee 8:14-17; Luku 4:38-41)

29 Pa lıı Yuta nyə́ma təkotile taa, ılɛna pa na Saakı na Yohaanı pá polo Simən
na Antəlıı pa təyaɣa kɛ kpakpaa. 30 Na pá maɣana watʋ wɛna Simən yɔsɔ na í
həntaa. Yesu talaa, ılɛna pá heeli-ı alʋ ını ı wʋsası tɔm. 31 Tənaɣa Yesu pola ı kiŋ
na í tɔkı ı niŋ taa na í kʋsı, na ı watʋ ya na í kʋlı na í caləsı-wɛ.
32 Ḿpúɣó pa kɔna-ı kʋtɔntʋnaa təna na alɔɣɔhilaa tənaɣa taanaɣa tɔɔ ké waatʋ
wei ilim tʋwa tɔ. 33 Na ıcatɛ təna koti təcəɣəcəɣı kɛ təyaɣa ŋkɛ ka nɔnɔɣɔ tɛɛ.
34 Ilɛna Yesu la na mpa kʋtɔməŋ cɔɔsaɣa tɔ pá hiki alaafəya. Na í tɔɣɔnı alɔɣaa
paɣalɛ. I ta tisi sı alɔɣaa í yɔɣɔtı. Pə taɣa pʋlʋ, pɛlɛ pa nyəmá ı ké mpi tɔ.

Yesu waasʋ kɛ Kalilee tɛtʋ taa
(Luku 4:42-44)

35 Ḿpúɣó waatʋ wei pə wʋsa fem na səkpɛtʋɣʋ wɛɛ tɔ, Yesu lııwa na í polo timpi
yəlaa fɛı tɔ na í sələmı Isɔ. 36 Ilɛna Simən pá sʋʋ-ı pɛɛkʋɣʋ. 37 Pa kɔma na pá na-ı,
ılɛna pá heeli-ı sı: Yəlaa təna caakı-ŋ.
38 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Tá polo pəcɔlɔ pəcɔlɔ acalɛɛ lɛnna taa na má lá pɛlɛɣɛ
waasʋ tɔtɔ. Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké ma kɔma.
39 Ḿpúɣó ı sʋʋ Kalilee tɛtʋ təna taa ké cɔɔʋ, na í lakı waasʋnaa kɛ Yuta nyə́ma
təkotilenaa mpa pa wɛna təna tɔɔ tɔ pa taa, na í tɔɣɔnəɣı alɔɣaa.

Yesu waasʋɣʋ kɛ tənʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtəŋ tʋ nɔɣɔlʋ
(Matiyee 8:1-4; Luku 5:12-16)

40 Tənaɣa tənʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtəŋ tʋ nɔɣɔlʋ ı kɔma Yesu kiŋ, na í sopi ı tɛɛ na í
tɛɣɛ-ı niŋ na í tɔ sı: Ye n ka tisaɣa n taa waası-m?
41 Ḿpúɣó tənʋɣʋ tɔɔ kʋtəŋ tʋ ını ı tɔm lapa Yesu kɛ pətɔɔtəlɛ kɛ sɔsɔm, na í kʋsı
ı niŋ na í tokina-ı na í cɔ-ı sı: Teu, ma tisaa, alaafəya í la.
42 Ḿpúɣó apalʋ ını ı kʋtəŋ tɛma tənɛ ınəɣı kpakpaa na í məlı təmammam.
43 Ilɛna Yesu tɔɣɔnı-ı kpakpaa, na í kpaalı-ı na toŋ sı: 44 Taa heeli nɔɣɔlʋ. Ama

tɛɛ kpakpaa na kɔtʋlʋ na-ŋ. Ilɛna ń yiɣisi ısıı Moisi ka kɛɛsʋɣʋ tɔ, na pá ná sı pə waa-ŋ.
45 Ama apalʋ ını ı tɛɛwa, ılɛna í sʋʋ pə tɔm kpaalʋɣʋ kɛ paa timpi. Halə́na ı kpaalʋɣʋ mpı pə tɔɔ Yesu tá pəsı na í sʋʋ ıcatɛ natəlı tə taa təkaa. Ama kpeeŋa tɔɔ ké ı cakaɣa kpaı taa, na yəlaa lıkə́na paa timpi na pá makə́na-ı.

2

Yesu waasʋɣʋ kɛ kʋtɔŋ kʋtʋʋlʋɣʋ tʋ
(Matiyee 9:1-8; Luku 5:17-26)

1 Wɛɛ lapa naalɛ, ılɛna Yesu məlı Kapənahum na yəlaa nıı sı ı wɛ təyaɣa taa.
2 Mpʋɣʋlɛ pa kota sɔsɔm pə tıı fɛı. Pə nyə́kaa ké təkaŋŋ na pá kpɛŋna nɔnɔɣɔ na
pá təkı, na Yesu tɔŋna-wɛɣɛ sɛɣɛsʋɣʋ. 3 Mpúɣú yəlaa napəlı pa kɔma ı kiŋ na pa taa
liɣiti səɣəla kʋtɔŋ kʋtʋʋlʋɣʋ tʋ nɔɣɔlʋ. 4 Ama yəlaa samaa tɔɔ pa kpisa ısə́na paa
la na pá tana-ı Yesu kiŋ tɔ. Ilɛna pá kpa na pá wɛsı kutululuɣu ŋku kʋ taa Yesu ka
wɛɛ tɔ kʋ lɔpʋtʋ, na pá tisi kpatəlɛ nte tə taa kʋtɔntʋ ını ı ka wɛɛ tɔ na pʋ́ʋ́ɣʋ́ ŋkʋ.
5 Yesu nawa yəlaa mpɛ pa naani, ılɛna í tɔ kʋtɔŋ kʋtʋʋlʋɣʋ tʋ ını sı: Ma pəyalʋ,
nyá ısaɣatʋ hıısaa.
6 Pə pamna Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa napəlı paa caɣa tə́na na pá hʋʋkı pa taa sı: 7 Pepe
tɔɔ ké apalʋ ınɛ ı makı kaŋkantɛ na í kpakəɣı ı tı na í kɛɛsəɣə́na Isɔ? Awe pəsəɣı
na í hıısı ısaɣatʋ ye pə taɣa Isɔ paasi? 8 Ama Yesu ná cɛkə́na nti pa hʋʋkaɣa pa
taa tɔɣɔ kpakpaa. Ilɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í hʋʋkı mpúɣú mə taa? 9 Nti tə
yɔɣɔtʋɣʋ kələ́na təlɛʋ. Má heeli kʋtɔntʋ sı Nyá ısaɣatʋ hıısaa, yaa Kʋlı na ń kɛlı
nyá kpatəlɛ na ń tɔ? 10 Tɔʋ, maa hʋlı-mɛ sı Yʋlʋ Pəyaɣa má, ma pəsəɣı na má hıısı
ısaɣatʋ kɛ atɛ cənɛ.
Tənaɣa Yesu tɔma kʋtɔntʋ sı: 11 Ma heeliɣi-ŋ sı ń kʋlı na ń kpaɣa nyá kpatəlɛ
na ń kpe.
12 Tənaɣa kʋtɔntʋ kʋla kpakpaa na í kpaɣa ı kpatəlɛ na yəlaa nyənəɣı-ı mpʋ, na
í tɛɛ. Mpúɣú pə lapa pa tənaɣa piti kɛ sɔsɔm, na pá saŋ Isɔ na pá tɔŋ sı: Tuu tɔ, tə
ta nata ısə́ntɔ ını ı nəɣəsəlɛ.

Yesu yaav kɛ Lefii
(Matiyee 9:9-13; Luku 5:27-32)

13 Mpúɣú Yesu tasa Kalilee teŋku nɔɣɔ kɛ pote na yəlaa puki ı kiŋ kɛ sɔsɔm na í
sɛɣɛsəɣı-wɛ. 14 Yesu tɛɛkaɣa, ılɛna í ná Aləfe pəyalʋ Lefii na í caɣa lampuu təmʋlɛ.
Ilɛna Yesu tɔmı-ı sı: Kʋlı na ń təŋı-m.
Mpúɣú Lefii kʋlaa na í təŋı-ı.
15 Pəlɛ pə waalı Yesu caɣaa na í tɔkı kʋtɔɣɔʋ kɛ Lefii tɛ. I na lampuu mʋlaa
paɣalɛ, na asaɣaa paɣalɛ, na ı ıfalaa pa təkaɣana. Yəlaa asaɣaa ısıı mpʋ ka təŋaɣa-ı
paɣalɛ tətɔɣɔ. 16 Mpúɣú Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa mpa pa ké Falisanaa kpekəle nyə́ma
tɔ, pa nawa Yesu na asaɣaa, na lampuu mʋlaa pa caɣaa na pá tɔkı mpʋ. Ilɛna pá
pɔɔsı ı ıfalaa sı: Pepe tɔɔ ké Yesu na lampuu mʋlaa na yəlaa asaɣaa pa kpɛntəɣı
na pá tɔkı?
17 Yesu nıı mpʋ, ılɛna í tɔ-wɛ sı: Pə taɣa alaafəya nyə́ma nyıləɣə́na fɛtaa. Ama
kʋtɔntʋnaa ké. Ma kɔmaɣa sı ma yaakı asaɣaa, pə taɣa kʋpama.

Yesu kɛɛsʋɣʋ kɛ nəhəkʋtʋ tɔm
(Matiyee 9:14-17; Luku 5:33-39)

18 Kʋyakʋ nakʋlı Lʋm Səlʋ Yohaanı ıfalaa na Falisanaa pa həka nɔɔsı. Tənaɣa
yəlaa kɔma na pá pɔɔsı Yesu sı: Pə lapa ısə́na na Lʋm Səlʋ Yohaanı ıfalaa na
Falisanaa nyə́ma ná həkəɣı nɔɔsı na nyá ıfalaa naa toosiɣi pə tɔm. 19 Mpúɣú Yesu
cɔ-wɛ sı: I hʋʋ sı akpaɣalʋ taapalaa ká həkɔ nɔɣɔ na í na-wɛ pá wɛɛ? Aaı, pəlɛ pə

fɛı lapʊ kɛ paa pəcɔ. Ye ı wɛ pa hɛkʊ, paa təkı tam ké. 20 Ama pıı kɔɔ na pá kɛɛsı kʊyakʊ nakʊlı, ılɛna pá ləsı-ı pa hɛkʊ. Ile pəlɛɣɛlɛ paa həkɔ nɔɔsı.

21 Nɔɣɔlʊ kaa kpaɣa saaliya kʊfalaɣa na í tɔ wontuɣu kʊpənʊɣʊ. Təfɔ, saaliya ŋkɛ kaa hɔ wontuɣu ŋkʊ na púúɣú tɛɛsı walʊɣʊ. 22 Nɔɣɔlʊ kaa suu sʊlʊm kʊfam kɛ sʊlʊm huluŋ kʊpəŋ taa. Təfɔ sʊlʊm kʊfam yasəɣı huluŋ kʊpəŋ ınəɣı, na sʊlʊm mpı na huluŋ pá wakəlı yem. Ama huluŋ kʊfaŋ taa ké pa suuki sʊlʊm kʊfam.

Yesu kɛlɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ tʊ
(Matiyee 12:1-8; Luku 6:1-5)

23 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa faɣana tɔɣɔnaɣa pee taalɛ natəlı tə taa ké kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ kʊlı kʊ wule. Ilɛna ı ıfalaa sʊʊ tɔɣɔnaɣa pee pɛlʊɣʊ na mpaaʊ. 24 Tənaɣa Falisanaa tɔma Yesu sı: Nyəni nyá ıfalaa lakʊɣʊ mpi pə fɛı lapʊ kɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule tɔ yee.

25 Ilɛna Yesu cɔ-wɛ sı: Ye mpʊ í ta kaləta paa pəcɔɣɔ mpi Tafiiti lapa waatʊ wei pə caala-ı na nyɔɣɔsı pıı í na mpa pa wɛ ı cɔlɔ tɔ? 26 Isəna ı sʊʊ Isɔ təyaɣa taa na í tɔɣɔ potopotonaa mpa paa sıı Isɔ tɔ. Apiyataa ka kɛna kɔtʊlʊ sɔsɔ kɛ saa ını. Pəyele pə fɛı sı nɔɣɔlʊ í tɔɣɔ potopotonaa mpɛyɛ yem na pá tá ké kɔtəlaa. Ama Tafiiti ná tɔɣɔ-wɛ. Halәna í ha ı taapalaa.

27 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛ tɔtɔ sı: Yʊlʊ tɔɔ ké pa sıı kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ. Ama pa ta la yʊlʊ kɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ tɔɔ. 28 Pə tɔɔ ké Yʊlʊ Pəyaɣa má, ma ké kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ sɔsɔ təsiɣisiɣi.

3

Nkpaləkpɛkaɣa tʊ tɔm
(Matiyee 12:9-14; Luku 6:6-11)

1 Pəlɛ pə waalı Yesu taɣana Yuta nyáma təkotile taa ké məlʊɣʊ. Pə pamna ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ nɔɣɔlʊ ı ka wɛ təna. 2 Na yəlaa mpa paa wɛ təna tɔ pá caɣaa na pá keŋna Yesu ké teu sı pa naa sı ı ká waası apalʊ ınəɣı kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule yaa ısəna? Pa lakaɣa ḿpúɣú sı pá hiki nti paa waana-ı tɔ. 3 Ḿpúɣú Yesu tɔma ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ sı: Kʊlı na ń səŋ hɛkʊ taa.

4 Ilɛna Yesu pɔɔsı mpa pa caɣa mpʊ tɔ sı: Ta mpaaʊ taa, kʊpantʊ kɛ pə mʊna pá la kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule yaa ısaɣatʊ? Paa waası yaa paa kʊ?

Ama pa ta cɔ sı pʊlʊ. 5 Tənaɣa ı nyəna pa təna pa ısɛntaa na pa təm lapı-ı páánáá, na pa taa hʊwɛɛ asaɣɛɛ wakəlı ı laŋlɛ kɛ səsəm tɔtɔ. Ilɛna í tɔ ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ ını sı: Tɔʊ, loosi nyá niŋ.

Ḿpúɣú ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ loosa ı niŋ, ılɛna ı niŋ hɛtı. 6 Tənaɣa Falisanaa lıına Yuta nyáma təkotile taa ké kpakpaa, ılɛna pa na Helɔtı nyáma pá caɣa na pá maɣası ısəna paa la na pá kʊ Yesu tɔ.

Samaa kɔntɛ kɛ Yesu kiŋ

7 Ḿpúɣú Yesu lıı təna təfaʊ, na í na ı ıfalaa pá polo Kalilee teŋku nɔɣɔ, na samaa tuutuuma hu ı waalı. Samaa ını ı ka lıına Kalilee, na Yuta, 8 na Yosalɛm, na Itumee tɛtʊ taa, na Yaatanı pɔɣɔ waalı, na Tiii na Sitɔŋ pə acalɛɛ cɔlɔ hɔɣɔlʊɣʊ. Yəlaa panɛ pa nıı mpi mpi Yesu tɔŋna lapʊ tɔɣɔ pa kotaɣa ı kiŋ kɛ sɔsɔm kɛ mpʊ. 9 Ḿpúɣú Yesu tɔma ı ıfalaa sı pá taŋı-ı na kpıılʊɣʊ, təfɔ samaa yuŋ ka nyəkı-ı. 10 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yəlaa naWa sı Yesu tɔŋna lapʊ na kʊtɔntʊnaa hikiɣi alaafəya. Ilɛna pa təna mpa pə wıkaɣa tɔ, pá huliɣi sı pá hiki-ı na pá tokina-ı. 11 Ye alɔɣaa loosa Yesu, pa sʊʊkı kiisuɣu ké na pá luŋi-ı na pá tɔŋ sı ı ké Isɔ Pəyalʊ ké. 12 Ama Yesu ná kaləna-wɛ sı pá taa yɔɣɔtəɣı mpʊ.

Tillaa naanʊWa na naalɛ kpav
(Matiyee 10:1-4; Luku 6:12-16)

13 Ḿpúɣú Yesu kpa pʋɣʋ tɔɔ na í yaa mpa ı caa tɔɣɔ ı kiŋ, na pɛlɛ pá polo.
14 Tənaɣa ı ləsa pa taa yəlaa naanʋwa na naalɛ na í ha-wɛɣɛ hətɛ sı tillaa. Ɩ ləsa
pɛlɛɣɛ sı pá wɛɛ ı kiŋ kɛ tam na í tiliɣi-wɛɣɛ waasʋ lapʋ. 15 Na í ha-wɛɣɛ alɔɣaa
tɔɣɔnʋɣʋ pəsʋɣʋ. 16 Yəlaa naanʋwa na naalɛ wei ı ləsaa tɔ pa həla ntɔ. Simɔŋ
wei Yesu ha hətɛ sı Piyɛɛ tɔ, 17 na Sepetee pəyalʋ Saakı na ı neu Yohaanı. Pɛlɛ pa
naalɛɣɛ Yesu ka ha hətɛ sı Pʋwanɛɛsı, na təlɛ tə hʋwɛɛ ntɛ́ sı tɛʋ holuɣu piya. 18 Na
pá kaası Antəlıı, na Filipʋ, na Paatelemii, na Matiyee, na Tomaa, na Aləfe pəyalʋ
Saakı, na Tatee, na Simɔŋ wei ı ka lʋkaɣa tɛtʋ tɔkʋɣʋ tɔm taa tɔ, 19 na Yutaası
Ɩsəkaleeu wei ı hʋlaa sı Yesu kolontunaa í kpa-ı tɔ.

Yesu nyə́ma kɔntɛ kɛ ı kpaɣav

20 Pəlɛ pə waalı Yesu məla təyaɣa, na yəlaa tuutuuma tasa kotuɣu pə tıı fɛı.
Halənа Yesu na ı ıfalaa pa ta hiki tapacaɣalɛ sı pá tɔɣɔ tɔɣɔv maɣamaɣa. 21 Ɩ nyə́ma
nıı mpʋ, ʋlɛna pá kʋlı sı pá puki na pá kpa-ı. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pa tɔŋaɣa ké sı pə
lakı-ı ké.

Yesu cɔv kɛ ı tɔm tʋlaa
(Matiyee 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

22 Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa mpa pa lıına Yosalɛm na pá kɔɔ tɔ pɛlɛ pa tɔŋaɣa sı: Yesu
nyəna Pesepule[a] ké.
Ɩlɛna lɛlaa náá tɔŋ sı: Alɔɣaa wulaʋ toŋ kɛ Yesu tɔɣɔnəɣəna alɔɣaa lɛmpa.
23 Ḿpúɣú Yesu yaa-wɛ na í sɛɛ-wɛɣɛ ısɔnaa sı: Ɩsənaɣa Satanı ká tɔɣɔnı ı tı? 24 Ye
kawulaɣa wɛɛ na ká fɛı nɔɣɔ kʋlʋmaɣa, nɔɔnɔɔ ka saaləɣı yem ké. 25 Na yəlaa
í wɛ təyaɣa taa na pá fɛı nɔɣɔ kʋlʋmaɣa, nɔɔnɔɔ təyaɣa ŋkɛ ka saaləɣı yem ké.
26 Mpʋ tətɔɣɔ ye Satanı wakələɣı ı tı na ı kawulaɣa nyə́ma yooki pa taa pa tike, ı
kawulaɣa yaa ké na ı toŋ saalı yem təkpataa.
27 Nɔɣɔlʋ kaa pəsı na í sʋv yʋlʋ toŋ tʋ təyaɣa sı ı kuuki ı wontu na í tá tɛ toŋ tʋ
ınəɣı hɔkʋɣʋ kɛ ŋmıısı. Ama ı kpaa-ı ké na í hɔkɔ-ı təkeŋkeŋ na pə́cə́ í sʋv ı wontu
kuuu kɛ təyaɣa taa.
28 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, paa yəlaa kʋwakələm ká tɔɔ
ısəna, yaa paa pa yɔɣɔta ısaɣatʋ ısıı we, Ɩsɔ pəsəɣı na í húlí-wɛɣɛ suulu. 29 Ama
wei ı ká yɔɣɔtı ısaɣatʋ kɛ Feesuɣu Naŋŋtʋ tɔɔ tɔ pa kaa hıısı pʋntʋ ısaɣatʋ kɛ paa
pəcɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pʋntʋ səɣəla ısaɣatʋ tam nyəntʋ ké.
30 Mpi pə tɔɔ Yesu yɔɣɔta mpʋ tɔ, pa tɔŋaɣa-ı ké sı ı nyəna ılɔɣɔv.

Yesu too na ı newaa
(Matiyee 12:46-50; Luku 8:19-21)

31 Ḿpúɣú Yesu too na ı newaa apalaa nyə́ma pa kɔma na pá səŋ awalı na pá tili
sı pá yaa-ı. 32 Pə pamna yəlaa samaa caɣaa na pá cɔɔna Yesu. Tənaɣa pa heela
Yesu sı: Tə taa cɛ nyá nɔɣɔ tɔɔ, nyá too na nyá newaa pa wɛnna ntɛɣɛ awalı na
pá caa-ŋ.
33 Ḿpúɣú Yesu nɔɣɔ təkpaʋ sı: Aweɣe ma too na mpaɣa ma newaa ye? 34 Yesu
nyəna mpa pa tənа pa caɣaa na pá cɔɔna-ı kotaɣa tɔ, ılɛna í tɔ sı: Ɩı naa ma toonaa
na ma newaa ntɔ. 35 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mpa pa lakı mpi Ɩsɔ caakı tɔ pʋntʋnaa ntɛ́
ma newaa na ma toonaa.

4

Mətutuuna tɔm
(Matiyee 13:1-9; Luku 8:4-8)

1 Ḿpúɣú Yesu tasa sɛɣɛsʋɣʋ kɛ Kalilee teŋku nɔɣɔ. Tənaɣa yəlaa kota ı kiŋ kɛ
sɔsɔm pə fɛı kɛɛsʋɣʋ. Halənа í kʋlı na í kpa kpıılʋɣʋ taa na í caɣa. Na yəlaa náá
caɣa atɛɣɛ lʋm nɔɣɔ na ını ı wɛ kpıılʋɣʋ taa ké lʋm taa. 2 Ḿpúɣú Yesu sɛɣɛsa-wɛɣɛ

[a] **3:22** Pesepule: Alɔɣaa wulaʋ kɛ Yuta nyə́ma yaakı sı Pesepule.

tɔmnaa paɣalɛ na ısɔnaa sɛɛv taa. Halɔna í kɛɛsı-wɛ sı: 3 Ɩ nıı teu, tuulu polɔna tuutu. 4 Ɩ tuukaɣa ı mətutuuna, ılɛna lɛnna hoti mpaav nɔɣɔ nɔɣɔ na suması tii na sı tɔɣɔ-yɛ. 5 Ḿpúɣú lɛnna hota kvwav tɔɔ timpi tɛtv ta lim tɔ, na alɛ á təŋna nyɔv kɛ tɛtv wɛ tətaɣasam tɔ pə tɔɔ. 6 Ilim kɔma na pə́ haŋ na pə́ nyaɣa məhoo, ılɛna a wvlı. Mpi tɔ, a ta hiki tɛtv sı á ka hoosi kvpaŋsı. 7 Pee lɛnna náá hoti sɔwa taa na alɛ a nyɔ ısıı a ká kvlı teu, ılɛna sɔwa fɛtɛ-yɛ na á kpisi lvlvɣv. 8 Ama pee lɛnna ná hota tɛtv mvsvŋ nyəntv taa. Ḿpúɣú alɛ a nyɔwa na á kvlı na á pıı tıŋ na á lvlı pee. Lɛnna kɛ pəcɔ, lɛnna kɛ maɣana, lɛnna kɛ sɔsɔm sɔsɔm.

9 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ye wei ı ké tɔm nıılv pvntv í nıı.

Yesu sɛɣɛsvɣv na ısɔnaa sɛɛv nyvɣv
(Matiyee 13:10-17; Luku 8:9-10)

10 Pa kɔma na pá lıına kpeeŋa, ılɛna mpa paa wɛ Yesu cɔlɔ tɔ na ı ıfalaa naanvwa na naalɛ pá pɔɔsı-ı sı: Kɛɛsı-tvɣv ısɔnaa mpa n sɛɛ-tvɣv mpv tɔ pa hvwɛɛ. 11 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: Mɛ, pə ha-mɛɣɛ sı í nyı Ɩsɔ Kawulaɣa tɔm kvŋmɛsətv. Ama ısɔnaa sɛɛv taa ké kpaı nyə́ma ná nyəŋna pə tampana.
12 Pəcɔ pə tisi na paa pa nyəna teu, pá taa ná.
Na paa pa nıı teu, pá taa cɛkəna.
Tɔfɔ tɔɔ paa kɔɔ na pá pəsəna Ɩsɔ tɔɔ
na í hıısı-wɛɣɛ pa ısaɣatv.

Yesu kilisuɣu kɛ mətutuuna tɔm
(Matiyee 13:18-23; Luku 8:11-15)

13 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa-wɛ sı: Ɩ tá cɛkəna ısɔ wei ma sɛɛ-mɛɣɛ mpv tɔ yaa? Na ısənaɣalɛ í ká cɛkəna ısɔnaa lɛlaa mpa paa sɛɛ-mɛ tɔ? 14 Pə wɛ ısıı Ɩsɔ Tɔm kɛ tuulu ını ı tuuki. 15 Yəlaa wɛɛ, na ye pa nıı Ɩsɔ Tɔm Satanı təŋ na í hɔɣɔsı-təɣı pa taa ké kpakpaa. Pɛlɛ pa wɛnna ntɛ́ ısıı pee nna a hota mpaav nɔɣɔ nɔɣɔ tɔ. 16 Pee wena alɛ a hota kvwav tɔɔ tɔ, alɛɣɛlɛ mpa pa nıı Ɩsɔ Tɔm na pá mv-təɣı kpakpaa na laŋhvlvmlɛ tɔ. 17 Ama paa yeki sı tə svvna-wɛɣɛ teu. Pa tɔkəɣı-təɣı tətantaa. Saa wei wahala nɔɣɔlv ı ká tala, yaa Ɩsɔ Tɔm tɔɔ kvnyɔŋ tvɣv ká kɔɔ, ılɛna pá lıı Ɩsɔ sɛɛv taa ké kpakpaa. 18 Lɛlaa ná nəɣəsəna wena a hota sɔwa taa tɔ. Mpi tɔ pa tɛŋ Ɩsɔ Tɔm nııv, 19 ılɛna atɛ cənɛ kvlapvtv nəɣəsɛɛ na wɛnav kɔtəı puɣusi-wɛ. Na kvnyılə́ŋ lɛlə́ŋ kv tɔm ntəɣı pa taa, na halı tə caŋ na tə kpisi lvlvɣv. 20 Pə kaasa pee lɛnna ná hota tɛtv mvsvŋ nyəntv taa. Aŋhaa, alɛ a wɛnna ntɛ́ ısıı yəlaa mpa pa nıkı Ɩsɔ Tɔm na pá mv-təɣı teu na pá lvlə́ɣı pee tɔ. Lɛlaa kɛ pəcɔ, lɛlaa kɛ maɣana, na lɛlaa kɛ sɔsɔm sɔsɔm.

Fətəla mvsvɣv tɔm
(Luku 8:16-18)

21 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa-wɛ tɔtɔ sı: Yvlv ká kpaɣa fətəla na í pamı-ı nyənaɣa tɛɛ yaa í svsı-ı kato tɛɛ? Pə taɣa ye ı wɛ timpi taa, pıı na yəlaa təna tɔɣɔ paa sıı-ı? 22 Kvŋmɛləm napəlı pə fɛı sı pə kaa kuli pə tɔɔ, pə́cə́ mukaɣa tɛɛ pvlv fɛı mpi pa kaa ləsı na paa wei í ná tɔ. 23 Ye wei ı ké tɔm nıılv pvntv í nıı.

24 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sı: Ɩ la laakalı na nti nti í nıkı tɔ. Maɣasəlaɣa ŋka mə maɣamaɣa í maɣasəɣəna tɔ, ŋkɛɣɛ Ɩsɔ ká maɣasəna ı kvcɔɔŋ na í ha-mɛ. 25 Wei ı wɛna tɔɣɔ paa ha. Paa lɛɛkı wei ı fɛına tɔɣɔ pəciimaɣa wei ı wɛna tɔ.

Kututuum nyɔv tɔm

26 Ḿpúɣú Yesu tasaa tɔtɔ sı: Ɩsɔ Kawulaɣa wɛɛ ké ısıı yvlv tuukuɣu pee kɛ ı taalɛ taa tɔ. 27 Paa ı tooki yaa ı wɛna ı ısɛ, paa ilim paa ahoo, ı kaa nyı ısəna pee anı a nyɔɔkı na á lakı məhoo tɔ. 28 Tɛtv maɣamaɣa lakəna na pə́ pıkı. Pə caaləɣəna

məhoo ké, waalı ké pə tvɣı nyɔɔŋ. Pəlɛ pə waalı ké pee ná pıkı təcasəlaa. 29 Pə pıkı mpv, ılɛna pá cɛ na pá hısı na pá niki kvm.

Sɔɔɣa pəle təm
(Matiyee 13:31-32,34; Luku 13:18-19)

30 Yesu tasa yɔɣɔtvɣv tɔtɔ sı: Pepeɣe tıı kɛɛsəna Isɔ Kawulaɣa ılɛ yee? Na ısɔ wei ké tıı sɛɛ na pá kɛɛsı ka təm ılɛ yee? 31 Ka nəɣəsəna ké ısıı sɔɔɣa pile. Pee nna pa tuuki tɔ a təna a taa ntɛ́ tə kələna wɛɛv təminimini. 32 Ama ye pa tuu-tɛ, tə pıkı ké na tá kpa sɔsɔm na tá kəlı tuusi lɛŋsı. Na tá hɛlı piliŋası kɛ sɔsɔm, haləna suması kɔŋ na sı tvɣı tana kɛ sı hɔtv taa.

33 Yaasinaa paɣalɛ ısıı mpv pə taka ké Yesu kpaɣaa na í sɛɣɛsəna-wɛ. I maɣasa ısəna yəlaa mpa pa kotina-ı mpv tɔ paa pəsı na pá cɛkəna tɔ. 34 I ta sɛɣɛsı-wɛɣɛ natələɣı yem na í ta kɛɛsəna pvlv. I na ı ıfalaa pa kɔma na pá caɣa pa tike, ılɛna í kilisi-wɛɣɛ pə təna.

Kacuculaɣa hɛɛsvɣv təm
(Matiyee 8:23-27; Luku 8:22-25)

35 Kvyakv kvnɛ ını kv taanaɣa tɔɔ Yesu təma ı ıfalaa sı: Tá tɛsı na tá polo kvteŋ lɛŋkv tɔɔ.

36 Pa tɛma yəlaa kɛ yasvɣv, ılɛna Yesu ıfalaa kɛlı-ı kpıulvɣv ŋku kv taa ı ka caɣaa tɔ, na kpıuləŋ lələŋ ka wɛ ı kiŋ təna.

37 Tənaɣa heelimuɣu svv mapv na lvm huuki na pá watəɣı pa kpıulvɣv taa, haləna kvlɛ kv caa suɣu. 38 Pə pamna Yesu ná tv ı nyvɣv kɛ lefeli na í tɔŋna tom na waalı tɔɔ. Ḿpúɣú ı ıfalaa feesa-ı sı: Tacaa, n suma yaa? Tə lepaɣa.

39 I fema ılɛna í kaləna heelim. Na í heeli lvm sı: Su, hɛɛ təna.

Tənaɣa heelim suma, na pə təna pə hɛɛ təli. 40 Ilɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í wɛna sɔɣɔntv kɛ mpv? I ta tɛ mə taa na Isɔ kɛlɛ?

41 Sɔɣɔntv pıı-wɛɣɛ sɔsɔm na pá tɔŋ təma sı: Aweɣelɛ ınɛ ını na pə kpɛŋna heelim na teŋku lvm na pá nıkəna-ı?

5

Ilɔɣɔhilu na afanaa pa təm
(Matiyee 8:28-34; Luku 8:26-39)

1 Ḿpúɣú pa tala Kalilee teŋku kvteŋ lɛŋkv kɛ Selasini nyáma tɛtv taa. 2 Yesu lına kpıulvɣv taa ké kpakpaa, ılɛna yvlv nɔɣəlv í lına pəlaaŋ taa na í səŋı-ı. 3 Apalv ını ı ka hii ılɔɣɔv ké, na í wɛ pəlaaŋ taa. Paa alukpala maɣamaɣa kɛ paa hɔkɔ-ı pıı cakı. 4 Təm paɣalɛ kɛ pa kama-ı ŋkpası na í pɛlı, na pá hɔkɔ ı niŋ kɛ alukpala na í pvtətı pə təna. Nɔɣəlv fɛı wei ı pəsəɣı na í ŋmakəlı-ı tɔ. 5 Pulasi taa na pəlaaŋ taa ké ı wɛ ilim na ahoo kɛ tam, na í makı kapusi na í hɛɛtəɣı ı təɣı pɛɛ.

6 Apalv ını ı loosa Yesu ké pooluŋ, ılɛna í kpaɣa asewa na í polo í luŋ ı tɛɛ 7 na í kooki sı: Isɔtaa Isɔ Sɔsɔ Pəyalv Yesu, ma na-ŋ suwe? Ma wiina-ŋ, haı, nyəni Isɔ, taa tv-m wahala.

8 Pə taɣa pvlv tɔɔ ké apalv ını í yɔɣɔta mpv, Yesu ka təma ı ılɔɣɔv ké sı í se apalv ını ı waalı.

9 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa apalv ını sı: Pa yaa-ŋ suwe?

Ilɛna ílé ı cɔ-ı sı: Pa yaa-m sı Kvpiŋ kɛ tə wɛ paɣalɛ tɔ pə tɔɔ.

10 Ilɛna apalv ını í wiina Yesu ké teu sı í taa tɔɣənı-wɛɣɛ tɛtv ntı tə taa.

11 Afanaa kaləkv sɔsɔɔv nakvlı kıı wɛ tənaɣa pvɣv cɔlɔ na kv tuliɣi. 12 Ḿpúɣú alɔɣaa mpɛ pa wiina Yesu sı í yele na pá svv afanaa mpɛ pa taa.

13 Ḿpúɣú Yesu tisaa. Tənaɣa alɔɣaa mpɛ pa yela apalv ını na pá svv afanaa mpɛ pa taa. Ilɛna pɛlɛ pá tv casəlɛ kɛ yem na pá tii kalakala na pá tv lvm na pá sı. Afanaa mpɛ pa nyvɣv tala ısıı iyisi naaleɣɛ (2000) mpv.

14 Ḿpúɣú afanaa mpɛ pá tiikilaa ná loma kpakpaa na pá polo na pá taɣasɪ tɔm
ntɪ, na tá yɛkɪ kpakpaa kɛ acalɛɛ taa na cacakəŋ tɛɛ, na yəlaa lɪɪ sɪ pa naakɪ mpi pə
lapa tɔ. 15 Yəlaa kɔma Yesu kiŋ, ɪlɛna pá maɣana apalʊ wei ɪ kiŋ alɔɣaa kʊpiŋ ŋkʊ
kɪɪ wɛɛ tɔ na í caɣaa na í suu wontu na pá cɛpa ɪ tɔɔ. Ilɛna sɔɣɔntʊ kpa-wɛ. 16 Mpa
pa na tɔm ntɪ na pa ɪsəpəle tɔ pá kɛɛsa-wɛɣɛ ɪsəna pə lapa na ɪlɔɣɔhilu alɔɣaa se
tɔ. Na mpi pə lapa afanaa tɔ. 17 Ilɛna yəlaa sʊʊ Yesu ké tɛɛkʊɣʊ sɪ í lɪɪ pa tɛtʊ taa.

18 Yesu kɔma sɪ ɪ kpaa kpɪɪlʊɣʊ taa, ɪlɛna ɪlɔɣɔhilu ɪnɪ sɪ: Ma təŋəɣɪ-ŋ. 19 Ama
Yesu kisaa na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Məlɪ nyá təyaɣa taa ké nyá nyə́ma kiŋ, na ń kɛɛsɪ-wɛɣɛ
ɪsəna Tacaa nyəna nyá pətɔɔtəlɛ na í la-ŋ tɔ.

20 Ḿpúɣú apalʊ ɪnɪ ɪ tɛɛwa na í niki mpi Yesu lapa-ɪ tɔɣɔ heeluɣu kɛ timpi pa
yaa sɪ acalɛɛ naanʊwa tɔ pə tɛtʊ taa, na pa təna mpa pa nɪɪwa tɔ pa laŋa cɛpa.

Yailu pɛɛlə na alʊ təɣəllʊ pa tɔm
(Matiyee 9:18-26; Luku 8:40-56)

21 Yesu taɣana tɛsʊɣʊ kɛ kʊteŋ ŋku kʊ tɔɔ ɪ ka wɛɛ tɔ na kpɪɪlʊɣʊ. Ilɛna yəlaa
koti sɔsɔm, na ɪnɪ ɪ wɛ lʊm nɔɣɔ. 22 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma təkotile sɔsɔ nɔɣɔlʊ ɪ kɔma
ɪ kiŋ, pa yaa-ɪ sɪ Yailu. I ná Yesu, ɪlɛna í hoti ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ, 23 na í wiina-ɪ təkpɛɛ
sɪ: Ma pɛɛliya caana ntɛɣɛ səm. La suulu na ń polo ń tənɪ nyá niŋ kɛ ka tɔɔ, na
pá waa-kɛ na ká hiki weesuɣu. 24 Ḿpúɣú Yesu təŋa-ɪ na pá tɛɛ, na samaa sɔsɔ
təŋaɣa-ɪ na pá nyəka teu.

25 Pə pamna alʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛ təna, hatoo pɪɪsɪ naanʊwa na naalɛ taa ké ɪ tɔŋna
tɔɣɔlʊɣʊ na pá wɛ-ɪ toŋ. 26 I ná wahalanaa kɛ fɛtaa tɛ, na halɪ í caŋ na í təɣɔ ɪ liɣitee
təna, pə ta tɪɪ lapʊ sooci maɣamaɣa. Pə məlaa ké na pá sɔɔsəɣɪ kʊsɔɔsʊ. 27 Alʊ ɪnɪ
ɪ nɪɪ Yesu taŋ, ɪlɛna í tɔ na í sʊʊ yəlaa samaa taa, na í polo na í tokina Yesu capa
na ílé ɪ waalɪ tɔɔ. 28 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪ hʊʊwa ɪ taa ké teu ké sɪ: Ye ma pəsaa na má
tɪɪ hiki ɪ tɔɔ wontu na má tokina te, pɪɪ waa-m. 29 Tənaɣa pə tɛma-ɪ kpakpaa ɪnɪ,
na í nɪɪ ɪ tɔnʊɣʊ taa sɪ ɪ hika alaafəya. 30 Ḿpúɣú Yesu nɪɪ ɪ taa sɪ toma lɛnna lɪɪwa.
Ilɛna í pəsəna ɪ waalɪ ké samaa taa təna na í pɔɔsɪ sɪ: Awe tokina ma wontu?

31 Ilɛna Yesu ɪfalaa cɔ-ɪ sɪ: A a, n naa yəlaa paɣalɛ nyəkəɣɪ-ŋ ɪsəntɔ na ń taɣanəɣɪ
pɔɔsʊɣʊ sɪ awe tokina-ŋ?

32 Ḿpúɣú Yesu nyəna ɪ taa na ɪ waalɪ sɪ ɪ naa wei ɪ tokina-ɪ mpʊ tɔ. 33 Alʊ ɪnɪ
ɪ nyəmá mpi pə lapa-ɪ tɔ, ɪlɛna í sʊʊ seluɣu na í polo ɪ hoti Yesu nɔɔhɛɛ tɛɛ na í
heeli-ɪ ɪ tampana. 34 Tənaɣa Yesu tɔma-ɪ sɪ: Ma pu n tɛma Isɔ na nyá taa tɔɣɔ pə
waasa-ŋ. Tɛɛna laŋhʊlʊmlɛ, nyá kʊtɔŋ í tɛŋ təkpataa.

35 Yesu tɔŋna yɔɣɔtʊɣʊ kɛ mpʊ, ɪlɛ tillaa lɪɪna Yuta nyə́ma təkotile sɔsɔ Yailu ɪnɪ
ɪ təyaɣa ntɛ́ na pá heeli-ɪ sɪ: Nyá pɛɛlɔ fɛɪ. Taa tʊ Tacaa kɛ kʊnyɔŋ kɛ yem.

36 Ama Yesu ta nyəɪnɪ pa kʊyɔɣɔtʊtʊ sɪ tá kɛ pʊlʊ. Ilɛna í tɔ Yailu sɪ: Taa nyá.
Ama nyaa tɛ Isɔ na nyá taa te.

37 Ḿpúɣú Yesu tɔɣɔna pa təna na pə kaasɪ Piyɛɛ na Saakɪ, na ílé ɪ neu Yohaanɪ
pa tike. 38 Pa tala Yuta nyə́ma təkotile sɔsɔ ɪnɪ ɪ tɛ, ɪlɛna Yesu ná yəlaa wiliɣi na
pá makɪ kapusi kɛ sɔsɔm na pə haŋa yem. 39 Ḿpúɣú ɪ sʊʊ təyaɣa taa na í pɔɔsɪ-wɛ
sɪ: Pepe tɔɔ ké í wiiki na pá haŋa mpʊ? Pəyaɣa kanɛ ka too kʊtoo ké, ka ta sɪ se.

40 Tənaɣa təyaɣa nyə́ma woŋa-ɪ. Ḿpúɣú ɪ tɔɣɔna pa təna na pá lɪɪna awalɪ. Ilɛna
í kpaɣa pəyaɣa caa na ka too na ɪ ɪfalaa tooso ɪnɪ na pá sʊʊ timpi paa hɪɪsa pəyaɣa
ŋkɛ tɔ. 41 Tənaɣa Yesu tɔka ka niŋ taa na í tɔ sɪ: Talita kum. Tɔm tənɛ tə hʊwɛɛ
ntɛ́ sɪ: Ma heeliɣi-ŋ sɪ ń kʊlɪ pɛɛliya nyá.

42 Tənaɣa pɛɛliya kʊla kpakpaa na ká sʊʊ tɔntɛ. Ka pɪɪsɪ ka wɛ naanʊwa na
naalɛ. Pa ná mpʊ, ɪlɛna pə la-wɛɣɛ piti kɛ sɔsɔm. 43 Ama Yesu kpaala-wɛ sɪ pá taa
yele na nɔɣɔlʊ nɪɪ-tɪ. Ilɛna í tɔ sɪ: I cɛla-kɛɣɛ kʊtɔɣɔʊ na ká tɔɣɔ.

6

Nasalɛtı nyə́ma kisuɣu kɛ Yesu
(Matiyee 13:53-58; Luku 4:16-30)

1 Ḿpúɣú Yesu lıı təna na í polo ıcatɛ nte tə taa ı pııwa tɔ, na ı ıfalaa kɛ ı waalı.
2 Kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ talaa, ılɛna í niki sɛɣɛsʋɣʋ kɛ Yuta nyə́ma təkotile taa. Yəlaa paɣalɛ nıı ı təm, ılɛna pə́ la-wɛɣɛ piti ké sɔsɔm, na pá təŋ sı: Leɣe ı hika pənɛ ını pə təna ısəntɔ? Na nyəm mpiɣilɛ pə ha-ı mpʋ? Na ısənaɣa ı lakı piti təma anɛ a taka ké mpʋ? 3 Pə taɣa Malı pəyalʋ kaafənta? Pə taɣa Saakı na Yosee na Yuti na Simɔŋ pa taalʋ? Pə taɣa tá na ı newaa alaa nyə́ma ntɔ cənɛ?

Pə təna ɣa mpʋ pə lapa pa laŋa kɛ kpıısəŋ na pá kpisi ı təm mʋɣʋ. 4 Ḿpúɣú Yesu təma-wɛ sı: Ɩsɔ kʋyəɣətʋtʋ tɛləsʋlʋ ta laŋ sam kɛ tiili, ye pə taɣa ı maɣamaɣa ı ıcatɛ taa, na ı lʋlʋɣʋ nyə́ma na ı təyaɣa nyə́ma hɛkʋ.
5 Ɩ ta pəsı na í la piti təmlɛ natələɣı təna. Ye pə taɣa kʋtɔntʋnaa pəcɔ wei ı tɔɔ ı təna niŋ na pə́ waa tɔ. 6 Ḿpúɣú ı laŋlɛ cɛpəna ısəna pa fɛına Ɩsɔ ké naani tɔ.

Yesu ıfalaa naalɛ naalɛ tiluɣu
(Matiyee 10:5-15; Luku 9:1-6)

Pəlɛ pə waalı Yesu cɔɔ acalɛɛ nna a wɛ pəcɔlɔ təna tɔ a tɔɔ na í sɛɣɛsı. 7 Ilɛna í yaa ı ıfalaa naanʋwa na naalɛ na í tili-wɛɣɛ naalɛ naalɛ. Na í tʋ-wɛɣɛ toŋ sı pá təɣɔnı alɔɣaa. 8 Na í heeli-wɛ sı: Kpátúɣú paasi, í taa tɔkı pʋlʋ tətɔ. Ɩ taa kpaɣa təɣɔnaɣa, í taa tɔkı huluɣu, na í taa tɔkı liɣitee kɛ mə sipanaa taa. 9 Ɩ lɛɛ ntaŋkpala. Ɩ taa suu wontu na í tənı.
10 Ḿpúɣú ı tasa-wɛ tətɔ sı: Ye í tala ıcatɛ taa na í sʋʋ təyaɣa ŋka ka taa, í caɣa təna halə́na mə kʋlʋɣʋ. 11 Na ye pa ta mʋ-mɛɣɛ tiili yaa pa ta nıına-mɛ, í lıı təna na í kpiisi-wɛɣɛ mə nɔɔhɛɛ mʋsʋɣʋ, na pə́ hʋlı-wɛ sı í kpaala-wɛ.
12 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa tɛɛwa na pá lakı yəlaa kɛ waasʋ sı pá laɣası tɔntɛ. 13 Na pá təɣɔnı alɔɣaa paɣalɛ, na pá taa kʋtɔntʋnaa paɣalɛ kɛ nim na pə́ waa-wɛ.

Lʋm Sɔlʋ Yohaanı kʋɣʋ
(Matiyee 14:1-12; Luku 9:7-9)

14 Yesu hətɛ təŋna yaaʋ kɛ paa timpi. Ḿpúɣú wulaʋ Helɔtı nıı Yesu taŋ. Na yəlaa lɛlaa náá təŋ sı: Ɩsɔ Lʋm Sɔlʋ Yohaanı ílé ı femna. Pə tɔɔ ké ı wɛna piti təma lapʋ pəsʋɣʋ.
15 Ilɛna lɛlaa sı Ilii lıına.
Pə kaası lɛlaa ná təŋ sı ləŋtaa Ɩsɔ kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa taka nəɣəlʋɣʋ.
16 Helɔtı nıı mpʋ, ılɛna í tɔ sı: Lʋm Sɔlʋ Yohaanı wei ı nyʋɣʋ ma yelaa na pá sɛtı tɔ ını ı femna.
17 Nn kʋpam, wulaʋ Helɔtı ını ı ka təmna sı pá kpa Yohaanı na pá hɔkɔ-ı na pá tʋ-ı saləka taa. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ ké Helɔtı lapa mpʋ. Ɩ ka kpaɣa ı taalʋ Filipʋ alʋ Helɔtiyatı ké. 18 Ilɛna Yohaanı yəɣətı-ı sı: Pə ta mʋna sı ń lɛɛkı nyá taalʋ alʋ na ń sıına nyá tı. 19 Ḿpúɣú Helɔtiyatı taa wıına Yohaanı kɛ sɔsɔm, na í pɛɛkəɣı sı ı kʋ-ı. Ama Helɔtı tɔɔ ı ta pəsı na í la pʋlʋ. 20 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, wulaʋ Helɔtı nyə́ma sı Yohaanı ké yʋlʋ kʋpaŋ, ı ké Ɩsɔ yʋlʋ. Pəyele ı nyaŋaɣana-ı ké, na í kentiɣi ı tɔɔ. Ye ı nıı Yohaanı təm pə pɛkələɣı-ı ı taa ké. Paa na mpʋ ı nyılaɣa sı í nıkı-tı.

21 Ḿpúɣú wulaʋ Helɔtı lʋlʋɣʋ kʋyakʋ acima talaa. Na í la acima na í yaa ı kawulaɣa taa sɔsaa sɔsaa na yoolaa sɔsaa, na Kalilee tɛtʋ taa nyʋɣʋ nyə́ma nyʋɣʋ nyə́ma. Sɛsɛ pə wɛɛ sı kʋyakʋ ŋkʋɣʋ Helɔtiyatı ká hiki mpi ı pɛɛkaɣa tɔ. 22 Ḿpúɣú Helɔtiyatı ını ı pɛɛlɔ sʋʋ timpi yəlaa sɛɛ mpʋ tɔ na í paa. Ntɛna pá la Helɔtı na ı mʋʋlaa mpɛɣɛ lelɛŋ. Tənaɣa Helɔtı təma pɛɛlɔ ını sı: Sələ́mı-m mpi n caa tɔ, maa ha-ŋ.

23 Halәna Helɔtı tuu sı paa mpiɣi ı sәlәma-ı, ını ı ká ha-ı. Paa ını ı kawulaɣa maɣamaɣa hɔɣɔlʊɣʊ.
24 Pɛɛlɔ ını ı lııwa, ılɛna í polo ı pɔɔsı ı too sı: Pepeɣe ma sәlәmı-ı?
Ilɛna toto cɔ-ı sı: Tɔ sı í ha-ŋ Isɔ Lʊm Sɔlʊ Yohaanı nyʊɣʊ. 25 Tәnaɣa ı mәla wulaʊ kiŋ kɛ kpakpaa na í tɔ sı: Ma caa sı ń ha-m Isɔ Lʊm Sɔlʊ Yohaanı nyʊɣʊ kɛ nyәnaɣa taa ké cәnɛɣɛ nɔɔnɔɔ.
26 Ḿpúɣú wulaʊ Helɔtı laŋlɛ wakәla sɔsɔm. Ama ı tɛma tuuu kɛ ı mʊʊlaa mpɛ pa tәna pa ısɛntaa, ılɛ pә fɛı sı ı ká kisi. 27 Tәnaɣa ı tila taŋlaa taa nɔɣɔlʊɣʊ kpakpaa sı í polo í kɔna Isɔ Lʊm Sɔlʊ Yohaanı nyʊɣʊ. Ilɛna taŋlʊ náá tɛɛ salәka naŋ taa na í sɛtı Yohaanı nyʊɣʊ. 28 Na í tʊ-kʊɣʊ nyәnaɣa taa na í kɔɔ í cɛla pɛɛlɔ ını, na ílé ı polo í cɛla ı too. 29 Yohaanı ıfalaa nıı mpʊ, ılɛna pá polo pá kpaɣa Yohaanı na pá pi.

Yәlaa iyisi kakpası calәsʊɣʊ
(Matiyee 14:13-21; Luku 9:10-17; Yohaanı 6:1-14)

30 Ḿpúɣú Yesu tillaa mәlaa, ılɛna pá kɛɛsı-ı pә tәna mpi pa lapa na pa sɛɣɛsaa tɔ. 31 Mpa pa pukaɣa Yesu kiŋ, na mpa pa kʊlaɣaa sı pa kpeŋ tɔ pa paɣalɛ fɛı kɛɛsʊɣʊ. Halәna Yesu na ı ıfalaa pa ta na ısɛ sı pá tɔɣɔ tɔɣɔʊ maɣamaɣa. Ilɛna Yesu tɔ ı ıfalaa sı: Ɩ kɔɔ na tá lıına kpeeŋa kɛ timpi nɔɣɔlʊ fɛı tɔ na í hɛɛsı pәcɔ maɣamaɣa.
32 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa sʊʊ kpıılʊɣʊ kɛ pa tike na pá tɛɛna kpeeŋa tɔɔ. 33 Ama yәlaa paɣalɛ loosa-wɛ na pá nyı-wɛɣɛ kpakpaa. Ilɛna yәlaa lıı acalɛɛ acalɛɛ na pá kpaɣa asewa na pá laalı-wɛɣɛ tәnaɣa tatɛ.
34 Yesu lıına kpıılʊɣʊ taa na í na yәlaa samaa, ılɛna pa tɔm lapı-ı pәtɔɔtәlɛ kɛ sɔsɔm. Pә taɣa pʊlʊ tɔɔ, pa nәɣәsәna ké ısıı heeŋ wei ı fɛına tiikilu tɔ. Ḿpúɣú ı sɛɣɛsa-wɛɣɛ sɔsɔm. 35 Pә kɔma taanaɣa ılɛna ı ıfalaa polo na pá tɔmı-ı sı: Cәnɛ ké nyıutʊ taa ké, na ilim tɛma. 36 Tɔɣɔnı-wɛ na pá yɛlı kʊtɔɣɔʊ yapʊ kɛ pәcɔlɔ pәcɔlɔ cacakәŋ tɛɛ na pә acalɛɛ taa.
37 Tәnaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: Mıı hana-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa kɛ mә maɣamaɣa.
Ḿpúɣú Yesu ıfalaa pɔɔsa-ı sı: Paa tıı polo na tá ya kʊtɔɣɔʊ kɛ Liɣitee nyәɣәtʊ ŋmʊnʊɣʊ (200), pıı tala yәlaa panɛɣɛ we?
38 Tәnaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: Ɩ polo na í wiili na má ná, potopotonaa ısәnaɣa í wɛna?
Yesu ıfalaa wiilaa, ılɛna pá heeli-ı sı: Potopotonaa kakpası na pә kaası tiina kɛ naalɛ.
39 Ḿpúɣú Yesu tɔma ı ıfalaa sı: Ɩ caɣası samaa tәnaɣa tintika tintika kɛ nyәlәwee tɔɔ. 40 Tәnaɣa pa caɣa loosi, lɛlaa kɛ nıınʊwa (100) nıınʊwa (100), lɛlaa kɛ nıılɛ na naanʊwa naanʊwa. 41 Tәnaɣa Yesu kpaɣa potopotonaa kakpası na tiina naalɛ ını, na í teki ısɛ na í sɛɛ Isɔ ké í na tәmlɛ, na í faɣa-wɛ na í cɛla ı ıfalaa sı pá tala yәlaa. Na í tɛɛsı tiina naalɛ kɛ mpʊ tɔtɔ, na pá tala pa tәna tәpaı. 42 Ḿpúɣú pa tәna pa tɔɣaa na pá haɣa. 43 Na ı ıfalaa koti hɔɣɔlası nsi sı kpisaa tɔ, na pá su tɔkʊŋ naanʊwa na naalɛ. 44 Mpa pa tɔɣɔ mpʊ tɔ pa taa apalaa nyɔɔŋ tala ısıı iyisi kakpası (5000).

Yesu tɔntɛ kɛ lʊm tɔɔ
(Matiyee 14:22-33; Yohaanı 6:15-21)

45 Ḿpúɣú Yesu tɔma ı ıfalaa kɛ pә waalı ké kpakpaa sı: Ɩ sʊʊ kpıılʊɣʊ na í tɛɛ-m nɔɣɔ na í tɛsәna Pɛtɛsaita ıcatɛ tɔɔ. Ilɛna Yesu náá saalı tәna na í paasәna samaa yasʊɣʊ. 46 Pa ya tәma, ılɛna Yesu polo í kpa pʊɣʊ nakʊlı kʊ tɔɔ ké Isɔ sәlәmʊɣʊ. 47 Pә kɔma yuɣu, ılɛ kpıılʊɣʊ tala teŋku hɛkʊ taa kɛlɛ, na Yesu wɛ ı tike kɛ tɛtʊ tɔɔ. 48 Ḿpúɣú ı loosa-wɛ na pá saakı kpıılʊɣʊ pә fɛı pә polo. Heelim makı tuluŋa ké na pá mәlәɣәna-wɛ na waalı waalı. Ḿpúɣú Yesu tɔma lʊm tɔɔ na í puki pa kiŋ. Saa ını pә wʊsәna kampaaŋ koou kɛ mpʊ. 49 Pa na-ı na í tɔŋ lʊm tɔɔ, ılɛna pá hʊʊ

sı asənaalıı, na pá svv kapusi mapv. 50 Pə taɣa pvlv təɔ, pa təna pa naakaɣa-ı mpv tɔ pə lapa-wɛɣɛ sɔɣɔntv kɛ sɔsɔm ké. Ama ı təma-wɛ sı: Ɩ təkı tənəŋ, maɣa, í taa nyá.
51 Ɩ yɔɣɔta mpv, ılɛna í kpa pa kiŋ kɛ kpıılvɣv taa na í caɣa na heelim hɛɛ, na piti kpa ı ıfalaa kɛ sɔsɔm. 52 Pə taɣa pvlv təɔ, pa ta cɛkəna potopotonaa mpɛ pa piti təmlɛ kɛ pa laŋkpıısəŋ təɔ.

Kvtəntvnaa waasvɣv kɛ Kenesalɛtı
(Matiyee 14:34-36)

53 Yesu na ı ıfalaa pa tɛɛsa tɛsvɣv kɛ lvm na pá tala Kenesalɛtı tɛtv taa, ılɛna pá tv pa kpıılvɣv na kvteŋ. 54 Yesu lıına kpıılvɣv taa ké kpakpaa, ılɛna yəlaa nyəmı-ı. 55 Tənaɣa yəlaa svv cɔɔv kɛ tɛtv təna taa, na pá kɛlı kvtəntvnaa na pa kvhəntəŋ na pá pukina-wɛɣɛ timpi timpi pa nıukı sı ı wɛɛ tɔ. 56 Paa timpiɣi Yesu polaa te, paa ısıı acalisi taa, paa acalɛɛ səsɔəna taa, paa cacakəŋ tɛɛ, yəlaa kɔŋaɣana pa kvtəntvnaa ké na pá hıısəɣı-wɛɣɛ ıcatɛ patəma taa, na pá wiikina-ı sı í yele na pá tokina ı kpaı ntvmpee maɣamaɣa. Na pa təna mpa pa tokina ı kpaı ını tɔ pə waa-wɛ.

7

Falisanaa kvsɛɣɛsətv kɛ kətası təɔ
(Matiyee 15:1-9)

1 Ḿpúɣú Falisanaa na Ɩsɔ Təm sɛɣɛsəlaa napəlı pa lıına Yosalɛm na pá kɔɔ na pá kotina Yesu. 2 Pa nawa sı ı ıfalaa lɛlaa təkəna niŋ asilima, paa saŋəɣı ısıı Ɩsɔ sɛɛtv taa yvlv ká la na pácó í təɣɔ tɔ.
3 Tampana ḿpúɣú pə wɛɛ, Falisanaa na Yuta nyáma lɛlaa təna təka pa caanaa kvlapvtv kɛ teu ké. Ye pa ta saŋ pa niŋ təcɛıcɛı paa təkı. 4 Ye pa kɔmna kvyakv na pá ta sɔ lvm, paa təkı kvtəɣɔv. Na pá kaası pa təŋəɣı lɔŋtaa kvlapvtv lɛntənaa ısıı kɔpvnaa nyaalvɣv, na nyənası, na taanıısɛnaa, na kvhəntəŋ pə nyaalvɣv, na yaasinaa paɣalɛ kɛ mpv.
5 Pə təɔ ké Falisanaa na Ɩsɔ Təm sɛɣɛsəlaa pa pɔɔsa Yesu sı: Pepe təɔ ké nyá ıfalaa ləwa ta caanaa kvlapvtv na pá təkəna niŋ asilima kɛ mpv?
6 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: Pə wɛ ısıı Ɩsayii ka nawa cɛsəlaa mɛɣɛ təkelekele na pácó í ŋmaa mə təm kɛ ı takəlaɣa taa sı:
Nɔɣɔ taa ké yəlaa panɛ pa saŋı-m yem.
Paa caa-m paa pəcɔɣɔ hatoo pa taa.
Ɩsɔ yɔɣɔtəna mpv.
7 Pa sɛɛkı-m yem ké.
Pa kpaɣa yəlaa kvyɔɣɔtvtv
na pá sɛɣɛsəɣı ısıı Ɩsɔ nyəntv.
8 Ḿpúɣú Yesu təma-wɛ sı: Ɩ yeki Ɩsɔ kvheelitu ké na í paasəɣəna yəlaa kvsɛɣɛsətv.
9 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ yɔɣɔtvɣv sı: Ɩ kpaɣa Ɩsɔ kvheelitu na í fiɣitina waalı, na í paasəna mə maɣamaɣa mə kvsɛɣɛsətv. 10 Moisi ka yɔɣɔtaa sı: Se nyá caa na nyá too. Na təta sı: Ye wei ı tvv ı caa yaa ı too, ısıı pa kv-ı. 11 Ama mɛ mə sɛɣɛsəɣı sı yvlv pəsəɣı na í heeli ı caa yaa ı too sı: Mpi ma ləsa ma wɛnav taa sı maa tena-ŋ tɔ pə pəsa kɔɔpaŋ. (Ɩsɔ kvhaham kɛ pa yaa mpv). 12 Mıı tasəɣı yeluɣu sı yvlv í səna ı caa yaa ı too tɔtɔ. 13 Tənɛ ını maɣamaɣa kɛ í wakələɣəna Ɩsɔ Təm na mə kvsɛɣɛsətv nti í tɛləsəɣı təma na í wɛɛ tɔ. Na í lakı lɛntənaa kɛ paɣalɛ kɛ mpv tɔtɔ.

Mpi pə lakı yvlv kɛ ısaɣav tə
(Matiyee 15:10-20)

14 Pəlɛ pə waalı Yesu tasa samaa kɛ yaav kɛ ı kiŋ na í tɔ sı: Mə təna təpaı í nıı ma təm na í nyı sı 15 pvlv fɛı mpi pə svvkı yvlv nɔɣɔ taa na pá tii ı hiluɣu taa na pá

lapı-ı ısaɣav tɔ. Ama mpi pə lıkəna hatoo yvlv lotu taa tɔ mpı pə lakəna-ı ısaɣav.
[16 Ye wei ı kɛ təm nıulv pvntv í nıı.]
17 Yesu kɔma na í yele samaa na í svv təyaɣa, ılɛna ı ıfalaa pɔɔsı-ı ıtuule ńté tə
yaasi. 18 Ḿpúɣú ı pɔɔsa-wɛ sı: Pə kpɛŋna-mɛ mə ta cɛkəna-təɣəlɛ? Ɩ ta nyı sı pvlv
fɛı mpi pə svvkı yvlv nɔɣɔ taa na pə tii ı hiluɣu taa na pə́ lapı-ı ısaɣav tɔ? 19 Pə
taɣa pvlv tɔɔ, mpi pə svvkı yvlv nɔɣɔ tɔ ı hiluɣu taa ké pə tiiki. Ilɛna pə́ polo pə́
lıına ı tapvɣv tɛɛ, pıı cakı ı ləmaɣasɛɛ kiŋ.
(Yesu yɔɣɔta ḿpúɣú sı pə́ húlí sı yvlv pəsəɣı na í tɔɣɔ pə tənɔ).
20 Ilɛna Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sı: Mpi pə lıkəna yvlv taa tɔ mpı pə lakəna-ı
ısaɣav. 21 Pə taɣa pvlv tɔɔ, hatoo yvlv taa ké ı lotu taa maɣamaɣa kɛ ı caaləɣəna
ısaɣatv kɛ hvvv na pə́cɔ́ í la-tı. Paa asilima kvlapvtv, paa ŋmıuləm, paa yvlvkvlɛ,
22 paa wasaŋkalətv, paa lɛlaa nyəm nyıulvɣv, na nyəməŋ na puɣusuɣu na yem
yem lapv, na ısɛsɛɛmlɛ na yəlaa caɣanav, na təhɔm na kvmɛlɛntv. 23 Pə tənaɣa
mpv yvlv taa ké pə lıkəna na pə́ lakı-ı ısaɣav.

Kanaaŋ alv tɔm
(Matiyee 15:21-28)

24 Yesu lıı tənɔ, ılɛna í polo tɛtv nti tə wɛ Tiii cɔlɔ tɔ tə taa, na í caɣa təyaɣa
nakəlı ka taa. Ɩ ta sɔɔlı sı yəlaa í nyı ı tɔɔ. Paa na mpv tete ısıı saŋa tɔ pa tɛma ı
tɔɔ ké kulusuɣu. 25 Alv nɔɣɔlv ı pɛɛliya ka hiina ıləɣɔv. Ḿpúɣú pa heela alv ınəɣı
Yesu tɔm, ılɛna í polo kpakpaa kɛ Yesu kiŋ na í hoti ı tɛɛ. 26 Alv ını ı ké piitim
lɛmpı tv ké. Pa lvla-ı Fenisii kɛ Silii tɛtv taa. Ḿpúɣú alv ını ı tɔma Yesu sı í tɔɣɔnı
ı pɛɛliya ŋkɛ ka ılɔɣɔv. 27 Ilɛna Yesu náá cɔ-ı sı: Yele na piya haɣa na pə́cɔ́. Pə ta
mvna sı pá kpaɣa piya tɔɣɔnaɣa na pá tv hası.
28 Tənaɣa alv ını ı cɔ-ı sı: Haı, ma cɛ, ye piya tɔkı na pə pvtvta atɛ, hası təŋəɣı
na sı tɔɔsəɣı mɛɛ.
29 Mpvɣvlɛ Yesu sı: Nyá kvcɔcɔtv tənɛ tə tɔɔ kpe. Nyá pɛɛlɔ ıləɣɔv sewa.
30 Tənaɣa alv ını ı ha lumaɣa na í kpe ı tɛ. Ɩ talaa ılɛna í maɣana ı pəyaɣa hənta
kato tɔɔ, na ılɔɣɔv tɛma seu.

Ntam kaayɔɣɔtaɣa waav

31 Pəlɛ pə waalı Yesu lıı Tiii tɛtv na í təŋna Sitəŋ na í faɣana timpi pa yaa sı
Acalɛɛ Naanvwa tɔ, na í məlı Kalilee teŋku kiŋ. 32 Ḿpúɣú pa kɔna-ı ntam nɔɣɔlv, ı
matəɣı kvmatv ké, ıı pəsəɣı yɔɣɔtaɣa. Na pá wiina Yesu sı í tənı niŋ kɛ ı tɔɔ. 33 Yesu
ləsa-ı kpeeŋa, ılɛna í svsı ı mpee kɛ ı ŋkpaŋŋ taa na í la ntaɣama kɛ ı mpəle tɔɔ na
í taa ı nsəmlɛ. 34 Na í teki ı ısɛ na í tisi feesuɣu na í tɔ sı: Ɩfəfata. (Tɔm ntı tə hvwɛɛ
ntɛ́ sı: Tvlı na pa tɛ taa).
35 Tənaɣa ntam ŋkpaŋŋ tvla kpakpaa, na ı nsəmlɛ hɛtı na í svv yɔɣɔtaɣa kɛ teu.
36 Ilɛna Yesu kpaalı pa tənɔ sı pá taa heeli-təɣı nɔɣɔlv. Ama waatv ınəɣı pɛlɛ pa
svv-təɣı kpaalvɣv. 37 Ḿpúɣú pə lapa yəlaa kɛ piti kɛ sɔsɔm pə tıı fɛı, na pá təŋ sı:
Waasvɣv ntɛ́ ı waasəɣı yaa. Ɩ lakı na ntamaa maɣamaɣa náá nıukı na kamumusi
náá yɔɣɔtəɣı.

8

Yəlaa iyisi liɣiti (4000) caləsvɣv
(Matiyee 15:32-39)

1 Kvyɛɛŋ ını ı taa, samaa tasa kotuɣu kɛ sɔsɔm, pa fɛına kvtɔɣɔv. Tənaɣa Yesu
yaa ı ıfalaa na í tɔ-wɛ sı: 2 Yəlaa panɛ pa tɔm wɛ-m pətɔɔtəlɛ. Ɩ nyəni kvyɛɛŋ tooso
kɔlɔ pa wɛ ma kiŋ cənɛ na pa kvtɔɣɔv tɛma. 3 Ye ma yelaa sı pá kpena nyɔɣɔsı,
lɛlaa ká kpisi tənəŋ kɛ mpaav taa. Pə taɣa pvlv, pa paɣalɛ lıı pooluŋ ké.

4 Tənaɣalɛ ı ıfalaa sı: Leɣe yʋlʋ ná hikiɣi tɔɣɔnaɣa kɛ nyıtʋ taa cənɛ na í cɛla kʋpiŋ kʋnɛ kʋ tənа?
5 Ilɛna Yesu pɔɔsı-wɛ sı: Potopotonaa ısənaɣa í wɛna? Ilɛna pá cɔ-ı sı: Naatosompɔɣɔlaɣa ké.
6 Ḿpúɣú Yesu heela samaa sı: I caɣa atɛ. Tənaɣa ı kpaɣa potopotonaa mpɛ pa naatosompɔɣɔlaɣa na í sɛɛ Isɔ ké í na təmlɛ, na í faɣa-wɛ na í cɛla ı ıfalaa sı: I cɔɔ na í tala-wɛ. Na pɛlɛ pá la mpʋ. 7 Paa wɛna tiina səkpena kɛ pəcɔ tətɔ. Ḿpúɣú Yesu sɛɛ Isɔ ké í na təmlɛ kɛ pə tɔɔ, ılɛna í tɔ ı ıfalaa sı pá tala-wɛɣɛ-yɛ tətɔ. 8 Ḿpúɣú pa tənа pa tɔɣaa na pá haɣa. Ilɛna ı ıfalaa koti hɔɣɔlası nsi sı kpisaa tɔ na pə su təkʋŋ naatosompɔɣɔlaɣa. 9 Pəyele yəlaa mpa pa tɔɣaa tɔ pa nyɔɔŋ ka tala ısıı iyisi liɣiti (4000). Pə tɛma mpʋ, ılɛna Yesu tɔ-wɛ sı pá kpe. 10 Ilɛna ını na ı ıfalaa pá kpa kpıılʋɣʋ taa ké kpakpaa na pá polo timpi pa yaa sı Taləmanuta tɔ.

Falisanaa sələmʋɣʋ kɛ Yesu piti təma
(Matiyee 16:1-4)

11 Ḿpúɣú Falisanaa kɔma na pá sʋʋ Yesu kɛ kpɛɛsənaʋ. Na pá kuuki ı nɔɣɔ sı í la piti təmlɛ natəlı na pə́ húlí sı ı tɔŋ lıına Isɔ kiŋ. 12 Tənaɣa Yesu məla ı taa ké teu na í tɔ sı: Kʋfalaŋ yəlaa mɛ, í pɛɛkəɣı piti təmlɛ suwe? Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ, í kaa na piti təmlɛ natəlı se.
13 Ḿpúɣú ı yela-wɛ na í taɣanı kpıılʋɣʋ taa ké kpaʋ na í tɛsəna kʋteŋ lɛŋkʋ tɔɔ.

Falisanaa na Helɔtı pa kʋkʋsʋm
(Matiyee 16:5-12)

14 Yesu ıfalaa ka sɔɔ kʋtɔɣɔʋ kpaɣaʋ. Potopoto kʋlʋm ka wɛnna pa kiŋ kɛ kpıılʋɣʋ taa. 15 Ilɛna Yesu kpaalı-wɛ sı: I la laakalı na Falisanaa na Helɔtı pa kʋkʋsʋm.
16 Ilɛna ı ıfalaa sʋʋ təmaɣa tɔm sı: Tə fɛına potopotonaa tɔɣɔ ı yɔɣɔtəɣı mpʋ.
17 Yesu nıı nti pa tɔŋna yɔɣɔtʋɣʋ kɛ mpʋ tɔ, ılɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í tɔŋ sı í fɛına potopotonaa tɔ pə tɔɔ? Haləna saŋa í ta cɛkəna kɛlɛ? I ta nyənta kɛlɛ? Pə kʋ mə laɣatʋ kɛ? 18 I wɛna ısɛ pəyele ıı naakı? I wɛna ŋkpaŋŋ pəyele ıı nıkı? I səɔwaɣa? 19 Saa wei ma faɣa potopotonaa kakpası na yəlaa iyisi kakpası (5000) tɔɣɔ tɔ, təkʋŋ ısənaɣa kʋkpisası suwa na í kpaɣa? Ḿpúɣú pa cɔwa sı: Naanʋwa na naalɛ. 20 Pəlɛ pə paasi waatʋ wei ma faɣa potopotonaa naatosompɔɣɔlaɣa na yəlaa iyisi liɣiti (4000) tɔɣɔ tɔ, təkʋŋ ısənaɣa í tʋ hɔɣɔlası kʋkpisası? Ilɛna pá tɔ sı: Təkʋŋ naatosompɔɣɔlaɣa.
21 Ilɛna Yesu pɔɔsı-wɛ sı: Pə na pə mpʋ na ı ta cɛkənta?

Yʋlʋm ısɛ kuluɣu kɛ Pɛtɛsaita

22 Pa tala Pɛtɛsaita, ılɛna pá kɔna-ı yʋlʋm nɔɣɔlʋ, na pá wiina-ı sı í tokina-ı.
23 Ḿpúɣú Yesu hɔma ı niŋ taa na í lıına ıcatɛ waalı, na í la ntaɣama na í taa yʋlʋm ını ı ısɛ, na í tənı ı niŋ kɛ ı tɔɔ. Ilɛna í pɔɔsı-ı sı: N naakı pʋlʋ?
24 Ḿpúɣú yʋlʋm kʋsa ısɛ na í tɔ sı: Ma loosiɣi yəlaa təcantəlaa na pá wɛ ısıı tıŋ na pá tɔŋ.
25 Ilɛna Yesu tasa ı niŋ tənʋɣʋ kɛ yʋlʋm ısɛ tɔɔ na pə́ waa-ı. Ilɛna í nyənı pooluŋ na í na pə tənа təcɛıcɛı. 26 Ilɛna Yesu heeli-ı sı í kpe. I taa məlı ıcatɛ taa.

Piyɛɛ hʋlʋɣʋ sı Yesu ké Mesii
(Matiyee 16:13-20; Luku 9:18-21)

27 Yesu na ı ıfalaa pa kʋla tənа ılɛna pá tɛɛ Sesalee Filipʋ acalɛɛ taa. Pa wɛ mpaaʋ taa ılɛna í pɔɔsı ı ıfalaa sı: Yəlaa tɔŋ sı ma ké awe?

28 Ḿpúɣú pɛlɛ sı: Pa tɔŋ sı n ké Lʊm Sɔlʊ Yohaanı. Lɛlaa sı Ilii, na lɛlaa sı n ké
Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsәlaa taa nɔɣɔlʊɣʊ. 29 Tәnaɣa ı pɔɔsa-wɛ sı: Na mɛ se, mә hʊʊkı
sı ma ké awe?
Ḿpúɣú Piyɛɛ nɔɣɔ tәkpaʊ sı: N ké Mesii.
30 Ilɛna í kpaalı-wɛ sı pá taa heeli-tәɣı nɔɣɔlʊ.

Yesu sәm na ı fem pә tɔm
(Matiyee 16:21-28; Luku 9:22-27)

31 Pәlɛ pә waalı ké ı sʊʊ ı ıfalaa kɛ heeluɣu sı: Pә wɛɛ sı Yʊlʊ Pәyaɣa má maa
tɔɣɔ kʊnyɔŋ kɛ sɔsɔm. Na nyʊɣʊ nyáma na kɔtәlaa sɔsaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsәlaa ká
lɔ-m, halı pá kʊ-m. Ilɛ maa fe pә kʊyɛɛŋ tooso wule.
32 I heela-wɛɣɛ-tәɣı tәfoo ké yәlaa taa. Ḿpúɣú Piyɛɛ yaa-ı kpeeŋa na í tәkı-ı-tı.
33 Tәnaɣa Yesu pәsәna ı ıfalaa tɔɔ na í kalәna Piyɛɛ kɛ teu sı: Satanı tɛɛ ma tɔɔ, nyá
hʊwɛɛ ta kɛ Isɔ nyәna, yәlaa nyәna ké.
34 Pәlɛ pә waalı ı yaa samaa na ı ıfalaa, ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ye wei ı caa sı í tәŋı-m,
pʊntʊ í la ı tәɣı awusa, na í sәɣәlәɣı ı sәm tesika na í tәŋәɣәna-m. 35 Pә taɣa pʊlʊ,
ye wei ı pɛɛkәɣı ı weesuɣu tәcututu ı tɛŋna sәpʊ. Ama wei í lapa ı tәɣı awusa kɛ
ma tɔɔ, na ma Laapaalı Kʊpaŋ tɔɔ, pʊntʊ ka hikina weesuɣu. 36 Ye yʊlʊ pәsaa na í
hiki antulinya nyәm tәna na ını ı maɣamaɣa í sı ı kawaaɣa nté we? 37 Pʊlʊpʊ wɛɛ
mpi yʊlʊ ká kpaɣa na í laɣasәna ı weesuɣu tɔ? 38 Ye wei ı sәpa ma fɛɛlɛ yaa ma
kʊsɛɣɛsәtʊ fɛɛlɛ kɛ kʊfalaŋ yәlaa panɛ mpa pa kisa Isɔ ké tәŋʊɣʊ na pá lakı ısaɣatʊ
tɔ pa hɛkʊ, Yʊlʊ Pәyaɣa má maa sı pʊntʊ fɛɛlɛ tɔtɔɣɔ ma mәlʊɣʊ wule kɛ waatʊ
wei maa kɔɔ na ma Caa teeli na ısɔtaa tillaa naŋŋ nyáma tɔ.

9

1 Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsәɣı, mpa
pa wɛ cәnɛ tɔ pa taa lɛlaa ká na Isɔ Kawulaɣa kɔmna toma na páćó pá sı.

Yesu ısɛntaa laɣasʊɣʊ
(Matiyee 17:1-13; Luku 9:28-36)

2 Kʊyɛɛŋ naatoso tɛɛwa, ılɛna Yesu kpaɣa Piyɛɛ na Saakı na Yohaanı na pá polo
pʊɣʊ kʊkʊlʊɣʊ nakʊlı kʊ tɔɔ ké pa tike. Tәnaɣa ı laɣasa pa ısɛntaa kɛ kpakpaa. 3 Na
ı wontu paası na tá hʊlʊmı tәlaılaı ısıı kpoŋkpomʊlʊm na tә teeki kɔkɔ. Nɔɣɔlʊ
fɛı atɛ cәnɛ sı ı ká la na pʊlʊpʊ hʊlʊmı mpʊ pә taka. 4 Ḿpúɣú ı ıfalaa tooso ını, pa
nawa Ilii na Moisi na pá na Yesu pá yɔɣɔtәɣı. 5 Tәnaɣa Piyɛɛ tɔma Yesu sı: Tacaa,
ısıı tә wɛʊ cәnɛ ısәntɔ ını tɔ pә wɛ teu napәlәɣı te. Ilɛ pә mʊna ısıı tә siki coka
toosoɣo. Nyaɣa lɛntɛ, Moisi kɛ lɛntɛ, na Ilii kɛ lɛntɛ.
6 Sɔɣɔntʊ kpa Piyɛɛ na ı taapalaa lɛlaa na í laŋ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɔɣɔ ı yɔɣɔta mpʊ.
7 Ilɛna ısɔŋmʊntʊɣʊ nakʊlı kʊ kɔɔ na kʊ takı-wɛ na pá nıı pә yɔɣɔta ŋmʊntʊɣʊ ŋkʊ
kʊ tɛɛ sı: Ma luɣu tɛɛ Pәyaɣa ntɔ, í nıına-kɛ.
8 Tәnaɣa Yesu ıfalaa caa pa taa na pa waalı pa ta na nɔɣɔlʊ. Ye pә taɣa Yesu tike
kɛ pa ná pa kiŋ.
9 Yesu na ı ıfalaa pa tiikaɣana pʊɣʊ tɔɔ, ılɛna Yesu kpaalı-wɛ sı: I taa heeli nɔɣɔlʊ
kɛ nti í nawa tɔ. Halәna kʊyaŋku Yʊlʊ Pәyaɣa má maa sı na má fe tɔ.
10 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa tɔka tɔm ntәɣı pa taa na pá pɔɔsәɣı tәma sı: Pepeɣe sәm
na fem ılɛ?
11 Pәlɛ pә waalı Yesu ıfalaa pɔɔsa-ı sı: Pepe tɔɔ ké Isɔ Tɔm sɛɣɛsәlaa ná tɔŋ sı
Ilii ká caalәna kɔntɛ?
12 Tәnaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Tampana, pә wɛɛ sı Ilii ká kɔna kancaalaɣa na í taɣanı
pә tәnaɣa teitei na páćó. Ye mpʊ ntiɣi pa ŋmaawa Yʊlʊ Pәyaɣa tɔɔ sı kaa na
kʊnyɔŋ kɛ sɔsɔm na pá la-kɛɣɛ nyaŋ? 13 Ama ma heeliɣi-mɛ sı Ilii tɛma kɔntɛ
na pá lana-ı ısıı pa sɔɔlaa tɔɣɔ teitei ısıı paa ŋmaaʊ ı tɔm tɔ.

Pu nɔɣɔlʋ ı alɔɣaa loou
(Matiyee 17:14-21; Luku 9:37-43)

14 Yesu na Piyɛɛ wɛ pa tala ıfalaa lɛlaa kiŋ, ılɛna pá maɣana samaa kotina-wɛ,
na pá na lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa pá hɔŋ tɔm. 15 Tuu ısıı yəlaa nav Yesu tɔ pə yeɣeta-
wɛɣɛ sɔsɔm ntɛ, na pá seeki na pá puki ı sɛɛv. 16 Ilɛna í pɔɔsı ı ıfalaa sı: Nti tə tɔɔ
kɛ́ mə na-wɛ í hɔŋ?

17 Ḿpúɣú samaa taa nɔɣɔlʋ ı cɔ Yesu sı: Tacaa, ma kɔna ma pəyaɣa kɛ́. Ka hii
ılɔɣɔv kɛ́ na í la-kɛɣɛ kamumuka. 18 Paa timpiɣi pə kʋlə́na ılɔɣɔv ını ı pɛtəɣı-kɛɣɛ
atɛɣɛ. Na ka nɔɣɔ taa lıı kuhulaŋ, na ká salə́ɣı ka kela na ka tɔnʋɣʋ kii təkekilee.
Ma wiina nyá ıfalaa sı pá loo-ı, pa ta pəsı.

19 Tənaɣa Yesu tɔma sı: Yəlaa laŋkpıısəŋ nyə́ma mɛ, wɛɛ ısənaɣa má na-mɛ tii
caɣa na má tɔkı mə kʋnyɔŋ? Ɩ kɔna-m pəyaɣa ŋkɛɣɛ cənɛ.

20 Ḿpúɣú pəyaɣa nyə́ma pona-kɛɣɛ Yesu. Tuu ısıı ılɔɣɔv tıı keesuɣu Yesu tɔ, ı
sʋv pəyaɣa ŋkɛɣɛlɛ selisuɣu kɛ teu. Halə́na ká hoti atɛ na ká pilimi na kuhulaŋ
lıkə́na ka nɔɣɔ taa. 21 Ilɛna Yesu pɔɔsı ka caa sı: Waatʋ wei kɛ́ pə caala-kɛɣɛ lapʋ
kɛ mpʋ?

Ḿpúɣú pəyaɣa caa cɔ-ı sı: Hatoo ka pəcaatʋ pɛtɛpɛtɛ taa kɛ́. 22 Tɔm paɣalɛ kɛ
ılɔɣɔv pɛta-kɛɣɛ kɔkɔ taa na lʋm taa sı ká sı. Mpʋ tɔ, haı, ye n ka pəsı nyənı ta
pətɔɔtəlɛ na ń waası-tʋ.

23 Tənaɣa Yesu tɔma-ı sı: Pepe tɔɔ kɛ́ n tɔŋ sı ye ma pəsəɣı? Ye yʋlʋ tɛma ı taa
na lsɔ, pʋlʋ fɛı mpi ı kpisiɣi tɔ.

24 Ḿpúɣú pəyaɣa ŋkɛ ka caa mapa kapuka sı: Ma tɛma lsɔ na ma taa. Ilɛ sə́na-m
na pə́ sɔɔsı.

25 Yesu nawa samaa kotiɣina-wɛ, ılɛna í kalə́na ılɔɣɔv ını, na í tɔmı-ı sı: Ilɔɣɔv
nyá wei n pəsəɣı yəlaa kɛ kamumusi na ntamaa tɔ, ma heeliɣi-ŋ kʋlʋmaɣa sı ń
se pəyaɣa kanɛ ka waalı. Taa tasa-kɛɣɛ təŋʋɣʋ.

26 Tənaɣa ılɔɣɔv ını ı kiisaa na í paası na í selisi-kɛɣɛ teu, ılɛna í se ka waalı.
Ḿpúɣú pəyaɣa fiɣinaa. Halə́na yəlaa tɔ sı ka səpaɣa təkpem. 27 Ḿpúɣú Yesu kpa ka
niŋ taa na í kʋsı-kɛ na ká səŋ ısɔ.

28 Yesu kɔma na í sʋv təyaɣa na í na ı ıfalaa pá caɣa, nɔɣɔlʋ ta siti pa taa. Ilɛna ı
ıfalaa pɔɔsı-ı sı: Pepe tɔɔ kɛ́ tə ta pəsı na tə́ loo ılɔɣɔv ını?

29 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: Ilɔɣɔv ısıı mpʋ, ye pə taɣa lsɔ sələmʋɣʋ na sələmʋɣʋ,
pʋlʋ ıı tɔɣɔnəɣı-ı.

Yesu səm na ı fem pə tɔm tətɔ
(Matiyee 17:22-23; Luku 9:43-45)

30 Yesu na ı ıfalaa pa lıı tənа, ılɛna pá tɛsı Kalilee teŋku. Yesu luɣu fɛı sı pá nıı
ı taŋ. 31 Pə taɣa pʋlʋ, ı sɛɣɛsaɣa na í heeliɣi ı ıfalaa sı: Paa tʋ Yʋlʋ Pəyaɣa maɣa
yəlaa niŋ taa na pɛlɛ pá kʋ-m. Ama maa fe pə kʋyɛɛŋ tooso wule.

32 Ilɛ ı ıfalaa ta cɛkə́na tɔm tənɛ. Pəyele pa nyamna tə pɔɔsʋɣʋ.

Sɔsɔɔntʋ tɔɔ hɔm
(Matiyee 18:1-5; Luku 9:46-48)

33 Yesu na ı ıfalaa pa tala Kapənahum, na Yesu sʋv təyaɣa taa, ılɛna í pɔɔsı ı
ıfalaa sı: Ntiɣi í kpɛɛsaɣana təmaɣa mpaav taa?

34 Ḿpúɣú ı ıfalaa suma. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pa hɔŋaɣa sɔsɔɔntʋ tɔɔ kɛ́ mpaav taa
kɛ́. 35 Tənaɣa Yesu caɣaa na í yaa pa naanʋwa na naalɛ kɛ ı kiŋ na í heeli-wɛ sı:
Ye wei ı caa ı la mə nɔɣɔ tɔɔ tʋ, pʋntʋ ká pəsı ı təɣı mə taa səkpelu kɛ́, na mə tənа
mə təmlɛ tʋ.

36 Ḿpúɣú ı kpaɣa peiya na í sıı-kɛɣɛ pa ısɛntaa na í waɣalı-kɛ. Ilɛna í tɔ-wɛ sı:
37 Ye wei ı mʋwa peiya kanɛ ka taka kɛ́ ma nyʋɣʋ tɔɔ, maɣa pʋntʋ mʋwa. Na wei

ı tıı mʊ-m pə taɣa ma tike kɛ ı mʊwa. Ama pʊntʊ kpɛŋna wei ı tila-m tɔɣɔ na í mʊ.

Wei ı fɛı ta tɔɔ ı ké ta kolontu
(Luku 9:49-50)

38 Ḿpúɣó Yohaanı heela Yesu sı: Tacaa tə naWa nɔɣɔlʊ na í looki alɔɣaa na nyá hətɛ. Pácó ıı təŋəɣı-tʊ. Ilɛna taa kisina-ı.

39 Ama Yesu cɔWa Yohaanı sı: Ɩ taa taŋı-ı sı í taa la. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, nɔɣɔlʊ fɛı wei ı pəsəɣı na í la piti təmlɛ na ma hətɛ toŋ na í tɛ na í yɔɣɔtı ısaɣatʊ kɛ ma tɔɔ ké kpakpaa tɔ. 40 Ye yʊlʊ ta kɛ ta kolontu, ta nyəŋ ké te. 41 Na ye wei ı ha-mɛɣɛ lʊm sasala anɛ sı í ké Kilisiti nyáma, pʊntʊ kaa laŋ pə kasəyaɣa.

Lɛlʊ tusuɣu sɔɣɔntʊ
(Matiyee 18:6-9; Luku 17:1-2)

42 Ḿpúɣó Yesu təma sı: Ye wei ı lapa na piya nsi sı mʊ ma təm kɛ ısəntə tɔ sı taa nakəlı pəntı, pə nəɣəsəna pá paa pʊntʊ luɣu tɛɛ ké pıʊ na pá tʊsı-ı teŋku taa. 43 Ye nyá niŋ tusiɣina-ŋ ısaɣatʊ lapʊ taa, sɛtı-ı. Sana ń sʊʊ weesuɣu kʊpaŋkʊ taa na niŋ kʊlʊməŋ, na mpi n ka wɛɛna nyá niŋ təna na pá pɛtı-ŋ tənaasəlɛ səsɔɔlɛ taa ké kɔkɔ ŋka kaa teŋ tɔ ka taa tɔ. [44 Təna sonsompee nna a tɔkı yəlaa nantʊ tɔ aa səkı. Pəyele kɔkɔ ıı teŋ paa pəcɔ.] 45 Ye nyá nɔɔhəlɛ tusiɣina-ŋ ısaɣatʊ lapʊ taa, sɛtı-tɛ. Sana ń sʊʊ weesuɣu kʊpaŋkʊ taa na nɔɔhəlɛ kʊlʊmtəlɛ, na mpi n ká wɛɛna nɔɔhɛɛ naalɛ na pá pɛtı-ŋ tənaasəlɛ səsɔɔlɛ taa tɔ. [46 Təna somsompee nna a tɔkı yəlaa nantʊ tɔ aa səkı. Pəyele kɔkɔ ıı teŋ paa pəcɔ.] 47 Ye nyá ısəlɛ tusiɣina-ŋ ısaɣatʊ lapʊ taa, hɔɣɔsı-tɛ. Sana ń sʊʊ Isɔ Kawulaɣa taa na ısəlɛ kʊlʊmtəlɛ na mpi n ká wɛɛna ısɛ naalɛ na pá pɛtı-ŋ tənaasəlɛ səsɔɔlɛ taa tɔ. 48 Təna sonsompee nna a tɔkı yəlaa nantʊ tɔ aa səkı. Pəyele kɔkɔ ıı teŋ. 49 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, paa piti yəlaa təna tɔɔ ké kɔkɔ ısıı pa tʊkʊɣʊ təm kɛ tɔɣɔnaɣa tɔɔ tɔ.

50 Təm ké pʊlʊpʊ mpi pə waasəɣı tɔɣɔ. Ama ye təm ləŋ səpa, pepeɣe paa la na pə ləŋ ını í tasa məlʊɣʊ? Ɩ wɛɛna təm kɛ mə taa na í wɛɛna təma na leleŋ.

10

Alʊ na apalʊ pa yav təm
(Matiyee 19:1-12; Luku 16:18)

1 Yesu lıı təna, ılɛna í polo Yuta tɛtʊ taa na Yaatanı pɔɣɔ waalı. Ilɛna samaa tasa kotuɣu kɛ ı kiŋ kɛ sɔsɔm, na í niki-wɛɣɛ sɛɣɛsʊɣʊ ısıı ı tıı lakı tɔ.

2 Ḿpúɣó Falisanaa napəlı pa polaa sı pa kuuki ı nɔɣɔ. Ilɛna pá pɔɔsı-ı sı: Ta mpaav taa yʊlʊ pəsəɣı na í təɣɔnı ı alʊ na?

3 Tənaɣa ı pɔɔsa-wɛ sı: Ntiɣi Moisi ka heela-mɛ sı í la?

4 Ilɛna pɛlɛ pá cɔ-ı sı: Moisi ná ha mpaav sı yʊlʊ pəsəɣı na í ŋmaa ı alʊ kɛ kisuɣu takəlaɣa na í təɣɔnı-ı.

5 Ḿpúɣó Yesu cɔ-wɛ sı: Mə laŋkpısəŋ tɔɔ ké Moisi ŋmaa-mɛɣɛ kʊsəsıtʊ ntı. 6 Ama hatoo antulinya ŋmav kancaalaɣa taa Isɔ ŋma apalʊ na alʊ ké. 7 Pə tɔɔ ké apalʊ ká yele ı caa na ı too, na í na ı alʊ pá caɣa. 8 Na pa naalɛ pá pəsı yʊlʊ kʊlʊm. Saa ını pa ta kɛ yəlaa naalɛ tətɔ. Ama pa pəsa yʊlʊ kʊlʊm ké təkoŋ. 9 Ye mpʊ ılɛ, yʊlʊ í taa yası mpi Isɔ kpɛntaa tɔ.

10 Pa kɔma na pá sʊʊ təyaɣa, ılɛna ı ıfalaa taɣanı-ı təm pɔɔsʊɣʊ kɛ ntı ını tə taa. 11 Ilɛna í cɔ-wɛ sı: Ye yʊlʊ təɣɔna ı alʊ na í kpaɣa lɛlʊ, ı wakələna kancaalaɣa nyəŋ, pácó ı lapa wasaŋkalətʊ. 12 Na mpʊ tətɔɣɔ na alʊ, ye í kisa ı paalʊ na í saa kʊfalʊ, ı lapa wasaŋkalətʊ.

Piya səkpesi kʊpantʊ kooluɣu
(Matiyee 19:13-15; Luku 18:15-17)

13 Yəlaa pukaɣana piya kɛ Yesu sı́ tənı sı tɔɔ ké niŋ. Ama ı ıfalaa kaləna sı kɔntaa. 14 Yesu ná mpʋ, ılɛ pə ta maɣa-ı. Ilɛna í tɔ ı ıfalaa sı: I yele na piya kɔɔ ma kiŋ, í taa kaɣatı-sı. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mpa pa wɛ ısıı piya tɔ, mpɛ pa tənna Isɔ Kawulaɣa. 15 Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana sı ye wei ı ta pəsı ısıı pəyaɣa na Isɔ tɔɣɔ ı tɔɔ ké kawulaɣa, pʋntʋ kaa la ka tʋ kɛ paa pəcɔ.

16 Ilɛna Yesu kpaɣa-səɣı ı niŋ taa na í tənı niŋ kɛ sı tɔɔ, na í kooli-səɣı kʋpantʋ.

Yʋlʋ toŋ tʋ tɔm
(Matiyee 19:16-30; Luku 18:18-30)

17 Yesu tʋkaɣa mpaaʋ, ılɛna apalʋ nɔɣɔlʋ í kpaɣa asewa na í kɔɔ í luŋ ı tɛɛ na í pɔɔsı-ı sı: Tacaa kʋpaŋ, pepeɣe pə wɛɛ sı maa la na má hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ?

18 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-ı sı: Pə lapa ısəna na ń yaa-m sı kʋpaŋ? Nɔɣɔlʋ ta kɛ kʋpaŋ ye pə taɣa Isɔ tike. 19 Ntɔŋ n nyəmá nti pa sııwa sı: Taa kʋ yʋlʋ, taa la wasaŋkalətʋ, taa ŋmıılı, taa suu lɛlʋ kɛ tɔm, taa puɣusi lɛlaa. Se nyá caa na nyá too tɔ?

20 Ḿpúɣú apalʋ ını ı cɔ-ı sı: Tacaa, ma tɔka kʋsəsıtʋ ntı tə tənaɣa hatoo ma pəcaatʋ ké.

21 Ḿpúɣú Yesu nyəna-ı təpiŋŋ, ılɛna ı luɣu lapı-ı, na í tɔmı-ı sı: Kʋlʋmtʋ tike təkoŋ kaasəna-ŋ lapʋ. Polo na ń pɛɛtı pə təna mpi n wɛna tɔ, na ń tala kʋnyɔntʋnaa kɛ pə liɣitee, na cele ń sʋʋ toŋ kɛ ısɔtaa. Ye n tɛma ḿpúɣú lapʋ, ılɛ n kɔɔ na ń təŋı-m.

22 Ama apalʋ ını ı nıı mpʋ, ılɛna ı ısɛntaa nyəŋ na ı laŋlɛ wakəlı tətɔɣɔtɔɣɔ na ı tɛɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ı ka wɛna ké pə tıı fɛı.

23 Yesu caa ı ıfalaa ısɛntaa, ılɛna í heeli-wɛ sı: Ama liɣitee nyáma Isɔ Kawulaɣa sʋʋʋ wɛ katɛ ké pə tıı fɛı.

24 Tɔm nti ı yɔɣɔta mpʋ tɔ tə lapa ı ıfalaa kɛ piti. Ilɛna Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sı: Nnn, ma piya, sı yʋlʋ í sʋʋ Isɔ Kawulaɣa taa tɔ pə wɛ katɛ ké fa. 25 Isəna mpi pə wɛ yooyoo ké katɛ sı í sʋʋna pənyalaɣa pʋʋɣʋ na í lıı tɔ, mpʋ tətɔɣɔ pə wɛ liɣitee tʋ kɛ katɛ sı í sʋʋ Isɔ Kawulaɣa taa. Halı pə tıı tɛɛ mpʋ.

26 Tənaɣa pə tasa-wɛɣɛ piti lapʋ kɛ sɔsɔm, na pá tɔŋ təma sı: Ilɛ awe ka tʋləna ntɛɣɛ-tı ılɛ?

27 Ḿpúɣú Yesu nyəna-wɛ, ılɛna í tɔ-wɛ sı: Yəlaa kiŋ kɛ pə fɛı pəsʋɣʋ. Ama Isɔ kiŋ pə fɛı mpʋ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ ıı kpisiɣi pʋlʋ.

28 Tənaɣa Piyɛɛ təma-ı sı: Tɔʋ, ta yela pə təna təkpataa ké na taa hu nyá waalı.

29 Ilɛna Yesu cɔ-ı sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, ye nɔɣɔlʋ yela ı təyaɣa, yaa ı taalʋnaa na ı kɔɣɔnaa, yaa ı newaa, yaa ı too, yaa ı caa, yaa ı piya, yaa ı haləmnaa kɛ ma tɔɔ, na Laapaalı Kʋpaŋ tɔɔ, 30 pıı ha pʋntʋ kɛ pə tɔm nıınʋwa (100) ké atɛ cənɛ na pəcɔ. Paa tɛɛsı, paa taalʋnaa, paa kɔɣɔnaa, paa newaa, paa toonaa, paa piya, paa haləmnaa, na pə tənaɣa ḿpúɣú wahalanaa taa. Pəyele ı səm waalı ı ká wɛɛna weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. 31 Mpa pa wɛ lɔlɔ ké kaɣana tɔ, pa taa paɣalɛ ká məlı waalı. Na waalı nyáma paɣalɛ náá məlı lɔlɔ.

Yesu səm na ı fem tɔm tɔtɔ
(Matiyee 20:17-19; Luku 18:31-34)

32 Pa wɛ mpaaʋ taa na pá puki Yosalɛm, ılɛna Yesu tɛɛ ı ıfalaa kɛ nɔɣɔ, na pɛlɛ pá tɔŋna piti. Na mpa pɛlɛ pa təŋaɣa-wɛ tɔ pɛlɛ pa caɣana sɔɣɔntʋ. Ḿpúɣú Yesu taɣana yaaʋ kɛ pa naanʋwa na naalɛɣɛ ı kiŋ, na í heeli-wɛɣɛ mpi pıı maɣana-ı nɔɔnɔɔ tɔ. 33 Nti ı heela-wɛ tɔɣɔlɛ sı: Tɔʋ, tə puki Yosalɛm ısəntɔ tɔ, paa kpaɣa Yʋlʋ Pəyaɣa má na pá tʋ-m kɔtəlaa səsaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa pa niŋ taa. Paa tɔ sı pá kʋ-m. Paa kpaɣa-m na pá tʋ-m mpa pa ta nyı Isɔ tɔ pa niŋ taa. 34 Pɛlɛ paa paana-m na pa tɔ-m ntaɣama, na pa casa-m akpatɛɛ. Pəlɛ pə waalı ılɛna pá kʋ-m. Ama maa fe pə kʋyɛɛŋ tooso wule.

Mpi Saakı na Yohaanı pa sələmaa tɔ (Matiyee 20:20-28)

35 Pəlɛ pə waalı, Sepetee pəyalaa Saakı, na Yohaanı, pa pola Yesu kiŋ na pá
tɔmı-ı sı: Tacaa, tə caa sı ń la-tvɣv mpi tıı sələmı-ŋ tɔ. 36 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sı:
Pepeɣe í caa sı má la-mɛ?

37 Ḿpúɣú pa cɔwa sı: Saa wei n ka wɛɛ nyá teeli kawulaɣa taa tɔ tə caa sı ń yele
na tə́ caɣa nyá cɔlɔ. Lɛlv kɛ nyá ntɔɣɔŋ tɔɔ, na lɛlv kɛ nyá mpətəŋ tɔɔ.

38 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sı: Ɪ ta nyı mpi í sələməɣı tɔ yɛɛ? Ɪ pəsəɣı na í tɔɣɔ
wahala səsɔ wei maa tɔɣɔ tɔ? Paa sɔ-m Ɪsɔ lʊm mpi tɔ, í pəsəɣı na í sɔ-wı?

39 Ḿpúɣú pa cɔwa sı: Tıı pəsı.

Ɪlɛna Yesu cɔ-wɛ sı: Tampana, í ká tɔɣɔ wahala səsɔ wei maa tɔɣɔ tɔ, na í sɔ Ɪsɔ
lʊm mpi paa sɔ-m tɔ yaa. 40 Ama pə taɣa ma ləsəɣəna mpa paa caɣa ma ntɔɣɔŋ
tɔɔ yaa mpa paa caɣa ma mpətəŋ tɔɔ tɔ. Mpa pa tɔɔ Ɪsɔ taɣana lona anɛ tɔ pɛlɛ pa
kɛna a nyə́ma.

41 Yesu ıfalaa naanʊwa wei ı kaasaa tɔ ílé ı na mpʊ, ılɛna ı taa wıına Saakı na
Yohaanı. 42 Tənaɣa Yesu yaa pa təna na í tɔ-wɛ sı: Ɪ nyəmá sı mpa pa nyənəɣı ısıı
yəlaa awulaa tɔ pɛlɛ pa tɔkı kawulaɣa kɛ lɛlaa tɔɔ. Na mpa pɛlɛ pa ké kʊfeelaa tɔ
pɛlɛ pa ŋmakələɣı səkpema. 43 Pə fɛı ḿpúɣú mə kiŋ se. Nti tɔɣɔlɛ sı, ye mə taa wei
í caa ı la sɔsɔ kɛ mə hɛkʊ, pʊntʊ í pəsı mə təmlɛ tʊ. 44 Na ye mə taa nɔɣɔlʊ í caa ı la
mə nɔɣɔ tʊ, pʊntʊ í pəsı mə təna mə yom. 45 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Yʊlʊ Pəyaɣa ma tətə
ma ta kɔɔ sı má tɔɣɔ cɛcɛɛlɛ. Ama ma kɔmaɣa sı ma pəsəɣı yəlaa təna təmlɛ tʊ, na
má ha ma weesuɣu na pá cɛ yəlaa paɣalɛ kɛ pa yomle taa.

Yʊlʊm Paatimee tɔm (Matiyee 20:29-34; Luku 18:35-43)

46 Ḿpúɣú pa tala Yeliko. Yesu na ı ıfalaa, na yəlaa samaa pa kɔma sı pa lıukı
ıcatɛ ńté tə nɔɣɔ ılɛna pá maɣana yʊlʊm nɔɣɔlʊ, Timee pəyalʊ Paatimee, na í
caɣa mpaav nɔɣɔ tɔɔ na í lakı pala. 47 Ḿpúɣú pa heela-ı sı: Nasalɛtı Yesu tɛɛkəna.
Tənaɣa ı koo sɔsɔm sı: Tafiiti Pəyaɣa Yesu, nyənı ma pətɔɔtəlɛ.

48 Tənaɣa paɣalɛ kaləna-ı na pá heelı-ı sı í su. Ama ı sɔɔsa koou kɛ sɔsɔm sı:
Tafiiti Pəyalʊ, nyənı ma pətɔɔtəlɛ.

49 Ḿpúɣú Yesu səŋaa, na í tɔ sı pá yaa-ı.

Tənaɣa pa heela yʊlʊm sı: Nyaɣa apalʊtʊ na ń kʊlı, ı yaa-ŋ.

50 Ɪlɛna í lɔ ı kpaı na í kʊlı təwaka na í polo Yesu kiŋ. 51 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa-ı sı:
N caa ma la-ŋ we?

Ɪlɛna yʊlʊm cɔ-ı sı: Tacaa, ma caa ké sı n la na má naakı.

52 Tənaɣa Yesu tɔma-ı sı: Polo, nyá taa tɛmnav kɛ Ɪsɔ waasa-ŋ ké.

Ḿpúɣú ı sʊv nav kɛ təna ınəɣı kpakpaa na í təŋəɣı Yesu kɛ mpaav taa.

11

Yesu caɣav kɛ kpaŋaɣa (Matiyee 21:1-11; Luku 19:28-40; Yohaanı 12:12-19)

1 Ḿpúɣú na ı ıfalaa pa tala Olifinaa pʊvʊ. Waatʊ ını tɔ pa kpɛɣɛtəna Yosalɛm. Pa
fɛı pooluŋ na Petafası na Petanii. Tənaɣa Yesu tila ı ıfalaa taa naalɛ 2 sı: Ɪ polo
ıcatɛ nte tə wɛ mə nɔɣɔ tɔɔ tɔ tə taa. Ɪ takı kpakpaa tɔ í ká maɣana pa tʊ kpaŋaɣa
pile natələɣı ŋmənaɣa. Nɔɣɔlʊ ta caɣata tə tɔɔ. Ɪ hɛtı-tɛ na í kɔna. 3 Ye nɔɣɔlʊ
pɔɔsa-mɛ sı: Pepe tɔɔ ké í lakı mpʊ? Ɪlɛ í cɔ pʊntʊ sı: Ta Sɔsɔ caakəna, ye ı tɛma ı
ká mələna-kɛɣɛ nɔɔnɔɔ ké cənɛ.

4 Ɩ ıfalaa tɛɛwa, ılɛna pá maɣana kpaŋaɣa pile ntɛɣɛ mpaav taa, na pá tv-kɛɣɛ
ŋmənaɣa kɛ təyaɣa nakəlı ka nɔɣɔ, ılɛna pá hɛtı-tɛ. 5 Ḿpúɣú mpa paa wɛ təna tɔ
pa taa napəlı pa pɔɔsa-wɛ sı: Pepeɣe í lakı təna? Ɩ hɛtəɣı kpaŋaɣa pile ńté suwe?
6 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa cɔwa ısıı Yesu ka heela-wɛ tɔ, ılɛna pá yele-wɛ na pá tɛɛna.
7 Na pá pona-tɛɣɛ Yesu, na pá pɔ tə tɔɔ ké pa wontu, na Yesu caɣa pə tɔɔ. 8 Ḿpúɣú
yəlaa paɣalɛ pɔ pa wontu kɛ mpaav taa, na lɛlaa náá cɛ hatv na pá pɔ. 9 Ilɛna mpa
paa wɛ Yesu nɔɣɔ tɔɔ na mpa paa wɛ ı waalı tɔ pá kooki sı: Paa wei í tv Isɔ ké teeli.
Isɔ í wɛɛ wei ı kɔŋna Tacaa toŋ tɔ ı waalı. 10 Isɔ í hɛtı kawulaɣa ŋka ka tɔŋna kɔntɛ
tɔ, ŋka ka ké Tacaa Tafiiti nyəŋka tɔ. Paa wei í tv Isɔ ké teeli kɛ hatoo ısɔtaa.
11 Yesu tala Yosalɛm, ılɛna í svv Isɔ təsɛɛlɛ taa. Ɩ nyəna ı taa na ı waalı ké teu,
ılɛna í na ı ıfalaa naanvwa na naalɛ pá tɛɛ Petanii kɛ ilim tɛma tɛm tɔ pə tɔɔ.

Yesu təŋsa fiki tvɣv kɛ mpusi
(Matiyee 21:18-19)

12 Kv fema na pá lıakı Petanii, ılɛ nyɔɣɔsı kpa Yesu kɛlɛ. 13 Ḿpúɣú ı loosa fiki
tvɣv kɛ poolvŋ na kó lɔpa təkpimm. Ilɛna í polo sı ntanyı ısəntɔ kv lvla pee. Ɩ
kɔma na í tala kv tɛɛ, ılɛna í maɣana hatv tike. Mpi tɔ, pə ta kɛ fiki tıvŋ lvlvɣv
waatv. 14 Tənaɣa Yesu tɔma fiki tvɣv ŋkv sı: Nəɣəlv kaa tasa nyá pile kɛ təŋvɣv.
Na ı ıfalaa nıı mpv.

Pɛɛtəlaa təɣɔnvɣv kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa
(Matiyee 21:12-17; Luku 19:45-48; Yohaanı 2:13-22)

15 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa tala Yosalɛm. Ilɛna Yesu svv Isɔ təsɛɛlɛ taa na í
niki təɣɔnvɣv kɛ mpa pa pɛɛtaɣaa na mpa pa yakaɣa tɔ. Na í pəsı liɣitee yɔkəlaa
taapələnaa kɛ alele, na alukukunaa pɛɛtəlaa kpelası tɔtɔ. 16 Ɩ ta tisi sı nɔɣəlv í
səɣəlı pvlv na í təŋna Isɔ təsɛɛlɛ taa. 17 Pəlɛ pə waalı ı sɛɣɛsa-wɛ sı: Pa ŋmaawa
Isɔ Tɔm taa sı, paa yaa ma təyaɣa sı yəlaa təna Isɔ təsələmlɛ. Ama mə pəsa-kɛɣɛ
ŋmıılaa təyaɣa.
18 Kɔtəlaa sɔsaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa nıı mpv, ılɛna pá pɛɛkəɣı ısəna paa la na
pá kv Yesu tɔ. Ama paa wɛna ı sɔɣɔntv. Pə taɣa pvlv tɔɔ, ı kvsɛɣɛsətv svv yəlaa
samaa kɛ teu ké pə tıı fɛı.
19 Ilim kɔma na pə tɛ ılɛna Yesu na ı ıfalaa pá kvlı ıcatɛ taa na pá lıı.

Fiki tvɣv ŋku kv wvlaa tɔ kv tɔm
(Matiyee 21:20-22)

20 Tɛv fema na pá kvlı tanaŋ kɛ lɔŋ na pá tɛɛkı, ılɛna ı ıfalaa na fiki tvɣv ŋkv na
kv wvlaa təwoŋwoŋ na pə́ kpɛŋna kv kite. 21 Piyɛɛ tɔɔsa nti tıı lapa tɔ ılɛna í tɔ sı:
Nyənı Tacaa, fiki tvɣv ŋku n ka təŋsa mpusi tɔ kv wvlaa təwoŋwoŋ.
22 Ḿpúɣú Yesu tɔma ı ıfalaa sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, ye
í tv Isɔ ké naani, 23 í pəsəɣı na í tɔ pulaɣa kanɛ sı ká kpɛsı na ká hoti teŋku taa. Ye
í tɛma mə taa təkpataa sı pıı la na sika fɛı, pə lakı ké. 24 Pə tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛ
sı pə təna mpi í sələməɣı Isɔ tɔ í hvv sı í tɛma-wəɣı hikuɣu, ılɛ paa ha-mɛɣɛ-wı.
25 Saa wei í kvləɣı sələmvɣv tɔ, ye í naWa sı mə na nɔɣəlv í wɛna natəlı, ılɛ í kv-
təɣı mə taa. Waatv ınəɣı mə Caa wei ı wɛ ısɔtaa tɔ, ı ká hıısı-mɛɣɛ mə ısaɣatv tɔtɔ.
[26 Ye mə tɔɣɔntəlɛnaa wakələɣəna-mɛ na ıı hvləɣı-wɛɣɛ suulu na í taɣanı, mə
Caa wei ı wɛ ısɔtaa tɔ, ı kaa hıısı-mɛɣɛ mə ısaɣatv tɔtɔ.]

Yesu pəsvɣv tɔm
(Matiyee 21:23-27; Luku 20:1-8)

27 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa tasa Yosalɛm kɛ pote, na Yesu polo na í cɔɔkı Isɔ
təsɛɛlɛ taa. Tənaɣa kɔtəlaa sɔsaa, na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa, na sɔsaa pa kɔma ı kiŋ,

28 na pá pɔɔsı-ı sı: Kaŋkantɛ nteɣe n makı nyá taa na ń lakı ısəntɔ? Yaa awe tıı hana-ŋ pə mpaav?
29 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Maa pɔɔsı-mɛɣɛ tɔm kvlvmtv. Ye í cɔ-m-tı, ılɛ maa heeli-mɛɣɛ kaŋkantɛ nte ma makı ma taa na má lakı ısəntɔ tɔ. 30 Ɩsɔ yaa yəlaa tilina Yohaanı sı í sɔɔkı yəlaa kɛ Ɩsɔ lvm? Ɩ cɔ-m.
31 Ḿpúɣú pa maɣasa-təɣı pa taa pa tike. Ilɛna pá tɔ sı: Ye tə tɔma sı Ɩsɔ tilina-ı, ı ká pɔɔsı-tv sı: Na pepe tɔɔ ké í tá mv ı tɔm? 32 Pəyele ye tə tɔma sı yəlaa tilina-ı...
(Pa nyaŋaɣana samaa. Pə taɣa pvlv tɔɔ, yəlaa nyənaɣa Yohaanı kɛ Ɩsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv kvpaŋ ké).
33 Ḿpúɣú kɔtəlaa sɔsaa pəsəna Yesu sı: Tə ta nyı. Tənaɣa Yesu ná cɔ-wɛ sı: Aŋhaa, ma kaa heeli-mɛɣɛ kaŋkantɛ nte ma makı na má lakı ısəntɔ tɔ.

12

Təmlɛ nyə́ma asaɣaa tɔm
(Matiyee 21:33-46; Luku 20:9-19)

1 Ḿpúɣú Yesu svv kɔtəlaa sɔsaa ké ısɔ sɛɛv sı: Yvlv nɔɣɔlv ı ka sɔna lɛsɛŋ tıŋ kɛ taalɛ təcu. Na í ŋma koluŋa na í cɔɔna, na í la timpi ı ká nyaasəɣı pə lvm tɔ. Na í ŋma akele taŋkav nɔɣɔlv, wei ı tɔɔ pa səŋəɣı na pá feŋiɣi tɔ. Ɩ tɛma mpv, ılɛna í caa yəlaa na í sıı tə taa, ılɛna í tɛɛ yɛla. 2 Pə kɔma na pá tala tıŋ ını ı kooluɣu waatv, ılɛna í kvsı ı tillu nɔɣɔlv sı í polo təmlɛ nyə́ma kiŋ na pá cɛlɛ-ı ını ı tete. 3 Tənaɣa təmlɛ nyə́ma mpɛ pa kpa tillu ını na pá má. Ilɛna pá tɔɣɔnı-ı ı niŋ naanvwa təyələyəlı. 4 Ḿpúɣú taalɛ tv ını ı tasa tillu lɛlv kɛ kvsvɣv na í tili. Ilɛna pá kpa ílé na pá má ı nyvɣv kɛ teu na pá tvv-ı. 5 Ḿpúɣú taalɛ tv tasa lɛlv kɛ tiluɣu, ılɛna pá kpa ílé na pá kv. Pa lapa ḿpúɣú tɔm paɣalɛ tɔtɔ. Pa mapa lɛlaa na pá kv lɛlaa. 6 Yvlv wei pıı kaasa taalɛ tv ını ı kiŋ tɔɣɔlɛ ı maɣamaɣa ı kvlvlv wei ı luɣu svv teu tɔ. Ilɛyɛ ı tɛɛsa tiluɣu kɛ pa kiŋ, na í hvvkı sı paa nya ı pəyaɣa ısəlɛ. 7 Ama təmlɛ nyə́ma mpɛ pa heela təma sı: Ɩı loosiɣi kpancoou tv kəŋna ntɛ́. Ɩ kɔɔ na tə kv-ı na taalɛ pəsı tá nyəntɛ. 8 Tənaɣa pa kpa taalɛ tv pəyalv ını na pá kv-ı, na pá lɔ taalɛ na waalı.
9 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa-wɛ sı: Ɩsənaɣa taalɛ tv ını ı ka la? Ɩ ká kɔɔ ké na í kv təmlɛ nyə́ma mpɛ, ılɛna í caa yəlaa kvfama na í sıı taalɛ taa. 10 Matəŋ í tɛma kalvɣv kɛ Ɩsɔ tɔm taa sı:
Pəlɛ nte tɛtv ŋmalaa ŋmaakaɣa na pá lɔ tɔ,
ntɛ́ tə tɔɔ kɔlɔ ŋmatv təna məlaa na tə səŋ.
11 Mpi Tacaa lapa na tə nyənəɣı
na pə́ wɛ-tvɣv piti tɔɣɔlɛ.
12 Tənaɣa Yuta nyə́ma taa sɔsaa pɛɛka ısəna paa la na pá kpa Yesu tɔ. Pə taɣa pvlv tɔɔ, pa nyəmá teu sı mpɛɣɛ ı sɛɛna ısɔ ını. Ama pa nyamna samaa. Ilɛna pá yele-ı na í tɛɛ.

Lom wulav sɔsɔ lampuu tɔm
(Matiyee 22:15-22; Luku 20:20-26)

13 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma taa sɔsaa tila Falisanaa napəlı na Helɔtı kpekəle taa nyə́ma napəlı tɔtɔ sı pá polo na pá má Yesu nɔɣɔ tɔɔ na pá ná. 14 Pɛlɛ pa talaa, ılɛna pá tɔ Yesu sı: Tacaa, tə nyəmá sı tampana kɛ n yəɣɔtəɣı. Nn sɔɣɔməɣəna mpi yəlaa hvvkı pa taa tɔ. Pə taɣa pvlv tɔɔ, nn paasəɣəna tɔɔ, nn faɣasəɣı yəlaa. Ama ısəna mpi maɣamaɣa Ɩsɔ caa sı yəlaa í la tɔ pə tampana kɛ n heeliɣi. Tɔv, pə wɛ mpv tɔ, tá mpaav taa pə wɛɛ sı ye lampuu tə́ fɛlı Lom wulav sɔsɔ na? Tə́ fɛlı yaa tə́ taa fɛlı? Tə caa sı ń heeli-tv.
15 Ama Yesu ná nyəmá pa taa laɣatv, ılɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í nyəkı-m katɔka kɛ kvnyəpv? Ɩ kɔna-m liɣitee nyəɣəlvɣv na má na.

16 Tənaɣa yəlaa kɔna-ı-kʋ, ılɛna í pɔɔsı Yuta nyáma taa sɔsaa sı: Awe nyʋɣʋ
fotoo na ı hətɛ kɛ pa ŋmaa liɣitee nyəɣəlʋɣʋ tɔɔ cənɛ? Ḿpúɣú pa cɔ-ı sı: Lom
wulaʋ sɔsɔ ké.
17 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: Aŋhaa, í cɛla Lom wulaʋ sɔsɔ kɛ mpi ı tı tɔ, na í cɛla
lsɔ ılɛɣɛ mpi ı tı tɔ.
Ḿpúɣú Yesu kʋcɔcɔtʋ ntı tə məla-wɛɣɛ təmsʋɣʋ kɛ sɔsɔm.

Isəna tıı wɛɛ ta fem waalı tɔ
(Matiyee 22:23-33; Luku 20:27-40)

18 Ḿpúɣú Satusee nyáma napəlı pa kɔma Yesu kiŋ. Satusee nyáma mpɛ pa
tɔŋaɣana sı paa pə la ısəna sətaa kaa tɛ na pá fe. Ḿpúɣú pa pɔɔsa Yesu sı:
19 Tacaa,
Moisi sıı-tʋɣʋ kʋsəsıutʋ kɛ takəlası taa sı: Yʋlʋ í wɛna neu, na yʋlʋ ını í sı na í yele
ı alʋ, na alʋ ını í fɛına-ı na pəyaɣa, neu ká hɔ leelu ını na í hikina-ı piya. Ilɛna
pa yaakı-sı na ı taalʋ səlʋ hətɛ. 20 Tɔʋ, yʋlʋ nɔɣəlʋ na ı newaa paa kɛna yʋlʋnyɔɔŋ
naatosompɔɣəlaɣa. Ḿpúɣú taalʋ kpaɣa alʋ, ılɛna í sı, ı fɛı pəyaɣa. 21 Tənaɣa ı waalı
nyəŋ hɔma leelu, na ílé ı caŋ ı sı tɔtɔ, ı fɛı pəyaɣa. Ḿpúɣú ílé ı waalı nyəŋ ná
kpaɣa alʋ ını na ílé ı sı mpʋ tɔtɔ. 22 Halənа pə polo pə siɣili pa naatosompɔɣəlaɣa
ŋkɛ ka tənaɣa mpʋ təpaı na pá səkı mpʋ, nɔɣəlʋ ta hiki pəyaɣa. Pəlɛ pə waalı
ké alʋ ını ı tɛɛsa səpʋ. 23 Tɔʋ, pa təna pa kpaɣa-ı mpʋ tɔ, sətaa fem wule pa
naatosompɔɣəlaɣa ını ı taa aweɣelɛ alʋ tʋ?
24 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: I nyəmá mpi pə tɔɔ pə liɣitiɣi-mɛ tɔ? I ta nyı lsɔ Tɔm
na lsɔ toma tɔ pə tɔɔ ké. 25 Waatʋ wei sətaa ká fe tɔ akpaɣalɛ tɔm kaa wɛɛ. Ama
apalaa na alaa paa wɛɛ ké ısıı ısɔtaa tillaa wɛʋ tɔ. 26 Ye sətaa fem tɔm ılɛ, ı ta kalətа
Moisi takəlaɣa taa ké timpi pa yɔɣɔta sɔwa hotiya tɔm tɔ yɛɛ? Pa ŋmaa təna sı lsɔ
tɔma Moisi sı: Ma ké Apəlaham na Isaaka na Yakɔpʋ pa lsɔ ké. 27 lsɔ ké weesuɣu
nyáma nyəŋ ké, ı ta kɛ sətaa lsɔ. Pə liɣita-mɛɣɛ yem ké.

Isɔ kʋsəsıutʋ taa sɔsɔɔntʋ
(Matiyee 22:34-40; Luku 10:25-28)

28 lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlʋ nɔɣəlʋ ı ka wɛ təna na í naakı ısəna pá na Yesu pa lakı tɔ. I
nawa sı Yesu cɔwa Satusee nyáma kɛ teu. Ilɛna í polo na í pɔɔsı-ı sı: lsɔ kʋsəsıutʋ
tənа taa ntiɣilɛ sɔsɔɔntʋ təkpem?
29 Tənaɣa Yesu cɔ-ı sı: Kʋsəsıutʋ taa sɔsɔɔntʋ ntɛ́ sı, lsɛɣɛlı nyáma í nıı, Tacaa lsɔ
tike kɛna Sɔsɔ təkoŋ. 30 N ka sɔɔlı Tacaa nyá lsɔ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ, na nyá ləsaɣa
sʋʋ-ı təmammam kɛ paa mpi pə taa. 31 Təlɛ tə waalı nti tə wɛɛ tɔɣɔlɔ. N ká sɔɔlı
nyá tɔɣɔntəlɛ ısıı nyá tı. Kʋsəsıutʋ natəlı tə fɛı tɔtɔ na tá kəla tənɛ tə naalɛ ınɛ.
32 Ḿpúɣú lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlʋ tɔma Yesu sı: Tacaa n cɔ teu pə tıı fɛı. Timpi n yɔɣɔtaa
sı Tacaa tike kɛna lsɔ na ı paasi lsɔ nɔɣəlʋ ı fɛı tɔ tampana kɛ n yɔɣɔtaa. 33 Mpʋ
tɔ yʋlʋ ká sɔɔlı lsɔ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ na ı ləsaɣa sʋʋ-ı paa mpi pə taa. Na pəlɛ pə
waalı í sɔɔlı ı tɔɣɔntəlɛ ısıı ı tı. Mpʋ ını pə kəla ısıı pa lakʋɣʋ lsɔ ké kɔtaɣa ŋka kɔkɔ
nyaɣa ka tənа tɔ, na kɔtası nsı sı tənа təpaı tɔtɔ.
34 Yesu nawa sı ı cɔna ləmaɣasɛɛ ılɛna í tɔmı-ı sı: Nyá na lsɔ Kawulaɣa sʋʋʋ í fɛı
pooluŋ.
Pəlɛ pə waalı nɔɣəlʋ ıı nyıləɣı sı í tasa-ı tɔm pɔɔsʋɣʋ.

Tafiiti pəyaɣa ntɛ́ Kilisiti
(Matiyee 22:41-46; Luku 20:41-44)

35 Yesu tɔŋna sɛɣɛsʋɣʋ kɛ lsɔ təsɛɛlɛ taa, ılɛna í pɔɔsı sı: lsənaɣa lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa
tɔŋ mpʋ sı Mesii kɛ Tafiiti pəyaɣa ye? 36 Pəyele Feesuɣu Naŋŋtʋ ná tʋna Tafiiti
taa ké tɔm na ílé ı maɣamaɣa í yɔɣɔtı sı:
Tacaa heela ma Sɔsɔ sı,
caɣa ma kɔŋkɔŋ taa,

halәna má kɔɔ na má sıı nyá
kolontunaa kɛ nyá nɔɔhɛɛ tɛɛ.
37 Tafiiti mayamaya ná yaa-ı sı Sɔsɔ ntɛ́, ılɛ ısənaya Mesii ná mәlaa na í kɛ́ Tafiiti
ını ı pәyaya tɔtɔ ılɛ?

Isɔ Tɔm sɛyɛsәlaa waalı kuluyu
(Matiyee 23:1-36; Luku 20:45-47)

Ḿpúyú samaa tuutuuma nıı Yesu tɔm na laŋhvlvmlɛ. 38 Ɩ kpaalaya yәlaa mpa
ı sɛyɛsaya tɔ sı: Ɩ lana Isɔ Tɔm sɛyɛsәlaa mpɛ na laakalı. Pa sɔɔla tokonaa sɔsaa
suuu kɛ́ na pá cɔɔkı, na pá caakı pa sɛɛkı-wɛyɛ samaa taa na pá luŋiyi. 39 Na Yuta
nyáma tәkotilenaa taa teeli teeli tәcayalɛnaa kɛ pa pɛɛkәyı, na acimanaa taa sɔsaa
sɔsaa tәcayalɛ kɛ pa pɛɛkәyı na pá cakı. 40 Mpɛ pa lɛɛkәyәna leelaa kɛ pә tәna mpi
pɛlɛ pa wɛna tɔ. Ilɛna pá svv Isɔ sәlәmvyv na pә tayalı sı pa húlí sı mpɛyɛ kvpama.
Pә tɔɔ kɛ́ paa tɛ na pá ná katatәlaya nav napәlәyı teu.

Alv wei ı tv santiinaa naalɛ tɔ
(Luku 21:1-4)

41 Ḿpúyú Yesu caya Isɔ tәsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa kɛ́ kvhaaŋ atakaanaa ısɛntaa, na yәlaa
samaa kɔŋ na pá tvyı liyitee na í nyәnәyı. Ḿpúyú toŋtvnaa payalɛ kɔna liyitee kɛ
sɔsɔm na pá tv. 42 Tәnaya leelu kvnyɔntv nɔyɔlv ı kɔna santiinaa kɛ naalɛ na í
pɛtı. 43 Ḿpúyú Yesu yaa ı ıfalaa na ı heeli-wɛ sı: Tampana kɛ ma heeliyi-mɛ yoo
maa cɛsәyı, leelu kvnyɔntv ınɛ ı tv mpiyi kvhaaŋ atakaa taa tɔ pә kәla pa tәna pa
nyәm. 44 Pә taya pvlv, yәlaa lɛlaa ná kpaya pa liyitee nna a kpisa yem tɔyɔ na pá
tv. Ama alv ınɛ ılɛ paa na ı kɛ́ kvnyɔntv tɔ pә tәna mpi ı ka wɛna tɔyɔ ı kpayaa na
ı tv. Pә ta kaası-ı pvlv sı í yana tɔyɔnaya mayamaya.

13

Isɔ tәsɛɛlɛ wakәlvyv tɔm
(Matiyee 24:1-2; Luku 21:5-6)

1 Yesu kɔma sı í lukәna Isɔ tәsɛɛlɛ taa, ılɛna ı ıfalaa taa nɔyɔlv tɔmı-ı sı: Tacaa,
nyәnı ŋmatv tәnɛ tә tɔɔv, na tә pɛɛ kvpana teu yee?
2 Tәnaya Yesu cɔ-ı sı: Matɔŋ n na ŋmatv sɔsɔɔntv tәnɛ? Pә kaa kaası pәlɛ lɛntɛ
na tә tәna lɛntɛ tɔɔ, paa tusi pә tәna.

Mpi mpi pıı hvlı sı antulinya caa tɛm tɔ
(Matiyee 24:3-14; Luku 21:7-19)

3 Ḿpúyú Yesu caya Olifinaa pvyv tɔɔ kɛ́ Isɔ tәsɛɛlɛ ısɛntaa. Pә pamna Piyɛɛ na
Saakı na Yohaanı na Antәlıı pa liyiti pa wɛnna ı kiŋ. Tәnaya pa pɔɔsa Yesu sı:
4 Pәlee kɛ́ mpv ını pıı la? Na ŋmaatәlɛ nteye pıı húlí na tá nyәna sı pә wvsaa?
5 Tәnaya Yesu svv-wɛyɛ kpaalvyv sı: Ɩ la laakalı, í taa yele na nɔyɔlv kɔɔ na í
tolisi-mɛ. 6 Mpi tɔ payalɛ ká kɔɔ na pá ha pa tәyı ma hәtɛ sı mpɛyɛlɛ Mesii, na
paa tolisi payalɛ. 7 Ye í kɔma na í nıı yooŋ taŋ kɛ mә cɔlɔ mә cɔlɔ, na pá heeliyi-
mɛyɛ pooluŋ nyәŋ tɔmnaa, sɔyɔntv í taa la-mɛ. Pә wɛɛ sı mpv ını pәlɛ pıı la kɛ́.
Ama waalı waalı kɛ́ antulinya náá kɔŋ na í tɛŋ. 8 Tɛtv kateŋa lɛŋka ká yoona
lɛŋka nyáma. Kawulaya lɛŋka ká kvlı lɛŋka tɔɔ, na tɛtv ká sele tiiliwɛ tiiliwɛ, na
nyɔyɔsәnaa ká la. Na mpv ını pәlɛ pıı wɛɛ ısıı alv kvlvyvv lvlvyv na pá caalı-ı wııv
kɛ sәŋŋsәŋŋ tɔyɔlɛ.
9 Mә mayamaya í la laakalı. Pә taya pvlv tɔɔ, paa yaa-mɛyɛ puloonaa taa. Paa
ma-mɛyɛ kpatәŋ kɛ Yuta nyáma tәkotilenaa taa. Paa yaa-mɛyɛ nɔnɔɔsı kɛ tɛtv
tɔkәlaa na awulaa sɔsaa pa kiŋnaa kɛ ma tɔɔ, na í ká húlí ma tɔm tampana. 10 Ama
pә wɛɛ sı paa heeli Laapaalı Kvpaŋ kɛ kateŋası tәna taa yәlaa kɛ́ na pácɔ́. 11 Saa
wei paa kpa-mɛ na pá pona-mɛyɛ puloonaa taa kɛ mpv tɔ, í taa nәyәsı nti í ká

yɔɣɔtı tɔ na pə ta tata. Ama ye pə talaa, í yɔɣɔtı nti tıı kɔɔ mə luuŋ tɛɛ tɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʋ ka tʋna-təɣı mə luuŋ tɛɛ, pə taɣa mə cələɣɔ tıı lıına. 12 Halı yəlaa ká kʋlı na pá húlí pa taalʋnaa yaa pa newaa maɣamaɣa sı pá kʋ-wɛ. Na cɛcɛnaa ká la pa piya kɛ mpʋ tətɔ. Piya səlɛ sıı kʋlı sı nyə́ma tɔɔ na sı la na pá kʋ-wɛ. 13 Yəlaa təna taa ká kpana-mɛɣɛ ma tɔɔ. Ama ye wei í nyaɣa apalʋtʋ na í tala tənaɣa, pʋntʋ nyʋɣʋ kɛ pıı ya.

Acaalətʋ təm
(Matiyee 24:15-28; Luku 21:20-24)

14 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ɩ ká kɔɔ na í na acaalətʋ taa acaalətʋ kɛ timpi pə ta nəɣəsəna tə wɛɛ tɔ. Wei ı kaləɣı tɔ í cɛkəna-təɣı teu. Mpʋ ını tɔ, mpa paa wɛɛ Yuta tɔ pá se na pá kpa pɔ́ɔ́ŋ. 15 Ye pə maɣana wei na í wɛ kutuluɣu tɔɔ na í tiiwa, í taa tɔ sı ı sʋvkı təyaɣa na í kpaɣa pʋlʋ. 16 Na wei pıı maɣana ı wɛ taalɛ tɔ, í taa tɔ sı ı kpeŋ ı tɛ na í kɛlı ı kpaı. 17 Ahusitonaa na asɔŋ təm ká la waıyo kɛ waatʋ ını. 18 Ɩ sələmı Isɔ na kʋyɛɛŋ ını í taa pamsəna watʋ waatʋ. 19 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, wahala ká la kʋyɛɛŋ ını ı taa ké sɔsɔm ké pə tıı fɛı. Wahala wei ı taka hatoo Isɔ lapʋ antulinya tɔ pa ta nata, pəyele pa kaa tasa ı taka ké naʋ tɔ. 20 Na ye pə taɣa ısıı Tacaa hʋʋwa sı ı ká pasa kʋyɛɛŋ ını ı tɔɔ nɔɣɔlʋ kaa tʋlı-tı. Ama ı pasa pə kʋyɛɛŋ ınəɣı yəlaa mpa ı ləsaa sı pá pəsı ı nyə́ma tɔ pa tɔɔ. 21 Na ye yʋlʋ təma-mɛ sı: Ɩ nyənı, Mesii wɛ cənɛ yaa cənɛ, í taa nıı. 22 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Mesiinaa na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa pɔpɔtʋnaa ká lıı na pá la kɔkɔlɔ nyəm na piti təma. Halı paa pəsaɣa pa puɣusiɣi mpa pa maɣamaɣa Isɔ ləsaa tɔɣɔ. 23 Mpʋ tɔ í la laakalı, ma tɛma-mɛɣɛ kpaalʋɣʋ.

Yʋlʋ Pəyaɣa kɔntɛ
(Matiyee 24:29-31; Luku 21:25-28)

24 Wahala ını ı waalı ké kʋyɛɛŋ ını ı taa, ilim ká sı təkpitii, ısɔtʋ kaa tasa hʋlʋmʋɣʋ. 25 Isɔtʋlʋŋası ká lıına ısɔtaa na sı hoti, pıı ciɣiti ısɔtaa kɔkɔlɔnaa. 26 Waatʋ ınəɣı paa na Yʋlʋ Pəyaɣa má ma səŋa ısəŋmʋntʋ tɔɔ na má tiiki na ma toma kɛ sɔsɔm na ma teeli. 27 Maa tili ma ısɔtaa tillaa sı pá koti ma ləsəlaa kɛ antulinya həɣələŋ təna taa. Pə kpaɣaʋ ilim təlıılɛ na pə təʋlɛ na pə polo pə ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ tɔɔ tɔ.

Fiki tʋɣʋ təm
(Matiyee 24:32-35; Luku 21:29-33)

28 Ɩ nyənna fiki tʋɣʋ na í cɛkəna, saa wei kʋ nɛɣɛtəɣı na hatʋ yɛɣɛləɣı tɔ í nyəmá kpakpaa sı hɛɛsʋɣʋ talaa kɛlɛ. 29 Mpʋ tətɔɣɔ waatʋ wei í ká ná tɔmnaa panɛ pa lakı tɔ í nyı sı pə wʋsaa kɛlɛ, pə caa lapʋ ntɛ́. 30 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, yəlaa mpa pa wɛ ısəntɔ tɔ pa kaa sı pa təna na pə́cɔ́ pə tənaɣa mpʋ pə la. 31 Isɔtɔnʋɣʋ na atɛ ká mʋkı yem. Ama ma kʋyɔɣɔtʋtʋ kaa saalı paa pəcɔ.

Isɔ tike nyəmna kʋyaŋku antulinya ká tɛ tɔ
(Matiyee 24:36-44)

32 Nɔɣɔlʋ fɛı wei ı nyəmá pə waatʋ yaa pə wʋlɛ tɔ, paa ısɔtaa tillaa, na Pəyaɣa má ma maɣamaɣa. Ama Tacaa tike koŋ nyəmna. 33 Mpʋ tɔ, í la laakalı na í feŋ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, í ta nyı wʋlɛ nte mpʋ ını pıı tii təkpili tɔ. 34 Pıı wɛɛ ısıı yʋlʋ sɔsɔ kʋlʋɣʋʋ ı təyaɣa sı ı puki mpaa na í yaa ı pəyalaa mpa pa lakı ı kiŋ kɛ təmlɛ tɔ, na í tʋ pə tənaɣa pa niŋ taa, na í húlí paa wei ké nte ı ká la tɔ, na í heeli təyaɣa tɔɔ nyənlʋ sı í feŋ teu. 35 Ye ı ta nyı waatʋ wei təyaɣa caa ká kɔɔ tɔ ılɛ í feŋ teu. Taanaɣa kɛ ı ká kɔɔ, ahoo hɛka kɛ, kampaaŋ koou na, yaa tanaŋ ké, nɔɣɔlʋ ta nyı. 36 Ye ı ká kɔɔ təm kʋlʋm tɔɔ tənyɔsɔ, ılɛ í taa yele na í maɣana í təŋna tom. 37 Nti ma heeliɣi-mɛ ısəntɔ tɔ ntəɣı ma heeliɣi paa wei sı í feŋ yoo.

14

Səsaa səsaa cayav kɛ Yesu acaya
(Matiyee 26:1-5; Luku 22:1-2; Yohaanı 11:45-53)

1 Pə kaasa kvyɛɛŋ naalɛ sı pá təɣɔ Tɛɛv acima na potopotonaa mpa pa taa fɛı
kvkvsvm tɔ. Ḿpúɣú kɔtəlaa səsaa na lsɔ Təm sɛɣɛsəlaa pa pɛɛka ısəna paa la na pá
kpa Yesu təhɛɛ na nəɣɔlv ta na tɔ na pá kv-ı. 2 Pa yɔɣɔtaɣa pa taa sı: Ye tə tɔma sı
tá kpa-ı acima waatv taa, pıı la yoou kɛ yəlaa taa.

Yesu tɔɔ tulaalv pəlvɣv
(Matiyee 26:6-13; Yohaanı 12:1-8)

3 Kvyakv nakvlı Yesu wɛ Petanii kɛ tənvɣv tɔɔ asilima kvtəŋ tv Simɔŋ təyaɣa
taa, na í caɣaa na í təŋna təɣɔv. Tənaɣa alv nəɣɔlv ı svvwa na í təka tulaalv kvpaŋ
wei pa yaa sı naatı na pá lapa ı akpaləpiya kɛ lıɣitee pəlɛ kvhvlvməlɛ taa tɔ na
tulaalv ını ı wɛ lıɣitee kɛ səsɔm tɔ. Ḿpúɣú alv ını ı pɛla akpaləpiya ŋkɛ na í pəlı
tulaalv ınəɣı Yesu nyvɣv taa. 4 Tənaɣa mpv ını pə ta maɣa mpa pa caɣa təna tɔ pa
taa lɛlaa na pá tɔ sı: I lɔv tulaalv ını ısəntɔ tɔ pə teu ntɛ we? 5 Ye paa pɛɛta-ı ı lıɣitee
taa kəlı lıɣitee nyəɣətv ŋmvnvɣv na nıınvwa (300) na pá ha kvnyɔntvnaa? Ḿpúɣú
pa kala alv ını ı tɔm kɛ səsɔm. 6 Ama Yesu tɔma-wɛ sı: I yele alv ını təkpi yoo.
Pepe tɔɔ ké í pəsəɣı ı laŋlɛ kɛ mpv? Mpi ı lapa-m mpv tɔ pə tewaɣa halı. 7 Mə na
kvnyɔntvnaa í wɛnna tam. Paa waatv wei ké í nɔkaa í ká la-wɛɣɛ kvpantv. Ama
má na-mɛ tə kaa wɛɛ təma kiŋ kɛ tam. 8 Mpi ı pəsaa təɣɔ ı lapa. I laalaa na í saɣalı-
m tulaalv kɛ kpakpaa sı pá pina-m. 9 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı,
paa timpiɣi paa heeli Laapaalı Kvpaŋ kɛ antulinya ını ı təna ı taa, paa kɛɛsı alv
ınɛ ı lapa mpi tɔ pə tɔm na pá tɔɔsəɣı ı tɔɔ.

Yutaası kələmətɔ
(Matiyee 26:14-16; Luku 22:3-6)

10 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa naanvwa na naalɛ taa nəɣɔlv wei pa yaa sı Yutaası
lsəkaleeu tɔ ı kvlaa, na í polo í maɣana kɔtəlaa səsaa, sı ını ı ka tv Yesu ké pa niŋ
taa. 11 Pɛlɛ pa nıı mpv ılɛna pa laŋa hɛɛ səsɔm na pá tɔ sı paa ha-ı lıɣitee. Ilɛna
Yutaası svv kvyakv kvpaŋkv kɛ pɛɛkvɣv sı í tv Yesu ké pa niŋ taa.

Tɛɛv acima kvtəɣəv təɣəv
(Matiyee 26:17-25; Luku 22:7-14,21-23; Yohaanı 13:21-30)

12 Pə tala potopotonaa mpa pa taa kvkvsvm fɛı tɔ pə acima kvyakv kancaalaɣa
nyəŋkv wule, ılɛna Yesu ıfalaa pɔɔsı-ı sı: Leɣe n caa sı tá polo na tá la-ŋ Tɛɛv
acima kvtəɣəv? Pə wule ntɛɣɛ pa kvɣı ıwɛɛsı nsi pa lakəna Tɛɛv acima kvtəɣəv tɔ.
13 Ḿpúɣú Yesu tila ı ıfalaa taa naalɛ sı: I polo ıcatɛ taa, í ka sulina apalv nəɣɔlv
na í səɣəla lvm na həyaɣa, í təŋı-ı. 14 Pvntv ını í svv timpi, ılɛ mıı pɔɔsı təyaɣa tv sı:
Tacaa sı kutuluɣu ŋku kv taa í na ı ıfalaa paa caɣa na pá təɣɔ Tɛɛv acima kvtəɣəv
tɔ kv wɛ le? 15 Apalv ını ı ká húlí-mɛɣɛ atɛ na ısɔtaa kutuluɣu taa ké naŋ səsɔɔŋkv
nakvləɣı ısɔtaa, na pá tɛma-kvɣv taɣanvɣv na kv taa wɛ wontu nti í ká lana tɔ. Kv
taa tənaɣa í ká təsı-tvɣv pə təna.
16 Tənaɣa Yesu ıfalaa kvlaa na pá tɛɛ ıcatɛ taa na pá maɣana teitei ısıı Yesu ka
heela-wɛ tɔ. Ilɛna pá təsı Tɛɛv acima kvtəɣəv kɛ təna.
17 Pə kɔma ısıı taanaɣa ılɛ Yesu na ı ıfalaa naanvwa na naalɛ pa talaa kɛlɛ. 18 Pa
caɣaa na pa təŋna təɣəv, ılɛna Yesu yəɣətı sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa
cɛsəɣı, má na mpa mɛ tə caɣaa na tá təkı ısəntɔ tɔ mə taa nəɣɔlv ká la-m kɔləmətɔ.
19 Tənaɣa Yesu ıfalaa ısɛntaa nyəŋa səsɔm, na pá svv-ı pɔɔsvɣv kɛ kvlvm kvlvm.
Inɛ sı: Matəŋ pə taɣa ma? Inɛ sı: Matəŋ pə taɣa ma?
20 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Mə naanvwa na naalɛ taa nəɣɔlvɣv. Má na wei tá niŋ
ká kpɛntı svsvɣv kɛ nyənaɣa taa tɔ. 21 Yvlv Pəyaɣa má, ma səkı teitei ké ısıı paa

kɛɛsa ma təm kɛ Isə Təm taa tə. Ama wei ı ká la Yulu Pəyaɣa maɣa kələmətə kɛ mpu tə ı təm ká la waıyo ké səsəm. Puntu ını ye pa taa lulı-ı pəlɛ pıı lapa sana.

Tacaa səm tɔɔsuɣu
(Matiyee 26:26-30; Luku 22:14-20; Kəlɛntı I 11:23-25)

22 Ḿpúɣú waatu wei Yesu na ı ıfalaa pa təkaɣa tə, Yesu kpaɣa potopoto na í sɛɛ Isə ké í na təmlɛ, na í faɣa-ı na í cɛla ı ıfalaa, na í heeli-wɛ sı: Ɩ mu, ma tənuɣu ntɛ́.
23 Pəlɛ pə waalı ké ı kpaɣa kəpu na í sɛɛ Isə ké í na təmlɛ na í cɛlɛ-wɛ, na pɛlɛ pá nyɔɔ pa təna. 24 Ilɛna í heeli-wɛ sı: Ma caləm ntɛ́ mpi pə húláɣí Isə nɔɣə pɛɛluɣu tampana tə. Mpı pə kpemna yəlaa paɣalɛ təɔ. 25 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, ma kaa tasa sulum pənɛɣɛ nyɔɔu halәna kuyaŋku maa tasa pə nyɔɔu kɛ Isə Kawulaɣa taa tə.
26 Yesu na ı ıfalaa pa tɛma mpu, ılɛna pá yoo acima yontu, ılɛna pá tɛɛ Olifinaa puɣu təɔ.

Piyɛɛ kpɛɛsuɣu təm yɔɣɔtaɣa
(Matiyee 26:31-35; Luku 22:31-34; Yohaanı 13:36-38)

27 Ḿpúɣú Yesu təma ı ıfalaa sı: Mə təna í ká yele-m na í se. Pa ŋmaa ḿpúɣú Isə Təm taa sı: Maa ku tiikilu na heeŋ ká ya yem yem. 28 Ama waatu wei maa fe, ılɛna má tɛɛ-mɛɣɛ nɔɣə kɛ Kalilee.
29 Tənaɣa Piyɛɛ təma-ı sı: Paa pa təna paa yele-ŋ na pá se, má ma kaa la mpu.
30 Ama Yesu təma Piyɛɛ sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-ŋ yoo maa cɛsəɣı, n ká kpɛɛsı təm tooso ké saŋa ahoo anɛ a maɣamaɣa sı n ta nyı-m ké n ta nyı-m na pácɔ́ kampaau koo təm naalɛ nyəm.
31 Ama Piyɛɛ tasa kpɛɛsuɣu na toŋ sı: Paa má na-ŋ tıı sı tıı sı ké. Ma kaa kpɛɛsı sı ma ta nyı-ŋ.
Ḿpúɣú pa təna pa yɔɣɔta mpu.

Yesu sələmuɣu kɛ Kɛtəsemanee
(Matiyee 26:36-46; Luku 22:39-46)

32 Pəlɛ pə waalı pa tala timpi pa yaa sı Kɛtəsemanee tə, ılɛna Yesu tə ı ıfalaa sı: Ɩ caɣa cənɛ na má polo Isə sələmuɣu kɛ hatoo cənɛ.
33 Ḿpúɣú ı kpaɣa Piyɛɛ na Saakı na Yohaanı. Tənaɣa sɔɣɔntu na laŋwakəllɛ səsɔɔlɛ suu-ı kpau, 34 ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ma laŋlɛ wakəlaa ké tətɔɣɔtɔɣɔ pə fɛı kɛɛsuɣu. Ɩ caɣa cənɛ na í feŋiɣi.
35 Ɩ tuusa ı nɔɣɔ təɔ ké pəcɔ, ılɛna í luŋ na í sələmı sı ye pə wɛ pəsuɣu wahala waatu ınɛ í taa kɔɔ ını ı təɔ. 36 Ɩ sələmaa ké sı: Haı, ma Caa, n pəsəɣı pə təna, kɔɔlı wahala səsɔ ınɛɣɛ ma nyuɣu təɔ. Paa na mpu mpi n nɔkaa tɔ pəlɛ pə la, pá taa wɛɛ ma luɣu nyəntu.
37 Yesu tɛma mpu, ılɛna í məlı ı ıfalaa tooso ını ı kiŋ na í maɣana pa təŋna tom. Tənaɣa ı pɔɔsa Piyɛɛ sı: Simən, n too kɛ? N kpisa feŋuɣu kɛ pəcɔ maɣamaɣa? 38 Ɩ feŋ na í sələmı, təfɔ í ká hoti waatu wei maɣasuɣu kɔŋ-mɛ tə. Páánáwɛɛ, ama tənuɣu ıı pəsəɣəna.
39 Ḿpúɣú Yesu tasa tuusuɣu, ılɛna í tasa kulumtu ntəɣı sələmuɣu. 40 Ɩ tasa ı ıfalaa cələɣə məluɣu, ılɛna í maɣana pa təŋna tom tətə. Pa kpisa pá caɣana pa ısɛ. Ile pa ta nyı nti pá cɔ-ı tə.
41 Yesu məla tooso nyəm ılɛna í pɔɔsı-wɛ sı: Ɩ təŋna tom na í hɛɛsəɣı yaa? Təu, í yele mpu, pə talaa kɛlɛ. Ɩ nyənı, paa tu Yulu Pəyaɣa maɣa asaɣaa niŋ taa. 42 Ɩ kulı na tə tɛɛ. Ɩ nyənı, ma kələmətə tu tala cənɛ.

Yesu kpau
(Matiyee 26:47-56; Luku 22:47-53; Yohaanı 18:3-12)

43 Yesu təŋna yɔɣɔtaɣa kɛ mpʊ, ılɛ ı ıfalaa naanʊwa na naalɛ taa lɛlʊ wei pa
yaa sı Yutaası tɔ ı talaa kɛlɛ. Na ı waalı ké yəlaa tuutuuma na pá tɔka laɣalɛɛ na
kpatəŋ. Kɔtəlaa sɔsaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na nyʊɣʊ nyáma pa tilina yəlaa mpɛ.
44 Yutaası wei ını ı lakı Yesu ké kɔləmɔtɔ kɛ mpʊ tɔ ı ka kɛɛsa samaa ınəɣı ısəna ı
ká la tɔɣɔ. I heela-wɛɣɛ sı: Ye ma polaa na má waɣala wei ılɛ ınəɣəlɛ. I kpa-ı na í
tɔkı-ı teu na í tɛɛna. 45 Yutaası talaa ılɛna í kpətəna Yesu na í tɔ sı: Tacaa.

Ilɛna í waɣalı-ı. 46 Ḿpúɣú samaa ını ı tʊ niŋ kɛ Yesu tɔɔ na pá kpa-ı. 47 Tənaɣa
mpa na Yesu paa wɛ təna tɔ pa taa nɔɣɔlʊ ı kpɛɛ ı laɣatɛ na í lo kɔtʊlʊ sɔsɔ təmlɛ
tʊ ŋkpaŋʊɣʊ na í kɔɔlı təfeŋ. 48 Ilɛna Yesu pɔɔsı samaa sı: I kɔŋı-m kpaʊ na í
nɔkı na í kpakəɣı laɣalɛɛ na kpatəŋ tɔ, maɣa ŋmıılʊ ısaɣaʊ kɛ? 49 Ma na-mɛɣɛ
Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa ké kʊyɛɛŋ tənaɣa na má sɛɣɛsəɣı. Pəyele í ta kpa-m. Ama pə
lapa ısəntɔɣɔ sı pá la ısəna paa ŋmaa Isɔ Tɔm taa tɔ.

50 Tənaɣa Yesu ıfalaa təna yela-ı na pá se na pá tɛɛ.

51 Pə pamna ıfepu nɔɣɔlʊ ı ka taka kunti tike na í tɔŋ Yesu waalı. Pa siisaa sı
pa kpaa ıfepu ını, 52 ılɛna kunti fiti na í yele na í tɛɛ tapakpɛtɛ təyələyəlı.

Yesu ponaʊ kɛ Kotuɣu sɔsɔɔŋkʊ taa
(Matiyee 26:57-68; Luku 22:54-55,63-71; Yohaanı 18:13-14,19-24)

53 Ḿpúɣú Yesu kpalaa pona Yesu ké kɔtəlaa wulaʊ tɛ, na pá maɣana kɔtəlaa
sɔsaa na nyʊɣʊ nyáma na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa pa kota təna. 54 Piyɛɛ təŋaɣa Yesu
ké táálə́ḿ tɔɔ, halənа í tala kɔtəlaa wulaʊ taɣa tɔɔ. Ilɛna í caɣa təna na í na təmlɛ
nyáma pá holiɣi kɔkɔ.

55 Ḿpúɣú kɔtəlaa sɔsaa na Kotuɣu sɔsɔɔŋkʊ nyáma pɛɛka taalı wei paa tʊ Yesu
na pá hiki mpaaʊ na pá kʊ-ı tɔ, na pá kpisi. 56 Ilɛna yəlaa paɣalɛ náá kʊlı na pá
tɔŋ sı: Taalı ınɛɣɛ ı lapa, ınɛɣɛ ı lapa. Lɛlaa sı ınɛɣɛ, na pá taɣanəɣı pa taa pa tike
kɛ kpɛɛsʊɣʊ. 57 Na lɛlaa náá lıı yem na pá looli tɔm na pá suu-ı sı:

58 Tə nıı Yesu yɔɣɔtaa sı ını ı ká yɔkı Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ, nte yəlaa niŋ ŋmawa
tɔ. Ini ı ká lɛɛtı kʊfatɛ nte yʊlʊ niŋ kaa ŋma tɔɣɔ kʊyɛɛŋ tooso wule.

59 Paa na mpʊ pa tɔm ta kaa.

60 Ḿpúɣú kɔtəlaa wulaʊ kʊla pa təna pa ısɛntaa na í pɔɔsı Yesu sı: N kaa yɔɣɔtı?
Suweɣe yəlaa panɛ pa yɔɣɔtəɣəna-ŋ ye?

61 Ama Yesu suma, ı ta cɔ sı pʊlʊ. Ilɛna kɔtəlaa wulaʊ tasa-ı pɔɔsʊɣʊ sı: Nyaɣalɛ
Isɔ wei pa pʊɣʊləɣı tɔ ı pəyalʊ Mesii?

62 Tənaɣa Yesu cɔ-ı sı: Nn, ma maɣamaɣa kɛlɛ. Na mə təna təpaı í ká na Yʊlʊ
Pəyaɣa má na má caɣa Isɔ toŋ təna tʊ kɔŋkɔŋ taa. Na í ká na-m ısɔtaa ŋmʊntʊ taa
na má tiiki.

63 Tənaɣa kɔtəlaa wulaʊ cəla ı wontu na í tɔ sı: Seliya nyáma mpaɣa tə tasəɣı
pɛɛkʊɣʊ tɔtɔ. 64 Mə maɣamaɣa í ná ısəna ı kpa Isɔ tɔɔ tɔɣɔlɛ. Tɔʊ, í na-we? Ḿpúɣú
pa təna pa tɔma sı ı tɔm səpaɣa, paa kʊ-ı ké.

65 Tənaɣa yəlaa mpɛ pa lɛlaa sʊʊ-ı ntaɣama tɔʊ, na pá takı ı ısɛntɔə na pá mapı-ı
ŋkuma, na pá pɔɔsı-ı sı: Kpeɣe wei ı mapa-ŋ tɔ.

Pəlɛ pə waalı yoolaa kpaɣa Yesu na pá mapı-ı kataası.

Piyɛɛ kpɛɛsʊɣʊ
(Matiyee 26:69-75; Luku 22:56-62; Yohaanı 18:15-18,25-27)

66 Piyɛɛ ka wɛ taɣa tɔɔ ké atɛɣɛ mpʊ tɔɣɔ kɔtəlaa wulaʊ təmlɛ tʊ alʊ nyəŋ nɔɣɔlʊ
ı kɔma 67 na í maɣana-ı na í holiɣi kɔkɔ, na í nyəni-ı təpiŋŋ na í tɔ sı: Nyá tɔtɔ, n
ka wɛ Nasalɛtı tʊ Yesu ını ı kiŋ.

68 Ḿpúɣú Piyɛɛ kpɛɛsaa na í tɔ sı: Ma ta nyı nti n yɔɣɔtəɣı mpʊ tɔ. Ma ta cɛkəna-
tı.

Pəlɛ pə waalı kɛ́ Piyɛɛ lıwa na í polo kpaaŋ taa. [Ilɛna kampaav koo.] 69 Tənaɣa
təmlɛ tv alv nyəŋ ını ı taɣana-ı nav, na í tasa í na mpa paa wɛ təna təɣə heeluɣu sı:
Pa taa mpɛɣɛlɛ na apalv ınɛ tətə.
70 Ḿpúɣú Piyɛɛ taɣana kpɛɛsvɣv. Pə lapa laasaɣa ılɛna mpa paa wɛ təna tə pá tə
Piyɛɛ sı: Nyá, n ta laŋ yəlaa mpɛ pa taa nəɣəlv. Pə taɣa pvlv təə, n kɛ́ Kalilee tv tə
se.
71 Ḿpúɣú Piyɛɛ kpɛɛsaa təlalala na í tuu na í tə sı: Na Isə, ma ta nyı apalv wei ı
təm í yəɣətəɣı tə.
72 Tənaɣa kampaav lɛla koou kɛ təm naalɛ nyəm, ılɛna Piyɛɛ təəsı nti Yesu ka
yəɣəta-ı tə tə təə sı: Mpi pıı takı kampaav koou naalɛ nyəm tə n tɛma təm toosoɣo
kpɛɛsvɣv sı n ta nyı-m kɛ́ n ta nyı-m. Ilɛna Piyɛɛ wii ısəlvm.

15

Yesu ponav kɛ Pilatı
(Matiyee 27:1-2,11-14; Luku 23:1-5; Yohaanı 18:28-38)

1 Kətəlaa səsaa, na nyvɣv nyə́ma, na Isə Təm sɛɣɛsəlaa, na Kotuɣu səsəəv nyə́ma
pa kota təmaɣa tanaŋ kvpaŋkv tɛɛ sı pa paasəɣəna Yesu təm. Ḿpúɣú pa həka-ı na
pá kpaɣa-ı na pá polo pá cɛla Pilatı. 2 Tənaɣa Pilatı pəəsa-ı sı: Nyaɣalɛ Yuta nyə́ma
wulav səsə ınəɣı?
Ilɛna Yesu cə-ı sı: Ntəɣəlɛ n yəɣəta mpv.
3 Na kətəlaa səsaa náá təŋ sı ı lapa taalənaa kɛ səsəm kɛ́. 4 Tənaɣa Pilatı tasa-ı
pəəsvɣv sı: N sumaɣa? Nyənı pa təŋvɣv sı n lapa pənɛ na pənɛ tə.
5 Ama Yesu tá cə sı pvlv. Ilɛna pə la Pilatı kɛ piti kɛ́ səsəm.

Isəlɛ sɛɛsvɣv kɛ Yesu kvɣv təə
(Matiyee 27:15-26; Luku 23:13-25; Yohaanı 18:39–19:16)

6 Paa Tɛɛv acima wena Pilatı tvləɣı saləka tv nəɣəlv wei samaa caa sı pá tvlı təɣə.
7 Pə pamna apalv nəɣəlv wei pa yaa sı Palapaası tə, í na lɛlaa paa kvwa yvlv kɛ tɛtv
təm yoou ŋku kıı kvlaa tə kv taa na pá təka-wɛɣɛ saləka. 8 Ḿpúɣú samaa kvlaa na
pá kpa na pá maɣana Pilatı sı í la-wɛ ısıı ı tıı lakı-wɛ tə. 9 Tənaɣa Pilatı pəəsa-wɛ
sı: I caa má tvlı-mɛɣɛ Yuta nyə́ma wulav səsə na?
10 Pə taɣa pvlv təə kɛ́ ı pəəsa-wɛɣɛ mpv, ı ka nyəmaɣa təkelekele sı ısəsɛɛmlɛ təə
kɛ́ kətəlaa səsaa ka pona-ı Yesu. 11 Ama kətəlaa səsaa mpɛ pa sɛɣɛsəna yəlaa sı
pá tə sı Palapaası kɛ pá tvlı-wɛ. 12 Ḿpúɣú Pilatı taɣana samaa kɛ pəəsvɣv sı: Təv,
ısənaɣa í caa má lana mə Yuta nyə́ma wulav səsə ını?
13 Tənaɣa pa mapa kapusi sı: Kamı-ı səm tesika təə.
14 Ilɛna Pilatı pəəsı-wɛ sı: Ile ısaɣatv ntiɣi ı lapa?
Ḿpúɣú pa tasa kapusi mapv na toŋ sı: Kamı-ı səm tesika təə, kamı-ı səm tesika
təə.
15 Pilatı səəlaa sı samaa ını ı laŋlɛ í hɛɛna-ı, ılɛna í tvlı Palapaası, na í yele na pá
casa Yesu kɛ akpatɛɛ. Ilɛna í kpaɣa-ı na í cɛlɛ-wɛ sı pá polo pá kamı-ı səm tesika
təə.

Yoolaa paanav kɛ Yesu
(Matiyee 27:27-31; Yohaanı 19:2-3)

16 Ḿpúɣú yoolaa pona Yesu kɛ́ kvfənɛɛ təyaɣa taɣa təə, ılɛna pa yaa pa looŋa
təna. 17 Ḿpúɣú pa suu Yesu kɛ́ capa kvsɛɛm təkpaıı, na pá lvv səwa kɛ ntenuɣu
na pá te ı nyvɣv. 18 Ilɛna pá sɛɛ-ı sı: Yuta nyə́ma wulav səsə, fəə.
19 Na pá makı ı nyvɣv taa kɛ́ kpátúɣú, na pá tə ı təə kɛ́ ntaɣama, na pá luŋiɣi ı
tɛɛ kɛ́ akula kɛ teu təkulakula. 20 Pa tɛma-ı paanav kɛ mpv, ılɛna pá wəɣəsı capa
kvsɛɛm ını, na pá mələnа-ı ı wontu. Ilɛna pá lıına-ı sı pa kaŋı-ı səm tesika təə.

Yesu kam
(Matiyee 27:32-44; Luku 23:26-43; Yohaanı 19:17-27)

21 Pə pamna Silɛɛnı tu nɔɣɔlu ná lıına taalɛ, pa yaa-ı sı Simɔŋ. Ɩ ké Alɛkəsantəlı
na Lufusi pa caa. Tənaɣa pa kpipa ılɛ na toŋ sı í səɣəlı Yesu tesika ŋkɛ. 22 Ḿpúɣú
pa pona Yesu ké timpi pa yaa sı Kɔləkɔta tɔ. (Pə hʋwɛɛ ntέ sı nyʋmpɔɣɔlaɣa tɛ).
23 Ḿpúɣú pa nyəmá sı pa cɛləɣı-ı sʋlʋm mpi pə taa pa sita kɔɔlɛ nte pa yaa sı miili
tɔ sı í nyɔɔ. Ama Yesu kisa nyɔɔʋ. 24 Pə waalı ké pa kama-ı səm tesika tɔɔ, na
pá tɔ tɛtɛ ké ı wontu tɔɔ sı pa nyəŋ ısəna paa wei ı ká hiki tɔ na pə́cɔ́ pá tala-tı.
25 Waatʋ wei pa kaŋaɣa-ı mpʋ tɔ pə wɛ tanaŋ ilim kaləfu pɔɣɔlaɣafɛı naanʋwa
tɔɔ. 26 Ḿpúɣú pa lapa lampa na pá ŋmaa ı tɔɔ sı: Yuta nyə́ma wulaʋ sɔsɔ. Pa lapa
ḿpúɣú sı pə hʋlı mpi pə tɔɔ pa lapa-ı mpʋ tɔ. 27 Pa kpɛŋna í na ŋmıılaa kɛ naalɛ
na pá ká səm tesikası tɔɔ, lɛlʋ kɛ ı ntɔɣɔŋ tɔɔ, na lɛlʋ kɛ ı mpətəŋ tɔɔ, [28 sı pə la
ısıı paa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa tɔ sı: Asaɣaa taa ké pa tʋ-ı.]
29 Yəlaa mpa paa tɛɛkaɣana təna tɔ pɛlɛ pa kpɛɛtəɣı nyɔɔŋ na pá tʋʋkı-ı sı:
Anyaŋka, matɔŋ nyá tɔmna sı n yɔkəɣı Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ na ń taɣanı kʋfatɛ kɛ
ŋmaʋ kɛ kʋyɛɛŋ tooso taa. 30 Waası nyá tı ılɛ. Lıı tesika tɔɔ na ń tii ılɛ.
31 Ḿpúɣú na kɔtəlaa sɔsaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa tɔtɔ. Pɛlɛ pa tɔŋna-ı paanaʋ na
pá yɔɣɔtəɣı pa təma sı, ı yapa lɛlaa nyɔɔŋ ısənaɣa na í kaa pəsı na í ya ı maɣamaɣa
ı nyəŋkʋ. 32 Pənɛntaa Isɛɣɛlı wulaʋ sɔsɔ Mesii í lıı tesika tɔɔ na í tii na tə́ ná na tə́
tisi.
Pə kpɛŋna í na mpa paa kama tɔ na pɛlɛ pá tʋʋkı-ı tɔtɔ.

Yesu hɛɛʋ
(Matiyee 27:45-56; Luku 23:44-49; Yohaanı 19:28-30)

33 Pə kɔma na pə tala ilim sikuɣu, ılɛna səkpɛtʋɣʋ nyala ıcatɛ tɔɔ halənа ilim
kpili. 34 Ilim kpila mpʋ, ılɛna Yesu kiisina nɔɣɔ sɔsɔɣa sı: Eloi, Eloi, Lema
sapatani. (Na təlɛ tə hʋwɛɛ ntέ sı: Ma Isɔ ma Isɔ, pepe tɔɔ kɛ n lɔ-m?)
35 Mpa paa wɛ tənа tɔ pa taa lɛlaa nıı mpʋ, ılɛna pá tɔ sı: Ɩ nıı, ı yaana ntɛɣɛ Ilii.
36 Ɩlɛna pa taa nɔɣɔlu kpaɣa asewa na í polo í lii kpaləkpam saŋ kɛ lʋm
kʋnyəŋəm napəlı pə taa na í tʋʋ kpátúɣú nɔɣɔ taa na í hʋlı Yesu sı í nyɔɔ. Na ı
tɔ sı: Ɩ yele na tə́ ná Ilii ká kɔɔ na í tisi-ı yaa ısəna?
37 Tənaɣa Yesu kiisa sɔsɔm ılɛna í hɛɛ.
38 Ḿpúɣú pʋʋɣʋ sɔsɔɔʋ ŋku kʋ kaɣa Isɔ təsɛɛlɛ taa tɔ kʋ faɣa kʋ hɛkʋ taa ké huŋ
naalɛ kɛ yem kɛ hatoo ısɔtaa na pə́ kaləsəna atɛ. 39 Lom yoolaa sɔsɔ wei ı ka səŋa
Yesu ısɛntaa tɔ ı na ısəna Yesu tɛma kiisuɣu na í sı tɔ. Ɩlɛna í tɔ sı: Tampana, yʋlʋ
ınɛ ı ké Isɔ Pəyaɣa.
40 Alaa napəlı paa səŋa pooluŋ na pá nyənəɣı. Makətala Malı ka wɛ pa hɛkʋ.
Ɩlɛna pə kaası Saakı səkpelu na Yosee pa too Malı na Salomee tɔtɔ. 41 Alaa mpɛ pa
təŋaɣa Yesu ké saa wei ı ka wɛ Kalilee tɔ na pá caləsəɣı-ı. Na pə kaasa alaa lɛlaa
paɣalɛ mpa í na-wɛ paa kpawa Yosalɛm tɔ.

Yesu pim
(Matiyee 27:57-61; Luku 23:50-55; Yohaanı 19:38-42)

42 Pə pamna kʋyaku ŋkʋyʋ pa lakı acima sɔɔlʋ. Mpi tɔ pə feŋ kʋyaku kʋhɛɛsʋyʋ
ké. Ḿpúɣú pə kɔma na pə kɛɛsı taanaɣa, 43 ılɛna Alimatee Yosɛɛfʋ kɔɔ. Mpɛ pa
kotaɣana kotuɣu sɔsɔɔʋ ŋkʋ, na yəlaa tʋkaɣana-ı ké. Ɩ maɣamaɣa ı ka keŋaɣana
Isɔ Kawulaɣa tɔɔ. Yosɛɛfʋ ını ı nyaɣa apalʋtʋ kɛ teu na í polo í maɣana Pilatı na í
sələmı-ı sı ı kpakəɣı sətʋ. 44 Ama pə lapa Pilatı kɛ piti kɛ ısəna ı səpa lɔŋ kɛ mpʋ
tɔ. Ɩlɛna í yaa yoolu na í pɔɔsı-ı sı: Yesu səpa tɔ pə leelaa. 45 Yoolu heela-ı pə
tampana, ılɛna í ha Yosɛɛfʋ kɛ mpaaʋ sı í polo na í kpaɣa sətʋ. 46 Ḿpúɣú Yosɛɛfʋ
yapa kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ nti pa yaa sı lɛŋ tɔ təpʋŋkahʋlʋŋa, na í tisi sətʋ kɛ
tesika tɔɔ na í takı-ı pʋŋkahʋlʋŋa ŋkɛ. Ɩlɛna í polo í pimi-ı pəlaaʋ ŋku pa hula

kʋkpamʋɣʋ taa tɔ kʋ taa. Ilɛna í pilimi pıı sɔsɔɔʋ nakʋlı na í suli pəlaaʋ nɔɣɔ.
47 Makətala Malı na Yosee too Malı paa wɛɛ na pá naakı timpi pa pima-ı tɔ.

16

Yesu fem
(Matiyee 28:1-8; Luku 24:1-12; Yohaanı 20:1-10)

1 Ḿpúɣú kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ tɛɛwa, ılɛna Makətala Malı na Saakı too Malı na
Salomee pá ya nim sɔɔsʋŋ nyəm sı pa puki na pá sayalı Yesu ké pəlaaʋ taa.
2 Ḿpúɣú cimaası wule pa kʋla tanaŋ təpam na pá polo pəlaaʋ kiŋ kɛ ilim lıʋ
waatʋ. 3 Pa pɔɔsaɣa təma sı: Awe ká tʋlı-tʋɣʋ pıı ŋkʋɣʋ pəlaaʋ nɔɣɔ ılɛ?
4 Pa kʋsa pa ısɛ ılɛna pá na sı pa tɛma pıı sɔsɔɔʋ ŋkʋɣʋ pilimuɣu na pá sıı
kpeeŋa. Kıı tɔɔ teu ké. 5 Ilɛna pá sʋʋ pəlaaʋ taa na pá mayana ıfepu nɔɣɔlʋ na
í suu capa kʋhʋlʋm na í caɣa ntɔɣɔŋ tɔɔ. Ḿpúɣú sɔɣɔntʋ lapa-wɛ. 6 Ilɛna ıfepu ını
í heeli-wɛ sı: Sɔɣɔntʋ í taa la-mɛ. Nasalɛtı Yesu wei pa kama səm tesika tɔɔ tɔɣɔ í
pɛɛkəɣı. I fema, ı fɛı cənɛ. I nyənı, ıı naa timpi paa hıısa-ı tɔ. 7 Tɔʋ, í polo í heeli
ı ıfalaa lɛlaa na Piyɛɛ sı ı tɛɛ-mɛɣɛ nɔɣɔ kɛ Kalilee, tənaɣa í ká maɣana-ı ısıı ı ka
heela-mɛ tɔ.
8 Pa lıı pəlaaʋ taa na sɔɣɔntʋ pıı-wɛ təkaŋkaŋ na pá seliɣi. Ḿpúɣú pa sewa na
pa sɔɣɔntʋ katatəlaɣa tɔɔ pa ta pəsı na pá heeli nɔɣɔlʋ sı pʋlʋ.

Makətala Malı na Yesu
(Matiyee 28:9-10; Yohaanı 20:11-18)

[9 Yesu fem ḿpúɣú cimaası tanaŋ kʋpaŋkʋ tɛɛ tɔ, Makətala Malı tɔɔ ké ı caala
lıʋ. Alʋ ını ı waalı ké Yesu ka tɔɣɔna alɔɣaa naatosompɔɣɔlaɣa. 10 Tənaɣa Malı
ını ı kʋlaa na í pona laapaalı kɛ í na mpa paa wɛɛ na pá caɣa ləyaɣa na pá wiiki
tɔ. 11 Alʋ ını ı heela-wɛɣɛ mpʋ sı Yesu wɛna ı weesuɣu na ını ı maɣamaɣa ı na-ı
tɔ. Pa ta mʋ ı tɔm.

Yesu na tillaa naalɛ pa tɔm
(Luku 24:13-35)

12 Pəlɛ pə waalı Yesu lıı pa taa naalɛ tɔɔ na wɛɛtʋ lɛntı kɛ waatʋ wei pɛlɛ pa wɛ
mpaaʋ taa na pá puki tawa taa tɔ. 13 Ḿpúɣú pɛlɛ pa məlaa na pá heeli lɛlaa, na
pɛlɛ tɔtɔ pa ta mʋ-tı.

Yesu ıfalaa tɔɔ lıʋ
(Matiyee 28:16-20; Luku 24:36-49; Yohaanı 20:19-23; Tillaa Təmlɛ 1:6-8)

14 Pə waalı ké Yesu lıı ı ıfalaa naanʋwa na kʋlʋm tɔɔ ké waatʋ wei pa caɣa tɔɣɔʋ
tɔ, na í kaləna-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í lapa katɛ na mə laŋa la kpıısəŋ na pá heeli-mɛ
sı ma fema na í ta tisi. 15 Pəlɛ pə waalı ı tɔma-wɛ sı: I ya antulinya təna taa na í
heeli paa wei ké ma Laapaalı Kʋpaŋ. 16 Ye wei ı mʋwa na pá sɔ-ı Isɔ lʋm, pıı ya
pʋntʋ nyʋɣʋ. Ama ye wei ı kisa tə mʋɣʋ, paa kʋ pʋntʋ tɔm. 17 Ye mpa pa mʋwa,
piti təma nna paa la tɔɣɔlɔ. Paa tɔɣɔnı alɔɣaa na ma toŋ, na pá yɔɣɔtı nsəma lɛnna.
18 Paa kpa tʋmaa na pa niŋ, yaa pá nyɔɔ kɔɔ wena a kʋɣı yəlaa tɔ, pə kaa la-wɛɣɛ
pʋlʋ. Paa tənı kʋtɔntʋnaa tɔɔ ké niŋ na pá waa-wɛ.

Yesu kpaʋ kɛ ısɔ
(Luku 24:50-53; Tillaa Təmlɛ 1:9-11)

19 Tacaa Yesu tɛma ı ıfalaa kɛ yɔɣɔtənaʋ kɛ mpʋ, ılɛna pə kpaası-ı ısɔtaa na í
caɣa Isɔ kɔŋkɔŋ taa. 20 Ḿpúɣú ı ıfalaa ná tɛɛwa na pá heeliɣi Laapaalı Kʋpaŋ kɛ
paa timpi. Tacaa ka wɛ pa waalı ké pa kʋlapʋtʋ taa na í kʋsəɣı pa waasʋnaa nyɔɔŋ
na piti təma wena a tɔŋna lapʋ tɔ.]

LAAPAALI KUPAŊ WEI LUKU
ŊMAAWA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka tʊ Luku ta kɛ Yuta tʊ, Kəlɛɛkı tʊ ké, ı təmlɛ ntɛ́ lokotulo təmlɛ. Luku caakaɣa sı í hʊ́lʊ́ sı Yesu ké yəlaa təna waasʊlʊ ılɛna í kɛɛsı Yesu lʊlʊŋ nyə́ma kɛ pə kpaɣaʊ Yoseɛfʊ tɔ halənа Atam. Mpi tɔ, yəlaa təna cɔsɔ kɛlɛ.
Yesu ta ké Yuta nyə́ma tike nyəŋ, ı səɔla yəlaa tənaɣa, kasaɣampiya na kʊnyɔntʊnaa. Ɩ kɔmaɣa sı ı pɛɛkəɣı mpa pa lepa tɔ na í waası-wɛ (19:10).
Ɩsəna **p**a **f**aɣa **Luku t**a**kə**laɣa **t**ɔ**:**

Yesu lʊlʊɣʊ na ı pəcaatʊ, titite *1–2*
Yesu təmlɛ taɣanʊɣʊ, titite *3–4*
Yesu təmlɛ kɛ Kalilee, titite *5–9*
Yesu pote kɛ Yosalɛm, titite *10:1–19:27*
Yesu təmlɛ kɛ Yosalɛm, titite *19:28–21:1-38*
Yesu səm na ı fem, titite *22–24*

Mpi pə tɔɔ Luku ŋmaa takəlaɣa kanɛ tɔ

1 Ma yʊlʊ Teufiili, yəlaa paɣalɛ maɣasaa sı pá kɛɛsı mpi pə lapa tá hɛkʊ taa təɣɔ takəlaɣa taa. 2 Ɩsıı mpa pa nana pa ısɛ kɛ pə kancaalaɣa na pá pəsı Ɩsɔ Təm təmlɛ nyə́ma tɔ. 3 Ma maɣamaɣa ma tɛma yasʊɣʊ kɛ pə kpaɣaʊ təm ntı tə kancaalaɣa tɔ, na ma naWa pə tampana tənа. Pə tɔɔ ké pə lapa-m teu sı má kɛɛsı-ŋ təm ntı tə tənа təcʊŋŋ ma yʊlʊ kʊpaŋ. 4 Sı ń cɛkəna pə tənа mpi pa sɛɣɛsa-ŋ tɔ pə tampana kɛ teu.

Ɩsɔtaa tillu sı paa lʊlı Ɩsɔ lʊm səlʊ Yohaanı

5 Yuta wulaʊ sɔsɔ Helɔtı waatʊ taa, kɔtʊlʊ nɔɣɔlʊ ı ka wɛ Apiya kɔtəlaa looŋa taa, pá yaa-ı sı Sakalı. Ɩ alʊ ka ké kɔtʊlʊ Alɔŋ lʊlʊɣʊ tʊ, pa yaa ílé sı Ilisapɛtı. 6 Pa naalɛ ını pa tɔntɛ ka kɛɛsa Ɩsɔ ké. Pácó pa təŋaɣa Tacaa kʊsəsıʊtʊ na ı kʊheelitu tənaɣa teitei. 7 Ilisapɛtı ka ké kaalʊlaɣa, ılɛ pa fɛına pəyaɣa. Pəyele pa naalɛ ını pa pııWa.

8 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlı pə tala Sakalı looŋa təmlɛ waatʊ, ılɛna í polo na í tɔŋna kɔtʊɣʊ təmlɛ lapʊ kɛ Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa. 9 Ḿpúɣú pa tɔ tɛtɛ ısıı kɔtəlaa lakı tɔ, ılɛna pá kpa Sakalı sı í sʊʊ na í wɔ tulaalʊnaa kɛ hatoo kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ. 10 Na yəlaa samaa tənа wɛ aWalı na pá tɔŋna Ɩsɔ sələmʊɣʊ kɛ tulaalʊ wɔpʊ waatʊ. 11 Tənaɣa Tacaa ısɔtaa tillu nɔɣɔlʊ ı lıı Sakalı tɔɔ na í səŋ tulaalʊ kɔtaɣa təwɔtɛ ntɔɣɔŋ tɔɔ. 12 Waatʊ wei Sakalı naWa ısɔtaa tillu ılɛna sɔɣɔntʊ kpa-ı na ı laŋlɛ cɛ. 13 Ama ısɔtaa tillu heela-ı sı: Sakalı taa nyá, Ɩsɔ mʊ nyá sələmʊɣʊ. Nyá alʊ Ilisapɛtı ká lʊlı-ŋ apalʊpəyaɣa, na n ká ha-kɛɣɛ hətɛ sı Yohaanı. 14 Nyá laŋlɛ ká hɛɛna-kɛ pə tıı fɛı, na paɣalɛ laŋa ká hʊləməna ka lʊlʊɣʊ. 15 Pə taɣa pʊlʊ, kaa la səsɔ kɛ Tacaa ısɛntaa. Ka kaa təŋ sʊlʊmaɣa yaa kʊnyɔnyɔɔm kʊkʊkʊm napəlı. Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ ká wɛɛ ka taa ké səsɔm kɛ hatoo ka too lotu taa. 16 Kaa məŋna Ɩsɛɣɛlı nyə́ma paɣalɛ kɛ pa Caa Ɩsɔ kiŋ. 17 Kaa yoosi ka təmlɛ kɛ Ɩsɔ ısɛntaa na Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ. Ka ləmaɣasəlɛ na ka toŋ ká wɛɛ ısıı Ilii. Kaa kpɛntı caanaa na pa piya. Kaa la na kaanıtʊnaa təŋ tampana. Kaa la ḿpúɣú sı ká taɣanı Tacaa kɛ yəlaa kʊpampama mpa pa mʊna ı təmlɛ lapʊ tɔ.

18 Tənaɣa Sakalı cɔ ısɔtaa tillu sı: Nyá tɔm tənɛ tə wɛ mʊɣʊ ntɛ? Pə taɣa pʊlʊ, ma wɛʊ ısəntɔ tɔ, ma pııWaɣa. Pácó ma alʊ maɣamaɣa ná pııWa.

19 Ḿpúɣó ısɔtaa tillu cɔ-ı sı: Maɣa Kapiyɛɛ ké, Ilsɔ cɔlɔɣɔ ma wɛɛ. Ini ı tilina-m sı
má yɔɣɔtəna-ŋ na má heeli-ŋ tɔm kupantu tənɛ. 20 Mpi pə tɔɔ n ta tuna ma tɔm
nti tıı tɛ na tə́ la tampana kɛ tə waatu tɔ pə tɔɔ n ká la kamumuka. Nyá nɔɣɔ kaa
kuli, halənа wule nte ma tɔm tənɛ tıı la ısıı ma yɔɣɔtuɣu tɔ.
21 Waatu ını tɔ na yəlaa wɛ awalı ké na pá taŋa Sakalı na piti ké mpi pə tɔɔ ı
taaŋa sɔsɔm kɛ hatoo pə taa təna tɔ. 22 Waatu wei ı lııwa tɔ ı ta pəsı na í yɔɣɔtəna-
wɛ. Ilɛna pɛlɛ pá cɛkəna sı ı ná puluɣu pə taa təna. Ḿpúɣó ı yɔɣɔtəna-wɛ na niŋ,
na ı nɔɣɔ sula mpu.
23 Sakalı təmlɛ kuyɛɛŋ tɛma Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔəlɛ taa, ılɛna í kpe. 24 Pə lapa wɛɛ
naalɛ, ılɛna ı alu Ilisapɛtı la teu. Ḿpúɣó ı ŋmɛla ısɔtunaa kakpası na í tɔ sı: 25 Tacaa
ləsuɣu ma fɛɛlɛ tənɛyɛ pənɛntɛyɛ yəlaa taa tɔ, kupantu kɛ ı lapa-m sɔsɔm.

Isɔ tillu sı paa lulı Yesu

26 Pə kɔma na Ilisapɛtı ısɔtunaa la naatoso, ılɛna Isɔ tili ısɔtaa tillu Kapiyɛɛ kɛ
Kalilee ıcatɛ nte pa yaa sı Nasalɛtı tɔ tə taa ké pɛɛlɔ nɔɣɔlu ı kiŋ. 27 Pɛɛlɔ ınəɣı
Tafiiti luluɣu taa tu Yosɛɛfu ka musaa, na pá yaa-ı sı Malı. 28 Isɔtaa tillu pola ı kiŋ
na í tɔmı-ı sı: Ma sɛɛ-ŋ. Tacaa wɛ nyá waalı ké, ı hula-ŋ pɛɛlɛɛ pə tıı fɛı.
29 Ḿpúɣó Malı laŋlɛ cɛpəna ısɔtaa tillu tɔm ntəɣı sɔsɔm, na í maɣası sɛɛtu ntı tə
huwɛɛ kɛ ı taa ı ta cɛkəna. 30 Ḿpúɣó ısɔtaa tillu tɔma-ı sı: Malı taa nyá, kupantu kɛ
Isɔ caana-ŋ. 31 Nyəni, n ká la teu, n ká lulı apalupu na ń yaa-ı sı Yesu. 32 I ká la sɔsɔ
na paa yaa-ı sı ısɔtaa Isɔ Sɔsɔ Pəyalu. Tacaa Isɔ ká cɛlɛ-ı ı lɔŋcɛ Tafiiti kawulaɣa.
33 I ká la Yakɔpu piitim nyə́ma wulau sɔsɔ kɛ tam tɔɔ, ı kawulaɣa kaa sıı tənaɣa.
34 Ḿpúɣó Malı pɔɔsa ısɔtaa tillu sı: Isənaɣalɛ pıı la mpu na má ta nyənta apalu?
35 Ilɛna ısɔtaa tillu cɔ Malı sı: Feesuɣu Naŋŋtu ká tiina nyá tɔɔ, na ısɔtaa Isɔ
Sɔsɔ ká lana ı toma kɛ nyá kiŋ. Pə tɔɔ ké pəyaɣa ŋka n ká lulı tɔ paa yaa-kɛ sı yulu
naŋŋtu na Isɔ Pəyalu. 36 Nyəni, nyá luluɣu tu Ilisapɛtı wei pa yaakaɣa kaalulaɣa
tɔ, ı haɣa apalupəyaɣa hɔɣɔ na ı kpatəlaɣa, halı ı ısɔtunaa naatoso kɔlɔ. 37 Pə taɣa
pulu, Isɔ tá kpisi pulupu se.
38 Ḿpúɣó Malı tɔma sı: Ma tıı ké Tacaa təmlɛ tu ké. Isɔ í mu nyá nɔɣɔ. Ilɛna ısɔtaa
tillu yele-ı na í tɛɛ.

Malı puki Ilisapɛtı kɛ wiiluɣu

39 Wɛɛ anı a taa ké Malı kulaa na í lɔɣɔ ı təɣı Yuta ıcatɛ natəlı tə taa ké pɔ́ɔ́ŋ taa.
40 I talaa ılɛna í suu Sakalı təyaɣa na í sɛɛ Ilisapɛtı. 41 Waatu wei Ilisapɛtı nıı Malı
sɛɛtu kɛ kpakpaa tɔ, ḿpúɣó ı taa pəyaɣa yɔkaa na Feesuɣu Naŋŋtu toŋ tii ı tɔɔ.
42 Na í yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa sı: Isɔ koola-ŋ kupantu kɛ alaa taa, na ı koola pəyaɣa
ŋka n ka lulı tɔɣɔ kupantu tɔtɔ. 43 Halı ma taka ma tɔɔ kɛlɛ wei ı ka lulı ma Caa
tɔ ı kɔma cɔɔu na? 44 Ma nıı nyá sɛɛtu na ma taa pəyaɣa yɔkəna laŋhulumlɛ kɛ
kpakpaa. 45 Ama n nıı leleŋ yoo. Pə taɣa pulu, n tɛma nyá taa na tɔm nti Tacaa
heela-ŋ sı ı ká la-ŋ tɔ.

Malı yoo yontu

46 Ḿpúɣó Malı tɔma sı:
Ma sama Isɔ ké hatoo ma lotu taa ké ı kəluɣu tɔɔ.
47 Ma laŋlɛ hulumənа ma waasulu Isɔ pə tıı fɛı.
48 Pə taɣa pulu,
ı nawa ı təmlɛ tu kunyɔntu má.
Saŋa waalı yəlaa təna ká yaa-m sı leleŋ nılu.
49 Pə taɣa pulu, Toma təna tu lapa-m
kupantu sɔsɔɔntu kɛ sɔsɔm.
Ama ı hətɛ ké sɔsɔəlɛ ké.
50 I wiiki mpa pa nyaŋna-ı

na pá see-ɪ tɔ pa pətɔɔtəlɛ kɛ paa pepe wule.
51 Ɩ hʋla ɪ toma kɛ sɔsɔm.
Ɩ yasa mpa pa lotu taa wɛ ɪsəcaʋ hʋwɛɛ tɔ.
52 Ɩ kʋsa awulaa sɔsaa kɛ pa kumlee tɔɔ,
na í tɔɣɔnɪ-wɛ.
Ɩ kʋsa kʋnyɔntʋnaa nyɔɔŋ.
53 Ɩ haɣasa nyɔɣɔtʋnaa kɛ tɔɣɔnaɣa kʋpaŋka.
Ɩ tɔɣɔna toŋtʋnaa kɛ niŋ naanʋwa.
54 Ɩ sɛɛna ɪ ɪfalaa Ɩsɛɣɛlɪ nyámа tɔɔ.
Ɩ lapa nti ɪ ka sɪɪ ta lɔŋcɛnaa sɪ ɪ ká la tɔ.
55 Ɩsɪɪ ɪ ka heeluɣu ta caanaa Apəlaham
na ɪ piitim nyámа kɛ tam tɔɔ tɔ.
56 Malɪ caɣa Ɩlisapɛtɪ kiŋ ɪsɪɪ ɪsɔtʋnaa tooso, ɪlɛna í kpe.

Isɔ lʋm sɔlʋ Yohaanɪ lʋlʋɣʋ

57 Pə kɔma na pə tala Ɩlisapɛtɪ lʋlʋɣʋ, ɪlɛna í lʋlɪ apalʋpəyaɣa. 58 Ḿpúɣú ɪ cɔlɔ nyámа na ɪ lʋlʋɣʋ nyámа nɪɪwa sɪ Tacaa lapa-ɪ kʋpantʋ kɛ sɔsɔm. Ɩlɛna pa na-ɪ pá kpɛntɪ na pa laŋa hɛɛ sɔsɔm. 59 Pəyaɣa kʋyɛɛŋ lapa pəlefɛi naanʋwa ɪlɛna pá kɔɔ-kɛɣɛ pɛlʋɣʋ, na pá tɔŋ sɪ pa haa-kɛɣɛ ka caa hətɛ sɪ Sakalɪ. 60 Tənaɣa ka too yɔɣɔtaa sɪ: Aaɪ, Yohaanɪ kɛ paa yaa-kɛ.
61 Ḿpúɣú pɛlɛ pa tɔma sɪ: Nyá lʋlʋɣʋ taa aweɣe paa yaawa hətɛ ńté?
62 Tənaɣa pa yɔɣɔtəna ka caa na niŋ sɪ pa naa nte ɪ luɣu wɛɛ sɪ pá yaa-kɛ tɔ.
63 Ḿpúɣú ɪ hʋlaa sɪ pá kɔna-ɪ kpaata. Pa kɔnaa, ɪlɛna í ŋmaa sɪ ka hətɛ ntέ Yohaanɪ.
Ɩlɛna pá la pa tənaɣa piti. 64 Tənaɣa Sakalɪ nsəmlɛ hɛta kpakpaa na í sʋʋ yɔɣɔtaɣa,
na í saŋ Ɩsɔ na nɔɣɔ sɔsɔɣa. 65 Ḿpúɣú sɔɣɔntʋ kpa pa cɔlɔ nyámа təna, na Yuta pɔ́ɔ́ŋ
taa nyámа təna lakaɣa tə faaci. 66 Pa təna mpa pa nɪɪwa tɔm tənɛ tɔ pa maɣasa-
təɣɪ pa taa na pá tɔŋ sɪ: Pepeɣe pəyaɣa kanɛ kaa tɛ na ká la?
Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa ka wɛ ka waalɪ kέ teu kέ.

Sakalɪ ná cele nyəntʋ na í kɛɛsəɣɪ-təɣɪ yontu taa

67 Ḿpúɣú Feesuɣu Naŋŋtʋ toŋ kʋləna Sakalɪ kɛ sɔsɔm, na í ná tɔmnaa na í sʋʋ
tə yɔɣɔtʋɣʋ sɪ:
68 Tə sa Tacaa Ɩsɛɣɛlɪ Ɩsɔ.
Ɩ paasəna ɪ yəlaa kɛ nɔɔnɔɔ.
Ɩ hɛta-tʋɣʋ tá yomle.
69 Ɩ ləsa-tʋɣʋ waasʋlʋ wei ɪ wɛna toma tɔɣɔ
ɪ təmlɛ tʋ Tafiiti lʋlʋɣʋ taa.
70 Mpʋ ɪnəɣɪ ɪ ka lapa na ɪ kʋyɔɣɔtʋtʋ
tɛləsəlaa kʋpama kpaalɪ.
71 Halɪ ɪ sɪɪ ɪ nɔɣɔ sɪ ɪ ká ya-tʋɣʋ
ta kolontunaa na mpa pa luɣu fɛɪ-tʋ tɔ pa niŋ taa.
72 Na í wii ta caanaa caanaa pətɔɔtəlɛ,
na í tɔɔsɪ nɔɔsɪ pɛɛlʋɣʋ kʋpam mpi
í na-wɛ paa pɛɛlaa na tampana tɔ.
73 Ɩ ka tɪɪ yɔɣɔtəna tuunaʋ kɛ ḿpúɣú
tá caanaa caanaa caa sɔsɔ Apəlaham kiŋ kέ,
74 sɪ ɪ ká ya-tʋɣʋ ta kolontunaa niŋ taa,
na tə́ paasəna ɪ luɣu nyəntʋ na sɔɣɔntʋ fɛɪ.
75 Na tə́ wɛɛ tənaŋŋ kέ ɪ ɪsɛntaa.
Ɩsaɣatʋ kaa wɛɛ halәna ta səm.
76 Pəyaɣa nyá, paa yaa nyá sɪ ɪsɔtaa
Ɩsɔ Sɔsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ.

Pə taɣa pʋlʋ, n ká tɛɛ ta Sɔsɔ kɛ nɔɣɔ
na n taɣanɪ ɪ mpaaŋ.
77 N ká heeli ɪ yəlaa kɛ ɪsəna paa la
na pa ɪsaɣatʋ taɣanɪ na pə́ ya pa nyɔɔŋ tɔ.
78 Ta Ɩsɔ ké yʋlʋ pətɔɔtəlɛ tʋ,
na ɪ hʋ́lə́ɣí suulu.
Ilim lɪɪkɪ tanaŋ na pə tewa sɔsɔm kɛ ɪsəna tɔ,
ḿpúɣó ɪ ka kɔna tá nyʋɣʋ yapʋ.
79 Pɪɪ lɪɪna ɪsɔtaa na pə́ waasɪ mpa pa wɛ
səkpɛtʋɣʋ tɛɛ na pá nɪɪkɪ səm sɔŋ tɔ.
Pɪɪ la na tə nyɪ alaafəya mpaaʋ.
80 Pəyaɣa tɔŋna pɪɪʋ na ká nyəŋ laɣatʋ na ká caɣa nyɪɪtʋ taa. Haləna kʋyaŋku
ka lɪɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyə́ma taa ké patəma tɔ.

2

Yesu Kilisiti lʋlʋɣʋ (Matiyee 1:18-25)

1 Waatʋ ɪnɪ ɪ taa ké Wulaʋ sɔsɔ Akusi kpaalaa sɪ paa kala ɪ tɛtʋ təna taa yəlaa.
2 Kʋkalʋɣʋ kancaalaɣa ŋyəŋkʋ kʋnɛ kʋ lapa Silii kʋfənɛɛ Kiliniyusi pɔɔlɛ taa.
3 Ḿpúɣó paa wei ɪ pola ɪ ɪcatɛ taa sɪ pá kala-ɪ.
4 Pə tɔɔ ké Yosɛɛfʋ lɪɪna Nasalɛtɪ ɪcatɛ kɛ Kalilee na í polo Yuta kɛ wulaʋ Tafiiti
ɪcatɛ Pɛtəlɛhɛm taa, 5 sɪ pá kala í na ɪ amʋsaɣa ahonto Malɪ. Pə taɣa pʋlʋ, ɪ ké
Tafiiti lʋlʋɣʋ taa tʋ. 6 Ḿpúɣó waatʋ wei pa wɛ təna tɔ, Malɪ lʋlʋɣʋ talaa. 7 Ɪlɛna í
lʋlɪ ɪ kancaalaɣa pəyaɣa kɛ apalʋpəyaɣa. Na í hɪɪsɪ-kɛɣɛ wontu kʋtɔɣɔʋ tətʋlɛ taa
na í takɪ-kɛɣɛ saalasɪ. Pə taɣa pʋlʋ, təcaɣalɛ taa tala-wɛɣɛ mʋʋlaa təsʋʋlɛ.

Ɪsɔtaa tillu pola tiikilaa kiŋ

8 Tiikilaa napəlɪ paa wɛ ɪcatɛ ńté tə taʋa taa na pá feŋiɣi pa kaləkəŋ kɛ ahoo
ahoo. 9 Tənaɣa Tacaa ɪsɔtaa tillu kɔma pa kiŋ na Tacaa teeli na pa tɔɔ ɪsɪɪ kɔkɔ
sɔsɔɔŋka nyaləməlɛ. Ḿpúɣó sɔɣɔntʋ kpa-wɛɣɛ sɔsɔm. 10 Ama ɪsɔtaa tillu tɔma-wɛ
sɪ: Sɔɣɔntʋ í taa kpa-mɛ. Pə taɣa pʋlʋ, ma kɔmaɣa sɪ ma heeliɣi-mɛɣɛ tɔm kʋpantʋ
nti yəlaa təna laŋa ká hɛɛna teu tɔ. 11 Tɔm ntəɣəlɛ sɪ, pa lʋla-mɛɣɛ waasʋlʋ kɛ saŋa
ahoo anɛɣɛ Tafiiti ɪcatɛ taa wei ɪ ké Tacaa Kilisiti tɔ. 12 Ɪɪ naa ɪsəna í ká nyəna-ɪ
tɔ. Ɩ ká maɣana pa hɪɪsa ahʋlʋm nɔɣɔlʋ kɛ wontu kʋtɔɣɔʋ tətʋlɛ taa na pá taka-ɪ
saalaṣɪ.
13 Ḿpúɣó ɪsɔtaa tillaa samaa tuutuuma sɔɔsa ɪsɔtaa tillu ɪnɪ ɪ tɔɔ ké kpakpaa na
pá saŋ Ɩsɔ na yontu sɪ:
14 Ɩsɔ kɛlɛ teeli tʋ təkpapa kɛ hatoo ɪsɔtaa te.
Atɛ yəlaa mpa ɪ sɔɔlaa tɔ pa laŋa í hʋlʋmɪ.

Tiikilaa puki Pɛtəlɛhɛm

15 Waatʋ wei ɪsɔtaa tillaa yela tiikilaa na pá məlɪ ɪsɔtaa tɔ tiikilaa mpɛ pa tɔma
pa təma sɪ: Tá kʋlɪ na tá polo Pɛtəlɛhɛm təna, na tá ná mpi pə lapa na Tacaa
heeliɣi-tʋɣʋ pə tɔm tɔ.
16 Ḿpúɣó tiikilaa lɔɣɔ pa tɪ na pá maɣana Malɪ na Yosɛɛfʋ na pá hɪɪsa ahʋlʋm
ɪnəɣɪ wontu kʋtɔɣɔʋ tətʋlɛ taa. 17 Tiikilaa tɛma-kɛɣɛ naʋ, ɪlɛna pá kɛɛsɪ nti ɪsɔtaa
tillu ka tɛma-wɛɣɛ heeluɣu kɛ ahʋlʋm ɪnɪ ɪ tɔm tɔ. 18 Ḿpúɣó piti kpa pa təna mpa
pa nɪɪ tiikilaa tɔm ntɪ tɔ. 19 Ḿpúɣó Malɪ tɔka tɔm ntɪ tə tənaɣa ɪ taa na í maɣasəɣɪ
tə hʋwɛɛ. 20 Tiikilaa mpɛ pa məlaɣa kpente ɪlɛna, pá pʋɣʋləɣɪ Ɩsɔ sɔsɔɔntʋ na pá
saŋɪ-ɪ pə təna mpi pa nɪɪwa na mpi pa naʋa tɔ pə tɔɔ. Pə taɣa pʋlʋ, pə təna pə
lapa teitei ké ɪsɪɪ ɪsɔtaa tillu ka kɛɛsʋɣʋ-wɛ tɔ.

Yesu həte hav

21 Pəyaɣa ŋkɛ ka kʋyɛɛŋ kɔma na pə́ tala pəlefɛi naanʋwa sɪ pa pɛləɣɪ-kɛ tɔ, pa
ha-kɛɣɛ həte nte ɪsɔtaa tillu ka heela-wɛ na pə́cɔ́ ka too kpaɣa ka hɔɣɔ tɔ sɪ Yesu.

Pa kpaana Yesu ké Ɪsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ

22 Mpúɣú waatʋ wei pə tapa sɪ Yosɛɛfʋ na Malɪ pá kɔtɪ pa tɪ taɣanʋɣʋ tɔɔ ɪsɪɪ
paa kɛɛsʋɣʋ Moisi kʋsəsɪɪtʋ taa tɔ, pa pona pəyaɣa kɛ Yosalɛm sɪ pa húlí-kɛɣɛ
Tacaa. 23 Pə taɣa pʋlʋ, paa ŋmaa mpúɣú Tacaa kʋsəsɪɪtʋ taa ké sɪ: Paa apalʋpəyaɣa
kancaalaɣa nyəŋka ŋka Tacaa tənna-kɛ. 24 Na pa polaa sɪ pa lakɪ kɔtaɣa na ɪhokasɪ
naalɛ yaa alukukunaa naalɛ ɪsɪɪ paa kɛɛsʋɣʋ Tacaa kʋsəsɪɪtʋ taa tɔ.
25 Apalʋ nɔɣɔlʋ ɪ ka wɛ Yosalɛm na pá yaa-ɪ sɪ Simiyɔŋ. Apalʋ ɪnɪ ɪ təŋaɣa
tampana, na ɪ ɪsəlɛ sɛɛna Ɪsɔ təmlɛ, na ɪ taŋaa sɪ í na wei ɪ ká kɔɔ na í waasɪ Ɪsɛɣɛlɪ
nyə́ma tɔ. Na Feesuɣu Naŋŋtʋ wɛ ɪ waalɪ. 26 Feesuɣu Naŋŋtʋ ɪnɪ ɪ ka hʋləna-ɪ sɪ
ɪ ká ná Tacaa tillu Mesii na pə́cɔ́ í sɪ. 27 Mpúɣú Feesuɣu Naŋŋtʋ lapa na í polo Ɪsɔ
təsɛɛlɛ taa ké waatʋ wei ahʋlʋm caa na ɪ too pa pona-ɪ sɪ pa lakɪ ɪ tɔɔ ké mpi paa
sɪɪwa tɔ. 28 Mpúɣú ɪ mʋ-ɪ ɪ niŋ taa na í sɛɛ Ɪsɔ sɪ:
29 Pənɛntɛ Tacaa, nti n ka yɔɣɔtaa tɔ n lapa-tɪ.
Ɪlɛ yele nyá təmlɛ tʋ má na má tɛɛna laŋhʋlʋmlɛ.
30 Ma nana ma ɪsəpəle kɛ waasʋlʋ
31 wei n taɣana yəlaa təna ɪsɛntaa tɔ.
32 Fətəla wei piitimnaa ká nana tɔ.
Ɪnəɣəlɛ Ɪsɛɣɛlɪ nyə́ma teeli.

Simiyɔŋ nawa cele nyəntʋ na í kpaalɪ-tɪ

33 Mpúɣú piti kpa ka caa na ka too na nti ɪnɪ ɪ yɔɣɔta ka tɔɔ ké mpʋ tɔ. 34 Mpúɣú
Simiyɔŋ koola-wɛɣɛ kʋpantʋ na í tɔ ka too Malɪ sɪ: Pəyaɣa kanɛ ka nyəntɛ ntɛ́ sɪ
ká hu paɣalɛ na ká kʋsɪ paɣalɛ kɛ Ɪsɛɣɛlɪ taa. Yəlaa paɣalɛ ká kpɛɛsəna mpi ɪ ká
húlí-wɛ tɔ. 35 Pɪɪ kuli pa paɣalɛ taa tɔmnaa tɔɔ təkeelee. Laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ ká tʋlɪ
toto nyaɣa púúɣú ɪsɪɪ laɣatɛ kɛ pa sɔpa-ŋ.

Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ alʋnyəŋ Ana

36 Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ alʋnyəŋ nɔɣɔlʋ ɪ ka wɛ təna tɔtɔ. Asɛɛ lʋlʋɣʋ taa
tʋ Fanʋwɛlɪ pɛɛlɔ Ana. Ɪ kpatəla teu təkuŋkuŋku. Ɪ saau ɪ paalʋ tɔ, pɪɪsɪ
naatosompɔɣɔlaɣa kɛ pa caɣaa ɪlɛna ílé ɪ sɪ. 37 Na ɪnɪ ɪ caɣa mpʋ halәna pɪɪsɪ
nɪɪnaasa na liɣiti. Ɪlɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa ké ɪ ka wɛ tam na í lakɪ Ɪsɔ təmlɛ kɛ ilim na
ahoo. Paa Ɪsɔ səlәmʋɣʋ ɪ səlәməɣɪ, paa nɔhɔkʋtʋ ɪ hɔkəɣɪ. 38 Simiyɔŋ pa tɔŋna
mpúɣú lapʋ tɔɣɔ ɪnɪ ɪ kɔma na í sʋʋ Ɪsɔ ké sam, na í yɔɣɔtəɣəna pa təna mpa pa
taŋaa sɪ Ɪsɔ í waasɪ Yosalɛm tɔɣɔ Yesu tɔm.

Pa məlәɣɪ kpente kɛ Nasalɛtɪ

39 Waatʋ wei pa tɛma pə təna mpi pa kɛɛsa Tacaa kʋsəsɪɪtʋ taa tɔɣɔ lapʋ tɔ,
Yosɛɛfʋ na Malɪ pa məla pa tɛ Nasalɛtɪ kɛ Kalilee. 40 Mpʋ tɔ na pəyaɣa tɔŋna pɪɪʋ
na ka tɔnʋɣʋ tɔkəɣɪ na ká tɔŋna laɣatʋ nyəm kɛ teu na Ɪsɔ wɛ ka waalɪ.

Yesu ké Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa

41 Paa pənaɣa ŋka Yesu nyə́ma pukaɣa Yosalɛm kɛ Tɛɛʋ acima tɔɣɔʋ ké. 42 Yesu
lʋlʋɣʋ pənaɣa naanʋwa na naalɛ nyəŋka taa pa pola acima tɔtɔ ɪsɪɪ pa tɪɪ pukuɣu
tɔ. 43 Acima wɛɛ kɔma na a tɛ ɪlɛna ɪ nyə́ma tʋ mpaaʋ na pá kpeŋ. Ama Yesu ná
saala Yosalɛm, na ɪ nyə́ma ta nyɪ mpʋ. 44 Pɛlɛ paa hʋʋwa sɪ ntanyɪ ɪ wɛ tɔntaa lɛlaa
taa, halәna pá tɔ ilim na pə tɛm ɪlɛna pá sʋʋ-ɪ pɛɛkʋɣʋ kɛ pa lʋlʋɣʋ nyə́ma na pa
asəmaa kiŋ. 45 Pa ta na-ɪ, ɪlɛna pá taɣanɪ Yosalɛm kɛ məlʋɣʋ sɪ pa pɛɛkəɣɪ-ɪ. 46 Pə
lapa kʋyɛɛŋ tooso ɪlɛna pá na-ɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa na í caɣa Yuta nyə́ma sɛɣɛsəlaa sɔsaa
kiŋ na í nɪɪkɪ pa sɛɣɛsʋɣʋ na í pɔɔsəɣɪ-wɛɣɛ tɔmnaa. 47 Na ɪ nyəm na nti ɪ cɔɔkaɣa-
wɛ tɔ tə lapa pa tәna mpa pa nɪɪkaɣa tɔɣɔ piti ké sɔsɔm. 48 Waatʋ wei ɪ nyə́ma

na-ɪ tɔ sɔɣɔntʊ kpa-wɛ. Ilɛna ɪ too tɔmɪ-ɪ sɪ: Ma pəyaɣa, n lapa-tʊɣʊ mpʊ suwe? Nyənɪ, má na nyá caa tə pɛɛka-ŋ na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ ké.

49 Ḿpúɣú Yesu cɔwa sɪ: Pepe tɔɔ ké mə pɛɛkaɣa-m? Ɪ ta nyɪ taa sɪ pə wɛɛ ké sɪ má wɛɛ ma Caa təyaɣa taa?

50 Ama pɛlɛ pa ta cɛkəna nti ɪ yɔɣɔta mpʊ tɔ. 51 Tənaɣa ɪ təŋa-wɛ na pá məlɪ Nasalɛtɪ, na í nɪɪkəna-wɛɣɛ pə təna pə taa. Ama ɪ too tɔka tɔm tənɛ ɪnɪ tə tənaɣa ɪ taa. 52 Yesu tɔŋna pɪɪʊ na ɪ laɣatʊ nyəm tɔŋna sɔɔsʊɣʊ, na Isɔ na yəlaa pa laŋa tɔŋna-ɪ hɛɛnaʊ kɛ tam.

3

Isɔ lʊm sɔlʊ Yohaanɪ waasʊ
(Matiyee 3:1-12; Maləkɪ 1:1-8; Yohaanɪ 1:19-28)

1 Waatʊ wei wulaʊ sɔsɔ Tipɛɛ kawulaɣa pɪɪsɪ lapa naanʊwa na kakpasɪ tɔ, Pɔŋsɪ Pilatɪ ná ké Yuta kʊfənɛɛ, na Helɔtɪ náá ké Kalilee wulaʊ, na ílé ɪ neu Filipʊ náá tɔkɪ kawulaɣa kɛ Itulee na Təlakoniti pə tɛtʊ taa, na Lisaniya náá ké Apileni wulaʊ. 2 Ilɛna Ana na Kayifi pɛlɛ pa ké kɔtəlaa sɔsaa tɔɣɔ Isɔ tɔm kɔma Sakalɪ pəyalʊ Yohaanɪ taa ké wʊlaɣa tɛtʊ taa. 3 Na í cɔɔ Yaataɲɪ tɛtɛkəlɛ təna na í heeliɣi yəlaa sɪ pá laɣasɪ tɔntɛ, na pá sɔ-wɛɣɛ Isɔ lʊm na Isɔ hɪɪsɪ pa ɪsaɣatʊ.

4 Ilɛna pə́ lá ɪsɪɪ paa ŋmaaʊ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Isayii takəlaɣa taa tɔ sɪ:
Nɔɣəlʊ yɔɣɔtəɣəna nɔɣɔ sɔsɔɣa kɛ
wʊlaɣa tɛtʊ taa sɪ, í taɣanɪ Tacaa mpaaʊ,
í hɛɛ-ɪ mpaɪsi na sɪ siɣisi.
5 Paa suuli kʊtaalomiŋ tənа.
Paa yɔsɪ pɔ́ɔ́ŋ na pulasɪ tənа.
Paa siɣisi təkɛɛlɛnaa. Paa kuli pɛɛ tənа.
6 Na yʊlʊpiya tənа ká ná ɪsənа Isɔ waasəɣɪ-tʊ tɔ.

7 Yohaanɪ yɔɣɔtaɣa samaa wei ɪ kɔŋaɣa ɪ kiŋ sɪ í sɔ-wɛɣɛ Isɔ lʊm tɔ sɪ: Akala piya mɛ, awe kpaala-mɛ na í seeki Isɔ páánáá nna a kɔŋ tɔ? 8 Ɪ la mpa pa yela ɪsaɣatʊ tɔ pa kʊlapəlɛ. Ile í taa tɛləsəɣɪ lɔlɔ sɪ mə caa kɛlɛ Apəlaham. Ma heeliɣi-mɛ sɪ ye təlɛ tə tɔɔ ɪlɛ, Isɔ pəsəɣɪ na í la na pɛɛ anɛ á pəsɪ Apəlaham piya. 9 Pa tɛma laalɛ tʊɣʊ kɛ tɪɪŋ sɪ pa huɣu-ɪ na ɪ tɛɛ ké te. Tʊɣʊ ŋku kɪɪ lʊləɣɪ pee kʊpana tɔ, paa hu-kʊ na pá tʊ kɔkɔ.

10 Tənaɣa samaa pɔɔsa Yohaanɪ sɪ: Ye mpʊ nti na ntiɣi tɪɪ la?

11 Yohaanɪ cɔ-wɛ sɪ: Ye wei ɪ wɛna tokonaa kɛ naalɛ í pasa wei ɪ fɛɪna tɔ. Na ye wei ɪ wɛna kʊtɔɣɔʊ ílé í la mpʊ tɔtɔ.

12 Ḿpúɣú pə kpɛŋna lampuu mʊlaa na pá kɔɔ ɪ kiŋ sɪ í sɔ-wɛɣɛ Isɔ lʊm, na pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa, nti na ntiɣi tɪɪ la?

13 Yohaanɪ cɔ-wɛ sɪ: Ɪ taa mʊ na pə́ tɛɛ ɪsəna paa sɪɪwa tɔ.

14 Yoolaa ná pɔɔsa-ɪ tɔtɔ sɪ: Na tá se, nti na ntiɣi táá la? Ḿpúɣú Yohaanɪ cɔ pɛlɛ sɪ: Ɪ taa muɣuli nɔɣəlʊ. Pə́cɔ́ í taa tʊ nɔɣəlʊɣʊ tɔm. Mə laŋa í hɛɛna mə kʊfɛlʊɣʊ.

15 Yəlaa tɛɛlaɣaa teu sɪ pulʊ ká la, halənа pá kɔɔ pá sʊʊ maɣasʊɣʊ kɛ pa taa sɪ, yaa Yohaanɪ kɛlɛ Mesii ɪnɪ. 16 Ilɛna Yohaanɪ heeli pa tənа sɪ: Ma ɪlɛ, lʊm kɛ ma sɔɔ-mɛ. Ama nɔɣəlʊ wɛɛ ɪ kɔŋ, ílé ɪ kəla-m. Halɪ ma ta tala má wɔɣɔsɪ ɪ nɔɔhɛɛ taa ntaŋkpala maɣamaɣa. Feesuɣu Naŋŋtʊ na kɔkɔ kɛ ílé ɪ ká sɔ-mɛ. 17 Ɪ tɔka ɪ kʊfalʊɣʊ kɛ ɪ niŋ taa. Ɪ ká fala pə tənа təcaɣacaɣa na í suu pee kɛ kpóú taa. Ama ɪ ká tʊ lɔɔtʊ kɛ kɔkɔ ŋka kaa teŋ tɔ ka taa.

18 Sɛɣɛsəŋ waanɪ waanɪ kɛ ḿpúɣú ɪ kaakaɣana samaa na í heeliɣina-wɛɣɛ Laapaalɪ Kʊpaŋ. 19 Yohaanɪ ka kaləna wulaʊ Helɔtɪ kɛ timpi ɪ kpaɣa ɪ taalʊ alʊ Helɔtiyatɪ tɔ, na ɪsaɣatʊ tənа nti ɪ ka lapa tɔ tə tɔɔ. 20 Ḿpúɣú ɪ lɛla ɪsaɣatʊ lɛntɪ tɔtɔ, ɪ kpa Yohaanɪ na í təkɪ-ɪ salə́ka.

Yesu Isɔ lʊm sɔʊ
(Matiyee 3:13-17; Maləkı 1:9-11)

21 Yohaanı tɔŋna yəlaa tənaɣa Isɔ lʊm sɔʊ, ılɛna Yesu náá polo tɔtɔ na pá sɔ-ı.
22 Waatʊ wei Yesu tɔŋna sələmʊɣʊ tɔ, ısɔtɔnʊɣʊ tʊlaa na Feesuɣu Naŋŋtʊ tii ı tɔɔ,
na pá naakı-ı ısıı alukuku. Na pá nıı nɔɣɔlʊ nɔɣɔ kɛ ısɔtaa sı: Nyaɣalɛ ma luɣu tɛɛ
Pəyaɣa, ma laŋlɛ hɛɛna-ŋ sɔsɔm.

Yesu lʊlʊɣʊ looŋa nyɜ́ma
(Matiyee 1:1-17)

23 Yesu caalʊɣʊ ı təmlɛ kɛ waatʊ wei ké mpʊ tɔ, ı pıısı wɛ ısıı hiu na naanʊwa, na
yəlaa nyənaɣa-ı ısıı Yosɛɛfʊ pəyaɣa. Yosɛɛfʊ ná ké Heli pəyaɣa, 24 na Heli ké Matatı
pəyaɣa, na Matatı ké Lefii pəyaɣa, na Lefii ké Mɛlɛci pəyaɣa, na Mɛlɛci ké Yannayi
pəyaɣa, na Yannayi ké Yosɛɛfʊ pəyaɣa, 25 na Yosɛɛfʊ ké Matatiyası pəyaɣa, na
Matatiyası ké Amɔɔsı pəyaɣa, na Amɔɔsı ké Nahum pəyaɣa, na Nahum ké Isali
pəyaɣa, na Isali ké Nakayi pəyaɣa, 26 na Nakayi ké Maatı pəyaɣa, na Maatı ké
Matatiyası pəyaɣa, na Matatiyası ké Semeyiŋ pəyaɣa, na Semeyiŋ ké Yosɛci
pəyaɣa, na Yosɛci ké Yota pəyaɣa, 27 na Yota ké Yowanaŋ pəyaɣa, na Yowanaŋ ké
Lesa pəyaɣa, na Lesa ké Solopapɛɛlı pəyaɣa, na Solopapɛɛlı ké Salatiyɛɛ pəyaɣa,
na Salatiyɛɛ ké Neli pəyaɣa, 28 na Neli ké Mɛlɛci pəyaɣa, na Mɛlɛci ké Atii pəyaɣa,
na Atii ké Kosam pəyaɣa, na Kosam ké Ilimatam pəyaɣa, na Ilimatam ké Ɛlı
pəyaɣa, 29 na Ɛlı ké Yosuwee pəyaɣa, na Yosuwee ké Iliyesɛɛ pəyaɣa, na Iliyesɛɛ
ké Yolim pəyaɣa, na Yolim ké Matatı pəyaɣa, na Matatı ké Lefii pəyaɣa, 30 na Lefii
ké Simiyɔŋ pəyaɣa, na Simiyɔŋ ké Yuta pəyaɣa, na Yuta ké Yosɛɛfʊ pəyaɣa, na
Yosɛɛfʊ ké Yonam pəyaɣa, na Yonam ké Iliyakim pəyaɣa, 31 na Iliyakim ké Meleya
pəyaɣa, na Meleya ké Menna pəyaɣa, na Menna ké Matata pəyaɣa, na Matata ké
Nataŋ pəyaɣa, na Nataŋ ké Tafiiti pəyaɣa, 32 na Tafiiti ké Sesee pəyaɣa, na Sesee
ké Opɛtı pəyaɣa, na Opɛtı ké Powaası pəyaɣa, na Powaası ké Sala pəyaɣa, na Sala
ké Naasɔŋ pəyaɣa, 33 na Naasɔŋ ké Aminatapı pəyaɣa, na Aminatapı ké Atamiŋ
pəyaɣa, na Atamiŋ ké Alini pəyaɣa, na Alini ké Isəlɔm pəyaɣa, na Isəlɔm ké Falɛsı
pəyaɣa, na Falɛsı ké Yuta pəyaɣa, 34 na Yuta ké Yakɔpʊ pəyaɣa, na Yakɔpʊ ké
Isaaka pəyaɣa, na Isaaka ké Apəlaham pəyaɣa, na Apəlaham ké Tala pəyaɣa, na
Tala ké Nasoo pəyaɣa, 35 na Nasoo ké Seluci pəyaɣa, na Seluci ké Lakao pəyaɣa,
na Lakao ké Falɛkı pəyaɣa, na Falɛkı ké Ipɛɛ pəyaɣa, na Ipɛɛ ké Sala pəyaɣa, 36 na
Sala ké Kayinam pəyaɣa, na Kayinam ké Alafasatı pəyaɣa, na Alafasatı ké Sɛm
pəyaɣa, na Sɛm ké Nowee pəyaɣa, na Nowee ké Lamɛkı pəyaɣa, 37 na Lamɛkı
ké Matusala pəyaɣa, na Matusala ké Henɔkı pəyaɣa, na Henɔkı ké Yalɛtı pəyaɣa,
na Yalɛtı ké Maleleyɛɛ pəyaɣa, na Maleleyɛɛ ké Kayinaŋ pəyaɣa, 38 na Kayinaŋ
ké Inɔsı pəyaɣa, na Inɔɔsı ké Sɛtı pəyaɣa, na Sɛtı ké Atam pəyaɣa, na Atam ké Isɔ
pəyaɣa.

4

Satanı maɣasəɣı Yesu
(Matiyee 4:1-11; Maləkı 1:12-13)

1 Yesu lıına Yaatanı na Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ tɔɔ ı kiŋ kɛ sɔsɔm. Ḿpúɣú
Feesuɣu Naŋŋtʊ tɛɛna-ı wʊlaɣa tɛtʊ taa. 2 Ilɛna Ilɔɣɔʊ maɣası-ı wɛɛ nıılɛ. I ta tɔɣɔ
pʊlʊɣʊ kʊyɛɛŋ ını ı taa. Pə yoosa wɛɛ nıılɛ ılɛna nyɔɣɔsı kpa-ı. 3 Tənaɣa Ilɔɣɔʊ
tɔma-ı sı: Ye n ké Isɔ Pəyaɣa, yɔɣɔtı na pəlɛ tənɛ tə pəsı tɔɣɔnaɣa.
4 Ama Yesu cɔ-ı sı: Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı, pə taɣa tɔɣɔnaɣa tike kɛ yʊlʊ ka
hikina weesuɣu.
5 Ḿpúɣú Ilɔɣɔʊ pona-ı timpi pə kʊlaa tɔ, na í kpɛntı antulinya kawulası tənaɣa
tɔm kʊlʊm na í hʊlı-ı. 6 Ilɛna í tɔmı-ı sı: Maa ha-ŋ pə toŋ na pə teeli təna. Pə taɣa

pʋlʋ, ma niŋ taa ké pa tʋ pə tənа, na má nəkaa ma ha wei ma sɔɔlaa tɔ. 7 Ilɛ ye n ka hənta-m atɛ, n ká kpaɣa pə tənа.
8 Ama Yesu cɔ-ı sı: Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı, ń ká sɛɛ nyá Caa Isɔ, na ı tike ı təmlɛ kɛ n ká la.
9 Ḿpúɣú Ilɔɣɔu pona-ı Yosalɛm na í kpaası-ı Isɔ təsɛɛlɛ comcom nɔɣɔ taa, na í tɔmı-ı sı: Ye n ké Isɔ Pəyaɣa ŋmaa atɛ. 10 Pə taɣa pʋlʋ, pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı, ı ká heeli ı ısɔtaa tillaa kɛ nyá tɔm sı pá paasəna-ŋ teu. 11 Pácó lɛntı wɛɛ tɔtɔ sı: Paa teeli-ŋ pa niŋ taa ké teu təkpa sı pá taa kɔɔ na pəlɛ natəlı tá co-ŋ.
12 Ama Yesu cɔ-ı sı: Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı, n kaa maɣası nyá Caa Isɔ sı ń ná ı waalı.
13 Waatʋ wei Ilɔɣɔu tɛma-ı maɣasʋɣʋ kɛ pə tənaɣa mpʋ, ılɛna í tɛɛ na í taŋa wʋlɛ kʋfatɛ.

Yesu caaləɣı ı təmlɛ kɛ Kalilee
(Matiyee 4:12-17; Maləkı 1:14-15)

14 Pəlɛ pə waalı ılɛ Yesu məla Kalilee na Feesuɣu Naŋŋtʋ toŋ haɣa-ı, na ı təm yɛkəɣı hɔɣɔlʋɣʋ ŋkʋ kʋ tənа kʋ taa. 15 I sɛɣɛsaɣa Yuta nyámа təkotilenaa taa na yəlaa tənа pʋɣʋlaɣa-ı.

Nasalɛtı nyámа kisa Yesu
(Matiyee 13:53-58; Maləkı 6:1-6)

16 Ḿpúɣú Yesu pola Nasalɛtı timpi ı pıwa tɔ, na í sʋʋ Yuta nyámа təkotile taa ké kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule, ısıı ı tıı lakı tam tɔ. Ḿpúɣú ı kʋlaa sı ı kaləɣı Isɔ Tɔm. 17 Ilɛna pá cɛlɛ-ı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Isayii takəlaɣa. Ḿpúɣú ı hɛta timpi pa ŋmaawa sı:
18 Tacaa Feesuɣu wɛ ma kiŋ, na ı ləsa-m sı má heeli
Laapaalı Kʋpaŋ kɛ kʋnyɔntʋnaa.
Na ı tila-m sı má heeli salәkatʋnaa kɛ pa hɛtʋɣʋ tɔm.
Na yʋlʋmaa kɛ pa ısɛ kuluɣu tɔm.
Sı má waası mpa pa muɣuliɣi tɔ.
19 Sı má heeli-wɛɣɛ pənaɣa ŋka
Tacaa ká waası ı yəlaa tɔ ka kɔntɛ tɔm.
20 Yesu tɛma ılɛna í kpili-kɛ na í cɛla paasənlʋ na í caɣa. Ḿpúɣú Yuta nyámа təkotile taa nyámа tənа pama ısɛ kɛ ı tɔɔ. 21 Tənaɣa ı sʋʋ-wɛɣɛ yɔɣɔtʋɣʋ sı: Tɔm nti paa ŋmaawa na í tıı nıı-təɣı nɔɔnɔɔ tɔ, saŋa ntέ tə lapa.
22 Ḿpúɣú pa tənа pa tisa teu na pá samı-ı. Na ı kʋyɔɣɔtʋtʋ tənа lapa-wɛɣɛ leleŋ, halı pá la-wɛɣɛ piti na pá tɔ sı: Isıı Yosɛɛfʋ pəyalʋ?
23 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sı: Tampana tɔɔ, í ká tɛ na í tuku-m ıtuule sı: Fɛtʋ, fɛ nyá tı. Halı í ká yɔɣɔtı-m sı má la ma ıcatɛ taa cənɛɣɛ mpi pə lapa Kapənahum na í nıı tɔ.
24 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛ sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, paa nyənəɣı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ nɔɣɔlʋɣʋ pʋlʋɣʋ ı maɣamaɣa ı ıcatɛ taa. 25 Ntɔŋ ı nyəmá sı alaa leelaa ka wɛ paɣalɛ kɛ Isɛɣɛlı taa ké waatʋ wei wʋlaɣa lapa pıusı tooso na ısɔtʋnaa naatoso kɛ Ilii waatʋ taa tɔ. Halı nyɔɣɔsı səsɔɔŋsı lıı tɛtʋ tənа. 26 Paa na mpʋ Isɔ tá tili Ilii kɛ pa taa nɔɣɔlʋ kiŋ. Ama alʋ leelu nɔɣɔlʋ wei ı ka wɛ Sitɔŋ tɛtʋ taa ké Salɛpəta tɔ, ı kiŋ kɛ ı tila-ı. 27 Na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ Ilisee waatʋ taa tənʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtɔŋ nyámа ka wɛ sɔsɔm tɔtɔɣɔ Isɛɣɛlı. Paa na mpʋ pa ta waası pa taa nɔɣɔlʋɣʋ ı kʋtɔŋ. Ama Silii tʋ Naamaŋ tike kɛ pa waasaa.
28 Waatʋ wei Yuta təkotile taa nyámа nıı ı tɔm ntı tɔ, pə haŋa-wɛɣɛ sɔsɔm. 29 Ḿpúɣú pa kʋlaa na pá hɔmı-ı na pá lıına ıcatɛ waalı, na pa kpaana-ı hatoo pʋɣʋ ŋku kʋ tɔɔ pa ıcatɛ wɛɛ tɔ kʋ nyʋɣʋ taa, timpi pə lapa tokuɣu tɔ, sı pa tusiɣi-ı. 30 Ilɛna Yesu faɣana pa hɛkʋ taa na í tɛɛ ı nyəŋkʋ.

Ilɔɣɔhilu nɔɣɔlʋ ı tɔm
(Malɔkı 1:21-28)

31 Ḿpúɣú Yesu pola Kapɔnahum, Kalilee tɛtʋ taa ıcatɛ natɔlı, na í sɛɣɛsı-wɛɣɛ
kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule. 32 Ḿpúɣú ı sɛɣɛsʋɣʋ cɛpa pa laŋa kɛ teu. Pɔ taɣa pʋlʋ, ı
sɛɣɛsa-wɛɣɛ na toŋ, ı ta nyá. 33 Pɔ pamna apalʋ nɔɣɔlʋ ka wɛ Yuta nyɔ́ma tɔkotile
taa na í hii ılɔɣɔʋ ısaɣaʋ nɔɣɔlʋ. Ḿpúɣú apalʋ ını ı koo sɔsɔm sı: 34 Ee Nasalɛtı
Yesu, n caa-weɣe tá kiŋ? Ta wakɔlʋɣʋ kɛ n kɔma? Ma nyɔma-ŋ teu, n ké Isɔ yʋlʋ
naŋŋtʋ wei ı tilaa tɔ.

35 Tɔnaɣa Yesu kalɔna-ı sı: Hei nyá, su na ń se apalʋ ını ı waalı.

Ḿpúɣú ılɔɣɔʋ pɛta-ı samaa hɛkʋ taa na í yele-ı na í se. Ama ı ta lapı-ı pʋlʋ.
36 Ḿpúɣú pɔ lapa yɔlaa kɛ sɔɣɔntʋ na pá tɔŋ tɔma sı: Hm, tɔm tɔnɛ. I yɔɣɔtɔɣɔna
alɔɣaa na apalʋtʋ na toma, na í tɔɣɔnɔɣı-wɛ.

37 Ḿpúɣú ı hɔtɛ yaa tɛtʋ tɔna taa.

Yesu waasa kʋtɔntʋnaa paɣalɛ
(Matiyee 8:14-17; Malɔkı 1:29-34)

38 Yesu lıına Yuta nyɔ́ma tɔkotile taa ılɛna í polo Simɔŋ tɔyaɣa. Watʋ sʋʋkaɣa
Simɔŋ yɔsɔ kɛ sɔsɔm, ılɛna pá wiina Yesu sı í waası-ı. 39 Ḿpúɣú Yesu luŋa ı tɔɔ na
í kalɔna watʋ, na tɔ ya ı tɔɔ. Tɔnaɣa alʋ kʋla kpakpaa na í calɔsı-wɛ.

40 Ilim tʋ kpakpaa, ılɛna pa tɔna mpa paa wɛna kʋtɔntʋnaa kɛ waanı waanı
tɔ pá kɔna-wɛ. Ḿpúɣú ı tɔna ı niŋ kɛ paa wei ı tɔɔ na pá hiki alaafɔya. 41 Alɔɣaa
maɣamaɣa ná se yɔlaa paɣalɛ waalı na pá kooki sı: N ké Isɔ Pɔyalʋ ké. Ama ı
kalɔna-wɛ, ı ta tisi sı pá yɔɣɔtı: Pɔ taɣa pʋlʋ, pa nyɔmá sı ı ké Mesii.

Yesu lakı waasʋ kɛ Yuta tɛtʋ taa
(Malɔkı 1:35-39)

42 Waatʋ wei tɛʋ fema tɔ, Yesu lıwa na í polo timpi yɔlaa fɛı tɔ. Ḿpúɣú yɔlaa
samaa pɛɛka-ı, halɔna pá tala ı cɔlɔ. Pa luɣu lapa sı pá tɔkı-ı, pá taa yele na í tɛɛ.
43 Ama Yesu cɔ-wɛ sı: Aai, pɔ wɛɛ ké sı má heeli acalɛɛ lɛnna kɛ Isɔ Kawulaɣa
Laapaalı Kʋpaŋ. Pɔ taɣa pʋlʋ, pɔ maɣamaɣa pɔ tɔɔ ké Isɔ tila-m.

44 Tɔnaɣa Yesu tɛɛwa na í lakı waasʋ kɛ Yuta tɛtʋ taa pa tɔkotilenaa taa.

5

Yesu kpa ı kancaalaɣa ıfalaa
(Matiyee 4:18-22; Malɔkı 1:16-20)

1 Kʋyakʋ nakʋlı yɔlaa nyɔkaɣaa Yesu ké Isɔ Tɔm nıʋ tɔɔ, na í sɔŋa Kenesalɛtı
lʋm nɔɣɔ. 2 Ḿpúɣú ı naWa kpıulɔŋ naalɛ sɔŋa kʋteŋ tɔɔ, na tiina kpalaa lıı ı taa na
pá polo pa puluŋ cɔtʋɣʋ. 3 Ilɛna í kpa ı taa lɛŋkʋ taa, na kpıulʋɣʋ ŋkʋ kıı ké Simɔŋ
nyɔŋkʋ. Ḿpúɣú ı sɔlɔma-ı sı í hatɔlɔna-ı-kʋɣʋ kʋteŋ kɛ pɔcɔ. Ilɛna í caɣa kʋ taa na
í sʋʋ ı sɛɣɛsʋɣʋ taa.

4 Waatʋ wei ı tɛma-wɛɣɛ sɛɣɛsʋɣʋ tɔ ı heela Simɔŋ sı: Tuusi na ń polo lumaŋ
taa na í tʋ mɔ puluŋ na í puu tiina.

5 Simɔŋ cɔ-ı sı: Tacaa, tɔ tɛma wıuʋ kɛ yem ké tɛʋ na kʋ fem, tɔ ta puu pʋlʋ. Paa
na mpʋ n tɔma sı má tʋ tɔ, maa tʋ.

6 Pa tʋ mpʋ ılɛna pá puu tiina kɛ sɔsɔm pɔ tıı fɛı, halı pa puluŋ caakaɣa cɔlʋɣʋ.
7 Ḿpúɣú pa hata pa taapalaa mpa paa wɛ kpıulʋɣʋ lɛŋkʋ taa tɔɣɔ niŋ sı pá kɔɔ pá
sɔna-wɛ. Pɛlɛ pa kɔma ılɛna pá lɔsı tiina na pá suuli kpıulɔŋ ını ı naalɛ, halɔna pɔ
ŋmilisiɣi-wɛ. 8 Simɔŋ Piyɛɛ naWa mpʋ, ılɛna ı luŋ Yesu kɛ akula kɛ kpakpaa na í
tɔ sı: Tacaa, taa kpɔtɔna-m, ma ké ısaɣaʋ maɣamaɣa ké.

9 Pə taɣa pʋlʋ təɔ, tiina nna pa kpa mpʋ tɔ, a təɔʋ ka lapa í na mpa paa wɛɛ təɣɔ
sɔɣɔntʋ kɛ sɔsɔm. 10 Halәna pə la mpʋ tətɔɣɔ ɪ taapalaa Sepetee pəyalaa Saakɪ na
Yohaanɪ. Tənaɣa Yesu heela Simɔŋ sɪ: Taa nyá pənɛntɛ yəlaa kɛ n ká puu.
11 Pa ləsa kpɪulәŋ kɛ lʋm taa, ɪlɛna pá yele pə təna təpaɪ na pá hu ɪ waalɪ.

Yesu waasa tənvɣʋ təɔ asilima kʋtɔŋ tʋ
(Matiyee 8:1-4; Maləkɪ 1:40-45)

12 Yesu ka wɛ ɪcatɛ natəlɪ tə taa, na yʋlʋ wei tənʋɣʋ təɔ asilima kʋtɔŋ waasa ɪ
təna tɔ ɪ ka wɛ təna. I na Yesu ɪlɛna í polo na í həntɪ-ɪ atɛ na í wiina-ɪ təkpɛɛ sɪ:
Tacaa, ye n ka tisaɣa n taa waasɪ-m?
13 Ḿpúɣú Yesu kʋsa ɪ niŋ na í tokəna-ɪ na í təmɪ-ɪ sɪ: Teu ma tisaa, alaafəya í la.
Ḿpúɣú ɪ kʋtɔŋ tɛma kpakpaa. 14 Ilɛna Yesu kpaalɪ-ɪ sɪ: Taa heeli nɔɣɔlʋ. Ama tɛɛ
kpakpaa na kɔtʋlʋ na-ŋ, ɪlɛna ń yiɣisi ɪsɪɪ Moisi ka kɛɛsʋɣʋ tɔ, na pə́ la yəlaa kɛ
aseeta.
15 Paa na mpʋ tɔ, ɪ hətɛ təŋna yaaʋ na pə puki, na samaa kotiɣi ɪ kiŋ kɛ sɔsɔm
sɔsɔm sɪ pa nɪukɪ ɪ sɛɣɛsʋɣʋ, na í waasəɣɪ-wɛɣɛ pa kʋtɔməŋ. 16 Ama ɪnɪ ɪ pukaɣa
waatʋ waatʋ kɛ timpi timpi yəlaa fɛɪ tɔ, na ɪ səlәməɣɪ Isɔ.

Yesu waasa kʋtɔŋ kʋtvvlvɣʋ tʋ
(Matiyee 9:1-8; Maləkɪ 2:1-12)

17 Kʋyakʋ nakʋlɪ Yesu sɛɣɛsaɣa. Pə pamna Falisanaa na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa mpa
pa lɪuna Kalilee na Yuta pa acalɛɛ təna taa na Yosalɛm tɔ paa wɛ təna na pa caɣaa.
Na Tacaa toma ka wɛ Yesu kiŋ na ɪ lakɪ na kʋtɔntʋnaa hikiɣi alaafəya. 18 Ḿpúɣú
yəlaa səɣəla kʋtɔŋ kʋtvvlvɣʋ tʋ nɔɣɔlʋ na kpatəlɛ, na pá pɛɛkəɣɪ sɪ pá tana-ɪ Yesu
kiŋ kɛ kutuluɣu taa na pá sɪɪ-ɪ ɪ ɪsɛntaa. 19 Ama yəlaa samaa təɔ pa ta na timpi təɔ
paa sʋsəna-ɪ tɔ. Ilɛna pá kpaana-ɪ ləpʋtʋ təɔ na pá wɛsɪ-tɪ, na pá tisi í na ɪ kpatəlɛ
kɛ samaa hɛkʋ kɛ Yesu ɪsɛntaa. 20 Waatʋ wei Yesu ná pa naani tə ɪ təma sɪ: Ma
taapalʋ, nyá ɪsaɣatʋ hɪɪsaa.
21 Tənaɣa Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa pa sʋʋ miituɣu sɪ: Aweɣelɛ ɪnɛ ɪnɪ na
í kpakəɣɪ ɪ tɪ na í kɛɛsəɣəna Isɔ? Awe pəsəɣɪ na í hɪɪsɪ ɪsaɣatʋ, ye pə taɣa Isɔ paasi?
22 Ama Yesu ná cɛkəna pa hʋwɛɛ, ɪlɛna í pɔɔsɪ-wɛ sɪ: Pepe təɔ ké í hʋvkɪ ḿpúɣú
mə taa? 23 Nti tə yɔɣɔtʋɣʋ kələna təlɛʋ? Nyá ɪsaɣatʋ hɪɪsaa, yaa kʋlɪ na ń tɔ? 24 Tɔʋ,
maa hʋlɪ-mɛ sɪ Yʋlʋ Pəyaɣa má, ma pəsəɣɪ na má hɪɪsɪ ɪsaɣatʋ kɛ atɛ cənɛ.
Tənaɣa ɪ təma kʋtɔntʋ sɪ: Kʋlɪ na ń kpaɣa nyá kpatəlɛ na ń kpe. 25 Tənaɣa ɪ kʋla
kpakpaa kɛ pa təna pa ɪsɛntaa, na í kpaɣa kpatəlɛ nte tə təɔ paa hɪɪsa-ɪ tɔ na í saŋ
Isɔ na í kpeŋ. 26 Ḿpúɣú pə lapa pa tənaɣa piti ké səsɔm na pá saŋ Isɔ. Halɪ pá
la-wɛɣɛ səɣɔntʋ na pá caŋ pá yɔɣɔtɪ sɪ: Ama pʋwɛ, saŋa kɛ tá na kɔkɔlɔ tɔm.

Yesu yaakɪ Lefii
(Matiyee 9:9-13; Maləkɪ 2:13-17)

27 Ḿpúɣú Yesu lɪɪwa na í maɣana lampuu mʋlʋ nɔɣɔlʋ wei pa yaa sɪ Lefii tɔ, na
í caɣa ɪ lampuu təmʋlɛ. Ilɛna í təmɪ-ɪ sɪ: Kʋlɪ na ń təŋɪ-m.
28 Ḿpúɣú Lefii kʋlaa na í yele pə təna na í hu ɪ waalɪ.
29 Ḿpúɣú Lefii lapa-ɪ mʋʋllɛ kɛ teu kɛ ɪ təyaɣa taa, na pá na lampuu mʋlaa
paɣalɛ na yəlaa lɛlaa pá caɣa təɣɔʋ. 30 Ḿpúɣú Falisanaa na pɛlɛ pa Isɔ Tɔm
sɛɣɛsəlaa pa kɔma na pá pɔɔsɪ ɪ ɪfalaa kɛ ɪmiitaʋ sɪ: Pepe təɔ ké mə na lampuu
mʋlaa na asaɣaa í kpɛnta tətɔɣɔlɛ na tənyɔɔlɛ?
31 Ama Yesu cɔ-wɛ sɪ: Pə taɣa alaafəya nyə́ma nyɪuləɣəna fɛtaa, ama kʋtɔntʋnaa
ké. 32 Ma kɔmaɣa sɪ ma heeliɣi asaɣaa sɪ pá laɣasɪ, pə taɣa kʋpama.

Yesu kɛɛsəɣɪ nəhəkʋtʋ təm
(Matiyee 9:14-17; Maləkɪ 2:18-22)

33 Ḿpúɣú yəlaa napəlı pa təma Yesu sı: Yohaanı ıfalaa na Falisanaa nyáma pa
hɔkəɣı nɔɔsı kɛ tam na pa sələməɣı pə waatʊnaa, na nyá nyáma náá təkı na pá
nyɔɔkı yem.
34 Ilɛna í cɔ-wɛ sı: Ɩ ká pəsı na í la na akpaɣalʊ taapalaa hɔkɔ nɔɣɔ na í na-wɛ pá
wɛɛ? Aaı. 35 Ama pıı kɔɔ pə kɛɛsı kʊyakʊ nakʊlı, ılɛna pá ləsı-ı pa hɛkʊ, ılɛ waatʊ
ınəɣı paa hɔkɔ nɔɣɔ.
36 Ḿpúɣú ı tasa-wɛɣɛ ıtuule kɛ tukuɣu tətɔ sı: Paa cələɣı pʊʊɣʊ kʊfalʊɣʊ tɔɔ
na pá tɔ kʊpənʊɣʊ. Pá lapa mpʊ, pa wakəla kʊfalʊɣʊ. Pəyele saaliya kaa mʊna
kʊpənʊɣʊ. 37 Nɔɣəlʊ kaa suu sʊlʊm kʊfam kɛ sʊlʊm huluŋ kʊpəŋ taa, təfɔ sʊlʊm
kʊfam yasəɣı huluŋ kʊpəŋ ınəɣı na pə ti na huluŋ wakəlı yem. 38 Ama huluŋ
kʊfaŋ taa ké pa suuki sʊlʊm kʊfam. 39 Yʊlʊ wei ı tɛma sʊlʊm kʊpəpıım kɛ nyɔɔʊ
tɔ, ı luɣu ıı lakı apila. Pə taɣa pʊlʊ, kʊpəpıım kɛ yəlaa saŋ.

6

Yesu kɛlɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ tʊ
(Matiyee 12:1-8; Maləkı 2:23-28)

1 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa faɣana tɔɣɔnaɣa pee taalɛ natəlı tə taa ké kʊyakʊ
kʊhɛɛsʊɣʊ kʊlı kʊ wule. Tənaɣa ı ıfalaa sʊʊ tɔɣɔnaɣa pee nyəŋka kɛ pɛlʊɣʊ, na pá
nuɣutiɣi pa niŋ taa na pá saləɣı. 2 Ḿpúɣú Falisanaa napəlı pa pɔɔsa-wɛ sı: Pepe
tɔɔ ké í lakı mpi pə fɛı lapʊ kɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule tɔ?
3 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Ye mpʊ í ta kala mpi Tafiiti lapa waatʊ wei nyɔɣɔsı pıı
í na mpa paa wɛ ı cəlɔ tɔ? 4 Ɩsəna ı sʊʊ Ɩsɔ təyaɣa taa na í kpaɣa potopotonaa mpa
paa sıı Ɩsɔ tɔ na í tɔɣɔ na í ha ı taapalaa tɔ. Pəyele pə fɛı sı nɔɣəlʊ í tɔɣɔ-wɛɣɛ yem
na pə ta ké kɔtəlaa.
5 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu tətɔ sı: Yʊlʊ Pəyaɣa maɣalɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ
sɔsɔ tətɔ.

Nkpaləkpɛkaɣa tʊ
(Matiyee 12:9-14; Maləkı 3:1-6)

6 Ḿpúɣú Yesu sʊʊ Yuta nyáma təkotile taa ké kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ kʊlı kʊ wule na
í sɛɣɛsəɣı. Pə pamna apalʊ nɔɣəlʊ ı wɛ təna na ı ŋkpalaɣa ntɔɣɔŋ nyəŋka kpɛkaa.
7 Na Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa caɣaa na pá keŋna-ı teu, sı pa naa sı ı ká
waası yʊlʊ kɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule yaa ısəna. Pa lakı mpʊɣʊlɛ sı pá hiki nti
paa waanna-ı tɔ. 8 Ama ı cɛkəna pa hʊwɛɛ, ılɛna í tɔ ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ ını sı: Kʊlı
na ń səŋ hɛkʊ taa cənɛ.
Ilɛna ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ ını ı kʊlı na í polo í səŋ təna. 9 Na Yesu tɔ-wɛ sı: Ma
pɔɔsəɣı-mɛ sı tá mpaaʊ taa, kʊpantʊ kɛ pə mʊna pá la kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule
yaa ısaɣatʊ? Paa waası yaa paa kʊ?
10 Tənaɣa Yesu nyəna pa təna pa ısɛntaa, na í tɔ apalʊ ını sı: Tɔʊ, loosi nyá niŋ.
Ḿpúɣú ŋkpaləkpɛkaɣa tʊ ını ı lapa mpʊ, ılɛna ı niŋ hɛtı. 11 Ḿpúɣú pááná kpa-
wɛɣɛ sɔsɔm, na pá maɣasəɣı ısəna pá la Yesu tɔ.

Tillaa sɔsaa naanʊwa na naalɛ kpaʊ
(Matiyee 10:1-4; Maləkı 3:13-19)

12 Waatʊ ını ı taa ké Yesu kpa pʊɣʊ taa ké Ɩsɔ sələmʊɣʊ, na í sələmı ḿpúɣú tɛʊ na
kʊ fem. 13 Pə kɔma pə fe ılɛna, í yaa ı ıfalaa na í ləsı pa taa ké yəlaa naanʊwa na
naalɛ, na í ha-wɛɣɛ hətɛ sı tillaa. 14 Mpɛ ını pa həla ntɔ. Simɔŋ wei ı cuɣusaa sı
Piyɛɛ tɔ, na ílé ı neu Antəlıı, na Saakı na Yohaanı, na Filipʊ, na Paatelemii, 15 na
Matiyee, na Tomaa, na Aləfe pəyalʊ Saakı, na Simɔŋ wei pa cuɣusaa sı Selotı tɔ,
16 na Saakı pəyalʊ Yutaası, na Yutaası Ɩsəkaleeu wei ı lapa Yesu kɛ kɔlɔmɔtɔ tɔ.

Yesu sɛɣɛsəɣı samaa na í waakı kvtəntvnaa (Matiyee 4:23-25)

17 Yesu na ı ıfalaa pa tiikaɣana pvɣv təɔ, ılɛna í səŋ timpi taa pvɣv fɛı ıpilisav
na pá walaa tɔ. Təna ınəɣı ı ıfalaa paɣalɛ na Yuta təna samaa na Yosalɛm nyáma
na Tiii na Sitəŋ lvm nəɣɔ nyáma pa təna paa timsaa. 18 Paa kɔmaɣa sı pa nukı
ı sɛɣɛsvɣv, na í waası-wɛɣɛ pa kvtəməŋ tətɔ. Na ı waasa mpa pɛlɛ alɔɣaa tvkaɣa
wahala tɔ tətɔ. 19 Samaa ını ı təna ı lvkaɣa ké sı í tokiɣina-ı. Pə taɣa pvlv, toma
naalı a ka wɛ ı kiŋ na pá nukı a taŋ, na a waasəɣı pa tənaɣa pa kvtəməŋ.

Kvpantv na ısaɣatv (Matiyee 5:1-12)

20 Ḿpúɣú Yesu kvsa ısɛ na í nyəni ı ıfalaa na í tɔ sı:
Mpa mɛ í ké kvnyɔntvnaa tɔ,
í nu leleŋ ké.
Mə tənna lsɔ Kawulaɣa.
21 Mɛ mpa nyɔɣɔsı wɛna kaɣana tɔ,
í nu leleŋ ké.
Mu tɛna na í haɣa teu.
Mɛ mpa í wiiki kaɣana tɔ,
í nu leleŋ ké.
l ká tɛ na í woŋ teu.
22 Paa yəlaa taa huuna-mɛ, yaa pa təɣɔna-mɛ, yaa pa tvv-mɛ, yaa pa kv mə
nyɔɔŋ kɛ Yvlv Pəyaɣa má ma təɔ, í nu leleŋ ké. 23 Waatv ını mə laŋa í hɛɛ sɔsɔm
na í paa teu. Pə taɣa pvlv, mə kasəyaɣa ká təɔ sɔsɔm kɛ ısɔtaa ké. Mpv ını pə
maɣamaɣa kɛ pa caanaa ka lapa lsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa.
24 Toŋtvnaa mɛ mə tɔm wɛ waıyo ké,
í tɛma mə leleŋ təɣɔv tɔ se.
25 Haɣalaa mɛ mə tɔm ná wɛ waıyo ké mpv ınəɣı.
l ká ná nyɔɣɔsı kɛ teu tɔ se.
Mpa mɛ mə woŋiɣi kaɣana tɔ,
mə tɔm wɛ waıyo ké ḿpúɣú.
l tɛŋ í caɣa ləyaɣa na ısəlvm pə taa ké.
26 Yəlaa təna í kɔma na pá saŋ-mɛ, mə tɔm ká la waıyo ké. Mpv ını pə maɣamaɣa
kɛ mpɛ pa caanaa ka lapa lsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa pɔpɔtvnaa.

Sɔɔlı nyá kolontu (Matiyee 5:38-48; 7:12)

27 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ma heeliɣi mpa mɛ í nukı ma tɔm tɔ sı: l sɔɔlı mə
kolontunaa, na í lá mpa paa caa-mɛ təɣɔ kvpantv. 28 l kooli kvpantv kɛ mpa
pa kooliɣi-mɛyɛ mpusi tɔ. l sələməna mə ısaɣalataa kɛ lsɔ. 29 Wei í mapa nyá
ləkpaɣasaɣa, kɛɛsı-ı lɛŋka. Nəɣəlv í lɛɛka nyá kpaı, cɛlɛ-ı nyá capa tətɔ. 30 Wei í
sələma-ŋ, taa pɛmı-ı, wei í lɛɛka nyá kvwɛnam, taa pɔɔsı-ı pə tɔm. 31 Mpi mə caa
sı yəlaa í la-mɛ tɔ, mu la pɛlɛyɛ-wı tətɔ.
32 Ye mpa pa sɔɔləɣı-mɛ tɔ pa tike ké mə sɔɔləɣı, ılɛ pepeɣe í tɛɛwa tətɔ? Asaɣaa
maɣamaɣa ná sɔɔləɣı mpa pa sɔɔla-wɛ tɔ pa tike tətəɣɔ. 33 Ye mpa pa lakı-mɛyɛ
kvpantv tɔ pa tike kɛ í ká təŋəɣı na í lakı, ılɛ pepeɣelɛ í tɛɛwa? Ḿpúɣú asaɣaa
maɣamaɣa ná lakı tətɔ mɛɛ. 34 Ye mpa í tɛɛləɣı sı paa tɛ na pá fɛlı-mɛ təɣɔ ı təŋəɣı
na í kəntəɣı, ılɛ pepeɣelɛ mə tɛɛwa? Asaɣaa maɣamaɣa ná tɛɛləɣı sı paa tɛ na pá
fɛlı pɛlɛ təɣɔ pa kəntəɣı pa təma mɛɛ. 35 Aaı, í sɔɔləɣı mə kolontunaa na í lakı-
wɛyɛ kvpantv. l kəntəɣı, í taa tɛləsı fɛlvɣv təm kɛ lələ. Pu yele na mə kasəyaɣa
təɔ sɔsɔm, na í ká pəsı ısɔtaa lsɔ Sɔsɔ pəyalaa. Paa fɔɔfɛınaa na asaɣaa, ílé ı lakı
kvpantv ké. 36 l lakı təmaɣa kvpantv kɛ teu ısıı mə Caa lakı-mɛyɛ kvpantv tɔ.

Təma footuɣu fɛı teu
(Matiyee 7:1-5)

37 Ɩ taa footi lɛlaa, pə́ taa kɔɔ na Ɩsɔ footi-mɛ. Ɩ taa tʊ lɛlaa kɛ tasəkəlɛ, pə taa
kɔɔ na Ɩsɔ tʊ-mɛɣɛ tasəkəlɛ. Ɩ hʊ́lí təmaɣa suulu kɛ timpi í pəntəɣəna təma tɔ, na
Ɩsɔ ká hʊ́lí-mɛɣɛ suulu. 38 Ɩ haakı na Ɩsɔ ká haakı-mɛ. Pə taɣa pʊlʊ, Ɩsɔ ká maɣası
kɛ́ na pə́ su na pə́ watı na í ciɣiti na í nyəkı na í pəlı-mɛ. Maɣasəlaɣa ŋka mə
maɣasəɣəna lɛlaa tɔ, ŋkɛɣɛ Ɩsɔ ná kɔŋ na í maɣasəna-mɛ tɔtɔ.

39 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ lɛntı sı: Ntɔŋ í nyəmá teu sı yʊlʊm kaa pəsı na í hɔ ı
lɛlʊ, tɔfɔ pa naalɛ paa hoti púúɣú taa kɛ́. 40 Təmlɛ kpɛlɛməlʊ ta kəlı ı hʊllʊ. Ama
kpɛlɛməlʊ í kɔma na í nyı təkpəsəkpəsı, í na ı hʊllʊ pa pəsa kʊlʊm kɛ́.

41 Ɩsənaɣa pə lapa na ń naakı nyıʊliim wei ı wɛ nyá tɔɣɔntəlɛ ısəpəle taa tɔ, na
ń kaa na kpátúɣú ŋku kʊ wɛ nyá maɣamaɣa nyá nyəntɛ taa tɔ? 42 Ɩsənaɣalɛ nyá
pəsəɣı na ń tɔ sı: Apaŋ nyá səŋ təkpi na má ləsı nyá ısəlɛ taa nyıʊliim, na kpátúɣú
wɛ nyá nyəntɛ taa? Cɛsəlʊ nyá, ləsı kpátúɣú ŋku kʊ wɛ nyá maɣamaɣa nyá ısəpəle
taa tɔ, ılɛna pə́cɔ́ ń ná teu təcɛıcɛı na ń ləsı nyá tɔɣɔntəlɛ ısəlɛ taa nyıʊliim ını.

Pa nyəŋ tʊɣʊ na kʊ pile kɛ́
(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

43 Tʊɣʊ kʊpaŋkʊ ıı lʊləɣı kpaı pile se, pə́cɔ́ kpaı tʊɣʊ naa lʊləɣı pile kʊpantɛ tɔtɔ.
44 Pa nyəŋna paa tʊɣʊ ŋku na kʊ pile cɔlɔɣɔ. Yʊlʊ kaa kooli tʊɣʊ ŋku pa yaa sı fiki tɔ
kʊ pee kɛ sɔsɔʊ tɔɔ se, pə́cɔ́ paa kooliɣi tʊɣʊ ŋku pa yaa sı lɛsɛŋ tɔ kʊ pee kɛ kɔlɔŋ
tɔɔ tɔtɔ. 45 Yʊlʊpaŋ kʊpantʊ lıkəna tuu ı lotu taa kʊpantʊ kiŋ kɛ́. Ilɛna ısaɣau ını
ı ısaɣatʊ lıına tuu ı lotu taa ısaɣatʊ kiŋ. Pə taɣa pʊlʊ, ısəna yʊlʊ lotu taa tɔɔwa tɔ
ḿpúɣú ı yɔɣɔtaɣa húlə́ɣí.

Laɣatʊ na kʊmɛlɛŋ pa kutuluŋ ŋmaʊ
(Matiyee 7:24-27)

46 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ɩ yaa-m Tacaa Tacaa suwe na ıı təŋəɣı ma kʊyɔɣɔtʊtʊ?
47 Maa hʊ́lí-mɛɣɛ yʊlʊ í kɔma ma kiŋ na í nıı ma tɔm na í təŋ-tı pʊntʊ wɛ ısəna tɔ.
48 Ɩ nəɣəsəna kɛ́ ısıı yʊlʊ caakʊɣʊ kutuluɣu ŋmaʊ na í huli na í tala atɛ kʊkpamʊɣʊ
na pə́cɔ́ í sıı kite tɔɣɔ. Pɔɣɔ kɔma na ká su ılɛna lʊm watı, haləna pə hola ma-kʊ.
Paa na mpʊ pə ta ciɣiti-kʊɣʊ kʊ ŋmatʊ teu tɔɔ. 49 Ama wei ı nııkı ma tɔm na ıı
təŋəɣı-tı tɔ, ílé ı wɛ kɛ́ ısıı wei ı ŋma kutuluɣu kɛ atɛɣɛ yem tɔ, kite kʊpantɛ fɛı.
Lʊm hola mapa-kʊ, ılɛna kʊ ti kpakpaa na kʊ la asaala sɔsɔ kɛ yem.

7

Yesu waasa Lom yoolu yom
(Matiyee 8:5-13)

1 Yesu kɔma na í tɛ yəlaa kɛ faaci lapʊ, ılɛna í məlı Kapənahum. 2 Lom yoolu
sɔsɔ nɔɣəlʊ ka wɛna yom na ı luɣu sʊʊ-ı sɔsɔm. Yom ınəɣı pə wıkaɣa na í caakı
səm. 3 Ɩ nıı Yesu taŋ, ılɛna í tili Yuta nyʊɣʊ nyə́ma napəlı sı pá wiina-ı na í kɔɔ
í waası ı yom ını. 4 Pɛlɛ pa tala Yesu kiŋ, ılɛna pá wiina-ı təkpɛɛ sı: Apalʊ ını
ı nəɣəsəna ń waası-ı. 5 Pə taɣa pʊlʊ, ı sɔɔla ta piitim kɛ sɔsɔm, halı ı ŋma-tʊɣʊ
təkotile.

6 Tənaɣa Yesu təŋa-wɛ. Ɩ kɔma í kpətəna təyaɣa, ılɛ yoolu ını ı tila ı taapalaa ntɛ́
sı: Tacaa, taa kʊ nyá təɣı yem, ma ta tala sı ń sʊʊ ma təyaɣa. 7 Halı mpʊ ınəɣı maa
hʊʊwa sı ma ta tala má kɔɔ ma maɣamaɣa kɛ nyá kiŋ. Pə tɔɔ ılɛ, yɔɣɔtı kʊyɔɣɔtʊ
kɛ tɔm kʊlʊm na ma yom hiki alaafəya. 8 Pə taɣa pʊlʊ, ma ısəntɔ ma see ma sɔsaa
kɛ́. Pə́cɔ́ ma wɛna ma səkpema na pɛlɛ pa lakı ma luɣu nyəntʊ. Na má heela pa
taa wei sı í polo cənɛ, ı puki kɛ́. Na má heela wei sı í kɔɔ, ílé ı kɔɔ tɔtɔ. Pə́cɔ́ ye ma
heela ma yom sı í la pənɛ, ı lakı kɛ́.

9 Yesu nıı mpʋ, ılɛna í sa yoolu sɔsɔ ını, na í pəsəna samaa wei ı təŋaɣa-ı tɔ ı tɔɔ na í tɔ sı: Pɔpɔtʋ fɛı leleŋ, paa lsɛɣɛlı taa maɣamaɣa ma ta nata yʋlʋ na í tɛma ı taa na lsɔ ké ısəntɔ.
10 Yoolu ını ı tillaa kɔma na pá məlı təyaɣa, ılɛ pa maɣana yom ınəɣəlɛ na ı alaafəya təmammam.

Yesu feesa alʋ leelu pəyalʋ

11 Pəlɛ pə waalı Yesu pola ıcatɛ nte pa yaa sı Nayiŋ tɔ tə taa ké kpakpaa, na ı ıfalaa na samaa paɣalɛ kɛ ı waalı. 12 Yesu kɔma ısıı ı sʋʋkı ıcatɛ, ılɛ alʋ leelu nɔɣɔlʋ ı pəyaɣa səpaɣalɛ na pá pukina-kɛɣɛ pim, na ıcatɛ nyə́ma samaa təŋ leelu ını ı waalı. Nkɛ ını ka tike kɛ leelu ını ı ka lʋlaa. 13 Tacaa na-ı, ılɛna ı tɔm lapı-ı pətɔɔtəlɛ, na í tɔmı-ı sı: Taa wii.
14 Ḿpúɣú Yesu polaa na í tɔkı sətʋ kpatəlɛ, ılɛna səɣəllaa náá səŋ, na Yesu tɔ sı: lfepu nyá ma caa sı ń kʋlı.
15 Tənaɣa sətʋ ını ı kʋlaa na í sʋʋ yɔɣɔtaɣa, na Yesu cɛlɛ-ı ı too. 16 Ḿpúɣú sɔɣɔntʋ kpa pa təna na pá saŋ lsɔ na pá tɔŋ sı: Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ sɔsɔ lıı ta hɛkʋ taa. Na pá tasa tɔtɔ sı: Pʋwɛ, lsɔ kɔma sı ı teŋ ı yəlaa.
17 Ḿpúɣú mpi Yesu lapa mpʋ tɔ pə tɔm ya Yuta tɛtʋ təna, na pə cɔlɔ tɛtʋnaa təna taa.

Lʋm səlʋ Yohaanı tila Yesu kiŋ sı ı naa (Matiyee 11:2-19)

18 Ḿpúɣú Yohaanı ıfalaa heela-ı tɔm ntı tə təna. Ilɛna í yaa pa taa naalɛ, 19 na í tili-wɛɣɛ Yesu kiŋ sı pá pɔɔsı-ı sı ınəɣəlɛ wei ı tɔm paa tɔma sı ı ká kɔɔ tɔ, yaa nɔɣɔlʋ wɛɛ ı kɔŋ, tə taŋ ılɛ? 20 Pɛlɛ pa tala Yesu cɔlɔ, ılɛna pá tɔ sı: lsɔ Lʋm səlʋ Yohaanı kʋsəna-tʋ sı tə pɔɔsı-ŋ sı: Nyaɣalɛ wei ı tɔm paa tɔma sı ı ká kɔɔ tɔ, yaa nɔɣɔlʋ wɛɛ ı kɔŋ, tə taŋ ılɛ?
21 Pə pamna waatʋ ını ı taa Yesu waasaɣa yəlaa paɣalɛ kɛ pa kʋtɔməŋ, na í lakı na acamaa hikiɣi alaafəya, na í looki alɔɣaa, na í kuliɣi yʋlʋmaa paɣalɛ ısɛ. 22 Ilɛna í tɔ-wɛ sı: I polo na í heeli Yohaanı kɛ mpi í nawa na nti í nııwa tɔ sı: Yʋlʋmaa naakı, kaakalası təŋ, tɔnʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtɔŋ nyə́ma naakı nyʋɣʋ, na ntamaa ná nıukı, na sətaa ná feŋ. Pácó kʋnyɔntʋnaa ná tɔŋa Laapaalı Kʋpaŋ kɛ nıı. 23 Wei ı naani kaa lıı ma tɔɔ tɔ, pʋntʋ nıı leleŋ ké.
24 Yohaanı tillaa mpɛ pɛlɛ pa kɔma na pá kpe, ılɛna Yesu sʋʋ samaa kɛ Yohaanı ını ı tɔm kɛ pɔɔsʋɣʋ sı: Pepeɣe í ka pola wʋlaɣa tɛtʋ taa ké naʋ ye? Heelim makı na pá ciɣitiɣi səsənca ŋka tɔ? 25 Ilɛ pepe naʋ kɛ ı polaa? Yaa yʋlʋ wei ı suu kacɔka wontu tɔ? Tɔʋ, mpa pɛlɛ pa suuki kacɔka wontu na pá wɛ leleŋ taa tɔ, awulaa tɛɛsı taa ké pɛlɛ pa wɛɛ. 26 Ilɛ pepe maɣamaɣa kɛ ı ka tıı pola naʋ? Yaa lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ nɔɣɔlʋ? Tampam, lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ké, halı ma heeliɣi-mɛ sı ı tıı kəla mpʋ. 27 I tɔm kɛ pa tıı ŋmaawa lsɔ Tɔm taa sı:
Nyənı ma tillu ntɔ,
ma tɛləsəɣı nyá nɔɣɔ tɔɔ sı
í taɣanı nyá mpaaʋ na ń kɔŋ.
28 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, tuu tɔ pa ta lʋlətа nɔɣɔlʋ na pʋntʋ tɛɛ Yohaanı fa. Ilɛ paa na mpʋ tɔ, ye mpa pa tisaa na lsɔ tɔɣɔ pa tɔɔ ké kawulaɣa, pa taa səkpelu maɣamaɣa tɛɛ-ı.
29 Pa təna mpa pa nıı tɔm ntı tɔ pa ha lsɔ ké tampana, halı pə kpɛŋna lampuu mʋlaa maɣamaɣa. Pə taɣa pʋlʋ, paa tɛma tisuɣu sı Yohaanı í sɔ-wɛɣɛ lsɔ lʋm. 30 Ama Falisanaa na lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa ná kisa təmlɛ nte lsɔ ka hʋʋwa sı ı ká la-wɛ tɔ, pa ta tisi sı Yohaanı í sɔ-wɛɣɛ lsɔ lʋm.
31 Ḿpúɣú Yesu tasaa sı: Pepeɣelɛ má kɛɛsəna kʋfalaŋ yəlaa panɛ? Isıı pepe caʋ kɛlɛ pa nəɣəsənaa tɔ? 32 Pa nəɣəsəna ké ısıı piya cakʋɣʋ kataɣa taa na sı tɔŋ

təma sɪ: Anɪ tə hʋla həsɪ í ta paa. Pə́cə́ tə wii ləyaɣa wula, í tá wii. 33 Pə taɣa pʋlʋ, lʋm səlʋ Yohaanɪ kəma tɔ, ɪ tɔkɪ tɔɣɔnaɣa, pə́cə́ ɪ nyɔɔkɪ sʋlʋm. Ilɛna mɪɪ tɔŋ sɪ ɪlɔɣɔhilu kɛ-ɪ ké. 34 Yʋlʋ Pəyaɣa má, ma məlaa na má kɔɔ na má tɔkɪ na má nyɔɔkɪ, ɪlɛna í taɣanəɣɪ maɣa yɔɣɔtʋɣʋ tɔtɔ sɪ ma ké hilitu na sʋlʋnyɔɔlʋ. Aaɪyee sɪ lampuu mʋlaa na asaɣaa pa ceu ké. 35 Ama Isɔ ləmaɣasɛɛ tewaɣa, halɪ pə naakɪ ḿpúɣú mpa pa təŋəɣɪ-yɛ tɔ pa kiŋ.

Yesu sʋʋ Simɔŋ təyaɣa taa

36 Kʋyakʋ nakʋlɪ Falisa nɔɣɔlʋ ɪ yaa Yesu ké tɔɣɔʋ. Ilɛna Yesu sʋʋ ɪ tɛ na í caɣa na í tɔŋna tɔɣɔʋ. 37 Apalaa təna alʋ nɔɣɔlʋ ɪ ka wɛ ɪcatɛ ńté tə taa. Ḿpúɣú alʋ ɪnɪ ɪ nɪɪwa sɪ Yesu caɣa tɔɣɔʋ kɛ Falisa təyaɣa taa, ɪlɛna í kɔna tulaalʋ kʋpaŋ nɔɣɔlʋ na akpaləpiya. 38 Na í luŋ Yesu nɔɔhɛɛ tɛɛ na ɪ waalɪ tɔɔ na í wiiki. Ḿpúɣú ɪ taana Yesu nɔɔhɛɛ kɛ ɪsəlʋm, ɪlɛna í hɪɪsɪ-yɛ na í nyɔɔsɪ, na í waɣalɪ-yɛ na í saɣalɪ-yɛɣɛ tulaalʋ. 39 Falisa wei ɪnɪ ɪ yaa-ɪ tɔɣɔʋ kɛ mpʋ tɔ ɪ na mpʋ. Ilɛna í məlɪ ɪ taa sɪ: Ye apalʋ ɪnɛ ɪ ka ké Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ɪ ka nyəmá alʋ wei ɪnɪ ɪ tokiɣina-ɪ ɪsəntɔ tɔ ɪ cakəlɛ na ɪ yaasi wɛ ɪsəna tɔ. I ka nyəma-ɪ sɪ ɪ fɛɪ teu. 40 Mpʋɣʋlɛ Yesu tɔma-ɪ sɪ: Simɔŋ maa heeli-ŋ tɔm natəlɪ. Tənaɣalɛ Simɔŋ cɔwa sɪ: Tacaa yɔɣɔtɪ.

41 Ilɛna í tɔ sɪ: Liɣitee kəntʋlʋ nɔɣɔlʋ ɪ ka wɛnna kəma nyáma kɛ naalɛ, lɛlʋ fɛləɣɪ-ɪ liɣitee nyəɣətʋ nasəlɛ nɪɪnʋwa (500), na lɛlʋ kɛ nyəɣətʋ nɪɪlɛ na naanʋwa. 42 Pa ta hiki sɪ pá fɛlɪ-ɪ, ɪlɛna í cɛ pa naalɛ ɪnɪ. Tɔʋ, pa taa awe laŋlɛ ká kələna-ɪ hɛɛnaʋ?

43 Tənaɣa Simɔŋ cɔwa sɪ: Ma hʋʋ sɪ, wei ɪ nyəntɛ kəla tɔɔʋ tɔ. Yesu sɪ: Ama n hʋʋ teu.

44 Ilɛna í pəsəna alʋ tɔɔ na í tɔ Simɔŋ sɪ: Simɔŋ n ná alʋ ɪnɛ? Ma sʋʋ nyá təyaɣa taa tɔ, n ta ha-m lʋm sɪ má kɔ ma nɔɔhɛɛ. Ama ílé ɪ taana-yɛɣɛ ɪsəlʋm, na í hɪɪsɪ-yɛ na ɪ nyɔɔsɪ. 45 Ma tala nyá tɛ tɔ, n ta waɣalɪ-m. Ama tuu ɪsɪɪ ma sʋʋʋ tɔ, ílé ɪ ta hɛɛsɪ ma nɔɔhɛɛ waɣalʋɣʋ. 46 N ta pəlɪ ma nyʋɣʋ taa ké nim. Ama tulaalʋ kʋpampaŋ kɛ ílé ɪ pəla, halɪ ma nɔɔhɛɛ tɔɔ. 47 Pə tɔɔ ké ma heeliɣi-ŋ sɪ, ɪ səɔlʋɣʋ ḿpúɣú səsəm tɔ pə hʋ́ləɣí ké sɪ paa ɪ ɪsaɣatʋ na tə tɔɔʋ kɛ mpʋ tɔ pa hɪɪsa-tɪ. Pə tɔɔ ɪnəɣɪ wei ɪ wɛna ɪsaɣatʋ kɛ pəcɔ na pá hɪɪsa-tɪ tɔ, pʋntʋ sɔɔləɣɪ maɣana ké.

48 Tənaɣa ɪ heela alʋ ɪnɪ sɪ: Nyá ɪsaɣatʋ hɪɪsaa.

49 Ḿpúɣú í na mpa pa caɣa tɔɣɔʋ tɔ pɛlɛ pa sʋʋ pa taa ké yɔɣɔtʋɣʋ sɪ: Aweɣelɛ ɪnɛ ɪnɪ na halɪ ɪnɪ ɪ taka ɪ hɪɪsəɣɪ ɪsaɣatʋ? 50 Ama Yesu ná heela alʋ ɪnɪ sɪ: N tɛma nyá taa na Isɔ tɔɣɔ ɪ yapa nyá nyʋɣʋ. Tɛɛna laŋhʋlʋmlɛ.

8

Alaa mpa pa səŋaɣana Yesu tɔ

1 Pə waalɪ ké Yesu sʋʋ cɔɔʋ kɛ acalɛɛ səsɔɔna na səkpena na í lakɪ waasʋ, na í kpaaləɣɪ Isɔ Kawulaɣa Laapaalɪ Kʋpaŋ. Na ɪ ɪfalaa naanʋwa na naalɛ, 2 na alaa mpa pa alɔɣaa ɪ loowa, na ɪ waasa mpa pɛlɛɣɛ pa kʋtɔməŋ tɔ. Isɪɪ Malɪ wei pa yaakaɣa Makətala tʋ na paa loo-ɪ alɔɣaa naatosompɔɣɔlaɣa tɔ, 3 na Helɔtɪ pəyalʋ Cusa alʋ Saanɪ, na Susaanɪ, na lɛlaa kɛ paɣalɛ mpa pa səŋaɣana Yesu na ɪ ɪfalaa na pa wɛnaʋ tɔ.

Mətutuuna tɔm
(Matiyee 13:1-9; Maləkɪ 4:1-9)

4 Yəlaa samaa lɪɪkaɣana acalɛɛ acalɛɛ na pá kɔŋ ɪ kiŋ, ɪlɛna í sɛɛ-wɛɣɛ ɪsɔ sɪ:

5 Tuulu polɛna tuutu. I tuukaɣa ɪ mətutuuna, ɪlɛna lɛnna hoti mpaaʋ nəɣɔ nəɣɔ. Na pá fɛləɣɪ-yɛɣɛ nɔɔhɛɛ, na sumasɪ tii na sɪ tɔɔsɪ-yɛ. 6 Ḿpúɣú lɛnna hota kʋwaʋ tɔɔ, ɪlɛna a nyɔ na a taɣanɪ wʋlʋɣʋ kɛ nikaɣa fɛɪ tɔ pə tɔɔ. 7 Lɛnna náá hoti səwa taa na a na səwa pá kpɛntɪ nyɔʋ, ɪlɛna səwa náá kʋ-yɛ. 8 Lɛnna náá hoti tɛtʋ mʋsʋŋ

nyəntʊ taa, na a nyɔ na a lʊlɪ teu pə tɪɪ fɛɪ. I tɛma ḿpúɣú yɔɣɔtʊɣʊ, ɪlɛna í cuɣusina nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ: Ye wei ɪ ké tɔm nɪɪlʊ pʊntʊ í nɪɪ.

Mpi pə tɔɔ Yesu sɛɣɛsəna atuwa tɔ
(Matiyee 13:10-17; Malakɪ 4:10-12)

9 Ḿpúɣú ɪ ɪfalaa pɔɔsa-ɪ ɪsɔ sɛɛʊ mpɪ pə hʊwɛɛ. 10 Ilɛna Yesu cɔ sɪ: Pə ha-mɛɣɛ sɪ
í nyɪ Isɔ Kawulaɣa tɔm kʊŋmɛsətʊ. Ama pə kaasa lɛlaa tɔ, ɪsɔnaa kɛ paa sɛɛ-wɛ sɪ:
Paa pa nyənəɣɪ ɪsəntɔ, pá taa ná.
Paa pa nɪɪkɪ, pá taa cɛkəna pə hʊwɛɛ.

Yesu kilisiɣi mətutuuna tɔm hʊwɛɛ
(Matiyee 13:18-23; Malakɪ 4:13-20)

11 Maa kilisi-mɛɣɛ ɪsɔ sɛɛʊ mpɪ pə hʊwɛɛ. Isɔ Tɔm ntɛ́ mətutuuna anɪ. 12 Wena
wena a hota mpaaʊ nɔɣɔ nɔɣɔ tɔ, alɛ a wɛnna ɪsɪɪ mpa pa nɪɪkɪ Isɔ Tɔm na Ilɔɣɔʊ
təŋ na í ləsɪ-təɣɪ kpakpaa kɛ pa lotu taa, sɪ pá taa kɔɔ na pá mʊ-tɪ na Isɔ ya pa
nyɔɔŋ. 13 Nna alɛ a hota kʊwaʊ tɔɔ tɔ, alɛ a wɛnna ɪsɪɪ mpa pa nɪɪkɪ-tɪ na pá mʊ-tɪ
na laŋhʊlʊmlɛ, ɪlɛ tə ta caɣa pa taa. Pa mʊɣɪ ké na pə́ la wɛɛ naalɛ, maɣasʊɣʊ kɔŋ
kʊ kɔɔ, ɪlɛna pá lɪɪ Isɔ sɛɛʊ kɛ kpakpaa. 14 Wena a hota sɔwa taa tɔ, alɛ a wɛnna
ɪsɪɪ mpa pa tɛŋ tə nɪɪʊ, ɪlɛna atɛ cənɛ nəɣəsɛɛ na pə wɛnaʊ na pə kʊnyɪləŋ pə tɔm
kɔɔ na pə́ kʊ-təɣɪ pa taa, na pá kpisi pee kʊpana lʊlʊɣʊ tɔ. 15 Wena alɛ a hota
tɛtʊ mʊsʊŋ nyəntʊ taa tɔ, alɛ a wɛnna ɪsɪɪ mpa pa nɪɪ Isɔ Tɔm na pá mʊ-tɪ na lotu
kʊlʊmtʊ na hʊwɛɛ nna a tewa tɔ, na pá təka-tɪ təkpaŋkpaŋkpa, na pá lʊləɣɪ pee
kʊpana kɛ teu tɔ.

Fətəla mʊsʊɣʊ
(Malakɪ 4:21-25)

16 Awe mʊsəɣɪ fətəla na í pamɪ-ɪ pʊlʊpʊ tɛɛ, yaa í sʊsɪ-ɪ kato tɛɛ ye? Tesika tɔɔ
ké paa pusi-ɪ sɪ pə́ ná mpa pa sʊʊkɪ təyaɣa taa tɔ. 17 Kʊŋmɛləm napəlɪ pə fɛɪ sɪ pə
kaa kuli pə tɔɔ. Pə́cə́ mukaɣa tɛɛ pʊlʊpʊ fɛɪ mpi pa kaa ləsɪ na paa awe na tɔ.
18 I la laakalɪ na ɪsəna í nɪɪkɪ tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, wei ɪ wɛna tɔɣɔ paa ha, na pá lɛɛkɪ
wei ɪ fɛɪna tɔɣɔ pəciimaɣa wei ɪ hʊʊ sɪ ɪ tɪ tɔ.

Yesu too na ɪ newaa
(Matiyee 12:46-50; Malakɪ 3:31-35)

19 Ḿpúɣú Yesu too na ɪ newaa pa kɔma ɪ kiŋ. Ama samaa tɔɔ pa ta pəsɪ pá tala
ɪ kiŋ. 20 Ḿpúɣú nɔɣɔlʊ heela-ɪ sɪ: Nyá too na nyá newaa pa wɛ awalɪ na pá caa pa
na-ŋ.
21 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ma too na ma newaa ntɛ́ mpa pa nɪɪkɪ Isɔ Tɔm na pá
təŋəɣɪ-tɪ tɔ.

Yesu lapa na kacuculaɣa hɛɛ
(Matiyee 8:23-27; Malakɪ 4:35-41)

22 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Yesu na ɪ ɪfalaa pa kpa kpɪɪlʊɣʊ taa, ɪlɛna í tɔ-wɛ sɪ í
na-wɛ pá tɛsɪ lʊm.
Ḿpúɣú Yesu na ɪ ɪfalaa pa tɛɛwa. 23 Pa təŋna pote kɛ lʊm tɔɔ ké mpʊ, ɪlɛna Yesu
too. Tənaɣa heelimuɣu hɔka lʊm tɔɔ təna, na lʊm faləɣɪ kpɪɪlʊɣʊ taa haləna kʊ caa
suɣu, na lʊm caa pə tɔɣɔ-wɛ. 24 Tənaɣa pa pola Yesu kiŋ na pá feesi-ɪ sɪ: Tacaa,
Tacaa, tə lepaɣa.
Yesu fema, ɪlɛna í kaləna heelim na lʊm hola na pə təna pə́ hɛɛ təli. 25 Ḿpúɣú ɪ
pɔɔsa-wɛ sɪ: Mə taa tɛmnaʊ kɛ Isɔ kɛlɛ le ɪlɛ?
Tənaɣa sɔɣɔntʊ na piti kpa Yesu ɪfalaa, na pá tɔŋ təma sɪ: Aweɣelɛ ɪnɛ ɪnɪ na
halɪ í yɔɣɔtəɣəna heelim na lʊm na pə́ nɪɪkəna-ɪ?

Ilɔɣɔhilu na afanaa pa tɔm
(Matiyee 8:28-34; Maləkı 5:1-20)

26 Ḿpúɣú pa tapəna pa kpıulvɣv kɛ Selasini nyáma tɛtv nti tə wɛ kvtɛsvɣv tɔɔ na tá nyənəɣı Kalilee tɔ. 27 Yesu tii tɛtv tɔɔ, ılɛna ıcatɛ ńté tə yvlv nɔɣɔlv wei ı hii alɔɣaa tɔ í kɔɔ ı kiŋ. Hatoo tɔ yvlv ını ı ta nyı wontuɣu kɛ ı tɔɔ. Pácó ı təcaɣalɛ ntɛ́ pəlaaŋ taa, ı ta nyı təyaɣa. 28 I na Yesu, ılɛna í ma kapuka na í hoti ı nɔɔhɛɛ tɛɛ na í kooki sı: Isɔtaa Isɔ Sɔsɔ Pəyalv Yesu, ma na-ŋ suwe? Haı, la suulu taa tv-m wahala.

29 Pə taɣa pvlv, Yesu ka heela ılɔɣɔv sı í se ı waalı tɔɣɔ ı yɔɣɔta mpv. Pə kɛɛsəɣı na pá kvləɣəna-ı tɔ, pa hɔkəɣı-ı alukpala na í cɛkı, na ılɔɣɔv svsvɣı-ı nyıtv. 30 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa ılɔɣɔhilu sı: Pa yaa-ŋ suwe? Ilɛna í cɔ sı: Pa yaa-m sı Kvpiŋ.

Pə taɣa pvlv, alɔɣaa paɣalɛ ka wɛna ı waalı. 31 Na alɔɣaa mpɛ pa wiikaɣana Yesu sı í taa tɔ-wɛ sı pá məlı pa hɔɔv tɛɛ.

32 Afanaa kaləkv sɔsɔɔv nakvlı kıı wɛ tənaɣa póóŋ taa na kv tuliɣi. Ḿpúɣú alɔɣaa mpɛ pa wiina Yesu sı í yele na mpɛ pá svv afanaa mpɛ pa taa, ılɛna Yesu tisi. 33 Tənaɣa alɔɣaa mpɛ pa yela apalv ını na pá svv afanaa taa. Ilɛna afanaa tv casəlɛ kɛ yem na pá tii kalakala na pá tv lvm na pá sı.

34 Afanaa tiikilaa ná mpv, ılɛna pɛlɛ pá lo kpakpaa na pá polo pá heeli tɔm ntı, na tɔm yɛkı kpakpaa kɛ acaleɛ taa na cacakəŋ tɛɛ. 35 Ḿpúɣú yəlaa kvlaa sı mpɛ pa puki na pá ná mpi pə lapa tɔ. Pa pola Yesu kiŋ, ılɛna pá maɣana apalv wei ını ı alɔɣaa pa loowa tɔ, na pá cɛpa ı tɔɔ, na í caɣa Yesu nɔɔhɛɛ tɛɛ na í suu wontu. Ilɛna sɔɣɔntv kpa-wɛ. 36 Mpa pa ná tɔm ntı na pa ısəpəle tɔ, pa kɛɛsa-wɛɣɛ ısəna pə lapa na apalv ını í hiki alaafəya tɔ. 37 Ḿpúɣú pə lapa Selasini tɛtv nyáma kɛ sɔɣɔntv kɛ sɔsɔm, ılɛna pá tɔ Yesu sı í la suulu na í tɛɛ. Ilɛna Yesu kpa kpıulvɣv sı ı tɛɛkı. 38 Ḿpúɣú apalv wei ını ı alɔɣaa pa loo mpv tɔ, ı sələma Yesu sı í yele na ını í təŋı-ı. Ilɛna Yesu náá kisi na í tɔmı-ı sı: 39 Məlı nyá təyaɣa taa na ń heeli pə təna mpi Isɔ lapa-ŋ tɔ.

Ḿpúɣú apalv ını ı tɛɛwa na í heeli ıcatɛ təna taa ké pə təna mpi Yesu lapa-ı tɔ.

Yailu pɛɛlɔ na alv tɔɣɔllv
(Matiyee 9:18-26; Maləkı 5:21-43)

40 Yesu məla Kalilee taa, ılɛna samaa laŋa hɛɛ teu. Pə taɣa pvlv, pa təna paa taŋa-ı teu ké. 41 Ḿpúɣú apalv nɔɣɔlv wei pa yaa sı Yailu na í ké pa təkotile nyvɣv tv tɔ ı kɔma na í hoti Yesu nɔɔhɛɛ tɛɛ, na í wiina-ı sı í polo ını ı tɛ. 42 Pə taɣa pvlv, ı ka wɛna pɛɛlɔ na í caakı səpv. Pácó ı tike kɛ ı ka wɛna, na ı pısı wɛ naanvwa na naalɛ.

Yesu kvlaa sı ı puki tɔ na samaa nyəkaa ké teu. 43 Alv nɔɣɔlv náá wɛ təna wei hatoo pısı naanvwa na naalɛ taa ı təŋna təɣɔlvɣv na pá wɛ-ı toŋ tɔ. Alv ını ı liɣitee təna tɛmna fɛtaa. Pácó nɔɣɔlv ta pəsı na í waası-ı. 44 Ḿpúɣú ı kpətəna Yesu na ı waalı tɔɔ, na í tokina ı capa ntvmpile. Ilɛna pə tɛmı-ı kpakpaa ını. 45 Ntɛna Yesu pɔɔsı sı: Awe tokina-m ye? Mpvɣvlɛ yəlaa təna kpɛɛsaa. Ilɛna Piyɛɛ nɔɣɔ təkpav sı: Tacaa, kɛ yəlaa timsina-ŋ na pá nyəkəɣı-ŋ?

46 Ama Yesu cɔwa sı: Aaı, nɔɣɔlv tokina-m ké. Ma nıı ma toma lɛnna lıiwa.

47 Alv kɔma na í nyı sı pə nyəmá ı tɔɔ, ılɛna í kvlı na í polo í hoti Yesu nɔɔhɛɛ tɛɛ na í seliɣi. Na í yɔɣɔtı samaa təna ısɛntaa ké mpi pə tɔɔ ı tokina-ı, na ısəna pə tıı waasa-ı kpakpaa tɔ. 48 Mpvɣvlɛ Yesu tɔma-ı sı: N tɛma Isɔ na nyá taa tɔɣɔ pə waasa-ŋ ma pu, tɛɛna laŋhvlvmlɛ.

49 Yesu tɔŋa yɔɣɔtvɣv kɛ mpv, ılɛna Yuta nyáma təkotile nyvɣv tv ını ı təyaɣa tv nɔɣɔlv kɔɔ na í heeli-ı sı: Taa tv Tacaa kɛ kvnyəŋ kɛ yem, nyá pɛɛlɔ fɛı.

50 Tənaɣalɛ Yesu nɔɣɔ təkpav sı: Taa nyá, nyaa tɛ Isɔ na nyá taa te, ı ká hiki alaafəya.

51 Yesu wɛ pa kɔma pá tala təyaɣa tɔ Yesu ta tisi sɪ saмaa í təŋɪ-ɪ na pá sʊʊ. Ama
Piyɛɛ na Yohaanɪ na Saakɪ na pəyaɣa caa na ka too pa tike pa sʊʊna. 52 Pa təna
paa kpa pa laŋa ké na pá wiiki sɔsɔm. Ama Yesu heela-wɛ sɪ: Ɪ taa wii, ka too
kʊtoo ké, ka ta sɪ se.
53 Yəlaa nyəmá sɪ yʊlʊ tɛma tɛɛʊ təkpataa, ɪlɛna pá woŋi-ɪ. 54 Ama Yesu tɔka
pəyaɣa niŋ taa na í yɔɣɔtəna nɔyɔ sɔsaɣa sɪ: Pəyaɣa nyá, kʊlɪ.
55 Tənaɣa ka məlaa na ká kʊlɪ kpakpaa. Ɪlɛna Yesu sɪ pá ha-kɛyɛ tɔyɔnaɣa.
56 Ɪlɛna piti kpa pɛɛlɔ ɪnɪ ɪ nyáma. Mpúɣú Yesu heela-wɛ sɪ pá taa yele na nɔyɔlʊ
nɪɪ nti ɪnɪ tə lapa mpʊ tɔ.

9

Yesu ɪfalaa naanʊwa na naalɛ tiluɣu
(Matiyee 10:5-15; Maləkɪ 6:7-13)

1 Mpúɣú Yesu kota pa naanʊwa na naalɛ na í tʊ alɔɣaa kɛ pa niŋ taa, na í ha-
wɛyɛ toma sɪ pá looki-wɛ paa mpa, na pá waakɪ kʊtɔməŋ. 2 Na í tili-wɛ sɪ pá polo
pá kpaalɪ Ɪsɔ Kawulaɣa tɔm, na pá waasəɣɪ kʊtɔntʊnaa kɛ pa kʊtɔməŋ. 3 Ɪlɛna ɪ
tɔ-wɛ sɪ: Ye í tɛɛkɪ í taa kpaɣa pʊlʊ, paa kpátúɣú, paa huluɣu, paa tɔɣɔnaɣa, paa
liɣitee, pácó í taa kpaɣa capanaa kɛ naalɛ naalɛ. 4 Ye í tala timpi na í laalɪ na í sʊʊ
təyaɣa ŋka ka taa, í saalɪ təna halɪ mə tɛɛʊ. 5 Na ye í tala timpi na yəlaa í ta mʊ-mɛ,
í lɪɪ na í kpiisi-wɛyɛ mə nɔɔhɛɛ mʊsʊɣʊ, na pá húlí sɪ í lapa-wɛyɛ tɔʊ, í yele.
6 Mpúɣú pa tɛɛwa na pá cɔɔkɪ ɪcatɛ ɪcatɛ na pá heeliɣi Laapaalɪ Kʊpaŋ, na pá
waasəɣɪ kʊtɔntʊnaa kɛ pa kʊtɔməŋ.

Helɔtɪ piti kɛ Yesu tɔɔ
(Matiyee 14:1-12; Maləkɪ 6:14-29)

7 Wulaʊ Helɔtɪ nɪɪ pə təna mpi pə tɔŋa lapʊ kɛ mpʊ tɔ, ɪlɛna pə liɣiti-ɪ səsɔm, ɪ
ta nyɪ ɪsəna í la tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, lɛlaa ná təŋaɣa ké sɪ Yohaanɪ wei paa kʊwa tɔ ɪnɪ
ɪ femna.
8 Lɛlaa sɪ Ilii lɪɪna.
Haləna lɛlaa sɪ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kʊpəma taa nɔyɔlʊ lɪɪna.
9 Ɪlɛna Helɔtɪ sɪ: Ma yelaa na pá sɛtɪ Yohaanɪ nyʊɣʊ ɪlɛ, aweyelɛ pʊntʊ wei ɪnɪ ɪ
tɔm ma nɪɪ pa yɔɣɔtəɣɪ ɪsəntɔ tɔ?
Haləna í pɛɛkəɣɪ sɪ í na-ɪ.

Yəlaa iyisi kakpasɪ (5000) caləsʊɣʊ
(Matiyee 14:13-21; Maləkɪ 6:30-44; Yohaanɪ 6:1-14)

10 Yesu Tillaa kɔma pá məlɪ Yesu kiŋ, ɪlɛna pá kɛɛsɪ-ɪ pə təna mpi pa lapa tɔ.
Mpúɣú ɪ kpaɣa-wɛ na í pona-wɛyɛ kpeeŋa kɛ ɪcatɛ nte pa yaa sɪ Pɛtɛsaita tɔ tə kiŋ.
11 Paa na mpʊ tɔ, saмaa nɪɪwa na pá hu ɪ waalɪ, na ɪ laŋlɛ hʊlʊməna pa kɔntɛ. Na
í heela-wɛyɛ Ɪsɔ Kawulaɣa tɔm, na í waasɪ pa təna mpa pa fɛɪna alaafəya tɔ.
12 Pə kɔma na ilim caa tɛm, ɪlɛ ɪ ɪfalaa naanʊwa na naalɛ kɔma ɪ kiŋ ntɛ́, na pá
təmɪ-ɪ sɪ: Təɣɔnɪ saмaa ɪnɛ ɪnɪ na í polo acalɛɛ taa na pə cɔlɔ cacakəŋ tɛɛ na pá
hiki təsʊʊlɛnaa na tɔɣɔnasɪ. Pə taɣa pʊlʊ, cənɛ ké nyɪɪtʊ taa ké.
13 Mpúɣú Yesu cɔwa sɪ: Mɪɪ hana saмaa ɪnəɣɪ təɣɔnaɣa kɛ mə maɣamaɣa.
Tənaɣalɛ pa cɔ-ɪ sɪ: Ntəŋ potopotonaa kakpasɪ na tiina naalɛyɛ tə wɛna yaa?
Yaa n caa sɪ táá yana tɔɣɔnaɣa na tə cɛla saмaa tuutuuma ɪnɛ ɪ təna?
14 Apalaa ka wɛ ɪsɪɪ yʊlʊpee iyisi kakpasɪ (5000) kɛ mpʊ. Mpúɣú Yesu heela ɪ
ɪfalaa sɪ: Ɪ caɣasɪ-wɛyɛ tintika tintika ɪsɪɪ yʊlʊpee nɪɪlɛ na naanʊwa naanʊwa.
15 Ɪlɛna Yesu ɪfalaa nɪɪ ntɪ na pá caɣasɪ pa təna təмam. 16 Tənaɣa Yesu kpaɣa
potopotonaa kakpasɪ na tiina naalɛ ɪnɪ, na í teki ɪ ɪsɛ na í sɛɛ Ɪsɔ ké ɪ na təмlɛ.
Ɪlɛna í faɣa-wɛ na í cɛla ɪ ɪfalaa sɪ pá tala saмaa ɪnɪ. 17 Mpúɣú pa təna pa tɔɣaa na
pá haɣa. Haləna pá tɔɔsɪ hɔɣɔlasɪ kʊkpisasɪ kɛ tɔkəŋ naanʊwa na naalɛ.

Piyɛɛ hʋlʋɣʋ sɪ Yesu kɛ́ Mesii
(Matiyee 16:13-19; Maləkɪ 8:27-29)

18 Kʋyakʋ nakʋlɪ Yesu sələmaɣa Isɔ kɛ́ ɪ tike kɛ kpeeŋa. Ilɛna ɪ ɪfalaa polo ɪ kiŋ.
Ḿpúɣú ɪ pɔɔsa-wɛ sɪ: Yəlaa tɔŋ sɪ ma kɛ́ awe?
19 Ḿpúɣú Yesu ɪfalaa cɔwa sɪ: Pa tɔŋ sɪ Isɔ lʋm sɔlʋ Yohaanɪ, na lɛlaa sɪ Ilii, na
lɛlaa sɪ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa kʋpəma taa nɔɣɔlʋ lɪɪna. 20 Tənaɣa Yesu pɔɔsa ɪ
ɪfalaa sɪ: Na mɛ se, mə hʋʋkɪ sɪ ma kɛ́ awe?
Ḿpúɣú Piyɛɛ nɔɣɔ təkpaʋ sɪ: N kɛ́ Isɔ Mesii.

Yesu səm na ɪ fem pə tɔm
(Matiyee 16:20-28; Maləkɪ 8:30–9:1)

21 Tənaɣa Yesu kpaala-wɛɣɛ teu sɪ pá taa heeli-təɣɪ nɔɣɔlʋ. 22 Ḿpúɣú ɪ heela-wɛ
tɔtɔ sɪ: Yʋlʋ Pəyaɣa má maa tɔɣɔ kʋnyɔŋ kɛ sɔsɔm. Nyʋɣʋ nyə́ma na kɔtəlaa sɔsaa
na Isɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa ká lɔ-m, halɪ pá kʋ-m. Ama maa fe kʋyɛɛŋ tooso wule.
23 Ḿpúɣú Yesu tasa pa tənaɣa heeluɣu sɪ: Wei ɪ caa sɪ í təŋɪ-m pʋntʋ í la ɪ təɣɪ
awusa, na í səɣələɣɪ ɪ səm tesika kɛ paa ɪfemle nte, na í təŋəɣəna-m. 24 Pə taɣa
pʋlʋ, ye wei ɪ pɛɛkəɣɪ ɪ weesuɣu təcututu, ɪ tɛŋna səpʋ. Ama wei í lapa ɪ təɣɪ awusa
kɛ ma tɔɔ, pʋntʋ ká hikina weesuɣu. 25 Ye yʋlʋ pəsaa na í hiki antulinya nyəm
təna, na ɪ maɣamaɣa í wakəlaa, yaa ɪ lapa yem, leɣelɛ pʋntʋ kasəyaɣa ɪlɛ? 26 Ye
wei ɪ səpa ma fɛɛlɛ yaa ma kʋsɛɣɛsətʋ fɛɛlɛ, Yʋlʋ Pəyaɣa má maa sɪ pʋntʋ fɛɛlɛ
tɔtɔɣɔ waatʋ wei maa kɔnna ma teeli na ma Caa nyəŋ na ma ɪsɔtaa tillaa naŋŋ
nyə́ma nyəŋ tɔ. 27 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ, mpa pa wɛ cənɛ tɔ pa taa napəlɪ
ká ná Isɔ Kawulaɣa na pə́cə́ pá sɪ.

Yesu ɪsɛntaa layasʋɣʋ
(Matiyee 17:1-8; Maləkɪ 9:2-8)

28 I tɛma tɔm ntəɣɪ yɔɣɔtʋɣʋ na kʋyakʋ siki kɛ́ ɪlɛna í kpaɣa Piyɛɛ na Yohaanɪ
na Saakɪ na pá kpa pʋɣʋ tɔɔ kɛ́ Isɔ sələmʋɣʋ. 29 I tɔŋna sələmʋɣʋ, ɪlɛna ɪ ɪsɛntaa
laɣasɪ, na ɪ wontu hʋlʋmɪ, halənа tə tee kɔkɔ kɛ sɔsɔm. 30 Tənaɣa pa tuta apalaa
napələɣɪ ɪ kiŋ kɛ naalɛ na pá na-ɪ pá yɔɣɔtəɣɪ. Apalaa mpɛ sɛsɛ Moisi na Ilii kɛlɛ.
31 Mpɛ pa kɔmna na ɪsɔtaa teu sɔsɔɔm, na pá yɔɣɔtəɣəna-ɪ ɪ kpente nte tə caa
Yosalɛm kɛ lapʋ ɪsɪɪ Isɔ ka sɪɪwa tɔ tə tɔm. 32 Mpʋ tɔ na Piyɛɛ na ɪ taapalaa pa tɔŋa
tom kɛ pə fɛɪna. Paa na mpʋ pa fema, na pá ná Yesu teu sɔsɔɔm na apalaa mpa
pa naalɛ pa səŋa ɪ kiŋ tɔ. 33 Pə kɔma ɪsɪɪ apalaa mpɛ pa yeki Yesu, ɪlɛna Piyɛɛ tɔ
sɪ: Tacaa, ɪsɪɪ tə wɛʋ cənɛ ɪnɪ ɪsəntɔ tɔ, pə wɛ teu napələɣɪ te. Ilɛ pə mʋna ɪsɪɪ tə́
siki coka toosoɣo. Nyaɣa lɛntɛ, Moisi kɛ lɛntɛ, na Ilii kɛ lɛntɛ. Nti ɪnɪ ɪ yɔɣɔtʋɣʋ
mpʋ tɔ tə lɪɪ yem kɛ́, ɪ ta na-tɪ.
34 I tɔŋa ḿpúɣú yɔɣɔtaɣa, ɪlɛna ɪsɔ ŋmʋntʋɣʋ nakʋlɪ kʋ kɔə na kʋ takɪ pa tɔɔ. Kʋ
tɔŋa pa tɔɔ kɛ́ tiiu, ɪlɛna sɔɣɔntʋ kpa Piyɛɛ-wɛɣɛ sɔsɔm. 35 Ḿpúɣú pa nɪɪ pə yɔɣɔta
ɪsɔ ŋmʋntʋɣʋ tɛɛ sɪ: Inəɣəlɛ ma Pəyaɣa kʋləsaɣa, í nɪɪna-kɛ.
36 Pə yɔɣɔtʋɣʋ mpʋ na pə tɛ tɔ, Yesu tike ntɛ́ pa naakɪ. Ḿpúɣú ɪ ɪfalaa tɔka pə
təna mpi pa nɪɪ mpʋ tɔɣɔ pa taa, pa ta yele na nɔɣɔlʋ nɪɪ-tɪ.

Pu nɔɣɔlʋ ɪ alɔyaa loou
(Matiyee 17:14-18; Maləkɪ 9:14-27)

37 Pə kɔma pə fe na pá tiikina pʋɣʋ tɔɔ, ɪlɛna samaa anaam nɔɣɔlʋ í katɪ Yesu.
38 Ḿpúɣú yʋlʋ nɔɣɔlʋ ɪ yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa kɛ samaa ɪnɪ ɪ taa sɪ: Tacaa, ma wiina-
ŋ nyənɪ ma pəyalʋ yee. Anɪ ɪ tike kɛ ma lʋlaa. 39 Ye ɪlɔɣɔʋ kʋla ɪ tɔɔ ɪ makɪ kapusi
kɛ́, na pá pɛtɪ-ɪ atɛ na kuhulaŋ lɪɪkəna ɪ nɔɣɔ. Ye pə lapa-ɪ mpʋ, pə wɛɛ kɛ́ na pə
tʋɣʋ-ɪ wahala, pɪɪ cɛkɪ ɪ tɔɔ kɛ́ lɔŋ. 40 Ma wiina nyá ɪfalaa sɪ pá loo-ɪ, pa ta pəsɪ.
41 Ḿpúɣú Yesu tɔma-wɛ sɪ: Laŋkpɪɪsəŋ nyə́ma na kʋtakɛɛsəŋ mɛ, wɛɛ ɪsənaɣa
má na-mɛ tɪɪ caɣa na má təkɪ mə kʋnyɔŋ? Kɔna nyá pəyalʋ ɪnəɣɪ cənɛ.

42 Pəyaɣa kpɛɣɛtəna-ɪ, ılɛna ılɔɣɔu selisi-kɛɣɛ teu, na í pɛtɪ-kɛɣɛ atɛ. Ama Yesu
ná kaləna ılɔɣɔu na toŋ, na í la na pəyaɣa hiki alaafəya, na í cɛla-kɛɣɛ ka caa.
43 Ilɛna Isɔ toma sɔsɔɔna anɛ a təm kpa pa tənaɣa sɔɣɔntu.

Yesu səm na ı fem pə təm tətə
(Matiyee 17:22-23; Maləkı 9:30-32)

Pa təna pa təŋna ı kulaputu tənaɣa sam, ılɛna Yesu heeli ı ıfalaa sı: 44 Paa tu Yulu
Pəyaɣa maɣa yəlaa niŋ taa, í nıı ḿpúɣú teu yoo.
45 Ama Yesu ıfalaa ná tá cɛkəna təm tənɛ ını. Tə huwɛɛ ka wɛ-wɛɣɛ ıŋmɛsau ké,
sı pá taa cɛkəna tə tapuɣu. Paa na mpu pa nyámna tə pɔɔsuɣu.

Sɔsɔɔntu tɔɔ həm
(Matiyee 18:1-5; Maləkı 9:33-37)

46 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa həma sɔsɔɔntu tɔɔ sı pa naa sı pa taa aweɣelɛ sɔsɔ. 47 Yesu
ná cɛkəna pa lotu taa huwɛɛ, ılɛna í kpaɣa peiya na í səŋsı-kɛɣɛ ı cɔlɔ, 48 na ı tɔ sı:
Ye wei ı mu peiya kanɛɣɛ ma nyuɣu tɔɔ, maɣa puntu muwa. Na wei í tıı mu-m, ı
mu wei ı tila-m tɔɣɔ. Pə taɣa pulu, wei í pəsa ısıı mə taa səkpelu, puntu nté sɔsɔ.

Wei í fɛı ta tɔɔ ı ké ta kolontu
(Maləkı 9:38-40)

49 Tənaɣalɛ Yohaanı nɔɣɔ təkpau sı: Tacaa tə na nɔɣɔlu na í looki alɔɣaa na nyá
hətɛ, pɔ́cɔ́ ıı təŋəɣı-tu. Ilɛna taa kisina-ı.
50 Ḿpúɣú Yesu cɔwa sı: I taa taŋı-ı sı í taa la. Pə taɣa pulu, yulu í ta kɛ mə kolontu,
mə nyəŋ ké te.

Samalii ıcatɛ natəlı tə kisa Yesu

51 Pə kɔma pə kpɛɣɛtəna Yesu kuluɣu kɛ antulinya taa, ılɛna í sıı sı ı ká polo
Yosalɛm. 52 Ḿpúɣú ı kusa yəlaa na í tɛləsı nɔɣɔ sı pá polo Samalii ıcaliya kalı ka
taa, na pá caa-ı təsuulɛ. 53 Ama pɛlɛ pa kisa-ı muɣu, sı ı pukina Yosalɛm tɔɔ tɔ pə
tɔɔ. 54 I ıfalaa Saakı na Yohaanı pa ná mpu, ılɛna pá tɔ sı: Tacaa, yaa tə yele na
ısɔtaa kɔkɔ tii na ká nyaɣa-wɛ?
55 Ama Yesu pəsa pa tɔɔ na í kaləna-wɛ. 56 Ilɛna pá tɛɛ ıcatɛ lɛntɛ taa.

Yesu təŋuɣu nyıllaa
(Matiyee 8:19-22)

57 Yesu na ı ıfalaa pa wɛ mpaau taa na pá təŋa pote tɔ nɔɣɔlu təma Yesu sı: Maa
təŋəɣı-ŋ nyá təpote təna taa.
58 Mpuɣulɛ Yesu cɔ-ı sı: Taalɛ hası wɛna sı lona na suması ná wɛna sı tana. Ama
Yulu Pəyaɣa má, ma fɛına nyuɣu tətulɛ maɣamaɣa.
59 Ilɛna Yesu tɔ lɛlu sı: Nyaa kɔɔ na ń təŋı-m.

Ḿpúɣú apalu ını í tɔ sı: Tacaa, yele má polo má pi ma caa na pɔ́cɔ́.
60 Tənaɣalɛ Yesu təma-ı sı: Yele na sətaa pi pa sətaa. Ama nyaa polo na ń kpaalı
Isɔ Kawulaɣa təm.
61 Ilɛna lɛlu náá tɔ sı: Tacaa maa təŋı-ŋ, ılɛ yele na má polo má la ma nyáma kɛ
pə lapa wulee na pɔ́cɔ́.
62 Ama Yesu cɔ ílé sı: Ye yulu kpaɣa akuɣu sı ı haləɣı na í nyənəɣəna kpaı taa,
puntu ta muna Isɔ Kawulaɣa.

10

Tillaa nutoso na naanuwa na naalɛ tiluɣu

1 Pəlɛ pə waalı Tacaa tasa apalaa nutoso na naanuwa na naaleɣɛ ləsuɣu, na í
tili-wɛɣɛ naalɛ naaleɣɛ acalɛɛ na timpiwɛ ı wɛɛ sı ı puki tɔ. 2 Na í heeli-wɛ sı:
Kumtu tɔɔwaɣa, ama kuntaa fɛına. I sələmı hatucɛ na í sɔɔsı kuntaa kɔnau kɛ lɔŋ
kɛ ı kumtu taa. 3 Tɔu, í polo, ısıı ma tiluɣu-mɛ ısəntɔ tɔ, í pəsaa ké ısıı heeŋ kɛ taalɛ

hasɪ hɛkʊ. 4 Ɩ taa kpaɣa liɣitee yaa huluɣu, í taa kpɪ ntaŋkpala, pɛ́cɔ́ í taa paasəna
yəlaa sɛɛʊ kɛ mpaaʊ taa. 5 Ye í sʊʊ təyaɣa ŋka ka taa í kooliɣi sɪ: Alaafəya í təɔ
təyaɣa kanɛ ka təɔ, na pɛ́cɔ́. 6 Ɩlɛ ye pə kɛ́ sɪ təyaɣa tʊ səəla alaafəya, mə koolee anɪ
a ka təŋɪ-ɪ. Təfɔ ye pə taɣa mpʊ, kʊlʊmaa mɛ mə təɔ kɛ́ mə koolee anɪ a taɣanəɣɪ
məlʊɣʊ. 7 Ɩ caɣa təyaɣa ŋka ka taa na pá cɛla-mɛɣɛ mpi, í təɣɔ na í nyɔɔ. Pə taɣa
pʊlʊ, təmlɛ tʊ mʊna pá fɛlɪ-ɪ kɛ́. Ɩ taa laɣasəɣɪ tɛɛsɪ kɛ yem yem. 8 Paa ɪcatɛ nte tə
taa kɛ́ ɪ sʊʊwa na pá mʊ-mɛ na pá cɛla-mɛɣɛ pʊlʊ, í təɣɔ. 9 Ɩ waasɪ pa kʊtəntʊnaa,
na í heeli-wɛ sɪ: Ɩsɔ Kawulaɣa sʊʊ mə tɛɛ kɛ́. 10 Ye í sʊʊ ɪcatɛ nte tə taa na tə yəlaa
í ta mʊ-mɛ, í lɪɪ na í tɔ sɪ: 11 Tə kpiisiɣi mə təɔ kɛ́ mə maɣamaɣa mə ɪcatɛ mʊsʊɣʊ
ŋku kʊ taana ta nəəhɛɛ tɔ. Ɩlɛ paa na mpʊ, í nyɪ teu kɛ́ sɪ Ɩsɔ Kawulaɣa sʊʊ mə tɛɛ
mə tɛɛ na ká lɪɪ. 12 Ma heeliɣi-mɛ sɪ Sɔtɔm ká la sana na ɪcatɛ ntɛɣɛ tənaɣa hʊʊlɛ
wule kɛ suulu hʊlʊɣʊ tɔm taa.

Acalɛɛ lɛnna kisuɣu kɛ Yesu
(Matiyee 11:20-24)

13 Haɪ, Colasɛŋ nyɔ́ma mɛ, mə tɔm wɛ waɪyo. Haɪ, Pɛtɛsaita nyɔ́ma mɛ, mə
tɔm wɛ waɪyo kɛ́. Piti təma nna pa lapa-yɛɣɛ mə hɛkʊ taa tɔ, ye ɪsɪɪ ɪsəntɔ Tiii
na Sitɔŋ kɛ paa lapa-yɛ, paa tɛma pa ɪsaɣatʊ lɔʊ kɛ lɔŋ, halɪ pá suu fɔlətɔnaa na
pá caɣa hula taa. 14 Pə təɔ kɛ́ paa hʊlɪ suulu kɛ Tiii na Sitɔŋ pə nyɔ́ma kɛ hʊʊlɛ
kʊyakʊ wule na pə kəlɪ-mɛ. 15 Pə kaasʊɣʊ Kapənahum nyá tɔ, n hʊʊ sɪ n ká pɪɪ
na ń kaləsəna hatoo ɪsɔtɔnʊɣʊ na? Ama paa tisi-ŋ kɛ́ təfɛ kɛ tuu tənaasəlɛ sɔsɔɔlɛ
taa.

16 Ḿpúɣú ɪ tasa ɪ ɪfalaa kɛ heeluɣu sɪ: Yʊlʊ í nɪɪkəna-mɛ, maɣa pʊntʊ nɪɪkəna.
Wei í kisa-mɛ, ma ɪnɪ tɔtɔɣɔ pʊntʊ kisaa. Na wei í kisa-m, í kisa wei ɪ tila-m tɔɣɔ.

Tillaa nɪɪtoso na naanʊwa na naalɛ ɪnɪ ɪ məlʊɣʊ

17 Ḿpúɣú pa nɪɪtoso na naanʊwa na naalɛ məla ɪ kiŋ na laŋhʊlʊmlɛ sɔsɔɔlɛ, na
pá tɔŋ sɪ: Tacaa nyá tɔɔ alɔɣaa maɣamaɣa nɪɪna-tʊ.

18 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sɪ: Ma naWa Satanɪ na í hotiɣina ɪsɔtaa ɪsɪɪ tɛʊ
nyəɣəsʊɣʊ tɔ. 19 Ɩlɛ ma ha-mɛɣɛ toma sɪ í tɔ tʊmaa tɔɔ, na pəcɛsɪ tɔɔ, na kolontu
toma təna tɔɔ, pʊlʊ kaa la-mɛ. 20 Ɩlɛ paa na mpʊ mə laŋa í taa hʊləmɪ sɪ alɔɣaa
se-mɛ. Ama a hʊləmɪ kɛ́ sɪ pa ŋmaa mə həla kɛ ɪsɔtaa tɔ pə tɔɔ.

Yesu laŋhʊlʊmlɛ
(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)

21 Tənaɣa Feesuɣu Naŋŋtʊ lapa na Yesu laŋlɛ hʊləmɪ sɔsɔm. Ɩlɛna í tɔ sɪ: Ma
Caa, ɪsɔtaa na atɛ pə tʊ, ma sɛɛ-ŋ. N ŋmɛsa tɔm tənɛɣɛ ləmaɣasɛɛ nyɔ́ma na
nyəntaa, ɪlɛna ń kuli-təɣɪ piya. Ma Caa, pɔpɔtʊ fɛɪ, ma sɛɛ-ŋ, nyá ɪnɪ nyá luɣu
tɪɪ lapəna mpʊ.

22 Ama ma Caa cɛla-m pə tənaɣa. Ye pə taɣa ma Caa tike, nɔɣɔlʊ ta nyɪ sɪ
aweɣelɛ Pəyalʊ. Na ye pə taɣa Pəyalʊ tike, nɔɣɔlʊ ta nyɪ sɪ aweɣelɛ Cɛcɛ. Aŋha,
ye Pəyalʊ nɔkənaa sɪ ɪ hʊləɣɪ wei pə paasi.

23 Ḿpúɣú ɪ pəsəna ɪ ɪfalaa tike tɔɔ na í tɔ-wɛ sɪ: Mpi mpi mə ɪsəpee naakɪ ɪsəntɔ
tɔ, lelen kɛ í nɪɪwa. 24 Ma heeliɣi-mɛ sɪ, Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa paɣalɛ na awulaa
sɔsaa paɣalɛ nyɪɪlaa sɪ pá ná mpi mə naakɪ ɪsəntɔ tɔ, na pá laŋ. Pəyele pa nyɪɪlaa
tɔtɔ sɪ pá nɪɪ nti mə nɪɪkɪ tɔ, na pá kpisi.

Samalii tʊ yəllɛ

25 Ḿpúɣú Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlʊ nɔɣɔlʊ ɪ kʊlaa sɪ ɪ maɣasəɣɪ Yesu. Ɩlɛna í tɔ sɪ: Tacaa,
ntiɣi má la na má hiki weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ?

26 Yesu cɔ-ɪ sɪ: Susuweɣe pa ŋmaa Ɩsɔ Tɔm taa? Na n kaləɣɪ tɔ, hʊwɛɛ nnaɣa n
nɪɪkɪ pə taa?

27 Ilɛna í cɔ-ı sı: Ma nuıkı sı n ká sɔɔlı Tacaa nyá Isɔ na luɣu kvlvmvɣv na nyá
ləsaɣa svv-ı təmamam kɛ paa mpi pə taa, na n sɔɔlı nyá tɔɣɔntəlɛ ısıı nyá tı.
28 Ḿpúɣó Yesu təma-ı sı: Ama n cɔ teu. Aŋha, lakı mpv, n ka hiki weesuɣu.
29 Inı ı caakaɣa sı paa na mpv ı təm ı te, ḿpúɣúle ı tasa Yesu ké pɔɔsvɣv sı: Na
aweɣelɛ ısıı ma tɔɣɔntəlɛ ını ule?
30 Ḿpúɣó Yesu cɔ-ı sı: Təv, yvlv nɔɣəlv ı luınna Yosalɛm na í pukina Yeliko, na
í lıı ŋmuılaa tɔɔ na pá kpa-ı na pá wɔɣɔsı ı wontu na pá mapı-ı ısıı ısəna mpi pə
wɛɛ tɔ. Ilɛna pá tɛɛ pa yele-ı na í kaasa weesuɣu kvlvmvɣv. 31 Pə pamna kɔtvlv
nɔɣəlv ná təŋaɣa mpaav ŋkv. Ile ı na-ı, ılɛna ı cəlɔ na í tɛɛ. 32 Ḿpúɣó Lefii tv nɔɣəlv
ná talaa na í maɣana-ı mpv. Ilɛna íle ı cəlɔ tɔtɔ na í tɛɛ. 33 Ama Samalii tv tɔntv
nɔɣəlv ná tala təna na í na apalv ını, ılɛna ı təm lapı-ı pətɔɔtəlɛ kɛ sɔsɔm. 34 Ḿpúɣó
ı hɛla ı kiŋ, na í taa nim na kɔəlɛ kɛ ı hiŋ taa. Ilɛna í kpɛɛlı-ı saalası, na í caɣası-ı ı
kpaŋaɣa tɔɔ, na í pona-ı muvlaa təsvvlɛ na í paasəna-ı teu. 35 Kv fema ılɛna í ləsı
liɣitee nyəɣətv naalɛ na í cɛla muvlaa təsvvlɛ tv, na í heeli-ı sı: Paasəna-ı teu, na
ń tıı tɔɣa ı nyvɣv tɔɔ na pə tɛɛ mpv, ma kɔma, maa fɛlı-ŋ yoo.
36 Təv, pa tooso ını pa taa, aweɣe n hvv sı ŋmuılaa mapa wei ını tə ı tɔɣɔntəlɛ
ule?
37 Ilɛna Isɔ Təm sɛɣɛsvlv ını ı cɔ-ı sı: Wei ını ı lapa-ı kvpantv tɔ.
Mpvɣvlɛ Yesu sı: Təv, polo na nyá maɣamaɣa ń lakı mpv.

Yesu pote kɛ Maləta na Malı pa tɛ

38 Yesu na ı ıfalaa pa təŋna pote, ılɛna pá tala ıcatɛ natəlı na alv nɔɣəlv í lapı-
ı muvllɛ. Pa yaa alv ını sı Maləta. 39 I wɛna neu, pa yaa-ı sı Malı. Ile ı ka caɣa
Tacaa nɔɔhɛɛ tɛɛ ké na í nuıkı ı sɛɣɛsvɣv. 40 Taɣa tɔɔ təma kpəpa Maləta, ılɛna pə
pɛkəlı-ı ı taa. Ḿpúɣó ı kɔma Tacaa kiŋ na í tɔ sı: Isıı ma neu yeluɣu-m ma tike na
má cɔɔkəna taɣa kɛ ısəntɔ ını tɔ pə wɛ-ŋ teu nté ma cɛ? Pəlɛ pə tɔɔ tɔ, heeli-ı sı í
səna-m.
41 Mpvɣvlɛ Tacaa ná cɔ-ı sı: Haı, Maləta, n kvɣı nyá təɣı yem ké na ń kpetiliɣina
təma paɣalɛ. 42 Pəyele mpi pə waasəɣı tɔ pə ké kvlvməm tike ké. Malı ləsəna
təpantɛ, í na nɔɣəlv pa kaa hɔ.

11

Sələmvɣv hvlvɣv
(Matiyee 6:9-13; 7:7-11)

1 Ḿpúɣó kvyakv nakvlı Yesu caɣa tiili na í sələməɣı Isɔ. I kɔma na í tɛ, ılɛna ı
ıfalv nɔɣəlv ı təmı-ı sı: Tacaa, húlí-tvɣv Isɔ sələmvɣv ısıı Yohaanı ná húlúɣú ı ıfalaa
tɔ.
2 Mpvɣvlɛ Yesu heela-wɛ sı: Ye ı caa sələmvɣv í sələmı sı:
Tacaa, nyá hətɛ í wɛɛ katɛ.
Tɔɣɔ nyá kawulaɣa.
3 Haakı-tvɣv paa ıfemle nteɣe tɔɣɔnaɣa.
4 Húlə́ɣí-tvɣv suulu kɛ timpi tə pəntəɣəna-ŋ tɔ,
ısıı tá tɔtɔ tá hvlvɣvv suulu kɛ mpa pa pəntəɣəna ta tɔ.
Taa yele na tá svv maɣasvɣv ısaɣav taa.
5 Ḿpúɣó Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu tɔtɔ sı: Ye ısıı mə taa nɔɣəlv wɛna taapalv ntɛ́,
na pvntv polo ahoo hɛka na í maɣana-ı sı: Haı, ma taapalv, kəntı-m potopotonaa
tooso. 6 Ma taapalv nɔɣəlv ı luınna ntɛɣɛ mpaa na í tala-m nɔɔnɔɔ, pə́có ma fɛına
mpi maa cɛlɛ-ı tɔ. 7 Ilɛna ı tɔɣɔntəlɛ náá cɔ-ı hatoo pə taa sı: Taa caalı-m mpv. Má
na ma piya tə tɛma svvv na tá təkı na tá kaləsı. Maa pəsəɣı má tasa kvlvɣv kɛ nyá
tɔɣɔnaɣa cɛlvɣv tɔɔ. 8 Ma heeliɣi-mɛ sı, paa ı kɔma í kvlı na í cɛlɛ-ı ı kvlaŋəm təna,
pə taɣa taapallɛ tɔɔ ké ı lapa mpv, ama caalvɣv kɛ ı kisaa. 9 Ile ma heeliɣi-mɛɣɛ sı í

sələməɣı, paa ha-mɛɣɛ, í pɛɛkəɣı, í hikiɣi ké, í makı, pa tʋləɣı-mɛɣɛ. 10 Sələməlʋ kɛ pa haakı, na pɛɛkəlʋ hikiɣina, na matʋ kɛ pa túlə́ɣí. 11 Wulee mə taa awe pəyaɣa sələma-ı potopoto na pʋntʋ cɛlɛ-kɛɣɛ pəlɛ ye? Yaa ye ka sələma-ı tinte pʋntʋ cɛlɛ-kɛɣɛ tʋm. 12 Yaa mə taa awe pəyaɣa sələməna-ı yatɛ, na pʋntʋ cɛlɛ-kɛɣɛ pəcɛka? 13 Ye asaɣaa mɛ mıı pəsa mə piya kɛ kʋpantʋ lapʋ, Tacaa wei ı wɛ ısɔtaa tɔ ı kaa cɛla ı Feesuɣu Naŋŋtʋ kɛ mpa pa sələməɣı-ı tɔ?

Yesu cɔɔkı ı tɔm tʋlaa
(Matiyee 12:22-30; Malakı 3:22-27)

14 Yesu loo ılɔɣɔhilu kaayɔɣɔtaɣa, ılɛna ılɔɣɔʋ se. Ɩ se ḿpúɣú ılɛna kamumuka sʋʋ yɔɣɔtʋɣʋ na pə la samaa kɛ piti ké sɔsɔm. 15 Mpʋɣʋlɛ pa taa lɛlaa pəsənaa sı: Pesepule toŋ kɛ ını ı tɔɣɔnəɣəna alɔɣaa lɛmpa.

16 Ilɛna Yesu tɔm tʋlaa taa lɛlaa náá tɔmı-ı sı: La piti təmlɛ na pə́ húlí sı Isɔ toŋ kɛ n lakəna. Pa yɔɣɔta ḿpúɣú sı pa naa ı waalı. 17 Yesu ná cɛkəna pa taa hʋwɛɛ, ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ye kawulaɣa wɛɛ na ká fɛı nɔɣɔ kʋlʋmaɣa, nɔɔnɔɔ ka yawaɣa. Təyaɣa í wɛ mpʋ, kɛlɛ ka yɔkəɣı ké. 18 Ye Satanı kawulaɣa nyə́ma yooki pa taa pa tike, ı kawulaɣa nyʋɣʋ nté ka ısəna? Mpi tɔ, mə tɔŋ sı Pesepule toŋ kɛ ma lookina alɔɣaa. 19 Ye Pesepule toŋ kɛ ma lookina alɔɣaa ısıı mə hʋʋkʋɣʋ tɔ, ılɛ awe toŋ kɛ mə pəyalaa ná lookina pa nyə́ma? Tənaɣa pa maɣamaɣa paa kʋna mə tɔm. 20 Ama ye Isɔ toŋ taa ké ma lookina alɔɣaa, ılɛ Isɔ Kawulaɣa wɛ mə tɛɛ mə tɛɛ kɛlɛ.

21 Yʋlʋ toŋ tʋ í taŋa ı təyaɣa kɛ teu na yoou wontu, pʋlʋpʋ ıı tokiɣina ı wɛnaʋ. 22 Ama wei ı kəla-ı toŋ tɔ í kɔma na í kʋlı ı tɔɔ na í pəsı-ı, ılɛ ı lɛɛkəɣı ı yoou wontu nti ını ı taakaɣa tɔɣɔ, na í məŋna ı wɛnaʋ mpı, na í tala lɛlaa.

23 Wei ı fɛı ma tɔɔ, pʋntʋ ké ma kolontu ké. Wei ıı səŋna-m tɔɔsʋɣʋ tɔ, ı yaasəɣı ké.

Ilɔɣɔʋ wei pa loowa tɔ ı məlʋɣʋ
(Matiyee 12:43-45)

24 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ye pa loowa ılɔɣɔʋ, wʋlaɣa taa ké ı cɔɔkı sı í hɛɛsı. Ɩ laŋəɣı, ılɛna í taɣanı ı taa sı: Maa məlı təyaɣa ŋka ka taa maa lıwa tɔɣɔ. 25 Ɩ takı kɛlɛ ka taa, ılɛ ı ká maɣana pa hasa-kɛ na pá taɣanı pə tənaɣa teu. 26 Pəlɛ tɔ, ı puki ké na í caa alɔɣaa lɛlaa mpa pa kəla ınəɣı ısaɣatʋ tɔɣɔ naatosompɔɣɔlaɣa, na pá kɔɔ na pá caɣa təyaɣa ŋkɛ ka taa. Ilɛna lɔŋ nyəntʋ náá məlı na tá la sana na nɔɔnɔɔ nyəntʋ.

Kʋpantʋ maɣamaɣa siɣisiɣi

27 Yesu tɔŋna ḿpúɣú yɔɣɔtʋɣʋ, ılɛna alʋ nɔɣɔlʋ ı yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsaɣa kɛ samaa taa sı: Pʋwɛ nyá too wei ı lʋla-ŋ na ń mʋsı-ı tɔ, ı nyʋleleŋ wɛ sɔɣɔntʋ.

28 Ḿpúɣú Yesu cɔ alʋ ını sı: Mpa pa nıı Isɔ Tɔm na pá tɔkı-tı, pʋntʋnaa nté nyʋleleŋ nyə́ma te.

Piti təmlɛ nyılʋɣʋ
(Matiyee 12:38-42)

29 Samaa tɔŋna-ı nyəkʋɣʋ kɛ sɔsɔm, ılɛna í sʋʋ ı faaci taa sı: Kʋfalaŋ yəlaa panɛ asaɣaa ké. Piti təmlɛ nte tə húlə́ɣí sı Isɔ lakəna tɔɣɔ mpɛ pa caakı. Ile pa kaa na natəlı, ye pə taɣa Yonaasi nyəntɛ. 30 Isəna mpi pə lapa Yonaasi kiŋ tɔ pə hʋla Ninifi nyə́ma ké sı Isɔ lakəna. Na mpʋ ını tɔtɔɣɔ Yʋlʋ Pəyaɣa má ma nyəntʋ ká húlí kʋfalaŋ yəlaa tɔtɔ sı Isɔ lakəna. 31 Ye pə tala hʋʋlɛ wule, ilim mpətəŋ tɔɔ wulaʋ alʋ nyəŋ ká kʋ kʋfalaŋ yəlaa panɛ pa tɔm kɛ mpi pə tɔɔ ílé ı ka lıı hatoo tɛtʋ pooluŋ taa na í kɔɔ, sı ı nıkı ısəna Salʋmɔŋ yɔɣɔtəna ləmaɣasɛɛ tɔ. Pə́cɔ́ pʋlʋpʋ wɛ cənɛ na pá tɛɛ Salʋmɔŋ təcaɣacaɣa. 32 Ye pə tala hʋʋlɛ wule Ninifi nyə́ma ká kʋ kʋfalaŋ yəlaa panɛ pa tɔm. Pə taɣa pʋlʋ, kʋyaŋku pɛlɛ pa nıı Yonaasi waasʋ tɔ, pa yela pa ısaɣatʋ kɛ kpakpaa ké. Pə́cɔ́ pʋlʋpʋ wɛ cənɛ na pə tɛɛ Yonaasi ını.

Mpi tɔnvɣv naana tɔ
(Matiyee 5:15; 6:22-23)

33 Nɔɣɔlv ıı mvsəɣı fətəla na í ŋmesı-ı, yaa í pamı-ı nyanaɣa tee. Ama ı sıı-ı timpi
taa í wee pıı naa yəlaa təna tɔɣɔ. Ilena mpa pa kɔŋ tɔ, fətəla kɔkɔ na-we. 34 Ḿpúɣú
pə wee na nyá ise. Anı a kena nyá tɔnvɣv pəlimile fətəla. Ye nyá ise í naakı teu, pə
waasəɣı nyá tɔnvɣv tənaɣa. Ama ye nyá ise í yvlvmaa, nyá tɔnvɣv təna pəlimile
we səkpetvɣv tee ké. 35 La laakalı, pə taa kɔɔ na ısəna n naakı tɔ pə məlı səkpetvɣv.
36 Pə we mpv tɔ, ye n naa təceicei, na pə fei-ŋ təyuɣulee, n naa teu ké, ısıı fətəla
kɔkɔ naakvɣv yvlv tɔ səkpetvɣv fei.

Falisanaa na Isɔ Tɔm seɣesəlaa tooluɣu
(Matiyee 23:1-36; Maləkı 12:38-40)

37 Yesu tema yɔɣɔtvɣv ke mpv, ılena Falisa nɔɣɔlv í yaa-ı sı í svv ı te na í nyɔɔ
lvm. Ḿpúɣú Yesu svvwa Falisa te na í niki təɣɔv. 38 Falisa nawa ı təkı na í nyɔɔkəna
asilima, ılena pə lapı-ı ha. 39 Tənaɣa Tacaa tɔma-ı sı: Anı Falisanaa mə nyəntv nté
mpv. Iyisi na nyənasi waaləna ke í nyaaləɣı təlaılaı. Ama pə kpaɣav mə taanaa
tɔ, ŋmııləm na ısaɣatv pə hvwee maɣaləna. 40 Ləmaɣasee feınaa me, Isɔ wei ı ŋma
yvlv tɔɔ tɔ, ílé ı wena ı tı na wei ı ŋma yvlv lotu taa tɔ yee? 41 Pə kəla teu sı í ha mpi
ı wena mə iyisi na mə nyənasi taa təɣɔ kvnyɔntvnaa, ıle pə təna pıı wee-meɣe teu.
42 Pɔpɔtv fei, Falisanaa me, mə tɔm we waıyo ké. I kpesəɣı nyıtv nti pa yaakı sı
mantı na luu tɔ na tuusi hatv təna na í hiliɣi na í ləsəɣı Isɔ ké pə hɔɣələŋ naanvwa
taa kvlvm. Pəyele mə paa feına tampana təŋvɣv na Isɔ sɔɔlvɣv tɔm. Ama tampana
təŋvɣv na Isɔ sɔɔlvɣv tɔm ke pıı mvna í seesəna ısəle, ıle í taa sɔɔ hɔɣələŋ naanvwa
taa kvlvm ını ı tɔɔ.
43 Falisanaa me, mə tɔm we waıyo ké. Yuta nyáma təkotilenaa taa, teeli teeli
təcaɣalenaa ke í peekəɣı. Na í sɔɔla pa seekı-meɣe samaa taa ké na pá luŋiɣi.
44 Falisanaa me, mə tɔm we waıyo ké. I we ké ısıı pəlaaŋ wei ı salətaa na pá təŋ ı
tɔɔ ké yem, na pá ta nyı sı pəlaaŋ tɔ.
45 Tənaɣa Isɔ Tɔm seɣesəlv sɔsɔ nɔɣɔlv ı pəsəna-ı sı: Tacaa, n yɔɣɔtvɣv mpv tɔ n
kpentəna tá tətɔɣɔ na ń tvv.

46 Ḿpúɣú Yesu cɔwa sı: Isɔ Tɔm seɣesəlaa sɔsaa me, mə tɔm ná we waıyo
tətɔɣɔ. I svkəɣı yəlaa ke səɣəla yuŋ nyəna. Pəyele mıı tıı taa-weɣe taav maɣamaɣa.
47 Waıyo na mə tɔm ké, mə caanaa ná kvna Isɔ kvyɔɣɔtvtv teləsəlaa, na mıı
hələɣı pa pəlaaŋ na í taɣanəɣı tətetete. 48 Isıı í lakvɣv mpv tɔ, pə húlə́yí ké sı mə
laŋa heena mə caanaa lapa mpi tɔ. Pele pa kvna Isɔ kvyɔɣɔtvtv teləsəlaa, na mə
hələɣəna pa pəlaaŋ. 49 Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké Isɔ ləmaɣasee ka hvla mpv sı: Isɔ
má, maa tili Isɔ kvyɔɣɔtvtv teləsəlaa na tillaa ke pa kiŋ. Ama paa kv lelaa, na paa
tv lelaa ke kvnyɔŋ ke kvtvɣv. 50 Tuu pə ŋmav antulinya na Isɔ kvyɔɣɔtvtv teləsəlaa
mpa pá kv tɔ, kaɣana nyáma nyɔɔŋ taa ké pa səm tɔm ká tena. 51 Kpaɣa Apeelı
kvɣv, halənа Sakalı wei pa kv kɔtaɣa təlate na Isɔ təseele sɔsɔole pə hekv taa tɔ pa
səm, ma heeliɣi-me təfoo ké sı, ısıı pə tema pa nyɔɔŋ taa.
52 Isɔ Tɔm seɣesəlaa sɔsaa me, mə tɔm we waıyo ké. I təka saafv wei pa tvləɣəna
Isɔ Tɔm nyəm tɔɔ tɔ, na mə luɣu fei svvv. Pəyele ıı tisiɣi sı mpa pele pa caa tɔ pá
svv.
53 Yesu kvla təna, ılena Isɔ Tɔm seɣesəlaa na Falisanaa pá səŋ ı tɔɔ ké nɔɔhee
naale na pááná, na pá makı ı nɔɣɔ tɔɔ na kvpɔɔsvtv ke yem yem. 54 Na pá kuuki
ı nɔɣɔ sı í cotaa ıle pa kpa-ı na təna.

12

Laakalı na cesvɣv tɔm
(Matiyee 10:26-27)

1 Ḿpúɣú samaa kota sɔsɔm kɛ waatu ını, halәna pá tusiɣi tәma. Tәnaɣa Yesu caalәna ı ıfalaa kɛ kpaaluɣu sı: Ɩ la laakalı na Falisanaa kukusum, pa mәnaafikitu kɛ ma yaa mpu. 2 Pә tәna mpi pә ŋmɛlaa tɔ, ısıı pә tɛma na pá kuli pә tɔɔ. Na pә tәna mpi pә lapa mukaɣa tɛɛ tɔ, ısıı pa tɛma na pá nyı-wı. 3 Pә tɔɔ ké paa í ka ŋmɛsı tɔm na í yɔɣɔtı-tәɣı ahoo, ısıı tә yawa ilim taa. Na paa naŋ taa ké í wɛlәta ŋkpaŋuɣu taa, ısıı pa kpaala-tı na nɔɣɔ sɔsɔɣa.

Yulu kunyamnam
(Matiyee 10:28-31)

4 Mpa mɛ í ké ma taapalaa tɔ, ma heeliɣi-mɛ sı í taa nyana mpa pa pәsәɣı na pá lәsı yulu weesuɣu tike, na pә waalı paa pәsәɣı pulu tɔ. 5 Maa húlí-mɛɣɛ wei pә munа sı í se tɔ. Ɩ se lsɔ, ını ı pәsәɣәna na í ku yulu. Pәyele ı pәsәɣı na í tu-ı tәnaasәlɛ taa. Tampana tɔɔ ısәntɔ, ınәɣı pә munа í se.

6 Pә taɣa santiinaa naalɛ kɛ pa pɛɛtәɣı sumpıupıunaa kakpası taa? Paa na mpu pa wɛu mpu tɔ, lsɔ tá sɔɔ pa taa kulum tɔɔ. 7 Mpu ını tɔtɔɣɔ na mә nyuɣu taa nyɔɔsı, lsɔ nyәmá sı tәna sı nyuɣu ké. Ye mpu í taa nәɣәsı, í kәla sumpıupıunaa tәcaɣacaɣa.

Yesu Kilisiti muɣu yaa ı kisuɣu
(Matiyee 10:19-20; 10:32-33; 12:32)

8 Ma heeliɣi-mɛ sı, ye yulu ta ŋmɛsı sı ı ké Yulu Pәyaɣa má ma nyәŋ, ma maɣamaɣa maa tisi lsɔ ısɔtaa tillaa ısɛntaa sı puntu ké ma nyәŋ. 9 Ama wei í kpɛɛsa yәlaa ısɛntaa sı ı ta nyı-m, ma maɣamaɣa maa tɔ lsɔ ısɔtaa tillaa ısɛntaa sı ma ta nyәmı-ı tɔtɔ.

10 Ye wei í yɔɣɔta Yulu Pәyaɣa má ma tɔɔ ké ısaɣatu, paa húlí puntu kɛ suulu. Ama ye Feesuɣu Naŋŋtu kɛ ı yɔɣɔta ısaɣatu, pa kaa húlí-ı suulu.

11 Ye pә kɔma na pá yaa-mɛɣɛ nɔnɔɔsı kɛ Yuta nyáma tәkotilenaa taa, yaa awulaa kpaamәŋ taa, yaa toŋtunaa kiŋ, í taa nәɣәsı nti í ká huu na í lu na nti í ká yɔɣɔtı tɔ tә tɔɔ. 12 Feesuɣu Naŋŋtu ka sɛɣɛsı-mɛɣɛ kpakpaa kɛ nti í ká yɔɣɔtı tɔ.

Toŋ tu kumɛlɛŋ tɔm

13 Ḿpúɣú nɔɣɔlu lıı samaa taa na í tɔ Yesu sı: Tacaa, heeli ma taalu sı má na-ı tá tala tá caa yelina-tuɣu mpi tɔ.

14 Tәnaɣa Yesu pәsәna-ı sı: Apaŋ nyá, awe kpa-m mә tɔm taɣanlu na mә wontu tallu?

15 Ɩlɛna Yesu heeli pa tәna sı: Ɩ la laakalı na wɛnau luluɣu. Pә taɣa pulu tɔɔ, wɛnau hikuɣu ıı huläɣı sı yulu tula-tı se. Paa puntu ká wɛna ısıı cәnɛ na le.

16 Ḿpúɣú Yesu sɛɛ-wɛɣɛ ısɔ sı: Apalu toŋ tu nɔɣɔlu ka wɛnna halәmnaa, na í ku kutɔɣɔu kɛ pә taa pә tıı fɛı. 17 Ɩlɛna í caɣa na í maɣası ı taa sı: Ɩsәnaɣalɛ maa la ılɛ? Kpeeŋ ıı takı-m sı má nyәkı ma tɔɣɔnaɣa. 18 Ɩ taa ı taa ılɛna í tɔ sı: Ma nyәmá ısәna maa la tɔɣɔlɛ. Ma yɔkәɣı ma kpeeŋ ınɛɣɛ na má sıı sɔsɔɔŋ. Ɩlɛna má suu kutɔɣɔu na ma kupam lɛmpәnaa tәnaɣa ı taa. 19 Ɩlɛ maa ma ma laŋlɛ taa na má tɔ sı, yulu wɛna pıısı paɣalɛ taa kutɔɣɔu ılɛ pә kaasa we, ye pә taɣa caɣau na tɔɣɔu na nyɔɔu na yɔɔluɣu pә paasi? 20 Tәnaɣa lsɔ tɔma-ı sı: Kumɛlɛŋ nyá, n ká sı ahoo anɛ a maɣamaɣa. Ɩlɛna má ná wei ı ká kpaɣa pә tәna mpi n taɣana nyá tı tɔɔ ké mpu tɔ.

21 Ɩlɛna Yesu tasa sı: Ḿpúɣú pә wɛɛ na mpa pa kaa wɛnau kɛ pa maɣamaɣa pa tike tɔɔ, na lsɔ ısɛntaa pa kɛ kunyɔntunaa tɔ.

Naani tuɣu kɛ Isɔ
(Matiyee 6:25-34)

22 Pә waalı ké Yesu tɔma ı ıfalaa sı: Ɩ tá ná mpi pә tɔɔ ma heela-mɛ sı í taa nәɣәsәɣı mә tɔɣɔnaɣa ŋka pә wɛɛ sı í ká tɔɣɔ na í hiki weesiŋ, na mә tɔnәŋ tɔɔ kutakәm pә tɔm tɔ. 23 Pә taɣa pulu tɔɔ, weesuɣu kәla tɔɣɔnaɣa, na yulu tɔnuɣu kәla wontu kusususutu. 24 Ɩ nyәnna katәkatәŋ na í na. Ɩı tuuki, ıı kuŋ. Pәyele ı fɛı

kʋtɔɣɔʋ təsɪlɛ, ɪ fɛɪna kpou, Ɪsɔ calәɣәna-ɪ. Na mə tá kəlɪ sumasɪ kɛ tɔm napəlɛ?
25 Paa mə taa yʋlʋ ká kʋ ɪ təɣɪ ɪsəna, pʋntʋ pəsəɣɪ na í tuusi ɪ təɣɪ wʋlɛ kʋlʋmtəlɛ
maɣamaɣa? 26 Ye ɪı pəsəɣɪ səkpetu səkpetu, pepe tɔɔ ké í kʋɣɪ mə tɪ na sɔsɔɔntʋ
nti tə kaasaa tɔ? 27 Ɪ nyənna taWa nyɪɪtʋ tʋkʋɣʋ hɛtʋ nti tɔ na í na. Nyɪɪtʋ ntɪ, tɪı
lakɪ təmlɛ təlɪ, tɪı lʋvkɪ pɔɔŋ. Paa na mpʋ ma heeliɣi-mɛ sɪ wulaʋ Salʋməŋ na ɪ toŋ
tәna ɪ ta suu wontu na í tala paa tə taa kʋlʋmʋɣʋ kɛ kacɔka. 28 Ye Ɪsɔ lakɪ kacɔka
kɛ taWa taa nyɪɪtʋ nti tə wɛ saŋa na cele ɪsəntɔ pa tika-tɪ tɔ, ɪ kaa la-mɛɣɛ kacɔka
na pə kəlɪ mpʋ? Ɪ polo í tɛɛ, ɪı tɛŋ Ɪsɔ na mə taa təcaɣaCaɣa tɔ se. 29 Ɪ taa pɛkəlɪ mə
tɪ na í nəɣəsəɣɪ tam ké mə kʋtɔɣɔm na mə kʋnyɔnyɔɔm pə tɔm. 30 Antulinya taa
cənɛ ma ta nyɪ ɪsɔnaa pɛɛkəɣəna təlɛɣɛ tam. Ama mɛ mə wɛna Caa, na mə Caa ɪnɪ
ɪ nyəmá mpi í nyɪɪləɣɪ tɔ. 31 Ɪ sɔ nyʋɣʋ na Ɪsɔ Kawulaɣa pɛɛkʋɣʋ, na Ɪsɔ ká ha-mɛ
tɔtɔɣɔ mpi pə kaasaa tɔ.

Kpaŋtʋ ləmaɣasɛɛ í wɛ timpi tənaɣa ɪ akalʋɣʋ wɛɛ
(Matiyee 6:19-21)

32 Ma kalakiya nyá, taa nyá, mə Caa sɔɔlәna sɪ ɪ haa-mɛɣɛ ɪ kawulaɣa. 33 Ɪ pɛɛtɪ
mə kʋpamnaa na í məŋna pə liɣitee na í ha kʋnyɔntʋnaa. Ɪ pɛɛkɪ fatakanaa mpa
paa səkɪ tɔ, na í kaakɪ mə wɛnaʋ kɛ ɪsɔtaa timpi pʋlʋ ɪı leki tɔ. Nmɪılʋ kaa tala
tənaɣa ŋmɪılʋɣʋ, pə́cɔ́ puka kaa tɔɣɔ. 34 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, kpaŋtʋ ləmaɣasɛɛ í wɛ
timpi, tənaɣa ɪ akalʋɣʋ wɛɛ.

Təmlɛ lataa mpa pa feŋiɣi tɔ

35 Ɪ tantɪ na í taŋaa, í ləlɪ mə hɔɔ taa, í mʋsɪ mə fətəlanaa. 36 Ɪ la ɪsɪı təmlɛ nyə́ma
mpa pa taŋaa sɪ pa caa í lɪına akpaɣalɛ taa na í tɔ sɪ: Ma talaa, pa tʋlɪ-ɪ tɔ. 37 Cɛcɛ
ɪnɪ í talaa na í maɣana ɪ təmlɛ nyə́ma mpɛ na pa taŋaa, pa nyʋɣʋ lapa leleŋ ké.
Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana sɪ ɪ kootiɣi ɪ wontu ké na í hɔkəna ɪ tɪ, na í húlí-wɛɣɛ
təcaɣalɛ sɪ pá caɣa na í tʋ-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa. 38 Paa tapɪılɛ yaa tefemle kɛ ɪ kɔma na
í kɔɔ na í maɣana-wɛɣɛ mpʋ na pá taŋaa, pa lapa nyʋleleŋ ké. 39 Ɪ nyɪ teu sɪ, ye
nyəm ka nyəŋaɣa kəlɔ na təyaɣa caa nyɪ ŋmɪılʋ kɔntɛ waatʋ, ɪ kaa yele-ɪ na í sʋʋ
təyaɣa taa se. 40 Mɛ tɔtɔ, pə tɔɔ ké mɪı taɣanɪ mə təɣɪ mpʋ. Yʋlʋ Pəyaɣa ma, ma
kɔŋ kɔntɛ kɛ waatʋ wei í kaa hʋʋ tɔɣɔ.

Təmlɛ tʋ ɪsaɣav na kʋpaŋ pa tɔm
(Matiyee 24:45-51)

41 Tənaɣa Piyɛɛ pɔɔsa Yesu sɪ: Tacaa, ta tike kɛ n sɛɛkəna ɪsɔ ɪnɪ, yaa yəlaa
tənaɣa n sɛɛkəna-ɪ? 42 Ḿpúɣúlɛ Tacaa cɔWa sɪ: Aweɣelɛtəmlɛtʋ kʋpaŋ na laɣatʋ?
Ye pə taɣa wei ɪ caa ká yelina təyaɣa feŋuɣu, sɪ nyɔɣɔsɪ í kpa təmlɛ nyə́ma lɛlaa,
ɪlɛ ɪnɪ í cɛla-wɛɣɛ tɔɣɔnaɣa tɔ. 43 Cɛcɛ ɪnɪ í kɔma na í məlɪ na í maɣana təmlɛ tʋ ɪnɪ
ɪ ɪsəlɛ sɛɛna təmlɛ ntɛ́ tə lapʋ, ɪ nyʋɣʋ lapa leleŋ ké. 44 Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana
tɔɔ sɪ, təyaɣa caa ká tʋ təmlɛ tʋ ɪnəɣɪ ɪ kʋpam tәna tɔɔ feŋuɣu ké. 45 Ama ye pə
cəpa təmlɛ tʋ ɪnɪ, na í tʋ ɪ taa sɪ: Ma caa kaa kɔɔ lɔŋ se, ɪlɛna í sʋʋ təmlɛ nyə́ma
apalʋnyəma na alʋnyəma kɛ mapʋ. Na í tɔkɪ, na í nyɔɔkɪ na pə́ kʋɣɪ-ɪ. 46 Pɪı kɔɔ na
kʋyakʋ ŋku na ɪsəna taa ɪ taa tʋ ɪ taa sɪ təyaɣa tʋ ka tala tɔ, íĺé ɪ ka sʋʋ təkpʋʋ. Na ɪ
ká la təmlɛ tʋ ɪnəɣɪ təkaŋkaŋ, na í məŋna-ɪ na í pɛtɪ-ɪ ma ta nyɪ ɪsɔnaa tɔɔ.
47 Təmlɛ tʋ wei ɪ nyəmá ɪ caa luɣu tɛɛ nyəm na í tá taɣanɪ ɪ tɪ, pəyele ɪ ta la mpi ɪ
caa sɔɔlaa tɔ, paa həlɪ-ɪ teu. 48 Ama təmlɛ tʋ wei íĺé ɪ ta nyɪ ɪ caa luɣu tɛɛ nyəm, na
í lakɪ mpi pə mʋna pá mapɪ-ɪ pə tɔɔ tɔ, pəciiu tike kɛ paa ma íĺé. Wei pa ha sɔsɔm
tɔ, sɔsɔm kɛ pa kɔŋɪ-ɪ pɔɔsʋɣʋ. Na wei pa paasaa na pá kaa sɔsɔm tɔ, sɔsɔm taa
sɔsɔm kɛ pa kɔŋɪ-ɪ pɔɔsʋɣʋ.

Yəlaa faɣav kɛ Yesu tɔɔ
(Matiyee 10:34-36)

49 Kɔkɔ kɛ ma kɔma tɛtʊ tɔɔ kɛ́ mʊsʊɣʊ, na pə caɣa-m ɪsɪ ɪsəntɔ tɔ kaa tɛma mʊɣʊ ɪlɛ mhmm teu ntɛ́. 50 Pə wɛɛ sɪ pá sɔ-m Isɔ lʊm napəlɪ, ɪlɛ ye pa ta sɔ-m lʊm mpɪ ma nəɣəsɛɛ kaa tɛ. 51 Mə hʊʊ sɪ hɛɛsʊɣʊ kɛ ma kɔna antulinya taa? Aaɪ, ma heeliɣi-mɛ sɪ koloŋa kɛ ma kɔnaa. 52 Pə kpaɣa pənɛntɛ tɔ, yəlaa í wɛ kakpasɪ kɛ pa təyaɣa taa, paa faɣa. Tooso ká lɪʊ naalɛ ɪnɛɣɛ koloŋa, na naalɛ náá lɪʊ tooso kɛ́ koloŋa. 53 Cɛcɛ ká kʊlɪ ɪ pəyalʊ tɔɔ, na pəyalʊ kʊlɪ cɛcɛ tɔɔ. Toto ká kʊlɪ ɪ pɛɛlɔ tɔɔ na pɛɛlɔ náá kʊlɪ toto tɔɔ. Paŋ alʊ nyəŋ ká kʊlɪ poolu tɔɔ, na poolu kɛ́ paŋ tɔɔ.

Waatʊnaa cɛkənaʊ (Matiyee 16:2-3)

54 Ḿpúɣú Yesu tɔma samaa tɔtɔ sɪ: Ye í ná tɛʊ pɪɪ ŋmaalaɣa na ilim tətʊlɛ, í tɔŋ kpakpaa sɪ saŋa ɪnɪ tɛʊ wɛɛ. Ilɛna tampana tɔɔ kʊlɛ kʊ nɪɪ. 55 Na í kɔma na í ná ilim nyakɪ sɔsɔm, í tɔŋ sɪ tahaŋlɛ wʊsaa. Ilɛna tahaŋlɛ náá haŋ. 56 Mənaafikinaa mɛ, í lapa ɪsəna na í nyəŋ atɛ na ɪsɔ pə kɔkɔlɔnaa faɣasʊɣʊ, na ɪɪ cɛkəɣəna nti təlɛ tə lakɪ ɪsəntɔ tɔ tə hʊwɛɛ.

Kolontu na kolontu pa ciikuɣu (Matiyee 5:25-26)

57 Isənaɣa pə wɛɛ na mə maɣamaɣa ɪɪ tɪɪ maɣasəɣɪ sɪ í nyɪ tampana na í təŋ-yɛ ye? 58 Ye n wakəla nɔɣəlʊ na í yaa-ŋ nɔnɔɣɔ, la kookalɪ na nyá na-ɪ í taɣanɪ mə tɔm kɛ mpaaʊ taa na í ta tata hʊʊlʊ kiŋ. Pə taa kɔɔ na hʊʊlʊ náá tʊ-ŋ toŋtʊnaa niŋ taa, na pɛlɛ pá təkɪ-ŋ. 59 Ma heeliɣi-ŋ tampana sɪ ye n ta tɛ pə tənа mpi pa pɛla-ŋ tɔɣɔ fɛlʊɣʊ n kaa lɪʊ tənа.

13

Ye í ta laɣasɪ tɔntɛ í ká sɪ

1 Ḿpúɣú yəlaa napəlɪ pa kɔma tənɛ ɪnəɣɪ kpakpaa na pá heeli Yesu sɪ: Kalilee nyə́ma napəlɪ pa lakaɣa kɔtaɣa kɛ Isɔ, ɪlɛna Pilatɪ yele na pá kʊ-wɛ. 2 Tənaɣalɛ Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ɪ hʊʊ sɪ Kalilee nyə́ma mpa pa kʊ mpʊ tɔ, pa tɛɛ Kalilee nyə́ma lɛlaa tənaɣa kawalasɪ tɔɣɔ pa kʊ-wɛ? 3 Aaɪ, ma heeliɣi-mɛ sɪ, pə taɣa mpʊ se. Ama mɪɪ ta laɣasɪ tɔntɛ, í ká sɪ mə tənaɣa ɪsɪɪ pɛlɛ pa səpʊ tɔ. 4 Na yəlaa pəlefɛi hiu wei Silowee kutuluɣu kpɛsaa na kʊ takɪ na kʊ naŋtɪ tɔ, í hʊʊ sɪ Yosalɛm nyə́ma tənа taa pɛlɛ pa kələna ɪsaɣatʊ na? 5 Aaɪ, ma heeliɣi-mɛ sɪ, pə taɣa mpʊ se. Ama mɪɪ ta laɣasɪ, í ká sɪ mə tənaɣa ɪsɪɪ pɛlɛ pa səpʊ tɔ.

Fiki tʊɣʊ ŋku kɪɪ lʊləɣɪ tɔ kʊ tɔm

6 Ḿpúɣú Yesu sɛɛ-wɛɣɛ ɪsɔ sɪ: Apalʊ nɔɣəlʊ ɪ ka sɔna ɪ lɛsɛŋ tɪɪŋ taalɛ taa kɛ́ fiki. Ḿpúɣú ɪ pola pee kooluɣu. Ama ɪ ta maɣana kʊ tɔɔ kɛ́ paa pʊlʊpʊ cəcəka. 7 Tənaɣa ɪ tɔma taalɛ təkʊlʊ sɪ: Nyənɪ, pɪɪsɪ tooso kələ ma tʊ kɔntɛ sɪ ma kooliɣi pee. Ama maa makəna pʊlʊ cəcəka kɛ kʊ tɔɔ. Sɛtɪ-kʊ. Pepe tɔɔ kɛ́ kɪɪ səŋ yem na kɪɪ lʊləɣɪ? 8 Ilɛna taalɛ təkʊlʊ cɔ-ɪ sɪ: Tacaa, tasa-kʊɣʊ yeluɣu kɛ pʊntɔ, na maa huli na má cɔɔna kʊ kite na ma tʊ hute na má ná. 9 Ntanyɪ pə́ talənа pənte kɪɪ lʊlɪ pee. Kʊ ta lʊlɪ ɪlɛ n sɛtɪ-kʊ.

Alʊ ɪcam waasʊɣʊ kɛ kʊhɛɛsʊɣʊ wule

10 Ḿpúɣú kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ nakʊlɪ kʊ wule Yesu sɛɣɛsaɣa Yuta nyə́ma təkotile natəlɪ tə taa. 11 Pə pamna alʊ kʊtəntʊ nɔɣəlʊ ɪ ka wɛ tənа. Ɪ hii ɪlɔɣɔʊ na pə kɔkəlɪ-ɪ pɪɪsɪ pəlefɛi hiu təcu, ɪɪ pəsəɣɪ na í siɣisi ɪ təɣɪ paa pəcɔ maɣamaɣa. 12 Yesu na-ɪ, ɪlɛna í yaa-ɪ na í tɔmɪ-ɪ sɪ: Alʊ nyá, saŋa waalɪ n hika alaafəya kɛ́.

13 Ilɛna Yesu tənɪ ɪ tɔɔ kɛ́ ɪ niŋ, na alʊ siɣile siɣisi tənɛ ɪnəɣɪ kpakpaa, na í niki Isɔ kɛ́ sam. 14 Isɪɪ Yesu lapʊ na yʊlʊ hiki alaafəya kɛ kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ wule kɛ mpʊ tɔ pə ta maɣa Yuta nyə́ma təkotile nyʊɣʊ tʊ ntɛ́. Tənaɣa ɪ pəsəna samaa sɪ:

Kʋyɛɛŋ naatoso kɛ pa lakɪ təmlɛ. Ye í caa í hiki alaafəya, í kɛɛsəna kʋyɛɛŋ ɪnɪ ɪ taa na í kɔɔ. Ɩ taa kɔŋ kʋhɛɛsʊɣʊ wule sɪ pá ha-mɛɣɛ alaafəya.

15 Tənaɣa Tacaa ná cɔ Yuta nyámа təkotile nyʊɣʊ tʊ ɪnɪ sɪ: Mənaafikinaa mɛ, ye pə tala kʋyakʊ kʋhɛɛsʊɣʊ wule mə taa awe yeki ɪ nav yaa ɪ kpaŋaɣa kɛ túlúɣú sɪ ká nyɔɔ lʊm ye? 16 Yaa í nyəmá sɪ Apəlaham lʊlʊɣʊ taa alʊ ɪnɛɣɛ pa kaa waasɪ kʋyakʊ kʋhɛɛsʊɣʊ wule? Pácó Satanɪ təka-ɪ na í cɔɔsəɣɪ-ɪ tɔ pɪsɪ pəlefɛi hiu ntɔ.

17 Yesu cɔ Yuta nyámа təkotile nyʊɣʊ tʊ ɪnəɣɪ mpʊ, ɪlɛna fɛɛlɛ kpa mpa paa caa-ɪ tɔ. Ama samaa wei pə kaasaa tɔ ílé ɪ tənа ɪ laŋlɛ ná hɛɛna təma kʋpampana nna Yesu lakaɣa tɔ.

Səəɣa pəle təm
(Matiyee 13:31-32; Maləkɪ 4:30-32)

18 Ḿpúɣú Yesu tasa yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Ɩsɪɪ pepeɣelɛ Ɩsɔ Kawulaɣa nəɣəsənaa, na pepeɣe maa kɛɛsəna-kɛ ɪlɛ yee? 19 Ka nəɣəsəna ké ɪsɪɪ yʊlʊ tuukuɣu səəɣa pile kɛ ɪ taalɛ taa na tə nyɔ, na tə pɪɪ tʊɣʊ sɔsɔɔv na sumasɪ kɔŋ na sí tʊɣɪ tana kɛ kʊ pəliŋasɪ tɔɔ tɔɣɔ.

Potopoto kʋkʊsʊm təm
(Matiyee 13:33)

20 Ḿpúɣú Yesu tasaa sɪ: Pepe cav ké maa kɛɛsəna Ɩsɔ Kawulaɣa ɪlɛ yee? 21 Ka nəɣəsəna ké ɪsɪɪ alʊ maɣasʊɣʊ mʊlʊm kɛ cɛmsɛ təpam na í kpaɣa kʋkʊsʊm kɛ pəcɔ na í tʊ, na í huɣuti na pə təna pá kpa təfʊʊ tɔ.

Nɔnɔɣɔ kʋkpɪlaɣa
(Matiyee 7:13-14,21-23)

22 Yesu kʊlaa sɪ ɪ puki Yosalɛm, ɪlɛna í sɛɣɛsəɣəna mpaa kɛ acalɛɛ səsɔɔna na səkpena nna a taa ɪ təŋaɣana tɔ na í puki. 23 Ḿpúɣú nɔɣɔlʊ pɔɔsa-ɪ sɪ: Tacaa, ntɔŋ yəlaa pəciimaɣa tike nyɔɔŋ kɛ pɪɪ ya na?

Ɩlɛna Yesu cɔ-wɛ sɪ: 24 Ɩ la kookalɪ na í sʊʊna nɔnɔɣɔ ŋka ka wɛ təfəkɪɪ tɔ. Təm faawɪɪ tɔɔ, yəlaa paɣalɛ ká lʊna teu sɪ pá təŋna təna na pá sʊʊ. Ama pa kaa hiki mpaa.

25 Ḿpúɣú Yesu təma sɪ: Pɪɪ kɔɔ na təyaɣa caa təkɪ na í kaləsɪ, na mɪɪ wɛna awalɪ tɔɔ, ɪlɛ í sʊʊ mapʊ ntɛ́ nɔnɔɣɔ sɪ: Tacaa, tʊlɪ-tʊ. Ɩlé ɪ ká cɔ-mɛ sɪ: Ma ta nyɪ timpi í lɪɪnaa tɔ. 26 Pəlɛɣɛlɛ í ka sʊʊ yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Tá na-ŋ tə təkaɣana na tə nyɔɔkɪ. Ta ɪcatɛ hapɛɛ tɔɔ ké n tɪɪ sɛɣɛsəɣɪ. 27 Ɩlé ɪ ká lɛlɪ-mɛɣɛ yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Ma ta nyɪ timpi í lɪɪnaa tɔ yoo. Mə tənа í tɛɛ í fɛɛ-m, ɪsaɣalataa mɛ. 28 Ɩ ká kɔɔ na í na Apəlaham na Ɩsaaka na Saakɪ na Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa tənaɣa Ɩsɔ Kawulaɣa taa, na pá fiɣita-mɛ na awalɪ təɣəlɛ ɪsɪɪ í ká tɪɪ casɪ kapusi na í nyasəɣɪ mə təɣɪ kela te. 29 Yəlaa ká lɪɪna ilim təlɪʊlɛ tɔɔ, na pə tətʊlɛ tɔɔ, na lɛlaa lɪɪna pə ntɔɣɔŋ na pə mpətəŋ tɔɔ na pá suli Ɩsɔ Kawulaɣa taa ké təɣɔʊ. 30 Waatʊ ɪnɪ mpa pa wɛ lɔlɔ ké kaɣana tɔ pa taa lɛmpa ká məlɪ waalɪ, na waalɪ nyámа náá məlɪ lɔlɔ.

Yesu laŋwakəllɛ kɛ Yosalɛm tɔɔ
(Matiyee 23:37-39)

31 Waatʊ ɪnɪ ɪ maɣamaɣa kɛ Falisanaa napəlɪ pa kɔma Yesu kiŋ na pá heeli-ɪ sɪ: Wulav sɔsɔ Helɔtɪ pɛɛkəɣɪ-ŋ kʊɣʊ. Pəlɛ pə tɔɔ lɪɪ cənɛ na ń laɣasɪ ɪcatɛ.

32 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ɩ polo í heeli mə taalɛ haɣa ŋkɛ sɪ, saŋa na cele pə taa ma tɔɣɔnəɣɪ alɔɣaa, na má waasəɣɪ kʊtɔntʊnaa, na pə kʊfemuɣu kɛ maa tɛ ma təmlɛ. 33 Ama pə wɛɛ ké sɪ má tɔ ma mpaav kɛ saŋa na cele na pə kʊfemuɣu. Pə taɣa pʊlʊ, paa kʊɣɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ kɛ tiiliɣi yem na pə ta kɛna Yosalɛm taa.

34 Hei Yosalɛm, Yosalɛm, nyá taa ké pa kʊɣɪ Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa, na nyá taa tɔtɔɣɔ pa yooki Ɩsɔ tillaa kɛ pɛɛ na pá kʊɣɪ. Təm paɣalɛ kɛ ma səɔlaa sɪ ma kpeɣeliɣi nyá taa yəlaa təna təkotokoto ɪsɪɪ kantuɣu papʊɣʊ kʊ piya tɔɔ tɔ. Ama pa

kisaa. 35 Tɔu, mə təyaɣa ka təkı kaau təkpataa, nɔɣɔlu kaa paasəna-kɛ. Ma heeliɣi-mɛ təfoo sı, í kaa tasa-m keesuɣu, halәna pá tala wule nte í ka yɔɣɔtı sı, Isɔ í sәna Tacaa tillu tɔ.

14

Kutɔntu nɔɣɔlu ı waasuɣu

1 Ḿpúɣú kuyaku kuhɛɛsuɣu nakulı Yesu suu Falisanaa sɔsɔ nɔɣɔlu ı tɛɣɛ tɔɣɔu. Mpa paa wɛ tәna tɔ pa caɣaa na pá keŋna-ı teu. 2 Yulu nɔɣɔlu ı ka sәŋa ı ısɛntaa, na tɔnuɣu tɔɔ asilima kutɔŋ wɛna-ı. 3 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa Isɔ Tɔm sɛɣɛsәlaa na Falisanaa sı: Ta mpaau taa, pə muna pá waası kutɔntu kɛ kuyaku kuhɛɛsuɣu wule yaa pá taa waası-ı?

4 Ama Falisanaa mpɛ pa ta tisi cɔu. Tәnaɣa Yesu hɔma kutɔntu na í waası-ı, na í heeli-ı sı í tɛɛ. 5 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa Falisanaa sı: Kuyaku kuhɛɛsuɣu wule, mə taa awe nawa ı pəyaɣa yaa ı nau hota lɔkɔ taa, na í yele lәsuɣu kɛ kpakpaa sı kuyaku kuhɛɛsuɣu wule? 6 Ilɛna pá maɣası-tәɣı cɔu na pá kpisi.

Tɔɣɔu yaau na tәcaɣalɛ kupantɛ tɔm

7 Yesu nawa sı mpa pa yaa tɔɣɔu kɛ mpu tɔ, pa huliɣina tәmaɣa kpelee kupana tɔɔ caɣau. Ilɛna í sɛɣɛsı-wɛ sı: 8 Ye nɔɣɔlu kpaɣa alu na í yaa-ŋ tɔɣɔu, ń talaa, taa hulina tәcaɣalɛ kupantɛ na pácó. Ntanyı ısәntɔ pa yaa nɔɣɔlu ílé na í kәla-ŋ. 9 Pá taa kɔɔ na wei ı yaa-mɛɣɛ tɔɣɔu tɔ í heeli-ŋ sı: Kulı na ń kaası ınɛɣɛ tәcaɣalɛ. Ilɛ n kulәna fɛɛlɛ ntέ tәnyɔɔmıı, na ń caɣana waalı tɔɔ. 10 Ama ye pa yaa-ŋ tɔɣɔu, ń talaa, caɣana waalı tɔɔ. Ilɛ wei ı yaa-mɛɣɛ tɔɣɔu tɔ ye ı kɔma ílé ı ká tɔna-ŋ sı: Apaŋ nyá, tuusina cәnɛ tɔɔ na ń caɣa tәcaɣalɛ kupantɛ. Saa ını pa tu-ŋ teeli kɛ nyá na pa tәna mpa í caɣa ḿpúɣú tɔɣɔu tɔ pa ısɛntaa kέ. 11 Pə taɣa pulu tɔɔ, wei í hɔŋ ı tı paa tisi-ı, na wei í pasəɣı ı tı, paa kusı ı nyuɣu.

12 Ḿpúɣú Yesu heela wei ı yaa-ı tɔɣɔu tɔ sı: Ye n lapa tɔɣɔnaɣa yaa acima, taa yaa nyá cewaa, yaa nyá tɛɛtunaa, yaa nyá lulugu nyáma, yaa nyá toŋtunaa lɛlaa. Pə taɣa pulu tɔɔ, pɛlɛ pa pəsəɣı tɔtɔ na pá yaa-ŋ tɔɣɔu, na pá lɛɛtı-ŋ nyá kucɔɔu kɛ kpakpaa. 13 Ama ye n lapa acima, koti kunyɔntunaa, na acamaa, na kaakalası, na yulumaa, na pá tɔɣɔ. 14 Waatu ınəɣəlɛ n hika kupantu. Pə taɣa pa taa nɔɣɔlu ká pəsәna na í lɛɛtı-ŋ-tı. Ama Isɔ ká fɛlәna-ŋ kuyaŋku ı ká feesi sətaa mpa paa lapa kupantu tɔ.

Mpa pa yaa tɔɣɔu na pá kisi tɔ
(Matiyee 22:1-10)

15 Pa nıı tɔm tәnɛ ını ılɛna Yesu na mpa pa caɣa tɔɣɔu tɔ pa taa lɛlu yɔɣɔtı-ı sı: Wei ı ká caɣa tɔɣɔu kɛ Isɔ Kawulaɣa taa tɔɣɔlɛ ısıı leleŋ nıulu te.

16 Tәnaɣa Yesu cɔ puntu ını sı: Apalu nɔɣɔlu ı lapәna tɔɣɔnaɣa tәkpɛtɛkpɛtɛ. Ilɛna í yaa yәlaa samaa sı pá kɔɔ pá tɔɣɔ. 17 Pə kɔma na pə pıı, ılɛna í tili ı pəyalu sı í polo na í heeli mpa ı yaa tɔɣɔu tɔ sı pá kɔɔ mpu, pə talaa. 18 Ama pa tәna pa suu-ı wiinau sı pa kaa pəsı. Kancaalaɣa nyəŋ heela tillu sı: Ma yapa taalɛ, ye ma ta polo ma na-tɛ pə kaa la-m teu. Mpu tɔ, ma səlәməɣı-ŋ mpaa, ma kaa pəsı na má kɔɔ. 19 Lɛlu náá tɔ sı: Ma yapa naaŋ kuhalәŋ kɛ naanuwa, ma caa ma tamsı-ı naalɛ naalɛ na ma falәsı-ı. Mpu tɔ, ma səlәməɣı-ŋ mpaa, ma kaa pəsı na má kɔɔ. 20 Na lɛlu tɔ tɔtɔ sı: Nɔɔnɔɔ kέ ma kpaɣa alu, ma kaa pəsı na má kɔɔ. 21 Ḿpúɣú tillu məla ı caa kiŋ na í kɛɛsı-ı ısәna pə luwa tɔ. Tәnaɣa təyaɣa caa ını páánáá lapa-ı, na í taɣanı tillu kɛ tiluɣu sı: Polo lɔŋ kɛ kuyɛɛŋ taa na hapɛɛ nɔɔsı na ń kuu kunyɔntunaa, na acamaa, na yulumaa, na kaakalası, na ń kɔna. 22 Pə tasa pəcɔ ılɛna tillu taɣanı məluɣu na í heelı-ı sı: Tacaa, ma lapa nti n kɛɛsaa tɔ, paa na mpu tәcaɣalɛ kpisa yem kέ. 23 Tәnaɣa təyaɣa caa tasa-ı tɔm sı: Cɛ mpaaŋ taa na ń cɔɔ kutuluŋ kila kila, ye n hika mpa n kpa-wɛɣɛ yem yem na ń suuna na ma təyaɣa

su. 24 Ma heeliɣi-mɛ sɪ yəlaa mpa pa həte pa yaanaa tɔ, pa taa nɔɣɔlʊ kaa tɔɣɔ ma
tɔɣɔnaɣa.

Mpi yʊlʊ ka la na pɑ́cɔ́ ɪ pəsɪ Yesu ɪfalʊ tɔ
(Matiyee 10:37-38)

25 Ḿpúɣú samaa tuutuuma hu Yesu waalɪ. Tənaɣa Yesu pəsaa na í tɔ-wɛ sɪ: 26 Ye
yʊlʊ í caa ɪ təŋɪ-m na í ta lɪɪ luɣu kɛ ɪ caa na ɪ too, na ɪ alʊ na ɪ piya, na ɪ taalʊnaa
na ɪ kɔɣɔnaa na ɪ newaa, halәna í kpɛntәna ɪ maɣamaɣa ɪ tɪ, paa ɪ təŋa-m, ɪ kaa
pəsɪ na í la ma ɪfalʊ. 27 Ye wei ɪ ta səɣəlɪ ɪ səm tesika na í təŋɪ-m, pʊntʊ kaa pəsɪ
na í la ma ɪfalʊ. 28 Ye mə taa nɔɣɔlʊ caa kutuluɣu sɔsɔɔŋkʊ ŋmaʊ, ɪ cakɪ ké na í
maɣasɪ pə tәna pə liɣitee nyʊɣʊ, sɪ ɪ naa sɪ ɪ liɣitee ká tala-ɪ yaa a kaa tala-ɪ. 29 Tɛfɛ
ɪ kɔŋ í tɛ kite sɪɪʊ, ɪlɛna í kpisi kʊ kʊɣʊ, na tɛɛlaa kɔɔ na pá woŋi-ɪ, 30 sɪ halɪ yʊlʊ í
sɪɪ kutuluɣu na í kpisi kʊ kʊɣʊ na? 31 Mpʊ tɔtɔɣɔ pə wɛɛ, ye wulaʊ nɔɣɔlʊ ɪ caa ɪ
yoona wulaʊ lɛlʊ, ɪ cakɪ ké na í maɣasɪ teu na í ná sɪ yoolaa iyisi naanʊwa (10000)
wei ɪ wɛna tɔ, ɪ pəsəɣɪ na í yoona ɪ kolontu wei ílé ɪ wɛna yoolaa iyisi hiu (20000)
tɔ, yaa ɪ kaa pəsɪ. 32 Ye ɪ naWa sɪ ɪ kaa pəsɪ, ɪ kʊsəɣɪ yəlaa kɛ kʊtatʊɣʊ ké na í tili sɪ
pá heeli ɪ kolontu kɛ lɔŋ sɪ í yele tɔm ntɪ, na pá suli tiili na pá taɣanɪ. 33 Tənaɣa
Yesu tasa-wɛɣɛ yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Mpʊ tɔtɔɣɔ mə taa nɔɣɔlʊ kaa pəsɪ na í la ma ɪfalʊ, ye
pʊntʊ í ta ləsɪ ɪ kʊnyɪlʊɣʊ kɛ ɪ nyəm tәna tɔɔ.

Tɔm mpi pɪɪ waasəɣɪ pʊlʊ tɔ
(Matiyee 5:13; Maləkɪ 9:50)

34 Tɔm kɛ pʊlʊpʊ mpi pə waasəɣɪ tɔɣɔ. Ama ye tɔm mpɪ pə lɔŋ kɔma na í
sɪ, pepeɣe paa la na pə lɔŋ ɪnɪ í məlɪ? 35 Pəlɛ tɔ pɪɪ waasəɣɪ pʊlʊ. Paa n ŋmɪɪsa
halәm taa, paa n pɛta hute taa, ɪsɪɪ pa lɔ-wɪ paasi. Mpa pa wɛna ləmaɣasɛɛ tɔ pá
ke ŋkpaŋŋ na tɔm tənɛ.

15

Heu kʊlepu tɔm
(Matiyee 18:12-14)

1 Lampuu mʊlaa na tɛtɛlataa lɛlaa pa pola Yesu kiŋ kɛ pa tәna sɪ pa nɪɪ ɪ tɔm.
2 Tənaɣa pə ta maɣa Falisanaa na lsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na pa tɔ sɪ, Yʊlʊ ɪnɛ ɪnɪ na
tɛtɛlataa pa cakəna, na ɪ na-wɛ pa tɔkəna. 3 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-wɛ sɪ: 4 Ye ɪsɪɪ
mə taa nɔɣɔlʊ wɛna heeŋ ntɛ́ nɪɪnʊwa (100), ɪlɛna ɪ taa kʊlʊm tə le, ɪ kaa yele
pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪɪnʊwa ɪnɛɣɛ nyɪɪtʊ tətɔɣɔlɛ na í tɛɛ na í sʊʊ kʊlepu ɪnəɣɪ pɛɛkʊɣʊ
halәna ɪ na-ɪ? 5 l naa-ɪ mpʊ, ɪlɛna ɪ laŋlɛ hʊlʊmɪ teu, na í kpaɣa-ɪ na í hɔɣɔlɪ. 6 l
takɪ təyaɣa, ɪlɛna í yaa ɪ cewaa na ɪ cɔlɔ ɪ cɔlɔ nyə́ma sɪ: l kɔɔ na má na-mɛ tə yɔɔlɪ.
Pə taɣa pʊlʊ, ma ná ma heu wei ɪ ka lepa tɔ. 7 Ma heeliɣi-mɛ sɪ ḿpúɣú pə wɛɛ, ye
ɪsaɣaʊ kʊlʊm yelina ɪ ɪsaɣatʊ, laŋhʊlʊmlɛ tɔɔkɪ lsɔ təyaɣa taa ké ɪ tɔɔ ké, na pə́ kəlɪ
kʊpama pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪɪnʊwa mpa pa fɛɪna taalɪ nɔɣɔlʊ tɔ.

Liɣitee nyəɣətʊ naanʊwa taa lɛŋkʊ lepu

8 Na í tasa lɛntɪ tɔtɔ sɪ: Ye ɪsɪɪ alʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛna liɣitee nyəɣətʊ naanʊwa, ɪlɛna
kʊlʊmʊɣʊ le, ɪ mʊsəɣɪ fətəla ké, na í hasa ɪ təyaɣa təna na í taasɪ tətetete, halәna í
kɔɔ na í na-kʊ. 9 l naa-kʊɣʊ mpʊ, ɪlɛna í yaa ɪ cewaa na ɪ cɔlɔ ɪ cɔlɔ nyə́ma na í tɔ sɪ:
l kɔɔ na má na mɛ tə́ yɔɔlɪ. Pə taɣa pʊlʊ, ma ná ma liɣitee nyəɣəlʊɣʊ ŋku kɪɪ lepa
tɔ. 10 Ma heeliɣi-mɛ sɪ ḿpúɣú pə wɛɛ, ye ɪsaɣaʊ kʊlʊm yelina ɪ ɪsaɣatʊ, lsɔ ɪsɔtaa
tillaa laŋa hʊlʊma teu ké.

Pəyaɣa ŋka ka wakəla ka caa wɛnaʊ tɔ

11 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ ɪsɔ sɛɛʊ sɪ: Apalʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛnna pəyalaa naalɛ.
12 Ḿpúɣú səkpelu nyəŋ tɔma ɪ caa sɪ í cɛlɛ-ɪ pa wontu hɔɣɔlʊɣʊ ŋku ɪnɪ ɪ kaɣa ɪ hiki
pa caa ɪnɪ ɪ səm waalɪ tɔɣɔ kpakpaa. Ḿpúɣú pa caa tala-wɛɣɛ ɪ wɛnaʊ. 13 Pə lapa

wɛɛ naalɛ, ılɛna səkpelu nyəŋ pɛɛtı ı nyəm təna, na í koti lıɣitee na í sʊʊ nyıʊtʊ təyutulu. Ɩ tala təna ılɛna í sʊʊ təkpaalətʊ lapʊ, na í tɔɣɔ ı lıɣitee təna təpaıpaı. 14 Ɩ tɛma a tənaɣa tɔɣɔʊ kɛ mpʊ, ılɛna nyɔɣɔsı anaam nɔɣɔlʊ í lıı ıcatɛ ntɛ́ tə taa. Ḿpúɣú ı sʊʊ wahala taa. 15 Tənaɣa ı pola ıcatɛ tʊ nɔɣɔlʊ ı kiŋ na í sələmı təmlɛ. Ilɛna ílɛ́ ı pona-ı taalɛ sı í nyənəɣı afanaa. 16 Ɩ nyıula teu ısıı paa afanaa tɔɣɔnaɣa maɣamaɣa í tɔɣɔ, ama ı ta hiki. 17 Tənaɣa ı caɣaa na í kpaɣa hʊwɛɛ na í maɣası ı tı tɔm, na í tə sı: Halı pá tɔ sı ma caa təyaɣa taa kɛlɛ təmlɛ nyáma tɔɔ sɔsɔm, na pá təkı na pá kpisiɣi, na nyɔɣɔsı náá kʊɣı maɣa cənɛ. 18 Maa kʊlı ké na má məlı ma caa tɛ. Ma talaa ma heeli-ı sı: Paapa, ma pəntəna Ɩsɔ, na ma pəntəna nyá tɔtɔ. 19 Pənɛntɛ ma ta nəɣəsəna sı ń yaa-m nyá pəyalʊ. Ama nyənəɣı-m teitei ısıı n nyənʊɣʊ nyá təmlɛ nyáma tɔ. 20 Tənaɣa ı kʊlaa na í kpaɣa mpaau sı ı kpeŋ ı caa tɛ.

Ɩ kɔma í wʊsəna təyaɣa, ılɛ ı caa loosa-ı kɛlɛ, na ı tɔm lapı-ı pətɔɔtəlɛ kɛ sɔsɔm. Tənaɣa ílɛ́ ı se lɔŋ na í səŋı-ı, na í kpipi-ı na í waɣalı-ı. 21 Ḿpúɣú ı pəyalʊ ını ı tɔma-ı sı: Paapa, ma pəntəna Ɩsɔ, na ma pəntəna nyá tɔtɔ. Ma ta nəɣəsəna ń yaa-m nyá pəyaɣa tɔtɔ. 22 Tənaɣa ı caa tɔma ı pəyalaa sı: Ɩ kɔna toko kʊpampaŋ kɛ lɔŋ na í suu-ı. Ɩ lɛɛ-ı kukuule kɛ ı mpəle tɔɔ, na ntaŋkpala kɛ ı nɔɔhɛɛ taa. 23 Ɩ kɔna ta nau wei ını ı wɛna nim kɛ teu tɔ na í kʊ, na tə la tɔɣɔnaɣa kʊpaŋka. 24 Ma pəyalʊ ınɛ pə wɛ ısıı ı səpaɣa na í fe. Ɩ ka lepaɣa na má hii-ı. Tənaɣa pa nika acima tɔɣɔʊ kɛ kpakpaa.

25 Pə lakaɣa mpʊ tɔ, pə pamna pəyalʊ sɔsɔ náá wɛna taalɛ. Ɩlɛ́ ı kɔma í lıına taalɛ na í wʊsəna təyaɣa, ılɛna í nıı soo na paalɛ pə haŋa kaıı. 26 Tənaɣa ı yaa ı təmlɛ nyáma taa nɔɣɔlʊ, na í pɔɔsı-ı sı: Pepe lapa na pə haŋa mpʊ? 27 Ilɛna ílɛ́ ı cɔ-ı sı: Nyá neu ílɛ́ ı mələnа, na mə caa kʊ ta nau wei ını ı wɛ nim kɛ teu tɔ. Mpi tɔ ı tasa-ı nau na ı alaafəya tɔ pə tɔɔ. 28 Ḿpúɣú ı pəyalʊ sɔsɔ ını ı mʊ páánáa na í kisi təyaɣa sʊʊʊ. Ilɛna ı caa lıı na í pɔɔlı-ı sı í sʊʊ. 29 Tənaɣa ı tɔma ı caa sı: Nyənı, pıısı paɣalɛ ntɔ ma haləɣı nyá taalɛ, na n yɔɣɔta nti maa kpɛɛsəɣı. Na paa kʊyakʊ kʊlʊmʊɣʊ n ta tənta sı, ooo ma pəyalʊ, kpaɣa pinaɣa kanɛ, na nyá na nyá taapalaa í leɣelina. 30 Nyá pəyalʊ kɔma tɔ, n ka yele ta nau wei ını ı wɛ nim kɛ teu tɔɣɔ kʊɣʊ na? Pəyele ını ı kpaɣana nyá wɛnau təna təpaı, na í polo na í wakələna acacaalɛ. 31 Tənaɣa cɛcɛ cɔ-ı sı: Ma pu, nyá wɛ ma kiŋ ké tam ké, na pə təna mpi ma tı tɔ nyá tənna tɔtɔ. 32 Pə mʊna tə la acima ké na tə yɔɔlı. Nyá neu ınɛ, pə wɛ ısıı ı səpaɣa na í fe. Ɩ ká lepaɣa na ma hıı-ı.

16

Təmlɛ tʊ laɣatʊ tɔm

1 Ḿpúɣú Yesu sɛɛ ı ıfalaa kɛ ısɔ sı: Apalʊ toŋ tʊ nɔɣɔlʊ ka wɛnna təmlɛ tʊ nɔɣɔlʊ wei ı niŋ taa toŋ tʊ ını ı mələna ı wɛnau təna na í tʊ tɔ. Tənaɣa yəlaa polaa na pá maɣana toŋ tʊ ını na pá heeli-ı sı: Nyá təmlɛ tʊ ını ı wakələɣı nyá wɛnau ké. 2 Tənaɣa toŋ tʊ yaa ı təmlɛ tʊ na í pɔɔsı-ı sı: Nti nti ma nıkı sı n lakı tɔ, tə wɛ tampana yaa pɔpɔtʊ? Ama maa ləsı-ŋ ma təmlɛ taa. Mpʊ tɔ, kɛɛsı-m ısəna nyá təmlɛ yaasi lapa tɔ na pácɔ́ ń tɛɛ nyá nyəŋkʊ. 3 Ḿpúɣú təmlɛ tʊ ını ı caɣaa na í hʊʊ ı taa sı: Tacaa ləsəɣı-m təmlɛ taa tɔ, nteɣelɛ maa la ılɛ? Anı ma kaa pəsı haləm. Pəyele pala lapʊ ná wɛ fɛɛlɛ. 4 Ɛɛhɛɛ, ma nyəmá nti maa la, na pá kɔma na pá tɔɣɔnı-m, má taa laŋ yəlaa mpa paa tɔɔkı-m tɔ. 5 Tənaɣa ı yaa mpa mpa paa wɛna ı caa kɛ kəmlɛ tɔɣɔ kʊlʊm kʊlʊm, na í pɔɔsı kancaalaɣa nyəŋ sı: Ɩsənaɣa n wɛna ta caa kɛ kəmlɛ? 6 Ɩlɛ́ sı, Olifinaa nim tonoonaa nıınʊwa (100) kɛ ma wɛna-ı kəmlɛ. Tənaɣa təmlɛ tʊ ını ı heela-ı sı: Nn naa pə takəlaɣa ntɔ, caɣa lɔŋ na ń ŋmaa sı nim tonoonaa nıılɛ na naanʊwa. 7 Ɩ yela ílɛ́ na í ŋmaa lɛlʊ tɔɔ sı: Na nyá se, ısənaɣa nyá nyəntɛ wɛɛ? Ḿpúɣú ílɛ́ ı cɔ-ı sı: Tɔɣɔnaɣa pee saakənaa nıınʊwa (100). Ilɛna í heeli ílɛ́ sı: Nn naa pə takəlaɣa ntɔ, ŋmaa sı tɔɣɔnaɣa pee saakənaa nıınaasa. 8 Ḿpúɣú

toŋ tʊ ɪnɪ ɪ samɑ ɪ təmlɛ tʊ ɪsaɣau ɪnəɣɪ ɪ laɣatʊ təɔ. Pə taɣa pʊlʊ, antulinya ɪnɛ ɪ yəlaa wɛna nyəm kɛ ɪsəna pa lakəna təma təɣɔ, na pə́ kəlɪ mpa pa ta kɛ antulinya ɪnɛ ɪ nyə́ma tɔ.

9 Mpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sɪ: Má, ma heeliɣi-mɛ sɪ í kpaɣa wɛnau ŋku í wɛna atɛ cənɛ tɔ na í lana na í hiki taapalaa, na pə́ kɔma na í laŋ-wɪ pa mʊ-mɛɣɛ ɪcatɛ nte tə wɛ tam təɔ tɔ tə taa. 10 Wei í te səkpetu taa, mpʊ ɪnɪ tətɔɣɔ ɪ te sɔsɔɔntʊ taa. Na wei ɪ ta te səkpetu taa, mpʊ ɪnɪ tətɔɣɔ ɪ kaa te sɔsɔɔntʊ taa. 11 Ye í lapa cakəlɪ cakəlɪ na atɛ cənɛ wɛnau, pa kaa nɔkɪ-mɛɣɛ ɪsɔtaa nyəm kɛ cɛlʊɣʊ. 12 Ye í ta pəsɪ lɛlʊ nyəm tɔkʊɣʊ kɛ teu na tampana, leɣe í ká hiki mə maɣamaɣa mə niŋ nyəm.

13 Təmlɛ tʊ kaa pəsɪ na í kpɪ yəlaa naalɛ na í lakɪ pa təma. Ye ɪ kpəpa mpʊ, ɪ ləmaɣasɛɛ kɔŋ a wɛɛ lɛlʊ təɔ ké, na í yele lɛlʊ. Yaa ntanyɪ, ɪ paasəna lɛlʊ na í kisi lɛlʊ. Mɛ ɪ kaa pəsɪ na í kpɪ lsɔ na liɣitee na í təŋ mpʊ.

Yesu kʊheelitu kɛ Falisanaa (Matiyee 5:31-32; 11:12-13; Maləkɪ 10:11-12)

14 Falisanaa nɪɪ tɔm ntɪ tə təna, ɪlɛna pá woŋ Yesu. Pə taɣa pʊlʊ, mpɛ paa wɛna liɣitee kɔtɔɪ ké. 15 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sɪ: Ɪ lakɪ sɪ yəlaa í nyənɪ-mɛɣɛ tampana nyə́ma. Ama lsɔ nyəmá mə lotu taa hʊwɛɛ. Pə taɣa pʊlʊ, mpi yəlaa ná nyənəɣɪ sɔsɔɔm tɔ, lsɔ ɪsɛntaa pəlɛ pə ta kɛ pʊlʊ.

16 Moisi kʊsəsɪɪtʊ na lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kʊŋmaŋmaatʊ lapa tə waatʊ haləna lsɔ lʊm sɔlʊ Yohaanɪ náá kɔɔ. Pə kpaɣau waatʊ ɪnɪ tɔɣɔ pa sʊʊ lsɔ Kawulaɣa Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔm kpaalʊɣʊ, na paa wei ɪ lʊkəna ɪsəlɛ kʊsɛɛmlɛ sɪ í sʊʊ Kawulaɣa ŋkɛ ka taa. 17 lsɔtɔnʊɣʊ na atɛ pə tɛɛʊ ta tala katɛ kɛ lsɔ tɔm taa tɔmiya kʊlʊmaɣa saalʊɣʊ.

18 Ye yʊlʊ tɔɣɔna ɪ alʊ na í kpaɣa kʊfalʊ, ɪ lapa wasaŋkalətʊ ké. Ye pa kisa alʊ na nɔɣɔlʊ náá təŋ na í kpaɣa-ɪ, pʊntʊ lapa wasaŋkalətʊ ké.

Apalʊ toŋ tʊ na Lasaa pa tɔm

19 Apalʊ toŋ tʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛnna, na í suuki liɣitee wontu tənyənənyənɪ kɛ teu. Paa ɪfemle nte leleŋ taa ké ɪ wɛɛ, na í tɔkɪ tɔɣɔnaɣa kʊpaŋka. 20 Pə kaasɪ kʊyɔntʊ nɔɣɔlʊ ɪ ka wɛɛ tətɔ, na pá yaa-ɪ sɪ Lasaa. Ɪ təna ɪsəntɔ tɔ hiŋ ké, na ɪ həntaɣa toŋ tʊ ɪnɪ ɪ təyaɣa nɔɣɔ. 21 Na í taŋaa sɪ, ye toŋ tʊ ɪnɪ ɪ kɔma na ɪ tɔkɪ ɪ tɔɣɔnaɣa na cəɣəlasɪ hoti atɛ, ɪlɛ ɪ təɔsɪ na í tɔɣɔ. Haləna hasɪ maɣamaɣa kɔŋaɣa na sɪ niisiɣi kʊnyɔntʊ ɪnɪ ɪ hiŋ taa. 22 Tənaɣa kʊnyɔntʊ ɪnɪ ɪ kɔma na í sɪ, na ɪsɔtaa tillaa kpaɣa-ɪ na pá pona-ɪ Apəlaham cəlɔɣɔ aləsanna taa. Mpúɣú toŋ tʊ ɪnɪ ɪ kɔma na í sɪ tətɔ, na pá pimi-ɪ. 23 Na í sʊʊ wahala taa ké atɛtəlɛ taa təna. Tənaɣa toŋ tʊ teka ɪ ɪsɛ na í loosi Apəlaham, na Lasaa caɣa ɪ kɔŋkɔŋ taa. 24 Ilɛna í wuli na í yaa sɪ: Haɪ ta caa Apəlaham, nyənɪ ma pətɔɔtəlɛ na ń tili Lasaa na í lii ɪ mpəle nɔɣɔ taa ké lʊm, na í tosi ma nsəmlɛ təɔ na pə tɪɪ niɣiti-m niɣituɣu maɣamaɣa. Pə taɣa pʊlʊ təɔ, pə haŋa-m kɔkɔ kanɛ ka taa ké pə tɪɪ fɛɪ. 25 Tənaɣa Apəlaham cɔ-ɪ sɪ: Ma pəyalʊ, təɔsɪ sɪ, n ka wɛʊ atɛ tɔ, n tɔɣɔ nyá leleŋ kɛ teu, na Lasaa ílé ɪ tɔɣɔ nyaŋ ké pə tɪɪ fɛɪ. Nɔɔnɔɔ kɛlɛ pə tala ílé ɪ leleŋ sɪ ɪ laŋlɛ í hɛɛ, na pə tala nyá wahala. 26 Pəlɛ pə paasi tá na-mɛ tá hɛkʊ wɛ púúɣú kɛ yem təlemm, ŋku kʊ lumaŋ na kʊ walasɪ fɛɪ tənaɣa tɔ. Mpʊ tɔ, yʊlʊ kaa pəsɪ na í lɪɪ cənɛ na í polo mə kiŋ, na mə cəlɔ tʊ kaa pəsɪ na í lɪɪ na í kɔɔ tá kiŋ cənɛ. 27 Mpúɣú toŋ tʊ ɪnɪ ɪ tasa-ɪ yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Tacaa la suulu na ń tili Lasaa kɛ ma caa təyaɣa taa. 28 Ma wɛna newaa kɛ kakpasɪ kɛ təna. Ɪ polo na í kpaalɪ-wɛɣɛ teu, na pɛlɛ pá taa kɔɔ pá tasa wahala ɪnɛ ɪ taa ké sʊʊʊ tətɔ. 29 Mpúɣú Apəlaham cɔ-ɪ sɪ: Ye kpaalʊɣʊ kɛ pa caa, Moisi na lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa pa wɛɛ ɪlɛ, pá nɪɪna pɛlɛ. 30 Tənaɣa toŋ tʊ tɔma sɪ: Aaɪ haɪ, ta caa Apəlaham. Ye ɪsɪɪ atɛtʊnaa taa nɔɣɔlʊ ka məlәna na í maɣana-wɛ, paa

laɣasa tɔntɛ. 31 Apəlaham tasa-ı heeluɣu sı: Ye pa kpɛɛsa Moisi na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa pa tɔm, paa atɛtʋnaa taa nɔɣɔlʋ ka pona, pa kaa tʋna.

17

Lɛlʋ tusuɣu sɔɣɔntʋ
(Matiyee 18:6-7,21-22; Maləkı 9:42)

1 Ḿpúɣú Yesu tɔma ı ıfalaa sı: Mpi pıı tusi yəlaa kɛ ısaɣatʋ taa tɔ pə kaa laŋ. Ama ye pə cəpa wei na í la na ı tɔɣɔntəlɛ la ısaɣatʋ, pʋntʋ ká na. 2 Ye yʋlʋ ını ı ká la na piya sənɛ sı taa nakəlı pəntı, pə nəɣəsəna pá tʋ pʋntʋ luɣu tɛɛ ké namlɛ na pá tʋsı-ı teŋku taa. 3 Ɩ la laakalı.

Ye nyá tɔɣɔntəlɛ lapa-ŋ ısaɣatʋ, yaa-ı na ń hʋlı-ı sı ı lapa mpi tɔ pə fɛı teu. Ye ı tisaa na í laɣası ı kʋlapʋtʋ, n kʋ-təɣı nyá taa təkpataa. 4 Ye wʋlɛ kʋlʋmtəlɛ taa ı pəntəna-ŋ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa, na í kɔŋ tam na í wiiki sı ma pəntaa ké, n ká hʋlı-ı suulu ké.

Taa tɛmnav kɛ Isɔ

5 Ḿpúɣú tillaa tɔma Tacaa sı: La na ta taa tɛmnav kɛ Isɔ sɔɔsı.

6 Tənaɣa Tacaa cɔwa sı: Isəna í tɛmna Isɔ ké mə taa tɔ ye pıı tıı tala ısıı sɔɔɣa pile kɛ yasəlaɣa, paa tʋɣʋ ŋku kʋ səŋa ısəntɔ tɔɣɔ í tɔma sı: Kpɛsı təna na ń polo ń səŋ teŋku taa, pə lakı ḿpúɣú.

Təmlɛ tʋ kʋlapəlɛ

7 Mə taa awe wɛna yom na í haləɣı ı tawa na í tiikiɣi ı kalakəŋ, na í lıına taalɛ kɛ kpakpaa, na pʋntʋ paatəna-ı heeluɣu sı: Kɔɔ lɔŋ na ń caɣa na ń niki tɔɣɔʋ? 8 Aaı, ı tɔŋı-ı ké sı: Saa-m, ılɛna ń laɣası nyá wontu na ń kɔŋna-m tɔɣɔnaɣa, na má tɔɣɔ na má nyɔɔ. Maa haɣaa ılɛ, nyaa caɣa na ń tɔɣɔ na ń nyɔɔ. 9 Ɩ ká nɔkı-ı sɛɛʋ sı ı lapa mpi ı tɔma-ı sı í la na í la tɔ? 10 Mpʋ ını tətɔɣɔ na mɛ, ye í kɔma na í tɛ mpi Isɔ ka tʋ-mɛ tɔ pə lapʋ, í tɔ sı: Tə ké təmlɛ nyáma kɛ yem ké, nti pıı wɛɛ sı tə la tɔ, tə tike kɛ tə lapa.

Tɔnvɣʋ tɔɔ asilima kʋtɔŋ nyáma waasvɣʋ

11 Yesu kʋlaa na í puki Yosalɛm, ılɛna í təŋna Samalii na Kalilee pə hɛkʋ taa. 12 Ɩ sʋʋkaɣa ıcatɛ natəlı tə taa, ılɛna tɔnʋɣʋ tɔɔ asilima kʋtɔŋ nyáma napəlı pá tɔ na pá suli-ı. Pa wɛ yəlaa naanʋwa. Ḿpúɣú pa səŋa pooluŋ, 13 na pá kpɛɛsı-ı sı: Tacaa Yesu, wii tá pətɔɔtəlɛ.

14 Tənaɣa Yesu na-wɛ ılɛna í tɔ-wɛ sı: Ɩ polo na kɔtəlaa wiili-mɛ.

Asilima kʋtɔŋ nyáma tɔŋna pote, ılɛna pə waa-wɛ. 15 Pa taa lɛlʋ nawa sı pə waa-ı mpʋ, ılɛna í mələna ı waalı kɛ kpakpaa, na í saŋ Isɔ na nɔɣɔ sɔsɔɣa. 16 Ḿpúɣú ı hota Yesu tɛɛ na í sɛɛ-ı sı í na təmlɛ. Apalʋ wei ı məla mpʋ na í sɛɛ Yesu tɔ, ı ké Samalii tʋ. 17 Tənaɣa Yesu tɔma sı: Pə taɣa asilima kʋtɔŋ nyáma mpɛ pa naanʋwa hikina alaafəya? Na pɔɣɔlaɣafɛı naanʋwa ınɛ ı wɛ le? 18 Isıı pa taa nɔɣɔlʋ ta tıı toosi kɛlɛ sı ı mələɣı na í sɛɛ Isɔ ké í na təmlɛ, ye pə taɣa kpaı tʋ ınɛ ı paasi?

19 Ilɛna Yesu heeli asilima kʋtɔŋ tʋ sı: Kʋlı, n tɛma Isɔ na nyá taa tɔ ı yelaa na ń hiki alaafəya.

Isɔ Kawulaɣa kɔntɛ tɔm
(Matiyee 24:23-28,37-41)

20 Ḿpúɣú Falisanaa pɔɔsa Yesu sı: Pəlee kɛlɛ pıı tala Isɔ Kawulaɣa tɔɣɔʋ ılɛ? Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Pə taɣa sı Isɔ tɔkı ı Kawulaɣa na yəlaa naa təkeelee se. 21 Pə taɣa ısıı paa yɔɣɔtı sı ka wɛ cənɛ yaa hatoo təna. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, í nyı teu sı Isɔ tɔŋna ı Kawulaɣa tɔɣɔʋ kɛ mə hɛkʋ taa.

22 Yesu tɛma ḿpúɣú yɔɣɔtʋɣʋ, ılɛna í heeli ı ıfalaa sı: Pıı kɔɔ na mɛ í nyıılı sı Yʋlʋ Pəyaɣa má ma kʋyakʋ í kɔɔ na í na-kʋ. Ama í kaa na. 23 Paa heeli-mɛ sı í paasəna

hatoo təna, yaa í paasəna cənɛ. Ama mıı taa polo sı í pɛɛkəɣı. 24 Yʋlʋ Pəyaɣa má
ma kʋyakʋ wule pıı la ké ısıı tɛʋ nyəɣəsʋɣʋ təŋmɛlɛʋ na pə ná na pə cɔɔ antulinya
təna təpaı tɔɣɔ. 25 Ama maa tɔɣɔ kʋnyɔŋ kɛ sɔsɔm, na tá kʋfalaŋ yəlaa panɛ paa
lɔ-m təkpataa. 26 Ɩsəna pıı lapa Nowee pɔɔlɛ taa tɔ, mpʋ ını pə maɣamaɣa pıı lana
Yʋlʋ Pəyaɣa má ma kʋyɛɛŋ taa. 27 Pə kɛɛsa Nowee wɛɛ anı a taa tɔ, pə təkaɣa ké
na pə nyɔɔkı, na pə́ haakı təmaɣa alaa na pə́ kpakəɣı mpʋ yooo, halə̀na kʋyaŋku
Nowee sʋʋ atakaa pɔɣəlʋɣʋ sɔsɔɔʋ taa na pə yele-wɛ, na lʋm kɔɔ na pə́ tɔɣɔ pa
təna təpaıpaı tɔ. 28 Pıı la teitei ké ısıı pıı lapʋ Lɔɔtı pɔɔlɛ taa tɔ. Pə təkaɣa ḿpúɣú
na pə́ nyɔɔkı, na pə́ pɛɛtəɣı na pə́ yakı, na pə́ halə̀ɣı tawa na pə́ ŋmaakı kutuluŋ.
29 Ama kʋyaŋku Lɔɔtı lıı Sɔtɔm təkɛʋ tɔ, asimti na kəkɔ pə lıına ısɔtaa təyooo ısıı
tɛʋ, na ká nyaɣa pa təna təpaıpaı. 30 Kʋyaŋku Yʋlʋ pəyaɣa má maa kɔɔ tɔ, mpʋ pə
maɣamaɣa pıı lana.
31 Pə wʋlɛ ntɛ́ ye pə maɣana yʋlʋ wɛ kutuluɣu pata tɔɔ na ı wontu wɛ təyaɣa
taa, pʋntʋ í taa tɔ sı ı tiiki na í sʋʋ təyaɣa na í kpaɣa ı wontu nti tə wɛɛ tɔ. Na ye
pə pamma taalɛ kɛ ı wɛɛ, í taa tɔ sı ı mələ̀ɣı təyaɣa. 32 Ɩ tɔɔsı Lɔɔtı alʋ tɔm. 33 Wei
í pɛɛkəɣı ı weesuɣu təcututu ı tɛŋna səpʋ ké. Na wei í lapa ı təɣı awusa, ını ı ká
hikina weesuɣu. 34 Pə wʋlɛ ntɛ́ pə ahoo, pıı pana yəlaa naalɛ hə̀nta nyáalʋɣʋ
kʋlʋmʋɣʋ tɔɔ, na pə́ kpaɣa lɛlʋ, na pə́ yele lɛlʋ. 35 Pıı pana alaa naalɛ wɛ nama
tɔɔ, na pə́ kpaɣa lɛlʋ na pə́ yele lɛlʋ. [36 Pıı pana apalaa naalɛ wɛ taalɛ taa, na pə́
kpaɣa lɛlʋ na pə́ yele lɛlʋ.]
37 Ḿpúɣú ı ıfalaa pɔɔsa-ı sı: Tacaa, leɣelɛ mpʋ ını pıı la ılɛ?
Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Timpi pʋlʋ səpa na pə́ hə̀ntaa tɔ, tənaɣa yepelekunaa
kotiɣi.

18

Alʋ leelu na wulaʋ pa tɔm

1 Yesu caa ı hʋlı-wɛ sı pá sələ̀məɣı Ɩsɔ ké tam, pá taa tɔ sı pə nıı-wɛ, ılɛna í sɛɛ-
wɛɣɛ ısɔ ınɛ sı: 2 Wulaʋ nɔɣɔlʋ ı ka wɛnna ıcatɛ natəlı tə taa, ı paa fɛına Ɩsɔ. Pəyele
ıı nyənəɣı yʋlʋ sı ı ké pʋlʋ. 3 Pə pamma alʋ leelu nɔɣɔlʋ naa wɛ ıcatɛ ńté tə taa,
tam ké ı pukaɣa ı kiŋ na í sələ̀məɣı-ı sı í waası-ı. Sı nɔɣɔlʋ təkəna ı ısɛ, na í caa
sı í waası-ı. 4 Paa alʋ ını ı puki tam kɛ mpʋ tɔ, wulaʋ ını ı kisa-ı nıınaʋ. Pə waalı
ké ı maɣasa ı taa sı: Anı ma paa fɛına Ɩsɔ, pəyele maa nyənəɣı yʋlʋ sı ı ké pʋlʋ.
5 Ama ısıı leelu ınɛ ı kəŋʋɣʋ tam na í pɛkələɣı-m tɔ pə tɔɔ, maa paasəna ı tɔm na
má waası-ı. Tɛfɛ ı ka kəŋ ısənɔɣɔ tam ké na í cɔɔsəɣı-m.
6 Ḿpúɣú Tacaa tasaa sı: Ɩ ta nıı nti wulaʋ ısaɣaʋ ınɛ ı yɔɣɔtaa tɔ taa? 7 Ilɛ Ɩsɔ
ká yelina ntɛɣɛ waasʋɣʋ kɛ mpa ı ləsaa na pá wiikina-ı ilim na ahoo tɔ? Ɩ ká la
kaninika na pa sənaʋ na? 8 Ma heeliɣi-mɛ sı: Ɩsɔ ká taɣanı pa tɔm kɛ lɔŋ təlɛʋ.
Ilɛ waatʋ wei Yʋlʋ Pəyaɣa ma maa kɔɔ tɔ, maa maɣana atɛ cənɛɣɛ yəlaa mpa pa
tɛmna Ɩsɔ ké pa taa tɔɣɔlɛ yee?

Falisa na lampuu mʋlʋ pa Ɩsɔ sələ̀mʋɣʋ

9 Yəlaa lɛlaa ka tɛma pa taa təkpataa sı mpɛ pa kɛna kʋpama kɛ Ɩsɔ ısɛntaa,
halə̀na pá nyənəɣı lɛlaa kɛ yem. Ḿpúɣú Yesu sɛɛ-wɛɣɛ ısɔ sı: 10 Yəlaa naalɛ kpana
Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa ké Ɩsɔ sələ̀mʋɣʋ. Lɛlʋ kɛ Falisa na lɛlʋ kɛ lampuu mʋlʋ. 11 Ḿpúɣú
Falisa səŋna ı mpaa na í sələ̀mı Ɩsɔ sı: Ɩsɔ nyana təmlɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ma fɛı
ısıı yəlaa lɛlaa wɛʋ tɔ. Pɛlɛ pa ké ŋmılaa na asaɣaa na wasaŋkalə̀naa ké. Pə́cɔ́
ma fɛı ısıı lampuu mʋlʋ ınɛ ı wɛʋ tɔ. 12 Cimaası na cimaası, kʋyɛɛŋ naalɛ naalɛɣɛ
ma hɔkəɣı nɔɣɔ. Na pə təna mpi ma hikiɣi tɔ, ma ləsəɣı pə hɔɣɔlə̀ŋ naanʋwa
taa kʋlʋmʋɣʋ ké na má ha-ŋ. 13 Ḿpúɣú lampuu mʋlʋ ná cɔɔsa kpeeŋa na í kama
nyʋɣʋ na kʋsʋɣʋ fɛı, na í tɛkəɣı niŋ sı: Haı Ɩsɔ, ma ké ısaɣaʋ ké, wii ma pətɔɔtəlɛ.
14 Ma heeliɣi-mɛ sı Ɩsɔ na apalʋ ınɛ pa taɣanaa, na í kʋlı na í kpe. Ama í na Falisa

pa ta taɣanı. Pə taɣa pʋlʋ təɔ, wei ı həŋ ı tı, paa tisi-ı. Na wei í pasəɣı ı tı, paa kʋsı ı nyʋɣʋ.

Piya səkpesi kʋpantʋ kooluɣu
(Matiyee 19:13-15; Maləkı 10:13-16)

15 Yəlaa pukaɣana piya səkpesi tətəɣə Yesu sı í tənı sı təɔ ké niŋ. Ama Yesu ıfalaa na yəlaa mpɛ ılɛna pá kaləna-wɛ. 16 Tənaɣa Yesu yelaa na pá kpətəna piya kɛ ı kiŋ, na í tə-wɛ sı: Ɩ yele na piya kəɔ ma kiŋ, í taa kaɣatı-sı. Pə taɣa pʋlʋ təɔ, mpa pa wɛ ısıı piya tə, mpɛ pa tənna Ɩsə Kawulaɣa. 17 Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana sı, ye wei ı ta pəsı ısıı pəyaɣa na Ɩsə təɣə ı təɔ ké kawulaɣa, pʋntʋ kaa la kawulaɣa ŋkɛ ka tʋ kɛ paa pəcɔ.

Yʋlʋ toŋ tʋ təm
(Matiyee 19:16-30; Maləkı 10:17-31)

18 Tənaɣa Yuta nyə́ma nyʋɣʋ tʋ nɔɣəlʋ ı pɔɔsa Yesu sı: Tacaa kʋpaŋ, pepeɣe pə wɛɛ sı maa la ılɛna má hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ?

19 Mpúɣú Yesu cɔ-ı sı: Pə lapa ısəna na ń yaa-m kʋpaŋ? Nɔɣəlʋ ta kɛ kʋpaŋ ye pə taɣa Ɩsə tike təkoŋ. 20 Ntəŋ n nyəmá nti pa sııwa sı: Taa la wasaŋkaləʋ, taa kʋ yʋlʋ, taa ŋmıılı, taa suu lɛlʋ kɛ təm. Se nyá caa na nyá too.

21 Tənaɣa apalʋ toŋ tʋ ını ı cɔwa Yesu sı: Ma təka kʋsəsıʋtʋ ntı tə tənaɣa hatoo ma pəcaatʋ ké.

22 Yesu nıı mpʋ ılɛna í təmı-ı sı: Ama kʋlʋmtʋ tike təkoŋ kaasəna-ŋ lapʋ. Polo ń pɛɛtı pə təna mpi n wɛna tə na ń tala kʋnyɔntʋnaa kɛ pə liɣitee, na cele ń sʋʋ toŋ kɛ ısɔtaa. Ń tɛma mpʋ pə lapʋ ılɛ n kəɔ na ń təŋı-m.

23 Apalʋ ını ı nıı təm tənɛ, ılɛna ı laŋlɛ wakəlı tətəɣətəɣə. Pə taɣa pʋlʋ təɔ, ı ka wɛna ké pə tıı fɛı. 24 Yesu naWa sı apalʋ ını ı laŋlɛ wakəlaa, ılɛna í tə sı: Ama liɣitee nyə́ma Ɩsə Kawulaɣa sʋʋʋ wɛ katɛ pə tıı fɛı. 25 Ɩsəna mpi pə wɛ yooyoo ké katɛ sı í sʋʋna pənyálaɣa púúɣú na í lıı tə, mpʋ tətəɣə pə wɛ liɣitee tʋ kɛ katɛ sı í sʋʋ Ɩsə Kawulaɣa taa, halı pə tıı tɛɛ mpʋ.

26 Tənaɣa mpa pa caɣaa na pá nıkı ı təm tə, pa təma sı: Ilɛ awe ká tʋləna ntɛɣɛ-tı?

27 Mpúɣú Yesu cɔwa sı: Mpi yəlaa təŋ sı pə fɛı pəsʋɣʋ tə, Ɩsə kiŋ təlɛʋ ké.

28 Mpúɣú Piyɛɛ nɔɣə təkpaʋ sı: Təʋ, ta yela pə təna təkpataa ké na taa hu nyá waalı.

29 Mpúɣú Yesu cə-wɛ sı: Ma heeliɣi-mɛɣɛ tampana təɔ sı, ye nɔɣəlʋ yela ı təyaɣa yaa ı alʋ, yaa ı taalʋnaa yaa ı kɔɣənaa yaa ı newaa, yaa ı nyə́ma yaa ı piya kɛ Ɩsə Kawulaɣa nyʋɣʋ təɔ, 30 pıı ha pʋntʋ na pə kəlı mpúɣú pə kpaɣaʋ nɔɔnɔə tɔ. Pəyele ı səm waalı ı ká wɛɛna weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ.

Yesu səm na ı fem pə təm tətə
(Matiyee 20:17-19; Maləkı 10:32-34)

31 Mpúɣú Yesu yaa ı ıfalaa naanʋwa na naalɛɣɛ ı kiŋ, na í heeli-wɛ sı: Təʋ, tə kpaa Yosalɛm kɛlɛ. Pə təna mpi Ɩsə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsəlaa ka ŋmaawa sı pıı maɣana Yʋlʋ Pəyaɣa má tə, tənaɣa pıı la. 32 Paa tʋ-m ma ta nyı ısənaa niŋ taa. Pɛlɛ paa paana-m, paa tʋʋ-m, paa tə-m ntaɣama. 33 Paa casa-m hikası, paa kʋ-m. Ama kʋyɛɛŋ tooso wule, maa fe.

34 Ama Yesu ıfalaa ta cɛkəna təm ntı. Təm ntı tə hʋwɛɛ tɛɛ pa təɔ ké, ılɛ pa ta tıı nyəm mpi pə təm Yesu yəɣətaa tɔ.

Yesu kuliɣi yʋlʋm nɔɣəlʋ ı ısɛ
(Matiyee 20:29-34; Maləkı 10:46-52)

35 Yesu kəma na í kpɛɣɛtəna Yeliko ılɛ, sɛsɛ yʋlʋm nɔɣəlʋ ı ka caɣa mpaaʋ nɔɣə ntɛ́ na í lakı pala. 36 Ɩ nıı yəlaa samaa taŋ na pá tɛɛkı, ılɛna í pɔɔsı sı: Pepe lapa

ye? 37 Ḿpúɣú pa heela-ı sı: Nasalɛtı Yesu tɛɛkəna. 38 Tənaɣa ı koo səsəm sı: Tafiiti
Pəyaɣa Yesu, nyənı ma pətəətəlɛ.
39 Mpa paa tɛɛ nɔɣɔ tɔ, pɛlɛ pa kaləna yulum na pá heeli-ı sı: Su. Ama ílé ı səəsa
koou kɛ səsəm sı: Tafiiti Pəyaɣa, nyənı ma pətəətəlɛ.
40 Ḿpúɣú Yesu səŋaa, na í tɔ sı: Ɩ kɔna-ı ma kiŋ. Yulum tala Yesu kiŋ, ılɛna Yesu
pəəsı-ı sı: 41 N caa má la-ŋ we? Yulum cɔwa sı: Tacaa, ma caa ké sı ń la na má
naakı ısıı maa wɛu ma wule taa tɔ.
42 Tənaɣa Yesu təma-ı sı: Təu, naa ılɛ, nyá taa tɛmnau kɛ Ɩsɔ waasa-ŋ kɛ. 43 Ɩ
suu nau ntɛ́ tənɛ ınəɣı kpakpaa, na í təŋəɣı Yesu na í saŋ Ɩsɔ. Samaa təna ná mpu,
ılɛna pá suu Ɩsɔ ké sam tətɔ.

19

Yesu na Sakee pa təm

1 Ḿpúɣú Yesu suu Yeliko, ılɛna í faɣana ıcatɛ taa na í tɛɛkı. 2 Apalu nɔɣəlu ı ka wɛ
tə taa təna, na pá yaa-ı sı Sakee. Apalu ını ı kɛna lampuu mulaa səsə, na ı ka pilaa
ké. 3 Ɩ caakaɣa sı í nyı wei pa yaa sı Yesu Yesu tɔ. Ama ı topuluŋ təɔ ı taa pəsı na í
na-ı. Mpi tɔ, samaa nyəkaa ké. 4 Ḿpúɣú Sakee tɛɛ nɔɣɔ na í kpaɣa asewa, na í polo
na í kpa tuɣu nakulı ku təɔ, sı Yesu í tɛɛkəna ku tɛɛ ılɛ ı na-ı. 5 Yesu kɔma na í tala
təna, ılɛna í teki ı ısɛ na í təmı-ı sı: Sakee tii təcau, saŋa nyá təyaɣa kɛ maa caɣa.
6 Ḿpúɣú Sakee tii kpakpaa, na í mu Yesu na laŋhulumlɛ. 7 Pa təna mpa pa ná
mpu tɔ pə ta maɣa-wɛ, ılɛna pá təŋ sı: Halı yulu ısaɣau tɛɣɛlɛ ı kulaa í polo.
8 Pa tala təyaɣa taa, ılɛna Sakee kulı na í heeli Tacaa sı: Tacaa, ma seee, maa
faɣa ma kupam kɛ calı na má ha kunyɔntunaa. Ye maa muɣula nɔɣəlu na má tɔɣɔ
ı lıɣitee, maa fɛlı puntu kɛ pə təm lıɣiti.
9 Tənaɣa Yesu təma sı: Saŋa təyaɣa kanɛ kɛlɛ ka nyáma ná nyuɣu ntɛ́. Pə taɣa
pulu, Sakee maɣamaɣa ná ké Apəlaham pəyaɣa tətɔɣɔ mɛɛ. 10 Yulu Pəyaɣa má ma
kɔmaɣa sı ma pɛɛkəɣı mpi pə lepa tɔ na má ya pə nyuɣu.

Timpi pə wɛɛ tɔ tənaɣa pə səəsəɣı
(Matiyee 25:14-30)

11 Ḿpúɣú Yesu tasa mpa pa nıı təm nti ı yɔɣɔtaa təɣɔ ısɔ sɛɛu. Pə taɣa pulu,
pa kpɛɣɛtəna Yosalɛm tɔ, yəlaa huukaɣa sı ntanyı Ɩsɔ ká suu Kawulaɣa təɣɔu kɛ
tənɛ ınəɣı kpakpaa na pá ná. 12 Ɩsɔ wei ı sɛɛ-wɛ təɣɔlɛ sı: Kawulaɣa təyaɣa taa
awulumpu nɔɣəlu ı kuləna na í polo tɛtu poolun nyəntu sı pá tu-ı kawulaɣa, na pə́
tɛma ılɛ ı məlı. 13 Ɩ caakaɣa tɛɛu, ılɛna í yaa ı təmlɛ nyáma naanuwa, na ı tala-wɛɣɛ
lıɣitee nyəɣəluɣu nyəɣəluɣu kɛ pa nyɔɔŋ təɔ. Na í heeli-wɛ sı: Ɩ taatəna lıɣitee anɛ,
halı má polo má kɔɔ. 14 Ama ı ıcatɛ nyáma luɣu ná fɛı-ı, ılɛna pá kusı tillaa sı pá
polo pá heeli-wɛ sı: Tıı caa sı apalu ını í la ta wulau.
15 Pa tu apalu ınəɣı kawulaɣa ŋkɛ, ılɛna í kulı na í məlı ı ıcatɛ taa. Ḿpúɣú ı kota ı
təmlɛ nyáma mpa ı ka cɛla lıɣitee tɔ, sı ı naa ısəna ısəna pə sɛɛ-wɛnaa tɔ. 16 Ḿpúɣú
kancaalaɣa nyəŋ kulaa na í tɔ sı: Tacaa, pə sɛɛ-m lıɣitee nyəɣətu naanuwa ké
nyəɣəluɣu ŋku n ka cɛla-m tɔ ku təɔ. 17 Tənaɣa wulau təma-ı sı: Pə wɛ teu, n ké
təmlɛ tu kupaŋ ké. Timpi ısıı n lapa teu kɛ pəcɔ nyəm taa ısəntɔ tɔ, n ká tɔɣɔ acalɛɛ
naanuwa təɔ ké kawulaɣa. 18 Ilɛna naalɛ nyəŋ náá kulı na í tɔ sı: Tacaa, pə sɛɛ-m
lıɣitee nyəɣətu kakpası kɛ nyəɣəluɣu ŋku n ka cɛla-m tɔ ku təɔ. 19 Tənaɣa wulau
təma ílé sı: Nyaa tɔɣɔ acalɛɛ kakpası təɔ ké kawulaɣa. 20 Təmlɛ tu lɛlu ná kulaa,
ılɛna í tɔ sı: Tacaa, nyá nyəɣəluɣu ŋku n ka cɛla-m tɔɣɔlɔ. Ma hɔka-kuɣu saalaɣa
taa ké na má sıı. 21 N wɛ-m sɔɣɔntu ké. Pə taɣa pulu, n ké yulu katɛ tu ké. N ta sıı
mpi tɔ mpəɣı n kpakəɣı, na timpi n ta tuu tɔ tənaɣa n kuŋ. 22 Tənaɣa wulau təma-
ı sı: N ké təmlɛ tu ısaɣau ké, nyá maɣamaɣa nyá kuɣɔɣɔtutu kɛ ma kuɣuna nyá təm.
N ka nyəmá teu sı ma ké yulu katɛ tu, na mpi ma ta sıı tɔɣɔ ma kpakəɣı, pə́cɔ́ timpi

ma ta tuu təɣə ma kʊŋ. 23 Ile pepe təɔ ké n taa tʊ ma liɣitee kɛ panci taa? Ma kɔma
ɪsəntə tə, maa maɣana pə sɛɛ a təɔ na má kpɛntɪ na má mʊ. 24 Ḿpúɣú ɪ heela ɪ cələ
nyáma sɪ: I lɛɛkɪ liɣitee nyəɣəlʊɣʊ ŋkʊɣʊ ɪ niŋ taa, na í səɔsɪ nyəɣətʊ naanʊwa tʊ.
25 Tənaɣa pɛlɛ pa cɔ-ɪ sɪ: Tacaa, kɛ ílé ɪ wɛna naanʊwa? 26 Ḿpúɣú wulaʊ cɔ-wɛ sɪ:
Ma heeliɣi-mɛ sɪ timpi pə wɛɛ tɔ tənaɣa pə sɔɔsəɣɪ. Ama wei ɪ fɛɪna pʊlʊ tə, paa
pəciimaɣa ké ɪ wɛna, paa lɛɛkɪ ké. 27 Tɔʊ, í kɔna ma kolontunaa mpa pa kisaa sɪ
má taa təɣə pa təɔ ké kawulaɣa təɣə cənɛ, na í kʊ-wɛɣɛ ma ɪsɛntaa.

Yesu caɣaʊ kɛ kpaŋaɣa
(Matiyee 21:1-11; Maləkɪ 11:1-11; Yohaanɪ 12:12-19)

28 Yesu tɛma ḿpúɣú yəɣətʊɣʊ, ɪlɛna í tɛɛ nəɣə na í pukina Yosalɛm. 29 Pa kɔma
pa kpɛɣɛtəna Petafasɪ na Petanii na Olifinaa pʊɣʊ, ɪlɛna í tili ɪ ɪfalaa taa naalɛ sɪ:
30 I polo ɪcatɛ nte tə wɛ nəɣə təɔ cənɛ tə. I talaa, í ká maɣana pa tʊ kpaŋaɣa pile
natələɣɪ ŋmənaɣa. Nəɣəlʊ ta caɣata tə təɔ. I hɛtɪ-tɛ na í kɔna. 31 Nəɣəlʊ í pəɔsa-mɛ
sɪ: I hɛtəɣɪ-tɛ suwe? I cɔ pʊntʊ sɪ: Tacaa caakəna.

32 Ḿpúɣú mpa ɪ tilaa tə pa tɛɛwa, na pá maɣana pə təna ɣa teitei ɪsɪɪ Yesu ka
tɛm-wɛɣɛ heeluɣu tə. 33 Pa kɔma pa hɛtəɣɪ kpaŋaɣa pile ńté ɪlɛna tə nyáma sɪ: I
hɛtəɣɪ kpaŋaɣa pile ńté suwe?

34 Ntɛna Yesu tillaa cɔ sɪ: Tacaa caakəna.

35 Ilɛna tillaa pona-tɛɣɛ Yesu. Ḿpúɣú pa pɔ pa wontu kɛ kpaŋaɣa pile təɔ na pá
kpaɣa Yesu na pá caɣasɪ. 36 Yesu təŋa tɛɛʊ, ɪlɛna yəlaa pəəkɪ-ɪ pa wontu na í təŋ pə
təɔ. 37 I kɔma í tiikina Olifinaa pʊɣʊ na í kpɛɣɛtəna Yosalɛm, ɪlɛna ɪ təŋlaa samaa
ɪnɪ ɪ təna ɪ laŋa hʊlʊmɪ teu, na pá saŋ Isɔ ké səsɔm kɛ piti təma nna pa naWa tə a
təɔ sɪ: 38 Isɔ í wɛɛ wulaʊ səsɔ wei ɪ kɔŋna Tacaa toŋ tɔ ɪ waalɪ. Laŋhʊlʊmlɛ í wɛɛ
hatoo ɪsɔtaa. Paa wei í tʊ Isɔ ké teeli.

39 Falisanaa napəlɪ paa wɛ samaa ɪnɪ ɪ hɛkʊ. Ḿpúɣú pɛlɛ pa təma Yesu sɪ: Tacaa,
sumsi nyá ɪfalaa mpɛ.

40 Kɛlɛ na Yesu sɪ: Ma heeliɣi-mɛ təfoo sɪ, paa pɛlɛ pa suma, atɛ pɛɛ maɣamaɣa
ká kʊlɪ na á yəɣətɪ.

Yosalɛm təɔ wula

41 Yesu kɔma na í kpətəna ɪcatɛ kɛ teu, ɪlɛna í nyənɪ-tɛ, na í wii-tɛ sɪ: 42 Aaa,
kasa, Yosalɛm, nyá maɣamaɣa, saŋa kʊyakʊ kʊnɛ, ye n ka tɪɪ cɛkəna cɛkənaʊ
maɣamaɣa kɛ mpi pə pəsəɣɪ na pə́ ha-ŋ laŋhʊlʊmlɛ tə. Ama pənɛntɛ pə ŋmɛsa-ŋ-
wɪ, n kaa ná. 43 Wɛɛ kəŋ nna a taa nyá kolontunaa ká cəəna-ŋ na yoou wontu toŋ
nyəntʊ, na paa ta-ŋ kotaɣa na pá nyala-ŋ təkpələkpəlɪ. 44 Paa naŋtɪ nyá na nyá
taa yəlaa təna tənaŋnaŋ, halɪ pa kaa tɪɪ səɔ pəlɛ lɛntɛ kɛ lɛntɛ təɔ. Pə taɣa pʊlʊ, n
taa cɛkəna waatʊ wei Isɔ kɔma sɪ ɪ waasəɣɪ-ŋ tɔ.

Pɛɛtəlaa təɣənʊɣʊ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa
(Matiyee 21:12-17; Maləkɪ 11:15-19; Yohaanɪ 2:13-22)

45 Ḿpúɣú Yesu sʊʊ Isɔ təsɛɛlɛ taa na í niki pɛɛtəlaa kɛ təɣənʊɣʊ. 46 Na í tɔ-wɛ sɪ:
Pa ŋmaaWa Isɔ Təm taa ké sɪ, ma təyaɣa ká la Isɔ təsələmlɛ ké. Ama mə pəsəna-
kɛɣɛ ŋmɪɪlaa təyaɣa.

47 Yesu sɛɣɛsaɣa Isɔ təsɛɛlɛ taa ké paa ɪfemle nte. Ḿpúɣú kɔtəlaa taa səsaa səsaa
na Isɔ təm sɛɣɛsəlaa na samaa taa nyʊɣʊ nyáma pa pɛɛkaɣa sɪ pa kʊɣʊ-ɪ. 48 Ama
pa ta nyɪ nti pá pusina tɔ. Pə taɣa pʊlʊ təɔ, samaa təna tʊ ŋkpaŋʊɣʊ kɛ teu ké na
pá nɪɪkɪ ɪ təm.

20

Yesu pəsʊɣʊ təm
(Matiyee 21:23-27; Maləkɪ 11:27-33)

1 Ḿpúɣú kʋyakʋ nakʋlı Yesu sɛɣɛsaɣa samaa kɛ Isɔ təsɛɛlɛ taa na í heeliɣi
Laapaalı Kʋpaŋ. Ilɛna kətəlaa taa səsaa səsaa, na Isɔ Təm sɛɣɛsəlaa, na səsaa pa
polo 2 pá pɔɔsı-ı sı: Heeli-tʋɣʋ kaŋkantɛ nte n makı nyá taa na ń lakı ısəntɔ tɔ.
Yaa awe tıı hana-ŋ pə mpaaʋ?
3 Tənaɣa Yesu cɔwa sı: Təʋ, ma maɣamaɣa maa pɔɔsı-mɛɣɛ tɔm. 4 Isɔ yaa yəlaa
tilina Yohaanı sı í səɔkı yəlaa kɛ Isɔ lʋm? I cɔ-m ma nıı.
5 Ḿpúɣú Isɔ Təm sɛɣɛsəlaa maɣasa-təɣı pa taa pa tike, ılɛna pá tɔ sı: Ye tə tɔma
sı Isɔ tilina-ı ı ká pɔɔsı-tʋ sı: Na pepe tɔɔ ké í ta mʋ ı tɔm? 6 Pəyele tá tɔma sı:
Yʋlʋ tilina-ı kɔlɔ, samaa təna ká kʋ-tʋ na pɛɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pɛlɛ pa tɛma pa taa
təkpataa ké sı Yohaanı ké Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ.
7 Ḿpúɣú Isɔ Təm sɛɣɛsəlaa pəsənaa sı: Tə ta nyı wei ı tila-ı Isɔ lʋm səʋ tɔ se.
8 Tənaɣa Yesu ná cɔ-wɛ sı: Aŋha, ma kaa heeli-mɛɣɛ kaŋkantɛ nte ma makı na
má lakı ısəntɔ tɔ.

Təmlɛ nyə́ma asaɣaa tɔm
(Matiyee 21:33-46; Maləkı 12:1-12)

9 Pə waalı ké Yesu sɛɛ samaa kɛ ısɔ sı: Yʋlʋ nɔɣɔlʋ ka sɔna lɛsɛŋ tıŋ kɛ taalɛ təcu.
Ḿpúɣú ı caa yəlaa na í sıı tə taa, ılɛna í kʋlı na í tɛɛ yɛla na pá taaŋı. 10 Pə kɔma na
pá tala tıŋ ını ı kooluɣu waatʋ, ılɛna í kʋsı ı tillu nɔɣɔlʋ, sı í polo təmlɛ nyə́ma kiŋ
na pá cɛlɛ-ı ını ı tete. Tənaɣa təmlɛ nyə́ma mpɛ pa kpa tillu ını na pá má, ılɛna pá
tɔɣɔnı-ı niŋ naanʋwa təyələyəlı. 11 Ḿpúɣú taalɛ tʋ ını ı tasa ı tillu nɔɣɔlʋɣʋ kʋsʋɣʋ
na í tili. Ilɛna təmlɛ nyə́ma mpɛ pá má ílé, na pá tʋʋ-ı, na pá tɔɣɔnı-ı niŋ naanʋwa
təyələyəlı. 12 I tasa tooso nyəŋ kɛ tiluɣu, ılɛna təmlɛ nyə́ma ma ílé, na pə́ kʋ ı təna,
ılɛna pá pɛtı-ı haləm na waalı. 13 Tənaɣa haləm tʋ tɔma sı: Təʋ, ısənaɣalɛ maa la
ılɛ? Ma maɣamaɣa ma kʋlʋlʋ wei ma luɣu sʋʋ teu tɔɣɔ maa tili. Ntanyı paa nya ı
ısəlɛ. 14 Ama təmlɛ nyə́ma ná kɔma na pá loosi ı pəyalʋ na í puki, ılɛna pá heeli
təma sı: Iı loosiɣi kpancoou tʋ kɔŋna ntɛ́. I kɔɔ tə kʋ-ı, na taalɛ pəsı ta nyəntɛ.
15 Ḿpúɣú pa kpa-ı, na pá ləsı-ı taalɛ na waalı na pá kʋ-ı.
Tənaɣa Yesu pɔɔsaa sı: Taalɛ tʋ ını, ısənaɣa ı ká la təmlɛ nyə́ma mpɛ? 16 I kɔma
na í kɔɔ, ı ká kʋ təmlɛ nyə́ma mpɛɣɛ, ılɛna í caa yəlaa kʋfama na í sıı taalɛ taa.
Samaa nıı tɔm tənɛ ılɛna pá tɔ sı: Isɔ í pona təlɛɣɛ pooluŋ.
17 Tənaɣa Yesu caa pa ısɛntaa, ılɛna í tɔ sı: Isɔ Təm taa pa ŋmaawa sı:
Pəlɛ nte tɛtʋ ŋmalaa ŋmaakaɣa na pá lɔ tɔ,
ńté tə tɔɔ kɔlɔ ŋmatʋ təna məlaa na tá səŋ.
Suweɣelɛ mpʋ?
18 Ye pə cəpa wei na í hoti pəlɛ ńté tə tɔɔ, pə pʋtʋtəɣı-ı ké, ı kaa wɛɛ hiiu. Ye pə
cəpa yʋlʋ nɔɣɔlʋ na pəlɛ ńté tə hoti ı tɔɔ, tə taaləɣı-ı na tɛtʋ ké.

Lom wulaʋ səsə lampuu tɔm
(Matiyee 22:15-22; Maləkı 12:13-17)

19 Tənɛ ınəɣı kpakpaa tə Isɔ Təm sɛɣɛsəlaa na kɔtəlaa taa səsaa səsaa caakaɣa
Yesu ké kpaʋ ntɛ́. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pa nyəmá teu sı mpɛɣɛ ı kpəpənaa na í sɛɛna
ısɔ ını. Ama pa nyámna samaa. 20 Ḿpúɣú pa sʋʋ Yesu kɛ cəŋʋɣʋ, haləna pá caŋ
pá tili feŋlaa sı pá feŋiɣi-ı. Ilɛna feŋlaa mpɛ pɛlɛ pá cɛsı ısıı pa ké kʋpama napəlı
pəyele yem. Pa makaɣa Yesu nɔɣɔ tɔɔ na pa tɔm kʋpɔɔsʋtʋ sı pá ná. Pa caakaɣa ké
sı pá hiki mpi pə tɔɔ paa kpa-ı tɔ, na pá tʋ-ı kʋfənɛɛ niŋ taa. 21 Tənaɣa pa tɔma-ı
sı: Tacaa, tə nyəmá teu sı nyá kʋyɔɣɔtʋtʋ na nyá kʋsɛɣɛsətʋ pə təna kʋpantʋ ké.
Nn paasəɣəna tɔɔ, nn faɣasəɣı yəlaa. Ama ısəna mpi maɣamaɣa Isɔ caa sı yəlaa
í la tɔ, pə tampana kɛ n heeliɣi. 22 Pə wɛ mpʋ tɔ, ta mpaaʋ taa pə mʋna tá fɛlı
lampuu kɛ Lom wulaʋ səsə na?
23 Yesu tɛma Isɔ Təm sɛɣɛsəlaa acilaɣatʋ tənaɣa nyəm, ılɛna í tɔ-wɛ sı: 24 I hʋlı-m
liɣitee nyəɣəlʋɣʋ na má ná. Awe nyʋɣʋ fotoo na ı hətɛ kɛ pa ŋmaa pə tɔɔ?

25 Ḿpúɣú Isɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa cɔwa sɪ: Lom wulɑv sɔsɔ. Tɔnaɣa Yesu cɔ-wɛ sɪ:
Aŋha, í cɛla Lom wulɑv sɔsɔ kɛ mpi ɪ tɪ tɔ, na í cɛla Isɔ ɪlɛɣɛ mpi ɪ tɪ tɔ.
26 Tɔ tɔna nti Yesu yɔɣɔta sɑmaa taa tɔ, feŋlaa ta na ɪsaɣatv natɔlɔɣɪ tɔ taa. Ama
Yesu kvcɔcɔtv mɔlɔna-wɛɣɛ tɔmsvɣv na pá su tɔkulum.

Sɔm waalɪ tɔ fema ɪsɔna tɪɪ wɛɛ tɔ
(Matiyee 22:23-33; Malɔkɪ 12:18-27)

27 Ḿpúɣú Satusee nyɔ́ma napɔlɪ pa kɔma Yesu kiŋ. Satusee nyɔ́ma mpɛ pa
tɔŋaɣana sɪ, sɔtaa kaa tɛ na pá fe. Ḿpúɣú pa pɔɔsa Yesu sɪ: 28 Tacaa, Moisi sɪɪna-
tvɣv kvsɔsɪɪtv kɛ takɔlasɪ taa sɪ, yvlv í wɛna neu, na yvlv ɪnɪ í sɪ na í yele ɪ alv,
na alv ɪnɪ ɪ fɛɪna-ɪ na pɔyaɣa, neu ká hɔ leelu ɪnɪ na í hikina ɪ taalv sɔlv kɛ piya.
29 Tɔv, Yvlv nɔɣɔlv na ɪ newaa, paa kɛna yvlv nyɔɔŋ naatosompɔɣɔlaɣa. Ḿpúɣú
taalv kpaɣa alv, ɪlɛna í sɪ, ɪ fɛɪ pɔyaɣa. 30 Tɔnaɣa naalɛ nyɔŋ hɔma leelu, halɔna
tooso nyɔŋ náá hɔ tɔtɔ. 31 Pa naatosompɔɣɔlaɣa ŋkɛ ka tɔna ka sɔpaɣa, alv ɪnɪ ɪ ta
hiki pa taa nɔɣɔlv na pɔyaɣa. 32 Pɔ waalɪ ké alv ɪnɪ ɪ tɛɛsa sɔpv. 33 Tɔv, pa tɔna pa
kpaɣav-ɪ mpv tɔ, sɔtaa fem wule pa taa aweɣelɛ alv tv?

34 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sɪ: Antulinya ɪnɛ ɪ taa cɔnɛɣɛ apalaa kpakɔɣɪ alaa, na alaa
náá saakɪ apalaa. 35 Ama apalaa na alaa mpa pa ké sɪ paa tɛ na pá fe na pá caɣa
cele antulinya wei ɪ kɔŋ tɔ ɪ taa tɔ, akpaɣalɛ kaa wɛɛ tɔna. 36 Mpɛ ɪnɪ paa tasɔɣɪ
sɔpv tɔtɔ, paa wɛɛ ké ɪsɪɪ ɪsɔtaa tillaa wɛv tɔ. Pa fem mpv tɔ pa pɔsa Isɔ piya
ké. 37 Moisi hvlaa tɔkelekele ké sɪ sɔtaa ká tɛ na pá fe. Pɔ tɔɔ ké ɪ yaa Tacaa sɪ:
Apɔlaham na Isaaka na Yakɔpv pa Isɔ, ké timpi pɔ yɔɣɔta hotiya tɔm tɔ. 38 Isɔ ké
weesuɣu nyɔ́ma nyɔŋ ké, ɪ ta kɛ sɔtaa Isɔ. Isɔ ɪnɪ ɪ tɔɔ ké pa tɔna pa wɛna weesiŋ
sɪ pá lakɪ ɪ tɔmlɛ.

39 Tɔnaɣa Isɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa taa napɔlɪ pa tɔma sɪ: Tacaa, n tɪɪ yɔɣɔta teu ké.
40 Pɔ taɣa pvlv, pa taa nyɪ nti pá pɔɔsɪ-ɪ tɔ.

Isɔna Mesii na Tafiiti pa wɛɛ tɔ
(Matiyee 22:41-46; Malɔkɪ 12:35-37)

41 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa Isɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa sɪ: Isɔnaɣa pa tɔŋ mpv sɪ Mesii kɛ Tafiiti
pɔyaɣa ye? 42 Pɔyele Tafiiti maɣamaɣa ná ŋmaa ɪ yontu takɔlaɣa taa ké sɪ:
Tacaa Isɔ heela ma Sɔsɔ sɪ,
caɣa ma kɔŋkɔŋ taa.
43 Halɔna má kɔna nyá kolontunaa
na ń loosi nyá nɔɔhɛɛ kɛ pa tɔɔ.
44 Tɔv, Tafiiti ná yaawa sɪ Tacaa kɛlɛ, ɪsɔnaɣa Mesii náá mɔlɪ na í ké Tafiiti pɔyaɣa?

Isɔ Tɔm sɛɣɛsɔlaa laakalɪ lapɔnav
(Matiyee 23:1-36; Malɔkɪ 12:38-40)

45 Samaa tɔna tɔŋna Yesu tɔm nɪɪv, ɪlɛna Yesu tɔ ɪ ɪfalaa sɪ: 46 Ɪ lana Isɔ Tɔm
sɛɣɛsɔlaa mpɛ na laakalɪ. Pa sɔɔla tokonaa sɔsaa suuu ké na pá cɔɔkɪ. Pa caakɪ sɪ
pá sɛɛkɪ-wɛɣɛ kvyɛɛŋ taa ké. Yuta nyɔ́ma tɔkotilenaa taa, teeli teeli tɔcaɣalɛ kɛ pa
pɛɛkɔɣɪ. Acima taa, sɔsaa tɔcaɣalɛ kɛ pa pɛɛkɔɣɪ na pá cakɪ. 47 Mpɛ pa lɛɛkɔɣɔna
leelaa kɛ pɔ tɔna mpi pɛlɛ pa wɛna tɔ. Ilɛna pá svv Isɔ sɔlɔmvɣv na pɔ taɣalɪ, sɪ pɔ
húlí sɪ mpɛɣɛ kvpama. Pɔ tɔɔ ké paa tɛ na pá ná katatɔlaɣa.

21

Alv wei ɪ tv santiinaa naalɛ tɔ
(Malɔkɪ 12:41-44)

1 Yesu kvsa ɪsɛ, ɪlɛna í na toŋtvnaa tvɣɪ pa kvhav kɛ Isɔ tɔsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ kvhaaŋ
atakaanaa taa. 2 Na í ná tɔtɔɣɔ alv leelu kvnyɔntv nɔɣɔlv, na í pɛtɔɣɪ santiinaa
naalɛɣɛ pɔ taa tɔna. 3 Tɔnaɣa Yesu tɔma sɪ: Tɔm tampana tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛ.

Mpi leelu kʋnyɔntʋ ɪnɛ ɪ tʋwa tɔ, pə kəla panɛ pa tənа pa kʋtʋtʋm. 4 Pə taɣa pʋlʋ,
yəlaa lɛlaa tənа ná kpaɣa pa liɣitee nna a kpisa yem tɔɣɔ na pá haakɪ. Ama alʋ
ɪnɛ, paa na ɪ ké kʋnyɔntiya tɔ ɪ kpaɣa ɪ liɣitee tənа na í tʋ. Pə ta kaasɪ-ɪ pʋlʋ sɪ í
yana paa tɔɣɔnaɣa maɣamaɣa.

Isɔ təsɛɛlɛ wakəlʋɣʋ tɔm
(Matiyee 24:1-2; Maləkɪ 13:1-2)

5 Ḿpúɣú napəlɪ pa caɣaa na pá yɔɣɔtəɣɪ Isɔ təsɛɛlɛ tɔm sɪ: Pɛɛ kʋpana wena pa
lapəna Isɔ təsɛɛlɛ kɛ caŋəm tɔ na mpi mpi pa haakɪ Isɔ ké tə taa tɔ, pə lapa na tá
te teu ké. Tənaɣa Yesu heela pʋntʋnaa sɪ: 6 Pə tənа mpi í naa ɪsəntɔ tɔ, kʋyɛɛŋ ká
kɔɔ wei ɪ taa pə kaa kaasɪ pəlɛ lɛntɛ na tə tənа lɛntɛ tɔɔ tɔ, paa tusi pə tənа.

Mpi mpi pə lapʋ ká húlí sɪ antulinya caa tɛm tɔ
(Matiyee 24:3-14; Maləkɪ 13:3-13)

7 Ḿpúɣú mpɛ ɪnɪ pa pəəsa Yesu sɪ: Pəlee ké mpʋ ɪnɪ pɪɪ la? Na ŋmaatəlɛ nteɣe
pɪɪ húlí na tá nyəna sɪ pə wʋsaa?
8 Tənaɣa Yesu sɪ: Ɪ la laakalɪ, í taa yele na nəɣəlʋ kɔɔ na í tolisi-mɛ. Mpi tɔ,
paɣalɛ ká kɔɔ na pá haa pa təɣɪ ma hətɛ, sɪ mpɛɣɛlɛ Mesii, na pá tɔŋ sɪ, pə wʋsaa
ké. Ama í taa nɪɪna-wɛ. 9 Ɪ kɔma na í nɪɪ yooŋ na pə tənа pə pəsʋɣʋ yem ké
kpɛntəlasɪ tɔ pə taŋ, í taa nyá. Təlɛ tə tənaɣa mpʋ, pə wɛɛ sɪ tə la na pəcɔɣɔ. Ama
waalɪ ké antulinya náá kɔɔ na í tɛŋ.
10 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sɪ: Tɛtʋ kateŋa lɛŋka ká yoona lɛŋka nyə́ma,
na kawulaɣa lɛŋka ká kʋlɪ lɛŋka tɔɔ. 11 Tɛtʋ ká sele pə kaa la nyənʋɣʋ, nyɔɣɔsɪ na
yʋlʋkʋsəkʋ ká lɪɪ tiiliwɛ tiiliwɛ. Kɔkəlɔ təma sɔɣɔntʋ nyəna na atɔma sɔsɔɔna ká
lɪɪna ɪsɔtaa na pə́ tii.
12 Ama na pə́cə́ tənɛ ɪnɪ tə tənа tə lakɪ ɪlɛ, paa kpa-mɛ, na pá tʋ-mɛɣɛ wahala
sɔsɔ. Paa cɛlɛ-mɛɣɛ Yuta nyə́ma təkotilenaa taa nyə́ma, na pɛlɛ pá hʋʋna-mɛ. Paa
tʋ-mɛɣɛ salə̀kanaa, paa yaa-mɛɣɛ nɔnɔɔsɪ kɛ awulaa sɔsaa na tɛtʋ təkəlaa pa kiŋ
kɛ ma tɔɔ. 13 Ama tənа wɛɣɛ pɪɪ topili-mɛɣɛ mpaaŋ sɪ í húlí ma tɔm tampana. 14 Ɪ
taɣanɪ mə tɪ sɪ, paa pɪɪ la ɪsəna, í taa nəɣəsɪ nti í ka hʋʋ na í lɪɪ tɔ na pə ta tata.
15 Pə taɣa pʋlʋ, ma maɣamaɣa maa tasəna-mɛɣɛ laɣatʋ kɛ tɔm nti í ká yɔɣɔtɪ na
mə kolontunaa taa nɔɣɔlʋ kaa na kʋcɔcɔtʋ, pəyele pa kaa kɛɛ pa nyəntʋ tɔ. 16 Mə
caanaa na mə toonaa na mə taalʋnaa na mə newaa na mə nyə́ma na mə cewaa
ka tɪɪ tʋna-mɛɣɛ mə kolontunaa niŋ taa, halɪ paa kʋ mə taa paɣalɛ. 17 Yəlaa tənа
taa ká kpana-mɛɣɛ ma tɔɔ. 18 Paa na mpʋ mə taa nəɣɔlʋ nyʋɣʋ kaa holi-ɪ holuɣu
maɣamaɣa. 19 Ɪlɛ mɪɪ nyaɣa apalʋtʋ, pɪɪ ya mə nyɔɔŋ.

Yosalɛm yɔkʋɣʋ tɔm
(Matiyee 24:15-21; Maləkɪ 13:14-19)

20 Ye í kɔma na í ná yoolaa kʋpiŋ tama Yosalɛm kɛ kotaɣa, í nyɪ sɪ ɪ yɔkʋɣʋ
wʋsaa kɛlɛ waatʋ ɪnɪ. 21 Mpʋ ɪnɪ tɔ, mpa pá wɛ Yuta, pa se na pá kpa pə́ə́ŋ. Na
mpa pɛlɛ pá wɛ Yosalɛm taa, pá lɪɪ na pá hatəlɪ. Na mpa pɛlɛ pá wɛ taWa taa, pá
taa kpe. 22 Pə taɣa pʋlʋ, kʋyɛɛŋ ɪnɪ ɪ taa ké pɪɪ naasɪ Yosalɛm nyə́ma ɪlɛna pə́cə́ pə
tənа pə́ lá ɪsɪɪ paa ŋmaaʋ Isɔ Tɔm taa tɔ. 23 Ahusitonaa na asɔŋ pa tɔm ká la waɪyo
ké waatʋ ɪnɪ. Wahala ká tɔɔ ɪcatɛ ńté tə taa, yəlaa panɛ paa ná Isɔ pááná. 24 Paa
kʋ-wɛ na laɣatɛ, paa kpa-wɛɣɛ yomle kɛ piitimnaa tənа taa. Ma ta nyɪ ɪsɔnaa kɛ
pɪɪ yelina Yosalɛm na pá pá́álə́ɣí ɪ taa, halə̀na pɛlɛ pa waatʋ kɔɔ na í sɪɪ tənaɣa.

Yʋlʋ Pəyaɣa kɔntɛ
(Matiyee 24:29-31; Maləkɪ 13:24-27)

25 Pɪɪ húlí ŋmaatɛɛ kɛ ilim na ɪsɔtʋ na ɪsɔtʋlʋŋasɪ pə tɔɔ. Laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ ká
kpa kateŋa tənа, na nəɣəsɛɛ ká kʋ-wɛɣɛ teŋku na ɪ hola sɔsɔɔna pə kɔkɔtɛ sɔsɔɔlɛ
tɔɔ. 26 Yəlaa ká hʋʋ mpi pɪɪ kɔɔ antulinya tənа taa tɔ pə tɔm, ɪlɛna sɔɣɔntʋ sɔsɔɔntʋ

kpa-wɛ na pá sɪ pa tɪɪŋ təɔ ké yem təkpətɪ. Pə taɣa pʊlʊ təɔ, pɪɪ ciɣiti ɪsətənʊɣʊ taa kəkələnaa. 27 Waatʊ ɪnəɣɪ paa na Yʊlʊ Pəyaɣa má ma səŋa ɪsɔŋmʊntʊɣʊ təɔ, na má tiiki na ma toma kɛ sɔsɔm na ma teeli. 28 Ɩ kɔma na í na mpʊ ɪnɪ pə sʊʊ lapʊ ɪlɛ, í kʊsɪ mə nyɔɔŋ na ɪsɔ na í feesi təfʊʊʊ. Pə taɣa pʊlʊ, mə waasʊɣʊ caana kɔntɛ.

Fiki tʊɣʊ tɔm
(Matiyee 24:32-35; Maləkɪ 13:28-31)

29 Ḿpúɣú Yesu təma-wɛ sɪ: Ɩ nyənna tʊɣʊ ŋku pa yaa sɪ fiki tə na tɪɪŋ lɛləŋ na í na. 30 Ye ɪ kɔma na í sʊʊ nɛɣɛtʊɣʊ í nyəmá kpakpaa sɪ hɛɛsʊɣʊ talaa ké. 31 Mpʊ tətɔɣɔ pə wɛɛ, í kɔma na í na mpʊ ɪnɪ pə lakɪ, í nyɪ kpakpaa sɪ Ɩsɔ Kawulaɣa wʊsaa. 32 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ, yəlaa mpa pa wɛʊ ɪsəntə tɔ pa kaa sɪ pa təna na pácɔ́ pə tənaɣa mpʊ pá la. 33 Ɩsətənʊɣʊ na atɛ ká mʊkɪ yem. Ama ma kʊyɔɣətʊtʊ kaa saalɪ paa pəcɔ.

Ɩ feŋ teu

34 Ɩ la laakalɪ, í taa yele na tətɔɣəlɛ na sʊlʊnyɔɔlɛ pá pəsɪ-mɛ, na kaɣana antulinya ɪnɛ ɪ nyəntʊ nəɣəsɛɛ kʊ-mɛ. Ye í paasəna mpʊ kʊyakʊ ŋkʊ kɪɪ tuti-mɛɣɛ. 35 Pə kɔŋ kuuu kɛ antulinya təna taa yəlaa təna təmaa ké ɪsɪɪ pa pɛtʊɣʊ puluɣu tɔ. 36 Pə təɔ tɔ í feŋ na í sələməɣɪ Ɩsɔ ké tam, na í hiki toma na í lɪɪ mpi pɪɪ kɔɔ tɔ pə taa, na í kɔɔ í səŋ Yʊlʊ Pəyaɣa má ma ɪsɛntaa.

37 Yesu sɛɣɛsaɣa Ɩsɔ təseelɛ taa ké ilim ilim na í mələɣɪ Olifinaa pʊɣʊ təɔ ké taanaɣa taanaɣa na í sʊʊkɪ. 38 Yəlaa təna pukaɣa Ɩsɔ təseelɛ taa ké tanaŋ tanaŋ təhuluhulu na pá nɪɪkɪ ɪ waasʊ.

22

Yutaasɪ kələmətɔ tɔm
(Matiyee 26:1-5; Maləkɪ 14:1-2; Yohaanɪ 11:45-53)

1 Potopotonaa mpa pa taa kʊkʊsʊm fɛɪ tɔ pa acima wena pa yaa sɪ Tɛɛʊ acima tɔ a wʊsaa. 2 Ḿpúɣú kətəlaa səsaa na Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa pa təŋna maɣasʊɣʊ kɛ ɪsəna paa la na pá kʊ Yesu tɔ. Ama pa sɔɣɔmaɣaana samaa ké.

Yutaasɪ səəlʊ pɪɪwa sɪ ɪ tʊɣɪ Yesu ké nyʊɣʊ nyə́ma niŋ taa
(Matiyee 26:14-16; Maləkɪ 14:10-11)

3 Ḿpúɣú Satanɪ sʊʊ Yutaasɪ Ɩsəkaleeu pa naanʊwa na naalɛ taa lɛlʊ taa. 4 Ɩlɛna í polo na í na kətəlaa səsaa, na Ɩsɔ təseelɛ səsəəlɛ taŋlaa taa səsaa pá sɛɣɛsɪ ɪsəna ɪ ká la na í tʊ Yesu ké pa niŋ taa tɔ na pá sɪɪ. 5 Tənaɣa pɛlɛ pa laŋa hɛɛwa sɔsɔm. Ɩlɛna pá tɔ sɪ paa ha-ɪ liɣitee. 6 Ɩlɛna Yutaasɪ tisi, na í sʊʊ pɛɛkʊɣʊ kɛ kʊyakʊ kʊpaŋkʊ ŋku kʊ taa ɪ ká tʊ Yesu ké pa niŋ taa na samaa ta nyɪ tɔ.

Tɛɛʊ acima kʊtɔɣɔʊ tayanʊɣʊ
(Matiyee 26:17-25; Maləkɪ 14:12-21; Yohaanɪ 13:21-30)

7 Potopotonaa mpa pa taa kʊkʊsʊm fɛɪ tɔ pa acima kʊyakʊ ŋku kʊ wule pa kʊɣɪ Tɛɛʊ acima ɪwɛɛsɪ tɔ kʊ talaa. 8 Ḿpúɣú Yesu kʊsa Piyɛɛ na Yohaanɪ sɪ: Ɩ polo í təsəɣɪ-tʊɣʊ Tɛɛʊ acima tɔɣɔnaɣa.

9 Tənaɣa Piyɛɛ pa pɔɔsa-ɪ sɪ: Leɣe n caa sɪ tə təsɪ-kɛ?

10 Ɩlɛna Yesu cɔ-wɛ sɪ: Ɩɪ naa, í ká kɔɔ ɪsɪɪ í sʊʊ ɪcatɛ tɔ, í ká sulina apalʊ nəɣəlʊ na í səɣəla lʊm na həyaɣa. Ɩ təŋɪ-ɪ na í sʊʊ təyaɣa ŋka ka taa ɪ ká sʊʊ tɔ. 11 Ɩlɛna í pɔɔsɪ təyaɣa tʊ sɪ: Tacaa sɪ, kutuluɣu ŋku kʊ taa ké í na ɪ ɪfalaa paa caɣa na pá tɔɣɔ Tɛɛʊ acima kʊtɔɣɔʊ? 12 Apalʊ ɪnɪ ɪ ká húlí-mɛɣɛ atɛ na ɪsɔ kutuluɣu taa ké naŋ səsɔɔʊ nakʊləɣɪ ɪsətaa, ŋku kʊ taa wɛ wontu nti í ká lana tɔ. Kʊ taa tənaɣa í ká təsɪ pə təna.

13 Ḿpúɣú Piyɛɛ pa polaa na pá maɣana teitei ɪsɪɪ Yesu ka heela-wɛ tɔ. Na pá təsɪ Tɛɛʊ acima kʊtɔɣɔʊ kɛ təna.

Tacaa səm təəsvɣv
(Matiyee 26:26-30; Maləkı 14:22-26; Kəlɛntı I 11:23-25)

14 Tɛɛv acima waatv talaa, ılɛna Yesu na ı tillaa pá caɣa təɣəv. 15 Ilɛna í heeli-wɛ sı: Isəna ma nyıla teu sı má na-mɛ tá təɣə Tɛɛv acima təɣənaɣa na pɛ́cɔ́ má svv ma kvnyɔntəɣəlɛ taa tə pə wɛ səɣəntv. 16 Pə taɣa pvlv təə, tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ sı ma kaa tasa-yɛɣɛ təɣəv halәna pá kɔə pá hʊ́lí ı təɣəv tampana kɛ Isə Kawulaɣa taa na pɛ́cɔ́.

17 Ḿpúɣú Yesu kpaɣa svlvm na kəpv, na í sɛɛ Isə ké í na təmlɛ na í tə sı: I mv-wı na í nyəə mə təna. 18 Pə taɣa pvlv, ma heeliɣi-mɛ sı pə kpaɣav pənɛntɛ tə ma kaa tasa svlvm nyəəv halәna Isə kəə na í təɣə ı Kawulaɣa na pɛ́cɔ́.

19 Pə waalı ké Yesu kpaɣa potopoto na í sɛɛ Isə ké í na təmlɛ, ılɛna í faɣa-ı na í cɛlɛ-wɛ na í tə sı: Potopoto ınɛ ı kɛna ma tənvɣv ŋku pə ha mə təə tə. Ḿpúɣú í ká lakı na í təəsəɣı ma təə.

20 Pa tɛma təɣəv ılɛna Yesu kpaɣa kəpv kɛ mpv tətə na í tə sı: Kəpv ınɛ ı kɛna Isə nəɣə pɛɛlvɣv kvfam yoo, na ma caləm mpi pə kpema mə təə tə mpı pə hvləna pə tampana.

21 I nyı teu sı wei ı tvɣv-m kolontunaa niŋ taa tə ı wɛ cənɛ, na ma na-ı tə təkəna. 22 Tampana təə Yvlv Pəyaɣa má maa tɛɛ ké ısıı Isə ká sıuv tə. Ama wei ı tvɣv-m kolontunaa niŋ taa tə ı təm wɛ waıyo.

23 Tənaɣa Yesu ıfalaa svv təmaɣa pəəsvɣv sı: Ilɛ tá taa awe ká lana ntɛyɛ mpv?

Səsəəntv təə həm

24 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa svv həm kɛ pa taa pa tike sı pa naa wei paa nyənəɣı səsə tə. 25 Tənaɣalɛ Yesu sı: Piitimnaa awulaa səsaa ŋmakələɣı pa yəlaa ké. Na mpa pa ké toŋtvnaa tə, pɛlɛ pa caa pá cuɣusiɣi-wɛyɛ ta caa ta caa ké. 26 Ama mɛ ılɛ pá taa wɛɛ ḿpúɣú mə kiŋ. Mə taa səsə í pəsı ı təɣı mə səkpelu, na wei ı ké wulav tə, í pəsı ı təɣı təmlɛ latv. 27 Kvtəɣəv latv na wei pa lakı-kv tə, awe kələna? Pə taɣa wei pa lakı-kv tə. Aŋha, mpv ınəɣı na má, ma wɛ mə hɛkv ké ısıı kvtəɣəv latv. 28 Mɛ mə təka mə təɣı teu na í ta kisi-m ma wahalanaa taa. 29 Pə təə ké ma tvɣı-mɛyɛ kawulaɣa ısıı ma Caa ná tvɣv ma tə. 30 Má na-mɛ tıı təkəna na tá nyəəkı ma kawulaɣa taa, na í ká caɣa kumlee təə na í hvvkəna Isɛyɛlı kpeka naanvwa na naalɛ.

Simən kpɛɛsvɣv təm kpaalvɣv
(Matiyee 26:31-35; Maləkı 14:27-31; Yohaanı 13:36-38)

31 Ḿpúɣú Yesu təma sı: Simən Simən Simən, ke ŋkpaŋŋ. Satanı səlәma nəɣə na pá ha-ı sı ı paɣaləɣı mə təna ısıı pa paɣalvɣv təɣənaɣa pee na pá ləsəɣı ləətv tə. 32 Ama ma səlәma Isə ké nyá təə sı pá taa kəə na ń yele Isə ké nyá taa tɛmmav. Nyaa kəma na ń laɣası ılɛ nyaa səəsı nyá taapalaa kɛ apalvtv.

33 Tənaɣa Piyɛɛ təma Yesu sı: Tacaa, ma tɛma ma təɣı təkvɣv ké, paa salәka pá təkı ma na-ŋ, na paa səm ma na-ŋ tıı səna.

34 Ḿpúɣú Yesu cə Piyɛɛ sı: Piyɛɛ, ma heeliɣi-ŋ təfoo sı mpi pıı takı kampaav koou kɛ saŋa tə, n tɛma təm toosoɣo kpɛɛsvɣv sı n ta nyı-m ké n ta nyı-m.

Liɣitee na laɣatɛ pə təkvɣv təm

35 Pəlɛ pə waalı ké Yesu pəəsa ı ıfalaa sı: Maa tiluɣu-mɛ na í tɛɛ mpv təyələyəlı, liɣitee fɛı, huluɣu fɛı, ŋtankpatɛ fɛı tə, í laŋa pvlvpv cəcəka na? Pa cɔ-ı sı: Aai tə ta la-ŋ pvlv.

36 Ḿpúɣú Yesu təma ı ıfalaa sı: Təv, pənɛntɛ wei í wɛna liɣitee, pvntv í təkı ı təə, na wei í wɛna huluɣu í təkı-kv, na wei í fɛına laɣatɛ, pvntv í pɛɛtı ı toko na í yana. 37 Ma heeliɣi-mɛ təfoo sı, nti pa ŋmaa Isə Təm taa sı: Asaɣaa taa ké pa tv-ı tə, pə wɛɛ ké sı pá la ḿpúɣú ma nyvɣv taa. Na nti ŋmaatv taa yɔɣɔta ḿpúɣú ma təə tə tıı la teitei ké.

38 Tənaɣa Yesu ɪfalaa tɔma sɪ: Tacaa, laɣalɛɛ ntɔ cənɛɣɛ naalɛ. Ilɛna Yesu cɔ-wɛ sɪ: Aaɪ, í yele təlɛ.

Yesu sələmʊɣʊ kɛ Olifinaa pʊɣʊ tɔɔ
(Matiyee 26:36-46; Maləkɪ 14:32-42)

39 Ḿpúɣú Yesu kʊlaa na í lɪɪ, na í polo Olifinaa pʊɣʊ tɔɔ, ɪsɪɪ ɪ tɪɪ lakʊɣʊ tɔ, ɪlɛna ɪ ɪfalaa təŋ ɪ waalɪ. 40 Pa talaa ɪlɛna Yesu tɔ-wɛ sɪ: I sələməɣɪ Isɔ na pá taa kɔɔ na í hoti maɣasʊɣʊ taa.

41 Tənaɣa Yesu yela-wɛ na í hatəlɪ páćó ɪsɪɪ yʊlʊ í lɔɣɔ pəlɛ tɪɪ tala timpi tɔ, ɪlɛna ɪ luŋ akula, na í sələmɪ Isɔ sɪ: 42 Haɪ, ma Caa, ye n nɔkaa, kɔɔlɪ wahala sɔsɔ ɪnɛɣɛ ma nyʊɣʊ taa. Ilɛ paa na mpʊ la mpi n nɔkaa tɔ, yele ma kʊnɔkəm.

[43 Tənaɣa ɪsɔtaa tillu nɔɣɔlʊ ɪ lɪɪ Yesu tɔɔ, na í sɔɔsɪ-ɪ apalʊtʊ. 44 Ḿpúɣú laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ kpa Yesu, ɪlɛna í sɛɛsɪ ɪsəlɛ təkaŋkaŋ na Isɔ sələmʊɣʊ. Na haŋaɣa lɪɪkaɣa ɪsɪɪ caləm na ká tosiɣi atɛ.]

45 Yesu tɛma Isɔ sələmʊɣʊ, ɪlɛna í kʊlɪ na í məlɪ ɪ ɪfalaa cəlɔ na í maɣana ɪsənyəŋlɛ kpa pɛlɛ na halɪ pá caŋ pa too. 46 Ḿpúɣú ɪ pɔɔsa-wɛ sɪ: Suweɣelɛ í tookuɣu mpʊ tɔ? I kʊlɪ, í sələməɣɪ Isɔ, pə taa kɔɔ na í hoti maɣasʊɣʊ taa.

Yesu kpav
(Matiyee 26:47-56; Maləkɪ 14:43-50; Yohaanɪ 18:3-11)

47 Yesu tɔŋna ḿpúɣú yɔɣɔtʊɣʊ, ɪlɛ yəlaa samaa tapaɣalɛ, na ɪfalaa naanʊwa na naalɛ taa lɛlʊ Yutaasɪ tɛɛna-wɛɣɛ nɔɣɔ na í kɔna-wɛ. Ḿpúɣú ɪ kpətəna Yesu sɪ ɪ kpɛkəɣəna-ɪ. 48 Tənaɣa Yesu pɔɔsa-ɪ sɪ: Yutaasɪ, kpɛkənaʊ kɛ n hʊləɣəna kolontunaa sɪ pá kpa Yʊlʊ Pəyaɣa má na?

49 Mpa pa wɛ Yesu tɔɔ tɔ, pa ná mpi pə caa lapʊ tɔ, ɪlɛna pá pɔɔsɪ-ɪ sɪ: Tacaa tə yoona ta laɣalɛɛ kɛ?

50 Tənaɣa Yesu tɔɔ nyə́ma mpɛ pa taa lɛlʊ loma kɔtʊlʊ sɔsɔ təmlɛ tʊ ntɔɣɔŋ ŋkpaŋʊɣʊ na í kɔɔlɪ təfeŋ. 51 Ilɛna Yesu tɔ-wɛ sɪ: I yele mpʊ pə maɣanaa.

Ḿpúɣú Yesu tokina yʊlʊ ɪnɪ ɪ ŋkpaŋʊɣʊ, ɪlɛna kʊ məlɪ ɪsɪɪ kɪɪ wɛʊ tɔ. 52 Pə waalɪ ké Yesu pɔɔsa kɔtəlaa sɔsaa na Isɔ təseelɛ taŋlaa taa sɔsaa na Yuta nyə́ma taa nyʊɣʊ nyə́ma nyʊɣʊ nyə́ma mpa pa kɔma-ɪ kpaʊ tɔ sɪ: I kɔŋ na í nɔkɪ na í kpaɣa laɣalɛɛ na kpatəŋ tɔ, maɣa ŋmɪɪlʊ ɪsaɣaʊ kɛ? 53 Má na-mɛ tɪɪ wɛnna Isɔ təseelɛ taa ké kʊyɛɛŋ təna na í tá pɛɛkɪ sɪ í kpa-m. Ama mə na ahoo səkpɛtʊɣʊ tɛɛ asaɣaa sɔsaa mə waatʊ tapəna saŋa.

Piyɛɛ kpɛɛsʊɣʊ
(Matiyee 26:57-58,69-75; Maləkɪ 14:53-54,66-72; Yohaanɪ 18:12-18,25-27)

54 Ḿpúɣú pa kpa Yesu na pá pona kɔtʊlʊ sɔsɔ təyaɣa, na Piyɛɛ təŋaɣa ɪ waalɪ ké táálə́ḿ tɔɔ. 55 Paa taɣana kɔkɔ kɛ taɣa hɛkʊ taa. Tənaɣa Piyɛɛ polaa na í sɔtɪ mpa pa pamna kɔkɔ ŋkɛ tɔ pa hɛkʊ taa. 56 Təmlɛ tʊ alʊnyəŋ nɔɣɔlʊ ɪ na-ɪ kɔkɔ kpeeŋa na í caɣaa, ɪlɛna í nyənɪ-ɪ təpəŋŋ na í tɔ sɪ: I na apalʊ ɪnɛɣɛ.

57 Tənaɣa Piyɛɛ kpɛɛsaa sɪ: Alʊ nyá, aaɪ, ma ta nyəmɪ-ɪ yoo.

58 Pə lapa laɣasaɣa kɛ pəcɔ, ɪlɛna nɔɣɔlʊ tɔtɔ náá na Piyɛɛ, na í tɔ sɪ: Pa taa wɛɣɛlɛ na nyá tɔtɔ. Ama Piyɛɛ cɔ apalʊ ɪnɪ sɪ: Pə taɣa ma.

59 Pə tasa laɣasaɣa kɛ lapʊ, ɪlɛna nɔɣɔlʊ tɔtɔ náá sɛɛsɪ ɪsəlɛ sɪ: Tampana tɔɔ, apalʊ ɪnɛ na Yesu ké. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪ ké Kalilee tʊ ké.

60 Tənaɣa Piyɛɛ cɔwa sɪ: Nti apalʊ nyá n yɔɣɔtəɣɪ tɔ ma ta nyɪ-tɪ.

I nɔɣɔ ta tɪɪ tiita atɛ ɪlɛ kampaaʊ koo kpakpaa ɪnəɣəlɛ. 61 Tənaɣa Tacaa pəsaa na í yaɣa Piyɛɛ kɛ ɪsəlɛ. Ilɛna Piyɛɛ tɔɔsɪ nti Tacaa ka yɔɣɔta-ɪ tɔ tə tɔɔ sɪ: Mpi pɪɪ takɪ kampaaʊ koou kɛ saŋa tɔ n tɛma tɔm toosoɣo kpɛɛsʊɣʊ sɪ n ta nyɪ-m ké n ta nyɪ-m. 62 Ḿpúɣú ɪ tukaa na í lɪɪ, ɪlɛna í wii ɪsɪɪ ɪ səkɪ ɪ səkɪ.

Yesu tvvv na ı mapv
(Matiyee 26:67-68; Malәkı 14:65)

63 Yәlaa mpa pa taŋa Yesu tɔ, pa paakaɣana-ı, na pá makı-ı. 64 Pa taka ı ısɛntɔɔ
ké na pá tɔŋı-ı sı: Kpeɣe, awe mapәna-ŋ?
65 Pa yɔɣɔta-ı tɔmnaa tɔmnaa kvwәwıtv kɛ paɣalɛ tɔtɔ.

Yesu ponav kɛ kotuɣu sɔsɔɔv
(Matiyee 26:59-66; Malәkı 14:55-64; Yohaanı 18:19-24)

66 Kv fema, ılɛna Yuta nyvɣv nyáma nyvɣv nyáma na kɔtәlaa sɔsaa na lsɔ Tɔm
sɛɣɛsәlaa pá koti pa tәma. Ḿpúɣú pa pona Yesu ké pa kotuɣu sɔsɔɔv taa. 67 Na pá
pɔɔsı-ı sı: N ké Mesii? Cɔ-tv na tә nıı.
Ḿpúɣú Yesu cɔ Yuta nyvɣv nyáma sı: Ma heeliɣi-mɛɣɛ na ıı tisiɣina-m. 68 Ye
ma pɔɔsa-mɛɣɛ kvpɔɔsvtv nti, ıı cɔɔ-m natәlı. 69 Ama pә kpaɣav pәnɛntɛ tɔ, Yvlv
Pәyaɣa má maa caɣa lsɔ toŋ tәna tv kɔŋkɔŋ taa.
70 Tәnaɣa Yuta nyvɣv nyáma tәna pәsәnaa sı: Ye mpv n ké lsɔ Pәyaɣa ntɔ?
Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: Tә maɣamaɣa tә lıınna mә nɔɔsı taa, ma ké lsɔ Pәyaɣa ké.
71 Tәnaɣa Yuta nyvɣv nyáma tɔma sı: Tә lıına ı nɔɣɔ na tá maɣamaɣa tә nıı ılɛ,
tә tasәɣı aseeta nyáma kɛ pɛɛkvɣv sı tә lepe?

23

Yesu ponav kɛ Pilatı
(Matiyee 27:1-2,11-14; Malәkı 15:1-5; Yohaanı 18:28-38)

1 Tәnaɣa kotilaa tәna kvlaa na pá pona-ı Pilatı ısɛntaa. 2 Ḿpúɣú pa svv-ı tɔm tvɣv
kɛ tәna sı: Tә maɣana apalv ınɛ ı tvsәɣı tá yәlaa sı pá taa fɛlı Lom wulav sɔsɔ kɛ
lampuunaa. Halәna í tɔŋ sı ınәɣәlɛ wulav sɔsɔ Kilisiti.
3 Ḿpúɣú Pilatı pɔɔsa Yesu sı: Nyaɣalɛ Yuta nyáma wulav sɔsɔ ınәɣı?
Ilɛna Yesu cɔ Pilatı sı: Ntәɣәlɛ n yɔɣɔta mpv.
4 Ḿpúɣú Pilatı heela kɔtәlaa sɔsaa na samaa sı: Maa naa apalv ınɛ ı kvwakәlәtv
se.
5 Ama kɔtәlaa sɔsaa na sɛɛsa ısәlɛ sı: I sɛɣɛsәɣı yәlaa ké sı pá kisi tɛtv sɔsaa.
Hatoo Kalilee kɛ ı caala-tı, na í cɔɔ Yuta tɛtv tәna, halı nɔɔnɔɔ kɛlɛ ı tala cәnɛ.

Yesu ponav kɛ Helɔtı

6 Pilatı nıı kɔtәlaa sɔsaa tɔm ntı, ılɛna í pɔɔsı sı: Apalv ını Kalilee tv kɛ?
7 Pilatı kɔma na í cɛkәna sı Yesu ké Helɔtı ıfalv ılɛna í tɔ sı: I pona-ı Helɔtı. Pә
pamna ílé ı ka wɛ Yosalɛm kɛ kvyɛɛŋ ını ı taa tɔtɔ. 8 Helɔtı ná Yesu ılɛna ı laŋlɛ
hvlvmı sɔsɔm. Pә taɣa pvlv, ı ka nıı ı tɔm, ılɛna í nyıılı hatoo lɔŋ sı í na-ı. Na ı
tɛɛlaɣaa sı ı ká lapı-ı piti tәmlɛ natәlı na í ná. 9 Na í pɔɔsa-ı tɔmnaa paɣalɛ. Ama
Yesu ta cɔ-ı paa kvlvmvɣv. 10 Kɔtәlaa sɔsaa na lsɔ Tɔm sɛɣɛsәlaa naa wɛ tәna na
pɛlɛ pá suuki-ı ısaɣatv na ısәlɛ kvsɛɛmlɛ. 11 Helɔtı na ı yoolaa pa woŋaɣa Yesu ké
na pá lakı-ı nyaŋ kɛ sɔsɔm. Ḿpúɣú pa suu Yesu kɛ kacɔka toko sɔsɔ nɔɣɔlv, ılɛna
pá mәŋna-ı Pilatı kiŋ. 12 Kvyakv ŋkv kv maɣamaɣa kɛ Helɔtı na Pilatı pa ciikaa.
Pәyele paa wɛna tәma na koloŋa ké.

Sı pá kv Yesu ké pá kv-ı
(Matiyee 27:15-26; Malәkı 15:6-15; Yohaanı 18:39–19:16)

13 Ḿpúɣú Pilatı kota kɔtәlaa sɔsaa na ıcatɛ nyvɣv nyáma na samaa, 14 na í tɔ-wɛ
sı: I kɔna-m apalv ınɛ sı ı tolisiɣi yәlaa. Tɔv, ılɛ ma pɔɔsa-ı tɔmnaa kɛ mә ısɛntaa.
Ama ma ta na kawalasi nsi í tv-ı tɔ sı taa nakәlәɣı ı kiŋ. 15 Helɔtı maɣamaɣa ná tá
na ısaɣatv kɛ Yesu kiŋ tɔtɔ, pә tɔɔ ké ı taɣana-tvɣv-ı mәŋnav. Apalv ınɛ ı ta wakәlı
pvlv mpi pә nәɣәsәna pá kv-ı pә tɔɔ tɔ. 16 Ilɛ maa yele na pá mapı-ı akpatɛɛ ılɛna
í tɛɛ.

[17 Paa Tɛɛv acima wena a tɔɔ pə wɛɛ sɪ Pilatɪ ́ tvlɪ-wɛɣɛ salәka tv nɔɣɔlvɣv.]

18 Ḿpúɣú pa tәna pa kpɛntaa na pá koo sɪ: Yele pá kv ɪnɛ ɪnɪ, na ń tvlɪ-tvɣv Palapaasɪ.

19 Yvlvkvlɛ tɔm na yoou nakvlɪ kɪɪ lapәna ɪcatɛ taa na pá tәkɪ Palapaasɪ. 20 Pilatɪ sɔɔla teu sɪ ɪ yeki Yesu, ɪlɛna ́ tasәna- wɛɣɛ yɔɣɔtәnav. 21 Ama pɛlɛ pa mapa kapusi sɪ: Kamɪ-ɪ sәm tesika tɔɔ, kamɪ-ɪ sәm tesika tɔɔ.

22 Ḿpúɣú Pilatɪ tasa-wɛɣɛ yɔɣɔtәnav kɛ tɔm tooso nyәm sɪ: Ilɛ ɪsaɣatv ntiɣi ɪ lapa? Ma ta na nti tә tɔɔ paa kv-ɪ tɔ. Ilɛ maa yele na pá mapɪ-ɪ akpatɛɛ ɪlɛna ́ tɛɛ.

23 Ama pa tasa kiisuɣu na toŋ na ɪsәlɛ kvsɛɛmlɛ sɪ paa kamɪ-ɪ tesika tɔɔ. Halәna pa kakiisasɪ nsɪ sɪ nɪɪ Pilatɪ. 24 Tәnaɣa Pilatɪ tɔma sɪ: Ɪ la ɪsәna ́ caa tɔ. 25 Ilɛna ́ tvlɪ-wɛɣɛ wei paa tәka yvlvkvlɛ na yoou tɔɔ na pa tɔŋaɣa sɪ pá yele-ɪ tɔ, na ́ cɛlɛ-wɛɣɛ Yesu sɪ pá lana-ɪ nti pa sɔɔlaa tɔ.

Yesu kam
(Matiyee 27:32-44; Maləkɪ 15:21-32; Yohaanɪ 19:17-27)

26 Pa tɛɛkaɣana Yesu ɪlɛ pə pamna Silɛɛnɪ tv wei pa yaa sɪ Simɔŋ tɔ ɪ lɪɪna taalɛ ntέ na pá suli-ɪ, na pá kpa-ɪ na pá svkɪ-ɪ Yesu tesika sɪ ́ tәŋna ɪ waalɪ.

27 Yәlaa samaa tuutuuma tәŋaɣa ɪ waalɪ na alaa tɔtɔ, na pɛlɛ pá kpa pa laŋa na pá wiiki ɪ tɔɔ. 28 Ḿpúɣú Yesu pәsәna alaa mpɛ pa tɔɔ na ́ tɔ-wɛ sɪ: Haɪ Yosalɛm alaa mɛ, ́ taa wii-m. Ama ́ wii mә na mә piya. 29 Pә taɣa pvlv, kvyɛɛŋ wɛɛ ɪ ká kɔɔ wei ɪ taa paa tɔ sɪ: Nyvleleŋ nyáma ntέ kaalvlasɪ, mpa pa ta tɪɪ mәlɪ mәlvɣv maɣamaɣa yaa, mpa pa hәla pә ta mvsɪ tɔ. 30 Waatv ɪnәɣɪ paa wiikina póóŋ sɪ: Ɪ nyәkɪ-tv. Na paa tɔ pulasɪ sɪ: Ɪ takɪ-tv. 31 Pa ta kpisi talɛɛ, kacaŋfana tawvsɪ na?

32 Ḿpúɣú pa kpɛŋna yәlaa asaɣaa kɛ naalɛ tɔtɔ sɪ pa kvɣɪ pá na Yesu. 33 Pa kɔma pa tala timpi pa yaa sɪ Nyvmpɔɣɔlaɣa tɔ, ɪlɛna pá ká Yesu kέ sәm tesika tɔɔ kέ tәna, na pá ká asaɣaa mpɛ tɔtɔɣɔ tesikasɪ tɔɔ, lɛlv kɛ ɪ ntɔɣɔŋ tɔɔ, lɛlv kɛ ɪ mpәtәŋ tɔɔ. 34 Ḿpúɣú Yesu sɪ: Tacaa, taa nyәnɪ pa ɪsaɣatv, pa ta nyɪ nti pa lakɪ tɔ.

Ilɛna pá tɔ tɛtɛ kέ ɪ wontu tɔɔ na pá tala-tɪ. 35 Yәlaa samaa sәŋa tәna na pá nyәnәɣɪ. Yuta nyvɣv nyáma woŋaɣa-ɪ na pá tɔŋ sɪ: Ye tampana ɪ kέ Mesii wei Ɪsɔ lәsaa tɔ ́ ya ɪ tɪ nyvɣv, ɪsɪɪ ɪ ka yapv lɛlaa tɔ ɪlɛ.

36 Yoolaa ná woŋaɣa-ɪ tɔtɔ na pá pona-ɪ lvm kvnyәŋәm napәlɪ, 37 na pá tɔŋɪ-ɪ sɪ: Ye n kέ Yuta nyáma Wulav sɔsɔ, waasɪ nyá tәɣɪ nyá maɣamaɣa.

38 Paa ŋmaawa na pá pusi ɪ nyvɣv tɔɔ sɪ: Yuta nyáma Wulav sɔsɔ ntɔ.

39 Asaɣaa mpa pa kama tesika tɔɔ tɔ pa taa lɛlv ná tvv-ɪ sɪ: Ɪsɪɪ sɪ Mesii kɛlɛ nyá yaa? Ya nyá tɪ nyvɣv na ń kpɛntәna tá na ń ya tɔtɔ.

40 Ama lɛlv ná kalәna ílέ sɪ: Salәka kvlvm ɪnәɣɪ pa tv nyá, ɪlɛ pepe tɔɔ kέ nn see Ɪsɔ? 41 Pa tvɣv taɣa salәka ɪnɛ tɔ pә kɛɛsaa kέ. Ta kvlapvtv fɛlәɣәna-tv. Ama ɪnɛ ílέ, ɪ ta la kawalaɣa nakәlɪ.

42 Ilɛna ́ tɔ Yesu sɪ: Yesu n kɔŋ ń kɔɔ nyá kawulaɣa tɔɣɔv tɔ tɔɔsɪ ma tɔɔ.

43 Ḿpúɣú Yesu cɔ-ɪ sɪ: Tɔm tampana kɛ ma heeliɣi-ŋ, saŋa wvlɛ tәnɛ tә maɣamaɣa má na-ŋ tɪɪ svv alәsanna.

Yesu hɛɛv
(Matiyee 27:45-56; Maləkɪ 15:33-41; Yohaanɪ 19:28-30)

44 Tәnaɣa pә mәla yuɣu ɪsɪɪ ahoo, pәyele pɪɪ wɛ ɪsɪɪ ilim sikuɣu taka kέ. Ḿpúɣú sәkpɛtvɣv nyala ɪcatɛ tɔɔ, halәna pә tala ilim hvvv waatv. 45 Pvvɣv ŋku kɪɪ kaɣa Ɪsɔ tәsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa tɔ kvlɛ kv kɛɛsәna kv hɛkv taa na kv faɣa huŋ naalɛ kɛ yem. 46 Ilɛna Yesu kiisina nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: Ma Caa, kpaɣa-m. Ɪ tɛma ḿpúɣú yɔɣɔtvɣv ɪlɛna ́ hɛɛ. 47 Lom yoolaa nyvɣv tv ná pә tәna mpi pә lapa mpv tɔ, ɪlɛna ́ sa Ɪsɔ na ́ tɔ sɪ: Tampana tɔɔ, yvlv ɪnɛ ɪ ka kέ yvlvpaŋ kέ.

48 Samaa wei ɪ təna ɪ kɔma nyənʊɣʊ tɔ ɪ ná pə təna mpi pə lapa mpʊ tɔ, ɪlɛna
pá kpa pa laŋa na pá məlɪ kpente. 49 Yesu cewaa təna, na alaa mpa pa təŋaɣa-ɪ
hatoo Kalilee tɔ pa səŋa táálə́ḿ tɔɔ na pá nyənəɣɪ mpi pə lakɪ tɔ.

Yesu pim
(Matiyee 27:57-61; Maləkɪ 15:42-47; Yohaanɪ 19:38-42)

50-51 Yuta ɪcatɛ Alimatee apalʊ nɔɣɔlʊɣʊ pa yaakaɣa Yosɛɛfʊ. Apalʊ ɪnɛ ɪ ké
yʊlʊpaŋ na í təŋəɣɪ tampana na ɪ keŋaɣana Isɔ Kawulaɣa tɔɔ. Mpɛ pa kotaɣana
kotuɣu səsɔɔʊ ŋkʊ. Ama ɪ taapalaa kotuɣu nyə́ma lɛlaa tʊ nti tə pəlɛ na pá la tɔ tə
ta maɣa-ɪ. 52 Ḿpúɣú ɪ kʊlaa na í polo Pilatɪ kiŋ na í sələmɪ-ɪ sɪ ɪ kpakəɣɪ sətʊ. 53 Ilɛna
í polo na í tisi sətʊ kɛ tesika tɔɔ na í caa kpoŋkpontu toŋ nyəntʊ pʊŋkahʊlʊŋa na
í takɪ-ɪ, na í pimi-ɪ pəlaaʊ ŋku paa hula kʊkpamʊɣʊ taa na pa ta pinta nɔɣɔlʊ tɔ kʊ
taa. 54 Aləsima wule ntɛ́ pə təna pə hɔla mpʊ, na kʊyaku kʊhɛɛsʊɣʊ caakɪ caalʊɣʊ.
55 Alaa mpa pa təŋaɣa Yesu ké hatoo Kalilee tɔ pá na Yosɛɛfʊ pa polə́na. Pa
wiila pəlaaʊ taa na pá ná ɪsəna pa hɪɪsa sətʊ tɔ. 56 Ilɛna pá kpe na pá taɣanɪ
nimnaa na tulaalʊnaa mpa paa saɣalɪ sətʊ tɔ.
Ama pa hɛɛsa kʊyaku kʊhɛɛsʊɣʊ wule ɪsɪɪ kʊsəsɪɪtʊ taa wɛʊ tɔ.

24

Yesu fem
(Matiyee 28:1-10; Maləkɪ 16:1-8; Yohaanɪ 20:1-10)

1 Ḿpúɣú alaa taa tɛʊ kɛ cimaasɪ tanaŋ tɛɛ na pá kʊlɪ na pá polo pəlaaʊ tɔɔ, na pá
tɔka pa nim sɔɔsʊŋ nyəm mpi paa taɣanaa tɔ. 2 Ḿpúɣú pa maɣana pə kula pəlaaʊ
pəlɛ kɛ pəlaaʊ nɔɣɔ na pə́ pilimi-tɛ na pə́ pona pooluŋ. 3 Tənaɣa pa sʊʊ pəlaaʊ
taa, ama pa ta maɣana Tacaa Yesu. 4 Pa wɛɛ na pa təŋna pə tɔm maɣasʊɣʊ, ɪlɛ
apalaa napələɣɪ naalɛ lɪɪ pa tɔɔ kɛlɛ na pá suu wontu na tə tee kɔkɔ tənyənənyənɪ.
5 Sɔɣɔntʊ kpa alaa na pá ká pa nyɔɔŋ na atɛ. Ilɛna yəlaa mpɛ pá tɔ-wɛ sɪ: Weesuɣu
tʊ kɛ mə pɛɛkəɣɪ sətaa hɛkʊ na? 6 I fɛɪ cənɛ, ɪ fema. I tá tɔɔsɪ nti ɪ ka heela-mɛɣɛ
ɪ ka wɛʊ Kalilee tɔ sɪ: 7 Pə wɛɛ ké sɪ pá tʊ Yʊlʊ Pəyaɣa kɛ asaɣaa niŋ taa, na pá
ka-kɛɣɛ tesika tɔɔ, ɪlɛ kaa fe pə wɛɛ tooso wule.
8 Tənaɣa pa tɔɔsa Yesu kʊyɔɣɔtʊtʊ ntɪ. 9 Alaa lɪɪna pəlaaʊ tɔɔ, ɪlɛna pá kpaɣa
pə tənaɣa mpʊ na pá kɛɛsɪ Yesu ɪfalaa naanʊwa na kʊlʊm na lɛlaa təna. 10 Alaa
mpɛɣɛlɛ Makətala Malɪ na Saanɪ na Saakɪ too Malɪ. Pa na lɛlaa ké, na tɔm kʊlʊmtʊ
ntəɣɪ pɛlɛ pa tasa tillaa kɛ heeluɣu. 11 Ama tillaa ná hʊʊkaɣa sɪ tɔm nti alaa heela-
wɛ tɔ tə lɪɪna-wɛɣɛ yem ké, pa ta mʊ-wɛ na-tɪ. 12 Paa na mpʊ Piyɛɛ kʊlaa na í kpaɣa
asewa na í polo pəlaaʊ tɔɔ. I talaa ɪlɛna í luŋ na í wiili na í maɣana kpoŋkpontu
toŋ nyəntʊ pʊŋkahʊlʊŋa saalasɪ tike. Pə waalɪ ké ɪ kʊlaa na í məlɪ ɪ tɛ na piti kpa-ɪ
səsəm kɛ nti tə lapa mpʊ tɔ tə tɔɔ.

Yesu na tillaa naalɛ pa tɔm
(Maləkɪ 16:12-13)

13 Wʊlɛ ntɛ́ tə maɣamaɣa kɛ Yesu na tillaa taa naalɛ napəlɪ ná kʊlaa na pá
puki ɪcatɛ nte pa yaa sɪ Imayusi tɔ. Icatɛ ntɛ́ na Yosalɛm pə pooluŋ nəɣəsəna
kilomɛɛtələnaa naanʊwa na kʊlʊm. 14 Mpi pə təna pə hɔlaa tɔ pə faaci kɛ pa
lakaɣa. 15 Pa təŋna yɔɣɔtʊɣʊ na pá maɣasəɣɪ-tɪ ɪlɛ Yesu maɣamaɣa hika-wɛɣɛlɛ,
na í na-wɛ pá təŋ. 16 Pa na-ɪ, ɪlɛ pə ta cɛ pa ɪsɛntɔɔ ké sɪ pá nyəmɪ-ɪ. 17 Tənaɣa Yesu
pɔɔsa-wɛ sɪ: I təŋ ɪlɛ tɔm ntiɣi í maɣasəɣɪ mpʊ?
Ḿpúɣú pa səŋaa na pa laŋa wakəla tənaŋnaŋ. 18 Tənaɣa pa taa lɛlʊ wei pa yaa
sɪ Kəleupaasɪ tɔ ɪ tɔma-ɪ sɪ: Pə pɔʊ Yosalɛm ɪnɛ ɪ təna tɔ, nyá tike nyá ta nɪɪna ntɛɣɛ
kɔkɔlɔnaa mpa pa hɔla kʊyɛɛŋ ɪnɛ ɪ taa tɔ? 19 Ḿpúɣú ɪ pɔɔsa-wɛ sɪ: Kɔkɔlɔnaa mpa
ye?

Ilɛna təŋlaa naalɛ cɔ Yesu sɪ: Mpi pə maɣana Nasalɛtɪ Yesu wei ɪ kɛ́ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ sɔsɔ tɔ. Pɛ́cɔ́ ɪ ka pəsa təma sɔsɔɔna lapʊ na sɛɣɛsʊɣʊ kɛ pə tɪɪ fɛɪ, halənа Isɔ maɣamaɣa nyəna-ɪ sɔsɔ na yəlaa təna tɔtɔ. 20 Ta kɔtəlaa sɔsaa, na tá nyʊɣʊ nyɛ́ma pa kpana-ɪ na pá kʊ-ɪ, na səm tesika tɔɔ kɛ́ pa kama-ɪ. 21 Tá tɛɛlaɣaa sɪ ɪnɪ ɪ ká yana ntɛɣɛ Isɛɣɛlɪ nyʊɣʊ. Tɔʊ saŋa taa wɛɛ tooso kɔlɔ, pə tənaɣa mpʊ pə hɔlʊɣʊ tɔ. 22 Pəlɛ pə paasi tá taa alaa napəlɪ pa tʊ-tʊɣʊ piti taa. Pa taa tɛʊ na pá polo pəlaaʊ tɔɔ. 23 Ama pa ta maɣana sətʊ. Pa məlaa ɪlɛna pá heeli-tʊ sɪ: Isɔtaa tillu lɪɪ tá tɔɔ, na ɪ heela-tʊ sɪ ɪ fema. 24 Tá taa lɛlaa ná pola pəlaaʊ tɔɔ na ɪsəna mpi alaa kɛɛsaa tɔ, ḿpúɣú pa maɣanaa tətɛŋɛlɛŋ. Ama ɪ maɣamaɣa kɛ pa ta ná.

25 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sɪ: Ɪ kɛ́ laɣatʊ fɛɪnaa kɛ́. Pepe tɔɔ kɛ́ ɪʊ mʊɣɪ lɔŋ kɛ nti Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa ka kpaalaa tɔ ye? 26 Pɪɪ wɛɛ sɪ Mesii ká tɔɣɔ kʊnyɔŋ kɛ ḿpúɣú na pɛ́cɔ́ pá tʊ-ɪ teeli mɛɛ.

27 Ḿpúɣú ɪ kpaɣa Isɔ Tɔm takəlaɣa taa tɔm na í sɛɣɛsɪ-wɛɣɛ timpi pa yɔɣɔta ɪ tɔm tɔ. Moisi takəlasɪ kɛ í caalənaa na í kpɛntɪ na í tʊɣʊtəna Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa təna nyəŋsɪ taa.

28 Pa kɔma na pá tala ɪcatɛ nte pa pukaɣa tɔ, ɪlɛna Yesu la ɪsɪɪ ɪ tɛɛkɪ təna tɔɔ. 29 Ama pa kpa-ɪ sɪ: Tá na-ŋ tə́ sʊʊ, nn naa taanaɣa taanaa, na pə́ caa yuɣu.

Ḿpúɣú Yesu caɣaa na í na-wɛ pá taŋ taanaɣa. 30 Ɪ na-wɛ pa caɣaa na pá tɔkɪ, ɪlɛna í kpaɣa potopoto na í sɛɛ Isɔ kɛ́ í na təmlɛ, ɪlɛna í faɣa-ɪ na í cɛlɛ-wɛ. 31 Tənaɣa pə cɛpa pa ɪsɛntɔɔ na pá nyəmɪ-ɪ. Ḿpúɣú ɪ mʊka yem kɛ́ pa hɛkʊ taa təna. 32 Tənaɣa pa tɔma təma sɪ: Aŋhaa, pətooli, tə yɔɣɔtaɣa na í sɛɣɛsəɣɪ-tʊɣʊ Isɔ Tɔm kɛ mpaaʊ taa tɔ pə sʊʊ-tʊɣʊ teu təkaŋkaŋ na?

33 Tənaɣa təŋlaa naalɛ ɪnɪ ɪ kʊla kpakpaa na pá məlɪ Yosalɛm. Ilɛna pá maɣana pa naanʊwa na kʊlʊm ɪnɪ na pa taapalaa pa kotaa, 34 na pá tɔŋ sɪ: Tampana tɔɔ Tacaa fema. Simɔŋ na-ɪ.

35 Ḿpúɣú mpɛ pa maɣamaɣa pa kɛɛsa-wɛɣɛ mpi pə lapa-wɛɣɛ mpaaʊ taa tɔ, na ɪsəna pa nyəmna Yesu kɛ́ potopoto təfaɣalɛ tɔ.

Yesu ɪfalaa tɔɔ lʊʊ
(Matiyee 28:16-20; Maləkɪ 16:14-18; Yohaanɪ 20:19-23; Tillaa Təmlɛ 1:6-8)

36 Pa təŋna ḿpúɣú yɔɣɔtʊɣʊ, ɪlɛna Yesu maɣamaɣa lɪɪ pa hɛkʊ taa na í tɔ-wɛ sɪ: Isɔ í hɛɛsɪ laŋa.

37 Tənaɣa sɔɣɔntʊ kpa-wɛ na pá tɔnəŋ paakɪ. Pə taɣa pʊlʊ, paa nyəmaɣa sɪ asənaalɪɪ kɛ́. 38 Tənaɣa Yesu tɔma-wɛ sɪ: Pepe tɔɔ kɛ́ mə pʊntʊ kpɛɛtəɣɪ mpʊ? Na pepe tɔɔ kɛ́ í lakɪ sika kɛ ḿpúɣú mə taa? 39 Ɪ nyəni ma niŋ na ma nɔɔhɛɛ na í ná, maɣa te. Ɪ takɪ-m na í ná. Ma wɛna tɔnʊɣʊ na mʊwa, ma fɛɪ ɪsɪɪ mpi pə naa yem tɔ.

40 Yesu yɔɣɔta mpʊ, ɪlɛna í húlí-wɛɣɛ ɪ niŋ na ɪ nɔɔhɛɛ. 41 Laŋhʊlʊmlɛ na piti wei ɪ kpa-wɛ tɔ pə katatəlaɣa tɔɔ pa ta pəsɪ na pá mʊ-tɪ. Tənaɣa ɪ pɔɔsa-wɛ sɪ: Ɪ wɛna tɔɣɔnaɣa nakələɣɪ cənɛ?

42 Ḿpúɣú pa kɔna-ɪ tinte kʊwɔpəlɛ tilimle, 43 na í mʊ na í tɔɣɔ pa ɪsɛntaa. 44 Pə waalɪ kɛ́ ɪ tɔma sɪ: Ntəɣɪ maa heela-mɛɣɛ waatʊ wei ma na-mɛ tɪɪ wɛɛ tɔ sɪ, ma tɔm nti nti paa ŋmaa Moisi takəlasɪ taa na Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa nyəŋsɪ taa na Yontu taa tɔ tɪɪ la.

45 Ḿpúɣú ɪ kula pa ɪsɛ sɪ pá cɛkəna Isɔ Tɔm takəlasɪ. 46 Na ɪ heela-wɛ sɪ: Pa ŋmaawaɣa sɪ pə wɛɛ sɪ Mesii ká sɪ kɛ́ na ɪ ká fe pə kʊyɛɛŋ tooso nyəŋkʊ wule. 47 Pə wɛɛ sɪ pá tɔkɪ ɪ həte na pá lakəna waasʊ kɛ piitimnaa təna, na pə́ hɔ yəlaa na pá laɣasɪ tɔntɛ na pə́ hɪɪsɪ pa ɪsaɣatʊnaa. Ile Yosalɛm kɛ paa caaləna na pə́cɔ́. 48 Mɛɣɛlɛ mpa pa nawa na paa húlí pə tampana tɔ pə seeta nyɛ́ma. 49 Ma Caa

tɔma sɪ ɪ ká la-mɛɣɛ kʋcɔɔʋ ŋku tɔ ma maɣamaɣa maa yelina na kʋ kɔɔ-mɛ. Ama í ká caɣa Yosalɛm taa kɛ́ halәna lsɔ toma kɔɔ na a tii mә tɔɔ na pɑ́cɔ́.

Yesu kpav kɛ ɪsɔtaa
(Malәkɪ 16:19-20; Tillaa Tәmlɛ 1:9-11)

50 Pә waalɪ kɛ́ Yesu kpaɣa-wɛ na pá lɪɪ ɪcatɛ waalɪ na pá wʋsәna Petanii. Tәnaɣa
ɪ kʋsa ɪ niŋ na ɪsɔ na í kooliɣi-wɛɣɛ lsɔ kʋpantʋ. 51 I tɔŋna-wɛɣɛ koolee kɛ kooluɣu,
ɪlɛna í yele-wɛ na pә́ kpaasɪ-ɪ ɪsɔtaa. 52 Pɛlɛ pa tɛma-ɪ sɛɛʋ ɪlɛna pá mәlɪ Yosalɛm
na laŋhʋlʋmlɛ kʋɣɪ-wɛ. 53 Pa saasaɣa lsɔ tәsɛɛlɛ kɛ tam kɛ́ na pá saŋ lsɔ.

LAAPAALI KUPAŊ WEI YOHAANI ŊMAAWA TƆ

Kʋtʋlʋtʋ

Laapaalı ınɛ ı ŋmaalʋ Yohaanı sɔɔsa ı takəlaɣa taa ké tɔmnaa paɣalɛ mpa Laapaalənaa lɛlaa ta yɔɣɔtı tɔ, ısıı akpaɣalɛ kɛ Kana, na Nikotɛm pote kɛ Yesu kiŋ, na Samalii alʋ na Yesu ké lɔkɔ nɔɣɔ, na apalʋ wei ı hənta wʋsası kɛ pıusı pəlefɛı nıulɛ tɔ, na apalʋ wei pa lʋlʋna yʋlʋmtʋ tɔ. Yohaanı yaakı Yesu sı: Ɩsɔ Tɔm nti tə pəsa yʋlʋ na tá kɔɔ na tá caɣa yəlaa hɛkʋ tɔ. Yesu ké Ɩsɔ Pəyaɣa ké, na ı wɛ Ɩsɔ kiŋ kɛ hatuu kancaalaɣa taa. Yohaanı sı Yesu kɛlɛ weesuɣu na ye wei ı tɛma-ı na ı taa pʋntʋ ka hiki weesuɣu tam tɔɔ nyəŋkʋ. Yohaanı sɛɛwa ısɔnaa paɣalɛ ké ı sɛɣɛsʋɣʋ taa kɛ. Ɩ tɔma sı Yesu wɛɛ ısıı lʋm, ınəɣəlɛ tɔɣɔnaɣa, ınəɣəlɛ tiikulu kʋpaŋ, ınəɣəlɛ nyaaləm, ı ké mpaaʋ, ınəɣəlɛ nɔnɔɣɔ.

Ɩsəna pa faɣa Yohaanı takəlaɣa tɔ:

Tɔm pəsa yʋlʋ, titite *1:1-18*
Ɩsɔ Lʋm sɔlʋ Yohaanı aseeta, titite *1:19-51*
Yesu təmlɛ kɛ patəma, titite *2:1–12:50*
Yesu kʋsəsıtʋ kantəkaɣa nyəntʋ, titite *13–17*
Yesu kʋnyɔntəɣəlɛ na ı səm na ı fem, titite *18–21*

Kɔkɔ ŋka ka naa yəlaa tɔ na pa weesuɣu halʋ

1 Hatoo kancaalaɣa Tɔm ka wɛnna. Na Ɩsɔ cəlɔɣɔ Tɔm ka wɛɛ, na Tɔm ını ı ka tıı ké Ɩsɔ ké. 2 Ɩsɔ cəlɔɣɔ ı ka wɛ hatoo kancaalaɣa. 3 Ɩ niŋ kɛ Ɩsɔ lapəna pə təna. Pʋlʋ cəcəka fɛı mpi pə lapa na ı niŋ fɛı pə taa tɔ. 4 Ɩnı ı kiŋ kɛ weesuɣu ka wɛɛ, na weesuɣu ŋkʋ kʋ yelina na kɔkɔ kɔɔ yəlaa kiŋ na pá naa-wɛ. 5 Kɔkɔ naakı səkpɛtʋɣʋ na səkpɛtʋɣʋ, ta teesi-kɛɣɛ paa pəcɔ maɣamaɣa.

6 Ḿpúɣú Ɩsɔ tila ı tillu nɔɣəlʋ, pa yaa-ı sı Yohaanı. 7 Ɩlé ı kɔma sı ı húlə́ɣí kɔkɔ ŋka ka naa mpʋ tɔ ka yaasi. Na ı kɔntɛ nyʋɣʋ ntɛ́ sı ı́ yɔɣɔtı na yəlaa təna mʋ, na pá təŋ-tı. 8 Pə taɣa ını ı maɣamaɣa ı kɛna kɔkɔ ŋkɛ. Ama ı kɔmaɣa sı ı kɛɛsəɣı kɔkɔ ŋkɛ ka yaasi. 9 Kɔkɔ ŋkɛ ka tike ka kɛna tampana nyəŋka, na ká kɔɔ antulinya taa na ká yele na yəlaa təna naakı.

10 Tɔm ını ı ka kɔma antulinya taa, paa na mpʋ antulinya tá nyəmı-ı. Pəyele ı niŋ kɛ Ɩsɔ ka lapəna antulinya. 11 Ɩ maɣamaɣa ı tɛɣɛ ı kɔma. Ama ı tɛ nyə́ma ta mʋ-ı. 12 Paa na mpʋ lɛlaa mʋ-ı na pá tisi ı tɔm, ılɛna í ha-wɛɣɛ toŋ sı pá pəsı Ɩsɔ piya. 13 Pə taɣa ısıı pa lʋla-wɛɣɛ kʋlʋlʋ kɛ Ɩsɔ piya, yaa pə ké yʋlʋ sɔɔlʋɣʋ tɔm, yaa yʋlʋ nɔkʋɣʋ tɔm. Ama Ɩsɔ lapəna ı maɣamaɣa sı pá pəsı ı piya.

14 Tɔm ını ı pəsa yʋlʋ təkpataa na í kɔɔ na í caɣa tá hɛkʋ, na ı pɛɛlɛɛ na ı tampana fɛına taka. Tə nawa ı teeli kɛ teu, teeli ınəɣı Tacaa ha Pəyaɣa ıkpamlɛ. 15 Yohaanı ka yɔɣɔta ı tɔm na í kpaalı sı: Ɩ tɔm kɛ maa yɔɣɔtaa, sı ma waalı nɔɣəlʋ ká tɛ na í kɔɔ, ılɛ ı kəla-m. Pə taɣa pʋlʋ, pa lʋla-m tɔ, ma maɣana-ı ké.

16 Ɩ kʋpantʋ sɔsɔɔntʋ tɔɔ, tá təna tə nıı ı leleŋ pə tıı fɛı. Ɩ lapa-tʋɣʋ kʋpantʋ kɛ təma tɔɔ, tənɛ tə tɛŋ na tənɛ tə lɛɛtəɣı. 17 Moisi kiŋ kɛ tə hika kiiŋ. Ilɛna Yesu Kilisiti náá kɔna pɛɛlɛɛ na tampana pə tɔm. 18 Too tɔ, nɔɣəlʋ ta nata Ɩsɔ. Ama Ɩsɔ Pəyaɣa ıkpamlɛ ŋka ka ké Ɩsɔ na ká wɛ ka Caa Ɩsɔ kiŋ tɔ, ŋkɛ ka lapəna na yəlaa nyı Ɩsɔ.

Lʋm sɔlʋ Yohaanı waasʋ
(Matiyee 3:1-12; Malɔkı 1:1-8; Luku 3:1-18)

19 Waatʋ wei Yuta nyʋɣʋ nyáma kʋsa kətəlaa na Lefii nyáma kɛ Yosalɛm na pá
tili-wɛ sı pá polo pá pəəsı Yohaanı sı ı ké awe tə, nti Yohaanı ını ı yəɣətaa təɣələ:
20 Yohaanı ta kisi cəʋ, ı tisa tampana ké sı: Ma ta kɛ Mesii.
21 Ilɛna tillaa mpɛ pá pəəsı Yohaanı sı: Ilɛ n ké awe? Ilii? Na í cə sı: Ma ta kɛ
Ilii. Pa tasa-ı sı: Nyaɣalɛ Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsʋlʋ wei tə? Na í cə sı: Aaı.
22 Tənaɣa pa taɣana-ı təm sı: Ilɛ n kɛ awe? Heeli-tʋ na tá polo tá heeli mpa pa
tila-tʋ tə. Nyá maɣamaɣa n yaa nyá tı suwe?
23 Ḿpúɣó Yohaanı təma sı:
Má, ma ké nəɣəlʋ wei ı yəɣətəɣəna nəɣə
səsəɣa kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa sı pá taɣanı
Tacaa kɛ mpaaʋ na kó siɣisi teu.
Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsʋlʋ Isayii ka yəɣətəna-tı.
24 Tillaa mpɛ paa ké Falisanaa. 25 Na pɛlɛ pa pəəsəna-ı təcululu sı: Ye n ta kɛ
Mesii, n ta kɛ Ilii, pəyele n ta kɛ Isə kʋyəɣətʋtʋ tɛləsʋlʋ wei tə ılɛ, pepe təə ké n səə
yəlaa kɛ Isə lʋm?
26 Ḿpúɣó Yohaanı cə-wɛ sı: Ma ılɛ lʋm kɛ ma səə-mɛ. Ama nəɣəlʋ wɛ mə hɛkʋ
taa wei í ta nyı tə. 27 Ma waalı ílé ı kəŋ, ma ta tala má wəɣəsı ı nəəhɛɛ taa ntaŋkpala
maɣamaɣa.
28 Pə tənaɣa mpʋ pə lapa Petanii kɛ Yaatanı pəɣə waalı ké timpi Yohaanı
səəkaɣa yəlaa kɛ Isə lʋm tə.

Isə Iwəyaɣa Yesu

29 Tɛʋ fema na Yohaanı na Yesu na í kəŋ ı kiŋ, ılɛna í tə sı: Iı naa Isə Iwəyaɣa ŋka
ka hʋsəɣı antulinya ısaɣatʋ təɣəlɛ? 30 I təm kɛ maa heela-mɛ sı: Ma waalı nəɣəlʋ
ká tɛ na í kəə, ılɛ ı kəla-m. Pə taɣa pʋlʋ, pa lʋla má tə, ma maɣana-ı ké. 31 Ma taa
nyı sı aweɣelɛ pʋntʋ ını. Ama ma kəmaɣa sı ma səə yəlaa kɛ Isə lʋm na lʋm sı pá
la na Isɛɣelı nyáma nyəmı-ı.
32 Yohaanı tasa yəɣətʋɣʋ tətə sı: Ma nana ma ısəpəle kɛ Isə Feesuɣu, na kʋ wɛ
ısıı alukuku na kʋ tiina ısə na kʋ caɣa Yesu təə. 33 Ma taa nyənta Yesu. Ama Isə
wei ı tila-m sı má sə yəlaa kɛ Isə lʋm tə ını ı heelina-m sı: Ń kəma ń ná Feesuɣu
tiiwa na kó caɣa yʋlʋ wei ı təə, pʋntʋ ını í ká səna yəlaa kɛ Isə lʋm na Feesuɣu
Naŋŋtʋ. 34 Təʋ, ma ná mpʋ təɣə ma yəɣətəɣı təcɛıcɛı sı ını ı kɛna Isə Pəyalʋ.

Yesu ıfalaa kancaalaɣa nyáma

35 Tɛʋ fema ılɛna Yohaanı wɛ təna tətə, í na ı ıfalaa taa naalɛ. 36 I kəma na í ná
Yesu tɛɛ, ılɛna í tə sı: Iı naa Isə Iwəyaɣa ntɛ́.
37 Yohaanı ıfalaa naalɛ ını ı nıı mpʋ, ılɛna pá təŋ Yesu waalı. 38 Yesu pəsəna ı
waalı təkpɛʋ na í ná sı pa təŋəɣı-ı, ılɛna í pəəsı-wɛ sı: Pepeɣe í pɛɛkəɣı?
Ilɛna ıfalaa naalɛ ını í pəəsı-ı sı: Lapi, (Tacaa kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa.) Leɣe
nyá təyaɣa?
39 Yesu cə-wɛ sı: I kəə na í ná.
Ḿpúɣó Yohaanı ıfalaa polaa na pá nyı Yesu tɛ, na í na-wɛ pá la taanaɣa kɛ təna.
(Waatʋ ını tə ılim hʋʋwaɣa.)
40 Mpa pa naalɛ pa nıı Yohaanı təm na pá təŋ Yesu tə pa taa lɛlʋ ntɛ́ Simən Piyɛɛ
neu Antəlıı. 41 Na Antəlıı ını ı sulina ı taalʋ Simən kɛ kancaalaɣa na í heeli Simən
sı: Tə hika Mesii. (Kilisiti kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa.)
42 Ilɛna Antəlıı kpaɣa Simən na í pona Yesu kiŋ. Ḿpúɣó Yesu nyəna-ı təpiŋŋ na
í təmı-ı sı: N ké Yohaanı pəyalʋ Simən ké, ılɛ kaɣana paa cuɣusı-ŋ sı Sefası. (Piyɛɛ
kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa.)

Filipʋ na Natanayɛɛ pa yaaʋ

43 Tɛʋ fema, ılɛna Yesu luɣu la sı ı lɔkı ı təɣı Kalilee. Ḿpúɣú ı sula Filipʋ, na í
təmı-ı sı: Kɔɔ ń təŋı-m.
44 Filipʋ ka ké Antəlıı na Piyɛɛ pa ıcatɛ Pɛtɛsaita tʋ ké. 45 Pə waalı ké Filipʋ naWa
Natanayɛɛ na í heeli-ı sı: Wei ı təm Moisi ka ŋmaa kʋsəsıʋtʋ takəlaɣa taa na Isɔ
kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa náá yɔɣɔtı tɔtɔ tɔ, tə hika-ı pənɛ. Inəɣəlɛ Nasalɛtı tʋ Yosɛɛfʋ
pəyalʋ Yesu.
46 Tənaɣa Natanayɛɛ nɔɣɔ təkpau sı: Kʋpantʋ natəlı tə wɛɛ sı tıı lıına Nasalɛtı?
Ilɛna Filipʋ cɔ-ı sı: Kɔɔ na ń nana nyá ısəlɛ.
47 Yesu naWa Natanayɛɛ na í kɔŋna ı tɔɔ, ılɛna í yɔɣɔtı sı: Isɛɣelı tʋ maɣamaɣa
ntɔ cənɛ. Pɔpɔtiya tıı fɛı ı kiŋ kɛ paa pəcɔ.
48 Ḿpúɣú Natanayɛɛ pɔɔsa-ı sı: Leɣe n nyəmna-m?
Ḿpúɣú Yesu cɔ-ı sı: Ma na-ŋ fiki tʋɣʋ tɛɛ na pə́cɔ́ Filipʋ yaa-ŋ.
49 Tənaɣa Natanayɛɛ tɔma sı: Ama Tacaa, n ké Isɔ Pəyalʋ, Isɛɣelı nyə́ma wulaʋ
sɔsɔ ké.
50 Ḿpúɣú Yesu cɔ-ı sı: Isıı ma heeluɣuu-ŋ sı ma na-ŋ fiki tʋɣʋ tɛɛ tɔɣɔlɛ n mʋ-tı
yaa? N ká tɛ na ń na mpi pə kəla tənɛ ını təkpataa tɔ.
51 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Tamapana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı. I ká tɛ
na í ná ısɔtɔnʋɣʋ tʋlaa na Isɔ ısɔtaa tillaa təŋəɣı Yʋlʋ Pəyaɣa má na pá kpaa na pá
tiiki.

2

Kana akpaɣalɛ

1 Kʋyakʋ tooso nyəŋkʋ wule pa kpa pɛɛlɔ kɛ Kalilee Kana taa, na Yesu too polo.
2 Na pá yaa Yesu na ı ıfalaa tɔtɔɣɔ akpaɣalɛ ńté tə taa. 3 Tənaɣa sʋlʋm tɛma, ılɛna
Yesu too heeli Yesu sı: Pa sʋlʋm tɛma.
4 Ḿpúɣú Yesu cɔ ı too sı: Alʋ nyá, nyaa heelina-m na pə́cɔ́ má lá na? Ma waatʋ
ta tata.
5 Tənaɣa Yesu too heela təmlɛ nyə́ma sı: Ye í heela-mɛɣɛ nti í la ntı.
6 Pɛɛ ŋkpaaŋ naatoso wei ı taa Yuta nyə́ma alʋwala lʋm ka wɛɛ tɔ ı ka wɛ tənа,
na paa ı taa ŋku kʋ tɔkı ısıı liitilinaa nıınʋwa (100) ké mpʋ. 7 Ḿpúɣú Yesu tɔma
təmlɛ nyə́ma sı: I suuli ŋkpaaŋ ınəɣı lʋm. Tənaɣa pa suulina ı nɔɔsı təke təke.
8 Ilɛna í tɔ-wɛ sı: Tɔʋ, pənɛntɛ í cosi lʋm mpı na í pona kʋtɔɣɔʋ tallʋ ılɛ.
Ḿpúɣú təmlɛ nyə́ma cosaa na pá pona kʋtɔɣɔʋ tallʋ. 9 Ilɛna tallʋ təŋ lʋm mpi pə
pəsa sʋlʋm kɛ mpʋ tɔ. Ama ı ta nyı timpi sʋlʋm mpı pə lıınaa tɔ. Ile təmlɛ nyə́ma
mpa paa cosa lʋm tɔ pɛlɛ pa nyəmá. Ḿpúɣú tallʋ yaa akpaɣalʋ, 10 na í tɔmı-ı sı:
Sʋlʋm kʋpam kɛ yəlaa tənа caaləɣəna ləsʋɣʋ, na pə́ kɔma na pa tənа pá haɣa ılɛ,
pa təkəna mpi pə ta tʋlı tɔ. Ama nyá, nyá sʋlʋm kʋpam ná wɛ haləna nɔɔnɔɔ.
11 Piti təmlɛ kancaalaɣa nyəntɛ nte Yesu lapa Kalilee Kana taa tɔɣɔlɛ. Na piti
təmlɛ ntɛɣɛ ı hʋləna ı teeli, na ı ıfalaa tɛna-ı na pa taa.
12 Pəlɛ pə waalı ılɛ, Yesu na ı too na ı newaa na ı ıfalaa pa pola Kapənahum na
pá caɣa tənaɣa wɛɛ naalɛ, ılɛ pa ta taaŋı.

Payatəlaa tɔɣɔnʋɣʋ kɛ Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa
(Matiyee 21:12-13; Maləkı 11:15-17; Luku 19:45-46)

13 Yuta nyə́ma Tɛɛʋ acima wʋsaa, ılɛna Yesu polo Yosalɛm. 14 Ḿpúɣú ı maɣana
naaŋ na heeŋ na alukukunaa pɛɛtəlaa caɣa Isɔ təsɛɛlɛ taa, na liɣitee yɔkəlaa
náá caɣa pɛlɛ pa taapələnaa tɛɛ. 15 Tənaɣa Yesu kpaɣa ŋmıısı na í kuntili-sı na
í tɔɣɔnna pa tənaɣa Isɔ təsɛɛlɛ taa, pa na pa heeŋ na pa naaŋ tɔtɔ. Na í ŋmıısı
liɣitee yɔkəlaa liɣitee kɛ atɛ, na í pəsı pa taapələnaa kɛ alele. 16 Ilɛna í holina
alukukunaa pɛɛtəlaa sı: I ləsı-wɛɣɛ cənɛ. I taa pəsı ma Caa təyaɣa kɛ kʋyakʋ kɛ
mpʋ.

17 Ḿpúɣú ı ıfalaa tɔɔsaa sı pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı: Haı Isɔ, ma luɣu sʋʋ nyá
təyaɣa təmlɛ ké ısıı yem na kpɛtɛ.
18 Tənaɣa Yuta nyə́ma təŋa-ı təkpıı sı: Piti təmlɛ nteɣe n ka la-tʋ na pə́cɔ́ tə́ nyı
sı pə ha-ŋ mpaau sı ń la ısəntɔ ını?
19 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: I yɔkı Isɔ təsɛɛlɛ tənɛ, na maa taɣanı-tɛɣɛ ŋmau kɛ
kʋyɛɛŋ tooso taa. 20 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma tɔma-ı sı: Pʋsı nʋlɛ na naatoso kɛ pa
ŋma Isɔ təsɛɛlɛ tənɛ, na nyaa ŋmaa-tɛɣɛ kʋyɛɛŋ tooso taa?
21 Ama Yesu maɣamaɣa ı təɣı ı yaakaɣa mpʋ sı Isɔ təsɛɛlɛ. 22 Pə tɔɔ ké waatʋ
wei Yesu kɔma na í sı na í fe tɔ, ı ıfalaa tɔɔsaa sı ı ka yɔɣɔta-tı. Halə́na pá tɛ pa taa
na Isɔ Tɔm na Yesu kʋyɔɣɔtʋtʋ tɔtɔ.

Yesu nyəmá yəlaa lotu taa hʋwɛɛ

23 Yesu wɛʋ Yosalɛm kɛ Tɛɛʋ acima tɔɔ ké mpʋ tɔ, yəlaa paɣalɛ nawa piti təma
nna ı lakaɣa tɔ na pá mʋ-ı kpakpaa təkpa sı ınəɣı. 24 Ama Yesu ná tá tɛ-wɛ na ı
taa. Pə taɣa pʋlʋ, ı nyəmá pa tənaɣa teu ké. 25 Pə fɛı sı nɔɣɔlʋ í sɛɣɛsı-ı pa tɔm na
pə́cɔ́. I maɣamaɣa ı nyəmá mpi pə wɛ yʋlʋ taa tɔ.

3

Yesu na Nikotɛm pa faaci

1 Apalʋ nɔɣɔlʋ ı ka wɛnna Falisanaa taa na pá yaa-ı sı Nikotɛm. I ké Yuta nyʋɣʋ
nyə́ma taa lɛlʋ. 2 Ḿpúɣú ı pola Yesu kiŋ kɛ ahoo naalı na í yɔɣɔtı-ı sı: Tacaa, tə
nyəmá sı Isɔ kɔnna-ŋ sı ń sɛɣɛsı-tʋ. Pə taɣa pʋlʋ, nɔɣɔlʋ fɛı wei ı pəsəɣı na í la piti
təma ısıı n lakʋɣʋ tɔ na pə́ tá kɛna Isɔ toŋ.
3 Yesu cɔ-ı sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-ŋ yoo, maa cɛsəɣı, ye pə ta lɛlı yʋlʋ kɛ
lʋlʋɣʋ, ı kaa na Isɔ Kawulaɣa.
4 Tənaɣa Nikotɛm pɔɔsa-ı sı: Isənaɣalɛ pıı taɣanı yʋlʋ kɛ lʋlʋɣʋ na í tɛma sɔsɔ kɛ
lapʋ? Ama ı kaa pəsı na í lɛlı ı too lotu taa ké sʋʋʋ na pə́ taɣanı-ı lʋlʋɣʋ?
5 Yesu cɔ-ı sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-ŋ yoo, maa cɛsəɣı, ye pə ta lʋlı-ŋ na lʋm
na Feesuɣu, n kaa sʋʋ Isɔ Kawulaɣa. 6 Yʋlʋ kɛ yʋlʋ lʋləɣı. Ama Isɔ Feesuɣu lʋlʋɣʋ
wɛna pə mpaa, na pəlɛ pə wɛ yʋlʋ taa tɔm ké. 7 Taa la piti na nti ma heela-ŋ sı
pə wɛɛ sı mə təna pıı lɛlı-mɛɣɛ lʋlʋɣʋ tɔ tə tɔɔ. 8 Nyənı, heelim makı timpi pə
luɣu wɛɛ tɔɣɔ, na ń nıkı pə taŋ. Pəyele n ta nyı pə təlıılɛ yaa pə təpote. Wei Isɔ
Feesuɣu lʋlaa tɔ ı wɛ mpʋ tɔtɔ.
9 Ḿpúɣú Nikotɛm tɔma sı: Isənaɣalɛ mpʋ?
10 Ilɛna Yesu cɔ-ı sı: Halı mɛɣɛlɛ Isɛɣɛlı sɛɣɛsəlaa sɔsaa na ń ta cɛkəna tɔm tənɛ?
11 Tampana kɛ ma heeliɣi-ŋ yoo, maa cɛsəɣı, tə nyəmá nti tə yɔɣɔtəɣı tɔ na nti
tə nawa tɔ ntəɣı tə kɛɛsəɣı-mɛ. Pə na pə mpʋ tɔ mıı caa tá tɔm mʋɣʋ. 12 Isəna pə
tɔŋa lapʋ kɛ atɛ cənɛ tɔɣɔlɛ ma heeliɣi-mɛ na ıı saŋ mʋɣʋ. Ilɛ ye ma kɛɛsa-mɛɣɛ
ısəna pə wɛ ısɔtaa tɔ, mə taa aweɣelɛ mʋlʋ? 13 Nɔɣɔlʋ ta kpata ısɔtaa ye pə taɣa
Yʋlʋ Pəyaɣa má wei ma lıına ısɔtaa na má tii tɔ ma paasi. 14 Isıı Moisi ka tʋɣʋ
nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ tʋm kɛ tesika nyʋɣʋ taa na í siki wʋlaɣa tɛtʋ taa tɔ, mpʋ ını
tɔtɔɣɔ pə wɛɛ sı paa kpaası Yʋlʋ Pəyaɣa má. 15 Ilɛna yəlaa mpa pa təna paa mʋ
ma tɔm tɔ pá hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. 16 Pə taɣa pʋlʋ, Isɔ sɔɔla yəlaa tənaɣa
sɔsɔm, halə́na í caŋ í ha ı Pəyaɣa ıkpamlɛ, sı pa təna mpa paa təŋ ka tɔm tɔ, pá taa
sı, ama pá hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. 17 Pə taɣa ısıı yəlaa tɔm kʋɣʋ tɔɔ ké Isɔ tila
ı Pəyaɣa. Ama pa nyʋɣʋ yapʋ tɔɔ ké. 18 Paa kʋɣı wei ı təŋa ka tɔm tɔ pʋntʋ tɔm.
Ama wei ıı təŋəɣı ka tɔm tɔ, pʋntʋ tɔm tɛma səpʋ, ı ta təŋ Isɔ Pəyaɣa ıkpamlɛ tɔm
tɔ pə tɔɔ. 19 Pa tɔm səpa timpi tɔɣɔlɛ sı fətəla wei ı naakı tɔ ı kɔma antulinya taa,
na yəlaa sɔɔlı səkpɛtʋɣʋ na pá kisi-ı pa lakası ısaɣası tɔɔ. 20 Ye wei ı lakı ısaɣatʋ ı
taa kpaakəna fətəla ınəɣı. Iı kpətəɣəna-ı sı pə taa kɔɔ na í la na pə́ ná ı ısaɣatʋ tɔɔ.

21 Ama wei ı təŋəɣı tampana tɔ ı kpətəɣəna fətəla ınəɣı sı í la na pə́ ná təcɛıcɛı sı
Isɔ nıınau tɔɔ ké ı lakı mpu.

Yesu na Yohaanı pa tɔm

22 Pəlɛ pə waalı ké Yesu na ı ıfalaa pa kula təna na pá polo Yuta tɛtu taa, na í
na-wɛ pá caɣa tənaɣa wɛɛ naalɛ, na ı sɔɔkı yəlaa kɛ Isɔ lum. 23 Yohaanı ná sɔɔkaɣa
yəlaa kɛ Isɔ lum tɔtɔɣɔ Ayinuŋ kɛ Salim kiŋ. Lum ka wɛ tənaɣa sɔsɔm ké. Yəlaa
kɔŋaɣa Yohaanı kiŋ na í sɔɔkı-wɛɣɛ Isɔ lum. 24 Waatu ını tɔ pa ta təkəta Yohaanı
kɛ salәka.

25 Ḿpúɣú Yohaanı ıfalaa taa lɛlaa na Yuta tu nɔɣɔlu pa suu hɔm kɛ Isɔ sɛɛu kɔtası
nsi yulu taɣanəɣəna ı tı tɔ sı tɔɔ. 26 Ḿpúɣú pa pola Yohaanı kiŋ na pá pɔɔsı-ı sı:
Tacaa, n tɔɔsa yulu wei ı tɔm n ka heela-tu na nyá na-ı í ka wɛ Yaatanı waalı tɔ ı
tɔɔ? Nyənı pənɛntɛ ını ı sɔɔkəna ntɛɣɛ yəlaa kɛ Isɔ lum, na pa təna pá puki ı kiŋ.

27 Ilɛna Yohaanı cɔ-wɛ sı: Yulu ıı hikiɣi pulɔɣu yem na Isɔ tá ha-ı-wı. 28 Mə
maɣamaɣa í pəsəɣı na í ləsı ma aseeta sı ma yɔɣɔtaa sı ma ta kɛ Mesii. Ama ma
tɛɛ ı nɔɣɔ kɛ kutɛɛ. 29 Akpaɣalu tənna asasaalu. Ama akpaɣalu taapalu səŋa təna na
í kema ŋkpaŋŋ. Pə kɔma na í nıı akpaɣalu nɔɣɔ, ılɛ ı laŋlɛ hulumı sɔsɔm. Mpu ını
tɔtɔɣɔ ma laŋlɛ hulumaa, na pənɛntɛ pə maɣa-m teu. 30 Pə wɛɛ sı Yesu í puikəna
na maa səkı.

Wei ı kɔmna ısɔtaa tɔ ı tɔm

31 Wei ı luına ısɔtaa tɔ ını ı kələna pə təna. Na wei ílé ı wɛ atɛ cənɛ tɔ, ı ké atɛ nyəŋ
ké, na atɛ nyəntu kɛ ı yɔɣɔtəɣı. Ama wei ı luna ısɔtaa tɔ ını ı kələna pə təna. 32 Na
ı yɔɣɔtəɣı mpi ı nawa na í nıı tɔ pə tɔm, ama nɔɣɔlu ıı muɣı ı tɔm. 33 Ile wei í tıı mu
ı tɔm, punu tisina nté sı Isɔ yɔɣɔtəɣı tampana. 34 Wei Isɔ tilaa tɔ punu yɔɣɔtəɣı
Isɔ tɔm ké. Pə taɣa pulu, Isɔ cɛləɣı-ı ı Feesuɣu tənaɣa. 35 Tacaa sɔɔla ı Pəyaɣa na í
tu pə tənaɣa ka niŋ taa. 36 Ye wei í nına Pəyaɣa ı tɛma weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔɣɔ
hikuɣu. Ama wei í kisa Isɔ Pəyaɣa kɛ nıınau tɔ ı laŋaa ké, na Isɔ mına-ı na pá́á́ná
kɛ tam ké ḿpúɣú.

4

Yesu na Samalii alu pa faaci

1 Falisanaa nıwa sı Yesu hikiɣi təŋlaa na í sɔɔkı-wɛɣɛ Isɔ lum na pə́ kələɣı
Yohaanı. 2 Pə́có pə taɣa Yesu maɣamaɣa sɔɔkaɣana-wɛɣɛ Isɔ lum, ama ı ıfalaa
ké. 3 Yesu kɔma na í nıı sı Falisanaa nıı mpu, ılɛna í kulı Yuta tɛtu taa na í mənna
Kalilee tɛtu taa. 4 Na pə wɛɛ sı Samalii nyəŋku kɛ í təŋ.

5 Ḿpúɣú Yesu wusəna Samalii ıcatɛ natəlı nte pa yaa sı Sikaa tɔ, na tə kpətəna
tɛtu nti Yakɔpu ka ha ı pəyaɣa Yosɛɛfu tɔ. 6 Na Yakɔpu lɔkɔ ka wɛ təna. Tɔntɛ nıı
Yesu ılɛna í caɣa lɔkɔ nɔɣɔ, na waatu ını ilim sikaa.

7 Ḿpúɣú Samalii alu nɔɣɔlu kɔma lum luɣu, na Yesu səlәmı-ı sı: Ha-m lum na
má nyɔɔ.

8 Waatu ını Yesu ıfalaa ka tɛma tɛɛu kɛ ıcatɛ taa ké kutɔɣɔu yapu. 9 Samalii alu cɔ-
ı sı: Pepe tɔɔ ké nyaɣa Yuta tu na ń səlәməɣı-m lum sı n nyɔɔ. Pə́có maɣa Samalii
tu? (Pə taɣa pulu tɔɔ, Yuta nyə́ma na Samalii nyə́ma paa suliɣi.) 10 Ḿpúɣú Yesu
cɔ-ı sı: Ye n ka cɛkəna mpi Isɔ haakı tɔ, na ń ka nyəmá wei má ma səlәməɣı-ŋ lum
kunyɔnyɔɔm kɛ ısəntɔ tɔ, nyá maɣamaɣa n ka laalәna-m səlәmuɣu na maa ha-ŋ
weesuɣu lum.

11 Ḿpúɣú alu cɔ Yesu sı: Ma cɛ, n fɛına kululunau ŋku n ká luna tɔ. Pə́có lɔkɔ
ná tıı lumaa. Ile leɣe n ká hiki weesuɣu lum mpı? 12 Tá lɔŋcɛ Yakɔpu hulina lɔkɔ
ınɛ na táá maɣana-ı. Halı Yakɔpu na ı piya na ı kaləkəŋ pa nyɔɔ lɔkɔ ını ı lum. Ile
n huu sı n kəla ılɛ?

13 Ḿpúɣú Yesu cɔ alu sı: Wei í nyɔɔ lɔkɔ ınɛ ı lum lukɔtu tasəɣı-ı kpau ké. 14 Ama wei í nyɔɔ lum mpi maa ha-ı tɔ, lukɔtu ıı lɛləɣı-ı kpau paa pəlee. Pə taɣa pulu, lum mpi maa ha-ı tɔ pıı la ı taa ké lum sɛɛlu wei ı cɛtəɣı tɔ. Halәna í hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ na ı kiŋ.

15 Ḿpúɣú alu cɔ Yesu sı: Ma cɛ ha-m lum mpı, ılɛ lukɔtu kaa tasa-m kpau, na má taa tasa cənɛɣɛ məluɣu kɛ lum luɣu.

16 Ḿpúɣú Yesu tɔma alu sı: Polo ń̀ yaa nyá paalu na nyá na-ı í kɔɔ cənɛ.

17 Ḿpúɣú alu cɔwa sı: Ma fɛına apalu.

Ilɛna Yesu cɔ alu sı: Tampana kɛ n yɔɣɔtaa sı n fɛına apalu. 18 Pə taɣa pulu, n tɛma apalaa kakpası kɛ saau, na wei ı tɛ n tıı wɛ kaɣana ısəntɔ tɔ n wɛ yem, pə taɣa nyá paalu. Pə tɔɔ ké nyá tɔm wɛna tampana.

19 Ḿpúɣú alu cɔ Yesu sı: Tacaa, ma naa sı n ké Isɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu. 20 Ta lɔŋcɛnaa sɛɛkaɣa Isɔ ké puɣu kunɛ ku tɔɔ. Ama Yuta nyə́ma mɛ mə tɔŋ sı ye paa sɛɛ Isɔ Yosalɛm ké.

21 Ḿpúɣú Yesu cɔ alu sı: Alu nyá nıı ma tɔm, pıı kɔɔ tɔ, Tacaa Isɔ sɛɛu kaa wɛɛ təntəmlɛ tɔm, sı puɣu kunɛ ku tɔɔ yaa Yosalɛm. 22 Samalii nyə́ma mɛ í ta nyı wei í sɛɛkı tɔ. Ama Yuta nyə́ma ta tá nyəmá wei tá sɛɛkı tɔ. Pə taɣa pulu, Yuta nyə́ma kiŋ kɛ Isɔ sɛɛu mpi pə waasəɣı tɔ pə wɛɛ. 23 Ama pə wɛɛ pıı kɔɔ, halı pə tıı tɛma kɔntɛ te, na mpa pa sɛɛkı Isɔ na tampana tɔ paa sɛɛ-ı hatoo pa taa ké na cɛsuɣu fɛı. Isɔ sɛɛlaa ısıı mpu wɛɣɛ Caa Isɔ sɔɔlaa. 24 Isɔ ıı naa ısɛntɔɔ, pə tɔɔ ké mpa pa sɛɛ-ı tɔ, pə taɣa ısɛntɔɔ kɛ paa sɛɛ. Ama pa taanaa ké na cɛsuɣu fɛı.

25 Ḿpúɣú alu cɔ Yesu sı: Ma nyəmá sı Mesii wei pa yaa sı Kilisiti tɔ ı ká kɔɔ te, ye ílé ı kɔma, ı ká kilisi-tuɣu pə tәna.

26 Ḿpúɣú Yesu cɔ alu sı: Ma wei ma yɔɣɔtəɣəna-ŋ ısəntɔ tɔ, maɣalɛ Mesii ını.

27 Yesu na alu pa tɔŋna yɔɣɔtaɣa kɛ ḿpúɣú ılɛna ı ıfalaa tala, na pə́ la-wɛɣɛ piti ké mpi pə tɔɔ ı na alu taka pa yɔɣɔtəɣı tɔ. Paa na mpu pa taa nɔɣɔlu ta pɔɔsı sı: Pepeɣe n caa ı kiŋ? Yaa ntiɣi nyá yɔɣɔtəɣəna-ı?

28 Tənaɣa alu məŋna ı həyaɣa na í sıı. Ilɛna í məlı ıcatɛ taa na í yaa yəlaa sı: 29 Ɪ kɔɔ na í ná apalu nɔɣɔlu wei ı kpaɣa pə tәna mpi tuu ma lapa tɔ na í kɛɛsı. Ɪ ta kɛ Mesii yee?

30 Ḿpúɣú yəlaa lıı ıcatɛ taa na pá puki Yesu kiŋ.

31 Alu ını ı tɛɛ mpu tɔ, na ı ıfalaa náá tɔŋna-ı tɛɛkuɣu ké sı: Tacaa n kaa tɔɣɔ mpu?

32 Ama Yesu cɔ-wɛ sı: Tɔɣɔnaɣa ŋka ma tɔkı tɔ ı ta nyı-kɛ.

33 Ḿpúɣú Yesu ıfalaa pɔɔsa təma sı: Nɔɣɔlu kɔna-ı tɔɣɔnaɣa kɛ yee?

34 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Ma tɔɣɔnaɣa nté wei ı tila-m tɔ ı luɣu nyəntu lapu, na ı təmlɛ nte ı hula-m sı má la tɔ tə yoosuɣu. 35 Mɛ mə tɔŋ sı: Pə kaasa ısɔtunaa liɣiti na kumtu tala. Ama má, ma heeliɣi-mɛ sı, í kusı mə ısɛ na í na ısəna kutɔɣɔu sɛɛna tawa na ku taŋa kuntaa tɔ. 36 Kuntu wei ı kuŋ tɔ, ı tɔŋa ı kufɛluɣu hikuɣu ké, na í nyəkəɣı pee tɔtɔɣɔ ı weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ ku tɔɔ. Mpu pə lakəna na tuulu na kuntu pá kpɛntəɣı yɔɔluɣu. 37 Pə tɔɔ ké tɔm nti pa yɔɣɔtəɣı tɔ tə wɛna tampana sı: Lɛlu tuuki ké na lɛlu náá ku. 38 Mpu tɔtɔɣɔ, ma tila-mɛ sı í ku halәm mpi í taa hala tɔ. Lɛlaa ná halaa na kaɣana pə waasəɣı-mɛ.

39 Icatɛ ńté tə taa Samalii nyə́ma paɣalɛ mu Yesu tɔm kɛ tɔm nti alu ka yɔɣɔtaa təfoo sı: Ɪ kpaɣa pə tәna mpi tuu ma lapa tɔ na í kɛɛsı tɔ tə tɔɔ. 40 Waatu wei Samalii nyə́ma tala Yesu kiŋ na pá na-ı tɔ, pa wiina-ı sı í la wɛɛ naalɛɣɛ pa kiŋ. Ilɛna í caɣa tənaɣa kuyɛɛŋ naalɛ. 41 Pə kɔma na pá nıı ı maɣamaɣa ı kuyɔɣɔtutu, ılɛna yəlaa samaa kɛ sɔsɔm tasa ı tɔm kɛ muɣu. 42 Na pá tɔŋ alu sı: Pənɛntɛ pə taɣa nti n heela-tu tɔ tə tɔɔ tike kɛ tə mu ı tɔm. Ama tá maɣamaɣa tə nıına tá ŋkpaŋŋ na tə tɛma tá taa sı, tampana ı ké antulinya Waasulu.

Yesu waav kɛ akewe sɔsɔ pəyaɣa

43 Yesu lapa kʋyɛɛŋ naalɛɣɛ təna, ılɛna í kʋlı na í tɛɛna Kalilee. 44 Yesu maɣamaɣa ka tɛma yɔɣɔtʋɣʋ sı: Nɔɣɔlʋ ıı tʋɣʋna lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ kɛ ı maɣamaɣa ı ıcatɛ taa. 45 Waatʋ wei Yesu tala Kalilee tɔ, təna nyə́ma mʋ-ı teu kɛ niŋ naalɛ. Mpi tɔ pa maɣamaɣa paa pola Tɛɛʋ acima tɔɣɔʋ kɛ Yosalɛm, na pa nawa pə təna mpi ı lapa Tɛɛʋ acima anı a tɔɔ tɔ.

46 Ḿpúɣú Yesu məla Kalilee Kana timpi ı ka pəsa lʋm kɛ sʋlʋm tɔ. Akewe sɔsɔ nɔɣɔlʋ ı ka wɛ təna, na ı pəyaɣa wɛ Kapənahum na pə wıkı-kɛ. 47 Akewe nıwa sı Yesu lıına Yuta na í kɔɔ Kalilee, ılɛna í polo na í sələmı-ı sı: Ma pəyaɣa wɛ Kapənahum na ká caa səpʋ, polo ń waası-kɛ. 48 Yesu cɔ-ı sı: Anı tamm mıı ta na piti təma na kɔkɔlɔ nyəm, ıı tisiɣi.

49 Ḿpúɣú akewe ını ı cɔ-ı sı: Haı ma cɛ, tə tɛɛ pə́cɔ́ ma pəyaɣa í taa kɔɔ na ká sı.

50 Ḿpúɣú Yesu cɔ akewe sı: Kpe, nyá pəyaɣa kaa sı.

Ḿpúɣú apalʋ ını ı mʋ Yesu kʋyɔɣɔtʋtʋ na í tʋ mpaaʋ. 51 Akewe kpeŋaɣa, ılɛna ı təmlɛ nyə́ma səŋı-ı na pá heeli-ı sı: Nyá pəyaɣa hika alaafəya.

52 Ḿpúɣú akewe pɔɔsa-wɛɣɛ ısəna waatʋ pə cɛpa pəyaɣa tɔɔ tɔ. Ilɛna təmlɛ nyə́ma cɔ-ı sı: Tete ilim kpila pəcɔ tɔɣɔ watʋ cɛpa ka tɔɔ.

53 Ḿpúɣú pəyaɣa caa tɔɔsa kpakpaa sı, tete mpʋ ını pə taka teitei ké Yesu ka heela-ı sı: Nyá pəyaɣa kaa sı. Ilɛna í na ı təyaɣa təna pá tɛ Yesu na pa taa.

54 Yesu piti təma kpɛnta naalɛɣɛlɛ ı lıuʋ Yuta na í kɔɔ Kalilee tɔ.

5

Kʋtɔntʋ waav kɛ lulɛ nɔɣɔ

1 Pəlɛ pə waalı Yuta nyə́ma lsɔ sɛɛʋ acima naalı a talaa, na Yesu polo Yosalɛm. 2 Lıulɛ natəlı tə wɛ heeŋ nɔnɔɣɔ cɔlɔɣɔ Yosalɛm, na akelenaa sakası taka kakpası səŋa təna. Tənɛ ınəɣı pa yaa sı Pɛtasata kɛ Alaamee nyə́ma tɔm taa. 3 Na kʋtɔntʋnaa sɛləta laŋasi nsı sı tɛɛ ké sɔsɔm. Yʋlʋmaa na kaakalasi, na mpa kʋtɔməŋ tʋʋlaa tɔ. [Pa taŋa lʋm laŋtʋɣʋ. 4 Pə taɣa pʋlʋ, ısɔtaa tillu tiikaɣa waatʋ waatʋ kɛ lıulɛ taa, na í lakı na lʋm laŋtəɣı. Na wei í laala tiiu kɛ waatʋ wei lʋm laŋtəɣı kpakpaa tɔ pə waa-ı, paa ı kʋtɔŋ kɛ ŋku.] 5 Apalʋ nɔɣɔlʋ ı ka wɛ təna na ı hənta kʋtɔŋ tɔ pıusı pəlefɛı nıulɛ kɔlɔ. 6 Yesu na-ı na í hənta mpʋ, na ı nyəmá sı ı taaŋa tənaɣa sɔsɔm, ılɛna í pɔɔsı-ı sı: N caa pə waa-ŋ kɛ?

7 Ḿpúɣú kʋtɔntʋ cɔ Yesu sı: Ma cɛ, ma fɛına nɔɣɔlʋ sı í tisi-m lʋm taa ké waatʋ wei pə laŋtəɣı tɔ. Na má polaa sı ma tiiki, nɔɣɔlʋ náá laalı-m.

8 Ḿpúɣú Yesu heela-ı sı: Kʋlı na ń kpaɣa nyá kʋhəntʋɣʋ na ń tɔ.

9 Tənaɣa pə waa kʋtɔntʋ kɛ kpakpaa, na í kɛlı ı kʋhəntʋɣʋ na í təŋ. Pə pamna kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule. 10 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma təma wei pə waa mpʋ tɔ sı: Saŋa kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ ké, pə fɛı sı ń səɣəlı nyá kʋhəntʋɣʋ kɛ mpʋ.

11 Ama kʋtɔntʋ na cɔ-wɛ sı: Wei ı waasa-m tɔ ını ı heelina-m sı má kɛlı ma kʋhəntʋɣʋ na má tɔ.

12 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma cɔ kʋtɔntʋ sı: Aweɣe pʋntʋ na í heela-ŋ sı ń kɛlı nyá kʋhəntʋɣʋ na ń tɔ?

13 Ama wei pə waawa tɔ ı ta nyı Yesu. Pə taɣa pʋlʋ, ílé ı ka saala samaa wei ı suwa təna tɔ ı taa.

14 Pəlɛ pə waalı Yesu ná apalʋ ınəɣı lsɔ təsɛɛlɛ taa na í heeli-ı sı: Nyənı, pənɛntɛ pə waa-ŋ ısəntɔ tɔ, taa tasa ısaɣatʋ lapʋ tɔtɔ. Pə́cɔ́ pə taa kɔɔ na ŋku kʋlɛ kʋ kəla mpʋ tɔ kʋ maɣana-ŋ.

15 Tənaɣa apalʋ ını ı polaa na í heeli Yuta nyə́ma sı: Yesu waasəna-m. 16 Pə tɔɔ ké Yuta nyə́ma sʋʋ Yesu ké kʋnyɔŋ tʋɣʋ kɛ ı lapʋ mpúɣú kʋyakʋ kʋhɛɛsʋɣʋ wule

tɔ pə tɔɔ. 17 Mpʊ pə yelina na Yesu yɔɣɔtı sı: Ma Caa ná tɔŋa təmlɛ lapʊ kɛ tam ké. Pə tɔɔ ké ma tɔtɔ ma tɔŋna lapʊ.

18 Tɔm tənɛ tə maɣamaɣa tə tɔɔ Yuta nyáma mʊ sɔɣɔna kɛ teu sı pa ləsəɣı Yesu weesuɣu. Sı pə taɣa kʊyakʊ kʊhɛɛsʊɣʊ tike kɛ ı wakəlaa, pə kpɛnna ısəna ı kɛɛsa ı tı na lsɔ na í yaa-ı ı maɣamaɣa ı Caa tɔ pə tɔɔ tɔtɔ.

lsɔ Pəyaɣa pəsʊɣʊ kɛ yəlaa tɔɔ

19 Ḿpúɣó Yesu tɔma-wɛ sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı. Pəyaɣa ma ma kaa lu natəlı na má la. Ama nti ma Caa təŋa lapʊ na má naakı tɔ ntəɣı ma təŋəɣı. Ma Caa lakı pə təna mpi tɔ, Pəyaɣa ma ma lakı-wı tɔtɔɣɔ. 20 Pə taɣa pʊlʊ, ma Caa sɔɔla-m ké, na í húlí-m pə təna mpi ı lakı tɔ. I ká húlí-m təma sɔsɔɔna nna a kəla anɛ tɔ sı má la, na pıı la-mɛɣɛ ha. 21 Isıı ma Caa feesiɣi sətaa na í mənna-wɛɣɛ weesuɣu nyáma hɛkʊ tɔ, mpʊ ını tɔtɔɣɔ Pəyaɣa má ma tʊɣı weesuɣu kɛ mpa ma nɔkaa tɔ. 22 Təlɛ tə paasi ma Caa ıı hʊʊkəna nɔɣɔlʊ. Ama ı tʊ hʊʊlɛ tənaɣa Pəyaɣa ma ma niŋ taa. 23 Ilɛna pa təna pa se-m ısıı pa seekuɣu ma Caa tɔ. Yʊlʊ í ta se Pəyaɣa ma, ı kaa pəsı na í se ma Caa wei ı tila-m tɔ.

24 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, ye wei ı nıı ma tɔm na í tɛ ı taa na wei ı tila-m tɔ, ı tɛma weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔɣɔ hikuɣu, pa kaa hʊʊna-ı. Ama ı tɛma weesuɣu tʊ kɛ pəsʊɣʊ ké. 25 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo maa cɛsəɣı, pə wɛɛ pıı kɔɔ, halı pə tıı tɛma kɔntɛ te. Sətaa ká nıı lsɔ Pəyaɣa má ma nɔɣɔ, mpa paa nıı-kɛ tɔ, paa fe na pá kʊləna pa ısɛ. 26 Isıı Tacaa lsɔ wɛna weesuɣu kɛ ı taa tɔ, mpʊ tɔtɔɣɔ ı yelaa sı Pəyaɣa ma má wɛɛna weesuɣu kɛ ma taa. 27 Ma ké Yʊlʊ Pəyaɣa tɔɣɔ ı ha-m mpaaʊ sı má hʊʊna yəlaa kɛ tɔm. 28 Ile pá taa la-mɛɣɛ ha. Mpi tɔ pıı kɔɔ na pa təna mpa pa wɛ pəlaaŋ taa tɔ pá nıı ma nɔɣɔ, 29 na pá lıı ı taa. Mpa pa lapa kʊpantʊ tɔ paa fe sı pá wɛɛ tam tɔɔ. Mpa pɛlɛ pa lapa ısaɣatʊ tɔ, paa fe sı pá hʊʊna-wɛ na pá tʊ-wɛɣɛ saləka.

Mpi pə húlə́ɣí Yesu tampana tɔ

30 Maa pəsəɣı na má lu tələɣı ma maɣamaɣa. Ama ısıı lsɔ kɛɛsəɣı-m tɔ, ḿpúɣó ma hʊʊkəna, na ma hʊʊlɛ tewa. Mpi tɔ, pə taɣa ma maɣamaɣa ma luɣu nyəntʊ kɛ ma pɛɛkəɣı lapʊ. Ama wei ı tila-m tɔ ı luɣu nyəntʊ ké. 31 Ye ma yɔɣɔtəɣı ma tı tɔm, nɔɣɔlʊ kaa sa tampana wena maa húlí tɔ. 32 Ama nɔɣɔlʊ wɛnna na ílé ı húlə́ɣí sı ma ké tampana tʊ. Na ma nyəmá sı nti ı yɔɣɔtəɣı ma tɔɔ tɔ tə wɛ tampana. 33 Halı mə maɣamaɣa í tila mə tillaa kɛ Yohaanı kiŋ na ílé ı hʊla-mɛɣɛ tampana. 34 Ye ma, pə taɣa ısıı ma nyıılaa sı yʊlʊ nɔɣɔlʊ í húlí ma tampana. Ama sı pə səna-mɛ na pə ya mə nyʊɣʊ tɔɔ ké ma yɔɣɔtəɣı mpʊ. 35 Yohaanı naa wɛ ké ısıı fətəla wei ı mʊɣı na pə naakı tɔ. I tisaa na í yɔɔləna fətəla ını ı naʊ kɛ pəcɔ. 36 Ama ma wɛna mpi pə húlə́ɣí ma tampana na pə kəlı tə təna nti Yohaanı yɔɣɔta ma tɔɔ tɔ. Təma nna ını ma Caa hʊla-m sı má la na ma tɔŋna a lapʊ kɛ ısəntɔ tɔ, anı a hʊləɣəna ma tampana sı ma Caa tilina-m. 37 Ma Caa wei ı tila-m tɔ ı húlə́ɣí ma tampana tɔtɔ. Mɛ í ta nıı ı nɔɣɔ kɛ paa tɔm kʊlʊm. Pácó í ta loosi ı ısɛntaa ké paa tɔm kʊlʊm tɔtɔ. 38 Pəyele ıı saŋ ı tɔm mʊɣʊ sı tá caɣa mə taa ké paa pəcɔ. Ile ıı tɛŋ mə taa na wei lsɔ tilaa tɔ, pə tɔɔ ké pə wɛ mpʊ. 39 I pɛɛkəɣı lsɔ Tɔm takəlası taa təcututu, na í tɛɛləɣı sı pə taa ké í ká hikina weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. Anı tá takəlasi kʊlʊmasi nsı sı yɔɣɔtəɣəna ma tɔm. 40 Pə na pə mpʊ tɔ, ıı saŋ sı í kɔɔ ma kiŋ na í hiki weesuɣu kʊpaŋkʊ.

41 Pə taɣa yəlaa ısantɛ kɛ ma pɛɛkəɣı. 42 Ama ma nyəma-mɛ, ma nyəmá sı ıı caa lsɔ. 43 Ma Caa kɔntɛ kɛ ma kɔma na mıı saŋ ma mʊɣʊ. Ama ye nɔɣɔlʊ ná lıı yem na í kɔɔ, í mʊ ílé təkpa. 44 Mɛ mə sɔɔla mə təma ısantɛ ké, ıı pɛɛkəɣı lsɔ wei ı tike ntɛ́ lsɔ tɔ ı nyəntɛ. Ile ısənaɣa í ká la na í mʊ ma tɔm. 45 I taa hʊʊ sı maa polo má kuli mə waalı kɛ́ lsɔ ısɛntaa. Ama Moisi wei í tɛɛləɣı tɔ ını ı ká kulina mə waalı. 46 Ye í ka mʊwa Moisi tɔm na tampam, ısəntɔ tɔ í ka mʊ ma nyəntʊ tɔtɔ. Pə taɣa

pʋlʋ, ma tɔm kɛ ílé ı ŋmaawa. 47 Ɪ ta tisi na í mʋ nti Moisi ŋmaawa tɔ, ılɛ ısɔnaɣa í ká tisi na í tʋna ma tɔm nti ma heeliɣi-mɛ tɔ.

6

Samaa iyisi kakpası (5000) calɔsʋɣʋ
(Matiyee 14:13-21; Malɔkı 6:30-44; Luku 9:10-17)

1 Pɔlɛ pɔ waalı ké Yesu taɣana Kalilee teŋku waalı ké tɛsʋɣʋ. (Lɛlaa yaa sı Tipeliyatı teŋku). 2 Na yɔlaa samaa hu ı waalı. Pɔ taɣa pʋlʋ tɔɔ, pa ná piti tɔma nna ı waakaɣana kʋtɔntʋnaa tɔ. 3 Ḿpúɣú Yesu na ı ıfalaa pa kpa pʋɣʋ tɔɔ na pá caɣa tɔna. 4 Na Yuta nyáma acima wena pa yaa sı Tɛɛʋ acima tɔ a wʋsaa. 5 Ḿpúɣú Yesu nyɔna ı taa na ı waalı na í ná sı samaa sɔsɔ tɔŋna ı kiŋ kɛ kɔntɛ. Tɔnaɣa ı pɔɔsa Filipʋ sı: Leɣe tıı ya kʋtɔɣɔʋ na tá cɛla samaa ınɛ ını na ı tɔna í tɔɣɔ? 6 Yesu yɔɣɔta mpʋ sı í nıı nti Filipʋ ká cɔ tɔ. Tɔfɔ ı maɣamaɣa ı tɛma ısɔna ı ká la tɔɣɔ nyɔm.

7 Ḿpúɣú Filipʋ cɔwa Yesu sı: Paa liɣitee nyɔɣɔtʋ ŋmʋnʋɣʋ (200) maɣamaɣa kɛ tɔ yapa kʋtɔɣɔʋ, kıı haŋna yɔlaa panɛ pa tiili?

8 Ilɛna Yesu ıfalaa taa nɔɣɔlʋ wei pa yaa sı Antɔlıı na í ké Simɔŋ Piyɛɛ neu tɔ í cɔ-ı sı: 9 Ɪwaasɔlɛ natɔlı tɔ wɛ cɔnɛ na tɔ tɔka potopotonaa kɛ kakpası na tiina kɛ naalɛ. Ama pɔlɛ pıı la-weɣe samaa tuutuuma ınɛ?

10 Tɔnaɣa Yesu tɔma sı: Ɪ heeli pa tɔna sı pá caɣa atɛ. (Pɔ pamna nyıtʋ ka pɔ atɛɣɛ tɔnaɣa sɔsɔm, ılɛna pá caɣa.) Pa taa apalaa nyɔɔŋ tala ısıı iyisi kakpası (5000). 11 Tɔnaɣa Yesu kpaɣa potopotonaa mpɛ na í sɛɛ Ɪsɔ ké í na tɔmlɛ kɛ pa tɔɔ, ılɛna í tala mpa pa caɣaa tɔ. Na í tala-wɛɣɛ tiina kɛ mpʋ tɔtɔ, na paa wei í haɣa. 12 Waatʋ wei pa haɣaa tɔ, ı tɔma ı ıfalaa sı: Ɪ tɔɔsı potopotonaa hɔɣɔlɔŋ wei ı kaasaa tɔ, na pʋlʋpʋ í taa le.

13 Ilɛna ı ıfalaa tɔɔsı hɔɣɔlɔŋ ını, na pá su tɔkɔŋ naanʋwa na naalɛ. Potopotonaa kakpası ını ı kpisina ḿpúɣú waatʋ wei pa tɛma tɔɣɔʋ tɔ.

14 Waatʋ wei yɔlaa ná Yesu piti tɔmlɛ ńté tɔ, pa tɔma sı: Tampana Yʋlʋ ınɛ ınɔɣɔlɛ Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlɔsʋlʋ wei ı tɔm paa yɔɣɔtaa sı ı ká kɔɔ antulinya taa tɔ.

15 Yesu nyɔmá sı pa sɔɔlʋ pııwa sı paa kpa-ı wulaʋ na toŋ kɛ tɔnɛ ınɔɣı kpakpaa. Ilɛna í ŋmɛlı tɔkɛʋ na í kpa póóŋ tɔɔ ké ı tike.

Yesu tɔntɛ kɛ lʋm tɔɔ
(Matiyee 14:22-33; Malɔkı 6:45-52)

16 Pɔ kɔma na pɔ taanı, ılɛna ı ıfalaa tii lʋm nɔɣɔ, 17 na pá kpa kpıılʋɣʋ taa sı pa tɛsɔɣı Kapɔnahum. Halı pá caŋ pá yu Yesu ta kɔnta pa kiŋ. 18 Ḿpúɣú heelim sɔsɔɔm mapa na pɔ laŋtɔɣı teŋku lʋm kɛ sɔsɔm. 19 Yesu ıfalaa tɔma lʋm taa ısıı kilomɛɛtɔlɔnaa kakpası yaa naatoso, ılɛ pa na Yesu kɛlɛ na í tɔŋ lʋm tɔɔ na í kɔŋna pa tɔɔ tɔɔ. Tɔnaɣa sɔɣɔntʋ kpa-wɛ. 20 Ama Yesu heela-wɛ sı: Sɔɣɔntʋ í taa la-mɛ, maɣa.

21 Yesu ıfalaa luɣu lapa na pá kpaɣa Yesu kɛ kpıılʋɣʋ taa. Tete ısıı saŋa tɔ, pa tɛma tatɛ kɛ timpi pa pukaɣa tɔ.

Samaa pɛɛkəɣı Yesu

22 Kʋ fema ılɛna samaa wei pɔ yela teŋku waalı tɔ, í ná sı kpıılʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ ka kaasɔna tɔna. Pácó pa nyɔmá sı Yesu na ı ıfalaa pa ta kaa kpıılʋɣʋ. Ama pɛlɛ pa tike pa tɛɛna. 23 Paa na mpʋ kpıılɔŋ lɛlɔŋ wei ı lıına Tipeliyatı tɔ ı kɔma, na ı ta hatɔlɔna timpi Tacaa ka sɛɛ Ɪsɔ ké ı na tɔmlɛ na pácó pá tɔɣɔ potopotonaa tɔ. 24 Samaa ını ı nawa sı Yesu na ı ıfalaa pa taa nɔɣɔlʋ fɛı tɔna, ılɛna pá kpa kpıılɔŋ ını ı taa na pá tɛɛ Kapɔnahum kɛ Yesu pɛɛkʋɣʋ.

Kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ haakı weesuɣu tɔ

25 Samaa kɔma na pá na-ı teŋku waalı ılɛna pá pɔɔsı-ı sı: Tacaa, pəlee kɛ́ n kɔma cənɛ?
26 Tənaɣa Yesu cɔwa samaa sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, pə taɣa ısıı í ná ma piti təma tɔɣɔ í pɛɛkəɣı-m. Ama í tɔɣɔ potopotonaa na í haɣa tɔɣɔ.
27 Ɩ taa nɔkı na í kana kʋtəɣəʋ ŋku kʋ tɛŋ tɔɣɔ pɛɛkʋɣʋ. Ama í lʋ ŋku kʋ wɛ tam na kʋ kɔŋna weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tə kʋ tɔɔ. Yʋlʋ Pəyaɣa má maa hana-mɛɣɛ kʋtɔɣɔʋ ŋkʋ. Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa Isɔ tɛma-m ı toŋ cacaalaɣa tʋɣʋ.
28 Ḿpúɣó samaa pɔɔsa Yesu sı: Pepeɣe tıı la na pə́cə́ tə́ la təma nna Isɔ caakı tɔ?
29 Ilɛna Yesu cɔ samaa sı: Təmlɛ nte Isɔ caa sı í lapı-ı tɔɣɔlɛ sı í mʋ ı tillu tɔm.
30 Ḿpúɣó samaa pɔɔsa Yesu tətɔ sı: Ilɛ n kaa la piti təmlɛ natəlı na tə ná na pə́cə́ tə mʋ nyá tɔm? Tɔʋ, təmlɛ nteɣe n ka la? 31 Ta caanaa caanaa tɔɣɔna manna kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa, ısıı pa ŋmaaʋ Isɔ Tɔm taa tɔ sı: Ɩ tisa ısɔtaa kʋtɔɣɔʋ na í cɛla-wɛ na pá tɔɣɔ.
32 Ḿpúɣó Yesu cɔ samaa sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, mpi Moisi cɛla-mɛ tɔ pə ta kɛ ısɔtaa kʋtɔɣɔʋ kɛ təna. Ama pənɛntɛ ısɔtaa kʋtɔɣɔʋ maɣamaɣa kɛ ma Caa cɛləɣı-mɛ. 33 Na kʋtɔɣɔʋ ŋku Isɔ cɛləɣı-mɛ tɔɣɔlɛ ŋku kʋ lıına ısɔtaa na kʋ tii na kʋ haakı yəlaa tənaɣa weesuɣu tɔ.
34 Tənaɣa samaa cɔ Yesu sı: Tacaa, haakı-tʋɣʋ kʋtɔɣɔʋ ŋkʋɣʋ tam.
35 Ilɛna Yesu cɔ samaa ını sı: Ma maɣamaɣa kɛlɛ kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ haakı weesuɣu tɔ. Ye wei í kɔma ma kiŋ nyɔɣɔsı kaa kpa pʋntʋ paa pəcɔ. Pəyele wei ı mʋ ma tɔm tɔ, lʋkɔtʋ kaa kpa pʋntʋ tətɔ. 36 Ama ma tɛma-mɛɣɛ-təɣı heeluɣu sı í na-m, pə́cə́ í tá mʋ ma tɔm. 37 Pa təna mpa ma Caa haa-m tɔ, pa kɔŋ ma kiŋ kɛ́. Ma kaa tɔɣɔnı wei ı kɔŋ ma kiŋ tɔ. 38 Pə taɣa pʋlʋ, ma tiina ısɔ kɛ́ sı ma lakı wei ı tila-m tɔ ı luɣu nyəntʋ, pə taɣa ma maɣamaɣa ma nyəntʋ. 39 Wei ı tila-m tɔ ı luɣu nyəntʋ ntɛ́ sı má taa yele na mpa ı cɛla-m tɔ pa taa nɔɣɔlʋ le. Ama sı má kʋsı pa tənaɣa sətaa taa kɛ́ kʋyakʋ kantəkaɣa nyəŋkʋ wule kɛ́. 40 Ma Caa luɣu nyəntʋ ntɛ́ sı mpa mpa pa ná Pəyaɣa má na pá mʋ ma tɔm tɔ, pʋntʋnaa í hiki weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ, na maa feesi-wɛɣɛ kantəkaɣa kʋyakʋ wule.
41 Isıı Yesu yɔɣɔtʋɣʋ mpʋ sı ınəɣəlɛ kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ tiina ısɔtaa tɔ, sɛsɛ pə ta maɣa Yuta nyə́ma ntɛ́. 42 Tənaɣa pa tɔma sı: Isıı Yosɛɛfʋ pəyalʋ Yesu kɛlɛ? Tə nyəmá ı caa na ı too mɛɛ. Ilɛ ntiɣi ı yəɣətəɣı sı ını ı tiina ısɔtaa?
43 Ḿpúɣó Yesu cɔ Yuta nyə́ma sı: Ɩ taa miitina-m mpʋ. 44 Tacaa wei ı tila-m tɔ í yaa wei, pʋntʋ tike kɔŋna ma kiŋ, na maa feesi-ı kantəkaɣa kʋyakʋ wule. 45 Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa ŋmaa tɔm tənɛ sı: Yəlaa təna ká wɛɛ Isɔ kʋsɛɣɛsaa. Pə tɔɔ kɛ́ yəlaa təna mpa pa nıkəna Tacaa Isɔ na pá mʋ ı kʋsɛɣɛsətʋ tɔ, pa kɔŋ ma kiŋ. 46 Ilɛ pə taɣa ısıı nɔɣɔlʋ tɛma Tacaa Isɔ kɛ́ nav se. Ye pə taɣa wei ı lıına Isɔ kiŋ tɔ ını ı nana-ı. 47 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, wei ı mʋ ma tɔm, pʋntʋ tɛma weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔɣɔ hikuɣu kɛ́. 48 Maɣalɛ kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ haakı weesuɣu tɔ. 49 Mə caanaa caanaa tɔɣɔna manna kɛ wʋlaɣa tɛtʋ taa, pəyele pa səpa. 50 Ama kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ lıına ısɔtaa tɔ, ŋkʋɣʋ yʋlʋ í tɔɣaa ı kaa sı. 51 Maɣalɛ kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ tiina ısɔtaa na kʋ haa weesuɣu tɔ. Ye wei ı tɔɣɔ kʋtɔɣɔʋ ŋkʋ, pʋntʋ ká wɛɛ tam kɛ́, ıı tasəɣı səpʋ. Kʋtɔɣɔʋ ŋku maa ha tɔɣɔlɛ ma maɣamaɣa ma tɔnʋɣʋ nantʋ. Ma haakı-təɣı sı yəlaa təna í hiki weesuɣu.
52 Tənaɣa Yuta nyə́ma sʋʋ tə tɔɔ kɛ́ hɔm na ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ kɛ pa taa pa tike sı: Isənaɣa ını ı ká kpaɣa ı maɣamaɣa ı tɔnʋɣʋ nantʋ na í ha-tʋ sı tə́ tɔɣɔ?
53 Ḿpúɣó Yesu cɔwa sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, ye ı ta tɔɣɔ Yʋlʋ Pəyaɣa má ma tɔnʋɣʋ nantʋ, na í ta nyɔɔ ma calam, í kaa hiki weesuɣu kɛ mə maɣamaɣa. 54 Ye wei ı tɔkı ma tɔnʋɣʋ nantʋ na í nyɔɔkı ma calam, pʋntʋ tɛma weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔɣɔ hikuɣu kɛ́, na maa feesi-ı sətaa taa kɛ́ kantəkaɣa kʋyakʋ wule. 55 Pə taɣa pʋlʋ, ma tɔnʋɣʋ nantʋ kɛ kʋtɔɣɔʋ kʋpaŋkʋ kɛ́, na ma calam kɛ

kʋnyɔnyɔɔm kʋpam tətɔ. 56 Ye wei í tɔɣɔ ma tɔnʋɣʋ nantʋ, na í nyɔɔ ma caləm,
ma na pʋntʋ tıı wɛɛ təma taa ké. 57 Tacaa ısɔ wei ı tila-m tɔ, ı wɛna ı weesuɣu, na ı
tɔɔ ké ma wɛna ma weesuɣu tətɔ. Pə tɔɔ ké wei í tɔɣɔ-m, pʋntʋ wɛɛna weesuɣu kɛ
ma tɔɔ tətɔ. 58 Tɔʋ, kʋtɔɣɔʋ ŋku kʋ lıına ısɔ tɔɣɔlɛ. Kʋ ta kɛ ŋku mə caanaa caanaa
ka tɔɣaa na kaɣana pa fɛı tɔ. Ama ye wei ı tɔkı kʋtɔɣɔʋ kʋnɛ, pʋntʋ ká wɛɛna ı
weesuɣu kɛ tam.

59 Kapənahum kɛ Yesu sɛɣɛsa tɔm tənɛɣɛ Yuta nyámа təkotile taa.

Tɔm nti tə haakı weesuɣu tɔ

60 Waatʋ wei Yesu ıfalaa nıı tɔm tənɛ tɔ, pa taa paɣalɛ tɔma sı: Tɔm tənɛ tə kəla
katɛ. Awe ná pəsəɣı tə nıuʋ?

61 Yesu nawa sı tɔm tənɛ tə ta maɣa ı ıfalaa, ılɛna í tɔ-wɛ sı: Isıı tɔm tənɛ tə kəla-
mɛɣɛlɛ yaa? 62 Na í ká kɔɔ na í na Yʋlʋ Pəyaɣa má na má kpaa timpi maa wɛɛ tɔ,
ılɛ ısənaɣalɛ í ká la? 63 Isɔ Feesuɣu haakəna weesuɣu, yʋlʋ tɔnʋɣʋ kʋnɛ kʋlɛ kıı
waasəɣı pʋlʋ. Tɔm nti ma heela-mɛ ısəntɔ tɔɣɔlɛ Feesuɣu nyəntʋ, na ntı ını tə
haakəna weesuɣu. 64 Paa na mpʋ, mə taa lɛlaa ıı tʋɣʋna-tı. (Pə taɣa pʋlʋ, hatoo
kancaalaɣa Yesu ka nyəmá mpa pa kaa tɔkı ı tɔm tɔ. Halı ı nyəmá wei ı ká lapı-ı
kɔlɔmɔtɔ tɔ.)

65 Yesu sɔɔsa lɛntı sı: Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké maa heela-mɛ sı: Nɔɣɔlʋ kaa pəsı
na í kɔɔ ma cɔlɔ, na pə tá kɛna sı Isɔ hana-ı pə mpaaʋ.

66 Pə kpaɣaʋ kʋyaŋkʋ tɔɣɔ Yesu ıfalaa taa lɛlaa yela-ı, pa ta tasa-ı təŋʋɣʋ.
67 Ḿpúɣú Yesu pɔɔsa pa naanʋwa na naalɛ wei ı kaasaa tɔ sı: Na mɛ se, mıı tɛɛ
mə nyəŋkʋ?

68 Tənaɣa Simɔŋ Piyɛɛ cɔwa Yesu sı: Tacaa, awe kiŋ kɛ tıı polo? Nyá tɔm pee
haakəna weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ ılɛ. 69 Na pənɛntɛ tə mʋwa na tá tɛ tá taa sı n ké
Yʋlʋ Naŋŋtʋ ını, na n lıına Isɔ kiŋ.

70 Ilɛna Yesu naa tɔ ı ıfalaa sı: Mə naanʋwa na naalɛ ınɛ pə taɣa má ləsəna-mɛ?
Pə́cɔ́ mə taa lɛlʋ ná ké ılɔɣɔʋ.

71 Simɔŋ Isəkaleeu pəyalʋ Yutaası tɔm kɛ Yesu yɔɣɔtaɣa mpʋ. Paa na ı ké pa
naanʋwa na naalɛ taa lɛlʋ tɔ, kʋlʋm ını ı kɔmna na í lapı-ı kɔlɔmɔtɔ.

7

Yesu na ı newaa pa tɔm

1 Pəlɛ pə waalı Yesu cɔɔkaɣa Kalilee tɛtʋ taa. I luɣu fɛı Yuta tɛtʋ taa ké cɔɔʋ. Pə
taɣa pʋlʋ tɔɔ, Yuta nyámа pɛɛkaɣa ı kʋɣʋ. 2 Yuta nyámа acima wena pa yaa sı
coka acima tɔ a wʋsaa. 3 Ilɛna ı newaa tɔmı-ı sı: Kʋlı cənɛ na ń polo Yuta na nyá
ıfalaa na təma nna n lakı tɔ tətɔ. 4 Ye yʋlʋ caa sı pá nyəmı-ı ıı ŋmɛsəɣı ı təma. Ye n
lakı təma anəɣı mpʋ ılɛ, yele na yəlaa təna nyı-ŋ mɛɛ.

(5 Pə taɣa pʋlʋ, Yesu newaa maɣamaɣa ná tá mʋ ı tɔm tətɔ.) 6 Ḿpúɣú Yesu cɔ-wɛ
sı: Pə ta maɣata-m na pə́cɔ́. Ama ye mɛ, paa pəlee pə maɣa-mɛɣɛ. 7 Pə taɣa pʋlʋ,
antulinya nyámа taa kaa kpana-mɛ. Ama pa taa kpaana má. Mpi tɔ, ma húlə́ɣí
sı pa kʋlapʋtʋ fɛı teu. 8 Mıı kpa tənaɣa acima. Ye ma, ma kaa polo. Pə taɣa pʋlʋ,
pə ta maɣata má.

9 Yesu tɛma-wɛɣɛ heeluɣu kɛ mpʋ ılɛna ını í saalı Kalilee.

Yesu kɛ coka acima taa

10 Yesu newaa kɔma na pá kpa acima tɔɣɔʋ, ılɛna Yesu maɣamaɣa polo. Ama
ı ta yele sı nɔɣɔlʋ í nyı, ı pola ıŋmɛlaʋ ké. 11 Yuta nyámа pɛɛkaɣa-ı acima wɛɛ taa,
na pá tɔŋna təmaɣa pɔɔsʋɣʋ sı: Ile leɣe ı wɛɛ?

12 Halı samaa wɛlətaɣa Yesu tɔm kɛ pa taa pa tike kɛ səsɔm. Lɛlaa sı: Yʋlʋ kʋpaŋ
ké. Lɛlaa sı: Aaı, ı ké yʋlʋtʋsʋlʋ ké. 13 Paa na mpʋ Yuta nyámа səɣɔntʋ tɔɔ nɔɣɔlʋ
taa yɔɣɔtəɣı təfoo.

14 Pə kɔma na acima haɣa hɛkʊ, ılɛna Yesu polo na í sʊʊ Isɔ təseɛlɛ taa na í seɣesəɣı. 15 Mpúɣú pə lapa Yuta nyáma kɛ piti, na pá təŋ sı: Isənaɣa pə lapa na í nyı pə tənaɣa mpʊ páców ı ta la ceu?

16 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Nti ma sɛɣesəɣı ısəntɔ tɔ, ma ta lu-təɣı kʊlupu. Ama wei ı tila-m tɔ ını ı hʊlənа-m-tı. 17 Ye wei ı səəla Isɔ luɣu nyəntʊ təŋʊɣʊ, pʊntʊ tike ka nyəna sı ma kʊseɣesətʊ lıına Isɔ kiŋ yaa ma maɣamaɣa ma kaŋkantɛ kɛ ma lakəna. 18 Wei ı lakəna ı kaŋkantɛ tɔ, ı maɣamaɣa ı sam kɛ ı pɛɛkəɣı. Ama wei ı pɛɛkəɣı ı tillu sam, pʊntʊ ntɛ́ tampana tʊ, pɔpɔtʊ fɛı ı kiŋ. 19 Ntɔŋ Moisi hʊla-mɛyɛ Isɔ sɛɛʊ kʊsəsıutʊ təna na? Pácó paa mə taa kʊlʊm ıı təŋəɣı-tı. Aŋha, na í caa í kʊ-m suwe?

20 Mpúɣó samaa cɔwa Yesu sı: N nyəna alɔɣaa kɛ? Awe caa ı kʊ-ŋ?

21 Tənaɣa Yesu cɔwa sı: Pə taɣa pʊlʊ, wule təlı ma lapa təmlɛ sɔsɔɔlɛ natəlı na piti kpa mə təna. 22 Moisi ná tʊ-mɛyɛ pɛlʊɣʊ, (pəyele pə ta tıı kɛʊ Moisi kiŋ kɛ pə lıınaa. Ama hatoo mə caanaa caanaa kiŋ ké,) na paa kʊyaka kʊhɛɛsʊɣʊ wule í pɛləɣı pəyaɣa ké. 23 Ye í pɛləɣı pəyaɣa kɛ kʊhɛɛsʊɣʊ wule sı pə taa kɔɔ na í yɔkı Moisi kʊsəsıutʊ. Pepe tɔɔ ké má waa yʊlʊ pilimile təcu kɛ kʊhɛɛsʊɣʊ wule na mıı mʊ-m na pááná? 24 Ɩ taa nyənəɣı tɔɔ tike. Ama í təŋəɣı tampana na pácó í yɔɣɔtəɣı.

Yəlaa lakı Yesu na piti

25 Yosalɛm nyáma napəlı pa yɔɣɔtaɣa sı: Pə taɣa wei pa pɛɛkaɣa sı pa kʊɣı tɔɣɔlɛ? 26 Ɩ nyənı ílé ı məlaa na í yɔɣɔtəɣəna-wɛ na ıı nyaŋna pʊlʊ, na pá suma. Isıı tá sɔsaa mpɛ pa tɛŋ pa taa sı ı ké Mesii kɛlɛ yaa? 27 Tə nyəmá sı waatʊ wei Mesii ká kɔɔ tɔ, nɔɣɔlʊ ıı nyəŋ ı tɛ. Tɔfɔ ye pə kaasa ınɛ ılɛ, tə nyəmá ílé ı təlıılɛ mɛɛ.

28 Yesu təŋna sɛɣesʊɣʊ kɛ mpúɣú Isɔ təseɛlɛ taa, ılɛna í pɔɔsı-wɛ na nɔɣɔ sɔsaɣa sı: Mɛ sı í nyəma-m, na í nyəmá ma təlıılɛ yaa? Aaı, ma ta kɔɔ ma maɣamaɣa ma kɔntɛ se. Ama wei ı tila-m tɔ ı wɛɛ na ı ké tampana tʊ. Ilɛ mə ta nyəmı-ı. 29 Ama ma, ma nyəma-ı, pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ı kiŋ kɛ ma lıınaa, na ını ı tilina-m.

30 Yəlaa luɣu lapa sı pá kpa-ı, ılɛ nɔɣɔlʊ ta tʊ niŋ kɛ ı tɔɔ, ı wʊlɛ ta tata tɔ pə tɔɔ. 31 Paa na mpʊ samaa ını ı taa paɣalɛ mʊ Yesu tɔm na pá tɛ pa taa. Haləna pá təŋ sı: Mesii ı kɔma ı ká la piti təma na a kəlı ınɛ ı nyəna na?

Pa tila filisinaa sı pá kpa Yesu

32 Pə kɔma na Falisanaa nıı nti samaa miitiɣi Yesu tɔɔ tɔ, ılɛna pá na kɔtəlaa sɔsaa pá tili filisinaa sı pá polo pá kpa-ı. 33 Tənaɣa Yesu tɔma sı: Pə kaasa-m wɛɛ naalɛyɛ mə hɛkʊ ké, ılɛna má məlı wei ı ka tila-m tɔ ı kiŋ. 34 Ɩ ká pɛɛkı-m í kaa na-m. Pə taɣa pʊlʊ, í kaa pəsı na í kɔɔ timpi maa wɛɛ tɔ.

35 Tənaɣa Yuta nyáma pɔɔsa təma sı: Leɣe Yesu ká polo na tá kaa na-ı? Ɩ ká polo Yuta nyáma mpa pa yawa na pá polo tuu Kəlɛɛkı acalɛɛ taa tɔ pa kiŋ na í paasəna Kəlɛɛkı nyáma yaa ısəna? 36 Ye pə taɣa mpʊ, ntiɣilɛ ı yɔɣɔtəɣı mpʊ sı: Tıı pɛɛkı-ı tə kaa na-ı? Tə kaa pəsı na tá polo timpi ı ka wɛɛ tɔ?

Weesuɣu lʊm pusi tɔm

37 Acima kʊyakʊ kantəkaɣa nyəŋkʊ ŋku kʊ kɛ kʊyakʊ sɔsɔɔʊ tɔ kʊ wule, Yesu səŋa ısɔ na í kpaalı sı: Ye lʊkɔtʊ í wɛna wei, pʊntʊ í kɔɔ ma kiŋ na í nyɔɔ. 38 Wei í mʊ ma tɔm weesuɣu lʊm pusi ká lıkəna ı taa na pá kpeŋ, ısıı pa yɔɣɔtʊɣʊ Isɔ Tɔm taa tɔ.

39 (Mpa pa mʊ Yesu paa kɔɔ pá hiki Isɔ Feesuɣu ŋku tɔ, kʊ tɔm kɛ ı yɔɣɔtaɣa. Mpi tɔ, waatʊ ını Isɔ Feesuɣu taa kɔnta. Pə taɣa pʊlʊ, Yesu taa sʊʊta ı teeli taa tɔ pə tɔɔ).

Samaa faɣaʊ kɛ pa taa pa tike kɛ Yesu tɔɔ

40 Samaa ını ı taa yəlaa nıı mpʋ, ılɛna pá tɔ sı: Ɩnəɣəlɛ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ wei tɔ.
41 Ḿpúɣó lɛlaa sı: Mesii ké. Na lɛlaa náá tɔŋ sı: Kalilee kɛ Mesii ká lıına? 42 Ɩsɔ Tɔm takəlası taa wɛɛ sı: Mesii ka wɛɛ Tafiiti lʋlʋɣʋ taa tʋ ké. Pɛtəlɛhɛm timpi Tafiiti ka wɛɛ tɔɣɔ ı ká lıına.
43 Ḿpúɣó samaa faɣa Yesu tɔɔ. 44 Pa taa lɛlaa luɣu lapa sı pá kpa Yesu. Ama nɔɣɔlʋ ta tʋ niŋ kɛ ı tɔɔ.

Falisanaa sɔsaa laŋkpıısəŋ

45 Ḿpúɣó filisinaa məla kɔtəlaa sɔsaa na Falisanaa pa kiŋ na pɛlɛ pá pɔɔsı-wɛ sı: Pepe tɔɔ ké í tá kɔna-ı?
46 Tənaɣa filisinaa cɔwa sı: Tuu tɔ yʋlʋ nɔɣɔlʋ ı ta yɔɣɔtəta ısıı ını. 47 Ḿpúɣó Falisanaa pɔɔsa-wɛ sı: Ɩ kpɛnna-mɛ na í puɣusi tɔtɔɣɔ? 48 Wulee í keesa tá sɔsaa yaa Falisanaa taa nɔɣɔlʋ na pʋntʋ təŋəɣı-ı? 49 Samaa wei ı ta nyı Moisi kʋsəsıtʋ kɛ mpʋ tɔ, sɔntɔ nyə́ma ké.
50 Falisanaa taa lɛlʋ wei pa yaa sı Nikotɛm na í ka pola Yesu kiŋ kɛ ahoo tɔ, ílé ı tɔma-wɛ sı: 51 Anı ı nyəmá sı, ta kʋlapʋtʋ taa pə fɛı sı tə kʋ yʋlʋ tɔm kɛ mpʋ, na tə tá caɣa na tə nıı pə tɔna na tə cɛkəna mpi ı wakəlaa tɔ.
52 Ḿpúɣó Falisanaa cɔwa Nikotɛm sı: Sɛsɛ Kalilee nyə́ma mpɛɣɛlɛ na nyaɣa? Wiili Ɩsɔ Tɔm taa na ń ná, tuu tɔ Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ nɔɣɔlʋ ta tɛnta lıʋ na Kalilee se.
[53 Pəlɛ pə waalı ké pa yawa na paa wei í məlı ı təyaɣa.

8

Alʋ wasaŋkalı tɔm

1 Ḿpúɣó Yesu ná kpa Olifinaa pʋɣʋ. 2 Tɛʋ fema ılɛna í kʋlı lɔŋ kɛ tanaŋ tɛɛ na í məlı Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa na samaa təna kɔɔ ı kiŋ. Ilɛna í caɣa na í sɛɣɛsəɣı-wɛ. 3 Tənaɣa Ɩsɔ Tɔm sɛɣɛsəlaa na Falisanaa pa kɔna-ı alʋ nɔɣɔlʋ wei pa kpəlaa na í lakı wasaŋkalətʋ tɔ. Ḿpúɣó pa səŋsa-ı samaa hɛkʋ taa. 4 Ilɛna pá tɔ Yesu sı: Tacaa, tə kpəla alʋ ınɛ ını na í lakı wasaŋkalətʋ. 5 Moisi yɔɣɔta ı kʋsəsıtʋ taa sı, alʋ í lapa mpʋ pə taka, tə yaɣa-ı pɛɛ na tá kʋ-ı. Nyá ná we?
6 Pa nyəpa Yesu kɛ tɔm kɛ kʋnyəpʋ kɛ ḿpúɣó sı pá hiki timpi paa tʋna-ı taalı tɔ. Ama Yesu luŋaa na í ŋmaana mpəle kɛ atɛ. 7 Pa təŋna-ı pɔɔsʋɣʋ ılɛna í kʋlı na í tɔ-wɛ sı: Mə taa wei ı nyəmá sı tuu tɔ ı ta lata ısaɣatʋ, pʋntʋ í caalı-ı pəlɛ lɔɣɔʋ.
8 Ilɛna Yesu tasa luŋuɣu na í ŋmaa atɛ. 9 Waatʋ wei pa nıı tɔm tənɛ ılɛna, pá sʋʋ lɔɔlʋɣʋ kɛ kʋlʋm kʋlʋm. Pə kpaɣaʋ sɔsaa na pə́ polo piya tɔ. Halı pə́ kɔɔ pə́ yele Yesu tike na alʋ ını, na í səŋa tənaɣa tam. 10 Yesu kɔma na í kʋlı ılɛna í tɔmı-ı sı: Alʋ nyá, nyá yəlaa mpɛ pa wele? Ntɔŋ nɔɣɔlʋ ta la-ŋ pʋlʋ? 11 Ilɛna alʋ cɔ sı: Nn Tacaa. Yesu cɔ-ı sı: Tɛɛ, ma tɔtɔ ma kaa yɔɣɔtı sı pá la-ŋ pʋlʋ. Ama taa tasa ısaɣatʋ ké.]

Yesu ké antulinya kɔkɔ

12 Ḿpúɣó Yesu məla ı sɛɣɛsʋɣʋ taa sı: Ma wɛɛ ké ısıı kɔkɔ ŋka ka naa yəlaa tɔ. Ye wei ı təŋəɣı-m, kɔkɔ ŋka ka kɔŋna weesuɣu tɔ kaa naa-ı na í tɔŋ. Ɩ kaa fɛlı səkpɛtʋɣʋ taa ké nɔɔhəlɛ kɛ paa pəcɔ təta.
13 Tənaɣa Falisanaa tɔma-ı sı: Ɩsıı n kɛɛsʋɣʋʋ nyá tı tɔm kɛ mpʋ tɔ, pə fɛına nyʋɣʋ se.
14 Ḿpúɣó Yesu cɔ-wɛ sı: Paa ma kɛɛsəɣı ma tı tɔm, tə wɛ tampana tɔɣɔ. Pə taɣa pʋlʋ, ma nyəmá timpi ma lıınaa tɔ, pə́cə́ ma nyəmá timpi ma puki tɔ. Ama mə ta nyı ma təlıılɛ, pəyele í ta nyı ma təpote. 15 Mə hʋʋkı yʋlʋhʋʋlɛ kɛ yem ké. Ama ma ılɛ maa hʋʋkı nɔɣɔlʋ tɔm kɛ ma taa. 16 Ilɛ paa ma tıı hʋʋwa, tampana tɔɔ ké. Pə taɣa pʋlʋ, ma fɛı ma tike tɔ se: Ama má na ma Caa wei ı tila-m tɔɣɔ. 17 Pa ŋmaawa

mə kʋsəsıʋtʋ takəlası taa sı: Ye yəlaa naalɛ ləsa aseeta kʋlʋm, pa aseeta ını ı wɛ tampana. 18 Ma, ma yɔɣɔtəɣı ma tı təm na ma Caa wei ı tila-m tɔ, ílé ı yɔɣɔtəɣı ma təm kɛ mpʋ tɔtɔ.

19 Ḿpúɣú Falisanaa pɔɔsa Yesu sı: Leɣe nyá Caa ını ı wɛɛ?

Tənaɣa Yesu cɔ Falisanaa sı: Ɪ ta nyı má, pəyele ı ta nyı ma Caa. Ye í ka nyəma-m, í ka nyəmá ma Caa tɔtɔ.

20 Yesu yɔɣɔta təm tənɛɣɛ ı sɛɣɛsʋɣʋ taa ké Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa ké kʋcɔɔŋ tətʋlɛ cɔlɔ. Na nɔɣɔlʋ ta kpa-ı, ı wʋlɛ ta tata tɔ pə tɔɔ.

Yesu təpote

21 Ḿpúɣú Yesu tasa-wɛɣɛ heeluɣu sı: Ma tɛɛkı na í ká pɛɛkı-m. Ama í ká sı mə ısaɣatʋ taa. Mpi tɔ, í kaa pəsı na í polo timpi ma puki tɔ.

22 Tənaɣa Yuta nyə́ma təma sı: Ɪ ká kʋ ı tı, yaa ısənaɣalɛ ı təŋ sı tá kaa pəsı na tə́ polo timpi ı puki tɔ?

23 Ḿpúɣú Yesu təma Yuta nyə́ma sı: Mə ké atɛ nyə́ma ké. Ama má, ma ké ısətaa tʋ. Mə ké antulinya ınɛ ı nyə́ma. Ama má tá ké antulinya ınɛ ı nyəŋ. 24 Pə tɔɔ ınəɣı ma heeliɣi-mɛ sı, í ka sı mə ısaɣatʋ taa. Ye ı ta tisi sı tampam ma wɛɛ, í ká sı mə ısaɣatʋ taa. 25 Ɪlɛna pá pɔɔsı-ı sı: Ɪlɛ n tıı ké aweɣe təkpem ye?

Tənaɣa Yesu cɔ Yuta nyə́ma sı: Ma ké wei ı təm maa heela-mɛɣɛ hatoo kancaalaɣa tɔ. 26 Ma wɛna təm paɣalɛ nti maa yɔɣɔtı mə tɔɔ na nti maa hʋʋna-mɛ tɔ. Ɪlɛ wei ı tila-m tɔ ı ké tampana tʋ, na nti ma nıı ı kiŋ tɔ, tə tike kɛ ma heeliɣi antulinya taa.

27 Pa ta cɛkəna sı Tacaa Ɪsɔ təm kɛ ı heeliɣi-wɛ. 28 Tənaɣa Yesu təma-wɛ sı: Waatʋ wei í ká kpaası Yʋlʋ Pəyaɣa má ılɛ, waatʋ ınəɣı í ká nyı sı, maɣalɛ wei ını tɔ. Na í ká nyı tətɔ sı, maa lakı pʋlʋ na ma maɣamaɣa ma kaŋkantɛ. Ama nti Tacaa Ɪsɔ sɛɣɛsa-m tɔɣɔ ma lakı. 29 Wei ı tila-m tɔ ı wɛ ma waalı, ı ta yele-m ma tike. Mpi tɔ, ı luɣu tɛɛ nyəntʋ kɛ ma lakı.

30 Yesu yɔɣɔta mpʋ ılɛna paɣalɛ mʋ-ı.

Yomaa na kasaɣampiya təm

31 Ḿpúɣú Yesu heela Yuta nyə́ma mpa pa mʋ-ı tɔ sı: Ye í təŋəɣı ma təm kɛ teu, í ká pəsı ma ıfalaa na tampana. 32 Na í ká nyı tampana, na tampana anı a ká cɛna-mɛɣɛ mə yomle taa.

33 Ḿpúɣú pɛlɛ pa cɔ-ı sı: Tə ké Apəlaham lʋlʋɣʋ ké, nɔɣɔlʋ taa kpa-tʋɣʋ yomle kɛ paa pəcɔ. Ɪlɛ pepe cɛpʋ kɛ n təŋ sı pıı cɛ-tʋ?

34 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, wei ı lakı ısaɣatʋ tɔ, pʋntʋ pəsa tə yom ké. 35 Na yom ná wɛ saŋa ké, ı fɛı cele. Ama təyaɣa pəyaɣa ná wɛ tam. 36 Ɪlɛ ye Pəyaɣa má ma hɛta-mɛ, mə yomle tɛma tampana tɛm ké. 37 Ma nyəmá sı í ké Apəlaham lʋlʋɣʋ nyə́ma te. Paa na mpʋ, í pɛɛkəɣı ma kʋɣʋ. Pə taɣa pʋlʋ, í kisiɣi ma kʋsɛɣɛsətʋ. 38 Nti ma Caa ná hʋla-m tɔɣɔ ma yɔɣɔtəɣı, na mıı lakı nti mə caa ná heela-mɛ tɔ.

39 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma cɔ-ı sı: Aaı tá caa kɛlɛ Apəlaham. Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Ye tampana í ka ké Apəlaham piya, ısəntɔ í ka lakaɣa Apəlaham kʋlapʋtʋ mɛɛ. 40 Anı tampana nna ma nıı Ɪsɔ kiŋ tɔ, a tike kɛ ma heela-mɛ, pə́cɔ́ paa na mpʋ í caa í kʋ-m təkpem. Ɪlɛ Apəlaham ná taa la mpʋ. 41 Mə caa kʋlapʋtʋ kɛ í lakı.

Tənaɣa Falisanaa cɔ Yesu sı: Tə ta kɛ apalaa naalɛ piya se. Ama ta Caa kɛ kʋlʋm ké, ınəɣəlɛ Ɪsɔ.

42 Ɪlɛna Yesu tɔ Falisanaa sı: Ye tampana, Ɪsɔ ka ké mə Caa, í ka sɔɔla-m. Mpi tɔ, ı kiŋ kɛ ma lıınaa, na ı kɔntɛ kɛ ma kɔma. Ma ta kɔɔ ma maɣamaɣa ma kɔntɛ. Ama ını ı tilına-m. 43 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ ké ıı cɛkəɣəna ma kʋyɔɣɔtʋtʋ, ıı caa tə nıʋ kɛ paa pəcɔ tɔɣɔ. 44 Mə Caa kɛlɛ Ɪlɔɣɔʋ, na ı luɣu nyəntʋ kɛ mə sɔɔla lapʋ. Hatoo

kancaalaɣa ílé ı ké yulukulu ké, ıı caa tampana təŋuɣu kɛ paa pəcɔ. Pə taɣa pulu, ı maɣamaɣa ı ta kɛ tampana tu tɔ pə tɔɔ. Waatu wei ı yɔɣɔtəɣı pɔpɔtu tɔ, ı tənaɣalɛ təna. Mpi tɔ, ı maɣamaɣa ı ké pɔpɔtu, na pɔpɔtu təna caa ké. 45 Ye ma, tampana kɛ ma yɔɣɔtəɣı. Pə maɣamaɣa pə tɔɔ ké ıı muɣı ma tɔm. 46 Mə taa awe pəsəɣı na í húlí ma təpəntəlɛ? Tɔu, na ma tıı yɔɣɔtəɣı tampana tɔ, pepe tɔɔ ké ıı saŋ muɣu? 47 Wei ı ké lsɔ nyəŋ tɔ, puntu nuku lsɔ Tɔm ké. Ama mə tá ké lsɔ yəlaa napəlı, na pə tɔɔ ınəɣı ıı tıı nuku.

Yesu Yɔɣɔta Apəlaham tɔm

48 Tənaɣa Yuta nyáma cɔ-ı sı: Pə taɣa ısəntɔ tɔɔ ké tıı tɔma sı n ké Samalii tu, pácó n hii alɔɣaa? 49 Mpúɣú Yesu cɔ-wɛ sı: Ma ta hii alɔɣaa kɛ paa pəcɔ. Ama ma Caa kɛ ma seeki. Na mɛ, muı nyənəɣı-m yem təkpataa. 50 Pə taɣa ısuı má pɛɛkəɣəna ma maɣamaɣa ma teeli kɛ ma tı. Nɔɣɔlu tuɣuna-m teeli na í haakı-m tampana. 51 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, ye wei ı tɔkəɣı ma tɔm, puntu kaa sı.

52 Tənaɣa Yuta nyáma tɔma Yesu sı: Pənɛɣɛlɛ tə nyəmá təkpataa sı n ké ılɔɣɔhilu. Apəlaham səpa, na lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa náá sı tɔtɔ, ılɛna náá tɔŋ sı, wei í tɔka nyá tɔm puntu kaa sı? 53 Ta caa Apəlaham ná səpa, ye mpu nyá huu sı n kəla ılɛɣɛlɛ? lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsəlaa maɣamaɣa ná səpa tɔtɔ. Ilɛ n nyənəɣı nyá təɣı we?

54 Mpúɣú Yesu cɔwa sı: Ye maa tukaɣana ma təɣı teeli, ılɛ ma teeli ını ı taa ké pulu se. Ama ma teeli tulu ntɛ́ ma Caa, wei mə tɔŋ sı ı ké mə lsɔ tɔ. 55 Pəyele ınəɣı í tá nyı. Ama má nyəma-ı. Halәna ye ma kpɛɛsaa sı ma ta nyəmı-ı, ma pəsa pɔpɔtu kɛ teitei ısuı mɛyɛ. Ama ma nyəma-ı, na ma təŋəɣı ı kuheelitu na má lakı. 56 Mə caa Apəlaham laŋlɛ naa hulума teu. Pə taɣa pulu tɔɔ, ı tɛɛlaɣaa sı ı ká ná ma kɔntɛ. Na ı tıı na-tɛ, na pə hɛɛsı ı laŋlɛ kɛ teu.

57 Tənaɣa Yuta nyáma cɔ-ı sı: Nyá puısı ná ta tıı tata nuılɛ na naanuwa na ń tɔŋ sı n tɛma Apəlaham kɛ nau na?

58 Mpúɣú Yesu cɔ Yuta nyáma sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı tuu na pácó pá lulı Apəlaham tɔ, ma wɛɛ ké.

59 Tənaɣa pa kpaɣa pɛɛ sı pa yakı-ı. Ama Yesu ŋmɛlaa na í lıı lsɔ təseelɛ taa.

9

Yulu wei pa lulәna yulumtu tɔ

1 Yesu tɛɛkaɣa ılɛna í ná yulu wei pa lulәna yulumtu tɔ. 2 Mpúɣú Yesu ıfalaa pɔɔsa Yesu sı: Tacaa, apalu ınɛ ını ı lapәna ısaɣatu yaa ı caanaa na pá lulı-ı mpu? 3 Tənaɣa Yesu cɔ-wɛ sı: Pə ta kɛ ısuı ını ı lapәna ısaɣatu yaa ı caanaa. Ama pə lapa mpúɣú pácó lsɔ toma nana nti ı ka lapı-ı tɔ tə kiŋ. 4 Pə nəɣəsəna tə lakı wei ı tila-m tɔ ı təma kɛ ilim taa. Pə taɣa pulu, ahoo caa yuɣu, ılɛ təmlɛ kaa wɛɛ pəsuɣu tɔtɔ. 5 Kuyɛɛŋ wei ı taa ma wɛ antulinya taa cənɛ tɔ, maɣalɛ kɔkɔ ŋka ka naa yəlaa təna tɔ.

6 Yesu tɛma mpúɣú yɔɣɔtuɣu, ılɛna í tɔ ntaɣama kɛ atɛ, na í lá tɛɛliya, na í taa yulum ını ı ısɛ. 7 Na í təmı-ı sı: Polo na ń saŋ nyá ısɛ kɛ Silowee luılɛ taa. (Hətɛ tənɛ tə huwɛɛ wɛɛ sı: Pa tilaa.)

Yulum polaa na í saŋ ı ısɛ, ılɛna í məlı na í naakı təcɛıcɛı.

8 Mpúɣú yulum cəlɔ nyáma mpa paa nyəma-ı lɔŋ sı ı ké pala latu tɔ, pa tɔma sı: Pə taɣa ınɛ ını ı ka cakaɣana na í lakı pala?

9 Lɛlaa sı ınəɣı.

Lɛlaa sı: Aaı pə taɣa ını, ı nəɣəsəlɛ ké.

Ama apalu ını ı cɔwa sı: Ma maɣamaɣa ké.

10 Tənaɣa pa pɔɔsa-ı sı: lsənaɣa n lapa na nyá ısɛ anı a kuli?

11 Ḿpúɣú ı cɔ-wɛ sı: Apalʊ wei pa yaa sı Yesu tɔ, ını ı lapəna tɛɛliya na í taa ma ısɛ, na í tɔ-m sı má polo Silowee lıılɛ taa na má saŋ ma ısɛ. Ma polaa na ma saŋ, ılɛna má sʊʊ nav.
12 Tənaɣa pa pɔɔsa-ı sı: Leɣe apalʊ ını ı wɛɛ? Ilɛna í cɔ sı: Ma ta nyı.

Falisanaa pɔɔsʊɣʊ kɛ yʊlʊm waav tɔm

13 Ḿpúɣú pa kpaɣa wei ını ı ka ké yʊlʊm tɔ na pá pona-ı Falisanaa kiŋ. 14 Pə taɣa pʊlʊ, kʊyaku kʊhɛɛsʊɣʊ wule kɛ Yesu lapa tɛɛliya na í kulina apalʊ ını ı ısɛ. 15 Pə tɔɔ ını ı maɣamaɣa kɛ Falisanaa ná lɛla-ı pɔɔsʊɣʊ kɛ ısəna pə lapa na ı ısɛ kuli tɔ. Ilɛna yʊlʊm cɔ-wɛ sı: Tɛɛliya kɛ ı taa ma ısɛ, ılɛna má saŋ na pənɛ má naakı.
16 Tənaɣa Falisanaa taa lɛlaa ná tɔma sı: Pə taɣa Isɔ kiŋ kɛ apalʊ wei ını ı lakı mpʊ tɔ ı lıınaa. Mpi tɔ, ıı təŋəɣı kʊyaku kʊhɛɛsʊɣʊ kiiŋ.
Lɛlaa sı: Ye ı ka ké ısaɣau ısənaɣa ı ka pəsaa na í lá piti təma anɛ a takanaa kɛ mpʊ?
Halı pá caŋ pa faɣa pa taa pa tike.
17 Ḿpúɣú Falisanaa tasa yʊlʊ wei ı ısɛ pə kula mpʊ tɔɣɔ pɔɔsʊɣʊ sı: Na nyá hʊʊkı suweɣe apalʊ wei ını n tɔŋ sı ı kula nyá ısɛ tɔ ı tɔɔ? Ilé ı cɔ-wɛ sı: I ké Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ ké.
18 Ama Yuta nyə́ma mpɛ pa ta mʊ-tı sı apalʊ ını ı ka ké yʊlʊm ké na ı ısɛ kuli, halə́na pá kɔna ı caa na ı too. 19 Na pá pɔɔsı-wɛ sı: Ntɔŋ mə pəyaɣa kɛ ınɛ ınəɣı təkpem na? Pə́cə́ í tɔŋ sı í lʊla-ı na yʊlʊmtʊ yɛɛ? Tɔʊ, ılɛ ısənaɣa pə lapa na í naakı pənɛ?
20 Ḿpúɣú ı nyə́ma ná cɔwa sı: Tə nyəma-ı sı tá pəyaɣa kɛ-ı. Pə́cə́ tə lʊla-ı na yʊlʊmtʊ. 21 Ama tə ta nyı ısəna pə lapa na kaɣana í naakı tɔ. Pəyele tə ta nyı wei ı kula ı ısɛ tɔ. I maɣamaɣa ı ta kɛ pəyaɣa, í pɔɔsı-ı ı ká heeli-mɛɣɛ ısəna pə lapa tɔ.
22 Yʊlʊm nyə́ma ná yɔɣɔta mpʊ, mpi tɔ, pa see Yuta nyə́ma. Pə taɣa pʊlʊ, Yuta nyə́ma ka pɛɛla nɔɣɔ sı, ye wei ı tɛma ı taa na í tisi sı Yesu ké Mesii, paa ləsı pʊntʊ kɛ pa təkotile taa. 23 Pə tɔɔ ké ı nyə́ma ná tɔma sı: I maɣamaɣa ı ta kɛ pəyaɣa, í pɔɔsı-ı.
24 Ḿpúɣú Falisanaa tasa apalʊ wei ı ka kɛ yʊlʊm tɔɣɔ yaau na pá tɔmı-ı sı: Ama na Isɔ tɔɔ yɔɣɔtı tampana. Tə nyəmá apalʊ ınɛ ı tɔɔ sı ı ké ısaɣau ké.
25 Tənaɣa apalʊ ını ı cɔ Falisanaa sı: Ma ta nyı sı ı ké ısaɣau yaa ı ké kʊpaŋ tɔ. Ama kʊlʊmtʊ tike kɛ ma nyəmá sı, maa ké yʊlʊm na pənɛ pə taa ma naakı.
26 Ilɛna pá pɔɔsı-ı sı: Pepeɣe ı lapa-ŋ? Isənaɣa ı lapa na pə́cə́ nyá ısɛ kuli?
27 Ḿpúɣú ı cɔ-wɛ sı: Ma tɛma-mɛɣɛ heeluɣu na í tá mʊ. Ile pepe tɔɔ ké í caa í tasa-təɣı nıuʊ? Yaa mə caa í səɔsı ı ıfalaa tɔɔ tɔtɔ?
28 Tənaɣa Falisanaa tʊʊ-ı na pá tɔ sı: Nyá kɛna yʊlʊ ını ı ıfalʊ. Ama ta ké Moisi ıfalaa ké. 29 Tə nyəmá sı, Isɔ yɔɣɔtəna Moisi. Ama pə kaasʊɣʊ yʊlʊ ını tɔ, tə ta tıı nyəm ı təlıılɛ.
30 Ḿpúɣú apalʊ ını ı cɔ-wɛ sı: Ama nti tə wɛ piti tɔɣɔlɛ sı, mə tá nyı ı təlıılɛ, pəyele ı kula maɣa ma ısɛ. 31 Tə nyəmá sı Isɔ ıı mʊɣı asaɣaa nɔɔsı. Ama wei ı tʊɣı-ı teeli na í lakı ı luɣu nyəntʊ tɔ, pʊntʊ nɔɣɔ kɛ ı mʊɣı. 32 Tuu tɔ, tə ta nııta sı nɔɣɔlʊ kula yʊlʊ wei pa lʊlə́na yʊlʊmtʊ tɔ ı ısɛ. 33 Pə tɔɔ ké ye apalʊ ınɛ ı taa ké Isɔ nyəŋ ı taa pəsı na í la pʊlʊ.
34 Ḿpúɣú Falisanaa cɔ yʊlʊm sı: Hatoo pa lʊlʊɣʊ nyá tɔ, ısaɣatʊ tike kɛ nyá nyəmá, na nyaa caa n sɛɣɛsı ta na?
Ilɛna Falisanaa təɣɔnı-ı pa Isɔ təsɛɛlɛ taa.

Isɛ nyə́ma səkpɛtʊɣʊ

35 Ḿpúɣú Yesu nııwa sı pa təɣɔna yʊlʊm ını, ılɛna í kɔɔ í suli-ı na í pɔɔsı-ı sı: N mʊ Yʊlʊ Pəyaɣa tɔm na? 36 Tənaɣa yʊlʊm cɔ-ı sı: Tacaa, hʊlı-m wei pa yaa mpʊ tɔ na má mʊ.

37 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: N na-ı mɛɛ, ı maɣamaɣa kɛlɛ ma wei ma yɔɣɔtəɣəna-ŋ ısəntɔ tɔ. 38 Ulɛna yulum tə sı: Tacaa, ma muwa. Na í luŋi-ı atɛ.

39 Ḿpúɣú Yesu tɔma sı: Ma kɔma antulinya taa cənɛɣɛ sı ma fakı tampana nyə́ma na tasəkəlɛ nyə́ma, na mpa paa naakı tɔ pá ná, na mpa pa naakaɣa tɔ pá yulumı.

40 Falisanaa napəlı paa wɛ təna na pá nukı tɔm ntı, ulɛna pá pɔɔsı Yesu sı: Pə kpɛŋna tá, tá ké yulumaa tətɔ?

41 Ḿpúɣú Yesu cɔ Falisanaa sı: Ye tampana í ka ké yulumaa, í taa wɛna ısaɣatu. Ama ısıı ı təŋuɣu sı í naakı tɔ, pə tɔɔ ké mə ısaɣatu wɛ tam.

10

Heeŋ kaləku tɔm

1 Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı, wei í yela heeŋ kaləku nɔnɔɣɔ kɛ suunau na í ŋmaana tiili tɔɔ na í suu tɔ, puntu ké ŋmulu na wakəllu ké. 2 Ama wei ı təŋəɣəna nɔnɔɣɔ na í suu tɔ, puntu nté tiikulu. 3 Nɔnɔɣɔ taŋlu tuləɣı-ı na í suu. Heeŋ nyəmá ı nɔɣɔ. I kaləɣı ı heeŋ həla kɛ kulum kulum na í luukəna-ı awalı. 4 Waatu wei ı tɛŋ ı heeŋ ını ı tənaɣa luunau tɔ, ulɛna í tɛɛ-ı nɔɣɔ na heeŋ naa tu ı waalı. Pə taɣa pulu, ı nyəmá ı nɔɣɔ tɔ pə tɔɔ. 5 Ama ye kpaı tu, ı kaa təŋ ílé, halı ı ká se-ı sɔsɔm ké. Mpi tɔ, ı ta nyı kpaı nyəmá nɔɔsı tɔ se.

6 Yesu kɛɛsa-wɛɣɛ tənɛ ını. Ama pa ta cɛkəna tə huwɛɛ.

Yesu kɛna tiikulu kupaŋ

7 Ḿpúɣú Yesu tasa yɔɣɔtaɣa sı: Tampana kɛ ma heeliɣi-mɛ yoo, maa cɛsəɣı. Maɣalɛ heeŋ kaləku ŋku ku nɔnɔɣɔ. 8 Pa təna mpa pa laala-m kɔntɛ tɔ, paa ké ŋmulaa na wakəllaa ké, heeŋ ta tıı nuna-wɛ. 9 Maɣalɛ nɔnɔɣɔ, wei í təŋna ma tɔɔ na í suu, pıı ya ı nyuɣu. I ká suuki na í luukı, na í hikiɣi nyıtu kupantu. 10 Nmulugu na lɛntuɣu na wakəluɣu tɔɔ tike kɛ ŋmulu ná kɔŋ. Ama ma kɔmaɣa sı ma heeŋ í wɛɛ alaafəya taa ké tam təpɔkɛɛɛ.

TILLAA TƎMLƐ
Kʊtʊlʊtʊ

Tillaa Təmlɛ takəlaɣa wɛnna ɪsɪɪ salaʊ wei ɪ kaɣa Laapaalənaa na Pɔɔlɪ-wɛ pa kʊŋmaŋmaasɪ hɛkʊ taa tɔ. Ka taa ké pa kɛɛsəɣɪ-tʊɣʊ ɪsəna Yesu Kilisiti Ɪsɔ sɛɛlaa caala Yuta nyə́ma taa na piitimnaa taa tɔ.

Yuta nyʊɣʊ nyə́ma na Lom nyə́ma pa tʊ kancaalaɣa Ɪsɔ sɛɛlaa kɛ wahala kɛ səsəm. Pɔɔlɪ ka ké wahala tʊlaa mpɛ pa taa lɛlʊ wei Ɪsɔ laɣasa tampana laɣasʊɣʊ tɔ sɪ í kpaalɪ Laapaalɪ Kʊpaŋ kɛ piitimnaa lɛlaa. Takəlaɣa ŋkɛ ka kɛɛsa-tʊ tətəɣə Pɔɔlɪ cɔɔnaʊ kɛ Laapaalɪ Kʊpaŋ kɛ tɛtʊ taa.

Ɪsəna **p**a **f**aɣa **Till**aa **Tə**mlɛ **t**a**kə**laɣa **t**ɔ**:**

Feesuɣu Naŋŋtʊ taŋʊɣʊ, titite *1*
Aseeta nyə́ma kɛ Yosalɛm taa, titite *2–7*
Aseeta nyə́ma kɛ Yuta na Samalii taa, titite *8–12*
Pɔɔlɪ təmlɛ, titite *13–28*

Feesuɣu Naŋŋtʊ ka tii tillaa sɔsaa tɔɔ

1 Ma yʊlʊ Teufiili, ma takəlaɣa kancaalaɣa nyəŋka taa ma kɛɛsa mpi mpi Yesu caala lapʊ tɔ, na nti nti ɪ sɛɣɛsa pə kpaɣaʊ kancaalaɣa, 2 na pə́ sɪɪna kʊyaŋku ɪ kpa ɪsɔ tɔ. Na pə́cɔ́ Yesu kpa ɪsɔ tɔ, ɪ ka heelina Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ kɛ mpi ɪ caa sɪ yəlaa mpa ɪ ləsaa sɪ ɪ tillaa tɔ pá la tɔ. 3 Yesu səm waalɪ ɪ lɪɪkaɣa ɪ tillaa tɔɔ, na í hʊ́lə́ɣə́na-wɛɣɛ yaasinaa paɣalɛ taa sɪ ɪ fema. Halɪ kʊyɛɛŋ nɪɪlɛ taa təcu ké Yesu lɪɪkaɣa ɪ tillaa tɔɔ na í lakɪ-wɛɣɛ Ɪsɔ Kawulaɣa waasʊ. 4 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Yesu na ɪ tillaa pa caɣaa na pá təŋna təɣəʊ. Tənaɣa ɪ heela-wɛ sɪ: Ɪ taa hatələna Yosalɛm. Ama í keŋna mpi Tacaa ka tɔma sɪ ɪ ká ha tɔ, kʊcɔɔʊ ŋku kʊ tɔm maa heela-mɛ tɔ. 5 Mpi pə tɔɔ tɔ, lʊm maɣamaɣa kɛ Yohaanɪ naa sɔna yəlaa kɛ Ɪsɔ lʊm. Ama ye mɛ ɪlɛ, pɪɪ la wɛɛ naalɛ tɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ maɣamaɣa kɛ paa kɛlɪ na pá sɔ-mɛ.

Yesu kpa ɪsɔ

6 Ḿpúɣú Yesu na mpa paa kota mpʊ tɔ pa pɔɔsa-ɪ sɪ: Tacaa, ye mpʊ pənɛɣɛlɛ n ká taɣanɪ Ɪsɛɣɛlɪ kawulaɣa ŋkɛɣɛ kʊsʊɣʊ na?

7 Tənaɣa Yesu cɔ ɪ na mpa paa kota mpʊ tɔ sɪ: Pə taɣa sɪ mɪɪ nyəna kʊyɛɛŋ yaa waatʊnaa mpa Tacaa maɣamaɣa sɪɪna ɪ toŋ tɔ se. 8 Ama kʊyaŋku Ɪsɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ ka tii mə tɔɔ tɔ, í ká hiki toma na í hʊ́lí pə təna mpi í nana mə ɪsəpee tɔ pə tampana kɛ Yosalɛm, na Yuta, na Samalii pə tɛtʊnaa təna taa. Haləna pə́ polo pə tala antulinya tənasɪ təna təpaɪ.

9 Yesu tɛma ḿpúɣú yəɣətʊɣʊ, ɪlɛna pə́ kpaasɪ-ɪ ɪsɔ na pá nyənəɣɪ-ɪ mpʊ. Haləna pʊlʊpʊ ɪsɪɪ ŋmʊntʊɣʊ kɔɔ pə takɪ ɪ tɔɔ, pa ta tasa-ɪ naʊ.

10 Yesu kpa ɪsɔ na ɪ tillaa wɛɛ na pá təŋna nyənʊɣʊ təpiŋŋ kɛ mpʊ, ɪlɛ pa tuta apalaa naalɛɣɛ pa cəlɔɣəlɛ na pá suu wontu kʊhʊlʊmtʊ. 11 Na apalaa mpɛ pá pɔɔsɪ tillaa sɪ: Kalilee nyə́ma mɛ, pepe tɔɔ ké í səŋaa na í nyənəɣɪ ɪsɔ ké mpʊ? Yesu wei pə ləsa mə hɛkʊ na pə́ kpaasɪ-ɪ ɪsɔ ké ɪsəntɔ tɔ, ɪ ká tɛ na í məlɪ ḿpúɣú teitei ɪsɪɪ í na-ɪ na í kpaakɪ ɪsəntɔ tɔ.

Matiyasɪ məla Yutaasɪ lonte

12 Ḿpúɣú tillaa kʊla tɪɪŋ wei pa yaa sɪ Olifinaa tɔ ɪ pʊɣʊ ŋku kʊ kiŋ paa wɛɛ tɔ na pá məlɪ Yosalɛm. Pʊɣʊ ŋkʊ na Yosalɛm pə fɛɪ pooluŋ. Pə ta kəlɪ kilomɛɛtəlɪ kʊlʊm. 13 Pa talaa, ɪlɛna pá kpa pa ɪsətaa kutuluɣu ŋku kʊ taa paa sʊʊkaɣa tɔ. Mpa pa sʊʊkaɣa təna təɣəlɛ Piyɛɛ, na Yohaanɪ, na Saakɪ, na Antəlɪɪ, na Filipʊ, na Tomaa, na Paatelemii, na Matiyee, na Aləfe pəyalʊ Saakɪ, na Simən wei ɪ ké mpa pa lʊkaɣa sɪ pa mʊɣɪ pa tɛtʊ tɔ pa taa lɛlʊ tɔ, na Saakɪ pəyalʊ Yuti. 14 Pa təna pa

kotaɣa təntəmlɛ kɛ tam na pá sələməɣı Isɔ. Pa taa ka wɛ alaa napəlı, na Yesu too, na Yesu newaa.
15 Kuyɛɛŋ ını ı taa, kuyaku nakulı yəlaa kotaa, halı pa tala ısıı yulunyɔɔŋ nıınuwa na hiu (120). Ilɛna Piyɛɛ kulı na í səŋ ı taapalaa mpɛ pa hɛku na í tɔ sı: 16 Ma taapalaa mɛ, təm nti Isɔ Feesuɣu Naŋŋtu ka tu Tafiiti nɔɣɔ taa na í yɔtɔtı, na tá wɛ Isɔ Tɔm takəlaɣa taa ké Yutaası wei ı tɛɛ Yesu kpalaa kɛ nɔɣɔ tɔ ı tɔm tɔ, pə wɛɛ ké sı tıı la. 17 Yutaası ını ı ka ké ta taa lɛlu, na tá na-ı tıı kpɛnta təmlɛ tənɛ tə taa.
18 Apalu ını, waatu wei ı tɛma tɛtu yapu na ı tulum liɣitee anı tɔ, ı polaa na í hoti tə taa ké ı nɔɣɔ tɔɔ, na ı lotu tulı, na ı taa lotu ya na tá ŋmaa. 19 Tɔm tənɛ tə yɛka Yosalɛm nyámа təna kiŋ, halәna pá ha tɛtu ntəɣı hətɛ na pa tɛ taa sı: Akeletama.
Calәm tɛtu kɛ pa yaa mpu na pa tɛ taa. 20 Pa ŋmaa Yontu takəlaɣa taa sı:
I təyaɣa í təkı kaau.
Nɔɣɔlu í taa kusı-kɛ.
Na lɛntı tətɔ sı:
Nɔɣɔlu í lɛɛtı ı lonte.
21-22 Ye mpu pə wɛɛ sı mpa pa təŋaɣa-tuɣu waatu wei tá na Tacaa Yesu tə cɔɔkaɣa tɛtunaa tɔ, pa taa nɔɣɔlu í sɔɔsı tá tɔɔ, na tá na-ı tá húlí Tacaa Yesu səpu na í fe tɔ pə tampana. Puntu ını ı ká wɛɛ wei kuyɛɛŋ təna ı ka wɛ tá waalı ké pə kpaɣau Yohaanı sɔu Yesu kɛ Isɔ lum tɔ, halәna kuyaŋku pə ləsa-ı tá hɛku na pá kpaası-ı ısɔ tɔ.
23 Ḿpúɣó pa ləsa yəlaa naalɛ, Yosɛɛfu wei pa yaa sı Paasapası na pá cuɣusi-ı sı Yutusi tɔ, na Matiyası. 24 Ilɛna pá səlәmı sı: Tacaa, nyá nyəmna yəlaa lotunaa, húlí-tuɣu yəlaa panɛ pa naalɛ pa taa wei n ləsaa sı í la tillu, 25 na í paasəna təmlɛ nte Yutaası yelaa na í tɛɛ ı nyəŋku tɔ.
26 Tənaɣa pa tɔ tɛtɛ na pá kpa Matiyası, na í sɔɔsı tillaa naanuwa na kulum ını ı tɔɔ.

2

Feesuɣu Naŋŋtu tiiu

1 Ḿpúɣó pə tala Pɛntakɔnta acima wule, ılɛna Isɔ sɛɛlaa koti pa tənaɣa təntəmlɛ.
2 Pə tasaa ılɛ, kɔkɔtɛ natəlı, ısıı heelim sɔsɔɔm makuɣu tɔ, lıına ısɔtaa kɛlɛ, na tá nyaləna təyaɣa ŋka ka taa paa wɛ mpu tɔ. 3 Ḿpúɣó pulupunaa lıı pa tɔɔ na pá nəɣəsəna ısıı kɔkɔ nsəma. Ilɛna pulupunaa mpɛ pá ya na pá caɣa paa wei ı tɔɔ ké kulum kulum. 4 Tənaɣa Feesuɣu Naŋŋtu haɣa pa təna pa taa təmammam, na pá suu piitim lɛmpı tɔm yɔɣɔtuɣu, na nti Feesuɣu tu pa taa tɔ ntəɣı pa yɔɣɔtaɣa.
5 Pə pamna mpa pa təŋəɣı Isɔ mpaau kɛ teu tɔ pa lıına antulinya təna taa na pá wɛ Yosalɛm kɛ waatu ını. 6 Yəlaa mpɛ pa nıı kɔkɔtɛ ńté tə taŋ, ılɛna pá koti sɔsɔm. Ḿpúɣó pə lapa-wɛɣɛ ha, pə taɣa pulu, paa wei ı nıkaɣa Isɔ sɛɛlaa yɔɣɔtəɣəna ı tɛ taa. 7 Tənaɣa pa kpa nɔɔsı na pá la-wɛɣɛ piti, na pá tɔ sı: Isıı Kalilee nyámа tike yɔɣɔtəɣəna ısəntɔ. 8 Ilɛ pə lapa ısəna na paa tá taa wei í nıkı pa yɔɣɔtəɣəna ı tɛ taa?
9 Anı tá taa cənɛ mpa pa lıına Paatı tɛtu tɔ pa wɛɛ, Metii na Ilam pə nyámа ná wɛɛ, Mesopotami nyámа ná wɛɛ, na Yuta na Kapatɔɔsı pə nyámа, na Pɔŋ nyámа na Asii tɛtu nyámа, 10 Filicii na Pamfili pə nyámа, na Icipiti nyámа na Sileɛnı cəlɔ Lipii tɛtu hɔɣɔluɣu lɛŋku nyámа, na pə kaasa lɛlaa mpa pa lıına Lom tɔ. 11 Yuta nyámа siɣisiɣi wɛɛ, na pə kaası mpa pa suu Yuta nyámа Isɔsɛɛlɛ kɛ kusuu tɔ, na Kəlɛɛtı nyámа na Alapu nyámа. Paa na mpu pa tıı kɛɛsəɣı Isɔ təma sɔsɔɔna tɔm na tá tɔmnaa waanı waanı taa, na tə nıkı tá təna.
12 Pə təmsa pa təna, pa ta nyı nti paa yɔɣɔtı tɔ. Ilɛna pá pɔɔsəɣı təma sı, tɔm tənɛ ntiɣilɛ mpu? 13 Ama lɛlaa ná woŋa-wɛ, na pá tɔ sı sulum puna-wɛ.

Piyɛɛ waasu

14 Tənaɣa Piyɛɛ na tillaa lɛlaa naanʊwa na kʊlʊm ɪnɪ pa kʊlaa na pá səŋ ɪsɔ.
Ilɛna Piyɛɛ yɔɣɔtəna samaa na nəɣɔ səsaɣa sɪ: Ma Yuta nyə́ma mɛ, na mpa mɛ
mə kɔma Yosalɛm kɛ kʊkɔm tɔ, í tʊ ŋkpaŋŋ na í cɛkəna teu kɛ nti ma heeliɣi-mɛ
tɔ. 15 Pə taɣa sʊlʊm kʊɣʊna yəlaa panɛ ɪnɪ ɪsɪɪ í hʊʊkɪ tɔ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pə kəla
tanaŋ. 16 Ama nti Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ Sowɛɛlɪ ka yɔɣɔtaa tɔ, ntɪ tə maɣamaɣa
tə lakəna saŋa.
17 Isɔ yɔɣɔtaa sɪ:
Nti maa la kʊyɛɛŋ kantəkaɣa nyəŋ taa tɔɣɔlɔ.
Maa tisi ma Feesuɣu kɛ yəlaa təna tɔɔ.
Mə pəyalaa na mə pɛɛlaa ká na nti
tɪɪ la cele tɔ na pá yɔɣɔtɪ.
Pɪɪ húlí mə ɪfepiya kɛ təmnaa na pá nana pa ɪsəpee.
Na mə kʊkpatəlaa ká toosi toosee.
18 Tampana tɔɔ, maa tisi ma Feesuɣu kɛ ma təmlɛ nyə́ma,
apalaa na alaa nyə́ma, pa tɔɔ ké kʊyɛɛŋ ɪnɪ ɪ taa.
Paa ná nti tɪɪ la cele tɔ na pá yəɣɔtɪ-tɪ.
19 Maa la kɔkɔlɔ nyəmnaa kɛ hatoo ɪsɔtənʊɣʊ taa,
na piti təma kɛ atɛ.
Caləm na kɔkɔ na nyɔɔsɪ səsɔɔnsɪ ká nyala.
20 Ilim ká sɪ təkpitii.
Isɔtʊ ká sɛɛ ɪsɪɪ caləm.
Pə tənа pɪɪ la mpʊ na pə́cɔ́ pə́ tala
Tacaa kʊyakʊ səsɔɔŋkʊ teeli nyəŋkʊ ŋkʊ.
21 Pə́ na pə mpʊ tɔ yəlaa təna mpa
paa yaa Tacaa hətɛ tɔ paa tʊlɪ-tɪ.
22 Isɛɣɛlɪ nyə́ma mɛ, í nɪɪ nti ma heeliɣi-mɛ tɔ. Nasalɛtɪ Yesu ké yʊlʊ wei ɪ
səsɔɔntʊ Isɔ húlá-mɛ təɣɔ. Pə taɣa pʊlʊ, Yesu niŋ kɛ Isɔ lapəna piti təma na sɔɣɔntʊ
təma na Isɔ kɔkɔlɔ nyəmnaa mpa ɪ húlá mə hɛkʊ taa tɔ. Isɪɪ mə maɣamaɣa í nyəm
pə təna tɔ. 23 Na yʊlʊ ɪnəɣɪ Isɔ kpaɣaa na í cɛlɛ-mɛ ɪsɪɪ ɪ ka hʊʊ ɪ taa na í tʊ pə
pəlɛ sɪ ɪ ká la tɔ. Ama mə kʊ-ɪ, mə yelina na yəlaa asaɣaa kamɪ-ɪ səm tesika tɔɔ.
24 Ama Isɔ yɔka səm toma na í feesi-ɪ. Pə taɣa pʊlʊ, pə fɛɪ sɪ səm í lapɪ-ɪ pʊlʊ cəcəka.
25 Tampana, Tafiiti yɔɣɔta Yesu ɪnɪ ɪ tɔm kɛ mpʊ sɪ:
Ma naakaɣa Tacaa kɛ tam ké ma cəlɔɣɔ.
I ka səŋa ma waalɪ ké sɪ má taa selina pʊlʊ.
26 Pə tɔɔ ké ma laakalɪ caɣa təntəmlɛ kɛ teu,
na laŋhɛɛlɛ kʊɣʊ-m ma yɔɣɔtaɣa taa.
Paa ma ké yʊlʊ na maa sɪ tɔ,
ma caɣana tɛɛlʊɣʊ.
27 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ,
Isɔ nyá n kaa lɔ-m yem ké atɛtəlɛ taa.
N kaa yele sɪ nyá yʊlʊ má má tɪɪ səŋ
paa pəcɔ maɣamaɣa.
28 N hʊla-m weesuɣu mpaaŋ.
N ká wɛɛ ma kiŋ na ń hʊləsəɣɪ ma laŋlɛ kɛ teu.
29 Apalaa mɛ, í yele má tʊləsɪ-mɛɣɛ tá ləŋcɛ Tafiiti təm təcɛɪcɛɪ sɪ, ɪ səpa na pá
pimi-ɪ, na ɪ pəlaau wɛ tá hɛkʊ kɛ halәna saŋa. 30 Tafiiti ɪnɪ ɪ ka ké Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ
tɛləsʊlʊ ké na í nyəmá teu sɪ, Isɔ ka tɔma nti na tuunau sɪ ɪ ká lapɪ-ɪ tɔ pɪɪ la. Səsɪ
Tafiiti lʊlʊɣʊ taa tʊ nəɣəlʊ ká təɣɔna kawulaɣa ŋka Tafiiti ɪnɪ ɪ ka təɣaa tɔ. 31 Hatoo
ləŋ Tafiiti nawa mpi pɪɪ tɛ na pə́ la tɔ. Pə tɔɔ ké ɪ yɔɣɔta Mesii səpʊ na í fe tɔ pə
tɔm sɪ:
Pa ta lɔ-ɪ yem ké atɛtəlɛ taa.
I ta tɪɪ səŋ paa pəcɔ maɣamaɣa.

32 Yesu wei ɪnɪ ɪ tɔm ma yɔɣɔtəɣɪ ɪsəntɔ tɔ, Ɪsɔ feesa-ɪ, na tá təna tə nana tá ɪsəpee
təkelekele. 33 Ɪsɔ kʊsa ɪ nyʊɣʊ na í caɣasɪ-ɪ ɪ kɔŋkɔŋ taa. Ɪlɛna í kpaɣa Feesuɣu
Naŋŋtʊ, wei ɪ ka tɔma sɪ ɪ ká ha tɔ, na í cɛlɛ-ɪ. Na Feesuɣu Naŋŋtʊ ɪnəɣɪ Yesu tisa
tá təna tá tɔɔ, na í təŋna nav na nɪɪv kɛ ɪsəntɔ. 34 Pə taɣa ɪsɪɪ Tafiiti maɣamaɣa ná
kpa ɪsɔ se. Ama paa na mpʊ ɪ yɔɣɔtaa sɪ:
Tacaa Ɪsɔ heela ma Sɔsɔ sɪ:
Caɣa ma kɔŋkɔŋ taa.
35 Haləna má kɔna nyá kolontunaa,
na ń loosi nyá nɔɔhɛɛ kɛ pa tɔɔ.
36 Pə wɛɛ sɪ Ɪsɛɣelɪ yəlaa təna ká nyɪ teu təkpataa sɪ, Yesu wei í kama səm tesika
tɔɔ tɔ, ɪnəɣɪ Ɪsɔ lapa Sɔsɔ na Mesii.
37 Ɪsɛɣelɪ nyə́ma nɪɪ tɔm tənɛ ɪlɛna pa laŋa pəsɪ sɔsɔm, na pá pɔɔsɪ Piyɛɛ na tillaa
lɛlaa sɪ: Ta taapalaa mɛ, ɪsənaɣa pə wɛɛ sɪ tə́ la ɪlɛ?
38 Tənaɣa Piyɛɛ cɔ-wɛ sɪ: Ɪ lɔ mə ɪsaɣatʊ na í laɣasɪ hʊwɛɛ, na pá yaa Yesu Kilisiti
hətɛ na pá sɔna paa mə taa wei ké Ɪsɔ lʊm, na pə́ hɪɪsɪ mə ɪsaɣatʊ. Ɪlɛna í hiki Ɪsɔ
kʊcɔɔv sɔsɔɔv ŋku kʊ ké Feesuɣu Naŋŋtʊ tɔ. 39 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mə na mə piya na
hatəlaɣa nyə́ma kɛ Ɪsɔ tɔma sɪ ɪ ká ha, í tɪɪ laalaa na í yaa wei te, ílé ɪ hikaa ké.
40 Ḿpúɣú Piyɛɛ tasa Ɪsɛɣelɪ nyə́ma kɛ tɔm paɣalɛ kɛ heeluɣu tɔtɔ, nti tɪɪ səna-wɛ
na tə sɔɔsɪ-wɛɣɛ apalʊtʊ tɔ. Səsɪ, í ləsɪ mə təɣɪ yəlaa letaa panɛ pa taa na í tʊlɪ-tɪ.
41 Ḿpúɣú Ɪsɛɣelɪ nyə́ma taa yəlaa tuutuuma mʊ Piyɛɛ tɔm na pá sɔ-wɛɣɛ Ɪsɔ lʊm.
Kʊyaŋku, mpa pa sʊv Ɪsɔ sɛɛv tɔ, pa nyɔɔŋ tala ɪsɪɪ iyisi tooso (3000). 42 Pa ɪsəlɛ
ka sɛɛna tillaa kʊsɛɣɛsətʊ kɛ nɪɪv, na pa təŋaɣa təma na laŋhʊlʊmlɛ kɛ sɔsɔm. Pa
tɔkaɣa təntəmlɛ kɛ tam, na pá puki Ɪsɔ sələmʊɣʊ pɪɪ sɔɔ nɔɣɔlʊ.

Ɪsɔ sɛɛlaa cakəlɛ

43 Tillaa lakaɣa piti təma na Ɪsɔ kɔkɔlɔ nyəmnaa, na pə́ kpaa paa wei ké sɔɣɔntʊ.
44 Ɪsɔ sɛɛlaa təna ka wɛna nɔɣɔ kʊlʊmaɣa, na pa kpɛntaɣa mpi mpi pa wɛna tɔ.
45 Pa pɛɛtaɣa pa tɛtʊnaa na pa wontunaa na pá kotiɣi pə liɣitee kɛ təntəmlɛ, na pə́
caala pa taa wei pa waasəna-ɪ. 46 Pa təna paa kotaɣa paa ɪfemle nteɣe Ɪsɔ təsɛɛlɛ
kɛ Ɪsɔ sələmʊɣʊ pɪɪ sɔɔ yʊlʊ. Ye pa saa-wɛɣɛ pa tɛɛsɪ taa, təntəmlɛ kɛ pa kotiɣi na
pá tɔkɪ. Laŋhʊlʊmlɛ kɛ pa tɔkaɣana pa tɔɣɔnasɪ, na pa taa hɛtəna təma. 47 Na pá
saŋ Ɪsɔ, na yəlaa təna laŋa hɛɛna-wɛ. Paa kʊyaŋku Tacaa sɔɔsaɣa pa kpekəle tɔɔ
ké mpa mpa pa nyɔɔŋ pə yapa tɔ.

3

Kaakalaɣa hika nɔɔhɛɛ

1 Ḿpúɣú kʊyakʊ nakʊlɪ Piyɛɛ na Yohaanɪ pa pukaɣa Ɪsɔ təsɛɛlɛ kɛ ilim kpiluɣu
sələmʊɣʊ. 2 Apalʊ nɔɣɔlʊɣʊ pa lʊləna kaakalətʊ, na pá pukina-ɪ na pá sɪɪkɪ Ɪsɔ
təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ nɔnɔɣɔ ŋka pa yaa sɪ Caŋəm Nɔnɔɣɔ tɔɣɔ paa kʊyakʊ ŋku sɪ í
sələməɣɪ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa sʊvlaa kɛ liɣitee. 3 Ɪ nawa Piyɛɛ na Yohaanɪ pa sʊvkɪ Ɪsɔ
təsɛɛlɛ taa, ɪlɛna í sələmɪ-wɛ sɪ pá ha-ɪ pʊlʊ. 4 Ḿpúɣú Piyɛɛ na Yohaanɪ pa nyəna-ɪ
təpiŋŋ. Ɪlɛna Piyɛɛ tɔmɪ-ɪ sɪ: Paasəna cənɛ.
5 Tənaɣa kaakalaɣa paasəna-wɛɣɛ teu, na ka tɛɛlaɣaa sɪ paa ha-kɛɣɛ pʊlʊ.
6 Ḿpúɣú Piyɛɛ tɔma-kɛ sɪ: Ma fɛɪna liɣitee sɪ maa ha-ŋ. Ama maa ha-ŋ mpi ma
wɛna tɔ. Na Nasalɛtɪ Yesu Kilisiti toŋ taa kʊlɪ na ń tɔ.
7 Ɪlɛna Piyɛɛ siisi na í tɔkɪ kaakalaɣa na niŋ ntɔɣɔŋ, na í kʊsɪ. Tənaɣa kaakalaɣa
nɔɔhɛɛ na ka nɔɔcʊwasɪ kpa toŋ kɛ kpakpaa. 8 Ḿpúɣú ka kʊlaa təhapa na ká tii ka
nɔɔhɛɛ tɔɔ, na ká səŋ təye na ká niki tɔntɛ, na ká na tillaa sɔsaa pá kpɛntɪ na pá sʊv
Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa. Na ká tɔŋ na ká ŋmaaləɣɪ na ká saŋ Ɪsɔ. 9 Samaa təna ná ka tɔntɛ na
ka Ɪsɔ sam. 10 Pa kɔma na pá cɛkəna sɪ ŋkɛ ka cakaɣana Ɪsɔ təsɛɛlɛ Caŋəm Nɔnɔɣɔ
kiŋ na ká sələməɣɪ liɣitee, ɪlɛna sɔɣɔntʊ na piti la-wɛ na ɪsəna ka hika nɔɔhɛɛ tɔ.

Piyɛɛ waasʋ kɛ lsɔ təsɛɛlɛ taa

11 Ḿpúɣú kaakalaɣa ŋkɛ ka nyɔɔna Piyɛɛ na Yohaanı kɛ tam. Ḿpúɣú piti kpa samaa kɛ səsəm, ılɛna pá watı Piyɛɛwɛ pa tɔɔ ké sakaɣa sɔsɔɣa ŋka pa yaakaɣa sı Salʋməŋ sakaɣa tɔ ka tɛɛ. 12 Piyɛɛ ná mpʋ, ılɛna í tɔ samaa sı: Isɛɣelı yəlaa mɛ, pepe tɔɔ ké apalʋ ınɛ ı kʋlʋɣʋ tɔ pə cɛkı mə laŋa? Na pepe tɔɔ ké í nyənəɣı-tʋ ısıı tá maɣamaɣa tá toŋ yaa tá lsɔsɛɛlɛ teu napəlı pə yelina na apalʋ ınɛ í tɔŋ? 13 Apəlaham na lsaaka na Yakɔpʋ pa lsɔ, wei ı ké ta caanaa caanaa lsɔ tɔ, ı kʋsa ı təmlɛ tʋ Yesu nyʋɣʋ. Ama mɛ mə tʋ-ı toŋtʋnaa niŋ taa. Pəlɛ pə waalı Pilatı luɣu lapa sı ı yeki-ı tɔ, mə taɣanna kisuɣu. 14 Ɩ kisa yʋlʋ kʋpaŋ tampana təŋlʋ ını, na ısaɣaʋ kpitikpiti ké í səəlaa na í sələmı Pilatı sı í tʋlı-mɛɣɛ ílé. 15 Ḿpúɣú pə lapa na í yele na pá kʋ weesuɣu halʋ. Ama lsɔ ná feesa-ı na tə́ nana tá ısəpee. 16 Yesu ını ı maɣamaɣa ı toŋ taa na táá tɛmnaʋ kɛ-ı yelina apalʋ ınɛ ı kʋlaa. Ɩ nyəma-ı na ını ı səŋna mə ısɛntaa ısəntɔ. Táá tɛmnaʋ kɛ Yesu yelina apalʋ ınɛ ı wɛna ı tı təmammam na mə təna í naakı mpʋ.

17 Tɔʋ, ma nyə́ma mɛ, ma nyəmá teu sı mə na mə səsaa í taa cɛkəna tɔɣɔ í lapa Yesu ınəɣı mpʋ. 18 Ilɛ təm nti lsɔ yelaa na lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa təna kpaalı hatoo lɔŋ taa, sı ı Mesii ká tɔɣɔ kʋnyɔŋ tɔ, ntı ını tə maɣamaɣa kɛ ı yelaa na tə́ lá. 19 Pə tɔɔ tɔ, í lɔ mə ısaɣatʋ na í laɣası hʋwɛɛ, na í pəsəna lsɔ tɔɔ. Ilɛna ílé í taɣanı mə təwakəllɛnaa. 20 Ilɛ Tacaa ká ha-mɛɣɛ kʋyɛɛŋ wei ı taa pıı waası-mɛ tɔ, na í kɔna Mesii wei ı ka ləsa hatoo lɔŋ na í sıı-mɛ tɔ. Mesii ınəɣəlɛ Yesu. 21 Ama pə wɛɛ ké sı Yesu Kilisiti í caɣa ısɔtaa, halə́na pə́ tala waatʋ wei paa taɣanı pə tənaɣa kʋfam pəsʋɣʋ, ısıı lsɔ ka tɛm yeluɣu kɛ hatoo lɔŋ na ı kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa kʋpama yɔɣɔtı tɔ. 22 Halı Moisi maɣamaɣa ná yɔɣɔta ı tɔm kɛ mpʋ sı: Tacaa mə lsɔ ká kɔna-mɛɣɛ lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ nɔɣɔlʋ wei ı wɛ ısıı má, na ı ká wɛɛ mə maɣamaɣa mə piitim tʋ, na í ká təŋ tə təna nti ı ká heeli-mɛ tɔ. 23 Ye wei ı ta nuna lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ ını, paa ləsı pʋntʋ kɛ lsɔ yəlaa taa na pá kʋ-ı. 24 lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa mpa pa təna pa yɔɣɔta pə kpaɣaʋ Samiyɛɛlı na ı waalı nyə́ma pa looŋa ŋkɛ ka tənaɣa mpʋ tɔ, pa yɔɣɔta kʋyɛɛŋ ınɛ ını ı tɔm. 25 Mpi lsɔ ka tɔma sı ı ká ha na lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa ŋmaa pə tɔm tɔ, mɛɣɛ ı tɔma sı ı ká la. Halı mə tɔm kɛ lsɔ ka yɔɣɔta saa wei í na mə caanaa caanaa paa sıı təmaɣa nɔɔsı tɔ. Waatʋ ınəɣı lsɔ tɔma Apəlaham sı: Nyá piya tɔɔ ké maa la atɛ yəlaa tənaɣa kʋpantʋ. 26 Pə tɔɔ ké lsɔ ləsa ı təmlɛ tʋ tɔ, mə cɔlɔɣɔ ı laalə́na-ı kɔnaʋ. Ɩ kɔna-mɛɣɛ-ı ḿpúɣú sı í la-mɛɣɛ kʋpantʋ, sı í laɣası-mɛ na paa wei í yele ı yaasi ısaɣaʋ.

4

Pa yaa Piyɛɛ na Yohaanı kɛ nɔnɔɣɔ

1 Piyɛɛ na Yohaanı pa tɔŋna samaa kɛ yɔɣɔtənaʋ kɛ mpʋ, ılɛna kɔtəlaa na lsɔ təsɛɛlɛ taŋlaa nyʋɣʋ tʋ na Satusee nyə́ma pa tala. 2 Ḿpúɣú pə sala-wɛ. Pə taɣa pʋlʋ tillaa sɔsaa naalɛ ná sɛɣɛsaɣa samaa sı Yesu fema. Mpʋ tɔ sətaa ka tɛ na pá fe. 3 Tənaɣa Yuta nyə́ma kpa-wɛ na pá təkı-wɛɣɛ salə́ka, sı pə́ fema ılɛ paa cɛkəna. Pə taɣa pʋlʋ, saa ını tɔ pıı tɛma taanʋɣʋ. 4 Paa na mpʋ mpa pa nuwa Piyɛɛ faaci tɔ, pa paɣalɛ mʋwa. Halə́na mʋlaa mpɛ pa taa apalaa tapa ısıı iyisi kakpası (5000) kɛ mpʋ.

5 Tɛʋ fema, ılɛna Yuta nyə́ma sɔsaa na nyʋɣʋ nyə́ma na lsɔ Təm sɛɣɛsəlaa sɔsaa, pa koti Yosalɛm. 6 Pə kpaɣaʋ ısıı kɔtʋlʋ sɔsɔ Ana, na Kayifi, na Yohaanı, na Alɛkəsantəlı-wɛɣɛ mpʋ na kɔtʋlʋ sɔsɔ lʋlʋɣʋ nyə́ma tənа. 7 Ilɛna pá ləsı tillaa sɔsaa na pá kɔna-wɛɣɛ pa hɛkʋ taa, na pá pɔɔsı-wɛ sı: Mpi ını í lapa ısəntɔ tɔ, awe heela-mɛ sı í la mpʋ? Na awe toŋ taa ké ı tıı lapəna mpʋ?

8 Tənaɣa Feesuɣu Naŋŋtʋ toŋ kʋlə́na Piyɛɛ na í tɔ-wɛ sı: Tɔʋ, tɛtʋ sɔsaa na nyʋɣʋ nyə́ma mɛ, 9 saŋa pa pɔɔsəɣı-tʋɣʋ kʋpantʋ nti tə lapa kaakalaɣa tɔ tə tɔm, na ısəna

tə lapa na ká kʋlɪ tɔ. 10 Ilɛ pə wɛɛ sɪ í nyɪ tɔm ntəɣɪ mə təna. Isɛɣɛlɪ yəlaa təna í
nyɪ-tɪ tɔtɔ sɪ, Nasalɛtɪ Yesu Kilisiti wei í kama səm tesika tɔɔ na Isɔ feesi-ɪ tɔ, ɪ toŋ
taa ké yʋlʋ ɪnɛ ɪ hika ɪ tɪ na í naa-ɪ mə hɛkʋ taa ké ɪsəntɔ. 11 Na Yesu ɪnɪ ɪ tɔm kɛ pa
ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sɪ:
Nmalaa mɛ, í ka lɔwa pəlɛ nte tɔ,
ńté tə pəsəna ntɛɣɛ kite tɛɛ pəlɛ sɔsɔɔlɛ.
12 I tike təkoŋ ɪ yakəna yəlaa nyɔɔŋ. Pə taɣa pʋlʋ, hətɛ tənɛ tə paasi, lɛntɛ fɛɪ
antulinya təna taa nte Isɔ hʋla yəlaa sɪ tá yaa-tɛ na pá ya tá nyɔɔŋ tɔ.

13 Ḿpúɣú kotuɣu sɔsaa mpɛ pa nawa ɪsəna Piyɛɛ na Yohaanɪ pa yɔɣɔtəna
apalʋtʋ tɔ, ɪlɛna piti kpa-wɛɣɛ sɔsɔm. Pə taɣa pʋlʋ, pa maɣamaɣa pa nyəmá sɪ
Piyɛɛ na Yohaanɪ pa ké yəlaa kɛ yem ké, pa ta la ceu nɔɣɔlʋ. Ilɛna pá tɔɔsɪ sɪ paa
ké Yesu təŋlaa. 14 Pácó yʋlʋ wei ɪ ka hika ɪ tɪ tɔ, ɪ səŋa pa ɪsɛntaa təna. Ilɛ pa ta
nyɪ nti paa yɔɣɔtɪ tɔ. 15 Ilɛna kotuɣu sɔsaa tɔ Piyɛɛ na Yohaanɪ sɪ pá lɪɪ təhʋʋlɛ taa.
Pə kaasa mpɛ ɪlɛna pa niki tə saawala. 16 Sɪ: Isənaɣa tii lana yəlaa panɛ ɪnɪ? Pə
taɣa pʋlʋ, Yosalɛm yəlaa təna tɛma nyəm sɪ mpɛ pa lapəna piti təmlɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ,
pácó pə fɛɪ tɪɪ kpɛɛsɪ. 17 Ilɛ tii kisina-wɛɣɛ təpʋlʋpʋlʋ sɪ ye pa tasa nɔɣɔlʋɣʋ Yesu
hətɛ tənɛ tə tɔm heeluɣu paa na. Pə taa kɔɔ na tə tɔm sɔɔsɪ yaʋ kɛ yəlaa taa.

18 Ḿpúɣú kotuɣu sɔsaa yaa Piyɛɛ-wɛ, na pá kisina-wɛ təpʋlʋpʋlʋ sɪ pá taa tasa
Yesu hətɛ ńté tə tɔm yɔɣɔtʋɣʋ yaa sɛɣɛsʋɣʋ kɛ paa fəŋ maɣamaɣa.

19 Ḿpúɣú Piyɛɛ na Yohaanɪ pa cɔ kotuɣu sɔsaa mpɛ sɪ: Mə maɣamaɣa í maɣasɪ-
təɣɪ mə taa na í na. Pepe kəla teu kɛ Isɔ ɪsɛntaa? Mɛɣɛ tə se yaa Isɔ? 20 Ama nti
nti tá nɪɪwa na tə nana ta ɪsɛ tɔ, ta kaa pəsɪ na tá su tə yɔɣɔtʋɣʋ.

21 Ḿpúɣú Kotuɣu sɔsaa mpɛ pa ta nyɪ ɪsəna mpi paa la Piyɛɛ-wɛ tɔ. Ilɛna pá tasa-
wɛɣɛ kpaalʋɣʋ kɛ teu na pá yele-wɛ. Pa ta hiki mpi pə tɔɔ paa hɔ pa ŋkpaŋʋɣʋ
tɔ. Mpi pə tɔɔ tɔ, yəlaa təna saŋaɣa Isɔ ké pə təna mpi pə lapa mpʋ tɔ pə tɔɔ ké.
22 Apalʋ wei ɪnɪ piti təmlɛ lapa na í hiki alaafəya kɛ mpʋ tɔ, ɪ lʋlʋɣʋ pɪɪsɪ ka kəla
nɪɪlɛ.

Isɔ sɛɛlaa sələmʋɣʋ

23 Kotuɣu sɔsaa yela Piyɛɛ na Yohaanɪ ɪlɛna pá tɛɛ kpakpaa kɛ pa taapalaa kiŋ,
na pá kɛɛsɪ-wɛɣɛ tə təna nti kɔtəlaa sɔsaa na nyʋɣʋ nyámа pa yɔɣɔtaa tɔ. 24 Pɛlɛ
pa nɪɪ-təɣɪ mpʋ, ɪlɛna pa təna pá sələmɪ Isɔ sɪ: Haɪ, Tacaa, nyá lapəna ɪsɔtaa na atɛ
na teŋku na pə təna mpi pə wɛ pə taa tɔ. 25 Nyá yelina na Feesuɣu Naŋŋtʋ tʋ nyá
təmlɛ tʋ ta lɔŋcɛ Tafiiti nɔɣɔ taa ké tɔm na í yɔɣɔtɪ sɪ:
Pepe tɔɔ ké piitimnaa cʋka pə taa na kalampaanɪ ké mpʋ?
Pepe tɔɔ ké yəlaa ná paasəna nɔɔhɛɛ tɛɛ
kuuu kɛ yem ké mpʋ?
26 Atɛ awulaa sɔsaa kɛla tɔɔŋ.
Tɛtʋ tɔkəlaa ná pɛɛla nɔɣɔ
na pá kʋlɪ Tacaa na ɪ Mesii pa tɔɔ.
27 Tampana tɔɔ, Helɔtɪ, na Pɔŋsɪ Pilatɪ, na mʋʋlaa, na Isɛɣɛlɪ piitim nyámа pa
pɛɛla nɔɣɔ kɛ nyá təmlɛ tʋ naŋŋ tʋ, wei n ləsaa sɪ í la Mesii tɔ, ɪ tɔɔ ké ɪcatɛ tənɛ tə
taa. 28 Mpi tuu lɔŋ nyá toma taa n nɔkaa na ń maɣasɪ na ń sɪɪ tɔ, pə maɣamaɣa
kɛ pa lapa təkɛlɛ. 29 Tacaa, pənɛntɛ nyəni kpaalʋɣʋ mpi pa kpaala-tʋ na ɪsəlɛ
kʋsɛɛmlɛ tɔ, na ń yele na nyá təmlɛ nyámа tá tə heeli nyá tɔm na tɪɪ nyaŋna
pʋlʋɣʋ paa pəcɔ. 30 Tʋ nyá niŋ na kʋtɔntʋnaa hikiɣi alaafəya, na ń yele na yəlaa
naakɪ nyá kɔkɔlɔ nyəm na nyá piti təma kɛ nyá təmlɛ tʋ naŋŋtʋ Yesu toŋ taa.

31 Tillaa tɛma sələmʋɣʋ, ɪlɛna lonte nte tə taa paa kotaa tɔ tá sele. Ḿpúɣú
Feesuɣu Naŋŋtʋ toŋ kʋləna pa təna. Ilɛna pá sʋʋ Isɔ Tɔm heeluɣu na paa nyaŋna
pʋlʋ.

Isɔ sɛɛlaa taləɣɪ pa tənaɣa pa wɛnaʋ

32 Ɩsɔ sɛɛlaa kpekəle təna ka kaa lotu na ləmaɣasəlɛ kʋlʋmtəlɛ ké təkpataa. Pa taa nɔɣɔlʋ taa faɣasəɣı na í nyənəɣı ı kʋwɛnam ısıı ı tike ı nyəm. Ama pa nyənaɣa pə təna mpi paa wɛna tɔɣɔ ısıı pa təna pa nyəm. 33 Tillaa kɛɛsaɣaa Tacaa Yesu fem tɔm na apalʋtʋ ké, na Ɩsɔ ká wɛ pa təna pa waalı ké teu. 34 Pa taa nɔɣɔlʋ taa laŋ pʋlʋ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mpa paa wɛna tɛtʋnaa yaa tɛɛsı tɔ pa pɛɛtaɣaa ké na pá kɔŋna pə liɣitee, 35 na pá cɛləɣı tillaa. Ye pə caala wei pa waasəna-ı.

36-37 Mpʋ ını pə yelina Lefii tʋ nɔɣɔlʋ, wei pa yaakaɣa sı Yosɛɛfʋ na pá lʋla-ı Sipili tɔ, í pɛɛta ı tɛtʋ natəlı na í məŋna pə liɣitee na í cɛla tillaa. Ɩnəɣı tillaa ka cuɣusaa sı Paanapası. (Apalʋtʋ halʋ kɛ pa yaa mpʋ na pa tɛ taa.)

5

Ananiyası na ı alʋ Safila pa tɔm

1 Ḿpúɣú apalʋ nɔɣɔlʋ ílé, pa yaa-ı sı Ananiyası, na ı alʋ sı Safila. Ɩ pɛɛta pa tɛtʋ natəlı na ı alʋ wɛna pə nyəm. 2 Ɩ tɛma pɛɛtʋɣʋ, ılɛna í faɣa liɣitee taa na í sıı. Ilɛna í pona wena a kaasaa tɔ, na í cɛla tillaa na ı alʋ wɛna pə təna ɣa mpʋ pə nyəm. 3 Tənaɣa Piyɛɛ pɔɔsa-ı sı: Ananiyası pepe tɔɔ ké Satanı hika-ŋ ḿpúɣú katatəlaɣa, na ń kaası nyá təɣı tɛtʋ nti n pɛɛtaa tɔ tə liɣitee, na ń puɣusi Feesuɣu Naŋŋtʋ? 4 N taa pɛɛtəta-tı tɔ, nyá tɛtʋ ké mɛɛ. Na n tıı tɛma-təɣı pɛɛtʋɣʋ tɔ, awe tı liɣitee, pə taɣa nyá? Ilɛ ısənaɣa pə lapa na ń paası na ń maɣası nyá taa na ń la yaasi ısaɣau ınɛ ı taka? Ɩsɔ kɛ ń puɣusaa pə taɣa yəlaa se.

5 Ananiyası nıı tɔm tənɛ ını, ılɛna í hoti na í sı. Ḿpúɣú pə lapa pa təna mpa pa nıı tɔm tənɛ ını tɔɣɔ keniŋa nakəlı pə tıı fɛı. 6 Ilɛna ıfepiya kʋlı na pá takı-ı pʋʋɣʋ na pá pona-ı pim.

7 Pə lapa laasaɣa ısıı kaləfunaa tooso, ılɛ Ananiyası ını ı alʋ sʋʋwaɣalɛ. Ama ı ta nıuta nti tə tɛma lapʋ tɔ. 8 Ḿpúɣú Piyɛɛ pɔɔsa-ı sı: Ɩ pɛɛta mə tɛtʋ ntı tɔ tə liɣitee tənaɣalɔ? Heeli-m.

Ilɛna Ananiyası alʋ cɔ sı: Anəɣəlɛ mpʋ.

9 Tənaɣa Piyɛɛ yɔɣɔta-ı sı: Ɩsənaɣa mə lapa na í kpɛntı na í paası na í hʋʋ sı í maɣasəɣı Tacaa Feesuɣu Naŋŋtʋ sı í naa ı waalı? Nyənı, mpa pa pima nyá paalʋ tɔ pa tɛma kɔntɛ, mpɛɣɛlɛ nɔnɔɣɔ tɛɛ. Paa tɛɛsı nyaɣa tɛɛnau.

10 Tənaɣa Ananiyası alʋ ını ı hota Piyɛɛ nɔɔhɛɛ tɛɛ ké kpakpaa na í sí. Ifepiya sʋʋwa, ılɛna pá maɣana ı səpa. Ilɛna pɛlɛ pá kpaɣa-ı na pá polo pá pimi-ı ı paalʋ kɔŋkɔŋ taa. 11 Ḿpúɣú tɔm ntı tə lapa Yesu sɛɛlaa kpekəle təna na mpa pa nıı-tı tɔ pa tənaɣa keniŋa nakəlı pə fɛına.

Piti təma paɣalɛ təŋna lapʋ

12 Tillaa lapa Ɩsɔ kɔkɔlɔ nyəm, na piti təma paɣalɛ kɛ yəlaa hɛkʋ taa. Ɩsɔ sɛɛlaa təna kotaɣa Salʋmɔŋ sakaɣa sɔsaɣa tɛɛ. 13 Samaa pʋɣʋlaɣa-wɛɣɛ pə tıı fɛı, paa na mpʋ yʋlʋ kpaı tʋ kɛ yem nyaŋaɣana pa taa sʋʋʋ. 14 Ama apalaa na alaa samaa mpa pa mʋkaɣa Tacaa tɔm na pá sɔɔsəɣı ısɔ sɛɛlaa kpekəle tɔɔ tɔ, pa nyɔɔŋ təŋna hukuɣu kɛ sɔsɔm. 15 Ilɛna yəlaa náá sʋʋ kʋtɔntʋnaa kɛ lıınau, na pá hıısı-wɛɣɛ katonaa na nyaaləŋ tɔɔ ké hapɛɛ nɔɔsı, sı ye Piyɛɛ tɛɛkəna təna, ı ılɛɛmʋɣʋ maɣamaɣa tıı tokina kʋtʋkinau kɛ pa taa lɛlaa. 16 Yəlaa samaa lııkaɣana Yosalɛm cɔlɔ acalɛɛ taa na pá kɔŋna kʋtɔntʋnaa na mpa alɔɣaa cɔɔsaɣa tɔ, na pa təna pa hikiɣi alaafəya.

Tillaa tɔɣɔ kʋnyɔŋ

17 Tənaɣa ısəsɛɛmlɛ kpa kɔtʋlʋ sɔsɔ kɛ sɔsɔm kɛ tillaa tɔɔ, na ı kiŋ caɣalaa təna mpa pa ké Satusee kpekəle nyáma tɔ. Haləna pá hʋʋ sı paa kʋlı pa tɔɔ. 18 Ḿpúɣú pa kpa tillaa na pá təkı-wɛɣɛ timpi pa təkəɣı samaa təna tɔ. 19 Ama Tacaa ısɔtaa

tillu nəɣəlʊ kɔma ahoo taa na í tʊlɪ salәka nɔnɔɔsɪ, na í lәsɪ tillaa. Ilɛna í heeli-wɛ sɪ: 20 I polo Isɔ tәsɛɛlɛ taa tәkaa na í kɛɛsɪ samaa kɛ laɣasʊɣʊ mpaaʊ kʊnɛ kʊ tɔm.

21 Ḿpúɣó tillaa lapa nti ɪsɔtaa tillu heela-wɛ tɔ. Pa kʊla tanaŋ ahula tɛɛ na pá polo Isɔ tәsɛɛlɛ taa na pá niki waasʊ lapʊ.

Tәnaɣa kɔtʊlʊ sɔsɔ na ɪ kiŋ caɣalaa tәna pa kota Yuta Kotuɣu sɔsɔɔʊ nyáma. Ilɛna pá tili sɪ pá lәsɪ tillaa kɛ salәka taa na pá kɔna. 22 Waatʊ wei filisinaa ná tala salәka taa tɔ, pa ta maɣana-wɛ. Ilɛna pɛlɛ pa mәlɪ kpakpaa na pá heeli hʊʊlɛ sɔsaa mpɛ sɪ: 23 Tә talaa na tá maɣana salәka nɔnɔɔsɪ kalәsa mpʊ tәkeŋkeŋ, na taŋlaa náá sәŋa pa tәsәŋlɛnaa kɛ nɔnɔɔsɪ tәna. Ama tә tʊla nɔnɔɔsɪ, ɪlɛ nəɣəlʊ fɛɪ pә taa.

24 Isɔ tәsɛɛlɛ taŋlaa nyʊɣʊ tʊ na kɔtәlaa sɔsaa pa nɪɪ mpʊ, ɪlɛna tillaa mʊkʊɣʊ mpɪ pә tʊ-wɛɣɛ piti kɛ teu. Halәna pa ta nyɪ mpi tɔm tәnɛ tii tɛna tɔ. 25 Tәnaɣa nəɣəlʊ ná lɪɪ yem na í heeli-wɛ sɪ: I naWaa, mpa ɪnɪ í ka tʊ salәka tɔ, pa wɛnna ntɛɣɛ Isɔ tәsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa na pá lakɪ yәlaa kɛ waasʊ.

26 Ḿpúɣó taŋlaa nyʊɣʊ tʊ ɪnɪ na ɪ yәlaa pa polaa na pá kɔna tillaa tәhɛɛ. Pә taɣa pʊlʊ tɔɔ, paa wɛna yәlaa sɔɣɔntʊ sɪ pá taa kɔɔ pá yoo mpɛɣɛ pɛɛ.

27 Taŋlaa nyʊɣʊ tʊ tana tillaa, ɪlɛna pá sәŋsɪ-wɛɣɛ tәhʊʊlɛ taa, na kɔtʊlʊ sɔsɔ sʊʊ-wɛɣɛ tɔm pɔɔsʊɣʊ. 28 Tәnaɣa ɪ tɔma-wɛ sɪ: Isɪɪ tә kisina-mɛ tәsaɣasaɣa sɪ í taa tasa apalʊ ɪnɪ ɪ tɔm kɛ yəɣɔtʊɣʊ ya? Na pepeɣelɛ í lapa ɪsәntɔ? I yasa mә sɛɣɛsʊɣʊ ntɛ́ Yosalɛm ɪcatɛ tәna tәmam, na í caa í mәŋna ɪ sәm tɔm ntɛ́ ta nyɔɔŋ taa.

29 Ntɛna Piyɛɛ na tillaa lɛlaa pa cɔ kɔtʊlʊ sɔsɔ sɪ: Pә wɛɛ sɪ Isɔ ké tә se, pә taɣa yәlaa. 30 Ta caanaa caanaa Isɔ feesa Yesu wei ɪnɪ mә kama tesika tɔɔ na í sí tɔ. 31 Isɔ kʊsa ɪ nyʊɣʊ na í caɣasɪ-ɪ ɪ kəŋkəŋ taa, na í lapɪ-ɪ wulaʊ na waasʊlʊ sɔsɔ, sɪ pá la na Isɛɣɛlɪ nyáma laɣasɪ tɔntɛ na Isɔ hɪɪsɪ pa ɪsaɣatʊ. 32 Tә ké pә tәna mpi pә lapa mpʊ tɔ pә aseeta nyáma. Pә taɣa tá tike. Ama tá na Feesuɣu Naŋŋtʊ wei Isɔ ha mpa mpa pa nɪɪkәna-ɪ tɔɣɔ.

33 Kotuɣu sɔsɔɔʊ kotilaa mpɛ pa nɪɪ mpʊ, ɪlɛna pa páánáá huu sɔsɔm, halәna pa caakaɣa pa kʊ tillaa sɔsaa. 34 Ama pa taa ka wɛ Falisa nəɣəlʊ wei pa yaa sɪ Kamaliyɛɛ tɔ, ɪ ké pa Isɔ Tɔm sɛɣɛsәlʊ sɔsɔ, na yәlaa seekaɣa-ɪ. Ḿpúɣó ɪ kʊlaa na í sәŋ hʊʊlɛ taa, na í tɔ sɪ pá lәsɪ tillaa na awalɪ tɔɔ na páćó. 35 Ilɛna í heeli kotilaa sɪ: Isɛɣɛlɪ nyáma mɛ, í la laakalɪ na mpi í caa í la yәlaa panɛ tɔ. 36 Matəŋ wulenaa taa ké Teutasɪ kʊlaa na í nyәnɪ ɪ tɪ ɪsɪɪ yʊlʊ nəɣəlʊ, na yәlaa ɪsɪɪ nasәlɛ (400) tәŋ ɪ waalɪ. Ḿpúɣó pa kʊ-ɪ, na mpa pɛlɛ pa tәŋaɣa ɪ waalɪ tɔ pá ya ŋkaŋka, na pә tәna pә saalɪ yem. 37 Ilé ɪ waalɪ ké Kalilee tʊ Yutaasɪ ná kʊla kʊkalʊɣʊ waatʊ, na í tәŋsɪ yәlaa kʊpiŋ kɛ ɪ waalɪ. Ama pa kʊ ílé tɔtɔ, na pá yasɪ pa tәna mpa pa tәŋaɣa-ɪ tɔ. 38 Pә tɔɔ ké pәnɛntɛ ma heeliɣi-mɛ sɪ, í taa paasәna yәlaa panɛ ɪnɪ pa tɔm tɔtɔ. I yele-wɛ na pá tɛɛ. Pә taɣa pʊlʊ tɔɔ, ye yәlaa kiŋ kɛ pa kookalɪ na pa tәma lɪɪnaa, pɪɪ saalɪ ké. 39 Ama ye tampana Isɔ kiŋ kɛ pә lɪɪnaa, í kaa pәsɪ na í la-wɛɣɛ pʊlʊ. I la laakalɪ, pá taa kɔɔ na í yoona Isɔ.

Ḿpúɣó kotilaa mʊ Kamaliyɛɛ tɔm. 40 Ilɛna pá yaa tillaa na pá hɔɔkɪ-wɛ, na pá heeli-wɛ sɪ: Yesu tɔm í taa tasa mә nɔɔsɪ taa ké lɪɪʊ. Ilɛna pá yele-wɛ sɪ pá tɛɛ. 41 Ḿpúɣó tillaa lɪɪ kotuɣu taa na laŋhʊlʊmlɛ kʊɣʊ-wɛ ɪsɪɪ Isɔ tʊna-wɛ na í yele na pá ná kʊnyɔŋ kɛ Yesu tɔɔ tɔ. 42 Paa ɪfemle nte, pa ta hɛɛsɪ Yesu wei ɪ ké Mesii tɔ ɪ Laapaalɪ Kʊpaŋ heeluɣu, na waasʊ lapʊ kɛ tɛɛsɪ taa na Isɔ tәsɛɛlɛ taa.

6

Yәlaa naatosompɔɣɔlaɣa lәsʊɣʊ

1 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa Tacaa tәŋlaa tɔŋna sɔɔsʊɣʊ. Ḿpúɣó pә lapa tɔmaɣa kɛ Yuta nyáma mpa pa yɔɣɔtaɣa Kәlɛɛkɪ tɔm tɔ na tɛtʊ Yuta nyáma pa hɛkʊ, sɪ tɛtʊ Yuta nyáma ɪɪ paasәɣәna mpɛ pa leelaa kɛ teu kɛ paa ɪfemle nte tә tɔɣɔnaɣa talʊɣʊ taa. 2 Tәnaɣa tillaa naanʊwa na naalɛ ɪnɪ ɪ kota Tacaa tәŋlaa kpekәle tәna na pá

tɔ-wɛ sɪ: Pə ta mʊna sɪ tá yele Isɔ Tɔm paasənaʊ na tá lakɪ kʊtɔɣɔŋ tɔm. 3 Pə tɔɔ tɔ, apalaa mɛ, í nyənɪ na í ləsɪ mə taa ké yəlaa naatosompɔɣɔlaɣa, mpa yəlaa sama na Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ tɔɔ pa kiŋ na pá wɛna ləmaɣasɛɛ kɛ sɔsɔm tɔ, na tá tʊ-wɛɣɛ təmlɛ tənɛ. 4 Ile saa ɪnɪ táá hiki caɣalɛ na tá paasəɣəna Isɔ sələmʊɣʊ na waasʊ lapʊ kɛ tam.

5 Ḿpúɣú pa kpekəle təna laŋlɛ hɛɛna tɔm ntɪ, ɪlɛna pá ləsɪ Itiyɛɛnɪ. Yʊlʊ ɪnɪ ɪ tisa ɪ yuŋ kɛ Isɔ tɔɔ ké teu, na Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ tɔɔ ɪ kiŋ. Pa ləsa tɔtɔɣɔ Filipʊ, na Pʊlʊkʊlʊ, na Nikanɔɔ, na Timɔŋ, na Paləmenasɪ, na Antiyɔka Nikolaa, wei ɪ ka sʊʊ Yuta nyə́ma mpaaʊ taa ké kʊsʊʊ kɛ hatoo lɔŋ tɔ. 6 Ilɛna pá pona-wɛɣɛ tillaa kiŋ, na pɛlɛ pá sələməna-wɛɣɛ Isɔ na pá tənɪ pa tɔɔ ké niŋ.

7 Ḿpúɣú Isɔ Tɔm tɔŋna yɛkʊɣʊ na tə puki, na Tacaa təŋlaa nyɔɔŋ tɔŋna sɔɔsʊɣʊ kɛ sɔsɔm kɛ Yosalɛm taa. Haləna kɔtəlaa paɣaʊ tisi na pá mʊ Yesu tɔm kɛ teu.

Itiyɛɛnɪ kpav

8 Isɔ wɛ Itiyɛɛnɪ waalɪ na í hikiɣi toma kɛ sɔsɔm, na í lakɪ piti təma na Isɔ kɔkɔlɔ nyəm kɛ yəlaa hɛkʊ taa. 9 Ḿpúɣú Yuta nyə́ma təkotile nte pa yaa sɪ Yomaa Kʊhɛtaa təkotile tɔ, tə taa yəlaa napəlɪ mpa pa ké Silɛɛnɪ na Alɛkəsantilii nyə́ma tɔ, pá na Silisii na Asii tɛtʊ pə Yuta nyə́ma napəlɪ pa kʊla Itiyɛɛnɪ tɔɔ, na pá na-ɪ pá sʊʊ tɔm hɔm taa. 10 Ama Itiyɛɛnɪ kəla-wɛ na tɔm. Pə taɣa pʊlʊ, Feesuɣu Naŋŋtʊ hana-ɪ ləmaɣasɛɛ na í yɔɣɔtəɣəna. 11 Ḿpúɣú yəlaa mpɛ pa ha yəlaa kɛ liɣitee sɪ pá yɔɣɔtɪ sɪ: Tə nɪɪwa ɪ saɣata Moisi na Isɔ. 12 Na pa sɔsa yəlaa na nyʊɣʊ nyə́ma na Isɔ tɔm sɛɣɛsəlaa sɔsaa, na pɛlɛ pá kʊlɪ Itiyɛɛnɪ tɔɔ, na pá kpa-ɪ na pá pona-ɪ təhʊʊlɛ sɔsɔɔlɛ taa. 13 Ḿpúɣú pa caa yəlaa napəlɪ sɪ pɛlɛ pá suu Itiyɛɛnɪ kɛ tɔm sɪ: Apalʊ ɪnɛ ɪ saɣatəɣɪ tá Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ kʊpantɛ tənɛ na Isɔ Tɔm kɛ tam ké. 14 Halɪ tə nɪɪ ɪ yɔɣɔtaa sɪ: Nasalɛtɪ Yesu ɪnɪ ɪ ká yɔkɪ tá Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ, na í laɣasɪ kɔtasɪ nsi Moisi naa hʊla-tʊ tɔ.

15 Ḿpúɣú təhʊʊlɛ taa caɣalaa təna pama Itiyɛɛnɪ tɔɔ ké ɪsɛ, na pá ná sɪ ɪ ɪsɛntaa mʊ ɪsɔtaa tillu wɛɛtʊ.

7

Itiyɛɛnɪ waasʊ

1 Tənaɣa kɔtʊlʊ sɔsɔ pɔɔsa Itiyɛɛnɪ sɪ: Tampana pə lapa mpʊ? 2 Ḿpúɣú Itiyɛɛnɪ cɔwa sɪ: Ma tɛɛtʊnaa na ma caanaa mɛ, í tʊ ŋkpaŋŋ na í nɪɪ. Teeli Isɔ lɪɪ ta caanaa caanaa caa sɔsɔ Apəlaham tɔɔ ké ɪ ka wɛʊ Mesopotami na pə́cə́ í kʊləɣɪ na í puki Halaŋ kɛ caɣaʊ tɔ. 3 Na í təmɪ-ɪ sɪ: Kʊlɪ na ń yele nyá tɛtʊ na nyá nyə́ma. Maa hʊlɪ-ŋ tɛtʊ nti tə taa n ká polo ń caɣa tɔ. 4 Ḿpúɣú Apəlaham kʊla Kalətee tɛtʊ taa na í polo í caɣa Halaŋ. Apəlaham caa səpa, ɪlɛna Isɔ ləsɪ-ɪ Halaŋ təna na í kɔna-ɪ timpi mə wɛ kaɣana ɪsəntɔ tɔ. 5 Isɔ tá ha-ɪ tɛtʊ ntɪ tə taa ké pʊlʊ maɣamaɣa. Paa tɛɛliya sɪ í sopi sopuɣu maɣamaɣa. Ama Isɔ təma-ɪ kʊtɔm ké sɪ ɪ ká ha-ɪ tɛtʊ ntɪ. I maɣamaɣa ɪ piya ká tɛna na pá tɪ-tɪ tətɔɣɔ ɪ səm waalɪ. Pə́cə́ waatʊ ɪnɪ Apəlaham fɛɪna pəyaɣa. 6 Ile nti Isɔ heela-ɪ təɣəlɛ sɪ: Nyá piya ká caɣa caɣalətʊ kɛ lɛlaa tɛtʊ taa, na pɛlɛ paa la-wɛɣɛ yomaa. Paa tʊ-wɛɣɛ wahala kɛ pɪɪsɪ nasəlɛ (400) təcu ké təna. 7 Ama Isɔ təma sɪ ɪ ká pɔɔsɪ piitim mpi pɪɪ tʊ-wɛɣɛ yomle kɛ mpʊ tɔ. Pəlɛ pə waalɪ ɪlɛ paa lɪɪ təna na pá kɔɔ tɛtʊ tənɛ ɪnɪ tə taa na pá paasəna Isɔ sɛɛʊ. 8 Ḿpúɣú Isɔ lapa na pɛlʊɣʊ pəsɪ Apəlaham kɛ kɔtaɣa ŋka kaa tɔɔsəɣɪ-ɪ nti í na Isɔ paa yɔɣɔtaa na pá sɪɪ tɔ. Pə tɔɔ ké Apəlaham kɔma í lʊlɪ Isaaka tɔ, ɪ pɛla-ɪ ɪ kʊyɛɛŋ pəlefɛi naanʊwa wule. Ilɛna Isaaka náá pɛlɪ ḿpúɣú Yakɔpʊ, na Yakɔpʊ ná pɛla ḿpúɣú ɪ piya naanʊwa na naalɛ mpa pa kɛ ta kpeka caanaa caanaa sɔsaa tɔ.

9 Ta caanaa caanaa mpɛ pa lapa Yosɛɛfʊ kɛ ɪsəsɛɛmlɛ na pá pɛɛtɪ-ɪ, na pá pona-ɪ Icipiti kɛ yomle. Ama Isɔ ka wɛ Yosɛɛfʊ waalɪ, 10 na í yapa-ɪ ɪ wahalanaa təna taa. Pə kɔma na Yosɛɛfʊ tala Icipiti wulaʊ sɔsɔ kiŋ tɔ, Isɔ lapa na wulaʊ laŋlɛ hɛɛna ɪ

yaasi na ɪ layatʊ. Halәna Icipiti wulaʊ nana-ɪ kʊfәnɛɛ kpaʊ, sɪ í nyәnәɣɪ Icipiti tɛtʊ tәna na ɪ maɣamaɣa ɪ tәyaɣa pa tɔɔ. 11 Ḿpúɣú nyɔɣɔsɪ anaam lɪɪ Icipiti na Kanaaŋ pa tɛtʊ tәna taa. Pɪɪ haŋa teu ké tәkoŋkoŋ halәna ta caanaa caanaa mpɛ pá pɛɛkɪ mpi paa tɔɣɔ tɔ na pá kpisi. 12 Pa kɔma na Yakɔpʊ nɪɪ sɪ tɔɣɔnaɣa pee wɛ Icipiti, ɪlɛna í kʊsɪ tá caanaa caanaa mpɛɣɛ tɔm kancaalaɣa nyәm na í tili. 13 Pa kɔma na pá mәlɪ tɔm naalɛ nyәm, ɪlɛna Yosɛɛfʊ lá na ɪ taalʊnaa nyәmɪ-ɪ. Na pa lapa tɔtɔ na Icipiti wulaʊ sɔsɔ maɣamaɣa náá cɛkәna ɪ piitim. 14 Ḿpúɣú Yosɛɛfʊ tila ɪ caa Yakɔpʊ na ɪ nyáma tәna waalɪ na pá kɔɔ. Pa wɛ yʊlʊnyɔɔŋ nɪɪtoso na naanʊwa na kakpasɪ. 15 Mpʊ pa lapәna Yakɔpʊ nana Icipiti pote, na í caŋ í sɪ tәna. Ta caanaa caanaa ná sәpa tәna tɔtɔ. 16 Pa kpakaɣaa-wɛɣɛ na pá mәlәɣәna Sikɛm, na pá piŋ-wɛɣɛ pәlaaʊ ŋku Apәlaham ka yapa Hemɔɔ nyáma kiŋ na liɣitee tɔ kʊ taa.

17 Pә kɔma na pá tala nti Isɔ ka tɔma sɪ ɪ ká la Apәlaham tɔ tә lapʊ tɔ, tá piitim nyáma huka sɔsɔm, pa paɣaʊ kɛ Icipiti wɛ sɔɣɔntʊ. 18 Ḿpúɣú wulaʊ sɔsɔ kʊfalʊ nɔɣɔlʊ ná caɣaa, ílé ɪ taa nyɪ Yosɛɛfʊ. 19 Wulaʊ ɪnɪ ɪ lapa tá piitim kɛ acilaɣatʊ. I tʊ ta caanaa caanaa kɛ wahala kɛ teu na kʊcaalʊɣʊ, sɪ pá lɔ pa ahʊlʊmnaa na pá sɪ. 20 Waatʊ ɪnɪ ɪ taa ké pa lʊla Moisi. I ka ké pәyaɣa kʊpaŋka ŋka ka te Isɔ ké teu tɔ. Ḿpúɣú Moisi nyáma tɔɔ-ɪ ɪsɔtʊnaa tooso ké pa tɛ. 21 Pә kɔma na pá lɔ-ɪ tɔ, Icipiti wulaʊ sɔsɔ pɛɛlɔ hiina-ɪ na í tɔkɪ-ɪ ɪsɪɪ ɪ maɣamaɣa ɪ kʊlʊlʊ. 22 Mpʊ pә lapәna Moisi nyәmá Icipiti nyáma nyәm tәna. Halәna í lá yʊlʊ wei í yɔɣɔta nti tɪɪ hotiɣi atɛ tɔ, na í pәsa tәma.

23 Pә kɔma na Moisi pɪɪsɪ tala nɪɪlɛ, ɪlɛna í hʊʊ sɪ ɪ ká polo na í wiili ɪ Isɛɣɛlɪ nyáma lɛlaa. 24 Moisi polaa ɪlɛna í maɣana Icipiti tʊ nɔɣɔlʊ í lakɪ pa taa nɔɣɔlʊɣʊ mʊsʊŋ. Ilɛna í mʊ wei pa lakɪ ḿpúɣú mʊsʊŋ tɔ ɪ tɔm na í sɪɪna ɪ tɪ, na í lɛɛtɪ Icipiti tʊ, na í caŋ í kʊ-ɪ. 25 Moisi ka nyәmaɣa sɪ ɪ Isɛɣɛlɪ nyáma ká nyɪ sɪ ɪnәɣɪ Isɔ lәsaa sɪ í waasɪ-wɛ. Ama pɛlɛ pa ta nyɪ mpʊ. 26 Kʊ fema ɪlɛna í maɣana Isɛɣɛlɪ nyáma naalɛ na pá makɪ, ɪlɛna í polo pa loluɣu. Na í tɔ-wɛ sɪ: Apalaa mɛ, mә kʊlʊm ké, ɪlɛ pepe tɔɔ ké í lakɪ tәmaɣa mʊsʊŋ? 27 Ama mʊsʊŋtʊ wei ɪ lakaɣa ɪ tɔɣɔntәlɛ kɛ mʊsʊŋ tɔ ɪ nyasa-ɪ tɔm sɪ: Ma na-ŋ, tá wulaʊ na tá tɔm hʊʊlʊ. 28 Tete n tɛma Icipiti tʊ kɛ kʊɣʊ tɔɣɔlɛ saŋa n nyәmá sɪ n ká tɛɛsɪ ma na? 29 Moisi nɪɪ mpʊ, ɪlɛna ɪ se kpakpaa na í polo í caɣa Matiyaŋ tɛtʊ taa. Matiyaŋ tәnaɣa ɪ lʊla apalʊ piya naalɛ.

30 Pә kɔma na pɪɪsɪ nɪɪlɛ cɔɔ, ɪlɛ kʊyakʊ nakʊlɪ ɪ wɛ wʊlaɣa tɛtʊ taa ké pʊɣʊ Sinayi kiŋ. Ḿpúɣú hotiya nakәlɪ ka sʊʊ kɔkɔ mʊɣʊ, ɪlɛna ɪsɔtaa tillu lɪɪ ɪ tɔɔ ké hotiya ŋkɛ ka kɔkɔ taa. 31 Moisi naWa mpʊ, ɪlɛna pá lapɪ-ɪ piti. Tәnaɣa ɪ tuusaa sɪ ɪ wiiliɣi teu, ɪlɛna í nɪɪ Tacaa nɔɣɔ sɪ: 32 Maɣalɛ nyá caanaa caanaa Isɔ, Apәlaham na Isaaka na Yakɔpʊ pa Isɔ. Tәnaɣa sɔɣɔntʊ kpa Moisi kɛ sɔsɔm na í seliɣi, halәna í kpisi nyәnʊɣʊ. 33 Ilɛna Tacaa tɔ Moisi sɪ: Wɔɣɔsɪ nyá ntaŋkpala, timpi taa n sәŋa mpʊ tɔ pә ké tɛtʊ katɛ nyәntʊ ké. 34 Ma naWa ma yәlaa mpa pa wɛ Icipiti tɔ pa wahala, ma nɪɪ pa wula. Ilɛna má tii sɪ ma yakɪ-wɛ. Tɔʊ, kʊlɪ, ma tiliɣi-ŋ Icipiti.

35 Moisi wei ɪnɪ ɪ tɔm Isɛɣɛlɪ nyáma ka kisaa tәkpatakpata na pá tɔmɪ-ɪ sɪ: Tә na-ŋ, tá wulaʊ na tá tɔm hʊʊlʊ tɔ, kʊlʊm ɪnәɣɪ Isɔ taɣana kʊsʊɣʊ na í tili pa kiŋ, sɪ í la pa wulaʊ na í waasɪ-wɛ na ɪsɔtaa tillu wei ɪ ka lɪɪ ɪ tɔɔ ké hotiya kiŋ tɔ ɪ toŋ taa. 36 Inɪ ɪ lapәna piti tәma na Isɔ kɔkɔlɔ nyәm na í lәsɪ-wɛɣɛ Icipiti tɛtʊ taa. I lapa mpʊ tɔtɔɣɔ sәsәncaasɪ teŋku taa na wʊlaɣa tɛtʊ taa, halɪ pɪɪsɪ nɪɪlɛ. 37 Moisi ɪnɪ ɪ heelina Isɛɣɛlɪ nyáma sɪ: Isɔ ká kɔna-mɛɣɛ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsʊlʊ nɔɣɔlʊ wei ɪ wɛ ɪsɪɪ má, na ɪ ká wɛɛ mә maɣamaɣa mә piitim tʊ tɔ. 38 Kʊlʊm ɪnɪ ɪ ka wɛnna Isɛɣɛlɪ nyáma mpa paa kota wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ pa kiŋ. I na ɪsɔtaa tillu wei ɪ ka yɔɣɔtәna-ɪ pʊɣʊ Sinayi tɔɔ tɔ pa wɛnna tá caanaa caanaa kiŋ kɛ tәnɛ ɪnɪ. Moisi ɪnɪ ɪ mʊna Isɔ Tɔm nti tә lakɪ tәmlɛ kɛ sɔsɔm tɔ sɪ ɪ tɛlәsәɣɪ-tʊ.

39 Ama tá caanaa caanaa ta nɪɪna-ɪ. Pa kisa-ɪ na pá kpaɣa pa laakalәnaa na pá mәŋna Icipiti. 40 Halәna pá yɔɣɔtɪ Alɔŋ sɪ: Lu-tʊɣʊ tʊɣʊ na tá nyәnәɣɪ-kʊ. Pә taɣa

pʋlʋ, tə ta nyı mpi tá Icipiti taa ləsəlʋ Moisi tɛmnaa tɔ. 41 Ḿpúɣú pa lupa naule na
pá pəsı-tɛɣɛ pa tʋɣʋ na pá laa-tɛ. Halәna pá yɔɔlәna pa niŋ kʋlupum mpəɣı teu.
42 Ḿpúɣú Isɔ lapa-wɛɣɛ awusa na í yele-wɛ sı pá nyәnəɣı ısɔtʋlʋŋası kɛ pa tıŋ, ısıı
paa ŋmaaʋ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsәlaa takәlası taa tɔ sı:
Isɛɣɛlı nyәma mɛ,
maɣa í lapa kɔtası na í fɛɛnı
wʋlaɣa tɛtʋ taa ké pıusı nıulɛ taa?
43 Aaı, tʋɣʋ Molɔkı cokәle na mə tʋɣʋ
Lefaŋ ısɔtʋlʋŋa lɛɛsʋɣʋ kɛ
í kpaɣaa na í paasәɣәna.
I tənaɣa mpʋ, pə taɣa wei í lupa sı
í təŋəɣı tɔɣɔlɛ?
Pə tɔɔ ké maa yele na pá pona-mɛɣɛ Papiloni,
halәna í tɛɛ pə waalı.
44 Wʋlaɣa tɛtʋ taa tənɛ ını tá caanaa caanaa ka wɛna cokәle, na tə taa na seliya
kpaatanaa. Paa sika-tɛɣɛ teitei ké ısıı Isɔ ka heeluɣu Moisi tɔ. Teitei ısıı nte tə
taka Moisi ka nawa tɔ. 45 Tá caanaa caanaa cɛla-tɛɣɛ pɛlɛ pa waalı nyәma. Ilɛna
pɛlɛ pá kpɛnna-tɛɣɛ timpi Yosuwee tɛɛ-wɛɣɛ nɔɣɔ na Isɔ yası piitimnaa kɛ pa
ısɛntaa na pá tɔɣɔ tɛtʋ tɔ. Na tá wɛɛ tənaɣa mpʋ, halәna Tafiiti waatʋ. 46 Isɔ laŋlɛ
hɛɛna-ı teu, ılɛna Tafiiti náá səlәmı-ı nɔɣɔ, sı ı lakı ını wei ı ké Yakɔpʋ Isɔ tɔɣɔ
tәcaɣalɛ. 47 Pə na pə mpʋ tɔ, Salʋmәŋ ŋmana-ı kutuluɣu ŋkʋ.
48 Ama pə taɣa ısɔtaa Isɔ Sɔsɔ ını ı cakı kutuluŋ wei yәlaa niŋ ŋmawa tɔ ı taa
se. Halı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsʋlʋ maɣamaɣa yɔɣɔta mpʋ sı:
49 Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Isɔtɔnʋɣʋ ntɛ́ ma kumte.
Atɛɣɛlɛ ma nɔɔhɛɛ təsıulɛ.
Ilɛ kutuluɣu ŋku kʋ taka ké í pəsəɣı na í ŋma-m?
Na leɣelɛ ma təhɛɛsәlɛ?
50 Pə taɣa má lapәna pə tənaɣa mpʋ na ma niŋ?
51 Tɔʋ, yәlaa mpa mɛ í tɛma keeluɣu tɔ, mə laŋa lapa kpıusəŋ na mə ŋkpaŋŋ
tɛɛlı na í kisi Isɔ Tɔm. I kpɛɛsəɣәna Feesuɣu Naŋŋtʋ kɛ tam, mə caanaa katɛ kɛ í
kpaɣaa. 52 Mə caanaa naasa Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛlәsәlaa mpɛ pa tәna na pá sɔɔ kʋlʋm
kɛ? Pa kʋ mpa pa heelaɣa sı tampana təŋlʋ ını ı ká kɔɔ tɔ. Kʋlʋm ınəɣәlɛ mə lapa
kɔlɔmətɔ kɛ nɔɔnɔɔ na í kʋ. 53 Halı mɛɣɛ ısɔtaa tillaa tɛlәsa Isɔ kʋsəsıtʋ. Pəyele ıı
caakı tə təkʋɣʋ.

Itiyɛɛnı səm

54 Yuta nyәma nıı mpʋ, ılɛna páánáhuu pa taa, na pá sala pa niŋ kɛ Itiyɛɛnı tɔɔ
na pá taŋaa. 55 Ḿpúɣú Feesuɣu Naŋŋtʋ toma kʋlәna Itiyɛɛnı kɛ teu. Ilɛna í teki ı
ısɛ na ısɔ na í na Isɔ teu sɔsɔɔm na Yesu səŋa ı ntɔɣɔŋ tɔɔ. 56 Tənaɣa ı tɔma sı: Iı
naa, ısɔtɔnʋɣʋ tʋlaa, na má naa Yulʋ Pəyaɣa na ká səŋa Isɔ ntɔɣɔŋ tɔɔ.
57 Ḿpúɣú Yuta nyәma mapa kapusi kɛ teu, na pá təkı pa ŋkpaŋŋ na pá huli
Itiyɛɛnı. 58 Na pá tuli-ı na pá lıına ıcatɛ waalı, na pá sʋʋ-ı pɛɛ yaɣau sı pá kʋ-ı. Mpa
paa ké pə aseeta nyәma tɔ, pɛlɛ pa sıına ıfepu wei pa yaa sı Sɔɔlı tɔɣɔ pa wontu.
59 Pa təŋna Itiyɛɛnı kɛ pɛɛ yaɣau, ılɛna í səlәmı sı: Tacaa Yesu kɛlı-m. 60 Ilɛna í
luŋ akula na í yɔɣɔtәna nɔɣɔ sɔsɔɔŋka sı: Tacaa, taa nyәnı pa ısaɣatʋ tənɛ. Itiyɛɛnı
yɔɣɔta mpʋ, ılɛna í hɛɛ.

8

1 Sɔɔlı laŋlɛ ka hɛɛna Itiyɛɛnı kʋɣʋ.

Wahala yasa Yesu sɛɛlaa kpekәle

Kʋyakʋ ŋkʋ kʋ maɣamaɣa kɛ pa sʋʋ Yosalɛm Yesu sɛɛlaa kpekəle kɛ kʋnyɔŋ tʋɣʋ kɛ teu. Ilɛna pa təna pá ya Yuta na Samalii taa, na pə yele tillaa tike. 2 Ḿpúɣó yəlaa mpa pa təŋəɣı Isɔ mpaav kɛ teu tɔ pa pima Itiyɛɛnı, na pá wii-ı sɔsɔm.
3 Ama pə yela Sɔɔlı ílé tɔ, Yesu sɛɛlaa kɛ ı təŋna lʋpʋ sı ı lakı sakasaka. Tɛɛsı taa ké ı sʋʋkaɣa na í kpaakı apalaa na alaa na í təkəɣı.

Filipʋ kpaaləɣı Laapaalı Kʋpaŋ kɛ Samalii

4 Mpa mpa pa ya mpʋ tɔ pa cɔɔkaɣa paa le na pá heeliɣi Isɔ Təm Laapaalı Kʋpaŋ. 5 Samalii ıcatɛ kɛ Filipʋ ná polaa na í heeliɣi təna nyáma kɛ Mesii təm. 6 Piti təma nna Filipʋ lakaɣa tɔ samaa nıı a təm na pá nana pa ısɛ. Pə tɔɔ ké waatʋ wei í yɔɣɔtəɣı, pa təna təpaı pa tʋɣı ŋkpaŋʋɣʋ kɛ teu. 7 Pə taɣa pʋlʋ, alɔɣaa kiisaɣa na pá seeki alɔɣɔhilaa paɣalɛ kiŋ na acamaa na kaakalası paɣalɛ hika alaafəya. 8 Ḿpúɣó yəlaa laŋa hʋlʋma katatəlaɣa, halə na pá la ıcatɛ ntɛɣɛ yuŋ.
9 Apalʋ nɔɣɔlʋ naa wɛ ıcatɛ ńté tə taa ké hatoo lɔŋ, pa yaakı-ı sı Simɔŋ. Apalʋ ını ı lakaɣa topotopo təma ké, na pə lakı Samalii nyáma tənaɣa piti. I nyənaɣa ı təɣı sɔsɔ ké pə tii fɛı. 10 Pə kpaɣav piya na pá polo sɔsaa tɔ pa təna pa wutaɣa-ı ké. Halə na yəlaa təŋaɣa sı: Isɔ toma nna pa yaa toma sɔsɔɔna tɔ a tʋ ntɔ.
11 Ilɛna pá wutiɣi Simɔŋ ını ı waalı. Pə taɣa pʋlʋ, ı topotopo təma ka tɛmna-wɛɣɛ piti lapʋ kɛ hatoo lɔŋ. 12 Ama Filipʋ kɔma na í heeliɣi-wɛɣɛ Isɔ Kawulaɣa na Yesu Kilisiti pə Laapaalı Kʋpaŋ tɔ pa mʋ Laapaalı Kʋpaŋ ınəɣı teu, halə na pá sɔ apalaa na alaa kɛ Isɔ lʋm. 13 Simɔŋ ílé ı maɣamaɣa ı mʋwa na pá sɔ-ı Isɔ lʋm. Ilɛna í sʋʋ Filipʋ kɛ təŋʋɣʋ na ı nyənaɣa Isɔ kɔkɔlɔnaa sɔsaa na piti təma nna a lakaɣa tɔ na pə wɛ-ı piti.
14 Tillaa mpa paa wɛ Yosalɛm tɔ pa nıwa sı Samalii nyáma mʋ Isɔ Təm, ılɛna pá kʋsı Piyɛɛ na Yohaanı na pá tili sı pá polo na pá ná. 15 Piyɛɛ pa tala təna, ılɛna pá sələməna Samalii nyáma mpɛɣɛ Isɔ sı pá hiki Feesuɣu Naŋŋtʋ. 16 Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa Yesu hətɛ tike kɛ paa yaawa na pá sɔna-wɛɣɛ Isɔ lʋm. Ilɛ Feesuɣu Naŋŋtʋ ta tiita pa taa nɔɣɔlʋ ı tɔɔ. 17 Tənaɣa Piyɛɛ na Yohaanı pa təna niŋ kɛ pa tɔɔ. Ilɛna pá hiki Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʋ.
18 Waatʋ wei Simɔŋ nawa sı tillaa təna-wɛɣɛ niŋ na pá hiki Feesuɣu Naŋŋtʋ tɔ, ı cɛla-wɛɣɛ liɣitee, 19 na í tɔ sı: I cɛlɛ maɣa mpʋ ını pə lapʋ tɔtɔ, na má təna wei ké niŋ, pʋntʋ hiki Feesuɣu Naŋŋtʋ kɛ mpʋ.
20 Tənaɣa Piyɛɛ tɔma sı: Isəna mpi n hʋʋʋ sı pa pəsəɣı pá ya Isɔ hatɛ na liɣitee tɔ, nyá na nyá liɣitee í la yem. 21 N kaa na pʋlʋ cəcəka. Pəyele nyá paa maɣamaɣa tıı fɛı tənɛ ını tə taa. Pə taɣa pʋlʋ, Isɔ ısɛntaa nyá lotu ta te. 22 Ile lɔ nyá hʋwɛɛ asaɣɛɛ anı, na ń wiina Tacaa na í hʋlı-ŋ suulu na í taɣanı-ŋ nyá hʋwɛɛ asaɣɛɛ anı. 23 Pə taɣa mpʋ, ma naakʋɣʋ-ŋ tɔ, nyá na nyaŋ ké ısıı kakaɣa. Isaɣatʋ lapʋ tɔkəna-ŋ təkem.
24 Ḿpúɣó Simɔŋ cɔ-wɛ sı: Mıı wiina-m na Tacaa, na nti í yɔɣɔta mpʋ tɔ tə taa natəlı í taa la-m.
25 Tillaa mpɛ pa naalɛ pa tɛma nti nti pa nawa tɔɣɔ kɛɛsʋɣʋ na waasʋ lapʋ. Ilɛna pá kʋlı na pá məlı Yosalɛm. Pa məlaɣa mpʋ tɔ, pa heelaɣa Laapaalı Kʋpaŋ kɛ Samalii acalɛɛ paɣalɛ taa ké na pá təŋna pote.

Filipʋ na Itiyopii tʋ pa təm

26 Tacaa ısɔtaa tillu nɔɣɔlʋ heela Filipʋ sı: Kʋlı na ń təŋ ilim mpətəŋ tɔɔ, na ń katı hapəlɛ nte tə lıkı Yosalɛm na tə puki Kasa tɔ. Wʋlaɣa tɛtʋ taa ké hapəlɛ ńté tə faɣanaa.
27 Ḿpúɣó Filipʋ kʋlaa na í tʋ mpaav. I təŋna pote, ılɛ ı naWa yʋlʋ nɔɣɔlʋɣʋlɛ. Sɛsɛ Itiyopii yʋlʋ kataŋa ntɛ́. Inı ı ka kɛna Itiyopii wulav sɔsɔ alʋ nyəŋ wei pa yaa sı Kantası tɔ ı akewe sɔsɔ, wei ı nyənaɣa ı kpancoou təna tɔɔ tɔ. Apalʋ ını ı ka lıına Yosalɛm kɛlɛ Isɔ sɛɛʋ. 28 I caɣa ı kɛɛkɛ taa, na í kaləɣı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ

Ɩsayii takəlaɣa taa na í təŋna kpente. 29 Tənaɣa Feesuɣu Naŋŋtu heela Filipu sɪ: Tɔ na ń kpətəna kɛɛkɛ ɪnɪ.

30 Ḿpúɣó Filipu kpaɣa asewa na í tala ɪ kiŋ, na í nɪɪ ɪ təŋna Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu Ɩsayii takəlaɣa taa ké kaluɣu. Ɩlɛna í pɔɔsɪ-ɪ sɪ: N cɛkəna nti n kaləɣɪ tɔɣɔlɛ?

31 Ḿpúɣó yulu kataŋa cɔ Filipu sɪ: Ye nɔɣɔlu ta sɛɣɛsɪ-m, ɪsənaɣa maa la na má cɛkəna?

Ɩlɛna yulu kataŋa tɔ Filipu sɪ: Kpa na ń caɣa ma kiŋ. 32 Tɔm nti ɪ kalaɣa takəlaɣa ŋkɛ ka taa tɔɣɔlɛ sɪ:

Pa tɛɛna-ɪ ɪsɪɪ pa tɛɛkuɣuna
heu kɛ nampaɣatəlɛ tɔ.
Ɩ lapaɣa ɪsɪɪ ɪwəyaɣa ŋka
ka huntu pa kɔɔkɪ na ká suma tɔ.
Ɩ suma ḿpúɣó ɪ ta cɔ natəlɪ.
33 Pa tu-ɪ taaləm na pá ku ɪ tɔm kɛ pətɔɔtəlɛ kɛ yem.
Awe ká pəsɪ na í kɛɛsɪ ɪ piitim tɔm?
Pa tama ɪ weesuɣu tomle kɛ atɛ cənɛ.
34 Tənaɣa akewe ɪnɪ ɪ tɔma Filipu sɪ: La suulu na ń heeli-m, awe tɔm kɛ Ɩsɔ kuyɔɣɔtutu tɛləsulu kɛɛsəɣɪ mpu? Ɩ maɣamaɣa ɪ tɔm yaa nɔɣɔlu nyəntu?

35 Ɩlɛna Filipu suu yɔɣɔtuɣu, na í kpaɣa tɔm nti ɪnɪ apalu ɪnɪ ɪ kalaɣa mpu tɔ, na ɪ sɛɣɛsəna-ɪ Yesu Laapaalɪ Kupaŋ. 36 Pa təŋna təntɛ kɛ mpu, ɪlɛna pá tala tiili ɪsəntɔ, lum ka wɛ tənaɣa. Ḿpúɣó akewe ɪnɪ ɪ tɔma sɪ: Nyəni lum yee, n kaa sɔ-m Ɩsɔ lum kɛ cənɛɣɛ kpakpaa? Yaa pə kaasa-m pulu?

[37 Ɩlɛna Filipu cɔ yulu kataŋa sɪ: Ye n tɛma nyá taa təkpataa te, má sɔɔ-ŋ ké.

Ḿpúɣó yulu kataŋa cɔwa sɪ: Ma tɛma ma taa sɪ Yesu Kilisiti ké Ɩsɔ Pəyaɣa ké.]

38 Tənaɣa yulu kataŋa səŋsa kɛɛkɛ na Filipu na akewe ɪnɪ pá tii pa naalɛɣɛ lum taa, na Filipu sɔ-ɪ Ɩsɔ lum. 39 Pa lɪɪna lum taa, ɪlɛna Tacaa Feesuɣu kɛlɪ Filipu, akewe ɪnɪ ɪ ta tasa-ɪ keesuɣu. Ḿpúɣó ɪ tu ɪ mpaau na laŋhulumlɛ kuɣɪ-ɪ. 40 Ama Filipu ná tuta ɪ təɣɪ Asoto, na í lakɪ waasu kɛ acalɛɛ nna nna a taa ɪ təŋnaa tɔ, haləna í tala Sesalee.

9

Sɔɔlɪ Layasuɣu
(Tillaa Təmlɛ 22:6-16; 26:12-18)

1 Ama Sɔɔlɪ ná təŋna Tacaa təŋlaa kuɣu kpɛɛsuɣu na ɪsəlɛ kusɛɛmlɛ. Ḿpúɣó ɪ kulaa na í polo kɔtulu sɔsɔ kiŋ, 2 na í sələmɪ-ɪ sɪ: La-m takəlaɣa, na má pola Tamasɪ, na má maɣana Yuta nyáma təkotilenaa taa ké mpa pa təŋəɣɪ Tacaa mpaau tɔ, paa apalaa paa alaa, ma kpa-wɛ na má hɔkɔ na má pona Yosalɛm.

3 Waatu wei Sɔɔlɪ wɛ mpaau taa na í kpətəna Tamasɪ, ɪlɛ pə lɪɪna ɪsɔ kɛlɛ na pá la ɪ ɪsɛntɔɔ tənyalulu ɪsɪɪ kɔkɔ kɛ tɔm kulum tɔɔ na pə ná na pá cɔɔna-ɪ. 4 Ḿpúɣó ɪ hota atɛ na í nɪɪ pə pɔɔsəɣɪ-ɪ sɪ: Sɔɔlɪ Sɔɔlɪ pepe tɔɔ ké n tuɣu-m kunyɔŋ kɛ mpu?

5 Tənaɣa Sɔɔlɪ pɔɔsaa sɪ: Tacaa nyaɣa aweɣe ye?

Ɩlɛna pá cɔ Sɔɔlɪ sɪ: Maɣa Yesu wei n tuɣɪ kunyɔŋ tɔ. 6 Kulɪ na ń polo ɪcatɛ taa, paa heeli-ŋ nti n ka la tɔ.

7 Ḿpúɣó pə tənmsa mpa pa təŋaɣa Sɔɔlɪ tɔ na pá səŋa yem. Pa nuɪkaɣa pə yɔɣɔtəɣɪ, ama paa naakɪ nɔɣɔlu. 8 Tənaɣa sɔɔlɪ kula atɛ na í nyənəɣɪ yem ɪ naakɪ. Ɩlɛna pá tɔkɪ ɪ niŋ taa na pá hɔmɪ-ɪ na pá pona Tamasɪ. 9 Na í caɣa kuyɛɛŋ toosoɣo yulumlɛ tɛɛ, ɪ ta tɔɣɔ, ɪ ta nyɔɔ.

10 Tacaa təŋlu nɔɣɔlu ɪ ka wɛ Tamasɪ na pá yaa-ɪ sɪ Ananiyasɪ. Ḿpúɣó pə lapa-ɪ ɪsɪɪ toosee taka, na í ná Tacaa, na ílé ɪ yaa-ɪ sɪ: Ananiyasɪ.

Na í tisi sɪ: Tacaa maɣalɔ.

11 Ilɛna Tacaa təmɪ-ɪ sɪ: Kʋlɪ təwaka na ń təŋ hapəlɛ nte pa yaa sɪ Kʋsiɣisile tɔ, na ń sʋʋ Yutaasɪ təyaɣa, na ń pɔɔsɪ Taasɪ ɪcatɛ apalʋ wei pa yaa sɪ Sɔɔlɪ tɔ ɪ tɔɔ. I wɛ təna na í təŋna Isɔ sələmʋɣʋ. 12 Pə lapa-ɪ ɪsɪɪ toosee taka, na í ná nyá wei pa yaa sɪ Ananiyasɪ tɔ, na ń sʋʋ sɪ n tənəɣɪ-ɪ niŋ na ɪ ɪsɛ kuli.

13 Ḿpúɣú Ananiyasɪ təma sɪ: Tacaa, ma nɪɪ təŋlaa paɣalɛ kiŋ kɛ apalʋ ɪnɛ ɪ təm, na ɪ ɪsaɣatʋ nti tə təna ɪ lapa nyá yəlaa kɛ Yosalɛm tɔ pə təm tətɔ. 14 Kɔtəlaa sɔsaa ha-ɪ nɔɣɔ sɪ í kɔɔ cənɛ tətɔ na í həkɔ mpa pa təka nyá təm tɔ.

15 Tənaɣa Tacaa cɔ Ananiyasɪ sɪ: Polo, ma ləsa apalʋ ɪnəɣɪ sɪ ma lakɪ-ɪ na í heeliɣi ma təm kɛ piitimnaa na awulaa sɔsaa na Isɛɣɛlɪ nyáma. 16 Ma maɣamaɣa maa hʋləna-ɪ kʋnyɔməŋ wei ɪ ká tɔɣɔ ma nyʋɣʋ tɔɔ tɔ.

17 Ḿpúɣú Ananiyasɪ tɛɛwa. I kɔma ɪ tala təyaɣa ŋkɛ ka taa, ɪlɛna í tənɪ ɪ niŋ kɛ Sɔɔlɪ tɔɔ na í təmɪ-ɪ sɪ: Ma taapalʋ Sɔɔlɪ, Tacaa Yesu wei n kɔŋaɣa na ń ná mpaaʋ taa tɔ, ɪnɪ ɪ tilina-m sɪ nyá ɪsɛ í kuli na Feesuɣu Naŋŋtʋ toma haɣa nyá taa ké sɔsɔm̀.

18 Ḿpúɣú pʋlʋpʋnaa ɪsɪɪ hutu taka kɔɔla Sɔɔlɪ ɪsɛntɔɔ ké kpakpaa na pə́ hoti atɛ na í sʋʋ naʋ. Ilɛna í kʋlɪ na pá sɔ-ɪ Isɔ lʋm. 19 Na í tɔɣɔ kʋtɔɣɔʋ na í hiki toma.

Sɔɔlɪ lakɪ waasʋ kɛ Tamasɪ

Sɔɔlɪ caɣa Tacaa təŋlaa mpa pa wɛ Tamasɪ tɔ pa cɔlɔɣɔ wɛɛ naalɛ. 20 Ḿpúɣú Sɔɔlɪ sʋʋ waasʋ lapʋ taa ké kpakpaa kɛ Yuta nyáma təkotilenaa taa. I heelaɣa təfoo ké sɪ Yesu kɛlɛ Isɔ Pəyalʋ. 21 Na pa təna mpa pa nɪɪ ɪ waasʋ ɪnɪ tɔ, piti kpa-wɛ na pá təŋ sɪ: Pə taɣa ɪnɪ ɪ ka sɛɛsəna ɪsəlɛ na mpa pa təka Yesu təm tənɛɣɛ Yosalɛm tɔɣɔ kʋnyɔŋ tʋɣʋ? Isɪɪ ɪ ka kɔma cənɛ sɪ ɪ kpaa-wɛ na í həkɔ na í pona kɔtəlaa sɔsaa ya?

22 Paa na mpʋ Sɔɔlɪ ná təŋna waasʋ lapʋ na ɪ toŋ sɔɔsəɣɪ tam na pə́ puki. I hʋlaɣaa Tamasɪ Yuta nyáma sɪ Yesu kɛlɛ Mesii. Ilɛna pə́ məlɪ pɛlɛɣɛ liɣituɣu, paa nyəŋ nti pá cɔ-ɪ tɔ.

23 Wɛɛ lapa naalɛ, ɪlɛna Yuta nyáma caɣa na pá taɣanɪ sɪ pá kʋ-ɪ. 24 Ama Sɔɔlɪ nɪɪ nti pa həkaa na pá sɪɪ tɔ. Na ɪcatɛ koluŋa nɔnɔɔsɪ taŋa ilim na ahoo sɪ pá hiki-ɪ na pá kʋ-ɪ. 25 Ḿpúɣú ahoo naalɪ Sɔɔlɪ ɪfalaa tʋ-ɪ sɔɔtɔkʋ sɔsɔɔʋ taa na pá tisi-ɪ na ɪcatɛ koluŋa na í tɛɛ.

TAKƎLAƔA NJKA PƆƆLI NJMAAWA
LOM
NYƎMA TƆ
Kʋtʋlʋtʋ

Kɔlɛntɪ ɪcatɛ taa ké Pɔɔlɪ ka wɛ waatʋ wei ɪ yelaa na pá ŋmaa takəlaɣa kanɛɣɛ Kilisiti nyámа mpa pa wɛ Lom tɔ. I húlɛ́ɣí ka taa sɪ yəlaa təna lapəna ɪsaɣatʋ, paa Yuta nyámа na mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ. I hʋlaa tɔtɔ sɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ ké toma sɔsɔɔna ké, ɪ yakɪ mpa pa təna pa mʋ-ɪ na pá tɛmɪ-ɪ na pa taa tɔ. Pɔɔlɪ húlɛ́ɣí tɔtɔ sɪ Isɛɣɛlɪ nyámа lɛlaa lɔwa Isɔ, ama Isɔ ná tá lɔ ɪ yəlaa. Kantəkaɣa nyəntʋ ké laɣatʋ nti Pɔɔlɪ tasa Isɔ sɛɛlaa kɛ ɪsəna paa caɣa pa taa pa tike tɔ, na ɪsəna pa na mpa pa ta kɛ Isɔ sɛɛlaa tɔ paa caɣa tɔ.

Isəna pa faɣa Lom takəlaɣa tɔ:

Yəlaa təna pəntəna, na pá nyɪlaɣɪ nyʋɣʋ yapʋ, titite *1–8*
Isəna Isɔ caana Isɛɣɛlɪ nyámа tɔ, titite *9–11*
Isɔ sɛɛlaa təntɛ kʋpantɛ, titite *12:1–15:13*
Sɛɛtʋ, titite *15:14–16:1-27*

Sɛɛtʋ

1 Maɣa Pɔɔlɪ, Yesu Kilisiti yom. Maɣa Isɔ kpa tillu na í ləsɪ-m na ma mpaa kɛ Laapaalɪ Kʋpaŋ kpaalʋɣʋ tɔɔ. Má ŋmaana-mɛɣɛ takəlaɣa kanɛ.
2 Hatuu lɔŋ kɛ Isɔ ka təma sɪ ɪ ká kɔna Laapaalɪ Kʋpaŋ ɪnɪ. Halɪ Isɔ yelaa na ɪ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa ŋmaa ḿpúɣó ɪ takəlasɪ taa. 3 Laapaalɪ Kʋpaŋ ɪnəɣəlɛ ɪ Pəyaɣa Tacaa Yesu Kilisiti təm. Ye Yesu yʋlʋwɛɛtʋ təm ɪlɛ, wulaʋ Tafiiti lʋlʋɣʋ taa tʋ ké. 4 Ama Feesuɣu Naŋŋtʋ kiŋ ɪlɛ, Isɔ hʋləna toma sɪ Yesu ké ɪ Pəyaɣa kɛ waatʋ wei Yesu səpa na í feesi-ɪ tɔ. 5 Kilisiti ɪnɪ ɪ tɔɔ ké Isɔ hʋla-m pɛɛlɛɛ na má la tillu sɔsɔ kɛ kʋlʋm ɪnɪ ɪ tɔɔ, sɪ má la na kateŋasɪ təna yəlaa mʋ ɪ təm na pá nɪɪna-ɪ. 6 Mɛ tɔtɔ í wɛ pa taa, mɛ mpa Isɔ ləsa Lom sɪ í pəsɪ Yesu Kilisiti nyámа tɔ.
7 Mə təna mpa mɛ í wɛ Lom na Isɔ sɔɔlaa na í yaa sɪ í pəsɪ ɪ nyámа tɔ, mə takəlaɣa ntɔ. Tacaa Isɔ, na Tacaa Yesu Kilisiti pá húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá la na mə laŋa hʋlʋmɪ.

Pɔɔlɪ nyɪlaɣɪ sɪ í polo í ná Lom Isɔ sɛɛlaa

8 Kancaalaɣa ɪlɛ, Yesu Kilisiti tɔɔ ma sɛɛ ma Isɔ ké mə təna mə tɔɔ. Mpi pə tɔɔ tɔ, pa pʋɣʋlaɣɪ antulinya təna taa ké ɪsəna í nɪɪkəna Isɔ ké teu tɔ. 9 Isɔ wei ɪ Pəyaɣa Laapaalɪ Kʋpaŋ kpaalʋɣʋ təmlɛ ma lakəna luɣu kʋlʋmʋɣʋ tɔ, ɪ nyəmá sɪ maa looliɣi. Isɔ nyəmá mpʋ sɪ tam ma tɔɔsəɣɪ mə təm 10 kɛ paa waatʋ wei ma sələməɣɪ tɔ. Ma wiikina-ɪ sɪ í la luɣu na má hiki mpaa kɛ pənɛntɛ na má polo mə kiŋ. 11 Ma nyɪlaɣɪ teu sɪ má ná-mɛ. Ilɛna í hiki kʋcɔɔʋ kɛ Feesuɣu Naŋŋtʋ kiŋ, na í la toma. 12 Nti ma tɪɪ kəlaɣɪ nyɪlʋɣʋ tɔɣɔlɛ sɪ má wɛɛ mə hɛkʋ, na tá nyənəɣəna təma naani tʋɣʋ kɛ Isɔ tɔɔ, na pə sɔɔsəɣɪ-tʋɣʋ apalʋtʋ.
13 Ma taapalaa mɛ, í nyɪ teu sɪ tam ma hʋʋkaɣa sɪ ma puki mə kiŋ, ɪlɛ pə tuu-m, haləna saŋa. Ma nyɪlaɣɪ sɪ ma təmlɛ í lʋlɪ pʋlʋpʋɣʋ mə tɛ, ɪsɪɪ tə lʋla piitim lɛmpɪ nyámа kiŋ tɔ. 14 Pə taɣa pʋlʋ, pə caala-m ké sɪ má polo yəlaa təna kiŋ. Paa acalɛɛ sɔsɔɔna taa, paa cacakəŋ tɛɛ, paa ɪsəkullaa cɔlɔ, paa ɪsəkpɛɛtɛɛ nyámа cɔlɔ. 15 Pə tɔɔ ké ma nyɪlaɣɪ teu sɪ má pona mɛ mpa í wɛ Lom tɔɣɔ Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔtɔ.

Laapaalɪ Kʋpaŋ toma

16 Laapaalɪ Kʋpaŋ kpaalʋɣʋ təm fɛɪ-m fɛɛlɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ toma ntɛ́ təna. I waasəɣɪ pa təna mpa pa tɛŋɪ-ɪ na pa taa tɔ. Yuta nyámа kɛ kancaalaɣa, pa waalɪ ké mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ. 17 Kʋpam Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔɔ ké tə nyəŋ ɪsəna Isɔ

lakı na yəlaa pəsəɣı kʋpama kɛ ı ısɛntaa tɔ. Pə kpaɣav hatuu kancaalaɣa haləna pə tɛm tɔ, yʋlʋ tɛŋ ı taa na lsɔ ké ılɛna lsɔ la, pə ta kaası pʋlʋ tɔtɔ. lsɔ Təm taa maɣamaɣa kilisa mpʋ təceıcei sı: Ye lsɔ nyəna wei ké yʋlʋpaŋ sı ı tɛma ı taa tɔ pə tɔɔ, pʋntʋ tike tʋləɣəna-tı.

Yəlaa təm səpa

18 lsɔ mʋɣı páánákɛ hatuu ısɔtaa ké yəlaa kʋpəntəŋ na pa ısaɣatʋnaa təna tɔɔ na pá naa mpʋ. Pə taɣa pʋlʋ, yəlaa tɛtɛlakası nyəkəɣı tampana na a mələɣı yem. 19 Mpʋ pə yelina na lsɔ tʋɣı-wɛɣɛ navya. Mpi tɔ pa nyəmá timpiwɛ pə wɛɛ sı pá nyaŋna lsɔ tɔ, ı tɛma-wɛɣɛ-wəɣı húlúɣú kɛ teu tɔ pə tɔɔ. 20 Kʋpam hatuu lsɔ lapa antulinya tɔ, ı mukaɣa tɛɛ wɛɛtʋ, ısıı ı toma tamm nyəna na ısəna ı maɣamaɣa ı wɛɛ tɔ, pə naakı ı kʋlapəm mpı pə kiŋ ké. Tənaɣa pə wɛɛ sı yəlaa í nyəna ı toma na ı wɛɛtʋ, pə tɔɔ ké pa fɛına tampana. 21 Pa nyəmá lsɔ, ama paa see-ı, pəyele paa sɛɛ-ı í na təmlɛ ısıı pə nəɣəsəna yəlaa í la lsɔ tɔ. Pa hʋwɛɛ liɣita yem, paa laɣatiya ka fɛı. 22 Pa tɔŋ sı pa nyəm tɔɔwa, ama ıwɛɛŋ ké. 23 Isıı paa tʋ lsɔ wei ıı səkı tɔɣɔ teeli tɔ, yʋlʋ wei ı səkı tɔ ı lɛɛsəŋ na suması na nɔɔhɛɛ liɣiti wontu na nti tə tuuki atɛ tɔɣɔ pa seeki.

24 Pə tɔɔ ké lsɔ yela-wɛɣɛ pa tɛtɛlakası ısaɣası nsi pa luuŋ sʋʋwa tɔ sı taa, na pá lakı təmaɣa mpi pə wɛ fɛɛlɛ tɔ. 25 Mpɛ pa məlaa ké na pá kpaɣa lsɔ tɔɔ tampana na pá pəsəna pɔpɔtʋ. Pa sɛɛkı na pá təŋəɣı mpi mpi lsɔ lapa tɔ, na pá yele lsɔ wei ı lapa-wı tɔ ı maɣamaɣa. Pəyele pıı mʋna ısıı ınəɣı pá saŋ tam.

26 Pə tɔɔ ké lsɔ ná yela-wɛɣɛ pa taaləntʋtʋ taa. Na pa alaa maɣamaɣa náá yeki apalaa na pá sʋʋkəna təma. 27 Mpʋ tɔtɔɣɔ na pa apalaa, pɛlɛ pa yeki alaa təm, na pa kʋnyıləŋ í kpa pa nyɔɔŋ taa pa ketitiɣi təma. Apalaa lakəna təmaɣa fɛɛlɛ fɛı nyəntʋ. Na pa taaləntʋtʋ ntı tə naasʋɣʋ makəna pa nyɔɔŋ taa.

28 Isıı pa kisa lsɔ ké nyəm təkelekele tɔ, pə tɔɔ ké lsɔ ná yela-wɛɣɛ pa kʋmɛləlaɣatʋ taa na pá lakı acaaləʋ. 29 Pa kəla kawalasi, na ısaɣatʋ, na kʋnyıləŋ, na nyaŋ, na ısɛsɛɛmlɛ, na yʋlʋkʋlɛ, na yoou, na puɣusuɣu, na muɣuluɣu tike kɛ pa nyəmá. Pa ké yɔɣɔtəlaa. 30 Pa cakəna təma. Pa ké lsɔ kolontunaa, na kalampaanı nyóma na ısəcav nyóma na təhɔntaa. Pa lʋləsəɣı ısaɣatʋ kʋfatʋ, paa see pa caanaa. 31 Pa fɛına laakalı, paa təkəɣı nti pa tɔŋ sı paa la tɔ. Pa lakı təkatıı, pa fɛına lɛlaa pətɔɔtəlɛ. 32 Pa nyəmá lsɔ tɔɔ sı mpa pa lakı mpʋ tɔ pa ké səlʋnaa. Paa na mpʋ pa tɔŋna lapʋ, haləna pá saŋ pə lataa tɔtɔ.

2

lsɔ hʋvlɛ

1 Ilɛ nyá wei n footiɣi nyá lɛlʋ tɔ, paa n ké we te, n fɛına tampana. Pə taɣa pʋlʋ, nyá footiɣi lɛlʋ pəyele ḿpúɣú nyá maɣamaɣa nyá lakı tɔ, n kʋɣı nyá tı tɔm ké. 2 Tə nyəmá sı tampana kɛ lsɔ təŋəɣı na í hʋʋkəna pa təna mpa pa lakı mpʋ ını pə taka tɔ te. 3 Ilɛ apaŋnya, ısıı nyá footuɣuu mpa pa lakı mpʋ, pəcɔ nyá maɣamaɣa nyá lakı teitei ısıı pɛlɛ tɔ, n hʋʋ sı lsɔ kaa pɔɔsı-ŋ? 4 lsɔ kʋcɔɔʋ ntɛ n məla ń kpaləɣı na ń kisiɣi ı suulu sı í taa wii nyá pətɔɔtəlɛ? N ta nyı sı lsɔ lakı-ŋ kʋpantʋ kɛ ḿpúɣú sı ısɔwɛɛ n ká laɣası tɔntɛ? 5 Nyá laŋkpıısəŋ ınɛ. Ama nn caa laɣasʋɣʋ se. N lakʋɣʋ mpʋ tɔ, saləka kʋkəlʋ kɛ n caakı na ń kɔŋna nyá nyʋɣʋ taa ké kʋyaŋku lsɔ ká caɣa na í húlí ı páánána ısəna ı təŋəɣı siɣisuɣu na í hʋʋkəna tɔ. 6 Kʋyakʋ ŋkʋɣʋ lsɔ ká fɛlı paa wei ké ı kʋlapʋtʋ. 7 Mpa pa sɔɔla kʋpantʋ lapʋ kɛ tam, na pá pɛɛkəɣı lsɔ kiŋ teeli, na sam na tam wɛɛtʋ tɔ, mpɛɣɛ lsɔ ká ha weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. 8 Ama mpa pa sɔpa nyʋɣʋ na pa nyəntʋ tɛləsʋɣʋ kɛ lɔlɔ, na paa təŋəɣı tampana, na pá lakı pə təna mpi pə fɛı teu tɔ, lsɔ ká húlí pɛlɛɣɛ ısəna ı taa kpaana-wɛ na pa təm ta maɣa-ı tɔ. 9 Wahala na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ ká kpa pa təna mpa pa lakı ısaɣatʋ tɔ. Yuta nyóma kɛ kancaalaɣa, pə waalı ké mpa pa ta kɛ Yuta nyóma tɔ. 10 Ama

mpa pa lakı kupantu tɔ, lsɔ ká kusı pɛlɛ pa nyuɣu na í sa-wɛ na í huləsı pa laŋa. Yuta nyámа kɛ kancaalaɣa, pa waalı ké mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ. 11 Mpi tɔ lsɔ ıı faɣasəɣı yəlaa tɔ se.

12 Mpa pa ta nyı Moisi kusəsıutu na pá pəntəɣı tɔ, paa le na kusəsıutu ntı tə tɔm ta na-wɛ. Ama mpa pɛlɛ pa nyəmá Moisi kusəsıutu na pá tɔŋna pəntuɣu tɔ, kusəsıutu ntəɣı paa kɛɛsəna na pá huuna-wɛɣɛ tɔm. 13 Mpi tɔ pə taɣa yəlaa mpa pa nıukı kusəsıutu tɔm kɛ kunıı tɔ mpɛɣɛ lsɔ nyənəɣı kupama se. Ama mpa pa tɔka-tı tɔɣɔ. 14 Ye piitim lɛmpı nyámа nɔkaa na pá təŋəɣı mpi Yuta nyámа kusəsıutu kɛɛsəɣı tɔ, pəyele nɔɣɔlu ta hulı-wɛ, ıle pa kusəsıutu wɛ pa maɣamaɣa pa taa kɛlɛ, paa na pa taa fɛına-tı tɔ. 15 Pa lakuɣu mpu tɔ, pa húláýí kɛlɛ sı, paa pa taa fɛına kusəsıutu, pə tu Moisi nyəntu nté pa lotunaa taa. Na pə naakı ḿpúýú pa laakaləna taa. Pə taɣa pulu tɔɔ, wutee wutee pa pətəɣı pa kulaputu taa ké, na wutee wutee pa wɛna naani. 16 Ḿpúýú pıı lıı teitei ké kuyaŋku lsɔ ká yele sı Yesu Kilisiti í huuna yəlaa kɛ pa mukaɣa tɛɛ kulaputu tɔɔ tɔ. Na pə maɣamaɣa kɛ Laapaalı Kupaŋ wei ma kpaaləɣı tɔ ı húláýí.

Yuta nyámа na lsɔ kusəsıutu pə tɔm

17 Ama nyá, n yaa nyá təɣı Yuta tu Yuta tu, na Moisi kusəsıutu ntəɣəlɛ Moisi kusəsıutu, na ń muɣuləɣəna nyá lsɔ. 18 Pácó n nyəmá mpi lsɔ caa sı ń la tɔ, na kusəsıutu ntı tə kula nyá ısɛ kɛ teu sı ń cɛkəna kupantu. 19 N nyənəɣı nyá təɣı yulumaa hɔntu na səkpɛtuɣu tɛɛ nyámа ısɛntɔɔ cɛtu, 20 na ısəkpeetee nyámа ısəkullu, na piya seɣesəlu. Mpi pə tɔɔ n nyənəɣı nyá təɣı mpu tɔ, n teeləɣı ké sı nyá nana pə tənaɣa kusəsıutu ntı tə taa, paa nyəm, paa tampana. 21 Aŋha, nyá wei n seɣesəɣı lɛlaa tɔ, nn seɣesəɣı nyá tı suwe? Nyá wei n lakı waasu sı pá taa ŋmıulı tɔ, pepe tɔɔ ké nyá ŋmıuləɣı? 22 Nyá wei n tɔŋ sı pá taa la wasaŋkalətu tɔ, pepe tɔɔ ké nyá lakı? Nyá wei nn caa tuŋ tɔm kɛ paa pəcɔ tɔ, pepe tɔɔ ké n naɣaləɣı ı tɛɛ kupampam? 23 Pə taɣa nyá muɣuləɣəna sı n wɛna lsɔ kusəsıutu? Ile pepe tɔɔ ké n pəntəɣı-tı na pá kuɣı lsɔ nyuɣu? 24 lsɔ Tɔm taa pa ŋmaawa təkelekele sı: Yuta nyámа mɛ mə yelina na piitim lɛmpı nyámа tuukı lsɔ.

25 Ye n tɔkəɣı Moisi kusəsıutu kɛ pɛluɣu waasəɣı-ŋ. Ama ye nn tɔkəɣı-tı, pə wɛ ısıı pa ta pɛlı-ŋ kɛlɛ, paa n pɛlaa. 26 Ye yulu í ta pɛlı, pəyele ı təŋəɣı teu kɛ Moisi kusəsıutu kɛɛsa nti tɔ, lsɔ kaa nyənı puntu ısıı pɛllu? 27 Wei ı ta pɛlı pəyele ı tɔka kusəsıutu ntı tɔ, ı ká ku Yuta tu nyá nyá tɔm. Pə taɣa pulu tɔɔ, nyá wɛna kusəsıutu ntı tə takəlası, na n pɛlaa pəyele nn təŋəɣı-tı. 28 Tɔu, ısənaɣa Yuta tu siɣisiɣi ná wɛɛ? Pə taɣa ısɛntɔɔ na ı pɛluɣu kiŋ kɛ pa nyəŋna-ı sı Yuta tu. 29 Ama Yuta tu siɣisiɣi ıle, pa nyəŋna-ı na ı taa ké, na hatuu ı lotu taa ké pa pɛla-ı. lsɔ Feesuɣu pɛləna-ı, pə taɣa lsɔ kusəsıutu nti pa ŋmaa kuŋmaa tɔ tə tɔm tɔkuɣu tɔɔ. Yuta tu siɣisiɣi kɛ mpu, lsɔ saŋna-ı, pə taɣa yəlaa.

3

1 Kawaaɣa wɛ Yutaıtu taa kɛ? Pɛluɣu ná wɛna kasəyaɣa na? 2 Kawaaɣa wɛ pə tənaɣa mpu pə taa ké sɔsɔm mɛɛ. Pə taɣa pulu, kancaalaɣa ıle, Yuta nyámа mpɛɣɛ lsɔ yelina ı tɔm nti ı kaɣa ı heeli yəlaa tɔ. 3 Ile ye pa taa lɛlaa kisa tə muɣu, pıı la na lsɔ náá kɛɛ nti ı ka yɔɣɔtaa tɔ? 4 Aaı, pə kaa la mpu se, paa pəcɔ. Paa yəlaa təna ká la kaloolutunaa, ısıı lsɔ lapa tampana tu kɛ tam. Pa ŋmaawa ḿpúýú lsɔ Tɔm taa sı:

lsıı yəlaa təna nyəmá sı
tampana kɛ n yɔɣɔtəɣı.
Na ye pa tıı yaa-ŋ huulɛ,
nyá tɔm teena.

5 Ama ye ısaɣatu nti tə lakı tɔ tə kusa lsɔ nyuɣu, halәna pá sa ı tampana təŋuɣu, ıle tıı tasa suweɣe yɔɣɔtuɣu tɔtɔ? Yaa tıı tɔ sı timpi ı tukuɣu-tuɣu cɛɣɛcɛɣɛ ké tá

ɪsaɣatʊ tɔɔ tɔ ɪ yʊwaɣalɛ? Aaɪ. (Ama nti yəlaa yɔɣɔtəɣɪ tɔɣɔ ma yɔɣɔtəɣɪ cənɛ.)
6 Tɔfɔ ye pɪɪ wɛ mpʊ, ɪlɛ ɪsənaɣa Ɪsɔ ká tɛ na í la na í hʊʊna yəlaa təna təpaɪ ké tɔm?
7 Ye ma pɔpɔtʊ lakəna na pə́ húlə́ɣí Ɪsɔ tampana təkelekele na í hikiɣi teeli, ɪlɛ
pepe tɔɔ ké pa nyənəɣɪ-m ɪsaɣaʊ tɔtɔ? 8 Yaa pepe tɔɔ ké tə kaa tɔ sɪ tə́ la ɪsaɣatʊ
na pə́ kɔna kʊpantʊ ɪlɛ? Haləna lɛmpa caakaɣa ma nyʊɣʊ kʊɣʊ, ɪlɛna pá waana sɪ
ḿpúɣó ma təŋna sɛɣɛsʊɣʊ. Paa kʊ yəlaa mpa pa waana-m mpʊ tɔ pa tɔm, na pa
tɔm kʊɣʊ maɣaa.

Yʊlʊ kʊpaŋ fɛɪ

9 Ɪlɛ ɪsəna tɔɔ ké pə wɛɛ? Yuta nyə́ma tá tə tɛɛ piitim lɛmpɪ nyə́ma yaa ɪsəna?
Aaɪ, pə taɣa mpʊ. Ma tɛma húlúɣú sɪ ɪsaɣatʊ tɔka yəlaa tənaɣa təkem, paa Yuta
nyə́ma, paa yəlaa mpa te. 10 Ɪsɔ Tɔm taa pa ŋmaawa mpʊ sɪ:
Yʊlʊ fɛɪ wei ɪ siɣisaa tɔ,
paa kʊlʊm kʊŋ.
11 Nɔɣɔlʊ ta cɛkəna pʊlʊpʊɣʊ paa pəcɔ.
Pəyele nɔɣɔlʊ ɪɪ pɛɛkəɣɪ Ɪsɔ.
12 Pa təna pa toolaa na pá hatələna Ɪsɔ,
pa kpɛnta pa təna na pá la yem.
Pa taa kʊlʊm maɣamaɣa ɪɪ lakɪ kʊpantʊ.
13 Pa nɔɣɔ taa wɛ ɪsɪɪ pəlaaʊ ŋku kʊ kulaa tɔ.
Pa puɣusiɣi lɛlaa na pa nɔɔleleŋ.
Pa ntompee í nyəpətaa,
pə wɛ ké ɪsɪɪ akala sɔtʊ.
14 Mpusi koolee na tɔm ɪsaɣatʊ wɛnna pa nɔɔsɪ taa.
15 Pa niŋ wɛ lɔŋ kɛ yəlaa təkʊlɛ.
16 Pá kʊla timpi,
wakəlʊɣʊ na ɪsaɣatʊ kɛ n makəna.
17 Pa ta nyɪ ɪsəna paa la na pá lɪɪ
pə taa na pá hɛɛsɪ tɔ.
18 Pa fɛɪna Ɪsɔ sɔɣɔntʊ kɛ pʊlʊ taa.
19 Tɔʊ, tə nyəmá sɪ Ɪsɔ kʊsəsɪɪtʊ yɔɣɔtəɣɪ pə təna mpi tɔ, pa təna mpa pa təŋəɣɪ-
tɪ tɔɣɔ pə nawa. Ɪlɛna pə́ təkɪ samaa təna nɔɔsɪ, na pá taa hiki təwaanlɛ kɛ tiili,
yaa nɔɣɔlʊ fiti Ɪsɔ hʊʊnaʊ taa. 20 Pə taɣa kʊsəsɪɪtʊ lakəna na Ɪsɔ nyənəɣɪ yʊlʊ kɛ
yʊlʊpaŋ, paa pʊntʊ ké awe. Ama kʊsəsɪɪtʊ təmlɛ ntɛ́ sɪ pə́ hʊlɪ-ŋ nyá təpəntəlɛ, pə
təna ntɛ́.

Ɪsəna Ɪsɔ yakɪ yəlaa tɔ

21 Ama pənɛntɛ Ɪsɔ hʊla-tʊɣʊ ɪsəna ɪ lakɪ na tə́ pəsəɣɪ yʊlʊpama kɛ ɪ ɪsɛntaa na
pə tá lɪɪ kʊsəsɪɪtʊ təŋʊɣʊ tɔm tɔ. Halɪ kʊsəsɪɪtʊ takəlasɪ na Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
nyənsɪ taa ké pa yɔɣɔta pə tɔm kɛ mpʊ sɪ: 22 Ɪsɪɪ yʊlʊ tɛŋʊɣʊ ɪ taa na Yesu Kilisiti
tɔ, mpʊ pə yekina na í pəsɪ kʊpaŋ. Wei í tɪɪ laalaa na í tɛmɪ-ɪ na ɪ taa te, ɪ lakɪ na ílé
í pəsɪ kʊpaŋ kɛ ḿpúɣú. Ɪsɔ naa faɣasəɣɪ yəlaa. 23 Pə taɣa pʊlʊ, yəlaa təna lapəna
ɪsaɣatʊ, ɪlɛna pə́ pɛ-wɛɣɛ Ɪsɔ teeli. 24 Ama Ɪsɔ kʊpantʊ tɔɔ ɪ yelaa na Yesu Kilisiti
wei ɪ waasəɣɪ-wɛ tɔ í la na pá pəsɪ yʊlʊpama kɛ Ɪsɔ ɪsɛntaa kɛ faalaa. 25 Səm mpi ɪ
səpa tɔ, Ɪsɔ lapəna-ɪ kɔtaɣa sɪ í pəsɪ wei ɪ kiŋ yəlaa mpa pa nɪɪkəna-ɪ tɔ paa hikina
suulu kɛ pa ɪsaɣatʊ tɔm taa na pə́ hɪɪsɪ-wɛɣɛ-tɪ tɔ. Ɪsɔ lapa ḿpúɣú sɪ pə́ húlí sɪ ɪ
siɣisaa. Hatuu lɔŋ Ɪsɔ hʊla suulu na í yele yəlaa kɛ pa ɪsaɣatʊ pɔɔsʊɣʊ. 26 Ama
kaɣana ɪlɛ ɪ paasəna ɪsaɣatʊ ntɪ ɪnɪ, na í húlə́ɣí ɪsəna ɪ lakɪ na yəlaa pəsəɣɪ kʊpama
kɛ ɪ ɪsɛntaa tɔ. Mpʊ ɪnɪ pə taa ké ɪ húlə́ɣí sɪ ɪ maɣamaɣa ɪ ké kʊpaŋ, pəyele ɪ lapa
na mpa pɛlɛ pa nɪɪkəna Yesu tɔ pá pəsɪ kʊpama tɔtɔ.
27 Ye mpʊ pʊlʊ kaasaa mpi yʊlʊ ká hɔŋna ɪ tɪ tɔ? Paa pəcɔ pʊlʊ fɛɪ. Ɪlɛ pepe tɔɔ?
Pa təŋəɣɪ kʊsəsɪɪtʊ tɔ pə tɔɔ yaa? Aaɪ, taa tɛmnaʊ tɔɔ ké. 28 Pə taɣa pʊlʊ, tə nawa sɪ

taa tɛm tɔɔ ké Isɔ lakɪ na yʊlʊ pəsəɣɪ yʊlʊpaŋ kɛ ɪ ɪsɛntaa, pə taɣa kʊsəsɪʊtʊ təŋʊɣʊ tɔɔ. 29 Yaa Isɔ ɪnɪ ɪ ké Yuta nyáma tike nyəŋ, na piitim lɛmpɪ nyáma nyəŋ na ɪlɛ? Aaɪ pə taɣa mpʊ. Kʊlʊm ɪnɪ ɪ kɛna pa təna pa Isɔ. 30 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Isɔ kʊlʊm ɪnɪ ɪ wɛnna na í lakɪ, na Yuta nyáma pəsəɣɪ kʊpama kɛ ɪ ɪsɛntaa ké pa tɛmna-ɪ na pa taa tɔ pə tɔɔ. Taa tɛmnaʊ kʊlʊməm mpɪ pə tɔɔ ké ɪ ká la na mpa pa ta kɛ Yuta nyáma tɔ pɛlɛ pá pəsɪ kʊpama kɛ mpʊ tɔtɔ. 31 Ye mpʊ pə məlaa kɛlɛ sɪ tə lɔɔ kʊsəsɪʊtʊ na tá paasəna Isɔ taa tɛmnaʊ tɔm yaa ɪsəna? Paa pəcɔ. Halɪ tə tɪɪ kʊsəɣɪ kʊsəsɪʊtʊ ntɪ tə nyʊɣʊ kɛ kʊkʊsʊ ké.

4

Mpi Apəlaham tɔm hʊ́lə́ɣí tɔ

1 Tɔʊ, tá nyənna tá caanaa caa səsɔ Apəlaham kiŋ na tá ná. Pepeɣe ɪ hikaa? 2 Ye təma kʊlapɛɛ tɔɔ ké Isɔ ka nyəna-ɪ yʊlʊpaŋ ɪlɛ ɪ taa laŋ mpi ɪ ká sana ɪ tɪ tɔ. Ama ɪ kaa tɪɪ pəsɪ na í sa ɪ təɣɪ Isɔ ɪsɛntaa mɛɛ. 3 Pə taɣa pʊlʊ, pa yɔɣɔta Isɔ Tɔm taa ké sɪ, Apəlaham tɛma Isɔ na ɪ taa, na ɪ taa tɛm mpəɣɪ Isɔ ná naWa na í yaa-ɪ yʊlʊpaŋ na í mʊ-ɪ. 4 Yʊlʊ í lakɪ təmlɛ, pa fɛləɣɪ-ɪ ké mɛɛ. Ilɛ pa kaa yaa ɪ kʊfɛlʊɣʊ ŋkʊ sɪ kʊhaʊ, ɪ ɪwɪɪlɛ lonte kɛ pa fɛla-ɪ. 5 Ilɛ paa yʊlʊ ta la təmlɛ na í tɛ Isɔ wei ɪ wiiki asaɣaa kʊnyɔŋ tɔ na ɪ taa ké kʊtɛm, Isɔ nyənəɣɪ pʊntʊ taa tɛm tɔtɔɣɔ, na í mʊ-ɪ sɪ ɪ ké kʊpaŋ. 6 Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ Tafiiti yɔɣɔtəɣɪ wei Isɔ mʊWa sɪ ɪ ké yʊlʊpaŋ na í tá kɛɛsəna ɪ təma tɔ ɪ laŋhʊlʊmlɛ tɔm sɪ:

7 Leleŋ nɪɪlaa ntɛ́ mpa pa pəntaa na
Isɔ hʊ́lí-wɛɣɛ suulu tɔ.
Pəyele ɪ hɪɪsa pa ɪsaɣatʊ.
8 Leleŋ nɪɪlʊ ntɛ́ wei ɪ ɪsaɣatʊ Isɔ lɔWa tɔ.

9 Pɛllaa tike nɪɪkəna leleŋ ɪnɛ? Kʊtapɛləŋ naa nɪɪkɪ-ɪ? Tə tɛma yɔɣɔtʊɣʊ kɛ nɔɔnɔɔ sɪ Apəlaham tɛma Isɔ na ɪ taa, na ɪ taa tɛm mpəɣɪ Isɔ ná naWa na í yaa-ɪ yʊlʊpaŋ na í mʊ-ɪ. 10 Ilɛ waatʊ wei ké pə lapa mpʊ? Waatʊ wei ɪ pɛlaa tɔ, yaa na pə́cɔ́ í pɛləɣɪ? Aaɪ na pə́cɔ́ í pɛləɣɪ ké. 11 Waalɪ waalɪ ké pa pɛla-ɪ, na ɪ pɛlʊɣʊ mpɪ pə hʊlaa ké sɪ ɪ laalaa na í tɛ Isɔ na ɪ taa tɔɣɔ ílɛ́ ɪ mʊ-ɪ sɪ yʊlʊpaŋ. Pə́cɔ́ waatʊ ɪnɪ ɪ taa pɛlətɔ. Ḿpúɣú pə lapa na Apəlaham pəsɪ pa təna mpa pa tɛŋna Isɔ ké pa taa ké mpʊ na í mʊɣɪ-wɛ sɪ kʊpama tɔ pa caa, paa pa ta pɛlɪ. 12 I pəsa pɛllaa caa tɔtɔ. Ilɛ pə taɣa mpa pa mʊɣʊləɣəna pɛlʊɣʊ tɔm tike tɔɣɔ ma tɔŋ. Ama mpa pa təŋa tá caa Apəlaham ɪkpatɛ na pá tɛ Isɔ na pa taa ɪsɪɪ ílɛ́ ɪ ka tɛmnaʊ Isɔ na ɪ taa na pə́cɔ́ pá pɛləɣɪ-ɪ tɔɣɔ.

Ń tɛma nyá taa na Isɔ n hikiɣi ɪ kʊpantʊ təna

13 Isɔ ka heela Apəlaham na ɪ piya sɪ kateŋa kanɛ ka təna kaa tɛ na ká pəsɪ pa nyəm təkpataa. Ilɛ pə taɣa kʊsəsɪʊtʊ təŋʊɣʊ tɔɔ ké pa heela Apəlaham kɛ mpʊ. Ama ɪ tɛmna Isɔ ké ɪ taa na ílɛ́ í mʊ-ɪ sɪ yʊlʊpaŋ tɔɣɔ. 14 Ye kateŋa ŋkɛ kaa tɛ na ká pəsɪ kʊsəsɪʊtʊ təŋlaa tike nyəŋka, ɪlɛ taa tɛmnaʊ kɛ Isɔ ɪɪ waasəɣɪ pʊlʊɣʊlɛ, na mpi Isɔ təŋ sɪ ɪ ká la tɔ pəlɛ pə məla yem. 15 Kʊsəsɪʊtʊ yekina na Isɔ páánáá kɔŋ, na kʊsəsɪʊtʊ wɛnna na tə pəntʊɣʊ wɛɛ tɔtɔ.

16 Mpi Isɔ ka sɪɪwa sɪ ɪ ká la tɔ, taa tɛmnaʊ tɔɔ ké, ɪlɛna pə́ pəsɪ pʊlʊ mpi Isɔ haa faalaa tɔ, pə taa wɛɛ kʊsəsɪʊtʊ təŋlaa tike nyəm. Ama na pa təna mpa pa tɛŋ pa taa na Isɔ ké teitei ɪsɪɪ Apəlaham lapʊ tɔ pa nyəm tɔtɔɣɔ. Apəlaham ké tá təna tá caa ké. 17 Halɪ pa ŋmaawa ḿpúɣú Isɔ Tɔm taa sɪ: Ma lapa na ń pəsɪ piitimnaa paɣalɛ caa. Isɔ wei Apəlaham tɛmna ɪ taa ké mpʊ tɔ, ílɛ́ ɪ ɪsɛntaa Apəlaham ɪnəɣəlɛ tá caa. Isɔ ɪnɪ ɪ feesiɣina sətaa na í lakɪ na mpi pə taa wɛɛ tɔ pə́ wɛɛ. 18 Na paa na pɪɪ tɛɛ pə tɔɔ tɔ, Apəlaham tɛma-tɪ na ɪ taa na í tɛɛləɣɪ. Pə tɔɔ ké ɪ pəsa piitim paɣalɛ caa, ɪsɪɪ Isɔ ka yɔɣɔtʊɣʊ tɔ sɪ: Nyá piya nyʊɣʊ ká wɛɛ mpʊ. 19 Paa na ɪ pɪɪsɪ ka wʊsəna ɪsɪɪ nɪɪnʊwa (100) na í kpatəla təkuŋkuŋku, na Saala ná taa fɛɪ lʊlʊɣʊ tɔm taa tɔ,

ɪ ta nyənna təna. Ama ɪ tisa ɪ yuŋ kɛ Isɔ tɔɔ ké tam. 20 I taa tɛm mpɪ pə ta pasa. Pəyele ɪ ta la sika na mpi Isɔ təma sɪ ɪ ká la tɔ. Halɪ ɪ naani sɔɔsa kʋsɔɔsʋ ké, na í nyɔɔ toŋ, na í təŋna Isɔ ké sam. 21 I ka tɛma ɪ taa təkpataa sɪ Isɔ pəsəɣɪ na í la pə təna mpi ɪ ka təma sɪ ɪ ká la tɔ. 22 Mpi pə tɔɔ Isɔ mʋ-ɪ sɪ ɪ ké yʋlʋ kʋpaŋ kɛ ɪ taa tɛm tɔɔ tɔɣɔlɛ. 23 Ile pə taɣa ɪ nyʋɣʋ tɔɔ tike kɛ pa ŋmaa mpʋ sɪ: Pa mʋ-ɪ sɪ ɪ ké yʋlʋ kʋpaŋ. 24 Ama na tá mpa tá taa tɛmna wei ɪ kʋsa Tacaa Yesu kɛ sətaa taa na paa mʋ-tʋ sɪ kʋpama kɛ mpʋ tɔtɔ tɔ, tá tɔɔ ké pa ŋmaawa tɔtɔ. 25 Tá ɪsaɣatʋ tɔɔ ké pa kʋ-ɪ, na pa feesa-ɪ sətaa taa ké sɪ í la na tə́ pəsɪ kʋpama kɛ Isɔ ɪsɛntaa.

5

Tá na Isɔ tá leleŋ

1 Tɔʋ, ɪsɪɪ kaɣana pa tɛm lapʋ na tə́ pəsɪ yʋlʋpama kɛ Isɔ ɪsɛntaa ké tá taa tɛmnaʋ tɔɔ tɔ, tá na-ɪ tə wɛna təma na leleŋ kɛ Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ. 2 Tə tɛmna Isɔ ké tá taa tɔɣɔ tə kpətəna Isɔ kʋpantʋ təhikile kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ ké timpi tə wɛ kaɣana kɛ ɪsəntɔ tɔ. Na tə yɔɔləɣɪ ké. Mpi tɔ, tə nyəmá sɪ tɪɪ pəsɪ Isɔ teeli nyámа. 3 Halɪ tá məlaa ké na tə́ yɔɔləɣɪ, paa tə wɛʋ wahala taa tɔ. Pə taɣa pʋlʋ, wahala kɔŋna na suulu. 4 Na suulu yekina na yʋlʋ kantələɣɪ wahala taa, na kantəlʋɣʋ yekina na tɛɛlʋɣʋ kɔɔ. 5 Tə tɛɛlʋɣʋ mpʋ tɔ pə ta puɣusi-tʋ se. Pə taɣa pʋlʋ, Feesuɣu Naŋŋtʋ wei Isɔ ha-tʋ tɔ ɪnɪ ɪ lapəna na tá təna tə́ nyɪ teu sɪ Isɔ sɔɔla-tʋ.

6 Tə taa pəsəɣɪ pʋlʋ tɔ Kilisiti səpəna asaɣaa tá, tá tɔɔ ké saa wei pə maɣa Isɔ tɔ. 7 Ama sɪ yʋlʋ í tisi na í sɪ siɣisulu tɔɔ tɔ, təcatətəyaʋ ké. Ń ta tɪɪ nyəm nɔɣɔlʋ ná wɛɛ wei ɪ pəsəɣɪ na í sɪ yʋlʋ kʋpaŋ tɔɔ tɔ. 8 Paa na mpʋ Isɔ ná hʋla-tʋɣʋ ɪsəna tənaɣa ɪ sɔɔla-tʋ tɔ. Kilisiti səpa tá tɔɔ paa na tə ké asaɣaa tɔ. 9 I səm tɔɔ ké tə pəsa yʋlʋpama kɛ kaɣanaɣa Isɔ ɪsɛntaa, ɪlɛ ɪsənaɣa pɪɪ kpisi-tʋɣʋ yapʋ kɛ Isɔ páánа niŋ taa? 10 Tá na Isɔ tɪɪ wɛ kolonja ké. Ama ɪ Pəyaɣa səm taa ké ɪ lapa na tá na-ɪ tə́ ciiki. Tɔʋ, kaɣana tá na Isɔ tə wɛ leleŋ. Pácó ɪ Pəyaɣa ná wɛna weesuɣu tɔtɔ, ɪlɛ kaa waasɪ-tʋ na pə́ kəlɪ mpʋ. 11 Na pə ta tɪɪ kɛʋ pə tənaɣalɛ, tə təŋna Isɔ ɪlɛyɛ yɔɔlənaʋ kɛ Tacaa Yesu Kilisiti wei ɪ lapa na kaɣana tá na Isɔ tə́ ciiki tɔ ɪ tɔɔ.

Atam na Kilisiti pa tɔm

12 Yʋlʋ kʋlʋm tənna ɪsaɣatʋ sʋʋ yəlaa təna. Ilɛna ɪsaɣatʋ náá kɔna səm. Na səm náá ya yəlaa təna tɔɔ. Pə taɣa pʋlʋ, pa təna pa lapəna ɪsaɣatʋ tɔ pə tɔɔ. 13 Isaɣatʋ ka tɛma antulinya taa ké wɛɛʋ na pácó Isɔ tʋ Moisi kɛ kʋsəsɪtʋ. Ama ɪsɪɪ kʋsəsɪtʋ taa fɛɪ ɪlɛ, Isɔ taa nyəni-tɪ ɪsɪɪ pʋlʋ. 14 Paa na mpʋ səm naa tɔɣɔ kawulaɣa kɛ pə kpaɣaʋ Atam na pə́ polo Moisi, halәna pə́ caŋ pə́ kpɛŋna mpa pa taa la ɪsaɣatʋ nti Atam lapa tɔ. Isɔ kʋheelitu kɛ Atam ná kpɛɛsənaa na í pəsɪ ɪsaɣaʋ.

Atam ɪnɛ ɪnɪ ɪ nəɣəsəna wei ɪ kaa ɪ kɔɔ tɔɣɔ. 15 Ama pa ta lɪɪ kʋlʋm. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mpi Isɔ hawa faalaa tɔ pə faɣana ɪsaɣatʋ nti Atam lapa tɔɣɔ. Mpi tɔ, yʋlʋ kʋlʋm ɪnɛ ɪ ɪsaɣatʋ tɔɔ yəlaa paɣalɛ səpa. Ama Isɔ pɛɛlɛɛ ná tema paɣalɛ na pə́ tɛɛ ḿpúɣú sɔsɔm, na pə kaasɪ kʋcɔɔʋ ŋku ɪ lapa faalaa na yʋlʋ kʋlʋm Yesu Kilisiti kiŋ tɔ kʋlɛ kʋ tɔɔwa sɔsɔm tɔtɔ. 16 Ama yʋlʋ kaa kpaɣa mpi Isɔ kʋcɔɔʋ lakɪ tɔ na í maɣasəna mpi yʋlʋ kʋlʋm ɪsaɣatʋ lakɪ tɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ɪsaɣatʋ kʋlʋmtʋ lapəna na pá hʋʋna yəlaa na pa tɔm sɪ. Ama Isɔ faalaa kʋcɔɔʋ ná taɣana ɪsaɣatʋ paɣalɛ na pə́ la teu. 17 Kʋlʋm ɪsaɣatʋ tɔɔ ké səm tɔɣɔ kawulaɣa mɛɛ, nn kʋlʋm ɪnɪ ɪ tike ɪ tɔɔ ké. Ama nti Yesu Kilisiti tike kɔna-tʋ tɔ tələ tə kəla ḿpúɣú tɔɔʋ təcaɣacaɣa. Pə wɛɛ sɪ pa təna mpa pa hika Isɔ pɛɛlɛɛ kɛ sɔsɔm sɔsɔm na í la na pá pəsɪ kʋpama kɛ faalaa tɔ, Kilisiti tɔɔ paa hiki weesuɣu na pá tɔɣɔ kawulaɣa.

18 Isɪɪ yʋlʋ kʋlʋm ɪsaɣatʋ sʋsa yəlaa tənaɣa tasəkələ taa tɔ, mpʋ tɔtɔɣɔ yʋlʋ kʋlʋm təmlɛ kʋpantɛ ká fiti yəlaa tənaɣa hʋʋlɛ pɔɔlɛ taa na pá tʋlɪ-tɪ. 19 Isɪɪ yəlaa təna lapʋ asaɣaa kɛ yʋlʋ kʋlʋm kpɛɛsʋɣʋ tɔɔ tɔ, mpʋ tɔtɔɣɔ yəlaa paɣalɛ ká la kʋpama kɛ Isɔ ɪsɛntaa ké yʋlʋ kʋlʋm nɪɪnaʋ tɔɔ.

20 Kʋsəsɪɪtʋ kɔmaɣa sɪ ɪsaɣatʋ í huki. Ama timpi ɪsaɣatʋ hukaa tɔ, Isɔ pɛɛlɛɛ ná tɛɛ-təɣɪ tɔɔʋ kɛ sɔsɔm. 21 Na ɪsɪɪ ɪsaɣatʋ lɛɛ səm kɛ yəlaa təna tɔ, mpʋ tɔtɔɣɔ Isɔ pɛɛlɛɛ ná lɛɛ-tʋɣʋ siɣisuɣu sɪ pə́ pona-tʋɣʋ weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ kʋ taa ké Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ.

6

Pa cɛpa-tʋ na ɪsaɣatʋ sɪ tə́ wɛɛ Kilisiti tɔɔ

1 Ilɛ ɪsənaɣa pə wɛɛ ɪlɛ? Tɪɪ lakɪ ɪsaɣatʋ kɛ ḿpúɣú tam sɪ Isɔ í sɔɔsɪ-tʋɣʋ ɪ pɛɛlɛɛ yaa ɪsəna? 2 Aaɪ, pə taɣa mpʋ se, paa pəcɔ. Tá mpa səm cɛpa-tʋ na ɪsaɣatʋ tɔ, ɪsənaɣa tɪɪ wɛɛ na tə́ təŋna ɪsaɣatʋ lapʋ tɔtɔ? 3 I tá nyɪ sɪ tá təna mpa pa sɔ Isɔ lʋm sɪ tá na Yesu Kilisiti tə kpɛntaa tɔ, ɪ təsətɛ kɛ pa kpɛnta-tʋ na pá sɔ-tʋ? 4 Ye mpʋ ɪlɛ Isɔ lʋm sɔʋ taa ké pa pima tá na-ɪ sɪ tá na-ɪ tə səpəna. Na ɪsɪɪ Kilisiti səpa na Tacaa toma sɔsɔɔna feesi-ɪ tɔ, tá tɔtɔ tə laɣasa tɔntɛ təkpataa ké.

5 Ye tá na-ɪ tə kpɛntaa na tə́ sɪ ɪsɪɪ ɪ səpʋ tɔ, paa kpɛntɪ tá na-ɪ na pá feesi-tʋɣʋ səm taa ɪsɪɪ pa feesa ɪnɪ tɔ. 6 Tə nyəmá teu sɪ kʋyaŋku Kilisiti səpa tesika tɔɔ tɔ, pə kpɛnna tá yaasi kʋpəŋ na pə́ kʋ tətɔtɔtɔ. Ilɛna timpi tɪɪ kɛ asaɣaa na tá tɛɣɛlɛ mpʋ tɔ, pə́ la yem na í hɛtɪ-tʋ, na tə taa tasa ɪsaɣatʋ yomle taa ké wɛɛʋ. 7 Yʋlʋ wei ɪ tɛma səpʋ tɔ pə ləsa ɪlɛɣɛ ɪsaɣatʋ yomle taa ké. 8 Ye tá na Kilisiti tə səpa, tə nyəmá sɪ tá na-ɪ tɪɪ wɛɛna weesiŋ tɔtɔ. 9 Tə nyəmá teu sɪ ɪsɪɪ Kilisiti fem tɔ səm ɪɪ tasəɣɪ-ɪ nyaasʋɣʋ. Pəyele ɪ kaa tɪɪ səpʋ tɔtɔ. 10 Tɔm kʋlʋm kɛ ɪ səpa na pə́ cɛ í na ɪsaɣatʋ. I wɛʋ kaɣana na ɪ weesuɣu tɔ Isɔ tɔɔ ké. 11 Ḿpúɣú mɛ tɔtɔ í ká nyəɪnɪ mə tɪ ɪsɪɪ mpa pa səpa na pə́ cɛ pá na ɪsaɣatʋ tɔ, na ɪsɪɪ mpa pa fema sətaa taa na kaɣana pa wɛ Isɔ tɔɔ ké pá na Yesu Kilisiti pa kpɛntʋɣʋ tɔɔ tɔ.

12 Ye mpʋ ɪlɛ, ɪsaɣatʋ í taa tasa mə tənəŋ kʋsəpəŋ ɪnɛɣɛ ŋmakəlʋɣʋ na í nɪɪna mə tənəŋ kʋnyɪɪləŋ. 13 I taa yele na ɪsaɣatʋ tasa mpaaʋ hikuɣu kɛ mə tənəŋ taa ké tiili na í la ɪsaɣatʋ. Ama í ha mə təɣɪ Isɔ ɪsɪɪ mpa pa fema sətaa taa tɔ, ɪlɛna í kpaɣa mə tɪ na í pɛtɪ Isɔ təmlɛ taa na í lana-mɛɣɛ kʋpam. 14 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pə fɛɪ ɪsɪɪ ɪsaɣatʋ í ŋmakəlɪ-mɛ. Mpi tɔ, pə taɣa kʋsəsɪɪtʋ tɔɔ ké í wɛɛ. Ama Isɔ pɛɛlɛɛ tɔɔ ké.

Siɣisuɣu yomle

15 Mpʋ tɔ, tɪɪ təŋna ɪsaɣatʋ lapʋ sɪ Isɔ pɛɛlɛɛ tɔɔ ké tə wɛɛ pə taɣa kʋsəsɪɪtʋ tɔɔ? Aaɪ pə taɣa mpʋ se, paa pəcɔ. 16 I nyəmá teu sɪ, ye í ha mə təɣɪ wei na í nɪɪkəna-ɪ, í pəsa wei í nɪɪkəna mpʋ tɔ ɪ yom ké. Ḿpúɣú pə wɛɛ na ɪsaɣatʋ, ye n nɪɪkəna-təɣɪ tam n tɛŋna səm ké. Na mpʋ ɪnɪ tɔtɔɣɔ pə wɛɛ na Isɔ, ye n nɪɪkəna ɪlɛɣɛ tam, pə laɣasəɣɪ-ŋ tɔntɛ nte tə kɛɛsəna-ɪ tɔɣɔ. 17 Aaa, Isɔ fɔɔ, mɛ mpa tuu ɪsaɣatʋ ka kpa yomle tɔ pənɛntɛ í nɪɪna nti pa sɛɣɛsa-mɛ sɪ í kɛɛsəna tɔ təkpataa. 18 Pə ləsa-mɛɣɛ ɪsaɣatʋ yomle taa, na nɔɔnɔɔ siɣisuɣu yomaa kɛ í pəsaa. 19 Mə ɪcantʋ tɔɔ ké ma huɣi təlɛɣɛ kʋhuɣu sɪ í cɛkəna. Pɪɪ wɛʋ tɔ, tɛtɛlakasɪ na ɪsaɣatʋ taa ké í pɛta mə tɪ, na pəlɛ pə́ kpa-mɛɣɛ yomle na pə́ lakɪ-mɛɣɛ yɛlɛyɛlɛ nyə́ma. Mpʋ tɔtɔɣɔ pənɛntɛ, í pɛtɪ mə təɣɪ siɣisuɣu təma lapʋ taa na pəlɛ pə́ kpa-mɛɣɛ yomle na mə tɔntɛ kɛɛsɪ teu.

20 Waatʋ wei ɪsaɣatʋ ka kpa-mɛɣɛ yomle tɔ, kʋpantʋ lapʋ tɔm ta na-mɛ. 21 Na í lakaɣa lakasɪ nsi sɪ wɛ-mɛɣɛ fɛɛlɛ kɛ kaɣana tɔ, pepeɣe í waa sɪ taa? Sɪ tɛɛsaɣana-mɛɣɛ kʋɣʋ ké. 22 Ama kaɣana pə ləsa-mɛɣɛ ɪsaɣatʋ yomle taa na í lakɪ Isɔ təmlɛ. Na mpi í waakɪ tɔɣɔlɛ pa təŋna-mɛɣɛ kɛɛsʋɣʋ sɪ mə tɔntɛ í te na cele í ká hiki weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ. 23 Isaɣatʋ fɔɔtɔ kɛlɛ səm. Ama weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔɣɔ Isɔ ná haa faalaa kɛ mpa na Tacaa Yesu Kilisiti pa kpɛntaa tɔ.

7

Mpi alʋ na ɪ paalʋ pa tɔm hʋ́lə́ɣí tɔ

1 Ma taapalaa, ntɔŋ í nyəmá Moisi kʋsəsɪʋtʋ kɛ teu yaa. Təʋ, tə maɣamaɣa tə
tɔm kɛ maa kɛɛsɪ-mɛɣɛ pənɛ. Yʋlʋ weesuɣu tʋ tike niŋ kɛ kʋsəsɪʋtʋ ntɪ tə pɛləɣɪ.
2 Ɪ nyənna alʋ, ɪ paalʋ í wɛna ɪ weesuɣu, kʋsəsɪʋtʋ ntɪ tɪɪ haa-ɪ mpaa sɪ í kʋlɪ. Ama
ɪ paalʋ ɪnɪ ɪ səpa, tə ha-ɪ mpaa ké, í saakɪ ɪ saa. 3 Ɪ kʋla kʋkʋlʋ na í saa, paa yaa-ɪ
wasaŋkalɪ. Ama səm í kɛla ɪ paalʋ, kʋsəsɪʋtʋ ta tasa ɪ niŋ pɛlʋɣʋ tətɔ, tə ha-ɪ mpaa
ké. Pəlɛ tɔ, ye ɪ saa kʋfalʋ ɪ ta kɛ wasaŋkalɪ. 4 Ma taapalaa mɛ, ḿpúɣó na-mɛ tətɔ.
Ye kʋsəsɪʋtʋ tɔm taa, í pəsa sətaa ké. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mə na Kilisiti í kpɛnta tənʋɣʋ,
na pənɛntɛ í pəsa kʋfalʋ wei ɪ fema sətaa taa tɔ ɪ nyáma, na pə wɛɛ sɪ tá la Isɔ ké
təma nna a nəɣəsənaa tɔ. 5 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, waatʋ wei tɪɪ wɛ tá kʋpəntʋ taa tɔ,
kʋsəsɪʋtʋ kpaasaɣa tá nantʋ təna taa kʋnyɪʋləŋ ɪsaɣaŋ apalʋtʋ, na pá sʋsəɣɪ-tʋɣʋ
səm təma lapʋ taa. 6 Ama pənɛntɛ tə lɪɪ kʋsəsɪʋtʋ yomle taa na səm lapəna na tá lɪɪ
mpi pɪɪ kpa-tʋɣʋ yomle kɛ mpʋ tɔ pə taa təkpataa. Pə tɔɔ ké tɪɪ təŋ ɪsəna kaɣana
pə laɣasaa tɔ, na tá lá Isɔ təmlɛ kɛ Isɔ Feesuɣu toŋ taa. Pá taa wɛɛ ɪsɪɪ tə təŋaɣa
takəlasɪ taa kʋsəsɪʋtʋ na tá lakɪ tɔ.

Isɔ kʋsəsɪʋtʋ na ɪsaɣatʋ pə tɔm

7 Ɪlɛ ɪsənaɣa pə wɛɛ ɪlɛ? Kʋsəsɪʋtʋ ké ɪsaɣam yaa? Aaɪ pə taɣa mpʋ se, paa pəcɔ.
Kʋsəsɪʋtʋ yelina na má nyɪ ɪsaɣatʋ tɔm. Kʋpam ye kʋsəsɪʋtʋ í taa tɔ sɪ n kaa nyɪʋlɪ,
ma taa nyɪ kʋnyɪʋlʋɣʋ tɔm. 8 Kʋheelitu ntɪ tə yelina na ɪsaɣatʋ hiki mpaaʋ na tá
kʋ kʋnyɪʋləŋ ɪnɪ ɪ tənaɣa ma taa. Pə taɣa pʋlʋ, ye pə taa ké kʋsəsɪʋtʋ tɔɔ, ɪsaɣatʋ
taa hiki tə tɪ. 9 Ma kiŋ ɪlɛ, kʋsəsɪʋtʋ taa kɔnta tɔ, ma wɛna ma tɪ. Ama kʋheelitu
ntɪ tə kɔma, ɪlɛna ɪsaɣatʋ ntɪ tá nyəkɪ na tá kʋlɪ. 10 Ɪlɛna má məlɪ sətʋ. Pɪɪ wɛɛ sɪ
kʋheelitu ntɪ tá waasɪ. Ama ma kiŋ ɪlɛ tə məla maɣa kʋɣʋ ké. 11 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ,
ɪsaɣatʋ hika mpaaʋ na tá puɣusɪ-m na kʋheelitu ntɪ, na tá kʋ-m na kʋheelitu ntɪ.
12 Isɔ kʋsəsɪʋtʋ wɛ tənaŋŋ, na kʋheelitu ná wɛ tənaŋŋ tətɔ na tá siɣisaa na tá
tewa. 13 Teu nyəm mpɪ pə məlәna ntɛ́ na pá kɔna maɣa səm na? Aaɪ, pə taɣa mpʋ
se, paa pəcɔ. Isaɣatʋ lapəna kɔkɔlɔ ɪnɪ. Tənaɣa tə kulina tə tɪ waalɪ sɪ ntəɣəlɛ ntɪ.
Tə kpaɣa mpi pə wɛ teu tɔɣɔ na tá kʋna-m. Tənaɣa kʋsəsɪʋtʋ yelaa na ɪsaɣatʋ tɔm
la sɔɣɔntʋ na pá tɛɛ caasa.

Yəlaa pɪɪ ɪsaɣatʋ taa

14 Tə nyəmá mpʋ sɪ Isɔ kʋsəsɪʋtʋ təkʋɣʋ wɛ lotu taa tɔm ké. Ama maɣa yʋlʋ
kɛ yʋlʋ ké na ɪcantʋ təlɔ, na pə pɛɛta-m na ɪsaɣatʋ na má pəsɪ tə yom. 15 Ma ta
cɛkəna mpi ma lakɪ tɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, maa lakɪ mpi ma səɔla lapʋ tɔ. Ama mpi
ma kisaa tɔ mpəɣɪ ma lakɪ. 16 Ma ta səɔlɪ mpi na má lakɪ-wɪ tɔɣɔ ma nyəmnaa sɪ
Isɔ kʋsəsɪʋtʋ wɛ teu. 17 Ye mpʋ pə taɣa má lakəna mpʋ. Ama ɪsaɣatʋ nti tə wɛ ma
taa tɔ təlɛ tə lakəna. 18 Ma nyəmá teu sɪ kʋpantʋ natəlɪ tə fɛɪ ma kiŋ, ma pilimile
tənɛ tə tɔm kɛ ma tɔŋ. Kʋpam paa ma luɣu wɛ teu sɪ má la kʋpantʋ, maa pəsəɣɪ
tə lapʋ. 19 Maa lakɪ kʋpantʋ nti ma səɔlaa tɔ. Ama ɪsaɣatʋ nti ma kisaa tɔ ntəɣɪ
ma məlaa na má lakɪ. 20 Ma lakɪ nti maa caa tɔ, pə taɣa má nɔkəna. Ama ɪsaɣatʋ
nti tə kanta ma taa tɔ ntɪ tə tənna mpʋ.
21 Ma cɛkəna yaasi ɪnɛ sɪ ye ma caakɪ kʋpantʋ lapʋ ɪsaɣatʋ tɛɛna nɔɣɔ. 22 Hatuu
ma lotu taa ma səɔla Isɔ kʋsəsɪʋtʋ mɛɛ. 23 Ama ma maɣana yaasi nɔɣəlʋɣʋ ma
tənʋɣʋ taa, na tam ɪ pɛkələɣɪ na í yoona yaasi wei ɪ tɔɔ ma laɣatʋ nyəmá tɔ, na í
la-m ɪsaɣatʋ tiipile nte tə kanta ma taa tɔ tə salәka tʋ. 24 Ama ma tɔm wɛ kʋnyɔŋ
yoo, tənʋɣʋ kʋnɛ kʋ tɔŋna-m kʋɣʋ ké. A yakɪ-m? 25 Ama Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ
Isɔ fɔɔ.
Mpʋ tɔ, hatuu ma hʋwɛɛ taa Isɔ kʋsəsɪʋtʋ kɛ ma təŋəɣɪ. Pə kaasa ma yʋlʋtʋ
pilimile tənɛ tɔ, ɪsaɣatʋ yaasi kɛ təlɛ tə təŋəɣɪ.

8

Mpa pa təŋəɣɪ Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʋ tɔ pa tɔntɛ

1 Ye mpʊ mpa na Yesu Kilisiti pa kpɛntaa tɔ pa kaa tasa pa tɔm kɛ kʊɣʊ. 2 Pə
taɣa pʊlʊ tɔɔ, Isɔ Feesuɣu lakı ısəna na í haa weesuɣu kɛ mpa na Yesu Kilisiti
pa kpɛntaa tɔ, ḿpúɣú pə lapa na pə́ ləsı-m ısaɣatʊ na səm pə yaasi ını ı taa. 3 Isɔ
lapa mpi Moisi kʊsəsıtʊ taa pəsı na tə́ la yʊlʊwɛɛtʊ tɔɔ tɔ. I hʊla yəlaa tasəkəlɛ
kɛ timpi pa lakı ısaɣatʊ kɛ tam tɔ, mpi tɔ ı tila ı maɣamaɣa ı pu. Na wɛɛtʊ nti tə
nəɣəsəna yəlaa asaɣaa nyəntʊ təɣɔ ı kɔmnaa sı í hʊsı ısaɣatʊ. 4 Isɔ lapa ḿpúɣú sı nti
kʊsəsıtʊ caalaɣaa-tʊ sı tə́ la tɔ, tə la pə tənaɣa teitei. Pə taɣa pʊlʊ, kaɣana tə yela tá
wɛɛtʊ kʊpəntʊ təŋʊɣʊ na tə́ təŋəɣı Isɔ Feesuɣu. 5 Mpa pa tɔŋna tɔntɛ kɛ yʊlʊ wɛɛtʊ
kʊpəntʊ taa tɔ tə tike tə tɔm kɛ pa nyəmá. Na mpa pa təŋəɣı Isɔ Feesuɣu tɔ kʊlɛ
kʊ nyəntʊ tike kɛ pa lakı. 6 Ye n təŋəɣı yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ kɛ tam, n tɛɛsəɣəna səm
ké. Ama ye Isɔ Feesuɣu nyəntʊ kɛ n lakı tam, n hikiɣi weesuɣu na laŋhɛɛlɛ ké.
7 Mpa pa sɛɛsa ısəlɛ na yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ təŋʊɣʊ tɔ, pa ké Isɔ kolontunaa ké. Paa
təŋəɣı Isɔ kʊsəsıtʊ, paa tıı pəsəɣı-tı tɔ se. 8 Mpa pa tɔŋna pa yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ
təŋʊɣʊ tɔ, paa pıı la ısəna, pa kaa te Isɔ.

9 Ama mɛ ılɛ mə fɛı yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ taa tətɔ. Isɔ Feesuɣu nyəntʊ taa ké í
wɛɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Isɔ Feesuɣu caɣa mə taa tɔ se. Wei ı taa Kilisiti Feesuɣu
fɛı tɔ ı ta kɛ ı nyəŋ. 10 Ye Kilisiti wɛ mə kiŋ paa na mə ısaɣatʊ ka kʊ mə tənəŋ tɔ,
Isɔ Feesuɣu wɛ mə taa na toma. Mpi tɔ pə pəsa-mɛɣɛ kʊpama kɛ Isɔ ısɛntaa ké.
11 Ye Isɔ Feesuɣu ŋku kʊ feesa Yesu ké sətaa taa tɔ kʊ caɣa mə taa, wei ını ı ka
feesa Kilisiti kɛ sətaa hɛkʊ tɔ, kʊlʊm ını ı ká ha mə tənəŋ kʊsəpəŋ ınɛɣɛ toma na
ı Feesuɣu ŋku kʊ caɣa mə taa tɔ kʊ toŋ taa.

12 Ma taapalaa, pə tɔɔ ké pə nyəka-tʊ, na pə taɣa sı tə́ təŋ tá yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ
na tə́ lakı nti tə nyıləɣı tɔ. 13 Pə taɣa pʊlʊ, ye í təŋəɣı mə yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ, í ká sı.
Ama ye í kisa mə yʊlʊwɛɛtʊ kʊpəntʊ yaasi sı tə́ saalı na Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ,
ılɛ í tʊla-tı. 14 Pa təna mpa Isɔ Feesuɣu tiikiɣi tɔ pa ké Isɔ piya ké. 15 Pə taɣa pʊlʊ
tɔɔ, Isɔ Feesuɣu ŋku pa ha-mɛ tɔ kʊ ta kɛ Feesuɣu ŋku kʊ lakı-mɛɣɛ yomaa na kú
tasəɣı-mɛɣɛ sɔɣɔntʊ tʊɣʊ tɔ. Ama kʊ ké Isɔ Feesuɣu ŋku kʊ lakı-mɛɣɛ Isɔ pəyalaa
na kʊ lakı na í yaakı Isɔ sı ma Caa, Paapa tɔ. 16 Tə ké Isɔ piya, na Isɔ Feesuɣu
maɣamaɣa húlə́ɣí ḿpúɣú hatuu tá taa. 17 Tə ké ı piya, na kʊpantʊ nti Isɔ tɔma
sı ı ká ha ı yəlaa ısıı kpancoou tɔ, tıı hiki-tı tətɔ. Tá na Kilisiti tıı kpɛntəna-təɣı
hikuɣu. Ye tá na-ı tə kpɛnta wahala hikuɣu tá na-ı tıı kpɛntı ı teeli taa tətəɣɔ.

Cele teeli

18 Ye ma kiŋ pə fɛı ısıı paa kpaɣa tá kaɣana kʊnyɔntəɣəlɛ na pə́ kɛɛsəna teeli
wei cele Isɔ ká tʊ-tʊ tɔ. 19 Kʊŋmaŋmam təna taŋaa təteɣɛteɣɛ sı Isɔ í ləsı ı pəyalaa
na pə́ ná. 20 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, taaləm nyəm taa ké pə sʊsa kʊŋmaŋmam mpı, na pə
taɣa sı pə nɔkaa. Isɔ tʊna-wəɣı mpʊ. Paa na mpʊ tɔ na tɛɛlʊɣʊ wɛɛ ké. 21 Pə taɣa
pʊlʊ tɔɔ, kʊyakʊ nakʊlı pıı tɛ na Isɔ kʊŋmaŋmam təna hɛɛsı wakəlʊɣʊ yomle na
pə te təkpataa ké teitei ısıı Isɔ piya ka te waatʊ wei paa tɛ kasaɣampiya pəsʊɣʊ tɔ.
22 Tə nyəmá sı halənа saŋa kʊŋmaŋmam təna tɔŋna məla na pə́ saləməɣı ısıı alʊllʊ
saləmʊɣʊ tɔ. 23 Pə taɣa kʊŋmaŋmam tike mələɣəna. Ama na tá mpa tə wɛna Isɔ
Feesuɣu ısıı kancaalaɣa kʊcɔɔʊ ŋku Isɔ lapa-tʊ tɔ, tá mələɣı tá taa tətɔ, na tə́ taŋa
kʊyaŋku Isɔ ká pəsı-tʊɣʊ ı piya na í tɛɛsı tá tənəŋ ınɛɣɛ yapʊ təkpataa tɔ. 24 Tə nawa
sı tə hika tá yapʊ yaa, ılɛ pə wɛ tɛɛlʊɣʊ taa tɔm na pə́cɔ́. Ye mpi yʊlʊ naa tɔ pə tɔɔ
ké ı tɛɛləɣı, ılɛ pə taɣa tɛɛlʊɣʊ ntɛ́ təna. Awe ká tasa tɛɛlʊɣʊ kɛ mpi ı tɛma nav tɔ?
25 Ye mpi tə ta nata tɔ pə tɔɔ ké tə tɛɛləɣı ılɛ tə caɣana suulu ké na tə́ taŋa-wı.

26 Pə kaasa Isɔ Feesuɣu ná kɔŋ tətɔ na kú səŋna tá mpa tə ké acamaa tɔ. Pə taɣa
pʊlʊ, tə ta nyı ısəna tıı sələmı na pə́ té tɔ. Ama Feesuɣu ŋkʊ kʊ sələməɣənana-tʊɣʊ
Isɔ, na miituɣu mpi yʊlʊ kaa pəsı na í kɛɛsı nəɣɔ taa tɔ. 27 Isɔ wei ı naa lotu taa tɔ
ı nyəmá kpakpaa kɛ mpi Feesuɣu Naŋŋtʊ caa ı sələmı tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, mpa pa ké
Isɔ nyə́ma tɔ mpɛɣɛ Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ sələməɣəna teitei ısıı Isɔ caakı tɔ.

28 Tə nyəmá sɪ kʋpantʋ kɛ Isɔ lakɪ pə tənа pə taa ké mpa pa sɔɔla-ɪ na pá ké mpa ɪ yaawa ɪsɪɪ ɪ nɔkʋɣʋ wɛɛ tɔ. 29 Mpa Isɔ ka ləsa hatuu lɔŋ tɔ, ɪ laalaa ké na í faɣasɪ-wɛ na pa mpaa sɪ pá nəɣəsəna ɪ Pəyaɣa, na kɛlɛ ká hiki newaa paɣalɛ. 30 Mpa Isɔ ka laalaa na í faɣasɪ mpʋ tɔ ɪ ləsa-wɛɣɛ, na mpa ɪnɪ ɪ ləsa mpʋ tɔɣɔ ɪ lapa na pá pəsɪ yʋlʋpama kɛ ɪ ɪsɛntaa. Mpa ɪ lapa na pá pəsɪ yʋlʋpama kɛ mpʋ ɪnɪ tɔɣɔ ɪ yelaa na pá hiki pa paa nyəm kɛ ɪ teeli taa tətɔ.

Isəna Isɔ luɣu sʋʋ-tʋ pə tɪɪ fɛɪ tɔ

31 Ye mpʋ suweɣe tɪɪ tasa yɔɣɔtʋɣʋ tətɔ? Ye pə wɛɛ sɪ Isɔ wɛ tá tɔɔ, ɪlɛ awe ká lɪɪ-tʋɣʋ koloŋa? 32 I ta kisina ɪ maɣamaɣa ɪ Pəyaɣa tɔɔ. Ama ɪ ha-kɛ təkpem ké tá tənа tá tɔɔ. Tɔʋ, ɪ ta kisi ɪ Pəyaɣa hav, kacaŋfana pə tənа mpi pə kaasaa tɔ? 33 Ye mpʋ awe ká tʋ taalɪ ké mpa Isɔ ləsaa tɔ? Pə tʋ fɛɪ, pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ maɣamaɣa hʋlənа sɪ pa tɔm ta sɪ tiili. 34 Na awe ká maɣasɪ pa tɔm kʋɣʋ tətɔ? Pə tʋ fɛɪ, pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Yesu Kilisiti tɪɪ səpəna, na í tɪɪ fem na í wɛ Isɔ kɔŋkɔŋ taa na í sələməɣəna-tʋ. 35 Ilɛ pepe ká ləsɪ Kilisiti sɔɔlʋɣʋ kɛ tá tɔɔ? Wahala ká pəsɪ? Laŋpəsəlɛ səsɔɔlɛ na? Yaa kʋnyɔŋ ŋku paa tʋ-tʋ tɔ? Nyɔɣɔsɪ na? Yaa hʋlʋməŋ? Asola taa wɛɛʋ na? Yaa səm? 36 Isɔ Tɔm taa pa ŋmaawa mpʋ sɪ:

Nyá tɔɔ ké tə wɛ səm nɔɣɔ taa ké ilim na pə tɛm.
Na pá lakɪ-tʋ ɪsɪɪ heeŋ wei pa tɛɛna alʋkisam tɔ.

37 Ama pə tənа pə taa ké mpʋ ɪlɛ, tá wɔpəna təcaɣacaɣa kɛ wei ɪ sɔɔla-tʋ tɔ ɪ toŋ tɔɔ. 38 Ma tɛma ma taa təkpataa sɪ pʋlʋpʋ fɛɪ mpi pɪɪ ləsɪ Isɔ sɔɔlʋɣʋ kɛ tá tɔɔ tɔ, paa səm paa weesuɣu, paa ɪsɔtaa tillaa, paa ɪsɔtaa alɔɣaa nyʋɣʋ nyáma yaa pa toma sɔsɔɔna. Paa saŋa nyəm, paa mpi pɪɪ kɔɔ cele tɔ. 39 Paa tɛtʋ tɔɔ cənɛ kɔkɔlɔnaa, paa tɛtʋ tɛɛ nyáma. Paa kʋŋmaŋmam mpi pə kaasaa tɔ pə taa pʋlʋ kaɪ fɛɪ mpi pɪɪ kaɣatɪ sɔɔlʋɣʋ ŋku Isɔ sɔɔlənа-tʋɣʋ Yesu Kilisiti tɔɔ tɔ na kú sɛkɪ tá kiŋ kɛ tatɛ kɛ paa waatʋ wei.

9

Isɔ na ɪ yəlaa kʋləsaa pa tɔm

1 Tampana kɛ ma yɔɣɔtəɣɪ, maa looliɣi, ma ké Kilisiti yʋlʋ tɔ pə tɔɔ. Ma laŋlɛ ɪɪ tɔɔ paa pəcɔ maɣamaɣa sɪ yaa ma looliɣi. Mpi tɔ Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʋ húlə́ɣí-m mpiɣi ma taa tɔɣɔ ma təŋəɣɪ. 2 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ma laŋlɛ wakəla sɔsɔm na pə́ cɔɔsəɣɪ-m tam. 3 Halɪ pə caɣa-m ɪsɪɪ pɪɪ kisaɣa, Isɔ ka kisa-m na pə́ yasɪ má na Kilisiti, na pə́ kpaɣa ma tɛɛtʋnaa na pə́ məŋna ma lonte. Ma piitim maɣamaɣa nyə́ma tɔm kɛ ma tɔŋ. 4 Pa ké Isɛɣɛlɪ nyə́ma, na Isɔ lapa-wɛɣɛ ɪ pəyalaa, na ɪ yelaa na pá naakɪ ɪ teeli. I na-wɛ pa pɛɛla nɔɣɔ, na í cɛlɛ-wɛɣɛ kʋsəsɪɪtʋ. Na í hʋ́lí-wɛɣɛ Isɔ sɛɛtʋ, na í heeli-wɛɣɛ mpi mpi ɪ ká la-wɛ tɔ. 5 Pa ké tá kite caanaa kʋlʋlaa. Ye yʋlʋwɛɛtʋ tɔm taa ɪlɛ, Kilisiti ké pa piitim tʋ. Ini ɪ ŋmakələna pə tənа, ɪnɪ ɪ kɛna Isɔ wei paa saŋ tam tɔ. Isɔ í yele na pə́ la mpʋ.

6 Pə taɣa ɪsɪɪ ma yɔɣɔtəɣɪ sɪ mpi Isɔ tɔma sɪ ɪ ká la tɔ pə cotaa. Pə taɣa Isɛɣɛlɪ nyə́ma tənа kɛna Isɛɣɛlɪ nyə́ma. 7 Pəyele Apəlaham kʋlʋlaa ta kɛ Apəlaham piya maɣamaɣa. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ ka heela-ɪ ké sɪ: Mpa paa lɪɪna Isaaka tapʋɣʋ tɛɛ tɔ mpɛ pa tike təkoŋ kɛna nyá piya təsiɣisiɣi. 8 Pə nyʋɣʋ ntɛ́ sɪ, pə taɣa mpa pa məlaa na pá lʋlɪ təfolo kɛ yem tɔ mpɛ pa kɛna Isɔ piya. Ama mpa Isɔ ka tɔma sɪ ɪ ka ha-ɪ na pá lʋlɪ-wɛ tɔ mpɛɣɛ pa nyənəɣɪ ɪ kʋlʋlaa təsiɣisiɣi. 9 Waatʋ wei ɪ heelaɣa-ɪ mpi ɪ ka lapɪ-ɪ tɔ ɪ tɔmaɣa sɪ: Ye pə kɔma na pə́ talaa, maa məlɪ na Saala ká hiki apalʋ pəyaɣa.

10 Pə taɣa pə tənaɣalɛ. Lɛpɛka piya nsɪ sɪ naalɛ sɪ kaa caa ké. Inəɣəlɛ tá piitim caa sɔsɔ Isaaka. 11 Isɔ ləsʋɣʋʋ yəlaa tɔ, pə taɣa sɪ ɪ nyənəɣəna mpi pa lakɪ tɔ, ama ɪ maɣamaɣa ɪ nɔkʋɣʋ kiŋ kɛ pə wɛɛ. 12 Isɔ heela Lɛpɛka na í ta tɪɪ lʋlətа ɪ piya sɪ: Waalɪ nyəŋka ká tɔɣɔna sɔsɔɔntʋ. Piya nsɪ sɪ ta nyənta kʋpantʋ na ɪsaɣatʋ. Isɔ

lapa mpʊ sɪ í hʊ́lí sɪ mpi ɪ sɪɪwa tɔ, mpəɣɪ ɪ təŋəɣɪ. 13 Halɪ pa ŋmaawa ḿpʊ́ɣʊ́ lsɔ
Təm taa sɪ:
Ma luɣu lapa Yakɔpʊ na má kisi lsaʊ.
14 Suweɣelɛ tɪɪ yɔɣɔtɪ ɪlɛ, lsɔ ɪɪ təŋəɣɪ tampana yaa ɪsəna? Aaɪ, pə taɣa mpʊ se,
paa pəcɔ. 15 lsɔ ka heela Moisi sɪ: Má nɔka wei ɪ pətɔɔtəlɛ wiiu ma wii, má nɔka
wei ké suulu hʊ́lʊ́ɣʊ́ ma hʊ́lí-ɪ.
16 Ye mpʊ ɪlɛ pə taɣa yʊlʊ nɔkʊɣʊ yaa ɪ lʊpʊ tɔɔ. Ama lsɔ wei ɪ wiiki pətɔɔtəlɛ tɔ
ɪ kiŋ tike ké təkoŋ. 17 Pa tɔma lsɔ Təm taa sɪ lsɔ tɔma Icipiti wulaʊ sɔsɔ təfoo sɪ:
Mpi pə maɣamaɣa pə nyʊɣʊ tɔɔ ma tʊ-ŋ kawulaɣa tɔɣɔlɛ sɪ yəlaa í nana ma toma
kɛ nyá kiŋ, na ma hətɛ yaa antulinya təna taa. 18 Mpʊ tɔ, wei lsɔ nɔkaa tɔ pʊntʊ
pətɔɔtəlɛ kɛ ɪ wiiki. Ye ɪ nɔka wei ké kaŋkantɛ tʊɣʊ ɪ tʊ ílé.

lsɔ páánáná ɪ pətɔɔtəlɛ pə tɔm

19 Ntanyɪ mə taa nɔɣɔlʊ ná tɔŋ sɪ: Ye pə wɛ mpʊ ɪlɛ, pepe tɔɔ ké lsɔ tasəɣɪ sɪ
yəlaa lapa taalɪ? Awe pəsəɣɪ na í kaɣatɪ-ɪ sɪ í taa la ɪ luɣu nyəntʊ? 20 Yʊlʊ nyá, awe
kɛ-ŋ na ń kpɛɛsəna lsɔ? Cʊɣʊ nyənaɣa pəsəɣɪ na ká pɔɔsɪ ka ŋmalʊ sɪ pepe tɔɔ ké
n ŋma-m na má wɛ ɪsəntɔ? 21 Tiisi ŋmalʊ í sɔɔləna cʊɣʊ kɛ ɪsəna ḿpʊ́ɣʊ́ ɪ lakɪ-kʊ.
I pəsəɣɪ na í cosi cʊɣʊ ŋkʊ, na í sɔɔlaa ɪ ŋmana puluku, na pə́ kaasɪ na í ŋmana
ntoole.

TAKƎLAƔA KANCAALAƔA NYƎŋKA NKA PƆƆLI NMAAWA KƆLƐNTI NYƎMA TƆ Kʊtʊlʊtʊ

Pəəlı nuwa Kəlɛntı Isə təseelɛ taa ısaɣatʊ təm ısıı yooŋ, na faɣaʊ, na wasaŋkalətʊ, na akpaɣalɛ, na nantʊ kʊlalaatʊ təɣʊ, na nsəma lɛnna yəɣətʊɣʊ, na sətaa fem təm.

Isəna pa faɣa Kəlɛntı I takəlaɣa tə:

Kəlɛntı Isə təseelɛ weetʊ, titite *1–6*
Pəəlı cəəkı Isə yəlaa kpekəle kʊpəəsʊtʊ, titite *7–15*
Kantəkaɣa kʊtʊtʊtʊ na seetʊ, titite *16*

Seetʊ

1 Maɣa Pəəlı, Isə luɣu lapəna na má la Yesu Kilisiti tillu. Má na tá taapalʊ Səsətɛɛnı tə ŋmaakəna takəlaɣa kanɛ.

2 Isə seelaa kpekəle nyáma mpa mɛ í wɛ Kəlɛntı taa təɣə tə ŋmaa-kɛ. Mɛ mpa Isə yaawa sı í la ı nyáma, na mə na Yesu Kilisiti mə kpɛntʊɣʊ təə í tı-mɛ tə. Mə na pa təna mpa pa wɛ paa timpi na pá yaakı Tacaa Yesu Kilisiti wei ı ké tá na-wɛ tá Səsə tə ı hətɛ tə. 3 Tacaa Isə na tá Səsə Yesu Kilisiti pá la-mɛɣɛ peelɛɛ na pá ha-mɛɣɛ alaafəya.

Isə kʊpantʊnaa

4 Ma sɛɛ ma Isə ké tam sı í na təmlɛ kɛ mə təə ké peelɛɛ nna ı lapa-mɛɣɛ Yesu Kilisiti kiŋ tə a təə. 5 Kʊpam mə na Kilisiti mə kpɛntʊɣʊ təə pə saa-mɛɣɛ təcam. Ilɛna pá tıı kələna yəɣətaɣa na nyəm pə saaʊ. 6 Tampana nna pa yəɣəta Kilisiti təə tə a səŋa mə hɛkʊ kɛ teu təca. 7 Na pə wɛ mpʊ təɣə Isə yelaa na pə təna pá saa-mɛ. Mɛ mpa í taŋa wʊlɛ nte Tacaa Yesu Kilisiti ká hólí ı tı tə. 8 Tacaa Yesu Kilisiti ını ı ka təkəna-mɛɣɛ teu halәna tənaɣa. Ilɛna kʊyaŋku ı kʊyakʊ ká tala tə pá taa na kawalaɣa nakələɣı mə kiŋ. 9 Isə wei ı yaa-mɛ sı mə na ı Pəyaɣa Tacaa Yesu Kilisiti í kpɛntı tə, mpi mpi ı təma sı ı ká la tə, ı təka-wəɣı, ıı yeki.

Kəlɛntı Isə seelaa fɛı nəɣə kʊlʊmaɣa

10 Təʊ, ma taapalaa ma wiikəna-mɛ sı í nyənna Tacaa Yesu Kilisiti na í lá nəɣə kʊlʊmaɣa, na faɣasʊɣʊ í taa wɛɛ mə hɛkʊ. I kpɛntı teu, í maɣasəɣı ləmaɣasɛɛ kʊlʊmɛɛ, í hʊʊkı hʊwɛɛ kʊlʊmɛɛ. 11 Ma taapalaa, pə taɣa pʊlʊ təə, Kolowee təyaɣa nyáma heela-m sı í yooki ké. 12 Nti ma caa yəɣətʊɣʊ təɣəlɛ sı mə taa paa wei na ı nyəntʊ ké na tə mpaa. Lelʊ təŋ sı: Pəəlı təə ké ma wɛɛ. Na ınɛ ílé sı Apəlɔəsı təə ké ma wɛɛ. Inɛ ílé sı Piyɛɛ təə ké ma wɛɛ. Na ınɛ ílé sı Kilisiti təə ké ma wɛɛ. 13 I hʊʊkı sı Kilisiti faɣa ı taa təyəpəlɛɛ ké? Pəəlı səpəna səm tesika təə ké mə təə? Pəəlı hətɛ kɛ pa yaanaa na pá sə-mɛɣɛ Isə lʊm na?

14 Ma sama Isə ké timpi ma ta sə mə taa nəɣəlʊɣʊ Isə lʊm tə, ye pə taɣa Kəlisipusi na Kayusi pa paasi. 15 Pə təə ké nəɣəlʊ kaa yəɣətı təfoo sı Pəəlı hətɛ kɛ pa yaanaa na pá səna-mɛɣɛ Isə lʊm. 16 Ɛhɛɛ ma səəwa, ma sə Sətefanası təyaɣa nyáma tətəɣə Isə lʊm. Ye pə kaasa lɛlaa ma ta təəsı pa təə. 17 Pə taɣa Isə lʊm səʊ təə ké Kilisiti tila-m. Ama ı tila-m ké sı má kpaalı Laapaalı Kʊpaŋ. Na ye ma kpaaləɣı-ı, má taa kpaaləna yʊlʊ ləmaɣasɛɛ nəəleleŋ. Páca pá taa kəə na Kilisiti tesika təə səm təm məlı yem.

Yesu Kilisiti kɛna Isə toma na ı ləmaɣasɛɛ

18 Letaa ɪsɛntaa, Yesu tesika tɔɔ sɔm tɔm ké kʋmɛlɛntʋ tɔm ké. Ama tá mpa pɔ
tɔŋna tá nyɔɔŋ yapʋ tɔ lsɔ toma ntέ taɣa tɔna. 19 Pa ŋmaawa lsɔ Tɔm taa sɪ:
Maa wakɔlɪ lɔmaɣasɛɛ nyɔ́ma lɔmaɣasɛɛ,
maa lɔ nyɔntaa nyɔm.
20 Lɔmaɣasɛɛ tʋ tasɔɣɪ ntiɣi yɔɣɔtʋɣʋ tɔtɔ? Na ntiɣi akewe ká tasa yɔɣɔtʋɣʋ? Yaa
ntiɣi antulinya ɪnɛ ɪ taa lɔmaɣasɛɛ tʋ ká maɣasɪ tɔtɔ? lsɔ hʋlaa sɪ antulinya ɪnɛ ɪ
taa, mpi pa yaa lɔmaɣasɛɛ tɔ, pɔ ké kʋmɛlɛntʋ ké.
21 Pɔ taɣa pʋlʋ, antulinya taa yɔlaa na pa lɔmaɣasɛɛ pa kpisa lsɔ ké nyɔm kɛ
timpi lsɔ ná lapɔna ɪ lɔmaɣasɛɛ sɪ pá nyɔna-ɪ tɔ. Pɔ tɔɔ ké lsɔ hʋʋ teu sɪ, ɪ ká ya
mpa pa tɛŋna-ɪ pa taa tɔ, na Laapaalɪ Kʋpaŋ wei tɔ kpaaləɣɪ tɔ. Laapaalɪ kʋpaŋ
ɪnəɣɪ wei ɪ ta na tɔ ɪ yaa sɪ kʋmɛlətɔm. 22 Yuta nyɔ́ma ná caa pá ná piti təma na
pɔ́cɔ́. Ama lɔmaɣasɛɛ kɛ Kɔlɛɛkɪ nyɔ́ma ná pɛɛkəɣɪ. 23 Ama tá ɪlɛ, Kilisiti wei pa
kama sɔm tesika tɔɔ tɔ ɪ tɔm kɛ tɔ kpaaləɣɪ. Tɔm tɔnɛ tɔ huɣi Yuta nyɔ́ma, na
mpa pɛlɛ pa ta kɛ Yuta nyɔ́ma tɔ pa nyɔnəɣɪ-tɔɣɪ kʋmɛlətɔm ké. 24 Ama mpa lsɔ
yaawa tɔ, paa Yuta nyɔ́ma taa, paa mpa pa ta kɛ Yuta nyɔ́ma tɔ pa taa tɔ, Kilisiti
kɛna-wɛɣɛ lsɔ toma na lsɔ lɔmaɣasɛɛ. 25 Pɔ taɣa pʋlʋ tɔɔ, yʋlʋ pɔyaɣa lɔmaɣasɛɛ
tɔna ta tala lsɔ kʋmɛlɛntʋ, na pa toma tɔna ta tala lsɔ ɪcantʋ tete.
26 Kʋpam, ma taapalaa, í nyɔnɪ na í ná sɪ lsɔ yaaʋ-mɛ na í la kpekɔle tɔ,
antulinya taa cɔnɛ mpa pa yaa lɔmaɣasɛɛ nyɔ́ma tɔ pa fɛɪ paɣalɛ kɛ mɔ hɛkʋ, na
toŋtʋnaa fɛɪ paɣalɛ, na awulumpiya fɛɪ paɣalɛ. 27 lsɔ lɔsɔna mpi antulinya yɔlaa
yaa sɪ kʋmɛlɔnyɔm tɔ sɪ pɔ́ tʋ lɔmaɣasɛɛ nyɔ́ma kɛ fɛɛlɛ. Na ɪ lɔsa mpi antulinya
yɔlaa yaa sɪ ɪcantʋ tɔ sɪ pɔ́ tʋ akpala nyɔ́ma kɛ fɛɛlɛ. 28 Na ɪ lɔsa mpi antulinya
yɔlaa nyɔnəɣɪ taaləm na pá footiɣi na paa nyɔnəɣɪ-wəɣɪ pʋlʋ maɣamaɣa tɔ, sɪ
pɔ́ wakɔlɪ mpi pa tʋɣʋna nyʋɣʋ tɔ. 29 Ile yʋlʋ pəyaɣa nakɔlɪ ka kaa sa ka təɣɪ lsɔ
ɪsɛntaa. 30 Ama lsɔ kpɛnta mɔ na Yesu Kilisiti ké, na ɪ lapa na Kilisiti pəsɪ tá
lɔmaɣasɛɛ. Kilisiti tɔɔ ké lsɔ nyɔnəɣɪ-tʋɣʋ yʋlʋpama. lnɪ ɪ lapɔna na tɔ́ pəsɪ lsɔ
nyɔ́ma, na kʋlʋm ɪnɪ ɪ yapɔna tá nyɔɔŋ. 31 Pɔ tɔɔ ké pa ŋmaawa lsɔ Tɔm taa sɪ: Ye
wei í caa ɪ sa, í sa nti Tacaa lapa tɔ, í taa sa ɪ tɪ.

2

Kilisiti sɔm tɔm heeluɣu

1 Ma taapalaa, waatʋ wei ma kɔma mɔ tɛ sɪ ma heeliɣi-mɛɣɛ lsɔ tampana nna
a ŋmɛlaa tɔ a tɔm tɔ, pɔ taɣa nɔɔleleŋ wawawa nɪɪlɪ, yaa nyɔmtʋ natələɣɪ ma
lapɔnaa. 2 Ma caɣalɛ tɔnaɣa mɔ kiŋ ma ta caa sɪ má la natələɣɪ mɔ hɛkʋ kɛ yem
na pɔ́ tá ké Yesu Kilisiti tɔm. lsɪɪ pa kama-ɪ sɔm tesika tɔɔ tɔ pɔ tɔm maɣamaɣa
kɛ ma siɣisinaa. 3 Pɔ tɔɔ ké ma poluɣu mɔ tɛ tɔ ɪcantʋ taa ké, na ma selaɣana
sɔɣɔntʋ ké. 4 Pɔ taɣa yʋlʋ lɔmaɣasɛɛ yekuɣu na pá yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa na caŋɔm kɛ
ɪsɔna mpi tɔɣɔ ma sɛɣɛsɔna ma sɛɣɛsəŋ na má lana ma waasʋ. Ama lsɔ Feesuɣu
toma kɛ ma lapɔnaa, na a naa mpʋ tɔkeelee. 5 Ilɛna mɔ lsɔ sɛɛʋ sɔŋ lsɔ toma tɔɔ,
pɔ́ taa sɔŋ yɔlaa lɔmaɣasɛɛ tɔɔ.

Mpi lsɔ yaa lɔmaɣasɛɛ tɔsiɣisiɣi tɔ

6 Paa na mpʋ tɔ, mpa pa pɪɪ lsɔ nyɔm taa tɔ lɔmaɣasɛɛ mpaaʋ kɛ ma hʋlɔɣɪ-wɛ.
Ama pɔ taɣa lɔmaɣasɛɛ nna antulinya ɪnɛ na mpa pa ké ɪ toŋtʋnaa na paa tɛ na
pá kpiisi-wɛ tɔ pa yaa lɔmaɣasɛɛ tɔ. 7 Ama lsɔ lɔmaɣasɛɛ mukaɣa tɛɛ nyɔna nna
a ŋmɛla yɔlaa tɔ a tɔm kɛ ma kpaaləɣɪ. lsɔ ka lɔsɔna-yɛ na í sɪɪ tá teeli tɔɔ na pɔcɔ
pá la antulinya. 8 Antulinya taa cɔnɛ toŋtʋnaa taa nɔɣɔlʋ ta cɛkɔna lsɔ lɔmaɣasɛɛ
anɛ. Pɔ taɣa pʋlʋ, ye paa cɛkɔnaa pa taa ká Tacaa teeli tʋ kɛ sɔm tesika tɔɔ. 9 Pɔ
lapaɣa ɪsɪɪ pa ŋmaaʋ lsɔ Tɔm taa tɔ sɪ:
Mpi yʋlʋ ta tɪɪ naʋ na ɪ ta nɪɪ pɔ tɔm tɔ.
Mpi pɔ tɔɔ yʋlʋ ta tɪɪ hʋʋ tɔ,

Ɩsɔ taɣana-wəɣɪ mpa pa sɔɔla-ɪ tɔ pa tɔɔ.
10 Tá tɔɔ ké Ɩsɔ kula kʊŋmɛlətʊ tənɛ na Feesuɣu Naŋŋtʊ kiŋ. Mmm Feesuɣu
Naŋŋtʊ wiiliɣi pə təna pə taa ké sɪ kʊ naa. Paa nti tə pəlɛ Ɩsɔ tʊɣɪ na tá ŋmɛlaa
təkulukulu tɔ maɣamaɣa. 11 Pə wɛʊ yəlaa taa tɔ awe nyəŋ lɛlʊ taa tɔm? Ye pə taɣa
yʊlʊ ləmaɣasəlɛ nte tə wɛ ɪ taa tɔ ńté tɪɪ nyəna ɪ tɔm. Mpʊ tətɔɣɔ na Ɩsɔ Feesuɣu,
ŋkʊ kʊ nyəmna Ɩsɔ nyəntʊ təna. 12 Pə taɣa antulinya ɪnɛ ɪ ləmaɣasəlɛ kɛ pə tʊ-tʊ.
Ama Feesuɣu ŋku kʊ lɪɪna Ɩsɔ kiŋ tɔɣɔ, sɪ tá cɛkəna pə təna mpi Ɩsɔ ha-tʊ tɔ pə tɔm.
13 Pə taɣa yʊlʊ ləmaɣasɛɛ sɛɣɛsʊɣʊ nəəleleŋ wei tɔɣɔ tə yɔɣətəɣəna pə tɔm. Ama
nti Ɩsɔ Feesuɣu sɛɣɛsəɣɪ tɔɣɔ. Pə tɔɔ ké mpa pa wɛna Ɩsɔ Feesuɣu tɔ tə kɛɛsəɣɪ-
wɛɣɛ Ɩsɔ nyəm tampana.
14 Wei ɪ fɛɪna Ɩsɔ Feesuɣu tɔ ɪɪ pəsəɣɪ na í mʊ Feesuɣu kʊnɛ kʊ tampana. Ɩ yaa-
təɣɪ kʊmɛlətɔm ké, na ɪɪ tɪɪ pəsəɣɪ tə cɛkənaʊ maɣamaɣa. Mpi pə tɔɔ tɔ, wei ɪ
wɛna Feesuɣu tɔ ɪnɪ ɪ paasi ɪ cɛkəɣənana-tɪ. 15 Yʊlʊ wei ɪ wɛna Ɩsɔ Feesuɣu tɔ ɪnɪ
ɪ cɛkəɣənana tə təna. Nɔɣɔlʊ fɛɪ wei ɪ pəsəɣɪ na í cɛkəna Feesuɣu ŋkʊ kʊ tɔm tɔ.
16 Pa ŋmaa Ɩsɔ Tɔm taa sɪ:
Awe nyəmna Tacaa hʊwɛɛ?
Awe pəsəɣəna na í tasa-ɪ tɔm?
Ama tá ɪlɛ, Kilisiti hʊwɛɛ kɛ tá wɛna.

3

Ɩsɔ təmlɛ nyáma

1 Ma taapalaa, tampana tɔɔ ɪsəntɔ, ma ɪlɛ ma ta pəsɪ na má yɔɣɔtəna-mɛ ɪsɪɪ
pa yɔɣɔtʊɣʊna mpa pa wɛna Ɩsɔ Feesuɣu tɔ. Ama ma yɔɣɔtəna-mɛɣɛ ɪsɪɪ pa
yɔɣɔtʊɣʊna mpa pa təŋəɣɪ antulinya ɪnɛ ɪ hʊwɛɛ tɔ, ɪsɪɪ piya kɔsəkɔsənaa kɛ Ɩsɔ
sɛɛʊ taa. 2 Pə wɛ ɪsɪɪ kafa kɛ ma suukaɣa-mɛ, pə taɣa mʊtʊ. Ɩ taa nyənta tɔɣɔʊ tɔ
pə tɔɔ, na haləna saŋa í ta nyənta tɔɣɔʊ. 3 Mpi tɔ, í təŋna antulinya ɪnɛ ɪ hʊwɛɛ
kɛ təŋʊɣʊ ké. Ɩsəsɛɛmlɛ na yoou pə wɛʊ ḿpúɣú mə hɛkʊ tɔ, mpʊ ɪnɪ pɪɪ húlə́ɣí sɪ
antulinya hʊwɛɛ kɛ í təŋəɣɪ? Pɪɪ húlə́ɣí tɔtɔ sɪ í lakɪ ké ɪsɪɪ yəlaa kɛ yem, pə taɣa
Ɩsɔ sɛɛlaa? 4 Pə taɣa pʊlʊ, lɛlʊ təŋʊɣʊ sɪ Pɔɔlɪ tɔɔ ké ma wɛɛ, na ɪnɛ ílé sɪ Apɔlɔɔsɪ
tɔɔ ké ma wɛɛ tɔ, pə taɣa ma ta nyɪ ɪsɔnaa kʊlapʊtʊ kɛ í lakɪ mpʊ?
5 Aweɣe pa yaa Apɔlɔɔsɪ? Na aweɣe Pɔɔlɪ ye? Ta naalɛ tə ké Ɩsɔ təmlɛ nyáma
mpa pa lapa-mɛ na í tɛ Ɩsɔ na mə taa tɔɣɔ. Paa tá taa wei ɪ lapa na í yoosi nti Tacaa
tʊ-ɪ sɪ í la tɔɣɔ. 6 Maɣalɛ tʊɣʊ sɔlʊ na Apɔlɔɔsɪ pələna lʊm kɛ kʊ tɔɔ. Ama Ɩsɔ lapəna
na kʊ tɛɛ. 7 Pə tɔɔ ké tʊɣʊ sɔlʊ na lʊm pəllʊ pa ta kɛ pʊlʊ. Ama Ɩsɔ kɛlɛ tɔm tʊ, ɪnɪ ɪ
lapəna na tʊɣʊ tɛɛ. 8 Tʊɣʊ sɔlʊ na kʊ tɔɔ lʊm pəllʊ pa teitei ké. Ɩsɔ ká kɛɛsəna paa
wei ɪ təmlɛ na í fɛlɪ-ɪ. 9 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tá təmlɛ taa tə ké təma taapalaa ké, na Ɩsɔ
ké tə lakɪ təmlɛ, na mə kɛna Ɩsɔ təmlɛ.
Ɩ wɛɛ tɔtɔɣɔ ɪsɪɪ kutuluɣu ŋku Ɩsɔ ŋmaakɪ tɔ. 10 Ɩsɔ yelina na pə saa-m, na ma tɪɪ
paasaa ké na má sɪɪ kite ɪsɪɪ ŋmalʊ kʊpaŋ sɪɪkʊɣʊ tɔ. Ama pənɛntɛ lɛlʊ tənəɣəna
pə tɔɔ. Paa wei í la laakalɪ na í kena ɪsəna ɪ tənəɣɪ tɔ yoo. 11 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ,
Yesu Kilisiti maɣamaɣa kɛna kite, na pə fɛɪ ɪsɪɪ yʊlʊ nɔɣɔlʊ pəsəɣɪ na í tasa kʊfatɛ
natələɣɪ sɪɪʊ. 12 Lɛlaa wɛɛ na wʊlanaa na nyəɣəlʊɣʊ kʊhʊlʊmʊɣʊ na liɣitee pɛɛ kɛ
pa tənəɣɪ pə tɔɔ. Ama lɛlaa ɪlɛ taasɪ na nyɪɪtʊ na kiisi kɛ pɛlɛ pa tənəɣɪ. 13 Ama
hʊʊlɛ wule pɪɪ kuli paa wei ɪ təmlɛ tɔɔ na pá ná tə cakəlɛ. Kʊyakʊ kʊhʊʊnaʊ ŋkʊ
kʊ wule tɔ kɔkɔ ké. Kɔkɔ ká maɣasəna paa wei ɪ təmlɛ sɪ ka naa mpi tə kɛnaa
tɔ. 14 Ye wei ɪ təna kite tɔɔ ké təmlɛ nte kɔkɔ kaa nyaɣa tɔ, ɪ ká hiki ɪ kʊfɛlʊɣʊ.
15 Ama wei ɪ nyəntɛ í mʊwa, ílé ɪ kʊfɛlʊɣʊ lepa-ɪ ké. Ama paa ya ɪ maɣamaɣa na
pá maɣana ɪsɪɪ kɔkɔ mpee pɔɔŋ kɛ ɪ lɪɪnaa.
16 Ɩ nyɪ teu sɪ í ké Ɩsɔ təcaɣalɛ, na Ɩsɔ Feesuɣu cakəna mə taa. 17 Ye pə cəpa
wei na í wakəlɪ Ɩsɔ təcaɣalɛ, Ɩsɔ ká wakəlɪ pʊntʊ. Pə taɣa pʊlʊ, Ɩsɔ təcaɣalɛ wɛ ké
tənaŋŋ na mə kiŋ kɛ ɪ cakɪ.

18 Mə taa nɔɣɔlʊ í taa puɣusi ɪ tɪ. Ye mə taa nɔɣɔlʊ hʊʊ sɪ antulinya ɪnɛ ɪ taa pʊntʊ ntɛ́ ləmaɣasɛɛ tʊ í pəsɪ kʊmɛlɛŋ, ɪlɛna í wɛɛna ləmaɣasɛɛ kɛ tampana. 19 Pə taɣa pʊlʊ, Isɔ ná nyənəɣɪ antulinya ɪnɛ ɪ taa ləmaɣasɛɛ kɛ kʊmɛlɛntʊ kɛ́. Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa kɛ́ mpʊ sɪ: Ləmaɣasɛɛ nyə́ma ləmaɣasɛɛ kɛ Isɔ nyəkəna-wɛɣɛ katɔsɪ na í kpaa-wɛ. 20 Pa tasa ŋmaaʊ tɔtɔ sɪ: Tacaa nyə́ma sɪ ləmaɣasɛɛ nyə́ma hʊwɛɛ ta kɛ pʊlʊ. 21 Pə tɔɔ kɛ́ yʊlʊ kaa yɔɔləna yəlaa lɛlaa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mə tənna pə təna. 22 Paa Pɔɔlɪ, paa Apɔlɔɔsɪ, paa Piyɛɛ, paa antulinya, paa weesuɣu, paa səm paa saŋa nyəm, paa cele nyəm, mə tənna pə təna. 23 Ama Kilisiti tənna-mɛ, na Isɔ tənna Kilisiti ílé.

4

Kilisiti tillaa

1 Pə tɔɔ ɪlɛ, í nyənəɣɪ-tʊɣʊ Kilisiti təmlɛ lataa mpa pa niŋ taa pə tʊ Isɔ tampana nna a ŋmɛlaa tɔ. 2 Ye pa tʊ pʊlʊ lapʊ kɛ yʊlʊ niŋ taa, tampana kɛ ɪ ká təŋ na í lakəna-wɪ. 3 Ye ma kiŋ ɪlɛ, paa mɛ yaa yəlaa ka caɣana sɪ pa pɛɛkəɣɪ ma tɔm taa na pá na, pəlɛ pə ta na má. Ma maɣamaɣa maa pɛɛkəɣɪ ma kiŋ sɪ má ná sɪ ma tewa yaa ma ta te tɔ. 4 Tampana tɔɔ ɪsəntɔ, ma maɣamaɣa ma kiŋ ma ta na taalɪ nɔɣɔlʊ se. Paa na mpʊ təlɛ tɪɪ húlə́ɣí sɪ ma tewa təkpataa se. Ama Tacaa ká pɛɛkəna na í ná sɪ ma tewa yaa ma ta te tɔ. 5 Pə tɔɔ ɪlɛ, í taa hulina nɔɣɔlʊ tɔm tampana pɛɛkʊɣʊ na pə waatʊ ta tata. I yele na halɪ Tacaa kɔɔ. Ini ɪ ka kulina mpi pə ŋmɛla səkpɛtʊɣʊ tɛɛ tɔ pə tɔɔ təyelele. Na ɪ ká kuli yəlaa lotu taa hʊwɛɛ. Pəlɛɣɛ Isɔ ká sa paa wei ɪsɪɪ pə mʊna í samɪ-ɪ tɔ.

6 Ma taapalaa, ma kpaɣa má na Apɔlɔɔsɪ tá tɔm na má kɛɛsəna mpʊ sɪ í cɛkəna ɪtuule nte pa tukaa sɪ: Nti pa ŋmaawa tɔ, taa sɔɔsɪ tə tɔɔ. Pə tɔɔ kɛ́ mə taa nɔɣɔlʊ í taa yɔɔləna lɛlʊ na í footiɣi lɛlʊ. 7 Awe yelaa na ń hiki na ń kəlɪ lɛlaa? Pə təna mpi n wɛna tɔ pə taɣa Isɔ hana-ŋ? Ye pa ha-ŋ kʊhaʊ ɪlɛ pepe tɔɔ kɛ́ n hɔŋ nyá tɪ ɪsɪɪ nyá lʊpʊ tɔɔ kɛ́ n hikaa?

8 Pʊwɛ, ɪ tɛma hikuɣu kɛ pə təna mpi í nyɪɪləɣɪ tɔ, í tɛma piluɣu. I tɛma awulaa kɛ pəsʊɣʊ kɛ́, na taa wɛ tá kʊnyɔntʊtʊ taa. Ye pɪɪ kɛ́ ɪsɪɪ í kɛ́ awulaa təsiɣisiɣi kɔlɔ pɪɪ lapa-m leleŋ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, saa ɪnɪ tá na-mɛ tɪɪ kpɛnta kawulaɣa tɔɣɔʊ. 9 Pə caɣa ɪsɪɪ tillaa taɣa Isɔ pəsəna waalɪ. Pə taɣa pʊlʊ, tə wɛ kɛ́ ɪsɪɪ yəlaa mpa pa sɪɪwa sɪ paa kʊ patəma taa tɔ. Tə kɛ́ mpa pa təna pa nyənəɣɪ təcooo tɔ, paa ɪsɔtaa tillaa paa yəlaa. 10 Ta pəsa kʊmɛlɛməŋ, na mɪɪ kɛ́ ləmaɣasɛɛ nyə́ma kɛ Kilisiti kʊlʊm ɪnɪ ɪ tɔɔ. Tá kɛ́ acamaa, na mɛɣɛ toŋtʊnaa. Pa tʊɣʊna-mɛ, ama yem kɛ́ pa nyənəɣɪ tá. 11 Haləna saŋa wʊlɛ təne, nyɔɣɔsɪ na lʊkɔtʊ kʊɣəna-tʊ, na tə fɛɪna pəcɛkəlɛ. Pa makɪ-tʊɣʊ na tə cɔɔkɪ yem, tə fɛɪna tapasopile. 12 Tá maɣamaɣa tá kookalɪ kɛ́ tə lakɪ na tá tɔkəna. Pa tʊʊkɪ-tʊ, na taa sɛɛkɪ-wɛ. Pa tʊɣɪ-tʊɣʊ kʊnyɔŋ, tá sumaɣa sɪ pá tʊ-tʊ. 13 Pá kʊɣɪ ta nyɔɔŋ, tɪɪ lɛɛtəɣɪ-wɛɣɛ pa ɪsaɣatʊ. Haləna saŋa paa nyənəɣɪ-tʊ sɪ tə kɛ́ pʊlʊpʊɣʊ antulinya ɪnɛ ɪ taa. Pa nyənəɣɪ-tʊɣʊ ɪsɪɪ hute yaa pʊntʊ maɣamaɣa.

14 Pə taɣa ma caa sɪ má tʊ-mɛɣɛ fɛɛlɛ tɔɣɔ ma ŋmaawa na má kɛɛsɪ-mɛɣɛ mpʊ. Ama ma luɣu wɛɛ kɛ́ sɪ má sɛɣɛsɪ-mɛ ɪsɪɪ ma piya nsi ma luɣu wɛɛ tɔ. 15 Paa í ká hiki sɛɣɛsəlaa kɛ iyisi naanʊwa (10000) kɛ́ Kilisiti mpaaʊ tɔm taa mə caa kɛlɛ kʊlʊm. Maɣalɛ mə caa kɛ Kilisiti təŋʊɣʊ tɔm taa. Pə taɣa pʊlʊ, má kɔnna-mɛɣɛ Laapaalɪ Kʊpaŋ. 16 Pə tɔɔ kɛ́ ma heeliɣi-mɛ sɪ í təŋ ma yaasi. 17 Na pə maɣamaɣa pə nyʊɣʊ tɔɔ kɛ́ ma kʊsa Timotee sɪ í polo mə tɛ. Ini ɪ kɛna ma pəyalʊ wei ma sɔɔlaa tɔ. Tacaa tɔm taa ɪ kɛ́ yʊlʊ wei paa lana naani tɔɣɔ. I ká kɛɛsɪ-mɛɣɛ yaasi wei ma təkaa na má tɔŋna Kilisiti tɔm taa na má húlə́ɣí paa leɣe Yesu sɛɛlaa kpeka taa sɪ pá təŋ tɔ.

18 Mə taa lɛlaa hʊʊwa sɪ ma kaa kɔɔ, ɪlɛna pá sʊʊ kalampaanɪ lapʊ. 19 Ye Tacaa tisaa maa kɔɔ mə tɛɣɛ nɔɔnɔɔ. Waatʊ ɪnəɣɪ maa ná sɪ kalampaanɪ nyə́ma mpɛ, nɔɣɔ taa tike kɛ pa lakɪ, yaa pa waasəɣɪ kʊlɪ. 20 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Isɔ Kawulaɣa tɔm

ta kɛ nɔɣɔ taa tɔm tike. Ama sɪ ń pəsɪ na ń lakɪ ké. 21 Ɩ ləsɪ mpi í caa tɔ ɪlɛ. Ɩ caa sɪ má kɔnna kpátúɣú, yaa ma kɔɔ təpammm na sɔɔlʊɣʊ?

5

Yesu sɛɛlaa kpeka taa asilima

1 Pa tɔŋna mə tɔm kɛ yɔɣɔtʊɣʊ kɛ teu ké sɪ mə kʊlapʊtʊ wɛ asilima kɛ sɔsɔm. Paa ma ta nyɪ ɪsɔnaa maɣamaɣa kiŋ pa kaa na asilima anɪ a taka. Pa yɔɣɔtaa sɪ mə taa nɔɣɔlʊ ná kpaɣa ɪ caa alʊ. 2 Paa na mpʊ mɪɪ tɔŋna mə təɣɪ sam pə tɪɪ fɛɪ. Pɪɪ nəɣəsəna ké ɪsɪɪ kʊlapʊtʊ ntɪ tə́ wakəlɪ mə laŋa kɛ sɔsɔm, na í ləsɪ mə hɛkʊ kɛ wei ɪnɪ ɪ lapa mpʊ tɔ. 3-4 Paa ma na-mɛ tə wɛ təma na pooluŋ tɔ, ma ləsaɣa wɛ mə kiŋ kɛ tam ké. Ye ma, na Tacaa Yesu toma taa ma tɛma apalʊ ɪnɪ ɪ tɔm kʊɣʊ ké ɪsɪɪ ye maa wɛ mə kiŋ maa lapa tɔ. Waatʊ wei í ká koti na ma ləsaɣa ká wɛɛ mə hɛkʊ tɔ, Tacaa toma ká wɛɛ tá təna tá hɛkʊ taa təna. 5 Ɩ kpaɣa apalʊ ɪnɪ na í pɛtɪ Satanɪ niŋ taa na pə́ naasɪ-ɪ na ɪ ɪsɛ, ɪlɛna pə́ waasɪ-ɪ kʊyaŋku Tacaa Yesu Kilisiti ká kɔɔ tɔ.

6 Kʊkʊsʊm pəciimaɣa kpaasəɣəna somtu təna təfʊʊ. 7 Ɩ ləsɪ mə hɛkʊ taa ké mpi pə lapa-mɛɣɛ asaɣaa tɔ, ɪlɛna í pəsɪ kʊpama təkpataa. Waatʊ ɪnɪ í ká nəɣəsəna somtu kʊfatʊ nti tə taa kʊkʊsʊm fɛɪ tɔ. Mpʊ pə maɣamaɣa kɛ í tɪɪ wɛɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə nika tá Tɛɛʊ acima tɔɣɔʊ ké. Mpi tɔ pa tɛma tá Tɛɛʊ acima ɪwəyaɣa kʊɣʊ tɔ se, ŋkɛɣɛlɛ Kilisiti. 8 Ye mpʊ ɪlɛ tə́ tɔɣɔ ta acima. Ye tə tɔkɪ-yɛ, tə́ taa tɔɣɔ-yɛ na potopoto wei ɪ taa kʊkʊsʊm kʊpəm wɛɛ tɔ. Ɩsaɣatʊ na asilima pə lite ntɛ́. Ama tə́ tɔɣɔ tá acima na potopoto wei ɪ taa kʊkʊsʊm fɛɪ tɔ. Ɩnɪ ɪ kɛna potopoto kʊpaŋ na tampana nyəŋ.

9 Takəlaɣa ŋka maa ŋmaa-mɛ tɔ ka taa ma heela-mɛ sɪ mə na yəlaa mpa pa lakɪ asilima tɔ í taa kpɛntɪ. 10 Pə taɣa yəlaa tənaɣa yem ké ma yɔɣɔtəɣɪ. Mpi tɔ, antulinya taa cənɛ mə na asilima nyə́ma na nyɪllaa na ŋmɪlaa na tɪɪŋ laalaa í sitina. Ye í tɔma sɪ í cɔləɣɪ-wɛ, pə wɛɛ sɪ í ká lɪɪ antulinya ɪnɛ ɪ taa kɛlɛ. 11 Nti tɔɣɔlɛ sɪ ye yʊlʊ nyənəɣɪ ɪ təɣɪ Ɩsɔ sɛɛlʊ pəyele ɪ lakɪ asilima, na í ta yele nyɪlʊɣʊ na tɪɪŋ laaʊ na yəlaa tʊʊʊ na sʊlʊm nyɔɔʊ na ŋmɪləm, í taa kpətəna pʊntʊ. Mə na yʊlʊ ɪsɪɪ mpʊ í taa tɔɣɔ tɔɣɔʊ maɣamaɣa.

12-13 Ye pə kaasa mpa pa ta kɛ Ɩsɔ sɛɛlaa tɔ, pə taɣa maa lana pɛlɛ pa tɔm. Ama Ɩsɔ ká hʊʊnana pɛlɛ. Mə na mpa í kaa kpekə́le tɔ pə taɣa pa tɔm kɛ í ka la? Pa ŋmaawa Ɩsɔ Tɔm taa sɪ: Yʊlʊ í lakɪ ɪsaɣatʊ í ləsɪ-ɪ mə hɛkʊ.

6

Təma tɔmnaa taɣanvɣʊ

1 Ye mə taa nɔɣɔlʊ na ɪ taapalʊ pa wɛna tɔm, pə mʊna pá yaa təmaɣa nɔnɔɣɔ kɛ ma ta nyɪ ɪsɔnaa kiŋ na Ɩsɔ yəlaa wɛɛ? 2 Ɩ tá nyɪ sɪ Ɩsɔ yəlaa ká hʊʊnana yəlaa tənaɣa tɔm kɛ cele? Ye mɪɪ hʊʊnana yəlaa kɛ tɔm kɛ cele, ɪlɛ pepe tɔɔ ké í kaa pəsɪ na í hʊʊ wenti tə wɛ pəciiu tɔ? 3 Ɩ tá nyɪ sɪ taa hʊʊnana ɪsətaa tillaa kɛ tɔm? Tə kaa kpisi ɪsətaa tillaa kɛ tɔm hʊʊnaʊ, kacaŋfana antulinya taa cənɛ nyəntʊ na? 4 Tɔmnaa ɪsɪɪ mpʊ pə taka maɣana-mɛ, ɪlɛna í məlɪ na í kpaɣa-tɪ na í pukina mpa pa ta kɛ Yesu sɛɛlaa kpekə́le pʊlʊ tɔ? 5 Ma yɔɣɔtəɣɪ ḿpúɣú sɪ fɛɛlɛ í kpa-mɛ. Ɩsɪɪ í wɛʊ mpʊ tɔ ləmaɣasɛɛ tʊ nɔɣɔlʊ ɪ fɛɪ mə taa kɛlɛ sɪ yəlaa ɪ yoowa ɪ taɣanɪ-wɛ? 6 Pə nəɣəsəna mə taa nɔɣɔlʊ í wɛna ɪ tɔɣɔntəlɛ na tɔm, pá yaa təmaɣa nɔnɔɔsɪ kɛ ma ta nyɪ ɪsɔnaa kiŋ na?

7 Ɩsɪɪ í yaakʊɣʊ təmaɣa nɔnɔɔsɪ kɛ mpʊ tɔ pə húlə́ɣí kpakpaa ké sɪ ɪ kpisaa təkpataa. Pepe tɔɔ ké yʊlʊ í lapa-mɛɣɛ nti ɪɪ haakɪ mə təɣɪ suulu? Paa pɪɪ nəɣəsəna í yaa-ɪ nɔnɔɣɔ? Pepe tɔɔ ké ɪɪ yeki sɪ ye pa ŋmɪlə́ɣɪ-mɛ pa ŋmɪlɪ? 8 Pəyele mə tɔŋna ɪsaɣatʊ lapʊ na ŋmɪləm kɛ mə taa mə tike. 9 Anɪ mə maɣamaɣa í nyəma teu sɪ ɪsaɣalataa kaa na Ɩsɔ Kawulaɣa. Ɩ taa puɣusi mə tɪ, asilima lataa, na tɪɪŋ laalaa, na wasaŋkalənaa, na apalaa mpa pa sʊʊkəna təma tɔ, 10 na ŋmɪlaa, na nyɪllaa, na

sʊlʊnyɔɔlaa, na tʊʊlaa, na ŋmɪɪlaa kpitikpitinaa, pa tənaɣa mpʊ pa taa nɔɣɔlʊ kaa keesi Isɔ Kawulaɣa. 11 Anɪ mə taa lɛlaa ka wɛ ḿpúɣú. Ama pa ləsa-mɛɣɛ ɪsaɣatʊ taa na í pəsɪ kʊpama. Na pá faɣasa-mɛ na mə mpaa sɪ í pəsɪ Isɔ nyáma. Tacaa Yesu Kilisiti toŋ taa, tá Isɔ Feesuɣu yelaa na í pəsɪ kʊpama kɛ Isɔ ɪsɛntaa.

Mpi í lakəna mə tənəŋ tɔ í yele na pá húlí Isɔ teeli

12 Mə taa lɛlaa təŋ sɪ ye pa nɔka mpi pa la. Tampana mpaau wɛɛ yaa, ɪlɛ pə taɣa pə təna pə taa ké í ká waa. Ma pəsəɣɪ má yɔɣɔtɪ sɪ ma wɛna mpaa sɪ má la pə təna yaa. Ama ma kaa yele ké sɪ pʊlʊpʊ í pəsɪ-m pə yom. 13 Mɛ í təŋ sɪ hiluɣu təɔ ké pə ləsa kʊtɔɣɔʊ na kʊtɔɣɔʊ təɔ ké pə tʊ hiluɣu. Mm, pə wɛ mpʊ mɛɛ. Paa na mpʊ Isɔ ká wakəlɪ pə təm naalɛ ɪnɪ. Pə ta la yʊlʊ tənʊɣʊ kɛ asilima lapʊ təɔ, ama Tacaa təɔ ké. Na tənʊɣʊ ŋkʊ kʊ təɔ ké Tacaa wɛɛ. 14 Na ɪsɪɪ Isɔ feesuɣu Tacaa tɔ, ɪ ká tɛ na í feesi taɣa mpʊ tɔtɔ na ɪ toma taa.

15 Anɪ í nyəmá sɪ mə tənəŋ ké Kilisiti tənʊɣʊ hɔɣɔləŋ ké. Ma wɛʊ ɪsəntɔ tɔ pə nəɣəsəna má kpaɣa Kilisiti tənʊɣʊ təɔ pʊlʊ na má kpətəna apalaa təna alʊ na? Pəlɛ pə kaa la paa pəcɔ. 16 Yaa í tá nyɪ sɪ yʊlʊ í sʊʊna apalaa təna alʊ, í na-ɪ pa kpɛnta tənʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ? Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sɪ: Pa naalɛ pa pəsa tənʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ ké. 17 Ama wei na Tacaa pa kpɛntaa tɔ pa pəsa kʊlʊm kɛ pa ləmaɣasɛɛ taa ké.

18 Ɪ taa kpətəna asilima. Isaɣatʊnaa mpa pə kaasaa na yʊlʊ lakɪ tɔ tɪɪ tokiɣina ɪ tənʊɣʊ. Ama yʊlʊ wei ɪ ha ɪ təɣɪ asilima lapʊ taa tɔ ɪ maɣamaɣa ɪ tənʊɣʊ kɛ ɪ lakɪ ɪsaɣatʊ. 19 Ɪ ta nyɪ sɪ mə tənəŋ wɛ ɪsɪɪ Feesuɣu Naŋŋtʊ təcaɣalɛ yɛɛ? Feesuɣu Naŋŋtʊ wei Isɔ ha-mɛ na í wɛ mə taa təɣɔ ma təŋ. Ɪ tá tɪ mə tɪ se. 20 Isɔ yapa-mɛɣɛ halənа í fɛlɪ. Mpʊ tɔ, í lana mə tənəŋ kɛ mpi pə húláɣí Isɔ teeli tɔ.

7

Akpaɣalɛ təɔ kʊpɔɔsʊtʊ

1 Pənɛntɛ tá paasəna təm nti í ka pɔɔsa-m mə takəlaɣa taa tɔ ɪlɛ. Pə kəla teu sɪ yʊlʊ í taa kpaɣa alʊ yaa. 2 Ama asilima wena a təɔ sɔsɔm kɛ katatəlaɣa tɔ a təɔ, pə nəɣəsəna sɪ paa apalʊ wei í wɛɛna ɪ alʊ, na paa alʊ wei í wɛɛna ɪ paalʊ ké mpʊ tɔtɔ. 3 Apalʊ í la ɪ alʊ kɛ ɪsəna pə nəɣəsəna apalʊ ká la ɪ alʊ tɔ, na alʊ náá la ɪ paalʊ ké ɪsəna pə nəɣəsəna alʊ ká la ɪ paalʊ tɔ. 4 Pə fɛɪ ɪsɪɪ alʊ ká lana ɪ təɣɪ ɪsəna ɪ sɔɔlaa tɔ. Ɪ paalʊ tənna-ɪ, ɪ niŋ na ɪ nɔɔhɛɛ. Na mpʊ tɔtɔɣɔ na apalʊ, pə fɛɪ sɪ ɪ ká lana ɪ təɣɪ ɪsəna ɪ sɔɔlaa tɔ, ɪ alʊ tənna-ɪ, ɪ niŋ na ɪ nɔɔhɛɛ. 5 Ɪ taa pɛ təma, ye pə taɣa ɪsɪɪ mə təna í lapa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa na í tisi təma sɪ: Tá yele ḿpúɣú wɛɛ naalɛ na tá paasəna Isɔ sələmʊɣʊ. Ama pəlɛ pə waalɪ, í məlɪ na í kpɛntɪ naŋ. Ye í ta kpɛntɪ naŋ kɛ lɔŋ kɛ mpʊ í ká kɔɔ na í kpisi tənəŋ na í hoti Satanɪ maɣasəŋ taa.

6 Nti ma yɔɣɔta ɪsəntɔ tɔ pə taɣa kʊcaalʊɣʊ tɔm, ama aɣɛɛnɛɛ ké. 7 Tampana təɔ, ma nyɪɪlaa ɪsɪɪ paa yʊlʊ wei í wɛɛ ɪsɪɪ ma wɛʊ ɪsəntɔ tɔ. Ama paa wei na ɪ Isɔ hatɛ ké. Pə haa ɪnɛɣɛ pənɛɣɛ, na pá ha ɪnɛɣɛ pənɛ.

8 Tɔm nti tə wɛɛ sɪ má heeli atamɛɛ na alaa leelaa təɣɔlɛ sɪ, ye pa təka pa ɪtantʊ ɪsɪɪ ma təkʊɣʊ ma nyəntʊ tɔ pɪɪ kəlɪ-wɛɣɛ sɛɛʊ. 9 Ama ye í kaa pəsɪ tənəŋ təkʊɣʊ, ɪlɛ apalaa náá kpaɣa alaa, na leelaa náá saa apalaa. Pə kəla teu sɪ apalʊ í kpaɣa alʊ, na alʊ náá saa, na mpi yʊlʊ ká caɣa na kɔtɔɪ kʊɣɪ-ɪ tɔ.

10 Nti ma heeliɣi mpa pa tɛma təmaɣa kpaɣau təɣɔlɛ sɪ: Alʊ í tɛma saau pə fɛɪ sɪ í kisi ɪ paalʊ. Tacaa tɪɪ yɔɣɔtəna-tɪ. 11 Na í kisa-ɪ kɔlɔ, í caɣa mpʊ, í taa saa kʊfalʊ. Ye ɪ ká məlɪ kʊpəŋ í məlɪ-ɪ. Apalʊ ná fɛɪna mpaau sɪ í təɣɔnɪ ɪ alʊ.

12 Mpa pə kaasaa tɔ, ma heeliɣi pɛlɛ sɪ, ye apalʊ í ké Isɔ sɛɛlʊ na ɪ alʊ ké ma ta nyɪ Isɔ, pəyele alʊ ɪnɪ ɪ luɣu wɛɛ sɪ í na-ɪ pá caɣa, apalʊ í taa tɔ sɪ ɪ kisiɣi-ɪ. 13 Mpʊ tɔtɔɣɔ alʊ í ké Isɔ sɛɛlʊ na ɪ paalʊ náá ké ma ta nyɪ Isɔ, pəyele apalʊ ɪnɪ ɪ luɣu wɛɛ sɪ í na-ɪ pá caɣa, alʊ í taa tɔ sɪ ɪ kisiɣi-ɪ. Ma maɣamaɣa ma yɔɣɔtəna təlɛ, tə ta lɪɪna Tacaa kiŋ. 14 Isɔ tá kisi apalʊ wei ɪ ta kɛ Isɔ sɛɛlʊ təɣɔ í na ɪ alʊ Isɔ sɛɛlʊ pa caɣalɛ

tɔɔ, pɛ́cɔ́ ɪ ta kisi alʊ wei ɪ ta kɛ lsɔ sɛɛlʊ tɔɣɔ í na ɪ paalʊ lsɔ sɛɛlʊ pa caɣalɛ tɔɔ. Ye pə taɣa mpʊ pə tɔɔ pa piya ká wɛɛ ɪsɪɪ ma ta nyɪ ɪsɔnaa, pəyele sɪ ké ɪsɔ nyənsɪ ké.
15 Ama ye wei ɪ ta kɛ lsɔ sɛɛlʊ tɔ ílé ɪ caana faɣau, waatʊ ɪnɪ pa taa wei ɪ ké lsɔ sɛɛlʊ tɔ ɪ wɛna mpaau sɪ í yele na pá faɣa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, lsɔ yaa-mɛɣɛ sɪ í caɣa təma kiŋ na leleŋ. 16 Alʊ lsɔ sɛɛlʊ nyá n nana-we sɪ nyaa tɛna na ń ya nyá paalʊ nyʊɣʊ? Na apalʊ lsɔ sɛɛlʊ nyá n nana-we sɪ nyaa tɛna na ń ya nyá alʊ nyʊɣʊ?

lsɔ í yaa-ŋ na ń wɛ ɪsəna caɣa mpʊ

17 Ama nti tɔɣɔlɛ sɪ Tacaa í ha-ŋ mpi náá təŋ pəlɛ. Na ye lsɔ yaa-ŋ ɪ mpaau taa na ń wɛ ɪsəna náá caɣa mpʊ. Sɛɣɛsʊɣʊ ŋku ma sɛɣɛsəɣɪ Yesu sɛɛlaa kpeka təna sɪ á təŋ tɔɣɔlɛ. 18 Ye lsɔ yaa wei ké ɪ mpaau taa na í tɛma pɛlʊɣʊ, pʊntʊ í caɣa mpʊ, í taa hʊʊ sɪ ɪ mələɣɪ ɪsɪɪ ɪ taa pɛlɪ. Na lsɔ í yaa wei ké ɪ mpaau taa na í tá pɛlɪ, pʊntʊ í taa pɛɛkɪ sɪ ɪ pɛləɣɪ. 19 Paa n pɛlaa, paa n ta pɛlɪ, təlɛ tə wɛ yem ké. Ama lsɔ kʊheelitu tɔkʊɣʊ ntɛ́ sɔsɔɔntʊ. 20 Paa wei í wɛɛ ɪsəna ɪ ka wɛɛ na pɛ́cɔ́ lsɔ yaakɪ-ɪ ɪ mpaau taa tɔ. 21 Ye n ka ké yom ké na lsɔ yaa-ŋ ɪ mpaau taa, taa nəɣəsɪ sɪ n pəsəɣɪ kasaɣampu. Ama ye pə kɔma sɪ ń lɪɪ nyá yomle taa, ɪlɛ taa kisi. 22 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ye Tacaa yaa yom kɛ ɪ mpaau taa, pʊntʊ pəsa Tacaa kasaɣampu ké. Mpúɣú pə wɛɛ tɔtɔ, ye Kilisiti í yaa kasaɣampu, pʊntʊ pəsa ɪ yom ké. 23 lsɔ yapa-mɛɣɛ halәna í fɛlɪ, ɪlɛ í taa pəsɪ mə təɣɪ yəlaa yomaa. 24 Ma taapalaa, paa wei í caɣa lsɔ sɛɛʊ taa ɪsɪɪ ɪsəna ɪ ka wɛɛ na pɛ́cɔ́ lsɔ yaa-ɪ ɪ mpaau taa tɔ.

Atamɛɛ na leelaa pa tɔm

25 Ye apalaa mpa pa ta kpaɣata alaa, na alaa mpa pa ta saata tɔ. Tacaa ta heelim pa tɔm sɪ pʊlʊ. Ama Tacaa pɛɛlɛɛ tɔɔ ma nəɣəsəna yʊlʊ wei í yɔɣɔta nti pá mʊ-tɪ tɔɣɔ. Pə tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛɣɛ nti ma maɣamaɣa ma hʊʊkɪ tɔ.
26 Kaɣana wahalanaa panɛ pa tɔɔ ɪlɛ, ma hʊʊkɪ sɪ pə kəla teu sɪ yʊlʊ í caɣa mpʊ.
27 Ye n wɛna alʊ, taa lʊ sɪ n kisiɣi-ɪ, na ń tɪɪ fɛɪna taa pɛɛkɪ sɪ ń kpaɣa. 28 Paa na mpʊ, ye n tɪɪ kpaɣa alʊ, na ye pɛɛlɔ saana, ɪ ta la ɪsaɣatʊ tɔtɔ. Ama apalaa mpa pa kpakəɣɪ alaa na alaa mpa pa saakɪ tɔ, paa ɪfemle nte pa naakɪ wahala ké. Wahala ɪnəɣɪ ma caa ma kɛɛlɪ mə nyɔɔŋ tɔɔ.
29 Ma taapalaa, nti ma yɔɣɔtəɣɪ tɔɣɔlɛ sɪ wʊlɛ pɪɪwaɣa. Pə tɔɔ tɔ, pə kpaɣau saŋa waalɪ tɔ, mpa pa wɛna alaa tɔ pá la ɪsɪɪ pa fɛɪna, 30 na mpa pɛlɛ pa wiliɣi tɔ pá la ɪsɪɪ pa fɛɪna laŋwakəllɛ. Mpa pa yakɪ tɔ pə́ la-wɛ ɪsɪɪ pə taɣa mpɛ pa tənna pa kʊyapəm mpɪ. 31 Mpa pa tɔkəna antulinya ɪnɛ tɔ pá la ɪsɪɪ mpa paa tɔkəna-ɪ tɔ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, wɛɛtʊ nti tə taa antulinya ɪnɛ ɪ wɛɛ tɔ ɪ kaa tasa taaŋʊɣʊ se.
32 Mpi ma nyɪləɣɪ tɔɣɔlɛ sɪ í lɪɪ nəɣəsɛɛ tɔm taa təkpataa. Apalʊ wei ɪ ta kpaɣa alʊ tɔ Tacaa təmlɛ kɛ ɪ sɔkəna nyʊɣʊ, na í lʊkɪ sɪ Tacaa luɣu í lapɪ-ɪ. 33 Ama wei ɪ kpaɣa alʊ tɔ atɛ cənɛ nyəm kɛ ɪ sɔkəna nyʊɣʊ, na í lʊkɪ sɪ ɪ alʊ luɣu í lapɪ-ɪ. 34 Mpʊ ɪnɪ pə tʊ-ɪ hɛkʊ ké. Mpʊ tɔtɔɣɔ na alʊ yaa pɛɛlɔ wei ɪ ta saa tɔ. Tacaa təmlɛ kɛ pa sɔpəna nyʊɣʊ. Pə taɣa pʊlʊ, pa caa ké sɪ Tacaa í tɪ pa tənəŋ na pa ləsasɪ. Ama alʊ wei ɪ laalaa na í saa tɔ atɛ cənɛ nyəm kɛ ɪ sɔkəna nyʊɣʊ, na í pɛɛkəɣɪ sɪ ɪ paalʊ luɣu í lapɪ-ɪ.
35 Ma yɔɣɔtəɣɪ mpúɣú sɪ pə́ səna-mɛ, pə taɣa ɪsɪɪ katɔka kɛ ma tʊɣɪ-mɛ. Ama ma caa ké sɪ má tusi-mɛɣɛ mpi pə wɛ teu tɔ pə taa na í kpɛntəna Tacaa kɛ teu na í tɔ ɪsɪɪ pə mʊnaa tɔ.
36 Tɔʊ, pənɛntɛ tə́ paasəna yʊlʊ wei ɪ luɣu fɛɪ sɪ ɪ pɛɛlɔ í saa tɔ pə tɔm ɪlɛ. Ye ɪ kɔma na í ná sɪ pə fɛɪ teu sɪ í yele ɪ pɛɛlɔ na í tɛɛ pə taa, í la ɪsɪɪ ɪ luɣu wɛɛ tɔ. Ɪ yele-ɪ na í saa, ɪ ta la ɪsaɣatʊ. 37 Ama ye ɪnɪ ɪ nɔkəna na í tɛma ɪ taa təkpataa sɪ ɪ pɛɛlɔ í caɣa mpʊ, na pə tá ké nɔɣɔlʊ kisinana-ɪ kʊkisu, ɪnɪ ɪ tɔkəna tɔnʊɣʊ na í kisina ɪ luɣu kɛ mpʊ, ɪ pɛɛlɔ ɪnɪ í ta saa pə wɛ teu. 38 Mpʊ tɔ, wei í yelaa na ɪ pɛɛlɔ saa ɪ ta la taalɪ. Ama wei í ta yele na í saa pəlɛ pə kəla teu.

39 Alʊ paalʊ í wɛna ɪ weesuɣu, ɪ alʊ ɪnɪ ɪ fɛɪna mpaav sɪ í kʊlɪ-ɪ. Ama ye ɪ paalʊ
səpa, pə ha-ɪ mpaav ké, ɪ luɣu í wɛ wei, ɪ saa. Ilɛ kʊlʊmtʊ ké, pɪɪ wɛɛ Isɔ sɛɛlʊ ké.
40 Paa na mpʊ ma hʊʊ sɪ ye ɪ caɣaa ɪsɪɪ ɪ wɛɛ tɔ ɪ ká kəlɪ leleŋ nɪɪv. Ma nyəmá sɪ ma
hʊwɛɛ anɛ a lɪɪna Feesuɣu Naŋŋtʊ kiŋ.

8

Nantʊ kʊlalaatʊ tɔm

1 Pənɛntɛ tə́ paasəna nantʊ kʊlalaatʊ tɔm ɪlɛ.

Tə nyəmá sɪ tá təna tə wɛna pə nyəm mɛɛ. Na tə nyəmá tə nyəmá ɪnɪ ɪ yekina
na yʊlʊ hɔŋ ɪ tɪ. Ama sɔɔlʊɣʊ ná lakɪ na tə́ nyɔɔ toŋ. 2 Ye nɔɣɔlʊ hʊʊ sɪ ɪ nyəmá
pʊlʊpʊ, ɪ ta cɛkənta-wɪ ɪsɪɪ pə wɛ təkpataa sɪ í cɛkəna-wɪ tɔ. 3 Wei ɪlɛ ɪ sɔɔləɣɪ Isɔ,
Isɔ ná nyəmá pʊntʊ tɔɔ ké.

4 Nti í ka pɔɔsaa tɔɣɔlɛ sɪ, ye pa laaWa, yʊlʊ ká tɔɣɔ yaa ɪ kaa tɔɣɔ? Tə nyəmá teu
sɪ tɪɪŋ ná naa ɪsɛntɔɔ ké yem ké. Ama Isɔ tike koŋ wɛnna. 5 Isɔtaa nyəm paɣalɛ na
atɛ nyəm paɣalɛ kɛ yəlaa yaa pa ɪsɔnaa. Paa yaa mpʊ sɪ ɪsɔnaa na mpa pa nyənəɣɪ
sɪ pa tɪ-wɛ tɔ pa wɛ paɣalɛ. 6 Ama tá kiŋ ɪlɛ, Isɔ wɛ kʊlʊm təkoŋ ké. Inəɣəlɛ Tacaa
wei ɪ lapa pə təna tɔ, na ɪ tɔɔ ké tə wɛna weesiŋ. Na Tacaa kɛlɛ kʊlʊm, ɪnəɣəlɛ
Yesu Kilisiti wei ɪ yelaa na pə təna pə wɛɛ, na wei ɪ tɔɔ tə wɛna weesiŋ tɔ.

7 Ama yəlaa təna ta nyɪ mpʊ. Lɛlaa wɛɛ na pə́ tɛɛna-wɛɣɛ tɪɪŋ tɔm taa, na ye
haləna saŋa pa təŋna nantʊ kʊlalaatʊ tɔɣɔʊ, pə wɛ ɪsɪɪ tɪɪŋ kɛ pa təŋəɣɪ. Pa nyəm
wɛ tətantəlaa, ɪlɛna pá mələɣɪ nav sɪ kʊtɔɣɔʊ ŋkʊ kʊ wakələɣɪ-wɛɣɛ. 8 Pə taɣa
kʊtɔɣɔʊ yekina na tə́ kpətəna Isɔ kiŋ. Paa tə ta tɔɣɔ pə taɣa pə pasəɣɪ-tʊɣʊ pʊlʊ,
paa tə tɔɣaa pə taɣa pə sɔɔsəɣɪ-tʊɣʊ pʊlʊ.

9 Paa na mpʊ mɛ mpa mpaav wɛɛ faa sɪ í lakɪ mpi í lá tɔ, í la laakalɪ, pə taa kɔɔ na
í hu Isɔ sɛɛʊ taa acamaa. 10 Ye nɔɣɔlʊɣʊ yem naWa nyá wei sɪ n nyəmá tɔ na ń caɣa
tʊɣʊ tɛɛ na ń təŋna təɣɔʊ, ɪcam ɪnɪ ɪ laakalɪ kaa polo ɪsɪɪ í təɣɔ nantʊ kʊlalaatʊ ntɪ?
11 Waatʊ ɪnɪ nyá nyəm mpɪ pə lapa na nyá tɔɣɔntəlɛ ɪcam wei ɪ tɔɔ Kilisiti səpa tɔ
í la yem kɛlɛ. 12 Ye í pəntəɣəna mə tɔɣɔntəlɛnaa na í kpɛsəɣɪ pa laakalənaa mpa
pa wɛ tətantəlaa ké mpʊ tɔ, Kilisiti kɛ í pəntəɣəna. 13 Pə tɔɔ ké ye ma tɔkɪ mpi na
pɪɪ hu ma tɔɣɔntəlɛ, ma kaa tɔɣɔ. Paa pəcɔ maɣamaɣa ma kaa tɪɪ tɔɣɔ nantʊ. Pə́
taa kɔɔ na má hu ma tɔɣɔntəlɛ.

9

Tillu təma tɔm

1 Ma fɛɪna mpaav sɪ ye ma lakɪ mpi ma la? Ma ta kɛ tillu? Ma ta na Tacaa Yesu?
Pə taɣa mə kɛna ma lapa Tacaa təmlɛ na pə́ lɪɪ mpi tɔ? 2 Ye lɛlaa ɪɪ nyənəɣɪ-m tillu
pə kpɛnna-mɛ? Mpi tɔ, ɪsɪɪ mə na Tacaa í kpɛntʊɣʊ tɔ pə húlə́ɣí təkelekele ké sɪ
ma ké́ tillu.

3 Mpúɣú ma cɔɔkɪ mpa pa kotiɣina-m paa timpi na pá tɔŋ sɪ ma ta kɛ pʊlʊ tɔ.
4 Ye pa fɛləɣɪ-m kʊtɔɣɔʊ na kʊnyɔnyɔɔm kɛ ma təmlɛ tɔɔ ma yʊWa? 5 Ye ma təŋsa
alʊ Isɔ sɛɛlʊ nɔɣɔlʊɣʊ ma waalɪ na tə́ cɔɔkɪ ɪsɪɪ tillaa lɛlaa na Tacaa newaa na Piyɛɛ
pa lakʊɣʊ tɔ ma yʊWa? 6 Yaa ma na Paanapasɪ tá tike kɛ pə wɛɛ sɪ tə́ lana tá niŋ
na tə́ tɔɣɔna tá nɔɣɔ? 7 Yóólú wei ɪ puki yoou na í tɔɔkɪ ɪ tɪ? Na awe sɔɔkɪ lɛsɛŋ
tʊɣʊ na í kaa tɔɣɔ kʊ pee? Na awe tiikiɣi kaləkʊ na í kaa nyaasɪ naaləm?

8 Nti ma tɔŋ tɔ, yəlaa yɔɣɔtəɣəna-təɣɪ kʊyɔɣɔtʊ, kʊsəsɪɪtʊ taa pə fɛɪ mpʊ? 9 Moisi
kʊsəsɪɪtʊ taa pa ŋmaaWa sɪ: N kaa hɔkɔ nav wei n makəna nyá məla tɔ ɪ nɔɣɔ.
Naaŋ tɔɔ tike kɛ Isɔ səɣəməɣəna? 10 Pə taɣa tá maɣamaɣa tá nyʊɣʊ tɔɔ ké ɪ yɔɣɔta
mpʊ? Tá maɣamaɣa tá nyʊɣʊ tɔɔ təkpem ké pa ŋmaaWa sɪ: Wei í haləɣɪ í haləna
tɛɛlʊɣʊ, na wei í kʊŋ í kʊna tɛɛlʊɣʊ, sɪ ɪ ká hiki ɪ paa nyəm. 11 Ye tə tuuWa Isɔ nyəm
kɛ mə hɛkʊ na kaɣana tə́ hiki mpi pɪɪ waasɪ tá tɔnəŋ tɔɣɔ mə kiŋ tə yʊWa? 12 Lɛlaa
ta kisi mpaav kɛ hikuɣu sɪ pá hikiɣi-wɪ, kacaŋfana tá na?

Paa na mpʋ tá tá nyənna tənɑ. Amɑ tə tɔɣɑ pə tənɑ pə kʋnyɔŋ sɪ tə taa kɔɔ tə wɑkəlɪ Kilisiti tɔɔ Laapaalɪ kʋpaŋ təmlɛ. 13 Anɪ í nyəmá teu sɪ mpɑ pɑ lɑkɪ təmɑ kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ taa tɔ Ɪsɔ təsɛɛlɛ calәsəɣəna-wɛ. Na mpɑ pɑ lɑkɪ kɔtɑsɪ kɛ kɔtɑɣɑ təlɑtɛ tɔɔ tɔ pɑ hikiɣi pɑ paa nyəm kɛ kɔtɑsɪ nsɪ sɪ taa ké. 14 Mpúɣú pə wɛɛ. Mpɑ pɑ kpɑɑləɣɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔ Tɑcaa hɑ-wɛɣɛ nɔɣɔ sɪ pá tɔɣɔna kɔtɑsɪ nsəɣɪ.

15 Amɑ má, mɑ tɑ lɑ tənɛ ɪnɪ tə taa nɑtəlɪ, na mɑ ŋmaav ɪsəntɔ tɔ, pə tɑɣɑ sɪ mɑ pɔɔsəɣɪ sɪ má hiki se. Sɑna səm na mpʋ ɪnɪ pə lɑpʋ. Nɔɣɔlʋ kɑa wɑkəlɪ mpi mɑ yɔɔləɣəna mpʋ tɔ. 16 Pə tɑɣɑ mɑ tɪ sɑm tɔɔ ké mɑ kpɑɑləɣɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ se. Amɑ cɑɑlʋɣʋ na cɑɑlʋɣʋ ké. Na ye pə cəpɑ-m na má tá kpɑɑlɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ, mɑɣɑlɛ. 17 Ye mɑ mɑɣɑmɑɣɑ mɑɑ tʋnɑ mɑ tɪ sɪ má lɑ təmlɛ tənɛ, má nɔkɑɑ mɑ hɑɑkɪ nɔɣɔ ké na má tɑŋɑ kʋfɛlʋɣʋ. Ɪsɪɪ pɑ tʋ-m-tɛɣɛ kʋtʋɣʋ tɔ, pə wɛɛ sɪ má lɑ-tɛɣɛ na má lɪɪ təsoo. 18 Mɑ kʋfɛlʋɣʋ ntɛ́ ŋkʋ ɪlɛ? Nkʋɣʋlɛ sɪ má hʋlәsɪ lɑŋlɛ na Laapaalɪ Kʋpaŋ kpɑɑlʋɣʋ. Má kpɑɑləɣɪ faalaa, má taa hɑa nɔɣɔ na má taŋɑa ɪsɪɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ kpɑɑllʋ lɑkɪ tɔ.

19 Mɑ tɪ mɑ təɣɪ, mɑ tɑ kɛ yom. Paa na mpʋ mɑ lɑpɑ mɑ təɣɪ yəlɑa tənɑ yom sɪ má hiki yəlɑa pɑɣɑlɛ kɛ sɔsɔm kɛ ɪsəna pə wɛɛ tɔ. 20 Yutɑ nyámɑ taa, mɑ lɑkɪ ké ɪsɪɪ Yutɑ tʋ, ɪlɛna má hiki-wɛ. Paa na mɑa təŋəɣɪ Moisi kʋsəsɪɪtʋ tɔ, ye mɑ wɛ mpɑ pɑ təŋəɣɪ Moisi kʋsəsɪɪtʋ tɔ pɑ hɛkʋ, mɑ lɑkɪ ké ɪsɪɪ mɑ təŋəɣɪ-tɪ ɪlɛna má hiki-wɛ. 21 Na mpʋ tɔtɔɣɔ ye mɑ wɛ mpɑ pɑ tɑ nyɪ Moisi kʋsəsɪɪtʋ təm tɔ pɑ hɛkʋ, mɑ wɛ ké ɪsɪɪ pɑ wɛʋ tɔ, mɑɑ paasəɣəna kʋsəsɪɪtʋ, ɪlɛna má hiki-wɛ. Pə tɑɣɑ ɪsɪɪ mɑ təŋ sɪ mɑ lɔ Ɪsɔ kʋsəsɪɪtʋ se, Kilisiti kʋsəsɪɪtʋ tənɑ mɑ təŋəɣɪ ké. 22 Mpɑ pɑ wɛ ɪcɑntʋ kɛ Ɪsɔ sɛɛʋ taa tɔ, mɑ lɑpɑ pɑ hɛkʋ ké ɪsɪɪ ɪcɑm na pɑ́cɔ́ má hiki ɑcɑmɑɑ mpɛ. Mpúɣú mɑ lɑkɪ paa mpɑ pɑ hɛkʋ, ɪlɛna paa pə kəlɪ we má yɑ pɑ taa lɛlɑa. 23 Mɑ lɑkɪ pə tənɑɣɑ mpúɣú Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔɔ ké, ɪlɛna mɑ mɑɣɑmɑɣɑ mɑɑ wɑa pə taa.

24 Ntɔŋ í nyəmá sɪ pɑ tɔɔkʋɣʋ ɑsewɑ tɛtɛ tɔ pɑɣɑlɛ seenɑ, ɑmɑ kʋlʋm təkoŋ təkəna. Mɛ tətɔ í kɑɑsɪ mə təɣɪ mpʋ na sewɑ, na í lɑɑlɪ na í tɔɣɔ nɔɣɔ. 25 Lʋtɑɑ na selɑa pɑ tənɑ pɑ lɑkʋɣʋ mpʋ tɔ, pɑ wɛna pɑ kʋkʋkiimnɑɑ ké na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ. Pɑ lɑkɪ mpúɣú sɪ pá hiki sɑm ntenuɣu ŋkʋ kɪɪ taaŋəɣɪ tɔ. Amɑ tá ɪlɛ, tá lɑkɪ ké sɪ tə́ hiki sɑm ntenuɣu ŋkʋ kʋ wɛ tɑm tɔɔ tɔ. 26 Pə tɔɔ ké má tɔŋna sewɑ na má yɑɣɑ ɪsəlɛ kɛ timpi ɪnɪ tɔ. Mɑ wɛ ké ɪsɪɪ ŋkʋmɑ mɑtʋ wei ɪɪ hɑɣɑləɣɪ yem tɔ. 27 Amɑ mɑ wʋsəɣɪ mɑ tɔnʋɣʋ ké na má tɔkəɣɪ mɑ təɣɪ teu sɪ pə́ taa kɔɔ na mɑ wei mɑ lɑpɑ lɛlɑa kɛ wɑɑsʋ tɔ má kpisi na pá lɔ-m.

10

Tɪɪŋ təm laakalɪ lapənav

1 Mɑ taapɑlɑa mɑ luɣu wɛɛ sɪ í tɔɔsɪ mpi pə mɑɣɑna tá caanaa caanaa mpɑ na Moisi pɑ tɔmɑ tɔ pɑ təm. Pɑ tənɑ təpɑɪ ɪsɔŋmʋntʋɣʋ kentina pɑ tɔɔ, na pɑ tənɑ təpɑɪ pɑ tɛsəna səsəncaasɪ teŋku. 2 Na ɪsɔŋmʋntʋɣʋ ŋkʋ kʋ tɛɛ ké teŋku taa ké pə sɔ pɑ tənɑ təpɑɪ ké Ɪsɔ lʋm kɛ pɑ mʋɣʋ Moisi na pá təŋəɣɪ-ɪ tɔ pə tɔɔ. 3 Pɑ tənɑ təpɑɪ pɑ tɔɣɔna piti tɔɣɔnɑɣɑ kʋlʋmɑɣɑ ŋkɛ. 4 Na pɑ tənɑ təpɑɪ pɑ nyɔɔna piti kʋnyɔnyɔɔm kʋlʋməm mpi pə lɪɪna pɪɪʋ taa tɔ. Na pɪɪʋ ŋkʋ kʋ húlə́ɣí ké sɪ pá na Kilisiti pɑ təŋna. 5 Paa na mpʋ tɔ Ɪsɔ lɑŋlɛ tɑ hɛɛna pɑ taa pɑɣɑlɛ, mpʋ pə yelina na pá sɪ wʋlɑɣɑ tɛtʋ taa.

6 Pənɛ ɪnɪ pə lɑpɑɣɑ sɪ pə́ húlí-tʋɣʋ lɔŋ na pə́ taa kɔɔ na tə́ nyɪɪlɪ ɪsɑɣɑkʋnyɪɪləŋ ɪsɪɪ mpɛ ɪnɪ paa nyɪɪlʋɣʋ tɔ. 7 Na pə́ taa kɔɔ na í kɛɛsɪ na í sʋʋ tɪɪŋ lɑav taa ɪsɪɪ pɑ taa lɛlɑa kɑ lɑpʋ tɔ. Ɪsɔ təm taa pɑ ŋmaawɑ mpʋ sɪ: Yəlɑa cɑɣɑa na pá tɔɣɔ na pá nyɔɔ, ɪlɛna pá nyəkɪ na pá kʋlɪ sɪ pɑ paakɪ. 8 Na tə́ taa lɑ wɑsɑŋkɑlətʋ ɪsɪɪ pɑ taa lɛlɑa kɑ paasənav-tɪ na kʋyɑkʋ kʋlʋmʋɣʋ tike yʋlʋnyɔɔŋ iyisi hiu na tooso (23000) lɪɪ na pá sɪ tɔ. 9 Tə taa mɑɣɑsɪ Tɑcaa sɪ tə naa ɪ wɑalɪ. Mpúɣú pɑ taa lɛlɑa kɑ lɑpɑ na pá sənɑ tʋmɑɑ. 10 Tə taa miiti, mpi tɔ, pɑ taa lɛlɑa kɑ miitɑɣɑ mpúɣú na wɑkəllʋ kʋ-wɛ tɔ.

11 Pə tənɑ mpi pə mɑɣɑnɑ-wɛ tɔ pə húlə́ɣí lɛlɑɑ kɛ lɔŋ ké. Pɑ ŋmɑɑ-təɣɪ sɪ pɑ
kpɑɑlɔɣɪ-tʊ yoo. Pə tɑɣɑ pʊlʊ, wɑɑtʊ wei ɪ tɑɑ tə wɛ ɪsəntɔ tɔ tənɑɣɑ wɑɑtʊ ké.
12 Pə tɔɔ ɪlɛ ye wei ɪ hʊʊ sɪ ɪ səŋɑɑ pʊntʊ í lɑ lɑɑkɑɑlɪ, í tɑɑ kɔɔ nɑ í hoti. 13 Mɑɣɑsʊɣʊ
nɑkʊlɪ kʊ tɑ mɑɣɑnɑ-mɛ nɑ pə́ kəlɪ ɪsɪɪ mɑɣɑsʊɣʊ mɑkʊɣʊnɑ yʊlʊ tɔ. Ɪsɔ tɔmɑ sɪ ɪ
lɑkɪ mpi tɔ ɪɪ yeki-wɪ. Pə tɔɔ ké ɪ kɑɑ yele nɑ mɑɣɑsʊɣʊ mɑɣɑnɑ-mɛ nɑ pə́ kəlɪ-mɛ.
Amɑ mɑɣɑsəŋ ɪnɪ í kɔmɑ ɪ ká húlí-mɛɣɛ ɪsənɑ í ká lɑ nɑ í tʊlɪ nɑ í pəsɪ-ɪ tɔ.
14 Pə tɔɔ ɪlɛ mɑ tɑɑpɑlɑɑ kʊpɑmɑ mɛ, í lɑ lɑɑkɑlɪ nɑ tɪŋ tɔm. 15 Mɑ yɔɣɔtəɣənɑ-
mɛ ɪsɪɪ yəlɑɑ lɑɣɑtʊnɑɑ, ɪlɛ nti mɑ yɔɣɔtəɣɪ tɔ í hʊʊ mə mɑɣɑmɑɣɑ nɑ í ná. 16 Ɪ
nyənnɑ tə tɔkʊɣʊ kɔpʊ nɑ í sunɑ Ɪsɔ kʊpɑntʊ nɑ tə sɛɛ-ɪ í nɑ təmlɛ kɛ pə tɔɔ tɔ nɑ í
ná. Tə nyɔɔkʊɣʊ tɔ, pɪɪ kpɛntəɣɪ-tʊɣʊ ḿpúɣó Kilisiti cɑləm tɔɔ? Nɑ potopoto wei
tə fɑkɪ tɔ, tə tɔkʊɣʊ tɔ, pɪɪ kpɛntəɣɪ-tʊɣʊ ḿpúɣó Kilisiti tɔnʊɣʊ tɔɔ? 17 Ɪsɪɪ potopoto
wɛʊ kʊlʊm nɑ tɑɑ wɛ kʊpiŋ nɑ tá tɑləɣɪ-ɪ tɔ tə kpɛntɑ kʊlʊm ké. Mpi tɔ potopoto
kʊlʊm kɛ tə tɔkɪ tɔ se.
18 Ɪ nyənnɑ Ɪsɛɣɛlɪ yəlɑɑ nɑ í nɑ. Mpɑ pɑ tɔkɪ mpi pɑ lɑpɑ kɔtɑɣɑ tɔ pá nɑ Ɪsɔ wei
ɪ tike ɪ tə kɔtɑɣɑ təlɑtɛ tɔ pɑ kpɛntɑɑ ké. 19 Ɪlɛ ɪsənɑɣɑ pə wɛɛ ɪlɛ? Tʊɣʊ kʊlɑlɑɑm
kɛnɑ pʊlʊ? Yɑɑ tʊɣʊ mɑɣɑmɑɣɑ kɛnɑ pʊlʊ? Pʊlʊ fɛɪ pɑɑ pəcɔ. 20 Amɑ pɑ lɑɑkʊɣʊ tɔ
ɑlɔɣɑɑ tɔɔ ké pɑ lɑɑkɪ, pə tɑɣɑ Ɪsɔ. Nɑ mɑ kisɑɑ sɪ mə nɑ ɑlɔɣɑɑ í tɑɑ wɛɛ təmɑ tɔm
tɑɑ ɪlɛ. 21 Ɪ kɑɑ pəsɪ nɑ í nyɔɔ Tɑcɑɑ kɔpʊ nɑ í tɑsɑ ɑlɔɣɑɑ nyəŋ kɛ nyɔɔʊ. Nɑ í kɑɑ
pəsɪ nɑ í cɑɣɑ Tɑcɑɑ nyənɑɣɑ tɛɛ nɑ í tɑsɑ ɑlɔɣɑɑ nyəŋkɑ tɛɛ ké cɑɣɑʊ tɔtɔ. 22 Yɑɑ tə
cɑɑ tə sʊsɪ Tɑcɑɑ kɛ ɪsəsɛɛmlɛ tɑɑ? Tá kələnɑ-ɪ tomɑ yɑɑ ɪsənɑ?

Ɪsɔ teeli tʊɣʊ kɛ pɑɑ mpi pə tɑɑ

23 Mə tɑɑ lɛlɑɑ tɔŋ sɪ mpɑɑʊ wɛɛ sɪ tá nɔkɑ mpi tə lá. Tɑmpɑnɑ, mpɑɑʊ wɛɛ yɑɑ.
Amɑ pə tənɑ pə fɛɪnɑ kɑwɑɑɣɑ ké. Mpɑɑʊ wɛɛ sɪ tá nɔkɑ mpi tə lɑ. Amɑ pə tɑɣɑ
pə tənɑ pə lɑpʊ sɔɔsəɣənɑ pʊlʊpʊɣʊ Ɪsɔ sɛɛʊ tɑɑ. 24 Nɔɣɔlʊ í tɑɑ pɛɛkɪ ɪ mɑɣɑmɑɣɑ
ɪ nyʊɣʊ nyəntʊ tike. Amɑ pɑɑ wei í pɛɛkəɣɪ ɪ tɔɣɔntəlɛnɑɑ nyəntʊ tɔtɔ.
25 Nɑntʊ tənɑ nti pɑ pɛɛtəɣɪ kʊyɑkʊ tɑɑ tɔ í tɔɣɔ, í tɑɑ kpeɣe mpi mə tɑɑ í wɛnɑ
sikɑ tɔ. 26 Pə tɑɣɑ pʊlʊ, pɑ ŋmɑɑwɑ Ɪsɔ Təm tɑɑ sɪ: Tɑcɑɑ tənnɑ tɛtʊ nɑ pə tənɑ mpi
pə wɛ tə tɑɑ tɔ.
27 Ye mɑ tɑ nyɪ Ɪsɔ yɑɑ-ŋ tɔɣɔʊ nɑ nyá luɣu wɛɛ sɪ n puki, ń polɑɑ, tɔɣɔ pə tənɑ
mpi ɪ ká sɑɑ-ŋ tɔ, tɑɑ kpeɣe mpi nyá lɑɑkɑlɪ tɑɑ n wɛnɑ sikɑ tɔ. 28 Amɑ ye nɔɣɔlʊ
heelɑ-ŋ sɪ tənɛ ɪnɪ pɑ lɑɑwɑɣɑ, ɪlɛ tɑɑ tɔɣɔ, kɛ wei ɪ cəpɑ-ŋ ḿpúɣó səkpɑlʊɣʊ tɔ ílé ɪ
tɔɔ, nɑ nyá lɑɑkɑlɪ tɑ cɑɣɑ ɪ təcɑɣɑlɛ tɔ pə tɔɔ. 29 Pə tɑɣɑ nyá lɑɑkɑlɪ kɛ mɑ yɔɣɔtəɣɪ
cənɛ. Amɑ wei ɪnɪ ɪ heelɑ-ŋ tɔ ɪ nyəŋ tɔɔ ké.
Ɪlɛ pepe nyʊɣʊ tɔɔ ké lɛlʊ lɑɑkɑlɪ tɔm ká pɛlɪ mɑ niŋ kɛ mpʊ? 30 Ye mɑ sɛɛkɪ Ɪsɔ
ké í nɑ təmlɛ nɑ pácó má tɔkɪ, pepe tɔɔ ké pɑɑ tʊʊ-m timpi mɑ tɔkənɑ sɛɛtʊ tɔ?
31 Pə wɛɛ sɪ pɑɑ í tɔkɪ, pɑɑ í nyɔɔkɪ, pɑɑ í lɑkɪ mpi, í lɑ nɑ Ɪsɔ hiki teeli kɛ pə
tənɑ pə tɑɑ. 32 Ɪ tɑɑ hu nɔɣɔlʊ, pɑɑ Yutɑ nyə́mɑ, pɑɑ mpɑ pɑ tɑ kɛ Yutɑ nyə́mɑ tɔ,
pɑɑ Yesu sɛɛlɑɑ. 33 Ɪ lɑ ɪsɪɪ mɑ lɑkʊɣʊ tɔ. Mɑ lʊkɪ ké sɪ pə tənɑ mpi mɑ lɑkɪ tɔ pá lɑ
yəlɑɑ tənɑɣɑ lelen. Pə tɑɣɑ mɑ mɑɣɑmɑɣɑ mɑ nyʊɣʊ nyəntʊ kɛ mɑ pɛɛkəɣɪ. Amɑ
yəlɑɑ tənɑ nyəntʊ ké sɪ pə́ yɑ pɑ nyɔɔŋ.

11

1 Ɪ kɛɛsəɣənɑ-m ɪsɪɪ má kɛɛsənɑ Kilisiti tɔ.

Alʊ ka te saalaɣa kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ

2 Ɪ tɔɔsɑ mɑ tɔm kɛ pə tənɑ pə tɑɑ nɑ í tɔkɑ kʊlɑpʊtʊnɑɑ kɛ teitei ɪsɪɪ mɑ kɛɛsʊɣʊ-
mɛ tɔ mɑ sɑmɑ-mɛ. 3 Amɑ mɑ cɑɑ ké sɪ í nyɪ sɪ Kilisiti kɛlɛ pɑɑ ɑpɑlʊ wei ɪ sɔsɔ, nɑ
ɑpɑlʊ ntɛ́ ɑlʊ sɔsɔ, nɑ Ɪsɔ kɛlɛ Kilisiti ílé ɪ sɔsɔ. 4 Ye ɑpɑlʊ í sələməɣɪ yɑɑ ɪ kpɑɑlɔɣɪ
Ɪsɔ kʊheelitu kɛ Ɪsɔ təsɛɛlɛ nɑ í tá kuli ɪ nyʊɣʊ tɔɔ, Kilisiti kɛ ɪ kpɛɛnɑɑ. 5 Nɑ ye ɑlʊ
í sələməɣɪ yɑɑ ɪ kpɑɑlɔɣɪ Ɪsɔ kʊheelitu nɑ í tá te saalaɣa, ɪ pɑɑlʊ ké ɪ kpɛɛnɑɑ, nɑ
pə pəsɑ ɪsɪɪ pɑ loola-ɪ ké. 6 Nɑ ye ɑlʊ kɑɑ te saalaɣa ɪlɛ pá kó ɪ nyɔɔsɪ. Amɑ ye pə
wɛ-ɪ fɛɛlɛ sɪ pá kɔ-ɪ yɑɑ pá looli-ɪ, ɪlɛ í te saalaɣa. 7 Apalʊ kɑɑ pɑ ɪ nyʊɣʊ tɔɔ ké pʊlʊ,

mpi tɔ, ɪ ké lsɔ lɛɛsʊɣʊ na ɪ kiŋ kɛ lsɔ teu naakɪ. Ama alʊ kiŋ kɛ apalʊ teu ná naakɪ.
8 Pə taɣa alʊ kɛ pa cosaa na pá ŋmana apalʊ. Ama apalʊ kɛ pa cosaa na pá ŋmana
alʊ. 9 Na pə taɣa alʊ tɔɔ ké pa ŋma apalʊ. Ama apalʊ tɔɔ ké pa ŋma alʊ. 10 Pə tɔɔ ké
ɪsɔtaa tillaa tɔɔ, alʊ ká wɛɛna ɪ nyʊɣʊ tɔɔ ké mpi pə húláɣí sɪ ɪ ta tɪ ɪ tɪ, ama apalʊ
tənna-ɪ tɔ. 11 Paa na mpʊ tɔ, Tacaa tɔm taa alʊ fɛɪ ɪ tɪ tɔɔ tike, na apalʊ kɛ ílé ɪ tɪ tɔɔ
tike, pa təna pa tɪ pa təmaɣa. 12 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, apalʊ kɛ pa cosaa na pá ŋmana
alʊ, na mpʊ tɔtɔɣɔ alʊ na lʊla apalʊ, na pə tənaɣa mpʊ lsɔ kiŋ kɛ pə lɪɪnaa.

13 Mə maɣamaɣa í maɣasɪ-təɣɪ mə taa na í ná, sɪ waatʊ wei alʊ puki lsɔ sɛɛʊ
na í sələməɣɪ tɔ, ɪ caɣa nyʊɣʊ kpɛtɛ na? 14 Antulinya taa cənɛ maɣamaɣa se, ye
apalʊ yɛləɣəna nyɔɔsɪ kʊtaɣalasɪ, fɛɛlɛ sɔsɔɔlɛ ké. 15 Ama ye alʊ nyɔɔsɪ taɣaləna
mpʊ, ɪsantɛ sɔsɔɔlɛ ntɛ́. Tampana yaa pə ha paa alʊ wei ké nyɔɔsɪ kʊtaɣalasɪ ké sɪ
sɪ takəɣɪ-ɪ ɪsɪɪ tɛkɛntɛ. 16 Ama ye nɔɣɔlʊ tasəɣɪ tənɛ ɪnəɣɪ kpɛɛsənaʊ pʊntʊ í nyɪ sɪ,
paa ta, paa lsɔ sɛɛlaa kpeka, tə fɛɪna lakasɪ nasəlɪ tɔtɔɣɔ tá lsɔ sɛɛʊ wule na pə́ tá
kɛna sənɛ.

Ta Caa səm tɔɔsʊɣʊ
(Matiyee 26:26-29; Malakɪ 14:22-25; Luku 22:15-20)

17 Tɔʊ, nti ma nawa na ma caa ma yɔɣɔtɪ-tɪ tɔ, pə ta mʊna má sa-mɛɣɛ paa
pəcɔ se. Pə taɣa pʊlʊ, mə kotuŋ wei í kotiɣi tɔ, ye pə taɣa ɪsaɣatʊ, ɪɪ sɔɔsəɣɪ-
mɛɣɛ kʊpantʊ natəlɪ. 18 Kancaalaɣa nyəntʊ ɪlɛ, pa heela-m ké sɪ í kotiɣi tɔ, mə
kotuɣu faɣa kpeka kpeka ké, na ɪɪ caa təma. Ilɛ ma tisa-təɣɪ ɪsɪɪ ma ta tisi. 19 Ye
faɣasʊɣʊ í wɛ mə hɛkʊ taa kɔlɔ, kú wɛɛ na pə́cə́ pá nyɪ mə taa mpa pa ké kʊpama na
tampana tɔ. 20 I kotuɣu tɔ, pə taɣa Tacaa tɔɣɔnaɣa kɛ í tɔkɪ. 21 Pə wɛ ḿpúɣú kʊpam
mɛɛ, í cakʊɣʊ nyanaɣa tɛɛ təkpem tɔ paa wei ɪ huliɣina ɪ maɣamaɣa ɪ tɔɣɔnaɣa ké.
Nyɔɣɔsɪ ná tɔŋna lɛlaa kɛ kʊɣʊ na sʊlʊm náá kʊɣɪ lɛlaa. 22 I ká tɔkɪ na í nyɔɔkɪ mə
tɛɛsɪ nsi sɪ taa tɔɣɔ í fɛɪna yaa we? Yaa lsɔ sɛɛlaa kpekəle kɛ í nyənəɣɪ yem? Na
mpa pɛlɛ pa fɛɪna pʊlʊ tɔɣɔlɛ í caa fɛɛlɛ tʊɣʊ na? Yaa í caa má heeli-mɛ suwe? Pə
nəɣəsəna ma sa-mɛ? Paa pəcɔ ma kaa sa-mɛ se.

23 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tɔmnaa mpa Tacaa tasa-m na má caa ma heeli-mɛ tɔɣɔlɛ sɪ,
ahoo nna a taa pa yelaa na pá kpa Tacaa Yesu ɪnɪ tɔɣɔ ɪ kpaɣa potopoto. 24 I sɛɛ
lsɔ ké í na təmlɛ na í tɛ ɪlɛna í faɣa-ɪ na í tɔ sɪ: Inɛ ɪ kɛna ma tənʊɣʊ ŋku pə ha mə
tɔɔ tɔ, ḿpúɣú í ká lakɪ na í tɔɔsəɣɪ ma tɔɔ. 25 Pa tɛma tɔɣɔʊ kɛ mpʊ ɪlɛna í kpaɣa
kɔpʊ na í tɔ sɪ: Kɔpʊ ɪnɛ ɪ kɛna lsɔ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊfam yoo, na ma caləm hʊləna
pə tampana. Paa waatʊ wei ké í nyɔɔkɪ ɪ nyɔɔkɪ mpʊ na í tɔɔsəɣəna ma tɔɔ yoo.
26 Kʊpam ye í wɛɛ na í tɔkɪ potopoto ɪnɛ na í nyɔɔkɪ kɔpʊ ɪnɛɣɛ mpʊ, í heeliɣi
Tacaa səm tɔm, haləna ílé ɪ kɔɔ í məlɪ.

27 Pə tɔɔ ké ye nɔɣɔlʊ wɛɛ na í tɔkɪ Tacaa potopoto na í nyɔɔkɪ ɪ kɔpʊ pəyele ɪ
ta nəɣəsəna sɪ í tɔɣɔ na í nyɔɔ pʊntʊ í nyɪ sɪ Tacaa tənʊɣʊ na ɪ caləm pə tɔm wɛ ɪ
nyʊɣʊ taa ké. 28 Pə wɛɛ sɪ paa wei í pɔɔsɪ ɪ təɣɪ ɪ maɣamaɣa na í ná na pə́cə́ í tɔɣɔ
potopoto ɪnɛ na ɪ nyɔɔ kɔpʊ ɪnɛ. 29 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ye wei ɪ tɔkɪ potopoto na í
nyɔɔkɪ kɔpʊ kɛ yem tɔɔ na í tá cɛkəna sɪ pə ké Tacaa tənʊɣʊ, ɪ kɔŋna ɪ maɣamaɣa
ɪ nyʊɣʊ taa ké tɔm kɛ ɪ tɔɣɔʊ na ɪ nyɔɔʊ mpɪ pə taa ké. 30 Isəntɔ ɪnɪ ɪ maɣamaɣa ɪ
lapʊ tɔɔ ké mə taa paɣalɛ ké kʊtəntʊnaa na acamaa na yəlaa kʊpiŋ səpa. 31 Ye ta
maɣamaɣa tə pɔɔsəɣəna tá təɣɪ tɔmnaa na pə́cə́ ɪlɛ, tə kpɛɛ tá təɣɪ tɔm nti lsɔ ká
hʊʊna-tʊ tɔ tə taa ké. 32 Ama Tacaa ɪlɛ ɪ hʊʊkəna-tʊɣʊ na í həŋ tá ŋkpaŋŋ kɛ sɪ pə́
taa kɔɔ na pə́ kaa tá na antulinya kɛ kpatətɛ kʊlʊmtəlɛ.

33 Pə tɔɔ ɪlɛ ma taapalaa waatʊ wei í kotiɣi sɪ í tɔkɪ Tacaa tɔɣɔnaɣa tɔ í taŋ təma.
34 Ye nyɔɣɔsɪ í pɪɪ wei pʊntʊ í tɔɣɔ ɪ təyaɣa, na pə́ taa kɔɔ na mə kotuŋ tɔɔ lsɔ kɔɔ
í nana-mɛɣɛ natələɣɪ lapʊ. Nti nti pə kaasaa tɔ má kɔma na má kɔɔ ɪlɛ ma tɛɛsɪ
təlɛɣɛ taɣanʊɣʊ.

12

Mpi mpi pə lapʊ saakɪ yəlaa tɔ

1 Pənɛntɛ tá paasəna mpi mpi Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ yeki na pá saa yəlaa tɔ pə
tɔm ɪlɛ.
Ma taapalaa ma caa ké sɪ mpi mpi pə saakʊɣʊ yəlaa tɔ í nyɪ tampana nna a tɔɔ
pə saa mpʊ tɔ. 2 I nyəmá teu sɪ í ka kɛʊ ma ta nyɪ ɪsɔnaa tɔ tɪuŋ wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ
natəlɪ tɔ ɪ tɔm taa ké pə hana mə ɪsɛ na cʊɣʊlʊɣʊ fɛɪ. 3 Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ ma caa
sɪ í nyɪ na í tɛ mə taa sɪ yʊlʊ nɔɣəlʊ ɪ fɛɪ wei Isɔ Feesuɣu tiikiɣi na pʊntʊ lɪɪna pə
waalɪ na í tɔ sɪ Yesu ké mpusi tɔ. Na ye Feesuɣu Naŋŋtʊ ɪ tiikiɣi wei pʊntʊ kaa
pəsɪ na í tʊləɣɪ na í yeki sɪ Yesu kɛlɛ Tacaa.
4 Mpi mpi pə saakɪ yəlaa kɛ Isɔ mpaav taa tɔ pə wɛ ŋka ŋka ké. Ama Isɔ Feesuɣu
kʊlʊmʊɣʊ ŋkʊ kʊ yekina na pá saakɪ yəlaa. 5 Təma lapʊ wɛ fakasɪ fakasɪ. Ama
Tacaa kʊlʊm ɪnɪ ɪ təma kɛ pa lakɪ. 6 Kʊlapəm wɛ ŋka ŋka, ɪlɛ Isɔ kʊlʊm ɪnɪ ɪ tʊɣʊna
pa tənaɣa kʊlapəmnaa mpɛ pa təna. 7 Isɔ Feesuɣu húlə́ɣí paa wei ɪ kiŋ ké sɪ kʊ
wɛɛ na kʊ yeki na pʊlʊ lapʊ saa pʊntʊ ɪlɛna pa təna pá hiki kʊpantʊ kɛ pə taa. 8 Isɔ
Feesuɣu haa nɔɣəlʊ ɪlɛyɛ ləmaɣasɛɛ tɔm yɔɣɔtaɣa. Na Feesuɣu kʊlʊmʊɣʊ ŋkʊ kʊ
ha nɔɣəlʊ ɪlɛ tɔtɔ sɪ í yɔɣɔtəɣəna nyəm. 9 Isɔ Feesuɣu kʊlʊmʊɣʊ kʊnɛ kʊ yekina na
nɔɣəlʊ náá tisiɣi Isɔ tɔɔ ké yuŋ kɛ teu. Na kú haa nɔɣəlʊ ɪlɛyɛ kʊtɔntʊnaa waasʊɣʊ
pəsʊɣʊ. 10 Isɔ Feesuɣu yeki na nɔɣəlʊ náá lakɪ piti təma, na kʊ tʊɣʊ nɔɣəlʊ ɪlɛ sɪ í
kpaaləɣɪ Isɔ kʊheelitu, na kʊ yeki na nɔɣəlʊ náá nyəŋ na í faɣasəɣɪ alɔɣaa nyəntʊ
na Isɔ Feesuɣu nyəntʊ. Kʊ yeki na nɔɣəlʊ ílé í yɔɣɔtəɣəna tɔmnaa mpa nɔɣəlʊ ɪ
nɪɪkɪ tɔ, na kʊ yeki na nɔɣəlʊ náá cɛkəɣəna-tɪ na í tɛləsəɣɪ. 11 Isɔ Feesuɣu kʊlʊmʊɣʊ
kʊnɛ kʊ taa kʊ tike kʊ lakəna pə tənaɣa mpʊ. Kʊ yeki na paa mpi mpi pə lapʊ saa
paa wei ké ŋka ŋka ɪsɪɪ kʊ nɔkaa tɔɣɔ.

Tɔnʊɣʊ pilimile kʊlʊmtəlɛ

12 Tampana tɔɔ Kilisiti wɛɛ ké ɪsɪɪ yʊlʊ tɔnʊɣʊ pilimile wɛʊ na kú wɛna nɔɔhɛɛ
na niŋ na ŋkpaŋŋ na ɪsɛ na pə tənaɣa mpʊ tɔ. Tɔnʊɣʊ wɛʊ tɔ paa kʊ tɔɔ kʊ wɛna
ḿpúɣú waanɪ waanɪ tɔ pə təna pə kpɛnta kʊlʊm ké sɪ tɔnʊɣʊ. 13 Mpʊ tɔtɔɣɔ na
ta təna, paa tə ké Yuta nyə́ma yaa tə ta kɛ Yuta nyə́ma, paa tə ké yomaa yaa
kasaɣampiya, Isɔ Feesuɣu kʊlʊmʊɣʊ ŋkʊɣʊ pa sɔna-tʊɣʊ Isɔ lʊm sɪ tə́ kpɛntɪ ɪsɪɪ
yʊlʊ tɔnʊɣʊ pilimile wɛʊ tɔ, na Isɔ Feesuɣu kʊlʊmʊɣʊ ŋkʊ kʊ lʊm kɛ tə nyɔɔkɪ teu
kɛ tá təna.
14 Yʊlʊ tɔntʊɣʊ pilimile wɛʊ tɔ pə taɣa nɔɔhɛɛ tike yaa niŋ yaa ŋkpaŋŋ yaa ɪsɛ
tike wɛnna. Ama pə tənaɣa mpʊ pə wɛnna kʊ tɔɔ. 15 Nɔɔhəlɛ ka pəsɪ na tə́ tɔ
sɪ: Ma ta kɛ niŋ tɔ, ma ta kɛ tɔnʊɣʊ? Paa tɪɪ yɔɣɔta mpʊ pɪɪ ləsɪ-tɛyɛ tɔnʊɣʊ tɔɔ?
16 Nkpaŋʊɣʊ ká pəsɪ na kú tɔ sɪ: Ma ta kɛ ɪsəlɛ tɔ ma ta kɛ tɔnʊɣʊ? Paa kʊ tɪɪ yɔɣɔta
mpʊ pɪɪ ləsɪ-kʊɣʊ tɔnʊɣʊ tɔɔ? 17 Na pə wɛʊ mpʊ tɔ, ye ɪsəlɛ tike təkoŋ wɛnna yʊlʊ
tɔnʊɣʊ təna tɔɔ, pepeɣe yʊlʊ ká nɪɪna tɔm? Na ye ŋkpaŋʊɣʊ tike wɛnna, pepeɣe
yʊlʊ ká nɪɪna sɔŋ? 18 Tampana tɔɔ Isɔ nɔka ɪsəna tɔ ḿpúɣú ɪ lapa, ɪ tʊ yʊlʊ tɔnʊɣʊ
tɔɔ ké paa mpiɣi waanɪ waanɪ. 19 Ye kʊlʊməm ka wɛnna yʊlʊ tɔnʊɣʊ təna ɪlɛ pə taa
ké yʊlʊtɔnʊɣʊ ntɛ́. 20 Ama yʊlʊtɔnʊɣʊ na wɛʊ tɔ kʊ wɛna nɔɔhɛɛ na niŋ na ŋkpaŋŋ
na ɪsɛ na pə tənaɣa ḿpúɣú.
21 Pə tɔɔ ké ɪsɛ ná kaa pəsɪ na á tɔ niŋ sɪ ye ílé ɪ fɛɪ pə lá ɪsəna? Na nyʊɣʊ ná kaa
pəsɪ na kʊ tɔ nɔɔhɛɛ sɪ ye alɛ a fɛɪ pə lá ɪsəna? 22 Pə fɛɪ ḿpúɣú paa pəcɔ, mpi mpi pə
ké taaləm nyəm kɛ yʊlʊ tɔnʊɣʊ taa tɔ mpəɣəlɛ weesuɣu. 23 Mpi tə nyənəɣɪ ḿpúɣú
taaləm tɔ mpəɣɪ tə məla na tə́ seena na pə́ kəlɪ lɛmpənaa. Na pə kaasa lɛmpɪ, pəlɛ
pə yaav wɛ fɛɛlɛ, pəlɛyɛ pa kələɣɪ ŋmɛsʊɣʊ təkulakula, 24 na pə kəlɪ tá tɔnʊɣʊ tɔɔ
lɛmpənaa mpi pɪɪ mʊnaa sɪ tə la mpʊ tɔ. Isɔ lapa yʊlʊ tɔnʊɣʊ kɛ ḿpúɣú sɪ lɛmpɪ
í takəɣɪ lɛmpɪ waalɪ. 25 Pə tɔɔ ké faɣasʊɣʊ fɛɪ yʊlʊ tɔnʊɣʊ tɔɔ. Ama pə təna mpi
pə wɛ tɔnʊɣʊ tɔɔ tɔ pɪɪ nəɣəsəɣɪ təma tɔɔ ké tam ké. 26 Ye yʊlʊ tɔnʊɣʊ tɔɔ lɛmpɪ

saləməɣɪ, pə tənа pə saləməɣənа, nа ye pа saмa yʋlʋ tɔnʋɣʋ tɔɔ lɛmpɪ, pə tənа pə saмtʋ ké.
27 Mə tənа í ké Kilisiti tɔnʋɣʋ ké, nа paa mə taa wei ɪ ké Kilisiti tɔnʋɣʋ kʋnɛ kʋ tɔɔ pʋlʋpʋ ké. 28 Pə tɔɔ ké Isɔ kpa tillaa kɛ Yesu sɛɛlaa kpekəle taa ké kancaalaɣa, pə waalɪ ké Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsələa, pɛlɛ pa waalɪ ké sɛɣɛsəlaa, pə waalɪ ké ɪ kpa piti təma lataa, nа kʋtɔntʋnaa waasəlaa, nа lɛlaa tentaa, nа nyʋɣʋ nyáмa, nа mpa tɔmnaa mpa nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ pa yɔɣɔtʋɣʋ saaWa tɔ. 29 Pa tənа pa ta kɛ tillaa se, pəyele pa tənа pa ta kɛ Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa yaa sɛɣɛsəlaa. Pa tənа paa pəsəɣɪ piti təma lapʋ. 30 Pə taɣa pa tənа pa waasəɣəna kʋtɔntʋnaa, pəyele pə taɣa pa tənа pa yɔɣɔtəɣəna nа tɔmnaa mpa nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ, yaa tɔmnaa mpɛ pa tɛləsʋɣʋ. 31 Ye ɪ nyɪɪləɣɪ sɪ pʋlʋ lapʋ í saa-mɛ, í nyɪɪlɪ mpi pə kəla nyʋɣʋ tɔ.
Maa húlí-mɛɣɛ pənɛntɛɣɛ mpaaʋ ŋku kʋ kəla ɪ tənа tɔ.

13

Təma sɔɔlʋɣʋ tɔm

1 Paa ma yɔɣɔtəɣɪ yəlaa nsəma nа ɪsɔtaa tillaa nsəma tɔtɔ, ye maa sɔɔləɣɪ yəlaa ma yɔɣɔtaɣa tənа wɛ yem ké ɪsɪɪ suule wiikuɣu tɔ yaa kaŋkonte wiikuɣu tɔ. 2 Paa pə wɛɛ sɪ Isɔ kʋheelitu kpaalʋɣʋ saanа-m, yaa paa maa nyɪ pə tənа nа má cɛkəna kʋŋmɛsəm tənа, yaa paa maa tisa Isɔ tɔɔ ké ma yuŋ kɛ teu nа má yɔɣɔtəɣəna pɔɔŋ sɪ í kpɛsɪ nа í laɣasɪ, nа í kpɛsəɣɪ nа í laɣasəɣɪ, nа maa sɔɔləɣɪ yəlaa, ma wɛ yem ké. 3 Paa ma apititu tənaɣa maa kpaɣa nа má tala kʋnyɔntʋnaa, yaa paa ma tɔnʋɣʋ maɣamaɣa kɛ ma lapa awusa sɪ ye pa wɔkɪ kɔkɔ pa wɔ, ye maa sɔɔləɣɪ yəlaa pə tənaɣa mpʋ yem ké.
4 Sɔɔlʋɣʋ í wɛɛ ɪsaɣakʋnyɪɪlʋɣʋ fɛɪ, tɪ hɔm fɛɪ, ɪsəcaʋ fɛɪ. 5 Ye sɔɔlʋɣʋ í wɛɛ fɛɛlɛ fɛɪ nyəntʋ natəlɪ tɪɪ kɔŋ, ye sɔɔlʋɣʋ í wɛɛ yʋlʋ ɪɪ pɛɛkəɣɪ ɪ nyʋɣʋ nyəntʋ tike. Sɔɔlʋɣʋ í wɛɛ páánáá mʋɣʋ fɛɪ, sɔɔlʋɣʋ í wɛɛ té kɪɪ tisiɣi sɪ maa ná maa ná pá wɛɛ. 6 Sɔɔlʋɣʋ í wɛɛ kɪɪ caa kʋ nɪɪ kaWalaɣa taŋ. Ama tampana taŋ kɛ kʋ caakɪ. 7 Ye sɔɔlʋɣʋ wɛɛ cʋtʋɣʋ fɛɪ paa mpi pə taa. Ye sɔɔlʋɣʋ wɛ paa mpi pə taa naani nа tɛɛlʋɣʋ na suulu pə wɛɛ ké.
8 Sɔɔlʋɣʋ tɔm ka wɛɛna taм tɔɔ, Isɔ kʋheelitu kpaalʋɣʋ ká sɪɪ tənaɣa. Wei pə saaWa nа í yɔɣɔtəɣəna tɔmnaa mpa nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ pɪɪ tɛ na pá té. Nyəm ká tɛ na pá saalɪ yem. 9 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, mpi mpi tə nyəmá tɔ titite ké, nа Isɔ kʋheelitu nti tə kpaaləɣɪ tɔ təlɛ tə sɛkəɣɪ ké. 10 Ama pə kɔma nа mpi pə tewa təkpataa tɔ pə kɔɔ, mpi mpi pə sɛkaa tɔ pə saaləɣɪ yem ké.
11 Maa ké pəyaɣa tɔ ma yɔɣɔtaɣa nа ma hʋwɛɛ nа ma kʋmaɣasəm pəcɛnyəm ké. Ama ma ɪsɛ kɔma nа á nyaalɪ tɔ ma lɔ pəcɛnyəm tənа. 12 Kaɣana tə naa ké ɪsɪɪ pa naakʋɣʋ pʋlʋ ɪlɛɛmʋɣʋ təcantəlaa kɛ tiŋ taa tɔ. Ama tɪɪ tɛ na tá ná təkelekele. Kaɣana mpi mpi ma nyəmá tɔ titite ké. Ama maa tɛ na má nyɪ pə tənа təpaɪpaɪ ɪsɪɪ Isɔ nyəma-m tɔ.
13 Pənɛntɛ pá yelina yaasinaa panɛ pa tooso ɪlɛ, naani nа tɛɛlʋɣʋ na sɔɔlʋɣʋ. Ama sɔɔlʋɣʋ ntɛ́ pa tooso taa acɛpa.

14

Mpi mpi pə lapʋ saakɪ yəlaa tɔ pə tɔm tɔtɔ

1 Ye mpʋ ɪlɛ í niina ɪsɛ kɛ sɔɔlʋɣʋ tɔm. I nyɪɪlɪ teu sɪ pʋlʋ lapʋ í saa-mɛɣɛ Isɔ mpaaʋ taa tɔtɔ, ɪlɛ pá kələna Isɔ kʋheelitu kpaalʋɣʋ. 2 Wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ pə taɣa yəlaa kɛ ɪ yɔɣɔtəɣəna, ama Isɔ ké. Pə taɣa pʋlʋ, í na ɪ yɔɣɔtʋɣʋ na ɪ tɛm nɔɣɔlʋ ɪɪ nɪɪ ɪ tɔm tɔ se. Tampana nna a ka pama tɔ anəɣɪ ɪ kuliɣina Isɔ Feesuɣu toŋ. 3 Ama wei ɪ kpaaləɣɪ Isɔ kʋheelitu tɔ ɪ lakɪ ké na yəlaa nyɔɔkɪ toŋ kɛ Isɔsɛɛlɛ mpaaʋ taa. I kpaasəɣɪ pa apalʋtʋ na í hɛɛsəɣɪ pa laŋa ké.

4 Ama wei ílé ɪ yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ ɪ təɣɪ ɪ sɔɔsəɣɪ toŋ, na wei
ílé ɪ kpaaləɣɪ Isɔ kʊheelitu tɔ Yesu sɛɛlaa kpekəle tənaɣa ɪ sɔɔsəɣɪ toŋ.
5 Ma sɔɔla teu sɪ mə təna í yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ. Ama ma
kəla nyɪɪlʊɣʊ kɛ teu sɪ Isɔ kʊheelitu kpaalʊɣʊ í saa-mɛ. Pɔpɔtʊ fɛɪ, wei ɪ kpaaləɣɪ
Isɔ kʊheelitu tɔ ɪ waasəɣɪ na pə́ kəlɪ wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ.
Ama ye nɔɣɔlʊ wɛɛ na í ká pəsɪ na í tɛləsɪ na Yesu sɛɛlaa sɔɔsɪ toŋ pə paasi. 6 Ma
taapalaa ma pɔɔsəɣɪ-mɛ sɪ ye ma kɔma mə tɛ na má yɔɣɔtəɣəna-mɛɣɛ tɔmnaa
mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ nti tə taa kɛlɛ ma waasa-mɛ ɪlɛ? Ma ta waasɪ-mɛɣɛ natəlɪ tə
taa ké paa pəcɔ pəcɔ. Ama ye ma kɔma na má heela-mɛɣɛ tɔm kʊŋmɛsətʊ natəlɪ,
yaa nyəm tɔm natəlɪ, yaa Isɔ kʊheelitu natəlɪ, yaa sɛɣɛsʊɣʊ, ɪlɛ teu ntɛ́.
7 Tə́ kɛɛsəna paalɛ wontu na tə́ ná. Ye pa hʊləɣɪ həlaɣa yaa pa makɪ saŋkʊ, na
pə hʊlʊɣʊ na pə mapʊ ta təŋ, ɪsənaɣa paa cɛkəna sɪ tənɛɣɛ həlaɣa hʊllʊ hʊləɣɪ na
saŋkʊ matʊ makɪ? 8 Tutuɣu hʊllʊ í ta yaɣa apalʊ tutuɣu, ɪsənaɣa yʊlʊ ká nyəna sɪ
ɪ taɣanəɣɪ ɪ təɣɪ yoou tɔɔ? 9 Mpʊ tɔtɔɣɔ pə wɛɛ, ɪsənaɣa yʊlʊ ká pəsɪ na í cɛkəna
tɔm nti lɛlʊ yɔɣɔtəɣɪ tɔ, ye tɔm nti nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔɣɔ ɪ yɔɣɔtəɣəna ɪ tɔm ntɪ? Ye
mpʊ yɔɣɔtʊlʊ lɔɔ ɪ tɔm kɛ yem kɛ́. 10 Antulinya taa cənɛ nsəma tɔɔwaɣa, na a taa
kʊlʊmtəlɛ fɛɪ nte tə ta kɛ tɔm tɔ. 11 Paa na mpʊ ye wei ɪ yɔɣɔtəɣəna-m na maa
nɪɪkɪ ɪ tɔm, tə nyənəɣɪ təma na ɪsɛ kɛ́. 12 Mpʊ tɔ ɪsɪɪ í sɔpʊ nyʊɣʊ sɪ Isɔ Feesuɣu í
yele na pʊlʊ lapʊ saa-mɛ tɔ, í pɛɛkəɣɪ sɪ pə saa-mɛɣɛ teu. Ama pə́ kələna mpi pɪɪ
sɔɔsɪ Yesu sɛɛlaa kɛ toŋ tɔ.
13 Pə tɔɔ kɛ́ wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ, pʊntʊ í sələmɪ Isɔ na
í hiki tɔm ntɪ tə tɛləsʊɣʊ nyəm tɔtɔ. 14 Pə taɣa pʊlʊ, ye ma sələməɣəna tɔmnaa
mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ, ma taa kɛ́ pə sələməɣɪ yem na ma ləmaɣasəlɛ náá caɣa
kpɛtɛ. 15 Ye mpʊ ɪsənaɣa maa la? Maa sələmɪ hatuu ma taa kɛ́, na má sələməna
ma ləmaɣasəlɛ tɔtɔ. Ye yontu ma yoo ma taa, na má yoona ma ləmaɣasəlɛ tɔtɔ.
16 Ḿpúɣú pə wɛɛ mɛɛ, ye hatuu nyá taa tike kɛ n sɛɛ Isɔ kɛ́ í na təmlɛ, ɪsənaɣa wei
ɪ wɛ samaa taa kɛ́ yem na í tá cɛkəna tɔ ɪ ká nyəna timpi ílé ɪ ká tɔ sɪ: Ami, tɔɣɔ
nyá sɛɛtʊ tənɛ tə taa? I kaa pəsɪ na í nyɪ nti n yɔɣɔtəɣɪ tɔ. 17 Paa na nyá Isɔ sɛɛʊ sɪ
í na təmlɛ tewa teu tɔ, lɛlʊ ná ta waa pʊlʊɣʊ pə taa.
18 Ma sama Isɔ, mpi tɔ ma yɔɣɔtəɣɪ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ na pə kəlɪ mə
təna təpaɪ. 19 Ama ɪsɪɪ Yesu sɛɛlaa sɛɛkʊɣʊ təcəɣəcəɣɪ tɔ pə kəla-m teu sɪ má yɔɣɔtɪ
tɔm pee kakpasɪ tike nti paa nɪɪ teu na pə kuliɣi lɛlaa ɪsɛ tɔ, na mpi maa hutiɣi
tɔməŋ tɔməŋ na tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ pa taa tɔ.
20 Ma taapalaa, ye í hʊʊkɪ hʊwɛɛ, í yele pəcɛ nyəna. Ama ye ɪsaɣatʊ tɔm taa ɪlɛ,
í lakɪ ɪsɪɪ piya nsi sɪ ta nyɪ ɪsaɣatʊ lapʊ tɔ. Ama í wɛɛna sɔsɔhʊwɛɛ kɛ mə hʊwɛɛ
taa. 21 Isɔ Tɔm taa pa ŋmaawa sɪ:
Tacaa tɔma sɪ maa yɔɣɔtəna piitim pənɛɣɛ.
Maa yele na yəlaa kpaɪ nyə́ma
yɔɣɔtəna-wɛ na pɛlɛ pa tɛ taa.
Kpaɪ nyə́ma ká yɔɣɔtəna-wɛ.
Paa na mpʊ tɔ ma yəlaa kaa nɪɪna-m.
22 Pə tɔɔ kɛ́ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ nɪɪkɪ tɔ pa yɔɣɔtʊɣʊ saakʊɣʊ yʊlʊ na í yɔɣɔtəɣɪ
tɔ, ɪ yɔɣɔtəɣɪ kɛ́ sɪ pə hʊ́lí mpa pa ta kɛ Isɔ sɛɛlaa tɔɣɔ pʊlʊɣʊ. Ama mpa pa kɛ́ Isɔ
sɛɛlaa tɔ pɪɪ hʊ́ləɣí pɛlɛɣɛ mpʊ. Na Isɔ kʊheelitu kpaalʊɣʊ saaʊ ná hʊ́ləɣí Isɔ sɛɛlaa
kiŋ kɛ pʊlʊɣʊ. Ama mpa pa ta kɛ Isɔ sɛɛlaa tɔ pɪɪ hʊ́ləɣí pɛlɛɣɛ mpʊ.
23 Ye Yesu sɛɛlaa kpekəle təna í kotaa na pá təna pá sʊʊ tɔmnaa mpa nɔɣɔlʊ ɪɪ
nɪɪkɪ tɔɣɔ yɔɣɔtʊɣʊ, na mpa pa ta cɛkəna yaa mpa pa ta kɛ Isɔ sɛɛlaa tɔ pá maɣana-
mɛ, pa kaa yaa-mɛɣɛ kpaŋtʊnaa? 24 Ama ye Isɔ kʊheelitu kɛ mə təna í kpaaləɣɪ,
na wei ɪ taa kɛ́ Isɔ sɛɛlʊ yaa yʊlʊ wei ɪ ta cɛkəna pʊlʊ tɔ í sʊʊ, tə təna nti ɪ nɪɪkɪ mpʊ
tɔ tɪɪ yele na pə́ kuli ɪ waalɪ na í ná sɪ ɪsaɣatʊ kɛ ɪ lakɪ. 25 Na pɪɪ kuli ɪ taa hʊwɛɛ tɔɔ
təkelekele na í həntɪ Isɔ tɛɛ na í sɛɛ-ɪ na í tɔŋ sɪ tampana Isɔ wɛ panɛ pa hɛkʊ.

Liɣituɣu kaa wɛɛ Yesu sɛɛlaa kpekəle taa

26 Pənɛntɛ ma taapalaa suweɣe tɪɪ yɔtɔtɪ na tá sɪɪ yee? Ɪ kotiɣi Ɪsɔ sɛɛv tɔ, nɔɣɔlv
ná wɛna yontu, nɔɣɔlv ɪlɛɣɛ sɛɣɛsvɣv, nɔɣɔlv ɪlɛɣɛ tɔm kvŋmɛsətv natəlɪ nɔɣɔlv
ɪlɛɣɛ tɔmnaa mpa nɔɣɔlv ɪɪ nɪɪkɪ tɔ tə yɔɣɔtvɣv, na nɔɣɔlv ɪlɛɣɛ tə tɛləsvɣv nyəm.
Tɔv pə tənaɣa mpv pə wɛɛ kɛ́ sɪ pɛ́ səna Yesu sɛɛlaa kpekəle na tɛ́ polo lɔlɔ. 27 Ye
pa yɔɣɔtəɣəna tɔmnaa mpa nɔɣɔlv ɪɪ nɪɪkɪ tɔɣɔlɔ, yəlaa naalɛ yaa tooso í yɔɣɔtəɣɪ
na pá kaasəɣɪ təma, pa taa tɛɛ mpv. Na nɔɣɔlv náá tɛləsəɣɪ-tɪ. 28 Ye nɔɣɔlv fɛɪ sɪ
ɪ ká pəsɪ na í tɛləsɪ pə hvwɛɛ ɪlɛ yɔɣɔtəlaa mpɛ pa taa nɔɣɔlv í taa yɔɣɔtəna nɔɣɔ
sɔsɔɣa kɛ samaa taa. Ama í yɔɣɔtəɣɪ ɪ taa na pɛ́ wɛɛ í na Ɪsɔ pa naalɛ pa tɔm. 29 Ye
Ɪsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa ɪlɛ, yəlaa naalɛ yaa tooso í yɔɣɔtəɣɪ na pɛ́ kaasa mpa, pɛlɛ
pa maɣasəɣɪ teu kɛ nti yɔɣɔtəlaa yɔɣɔtəɣɪ tɔ na pá ná. 30 Ama ye yvlv nɔɣɔlv wɛ
samaa taa təna na Ɪsɔ hvla-ɪ tɔm kvŋmɛsətv natəlɪ, wei ɪ ka yɔɣɔtaɣa tɔ ílɛ́ í su na
pɛ́cɔ́. 31 Ɪ pəsəɣɪ na í kpaalɪ Ɪsɔ kvheelitu kɛ mə tənaɣa kvlvm kvlvm, ɪlɛna pɛ́
kuliɣi yəlaa ɪsɛ na pɛ́ ha-wɛɣɛ apalvtv. 32 Ɪsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsəlaa mpɛ, pá nyɪ pa
tɪ kpav kɛ pə taa. 33 Mpi tɔ, hɛɛsvɣv kɛ Ɪsɔ kɔŋna pə taɣa liɣituɣu.

Yesu sɛɛlaa kpeka təna taa ḿpúɣú pə wɛɛ. 34 Ye Yesu sɛɛlaa í kotaa, alaa nɔɔsɪ
taa í taa lɪɪ fɛŋ. Pa fɛɪna mpaa sɪ pá yɔɣɔtəɣɪ. Kvsəsɪɪtv yɔɣɔta mpv sɪ alaa ká
pasa pa təɣɪ. 35 Ama ye pa caa natələɣɪ pɔɔsvɣv, pá kpema təyaɣa ɪlɛ paa pɔɔsɪ
pa paalaa. Yesu sɛɛlaa í kotaa, pə ta mvna alaa í yɔɣɔtɪ.

36 Pə lapa mpv tɔ mə kiŋ kɛ Ɪsɔ Tɔm ka lɪɪnaa kɛ́ yee? Yaa mə tike í nɪɪna-tɪ?
37 Ye nɔɣɔlv hvv sɪ ɪ kɛ Ɪsɔ kvyɔɣɔtvtv tɛləsvlv, yaa ɪnəɣɪ Ɪsɔ mpaav taa pvlv lapv
saawa, pvntv í nyɪ teu sɪ, nti ma ŋmaa-mɛ tɔ Tacaa kvsəsɪɪtv kɛ́. 38 Ama wei í ta
nyɪ mpv, pá taa nyənɪ-ɪ sɪ pvlv.

39 Pə tɔɔ ɪlɛ ma taapalaa í ká nyɪɪləɣɪ Ɪsɔ kvheelitu kpaalvɣv kɛ́, ɪlɛ í taa kisi
tɔmnaa mpa nɔɣɔlv ɪɪ nɪɪkɪ tɔ pa yɔɣɔtvɣv tɔtɔ. 40 Pə təna mpi ɪ lakɪ tɔ í la ɪsɪɪ pə
nəɣəsənaa tɔ, í taa la yem yem.

15

Kilisiti səm na ɪ fem pə tɔm

1 Ma taapalaa, ma sɔɔla teu sɪ pənɛntɛ má tɔɔsɪ-mɛɣɛ Laapaalɪ Kvpaŋ wei maa
kpaala-mɛ tɔ, wei í nɪɪwa na í tɛmna-ɪ mə taa kɛ́ teu təkpataa tɔ. 2 Laapaalɪ Kvpaŋ
ɪnɪ ɪ tɔɔ kɛ́ pə yapa mə nyvɣv, ye í tɔka-ɪ teu ɪsɪɪ maa sɛɣɛsvɣv-mɛɣɛ-ɪ tɔ. Ye pə taɣa
mpv í tɛm mə taa tɔ yem tɔɔ kɛ́.

3 Sɛɣɛsvɣv sɔsɔɔv ŋku pa sɛɣɛsa má na maa sɛɣɛsɪ-mɛɣɛ-kv tɔɣɔlɛ sɪ: Kilisiti səpa
tá ɪsaɣatv tɔɔ ɪsɪɪ Ɪsɔ Tɔm taa yɔɣɔtaa tɔ. 4 Pa pima-ɪ ɪlɛna kvyɛɛŋ tooso wule í fe, na
Ɪsɔ Tɔm taa ka yɔɣɔta ḿpúɣú. 5 Ḿpúɣú ɪ lɪɪ Piyɛɛ tɔɔ, pə waalɪ kɛ́ ɪ lɪɪ tillaa naanvwa
na naalɛ tɔɔ. 6 Pə waalɪ waalɪ kɛ́ ɪ lɪɪ ɪ ɪfalaa mpa pa nyvɣv kəla nasəlɛ na nɪɪnvwa
(500) tɔ pa tɔɔ kɛ́ nɔɣɔ kvlvmaɣa. Pa taa lɛlaa wɛna pa ɪsɛ, ama lɛlaa ná səpa. 7 Pə
waalɪ kɛ́ ɪ lɪɪ Saakɪ tɔɔ, Saakɪ tɔɔ lɪɪv waalɪ kɛ́ ɪ lɪɪ tillaa təna tɔɔ.

8 Ɪ lɪɪ ḿpúɣú pa təna pa tɔɔ na pɛ́ tɛ, ɪlɛna í lɪɪ ma wei ma wɛ ɪsɪɪ yvlv wei pə
hɔlvsa kvhɔlvsv tɔ ma tɔɔ tɔtɔ. 9 Tillaa taa səkpelu ntɛ́ má, na ma ta tɪɪ nəɣəsəna
pá yaa-m tillu. Mpi tɔ, má naasaɣana Ɪsɔ sɛɛlaa kpeka. 10 Ama Ɪsɔ pɛɛlɛɛ tɔɔ ɪlɛ,
ma kɛ́ mpi ma kɛ́ ɪsəntɔ tɔ. Na pɛɛlɛɛ nna Ɪsɔ lapa-m mpv tɔ, a ta saalɪ yem. Ama
a tɔɔ ma lapa təmlɛ na pɛ́ kəlɪ tillaa lɛmpa təna. Tampana pə taɣa ma toŋ taa kɛ́
ma lapənaa. Ama Ɪsɔ pɛɛlɛɛ nna ɪ hvla-m tɔ a tɔɔ kɛ́. 11 Pə tɔɔ kɛ́ paa ma cɔlɔɣɔ pɪɪ
lɪɪnaa yaa pɛlɛ pa cɔlɔ, tá waasv ɪnəɣəlɛ, na nti í mvwa təɣɔlɛ.

Tá səm na tá fem pə tɔm

12 Ɪsənaɣa pə wɛɛ na mə taa lɛlaa təŋ sɪ sətaa kaa tɛ na pá fe? Pəyele Kilisiti fem
na səm taa tɔ pə waasv kɛ tə wɛɛ na tɛ́ lakɪ. 13 Ye tampana sətaa kaa tɛ na pá fe
ɪlɛ pə wɛɛ sɪ Kilisiti ná tá fe ntɛ́. 14 Na ye tampana Kilisiti taa fe ntɔ, tá waasv táá

fɛɪna nyʊgʊ tətʊlɛ, na í taa nyɪ nti í ká lana naani tɔ. 15 Ye tampana sɪ sətaa kaa tɛ
na pá fe, pɪɪ kula tá waalɪ ké. Mpi tɔ, pə wɛ ɪsɪɪ tə tʊ Isɔ ké təm ntɛ́. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ,
tá yɔɣɔtəna na tá nɔɔsɪ sɪ Isɔ feesa Kilisiti pəyele yem. 16 Mpi tɔ, ye sətaa ɪ taa tɛŋ
sɪ pa fe, Kilisiti ná taa fe mpʊ. 17 Na ye Kilisiti í taa fe ntɔ, í tɛm ḿpúɣó mə taa tɔ
pə puɣusa-mɛɣɛ, na í lepa mə ɪsaɣatʊ taa tətɔɣɔ. 18 Na pə wɛɛ tətɔ sɪ mpa pa tɛma
pa taa na Kilisiti halәna pa səm tɔ pa lepa. 19 Ye tə wɛʊ na tá ɪsɛ kɛ ɪsəntɔ tɔ pə tɔɔ
tike kɛ tə tɛɛləɣɪ Kilisiti kiŋ ɪlɛ yəlaa təna taa taɣalɛ asalaʊ nyə́ma maɣamaɣa.

20 Ama tampana tɔɔ Kilisiti femaɣa sɪ pə́ húlí təkpataa sɪ mpa pa səpa tɔ paa
tɛ na pá fe mpʊ tətɔ. 21 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yʊlʊ lɛlʊ kɔnna səm, na lɛlʊ náá kɔna
tətɔɣɔ sətaa feesuɣu təm. 22 Yəlaa təna na Atam pa kpɛntaa ké, pə tɔɔ ké pa səkɪ.
Ama pá na Kilisiti pa kpɛntaa təɣɔ pa təna paa tɛ na pá kʊlɪ. 23 Ama paa wei na
ɪ looŋa ké. Kilisiti kɛ pa taaləna feesuɣu kɛ pa təna pa taa, na kʊyaŋku ɪ ká kɔɔ
təɣɔ pa təna mpa ɪ tɪ tɔ pɛlɛ paa fe. 24 Pə waalɪ ɪlɛ pə kɔŋ tɛm ntɛ́. Pə taɣa pʊlʊ,
Kilisiti ká wakəlɪ kawulasɪ təna, ɪ ká ləsɪ pəsʊgʊ təna na í yɔkɪ toma sɔsɔɔna təna
na í məŋna kawulaɣa na í cɛla Tacaa Isɔ. 25 Pə taɣa pʊlʊ, pə wɛɛ sɪ Kilisiti ká
tɔkɪ kawulaɣa kɛ ḿpúɣó haləna Isɔ tɛ kolontunaa tənaɣa kəlʊgʊ na í məŋna-wɛɣɛ
Kilisiti tɛɛ. 26 Kantəkaɣa kolontu wei paa wakəlɪ tɔɣɔlɛ səm. 27 Ḿpúɣó mɛɛ, Isɔ
Tɔm taa yɔɣɔtaa sɪ: Isɔ məŋna pə tənaɣa Kilisiti tɛɛ. Na pa yɔɣɔtʊgʊ mpʊ sɪ pə
təna tɔ, pə húlə́ɣí təkelekele sɪ pa ta kpɛŋna Isɔ wei ɪ tʊ pə tənaɣa Kilisiti tɛɛ tɔ.
28 Pə təna pə kɔŋ pá məlɪ Kilisiti tɛɛ ɪlɛna Kilisiti maɣamaɣa wei ɪ ké pəyalʊ tɔ í
məlɪ Isɔ wei ɪ məŋna pə tənaɣa ɪ tɛɛ tɔ ílé ɪ tɛɛ. Ilɛna Isɔ tɔɣɔ kawulaɣa təkpataa kɛ
pə təna pə tɔɔ.

29 I maɣasɪ mpa pa yeki sɪ pá sɔɔ-wɛɣɛ Isɔ lʊm kɛ sətaa lona tɔ na í na. Pa tɛɛləɣɪ
sɪ paa hiki weɣelɛ ɪlɛ yee? Na ye tampana tɔɔ sɪ sətaa kaa fe, pepe tɔɔ ké pa yeki
na pá sɔɔ-wɛɣɛ Isɔ lʊm kɛ pa lona? 30 Na tá, pepe maɣamaɣa nyʊgʊ tɔɔ ké tə wɪɪ
tá tɪ na tə wɛ səm nɔɣɔ taa ké paa kʊyaŋku? 31 Ma taapalaa, paa kʊyaŋku mɛʊmɛʊ
taa ké ma wɛɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ ké ma heeliɣi-mɛɣɛ mpʊ, ma mʊgʊləɣəna mə Yesu
Kilisiti təŋʊgʊ kɛ teu ké. 32 Ye atɛ cənɛ kawaaɣa nakəlɪ ka tɔɔ ké ma na taalɛ wontu
tə suu haŋ kɛ Ifeesu cənɛ ɪlɛ pepeɣelɛ pə waasa-m? Ye sətaa kaa tɛ na pá fe tá la
ɪsɪɪ yəlaa yɔɣɔtʊgʊ tɔ sɪ: Tá tɔɣɔ na tá nyɔɔ kpakpaa, cele tɪɪ sɪ tɔ pə tɔɔ.

33 I taa puɣusi mə tɪ, taapalaa asaɣaa kiŋ kɛ yaasi ɪsaɣau tɛɛkəna. 34 I cʊkɪ mə
taa ké teu kɛ ɪsəna mpi pə wɛɛ tɔ na í yele ɪsaɣatʊ. Mə taa lɛlaa ta nyɪ Isɔ, í tɛɛ í fɛɪ
fɛɛlɛ.

Mpa paa fe tɔ pa wɛɛtʊ

35 Ntanyɪ nɔɣɔlʊ ná wɛɛ na í maɣasəɣɪ sɪ ɪsənaɣa sətaa ká tɛ na pá fe ɪlɛ yee? Na
pa tɔnəŋ ká wɛɛ ɪsənaɣalɛ? 36 Kʊmɛlɛŋ nyá, n tuukuɣu pʊlʊ pəle kɛ atɛ tɔ, pəle
ńté tə saaləɣɪ tɛtʊ tɛɛ ké ɪlɛna hoole náá nyɔ. 37 Pə taɣa pəle kɛ yem ké n tuuki?
Pə pəsəɣɪ pə wɛɛ sɪ tɔɣɔnaɣa pəle yaa pʊlʊ kʊtutuum paa mpi. N ka tuukaɣa tɔ,
pə fɛɪ ɪsɪɪ kaɣana pə nyɔʊ ɪsəntɔ na pə wɛ hatʊ tɔ. 38 Mpi Isɔ nɔkaa tɔ mpəɣɪ ɪ lakɪ
na pəle ńté tá nyɔ, na í yeki na paa pəle nte tə nyɔ ɪsɪɪ tə wɛʊ tɔ.

39 Weesiŋ nyəm təna tɔnəŋ fɛɪ kʊlʊməŋ, yəlaa tɔnəŋ wɛna ɪ mpaa na wontu
nyəŋ ná wɛna ílé ɪ mpaa tətɔ. Sumasɪ tɔnəŋ wɛna ɪ mpaa ké na tiina tɔnəŋ náá
wɛnna ílé ɪ mpaa tətɔ.

40 Isətɔnʊgʊ taa nyəm wɛɛtʊ wɛɛ ké na atɛ nyəm wɛɛtʊ náá wɛɛ, na ɪsətɔnʊgʊ taa
nyəm wɛɛtʊ teu faɣana atɛ nyəm wɛɛtʊ teu. 41 Ilim wɛna pə maɣamaɣa pə teu
ké, na ɪsətʊ náá wɛna ílé ɪ nyəm, na ɪsətəlʊŋasɪ náá wɛna səlɛ sɪ nyəm na sɪ mpaa,
na ɪsətʊlʊŋasɪ maɣamaɣa teu tɛɛ təma.

42 Sətaa ká tɛ na pá fe tɔ ḿpúɣó paa wɛɛ. Pa piŋuɣu yʊlʊ tɔ, ɪ səpaɣa. Ama pɪɪ
kɔɔ na yʊlʊ fe səm taa tɔ ɪɪ tasəɣɪ səpʊ. 43 Pa piŋuɣu yʊlʊ tɔ ɪ fɛɪ teu se. Pəyele ɪ
ké ɪcam ké, ama pɪɪ kɔɔ na í fe səm taa tɔ ɪ teu na ɪ toma pə taka. 44 Pa piŋuɣu
yʊlʊ tɔ, tənʊgʊ kʊnɛɣɛ pa piŋ. Ama pɪɪ kɔɔ na yʊlʊ fe səm taa tɔ tənʊgʊ ŋku ɪ ká

lɪɪna tɔ kʊ ké ŋku Feesuɣu tɪ tɔɣɔ. Pə taɣa pʊlʊ, tɔnʊɣʊ kʊnɛ kʊ wɛɛtʊ wɛɛ ké na tɔnʊɣʊ ŋku Feesuɣu tɪ tɔ kʊlɛ kʊ wɛɛtʊ náá wɛɛ. 45 Kʊpam ké, Ɪsɔ Tɔm taa yɔɣɔtəɣɪ sɪ: Kancaalaɣa yʊlʊ ntɛ́ Atam na pə ŋma-ɪ tɔ pə tʊ-ɪ weesuɣu ké. Ama waalɪ waalɪ Atam ná ké Ɪsɔ Feesuɣu ŋku kʊ haa weesuɣu tɔɣɔ. 46 Pə taɣa wei Feesuɣu tɪ tɔ ɪnɪ ɪ caaləna lɪɪʊ. Ama tɔnʊɣʊ kʊnɛɣɛ, pə waalɪ ké wei Feesuɣu tɪ tɔ ɪ lɪɪwa. 47 Atɛ tɛtʊ kɛ pa ŋmana kancaalaɣa Atam. Ama waalɪ waalɪ Atam ná lɪɪna ɪsɔtaa ké. 48 Mpa pa ké tɛtʊ tɔɔ nyámə tɔ pa nəɣəsəna wei pa ŋmana tɛtʊ tɔɣɔ, na mpa pa ké ɪsɔtaa nyámə tɔ pa nəɣəsəna wei ɪ lɪɪna ɪsɔtaa tɔɣɔ. 49 Ɪsɪɪ tə nəɣəsənaʊ yʊlʊ wei pa ŋmana tɛtʊ tɔ, ḿpúɣú tɪɪ tɛ na tə́ nəɣəsəna wei ɪ lɪɪna ɪsɔtaa tɔ.

50 Ma taapalaa nti ma yɔɣɔtəɣɪ tɔɣɔlɛ sɪ, yʊlʊ tɔnʊɣʊ ŋku pə ŋmawa na kʊ taa na calәm tɔ kɪɪ pəsəɣɪ na kʊ tɔɣɔ Ɪsɔ Kawulaɣa kɛ paa pəcɔ. Pəyele kʊsəpəm ná kaa pəsɪ na pə́ caɣa tam na pə́ kaa sɪ.

51 Natəlɪ tə wɛnna na tə́ ŋmɛlaa, maa kuli-tɪ na í ná. Ntəɣəlɛ sɪ tá təna tə kaa sɪ. Ama tá təna pɪɪ tɛ na pə́ laɣasɪ-tʊɣʊ wɛɛtʊ kɛ 52 tɔm kʊlʊm tɔɔ ké kpakpaa ɪsɪɪ ɪsɛ cəpəlʊɣʊ kɛ waatʊ wei paa hʊlɪ akantəlɛ sɪ pə təna pə́ sɪɪ tənaɣa tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, pá kɔma na pá hʊlɪ-tɛ, sətaa feŋ ké, pa kaa tasa səpʊ, na pɪɪ laɣasɪ taɣa wɛɛtʊ kɛ kʊlaɣasʊ. 53 Tampana tɔɔ ḿpúɣú mɛɛ, ɪsɪɪ mpi pɪɪ cakɪ tam tɔ pə kpaɣa mpi pə cakɪ tam tɔ na pə tʊ pə tɔɔ, na mpi pə səkɪ tɔ ɪsɪɪ pə kpaɣa mpi pɪɪ səkɪ tɔ na pə́ tʊ pə tɔɔ. 54 Pə́ kɔma na mpi pɪɪ cakɪ tam tɔ pə́ kpaɣa mpi pə cakɪ tam tɔ na pə́ tʊ pə tɔɔ, na mpi pə səkɪ tɔ pə́ kpaɣa mpi pɪɪ səkɪ tɔ, ɪlɛ nti pa ŋmaawa Ɪsɔ Tɔm taa sɪ pa naŋta səm tənaŋnaŋ tɔ tə lapa tampana ntɛ́.

55 Səm leɣe nyá akaɪtʊ wɛɛ?

Səm leɣe nyá toma wɛɛ sɪ ń kʊ́?

56 Ɪsaɣatʊ haana səm kɛ toma sɪ pə́ kʊ, na kʊsəsɪɪtʊ sɔsəɣəna ɪsaɣatʊ. 57 Ama Ɪsɔ fɔɔ. Ɪnɪ ɪ yelina na Tacaa Yesu Kilisiti lakɪ na tə́ kələɣɪ.

58 Pə tɔɔ ɪlɛ ma taapalaa kʊpama, í tɔkɪ mə təɣɪ teu na pʊlʊ í taa ciɣiti-mɛ. Paa kʊyaŋku í sɛɛsɪ ɪsəlɛ na Tacaa təmlɛ lapʊ. Pə taɣa pʊlʊ, í nyámá sɪ má na Tacaa í kpɛntaa na í lakɪ təmlɛ nte tɔ pə kaa saalɪ yem.

16

Lɛlaa sənaʊ tɔm

1 Ma tasəɣɪ-mɛɣɛ lɛntɪ, ntəɣəlɛ Ɪsɔ yəlaa mpa pa wɛ Yosalɛm tɔ pa sənaʊ tɔm. Ɪ la teitei ɪsɪɪ maa kɛɛsʊɣʊ Kalatɪ Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ. 2 Paa mə taa wei í ləsəɣɪ liɣitee kɛ cimaasɪ cimaasɪ na pə́ kɛɛsəna ɪsəna mpi ɪ hikaa tɔ na í sɪɪkəna a mpaa. Ye ma kɔma má tala, pə́ taa wɛɛ sɪ í kɔna mə kʊhaʊ mə kʊhaʊ. 3 Má kɔma ma kɔɔ maa tili yəlaa mpa í ká ləsɪ tɔ na má la-wɛɣɛ takəlaɣa na pá kpɛntəna mə kʊcɔɔʊ na pá pona Yosalɛm. 4 Na ye pə tɪɪ wɛɛ sɪ máá pona, paa sɪɪ-m na má na-wɛ tə́ polo.

Nti nti Pɔɔlɪ ká la tɔ

5 Maa kɔɔ mə tɛ te, ama Masetoni tɛtʊ taa ké maa təŋna na pə́cə́ má kɔɔ. Ɪsɪɪ ma təŋna Masetoni na pə́cə́. 6 Ntanyɪ maa caɣa wɛɛ naalɛɣɛ mə tɛ. Pə ta tɪɪ səŋ təca, hilimatɛ waatʊ təna maa wɛɛ, na má tɪɪ kɔma sɪ ma puki paa timpi, í ká səna-m ké na má polo. 7 Pə taɣa pʊlʊ, maa caa sɪ pə́ wɛɛ sɪ tɛɛʊ taa ké ma təŋaa na má na-mɛɣɛ kʊnaʊ. Ma taa wɛɛ sɪ ye Tacaa luɣu í lapa, má talaa maa caɣa mə tɛɣɛ wɛɛ naalɛ.

8 Paa na mpʊ ma hʊʊ sɪ Ɪfeesu taa cənɛɣɛ Pɛntakɔnta ká maɣana-m. 9 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, paa na kolontunaa tɔɔ cənɛ tɔ, pə ha-m mpaaʊ kɛ teu ké sɪ má la təmlɛ sɔsɔɔlɛ.

10 Timotee í kɔma ɪ tala, í mʊ-ɪ teu na ɪ laŋlɛ hɛɛ. Pə taɣa pʊlʊ, ɪ lakɪ Tacaa təmlɛ kɛ teu ké ɪsɪɪ ma lakʊɣʊ tɔ. 11 Nɔɣɔlʊ í taa kpɛɛna-ɪ. Ɪ səna-ɪ na pə səna-ɪ ɪ mpaaʊ taa na laŋhʊlʊmlɛ na í məlɪ ma cɔlɔ, má na tá taapalaa tə taŋa-ɪ ké.

12 Ye tá taapalʊ Apɔlɔɔsı tɔm ılɛ, tam kɛ́ ma kaana-ı sı í na tá taapalaa lɛlaa pa
kɔɔ mə tɛ. Ama ı luɣu fɛı paa pəcɔ sı í kɔɔ nɔɔnɔɔ. Ama í hika pə kʊyakʊ ı tɛŋ í
kɔɔ.

Kantəkaɣa kʊtʊtʊtʊ na sɛɛtʊ

13 Ɩ feŋ na í tɔkı lsɔ sɛɛʊ mpaaʊ kɛ teu. Ɩ nyaɣa apalʊtʊ, í nyɔɔ toŋ. 14 Paa mpiɣi
í lakı í la təma sɔɔlʊɣʊ tɔɔ.

15 Ntɔŋ í nyəmá Sətefanası na ı nyə́ma na? Ɩ nyəmá sı Akayi tɛtʊ taa mpɛ pa
caaləna lsɔ sɛɛʊ mʊɣʊ, na pa lapa lsɔ yəlaa paɣalɛ kɛ kookalı. Ma taapalaa ma
heeliɣi-mɛ sı, 16 yəlaa ısıı mpɛ na pa tənа mpa pá na-wɛ pa ısəlɛ sɛɛna təmlɛ lapʊ
tɔ, í təŋəɣı nti pa heeliɣi-mɛ tɔ.

17 Ma laŋlɛ hɛɛna Sətefanası na Fɔɔtunatusi na Akaikusi pa kɔntɛ kɛ́. Ye mıı
wɛnna ma kiŋ timpi í kaa í sənа-m tɔ mpɛ pa kɔma ılɛ pa sənа-m yoo. 18 Pa
kpaasa ma apalʊtʊ ısıı pa kpaasʊɣʊ mə nyəntʊ tɔ. Yəlaa ısıı mpʊ pə taka kɛ́ pə
mʊna í saŋ teu.

19 Asii tɛtʊ taa Yesu sɛɛlaa kpeka sɛɛ-mɛ. Akilaası na Pilisila na lsɔ sɛɛlaa mpa
pa kotiɣi pa təyaɣa tɔ pa ha-mɛɣɛ lsɔ sɛɛlaa sɛɛtʊ kʊpantʊ. 20 Ta taapalaa tənа mpa
pa wɛ cənɛ tɔ pa sɛɛ-mɛ.

Ɩ sɛɛ təmaɣa teu na í lɛlı.

21 Pɔɔlı má ma maɣamaɣa ma niŋ kɛ ma ŋmaana təm tənɛ sı ma sɛɛ-mɛ.

22 Ye wei ıı caa Tacaa, mpusi í təŋı-ı.

Malanata, Tacaa kɔɔ mpʊ.

23 Tacaa Yesu í la-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.

24 Yesu Kilisiti təm taa ma sɔɔla mə tənaɣa.

TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA NKA PƆƆLI NMAAWA
KƆLƐNTI
NYƎMA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka taa tə caaləɣəna nav sı Pɔɔlı na Isɔ təseɛlɛ nyáma paa nukəna təma. Pa tasa kɛɛsʊɣʊ tətɔɣɔ kʊcɔɔŋ wei Isɔ sɛɛlaa mpa pa ta kɛ Yuta nyáma tɔ pa haakı sı pá waası Yosalɛm Isɔ yəlaa kpekəle tɔ.

Pɔɔlı tasəɣı Isɔ sɛɛlaa kɛ apalʊtʊ sı pá haakı. Mpi tɔ, Yesu náá ké toŋ tʊ ké na í pəsı ı təɣı kʊnyɔntʊ sı táá sʊv toŋ. Ulɛna ı təkəna ı təɣı húlúɣú sı ı kɛ Tillu, na ı yɔɣɔta ısəna ı təmlɛ ka tɛɛsəna tɔ.

Isəna pa faɣa Kəlɛntı II takəlaɣa tɔ:

Pɔɔlı na Kəlɛntı Isɔ yəlaa kpekəle pa fɛı leleŋ, titite *1–7*
Luɣu kʊlʊmʊɣʊ hanav, titite *8–9*
Pɔɔlı húləɣí sı ı ké Tillu, titite *10–13*

Sɛɛtʊ

1 Maɣa Pɔɔlı, Isɔ luɣu lapəna na má la Yesu Kilisiti tillu. Má na tá taapalʊ Timotee tə ŋmaakəna takəlaɣa kanɛ.

Isɔ sɛɛlaa kpekəle nte tə wɛ Kəlɛntı tɔ tə nyáma mɛɣɛ tə ŋmaa-kɛ. Na Isɔ yəlaa təna mpa pa wɛ Akayi tɛtʊ təna taa tɔ sı tə sɛɛkı-mɛ. 2 Tacaa Isɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá la-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá ha-mɛɣɛ alaafəya.

Pɔɔlı sɛɛkı Isɔ ké í na təmlɛ

3 Tə sa Isɔ tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti Caa. Inı ı kɛna Caa wei ı kʊpantʊ tɔɔwa pə tıı fɛı tɔ. I ké Isɔ wei ı sɔɔsəɣı-tʊɣʊ apalʊtʊ kɛ pə təna pə taa tɔɣɔ. 4 Inı ı sɔɔsəɣəna-tʊɣʊ apalʊtʊ kɛ tá wahalanaa təna taa sı tá maɣamaɣa tá səna mpa wahalanaa lɛlaa kaɣatəɣı mpʊ tɔ, na tá pona-wɛɣɛ sənav ŋku tə hika Isɔ kiŋ tɔ. 5 Pə taɣa pʊlʊ, tə təkʊɣʊ Kilisiti kʊnyɔntɔɣɔlɛ kɛ ısəna mpiɣi sɔsɔm tɔ, mpʊ tətɔɣɔ Kilisiti sɔɔsəɣı-tʊɣʊ apalʊtʊ kɛ sɔsɔm tətɔ. 6 Tə təkı kʊnyɔŋ ké sı pá sɔɔsı-mɛɣɛ apalʊtʊ na pá ya mə nyʊɣʊ tətɔ. Pə sɔɔsəɣı-tʊɣʊ apalʊtʊ ké sı taa sɔɔsı-mɛ na í nyɔɔ toŋ na í pəsı na í təɣəna suulu kɛ kʊnyɔntɔɣɔlɛnaa mpa pa maɣamaɣa tá təŋna təɣəʊ tɔ. 7 Tə wɛna naani ké teu kɛ mə tɔɔ ké. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə nyəmá sı ısıı tá na-mɛ tə kpɛnta kʊnyɔŋ təɣəʊ tɔ, pıı kpɛntı-tʊɣʊ apalʊtʊ sɔɔsʊɣʊ tətɔ.

8 Ta taapalaa, tə caa sı í nyı sı ısəna mpi tə təɣɔ kʊnyɔŋ kɛ Asii tɛtʊ taa tɔ pıı nıı-tʊɣʊ sɔsɔm na pá kəlı-tʊ pə tıı fɛı, halәna tə tɛma tá taa sı tá tɔm tɛmaɣa. 9 Pıı caɣa-tʊɣʊ ısıı nɔɣɔlʊ tɔmna sı pá kʊ-tʊɣʊ kʊkʊɣʊ. Ama pə lapa ḿpúɣú sı pá húlí-tʊ sı Isɔ wei ı feesiɣi sətaa tɔ ı paasi tə taa tʊ tá təɣı naani. 10 Waatʊ wei tıı wɛ səm nɔɣɔ tɔɔ təcomlaa kɛ mpʊ tɔ ını ı yapəna-tʊ, na ını ı ká yana-tʊ tətɔ. Tampana tə tɛɛləɣı ḿpúɣú teu sı í ká tasa-tʊɣʊ yapʊ tətɔ. 11 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mə maɣamaɣa í ká te-tʊ na mə sələməŋ. Na sələməŋ wei yəlaa samaa mɛ í sələməɣı ta tɔɔ tɔ, Isɔ ká mʊ-ı na í la-tʊɣʊ kʊpantʊ tənɛ ını, na yəlaa paɣalɛ sɛɛ-ı í na təmlɛ kɛ tá tɔɔ.

Pɔɔlı laɣasa mpi pə pəlɛ ı ka tʊwa tɔ

12 Mpi pə tɔɔ tə pəsəɣı na tá sa tá tı tɔɣɔlɛ sı tə nyəmá teu kɛ hatuu tá taanaa sı Isɔ yaasi kʊpaŋ na tampana nyəŋ kɛ tə təkaa na tá lana yəlaa taa, ulɛna pá tıı kələna mə kiŋ. Isɔ pɛɛlɛɛ tiikaɣana-tʊ, pə taɣa yʊlʊlaɣatʊ natəlı. 13 Nti í kaləɣı tá takəlası taa na í nukı tɔ ntəɣəlɛ, pə taɣa natəlı tə kaasaa tətɔ se. Na ma hʊʊkı teu sı í ká tɛ na í cɛkəna tɔm tənɛ sı, 14 í ká yɔɔləɣəna-tʊɣʊ Tacaa Yesu kʊyakʊ wule ké na taa yɔɔləɣəna-mɛ. Kaɣana í tá cɛkənta ḿpúɣú teu se.

15 Maa wɛna naani kɛ tənɛɛnɪ tə tɔɔ tɔɣɔ maa hʋʋwa sɪ maa caaləna mə tɛɣɛ
pote na í hiki kʋpantʋ kɛ tɔm naalɛ. 16 Pɪɪ wɛɛ sɪ ye ma puki Masetoni kɛ maa
hɛlɔna mə tɛ, na ye ma kɔma məlʋɣʋ ma təŋna mə tɛ tɔtɔ. Na í ká sɔna-m na ye
ma puki Yuta pɔ́ taa la-m katɛ. 17 Waatʋ wei maa hʋʋwa mpaav ŋkʋ kʋ tɔm tɔ
faawɪɪ kɛ ma lapa kʋlapʋ na? Saa wei ma cakɪ na ma sɪɪ mpi ma təŋəɣɪ na má
lakɪ tɔ yəlaa hʋwɛɛ kɛ ma təŋəɣɪ? Ye maa təŋaɣa yəlaa hʋwɛɛ nn na aai pɪɪ wɛnna
təntəmlɛ. 18 Ɪsɔ tampana tɔɔ ɪsəntɔ, nti ma heela-mɛ tɔ pə taɣa nn na aai pə tisuɣu
kɛ təntəmlɛ. 19 Ɪsɔ Pəyalʋ Yesu Kilisiti wei ɪ tɔm má na Silaasɪ na Timotee tə
heela-mɛ tɔ ɪ ta kɛ nn na aai tɔm. Ama ɪ kɛ́ Ɪsɔ tisuɣu nn wei tɔɣɔ. 20 Nn ɪnɪ ɪ kɛ́
Ɪsɔ kʋtisitu kɛ́. Ɪnɪ ɪ hʋləɣəna sɪ Ɪsɔ lakɪ kʋpantʋ təna nti ɪ ka tɔma sɪ ɪ ká la tɔ. Pə
tɔɔ kɛ́ tə tisiɣi sɪ: Ami, kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ sɪ pɔ́ kʋsɪ Ɪsɔ teeli. 21 Ɪsɔ maɣamaɣa
yekina na tá na-mɛ tɔ́ nyɔɔkɪ toŋ kɛ Kilisiti mpaav taa, na ɪnɪ ɪ faɣana-tʋ na tá
mpaa. 22 Ɪnɪ ɪ yʋsəna-tʋ na ɪ kʋyʋsʋm sɪ pɔ́ húlí sɪ tə kɛ́ ɪ nyə́ma. Na ɪ sɪɪ tá taanaa
kɛ Feesuɣu Naŋŋtʋ kɛ tɔlʋma sɪ pɔ́ húlí-tʋ sɪ ɪ sɪɪ-tʋɣʋ kʋpantʋnaa.
23 Na Ɪsɔ, mə waalɪ takʋɣʋ tɔɔ kɛ́ ma kisa Kɔlɛntɪ kɛ məlʋɣʋ. Na ye ma tɪɪ looliɣi
kɛ́, Ɪsɔ í kʋ-m. 24 Tɪɪ pɛɛkəɣɪ sɪ tɔ́ caalɪ-mɛ sɪ í təŋ pənɛ na í yele pənɛ. Pə taɣa pʋlʋ
tɔɔ, tə nawa sɪ í təka Ɪsɔsɛɛlɛ mpaav kɛ teu. Ama tá luɣu wɛɛ kɛ́ sɪ tɔ́ tʋ-mɛɣɛ niŋ
kɛ mə təmlɛ taa na pɔ́ waasɪ-mɛ.

2

1 Pə tɔɔ kɛ́ ma tʋwa ma taa sɪ ma kaa kɔɔ mə tɛ, pɔ́cɔ́ má taa kɔɔ má tasa mə
laŋa wakəlʋɣʋ. 2 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ye ma wakəla mə laŋa, awe ká hɛɛsəna ma
nyəntɛ tɔtɔ? Ye pə taɣa mpa pa nyəna ma wakələɣɪ tɔ pa tike? 3 Pə tɔɔ kɛ́ maa
ŋmaa-mɛɣɛ mpʋ. Ma taa caa sɪ ye ma kɔma na má tala mə tɛ, mpa pə mʋna
pá ha-m laŋhʋlʋmlɛ tɔ pá məlɪ-m laŋwakəllɛ hav. Ma nyəmá teu sɪ ye ma wɛna
laŋhʋlʋmlɛ, mə təna təpaɪ mə nyəna ná hʋlʋmaa tɔtɔɣɔ. 4 Pɔpɔtʋ fɛɪ, piti sɔsɔ na
laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ na ɪsəlʋm pə taa kɛ́ ma ŋmaana-mɛɣɛ takəlaɣa ŋkɛ, na pə taɣa
sɪ má taɣanɪ mə laŋa wakəlʋɣʋ. Ama sɪ í nyɪ kɛ́ sɪ ma sɔɔla-mɛ pə tɪɪ fɛɪ.

Wei ɪ wakəlaa tɔ ɪ suulu hʋlʋɣʋ

5 Wei ɪ yelaa na piti kɔɔ mə hɛkʋ tɔ pə taɣa ma laŋlɛ kɛ ɪ wakəlaa, ama mə
təna mə laŋa kɛ ɪ wakəlaa. Na paa pə ta tɪɪ kɛʋ mə təna, mə taa paɣalɛ laŋa kɛ ɪ
wakəlaa. 6 Mə taa paɣalɛ tisaa sɪ pá hɔ yʋlʋ ɪnɛ ɪ ŋkpaŋʋɣʋ tɔ, pə maɣaa kɛ́. 7 Ama
pənɛntɛ í cɛpɪ-ɪ mpʋ, na í sɔɔsɪ-ɪ apalʋtʋ, pɔ́cɔ́ pɔ́ taa kɔɔ na ɪ laŋlɛ wakəlɪ sɔsɔm
na í lɔ tɔ́ɔ́ŋ. 8 Pə tɔɔ kɛ́ ma sɛɣɛsəɣɪ-mɛ sɪ í lana yaasinaa mpa paa húlí-ɪ sɪ í sɔɔla-ɪ
tɔ. 9 Ma caakaɣa kɛ́ sɪ má maɣasɪ-mɛ na má na mə waalɪ, sɪ mə luɣu wɛ tam kɛ́
ma kʋsɛɣɛsətʋ təŋʋɣʋ yaa mə luɣu fɛɪ. Pə maɣamaɣa pə nyʋɣʋ tɔɔ kɛ́ maa ŋmaa-
mɛ. 10 Ye nɔɣɔlʋ í pənta natəlɪ na mɪɪ cɛpɪ-ɪ ma maɣamaɣa ma cɛkɪ-ɪ tɔtɔɣɔ. Pə
taɣa pʋlʋ, ye yʋlʋ pənta natəlɪ na má cɛpɪ-ɪ ɪsɪɪ ma cɛpʋ ɪsəntɔ tɔ, mə tɔɔ kɛ́ ma
lakɪ ḿpúɣú Kilisiti ɪsɛntaa, 11 pəcɔ Satanɪ í taa kɔɔ na í kəlɪ-tʋ. Anɪ tə nyəmá ɪsəna
ɪ kʋlapʋtʋ wɛɛ tɔ.

Mpi pə pɛkəla Pɔɔlɪ kɛ Tʋlʋwasɪ tɔ

12 Waatʋ wei ma tala Tʋlʋwasɪ sɪ ma kpaaləɣɪ Kilisiti tɔɔ Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔ,
Tacaa tɔɔ ma maɣanaa sɪ mpaav wɛɛ faa sɪ má la təmlɛ kɛ teu. 13 Paa na mpʋ tɔ,
ɪsɪɪ ma ta maɣana tá taapalʋ Titʋ tɔ ma laakalɪ kʋla sɔsɔm kɛ́. Pə tɔɔ kɛ́ ma yela
Tʋlʋwasɪ nyə́ma na má tɛɛ Masetoni.

Kəlʋɣʋ ŋku Yesu Kilisiti yeki na tɔ́ hikiɣi tɔ

14 Ɪsɔ fɔɔ, pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, tá na Kilisiti tá kpɛntʋɣʋ tɔɔ ɪ tʋ-tʋɣʋ ɪ akaɪtʋ looŋa
taa kɛ́ na í tɛɛna-tʋɣʋ tam. Kʋlʋm ɪnɪ ɪ maɣamaɣa ɪ yekina sɪ tɔ́ la na pá nyɪ Kilisiti
kɛ paa timpi ɪsɪɪ tulaalʋ sɔɔsʋŋ nɪɪkʋɣʋ paa le tɔ. 15 Mpa pa wɛ mpaav kʋwaasʋɣʋ
taa na mpa pɛlɛ pa təŋna lepu tɔ, tə wɛ pa təna pa kiŋ kɛ́ ɪsɪɪ tulaalʋ kʋpaŋ wei

Kilisiti hawa lɔ tɔ ɪ sɔɔsʊŋ. 16 Mpa pa tɔŋna lepu tɔ tə wɛ pɛlɛ pa kiŋ ké ɪsɪɪ səm
sɔŋ wei ɪ kɔŋna səm tɔ. Ama mpa pa wɛ mpaav kʊwaasʊɣʊ taa tɔ tə wɛ pɛlɛ pa
kiŋ ké ɪsɪɪ weesuɣu sɔɔsʊŋ, wei ɪ haakɪ weesuɣu tɔ. Awe pəsəɣɪ na í la təmlɛ tənɛ
tə taka? 17 Tá fɛɪ ɪsɪɪ lɛlaa paɣalɛ kpakʊɣʊʊ lɔ Tɔm na pá kɛɛkɪ sɪ pá lana-wɛ tɔ.
Ama tampana kɛ tá yɔɣɔtəɣɪ na lɔ naa mpʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪnɪ ɪ tilina-tʊ, na
Kilisiti təmlɛ kɛ tə lakɪ.

3

Nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊfam təmlɛ lataa

1 Tɔmnaa panɛ pa hʊ́lə́ɣí sɪ tə caa tə sʊv tá tɪ sam taa? Yaa tɪɪ hʊ́lí-mɛɣɛ
takəlasɪ nsi sɪ hʊ́lə́ɣí sɪ tá kʊlapʊtʊ tewa tɔ? Yaa tɪɪ sələmɪ-mɛ sɪ í ha-tʊɣʊ-səɣɪ
mə maɣamaɣa ɪsɪɪ lɛlaa lakʊɣʊ tɔ? 2 Mə maɣamaɣa mə pilima kɛna tá takəlaɣa,
na tá lotu taa ké pa ŋmaa-kɛ, na yəlaa təna pəsəɣɪ na pá ná na pá kala. 3 Nn, pə
wɛ ḿpúɣú təkpataa sɪ í ké Kilisiti takəlaɣa ŋka í ŋmaawa tɔɣɔ, na taɣa í ŋmaana
takəlaɣa kanɛ. Pa ta ŋmaa takəlaɣa kanɛ na ŋmaalaɣa. Ama weesuɣu tʊ lɔ
Feesuɣu kɛ pa ŋmaana-kɛ, na pə taɣa pɛɛ kpaatanaa tɔɔ ké pa ŋmaawa, ama yəlaa
lotu taa maɣamaɣa kɛ pa ŋmaawa.

4 Naani wei tə wɛna lɔ kiŋ kɛ Kilisiti tɔɔ tɔ ɪ tɔɔ ké tə yɔɣɔtəɣɪ mpʊ. 5 Pɔpɔtʊ
fɛɪ, tə kaa pəsɪ na tə tɔ paa pəcɔ sɪ tá maɣamaɣa tá toma kɛ tə lapəna təmlɛ tənɛ.
lɔ yelina na tá pəsəɣɪ na tá lakɪ mpi tə lakɪ tɔ. 6 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, lɔ ɪnɪ ɪ yelina
na tá pəsɪ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊfam təmlɛ lataa. Na ka ta kɛ kʊsəsɪɪtʊ nti pa ŋmaawa tɔ
tə nyəŋka, ama lɔ Feesuɣu nyəŋka ké. Kʊsəsɪɪtʊ nti tə wɛ takəlaɣa taa tɔ tə kʊɣɪ
ké. Ama lɔ Feesuɣu ná haa weesuɣu ké.

7 Nmaatʊ pee kɛ pa ŋmaana kʊsəsɪɪtʊ kɛ pɛɛ kpaatanaa tɔɔ. Paa na mpʊ pə hʊla
lɔ teeli kɛ tə təcɛllɛ, na Moisi ɪsɛntaa teekaɣa kɔkɔ nakəlɪ te, nn. Haləna lsɛɣɛlɪ
nyə́ma ta pəsɪ na pá nyənɪ ɪ ɪsɛntaa ké tɔm naalɛ, pəyele ɪ ɪsɛntaa teu mpɪ pɪɪ ké
mpi pɪɪ tɛ na pə́ saalɪ yem tɔɣɔ. Ye kʊsəsɪɪtʊ nti təlɛ tə kʊɣɪ tɔ tə ta kisi teeli kɛ
hikuɣu, 8 kacaŋfana təmlɛ nte lɔ Feesuɣu ná lakɪ tɔ? 9 Ye təmlɛ nte tə lapa na
yəlaa pəsɪ tasəkəlɛ nyə́ma tɔ təlɛ tə ta kisi teeli kɛ hikuɣu, ɪlɛ kacaŋfana nte təlɛ
tə lakɪ na yəlaa pəsəɣɪ yʊlʊpama kɛ lɔ ɪsɛntaa tɔ? 10 Tə tɪɪ pəsəɣɪ na tá yɔɣɔtɪ sɪ tuu
lɔŋ teeli ná məla yem ké kaɣana nyəŋ tɔɔv tɔɔ. Kaɣana nyəŋ tɛɛ-ɪ ké təpʊlʊpʊlʊ.
11 Mpi pə taaŋa pəcɔ tɔ pəlɛ pə ta kisi teeli kɛ hikuɣu, kacaŋfana mpi pə cakɪ tam
tɔɔ tɔ?

12 Tə tɛɛləɣɪ mpʊ tɔɣɔ tá naani tɔɔ sɔsɔm. 13 Tá fɛɪ ɪsɪɪ Moisi wei ɪ ka taka ɪ ɪsɛntɔɔ
ké saalaɣa sɪ lsɛɣɛlɪ nyə́ma í taa kɔɔ na pá ná ɪ teu mpi pɪɪ tɛ na pə́ sɪ tɔ pə saalʊɣʊ.
14 Ama pɛlɛ pa ta pəsɪ na pá cɛkəna, na haləna saŋa ḿpúɣú pə tɪɪ wɛɛ. Ye pa sʊv
nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊpəm takəlaɣa kɛ kalʊɣʊ kɛ ɪsəntɔ, pa laɣatʊ tɔɔ taka saalaaɣa ŋkɛɣɛ.
Yʊlʊ wei na Kilisiti pa kpɛnta kʊlʊm tɔ pʊntʊ tike tɔɔ ké saalaɣa kanɛ ka ta kenti.
15 Na haləna saŋa ɪsəntɔ, ye pa kʊla Moisi takəlasɪ kalʊɣʊ, saalaɣa ŋkɛ ka təka pa
laɣatʊ tɔɔ ké. 16 Pa ŋmaawa lɔ Tɔm taa ké mpʊ sɪ: Yʊlʊ kɛɛsəɣəna Tacaa tɔɔ ké
ɪlɛna saalaɣa ŋkɛ ká kɔəlɪ ɪ tɔɔ. 17 Tacaa wei ɪ tɔm pa yɔɣɔtəɣɪ lɔ Tɔm taa cənɛ ɪnɪ
tɔ lɔ Feesuɣu ké. Ye Tacaa Feesuɣu í wɛ timpi, hɛɛsʊɣʊ wɛnna. 18 Tá təna mpa
tá saalaɣa kɛɛla tá ɪsɛntɔɔ tɔ, Tacaa teu naakɪ tá tɔɔ ké tənyənənyənɪ. Na pə laɣasa-
tʊɣʊ ḿpúɣú sɪ tə́ nəɣəsəna Tacaa. Tə lɪɪ teu taa ké na tə́ sʊv teu kʊkələm lɛmpɪ taa
tɔtɔ. Tacaa Feesuɣu lapəna təmlɛ tənɛ tə taka.

4

Tá tə wɛ ké ɪsɪɪ cʊɣʊ wontu

1 lɔ kʊpantʊ tɔɔ ké ɪ tʊ-tʊɣʊ təmlɛ tənɛ tə lapʊ, na pə tɔɔ ké tɪɪ lɔɔkɪ tá apalʊtʊ.
2 Tá lɔwa mukaɣa kʊlapʊtʊ fɛɛlɛ fɛɪ nyəntʊ. Tɪɪ hʊ́lə́ɣí təkpaalətʊ. Tɪɪ kɛɛ lɔ Tɔm,
ama tampana kɛ tə hʊ́lə́ɣí təcɛɪcɛɪ, na tə́ lakɪ ḿpúɣú lɔ ɪsɛntaa ké sɪ yəlaa í tʊ pa

laakalı kɛ tá tɔɔ na pá ná. 3 Pə tɔɔ ké Laapaalı Kupaŋ wei tə kpaaləɣı tɔ ı ta kɛ muku tɔm. Ama mpa pa lepa tɔɣɔ ı ké muku tɔm. 4 Antulinya ınɛ ı taa ılɔɣɔu mɛləmənа-wɛ na paa tɛŋ pa taa na lsɔ. Antulinya taa ılɔɣɔu ını ı kentina-wɛ sı pá taa na Kilisiti teeli Laapaalı Kupaŋ yelaa na pá ná tənyaıı kɛ ısəna mpi tɔ. Kilisiti ını ı kɛləna lsɔ tətɛŋɛlɛŋ. 5 Pə taɣa tá maɣamaɣa tá tɔm kɛ tə lakı waasu. Ama Yesu Kilisiti tɔɔ nyəntu kɛ tə kpaaləɣı sı Tacaa kɛlɛ. Na Yesu tɔɔ ké tə yaakı tá təɣı mə təmlɛ nyámа. 6 lsɔ wei ı yɔɣɔtaa sı pá ná na səkpɛtuɣu cɛ tɔ, kulum ını ı lapəna na pə ná tá lotu taa sı tə nyı təceıcei ké lsɔ teeli wei ı ná Kilisiti ısɛntaa tənyənənyəni tɔ.

7 Ama tá mpa tə tɔka lsɔ kupampam pənɛ tɔ tə wɛ ké ısıı cuɣu wontu. Pə lapa ḿpúɣú sı pá ná teu sı lsɔ hana-tuɣu toma sɔsɔɔna anɛɣɛ kuhau, pə taɣa tá maɣamaɣa tá nyəna. 8 Kunyɔntɔɣɔlɛnaa kɛ waanı waanı pıına-tu, ama tə ta kpisi. Nəɣəsɛɛ ná kuɣı-tu, paa na mpu tıı yeki tɛɛluɣu. 9 Pa tuɣı-tuɣu kunyɔŋ, ama lsɔ ílé ı ta lɔ-tu. Pa huɣi-tuɣu atɛ, ama paa na mpu pa ta ku-tu. 10 Tam tə səkı Kilisiti səm kɛ tá tənəŋ taa ké sı pá húlí tá tənəŋ kulumən ını ı taa ké ı weesuɣu. 11 Tə wɛu na tá ısɛ kɛ ısəntɔ tɔ, tam ké tə wɛ səm nɔɔsı taa ké Yesu tɔɔ, sı pá húlí sı ı weesuɣu wɛnna tá tənəŋ kusəpəŋ ınɛ ı taa. 12 Ḿpúɣú pə wɛɛ, səm wɛnna tá taa na pá lakı na weesuɣu náá wɛɛ mə taa na kú lakı.

13 Pa ŋmaawa lsɔ Tɔm taa sı: Ma tɛma ma taa na lsɔ tɔɣɔ ma yɔɣɔtaa. Tá tɔtɔ tá huwɛɛ wɛ taa tɛmnau mpı pə tɔm taa tɔɣɔ tə tɛma ta taa na lsɔ na pə tɔɔ ké tá nɔɔsı tɔɔ ıı suŋ. 14 Pə taɣa pulu, tə nyəmá sı Yesu səpa na lsɔ feesi-ı tɔ ı ká tɛ na í feesi-tu na Yesu, na í lá na tá na-mɛ tá səŋ ı ısɛntaa. 15 Mə tɔɔ ké pə tənaɣa mpu pə lakı, lsɔ tɔŋna ı pɛɛlɛɛ húlúɣú kɛ yəlaa paɣalɛ kɛ tam ké sı í la na yəlaa mpɛ pa samaa paɣalɛ sɛɛ-ı sı í na təmlɛ, na pá kusı ı teeli.

Taa tɛmnau kɛ lsɔ waasəɣəna

16 Pə tɔɔ ké tıı lɔɔ tá apalutu kɛ paa pəcɔ. Paa pə wɛɛ sı tá tənuɣu tɔɔ tɔŋna caamuɣu kɛ pəcɔ tɔ, tá taa ná tɔŋna toŋ sɔɔsuɣu kɛ paa kuɣaŋkuɣu. 17 Kunyɔmisi nsi sı makuɣuna-tuɣu waatu waatu tɔ sı taɣanəɣı-tuɣu teeli taa teeli wei ı kaa tɛ tɔɣɔ, na teeli ını ı kəla kunyɔməŋ ını təcaɣacaɣa. 18 Pə taɣa mpi pə nyənəɣı təkeelee tɔ pə tɔɔ ké tə tu tá laakalı, ama mpi pıı naakı tɔ pə tɔɔ ké. Mpi pə naa təkeelee tɔ pəlɛ pıı leeliɣi. Ama mpi pıı naa tɔ pəlɛ pə wɛ tam tɔɔ.

5

1 Tá tənuɣu kunɛ, ku wɛ ké ısıı cokəle nte tə taa tə suukı tɔ. Na tə nyəmá sı saŋa ye pa yɔka cokəle ńté, tə wɛna təsuulɛ kɛ ısɔtaa nte lsɔ taŋna-tu tɔ. Na lonte ńté lsɔ maɣamaɣa taɣanna-tɛ, na tıı wɛɛ tam tɔɔ. 2 Ama pənɛntɛ tə tɔŋna məla ké na tá taŋaa tətɛɣɛtɛɣɛ sı pá tu-tuɣu tá ısɔtaa wɛɛtu. 3 Pə taɣa pulu tɔɔ, ye pə tu-tuɣu tá ısɔtaa wɛɛtu tə fɛı yem se, pəlɛ pə tənəŋ wɛɛ tɔtɔɣɔ. 4 Kupam ye tə wɛ tam ké tá atɛ coka anɛ a taa tə mələɣı ké ısıı səɣəla nıı-tu. Pə taɣa ısıı tə caa sı tá lıı tá atɛ tənəŋ ınɛ ı tɔm taa təkpataa se. Ama tə kooliɣi ké sı pá tu-tuɣu ısɔtaa nyəŋ tɔtɔ, ılɛna weesuɣu nyəm li mpi pə səkı tɔ. 5 lsɔ maɣamaɣa taɣanna-tu na í yele sı pá laɣası-tuɣu mpu na í sıı-tuɣu ı Feesuɣu kɛ tɔlumа sı tá nyəna sı ı sıı-tuɣu kupam.

6 Pə tɔɔ ké tə nyakı apalutu kɛ tam. Na tá nyəmá sı ye tə wɛna tənəŋ ınɛɣɛ ḿpúɣú tam, tə hatələna timpi Tacaa wɛɛ tɔɣɔ. 7 Tə tɛma lsɔ na tá taa tɔɣɔ tə tɔŋ, ama tə ta nata na tá ısɛ se. 8 Tə nyakı apalutu kɛ teu ké na tá sɔɔla teu sı tá lıı tənuɣu kunɛ ku taa na tá polo tá caɣa Tacaa cɔlɔ. 9 Mpi tə nyıləɣı sɔsɔm tɔɣɔlɛ sı paa tə wɛna tá ısɛ paa tə fɛı, í la-tuɣu luɣu. 10 Pə taɣa pulu tɔɔ, paa pə kpa na pá tii pə wɛɛ sı tá təna təpaı tıı səŋ Kilisiti ısɛntaa ké na í huuna-tu, na páćó pá leetı paa wei kɛ mpi ı ka wɛna ı ısɛ na í la tɔ, ye kupantu kɛ ı ka lapa, pə leetı-ı kupantu, ye ısaɣatu pə leetı-ı təlɛ.

Kilisiti ciika tá na lsɔ

11 Tə nyəmá mpi pa yaa Tacaa səɣɔntʊ tɔ mɛɛ, na tə caa tá húlí yəlaa ké na
pá cɛkəna na pá tisi. Ɩsɔ nyəma-tʊɣʊ teu, na ma hʊʊ sɪ mə nyəma-m mpʊ tɔtɔɣɔ
hatuu mə taa. 12 Pə taɣa tə tasəɣɪ-mɛɣɛ tá maɣamaɣa kɛ húlúɣú sɪ í ná tá teu. Ama
tə pɛɛkəɣɪ ké sɪ tá húlí-mɛɣɛ tampana nna a tɔɔ í ká yɔɔləna-tʊ, na pácɔ́ í pəsɪ na í cɔ
mpa pa yɔɔləɣəna tɔnəŋ tɔɔ kʊlapəm na pa paa fɛɪna taa nyəm tɔ. 13 Ye tampana
sɪ tə ké kpaŋtʊnaa ɪlɛ Ɩsɔ tɔɔ ké tə ké kpaŋtʊnaa. Ama ye tə wɛna tá ɪsɛ, mə tɔɔ
ké tə wɛna tá ɪsɛ. 14 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Kilisiti sɔɔlʊɣʊ caaləɣəna tá mpa tə tɛma tá
taa sɪ yʊlʊ kʊlʊm səpa yəlaa təna tɔɔ tɔ, na mpʊ ɪnɪ pə húlə́ɣí ké sɪ í na paa wei pa
kpɛntəna səm. 15 Yəlaa təna tɔɔ ké ɪ səpa sɪ pə́ húlí sɪ mpa pa wɛna pa ɪsɛ tɔ pá nyɪ
sɪ pə taɣa pa maɣamaɣa pa tɔɔ ké pa wɛɛ. Ama wei ɪ səpa na í fe pa tɔɔ tɔ ɪ tɔɔ ké.
16 Pə tɔɔ ké tɪɪ tasəɣɪ yʊlʊhʊwɛɛ təŋʊɣʊ kɛ yem na pácɔ́ tə́ nyɪ yʊlʊwɛɛtʊ, paa ɪsɪɪ
tuu ḿpúɣú tɪɪ lakaɣa na tə́ hʊʊkɪ hʊwɛɛ kɛ Kilisiti tɔɔ tɔ, kaɣana tɪɪ lakɪ mpʊ tɔtɔ.
17 Ye yʊlʊ na Kilisiti pá kpɛntaa te, pə laɣasa-ɪ wɛɛtʊ kʊfatʊ ké. Wɛɛtʊ kʊpəntʊ
mʊka yem, wɛɛtʊ kʊfatʊ laɣasəna. 18 Pə tənaɣa mpʊ Ɩsɔ kiŋ kɛ pə lɪɪnaa, na Kilisiti
tɔɔ ké ɪ ciika tá na-ɪ na í tʊ-tʊɣʊ təmlɛ sɪ tə́ la na í na yəlaa lɛlaa pá ciiki. 19 Pə taɣa
pʊlʊ tɔɔ, Kilisiti kiŋ kɛ Ɩsɔ lapənaa na í na ɪ yəlaa təna pá ciiki, ɪ ta hʊʊ pa ɪsaɣatʊ
tɔm tɔɔ. Na taɣa ɪ tʊwa sɪ tə́ kpaaləɣɪ ciikuɣu tɔm tənɛ.
20 Tə kɛ́ Kilisiti təmlɛ nyə́ma sɔsaa kɛ́, na pə caɣa kɛ́ ɪsɪɪ Ɩsɔ yaa-mɛ na tá nɔɔsɪ.
Haɪ tə wiikəna-mɛ, Kilisiti tɔɔ í yele na mə na Ɩsɔ í ciiki. 21 Ɩsaɣatʊ taa wɛɛ Kilisiti
kiŋ se, ama Ɩsɔ pəsəna-ɪ ɪsaɣaʊ kɛ tá tɔɔ. Mpʊ pə yelina tá na Kilisiti tá kpɛntʊɣʊ
tɔɔ, Ɩsɔ lapa na tə́ pəsɪ yʊlʊpama.

6

1 Pə tɔɔ kɛ́ tá mpa na Ɩsɔ tə lakɪ təmlɛ tɔ, tə wiina-mɛ sɪ í taa yele na Ɩsɔ hʊla-mɛɣɛ
pɛɛlɛɛ nna tɔ á pəsɪ yem. 2 Ɩsɔ yɔɣɔta ɪ tɔm taa sɪ:
Waatʊ wei ma lakaɣa ma kʊpantʊ tɔ ma nɪɪna-ŋ.
Yapʊ kʊyakʊ wule ma səna-ŋ.
Tɔʊ, pənɛntɛɣɛ pə mʊna Ɩsɔ kʊpantʊ hikuɣu. Saŋa kɛ pə pəsəɣɪ na pá ya yʊlʊ
nyʊɣʊ.
3 Tɪɪ caa sɪ nɔɣɔlʊ í footi tá təmlɛ, pə tɔɔ ké tɪɪ caa tə́ tusi nɔɣɔlʊɣʊ paa mpi pə
taa. 4 Ama tə húlə́ɣí pə təna pə taa kɛ́ sɪ tə kɛ́ Ɩsɔ təmlɛ nyə́ma. Pə tɔɔ kɛ́ tə caɣana
suulu kɛ sɔsɔm na tə́ tɔkɪ kʊnyɔməŋ na tə́ wɛ ɪsənyəŋlɛ na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ taa.
5 Pa mapa-tʊ, pa tʊ-tʊɣʊ salɔka, pa lapa na yəlaa təna yoona-tʊɣʊ yem yem. Tə
lapa kaŋkaŋsi təma, tə keela tá tom, tə səpa nyɔɣɔsɪ. 6 Tə húlə́ɣí kɛ́ sɪ tə kɛ́ Ɩsɔ təmlɛ
nyə́ma, na tá yaasi kʊpaŋ taa na tá nyəm taa na tá suulu taa na tá kʊpantʊ lapʊ
taa. Na tə lapa mpʊ tɔ na Ɩsɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ toŋ kɛ́ na tá tampana sɔɔlʊɣʊ. 7 Na
tá waasʊ tampana taa kɛ́ na Ɩsɔ toma taa. Tampana təŋʊɣʊ kɛna-tʊɣʊ yoou wontu
nti tə yoona na tə́ kentiɣina tá tɔɔ tɔ. 8 Pa tʊɣʊna-tʊɣʊ pəyele pa tʊɣɪ-tʊɣʊ fɛɛlɛ tɔtɔ.
Pa tʊʊkɪ-tʊɣʊ, pəyele pa saŋ-tʊ tɔtɔ. Pa nyənəɣɪ-tʊɣʊ pɔpɔtʊnaa ké, pəyele taɣalɛ
tampana yɔɣɔtəlaa. 9 Pa nyənəɣɪ-tʊ ɪsɪɪ mpa pa ta nyɪ tɔ pəyele taɣa pa təna pa
nyəmá. Pa nyənəɣɪ-tʊɣʊ sətaa, pəyele tá na tá ɪsɛ, na í pəsəɣɪ na í ná mpʊ. Pa tʊɣɪ-
tʊɣʊ salɔka, paa na mpʊ paa kʊɣɪ-tʊ. 10 Pa nyəŋsəɣɪ tá ɪsɛ, paa na mpʊ laŋhʊlʊmlɛ
taa kɛ́ tə wɛ tam. Tə wɛɛ kɛ́ ɪsɪɪ kʊnyɔntʊnaa, ama tə sʊsəɣɪ yəlaa paɣalɛ kɛ apititu.
Tə wɛ ɪsɪɪ mpa pa fɛɪna pʊlʊ tɔ, pəyele tampana tɔɔ tá wɛnna pə təna.
11 Tá taapalaa kʊpama kɛ Kɔlɛntɪ, tampana kɛ tə heeliɣi-mɛ, ye pa faɣa tá taa
mɛɣɛ pa makəna. 12 Tə sɔɔla-mɛɣɛ, ama má tá sɔɔləna tá. 13 Pə tɔɔ kɛ́ ma yɔɣɔtəna-
mɛ ɪsɪɪ piya. Nti tá hʊʊ mə tɔɔ tɔ míí hʊʊ ḿpúɣú tá tɔɔ, í sɔɔlɪ-tʊɣʊ mpʊ tɔtɔ.

Ma ta nyɪ ɪsɔnaa cɔlʊɣʊ

14 Ɩ taa yele na mə na mpa paa tɛŋ pa taa na Ɩsɔ tɔ í kpɛntɪ. Pə taɣa mpa pá
mʊna pá kpɛntɪ mə na-wɛ tɔɣɔlɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪsənaɣalɛ kʊpam na ɪsaɣam
pɪɪ siti? Na ɪsənaɣa ilim na ahoo ká siti? 15 Ɩsənaɣa Kilisiti na Ɩlɔɣɔʊ paa nɪɪna

təma? Wei ı tɛŋ ı taa na Isɔ na wei ıı tɛŋ ı taa na Isɔ tɔ pa kaa we? 16 Yaa ısənaɣa
Isɔ təcaɣalɛ na ma ta nyı ısɔnaa tuŋ pu kaa? Pə taɣa pulu, tá kɛna Isɔ weesuɣu tu
təcaɣalɛ. Isɔ maɣamaɣa yɔɣɔtəna mpu sı:
Maa caɣa pa kiŋ na maa wɛɛ pa hɛku.
Maa pəsı pa Isɔ na paa pəsı ma yəlaa.
17 Pə tɔɔ ké Tacaa yɔɣɔtaa sı:
Pə wɛɛ sı í ká lıı pa hɛku
na pá yası mə na-wɛ.
I taa yele na asilima nyəm napəlı tokina-mɛ.
Ile má, maa mu-mɛ.
18 Maa pəsı mə Caa,
na míí pəsı ma pəyalaa na ma pɛɛlaa.
Tacaa toma təna tu yɔɣɔtəna mpu.

7

1 Ma taapalaa, taɣa pa yɔɣɔta pə təna mpi pa yɔɣɔta ısəntɔ tɔ. Pə tɔɔ ké tuı ləsı tá
təɣı mpi puı pilisi tənuɣu yaa ləsaɣa tɔ pə taa. Tə́ cáálí tá tı na tə́ pəsı Isɔ nyə́ma
təkpataa, na tə́ wɛɛ ı nyamnau taa ké tam.

Pɔɔlı laŋhulumlɛ

2 Mə ləsası í wɛɛ tá tɔɔ. Tə ta la nɔɣɔluɣu kawalaɣa nakəlı, tə ta hulusı nɔɣɔlu,
tə ta təɣɔ nɔɣɔlu tɔɔ. 3 Pə taɣa ısıı ma caa má kú mə təm təɣɔ ma yɔɣɔtəɣı mpu.
Ama pə wɛɛ ké ısıı ma tɛm yɔɣɔtuɣu tɔ sı tə sɔɔla-mɛɣɛ sɔsɔm təɣɔ pə kpɛnta-
tuɣu tam, paa weesuɣu taa paa səm taa. 4 Ma wɛna naani ké mə tɔɔ ké sɔsɔm
ké, ma yɔɔləɣəna-mɛɣɛ. Tá kunyɔntəɣɔlɛ təna taa ma wɛna apalutu kɛ sɔsɔm, na
ma laŋhulumlɛ tɔɔu taka.

5 Tə taluɣu ḿpúɣú Masetoni tɔ tapasopile fɛı paa pəcɔ. Tə maɣana kukaɣatəm
kɛ pə təna pə taa ké, tá na lɛlaa tə suu lupu taa ké, na nyamnau wɛ tá taa. 6 Ama Isɔ
wei ı haa apalutu kɛ mpa pa apalutu lepa tɔ, ı ha-tuɣu apalutu na Titu kɔntɛ. 7 Na
pə taɣa ı kɔntɛ tike sɔɔsəna-tuɣu apalutu. Ama na ısəna ı kɛɛsa-tu sı mə sɔɔsa ını
ı maɣamaɣa kɛ apulutu tɔ pə tɔɔ tɔtɔ. I kɛɛsa-tuɣu ısəna í nyıuləɣı sı í na-m tɔ, na
ısəna mə ısɛ nyəŋaa tɔ, na ısəna í taŋaa tətɛɣɛtɛɣɛ sı ye sɛɛnau í sɛɛna ma tɔɔ tɔ.
Pə tɔɔ tɔtɔɣɔ pənɛntɛ ma laŋlɛ hulума sɔsɔm tɔtɔ.

8 Paa maa ŋmaau-mɛɣɛ takəlaɣa na ká pəsı mə laŋa tɔ, maa təŋ nɔɔnɔɔ sı ye
maa nyəmá. Mpi tɔ ma nawa sı takəlaɣa ŋkɛ ka pəsa mə laŋa kɛ pəcɔ. 9 Ama
pənɛntɛ ma laŋlɛ hɛɛwa, pə taɣa ısıı ma pəsa mə laŋa tɔ pə tɔɔ. Ama mə laŋpəsəlɛ
yeluɣu na í laɣası yaasi tɔ pə tɔɔ ké. Pə ha Isɔ ké mpaau kɛ laŋpəsəlɛ ńté tə taa ké
na í la ı nyəntu, halәna mpi tuı lapa-mɛ tɔ pə ta kɛ ısaɣatu tɔtɔ. 10 Pə taɣa pulu
tɔɔ, laŋpəsəlɛ nte tə haa Isɔ ké mpaau na í lakı ı nyəntu tɔ, tə kɔŋna laɣasuɣu ké.
Na laɣasuɣu kɔŋna nyuɣu yapu pə fɛı sı yulu ká tɔ sı ye maa nyəmá. Ama səm kɛ
antulinya nyə́ma laŋpəsəlɛ ná kɔŋna. 11 Laŋpəsəlɛ nte tə maɣana-mɛ tɔ ńté tə
hana Isɔ ké mpaau na í la ı nyəntu, na pənɛntɛ í tá na mpi pə tɛmnaa tɔ taa? I tá
ná ısəna mpi laŋpəsəlɛ yelaa na í paasəna mpi pə taa í wɛɛ tɔ pə təm kɛ teu, na í
pəsı na í lá apalaa na í kɛɛlı təm kɛ mə nyɔɔŋ tɔɔ. Puwɛ, paa yaa mpu sı təm tənɛ
tə ta maɣa-mɛ. Paa yaa ḿpúɣú nyamnau. Paa yaa mpu sı í nyıuləɣı sı í na-m. Paa
yaa mpu sı í sɛɛsa ısəlɛ. Paa yaa mpu sı í sɔpa nyuɣu sı í hɔŋ ısaɣatu latu ŋkpaŋuɣu.
Pə təna pə taa í hulaa ké sı í táá ná təm tənɛ tə taa.

12 Maa ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa tɔ, pə taɣa wei ı lapa ısaɣatu ntı yaa wei pa lapa-tı
tɔ pa tɔɔ. Ama sı pá húlí Isɔ ısɛntaa təkelekele ké lupu mpi í lupa tá tɔɔ tɔ. 13 Pə tɔɔ
ké mpi í lapa tɔ pə sɔɔsa-taɣa apalutu tɔtɔ.

Pə taɣa apalʊtʊ tike kɛ pə sɔɔsa-tʊ, ama waatʊ wei tə naWa ɪsəna mə təna í sɔɔsa Titʊ kɛ apalʊtʊ na ɪ laŋlɛ hʊlʊmɪ tɔ, tá laŋhʊlʊmlɛ tɔɔ sɔsɔm. 14 Ma sammɛɣɛ ɪsəna mpiɣi ɪ kiŋ tɔ pə ta la-m fɛɛlɛ. Ɪsəna tə heeliɣi-mɛɣɛ tampana kɛ tam tɔ, mpʊ tətɔɣɔ tə pʊɣʊla-mɛɣɛ Titʊ kiŋ, na ílé ɪ maɣamaɣa ɪ maɣanaa sɪ tampana ké. 15 Pə tɔɔ ké ɪ sɔɔlʊɣʊ kɛ-mɛ tɔɔ sɔsɔm kɛ waatʊ wei ɪ tɔɔsəɣɪ ɪsəna mə təna í see yəlaa, na ɪsəna í mʊ-ɪ na í seliɣina sɔɣɔntʊ tɔ. 16 Ma laŋlɛ hʊlʊma sɔsɔm, pə taɣa pʊlʊ, ma tɛɛləɣɪ mə tɔɔ ké paa mpi pə taa ké.

8

Luɣu kʊlʊmʊɣʊ hanav

1 Tɔʊ, pənɛntɛ tá taapalaa tə caakɪ ké sɪ í nyɪ ɪsəna Ɪsɔ pɛɛlɛɛ tɔm lapa Masetoni Yesu sɛɛlaa kpeka taa tɔ. 2 Kʊnyɔntɔɣɔlɛnaa mpa pa maɣana Masetoni ɪsɔ sɛɛlaa mpɛ tɔ pa maɣasa-wɛɣɛ teu ké. Paa na mpʊ pa laŋhʊlʊmlɛ tɔɔ sɔsɔm, halәna pa kʊpantʊ lapʊ fɛɪ taka, pəyele pa tɪɪ ké kʊnyɔntʊnaa kutukutunaa ké. 3 Maa looliɣi, ɪsəna mpi pa pəsaa tɔɣɔ pa haWa. Halәna pa tɪɪ haWa na pə́ tɛɛ ɪsɪɪ pa pəsʊɣʊ wɛɛ tɔ mɛɛ. Pa maɣamaɣa pa nɔkəna 4 na pá kaana-tʊɣʊ teu sɪ tá la suulu na tá yele na mpɛ pá səna tətɔɣɔ Ɪsɔ yəlaa mpa pa wɛ Yuta tɔ. 5 Na tə taa hʊʊ sɪ pɪɪ tala ɪsəna mpi tɔ pə́ tɛɛ mpʊ. Kancaalaɣa ɪlɛ Tacaa kɛ pa ha pa tɪ. Pə waalɪ ké Ɪsɔ luɣu lapa na pá ha pa təɣɪ tá tətɔ. 6 Pə tɔɔ ké tə wiina Titʊ sɪ í polo mə tɛ, na í lakɪ təmlɛ nte ɪ ka caalaa tɔ. Ɪlɛna í la na mɪɪ tɛɛsɪ təmlɛ kʊpantɛ tənɛ. 7 Ɪ tɪɪ wɛ toma kɛ pə təna pə taa ké, paa taa tɛmnaʊ kɛ Ɪsɔ, paa yɔɣɔtaɣa, paa nyəm taa. Mə ɪsəlɛ sɛɛsʊɣʊ tɔm fɛɪ kɛɛsʊɣʊ. Na í tɪɪ sɔɔla-tʊɣʊ, pə tɔɔ ké tə sɔɔlaa sɪ í hólí mə toŋ kɛ təmlɛ kʊpantɛ tənɛ tə taa tətɔ.

8 Nti ma yɔɣɔtəɣɪ ɪsəntɔ tɔ pə taɣa kʊcaalʊɣʊ nyəntʊ, ama ɪsəna mpi lɛlaa ná sɛɛsa ɪsəlɛ tɔɣɔ ma heeliɣi-mɛ, sɪ ma naa mə sɔɔlʊɣʊ tampana. 9 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, í nyəmá Tacaa Yesu Kilisiti pɛɛlɛɛ tɔm mɛɛ. Ɪ ka ké toŋ tʊ ké. Ama mə tɔɔ ɪ pəsa ɪ təɣɪ kʊnyɔntʊ, sɪ í sʊsɪ-mɛɣɛ toŋ na ɪ kʊnyɔŋ ŋkʊ.

10 Pə tɔɔ ɪlɛ maa kɛɛsɪ-mɛɣɛ ma hʊWɛɛ kɛ tɔm tənɛ tə taa na í ná. Pə wɛ teu sɪ mpi í ka caala lapʊ kɛ tuu pənte tɔ í lakɪ mpʊ. Mɛɣɛlɛ kancaalaɣa nyə́ma mpa pa lapa tɔ. Na mə tɪɪ sɔɔlәna hatuu lɔŋ sɪ í lakɪ. 11 Pənɛntɛ í lakɪ mpʊ halәna í tɛɛsɪ təmlɛ tənɛ. Ɪ tɛɛsɪ-tɛ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ, ɪsɪɪ í ka tʊ pə pəlɛ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ tɔ. Ɪ lana mpi ɪ wɛna tɔ. 12 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ye yʊlʊ í hana luɣu kʊlʊmʊɣʊ, Ɪsɔ kɛɛsəɣəna mpi pʊntʊ wɛna na í la tɔɣɔ na í mʊ ɪ kʊcɔɔʊ, Ɪsɔ kaa kɛɛsəɣəna mpi pʊntʊ fɛɪna tɔ.

13 Pə taɣa ɪsɪɪ pə́ kpiisi-mɛɣɛ ɪlɛna pə́ kʊsɪ lɛlaa. Ama pə wɛɛ ké sɪ paa mpa pá wɛɛna pəcɔ pəcɔ. 14 Pə tɔlәnaʊ-mɛɣɛ waatʊ ɪnɛ tɔ, í pəsəɣɪ na í səna mpa pɛlɛ pa laŋaa tɔ. Na ye kʊyaŋku mɪɪ laŋaa na pə́ tɔlәna pɛlɛ ɪlɛ, pa pəsɪ na pá səna-mɛ.
Ḿpúɣú í ká lakɪ na mə təna í wɛɛna teitei. 15 Pa ŋmaa Ɪsɔ Tɔm taa ké ḿpúɣú sɪ:
Wei ɪ ka tɔɔsa sɔsɔm tɔ pə ta kɔlәna-ɪ.
Na wei ɪ ka tɔɔsa pəcɔ tɔ pə ta laŋna-ɪ.

Titʊ na ɪ taapalaa

16 Ɪsɔ fɔɔ, ɪnɪ ɪ yelina na Titʊ lʊkɪ ḿpúɣú mə tɔɔ ɪsɪɪ tá lʊkʊɣʊ tɔ. 17 Ɪ lapa nti tə səlәma-ɪ tɔ na pə tɪɪ kəla mpʊ te. Ɪ sɛɛsa ɪsəlɛ kɛ sɔsɔm, halәna ɪ maɣamaɣa í tʊ mə tɛ pote pəlɛ. 18 Tə təŋsa ɪ waalɪ ké tá taapalʊ wei Yesu sɛɛlaa kpeka təna pʊɣʊləɣɪ ɪ təmlɛ kɛ Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔm taa tɔ. 19 Pəlɛ pə paasi Yesu sɛɛlaa ka ləsəna-ɪ sɪ í sɪɪkɪ-tʊɣʊ tá yɛla taa ké timpi timpi tə lakɪ təmlɛ kʊpantɛ tənɛɣɛ Tacaa teeli tɔɔ tɔ. Na pə húlәýí tətɔɣɔ ɪsəna mpi tá luuŋ ná wɛɛ sɪ tə səŋna lɛlaa tɔ.

20 Tə pɛɛkəɣɪ na tá cɔləɣɪ sɪ tə paasʊɣʊna liɣitee sɔsɔɔna anɛ a tɔm tɔ, nɔɣɔlʊ í taa kɔɔ na í caɣana-tʊ. 21 Paa Tacaa ɪsɛntaa paa yəlaa kiŋ tə pɛɛkəɣɪ sɪ tá kʊpantʊ í lɪɪ təcɛɪcɛɪ.

22 Tə tiliɣi pá na tá taapalʊ lɛlʊ. Tə maɣasa ɪlɛɣɛ tɔm paɣalɛ sɪ tə naa ɪ waalɪ, na tam tə nawa sɪ ɪ sɛɛsa ɪsəlɛ ké. Ama pənɛntɛ ɪ tʊ-mɛɣɛ naani kɛ teu, ɪlɛ ɪ sɛɛsa ɪsəlɛ na pə́ kəlɪ mpʊ. 23 Ye Titʊ ɪlɛ ma waalɪ tʊ ntɛ́ ɪlɛ, má na-ɪ tə lakəna təmlɛ kɛ mə tɔɔ. Tá taapalaa lɛlaa mpa pa sɪɪ-ɪ tɔ, Yesu sɛɛlaa kpeka tilina pɛlɛ, na pɛlɛ pa lakɪ ké sɪ pá ha Kilisiti kɛ teeli. 24 Ɪ la na pə́ húlí sɪ í sɔɔla-wɛ na tampam, ɪlɛna Yesu sɛɛlaa kpeka tɛ a taa na á nyɪ sɪ tə sama-mɛ tɔ, pə taɣa yem tɔɔ se.

9

Yuta ɪsɔ sɛɛlaa tem

1 Pə taɣa ɪsɪɪ maa nɔkɪ na ma ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa na má heeli-mɛɣɛ Ɪsɔ yəlaa mpa pa wɛ Yuta tɔ pa sənaʊ tɔm ntəɣɪ kʊheelu. 2 Ma nyəmá ɪsəna í lakəna luɣu kʊlʊmʊɣʊ tɔ mɛɛ, haləna ma sama-mɛɣɛ Masetoni nyə́ma kiŋ, sɪ tá taapalaa kɛ Akayi tɛtʊ taa nyɔɔsa pa təɣɪ sənaʊ tɔm taa ké tuu pənte. Ɪ sɛɛsʊɣʊ ḿpúɣú ɪsəlɛ tɔ pə nyɔmtəɣɪ pa taa paɣalɛ ké. 3 Paa na mpʊ ma tiliɣi tá taapalaa panɛɣɛ mə tɛ, pə́cə́ pʊɣʊlʊɣʊ mpi tə pʊɣʊla-mɛɣɛ tɔm tənɛ tə taa tɔ, pá nana pa ɪsɛ. Ma caa ké sɪ tampana pá maɣana í nyɔɔsa mə təɣɪ teu na pə́ la teitei na nti maa heelaɣa-wɛ tɔ. 4 Ye pə taɣa mpʊ, ma na Masetoni nyə́ma tə́ kɔma na tə́ maɣana í ta nyɔɔsɪ mə tɪ, taɣa pə tʊ fɛɛlɛ. Mpi tɔ í yelaa na tə́ tɛ-mɛ na tá taa ké teu. Na ye mə nyəntɛ tɔm ɪlɛ paa yɔɣətəɣɪ təlɛ. 5 Ma maɣasaa na ma ná sɪ pə kəla teu sɪ má wiina tá taapalaa panɛ na pá tɛɛ nɔɣɔ na pá polo mə tɛ, na pá taɣanəɣɪ kʊcɔɔʊ kʊpaŋkʊ ŋku í tɔma sɪ í ká la tɔ. Maa kɔɔ na má kɔŋ tɔ, pə təna pə nyɔɔsaa təkeŋkeŋ na pə́ húlí sɪ luɣu kʊlʊmʊɣʊ kɛ í lapənaa, pə taɣa kʊcaalʊɣʊ nakʊlɪ.

6 Ɪ tɔɔsɪ teu sɪ ye wei ɪ tuu pəcɔ, pəcɔɣɔ ɪ ká kʊ, na wei í tuu sɔsɔm, sɔsɔm kɛ ɪ kɔŋ kʊm. 7 Ye mpʊ paa wei í ha ɪsəna pə ha-ɪ tɔ, í taa hana wula yaa kʊcaalʊɣʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, wei ɪ haana laŋhʊlʊmlɛ tɔɣɔ Ɪsɔ sɔɔlaa. 8 Na Ɪsɔ wɛna pəsʊɣʊ sɪ í ha-mɛɣɛ kʊpantʊ kɛ sɔsɔm, pə́cə́ í taa laŋ mpi mpi í nyɪʊləɣɪ tɔ. Ama í hiki, na haləna pə́ kaasɪ na í lana təma kʊpana. 9 Pa ŋmaa Ɪsɔ Tɔm taa sɪ:

Ɪ haa kʊnyɔntʊnaa na luɣu kʊlʊmʊɣʊ.

Ɪ kʊpantʊ ɪɪ tɛŋ.

10 Ɪsɔ wei ɪ haa tuulu kɛ kʊtutuum na í haa-ɪ tɔɣɔnaɣa sɪ í tɔɔna ɪ tɪ tɔ, Ɪsɔ ɪnɪ ɪ ká ha-mɛɣɛ kʊtutuum təna mpi í nyɪʊləɣɪ tɔ. Ɪsɔ ɪnɪ, ɪ ká la na pə pɪɪ, na mə kʊpantʊ huki sɔsɔm. 11 Ɪsɔ ká tʊ mə niŋ taa ké ɪsəna mpi pə wɛɛ tɔɣɔ tam na pə́cə́ mɪɪ pəsɪ na í lakɪ kʊpantʊ kɛ tam. Ɪlɛ paɣalɛ ká sɛɛ Ɪsɔ ké í na təmlɛ kɛ kʊcɔɔŋ wei í lakɪ na tə́ pukina tɔ ɪ tɔɔ. 12 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, kookalɪ wei í lakɪ ɪsəntɔ tə pə taɣa Ɪsɔ yəlaa sənaʊ tɔɔ tike. Ama pə yeki tətɔɣɔ na yəlaa sɛɛ Ɪsɔ ké í na təmlɛ. 13 Kookalɪ ɪnɛ ɪ lapʊ taa ké pɪɪ húlí mpi í kɛwa tɔ, na yəlaa paɣalɛ ká sana Ɪsɔ ké ɪsəna mpi í nɪɪnaa na í lakɪ sɪ pá húlí sɪ í tɛma mə taa na Kilisiti Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔ. Na paa sa Ɪsɔ tətɔɣɔ ɪsəna mpi mə na-wɛ na lɛlaa í talʊɣʊ mə kʊpam na luɣu kʊlʊmʊɣʊ tɔ. 14 Na paa sələ́məɣəna-mɛ na Ɪsɔ, na paa sɔɔlɪ-mɛɣɛ sɔsɔm kɛ pɛɛlɛɛ taa pɛɛlɛɛ nna Ɪsɔ lapa-mɛ tɔ a tɔɔ. 15 Ɪsɔ fɔɔ, nyá kʊcɔɔʊ fɛɪ kɛɛsʊɣʊ.

10

Pɔɔlɪ təmlɛ tampana hʊlʊɣʊ

1 Pɔɔlɪ má, ma maɣamaɣa təkpem ma wiikənna-mɛ. Ma wei yəlaa yɔɣətəɣɪ sɪ ye ma wɛ mə kiŋ ɪlɛ ma wɛ təhɛɛ. Ama ye ma fɛɪ mə kiŋ ɪlɛ ma apalʊtʊ kpawaɣalɛ. Ma tɛɛkəɣɪ-mɛɣɛ Kilisiti kʊpantʊ na ɪ leleŋ tɔɔ sɪ, 2 í taa yele na waatʊ wei ma kɔŋ mə tɛ tɔ má húlí ma apalʊtʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ma hʊʊ teu sɪ maa hʊlɪ ma apalʊtʊ kɛ mpa pa hʊʊ sɪ tə təŋəɣɪ yʊlʊhʊwɛɛ kɛ yem tɔ. 3 Kʊpam tə wɛ tá yʊlʊtənʊɣʊ taa yaa, ɪlɛ pə taɣa yʊlʊhʊwɛɛ kɛ yem ké tə təŋəɣɪ na tə́ yookina. 4 Ama yoou wontu nti tá yoona tɔ tə ta kɛ nti antulinya ɪnɛ ɪ yəlaa yoona tɔ. Ɪsɔ yoou wontu nti tə pəsəɣɪ na tə́ wakəlɪ təcɔɔsəlɛ toŋ nyəntɛ tɔɣɔ tə yoona. Tə wakələɣɪ pɔpɔtʊ ləmaɣasɛɛ.

5 Tə kpɛɛsəɣəna pa təna mpa pa lakɪ kalampaanɪ na pá kaɣatəɣɪ sɪ pá taa nyɪ lsɔ
tɔ pa hʊwɛɛ. Tə kɛɛ yəlaa hʊwɛɛ təna na toŋ na tə́ tʊɣɪ Kilisiti tɔɔ sɪ pá nɪɪna-ɪ.
6 Ye mɪɪ kɔma na í la na pə ná sɪ í nɪɪnaa təkpataa, ɪlɛ pə kaasa mpa pa təna na paa
caakɪ nɪɪnaʊ tɔ tá sɔɔlʊ pɪɪwa sɪ tə́ hɔ pa ŋkpaŋŋ.
7 Paa mpi, pə tɔnʊɣʊ tɔɔ ké mə nyənəɣəna. Ye yʊlʊ nɔɣɔlʊ ɪ tɛŋ ɪ taa sɪ Kilisiti
tənna-ɪ, pʊntʊ í maɣasɪ teu na í ná sɪ Kilisiti tɪ tá tɔtɔɣɔ, ɪsɪɪ ɪ tɪ ɪnɪ tɔ. 8 Pə taɣa
pʊlʊ tɔɔ, paa ma sama ma tɪ na sɔsɔɔntʊ nti Tacaa ha-tʊ tɔ, fɛɛlɛ ɪɪ kpaa-m se. Pə
ha-tʊɣʊ sɔsɔɔntʊ ntəɣɪ sɪ pə́ la na í tɛ mə taa na lsɔ ké sɔsɔm. Ama pə taɣa sɪ pə́
wakəlɪ-mɛ. 9 Ma ŋmaakʊɣʊ ma takəlasɪ tɔ, maa pɛɛkəɣɪ sɪ má kpɛɛtɪ mə pʊntʊ
se. 10 Nti yəlaa yɔɣɔtəɣɪ tɔɣɔlɛ sɪ: Pɔɔlɪ takəlasɪ taa tɔm wɛ toŋ na apalʊtʊ ké. Ama
waatʊ wei ɪ maɣamaɣa ɪ wɛ tá hɛkʊ tɔ ɪ wɛɛ ké təhɛɛ na ɪ yɔɣɔtaɣa wɛ kʊnyɔŋ. 11 Ye
wei ɪ yɔɣɔtəɣɪ mpʊ pʊntʊ í nyɪ teu sɪ nti tə ŋmaa tá takəlasɪ taa ké waatʊ wei tə
fɛɪ mə kiŋ na nti tɪɪ la waatʊ wei tɪɪ wɛɛ mə kiŋ tɔ, pə kaa wɛɛ ŋkaŋka se.
12 Tə kaa nɔkɪ na tə́ kɛɛna yaa tə́ maɣasɪ tá tɪ na lɛlaa mpa pa makɪ pa laŋa taa sɪ
pa ké pʊlʊ tɔ. Pa ké ɪwɛɛŋ ké, na pa maɣamaɣa pa caana pa kʊmaɣasʊɣʊ ŋku paa
maɣasəna pa tɪ tɔ, na pa taa pa tike kɛ pa kpɛɛsəɣəna təma. 13 Ye tá, tá kaa pəsɪ
na tə́ sa tá tɪ na pə́ tɛɛ caasa. Ama tə saŋ tá tɪ na pə́ kɛɛsəna təmlɛ nte lsɔ tʊ-tʊ tɔ
tə tənaɣa. lsɔ hana-tʊɣʊ mpaaʊ sɪ tə́ tala mə tɛ. 14 lsəna pa sɪɪna-tʊ tɔ tɪɪ ŋmaana
pə tɔɔ, ye tə taa kɔɔ mə tɛ ɪlɛ mpʊɣʊlɛ. Ama tə tala mə tɛɣɛ teu na tə́ heeli-mɛɣɛ
Kilisiti tɔm Laapaalɪ Kʊpaŋ. 15 Pə tɔɔ ké tɪɪ ŋmaana ɪsəna pa sɪɪna-tʊ tɔ pə tɔɔ. Tɪɪ
saŋ tá tɪ na lɛlaa lapa təma nna tɔ. Ama tə caa ké sɪ mə taa tɛmnaʊ kɛ lsɔ í sɔɔsɪ,
ɪlɛna tə́ pəsɪ na tə́ la təmlɛ nte tə kəla lɔŋ nyəntɛ təcaɣacaɣa tɔɣɔ mə hɛkʊ, na tə
taa ŋmaana ɪsəna lsɔ sɪɪ-tʊ tɔ pə tɔɔ. 16 Pə waalɪ ɪlɛ tə pəsəɣɪ tə́ yɛləna Laapaalɪ
Kʊpaŋ kɛ tɛtʊnaa mpa pa wɛ mə tɛ lɔlɔ tɔ pa taa, na tə́ taa sa tá tɪ na nti lɛlaa tɛma
lapʊ kɛ pa təma taa tɔ.
17 Pa ŋmaa lsɔ Tɔm taa sɪ: Ye wei í caa ɪ sa ɪ tɪ, pʊntʊ í sa ɪ tɪ na nti Tacaa lapa tɔ.
18 Kʊpam, pə taɣa yʊlʊ wei ɪ nyənəɣɪ ɪ tɪ ɪsɪɪ ɪ ké pʊlʊ tɔ ɪnɪ ɪ sam yana. Ama wei ɪ
tɔɔ Tacaa yɔɣɔtəɣɪ kʊpantʊ tɔɣɔ.

11

Mpa pa yaa pa təɣɪ tillaa kɛ yem tɔ

1 Ma kooliɣi ké sɪ ɪsɔwɛɛ í tɪɪ nyənɪ-m pəcɔɣɔ kpaŋtʊ. Pə wɛ mpʊ mɛɛ, í nyənəɣɪ-
m mpʊ. 2 Ma wɛna ɪsɛsɛɛmlɛ kɛ mə tɔm taa ké, ɪlɛ lsɔ tʊna-m ɪsɛsɛɛmlɛ ńté. Pə
taɣa pʊlʊ tɔɔ, í wɛɛ ké ɪsɪɪ pɛɛlɔ wei ɪ ta nyənta apalʊ kɛ paa pəcɔ na má tɔ sɪ apalʊ
kʊlʊm koŋ kɛ maa ha-ɪ tɔ, apalʊ ɪnəɣəlɛ Kilisiti. 3 Ama ma nyaŋ ké sɪ pə́ taa kɔɔ na
mə laɣatʊ saalɪ na í lɔ mə na Kilisiti í kpɛntʊɣʊ tam na pə wɛ teu kɛ ɪsəna mpi tɔ.
Na pə́ kɔɔ pə́ lá ɪsɪɪ lfa ka yeluɣu na tʊm mapɪ-ɪ pəpətʊ tɔm kɛ ɪ nɔɣɔ taa na í tolisi-ɪ
tɔ. 4 Pə taɣa pʊlʊ, í tɛma mə taa sɪ nɔɣɔlʊ í kɔɔ í kpaalɪ-mɛɣɛ nyɛntɛ Yesu nɔɣɔlʊ ɪ
tɔm na pə́ tá kɛna Yesu wei ɪ tɔm tá kpaala-mɛ tɔ. Na í taŋaa tətɛɣɛtɛɣɛ sɪ í mʊɣɪ
nyɛntɛ feesuɣu nakʊlɪ kʊ tɔm na pə́ tá kɛna lsɔ Feesuɣu ŋku kʊ tɔm tə heela-mɛ
tɔ, na nyɛntɛ Laapaalɪ nɔɣɔlʊ na pə́ tá kɛna Laapaalɪ Kʊpaŋ wei tə heela-mɛ tɔ.
5 Ma ta hʊʊ sɪ mə nyɛntɛ tillaa taa səsaa mpɛ pa tɛɛ-m pʊlʊ taa se. 6 Ama pə
pəsəɣɪ pə wɛɛ yɔɣɔtaɣa wawawa wei ma ta nyɪ tɔ. Tɔfɔ pa ta kəlɪ-m nyəm. Tə
hʊla-mɛɣɛ ḿpúɣú təceɪcɛɪ ké paa mpi pə taa ké na paa timpi.
7 Waatʊ wei ma kpaalaɣa-mɛɣɛ lsɔ Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔ, faalaa kɛ ma kpaalaɣa.
Ma pasa ma təɣɪ ḿpúɣú sɪ pə́ kʊsɪ-mɛ. Yaa ma lapa mpʊ tɔ kawalaɣa ntɛ́? 8 Ma
tisaa sɪ Yesu sɛɛlaa kpeka lɛnna í fɛləɣɪ-m, ɪlɛ pə wɛ ɪsɪɪ ma hʊlʊsa alɛɣɛlɛ na má
səna-mɛ. 9 Waatʊ wei maa wɛ mə tɛ na kʊnyɔŋ wɛna-m tɔ ma ta sʊkɪ mə taa
nɔɣɔlʊɣʊ səɣəla. Pə taɣa pʊlʊ, tá taapalaa mpa pa lɪɪna Masetoni tɔ pa kɔna-m pə
təna mpi pə laŋa-m tɔ. Ma təka ma təɣɪ sɪ pə́ taa kɔɔ na má sʊkɪ mə taa nɔɣɔlʊɣʊ
səɣəla. Na mpʊ ɪnəɣɪ maa təkəɣɪ ma təɣɪ tam. 10 Na Kilisiti tampana nna ma

tɔka ɪsɔntɔ tɔ ma kaa yele mpi ma yɔɔlɔɣɔna ɪsɔntɔ tɔɣɔ yɔɔlɔnav kɛ Akayi tɛtv tɔna taa. 11 Pepe yelina na ma yɔɣɔtɔɣɪ mpv? Ma ta sɔɔlɪ-mɛ tɔ pɔ tɔɔ yaa? Ɪsɔ nyɔmá teu sɪ ma sɔɔla-mɛ.

12 Ɪsɪɪ ma lakvɣv pɔnɛntɛ tɔ ḿpúɣú maa lakɪ, ɪlɛna má lɔsɪ mpa pa hɔŋ pa tɪ na pá tɔŋ sɪ tá na-wɛ tɔ kaa tɔmlɛ tɔɣɔ pɔ taa. 13 Yɔlaa mpɛ pá ké tillaa pɔpɔtvnaa ké. Pa looliɣi nti pa lakɪ tɔ tɔ taa na pá cɛsɔɣɔna pa tɪ ɪsɪɪ Kilisiti tillaa. 14 Na tɔlɛ tɔ fɛɪ piti mɛɛ, ḿpúɣú Satanɪ maɣamaɣa ná cɛsɔɣɔna ɪ tɪ ɪsɪɪ ɪsɔtaa tillu kvpaŋ nɔɣɔlv. 15 Ye mpv pɔ fɛɪ piti sɪ ɪ tɔmlɛ nyɔ́ma í cɛsɔna pa tɪ ɪsɪɪ siɣisuɣu lataa. Ama te, pɪɪ tɛ na pɔ́ fɛlɪ-wɛɣɛ mpi pa lakɪ tɔ.

Pɔɔlɪ kvnyɔntɔɣɔlɛ kɛ Ɪsɔ tɔmlɛ tɔɔ

16 Ma tasɔɣɪ-tɔɣɪ yɔɣɔtvɣv ké, nɔɣɔlv í taa nyɔnɪ-m ɪsɪɪ ma ké kpaŋtv. Yaa ye í tɪɪ nyɔnɔɣɪ-m kpaŋtv ntɔ, í yaa-m kpaŋtv, ɪlɛna pɔ́cɔ́ má pɔsɪ na má sa ma tɔɣɪ pɔcɔ tɔtɔ. 17 Nti ma yɔɣɔtɔɣɪ ɪsɔntɔ tɔ pɔ taɣa ntɔɣɪ Tacaa luɣu wɛɛ sɪ má sa ma tɪ ɪnɪ. Ma yɔɣɔtɔɣɪ ké ɪsɪɪ kpaŋtv. 18 Pɔ taɣa pvlv tɔɔ, timpi yɔlaa lɛlaa saŋ pa tɪ na yvlvhvwɛɛ kɛ yem tɔ, ɪsɪɪ ma sama ma tɪ tɔtɔ mɛɛ. 19 Mɛ mpa mɛ mɔ na mɔ ɪsɛ tɔ, paa pa ta tɪɪ sɔlɔmɪ-mɛ sɪ í mv kpaŋtvnaa, í mvɣɪ-wɛɣɛ. 20 Ɪ yelaa ké sɪ pá pɔsɪ-mɛɣɛ yomaa, sɪ pá tɔkɔna-mɛ, sɪ pá puɣusiɣi-mɛ, sɪ pá kpaakɪ mɔ tɔɔ na pá fɛlɔɣɪ, sɪ pá makɪ mɔ nɔɔsɪ. 21 Tá ɪcantv tɔɔ ké tá taa la mpv. Pɔ wɛ fɛɛlɛ sɪ má yɔɣɔtɔɣɪ mpv.

Paa na mpv tɔ, ye nɔɣɔlv makɪ kaŋkantɛ sɪ ɪ wɛna mpi ɪ ká saŋna ɪ tɪ tɔ, ma pɔsɔɣɪ na maa má kaŋkantɛ tɔtɔ mɛɛ. Ma yɔɣɔtɔɣɪ ké ɪsɪɪ ma svv kpaŋvɣv. 22 Ntɔŋ pa ké Hepɔla nyɔ́ma yaa? Na má tɔtɔɣɔ te. Ntɔŋ pa ké Ɪsɛɣɛlɪ nyɔ́ma yaa? Na má tɔtɔɣɔ te. Ntɔŋ pa ké Apɔlaham piya yaa? Na má tɔtɔɣɔ. 23 Ntɔŋ pa ké Kilisiti tɔmlɛ nyɔ́ma yaa? Má ké Kilisiti tɔmlɛ tv na pɔ́ kɔlɪ-wɛ. Ma lapa tɔmlɛ na pɔ́ kɔlɪ-wɛ. Pa tɔka-m tɔm paɣalɛ na pɔ́ kɔlɪ-wɛ. Pa mapa-m na pɔ́ kɔlɪ-wɛ, sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ tam. 24 Tɔm kakpasɪ kɛ Yuta nyɔ́ma mapa-m akpatɛɛ pɔɣɔlaɣafɛɪ nɪɪlɛ nɪɪlɛ. 25 Lom nyɔ́ma ná mapa-m tɔm tooso, pa yaɣa-m pɛɛ kɛ tɔm kvlvm sɪ pa kvɣv-m. Tɔm tooso ké lvm lipa kpɪɪlɔŋ wei ɪ taa ma wɛɛ tɔ, ma caɣa ilim kvlvmɔm na ahoo kvlvmɛɛ kɛ teŋku taa. 26 Ma cɔɔv katatɔlaɣa taa, pusi na ŋmɪɪlaa niŋ taa ké ma wɛɛ. Sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ ma Yuta nyɔ́ma maɣamaɣa hɛkv taa, na sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ kpaɪ nyɔ́ma tɛ. Na sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ acalɛɛ taa, na sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ wvlaɣa tɛtv taa. Na sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ teŋku taa. Na sɔm nɔɣɔ taa ké ma wɛ tá taapalaa kvcɛsaa kiŋ. 27 Pa yaa sɪ kaŋkaŋsi tɔma na wahalanaa sɔsaa tɔ, má nana. Tɔm paɣalɛ kɛ maa kpɔtɔɣɪ ɪsɔlɛ. Nyɔɣɔsɪ na lvkɔtv tɔ, paa pɔɔsɔɣɪ. Ma kpisa kvtɔɣɔv tɔɣɔv kɛ wulee wulee. Ma tɔɣɔ wahala na watv, paa wontuɣu kvtakvɣv ma fɛɪna. 28 Na pɔ tɪɪ kaasa mpi tɔ, maa yɔɣɔtɔɣɪ pɔ tɔm. Yesu sɛɛlaa kpeka tɔna tɔm nɔɣɔsɛɛ ná kvɣv-m paa kvyaŋkuɣu. 29 Ye yvlv nɔɣɔlv lapa ɪcam, má lakɪ ɪcam tɔtɔɣɔ. Ye pɔ tv nɔɣɔlv kɛ ɪsaɣatv lapv, pɔ wɪɪkɪ-m ké tɔsɔŋŋ.

30 Ye pɔ wɛɛ sɪ má sa ma tɔɣɔlɔ, ma ɪcantv ma ɪcantv cɔlɔɣɔ maa saŋna ma tɪ. 31 Tacaa Yesu Caa Ɪsɔ nyɔmá sɪ maa looliɣi. Ɪnɔɣɪ paa saŋ tam. 32 Maa wɛ Tamasɪ tɔ, wulav sɔsɔ Aletasɪ sɪɪ kvfɔnɛɛ wei kɛ tɔna tɔ ɪ sɪɪ taŋlaa kɛ koluŋa ŋka ka cɔɔna ɪcatɛ tɔ ka nɔɣɔ sɪ pá kpa-m. 33 Ama pa tv-m sɔɔtɔkv sɔsɔɔv taa na pá tisi-m na ɪcatɛ koluŋa ŋkɛ ka pɔtote. Mpv pɔ yelina na má fiti ɪ niŋ taa.

12

Mpi mpi pɔ hvla Pɔɔlɪ na í ná tɔ

1 Paa tɪ sam fɛɪ teu tɔ, ɪsɪɪ ma sama ma tɪ. Pɔ lapa-m ɪsɪɪ toosee taka na má ná mpi mpi na mpi Tacaa kulaa na í húlí-m tɔ, maa yɔɣɔtɪ pɔ tɔm kɛ pɔnɛntɛ. 2 Ma nyɔmá ɪsɔ sɛɛlv nɔɣɔlv, pɪɪsɪ lapa naanvwa na liɣiti kɔlɔ pɔ kpaasvɣv-ɪ hatuu ɪsɔtaa tɔ. Ma ta nyɪ sɪ pɔ kpaasa-ɪ tampana yaa pɔ lapa-ɪ ɪsɪɪ toosee taka ké kvlapv tɔ.

Ama lsɔ tike nyəmna. 3 Ma nyəmá sɪ kʋpam pə kpaasa yʋlʋ ɪnəɣɪ hatuu aləsanna taa. Ma tasəɣɪ yɔɣɔtʋɣʋ sɪ ma ta nyɪ sɪ tampana pə kpaasa-ɪ yaa pə lapa-ɪ toosee taka ké kʋlapʋ tɔ. Ama lsɔ tike nyəmna. 4 Na í nɪɪ pa yɔɣɔtaɣa tənaɣa tɔmnaa mpa yʋlʋ kaa pəsɪ na í yɔɣɔtɪ tɔ, na pə ta tɪɪ hav yʋlʋ pəyaɣa sɪ ká yɔɣɔtɪ tɔ. 5 Yʋlʋ ɪnɛ maa samɪ-ɪ, ɪlɛ ma maɣamaɣa ma kaa sa ma tɪ se. Ye pə wɛ sam, ma ɪcantʋ kiŋ kɛ maa sana ma tɪ. 6 Ye ma tɪ sam kɛ maa pɛɛkaɣa ma taa la kpaŋtʋ se. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, tampana kɛ maa heelaɣa tɔ se. Ama ma kpa ma təɣɪ na ma tɪ sam, maa caa sɪ nɔɣəlʋ í nyənɪ-m sɪ ma ké pʋlʋ na pá kəlɪ ɪsəna mpi í naakɪ na í nɪɪkɪ sɪ ma lakɪ tɔ.

7 Pə tʋ-m ma tɔnʋɣʋ taa ké kʋtɔŋ kʋwəwɪɪʋ sɪ ma taa saŋ ma tɪ sɪ maɣa pə kula sɔsɔɔntʋ na pá húlí. Ɪlɛ kʋtɔŋ ŋkʋ kʋ wɛ ké ɪsɪɪ Satanɪ tillu wei ɪ tilaa tɔ sɪ í kaɣatɪ-m na má taa sa ma tɪ tɔ. 8 Tɔm tooso ké ma səlәma Tacaa kɛ kʋtɔŋ kʋnɛ kʋ tɔɔ sɪ í waasɪ-m-kʋ. 9 Ama ɪ cɔ-m sɪ ɪ pɛɛlɛɛ paasi, pʋlʋ ta kaasɪ sɪ í tasa-m lapʋ, sɪ pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ma ɪcantʋ taa ké ɪnɪ ɪ toma ná naa teu. Ye mpʋ ma ɪcantʋ kɛ maa sana ma tɪ na Kilisiti toma kenti ma tɔɔ. 10 Pə tɔɔ ké ɪcantʋ na kʋtʋʋŋ na ɪsənyəŋlɛ na wahalanaa na laŋwakəllɛ sɔsɔɔlɛ, pə təna mpi ma naa ɪsəntɔɣɔ Kilisiti tɔɔ tɔ ma mʋɣəlәɣəna-wəɣɪ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ma ké ɪcam ɪlɛ ma toŋ taa toŋ ntέ tәna.

Kɔlɛntɪ nyáma tɔm caalʋɣʋ kɛ Pɔɔlɪ

11 Ma yɔɣɔtəɣɪ ké ɪsɪɪ ma sʋʋ kpaŋʋɣʋ, ɪlɛ mə yelina na má yɔɣɔtəɣɪ mpʋ. Pɪɪ mʋna ɪsɪɪ mɪɪ sɛɛnna ma tɔɔ. Mpi tɔ, paa ma ta kɛ pʋlʋ tɔ mə nyɛntɛ tillaa sɔsaa mpɛ pa ta tɛɛ-m pʋlʋ. 12 Pə lapa təma wena a húláýí sɪ ma ké tillu tɔɣɔ mə hɛkʋ taa na suulu sɔsɔ mɛɛ. Sɔɣɔntʋ təma na lsɔ kɔkɔlɔ nyəm na piti təma kɛ a lapənaa. 13 Nti tə taa ké pa ta la-mɛ ɪsɪɪ pa lakʋɣʋ Yesu sɛɛlaa kpeka lɛnna tɔ ye pə taɣa tɔkʋɣʋ mpi mə ta tɔkɪ-m tɔ pə paasi? Ma tɔm səpəna-mɛɣɛ tənɛ ɪnɪ tə taa.

14 Ma nyɔɔsəɣɪ ma tɪ sɪ ma kɔŋ mə tɛɣɛ tɔm tooso nyəm, ɪlɛ maa caa sɪ í tɔkɪ-m se. Mə maɣamaɣa kɛ ma caa pə taɣa mə liɣitee. Pə taɣa piya caləsəɣəna liɣitee sɪ sɪ tɔɔ sɪ caanaa. Ama caanaa caləsəɣəna liɣitee sɪ pa tɔɔna pa piya. 15 Ye ma ma laŋhʋlʋmlɛ ntέ sɪ má tɔɣɔ mə tɔɔ ké pə təna mpi ma wɛna tɔ, paa ma tɪ má kʋ na pá səna-mɛ. Ye máá sɔɔla-mɛɣɛ ḿpúɣú teu ɪlɛ, mɪɪ məŋna maɣa sɔɔlʋɣʋ kɛ pəcɔ?

16 Ɪ nyəmá teu sɪ ma ta mɪɪsəna-mɛ. Ama lɛlaa ná tɛɛna-tɪ sɪ acilaɣatʋ kɛ ma lapənaa na má nyɪ-mɛɣɛ katɔsɪ na pɔpɔtʋnaa na má kpa-mɛ. 17 Mpa ma tila mə kiŋ tɔ pa taa nɔɣəlʋ lapa na má tɔɣɔ mə tɔɔ? 18 Ma wiina Titʋ sɪ í polo mə tɛ na ma təŋsa ɪ waalɪ ké tá taapalʋ ɪlɛ. Yaa í caa í tɔ sɪ Titʋ tɔɣɔna mə tɔɔ kɛ? Pə taɣa ma yaasi na ma ɪkpatɛ kɛ Titʋ təŋaa?

19 Ntanyɪ pə kpaɣaʋ waatʋ nɔɣəlʋ tɔ ɪ hʋʋ kɛlɛ sɪ tə pɛɛkəɣɪ sɪ tά kɛɛlɪ tá nyɔ́ɔ́ŋ tɔɔ. Aaɪ pə taɣa mpʋ. Isəna Kilisiti caakɪ tɔ ḿpúɣú tə yɔɣɔtəɣɪ lsɔ ɪsɛntaa. Tá taapalaa kʋpama tə heeliɣi-mɛɣɛ pə tənaɣa ḿpúɣú sɪ í pʋlʋ lɔlɔ. 20 Ma nyaŋ sɪ ye ma kɔma na má tala mə tɛ má taa maɣana-mɛɣɛ nti maa caa tɔ tə taa, na mɪɪ taa na nti mɪɪ caa təɣɔ ma kiŋ. Ma nyaŋ ké sɪ pά taa kɔɔ na yoou, na ɪsəsɛɛmlɛ, na pááná, na kəlʋɣʋ pɛɛkʋɣʋ, na kʋtʋʋŋ, na yɔɣɔtaɣa kpaɪ nyəŋka, na ɪsəcaʋ, na liɣituɣu pά wɛɛ. 21 Ma nyaŋ ké sɪ má tala mə kiŋ ma lsɔ í taa pasa-m mə ɪsɛntaa na má kɔɔ na má wii yəlaa paɣalɛ mpa pa lapa ɪsaɣatʋnaa kɛ tuu lɔŋ, na pá tá yele tɛtɛlakasɪ, na asilima, na yaasi ɪsaɣaʋ wei paa tɔkaa tɔ pa tɔɔ.

13

Kantəkaɣa kʋkpaalətʋ na sɛɛtʋ

1 Tɔm tooso nyəm ntέ ma caa kɔntɛ kɛ mə tɛ tɔ. Aseeta nyáma naalɛ yaa tooso ká hʋlәna tɔmnaa tәna mpa pa wɛɛ tɔ pa tampana na pάcά. Pa ŋmaa ḿpúɣú lsɔ Tɔm taa ké. 2 Ma kpaaləɣɪ tuu mpa paa lapa ɪsaɣatʋ tɔ na lɛlaa sɪ ye ma kɔma na má kɔɔ sɪ ma naa-mɛ, ma kaa wii nɔɣəlʋ pətɔɔtəlɛ. Maa kɔma tɔm naalɛ nyəm tɔ ma tɛma-mɛɣɛ kpaalʋɣʋ kɛ mpʋ. Pənɛntɛ ma fɛɪ mə kiŋ ɪlɛ ma tasəɣɪ-mɛɣɛ

kpaalʊɣʊ. 3 Ntɔŋ í caa í ná sɪ Kilisiti toŋ kɛ ma yɔɣɔtəɣəna yaa pə taɣa Kilisiti toŋ yaa? Ɪ ká ná mɛɛ. Kilisiti ɪ hʊ́lə́ɣí ɪcantʊ natələɣɪ mə tɔm taa se. Ama toma kɛ ɪ hʊ́lə́ɣí mə hɛkʊ. 4 Paa na mpʊ ɪ ɪcantʊ tɔɔ ké pa kama-ɪ səm tesika tɔɔ. Ama ɪ wɛna ɪ weesuɣu kɛ Ɪsɔ toma taa. Tá na-ɪ tə kpɛntaa ké, na tə ké acamaa tɔtɔɣɔ. Ama yaasi wei tə lakəna mə kiŋ tɔ pə hʊ́lə́ɣí ké sɪ tá na-ɪ tə wɛna weesuɣu kɛ Ɪsɔ toma tɔɔ.

5 Ɪ maɣasɪ mə maɣamaɣa mə tɪ na í feŋ mə tɪ na í ná sɪ í tɔka Ɪsɔsɛɛlɛ mpaaʊ yaa í tá tɔkɪ. Ntɔŋ í nyəmá teu sɪ Kilisiti wɛ mə kiŋ na? Tɔʊ, í tɛmna Ɪsɔ na mə taa tɔ, ye í pəsaa na í hʊ́lí tampana kɛ mpʊ ɪlɛ, mpʊɣʊlɛ. 6 Ma hʊʊ sɪ í nyəmá teu sɪ tá kiŋ, tə pəsəɣɪ na tə́ hʊ́lí mpʊ mɛɛ. 7 Ɪsɔ ké tə sələməɣɪ sɪ í yele na í taa la kawalaɣa nakəlɪ. Tɪɪ caa sɪ tə́ hʊ́lí tənɛ tə taa ké mpi tə pəsəɣɪ tɔ, paa pɪɪ lɪɪ sɪ pəsʊɣʊ kɛ tɪɪ pəsəɣɪ, kʊpantʊ kɛ tə caa mɪɪ lakɪ. 8 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə kaa pəsɪ na tə́ lɪɪ Ɪsɔ tampana waalɪ. Ɪsɔ tampana anəɣɪ tɪɪ lana. 9 Tá kɛʊ acamaa na mɪɪ ké toŋtʊnaa tɔ, tá laŋa hʊlʊmaa ké. Pə tɔɔ tɔtɔɣɔ tə sələməɣɪ sɪ í la kʊpantʊ kɛ teu. 10 Mpi pə tɔɔ ma wɛ-mɛ na pooluŋ na ma ŋmaa-mɛyɛ takəlaɣa tɔɣɔlɛ sɪ waatʊ wei maa kɔɔ mə kiŋ tɔ ma taa lana-mɛ na toŋ kɛ toma nna Tacaa ha-m tɔ. Pə ha-m toma anəɣɪ sɪ pə́ la na í polo lɔlɔ, pə ta ha-m-yɛ sɪ pə wakəlɪ-mɛ.

11 Pənɛntɛ ma taapalaa pə lapa wulee. Ɪ lʊ sɪ í té teu. Ɪ sɔɔsəɣɪ təmaɣa apalʊtʊ. Ɪ wɛɛ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa, na í wɛɛ təma na leleŋ. Ɪsɔ wei ɪ sɔɔləɣɪ na í haa alaafəya tɔ í wɛɛ mə kiŋ.

12 Ɪ sɛɛ təmaɣa teu na í lɛlɪ.

Ɪsɔ yəlaa tənа sɛɛ-mɛ.

13 Tacaa Yesu Kilisiti pɛɛlɛɛ na Ɪsɔ sɔɔlʊɣʊ na kpɛntʊɣʊ ŋku Feesuɣu Naŋŋtʊ kɔŋna tɔ pə́ wɛɛ mə tənа mə kiŋ.

TAKƎLAƔA ŊKA PƆƆLI NMAAWA
KALATI
NYƎMA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Pɔɔlı ŋmaa takəlaɣa kanɛɣɛ Kalatı lsɔ sɛɛlaa mpa ı maɣamaɣa ı pona Laapaalı kʊpaŋ na pa mʊ tɔ. I ka nuwaɣa sı yəlaa kɔma na pa sɛɣɛsəɣı-wɛɣɛ Yuta nyámа kʊlapʊtʊ. Ile ı laŋlɛ ta hɛɛna pa kʊsɛɣɛsətʊ ntı. Pə tɔɔ ké ı təma sı: Laapaalı Kʊpaŋ wei ma heela-mɛ tɔ ı ta kɛ wei yʊlʊ lupa kʊlupu tɔ (1:11). I yɔɣɔtaa tətɔ sı lsɔ pɛɛlɛɛ yakəna yʊlʊ, pə taɣa kʊlapʊtʊ təŋʊɣʊ tɔɔ. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı tə təŋ Feesuɣu Naŋŋtʊ nyəntʊ pə taɣa yəlaa nyəntʊ.

lsəna pa faɣa Kalatı takəlaɣa tɔ:

Laapaalı Kʊpaŋ wɛ kʊlʊm ké, titite *1–2*
lsɔ pɛɛlɛɛ yakəna yʊlʊ nyʊɣʊ, titite *3*
lsɔ sɛɛlʊ wei ı fita yomle tɔ na ı kʊlapəlɛ, titite *4–5*
Kʊtəkətʊ, titite *6*

Sɛɛtʊ

1 Maɣa tillu Pɔɔlı, ılɛ pə taɣa ısıı yəlaa tʊna-m tiluɣu. Pəyele pə taɣa ısıı yʊlʊ nɔɣɔlʊ ı tɛləsəna-m tiluɣu mpı. Ama Yesu Kilisiti na Caa lsɔ wei ı ka feesa-ı waatʊ wei ı səpa tɔ mpɛ pa maɣamaɣa pa tʊna-m-wı. 2 Má na ma taapalaa mpa pa təna pa wɛ cənɛ tɔ tə tamsəna na tá ŋmaa takəlaɣa kanɛɣɛ Kalatı Yesu sɛɛlaa kpeka mɛ sı tə sɛɛkı-mɛ. 3 Tacaa lsɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá ha-mɛɣɛ alaafəya. 4 Kilisiti ını ı hana ı tı sı í ya-tʊɣʊ tá ısaɣatʊ taa na í ləsı-tʊɣʊ kʊyɛɛŋ kʊtakɛɛsəŋ ınɛ ı taa, na mpʊ ını pə ké Tacaa luɣu nyəntʊ ké. 5 Tá tú lsɔ ké teeli kɛ tam tɔɔ. Ami.

Laapaalı kʊlʊm ınəɣəlɛ kʊlʊm təkoŋ

6 Ma ta hʊʊ sı í ká ha siɣile kɛ ḿpúɣú ləŋ kɛ wei ı yaa-mɛɣɛ Kilisiti pɛɛlɛɛ tɔɔ tɔ na í təŋ Laapaalı Kʊpaŋ lɛlʊ, ma tutaa ké. 7 Ma yɔɣɔtʊɣʊ mpʊ tɔ pə taɣa ısıı Laapaaləna Kʊpama wɛ naalɛ se. Ama ma naWaɣa sı yəlaa wɛɛ na pá lakı-mɛɣɛ yɛlɛyɛlɛ na pá caa pa kɛɛ Kilisiti Laapaalı Kʊpaŋ ını. 8 Ye nɔɣɔlʊ kɔma na í heeli-mɛɣɛ Laapaalı kʊfalʊ nɔɣɔlʊ na pə́ tá ké wei tə tɛma-mɛɣɛ heeluɣu tɔ, lsɔ ká nana pʊntʊ paa ı ké awe. Paa tá taa yʊlʊ maɣamaɣa, paa ısɔtaa tillu nɔɣɔlʊ maɣamaɣa. 9 Tıı tɛma-mɛɣɛ heeluɣu na ma tasəɣı-mɛɣɛ heeluɣu kɛ mpʊ, sı ye nɔɣɔlʊ kɔma na í heeli-mɛɣɛ Laapaalı kʊfalʊ nɔɣɔlʊ na pə́ tá ké wei í tɛma mʊɣʊ tɔ, lsɔ ká náná pʊntʊ.

10 Ile pə lıwa sı yəlaa ısantɛ ntɛ́ ma caa yaa we? Aaı, ama lsɔ ısantɛ kɛ ma pɛɛkəɣı. Ma caa sı yəlaa laŋa í hɛɛna-m? Ye maa caakaɣa sı yəlaa laŋa í hɛɛna-m ma taa la Kilisiti təmlɛ tʊ.

lsəna pə lapa na Pɔɔlı pəsı tillu tɔ

11 Ma taapalaa ma heeliɣi-mɛ təfoo sı Laapaalı Kʊpaŋ wei ma heela-mɛ tɔ ı ta kɛ wei yʊlʊ lupa kʊlupu tɔ. 12 Ma ta nıı-təɣı yʊlʊ nɔɣɔlʊ ı kiŋ. Pə taɣa yʊlʊ nɔɣɔlʊ sɛɣɛsəna-m, ama Yesu Kilisiti maɣamaɣa kulina tə tɔɔ na má nyı-tı.

13 I nıı ısəna ma yaasi ka wɛ waatʊ wei maa sɛɛsa ısəlɛ na Yuta nyámа lsɔ sɛɛʊ tɔ. Na í nyámá ısəna maa naasaɣa lsɔ sɛɛlaa kpeka təkaŋkaŋ na má sɛɛsa ısəlɛ sı ma wakələɣı-wɛ təkpataa tɔ. 14 Mpa paa ké ma piitim nyámа na pá ké ma saalanaa tɔ pa taa nɔɣɔlʊ ta haŋna-m pʊlʊɣʊ tá Yuta lsɔ sɛɛʊ taa. lsəna maa təŋaɣa tá caanaa kɔtası tɔ pə fɛı kɛɛsʊɣʊ.

15 Ama lsɔ suulu tɔɔ ı ləsa-m na ma mpaa kɛ waatʊ wei pa ta tıı lʊlətа-m tɔ, na í yaa-m sı má la ı təmlɛ. 16 Pə kɔma na pə́ maɣa lsɔ na í kuli ı Pəyalʊ tɔɔ sı má

nyəmı-ı təcɛıcɛı, na má sɛɣɛsı mpa pa ta kɛ Yuta nyámа təɣɔ ı təm Laapaalı Kupaŋ tə ma ta polo nɔɣɔlu cɔlɔɣɔ saawala lapu. 17 Pəyele ma ta polo Yosalɛm sı ma naa mpa pa lapa tillaa na ma təɔ tɔ. Ama ma tɛɛ Alapu kɛ kpakpaa, pəlɛ pə waalı ılɛna má məlı Taması. 18 Pəlɛ pə waalı pə lapa pusı tooso təɣɔ ma pola Yosalɛm sı ma nyəŋ Piyɛɛ. Ilɛna má na ílé tá caɣa wɛɛ naanuwa na kakpası. 19 Ma na tillaa taa nɔɣɔlu tə ta na ye pə taɣa Tacaa neu Saakı.

20 Tampana təm kɛ ma kɛɛsəɣı-mɛɣɛ takəlaɣa taa cənɛ, na Isɔ maa looliɣi.

21 Pəlɛ pə waalı ma cɔɔ Silii na Silisii pa tɛtunaa taa. 22 Pə na pə mpu tɔ Yuta tɛtu taa Yesu sɛɛlaa kpeka ta keesita-m. 23 Ama pa yɔɣɔta ma təm ké na mpɛ pá nıı kunıı, sı wei ını ı ka naasaɣa-tu tɔ kaɣana ı təŋna Isɔ sɛɛu mpi ı ka sɛɛsa ısəlɛ sı í wakəlı təkpataa tɔ pə waasu lapu. 24 Na pá saŋ Isɔ ké ma təɔ.

2

Pɔɔlı na tillaa lɛlaa

1 Pə lapa pusı naanuwa na liɣiti ılɛna má məlı Yosalɛm, na Panapaası sıı-m, na má kpɛnna Titu tətɔ. 2 Pə taɣa pulu təɔ ké ma pola Yosalɛm, Isɔ huləna-m sı pə wɛɛ sı təlası má polo ké. Ma na təna nyuɣu nyámа tə kota tá tike, ılɛna má kpaɣa Laapaalı Kupaŋ wei ma lakı mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ ı təm na má kɛɛsı-wɛ təcɛıcɛı. Ma luɣu taa fɛı sı mpi ma tɛma lapu na mpi ma təŋna lapu tɔ pá pəsı yem. 3 Na Titu wei ı təŋa-m mpu na í ké Kəlɛɛkı tu tɔ pa ta caalı-ı sı í pɛlı. 4 Ama acɛsaacɛsaa nyámа mpa pa sita tá hɛku tɔ pɛlɛ pa lupəna sı í pɛlı. Acɛsaacɛsaa nyámа mpɛ, pa lɔɔlaa ké təkɛu na pá suu tá hɛku, sı pa feŋiɣi na pá ná tá na Yesu Kilisiti tə kpɛntaa na tə wɛ kasaɣampiitu nti tə taa tɔ. Pa caakaɣa ké sı pá pəsı-tuɣu yomaa. 5 Ama tá tá ha-wɛɣɛ pə mpaau kɛ paa pəcɔ maɣamaɣa. Tá sɔɔlaa ké sı mə təɔ ılɛ tá təkı Laapaalı Kupaŋ tampana təkpaŋkpaŋkpa.

6 Mpa ma təŋ sı nyuɣu nyámа kɛ mpu tɔ, tɔu, ma ta nyı sı tampana mpɛɣɛlɛ nyuɣu nyámа yaa we tɔ. Ile paa pa tıı ké mpa te, pə kulum. Isɔ ılɛ ıı nyənəɣı təɔ tɔ se. Mpɛ ını pa taa nɔɣɔlu ta tasa-m təm kufatu natələɣı sɔɔsuɣu sı má la. 7 Ama pa nawaɣa təkelekele sı Isɔ tu-m təmlɛ sı má heeli Laapaalı Kupaŋ kɛ mpa pa ta kɛ Yuta nyámа təɣɔ teitei ısıı ı tu Piyɛɛ ılɛ sı í heeli Laapaalı Kupaŋ kɛ Yuta nyámа tɔ. 8 Isıı Isɔ kpau Piyɛɛ kɛ tillu sı í paasəna Yuta nyámа tɔ mpu tətɔɣɔ ı kpa maɣa tillu sı má paasəna mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ. 9 Saakı na Piyɛɛ na Yohaanı, mpa mpɛ pa nyənəɣı mpu sı pa nyuɣu nyámа tɔ, pɛlɛ pa nawa sı Isɔ paasaa ké na í tu təmlɛ ntɛɣɛ ma niŋ taa na tə mpaa. Ilɛna pá kpa má na Panapaası tá niŋ taa na pá ciɣiti. Tə lapa nɔɣɔ kulumaɣa kɛ mpu, ılɛna tá təna tá yɔɣɔtı na tá tisi təma sı táá mələna mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ pa kiŋ na mpɛ pá polo Yuta nyámа kiŋ. 10 Ama nti pa wiina-tu təɣɔlɛ sı, tá təɔsı pa kunyɔntunaa mpɛ pa təɔ, na ma lapa teu kɛ nti pa yɔɣɔta mpu sı tá la tɔ.

Pɔɔlı kalənau kɛ Piyɛɛ kɛ Antiyɔka

11 Waatu wei Piyɛɛ kɔma Antiyɔka tɔ ma yoona-ı yəlaa taa ké ı toola mpaau tɔ pə təɔ. 12 Nti tə taa ı toolaa təɣɔlɛ sı, Saakı ka tila napəlı, na waatu wei pɛlɛ pa ta tata tɔ, Piyɛɛ na tá taapalaa mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ pa təkaɣana. Ama pɛlɛ pa kɔma na pá tala, ılɛna í se mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ pa cɔlɔɣɔ təɣɔu. Pə taɣa pulu, ı nyaŋaɣana mpa pa sɔɔla pɛluɣu təm tɔ. 13 Tá taapalaa Yuta nyámа mpa pə kaasaa tɔ pɛlɛ pa təŋa Piyɛɛ ıkpatɛ tətɔ, haləna pá kpɛŋna Panapaası na pá tɛləsı ılɛɣɛ pa ıcantu ntı. 14 Saa wei ma nawa sı pa təntɛ ta maɣa na pa ta təŋ Laapaalı Kupaŋ tampana kɛ teitei tɔ, ma təma Piyɛɛ kɛ yəlaa təna ısɛntaa sı: N ké Yuta tu pəyele n lapa cənɛɣɛ ısıı wei ı ta kɛ Yuta tu tɔ, n ta la ısıı Yuta tu ka la tɔ. Ile ısənaɣa n nyəmá sı nɔɔnɔɔ n ká la na ń caalı mpa pa ta kɛ Yuta nyámа tɔ sı pá la ısıı Yuta nyámа?

Táá tɛm na lsɔ yakəna paa wei ı nyʋyʊ

15 Tá maɣamaɣa tə ké Yuta nyə́ma ké təsiɣisiɣi, tə ta kɛ asaɣaa ısıı piitim lɛmpı
nyə́ma. 16 Paa na mpʊ tə nyəmá sı pə taɣa ısıı yʊlʊ təŋʊɣʊ kʊsəsıatʊ tɔɣɔ lsɔ
nyənəɣı-ı yʊlʊpaŋ. Ama ı tɛŋʊɣʊ ı taa na Yesu Kilisiti tɔɣɔ. Tá maɣamaɣa ısəntɔ,
tá tɛmna Yesu Kilisiti ınəɣı tá taa kɛna lsɔ nyənəɣı-tʊɣʊ yʊlʊpama. Tə tɛma tá taa
na Yesu Kilisiti tɔɣɔ yoo, pə taɣa kʊsəsıatʊ təŋʊɣʊ tɔɔ. Pə taɣa pʊlʊ, lsɔ kaa nyənı
nɔɣɔlʊɣʊ yʊlʊpaŋ kɛ ı kʊsəsıatʊ təŋʊɣʊ tɔɔ. 17 Ye tə lʊkı sı Kilisiti tɔɔ pa nyənəɣı-
tʊɣʊ yʊlʊpama tɔɣɔ pə naa sı tə ké asaɣaa ısıı mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔ, ılɛ pə
wɛɛ sı Kilisiti kɛlɛ ısaɣatʊ caa yaa ısəna? Aaı, pə taɣa ḿpúɣú paa pəcɔ. 18 Ye ma
kʊlaa na má taɣanəɣı ŋmaʊ kɛ mpi ma tɛma yɔkʊɣʊ tɔ, pəlɛ pə húlə́ɣí ké sı ma ta
kɛ kʊsəsıatʊ təŋlʊ nɔɣɔlʊ. 19 Ye kʊsəsıatʊ tɔm taa, ma səpaɣa tənaŋnaŋ, na kʊsəsıatʊ
ntı tə maɣamaɣa tə kʊna-m mpʊ. Na pə lapa-m ḿpúɣú sı má wɛɛ lsɔ tike tɔɔ. Pa
kʊ má na Kilisiti kɛ səm tesika tɔɔ. 20 Na ma wɛʊ ısəntɔɣɔ kaɣana tɔ pə taɣa ma
maɣamaɣa ma wɛnna. Ama Kilisiti wɛnna ma taa. Weesuɣu ŋku ma wɛna saŋa
taa ısəntɔ tə ma tɛŋ ma taa na lsɔ Pəyalʊ tɔɣɔ ma wɛna-kʊ. lsɔ Pəyalʊ ını ı sɔɔlənə-
m na í sı ma səm. 21 Maa kpaləɣı lsɔ kʊcɔɔʊ se. Ye kʊsəsıatʊ ka yekaɣana na yʊlʊ
pəsəɣı kʊpaŋ kɛ lsɔ ısɛntaa, ılɛ pə wɛ ısıı Kilisiti səpa yem kɛlɛ.

3

Kʊsəsıatʊ na táá tɛm na lsɔ pə tɔm

1 Aaa, Kalatı kʊmɛlɛməŋ mɛ, ılɛ nɔɣɔlʊ nyala-mɛɣɛ kʊnyalʊ yaa ısəna? Anı
mɛɣɛ pa tɛma kɛɛsʊɣʊ kɛ Kilisiti tesika tɔɔ səm tɔm təkelekele kɛ teu. 2 Ilɛ tɔm
kʊlʊmtʊ təkoŋ ké ma pɔɔsəɣı-mɛ, sı í təŋʊɣʊ lsɔ kʊsəsıatʊ tɔɣɔ í hika lsɔ Feesuɣu
yaa í nııʊ Laapaalı Kʊpaŋ na í mʊ-ı tɔɣɔ í hikaa? I cɔ-m na má nıı. 3 Mə kʊmɛlɛntʊ
tɔɔ ḿpúɣú? lsɔ Feesuɣu toŋ kɛ í hikina mə təɣı kancaalaɣa, ılɛna nɔɔnɔɔ í caa í
tɛɛsəna mə maɣamaɣa mə toŋ na? 4 Pə lapa pə lapa mə hɛkʊ na í hii laɣatʊnaa
mpa tɔ pɛlɛ pa pəsa yem kɛlɛ yaa? Aaı, pə kaa pəsı yem ké mpʊ mɛɛ. 5 Isıı lsɔ
cɛlʊɣʊʊ-mɛɣɛ ı Feesuɣu na í lakı piti təma kɛ mə hɛkʊ kɛ mpʊ tɔ, mə kʊsəsıatʊ
təŋʊɣʊ tɔɔ, yaa mə Laapaalı Kʊpaŋ nıʊʊ na ı mʊɣʊ tɔɔ ké pə lakı mpʊ?

6 Mpʊ ını pə yelina na pá ŋmaa Apəlaham tɔm kɛ lsɔ Tɔm taa sı: I tɛma lsɔ na
ı taa, na ı taa tɛm mpəɣı lsɔ ná nawa na ílé í yaa-ı yʊlʊpaŋ na í mʊ-ı. 7 Pə tɔɔ ké
í ká nyı teu sı, mpa pa tɛma pa taa na lsɔ tɔɣɔlɛ Apəlaham piya təsiɣisiɣi. 8 Pə
maɣamaɣa pə tıı wɛ lsɔ Tɔm taa ké mpʊ sı: Mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔ paa kɔɔ
na pá tɛ pa taa na lsɔ, ılɛna pá pəsı yʊlʊpama. Na pə tɔɔ ınəɣı hatuu lɔŋ lsɔ heela
Apəlaham kɛ tɔm kʊpantʊ tənɛ na tá wɛ ŋmaatʊ taa sı: Nyá tɔɔ ké lsɔ ká la atɛ
yəlaa tənaɣa kʊpantʊ. 9 Apəlaham tɛma lsɔ na ı taa na lsɔ lapı-ı kʊpantʊ. Na mpʊ
tɔtɔɣɔ pa təna mpa pa tɛŋ pa taa na lsɔ tɔ, ílé ı lakı-wɛɣɛ kʊpantʊ kɛ mpʊ tɔtɔɣɔ.

10 Mpa pa wɛɛ na pá tɛɛləɣı sı pa kʊsəsıatʊ təŋʊɣʊ tɔɔ ké pa hikiɣi kʊpantʊ tɔ
pá na mpusi kɛlɛ. Tə maɣamaɣa kɛ pa yɔɣɔta lsɔ Tɔm taa sı: Mpusi tʊ ntɛ wei ıı
təŋəɣı pə təna mpi pa ŋmaawa kʊsəsıatʊ takəlaɣa taa tɔɣɔ tam tɔ. 11 Pə tıı naakı
mpʊ təkelekele sı nɔɣɔlʊ kaa pəsı yʊlʊpaŋ kɛ lsɔ ısɛntaa ké kʊsəsıatʊ təŋʊɣʊ tɔɔ.
Ama pa ŋmaa lsɔ Tɔm taa təkpataa sı: Wei ı ké yʊlʊpaŋ kɛ lsɔ ısɛntaa sı ı tɛma ı
taa tɔ pə tɔɔ tɔ, pʊntʊ tike tʊləɣəna-tı. 12 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, kʊsəsıatʊ təŋʊɣʊ na táá
tɛmnaʊ kɛ lsɔ tá kaa pʊlʊ. Ama pə wɛɛ ké ısıı pa yɔɣɔtʊɣʊ lsɔ Tɔm taa tɔ sı: Wei ı
təka kʊsəsıatʊ tɔmnaa təna tɔ, pʊntʊ ká tʊlı-təɣı tə tɔɔ.

13 Isəna Kilisiti lapa na í səɣəlı tá mpusi kɛ ı maɣamaɣa ı nyʊɣʊ taa tɔ pə tɔɔ ké ı
pəsaa na í ləsı kʊsəsıatʊ mpusi ınəɣı tá tɔɔ. Tə maɣamaɣa kɛ pa yəɣɔta lsɔ Tɔm taa
sı: Ye pa laalaa na pá pusi wei na tʊɣʊ, mpusi tʊ ké. 14 Pə lapa ḿpúɣú sı kʊpantʊ
nti lsɔ ka tɔma sı ı lakı Apəlaham tɔ, í la-təɣı mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔɣɔ Yesu
Kilisiti tɔɔ. Na tá táá tɛmnaʊ kɛ lsɔ yelina na tə́ hiki Feesuɣu Naŋŋtʊ wei lsɔ ka
tɔma sı ı ká ha-tʊ tɔ.

Kʋsəsutʋ na Isɔ kʋpantʋnaa pə tɔm

15 Ma taapalaa ma kɛɛsəɣı-mɛɣɛ yəlaa tá ta kʋlapʋtʋ na í cɛkəna. Ye yʋlʋ caɣaa
na í taɣanı pə təna təmamam ké ısəna ı caa pá lana ı wɛnaʋ kɛ ı səm waalı, na í tʋ
takəlaɣa taa na í sıı, nɔɣɔlʋ ıı pəsəɣı na í kʋ-tı yaa í sɔɔsı ı nyəntʋ kɛ tə tɔɔ. 16 Aŋha,
ḿpúɣú pə wɛɛ na nti Isɔ ka tɔma sı ı ká la Apəlaham na ı pəyaɣa tɔ. Pa ta ŋmaa
Isɔ Tɔm taa sı ı piya, sı pə taa kɔɔ na pá lá ısıı yəlaa paɣalɛ. Ama pa tɔmaɣa sı:
Nyá pəyaɣa, sı pá húlí sı yʋlʋ kʋlʋm kɛ pa paasənaa, na yʋlʋ ınəɣəlɛ Kilisiti. 17 Nti
ma caa ma húlí təɣəlɛ sı: Isɔ ka taɣana nti ı caa í na ı yəlaa pá la tɔ, halənа í tɔ sı
ı ká təkı ı nɔɣɔ sıuv. Pə kɔma na pusı la nasəlɛ na hiu na naanʋwa (430) ké, ılɛna
kʋsəsutʋ tɔm lıı. Kʋsəsutʋ tɔm lıuv mpʋ tɔ, pə fɛı sı təlɛ tá kʋ nti Isɔ tɛma taɣanʋɣʋ
tɔ, na mpi mpi ı tɔma sı ı ká la yəlaa tɔ təlɛ tə saalı yem. 18 Pə taɣa pʋlʋ, ye ısıı
kʋsəsutʋ təkəlaa kɛ Isɔ təŋəɣı na í haa ı kʋcɔɔŋ wei ı ka sıuwa ı yəlaa tɔɔ tɔ, ılɛ pə
taɣa nɔɣɔ sıuv ntɛ́. Ama cənɛ ılɛ Isɔ ka tɔma sı ı ká la Apəlaham kɛ kʋpantʋ tɔɣɔ ı
lapa-ı-təɣı faalaa.

19 Pepe nyʋɣʋ tɔɔ ké pa sıu kiiŋ ılɛ? Pa sɔɔsa ılɛɣɛ sıuv ké sı pá húlí yəlaa kɛ pa
kʋlapʋtʋ nti Isɔ ʋ caa tɔ. Pə wɛɛ sı kʋsəsutʋ ntı tá caɣa mpʋ, halənа Apəlaham
pəyaɣa ŋka ka tɔɔ Isɔ ka tɔma sı ı ká la kʋpantʋ ntı tɔ ká kɔɔ. Na ısɔtaa tillaa kɛ Isɔ
tilina kʋsəsutʋ ntı, na yʋlʋ kɛ pɛlɛ pa cɛlaa sı í tɛləsı ı lɛlaa. 20 Ama ye timpi pə ké
sı yʋlʋ kʋlʋm tɔm kɛ pə paasənaa, ılɛ tɛləsəlʋ nɔɣɔlʋ ı kaa wɛɛ pə taa tɔtɔ. Na mpʋ
ınəɣı pə tıı wɛɛ, Isɔ wɛ kʋlʋm ké.

Kʋsəsutʋ nyʋɣʋ

21 Ilɛ pə lıuwa sı kʋsəsutʋ na mpi mpi Isɔ tɔma sı ı ká la tɔ pıı kpɛntəɣı kɛlɛ? Aaı,
pə taɣa mpʋ se, paa pəcɔ. Ye paa tʋ kʋsəsutʋ natəlı nti tə pəsəɣı na tá lá na yəlaa
hiki weesuɣu, aŋhaa, ılɛ kʋsəsutʋ təŋʋɣʋ ka yekaɣana ntɛ́ na yʋlʋ pəsəɣı kʋpaŋ
kɛ Isɔ ısɛntaa. 22 Ama pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı ısaɣatʋ ŋmakəla yəlaa təna təpaı.
Na pə wɛ mpʋ, sı mpa pa tɛma pa taa na Yesu Kilisiti tɔ, pá hiki kʋcɔɔŋ wei Isɔ
ka tɔma sı ı ká ha təɣɔ pa taa tɛmnaʋ tɔɔ.

23 Táá tɛmnaʋ kɛ Isɔ taa kɔnta ılɛ, kʋsəsutʋ ka təkəna-tʋ ısıı saləkatʋnaa, na pá
taŋaa sı pá kɔɔ pá kuli-tʋɣʋ Isɔ táá tɛmnaʋ tɔm ntı tə tɔɔ. 24 Ḿpúɣú pə lapa na
kʋsəsutʋ wɛɛ ısıı tá tɔɔ nyənlʋ halənа Kilisiti kɔɔ, sı tə té tá táá na Isɔ na pá lá na
tá pəsı kʋpama kɛ Isɔ ısɛntaa. 25 Pənɛntɛ Isɔ táá tɛmnaʋ tɔm ntı təlɛ tə kɔma ılɛ
kʋsəsutʋ ná fɛı ısıı tá tɔɔ nyənlʋ tɔtɔ.

26 Tɔʋ, mɛ mə tɛma mə taa na Isɔ tɔɣɔ í pəsa ı piya kɛ mə na Yesu Kilisiti mə
kpɛntʋɣʋ tɔɔ. 27 Pə taɣa pʋlʋ, mə təna təpaı pa sɔ-mɛɣɛ Isɔ lʋm sı mə na Kilisiti í
kpɛntı na í kpaɣa Kilisiti kiŋ kɛ yaasi kʋfalʋ na í təkı. 28 Waatʋ ını, pə fɛı sı Yuta
tʋ ntɔ, ınɛ ílé ı ta kɛ Yuta tʋ. Yaa yom ntɔ, kasaɣampu ntɔ. Yaa apalʋ ntɔ, alʋ
ntɔ. Ama mə na Yesu Kilisiti í kpɛnta mə tənaɣa kʋlʋm ké, faɣaʋ fɛı. 29 Ye Kilisiti
tənna-mɛ ılɛ í ké Apəlaham piya ké, na í ká hiki kʋpantʋnaa mpa Isɔ tɔma sı ı ká
ha-mɛ na pá pəsı mə nyəm təkpataa tɔ.

4

1 Nti ma wɛna na má caa ma tasəna-mɛɣɛ kilisinaʋ təɣəlɛ sı, pəyaɣa ŋka ka wɛɛ
na káá tɛ na ká təɣɔ ka caa wɛnaʋ təna tɔ, ka pəcaatʋ ka wɛɛ ké ısıı yom wɛʋ tɔ.
Pəyele ŋkɛ kaa tɛna na ká tı pə təna. 2 Ka pəcaatʋ təna taa ka wɛ paasənlaa niŋ taa,
na pɛlɛ pa lakəna-kɛɣɛ pə təna halənа ká kɔɔ ká tala pusı ısəna ka caa ka sıuwa tɔ.
3 Tá tɔtɔ waatʋ wei tıı wɛ ısıı piya tɔ, tıı wɛ antulinya ınɛ ı pə təna pə kancaalaɣa
nyəm taa ké na pá kpa-tʋɣʋ yomaa. 4 Ama pə kɔma pə tala saa wei Isɔ ka sıuwa
tɔ, ılɛna í tili ı pəyaɣa, na alʋ lʋləna-kɛ, na ká təŋ Yuta nyáma kʋlapʋtʋ. 5 Ka kɔma
mpʋ sı ka cɛkı mpa kʋsəsutʋ ka təkaa tɔ na tə hiki mpaaʋ na tá pəsı Isɔ piya.

6 Isɔ tʋ ı Pəyaɣa Feesuɣu kɛ tá taa sı pá húlí teu sı tə ké ı piya maɣamaɣa, na
Feesuɣu ŋkʋ kʋ yelina na tá yaa Isɔ sı ma Caa Paapa. 7 Ye mpʋ ılɛ n ta kɛ yom

tɔtɔ, ama n pəsa pəyalʊ kɛ. Na ısıı n kɛʊ ı pəyalʊ kɛ mpʊ tɔ, Isɔ ká ha-ŋ kʊpantʊnaa mpa ı sıı ı piya tɔɔ tɔ.

Kalatı nyə́ma tɔm caaləɣı Pɔɔlı

8 Tuu lɔŋ í taa nyı Isɔ, na í təŋaɣa mpi pə ta kɛ Isɔ maɣamaɣa tɔ na í pəsı pəlɛ pə yomaa. 9 Ama pənɛntɛ ısıı í nyəmá Isɔ, yaa ısıı Isɔ ílé ı nyəma-mɛ tɔ, pepe tɔɔ ké í caa í məlı pə təna pə kancaalaɣa nyəm mpi pə taa fɛı waav na pə́ wɛ yem ké mpʊ tɔ pə taa? Na pə kɔma suwe tɔtɔ na í caa í tasa pə yomaa lapʊ? 10 Mə ısɛ sɛɛna mə kʊyɛɛŋ kʊpampaŋ faɣasʊɣʊ na mə ısɔtʊnaa kʊpama na mə waatʊnaa kʊpama na mə pıusı kʊpaŋsı faɣasʊɣʊ kɛ teitei. 11 Mə tɔm cɛpa ma laŋlɛ kɛ teu ké. Isıı ma ıwıılɛ ntɛ́ tə tənaɣa mə tɔɔ kʊla hʊntʊ ntɛ́ yaa?

12 Ma taapalaa, ma wiikina-mɛ sı í təŋ ma ıkpatɛ ısıı ma maɣamaɣa ma təŋa mə ıkpatɛ tɔ. I ta la-m ısaɣatʊ natələɣı tiili se. 13 Na í nyəmá teu sı ma kʊtɔŋ tɔɔ ké ma heela-mɛɣɛ Laapaalı Kʊpaŋ kɛ tɔm kancaalaɣa nyəm. 14 Na í ná cɔɔsɛɛ kɛ sɔsɔm kɛ ma wʊsası nsı sı taa, paa na mpʊ í tá cʊtı sı ma tɔm ntı tə nıı-mɛ. Pəyele í ta lɔ-m, ama í tɔka-m teu ké ısıı ısɔtaa tillu nɔɣɔlʊ, yaa ısıı Yesu Kilisiti maɣamaɣa. 15 Waatʊ ını mə laŋhʊlʊmlɛ tɔ paa pɔɔsəɣı. Ilɛ kaɣana í na-we tɔtɔ? Halı ma pəsəɣı má ləsı mə nyıulʊɣʊ sı waatʊ ını ı taa, pıı lakaɣa mpʊ, paa mə ısɛ maɣamaɣa í ka ləsaa na í tʊ-m. 16 Isıı ma heeluɣu-mɛɣɛ tampana tɔɣɔlɛ ma pəsa mə kolontu yaa?

17 Yəlaa panɛ pa lakı ké na n nawa n tɔ sı pa sɔɔla-mɛɣɛ teu. Aaı, pə taɣa mpʊ se, paa pəcɔ. Pa caakı ké sı má na-mɛ tə́ wakəlı, na í məlәna mpɛ pa tɔɔ na í nyənəɣı pa tike. 18 Pə wɛ teu sı yʊlʊ í sɔɔləɣı ı lɛlʊ kɛ mpʊ yaa. Ama kʊpantʊ lapʊ taa ké í ká sɔɔləɣı ḿpúɣú tam, pə́ taa wɛɛ waatʊ wei ma wɛ mə kiŋ tɔ tike. 19 Ma piya kʊpama, ma taɣana wʊsası taa ké sʊvʊ kɛ mə tɔɔ. Na wʊsası nsı sı nəɣəsəna ısıı lʊlʊɣʊ wʊsası takʊɣʊ alʊ tɔ, sı pə́ la na í kpaɣa Kilisiti yaasi na mə na-í í nəɣəsəna təmaɣa teu. 20 Pepe pukina-m mə hɛkʊ kɛ nɔɔnɔɔ ısəntɔ na má heeli-mɛɣɛ kʊfatʊnaa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mə tɔm caala-m sɔsɔm kɛ cənɛɣɛ.

Akaa na Saala pa tɔm

21 Mɛ mpa í caa kʊsəsıtʊ í tɔkı-mɛ tɔ, ma pɔɔsəɣı-mɛ sı í nııwa nti pa ŋmaawa kʊsəsıtʊ ntı tə takəlası taa tɔ, yaa í tá nıı? 22 Pa ŋmaawa sı Apəlaham ka wɛna piya naalɛɣɛ, kasaɣampu ná lʊla-ı lɛŋka na yom náá lʊlı-ı lɛŋka. 23 Isɔ ka tɔmna sı kasaɣampu ká lʊlı. Ḿpúɣú kasaɣampu kɔma na í lʊlı na pə mʊ Isɔ nɔɣɔ taa tɔm təkɛlɛ. Ama yom ná lʊla ı nyəŋka kɛ yem ké pʊlʊ fɛı. 24 Tɔm tənɛ tə húlə́ɣí-tʊɣʊ yaasi nɔɣɔlʊɣʊ. Alaa mpɛ pa wɛ ké ısıı Isɔ nɔɔsı nsi í na ı yəlaa pa kpɛntaa na pá pɛɛlı tɔm naalɛ tɔ. Kancaalaɣa nɔɣɔ ntɛ́ Akaa, na ŋkɛ ka kɛna Sinayi pʊɣʊ nyəŋka, na ká lʊləɣı yomaa. 25 Akaa ını ı kɛna ısıı Alapʊ Sinayi pʊɣʊ, na ı nəɣəsəna Yosalɛm ıcatɛ nte tə wɛ saŋa ısəntɔ tɔ, na tə na tə yəlaa təna mpa pa kɛ́ yomaa tɔ. 26 Yosalɛm wei ílé ı wɛ ısɔtaa na í kɛ́ tá təna tá too tɔ ílé ı kɛ́ kasaɣampu kɛ́. 27 Tə maɣamaɣa kɛ pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı:

Alʊ kaalʊlaɣa nyá nyá laŋlɛ í hʊlʊmı.
Nyá wei n ta tıı məlı paa tɔm kʊlʊm tɔ, wiliti teu.
Alʊ wei pa lɔ yem tɔ ı ká kəlı piya kɛ
alʊ wei ı wɛna paalʊ tɔ.

28 Ma taapalaa, ye mɛ ılɛ Isɔ ka tɔma sı paa lʊlı-mɛ tɔɣɔ pa lʊla-mɛ. Na pə lapa teitei ısıı ı ka tɔma sı paa lʊlı Isaaka na tampana pá lʊlı-ı tɔ. 29 Pəyaɣa ŋka paa lʊla yem ké mpʊ tɔ ka tʊkaɣa ŋka pa lʊlәna Isɔ Feesuɣu toŋ tɔɣɔ kʊnyɔŋ. Na mpʊ ınəɣı pə wɛ saŋa wʊlɛ tənɛ tɔtɔ. 30 Na ntiɣi pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa yee? Pa ŋmaawaɣa sı: Tɔɣɔnı alʊ yom ını na ı pəyaɣa na pá tɛɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yom pəyaɣa na kasaɣampu pəyaɣa pa kaa kpɛntı na pá tala pa caa wontu. 31 Pə tɔɔ ılɛ ma taapalaa, tə ta kɛ yom piya se, ama tə ké kasaɣampu piya ké.

5

I taa yele na í pəsı yomaa tətə

1 Kilisiti cɛpa-tʊɣʊ tá yomle taa ké sı tá pəsı kasaɣampiya təkpem. Pə təɔ ılɛ í
səŋ təca, na í taa yele na cɛpʊ pənɛ pə təm liɣiti-mɛ na í taɣanı yomaa kɛ pəsʊɣʊ
tətɔ.
2 I tʊ ŋkpaŋŋ kɛ teu, Pəɔlı má ma tʊləɣı-mɛɣɛ təfoo sı, ye í tɛma mə taa na í pɛlı,
pə wɛ ısıı Kilisiti kɔntɛ lapa mə kiŋ ntɛ́ yem. 3 Ma tasəɣı yəlaa tənaɣa kpaalʊɣʊ
sı, wei í pɛlaa, təlası ısıı ı təka kʊsəsıutʊ təna təpaı, ı kaa sɛkı pʊlʊ. 4 Mɛ mpa í caa
sı lsɔ í nyənı-mɛɣɛ kʊpama kɛ mə kʊsəsıutʊ təŋʊɣʊ təɔ tɔ, mə na Kilisiti í yaa ké
na í pɛŋ mə təɣı lsɔ pɛɛlɛɛ. 5 Ye ta ılɛ tə nyəmá sı lsɔ ká pəsı-tʊɣʊ yʊlʊpama na tə
taŋa ḿpúɣú na lsɔ Feesuɣu toŋ wei ı lakı tá kiŋ kɛ tá tɛm lsɔ na tá táá tɔ pə təɔ tɔ.
6 Pə taɣa pʊlʊ təɔ, ye tá na Yesu Kilisiti tə laalaa na tá kpɛntı, paa tə pɛlaa paa tə
ta pɛlı pə lıı kʊlʊm ké. Ama mpi pa caa təɣɔlɛ sı tá tɛ lsɔ na tá táá na táá tɛm mpı
pə taa ké sɔɔlʊɣʊ ná wɛɛ na kʊlɛ kʊ təŋa.
7 I ka lakaɣa teu ılɛ nɔɔnɔɔ awe lapa na í məlı hɛɛu kɛ tampana təŋʊɣʊ taa? 8 Nti
pa heela-mɛ na í tɛ mə taa na í tisi tɔ tə ta lıına lsɔ wei ı yaa-mɛ tɔ ı kiŋ. 9 Pa tuka
ıtuule sı: Kʊkʊsʊm kɛ pəciimaɣa kpaasəɣəna somtu təfʊʊʊ. 10 Paa na mpʊ Tacaa
yelaa na má wɛɛna naani kɛ mə tɔɔ təkpataa sı í kaa kpaɣa hʊwɛɛ nna a faɣana
ma nyəna tɔ. Ama wei ı lakı-mɛɣɛ yɛlɛyɛlɛ tɔ paa ı ké wei te lsɔ ká nana pʊntʊ.
11 Ma taapalaa ye pɛlʊɣʊ tɔm waasʊ kɛ ma təŋna lapʊ tətɔ, paa tʊkaɣa-m kʊnyɔŋ
suwe tətɔ? Ye pıı wɛ ḿpúɣú tampana, Kilisiti wei pa kama tesika tɔɔ na maa
kpaaləɣı ı tɔm tɔ ı tɔm ntı tə taa wıı nɔɣɔlʊ. 12 Ama ma kooliɣi ké sı mpa pa lakı-
mɛɣɛ yɛlɛyɛlɛ ké mpʊ tɔ pɛlɛ pá lakı mpʊ na pá puki te, halәna pá pəsı kataası kɛ
pa maɣamaɣa.
13 Ma taapalaa ye mɛ ılɛ pa ləsa-mɛɣɛ sı í pəsı kasaɣampiya. Ama kʊlʊmtʊ ké sı í
taa hʊʊ sı ye í pəsa kasaɣampiya kɛ mpʊ í hika mə təɣəlɛ sı í təŋəɣı mə yʊlʊwɛɛtʊ
kʊnyıuləŋ. Aaı pə fɛı mpʊ se. Ama nti təɣɔlɛ sı í sɔɔləɣı təma, na í teŋ təma, na
mpʊ ını pə lapʊ sʊʊna-mɛɣɛ teu. 14 Kʊsəsıutʊ təna nyʊɣʊ ntɛ́ sı: Sɔɔlı nyá təɣɔntəlɛ
ısıı n ká sɔɔlı nyá tı tɔ. 15 Ama ye í lakı ısıı taalɛ wontu na í cələɣı təmaɣa səkpaŋ
na kela na í wakələɣı təmaɣa mpʊ, í la laakalı, təfɔ í ká kɔɔ na í kʊ təma təkpataa
ké atɛ cənɛ.

I təŋ lsɔ Feesuɣu nyəm

16 Nti ma wɛna sı ma heeliɣi-mɛ təɣɔlɛ sı í təŋəɣı nti Feesuɣu Naŋŋtʊ húlǎɣí-mɛ
təɣɔ tam, í taa nıına mə yʊlʊwɛɛtʊ kʊnyıuləŋ. 17 Pə taɣa pʊlʊ, yʊlʊwɛɛtʊ kʊnyıuləm
na Feesuɣu kʊnyıuləm pə ta kaa pʊlʊ, halәna pıı tıı caa pá nıı təma səŋ. Pə təɔ ké ıı
pəsəɣı na í lá ısıı mə maɣamaɣa ı caa tɔ. 18 Ye nti Feesuɣu Naŋŋtʊ húlǎɣí-mɛ təɣɔ
í təŋəɣı ılɛ í ta ké kʊsəsıutʊ yomaa tətɔ.
19 Paa wei ı nyəmá teu kɛ ısəna yəlaa mpa pa təŋəɣı pa yʊlʊwɛɛtʊ tɔ pa kʊlapʊtʊ
wɛɛ tɔ. Asilima na tɛtɛlakası ısaɣası na yaasi ısaɣau. 20 Pa paasəɣəna tuŋ laau
na topotopo təmanaa. Pa lukı təmaɣa koloŋa na pá yookina təmaɣa tam na
ısɛsɛɛmɛɛ haŋa pa hɛkʊ, pa kəla pááná na ıkəllɛ pɛɛkʊɣʊ, n ká ná pa faɣaa na pá
tala kpeka kpeka na pá sʊʊ təmaɣa yoonaʊ. 21 Ye ı naWa ı təɣɔntəlɛ pʊlʊ ı taa haŋ,
pa ké sʊlʊnyɔɔlaa, pa fɛı pa tı kpaʊ kɛ leleŋ nıulı ı taa, na pá lakı ısaɣatʊ lɛntənaa
kɛ mpʊ tətɔ. Ma tasəɣı-mɛɣɛ heeluɣu ısıı ma tɛm-mɛɣɛ heeluɣu tɔ, pa təna mpa
pa lakı mpʊ tɔ pa kaa fɛlı nɔɔhəlɛ kɛ lsɔ Kawulaɣa taa.
22 Ama lsɔ Feesuɣu ná lakı na yəlaa sɔɔləɣı təma na pá hikiɣi laŋhʊlʊmlɛ, na
pʊlʊ ıı pɛkələɣı-wɛ, na pá wɛna təma na suulu, na pa wɛna pɛɛlɛɛ na pa lakı
təmaɣa kʊpantʊ na pá təŋəɣı tampana. 23 Na pa wɛ təpamm na pá təkəɣı pa təɣı
teu. Kiiu fɛı ŋku kʊ kʊɣı tənɛ ını tə taa natəlı tɔ. 24 Mpa pa pəsa Yesu Kilisiti
nyáma tɔ pʊntʊnaa kpɛŋna pa yʊlʊwɛɛtʊ na tə kʊnyıuləŋ na tə kɔtɔınaa ké na pá
kú tənaŋnaŋ. 25 Feesuɣu lapəna na tá hiki weesuɣu pə təɔ ké tıı yele na tá təŋ

mpi kʋ hʋ́lə́ɣí-tʋ tɔ. 26 Tə́ taa hɔŋ tá tı na tə́ kpaasəɣı, tə́ taa kʋsəɣı tá təma páánáná tə́ lakı təmaɣa ısɛsɛɛmɛɛ.

6

I teŋ təma

1 Ma taapalaa, ye nɔɣɔlʋ í pənta natəlı, mɛ mpa í təŋəɣı Isɔ Feesuɣu kɛ teu tɔ í məŋna pʋntʋ kɛ mpaaʋ kʋpaŋkʋ taa na í lapı-ı təpamm. Ma tasəɣı-mɛɣɛ sɛɣɛsʋɣʋ sı paa mə taa wei í feŋ ı tı na ílé í taa kɔɔ na í tasa maɣasʋɣʋ taa ké hotuɣu tɔtɔ. 2 I səŋna təmaɣa mə kʋpɛkələmnaa taa. Ye í lapa mpʋ ı yoosa Kilisiti kʋsəsıtʋ təna ntɛ́. 3 Ye yʋlʋ hɔŋ ı tı, pəyele ı ta tala pʋlʋ, pʋntʋ puɣusiɣi ı təɣı. 4 Ye wei ı caa í yɔɔlə́na ı yaasi teu nyəŋ pʋntʋ í taa tʋʋ lɛlaa na í sa ı təɣı yem. Ama í wiili ı maɣamaɣa ı yaasi taa na ye pə nəɣəsə́na yɔɔlʋɣʋ ılɛ ı yɔɔlı. 5 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, paa wei ı kʋlapʋtʋ mələ́ɣı ı nyʋɣʋ taa kɛ́.

6 Ye nɔɣɔlʋ sɛɣɛsəɣı wei kɛ́ Isɔ Tɔm pʋntʋ í cosiɣi ı wɛnaʋ tə́na taa na í haakı ı sɛɣɛsəlʋ ını.

7 Hei ı taa puɣusi mə tı yoo, paa nyənəɣı Isɔ kɛ́ yem fa. Yʋlʋ í tuu mpi mpəɣı ı kʋŋ. 8 Ye yʋlʋwɛɛtʋ kʋnyıləm kɛ ı təŋaa na í tuu, yʋlʋwɛɛtʋ ntı tıı yelina na í kɔɔ í kʋ səm. Ama ye mpi Isɔ Feesuɣu caakı tɔɣɔ ı təŋaa na í tuu, kʋlɛ kıı yelina na í kɔɔ í kʋ weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. 9 Tə́ taa la felentu na kʋpantʋ lapʋ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ye tə ta lɔ tá apalʋtʋ halə́na pə́ tala pə waatʋ mpi tıı kʋ tɔ pıı tɔɔ sɔsɔm. 10 Pə tɔɔ kɛ́ ye tə hika mpaa kɛ timpi tə́ la yə́laa tənaɣa kʋpantʋ. Ilɛ pə́ kələ́na tá na mpa tə kaa Isɔ sɛɛʋ tɔ.

Pɔɔlı tasəɣı-wɛɣɛ kpaalʋɣʋ na ı sɛɛtʋ

11 Tɔʋ, í ná ısə́na ma ŋmaakı-mɛ na ma maɣamaɣa ma niŋ kɛ cənɛ na ŋmaatʋ pee kʋyasəlɛɛ tɔ. 12 Mpa pa yɔɔləɣə́na tɔɔ nyəm na pá caa yə́laa í sa-wɛ tɔ mpɛ pa caana sı pá caalı-mɛ na í pɛlı. Ilɛ paa caa sı pá tʋ-wɛɣɛ kʋnyɔməŋ kɛ Kilisiti səm tesika tɔm tɔɔ tɔɣɔ. 13 Yə́laa mpa ını pa pɛləɣı mpʋ tɔ paa təŋəɣı kʋsəsıtʋ se. Ama pa caa kɛ́ sı ye mıı nıına-wɛ na í pɛlı ılɛ pa sa pa tı sı mpɛ pa yelina í kɔta mə tənʋɣʋ tɔɔ kɛ́ kʋkɔtəm pənɛ. 14 Ma ılɛ ye pə taɣa Yesu Kilisiti səm tesika ma kaa yɔɔlə́na pʋlʋ. Tesika ŋkɛ ka tɔɔ kɛ́ má na antulinya tə faɣana təma təkpatakpata na lɛlʋ ta nyı sı lɛlʋ wɛɛ. 15 Paa n pɛlaa paa n ta pɛlı pə lıı kʋlʋm kɛ́. Ama nti tə wɛɛ tɔɣɔlɛ sı ń laɣası na ń pəsı yʋlʋ kʋfalʋ. 16 Mpa paa tɛləsəɣı pɛlʋɣʋ tɔm kɛ lɔlɔ kɛ pa weesuɣu taa tɔ ma kooliɣi kɛ́ sı Isɔ í ha pa tənaɣa alaafəya na í la-wɛɣɛ kʋpantʋ na í kpɛnna ı yə́laa samaa tə́na təpaı na í la mpʋ.

17 Pə kaasʋɣʋ tɔ, nɔɣɔlʋ í taa tasa-m wahala tʋɣʋ tɔtɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, tɔntɔɔləŋ wei ı wɛ ma tɔɔ ısə́ntɔ tɔ ı hʋ́lə́ɣí kpakpaa kɛ́ sı ma kɛ́ Yesu yom.

18 Ma taapalaa mɛ Tacaa Yesu Kilisiti í hʋ́lí mə tənaɣa pɛɛlɛɛ. Ami.

TAKƎLAƴA NKA PƆƆLI NMAAWA IFEESU NYƎMA TƆ Kʋtʋlʋtʋ

Lom ıcatɛ taa kɛ́ Pəəlı ka wɛ waatʋ wei ı ŋmaa takəlaya kanɛ tɔ. Paɣalɛ hʋʋkı sı Ifeesu hɔɣəlʋɣʋ taa Yesu sɛɛlaa kpeka paɣalɛ kɛ ı ŋmaa-kɛ. Pəəlı húlə́yí ısəna Isɔ taɣana yəlaa nyʋɣʋ yapʋ tɔm tɔ, na Yesu Kilisiti haakəna nyʋɣʋ yapʋ mpəɣı saa wei yʋlʋ tɛŋı-ı na ı taa tɔ. Pə kɛ́ Isɔ kʋcɔəʋ kɛ́. I hʋlaa sı Yesu sɛɛlaa wɛɛ kɛ́ ısıı yʋlʋ tənʋɣʋ pilimile, na tə tɔɔ nin na nɔɔhɛɛ, na paa wei na ı kʋlapəlɛ, ılɛna pa wɛna nɔɣɔ kʋlʋmaɣa. Pəəlı caakı sı yəlaa í nıı teu ılɛna í kpəna ı sɛɣɛsʋɣʋ na kutuluɣu sı Isɔ sɛɛlaa wɛɛ ısıı kutuluɣu na Yesu kɛlɛ kite tɛɛ pəlɛ. I kpəpəna tətɔɣɔ apalʋ na alʋ kɛ təyaɣa taa sı Yesu wɛnna ısıı paalʋ na Isɔ sɛɛlaa náá wɛɛ ısıı alʋ.

Isəna pa faɣa Ifeesu takəlaɣa tɔ:

Yesu Kilisiti nyʋɣʋ yapʋ, titite *1–3*

Tɔntɛ kʋfatɛ, titite *4–6*

Sɛɛtʋ

1 Maɣa Pəəlı, Isɔ luɣu lapəna na má lá Yesu Kilisiti tillu, má ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ Isɔ yəlaa mpa pa wɛ Ifeesu na pá na Yesu Kilisiti pa kpɛntaa na pá nuıkəna-ı tɔ. 2 Tacaa Isɔ na tá sɔsɔ Yesu Kilisiti pá húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá ha-mɛɣɛ alaafəya.

Isɔ lapa-tʋɣʋ kʋpantʋnaa mpaɣa Kilisiti tɔɔ tɔ

3 Tə sa Isɔ Tacaa Yesu Kilisiti Caa kɛ teu. Tá na Kilisiti tá kpɛntʋɣʋ tɔɔ Isɔ ını ı kpaɣana Isɔ sɛɛʋ kʋpantʋnaa na í la-tʋɣʋ sɔsɔm kɛ hatuu ısɔtaa. 4 Pə taɣa pʋlʋ, faıı na pə́cə́ Isɔ lakı antulinya tɔɣɔ ı ka tɛma ləsʋɣʋ na í sıı sı tá na Kilisiti tə́ kpɛntı na tə́ pəsı ı nyə́ma na tá tɔntɛ kɛɛsı teu kɛ ı ısɛntaa na kʋwakələm napəlı pə fɛı tá kiŋ. 5 I ka tɛma sıuv kɛ hatuu lɔŋ kɛ ı sɔəlʋɣʋ tɔɔ sı ı ká pəsı-tʋɣʋ ı piya maɣamaɣa kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ, ılɛ ı maɣamaɣa ı luɣu lapəna mpʋ pə́cə́ pə lapʋ tıı wɛ-ı leleŋ kɛ́. 6 Ye mpʋ tıı sa Isɔ kɛ́ teu kɛ ı hʋlʋɣʋ-tʋɣʋ ı pɛɛlɛɛ taa pɛɛlɛɛ kʋpana na luɣu kʋlʋmʋɣʋ na ı luɣu tɛɛ Pəyaɣa kiŋ tɔ.

7 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Kilisiti weesuɣu lıı tá tɔɔ tɔɣɔ pə yapa-tʋ na pá hıısı tá ısaɣatʋnaa. Tənaɣa Isɔ lapa na tə́ ná ı pɛɛlɛɛ səsɔɔna 8 nna ı hʋla-tʋ tɔ a tɔɔʋ katatəlaɣa, kɛ waatʋ wei ı ha-tʋɣʋ ləmaɣasɛɛ səsɔɔna na nyəm səsɔɔm tɔ. 9 Na ı lapa na tə́ nyı mpi ı sıuwa na í təŋəɣı na í lakı na pə́ wɛ ıŋmɛlau tɔ. Na hatuu lɔŋ kɛ ı maɣamaɣa ı ka hʋʋ ı taa na í sıı sı ı ká yoosi-wı na Kilisiti kiŋ. 10 Pə kɔŋ na pə́ tala kʋyɛɛŋ kʋtɛɛsəŋ taa na Isɔ koti ısɔtaa nyəm na atɛ nyəm na í mələnа-wəɣı Kilisiti tike tɛɛ na ílé ı tɔɣɔ pa tɔɔ kɛ́ kawulaɣa, ılɛ Isɔ tʋ mpi ı sıuwa na í təŋəɣı na í lakı tɔ pə nyʋɣʋ ntɛ́. 11 Isɔ təŋa ısəna ı sıuwa na í lakı tɔɣɔ ı ləsa-tʋɣʋ hatuu lɔŋ sı tá na Kilisiti tá kpɛntʋɣʋ tɔɔ tə́ hiki tá paa tete kɛ nyʋɣʋ yapʋ tɔm taa. Isɔ ıı lakı pʋlʋ na pə́ coti nti ı sıuwa na ı maɣamaɣa ı luɣu la sı í la tɔ. 12 Ye mpʋ tá mpa tə laala Kilisiti tɔɔ kɛ́ tɛɛlʋɣʋ tɔ, tə́ sa Isɔ kɛ́ ı sɔsɔɔntʋ tɔɔ.

13 Mə maɣamaɣa waatʋ wei í nıı tampana tɔm, Laapaalı Kʋpaŋ wei ı yapa mə nyɔɔŋ tɔ, í tɛma Kilisiti na mə taa kɛ́ ılɛna Isɔ náá yʋsı-mɛ sı pə́ húlí sı í kɛ́ ı nyə́ma na ı kʋyʋsʋm mpəɣəlɛ Feesuɣu Naŋŋtʋ wei ı ka tɔma sı ı ká ha-mɛ tɔ. 14 Feesuɣu Naŋŋtʋ ınəɣı Isɔ sıı-tʋɣʋ tɔlʋma sı pə́ húlí sı nyʋɣʋ yapʋ mpi pə tɔm ı ka heela ı yəlaa sı ı ká kɔna na pə́ wɛɛ-wɛ ısıı pa pʋlʋ tɔ pə́ kɔma na pə́ ya-tʋ təkpataa ılɛ tıı tı tá pʋlʋ ını. Ye mpʋ tə́ sa Isɔ kɛ́ ı sɔsɔɔntʋ tɔɔ.

Pəəlı Isɔ sələ́mʋɣʋ kɛ Ifeesu nyə́ma

15 Pə təna ɪsəntɔ pə tɔɔ na ma tɪɪ nɪɪv pənɛntɛ tətɔ sɪ í tɛma Tacaa Yesu na mə
taa na í sɔɔla Isɔ yəlaa təna tɔ, 16 maa hɛɛsəɣɪ Isɔ ké sɛɛtv sɪ í na təmlɛ kɛ mə tɔɔ se.
Na ma tɔɔsəɣɪ mə tɔɔ ké ma Isɔ sələməŋ taa ké na má sələməɣɪ mə tɔɔ. 17 Nti ma
sələməɣɪ tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti Isɔ, Tacaa teeli təna tv təɣɔlɛ sɪ í ha-mɛɣɛ ɪ Feesuɣu,
kvlɛ kɪɪ yelina na í cɛkəna, na kɪɪ húlí-mɛɣɛ Isɔ na í nyəmɪ-ɪ teu. 18 Ma sələməɣɪ Isɔ
ké sɪ pá tv-mɛɣɛ laɣatv kɛ hatuu mə taa na í nyɪ mpi pə tɔɔ Isɔ yaa-mɛ na í tɛɛləɣɪ
tɔ, na í nyɪ kvpantv sɔsɔɔntv teu teu nyəntv nti ɪ sɪɪ mpa ɪ tɪ tɔ pa tɔɔ tɔ. 19 Na í
nyɪ ɪ toma sɔsɔɔna taa sɔsɔɔna nna ɪ wɛna na í lakəna Isɔ sɛɛlaa tá tá kiŋ tɔ. Toma
sɔsɔɔna anəɣəlɛ mpv na nna ɪ hvləna toŋ na toŋ 20 kɛ waatv wei ɪ feesa Kilisiti
na í kpaasɪ-ɪ ɪsɔtaa na í caɣasɪ-ɪ ɪ kɔŋkɔŋ taa tɔ. 21 Kilisiti wɛv təna tɔ ɪ kəla pə təna
təpaɪ ké, paa toŋtvnaa, paa pəsvɣv ŋku, paa toma nna, paa kawulasɪ nsi, na həla
təna nna pa yaa tɔ, na pə taɣa antulinya ɪnɛ ɪ taa tike, ama pə kpɛntəna wei ɪ ka
kɔɔ tɔ ɪ kəla ḿpúɣú ílé ɪ taa tətɔɣɔ. 22 Isɔ mələnа pə təna təpaɪ ké Kilisiti nɔɔhɛɛ tɛɛ
na ɪnəɣɪ ɪ hvlaa sɪ Yesu sɛɛlaa kpeka í nyənəɣɪ a wulav sɔsɔ. 23 Yesu sɛɛlaa kpeka
wɛv mpv tɔ a ké Kilisiti tɔnvɣv ké, na a kiŋ kɛ ɪ wɛɛ təkpataa, ɪnɪ wei ɪ maɣala paa
timpi tɔ.

2

I fita səm na í hiki weesuɣu

1 Tuu lɔŋ mə kvpəntəŋ na mə ɪsaɣatv ka yelaa ké na í wɛ ɪsɪɪ sətaa kɛ Isɔ nyəntv
taa. 2 Pə taɣa pvlv, antulinya ɪnɛ ɪ mpaav ɪsaɣav kɛ í ka təŋaɣa na í nɪɪkaɣana
alɔɣaa toŋ nyə́ma mpa pa wɛ ɪsɔtaa tɔ pa sɔsɔ. Alɔɣaa sɔsɔ ɪnɪ ɪ wɛnna na í lakɪ ɪ
nyəntv kɛ yəlaa mpa pa kisa Isɔ ké nɪɪnav tɔ pa taa. 3 Tá təna ɪsəntɔ ḿpúɣú tɪɪ wɛɛ,
tə təŋaɣa tá yvlvwɛɛtv kvpəntv kvnyɪləŋ kɛ yem ké. Na mpi tá tɔnəŋ na tá hvwɛɛ
caakaɣa tɔ mpv teitei ké tə lakaɣa. Pə lvla-tv na tə́ wɛ ɪsəna tɔ pə wɛɛ sɪ Isɔ pá́á́ná
ká huu tá tɔɔ ké ɪsɪɪ a ka huu lɛlaa tɔɔ tɔ.
4 Ama Isɔ hvla-tvɣv suulu kɛ sɔsɔm, na ɪsəna ɪ sɔɔla-tv tɔ pə fɛɪ nyənvɣv. 5 Pə tɔɔ
ké tɪɪ wɛv ɪsɪɪ sətaa kɛ Isɔ nyəntv taa ké tá kvpəntəŋ tɔɔ tɔ, ɪ kpɛnta tá na Kilisiti kɛ
weesuɣu hav. Isɔ suulu tɔɔ ké pə yapa mə nyɔɔŋ. 6 Tá na Yesu Kilisiti tá kpɛntvɣv
tɔɔ ké Isɔ feesa tá na-ɪ sɪ tə́ tɔɣɔ kawulaɣa kɛ hatuu ɪsɔtaa. 7 I lapa ḿpúɣú sɪ pá
húlə́ɣí tam tɔɔ ké ɪsəna ɪ suulu tɔɔ katatəlaɣa na í húlí-tvɣv suulu na Yesu Kilisiti
kiŋ tɔ. 8 Pə taɣa pvlv Isɔ pɛɛlɛɛ tɔɔ ké pə yapa mə nyɔɔŋ na í tɛmna-ɪ na mə taa
tɔɣɔ pə lapa mpv. Na mpv ɪnɪ pə lapa tɔ pə ta lɪɪna mə maɣamaɣa mə kiŋ, ama
Isɔ hatɛ ké. 9 Pə taɣa mə ɪwɪɪlɛ tɔɔ, pə tɔɔ ɪlɛ nɔɣɔlv í taa kɔɔ na í sa tɪ. 10 Pə taɣa
pvlv tɔɔ Isɔ ŋmana-tv, na tá na Yesu Kilisiti tə kpɛntaa tɔɣɔ ɪ ŋma-tvɣv mpv sɪ tə́
lakɪ təma kvpana nna ɪ ka taɣanaa na í sɪɪ tɔɣɔ sɔsɔm.

Mə na Yesu Kilisiti mə kvlvm pəsvɣv

11 Mɛ mpa í ká ké Yuta nyə́ma təsiɣisiɣi na Yuta nyə́ma yaakaɣa-mɛɣɛ
kvtapɛləŋ na mpɛ pa yaakɪ pa təɣɪ pɛllaa tɔ, pəyele yvlv niŋ pɛləna-wɛɣɛ kvpɛlv sɪ
pá húlí sɪ kɔtaɣa ké. I tɔɔsɪ ɪsəna í ka wɛɛ tɔ na í ná́. 12 Pɪɪ wɛɛ tɔ í ka hatələna Kilisiti
ké, í ká ké kpaɪ nyə́ma ké, í fɛɪ mpa Isɔ ləsaa sɪ ɪ yəlaa tɔ pa taa. Na pə təna mpi Isɔ
ka tɔma ɪ yəlaa sɪ ɪ ká la-wɛ, haləna í na-wɛ pá caŋ pá sɪɪ təmaɣa nɔɔsɪ kɛ pə tɔm
taa tɔ, mə taa fɛɪ pa taa se. I ka wɛ yem ké atɛ cənɛɣɛ, ɪ fɛɪna mpi pə tɔɔ í tɛɛləɣɪ tɔ
pə́cə́ í taa nyɪ Isɔ. 13 Ama pənɛntɛ mə na Yesu Kilisiti mə kpɛntvɣv tɔɔ ɪ weesuɣu
lɪɪv yelaa ké na í ka hatələnav pə təna tɔ í taɣanɪ-wəɣɪ kpətənav. 14 Pə taɣa pvlv,
Kilisiti maɣamaɣa kpaɣana Yuta nyə́ma na mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔ na í lá
na tə́ pəsɪ piitim kvlvməm na hɛɛsvɣv kɔɔ. I tɔnvɣv kɛ ɪ kpaɣaa na í yasəna koloŋa
ŋka kaa kaɣa pa hɛkv taa ɪsɪɪ kolvŋa tɔ. 15 Na ɪ kvwa Yuta nyə́ma kvsəsɪtv na tə
kvheelitu na tə kvkvkiim sɪ ɪ kpakəɣɪ Yuta nyə́ma na mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma
tɔ, piitim mpɪ pə naalɛ na í kpɛntəna ɪ tɪ na pá́ pəsɪ piitim kvlvməm kɛ kvfam na
hɛɛsvɣv kɔɔ. 16 Kilisiti səm kɛ tesika tɔɔ lapəna na taa kpanav kɛ təma saalɪ, na

tesika tɔɔ tənɛɣɛ ɪ kpɛnta piitim mpɪ pə tɔm naalɛ na pá pəsɪ piitim kʋlʋməm na í ciiki pə na Isɔ. 17 Kilisiti kɔmna na í kpaalɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ wei ɪ hɛɛsəɣɪ yəlaa laŋa tɔ paa mpa mɛ í tá ké Yuta nyə́ma na í ka hatələna Isɔ tɔ, paa Yuta nyə́ma mpa paa kpətəna-ɪ tɔ. 18 Kilisiti ɪnɪ ɪ tɔɔ ké tá təna tə pəsəɣɪ na tá səŋ Isɔ ɪsɛntaa na Feesuɣu Naŋŋtʋ kʋlʋm ɪnɪ ɪ toŋ taa.

19 Ye mpʋ mɛ mpa í tá ké Yuta nyə́ma tɔ í tá ké kpaɪ nyə́ma yaa caɣalaa. Ama pənɛntɛ mə na Isɔ yəlaa í kaa ɪcatɛ, na í pəsa Isɔ təyaɣa nyə́ma maɣamaɣa təkpem. 20 Ɪ pəsa ɪsɪɪ pa ŋmaakʋɣʋ kutuluɣu tɔɣɔ. Yesu kɛlɛ kancaalaɣa cɛɛɣa, na ílé ɪ tɔɔ ké tillaa na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa, na pá kaasɪ-mɛɣɛ ɪsɔtaa. 21 Ɪ tɔɔ ké kutuluɣu ŋmatʋ təna səŋa teu, na tá tɔŋna pɪɪʋ sɪ timpi tá na Tacaa tə kpɛnta mpʋ tɔ tá pəsɪ Isɔ təcaɣalɛ naŋŋ nyəntɛ. 22 Ɪ kpɛntʋɣʋna-ɪ tɔ pa təna-mɛ tɔtɔɣɔ kutuluɣu tɔɔ ké sɪ mə na lɛlaa í kpɛntɪ na í pəsɪ kutuluɣu ŋku kʋ taa Isɔ Feesuɣu ká caɣa na pá húlí sɪ Isɔ wɛnna kʋ taa tɔ.

3

Təmlɛ nte pa tʋ Pɔɔlɪ tɔ

1 Pə tɔɔ ké Pɔɔlɪ má wei ma ké salәka tʋ kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ sɪ pá waasɪ mpa mɛ í tá ké Yuta nyə́ma tɔ, ma sələməɣɪ Isɔ. 2 Ma hʋʋ teu sɪ ɪsəntɔ í nɪɪwa ɪsəna Isɔ lapa-m suulu na í tʋ-m sɪ má la təmlɛ kɛ mə kiŋ tɔ. 3 Isɔ sɪɪ ɪsəna mpi na í təŋəɣɪ na í lakɪ na pá ŋmɛlaa tɔɣɔ ɪ kulaa na í húlí-m na má nyɪ. Halɪ ma tɛma-mɛɣɛ pə tɔm kɛɛsʋɣʋ kɛ cənɛ ɪnəɣɪ pəcɔ. 4 Na ye í kalaa í ká ná ɪsəna mpi ma nyəmá Kilisiti tɔm nti ɪnɪ nɔɣɔlʋ taa cɛkəna mpʋ tɔ. 5 Isɔ táá húlí-təɣɪ səsaa taa yəlaa ɪsɪɪ kaɣana ɪ lapa na ɪ Feesuɣu kuli-tɪ na kʋ́ húlí tillaa na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa mpa pa ké ɪ yəlaa kʋpama tɔ. 6 Na tɔm kʋŋmɛlətʋ ntəɣəlɛ sɪ: Laapaalɪ Kʋpaŋ lapa na mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔ na Yuta nyə́ma pa təna pá hiki pa paa tete kɛ kʋpantʋ nti Isɔ sɪɪ ɪ yəlaa tɔ tə taa, na pá pəsɪ kʋlʋm təkpataa, na Isɔ tɔma sɪ ɪ lakɪ mpi na Yesu Kilisiti kiŋ tɔ piitim lɛmpɪ nyə́ma ná wɛ pə taa tɔtɔɣɔ.

7 Suulu kɛ Isɔ hʋlaa na í tʋna-m na í paasɪ na í ha-m toma sɪ má la Laapaalɪ Kʋpaŋ ɪnɛ ɪ təmlɛ. 8 Maɣalɛ Isɔ yəlaa səkpema taa səkpelu, paa na mpʋ ma ɪnəɣɪ Isɔ tʋnaa na í húlí suulu ɪnɛ sɪ má cɔɔ na má heeli mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔɣɔ Kilisiti teu sɔsɔɔm mpi pə fɛɪna akpele tɔ pə Laapaalɪ Kʋpaŋ. 9 Na má la na yəlaa təna cɛkəna Isɔ sɪɪ ɪsəna mpi na í təŋəɣɪ na í lakɪ na pá ŋmɛlaa tɔ, ɪsəna pə wɛɛ sɪ pá la tɔ. Isɔ wei ɪ lapa pə təna na pá wɛɛ tɔ ɪ ŋmɛsa hatuu lɔŋtaa ké ɪsəna mpi ɪ sɪɪwa na í təŋəɣɪ na í lakɪ mpʋ tɔɣɔ. 10 Sɪ pá kɔma na pá tala waatʋ ɪnɛ ɪlɛ ɪ yele na ɪsɔtaa kawulaɣa nyʋɣʋ nyə́ma na ka toŋtʋnaa nana Yesu sɛɛlaa kpeka kiŋ kɛ Isɔ nyəm yaasi təna. 11 Ɪ ka hʋʋkaɣa ntiɣi tam tɔ Tacaa Yesu Kilisiti kiŋ kɛ ɪ lapa-tɪ. Na pə nɔɣɔ taa təkʋlʋŋkʋlʋ ké ɪ lapa. 12 Na tá na-ɪ tə kpɛntaa na tá tɛmɪ-ɪ na tá taa tɔɣɔ tə hika mpaav na tá səŋ Isɔ ɪsɛntaa na naani kɛ teu. 13 Ye mpʋ ɪlɛ ma wiikəna-mɛ sɪ í taa lɔ tɔɔŋ kɛ kʋnyɔŋ ŋku ma tɔkɪ mə tɔɔ tɔ kʋ tɔɔ. Pə taɣa pʋlʋ pɪɪ tɛ na pá kʋsɪ mə nyʋɣʋ.

Kilisiti sɔɔlʋɣʋ kɛ yəlaa

14 Pə tɔɔ ké ma luŋa akula kɛ Tacaa 15 wei ɪ haakɪ atɛ na ɪsɔtaa piitimnaa tənaɣa pə həla tɔ, 16 sɪ ɪ teeli sɔsɔ tɔɔ í yele na ɪ Feesuɣu la na mɪɪ hiki pəsʋɣʋ na í nyɔɔ toŋ kɛ hatuu mə ləmaɣasɛɛ taa, 17 na í tɛ Isɔ na má taa ké teu, na Kilisiti wɛɛ mə waalɪ ké tam. Na ma sələməɣɪ Isɔ ké sɪ í sɔɔləɣɪ təma na í səŋ pə taa ké teu təkeŋkeŋ. 18 Na mə na Isɔ yəlaa təna í kpɛntɪ na í hiki pəsʋɣʋ na í cɛkəna ɪsəna Kilisiti sɔɔlʋɣʋ tɔɔwa tɔ halәna kʋ fɛɪ tənaɣa. Nwaaŋ na mpəlɛ, ɪsɔtaa na atɛ. 19 Na paa Kilisiti sɔɔlʋɣʋ fɛɪ sɪ nɔɣɔlʋ pəsəɣɪ na í cɛkəna kʋ təna tɔ, mɪɪ cɛkəna-kʋ, na í hiki Isɔ nyəm təna na pá maɣalɪ mə taanaa təpampam.

20 Tɔʋ, toma nna a wɛ tá taa na á waasəɣɪ-tʋɣʋ tam tɔ anəɣɪ Isɔ pəsəɣɪ na í lana-tʋɣʋ kʋpantʋ na pá tɛɛ tá sələmʋɣʋ tɔɔ təcaɣacaɣa, halәna pá tɪɪ tɛɛ mpi mpi tə

pəsəɣı na tá hʊv tá taa tɔ. 21 Isɔ ını ı sɛɛlaa təna təpaı, na Yesu Kilisiti pá tʊɣı-ı teeli na pá polo ḿpúɣú tam halәna tam. Ami.

4

Yesu sɛɛlaa wɛ ké ısu Kilisiti tɔnʊɣʊ

1 Ye mpʊ ma wei ma ké salәka tʊ kɛ Tacaa təmlɛ lapʊ tɔɔ tɔ, ma tɛɛkəɣı-mɛ na wiinav sı í yele na mə tɔntɛ te teu, na pá kɛɛsәna tɔntɛ nte Isɔ caa na í yaa-mɛ sı í tɔ tɔ. 2 I pasəɣı mə tı, í lakı təhɛɛ, í húláýí təmaɣa suulu, í səŋna təma na sɔɔlʊɣʊ. 3 Isәna Isɔ Feesuɣu yelaa na í kpɛntı tɔ í sɛɛsı ısəlɛ na mə kpɛntʊɣʊ ŋkʊɣʊ tɔkʊɣʊ, na nɔɣɔ kʊlʊmaɣa ŋka í wɛna tɔ ká yele na í lá mpʊ. 4 Tɔnʊɣʊ kʊlʊmʊɣʊ tike təkoŋ wɛnna, na Feesuɣu Naŋŋtu kʊlʊm tike təkoŋ wɛnna, na tətɛɛllɛ nte tə tɔɔ Isɔ ləsa-mɛ tɔ təlɛ tə wɛ kʊlʊm tɔtɔɣɔ. 5 Tacaa wɛ kʊlʊm ké təkoŋ, na ı mpaav wɛ kʊlʊmʊɣʊ ké təkoŋ, na Isɔ lʊm sɔv wɛ kʊlʊmәm ké təkoŋ. 6 Kʊlʊm tike təkoŋ kɛna yәlaa tәna Isɔ na pa Caa. Inəɣəlɛ pa tәna təpaı pa wulav, na kʊlʊm ını ı lakәna pə tənaɣa ısәna ı nɔkaa tɔ, na kʊlʊm ını ı wɛna pa tәna pa waalı.

7 Isɔ yelaa ké na pʊlʊ lapʊ saa paa tá taa wei ké ŋkaŋka na pá kɛɛsәna ısәna mpi Kilisiti yelaa sı pə lapʊ í saa yʊlʊ tɔ. 8 Halәna Isɔ Tɔm taa pa ŋmaa ḿpúɣú sı:

Waatʊ wei ı kpawa hatuu ısɔtaa tɔ,
ı kpɛnna ı kʊkpakpama paɣalɛ na í kpaana,
na ı lapa yәlaa kɛ kʊcɔɔŋ.

9 Tɔv, pa yɔɣɔtʊɣʊ mpʊ sı ı kpawa tɔ wentiɣilɛ mpʊ? Ntəɣəlɛ sı ı tiiwa katatәlaɣa, halәna í tala tɛtʊ tɛɛ maɣamaɣa ké na pácó í kpaakı. 10 Wei ını ı tii mpʊ tɔ kʊlʊm ını ı kpana halәna í tɛɛ ısɔtaa təyamyam sı í wɛɛ na í maɣalı paa timpi. 11 Na kʊlʊm ını ı yelina na kʊlapəlɛnaa saa yәlaa kɛ ŋka ŋka. I tʊ lɛlaa sı pá la tillaa sɔsaa, lɛlaa kɛ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛlәsәlaa, na lɛlaa sı pɛlɛ pá cɔɔna Laapaalı Kʊpaŋ, na lɛlaa sı pɛlɛ pá la paasənlaa na Isɔ Tɔm seɣɛsәlaa. 12 I lapa ḿpúɣú sı pa húlí Isɔ yәlaa kɛ ısәna paa la ı təmlɛ na kilisiti tɔnʊɣʊ tuusi lɔlɔ kɛ Isɔ sɛɛv taa tɔ. 13 Ye pə taɣa mpʊ tá tәna təpaı tá taa tɛmnav kɛ Isɔ ká la kʊlʊmәm, na tá nyәm kɛ Isɔ Pəyaɣa ká la kʊlʊmәm tɔtɔ. Na tıı la sɔsaa kɛ ı tɔm taa halәna tá teu tala Kilisiti teu sɔsɔɔm. 14 Tə kaa tasa pəcaatʊ taa ké wɛɛv na paa puɣusulu wei í laŋtəɣı-tʊ na ı kʊsɛɣɛsətʊ, tə məŋna cənɛ tə məŋna cənɛ, ısıı heelim lakʊɣʊ tɔ. Puɣusulaa mpɛ pa lukәna-tı na pa acilaɣatʊ, na pá tʊsəɣәna lɛlaa. 15 Ama ye tə heeliɣi təmaɣa tampana na sɔɔlʊɣʊ ılɛ tıı sɔɔsəɣı pıʊ kɛ pə tәna pə taa na tá tala Kilisiti wei ı ké tá tɔnʊɣʊ nyʊɣʊ tɔ. 16 I tɔɔ ké niŋ na nɔɔhɛɛ na pə tәna pə wɛv ḿpúɣú waanı waanı kɛ tɔnʊɣʊ tɔɔ tɔ pə tɔkәna təmaɣa teu, na tɔnʊɣʊ atama atama tamsәna təmaɣa teu tɔɣɔ pə kpɛnta pilimile. Pə tɔɔ ké pə tәna mpi pə wɛ tɔnʊɣʊ tɔɔ tɔ pə lakı pə təmlɛ kɛ teu, tɔnʊɣʊ tәna pıkı ké, na kʊ sɔɔlʊɣʊ tɔŋna sɔɔsʊɣʊ.

Tɔntɛ kʊfatɛ kɛ Kilisiti mpaav taa

17 Ye pə wɛ mpʊ, na Tacaa ma heeliɣi-mɛ təfoo sı í taa tasa tɔntɛ ısıı cefelinaa. Pɛlɛ pa təŋəɣı pa kpaı hʊwɛɛ kɛ yem ké. 18 Pa laɣatʊ ta tʊlı. Pa ısəkpɛɛtɛɛ na pa laŋkpıısəŋ katatәlaɣa tɔɔ pa paa fɛı weesuɣu ŋku Isɔ haa tɔ kʊ taa. 19 Pa ké fɛɛlɛ fɛı nyáma ké, yaasi ısaɣav taa ké pa ha pa tı təkpataa, na pá huliɣi asilima təlatɛnaa.

20 Ama Kilisiti tɔm nti mɛ í nyəmá tɔ pə taɣa ḿpúɣú tə wɛɛ. 21 Ntəŋ í tɛma ı tɔm nıʊ na? Halәna í kɛv Kilisiti nyáma tɔ pa sɛɣɛsa-mɛɣɛ ı tɔm tәna tampana mɛɛ. 22 Ye mpʊ pə wɛɛ ké sı í wɔɣɔsı mə yaasi kʊpəŋ wei í tɔka hatuu lɔŋ tɔ. Yaasi kʊpəŋ ını ı kʊnyıləŋ kʊpuɣusiŋ pukina təlete taa ké. 23 Pə wɛɛ ké sı í laɣası mə lotunaa taa na mə ləmaɣasɛɛ taa təkpataa. 24 Na í kɛlı yaasi kʊfalʊ wei Isɔ ləsaa na í ké ı maɣamaɣa ı nyəŋ tɔ. Mə tɔntɛ í kɛɛsaa na tə teu ısıı tampana húláýí tɔ ılɛ pıı húlí sı í kpaɣa yaasi ını.

25 Pə tɔɔ ule í yele təmaɣa pɔpɔtu pɛluɣu təkpataa, na paa mə taa wei í yɔɣɔtəɣi
tampana kɛ i lɛlaa kiŋ. Pə taɣa pulu, tá tənа tə wɛ ké ɪsɪi niŋ na nɔɔhɛɛ wɛu tənuɣu
tɔɔ tɔ. 26 Na ye pááná kpa-mɛ í taa yele na á pona-mɛɣɛ wakəluɣu taa. Na pááná
í taa leeli na á wɛ mə taa. 27 I taa ha mə təɣi uɔɣɔu kɛ paa pəcɔ maɣamaɣa. 28 Ye
wei í ka ŋmiulaɣa puntu í taa tasa ŋmiulуɣu. Ama í sɛɛsi ɪsəlɛ na təmlɛ lapu na í hiki
i maɣamaɣa i niŋ nyəm mpi pə tɔɔ i wii teu tɔ, na í pəsi na í sənа mpa pa fɛina
pulu tɔ. 29 Kawalaɣa tɔm natəli tá taa liikəna mə nɔɔsi. Ama í yɔɣɔtəɣi tɔmnaa
kupama mpa pa waasəɣi yəlaa na pá yeki na tá tuusiɣi ləlɔ ké Isɔ sɛɛu taa tɔ, ule
tii waasi tə niilaa tənа. 30 I taa wakələɣi Isɔ Feesuɣu Naŋŋtu laŋle. Pə taɣa pulu,
inəɣəle Isɔ kuɣusum mpi i yusəna-mɛ tɔ. Na inəɣi Isɔ sii-mɛɣɛ təluma si pá húlí si
kuyaku wɛɛ ku kəŋ, ŋku ku wule Isɔ ká ya-mɛ təkpataa tɔ. 31 I yele huwɛɛ nyaŋ
nyəna tənа na təma təkənau kɛ táá na pááná muɣu. I yele hola na kutuɣu. I yele
isaɣatu tənaɣa lapu, paa tə ké nti. 32 I laki təmaɣa yəlle na í wii təma pətɔɔtɛɛ. Ye í
pəntəna təma í húlí təmaɣa suulu ɪsɪi Isɔ ná huluɣu-mɛɣɛ suulu kɛ Kilisiti tɔɔ tɔ.

5

Mə lakasi í te teu

1 Isii í kɛu isəntɔɣɔ Isɔ piya nsi i sɔɔlaa tɔ í sɛɛsi isəlɛ na í kpaɣa i yaasi tənа ule.
2 I húláɣí təmaɣa sɔɔluɣu kɛ mə lakasi tənа taa isii Kilisiti ná sɔɔluɣu-tu halənа í pəsi
i təɣi kuhaham kupam, na í kpaɣa i ti na í la kɔtaɣa kɛ tá tɔɔ si pá la Isɔ ké teu na
sɔɔsuŋ kupaŋ tɔ.
3 Asilima na tɛtɛlakasi isaɣasi na kunyiluɣu, pə tənaɣa mpu pə tɔm maɣamaɣa
í taa lii mə nɔɔsi taa, pə taɣa pulu, lakasi nsi si taka tá muna Isɔ yəlaa. 4 Na pə ta
muna tɔtɔ si í yɔɣɔtəɣi fɛɛlɛ fɛi tɔm, yaa tɔm kpai nyəntu, yaa kɛɛsəlaɣa tɔm natəli.
Ama í paasəna Isɔ ké sɛɛu si í na təmlɛ. 5 I nyi teu si asilima latu, na tɛtɛlakasi
isaɣasi latu, yaa liɣitee kɔtɔi tu, pa taa nɔɣəlu kaa fɛli nɔɔhəlɛ kɛ Kilisiti na Isɔ pa
kawulaɣa taa. Hali liɣitee kɔtɔi tu na tiiŋ laalu pa isaɣatu lii kulum ké.
6 I paasəna teu na nɔɣəlu í taa tolisi-mɛ na i kumɛlətɔm, hali nti ini tə tɔɔ ké Isɔ
ká lana mpa paa caa i luɣu nyəntu lapu tɔ na pááná. 7 Mə na pə yəlaa í taa kaa
pulуɣu paa hoolaɣa. 8 Lɔŋ í ka wɛ ké isii yulu təŋuɣu ahoo kɛ səkpɛtuɣu taa tɔ. Ama
kaɣana mə na Tacaa í kpɛntaa, ule pə wɛ isii ilim lii mə tɔɔ ké. Pə tɔɔ ule mə lakasi
í te isii kupama mpa pa wɛ ilim taa tɔ pa nyəŋsi. 9 Pə taɣa pulu timpi pə nyaalaa
tɔ kupantunaa lapu na siɣisiŋ təŋuɣu na tɔm tampana yɔɣɔtuɣu kɛ pə kəŋna. 10 I
sɛɛsi isəlɛ na í cɛkəna mpi pə wɛ Tacaa kɛ teu tɔ. 11 Mə na mpa pa laki səkpɛtuɣu
tɛɛ təma kpai nyəna tɔ í taa kaa pulu paa hoolaɣa. Ama í la na pá kuli a tɔɔ na paa
wei í ná. 12 Yəlaa mpɛ, mpi pa ŋmɛləɣi na pá laki tɔ si pə tɔm í tii lii yulu nɔɣɔ
taa tɔ pə wɛ fɛɛlɛ ké. 13 Ye pa lakasi nsi si tɔɔ í kulaa na pá ná, ule paa wei i ká ná
pa wɛɛtu cakəlɛ təkelekele. 14 Ḿpúɣú pə tii wɛɛ, ye pə kula pulu tɔɔ na pá naaki
təcɛicɛi, pəlɛ pə pəsəɣi fətəla ké. Pə tɔɔ ké pa yɔɣɔtəɣi si:
Nyá wei n tooki tɔ fe mpu.
Kuli na ń lii sətaa taa,
Kilisiti ká cɛ nyá səkpɛtuɣu.
15 Ye mpu ule í la laakali na mə tɔntɛ kɛ teu, í taa tɔ isii kumɛlɛməŋ, ama í tɔ
isii ləmaɣasɛɛ nyáma. 16 I taa yele na aləsɛkɛ kuyɛɛŋ fiti-mɛɣɛ yem. Pə taɣa pulu
isaɣatu hukina tá kaɣana kuyɛɛŋ ine i taa. 17 I taa la isii kumɛlɛməŋ lakuɣu tɔ. Ama
í sɛɛsi isəlɛ na í nyi mpi Tacaa luɣu wɛɛ si mɛ í la tɔ.
18 I taa yele na sulum ku-mɛ. Sulum kuɣu ká tu-mɛɣɛ yem yem lakasi. Ama í
yele na Feesuɣu Naŋŋtu haɣa mə taa təmamam. 19 Ye í caɣa təma kiŋ mə nɔɔsi
taa í wɛɛ Isɔ Tɔm yontu na apaluɣu nyəntu na Isɔ samtu nyəntu. I sa Tacaa na
samtu yontu na Isɔ Tɔm nyəntu na luɣu kulumuɣu. 20 I sɛɛki Tacaa Isɔ ké í na
təmlɛ kɛ paa waatu wei ké paa mpi pə tɔɔ ké Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ.

Apalaa na pa alaa pa tɔm

21 Ɩ nɪɪkəna təmaɣa teu kɛ Kilisiti sɔɣɔntʊ tɔɔ.

22 Alaa-mɛ í seeki mə paalaa ɪsɪɪ í seekuɣu Tacaa tɔ. 23 Pə taɣa pʊlʊ, ɪsəna mpi Kilisiti ná kəla Yesu sɛɛlaa kpekəle tɔ mpʊ tətɔɣɔ apalʊ ná kəla alʊ. Yesu sɛɛlaa kpekəle kɛna Kilisiti tənʊɣʊ pilimile, na Kilisiti maɣamaɣa kɛna pa nyʊɣʊ yatʊ. 24 Na ɪsɪɪ Yesu sɛɛlaa kpeka seekuɣu Kilisiti tɔ, mpʊ tətɔɣɔ alaa ká seeki pa paalaa kɛ pə təna pə taa.

25 Apalaa mɪɪ sɔɔlɪ mə alaa ɪsɪɪ Kilisiti sɔɔlʊɣʊ Yesu sɛɛlaa kpeka na í sɪ a səm tɔ. 26 Ɩ lapa ḿpúɣó sɪ í nyaalɪ-wɛ na lʊm na í taɣanɪ-wɛ na ɪ tɔm na pá te teu na pá mʊna Isɔ yəlaa. 27 Pə taɣa pʊlʊ ɪ caakaɣa ké sɪ í kpaɣa Yesu sɛɛlaa kpeka na a teu təkpataa na í sɪɪna ɪ tɪ, na á wɛɛ tənaŋŋ, a tiili tá wakəlɪ, na paa asilima a fɛɪna, na á tá caamɪ. Pəyele kʊwakələm napəlɪ fɛɪ a kiŋ. 28 Ye mpʊ pə wɛɛ sɪ apalaa í sɔɔləɣɪ pa alaa kɛ teitei ké ɪsɪɪ pa sɔɔlʊɣʊ pa tɪ tɔ. Ye yʊlʊ sɔɔləɣɪ ɪ alʊ pə wɛ ɪsɪɪ ɪ maɣamaɣa kɛ ɪ sɔɔləɣɪ. 29 Ama tampana tɔɔ nɔɣɔlʊ fɛɪ wei ɪ taa kpana ɪ maɣamaɣa tɔ, halɪ paa wei ɪ paasəɣəna ɪ tənʊɣʊ tɔɔ ké teu ké na í taɣanəɣɪ ɪ tɪ tətetete ɪsɪɪ Kilisiti paasʊɣʊnaʊ Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ. 30 Pə taɣa pʊlʊ, tá kɛna ɪ tənʊɣʊ pilimile tɔɔ niŋ na nɔɔhɛɛ na pə tənaɣa mpʊ. 31 Halɪ pa ŋmaa ḿpúɣó Isɔ Tɔm taa sɪ: Pə tɔɔ ké yʊlʊ ká cɛ ɪ caa na ɪ too sɪ í na ɪ alʊ pá caɣa. Na pa naalɛ pá kpɛntɪ na pá pəsɪ yʊlʊ kʊlʊm. 32 Ama tampana sɔsɔɔna kɛ pə kula looŋa kanɛ ka tɔɔ cənɛ. Kilisiti na Yesu sɛɛlaa pa tɔm lapa ɪsəna tɔɣɔ ma naa ka taa. 33 Paa na mpʊ mɛɣɛ pə heeliɣi sɪ paa wei í sɔɔləɣɪ ɪ alʊ ɪsɪɪ ɪ sɔɔlʊɣʊ ɪ tɪ tɔ. Na paa alʊ wei ílé í seeki ɪ paalʊ tətɔ.

6

Piya na sɪ caanaa pa tɔm

1 Piya mɛ, Tacaa ɪsɛntaa mə nyəntʊ ntέ sɪ í nɪɪna mə nyáma. Mpi tɔ, ntɪ ɪnɪ tə wɛnna teu. 2 Kʊsəsɪɪtʊ nti pə sɪɪwa tɔɣɔlɛ sɪ: Seeki nyá caa na nyá too. Tə tɔɔ ké pə caala kʊpantʊ təna kasəyaɣa kɛ sɛɛʊ sɪ: 3 N ká nɪɪ leleŋ na nyá weesuɣu ká taɣalɪ atɛ cənɛ.

4 Cɛcɛnaa mɛ, mɪɪ taa la na páánáá kpa mə piya. Ama í təkɪ-sɪ na í sɛɣɛsəɣɪ-səɣɪ kʊpantʊ, na í húlə́ɣí-səɣɪ ləŋ ɪsɪɪ Tacaa luɣu wɛɛ tɔ.

Yomaa na pa caanaa pa tɔm

5 Yomaa mɪɪ nɪɪkəna mə caanaa mpa pa təka-mɛɣɛ antulinya taa cənɛ tɔ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ. Ɩ wɛɛna pa sɔɣɔntʊ na í nyana-wɛɣɛ teitei ɪsɪɪ ye pɪɪ kɛ Kilisiti ɪ ka lapa tɔ. 6 Ɩ taa seeki-wɛɣɛ waatʊ wei pa wɛɛkɪ tɔ tike sɪ pá la-wɛɣɛ leleŋ. Ama í la Isɔ luɣu nyəntʊ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ ɪsɪɪ Kilisiti yomaa. 7 Yomle təmlɛ nte pa tʊɣɪ-mɛ tɔ í la-tɛ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ na pá wɛɛ ɪsɪɪ Tacaa təmlɛ kɛ í lakɪ, pə taɣa yəlaa tike nyəntɛ. 8 Ɩ nyɪ teu sɪ paa yom paa kasaɣampu Tacaa ká tɛ na í fɛlɪ paa wei ké kʊpantʊ nti ɪ lapa tɔ.

9 Na mpa mɛ í kɛ yomaa caanaa tɔ mɪɪ la-wɛɣɛ mpʊ tətɔ, í kpa mə tɪ na pa nyaasʊɣʊ. Na í tɔɔsɪ sɪ mə na wɛ í kaa caa kʊlʊm kɛ ɪsɔtaa na ílé ɪɪ faɣasəɣɪ nɔɣɔlʊ se.

10 Nti tə kaasaa tɔɣɔlɛ sɪ mɪɪ pɛɛkəɣɪ sɪ í nyɔɔ toŋ kɛ mə na Tacaa mə kpɛntʊɣʊ taa na ɪ toŋ sɔsɔɔŋ taa. 11 Ɩ tʊ mə tɔɔ ké yoou wontu təna nti Isɔ haakɪ-mɛ tɔ, na í səŋ təca na í taŋ Ilɔɣɔʊ na ɪ acilaɣatʊ təna. 12 Pə taɣa yəlaa kɛ tə yoona, ama mpa tə yoona tɔɣɔlɛ alɔɣaa toŋtʊnaa asaɣaa mpa pa wɛ ɪsɔtaa tɔ, na səkpɛtʊɣʊ taa cənɛ awulaa na toŋtʊnaa na sɔsaa. 13 Pə tɔɔ tɔ í co Isɔ yoou wontu ntɪ tə tənaɣa kpakpaa, na pə kɔma na pá tala kʊyɛɛŋ ɪsaɣaŋ taa na mə kolontu kʊləɣɪ mə tɔɔ, í pəsɪ na í taŋɪ-ɪ teu. Na ye í təka mə təɣɪ teu na í yoo halәna í tʊ yoou ŋkʊ kʊ nyʊɣʊ, ɪlɛ í ká nyɔɔ toŋ kɛ ḿpúɣó tam.

14 Ye mpʋ í tantɪ na í taŋaa, na í təŋ tampana kɛ teu na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ pa ləlʋɣʋ
tampala kɛ tənaɣa taa tɔ. Na í təŋ siɣisuɣu kɛ pə təna pə taa na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ
nyəɣətʋ toko kɛ í suuwa. 15 Ɩ sɛɛsɪ ɪsəlɛ na Laapaalɪ Kʋpaŋ wei ɪ kɔŋna hɛɛsʋɣʋ
təɣɔ kpaalʋɣʋ na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ ntaŋkpala kʋpana kɛ í lɛɛwa. 16 Ɩ tɛ mə taa na Ɩsɔ ké
tam na pə́ wɛɛ ɪsɪɪ kpálúɣú ŋku í ká kentiɣina ɪsaɣatʋ tʋ nyə́má sɔtʋ nyəna tɔ. 17 Ɩ
nyənɪ yapʋ mpi Ɩsɔ yakɪ-mɛ tɔ ɪsɪɪ yoou kahuka, na í təkɪ Ɩsɔ Təm ɪsɪɪ laɣatɛ nte ɪ
Feesuɣu cɛla-mɛ tɔ. 18 Ɩ lakɪ pə tənaɣa mpʋ na Ɩsɔ sələmʋɣʋ, na í wiikina-ɪ sɪ í sənа-
mɛ. Ɩ sələməɣɪ paa mpi pə taa, na Feesuɣu Naŋŋtʋ í húlí-mɛɣɛ ɪsəna í ká sələmɪ
tɔ. Ɩ la kpelikpeka nyə́ma na í sɛɛsɪ ɪsəlɛ kɛ ḿpúɣú tam. Ɩ sələməɣəna Ɩsɔ yəlaa
təna. 19 Na í sələməna ma tɔtɔ, na waatʋ wei má caakɪ ma nɔɣɔ tɔɔ ké kuluɣu,
Ɩsɔ í tʋ ma taa ké tɔm nti tə təŋa teu tɔ, na má húlí Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔm nti tɪɪ
ŋmɛlaa tɔ na apalʋtʋ. 20 Paa na pa təka-m salәka taa tɔ má kɛna Laapaalɪ Kʋpaŋ
ɪnɛ ɪ təmlɛ tʋ sɔsɔ. Pə tɔɔ tɔ í sələməna-m na má yɔɣɔtɪ ɪ tɔm na apalʋtʋ kɛ ɪsəna
mpi pə nəɣəsənaa tɔ. 21 Ta taapalʋ Tisikɪ wei ɪ lakɪ Tacaa təmlɛ na luɣu kʋlʋmʋɣʋ
tɔ ɪ ká kɛɛsɪ-mɛɣɛ ma tɔm na í nyɪ ɪsəna taa ma wɛɛ tɔ. 22 Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ ma
tiliɣi-ɪ mə kiŋ, sɪ mɛ í nyɪ ɪsəna taa tə wɛ cənɛ tɔ, na pə́ sɔɔsɪ-mɛɣɛ apalʋtʋ.
23 Tacaa Ɩsɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá ha tá taapalaa tənaɣa alaafəya na pa təma
sɔɔlʋɣʋ na táá tɛmnaʋ kɛ Ɩsɔ. 24 Ɩsɔ í húlí pɛɛlɛɛ kɛ pa təna mpa pa sɔɔla Tacaa Yesu
Kilisiti kɛ tam tɔ.

TAKƎLAƔA ŊKA PƆƆLƗ NMAAWA
FILIPʊ
NYƎMA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Pə nəɣəsəna ɪsɪ saa wei Pɔɔlɪ ŋmaakaɣa takəlaɣa kanɛ tə saləka taa ké ɪ wɛɛ. Mpa ɪ ŋmaa-kɛ tə pa taa paɣalɛ ta kɛ Yuta nyə́ma. Pɔɔlɪ lapəna Ɪsɔ təseɛlɛ yəlaa mpɛɣɛ waasʊ na pá mʊ Ɪsɔ Təm. Halɪ pa tilina Pɔɔlɪ kɛ kʊcɔɔŋ kɛ təm paɣalɛ. Pə tɔɔ ké Pɔɔlɪ ŋmaa-wɛ na í sɛɛ-wɛ na í tasa-wɛɣɛ laɣatʊ sɪ pá wɛɛ nɔɣɔ kʊlʊmaɣa na pá pasa pa tɪ ɪsɪ Tacaa Yesu. Ɪ sɛɣɛsəɣɪ-wɛ sɪ pá la laakalɪ na sɛɣɛsəlaa pɔpɔtʊnaa. Pɔɔlɪ sɛɣɛsʊɣʊ looŋa sɔsaɣa ntέ sɪ yʊlʊ í wɛɛna laŋhʊlʊmlɛ paa wahala taa.

Ɪsəna **p**a **f**aɣa **Filip**ʊ **t**a**kə**laɣa **t**ɔ**:**

Pɔɔlɪ təmlɛ, titite *1*
Ɪsɔ sɛɛlaa nɔɣɔ kʊlʊmaɣa na pa tɪ pasʊɣʊ, titite *2:1-18*
Timotee na Ɪpafəlotitɪ, titite *2:19-30*
Laakalɪ na sɛɣɛsəlaa pɔpɔtʊnaa, titite *3:1–4:9*
Sɛɛtʊ, titite *4:10-23*

Sɛɛtʊ

1 Taɣa Yesu Kilisiti təmlɛ nyə́ma Pɔɔlɪ na Timotee.

Tá ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ Ɪsɔ yəlaa mpa pa wɛ Filipʊ na pá tɛma Yesu Kilisiti na pa taa tɔ, na Ɪsɔ təseɛlɛ sɔsaa na tə taa təma lataa. 2 Tá Caa Ɪsɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá lá na mə laŋa hʊlʊmɪ.

Filipʊ nyə́ma tɔɔ sələmʊɣʊ

3 Paa waatʊ wei ké ma tɔɔsa mə tɔɔ ké ɪsəntɔ, ma sɛɛkɪ ma Ɪsɔ ké í na təmlɛ kɛ mə təna təpaɪ mə tɔɔ ké. 4 Na paa waatʊ wei ké ma sələməɣəna-mɛɣɛ Ɪsɔ, laŋhʊlʊmlɛ kɛ ma sələməɣəna. 5 Mpi tɔ, í sənа-m kʊyakʊ kancaalaɣa nyəŋkʊ wule na halənа saŋa na má yasəɣɪ Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔ. 6 Ma nyəmá teu təkpataa sɪ Ɪsɔ wei ɪ caala təmlɛ kʊpantɛ tənɛɣɛ mə kiŋ tɔ, ɪ ká la-tɛɣɛ ḿpúɣú halənа tə́ kɔɔ na tə́ yoosi Yesu Kilisiti kʊyakʊ wule. 7 Pə mʊna teu ké sɪ má hʊʊ ḿpúɣú mə təna təpaɪ mə tɔɔ. Ma luɣu sʊʊ-mɛɣɛ sɔsɔm sɔsɔm ké. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mə təna təpaɪ í hika mə paa nyəm kɛ pɛɛlɛɛ nna Ɪsɔ lapa ma tɔ a taa ké. Ɪlɛ paa pənɛntɛ ma wɛʊ salәka taa ɪsəntɔ yaa tuu ma tɪɪ wɛʊ na ma tɪ, sɪ má taa yele na Laapaalɪ kʊpaŋ pəsɪ tɛtɛpʊlʊ, ama sɪ má sɪɪ-ɪ teu ké təka. 8 Ma yɔɣɔtʊɣʊ sɪ ma sɔɔla mə təna təpaɪ ké ɪsɪɪ ɪsəna mpi Yesu Kilisiti sɔɔlʊɣʊ-tʊɣʊ sɔsɔm tɔ, Ɪsɔ maɣamaɣa nyəmá sɪ tampana ḿpúɣú.

9 Nti ma sələməɣɪ Ɪsɔ ké mə tɔɔ tɔɣɔlɛ sɪ mə sɔɔlʊɣʊ í sɔɔsəɣɪ tam, na nyəm kʊpampam sɔsɔɔm na pə təna pə cɛkənaʊ í wɛɛ mə sɔɔlʊɣʊ taa. 10 Ɪlɛna í pəsɪ na í ləsɪ mpi pə wɛ teu tɔ. Ye pə lapa mpʊ í ká la kʊpama na pa kaa na mə kiŋ kɛ taalɪ nɔɣɔlʊɣʊ Kilisiti kʊyakʊ wule. 11 Na í ka la təma kʊpana nna Yesu Kilisiti kəŋna tɔɣɔ sɔsɔm, na pə́ tʊ́ Ɪsɔ ké teeli na samtʊ.

Ɪsəna Kilisiti ké tá weesuɣu tɔ

12 Ma taapalaa ma caa sɪ í nyɪ sɪ tampana tɔɔ ɪsəntɔ, mpi pə maɣana-m tɔ pə waasaa ké, pə yelaa ké na Laapaalɪ Kʊpaŋ sɔɔsəɣɪ yaʊ. 13 Pə yelaa na wulaʊ təyaɣa taŋlaa təna na yəlaa lɛlaa təna nyɪ sɪ Kilisiti təmlɛ lapʊ tɔɔ ké pa tʊ-m salәka. 14 Tá taapalaa taa paɣalɛ nawa ma wɛ salәka taa, ɪlɛna pá tɔkɪ tənəŋ na Tacaa tɔm, halənа pá nyaɣa apalʊtʊ na pá heeliɣi Ɪsɔ Təm na sɔɣɔntʊ fɛɪ-wɛ.

15 Paa na ma ɪsəsɛɛmlɛ tɔɔ ké lɛlaa lakɪ Kilisiti waasʊ na sɔsɔɔntʊ hɔm hʊwɛɛ tɔ, lɛlaa ná lakɪ-ɪ na hʊwɛɛ kʊpana ké. 16 Panɛ ɪnɪ pɛlɛ pa lakʊɣʊ na sɔɔlʊɣʊ wɛ pə taa tɔ, pa nyəmá sɪ Ɪsɔ tʊ-m sɪ má taa yele na Laapaalɪ Kʊpaŋ pəsɪ tɛtɛpʊlʊ tɔɣɔ. 17 Ama lɛlaa ɪlɛ kəlʊɣʊ pɛɛkʊɣʊ tɔɔ ké, paa paasəɣɪ na pá heeli Kilisiti tɔm kɛ ɪsəna

mpi pə mʋnaa tɔ se, pa hʋʋ ké sɪ ma wɛʋ salɔka taa tɔ paa sɔɔsɪ-m kʋnyɔŋ na má ná.
18 Kpaɪ ké. Ye kʋpantʋ yaa ɪsaɣatʋ kʋlʋkʋ kɛ pa lʋkɪ, ma laŋlɛ tɪɪ hɛɛwa. Mpi
tɔ pa tɪɪ heela Kilisiti tɔm. Na ma laŋlɛ ká hɛɛ ḿpúɣú na pə́ puki. 19 Pə taɣa pʋlʋ
tɔɔ, ma nyəmá sɪ mə sələməŋ na Yesu Kilisiti Feesuɣu sənaʋ tɔɔ pə tənaɣa mpʋ
pɪɪ məlɪ ma nyʋɣʋ yapʋ. 20 Ma taŋaa na má tɛɛləɣɪ ḿpúɣú teu ké sɪ ma kaa tɔɣɔ
fɛɛlɛ natəlɪ. Ama pənɛntɛ naani ké maa la teu ɪsɪɪ ma lakʋɣʋ tam tɔ, ɪlɛna má
húlí Kilisiti sɔsɔɔntʋ kɛ ma tɔnʋɣʋ təna taa, paa ma na ma ɪsɛ, paa ma səkɪ. 21 Pə
taɣa pʋlʋ, paa maa wɛɛ, Kilisiti kɛlɛ ma pə təna. Na má tɪɪ səpa, ɪlɛ pə kəlaa kɛlɛ.
22 Ntanyɪ ye ma wɛna ma ɪsɛ, maa tasa waasaɣa nakələɣɪ lapʋ. Tɔʋ, maa nyəŋ nti
má ləsɪ tɔ se. 23 Pə kpəpa-m ké, ma nyɪɪləɣɪ ké sɪ má kpe na má wɛɛ Kilisiti kiŋ.
Nti tə kəla-m teu tɔɣɔlɛ. 24 Ama mə tɔɔ ɪlɛ, pə wɛɛ ké sɪ má wɛɛna ma ɪsɛ. 25 Ma
tɛma ma taa ké teu na təlɛ, pə tɔɔ ké ma nyəmá sɪ ma kaa kpe. Na ma nyəmá sɪ
má na mə təna təpaɪ tɪɪ wɛɛ, na maa səna-mɛ na í polo lɔlɔ ké mə lsɔ sɛɛʋ mpaaʋ
taa, na í hiki laŋhʋlʋmlɛ kɛ pə taa. 26 Pə tɔɔ ké ye ma kɔma na má məlɪ mə tɛ í ká
hiki ma kiŋ kɛ mpi í ká yɔɔləna mə Yesu Kilisiti mpaaʋ taa tɔ.
27 Kʋlʋmtʋ ké sɪ í tɔkɪ yaasi wei ɪ kɛɛsəna Kilisiti Laapaalɪ Kʋpaŋ tɔ. Ilɛ paa
maa kɔɔ mə naʋ yaa ma ta tɪɪ kɔm, má nɪɪ sɪ í nyɔɔ toŋ te, na í kpɛnta hʋwɛɛ, na í
yoo taa tɛm mpi Laapaalɪ Kʋpaŋ tʋɣʋ-mɛ tɔ pə yoou na lotu kʋlʋmtʋ kɛ mə təna.
28 I taa yele na mə kolontunaa nyaasəɣɪ-mɛɣɛ pʋlʋ taa. Mpi pə húlə́ɣí pɛlɛ sɪ pa
tɔm ká tɛ tənaŋnaŋ tɔɣɔlɛ. Na pə húlə́ɣí-mɛ sɪ pɪɪ tɛ na pə́ ya mə nyɔɔŋ, na lsɔ
lakəna mpʋ. 29 Pə taɣa pʋlʋ, lsɔ hana-mɛɣɛ mpaaʋ sɪ í la Kilisiti təmlɛ. Ilɛ pə taɣa
ɪ tɔɔ yuŋ tisuɣu tike tɔm, ama na ɪ tɔɔ kʋnyɔntɔɣɔlɛ tɔtɔɣɔ. 30 Mə sɛɛwa ma tɔɔ ké
pənɛntɛɣɛ na tá yoo yoou. Yoou ŋku í ná ma yoo hatuu lɔŋ na í tɪɪ nyəmá tɔtɔ sɪ
ma tɪɪ tɔŋna-kʋɣʋ yoou tɔ, ŋkʋɣʋlɛ mpʋ na ŋku í yookuɣu tɔ.

2

Kilisiti tɪ pasʋɣʋ na ɪ lsɔ nɪɪnaʋ

1 Mə na Kilisiti í kpɛntʋɣʋ mpʋ tɔ pə sɔɔsəɣɪ-mɛɣɛ toŋ ntɛ? I sɔɔlʋɣʋ sɔɔsəɣɪ-
mɛɣɛ apalʋtʋ ntɛ? Mə na Feesuɣu Naŋŋtʋ í kpɛnta kʋlʋm na? I lakɪ təmaɣa yəllɛ
na kʋpantʋ na? 2 Tɔʋ, ye pə wɛ mpʋ ɪlɛ, ma wiina-mɛ sɪ í kpɛntɪ teu, na í sɔɔləɣɪ
mə təma, na í wɛna lotu kʋlʋmtʋ na hʋwɛɛ kʋlʋmɛɛ, na pə́ hʋlʋsɪ ma laŋlɛ kɛ
sɔsɔm. 3 I taa la pʋlʋɣʋ təma kəlʋɣʋ tɔɔ, yaa teeli yem tɔɔ. Ama í pasa mə tɪ, na
paa wei í nyənɪ ɪ lɛlʋ ɪsɪɪ wei ɪ kəla-ɪ tɔ. 4 Nɔɣəlʋ í taa pɛɛkɪ ɪ maɣamaɣa ɪ nyʋɣʋ
nyəntʋ tike, ama í tɔɔsəɣɪ ɪ tɔɣɔntəlɛnaa tɔɔ. 5 I wɛɛna hʋwɛɛ nna Yesu Kilisiti ka
hʋʋkaɣa tɔɣɔ mə taa.
6 Hatuu tɔ ɪ ka tɪɪ wɛna lsɔ wɛɛtʋ ké.
Pə na pə mpʋ tɔ, pə ta tʋ-ɪ sɪ ɪ pɛɛkəɣɪ
na í lana toŋ na í kpa lsɔ tɔɔ sɪ ɪ saala.
7 Ama ɪ maɣamaɣa ɪ yelina pə təna mpi ɪ ka wɛna tɔ
na í kpaɣa yom wɛɛtʋ.
I kpaɣa yəlaa wɛɛtʋ ké tətɛŋɛlɛŋ,
na ɪ kɔmaɣa ɪsɪɪ yʋlʋ wɛʋ tɔ.
8 I tisaa na í pasa ɪ tɪ na í nɪɪna lsɔ ké ḿpúɣú,
halənа ɪ səm, səm mpi ɪ səpa tesika tɔɔ tɔ.
9 Pə tɔɔ ké lsɔ kʋsa ɪ nyʋɣʋ kɛ teu kɛ sɔsɔm,
na í ha-ɪ hətɛ nte tə kəla həla təna təpaɪpaɪ tɔ.
10 Pə təna mpi pə wɛna weesuɣu
na pə wɛ ɪsɔtaa na tɛtʋ tɔɔ
na tɛtʋ tɛɛ tɔ pə́ həntɪ-ɪ atɛ.
11 Na pə təna pə́ tisi sɪ Yesu kɛlɛ Sɔsɔ,

na pá ha Tacaa lsɔ ké teeli.

lsəna tıı tee ısıı kɔkɔsı kɛ antulinya taa tɔ

12 Ye mpʋ ılɛ ma taapalaa, waatʋ wei maa wɛ mə cɔlɔ tɔ í nıına-m pə təna pə taa ké. Na paa pənɛntɛ ma fɛı mə cɔlɔ, pə kəla teu sı í nıına-m mpʋ tɔtɔ. Ɩ pɛɛkəɣı mə nyɔɔŋ yapʋ təm na sɔɣɔntʋ na seluɣu. 13 Pə taɣa pʋlʋ, lsɔ wɛɛ ké na í lakı mə taa ké tam, sı mɛ mıı pəsı na í sɔɔlı na í lá mpi ı ka sııwa na í təŋəɣı na í lakı tɔ.

14 Kʋntʋɣʋ na ntəŋkpɛɛsaɣa í taa wɛɛ pə təna mpi í lakı tɔ pə taa. 15 Ilɛ í ká pəsı yəlaa mpa pa fɛına taalı na pá wɛ tənaŋŋ tɔ, na í pəsı lsɔ piya nsi sı fɛına kawalaɣa nakələɣı antulinya yəlaa kʋtakɛɛsəŋ na asaɣaa pa hɛkʋ taa tɔ. Páćó pə wɛɛ ké sı mıı mʋɣʋna kɔkɔ kɛ pa hɛkʋ taa ké nyənənyənı ısıı ısɔtʋlʋŋası kɛ ısɔtaa 16 na í heeliɣina-wɛɣɛ weesuɣu təm. Ye í lakı mpʋ, maa pəsı na má yɔɔləna-mɛɣɛ Kilisiti kʋyakʋ wule kɛ teu. Tampana tɔɔ ısəntɔ, mpʋ pıı hʋləna sı ma təma təna na ma lʋpʋ təna ta məlı yem.

17 Ntanyı ma caləm ká lıı, ma səm təm kɛ ma wɛna mpʋ. Na ye pıı tıı lapa mpʋ, pə wɛ ısıı kɔtaɣa ŋka mə lsɔ sɛɛtʋ tasa lsɔ ké lapʋ tɔɣɔlɛ. Ye pıı la mpʋ, ma laŋlɛ hɛɛwaɣa. Na má na mə təna tá laŋa hɛɛna. 18 Na mpʋ tɔtɔɣɔ na mɛ, pə wɛɛ ké sı mə laŋa í hɛɛ, pə wɛɛ sı má na mɛ tá laŋa í hɛɛna.

Timotee na Ipafəlotitı

19 Ma hʋʋ sı, na lsɔ toŋ taa ye pə wɛ ısəna, maa tili Timotee kɛ mə tɛɣɛ nɔɔnɔɔ na má nıı mə cakəlɛ təm, na pá sɔɔsı ma maɣamaɣa kɛ apalʋtʋ. 20 Ɩ tike ı wɛnna, na ı səna-m mpi ma sɔpəna nyʋɣʋ tɔ pə taa, na ı paasəɣəna mə təm kɛ na tampana. 21 Lɛlaa ılɛ, pɛlɛ pa maɣamaɣa pa niŋ nyəm tike tɔɔ ké pa nəɣəsəɣı, pə taɣa Yesu Kilisiti nyəm tɔɔ. 22 Mə maɣamaɣa í nyəmá ısəna Timotee ını ı hʋlaa sı ı ké yʋlʋpaŋ tɔ, na ısəna má na-ı tə lapa təmlɛ ısıı yʋlʋ na ı pəyaɣa kɛ Laapaalı Kʋpaŋ təm taa tɔ. 23 Ma hʋʋ sı ye ma kɔma na má cɛkəna teu kɛ nti tə taa ma wɛɛ tɔ, ılɛ maa tili-ı mə cɔlɔ. 24 Na ma wɛna naani ké teu kɛ Tacaa toŋ tɔɔ sı ma maɣamaɣa maa polo mə tɛɣɛ nɔɔnɔɔ na má ná-mɛ.

25 Ma maɣasaa na má ná sı pə kəla teu sı tá taapalʋ Ipafəlotitı, wei mɛ í ka ha-m mpi maa laŋaa na í tilina-m sı í kɔna-m, na má na-ı tə lakəna təmlɛ na tá yooki yoou tɔ, ınəɣı maa yele na í məlı mə kiŋ. 26 Ɩ nyıləɣı ké sı í ná mə təna, halәna pə pɛkəla-ı. Mpi tɔ, mɛ í ka nııv ı wʋsası tɔ pə tɔɔ. 27 Tampana tɔɔ ısəntɔ, pə wıı-ı teu ké, halәna ı caakaɣa səm. Ama lsɔ wii ı pətɔɔtəlɛ. Na pə taɣa ı tike ı nyəntɛ, na ma nyəntɛ tɔtɔɣɔ, sı pá taa kɔɔ pá sɔɔsı-m laŋwakəllɛ kɛ lɛntɛ tɔɔ. 28 Pə tɔɔ ké ma hʋʋ sı maa kʋsı-ı lɔŋ təcaʋ na í məlı mə tɛ, na mıı na-ı na mə laŋa tasa hʋlʋmʋɣʋ, na ma maɣamaɣa ma laŋwakəllɛ tɛ mpʋ. 29 Pə tɔɔ ılɛ í mʋ-ı niŋ naalɛ na laŋhʋlʋmlɛ sɔsɔɔlɛ, ısıı pa mʋkʋɣʋ taapalʋ kɛ Tacaa təm taa tɔ. Yəlaa ısıı panɛ ını wɛɣɛ pə wɛɛ sı í seeki. 30 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Kilisiti təmlɛ nyʋɣʋ tɔɔ ké səm cɛɛ-ı. Ɩ lapa ı weesuɣu kɛ awusa ké na í kɔna-m kʋsənam mpi mə maɣamaɣa í taa pəsəɣı sı í kɔna-m tɔ.

3

N pɛlaa yaa n ta pɛlı pə kʋlʋm

1 Ma taapalaa, pənɛntaa í yɔɔləɣı Tacaa təm taa ılɛ. Kʋlʋmtʋ tənɛ tə ŋmaaʋ kɛ tam ıı kʋɣʋ ma, na ntı ını tə tıı kələɣəna-mɛɣɛ tampana hʋlʋɣʋ. 2 Ɩ la laakalı na ısaɣalataa, hası nsı, yəlaa mpa pa kama nyʋɣʋ sı pɛlʋɣʋ kɛ pɛlʋɣʋ tɔ. 3 Mpɛ pa pɛlʋɣʋ kɛ mpi? Taɣalɛ pɛllaa na tampana. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, lsɔ Feesuɣu wɛnna tá kiŋ na táá lakı lsɔ təmlɛ. Na Yesu Kilisiti kɛ ta lakı na taa taakı, na pə taɣa yʋlʋ kʋlapəlɛ haana taɣa naani. 4 Ye maa nɔkaa kɔlɔ, ma pəsəɣı na má tʋ kʋlapəlɛnaa panɛɣɛ naani. Na ye nɔɣɔlʋ wɛɛ na í hʋʋkı sı yʋlʋ kʋlapəlɛ ká yelina na í tʋlı-tı ılɛ, ma tɛɛ pʋntʋ kɛ kʋlapəlɛnaa ké təpaıpaı. 5 Nyənı, ma lʋlʋɣʋ kʋyɛɛŋ pəlefɛı wule kɛ pa pɛla-m, na ma ké lsɛɣɛlı tʋ ké təsiɣisiɣi. Na ma kpekəle ntέ Pɛnsamɛɛ nyəntɛ,

na ma ké Hepəla tʋ ké təsiɣisiɣi. Na taɣalɛ Falisanaa kɛ Yuta nyéma lsəsɛɛlɛ təŋʋɣʋ taa. 6 Na maa sɛɛsa ısəlɛ ké pə taa ké pə fɛına, halənа má tʋkaɣana Yesu sɛɛlaa kpeka kɛ kʋnyəŋ. Na ye pa təma sı kʋsəsıtʋ taa təm təŋʋɣʋ sı yʋlʋ í təŋ na pə́ lapı-ı kʋpaŋ tɔ tá təŋaɣana, taalı nəɣəlʋ ı taa wɛɛ ma kiŋ. 7 Pənɛntɛ Kilisiti tɔɔ ılɛ, ma nyənəɣı kʋpantʋnaa mpa ma mʋɣʋlaɣana tɔɣɔ mpi pıı waasəɣı pʋlʋ tɔɣɔ. 8 Na pə taɣa kʋpantʋnaa panɛ pa tike kɛ ma nyənəɣı mpʋ, na kawaası nsı sı tənaɣa ma nyənəɣı mpi pıı waasəɣı pʋlʋ tɔɣɔ ma nyəm ma Səsə Yesu Kilisiti tɔ pə tɔɔ. Təpantɛ taa təpantɛ nté tənɛ ını. I tɔɔ ké ma kɛɛla pə tənа mpi pə kʋsəɣı ma nyʋɣʋ tɔ na má sıına kpeeŋa, na ma nyənəɣı pə tənа ısıı hute sı pə́ yele na má hiki Yesu Kilisiti, 9 na má na-ı tə́ kpɛntı teu kɛ kʋlʋm. Maa yɔɔləɣı sı ma kʋsəsıtʋ təkʋɣʋ tɔɔ ké pá yaa-m kʋpaŋ. Ama ma tɛma ma taa na Kilisiti tɔɣɔ ma lapa kʋpaŋ. Tənaɣa lsə hana pəsʋɣʋ sı yəlaa í la kʋpama, na ye wei í mʋwa tá Səsə təm, pʋntʋ kɛ lsə haa pə pəsʋɣʋ. 10 Mpi ma nyıuləɣı teu tɔɣɔle sı má nyı Kilisiti na ı səm taa fem toma, sı maa hiki ı wahalanaa taa ké ma nyə́ma na máá tɔɣɔ, na má sı ısıı ı səpʋ tɔ. 11 Na má tɛɛləɣı sı paa feesi maɣa mpʋ tɔtɔ.

Tə kaasʋɣʋ

12 Maa yɔɔləɣı sı ma tɛma hikuɣu kɛ mpi ma pɛɛkaɣa tɔ se, yaa ma tɛma teu təkpataa. Ama ma təŋna lʋpʋ ké na má kaasəɣı ma tı sı má hiki ma asewa fɔɔtɔ. Mpi pə tɔɔ tɔ, Yesu Kilisiti tɛma-m hikuɣu na í kpa-m ı kpa-m ké. 13 Ma taapalaa, maa hʋʋkı sı ma tɛma pə fɔɔtɔ hikuɣu se. Ama kʋlʋmtʋ nti ma nyəmá tɔɣɔle sı, ma yela ma waalı nyəntʋ ké, na má kaasəɣı ma tı sı má hiki mpi pə wɛ ma nɔɣɔ tɔɔ tɔ. 14 Pə tɔɔ ké ma see na má pukina mpi pə sııwa tɔ pə tɔɔ, sı má hiki pə fɔɔtɔ wei lsə yaa-tʋ sı tə́ hiki ısɔtaa kɛ Yesu Kilisiti kiŋ tɔ.

15 Tá tənа mpa tá tə ké yʋlʋkpasaa kɛ lsə nyəntʋ taa tɔ, tə́ hʋʋ hʋwɛɛ kʋlʋmɛɛ anɛ. Na ye mə taa lɛlaa ıı hʋʋ ḿpúɣú hʋwɛɛ anɛ a tɔɔ, ılɛ lsə ká kilisi-mɛɣɛ-tı. 16 Mpaaʋ ŋku tə təŋəɣı halənа saŋa tɔ, paa pə la ısəna tə́ təŋəɣı-kʋɣʋ mpʋ.

17 Ma taapalaa, í kɛɛsəna-m mə tənа. Tə tɛma húlúɣú kɛ ısəna í ká la tɔ, ılɛ í nyənəɣəna mpa pa lakı ısıı tə hʋlʋɣʋ sı pá lakı tɔ. 18 Tam ké ma heeliɣi-mɛɣɛ-tı, na pənɛntaa ısəlʋm kɛ ma tasəɣəna-mɛɣɛ-təɣı heeluɣu kɛ ısəntɔ. Paɣalɛ wɛnna na pá wakələɣı mpi Kilisiti lapa ı səm tesika təɔ tɔ na pa yaasinaa asaɣaa. 19 Pa təm ka tɛ tənaŋnaŋ, pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pa hiliŋ kɛ pa təŋəɣı, pə taɣa lsə. Na mpi pə nəɣəsəna pə́ la-wɛɣɛ fɛɛlɛ tɔɣɔ pa yɔɔləɣəna. Na atɛ cənɛ nyəm tike tɔɔ ké pa laakaləna wɛɛ. 20 Pə kaasa tá tɔ tá tɛɣɛlɛ ısɔtaa, na tə taŋa teu tətɛɣɛtɛɣɛ sı tá Yatʋ tá Səsə Yesu Kilisiti í lıına ısɔtaa na í tii. 21 I toma nna ı hʋlaa na í məŋna pə tənaɣa ı tɛɛ tɔ, anəɣı ı ká húlí na í laɣası tá atɛ tɔnəŋ pətɔɔtəlɛ nyəŋ ınɛ, na tə́ nəɣəsəna tɔnʋɣʋ teeli nyəŋkʋ.

4

Pɔɔlı caakı sı pá lakı nti tɔ

1 Pə tɔɔ ılɛ ma taapalaa mpa mɛ ma nyıuləɣı teu sı má tasa nau tɔ, mə hɛɛsəɣəna ma laŋlɛ kɛ səsəm, na mɛɣɛ ma yɔɔləɣəna. Ma yəlaa mɛ, ısəna pə wɛɛ sı í tɔ teu kɛ lsə mpaaʋ taa tɔɣɔlɛ.

2 Haı, ma wiikina lfoti na Sɛntisi, ma həntа-wɛɣɛ atɛɣɛ cənɛ, sı pá ciiki ısıı Tacaa təm taa tɛɛtʋnaa lakʋɣʋ tɔ. 3 Na ma təmlɛ taa akpele kʋpaŋ nyá, ma wiikina-ŋ sı ń səna alaa mpɛ tɔtɔ. Ma na-wɛ tə yoona yoou na tə́ yası Laapaalı Kʋpaŋ kɛ paa timpi, na tá na Kələmaŋ na tá təmlɛ taa taapalaa lɛlaa tənа mpa pa həla pa ŋmaa weesuɣu takəlaɣa taa tɔ.

4 I yɔɔləɣı Tacaa mpaaʋ taa ké tam. Ma tasəɣı-təɣı yɔɣɔtʋɣʋ sı í yɔɔləɣı.

5 I wɛɛ təpamm kɛ yəlaa tənа kiŋ. Tacaa kɔŋ nɔɔnɔɔ ké. 6 I taa nəɣəsəɣı natəlı, paa nti tə maɣana-mɛ í heeli lsə ké sələmʋɣʋ taa ké mpi í nyıuləɣı tɔ, na í sɛɛ-ı

nyana təmlɛ. 7 Ye pə lapa mpʋ ılɛ laŋhʋlʋmlɛ nte Ɩsɔ haa na yʋlʋ ɪ pəsəɣɪ na í cɛkəna tə tənaɣa tɔ tɪ wɛɛ mə lotunaa taa na mə ləmaɣasɛɛ taa ké Yesu Kilisiti tɔm taa, na pʋlʋ kaa pɛkəlɪ-mɛ.

8 Tɔʋ, ma taapalaa, mpi pə ké kʋpam na pə nəɣəsəna samtʋ tɔ pə tɔɔ ké í ká pona laakalɪ. Mpəɣəlɛ mpi pə ké tampana nyəm, na mpi pə nəɣəsəna pa tʋna-wɪ, na mpi pə kɛɛsaa tɔ, na mpi pə fɛɪ asilima, na mpi pə wɛ teu, na mpi pə kʋsəɣɪ nyʋɣʋ tɔ. 9 Ma hʋla-mɛɣɛ na má kɛɛsɪ-mɛ, í lakɪ nti í nɪɪ ma yɔɣɔtaa na í naWa ma lapa tɔ. Ɩsɔ wei ɪ haa-tʋɣʋ alaafəya tɔ ɪ ká wɛɛ mə waalɪ.

Pɔɔlɪ sɛɛtʋ kɛ Filipʋ nyɘ́ma

10 Ma laŋlɛ hʋlʋma Tacaa tɔm taa ké ɪsəna mpi í hika pəsʋɣʋ na í tasa-m húlúɣú sɪ í tɔɔsəɣɪ ma tɔm tɔ. Ilɛ pə taɣa ɪsɪɪ ma yɔɣɔtəɣɪ sɪ í ka yela ma tɔm kɛ hʋʋʋ. Ama pə mpaaʋ kɛ í taa hikita sɪ í húlí-m sɪ í hʋʋkɪ ma tɔm. 11 Na pə taɣa pə caala-m tɔɣɔ ma yɔɣɔta ɪsəntɔ. Ye ma wɛ ɪsəna, ma tɛma pəlɛ pə taa caɣalɛ laɣatʋ hiiu ké. 12 Ye ma wɛ kʋnyɔŋ taa, ma nyəmá ma kʋnyɔntʋlɛ tɔntɛ. Na ye ma wɛ haɣanaɣa taa, ma nyəmá pəlɛ pə taa tɔntɛ. Paa le na pə təna pə taa, ma tɛma ɪsəna maa caɣa na pá kɛɛsəna-m tɔ pə laɣatʋ hiiu ké. Ye ma wɛna tɔɣɔnaɣa kɛ sɔsɔm, ma nyəmá təlɛ. Na ye ma wɛ nyɔɣɔsɪ taa, ma nyəmá təlɛ. Ye pə tɔɔləna-m ma nyəmá. Ye pəcɔɣɔ ma wɛna, ma nyəmá. 13 Ma pəsəɣɪ pə tənaɣa ḿpúɣú Kilisiti wei ɪ haa-m toma tɔ ɪ tɔɔ ké. 14 Paa na mpʋ, í tɔɣɔʋ ma kʋnyɔŋ tɔ í lapa teu ké.

15 Filipʋ nyɘ́ma mɛ, mə maɣamaɣa í nyəmá sɪ ma lɪɪnaʋ Masetoni kɛ waatʋ wei na Laapaalɪ Kʋpaŋ heeluɣu tɔm caalaɣa kɔntɛ tɔ, mə Yesu sɛɛlaa kpekəle tike sənna-m. Mə tike í tʋna-m niŋ kɛ ma kaWaaɣa na ma asalaʋnaa pə taa. 16 Ɩ ka tɛma-m mə kʋsənamnaa tilinaʋ kɛ maa wɛʋ Tɛsaloníkɪ tɔ na pə tema-m teu. 17 Pə taɣa ɪsɪɪ kʋcɔɔŋ ɪsəlɛ taa maɣamaɣa kɛ ma nyənəɣɪ se, ama ma caa ké sɪ pá məŋna-mɛɣɛ mə tələsəlɛnaa. 18 Ma naWa pə təna mpi í tilinaa tɔ, na pə tɔɔʋ fɛɪna taka. Ɩpafəlotitɪ kɔna-m mə kʋcɔɔŋ tɔ, pənɛntaa pə təna pə tələ na-m yem ké. Mə kʋcɔɔŋ wɛ ké ɪsɪɪ kɔtaɣa wɛʋ sɔɔsʋŋ kɛ teu, na Ɩsɔ mʋɣɪ-kɛ na ká wɛ-ɪ teu pə tɪɪ fɛɪ tɔ. 19 Ma Ɩsɔ ká kpaɣa ɪ apititu kʋpantʋ nti tə wɛ Yesu Kilisiti kiŋ tɔ tə taa na í ha-mɛɣɛ mpi mpi í laŋaa tɔ. 20 Tá Caa Ɩsɔ ɪnəɣəlɛ teeli tʋ kɛ tam tɔɔ. Ami.

Kantəkaɣa sɛɛtʋ

21 Ɩ sɛɛ Ɩsɔ yəlaa təna mpa pa wɛ Yesu Kilisiti mpaaʋ taa tɔ. Tá taapalaa mpa pa wɛ ma kiŋ cənɛ tɔ pa sɛɛ-mɛ. 22 Ɩsɔ yəlaa təna mpa pa wɛ cənɛ tɔ pa sɛɛ-mɛ, ılɛna pə tɪɪ kələna Ɩsɔ yəlaa mpa pa wɛ Lom wulaʋ təyaɣa taa tɔ.

23 Tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti í húlí mə tənaɣa ɪ pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƔA ŊKA PƆƆLI NMAAWA
KOLOSI
NYƎMA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Kolosi ıcatɛ wɛ Asii tɛtʊ taa ké ısıı acalɛɛ lɛnna. Pə caɣa ısıı Pəəlı taapalʊ wei pa yaa sı lpafələası tə ını ı ponna lsə Təm kɛ Kolosi nyáma. lpafələası maɣamaɣa ta laŋ Kolosi tʊ (1:7 na 4:12). Pə caɣa ısıı lpafələası kɛɛsa Pəəlı sı lsə sɛɛʊ kpaı nyəm napəlı pə nyáma lıwa. Na pə nyáma sɛɣɛsəɣı sı, ye yʊlʊ caa sı í nyı lsə na pá ya ı nyʊɣʊ. Pə wɛɛ sı í təŋ kətası na í luŋ ısətaa nyəm mpi pıı naakı tə. Pácó pə wɛɛ sı í pɛlı na í kii təɣənası na kʊnyənyəəm na pə polo. Pə təə ké Pəəlı ŋmaa-wɛ na í heeli-wɛ sı nyʊɣʊ yapʊ mpi Yesu hawa tə pə maɣanaa.

lsəna pa faɣa Kolosi takəlaɣa tə:

lsə samtʊ na Kolosi nyáma sɛɛtʊ, titite *1:1-14*
Yesu maɣanaa, titite *1:15–2:19*
Kilisiti haakı weesuɣu kʊfalʊɣʊ, titite *2:20–4:18*

Sɛɛtʊ

1 Maɣa Pəəlı, lsə luɣu lapəna na má lá Yesu Kilisiti tillu. Má na tá taapalʊ Timotee tə ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ.

2 lsə yəlaa mpa mɛ í wɛ kolosi na í ké tá taapalaa kʊpama kɛ Kilisiti təŋʊɣʊ taa tə. Tacaa lsə í húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na í ha-mɛɣɛ alaafəya.

Pəəlı sɛɛ lsə ké í na təmlɛ

3 Ye tə kʊla mə təə ké sʊlʊmʊɣʊ, sɛɛtʊ kɛ tə sɛɛkı tam ké tá Səsə Yesu Kilisiti Caa lsə. 4 Pa heela-tʊɣʊ ısəna í tɛma mə taa na Yesu Kilisiti, na ısəna í səəla lsə yəlaa təna tə. 5 Waatʊ wei tampana təm Laapaalı Kʊpaŋ caala mə tɛɣɛ tatɛ tə pa hʊla-mɛɣɛ tɛɛlʊɣʊ ŋku kʊ wɛ tampana təm ntı tə taa tə. Pə təə ké mə taa tɛmnaʊ kɛ lsə na mə səəlʊɣʊ teesina mpi pa sıı-mɛɣɛ hatuu ısətaa na í tɛɛləɣı-wı tə. 6 Laapaalı Kʊpaŋ yɛkəɣı ké, na paa ı tala timpiɣi antulinya təna taa ı lakı kʊpantʊ ké. Mpúɣó ı lapa mə hɛkʊ kɛ kʊyaŋku í taala lsə pɛɛlɛɛ təm kɛ nıı tə, í hii ləŋ na í nyı pɛɛlɛɛ anı a tampana. 7 Ta təmlɛ taa taapalʊ kʊpaŋ lpafələası sɛɣɛsəna-mɛɣɛ mpʊ. Tá nəɣə kɛ ı lakəna təmlɛ ısıı Kilisiti təmlɛ tʊ kʊpaŋ. 8 l heela-tʊɣʊ təma səəlʊɣʊ ŋku lsə Feesuɣu tʊ-mɛ tə kʊ təm. 9 Pə təə ké tıı hɛɛsəɣı lsə sələmʊɣʊ kɛ mə təə ké tuu kʊyaŋku pa heela-tʊɣʊ mə təm tə. Tə sələməɣı lsə ké sı í ha-mɛɣɛ ı Feesuɣu haakı nyəm na laɣatʊ nti tə tə təna na pá yele na í nyı ı luɣu nyəntʊ kɛ teu. 10 Mpʊ pıı yelina na mə təntɛ maɣa Tacaa na mə kʊlapʊtʊ lapı-ı teu kɛ tam. Na pıı yele na í lakı təma kʊpana anı a təna, a nəɣə na a suka, na í ká səəsəɣı lsə ké nyəm. 11 Tə sələməɣı lsə ké sı í la-mɛ na í nyəə toŋ kɛ teu na ı pəsʊɣʊ teeli nyəŋkʊ toŋ taa, na í pəsı na í kantəlı pə təna mpi pıı maɣana-mɛ tə pə taa na suulu. 12 l sɛɛ Tacaa kɛ í na təmlɛ na laŋhʊlʊmlɛ, ını ı yelina na mɛ í mʊna sı í hiki mə paa nyəm kɛ kʊpantʊnaa mpa lsə sıı ı yəlaa kɛ tənaŋŋ taa tə pa taa. 13 lnı ı lɛɛkəna-tʊɣʊ ahoo səkpɛtʊɣʊ tɛɛ asaɣaa səsaa niŋ taa na í sʊsı-tʊɣʊ ı luɣu tɛɛ Pəyaɣa kawulaɣa taa. 14 Na ı pəyaɣa ŋkɛ ka təə ké pə yapa-tʊ na pá hıısı tá ısaɣatʊ.

Kilisiti wɛɛtʊ na ı təmlɛ

15 Kilisiti kɛləna lsə wei paa naakı tə tətɛŋɛlɛŋ. lnəɣəlɛ lsə kancaalaɣa kʊlʊlʊ wei ı kəla pə təna mpi lsə lapa tə. 16 lnəɣı lsə lapəna pə təna, paa ısətaa na atɛ pə nyəm mpi pa naa na mpi paa naa tə. Pə kpaɣaʊ pəsəlaa na səsaa na awulaa na toŋtʊnaa pə loosi təna tə ı niŋ kɛ lsə lapəna pə təna, na ı təə ké lsə lapa-wı. 17 Pə təna pə lıwaɣa na pá maɣana-ı, na pə təna mpi pə lapa tə pə tamsəna-ı təɣə pə

wɛ pə lona taa. 18 Yesu sɛɛlaa kpeka kɛna təɳʊɣʊ na ɪnəɣəlɛ nyʊɣʊ. Ɪnɪ ɪ yelina na a təna a wɛɛ. Ɪnɪ ɪ kɛna Ɪsɔ kancaalaɣa kʊlʊlʊ wei ɪ səpa na pə́ taaləna-ɪ feesuɣu sɪ í la pə təna təpaɪpaɪ pə nɔɣɔ tʊ tɔ. 19 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Ɪsɔ luɣu lapəna sɪ ɪ wɛɛtʊ təna í maɣalɪ ɪ Pəyaɣa taa. 20 Na ɪ luɣu lapa tətɔ sɪ ɪ Pəyaɣa ká yelina na ɪ na kʊŋmaŋmam təna pá ciiki. Na Ɪsɔ Pəyaɣa calәm líí səm tesika tɔɔ tɔɣɔ Ɪsɔ yelaa na pá lá hɛɛsʊɣʊ tɔm. Mpʊ pə yelina na Ɪsɔ na pə təna təpaɪpaɪ pa ciiki, paa ɪsɔtaa nyəm paa atɛ nyəm.

21 Mɛ tətɔ tuu lɔŋ mɪɪ hatələna Ɪsɔ ké, na mə hʊwɛɛ asaɣɛɛ na mə ɪsaɣakʊlapʊtʊ ka lapəna-mɛɣɛ ɪ kolontunaa. 22 Ama ɪ Pəyaɣa səpʊ ka təɳʊɣʊ kʊnɛ kʊ səm tɔ pənɛntɛ Ɪsɔ ciika mə na-ɪ ké, sɪ pə́ yele na í ləsɪ-mɛɣɛ ɪ ɪsɛntaa na í wɛ tənaŋŋ na í ké kʊpama na paa kawaliya ka fɛɪ mə kiŋ. 23 Ama kʊlʊmtʊ ké sɪ mɪɪ tɔkɪ Ɪsɔ sɛɛʊ kɛ ḿpúɣú tam, na í səŋ təca kɛ teu kɛ ḿpúɣú tam, pʊlʊpʊ í taa ciɣiti-mɛ, na í taa yele na pə́ kú mə tɛɛlʊɣʊ ŋku í tɛɛləɣɪ tuu kʊyaŋku í nɪɪ Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔ. Laapaalɪ Kʊpaŋ ɪnəɣɪ pa heela antulinya taa yəlaa təna, na Pɔɔlɪ má ma pəsəna ɪ heellu.

Təmlɛ nte pə tʊ Pɔɔlɪ sɪ í la Yesu sɛɛlaa kpeka taa tɔ

24 Kaɣana kʊnyɔntɔɣɔlɛnaa mpa ma tɔkɪ mə tɔɔ tɔ pa hʊləsəɣɪ ma laŋlɛ ké. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Yesu sɛɛlaa kpekəle kɛna Kilisiti tənʊɣʊ, na ɪ tɔɣa kʊnyɔŋ kɛ pa tɔɔ na mpi pə́ kaasɪ tɔ pə tɔɔ ké ma salәməɣəna kʊnyɔŋ kɛ ma tənʊɣʊ taa, sɪ má səna na pə́ yoosi-wɪ. 25 Ɪsɔ tʊ-m təmlɛ nte sɪ má yoosi-tɛɣɛ mə cɔlɔ tɔ, mpʊ tɔtɔɣɔ pə tʊ-m sɪ má la Ɪsɔ yəlaa kpekəle təmlɛ tʊ, na ɪ tʊ-m ké sɪ má heeli ɪ tɔm təfoo, má taa ŋmɛsɪ. 26 Ɪ ŋmɛsa ɪ tɔm kʊŋmɛsətʊ tənɛɣɛ yəlaa tənaɣa təkulakula kɛ hatuu lɔŋ, na pənɛntɛɣɛ ɪ kula tə tɔɔ na í húlí mpi ɪ tɪ tɔ. 27 Mpi pə tɔɔ tɔ, Ɪsɔ sɔɔlaa ké sɪ í la na pə́ nyɪ ɪsəna ɪ sɪɪwa na í təŋəɣɪ na í lakɪ na pə́ wɛ ɪŋmɛlaʊ tɔ pə tɔɔʊ na pə teu sɔsɔɔm. Ɪ sɪɪ mpɪ ɪnəɣɪ sɪ ɪ ká la yəlaa təna. Kʊŋmɛsətʊ ntəɣəlɛ sɪ Kilisiti wɛ mə waalɪ na ɪnɪ ɪ yekina na mɪɪ taakɪ sɪ í ká hiki Ɪsɔ teeli taa ké mə paa tete. 28 Pə tɔɔ ké tə heeliɣi yəlaa tənaɣa Kilisiti tɔm. Na tə́ lakəna tá laɣatʊ təna, na tə́ kpaaləɣɪ paa wei ké pə tɔm taa, na tə́ sɛɣɛsəɣɪ sɪ pə́ táná paa wei ké Ɪsɔ ɪsɛntaa na í tɛma pɪɪʊ kɛ í na Kilisiti pa kpɛntʊɣʊ tɔm taa. 29 Təmlɛ tənɛ tə yoosuɣu tɔɔ ké ma lakɪ na má lʊkəna toma taa toma nna Kilisiti haakɪ tɔ, toma anɛ a wɛnna ma taa.

2

1 Ma caa í nyɪ sɪ, mə na Layotisee nyə́ma na pa təna mpa pa nɪɪ ma həte kɛ kʊnɪɪ na pá tá nyɪ ma maɣamaɣa tɔ, mə kʊlʊkʊ kɛ ma wɛɛ na má lʊkɪ pə tɪɪ fɛɪ. 2 Ma lʊkɪ ké sɪ pə́ kpaasɪ pa apalʊtʊ sɪ pá la nɔɣɔ kʊlʊmaɣa kɛ sɔɔlʊɣʊ tɔm taa, na pá hiki naani wei yʊlʊ í nyəmá teu ɪ hikiɣi tɔɣɔ teu təmammam. Ye pə lapa mpʊ paa nyɪ Ɪsɔ kʊŋmɛsəm. Mpəɣəlɛ Kilisiti maɣamaɣa. 3 Kilisiti ɪnɪ ɪ kiŋ kɛ Ɪsɔ haa nyəm na laɣatʊ nti tɔ pə kiŋkinte wɛɛ na pə́ ŋmɛlaa.

4 Ma yɔɣɔtaa tɔ í nɪɪwaɣalɛ, í taa yele na nɔɣɔlʊ tolisi-mɛ na laɣatʊ təmnaa. 5 Paa ma na-mɛ tə wɛʊ təma na pooluŋ tɔ, ma ləsaɣa wɛ mə kiŋ ké, na ma laŋlɛ hʊlʊmaa ɪsɪɪ ma nav mə təna í tɛma mə taa na Kilisiti, na í kpɛntaa na í səŋa təca ké pə taa tɔ.

Kilisiti tɔɔ tə hika tá tɪ

6 Tɔʊ, í tisuɣu sɪ Yesu Kilisiti í la mə Sɔsɔ tɔ, í yele na mə na-ɪ í kpɛntɪ mə tɔntɛ taa. 7 Ɪ nyɔɔna-ɪ teu ɪsɪɪ tʊɣʊ nyɔɔkʊɣʊna tɛtʊ tɔ. Kilisiti í wɛɛ mə kʊlapʊtʊ təna kite. Paa kʊyaŋku í nyɔɔkɪ toŋ kɛ Ɪsɔ sɛɛʊ taa. Ḿpúɣú pa sɛɣɛsa-mɛ sɪ í lakɪ. Ɪ sɛɛkɪ Ɪsɔ ké í na təmlɛ kɛ teu.

8 Ɪ feŋ teu, í taa yele na nɔɣɔlʊ kɔɔ na í hii-mɛ na ɪ yʊlʊlaɣatʊ nyəm tɔm kʊpuɣusutu kpaɪ nyəntʊ nti yəlaa sɛɣɛsaa na pá tɛləsɪ təma tɔ. Tɔmnaa mpɛ pa ké pə təna pə kancaalaɣa nyəm kɛ antulinya taa, pa ta kɛ Kilisiti nyəntʊ. 9 Pə taɣa pʊlʊ, Ɪsɔ wɛɛtʊ tənaɣa Kilisiti kpaɣa ɪ təɳʊɣʊ taa na pə́ maɣalɪ ɪ taa. 10 Na mə na-ɪ í kpɛntʊɣʊ kʊlʊm tɔ í hika pə tənaɣa, ɪnɪ ɪ kələna kawulasɪ təna na toŋtʊnaa təna.

11 Mə na-ɪ í kpɛnta kʋlʋm kɛ mpʋ tɔ pə pɛla-mɛɣɛ, na pɛlʋɣʋ mpɪ pə fɛɪ ɪsɪɪ yʋlʋ pɛlʋɣʋʋ tɔ. Ama pə ké Kilisiti pɛlʋɣʋ ké. Mpəɣəlɛ pə ləsʋɣʋʋ yʋlʋtɔnʋɣʋ ɪsaɣatʋ toma kɛ yʋlʋ taa tɔ. 12 Pa sɔ-mɛɣɛ Ɩsɔ lʋm tɔ pə hʋlaa ké sɪ pa pima mə na Kilisiti na mə na-ɪ í taɣanɪ fem. Na í tisaa sɪ Ɩsɔ wei ɪ feesa Yesu ké sətaa taa tɔ ɪ wɛna toma tɔ pə tɔɔ ké pə lapa mpʋ. 13 Tuu ləŋ ɪsɪɪ ɪ taa nyɪ Ɩsɔ tɔ mə ɪsaɣatʋ ka yelaa ké na í wɛɛ ɪsɪɪ sətaa kɛ Ɩsɔ nyəntʋ taa. Ama pənɛntɛ Ɩsɔ kpɛnta mə na Kilisiti kɛ weesuɣu hav. Na Ɩsɔ hɪɪsa mə ɪsaɣatʋ təna. 14 Tá kəma nna a fɛɪ nyʋɣʋ na pə́ pɛləɣɪ tá niŋ tɔ Ɩsɔ yela a nyʋɣʋ mapʋ na pə́ saalɪ yem. Kəma anɛ a nyʋɣʋ mapʋ ka wɛʋ təlasɪ tɔ pə caala-tʋɣʋ. Kəma anɛɣɛ ɪ kama səm tesika tɔɔ na í lɔ a tɔm. 15 Kilisiti tesika kɛ Ɩsɔ kpana awulaa na toŋtʋnaa pa nyəm. Ɩsɔ tʋ-wɛɣɛ Pəyaɣa akaɪtʋ looŋa taa ké ɪsɪɪ salәkatʋnaa na í tɛɛkəna na pá nyənəɣɪ-wɛ təcoo.

16 Pə tɔɔ ɪlɛ í taa yele na nɔɣɔlʋ footi-mɛɣɛ mə tɔɣɔnaɣa na mə kʋnyɔnyɔɔm na acima kʋyɛɛŋ na ɪsɔtʋ kʋfalʋ na kʋyɛɛŋ kʋhɛɛsəŋ pə tɔɔ. 17 Kʋpantʋ nti tɪɪ kɔɔ tɔ tə nyaləməlɛ ntɛ́ pə tənaɣa ɪsəntɔ, na Kilisiti kɛna pə kiŋkinte. 18 Ɩ taa tisi na nɔɣɔlʋɣʋ yem wei í sɔɔlaa ɪ pasa ɪ təɣɪ yəlaa ɪsɛntaa na í sɛɛkɪ ɪsɔtaa tillaa tɔ pʋntʋ kʋ mə tɔm. Yʋlʋ í lakɪ mpʋ, ɪ toosee nna ɪ toosaa tɔɣɔ ɪ təŋəɣɪ na í lakɪ. Na wei ɪ wɛ mpʋ tɔ yʋlʋhʋwɛɛ kalampaanɪ kʋɣʋna-ɪ na ɪ fɛɪna tampana. 19 Ɪɪ caa í matəna Kilisiti wei ɪ ké nyʋɣʋ tɔ, pəyele Kilisiti ɪnɪ ɪ yelina na tənʋɣʋ hikiɣi kʋ tɔɣɔnaɣa na kʋ atama na kʋ nantʋ pə kpɛntaa na pə́ tɔka teu na kʋ pɪɪkɪ ɪsɪɪ Ɩsɔ caa tɔ.

Tá na Kilisiti tə səpa tá na-ɪ tɪɪ wɛɛna weesuɣu

20 Mə na Kilisiti í səpʋ tɔ pə ləsa-mɛɣɛ antulinya ɪnɛ ɪ pə təna pə kancaalaɣa nyəm taa ké. Ɪlɛ pepe tɔɔ ké í tasəɣɪ tɔntɛ ɪsɪɪ antulinya tənna-mɛ? Ɪlɛ pepe tɔɔ ké í tisiɣi na pá tʋɣʋ-mɛɣɛ kiiŋ 21 sɪ: Taa kpaɣa pənɛ, taa təŋ pənɛ, taa tokina pənɛ? 22 Mpi pə ləsaa sɪ yʋlʋ í lana-wɪ na pə́ té tɔ pə tɔɔ ké pa sɪɪ kiiŋ ɪnɛ. Yəlaa təkelekele sɪɪna kʋsɛɣɛsətʋ na kiiŋ ɪnɛ. 23 Kiiŋ ɪnɛ ɪ nəɣəsəna ləmaɣasɛɛ kʋpana ké, mpi tɔ, ɪ yelaa na yʋlʋ cɛsəɣəna Ɩsɔ sɛɛv, na ɪ yelaa na yʋlʋ pasəɣɪ ɪ tɪ, na ɪ caala yʋlʋ sɪ í tʋ ɪ tənʋɣʋ kɛ wahala. Ama pəsʋɣʋ kɛ kiiŋ ɪnɛ ɪ fɛɪna sɪ í kpa yʋlʋ tənʋɣʋ kɛ kʋ kʋnyɪɪləŋ tələtɛ.

3

1 Mə na kilisiti kɛ pa feesaa. Pə tɔɔ ɪlɛ timpi Kilisiti caɣa ɪsɔtaa ké Ɩsɔ kəŋkəŋ taa tɔ təna nyəm ɪkpatɛ kɛ í ká huli. 2 Ɩ sɛɛsɪ ɪsəlɛ na ɪsɔtaa nyəm tɔm, í taa sɛɛsɪ ɪsəlɛ na atɛ nyəm pɛɛkʋɣʋ. 3 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ɪ səpʋ tɔ pə ŋmɛsa mə weesiŋ kɛ Kilisiti kiŋ kɛ Ɩsɔ cɔlɔɣɔ. 4 Mə weesiŋ maɣamaɣa ntɛ́ Kilisiti, ɪ kɔŋ í lɪɪkɪ tɔ mə na-ɪ í lɪɪkəna, na í ka hiki ɪ teeli taa ké mə paa nyəm.

Tɔntɛ kʋpəntɛ na kʋfatɛ pə tɔm

5 Ye mpʋ atɛ cənɛ nyəntʋ təna nti í ka tɔkaa tɔ í kʋ-təɣɪ mə kiŋ. Ntəɣəlɛ asilima, tɛtɛlakasɪ, wasaŋkalətʋ, na kʋnyɪɪləŋ ɪsaɣaŋ, na liɣitee kɔtɔɪ, halɪ liɣitee kɔtɔɪ tʋ na tɪɪŋ laalʋ pa ɪsaɣatʋ lɪɪ kʋlʋm ké. 6 Ɩsaɣatʋ tənɛwɛ tə tɔɔ ké Ɩsɔ ká mʋ páánáná na í má mpa paa nɪɪkəna-ɪ tɔ. 7 Ɩsaɣatʋ tənɛ tɪɪ ŋmakəlʋɣʋ-mɛɣɛ ləŋ tɔ, ḿpúɣú í təŋaɣa teitei.

8 Ama pənɛntɛ í lɔ pə təna mpi pə wɛ mpʋ tɔ, páánáná mʋɣʋ na kakalaɣa kɛkɛkɛ na nyaŋ. Kʋtʋɣʋ yaa kɛɛsəlaɣa tɔm natəlɪ tá taa lɪɪna mə nɔɔsɪ taa. 9 Ɩ taa pɛləɣɪ təmaɣa pɔpɔtʋ, pə taɣa pʋlʋ, í hɔɣɔsa mə yʋlʋwɛɛtʋ kʋpəntʋ na tə yaasinaa tənaɣa na í lɔ. 10 Na yʋlʋwɛɛtʋ kʋfatʋ kɛ í kpaɣaa na í suu. Yʋlʋ kʋfalʋ ɪnɪ ɪ təŋna ɪ ŋmalʋ Ɩsɔ ké kɛlʋɣʋ tətɛŋɛlɛŋ ké sɪ pə́ yele na í nyɪ Ɩsɔ ké teu təkpəsəkpəsɪ. 11 Pə lapa mpʋ tɔ, pə fɛɪ sɪ pə tasəɣɪ tətɔ sɪ panɛ pa ta kɛ Yuta nyə́ma, Yuta nyə́ma ntɔ, na pɛllaa ntɔ kʋtapɛləŋ ntɔ, ɪsəkpɛɛtɛɛ nyə́ma ntɔ səsaa taa nyə́ma ntɔ, yomaa yaa kasaɣampiya ntɔ. Aaɪ, Kilisiti kɛna pə təna, na í wɛ pa təna pa waalɪ.

12 Ɩ ké Ɩsɔ yəlaa ké. Ɩsɔ səɔləna-mɛ na í ləsɪ-mɛ sɪ í la ɪ nyə́ma. Pə tɔɔ ɪlɛ í tɔkɪ kʋpantʋ taa kʋpantʋ na í lakɪ. Ɩ húlə́ɣí yʋlʋtʋ, na í pasəɣɪ mə tɪ, na í wɛɛ təpamm,

na í təkı suulu. 13 Ɩ təkı təma, mə taa lɛlʊ í pənta lɛlʊ na nti í húlí təmaɣa suulu. Ɩ húláɣí təmaɣa suulu, Tacaa ná hʊla-mɛɣɛ ḿpúɣú. 14 Pə tənaɣa mpʊ təpaı ılɛ təma sɔɔlʊɣʊ kɛ í ká təkı teu. Təma sɔɔlʊɣʊ mpı pıı yelina na í kpɛntı yʊlʊ kʊlʊm. 15 Ɩ yele na Kilisiti sɔɔlʊɣʊ húláɣí mə lotu taa ké mpi í ká lakı tɔ. Hɛɛsʊɣʊ kʊnɛ kʊ maɣamaɣa kʊ tɔɔ ké Isɔ kpɛnta-mɛ na í yaa, na í wɛ ké ısıı yʊlʊ tənʊɣʊ tɔɔ niŋ na nɔɔhɛɛ na pə tənaɣa mpʊ pə wɛʊ na pá kpɛntaa tɔ. Ɩ sɛɛkı Isɔ sı í na təmlɛ. 16 Kilisiti tɔm na tə tɔɔʊ təna í wɛɛ mə kiŋ kɛ teu. Ɩ sɛɣɛsəɣı təma, í kpaaləɣı təma na laɣatʊ səsɔantʊ. Ɩ yoona luɣu kʊlʊmʊɣʊ kɛ Isɔ ké yontu na Isɔ Təm yontu na Isɔ sam nyəntʊ na yontu nti tə sɔɔsəɣı apalʊtʊ tɔ, na í sɛɛna-ı í na təmlɛ. 17 Paa mpiɣi í lakı, yaa paa ntiɣi í yɔɣɔtəɣı, í yaana tá Sɔsɔ Yesu hətɛ, na í sɛɛkı Tacaa Isɔ ké í na təmlɛ kɛ ı tɔɔ.

Isəna tɔntɛ kʊfatɛ cakəlɛ wɛɛ tɔ

18 Alaa mé í seeki mə paalaa, Tacaa ısɛntaa, nti pə mʊna í la tɔɣɔlɛ. 19 Apalaa mıı sɔɔlı mə alaa na í taa la-wɛɣɛ nyaŋ kɛ paa pəcɔ.

20 Piya mɛ Tacaa ısɛntaa mə nyəntʊ ntɛ́ sı í nıına mə nyɔ́ma kɛ pə təna pə taa. Ye í nıkəna mə nyɔ́ma pə lakı Isɔ ké teu ké pə tıı fɛı.

21 Cɛcɛnaa mɛ í taa la na páánáá kpa mə piya na sı kɔɔ sı lɔ apalʊtʊ.

22 Yomaa, mıı nıkəna mə caanaa mpa pa təka-mɛɣɛ antulinya taa cənɛ tɔɣɔ pə təna pə taa. Ɩ taa seeki-wɛɣɛ waatʊ wei pa wɛɛkı tɔ tike sı pá la-wɛɣɛ leleŋ. Ama í nıına-wɛ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ kɛ seu mpi í seeki Tacaa tɔ pə tɔɔ. 23 Paa təmlɛ nteɣe pa tʊ-mɛ te, í la-tɛ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ, na pá wɛɛ ısıı Tacaa təmlɛ kɛ í lakı, pə taɣa yəlaa nyəntɛ. 24 Ɩ nyı teu sı í lakʊɣʊ tɔ Tacaa ká tɛna na í fɛlı-mɛɣɛ mə kʊfɛlʊɣʊ. Ɩ ká hiki kʊpantʊ nti ı sıı ı nyɔ́ma tɔɔ tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, Kilisiti kɛna mə Caa maɣamaɣa wei ı təmlɛ í lakı tɔ. 25 Pə tɔɔ ké ye wei ı lakı ısaɣatʊ, pıı tɛ na pá fɛlı-ı ısaɣatʊ nti ı lapa tɔ. Isɔ ıı faɣasəɣı nɔɣɔlʊ se.

4

1 Yomaa caanaa mɛ, í tɔkı mə yomaa kɛ ısəna mpi pə kɛɛsaa na pə siɣisa teu tɔ. Ɩ nyı teu sı mé tɔtɔ mə wɛna Caa kɛ ısɔtaa.

Nti Pɔɔlı sı pá lakı tɔ

2 Ɩ sələmɣı Isɔ, í taa yele. Ɩ feŋiɣi na í sɛɛkı-ı í na təmlɛ kɛ mə Isɔ sələmʊɣʊ taa. 3 Ɩ kpɛntəna tá na í sələməɣəna Isɔ na í ha-tʊɣʊ ıkpatɛ na tə́ la ı waasʊ na tə́ kpaalı Kilisiti tɔm kʊŋmɛsətʊ. Tɔm kʊŋmɛsətʊ tənɛ tə tɔɔ ké ma wɛ salaka taa ké ısəntɔ. 4 Ɩ sələmı Isɔ na má, ılɛna má yası ı tɔm təceıcei na pá nyəmı-ı teu, mpi pə tʊ má sı má la tɔɣɔlɛ.

5 Ɩ nyı mə tɔntɛ kɛ mpa pa ta kɛ Isɔ sɛɛlaa tɔ pa kiŋ, na í taa yele na aləsɛkɛ kʊyɛɛŋ fiti-mɛɣɛ yem. 6 Paa kʊyaŋku í yɔɣɔtəɣı kʊpantʊ, na kawaaɣa nyəntʊ í lıkəna mə nɔɔsı taa. Ɩ nyı ısəna pə mʊna í cɔ tɔm tɔ na í cɔɔkı paa wei.

Kantəkaɣa sɛɛtʊ

7 Tá taapalʊ kʊpaŋ Tisikı ká heelina-mɛɣɛ ma tɔm təna təpaıpaı. Ma na-ı tə lakəna Tacaa təmlɛ na ı kɛ təmlɛ latʊ kʊpaŋ ké. 8 Pə maɣamaɣa pə nyʊɣʊ tɔɔ ké ma kʊsa-ı sı í polo í na-mɛ na í heeli-mɛɣɛ tá alaafəya tɔm na pá hɛɛsı mə laŋa. 9 Tá taapalʊ kʊpampaŋ Honesim wei ı ké mə taa lɛlʊ tɔ ílé ı sıına-ı. Ɩ ká kɛɛsı-mɛɣɛ tə təna nti tə lakı cənɛ tɔ.

10 Ma salaka taa akpele Alisitaakı na Paanapası kɔɣɔ pəyaɣa Maləkı sı pá sɛɛ-mɛ yoo. Pa tɛma-mɛɣɛ Maləkı ını ı tɔm heeluɣu, ılɛ ye ı tala mə tɛ í tɔkı-ı teu. 11 Yesu wei pa yaa sı Yutusi tɔ ı sɛɛ-mɛ tɔtɔ. Yəlaa tooso ınɛ ı tike ı lıına Yuta nyɔ́ma mpa pa laɣasaa tɔ pa taa, na má na-wɛ tə lakəna Isɔ kawulaɣa təmlɛ, na pa paasaa ké na pá sɔɔsı-m apalʊtʊ.

12 Ɩpafəlasɪ wei ɪ ké mə taa lɛlʊ tɔ ɪ sɛɛ-mɛ. Ɩ ké Yesu Kilisiti təmlɛ tʊ ké na ɪ
sɛɛsa ɪsəlɛ na Ɩsɔ sələmʊɣʊ kɛ mə tɔɔ ké teu sɪ í səŋ təca na pʊlʊ í taa ciɣiti-mɛ, na
í pɪɪ Ɩsɔ nyəntʊ taa, na í taŋaa tətɛɣɛtɛɣɛ sɪ í la pə təna mpi Ɩsɔ caa tɔ. 13 Ma ləsəɣɪ
ɪ nyɪɪlʊɣʊ, ye n na ɪsəna ɪ kʊɣɪ ɪ təɣɪ mə na Layotisee na Hiyelapolisi nyə́ma mə
tɔɔ tɔ pə fɛɪ kɛɛsʊɣʊ. 14 Tá lokotulo kʊpaŋ Luku na Temasɪ sɪ pá sɛɛ-mɛ.
15 Ɩ sɛɛ tá taapalaa mpa pa wɛ Layotisee tɔ, na í sɛɛ Nɛmfa na Yesu sɛɛlaa
kpekəle nte tə kotiɣi ɪ təyaɣa kɛ Ɩsɔ sɛɛʊ tɔ. 16 Ye mɪɪ tɛma takəlaɣa kanɛɣɛ kalʊɣʊ
ɪlɛ í tɛləsɪ Layotisee Yesu sɛɛlaa na pɛlɛ pá kala-kɛ tɔtɔ. Mɛ tɔtɔ mɪɪ mʊ Layotisee
nyə́ma nyəŋka na í kala. 17 Ɩ heeli Aasipi sɪ í paasəna Tacaa təmlɛ nte pa tʊ-ɪ sɪ í
la tɔɣɔ teu.
18 Ma maɣamaɣa ma niŋ ŋmaatʊ ntɛ́ cənɛ. Pɔɔlɪ má ma sɛɛ-mɛ. Ɩ taa sɔɔ sɪ ma
wɛ salaka taa yoo.
Ɩsɔ í hʊ́lí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƴA KANCAALAƴA NYƎŋKA NƗKA PƆƆLI NMAAWA TƐSALONIKI NYƎMA TƆ

Kʊtʊlʊtʊ

Pɔɔlı waasʊ yɛlənaʊ waatʊ kɛ lsɔ sɛɛlaa lıwa Tɛsalonikı ıcatɛ taa. Ama ı mayamaya ı ta caya təna na pə taaŋı ké. Yuta lsɔ sɛɛlaa kpekəle natəlı tə yelaa na í kʊlı na í tɛɛna Kɔlɛntı ıcatɛ taa. Tənaya ı taapalʊ Timotee polaa na í kɛɛsı-ı Tɛsalonikı nyə́ma təm. I nıwa mpʊ ılɛna ı apalʊtʊ kpa. Halәna í sa lsɔ ké pə tɔɔ. Pɔɔlı mayamaya nyıula teu ısıı í ná Tɛsalonikı nyə́ma. I tasa-wɛyɛ apalʊtʊ sı pá kantəlı na pa pıukı lsɔ sɛɛʊ taa. Pɔɔlı cɔwa təm nti Tɛsalonikı nyə́ma ka pɔɔsa-ı sətaa fem tɔɔ na Kilisiti məlʊyʊ təm tɔɔ tətɔ tɔ. I tɔma sı paa nɔyɔlʊ ta nyı Yesu məlʊyʊ kʊyakʊ na pə waatʊ tɔ, pə wɛɛ ké sı ta sɔɔlʊ í pıı na tá taŋaa.

lsəna pa faya Tɛsalonikı I takəlaya tɔ:

lsɔ samtʊ na sɛɛtʊ, titite *1:1–3:13*
I tasəyı-wɛyɛ layatʊ sı pá pıukı lsɔ sɛɛʊ taa, titite *4:1-12*
Kilisiti məlʊyʊ tɔɔ layatʊ tasʊyʊ, titite *4:13–5:11*
Kantəkaya kʊtʊtʊtʊ na sɛɛtʊ, titite *5:12-28*

Sɛɛtʊ

1 Taya Pɔɔlı na Silaası na Timotee.

Tá ŋmaakəna takəlaya kanɛyɛ Tɛsalonikı Yesu sɛɛlaa kpekəle nyə́ma mɛ mpa í ké Tacaa lsɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pa nyə́ma tɔ. lsɔ na Yesu Kilisiti pá húlí-mɛyɛ pɛɛlɛɛ na pá ha-mɛyɛ alaafəya.

Tɛsalonikı nyə́ma lsɔsɛɛlɛ teu

2 Tam tə sɛɛkı lsɔ sı í na təmlɛ kɛ mə təna mə tɔɔ, na tá sələməyəna-mɛyɛ tam tɔtɔ. 3 Na tam ye tə səŋa Tacaa lsɔ ısɛntaa tə tɔɔsəyı ısəna í lapa təma kɛ mə lsɔ mpaaʊ taa tɔ, na ısəna mə təma sɔɔlʊyʊ sʊsa-mɛyɛ lʊpʊ sɔsɔɔm taa tɔ, na ısəna mə tɛɛlʊyʊ kɛ Tacaa Yesu Kilisiti kiŋ ta pasa paa pəcɔ tɔ. 4 Tá taapalaa mɛ, tə nyəmá sı lsɔ sɔɔla-mɛ na í ləsı-mɛ sı í pəsı ı nyə́ma. 5 Pə taya pʊlʊ tɔɔ, tə ta heeli-mɛyɛ Laapaalı Kʊpaŋ na nɔyɔ taa təm tike. Ama na toma na Feesuyu Naŋŋtʊ toŋ taa ké tə heelina-mɛyɛ-ı. Na tə tɛma tá taa ké teu sı təm tənɛ tə ké tampana nyəntʊ. Mə mayamaya í nyəmá ısəna tə təma mə hɛkʊ sı pá səna-mɛ tɔ. 6 I təŋa tá na Tacaa tá ıkpatɛ, na í ná kʊnyɔntəyɔlɛ sɔsɔɔlɛ, paa na mpʊ í mʊ lsɔ Təm na laŋhʊlʊmlɛ sɔsɔɔlɛ nte Feesuyu Naŋŋtʊ kɔŋna tɔ. 7 Halәna mə yaasi hʊla Masetoni na Akayi lsɔ sɛɛlaa tənaya ısəna paa la na pá te tɔ. 8 Na pə taya Masetoni na Akayi pa tɛtʊnaa taa tike kɛ Tacaa təm nu mə tɔɔ. Ama paa timpi pə nıwa ısəna í mʊ lsɔ Təm tɔ na pá yɔyɔtəyı pə təm. Halı pə fɛı sı tu nɔkı na tá tasa nɔyɔlʊyʊ mə təm heeluyu. 9 Paa wei ı kɛɛsəyı ısəna tu pola mə tɛ na í mʊ-tʊ tɔ, na ısəna í lɔ tuŋ təm na í məlәna lsɔ tɔɔ sı í lakı tampana lsɔ weesuyu tʊ təmlɛ, 10 na í taŋ sı ı Pəyaya Yesu wei ı ka feesa sətaa taa tɔ í lıına ısɔtaa na í kɔɔ. I Pəyaya ŋkɛ kaa yana-tʊyʊ cele kɛ lsɔ páánáa taa.

2

Təmlɛ nte Pɔɔlı lapa Tɛsalonikı tɔ

1 Tá taapalaa mɛ, mə mayamaya í nyəmá sı waatʊ wei tə kɔma mə kiŋ tɔ tə ta lıı yem. 2 lsıı í tɛma nyəm tɔ pa tɛma-tʊyʊ nyaŋ lapʊ na kʊtʊyʊ kɛ Filipʊ ké na páco tá takı mə tɛ Tɛsalonikı. Ama lsɔ ha-tʊyʊ apalʊtʊ sı tá heeli-mɛyɛ ı Laapaalı Kʊpaŋ, paa kayatʊyʊ tɔɔ ısəna. 3 Pə təna mpi tə sɛyɛsəyı yəlaa sı pá la tɔ pəntʊyʊ fɛı pə

taa yaa hʋwɛɛ asaɣɛɛ naali, na tɪɪ pɛɛkəɣɪ sɪ tə́ puɣusi nɔɣɔlʋ. 4 Ama tə yɔɣɔtəɣɪ
pə tənaɣa teitei ké ɪsɪɪ Isɔ caakɪ tɔ, pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ ɪnɪ ɪ sama-tʋ na í cɛla-tʋɣʋ
ɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ sɪ tə́ heeli. Ilɛ pə taɣa yəlaa laŋhɛɛlɛ kɛ tə́ pɛɛkəɣɪ na tə́ lakɪ
mpʋ. Ama Isɔ wei ɪ wiiliɣi tá lotunaa taa na í naa tá taa hʋwɛɛ tɔ ɪ laŋhɛɛlɛ kɛ tə
pɛɛkəɣɪ. 5 Mə maɣamaɣa í nyəmá teu sɪ tə ta ma-mɛɣɛ nɔɣɔ taa ké tiiliɣi paa pəcɔ
maɣamaɣa, na tə ta la liɣitee kɔtɔɪ kɛ tiili na tə́ puɣusi-mɛ. Na Isɔ maɣamaɣa ná
ná pə tənaɣa mpʋ. 6 Tə ta pɛɛkɪ yəlaa ɪsantɛ, paa mə maɣamaɣa mə kiŋ yaa nɔɣɔlʋ
ɪ kiŋ. 7 Pəcɔ tə kɛʋ Kilisiti tillaa ɪsəntɔ tɔ, ye tɪɪ nɔkaa tɪɪ ŋmakəla-mɛ na í lá ɪsəna
tə caa tɔ. Ama tə caɣa mə hɛkʋ na suulu na tə́ lakɪ-mɛ təpamm ɪsɪɪ asɔnʋɣʋ lakʋɣʋ
kʋ pəyaɣa tɔ. 8 Tə sɔɔla-mɛɣɛ katatəlaɣa ké, halәna tə tɛm-mɛɣɛ Laapaalɪ Kʋpaŋ
kɛ heeluɣu tɔ, ye paa tɔma sɪ tə́ ləsɪ tá weesiŋ maɣamaɣa na tə́ tʋ-mɛ, tɪɪ ləsaa.
Pɔpɔtʋ fɛɪ, tá luuŋ sʋʋ-mɛɣɛ teu ké. 9 Tá taapalaa, ntɔŋ í tɔɔsa ɪsəna tə lapa təma
na tə́ konti haŋaɣa tɔ? Isəna tə lapa təmlɛ na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ kɛ teu sɪ tə́ taa sʋkɪ
mə taa nɔɣɔlʋɣʋ səɣəla kɛ saa wei tɪɪ wɛ mə hɛkʋ na tə heeliɣi-mɛɣɛ Isɔ Laapaalɪ
Kʋpaŋ tɔ.

10 I pəsəɣɪ na í ləsɪ tá nyɪɪlʋɣʋ kɛ ɪsəna tá tɔntɛ tewa Isɔ sɛɛlaa mɛ mə kiŋ, na tə́
kɛɛsaa na tə́ tá liɣiti tiili tɔ, Isɔ maɣamaɣa ná ná mpʋ tɔtɔ. 11 Pə́cɔ́ ɪ nyəmá tɔtɔɣɔ
ɪsəna tə lapa paa mə taa wei ɪsɪɪ cɛcɛ lakʋɣʋ ɪ pəyaɣa tɔ. 12 Tə lapa na í tɔkɪ tɔnəŋ
kɛ teu na tə sɔɔsa-mɛɣɛ apalʋtʋ, na tə́ sɛɛsɪ-mɛ na ɪsəlɛ sɪ í tɔ na pə́ kɛɛsəna teitei
ɪsɪɪ Isɔ caakɪ tɔ. Isɔ ɪnɪ ɪ yaana-mɛ sɪ í hiki mə paa tete kɛ ɪ kawulaɣa na ɪ teeli taa.

13 Tə sɛɛkɪ Isɔ sɪ í na təmlɛ kɛ tam tɔtɔ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, waatʋ wei tə heela-mɛɣɛ
Isɔ Tɔm tɔ í tá mʋ-tɪ ɪsɪɪ yəlaa nyəntʋ. Ama í nɪɪwa tɔ í mʋwaɣa sɪ tə ké Isɔ Tɔm, na
tampana tə maɣamaɣa ké. Ntɪ ɪnɪ tə lakəna təmlɛ kɛ Isɔ sɛɛlaa mɛ mə taanaa. 14 Tá
taapalaa-mɛ, mpi pə lapa Kilisiti nyə́ma hɛkʋ kɛ Isɔ sɛɛlaa kpeka wena a wɛ Yuta
tɔ a taa tɔ, pə akpele lapəna ntɛɣɛ mə kiŋ tɔtɔ. Naasʋɣʋ mpi Yuta nyə́ma naasa
pɛlɛɣɛ təna tɔ pə taka ké mə ɪcatɛ nyə́ma ná naasa-mɛ tɔtɔ. 15 Yuta nyə́ma mpɛ pa
kʋna Tacaa Yesu, na mpɛ ɪnɪ pa kʋna Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa. Kʋlʋmaa mpɛ ɪnɪ
pa naasəna-tʋ tɔtɔ. Pa fɛɪ Isɔ ké teu, na pa ké yəlaa təna kolontunaa. 16 Paa yeki
sɪ tə sɛɣɛsɪ mpa pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔ na pə́ ya pɛlɛ pa nyɔɔŋ. Isaɣatʋnaa mpa
tuu lɔŋ paa lapa tɔ mpɛ pa tɔɔ ké pa tɔŋna lɛntənaa kɛ kaaʋ na pə́ kpaa huɣule.
Ama pənɛntɛɣɛlɛ Isɔ tɛma pa tɔm.

Pɔɔlɪ nyɪləɣɪ sɪ í ná Tɛsalonikɪ nyə́ma

17 Tá taapalaa-mɛ, tuu ɪsɪɪ tə yeluɣu təmaɣa wɛɛ naalɛɣɛ mpʋ tɔ, tə nyɪɪla
sɔsɔm sɪ tə́ na-mɛ, halәna pɪɪ tɪɪ lakɪ-tʋɣʋ lɔŋ. Ama paa tɪɪ naa təmaɣa mpʋ tɔ
tá laakalənaa wɛ təma kiŋ ké. 18 Tə nyɪɪla teu sɪ tə́ məlɪ mə kiŋ, halәna Pɔɔlɪ má,
tɔm paɣalɛ kɛ ma tʋ mə tɛ pote pəlɛ na Satanɪ tá tisi sɪ tə́ hiki mpaaʋ. 19 Mə tike
təkoŋ ké tə tɛɛləɣɪ na tə́ hʋləsəɣəna laŋa, na mɛɣɛ tɪɪ mʋɣʋlәna Tacaa Yesu kɔntɛ
wule kɛ ɪ ɪsɛntaa sɪ tə yoowa yoou na tə́ lá akanaa. 20 Nn, mɛɣɛ tɪɪ yɔɔlәna, na
mɛɣɛ tɪɪ hʋləsəna laŋa mɛɛ.

3

1 Tə tʋ mə tɛ pote pəlɛ kɛ ḿpúɣú tam na pə́ kɔɔ pə́ nɪɪ-tʋ ɪlɛna tə́ hiki hʋwɛɛ sɪ
taa caɣa Atɛɛnɪ kɛ tá tike, 2 na pə́ kaasɪ na tə́ tili tá taapalʋ Timotee wei tá na-ɪ
tə lakɪ Isɔ təmlɛ kɛ Kilisiti Laapaalɪ kʋpaŋ heeluɣu taa tɔ. Tə kʋsa-ɪ na tə́ tili-ɪ
ḿpúɣú sɪ í sɔɔsɪ-mɛɣɛ toma na apalʋtʋ kɛ mə Isɔ mpaaʋ taa, 3 na pə́ taa kɔɔ na
kʋnyɔntɔɣɔlɛ nte tə taa tə wɛ ɪsəntɔ tɔ tə́ kɔɔ tə́ kəlɪ mə taa nɔɣɔlʋ na í lɔ tɔɔŋ. Mə
maɣamaɣa í nyəmá mpʋ, sɪ kʋnyɔntɔɣɔlɛnaa mpɛ pa ké mpi mpi Isɔ ka tɔma sɪ pɪɪ
maɣana-tʋ tɔ pə taa lɛmpənaa ké. 4 Halәna pə maɣamaɣa kɛ tə heela-mɛɣɛ waatʋ
wei tá na-mɛ tə wɛɛ tɔ, sɪ paa tʋ-tʋɣʋ kʋnyɔŋ. Mpʋ ɪnɪ pə maɣamaɣa kɛ í naa pə
kɔma ɪsəntɔ. 5 Pə tɔɔ ké tə tʋɣʋ mə tɛ pote pəlɛ kɛ ḿpúɣú tam na pə́ nɪɪ-tʋ tɔ, ma

kʋsa Timotee sɪ í polo na í na ɪsəna mə Isɔ mpaa təŋʊɣʊ yaasi wɛɛ tɔ. Ma nyaŋ sɪ pə́ taa kɔɔ sɪ Ilɔɣɔʊ maɣasa-mɛ na tá təmlɛ saalɪ yem ké mə kiŋ.

6 Ama Timotee kɔmna mə tɛ ɪsəntɔ tɔ ɪ kɛɛsa-tʊɣʊ ɪsəna í səŋa Isɔ mpaaʊ taa
ké teu na í tɔka təma sɔɔlʊɣʊ tɔm tɔ. Na ɪ heela-tʊ sɪ í tɔɔsəɣɪ tá tɔm kɛ tam na
laŋhʊlʊmlɛ. Halәna í nyɪʊləɣɪ sɪ í na-tʊɣʊ teitei ɪsɪʊ tá nyɪʊləɣɪ sɪ tə́ na-mɛ tɔ. 7 Tá
taapalaa mɛ, waatʊ wei tə nɪʊ mə tɔm tɔ pə hɛɛsa tá laŋa kɛ teu kɛ sɔsɔm ké tá
wahalanaa na ta kʋnyɔntɔɣɔlɛnaa panɛ pa tәna pa taa ké. Isɔ mpaaʊ ŋku í tɔka
teu tɔ ŋkʊ kʊ hɛɛsәna tá laŋa kɛ mpʊ. 8 Na í səŋʊɣʊ təca kɛ Tacaa tɔm taa tɔ tə
feesaa ké təfʊʊ. 9 Sɛɛtʊ ntiɣi tɪʊ sɛɛ Isɔ na pə́ tala ɪsɪʊ laŋhʊlʊmlɛ nte tə hika mə́
kiŋ kɛ ɪ ɪsɛntaa tɔ? 10 Ta ɪsəlɛ sɛɛna Isɔ səlәmʊɣʊ kɛ tam sɪ í yele na tá na-mɛ tə́ ná
təma na tá ɪsəpee na tə́ tɛɛsɪ-mɛɣɛ Isɔ mpaaʊ tɔm kɛ hʊ́lʊ́ɣʊ́.

11 Tacaa Isɔ maɣamaɣa na tá Sɔsɔ Yesu pə́ la na tə́ hiki mpaaʊ na tə́ polo na tə́
na-mɛ. 12 Tá Sɔsɔ í la na mə sɔɔlʊɣʊ sɔɔsəɣɪ tam ké təma kiŋ na yəlaa tәna kiŋ,
halәna kʊ tala ɪsɪʊ tá maɣamaɣa tə sɔɔlʊɣʊ-mɛ tɔ. 13 Ye tá Sɔsɔ ɪnɪ ɪ lapa mpʊ, mɛ í
ká hiki toma kɛ hatuu mə hʊwɛɛ taa na í pəsɪ Isɔ nyə́ma, na í te təkpataa ké Tacaa
Isɔ ɪsɛntaa ké kʊyaŋku tá Sɔsɔ Yesu na ɪ nyə́ma paa kɔɔ tɔ.

4

Tɔntɛ nte tə maɣa Isɔ tɔ

1 Pə tәnaɣa mpʊ ɪlɛ tá taapalaa mɛ í ná tá kiŋ kɛ ɪsəna pə wɛɛ sɪ í ká tɔ na pə́
maɣa Isɔ tɔ, halɪ í tɔŋna ḿpʊ́ɣʊ́ lapʊ mɛɛ. Ama nti nɔɔnɔɔ ma wiikina-mɛ tɔɣɔlɛ
sɪ, haɪ, Tacaa Yesu tɔɔ í sɔɔsɪ lʊpʊ kɛ pə taa. 2 Anɪ í nyəmá Tacaa Yesu kʊsɛɣɛsətʊ
nti tə sɛɣɛsa-mɛ sɪ í tәŋ tɔ. 3 Mpi Isɔ caakɪ tɔɣɔlɛ sɪ í pəsɪ ɪ nyə́ma na í yele asilima
kʊlapʊtʊ təkpataa. 4 Paa mə taa wei í nyɪ ɪsəna ɪ ká kpaɣa alʊ na pə́ wɛ tәnaŋŋ
na pə́ wɛna nyʊɣʊ tɔ. 5 Pə́ taa wɛɛ kɔtɔɪnaa tike tɔm ɪsɪʊ yəlaa mpa pa ta nyɪ Isɔ
tɔ pɛlɛ pa lakʊɣʊ tɔ. 6 Nɔɣɔlʊ í taa pəntəna ɪ tɔɣɔntəlɛ kɛ tɔm tәnɛ tə taa na í taa
wakəlɪ-ɪ pʊlʊ. Tə tɛma-mɛɣɛ tɔm tәnɛɣɛ heeluɣu na tə kpaala-mɛɣɛ teu sɪ Tacaa
ká tʊ salәka kɛ mpa pa lakɪ ɪsaɣatʊ ntәnaa tɔ. 7 Isɔ tá yaa-tʊɣʊ ɪ mpaaʊ taa sɪ tə́
lakɪ asilima kʊlapʊtʊ, ama sɪ tə́ la tá tɪ tәnaŋŋ ké. 8 Pə tɔɔ ké ye wei ɪ kpaɣa tɔm
tәnɛ na í lɔɣɔna lumaɣa waalɪ, pə taɣa yʊlʊ kʊheelitu kɛ pʊntʊ lɔwa. Ama Isɔ wei
ɪ ha-tʊɣʊ ɪ Feesuɣu Naŋŋtʊ tɔ ɪ nyəntʊ kɛ ɪ lɔwa.

9 Ye mə taa mə tike təma sɔɔlʊɣʊ tɔm ɪlɛ, paa ŋmaa-mɛ na pə́ sɔɔsɪ-mɛɣɛ nti
tɔtɔ? Isɔ maɣamaɣa tɔŋna-mɛɣɛ pə tәnaɣa ḿpʊ́ɣʊ́ sɛɣɛsʊɣʊ ɪlɛ. 10 Halɪ ntɪ ɪnɪ tə
maɣamaɣa kɛ í tɔŋna mə taapalaa mpa pa tәna pa wɛ Masetoni tәna taa tɔɣɔ lapʊ.
Ama tá taapalaa mɛ, tə tasəɣɪ-mɛɣɛ wiinaʊ sɪ í sɔɔsɪ lʊpʊ kɛ pə taa. 11 Paa mə taa
wei í lʊ sɪ í na ɪ tɔɣɔntəlɛ pə́ wɛɛna təma na leleŋ, na paa wei í paasәna ɪ nyəntɛ
na í hiki ɪ maɣamaɣa kɛ mpi ɪ ká suu ɪ nɔɣɔ tɔ. Ntɪ ɪnəɣɪ tɪʊ tɛma-mɛɣɛ heeluɣu.
12 Mpʊ ɪnɪ pɪʊ yelina na ma ta nyɪ ɪsɔnaa tʊna-mɛ, na í kaa caɣa na í tɛɛlɪ nɔɣɔlʊɣʊ
pʊlʊ taa.

Tacaa kɔntɛ

13 Ta taapalaa tə caa sɪ í cɛkəna mpa pa səpa tɔ pa tɔm na í taa wɛɛ piti taa ɪsɪʊ
mpa pa fɛɪna tɛɛlʊɣʊ kɛ Isɔ kiŋ tɔ. 14 Isɪʊ tə tɛma tá taa sɪ Yesu səpa na í taɣanɪ
fem tɔ, mpʊ tɔtɔɣɔ tə tɛma tá taa tɔtɔ sɪ Isɔ ká kpɛnna Yesu na mpa pa səpa Yesu
mpaaʊ taa tɔ na í məŋna.

15 Tacaa kʊheelitu maɣamaɣa kɛ tə caa-mɛɣɛ sɔɔsʊɣʊ kɛ cənɛ, sɪ tá mpa tɪʊ
wɛɛna tá ɪsɛ kɛ Tacaa kʊyakʊ kʊkɔmʊɣʊ wule tɔ tə kaa tɛɛ nɔɣɔ kɛ mpa pa tɛma
səpʊ tɔ. 16 Pə kɔŋ pə́ kɛɛsɪ na pə́ holi na pá nɪʊ ɪsɔtaa tillu sɔsɔ taŋ na Isɔ akantəlɛ,
ɪlɛna Tacaa maɣamaɣa lɪʊna ɪsɔtaa na í tiiki. Mpa pa səpa Kilisiti mpaaʊ taa tɔ
pɛlɛ paa fe kancaalaɣa. 17 Pə waalɪ ké pɪʊ kɛlɪ ɪsɛ nyə́ma tá, na tá na-wɛ tə́ kpɛntɪ

na tá svv ŋmvntv tɛɛ na tá suli Tacaa kɛ ɪsɔtaa. Na tá na-ɪ tɪɪ caɣa tam. 18 Ɪ hɛɛsəɣɪ
təma laŋa na tɔm tənɛ.

5

1 Tá taapalaa, pə fɛɪ ɪsɪɪ paa nɔkɪ-mɛɣɛ takəlaɣa ŋmaav na pa kɛɛsɪ-mɛɣɛ waatv
yaa wɛɛ nna a taa mpv ɪnɪ pɪɪ la tɔ pə tɔm. 2 Ɪsɪɪ mə maɣamaɣa í tɛma nyəm kɛ teu
tɔ, Tacaa kvyakv ká la ké ɪsɪɪ ŋmɪɪlv kɛɛsvɣvv na í kɔɔ ahoo tɔ. 3 Waatv wei yəlaa ká
kɔɔ na pá tɔŋ sɪ: Nhnn, pənɛntɛɣɛlɛ antulinya caɣa ɪ tete, na pənɛntɛɣɛlɛ tə hɛɛsaa
tɔ. Waatv ɪnəɣɪ pɪɪ tii pa tɔɔ təkpili kɛ tɔm kvlvm tɔɔ, na pá la-wɛɣɛ sakasaka pa
kaa fiti. Pɪɪ la ké ɪsɪɪ lvlvɣv wvsasɪ takvɣv ahonto tɔ. 4 Ama tá taapalaa, kaɣana í
tá ké səkpɛtvɣv tɛɛ nyɔ́ma, na pə fɛɪ sɪ kvyakv kvnɛ kv tuti-mɛɣɛ kvtutu ɪsɪɪ ŋmɪɪlv
tutuɣuu tɔ. 5 Nɔɔnɔɔ taa ɪsəntɔ pə nyaala mə tɔɔ ké na í pəsa ilim taa nyɔ́ma ké.
Tə ta kɛ mpa pa wɛ ahoo taa na səkpɛtvɣv tɛɛ tɔ. 6 Mpv tɔ tá taa paasəna tom ɪsɪɪ
lɛlaa lakvɣv tɔ. Ama tá caɣana tá ɪsɛ na tá feŋ na tá lakɪ pə təna na laakalɪ. 7 Ahoo
kɛ toolaa tooki, na ahoo kɛ svlvm kvɣɪ pə nyɔɔlaa. 8 Ama tá mpa pə nyaala tá
tɔɔ na tá pəsɪ ilim taa nyɔ́ma tɔ tɪɪ lakɪ pə təna na laakalɪ ké. Tá yele na tá Ɪsɔ taa
tɛmnav na tá təma sɔɔlvɣv pəsɪ-tv ɪsɪɪ nyəɣəlvɣv toko. Tá caɣana naani sɪ pɪɪ ya-tv,
na pəlɛ pɪɪ wɛɛ ɪsɪɪ tə paŋvɣv yoou kahuka tɔ. 9 Tə ta kɛ mpa Ɪsɔ sɪɪwa sɪ cele pɪɪ
fɛlɪ nyaŋ tɔ se. Ama sɪ pá ya tá nyɔɔŋ kɛ Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ ké. 10 Kilisiti ɪnɪ ɪ
səpa tá tɔɔ ké sɪ ye pə tala ɪ kɔntɛ wule na í maɣana tá na tá ɪsɛ, yaa paa tə tɛma
səpv, tá na-ɪ tá kpɛntɪ na tə kaa təcaɣalɛ kɛ tam tɔɔ. 11 Pə tɔɔ ɪlɛ í sɔɔsəɣɪ təmaɣa
apalvtv, na í tuliɣi təmaɣa teitei ɪsɪɪ í tɔŋna lapv tɔ.

Pəəlɪ caa pa lakɪ mpi tɔ

12 Tá taapalaa, tə heeliɣi-mɛ sɪ í tvna mpa pa lakɪ təmlɛ kɛ mə hɛkv tɔ, mpa
Tacaa kpawa sɪ pá tiikiɣi-mɛ na pá sɛɣɛsɪ-mɛ tɔ. 13 Mə luuŋ í la-wɛ, na í səɔlɪ-
wɛɣɛ teu kɛ təmlɛ nte pa tɔŋna lapv tɔ tə tɔɔ. Ɪ wɛɛna təma na leleŋ.
14 Tá taapalaa, haɪ, í kaləna mpa paa caa pvlv lapv tɔ. Ɪ la na mpa pa kəla fɛɛlɛ
tɔ pa fɛɛlɛ ya, í teŋ acamaa, í hólə́ɣí yəlaa tənaɣa suulu. 15 Ɪ la laakalɪ na mə taa
nɔɣɔlv í taa lɛɛtɪ lɛlv kɛ ɪsaɣatv. Ama í lv sɪ í lakɪ təmaɣa kvpantv kɛ tam, paa mə
maɣamaɣa mə təma, paa kpaɪ nyɔ́ma.
16 Mə laŋa í hvlvmɪ tam. 17 Ɪ sələməɣɪ Ɪsɔ ké tam, í taa yele. 18 Ɪ sɛɛ Ɪsɔ sɪ í na
təmlɛ kɛ paa mpi pə taa. Ɪsəna Ɪsɔ caa sɪ ye í təŋəɣɪ Yesu Kilisiti í lakɪ tɔɣɔlɛ.
19 Ɪ taa kaɣatɪ Feesuɣu Naŋŋtv, í yele-ɪ na í la ɪ təmlɛ. 20 Ɪ taa nyənɪ Ɪsɔ kvheelitu
kpaalvɣv kɛ yem. 21 Ɪ wɛsɪ paa mpi pə taa ké teu na í ná nti nti tə wɛ teu tɔ na í
tɔkɪ təlɛ. 22 Na í lɔ nti tə fɛɪ teu tɔ paa tə ké nti.
23 Ɪsɔ wei ɪ lakɪ na tá nɪɪkɪ leleŋ tɔ í yele na í pəsɪ ɪ nyɔ́ma təkpataa. Ɪsɔ ɪnɪ í
paasəna mə ləmaɣasɛɛ na mə tɔnəŋ, na mə wɛɛtv ntɪ tə təna tá wɛɛ tənaŋŋ ké
Tacaa Yesu Kilisiti kɔntɛ wule. 24 Wei ɪ yaa-mɛ tɔ ɪ ké kvpaŋ. Pə tɔɔ ké ɪ kaa yele-
mɛɣɛ taɣanvɣv kɛ mpv.
25 Tá taapalaa í sələməna-tvɣv Ɪsɔ tɔtɔ.
26 Ɪ sɛɛ tá taapalaa tənaɣa teu na í lɛlɪ.
27 Haɪ, ma wiikina-mɛɣɛ, Tacaa tɔɔ sɪ í kala takəlaɣa kanɛ na yəlaa təna nɪɪ.
28 Tacaa Yesu Kilisiti í la-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA ŊKA PƆƆLI NMAAWA TƐSALONIKI NYƎMA TƆ

Kʊtʊlʊtʊ

Pɔɔlɪ tasəɣɪ Tɛsalonikɪ nyáma kɛ sam kɛ takəlaɣa kanɛ ka taa ké pa taa tɛm na pa tɛɛlʊɣʊ tɔɔ. I caa sɪ ɪ taɣanɪ Yesu məlʊɣʊ tɔm nti yəlaa pənta nɪɪʊ tɔ. Lɛlaa hʊʊkɪ sɪ wahalanaa mpa Isɔ sɛɛlaa tɔkɪ tɔ pa tɔɔ Yesu ka kɔɔ lɔŋ, halənа pá yele təma lapʊ. Ama Pɔɔlɪ heela-wɛ sɪ pə wɛɛ sɪ ɪsaɣatʊ tʊ í kɔɔ ké na pɔ́cɔ́ Yesu ka kɔŋ. Pə tɔɔ ké ɪ tasa-wɛɣɛ apalʊtʊ sɪ pá hatələna felentunaa na pá sələməɣɪ, na pá lakɪ təmlɛ.

Isəna pa faɣa Tɛsalonikɪ II takəlaɣa tɔ:

Sɛɛtʊ na apalʊtʊ sɔɔsʊɣʊ, titite *1*
Kilisiti məlʊɣʊ tɔm, titite *2*
I tasəɣɪ laɣatʊ sɪ pa sələmɪ na pá la təmlɛ, titite *3*

Sɛɛtʊ

1 Taɣa Pɔɔlɪ na Silaasɪ na Timotee.

Tá ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ Tɛsalonikɪ Yesu sɛɛlaa kpekəle nyáma mɛ mpa í ké Tacaa Isɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pa nyáma tɔ. 2 Tacaa Isɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá ha-mɛɣɛ alaafəya.

Kilisiti kɔntɛ wule hʊʊlɛ

3 Tá taapalaa, pə wɛɛ sɪ tam tə sɛɛkɪ Isɔ ké í na təmlɛ kɛ mə tɔɔ, na pə tɪɪ mʊna mpʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, í tɔŋna toŋ nyɔɔʊ kɛ mə Isɔ mpaaʊ təŋʊɣʊ taa ké tam ké, na mə təma sɔɔlʊɣʊ ná tɔŋna sɔɔsʊɣʊ kɛ teu tɔtɔ. 4 Pə tɔɔ ké tə yɔɔləɣəna-mɛɣɛ Isɔ sɛɛlaa lɛlaa taa ké ɪsəna mpi í pəsaa na í kantəlɪ na í tɔkɪ Isɔ mpaaʊ kɛ kʊnyɔntɔɣɔlɛ na wahalanaa mpa pa tʊɣɪ-mɛ tɔ pa taa tɔ.

5 Na pə tənaɣa mpʊ pə húlə́ɣí ɪsəna Isɔ təŋəɣɪ siɣisuɣu kɛ ɪ hʊʊlɛ taa tɔɣɔ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mpʊ ɪnɪ pɪɪ yele na í mʊna Isɔ kawulaɣa ŋka ka tɔɔ í naa wahalanaa mpɛ tɔ ka hikuɣu. 6 Isɔ ká təŋ tampana na í lɛɛtɪ mpa pa tʊɣɪ-mɛɣɛ wahala tɔɣɔ wahala. 7 Na í ha tá na mpa mɛ í tɔkɪ kʊnyɔŋ tɔɣɔ hɛɛsʊɣʊ. I ká la ḿpúɣú wʊlɛ nte Tacaa Yesu ká lɪɪna ɪsɔtaa na ɪsɔtaa tillaa toŋ nyáma 8 na kɔkɔ ŋka ka mʊɣɪ kemkem tɔ, sɪ ɪ tʊɣɪ salə́ka kɛ mpa pa ta nyɪ Isɔ na mpa pa kisa Tacaa Yesu Laapaalɪ Kʊpaŋ kɛ mʊɣʊ tɔ. 9 Salə́ka wei ɪ ká tʊ-wɛ tɔɣɔlɛ wakəlʊɣʊ mpi ɪ ka wakəlɪ-wɛ tənaŋnaŋ kɛ tam tɔɔ, na paa hatələna Tacaa na ɪ toma nna a tewa sɔsɔm tɔ. 10 Pɪɪ la ḿpúɣú wʊlɛ nte ɪnɪ ɪ ka kɔɔ sɪ ɪ nyáma í tʊ-ɪ teeli na mpa pɛlɛ paa mʊ ɪ tɔm tɔ pá samɪ-ɪ tɔ. Na mə maɣamaɣa í ká wɛɛ pə taa. Mpi tɔ, í mʊ tɔm nti tə heela-mɛ tɔ se.

11 Pə tɔɔ ké tə sələməɣəna-mɛɣɛ tam sɪ tá Isɔ í la na í mʊna weesuɣu ŋku kʊ tɔɔ ɪ yaa-mɛ tɔ kʊ hikuɣu. Tə kooliɣi ké sɪ í húlí ɪ toma na í la na kʊpantʊ nti ɪɪ hʊʊkɪ mə taanaa tɔ í pəsɪ na í la-tɪ, na mə Isɔ sɛɛʊ təma te teu. 12 Waatʊ ɪnəɣɪ í ká la na Tacaa Yesu hətɛ hiki teeli, ɪlɛna í la na mɪɪ hiki teeli tɔtɔɣɔ tá Isɔ na Tacaa Yesu Kilisiti pa pɛɛlɛɛ tɔɔ.

2

Isaɣatʊ tʊ tɔm

1 Tá taapalaa, ye Tacaa Yesu Kilisiti kɔntɛ na tá kotuɣu kɛ ɪ kiŋ tɔm ɪlɛ, 2 í taa yele na pá liɣiti-mɛɣɛ mpʊ təhɛɛ na pá cɛ mə laŋa sɪ Tacaa kʊyakʊ tɛma tatɛ. Ntanyɪ cele nyəntʊ nalʊ nɔɣɔlʊ ɪ yɔɣɔtəna mpʊ, yaa nɔɣɔlʊ lapəna waasʊ kɛ kʊlapʊ kɛ mpʊ, yaa ntanyɪ nɔɣɔlʊ ná loolina sɪ tá takəlaɣa nakəlɪ ka taa ké pa ŋmaa mpʊ. 3 Na paa pa tɪɪ heela-mɛ sɪ nti te, í taa nɪɪ. Pə taɣa pʊlʊ, yəlaa ká kʊlɪ na pá tɛɛsɪ

Isɔ ké kisuɣu təsaɣasaɣa. Na Isaɣatu Yulu wei ını paa wakəlı tənaŋnaŋ tɔ ı ká lıı na pácó wulɛ ńté tá kɔɔ. 4 Pə tənа mpi yəlaa sɛɛkı na pá nyənəɣı sı Isɔ nyəm tɔ ı ká kisi-wı təkpatakpata. I ká kulı pə tənaɣa mpu pə tɔɔ, halı ı ká suu na í caɣa Isɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa maɣamaɣa na í tɔ sı ınəɣəlɛ Isɔ. 5 I tá tɔɔsı sı maa tɛma-mɛɣɛ pə tɔm kɛ heeluɣu kɛ waatu wei maa wɛ mə kiŋ tɔ? 6 I nyəmá mpi pə tɔɔ mpı ını pıı hikiɣi mpaa sı pá la nɔɔnɔɔ tɔ. Pə wɛɛ ké sı pıı tala pə waatu ké na pácó Isaɣatu Yulu ını í lıı. 7 Isaɣatu ntı tə toma təŋna kookalı ké lapu kɛ mukaɣa tɛɛ. Ama wei ını ı səŋsəɣı-tı tɔ, í kɔma na í tɛɛ kɛ tıı la. 8 Saa ınəɣı Isaɣatu Yulu ını ílé ı ka lıı. Tacaa Yesu ká woso-i heelim kɛ kuwosu ké na í sı, na Yesu ını ı kɔntɛ teeli ká lana na í saalı yem təkpataa. 9 Satanı toŋ kɛ ısaɣatu Yulu ını ı ká kɔna na í lá piti təma na kɔkɔlɔ nyəmnaa na sɔɣɔntu təmanaa, kupuɣusumnaa mpı pə tənа. 10 I ká la ısaɣatu kɛ mpaa mpaa na í puɣusina mpa pa ké kulepaa tɔ. Mpɛ ını paa le. Mpi tɔ pa kisaa pa ta sɔɔlı tampana nna a ká waası-wɛ tɔɣɔ təŋuɣu tɔ pə tɔɔ. 11 Pə tɔɔ ké Isɔ lakı sı tolusuɣu təma sɔsɔɔna naalı á tɛɛna-wɛɣɛ kpakpaa na pá təŋəɣı pɔpɔtu. 12 Ḿpúɣú pıı la na pá tu pa tənа mpa ısaɣatu lapa leleŋ na pá kisi tampana təŋuɣu tɔɣɔ salәka.

Pə lɔsa-mɛɣɛ sı pá ya mə nyɔɔŋ

13 Pə wɛɛ ké sı tá sɛɛkı Isɔ ké í na təmlɛ kɛ tá taapalaa mɛ mə tɔɔ ké tam, mɛ mpa Tacaa sɔɔlaa tɔ. Pə taɣa pulu tɔɔ, Isɔ ləsa-mɛɣɛ sı Feesuɣu Naŋŋtu wei ı yeki na í pəsəɣı Isɔ yəlaa tɔ ı tɔɔ na mə tampana muɣu tɔɔ pá caalәna-mɛ mə nyɔɔŋ kɛ yapu. 14 Laapaalı Kupaŋ wei tə heela-mɛ tɔ ı nıu taa ké Isɔ yaa-mɛ sı í hiki mə paa tete kɛ Tacaa Yesu Kilisiti teeli taa. 15 Ye mpu ılɛ tá taapalaa, í səŋ təca na í tɔkı sɛɣɛsəŋ wei tə sɛɣɛsa-mɛ tɔ, paa wei tə yɔɣɔtəna tá nɔɔsı tɔ, paa takəlası taa nyəŋ.

16 Təu, tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti maɣamaɣa, na Tacaa Isɔ wei ı sɔɔla-tu na í huləɣı-tuɣu pɛɛlɛɛ na í hɛɛsı tá laŋa kɛ tam tɔɔ na í tu-tuɣu tɛɛluɣu kupaŋku tɔ, 17 pa naalɛɣɛ mpu pá sɔɔsı-mɛɣɛ toŋ na pá səna-mɛ na í pəsı na í lakı na í yɔɣɔtəɣı kupantu tike.

3

I səlәmәna-tuɣu Isɔ

1 Tá taapalaa, nti tə kaasaa tɔɣɔlɛ sı, í səlәmәna-tuɣu Isɔ na Tacaa Təm ya lɔŋ na tá hiki teeli ısıı pə lapu mə kiŋ tɔ. 2 I səlәmәna-tu tɔtɔ na pá ləsı-tuɣu yəlaa asaɣaa mpa pa ta kɛɛsı tɔ pa niŋ taa. Pə taɣa pulu, yəlaa wɛɛ mpa paa caa pá mu Isɔ mpaau təm tɔ.

3 Paa na mpu tɔ Tacaa ké yulupaŋ. I ká yele na í nyɔɔ toŋ na í kenti mə tɔɔ na Isaɣau kaa hiki-mɛ. 4 Tacaa lapa na tá wɛna naani ké mə tɔɔ təkpataa sı í ká təŋəɣı tam ı kaa yele təmnaa mpa tə sɛɣɛsa-mɛ tɔ.

5 Tacaa í kpaɣa mə ləsası na í tú Isɔ tɔɔ na í sɔɔlı-ı, na í yele na Kilisiti tu-mɛɣɛ suulu kɛ teu tɔtɔ.

Pə wɛɛ sı paa wei í la təmlɛ kɛ

6 Tá taapalaa, Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ tə heeliɣi-mɛ sı í hatələna mə taa mpa paa caa pulu lapu na paa təŋəɣı sɛɣɛsuɣu ŋku tá tɛləsa-mɛ tɔ. 7 Mə maɣamaɣa í nyəmá ısəna í ká la na í təŋ tá ıkpatɛ tɔ, pə taɣa pulu, waatu wei tıı wɛ mə hɛku tɔ tə ta kɛ yəlaa mpa paa caa pulu lapu tɔ. 8 Tə ta caɣa sı nɔɣɔlu í calı-tuɣu faalaa. Ama tə lapa təma ké na tá konti haŋaɣa. Tə lapa təma na ısəlɛ kusɛɛmlɛ kɛ teu sı tá taa sukı mə taa nɔɣɔluɣu səɣəla. 9 Tıı wɛna mpaau sı tá tɔɣɔ mə kutɔɣɔu kɛ faalaa. Ama tə kisa ḿpúɣú sı í nana-tu na í təŋ tá ıkpatɛ. 10 Halәna waatu wei tıı wɛ mə hɛku tɔ tə heela-mɛ təkelekele sı: Ye wei ıı caa pulupu lapu puntu í taa tɔɣɔ.

11 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, tə nɪwa sɪ lɛlaa wɛ mə hɛkʋ taa mpa paa caa pʋlʋ lapʋ tɔ, ye
pə taɣa tɔm faʋ tike. 12 Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ tə heeliɣi yəlaa ɪsɪɪ mpʋ sɪ paa wei
ɪ ɪsəlɛ í sɛɛna təmlɛ lapʋ, na í hiki ɪ maɣamaɣa kɛ mpi ɪ ka suu ɪ nɔɣɔ tɔ.
13 Tá taapalaa, ye mɛ ɪlɛ kʋpantʋ lapʋ í taa la-mɛɣɛ felentu. 14 Ye nɔɣɔlʋ wɛɛ
na ɪɪ saŋ nti tə ŋmaa takəlaɣa kanɛ ka taa cənɛ tɔɣɔ təŋʋɣʋ, í nyɪ pʋntʋ tɔɔ na í
faɣana-ɪ təkpataa, na fɛɛlɛ kpa-ɪ. 15 Ɪlɛ í taa nyənɪ-ɪ ɪsɪɪ kolontu. Ama í lana-ɪ ɪsɪɪ
yʋlʋ í caa ɪ taɣanɪ ɪ taapalʋ ɪ lakɪ tɔ.

Koolee kʋpana na sɛɛtʋ

16 Tacaa wei ɪ ké alaafəya halʋ tɔ í ha-mɛɣɛ alaafəya kɛ tam ké pə təna pə taa.
Tacaa í wɛɛ mə təna mə waalɪ.
17 Pɔɔlɪ má, ma sɛɛ-mɛ na ma maɣamaɣa ma niŋ ŋmaatʋ kɛ cənɛ. Ɪsəna ma tʋɣɪ
ma hətɛ kɛ ma takəlasɪ təna taa tɔɣɔlɛ. Ḿpúɣú ma ŋmaakɪ.
18 Tacaa Yesu Kilisiti í húlí mə təna ɣa pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƔA KANCAALAƔA NYƎŋKA NJKA PƆƆLI NMAAWA TIMOTEE TƆ Kʊtʊlʊtʊ

Timotee caa kɛ Kəlɛɛkı tʊ ké na ı too ké Yuta tʊ. Timotee pəsa Pəəlı waalı tʊ na í təŋəɣı-ı Laapaalı Kʊpaŋ cəənau taa. Pəəlı ŋmaawa Timotee kɛ takəlaɣa sı í caɣa Ifeesu na í sɛɣɛsəɣı Isɔ sɛɛlaa na í tasəɣı-wɛɣɛ apalʊtʊ. Takəlaɣa kanɛ ka taa wɛ laɣatʊ tasʊɣʊ na Yesu sɛɛlaa kpeka paasənau təm. Pəəlı tʊwa Timotee sı í nyɔɔna Isɔ Tɔm na í paasəna Isɔ Tɔm sɛɣɛsʊɣʊ.

Isəna pa faɣa Timotee I takəlaɣa tɔ:

Isəna paa paasəna Isɔ yəlaa kpekəle tɔ, titite *1–3*

Isəna Timotee ka la ı təma tɔ, titite *4–6*

Sɛɛtʊ

1 Maɣa Pəəlı, Yesu Kilisiti tillu. Tá Yatʊ Isɔ na Yesu Kilisiti wei tə tɛɛləɣı tɔ mpɛ pa kpana-m sı má la tillu.

2 Má ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ Timotee. Nyá kɛna ma pəyaɣa təsiɣisiɣi ké Isɔ sɛɛʊ taa. Tacaa Isɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá hʊlı-ŋ pɛɛlɛɛ na suulu na pá ha-ŋ alaafəya.

Pɔpɔtʊ sɛɣɛsəŋ

3 Ma tɛɛkaɣa Masetoni na má heeli-ŋ sı ń saalı Ifeesu tɔ, saalı ḿpúɣú təna, na ń heeli pa taa mpa ını tɔ sı pá taa sɛɣɛsı pa pɔpɔtʊ sɛɣɛsəŋ. 4 Heeli-wɛ sı pá yele ləŋ taa təmnaa mpa pa təkaa tɔ, na hatuu ləŋ taa lʊlʊɣʊ loosi nsi pa tamsəɣı tɔ. Təlɛ tə kɔŋna ntɔŋkpɛɛsaɣa kɛ yem ké, tıı kʊsəɣı yapʊ təm nti Isɔ sııwa na í lakı tɔ. Yʊlʊ tɛŋ ı taa na Isɔ ké na pácó í nyı pəlɛ pə təm. 5 Ma tʊ-wɛɣɛ ḿpúɣú sı pá wɛɛna lotu kʊlʊmtʊ, na pá təŋəɣı siɣisuɣu, na pá té Isɔ na pa taa ké teu, na pá lá na pá wɛɛna sɔɔlʊɣʊ. 6 Lɛlaa yela yaasi kʊpaŋ ınɛɣɛ təkʊɣʊ, na pá tooli na pá sʊʊ kʊmɛləntɔŋkpɛɛsaɣa taa ké yem. 7 Pa lʊkı yem sı mpɛɣɛlɛ Isɔ kʊsəsıtʊ sɛɣɛsəlaa, pəyele paa cɛkəɣəna pa maɣamaɣa pa kʊyɔɣɔtʊtʊ. Pa ta cɛkəna mpi mpi pə təm pa tıı yɔɣɔtəɣı mpʊ na apalʊtʊ tɔ.

8 Tə nyəmá sı ye n təŋa Isɔ kʊsəsıtʊ kɛ teitei ısıı tə wɛʊ tɔ, tə wɛ teu ké. 9 Na pıı təəsı-ŋ sı kʊsəsıtʊ fɛı nti pə paasaa na pá sıı kʊpantʊ lataa təə tɔ. Ama ısaɣalataa, na kaanıʊtʊnaa, na nyaŋ nyáma, na kawalaɣa nyáma, na mpa paa seeki Isɔ na paa seeki ı nyəm tɔ, na mpa pa kʊɣı pa caanaa yaa pa toonaa tɔ, na yʊlʊkʊlaa, 10 na apalaa mpa pa sʊʊkəna apalaa lɛlaa tɔ, na yʊlʊpɛɛtəlaa, na pɔpɔtʊnaa, na mpa pa sıakı pa nɔɔsı kɛ yem tɔ, yaa mpa pa takəɣı ntiwɛ tə ta təŋ sɛɣɛsʊɣʊ kʊpaŋkʊ ŋku kʊ waasəɣı yəlaa tɔ, pa təənaa kɛ pa sıı kʊsəsıtʊ. 11 Laapaalı Kʊpaŋ wei pə yelina-m tɔ ını ı sɛɣɛsəɣəna sɛɣɛsʊɣʊ kʊnɛ. Teeli Isɔ na kʊpantʊ tʊ təə Laapaalı Kʊpaŋ ntɛ́.

Isɔ kʊpantʊ

12 Tacaa Yesu Kilisiti wei ı ha-m toma kɛ sɔsɔm na má lakəna ma təmlɛ təɣɔ ma sɛɛ í na təmlɛ. I tʊnau má sı ma nəɣəsəna pá tɛ-m na taa, na í kpa-m sı má la təmlɛ tɔ, ma sɛɛ-ı í na təmlɛ. 13 Tuu ləŋ má yɔɣɔtaɣana ısaɣatʊ kɛ ı təə, na má tʊna-ı kʊnyɔŋ, na má tʊʊ-ı. Ama Isɔ wii ma pətɔɔtəlɛ. Pə taɣa pʊlʊ, ma taa té ma taa na Isɔ təɣɔ ma ta nyı ma kʊlapʊtʊ ntı. 14 Tacaa hʊla-m ı pɛɛlɛɛ kɛ sɔsɔm, na ı lapa na má tɛŋ ma taa na Isɔ na má sɔɔləɣı yəlaa ısıı tə kpɛntənau Yesu Kilisiti na tə wɛna tɔ. 15 Tɔm nti tə ké tampana nyəntʊ təkelekele na tá mʊna pá mʊ-tı təkpem na pá tɛ-tı na taa tɔɣɔlɛ sı: Yesu Kilisiti kɔma antulinya taa sı ı yakı ısaɣalataa nyɔɔŋ, na maɣalɛ pa taa acɛpa. 16 Pə təə ké Isɔ wii ma pətɔɔtəlɛ, ını ı sɔɔləna sı Yesu Kilisiti í

húlí ɪsaɣalataa taa acɛpa maɣa ɪ suulu təna, na pɪ húlí waalɪ nyáma mpa paa tɛ na pá mʊ ɪ təm na pá hiki weesuɣu kɛ tam təɔ tɔ sɪ pá nyəɣəna-m na pá ná. 17 Aaa, Kawulaɣa tʊ, ɪnɪ ɪ wɛnna tam təɔ, ɪɪ səkɪ, paa naa-ɪ, ɪ tike təkoŋ ntɛ́ Isɔ. Yəlaa təna í samɪ-ɪ na pá tʊɣʊ-ɪ teeli kɛ tam təɔ. Ami.

18 Təʊ, ma pu Timotee, Isɔ ka lapa hatuu ləŋ na pá ná nyá təm nti na pá yɔɣɔtɪ təɣɔ ma təkaa na má kpaaləɣɪ-ŋ ɪsəntɔ, sɪ ń təkɪ təmnaa mpɛɣɛ teu, na ń paasɪ na ń yoo yoou kɛ teu. 19 N tɛma Isɔ na nyá taa tɔ təkɪ mpʊ na ń wɛɛna lotu kʊlʊmtʊ. Lɛlaa tá təkɪ lotu kʊlʊmtʊ ɪlɛna pa Isɔ sɛɛʊ pəsɪ yem. 20 Pa taa mpɛɣɛlɛ na Himenee na Alɛkəsantəlɪ. Satanɪ kɛ ma yilina-wɛ sɪ í la-wɛ na pə́cɔ́ pá nyɪ sɪ pa yɔɣɔtʊɣʊ ɪsaɣatʊ kɛ Isɔ təɔ tɔ pə fɛɪ teu.

2

Isɔ sələ́mʊɣʊ

1 Təʊ, kancaalaɣa ɪlɛ, nti ma tʊɣɪ-mɛ sɪ í la təɣɔlɛ sɪ í tɛkəɣɪ Isɔ ké niŋ kɛ yəlaa təna təɔ, na í sələ́məɣɪ-ɪ pa təɔ, na í wiikina-ɪ pa təɔ, na í sɛɛkɪ-ɪ í na təmlɛ kɛ pa təɔ. 2 Ɪ sələ́mɪ Isɔ ké awulaa sɔsaa na toŋtʊnaa təna təɔ, ɪlɛna tá pəsɪ na tá caɣa təpamm na alaafəya na tá paasəna Isɔ nyəntʊ kɛ teu, na tá təka tá yaasi kʊpaŋ. 3 Nti tə maɣamaɣa tə ké tá Yatʊ Isɔ luɣu tɛɛ nyəntʊ na tə wɛ-ɪ teu təɣɔlɛ. 4 Ɪnɪ ɪ caana sɪ pə́ ya yəlaa təna nyɔɔŋ, na pə́ lá na pá nyɪ tampana. 5 Pə taɣa pʊlʊ, Isɔ kʊlʊm tike təkoŋ wɛnna, na Isɔ na yəlaa pa hɛkʊ taa sənlʊ kɛ kʊlʊm ké, ɪnəɣəlɛ yʊlʊ wei pa yaa sɪ Yesu Kilisiti tɔ. 6 Ɪlɛ́ ɪ hana ɪ tɪ na í fɛlɪ na pə́ cɛ yəlaa kɛ pa yomle. Waatʊ wei paa tʊwa təɣɔ ɪ kɔma, na í húlí sɪ tampana Isɔ caa ké sɪ pə́ ya yəlaa təna nyɔɔŋ. 7 Pə maɣamaɣa pə təɔ ké pə kpa-m pə təm heellu na tillu, na pə́ tʊ-m sɪ má sɛɣɛsəɣɪ mpa pa ta kɛ Yuta nyáma təɣɔ Isɔ sɛɛʊ mpaaʊ na tampana pə təm. Tampana kɛ ma yɔɣɔtəɣɪ, maa looliɣi.

8 Pə təɔ ké ma caa sɪ paa timpiɣi apalaa sələ́məɣɪ Isɔ, pá tiɣisi Isɔ ké niŋ, na pá sələ́məna lotu kʊlʊmtʊ, na páánáá yaa yoou í taa wɛɛ.

9 Ma caa tətɔ sɪ alaa í təɣɔləɣɪ pa wontu kɛ ɪsəna pə mʊna pá təɣɔləɣɪ tɔ, pá taa la ɪsəcaʊ na pá suli mpəle tɛləsʊɣʊ. Pá taa tiɣiliɣina nyɔɔsɪ taɣanʊɣʊ katatəlaɣa, yaa wʊlanaa na lɪtʊ pə tʊɣʊ, yaa liɣitee pɔɔŋ təɣɔlʊɣʊ sɪ pá te. 10 Ama lakasɪ kʊpaŋsɪ kɛ paa tiɣilina ɪsɪɪ lakasɪ nsiwɛ sɪ mʊŋna alaa mpa pa təŋ sɪ pa seeki Isɔ tɔ. 11 Ye pa sɛɣɛsəɣɪ, pə wɛɛ ké sɪ alʊ í su na í pasa ɪ təɣɪ teu na í nɪɪkɪ sɛɣɛsʊɣʊ. 12 Ma ta ha alʊ kɛ nəɣɔ sɪ í sɛɣɛsɪ yaa í kpiliki apalʊ kɛ pʊlʊpʊ taa. Ama pə wɛɛ ké sɪ í su. 13 Pə taɣa pʊlʊ, Atam kɛ pə caaləna ŋmaʊ, pə waalɪ ké pə ŋma lfa. 14 Pə taɣa Atam kɛ pə puɣusaa. Ama alʊ kɛ pə puɣusaa na í kisi Isɔ nəɣɔ taa nyəntʊ kɛ nɪɪnaʊ. 15 Ye pa tɛŋ pa taa na Isɔ na pá səələɣɪ yəlaa na pa yaasi máɣá Isɔ, na paa lakɪ ɪsəcaʊ na pá təka ḿpúɣú tam, ɪlɛ pɪ ya pa nyɔɔŋ na pa piya lʊlʊɣʊ taa.

3

Isɔ yəlaa kpekəle səsaa kpaʊ

1 Təm nti tə ké tampana nyəntʊ təkelekele təɣɔlɛ sɪ, ye yʊlʊ caa í la Isɔ yəlaa kpekəle səsɔ pə ké təmlɛ kʊpantɛ ké. 2 Wei ɪ kiŋ pa kaa na kawaliya nakəlɪ tɔ ɪnɪ ɪ ká təɣɔna Isɔ təseelɛ səsɔɔntʊ. Na alʊ kʊlʊm kɛ pʊntʊ ɪnɪ ɪ ká wɛɛna. Ɪ ká kpaakɪ ɪ təɣɪ paa mpi pə taa, na í wɛɛ ləmaɣasɛɛ tʊ na wei ɪ nyəmá pə təna pə taɣanʊɣʊ kɛ teu tɔ. Ɪ ká wɛɛ wei ɪ nyəmá mʊʊllɛ lapʊ tɔ, na ɪ pəsəɣɪ sɛɣɛsʊɣʊ. 3 Ɪ kaa wɛɛ sʊlʊnyɔɔlʊ yaa mʊsʊŋ tʊ. Ama ɪ ká wɛɛ təpamm ké, na í wɛna yəllɛ. Ɪ kaa wɛɛ pəɣɔlaɣa nyənlʊ. 4 Ɪ ká wɛɛ wei ɪ paasaa na í pəsa ɪ təyaɣa kɛ teu teu, na í məŋna ɪ piya kɛ ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ na sɪ nɪɪkəna-ɪ na sɪ nyaŋna-ɪ teu tɔ. 5 Mpi tɔ, ye yʊlʊ ta pəsɪ ɪ maɣamaɣa ɪ təyaɣa, ɪsənaɣa ɪ ká pəsɪ na í paasəna Isɔ sɛɛlaa kpekəle? 6 Ye pʊntʊ ké Isɔ sɛɛlʊ kʊfalʊ pə kaa la. Pə taɣa pʊlʊ, ɪ ká kɔɔ ké na í saŋ ɪ tɪ na ɪ təm nana səpʊ

ɪsɪɪ Ilɔɣɔv nyəntv ka lapv tɔ. 7 I ká wɛɛ wei ɪ kvpantv ma ta nyɪ ɪsɔnaa maɣamaɣa sama tɔ, pácó pá taa kɔɔ na pá footiɣi-ɪ, na í kɔɔ í nana Ilɔɣɔv nyəpətv taa ké tiiu.

Yesu sɛɛlaa kpekəle taa təma lataa

8 Mpa mpa pa lakɪ təma kɛ Yesu sɛɛlaa kpeka taa tɔ paa wɛɛna yaasi kvpaŋ kɛ mpv tətɔɣɔ. Pa kaa wɛɛ ataa na a waalɪ nyáma, pa kaa wɛɛ svlvnyɔɔlaa, yaa mpa pa muɣuliɣi sɪ pá hiki liɣitee tɔ. 9 Paa wɛɛ mpa pa təŋəɣəna laakalɪ kvpaŋ kɛ lsɔsɛɛlɛ mpaav tampana nna a tɔɔ lsɔ kulaa tɔ. 10 Pá maɣasɪ-wɛ na pácó, ye pa ta na ɪsaɣatiya nakələɣɪ pa kiŋ ɪlɛ pa svv Yesu sɛɛlaa kpekəle təmlɛ lapv taa. 11 Pa alaa tətɔ ká wɛɛna yaasi kvpaŋ, pa kaa cakəna yəlaa. Paa kpaakɪ pa tɪ na pá wɛɛ kvpama kɛ pə təna pə taa. 12 Wei ɪ lakɪ Yesu sɛɛlaa kpekəle təmlɛ tɔ ɪ ká wɛɛna alv kvlvm ké, na ɪ ká wɛɛ wei ɪ paasaa na í pəsa ɪ piya na ɪ təyaɣa kɛ teu teu tɔ. 13 Yesu sɛɛlaa kpekəle təmlɛ lataa mpa pa lapa pa təma kɛ teu tɔ, pa nyɔɔŋ kvləɣɪ ké. Na pa pəsəɣɪ na pá yəɣətɪ tá na Yesu Kilisiti tá kpɛntvɣv lapa na tá wɛ lsɔ sɛɛv mpi pə taa tɔ pə təm na paa nyaŋna pvlv.

Səsɔɔntv nti pə ŋmɛsaa tɔ

14 Ma ŋmaakɪ-ŋ takəlaɣa kanɛ na má tɛɛləɣɪ ké sɪ maa kɔɔ nɔɔnɔɔ na má na-ŋ. 15 Ama ye pə kɔma na n ta nɪɪ ma taŋ, ɪlɛ takəlaɣa kanɛ kaa kɛɛsəna-ŋ yaasinaa mpa n ka təkɪ lsɔ sɛɛlaa kpeka taa tɔ. Weesuɣu lsɔ sɛɛlaa mpa pa ké kite nte tə tɔɔ tampana səŋaa na pá təka-yɛɣɛ teu təkpa təɣɔ ma təŋ. 16 Ama tampana tɔɔ ɪsəntɔ tá lsɔsɛɛlɛ mpaav təm kvŋmɛsətv wɛ piti ké teu ké, yvlv ɪɪ pəsəɣɪ na í kpɛɛsɪ təlɛ.
I kɔma tɔ yvlvwɛɛtv kɛ ɪ wɛna.
Feesuɣu ná hvləna sɪ ɪ ké tampana təŋlv.
lsɔtaa tillaa maɣamaɣa ná na-ɪ.
I waasv kɛ pa lapa kateŋasɪ təna taa.
Pa mv ɪ təm kɛ antulinya təna taa.
Pə kpaasa-ɪ na í svv ɪ teeli taa.

4

Sɛɣɛsəlaa pəpətvnaa

1 lsɔ Feesuɣu yəɣətəɣɪ ḿpúɣú təcɛɪcɛɪ sɪ, pɪɪ kɔɔ na pə́ tala kantəkaɣa kvyɛɛŋ taa tɔ, yəlaa lɛlaa ká lɪɪ lsɔ sɛɛv na pá paasəna ɪlɔɣɔhilu təma kvpuɣusɛɛ, na alɔɣaa kvsɛɣɛsətv kɛ paa mv. 2 Na paa yele na yəlaa cɛsəlaa na pəpətvnaa mpa pa ləmaɣasɛɛ taa səpa ɪsɪ pa tɪɪla-yɛɣɛ kɔkɔ na paa tasəɣɪ kvpantv natələɣɪ cɛkənav tɔ pɛlɛ pa tolisi-wɛ. 3 Yəlaa panɛwɛ, pa sɛɣɛsəɣəna sɪ alv kpaɣau fɛɪ teu, na təɣɔnasɪ lɛnsənaa təɣɔv fɛɪ teu. Anɪ lsɔ ná lapa kvtɔɣɔŋ ɪnəɣɪ sɪ lsɔ sɛɛlaa nyəmá tampana tɔ pá sɛɛ lsɔ na pá təɣɔ. 4 Pə təna mpi lsɔ lapa tɔ pə tewaɣa, pə taa pvlv fɛɪ lɔv. Ama pə wɛɛ sɪ pá təɣɔ pə təna ké na pá sɛɛ lsɔ ké í na təmlɛ kɛ pə tɔɔ. 5 Pə taɣa pvlv tɔɔ, lsɔ Təm na ɪ sələmvɣv taɣanəɣɪ pə tənaɣa na pə wɛɛ-ɪ teu.

Kilisiti təmlɛ tv kvpaŋ

6 Ye n wɛɛ na ń sɛɣɛsəɣɪ tá taapalaa kɛ təmnaa panɛ, n tɛŋ na ń lá Yesu Kilisiti təmlɛ tv kvpaŋ ké. Na pɪɪ húlí sɪ lsɔsɛɛlɛ mpaav təmnaa na tampana sɛɣɛsəŋ wei n təŋaa təɣɔ n pɪɪsəɣəna nyá ləsaɣa. 7 Kisi sɔsaa taa kpaɪ kpaɪ təmnaa mpɛ, tɪɪ lakɪ na yvlv tɛ ɪ taa na lsɔ se. Faləsəɣɪ nyá tɪ sɪ ń sɔɔsɪ lsɔ ké nyɔɔnav kɛ teu. 8 Yvlv faləsvɣv ɪ tɔnvɣv tɔ pə waasəɣɪ te, ɪlɛ pə waasvɣv ta tɔɔ ké. Ama ye yvlv faləsa ɪ tɪ sɪ í nyɔɔna lsɔ ké teu, ɪlɛ pəlɛ pə kələna waasvɣv kɛ paa mpi pə taa. Pə taɣa pvlv tɔɔ, ɪnɪ ɪ təmna sɪ ɪ ká ha-tvɣv weesiŋ kɛ saŋa na cele tətɔ. 9 Təm ntɪ tə ké tampana nyəntv ké təkelekele, na tə mvna pá mv-tɪ təkpem na pá tɛ-tɪ na taa. 10 Mpi pə tɔɔ tá wɛɛ na tá təŋna təmlɛ lapv na tá lvkɪ təɣɔlɛ. Pə taɣa pvlv tɔɔ, weesuɣu tv lsɔ wei ɪ yakɪ yəlaa təna nyɔɔŋ ɪlɛna pá tɪɪ kələna mpa pa tɛŋɪ-ɪ na pa taa təɣɔ tá tɛɛləɣɪ.

11 Húlí-wɛ sɪ pá lakɪ pə tənа ɪsəntɔ na ń sɛɣɛsəɣɪ-wɛ. 12 Taa yele na nɔɣɔlʊ kpɛɛna-ŋ sɪ n ké pəyaɣa. Ama wɛɛ wei Isɔ sɛɛlaa lɛlaa ká kɛɛsəɣəna na pá lakɪ tɔɣɔ nyá yɔɣɔtaɣa taa, na nyá tɔntɛ na nyá sɔɔlʊɣʊ kɛ lɛlaa taa, na ɪsəna n tɛmna Isɔ ké nyá taa na nyá tənaŋŋ wɛɛtʊ pə taa. 13 Kaləɣɪ Isɔ Tɔm takəlasɪ kɛ yəlaa taa na ń lakɪ waasʊ na ń sɛɣɛsəɣɪ pə hʊwɛɛ na má kɔŋ. 14 Taa liɣilina mpi Isɔ Feesuɣu yelaa na pə lapʊ saa-ŋ tɔ, mpi paa nawa na pá yɔɣɔtɪ na Isɔ təsɛɛlɛ sɔsaa tənɪ nyá tɔɔ ké niŋ tɔ. 15 Paasəna teu na ń la təmlɛ tənɛ na ń yoosi-tɛ. Há nyá təɣɪ tə taa təkpataa na pa təna pá na ɪsəna n tɔŋna toŋ nyɔɔʊ tɔ. 16 Feŋiɣi nyá tɪ na nyá kʊsɛɣɛsətʊ tɔɔ tɔtɔ. Tɔkɪ pə tənaɣa ḿpúɣú teu. Tɔm tampana tɔɔ, ye n lakɪ mpʊ, n ká ya nyá tɪ nyʊɣʊ na nyá nɪntaa nyəŋ tɔtɔ.

5

Isəna Timotee ká lakɪ Isɔ sɛɛlaa tɔ

1 Taa kaləɣəna kʊkpatəlaa, ama yɔɣɔtəna-wɛ ɪsɪɪ n ka yɔɣɔtəna nyá caa tɔ. Ye ɪfepiya ɪlɛ tɛɛkɪ pɛlɛ ɪsɪɪ nyá tɛɛtʊnaa. 2 La alaa sɔsaa ɪsɪɪ nyá toonaa. Na ń la alaa səkpema ɪsɪɪ nyá tɛɛtʊnaa tɔtɔ, na ń lá laakalɪ na tɛtɛlakasɪ.

3 Paasəna leelaa sɔsaa kɛ teu. 4 Ama leelu wei ɪ wɛna piya yaa saaləna tɔ, pə wɛɛ sɪ səlɛ sɪɪ kpɛləməna sɪ nyə́ma kɛ təkʊɣʊ na pə́ húlí sɪ ḿpúɣú pə wɛ pa Isɔsɛɛlɛ mpaaʊ taa. Na pɪɪ húlí tɔtɔ sɪ pa caanaa na pa cɔsɔnaa ka wɪɪwa mpɛ pa tɔɔ ɪlɛ kʊpantʊ ntəɣɪ mpɛ pa lɛɛtəɣɪ pa nyə́ma. Pə taɣa pʊlʊ, mpʊ ɪnɪ pə lapʊ wɛ Isɔ ké teu ké. 5 Ama leelu wei ɪ kpatəlaa na í fɛɪna paasənlʊ tɔ Isɔ ké ílé ɪ tɛɛləɣɪ. Na í sələməɣɪ-ɪ tam, na í wiikina-ɪ na ɪsəlɛ kʊsɛɛmlɛ sɪ í temi-ɪ. 6 Ama leelu wei ɪ wɛna təkpaaləʊ tɔ, paa ɪ wɛna ɪ ɪsɛ tɔ ɪ səpaɣa na í caɣaa. 7 Nti tə wɛɛ sɪ n ká tɔɔsɪ-wɛ tɔɣɔlɛ yoo, ɪlɛ pa kaa na ɪsaɣatʊ natələɣɪ pa kiŋ. 8 Yʊlʊ wei ɪɪ paasəɣəna ɪ lʊlʊɣʊ nyə́ma na pə́ tɪɪ kələna ɪ maɣamaɣa ɪ təyaɣa tɔ pʊntʊ kisa Isɔ sɛɛʊ ké, na ma ta nyɪ Isɔ lapa-ɪ na sana.

9 Leelu wei ɪ lʊlʊɣʊ pɪɪsɪ tɛɛ nɪɪtoso tɔ ɪ tike ɪ hətɛ kɛ n ká tʊ leelaa həla taa. Ama ɪ ká wɛɛ wei ɪ laɣana apalʊ kʊlʊm kɛ hatuu ɪ kʊlʊɣʊ tɔɣɔ. 10 Na pá nyəma-ɪ na təma kʊpana ɪsɪɪ ɪ piya təkʊɣʊ na mʊʊlaa təkʊɣʊ na Isɔ yəlaa nɔɔhɛɛ kɔʊ na kʊnyɔntɔɣɔlaa sənaʊ na təma kʊpana təna lapʊ.

11 Pə kpaɣaʊ leelaa səkpema tɔ, taa ŋmaa pa həla kɛ takəlaɣa taa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pa kʊnyɪɪləŋ kɔŋ í kpa pa nyɔɔŋ taa tɔ pə tʊɣɪ-wɛɣɛ saaʊ ké. Na mpʊ tɔ, pa haa Kilisiti kɛlɛ siɣile, 12 ɪlɛna pə́ pəsəɣɪ-wɛɣɛ tasəkəlɛ nyə́ma. Mpi tɔ, pa ta təkɪ nɔɣɔ ŋka paa sɪɪwa kancaalaɣa tɔ. 13 Na təlɛ tə paasi paa cɔɔkɪ tɛɛsɪ taa ké na felentu caŋ na tə́ tɛɛləna-wɛ təkpətɪɪ. Na kʊkələtʊ ntɛ́ sɪ pa lakɪ yɔɣɔtəlaa ké na kataɣasətʊnaa, na pá faakɪ təmnaa kɛ yem. 14 Pə tɔɔ ké ma caa sɪ leelaa səkpema í saa, na pá lʊlɪ piya na pá paasəna pa tɛɛsɪ. Pəlɛ ɪlɛ tá kolontunaa kaa hikina timpi paa footiɣi-tʊ tɔ. 15 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, leelaa lɛlaa tɛma mpaaʊ kʊpaŋkʊ kɛ siɣile haʊ, na pá sʊʊ Satanɪ kɛ təŋʊɣʊ. 16 Ama ye ɪsɔ sɛɛlʊ wei ɪ lʊlʊɣʊ taa wɛ leelaa, pʊntʊ ká mʊ Yesu sɛɛlaa kpekəle kɛ səɣəla ké na í səŋna ɪ leelaa, ɪlɛna pə́ hɛtɪ Yesu sɛɛlaa kpekəle na pɛlɛ pá səŋna mpa pa ké leelaa təkpem tɔ.

TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA ŊKA PƆƆLI NMAAWA TIMOTEE TƆ

Kʋtʋlʋtʋ

Pəəlɪ wɛ salәka taa ké Lom na ɪ taapalaa paɣalɛ lə-ɪ. Ɪ naWa sɪ ɪ sәm kpɛɣɛtaa ɪlɛna í tʋɣɪ ɪ pәyalʋ Timotee kɛ mpi mpi pә wɛ lapʋ tɔ. Ɪ hʋla-ɪ sɪ í yoo ɪsɔsɛɛlɛ yoou kʋpaŋkʋ ɪsɪɪ Kilisiti sɔɔcɛ kʋpaŋ. Sɪ í tәŋ ɪnɪ ɪ ɪkpatɛ na í kisi tәm kpaɪ nyәntʋ tɔɔ kɛ hɔm. Na í kisi yooŋ wei í hatәlәɣәna yʋlʋ kɛ taa tɛm tɔ. Sɪ í tɔkɪ Ɪsɔ Tɔm naŋŋ nyәntʋ nti í mʋWa hatuu ɪ pәcaatʋ tɔ. Pəəlɪ tala takәlaɣa tәkʋlɛ tɔ, í tasa Timotee kɛ apalʋtʋ sɪ í kantәlɪ waHala taa na ɪ yoo ɪsɔsɛɛlɛ taa yoou. Pә tɔɔ ké í tasәɣɪ takәlaɣa kallaa tәnaɣa apalʋtʋ sɪ pá nyɔɔ toŋ na pá yoo ɪsɔsɛɛlɛ yoou ŋkʋ.

Ɪsәna pa faɣa Timotee II takәlaɣa tɔ:

Ɪsɔ samtʋ na apalʋtʋ tasʋɣʋ, titite *1:1–2:13*
Laɣatʋ tasʋɣʋ na kʋtʋtʋtʋ, titite *2:14–4:5*
Pəəlɪ yoou kʋpaŋkʋ, titite *4:6-22*

Sɛɛtʋ

1 Maɣa Pəəlɪ, Ɪsɔ luɣu lapәna na má la Yesu Kilisiti tillu sɪ ma kpaaləɣɪ weesuɣu ŋku Ɪsɔ ka tɔma sɪ ɪ ká ha mpa na Yesu Kilisiti pa kpɛntaa tɔ kʋ tɔm.
2 Má ŋmaakәna takәlaɣa kanɛɣɛ ma pu kʋpaŋ Timotee. Tacaa Ɪsɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá húlí-ŋ pɛɛlɛɛ na suulu na pá ha-ŋ alaafәya.

Apalʋtʋ sɔɔsʋɣʋ

3 Ɪsɔ wei ɪ tәmlɛ ma lakәna lotu kʋlʋmtʋ ɪsɪɪ ma caanaa lakaɣa tɔɣɔ ma sɛɛkɪ. Maa hɔsәɣɪ nyá tɔɔ ké tɔɔsʋɣʋ kɛ ma sәlәmәŋ tәna taa ké ilim na ahoo, na má sɛɛkɪ Ɪsɔ ké í na tәmlɛ. 4 Ma tɔɔsa nyá wula, na má nyɪlәɣɪ sɔsɔm sɪ má na-ŋ tá ná na ma laŋlɛ hʋlʋmɪ teu. 5 Ma tɔɔsәɣɪ ɪsәna n tɛma nyá taa na Ɪsɔ na tampana tɔ. Nyá neese Loisi na nyá too Iniisi pɛlɛ paa tɛma pa taa na Ɪsɔ ké ḿpúɣú na pácó pá takɪ nyá. Ma nyәmá teu tәkpataa sɪ nyá maɣamaɣa n tɛma nyá taa na Ɪsɔ ké ḿpúɣú. 6 Pә tɔɔ ké ma tɔɔsәɣɪ-ŋ sɪ maa tәna ma niŋ kɛ nyá tɔɔ na Ɪsɔ yele na mpi pә lapʋ saa-ŋ tɔ taa yele na pá sɪ paa pәcɔ. 7 Pә taɣa pʋlʋ, Ɪsɔ tá ha-tʋɣʋ ɪ Feesuɣu sɪ kú la-tʋɣʋ sɔɣɔntʋnaa. Ama sɪ kú la-tʋɣʋ kpelikpeka nyáma na tәma sɔɔllaa na lәmaɣasɛɛ nyáma ké.
8 Pә tɔɔ ɪlɛ taa sɪ fɛɛlɛ na Tacaa tɔm heeluɣu. Taa sɪ fɛɛlɛ na má wei ma ké salәka tʋ kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ tɔ ma tɔm. Ama nyaa tɔɣɔ Laapaalɪ Kʋpaŋ kʋnyɔŋ kɛ ɪsәna Ɪsɔ ha-ŋ pә toma tɔ. 9 Ɪnɪ ɪ yapәna tá nyɔɔŋ na í yaa-tʋ sɪ tá la ɪ yәlaa. Pә taɣa tá lakasɪ kʋpaŋsɪ nasәlɪ sɪ tɔɔ. Ama ɪsәna mpi ɪ sɪɪWa na í tәŋәɣɪ na í lakɪ tɔ, na ɪ pɛɛlɛɛ pә tɔɔ ké ɪ lapa mpʋ. Hatuu yem taa ké ɪ taɣana ɪ pɛɛlɛɛ anɪ sɪ ɪ húláýí-tʋɣʋ-yɛ na Yesu Kilisiti kiŋ. 10 Ama kaɣana Tacaa Yesu Kilisiti kɔma tɔɣɔ ɪ hʋla-tʋɣʋ-yɛ na tá ná. Pә taɣa pʋlʋ, Yesu Kilisiti kʋna sәm apalʋtʋ, na í kuli weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ kʋ tɔɔ na Laapaalɪ Kʋpaŋ.
11 Ɪsɔ lapa na má pәsɪ Laapaalɪ Kʋpaŋ ɪnɛ ɪ kpaallʋ na ɪ tillu na ɪ sɛɣɛsәlʋ. 12 Pә tɔɔ ké ma tɔkɪ kʋnyɔŋ kɛ ɪsәntɔ. Paa na mpʋ ma ta lɔ tɔɔŋ. Pә taɣa pʋlʋ, ma nyәmá wei ma lakɪ na má tɛɛlәɣɪ tɔ, na ma nyәmá teu tәkpataa sɪ ɪ pәsәɣɪ na í tɔkɪ mpi ma yelina-ɪ tɔ halәna kʋyakʋ ŋkʋ ɪnɪ kʋ wule. 13 Kɛɛsәɣәna sɛɣɛsәŋ kʋpaŋ wei ma kɛɛsa-ŋ na í waasәɣɪ yәlaa tɔ, na ń tɔkɪ teu kɛ Ɪsɔ sɛɛʋ na tәma sɔɔlʋɣʋ mpi tә hika tá na Yesu Kilisiti tá kpɛntʋɣʋ taa tɔ. 14 Feesuɣu Naŋŋtʋ wei í cakɪ tá taa tɔ í sәna-ŋ na ń tɔkɪ teu kɛ sɛɣɛsʋɣʋ kʋpaŋkʋ ŋku pa sɛɣɛsa-ŋ tɔ.
15 Asii tɛtʋ nyáma tәna lɔ-m tɔ n nyәmá mpʋ. Mpa pa ha-m siɣile kɛ mpʋ tɔ pa taa mpɛɣɛlɛ Fisɛɛlɪ na HɛɛmɔsɛɛnɪWɛ. 16 Honesifɔɔ temna-m tɔm paɣalɛ. Ɪsɔ

í fɛlı í na ı nyáma kɛ kupantu. Ma salaka takuɣu ta lapı-ı fɛɛlɛ, 17 ı tala Lom tɔ, ı pɛɛka-m ké na ısalɛ kusɛɛmlɛ na halana í na-m. 18 Tacaa í yele na í hiki kupantu kɛ kuyaku ŋku ını ku wule. Nyá maɣamaɣa n nana nyá ısalɛ kɛ kookalanaa mpa ı lapa-m Ifeesu tɔ.

2

Kilisiti yoolu kupaŋ yaasi

1 Ma pu, ye nyá ule tɔkı pɛɛlɛɛ nna pa hula-tuɣu tá na Yesu Kilisiti tá kpɛntuɣu tɔɔ tɔ na ń nyɔɔ toŋ. 2 Tuu n wɛ ma kiŋ na má sɛɣɛsaɣı nti nti tɔ n nıı-tı, na yalaa paɣalɛ ná mpu. Ule kɛlı tə tana na ń húlí apalaa mpa n wɛna naani na paa pası na pá tɛlası-taɣı pa lɛlaa tɔ.

3 Nyaa tɔɣɔ nyá kunyɔŋ ısıı Yesu Kilisiti yoolu kupaŋ. 4 Yulu wei ı wɛ yoou taa tɔ, ku tɔm kɛ ı paasaɣana sı ı sɔsɔ wei ı kpaɣa-ı tɔ ı laŋle í hɛɛna-ı, ı kaa caɣa na í paasaɣana kpaı nyantu kɛ yem. 5 Na yulu lutu í suuwa na í lukı na í ta taŋ ısana mpi pa wɛɛ sı pá lu tɔ, paa ı huwa, nɔɣɔlu ná kaa samı-ı. 6 Na wei ı konta haŋasi kɛ tahatɛ na í lɔ tɔ, ını ı laalaɣana ı hatamutu taŋuɣu. 7 Maɣasaɣı tɔm nti ma yɔɣɔtaɣı tɔɣɔ nyá taa, Tacaa ká ha-ŋ tə nyam na ń cɛkana.

8 Tɔɔsaɣı Tafiiti lulugu taa tu Yesu Kilisiti wei ı fema sataa taa tɔ ı tɔm. Ntaɣı Laapaalı Kupaŋ wei ma kpaalaɣı tɔ ı húláɣí. 9 Na Laapaalı Kupaŋ ını ı kpaaluɣu tɔɔ ké ma tɔkı kunyɔŋ, halana pá caŋ na pá hɔkɔ-m ısıı ısaɣalatu sɔsɔ nɔɣɔlu. Paa na mpu tɔ pə taɣa Isɔ Tɔm kɛ pa hɔkaa. 10 Pə tɔɔ ké pa tuɣu-m kunyɔmaŋ na má suma, sı pá waası mpa Isɔ lasaa tɔ na pá ya pa nyuɣu, na pá hiki teeli wei ıu tɛŋ tɔɣɔ Yesu Kilisiti kiŋ. 11 Tɔm nti tə ké tampana tɔɣɔlɛ sı:

Ye tá na-ı tə kaa səm,
tá na-ı tıı kaa weesuɣu tɔtɔ.
12 Ye tə nyaɣa apalutu,
tá na-ı tıı tɔɣɔ kawulaɣa.
Ye tə kisa-ı,
ını ı ká kisi-tu tɔtɔ.
13 Ye tə lıı ı waalı,
ílé ı ta kɛ pə tu.
Pə taɣa pulu,
ı kaa pası na í kpɛɛsaɣana ı tı.

Təmlɛ latu kupaŋ

14 N ta na nti n ká tɔɔsaɣı-wɛ tɔɣɔlɛ. Heeli-wɛ na ısalɛ kusɛɛmlɛ kɛ Isɔ ısɛntaa sı pá yele tamnaa tɔɔ yoou kɛ pa hɛku. Mpi tɔ yoon ını ıu waasaɣı nɔɣɔlu. Ama wakəluɣu tike kɛ ı kɔŋna mpa pa caɣaa na pá nuku tɔ. 15 Kaası nyá tı sı ń la na Isɔ tike sa-ŋ. La ısıı təmlɛ latu wei ı fɛı fɛɛlɛ na ı təmlɛ, na í heeliɣi Isɔ tampana tɔm kɛ teitei ké tə lona taa tɔ. 16 Kisiɣi kpaı faacinaa mpa paa laku na yulu tɛ ı taa na Isɔ tɔ. Pə taɣa pulu, mpa pa sɔpa nyuɣu na faacinaa mpɛ tɔ pa na Isɔ pa tɔŋna hatəluɣu ké na pá puki. 17 Nti nti pa sɛɣɛsaɣı tɔ tə wakələɣı yəlaa kɛ teitei ké ısıı suulu suukuɣu samote taa tɔ. Faacinaa mpɛ pa lataa taa wɛɣɛlɛ na Himenee na Filɛɛtı. 18 Yəlaa panɛ pa lɔɣɔ tampana tɔm na lumaɣa waalı ké, halana pá sɛɣɛsaɣı sı tá sataa fem tɔm tɛma tɛɛu. Na pa sɛɣɛsaŋ ınɛ ı tusa lɛlaa na pá yele Isɔ sɛɛu. 19 Paa na mpu Isɔ sıu kite nte tɔ tə saŋa ḿpúɣú tam ké teu ké təca. Na pə ŋmaa tə tɔɔ sı: Tacaa nyamá mpa pa ké ı yəlaa tɔ. Na tɔtɔ sı: Pa tana mpa pa yaa pa taɣı Tacaa yəlaa tɔ pə wɛɛ sı paa kisi ısaɣatu lapu ké.

20 Toŋtu təyaɣa wɛu mpu tɔ, pə taɣa wontu nti pa lupana wula yaa liɣitee nyəɣətu tɔ tə tike kɛ pa lakəna ka taa. Ama tuɣu nyantu na cuɣu nyantu wɛɛ tɔtɔɣɔ na pá lakəna pə tana. Pa sıukı lentı ké na pá lakəna fɛɛlɛ kuyaku kuyaku, ulɛna pá kaası na pá lakəna lɛntı kɛ paa ıfemle nte. 21 Ḿpúɣú pə wɛɛ na yulu, ye n kisa

ɪsaɣatʊ nti tə tɔm ma yɔɣɔtaa tɔɣɔ lapʊ, n wɛ teitei ɪsɪ wontu nti pa sɪɪwa na pá ləsəɣɪ fɛɛlɛ kʊyakʊ tɔɣɔ. Mpi tɔ nyá caa tənna-ŋ, na n waasəɣɪ-ɪ ké. Na n mʊna pa lana-ŋ paa təmlɛ kʊpantɛ nte. 22 Se ɪfeputu kʊnyɪləŋ ɪsaɣaŋ. Lʊkɪ tam sɪ ń təŋ siɣisuɣu, na ń tɛ Isɔ na nyá taa, na ń sɔɔləɣɪ nyá yəlaa lɛlaa, na nyá na mpa pa təŋəɣɪ Tacaa na luɣu kʊlʊmʊɣʊ tɔ í maɣa teu, pʊlʊ í taa yasɪ-mɛ. 23 Yele hɔm kɛ kʊmɛlətɔmnaa na kpaɪ nyəntʊ pə tɔɔ. Nyá maɣamaɣa n nyəmá sɪ yoou kɛ tɔm ɪsɪɪ mpʊ tɛɛsəɣəna. 24 Pəyele Tacaa təmlɛ tʊ ná wɛɛ tɔ pə fɛɪ sɪ ɪ ká wɛɛ yoolu. Ama ɪ ká wɛɛ wei ɪ tɔm yəlaa təna caakɪ tɔɣɔ, na ɪ ká wɛɛ wei ɪ pəsa lɛlaa kɛ sɛɣɛsʊɣʊ na suulu húlúɣú tɔ. 25 Na ɪ ká sɛɣɛsəɣɪ mpa paa nɪɪkəna-ɪ tɔ təpamm təpamm. Ntanyɪ Isɔ ká yele na pá laɣasɪ na pá tisi tampana. 26 Pəlɛɣɛ paa məlɪ yaasi kʊpaŋ taa, na pá kpɛɛ pa təɣɪ Ilɔɣɔʊ nyəpa nyəpətʊ nti na í kpa-wɛ na í ŋmakələɣɪ-wɛ na pá lakɪ ɪ luɣu nyəntʊ tɔ tə taa.

3

Kantəkaɣa kʊyɛɛŋ

1 Tɔɔsɪ teu sɪ pə təna pɪɪ la katɛ kɛ sɔsɔm kɛ kʊyɛɛŋ kantəkaɣa nyəŋ taa. 2 Pə taɣa pʊlʊ, yəlaa ka wɛɛ mpa paa ka nyɔɔŋ na pa maɣamaɣa pa leleŋ pɛɛkʊɣʊ tɔ, liɣitee ɪsəlɛ taa ké paa nyənəɣɪ. Paa hɔ pa tɪ, na paa la ɪsəcaʊ. Paa yɔɣɔtɪ Isɔ tɔɔ ké ɪsaɣatʊ, pa kaa seeki pa caanaa. Paa la fɔɔfɛɪnaa, pa kaa seeki Isɔ. 3 Paa la təkatɪɪ, pa kaa wɛɛna lɛlaa pətɔɔtəlɛ. Paa la nɔɔhɛɛ tɛɛ kuulaa na mpəle tɛləsəlaa na nyaŋ nyáma. Pa kaa sɔɔlɪ kʊpantʊ. 4 Paa la kɔlɔmɔtɔ nyáma na páánáá nyáma. Paa saŋ pa tɪ, na paa yele Isɔ na pá paasəna mpi pə hɛɛsəɣɪ pa laŋa tɔ tike. 5 Paa cɛsɪ ḿpúɣú ɪsɔ ɪsɔ ké sɪ pa təŋəɣɪ Isɔsɛɛlɛ mpaaʊ pəyele pa kʊ pə toma kɛ pa taa. Yele yəlaa ɪsɪɪ mpʊ pə takanaa. 6 Pa taa lɛlaa cɛŋəɣəna tɛɛsɪ taa na pá puɣusiɣi alaa mpa pɪɪ kantələɣɪ na pá teela ɪsaɣatʊ na kʊnyɪləŋ ɪnɪ ɪ təna ɪ kʊɣɪ-wɛ tɔ. 7 Pə alaa pɛɛkəɣɪ tam ké sɪ pá sɛɣɛsəɣɪ-wɛ, pácó paa pa sɛɣɛsa-wɛ, paa pəsəɣɪ na pá cɛkəna tampana naalɪ. 8 Isɪɪ Yanɛɛsɪ na Yampəlɛɛ paa kpɛɛsəna Moisi tɔ, mpʊ tɔtɔɣɔ yəlaa panɛ pa kpɛɛsəɣəna tampana. Pa ləmaɣasɛɛ səpaɣa pa Isɔsɛɛlɛ ta təŋ. 9 Pa nyʊɣʊ kaa tasa kʊlʊɣʊ, mpi tɔ pɪɪ kuli pa waalɪ ké na yəlaa təna cɛkəna sɪ pa ké kʊmɛlɛməŋ. Yanɛɛsɪ na Yampəlɛɛ pa nyəntʊ ka lapa ḿpúɣú teitei ké.

Nti Timotee ká lakɪ tɔ

10 Ye nyá ɪlɛ n təŋa ma sɛɣɛsʊɣʊ təna, na ma yaasinaa, na mpi pə lapʊ maa tʊ ma lotu taa tɔ, na ɪsəna ma tɛma ma taa na Isɔ tɔ, na ma suulu, na ɪsəna ma sɔɔləɣɪ lɛlaa tɔ, na ma ɪsəlɛ sɛɛsʊɣʊ 11 kɛ ma kʊnyɔntɔɣɔlɛnaa na ma wahalanaa taa. Pɔpɔtʊ fɛɪ leleŋ, ma paasaa ké na má tɔɣɔ kʊnyɔməŋ kɛ Antiyɔka na Ikʊniyɔm na Lisitəla, na nyá maɣamaɣa n nyəmá mpʊ. Ama Tacaa yapa-m pə təna pə taa. 12 Aaɪ ḿpúɣú pə tɪɪ wɛɛ, mpa pa sɔɔlaa sɪ pá na Yesu Kilisiti pá kpɛntɪ na pá nɪɪna Isɔ ké pa tɔntɛ təna taa tɔ ḿpúɣú paa tʊɣʊ-wɛɣɛ kʊnyɔŋ. 13 Ama pə kaasa asaɣaa na puɣusilaa tɔ pɛlɛ pa ɪsaɣatʊ kaa wɛɛ tənaɣa. Paa puɣusiɣi lɛlaa kɛ ḿpúɣú na pá kpɛŋna pa maɣamaɣa tɔtə na pá puɣusiɣi. 14 Ama nyá ɪlɛ, nyaa tɔkɪ teu kɛ sɛɣɛsʊɣʊ ŋku pa sɛɣɛsa-ŋ na ń mʊ-kʊ na n tɛma-kʊ na nyá taa tɔ. Tɔɔsɪ mpa paa sɛɣɛsa-ŋ sɛɣɛsəŋ ɪnɪ tɔ pa tɔɔ. 15 Na ń tɔɔsɪ tɔtə sɪ hatuu nyá pəcaatʊ kɛ n nyəmá Isɔ Tɔm naŋŋ nyəntʊ, na ntɪ tə pəsəɣəna na tá ha-ŋ laɣatʊ nti n ká lana na ń té nyá taa na Yesu Kilisiti na pə ya nyá nyʊɣʊ tɔ. 16 Isɔ yelina na pá ŋmaa ɪ tɔm kɛ takəlasɪ taa. Na tə waasəɣɪ yəlaa, pə taɣa pʊlʊ, tə sɛɣɛsəɣɪ-wɛ na tá kisiɣina-wɛɣɛ pɔpɔtʊ, na tá taɣanəɣɪ-wɛɣɛ timpi timpi pa pəntəɣɪ tɔ, na tá húláɣí-wɛɣɛ ɪsəna paa təŋ tampana mammam kɛ pa kʊlapʊtʊ taa tɔ. 17 Tə lakɪ ḿpúɣú sɪ tə taɣanəɣɪ Isɔ yəlaa na pá te teu, na pá taa laŋ mpi paa lana pa təma kʊpana tɔ.

4

1 Ma heeliɣi-ŋ na ɪsəlɛ kʊsɛɛmlɛ kɛ Isɔ na Yesu Kilisiti wei ɪ ká hʊʊna weesuɣu
nyáma na sətaa kɛ təm tɔ pa ɪsɛntaa, na Yesu Kilisiti ɪnɪ ɪ kɔntɛ na ɪ kawulaɣa
pə tɔɔ sɪ, 2 ń lakɪ Isɔ waasʊ, nyaa sɛɛsɪ ɪsəlɛ te, paa pə maɣa-ŋ paa pə ta maɣa-ŋ.
Kaana-wɛ na ń la na pá mʊ-tɪ. Kaləɣəna-wɛɣɛ timpi timpi pa pəntəɣɪ tɔ. Sɛɣɛsəɣɪ-
wɛ na suulu sɔsɔ na pə́ sɔɔsɪ-wɛɣɛ apalʊtʊ. 3 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pɪɪ kɔɔ na pə́ kɛɛsɪ
waatʊ nɔɣɔlʊ tɔ, yəlaa kaa caa sɪ pá tasa sɛɣɛsəŋ kʊpaŋ wei ɪ waasəɣɪ yəlaa tɔɣɔ
mʊɣʊ tɔtɔ. Ama pa maɣamaɣa pa kʊnyɪɪləŋ kɛ paa təŋəɣɪ, na pá koti sɛɣɛsəlaa
paɣalɛ na pɛlɛ pá sɛɣɛsɪ-wɛɣɛ ntiwɛ ntiwɛ pa caa pá nɪɪkɪ tɔ. 4 Paa kisi təm
tampana nyəntʊ, na pá paasəna sɔsaa taa kpaɪ təmnaa. 5 Ama nyá ɪlɛ, kpa nyá
təɣɪ pə təna pə taa. Kantələɣɪ kʊnyɔntɔɣɔlɛnaa taa. La Laapaalɪ Kʊpaŋ kpaallʊ
təmlɛ. Paasəna nyá təmlɛ tənaɣa teu tətetete ɪsɪɪ Isɔ təmlɛ tʊ lakɪ tɔ.
6 Tɔʊ, ye ma ɪlɛ wule nte paa lana-m kɔtaɣa tɔ tə talaa ké, ma kʊyakʊ
kʊkpemuɣu talaa. 7 Ma yoowa təcam. Ma sewa na má tala ma tənaɣa. Isɔ ké
ma tɛmna ma taa ké tam. 8 Na pənɛntɛ tampana təŋlaa teeli ntenuɣu taŋna-m,
ŋkʊɣʊ Tacaa wei ɪ təŋəɣɪ tampana na í hʊʊkəna tɔ ɪ ká ha-m kʊyakʊ ŋkʊ kʊ wule.
Na pə taɣa ma tike kɛ ɪ ká ha, ama na pa təna mpa pa caɣaa na pá nyɪɪləɣɪ ɪ kɔntɛ
wule tɔ.

Pəəlɪ lɔlaa na ɪ təkəlaa

9 La kookalɪ na ń kɔɔ ma kiŋ kɛ ləŋ. 10 Mpi tɔ Temasɪ sɔɔla kaɣana antulinya
ɪnɛ ɪ nyəntʊ ké na í lɔ-m na í tɛɛna Tɛsaloniki. Kəlɛɛsaŋ ná tɛɛna Kalatɪ na Titʊ
ɪlɛɣɛ Talamatii. 11 Luku tike kɛ pə yelina-m. Ye n kɔŋ kpɛŋna Maləkɪ na nyá na-
ɪ í kɔɔ, ɪ ka səŋna-m ma təmlɛ. 12 Ma tila Tisikɪ ɪlɛɣɛ Ifeesu. 13 Ma yela ma kpaɪ
kɛ Kaləpusɪ tɛɣɛ Tʊlʊwasɪ, ye n kɔŋ ɪlɛ n kpɛŋna na ń kɔna. Kpɛŋna tɔtɔɣɔ ma
takəlasɪ, na nsi ma tɪɪ kəla nyɪɪlʊɣʊ tɔɣɔlɛ tɔnəŋ nyənsɪ.

TAKƎLAƔA ŊKA PƆƆLI NMAAWA
TITʊ
TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Titʊ ta kɛ Yuta tʊ, ɪ ké piitim lɛmpɪ tʊ ké. Ama í pəsa Yesu təŋlʊ. Haləna Pəəlɪ ŋmaa-ɪ na í tʊ-ɪ sɪ, í paasəna tɛtʊ nti lʊm cəənaa na pá yaakɪ-tɪ sɪ Kəlɛtɪ tɔ, tə lsɔ sɛɛlaa.

Pəəlɪ kpeɣela ɪ kʊsɛɣɛsətʊ kɛ takəlaɣa kʊtʊlʊtʊ taa. Pə waalɪ ké í hʊla yaasinaa mpa lsɔ təsɛɛlɛ nyəəŋ nyéma ká wɛɛna tɔ. Pəəlɪ hʊla Titʊ tətɔɣɔ yəlaa mpa lsɔ yʊlʊ ká paasəna lsɔ təsɛɛlɛ taa tɔ. Kʊkpatəlaa, alaa səsaa, na ɪfepiya na pɛɛlaa na yomaa. I hʊla təma nna nna pə wɛɛ sɪ lsɔ sɛɛlʊ í la tɔ, na ɪsəna pə wɛɛ sɪ yʊlʊ í caɣana hɛɛsʊɣʊ tɔ, na í hatələna faɣaʊ. Pə waalɪ ɪlɛna í tʊ Titʊ kɛ nti nti ɪ ká la tɔ, na sɛɛtʊ.

lsəna pa faɣa Titʊ takəlaɣa tɔ:

lsəna lsɔ təsɛɛlɛ nyəəŋ nyéma ka tɔ tɔ, titite *1*
lsəna leelaa na suluwaa na yomaa paa wɛɛ tɔ, titite *2*
lsəna lsɔ sɛɛlaa ka tɔ tɔ, titite *3*

Sɛɛtʊ

1 Maɣa lsɔ təmlɛ tʊ Pəəlɪ, Yesu Kilisiti tillu.

Pa tʊ-m ké sɪ má la na mpa lsɔ ləsaa tɔ pá mʊ lsɔ, na má hʊ́lí-wɛɣɛ tampana nna tá lsɔsɛɛlɛ mpaaʊ sɛɣɛsəɣɪ tɔ, 2 na pá tɛ pa taa sɪ paa hiki weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ tɔ. lsɔ ka təmna hatuu ləŋ kɛ yem taa sɪ ɪ ká ha-tʊɣʊ weesuɣu ŋkʊ, lsɔ tá ké kaloolaɣa tʊ. 3 Pə tɔɔ ké pə kɔma na pə́ tala waatʊ wei ɪ ka sɪɪwa tɔ ɪlɛna í yele na í təm kuli weesuɣu ŋkʊ kʊ təɔ na pə́ hʊ́lí. Tá Yatʊ Tacaa lsɔ ɪnɪ ɪ tʊ-m sɪ má kpaalɪ ɪ təm na má təŋna-təɣɪ kpaalʊɣʊ tɔ, ntɪ tə kuliɣina mpʊ na tə́ hʊ́lə́ɣí.

4 Titʊ, má ŋmaakəna-ŋ takəlaɣa kanɛ. Nyá kɛna ma pəyalʊ na tampana kɛ lsɔsɛɛlɛ mpaaʊ ŋku tá təna tə təŋəɣɪ tɔ kʊ taa. Tacaa lsɔ na tá Yatʊ Yesu Kilisiti pá hʊlɪ-ŋ pɛɛlɛɛ na pá ha-ŋ alaafəya.

Təmlɛ nte pa tʊ Titʊ sɪ í la Kəlɛɛtɪ tɔ

5 Maa yela-ŋ Kəlɛɛtɪ ké sɪ ń taɣanɪ mpi pə kaasa taɣanʊɣʊ tɔ tətetete, na ń kpa paa ɪcatɛ nte tə lsɔ təsɛɛlɛ sɔsaa. Tɔɔsɪ nti ma kɛɛsa-ŋ tɔ sɪ: 6 Wei ɪ kiŋ pa kaa na kawaliya nakəlɪ tɔ ɪnɪ ɪ ká tɔɣɔna lsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔɔntʊ. Alʊ kʊlʊm kɛ pʊntʊ ɪnɪ ɪ ká wɛɛna. Na ɪ piya ká la lsɔ sɛɛlaa, sɪ taa wɛɛ piya nsi yəlaa tɔŋ sɪ sɪ kɛ yem yem lataa sɪɪ nɪɪkəna yəlaa tɔ. 7 lsɔ təsɛɛlɛ sɔsɔ wɛɛkʊɣʊ lsɔ təsɛɛlɛ taa tɔ lsɔ təma kɛ pə tʊ-ɪ sɪ í paasəɣəna. Pə tɔɔ ké pə fɛɪ sɪ pá ná kawaliya nakələɣɪ ɪ kiŋ. I kaa wɛɛ kalampaanɪ tʊ yaa wei ɪɪ laa páánáá mʊɣʊ tɔ, yaa sʊlʊnyɔɔlʊ yaa mʊsʊŋ tʊ, yaa wei ɪ muɣuliɣi sɪ í hiki liɣitee tɔ. 8 I ká wɛɛ wei yəlaa í kɔma ɪ tɛ ɪ nyəmá mʊʊllɛ lapʊ, na í sɔɔla mpi pə wɛ teu, na í wɛna ləmaɣasɛɛ tɔ. I ká wɛɛ wei ɪ təŋəɣɪ tampana, na í ké lsɔ yʊlʊ, na í nyəmá ɪ tɪ təkʊɣʊ tɔ. 9 I ká wɛɛ wei ɪ nyəəna lsɔ Tɔm maɣamaɣa təkpaŋkpaŋkpa kɛ teitei ɪsɪɪ paa sɛɣɛsa-ɪ tɔ, ɪlɛna í pəsɪ na í sɛɣɛsɪ lɛlaa kɛ sɛɣɛsəŋ kʊpaŋ wei ɪ waasəɣɪ yəlaa tɔ na í tasa-wɛɣɛ təm. Pə kaasa kpɛɛsəlaa pɔpɔtʊnaa mpa pɛlɛ tɔ, í hʊ́lí-wɛɣɛ ɪsəna mpi pa toolaa tɔ.

10 Pə taɣa pʊlʊ təɔ, yəlaa wɛ paɣalɛ na pə́ tɪɪ kələna Yuta nyéma mpa pa mʊ Yesu na pá ké kaanɪɪtʊnaa tɔ. Kpaɪ təmnaa kɛ pa sɛɣɛsəɣɪ na pá puɣusiɣina lɛlaa. 11 Təkɪ-wɛ sɪ pá su mpʊ. Pə taɣa pʊlʊ, pa ké tɛɛsɪ yɔkəlaa ké, na nti tə fɛɪ sɛɣɛsʊɣʊ tɔ ntəɣɪ pa sɛɣɛsəɣɪ na pá mʊɣɪ liɣitee kɛ tulum. 12 Kəlɛɛtɪ nyéma lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa taa nɔɣɔlʊ wei ɪ maɣamaɣa ɪ ké Kəlɛɛtɪ tʊ tɔ ɪ ka yɔɣɔta ḿpúɣú sɪ: Kəlɛɛtɪ nyéma nyəntʊ ntɛ́ cɛsʊɣʊ. Pa ké nyəməŋtʊnaa ké ɪsɪɪ taalɛ wontu. Hilikpaakʊnaa

kɛ́, pəcɔ paa caa lapʊ. 13 Nti ɪ yɔɣɔta mpʊ tɔ ɪ na-təɣɪ. Pə tɔɔ ɪlɛ kpɪulɪ-wɛɣɛ teu na pə́ la na pá tɛ lsɔ na pa taa kɛ́ teu. 14 Na pá yele Yuta nyə́ma səsaa taa təmnaa kpaɪ nyəntʊ na kʊsəsɪʊtʊ nti yəlaa mpa pa kisa tampana təŋʊɣʊ na pá lu tɔ tə təŋʊɣʊ. 15 Mpa pa taa tewa tɔ pə təna pə te pɛlɛɣɛ. Ama mpa pa taa tá te pəyele paa tɛŋ lsɔ na pa taa tɔ pə təna pə kɛ́ ɪsaɣam kɛ pɛlɛ pa kiŋ kɛ́. Pə taɣa pʊlʊ, ɪsaɣatʊ tɔɔ kɛ́ pa laɣatʊ na pa laakalənaa layalaa. 16 Pá caɣaa ɪlɛ sɪ pa nyəmá lsɔ. Ama ń nyənna pa lakasɪ pɪı hʊ́lə́ɣí sɪ pa nyəmá lsɔ se. Pa lɪı yəlaa kɛ sɔŋ kɛ́, na pa kɛ́ kaanɪɪtʊnaa, paa pəsəɣɪ təmlɛ kʊpantɛ natələɣɪ lapʊ na ń ná.

2

Sɛɣɛsʊɣʊ kʊpaŋkʊ

1 Ye nyá ɪlɛ sɛɣɛsɪ-wɛɣɛ sɛɣɛsəŋ kʊpaŋ wei ɪ waasəɣɪ yəlaa tɔ. 2 Heeli apalaa kʊkpatəlaa sɪ pá kpa pa tɪ, na pá wɛɛna yaasi kʊpaŋ, na pá kpakəɣɪ ləmaɣasɛɛ. Pá təkɪ lsɔsɛɛlɛ mpaau na lɛlaa sɔɔlʊɣʊ na suulu hʊ́lʊ́ɣʊ́ kɛ teu. 3 Heeli alaa kʊkpatəlaa sɪ pɛlɛ pá təkɪ yaasi kʊpaŋ ɪsɪı lsɔ yəlaa wɛɛkʊɣʊ tɔ. Pá taa cakəna yəlaa, na pá taa yele na sʊlʊm həkɔ-wɛ. Ama pá wɛɛ mpa pa tasəɣɪ alaa səkpema kɛ tɔm 4 kɛ ɪsəna pɛlɛ paa sɔɔlɪ pa paalaa na pa piya tɔ, 5 na ɪsəna paa kpaɣa ləmaɣasɛɛ na pá hatələna wasaŋkaləʊ tɔ, na ɪsəna paa lakɪ pa taasɪ təma kɛ teu tɔ, na ɪsəna mpi paa lakɪ kʊpantʊ na pá seeki pa paalaa tɔ. Ilɛ nɔɣɔlʊ kaa kʊ lsɔ Tɔm nyʊɣʊ kɛ pa tɔɔ.

6 Sɛɣɛsɪ ɪfepiya kɛ teu tɔtɔ sɪ pá kpaɣa ləmaɣasɛɛ kɛ teu. 7 Nyá maɣamaɣa lakɪ təma kʊpana na pá nyənəɣəna-ŋ na pá lakɪ. Paasɪ na ń sɛɣɛsəna tampana na ɪsəlɛ kʊsɛɛmlɛ. 8 Taɣanəɣɪ nyá tɔm, taa yele na ń kɔɔ na ń pəntəɣɪ nyá yɔɣɔtaɣa taa na pá footuɣu-ŋ na-kɛ. Ye n taɣana-kɛɣɛ teu ɪlɛ pɪı tʊ tá kolontunaa kɛ fɛɛlɛ. Mpi tɔ pa kaa na ɪsaɣatʊ nti paa yɔɣɔtɪ tá tɔɔ tɔ.

9 Yomaa ká nɪɪna pa caanaa na pá lá na pɛlɛ pa laŋa hɛɛna-wɛɣɛ pa kʊlapəlɛ təna taa, na pá taa kɛɛsəɣɪ-wɛɣɛ natəlɪ. 10 Pá taa ŋmɪulɪ paa pʊlʊ cəcəka. Ama pá lakɪ tam na pa caanaa naakɪ sɪ pa yomaa kɛ kʊpama na pá nɪɪkəna-wɛ, na pɪı la na tá Yatʊ lsɔ tɔɔ tɔm nti tə sɛɣɛsəɣɪ tɔ tə nyʊɣʊ kʊlɪ pə təna pə taa.

11 Pə taɣa pʊlʊ, lsɔ kulina ɪ pɛɛlɛɛ tɔɔ na í hʊ́lí sɪ pə ya paa wei ɪ nyʊɣʊ. 12 Pɛɛlɛɛ anɪ a sɛɣɛsəna-tʊ sɪ tə́ yele ɪsaɣatʊ taa kɛ́ tɔntɛ na atɛ cənɛ kʊnyɪuləŋ kɛ mpʊ, na tə́ kpaɣa ləmaɣasɛɛ na tə́ təŋ siɣisuɣu, na tə́ nɪɪkəna lsɔ kɛ́ tam kɛ́ tá tɔntɛ taa kɛ́ antulinya taa cənɛ. 13 Pɛɛlɛɛ sɛɣɛsəɣɪ-tʊɣʊ sɪ tə́ caɣa mpʊ na tə́ taŋa leleŋ nɪɪʊ kʊyakʊ ŋku tə wɛɛ na tə́ tɛɛləɣɪ tɔ. Kʊ wule kɛ tá Yatʊ Yesu Kilisiti lsɔ Sɔsɔ teeli ká kɔɔ. 14 Yesu Kilisiti ɪnɪ ɪ hana ɪ təɣɪ tá tɔɔ na í ya-tʊɣʊ ɪsaɣatʊ təna taa, na í taɣanɪ-tʊɣʊ teu na tə́ pəsɪ yəlaa mpa ɪ tike ɪ tɪ tɔ, na tá ɪsəlɛ sɛɛna təma kʊpana lapʊ.

15 Tənɛ ɪnəɣɪ n ka heeliɣi-wɛ. Lakəna sɔsɔɔntʊ nti pa tʊ-ŋ tɔ tə toma təna, na ń sɔɔsəɣɪ nyá yəlaa kɛ apalʊtʊ, yaa ye kalənaʊ kaləna-wɛ. Taa yele na nɔɣɔlʊ kpɛɛna-ŋ.

3

Iso sɛɛlʊ yaasi

1 Tɔɔsɪ pa təna sɪ pə wɛɛ sɪ pá seeki tɛtʊ təkəlaa. Pə wɛɛ sɪ pá nɪɪkəna-wɛɣɛ. Na pa sɔɔlʊ í pɪı təma kʊpana lapʊ tɔɔ. 2 Pá taa tʊʊkɪ nɔɣɔlʊ, ama pá wɛɛ təpamm, na pá wɛna yəllɛ, na pa na yəlaa təna pa wɛna təma na leleŋ. 3 Tá maɣamaɣa ɪsəntɔ tɪı kɛ́ tuutuu lataa tətɔɣɔ hatuu ləŋ kɛ́, na kaanɪɪtʊnaa, na tɪı toolaa kɛ́. Na kʊnyɪuləŋ na mpi pə hɛɛsəɣɪ tá laŋa tɔ pə təŋaɣa mpʊ pə nɔɣɔ na pə suka ka kpana-tʊɣʊ yomle, na ɪsaɣatʊ na kʊnyɪuləŋ pə taa kɛ́ tɪı wɛɛ. Tə taa caakɪ tá təmaɣa paa pəcɔ maɣamaɣa. 4 Ama pə kɔma na lsɔ tá Yatʊ hʊ́lí yəlaa kɛ ɪ kʊpantʊ na ɪ pɛɛlɛɛ, 5 ɪlɛna í ya-tʊ. Ilɛ pə taɣa tá təma kʊsiɣisee tɔɔ. Ama tá pətɔɔtəlɛ kɛ ɪ wiiwa na í la mpʊ.

Ɪsɔ lʊm mpi pa sɔ-tʊ na Feesuɣu Naŋŋtʊ náá wɛ pə taa na í laɣasəɣɪ-tʊ na tə́ pəsəɣɪ kʊfama na tə́ təŋ təntɛ kʊfatɛ tɔ mpəɣɪ ɪ yapəna-tʊ. 6 Pə taɣa pʊlʊ, Ɪsɔ yelina tá Yatʊ Yesu Kilisiti kɛ́ na í tisi Feesuɣu Naŋŋtʊ kɛ tá tɔɔ pə tɪ fɛɪ, 7 sɪ í hʊ́lə́ɣí-tʊɣʊ ɪ pɛɛlɛɛ na tə́ pəsɪ kʊpama kɛ Ɪsɔ ɪsɛntaa, na tə́ hiki weesuɣu ŋku kɪ tɛŋ na tə́ wɛɛ na tə́ tɛɛləɣɪ-kʊ tɔ. 8 Tɔm tənɛ tampana tɔm tike təkelekele kɛ́.

Ma caa kɛ́ sɪ ń sɛɛsɪ ɪsəlɛ na tɔm tənɛ tə sɛɣɛsʊɣʊ, na mpa pa tɛma Ɪsɔ na pa taa tɔ pá ha pa təɣɪ təma kʊpana lapʊ taa kɛ́ tam. Mpi pə tewa na pə waasəɣɪ təɣɔlɛ. 9 Ama cɔləɣɪ kʊmɛlətɔmnaa tɔɔ hɔm na lʊlə̌ŋ loosi təŋʊɣʊ. Cɔləɣɪ yooŋ na ntɔŋkpɛɛsasɪ kɛ Moisi kʊsəsɪʊtʊ tɔɔ. Ntɪ ɪnɪ tə kʊɣɪ təma kɛ teu kɛ́, pəcɔ tɪɪ waasəɣɪ pʊlʊ. 10 Mpa pa yeki na faɣau kɔŋ yəlaa taa tɔ, ye n kpaala-wɛɣɛ tɔm naalɛ na pá tá nɪɪ n tɔɣɔnɪ-wɛ. 11 Pə taɣa pʊlʊ, n nyəmá teu sɪ yʊlʊ í wɛ mpʊ pə hʊ́lə́ɣí kɛ́ sɪ ɪ yela mpaau kʊsiɣisuɣu təŋʊɣʊ kɛ́. Na ɪsaɣatʊnaa mpa ɪ lakɪ tɔ pə hʊ́lə́ɣí kɛ́ sɪ ɪ toolaa.

Kantəkaɣa kʊkpaalətʊ

12 Ye ma kɔma na má tili Aatema yaa Tisikɪ kɛ nyá kiŋ, ɪlɛ n nyəkɪ lə̌ŋ na ń kɔɔ na ń maɣana-m Nikopoli. Mpi tɔ ma tʊwa sɪ tənaɣa maa caɣa hilimatɛ waatʊ. 13 Paasəna tɔm hʊʊlʊ Senasɪ na Apɔlɔɔsɪ kɛ teu na pá taa laŋ pʊlʊɣʊ waatʊ wei paa tʊɣɪ pa mpaau tɔ. 14 Pə wɛɛ sɪ tá yəlaa tɔtɔ ká nyɪ ɪsəna paa paasəna təma kʊpana lapʊ kɛ tam tɔ, na ye pə caala wei kɛ́ teu, pa waasəna-ɪ, na pá taa caɣa yem təkpasa.

15 Pa tənа mpa pa wɛ ma kiŋ cənɛ tɔ pa sɛɛkɪ-ŋ. Sɛɛ tá Ɪsɔsɛɛlɛ taa taapalaa kʊpama.

Ɪsɔ í hʊ́lí mə tənaɣa ɪ pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƔA NKA PƆƆLI NMAAWA
FILEMƆŋ
TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Pə nəɣəsəna ké ɪsɪ Filemɔŋ ké Kolosi Isɔ təsɛɛlɛ tʊ. Pácó í pəsa Kilisiti təŋlʊ. I ké Pɔɔlɪ ceu ké. Filemɔŋ ɪnɪ ɪ ka wɛna ɪ yom na pá yaakɪ-ɪ sɪ Onesim. Tə ta nyɪ mpi Onesim wakələna Filemɔŋ na í se na í polo Pɔɔlɪ kiŋ na í cɔɔsɪ təna tɔ. Ama səsɔɔntʊ nté sɪ yom naWa ɪ tasəkəlɛ na í pəsɪ Isɔ sɛɛlʊ. Ilɛna Pɔɔlɪ mələɣəna-ɪ ɪ caa Filemɔŋ. Pɔɔlɪ caakɪ nti təɣəlɛ sɪ Filemɔŋ í mʊ Onesim ɪsɪ Isɔ sɛɛlʊ. Mpi tɔ, pa naalɛ pa nyəmá Isɔ.

Isəna pa faɣa Filemɔŋ takəlaɣa tɔ:

Pɔɔlɪ sɛɛ Filemɔŋ na ɪ cɔlɔ nyámа, 1-3
Pɔɔlɪ sɛɛ Isɔ ké Filemɔŋ taa tɛm tɔɔ, 4-7
Pɔɔlɪ yɔɣɔtəna Filemɔŋ kɛ Onesim tɔm, 8-22
Sɛɛtʊ kantəkaɣa nyəntʊ, 23-25

Sɛɛtʊ

1 Maɣa Pɔɔlɪ wei má ma ké saləka tʊ kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ tɔ, má na tá taapalʊ Timotee.

Tá ŋmaana takəlaɣa kanɛɣɛ tá taapalʊ kʊpaŋ Filemɔŋ, nyá wei tá na-ŋ tə kaa təmlɛ tɔ, 2 na tá kɔɣɔ Apiya na ta na Aasipi wei tə yooki yoou tɔ, na mpa pa kotiɣi Yesu sɛɛʊ kɛ nyá təyaɣa taa tɔ, pa tənaɣa ḿpúɣú tə ŋmaa-kɛ. 3 Tacaa Isɔ na tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti pá húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na pá ha-mɛɣɛ alaafəya.

Filemɔŋ sɔɔlʊɣʊ na ɪ taa tɛmnav kɛ Isɔ

4 Tam ma sələməŋ taa ma tɔɔsəɣɪ nyá tɔɔ na má sɛɛkɪ ma Isɔ ké í na təmlɛ. 5 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ma nɪɪ ɪsəna n sɔɔla Isɔ yəlaa təna, na ɪsəna n tɔka Tacaa Yesu mpaaʊ tɔm tɔ. 6 Na ma sələməɣɪ Isɔ sɪ ɪsəna tá na-ŋ tə kpɛnta ɪsəntɔɣɔ Isɔ mpaaʊ tɔɔ tɔ pá yele na ń cɛkəna teu təkpataa ké kʊpantʊnaa mpa pa təna tə hikiɣi tá na Kilisiti tá kpɛntʊɣʊ tɔɔ tɔ. 7 Ma taapalʊ, pɔpɔtʊ fɛɪ, ɪsəna n sɔɔlʊɣʊ yʊlʊ tɔ pə lapa-m leleŋ, na pə tasa-m apalʊtʊ kɛ teu. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, nyá yaasi ɪnɪ í hɛɛsa Isɔ yəlaa paɣalɛ laŋa.

Pɔɔlɪ wiinav kɛ Filemɔŋ kɛ Onesim tɔɔ

8 Tɔʊ, tɔm natələɣɪ ma caa-ŋ naʊ, na paa ma wɛna mpaa kɛ Kilisiti tɔɔ sɪ má caalɪ-ŋ pə taa, 9 ma luɣu lapa sɪ má na-ŋ-tɪ na tá wii kʊnyɔŋ kɛ kʊwii. Nyəɪ, saŋa ɪsəntɔ Pɔɔlɪ má ma kpatəlaa kɛlɛ, pácó ma ké saləka tʊ kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ. 10 Ma pəyaɣa Onesim tɔm kɛ ma caa ma na-ŋ, ma pəsa ɪ Isɔ Tɔm taa caa kɛ saləka taa cənɛ. 11 I ka ké kaaWaasaɣa kɛ waatʊ wei ɪ wɛ nyá kiŋ tɔ. Ama kaɣana ɪ waasəɣɪ má na-ŋ.

12 Tɔʊ, nɔɔnɔɔ ma mələɣənaŋ-ɪ na ma ləsaɣa ké. 13 Ma nyɪla teu sɪ í saalɪ ma kiŋ cənɛ na í səna-m na nyá nɔɣɔ kɛ saləka wei ma tɔkɪ Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔɔ tɔ ɪ taa. 14 Ama ma ta sɔɔlɪ sɪ má lá pʊlʊpʊ na nyá waalɪ ké mpʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ma luɣu fɛɪ sɪ ń la-m kʊpantʊ natəlɪ na təlasɪ. Ama ma caa ké sɪ ń la ɪsəna n nɔkaa tɔ.

15 Ntanyɪ pə yasa nyá na-ɪ ké wɛɛ naaleɣɛ sɪ pá taɣanɪ-mɛɣɛ kpɛntʊɣʊ kɛ tam tɔɔ. 16 Pənɛntaa pə kaa wɛɛ ɪsɪ yʊlʊ na ɪ yom kɛ yem, ɪ tɛɛ mpʊ. I pəsa tá taapalʊ kʊpampaŋ kɛ Kilisiti mpaaʊ taa. I tɛma ma nyəŋ kɛ pəsʊɣʊ təkpataa, ɪlɛ nyaɣa pə kaasənaa sɪ í pəsɪ nyá nyəŋ na pá kəlɪ mpʊ, paa ɪsɪ nyá yom, paa ɪsɪ nyá taapalʊ kɛ Tacaa təŋʊɣʊ taa.

17 Mpʊ tɔ ye n nyənəɣɪ-m ɪsɪɪ nyá taapalʊ, mʊ-ɪ ɪsɪɪ ye má n ka mʊ-m tɔ. 18 Ye ɪ
ka wakəla-ŋ pʊlʊ, yaa ɪ wɛna-ŋ kəmlɛ natəlɪ, pɔɔsɪ má. 19 Maa fɛlɪ-ŋ pə tənа. Pɔɔlɪ
má ma maɣamaɣa ma ŋmaana na ma niŋ kɛ mpʊ. Ilɛ maa nɔkəɣɪ na má heeli-
ŋ sɪ nyá maɣamaɣa n wɛna-m kəmlɛ, halənа nyá niŋ na nyá nɔɔhɛɛ, ma tənna.
20 Haɪ hɛɛsɪ ma laŋlɛ kɛ tə ké Kilisiti nyɔ́ma tɔ pə tɔɔ.
21 Ma tɔŋna takəlaɣa kanɛɣɛ ŋmaaʊ kɛ ɪsəntɔ tɔ na má tʊ-ŋ naani ké sɪ n ká la pə
tənа, halənа pɔ́ tɛləsɪ mpʊ. 22 Na pə kaasa-m lɛntɪ sɪ ń caa-m kutuluɣu, pə taɣa
pʊlʊ tɔɔ, ma tʊ tɛɛlʊɣʊ sɪ mə lsɔ sələmʊɣʊ ká yele na pá tʊlɪ-m na má kɔɔ mə tɛ.

Kantəkaɣa sɛɛtʊ

23 Ma taapalʊ Ipafəlasɪ wei pa təka ma na-ɪ ké salәka taa cənɛɣɛ Yesu Kilisiti
tɔɔ tɔ ɪ sɛɛkɪ-ŋ. 24 Maləkɪ na Alisitaakɪ na Temasɪ na Luku mpa ma na-wɛ tə lakɪ
təmlɛ kɛ cənɛ tɔ pɛlɛ pa sɛɛ-ŋ tətɔ.
25 Tacaa Yesu Kilisiti í húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƔA NJKA PA NMAAWA HEPƎLA NYƎMA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Takəlaɣa kanɛ ka ŋmaalʊ ta tʊ ɪ hətɛ sɪ tə nyəmɪ-ɪ. Ilɛ ŋmaalʊ ɪnɪ ɪ ta laŋ Yuta tʊ wei í pəsa Yesu təŋlʊ wei ɪ nyəmá nɔɣɔ sɪɪʊ kʊpənaɣa taa tɔm tɔ. Yuta nyámа mpa pa pəsa Yesu təŋlaa mpa pa tɔŋna məlʊɣʊ kɛ pa lɔŋ ɪsɔsɛɛlɛ taa tɔ mpɛɣɛ í ŋmaa-kɛ. Ama takəlaɣa ŋmaalʊ tasəɣɪ-wɛɣɛ apalʊtʊ sɪ pá təkɪ tənəŋ sɪ Yesu kəla ɪsɔtaa tillaa na Apəlaham na Moisi na Alɔŋ mpa pa kɛ pa lɔŋ caanaa tɔ. Yesu kəla kɔtasɪ na nɔɔsɪ pɛɛlʊɣʊ tɔtɔ. Mpi tɔ, Yesu kpeɣela pə tənа na í la tɔm kʊlʊm kɛ tam tɔɔ.

Ɪsəna pa faɣa Hepəla takəlaɣa tɔ:

Ɪsɔ Pəyalʊ Yesu, titite *1–4*
Yesu kɔtaɣa kɛ sɔsɔɔŋka, titite *5:1–10:18*
Taa tɛm na kantəlʊɣʊ, titite *10:19–13:25*

Ɪsəna Ɪsɔ hʊla ɪ hʊwɛɛ tɔ

1 Lɔŋ Ɪsɔ ka wɛ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kiŋ ké na í yɔɣɔtəna tá caanaa caanaa kɛ tɔm paɣalɛ taa na yaasinaa paɣalɛ taa. 2 Ama pə tala kaɣana kʊyɛɛŋ kʊtɛɛsəŋ ɪnɛ ɪ taa tɔ ɪ maɣamaɣa ɪ Pəyaɣa kiŋ kɛ ɪ wɛɛ na í yɔɣɔtəna-tʊ. Na ɪ Pəyaɣa ŋkɛ ka niŋ kɛ ɪ lapəna ɪsɔtaa na atɛ, na ŋkɛɣɛ ɪ ləsaa sɪ ká tɪ pə təna təpaɪ. 3 Nkɛ ka kiŋ kɛ Ɪsɔ teeli naakɪ na pá tee ɪsɪɪ kɔkɔ. Na ka kiŋ tɔtɔɣɔ pə húláɣí teitei ké ɪsəna Ɪsɔ wɛɛtʊ maɣamaɣa wɛɛ tɔ. Ɪ nɔɣɔ taa tɔm toma kɛ ɪ təkəna ɪsɔtaa na atɛ na pá səŋaa. Ɪ tɛma yəlaa ɪsaɣatʊ kpiisuɣu təkpatakpata ɪlɛna í kpa na í caɣa Ɪsɔ kawulaɣa tʊ kɔŋkɔŋ taa.

Ɪsɔ Pəyaɣa kəla ɪsɔtaa tillaa təcaɣacaɣa

4 Ɪsɪɪ Ɪsɔ Pəyaɣa ŋkɛ ka kəla ɪsɔtaa tillaa təcaɣacaɣa tɔ, ḿpúɣú Ɪsɔ ha-kɛɣɛ hətɛ nte tə kəla ɪsɔtaa tillaa nyəna tɔ. 5 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Ɪsɔ ta yɔɣɔtəta ɪsɔtaa tillu nɔɣɔlʊ sɪ:
Nyaɣalɛ ma Pəyaɣa,
saŋa kɛ ma pəsa nyá Caa.
Ɪ ta yɔɣɔtəta ɪsɔtaa tillu nɔɣɔlʊ ɪ tɔm tɔtɔ sɪ:
Maa la nyá Caa na nyaa pəsɪ ma Pəyaɣa.
6 Ama waatʊ wei Ɪsɔ kɔŋaɣana ɪ Pəyaɣa kancaalaɣa nyəŋka kɛ antulinya taa tɔ ɪ tɔma sɪ:
Ɪsɔ ɪsɔtaa tillaa təna ká sɛɛ-ɪ ké.
7 Mpi Ɪsɔ yɔɣɔta ɪsɔtaa tillaa tɔɔ tɔɣɔlɛ sɪ:
Ɪsɔ kpaɣa ɪsɔtaa tillaa na í lana-wɛ na pá pəsɪ heelim.
Ɪ lapa na ɪ təmlɛ nyámа náá pəsɪ kɔkɔsɪ nsi sɪ mʊɣɪ kemkem tɔ.
8 Ama pə tala ɪ Pəyaɣa ɪlɛna í yɔɣɔtɪ təfoo sɪ:
Ɪsɔ, aa, nyá kumte wɛ tam ké.
Tampana taa ké n tɔkɪ nyá kawulaɣa.
9 N sɔɔla kʊpantʊ na ń kisi ɪsaɣatʊ təcaɣacaɣa.
Ɪsɔ, pə tɔɔ ké nyá Ɪsɔ ləsa-ŋ na nyá mpaa.
Ɪ sɪɪ-ŋ teeli təcaɣalɛ taa sɪ
nyá laŋlɛ í hʊlʊmɪ sɔsɔm.
Təcaɣalɛ nte tə taa ɪ sɪɪ-ŋ mpʊ tɔ,
tə kəla nte tə taa ɪ sɪɪ nyá taapalaa lɛlaa tɔ təcaɣacaɣa.
10 Ɪ yɔɣɔtaa tɔtɔ sɪ:
Tacaa, nyá lapəna tɛtʊ tənaɣa kancaalaɣa.
Nyá maɣamaɣa nya niŋ lapəna ɪsɔtaa.

11 Pə təna ɣa mpʊ pɪɪ saalɪ yem.
Ama nyaa ca ɣa tam.
Pə təna ɣa mpʊ pɪɪ cɛ ɣ ɛtɪ ɪsɪɪ
wontu kususuutu cɛ ɣ ɛtʊ ɣ ʊ tɔ.
12 N ká kpili-wɪ ɪsɪɪ pa kpilu ɣ u kpaɪ tɔ.
Paa la ɣ asɪ-wɪ ɪsɪɪ yʊlʊ la ɣ asʊ ɣ ʊ
ɪ tɔɔ wontu kʊsususuutu tɔ.
Ama nyá, nyaa wɛɛ tam ké ḿpú ɣ ú,
n kaa kpatəlɪ.
13 Tuu tɔ lsɔ ta yɔ ɣ ɔtəta ɪ ɪsɔtaa tillaa taa nɔ ɣ ɔlʊ sɪ:
Ca ɣ a ma kɔŋkɔŋ taa halə na má kɔna nyá kolontunaa
na ń loosi nyá nɔɔhɛɛ kɛ pa tɔɔ.
14 Mpʊ tɔ, ɪsɔtaa tillaa ná ké we ɣ elɔ? Pa təna pa ké lsɔ təmlɛ nyə́ma ké, na paa naa
ɪsɛntɔɔ. Mpɛ ɣ ɛ lsɔ tili ɣ i sɪ pá te ŋ mpa pə ké sɪ pɪɪ ya pa nyɔɔŋ tɔ.

2

Ny ʊ ɣ ʊ yapʊ sɔsɔɔm

1 Pə tɔɔ ké tɪɪ təkɪ teu kɛ tampana təmnaa mpa pa heela-tʊ tɔ na pə́có pə taa
kɔɔ na pə pona-tʊ ɣ ʊ təlete taa ké yem. 2 lsɔtaa tillaa kpaala tɔm nti tɔ təlɛ tə
hika ny ʊ ɣ ʊ ké, halə na ye wei ɪ pənta-tɪ yaa ɪ kisa-tɪ pa tʊ ɣ ɪ pʊntʊ kɛ salə ka wei
pə nə ɣ əsənaa sɪ pá tʊ-ɪ tɔ ɣ ɔ. 3 Tɔʊ, pa ta kisi salə ka tʊ ɣ ʊ kɛ mpa pa kisa ɪsɔtaa
tillaa nyəntʊ tɔ, kacaŋfana ta mpa tɪɪ la awusa kɛ ny ʊ ɣ ʊ yapʊ sɔsɔɔm pənɛ pə
taka tɔ? Tacaa ka caalə na ny ʊ ɣ ʊ yapʊ pənɛ pə tɔm heelu ɣ u kɛ ɪ ma ɣ ama ɣ a. llɛna
mpa pɛlɛ pa nɪɪ-tɪ tɔ pɛlɛ pá tɛləsɪ ta ɣ a pə tampana. 4 Na lsɔ kʊsa pa tɔm ny ʊ ɣ ʊ
na ɪ kɔkɔlɔ nyəm na sɔ ɣ ɔntʊ təma na piti təma təna lapʊ taa. I yelaa na ɪ Feesu ɣ u
Naŋŋtʊ lá na pʊlʊ lapʊ saa yəlaa ɪsɪɪ ɪ nɔkaa tɔ.

Wei ɪ tɔɔ pə yakɪ yəlaa ny ɔɔ ŋ tɔ

5 Ḿpú ɣ ú pə wɛɛ, mpi tɔ pə ta ɣ a ɪsɔtaa tillaa nɔɔhɛɛ tɛɛ ké lsɔ məŋna antulinya
wei ɪ kɔŋ na tə́ yɔ ɣ ɔtə ɣ ɪ tɔm tɔ. 6 Ama nɔ ɣ ɔlʊ yɔ ɣ ɔta lsɔ Tɔm taa ké tiili sɪ:
Haɪ lsɔ, yʊlʊ ké we na ń tɔɔsə ɣ ɪ tɔm?
Yʊlʊ wɛʊ mpʊ təkpem tɔ ɪ ké we na ń paasə ɣ ənа-ɪ?
7 N yelaa sɪ í sɛkɪ ɪsɔtaa tillaa kɛ pəcɔ.
N tʊ-ɪ teeli na ń kʊsɪ ɪ ny ʊ ɣ ʊ ɪsɪɪ wulaʊ.
8 N məŋna pə tənа təpaɪ ké ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ.
Pa yɔ ɣ ɔtʊ ɣ ʊ mpʊ sɪ lsɔ məŋna pə tənа ɣ a ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ tɔ, pə ny ʊ ɣ ʊ ntɛ́ sɪ ɪ kpa ɣ a
pə tənа təpaɪ ké na í tú yʊlʊ niŋ taa, pə ta kaasɪ pʊlʊ cəcə ka. Paa na mpʊ tə naa
ka ɣ ana sɪ pə tənа pə ta məlɪ yʊlʊ nɔɔhɛɛ tɛɛ. 9 Ama mpi tə naa tɔ ɣ ɔlɛ sɪ pə lapa
Yesu na í sɛkɪ ɪsɔtaa tillaa kɛ pəcɔ sɪ í sɪ yəlaa tənа səm kɛ lsɔ pɛɛlɛɛ tɔɔ. Wahala
wei ɪ tɔ ɣ aa na í ca ŋ í sɪ tɔ ɪ tɔɔ, nɔɔnɔɔ tə naa pa tʊ-ɪ teeli na pá kʊsɪ ɪ ny ʊ ɣ ʊ ɪsɪɪ
wulaʊ. 10 Kʊpam pɪɪ mʊna mpʊ sɪ lsɔ wei ɪ lapa pə tənа na ɪ tɔɔ ké paa mpi pə
wɛɛ tɔ í la na Yesu te təkpataa ké ɪ kʊny ɔntɔ ɣ ɔlɛnaa taa, na pə́có í pona pəyalaa
pa ɣ alɛ kɛ ɪ teeli taa. Pə ta ɣ a pʊlʊ tɔɔ, Yesu yekina na pá ya kɪ pa nyɔɔŋ.
11 Yesu kpiisi ɣ ina yəlaa ɪsa ɣ atʊ. Pa təna mpa pa ɪsa ɣ atʊ kpiisa mpʊ tɔ, í na-wɛ
pa kpɛnta Caa kʊlʊm ké. Pə tɔɔ ké pə fɛɪ Yesu ké fɛɛlɛ sɪ í yaa-wɛ sɪ ɪ newaa
12 kɛ waatʊ wei ɪ təŋ sɪ:
Haɪ lsɔ, maa heeli ma newaa kɛ nyá təm.
Maa yoo yontu na má tala-ŋ samaa təna taa.
13 I təma tətɔ sɪ:
Maa tʊ lsɔ ké naani.
I tasa yɔ ɣ ɔta ɣ a tətɔ sɪ:
Má na piya mpa lsɔ ha-m tɔ ɣ ɔlɔ.

14 Ɩsıı mpa ı yaa mpʊ sı piya tɔ pa ké tɔnʊɣʊ na caləm kʊlʊməm tɔ, Yesu
maɣamaɣa pəsa teitei ısıı mpɛ, na í na-wɛ pá kpɛntı kʊlʊm. Ɩ lapa ḿpúɣú sı í yɔkı
ılɔɣɔʊ wei ı kiŋ səm toŋ wɛɛ tɔ ı ílé ı toma í yɔkı təkpataa tɔɔ ké ını ı lapa mpʊ na í
sı ılɛna 15 í waasi mpa səm sɔɣɔntʊ tɔɔ pa pəsa ısıı yomaa kɛ pa weesiŋ təna taa tɔ.
16 Mpi tɔ pə taɣa ısɔtaa tillaa kɛ ı waasəɣı. Ama Apəlaham piya kɛ ı waasəɣı ısıı
pa ŋmaaʊ Ɩsɔ Tɔm taa tɔ. 17 Pə tɔɔ ké pə wɛɛ sı í nəɣəsəna ı newaa təkpataa, na í
pəsı pa kɔtʊlʊ sɔsɔ kʊpaŋ wei ı hʊləɣı yəlaa kɛ suulu kɛ sɔsɔm kɛ ı təmlɛ taa ké Ɩsɔ
ısɛntaa tɔ, pácó pá hʊsı samaa ısaɣatʊ. 18 Na ısıı pə maɣasʊɣʊ ını na í ná kʊnyɔŋ
tɔ, pənɛntɛ ı pəsəɣı na í waasi mpa pa wɛ maɣasʊɣʊ taa tɔ.

3

Yesu kəlʊɣʊ kɛ Moisi

1 Ma taapalaa Ɩsɔ sɛɛlaa mɛ mpa Ɩsɔ yaawa tɔ, í paasəna Yesu wei Ɩsɔ tilaa na í
ké ta Ɩsɔ sɛɛʊ mpi pə tɔm tə húlấɣí ısəntɔ tɔ pə kɔtʊlʊ sɔsɔ na í ná. 2 Ɩsɔ ka ləsəna-ı
sı í la təmlɛ tənɛ, na í nıına Ɩsɔ ké teu ısıı Moisi ka nıına Ɩsɔ na í la ı təmlɛ kɛ Ɩsɔ
təyaɣa təna taa tɔ. 3 Kutuluɣu ŋmalʊ wɛnna sam na pá kəlı kutuluɣu maɣamaɣa.
Mpʊ tɔtɔɣɔ Yesu mʊna sam na pá kəlı Moisi təcaɣacaɣa. 4 N kaa na kutuluɣu kɛ
yem na kʊ fɛına kʊ ŋmalʊ, na Ɩsɔ ílé ı kɛna wei ı lapa pə təna tɔ. 5 Ye Moisi ılɛ, ílé
ı nıına Ɩsɔ ké teu kɛ Ɩsɔ təyaɣa təna taa. Ɩnəɣı pa tʊ təmlɛ sı ye Ɩsɔ í yɔɣɔta nti ılɛ
ını ı heeli. 6 Ama Kilisiti wei ílé ı ké Pəyalʊ maɣamaɣa na pa sıı-ı Ɩsɔ təyaɣa sɔsɔ
tɔ ílé ı nıına Ɩsɔ ké teu tɔtɔ. Ye tə tɔka tá tɛɛlʊɣʊ na naani na pá tá ciɣiti-tʊ ılɛ tə ké
ı təyaɣa nyə́ma ntɛ́.

Hɛɛsʊɣʊ ŋku pa ha Ɩsɔ yəlaa tɔ kʊ tɔm

7 Pə tɔɔ ké Feesuɣu Naŋŋtʊ maɣamaɣa ka yɔɣɔta mpʊ sı:
Ye í nıı Ɩsɔ nɔɣɔ kɛ saŋa,
8 í taa tasa ŋkpantɛɛləŋ lapʊ,
ısıı í ka lapʊ waatʊ wei í kpɛɛsəna
Ɩsɔ ké kʊyaŋku í maɣasa-ı sı í naa
ı waalı ké wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ.
Ɩsɔ yɔɣɔtaa sı:
9 Mə caanaa caanaa maɣasa-m təna,
na pá lá sı pa naa ma waalı.
Pəyele pa ná pə təna mpi mpi ma lapa pıısı nıılɛ taa tɔ.
10 Pə tɔɔ ké yəlaa panɛ pa tɔm kpa-m pááná na má tɔ sı:
Tam ḿpúɣú pa liɣitiɣi pa hʊwɛɛ taa.
Pa ta tıı cɛkəna ma yaasi ké paa pəcɔ.
11 Pááná kpa-m mpʊ ılɛna má tuu sı:
Pa kaa sʊʊ ma hɛɛsʊɣʊ tete kɛ paa pəcɔ.

12 Ma taapalaa í la laakalı na mə taa nɔɣɔlʊ í taa kɔɔ na í lá ısaɣatʊ kɛ ı lotu taa
na í la laŋkpıısəŋ na í ha weesuɣu Ɩsɔ ké siɣile. 13 Ama í tasəɣı təmaɣa apalʊtʊ kɛ
paa ıfemle nte, halənа mpi pa yaa sı saŋa kɛ Ɩsɔ Tɔm taa tɔ pá sıı tənaɣa. Nɔɣɔlʊ
í taa yele na ısaɣatʊ puɣusi-ı na í lá laŋkpıısəŋ. 14 Pə wɛ mpʊ sı ye tə tɔka ta
kancaalaaɣa naani wei tıı wɛna tɔɣɔ teu halənа pə tənaɣa, tá na Kilisiti tıı pəsı
taapallɛ.

15 Nti pa ŋmaa Ɩsɔ Tɔm taa tɔɣɔlɛ sı:
Ye í nıı Ɩsɔ nɔɣɔ kɛ saŋa,
í taa tasa ŋkpantɛɛləŋ lapʊ,
ısıı í ka lapʊ waatʊ wei í kpɛɛsəna Ɩsɔ tɔ.
16 Mpa pa taa nıına Ɩsɔ nɔɣɔ na pá kúlí na pá kpɛɛsəna-ı? Mpa pa təna Moisi ləsa
Icipiti taa tɔɣɔ mɛɛ. 17 Na mpa pa tɔm kpana Ɩsɔ ké pááná kɛ pıısı nıılɛ taa? Mpa
pa lapa ısaɣatʊ na pá sí wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔɣɔ. 18 Mpaɣa Ɩsɔ ka tuunaa sı pa kaa sʊʊ ı

hɛɛsʊɣʊ tete kɛ paa pəcɔ? Mpa paa kpɛɛsəna-ɪ təɣɔ. 19 Tə naWa mpʊ sɪ pa ta tɛ lsɔ na pa taa təɣɔ pa ta sʊʊ.

4

1 lsɔ tɛma-tʊɣʊ heeluɣu təkpataa sɪ tə pəsəɣɪ na tə́ sʊʊ timpi tá na-ɪ tɪɪ caɣa na tə́ hɛɛsɪ tɔ. Mpʊ tɔ tə́ la laakalɪ na pə́ taa kɔɔ na mə taa nɔɣɔlʊ í wɪɪna hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa ké sʊʊʊ. 2 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə nɪɪ Laapaalɪ Kʊpaŋ ɪnəɣɪ teitei ké ɪsɪɪ wʊlaɣa tɛtʊ taa nyə́ma mpɛ. Pa nɪɪ tɔm ntɪ tɔ tə ta waasɪ-wɛɣɛ pʊlʊ. Mpi tɔ, pa nɪɪʊ-tɪ tɔ pa ta mʊ-tɪ na pá té lsɔ na pa taa. 3 Ta mpa tə tɛmna lsɔ ké tá taa tɔ tɪɪ sʊʊ hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa. Hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ tɔm kɛ lsɔ yɔɣɔtaa sɪ:

Páánáá kpa-m na má tuu sɪ,
pa kaa sʊʊ ma hɛɛsʊɣʊ tete kɛ paa pəcɔ.
I yɔɣɔta mpʊ, pəyele ɪ təmlɛ tɛma tɛm kɛ hatuu waatʊ wei ɪ lapa antulinya tɔ.
4 Pa yɔɣɔta kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ tɔm kɛ lsɔ Təm taa ké tiili sɪ: lsɔ yela ɪ təmlɛ təna na í hɛɛsɪ kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋkʊ wule. 5 Na pá tasa tiiliɣi yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Pa kaa sʊʊ ma hɛɛsʊɣʊ tete kɛ paa pəcɔ. 6 Mpa pa caala Laapaalɪ Kʊpaŋ ɪnəɣɪ nɪɪʊ tɔ pa ta sʊʊ hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa, mpi tɔ pa ta tɛ lsɔ na pa taa. Pə na pə mpʊ tɔ pə wɛ pəsʊɣʊ sɪ lɛlaa í sʊʊ. 7 Pə tɔɔ ké lsɔ tasa kʊyakʊ kʊfalʊɣʊ kɛ sɪɪʊ na í yaa-kʊ sɪ Saŋa. Tə maɣamaɣa tə tɔm kɛ pɪɪsɪ kɔma na sí siki səsɔm ɪlɛna lsɔ yele na Tafiiti yɔɣɔtɪ tɔm nti tə tɛma nɪɪʊ tɔ sɪ:

Ye í nɪɪ lsɔ nɔɣɔ kɛ saŋa,
í taa tasa ŋkpantɛɛləŋ lapʊ.

8 Ye Yosuwee ka sʊsa yəlaa mpɛɣɛ hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa, lsɔ taa tasa kʊyakʊ lɛŋkʊ tɔm kɛ yɔɣɔtʊɣʊ. 9 Ama hɛɛsʊɣʊ nakʊlɪ kʊ wɛɛ na pa hʊla-kʊɣʊ lsɔ yəlaa, na kʊ nəɣəsəna lsɔ kʊyakʊ naatosompɔɣɔlaɣa wule nyəŋkʊ. 10 Pə wɛɛ ké sɪ ye wei ɪ sʊʊ lsɔ hɛɛsʊɣʊ tete ntɛ́ tə taa pʊntʊ ká yele ɪ təma na í hɛɛsɪ ɪsɪɪ lsɔ maɣamaɣa yepu ílé ɪ nyəna na í hɛɛsɪ tɔ. 11 Pə tɔɔ ké tɪɪ la kookalɪ na tə́ sʊʊ hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa. Tə́ taa yele na tá taa nɔɣɔlʊ kɔɔ na í la kpɛɛsʊlʊ ɪsɪɪ lɛlaa lapʊ wʊlaɣa tɛtʊ taa tɔ na í laŋ hɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ taa sʊʊʊ.

12 lsɔ Təm wɛna toma na tə lakɪ təmlɛ. Tə kəla laɣatɛ nte tə sɛtəɣɪ taa na waalɪ təɣɔ lɔŋ. lsɔ Təm ntɪ tə sʊʊkɪ na halɪ tə takɪ timpi ləsaɣa na ləmaɣasəlɛ pə nyəm suliɣi tɔ. Tə fakɪ atama na mʊɣʊlɛ taa pɛɛləm, na tə faɣasəɣɪ nti yʊlʊ nyɪɪləɣɪ na nti ɪ hʊʊkɪ ɪ lotu taa tɔ. 13 Kʊŋmaŋmam napəlɪ pə fɛɪ mpi lsɔ ɪɪ naakɪ tɔ. lsɔ ílé ɪ naa pə tənaɣa təyaɪɪ, pʊlʊ ta ŋmɛlɪ-ɪ. I kiŋ kɛ tá təna tɪɪ polo na tə́ kɛɛsɪ ta kʊlapʊtʊ təna.

Yesu ké kɔtəlaa sɔsaa sɔsɔ

14 Ye mpʊ tə́ tɔkɪ tá lsɔ sɛɛʊ ŋku kʊ tɔm tə hʊləɣɪ ɪsəntɔ təɣɔ teu. Mpi tɔ, tə wɛna kɔtəlaa sɔsaa taa sɔsɔ wei ɪ təma na í tala lsɔ cɔlɔ maɣamaɣa tɔ, ɪnəɣəlɛ lsɔ Pəyalʊ Yesu. 15 Ta kɔtʊlʊ sɔsɔ ɪnɪ ɪ ké wei ɪ pəsəɣɪ na í cɛkəna ta ɪcantʊ tete tɔ. Pə maɣasa ɪ maɣamaɣa kɛ pə təna pə taa ɪsɪɪ ta, ɪ ta la ɪsaɣatʊ kɛ paa pəcɔ. 16 Ye mpʊ tə́ kpətəna lsɔ pɛɛlɛɛ kumte na naani, tɪɪ hiki suulu na pɛɛlɛɛ na pə́ waasɪ-tʊɣʊ waatʊ wei pə nəɣəsənaa tɔ.

5

1 Pə ləsʊɣʊ yəlaa hɛkʊ kɛ kɔtʊlʊ sɔsɔ na pə sɪɪ tɔ, pə sɪɪ-ɪ ḿpúɣú sɪ í la lsɔ təmlɛ na pə́ waasɪ samaa. I pukina kʊhaham na í lakɪ kɔtaɣa kɛ yəlaa ɪsaɣatʊ tɔɔ. 2 Kɔtʊlʊ sɔsɔ ná takaa na í ná ɪsəna ɪcantʊ wɛɛ tɔ, ɪlɛ ɪ pəsəɣɪ na í húlí suulu kɛ pəcɔɣɔ ɪsɛ kʊkpɛɛtɛɛ nyə́ma na mpa pa pəntəɣɪ kʊpəntʊ tɔ. 3 Na ɪsɪɪ kɔtʊlʊ sɔsɔ maɣamaɣa wɛna ɪcantʊ tɔ ɪ lakɪ kɔtasɪ kɛ ɪ maɣamaɣa ɪ tɔɔ na samaa tɔɔ tɔtɔ. 4 Pə fɛɪ sɪ nɔɣɔlʊ ká tʊ ɪ təɣɪ teeli na í sʊsɪ ɪ təɣɪ kɔtʊlʊ sɔsɔɔntʊ taa. lsɔ kpaana kɔtʊlʊ sɔsɔ, na mpʊ ɪnɪ pə maɣamaɣa kɛ pə lapa Alɔŋ kiŋ.

5 Mpʊ ɪnəɣɪ na Kilisiti, ɪ ta tʊ ɪ təɣɪ teeli na í kpa ɪ təɣɪ kɔtʊlʊ sɔsɔ. Ama Isɔ
maɣamaɣa tɔmna-ɪ təkelekele sɪ:
Nyaɣalɛ ma Pəyaɣa, saŋa kɛ ma pəsa nyá Caa.
6 I tɔma tiili tətəɣɔ Isɔ Tɔm taa sɪ:
N ka pəsɪ kɔtʊlʊ kɛ tam tɔɔ ɪsɪɪ Mɛləcisetɛɛkɪ.
7 Saa wei Yesu ka wɛ atɛ cənɛ tɔ ɪ sələmaɣa Isɔ wei ɪ pəsəɣɪ na í ləsɪ-ɪ səm taa təɣɔ,
na í wiikina-ɪ na kapusi sɔsɔɔnsɪ na ɪsəlʊm. Ilɛna Isɔ mʊ ɪ sələmʊɣʊ kɛ ɪ seekaɣa
Isɔ tɔ pə tɔɔ. 8 Paa na ɪ ka ké Isɔ Pəyaɣa tɔ, kʊnyɔntəɣɔlɛnaa taa ké ɪ nyəmá nɪɪnaʊ
tɔm. 9 Pa kɔma na pá tɛmɪ-ɪ lapʊ na í te təkpataa, ɪlɛna í pəsɪ wei ɪ kiŋ mpa pa
tənа pa nɪɪkəna-ɪ tɔ pə yakəna pa nyɔɔŋ kɛ tam tɔɔ tɔ. 10 Ilɛna Isɔ tɔ sɪ ɪnɪ ɪ kɛna
kɔtʊlʊ sɔsɔ ɪsɪɪ Mɛləcisetɛɛkɪ.

Isɔ sɛɛlaa mpa pa taɣanəɣɪ kpisuɣu tɔ pa tɔm

11 Tə wɛna kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ sɔsɔm kɛ tɔm tənɛ tə tɔɔ, na pə wɛ katɛ sɪ tə kilisi-mɛyɛ
pə tənа təcɛɪcɛɪ ké ɪɪ cɛkəɣəna lɔŋ tɔ pə tɔɔ. 12 Hatuu tɔ pə nəɣəsəna ɪsɪɪ ɪsəntɔ mə
sɛyɛsəɣəna lɛlaa, ɪlɛna mɪɪ məlɪ na í pəsɪ ɪsɪɪ mpa paa húlí Isɔ Tɔm ɪsɪɪ kpɛləmələaa
tɔ. Pə tala mə mʊtʊ təɣɔʊ, ɪlɛna í məlɪ na í nyɔɔkɪ kafa kɛ tam. 13 Wei ɪ paasəɣəna
kafa nyɔɔʊ tɔ ɪ ké ahʊlʊm ké. I ta nyɪ sɪ pənɛ pə tewa, aaɪ pənɛ pə ta te. 14 Ama
sɔsaa mpa tam lapʊ tɔɔ pa nyəmá tampam na ɪsaɣam pə faɣaʊ tɔ mʊtʊ kɛ pɛlɛ pa
tɔkɪ.

6

1 Pə tɔɔ tɔ tə lɪɪ Kilisiti tɔm nti pa caaləɣəna sɛyɛsʊɣʊ tɔ tə taa na tə sʊʊ mpa pa
pɪɪ pə taa tɔ pa nyəntʊ taa. Tá taa taɣanɪ kite tɛɛ nyəntʊ taa ké məlʊɣʊ, ɪsɪɪ kpaɪ
təma yeluɣu na taa tɛmnaʊ kɛ Isɔ, 2 na lʊm sɔʊnaa na niŋ tənʊɣʊ pə tɔmnaa, na
sətaa feesuɣu na tam hʊʊlɛ pə tɔmnaa. 3 Tá pukina pə ɪsɛntaa ké tam. Mpʊ pə
maɣamaɣa kɛ tɪɪ la ye Isɔ í tisaa.
4 Na mpa pɛlɛ pa taɣanəɣɪ ɪsaɣatʊ taa ké hotuɣu tɔ pɛlɛ pa tɔm ká tɛna weɣelɛ
ɪlɛ? Tɔʊ, Isɔ tɛma pa ɪsɛ kuluɣu na pá təŋ ɪsɔtaa kʊcɔɔʊ leleŋ na pá hiki pa paa
nyəm kɛ Isɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ kiŋ. 5 Pəlɛ pə waalɪ pa naWa sɪ Isɔ Tɔm wɛ teu na
pa cɛkəna ɪsəna antulinya wei ɪ kɔŋ tɔ ɪ toma wɛɛ tɔ. 6 Pə tənaɣa mpʊ pə waalɪ ké
pa lɪɪWa na pá taɣanɪ ɪsaɣatʊ taa ké hotuɣu. Yəlaa ɪsɪɪ mpʊ pə taka pə fɛɪ pəsʊɣʊ
sɪ pá húlí-wɛ sɪ pá taɣanɪ tɔntɛ kʊfatɛ kɛ laɣasʊɣʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Isɔ Pəyaɣa kɛ
pa lɛləɣɪ kam kɛ səm tesika tɔɔ na pá tʊɣɪ-kɛyɛ fɛɛlɛ kɛ samaa taa.
7 Ye pa hala haləm na tɛʊ nɪɪkɪ pə taa ké tam na pə ta laŋ nikaɣa, na kʊtəɣɔʊ la
pə taa ké teu na pə́ waasɪ hallaa, ɪlɛ haləm mpɪ Isɔ koola-wəɣɪ kʊpantʊ ké. 8 Ama
ye səWa kɛ yem na kpaɪ nyɪɪtʊ tike lakəna pə taa, haləm mpɪ pə pəsa yem kɛlɛ,
na Isɔ naa kpalɪ-wɪ na pá tɛɛsəna-wəɣɪ kɔkɔ sɔpʊ.
9 Ma taapalaa mɛ, paa tə yəɣɔtəɣɪ mpʊ tɔ tə tɛma tá taa təkpataa sɪ í tá tooli, ɪ
wɛ waasʊɣʊ mpaaʊ taa ké. 10 Isɔ tá ké wei ɪɪ təŋəɣɪ tampana tɔ, na ɪ kaa sɔɔ mə
təma tɔɔ. Pəyele ɪ kaa sɔɔ ɪsəna í paasaa na í sɔəlɪ-ɪ na í waasɪ mə Isɔ sɛɛlaa lɛlaa,
na í tɪɪ təŋna-wɛyɛ waasʊɣʊ tɔ. 11 Ta luuŋ wɛɛ sɪ paa mə taa wei í tasa ɪsəlɛ sɛɛsʊɣʊ
kɛ mpʊ halәna pə tənaɣa, pəcɔ pə́ lá teitei ɪsɪɪ í tɛɛlʊɣʊ tɔ. 12 Tá luuŋ fɛɪ sɪ í loosi
nɔɔhɛɛ. Ama tə caa ké sɪ í təŋ mpa pa tɛŋ Isɔ na pa taa na pá wɛna suulu na paa
hiki mpi Isɔ ka tɔma sɪ ɪ ká ha tɔ pa akpaa.

Isɔ tɔma sɪ ɪ lakɪ mpi tɔ ɪ lakɪ-wəɣɪ

13 Waatʊ wei Isɔ heelaɣa Apəlaham sɪ ɪ ká lapɪ-ɪ pənɛ na pənɛ tɔ, na tuunaʊ
ké. Na ɪsɪɪ nəɣəlʊ fɛɪ wei ɪ kəla-ɪ na í ká tuuna ɪlɛ tɔ ɪlɛna í tuuna ɪ tɪ, 14 na í tɔ sɪ:
Ma heeliɣi-ŋ təkpataa sɪ maa la-ŋ kʊpantʊ, na maa la na ń hiki piya kɛ sɔsɔm.
15 Ḿpúɣú Apəlaham caɣana suulu, halәna í kɔɔ na í hiki mpi Isɔ ka tɔma sɪ ɪ ká
lapɪ-ɪ mpʊ tɔ. 16 Ye yəlaa í caa tuunaʊ, wei ɪ kəla-wɛ tɔ ɪ hətɛ kɛ pa yaakɪ na pá
tuuna. Tuunaʊ ké pʊlʊ mpi pə loliɣi yəlaa kɛ waatʊ wei pa lakɪ ntəŋkpɛɛsaɣa təɣɔ.

17 Ɩsɔ ílé ɪ caakaɣa ké sɪ mpa ɪ tɔma sɪ ɪ ká la kʋpantʋnaa mpɛ tɔ, pá nyɪ təkelekele sɪ í yɔɣɔta nti, ɪ yɔɣɔtaa ké tə kaa laɣasɪ. Pə tɔɔ ké ɪ yɔɣɔtaa na ɪ tuu. 18 Tɔm naalɛ ɪnɛ ɪ fɛɪ laɣasʋɣʋ, na pə fɛɪ pəsʋɣʋ sɪ Ɩsɔ í looli-tɪ. Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ pə sɔɔsa ta mpa tə hika təŋmɛllɛ kɛ ɪ kiŋ tɔɣɔ apalʋtʋ, sɪ tá tɔkɪ tɛɛlʋɣʋ ŋku kʋ tɔm pa kɛɛsa-tʋ tɔɣɔ teu təkeŋkeŋ. 19 Tɛɛlʋɣʋ ŋkʋ kʋ wɛɛ ké ɪsɪɪ ta ləsasɪ kaŋkanʋɣʋ kʋtəlʋɣʋ ŋku tə wɛna naani na kʋ kiiwa tɔ. Tə nyəmá sɪ ta maɣamaɣa tə pəsəɣɪ na tá sʋʋ na tá polo na tá lɪɪ ɪsɔtaa Ɩsɔ təsɛɛlɛ taa pʋʋɣʋ kʋkakaɣau waalɪ halәna tá tala pə taa naŋ taa. 20 Tənaɣa Yesu tɛɛ-tʋɣʋ nɔɣɔ, na í pəsɪ kɔtʋlʋ sɔsɔ ɪsɪɪ Mɛlәcisetɛɛkɪ kɛ tam tɔɔ.

7

Kɔtʋlʋ na wulau Mɛlәcisetɛɛkɪ

1 Mɛlәcisetɛɛkɪ ɪnɪ ɪ ka ké Salɛm wulau, na ɪ ké ɪsɔtaa Ɩsɔ Sɔsɔ kɔtʋlʋ. Mɛlәcisetɛɛkɪ ɪnɪ ɪ səŋna Apəlaham kɛ waatʋ wei ílé ɪ tɛma awulaa kɛ kəlʋɣʋ kɛ yoou taa na í məlәɣɪ kpente tɔ, na í kooli-ɪ kʋpantʋ. 2 Tənaɣa Apəlaham tala pə tәna mpi ɪ ka wɛna tɔɣɔ tɔm naanʋwa na í kpaɣa hɔɣɔlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ na í ha-ɪ. Mɛlәcisetɛɛkɪ hətɛ nyʋɣʋ nté sɪ tampana tʋ. Pəlɛ pə waalɪ ɪ ké Salɛm wulau, na pəlɛ pə nyʋɣʋ nté sɪ hɛɛsʋɣʋ tʋ. 3 Nɔɣɔlʋ ta nyɪ Mɛlәcisetɛɛkɪ caa, pa ta nyɪ ɪ too. Nɔɣɔlʋ ta nyɪ sɪ akele lʋlәna na pá lʋlɪ na pá tala-ɪ. Pa ta yɔɣɔtɪ ɪ lʋlʋɣʋ tɔm kɛ tiili, yaa ɪ səm tɔm. Ɩ nəɣəsəna Ɩsɔ Pəyaɣa, na ɪ ké kɔtʋlʋ kɛ tam tɔɔ ké.

4 Ɩ paasɪ na í ná apalʋ ɪnɪ ɪ sɔsɔɔntʋ yee. Halɪ ta caanaa caanaa caa sɔsɔ Apəlaham ná faɣa pə tәna mpi ɪ hika yoou taa tɔɣɔ tɔm naanʋwa na í kpaɣa hɔɣɔlʋɣʋ kʋlʋmʋɣʋ na í ha-ɪ. 5 Lefii nyəma mpa pa ké kɔtəlaa tɔ kʋsəsɪʋtʋ ha-wɛɣɛ mpaa ké sɪ pá pɔɔsəɣɪ Ɩsɛɣɛlɪ nyəma sɪ pá cɛlәɣɪ-wɛɣɛ pa kʋhikim tәna hɔɣɔlәŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ. Pəyele paa ké yəlaa kʋlʋmaa ké, na pa tәna pa ké Apəlaham piya. 6 Mɛlәcisetɛɛkɪ na taa ké Lefii tʋ, paa na mpʋ ɪ mʋ mpi Apəlaham wɛna tɔ pə hɔɣɔlәŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ. Pəlɛ pə paasi ɪ koola koolee kʋpana kɛ wei ɪ hika kʋpantʋ nti Ɩsɔ tɔma sɪ ɪ ká la tɔ. 7 Na ɪsəna pə wɛɛ tɔ, sɔsɔ kooliɣina səkpelu kɛ kʋpantʋ. 8 Ama kɔtəlaa kiŋ ɪlɛ, mpa pa mʋɣɪ mpi yəlaa wɛna tɔ pə hɔɣɔlәŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ tɔ, pa ké yəlaa mpa saŋa pa wɛɛ cele pa fɛɪ tɔɣɔ. Ama ye Mɛlәcisetɛɛkɪ kiŋ ɪlɛ wei ɪ wɛ tam ɪsɪɪ pa ŋmaau Ɩsɔ Tɔm taa tɔ ílé ɪ mʋna hɔɣɔlәŋ naanʋwa taa kʋlʋmʋɣʋ ŋkʋ. 9 Ye pə lapa mpʋ tə pəsəɣɪ na tá tɔ sɪ waatʋ wei Apəlaham faɣa ɪ wɛnau taa ké tɔm naanʋwa na í ha mpʋ tɔ, Lefii maɣamaɣa nyá fɛlaa ké. Pəyele Lefii nyəma mpɛɣɛ pa taɣanəɣɪ faɣau naanʋwa ɪnɪ ɪ wontu cɛlʋɣʋ. 10 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, waatʋ ɪnɪ paa pa ta lʋlәta Lefii tɔ ɪ ka wɛ ɪ cɔsɔ Apəlaham taa ké saa wei Mɛlәcisetɛɛkɪ səŋaɣa-ɪ tɔɣɔ.

11 Lefii nyəma kɔtʋɣʋ lɪɪna kʋsəsɪʋtʋ nti pa tʋ Ɩsɛɣɛlɪ nyəma sɪ pá təŋ tɔ tə kiŋ. Pə na pə mpʋ tɔ Lefii nyəma kɔtəlaa mpɛ pa ta la təmlɛ nte tə tewa təkpataa tɔ. Tɔfɔ pə taa yele Alɔŋ looŋa taa na pə tasa kɔtʋlʋ kʋfalʋ sɪɪw ɪsɪɪ Mɛlәcisetɛɛkɪ. 12 Mpi tɔ, pə wɛɛ ké sɪ ye kɔtəlaa í laɣasaa, kʋsəsɪʋtʋ náá laɣasɪ tɔtɔ. 13 Tɔʋ, Tacaa wei ɪ tɔm pa yɔɣɔtəɣɪ ɪsəntɔ tɔ ɪ ké kpekəle lɛntɛ tʋ ké. Na pa kpekəle taa tʋ nɔɣɔlʋ taa lata kɔtʋlʋ sɔsɔ təmlɛ kɛ kɔtaɣa təlatɛ taa. 14 Tə nyəmá teu təkpataa sɪ ɪ ké Yuta kpekəle tʋ. Moisi yɔɣɔtaɣa kɔtəlaa tɔm tɔ ɪ ta yaa kpekəle nté tə hətɛ.

Kɔtʋlʋ wei ɪ nəɣəsəna Mɛlәcisetɛɛkɪ tɔ

15 Mpi pə tɛɛsəɣɪ-tʋɣʋ pə tampana kilisuɣu tɔɣɔlɛ sɪ: Kɔtʋlʋ nɔɣɔlʋ ná lɪɪwa na í nəɣəsəna Mɛlәcisetɛɛkɪ. 16 Pə taɣa yəlaa kʋkɛɛsətʋ kɛ pə təŋaa na pá kpa-ɪ kɔtʋlʋ. Ama weesuɣu ŋku kʋ fɛɪ wakəlʋɣʋ tɔ kʋ toŋ taa ké pə kpana-ɪ kɔtʋlʋ. 17 Pa ŋmaa ḿpúɣú Ɩsɔ Tɔm taa sɪ:

N ka pəsɪ kɔtʋlʋ kɛ tam tɔɔ ɪsɪɪ Mɛlәcisetɛɛkɪ.

18 Nti pa sɪɪ lɔŋ na pá təŋəɣɪ-tɪ tɔ təlɛ tə taa fɛɪna toma, na tɪɪ waasəɣɪ pʋlʋ, ɪlɛna pá kú təlɛ. 19 Moisi kʋsəsɪʋtʋ ná taa la nɔɣɔlʋ na í té təkpataa, tə ná mpʋ. Ama pə kɔna-tʋɣʋ tɛɛlʋɣʋ kʋfalʋɣʋ kʋpampaŋkʋ ŋku kʋ yeki na tə kpətəna Ɩsɔ tɔ.

20 Mpi pə tɔɔ nɔɔnɔɔ nyəŋ ɪnɛ ɪ kəlaa tɔ, pa kpa-ɪ kɔtʊlʊ na lsɔ tuunaʊ ké. Ama
pa kpa lɛlaa kɛ kɔtəlaa kɛ yem ké. 21 Pa kpa Yesu ké kɔtʊlʊ na tuunaʊ, halɪ lsɔ
yɔɣɔtɪ təfoo sɪ:
Tacaa yɔɣɔtaa na í tuu sɪ,
n ká pəsɪ kɔtʊlʊ sɔsɔ kɛ tam tɔɔ.
I kaa tuli tapəŋ kɛ nti ɪ yɔɣɔta mpʊ tɔ tə taa.
22 Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ Yesu ná kɔna-tʊɣʊ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊpampam mpi paa pɪɪ
kpa na pə tii pə kaa saalɪ tɔ.
23 Pə kaasa lɛntɪ tɔtɔ sɪ kɔtəlaa kpaɪ nyáma mpɛ paa wɛ paɣalɛ, pə taɣa pʊlʊ tɔɔ,
lɛlaa səkaɣa ké na lɛlaa lɛɛtəɣɪ pa lʊna taa. 24 Ama Yesu ílé ɪ wɛna ɪ weesuɣu kɛ
tam na í tɔkɪ ɪ kɔtʊlʊtʊ kɛ tam, na nɔɣɔlʊ kaa lɛɛtɪ ɪ lonte. 25 Pə tɔɔ ké paa pəlee ɪ
pəsəɣɪ na í waasɪ pa təna mpa pa kpətəɣəna lsɔ ké ɪnɪ ɪ tɔɔ tɔ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪ
wɛna weesuɣu kɛ tam ké, na í sələməɣəna-wɛɣɛ lsɔ.
26 Yesu ké pə tɪɪ mʊna mpʊ sɪ pá kpa-tʊɣʊ kɔtʊlʊ sɔsɔ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪ wɛ
tənaŋŋ, ɪ fɛɪna taalɪ nɔɣɔlʊ. Pəcɔ ɪsaɣatʊ fɛɪ ɪ kiŋ tɔ se. Pa faɣa í na asaɣaa na halɪ
pá kpaasɪ-ɪ na í tɛɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ tɔɔ. 27 Pə fɛɪ sɪ ɪ ká lakɪ kɔtasɪ kɛ tam ké ɪnɪ ɪ maɣamaɣa
ɪ ɪsaɣatʊ tɔɔ, na pá kaasɪ na í lá samaa ɪsaɣatʊ tɔɔ, ɪsɪɪ kɔtəlaa sɔsaa lɛlaa lakʊɣʊ tɔ.
Ama waatʊ wei ɪ ha ɪ tɪ na í sɪ tɔ pə wɛ ɪsɪɪ ɪ lapa kɔtaɣa kɛ tɔm kʊlʊm kɛ kpakpaa
kɛ tam tɔɔ ké. 28 Mpa Moisi kʊsəsɪɪtʊ kpaakɪ kɔtəlaa tɔ pa teu ta tʊlɪ. Ama lsɔ ná
kɔma na í nyɔsɪ kʊsəsɪɪtʊ nɔɣɔ taa, na í yɔɣɔtəna tuunaʊ na ɪ Pəyaɣa pəsɪ kɔtʊlʊ
sɔsɔ, na ɪ teu tʊla kpakpaa kɛ tam tɔɔ.

8

Yesu kɛlɛ ta kɔtʊlʊ sɔsɔ

1 Tɔm nti tə tɔŋna yɔɣɔtaɣa kɛ mpʊ tɔ tə kite ntɛ́ sɪ, tə wɛna kɔtʊlʊ sɔsɔ kɛ mpʊ
wei ɪ kpawa na í caɣa lsɔ kawulaɣa tʊ kumte kɔŋkɔŋ taa ké ɪsɔtaa tɔ. 2 I lakɪ kɔtʊlʊ
sɔsɔ kʊlapəlɛ kɛ kɔtaɣa təlatɛ cokəle nte yʊlʊ ta siki, ama Tacaa maɣamaɣa sikina-
tɛ tɔ tə taa.
3 Pa kpaa kɔtʊlʊ sɔsɔ tɔ sɪ í pona lsɔ ké kʊhaham na í la kɔtasɪ ké. Pə tɔɔ ké pə wɛɛ
sɪ tá kɔtʊlʊ sɔsɔ í wɛɛna mpi ɪ ká polo na í lapɪ-ɪ kɔtaɣa tɔ. 4 Ye atɛ cənɛɣɛ Yesu ka
wɛɛ ɪ taa tɪɪ lapʊ kɔtʊlʊ. Mpi tɔ kɔtəlaa ka wɛɛ na pá tɔŋna lsɔ ké kʊhaham ponaʊ
ɪsɪɪ pa kɛɛsa kʊsəsɪɪtʊ taa tɔ. 5 Mpi mpi kɔtəlaa mpɛ pa lakɪ mpʊ tɔ, pa kɛɛsəna
mpi pə wɛ ɪsɔtaa tɔɣɔ na pá lakɪ. Ile pə nəɣəsəlɛ ké pə taɣa pə maɣamaɣa. Pə lapa
kʊlʊm na nti tɪɪ tɛm Moisi kiŋ kɛ lapʊ tɔ. Saa wei ɪ lapa sɔɔlʊ sɪ ɪ sikiɣi cokəle tɔ
lsɔ heela-ɪ sɪ í siki-tɛɣɛ teitei ɪsɪɪ paa kɛɛsa-ɪ pʊɣʊ tɔɔ tɔ, í taa coti. 6 Ama təmlɛ nte
pa tʊ Yesu tɔ tə kəla mpɛ pa nyəna təcaɣacaɣa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, ɪnɪ ɪ tɛləsəna-tʊɣʊ
nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊpampam mpi pə lɪɪna kʊpantʊ kʊkələtʊ nti lsɔ ka təma sɪ ɪ ká la
tɔ tə kiŋ tɔ.
7 Ye kancaalaɣa nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ ka tewa təkpataa pa taa tasa nɔɣɔ kʊfalaɣa kɛ
pɛɛlʊɣʊ tɔtɔɣɔ kʊpənaɣa lonte. 8 Ama lsɔ yəlaa lapa taalɪ na lsɔ kaləɣəna-wɛ sɪ:
Pá kɔma na pə́ kɔɔ maa yele na má na lsɛɣɛlɪ
nyáma tə́ tasa nɔɔsɪ kʊfasɪ pɛɛlʊɣʊ,
na pə́ kpɛnna Yuta kpekəle nyáma tɔtɔ.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
9 Nɔɣɔ ŋka ma na-wɛ tɪɪ pɛɛlɪ tɔ ka kaa wɛɛ
ɪsɪɪ má na pa caanaa caanaa tɪɪ pɛɛlʊɣʊ ŋkaɣa
waatʊ wei ma hɔma-wɛ na má ləsɪ Icipiti taa tɔ.
Pa ta tɔkɪ nɔɣɔ ŋka má na-wɛ tɪɪ pɛɛla mpʊ tɔ.
Mpʊ pə lapəna na máá lɔ pa tɔm kɛ luɣu.
Tacaa má ma yɔɣɔtəna mpʊ.
10 Nn, Tacaa má ma yɔɣɔta mpʊ sɪ:
Nɔɣɔ ŋka kʊyɛɛŋ ɪnɪ ɪ waalɪ maa yele na má na

Ɩsɛɣɛlı nyáma tá pɛɛlı təɣɔlɛ sı:
Maa kpaɣa ma kʋsəsıtʋ na má tʋ hatuu pa ləmaɣasɛɛ taa.
Maa ŋmaa-təɣı pa lotu taa.
Maa pəsı pa Ɩsɔ na mpɛ paa pəsı ma yəlaa.
11 Saa ını nɔɣɔlʋ kaa nɔkı ı təɣɔntəlɛ kɛ sɛɣɛsʋɣʋ.
Nɔɣɔlʋ kaa tɔ ı taapalʋ sı:
Nyı Tacaa.
Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ,
pa tənа paa nyı-m.
Pə kpaɣaʋ pəyaɣa na pə polo sɔsɔ tɔ.
12 Maa hʋısı pa kʋpəntəŋ.
Ma kaa tɔɔsı pa ısaɣatʋ tɔɔ ké paa pəcɔ.
13 Ɩlɛ timpi Ɩsɔ yɔɣɔtəɣı nɔɣɔ kʋfalaɣa pɛɛlʋɣʋ tɔm tɔ pə wɛɛ sı kancaalaɣa nyəŋka pənaa ké. Na pʋlʋ í pənaa na pá cɛɣɛtəɣı, pə caa tɛm ké.

9

Atɛ cənɛ Ɩsɔ sɛɛv na ısɔtaa Ɩsɔ sɛɛv

1 Kancaalaɣa nɔɣɔ ŋka paa pɛɛlaa tɔ kɛlɛ kaa wɛna nti pa sıʋwa na pa təŋəɣı na pá sɛɛkı Ɩsɔ tɔɣɔ, na tə Ɩsɔ təsɛɛlɛ ka wɛ atɛ cənɛ. 2 Paa sika cokəle ké, na ntɛ́ tə kɛna pə tɔɔ pə tɔɔ nyəntɛ, na pa yaa-tɛ sı katɛ taa. Na tənaɣa pa sıʋkaɣa fətəla na taapəlı na potopotonaa mpa pa ha Ɩsɔ tɔ. 3 Pʋʋɣʋ kʋkakaɣaʋ naalɛ nyəŋkʋ waalı kɛna cokəle nte pa yaa sı katɛ taa katɛ tɔ. 4 Na tənaɣa wʋla cofolo ka wɛɛ na pá wɔkı tulaalʋnaa kɛ ı taa, na Ɩsɔ nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ atakaa na pá waasa ı tənaɣa wʋla təpaı. Atakaa ını ı taa ka wɛ wʋla nyənaɣa na ka taa na mana, na Alɔŋ kpátýɣý ŋku kıı tʋwa hɛtʋ tɔ na pɛɛ kpaatanaa mpa pa tɔɔ pa ŋmaa nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ tɔm tɔ. 5 Atakaa ını ı tɔɔ ka wɛ teeli nyáma napəlı mpa pa húlǎýí sı Ɩsɔ wɛ tənа tɔ, na pa keŋ lɔpa timpi pa lakaɣa kɔtaɣa kɛ yəlaa ısaɣatʋ hʋısʋɣʋ tɔɔ tɔ. Pə taɣa sı cənɛɣɛ tʋı yası-mɛɣɛ pə kantəlası tənа təcɛıcɛı.

6 Ḿpýɣý pə tənа pʋı wɛɛ, paa mpiɣi pə lonte taa, na kɔtəlaa ná sʋʋkaɣa tam ké pə tɔɔ pə tɔɔ cokəle taa na pá lakı pa təmlɛ. 7 Ama hatuu pə taa nyəntɛ taa ılɛ kɔtʋlʋ sɔsɔ tike sʋʋkaɣana tənа, na pənaɣa taa tɔm kʋlʋm təkoŋ ké ı sʋʋkaɣa. Caləm kɛ ı pukaɣana tənaɣa fɛɛnʋɣʋ kɛ Ɩsɔ ké ı maɣamaɣa ı kʋpəntəŋ na kʋpəntəŋ wei ılɛ samaa ná pənta kʋpəntʋ tɔ ı tɔɔ tɔtɔ. 8 Feesuɣu Naŋŋtʋ húlǎýí tənа sı pə tɔɔ pə tɔɔ cokəle waatʋ tənа taa, mpaaʋ fɛı sı yʋlʋ í tala timpi pa yaa sı katɛ taa katɛ taa tɔ. 9 Mpʋ ını pə húlǎýí ısəna tə wɛ kaɣana ısəntɔ tɔ. Pə nyʋɣʋ ntɛ́ sı ısıı pa kpakʋɣʋʋ kʋhaham na pa kpakʋɣʋʋ wontu na pá lakı Ɩsɔ ké kɔtası tɔ, mpʋ ını pıı pəsəɣı na pá taɣanı teu təkpataa ké wei ı lakı mpʋ tɔ ı lotu taa. 10 Kʋtɔɣɔʋ na kʋnyɔnyɔɔm na nyʋɣʋ tɔɔ asilima kɛɛlʋɣʋ tɔm tike kɛ pə paasənaa. Pə ké yʋlʋ tɔnʋɣʋ nyəm mpi pa sıʋwa sı pa təŋəɣı, haləna kʋyaŋku Ɩsɔ ká taɣanı pə tənaɣa kʋfam tɔ.

11 Ama Kilisiti ná lapa kʋpantʋnaa mpa pa tɛma kɔntɛ tɔ pa kɔtʋlʋ sɔsɔ. Na cokəle nte tə taa ı lakı təmlɛ tɔ tə kəlaa, na tə tewa təkpataa. Pə taɣa yəlaa sikina-kɛ, na tə ta tıı kɛʋ antulinya wei pa lapa kʋlapʋ kɛ ısəntɔ tɔ ı nyəntɛ. 12 Kilisiti sʋʋʋ tɔm kʋlʋm kɛ ı kpakpaa sʋʋʋ kɛ katɛ taa katɛ taa tɔ pə taɣa acɔɔnaa na nawee caləm kɛ ı lapəna kɔtaɣa. Ama ı maɣamaɣa ı caləm ké, ılɛna pá kɔna-tʋɣʋ tá nyɔɔŋ yapʋ kɛ tam tɔɔ. 13 Ye acɔɔnaa na latəcɛnaa pə caləm na naaŋ alʋ nyəŋ wei pa nyaɣasa ı təna na pá ŋmuısəɣı ı tɔlʋma kɛ yəlaa asilima nyáma tɔɔ tɔ ta kpisi pa asilima kɛ kpiisuɣu, 14 kacaŋfana Kilisiti caləm na? Feesuɣu tam nyəŋkʋ toŋ taa ké ı lapəna ı təɣı Ɩsɔ ké kɔtaɣa ŋka ka tewa təkpataa tɔ. Ɩ caləm ká ləsı ta lotu taa ké kpaı təmanaa ləmaɣasɛɛ na tá pəsı na tá la Ɩsɔ weesuɣu tʋ təmlɛ.

15 Pə tɔɔ ké Kilisiti kɛ wei ı tɛləsəɣı nɔɣɔ pɛɛlʋɣʋ kʋfam kɛ lɛlaa tɔ sı mpa Ɩsɔ yaawa tɔ pá hiki kʋpantʋ tam nyəntʋ nti Ɩsɔ ka tɔma sı ı ká ha na pə́ wɛɛ ısıı pa

kpancoou tɔ. Pa pəsəɣı na pá hiki-tı. Pə taɣa pulu tɔɔ, səm lapa pə taa, na səm mpı pə yekina na mpa paa wɛ nɔɣɔ pɛɛluɣu kupəm taa na pá pəntəɣı tɔ, pá lıı kupəntəŋ ını ı taa.

16 Ye yulu caɣaa na í taɣanı ısəna ı caa pá lana ı wɛnau kɛ ı səm waalı tɔ na pá tu takəlaɣa taa na pá sıı, ısıı ı səpa na pácɔ́. 17 Ye ı wɛna ı ısɛ, takəlaɣa ısıı mpu kaa la təmlɛ. Ama ye ı kɔma na í sı kɛ paa lana-kɛɣɛ təmlɛ. 18 Pə tɔɔ ké pa tula kancaalaɣa nɔɣɔ pɛɛluɣu tɔɔ na caləm. 19 Kancaalaɣa ılɛ Moisi kpaɣa lsɔ kusəsıutu taa heeliɣi mpi pə təna tɔɣɔ na í kɛɛsı samaa təna. Ilɛna í kpaɣa hisɔpu kpátúɣú na heeŋ huntu kusɛɛmtu na í lii nawee caləm na lum pə taa, na í kpɛntəna lsɔ Tɔm takəlaɣa na yəlaa pa tɔɔ na í ŋmuısı. 20 Na í tɔ sı: Pənɛ ını pə kɛna caləm mpi pə lakı na nɔɣɔ ŋka lsɔ pɛɛlaa na í tɔ sı í tɔkı təkeŋkeŋ tɔ ká la tampana. 21 Ilɛna Moisi tasa caləm kɛ kpaɣau na í ŋmuısı cokəle tɔɔ na lsɔ sɛɛu wontu təna tɔɔ. 22 Na ısıı pa kɛɛsa kusəsıutu taa tɔ, caləm mpı, pə wɛ ısıı pə tənaɣa pə taɣanaa, na ye caləm ı ta ti, pa kaa huısı nɔɣɔlu ı ısaɣatu kɛ paa pəcɔ.

Kilisiti kɔtaɣa huısuɣu kɛ ısaɣatu

23 Na ısıı pa taɣana mpi pə wɛ ısɔtaa tɔ pə nəɣəsəlɛ kɛ mpu tɔ, pə wɛɛ sı pá la ısɔtaa nyəm maɣamaɣa kɛ kɔtası kupaŋsı nsi sı kəla ḿpúɣú teu tɔ. 24 Pə taɣa pulu tɔɔ, katɛ tete nte tə taa Kilisiti suuwa tɔ tə ta kɛ nte yəlaa lapa na tə nəɣəsəna ısɔtaa nyəntɛ kɛ kunəɣəsu tɔ. Ama ısɔtaa maɣamaɣa kɛ ı kpawa sı ı puki í səŋ lsɔ ısɛntaa na í wiiki ta kunyɔŋ. 25 Paa pənaɣa ŋka Yuta nyáma kɔtulu sɔsɔ pukina wontu caləm kɛ katɛ tete ké. Ama Kilisiti ílé ı ta suu sı ı lakı ı təɣı kɔtaɣa na í lɛləɣı. 26 Ye pıı wɛ mpu ı ka tɔɣɔ kunyɔŋ kɛ tɔm paɣalɛ kɛ hatuu antulinya lapu waatu. Ama ı kɔma kaɣanaɣa tɔm kulum kɛ ı kpakpaa kɔntɛ kɛ tənaɣa kuyɛɛŋ ınɛ ı taa sı í la ı təɣı kɔtaɣa na í kú ısaɣatu tənaŋnaŋ. 27 Pə tɛma sıuu sı paa yulu wei ı ká sı tɔm kulum ké, na pəlɛ pə waalı ılɛna lsɔ huuna-ı tɔm. 28 Mpu ını tɔtɔɣɔ pa lapa Kilisiti kɛ kɔtaɣa kɛ tɔm kulum sı pá ləsı yəlaa samaa ısaɣatu. I ká tasa məluɣu, ılɛ pə taɣa ısaɣatu tɔm tɔɔ ké ı ká kɔɔ pəlɛ. Ama mpa pa taŋa-ı tɔ pa nyɔɔŋ yapu ké.

10

1 Kusəsıutu nti paa tuwa Yuta nyáma tɔ tə ta hulı kupantunaa mpa paa kɔɔ cele tɔ pa maɣamaɣa kɛ teitei. Ama pə nəɣəsəlɛ kɛ pə hulaa. Pə tɔɔ ké kusəsıutu ntı tə ta pəsı na tá lá na mpa pa kpətəɣəna lsɔ tɔ pá te təkpataa, na kɔtası kuluması nsi pa lakı paa pənaɣa ŋkaɣa tam tɔ. 2 Ye pıı kpiisa mpa pa sɛɛkaɣa lsɔ ké mpu pə taka tɔ pa ısaɣatu təkpataa kɛ tɔm kulum tɔɔ, pɛlɛ pa taa tasəɣı pa ısaɣatu tɔm tɔɔsuɣu, pəcɔ pa taa nɔkı kɔtası nasələɣı lapu tɔtɔ. 3 Mpi tɔɣɔlɛ sı pa lakuɣu kɔtası nsəɣı paa pənaɣa ŋka tɔ pə tɔɔsəɣı yəlaa kɛ pa ısaɣatu tɔɔ ké. 4 Pə taɣa pulu tɔɔ, latəcɛnaa na acɔɔnaa pa caləm kaa pəsı na pá ləsı ısaɣatu kɛ paa pəcɔ.

5 Pə tɔɔ ké waatu wei Kilisiti kɔŋaɣa antulinya taa tɔ ı tɔma lsɔ sı:

Nn caa kɔtası pəyele nn caa kuhaham.
Ama n ŋma-m tɔnuɣu.
6 Kɔtası nsi kɔkɔ lusa sı təna tɔ sı ta kɛ-ŋ pulu.
Na ısaɣatu huısuɣu kɔtası wɛ-ŋ yem tɔtɔ.
7 Tənaɣa ma tɔma sı:
Haı lsɔ, maɣalɔ.
Ma kɔŋ sı má la nyá luɣu nyəntu ısıı pa kɛɛsa
ma tɔm kɛ lsɔ kusəsıutu takəlaɣa taa tɔ.
8 I caala yɔɣɔtuɣu kɛ sı: Nn caa kɔtası na kuhaham na kɔtası nsi kɔkɔ nyaɣa sı təna tɔ na ısaɣatu huısuɣu kɔtası. Pə tənaɣa mpu pə ta kɛ-ŋ pulu. Pəyele pə wɛ kusəsıutu taa sı pá la kɔtası nsəɣı mpu. 9 I tɛma ḿpúɣú yɔɣɔtuɣu tɔɣɔ ı tɔma sı: Haı lsɔ, maɣalɔ. Ma kɔŋ sı má la nyá luɣu nyəntu. Ḿpúɣú pə lapa na lsɔ kú kɔtası nsi

pa lakaɣa tɔ, ılɛna Kilisiti kɔtasɪ lapʊ náá mʊ kʊpəm lonte. 10 Yesu Kilisiti lapa
lsɔ luɣu nyəntʊ na í lá ɪ təɣɪ kɔtaɣa na pə́ kpiisi ta ɪsaɣatʊ kɛ tam tɔɔ.
11 Paa kɔtʊlʊ wei ɪ səŋʊɣʊ ɪsɔ na í lakɪ kɔtasɪ kɛ paa ɪfemle nte tɔ, kʊlʊmasɪ nsəɣɪ
ɪ lakɪ tam. Pəyele sɪ kaa pəsɪ na sɪ hɪɪsɪ ɪsaɣatʊ kɛ paa pəcɔ. 12 Ama Kilisiti ílé
ɪ lapa ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa kɛ tɔm kʊlʊm təkoŋ, na kɔtaɣa ŋkɛ ka lakɪ təmlɛ kɛ
tam. Kilisiti tɛma mpʊ ılɛna í kpa na í caɣa lsɔ kɔŋkɔŋ taa. 13 Kaɣana tənaɣa ɪ wɛɛ
na í caɣaa na í taŋaa sɪ lsɔ í kɔna ɪ kolontunaa na í loosi nɔɔhɛɛ kɛ pa tɔɔ. 14 Tɔm
kʊlʊm təkoŋ ké ɪ ha ɪ tɪ sɪ pa təna mpa pa ɪsaɣatʊ kpiisaa tɔ pá té təkpataa.
15 Na Feesuɣu Naŋŋtʊ hʊləɣɪ-tʊɣʊ pə tampana. Pə tɔɔ ké ɪ caala yɔɣɔtʊɣʊ sɪ:
16 Nn, Tacaa yɔɣɔta mpʊ sɪ,
nɔɣɔ ŋka kʊyɛɛŋ ɪnɪ ɪ waalɪ maa yele na
má na-wɛ tə́ pɛɛlɪ təɣɔlɛ sɪ,
maa kpaɣa ma kʊsəsɪʊtʊ na má tʊ pa lotunaa taa.
Maa ŋmaa-təɣɪ pa ləmaɣasɛɛ taa.
17 Ilɛna í tasa sɪ: Ma kaa tasa tɔɔsʊɣʊ kɛ pa ɪsaɣatʊ na pa kʊpəntəŋ tɔɔ ké paa pəcɔ.
18 Ye pa tɛma yʊlʊ ɪsaɣatʊ kɛ hɪɪsʊɣʊ ɪɪ nɔkəɣɪ na í tasa kɔtaɣa kɛ lapʊ sɪ pə́ hɪɪsɪ ɪ
ɪsaɣatʊ tɔtɔ.

lsɔ kpətənav

19 Tɔʊ, ma taapalaa, ɪsɪɪ Yesu weesuɣu lɪɪʊ tɔ pə tɔɔ tə pəsəɣɪ na tə́ sʊʊ katɛ
taa katɛ taa təkaa. 20 Pənɛntɛ ɪ tʊla-tʊɣʊ weesuɣu mpaaʊ kʊfalʊɣʊ, kʊ lɪɪna pʊʊɣʊ
kʊkakaɣaʊ na waalɪ. Pʊʊɣʊ ŋkʊ kʊ kɛna ɪsɪɪ ɪ tɔnʊɣʊ maɣamaɣa. 21 Tə wɛna kɔtʊlʊ
sɔsɔ wei pa sɪɪwa sɪ í nyənəɣɪ lsɔ təyaɣa tɔɔ tɔ. 22 Ye mpʊ ılɛ tə́ kpətəna lsɔ na
lotu kʊlʊmtʊ na naani kʊpampaŋ na tɔnəŋ wei pa sɔwa lʊm kʊpam tɔ. Tə taa nɪɪ
ɪsaɣatiya taŋ kɛ ta lotu taa. 23 Tə́ tɔkɪ tá tɛɛlʊɣʊ ŋku kʊ tɔm tə hʊ́ləɣí ɪsəntɔ təɣɔ
teu. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə pəsəɣɪ na tə́ caɣana naani sɪ mpi mpi lsɔ ka tɔma sɪ ɪ ká
la-tʊ tɔ ɪ ká la-wɪ. 24 Tə́ nyənəɣɪ ta təma tɔɔ na tə́ lá na tə sɔɔsɪ təmaɣa sɔɔlʊɣʊ na
tə́ kʊsɪ ta kʊnyɪıləŋ kɛ kʊpantʊ lapʊ tɔɔ. 25 Tə́ taa yele timpi pə ké sɪ tá tənа tə́
koti təɣɔ pote ɪsɪɪ lɛlaa ná kisuɣu pote tɔ. Ama tə́ teŋ təmaɣa tam na pə tɪɪ kələna
waatʊ ɪnɛ wei ɪ taa tə loosiɣi Tacaa kʊyakʊ na kʊ́ kɔŋ tɔ.
26 Pə taɣa pʊlʊ, ye tə tɔŋna ɪsaɣatʊ lapʊ təfaa pəyele tə tɛma tampana nyəm, pə
ta kaasɪ ɪsaɣatʊ hɪɪsʊɣʊ kɔtaɣa nakəlɪ tɔtɔ. 27 Ama tə́ caɣana tapahoii sɪ lsɔ hʊʊlɛ
ná taŋa-tʊɣʊ cele. 28 Pa sɪɪwa sɪ ye nɔɣɔlʊ pənta Moisi kʊsəsɪʊtʊ na yəlaa naalɛ yaa
tooso na-ɪ na pa ɪsəpee na pá tisi sɪ yɛɛ ḿpúɣú, pá kʊ-ɪ, pá taa nyənɪ ɪ pətɔɔtəlɛ.
29 Tɔʊ ye pə wɛ mpʊ ılɛ ɪsənaɣa paa lana wei ɪ fɛla lsɔ pəyaɣa kɛ ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ na í
nyənɪ nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ caləm mpi pə taɣana-ɪ təɣɔ yem na í kʊ Feesuɣu Naŋŋtʊ nyʊɣʊ
tɔ? I nyɪ teu sɪ ɪ salәka kaa wɛɛ kɛɛsʊɣʊ. 30 Tə nyəmá wei ɪ yɔɣɔtaa sɪ: Máá lɛɛtəna
paa wei ké ɪ ɪsaɣatʊ na máá fɛləna paa wei ké mpi ɪ lapa tɔ. Na kʊlʊm ɪnɪ ɪ tasəna
yɔɣɔtʊɣʊ sɪ: Tacaa ká hʊʊna ɪ yəlaa kɛ tɔm. 31 Sɪ ń̀ tuti nyá təɣɪ lsɔ weesuɣu tʊ niŋ
taa tɔ pə wɛ sɔɣɔntʊ kɛ sɔsɔm yoo.
32 I tɔɔsɪ ɪsəna pə tɛma-mɛɣɛ lapʊ kɛ waatʊ wei lsɔ lapa na mə ɪsɛntɔɔ cɛ tɔ. Pɪɪ
sʊsʊɣʊ-mɛɣɛ kʊnyɔntəɣɔlɛ sɔsɔɔlɛ taa ké kpakpaa na í səŋ təca kɛ wahala ɪnɪ ɪ taa
tɔ. 33 Kʊlʊmaa mɛɣɛ pa tɔŋna tʊʊʊ na pá lakɪ mpi pə fɛɪ teu təɣɔ samaa taa. Pəyele
kʊlʊmaa mɛ mə sɔɔlʊ ná pɪɪna sɪ í te mpa pa tɔŋna wahala tʊɣʊ ɪsɪɪ mɛ tɔ. 34 I tá
cɔɔlɪ mə tɪ na salәkatʊnaa kʊnyɔŋ təɣɔʊ. Waatʊ wei pa lɛɛkaɣa mə wɛnaʊ tɔ í tá
kɛɛ nyʊɣʊ maɣamaɣa. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, í ka nyəmá teu sɪ í wɛna wɛnaʊ mpi pə
kəla ḿpúɣú teu na pə taaŋəɣɪ tam tɔ. 35 Ye mpʊ ılɛ mə naani í taa sɪ. Mpi tɔ ɪ tɔɔ
ké pa sɪɪ-mɛɣɛ kasəyaɣa sɔsɔɣa. 36 Ye ɪ fɛɪna suulu í kaa pəsɪ na í la lsɔ luɣu nyəntʊ
na ílé ɪ ha-mɛɣɛ mpi ɪ ka tɔma sɪ ɪ ká ha-mɛ tɔ. 37 Pə maɣamaɣa kɛ pa ŋmaa lsɔ
Tɔm taa sɪ:
Pə kaasa pəcɔ maɣamaɣa ké sɪ
wei ɪ kaɣa ɪ kɔɔ tɔ í kɔɔ.

ɪ kaa taaŋɪ se.
38 Na wei ma yaa ma yʋlʋpaŋ tɔ ɪ ká tɛ-m na ɪ taa ké ɪlɛna í tʋlɪ-tɪ.
Ama ye ɪ tula tapəŋ ma kaa lapɪ-ɪ luɣu tətɔ.
39 Tá ta ké mpa pa tuliɣi tapəŋ na pá leki yem tɔ. Ama tə ké mpa pa tɛma ɪsɔ na pa taa na pɪɪ ya pa nyɔɔŋ tɔɣɔ.

11

Taa tɛmnav kɛ ɪsɔ lakɪ mpi tɔ

1 Timpi pa tɔŋ sɪ yʋlʋ tɛma ɪ taa na ɪsɔ tɔɣɔlɛ waatʋ wei ɪ taŋa pʋlʋ na sika fɛɪ tɔ, na í tʋɣɪ pʋlʋpʋ naani pəyele pəlɛ pɪɪ naa tɔ. 2 ɪsɔ taa tɛmnaʋ mpɪ pə tɔɔ ké ɪsɔ sama lɔŋtaa nyáma.
3 ɪsɔ taa tɛmnaʋ mpɪ pə yelina na tá cɛkəna sɪ ɪsɔ yɔɣɔta kʋyɔɣɔtʋ na ɪsɔtaa na atɛ pá lá, halənа mpi pɪɪ naa tɔ pə lɪɪna mpi pə naa tɔ pə taa.
4 ɪsɔ taa tɛmnaʋ mpɪ pə tɔɔ ké Apɛɛlɪ lapa ɪsɔ ké kɔtaɣa ŋka ka kəla Kayini nyəŋka kɛ teu tɔ. ɪ tɛmna ɪsɔ na ɪ taa tɔɣɔ ɪsɔ ná yaa-ɪ yʋlʋpaŋ, pə taɣa pʋlʋ tɔɔ ɪsɔ sama ɪ kʋhaʋ. Apɛɛlɪ tɛmna ɪsɔ na ɪ taa tɔɣɔ paa na ɪ səpʋ tɔ ɪ tɔŋna yɔɣɔtaɣa.
5 ɪsɔ taa tɛmnaʋ mpɪ pə tɔɔ ké pə ta yele sɪ Henɔkɪ í sɪ kʋsəpʋ. Ama pə kpaɣa-ɪ na ɪ ɪsɛ na pá kpaasɪ-ɪ ɪsɔ cɔlɔ, na nɔɣɔlʋ ta tasa-ɪ keesuɣu, ɪsɔ kpaasa-ɪ ɪ cɔlɔ tɔ pə tɔɔ. Pa ŋmaa ɪsɔ Tɔm taa sɪ: Henɔkɪ te ɪsɔ tɔɣɔ ɪsɔ kpaasa-ɪ. 6 Na ḿpúɣú pə wɛɛ, ye pə taɣa ɪsɔ taa tɛmnaʋ tɔɔ yʋlʋ kaa te ɪsɔ. Mpi tɔ, ye yʋlʋ caa í kpətəna ɪsɔ, pʋntʋ ká tɛ ɪ taa ké təkpataa sɪ ɪsɔ wɛɛ na ɪ fɛləɣɪ mpa pa pɛɛkəɣɪ-ɪ tɔ.
7 ɪsɔ taa tɛmnaʋ mpɪ pə tɔɔ ké Nowee nɪɪ ɪsɔ kpaalʋɣʋ kɛ waatʋ wei ɪ heelaɣa-ɪ sɪ pʋlʋ ká kɔɔ tɔ. Paa na ɪ ta nata-wɪ na ɪ ɪsəpəle tɔ ɪ nɪɪ ɪsɔ nɔɣɔ taa tɔm, ɪlɛna í saakɪ atakaa pɔɣɔlʋɣʋ sɔsɔɔʋ na pá yá í na ɪ təyaɣa nyáma pa nyɔɔŋ. Ḿpúɣú pə lapa na í kʋ antulinya tɔm na ɪsɔ náá yaa-ɪ yʋlʋpaŋ kɛ ɪ tɛm ɪ taa na ɪsɔ tɔ pə tɔɔ.
8 ɪsɔ taa tɛmnaʋ mpɪ pə tɔɔ ké Apəlaham lapa mpi ɪsɔ yaa-ɪ na í heeli-ɪ sɪ í la tɔ. ɪ kʋlaa na í tɛɛ tɛtʋ nti ɪsɔ caa sɪ tá la í na ɪ piya pa nyəntʋ təkpataa tɔ. ɪ yela ɪ tɛtʋ na í tɛɛ, ɪ ta tɪɪ nyəm timpi maɣamaɣa ɪ puki tɔ. 9 ɪsɔ ké ɪ tɛmna ɪ taa na pá lá ɪ caɣa tɛtʋ nti ɪsɔ ka tɔma sɪ ɪ ká cɛlɛ-ɪ tɔ tə taa, na n naWa n tɔ sɪ ɪ ka ké mʋʋlʋ. Ḿpúɣú ɪ sʋʋ coka tɛɛ, na ɪsaaka na Yakɔpʋwɛ. ɪsɔ ka heela pɛlɛ pa maɣamaɣa sɪ ɪ ká la-wɛɣɛ mpʋ. 10 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Apəlaham caakaɣa ɪcatɛ nte tə kutuluŋ kila kii teu tɔɣɔ, nte ɪsɔ maɣamaɣa pɪɪwa na í ŋma tɔ.
11 ɪsɔ taa tɛmnaʋ tɔɔ ké pə yelaa na Apəlaham pəsɪ na í hiki pəyaɣa na í tɛma kpatəlʋɣʋ, na Saala ná táá fɛɪ lʋlʋɣʋ tɔm taa tɔtɔ. ɪ tʋ naani ké teu təkpataa sɪ nti ɪsɔ yɔɣɔtaa sɪ ɪ ká lapɪ-ɪ tɔ tə kaa saalɪ. 12 Ḿpúɣú pə lapa na yʋlʋ kʋlʋm wei ɪ tɛma ḿpúɣú səpʋ tɔ í lʋlɪ na pá lʋlɪ təyomyom ɪsɪɪ ɪsɔtʋlʋŋasɪ kɛ ɪsɔtɔnʋɣʋ taa, na ɪsɪɪ teŋku nɔɣɔ kanyəŋa pee.
13 Panɛ ɪnɪ pa tənа pa tɛma ɪsɔ na pa taa, halənа pá polo pá sɪ, pa ta hiki mpi ɪsɔ ka tɔma sɪ ɪ ká ha-wɛ tɔ. Ama pa loosa-wəɣɪ kʋloosu kɛ hatuu pooluŋ ké, na pá mʋɣʋlɪ na pá tɔ sɪ mpɛ pa ké mʋʋlaa na pa cɔɔsa kʋcɔɔsʋ kɛ atɛ cənɛɣɛ. 14 Mpa pa yɔɣɔtəɣɪ mpʋ tɔ pa húlə́ɣí təkpataa ké sɪ pa pɛɛkəɣɪ pa maɣamaɣa pa tɛtʋ. 15 Ye pa ləsasɪ ka wɛ timpi pa lɪɪwa tɔ, pa taa laŋ mpaaʋ na pá məlɪ. 16 Ama tampana tɔɔ pa pɛɛkaɣa tɛtʋ nti tə kəla teu tɔɣɔ. Ntəɣəlɛ ɪsɔtaa nyəntʋ. Pə tɔɔ ké pə fɛɪ ɪsɔ ké fɛɛlɛ sɪ pá yaa-ɪ pa ɪsɔ, ɪ tɛma-wɛɣɛ ɪcatɛ kʋpantɛ taɣanʋɣʋ tɔ se.
17 ɪsɔ taa tɛmnaʋ yelina Apəlaham kpa ɪ pəyaɣa ɪsaaka sɪ ɪ kʋɣɪ-kɛ na í lá ɪsɔ ké kɔtaɣa kɛ waatʋ wei ɪsɔ ná tɛɛ ɪ waalɪ ké kʋtɛɛ sɪ ɪ naa tɔ. ɪsɔ ka tɛma Apəlaham kɛ nɔɔsɪ sɪɪʋ, paa na mpʋ ɪ kpaɣa ɪ pəyaɣa ŋka ka tike ɪ ka lʋla mpʋ tɔ sɪ ɪ kʋɣɪ. 18 ɪsɔ ka heela-ɪ sɪ ɪsaaka kiŋ kɛ ɪ ká hikina piya. 19 Apəlaham ka maɣasa ɪ taa sɪ ɪsɔ pəsəɣɪ na í taɣanɪ ɪsaaka kɛ feesuɣu. Na pə wɛ ɪsɪɪ mpʋɣʋlɛ pə tɪɪ lapa. ɪ səpaɣa na pá feesi-ɪ na pá taɣanɪ-ɪ Apəlaham kɛ cɛlʋɣʋ.

20 Isɔ taa tɛmnau mpɪ pə tɔɔ ké Isaaka koolaa sɪ Isɔ í la kʋpantʋ kɛ Yakɔpʋ na
Isaʋ kɛ cele.
21 Saa wei Yakɔpʋ wʋsa səm tɔ Isɔ taa tɛmnau mpɪ pə yelina na í kooli Yosɛɛfʋ
piya tənа tɔɔ ké kʋpantʋ na í sɛɛ Isɔ na í nyəka ɪ kpátúɣú tɔɔ.
22 Isɔ taa tɛmnau mpɪ pə tɔɔ ké waatʋ wei Yosɛɛfʋ caakaɣa səm tɔ ɪ yɔɣɔta Isɛɣɛlɪ
nyə́ma Icipiti taa lɪɪʋ tɔm, na í kɛɛsɪ-wɛɣɛ ɪsəna paa lana ɪ mʋwa tɔ.
23 Isɔ taa tɛmnau mpɪ pə tɔɔ ké Moisi caa na ɪ too pa ŋmɛsa-ɪ ɪsɔtʋnaa tooso ké
ɪ lʋlʋɣʋ waalɪ. Pa naWa sɪ ɪ tewa ɪlɛ pa ta nyana nti wulaʋ ka tɔma sɪ pá taa la tɔ
tə lapʋ.
24 Waatʋ wei Moisi lapa sɔsɔ tɔ ɪ tɛma Isɔ na ɪ taa tɔɣɔ ɪ kisaa sɪ pá taa yaa-ɪ
Icipiti wulaʋ sɔsɔ pɛɛlɔ pəyaɣa. 25 Pə kəla-ɪ leleŋ sɪ pá tʋ́ í na Isɔ yəlaa kɛ kʋnyɔŋ
na mpi ɪ ká yɔɔlənа ɪsaɣatʋ kɛ wɛɛ naalɛ tike tɔ. 26 I naWa sɪ ye yəlaa í kisa-ɪ ɪsɪɪ pa
kisuɣu Mesii tɔ pə kəla-ɪ teu kɛ Icipiti apititu tənа. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, cele kʋfɛlʋɣʋ
kɛ ɪ pɛɛkəɣɪ.
27 Moisi tɛma Isɔ na ɪ taa tɔɣɔ waatʋ wei í lɪɪ Icipiti na wulaʋ páánáhuu ɪ tɔɔ tɔ
pə ta tɔ ɪ laŋlɛ. I səŋa teu təca, mpi tɔ ɪ naakaɣa Isɔ wei ɪ fɛɪ pá na-ɪ tɔ. 28 Isɔ taa
tɛmnau tɔɔ ké ɪ sɪɪ Tɛɛʋ acima tɔɣɔʋ, na í tɔ sɪ pá taa calәm kɛ naŋŋ nɔnɔɔsɪ na səm
ɪsɔtaa tillu í taa kʋ Isɛɣɛlɪ nyə́ma kancaalaɣa kʋlʋlaa.
29 Isɔ taa tɛmnau mpɪ pə tɔɔ ké Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɛsa səsəncaasɪ teŋku kɛ puɣulaɣa
ɪsɪɪ kacaŋa tɔɔ. Icipiti nyə́ma ná kɛɛna-wɛ ɪlɛna lʋm tɔɣɔ pɛlɛ.
30 Isɔ taa tɛmnau mpɪ pə yelina Yeliko koloŋa tima təmʋɣʋmʋɣʋ ké waatʋ wei
Isɛɣɛlɪ nyə́ma tɔma na pá cɔɔna-kɛɣɛ kʋyɛɛŋ naatosompɔɣɔlaɣa tɔ. 31 Isɔ taa
tɛmnau mpɪ pə tɔɔ ké pa ta kpɛntəna mpa pa kisa Isɔ nyəntʋ tɔ na apalaa tənа
alʋ Lahapɪ na pá kʋ. Mpi tɔ alʋ ɪnɪ ɪ tɔka ɪcatɛ feŋlaa kɛ teu kɛ waatʋ wei pa tala ɪ
tɛ tɔ.
32 Ntiɣi maa tasa yɔɣɔtaɣa ɪlɛ yee? Tapacaɣalɛ fɛɪ-m sɪ má yɔɣɔtɪ Ketiyɔŋ, na
Palakɪ, na Samsɔŋ, na Yɛfɛtɛ, na Tafiiti, na Samiyɛɛlɪ, na Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa
pa tɔm. 33 Pa tɛma Isɔ na pa taa tɔɣɔ pa tɔɣa lɛlaa tɛtʋ, na pə tɔɔ ké pa təŋa
tampana, ɪlɛna Isɔ ha-wɛɣɛ mpi ɪ ka tɔma sɪ ɪ ká ha-wɛ tɔ. Pa tɛma Isɔ na pa taa
tɔɔ ké pa təka tɔɣɔlasɪ nɔɔsɪ, 34 na pá teesi kɔkɔsɪ nsi sɪ mʋɣɪ kemkem tɔ. Pa tɛma
Isɔ na pa taa tɔɣɔ pa lɪɪ laɣatɛ nɔɣɔ taa. Mpʋ pə yelina na paa kɛʋ acamaa tɔ pá
pəsɪ tampana nyə́ma. Pa tɛma Isɔ na pa taa tɔɣɔ pa lapa akanaa kɛ yooŋ taa na
pá kəlɪ pa kolontunaa yoolaa loosi. 35 Isɔ taa tɛmnau tɔɔ ké pa feesa alaa kɛ pa
sətaa na pá cɛla-wɛ.
Lɛlaa ná naWa kaŋkaŋsi na halәna pá caŋ na pá sɪ, pa ta kisi wahala ɪnɪ ɪ tɔɣɔʋ.
Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, pa caakaɣa ké sɪ pá feesi-wɛ na pá hiki weesuɣu kʋpampaŋkʋ.
36 Pa foota lɛlaa na pá ma-wɛɣɛ akpatɛɛ, pa hɔka lɛlaa kɛ alukpala na pá tʋ-wɛɣɛ
salәka. 37 Pa yaɣa lɛlaa kɛ pɛɛ na pá sɪ, na pá naasɪ lɛlaa, na pá tala lɛlaa kɛ tilima
naalɛ naalɛ na pa ɪsɛ. Pa laa lɛlaa kɛ kʋlaa na sɛɛsɪ. Heeŋ na pəŋ pə alema kɛ pa
tɔɣɔlaɣa na pá yɛlәɣɪ. Anɪ pa hʋlʋmaa təkoŋkoŋ pəyele pa təŋna-wɛɣɛ wahala tʋɣʋ
na pá lakɪ-wɛɣɛ nyaŋ. 38 Yəlaa panɛ pa tɛɛ antulinya taa cənɛ caɣaʋ. Pa cɔɔkaɣa
yem ké wʋlaɣa tɛtʋ taa na pɔɔŋ taa. Pa təsʋʋlɛnaa ntɛ́ kʋkpaməŋ tɛɛ na tulukusi
taa.
39 Panɛ ɪnɪ pa tənа pa tɛma pa taa na Isɔ tɔɣɔ Isɔ sama-wɛ. Paa na mpʋ pa ta
hiki mpi Isɔ ka tɔma sɪ ɪ ká ha-wɛ tɔ. 40 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Isɔ ka hʋʋWa sɪ ɪ ká la taɣa
mpi pə kəla teu tɔ ɪlɛ ɪ ta tisi sɪ pá te təkpataa na taa fɛɪ.

12

Isɔ kɛlɛ Tacaa

1 Tɔʋ, ɪsɪɪ yəlaa samaa tuutuuma ɪnɛ ɪ tama-tʋɣʋ kotaɣa na ɪ tɛma ḿpúɣú lapʋ
na tə nyəmá təkelekele tɔ, ta tɔtɔ tá hɔɣɔsɪ na tá pɛtɪ pə tənа mpi pɪɪ kaɣatɪ-tʋ sɪ tá
taa polo lɔŋlɔŋ tɔ, na tá lɔ ɪsaɣatʋ nti tə matəna-tʋɣʋ tam tɔ. Ilɛna tá kpaɣa casəlɛ

kɛ teu kɛ mpi pə wɛ tá nɔɣɔ tɔɔ tɔ pə waalı. 2 Tə́ kpaɣa tá ısɛ na tə́ pá Yesu tɔɔ, ını ı kɛna ta lsɔ sɛɛu nyuɣu na pə tapuɣu. Ɩ ta nyəni tesika tɔɔ səm fɛɛlɛ, ı tisaa sı pá kamı-ı tesika tɔɔ na í sı. Pə taɣa pulu tɔɔ ké ı tisa mpu, laŋhulumlɛ nte tə taŋa-ı cele tɔɣɔ ı nyənaɣa. Na kaɣana í caɣa lsɔ kumte kɔŋkɔŋ taa.

3 Mɛ mıı caɣa na í maɣası mə taa na í na ısəna asaɣaa yoona-ı na í tá kpɛɛsı tɔ. Ɩ nyənna təna, pəcɔ í taa kɔɔ na í kpisi na í lɔ tɔɔŋ. 4 Pə taɣa pulu tɔɔ, tuu mə na asaɣaa í lukı tɔ í ta luta na halı í caŋ í sı mə təlutɛ taa. 5 Ɩ sɔɔwa apalutu sɔɔsuɣu tɔm nti lsɔ heeliɣi-mɛ ısıı yulu sɛɣɛsuɣu ı piya tɔ yɛɛ? Ɩ tɔma sı:

Ma pəyalu, paasəna teu kɛ waatu wei
Tacaa hɔŋ nyá ŋkpaŋuɣu tɔ.
Na ye ı kaləɣəna-ŋ taa lɔ nyá apalutu.

6 Pə taɣa pulu tɔɔ,

wei Tacaa sɔɔlaa tɔ puntu ŋkpaŋuɣu kɛ ı hɔŋ.
Na wei ı nyənəɣı ı pəyaɣa tɔ puntu kɛ ı kɔtəɣı.

7 Ɩ tɔɣɔ mə kunyɔməŋ na suulu na í nyəni-ı ısıı cɛcɛ hɔŋuɣu ı pəyaɣa ŋkpaŋuɣu tɔ. Kunyɔməŋ wei í tɔkuɣu mpu tɔ ını ı huləɣəna sı lsɔ nyənəɣı-mɛɣɛ ı piya. Pəyaɣa ŋka ka ŋkpaŋuɣu kɛ ka caa ıı hɔŋ? 8 Ye ıı hɔŋ mə ŋkpaŋŋ ısıı ı lakı ı piya təna tɔ pə húlə́ɣí ké sı í tá ké ı piya maɣamaɣa. Ama í ké apalaa naalɛ piya ké. 9 Tə́ nyənna ta caanaa maɣamaɣa kɛ atɛ cənɛ. Pa hɔŋ tá ŋkpaŋŋ na tə́ seeki-wɛ. Ye tá caanaa hɔŋ tá ŋkpaŋŋ na tə́ seeki-wɛ, pə wɛɛ sı tıı nıına tá ısɔtaa Caa na pə́ kəlı mpu na tə́ hiki weesiŋ. 10 Ta caanaa maɣamaɣa ná hɔŋ tá ŋkpaŋŋ kɛ wɛɛ naalɛ kɛ ısəna pə maɣa-wɛ tɔ. Ama sı pə́ waası-tu tɔɔ ké lsɔ ná hɔŋ tá ŋkpaŋŋ sı tə́ kpaɣa ı tənaŋŋ wɛɛtu. 11 Waatu wei pa hɔŋ tá ŋkpaŋŋ tɔ pə caɣa-tuɣu ısıı pa tuɣı-tuɣu wahala, pə fɛı laŋhulumlɛ se. Ama pə kɔŋ na pə leeli ılɛna mpa pa ŋkpaŋŋ pa hɔma mpu na pə sɛɣɛsı-wɛ tɔ, pá na kupantu kɛ pə taa. Puntunaa tɔntɛ teeki na pə́ kɔna-wɛɣɛ hɛɛsuɣu.

Kusɛɣɛsətu na kukpaalətu

12 Ɩ la na mə niŋ kusəpəŋ na mə nɔɔhɛɛ acamaa pə nyɔɔ toŋ. 13 Na í təŋəɣı ḿpúɣú tam ké mpaaŋ kusiɣisiŋ, pá taa kɔɔ na sɛkəllu nɔɣolu í cələsı mpaau, ama í hiki toma.

14 Ɩ la kookalı na mə na yəlaa təna í wɛɛna təma na leleŋ na mə tɔntɛ kɛɛsı teu. Pə taɣa pulu, ye yulu tɔntɛ ta kɛɛsı teu puntu kaa keesi Tacaa. 15 Ɩ la laakalı na nɔɣolu í taa kɔɔ na í taɣanı lsɔ pɛɛlɛɛ kɛ laŋuɣu. Ɩ la laakalı tɔtɔ na pə́ taa kɔɔ na mə taa nɔɣolu pəsı ısıı tuɣu ısaɣau nyɔɔkuɣu na ku nyaŋ wakələɣı yəlaa tɔ. 16 Ɩ la laakalı tɔtɔ na mə taa nɔɣolu í taa la asilima yaa lsɔ nyəm pəsı ı ısɛntaa ké yem, ısıı pə lapu lsau na í kpaɣa ı səsɔɔntu lonte na í pɛɛtı tɔɣɔniya tɔɔ tɔ. 17 Mə maɣamaɣa í naWa ısəna pə kɔma waalı waalı na í nyıulı sı ı caa í kooli-ı kupantu, ılɛna pá lɔ-ı tɔ. Pə taɣa pulu tɔɔ, pə fɛı pəsuɣu sı í məlı waalı na í taɣanı mpi ı ka tɛma wakəluɣu tɔ, ılɛna í wii yem.

18 Mɛ í tá kpətəna puɣu ŋku yulu pəsəɣı na í tokina tɔ ısıı lsɛɣɛlı nyə́ma, ŋku ku tɔɔ kɔkɔ toŋ nyəŋka mukaɣa tɔ, na ısɔŋmuntu na səkpɛtuɣu na heelimuɣu pə nyalaa tɔ, 19 na pá nıı akantəlɛ wula na pə́ yɔɣɔtəɣı tɔ. Saa wei lsɛɣɛlı nyə́ma nıı pə yɔɣɔtaɣa mpu tɔ, pa tɔma sı pə́ yele mpu, pá taa tasa-wɛɣɛ yɔɣɔtənau kɛ paa pəcɔ maɣamaɣa. 20 Pə taɣa pulu tɔɔ, tɔm nti paa heela-wɛ sı ye yulu yaa kpəntɛ maɣamaɣa tokina puɣu ŋku, paa yaɣa-tɛɣɛ pɛɛ na pá ku tɔ, tə kəla-wɛɣɛ toŋ. 21 Pə nyənuɣu lapa sɔɣɔntu haləna Moisi maɣamaɣa tó sı sɔɣɔntu kəla ını na í seliɣi.

22 Ama mɛ mə kpətəna Siyɔŋ puɣu, na lsɔ weesuɣu tu ıcatɛ ısɔtaa Yosalɛm na tə ısɔtaa tillaa tuutuuma. 23 Ɩ kpətəna lsɔ kancaalaɣa kululaa mpa pa həla pa ŋmaa ısɔtaa na pá kotina laŋhulumlɛ tɔ. Ɩ kpətəna lsɔ wei ı ká huuna yəlaa tənaɣa tɔm tɔ, na í kpətəna ı yəlaa kupama mpa pa lapa na pá te təkpataa tɔ pa ləsası. 24 Ɩ

kpətəna Yesu wei ı ké nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ kʊfam tɛləsʊlʊ tɔ. Ɩ kpətəna ı caləm kʊŋmɪsəm mpi pə yɔɣɔtaɣa kəla Apɛɛlı nyəm nyəŋka təcaɣacaɣa tɔ.

25 Ɩ la laakalı, í taa kisi wei ı yɔɣɔtəɣəna-mɛ tɔ ı tɔm kɛ nɪʊ. Mpa pa kisa wei ı kpaalaɣa Ɩsɔ Tɔm kɛ atɛ cənɛ tɔ ı tɔm nɪʊ tɔ pa ta kpisi pɛlɛ pa ŋkpaŋʊɣʊ kɛ hɔm, kacaŋfana ta mpa tɪı ha lumaɣa kɛ wei ı wɛ hatuu ɪsɔtaa na í yɔɣɔtəna-tʊ tɔ? 26 Ɩ yɔɣɔtaa na ı yɔɣɔtaɣa ciɣiti tɛtʊ təna. Ama ı tasa-tʊɣʊ heeluɣu sı ı ká tasa atɛɣɛ ciɣituɣu, haləna í kpɛntəna ɪsɔtaa. 27 Timpi pa tɔŋ mpʊ sı paa tasa tɔ pə wɛɛ kɛlɛ sı mpi mpi pə lapa na pɪı ciɣiti-wı tɔ pɪı saalı yem ılɛna mpi pɪı caɣa tam tɔ pəlɛ pə lɛɛtı.

28 Tɪı hiki kawulaɣa ŋka kaa caɣa tam tɔ ılɛ tə́ la Ɩsɔ ké təmlɛ kɛ ɪsəna mpi pɪı maɣa-ı tɔ, na tə́ see-ı na tə́ nyaŋna-ı na tə́ hʊlı sı ı nyana təmlɛ sɛɛʊ ntɛ́. 29 Tá Ɩsɔ ké kɔkɔ ŋka ka nyakı pə təna tɔɣɔ.

13

Ɩsəna tɪı la na Ɩsɔ sɔəlı-tʊ tɔ

1 Ɩ sɔɔləɣı təmaɣa tam ɪsɪı yʊlʊ na ı neu. 2 Anı pə wɛɛ sı í tɔkəɣı mʊʊlaa mpa pa kɔŋ mə tɛ tɔɣɔ teu tɔ ı nɪıwa. Lɛlaa lapa ɪsɔtaa tillaa kɛ mʊʊllɛ kɛ pə lapʊ taa, pa təŋna sı yəlaa kɛ yem. 3 Ɩ tɔɔsı saləkatʊnaa tɔɔ ɪsɪı ye mə na-wɛ í ka wɛnna saləka ını ı taa í ka lapa tɔ. Na í tɔɔsı mpa pa lakı nyaŋ tɔ pa tɔm ɪsɪı mə maɣamaɣa kɛ pa lakı mpʊ.

4 Paa wei í nyənı alʊ kpaɣaʊ tɔm ɪsɪı pʊlʊ sɔsɔɔm. Na apalʊ na alʊ pa taa nɔɣəlʊ náá taa la yem yem tɔtɔ. Ɩsɔ ká hʊʊna tɔm kɛ mpa pa lakı asilima na mpa pa lakı wasaŋkalətʊ tɔ.

5 Ɩ taa nyənəɣı pɔɣəlaɣa kɛ mə kʊlapʊtʊ taa. Ama mə laŋa í hɛɛna mpi ı wɛna tɔ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Ɩsɔ yɔɣɔtaa sı: Ma kaa lɔ-ŋ paa pəcɔ, maa wɛɛ nyá waalı ké tam. 6 Pə tɔɔ ké tə pəsəɣı na tə́ yɔɣɔtəna naani sı:

Tacaa kɛlɛ ma tentu,
ma kaa nyana pʊlʊ.
Yʊlʊ pəsəɣı na í la-m we?

7 Ɩ tɔɔsı mə kancaalaɣa sɔsaa mpa pa caala-mɛɣɛ Ɩsɔ Tɔm heeluɣu tɔ pa tɔɔ. Ɩ nyənna ɪsəna pa yaasi ka wɛɛ tɔ, na ɪsəna pɛlɛ pa səpa tɔ, na í kɛɛsəna ɪsəna pɛlɛ pa tɛma Ɩsɔ na pa taa tɔ na í lá mpʊ. 8 Ɩsəna Yesu Kilisiti ka wɛɛ tɔ ḿpúɣú ı wɛ saŋa, na ḿpúɣú ı ká wɛɛ tam. 9 Ɩ taa yele na sɛɣɛsəŋ kʊfaŋ ını ı təna, ı nɔɣɔ na ı suka, í tolisi-mɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, mpi pə kəla teu tɔɣəlɛ sı Ɩsɔ pɛɛlɛɛ í la na tə́ hikiɣi toŋ kɛ ta hʊwɛɛ taa. Pá taa wɛɛ kʊtɔɣɔʊ cəlʊɣʊ kiŋ. Mpa pa paasəɣəna kʊtɔɣɔʊ cəlʊɣʊ tɔ paa waakı pə taa ké pʊlʊ.

10 Kɔtəlaa mpa pa lakı təmlɛ kɛ Yuta kɔtasɪ cokəle taa tɔ pa fɛına mpaa sı pá tɔɣɔ mpi pa kʊ tá kɔtaɣa təlatɛ taa tɔ. 11 Yuta kɔtʊlʊ sɔsɔ kpakəɣı wontu ntı tə caləm ké, na í pona cokəle taa na í fɛɛnı sı pá hɪısı yəlaa ɪsaɣatʊ. Ɪlɛna pá kpaɣa wontu nti pa kʊwa mpʊ tɔ tə maɣamaɣa na pá pona təsikile waalı na pá tʊ kɔkɔ. 12 Pə tɔɔ ké Yesu səpa ɪcatɛ na waalı sı ı maɣamaɣa ı caləm í taɣanı yəlaa samaa. 13 Mpʊ tɔ tá polo ı kiŋ kɛ təsikile waalı na pá kisi-tʊ ɪsɪı pa kisuɣu ını tɔ. 14 Mpi tɔ tə fɛına ɪcatɛ tam nyəntɛ kɛ atɛ cənɛ. Ama cele nyəntɛ kɛ tə pɛɛkəɣı. 15 Tə saŋ Ɩsɔ ké tam na pá lá teitei ɪsɪı tə lapa-ı kɔtaɣa na Yesu toŋ taa. Pə nyʊɣʊ ntɛ́ sı ı həte í yaakı tá nɔɔsı taa ké tam. 16 Ɩ taa sɔɔ kʊpantʊ lapʊ na təmaɣa tem kɛ tam, pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, kɔtaɣa ɪsɪı ḿpúɣú Ɩsɔ sɔɔlaa.

17 Ɩ nɪıkəna mə sɔsaa na í seeki-wɛ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pa feniɣi mə ləsasɪ tɔɔ ké. Mpi tɔ pa nyəmá sı cele Ɩsɔ ká pɔɔsɪ-wɛɣɛ sı tɔm. Ye í nɪıkəna-wɛ, pa təmlɛ lapʊ kaa la-wɛɣɛ felentu. Ama ye ɪı nɪıkəna-wɛ, pa təmlɛ ká pəsɪ-wɛɣɛ təlasɪ tɔm, na saa ını pə kaa waasɪ-mɛɣɛ pʊlʊ.

18 Ɩ sələməna-tʊɣʊ Ɩsɔ kɛ́ ḿpúɣú tam. Tə nyəmá teu kɛ tá taa təkpataa sɪ tə wɛna
lotu kʊlʊmtʊ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə caa kɛ́ sɪ paa mpi pə taa tá tɔntɛ í maɣa. 19 Nti
ma wiikina-mɛ təsiɣisiɣi tɔɣɔlɛ sɪ í sələmɪ Ɩsɔ na í lá luɣu na má məlɪ mə kiŋ kɛ
lɔŋ.

Ɩsɔ sələmʊɣʊ

20 Ɩsɔ feesa Tacaa Yesu kɛ səm taa, ɪnəɣəlɛ heeŋ tiikilu sɔsɔ kɛ ɪ səpʊ tə pə tɔɔ.
Na ɪ səm mpɪ pə yelina na nɔɣɔ pɛɛlʊɣʊ tam nyəm la tampana. 21 Hɛɛsʊɣʊ Ɩsɔ í la
na mɪɪ pəsɪ na í lá kʊpantʊnaa na í lá ɪ luɣu nyəntʊ təmammam. Ɩsɔ ɪnɪ í yele na
Yesu Kilisiti la tá kiŋ kɛ mpi pə wɛ-ɪ teu tɔ. Yesu í hiki teeli kɛ tam. Ami.

Kantəkaɣa təm na sɛɛtʊ

22 Ma taapalaa ma wiikina-mɛ sɪ í nɪɪ apalʊtʊ sɔɔsʊɣʊ təm tənɛ na suulu. Pə
taɣa pʊlʊ tɔɔ, təm nti ma ŋmaa-mɛyɛ cənɛ tɔ tə ta tɔɔ. 23 Ma heeliɣi-mɛ sɪ pa tʊla
ta taapalʊ Timotee. Ye ɪ tala lɔŋ kɛ cənɛ ma na-ɪ tɪɪ kɔnna mə tɛ.

24 Ɩ sɛɛ mə sɔsaa təna na Ɩsɔ yəlaa təna təpaɪ. Ta taapalaa Ɩtalii nyɛ́ma sɛɛ-mɛ.

25 Ɩsɔ í la mə tənaɣa pɛɛlɛɛ.

TAKƎLAƔA NJKA SAAKƖ NMAAWA TƆ Kʋtʋlʋtʋ

Ɩsɔ yəlaa mpa pa yawa antulinya təna taa təyɔ Saakɩ ŋmaawa ɩ takəlaya. Ɩ kʋsɛyɛsətʋ ta kɛ nɔyɔ taa tɔm kɛ yem. Yaasinaa mpa yʋlʋ ka lakəna tɔ, pa tɔm kɛ Saakɩ sɛyɛsaa. Saakɩ hʋla Ɩsɔ sɛɛlaa kɛ yaasi wei pa lakɩ na í fɛɩ teu tɔ.

Ɩsəna pa faya Saakɩ takəlaya tɔ:

Nyəm na taa tɛm pə tɔm, titite *1:1-8*
Ɩsɔ sɛɛʋ mayamaya naakɩ lakasɩ taa kɛ, titite *1:9-27*
Yəlaa fayasʋyʋ tɔm, titite *2:1-13*
Taa tɛmnaʋ na Ɩsɔ na təma pə tɔm, titite *2:14-26*
Ɩsɔ sɛɛlaa na pa nsəma kpaʋ tɔm, titite *3:1-12*
Ləmayasɛɛ nna a lɩna Ɩsɔ kiŋ tɔ, titite *3:13-18*
Ɩsɔ sɛɛlʋ na antulinya pə tɔm, titite *4:1–5:6*
Suulu na Ɩsɔ sələmʋyʋ na sənaʋ tɔm, titite *5:7-20*

Sɛɛtʋ

1 Mayɑ Saakɩ Ɩsɔ na Tacaa Yesu Kilisiti pa yom.

Má ŋmaakəna takəlaya kanɛ. Ma sɛɛ Ɩsɔ yəlaa təna mpa pa ya antulinya təna taa tɔ.

Ɩsɔ hatɛ

2 Ma taapalaa, ye mayasəŋ í kɔma na í mayasəyɩ-mɛyɛ ŋka ŋka, í cayana laŋhʋlʋmlɛ kɛ sɔsɔm. 3 Pə taya pʋlʋ tɔɔ, í nyəmá sɩ ye í səŋa teu təca kɛ naani wei í tʋwa Ɩsɔ tɔ ɩ taa, ɩlɛ í pəsa kantəllaa ntɛ́. 4 Ama í yele na paa wei í ná sɩ í kantələna tampana. Saa ɩnɩ í ká la yəlaa mpa pa tewa təkpataa na pá wɛ təmammam na pá tá laŋ pʋlʋ tɔ. 5 Paa na mpʋ ye mə taa nɔyɔlʋ laŋa nyəm, í sələmɩ Ɩsɔ na ɩ ká ha-ɩ-wɩ. Pə taya pʋlʋ tɔɔ, Ɩsɔ ílɛ́ ɩ fɛɩ felentu kɛ paa pəcɔ. Pəyele ɩɩ kootiyi nɔyɔlʋ. 6 Ama ye pʋntʋ í sələməyɩ Ɩsɔ, í sələmɩ na í tɛ ɩ taa, í taa la sika. Ye yʋlʋ í sələməyəna sika, pʋntʋ wɛ ké ɩsɩɩ teŋku lʋm hola nna heelim lakɩ na á laŋtəyɩ yem tɔ. 7 Yʋlʋ ɩsɩɩ mpʋ pə taka í taa tɛɛlɩ sɩ Tacaa ká ha-ɩ pʋlʋ cəcəka. 8 Mpi tɔ, ɩ ké yɛlɛyɛlɛ tʋ na tutulu kɛ ɩ yaasɩ təna taa ké.

Kʋnyɔntʋ kʋsʋyʋ

9 Ye kʋnyɔntʋ í wɛ tá taa, ílɛ́ í mʋyʋlɩ sɩ Ɩsɔ ká kʋsɩ ɩ nyʋyʋ tɔ pə tɔɔ. 10 Na ye apite í wɛ ta taa, təlɛ tə́ mʋyʋlɩ sɩ Ɩsɔ ká tisi-tɛ tɔ pə tɔɔ. Apite kɔŋ na tə́ saalɩ yem ké ɩsɩɩ nyɩlʋyʋ hɛtʋ kɛ taalɛ taa. 11 Ilim lɩɩkɩ na pə́ kɔɔ pə́ haŋ səsɔm, ɩlɛna pə́ nyaya nyɩlʋyʋ ŋkʋ na kʋ wʋlɩ, ɩlɛna hɛtʋyʋ ŋkʋ kʋ hoti, na kʋ kacɔka saalɩ yem. Mpʋ ɩnəyɩ pɩɩ kɔɔ na apite na tə kʋlapʋtʋ təna saalɩ yem.

Mayasəŋ na cɔɔsɛɛ

12 Mayasəŋ í mayana wei na pə́ tá ciyiti-ɩ, pʋntʋ nɩɩ leleŋ ké. Pə taya pʋlʋ tɔɔ, waatʋ wei pə tɛŋɩ-ɩ mayasʋyʋ na pə́ tá ciyiti-ɩ tɔ, Ɩsɔ haakɩ-ɩ weesuyu teeli ntenuyu ŋkʋ kʋ ké mpi Ɩsɔ tɔma sɩ ɩ haa mpa pa səələyɩ-ɩ tɔyɔ. 13 Ye mayasʋyʋ í mayana wei, pʋntʋ í taa tɔ sɩ: Ɩsɔ mayasəyəna-m. Mpi tɔ, pɩɩ mayasəyɩ Ɩsɔ sɩ í la ɩsayatʋ, pəyele Ɩsɔ mayamaya naa mayasəyɩ nɔyɔlʋ. 14 Pa təŋ sɩ pə mayasəyɩ yʋlʋ tɔ, ɩ mayamaya ɩ kʋnyɩlʋyʋ ɩsayaʋ hɔŋna-ɩ na pə́ kpa-ɩ ɩsɩɩ katɔka. 15 Kʋnyɩlʋyʋ ŋkʋ kʋlɛ kʋ wɛɛkɩ mpʋ ɩlɛna kú kɔɔ kú lʋlɩ ɩsayatʋ. Na ɩsayatʋ ná kɔŋ tə́ pɩɩ təmammam ɩlɛna təlɛ tə́ lʋlɩ səm.

16 Ma taapalaa kʋpama, í taa puyusi mə tɩ yoo. 17 Ɩsətaa ké kʋpantʋnaa mpa tə hikiyi faalaa tɔ na kʋcɔɔŋ kʋpampaŋ ɩnɩ ɩ təna ɩ lɩɩkəna. Ɩsɔ wei ɩ ŋma ɩsɔtɔnʋyʋ

taa kɔkɔsı tɔ ı niŋ taa ké pə luna. Isɔ naa layasəɣı ye ı səŋa nti tə taa, tə taa ké ı səŋaa. Səkpetiya nakəlı ka fei ı kiŋ. 18 Ini ı nɔkəna na í ha-tuɣu weesuɣu na ı tampana tɔm kiŋ. I lapa ḿpúɣú sı tə́ mu kuŋmaŋmam mpı pə tənaɣa nɔɣɔ.

I taa nuikı kunu ke yem

19 Ma taapalaa kupama, í tɔɔsı tɔm tənɛ ını sı paa wei í wɛɛ lɔŋ kɛ nuu taa. Ama í taa wɛɛ wei ı pəsəɣı yɔɣɔtaɣa tɔ. Pəyele í taa wɛɛ wei ıu layasəɣı páánáá muɣu tɔ. 20 Ye yulu í mu páánáá ıu pəsəɣı na í la mpi Isɔ caa tɔ. 21 Pə tɔɔ ké í ká kisi mpi pə lakı yulu kɛ ısaɣau tɔ, na í lɔ kulaputu nti tə ta kɛɛsı tɔ. I pasa mə tı na í mu tɔm nti Isɔ sətəɣı mə taa tɔ, tɔm ntı tıı yana mə nyɔɔŋ.

22 I taa nuikı Isɔ Tɔm kɛ kunıu kɛ yem. Ye í lakı mpu í puɣusiɣi mə təɣı. Ama í təŋ teitei ısıı í nuikı tɔ. 23 Wei ı nuikı-təɣı kunıu tɔ ı wɛ ké ısıı yulu nyənuɣu ı təɣı tiŋ taa na í ná ısəna ı wɛɛ tɔ, 24 na í tɛ ı təɣı nyənuɣu na í tɛɛ, ılɛna í sɔɔ ısəna ı ka wɛɛ tɔɣɔ kpakpaa. 25 Ama wei ı kɛləɣı Isɔ Tɔm nti tə tewa mpu na tə hɛtəɣı-tuɣu tá yomle taa na í wiili tə taa ké teu, na í nyɔɔna-tı təkpaŋkpaŋkpa tɔ. Puntu ıı nuikı-təɣı kunıu kɛ yem na í tɛɛwa pə tɛma. Ama ı təŋəɣı-təɣı teu ké, puntu ká ná sı Isɔ wɛ í waalı ké ı kulaputu taa.

26 Ye yulu huukı sı ı ké Isɔ sɛɛlu na í tá nyı ı nɔɣɔ tɔɔ suluɣu, puntu puɣusiɣi ı təɣı, na ı Isɔ sɛɛtu wɛ yem. 27 Isɔ sɛɛu mpi pə te Tacaa Isɔ na pə́ maɣa-ı təɣɔlɛ suluwaa na alaa mpa pə səpa na pə́ yele yem tɔ pa təkuɣu kɛ pa wahalanaa taa. Pə kaasaa tɔtɔ sı yulu í taa yele na antulinya kulaputu asilima taana-ı paa pəcɔ.

2

Yəlaa faɣasuɣu

1 Ma taapalaa mɛ, í taa təŋəɣı Tacaa teeli tu Yesu Kilisiti mpaa na í tasəɣı yəlaa kɛ faɣasuɣu. 2 Ye ısıı í kotaa na í caɣaa kɛlɛ, na nɔɣɔlu suu na í lɛɛ wula kukuule na í suu wontu kupantu, na kunyɔntu nɔɣɔlu náá suu tɔtɔ, na ílé ı wontu cəla cələɣı cələɣı. 3 Ilɛna í faɣası wei ı suu wontu kupantu kɛ mpu tɔ na í se ílé, na í tɔmı-ı sı: Kɔɔ na ń caɣa təcaɣalɛ kupantɛ tənɛ tə taa. Ilɛna í tɔ kunyɔntu sı: Nyaa səŋ mpu, yaa kɔɔ na ń sopi ma nɔɔhɛɛ tɛɛ cənɛɣɛ atɛ. 4 I lakı mpu tɔ pə taɣa í faɣasəɣı mə təmaɣalɛ? Na ısəna í maɣasəɣı mpu tɔ pə fei teu.

5 Ma taapalaa kupama mɛ, í nuı ma tɔm tənɛ sı, Isɔ nyəna antulinya ınɛ ı taa ké na í ləsı kunyɔntunaa sı pá pəsı apila kɛ ı mpaau taa, na pá hiki kawulaɣa ŋka ı tɔma sı ı ká cɛla mpa pa sɔɔla-ı tɔ. 6 Ilɛna mɛ muı məlı na í nyənəɣı kunyɔntunaa mpɛɣɛ yem suwe? Pə taɣa apila anı aa caakəna mə tɔm na á hɔŋ-mɛ na á pukina tɔm təhuulɛ taa? 7 Pə taɣa kulumaa mpɛ pa footiɣina hətɛ kupantɛ nte Isɔ ha-mɛ tɔ?

8 Ye í təŋəɣı Isɔ Kawulaɣa kusəsıtu nti pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı: Sɔɔlı nyá tɔɣɔntəlɛ ısıı n ka sɔɔlı nyá tı tɔ, pə wɛ teu. 9 Ama ye í faɣasəɣı yəlaa, í lakı ısaɣatu ké. Na ye pa kɛɛsəna nti pa sıwa tɔ mə tɔm səpaɣa, mpi tɔ ı təŋəɣı kusəsıtu. 10 Na ısəna pə wɛɛ tɔɣɔlɛ sı ye nɔɣɔlu təŋa kusəsıtu kuheelitu təna na í kɔɔ í kpisi tə taa kulumtu kɛ təŋuɣu, pə tənaɣa ı kpisaa. 11 Pə taɣa pulu tɔɔ, wei ını ı tɔma sı: Taa la wasaŋkalətu tɔ, ını ı tɔmna tɔtɔ sı: Taa ku yulu. Mpu tɔ, ye n ta la wasaŋkalətu na ń ku yulu, n kpisa kusəsıtu təŋuɣu ké. 12 I yɔɣɔtəɣı na í lakı ısıı yəlaa mpa paa kɛɛsəna Isɔ Tɔm nti tə hɛtəɣı-tuɣu ta yomle taa na pá huuna tɔ. 13 Isɔ kaa nyəni wei ı ta nyəni ı təɣɔntəlɛ pətɔɔtəlɛ tɔ ı pətɔɔtəlɛ kɛ huulɛ wule. Paa na mpu tɔ, ye wei ı nyəna lɛlaa pətɔɔtəlɛ, puntu tɔm ká səŋna huulɛ taa.

Isɔsɛɛlɛ na tə təma tɔm

14 Ma taapalaa mɛ, ye yulu yɔɣɔtaa sı ı tɛma Isɔ na ı taa pəyele pıı huləɣı ḿpúɣú ı təma taa, pə taɣa yem kɛlɛ? I Isɔ taa tɛmnau mpı pıı yapı-ı? 15 Ye ısıı nyá tɔɣɔntəlɛ apalu yaa alu laŋna ntɛɣɛ kutakuɣu, na təɣɔnaɣa maɣamaɣa ta tala-ı. 16 Ilɛna ń

təmɪ-ɪ sɪ: Təʊ, pə lapa tasa, Isə í ha-ŋ alaafəya, kʊ nyá watʊ, təɣə kʊtəɣəʊ kɛ teu. Pəyele n ta cɛlɛ-ɪ mpi ɪ laŋaa tə, ɪlɛ pepeɣe pɪɪ waasɪ-ɪ? 17 Ḿpúɣú pə wɛɛ, ye yʊlʊ tɛma ɪ taa na Isə na ɪɪ lakɪ pə təma, ɪ taa tɛm məla yem ké.

18 Ntanyɪ nəɣəlʊ ká tə sɪ: Taa tɛm na Isə tike kɛ lɛlʊ lakɪ, na lɛlʊ náá lakɪ təma tike. Ilɛ ma cəə pʊntʊ sɪ: Hʊlɪ-m ɪsəna yʊlʊ ka tɛ ɪ taa na Isə na ɪɪ lakɪ pə təma tə, na maa hʊlɪ-ŋ́ lɛlʊ taa tɛm na ɪ təma taa. 19 N tɛma nyá taa sɪ Isə kʊlʊm tike wɛnna, tampana ké. Aləɣaa maɣamaɣa ná tɛma pa taa ké mpʊ, halənа pá seliɣina səɣəntʊ. 20 Yʊlʊ kʊmɛlɛŋ nyá, n caa ń cɛkəna sɪ taa tɛmnaʊ na Isə ké yem na təma fɛɪ, ɪɪ waasəɣɪ pʊlʊ? 21 Təʊ, ɪsənaɣa pə lapa na Isə nyəɲɪ ta caanaa caa səsə Apəlaham kɛ yʊlʊpaŋ ye? I kʊlapʊtʊ kiŋ kɛ waatʊ wei ɪ laakaɣa ɪ pəyalʊ Isaaka kɛ kətaɣa tələtɛ təə təɣə. 22 N ta na mpʊ taa? I tɛma Isə na ɪ taa pəyele təma na wɛ pə taa tətə. Na pə təna pə kpɛnta mpʊ təɣə ɪ taa tɛmnaʊ kɛ Isə tewa təkpataa. 23 Ilɛna pá lá teitei ɪsɪɪ pa ŋmaa Isə Təm tə sɪ: Apəlaham tɛma Isə na ɪ taa, na ɪ taa tɛm mpəɣɪ Isə ná nawa na í yaa-ɪ yʊlʊpaŋ na í mʊ-ɪ. Na Isə yaa-ɪ ɪ ceu. 24 Pənɛntɛ mə maɣamaɣa í nawaɣalɛ sɪ yʊlʊ təma kɛ Isə nyənəɣəna-ɪ yʊlʊpaŋ, pə taɣa ɪ taa tɛm na Isə pə təə tike.

25 Mpʊ tətəɣə pə lapa apalaa təna alʊ Lahapɪ kiŋ, Isə nyəna-ɪ yʊlʊpaŋ kɛ ɪ təmlɛ təə ké waatʊ wei ɪ mʊ tillaa kɛ ɪ té na í cəələna-wɛɣɛ mpaaʊ tə. 26 Ye ɪsɪɪ pʊlʊpʊ həntaa na pɪɪ feesiɣi pə səpaɣa. Mpʊ tətəɣə Isə taa tɛmnaʊ kɛ yem ná ké kʊsəpəm.

3

Yʊlʊ nsəmlɛ təm

1 Ma taapalaa mɛ, í taa nyɪɪlɪ sɪ í la sɛɣɛsəlaa kɛ paɣalɛ. Pə taɣa pʊlʊ təə, anɪ í nyəmá sɪ ta mpa tə ké sɛɣɛsəlaa tə tá hʊʊnaʊ ká lana toŋ na pá kəlɪ kpaɪ nyáma. 2 Yaasinaa paɣalɛ taa ké tá təna tə pəntəɣɪ. Ye yʊlʊ wɛɛ na ɪɪ pəntəɣɪ ɪ yɔɣɔtaɣa taa, pʊntʊ ké yʊlʊ wei ɪ tewa təkpataa təɣə, na ɪ pəsəɣɪ na í kpa ɪ təɣɪ pə təna pə taa ké. 3 Tə tʊɣɪ kpaɣanʊkpasɪ kɛ kpaɣanəŋ nəəsɪ taa ké sɪ tá pəsɪ na tá ŋmakəlɪ-ɪ na í nɪɪna-tʊ, paa na ɪ təəʊ mpɪ pə təna. 4 I nyənna kpɪɪləŋ səsəəŋ wei heelim səsəəm tuliɣi tə na í ná tətə. Kpátúɣú səkpeluɣu nakʊləɣɪ saalʊ kɛɛsəɣəna-ɪ na í pukina-ɪ timpi təə ɪ səəlaa tə. 5 Mpʊ tətəɣə pə wɛɛ na yʊlʊ nsəmlɛ. Yʊlʊ nsəmlɛ ké pʊlʊ səkpem kɛ ɪ tənʊɣʊ təna taa ké. Ama tə pəsəɣɪ na tá la kalampaanɪ ké səsəəntʊnaa taa.

I nyəɲɪ na í ná ɪsəna kəkəiya pəsəɣɪ na ká naŋ hətʊɣʊ anaam nəɣəlʊ tə. 6 Nsəmlɛ wɛɛ ké ɪsɪɪ kəkə. Tə taa ké ɪsaɣatʊ maɣalaa, na tə wɛ tá tənʊɣʊ taa na tá wakələɣɪ tá tənʊɣʊ təna təpaɪ. Tənaasəlɛ səsəəlɛ kəkə kɛ tə heeki na tá səkɪ mpʊ halənа ta səm. 7 Yʊlʊ pəsəɣɪ na í ŋmakəlɪ taalɛ wontu ntɪ tə təna, na sumasɪ təna, na wontu nti tə tuuki tə lotu təə tə tə looŋa təna, na lʊm taa nyəm. Halɪ yʊlʊ tɪɪ tɛma pə tənaɣa ḿpúɣú ŋmakəlʊɣʊ mɛɛ. 8 Ama tuu tə nəɣəlʊ ta tɛnta nsəmlɛ kɛ ŋmakəlʊɣʊ. Pə ké ɪsaɣatʊ nti yʊlʊ ɪɪ pəsəɣɪ na í kpa təɣə. Tə taa sətʊ toŋ fɛɪna taka. 9 Ntɛɣɛ tə sɛɛkəna Tacaa Səsə kɛ í na təmlɛ, na ntɛɣɛ tə təŋsəɣəna mpusi ké yəlaa mpa Isə ŋmawa na pá nəɣəsəna-ɪ tə. 10 Nəɣə kʊlʊmaɣa ŋkɛ ka taa ké fəə wɛɛ. Pəyele ka taa ké anyaŋka wɛɛ. Ma taapalaa, pə taa wɛɛ mpʊ. 11 Hite kʊlʊmtəlɛ taa lʊm kaa wɛɛ leleŋ nyəm kɛ saalʊɣʊ na təsalaʊ nyəm kɛ saalʊɣʊ. 12 Ma taapalaa mɛ, tʊɣʊ ŋkʊ pa yaa sɪ fiki tə kʊ kaa pəsɪ na kʊ lʊlɪ tʊɣʊ ŋkʊ pa yaa sɪ olifi tə kʊ pee. Na tʊɣʊ ŋkʊ pa yaa sɪ lɛsɛŋ tə kʊ kaa lʊlɪ fiki tʊɣʊ pee. Na lʊm mpi pə wɛ tənyaŋŋ tə pə kaa pəsɪ na pá lá leleŋ nyəm.

Ləmaɣasəlɛ nte tə lɪɪna Isə kiŋ tə

13 Nəɣəlʊ wɛ mə hɛkʊ na ɪ ké ləmaɣasəlɛ tʊ na nyəntʊ tətə? Pʊntʊ í yele na ɪ təma hʊlɪ mpʊ, na í lakɪ ɪ təma na tɪ pasʊɣʊ na ləmaɣasɛɛ. 14 Ama ye mə lotunaa taa wɛ haŋaɣa səsəɣa na ɪkəllɛ pɛɛkʊɣʊ hʊwɛɛ, ɪlɛ í taa nəkɪ mə təɣɪ həm na í pəsɪ pɔpɔtʊnaa na í kpɛɛsɪ tampana. 15 Ləmaɣasɛɛ ɪsɪɪ mpʊ pə taka tá lɪɪna Isə kiŋ se,

pə ké antulinya ınɛ ı nyəm ké, na yulʊwɛɛtʊ hʊʊlɛ, na pə lıına ıləɣɔu kiŋ. 16 Pə taɣa pulʊ tɔɔ, timpi taa haŋaɣa na ıkəllɛ pɛɛkʊɣʊ pə wɛɛ tɔ tənaɣa liɣituɣu na ısaɣatʊ ntı tə tənа tə wɛ tam. 17 Ama ye wei ı hika Isɔ nyəm pʊntʊ wɛɛ ké təceıcɛı. Pəlɛ pə paasi ı ta kɛ yoolu, ı ké suulu tʊ, na pɛɛlɛɛ tʊ, na kʊpantʊ tike kɛ ı lakı, na ı təma tewa. Iı faɣasəɣı yəlaa sı ma nyəmá akele ma ta nyı akele, na cɛsʊɣʊ fɛı ı kiŋ. 18 Mpa pa lakı na pa cɔlɔ nyáma wɛɛkəna leleŋ tɔ pə wɛ ısıı leleŋ taa ké pa tuuki pa kʊtutuum, na weesuɣu ŋku kʊ tewa tɔɣɔ pa kɔŋ hikuɣu.

4

Isəna Isɔ na antulinya pa fɛı kpəpʊ tɔ

1 Leɣe yooŋ na ntɔŋkpɛɛsaɣa lıına mə hɛkʊ kɛ mpʊ? Mə kɔtɔınaa mpa pa caaləɣı-mɛɣɛ tam ké mə tənəŋ taa tɔ mpɛ pa kɔŋna na yooŋ na ntɔŋkpɛɛsası nsı. 2 Ntanyı í nyıuləɣı pulʊ pəyele í kaa hiki-wı, ılɛna í sʊʊ yəlaa kʊɣʊ taa. Yaa mə luuŋ sʊʊ pulʊ pəyele í kaa hiki-wı, ılɛna ntɔŋkpɛɛsası na yoou sʊʊ mə hɛkʊ. Pə taɣa pulʊ tɔɔ ké ıı hikiɣi. Mpi í caakı tɔ ıı sələməɣı sı Isɔ í ha-mɛɣɛ-wı tɔɣɔ. 3 Yaa í tıı sələməɣı ıı hikiɣi-wəɣı mə ləmaɣasɛɛ fɛı teu tɔ pə tɔɔ. I caa ké sı í hika-wı ılɛ í lana mpi mə maɣamaɣa ı nɔkaa tɔ. 4 Ama í ké ma ta nyı ısɔnaa ké yoo. I tá nyı sı ye n sɔɔləɣı antulinya nyəm n ké Isɔ kolontu taa? Wei ı caa í sɔɔlı antulinya nyəm tɔ pʊntʊ na Isɔ pa lapa koloŋa ké. 5 I taa hʊʊ sı yem tɔɔ ké pa ŋmaa Isɔ Tɔm taa sı: Isɔ pɔɔsəɣəna ısəsɛɛmlɛ kɛ weesuɣu ŋku ı tʊ tá taa tɔ. 6 Pə na pə mpʊ tɔ ı lakı-tʊɣʊ kʊpantʊnaa mpa pa kəla mpʊ tɔ. Na pə tɔm kɛ pa ŋmaa Isɔ Tɔm taa sı: Isɔ yoona kalampaanı nyáma, na í lakı kʊpantʊ kɛ mpa pa pasəɣı pa tı tɔ. 7 Mpʊ tɔ, í pasa mə tı na í nıına Isɔ ké teu, na í səŋ Ilɔɣɔu tɔɔ, ı ká se mə kiŋ na í polo pooluŋ. 8 I kpətəna Isɔ, na Isɔ ká kpətəna-mɛ tətɔ. Asaɣaa mɛ í saŋ mə niŋ, yɛlɛyɛlɛ nyáma mɛ í taɣanı mə lotunaa. 9 Mə laŋa í wakəlı, í tʊlı nɔɔsı na í wii sɔsɔm. I yele na mə woŋa pəsı wula, na mə laŋhʊlʊmlɛ náá pəsı laŋwakəllɛ. 10 I pasa mə təɣı Tacaa ısɛntaa na ı ká kʊsı-mɛ.

Tɔɣɔntəlɛ footuɣu tɔm

11 Ma taapalaa, í taa cakəna təma. Ye wei ı cakəna ı tɔɣɔntəlɛ yaa ı footiɣi-ı, Isɔ kʊsəsıutʊ kɛ pʊntʊ cakəna yaa ı footiɣi. Pəyele ye n footiɣi Isɔ kʊsəsıutʊ n ta kɛ tə tɔkəlʊ tətɔ, n pəsa tə hʊʊnlʊ ké. 12 Isɔ tike sıukəna kʊsəsıutʊ, na ını ı tike ı kɛna tɔm hʊʊlʊ. Na ını ı tike ı pəsəɣəna na í taɣanı yaa í wakəlı. Nyá n ké we na ń footiɣi nyá tɔɣɔntəlɛ?

Cele təma lapʊ tɔɔ faalʊɣʊ

13 Mɛ mpa mə tɔŋ sı saŋa yaa cele tıı polo ıcatɛ tənɛ na tənɛ na tá caɣa tənaɣa pənaɣa na tá taatı na tá hiki liɣitee tɔ, pənɛntɛ mıı nıı ılɛ. 14 Aaı, í tá nyı cele nyəntʊ. I wɛɛ ké ısıı ıhunte nte tə kpaa pəcɔ na pıı lakı laasaɣa ılɛna tá cɛ tɔ. 15 Pıı wɛɛ ké sı í yɔɣɔtı sı: Ye Tacaa í tana-tʊ, tıı la pənɛ na pənɛ. 16 Ama mə məlaa na í lakı kalampaanı na í hɔŋ mə tı. Kalampaanı ısıı mpʊ pə taka fɛı teu. 17 Pə tɔɔ ké ye wei í nyəmá kʊpantʊ lapʊ na í kisi tə lapʊ, pʊntʊ lapa ısaɣatʊ ké.

5

Apila laakalı lapʊ

1 Tɔʊ pənɛntɛ apila mɛ, mıı nıı. I wii na í mələɣı kpakpaa. Pə taɣa pulʊ tɔɔ, asalaʊ ká maɣana-mɛ. 2 Mə wɛnaʊ pʊɣʊta yem, pə mʊʊ mə tɔɔ wontu. 3 Kakɔtaɣa sɛɛsa mə wʊlanaa na mə liɣitee. Kakɔtaɣa ŋkɛ kaa kulina mə waalı na ká nyaɣa mə tənəŋ ısıı kɔkɔ. I kaa wɛnaʊ kɛ yem ké kʊyɛɛŋ kantəkaɣa nyəŋ ınɛ ı taa. 4 I kisa mə təmlɛ nyáma mpa pa hala mə tawa tɔɣɔ fɛlʊɣʊ, í nıı pɛlɛ pa tɔŋna wula tɔ. Mpa pa taɣanəɣı mə tawa kʊlʊlʊm tɔ pa kakiisası tala Pə tənа pə tʊ Tacaa Isɔ ŋkpaŋŋ taa. 5 I tɔɣa leleŋ na í lá ısəna í sɔɔlaa tɔɣɔ atɛ cənɛ. I paɣalaa ısıı pá kʊ-mɛ

na pá təɣɔ. 6 Ɩ tʋ tasəkəlɛ kɛ wei ı fɛına taalı tɔ, na í yele na pá kʋ-ı na ílé ı tıı suma mpʋ.

Suulu təkʋɣʋ na sələmʋɣʋ

7 Ma taapalaa í caɣana suulu na halәna Tacaa kɔntɛ tala. Ɩ nyәnna ısәna hatʋ kantəlәɣı na í caɣana suulu na halәna ı halәm kʋtəɣɔʋ kʋpaŋkʋ pıı tɔ. Ɩ taŋәɣәna suulu kɛ toomaɣa tɛʋ na salaŋ nyәŋkʋ. 8 Mɛ tɔtɔ mıı caɣana suulu kɛ mpʋ. Ɩ nyaɣa apalʋtʋ kɛ sɔsɔm, Tacaa kɔntɛ wʋsaa.

9 Ma taapalaa, nɔɣɔlʋ í taa pooli ı tɔɣɔntəlɛ, pə́ taa kɔɔ na Ɩsɔ hʋʋna-mɛ. Tɔm hʋʋlʋ wʋsaa ını ı caana ntɛɣɛ sʋʋʋ. 10 Ma taapalaa mɛ í nyәnna Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa mpa pa yɔɣɔta Tacaa tɔm tɔ na í tәŋ pa akpaa na í kantəlı waatʋ wei wahala makәna-mɛ tɔ. 11 Pa kantəlʋɣʋ tɔɔ ké tə tɔŋna-wɛɣɛ yaaʋ sı leleŋ nıılaa. Ɩ nııwa Soopu tɔm kɛ ısәna ı kantəlәna suulu tɔ. Na í nyәmá pə kɔma na pə́ té na Tacaa ha-ı mpi tɔ. Tacaa wɛna yʋlʋ pətɔɔtəlɛ kɛ sɔsɔm ké, na ı kʋpantʋ fɛı kɛɛsʋɣʋ.

12 Ma taapalaa mɛ í taa tuuna pʋlʋpʋɣʋ paa pəcɔ. Ɩ taa tuuna ısɔtɔnʋɣʋ, pəyele í taa tuuna atɛ tɔtɔ, í taa tıı tuuna pʋlʋpʋ te. Ye pə ké n ká tisi, ılɛ n tisi sı: Nn. Na ye pə fɛı n ka tisi, ılɛ n tó sı: Aaı. Tɔfɔ í kɔŋ na í caŋ í sʋʋ Ɩsɔ hʋʋnaʋ taa.

13 Ye wahala maɣana mə taa wei, pʋntʋ í səlәmı Ɩsɔ. Na ye wei ı nııkı leleŋ, pʋntʋ náá yoo sam yontu. 14 Ye pə wııkı mə taa wei, pʋntʋ í yaa Yesu sɛɛlaa kpekəle nyʋɣʋ nyə́ma na pɛlɛ pá səlәmәna-ı Ɩsɔ, na pá yaa Tacaa hətɛ na pá pəlı nim kɛ ı tɔɔ. 15 Səlәmʋɣʋ ŋku pa səlәma mpʋ na pá tɛma Tacaa na pa taa tɔ kıı waası kʋtɔntʋ. Tacaa ká ha-ı alaafəya na pá hıısı ısaɣatʋnaa mpa ı ka lapa tɔ. 16 Ye í wakəlәna təma, í hәntı təmaɣa atɛ. Ɩ səlәməɣәna mə təmaɣa Ɩsɔ na í ká hiki alaafəya. Ye yʋlʋpaŋ í səlәma Ɩsɔ na ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ pə lakı təmlɛ kɛ sɔsɔm ké. 17 Ilii ka ké yʋlʋ ısıı tá tɔtɔɣɔ. Ɩ səlәma Ɩsɔ na ısəlɛ kʋsɛɛmlɛ sı tɛʋ í taa nıı, na tɛʋ ta tosi atɛɣɛ halı pıısı tooso na hɔɣɔlʋɣʋ. 18 Mpʋ́ɣʋ́ ı kɔma na í tasa Ɩsɔ ké səlәməʋɣʋ, ılɛna tɛʋ lıına ısɔtaa na kʋ nıı na kʋtɔɣɔʋ lá.

19 Ma taapalaa, ye mə taa nɔɣɔlʋ ha tampana kɛ siɣile na ı tɔɣɔntəlɛ kpa-ı na í məŋna, 20 mıı nyı sı wei ını ı kpa-ı mpʋ́ɣʋ́ ı tətoolle na í məŋna tɔ, pʋntʋ yapa ı ləsaɣa kɛ səm nɔɣɔ taa ké, na ı lapʋ mpʋ tɔ pə hıısa ısaɣatʋ tuutuuma ké.

TAKƎLAƴA KANCAALAƴA NYƎŋKA NƋKA PIYƐƐ NMAAWA TƆ

Kʊtʊlʊtʊ

Kilisiti nyámа mpa pá yaWa na pa wɛ Asii tɛtʊ hɔɣɔlʊɣʊ taa tɔ, mpɛɣɛ Piyɛɛ ŋmaaWa takəlaɣa kanɛ. Piyɛɛ yɔɣɔtaɣa taa pə naa kɛ sɪ mpa paa sɛɛkɪ Isɔ tɔ pa footiɣi Isɔ sɛɛlaa mpɛ. Pəyele pá suuki-wɛɣɛ tɔm. Pa tʊkaɣa-wɛɣɛ kʊnyɔŋ kɛ ḿpúɣó mʊsʊŋ ké. Pə tɔɔ kɛ Piyɛɛ tasəɣɪ-wɛɣɛ apalʊtʊ sɪ pa tekiɣi Yesu tike.

Isəna pa faɣa Piyɛɛ I takəlaɣa tɔ:

Sɛɛtʊ, titite *1:1-2*
Tɛɛlʊɣʊ kʊpaŋkʊ, titite *1:3-12*
Tənaŋŋ tɔntɛ na Yesu matənaʊ pə tɔm, titite *1:13–2:10*
Isɔ sɛɛlaa yaasi kʊpaŋ, titite *2:11–4:19*
Isɔ sɛɛlaa təpasʊɣʊ na pa təmlɛ tɔm, titite *5*

Sɛɛtʊ

1 Maɣa Piyɛɛ, Yesu Kilisiti tillu.

Ma ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ mɛ mpa Isɔ ləsaa sɪ í nyámа, na pá yasa-mɛ na í caɣa caɣalətʊ kɛ Pɔŋ na Kalatɪ na Kapatɔɔsɪ na Asii na Pitinii pa tɛtʊnaa taa tɔ. 2 Tacaa Isɔ ləsʊɣʊ-mɛ tɔ, pə kɛɛsəna teitei ké ɪsəna mpi ɪ ka sɪɪWa hatuu lɔŋ na í təŋəɣɪ na í lakɪ tɔɣɔ. Na ɪ Feesuɣu yelina í pəsa ɪ nyámа sɪ í nɪɪna Yesu Kilisiti na ílé ɪ calәm taɣanɪ-mɛ.

Isɔ í hʊlɪ-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ, na í ha-mɛɣɛ alaafəya kɛ sɔsɔm sɔsɔm.

Tɛɛlʊɣʊ kʊpaŋkʊ

3 Tá sa Isɔ tá Sɔsɔ Yesu Kilisiti Caa. I feesa Yesu Kilisiti kɛ sətaa taa na pá ha-tʊɣʊ weesuɣu kʊfalʊɣʊ kɛ ɪ suulu sɔsɔ tɔɔ. Na pə yelaa na tá tɛɛlʊɣʊ haŋa teu təkaɪɪ, 4 sɪ tɪɪ hiki kʊpantʊnaa mpa Isɔ sɪɪ ɪ nyámа tɔ. Kʊpantʊnaa panɛ paa wakələɣɪ, paa pilisiɣi, pəyele pa teu ɪɪ səkɪ. Isɔtaa ké Isɔ sɪɪ-mɛɣɛ-wɛ. 5 Mɛ, í tɛma Isɔ na mə taa ɪlɛna Isɔ toma náá tɔkɪ-mɛ, na pá taŋa nyʊɣʊ yapʊ mpi pə taɣanaa sɪ pɪɪ kɔna na pá kuli kʊyɛɛŋ kʊtɛɛsəŋ taa tɔ pə kɔntɛ.

6 Paa pə wɛɛ sɪ kaɣana maɣasəŋ ɪnɪ ɪ nɔɣɔ na ɪ suka í wakəlɪ mə laŋa kɛ wɛɛ naalɛ tɔ, mə laŋa í hʊlʊmɪ tɔm tənɛ tə tɔɔ. 7 Pə lakɪ ḿpúɣó sɪ pá ná mə Isɔ taa tɛmnaʊ waalɪ. Wʊla kɛ pə lapa sɪ ɪ tɛŋ na í saalɪ yem, na kɔkɔ kɛ pa taɣanəɣəna-ɪ na í la teu. Na mə taa tɛmnaʊ na Isɔ ná kəla wʊla kɛ nyʊɣʊ təcaɣacaɣa. Pə tɔɔ ké pə maɣasəɣɪ mə taa tɛmnaʊ mpɪ sɪ pə naa pə toma tənaɣa, na kʊyaŋku Yesu Kilisiti ká kɔɔ tɔ í hiki sam na teeli na nyʊɣʊ. 8 Paa í taa keesi-ɪ tɔ í sɔɔla-ɪ ké, na kaɣana paa ɪɪ tɪɪ keesiɣi-ɪ tɔ, í təŋna-ɪ mə taa ké tɛmnaʊ ké. Pə tɔɔ ké mə laŋhʊlʊmlɛ wɛna teeli na tə tɔɔ sɔsɔm pə tɪɪ fɛɪ yɔɣɔtaɣa. 9 Pə taɣa pʊlʊ, í hika mpi pə tɔɔ í tɛma Isɔ na mə taa tɔ, mpəɣəlɛ mə ləsasɪ nyɔ́ɔ́ŋ yapʊ.

10 Nyʊɣʊ yapʊ pənɛ pə tɔm kɛ Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa pɛɛkaa na pá taasɪ na pá wiili pə taa təcululu, na pá ná na pá kɛɛsɪ kʊcɔɔʊ ŋku Isɔ ká tɛ na í la-mɛ tɔ kʊ tɔm. 11 Mpi mpi Kilisiti Feesuɣu kɛɛsaa tɔ mpəɣɪ mpɛ pa kaasa pa tɪ na pá pɛɛkɪ sɪ pá nyɪ pə waatʊnaa na mpi pə lapʊ pɪɪ pana tɔ. Pə taɣa pʊlʊ, Feesuɣu ŋkʊ kɪɪ wɛ pa taa ké na kʊ heeli-wɛ na pá taa kɔnta sɪ, Kilisiti ká tɔɣɔ kʊnyɔŋ, pə waalɪ ké ɪ teeli kɔŋ. 12 Na Isɔ heela ɪ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa sɪ tɔm wenti pa tʊ-wɛ sɪ pá heeli tɔ tə ta na-wɛ, mɛɣɛ pə naWa. Na ntəɣəlɛ nti í mʊ kaɣana tɔ. Laapaalɪ Kʊpaŋ tɔm waasʊ lataa kpaaləna-mɛɣɛ-tɪ, na Feesuɣu Naŋŋtʊ wei pə tisina ɪsɔtaa tɔ ɪ toma kɛ pɛlɛ pa yɔɣɔtənaa. Na ɪsɔtaa tillaa maɣamaɣa ná sɔɔlaa sɪ pá nyɪ-tɪ.

Tənaŋŋ tɔntɛ tɔm

13 Pə tɔɔ ké í caɣa na mə hʋwɛɛ taŋaa tətɛɣɛtɛɣɛ ké təmlɛ lapʋ. Ɩ lakı pə təna na
laakalı kɛ tam, na í tʋ mə tɛɛlʋɣʋ kɛ kʋcɔɔʋ ŋku í ká hiki kʋyaŋku Yesu Kilisiti ká
kɔɔ tɔ. 14 Ɩ nıına lsɔ na í taa tasa wɛɛʋ ısıı ı ka wɛʋ ısəkpɛɛtəlɛ taa ké tuu lɔŋ na
í təŋəɣı mə kʋnyııləŋ tɔ. 15 Ama í wɛɛ tənaŋŋ nyə́ma kɛ mə yaasinaa təna taa,
ısıı lsɔ wei ı yaa-mɛ tɔ ı wɛʋ tənaŋŋ tɔ. 16 Pa ŋmaa lsɔ Tɔm taa ké mpúɣó sı: Ɩ wɛɛ
tənaŋŋ ısıı ma wɛʋ tənaŋŋ tɔ.
17 lsɔ wei ı hʋʋkəna yəlaa tənaɣa teitei na ıı faɣasəɣı nɔɣɔlʋ, na ye wei ı kʋlapʋtʋ
wɛ ısəna ı hʋʋna ılɛɣɛ mpʋ tɔ, ınəɣı í yaa mə Caa mə Caa kɛ mə sələmʋɣʋ taa. Tɔʋ,
ye mpʋ í hʋlə́na mə yaasinaa taa sı í seeki-ı wɛɛ nna pə kaasa-mɛɣɛ antulinya
taa cənɛ tɔ a taa ılɛ. 18 Ɩ nyəmá liɣitihutaɣa ŋka pa yapəna-mɛɣɛ yaasi kpaı nyəŋ
wei mə caanaa caanaa tɛləsa-mɛ tɔ ı niŋ taa tɔ. Na pə taɣa pʋlʋ yem nyəm mpi
pə kʋyakʋ səkı tam ısıı liɣitee wɛʋ tɔ. 19 Aaı, pə taɣa mpʋ, Kilisiti wei ı wɛ ısıı
ıwəyaɣa ŋka ka tiili tá caamı na ka fɛına taɣaŋmala tɔ ı calə́m kʋpampam kɛ pa
yapəna-mɛ. 20 Kilisiti kɛ lsɔ ka ləsaa na í sıı na pəcɔ pá lakı antulinya. Ɩ ləsa-ı
kʋyɛɛŋ kantəkaɣa nyəŋ ınɛ ı taa na í húlí ké sı pə́ waası-mɛ. 21 Ɩ tɔɔ ké í tɛmna lsɔ
wei í feesa-ı na í tʋ-ı teeli tɔ na mə taa, na pə lapa mpʋ tɔɣɔ í tó lsɔ ké naani na
mə tɛɛlʋɣʋ məlı ı tɔɔ.
22 Na ısıı í nıına tampana na í paası na í sɔɔlı mə lsɔsɛɛlɛ taa lɛlaa tɔ, í taɣana
mə təɣı. Ɩ sɔɔləɣı mə təmaɣa mpúɣó teu na lotu kʋlʋmtʋ. 23 Pə taɣana-mɛɣɛ lʋlʋɣʋ
ké, ılɛ pə taɣa mə caanaa mpa pa səkı tɔ mpɛ pa tasəna-mɛɣɛ lʋlʋɣʋ. Ama pə tuu
mpiɣi mə taa na pıı səkı tɔ mpı pə yelina na pá lá mpʋ. lsɔ Tɔm nti tə wɛna
weesuɣu na tə wɛ tam tɔɔ tɔ ntı tə tənna pə lapa mpʋ. 24 Pa ŋmaawa lsɔ Tɔm taa
sı:
Yəlaa təna wɛɛ ké ısıı nyıtʋ,
na pa teeli təna wɛɛ ké ısıı nyıtʋ hɛtʋ.
Nyıtʋ wʋləɣı ılɛna hɛtʋ náá tɔ.
25 Ama Tacaa tɔm ná cakı tam tɔɔ ké.
Na tɔm ntəɣəlɛ Laapaalı Kʋpaŋ kɔna-mɛ.

2

Weesuɣu pəlɛ kʋlələlɛ tɔm

1 Ye mpʋ ılɛ í yele paa ısaɣatʋ ntiɣi lapʋ, na pɔpɔtʋ, na cɛsʋɣʋ, na ısɛsɛɛmɛɛ,
na caɣanaʋ. 2 Ɩ wɛɛ ısıı piya ahʋlʋmnaa na í nyıləɣı tam ké hələ́m mpi pə ké lsɔ
nyəm na pə́ ké kʋpam tɔ, na í mʋsı na í pıı na pə́ ya mə nyɔɔŋ. 3 Pa ŋmaa mpúɣó
lsɔ Tɔm taa ké sı: Ɩ təŋa Tacaa kʋpantʋ.
4 Ɩ kpətəna Tacaa, ınəɣəlɛ pəlɛ nte yəlaa lɔwa na tə́ wɛna weesuɣu tɔ. Pəyele tə
ké lsɔ ılɛɣɛ kʋpampantɛ tɔɣɔ ı ləsa-tɛ. 5 Mıı kpətəna-ı na í wɛɛ ısıı pɛɛ nna a wɛna
weesiŋ tɔ, na pá kpaɣa-mɛ na pá ŋmana lsɔ ké kutuluɣu. Na í ká la kʋ taa tənaɣa
kɔtəlaa naŋŋ nyə́ma mpa pə tʋwa sı pá lakı lsɔ ké ı kɔtası kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ na
pá lapı-ı teu tɔ pa kpekəle. 6 Pə taɣa pʋlʋ, pa ŋmaa lsɔ Tɔm taa sı:
Pəlɛ kʋpantɛ taa kʋpantɛ kɛ ma ləsaa.
Pənɛntɛ ma sıı-tɛɣɛ Siyɔŋ,
sı tə́ wɛɛ kite tɛɛ pəlɛ.
Na ye wei ı tɛma-tɛ na ı taa,
pʋntʋ kaa kɔɔ na í yɔɣɔtı sı ye maa nyəmá.
7 Mɛ mpa í tɛma-tɛ na mə taa tɔ, tə kɛ-mɛɣɛ kʋpam taa kʋpam ké. Pə yela mpa
pɛlɛ na pá tá tɛ pa taa tɔ tə ké pɛlɛɣɛ
pəlɛ nte ŋmalaa lɔwa na tə́ pəsı nte tə tɔɔ
pə təna pə́ səŋaa tɔɣɔ.
8 Pa tasa tiiliɣi ŋmaaʋ tɔtɔ sı:
Pəlɛ nte tə coki yəlaa tɔɣɔlɔ.

Kʋkpamʋɣʋ ŋku kʋ huɣi tɔ.
Pa kisa lsɔ Tɔm mʋɣʋ tɔɣɔ pə coki-wɛ,
na ḿpúɣú tuu pɪɪ sɪɪwa sɪ pɪɪ la-wɛ.
9 Ama mɛ ɪlɛ mə ké piitim mpi pa ləsaa tɔɣɔ, na Wulav Sɔsɔ kətəlaa, na ɪ piitim naŋŋ nyəm, na lsɔ yəlaa ké. Na pə ləsa-mɛɣɛ sɪ í kpaaləɣɪ lsɔ wei ɪ yaa-mɛ sɪ í lɪɪ səkpɛtʋɣʋ taa na í sʋʋ ɪ tənaŋŋ tete tɔ ɪ təma sɔsɔɔna tɔm. 10 Lɔŋ í taa ké lsɔ yəlaa, ama pənɛntɛ í ké lsɔ yəlaa. Lɔŋ í taa nyɪ sɪ lsɔ wɛna pətɔətəlɛ yaa ɪ fɛɪna tɔ. Ama pənɛntɛ í nyəmá sɪ ɪ wɛna.

lsɔ təmlɛ lataa yaasi

11 Ma taapalaa, ɪsɪɪ í kɛʋ mʋvlaa na cɔɔsəlaa kɛ atɛ cənɛ tɔ, ma wiikina-mɛ sɪ í la laakalɪ na tənʋɣʋ kʋnyɪɪləŋ wei ɪ wakələɣɪ mə lsɔsɛɛlɛ tɔ. 12 Ɪ tɔkɪ yaasi kʋpaŋ kɛ ma ta nyɪ ɪsɔnaa hɛkʋ, ɪlɛ paa ná mə təma kʋpana kɛ timpi pa tʋɣʋna-mɛ sɪ í ké asaɣaa tɔ, na paa sa lsɔ ké kʋyaŋku ɪ ká kɔɔ tɔ.
13 Ɪ tʋɣʋna sɔsaa mpa yəlaa sɪɪwa tɔɣɔ Tacaa tɔɔ, paa Lom wulav sɔsɔ wei ɪ tɪ pə təna tɔ. 14 Paa kʋfənɛɛnaa mpa ɪ sɪɪwa tɛtʋ taa sɪ pá hɔŋ asaɣaa ŋkpaŋŋ na pá saŋ kʋpantʋ lataa tɔ. 15 Tampana tɔɔ ɪsəntɔ, lsɔ caa ké sɪ mɪɪ tɔkɪ kʋpantʋ na í lakɪ-tɪ, na pá mɔtɪ ɪsəkpɛɛtɛɛ nyəma na kʋmɛlɛməŋ pa nɔɔsɪ na pá taa na kʋyɔɣɔtʋtʋ. 16 Ɪ tɔŋ ɪsɪɪ kasaɣampiya. Ama í taa nyəni mə kasaɣampiitu kɛ mpi ye í lapa ɪsaɣatʋ pɪɪ takɪ mə waalɪ tɔ. Ama í la ɪsɪɪ lsɔ təmlɛ nyəma lakʋɣʋ tɔ. 17 Ɪ seekɪ yəlaa təna, na í sɔɔləɣɪ mə lsɔsɛɛlɛ taa lɛlaa, na í nyaŋna lsɔ, na í seeki Lom wulav sɔsɔ.

Kilisiti ɪkpatɛ təŋʋɣʋ tɔm

18 Təma lataa, mɪɪ nɪɪna mə caanaa na í se-wɛɣɛ teu. Pə taɣa mpa pa ké kʋpama na pá wɛna suulu tɔ pa tike kɛ í ká nɪɪkəna na í ká seeki, ama na mpa pa wɛna nyaŋ tɔtɔ tɔɣɔ. 19 Pa tʋkʋɣʋ yʋlʋ kɛ kʋnyɔŋ kɛ yem na í suma sɪ lsɔ tɔɔ tɔ pə wɛ teu ké. 20 Ama ye yʋlʋ lapa ɪsaɣatʋ ké na pá makɪ-ɪ tə tɔɔ, ɪlɛ ɪ ɪsantɛ ntɛ́ ɪsəna tɔtɔ? Yʋlʋ lakɪ kʋpantʋ ké na pá tʋ-ɪ kʋnyɔŋ kɛ kʋpantʋ nti ɪ lapa mpʋ tɔ tə tɔɔ na í suma, ɪlɛna pə́ lá lsɔ ɪlɛɣɛ leleŋ. 21 Pə tɔɔ maɣamaɣa kɛ lsɔ yaa-mɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, Kilisiti maɣamaɣa ná tɔɣɔ kʋnyɔŋ kɛ ḿpúɣú mə tɔɔ ké, na í hʋlɪ-mɛ sɪ í təŋ ɪ ɪkpatɛ. 22 Ɪ ta la ɪsaɣatʋ natəlɪ, ɪ nɔɣɔ taa tá lɪɪ pɔpɔtʋ tɔm natəlɪ kɛ paa fəŋ. 23 Pa tʋʋ-ɪ tɔ, ɪ ta lɛɛtɪ. Pa tʋ-ɪ kʋnyɔŋ tɔ, ɪ ta nyaasɪ-wɛ. Ama ɪ yelina pə tənaɣa lsɔ wei ɪ təŋəɣɪ tampana na í hʋʋkəna tɔɣɔ. 24 Na Kilisiti maɣamaɣa səɣələna tá ɪsaɣatʋ kɛ ɪ nyʋɣʋ taa ké səm tesika tɔɔ, sɪ tə́ sɪ na pə́ cɛ tá na ɪsaɣatʋ, na tə́ fe na tə́ təŋ siɣisuɣu. Pə kʋ ɪlɛɣɛ kʋɣʋ kʋɣʋ tɔɣɔ pə waa-mɛ. 25 Pə taɣa pʋlʋ, í ka wɛɛ ké ɪsɪɪ heeŋ kʋtoolʋŋ. Ama pənɛntɛ pa keeta-mɛ na pá məŋna wei ɪ ké tiikulu na ləsasɪ tɔɔ feŋlu tɔ ɪ kiŋ.

3

Apalaa na pa alaa pa tɔm

1 Alaa mɛ tɔtɔ, í seeki mə paalaa kɛ mpʋ. Pɪɪ la na pa taa mpa pa ta mʋ lsɔ Tɔm tɔ, pá ná mə yaasinaa na pə́ hɔ-wɛ na pá sʋʋ lsɔ sɛɛʋ taa. Pə taɣa ɪsɪɪ í ká yɔɣɔtɪ natəlɪ na mə nɔɔsɪ na pəcɔ. 2 Aaɪ, paa ná ɪsəna mə yaasi maɣaa na í seeki mə paalaa tɔɣɔ pɪɪ hɔ-wɛ. 3 Ɪ taa pɛɛkəɣɪ sɪ í tʋɣɪ mə tɔɔnaa kɛ kacɔka nyəm, ɪsɪɪ nyɔɔsɪ taɣanʋɣʋ na wʋla nyəmnaa tʋɣʋ, yaa wontu kʋpantʋ suuu sɪ pə́ la-mɛ na í te. 4 Ama í pɛɛkəɣɪ sɪ hatuu mə lotu taa í tena. Na teu mpɪ, pə wɛɛ ləmaɣasəlɛ nte tə wɛ teu na tə wɛ təpamm tɔ tə teu, mpi pɪɪ saaləɣɪ yem tɔ. Tə ké liɣitihutaɣa pʋlʋ kɛ lsɔ ɪsɛntaa ké. 5 Ḿpúɣú lɔŋtaa alaa mpa pa təŋaɣa lsɔ mpaav kɛ teu na pa tɛɛlaɣaa ɪ kiŋ tɔ pa taɣanaɣana pa tɪ. Pa seekaɣa pa paalaa ké. 6 Ḿpúɣú Saala lapa, ɪ nɪɪna Apəlaham ké, halәna í yaakɪ-ɪ sɪ: Ma cɛ. Ye mɪɪ lakɪ kʋpantʋ na í tá yele na pʋlʋ sɔɣɔntʋ kpaa-mɛ, í wɛɛ ké ɪsɪɪ ɪ pɛɛlaa.

7 Apalaa mɛ tɔtɔ, í tɔkı mə alaa na í nyı pa tɔɔ sı pə ŋma-wɛ tɔ pa toma ta tala mə
nyəna. Ɩ seeki pa ısɛ, pə taɣa pulu tɔɔ, mə na-wɛɣɛ Ɩsɔ ká ha weesuɣu kɛ faalaa. Ɩ
lakı mpu, na pulu í taa kɔɔ na pá kaɣatı-mɛɣɛ mə sələməŋ taa.

Wahala tɔɣɔu kɛ tulum

8 Pə tənaɣa mpu ule í huukı huwɛɛ kulumɛɛ na kusɔɔləm kulumə̀m. Ɩ sɔɔlı təma
ısıı yulu na ı neu. Ɩ tɔkı təmaɣa teu. Ɩ taa la təma na kalampaanı. 9 Ye yulu í lapa-
mɛɣɛ ısaɣatu í taa fɛlı-ı, paa kutuɣu, í taa lɛɛtı-ı. Ama í kooli puntu tɔɔ ké kupantu,
pə taɣa pulu, Ɩsɔ yaau-mɛ tɔ, ı maɣamaɣa ı kupantu kɛ ı tɔma sı ı ká ha-mɛ. 10 Pa
ŋmaa Ɩsɔ Tɔm taa ké mpu sı:
Ye wei ı caa sı ı nıı leleŋ
na í ná kuyɛɛŋ kupaŋ kɛ atɛ cənɛ,
puntu í yele ısaɣatu yɔɣɔtaɣa,
na í taa tasa pɔpɔtu pɛluɣu.
11 Ɩ ha ısaɣatu kɛ siɣile na í suu kupantu lapu taa.
Ɩ pɛɛkı lɛlaa na leleŋ na í huli pə ıkpatɛ.
12 Pə taɣa pulu,
Tacaa kama ısɛ kɛ yulupama tɔɔ ké,
na í nuukı pa sələməŋ.
Ama ı haa siɣile kɛ mpa pa lakı ısaɣatu tɔɣɔ.
13 Ye í sɛɛsa ısəlɛ na kupantu lapu, awe ká la-mɛɣɛ ısaɣatu? 14 Paa pə wɛɛ sı í
lapa kupantu nti tɔ tə tɔɔ ké pa məla-mɛɣɛ kunyɔŋ tuɣu, í nıı leleŋ ké. Ɩ taa nyana
yəlaa kɛ paa pəcɔ, na í taa yele na pá liɣiti-mɛ. 15 Kilisiti kɛna mə Caa, ule í samı-ı
hatuu mə lotunaa taa ké mpu. Ɩ taŋ tətɛɣɛtɛɣɛ ké tam, na ye mpa pa pɔɔsa-mɛɣɛ
mpi ı tɛɛləɣı tɔ pə tɔm, ule í kɛɛsı-wɛ tətetete. 16 Ɩ kɛɛsı-wɛ təpamm na í se-wɛ. Ɩ
wɛɛna lotu kulumtu, ule mpa pa tɔŋ sı í ké taalı nyə́ma na pá tuukı-mɛɣɛ mə yaasi
kupaŋ wei Kilisiti ha-mɛ tɔ ı tɔɔ tɔ, fɛɛlɛ ká məlı-wɛɣɛ kpau kɛ pa nɔɔsı taa tɔm
pee tɔɔ. 17 Pə taɣa pulu, ye yulu tɔkı kunyɔŋ kɛ kupantu nti ı lapa tɔ tə tɔɔ, na pá
ké Ɩsɔ luɣu nyəntu sı í tɔɣɔ mpu, pəlɛ pə kəla teu na mpi ı ká tɔɣɔ-kuɣu ısaɣatu nti
ı lapa tɔ tə tɔɔ tɔ. 18 Haləna mə tɔɔ ké Kilisiti maɣamaɣa ná səpa, na yəlaa ısaɣatu
tɔɔ kɛ ı səpa tɔm kulum kɛ ı kpakpaa səpu. Ɩnəɣəlɛ yulupaŋ wei ı səpa asaɣaa tɔɔ
tɔ, sı í kpaɣa-mɛ na í pona Ɩsɔ kiŋ. Ɩ tɔnuɣu kunɛɣɛ pa kuwa, ama Feesuɣu Naŋŋtu
ná feesa-ı. 19 Feesuɣu kunɛɣɛ ı tɔkaa na í polo na í lana waasu kɛ ləsasi nsi sı wɛ
saləka taa tɔ. 20 Ləsasi nsi sı taa nuna Ɩsɔ ké tuu lɔŋ kɛ kuyɛɛŋ wei ı taa Nowee
tɔŋna ı atakaa pɔɣɔluɣu sɔsɔɔu saakuɣu na Ɩsɔ taŋna suulu tɔɣɔ ma tɔŋ. Na yəlaa
mpa pa suu kpıuluɣu ŋku ku taa na lum ta tɔɣɔ-wɛ tɔ pa wɛ pəcɔ ké, yəlaa pəlefɛı
naanuwa tike. 21 Lum pənɛ pə nəɣəsəna Ɩsɔ lum sɔu mpi pə yakı mə nyɔɔŋ kɛ
kaɣana tɔɣɔ. Na Ɩsɔ lum sɔu pənɛ pə ta kɛ tənuɣu tɔɔ asilima ləsuɣu. Ama pə ké
mpi pə húlə́ɣí sı yulu wiikina Ɩsɔ sı í ha-ı lotu kulumtu tɔɣɔ. Yesu Kilisiti fema
tɔɣɔ Ɩsɔ lum sɔu yakı mə nyɔɔŋ. 22 Ɩnı ı kpana ısɔtaa na í caɣa Ɩsɔ kɔŋkɔŋ taa, na í
tɔkı kawulaɣa kɛ ısɔtaa tillaa na ısɔtaa kawulasi na pə toŋtunaa tɔɔ.

4

Tɔntɛ kufatɛ tɔm

1 Ɩsıı Kilisiti tɔɣɔ kunyɔŋ na pá wıı ı nantu tɔ, mɛ tɔtɔ í caalı mə tı na í tɔkı pə
ləmaɣasəlɛ kɛ mpu. Pə taɣa pulu, wei ı tɔkı kunyɔŋ haləna pá wıukı ı nantu tɔ,
puntu lıı ısaɣatu paa taa ké. 2 Pə kpaɣau kaɣana tɔ, í tɔ kuyɛɛŋ wei pə kaasa-mɛɣɛ
atɛ cənɛ tɔ ısıı Ɩsɔ caa tɔ, í taa tɔ ısıı yulukunyıuləŋ caakı tɔ. 3 Ɩ yele ısəna tuu lɔŋ
í paasaa na í lá ısıı ma ta nyı ısɔnaa tɔ, í taa tasa mpu. Yaasi ısaɣau, na kunyıuləŋ
ısaɣaŋ, na sulunyɔɔlɛ, na hiluɣu, na sulukulɛ, na tıŋ laau mpi pə fɛı lapu tɔ pə
tənaɣa mpu pə taa ké í ka wɛɛ. 4 Ama pənɛntɛ mə tɔm lakı ma ta nyı ısɔnaa kɛ

ha ké timpi mə na-wɛ í yela kpɛntʊɣʊ kɛ yaasinaa asaɣaa səsaa taa tɔ, ılɛna pá məlәɣı-mɛɣɛ kʊtʊɣʊ. 5 Ama paa tɛ na pá kɛɛsı pa kʊlapәlɛ tənaɣa Isɔ wei ı sɔɔlʊ pıwa sı ı hʊʊkәna weesiŋ nyáma na sətaa kɛ tɔm tɔ. 6 Pə maɣamaɣa pə nyʊɣʊ tɔɔ tɔtɔɣɔ pa kpaala sətaa kɛ Laapaalı Kʊpaŋ sı pá hʊʊna-wɛ ısıı yәlaa mpa pa wɛna pa weesiŋ tɔɣɔ teitei ısıı pa lakı yәlaa tәna tɔ, na pa kpaala-wɛɣɛ Laapaalı Kʊpaŋ ké sı Isɔ Feesuɣu toŋ tɔɔ pá wɛɛ ısıı Isɔ wɛʊ tɔ.

Isɔ sɛɛlaa cakәlɛ

7 Pə tәna pə wʊlɛ pıwaɣa, pə tɔɔ ılɛ í kpaɣa ləmaɣasɛɛ kɛ teu, í taa caɣa yem təpoto na í sɔɔ Isɔ səlәmʊɣʊ tɔɔ. 8 Kancaalaɣa nyәntʊ nti tə wɛɛ tɔɣɔlɛ sı í sɔɔlı təmaɣa sɔsɔm. Pə taɣa pʊlʊ, ye sɔɔlʊɣʊ í wɛɛ ısaɣatʊ paɣalɛ puki pooluŋ ké. 9 Ɩ lakı təmaɣa mʊʊllɛ kɛ mə tɛɛsı taa na í taa kʊntәɣı. 10 Paa mə taa wei í paasәna teu kɛ mpi Isɔ yeki na pə lapʊ saakı-ı tɔ. Ye Isɔ í yelaa na pʊlʊ lapʊ saa nɔɣɔlʊ tike, pʊntʊ í paasәna teu na lɛlaa waa pə taa. 11 Ye waasʊ latʊ lakı ı waasʊ, pə wɛɛ sı Isɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ ı tɛlәsәɣı yәlaa. Ye wei ı lakı təmlɛ, pʊntʊ í lana toma nna Isɔ ha-ı tɔ, na pá tʊ Isɔ ké teeli kɛ Yesu Kilisiti tɔɔ. Yesu ınəɣәlɛ teeli tʊ na pəsʊlʊ kɛ tam tɔɔ. Ami.

Isɔsɛɛlɛ tɔɔ kʊnyɔntɔɣɔlɛ

12 Ma taapalaa mə laŋa í taa tɔna ısәna pə maɣasʊɣʊ-mɛɣɛ toŋ na toŋ sı pə naa mə waalı tɔ ısıı mpusi nɔɣɔlʊ. 13 Ama mə laŋa í hʊlʊmı sı mə hika mə paa nyәm kɛ Kilisiti wahalanaa taa na mıı tɔɣɔ. Mpʊ tɔtɔɣɔ mə laŋa ká hʊlʊmı kʊyaŋku pıı kuli ı teeli tɔɔ tɔ. 14 Ye pa tʊʊkı-mɛ ısıı í kɛʊ Kilisiti ıfalaa tɔ pə tɔɔ, í nıı leleŋ ké. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, teeli Feesuɣu ŋku kʊ ké Isɔ Feesuɣu tɔ kʊ wɛɛkı mə waalı ké. 15 Pá taa tʊ mə taa nɔɣɔlʊɣʊ kʊnyɔŋ kɛ yʊlʊkʊlɛ yaa ŋmıuləm yaa ısaɣatʊ lapʊ yaa tɔm faʊ pə tɔɔ. 16 Ama ye wei ı tɔkı kʊnyɔŋ kɛ Kilisiti tәŋʊɣʊ tɔɔ, fɛɛlɛ í taa kpa-ı. Ɩ sa Isɔ ké ısәna mpi pa tʊna-ı na Kilisiti tɔ.

17 Hʊʊlɛ waatʊ talaa ké, na Isɔ yәlaa kɛ pa caaləɣәna tɔm hʊʊnaʊ. Tɔʊ, ye taɣa Isɔ taaləɣәna hʊʊnaʊ, ılɛ ısәnaɣalɛ hʊʊlɛ ntέ tii tɛɛsәna waatʊ wei pıı tala mpa pa kisa Laapaalı Kʊpaŋ kɛ mʊɣʊ tɔ? 18 Pa ŋmaawa Isɔ Tɔm taa sı:

Ye mɛʊmɛʊ ké na pá ya kʊpama nyɔɔŋ,
ılɛ awe náá tıı pɔɔsı nyaŋtʊnaa na asaɣaa pa tɔm ılɛ?

19 Pə tɔɔ ké ye Isɔ luɣu lapa sı mpa pá tɔɣɔ kʊnyɔŋ, pʊntʊnaa í lakı kʊpantʊ kɛ ḿpúɣú tam. Pá yelina pa təɣı Nmalʊ wei ı kaa yele lapʊ kɛ nti nti ı tɔma sı ı ká la tɔ.

5

Isɔ kʊlapʊtʊ tɔɔ feŋuɣu

1 Mə taa mpa mpa pa ké Isɔ təsɛɛlɛ sɔsaa tɔɣɔ ma wɛna pənɛ. Ma maɣamaɣa ısәntɔ ma ké Isɔ təsɛɛlɛ sɔsɔ ké. Na ma nana ma ısəpәle kɛ Kilisiti tɔɣɔ kʊnyɔməŋ wei tɔ. Kʊyaŋku paa kuli ı teeli tɔɔ tɔ maa hiki ma paa nyәm kɛ pə taa. Nti ma wiikina-mɛ tɔɣɔlɛ sı: 2 Ɩ paasәna kaləkʊ ŋku Isɔ yelina-mɛ tɔɣɔ teu, ısıı tiikilaa lakʊɣʊ tɔ. Ɩ feŋ kʊ tɔɔ na luɣu kʊlʊmʊɣʊ ısıı Isɔ caakı tɔ, pá taa wɛɛ təlası tɔm. Ɩ lakı mə təma tətetete, pá taa wɛɛ pɔɣɔlaɣa nyәnʊɣʊ tɔɔ. Ama í ha mə tı təkpataa ké pə lapʊ taa. 3 Ɩ taa pɛɛkı sı í ŋmakәləɣı mpa pə cɛla-mɛ sı í feŋiɣi pa tɔɔ tɔ. Ama í wɛɛ mpa kaləkʊ ka nyәnәɣәna na kʊ lakı tɔ. 4 Na tiikilaa Wulaʊ í kɔma na í kɔɔ, ılɛ í ká hiki mə teeli ntenuɣu ŋku kʊ ŋmaləm ká tee kɔkɔ kɛ tam tɔ.

5 Səkpema mɛ mə nyәntʊ ntέ sı mıı seeki səsaa. Na mə tәna təpaı í pasa mə tı na í səŋna təma, pə taɣa pʊlʊ, pa ŋmaa Isɔ Tɔm taa sı Isɔ yoona kalampaanı nyáma, na ı lakı kʊpantʊ kɛ mpa pa pasəɣı pa tı tɔ. 6 Ye mpʊ ılɛ í pasa mə təɣı Isɔ niŋ toma nyәŋ taa, na pá kɔma na pá tala waatʊ wei ı ka sııwa tɔ, ı ká kʊsı mə nyʊɣʊ. 7 Ɩ pɛtı mə nəɣəsɛɛ tənaɣa Isɔ, pə taɣa pʊlʊ, ı paasəɣәna-mɛ tɔ se.

8 Ɩ nyɔɔsɪ mə tɪ, í taa caɣa yem təpoto. Pə taɣa pʋlʋ təɔ, mə kolontu ɪlɔɣɔʊ wɛɛ ké, na í cɔɔkɪ ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa wiikuɣu na ka cɔɔkɪ na ká pɛɛkəɣɪ sɪ ká hika wei ka taɣamɪ tɔ. 9 Ɩ paasɪ na í səŋ Ɩsɔ sɛɛʊ mpaaʊ taa ké teu na í taŋɪ-ɪ teu. Pə taɣa pʋlʋ təɔ, í nyɪ sɪ mə taapalaa mpa pa yana antulinya tɔ, kʋnyɔntɔɣɔlɛnaa panɛ pa makəna pɛlɛɣɛ mpʋ tɔtɔɣɔ. 10 Ɩ tɔkɪ kʋnyɔŋ kɛ laasaɣa təɔ tɔ, pɛɛlɛɛ tənа tʋ Ɩsɔ wei ɪ yaa-mɛ sɪ í hiki mə paa tete kɛ ɪ teeli wei ɪɪ tɛŋ tɔ ɪ taa ké mə na Kilisiti mə kpɛntʋɣʋ təɔ tɔ, ɪ maɣamaɣa ɪ ká taɣanəna-mɛɣɛ teu təmammam. Na ɪ ká la na í nyɔɔ toŋ, na í ha-mɛɣɛ apalʋtʋ, na í səŋsɪ-mɛɣɛ kite nte tə təɔ pə kaa ciɣiti-mɛ tɔ. 11 Ɩ pəsʋɣʋ kʋnɛ kʊ́ wɛɛ tam. Ami.

Kantəkaɣa sɛɛtʋ

12 Silaasɪ wei ma nyənəɣɪ ɪsɪɪ ta taapalʋ kʋpaŋ tɔ ɪnɪ ɪ sənna-m na má ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa kanɛ. Ma caa ma sɔɔsɪ-mɛɣɛ apalʋtʋ na má la na í tɛ mə taa sɪ Ɩsɔ tampana pɛɛlɛɛ təm wɛnna takəlaɣa kanɛ ka taa. Ɩ tɔkɪ-yɛɣɛ niŋ naalɛ.

13 Papiloni Ɩsɔ sɛɛlaa mpa Ɩsɔ yaawa ɪsɪɪ ɪ yaaʊ-mɛ tɔ pa sɛɛ-mɛ, ma pəyalʋ Maləkɪ sɛɛ-mɛ tɔtɔ. 14 Ɩ sɛɛ təmaɣa teu na sɔɔlʋɣʋ kʋpaŋkʋ na í lɛlɪ.

Ɩsɔ í ha mə tənа mpa Kilisiti tɪ tɔɣɔ alaafəya.

TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA NƊKA PIYƐƐ NMAAWA TƆ Kʋtʋlʋtʋ

Ɩsɔ sɛɛlaa tənaɣa Piyɛɛ ŋmaawa ɪ takəlaɣa naalɛ nyəŋka kanɛ. Sɛɣɛsəlaa kpaɪ nyə́ma mpa pa ləɔlaa na pa sʋʋ Ɩsɔ sɛɛlaa taa tɔ, mpɛɣɛ ɪ yookina ɪ takəlaɣa taa. Piyɛɛ kpaaləɣɪ Ɩsɔ sɛɛlaa kɛ Yesu məlʋɣʋ tɔm na ɪ sɛɣɛsəɣɪ-wɛ sɪ: Ye haləna saŋa Yesu ta kɔnta í caa kɛ sɪ pə ya yəlaa təna nyɔɔŋ.

Ɩsəna **p**a **f**aɣa **Piy**ɛɛ **II t**a**k**əlaɣa **t**ɔ:

Sɛɛtʋ, titite *1:1-2*
Yʋlʋ wei Ɩsɔ yaaWa tɔ ɪ yaasinaa kʋpama, titite *1:3-21*
Piyɛɛ kuliɣi pɔpɔtʋ sɛɣɛsəlaa waalɪ, titite *2*
Kilisiti kantəkaɣa kɔntɛ tɔm, titite *3*

Sɛɛtʋ

1 Maɣa Simɔŋ Piyɛɛ, Yesu Kilisiti təmlɛ tʋ na ɪ tillu.

Tá Ɩsɔ na tá Yatʋ Yesu Kilisiti pa təŋa siɣisuɣu na pə́ yele na mpa pa tɛŋ pa taa na Ɩsɔ ké teu kɛ teitei ɪsɪ ta tɔɣɔ ma ŋmaa takəlaɣa kanɛ. 2 Ɩsɔ í húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na í ha-mɛɣɛ alaafəya kɛ sɔsɔm kɛ nyəm mpi í nyəmá í na Tacaa Yesu tɔ pə tɔɔ.

Ɩsɔ yaav na ɪ ləsʋɣʋ

3 Ɩsɔ ɪnɪ ɪ ɪsɔitʋ toŋ hana-tʋɣʋ pə təna mpi pə yeki na tá matəɣəna-ɪ tɔ. Ɩnɪ ɪ yekina na tə nyəŋ wei ɪ yaa-tʋ sɪ tə́ hiki ɪ maɣamaɣa ɪ teeli na ɪ kʋpantʋ taa ké ta paa nyəm tɔ. 4 Na pə tɔɔ ké mpi mpi ɪ sɪɪwa sɪ ɪ ká la-tʋ tɔ pə ké kʋpampam na pə tɔɔwa sɔsɔm pə tɪɪ fɛɪ. Na ye í hika mpi Ɩsɔ sɪɪwa sɪ ɪ ká la tɔ, ɪlɛ í ká pəsɪ na í fiti kʋnyɪləŋ ɪsaɣaŋ wei ɪ ŋmakəla antulinya taa cənɛ tɔ ɪ niŋ taa na í kpaɣa Ɩsɔ wɛɛtʋ. 5 Ɩ tɛma mə taa na Ɩsɔ tɔ, tənɛ ɪnɪ tə nyʋɣʋ tɔɔ maɣamaɣa kɛ í ká huli teu na í tɔkɪ yaasi kʋpaŋ. Yaasi kʋpaŋ waalɪ ɪlɛna í pɛɛkɪ nyəm. 6 Na nyəm waalɪ ɪlɛna í pɛɛkɪ tɪ tɔkʋɣʋ. Tɪ tɔkʋɣʋ waalɪ ɪlɛna í pɛɛkɪ suulu. Na suulu waalɪ ɪlɛna í pɛɛkɪ sɪ í matəɣəna Ɩsɔ. 7 Na Ɩsɔ matənaʋ waalɪ ɪlɛna í pɛɛkɪ sɪ í wɛɛ təma na leleŋ. Təma leleŋ waalɪ ɪlɛna í pɛɛkɪ sɪ í sɔɔləɣɪ təma. 8 Yaasinaa kʋpama mpa pə mʋna í tɔkɪ tɔɣɔlɛ. Ye í wɛna-wɛ na pá tɔɔ sɔsɔm, paa la-mɛɣɛ kpelikpeka nyə́ma kɛ Tacaa Yesu Kilisiti nyəm tɔm taa, na í kaa wɛɛ kaaWaasasɪ. 9 Ama wei ɪ fɛɪna yaasinaa panɛ tɔ, ɪ tɛɛ ɪ tɛɛ ké ɪ naakɪ, na ɪ wɛɛ ké ɪsɪɪ yʋlʋm. Na pə sɔɔna-ɪ təleŋŋ sɪ pa kpiisa ɪ lɔŋ ɪsaɣatʋ.

10 Ma taapalaa, pə tɔɔ ké í ká caalɪ mə tɪ na í tɔkɪ yaaʋ mpi Ɩsɔ yaa-mɛ na ləsʋɣʋ mpi ɪ ləsa-mɛ tɔɣɔ teu. Pə taɣa pʋlʋ, ye í tɔka mpʋ, natəlɪ tə kaa hu-mɛɣɛ paa pəcɔ. 11 Mpʋ pɪɪ yelina na pá tʋlɪ-mɛɣɛ Tacaa na tá Yatʋ Yesu Kilisiti Kawulaɣa tam nyəŋka nɔɣɔ təyelele.

12 Mpi pə tɔɔ ma wɛɛ na má tɔŋna-mɛɣɛ tɔm tənɛɣɛ tɔɔsʋɣʋ tɔɣɔlɛ. Ɩ tɛma-təɣɪ nyəm, haləna tampana tɔm nti ɪ mʋwa tɔ í pɪɪ tə tɔm taa. 13 Ye ma wɛna ma ɪsɛ, ma hʋʋ sɪ pə wɛ teu sɪ ma kʋtɔɔsʋtʋ tənɛɣɛ maa tɔɔsəɣɪ-mɛɣɛ tam na í taa hɛɛ. 14 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ma nyəmá teu sɪ nɔɔnɔɔ maa lɪɪ tənʋɣʋ kʋsəpʋɣʋ kʋnɛ kʋ taa na má tɛɛ, ɪsɪɪ Tacaa Yesu Kilisiti hʋla-m tɔ. 15 Maa paasəna na má yelina-mɛɣɛ mpi pɪɪ tɔɔsəɣɪ-mɛɣɛ tɔm tənɛɣɛ paa ma kɔma na ma fɛɪ tɔ.

Kilisiti teeli nalaa

16 Tampana tɔɔ ɪsəntɔ, pə taɣa mʋla nna yʋlʋlaɣatʋ lʋləsaa tɔ anəɣɪ tə tɔkaa na tə́ hʋləna-mɛɣɛ Tacaa Yesu Kilisiti kɔntɛ toŋ na toŋ nyəntɛ tɔm. Ama tə ná ɪ sɔsɔɔntʋ na ta ɪsəpee maɣamaɣa ké. 17 Tɪɪ wɛ timpi Tacaa Ɩsɔ kʋsa ɪ nyʋɣʋ na í

ha-ɪ teeli kɛ waatʊ wei Teeli sɔsɔ tʊ ɪnɪ ɪ lapa na pá yɔɣɔtɪ na í nɪɪ sɪ: Ma luɣu tɛɛ
Pəyaɣa ntɛ́ ɪnɛ ɪnɪ, ɪnəɣɪ ma laŋlɛ hʊlʊmənaa pə tɪɪ fɛɪ. 18 Tá maɣamaɣa tə nɪɪna
tá ŋkpaŋŋ kɛ waatʊ wei pə yɔɣɔta ḿpúɣú hatuu ɪsɔtaa kɛ́ tá na-ɪ tɪɪ wɛ pʊɣʊ katɛ
nyəŋkʊ tɔɔ tɔ.
19 Mpʊ ɪnɪ pə yelina na tá tɛ tá taa təkpataa na tɔm nti Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
ka kpaalaa tɔ. Na tə mʊna mɪɪ kena-təɣɪ teu. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, tə wɛ kɛ́ ɪsɪɪ fətəla
wɛʊ səkpɛtʊɣʊ taa na í naakɪ na halɪ pá kɔɔ pá fe tɔ. Tʊlʊmalʊɣʊ ká la na pá ná
mə taa. 20 Pə tənaɣa mpʊ ɪlɛ í tɔɔsɪ sɪ yʊlʊ kaa pəsɪ na í lu ɪ maɣamaɣa ɪ tɔm na í
sɛɣɛsɪ nti pa ŋmaa Ɪsɔ Tɔm taa sɪ cele tɪɪ la tɔ tə tɔɔ. 21 Pə taɣa pʊlʊ, yʊlʊ nɔkʊɣʊ
tike ɪ lʊləsəɣɪ cele tɔm natəlɪ. Ama Feesuɣu Naŋŋtʊ tʊkaɣana-təɣɪ yəlaa taa na
pá yɔɣɔtəɣəna Ɪsɔ nɔɣɔ.

2

Pɔpɔtʊ sɛɣɛsəlaa tɔm
(Yuti 4-13)

1 Hatuu lɔŋ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa pɔpɔtʊnaa ka lɪɪwa yəlaa hɛkʊ. Mpʊ tɔtɔɣɔ
sɛɣɛsəlaa pɔpɔtʊnaa ká lɪɪ mə hɛkʊ taa tɔtɔ. Pɔpɔtʊ sɛɣɛsəŋ na wei í kɔŋna
wakəlʊɣʊ tɔɣɔ paa sʊʊ sɛɣɛsʊɣʊ. Na paa kisi Tacaa wei í yapa-wɛ tɔ. Mpʊ ɪnɪ pɪɪ
yelina na pá kɔna wakəlʊɣʊ kɛ kpakpaa kɛ pa maɣamaɣa pa nyɔɔŋ taa. 2 Paɣalɛ
ká təŋna-wɛɣɛ pa tɛtɛlakasɪ mpaaʊ ŋkʊ kʊ taa, na paa tʊʊ tampana mpaaʊ kɛ pa
yaasi wei pá tɔkaa na pá lakəna tɔ ɪ tɔɔ. 3 Sɛɣɛsəlaa pɔpɔtʊnaa mpɛ paa lu tɔmnaa
na pá heeliɣi-mɛɣɛ pɔɣɔlaɣa nyənʊɣʊ tɔɔ sɪ pá tɔɣɔ mə tɔɔ. Ama pa Hʊʊnlʊ sɔɔlʊ
tɛma pɪɪʊ kɛ hatuu lɔŋ sɪ ɪ ká la, na pa Wakəllʊ ná taŋaa tətɛɣɛtɛɣɛ.
4 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ Ɪsɔ tá yele ɪsɔtaa tillaa mpa pa wakəlaa tɔɣɔ yem. Ama ɪ pɛta-
wɛɣɛ salɔka sɔsɔ taa kɛ́, na pá hɔka-wɛɣɛ alukpala kɛ səkpɛtʊɣʊ taa sɪ pá taŋ Hʊʊlɛ
wule. 5 Ɪsɔ tá yele antulinya kʊpəŋ kɛ yem. Ama ɪ lapa na lʊm sɔsɔɔm waasɪ
antulinya ɪnɛ na ɪ yəlaa asaɣaa pa tɔɔ təwasawasa. Nowee wei í lakaɣa tampana
təŋʊɣʊ waasʊ tɔ na lɛlaa naatosompɔɣɔlaɣa tike nyɔɔŋ kɛ ɪ yapa. 6 Ɪsɔ kʊ́ Sɔtɔm na
Kɔmɔɔ pa acalɛɛ tɔm, na í wakəlɪ-yɛ na kɔkɔ. Na ḿpúɣú ɪ hʊləna asaɣaa sɪ ɪsəna
mpi pə wɛɛ sɪ ɪ ká la-wɛ tɔɣɔlɛ. 7 Ama ɪ yapa Lɔɔtɪ. Yʊlʊpaŋ ɪnɛ, yəlaa asaɣaa yaasi
asilima nyəŋ ka tɔka-ɪ kɛ́ na pá cɔɔsəɣɪ. 8 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yʊlʊpaŋ ɪnɛ ɪ ka wɛʊ pa
hɛkʊ tɔ, paa kʊyaŋku ɪ naakaɣa kɛ́ na í nɪɪkɪ yaasinaa asaɣaa panɛ, na lakasɪ ɪsaɣasɪ
nsɪ sɪ pɛkəlaɣaa-ɪ kɛ́. 9 Ḿpúɣú pə wɛɛ mɛɛ, Tacaa nyəmna ɪsəna mpi ɪ ká ləsɪ mpa
pa matəna-ɪ tɔɣɔ maɣasəŋ taa, na ɪsəna mpi ɪ ká sɪɪ asaɣaa sɪ Kʊyaku Kʊhʊʊnaʊ
wule ɪlɛ ɪ ká tʊ-wɛɣɛ salɔka tɔ. 10 Pə tɪɪ kələna mpa pa təŋəɣɪ pa tənəŋ kʊnyɪləŋ
ɪsaɣaŋ na pá footiɣi Ɪsɔ sɔsɔɔntʊ tɔ.
Sɛɣɛsəlaa pɔpɔtʊnaa panɛ pa kɛ́ apalaa taa apalaa kɛ́. Timpi pa ta tala tɔɣɔ pa
kpaasəɣɪ pa tɪ. Paa tɪɪ see ɪsɔtaa teeli nyə́ma na ń ná, pa tʊʊkɪ-wɛɣɛ. 11 Ɪsɔtaa tillaa
maɣamaɣa kələna sɛɣɛsəlaa panɛɣɛ toma na pəsʊɣʊ, paa cakəna teeli nyə́ma
mpɛɣɛ Tacaa ɪsɛntaa. 12 Yəlaa panɛ pa lakɪ kɛ́ ɪsɪɪ ləmaɣasɛɛ fɛɪnaa, pa wɛ yem
kɛ́ ɪsɪɪ pə lʊlʊɣʊ taalɛ wontu sɪ pá kpa-tɪ na pá kʊ tɔ. Mpi mpi pa ta cɛkəna tɔɣɔ pa
tʊʊkɪ. Pa kɔŋ saalʊɣʊ kɛ yem kɛ́ ɪsɪɪ taalɛ wontu. 13 Kʊnyɔntɔɣɔlɛnaa mpa mpɛ pa
kɔŋna tɔɣɔ pɪɪ tɛ na pá lɛɛtɪ-wɛ. Ilim na pə ɪsəlɛ kɛ pa kʊnyɪləŋ ɪsaɣaŋ kʊləɣəna-
wɛ na pá lakɪ-ɪ na pa laŋa hɛɛ pamm. Pa muɣuliɣina pa puɣusuɣu kɛ́ na mə
na-wɛ í təkɪ mə tɔɣɔnasɪ. Ye pa wɛ timpi, fɛɛlɛ na tusuɣu wɛnna. 14 Alaa yem
yem nyə́ma kɛ pa pɛɛkəɣɪ tam. Paa nyəɣəsəɣɪ ɪsaɣatʊ lapʊ, na pá tʊsəɣɪ acamaa
acamaa. Pa pɔɣɔlaɣa nyənʊɣʊ fɛɪ yɔɣɔtʊɣʊ. Ɪsɔ təŋsa-wɛɣɛ mpusi kɛ́. 15 Pa yela
mpaaʊ kʊpaŋkʊ kɛ́ na pá tooliɣi. Posɔɔ pəyalʊ Palaam ɪkpatɛ kɛ pa təŋaa. Ɪlɛ́ ɪ ka
sɔɔləna liɣitee na í nyɪ sɪ kawalaɣa lapʊ taa kɛ́ ɪ ká hikina-yɛ. 16 Ama pa kaləna-ɪ ɪ
kaanɪɪtʊ tənɛ tə tɔɔ. Kʊpam, kpaŋaɣa alʊnyəŋka ŋka kaa yɔɣɔtəɣɪ tɔ ka yɔɣɔtaa ɪsɪɪ

yulu, na pá kpa lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsulu kɛ ɪ kumɛlɔkulaputu ntɪ tɔ tɔlatɛ, na í yele lapu.
17 Yɔlaa panɛ pa wɛɛ kɛ́ ɪsɪɪ hila nna a nyɔɔwa tɔ, na ɪsɪɪ tɛu piluɣuu na heelimuɣu kusɪ-ku tɔ. lsɔ tɛma-wɛɣɛ pa tɔcaɣalɛ caau kɛ sɔkpɛtiile anaam taa. 18 Kalampaanɪ tɔm na kumɛlɔnyɔntu kɛ pa kpaalɔɣɪ. Yulɔwɛɛtu kunyɪulɔŋ asilima nyɔŋ kɛ pa tusɔɣɔna mpa pa lɪɪ nɔɔnɔɔ kɛ́ yɔlaa toollaa hɛku tɔ. 19 Na pá heeliɣi pɛlɛ sɪ paa waasɪ-wɛ na pá pɔsɪ kasaɣampiya. Pɔyele yaasi kuwakɔlu kpa mpɛ pa maɣamaɣa kɛ yomle kɛ́. Pɔ taɣa pulu, ye mpi pɔ malɔna yulu, ɪ pɔsa pɔ yom kɛ́. 20 Tampana tɔɔ, ye yɔlaa nyɔmá Tacaa na tá Yatu Yesu Kilisiti na pá lɔsa-wɛɣɛ antulinya ɪsaɣaŋmakɔlɔɣu taa, na pá kɔɔ ɪlɛna antulinya tasa-wɛɣɛ ɪsaɣaŋmakɔlɔɣu mpɪ na pɔ kpa-wɛɣɛ yomle, kancaalaɣa nyɔm lapa sooci na waalɪ nyɔntu. 21 Ye pa taa nyɪ tampana mpaau, sana kɛlɛ na mpi pa tɛma-kuɣu nyɔm na pá ha kuheelitu kupampantu nti pa tɛlɔsa-wɛ tɔɣɔ siɣile tɔ. 22 Nti tɔ maɣana-wɛ tɔ tɔ lapa teitei kɛ́ ɪsɪɪ pa tukuɣu ɪtuule tɔɣɔlɛ sɪ: Haɣa mɔlaa na ká tɔɣɔ ka tɔtu. Pa sɔ afa tɔpaɪpaɪ na í mɔlɪ afɔla taa na í tasa hɔntuɣu.

3

Tacaa kɔntɛ tɔm

1 Ma taapalaa, ma takɔlaɣa naalɛ nyɔŋka ntɔ ma tu-mɛɣɛ ŋmaau tɔ. Nti ma tɔɔsa-mɛɣɛ ma takɔlasɪ nsɪ sɪ naalɛ sɪ taa tɔ ma caa kɛ́ sɪ pá tu-mɛɣɛ huwɛɛ kupana kɛ mɔ lɔmaɣasɛɛ taa na í taa hɛɛ. 2 Ma caa kɛ́ sɪ í tɔɔsɪ tɔm nti lsɔ kuyɔɣɔtutu tɛlɔsɔlaa naŋŋ nyɛ́ma ka yɔɣɔta hatuu lɔŋ tɔ, na Tacaa na tá Yatu kuheelitu nti mɔ tillaa sɛɣɛsa-mɛ tɔ. 3 Kancaalaɣa ulɛ í nyɪ teu sɪ yɔlaa ká kulɪ kuyɛɛŋ kantɔkaɣa nyɔŋ taa mpa paa tɔŋ pa maɣamaɣa pa kunyɪulɔŋ tɔ, na paa woŋ-mɛ. 4 Halɔna paa pɔɔsɪ-mɛ sɪ: ɪ taa tɔ sɪ ɪ ká mɔlɪ ya? Na halɔna saŋa ɪ wɛ le? Ta caanaa ná kulaa kɛlɛ na pɛlɛ pá sɪ, na tuu pa ŋmau antulinya tɔ ɪ tɛ ɪ tɛɣɛlɛ mpu, pulu ta laɣasɪ. 5 lsɔ yɔɣɔtɔna hatuu lɔŋ taa na pá lá ɪsɔtɔnuɣu na tɛtu. Ama tɔm tɔnɛɣɛ mpɛ pa sɔɔwa tɔfaa. Tɛtu faɣana lum, na lum kɛ pa lapɔna-tɪ. 6 Na pɔ kaasɪ lum mpɪ pɔ waasɔna tuu lɔŋ antulinya tɔwasawasa na pá wakɔlɪ-ɪ. 7 Kaɣana lsɔ kuyɔɣɔtutu kulumtu ntɪ tɔ sɪɪna ɪsɔtɔnuɣu na tɛtu, sɪ pɪɪ tɛ na pá wɔ-tɔɣɪ kɔkɔ kɛ kuyaŋku paa huuna asaɣaa na pá wakɔlɪ-wɛ tɔ.
8 Ma taapalaa, natɔlɪ tɔ wɛnna pɔ ta munа ɪsɪɪ í ká sɔɔ tɔ tɔɔ. Ntɔɣɔlɛ sɪ kuyaku kulumuɣu we Tacaa kɛ́ ɪsɪɪ pɪɪsɪ iyaɣa, na pɪɪsɪ iyaɣa náá wɛɛ-ɪ ɪsɪɪ kuyaku kulumuɣu. 9 Tacaa tɔma sɪ ɪ ká la nti tɔ, pɔ taɣa ɪsɪɪ ɪ wɛ kaninika na tɔ lapu ɪsɪɪ lɛlaa huukuɣu tɔ. Ama suulu kɛ ɪ hulɔɣɪ-mɛ. Mpi tɔ, ɪɪ caa sɪ yulu nɔɣɔlu í le, paa puntu kɛ́ awe. Ama ɪ caa kɛ́ sɪ yɔlaa tɔna í laɣasɪ tɔntɛ kupantɛ.
10 Paa na mpu tɔ, Tacaa kuyaku kɔŋ kɔntɛ kɛ́ ɪsɪɪ ŋmɪɪlu kɔŋuɣu tɔ. lsɔ tɔnuɣu ka muki yem kɛ́ kuyaŋku, na pɔ kɔkɔluɣu ká la sɔɣɔntu. Kɔkɔ ká nyaɣa ɪsɔtɔnuɣu tɔɔ nyɔm tɔna, na pɪɪ nyaɣa atɛ na ɪ nyɔm tɔna. 11 Pɔ kɔŋ pɔ tɔnaɣa wakɔluɣu kɛ mpuɣulɛ, ɪlɛ mɪɪ nyɔna ntɛɣɛ mɔ cakɔlɛ. Mɔ yaasi ká te na í húlí sɪ í matɔna lsɔ, 12 na í taŋna lsɔ kuyaku, na í lu teu sɪ kuyaku ŋku kú tala lɔŋ. Kuyaŋkuɣu kɔkɔ ká nyaɣa ɪsɔtɔnuɣu, na ku tɔɔ nyɔm tɔna ká hoona ká haŋaɣa. 13 Ama lsɔ tɔma sɪ ɪ ká tɛ na í lɔsɪ ɪsɔtɔnuɣu kufaluɣu na tɛtu kufatu, na tampana tike ká wɛnna pɔ taa. Nti tá taŋaa tɔɣɔlɛ.
14 Ma taapalaa, pɔ tɔɔ kɛ́ í ká lu teu na í lá kupama kɛ lsɔ ɪsɛntaa na í taa na ɪsaɣatu natɔlɔɣɪ mɔ kiŋ, na mɔ na-ɪ í ciiki na í taŋ kuyaku ŋku. 15 ɪ nyɔnna Tacaa suulu na í ná, ɪ suulu ɪnɪ ɪ yelina na pá ya mɔ nyɔɔŋ. Ta taapalu kupaŋ Pɔɔlɪ ŋmaa-mɛ na í kɛɛsɪ-mɛɣɛ pɔ tɔm na lɔmaɣasɛɛ nna lsɔ ha-ɪ tɔ. 16 Mpúɣú ɪ ŋmaakɪ ɪ takɔlasɪ tɔna taa kɛ́ timpi timpi ɪ yɔɣɔtɔɣɪ tɔm tɔnɛ tɔ. ɪ takɔlasɪ taa huwɛɛ cɛkɔnau wɛ katɛ kɛ tiili tiili, ɪlɛna ɪsɔkpɛɛtɛɛ nyɛ́ma na mpa pa fɛɪ toŋ tɔ pɛlɛ pa kɛɛkɪ pɔ

hʊwɛɛ. Na ḿpúɣú pa kɛɛkɪ Isɔ Tɔm taa tɔmnaa lɛntɪ tɔtɔ. Pa maɣamaɣa pa lepu kɛ pa tɔŋna caau kɛ mpʊ.

17 Ma taapalaa, pənɛntɛ mə ɪsɛ kulaa. Pə tɔɔ ɪlɛ í taa yele na yəlaa asaɣaa kʊpuɣusutu tolisi-mɛ, na pə́ kɔɔ na timpi í səŋaa təca tɔ pə́ laɣasɪ-mɛɣɛ lonte.
18 Ama í wɛɛ na í puki lɔlɔ ké Tacaa na tá Yatʊ Yesu Kilisiti pɛɛlɛɛ na ɪ nyəm tɔm taa. Pə kpaɣaʊ saŋa halənа tam tɔ, teeli tʊ ntɛ́ ɪnɪ. Ami.

TAKƎLAƔA KANCAALAƔA NYƎŋKA ŊKA YOHAANI NMAAWA TƆ

Kʋtʋlʋtʋ

Sɛɣɛsəŋ kpaı nyəŋ paɣalɛ ka wɛ saa wei Yohaanı ŋmaakaɣa ı takəlaɣa təɣɔ. Sɛɣɛsəŋ kpaı nyəŋ ını ı taa lɛŋkʋ ntɛ́ sı mpi pə naakı ısɛntɔɔ tɔ pə kɛ ısaɣam kɛ́. Mpi pıı naakı təɣɔlɛ kʋpam. Pə tɔɔ kɛ́ pa sɛɣɛsaɣa sı pə ta mʋna Yesu ́ wɛɛna yʋlʋ wɛɛtʋ, mpi tɔ ı kɛ́ Isɔ kɛ́. Ama Yohaanı na hʋlaa təfoo sı Yesu kɛ́ Isɔ, pəcɔ ı kɛ́ yʋlʋ, pəyele ı kɛ́ Feesuɣu.

Ɩsəna pa faɣa Yohaanı I takəlaɣa tɔ:

Kʋtʋlʋtʋ, titite *1:1-4*
Tá wɛɛ nyaaləm taa ısıı Isɔ, titite *1:5–2:17*
Kilisiti kolontu tɔm, titite *2:18-29*
Mpi pa nyəŋna sı yʋlʋ kɛ́ Isɔ pəyaɣa tɔ, titite *3*
Tampana na pɔpɔtʋ pə faɣaʋ, titite *4:1-6*
Isɔ kɛ́ sɔɔlʋɣʋ, titite *4:7-21*
Taa tɛm mpi pə kəlaa tɔ, titite *5*

Weesuɣu tɔm

1 Weesuɣu Tɔm kɛ tə ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa taa cənɛ. Tɔm ntı tıı wɛ kancaalaɣa kɛ́, na tá nıı-tı, na tá na-tı na ta ısəpee, na tá nyənı-təɣı teu, na tá niŋ tokinaa. 2 Waatʋ wei weesuɣu kʋnɛ kʋ kɔma tɔ tə na-kʋ. Pə tɔɔ kɛ́ tə heeliɣi-mɛ na tá kpaalıɣı-mɛɣɛ weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ kʋ tɔm. Tacaa cəlɔɣɔ kıı wɛɛ na pá kuli-kʋ na pá húlí-tʋ. 3 Nti tə nawa na tə nııwa təɣɔ tá heeliɣi-mɛ tətə, sı ́ kpɛntəna-tʋɣʋ tá na Tacaa na ı Pəyaɣa Yesu Kilisiti ta kpɛntʋɣʋ taa. 4 Tə ŋmaa takəlaɣa sı tá heeliɣi-mɛɣɛ tɔm tənɛɣɛ na tá laŋa hʋlʋmı teu.

Isɔ wɛɛ kɛ́ ısıı kəkɔ sɔsɔɔŋka

5 Nti tə nıı Yesu Kilisiti kiŋ na tá heeliɣi-mɛ təɣɔlɛ sı, Isɔ wɛɛ kɛ́ ısıı kəkɔ sɔsɔɣa ŋka ka naa tɔ, na paa səkpɛtiya kaı fɛı ı kiŋ. 6 Ye tə yɔɣɔtəɣı sı tá na Isɔ tə kpɛntaa na pəyele na tá təŋna səkpɛtʋɣʋ taa kɛ́ tɔntɛ, tə kɛ́ pɔpɔtʋnaa kɛ tá yɔɣɔtaɣa na tá kʋlapəlɛ pə naalɛ pə taa kɛ́. 7 Ama ye tə təŋ tənaŋŋ taa ısıı Isɔ maɣamaɣa wɛʋ tənaŋŋ taa tɔ pə kpɛntəɣı-tʋɣʋ, na ı Pəyaɣa Yesu caləm kpiisiɣi-tʋɣʋ ta ısaɣatʋ təna.

8 Ye tə yɔɣɔtəɣı sı tə wɛʋ ısəntɔ tɔ tə fɛına ısaɣatʋ, ta maɣamaɣa kɛ tə puɣusiɣi, na tampana fɛı tá kiŋ kɛ paa pəcɔ. 9 Ama ye tə heela Isɔ kɛ́ tá ısaɣatʋ, tə pəsəɣı na tá tʋ-ı naani. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ı təŋəɣı siɣisuɣu kɛ́, ılɛ ı ká hıısı tá ısaɣatʋ na ́ kpiisi ta kawalası təna təpaıpaı. 10 Ye tə yɔɣɔtəɣı sı tə ta la ısaɣatʋ, Isɔ kɛ́ tə yaakı pɔpɔtʋ, na tıı mʋɣı ı tɔm.

2

Kilisiti kɛlɛ ta sənlʋ

1 Ma piya, ma ŋmaa-mɛɣɛ tənɛ ınəɣı sı pá la na ́ taa la ısaɣatʋ. Ama ye pə tıı yelaa na nɔɣɔlʋ la ısaɣatʋ, ılɛ tə wɛna ta tɔm taɣanlʋ kɛ Tacaa kiŋ. Ɩnəɣəlɛ Yesu Kilisiti wei ı kɛ́ tampana təŋlʋ tɔ. 2 Pə taɣa pʋlʋ, Yesu Kilisiti ınəɣı pa lapa kɔtaɣa sı pá taɣanı tá ısaɣatʋ, na pə taɣa tá tike tá ısaɣatʋ, ama na yəlaa təna təpaı ısaɣatʋ tɔfɔɣɔ.

3 Ye tə təŋəɣı Isɔ kʋheelitu ılɛ tıı cɛkəna sı tampana tə nyəmá Isɔ. 4 Ye nɔɣɔlʋ tɔma sı ı nyəmá Isɔ, na pəyele pʋntʋ ıı təŋəɣı ı kʋheelitu, pʋntʋ kɛ́ pɔpɔtʋ kɛ́, na tampana fɛı ı kiŋ. 5 Ama wei ı təŋəɣı Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɔ pʋntʋ sɔɔləna Isɔ na

tampana təkpataa. Mpi pə yeki na tə nyəŋ sı tá na lsɔ tə kpɛntaa yaa tə ta kpɛntı təɣɔlɛ. 6 Ye wei ı yɔɣɔtaa sı í na lsɔ pa kpɛntaa, pʋntʋ í tɔ tɔntɛ nte Yesu ka tɔma tɔ.

Kʋsəsıtʋ kʋfatʋ

7 Ma taapalaa, pə taɣa kʋsəsıtʋ kʋfatʋ natələɣı ma ŋmaa takəlaɣa sı ma heeliɣi-mɛ. Ama kʋsəsıtʋ kʋpəntʋ nti pə heela-mɛɣɛ hatuu kancaalaɣa təɣɔ. Na kʋsəsıtʋ kʋpəntʋ ntəɣəlɛ tɔm nti í tɛma nıʋ tɔ. 8 Paa na mpʋ pə wɛ ısıı kʋsəsıtʋ kʋfatʋ tɔɔ ké ma ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa, pə hʋla tə tampana kɛ Kilisiti kiŋ na mə kiŋ tɔtɔ. Səkpɛtʋɣʋ kɛɛlaa na tampana kɔkɔ tɛma nav tənyaıı.

9 Ye wei ı yɔɣɔtəɣı sı ı wɛ tənaŋŋ taa na pəyele ı taa kpaana ı yʋlʋtʋɣʋntəlɛ, səkpɛtʋɣʋ ta cɛta pʋntʋ tɔɔ se. 10 Ama ye wei ı sɔɔləɣı ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ, pʋntʋ wɛnna tənaŋŋ taa, na pʋlʋ mpi pıı pəsı na pá tusi lɛlʋ na ílé í lá ısaɣatʋ tə pə fɛı ı kiŋ. 11 Ama səkpɛtʋɣʋ nyaləna wei ını ı taa kpaana ı yʋlʋtəɣɔntəlɛ tɔ ı tɔɔ. Kʋ taa ké ı tɔŋ, ı ta cɛkəna ı təpote. Mpi tɔ, səkpɛtʋɣʋ yʋlʋsa ı ısɛ tɔ se.

12 Ma piya, pə hʋsa mə ısaɣatʋ kɛ Kilisiti tɔɔ təɣɔ ma ŋmaa takəlaɣa na má heeliɣi-mɛ. 13 Caanaa mɛ mə nyəmna wei ı ka wɛ hatuu kancaalaɣa tɔ, pə tɔɔ ké ma ŋmaa takəlaɣa sı má heeliɣi-mɛ. Ifepiya mɛ, mə kəla lsaɣau təɣɔ ma ŋmaa takəlaɣa sı má heeliɣi-mɛ.

14 Piya, mə nyəmá Tacaa təɣɔ ma ŋmaa takəlaɣa na má heeliɣi-mɛ. Caanaa mɛ, mə nyəmá wei ı ka wɛ hatuu pə kancaalaɣa tɔ, pə tɔɔ ké ma ŋmaa takəlaɣa na má heeliɣi-mɛ. Ifepiya, mə wɛnna toma, na lsɔ Tɔm cakı mə taa, na í kəla lsaɣau, pə tɔɔ ké ma ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa.

15 I taa sɔɔlı antulinya, paa mpi pə tıı ké antulinya nyəm maɣamaɣa tɔ, í taa sɔɔlı. Ye nɔɣɔlʋ sɔɔla antulinya, pʋntʋ ta sɔɔlı Tacaa tɔtɔ. 16 Pə təna mpi pə ké antulinya nyəm təɣɔlɔ, yʋlʋtənʋɣʋ kʋnyıuləŋ ısaɣaŋ, na yʋlʋ naakʋɣʋ pʋlʋ na pə ısəsɛɛmlɛ kpaí tɔ, pə taɣa Tacaa kiŋ kɛ pə lıınaa. 17 Antulinya na pə təna mpi yəlaa naakı ı taa na pá nyıuləɣı tɔ pə tɔŋna tɛm ké. Ama wei ı lakı lsɔ luɣu nyəntʋ tɔ pʋntʋ cakəna tam.

Kilisiti kolontu

18 Ma piya, antulinya tɛm wʋsaa ké. I tɛma nıʋ sı Kilisiti kolontu ka lıı. Tɔʋ, kaɣana ı kolontunaa mpɛ pa lıı paɣalɛ ké tənyɔɔ. Pə tɔɔ ké tə nyəmnaa sı pə wʋsa tɛm ké. 19 Yəlaa panɛ pa taa ké ta nyáma na tampana se, pə tɔɔ ké pa lıı tá taa. Ḿpúɣú mɛɛ, ye paa ké tá nyáma, pa taa lıı tá taa se. Ama pa lıı ta taa ké sı pá húlí teu sı pa taa nɔɣɔlʋ taa ké tá nyəŋ na tampana.

20 Ye mɛ ılɛ Feesuɣu Naŋŋtʋ wei Kilisiti tisa paa mə taa wei ı tɔɔ tɔ ınəɣı í hikaa, na mpʋ pə yelina mə təna í nyəmá tampana. 21 Ye mpʋ pə taɣa ısıı í tá nyı tampana təɣɔ ma ŋmaa-mɛ sı má heeliɣi-mɛ. Ama ısıı í nyəma-yɛ, na í nyəmá tɔtɔ sı pɔpɔtʋ natəlı tə fɛı tampana taa tɔ pə tɔɔ ké.

22 Aweɣelɛ pɔpɔtʋ ılɛ? Wei ı yɔɣɔtəɣı təfoo sı Yesu tá ké Kilisiti tɔ pʋntʋ ntɛ́ pɔpɔtʋ. Na ınəɣəlɛ Kilisiti kolontu. Pʋntʋ kpɛŋna Tacaa na ı Pəyaɣa ké na í kisi. 23 Ḿpúɣú mɛɛ, ye wei í kisa Pəyaɣa, pʋntʋ kisa Tacaa tɔtəɣɔ. Na ye wei í nyəmá Pəyaɣa, pʋntʋ nyəmá Tacaa tɔtəɣɔ.

24 Pə tɔɔ ké í ká la kookalı na í tɔkı tɔm nti ı nıı hatuu kancaalaɣa təɣɔ mə taa ké teu. Ye ı tɔka wenti í nıı kancaalaɣa təɣɔ mə taa ılɛ mə na Pəyaɣa na Tacaa í ká kpɛntı na í caɣa mpʋ. 25 Kilisiti tɔma sı ı ká ha-tʋɣʋ mpi təɣɔlɛ weesuɣu ŋku kʋ kaa té tɔ.

26 Mpa pa pɛɛkəɣı sı pá puɣusi-mɛ tɔ, pa tɔɔ ké ma ŋmaa-mɛɣɛ tənɛ ını sı má heeliɣi-mɛ. 27 Ye mɛ ılɛ Kilisiti tisa ı Feesuɣu kɛ mə tɔɔ ké. Na ı Feesuɣu wɛʋ mə kiŋ tɔ nɔɣɔlʋ ıı nɔkəɣı-mɛɣɛ natələɣı húlúɣú tɔtɔ. Feesuɣu hʋləɣəna-mɛɣɛ pə təna na tampana kɛ kʋ sɛɣɛsəɣı, kıı sɛɣɛsəɣı pɔpɔtʋ. Pə tɔɔ ılɛ í təŋ Feesuɣu kʋsɛɣɛsətʋ na mə na Kilisiti í kpɛntı mpʋ.

28 Nn ma piya, mə na Kilisiti í kpɛntı na í caɣa mpʋ, na tıı tʋ-ı naani ké waatʋ wei ı ka lıı tɔ, tə kaa kuu fɛɛlɛ kɛ ı ısɛntaa ké kʋyaŋku ı ká kɔɔ tɔ. 29 Ɩ nyəmá teu sı siɣisuɣu kɛ Kilisiti ná təŋəɣı, mpʋ tətɔɣɔ í ká nyı sı yəlaa təna mpa pa təŋəɣı siɣisuɣu tɔ pa ké Ɩsɔ piya ké.

3

Ɩsɔ piya

1 Ɩ nyənı ısəna mpi Tacaa sɔɔla-tʋ tɔ ı paasaa ké na í sɔɔlı-tʋ na halı pá yaa-tʋ sı ı piya, na tə tıı ké ı piya nsəɣı. Ɩ tá ná mpi pə tɔɔ antulinya nyóma ta nyı-tʋ tɔɣɔlɛ. Pa taa nyı Ɩsɔ tɔɣɔ pa ta nyı tá. 2 Ma taapalaa, kaɣana tə ké Ɩsɔ piya ké, ılɛ pə ta kulita ısəna tıı tɛ na tá wɛɛ tɔ pə tɔɔ təkeelee na pácó. Paa na mpʋ tə nyəmá sı Kilisiti kɔŋ na í lıı tɔ tıı nəɣəsəna-ı ké, mpi tɔ tıı ná ı wɛɛtʋ. 3 Yəlaa təna mpa pa tɛɛləɣı Kilisiti kɛ mpʋ tɔ pá taɣanəɣı pa təɣı na pá lá kʋpama ısıı Yesu Kilisiti kɛʋ kʋpaŋ tɔ.

4 Yəlaa təna mpa pa lakı ısaɣatʋ tɔ Ɩsɔ kʋsəsıtʋ kɛ pa kpɛɛsəɣəna. Pə taɣa pʋlʋ, ısaɣatʋ lapʋ kɛna kʋsəsıtʋ kpɛɛsənaʋ. 5 Na í nyəmá teu sı Yesu Kilisiti kɔmaɣa sı ı ləsəɣı yəlaa ısaɣatʋ na í lɔ. Ɩ maɣamaɣa ı fɛına ısaɣatʋ kɛ paa pəcɔ. 6 Pə tɔɔ ké ye ı na wei pa kpɛntaa, pə cɛpa pʋntʋ na ısaɣatʋ lapʋ ké. Ama ye wei ı wɛɛ na í tɔŋna ısaɣatʋ lapʋ, ı ta na Yesu na ı ta tıı nyəmı-ı.

7 Ma piya í taa yele na nɔɣɔlʋ puɣusi-mɛ. Ye wei ı təŋəɣı tampana, pʋntʋ maɣamaɣa ké tampana tʋ ké ısıı Yesu Kilisiti. 8 Ye wei ı wɛɛ na í tɔŋna ısaɣatʋ lapʋ, ılɔɣɔʋ tənna pʋntʋ. Pə taɣa pʋlʋ ılɔɣɔʋ lapəna ısaɣatʋ kɛ hatuu kancaalaɣa. Pə maɣamaɣa pə tɔɔ təkpem ké Ɩsɔ Pəyaɣa kɔma sı ka wakələɣı ılɔɣɔʋ təma tənaŋnaŋ.

9 Wei ı ké Ɩsɔ pəyaɣa tɔ pə cɛpa-ı na ısaɣatʋ lapʋ ké. Pə taɣa pʋlʋ, ı ta kɛ sətʋ tətɔ, ı tɛma weesuɣu tʋ kɛ pəsʋɣʋ ké. Na Ɩsɔ kɛlɛ ı Caa, ılɛ ı kaa pəsı na í tɔŋna ısaɣatʋ lapʋ. 10 Ɩı naa mpi pə yeki na pá nyəŋ Ɩsɔ piya na ılɔɣɔʋ nyənsı tɔɣɔlɔ. Wei ıı təŋəɣı tampana yaa ıı sɔɔləɣı ı yʋlʋɣɔɣɔntəlɛ tɔ ı ta kɛ Ɩsɔ pəyaɣa.

Təma sɔɔlʋɣʋ tɔm

11 Nti í nııwa hatuu kancaalaɣa tɔɣɔlɛ sı tá sɔɔləɣı tá təma. 12 Pə fɛı sı tá la ısıı Kayini ka lapʋ tɔ, ı ka ké Ɩsaɣaʋ nyəŋ ké na í kú ı neu. Na pepe tɔɔ ké ı tıı kʋ-ı tɔ? Ɩ neu lakaɣa kʋsiɣisim na ını ı lakaɣa ısaɣam tɔ pə tɔɔ ké.

13 Apalaa mɛ, ye antulinya yəlaa taa kpaana-mɛ, təlɛ tə taa la-mɛyɛ piti. 14 Tə nyəmá sı tə lıı təsətɛ ké na tá sʋʋ weesuɣu təhikile. Tə sɔɔla ta yʋlʋtɔɣɔntəlɛnaa tɔɣɔ tə nyəmá mpʋ. Wei ıı sɔɔləɣı ı lɛlʋ tɔ ı wɛ səm taa ké, ı ta lıta. 15 Yʋlʋ wei ı taa kpaana ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ tɔ ı ké yʋlʋkʋlʋ ké, na mə nyəmá sı yʋlʋkʋlʋ fɛına weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ. 16 Tá tɔɔ ké Yesu Kilisiti lɔ ı weesuɣu. Mpi tá nyəmá sı yʋlʋ sɔɔla ı lɛlʋ tɔɣɔlɛ. Ye mpʋ pə wɛɛ ké sı taa lɔ tá weesiŋ kɛ ta tɔɣɔntəlɛnaa tɔɔ. 17 Ye yʋlʋ wɛna kɛlɛ, ılɛna í ná pə caala ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ na í ta toosi ı tɔm sı pʋlʋ, wɛɛntʋ ını ı pəsəɣı na í tɔ sı ı sɔɔla Ɩsɔ kɛlɛ? 18 Ma piya tə taa makı nɔɔsı taa ké yem ké tá təma sɔɔlʋɣʋ tɔm. Ama tá lakası í húlǎɣí tətɔ sı tə sɔɔla təma na tampana.

Ɩsɔ naani tʋɣʋ

19 Mpi pıı yele na tá nyı sı tampana kɛ tə təŋəɣı tɔɣɔlɛ. Pıı yele na tá wɛɛna naani ké Ɩsɔ ısɛntaa. 20 Ye pə heeliɣi-tʋɣʋ hatuu tá lotu taa sı tə fɛı teu, tə nyəmá sı Ɩsɔ kəla tá lotu taa nyəntʋ tənaɣa tɔɔʋ na ı nyəmá pə təna təpaı. 21 Ma taapalaa pə tɔɔ ké ye pə ta heeli-tʋɣʋ natələɣı hatuu tá lotu taa, tə kaa nya Ɩsɔ ısɛntaa kɛlɛ paa pəcɔ. 22 Tə təŋəɣı ı kʋheelitu na tá lakı mpi ı caa tɔ pə tɔɔ ké ı ha-tʋɣʋ pə təna mpi tə sələməɣı-ı tɔ. 23 Nti ı tʋ-tʋ tɔɣɔlɛ ı Pəyaɣa Yesu Kilisiti tɔm mʋɣʋ na sı tá sɔɔləɣı ta təma ısıı Kilisiti tʋ-tʋ sı tá lakı tɔ. 24 Ye wei ı təŋəɣı Ɩsɔ kʋsəsıtʋ pʋntʋ kpɛntəna Ɩsɔ ké na Ɩsɔ wɛ pʋntʋ waalı. Ɩsɔ ha-tʋɣʋ ı Feesuɣu tɔɣɔ tə nyəmá sı Ɩsɔ wɛ tá waalı.

4

Ɩsɔ na Satanı pa feesiŋ faɣav

1 Ma taapalaa, nyɛntɛ yəlaa mpa sı Ɩsɔ Feesuɣu tii mpɛ pa tɔɔ tɔ í taa mʋɣı pa
tənа pa tɔm kɛ yem. Ɩ tɛɛ pa waalı na í ná sı feesuɣu ŋkʋ kʋ ké Ɩsɔ nyəŋkʋ yaa ŋku.
Pə taɣa pʋlʋ, Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa pɔpɔtʋnaa kʋpiŋ yana na antulinya. 2 Ɩsəna
í ká nyəna sı Ɩsɔ Feesuɣu nyáma tɔɣɔlɔ, ye wei ı tɔŋ sı Yesu Kilisiti pəsa yʋlʋ na
tampana ılɛ Ɩsɔ Feesuɣu tʋ ntɛ́. 3 Ama wei ıı tisiɣi sı Yesu pəsa yʋlʋ na tampana
tɔ Ɩsɔ Feesuɣu fɛı ı kiŋ. Kilisiti kolontu nyəŋkʋ tʋ ntɛ́ pʋntʋ. Ɩ ká nııwa sı ı ká kɔɔ
tɔ, ı tɛma kɔntɛ kɛ antulinya taa.
4 Ama ma piya mɛ mə ké Ɩsɔ nyáma ké na í kəla Ɩsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa
pɔpɔtʋnaa. Pə taɣa pʋlʋ, Feesuɣu ŋku kʋ wɛ mə kiŋ tɔ kʋ kəla feesuɣu ŋku kʋ
wɛ antulinya nyáma kiŋ tɔ. 5 Antulinya yɔɣɔtaɣa kɛ pa yɔɣɔtəɣı, na antulinya
nyáma nıukı pa tɔm kɛ pa ké antulinya nyáma tɔ pə tɔɔ. 6 Ama tá ılɛ, Ɩsɔ tənna tá.
Na wei ı nyəmá Ɩsɔ tɔ ını ı nıukəna tá tɔm, wei ı ta kɛ Ɩsɔ nyəŋ tɔ ıı nıukı tá tɔm. Mpi
pıı yele na tá nyəŋ tampana Feesuɣu na feesuɣu ŋku kʋ tolisiɣi yəlaa tɔɣɔlɛ.

Ɩsɔ kɛ sɔɔlʋɣʋ

7 Ma taapalaa, í yele na tá sɔɔləɣı təma, pə taɣa pʋlʋ Ɩsɔ kiŋ kɛ sɔɔlʋɣʋ lıınaa. Na
wei ı sɔɔləɣı ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ tɔɣɔlɛ Ɩsɔ pəyaɣa na pʋntʋ nyəmá Ɩsɔ ké. 8 Ama wei ıı
sɔɔləɣı ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ tɔ, pʋntʋ ta nyı Ɩsɔ. Pə taɣa pʋlʋ Ɩsɔ ná ké sɔɔlʋɣʋ tɔ se. 9 Ɩsɔ
tilina ı Pəyaɣa ıkpamlɛ kɛ antulinya taa sı tá ná weesuɣu kɛ ka tɔɔ. Tɔʋ, mpi Ɩsɔ
hʋlənaa sı ı sɔɔla-tʋ tɔɣɔlɛ. 10 Na ısəna pə hʋlaa sı sɔɔlʋɣʋ tɔm təkpem tɔɣɔlɛ timpi
tá tá sɔɔlı Ɩsɔ na ını ı sɔɔlı-tʋ na í tili ı Pəyaɣa sı pá hıısı tá ısaɣatʋ kɛ ka tɔɔ tɔ.
11 Ma taapalaa, Ɩsɔ ná tá kisi-tʋɣʋ mpʋɣʋlɛ sɔɔlʋɣʋ, ılɛ pə wɛɛ ké sı tá tətə taa
sɔɔləɣı ḿpúɣó tá təma. 12 Nɔɣɔlʋ ta keesita Ɩsɔ se. Ama ye tə sɔɔləɣı tá təma, Ɩsɔ
wɛ tá waalı ké na ı sɔɔlʋɣʋ naa tá kiŋ təkelekele.
13 Ɩsɔ ha-tʋɣʋ ı Feesuɣu tɔɣɔ tə nyəmá sı tə kpɛntəna-ı na ı wɛ tá waalı. 14 Tə
nana ta ısəlɛ ké na tá heeliɣi təfoo sı Tacaa tila ı Pəyaɣa sı ká la antulinya Yatʋ.
15 Ye wei ı yɔɣɔtəɣı sı Yesu ké Ɩsɔ Pəyalʋ, Ɩsɔ wɛ ı waalı ké na pʋntʋ kpɛntəna-ı.
16 Sɔɔlʋɣʋ mpi Ɩsɔ sɔɔla-tʋ tɔ tə nyəma-wı, na tə tɛma-wı na tá taa.
Ɩsɔ ké sɔɔlʋɣʋ tʋ ké, ılɛ ye wei ı sɔɔləɣı ı lɛlʋ, pʋntʋ nyəmá Ɩsɔ na Ɩsɔ wɛ ı waalı.
17 Mpi pə húlə́ɣí sı ta təma sɔɔlʋɣʋ tıı fɛı pá yɔɣɔtı tɔɣɔlɛ sı tə kaa nyana pʋlʋɣʋ
paa pəcɔɣɔ Ɩsɔ hʋʋlɛ ńté tə wule. Pə taɣa pʋlʋ, ısəna Yesu Kilisiti tɔma antulinya
taa tɔ ḿpúɣó tá tɔma. 18 Sɔɣɔntʋ sɔɔlʋɣʋ ta kɛ sɔɔlʋɣʋ. Ama sɔɔlʋɣʋ mpi pə ké
tampana nyəm tɔ pə yasəɣı sɔɣɔntʋ ké. Pə tɔɔ ké sɔɣɔntʋ sɔɔlʋɣʋ ta kɛ sɔɔlʋɣʋ
kʋpaŋkʋ nakʋlı. Pə taɣa pʋlʋ, salə́ka kɔŋna na sɔɣɔntʋ.
19 Ye tá, Ɩsɔ laalənа-tʋɣʋ sɔɔlʋɣʋ ılɛna taa sɔɔlı-ı. 20 Ye nɔɣɔlʋ nɔɣɔ taa lııwa sı:
Ma sɔɔla Ɩsɔ. Ama ye ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ, ıı sɔɔləɣı ílé, pʋntʋ ké pɔpɔtʋ ké. Ye ı ta sɔɔlı
ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ wei ı naakı tɔ ısənaɣa ı ká sɔɔlı Ɩsɔ wei ıı naakı tɔ? 21 Kʋsəsıtʋ nti
Kilisiti tʋ-tʋ tɔɣɔlɛ sı: Pə wɛɛ sı ye wei ı sɔɔla Ɩsɔ, pʋntʋ í sɔɔlı ı yʋlʋtɔɣɔntəlɛ tətɔɣɔ.

5

Ta kəlʋɣʋ kɛ antulinya

1 Yʋlʋ wei ı tɛma ı taa sı Yesu kɛlɛ Kilisiti tɔ, pʋntʋ kɛna Ɩsɔ pəyaɣa, na ye wei ı
sɔɔla piya caa, pʋntʋ sɔɔla piya tətɔɣɔ. 2 Tə sɔɔlʋɣʋ Ɩsɔ na tá lakı ı kʋsəsıtʋ tɔɣɔ tə
nyəmá sı tə sɔɔla ı piya. 3 Tə təŋəɣı Ɩsɔ kʋsəsıtʋ tɔɣɔ pə húlə́ɣí sı tə sɔɔla Ɩsɔ. Na
Ɩsɔ kʋsəsıtʋ ta kəlı-tʋɣʋ katɛ. 4 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ paa Ɩsɔ pəyaɣa ŋka ká pəsəɣı na ká
kəlı antulinya ké. Tə tɛma Ɩsɔ na ta taa tɔɣɔ tə kəla antulinya. 5 Awe pəsəɣəna na
í kəlı antulinya, ye pə taɣa wei í tɛŋ ı taa sı: Yesu kɛlɛ Ɩsɔ Pəyalʋ tɔ ı paasi?

Kilisiti tɔɔ tampana hʋlʋɣʋ

6 Yesu Kilisiti kɛlɛ wei ı kɔmna lʊm na calәm tɔ. Pә taɣa lʊm tike kɛ ı kɔmnaa,
ama na calәm tɔtɔɣɔ. Na Feesuɣu lәsәɣәna seliya sı ḿpúɣú pә wɛɛ. Pә taɣa pʊlʊ
Feesuɣu kɛna tampana tʊ. 7 Seliya nyәm wɛ tɔm tooso ké. 8 Feesuɣu na lʊm na
calәm, na pә tәna pә tooso ısәntɔ ıı kpɛɛsәɣәna tәma. 9 Ye yәlaa lәsәɣı seliya tә
mʊɣı. Tɔʊ, lsɔ nyәŋ ná kәla yәlaa nyáma tәcaɣacaɣa. lsɔ seliya kɛlɛ wei ı lәsa ı
Pәyaɣa tɔɔ tɔ. 10 Pә tɔɔ ké wei ı tɛŋ lsɔ Pәyaɣa na ı taa tɔ pʊntʊ cɛkәnna seliya
ınɛɣɛ hatuu ı taa. Ama ye wei ıı tɛŋ ı taa na lsɔ, pʊntʊ yaa lsɔ ké pɔpɔtʊ ké. Pә
taɣa pʊlʊ tɔɔ, ı ta mʊ seliya wei lsɔ lәsa ı Pәyaɣa tɔɔ tɔ. 11 Na seliya wei lsɔ lәsәɣı
tɔɣɔlɛ sı: l ha-tʊɣʊ weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ, na ı Pәyaɣa cɛlәna-tʊɣʊ-kʊ. 12 Ye wei ı
kpɛntәna Pәyaɣa, ı hika weesuɣu kʊnɛ ınәɣı. Na wei ı ta kpɛntәna lsɔ Pәyaɣa tɔ
pʊntʊ kaa na-kʊ.

Weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ kʊ tɔm

13 Ma ŋmaa takәlaɣa na má heeli-mɛɣɛ ḿpúɣú sı mɛ mpa í tɛma mә taa na lsɔ
Pәyaɣa tɔ í hika weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔɣɔ. 14 Tә nyәmá sı ye tә sәlәmәɣı lsɔ ké
mpi pә ké ı luɣu nyәm tɔ, ı nıkı tɔɔ ké tá naani tɔɔ sɔsɔm kɛ ı tɔɔ. 15 lsәna mpi tә
nyәm sı ye tә sәlәmәɣı-ı pʊlʊ ı nıkı tɔ, mpʊ tɔtɔɣɔ tә nyәmá sı ı haa-tʊɣʊ mpi tә
sәlәmәɣı-ı tɔ.

16 Ye nɔɣɔlʊ naWa ı taapalʊ na í lakı ısaɣatʊ nti tıı kɔŋna sәm tɔ, pә wɛɛ sı pʊntʊ
í sәlәmәna ı taapalʊ na lsɔ ké, na lsɔ ha-ı weesuɣu. lsaɣatʊ nti tıı kɔŋna sәm tɔɣɔ
ma tɔŋ. lsaɣatʊ nti tә kɔŋna sәm tɔ pә taɣa tәlɛ tә tɔɔ ké ma tɔŋ sı í sәlәmәna. 17 Pә
tәna mpi pә ta siɣisi tɔ pә ké ısaɣatʊ ké. Ama ısaɣatʊ lɛntәnaa wɛɛ na tıı kɔŋna
sәm.

18 Tә nyәmá sı lsɔ pәyaɣa nakәlı ka kaa wɛɛ na ká tɔŋna ısaɣatʊ lapʊ. Pә taɣa
pʊlʊ, lsɔ pәyaɣa kentina ı tɔɔ, na lsaɣaʊ kaa kpaɣa pʊlʊɣʊ ı tɔɔ.

19 Tә nyәmá sı lsɔ tәnna-tʊ, na lsaɣaʊ niŋ taa ké antulinya tәna ná wɛɛ.

20 Tә nyәmá sı lsɔ Pәyaɣa kɔma na ká lá na tә hii laɣatʊ sı tә nyı tampana lsɔ.
Na ta na-ı na ı Pәyaɣa Yesu Kilisiti tә kpɛntaa na tá wɛɛ mpʊ. lnәɣәlɛ tampana
lsɔ, ınәɣәlɛ weesuɣu ŋku kıı tɛŋ tɔ.

21 Ma piya, í la laakalı na tıŋ.

TAKƎLAƔA NAALƐ NYƎŋKA NƝKA YOHAANI NMAAWA TƆ

Kʋtʋlʋtʋ

Takəlaɣa kanɛ ka taa ılɛ ŋmaalʋ ha ı təɣı həte kɛ sı səsə. Ɩ tasəɣı ı takəlaɣa kallaa kɛ apalʋtʋ sı pa təŋ tampana na səəlʋɣʋ. Ɩ kpaaləɣı Ɩsə sɛɛlaa sı pa la laakalı na pəpətʋ sɛɣɛsəlaa. Ulɛna í təkı ı takəlaɣa na sɛɛtʋ.

Ɩsəna **p**a **f**aɣa **Yoh**aa**n**ı **II t**a**kə**laɣa **t**ə**:**

Tampana təŋʋɣʋ na səəlʋɣʋ, 1-6
Laakalı lapʋ na sɛɣɛsəlaa pəpətʋnaa, 7-11
Sɛɛtʋ, 12-13

Sɛɛtʋ

1 Səsə ma, má ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ alʋ wei nyá Ɩsə ləsaa tə, na nyá piya mpa ma səəlaa na tampana tə. Pə taɣa ma tike ma səələna-mɛ, ama pa təna mpa pa nyəmá tampana tə pa səəla-mɛɣɛ. 2 Pə taɣa pʋlʋ təə, tampana kɛ tə təkaa na anəɣı tıı təkı tam.

3 Tacaa Ɩsə na Tacaa ını ı Pəyalʋ Yesu Kilisiti pá húlí-tʋɣʋ pɛɛlɛɛ na suulu na pá ha-tʋɣʋ alaafəya na páćó tá hiki kʋcəəŋ ınɛɣɛ tampana na səəlʋɣʋ pə taa.

Tampana na səəlʋɣʋ pə təm

4 Ma laŋlɛ hʋlʋma səsəm kɛ timpi ma nawa nyá piya taa lɛnsı təka tampana ısıı Tacaa tʋ-tʋ sı tá təkı tə. 5 Ma wiikina-ŋ alʋ nyá, sı tá səəlı tá təmaɣa. Ule pə taɣa kʋsəsıutʋ kʋfatʋ natəlı tə təə ké ma ŋmaakı. Ama nti pə sıı-tʋɣʋ tuu kancaalaɣa təɣəlɛ. 6 Ɩsə kʋsəsıutʋ təkʋɣʋ nté səəlʋɣʋ təŋʋɣʋ, na kʋsəsıutʋ nti pə sıı-mɛɣɛ hatuu kancaalaɣa təɣəlɛ sı í wɛɛna səəlʋɣʋ.

7 Pəpətʋnaa paɣalɛ yana antulinya ké, paa caa pá nıı sı Yesu Kilisiti pəsa yʋlʋ təteŋɛlɛŋ kɛ tampana. Yʋlʋ wei ıı caa í nıı mpʋ tə pʋntʋ ké pəpətʋ ké, na ınəɣəlɛ Kilisiti kolontu. 8 Mpʋ tə í la laakalı na mə tı, í taa yele na mə təmlɛ kawaaɣa le. Pıı tɛ na pá fɛlı-mɛɣɛ kʋpantʋ kɛ səsəm.

9 Ye wei í ŋmaana Kilisiti sɛɣɛsʋɣʋ təə sı kʋ ta maɣa-ı, pʋntʋ na Ɩsə pa faɣaa ké. Ama ye wei ı təŋa Kilisiti sɛɣɛsʋɣʋ, pʋntʋ kpɛntəna Tacaa na ı Pəyalʋ ké. 10 Ye nɔɣəlʋ kɔma na pə́ tá ké sɛɣɛsʋɣʋ kʋnɛɣɛ ı sɛɣɛsəɣı, í taa tɛɛ pʋntʋ waalı sı í sʋʋ mə təyaɣa, na paa sɛɛtʋ maɣamaɣa í taa sɛɛ-ı. 11 Pə taɣa pʋlʋ, ye wei ı sɛɛ-ı pə wɛ ısıı í na pʋntʋ pa pɛɛla nɔɣɔ kɛ ısaɣatʋ təma nna ı lakı tə a taa ké.

Tənaɣa nyəntʋ na sɛɛtʋ

12 Tɔm nti ma wɛna sı ma heeliɣi-mɛ tə tə təəwa, ılɛ ma nyıuləɣı sı maa kɔə mə tɛɣɛ na má heeli-mɛɣɛ-tı na nɔɣɔ na pə́ ha-tʋɣʋ laŋhʋlʋmlɛ səsəəlɛ. Ma kaa ŋmaa-təɣı kʋŋmaa kɛ takəlaɣa taa na ŋmaalaɣa.

13 Nyá kɔɣɔ wei Ɩsə ləsaa tətə tə, ı piya sɛɛkı-ŋ.

TAKƎLAƔA TOOSO NYƎŋKA NƝKA YOHAANI NMAAWA TƆ

Kʋtʋlʋtʋ

Apalaa mpa pa yaa sı Kayusi na Temetiyusi tɔɣɔ Yohaanı ŋmaa ı takəlaɣa kanɛ. Ama tə ta nyı pa tɔm kɛ teu. Nti Yohaanı yɔɣɔta pa tɔɔ tɔɣɔlɛ sı pa tɔŋ tampana taa. Ilɛna í kɛɛsəɣı-tʋɣʋ apalʋ wei pa yaa sı Tiyotəlɛfı tɔ ı tɔm sı ı ké ısaɣav.

Ɩsəna pa faɣa Yohaanı III takəlaɣa tɔ:

Yohaanı ləsəɣı Kayusi aseeta, 1-8
Tiyotəlɛfı tɔntɛ ısaɣalɛ, 9-10
Temetiyusi tɔntɛ kʋpantɛ, 11-12
Sɛɛtʋ, 13-15

Sɛɛtʋ

1 Sɔsɔ má, ma ŋmaakəna takəlaɣa kanɛɣɛ ma yʋlʋ kʋpaŋ Kayusi. Ma sɔɔla-ŋ sɔsɔm ké.
2 Ma taapalʋ kʋpaŋ, ma koolee nté sı ń caɣana nyá tı, na pə́ ha-ŋ tɔnʋɣʋ taa alaafəya ısıı nyá ləsaɣa wɛv alaafəya tɔ. 3 Ta taapalaa tala cənɛ ılɛna pá heeli-m sı ń tɔka tampana ké pə tıı fɛı, ısıı tuu lɔŋ n ka tıı tɔkʋɣʋ-yɛ tɔ, ılɛna ma laŋlɛ hʋlʋmı sɔsɔm. 4 Ɩsıı ma nukʋɣʋ sı ma piya təŋəɣı tampana tɔ pə wɛ-m leleŋ ké pə tıı fɛı.

Kayusi kʋpantʋ

5 Ma taapalʋ kʋpaŋ, paasənav mpi ń paasəna tá taapalaa haləna pə́ kpɛŋna mʋvlaa maɣamaɣa tɔ n ké yʋlʋ kʋpaŋ ké. 6 Yəlaa panɛ pa pʋɣʋla nyá sɔɔlʋɣʋ tɔm kɛ Yesu sɛɛlaa təna ısɛntaa. Haı, ma wiikina-ŋ sı ń nyəni Ɩsɔ na ń səna-wɛɣɛ pa mpaav tɔm taa. 7 Kilisiti təmlɛ lapʋ tɔɔ ké pa tʋ mpaav, pa ta tisi sı mpa pa ta nyı Ɩsɔ tɔ pá səna-wɛ. 8 Pə mʋna Kilisiti təŋlaa ta taa tɔkəna yəlaa ısıı panɛ ını pa takanaa, na tá tʋ-wɛɣɛ niŋ kɛ tampana təmlɛ nte pa lakı tɔ tə taa.

Tiyotəlɛfı na Temetiyusi pa tɔm

9 Ma ŋmaa Yesu sɛɛlaa kpekəle kɛ takiliya tənyəv, na Tiyotəlɛfı wei ı pɛɛkəɣı sı pa nyənəɣı-ı pa sɔsɔ tɔ í kisi sı ını ı kaa mʋ ma tɔm. 10 Pə tɔɔ ké ye ma kɔma na má kɔɔ maa kuli ısaɣatɔm na pɔpɔtʋ tɔm nti ı suu-tʋ tɔ tə tɔɔ na í nıı. Ɩ ta yele ı nyəŋ ını se. Ta taapalaa mpa pa kɔŋ təna tɔ ıı mʋɣʋ-wɛ. Haləna ye mpa pa caakı sı pa mʋ-wɛ, ı kaləɣəna-wɛɣɛ na í nyaası-wɛ na Yesu sɛɛlaa kpekəle taa tɔɣɔnʋɣʋ.
11 Ma taapalʋ kʋpaŋ, taa kɛɛna ısaɣalatʋ. Ama kɛɛna kʋpantʋ latʋ na ń lakı. Ɩsɔ tənna kʋpantʋ latʋ. Ye wei ıı lakı kʋpantʋ, pʋntʋ ta nyı Ɩsɔ ké paa pəcɔɣɔ.
12 Yəlaa təna pʋɣʋləɣı Temetiyusi kʋpantʋ ké, na ı tampana maɣamaɣa ná ləsəɣı ı nyılʋɣʋ tɔtɔ. Ɩnəɣı tá tɔtɔ tə kuliɣi kahuka kɛ ı kʋpantʋ tɔɔ, na n nyəmá teu sı taa yɔɣɔta nti, ḿpúɣú pə wɛɛ.

Tənaya sɛɛtʋ

13 Tɔm nti ma wɛna sı ma heeliɣi-ŋ tɔ tə tɔɔwaɣa, ılɛ ma kaa nɔkı na má ŋmaa-təɣı kʋŋmaa kɛ takəlaɣa taa na ŋmaalaɣa. 14 Ama ma nyıləɣı sı maa kɔɔ na má na-ŋ nɔɔnɔɔ na tá caɣa na tá yɔɣɔtı.
15 Ɩsɔ í ha-ŋ alaafəya, nyá taapalaa sɛɛkı-ŋ.
Sɛɛ paa ta taapalʋ wei.

TAKƎLAƔA NƝKA YUTI NMAAWA TƆ
Kʊtʊlʊtʊ

Yuti takəlaɣa ta siɣisina yʊlʊ yaa kpekəle natəlı. Ɩsɔ sɛɛlaa tənaɣa pə kpɛntaa. Ɩlɛ mpa pa sɛɣɛsəɣı pəpətʊ sɛɣɛsəŋ tɔɣɔ Yuti yookina ı takəlaɣa taa. Ɩ hʊləɣı sı mpɛ ını paa tɛɛsəna ké ısıı ləŋ nyáma, na ısɔtaa tillaa mpa pa kʊla Ɩsɔ tɔɔ na ílé ı tɔɣɔnı-wɛ tɔ.

Ɩsəna **p**a **f**aɣa **Yuti t**a**kə**laɣa **t**ɔ**:**

Kʊtʊlʊtʊ na sɛɛtʊ, 1-2
Pəpətʊ sɛɣɛsəlaa na pa hʊʊnaʊ təm, 3-16
Tampana təŋlaa í təkı pa taa tɛm kɛ teu, 17-23
Ɩsɔ kʊlʊm na ta waasʊlʊ Yesu pa samtʊ, 24-25

Sɛɛtʊ

1 Maɣa Saakı neu Yuti, Yesu Kilisiti təmlɛ tʊ.
Má ŋmaana takəlaɣa kanɛɣɛ mpa Tacaa Ɩsɔ yaawa na í sɔɔlı-wɛ, na Yesu Kilisiti
ná təka-wɛ tɔ.
2 Ɩsɔ í hʊlı-mɛɣɛ suulu, na í ha-mɛɣɛ alaafəya, na í tʊ-mɛɣɛ təma sɔɔlʊɣʊ na pə́
tɔɔ sɔsɔm.

Sɛɣɛsəlaa pəpətʊnaa
(Piyɛɛ II 2:1-17)

3 Ma taapalaa, ma lʊpa teu sı nyʊɣʊ yapʊ təm nti tə ké tá təna tá təm tɔ pə təm
kɛ má ŋmaa-mɛ. Kɛna pə́ caalı-m sı má ŋmaa-mɛɣɛ takəlaɣa kanɛ na má sɔɔsı-
mɛɣɛ apalʊtʊ na í yoo Ɩsɔsɛɛlɛ nte Ɩsɔ ha təm kʊlʊm tɔɔ ké kpakpaa kɛ mpa ı tı tɔ
pə yoou. 4 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, yəlaa asaɣaa napəlı mpa pa sʊʊwa təkɛʊ ké ta taa tɔ,
mpɛ pa kɛɛna tá Ɩsɔ pɛɛlɛɛ təm na pá kʊsəɣəna pa asilima taa tɔntɛ təm nyʊɣʊ, na
pá kisiɣi Yesu Kilisiti wei ı tike təkoŋ ı kɛ Tacaa na ta Sɔsɔ tɔ. Pa tɛma kpaalʊɣʊ
kɛ Ɩsɔ Təm takəlaɣa taa ké hatuu ləŋ kɛ pa təm kʊɣʊ.
5 Paa na í ka tɛma-təɣı nyəm təkpataa tɔ, pə wɛɛ sı má tasa-mɛɣɛ lɛntı tɔɔsʊɣʊ
kɛ ısəna Tacaa yapa Ɩsɛɣɛlı yəlaa kɛ Icipiti taa na pə waalı í kʊ mpa pa ta tɛmı-ı
na pa taa tɔ. 6 Ɩ tɔɔsı sı ısɔtaa tillaa mpa pa laŋa ta hɛɛna pəsʊɣʊ ŋku pə ha-wɛ sı
pa lakəna, na pá kʊlı na pá yele pa maɣamaɣa pa lona tɔ, Ɩsɔ həka-wɛɣɛ alukpala
kɛ tam tɔɔ, na í sıı-wɛɣɛ atɛ səkpɛtʊɣʊ taa, na í taŋna kʊyakʊ sɔsɔɔʊ. Kʊ wule kɛ ı
ká tʊ-wɛɣɛ saləka. 7 Ɩ tɔɔsı sı Sɔtəm na Kɔməɔ na acalɛɛ nna a cɔɔna-yɛ tɔ a yəlaa
lakaɣa ké ısıı ısɔtaa tillaa panɛ. Pa lakaɣa asilima kʊlapʊtʊ ké. Pa təŋaɣa pa tənəŋ
kʊnyıləŋ ısaɣaŋ wei ı fɛı lapʊ tɔ. Ɩlɛ kɔkɔ tam nyəŋka ntέ pa saləka, na mpi pə
lapa-wɛɣɛ mpʊ tɔ pə kpaala paa wei ké təkelekele.
8 Yəlaa mpa pa sʊʊwa təkɛʊ ké ḿpúɣú mə hɛkʊ tɔ mpʊ pə maɣamaɣa kɛ pɛlɛ pa
lakı. Pa toosee nna pa toosiɣi na pá təŋəɣı mpʊ na pá lakı tɔ anı a tʊsəɣəna-wɛ
na pá wakələɣı pa tı, na pá footiɣi Ɩsɔ sɔsɔɔntʊ, na pá tʊʊkı ısɔtaa teeli nyáma.
9 Ɩsɔtaa tillu sɔsɔ Misɛɛlı ta la mpʊ. Moisi səpa na Misɛɛlı na ılɔɣɔʊ pá həŋı-ı na
pá yooki tɔ, Misɛɛlı ta kuli nɔɣɔ na í kʊ ılɔɣɔʊ təm na kʊtʊɣʊ. Ama ı təma-ı ké sı:
Tacaa ká nana-ŋ. 10 Yəlaa panɛ, mpi pa ta nyı tɔ mpəɣı pa tʊʊkı. Na mpi pa nyəmá
yem ké pa tı ısıı taalɛ wontu maɣamaɣa nyəŋʊɣʊ tɔ, mpı pə kʊɣʊna-wɛ təkpataa.
11 Pa təm wɛ waıyo ké. Kayini ıkpatɛ kɛ pa təŋəɣı, na pɔɣɔlaɣa tɔɔ ké pa tolisa pa
tı ısıı Palaam lapʊ tɔ. Ɩsəna mpi Kolee ná kpɛɛsəna Moisi tɔ ḿpúɣú pa lapa, ılɛna
pá wakəlı tənaŋnaŋ. 12 Ye pa wɛ mə tɔɣɔnası tətɔɣɔlɛ, tusuɣu wɛnna, na tənaɣa
pa pəsəɣəna pa acima na fɛɛlɛ tıı fɛı-wɛ, hiliŋ haana. Pa wɛɛ ké ısıı tɛʊ piluɣuu na
heelim kʊsı-kʊ tɔ, na ısıı tıŋ wei paa pə tala ı lʊlʊɣʊ ıı lʊləɣı tɔ, na ısıı tıŋ wei pa

kpɛsəna ɪ lila na í wʊlɪ yem təwɔkɔkɔ tɔ. 13 Pa kʊlapʊtʊ lʊləsəɣɪ fɛɛlɛ fɛɪ təma kɛ pa
kiŋ ké ɪsɪɪ teŋku hʊla páánáá nyəna tɔɔkʊɣʊ kʊhulaŋ tɔ. Pa wɛɛ ké ɪsɪɪ ɪsɔtʊlʊŋasɪ
kʊkpɛsasɪ. Ɩsɔ tɛma-wɛɣɛ pa təcaɣalɛ caav kɛ səkpɛtiile anaam taa ké.
14 Atam saalɪ kʊlɛlʊɣʊ naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ ntɛ́ Henɔkɪ, na ɪnɪ ɪ ka nana
yəlaa panɛ pa tɔm kɛ hatuu lɔŋ na í yɔɣɔtɪ sɪ: Ɩ tʊ ŋkpaŋŋ na í nɪɪ. Tacaa ká kɔɔ
na ɪ ká kpɛŋna ɪ ɪsɔtaa tillaa naŋŋ nyɔ́ma ɪsɪɪ iyisi naanʊwa, 15 sɪ ɪ hʊʊkəna yəlaa
tənaɣa tɔm. Ɩ ká kʊ asaɣaa təna mpa pa kpɛɛsəna Ɩsɔ na pá lá təma asaɣɛɛ anɛ a
təna tɔ, na ɪsaɣatɔm nti kawalasɪ nyɔ́ma mpa paa see nɔɣɔlʊ tɔ pa tʊ-ɪ tɔ pa tɔm.
16 Yəlaa panɛ, tam ké pa kʊntəɣɪ na pá kaləɣɪ. Pa maɣamaɣa pa kʊnyɪuləŋ kɛ pa
təŋəɣɪ. Kalampaanɪ tɔm kɛ pa yɔɣɔtəɣɪ, na mpa pa kiŋ kawaaɣa wɛɛ tɔɣɔ pa talaɣɪ.

Kantəkaɣa kʊyɛɛŋ taa təma

17 Ama ma taapalaa mɛ, mɪɪ tɔɔsɪ nti Tacaa Yesu Kilisiti tillaa heela-mɛɣɛ tuu
lɔŋ tɔ. 18 Pa heela-mɛɣɛ sɪ: Tampana tɔɔ, kʊyɛɛŋ kʊtɛɛsəŋ taa, yəlaa ká lɪɪ mpa pa
təŋəɣɪ pa kʊnyɪuləŋ ɪsaɣaŋ tɔ, na paa woŋ-mɛ. 19 Mpɛ pa yelina na faɣav kɔŋ, pa
yʊlʊwɛɛtʊ ŋmakələna-wɛ, pə taɣa Ɩsɔ Feesuɣu. 20 Ama ma taapalaa mɛ, mɪɪ sɔɔsɪ
toŋ kɛ mə Ɩsɔ sɛɛʊ kʊpam naŋŋ nyəm taa ké tam. Ɩ sələməna Ɩsɔ Feesuɣu Naŋŋtʊ
pəsʊɣʊ, 21 na í səŋ Ɩsɔ sɔɔlʊɣʊ tɔm taa ké tam na í taŋaa sɪ Tacaa Yesu Kilisiti í
ha-mɛɣɛ weesuɣu ŋku kɪɪ tɛŋ təɣə ɪ kʊpantʊ tɔɔ.
22 Sika nyɔ́ma tɔm í la-mɛɣɛ pətɔɔtɛɛ. 23 Ɩ hɔ-wɛ na í ləsɪ kɔkɔ taa na í ya pa
nyɔɔŋ. Lɛlaa tɔm í la-mɛɣɛ pətɔɔtəlɛ tɔtɔ na sɔɣɔntʊ. Ama pə kpaɣav pa wontu
nti pa yʊlʊwɛɛtʊ asilima taanaa tɔ í taa tokina.

Ɩsɔ sam

24 Ɩsɔ pəsəɣɪ na í te-mɛɣɛ təhotile təna taa, na í la na í səŋ ɪ ɪsɛntaa na í fɛɪna
kawalaɣa, na laŋhʊlʊmlɛ kʊɣɪ-mɛ. 25 Ta Yatʊ Ɩsɔ wei ɪnɪ ɪ tike ɪ ké Ɩsɔ tɔ ɪ teeli na
ɪ sɔsɔɔntʊ na ɪ pəsʊɣʊ na ɪ toŋ ka wɛ ḿpʊ́ɣʊ́, ɪlɛ pə́ wɛɛ ḿpʊ́ɣʊ́ saŋa taa na tam tɔɔ
ké Tacaa Yesu Kilisiti tɔɔ. Ami.

KUKULUTU
Kʊtʊlʊtʊ

Kukulutu takəlaɣa ŋmaalʊ ka wɛ tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa na pá yaakɪ-tɪ sɪ Patəməsɪ tɔ tə taa ké. Ɪsɔ sɛɛʊ tɔɔ kʊnyɔntɔɣɔlɛ ka tɔɣɔnəna-ɪ na í polo í cɔɔsɪ tənа. Yesu sɛɛlaa kpeka naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ ka wɛ Asii tɛtʊ taa tɔɣɔ í ŋmaawa ɪ takəlaɣa. Ɪ tasa-wɛɣɛ apalʊtʊ sɪ pá tɔkɪ pa taa tɛm na pá tɛɛləɣɪ. Ɪ takəlaɣa taa tɔm paɣalɛ cɛkənaʊ wɛ katɛ ké. Mpi tɔ, mpi pə hʊləɣɪ yaasinaa tɔɣɔ ɪ ŋmaawa ɪ takəlaɣa taa ɪsɪɪ Yesu kɛ pə tənа pə kancaalaɣa, ɪ ké awulaa wulaʊ, na sɔsaa sɔsɔ, ɪnəɣəlɛ Yuta tɔɣɔlaɣa, ɪnəɣəlɛ kɔtəlaa kɔtʊlʊ. Pəcɔ ɪnəɣəlɛ kɔtaɣa Ɪwəyaɣa. Yesu na ɪ nyáma paa kələna hʊʊlɛ sɔsɔɔlɛ waatʊ.

Ɪsəna **p**a **f**aɣa **kukulutu** t**akə**laɣa **t**ɔ:

Yohaanɪ ké Kilisiti tillu, titite *1:1-8*
Yesu sɛɛlaa kpeka naatosompɔɣɔlaɣa takəlasɪ, titite *1:9–3:22*
Ɪsɔ na Yesu Kilisiti pa sɛɛtʊ, titite *4–5*
Takəlaɣa na ka kʊtaaləʊ naatosompɔɣɔlaɣa, titite *6:1–8:1*
Akantɛɛ naatosompɔɣɔlaɣa, titite *8:2-11*
Tʊm sɔsɔ na wontu naalɛ, titite *8:12–13:18*
Yəlaa iyisi nɪɪnʊwa na nɪɪlɛ na liɣiti (144000), titite *14*
Ɪsɔ pááná kɔpʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa, titite *15–16*
Papiloni hotuɣu na Ɪləɣɔʊ kpisuɣu, titite *17–20*
Ɪsɔtɔnʊɣʊ kʊfalʊɣʊ na tɛtʊ kʊfatʊ Yosalɛm kʊfalʊ, titite *21:1–22:5*
Ma kɔŋ nɔɔnɔɔ, titite *22:6-21*

Takəlaɣa kanɛ ka hʊwɛɛ

1 Takəlaɣa kanɛ ka taa kɛɛsəɣəna Yesu Kilisiti kula mpi pə tɔɔ na í húlí tɔ. Ɪsɔ yelina sɪ í húlí ɪ pəyalaa kɛ mpi pə wɛɛ sɪ pə kɔŋ nɔɔnɔɔ tɔ. Kilisiti tilina ɪ ɪsɔtaa tillu na í húlí-təɣɪ ɪ pəyalʊ Yohaanɪ má. 2 Na pə tənа mpi Yohaanɪ má, ma nawa tɔɣɔ ma kɛɛsaa. Na Ɪsɔ kʊheelutu na tampana nna a tɔɔ Yesu Kilisiti kulaa tɔɣɔlɔ. 3 Wei ɪ kaləɣɪ tɔm tənɛ, na mpa pa tʊ ŋkpaŋŋ kɛ mpi pɪɪ la cele na pə yɔɣɔta pə tɔm tɔ, na pá tɔka nti pa ŋmaa cənɛ tɔ, pʊntʊnaa nté leleŋ nɪɪlaa. Pə taɣa pʊlʊ, mpi pə wɛɛ sɪ pɪɪ la mpʊ tɔ pə waatʊ wʊsaa ké.

Yesu sɛɛlaa kpeka naatosompɔɣɔlaɣa sɛɛtʊ

4 Maɣa Yohaanɪ, má ŋmaakəna takəlaɣa kɛ Yesu sɛɛlaa kpeka naatosompɔɣɔlaɣa mpa mɛ í wɛ Asii tɛtʊ taa tɔ.

Ɪsɔ wei ɪ wɛɛ, na ɪ ka wɛɛ, na ɪ ká kɔɔ tɔ, í húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na í ha-mɛɣɛ alaafəya. Na feesiŋ naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ wɛ Ɪsɔ kawulaɣa kumte ɪsɛntaa tɔ, ílé í húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na í ha-mɛɣɛ alaafəya tɔtɔ. 5 Yesu Kilisiti wei ɪ ké seliya tʊ kʊpaŋ, na pə taaləna-ɪ sətaa taa ké feesuɣu təcəcɪ na ɪ ké tɛtʊ tɔɔ awulaa wulaʊ tɔ, ílé í húlí-mɛɣɛ pɛɛlɛɛ na í ha-mɛɣɛ alaafəya tɔtɔ.

Ɪnɪ ɪ sɔɔləna-tʊ na í sí sɪ pá ləsɪ-tʊɣʊ tá ɪsaɣatʊ, 6 na ɪ lapa-tʊɣʊ awulumpiya sɪ tá la ɪ Ɪsɔ wei ɪ ké ɪ Caa tɔɣɔ təmlɛ ɪsɪɪ kɔtəlaa. Yesu teeli na ɪ pəsʊɣʊ í wɛɛ tam. Ami. 7 Ɪ nyənɪ, ɪ kɔŋna na ɪsɔŋmʊntʊ. Yəlaa tənа təpaɪ halənа pá kpɛntəna mpa paa tʊla-ɪ póóŋ tɔ paa na-ɪ. Atɛ piitimnaa tənа ká wii ɪsɪɪ pa səkɪ. Nn, pá la mpʊ. Ami.

8 Maɣa Aləfa na Omɛka. Tacaa Ɪsɔ kawulaɣa tʊ wei ɪ wɛɛ, na ɪ ka wɛɛ, na ɪ ká kɔɔ tɔ ɪnɪ ɪ yɔɣɔtəna təfoo kɛ́ mpʊ.

Ɪsəna pə lapa na Yohaanɪ na Kilisiti tɔ

9 Mə taapalʊ Yohaanɪ má, má na-mɛ tə tɔkʊɣʊ kʊnyɔŋ na tə tɔkʊɣʊ kawulaɣa na tá taŋna suulu tɔ, tá na Yesu tə kpɛntaa tɔɣɔ. Ma lapa Ɪsɔ Tɔm na tampana nna

a tɔɔ Yesu kulaa tɔ pə waasʊ təɣɔ pa sɪɪ-m Patəməsɪ. Lʊm cɔɔna tɛtʊ nti tɔ tə taa cənɛ. 10 Ḿpúɣú Tacaa kʊyakʊ wule, Feesuɣu tɛɛna-m. Tənaɣa ma nɪɪ pə yɔɣɔta ma waalɪ na nɔɣɔ sɔsɔɣa ɪsɪɪ akantəlɛ wula taka. 11 Pa yɔɣɔtaɣa ké sɪ: Nmaa takəlaɣa taa ké mpi n naakɪ tɔ, na ń tilina-kɛɣɛ Yesu sɛɛlaa kpeka naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɛ: Ifeesu, Simiinɪ, Pɛɛkam Tiyatii, Saatɪ, Filatɛləfii, Layotisee.

12 Ma pəsaa sɪ ma naa wei ɪ yɔɣɔtəɣəna-m tɔ, ɪlɛ má ná wʊla kpatəŋ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ tɔɔ pa mʊsa kɔkɔsɪ təɣɔlɛ. 13 Na ɪ hɛkʊ taa wɛ nɔɣɔlʊ na í nəɣəsəna yʊlʊ, na í suu capa kʊtaɣalʊ, na í ləla ɪ hɔɔlɛ taa ké wʊla tampala. 14 I nyɔɔsɪ hʊlʊma laɪlaɪ ké ɪsɪɪ kaɣalʊ, yaa ɪsɪɪ kpoŋkpomʊlʊm, na ɪ ɪsɛ mʊɣɪ kɔkɔ. 15 I nɔntaaləŋ mʊɣɪ kɔkɔ ké ɪsɪɪ pa tʊkʊɣʊ nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ kɛ kuluku kɔkɔ sɔsɔɔŋka taa na kʊ hoo na pá sotiti-kʊ tɔ. Na ɪ nɔɣɔ yuŋ kəla ɪsɪɪ lʊm kpeŋuɣu na pə́ faləɣɪ tɔ. 16 I tɔka ɪ niŋ ntəɣɔŋ taa ké ɪsɔtʊlʊŋasɪ naatosompɔɣɔlaɣa, na laɣatɛ nte tə wɛ lɔŋ kɛ taa na waalɪ tɔ tə lɪɪkaɣana ɪ nɔɣɔ taa. I ɪsɛntaa mʊɣɪ kɔkɔ ké ɪsɪɪ ilim sikuɣu na pə́ nyakɪ ɪsəna mpi tɔ. 17 Ma na-ɪ mpʊ, ɪlɛna má hoti ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ ɪsɪɪ sətʊ. Ḿpúɣú ɪ tənа ɪ niŋ ntəɣɔŋ kɛ ma tɔɔ na í tɔ sɪ: Taa nyá, má kɛna kancaalaɣa tʊ na kantəkaɣa tʊ. 18 Ma wɛna ma weesuɣu. Maa səpa, ɪlɛ pənɛntɛ ma wɛna ma weesuɣu kɛ tam tɔɔ. Má kpilikina səm na atɛtʊnaa təcaɣalɛ kɛ ma niŋ taa. 19 Ye mpʊ tʊ takəlaɣa taa ké mpi n naa tɔ, paa nɔɔnɔɔ nyəntʊ tənɛ, paa pə waalɪ nyəntʊ nti tɪɪ kɔɔ tɔ. 20 Ɪsɔtʊlʊŋasɪ naatosompɔɣɔlaɣa wei n ná ma tɔka ma niŋ ntəɣɔŋ taa, na wʊla kpatəŋ naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ tɔɔ pa mʊsa kɔkɔsɪ tɔ pə húlə́ɣí mpi təɣɔlɔ. Ɪsɔtʊlʊŋasɪ naatosompɔɣɔlaɣa nté Yesu sɛɛlaa naatosompɔɣɔlaɣa ɪsɔtaa tillaa, na wʊla kpatəŋ wei ɪ tɔɔ pa mʊsa kɔkɔsɪ tɔ ɪlɛɣɛlɛ Yesu sɛɛlaa naatosompɔɣɔlaɣa maɣamaɣa.

2

Tɔm nti pa heela Ifeesu Yesu sɛɛlaa kpekəle tɔ

1 Nmaa takəlaɣa na ń heeli Ifeesu Yesu sɛɛlaa kpekəle ɪsɔtaa tillu sɪ: Má wei ma tɔka ɪsɔtʊlʊŋasɪ naatosompɔɣɔlaɣa kɛ ma niŋ ntəɣɔŋ taa, na ma təŋ wʊla kpatəŋ naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ tɔɔ pa mʊsa kɔkɔsɪ tɔ ɪ hɛkʊ taa tɔ ma yɔɣɔtaa sɪ: 2 Ma nyəmá pə tənа mpi n lapa tɔ. Na ma naWa ɪsəna n wɪɪWa tɔ, na suulu wei n tɔkaa tɔ. Ma nyəmá sɪ nn caa asaɣaa tɔm. N maɣasa mpa pa yaa pa təɣɪ tillaa, pəyele kpaɪtəko pa ta kɛ pʊlʊ tɔ, sɪ n naa pa waalɪ. N naWa sɪ pa ké pɔpɔtʊnaa ké. 3 N təɣa suulu na ń təɣɔ ma kʊnyɔŋ, na paa na mpʊ tɔ n ta lɔ tɔɔŋ. 4 Ama kʊlʊmtʊ nti ma laŋlɛ ta hɛɛna-ŋ təɣɔlɛ sɪ, nn tasəɣɪ-m sɔɔlʊɣʊ ɪsɪɪ hatuu kancaalaɣa n ka sɔɔlʊɣʊ-m tɔ. 5 Tɔʊ, timpi ɪnɪ n cɔləsa mpʊ tɔ tɔɔsɪ pə tɔɔ na ń ha nyá ɪsaɣatʊ kɛ siɣile, na ń lá ɪsɪɪ n lakaɣa tuu kancaalaɣa tɔ. Ye n ta ha nyá ɪsaɣatʊ kɛ siɣile maa kɔɔ nyá kiŋ na má kpɛsɪ nyá kɔkɔ kpátúɣú kɛ kʊ lonte taa. 6 Paa na mpʊ kʊlʊmtʊ nti ma laŋlɛ hɛɛna-ŋ təɣɔlɛ sɪ, nyá kpiisa ŋkpaŋʊɣʊ tətəɣɔ Nikolaɪ nyə́ma kʊlapʊtʊ nti ma kpiisa ŋkpaŋʊɣʊ tɔ.

7 Ye wei ɪ wɛna ŋkpaŋŋ pʊntʊ í tʊ-ɪ teu, na í nɪɪ nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ ɪlɛ.

Ye mpa pa lapa kəllaa maa ha-wɛɣɛ nɔɣɔ na pá təɣɔ Ɪsɔ tɪɪŋ taalɛ taa weesuɣu tʊɣʊ pəle.

Tɔm nti pa heela Simiinɪ Yesu sɛɛlaa kpekəle tɔ

8 Nmaa takəlaɣa na ń heeli Simiinɪ Yesu sɛɛlaa kpekəle ɪsɔtaa tillu sɪ: Má wei ma ké kancaalaɣa tʊ na kantəkaɣa tʊ na ma səpa na má fe tɔ, ma yɔɣɔtaa sɪ: 9 Ma nyəmá kʊnyɔməŋ wei n təɣaa tɔ. Ma nyəmá nyá hʊlʊməŋ tɔɔ. Paa na mpʊ tampana tɔɔ ɪsəntɔ n pilaa ké. Ma nyəmá ɪsaɣatʊ nti mpa pa yaa pa təɣɪ Yuta nyə́ma pəyele pa ta kɛ Yuta nyə́ma tɔ pa yɔɣɔtəɣɪ nyá tɔɔ tɔ. Pa ké Satanɪ nyə́ma ké. 10 Taa nyana kʊnyɔŋ ŋku n ká kɔɔ na ń təɣɔ tɔ. Nyənɪ, Iləɣɔʊ ká tʊ mə taa paɣalɛ

kɛ salәka taa sɪ ɪ maɣasәɣɪ-mɛ na í ná mә waalɪ. Na kʊyɛɛŋ naanʊwa taa ké í ká tɔɣɔ kʊnyɔŋ. La yʊlʊpaŋ halәna nyá sәm wule, maa tɛ na má ha-ŋ weesuɣu teeli ntenuɣu.

11 Ye wei ɪ wɛna ŋkpaŋŋ pʊntʊ í tʊ-ɪ teu, na í nɪɪ nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ ɪlɛ.

Ye mpa pa lapa kәllaa pa kaa na sәm kʊlɛlәm.

Tɔm nti pa heela Pɛɛkam Yesu sɛɛlaa kpekәle tɔ

12 Nmaa takәlaɣa na ń heeli Pɛɛkam Yesu sɛɛlaa kpekәle ɪsɔtaa tillu sɪ: Má wei ma wɛna laɣatɛ nte tә wɛ lɔŋ kɛ táá na waalɪ tɔ ma yɔɣɔtaa sɪ: 13 Ma nyәmá timpi n wɛɛ tɔ, Satanɪ kawulaɣa tәtɔɣɔlɛ ntέ tәna. N nyɔɔna-m teu tәkpam, halәna waatʊ wei pa kʊ ma aseeta tʊ kʊpaŋ Antipasɪ kɛ mә tɛ timpi Satanɪ ná lapa ɪ tɛ tɔtɔ tɔ, n tɛma-m na nyá taa ké ḿpúɣó, n ta yele. 14 Ama kʊlʊmtʊ nti ma laŋlɛ ta hɛɛna-ŋ tɔɣɔlɛ sɪ, mpa pa tɔka Palaam sɛɣɛsʊɣʊ tɔ pa wɛ nyá tɛ tәna. Palaam ka sɛɣɛsәna Palakɪ sɪ í tusi Ɩsɛɣɛlɪ nyәma sɪ pá tɔɣɔ tɪɪŋ kʊlalaam, na pá la asilima na pá pәsɪ asaɣaa. 15 Na mpa pa tɔka Nikolaɪ nyәma sɛɣɛsәŋ tɔ pa wɛ nyá tɛ tɔtɔ. 16 Yele nyá ɪsaɣatʊ ntɪ, ye pә taɣa mpʊ maa kɔɔ nɔɔnɔɔ ké nyá kiŋ na má yoona yәlaa mpɛ na ma nɔɣɔ taa laɣatɛ.

17 Ye wei ɪ wɛna ŋkpaŋŋ pʊntʊ ɪ tʊ-ɪ teu, na í nɪɪ nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ ɪlɛ.

Ye mpa pa lapa kәllaa maa ha-wɛɣɛ manna kʊŋmɛsʊ. Na maa ha paa pa taa wei tɔtɔɣɔ pәlɛ kʊhʊlʊmәlɛ nte tә tɔɔ pa ŋmaa hәtɛ kʊfatɛ nte nɔɣɔlʊ ta nyɪ tɔ ye pә taɣa pʊntʊ wei paa cɛlɛ-tɛ tɔ ɪ paasi.

Tɔm nti pa heela Tiyatii Yesu sɛɛlaa kpekәle tɔ

18 Nmaa takәlaɣa na ń heeli Tiyatii Yesu sɛɛlaa kpekәle ɪsɔtaa tillu sɪ: Má wei ma ké Ɩsɔ Pәyalʊ, na ma ɪsɛ mʊɣɪ kɔkɔ, na ma nɔntaalәŋ tee kɔkɔ kɛ nyәnәnyәnɪ ɪsɪɪ nyәɣәlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ ŋku pa sotitaa tɔ, ma yɔɣɔtaa sɪ: 19 Ma nyәmá pә tәna mpi n lapa tɔ, ma nyәmá nyá sɔɔlʊɣʊ tɔm na nyá Ɩsɔ tɔɔ yuŋ tisuɣu tɔm, na ɪsәna n paasaa na ń kʊɣɪ nyá tәɣɪ tәmlɛ lapʊ tɔɔ, na ɪsәna n tɔka suulu tɔ. Ma nyәmá sɪ nyá kʊlapәlɛ nɔɔnɔɔ nyәntɛ kәla tuu kancaalaɣa nyәntɛ. 20 Ama kʊlʊmtʊ nti ma laŋlɛ ta hɛɛna-ŋ tɔɣɔlɛ sɪ n yela alʊ Cɛsapɛlɪ na í yɔɣɔtәɣɪ sɪ Ɩsɔ tilina ɪnɪ sɪ í yɔɣɔtәɣɪ, pәyele kpaɪtәko. Ɩ sɛɣɛsәɣɪ ma pәyalaa sɪ pá la asilima na pá tɔɣɔ tɪɪŋ kʊlalaam tɔ, ɪ pilisiɣi-wɛɣɛ. 21 Ma ha-ɪ waatʊ sɪ ɪ yele ɪ ɪsaɣatʊ ntɪ, ama ɪɪ caa ɪ asilima yeluɣu. 22 Pә tɔɔ tɔ maa kpaɣa-ɪ na má hɪɪsɪ kʊnyɔntɔɣɔlɛ kato tɔɔ, na maa la na mpa pa lakәna-ɪ wasaŋkalәtʊ tɔ pɛlɛ pá na kʊnyɔŋ kɛ sɔsɔm tɔtɔ. Ama ye pa yela asilima kʊlapʊtʊ nti pá na-ɪ pa lakɪ tɔ pә paasi. 23 Na kʊkәlәtʊ ntέ sɪ maa kʊ ɪ piya na pάcó Yesu sɛɛlaa tәna nyɪ sɪ maɣalɛ wei ɪ nyәmá yʊlʊ lotu taa hʊwɛɛ na ɪ kʊnyɪɪlәm tɔ. Maa tɛ na má fɛlɪ paa wei ké ɪsɪɪ ɪ lapa tɔ.

24 Pә kaasa mpa mɛ mә wɛ Tiyatii Yesu sɛɛlaa kpekәle taa tәna na í tá tәŋ sɛɣɛsʊɣʊ ɪsaɣau kʊnɛ tɔ, mә tá nyәna mpi yәlaa panɛ pa yaa sɪ Satanɪ mukaɣa tɛɛ mukaɣa nyәm tɔ, ma heeliɣi-mɛ sɪ ma kaa tasa-mɛɣɛ sәɣәla naaləɣɪ sʊkʊɣʊ. 25 Ama í tɔkɪ mpi í wɛna tɔɣɔ teu tәkem na halәna má kɔɔ. 26-28 Mpa paa la kәllaa na pʊntʊnaa lakɪ mpi ma caakɪ halәna tәnaɣa tɔ, maa cɛla pʊntʊnaa kɛ pәsʊɣʊ ŋku ma Caa ná cɛla má tɔ. Maa ha-wɛɣɛ pәsʊɣʊ na pá ŋmakәlәɣɪ piitimnaa. Na paa tiiki-wɛ na nyәɣәlʊɣʊ kpátúɣó, na pʊntʊnaa ká naŋ piitimnaa ɪsɪɪ pa yɔkʊɣʊʊ cʊɣʊ nyәm tɔ. Na maa ha-wɛɣɛ tʊlʊmalʊɣʊ tɔtɔ.

29 Ye wei ɪ wɛna ŋkpaŋŋ pʊntʊ í tʊ-ɪ teu, na í nɪɪ nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ ɪlɛ.

3

Tɔm nti pa heela Saatɪ Yesu sɛɛlaa kpekәle tɔ

1 Nmaa takəlaɣa na ń heeli Saatı Yesu sɛɛlaa kpekəle ısətaa tillu sı: Ma wei ma tı Isə feesiŋ naatosompəɣəlaɣa na ısətulunasi naatosompəɣəlaɣa tə, ma yəɣətaa sı: Ma nyəma pə təna mpi ń lapa tə. Ma nyəmá teu sı ısɛntəə ké n nyənəɣı sı n wɛna weesuɣu pəyele n səpaɣa. 2 Kulı nyá naasi taa na ń la mpi pə kaasaa tə na pá nyəə toŋ, pá taa kəə na pá tɛɛsı səpu tənaŋnaŋ. Pə taɣa pulu, ma naWaɣa sı nyá kulaputunaa ta te teu kɛ ma Isə ısɛntaa. 3 Sɛɣɛsuɣu ŋku paa sɛɣɛsa-ŋ tə təəsı ku təə. Təəsı sı n ka tɛma sɛɣɛsuɣu ŋkuɣu nuu, təkı-ku na ń yele nyá ısaɣatu. Ye n ta kulı nyá naasi taa, ma kəŋı-ŋ tutuɣu ké ısıı ŋmulu kəŋuɣu tə, n kaa nyı waatu wei maa kəə tə se. 4 Paa na mpu nyá yəlaa mpa pa wɛ Saatı taa tə pa taa lɛlaa ta pilisi pa wontu se. Wontu kuhulumtu kɛ paa suu na má na-wɛ tá təŋ. Pə taɣa pulu, pə munə-wɛɣɛ ḿpúɣú. 5 Mpa paa la kəllaa tə wontu kuhulumtu kɛ ḿpúɣú paa suu, ma kaa ku pa həla kɛ weesuɣu takəlaɣa taa. Maa yəɣətı ma Caa na ı ısətaa tillaa pa ısɛntaa sı pa ké ma nyə́ma.

6 Ye wei ı wɛna ŋkpaŋŋ puntu ı tu-ı teu, na í nuı nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tə ule.

Təm nti pa heela Filatɛləfii Yesu sɛɛlaa kpekəle tə

7 Nmaa takəlaɣa na ń heeli Filatɛləfii Yesu sɛɛlaa kpekəle ısətaa tillu sı: Má wei ma wɛ tənaŋŋ na ma ké tampana tu, na ma təka wulau səsə Tafiiti saafu na ma təkəɣı na nəɣəlu ıı pəsəɣı tuluɣu, na ma tulaa nəɣəlu ıı pəsəɣı təkuɣu tə, ma yəɣətaa sı: 8 Ma nyəmá pə təna mpi n lapa tə. Ma nyəmá sı nyá toma ta təə te, paa na mpu tə n təka ma təm na n lapa yulupaŋ. Ma ha ıkpatɛ kɛ nyá ısɛntaa na nəɣəlu kaa wakəlı-tɛ. 9 Satanı nyə́ma pəpətunaa mpa pa yaa pa təɣı Yuta nyə́ma, pəyele kpaıtəko pa ta kɛ polo tə, maa lana-wɛ. Maa caalı-wɛ na pá həntı-ŋ atɛ na pa se-ŋ. Ḿpúɣú paa nyəna sı ma səəla nyá təm. 10 Isəna mpi n nuına ma nəɣə taa təm sı ń təkı suulu, na tampana n təkı-ı tə, ma tətə maa kenti nyá təə ké waatu wei wahala kəŋ í kəə sı ı maɣasəɣı antulinya təna taa yəlaa sı ı naa tə. 11 Maa kəə nəənəə yoo. Mpi n wɛna tə təkı-wəɣı teu təkem, pəcə nəɣəlu í taa kəə na í lɛɛkı-ŋ nyá kəluɣu teeli ntenuɣu. 12 Wei ı lapa kəllu təɣə maa la ma Isə təseɛlɛ səsəəlɛ akele, na puntu kaa tasa fituɣu. Maa ŋmaa ı təə ké ma Isə hətɛ na ma Isə ıcatɛ nyəntɛ tətə, Yosalɛm kufalu wei ı ka luına ma Isə kiŋ kɛ ısətaa na ı tii tə. Na maa ŋmaa puntu təə tətəɣə ma hətɛ kufatɛ nte pa ha-m tə.

13 Ye wei í wɛna ŋkpaŋŋ puntu í tu-ı teu, na í nuı nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tə ule.

Təm nti pa heela Layotisee Yesu sɛɛlaa kpekəle tə

14 Nmaa takəlaɣa na ń heeli Layotisee Yesu sɛɛlaa kpekəle ısətaa tillu sı: Má wei ma ké Ami, na má huləɣəna pə təna pə tampana kɛ teu na má kɛna pə təna mpi Isə ŋmawa tə pə tu tə, ma yəɣətaa sı: 15 Ma nyəmá pə təna mpi ń lakı tə. Ma nyəmá sı nyaɣalɛ nyá, n ta niɣiti pəyele n ta haŋ. Ma caa ké sı ye n ká niɣiti, niɣiti, ye n ká haŋ, haŋ. 16 Anı n ta haŋ pəyele n ta niɣiti, na ń wɛ tətɛmlɛɛ ké mpu tə, maa tə-ŋ ké. 17 N faaluɣu mpu sı n pilaa, sı n wɛna ké, n ta laŋ pulu tə, n ta nyı sı nyá təm wɛ waıyo, na n ké kunyəntu kutukutu. N hulumaa ké, na tapakpɛtɛ kɛ n wɛɛ, na n ké yulum ké. 18 Pə təə ké ma tasəɣı təm sı ń ya ma cələɣə wulanaa mpa kəkə taɣanaa tə na ń pili. Ya tətəɣə wontu kuhulumtu na ń suu na pá waasi nyá tapakpɛtɛ fɛɛlɛ təə. Na ń ya tətəɣə kəəlɛ na ń tu nyá ısɛ na á kuli. 19 Pa təna mpa ma səəlaa təɣə ma kaləɣəna na má həŋ pa ŋkpaŋŋ. Ye mpu sɛɛsi ısəlɛ na ń yele nyá ısaɣatu. 20 N naa ma səŋuɣu nənəɣə na má laki kaafala, ye nəɣəlu nuı ma nəɣə na í tulı nənəɣə, maa suu puntu tɛ na má na-ı tá kaa nyanaɣa. 21 Mpa pa lapa kəllaa maa ha-wɛɣɛ mpaau na pá caɣa ma cələɣə ma kawulaɣa kumte təə ısuı ma lapu kəllu na má caɣa ma Caa kiŋ kɛ ı kawulaɣa kumte təə tə.

22 Ye wei ɪ wɛna ŋkpaŋŋ pʊntʊ í tʊ-ɪ teu, na í nɪɪ nti Feesuɣu heeliɣi Yesu sɛɛlaa kpeka tɔ ɪlɛ.

4

Ɪsɔtɔnʊɣʊ taa Ɪsɔ sɛɛtʊ

1 Pəlɛ pə waalɪ pə tasa-m lapʊ ɪsɪɪ toosee taka na má ná pə tʊla ɪsɔtɔnʊɣʊ taa
ké nɔnɔyɔ. Ḿpúɣú pə yɔyɔtəɣɪ na pə́ sɛɛkɪ ɪsɪɪ akantəlɛ sɛɛkʊɣʊ tɔ. Maa tɛma-kɛyɛ
nɪɪʊ kɛ hatuu lɔŋ. Tənaɣa pə tɔma-m sɪ: Kpa cənɛ na má hʊlɪ-ŋ nti tə wɛɛ sɪ tɪɪ
kɔɔ tənɛ tə waalɪ tɔ. 2 Ḿpúɣú Feesuɣu tɛɛna-m kpakpaa na má ná ɪsɔtaa tənaɣa
kawulaɣa kumte, na nɔɣɔlʊ caɣa tə tɔɔ. 3 Ɪ ɪsɛntaa tee kɔkɔ ké na pə́ nəɣəsəna
ɪsɪɪ liɣitee pɛɛ kɛ tɔm naalɛ nna a cɔlətaa tɔ. Na káɣálú cɔɔna kumte na í tee kɔkɔ
na pə́ nəɣəsəna ɪsɪɪ liɣitee pəlɛ kasasaŋa nyəntɛ. 4 Kumlee hiu na liɣiti ka cɔɔna
kumte ńté, na sɔsaa hiu na liɣiti caɣa a tɔɔ, na pá suu wontu kʊhʊlʊmtʊ na pá
tema wʊla nteniŋ. 5 Kumte ńté tə tɛɛ, tɛʊ nyəɣəsaɣa ŋmɛlɛʊ ŋmɛlɛʊ ké, na pə́
yɔyɔtəɣɪ, na tɛʊ hʊliɣi kpaŋ kpaŋ. Fətəlanaa sɔsaa naatosompɔyɔlaɣa ná mʊkaɣa
kumte ɪsɛntaa. Fətəlanaa sɔsaa mpɛɣɛlɛ Ɪsɔ Feesiŋ naatosompɔyɔlaɣa. 6 Kumte
nɔɣɔ tɔɔ, tiŋ pɔna ɪsɪɪ teŋku, na pə taa naa təcɛɪcɛɪ ɪsɪɪ tiŋ kʊpampaŋ nɔɣɔlʊ.

Pə cɔɔnaʊ kumte luɣu luɣu təkpam tɔ, weesiŋ nyə́ma napələɣɪ liɣiti mpa pa
taa na pa waalɪ ɪsɛ waasaa təwisiwisi tɔ, mpɛ pa pɪlənа. 7 Kancaalaɣa tʊ nəɣəsəna
ké ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa, naalɛ nyəŋ ná nəɣəsəna ɪsɪɪ naule, tooso nyəŋ ɪsɛntaa ná nəɣəsəna
yʊlʊ. Pə yela liɣiti nyəŋ tɔ ílé ɪ nəɣəsəna ké ɪsɪɪ hɛkəlɛ sɔsɔ kʊlʊɣʊʊ ɪsɔtaa tɔɣɔ.
8 Weesiŋ nyə́ma mpɛ pa liɣiti ké mpʊ tɔ paa pa taa wei ɪ wɛna keŋ naatoso
naatoso ké, na ɪsɛ waasa paa pa taa wei ɪ taa na ɪ waalɪ təwisiwisi. Tam pa wɛ
ḿpúɣú na pá yooki yontu sɪ:
Naŋŋ tʊ, naŋŋ tʊ naŋŋ tʊ
ntέ Tacaa Ɪsɔ Toma tənа tʊ.
Ɪ ká wɛɛ, na ɪ wɛɛ, na ɪ ká kɔɔ.
9 Weesiŋ nyə́ma liɣiti ɪnɪ ɪ kʊləɣɪ yontu yoou sɪ ɪ taləɣɪ na í sa na í sɛɛ wei ɪ caɣa
kumte tɔɔ na í wɛ tam tɔɔ tɔ sɪ í na təmlɛ. 10 Ɪlɛna sɔsaa hiu na liɣiti ɪnɪ í hənтɪ wei
í caɣa ḿpúɣú kumte tɔɔ na í wɛ tam tɔɔ tɔ ɪ tɛɛ, na pá sɛɛ-ɪ, na pá kɔəlɪ pa nteniŋ
na pá sɪɪ kumte ɪsɛntaa. Na pa tɔ sɪ:
11 Tacaa na tá Ɪsɔ, teeli na samtʊ na toma.
Pʊwɛ, pə mʊna-ŋ ké.
Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ,
nyá lapəna wontunaa tənа tɔ se.
Na nyá nɔkəna na pə́ wɛɛ na pə́ ha-wəɣɪ weesuɣu.

5

Iwəyaɣa takəlaɣa

1 Ḿpúɣú ma ná takəlaɣa kɛ wei ɪ caɣa kumte tɔɔ tɔ ɪ niŋ taa, na pá kpila-
kɛyɛ kekeele na pá ŋmaawa ka taa na ka waalɪ, na pá taala ka tɔɔ ké tɔm
naatosompɔyɔlaɣa na pə́ tʊ niŋ. 2 Na má ná ɪsɔtaa tillu toŋ tʊ nɔɣɔlʊ na ílé ɪ
kpaaləɣəna nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ: Awe nəɣəsəna í kɔəlɪ kʊtaalətʊ tənɛ na í hɛtɪ takəlaɣa?
3 Ḿpúɣú pa ta na nɔɣɔlʊ wei ɪ ká pəsɪ na í hɛtɪ takəlaɣa ŋkɛ na í wiili ka taa tɔɣɔ
ɪsɔtaa na tɛtʊ tɔɔ na tɛtʊ pə tɛɛ. 4 Tənaɣa ma pəla ɪsəlʊm kɛ teu, pə taɣa pʊlʊ tɔɔ,
pa ta na nɔɣɔlʊ wei ɪ nəɣəsəna takəlaɣa ŋkɛ ka hɛtʊɣʊ yaa ka wiiluɣu tɔ. 5 Ḿpúɣú
sɔsaa taa nɔɣɔlʊ tɔma-m sɪ: Taa wii. Nyənɪ, Yuta kpekəle taa tɔɣɔlaɣa, wulaʊ sɔsɔ
Tafiiti lʊlʊɣʊ taa tʊ, lapa kəllʊ. Ɪ pəsəɣɪ na í kɔəlɪ kʊtaalətʊ naatosompɔyɔlaɣa ɪnɪ
na í hɛtɪ takəlaɣa.

6 Ḿpúɣú ma ná lwəyaɣa na ká səŋa kumte hɛkʊ taa, na weesiŋ nyáma liɣiti na sɔsaa pa cɔɔna-ɪ. Ka nəɣəsəna ké ɪsɪ paa kʊ-kɛ. Na ɪ ka wɛna həŋ naatosompɔɣɔlaɣa na ɪ ɪsɛ kɛ naatosompɔɣɔlaɣa nna a ké lsɔ feesiŋ naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ tila tɛtʊ təna taa tɔ. 7 Tənaɣa lwəyaɣa polaa na ká mʊ wei ɪ caɣa kumte tɔɔ tɔ ɪ niŋ ntɔɣɔŋ taa ké takəlaɣa. 8 lwəyaɣa mʊ takəlaɣa ŋkɛɣɛ mpʊ, ɪlɛna feesiŋ nyáma liɣiti ɪnɪ na sɔsaa hiu na liɣiti ɪnɪ pá həntɪ-ɪ atɛ. Pa təna paa wɛna saŋkʊnaa ké na wʊla poosiisi na sí suna tulaalʊnaa kʊwɔpaa mpa pa ké lsɔ yəlaa sələməŋ tɔ. 9 Na pá yoo yontu kʊfatʊ sɪ:
Nyá nəɣəsənana takəlaɣa ŋkɛ ka mʊɣʊ
na ka tɔɔ kʊtaalətʊ kɔɔlʊɣʊ.
Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, nyaɣa pa kʊwa,
na n yapa lsɔ ké yəlaa kɛ nyá səm taa,
ké kpeka təna taa, na nsəma təna taa,
na piitim təna taa, na kateŋasɪ təna taa.
10 Na n lapa-wɛɣɛ awulumpiya sɪ pá la tá
lsɔ ké təmlɛ ɪsɪɪ kɔtəlaa,
na paa tɔɣɔ kawulaɣa kɛ atɛ.
11 Ma tɔŋna ḿpúɣú nyənʊɣʊ ɪlɛ ma nɪɪ ɪsɔtaa tillaa tuutuuma taŋ ntɛ́, paa wɛ yəlaa iyisi iyisi. Na pá səŋaa na pá cɔɔna kumte na weesiŋ nyáma na sɔsaa. 12 Na pá yoo yontu na nɔɣɔ sɔsaɣa sɪ:
lwəyaɣa ŋka paa kʊwa tɔ,
ŋkɛɣɛ pə nəɣəsəna pá ha pəsʊɣʊ na toŋ
na ləmaɣasɛɛ na toma na samtʊ na teeli na talətʊ.
13 Na má nɪɪ tɔtɔɣɔ ɪsɔtaa na tɛtʊ tɔɔ na tɛtʊ tɛɛ na teŋku taa nyáma, na antulinya ɪnɛ ɪ taa nyəm təna təpaɪ yooki yontu sɪ:
Yəlaa təna í tala na pá sa
wei ɪ caɣa kumte tɔɔ tɔ na ɪwəyaɣa.
Pa teeli na pa pəsʊɣʊ í wɛɛ tam.
14 Tənaɣa weesiŋ nyáma liɣiti cɔwa sɪ: Ami. Ilɛna sɔsaa náá həntɪ atɛ na pá sɛɛ.

6

Kʊtaalətʊ

1 Pə waalɪ ké ma na lwəyaɣa kɔɔla kʊtaalətʊ naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ ɪ taa kʊlʊmtʊ. Ḿpúɣú ma nɪɪ weesiŋ nyáma liɣiti mpɛ pa taa nɔɣɔlʊ nɔɣɔ. Pə lapaɣa ɪsɪɪ tɛʊ holuɣu taka, na í tɔŋ sɪ: Kɔɔ. 2 Ma nyənaɣa mpʊ ɪlɛ ma ná kpaɣanʊhʊlʊmaɣa ntɛ́, na wei ɪ caɣa ka tɔɔ tɔ ɪ tɔka tɔɔʊ. Ḿpúɣú pa ha-ɪ teeli ntenuɣu. I ké kəllʊ ké, na í tɛɛ sɪ ɪ tasəɣɪ kəlʊɣʊ tətə.

3 Pə waalɪ ké lwəyaɣa kɔɔla kʊtaalətʊ naalɛ nyəntʊ. Ilɛna má nɪɪ weesiŋ nyáma mpɛ pa taa naalɛ nyəŋ nɔɣɔ sɪ: Kɔɔ. 4 Ma nyənaɣa ɪlɛna má ná kpaɣanʊsɛɛmaɣa lɪɪwa. Na pá ha ka tɔɔ caɣalʊ kɛ pəsʊɣʊ sɪ í yoosi tɛtʊ tɔɔ yəlaa təna na pá yoo na pá kʊ təma. Ilɛna pá cɛlɛ-ɪ laɣatɛ taa laɣatɛ.

5 Pə waalɪ ké lwəyaɣa kɔɔla kʊtaalətʊ tooso nyəntʊ, na má nɪɪ weesiŋ nyáma tooso nyəŋ təma sɪ: Kɔɔ. Ma nyənaɣa mpʊ ɪlɛna má ná kpaɣanʊkpɛɛtaɣa lɪɪwa na ka tɔɔ caɣalʊ tɔka sanəya kɛ ɪ niŋ taa. 6 Ḿpúɣú ma nɪɪwa ɪsɪɪ nɔɣɔlʊ nɔɣɔ taka na ka lɪɪna weesiŋ nyáma liɣiti mpɛ pa hɛkʊ na ká tɔ sɪ: Kʊyakʊ kʊlʊmʊɣʊ təmlɛ lapʊ kʊfɛlʊɣʊ ntɛ́ tɔɣɔnaɣa pee kiloo kʊlʊm. Ilɛna tɔɣɔnaɣa pee lɛŋka kɛ kiloonaa tooso ké kʊyakʊ kʊlʊmʊɣʊ təmlɛ. Ama pə kpaɣau nim na sʊlʊm tɔ, taa ke pálé.

7 Pə waalɪ kɛ lwəyaɣa kɔɔla kʊtaalətʊ liɣiti nyəntʊ, na má nɪɪ weesiŋ nyáma liɣiti nyəŋ təma sɪ: Kɔɔ. 8 Ma nyənaɣa mpʊ ɪlɛna má ná kpaɣanʊ atɔntɔɔtɛ taka lɪɪwa. Na pa yaa ɪ tɔɔ caɣalʊ sɪ səm, na wei ɪ húlǎɣí sətaa təcaɣalɛ tɔ ílé ɪ təŋəɣɪ

ı waalı. Ḿpúɣó pa ha-wɛɣɛ toma kɛ tɛtʊ hɔɣɔləŋ liɣiti táá kʊlʊmʊɣʊ tɔɔ, sı pá kʊ yəlaa na laɣatɛ na nyɔɣɔsı sɔsɔɔnsı na kʊtɔməŋ, na pá lá na taalɛ wontu kʊ yəlaa.

9 Pə waalı ké Iwəyaɣa kɔɔla kʊtaaləʊ kakpası nyəntʊ. Ḿpúɣó ma ná kɔtaɣa təlatɛ tɛɛ ké mpa paa kʊwa tɔ pa ləsası. Isɔ Tɔm na tampana nna pa nawa na pá heeliɣi-yɛ tɔ pə tɔɔ ké pa kʊ-wɛ. 10 Na pá yɔɣɔtəɣəna nɔɔsı sɔsɔɔnsı sı: Tacaa naŋŋ tʊ na tampana tʊ, pəlee ké n ká hʊʊna atɛ nyə́ma, na pa kʊɣı-tʊɣʊ ısəntɔ tɔ, ń tʊ-wɛɣɛ salə́ka? 11 Ḿpúɣó pa ha paa pa taa wei ké capa kʊhʊlʊm na pá heeli-wɛ sı pá yele na pə́cɔ́. Pə kaasa pəcɔɣɔ, halə́na pa taapalaa na pa təmlɛ taa akpelenaa mpa paa kʊ ısıı pa kʊɣʊ mpɛ tɔ pa nyʊɣʊ kɔɔ na kʊ yoosi na pə́cɔ́.

12 Pə waalı ké Iwəyaɣa kɔɔla naatoso nyəntʊ. Ḿpúɣó tɛtʊ paasaa na tə sele teu, na ilim náá məlı piliŋ ısıı pa piisuɣu pʊʊɣʊ tɔ, na ısɔtʊ náá məlı sɛɛʊ ısıı calə́m. 13 Na ısɔtʊlʊŋası náá lıı ısɔtaa na sı hotiɣi atɛ ısıı heelim ciɣituɣu fiki tʊɣʊ na fikinaa akaa cɛkı na á hotiɣi tɔ. 14 Na ısɔtɔnʊɣʊ kɛɛlı ısıı pa kpiluɣu takə́laɣa na paa naa-kɛ tɔ. Ḿpúɣó pə kpɛsa pɔ́ɔ́ŋ tənaɣa ı lona taa na pə́ ləsa tɛtʊ nti lʊm cɔɔnaa tɔɣɔ tə lona taa. 15 Atɛ awulaa sɔsaa na nyʊɣʊ nyə́ma nyʊɣʊ nyə́ma na yoolaa taa sɔsaa na apila na pəsə́laa na yəlaa lɛlaa təna, paa yomaa paa kasaɣampiya pa sewa na pá ŋmɛlı kʊkpaməŋ taa na pɔ́ɔ́ŋ sıulası taa. 16 Na pá tɔŋ pɔ́ɔ́ŋ na kʊkpaməŋ sı: I kpətı tá tɔɔ, í takı tá tɔɔ ké teu təkulakula na tə́ taa lıı wei ı caɣa kumte tɔɔ tɔ ı ısɛntaa, na pə́ hatələna-tʊ na Iwəyaɣa pə́á́ná tɔtɔ. 17 Pə taɣa pʊlʊ, pa pə́á́ná kʊyakʊ sɔsɔɔŋkʊ tapəna. Awe pəsəɣəna na í kantəlı?

7

Isɛɣɛlı kpeka yəlaa nyʊɣʊ

1 Pəlɛ pə waalı ma ná ısɔtaa tillaa liɣiti səŋa tɛtʊ ŋkuluŋası liɣiti tɔɔ, na pá kpa sı tənası heelim na pá təkaa sı heelimaɣa ı taa fɛtɛ tɛtʊ na teŋku na tʊɣʊ nakʊlı kʊ tɔɔ. 2 Na má ná ısɔtaa tillu nɔɣɔlʊ ílé tɔtɔ, na í lıına ilim təlıulɛ tɔɔ na í təka Weesuɣu tʊ Isɔ kʊyʊsʊɣʊ. Ḿpúɣó ı yɔɣɔtəna nɔɣɔ sɔsɔɣa kɛ ısɔtaa tillaa liɣiti wei pa ha toma sı pá la tɛtʊ na teŋku pə taa kɛ naŋanaŋa tɔ sı: 3 I taa lata ısaɣatʊ kɛ tɛtʊ na teŋku na tıŋ pə tɔɔ, halə́na tə́ tɛ tá Isɔ pəyalaa tokuŋ taa ké yʊsʊɣʊ na pə́cɔ́. 4 Ḿpúɣó pa heela-m mpa pa tokuŋ taa pa yʊsa Isɔ kʊyʊsʊm tɔ pa nyʊɣʊ. Pa wɛ yʊlʊnyɔɔŋ iyisi nıınʊwa na iyisi nıılɛ na liɣiti (144000) kɛ Isɛɣɛlı nyə́ma kpeka təna taa. 5 Yʊlʊnyɔɔŋ iyisi naanʊwa na naalɛɣɛ (12000) pá yʊsa Yuta kpekə́le taa. Lupɛŋ kpekə́le taa ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Katı nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). 6 Asɛɛ nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Nɛfətali nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Manasee nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). 7 Simiyɔŋ nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Lefii nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Isakaa nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). 8 Sapulɔŋ nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Yoseefʊ nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000). Pɛncamɛɛ nyəntɛ ké iyisi naanʊwa na naalɛ (12000).

Yəlaa tuutuuma taa tuutuuma

9 Pə waalı ma nyənaɣa tɔtɔ, ılɛna má ná yəlaa kupiŋ, nɔɣɔlʊ kaa pəsı na í kala pa təna mpa paa wɛ pə taa tɔ. Kateŋası təna taa na kpeka təna taa na piitim təna taa na nsəma təna taa yəlaa ka wɛnna. Na pá səŋa kumte na Iwəyaɣa pa ısɛntaa, na pá suu capanaa kʊhʊlʊmaa na pá təka pacʊntʊ kɛ pa niŋ taa. 10 Na pá yɔɣɔtəɣəna nɔɔsı sɔsɔɔnsı sı: Ta Isɔ wei ı caɣa kumte tɔɔ tɔ í na Iwəyaɣa pa yapəna tá nyɔɔŋ. 11 Isɔtaa tillaa təna ná səŋaa na pá cɔɔna kumte na sɔsaa na weesiŋ nyə́ma liɣiti ını. Ḿpúɣó pa hənta atɛ tənɛnɛnɛ na pá sɛɛ Isɔ. 12 Na pá tɔŋ sı: Ḿpúɣó pə wɛɛ. Tá Isɔ tənna talətʊ, na teeli, na ləmaɣasɛɛ, na nyana təmlɛ sɛɛʊ, na samtʊ, na pəsʊɣʊ, na toma kɛ tam tɔɔ. Ami. 13 Tənaɣa sɔsaa mpɛ pa taa nɔɣɔlʊ pɔɔsa-m sı: Yəlaa

mpa pa suu capanaa kvhvlvmaa tɔ pa ké mpa na leɣe pa lunaa? 14 Ilɛna má cɔ-ı sı: Ma cɛ nyá nyəmna. Ḿpúɣú ı heela-m sı: Mpa paa nawa kvnyəŋ səsɔəv ŋkv təɣəlɛ. Pa cɔta pa capanaa ké na pá hvləsı-wɛɣɛ Iwəyaɣa caləm taa. 15 Pə tɔɔ ké pa səŋa Isɔ kumte tɛɛ na pá lakı ı təyaɣa taa ké təmlɛ kɛ tam tɔɔ. Wei ı caɣa ḿpúɣú kumte tɔɔ tɔ ı ká caɣa pa kiŋ na í kentiɣi pa tɔɔ. 16 Nyɔɣɔsı yaa lvkɔtv kaa tasa-wɛɣɛ kpav. Ilim kaa nyaɣa-wɛ, haŋaɣa nakəlı ka kaa tasa-wɛɣɛ lapv. 17 Pə taɣa pvlv, Iwəyaɣa ŋka ka wɛ kumte hɛkv tɔ ŋkɛ kaa tiikiɣina-wɛ, na kaa pukina-wɛɣɛ weesuɣu lvm sɛɛlaa kiŋ. Na Isɔ ká huısı pa ısəlvm təna təpaıpaı.

8

Kvtaalətv naatosompɔɣɔlaɣa nyəntv

1 Iwəyaɣa kɔma na ká kɔəlı kvtaalətv naatosompɔɣɔlaɣa nyəntv ılɛna pá su ısɔtaa təkɛtɛkɛtɛ haləna pá polo ısıı kaləfu hɛkv taa ké mpv. 2 Pə waalı ké ma ná ısɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa mpa pa səŋəɣı Isɔ ısɛntaa tɔ. Ḿpúɣú pa cɛla-wɛɣɛ akantɛɛ naatvsvmpɣɔlaɣa. 3 Tənaɣa ısɔtaa tillu nɔɣɔlv ná kɔma na í səŋ kɔtaɣa təlatɛ na í tɔka ı niŋ taa ké wvla cofolo wei ı taa pa wɔkı tulaalv tɔ. Ḿpúɣú pa cɛla-ı tulaalv ké sɔsɔm sı í kpɛnna Isɔ yəlaa sələmvɣv na í lá kɔtaɣa kɛ kɔtaɣa təlatɛ nte pa lapəna wvla na tə́ wɛ kumte ısɛntaa tɔ tə tɔɔ. 4 Isɔtaa tillu wei ı səŋa Isɔ ısɛntaa na í tɔka tulaalv na í wɔkı tɔ tulaalv ını ı nyɔɔsı na Isɔ yəlaa sələmvtv pə kpɛntaa ké na pá kpaakı. 5 Pə waalı ké ısɔtaa tillu kpaɣa tulaalvnaa cofolo ını na í haa kɔtaɣa təlatɛ tɔɔ ké mamala kɛ ı ləpam na í məŋna na í pɛtı-ı tɛtv tɔɔ. Ḿpúɣú tɛv svv hola kɛ kpaŋ kpaŋ, na pá yɔɣɔtəɣı yem yem, na tɛv nyəɣəsəɣı ŋmɛlɛv ŋmɛlɛv, na tɛtv náá sele.

Akantɛɛ hvlvɣv

6 Isɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa mpa pa tɔka akantɛɛ naatosompɔɣɔlaɣa tɔ pɛlɛ pa taɣana pa təɣı sı pa caa hvlvɣv. 7 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu kancaalaɣa nyəŋ hvla akantəlɛ. Tənaɣa pə pɛta atɛɣɛ tɔmpɛɛ na kɔkɔ na pá sitina caləm, ılɛna antulinya hɔɣɔləŋ tooso taa hɔɣɔlvɣv kvlvmvɣv nyaɣa, na pá nyaɣa nyıtv lvm nyəntv təna.

8 Pə waalı ké ısɔtaa tillu naalɛ nyəŋ ná hvla ílé ı nyəntɛ. Ilɛna pá pɛtı pvlv ısıı pvɣv səsɔəŋkv kɛ teŋku taa na pə mvɣı kɔkɔ. Ḿpúɣú teŋku hɔɣɔləŋ tooso taa hɔɣɔlvɣv kvlvmvɣv lvm pəsa caləm. 9 Na weesuɣu nyəm mpi pıı wɛ teŋku taa tɔ pə tintika tooso taa kvlvmtəlɛ sı, na kpııləŋ təna tintika tooso taa tintiɣile kvlvmtəlɛ wakəlı.

10 Pə waalı ké ısɔtaa tillu tooso nyəŋ hvla ı akantəlɛ. Ḿpúɣú ısɔtvlvŋa səsɔəŋka ŋka ka mvkaɣa kɔkɔ ısıı kahulaɣa tɔ ka kpɛsa ısɔtaa na ka hoti. Na pusi səsɔənsı na lvm sɛɛlaa pə tintika tooso taa tintiɣile kvlvmtəlɛ tɔɔ ké ka nyəkaa. 11 Isɔtvlvŋa ŋkɛ ka hətɛ ntɛ́ sı Nyaŋ. Tənaɣa lvm huwa tooso taa huɣule kvlvmtəlɛ lapa nyaŋ, na yəlaa paɣalɛ nyɔɔ-wı ılɛna pá sı.

12 Pə waalı ké ısɔtaa tillu liɣiti nyəŋ ná hvla ílé ı nyəntɛ. Ḿpúɣú pə hika ilim hɔɣɔləŋ tooso taa hɔɣɔlvɣv kvlvmvɣv, na pə hika ısɔtv kɛ ı hɔɣɔləŋ tooso taa hɔɣɔlvɣv kvlvmvɣv kɛ mpv tɔtɔ, na ısɔtvlvŋası tintika tooso taa ké tintiɣile kvlvmtəlɛ. Na timpi timpi pə hika mpv tɔ pə nav sí. Ḿpúɣú səkpɛtvɣv lapa ilim taa waatvnaa tooso taa waatv kvlvm. Na ḿpúɣú na ahoo, ısɔtv na ısɔtvlvŋası pə yela nav kɛ waatvnaa tooso taa waatv nɔɣɔlv.

13 Ma tasa nyənvɣv tɔtɔ ılɛ cɔlɔv ntɛ́ hatuu ısɔtaa na í kvləɣı, na má nıı ı yɔɣɔtəɣəna nɔɣɔ səsəɣa sı waıyo waıyo. Isɔtaa tillaa tooso wei pə kaasaa tɔ ı kɔŋ na í hvləɣı ı akantɛɛ təɣəlɛ ısıı atɛ yəlaa təm ká la waıyo te.

9

1 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu kakpasɪ nyəŋ hʊla ɪ akantəlɛ, ɪlɛna má ná ɪsɔtʊlʊŋa nakəlɪ
na ká kpɛsəna ɪsɔtaa na ká hoti atɛ. Tənaɣa pa cɛla-kɛɣɛ lumaŋ púúɣú sɔsɔɔv saafʊ.
2 Ɩsɔtʊlʊŋa tʊla púúɣú ŋkʊ ɪlɛna nyɔɔsɪ ɪsɪɪ kɔkɔ sɔsɔɣa nyɔɔsɪ sʊv lɪɪv. Ḿpúɣú nyɔɔsɪ
nsɪ sí kʊlaa ɪlɛna sɪ kú ilim na sí təkɪ heelim. 3 Tənaɣa kʊtoloŋ lɪɪna nyɔɔsɪ nsɪ sɪ
taa na kʊ ya tɛtʊ tɔɔ, na pá tʊ-kʊɣʊ pəcɛka sɔtʊ. 4 Na pə kpaala-kʊ sɪ kú taa la
kawalaɣa kɛ nyɪɪtʊ na tɪɪŋ na kʊnyɔnyɔm təna. Ama yəlaa mpa pa tokuŋ taa fɛɪ
Ɩsɔ kʊyʊsʊm tɔ pa tike. 5 Pə ta ha kʊtoloŋ kɛ mpaav sɪ kú kʊ-wɛ. Ama sɪ naasʊɣʊ
tike kɛ kú naasɪ-wɛɣɛ ɪsɔtʊnaa kakpasɪ. Kʊ nyasʊɣʊ wʊsasɪ wɛ teitei ké ɪsɪɪ pəcɛka.
6 Yəlaa ka pɛɛkɪ səm kɛ ɪsɔtʊnaa kakpasɪ ɪnɪ ɪ taa sɪ sana səm. Ama səm ká polo
pooluŋ.
7 Kʊtoloŋ ŋkʊ kʊ nəɣəsəna ké ɪsɪɪ pa kpɛɛlʊɣʊʊ kpaɣanəŋ sɪ í tɛɛ yoou tɔɣɔ. Kʊ
nyɔɔŋ tɔɔ ka wɛ ké ɪsɪɪ wʊla ntenɪŋ kɛ kʊ tema, na kʊ ɪsɛntaa nəɣəsəna ɪsɪɪ yəlaa
ɪsɛntaa. 8 Kʊ nyɔɔsɪ taɣalaa ké ɪsɪɪ alaa nyɔɔsɪ, na kʊ kela wɛ kɛ ɪsɪɪ tɔɣɔlaɣa kela.
9 Kʊ laŋa tɔɔ caɣa ké ɪsɪɪ nyəɣətʊ toko kɛ kʊ suuwa. Kʊ kʊlʊɣʊʊ na kʊ keŋ makɪ tɔ,
ye n nɪɪwa n tɔŋ ké sɪ kpaɣanəŋ hɔŋʊɣʊ kɛɛkɛnaa paɣalɛ na í lakɪ kpetele kpetele
sɪ í puki yoou tɔ. 10 Kʊ susi na nyəmá ké ɪsɪɪ pəcɛsɪ, na kʊ susi nsəɣɪ kʊ pəsəɣəna
na kú la yəlaa kɛ ɪsaɣatʊ kɛ ɪsɔtʊnaa kakpasɪ. 11 Lumaŋ púúɣú sɔsɔɔv taa ɪsɔtaa
tillu ntɛ́ kʊ wulav sɔsɔ. Hepəla nyámа ná yaa-ɪ sɪ Apatɔŋ, na Kəlɛɛkɪ nyámа sɪ
Apoliyɔŋ, na pə kʊtoluɣu ntɛ́ sɪ wakəllʊ.
12 Kancaalaɣa wahala tɛɛna ntɛ́, pə kaasa wahalanaa naalɛ wɛɛ pa kɔŋ.

13 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu naatoso nyəŋ hʊla ɪ akantəlɛ. Tənaɣa ma nɪɪ pə yɔɣɔta
kɔtaɣa təlatɛ nte pa lapəna wʊla na tá wɛ Ɩsɔ ɪsɛntaa tɔ tə ŋkʊlʊŋa taa həŋ liɣiti
kiŋ. 14 Ɩsɔtaa tillu naatoso nyəŋ wei ɪ tɔka akantəlɛ tɔɣɔ pə heelaa sɪ í hɛtɪ ɪsɔtaa
tillaa liɣiti wei pa tʊ alukpala kɛ pɔɣɔ sɔsaɣa Ɩfəlatɪ nɔɣɔ tɔ. 15 Tənaɣa pa hɛta
ɪsɔtaa tillaa liɣiti ɪnɪ. Paa tɛma-wɛɣɛ taɣanʊɣʊ ké na pá caɣaa sɪ ye pə tala pənaɣa
na ɪsɔtʊ na kʊyakʊ na waatʊ ɪnɛɣɛ teitei ɪlɛ pa kʊ yəlaa tintika tooso taa tintiɣile
kʊlʊmtəlɛ. 16 Na pa heela-m yoolaa mpa pa caɣa kpaɣanəŋ tɔ pa nyʊɣʊ. Paa
wɛ iyisi iyaɣa (1000) kɛ tɔm ŋmʊnʊɣʊ (200) kɛ. 17 Pə lapa-m mpʊ ɪsɪɪ toosee
taka, na má ná kpaɣanəŋ na ɪ tɔɔ caɣalaa na pá wɛ ɪsəna mpi tɔɣɔlɔ, paa suu
nyəɣətʊ tokonaa ké na pá sɛɛwa ɪsɪɪ kɔkɔ, na pá wɛ pooku ɪsɪɪ liɣitee pəlɛ na pá
wɛ kasasaŋa ɪsɪɪ asimti wɛʊ tɔ. Kpaɣanəŋ nyɔɔŋ ka wɛɛ ké ɪsɪɪ tɔɣɔlasɪ nyɔɔŋ, na
kɔkɔ na nyɔɔsɪ na asimti pə lɪɪkaɣana ɪ nɔɔsɪ. 18 Ḿpúɣú ɪsaɣatʊ sɔsɔɔntʊ tooso ɪnɛ,
kɔkɔ na nyɔɔsɪ na asimti mpi pə lɪɪkaɣana kpaɣanəŋ nɔɔsɪ tɔ, pə kʊ yəlaa tintika
tooso taa tintiɣile kʊlʊmtəlɛ. 19 Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, kpaɣanəŋ nɔɔsɪ taa na ɪ susi taa
ké ɪ apalʊtʊ ka wɛɛ. Ɩ susi nəɣəsəna tʊmaa ké. Sɪ wɛna nyɔɔŋ na nyɔɔŋ ɪnəɣɪ sɪ
lakəna yəlaa kɛ ɪsaɣatʊ.
20 Paa na mpʊ, yəlaa mpa pə kaasaa tɔ, pa tənа mpa wahalanaa səsaa panɛ pa
ta kʊ tɔ, pa ta yele pa maɣamaɣa pa niŋ kʊlupumnaa. Pa ta yele alɔɣaa na tɪɪŋ
wei pa lupəna wʊla na nyəɣəlʊɣʊ kʊhʊlʊmʊɣʊ na nyəɣəlʊɣʊ kʊsɛɛmʊɣʊ na pɛɛ
tɔɔ na tɪɪŋ kila kɛ laav. Pəyele pə tənaɣa mpʊ pɪɪ naa, pɪɪ nɪɪkɪ, pɪɪ təŋ. 21 Na yəlaa
mpa pə yela mpʊ tɔ pa ta yele pa nyəŋ ɪnɪ se ɪsɪɪ, yʊlʊkʊlɛ na topotopo təma na
asilima na pa ŋmɪɪləm.

10

Ɩsɔtaa tillu na takəlaɣa səkpelaɣa

1 Pə waalɪ ké ma ná ɪsɔtaa tillu tʊŋ tʊ lɛlʊ na í lɪɪna ɪsɔtaa na í tii, na pʊlʊpʊ
ɪsɪɪ ɪsəŋmʊntʊɣʊ nyala ɪ tɔɔ na kaɣalʊ cɔɔna ɪ nyʊɣʊ. Ɩ ɪsɛntaa wɛ ké ɪsɪɪ ilim na ɪ
nɔɔhɛɛ ɪsɪɪ kɔkɔ nsəma sɔsɔɔna kʊlʊɣʊʊ tɔ. 2 Ɩ ka tɔka ɪ niŋ taa ké takiliya na ká
hɛtaa, na í sɪɪ ɪ ntɔɣɔŋ nɔɔhəlɛ kɛ teŋku tɔɔ na ɪ mpətəŋ nyəntɛ kɛ tɛtʊ tɔɔ. 3 Ɪlɛna

í má kapuka na nɔɣɔ sɔsɔɣa ɪsɪı tɔɣɔlaɣa wiikuɣu tɔ. Ɪ tɛma ḿpúɣú ka mapʊ ılɛna tɛʊ hola naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ í cɔna hola. 4 Pə tɛma yɔɣɔtaɣa kɛ mpʊ ılɛna má taɣanɪ ma tɪ sɪ ma ŋmaakɪ. Ḿpúɣú ma nɪı pə yɔɣɔtəna-m na ɪsɔtaa sɪ: Nmɛsɪ nti tɛʊ hola naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ ɪ yɔɣɔtaa tɔ, taa ŋmaa.

5 Ɪsɔtaa tillu wei maa naWa na ɪ səŋa teŋku na tɛtʊ pə tɔɔ tɔ, ɪ kpaasa ɪ niŋ ntɔɣɔŋ na ɪsɔ, 6 na í tuuna Ɪsɔ wei ɪ wɛ tam tɔɔ tɔ, wei ɪ ŋma ɪsɔtɔnʊɣʊ na pə təna mpi pə wɛ kʊ taa tɔ, na tɛtʊ na pə təna mpi pə wɛ tə taa tɔ, na teŋku na pə təna mpi pə wɛ ílé ɪ taa tɔ, sɪ pə fɛi wʊlɛ sɪıʊ tɔtɔ. 7 Waatʊ wei ɪsɔtaa tillu naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ ká hʊlɪ ɪ akantəlɛ tɔɣɔ Ɪsɔ ká yoosi lapʊ kɛ mpi ɪ sɪıwa na í təŋəɣɪ na í lakɪ na pá ŋmɛlaa tɔ. Ɪ ka tɛma pə tɔm heeluɣu kɛ Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa mpa pa kɛ ɪ pəyalaa tɔ.

8 Pə waalɪ ké yɔɣɔtʊɣʊ mpi pɪı tɛma ɪsɔtaa kɛ yɔɣɔtənaʊ na má nɪı tɔ pə tasa-m sɪ: Polo na ń mʊ ɪsɔtaa tillu wei ɪ səŋa teŋku na tɛtʊ pə tɔɔ tɔ ɪ niŋ taa ké takiliya ŋka ka hɛta mpʊ tɔ. 9 Ḿpúɣú ma kʊlaa na má polo ɪsɔtaa tillu kiŋ na má tɔmɪ-ɪ sɪ: Cɛlɛ-m takiliya ŋkɛ. Tənaɣa ɪ tɔma-m sɪ: Mʊ-kɛ, na ń tɔɣɔ-kɛ. Kaa la leleŋ ɪsɪı tɪıŋ kɛ nyá nɔɣɔ taa. Ama kaa la nyaŋ kɛ nyá hiluɣu taa. 10 Ma mʊ takiliya ŋkɛɣɛ ɪsɔtaa tillu niŋ taa ılɛna má tɔɣɔ-kɛ. Ka lapa leleŋ kɛ ma nɔɣɔ taa ɪsɪı tɪıŋ. Ama ma kɔma na má li-kɛ ılɛna ká lá nyaŋ kɛ ma hiluɣu taa.

11 Ḿpúɣú pə tɔma-m sɪ: Pə wɛɛ sɪ n ká tasa tɔtɔɣɔ Ɪsɔ kʊheelitu kpaalʊɣʊ kɛ yəlaa paɣalɛ na piitimnaa paɣalɛ na nsəma paɣalɛ na aWulaa sɔsaa paɣalɛ ké. Tə kɛ pa nyəntʊ kɛ.

11

Seliya nyɔma naalɛ

1 Pə tɛma tɔɣɔ pə cɛla-m camlʊɣʊ ŋku pa maɣasəɣəna na kʊ nəɣəsəna ɪsɪı kpátúɣú tɔ. Ilɛna pá tɔ-m sɪ: Kʊlɪ na ń kɛɛsɪ Ɪsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ na kɔtaɣa təlatɛ tɔtɔ, na ń kala mpa pa sɛɛ Ɪsɔ ké Ɪsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ tə taa tɔ. 2 Ama yelina tə waalɪ tɔɔ taasɪ, taa maɣasɪ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pa yelina kpaɪ nyɔ́ma kɛ ɪcatɛ naŋŋ nyəntɛ ké sɪ pɛlɛ pá yaɣa-tɛɣɛ nɔɔhɛɛ kɛ ɪsɔtʊnaa nɪılɛ na naalɛ taa. 3 Maa kʊsɪ ma tɔm tampana hʊllaa naalɛ mpa pa suu ləyaɣa wontu nti tə wɛ ɪsɪı fɔlətɔnaa taka tɔ na má tili. Paa kpaalɪ Ɪsɔ kʊheelitu kɛ kʊyɛɛŋ iyaɣa na kʊyɛɛŋ ŋmʊnʊɣʊ na nɪıtoso (1260) ɪnɪ ɪ taa.

4 Ma tɔm tampana hʊllaa naalɛ ınəɣəlɛ Olifinaa naalɛ na fətəlanaa naalɛ wei ɪ səŋəɣɪ kateŋa təna Caa ɪsɛntaa tɔ. 5 Ye nɔɣɔlʊ kʊlaa sɪ ɪ lakɪ-wɛɣɛ ɪsaɣatʊ, kɔkɔ lɪıkəna pa nɔɔsɪ taa ké na ká kʊɣɪ pa kolontunaa. Na mpʊ tɔtɔɣɔ pə wɛɛ, ye wei í kʊləɣɪ sɪ ɪ lakɪ-wɛɣɛ ɪsaɣatʊ, ka kʊ-ɪ kɛlɛ mpʊ. 6 Pa wɛna pəsʊɣʊ sɪ pá kpa tɛʊ na kʊ taa nɪı pa Ɪsɔ kʊheelitu kpaalʊɣʊ waatʊ təna taa. Na pa wɛna pəsʊɣʊ tɔtɔ sɪ pá la na lʊm pəsɪ caləm, na tɔtɔ sɪ pá naasɪ atɛ na wahalanaa tənaɣa kotokoto ké ɪsəna mpi pa caa tɔ.

7 Pa kɔŋ na pá tɛ nti pə heela-wɛ tɔɣɔ kpaalʊɣʊ ılɛna lumaŋ púúɣú sɔsɔɔʊ taa wontuɣu kʊlɪ pa tɔɔ. Na kɪı kəlɪ-wɛ na kú kʊ-wɛ. 8 Na paa həntɪ ḿpúɣú ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ patəma taa. Tə taa tənaɣa pa tɛma pa Sɔsɔ kɛ səm tesika tɔɔ ké kam. Ye pə kɛɛsaa, pa yaakʊɣʊ sɪ Sɔtɔm na Icipiti tɔ, ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ ntɛɣɛ pa wɛna. 9 Na piitim təna na kpeka təna na nsəma təna na kateŋasɪ təna taa pə yəlaa ká nyənəɣɪ sətaa mpɛɣɛ kʊyɛɛŋ tooso na kʊyakʊ hɛkʊ taa na pá hənta mpʊ. Pa kaa tisi sɪ pá pi-wɛ. 10 Tɛtʊ tɔɔ yəlaa təna laŋlɛ ká hɛɛ ɪsɪı yəlaa panɛ pa səpʊ tɔ. Paa paa teu na pá lá təmaɣa kʊcɔɔŋ. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa panɛ pa naalɛ paa paasaa ké na pá tʊ atɛ yəlaa kɛ wahala. 11 Kʊyɛɛŋ ɪnɪ ɪ tooso na kʊyakʊ hɛkʊ taa kɔma na pá tɛɛ ılɛna weesuɣu feesiŋ lɪına ɪsɔ na í sʊʊ pa taa na pá kʊlɪ. Mpa pa təna pa na-wɛ tɔ sɔɣɔntʊ kpa-wɛɣɛ sɔsɔm. 12 Ḿpúɣú pə yɔɣɔtəna ɪsɔtaa ké Ɪsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa

mpɛ pa naalɛ sɪ: Ɩ kpa cənɛ. Tənaɣa pa svu pulu ɪsɪɪ ɪsɔŋmʊntʊɣʊ taa na pá kpa ɪsɔ, na pa kolontunaa tɔŋna-wɛɣɛ nyənʊɣʊ kɛ mpʊ. 13 Tənɛ ɪnəɣɪ kpakpaa kɛ tɛtʊ svu seluɣu kɛ sɔsɔm, ɪlɛna ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ hɔɣɔləŋ naanʊwa taa lɛŋkʊ kutuluŋ hoti, na pə́ kú yəlaa iyisi naatosompɔɣɔlaɣa (7000) kɛ tɛtʊ seluɣu mpʊ tɔ. Sɔɣɔntʊ kpa yəlaa lɛlaa kɛ sɔsɔm, ɪlɛna pá svu ɪsɔtaa Ɩsɔ ké teeli hau.

14 Wahala naalɛ nyəŋ tɛɛwaɣalɛ. Ama tooso nyəŋ ká kɔna nɔɔnɔɔ.

Akantəlɛ naatosompɔɣɔlaɣa nyəntɛ hʊlʊɣʊ

15 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ hʊla ɪ akantəlɛ. Ɪlɛna pə́ yɔɣɔtəna ɪsɔtaa na toŋ sɪ: Pənɛntaa Tacaa na ɪ Mesii paa tɔkəna tɛtʊ tɔɔ ké kawulaɣa, na tam tɔɔ ké paa tɔkɪ-kɛ. 16 Tənaɣa sɔsaa hiu na liɣiti wei ɪ caɣa kumlee tɔɔ ké Ɩsɔ ɪsɛntaa tɔ ɪ kʊlaa, na í həntɪ atɛ na pá sɛɛ Ɩsɔ sɪ:
17 Tacaa Ɩsɔ kawulaɣa tʊ,
nyá wɛnna, na nyaa wɛnna.
Nyana təmlɛ kɛ ɪsəna n lapʊ
na nyá toŋ sɔsɔɔŋ tɔ.
Na ɪsəna ń svu kawulaɣa tɔɣɔu tɔ.
18 Piitimnaa mʊkaɣa pááná kɛ sɔsɔm.
Pənɛntaa kɛlɛ pə talaa sɪ nyaa hʊlɪ nyá pááná.
Sətaa hʊʊnaʊ tala mpʊ.
Pənɛntaa kɛlɛ pə talaa sɪ ń fɛlɪ nyá pəyalaa
Ɩsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa kɛ pa fɔɔtɔ.
Na ń fɛlɪ nyá nyə́ma təna mpa pa nyaŋna-ŋ tɔ.
Paa sɔsaa paa piya.
Na pənɛntaa kɛlɛ pə tala ń wakəlɪ mpa
pa wakələɣɪ tɛtʊ tɔ.

19 Ḿpúɣú Ɩsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ kɛ ɪsɔtɔnʊɣʊ taa tʊlaa, na nɔɔsɪ pɛɛlʊɣʊ atakaa naakɪ. Tənaɣa tɛʊ nyəɣəsaa, na pə́ yɔɣɔtɪ, na tɛʊ holi, na tɛtʊ sele, na tɔmpɛɛ hotiɣi sɔsɔm sɔsɔm.

12

Alʊ na Tʊm sɔsɔ pa tɔm

1 Ḿpúɣú kɔkɔlɔ sɔsɔ nɔɣɔlʊ ɪ lapa hatuu ɪsɔtaa. Alʊ nɔɣɔlʊ ɪ takəna ilim kɛ ɪ tɔɔ ɪsɪɪ pa takʊɣʊʊ pʊʊɣʊ tɔ, na ɪsɔtʊ náá wɛ ɪ nɔɔhɛɛ tɛɛ, na pə́ lʊʊ ɪsɔtʊlʊŋasɪ naanʊwa na naalɛɣɛ ntenuɣu na pə́ te ɪ nyʊɣʊ. 2 Ɩ ka puwaɣa tətoɣotoɣo na í wʊsa lʊlʊɣʊ, na lʊlʊɣʊ kʊnyɔntɔɣɔlɛ na pə wʊsasɪ kpa-ɪ na í svu kapusi mapʊ.

3 Tənaɣa kɔkɔlɔ lɛlʊ ná tasa lapʊ tətɔɣɔ ɪsɔtaa. Tʊm sɔsɔ wei ɪ sɛɛwa ɪsɪɪ kɔkɔ tɔ ɪ lɪɪwa, ɪ nyɔɔŋ wɛ naatosompɔɣɔlaɣa na ɪ həŋ kɛ naanʊwa, na nteniŋ tema paa ɪ nyʊɣʊ ŋku kʊ tɔɔ. 4 Ḿpúɣú ɪ paala ɪsɔtaa ké ɪsɔtʊlʊŋasɪ tintika tooso taa kʊlʊmtəlɛ na ɪ suka na í pɛtɪ tɛtʊ tɔɔ. Ɩlɛna í səŋ alʊ ɪsɛntaa sɪ ílé í lʊlɪ ɪ pəyaɣa na ɪnɪ ɪ li. 5 Apalʊpəyaɣa ŋka kaa tiiki piitimnaa təna na nyəɣəlʊɣʊ kpátúɣú tɔɣɔ alʊ ɪnɪ ɪ lʊlaa. Ɩlɛna pə́ kpaana ɪ pəyaɣa na pə́ pona-kɛɣɛ Ɩsɔ na ɪ kumte pə kiŋ. 6 Ɩlɛna alʊ náá se na í polo wʊlaɣa tɛtʊ taa. Ɩsɔ ka taɣana-ɪ təcaɣalɛ kɛ tənaɣa sɪ í caɣa na pá tɔɔ-ɪ kʊyɛɛŋ iyaɣa na kʊyɛɛŋ ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪtoso (1260) taa.

7 Ḿpúɣú yoou kʊla ɪsɔtaa. Misɛɛlɪ na ɪ ɪsɔtaa tillaa na tʊm na ílé ɪ ɪsɔtaa tillaa pa yookina na təma. 8 Ama Misɛɛlɪ-wɛ pa kəla tʊm na pá tɔɣɔnɪ ɪ na ɪ ɪsɔtaa tillaa kɛ ɪsɔtaa. 9 Na pá pɛtɪ tʊm sɔsɔ yaa Satanɪ wei ɪ puɣusiɣi antulinya təna tɔ. Ɩ na ɪ ɪsɔtaa tillaa kɛ pa kpɛntaa na pá pɛtɪ atɛ.

10 Ḿpúɣú ma nɪɪ pə yɔɣɔtəna ɪsɔtaa na toŋ toŋ sɪ: Pənɛntaa pə tala Ɩsɔ í waasɪ. Pənɛntaa ké Ɩsɔ ká húlí ɪ kawulaɣa toŋ. Na pənɛntaa ké ɪ Mesii ká húlí ílé ɪ pəsʊɣʊ.

Pə taɣa pulu təɔ, tá taapalaa təm suulu wei ɪ ka səŋaɣa tá lsɔ ɪsɛntaa na í suuki-wɛɣɛ təm kɛ tam tɔ pa ləsa-ɪ ɪsɔtaa na pá pɛtɪ. 11 lwəyaɣa caləm toŋ təɔ, na tampana təm nti pa kpaalaɣa tɔ tə toŋ təɔ pa kəla-ɪ. Paa haWa pa weesiŋ ké sɪ ye səm səm. 12 Pə təɔ ule ɪsɔtənuɣu na ku taa nyámа mɛ í paa teu. Ama atɛ na teŋku pə təm wɛnna waɪyo. Mpi tɔ, lloɣou sɔsɔ lɪɪna ɪsɔtaa na í tii mə cɔlɔ na í haɣa pááná kɛ teu, ule pə taɣa pulu təɔ, ɪ nyəmá sɪ ɪ wule wusaa.

13 Tum kɔma na í ná sɪ pa pɛta-ɪ atɛ, ulɛna í suu alu wei ɪ ka lula apalupəyaɣa tɔ ɪ waalɪ ké seu. 14 Ḿpúɣú pə nyɔsa alu kɛ hɛkəle səsɔ keŋ naale sɪ í kulɪ huntu na í tala ɪ təcaɣalɛ kɛ wulaɣa tɛtu taa. Tənaɣa paa təɔ-ɪ puɪsɪ tooso na pənaɣa hɔɣəluɣu taa, na tum kaa keesi-ɪ. 15 Tənaɣa tum tɔ lum na ɪ nɔɣɔ na pə́ lá ɪsɪɪ pɔɣɔ səsəɣa kɛ alu ɪnɪ ɪ waalɪ sɪ lum hola í kpaɣa-ɪ. 16 Ama tɛtu waasa alu ɪnɪ, tɛtu haa nɔɣɔ na tə́ li lum mpi tum ka tɔna ɪ nɔɣɔ kɛ mpu tɔ. 17 Ḿpúɣú tum mu alu na pááná kɛ səsəm, na í polo na í yoona alu piya nsi pə yelaa tɔ. Mpɛɣɛlɛ pa tənа mpa pa təŋəɣɪ lsɔ kuheelitu na pá təka teu kɛ tampana nna a təɔ Yesu kulaa tɔ. 18 llɛna í polo ɪ səŋ teŋku nɔɣɔ təɔ.

13

Wontu naalɛ təm

1 Ḿpúɣú ma na wontuɣu nakulɪ na ku lɪɪkəna teŋku taa. Ku həŋ wɛ naanuwa na ku nyɔɔŋ kɛ naatosompəɣɔlaɣa. Na nteniŋ tema paa ku həluɣu ŋku ku təɔ. Na pə́ ŋmaa ku nyɔɔŋ təɔ ké hətɛ nte tə tuukɪ lsɔ tɔ. 2 Wontuɣu ŋku ma na mpu tɔ ku nəɣəsəna kpou ké, na ku nɔɔhɛɛ ná nəɣəsəna wontuɣu ŋku pa yaa sɪ wusi tɔ ku nyəna, ku nɔɣɔ ɪsɪɪ təɣɔlaɣa nyəŋka. Ḿpúɣú tum səsɔ ha-kuɣu ɪ toma na ɪ kawulaɣa kumte na ɪ pəsuɣu səsɔɔŋku. 3 Wontuɣu ŋku ku nyɔɔŋ taa lɛŋku caɣa ké ɪsɪɪ pɪɪ ku-kuɣu ɪsaɣakuɣu. Ama timpi pɪɪ ku-kuɣu ɪsaɣakuɣu kɛ mpu tɔ pə waawa. Ḿpúɣú antulinya tənа puɣula wontuɣu ŋku na pá wɛ ku waalɪ. 4 Tənaɣa yəlaa tənа suu tum səsɔ kɛ sɛɛu kɛ ɪ hau ɪ pəsuɣu kɛ wontuɣu tɔ pə təɔ. Na pa sɛɛkaɣa wontuɣu tətɔ na pá faaləɣɪ sɪ: Wontuɣu kunɛ ku taka wɛɛ kɛlɛ? N kɛ awe na nyá na-ku í səŋ na í yoo?

5 Ḿpúɣú pə ha wontuɣu kɛ mpaau na kú yɔɣɔtɪ kalampaanɪ təm na ku tuu lsɔ. Na pə́ ha-kuɣu pəsuɣu sɪ ku paasɪ na kú lá ɪsɔtunaa nuɪlɛ na naalɛ taa. 6 Tənaɣa ku suu lsɔ ké footuɣu, na ku yaa ɪ hətɛ na timpi ɪ wɛɛ tɔ na pa tənа mpa pa wɛ ɪsɔtaa tɔ na ku tuu. 7 Na pə́ ha-kuɣu mpaa sɪ ku yoona lsɔ yəlaa na kú kəlɪ-wɛ. Na pə́ ha-kuɣu pəsuɣu sɪ ku kpiliki kpeka tənа na piitim tənа na nsəma tənа yəlaa na kateŋasɪ tənа yəlaa. 8 Atɛ yəlaa tənа ká sɛɛna-ku. Mpa pa həla pa ta ŋmaa lwəyaɣa ŋka pa kuwa tɔ ka weesuɣu takəlaɣa taa ké tuu antulinya kancaalaɣa tɔ mpɛ paa sɛɛna-ku.

9 Ye wei ɪ ké təm nuɪlu puntu í nuɪ. 10 Ye pə tu yulu wei ké hatuu ɪ tanaŋ tɛɛ sɪ paa təkɪ-ɪ salәka, ɪsɪɪ pa təka-ɪ salәka ɪnɪ, pɪɪ saaləɣɪ. Na ye pə tu wei ulɛɣɛ hatuu ɪ tanaŋ tɛɛ sɪ paa ku-ɪ na layatɛ, ɪsɪɪ pa ku-ɪ na-tɛ, pɪɪ saaləɣɪ. Pə təɔ ké lsɔ yəlaa ka təkɪ suulu na pá tu lsɔ ké naani ké ḿpúɣú tam.

11 Ḿpúɣú ma ná wontuɣu lɛŋku na ku lɪɪna tɛtu tɛɛ. Ku həŋ wɛ naalɛ na í nəɣəsəna ɪwəyaɣa həŋ, na ku yɔɣɔtaɣa ɪsɪɪ tum səsɔ. 12 Ku lapəna kancaalaɣa wontuɣu pəsuɣu tənaɣa kulɛ ku ɪsɛntaa. Na ku caalaɣaa tɛtu na tə təɔ yəlaa sɪ pá sɛɛ kancaalaɣa wontuɣu ŋku pɪɪ kuwa ɪsaɣakuɣu na pə́ waa tɔ. 13 Ḿpúɣú wontuɣu naalɛ nyəŋku kunɛ ku lapa piti təma səsɔəna. Halәna ku lakaɣa na kɔkɔ lɪɪkəna ɪsɔtaa na ká tiiki atɛɣɛ yəlaa tənа ɪsɛntaa. 14 Pə ha-kuɣu mpaau sɪ kú la piti təma nnaɣa kancaalaɣa wontuɣu ɪsɛntaa tɔ, ku tolisa atɛ yəlaa ké na-yɛ. Ku heelaɣa atɛ yəlaa sɪ pá lu wontuɣu ŋku layatɛ hikaa na paa na mpu ku wɛna ku weesuɣu tɔ ku lɛɛsuɣu. 15 llɛna pə́ há wontuɣu naalɛ nyəŋku ŋkuɣu pəsuɣu sɪ ku woso weesuɣu

feesiŋ kɛ kancaalaɣa wontuɣu lɛɛsʊɣʊ tɔɔ, na lɛɛsʊɣʊ ŋkʊ kʊ yɔɣɔtəɣɪ, na kú pəsɪ na kú kú pa təna mpa paa sɛɛkɪ-kʊ tɔ. 16 Ḿpúɣú wontuɣu ŋkʊ kʊ caala yəlaa təna təpaɪ, piya na sɔsaa na apila na kʊnyɔntʊnaa na yomaa na kasaɣampiya, sɪ paa yʊsɪ paa wei ɪ niŋ ntɔɣɔŋ taa na ɪ tokuɣu taa. 17 Ye pa ta yʊsɪ wei ké kʊyʊsʊm pənɛ, pʊntʊ ɪɪ pəsəɣɪ na í ya yaa í pɛɛtɪ pʊlʊ. Kʊyʊsʊm mpəɣəlɛ wontuɣu ŋkʊ kʊ hətɛ, yaa kʊkalətʊ nti tə húláýí sɪ kʊ hətɛ tɔ.

18 Ləmaɣasɛɛ təhʊllɛ ntɛ́ cənɛ. Ye wei ɪ wɛna laɣatʊ pʊntʊ pəsəɣɪ na í cɛkəna wontuɣu ŋkʊ kʊ kʊkalətʊ, pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, kʊkalətʊ ntɪ tə lɪɪ yʊlʊ hətɛ ké. Kʊkalətʊ ntəɣəlɛ nasətoso na nɪɪtoso na naatoso (666).

14

Mpa pa nyɔɔŋ pə yapa tɔ pa yontu yoou

1 Ḿpúɣú ma nyənaɣa, ɪlɛna má ná lwəyaɣa na ká səŋa Siyɔŋ pʊɣʊ tɔɔ, na yəlaa iyisi nɪɪnʊwa na iyisi nɪɪlɛ na liɣiti (144000) wɛ ka cɔlɔ, na pá ŋmaa pa tokuŋ taa ké kana ka Caa pa həla. 2 Tənaɣa ma nɪɪ pə yɔɣɔtəna ɪsɔtaa na pə la yuŋ ɪsɪɪ lʊm kpeŋuɣu na pə́ faləɣɪ sɔsɔm tɔ, ɪsɪɪ tɛʊ holuɣuuna toŋ tɔ pə taka. Pə yɔɣɔtaɣa na má nɪɪkɪ tɔ, pə nəɣəsəna ké ɪsɪɪ saŋkʊ mataa kʊlʊɣʊʊ pa saŋkʊnaa mapʊ na pə́ wiiki ɪsəna tɔ. 3 Na yəlaa iyisi iyisi ɪnɪ ɪ səŋa ḿpúɣú kumte na weesiŋ nyə́ma liɣiti na sɔsaa pa ɪsɛntaa na pá yooki lsɔsɛɛlɛ yontu kʊfatʊ. Yəlaa iyisi nɪɪnʊwa na iyisi nɪɪlɛ na liɣiti (144000) wei pa yapa tɛtʊ tɔɔ tɔ ɪ paasi, nɔɣəlʊ fɛɪ wei ɪ pəsəɣɪ na í nyɪ yontu tənɛ tə yoou tɔ.

4 Mpɛ ɪnɪ pa ta pilisi pa tɪ na alaa, pa caɣa ḿpúɣú təcʊŋŋ. Paa timpiɣi lwəyaɣa puki, pa təŋəɣɪ-kɛɣɛ. Pə yapa-wɛɣɛ yəlaa hɛkʊ taa ké sɪ pə caaləɣəna-wɛɣɛ lsɔ na lwəyaɣa kɛ hav. 5 Pa ta nɪɪna pa nɔɔsɪ na pɔpɔtiya, pa fɛɪna taalɪ nɔɣəlʊ.

Iʂɔtaa tillaa tooso tɔm

6 Ḿpúɣú ma na ɪsɔtaa tillu lɛlʊ na í kʊləɣɪ hʊntʊ kɛ hatuu ɪsɔtaa. I wɛna Laapaalɪ Kʊpaŋ tam tɔɔ nyəŋ nɔɣəlʊ sɪ ɪ kaasəɣɪ atɛ yəlaa na piitimnaa təna taa yəlaa na kpeka təna na nsəma təna na yəlaa təna. 7 I yɔɣɔtaɣana nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: I nyana lsɔ na í tʊ-ɪ teeli. Pə taɣa pʊlʊ tɔɔ, pənɛntɛ pə talaa ké sɪ í hʊʊna yəlaa kɛ tɔm. Wei ɪ lapa ɪsɔtɔnʊɣʊ na tɛtʊ na teŋku na hila tɔ í sɛɛ ɪnɪ.

8 Tənaɣa ɪsɔtaa tillu naalɛ nyəŋ ná lɪɪwa kancaalaɣa nyəŋ waalɪ na í təŋ sɪ: I tɪɪ hotaa, Papiloni sɔsɔ tɪɪ hotaa. lnɪ ɪ nyɔɔsəna piitim təna yəlaa kɛ ɪ sʊlʊm, ɪ asilima sɔsɔɔna anɪ a sʊlʊm.

9 lsɔtaa tillaa naalɛ ɪnɪ ɪ waalɪ ké tooso nyəŋ lɪɪwa na í yɔɣɔtəɣəna nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: Ye wei í sɛɛ wontuɣu ŋkʊ na kʊ lɛɛsʊɣʊ na í tú kʊ kʊyʊsʊm kɛ ɪ tokuɣu taa yaa ɪ niŋ taa tɔ, 10 pʊntʊ maɣamaɣa ká tɛ na í nyɔɔ lsɔ sʊlʊm, ɪ páánáá sɔsɔɔna nyəm mpi ɪ pəla ɪ páánáá kɔpʊ taa na pá tá pala pə taa ké pʊlʊ tɔ. I ká ná kaŋkaŋsi kɛ kɔkɔ na asimti pə taa ké ɪsɔtaa tillaa naŋŋ nyə́ma na lwəyaɣa pa ɪsɛntaa. 11 Na kɔkɔ ŋka ka taa pa naa ḿpúɣú kaŋkaŋsi tɔ tam tɔɔ ké ka nyɔɔsɪ kʊləɣəna ɪsɔ. Mpa pa sɛɛ wontuɣu ŋkʊ na kʊ lɛɛsʊɣʊ na pa yʊsa-wɛ na kʊ hətɛ kʊyʊsʊm tɔ, ḿpúɣú pɪɪ wɛɛ tam tɔɔ, hɛɛsʊɣʊ fɛɪ.

12 Pə tɔɔ ké lsɔ yəlaa mpa pa təŋəɣɪ ɪ kʊheelitu na pá nɪɪkəna Yesu kɛ teu tɔ pə wɛɛ sɪ pá təkɪ suulu.

13 Ḿpúɣú ma nɪɪwa pə təma-m na ɪsɔtaa sɪ: Nmaa takəlaɣa taa sɪ pə kpaɣav pənɛntaa tɔ mpa pa səkɪ Tacaa təmlɛ taa təɣɔlɛ leleŋ nɪɪlaa. Ilɛna Feesuɣu tɔ sɪ: Nn, tampana ké, pa təma toŋ nyəna wena pa lapa tɔ, pə tala pa hɛɛsɪ. Pə taɣa pʊlʊ, kʊpantʊ nti pa lakaɣa tɔ ntɪ tə təŋəɣəna-wɛ.

Kʊmtʊ tatɛ

14 Ma nyənaa tətɔ ɪlɛ ma ná ɪsɔŋmʊntʊɣʊ kʊhʊlʊmʊɣʊ ntɛ́, na nɔɣəlʊ caɣa kʊ tɔɔ, na pʊntʊ nəɣəsəna yʊlʊ, na wʊla ntenuɣu tema ɪ nyʊɣʊ, na ɪ niŋ taa ké lemse lɔŋ

nyəŋ. 15 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu lɛlʊ lɪɪna lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa na í yɔɣɔtəna wei ɪ caɣa ɪsɔŋmʊntʊɣʊ tɔɔ tɔ na nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: Kpaɣa nyá lemse na ń kú, kʊmtʊ talaa ké. Tɛtʊ pɪɪwa tɔ, kʊmtʊ talaa ké. 16 Tənaɣa wei ɪ caɣa ɪsɔŋmʊntʊɣʊ tɔɔ tɔ ɪ tʊ ɪ lemse ké tɛtʊ tɔɔ, ɪlɛna pə́ kú tɛtʊ tɔɔ.

17 Na ɪsɔtaa tillu lɛlʊ náá lɪɪna ɪsɔtɔnʊɣʊ taa lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa na ílé ɪ tɔka lemse lɔŋ nyəŋ tɔtɔ.

18 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu lɛlʊ wei ílé ɪ wɛna pəsʊɣʊ kɛ kɔkɔ tɔɔ tɔ ɪ lɪɪna kɔtaɣa tələtɛ na í kɔɔ. Ilɛna í yɔɣɔtəna ɪsɔtaa tillu wei ɪ tɔka lemse lɔŋ nyəŋ tɔ na nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: Kpaɣa nyá lemse na ń kóólí tɛtʊ tɔɔ lɛsɛŋ tukuŋ, ɪ pɪɪwaɣa. 19 Tənaɣa ɪsɔtaa tillu tʊ ɪ lemse na í kóólí tɛtʊ tɔɔ lɛsɛŋ tukuŋ, na í pɛtɪ-ɪ lsɔ pááná sɔsɔɔna lɛsɛŋ tənyaasəlɛ taa. 20 Ilɛna pá nyaasɪ lɛsɛŋ kɛ ɪcatɛ waalɪ ké tənyaasəlɛ taa, na caləmʊɣʊ lɪɪna tənyaasəlɛ təna na kʊ kpe kpokpokpo na pə́ polo ɪsɪɪ kilomɛɛtələnaa ŋmʊnʊɣʊ na nɪɪwʊwa (300), na pə luma ɪsɪɪ mɛɛtəlɪ kʊlʊm na hɔɣɔlʊɣʊ.

15

Kantəkaɣa naasʊɣʊ

1 Ḿpúɣú ma ná ɪsɔtɔnʊɣʊ taa ké kɔkɔlɔ nɔɣɔlʊ ílé tɔtɔ. I tɔɔwaɣa na ɪ tɔm wɛ ha. Isɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa tɔkəna kʊnaasənam kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa. Mpəɣɪ pə tɛɛsəɣəna naasənaʊ ɪlɛ pə tɛma. Na kantəkaɣa nyəntʊ təneɣɛ lsɔ ná tɪɪ yekina ḿpúɣú ɪ pááná.

2 Ḿpúɣú ma ná tiŋ pɔ ɪsɪɪ teŋku, na í na kɔkɔ pə sitaa. Na má ná tɔtɔɣɔ mpa paa kəla wontuɣu na kʊ lɛɛsʊɣʊ na ŋku kʊ kʊkaləʊ ntɛ́ kʊ həte tɔ. Pa səŋa tiŋ wei ɪ pɔ mpʊ ɪsɪɪ teŋku tɔ ɪ nɔɣɔ, na pá tɔka saŋkʊnaa mpa lsɔ cɛla-wɛ tɔ. 3 Na pá yooki lsɔ təmlɛ tʊ Moisi yontu na lwəyaɣa nyəntʊ sɪ:

Tacaa lsɔ kawulaɣa tʊ,
nyá təma kʊlapɛɛ tɔɔʊ wɛ sɔɣɔntʊ,
na a tɔm wɛ piti.
Piitimnaa təna təpaɪ wulaʊ.
Mpi n sɪɪwa na ń təŋəɣɪ na ń lakɪ tɔ,
pə siɣisaa na pə́ wɛna tampana.
4 Tacaa, wei ɪ kaa nyana-ŋ tɔ pʊntʊ wɛɛ?
Awe ká kisina-ŋ teeli tʊɣʊ?
Pə taɣa pʊlʊ, nyá tike n wɛnna tənaŋŋ.
Piitimnaa təna yəlaa ká tɛ na pá kɔɔ,
na pá luŋ nyá tɛɛ na pá sɛɛ-ŋ.
Pə taɣa pʊlʊ, pə kula nyá kʊlapʊtʊ
kʊpantʊ tɔɔ ké na pə́ húlí təkeelee.

5 Pəlɛ pə waalɪ ké ma ná ɪsɔtaa lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ tʊlaa, na tə taa ké cokəle nte tə húlə́ɣí sɪ lsɔ wɛɛ tɔ. 6 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ ka tɔka kʊnaasənam tɔm naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ tɔ pa lɪɪ lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ ntɛ tə taa. Na pá suu kponkpontu toŋ nyəntʊ wontu kʊhʊlʊmtʊ na tə́ mʊɣɪ kɔkɔ kɛ nyənənyənɪ, na pá ləla pa laŋa taa ké wʊla tampalanaa. 7 Tənaɣa weesiŋ nyə́ma liɣiti ɪnɪ ɪ taa nɔɣɔlʊ ɪ cɛla ɪsɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa ɪnəɣɪ wʊla kɔpʊnaa kɛ naatosompɔɣɔlaɣa, na pá suna lsɔ wei ɪ wɛ tam tɔɔ tɔ ɪ pááná. 8 Ḿpúɣú lsɔ teeli na ɪ toma pə nyaləna lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ təkpəmm. Nɔɣɔlʊ ta pəsɪ na í sʊʊ lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa, haləna ɪsɔtaa tillaa yoosi kʊnaasənam tɔm naatosompɔɣɔlaɣa ɪnɪ na pə́cɔ́.

16

Isɔ pááná mʊɣʊ tɔm

1 Ḿpúɣú ma nıı pə yɔɣɔtəna ısɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa na nɔɣɔ sɔsɔɣa kɛ lsɔ
təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa sı: Ɩ polo na í pəlı lsɔ páánáá kɔpʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa ınəɣı
atɛ.
2 Tənaɣa kancaalaɣa nyəŋ tɛɛwa na í pəlı ı kɔpʊ kɛ atɛ. Ilɛna səmola asaɣɛɛ na
kʊwəwıına kpa yəlaa mpa paa yʊsa wontuɣu kʊyʊsʊm kɛ pa tɔɔ na pa sɛɛkaɣa kʊ
lɛɛsʊɣʊ tɔ.
3 Isɔtaa tillu naalɛ nyəŋ ná pəla ı kɔpʊ kɛ teŋku taa, ılɛna lʊm pəsı ısıı yʊlʊ sətʊ
caləm, na weesuɣu nyəm mpi pıı wɛ teŋku taa tɔ pə sı pə́ təna təpaıpaı.
4 Isɔtaa tillu tooso nyəŋ ná pəla ı kɔpʊ kɛ pusi sɔsɔɔŋsı na sɛɛlaa təna taa, ılɛna
pə lʊm pəsı caləm. 5 Ḿpúɣú ma nıı ısɔtaa tillu wei ı nyənəɣəna lʊmnaa tɔɔ tɔ ı
tɔma sı: Nyá wei n wɛ tənaŋŋ tɔ, nyá wɛnna, na nyaa wɛnna. N təŋa siɣisuɣu
kɛ nyá hʊʊlɛ tənɛ tə taa ké. 6 Isıı paa lɛnta lsɔ yəlaa na lsɔ kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsəlaa
tɔɣɔ n cɛləɣı-wɛɣɛ caləm kɛ pənɛntaa sı pá nyɔɔ. Mpi paa lapa tɔ mpı pə fɛləɣəna-
wɛ. 7 Ḿpúɣú ma nıı pə yɔɣɔta kɔtaɣa təlatɛ sı: Ḿpúɣú mɛɛ, Tacaa lsɔ kawulaɣa tʊ,
tampana na siɣisuɣu kɛ n təŋəɣı na ń hʊʊkəna.
8 Isɔtaa tillu liɣiti nyəŋ ná pəla ı kɔpʊ kɛ ilim tɔɔ, ılɛna pə́ kpaası-wəɣı toŋ sı
pə kɔkɔ í nyaɣa yəlaa. 9 Ḿpúɣú haŋaɣa paasaa na ká haŋ yəlaa, haləna pá yaa lsɔ
wei ı tɔka kʊnaasənam pənɛ pə takanaa na ı pəsʊɣʊ tɔ ı hətɛ na pá tʊʊ-ı. Ama pa
ta yele pa ısaɣatʊ na pá tʊ lsɔ ké teeli.
10 Isɔtaa tillu kakpası nyəŋ ná pəla ı kɔpʊ kɛ wontuɣu ŋkʊ kʊ kawulaɣa kumte
tɔɔ, ılɛna səkpɛtʊɣʊ nyala kʊ kawulaɣa taa, na yəlaa paası na pá sʊʊləɣəna wʊsası
pə tıı fɛı. 11 Na pá tʊʊ ısɔtaa lsɔ ké pa wahala na pa səmola pə tɔɔ. Paa na mpʊ tɔ,
pa ta yele pa lakası ısaɣası.
12 Isɔtaa tillu naatoso nyəŋ ná pəla ı kɔpʊ kɛ lfəlatı pɔɣɔ sɔsɔɣa taa, ılɛna ka
lʊm nyɔɔ na pə́ ha mpaau kɛ awulaa sɔsaa mpa pa lıkəna tɛʊ kite tɔɔ tɔ. 13 Ḿpúɣú
ma ná alɔɣaa tooso na pá nəɣəsəna salɛɛ, na pa lına tʊm sɔsɔ na wontuɣu na lsɔ
kʊyɔɣɔtʊtʊ tɛləsʊlʊ pɔpɔtʊ pa nɔɔsı taa. 14 Alɔɣaa mpɛɣɛlɛ mpa pa lakı piti təma
tɔ. Tənaɣa alɔɣaa mpɛ pa tooso pa kʊlaa na pá cɔɔkı tɛtʊ təna awulaa sɔsaa tɔɔ sı
pa kotiɣi-wɛɣɛ lsɔ kawulaɣa tʊ kʊyakʊ sɔsɔɔʊ wule yoonau tɔɔ.
15 Nyənı, ma kɔŋ kɔntɛ ké ısıı ŋmıılʊ. Ilɛ ye wei ı tɔka ı wontu sı ye pə talaa í taa
tɛɛ tapakpɛtɛ, ılɛ pʊntʊ ntɛ́ leleŋ nıılʊ. Mpi tɔ, ye pa na-ı ḿpúɣú tapakpɛtɛ fɛɛlɛ ká
lapı-ı.
16 Ḿpúɣú alɔɣaa mpɛ pa kota awulaa mpɛɣɛ timpi pa yaakəna Hepəla taa sı
Haamaketɔŋ tɔ.
17 Isɔtaa tillu naatosompɔɣɔlaɣa nyəŋ ná pəla ı kɔpʊ kɛ heelim tɔɔ, ılɛna pə́
yɔɣɔtəna lsɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ taa na kumte kiŋ na nɔɣɔ sɔsɔɣa sı: Pə lapaɣalɛ.
18 Ḿpúɣú tɛʊ nyəɣəsaa, na pá yɔɣɔtı, na tɛʊ holi, na tɛtʊ sele sɔsɔm. Hatuu
pə ŋmau yʊlʊ tɔ tɛtʊ ta selita seluɣu pənɛ pə taka. Pənɛ ını pə kəla kpakpaa.
19 Tənaɣa pə faɣa ıcatɛ sɔsɔɔlɛ kɛ hɔɣɔləŋ tooso na pə yɔkı. Na acalɛɛ sɔsɔɔna hoti
tɛtʊ təna taa. Isɔ tɔɔsa Papiloni sɔsɔ tɔɔ, ılɛna í nyɔɔsı-ı ı kɔpʊ taa páánáá sɔsɔɔna
sʊlʊm. 20 Na tɛtʊnaa mpa lʊm ka cɔɔnaa tɔ pá mʊkı yem, pa ta tasa pá keesi pɔ́ɔ́ŋ
tɔtɔ. 21 Tɛʊ tɔmpııŋ hotaɣana ısɔtaa ké na í nyəkəɣı yəlaa. Tɔmpəlɛ kʊlʊmtəlɛ
yuŋ ka wɛ ısıı kiloonaa nıılɛ. Ḿpúɣú yəlaa tʊʊ lsɔ ké naasʊɣʊ mpi tɔmpɛɛ anı a
naasaɣa-wɛ tɔ pə tɔɔ. Pə taɣa pʊlʊ, naasʊɣʊ mpı pəlɛ pıı kəla kpakpaa ké.

17

Wasaŋkalı kpitikpiti tɔm

1 Isɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa wei ı ka tɔka kɔpʊnaa naatosompɔɣɔlaɣa tɔ pa
taa lɛlʊ kɔma na í yaa-m sı: Kɔɔ na má hʊlı-ŋ saləka wei paa tʊ pusi paɣalɛ hɛkʊ

taa wasaŋkalı sɔsɔ tɔ. 2 I kiŋ kɛ atɛ awulaa lakaɣa pa asilima kʋlapʋtʋ, na ı asilima sʋlʋm kɛ atɛ yəlaa nyɔɔwa na pə́ kʋɣı-wɛ.

3 Ḿpúɣú Feesuɣu tɛɛna-m ılɛna ısɔtaa tillu pona-m wʋlaɣa tɛtʋ taa. Tənaɣa ma
ná alʋ nɔɣɔlʋ na í caɣa wontuɣu kʋsɛɛmʋɣʋ tɔɔ, na ı tɔɔ waasa həla nna a tʋʋkı lsɔ
tɔ təwisiwisi. Wontuɣu ŋkʋ kʋ nyɔɔŋ ka wɛ naatosompɔɣɔlaɣa ké, na kʋ həŋ kɛ
naanʋwa. 4 Alʋ ını ı tɔɣɔla wontu kʋpampantʋ nti tə sɛɛwa tɔ, na wontu nti tə
sɛɛwa təkeŋkeŋ tɔ, na ı tʋ wʋla na liɣitee pɛɛ lıtʋ kʋpantʋ, pə tıı fɛı. Na í tɔka ı niŋ
taa ké wʋla kɔpʋ na í suna acaalətʋ. Asilima nna ı ka lapa tɔ a ısaɣatʋ nté. 5 Pa
ŋmaa ı tokuɣu taa ké həte natəlı, ama pə hʋwɛɛ ta tʋlı teu ké təyaıı. Sı, Papiloni
sɔsɔ, antulinya wasaŋkalənaa na acaalətʋ pə too. 6 Ilɛna má ná sı lsɔ yəlaa calәm
na mpa pa lɛntaa sı pepe tɔɔ ké pa nıına Yesu ké teu tɔ, pɛlɛ pa calәm kʋɣı alʋ
ınəɣı sʋlʋm nyəm.

Ma na-ı, ılɛna pə́ paası na pə́ la-m ha. 7 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu pɔɔsa-m sı: Pepe tɔɔ
ké pə lakı-ŋ ha? Maa heeli-ŋ mpi alʋ na wontuɣu ŋkʋ kʋ tɔɔ ı caɣaa na kʋ wɛna
nyɔɔŋ naatosompɔɣɔlaɣa na həŋ naanʋwa tɔ pa húlə́ɣí mukaɣa tɛɛ tɔ. 8 Wontuɣu
ŋku n na mpʋ tɔ, kıı wɛna weesuɣu kɛ hatuu lɔŋ ké, ama kʋ fɛı ḿpúɣú nɔɔnɔɔ. Pə
wɛɛ sı kú lıı lumaŋ pʋʋɣʋ sɔsɔɔʋ taa ké na kú polo timpi pıı tɛ kʋ tɔm tənaŋnaŋ tɔ.
Atɛ yəlaa mpa pa həla pə taa ŋmaa weesuɣu takəlaɣa taa ké hatuu antulinya
kancaalaɣa tɔ, paa ná wontuɣu kʋnɛ tɔ pıı la-wɛyɛ ha. Pə taɣa pʋlʋ, kıı wɛna
weesuɣu kɛ hatuu lɔŋ ké. Ama kʋ fɛı ḿpúɣú nɔɔnɔɔ, na kıı taɣanı lıuv tɔtɔ.

9 Nyəm na ləmaɣasɛɛ pə təhʋllɛ kiŋ nté cənɛ. Nyɔɔŋ naatosompɔɣɔlaɣa ını ı
húlə́ɣí pulası naatosompɔɣɔlaɣa wei ı tɔɔ alʋ ını ı caɣaa tɔɣɔ. Na ı húlə́ɣí tɔtɔɣɔ
awulaa sɔsaa naatosompɔɣɔlaɣa. 10 Awulaa sɔsaa mpɛ pa taa kakpası tɛma
hotuɣu. Kʋlʋm ná wɛɛ, na í tɔŋna kawulaɣa tɔɣɔʋ. Na lɛlʋ ná ta kɔnta, ılɛ ı kɔŋ ı
kɔɔ tɔ ı caɣaʋ kaa tɔɔ. 11 Wontuɣu ŋkʋ kıı wɛna weesuɣu na kʋ fɛı ḿpúɣú nɔɔnɔɔ
tɔ, kʋlɛɣɛlɛ wulaʋ sɔsɔ pəlefɛı nyəŋ. Mpɛɣɛlɛ mpʋ na kancaalaɣa awulaa sɔsaa
naatosompɔɣɔlaɣa ını. Kʋ puki timpi pıı tɛ kʋ tɔm tənaŋnaŋ tɔɣɔ.

12 Həŋ naanʋwa wei n nawa tɔ ı húlə́ɣí awulaa sɔsaa naanʋwa mpa pa ta
tɔɣɔta kawulası tɔ. Ama pıı ha-wɛyɛ kawulası toma, na pa na wontuɣu ŋkʋ pá
tɔɣɔ kawulaɣa kɛ kaləfu kʋlʋm taa. 13 Pa naanʋwa ını pa tənа paa la ləmaɣasəlɛ
kʋlʋmtəlɛ na pá məŋna pa toma na pa kawulası na pá cɛla wontuɣu. 14 Paa kʋlı
na pá yoona lwəyaɣa, ama lwəyaɣa ká kəlı-wɛ. Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ŋkɛɣɛlɛ sɔsaa Sɔsɔ
na awulaa tənа Wulaʋ. Ka na ka nyə́ma mpa pa yaawa na pá ləsı na pa ké nıntaa
tɔ paa kəlı-wɛ.

15 Ḿpúɣú ısɔtaa tillu tasa-m heeluɣu sı: Pusi nsi n nawa na wasaŋkalı caɣa
sı hɛkʋ tɔ, yəlaa na samaa na piitimnaa taa yəlaa na nsəma taa yəlaa ntɛ́ mpʋ.
16 Həŋ naanʋwa wei n nawa tɔ na wontuɣu pa taa ká kpana wasaŋkalı ını, na pá
lɛɛkı ı wontu tənа na pá yele-ı kpɛtɛ. Paa tɔɣɔ ı nantʋ, na pá wɔpı-ı kɔkɔ. 17 Pə taɣa
pʋlʋ, lsɔ tʋna pa lotunaa taa ké hʋwɛɛ sı pá kpɛntı nɔɣɔ kʋlʋmaɣa na pá lakı na
pá məŋna pa kawulası toŋ na pá cɛla wontuɣu, na pá yoosi nti nti tə ləmaɣasɛɛ
ı ka tʋwa tɔ, halәna lsɔ ka yɔɣɔta nti tɔ tə́ la.

18 Na alʋ wei n nawa mpʋ tɔ, ıcatɛ sɔsɔɔlɛ nte tə ŋmakələɣı atɛ awulaa sɔsaa
tɔɣɔlɛ.

18

Papiloni hotuɣu təm

1 Pəlɛ pə waalı ké ma ná ısɔtaa tillu lɛlʋ na í lıına ısɔtaa na í tiiki. I wɛna pəsʋɣʋ
kɛ sɔsɔm ké, na ı teu nawa ısıı kɔkɔ na pə́ cɔɔ tɛtʋ tənа. 2 Ḿpúɣú ı yəɣətəna nɔɣɔ
sɔsaɣa sı: I tıı hotaa, Papiloni sɔsɔ tıı hotaa. Pənɛntɛ ı pəsa alɔɣaa təcaɣalɛ, na
alɔɣaa nɔɣɔ na pa suka, na tɛtʋ suması nsi paa caa tɔ sı nɔɣɔ na sı suka təcaɣalɛ

ntέ təna. 3 Pə taɣa pʋlʋ, ɪnɪ ɪ nyɔɔsəna piitimnaa təna yəlaa kɛ ɪ sʋlʋm, ɪ asilima səsɔɔna anɪ a sʋlʋm. Na ɪ kiŋ kɛ atɛ awulaa səsaa lakaɣa pa asilima kʋlapʋtʋ. Na atɛ paɣatəlaa pilina ɪ wontu kʋpantʋ nti tə fɛɪ nyəɣəsʋɣʋ tɔ.

4 Ḿpúɣú ma nɪɪ pə yɔɣɔtəna ɪsɔtaa, ɪlɛ pə taɣa ɪsɔtaa tillu ɪnɪ ɪ nɔɣɔ. Pə tɔmaɣa sɪ: Ma yəlaa, í se ɪ kiŋ, na pə taa kɔɔ na ɪ ɪsaɣatʋ taana-mɛ, na pə́ kɔɔ na pə́ naasəɣɪ na pə kpɛŋna-mɛ. 5 Pə taɣa pʋlʋ tɔɔ, ɪ ɪsaɣatʋ kaawaɣa na pə́ kaləsəna ɪsɔtɔnʋɣʋ, Ɪsɔ tɔɔsa ɪ lakasɪ ɪsaɣasɪ tɔɔ. 6 Ɪ lɛɛtɪ-ɪ mpi ɪ ka lapa-mɛ tɔ. Ɪ fɛlɪ-ɪ ɪsəna mpi ɪ ka lapa tɔɣɔ tɔm naalɛ. Ɪ suuli ɪ kɔpʋ kɛ sʋlʋm mpi pə kəla mpi ɪ puukaɣa-mɛ tɔɣɔ toŋ kɛ tɔm naalɛ. 7 Ɪ tʋ-ɪ wahala na kʋnyɔŋ na pə́ tala ɪsɪɪ ɪ ka tʋɣʋ ɪ təɣɪ teeli na í kaa wontu kʋpantʋ kɛ ɪsəna mpi tɔ. Ɪ yɔɣɔta ɪ taa sɪ: Ma caɣaa təka ké ɪsɪɪ wulaʋ, ma ta nyɪ leelutu, ma kaa nyɪ mpi pa yaa sɪ kʋnyɔŋ tɔ. 8 Pə tɔɔ ké kʋnaasəm mpi pə sɪɪwa sɪ pɪɪ naasəna tɔ, kʋyakʋ kʋlʋmʋɣʋ kɛ pɪɪ tii pə tənaɣa ɪ tɔɔ təkpili. Mpəɣəlɛ kʋtɔməŋ na səm na nyɔɣɔsɪ. Kɔkɔ ká nyaɣa ɪ təna təluka. Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa Ɪsɔ wei ɪ lakəna-ɪ tɔm tɔ ɪ wɛ toma ké.

9 Ɪ kiŋ kɛ atɛ awulaa səsaa lakaɣa pa asilima kʋlapʋtʋ na pá nɪɪkɪ ɪ leleŋ. Paa tɛ na pá ná kɔkɔ nyakɪ-ɪ na nyɔɔsɪ nsi sɪ kʋləɣɪ tɔ, ɪlɛ paa tʋlɪ nɔɔsɪ kɛ ɪ tɔɔ, na paa kpa pa laŋa na pá wii səsɔm. 10 Paa hatələna-ɪ sɪ pə taa kɔɔ na pá ná ɪ wahala. Na paa tɔ sɪ: Waɪyo, waɪyo. Pʋwɛ, Papiloni ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ na toŋ nyəntɛ tənɛ, kaləfu kʋlʋm taa kɛlɛ pə tɛma-ŋ nyá salәka tʋɣʋ na?

11 Atɛ taatəlaa ná tʋla nɔɔsɪ kɛ tə tɔɔ tɔtɔ na pá kpa pa laŋa na pá wii səsɔm. Mpi tɔ, nɔɣɔlʋ ɪɪ tasəɣɪ pa taatəlɛ kɛ yapʋ. 12 Paa wʋlanaa, paa nyəɣəlʋɣʋ kʋhʋlʋmʋɣʋ, paa liɣitee pɛɛ. Paa lɪɪtʋ, paa kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ pɔɔŋ kʋpaŋ, paa tɔɔ wontu kʋpampantʋ kʋsɛɛmtʋ, paa nti tə sɛɛ teu təkeŋkeŋ tɔ, paa silikinaa, paa taasɪ nsi sɪ fɛɪ yem yem tɔ, paa tuu kela na taasɪ katɛ nyənsɪ, na nyəɣəlʋɣʋ kʋsɛɛmʋɣʋ na nyəɣəlʋɣʋ maɣamaɣa na pəlɛ nte pa yaa sɪ maapəlɪ tɔ. 13 Paa afɛʋnaa, paa kʋkʋsʋm, paa tulaalʋ miili, paa tulaalʋ kʋfəɣətʋ, paa sʋlʋm, paa nim, paa mʋlʋm, paa təɣɔnaɣa pee, paa naaŋ, paa heeŋ, paa kpaɣanəŋ na kɛɛkɛnaa, paa yomaa na yəlaa weesiŋ maɣamaɣa. 14 Taatəlaa mpɛ pa təma ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ ńtέ sɪ: Mpi pə təna n nyɪɪlaɣa tɔ pə saala yem. Nyá toŋ na nyá leleŋ təna tʋ-ŋ lʋm, n kaa tasa-wəɣɪ keesuɣu. 15 Taatəlaa mpa pa taata ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ taa na pá pili tɔ, paa tɛ na pá hatələna-tɛ sɪ pə taa kɔɔ na pá ná tə wahala. Paa tʋlɪ nɔɔsɪ na paa kpa pa laŋa na pá wii səsɔm. 16 Paa tɔ sɪ: Waɪyo, ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ tə tɔm wɛ waɪyo. Ńtέ tə suukaɣana kpoŋkpontu toŋ nyəntʋ pɔɔŋ kʋpaŋ na wontu kʋpantʋ nti tə sɛɛwa tɔ, na wontu nti tə sɛɛwa təkeŋkeŋ tɔ. Na ńtέ tə tʋkaɣana wʋla na liɣitee pɛɛ na lɪɪtʋ pə tɪɪ fɛɪ. 17 Na kaləfu kʋlʋm taa kɛlɛ tə apititu tɛma-tɛɣɛ lʋm tʋɣʋ.

Kpɪɪləŋ taa səsaa səsaa na ɪ sʋʋlaa na ɪ saalaa, na pa təna mpa pa təkəna teŋku tɔ, pa səŋa pooluŋ taa, 18 na pá ná tə kɔkɔ nyɔɔsɪ. Ɪlɛna pá makɪ kapusi na pá tɔ sɪ: Pa ta nata ɪcatɛ na tə tala ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ. 19 Ḿpúɣú pa cosa tɛtʋ na pá pəlɪ pa nyɔɔŋ taa, na pá tʋlɪ nɔɔsɪ na pá kpa pa laŋa na pá wii səsɔm. Na pá makɪ kapusi sɪ: Waɪyo, ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ tənɛ tə tɔm wɛ waɪyo. Pa təna mpa pa wɛna kpɪɪləŋ kɛ teŋku taa tɔ tə toŋ kɛ pa kʋlənaa. Kaləfu kʋlʋm taa kɛlɛ pə təna pə tɛma-tɛɣɛ lʋm tʋɣʋ.

20 Tɔʋ, ɪsɔtɔnʋɣʋ nyá, pə wakəla-tɛ tɔ, paana-tɛ ɪlɛ. Ɪsɔ yəlaa mɛ, na tillaa na Ɪsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa, í paana-tɛ. Pə taɣa pʋlʋ, ɪsaɣatʋ nti tɪɪ lapa-mɛ təɣɔ Ɪsɔ hʋʋna-tɛ.

21 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu toŋ tʋ nɔɣɔlʋ kpaɣa pəlɛ sɔsɔɔlɛ, tə tɔɔʋ wɛ ɪsɪɪ namlɛ, na í pɛtɪ teŋku taa. Ɪlɛna í təŋ sɪ: Ɪsəntɔɣɔ paa pɛtɪ Papiloni ɪcatɛ sɔsɔɔlɛ kɛ tuu pə tɛɛ na páánά sɔsɔɔna, na pa kaa tasa-tɛɣɛ keesuɣu. 22 Na pa kaa tasa nɪɪʋ kɛ Papiloni nyá nyá taa ké saŋkʋnaa na cəməŋ na həsɪ na akantɛɛ pə taŋ. Pa kaa tasa naʋ kɛ təmlɛ latʋ nɔɣɔlʋɣʋ təmlɛ natəlɪ tə taa. Na pa kaa tasa nɪɪʋ kɛ namlɛ kpálúɣú. 23 Fətəla kaa tasa mʋɣʋ kɛ nyá taa, pə́cɔ́ pa kaa tasa akpaɣalɛ aɣɔɔla taŋ nɪɪʋ kɛ

nyá taa. Nyá taa taatəlaa həte ka yaana antulinya taa ké lɔŋ, na nyá puɣusa yəlaa təna na nyá topotopo təma peekuɣu.
24 Pa nawa Isɔ kuyɔɣɔtutu teləsəlaa na Isɔ yəlaa pa calam, na pa təna mpa pa ku tetu tɔɔ tɔ pa calam ke Papiloni taa tɔɣɔ pa tu-teɣe saləka.

19

1 Pəle pə waali ké ma nii pə yɔɣɔtəna nɔɔsi səsɔɔnsi na isɔtaa, na pá we isii samaa tuutuuma yɔɣɔtuɣu tɔ si: I sa Isɔ. Ta Isɔ yakəna, na inəɣəle teeli na toma pə tu. 2 Tampana na siɣisuɣu ke i təŋəɣi na í huukəna. Pə taɣa puIu, wasaŋkali səsɔ wei i wakəlaɣa tetu na i asilima tɔ, i ku i təm. Na isəna mpi ini i ka ku Isɔ yəlaa tɔ, Isɔ ná tu-i pə saləka. 3 Na pa tasa yɔɣɔtuɣu tɔtɔ si: I sa Isɔ. Icate sɔsɔɔle ńté tə kɔkɔ nyɔɔsi təŋna kuIuɣu ke tam ké. 4 Ḿpúɣú səsaa hiu na liɣiti ini na weesiŋ nyáma liɣiti ini pa luŋa akula na pá see Isɔ wei i caɣa kumte tɔɔ tɔ, ilena pá tɔ si: Ami. I sa Isɔ.

Iwəyaɣa akpaɣale kutɔɣɔu

5 Ḿpúɣú pə yɔɣɔta kumte kiŋ si: Sɔsaa na piya mpa me í ké Isɔ pəyalaa na í see-i tɔ, í sa ta Isɔ. 6 Ma nii pə tasa yɔɣɔtuɣu na pá nəɣəsəna isii samaa tuutuuma yɔɣɔtuɣu tɔ, na pá we yuŋ isii Ium kpeŋuɣu na pá faləɣi cooo tɔ, isii teu holuɣuu sɔsɔm tɔ taka. Ma nii pə yɔɣɔtaa ké si: I sa Isɔ, pə taɣa puIu Tacaa Isɔ kawulaɣa tu ini i tɔkəna kawulaɣa. 7 Iwəyaɣa peelɔ kpau talaa, na ka peelɔ maɣamaɣa ná tii taɣana i ti. Pə tɔɔ ile tə paa na tá laŋa huIumi, na tá tu-i teeli. 8 Pə ha i peelɔ ke mpaa si í suu kpoŋkpontu toŋ nyəntu puuɣu kupaŋku ŋku ku muɣi kɔkɔ ke nyənənyəni na ku fei asilima tɔ. Puuɣu ŋku ku wee ké isii Isɔ yəlaa təma kupana.

9 Ḿpúɣú isɔtaa tillu tɔma-m si: Nmaa takəlaɣa taa si Iwəyaɣa kpa ka peelɔ na pá yaa mpaɣa tɔɣɔu tɔɣɔle leleŋ niIaa. Na i tasaa si: Tɔm tənɛ tə ké Isɔ kuyɔɣɔtutu tampana nyəntu ké.
10 Tənaɣa ma hənta i tee si ma see-i. Ama i tɔma-m si: Taa la mpu, ta tənaɣa təmle nyáma ké. Taɣale mpu na nyá taapalaa mpa Yesu kula tampana tɔɔ na pá nyi-ye tɔ. Ye seetu ile, Isɔ ké n ká see.
Yesu kula tampana nna a tɔɔ tɔ, ani a tuna Isɔ kuyɔɣɔtutu teləsəlaa ke yɔɣɔtuɣu.

Kpaɣanuhulumaɣa caɣalu

11 Ḿpúɣú ma ná isɔtənuɣu tuIaa, ilena kpaɣanuhulumaɣa liu. Pa yaa ka tɔɔ caɣalu si Kupaŋ na Tampana tu. Siɣisuɣu ke i təŋəɣi na í huukəna i təm na í yookina i yoou tɔtɔ. 12 I ise we ké isii kɔkɔ mukuɣu tɔ, na i nyuɣu taa ka we teeli nteniŋ paɣale. Pa ŋmaa həte natələɣi i tɔɔ, na nɔɣɔlu ta nyi-te ye pə taɣa i tike. 13 I capa wei i suuwa tɔ i təna na calam ké. I həte nté si: Isɔ Tɔm. 14 Ḿpúɣú isɔtənuɣu taa yoolaa hu i waali na pa kpaɣanuhuluməsi, na pá suu kpoŋkpontu toŋ nyəntu puuɣu kupaŋku ŋku ku huIumaa təlaiai na ku fei asilima tɔ. 15 Laɣate kusɛŋtəle nte i ka kuna kateŋasi tɔɔ yəlaa tɔ i nɔɣɔ taa ké tə liikaɣana. Na nyəɣəluɣu kpátúɣú ke i ká tiikiɣina-we. Na i ká yɔti lesɛŋ ke tənyaasəle nte tə ké Isɔ kawulaɣa tu páánáá sɔsɔɔna suIum tənyaasəle tɔ tə taa. 16 Pa ŋmaawa i nɔɔhee na i capa pə tɔɔ ké si: Awulaa Wulau, sɔsaa Sɔsɔ.
17 Ḿpúɣú ma ná isɔtaa tillu nɔɣɔlu ílé na í səŋa ilim tɔɔ. Na í má kapusi na í heeli sumasi nsi si kuləɣi isɔ tɔ si təna si: I timsi na í kɔɔ Isɔ acima sɔsɔɔna taa. 18 I kɔɔ na í tɔɣɔ awulaa na yoolaa na pa sɔsaa pa nantu, na kpaɣanəŋ na i tɔɔ caɣalaa pa nantu, na í tɔɣɔ yəlaa təna, yomaa na kasaɣampiya na sɔsaa na piya, pa nantu.

19 Ḿpúɣú ma ná wontuɣu ŋku na ate awulaa na pa yoolaa pa kotaa si pa yookina kpaɣanu tɔɔ caɣalu ini na ílé i nyáma. 20 Tənaɣa pa kpa wontuɣu ŋku na Isɔ kuyɔɣɔtutu teləsulu pɔpɔtu wei i ka lapa piti təma ke ku isentaa tɔ na pá təki. Piti təma nna i lakaɣa mpu tɔɣɔ i puɣusaɣana mpa pa yusəna wontuɣu kuyusum

pəyele pa sɛɛkaɣa kʋ lɛɛsʋɣʋ tɔ. Ḿpúɣú pa kpaɣa wontuɣu ŋkʋ na lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ pɔpɔtʋ ɪnɪ na pá pɛtɪ-wɛɣɛ kɔkɔ teŋku wei ɪ tɔŋna mʋɣʋ tɔ ɪ taa na pa ɪsɛ. 21 Pə kaasa mpa tɔ, pa kʋ pɛlɛ na laɣatɛ nte tə lɪkəna wei ɪ caɣa kpaɣanʋ tɔɔ tɔ ɪ nɔɣɔ taa tɔ. Ilɛna sumasɪ təɣɔ pa nantʋ na pə́ tala-sɪ.

20

Pɪsɪ iyaɣa (1000) təm

1 Ḿpúɣú ma ná ɪsɔtaa tillu nɔɣɔlʋ na í lɪna ɪsɔtaa na í tiiki, na í tɔka ɪ niŋ taa ké lumaŋ púúɣú sɔsɔɔʋ saafʋ na alukpalɪŋ taŋkɪŋ nɪlɪ. 2 Tənaɣa ɪ siisaa na í kpa tʋm sɔsɔ kʋpəŋ ɪnɪ na í tʋ-ɪ alukpala sɪ í caɣa ḿpúɣú pɪsɪ iyaɣa (1000). Ilɔɣɔʋ kɛ pa yaa mpʋ sɪ: Tʋm sɔsɔ kʋpəŋ, na kʋlʋm ɪnəɣəlɛ Satanɪ. 3 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu kpaɣa-ɪ na í pɛtɪ lumaŋ púúɣú sɔsɔɔʋ taa na í təkɪ, na í kaləsɪ na í tʋ pə tɔɔ ké kʋyʋsʋm sɪ tʋm sɔsɔ í taa tasa mpaa hikuɣu na í tolisi kateŋasɪ tɔɔ yəlaa, haləna pɪsɪ iyaɣa (1000) ŋkɛ ká tɛ na pə́cə́. Pə waalɪ ɪlɛ paa tʋlɪ-ɪ wɛɛ naalɛ.

4 Ḿpúɣú ma ná kumlee na pə́ hawa a tɔɔ caɣalaa kɛ pəsʋɣʋ sɪ pá hʋʋkɪ tɔm. Na má ná tɔtɔɣɔ mpa pa heelaɣa tampana nna a tɔɔ Yesu kulaa tɔ na lsɔ Tɔm na pá lɛntɪ-wɛɣɛ pə tɔɔ tɔ pa ləsasɪ. Pɛlɛ pa taa sɛɛ wontuɣu ŋkʋ na kʋ lɛɛsʋɣʋ. Pəyele pa ta tʋ wontuɣu ŋkʋ kʋ kʋyʋsʋm kɛ pa tokuŋ yaa pa niŋ taa. Ḿpúɣú pa fema na pá ná Kilisiti pá təɣɔ kawulaɣa kɛ pɪsɪ iyaɣa (1000). 5 Ama pɪsɪ iyaɣa (1000) ŋkɛ kaa tɛma na pə́cə́ sətaa lɛlaa fe. Sətaa taa fem kancaalaɣa nyəm ntɛ́. 6 Mpa paa fe fem kancaalaɣa nyəm pənɛ pə taa tɔ mpɛɣɛlɛ leleŋ nɪlaa, na mpɛɣɛlɛ pə paasaa na pə́ kooli koolee kʋpana. Səm kʋlɛləm ɪɪ tasəɣɪ-wɛɣɛ pəsʋɣʋ. Ama paa la lsɔ na Kilisiti pa kətəlaa, na pá na-ɪ paa təɣɔ kawulaɣa kɛ pɪsɪ iyaɣa (1000) taa.

Satanɪ kpisuɣu

7 Pɪsɪ iyaɣa (1000) ŋkɛ ka kɔŋ na ká yoosi ɪlɛna pá tʊ́lí Satanɪ kɛ ɪ saləka taa. 8 Na ɪ ká cɔɔ antulinya piitimnaa təna tɔɔ təpaɪ na í puɣusi yəlaa. Mpɛɣɛlɛ Kɔkɪ na Makɔkɪ. I ká koti-wɛ sɪ pá yoo, na paa wɛɛ paɣalɛ ɪsɪɪ teŋku nɔɣɔ kanyəŋa pee. 9 Pa lɪna ntɛ́ na tɛtʋ təna tɔɔ ké paa le, na pá tá kotaɣa kɛ lsɔ yəlaa təsikile na lsɔ luɣu tɛɛ ɪcatɛ. Ama kɔkɔ lɪna ɪsɔtaa na ká kʋ pa təna tənaŋnaŋ. 10 Ḿpúɣú pa pɛta Ilɔɣɔʋ wei ɪ puɣusaɣa-wɛ təɣɔ kɔkɔ na asimti pə teŋku wei ɪ taa paa tɛma wontuɣu na lsɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsʋlʋ pɔpɔtʋ kɛ pɛtʋɣʋ tɔ ɪ taa. Ilim na ahoo kɛ pɪɪ naasəɣɪ-wɛɣɛ tam tɔɔ ké mpʋ.

Kantəkaɣa hʋʋlɛ

11 Ḿpúɣú ma ná kumte sɔsɔəlɛ kʋhʋlʋmlɛ na tə tɔɔ caɣalʋ. Tənaɣa tɛtʋ na ɪsɔtɔnʋɣʋ mʋka yem ké ɪ ɪsɛntaa təkpataa. 12 Pə waalɪ ké ma ná sətaa sɔsaa na səkpema na pá səŋa kumte ɪsɛntaa. Ḿpúɣú pa hɛta takəlasɪ. Ilɛna pá hɛtɪ takəlaɣa lɛŋka tɔtɔ, kɛlɛɣɛlɛ weesuɣu nyəŋka. Ilɛna pá sʋʋ sətaa kɛ tɔm nti nti paa lapa na pá ŋmaa-təɣɪ takəlasɪ nsɪ sɪ taa təɣɔ hʋʋnaʋ. 13 Ḿpúɣú teŋku ləsa sətaa mpa ɪ ka lipa tɔ. Na səm na sətaa təcaɣalɛ náá ləsɪ tɔtɔɣɔ yəlaa mpa paa wɛ pə taa tɔ. Ilɛna pá pɔɔsɪ paa wei ké nti ɪ ka lapa tɔ. 14 Pə yela səm na sətaa təcaɣalɛ, ɪlɛna pá pɛtɪ pɛlɛɣɛ kɔkɔ teŋku taa. Kɔkɔ teŋku ɪnəɣəlɛ səm kʋlɛləm. 15 Ye wei ɪ hətɛ í fɛɪ weesuɣu takəlaɣa taa, kɔkɔ teŋku taa ké pa pɛtəɣɪ-ɪ.

21

Isɔtɔntʋɣʋ kʋfalʋɣʋ na tɛtʋ kʋfatʋ

1 Ḿpúɣú ma ná ɪsɔtɔnʋɣʋ kʋfalʋɣʋ na tɛtʋ kʋfatʋ. Isɔtɔnʋɣʋ kʋpənʋɣʋ na tɛtʋ kʋpəntʋ ka mʋka yem ké, na teŋku ná fɛɪ tɔtɔ. 2 Na má ná ɪcatɛ naŋŋ nyəntɛ. Yosalɛm kʋfalʋ, na tə lɪna ɪsɔtaa ké lsɔ kiŋ na tá tiiki. Tə taɣana tə təɣɪ teu ké ɪsɪɪ pɛɛlɔ taɣanʋɣʋ ɪ tɪ na í puki ɪ paalʋ kiŋ tɔ. 3 Tənaɣa ma nɪɪ pə yɔɣɔtəna kumte kiŋ

na nɔɣɔ sɔsɔɣa sɪ: Pənɛntɛ Isɔ təcaɣalɛ wɛ yəlaa hɛkʊ. I na-wɛ paa caɣana, na paa la ɪ yəlaa. Pá na Isɔ maɣamaɣa paa caɣana na pá nyənəɣɪ-ɪ pa Isɔ. 4 I ká hʊsɪ pa ɪsəlʊm tənа təpaɪ. Səm kaa tasa wɛɛv. Kʊpəm mpɪ pə tənа pɪɪ mʊkɪ yem.

5 Ḿpúɣú wei ɪ caɣa kumte tɔɔ tɔ ɪ tɔma sɪ: Pənɛntaa ma pəsəɣɪ pə tənaɣa kʊfam. Na ɪ heela-m sɪ: Nmaa-tɪ. Mpi tɔ ma kʊyɔɣɔtʊtʊ kɛ tampana ké, na tə mʊna pá tɛ-tɪ na taa.

6 Na í tasa sɪ: Pə lapaɣalɛ. Maɣalɛ Aləfa na Omɛka, kancaalaɣa tʊ na kantəkaɣa tʊ. Lʊkɔtʊ í wɛna wei, maa ha-ɪ weesuɣu lʊm sɛɛlʊ kɛ faalaa na í nyɔɔ. 7 Ye wei í lapa kəllʊ maa lapɪ-ɪ kʊcɔɔʊ kʊnɛ, na ɪ ká yaa-m ɪ Isɔ, na maa yaa-ɪ ma pəyalʊ. 8 Ama pə yela sɔɣɔntʊnaa na ma ta nyɪ ɪsɔnaa na acaaləʊ nyáma na yʊlʊkʊlaa na asilima lataa na mpa pa lakɪ topotopo təma tɔ na tɪɪŋ laalaa na pɔpɔtʊnaa tənа pa təcaɣalɛ ntɛ́ kɔkɔ na asimti pə teŋku wei ɪ mʊɣɪ kɔkɔ tɔ ɪ taa. Səm kʊlɛləm ntɛ́.

Yosalɛm kʊfalʊ

9 Isɔtaa tillaa naatosompɔɣɔlaɣa wei ɪ ka tɔka kɔpʊnaa na pá suna kʊnaasənam kantəkaɣa nyəm kɛ tɔm naatosompɔɣɔlaɣa tɔ pa taa lɛlʊ kɔma na í tɔ-m sɪ: Kɔɔ na má hʊlɪ-ŋ pɛɛlɔ wei paa kpa tɔ, Iwəyaɣa alʊ ntɛ́. 10 Ḿpúɣú Feesuɣu tɛɛna-m na ɪsɔtaa tillu kpaɣa-m na í kpaasɪ pʊɣʊ sɔsɔɔʊ nakʊlɪ kʊ comcom nɔɣɔ taa. Tənaɣa ɪ hʊla-m Yosalɛm, ɪcatɛ naŋŋ nyəntɛ nte tə lɪɪna Isɔ kiŋ kɛ ɪsɔtaa na tá tiiki tɔ. 11 Na tá na Isɔ teeli tənyənənyənɪ. Tə teekaɣa kɔkɔ ké na pá nəɣəsəna liɣitee pəlɛ kʊcɔlɔcɔllɛ nte tə naa ɪsɪɪ tiŋ tɔ. 12 Koluŋa sɔsɔɔŋka kʊkʊlaɣa cɔɔna-tɛ, na tə wɛna nɔnɔɔsɪ naanʊwa na naalɛ, na ɪsɔtaa tillaa naanʊwa na naalɛ taŋa tə nɔnɔɔsɪ. Na pá ŋmaa nɔnɔɔsɪ nsɪ sɪ tɔɔ ké Isɛɣɛlɪ nyáma kpeka naanʊwa na naalɛ həla. 13 Nɔnɔɔsɪ tooso ka wɛnna paa hɔɣɔlʊɣʊ ŋku kʊ tɔɔ, ilim təlɪlɛ tɔɔ ké nɔnɔɔsɪ tooso, na ilim ntɔɣɔŋ tɔɔ ké tooso, pə mpətəŋ tɔɔ ké tooso, na ilim tətʊlɛ tɔɔ ké tooso. 14 Pɪɪŋ naanʊwa na naalɛ tɔɔ ké koluŋa na ɪcatɛ pə səŋaa. Na pá ŋmaawa pɪɪŋ ɪnɪ ɪ tɔɔ ké Iwəyaɣa tillaa naanʊwa na naalɛ həla.

15 Isɔtaa tillu wei ɪ yɔɣɔtaɣana-m tɔ ɪ tɔka camlʊɣʊ kʊmaɣasʊɣʊ kɛ ɪ niŋ taa. Camlʊɣʊ ŋkʊ kʊ ké wʊla ké, sɪ ɪ maɣasəɣəna ɪcatɛ na tə nɔnɔɔsɪ na tə koluŋa. 16 Kɔŋkɔməŋ liɣiti ké ɪcatɛ wɛna, na tə waŋ tɔɔ na tə taɣaləŋ tɔɔ wɛ teitei. Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu maɣasa ɪcatɛ na ɪ camlʊɣʊ ŋkʊ, na ɪcatɛ kɔŋkɔŋ taɣaləŋ wɛ kilomɛɛtələnaa iyisi naalɛ na ŋmʊnʊɣʊ (2200), na tə waŋ tɔɔ na tə kʊŋkʊlʊməŋ tɔɔ tɔtɔɣɔ mpʊ. 17 Na ɪsɔtaa tillu maɣasɪ koluŋa tɔtɔ, na kɛlɛ ka kʊŋkʊlʊməŋ maɣana mɛɛtələnaa nɪɪtoso na kakpasɪ. Isəna pa maɣasəɣɪ tɔɣɔ ɪ maɣasaa. 18 Liɣitee pɛɛ kʊcɔlɔcɔlɛɛ kɛ pa ŋmana koluŋa. Pə yela ɪcatɛ tɔ, wʊla maɣamaɣa kɛ pa ŋmana təlɛ, na wʊla ɪnɪ ɪ wɛ təcɛɪcɛɪ ké ɪsɪɪ tiŋ.

19 Liɣitee pɛɛ kɛ pa lapəna kacɔka kɛ ɪcatɛ koluŋa kite tɛɛ pɛɛ tɔɔ. Kancaalaɣa nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ nte tə sita cʊntʊ na pooku tɔ. Naalɛ nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ nte tə wɛ pooku təlɛ tɔ. Tooso nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ pooku na atɔntɔɔtɛ. Liɣiti nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ tiŋ atɔntɔɔtɛ. 20 Kakpasɪ nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ kʊkpɛɛtəlɛ. Naatoso nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ kʊsɛɛmlɛ cʊntʊ taka. Naatosompɔɣɔlaɣa nyəntɛ ntɛ liɣitee pəlɛ atɔntɔɔtɛ na pooku. Pəlefɛɪ nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ atɔntɔɔtɛ na pooku nyəntɛ. Pɔɣɔlaɣafɛɪ naanʊwa nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ tiŋ kasasaŋa nyəntɛ. Naanʊwa nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ atɔntɔɔtɛ kasasaŋa nyəntɛ. Naanʊwa na kʊlʊm nyəntɛ ntɛ́ liɣitee pəlɛ pooku atɔntɔɔtɛ nyəntɛ. Naanʊwa na naalɛ nyəntɛ ntɛ́ atɔntɔɔtɛ akpaayala. 21 Nɔnɔɔsɪ nsɪ sɪ naanʊwa na naalɛ sɪɪ ké kacɔka wontu naanʊwa na naalɛyɛ, paa nɔnəɣɔ ŋka na ka kacɔka wontuɣu. Wʊla maɣamaɣa pɔna ɪcatɛ ńté tə hapəlɛ tənа, na wʊla ɪnɪ ɪ wɛɛ ké ɪsɪɪ tiŋ wɛʊ tɔ.

22 Ma ta na Isɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ kɛ ɪcatɛ ńté tə taa. Mpi tɔ, Tacaa Isɔ kawulaɣa tʊ na Iwəyaɣa paa kɛna ɪcatɛ ńté tə Isɔ təseɛlɛ sɔsɔɔlɛ. 23 Icatɛ ńté tə ta tasa ilim yaa ɪsɔtʊ pə tɔm kɛ lapʊ sɪ pá naakɪ tə taa. Mpi tɔ, Isɔ teeli ká naana tə taa ɪsɪɪ kɔkɔ, na Iwəyaɣa kɛna tə kɔkɔ. 24 Antulinya taa yəlaa ká təŋna tə kɔkɔsɪ, na atɛ awulaa

sɔsaa ká pona tə taa ké pa apititu. 25 Tə nənɔɔsɪ ká túlí ḿpúɣú ilim taa ké, sɪ kaa
təkɪ. Pə taɣa pʋlʋ, ahoo fɛɪ tətɔ sɪ a tasəɣɪ yuɣu. 26 Paa pona tə taa ké piitim təna
yəlaa apititu na pa sɔsɔɔntʋ. 27 Na asilima nyəm napəlɪ yaa yəlaa mpa pa lakɪ
acaaləʦʋ na pɔpɔʦʋ tɔ pa kaa sʋʋ tə taa. Ama mpa pa həla wɛ weesuɣu takəlaɣa
ŋka ka ké lwəyaɣa nyəŋka tɔ ka taa tɔ, mpɛ paa sʋʋna ɪcatɛ ńté tə taa.

22

1 Isɔtaa tillu hʋla-m tətɔɣɔ weesuɣu lʋm pɔɣɔ sɔsɔɣa, na ka lʋm wɛ təkaɪkaɪ ɪsɪɪ
tiŋ, na ká lɪɪna Isɔ na lwəyaɣa pa kumte tɛɛ. 2 Na ká kpeŋ ɪcatɛ sɔsɔəlɛ ńté tə
hapəlɛ hɛkʋ taa. Na weesuɣu tʋɣʋ səŋa pɔɣɔ sɔsɔɣa ŋkɛ ka kʋtentemiŋ naalɛ tɔɔ,
kʋnɛ na cənɛ na kʋnɛ na cənɛ, na kʋ lʋləɣɪ tɔm naanʋwa na naalɛɣɛ pənaɣa taa.
Paa ɪsɔtʋ wei ké kʋ lʋləɣɪ. Kʋ hatʋ haakɪ piitim yəlaa kɛ alaafəya. 3 Mpi Isɔ təŋsa
mpusi tɔ pə taa pʋlʋ kaa wɛɛ ɪcatɛ ńté tə taa.

Isɔ na lwəyaɣa pa kumte ká wɛɛ tə taa, na Isɔ pəyalaa ká sɛɛkɪ-ɪ. 4 Paa ná ɪ
ɪsɛntaa, na paa ŋmaa ɪ hətɛ kɛ pa tokuŋ taa. 5 Ahoo fɛɪ sɪ a tasəɣɪ yuɣu tətɔ. Pa
kaa nyɪʋlɪ sɪ fətəla yaa ilim í naa-wɛ. Pə taɣa pʋlʋ, Tacaa Isɔ ká tʋ-wɛɣɛ kɔkɔsɪ. Na
paa tɔɣɔ kawulasɪ kɛ tam tɔɔ.

Yesu kɔntɛ

6 Ḿpúɣú ɪsɔtaa tillu heela-m sɪ: Tɔmnaa panɛ pa ké tampana ké, na pa nəɣəsəna
pá tɛ-wɛ na taa. Na Tacaa Isɔ wei ɪ haa Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa kɛ ɪ Feesuɣu tɔ, ɪnɪ
ɪ ka tilina ɪ ɪsɔtaa tillu sɪ í húlí ɪ pəyalaa kɛ mpi pə wɛɛ pə kɔŋ nɔɔnɔɔ tɔ.

7 Ḿpúɣú Yesu yɔɣɔtaa sɪ: N nɪɪwaa, maa kɔɔ nɔɔnɔɔ. Leleŋ nɪɪlʋ ntέ wei ɪ təŋəɣɪ
cele tɔmnaa mpa pa ŋmaa takəlaɣa kanɛ ka taa tɔ.

8 Yohaanɪ má, ma nɪɪna na má nana ma ɪsəlɛ kɛ pənɛ ɪnɪ pə təna. Ma kɔma na
má tɛ pə tənaɣa ḿpúɣú nɪɪʋ na naʋ, ɪlɛna má həntɪ ɪsɔtaa tillu wei ɪ hʋla-m-wɪ tɔ ɪ
nɔɔhɛɛ tɛɛ sɪ ma sɛɛkɪ-ɪ. 9 Tənaɣa ɪ tɔma-m sɪ: Taa la mpʋ, ta tənaɣa təmlɛ nyə́ma
kέ. Taɣalɛ mpʋ na nyá taapalaa Isɔ kʋyɔɣɔtʋtʋ tɛləsəlaa na mpa pa təŋəɣɪ takəlaɣa
kanɛ ka taa tɔmnaa tɔ. Ye sɛɛtʋ ɪlɛ, Isɔ kέ n ká sɛɛ.

10 Ḿpúɣú ɪ tɔma-m sɪ: Taa ŋmɛsɪ takəlaɣa kanɛ ka cele tɔmnaa panɛ yoo. Pə taɣa
pʋlʋ, paa sɪɪwa waatʋ wei sɪ kɔkɔlɔnaa panɛ paa la tɔ waatʋ ɪnɪ ɪ wʋsaa. 11 Wei ɪ
lakɪ ɪsaɣatʋ tɔ pʋntʋ í wɛɛ ɪ ɪsaɣatʋ taa na í təŋna lapʋ. Na wei ílé ɪ ké asilima tʋ tɔ
pʋntʋ í wɛɛ ɪ asilima taa na í təŋna ɪ təɣɪ pilisuɣu. Na wei ílé ɪ ké kʋpaŋ tɔ pʋntʋ í
wɛɛ ɪ kʋpantʋ taa na í təŋna tə lapʋ. Na wei ílé ɪ wɛ tənaŋŋ tɔ pʋntʋ í wɛɛ ɪ tənaŋŋ
taa ké mpʋ.

12 Ḿpúɣú Yesu yɔɣɔtaa sɪ: N nɪɪwaa, maa kɔɔ nɔɔnɔɔ. Maa kpɛnna ma kʋfɛləŋ
na má kɔɔ na má fɛlɪ paa wei ké mpi ɪ lapa tɔ. 13 Maɣa Aləfa na Omɛka, maɣa
kancaalaɣa tʋ na kantəkaɣa tʋ. Maɣalɛ caallʋ na tɛɛsəlʋ.

14 Leleŋ nɪɪlaa ntέ mpa pa cətəɣɪ pa capanaa na pə ha-wɛɣɛ mpaaʋ sɪ pá tɔɣɔ
weesuɣu tʋɣʋ pee, na pá təŋna ɪcatɛ nənɔɔsɪ na pá sʋʋ ɪcatɛ taa tɔ. 15 Ama acaaləʦʋ
nyə́ma na mpa pa lakɪ topotopo təma tɔ na asilima lataa na yʋlʋkʋlaa na tɪɪŋ
laalaa na mpa pa ké pɔpɔʦʋnaa kɛ pa yɔɣɔtaɣa taa yaa pa kʋlapʋtʋ taa tɔ, ɪcatɛ
waalɪ ké pɪɪ kaa-wɛ.

16 Yesu má má tilina ma ɪsɔtaa tillu sɪ í kpaalɪ-mɛɣɛ tə tənaɣa Yesu sɛɛlaa kpeka
taa. Tafiiti lʋləna na pá lʋlɪ na pá lʋlɪ-m. Maɣalɛ tʋlʋmalʋɣʋ.

17 Feesuɣu na asaalʋ kʋfalʋ sɪ: Kɔɔ.
Ye wei ɪ nɪɪ mpʋ pʋntʋ í tɔ tətɔ sɪ: Kɔɔ.
Lʋkɔtʋ í kpa wei pʋntʋ í kɔɔ. Ye wei ɪ caa weesuɣu lʋm, ɪ ka hiki-wəɣɪ faalaa.

Nti pa tɛɛsəna takəlaɣa kanɛ tɔ

18 Yohaanɪ má ma kpaaləɣəna na ɪsəlɛ kʋsɛɛmlɛ kɛ mpa pa təna pa nɪɪ cele
tɔmnaa mpa pa ŋmaa takəlaɣa kanɛ ka taa tɔ sɪ: Ye pə cəpa wei na í sɔɔsa pʋlʋɣʋ tə

tɔɔ, lsɔ ká sɔɔsɪ kʋnaasənam mpi pə tɔm pa kɛɛsa takəlaɣa kanɛ ka taa tɔɣɔ pʋntʋ saləka tɔɔ. 19 Na ye pə cəpa nɔɣɔlʋ na í pasa cele tɔmnaa mpa pa wɛ takəlaɣa kanɛ ka taa tɔ, lsɔ ká pɛ pʋntʋ kɛ ɪ paa nyəm kɛ weesuɣu tʋɣʋ pee taa, na lsɔ ɪcatɛ naŋŋ nyəntɛ nte tə tɔm pa kɛɛsa takəlaɣa kanɛ ka taa tɔ tə taa.

20 Wei ɪ tɔɔ pə tənа ɪsəntɔ pə wɛna tampana tɔ ɪ tɔma sɪ: Kʋpam maa kɔɔ nɔɔnɔɔ. Ɛɛ, pá la mpʋ. Tacaa Yesu, kɔɔ mpʋ.

21 Tacaa Yesu í hʋ́lí mə tənaɣa pɛɛlɛɛ.